[illegible] 29

6

IOANNIS AB IMOLA

IN TERTIVM DECRETALIVM Commentaria,

QVAMPLVRIVM IVRISCONSVLTORVM, QVI probè aliquid his præclarissimis ac penè diuinis commentarijs hactenus addidisse apparuerunt, adnotationibus illustrata.

HAC NOVISSIMA VERO OMNIVM EDITIONE AB ERRORIBVS *innumerabilibus, quibus ubiq; deprauata, & passim mutila summi viri deprehendisse conquerebantur, habita ad vetustissimos Ioannis de Anania codices fide, suo candori vindicata, atque integritati restituta.*

ACCESSERVNT ETIAM HVIC NOSTRÆ EDITIONI commentaria eiusdem Auctoris in xiiij. cap. sub tit. de Renunciatione, nempe à cap. in præsentia. vsque ad finem, quæ in alijs desiderantur codicibus, habita ex bibliotheca eiusdem Ioannis de Anania.

REPERTORIVM DEMVM EA DILIGENTIA INSTAVRATVM *reperies, vt numerorum ratione fidelissime subducta, atque omni etiam prorsus labe sublata, nusquam aut falli, aut decipi possis.*

VENETII[S] M D LXXV.

Apud D[omi]nicum Nicolinum.

SERIES RVBRICARVM ET CAPITVLORVM
Quæ in hoc continentur Libro.

IOAN. AB IMOLA IVRIS PONTIFICII, CÆSAREIQVE, DOC. EXCELLENTISS.

Commentaria in Tertium Decretalium Librum:

Cum Summarijs nouiter ante singula capitula positis: & cum Additionibus hactenus apponi consuetis. Feliciter exordiuntur.

¶ De vita & honestate clericorum. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Ordinarius non repellitur a iudicando prætextu criminis nisi esset infamis, vel excommunicatus, nec etiam delegatus.*
2 *In peccato mortali existens, an debeat iudicare.*

¶ Visum & tractatũ est in p̃cedentibus de iudicijs, & concernẽtibus ipsa iudicia. Verũ, quia clerici inq̃tũ pñt ab ipsis iudicijs abstinere dẽnt, cũ seruos Dei non oporteat litigare 2.q.vij.in c. sicut dñi sacerdotes. Ideo hinc sumpta occasione, vt generaliter osten
a dat a quibus se clerici [a] debeant abstinere. & qualis dẽt esse eorum vita. & qualis etiã honestas in eis requirat̃. Ideo posuit istã Rubricã de vita, & ho.cle. vel aliter põt continuari, vt ẽt tangit hic Ioan. And. & d. Ant. Visum est supra in libro p̃cedenti qualiter clerici dẽnt iudicare. Verũ, q̃a cõstitutus in peccato mortali iudicare non debet. 3.q.vij.in c.iudicet. Ideo vt clerici habeant euitare ipsa peccata mortalia voluit autor docere eos honestã vitã ducere. & hæc fuit cõtinuatio Host. cum qua etiã transit Io. An. & d. Ant. Sed aduerte ne erres: q̃a non est simpl̃r verum, q̃ criminosus, vel existens in peccato mortali repellat̃ a iu
1 dicando. † Nã si est ordinarius, non repellit̃ prætextu criminis, nisi esset infamis, vel excõicatus. ff. de re iudi.l.ad probãdũ. q̃a facit quod no. Inn. de offi. del. c.cũ sup. delegatus aũt nõ repellit̃ etiã p̃textu criminis, saluo nisi esset infamis, vel excõ. Iuxta id, qđ legit̃, & not. s̃. de rescrip.c.sciscitatus. Et ideo inq̃tum
2 Host. dicit existentem † in peccato mortali non dẽre iudicare. intellige ex merito vitę: quia non meret̃ habere officium iudicãdi: tñ ex vi officij si sit in ipso toleratus iudicare põt, & tenet, qđ agitur, nisi esset publice excõicatus, vt in præalleg. c. ad probãdum. vel nisi obijceretur ipsa exceptio excõicationis, & p̃baret̃: vel nisi ꝯ delegatũ obijceret̃ exceptio infamię, p ea quæ hñr in d.c.sciscitatus. & ita voluit gl. iij.q.vij. in summa, vbi concludit, q̃ licèt criminosus ex merito vitę non dẽat iudicare, tamen ex vi officij iudicare potest si sit toleratus in officio. Et de materia rubricę hr̃ in decretis. xxiij. dist. his igitur. & in §. clerici. cũ quatuor sequentibus. & xxxv. dist. per totum. & xlj. & xliiij. dist. xxj.q.4. & reperitur in vj. & in cle. Et de mã etiã tangit Host. in summa huius tituli. & Guil. in suo repertorio sub hac Rubrica, vbi a capitę vsque ad plantam pedis prosequitur qualis honestas in clericis requiratur, & hæc sufficiunt.

SVMMARIVM.

1 *Laicorum, & clericorum mistio in actu diuinorum prohibetur. & numero. 10. & 13.*
2 *Clericus coniugatus habet priuilegium clericale quò ad duo solum.*
3 *Laici dũ celebrantur diuina non dẽnt stare, vel sedere inter clericos iuxta altare, vel in choro dum celebrantur diuina misteria. & nu. 9.*
4 *Mysterium, & ministerium differunt.*
5 *Stare, verbum, vel sedere, videtur importare tractum moræ.*
6 *Stare, & sedere, quomodo differant.*
7 *Laici inuitati a clericis ad cantandum possunt cum eis cantare.*
8 *Ecclesia habet tres partes. s. altare maius: chorus, & nauis. & nu. 11.*
12 *Excõicatus non debet ingredi ecclesiam, quando diuina celebrantur.*
14 *Veniens contra iura indulta ex honestate non peccat mortaliter.*
15 *Oblationes altaris vendi possunt.*

T laici. Cũ celebrant̃ diuina diuisus dẽt esse cler⁹ a populo. h.d. Vel sic s̃m d. Flo. Laici propè altare, vel in choro, dũ diuina celebrant̃ sedere non dẽnt: sed illuc accedere pñt expleto officio cã orãdi, vel cõicãdi. h.d. Et tria sunt dicta quę
1 patẽt. Scđm ibi: sed ps. Tertiũ ibi: ad orãdũ. ¶ † No. j. q̃ in actu diuinorũ p̃hibita vr̃ mistura laicorũ, & clericorũ. Et ĩtellige de laicis, siue sint ꝯiugati, siue nõ, cũ lr̃a indistinctè loquat̃. & sic indistinctè vr̃ de laicis intelligẽdũ. j̃. de priui. c. q̃a circa. & xix. dis. si Romanorũ. cũ sil̃ibus. plus dicit hic Frã. Vercel. q̃ illud qđ hic dr̃ de laicis hẽt locũ ẽt in clericis ꝯiugatis. p̃ quo bñ facit qđ hic dr̃. & in c. qđ a te. & in c. diuersis fallatijs. j̃. de cle. cõiug. & eo. ti. c. j. li. vj. in fi. de cle. cõ-
2 iug. vbi patet † q̃ clericus cõiugatus solũ hẽt priuile
3 giũ clericale quò ad duo ibi exp̃ssa. ¶ † No. q̃ nõ est li
b citũ laicis stare, vel sedere inter clericos [b] iuxta altare, vel in choro, qñ celebrant̃ sacra mysteria. Et not.
4 † q̃ dr̃ia est inter mysteriũ, & ministeriũ, p̃prio sumpto vocabulo. vt hic tãgit Io. An. vt patet in illis versibus. Dicito mysteriũ cũ dño sacrificat̃. Atq; ministeriũ quodlibet offm̃. Et sic patet, q̃ verbũ ministeriũ ẽ magis latũ q̃ verbũ mysteriũ: q̃a cõprehẽdit quodlibet diuinũ officiũ, qđ nõ facit verbũ mysteriũ. ¶ No. & põdera verbũ, stare, vel sedere. nã a ꝯrio vr̃, q̃ itinerãdo pñt laici ire ad altare cã offerẽdi, seu oblationẽ
5 faciẽdi, vl̃ osculãdi altare nõ trahẽdo ibi morã. † Nã verbũ, stare, vel sedere, vr̃ designare tractũ moræ. & istud ẽt seq̃t̃ hic Io. An. tñ d. Pe. de Anch. hic vr̃ tenere ꝯriũ: q̃a s̃m eũ non vr̃ licitũ laico ire ad altare, qñ celebrant̃ diuina officia ibi, vñ arguit ꝯ sacerdotes q̃ recipiũt, & expectãt laicos, vt veniãt ad offerẽdũ ad altare. Sed veri⁹ puto dictũ Io. An. q̃ seq̃t̃ hic. d. Ant. q̃a tex. iste nõ vr̃ p̃hibere itinerãtes, & morã non fa-
6 ciẽtes. ¶ † Quæ aũt sit dr̃ia inter sedere, & stare, hr̃ in canone, q̃d est hoc. 50. dist. & in c. Eps. 95. dist. Nã sta-

a Clerici. Ponit hic. d. Abb. sup hac rubr. q̃ contineant̃ noĩe clericorũ. j. col. ante fi. ver. sed circa.

b Inter clericos. Vnde legit̃ in vita Theodosij Imperatoris, qui fuit Christianissim⁹ cum audiret diuinũ officium in ecclesia Mediola. celebrante B. Ambro. Archiep̃o Mediola. cum ipse Imperator accederet ad oblationẽ reuertẽdo de altari remãsit in choro iuxta sacerdotes quod cum vidisset ipse Ambrosius noluit ĩ missa vlterius p̃cedere, Diaconus autẽ dixit ei Pater, popul⁹ stat expectans, & satis fatigat⁹ ẽ, quare nõ proceditis ĩ missa? rñdit Archiepiscopus: quid facit Impator in

choro iuxta sacerdotes exeat & maneat cũ cæteris extra chorum cũ ergo diaconus hæc dixisset Imperatori: ipse se humiliter excusauit dicens, ꝙ ĩ vrbe cõstãtinopolitana erat cõsuetudo, ꝙ laici sedebant, vel stabãt in choro cum clericis. obediuit tamen cum mansuetudine Beato Ambrosio: & exiuit chorum stetitque cũ cæteris ipsa missa durãte: nec quidẽ vlla indignatione mot⁹ est cõtra Beatũ Ambrosiũ, sed cũ postea multũ laudauit dicẽs, sãctum Ambrosiũ dignũ esse episcopatu.

a Clerici. Si q̃ris vtrũ & quando, & q̃bus ꝑsonis licitũ sit armis vti distingue, vt hic secũdũ d. Hen. Boy. in pri.

b Armorũ. Arma autẽ quę dicant. vide d. Car. in cle. ne in agro. §. ne præfate. in v. q̃stio. de sta. mona. adde Fely. ĩ c. ita quorundã. ĩfra. de iude. co. j. ver. in gl. j. in fi. nu. j. fo. 174. in impressiõe Lugdun.

re dr̃ q non sedet stãs recte in pedibus, & dẽt q̃s orã do stare, & ñ sedere iuxta illud psalmistę. Stãtes erãt pedes nostri ĩ atrijs, &c. Vt hr̃ in psalmo. Lętatus sum
7 in his &c. Et in pal. c. q̃d est hoc. ¶ † Not. ex litera dũ dicit, non p̃sumãt, a cõtrio sensu, ꝙ laici inuitati a clericis ad canẽdũ, vel psallẽdũ pñt cum eis canere, vel psallere. facit q̃d hr̃. 63. dist. c. j. ij. & iij. & pñt p̃cipue inuitari deficiẽtib⁹ clericis. ar. j. de reli. do. inter qua-
8 tuor. ¶ † No. ꝙ ecclesia hẽt tres partes. Prima est altare maius, & ibi stant p̃sbyteri cũ celebrãtibus. Et de hoc loq̃t primũ dictũ. & ij. gl. ¶ Alia ps est chor⁹, vbi dẽnt manere clerici psallẽtes q̃ diuidit ab altari ꝑ cãcellos, de qua loq̃t secũda pars in ver. sed pars. & 3. gl. Alia pars ecclesiæ est q̃ appellat̃ nauis, seu corpus ecclesiæ. vt dicit gl. fi. & s̃m hæc loq̃t l̃ra de eadẽ ecclesia q̃ hẽt tres partes p̃dictas. & põt dici, ꝙ primo põt ĩtelligi de ecclesijs nõ hñtibus chorũ, secũda de hñtibus. ¶ Quomõ aũt clerici dẽnt seruire p̃sbytero celebrãti in altari satis colligi põt ꝑ id, q̃d hr̃. j. e. c. vt
9 q̃sq;. & s̃. d̃ fi. psb. c. ꝓposuit. ¶ † Not. s̃m vnũ intellectũ, ꝙ cessante, seu expleto officio ad orandũ, & ẽt ad recipiendũ cõionẽ licitũ est laicis accedere ad altare. Nã & ibi ẽt pñt talia sacra recipere cũ sit eadẽ rõ. Licet hic dicat̃ de sola cõione. & facit de cõstitu. translato. ¶ Scd̃m aliũ intellectũ, ꝙ in qualibet parte ecclesiæ dũmõ nõ misceant̃ clerici cũ laicis licitũ est
10 orare. ¶ † No. ꝙ ẽt quo ad misturam laicorũ, & clericorũ attendit̃ consuetudo, & sic no. ꝯsuetudinẽ debere seruari, & attẽdi. facit. 100. dist. ꝯ morẽ. s̃. de ꝯst. ex l̃ris. cũ simi. Et no. q̃d ĩferius dicet̃. ¶ In gl. 3. in fi. dr̃
11 ẽt † sancta sanctorũ, vt patet hic in fi. Scd̃m vnũ intellectũ. Et no. ꝙ parte illam olim non intrabat subdiaconus. q̃a nõ erat ordo sacer, q̃d hr̃ in c. nõ oportet. & c. nõ liceat. xxxiij. dist. Sed hodie secus, q̃a subdiaconus est ordo sacer. s̃. de seruis non ord. c. miramur. ¶ Et adde, ꝙ si laici inuitant̃ pñt cantare in ecclesia, dũ tñ non in pulpito. vt no. gl. lxiij. dist. non liceat. ¶ In gl. fi. ibi, summ⁹ Sacerdos. & põt dici, ꝙ ista est pars de qua in prin. l̃ra loq̃t. Sequens aũt expositio non vr̃ bona: q̃a non hẽt dubitationẽ cũ cuilibet liceat ingredi illã partẽ q̃ncunq;, nisi esset excõicat⁹. facit. xxj. dist. c. j. in fi. & xxv. dist. c. j. circa prin. & j. q.
12 j. non liceat. & intellige, † ꝙ excõicatus non dẽat ingredi ecclesiã, q̃n diuina celebrant̃. aliàs vr̃, ꝙ posset ingredi cã orãdi. vt est gl. no. j. q. j. q. studet. Alij vero intelligũt, ꝙ hic appellat̃ sancta sanctorũ ꝯstãtini in Roma vbi seruant̃ capita apostolorũ Petri, & Pauli. Sed ista expositio ẽt cõiter nõ tenet: q̃a ista ꝯstõ quõ ad istã ꝑtẽ esset localis. Sed ĩ dubio dẽt ĩtelligi cõstõ vt ĩportet ius cõe. facit, q̃d not. gl. in c. pe. s̃. de tẽpo. ordi. iõ Host. hic ĩtelligit, ꝙ sancta sctõrũ appellat superior ps eccłię vbi stãt clerici ad celebrãdũ, ĩ qua parte finito offõ licitũ est laicis ĩgredi ad cõicandũ & ad
13 orãdũ. ¶ † Extra gl. vr̃ ꝙ in ecclesia tp̃e celebrationis laici cũ clericis pñt stare permistim: q̃a sic videmus ꝑ consuetudinem seruari. & pro hoc etiã: q̃a celebrãte sũmo Põtifice sunt misti clerici cũ laicis. & sic vr̃ ꝙ idẽ sit dicendũ in alijs. s̃. de re iu. c. in causis. ¶ Scd̃o dici põt ꝙ spãle est in ipso sũmo Põtifice in quo talis mistura tolerat̃ ad designandũ, ꝙ ipse oĩbus est cõis. Nam s̃m legem diuinã quo ad Dei titulũ oẽs debẽt esse pares, & eandẽ mercedẽ recipere. in auth. de monа. §. hinc aũt. colla. j. Inn. vero hic dicit, ꝙ istud. c. loq̃tur de honestate. Et iõ nõ peccãt mortaliter laici faciẽtes ꝯ. c. istud saltẽ q̃n ꝯsuetudo nõ est ĩ ꝯtriũ: sed potius ꝑut cõiter seruat̃. Et istud vr̃ seq. Ioã. Andr. & ex
14 hoc habes † ꝙ veniẽs ꝯtra iura indulta ex honestate nõ peccat mortaliter. Secus q̃n q̃s venit ꝯ p̃ceptũ, vel ꝓhibitionẽ ꝑ ea q̃ hñr de maio. & obe. c. ij. & de elec. g̃nali. li. vj. ꝑ gl. vnde aũt colligat̃, ꝙ hic loq̃t d̃e honestate. dicit do. Flo. põt colligi, q̃a hic nõ ponitur verbũ, p̃cipimus, vel iubemus: sed verbũ, statuimus, vel ꝓuidemus, vel simile, puta ordinamus. & punit̃ ĩ mã honestatis, & nõ magni põderis. Sed certe q̃n lex statuit, vt aliq̃d fiat, vel nõ fiat satis vr̃ p̃cipere, vt de se patet. Iõ posset dici, ꝙ licet ipsa ꝯstõ esset p̃ceptiua q̃a nõ fuit seruata, nec de ꝯsuetudine seruat̃ nõ obligat ad mortale peccatũ. ꝑ id q̃d no. gl. in c. j. ad fi. s̃. de treu. & pace. Et istud ẽt voluit sentire hic do. Pet. de Anch. ꝙ sibi displicet, ꝙ stẽt simul in eadẽ ꝑte laici cũ clericis. Sed in inferiori ꝑte pñt stare relicta supiori
15 chori clericis. ¶ † An aũt laici possint recipe oblationes d̃ altari si eis vẽdant̃. dicit Io. de Lig. ꝙ ñ sed clericus recipiat, & eidẽ tradat. Et sic vr̃ præsupponere, ꝙ pñt vẽdi tales oblationes. de quo ꝑ Arch. x. q. j. in c. sanctorum. vbi videtur in effectu ꝯcludere q̃d s̃. dixi.

SVMMARIVM.

1 *Arma portare prohibentur clerici.*
2 *Arma portare, an liceat laicis.*
3 *Percutere non debet clerici vbi solum agitur de periculo rerum. aliàs non excusarentur ab irregularitate secus de periculo personæ.*
4 *Monachi intra monasterium arma portantes sunt ipso iure excommunicati non autem sic in clericis, sed sunt excommunicandi.*
5 *Vsurarij, siue sint clerici siue laici nisi restituant vsuras sunt excõmunicandi.*

a
1 CLerici. [a]Breue est, & nõ summat̃, nec diuidit̃. ¶ † No. j. ꝙ clericis est prohibitũ portare arma. Arma enim clericorũ s̃m Ambrosiũ sunt orationes, & lachrimæ. xxiij. q̃õ. 8. c. cõuenior. ¶ No. pẽnã clericorũ portantium arma. ¶ No. ꝙ clerici ex sola delatione armorum non sunt excõicati: sed sunt excõicandi. de quo in gl. & facit quod no. gl. in c. dilecto. de senten. excõi. lib. vj. Fallit tñ hoc in casu cle. ne in agro. §. q̃a vero. de sta. monacho. ¶ † An autem laicis licitũ est
2 portare arma de iure. dic s̃m Host. q̃d nõ. C. vt armorum vsus inscio principe interdic⁹. sit ĩ rubro, & nigro. lib. xj. Solent tñ scd̃m eum Principes quandoq; ad inspiciendos agros, vel ex alia iusta causa permittere quem vti cingulo, vel ense sine offensione tamẽ alterius. C. de propositis sacrorum scriniorum. l. fi. li. 12. Et dicit, ꝙ si quis sine authoritate Principis bellũ ingessit tenet̃. l. Iulia maiestatis. in Auth. de armis in principio. col. vj. Et ibi etiam in dicta authen. habet̃, ꝙ parui gladij permittuntur. dicit etiam Hosti. quòd necessitate imminẽte licentia magistri officiorũ sufficit. l. fin. C. de fabricensibus. li. xj. & de materia belli vide primo per Inn. in c. olim. infra. de resti. spo. & 3. q. j. in gl. summæ. de offi. ord. c. j. & glo. in c. de his clericis. lx. distin. ¶ In gl. j. ibi percutere non debet. hoc
3 verum vbi † agitur solum de periculo rerum. per ea quæ habẽtur in c. suscepimus. & in c. significasti. infra. de homici. vnde tunc non excusaretur ab irregularitate. secus vbi immineret periculum personæ. Et non potest aliter se defendere, nisi percutiat: quia tũc poterit etiã sine periculo irregularitatis. per ea quæ habentur in clem. si furiosus. de homi. & de materia.
4 xxiij. q. vlti. in summa. ¶ † In eadem gloss. ibi, tertio
b moniti. & sic ante ex sola delatione armorum [b] non perdũt priuilegium clericale. fallit in monachis intra monasterium portantibus arma: quia sunt ipso iure excõicati. de sta. mon. c. ne in agro. §. quia vero. in cle. Et sic qualitas religionis aggrauat delictum. facit, quod habetur. j. de homici. sicut dignum. Et de materia etiam facit, quod habetur. in c. perpẽdimus. & c. in audientiam. j. de senten. excommuni. in gl. fi. ibi: hoc intellige de laicis, vel potes intelligere, ꝙ loquatur etiam de clericis: q̃a nõ dẽt diuidi intellectus

eiusdem

eiusdem autoritatis.ĩ.de bap.c. maiores.Et plus dixerunt q.dã,qđ clerici sunt excõicandi demũ, qñ copulatiuè ɔcurrit.scilicet,qñ portant arma, & sint vsurarij.¶Sed,vt tangit do.Flor. verius est,ꝙ sufficit alterũ istorũ, cũ copulatiua hic ponitur inter plura facta diuersa.facit,quod habetur in l.j.ff.de his, qui no.infa. & quod ibi no.per But.& Bar.in l.si is qui ducenta.§.
5 vtrum.ff.de reb.dub.¶†Ex prædictis patet, quòd tam laici,quàm clerici vsurarij si non restituãt vsuras possunt excõicari.dicit tamen Hosti. quod gradatim procedendũ est tam in clericis,quàm in laicis:q̃a clerici primo suspẽduntur ab officio, & beneficio. Secundo excõicant.Et tertio deponuntur.facit,ꝙ not.de iudi. c.cum nõ ab hoĩe.& in c.qm̃. xl.dist. Nec etiam laici statim excommunicãtur : sed incipi debet a pœna lateranensis cõcilij.de qua.ĩ.de vsuris.c.quia in omnibus.& eo.ti.cum in diœcesi.Et sic residet Ioan. An.& do.Añt.¶Potes dicere , quod hoc quod est hic dictũ de clericis,habet locũ,quando procederet ratione cõtumaciæ. Sed vbi propter ipsum crimen,videtur, qđ possit peti,vt deponatur.per ea, quæ habentur in d.c. quoniam.& per id,quod hic dicit glos.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia ædificari non debet, nisi constituatur dos sufficiens pro sacerdote,& clerico.*
2 *Officium clerici in ecclesia instituti.*
3 *Accolitus debet legere Epistolam simpliciter,& non in habitu subdiaconali.*
4 *Epistolam legere spectat ad subdiaconum,& eo præsente non debet diaconus eam legere.*
5 *Euangelium si a præsbytero dicatur, an debeat vti stola, qua vtitur diaconus supra sinistrum latus.*
6 *Præsbyter,an teneatur sub pœna peccati tenere clericum.*
7 *Celebrare,an possit presbyter sine clerico dicendo missam.*

T quisq;. Sacerdos habens populũ debet habere clericum,q faciat ea,quæ hic in litera scribuntur.h.d. Et non recipit commodam diuisionem. ¶No.j.in tex.ibi: vt quisque. supple statuimus.vt etiã vult in gl.s.c.j.ne aliàs oratio sit imꝑfecta non habens verbũ principale. Et per ɔñs nõ esset bona grammatica contra ea,quæ habentur de rescrip.c.ad audientiã.¶In text.ibi.castitate.aliàs castigatione.& intellige moderata.facit,quod hr̃.ĩ.de homi.ad audienciam.de senten.excom. cum voluntate.
1 §.fi.¶†No.j.argu. quod ecclesia non debet ædificari, nisi constituatur dos sufficiens pro sacerdote,& clerico.& ꝑ hoc facit,qđ habetur de conse.dis.j. nemo.&
2 s.de filijs presbyterorum.proposuit.¶†Nota.quę sint officia clerici in ecclesia instituti, non exprimunt̃ hic in litera:quia habet cum presbytero cantare,& lectionem,vel Epistolam legere.¶ Itẽ parochianos admonere,& eorum filios instruere circa fidem. Et ex prædictis no.quod quilibet sacerdos habens populum arctatur tenere clericum,qui doceat filios parochianorum in fide.& quia dictũ est.s.de cantu.Adde , ꝙ habetur.xcij.dist.c.j.& ij.vbi litera dicit,ꝙ potius corde quam ore canendum est deo:vnde cauere debet clericus canens, ne potius id faciat pro placere populo : q̃a vt ibi dicit,clericus deũ moribus stimulat,dum vo
3 cibus studet populo complacere.¶†In gl.ij.ibi debet legere Epistolã:supple simpliciter,& de plano, & nõ in apparatu subdiaconali,ex quõ nõ est subdiaconꝰ. xcij.dist.in c.non liceat. Aliàs grauiter veniret puniẽdus: quia nõ posset promoueri ad subdiaconatum sine dispensatione.per ea,quæ habentur.ĩ. de cleri.nõ ordi.mi.c.j.& ij.Et videtur, quòd requiratur dispensatio Papæ,vt hic tangit gl. quod tene mẽti: quia qñque in hoc erratur.& de facto fit cõtrarium: quia existens in minoribus ordinibus tantum interdum legit Epistolam in apparatu subdiaconali , quod fieri non debet.Sed dẽt simpliciter, & de plano legere sine dicto apparatu, & sine apparatu clericali ipsam legere,
4 vt hic voluit Ioan.And.quod etiam tene menti.¶†In ea.gl.ibi:ab ordine suo recedere.&c.vult gl. qđ legere Epistolam propriè sit subdiaconi.Et ideo præsente subdiacono non debebit diaconus legere Epistolam secundum gl.sed ipso absente videtur,qđ possit legere.per id,quod habetur.xxv.dist.perlectis.cum ibi notatis in glo.& plus dicit hic Hostien.& Ioan.An.post eum,quod etiam præsente subdiacono poterit diaconus legere Epistolam,debebit tamen legere in apparatu subdiaconali. & pro hoc facit, quod licèt existẽs subdiaconus promoueatur ad diaconatũ , non tñ per hoc perdit ordinem subdiaconalem,imo etiam illum retinet,& in illo poterit etiam ministrare.facit etiam, quod habetur in l.senatore.ff.de senato.& in l.legatis seruis.§.j.de leg.iij.& per hoc etiam videtur,quod eadem ratione presbyter poterit dicere euangelium ẽt præsente diacono in apparatu diaconali. & sic quoti-
5 die seruatur.¶†An autem tunc, quando præsbyter dicit euangelium in apparatu diaconi debeat vti stola : qua vtitur diaconus supra sinistrum latus.no.gl.xxiij. dist. ecclesiastica. vbi dicit sequendam esse ɔsuetudinem ecclesiæ vbi celebratur.facit,quod hr̃.xij.dis.c.illa.& xxv.di.in c.vnum.¶ Nec obstant prædictis iura allegata hic per gl.quia vt dicit Ioan. An. non ꝓbant id,ad quod allegat glo.vt patet ex litera ipsorũ iurium, nec videtur etiam verum,qđ videatur recedere ab ordine suo diaconus ministrans in officio subdiaconali, vel presbyter in officio diaconali. imo videtur in suo ordine ministrare cum per receptionem maioris ordinis non perdat iura inferioris,nec videtur ab illis recedere:sed potius dignitatem augere.facit, quod habet̃ in l.senatores.& in l.legatis seruis.§.j. & tene mẽti:quia quotidiana sunt.¶In gl.ea.ibi diaconus dicat Epistolam.supple quasi in subsidium, ex quo ibi non est subdiaconus. facit , quod habetur in præallegato. c.perlectis.xxv.distin.tamen , vt dixi non debebit dicere in apparatu diaconali,sed subdiaconali , ex quõ dicit Epistolam.Et licèt honestum sit, quod præsente subdiacono diaconus non dicat Epistolã; sed ipse subdiaconus, tamen vt dixi etiã illo præsente posset dicere Epistolam in apparatu subdiaconali.per ea , q̃ superius dixi.¶In gl.stolas in fin.supple.& hoc vt possint etiã iuuare in cantu, & quandoq; etiã dicere pater noster,& aue Maria, & etiã symbolũ,hoc est credo in vnum deum,&c.Vt tangit gl.sequens.& quare appellatur symbolum.tangitur in c.j. & super Rubrica.s.de sum.trinita.& fide catho.Nam dicitur symbolum,quasi singulorum Apostolorum bolus: quia cõpositus fuit per Apostolos , quolibet eorũ bolum suũ apponente.¶Extra gloss.videtur,quod debeat teneri alius magister.per ea,quæ habentur in c.fi. ĩ. de magistris.¶Sed dic,quod ibi loquit̃ in magistro ad quẽ nõ pertinet legere lectionem,vel Epistolam:quia debet esse dignior , & magis instructus quã ille. de quo hic,& in eodẽ debet seruari,vt dicitur in d.c.fi.¶Sed hic loquit̃ de clerico,qui debet esse in ecclesia,& habet instruere pueros in fide, & cõsequenter ẽt prima literarum rudimenta,seu alphabetum.facit,qđ hr̃.ff. de nata.munerũ.l.ij.in fi.debet etiã ſm Anto. docere pueros psalmum illum.Quicũq; vult saluus esse,&c.
6 ¶† An autem peccet ꝑsbyter non tenens clericũ. de quo hic.dicit Inn.qđ non, q̃a ſm eũ hic. loquitur de

honestate. Et iō hoc non obseruans non peccat mortaliter, qñ hoc nō obseruat ꝓpter paupertatem. facit, quod habetur de conse. di. j. in c. hoc quoq;. do. Flor. videtur hic simpliciter dicere, qđ non obseruans non peccet: quia hic loquitur ſm eum de honestate tantum. Sed contra hoc facit, qđ dictū fuit in c. j. ŝ. e. vnde posset dici, quod licèt honestum sit, quod seruetur qđ hic dicitur, quatenus suppetunt facultates tamen si hoc non fiat, non peccat propter contrariam ↄsuetudinem. per ea, quę no. gl. in c. j. ad fi. ŝ. de treu. & pace. & per id, quod dixi. ŝ. e. c. de honestate autē esset, vt dixi, ꝙ seruaretur, qđ hic dicitur si suppetunt facultates. imo plus videtur, qđ de honestate deberet habere duos, cum dicat in plurali dominus vobiscū. per id quod legit, & not. in c. hoc quoq;. de cōse. dist. j. vř tñ ꝙ illa verba possunt referri nedum ad duos clericos: sed etiam ad vnum clericum, & ad vnum laicum. An

7 autē posset † præsbyter celebrare sine clerico aliquo dicendo missam, videtur qđ non. per ea, quæ habent. ŝ. de filijs præsbyterorum. proposuit. & per id, qđ hic habet. ¶ In ↄrium facit: quia sola materia, & forma, videntur esse de substantia ↄsecrationis. ĵ. de cele. missa. in c. cū marthe. Et hoc tenuit gl. in præsbytero incluso in loco solitario. in præallegato. c. hoc quoq;. videtur tamen, ꝙ peccet solus celebrando, nisi in casu necessitatis. p ea, quæ habentur in d. c. ꝓposuit. & facit, qđ no. Arch. in d. c. hoc quoq;. vbi ēt recitat Host. tenere cōtra gl. ibi positam. ¶ Sed potest dici gl. procedere in se: quia poterit solus dicere, seu celebrare quò ad substantiam missę: tamen non debebit solus facere, nisi in casu necessitatis. & sic intelligatur opinio Hostié. ¶ Item aduerte, quia tex. in c. præsbyteri. xxiiij. dist. videtur velle, qđ quælibet ecclesia dēt habere presbyterum, & diaconū. ¶ Alibi videtur velle, qđ debet habere duos presbyteros. viij. q. j. in cap. illud. sed dic, qđ loquit ibi vno existēte infirmo, vel qñ ēt sufficeret pluribus in facultatibus. Et adde hic quæ dicta sunt in c. j. §. vna vero. ŝ. de sum. trini. vbi patet, ꝙ sacerdos demum si sit rite ordinatus secundum ordinationem ecclesiæ habet potestatem sacrificandi &c.

SVMMARIVM.

1 *Comam nutrire non debent clerici, neque barbam.*
2 *Verba, ista anathema sit, nō inducūt excommunicationem, sed est canō ferendę sententiæ non latæ.*
3 *Habitum transmutans non est excommunicatus, nisi sit monachus.*
4 *Clericus debet incedere capite raso ex parte superiori, & detonso ex parte inferiori.*

a Si quis. Si quæris vtrum clericus nō viuens clericaliter puniat, & qua pęna. distingue, vt hic secundū d. Henr. Boy.

a SI quis. [a] Non summat, nec diuidit. 1 ¶ No. pœnā clerici † nutriētis comā, & intellige, siue sit in sacris, siue in minoribus si sit beneficiatus. argu. c. j. ŝ. de postu. & ĵ. eo. c. clericus. Et adde etiā, ꝙ nō debet nutrire barbam

2 vt patet in c. seq. ¶ † In gl. fi. No. bene, ꝙ per ista verba anathema sit, licèt videant esse præsentis tēporis, non inducitur excōicatio: sed est canon ferendę sñiæ non latæ. ¶ Et ex hoc habes, qđ verba præsentis temporis interdū rōne subiectæ materiæ non inducunt pęnam latæ sñię, sed ferēdæ, regulariter tamen est contrariū, vt patet ex his, quæ hñr in c. si diligenti. de for. cōpe. & in l. criminali. C. de iurisd. om. iudic. & in l. si quis in

3 tantam. C. vnde vj. ¶ † No. qđ transmutans habitū nō est excōmunicatus regulariter. fallit in monacho deponente habitum causa non subsistente. vt patet in d.

4 c. ij. ĵ. ne cleri. vel mona. li. vj. ¶ † Et no. qđ clericus debet incedere capite raso ex parte superiori, & detōso ex parte inferiori patentibus auribus. xxiij. dis. non liceat. de quo tangit. ĵ. eo. clerici. & per glo. in cle. ij. de vita, & hone. cleri. & xij. q. j. duo sunt genera. vbi etiā patet, quid significet rasura ex parte superiori. de quo etiam tangit gl. in dicta cle. ij. quare autem nō debet clericus nutrire commam, dicetur in c. seq.

SVMMARIVM.

1 *Barba a clericis portari non debet.*
2 *Tonderi, an debeant moniales.*

1 CLericus. ¶ † No. j. qđ barba a clericis non debet portari, qđ intelligit Ioan. And. si sint de ordine militātiū. & sic dicit seruari. Laici tamen de ordine militantium qui non sunt clerici possunt habere barbam. Ratio autem quare non licet clerico nutrire comam potest esse: quia vt dicit canō: mulier si propriū est vti velamine. & in signum subiectionis nutrire comam, seu crines xxx. di. c. ij. adeo, qđ illa etiam si solēnem pęnitentiā agat non deponit. vt no. per gl. 50. di.

2 pęnitentes. An aūt † moniales debent tonderi dic, vt no. per gl. in cle. attendentes. de sta. regula. vbi cōcludit, quod sic, quia melius est, quod capite deformato deseruiant Deo, quàm Demoni illo ornato.

SVMMARIVM.

1 *Tonsuræ omissio non facit perdere totaliter priuilegium clericale.*
2 *Clericus in minoribus, an pro delicto veniat degradandus.*
3 *Clericus in sacris, vel professus non potest habere vxorem, & si contrahit non tenet matrimonium.*
4 *Clericari, an possit, vel etiam religionem ingredi vxore inuita habens vnicam, & virginem.*
5 *Clericus coniugatus si vult gaudere priuilegio clericali debet ferre tonsuram.*

CLericus. Habet duos intellectus quos tangit hic Innoc. Vnus est, qđ principium vsq; ibi. Nec monasterium. & finis ibi. Nec in vita. Ponit vnū casum, & mediū ibi: nec in monasterio ponit alium. Et ſm istū intellectū. h. d. Si clericus non in sacris cōtrahit mřimonium. vxorem non dimittit. Sed si professus contraxerit separabitur, & iterū tondebitur hoc scđo. ¶ Secūdus intellectus est, ꝙ ponit vnum casum tantum, & iste videtur verior, & ſm istum hoc intenditur. Clericus non in sacris, & non professus, potest vxorem ducere: sed iterum tondebitur si vult gaudere priuilegio clericali, vel tenere beneficium. h. d. Et non potest cōmode diuidi. In tex. ibi. Traditus. supple taliter, ꝙ nō sit inducta professio. aliàs secus per ea, quę habentur. ĵ. de regula. c. cum simus. ¶ Item ibi tondeatur: supple si vult gaudere priuilegio clericali, & tenere bene

1 ficium. ¶ † No. j. qđ ex sola omissione tonsuræ non ꝑdit clericus totaliter priuilegium clericale: sed interim cessat, si fuerit coniugatus. Et resurgere vř superueniente tonsura. de quo in c. Ioannes. ĵ. de cleri. co-

2 niug. in cle. j. de vita, & honesta. cleri. c. j. ¶ † Not. arg. quod clericus in minoribus non dicatur habere gradum. & sic facit ad quæstionē, an clericus constitutus in minoribus pro delicto veniat degradandus, an suspensus celebrans incurrat irregularitatē. de quo no. per Ioan. And. & Hosti. in c. ij. de clerico excō. mini. & etiam in tex. & glo. c. degradatio. de pœnis. libr. vj. ¶ Et ex dictis iuribus patet, quod pōt degradari. & ēt celebrando incurrit irregularitatem. ¶ Nec obst. iste tex. q a nō debet intelligi simpliciter, ꝙ sit sine gradu,

3 scilicet sacro, vt voluit gl. ¶ † No. ꝙ clericus in sacris, vel professus non potest habere vxorem, & si contrahit, non tenet matrimonium. facit. ĵ. de cleri. coniug. c. j. & c.

c.j.& c.sanè.& in c.j.de voto.in vj.¶ No.quod clericus non potest dimittere vxorem, qñ tenet matrimo
4 nium.¶†An autẽ laicus habens vnicam, & virginem possit clericari, vel religionem ingredi inuita vxore, vel ea consentiente, recurre ad ea, quę habentur in c. cum sis.& c.vxoratus.& c.coniugatus. & c.ex publico.j̃.de conuer.coniugato.& in c.feriatim.xxxij.dist.
5 ¶† No.quod clericus coniugatus si vult gaudere bñficio clericali, debet ferre tonsuram.de quo dicendũ, vt habetur.j̃.de cleri.coniug.c.Ioãnes.& eo. tit.c.j.li. vj.¶In gl.ij.ibi redire ad seculum.supple, qñ peruenerit ad pubertatem. Ante aũt non deberet exire monasteriũ, ex quo traditus fuisset a parentibus. per ea, quæ habentur in præallega. c.cum simus.& xx.q.j.in summa.In gl.fi.veritas est, qđ portare dẽt si vult hẽre bñficia, & gaudere priuilegio clericali.vt s̃.dixi.aliàs secus.facit, quod habetur in c.j.de cleri. coniug.li.vj.

SVMMARIVM.

1 *Inuito non confertur beneficium.*
2 *Clericus cogi potest, vt promoueatur ad sacros ordines suadente vtilitate, vel necessitate ecclesiæ.*

CLericis. Non summatˀ, nec diuiditur. ¶No.j.ex tex.Archidiaconũ secũdum vnũ intellectũ fungi officio barbarij.Sed cessat notabile si exponas literã dum dicit a suis Archidiaconis.i. de mandato suorũ Archidiaconorum.vt hic exponit Goff. an autem Archidiaconus inuitum tondens clericum incurrit excommunicationem.dic, ꝙ non, quia facit iuris autoritate.facit.j̃.de sentẽ.excom.cum voluntate.§.quod si quis.& xxiij.q.iiij.qui peccat.& C.ad leg.Iul.de adulter.in l.gradus. Poterit etiam incarcerare ipsum clericum si resistat.per id, quod habetˀ.j̃. de apostatis.in c.
1 a nobis.¶†In glo.ij.in fi.potest dicere, quod beneficia non conferuntur inuitis.facit quod habetˀ.ff.de regu.iur.in l.inuito. Fallit fauore fidei susceptę in c. de iudeis.alleg.in gl.Fallit etiam secundo: vbi agitur de correctione peccati. vt habetur in c. & qui emendat. allegato in gl.& in alijs similibus allegatis per gl. Fallit etiam, quando hoc suadet vtilitas, vel necessitas ecclesiæ.vt in c.placuit.& c.consuluit. allegatis in glos. vbi patet, quod suadente vtilitate, vel necessitate ec-
2 clesiæ potest † cogi clericus, vt ꝓmoueatur ad sacros ordines.Fallit etiam fauore libertatis.l.j.& ij.ff.de libe.causa.vbi etiam põt quis defendere libertatem alterius, qui tenetur tanquam seruus etiam inuito eod. Fallit etiam, quando non directè: sed per obliquũ beneficium cõferretur, vt si quis soluat debitum ꝓ alio inuito. Nam liberat ipsum inuitum.l.soluendo.ff. de nego.gestis.& no.dicta regula, inuito.

SVMMARIVM.

1 *Monasteria monialium frequentari non debent*
2 *Moniales visitare, an liceat consanguineis.*

MOnasteria. Frequentans monasteria monialium monitus per Episcopum non desistens, si clericus est deponatur. Si vero laicus, excommunicetur. hoc dicit. Et sunt tria dicta quæ patent. Secundum ibi. Et si non destiterit. Tertiũ ibi.si laici.¶ No.j.ex tex.ibi:immunis.supple, ꝑ suspẽsionẽ ab officio, & bñficio.Et si adhuc non desistat, poterit excõicari.& tandẽ exigente, vel excrescẽte ꝯtumacia debet deponi.facit, ꝙ habetur.j̃.c.proxi.& j̃.eo.clericorũ. & quod no.s̃.de iudi. cũ non ab homine.In tex. ibi.& a cetu fideliũ. potes diccre, & exponere.& pro idest: quia per excõicationem remouetur quis, & fit alienus a cetu, & cõmunione fidelium.xj.q.iij.sicut apostoli.& c.cũ excõicato. Et sic venit declaratiuè ad præcedentia. Vnde in effectu subiungit effectũ excõicationis. ¶ Alij vero intelligunt, quod primo loquitur de excõicatione minori.& quod ponit in ver.& a cetu.loquitˀ de maiori quasi si persistat in contumacia c.debeat exõmunicari maiori excommunicatione. Sed prima videtur magis de mente literæ, secundum quam etiam potes notare, quod vbi copulatiua ponitur inter ea quæ sunt, idem exponi potest, pro idest. de quo per Bar.in l.is
1 qui ducenta.§.vtrum.ff.de reb.dub.¶†No.j.ex decretali pœnam frequentantium monasteria monialium. Et no. secundum Inno.quod potest exponi monasteria Sanctimonialiũ, vel ipsas Sanctimoniales, seu moniales, vt sic ponatur continens pro contento.facit, ꝙ habetur.j̃.de exces.præla.c.fi.potest etiã intelligi ꝓpriè.vt sic nõ solum moniales: sed nec etiã ipsarũ monasteria, seu loca debeant frequentari. pro hoc facit ſm Hostien. quia vt dicit canon, sæpe etiam intactis idest non tactis ab immundis cogitationum corporibus fugit castitas ipsa de motibus.xxij.q.v.in c.nec sola. Nã vt ibi patet, ex impudica visione fugit etiam castitas. & per hoc etiam fertur Beatũ Basiliũ cesariensem dixisse mulierẽ ignoro. & tamẽ virgo non sum. ¶No.a contrario sensu, quod legitima cã subsistente possunt frequentari monasteria etiam a laicis. aliàs secus. ¶Not.quod soli frequentanti videtur imponi
2 hæc pœna.de quo in glos.† An autem consanguineis sit licitum frequentare, seu frequenter visitare moniales.dic, quod non ſm Ioan.And.q̃a nec causa cõsanguinitatis est sufficiens. Nam, vt dicebat Hosti.ẽt sub cognati nomine posset culpa tegi. facit, quod habetˀ in c.j.j̃.tit.j.¶In glo.j.ibi.c.diffinimus.ibi dicitur. qđ quando quis vult loqui moniali, debet loqui in præsentia Abbatissę.& breuia. & compẽdiosa verba dicere. & dicit Hostien. quod sicut non licèt frequentare monasteria monialium, ita etiã nec hospitalia cõmatrum, vel Beguinarum.vt in c.perniciosam.allegato in glo.& facit, quod habetur in cle.j.de reli.domi. in ea.gloss.ibi:non finit.Ibi dicitur, quod non sufficit dicere conscientia mea munda est quò ad Deum, nõ curo quid alij loquantur, qñ quis frequentat monasteriũ:quia non solum expedit habere bonã conscientiã quò ad Deum: sed etiam habere bonam famam, ne alij scandalizentur.¶In gl.ij.in fi.Hosti.dicit, qđ frequentia debet intelligi secũdum cõmunem vsum loquendi.ar.l.j.ff.de fluminibus. puta, quando incipiunt homines loqui in tãtum, vt fama perueniat ad prælatum.lxxxvj.di.in c.si qui. & j̃.de accusa.c.qualiter, & quando. Et hoc habebit arbitrari iudex secundum eum, ar.c.de causis. de offi.delega.potest tamen dici, quod si præcessit monitio etiam semel tantum. Et ipsa non obstante illuc iterato redeat, qđ satis dicatur frequentare.& habet locum pœna posita. facit quod habetur in c.ij.j̃.tit.j.&c.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesias seculares potest Episcopus erigere in collegiatas seu conuentuales.*
2 *De ecclesia parochiali potest Episcopus facere conuentualem, & vtrũ de seculari possit facere regularem.*
3 *Collatio canoniarum, an spectet ad Episcopum.*
4 *Episcopi statuere possunt, quod bona clericorum veniãt in communi. & nume.8.*
7 *Absoluere potest Episcopus clericos se inuicem verberantes a sentẽtia canonis, si quis suadente.*

6 *Absoluere an possit a sententia excommunicationis electus in Episcopum, & confirmatus, si non sit sacerdos. & nu. 9.*
7 *Ecclesia si non habet certum numerum præfixum non admittitur exceptio de defectu facultatum.*
8 *Clerici, an possint cogi, vt communiter viuant.*

a Quoniā. Super hoc. c. in fi. si q̄ras vtrum excōicatus, ꝓ iniectione manuū in clericū possit a suo ꝓprio prælato citra sedem apostolicā absolui distingue hic secundum d. Hēri. Boy. in princi. c.

a QVoniam. [a]Istud. cap. legitur duobus modis, vno modo vt loquatur in regularibus. Alio modo, vt loquatur in clericis secularibus. Et iste intellectus communior tenet̃. vt tanget̃ cum gloss. ij. & iij. Et secundum istū breuiter hoc dicit. Eps potest statuere in ecclesia scd̄m facultates ecclesię certū numerum clericorum, qui viuāt in cōmuni, quos ab excōmunicatione per violentā manuū iniectionē in sociū nō enormē absoluere pōt. h. d. Et cōtinet tria principaliter ſm Hosti. videlicet, statutū, ꝑmiū, & pœnā. Et statutū ꝯtinet tria, primū est, qđ Epi possunt statuere certū numerū ministrorū in ecclesia. Scd̄m, qđ bona veniūt in cōi. Tertiū, qđ simul comedāt, & dormiāt. Primū verò ꝯtinet duo: q̄a indulget ipsis potestatem absoluēdi, & pęnitētiā imponendi exceptis enormibus. Pęna vero ē triplex, scilicet officij, bn̄ficij, & grauior. Scd̄a ps est ibi, si q. vero. Tertia ibi: indulgemꝰ. ¶In tex. ibi ꝯdictores. puta, quia resistunt, & volunt, qđ bona veniāt in cōi. Et no. qđ vr̃ loq. de clericis ꝑ ꝑ quantitatē pœnæ de qua sequit̃, tn̄ laicus etiā impediens iurisdictionem iudicis potest coerceri. s̄. de offic. deleg. c. j. ¶Item in grauiori, puta, quia illa censetur esse grauior pęna in ecclesia. xxiiij. q. iij. corripiātur.
1 ¶†Not. j. ꝙ Epi in diœcesibus suis videntur posse erigere ecclesias seculares in collegiatas, seu cōuentuales suppetentibus facultatibus ecclesiæ, & de expensis.
2 ¶†Et per hoc dicebat Petr. & Abb. quod Epi de ecclesia parochiali possunt facere cōuentualē, dū tn̄ suppetant facultates ecclesiæ. & sic dicūt fuisse obtentum in dięcesi claremō. de quo in c. nobis. j̄. de iure patro. & facit etiā qđ hr̃ in c. cū dilectus. de cōsue. & qđ tangetur super gl. ij. ¶An autem de ecclesia seculari possint facere regularē, dic, vt habet̃ in c. intra quatuor. j̄. de relig. domi. Not. qđ Epi possunt determinare certū numerū canonicorū in ecclesia collegiata.
3 Et sic facit, ꝙ in ecclesijs † collegiatis ad Episcopū spectat collatio canoniarum. facit quod habetur. xvj. q. vij. omnes basilicæ. de quo dicendum, vt legitur, & no. in c. j. s̄. de ele. & de co. tit. in c. cum ecclesia vulterana.
4 ¶†Not. quod Episcopi possunt statuere, ꝙ bona clericorum veniant in cōmuni, quod an indistinctè procedat tangetur. j̄. super glos. ij. Et per hoc videtur, quod in ecclesijs collegiatis bona debent esse in cōmuni, & non diuidi per præbendas. de quo tangetur. j̄. dicta gl. ij. ¶No. tria signa cognoscendi, an ecclesia sit collegiata, quę patēt in litera. scilicet, qn̄ habēt bona in communi, & qn̄ simul viuunt, & dormiunt sub
5 eodem tecto. & dicetur. j̄. in glo. ij. ¶†Not. quod Episcopus potest absoluere a sentētia canonis. si q̄s suadente, clericos in congregatione seinuicem verberātes. & istud tenuit glo. in c. decimas a populo. xvj. q. j. & in c. nullus. xvj. q. iiij. vbi gl. dicit, ꝙ hoc est priuilegium clericorum cōmuniter viuentium, seu in cōgregatione, qđ sequitur etiam hic Inn. ¶Vltimo no. ꝯuenientes ꝑdictis puniēdos esse pęna, q̄ hic in litera ex-
6 primit̃. † An autem electus in Episcopū cōfirmatus, si non sit sacerdos poterit absoluere a sn̄ia excōicationis. de quo hic Hosti. dicit, qđ nō: q̄a scd̄m eū reqrit̃ qđ sit presbyter. alleg. de senten. excō. do. Ant. hic dicit cōiter teneri ꝯrium, videlicet, qđ poterit absoluere ab excōicatione, seu vinculo excōicationis ēt si nō

b In gl. vid̄ hic. Abb. in ii. colū. ver. in gl. ii.

sit presbyter: quia istud videt̃ esse iurisdictionis Episcopalis. facit, quod habet̃. s̄. de ele. transmissa. & j̄. de exces. præla. accedētibus. Sed culpa fortè non poterit absoluere si non sit presbyter. Et sic pōt intelligi opi. Hosti. de quo in c. dudū. ver. eandē. s̄. de elec. & facit, qđ hr̃. j̄. de sen. excō. cum desideres. & c. a nobis. ¶In gl. j. scilicet deductis expensis. supra quæ etiam occurrunt in fructibus recolendis, & seruandis. l. fundus qui. ff. fami. hærcis. & ille præcipuè sunt deducendæ. vt ibi, tn̄ in casu proposito etiā aliæ sunt deducendæ de quibus etiā dixit glo. ¶Et not. qđ prælatus debet taliter ordinare, qđ singulo anno deductis expensis aliq̄d supersit ne alius casus inopinatus possit adferre magnū damnum, exēplo tutoris in l. ij. ff. vbi pupillus educari debeat. facit etiā, quod hr̃ in l. si corpus. ff. de le. iij. Et qđ hr̃ etiā in Epistola Bernardi de Cura rei familiaris. ¶In ea. gl. in fi. dicit Host. ꝙ vnus solus de ecclesia poterit opponere hoc casu, qn̄ nō sufficiunt facultates ne alter decipiatur. facit, qđ not. j̄. de cōces. præben. ex parte. ¶Guil. naso. dicebat hanc exceptionem nō posse opponi contra petentē se recipi in ecclesia: q̄a duo videtur mandari, vnū videlicet, vt recipiatur, & secundū, vt prouideatur. Et ideo licèt non posse fieri scd̄m, vr̃ qđ fieri debeat primū. alleg. qđ hr̃ de rescrip. cōstitutus. s̄. & qđ habetur. s̄. de do. & cōtu. cum dilecti. Sed certè frustra videtur recipiēdus, si ei non potest prouideri. Nā mendicaret in opprobriū cleri, cōtra ea quę habent̃ in c. diaconi. xciij. dist. Boneguida Aretinus. j̄. de prębē. dilecto. dicebat gl. ꝓcedere in ecclesia non habente præbēdas distinctas, vel ipsarum numerū: q̄a tunc vltra facultates nō debet quis recipi. In habēte vero numerū dicit gloss. non procedere, & nil allegat. ¶An autē illa opin. pōt sustineri. j̄. patebit. Ioan. Andr. remittit ad notata per se. s̄. de præsumptio. c. fi. super gl. vbi videtur concludere, qđ semper habeat obstare hæc exceptio, qn̄ dicuntur facultates nō sufficere: sed in onere probandi facit differentiā. Nā dicit, ꝙ allegās non sufficere facultates ad statum antiquū eccle. & sic quando quis petit se recipi cōtra illū, debet obijciens probare redditus non sufficere. si āutē status certus nō appareat, tūc. j̄. numerū duorū præsumet̃ in dubio sufficere: q̄a non debet fundari ecclesia sine dote, quæ nō sufficiat ad minus duobus. s̄. eo. vt quisq;. & ibi tetigi. ¶Si vero vltra numerum duorū vellet quis recipi, tunc ꝓbabit reprobās non facultates sufficere. & hoc, q̄a in dubio pro statu qui reperitur, vel præsumitur a iure est presumendū. facit, qđ habet̃ in l. ex persona. C. de proba. & infra de conces. præbē. ex parte. & iu c. j. de
7 prescri. in vj. ¶Potes dicere † qđ si ecclesia non habet certum numerum præfixum, tūc indubitanter nō admittit̃ exceptio de defectu facultatū. & q̄s debeat ꝓbare patet ex supradictis. Si āt esset ecclesia numerata, & habens distinctas præbendas, tunc nō posset q̄s petere se recipi vltra numerū. s̄. de rescrip. cōstitutus. saluo, nisi esset apposita clausula in rescripto apostolico, quia tunc posset recipi, tamen non tenerētur ꝓuidere si facultates ecclesię non suppeterent. vt hic voluit gl. sed deberet expectare donec aliqua ꝑbēda vacaret. facit, qđ dicet̃. j̄. de ꝑben. dilectus. Si aūt impetraret. j̄. numerū. & sic vacante aliqua præbenda non haberet locū exceptio: q̄a ad illā deberet recipi. Et secundū prædicta videtur posse opinio reduci ad ꝯcor-
b diā. ¶In glos.[b] ij. in fi. Iste secundus intellectus cōiter nō tenet ex eo: q̄a nō haberet dubiū, & ex eo ēt, quia monachi de necessitate habēt stare in eodē monasterio, vt in c. cū ad monasteriū. hic allegato. & sic nō ꝓcederet lr̃a, cum dicit valeatis: quę vr̃ hoc ꝑmittere in potestate

potestate Eporum,& consequente eos necessitate.argu. l.non quicquid.ff.de iudi.& quod no.in cle.ij. de iudi.circa finem. Et ideo cōiter tenetur primus intellectus. videlicet,quod hic loquatur in clericis secularibus.¶ Et aduerte,quia hic concludit gl.quod de iure. Et sic ēt esse honestū videtur, quod simul debeant viuere,nisi ex causa aliud fuerit statutum.dicit tñ, quod per consuetudinem derogatū est dispositioni huius. c. Hosti. dicebat, quod hoc est arbitrariū. & relinquit arbitrio Eporum,vtrum clerici diuisim, vel in cōmuni hēant viuere per tex.istum,dum dicit valeatis,quia non quicquid iudicis potestati permittitur id subijcit iuris necessitati.l.non quicquid.ff.de iudi.Et remittit ad summam eiusdem ti.§.j.vbi circa hoc ponit distinctionē. Idem vr velle hic Io.And.videlicet,quod Epi possint hoc ordinare, vt clerici cōiter viuant, nisi consuetudo repugnaret, quo casu non poterit,nisi fortasse cā subsistente. vt qa dissolute viuunt tenendo cōcubinas viuendo separatim. & etiam negligenter se habent circa diuina officia.Nam tunc poterit etiā non ob. consuetudine cogere eos ad simul viuendū per id, quod hic hr.& j.de reli.domi.in c.intra quatuor.

8 ¶†Pro clariori tñ declaratione materiæ est aduertendū, quod Host.in summa eo.ti.§.j.circa hanc materiā,an clerici possint cogi,vt cōiter viuant posuit quandā distinctionem,quā successiue resumpsit hic Io.Cal.& demū do.Floria.licet do.Ant.& do.Pet.illam omiserint.Potest concludi,qđ aut quæritur in monachis,aut in clericis secularibus.Primo casu certum est, qđ illi debent coniunctim.& sic simul viuere,vt tetigit hic glo.& probat.j. de sta.mona.cum ad monasterium.Secundo casu,qñ quæritur de clericis secularibus.& tunc dicit Host.qđ aut Eps,& capitulum cōcordant. & tunc pōt statui, qđ communiter viuant.per id,quod hr j.de exces.prælat. in ca. sicut viuere.& ff.cōmuni diui.in l.iudicē.& C. mādati.l.in re mandata.& hoc sequitur ēt Io.Cal.sed do.Floria.dicit,quod hoc videtur verum causa subsistente.aliàs videtur,quod si separatim viuebant, non sit inducendus nouus status ecclesiæ:quia nouitates consueuerunt scandalum parare.s.de consue. cum consuetudinis.& facit,qđ habetur.j.de censi.,phibemus. Tu potes concordare opinionem:quia aut quæritur de ipsis canonicis ecclesiæ Cathedralis, qui separatim viuebant.& tunc potest procedere dictū Hosti.quia si ipsi canonici, qui constituunt capitulū ecclesiæ cōsentiāt Epo,quod alterat statum ecclesię.& ordinat,quod simul viuant, hoc poterit fieri alia causa non subsistente cū non agat̄ de alterius tertij pīudicio:sed solum de pīudicio ipsorum canonicorū.Ideo sufficere debet,quod ipsi consentiant cū licitum sit cuilibet de iure suo pīudicare.l.penul.C. de pac.j.de regula.ad Apostolicā. Si autem agatur de clericis alterius ecclesiæ inferioris a cathedrali: tunc videtur posse procedere dictum do.Flo.qui licèt Episcopus cum consensu sui capituli possit alterare statum ecclesie. in cle. si vna. de reb. eccle.non alie.& d.c.sicut vere.de exces.prælat. tamē ex quo agitur de præiudicio tertij, & non simpliciter de præiudicio ipsius capituli, videtur quod sine causa non dēt alterare statum ecclesiæ saltē inuitis ipsis clericis.ar.præalleg.c.cū consuetudinis.& eius,quod j.dicetur.¶Interdū autē capitulū non cōcordat cū Epo. & tunc Hosti.distinguit, vt j.dicet,& seqtur Io.Cal.sed do.Floria.dicit,quod Eps nihil pōt facere,per id,quod hr in dicta cle.si vna.& j.de his,quæ fiunt a pla.c.j.& c.nouit.& c.quanto.¶ Tu potes cōcordare opi. quia aut capitulum non concordat ex eo: qa oēs nō consentiunt:consentit tamen maior pars capituli. & tūc pro opi.Hosti.Aut nullus de capitulo consentit,vel saltē solū minor pars.& tunc procedit opin.do.Flo.faciat ad materiam,quod consueuit dici, & notari in c.non oēs.s. de consti.hoc ergo casu, qñ oēs non consentiunt: sed solum maior pars capituli.Conclude,qđ aut apparet de certo statu ecclesiæ. Aut non apparet de certo statu ecclesiæ.Primo casu,aut ille status fuit confirmatus per sædem Apostolicam adiecta clausula decreti. & tunc non potest mutari sine cōscientia Papæ, per id,quod habet̄ de pben.dilecto.Idem dicit do.Flor.si ex certa scientia Papæ sit cōfirmatus,licèt nō sit adiecta clausula decreti dūmō fauore ecclesiæ fuerit confirmatus,qđ in dubio præsumitur s̄m eum,cum concernat honestatem ecclesiæ.per id, qđ hic habetur vnde sine conscientia Papæ non poterit mutare.s. de confirma.vti.vel inuti.c.j.& ij.Sed vbi fauore personarū est facta confirmatio,procedere posset dictum Hostiē.Si vero fuerit cōfirmatus per sædem Apostolicā: tunc si fuerit iuratus,dicit Host.idem dicendum,quod superius dixi post eum,qñ est per sædem Apostolicā confirmatus.alle.j.de præben.dilecto Io.Cal.hic dicit,quod stante iuramēto procedit hoc dictum.Secus vbi iuramentum esset sublatum, quod quando cōtingat remittit ad ea,quæ not.j.de his, quæ fi.a maio.par.capi.in c.j. vbi per Io.And.do.Floria.hic dicit,quod poterit fieri mutatio: sed incurretur periurium si fieret mutatio per illos,per quos fuit iuratum per ea,quę no.in d.c.dilecto.Tu potes dicere, quod diuersitas istarum opinionum dependet ex illo articulo, an actus qui fit cōtra iuramentum valeat. Et præcipuè in spiritualibus super quo fuerunt opi.de quibus tetigit Io.An. in d.c.dilecto.& ibi dicetur,& plenè dixi in c.cum cōtingat. de iureiuran.& facit ad materiam,quod no.gl.in c.ij. de iureiuran.in vj.& quod habetur.j.de spon.sicut ex literis.si autem status non sit confirmatus, aut iuratus. & tunc,aut erat præscriptus secundum formam eorū quæ habentur de præbend.c. cum de beneficio.in vj. Et tunc non pōt alterari,nisi causa subsistente.ar. eorum quæ habentur in palleg.c.cū cōsuetudinis. & j. de censi.prohibemus.Et ideo si status ecclesiæ pręscriptus haberet,quod clerici separatim viuant, non pōt alterari eis inuitis,nisi causa subsistente, vt quia propter illam separatam vitam tenerent concubinas, vel sunt negligentes in officijs diuinis. & tunc poterit statui,quod communiter viuant.Et similiter econtra si communiter viuerent.& contingeret,quod propter hoc sæpe rixarentur ad inuicem,& quod cultura prædiorū negligeretur,posset statui,quod separatim viuāt.Secus vt dixi,si causa non subesset alterandi statum ecclesię iam præscriptum. Si autem status ecclesiæ non esset præscriptus:vt quia aliquando cōiter,& in neutro statu interuenit legitima pręscriptio: tūc poterit Eps cū capitulo ordinare id, quod sibi placuerit,sicut etiam posset a principio,quando ecclesia ordinatur de ministris in fundatione eius.per id,quod habetur.s.de cōsue.cum dilectus.& per hoc patet tex. esse intelligendum,quando non erat certus status pręscriptus ecclesiæ,vel si erat,suberat iusta causa ad alterandū statum ecclesiæ.Et per hoc habes veritatem in ista materia.& adde inquantum gl.dixit,quod clericis cōiugatis permittitur ab alijs stare separatim,& habere bñficia.Nā debet intelligi hoc verum,qñ essent pauperes.& possent aliqua seruitia ecclesiæ facere.Nam tunc pōt dispensari,quod teneant aliquod beneficium non tanq̄ clerici,& consequenter intitulati.facit, quod habet. j.de cleri.coniuga.c.j.& ij.Sed tanq̄ pauperes ad eorū sustentationem s̄m Tancre.& Vincen.Et not.gl.q̄ vide in c.sacerdos.j.q.j.¶Item adde,quia dictum est qđ in masculis clericis,vel monachis.In monialibus autem

autem certum est, quod debet simul stare, sub ꝑpetua clausura in c.vno.de sta.regu.lib.vj. Et singulis annis debent a suis ordinarijs visitari etiam si sint exemptę si sint subiectę sedi apostolicè. Si autem essent alijs subiectę: deberet per illos visitari. in cle.attendentes.de sta.reg.& no.Io.An.in c.præcedenti. ¶† In gl.penul. ibi: qui sacerdos est. ¶ No.hoc, quia facit ad id, quod tetigi in notabilibus, an videlicet electus in Epm cõfirmatus, si non est presbyter possit absoluere a sententia excõmunicationis, vt in d.c.dudum.in ver. tãdem.de elec. ¶ In ea.gloss.in fin. Sed certe iste intellectus quod hic loquatur tantum de regularibus non est verum: quia vt patet ex antiqua compilatione loquitur de regularibus prælatis, seu Episcopis. Nã declaratur ex antiqua, quòd intendebat minuere Episcopalem iurisdictionem ad resecandũ nociua, vtilia inferẽdo. Præterea dicit litera, valeatis.& sic ponit in ꝑtãte ipsorũ ꝑlatorum, seu Eporum an statuãt, quod viuant clerici in cõi, quod fieri non debuisset: cum necessario religiosi habeant simul stare, vt dixit gloss. præcedens. in fi.& probatur.j.de sta.mona.in c.cũ ad monasterium. Et ideo cõiter tenetur, quod hic loquitur in clericis secularibus cõiter viuẽtibus, in quibus est speciale, vt etiam hic dicit Innocen. quod possit absolui per suam prelationẽ. Et hoc ideo, quia communio solet excitare discordias.de leg.ij. cum pater. §.dulcissimis. Et propterea hic fuit prouisum de hoc priuilegio. & hoc etiam tenuit gloss. in c. decimas a populo.xvj.q.j.& c.nullus.xvij.q.iiij.&c.

SVMMARIVM.

1 *Abstinendum est a bono, si inde timetur malum,*
2 *Intentio iudicat omnes.*
3 *Iudex delegatus non debet pro lite exercenda aliquid accipere præter expensas victualium,*
4 *Redditus ecclesiastici ad quem finem deputati sunt clericis.*
5 *Dictio præter, quandoque capitur exclusiuè, quandoque inclusiuè,*
6 *Iudex gratis iudicium exercere, an debeat.*
7 *Iudicium vendi non debet.*
8 *Sententia venalis a legibus reprobatur. & nu. 20.*
9 *Iudex si non sit corruptus pecunia, sed precibus, an valeat tunc sñia,*
10 *Iudici dare aliquid animo eum corrumpendi non est licitum, secus si detur animo tuendi, & conseruandi ius suum, vel vt pro se iustè iudicetur.*
11 *Expensæ, an, & quando sint iudicibus ministrandæ.*
12 *Expensas habere, an debeat ordinarius ecclesiasticus, & quando,*
13 *Xenia modica, quæ dicantur, & quibus dari debeant.*
14 *Delegatus ordinarij, an debeat habere expensas a partibus, an vero ab ipso ordinario.*
15 *Fideiussor de iudicato soluendo, an possit pacisci de certa parte litis.*
16 *Iudex, an possit a partibus salarium pro assessore recipere. nu. 18.*
17 *Doctor, siue iureconsultus potest salarium pro consilio percipere, quando oportet pro ipso dando eum laborare.*
19 *A sententia arbitri regulariter non appellatur, sed ei paretur propter metum pœnæ.*
20 *Vendens sententiam, an committat simoniam.*

a[a] Ecclesiastici iudices. Hoc eodẽ mõ summat d. Ab.

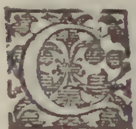

a CVm ab omni. Ecclesiastici iudices [a] gratis debẽt iudicare, nec exigere possunt decimã, nec aliquã partem litis, licèt hoc habeat cõsuetudo.h. d. ¶ Et primo reprehendit iudicum auaritiam. Secundo ponit reprehensionis causam. Tertio concludit. secũda ibi. Non attẽdentes. tertia ibi: ideoque. ¶ Itẽ in tex. ibi. ꝑcipiat. s. primo ad thessalonicẽses.c.vlt.& facit, quod habetur.j.de simonia.c.audiuimus. ¶ Item ex delegatione nostra, supple. & mul-
1 tominus ex ordinaria potestate. ¶† Not. j. quod non solum a malo: sed etiam ab omni eo, quod habet figuram, seu speciem mali est abstinendum, quinimo est abstinendum etiam a bono, si inde speretur malũ. per id, quod habetur.j.ne cleri.vel mona.c.j. ¶ Et no. pro declaratione literæ, quòd quædam sunt omnino mala, vt adulterari, furari, & fornicari, & similia, & hæc omnino sunt euitanda. Quædam verò sunt omnino bona, vt diligere Deũ, & proximum, & similia. Et hæc omnia sunt faciẽda. Quædam verò sunt in se bona, quæ tamen possunt fieri ex circunstantijs malo modo, vt dare elemosynã ad pompã. & tũc nõ sufficit fieri, nisi benè fiat. idest sine pompa: vt not. in c.ij.j.de collusione detegenda. & in hoc etiã põt ꝓcedere, qđ ibi no. videlicet, qđ De⁹ est remunerator aduerbiorũ, & nõ nominũ. Quædã autẽ sunt ex se bona, & mala, & sic sunt indifferentia, & possunt fieri ad bonum, & malum, vt leuare festucã de terra. Nã põt fieri ad cõmodum leuis, & etiam ad malũ, puta frustũ ligni ad alterius incõmodũ. & in hoc ꝓcedit illud, qđ dicit.
2 Quicquid agant homines † intentio iudicat omnes. Vult ergo tex. iste, quod non solum ab eo, quod esset malum occasionaliter, vel species mali est abstinẽdũ.
3 ¶† No. vlterius, quòd non est licitum iudici delegato aliquid pro lite exercẽda suscipere vltra expensas victualiũ. de quo habetur in tex.& glo.in c.statutũ.§.in super. & §.seq. lib.vj.de rescript.& ibi tamen dicitur, quod vltra expensas, quãdo proficiscitur extra domicilium, & etiam qñ non proficiscitur licitum est suscipere esculenta, & poculenta, quæ paucis diebus possunt consumi. de quo etiam tangetur hic in gl. & etiam in d.§.insuper. ¶ Aduerte tamen, quia expensas victualium demũ vr̃ posse recipere, qñ proficiscit̃ extra domicilium. per ea, quæ habentur notanter per gl.in c.statutũ.§.insuper.& etiam vr̃ ibi probari a cõ-
4 trario sensu. ¶† Item not. ad quẽ finẽ redditus ecclesiastici sunt deputati clericis. quia ad hoc, vt ex ipsis honeste viuant. & in hoc facit ad ti. istum, in quo est posita decretalis. Nam aliàs inquãtũ loquit̃ de delegatis potuisset collocari. sub ti.de offi.deleg. ¶ Itẽ no.
5 de dictione præter. quæ hic stat inclusiuè ex eo † quia id, quod sequitur post dictionem præter, nõ includebatur in ꝑcedentibus. secus vbi includeretur: quia tũc poneret exclusiuè, vt legitur.& no. per gl. & Legistas in l.j.ff.de pignoratitia act. vbi etiã ꝑ Bar. do. tñ Ant. hic colligebat, quod ista dictio præter, stat exclusiuè, sed non vr̃ benè dicere, quò ad corticem literæ ꝑ ea, quæ.s. dixi, possit tñ seruari eius dictũ quò ad mẽtem decretalis, quia licèt prohibeatur hic percipi decimã litis, vel aliam partem, non tñ in effectu ꝓhibet̃ percipi expensas victualiũ, imo hodie hoc expresse ꝑmittitur, qñ proficiscitur extra domiciliũ. vt d.c. statutũ.
6 §.insuper.& facit, qđ no.in glo.in verbo gratis. ¶† Itẽ no. quod non est licitum iudici aliquã quantitatẽ pecuniæ petere pro iudicio exercendo, sed gratis debet illud exerceri, quod intellige saluo eo, quod dixi de expensis in delegato.& tangit gl.in verbo gratis. ¶ Itẽ no. quia non est licitũ iudici aliquid accipere pro salario assessoris, qñ hoc fit in fraudẽ, vt vr̃ hic esse de mẽte lr̃æ a cõtrario sensu. secus videtur, si hoc non fiat in fraudẽ.& hoc hodie est expressum in d.§.statutũ.§.as-
7 sessore. in vj.de rescri.de quo dic, vt ibi. ¶† Item not. quod etiam iustum iudicium, & multominus iniustum non est licitũ vendere. de quo in l.j.§.fi.cum sequenti.ff.de condi.ob turpem causam. vbi etiam per gl.& Bar.& xj.q.iij.qui ratione.& c.non licèt.& in c.
8 non sane.xiiij.q.v. ¶† Item no. quod sñia venalis etiã a legibus reprobatur.& sic non valet. de quo in l.venales.C. qñ procurare non est necesse. Quid autem
9 si iudex nõ sit † corruptus pecunia, sed pce: an valeat tunc sñia. no. in l.seruo inuito.§.cũ ꝑtor.ff.ad trebel. vbi vide.

vbi vř ɔcludi, qđ de mero iure valet: sed pōt peti rescindi per bñficiū restitutionis in integrū.de quo etiā in d.l.venales.Quę aūt sit pęna iudicis corrupti ꝓ pecuniā. hř in auth.sed nouo iure.C. de pęna iudicis q male iudicauit:q̃a tenet̃ ad triplū,vt ibi patet.¶In gl. j.ibi redimet ius suū:supple aliq̃d dādo,vt illud tueatur,& conseruet. sed Hosti.dicit, ꝙ redimere vexationē ꝓ ɔseruādo,& tenēdo ius suū nō est malū,nec species mali: q̃a fit iure ꝑmittēte.vt patet in iuribus allegatis ī gl.& ꝑ ɔñs nō dēt dici maiū facere, vel peccatū.xxiij.q.iiij.q peccat.& l.gratis.C.ad.l.Iul.de adul. ¶Item in ea.gl.ibi:nullus.supple.de vltimo,q̃a multa alia capitula sunt in illa.q.sic incipientia.

10 ¶†In ea. a gl.in fi.[a] gl.in d.c.nō sane.concludit, ꝙ si aliquid iudici animo corrūpēdi donatur: tunc illud non est licitum.Sed si datur animo tuēdi,& cōseruandi ius suū, & vt iustè pro se iudicetur:tunc videtur esse licitū ex parte dantis,non ex parte recipientis: quia gratis deberet iustitiam ministrare,vt hic patet. Et ideo poterit repeti, quod est datū. dicit tñ ibi Archi.qđ perdit litē principalē. per id,quod legit̃, & no.in l.j.§.fi. cū l.seq.ff.de cōdi.ob turpē cau.& in l.j.C.de pęna iudicis. Et hoc dicit etiā Bar.in d.l.j.& ij.procedere scđm iura digestorū.sed hodie ꝯm iura Codicis,& authenticorū perdit, seu ꝑdere dēt nedū litē principalē, sed etiā litē repetitionis dati,quia nihil poterit repetere, quasi hodie censeatur dare turpiter.per ea,quæ habētur in l.j.& in auth.sed nouo iure.C.de pęna iudicis. ¶Videt̃ posse dici,ꝙ illud ꝓcedit de iure ciuili. Sed de iure canonico videtur qđ sit licitū,quando dat,vt conseruetur,& tueatur ius suū. & sic redimendo vexationē. per id,quod habetur in d.c.pœnale. & in c. quæsitū.alle.in gl.& etiā in c.dilectus. & de simonia. & ad materiā ēt facit,qđ no.glos.in d.c.nullus. Io vl ti.j.q.j.& xj.q.iij.qui rite.& c.non licèt. & cum gl.in d.c.pœnale.transit hic do.Flo.¶Item in gl.seculariū. ibi. & duos in fine. Istud procedit de iure ciuili. Sed de iure canonico delegatus a Papa non habebit etiā illos duos aureos:sed solum expēsas,quādo ꝓficiscit̃ extra domiciliū,idest esculenta,& poculenta,vt hř in d.c.statutū.§.insuꝑ. de rescri.in vj.& facit,qđ ibi no. per glo.¶Item in ea.glo.ibi:nisi sportulas.¶Aduerte primo,ꝙ gl.ista videtur intelligēda de iure ciuili. Nā de iure canonico nō vidētur soluendę aliquę sportulę.per id quod not.Io.An.in c.super gloss.de mutuis petitio.& facit etiam,qđ tangitur in glos.seq.¶Item aduerte, quod gloss.fortè intellexit de sportulis,hoc est de duobus aureis in principio, & duobus in fi.ꝑut dixi.s.in delegato.¶Nam talia munera iudicialia quæ soluebant̃ iudicibus, vel etiā executoribus,soluebant̃ in sportulis,siue in sportis,seu in quodā vaso qđ vocatur sporta, & sic etiam munera q̃ dabant̃ ciuitatibus,vti comeditię saturnales:q̃a dabant̃ in sportis. vnde appellabātur sportulę saturnales.xxxvij.di. c.legā.& sic ponit̃ cōtinēs pro contento.& istā partē, qđ etiā ordinarius possit petere sportulas de iure ciuili sicut delegatus tenuit gl.primo loco in §.ne aūt labor. in Auth. de iudicibus. collat.vj.quare vř eadē rō quæ in delegato.Et istud etiā sequit̃ Spec.tit.de salarijs.§.i.ver.porrò.Sed glo.in auth.offerat̃. C.de lit.cōtest.dicit, ꝙ ordinarius non debet habere sportulas, q̃a non reperitur iure cautū, nisi in clericis, & in q̃busdā,alijs personis per ea quę habentur in l.cū clericis.ad fi. C.de Epi. & cle.& in l.oīs qui.§.executoribus.eo.ti.tñ si benè ponderent̃ illi tex.nō loquunt̃ de sportulis dandis iudicibus,sed executoribus. allegat, etiā qđ hř in l.in sacris.la ij.C.de proximis sacrorum scriniorū.li.xij.& illa vř benè facere iuncta gl.qđ ꝓlonæ de quibus ibi debeāt soluere sportulas etiā ordinarijs,intelligēdo de sportulis de q̃bus ibi fit mētio. Et cū illa gloss.q̃ hř in d.auth.offerat̃.C.de lit.cōtes. ɔcordat etiā gl.iij.q.iij.offeratur.¶Tertia fuit opinio q̃ tangit gl.in d.§.ne autem labor.in alia gl.eiusdē.§. qđ administrator & sic ordinarius nihil debeat percipere a partibus pro suo salario, quia hoc non reperitur iure cautū, quia debet esse contentus cū salario sibi dato de publico.facit,qđ habet̃ in Auth.de man. princip.§.illud tibi.& §.illud.colla.iij.& quod appellatione administratoris cōtineat̃ ordinarius benè ꝓbatur in dicta auth.de iudi.circa prin.ī ver.nos enim iuncta gl. Et ista opinio videt̃ verior de iure,saluo tñ eo, quod habetur in sacris. & facit ad materiā quod tangetur in glo.seq.¶In ea.gl.ibi:aduersario. scilicet pro expensis ratione victorię,de quo in dicta authen. generaliter. hodie tñ videt̃ aliter esse ꝓuisum ꝑ ea q̃ habentur in §.oportet.in authen. de iudi.colla.vj.vbi dici vř, ꝙ victus victori ɔdemnandus est in expensis, nisi iusta causa aliàs suadeat.¶In eadē glos.in fi.& sic vult.gl.quod aduocatus nō possit pacisci cū clientulo suꝑ certa parte lit.quod intelligit do. Anto.procedere,siue fiat sub noīe quotę,siue sub noīe quātę. licèt de hoc fuit opinio inter Legistas de q̃b[9] in si.q̃ hic allegant̃,& in l.sumptus.ff.de pactis.& est rō quare ꝓhibet̃ aduocatus hic pacisci, q̃a si ꝑmitteret̃ tale pactū, induceret aduocatos ad calumniandū,vt possint obtinere in lite,vt ɔñr aduocatus possit habere certā partē ipsius litis. facit,qđ no.in iuribus prællegatis. & per ꝑdicta dicit do. Ant.ꝙ si fieret pactū de quota litis,siue obtineat̃ in lite,siue non,qđ tale pactum sit licitū,q̃a cessare vř rō supradicta.sed certè ɔ̃riū vř dicendū ꝑ iura ꝑdicta q̃ indistinctè loquūtur.& sic indistinctè videnť intelligenda. ar.j.de priuile.c.q̃a circa.& q̃a etiā verisimiliter multū afficeret̃ ad ipsam litē ēt in dicto casu,ex quo speraret hēre certā partē.& iō iura talia pacta ꝓhibuerunt ipsis aduocatis. & idē dicas de ꝓcuratorib[9] eadē rōne licèt qñq; fiat cōtrariū,& malè, & reuera vt docet experiētia conant̃ tūc ꝑ phas,& nephas obtinere,ꝙ nō sic faciūt,qñ solū salariū recipiūt.

11 ¶†In gl.expēas. ibi extra domiciliū.a ɔ̃rio sensu not. ꝙ si nō ꝓficiscunt̃ extra domiciliū nō debēt recipere expensas. & ꝓ hoc ēt text.a ɔ̃rio sensu in c.statutū.§.insuꝑ.li.vj. & qđ ibi notat̃ ꝑ glos.¶Et aduerte ēt vt ibi dicit glo.qñ proficiscit̃ extra domiciliū suum nō tenet̃ expendere illa,quæ domi erat expensurus,sed debent̃ sibi expensę ꝑ partes ministrari. & in hoc est differētia inter delegatū,& ordinariū, q quādo proficiscitur debet expēdere,quæ domi expēderet.vt j.dicit gl.& tāgit gl. in d.§.insuꝑ. & plus tñ dicit Host.ꝙ si delegatus est sufficienter bñficiatus ēt qñ proficiscetur extra domiciliū dēt expēdere illa, q̃ domi esset expensurus. Nā secūdū ea ɔtētus esse dēt de his q̃ sibi dant̃ a domino,ex quo hēt sufficiēs bñficium, sicut & iudex ordinarius secularis debet esse contentus de his quæ sibi dantur a fisco.in Auth.Iusiurandū,qđ præstatur ab his in prin. ¶Sed istud cōmuniter non tenet̃. q̃a si sit sufficienter beneficiatus, quando proficiscitur extra domiciliū ipse delegatus habebit expēsas moderatas a partibus ꝑ id,qđ habe-

12 tur in dicto §.insuper. & ibi per gl.etiā notat. ¶†Ordinarius autem ecclesiasticus etiam qñ proficiscitur nō,debet regulariter habere expensas,fallit tamen in duobus casibus, de quibus infra tangit̃ in gloss.& qñ proficisceret̃ ꝓ cōsecratione ecclesiæ,vel visitādo ꝓ-

13 uinciā,seu diœcesim.¶†In ea.glo.ibi: nō sunt lucra. supple censenda, & q̃ dicant̃ modica enxenia est hodie declaratum. in d.§.insuper. quia intelligunt̃ qñ sunt

a In eadem gl.in fi.super hac materia si quæras vtrū iudices, vel arbitri ꝓ suo salario, & labore aliq̃d a partibus litigātibus, seu altera earum exigere, vel habere poterunt distingue plenè, vt hic ꝑ do. Her. Bo.in ꝓin. cap.

ſunt eſculenta,& poculẽta,qñ ſunt res ꝑ comedẽdo vel bibendo,& poſſunt paucis diebus conſumi.facit. l.plebiſcito.ff.de offi.pręſi.& olim talia xenia permittebãtur etiam de iure ciuili: ſed hodie per ius authẽticorum ſecundum gl.in dicta l.plebiſcito.de iure ciuili ꝓhibentur.Gui.tñ de Cu.ibi dicit ius authẽticorum intelligendũ in alijs,quàm eſculentis, & proculentis cum gl.tñ tranſit ibi Butriga.& videretur illud indubio tutius non recedere a glo. & etiam vr̃ magis honeſtum, tamen de facto multoties ſeruatur potius opi. Guil. ¶In eadem gloſſ.in fin.aduerte,primo eſt
14 videndũ † an delegatus ordinarij debeat habere expenſas a partibus.An vero ab ipſo ordinario, concludе,quod ſi eſt delegatus ad vniuerſitatem cauſarum, quia tunc ipſe eſt eius Vicarius, & tunc cenſetur cõſiſtorium vtriuſq; . de appllatio.Romana.in vj.& tũc debet ordinarius ſibi miniſtrare expẽſas per id, quod habetur in d.c.inter cetera. allegat. in gloſſ.& ſic intelligatur gl.¶Interdum datur ad certam cauſam, & tunc,aut malitioſè hoc fit ad præiudicium partiũ, & tunc idem,quia debebit miniſtrare expenſas,pro hoc quod dicitur hic in textu. qñ aliquid percipitur nomine aſſeſſoris,quia non eſt hoc licitum in fraudem. ¶Interdum autem fit delegatio certæ cauſæ abſque fraude. & tũc videtur idem dicendũ in tali delegato, quod dicimus in delegato Papę, q̃a eadem eſt ratio, & per conſequens idem ius.ſ.de conſtitu. tranſlato. & facit,quod not.glo.in dicto.§.inſuper. & ſecundũ hoc poteſt inferri, an ſi ſolutæ ſint expenſæ ordinario pro delegato,an poterũt repeti,quia ſunt ſolutæ in caſu licito poterunt repeti.Si autem in caſu illicito, tũc ſi ignoranter,poterunt repeti.l.j.ff.de condi.indebi.& ſic intelligatur glo.Secus ſi ſcienter,quia tunc imputetur ſibi ſcienter ſoluẽti indebitum per ea, quæ habentur in dicta l.j.ſaluo,niſi coactus ipſe ſolueret per ea, quæ habentur.in ca. Abbas.ſ.quod metus cauſa. ¶Et prædicta in effectu voluit Spec.in tit.de ſala.§.j. verſic.porrò.circa fi.¶Item aduerte, quia dicit Goff. quod de cõſuetudine ſeruatur,qđ tam prælati, & ſic ordinarij, quàm etiã delegati proficiſcẽtes pro cauſa extra domicilium petunt expenſas. & habent, & eis dantur.Et facit,quod notauit Guil.in Specu.de ſala. §.j.ver.ſi vero ordinarius.& ſeq.& ver.in præmiſſis.& plus videtur velle Spec.in loco præallegato. quod de conſuetudine poteſt deberi certa quota litis pro ſalario etiam ordinarij.vnde dicit, alicui de cõſuetudine datur decima,& ſic duo ſolidi pro libra, alicui.xx.alicui etiam medietas,quod vltimum videtur ſatis graue. no.Accur. in dicto.§.ne autem labor. & ad iſtum text.videtur reſpondere, quod hic loquitur, quando ordinarius faciebat pactum cũ litigantibus. quia tũc non valet conſuetudo permittens tale pactum, ſecus quando abſque pacto cõſuetudo induxit aliquid deberi pro ſalario ipſius iudicis etiam ordinarij.An autem dictum Spec.procedit indiſtinctè, patebit ex infra dicendis.Tamen Ioã.And.& domi.Ant. videntur tranſire cum eo, quod do.Flo. hic dicebat,quod ſm Goff.tam ordinarij etiam delegati ex conſuetudine poterunt petere aliquid pro ſalario,& ſic conſeruanda erit conſuetudo fori,ſeu loci.allegat etiam ꝙ allegauit Spe.in loco ſuperius allegato.dicit tamẽ, quòd iſte tex.videtur reprobare iſtã conſuetudinem, quia quod accipiunt vltra expenſas, non videtur honeſtũ, vt hic patet,& facit. infra de pœnis.capi.ſuam. & ſic videtur, quod ſicut non poteſt per pactum induci,ſic nec ẽt per conſuetudinẽ, ex quò cenſetur inhoneſtũ ꝑ id,quod hr̃.ſ.de cõſuetudine.ex parte.§.fi.iſtud vr̃ tenuiſſe gl.in cle. ſtatuit.in ver. iuriſdictionẽ. de electio.¶Refert tñ idem domi. Flori. quod conſuetudo vtriuſque fori videtur attendenda, prout voluit Spe. in titu. de ſalarijs.§.j. ver.ſi vero ordinarius.& ſeq.& ver.in præmiſſis. vnde ſm eum habetur conſuetudo, quod delegati proficiſcentes,vel etiam ordinarij.pro cauſa extra domicilium percipiant aliquid pro ſalario.¶Interdum etiam habet conſuetudo,quod percipiant aliquid pro ſalario,etiam ſi non proficiſcantur. & talis conſuetudo ſecundum eum videtur ſeruanda per prędicta,dũmodo non percipiat quid immoderatum.ar.ſ.de ſimo. ad apoſtolicam.& per prædicta infert ad cõſuetudinem fori Epiſcopi Mantuani, vbi dicit conſuetudo,quod notarij recipiãt duos ſolidos ꝑ libra,qñ repetũtur vſuræ ab ipſo,qui illas repetit.Nã dicit,quod vr̃ valere per prædicta, & ſic dicit ſe conſuluiſſe de facto,refert tamen aliquos tenuiſſe cõtrarium dicentes, ꝙ potius ſolutio dictorum duorum ſolidorũ pro libra debeat fieri ab illo,a quo repetebãtur vſuræ,ſed ipſe dicit,ꝙ ſi cõſuetudo valet,ꝙ ab ipſo a quo repetuntur vſuræ percipi poſſunt duo ſolidi pro libra, eadem ratione vr̃ fatendum, ꝙ valeat conſuetudo,ꝙ pñt percipi a repetente, & pro prædictis etiã allegat,quia vr̃ eſſe licitũ iudici recipere ſportulas pro executoribus,& notarijs,qui interdũ vocãtur exactores. in Auth.de iudi.§.nulla.coll.vj.vbi etiã in gl.magna.tangitur de multiplici ſpecie ſportularũ, & vr̃ etiam facere differentiam inter expenſas, & ſportulas.& facit etiam, quod hr̃ de reſcri.ſtatutũ.§.notariũ.lib.vj.& quod no.Spe.in prælle.ti.de ſalarijs.§.j. ver.potes tamen.¶Sed aduerte inquantum.do. Flor. videtur cõcludere,quod valeat,& ſit attendenda cõſuetudo fori etiã in eo,quod percipiẽdũ eſt ꝑ ſalario. vr̃ ꝯtra textu.iſtum,qm̃ vr̃ reputare inhoneſtũ ꝙ vltra expenſas pro ſalario aliquid exigatur, etiam ſi ſuper hoc vigeat conſuetudo, & iſtud etiam videtur fuiſſe de mente glo.in cle.ſtatutũ.in verbo iuriſdictionẽ.de elec.in cle.quod etiam ſuperius allegaui,& ſic nõ vr̃ procedere dictum Spe.nec do.Flo.d.Pe.de Anch. hic dicit, quod conſuetudo præterita hic reprobatur. ſed nõ per hoc debet inferri,quod reprobata intelligatur conſuetudo futura.Nam ſm eum,vbi reprobatur cõſuetudo,in dubio ꝓſumitur reprobata ꝑterita,& non futura,quod eſſet valde notandũ,ſi eſſet verum.Allegat gl.in dicta cle.ſtatutum.quæ videtur iſtud velle in verbo conſuetudine. vt mihi videtur. ¶Sed aduerte, quia cõiter tenẽt in hoc ꝯriũ,videlicet,ꝙ dãnata cõſuetudine ſimpliciter intelligatur etiã damnata ꝯſuetudo futura,vt voluit. Cy.in l.ij.ad fi.C.q̃ ſit lõga ꝯſue. & facit etiam,quod notatur per doc.in l.quibus.ff.de legi.no ob.gl.in d.cle.ſtatutũ.quia debet intelligi,ꝓut ibi plenè dicit, & ſic videẽ remanere,ꝙ cõſuetudo fori ſaltem eccleſiaſtici habens, ꝙ iudex aliquid percipiat pro ſalario,non vr̃ valere, licèt.Spe.vt ẽt ſuperius tetigit in d.ver.ſi vero ordinarius.videatẽ velle,ꝙ hic videatur prohibita conuentio,& conſuetudo talẽ conuentionẽ permittens,ſed non prohibeat conſuetudinẽ,ſi habeat ꝙ abſque conentione iudex aliquid recipiat pro ſalario..Sed iſtud vr̃ contra mentẽ huius tex.præcipuè, attenta ratione eius, dum vr̃ innuere, ꝙ inhoneſtũ ſit,ꝙ percipiant aliquid ꝑ ſalario, ſed ꝙ debẽt eſſe ꝯtenti de redditibus eccleſiaſticis. & iſtud etiã vr̃ fuiſſe de mente gl.in prællegato.c.ſtatutum.in verbo iuriſdictionem. Potes tamẽ concludere,ꝙ aut conſuetudo verſatur circa expenſas,puta, ꝙ etiam ordinarius poſſit percipere a litigantibus, quãdo proficiſcitur,& tunc poſſit tolerari dicta conſuetudo. quia hæc talis ꝯſuetudo nõ reprobatur:ſed ſolũ qñ conſuetudo hẽt,ꝙ aliq̃d recipiat ꝑ ſalario, ꝙ aut cõſuetudo habet

hēt qđ aliquid recipiat pro salario,ꝙ aut consuetudo hēt ꝙ iudex ecclesiasticus aliquid recipiat ꝓ salario, & tūc aut habet cōsuetudo quod possit super hoc cō uenire cū litigantibus,& tunc vr̄ ꝙ non valet per istū tex.¶Aut simpl̄r habet consuetudo ꝙ aliquid possit percipere pro salario. & tunc licèt sint opiniones,vt patet ex supradictis tñ vr̄, ꝙ non valet ꝯsuetudo per ea q̄.s̄.dixi,& q̄ no.gl.in d.cle.statutū.in verbo,iuri-sdictionē,& hoc in iudice ecclesiastico.& qn̄ vult ali quid percipere pro suo salario.Sed in iudice seculari videretur posse tolerari consuetudo,per id qđ nota-uit gl.in §.ne autē labori.in Auth.de iud.colla.vj.Et ꝓ hoc q̄a delegat⁹ a Principe seculari recipiebat, & recipere p̄t sportulas. vt patet in d.§.ne autem.licèt secus sit in iudice delegato a Papa, vt superius dictū est,& facit,quod notauit Io.An.in c.vno.super gl.s̄. de plus peti. Si vero vult recipere pro alio, puta pro assessore,& tumc solū quo ad nomen vult recipere ꝓ assessore. sed in effectu vult recipere ad suum ꝯmodū sub nomine assessoris,& sic quodāmodo in fraudē & tunc non vr̄ posse per istum tex.Si autem quo ad no-mē,& quo ad effectū vult recipere salariū pro asses-sore si hoc tunc facit in fraudē, vt grauet partes, tūc non est licitū per ea, quæ habentur in d.c.statutū.§. assessorem. si autem sine fraude hoc facit,puta forte, quia non est nimis peritus,& iō vult hr̄e assessorem, & tunc poterit recipere salarium pro assessore mode ratim tamen,vt in d. cap.assessorem. & hoc in iudice delegato.¶In ordinario vero,an possit accipere sala-rium pro assessoret, videtur dicēdum ꝙ non,q̄a ordi narius non dēt ignorare canones.ix.q.iij.cū scimus. & xx.dist.§.j.facit.c. cū in cunctis.de electione. & iō dixit Io.de Monte Mirlo disputando,quòd ordinari⁹ in causa matrimoniali non potest cogere patres inui tos ad deponendum salarium assessoris. mouetur vt dixi quia nō debet ignorare canones maximè in ma trimonialibus de consan. & affini.c.j.& facit, qđ hr̄ in c.ij.s̄. de transla.præla.Vnde dicit, ꝙ si contingat ipsum indigere debet ipse de propria pecunia satis-facere facit, quod notatur in Spec. de assessore.§.sa-larium.ver.sed nunquid ordinarius,& si dicatur mul ti casus poterunt occurere in quibus debet iudicare scđm.ll.j̄.de op.no. c.j.quas scire non tenetur iudex ecclesiasticus.j̄.ne clerici,vel mo.c.fi.dicit,ꝙ de raro continget.quia regulariter secundū canones possunt & debent terminari causæ ecclesiasticæ.s̄. de cōsti.c. j.& de offi.or.c.j.& si aliquis casus de tactis contin-geret debebit de suo soluere,cum habeat redditus ec clesiasticos ex quibus possit super hoc prouidere. ar. huius tex.& hoc in ordinario ecclesiastico qui tenet̄ scire iura,& turpe est sibi quod ignoret.arg.l.ij. §.ser uis.ff.de ori.iuris, vbi patet ꝙ turpe est ius ignorare in quo quis versari dēt. Ordinarius autem secularis non tenetur scire iura sed sufficit, ꝙ habeat experien tiam in causis,vt l. certi iuris.C. de iudicijs. & facit, qđ hr̄ in Auth. de iudicib⁹.circa prin.col.vj. Iō in ip so vr̄ attendendam esse consuetudinē. ¶An autē iu-dex ecclesiasticus possit aliq̄d percipere pro notarijs. videtur dicendum, quòd si vult recipere quo ad no-men tantum,sed quo ad effectū,puta recipiēdo totū, vel saltem participando, sicut aliqui faciunt,& tunc non videtur esse licitū quatenus effectualiter posset recipere.arg.huius text.Tunc prohibet sub nomine assessorio aliquid percipi.Si tñ vult,quo ad nomē,& quo ad effectum recipere aliquid ꝓ ipsis notarijs, & tunc potest,dūmodo hoc sit moderatum.d.c.statutū. §.notario.& per prædicta vr̄ ꝙ consuetudo fori Mā-tuani nō debeat obseruari si ordinarius participaret cum notario.aliàs videret̄ posse tolerari per ea, quæ habent̄ in d.§.notario.& hoc modo possit intellig, ꝙ ibi dixit post d.Flor. ¶In gl. gratis ibi q̄ fideiusserat. ¶Aduerte q̄a ibi non solū fideiussit,sed ēt exercebat

15 officiū procurationis pro illo pro quo † fideiussit, vt ibi patet in §.maurus.infra allegato.& ideo non pōt pacisci de certa parte litis.per ea, quæ habentur in l.

16 sumptus.superius.allegata.¶In gl.pe.ibi bñ pōt† pe tere mercedem.intellige a partibus eo casu, ex quo. s̄.dixi super gl.in verbo expēsas. iudicē posse recipe re salarium a partibus pro assessore,& debet esse mo deratum per ea, quæ habentur in d.§.assessorem. & in c.statutū.de rescriptis.li. vj.aliàs non posset pete-re a partibus,sed potius a iudice assumente eū. ¶In ea.gl.ibi,iurisċōsultus. & per consequens doctor iu-risconsultus appellari potest quia de iure quotidie cō sulitur.¶In eadem gl.ibi, nō licet ibi tamen dicit gl.

17 notabiliter, quòd demū iurisconsultus, † seu doctor potest percipere salariū pro cōsilio, quando oportet eū laborare pro ipso dando.sed vbi sine labore & re uolutione chartarum, quia in promptu habet q̄d de iure sit dicendū.tunc dicit glo. ꝙ non deberet salariū recipere,& sic transit etiam ibi Archi.Sed Ioā.An.in addi.Spe. in ti.de salarijs.§.sequit̄.dicit gl. illam non procedere,q̄a scđm hoc interdum magis fauerer̄ illi q̄ fuisset negligēs instituēdo per tempora retro acta q̄ illi q̄ fuisset valde diligens,& ideo dicit nedū labo rem præsentem,sed etiā præteritum cōsiderandū. nā interdū cum multo labore quis acq̄siuit ita postea in promptu scit respondere de eo quod ab eo q̄ritur. & ideo etiā tūc licitè poterit salariū ꝑcipere.¶In ea.

18 gl.in fi.¶†An autem iudex poterit cogere partes ad soluendū salariū aduocato, & intellige de delegato, & videretur ꝙ non,quia nihil de hoc dicitur in palle gat.c.statutum.& per hoc etiā dicetur in.c.Romana. de foro compe.in vj.Et istud videt̄ hic tenere domi. Pet.saluo nisi ipse delegatus dedisset in subsidiū ad-uocato secundū notata.s̄.de offi.iud. ¶In gl.fi.in fi.

19 aduerte,q̄a † a sententia arbitri regulariter nō appel-lat̄,sed paretur ei metu pœnæ.l.j.C.de arbitris. vnde si sentētia sit lata per arbitrū per pecuniam, senten-tia reuera non parit actionem aliquā, sed de mero ri-gore potest agi ex stipulatione pœnali si ei nō pareret̄ verum poterit excipi cōtra agentem de dolo ex quo per pecuniā,& sic dolose sententia fuit lata. vbi aūt simpliciter esset compromissum sine pœna, tunc sen tentia emologat̄ per lapsum.x.dierū si nō ꝯtradicit̄. l.pe.C.de arbi.Istud tamē est intelligēdū qn̄ nō esset lata per pecuniā,aliàs nō surgeret emologatio, q̄a si sentētia iudicis nō teneret ipso iure multominus de-

20 beret tunc valere sententia arbitri. ¶†Vltimo potest dubitari,an vendens sententiam dicatur simoniā cō-mittere. de quo per gl.in c.vendentes.j.q.ij.vbi dicit glos.quòd propriè non est simonia,licèt breuiter pec cet ex eo,q̄a non committitur simonia, nisi in spiri-tualibus,& ideo nisi lata esset super spiritualibus nō videtur simonia,licèt alij aliter dixerint, vt not.in di-cto capitulo.vendentes.

SVMMARIVM.

1 *Religiosi non debent esse dispares in obseruantia,& habitu.*
2 *Monachus an possit ex causa habitum coopertum portare.*
3 *Papa an possit circa substantialia regulæ disponere.*
4 *Substantialia regulæ sunt de iure positiuo.*
5 *Votum simplex impedit ad contrahendum non tamen dirimit post contractum.*
6 *Monachus siue religiosus potest eligi in episcopum ecclesiæ cathedra-lis etiam regularis.*
7 *Monachus si eligitur in rectorē ecclesiæ curatæ,an egeat dispensatione.*
8 *Et an possit eligi ad alias ecclesias non curatas,*

Deus

Eus. Religiosi diuersi habitus missi ad prædicandũ conuersis de nouo ad fidẽ debent se cõformare quo ad vnũ habitũ superiorem,& quo ad modũ viuendi.h.d. ¶Et in primo ponit̃ exordiũ,& decisio. In sc̃d'o cã mandati ex qua allicit̃ factum.In tertio mãdatũ.sc̃d'a ibi: ne igit̃.tertia ibi:mãdamus. ¶In tex.ibi:obseruãtia.supple quo ad modũ viuendi,vt differat a sequen. ¶Not.q̃. diuersitas, vel
1 disparitas reprobat̃ in religiosis simul viuẽtib⁹. ¶†Et no.ꝙ nõ debẽt esse dispares in obseruantia,nec in habitu, & sumit̃ hic obseruãtia pro modo viuendi, q̃a vnus non debet comedere carnes,& alius non. Et si vnus loquatur lingua,alter signis. nam hoc fieri non dẽt.¶Itẽ no.ꝙ disparitas in eodẽ corpore,seu vniuersitate generat scãdalum,& ideo est euitãda. ¶Itẽ no. ꝙ sociati ad vnum officiũ debent esse conformes in vno proposito quo ad modum viuendi. Et similiter debent esse conformes quo ad vnũ habitum saltem exteriorem.Nam sicut prædicãt vnũ euangelium,& vnũ Deũ, ita etiam debent ostendere vnitatẽ in mo-
2 do viuendi,& in eodem habitu saltẽ exteriori. ¶†Et ex hoc no.ꝙ ex causa licitũ est monacho portare habitũ coopertũ,& ꝑ hoc vr̃ ꝙ si sine causa hoc faciat, non euitat pœnã excõicationis de quo in c.ij.ne cle. vel mo.li.vj.Quidã tñ vt Io.de Lig.tenent contrariũ, q̃a dictum.c.ij.loquitur quando monachus dimittit habitum,& sic non videtur debere extẽdi ad casum, qñ non dimittit habitũ, sed portat, licẽt coopertum tunc pęnæ non sunt extendendę,sed restringendę,de pœnitẽ. di.j.§.j.& de reg.iu.§.in pœnis. li.vj. In c̃riũ facit,& sic pro prima opinione principiũ illius c.vbi vagatio a iure ꝓhibita est causa illius constitutionis, quæ ita c̃tingit si habitus occultet̃,sicut si omittatur, pro hoc etiã,q̃a talis vr̃ offendere mentẽ iuris,& amplecti verba:ergo incidere debet in pęnã,de reg.iu.c. certum.lib.vj.Et istud tenuit Io.An.in mercurialib⁹. & sequitur etiã hic do.Pe.& domi.Ant. ¶Et pro ista parte facit,q̃a paria sunt nõ esse, vel nõ apparere,de conse.di.j.solẽnitates, & l.in lege.ff.de c̃hen.empti. ergo ex vi talis regulę iuris antiqui videtur ꝙ habeat locũ pœna in portante ipsum ita coopertum, quod non apparet.de quo etiam per gl.in cle.quoniam. de vi.& hone.cle.vbi gloss.quæ incipit, hęc litera dicit, quòd monachus portãs habitum coopertũ est apostata,& licẽt non dicat expresse,ꝙ sit excommunicatus tñ hoc voluit,quia licẽt regulariter apostata non sit ipso iure excõmunicatus,sed venit excommunicãdus,vt notauit glos.in c.iij.j̃.de apostatis. Tamẽ hoc fallit in casu.c.ij.ne clerici vel mo.lib.vj.& sic in monacho apostatante in habitu,vt ibi etiã expresse dicit
3 glo.& notauit Io.An.s̃.eo.c.si quis ex clericis. ¶†In gl.j.ibi quæ de substantia sunt. Idẽ tenet hic Innoc. sed do.Flor.& do.Anto.intelligũt hoc verũ, ꝙ Papa non põt circa substãtialia regulę disponere saluo nisi subsit iusta causa, quia tunc poterit per ea quæ habẽtur in c.cũ ad monasteriũ.j̃.de sta.mo.circa finem ꝑ
4 Inn.& Io.An.& dicebat do.Flo.hic,ꝙ† substantialia regulæ sunt de iure positiuo,ꝙ non prima facie videt̃ verum, quia consistunt in voto religionis paupertatis castitatis,& obedientiæ,facit qđ notatur per Ioã. An.j̃.de regularib⁹,c.sane. Votũ aũt vr̃ eẽ de iure diuino.s̃.de iureiu.c.& si Christ⁹.Sed voluit fortè dicere,ꝙ ex cõstõne ecclesiæ fuit inductũ,ꝙ tale votũ religionis nedũ impediret matrimoniũ, sed etiam pos-
5 sit dirimere c̃tũ.Simplex aũt † votum licẽt impediat ad c̃hendum,non dirimit post contractum, q̃a hoc non inducit ecclesia.j̃.qui clerici, vel vouentes.c.si

a In ea gl. Super hac materia si quæris vtrũ monachus possit habere præbẽdã, vel canonicatũ ĩ ecclesia seculari. distingue, vt hic per Hẽ. Boych. in prin.c.

b Prætextu. Nihil differt hoc summariũ a summario.d.Abb.

clerici.§.rursus.& bene facit quod legit̃,& no.in c.j. de vo.& voti redemp.li.vj.cũ ibi notatis. ¶In ea.gl. ibi: suę religioni. ex hoc dum sunt in eodem officio prędicandi,aliter vr̃ quod teneantur seruare suam religionem a cõtrario sensu huius tex.& ita tenet hic.
6 do.Pe.¶†In ea.gl.ᵃ in fi.c̃clude, ꝙ de iure communi monachus,seu religiosus potest eligi in Episcopũ ecclesię cathedralis etiã regularis per id quod hic dicit gl.quod habetur in c.si religiosus. de electio.in vj.e. tit.& in cle.j.sed de elec.potest etiam eligi in rectorẽ ecclesiæ curatę per id quod habetur in c.quod Dei timorẽ.j̃.de sta.mona.& hoc ꝓpter onus curę,& officium prædicandi, vt in præallega.c.quod Dei timorem. nã sacerdos curatus videtur habere potestatem prædicandi.xvj.q.j.adijcimus.cum ibi notatis. & facit qđ leg.& no.j̃.de hęr.c.cum iniuncto. ¶An autẽ
7 cũ† monachus eligit̃ in rectorẽ ecclesiæ curatę egeat dispẽsatione,an vero de iure cõi possit eligi. notatur in d.cle.j.& in præallegato.c.qđ Dei timorẽ.d. Ant. hic dicit,ꝙ de iure eligi põt, tñ istud ius est ius dispensatiuũ in corp⁹ iuris redactũ q̃a in d.casu non est dubiũ,ꝙ in aliquo repugnatur voto, q̃a in aliquo absoluitur ab obedientia,& ab aliquibus ad quæ tenentur monachi claustrales iuxta id,qđ leg.& not.in tertio. xv.q.j.¶Itẽ quodãmodo videtur habere propriũ, q̃a habet titulum beneficij, & sic videtur non posse negari quin censendum sit ius dispensatiuũ. facit licẽt non alleget quod habetur in simili in c.nihil est.s̃.de
8 elec.¶†An autem ad alias ecclesias nõ curatas seculares,vel etiam, potest eligi ad canonicatum secularem.tetigit gl. hic. circa quod communiter tenetur, quòd non,per id quod habetur in c. si super eo,j̃.de regularibus.& qđ notauit etiã Hosti.j̃.de reli.domi. c.Intra quatuor.nec ob.iste tex.quia hic nõ præficiebatur in ecclesia seculari,sed regulari,& similiter nõ obst.quod habetur in c.quorundam.allegato in glo. quia illud loquitur in ecclesia Syracusana quæ etiã regularis est,vt ibi not.per glos.& eodem modo etiã respondetur ad c.ij.allegatum in glo. quia debet intelligi,quãdo promouetur ad ecclesiam regularem, vt ibi etiam tangit gloss.j.in fin.& facit,etiam quod notatur.xvj.q.vij.c.in noua &c.

SVMMARIVM.

1 *Ludi theatrales qui dicantur.*
2 *Ludibria quid sunt.*
3 *Larue quid sint.*
4 *Ludi non debent fieri in ecclesia maximè per clericos.*
5 *Dictio, uel, exponitur pro immo, quando illam sequitur oratio correlatiua.*
6 *Ludi representantes præsæpe dñi,siue natiuitatẽ,siue sepulchrũ, aut passionem,& multa alia, quæ potius ad compunctionem homines inducunt quam ad lasciuiam non prohibentur.*
7 *Hystriones an possint promoueri.*
8 *Clericus litigiosus,an sit infamis.*
9 *Peccare magis quis dicatur,an adulator,uel litigiosus*

b

Vm decorem. Prętextu cõsuetudinis ludibria, vel theatrales ludi in ecclesijs p̃cipuè ꝑ clericos fieri ñ dẽnt.h.d. Et ĩ primo ponit̃ factũ repħẽsibile. In secũdo illud p̃cepit emẽdari.sc̃d'a ibi:fra-
1 ternitatẽ.¶In tex.ibi† theatrales.dñr ludi theatrales qui fiunt in theatro, seu loco vbi hoĩes ad theatrandũ,vel speculandũ,seu inspiciendũ ludũ vadũt,& ponit gl.exẽplũ in arena Veronẽsi.ĩstituta de rerũ diui-
2 siõe.§.vniuersitatis.¶†Itẽ in tex.ibi ludibriorũ. ludibria dñr ludi illusorij viles,& inhonesti p̃sertim clericis.

3 ricis.itē ibi monstra laruarum. † larue s'm Inno.sunt deformitates hominum per dispositionem pelliū, vel colorum, vel similium quas in vulgari mascras
4 appellamus.¶No.ex tex.ꝙ † ludi non debent fieri in ecclesia maximè per clericos. ¶Et not.ꝙ non ualet
5 consuetudo, sed potius dicēda est corruptela.¶ † Itē no.de dictione, vel, quæ debet exponi pro imo, qn̄ illam sequitur oratio correlatiua, ut colligi potest ex isto tex. iunctis dictis doctorum. Et de ista dictione, vel, notauit Bart.in l. si is qui ducenta.§. utrum.ff. de reb.du.¶In gl.j.filios suos. Hieremiæ.31. & Lucæ.2.
6 ¶Et not.quod representationes † de quibus in glos. prohibentur,& hoc ideo quia hic solum vr̄ prohiberi ludi inhonesti,in quibus versatur turpitudo, vt patet,per id quod dicit propter huiusmodi turpitudinem,& plus vr̄ ꝙ hic tales ludi inhonesti prohibētur saltem in ecclesijs,tamen dicit do.Flo.ꝙ etiam ex mente intelliguntur etiam prohibiti extra ecclesiā, sed potissimè, quando fiunt in ecclesia. & prædicta infert ad quæstionem, quam dicit fuisse in foro Iulij, quia cum clerici facerent representationem de Magis, & Herode unus illorum cecidit super alium qui postea mortuus est uel debilitatus est in aliquo membro an ex hoc erit irregularis talis clericus. nam dicit,quòd si in tali representatione non fiebat aliqđ inhonestum non vr̄ dedisse operam rei illicitæ,& iō non esset irregularis,secus si aliud inhonestum fuisset admistum,per id quod habetur in c.dilectus.& in c.præsbyterum.j̄.de homicidio.Secus autem qn̄ non vigebat aliquid inhonestum, ut est dictum. nam ut etiam dicebat Inn.Dauid.& etiam aliqui alij salierūt & etiam cantarunt.facit,quod no.gloss. in c.j.j̄. eod.
7 in 6.¶ † Item ex gl.tangitur hic an hystriones possint promoueri.dic ꝙ non etiam post peractam pœnitētiam,quia sunt infames, nisi Papa dispensaret.l.j. & 2.§.ait prætor.ff.de his qui not.infa.50. distinct.c.j. & hoc uerum quando publicè infamati sunt. & quando talem artem faciunt gratia mercedis, & quando faciunt, ut assueti facere,& sic ex eo sunt infames.Secus si aliquando occultè,& ad solatium, & ad consolationem infirmi,uel etiam publicè,sed non causa mercedis,nec est assuetus,quia tunc posset promoueri.per id,quod dicitur.s̄.de Dauid.& per id,quod notauit glo.in d.c.j.eo.lib.6.& in d.c.donare.& c. qui uenatoribus.86.distin.vbi etiam dicit litera, quòd qui uenatoribus.& hystrionibus donat non hominibus donat,sed arti nequissimæ donat.Illud autem est certum,quòd habens beneficium,seu officium hystrionis in aliqua curia,ut quia recipit uestem, uel salarium pro tali officio non potest promoueri.ut d.c.j. & c.præterea.facit etiam quod habetur in §. interdicimus,in auth.de sanctissi.Epis.col.9. secundum Inno.Et bene facit,quod habetur.j̄.cod.c.j.lib.6. vbi clerici exercentes officium hystrionum,uel buffonum si per annum exerceant perdunt omne priuilegium clericale, & etiam si ante moniti non desistunt, ut
8 ibi habetur. An † autem clericus litigiosus sit infamis.dic quod non licet prohiberi uidetur a testimonio,ut habetur.3.q.5.in c.similiter, & hoc tenet hic do.Pet.& facit quod habetur,& no.in c.sunt nonnulli.46.dist.dicit etiam, quòd clericis est licitum uerba iocosa proferre per ea,quæ habentur.23. dist. his igi-
9 tur,& per id,quod habetur.22.q.5.c.cauetæ. † Quis autem dicatur magis peccator, an adulator, uel litigiosus.notauit arch.in præalle.c. sunt nonnulli. ubi concludit,quod magis peccat litigiosus quia magis videtur ledere uirtutem oppositam, scilicet amicitiā quàm ipse adulator.

S V M M A R I V M.

1 *Castitatem seruare debent clerici.*
2 *Facilitas veniæ incentiuum generat delinquendi.*
3 *Oderunt peccare boni,&c.*
4 *Suspensus a beneficio celebrans non solum priuandus est beneficio, sed etiam ab ordinibus deponendus.*
5 *Notorius fornicator de iure suspensus est ab officio diuino.*
6 *Coniugatus fornicando plus peccat quàm non coniugatus.*
7 *Clerici orientales in sacris constituti licitè utuntur copula coniugali, quia non acceperunt votum castitatis.*
8 *Fornicationis pœna in clerico quæ sit.*
9 *Prelatus, an possit imponere pœnam pecuniariam.*
10 *Pœna in crimine fornicationis potest considerari respectu copulæ, & respectu personæ.*
11 *Accusari de adulterio non potest vir ab vxore secundum leges.*

a T clericorum loco. Sūme, diuisionis loco potes dicere quòd primo indicit clericis castitatem, secundo pœnam imponit. tertio aggrauat, quarto punit prælatos negligentes,& corruptibiles. quinto punit grecos incontinentes.secunda ibi:ne uero. tertia ibi: si quis.quarta ibi:prælatis.quinta ibi:qui autem.¶In tex.ibi:pari supple, quia poterunt suspendi ab officio & demum exigente contumacia etiam deponi.

a Summe. Licèt d. Io. nō summet hoc.c.tamē dom. Abb. summat ui de eum.

1 ¶ † No.ex litera,quòd omnes clerici etiam in minoribus constituti debent seruare castitatem, ut hic colligi potest ex dictione, præsertim,quæ exponitur pro maximè, & est implicatiua ut legi. & nota.s̄. de fil. præsbyt.capi.ad abolendam. & in l.illud.ff.ad l. Aql. ¶Constituit tamen in minoribus non sunt astricti ad castitatem ex uoto,licèt constituti in sacris sic, ut
2 patet infrà titu.j.cap.2.& 3.¶ † Not.etiam illud vulgatum, quòd facilitas ueniæ incentiuum hoc est appetitum, & consequenter audaciam tribuit delinquendi, & propter hoc alibi dicit lex, quod iudex non debet esse nimis facilis ad ueniam, sed cauendum est iudicanti ne quid durius, uel remissius constituat quam causa deposcat, nec seueritatis aut clementiæ gloria est affectanda,sed perpenso seu digesto iudicio,prout unaqueque res postulat statuen
3 dum est.l.recipiendum.in prin.ff.de pœnis. ¶ † Nota etiam illud vulgatum,quòd si timor diuinus a malo non reuocat saltē dēt reuocari per pœnā. Et ex his ēt potes notare versus vulgares. Oderunt peccare boni uirtutis amore.Oderunt peccare mali formidine pę
4 næ.de quo etiam per gloss.in l.j.de iust. & iure. † No. etiam quòd suspensus a bn̄ficio celebrans non solū priuandus est beneficijs, sed etiam ab ordinibus deponendus.& sic ab officio,qđ intelligebat Abbas de suspenso ab homine.secus secundum eum de suspēso a iure,per id quod habetur. in cap.si celebrat.j̄.de cleri.excommu.sed istud dictum videtur esse contra casum.c.j.de re iudi.in 6.& c.j.de sen.excom.eod.lib. ubi etiam suspensus a iure a beneficio, si celebrat durante suspēsione fit irregularis, & uenit deponēdus. Sed certè potes dicere, quòd interdum quis est suspēsus a iure solum quo ad se, ut est quilibet clericus existens in peccato mortali.facit quod habetur.in dicto c.si celebrat.& in c.uestra. & c.tua.infra titu.primo. Et tunc celebrans non est irregularis,quia non censetur esse suspensus a beneficio ex quo est suspensus quo ad se nō quo ad alios. Interdum autem quis est suspēsus a iure a beneficio,& sic etiam quo ad alios, & tunc celebrans bene incurrit irregularitatem,sicut si fuisset suspensus ab homine per iura præallegata.
5 ¶ † No.ex uersiculo,si quis,argumentum, quòd notorius fornicator censeatur suspensus a iure ab officio diuino. Sed certè hoc potest intelligi, quòd fuit suspensus ab homine, nec apparet etiam, quòd loquatur de notorio fornicatore. unde de hoc dicetur
6 in c.uestra.j̄.titu.j. ¶ † Not.quòd cæteris paribus plus peccat coniugatus fornicando quàm non coniugatus,& pro hoc arguunt quidam,quod grauius est puniendus laicus quam clericus,& sic trāsit Io.An.& d. Anto.

Ant.& etiam do.Pet.Sed potes dicere, ꝙ licèt clericus coniugatus magis peccat fornicando quàm clericus non coniugatus. non tamen videtur per hoc sequi, quòd laicus coniugatus plus peccet, quàm clericus non coniugatus, quia termini nõ sunt pares, & quia clericus tenetur in genere magis ad continen-
7 tiam quam laicus, vt hic patet.¶† Item not. ꝙ clerici orientales etiam in sacris constituti vtuntur licite copula coniugali, & hoc ideo, quia nõ acceperunt votum castitatis, vt legitur, & notatur in c. cum olim. ĵ. de cler.coniug.& 31.dist.in c.nicena.& in cap.aliter. ¶In gl.j.ibi: vt non luxurientur contra naturam. Ibi dicit litera quòd propter tale vitium sępe veniunt pestilentiæ, & fames, & de pœna talis delicti secundum canones habetur in c.clerici.allegato.in gl.¶ De pœna autem fornicationis alterius thori, habetur in ti.j. per totum.¶ In glo.pen.ibi.Celebrat suspensus.Dicit Abbas hoc verum si sit suspensus ab homine secus a
8 iure.Sed tu dic, vt dixi in notabilibus.¶† Extra gloss. quærit Io.And. quæ sit pœna fornicationis in clerico secundum canones. dicit Gof. hic, & in summa huius tit. ꝙ de iuris rigore est depositio ab officio & beneficio.lxxj.dis.ca.presbyter.sed secundum temperantiam humanæ fragilitatis, & quia pauci in tali vitio non reperiuntur.50.di. quia tua.Micius punitur. & sic non deponitur.24. dis.c. paternitatis. & 82.dis. c.presbyter.& sic transit Ioan.And.& do.Ant.Tu potes dicere, quòd si fornicatio non est simplex, sed cadit in incestum, vel adulterium tũc venit deponẽdus secus si sit simpliciter fornicator.quia tunc procedit dictum Gof. Ita voluit gl. valde notabilis in capitul. Maximianus.lxxj.dis.& ĩ c.lator nemesiõ.2.q.7.quas gloss.tene menti.quia singulares, & notabiles sunt in hac materia. ¶ Aduerte tamen, quia gloss.iuris ciuilis.in l.prima.C. de Episc.& cle.dicit, quòd clericus in sacris committens fornicationem indistinctè videt̃ committere incestum. sed illa gloss.non tenetur ibi per Cyn.& But.nec reperitur iure cautum. & ideo videtur, quòd sit simplex fornicatio dummodo alias non committatur incestus, vel adulterium, licèt sit sacerdos, vel alias in sacris. Filij tamen nati ex concubina ipsius sacerdotis, spurij appellantur vt ibi volũt doctor. præallegat.¶ Quæ autem sunt delicta inducentia depositionem. habetur in capit. cum non
9 ab homine.& per dom.Anton.supra de iudi.¶ † Vltimo tractat Hostien.an prælatus possit imponere pęnam pecuniariam. de quo in c.irrefragabili.s̃.de offic.ord.& ĵ.de pœ.c.licèt.Et concludit, ꝙ ordinarius non debet vsitate imponere pœnam pecuniariam ne ex hoc nutriat auaritiam, vel de illo notetur. Si tamen velit illam imponere debet illam applicare ad aliquos pios vsus, puta ad fabricam ecclesiæ, vel similem causam dicit tamen quòd si videt plus timeri imponere pœnam pecuniariam quàm aliam, poterit illam imponere. supra. vt lite non contesta.c. quoniã.
10 §.fin.¶† Vltimo aduerte, ꝙ gradus pœnarum in crimine fornicationis potest dupliciter cõsiderari. Vno modo respectu ipsius copulæ. Alio modo respectu personarum. Respectu autem facti potest considerari, quia alia est pœna simplicis fornicationis. alia est maior, si incidat in adulterium. Item alia adhuc est maior, si incidat in incestum. Item alia maior incestu si incidat in crimen contra naturam.32.q.7. in c. adulterium malum, & etiam minor pœna debetur pro adulterio simpliciter quam si iungatur adulterium cum incestu.l. sed adulterium cum incestu. & l.vim passam.§. prescriptis.ff.de adulte. & istud facit secundum do. Petr. ad id quod dixi, quòd magis peccat laicus coniugatus q̃ clericus fornicando non coniugatus, quasi velit dicere, ꝙ clericus simplicem fornicationẽ cõmittat, sed laicus ꝯiugatus ꝓpter cõiugiũ dicatur cõmittere adulterium. Tñ s̃m leges vir
11 † non potest accusari de adulterio ab vxore l. 1.C.de adul.ad l.Iul.canonizata.32.q.1.c.publico, sed secundum canones est secus, quia vir, & vxor quo ad hoc non debent ad imparia iudicari.32.q.4.c. nemo sibi blandiatur.Et facit etiam quod habetur in c. intelleximus. ĵ. de adult. & ista procedunt considerando gradum respectu ipsius facti. potest etiam considerari respectu personarum.quia magis videtur peccare in eadem spem fornicationis existens in dignitate quã nõ existens, vel existẽs in sacris q̃ nõ existens.s̃.de iureiu.c.cũ quidam.& xl.dis.in c.homo Christianus. & aduerte etiam, ꝙ continentia de qua fit mentio in text. potest sumi dupliciter. vno modo pro castitate quæ carnis corruptionem non sequitur. Alio modo latius sumitur videlicet prout est habitus inuictus ab omni delectatione non solum secũdum tactum, quod facit castitas stricte sumpta, sed etiam secundum gustum, auditum, & olfatum, vt hic tangit Io. And. post Hieronymum in tractatu fidei etiam pro vitiis abiiciendis. tene etiam menti autoritatem senece epistola. li. sic dicentis, proiice a te quæcunq; cor tuum dilaniant, quæ & si aliter extrahi non possunt cum ipso corde euellenda erunt. de quo etiam per Ioan.And.

a Clericus. Si quæris vtrum gula sit peccatum mortale, distingue, vt hic ꝑ Hen.Bo. in prin.

SUMMARIUM.

1 *Crapulam vitare debent clerici.*
2 *Ebrietas non est peccatum mortale, nisi sit assidua. & nu.9.*
3 *Crapulosi clerici pœna:*
Iudicium quandoque sumitur pro arbitrio.
5 *Pœna vbi imponitur propter factum affirmatiuum requiritur monitio.*
6 *Ebrietatis inconuenientia.*
7 *In pœnis alternatiuis a iure impositis videtur electio iudicis.*
8 *Suspensus ab officio, an intelligatur suspensus a beneficio.*

a A Crapula. Clericus [a] ebriosus, vel crapulosus monitus nõ desistens ab officio, vel beneficio suspendit.h.d. Et primo ꝓhibet ebrietatem, & crapulam. scdo abusum, & obligatũ ad potum inequalẽ. tertio statuit pœnã. scda ibi: vñ tertia ibi: si qs. ¶ In tex. ibi. tẽperet. supple ponẽdo aquã in uino. Item ibi. Si uino. s. temperate bibendo. Item
1 incentiuum. i. appetitum.¶ † No. ex decretali, ꝙ abstinendum est a crapula, & ebrietate. & maximè per clericos, unde dicit Apostolus. Nolite inebriari vino in quo est luxuria, ut habetur transumptiue in capit. uinolentum.xxxv. dist. ¶ Et not. quòd quis debet temperare uinum cum aqua, & per hoc quidam uoluerunt dicere, quòd clerici post hoc concilium se inebriantes, vel qui non temperant uinum cum aqua incidant in peccatum mortale cum istud sit contra concilium. & quia sic aqua ponitur etiam in calice, de consec. dis. 2.c. 1.& c.aqua. ¶ Sed non placet hoc doctoribus communiter, quia secundum eos sufficit, ꝙ se temperent vino, & sic ꝙ temperate bibant. ẽt
2 si non ponatur aqua. qa nec etiam † ebrietas est peccatum mortale, nisi sit assidua. 23. dist. §. nunc autẽ. in §. ea demũ. & alias in §. criminis. & facit etiam qđ habetur in c. testamentum 6. disti. Et dicit hic domi. Ant. quia in Tuscia non vidit homines aut mulieres qui non ponant modicum aquæ, & ideo sunt tem-
3 perati secundum eum. ¶ Item no. pęnam † clerici crapulosi, uel ebriosi, qa suspenditur ab officio, uel beneficio. Aristoteles autem a militia seculari remouetur propter ebrietatem. l. omne delictum §. de re mili. ¶ Pœna autem antiquorum canonum pro ebrietate erat, quia clericus ebriosus. 30. diebus a communione suspendebatur aut corporali supplicio subijciebatur, ut in c. ult. 36. dist. Sed hodie tanta pęna nõ
4 imponitur, ut hic patet. ¶ † Item not. ꝙ penes uitiosos

sos laudantur vitia, & male. Et no. ꝙ iudicium, qñq; sumit pro arbitrio, & de multiplici significatione huius nois iudicij tangit in regula. in iudicijs. libr. vj. & in §. præterea. instituta quibus non est permissum fa-
5 cere testm̃. ¶ † Vltimo not. ꝙ interdũ ẽt vbi imponit pœna ꝑꝑ factum affirmatiuum requiritur monitio, & hoc qñ exprimitur, aliàs rr̃ vr̃ qđ vbi venit ex facto affirmatiuo nõ requirat monitio, sed qñ ex facto negatiuo, vt voluit Inn. in c. extirpandæ. j̃. de præben. de quo qualiter dẽt intelligi ibi tangetur. ¶ In glo. j. in fi. ibi. contra crapulosos. & vide text. in c. ne tales. de ɔſe. dist. v. & eadẽ dist. c. legimus. ibi ad literã dicit Hieronymus. Legimus quosdã articulari, & podagre morbo detentos proscriptione bonorũ ad tenuẽ mẽsam, & pauperes cibos redactos conualuisse, facit ẽt quod hr̃ eccle. xxvij. ibi. dr̃ ꝙ multi ꝑꝑ crapulam perierunt, qui continens est adijciet vitam. allegat etiã Io. An. dictum Hyeronymi dicentis. Scio abstinentiã intermissam mihi nocuisse, & repetitam profuisse. & etiam illud tẽperatus cibus corpori, & animæ est vtilis. facit ẽt quod hr̃. xliiij. dist. §. j. ¶ In gl. ij. ɔtra ebriosos etiam. facit, qđ hr̃. xxxv. di. in c. luxuriosa res. & c. vinolentum. & d. Pet. hic allegat etiã auto. Ang. dicẽ-
6 tis, ꝙ † ebrietas aufert memoriã, dissipat sensum, confundit intellectũ, balbat, seu impedit linguã, cõcitat libidinẽ, corrumpit sanguinẽ, & oĩa membra debilitat, & ẽt contremiscere facit. allegat ẽt versum. Vinũ bibas parcè monent hoc Loth, & Patriarchæ. facit, ꝙ dicitur. xij. q. j. inebriauerunt Loth filiæ eius. & xxxv.
7 dist. in c. vj. dic. ¶ † In gl. fi. ibi. relinquit arbitrio superioris. no. pulchre ex gl. ꝙ in pœnis alternatiuis a iure impositis, seu statutis, vr̃ electio iudicis, de quo ẽt per gl. in l. ij. C. de ser. fug. & tangitur ẽt per gl. & doctores eo. ti. l. quicunq;. vbi vr̃ hoc limitari, quod nõ est pœna pecuniaria, tñ videtur esse illatio partis per id, qđ hr̃ in d. l. quicunqs. de quo per Bart. in l. j. §. effractores. ff. de effractori carcerum. In alternatiua autem posita in vltima voluntate, vel ɔ̃ctu, cuius sit electio tangitur per gl. & Bar. in l. Lucio. ff. de lega. ij. & facit etiã quod hr̃ in l. plerunque. §. fi. ff. de iure dot.
8 ¶ † Vltimo post glo. põt opponi de his, q̃ habentur in c. eos. lxxxv. dist. & j̃. de cle. excom. min. in c. latores. in quibus vr̃ ꝙ suspẽsus ab officio, in ɔ̃ntiam intelligitur suspensus a beneficio, cuius cõtrarium dr̃ hic. Sed potest dici ſm Host. ꝙ interdum quis suspendit propter crimen de quo cõstat, & tunc intelligitur ẽt suspensus ab officio, & ita loquuntur cõtraria. ¶ Qñque quis est suspensus propter crimen, de quo nõ cõstat, vt quia esset infamatus, & tunc potest habere locum, quod hic dr̃, seu innuitur, quia suspẽsus ab officio non intelligitur per hoc suspensus a beneficio, nec econtra. facit, quod habetur. ij. q. v. c. presbyter. si a plebe. & de purga. cano. c. ij. Ebrietas aũt potest esse peccatum mortale, & etiam veniale. xxv. dist. §. & alias. & §. criminis. cum ibi notatis. & vj. distin. testm̃. Et ideo licèt constet quem esse ebriosum, non cõstabit an commisisset peccatũ mortale, vel veniale. Iõ tunc si suspendatur propter ebrietatem ab officio nõ intelligitur suspensus a beneficio. & de materia per gl. magistram, & notabilem in cle. cupientes. in gl. nõ nouam. de pœnis. præcipuè circa finem glos. ¶ Circa
9 † autem id quod est dictum, an ebrietas sit peccatum mortale, vel veniale, distinguit hic d. Flo. quia interdum accipitur ebrietas, prout est exilium mentis, & tunc nõ censetur esse peccatum mortale. xv. q. j. in c. sane. & no. gl. in d. §. criminis. Interdũ accipitur ebrietas pro studio se inebriandi, seu pro actu studiosè facto ad inebriandum, & tunc est mortale peccatum, vt etiam tangit gl. in d. §. criminis. Interdum verò accipitur ebrietas, prout est actus bibendi. & tunc dicit gl. præal. qđ etiam frequens actus bibendi nõ est peccatũ mortale, licèt ex illo secuta sit ebrietas, ex quò studiosè hoc non est factum animo inebriandi. ¶ Sed istud vr̃ contra tex. in d. §. criminis. vbi ex frequentia actus vr̃ induci mortale. sed do. Flo. dicit, qđ si interuenit frequens actus in illo qui ignorat potentiam vini, non erit mortale, vt contingit in Noe, allegat qđ hr̃. xxxv. dist. vj. die. ¶ Si autem sciat potentiam vini, tunc si credebat, quod non noceret sibi, adhuc dicit, quod non erit mortale. per ea quæ notantur ꝑ Arch. in c. vj. die. ¶ Si autem sciebat potentiam vini, & etiã putabat posse inebriari, tũc si raro hoc fiat, erit venia le ipsa ebrietas. ¶ Si autem fiat frequenter, tunc erit mortale, quia tunc videtur fieri studiosè quodãmodo animo inebriandi, & ideo incurrit mortale, vt d. §. criminis. & xxxv. di. in c. ante omnia. & de materia ꝑ Arch. in d. §. criminis. vbi per gl. & in præal. c. vj. die.

SVMMARIVM.

1 *Officia secularia non sunt licita clericis.*
2 *Dictio maximè de sui natura est implicatiua.*
3 *Histrio vnde dicatur.*
4 *Ludere ad aleas, seu tabulas, & taxillos non debent clerici, possunt tamen ludere ad scachos.*
5 *Clerici debent portare coronam, & tonsuram congruentem.*
6 *Clerici ad hoc, vt dicãtur incedere in habitu, & tonsura, an requiratur, ꝙ vltra habitum clericalem habeãt clericam, an sufficiat ꝙ habeat tonsuram ex parte inferiori.*
7 *Vestes clericorum quales debeant esse. & nu. 20.*
8 *Colores prohibiti clericis qui sint.*
9 *Vestes aduocatorum quales esse debeant.*
10 *Copula posita inter duo adiectiua indeterminatè posita resoluitur in alternatiuam.*
11 *Annulos portare, an sit licitum clericis. & nu. 21.*
12 *Vestes siue ornamenta Episcoporum quales esse debent.*
13 *Monachus promotus ad Episcopatum non debet mutare vestes, nec etiam si ad Cardinalatum promoueatur. & nu. 22.*
14 *In ludo perdita, an, & a quibus repeti possint.*
15 *In ludo acquisita, an in foro conscientiæ restitui debeãt ei qui perdidit, licèt non repetat.*
16 *infirmus si gratia recreationis luderet ad taxillos, si vicit, an teneatur ad restitutionem.*
17 *Ludus taxillorum, an in se sit illicitus*
18 *In ludo existenti mutuans pecuniam, an possit illam repetere.*
19 *Tonsuram minorẽ portare debet sacerdos secularis quàm monachus. & nu. 5.*
20 *Habitus clericalis quis esse dicatur.*
22 *Histrioni dare debet Episcopus res Ecclesiæ etiam de consensu capituli.*

Lerici officia. A negotijs, locis ꝑsonis, ludis, & vestimentis inhonestis, & ab ornatu superfluo iubet clericos abstinere. h. d. Et aliter non potest commode diuidi. Dicebat tamen Petr. ꝙ hic ponũtur multa dicta quorum aliqua sunt præcepti, aliqua prohibitionis. Inn. vero dicebat, quod hoc c. loquitur. de honestate, quod qualiter sit intelligendũ
1 patebit ex infra dicendis. ¶ † Nota. j. ꝙ officia, & commercia secularia non sunt licita clericis. facit, quod habetur in c. sequenti. & quod habetur in cle. j. eo. ti. & no. literam, dũ dicit maximè inhonesta. nã si exponatur dictio, maximè, pro tanto non prohiberẽtur honesta commercia. Sed litera videtur violari, quia
2 † dictio, maximè, sui natura est implicatiua, vt notauit glo. in c. ad abolendã. de filijs presbyterorũ. & in

l.illud.ff.ad l.Aquil.& sic vr̃,qđ ẽt honesta cõmercia secularia sint clericis prohibita, nisi forte in casu necessitatis.per id,qđ hr̃ in c.j.lxxxj.dist.& facit,qđ inferius tangetur.¶Itẽ no.qđ clerici non debent intendere nimis,aut ioculatoribus,aut histrionib⁹,ex quo dicit Can.qđ si clericus est in conuiuio, & superueniunt tales,debet recedere.de conse.di.v.c.nõ oportet. hoc tñ tangit hic do.Pe.qđ male libenter faceret
3 clericus famelicus.¶†Vnde autem dicatur histrio,dicit Host.an dr̃ male instruens,vel male instructus.Et dicit valerius.li.ij.c.j.non habuisse originem ab illo, qui primo apud Romanos istam artẽ exercuit . ideo autem prohibentur clerici interesse, quia vt dicit Valerius in loco præallegato . spectandi consuetudo ẽt imitandi licentiã sumit,& cõtra ioculatores, & bussones emanauit.c.j.ĩ.eo.lib.vj.vbi expresse prohibet talia officia clericis , & ẽt vult quod perdant priuilegium clericorũ.ĩ.annũ,si in tali ministerio perseuerauerint.¶No.ꝙ clerici nõ debent esse tabernarij.imo nec tabernas intrare,nisi causa necessitatis. ¶Glo.tñ in c.negotiatorem.lxxxviij.dist. vr̃ dicere,ꝙ licitũ est clericum habere tabernam ad honestum artificium exercẽdum,& facit,quod hr̃ in le.li.C.de Epi.& cle. sed certe tunc vr̃ sumi taberna pro Apotheca, seu sta
4 tione. ¶†Item not.ꝙ clericis non est licitũ ludere ad aleas,seu tabulas,& taxillos, nec debent etiam talibus ludis interesse,& ꝑꝑ hoc no.quod cauere debẽt clerici ne ludant ad taxillos, & potissimè in festiuitatibus.An aũt sit licitũ clericis ludere ad schacos.Ioã. And.tenuit hic,ꝙ sic , & ẽt gl.in auth.interdicimus. C.de Epi.& cle.Nam talis ludus est potius ex industria,& non est fortunæ,sicut est ludus taxillorum.& intellige, qđ licitum est ludere ad schacos ipsis clericis,dummodo non negligatur diuinũ officium.ꝑ id, quod hr̃.ĩ.de cele.missa.c.recolentes. & quod etiam subijcitur text.infra.facit etiam quod inferius dicet.
5 ¶†Item no.ꝙ clerici debent portare coronã, & tonsuram congruẽtem, & quæ sit dr̃ia inter prædicta posuit hic Host. Sed gl.melius posuit in cle.ij.hoc eod. ti.vbi gl.concludit,ꝙ est dare rasuram,seu clericam, quæ fit ex parte superiori capitis ad modum spere , seu rotũde.Item ibi coronam:& hæc appellatur pars capillorum,quæ restat in capite.Item est dare tonsuram,& ista fit ex parte inferiori,cum debent tonderi capilli ad modũ spere ex parte inferiori taliter,quod pateant aures.vnde dicit canon, quod clerici detonso capite,& patẽtibus auribus debẽt ambulare.xxiij. dist.non liceat . licèt Hosti.hic partem quam ibi appellaui clericam appellauit tonsuram, sed verius videtur esse quod.s̃.dixi . ideo autem radũtur ex parte superiori, ad denotãdum,quod debent a se abijcere vitia, & alia quæ habeant impedire contemplationẽ diuinorum officiorum . Nam summitas capitis designat eminentiam mentis.s̃. de sacra vnctione.c.j. & ideo ad denotandũ,qđ mens dẽt esse intenta ad diuina officia,alijs sequestratis fit ratio ꝑdicta,in conuersis aũt qui non habent deseruire diuinis officijs non fit ratio ex parte superiori, sed solũ tondenẽ ex parte inferiori ad denotãdũ,qđ debẽt abstrahi a tꝑalibus , & intenti esse ad audiendũ diuina.Et eadem materia plenè in gl.præal. ¶Quare aũt dicit litera congruentem dic,ꝙ clericus dẽt differre a monachis.nam maiorem,& latiorẽ clericam dẽt habere monach⁹ , quã clericus,& maiorẽ presbyter,quàm diaconus , & sic successiuè de alijs.Et dicunt quidã coronam clericalẽ inuentã a nazareis,qui seruato crine radebant caput,qui ad continentiã,& capillos ponebant in ignẽ sacrificij.Alij vero dicunt,qđ habent originẽ a Petro Apostolo in memoriã dñicæ passionis in signũ coro-
6 næ spineæ.¶†An aũt ad hoc,vt clericus in minorib⁹ dicatur incedere in habitu,& tõsura requiratur, ꝙ vltra habitũ clericalem habeat clericam.An vero sufficiat, ꝙ habeat tonsurã ex parte inferiori gl. tetigit in præal.cle.ij.& nõ clare decidit,sed dicit, ꝙ indigeret decisione . satis puto dici posse si quis habeat solum primã tonsurã,quæ appellatur psalmistatus , ꝙ forte sufficiet,ꝙ habeat tonsurã ex parte inferiori.facit,qđ hr̃.xxiij.dist.c.psalmista. & an psalmistatus dẽat dici esse ordo clericalis , cõsueuit dici in proœmio sexti, & cõiter tenetur,ꝙ sic.facit,qđ hr̃.s̃.de æta. & quali. c.cũ contingat.Si verò habeat quatuor minores, vel alterum ex illis,vt q̃a sit hostiarius.lector.exorcista. vel accolitus.de q̃bus hr̃ in dicta dist.xxij. tunc vr̃ ꝙ debeat habere vtrunq;.vel potest dici,ꝙ si nõ habeat clericam,sed solũ tonsuram, qđ aut in loco etiã meri laici portant tonsurã,& tunc,q̃a non per hoc discerneret a laicis,vr̃ ꝙ debeat portare etiam clericã, sec⁹ vbi laici non portarent tonsurã,satis q̃a tunc portando illam taliter,qđ publice appareat satis ostenderet se clericũ.facit,qđ habentur in tex.in d.cle.ij. & ꝙ ẽt notauit gl.præal.¶No.ꝙ clerici debent diligenter se exercere in officijs ecclesiasticis, & ꝯ se habentes negligenter prouidetur in c.dolentes.ĩ.de celeb.missa. vbi etiam per Io.An. prouidetur contra clericos ducentes canes post se,vel ancipitres,quando vadũt ad diuinũ officium,& ẽt contra multas alias insolẽtias, de quibus ibi hr̃.& per istum tex.dicit Ioan.An.post Host.ꝙ cũ quilibet clericus dẽt esse diligens in exercendis officijs ecclesiasticis, debebit ẽt si sit filius Regis accedere ad cantãdũ cum alijs. & si non sit bene instructus debebit sequi alios,vt adiscat.debent etiã clerici bonis studijs insistere,puta,lectionib⁹,orationibus,vel contẽplationibus temporalium.tñ cura ec
7 clesiasticarum neglecta.xij.q.j.expedit. ¶†No.etiam quales debent esse vestes clericorum, quia nõ debẽt esse nimis breues,vel nimis longę, vnde contra vtentes tabarris nimis breuibus , & contra portantes pileum linium est hodie prouisum in cle.ij. de vita & ho.cle.& ideo ibi ẽt prouidetur contra portantes vestes cappatas,seu largas,seu bipartitas.& adde quod notauit gl.in d.cle.j.in gl.magna.circa fi.vbi gl.concludit,ꝙ quælibet vestis honesta potest dici ꝯueniẽs clerico , dũmodo non sit de prohibitis per hoc.c.vel aliud.c.seu aliud ius,qđ tene menti.& facit, qđ dicã in gl.in verbo,de auratis,& quod hr̃ in tex.& gl.xxx. di.si quis virorũ.vbi videtur standũ esse cõsuetudini .
8 ¶†No.duos colores pannorũ prohibitos clericis. puta, si sit rubeus,vel viridus.quare autẽ prohibeantur isti colores clericis,& maxime viridus,cum si sit obscurus viridus, satis vr̃ honest⁹,& ecclesia in paramẽtis vtitur vtroq; colore.Dicit Goff.qđ non potest cõgrua ratio dici,nec reddi,quia sic placuit Papæ,& cõsilio:& sic succedit illud vulgatum,non oĩum,quę a maioribus nostris constituta sunt,ratio reddi potest. l.nõ oĩum.ff.đ legi.d.Ant.dicit posse dici,qđ prim⁹ homo peccauit in pomo viridi.& ideo color iste potuit hac de causa clericis prohiberi.Color autem rubeus potest prohiberi,quia est magnæ apparẽtiæ, & ideo voluit Papa, quod magis mediocri colore vterẽtur.¶No.quod clerici non debent vti manicis ꝯsutitijs,hoc est recamatis,nec similiter sotularibus recamatis,& perforatis multipliciter,vt tangit glo.in cle. ij.ad fi.eo.ti. ¶Item not.quod clerici non debent vti
9 ornamentis deauratis,vel de argento.¶†Quales autem debẽt esse vestes aduocatorum,habetur in Spe. de aduoca.§.ij. ¶Item nota, quod existens in sacerdotio,

dotio,& personatibus non dēt vti cappis, de quibus
in litera ad diuinū officiū,nec ēt extra &c.¶An autē
hoc intelligatꝛ prohibitum soli illi,qui est in sacerdo
tio,& personatu. An verò sufficiat,ꝙ sit in altero præ
dictorū.dic,ꝙ sufficit,qđ sit in altero prędictorum,&
10 sic † copula posita inter duo adiectiua indetermina-
tè posita debet resolui in alternatiuā.facit,qđ hr̄ in l.
ea tñ adiectio.ff.de le.iij.& qđ notauit Bart.in l.si is
qui circa.& §.vtrū.ff.de reb.dub. & in l.j.ad fin.ff.de
his qui no.infa.facit,qđ dictū fuit.s̄.eo.in c.ij. ¶No.
ꝙ nō est licitum clerico portare corrigias auri,vel ar
11 genti,seu habentes ornatū auri,vel argenti . ¶†Item
no.ꝙ nō est licitū clerico portare annulos,nisi ex of-
ficio dignitatis hoc sibi competat, qñ autē sibi dica-
tur competere tangetur super glo. in verbo annulos.
12 ¶No.qualia † ornamenta debent portare Epi,vel su
periores, quia debent vti indumentis lineis in publi
co,& in ecclesia,& sic vr̄ ꝙ in camera non teneantur
talibus indumentis vti , vnde licèt in ecclesia debet
tanq̃ superior se habere tñ in camera,& intra domū,
vt frater.& socius poterit se habere.x.q.iij.in c.cauē-
13 dum.& xcv.dist.c.cum eps.& c.olim.¶†Item,ꝙ mo
nachus promotus ad episcopatum non mutat habitū
monachalem,imo etiam si promoueatur ad Cardina
latum non mutat,vt docet experientia,sed solū mu-
tat,si promoueatur ad Papatū.facit,quod hr̄ in cle.j.
de elec.& in ca.iij.xvj.q.j.¶Vltimo not.qđ episcopi
non debent habere in publico vestes diffiguratas , &
sic apertas,sed connexas ante,& post, & sic sup spa-
tulas,vr̄ ꝙ debeat esse apertura.¶In gl.j.ibi:degradē
tur.supple,verbaliter, non autem intelligas,ꝙ actua
liter debeant degradari, saluo nisi essent incorrigibi-
les s̄m ea,quæ habentur de iudicijs.cum non ab ho-
mine.Item ibi nunq̃,exponi pōt.i.horis congruis. p
id,quod tangit ibi gl. veritas tamen est,quod canon
hic allegatus loquitur in monacho , tamen satis vr̄ ꝙ
etiam horis congruis dicendū idem sit in clerico , li-
cèt monachus magis videatur arctari,q̃ cleric9 . ¶In
gl.ij.in fi.& hodie ꝯ clericos tabernarios, & macella
14 tores est puisum.in cle.j.hoc e.ti.¶†In gl.ad aleas.•
a ibi Greca constitutio vult allegare auth. alearū.s̄.de
religiosis & sump.fu.quę est in fi.tertij libri Codicis.
Et fuit translata de Greco in Latinū. Et no.ꝙ illa lex
bene vr̄ concedere repetitionem etiam si ludens ha-
beat administrationē rerū suarum.sed lex fin.de alea
toribus allegata in glos.non vr̄ probare indistinctè,ꝙ
possit repeti,ꝙ perdiť in ludo alearum, sed qñ perde-
retur per seruum,vel filium, qui non habent potesta
tem præiudicandi patri,vel dño. & in §.j.dictæ l.fin.
probatur id,quod dicit gl.de filio,vel seruo,per id,ꝙ
dr̄ in §.fi.dictæ l.fi.inquantum ibi dr̄, quod si filius,
vel seruus dicit,an versus patrem , vel dominum da-
tur repetitio satis videtur pbari,ꝙ indifferenter pos-
sit repeti.quod perditur in ludo alearum. & hoc etiā
expresſè probatur in d.auth.alearum. Io.An. hic re-
mittit de materia ad ea, quæ ipse scripsit in c.pleriq;.
j.de immu.eccle.& ibi ponit opi.Inn.& remittit etiā
ad summam Host.& ad summam Thomæ de Aqno.
de quibus locis inferius dicetur,& tandem ibi cōclu
dit aliquos dicere,ꝙ si sunt personæ, quæ non habēt
administrationem,vt monachus,seruus,filiusfam.&
prodigus,ꝙ tunc si tales ludunt in alea,& perdūt,po
terit repeti per superiores prędictorum.Si aūt sint p-
sonæ,quæ habent administrationem, tūc dic,ꝙ cum
ludus alearum videatur prohibitus iure positiuo tan
tum,vr̄ ꝙ contraria consuetudo abroget, & tollat p-
hibitionem,& excuset vincētē illi , qui habet rerum
suarum administrationem, ex quò cōsuetudo id ha-
bet.& hoc dictū dicit iuuari posse,quia ludus schaco
rum est permissus,quia ex ingenio procedit,& nō vi-
ribus submittitur fortunæ.Vnde eodem mō vr̄ idem
dicēdum in ludo alearū,seu tabularū,quia vr̄ ex in-
genio,& dato,ꝙ ludus partim subijciatur viribus for
tunæ,vr̄ ꝙ consuetudo operetur ratione misturæ id ,
qđ aliàs non posset.arg.c.sacris.j̄.de sepul. dummo-
do nō ludatur cū falsis taxillis,nec fraus aliter inter-
ueniat,& cessent blasphemiæ, & turpia , quæ solent
enenire de qbus satis per Hosti.in summa. de exces.
præla.c.j.sub.§.clericus.vnde tenetur vincens ad re-
stitutionem s̄m Io.An. nec etiam audientes confes-
sionem faciunt conscientiā confitentibus, & sic resi-
det Io.An.d.Ant.hic dicit, ꝙ nō putat hoc dictū esse
tutū,quia ibi est mistura fortunæ. & forrè etiā prout
plurimū contingit appetitus,seu cupiditas ludi cū dā
no fratris,& sic vr̄ aliqualis nutriri auaritia etiā si fiat
causa solatij s̄m eū . vnde dicit,ꝙ putat tutius esse,ꝙ
consulendū sit cōfitenti lucrum fore iniustum d.Pe.
hic transit cū dicto Io.And.Io.Cal.hic tangit de ma-
teria.& finaliter concludit, quod aut quæritur de il-
lo,qui non habet administrationē eius,ꝙ pditur.aut
quæritur de illo , qui habet administrationē talis rei
perditæ.nā primo casu dicit , ꝙ datur repetitio rei ad
quem pertinet per l.fi.ff.de alea. & per id,quod dicit
gl.¶Scđo autem casu,aut ille qui vicit.vicit per frau
dē,puta,cum falsis taxillis,uel aliàs dolū committen
do.& tūc teneť ad restitutionē.facit,qđ notauit Inn.
in d.c.q̄a pleriq;.Aut nō interuenit dolus, vel fraus,
& tunc,aut neuter traxit alium, & tūc s̄m eum in lo
cis,in quibus uiget consuetudo,ꝙ non repetatur,nō
poterit repeti.& hoc casu procedit, quod.s̄.dixi post
Io.And.Aut viget consuetudo,ꝙ repetatur.& tūc po
terit repeti.per ea,quæ habenť in d.l.alearū.& per id
quod dixit gl.aut unus attraxit aliū:& tūc si attrahēs
vicit,teneť ad restitutionem, vt uoluit Inn.in d.c.q̄a
pleriq;.aut vicit ille qui fuit arctatus.& tunc non te-
nebiť ad restitutionē,p ea,q̄ notauit Inn.in d.c.quia
pleriq;.dicit tñ,ꝙ tutè faciet,si eroget in pauperes.fa
cit,qđ hr̄ in c.nō sanè.allegato in gl.d.Flo. hic distin
guit inter ludū schacorū ex vna parte,& ludū taxillo
rū,vel ludū tabularū,& taxillorū ex alia. Primo casu
dicit cū talis ludus sit illicit9 . ut hic uoluit.Io.An.&
no.gl.in auth.interdicimus.C.de Epi.& cler.q̄a tūc
nō poterit repeti illud,qđ pdiť cessante fraude, hoc
tñ intellige uerū, qñ id,qđ pdiť nō est q̄d immode-
ratū.nā s̄m eū, usq; ad certā quātitatē ur̄ pmitti talis
ludus.p id,qđ hr̄ in pallegata auth. alearū.circa finē
vbi videreť pmitti,vsq; ad unū solidū,hoc est usq; ad
vnū aureū.facit,qđ hr̄ ī l.q.cūq;.C.de ser.fug. ¶Ad-
uerte tñ,q̄a si pōdereť litera in d.auth. alearū.nō lo-
quiť expresſè de ludo schacorū: sed de ludo proijciē
di palū,uel lapidē:tñ eadē rō,q̃ in ludo schacorū . &
p ꝯñs idē ius.arg.c.translatū.de consti. & hoc modo
fortè uoluit allegare d.Flo.¶Itē aduerte, q̄a ur̄ uerū
de iure positiuo, sed de iure cōsuetudinario ur̄ dero
gatiuū illi legi,quia etiā ultra unū aureū qñq; luditꝛ.
& sic ur̄ qđ ex ui ꝯsuetudinis non possit repeti. facit,
quod infra diceť.¶Scđo casu ꝯcludit, qđ aut pdens
nō hēt administrationē rerū,aut hēt, si nō hēt cōpe-
tit repetitio pr̄i,uel dño,ut in gl.Si uerò hēt admini-
strationē rerū,tunc, aut uincēs adhibuit fraudē,& te
netur illi restituere ne fraus illi opituleť.s̄.de rescrip.
c.sedes.aut non adhibuit fraude. & tūc cōcludit,qđ
de iure positiuo pōt repeti id,qđ pdiť in ludo p iura
allegata in gl.nec ob.scđm eum, qđ in tali cā turpi-
tudinis potior debet esse conditio possidentis,q̄a hic
sit repetitio iuris autoritate per iura allegata in gl.fa-

a In glo.ad aleas.si quę ris qui ludi sint prohibiti, & qui nō, distingue, vt hic per d. Hen. Boy.ī prin.

 cit,quod

cit,quod no.gl.in l.fi.ff.de alea.fallit scd᷑m eum,si ludus esset de modico,& causa recreationis:qa tūc nō repetit conditio.l.fi.in prin.præal.& not.Inn.in c.qa pleriq;.Fallit etiam ſm eum,si consuetudine sit inductum,qđ non competat repetitio,prout vř cōiter esse inductum:qa tunc de consuetudinario iure nō potest repeti.& sic per consuetudinem vř derogatum.l. alearum.nunc vř distinguere,an vnus attraxerit aliū, vel non.& dic etiam,qđ non tenebitur erogare pauperibus:quia consuetudo pōt transferre dñiū de vno in aliū.l.si vendito.§.si constat.ff.cōia prædi. & facit, qđ no.Inn.de consti.quæ in ecclesiarū.& illud quod dř ꝙ debebit erogare pauperibus scd᷑m eū est de cōsilio:sed non de necessitate: qa non tenebitur necessario restituere,si non vult.& ꝓcipuè, qñ vicit in festiuitatibus natiuitatis,in quibus ꝯsueuit ludi . Sed certe in talibus festiuitatibus potius circa diuina esset vacandū.

15 ¶†Pro declaratione[a] materiæ aduerte,qa primo possumus quærere,an illud qđ quis perdit in ludo possit repeti de iure ciuili.Scd᷑o,an in foro cōsciētiæ quis teneret restituere cis,qbus vicit. Circa primū conclude,qđ certū est,qđ sic per l.fin.ad fi.ff.de aleatorib᷒.cū ibi no.& ꝑ l.alearū.C.de religiosis. aľs est sub rubrica de alea.& vsu. Alij tñ dicunt illā legē delatā, & correctā per contrariā ꝯsuetudinē per l.de quibus cū materia sui.ff.de legi.Et hanc opi.vř sequi Tho.de Aquino.in ij.ij.q.xxxij.art.vij. & ēt Io.An.& Io.Cald.hic in locis, in quibus dicta ꝯsuetudo viget. & idem d.Flo.& d.Pet.¶Circa secundam,an in foro cōscientię iste tenetur ad restitutionē de eo,qđ vicit. gl.tetigit hic.& etiā Io.An.& Io.Cal.& Inn.in c.quia pleriq;.& gl.c.j.xxxv.di.& Ray. in summa.in secūda parte summæ ad fi.sub ti.de ludo.& Hosti.in summa de pœni.§.j.versi.qd de lusoribus.& etiam in summa de exces.præla.c.j.ver.clericus.& per Tho.in loco superius allegato.¶Potes concludere, quod aut quæritur de eo quod perditur in ludo azardi, aut de eo qđ perditur in ludo schacorū,aut de eo,quod perditur ī ludo tabularum.Primo casu Io.And. hic vř velle,qđ nō tenetur restituere,quod vicit : quia talis ludus est ex ingenio,non viribus fortunę.& ideo vř esse licitus quod intellige verum, nisi per fraudem , vel dolū qs vinceret,per ea quæ infra dicētur, vel nisi quis vinceret illi,qui nō habet rerum suarum administrationē. per id,quod infra dicetur, & etiam talis ludus vř clericis permissus. vt no.Inn.in c.lator.ſ.de homi.& gl. in d.auth.interdicimus.de Epis.& cle.quod intellige nisi auaritiæ,& cupiditatis causa luderent, vt no.Archi.post Laud.in d.c.j.xxxv.dis.& potes dicere,quod etiam hoc casu,qñ luderetur gratia auaritiæ,& cupiditatis non videtur in foro conscientiæ permissus ēt laicis.arg.c.j.quia radix.xlvij.dist. licèt tunc magis videatur peccare clericus,quàm laicus, argu.c.cū quidam. cum ibi notatis.ſ.de iureiur. & l.presbyteri.C. de Epis.& cle.vř tamen posse dici, ꝙ etiam vincens, tunc ex quò ludus in se est licitus non tenebitur ad restitutionem,nec etiam ad erogādum in pauperes , sed debebit pœnitentiam agere de peccato auaritię, & cupiditatis.argu.eorum,quæ habentur in simili in c.fi.ſ.de simo.& adde etiam,ꝙ de iure positiuo nō videretur esse licitū ludere vltra vnū aureū ad schacos. per id,qđ hř in simili in d.l.alearum. in fi.tñ per cōsuetudinē illi.l.vř derogatum.facit, qđ tetigi.ſ.circa opi.d.Flo.Secūdo casu principali,qñ quæritur de eo quod perditur in ludo azardi, conclude,quod si ꝑsona,quæ perdidit non habet administrationem rerum suarum,vt seruus, filiusfa.minor.xxv.ann. prodigus, vel religiosus,& tunc debet fieri restitutio, per ea,q̄ tetigit hic gl. & quod hř in l. quod si minor.§.pen.ff. de min.& intellige, ꝙ debet fieri restitutio prædictis cū administatoribus eorum,seu ipsis administratoribus.& idē vř de clerico,si lusit de bonis ecclesię, saltē qd non modicum, quia ipse potius est administator,q̄ dñs.ſ.de don.c.cæterum.vř tñ,quod non deberet tunc sibi restitui, si dubitaretur de consumptione in malos vsus ſm Ray.in loco pal.vnde tunc cum autoritate superioris poterit fieri restitutio, vel cōuerti in vtilitatem ecclesię.Si autem de parochiali aliquid lusisset,vel etiam aliquid modicū de bonis ecclesiæ, tunc quid dicendum patebit in sequentibus.Interdū autē ille qui perdidit habebat administrationē suarū rerū.& tunc,aut ille qui vicit.vicit dolosè,vt quia cū taxillis falsis,vel pugnando. & tunc talis tenet̄ ad restitutionē ꝓpter dolū.per id, quod hř in l.j.& per totum.ff.de dolo . & l.j.ff.de cri.stel.& hoc sequitur ēt Inn.in d.c.quia pleriq;.& Thomas,& alij in locis superius allegatis. Interdum aūt vicit non cōmittendo dolū modo prædicto. & tunc,aut traxit perdentē per vim,vel nimiā importunitatem ad ludendū , & tunc siľr tenetur ad restitutionē.nā tunc vř quodammodo dolosè versatus.facit,quod habetur in l.eleganter.in princ.ff.de do.& in l.j.C.de peti.bonorū sublatis.l.j. lib.x.& in l.j.ff.de aleato. & expresè tenet Inn. in c. quia plerique.& etiam Tho. & alij in locis præal. Si autē simpliciter attraxisset eum qui perdidit ex eo solo:quia primo incitauit ad ludendū,tunc Inn.in d.c. pleriq;. vř velle quemlibet attrahentē simpliciter teneri ad restitutionē.& idem Tho. in loco præallegato.¶Sed Ray.in loco præallegato vř sentire contrariū a contrario sensu,vt sic secus sit in casu isto , q̄ in præcedenti.& hoc forte verius,cū hic nō possit notari dolus,sicut in præcedenti casu.Ideo videretur dicēdum,vt in casu sequēti,qñ neuter aliū attraxit.¶Attende tñ,quod si attractus per vim,vel nimiā importunitatem vicit , ipse nō tenetur ad restitutionem.vt voluit Inn.in d.c.quia pleriq;.etiā alij in locis præallegatis.tñ scd᷑m Ray.& Tho.debebit erogare in pauperes.arg.c.non sanè.xiiij.q.v.quasi videatur quæsitum ex ludo illicito.¶Interdū autem neuter attraxit aliū,nec interuenit fraus,& tunc in locis , in quibus viget obseruātia legis ciuilis, de qua ī d.l.fi.de alea. & in l.alearum.C.de religiosis . & poterit repeti, qđ erit deperditū. In alijs autem locis,in quibus.d.l.nō seruatur,tunc ſm Tho.nō tenebitur ad restitutionē, debebit tñ in pauperes erogare , cum videatur lucrū illicitū.ar.d.c.non sanè.& per prædicta vř posse tolli obiectū , si dicatur,ꝙ nō vř valere consuetudo cōtra. d.l.fi.& contra d.l.alearū.cū non videatur rationabilis consuetudo propter multa mala,quæ ex ludo sequunt̄,de quibus in d.l.alearū.& per Ray.in summa in loco præal. iuncto.c.fi.ſ.de consue. nā illud videt̄ verū,si consuetudo faceret simpľr ludum licitum:sed hoc casu solum operatur impedimentū repetitionis, ꝙ videtur posse facere,cū possit operari,qđ in pari cā turpitudinis potior sit conditio possidentis, sicut etiā siľr facit lex.C.de condi.ob tur.causam.l.ij.facit tñ,ꝙ circa hoc dicā iuxta finē,vbi tangam,an possit aliquo casu dici licitus ludus taxillorum.Sed iuxta prędicta pōt esse dubiū.

16 ¶†Quid si infirmus gratia recreationis luderet ad taxillos,videtur velle Ray.qđ si ipse vicit nō teneatur ad restitutionē , sed debet erogare in pauperes,quasi forte voluerit,quodāmodo dici posse eū esse attractū ad ludū ratione infirmitatis. Si autem econtra ipse ꝑdidit,tunc debeat sibi restitui.sed certe Tho.nō facit hāc distictionē,& sic vř sentire,ꝙ cessante dolo idē dd᷑m sit qđ in sano . ¶Tertio casu principali,

[a] Pro declaratione. Ad qđ hic d.Ab. in iiij.colū. ante fi. ver. in ea. gloss. vbi tractat , an ludentes teneātur restituere lucra facta in ludo.

principali,qñ q̃ritur de ludo tabularũ. Cõclude,qđ in casibus ĩ q̃bus interuenit dolus,vel vbi q̃s nõ habet administrationem rerũ, dẽt restitui qđ deuincit̃, aliàs extra illos casus videt̃ dicendũ, qđ in locis in quibus est cõsuetudo,seruare legẽ ciuilẽ cõuenit, & licet repetere in locis verò in q̃bus non est cõsuetudo,tũc nõ decet repetitio p id,qđ superius dixi post Tho.& per id, qđ h̃r in l.de q̃bus.ff.de legi. & plus voluit Io.An.hoc casu,vt s̃.tetigi, qđ q̃a ludus alearum non pendet simpliciter ex viribus fortunę,imo est mistus,& pẽdet ẽt ex ingenio,iõ ratione misturæ censeat̃ licitus cessante iure positiuo cõtrario.arg.c. sacrũ.de sepul. & ideo non tenebitur vincens hoc casu erogare,qđ vicit in pauperes. & vt s̃.dixi s̃m eum cõfessores non iniungunt pœnitentiã sup hoc,tñ vr̃ limitandũ,licèt ipse indistinctè loquitur.¶Nam,qđ dictũ est videtur procedere in laicis non in clericis: q̃a clericis videtur talis ludus esse ꝓhibitus, vt hic patet.& in.c.j.xxxv.distin.& etiam consuetudo videtur damnata quò ad clericos.in c.inter dilectos.j̃.de exces.præla.nisi dicas ibi damnari consuetudinẽ,qñ ludendo clericus etiam mutuat ad vsuras,& fortè ẽt sic voluit intelligere Ioan.An.tñ mens literæ videt̃ ibi repugnare, & extendere se etiam ad consuetudinem ludendi.& sic videretur tutius tñ esse, ꝙ eroget̃ in pauperes id,qđ vincit̃ ex ludo.per id qđ dicit do. Anto.q̃a vt plurimũ ex radice cupiditatis procedit,q̃ dr̃ radix omnium malorũ.xlvij.di.c.radix.Et intellige eo casu,quo quis nõ tenet̃ ad resti.aliàs nõ posset de alieno facere elæmosynã.j.q.j. nõ est putanda. & s̃.de iureiur.eam te. Posset tñ dici,ꝙ eo casu,quo ludus est licitus, vt vr̃ esse ludus alearũ, seu tabularũ per id,qđ dixit Io.An.debeat pęnitẽtiã agere de peccato cupiditatis,& illud sufficit de iure per id,qđ dixi in primo casu principali. ¶Itẽ aduerte inquãtũ dixi post Io. an ludũ alearũ, seu tabularũ esset licitũ, q̃a intelligit̃ verum,nisi interueniat dolus,vel fraus, dũmodo cessent blasphemiæ,vt hic voluit Io. Andr. posset tamẽ dici,ꝙ vbi interueniat solũ blasphemia, & nõ dolus,vt fraus,sufficiat pnĩam agere de tali peccato,nec propter hoc teneatur quis ad restitutionem per id, quod proximè tetigi, & per id, quod dixi in primo casu principali, & quod habetur etiam in c. fin.j̃.de simo.& hoc procedit si tenemus opi.Io.An. qui videtur facere differentiam inter ludum azardi, qui pendet ex fortuna,& ludum alearum,seu tabularũ,qui mistim pẽdet ex fortuna,& ex ingenio,sed aduerte,q̃a licèt ipse Io. And.faciat differentiã inter ludũ azardi, & ludũ alearũ,tñ gl.nõ faciunt hãc differẽtiã.nec Tho.nec Inn.nec alij de q̃bus.s̃.imo indistinctè videñ parificare omnẽ ludũ taxillorũ,expresse hic.d.Flo.parificat licèt alij non sic parificent, sed indistinctè loquant̃ de ludo taxillorũ. & ꝓ hoc facit,q̃a.l.fi.C.de religio.loq̃t̃ in ludo aleę. & sic vr̃ ẽt cõprehẽdere ludũ tabularũ p istũ text.vnde s̃m d. Flo.sub ludo alearũ,vr̃ posse cõprehendi ludus azardi,& ludus ẽt tabularius p ea,q̃ habent̃ hic,& in d. l.fi.C.de religio.& l.j.in fin.ff.de alea.& per totũ. Et hæc opinio quæ vr̃ esse cõmunis,ꝙ nõ fiat differẽtia inter prædictos ludos,videretur verior de iure, q̃a ẽt in ludo tabularum propter misturam fortunæ sæpe cõtingũt blasphemiæ,& alia mala, quæ in alio ludo similiter fortunæ occurrũt,vt etiam satis videt̃ velle. d.l.fi.C.de religiosis. & etiã docet experientia,q̃ est efficax rerũ magistra.de elec.quã sit.li.vj. & sic eadẽ vr̃ esse rõ ꝓhibitionis in vtroq; casu,licèt in altero sit mistura ingenij,ergo idẽ ius patet eẽ vtrobiq;. ar.c. trãslato.de ꝯsti.ff.ad l.aq̃l.l.illud.cũ similib⁹.nec ob. ꝓdictis.c.nõ sacris.allegatũ per Ioã.An.quia ibi ratio dictat,ꝓpter misturã licitũ trahere ad se illicitũ. hic autem condicat ratio.s. vt illicitum trahat ad se licitum propter ea,quæ superius dixi.& ideo inspiciendum videtur, ꝙ nocet.ar.l.iij.§.fi.ff.ad sillanianum.

17 ¶ Item põdera diligentur quia Tho. in loco ꝑalle. vr̃ velle ꝙ †ludus taxillorum in se nõ sit illicitus,sed propter prohibitionem iuris positiui.& pro hoc facit quia sicut possum tibi promittere decẽ sub conditione quæ pendet ex viribus fortunæ.l. si quis ita stipuletur si nauis ex asia venerit.ff.de verb.obl.Ita vr̃,qđ possim promittere.x.si a fortuna habueris plura puncta,quam ego,vel si puncta tua citius veniant,q̃ mea & tenendo istam opinionẽ videret̃ posse probabiliter dici,ꝙ si cessante dolo,& fraude aliquid vincitur, qui habet administrationẽ rerũ suarũ, locis in q̃bus non seruat consuetudo ius positiuũ, ꝙ nõ teneat̃ ad restitutionẽ,nec ẽt tenetur erogare pauperibus,dẽnt tñ pęnitentiã agere de blasphemia si interuenisset,p id, qđ supeiius dixi. tutius tñ est propter opiniones vitandas errogare in pauperes.ag.c.iuuenis.j̃.de spõsa.vbi in concernentibus animam tutior via videtur in dubio eligenda.¶Aduerte tñ,q̃a posset etiam dici Thomam voluisse posse impediri repetitionẽ, seu potestatem repetendi inductam de iure positiuo per consuetudinem,nec illi contrariã, sed non p hoc teneo fuisse eius mentẽ,ꝙ ludus sit licitus in se:nam ẽt dato,qđ in se esset illicitus propter multa mala,quæ sequuntur ex illo,tñ stat, qđ debeat valere consuetudo,quod non possit repeti,cum non sit absonum, qđ in pari causa turpitudinis potior sit conditio possidẽtis, & hoc videtur magis fuisse de mente Tho. & nõ videretur bona similitudo ad promissionem q̃ fit sub conditione quæ pendet ex viribus fortunę,q̃a ibi nõ sic cõiter eueniunt blasphemię, & alia mala,sicut in ludo: & per hoc sit expeditus iste titulus, an in foro conscientiæ quis teneatur ad restitutionẽ eius,qđ vicit in ludo. Et de materia per Archi. xxxv.distin.c.j.

18 ¶†Sed aduerte pro complemento materię,potest esse dubium nunquid si aliquis mutuat pecuniam existenti in ludo,posset illam repetere.tex.cum gl.videtur esse,ꝙ sic regulariter in l.fi.§.j.ff.de aleator. fallit in aliquibus casibus primo,quando mutuans fuisset ille qui tenebat ludum in loco, vt ibi etiam tãgit gl. nam tunc non potest repetere, nec mirum ẽt si verberetur non possit agere contra verberantem,ex quò verberibus afficitur tempore ludi.l.j.§.j.ff. de aleatori.& tangit hic Ioan.And.super istam glo. ergo multominus debet posse repetere pecuniam, ex quò nõ potest conqueri de verberibus.¶Fallit secundo, qñ mutuans pecuniam esset collusor.i. ille qui ludebat cum illo,vt etiam voluit gl.in l.quod si minor.§.pęnul.ff.de mino.& in l.si quis cũ sciret.ff.pro emptor. facit,l.ij.ff.quarum rerum actio non datur. ¶ Tertio fallit,quando recipiens pecuniam mutuam esset minor.xxv.annis.per id, quod habetur in d.l.qđ si minor.§.pe.in d.l.si quis cum sciret. Item fallit quarto, quando mutuaretur,& ei tantum esset bonis interdictum per ea,quæ habentur in l.is cui bonis.ff.de verbo.ob.aliàs extra casus prædictos videtur stare regula,ꝙ competat repetitio per id, qđ habetur in d.l.fi. §.ij.¶Sed aduerte,quia dubium facit circa prædicta considerato,ꝙ ludus prohibitus est de iure regulariter,nisi fieret causa solatij pro prandio, vel cena.l.fi. in princi.ff.de aleato.& C.de reli.secundũ.l.fi. & sic videtur,ꝙ quodammodo mutuetur in causam reprobatam a iure,& consequenter turpẽ, & per cõsequẽs debere videretur non posse repeti per id, ꝙ habet̃ in d.l.fi

Mutuãs pecuniã in ludo an possit eã repetere.

d.l si quis cum sciret. & in l.si vnus.§.pacta quæ ob turpem.ff.de pactis.& ad dictã l.fi.§.j.ver. q si seru9. videretur posse dici, q debet intelligi dum litera ibi dicit,q seruus accepit pecuniã.intelligat.s.ex eo,q.a vicit,nõ aũt ex eo,q.a ceperat mutuo,prout ibi intelligit gl. tñ iste intellectus non videret posse stare,q.a in d.§.j.loquitur primo, quando seruus perdidit in ludo.Secundo quando recepit pecunias.Tertio quãdo vicit,& sic secundum responsum necessario videretur intelligendum,quando recipit pecuniam. scilicet mutuo,ne aliàs superflueret per vltimum responsum.& sic videtur ibi esse casus p glos.cũ qua cõmuniter transeunt doctores,& sic videtur, q in practica esset seruandum per id,qđ notauit But.in l.j.C.qui pro sua iurisdictione.& Io.And.in c.j.& in c.venientes.s.de cõstitu.& Bart.in l.fi.C.de pœna iudicis.Et ad ɔ̃rium vr̃ posse responderi, q regulariter lex non reputauit mutuum factum esse in turpẽ causam attento, q etiam dabatur repetitio perdẽti in ipso ludo. vt patet in d.l.fi.§.fin.& licèt hodie consuetudo inducat, q non possit repeti: tamen non videtur per hoc tolli dicta lex inquantũ permittit repeti mutuatũ,cũ lex in vno casu loquens licèt corrigatur in illo non per hoc intelligitur esse correcta in alio casu, nisi aliud appareat.l.sancimus. C.de test.& de elect. cum expediat.in vj. Mihi tamẽ magis placeret,q indistinctè poneretur mutuatum in ludo non posse repeti,& præcipuè,ex quò hẽt cõsuetudo, q perdens non põt repetere. & hæc sufficiãt de ista materia ludi.¶In eadem gl.in fi.per hoc etiã dicit Io.Andre.& notauit etiam glo.xxxv.di.c.j.q si aliquid est datum ex causa trãsactionis in ludo,q competet repetitio, q.a non potuit tunc esse lis,& sic vr̃ euidens calũnia, & ideo non debet tenere trãsactio.l.in summa.ff. de cõdi.inde.& l.j.§.j.alle.in glo.¶In gl.congruentem.

19. in fi.quasi velit gl.q † minorem tõsurã debet portare sacerdos secularis, q̃ monachus, quia monachus magis est abstractus a tẽporalibus q̃ sacerdos secularis.j̃.de statu monachorũ.cũ ad monasteriũ. circa finem.& similiter maiorem debet habere præsbyter q̃ diaconus,& diaconus q̃ subdiaconus, & sic de reliquis,vt tetigi in notabilibus. Sed aduerte,quia licèt videatur esse clarũ,q clerici existentes in sacris,& ẽt existentes in minoribus debeant habere rasuram in parte superiori ad modum spere, & sic clericam, & similiter debeat etiam tõderi ex parte inferiori vsq; ad aures,vt patet ex his, quæ habẽtur.xxiij.di.§.clerici.& c.ibi sequẽti. & c.non liceat. tñ esset dubium de psalmistatu,seu prima tonsura,nũquid debeat habens tonsuram etiã radi ex parte superiori, & sic habere clericã nedũ tonderi ex parte inferiori.nam videretur, qđ sufficiat tonderi ex parte inferiori p id, qđ tetigi in notabilibus. & per hoc etiã faciat,qđ habetur in pontificali.sub rubrica de clerico faciendo. vbi tractatur de collatione primæ tonsurę.nã in prima oratione inter cętera dicitur qui ad deponendas comas capitũ suorũ pro eius amore festinant. coma autem videtur cõcernere partẽ inferiorẽ.facit,qđ hr̃. s̃.eo.in c.iiij.& ibi etiam postmodum dicit in rubrica,qđ Episcopus debet tondere illos,nec dicit qualiter.in ɔ̃rium facit,qđ hr̃ in vltima oratione collatione ipsius primæ tonsurę vbi dicitur,& sicut similitudinem coronæ tuæ eos gestare facimus in capitibus, sic tua virtute hæreditatem sequi mereantur etiam. ponderandũ est enim, qđ dicit similitudine coronæ tuæ. & sic vr̃ innuere, q ẽt habens primã tonsuram dẽt habere coronã, & per ɔ̃ns rasuram etiã ex parte superiori admodũ spere, sicut & cæteri clerici.xxiij. dist.§.clerici.& c.sequẽti.nam & habens primã tõsuram clericus appellari põt,q.a astrictus, & ascriptus in sortem dñi.xxj.dist.in c.cleros. & pro hoc etiam faciat,quia rasura quæ fit ex pte superiori in capite, fit ad denotandum,quod debẽt in diuinis ministerij peragendis mentẽ habere intentam,& abstractam a vitijs, & ab alijs similibus, q.a summitas capitis designat eminentiã mentis,vt notatum fuit in notabilibus. & ideo cum detur ministerium habenti primã tonsurã circa diuina officia, quia habet cantare psalmos.xxiij.dist.psalmista. vr̃ qđ debeat radi caput ex pte superiori ipsi recipiẽti primã tonsurã,sicut etiam radunt alij qui deputant ad aliqđ ministerium diuinũ faciendũ.Tonsura autem ex parte inferiori fit ad designandũ,q deponunt temporales curas,& sic debeat fieri,q pateat aures,& sic vsq; ad aures ex parte superiori auriũ,& hæc ne impediatur sensus visus,& sensus auditus circa diuina facit.xxxiij.di.nõ liceat. & q.a ɔuersi nõ habeãt ministrare ipsa diuina,nec in eos deputat offm̃ aliqđ circa diuina officia celebrãda,nõ solũ tõdent ex pte inferiori, vt tetigi in notabilibus,& no.in gl.in cle.ij.e.ti. & hęc ps,q etiã hñs primã tonsurã debeat ẽt radi ex pte superiori vr̃ esse verior p allegata p hac pte. & ideo vr̃,q habens primam tõsurã, vt dicat habere tõsurã clericalẽ debeat ẽt habere clericã.Fatendũ est tñ,q sufficiat ipsum habere paruã clericã,cũ sufficiat q habeat minorẽ clericã q̃ alij existentes in minoribus sicut ẽt minorem clericã põt habere subdiaconus q̃ diaconus.& sic patet,qđ verbũ tonsura clericalis vr̃ cõprehendere nedũ tõsurã.ex parte inferiori,sed ẽt clericam,& sic rasurã ex pte superiori,vt ẽt satis potest colligi ex isto tex.& melius in c.si iudex laicus.de sent.excõ.in vj. vbi simplr̃ dicit de incidẽte in habitu, & tõsura clericali.& nõ dicit de corona aliq.d,& sic ibi melius pbat,q sub tonsura clericali cõprehendit ẽt clericã p id,qđ s̃.dixi,& p pdicta vr̃ dicẽdũ, qđ ille, qui non portat clericam licèt portet tõsuram ex parte inferiori,q non dicat incedere in tonsura clericali,cum illa consistat nedũ in tõsura ex pte inferiori, sed etiã radatur ex parte superiori.& q.a ẽt laici inferiorẽ tõsuram portant, & sic nõ benè p hoc discerneret ipsum

20 esse in tonsura clericali.¶†Quis aũt dicatur esse habitus clericalis.tetigi in notabilibus.potes dicere,q habitus clericalis satis dicitur esse quicunq; habitus honestus,etiã & si cõueniat laicis, dummodo nõ reperiatur esse phibitus per ius. nã aliq sunt habitus a iure phibiti,sed aliqui etiã colores,vt hic patet,& in cle.ij.hoc eo.ti.& istud etiam videtur uoluisse gl. in cle.j.& in ultima glos.magna. ad fi.& intellige ẽt nisi cõsuetudo fortè haberet diuersitatem aliquam inter habitum clericalem,& habitum laicorum, q.a tunc in hoc attenderetur consuetudo, an diceret esse in habitu clericali.facit, q tangit hic glo.in uerbo de auratis. & ex prædictis patere potest, qñ dicatur quis incedere in habitu,& tonsura clericali.q.a quãdo in habitu inhonesto, & nõ prohibito,neq; nimis breui,nec nimis longo,& ẽt portat clericam, nec ur curãdum licèt fortè portet capitiũ,q.a ẽt ppter qualitatem tẽporis, puta tpe frigoris, non absonũ uidet q portet. nã ur sufficere, q si contingat eũ extrahere capitiũ,sicut est necesse qñ eleuatur corpus dñi,vel qñ est corã superiore,q apparere potest clerica. nec ob.illud, qđ hr̃ in d.cle.ij.quia quò ad casum illius cle. pcedit illud,qđ ibi dr̃, q.a aliàs nõ hẽt locũ pœna ibi posita,nisi uerificent uerba ipsius cle.sed quò ad alia,& præcipuè,quò ad materiã.c.si iudex laicus. de sen.exc.in vj. quando q.s est captus pro maleficio

per

per iudicē secularē, & repetitur ꝑ iudicē ecclesiasticū vr̄, qđ sufficiat, qđ ipse reperiat in habitu, & tōsura, & sic ēt consueuerit incedere, vt si ēt, vt dixi fortè portauerit caputiū. aliàs esset absurdū, qđ ēt tp̄e hyemali cogetur quis ire capitè discoperto, si vellet vti priuilegio clericali, qđ esset absurdū, & incōueniēs, & sic ēt vr̄ interpretari cōsuetudo, qđ sufficit ipsum portare clericā, licèt portet caputiū. cōsuetudo autē est optima iuriū interpres. de ꝯsuetudine. cū dilect⁹. & tene mēti ꝑdicta, q̃a quotidiana sunt. ¶ In gl. notāda in fi. attendit ergo via media in vestibus, & sic in moribus. facit. s̄. de officio custodis. c. j. simile in opinionibus. in c. q̃renti. allegato in gl. sifr, & in iustitia. Vnde nō dēt iudex esse nimis seuerus, nec nimis humilis. iiij. di. in c. deniq;. nā q̃ nimis emūgit, elicit sanguinē, & ideo nimia ridigitas nō est laudāda, sic ēt in verbis mediū est tenendum. Iuxta illud, nec nimiū taceas, nec verba superflua dicas. & bene facit, ꝙ hr̄. xliiij. di. c. sit rector. ¶ In gl. de auratis. ibi laicus hēre nō dēt. hoc nō seruat in militibus, & doctoribus. ¶ In eadē gl. ibi. cōsuetudinē regionis. & ꝑ hoc dicit in c. si q̃s virorū. hic allegato, ꝙ excusandi sunt Vltramontani q̃ vtunt̄ pallijs diffibulatis, quia sic est cōsuetudo Vltramon. & ꝑ hoc ēt faciat, q̃a vt tangit hic d. Flo. Inn. hic dicit, qđ non omnia quæ ponūtur hic in tex. sunt de ꝑcepto, & ꝑcipue, q̃ ponunt̄ circa vestes, q̃a ille variant̄ s̄m eū de ætate in ætatē ex cōsuetudine. & interdum in eadē ætate. & sic, qđ hic dicit̄ de pallijs diffibulatis, videt̄, qđ in hoc dēat attendi conditio loci. q̃n autē dicat̄ cōstitutio esse cōsilij, vel præcepti, dicit, qđ nō bene posset certa doctrina dari. tn̄ dicit concludi posse, ꝙ quælibet cōstitutio in dubio dicitur esse ꝑcepti, q̃a debet ab omnibus obseruari, per id, quod habetur de cōstit. s̄. c. j. q̃a debet ab omnibus obseruari, nisi ex eadem ꝯstitutione, vel alia aliud appareat, vel nisi ex interpretatione magistrorum interpretantium sit, ꝙ sit consilij, & honestatis, nam stādum est interpretationi magistrorum, seu doctorum per id, quod habetur. c. j. s̄. de postu. prælato. & facit, qđ dictum fuit in c. j. & c. ij. supra eodem.

21 ¶ † In gl. annulos. ibi præsumitur: quid autem clerici seu prælati possint de iure communi vti annulo. dic, quod soli Episcopi, & superiores, quia illi soli propriè sunt sponsi per quorum mortem ecclesia dicitur viduari. de transla. prælato. c. ij. & de elec. ne pro defectu. & ex hoc apparet ratio, quare Episcopi sunt postulandi, & non eligendi. secus in inferioribus prælatis. nam ea est ratio, quia in Episcopis est vinculum matrimonij, quod dissolui non debet sine autoritate Papę. dicto. ca. ij. de translatione pręla. & facit, quod consueuit dici, & notari in c. fin. s̄. de postu. præla. & debet Episcopus deferre annulum in quarto digito, vt sciat se debere seruire ecclesię corde, & animo. fertur eñ in quarto digito, quia ibi dicitur esse vena, q̃ a corde procedit. xxx. q. v. fœmine. Alij aūt prælati inferiores, vt Abbates, & Priores, non possunt vti annulo, nisi ex priuilegio eis esset concessum. ¶ An autē, tunc illo ꝑossint vti ex̄ ecclesiā suā, vr̄ quod nō, ar. c. ad honorē. s̄. de aucto. & vsu pallij. cōmuniter dicūt doc. ad formam priuilegij esse recurrendum ꝑ quo facit. j̄. de priuilegijs. vt apostolicæ. li. vj. & ibi vr̄ innui, ꝙ posuit in dubio, vt etiā hic tāgit Ioā. An. in ea.

22 gl. in fi. conclude, † ꝙ monachus factus Eps nō pęnitus absoluitur a rl̄a monachali, vt dicit gl. Vnde non absoluit̄ ab habitu, q̃a dēt portare habitū monachalem, nec a cōtinentia, nec a voto paupertatis. vñ nihil potest sibi acquirere, sicut nec poterat existēs monachus, absoluitur tamē a regula monachali quò ad ieiunia alia q̃ nō sint īducta ab ecclesia, & a vigilijs. vt dicit glo. in c. iij. xvj. q. j. ¶ Itē s̄m aliquos absoluit̄ vt possit comedere carnes. & istud tenuit glo. in d. c. iij. Hug. tenuit cōtrariū. de cōse. di. v. in c. carnē. Sed potes concordare opin. vt voluit archi. in d. c. iij. vbi pōt sine scandalo abstinere, & in hoc non absoluitur tunc a regula monachali, prout voluit Goff. & ēt Hostien. vt refert archi. in d. c. iij. secus vbi sine scandalo non posset abstinere, q̃a tunc procedat glo. in d. c. iij. Et ꝑ hoc videret̄, quod ēt in ieiunijs si cōmodè sine scādalo posset seruare regulam, qđ deberet seruare, aliàs nō teneret̄ per ea q̃ dicit gl. præalleg. absoluitur etiā ab officio monachali, si sit factus Episcopus ecclesiæ secularis, quia debet regere ecclesiam, ex quò secularis est secundū officiū clericorum secularium, vt etiam voluit gloss. in clemen. dignum. de celebra. missę. Item etiam absoluitur a primo monasterio, q̃a vt vbi primus id, ꝙ quærebat: quærebat monasterio. nunc quæret ecclesiæ ad quam est trāslatus. & sic loquitur. c. statutū. allega. in glo. & licèt gloss. remittat ad not. in c. inuento. tamen ibi nihil tangitur de materia, sed benè tangit̄ in d. c. iij. xvj. q. j. ¶ Vltimo tan

23 git hic do. Anto. † quid si Episcopus cū capitulo donat rem ecclesiæ hystrioni. dicit, ꝙ nō tenet donatio nec trāsfertur dñium, q̃a talis alienatio uideret̄ esse ꝓhibita, per id, qđ hic habetur, & alienatio rei ecclesiæ debet fieri in casu non prohibito. xij. q. ij. sine exceptione. & C. de sacrosan. eccles. l. iubemus. Et quia hic litera facit mentionem de commercijs secularibus non conuenientibus clericis, potest esse dubiū, quę negotiatio dicatur esse clericis permissa, uel honesta, & quę inhonesta ipsis clericis. tetigit Spec. hoc eo. tit. §. j. uer. sed quem dices. de quo dicetur in c. sequenti. Ioan. de Imo. &c.

SVMMARIVM.

1 *Literæ Principis, vel domini temporalis videntur facere fidem, sicut literæ magistrorum.*
2 *Statuta laicorū simpliciter ꝓlata, an ligēt clericos in patrimonialibus.*
3 *Clerici negotia secularia exercentes, si ter moniti non desistāt, perdunt priuilegiū clericale in patrimonialibus: sed nō, quò ad bona ecclesiæ.*
4 *Priuilegium potest ad tempus perdi, & ad tempus reassumi.*
5 *Priuilegia clericorum quæ sint.*
6 *Clericus exercens negotiationem, si non fert habitum, & tonsuram, & monitus non desistit, perdit omne priuilegium clericale, & etiam priuilegium canonis, si quis suadente,*
7 *Clericus immiscens se delictis, & enormitatibus, si incedit in habitu, & tonsura gaudet priuilegio clericali.*
8 *Percutiens clericum si ignorauerit eum clericum nō incidit in canonē, secus si sciuit.*
9 *Negotiatio clericis interdicta, quæ sit, & que non, & nu. 13.*
10 *Negotiatio, & artificium differunt. & nu. 17.*
11 *Negotiatio, quid sit.*
12 *Artificium, quid sit.*
14 *Clericus potest locare domū suam alteri q̃ teneat tabernā, vel macellum, sed per se non debet exercere tabernam.*
15 *Bona clericorū sunt obligata ecclesiæ ꝓ mala administratione eorum.*
16 *Clerici, an de bonis obuentis a patre, vel aliunde q̃ ab ecclesia debeant soluere collectas, & datia communitati, vel domino loci.*
18 *Vestes clericorum quales esse debeant.*

a X literis. Clericus [a] ab Epo tertio monitus a negotiationibus non desistēs, ꝑdit circa bona priuilegiū clericale. h. d. Et tres sunt partes, nā in prima ponitur tantū interdictum. In secunda tm̄ iniquum. In tertia ꝓuidet ꝯtra utrūq;. scd̄a. ibi: & gaudere. tertia ibi: mandamus. s̄m Host. uel melius s̄m Io. Andr. tres sunt partes principales. primo ponit̄ querela. secundo po-

a Clericus. Eodē modo summāt do. Abb. & do. Io. super hoc. c. ad intell a ctū glo. j. si q̃ritur vtrū vtens ꝓ se aliquo iure teneatur ipsum recipe recōtra se. distingue, vt hic secūdū do. Hē. Boych. in

2 do ponitur ꝓuisio.secũda ibi:mãdamus.¶†No.primo ex text.quòd literę Principis,vel domini tẽporalis videntur facere fidẽ, ſicut & literæ magiſtrorũ. s̃.de cõſti. ex literis. & ſimiliter literæ capitulorũ.s̃. de elec.c.cũ inter.ad hoc facit etiã,qđ hr̃ de fide inſtr.c.ꝗ ſup.vbi ẽt de literis Cardinaliũ, & de literis Ep̃orũ,& p̃latorũ,& ẽt plenè hr̃ in c.poſt ceſſationẽ.

2 s̃.de ꝓba. ¶†Itẽ nota ſcđo, ꝗ ſtatuta laicorũ ẽt ſimpl̃r ꝓlata nõ vñr ligare clericos in p̃rmonialibus, & eadẽ rõne,nec cõſuetudines laicorũ,& qđ plus ẽ vr̃ hic ꝓcedere etiã ſi clerici exerceãt negotia ſecularia anteq̃ ſint ter moniti,vt deſiſtãt.& iſte tex.ſ̃m.d. An.eſt melior tex.qui poſſit allegari ꝯ opin.Bar.in l. cũctos pp̃los. C.de ſumma tri.vbi dicit ſtatuta laicorũ ſimpliciter ꝓlata ſi ſint honeſta ligare clericos.de quo dicendũ,vt conſueuit dici in c.j.& in c.eccleſia Sanctę Mariæ.s̃.de ꝯſti. & in c.ij.de eo q̃ mit.in poſ.

3 & in c.de clericis. de foro cõp. ¶†Item no.ꝗ clerici, quò ad bona perdũt priuilegiũ clericale in patrimonialibus ſi exercent negotia ſecularia, & ter moniti nõ deſiſtũt, nõ aũt ꝑdũt quò ad bona eccleſię,qđ eſt notãdũ. Et ꝓ hoc dicit hic do.An.ꝗ clericus ſecularis non tenet̃ ſoluere gabellas de mercantia, niſi ter monitus nõ deſiſtat. Sed aduerte,quia ꝯ hoc facit,ꝗ imo dñt ſoluere gabellas de mercantijs ſi nõ portãt ad propriũ vſum, ſed vt fortè reuendant̃,ꝓ id,qđ hr̃ in cle.p̄nti.de cenſibus. vñ hoc dictũ vr̃ intelligẽdũ, q̃ñ portaret gr̃a vſus, tñ vr̃ qđ tũc nõ procederet dũ dicit,niſi monitus nõ deſiſtat, q̃a id eſſet ſibi licitũ. ſ.gratia ſui vſus portare mercimonia. Item aduerte, ꝗ monitio,de qua in litera,dẽt fieri a p̃lato ſ̃m doc. & ſic nõ ſufficit ſi fiat de priuato.facit,qđ hr̃ de ſen. exc.c.in audiẽtia. & c.cõtingit in ſ̃ vltimo.Itẽ dẽt eſſe trina,& ſic hr̃e interuallum aliquorũ dierũ,& ſic nõ videtur ſufficere vnica ꝑemptoria, ex quò ſumus in materia pœnali,& ius requirit trinã, vt voluit gloſſ. notabiliter in cle.j.in verbo tertiò.hoc eo.tit. ꝗ teneméti.¶Itẽ no.ꝗ ipſo facto cleric⁹ĩ p̃rmonialib⁹ ĩterdũ priuilegio clericali renũciat,ſic ẽt ĩterdũ q̃ñq; ipſo facto priuilegio clericali quò ad perſonã.vt habet̃ in c.ex parte.el ij.j̃.de priuilegijs. & j̃.de ſen.excõ. in audientia.& c.perpendimus. & c.contingit. ¶Itẽ no.illud vulgatum,quod interdum quis vult habere clamidem ad omnem ventum,vt hic tangit Io.And. nam iſti clerici volebant vti ſtatutis, q̃ñ valebant ꝓ ſe,& nolebant eis vti,quando contra ſe. ¶Item not. in quo caſu poterant eſſe pro ſe.& in quo contra ſe, vt tangitur hic ꝑ Io.Andr.¶Nã fortè habebãt ſtatuta,ꝗ mercatores nihil ſoluerent pro gabella. ſed alij tranſeuntes: & in hoc erãt ꝓ clericis negotiantibus. habebant ẽt ſtatuta, qđ poſſet imponi collecta pro neceſſitate patriæ,vel dñi,& ĩ hoc erãt ꝯtra clericos, q̃ nolebãt cõferre ad tales collectas: ſed bñ volebãt eſſe immunes a datiis, vel fortè nolebant ſoluere gabellam de mercantiis, allegantes ſe clericos, vbi ſtatutũ volebat aliq̃d ſolui noĩe gabelle pro mercantiis.ſed vbi aliq̃d erat ſibi ablatũ,volebãt vti ſtatutis patriæ agẽdo ꝯ leuatorẽ pedagiæ,ſeu gabellæ,ꝓut illi faciebãt peregrinãtes alibi, ſeu aliq̃d auferebatur. ¶Itẽ no.ar.qđ ad id,qđ q̃s acceptat ꝓ ſe teneat̃ etiã acceptare ꝯ ſe. nã ita hic vr̃ innui, ꝗ ſic debeat fieri. In ꝯriũ ẽt põt allegari: q̃a hic licèt clerici acciperent ſtatuta laicorũ ꝓ ſe,nõ tñ tenebãtur recipe ꝯ ſe, niſi tertiomoniti nõ đſiſterẽt,& hoc ꝯtingit ex eo:q̃a nõ poſſunt renunciare priuilegio clericali, niſi per modos ſtatutos a iure.s̃.de foro compe.ſi diligẽti.§.vltimo de quo tãget̃ cũ gl.j. ¶†Vltimo potes notare,ꝗ

4 interdum ad tp̄s ꝑdit priuilegiũ,& poſt tp̄s põt reaſſumi,de quo hic tangitur etiam in glo.fi.& tangit̃ ẽt in cle.j.in verbo quandiu eo.ti.¶In glo.j. in fi.Io. And.hic remittit ad no.in c.ſi q̃d veri.allegato in gl. & ad ea vide no.ĩ c.venerabilis,alias cũ venerabiiis. de excep.& finaliter ꝯcludit poſt Hoſt.ꝗ quò ad defenſionẽ recipere aliq̃d ꝓ ſe non tenent̃: ſed bñ recipere ꝯ ſe,vt iuribus allegatis in glo.ſcđo loco. Si autẽ agit̃ de re priuata,& tũc ſi priuatus vtit̃ iure,de quo q̃rit̃ de facto,ꝑticipãdo vtilitatẽ,& tũc tenet̃ illud recipere ꝯ ſe, vt hic colligit̃. Si verò vtitur aliquo iure cautè allegando in iudicio, & tũc nõ tenet̃ illud recipere ꝯtra ſe,& ſic loq̃t̃ illud,qđ hr̃ in c.cũ venerabilis.de exce.& c.ex parte decani.de reſcrip.& cũ hac ſolutione trãſit hic Io.An. & do.Pe.de Ancho.remittit ad no.ꝑ ſe.j̃.in c.cũ olim.de cẽſibus.Sed aduerte inq̃tũ dicit Hoſt.ꝗ agit̃ de re priuata, & priuat⁹ vtit̃ iure de quo q̃rit̃ de facto ꝑticipãdo vtilitatẽ,ꝗ tunc illud tenet̃ recipere ꝯtra ſe. & ita intelligit iſtũ tex.nã hoc dictũ poſſet ꝓcedere in eo, q̃ poſſet renanciare priuilegio ſuo, ſed in caſu iſto loquimur in clerico, q̃ nõ põt renũciare priuilegio ſuo,niſi ꝑ modos approbatos a canone.s̃.de foro cõpe.ſi diligenti.& iõ licèt hic de facto vtat̃ clericus iure ſtatutario ꝑticipando de vtilitate.tñ nõ tenet̃ recipe ꝯtra ſe, niſi demũ,q̃ñ

4 ter monitus nõ deſiſtit,vt patet ex lr̃a.¶†In glo.ij.in fi.Habet enim clericus multa priuilegia.nã hẽt priuilegiũ canonis.ſi q̃s ſuadẽte. Itẽ hẽt priuilegiũ fori,vt non poſſit conueniri,niſi corã iudice eccleſiaſtico,& ſic nõ corã laico.s̃.de foro cõpe.ſi diligẽti. Itẽ habet priuilegiũ quò ad res ſuas, vt nõ teneatur ꝓ illis ad ſubeunda munera,ſeu collectas patriæ,ſeu loci.j̃.de immu.eccle.nõ nimis.¶Itẽ habet priuilegiũ fori nedũ ipſe,ſed etiam illi de familia ſua.l.ij.C. de Epiſ.& cle.& facit,ꝗ notatur in c.ij.s̃.de fo.cõpe. & de multis alijs priuilegijs tãgit Io.de Ligna. poſt Bertrandũ in cle.j.hoc eo.ti. ſed illa q̃ dixi ſunt principalia priuilegia.& aduerte,q̃a ſ̃m id,qđ tãgit glo.ex quò hic nõ loq̃t̃ de priuilegio canonis,ſi q̃s ſuadẽte.debebit intelligi lr̃a de priuilegio fori,& rerũ quò ad functiones municipales, vt illud perdat poſt trinã monitionẽ,ſi nõ deſiſtãt.Sed dubiũ eſt,an in hoc caſu ꝑdant priuilegiũ canonis ſi q̃s ſuadẽte.gl.s̃.vr̃ velle,ꝗ ſic ꝑ iura q̃ allegat,licèt dicat in fine,ꝗ hic nõ loq̃t̃ de illo priuilegio.Pe.vero,vt refert Io.An.tenuit, qđ hoc caſu nõ ꝑdit priuilegiũ canonis,ſi quis ſuadente.refert tñ,ꝗ alij dicũt,ꝗ ꝑdit illud, ex quò monitus nõ deſiſtit.per ea,quæ hñr in iuribus allega.in gl.& j̃.de apoſta.c.j.& hoc vr̃ tenere hic Inn.Idẽ Hoſti.qui dicit,qđ ſunt denudati omni priuilegio clericali,ſi moniti nõ deſiſtant.all.de ſent.excõ.c.in audientia.& c. cõtingit.& vltimate dicit,ꝗ poterũ trahi curiæ ſeculari exiſtẽtes in cõtumacia.s̃. de iudicibus. cũ nõ ab homine.dicit tamen, qđ in quacunq; ꝯtumacia fuerint deſiſtẽdo recuperãt priuilegiũ clericale. Io. An. hic finaliter cõcludit,qđ ſi clericus exerceat negotiationẽ ſecularẽ,& defert habitũ,& tonſurã, & monitus nõ deſiſtat. ꝑdit ſolum priuilegiũ quò ad res tñ: & reſpectu tñ negotiationis de quo agit̃,& illius reſpectu tñ ſubijcit̃ cõſuetudinibus, & ſtatutis laicorum.vt hic vr̃ eſſe caſus ſcđm eũ.& facit,qđ ipſe no.

5 j̃.de clericis conniu.c.ioannes.in iiij.q.¶† Et no.q̃a vr̃ Io.And.ſentire a cõtrario ſenſu, ꝗ ſi clericus exercens negotiationem non fert habitum,& tonſuram, & monitus non deſiſtit,qđ tũc ꝑdit omne priuilegiũ clericale.& ſic etiã priuilegiũ canonis,ſi quis ſuadẽte.& iſtud vr̃ eſſe verũ,per ea, quæ hñr in c.ꝯtingit.l. vlti.j̃.de ſen.excõ.& facit,qđ habet̃ e. ti in audiẽtiã: & hoc mõ vñr poſſe reduci opiniones ad concordiã.

potes

potes tamen latius concludere, q interdum clericus efficit buffo: aut ioculator, vł histrio. & tūc recurrēdū est ad c.vnicū.eo.ti.in vj. Qñdoq; exercet artē massariæ, vel macellatoris, vel tabernarij officiū. & tūc recurrendū est ad cle.j.eo.ti. Qñq; ēt portat arma, & recurrendū est ad c.ij.s̄.eo. Qñq; ēt portat certas vestes ꝓhibitas. & hr̄ in cle.ij.eo. ti. Interdum autē clericus exercet aliquā negotiationē. & tunc tene, quod dixi. s̄.post Ioan.And.distinguēdo tñ, quia aut exercet negotiationē incedendo in habitu. & tonsura.vt.s̄. tetigi.licèt do.Ant. nō videat dictā distinctionē pōderasse.

7 † Interdū aūt cleric⁹ īmiscet se delictis. & sic enormitatib⁹: & tūc si īcedit in habitu, & tōsura clericali vr̄ tūc, quod gaudeat priuilegio clericali. de sen.excō. si iudex.li.vj. & facit, quod no.Io.An. in c.cōtingit.l.vlti.su.p gl.superius.alle. Si aūt nō incedit in habitu, & tōsura: & tūc si cōstitutus est in minoribus ordinibus, vr̄ qđ nō gaudeat priuilegio clericali si dephēdatur in illis ēt si alia monitione. vt hic tāgit do.Ant. & sic dicit posse intelligi.c.j.j̄.de apostatis. & ī c.ex pte.el.iij.j̄.de priu. Si aūt sit ɔstitutus ī sacris, tūc dicit, q monitus sit. & nō desistit, & dephēsus sit in ipsis enormitatibus, nō gaudebit priuilegio clericali. per id, qđ hr̄.j.de sen.excō. perpēdimus. & c.contingit. & in c. audiētia. Se⁹ ergo, si nō fuerit monitus. & sic residet hic do.An. ¶Sed aduerte, q͞a quatenus dicit de cōstitutione in minorib⁹ vr̄ esse ɔ̄ casus.c.si iudex laicus. de sen.excō.in vj. vbi simpliciter vult, q clericus si nō fuerit monitus gaudeat priuilegio clericali: licèt non portauerit habitum, & tonsurā q̄uis tunc si sit captus per iudicē secularem debeat remanere penes ipsum, donec fuerit cognitū per iudicē ecclesiasticū de clericatu. & sic etiam quotidie seruatur. Inn. in c.j.j̄.de apostatis. vr̄ velle, quod clericus cōstitutus in minoribus, si faciat actum contrariū clericatui: vt quia assumat vxorē, vel etiā assumat arma. & immisceat se se uis, q͞a tūc perdat priuilegiū clericale. ¶Aduerte tñ, licèt ipse nō dicat, quod si cōstitutus in minoribus acci pet vnicā. & virginē nō ꝑderet priuilegiū canonis, si quis suadēte. nec priuilegiū fori, quò ad criminalia, si incedat in habitu, & tonsura, de clericis cōiugatis. c.j.in vj. secus si accepisset viduam, vel non incederet in habitu clericali, per ea, quæ ibi habentur. si autem constitutus in minoribus non faciat actum per quem ꝑdat priuilegium clericale, nō incedat tñ in habitu, & tonsura, tunc vr̄ quòd non perdat priuilegiū canonis, nec etiam priuilegium fori: nisi post trinam monitionē per ea, q̄ habent̄. in d.c.si iudex. saluo nisi consuetudo aliud haberet, vt notabiliter videtur velle Inno.in d.c.j. quod tene menti. tñ communiter videt̄ practicari, quod non perdit, nisi post monitionē. ¶Itē aduerte, quia Io.in prællegato.c.cōtingit. super glo. vr̄ distinguere tres casus principales. quia, aut clericus incedit in habitu, & tōsura, & tunc tene quæ superius dixi, aut non incedit, tunc dicit, quod per habentē iurisdictionem etiam si per laicū deprehendat̄ in delicto, vr̄ posse puniri ꝑ c.j.de apostatis. & de priuile. ex parte. el iij.

8 ¶† Sed alius percutiens clericum si ignorauerit eū clericū nō incidit in canonē, secus si sciuit, de sent.excom. si vero aliq̄s. sed certe hoc casu quò ad habentē iurisdictionē vr̄ seruandū, quod hr̄ in c.si iudex laicus. de sen.excō.in vj. ¶Interdum autem tertio cōtingit, q non portat habitū clericalē, nec tōsurā, & tūc si immiscet se enormitatibus, & ꝑseuerat in illis. vt quia stat ad stratā derobādo, & tūc vr̄ posse offendi ꝑ sciētē, etiā ꝑ nō habentē iurisdictionē, sine pœna tñ, c.si q̄s suadēte. ꝑ id, qđ hr̄ in c.ꝑpēdimus p̄allegato. Si autē nō ꝑseuerat, sed cōmisit aliqđ delictū, & tūc si ter monitus nō desistit resumēdo habitū, ꝑdit priuilegiū clericale, ꝑ ea, q̄ habent̄ in iuribus p̄allegatis a ɔ̄rio sensu. & adde prædictis, q cōstitutus in minoribus, si interfecit aliū, vel aliàs mutilauit aliquē in aliquo mēbro, q tūc ꝑpter hoc efficiat̄ irregularis, & vr̄ ꝑdere priuilegium clericale. vt in cle.si furiosus. & sic etiā posset intelligi, quod hr̄.j̄.de apostatis.c.j. & in c.ex pte.de priui.el iij. licèt etiā alij intellectus in dictis iuribus ponantur.

9 ¶† In glo.iij.in fi. q̄ aūt negotiatio dicat̄ clericis esse ꝓhibita. & q̄ nō, remittūt do.ad ea, q̄ habent̄ in Spe.in ti.de cle.cōiuga. in ver.sed q dices. do.An. hic dicit, q est dr̄ia inter negotiationē, & artificiū dicens

10 † q negotiatio clericis, est ꝓhibita, sed artificiū nō: per ea q̄ habent̄. lxxxviij. di.ꝑ totū, & maximè in c.eijciens. & in c. qm̄ nō cognoui. & xcj.di.c.clericus. Ad primū aūt de negotiatione. facit, q hr̄ in c.j. & ij.j̄.ne clerici, vel mona. Ad s̄m videlicet de artificio. facit, quod hr̄ de conse. di.v. nūq̄. & in præalle.c.clericus.

11 † Quæ aūt dicat̄ negotiatio, & sic q͞d sit negotiari, dicit, q est, qñ res empta nō mutata materia alteri vēdit̄. nam hæc negotiatio appellatur, & vr̄ esse ꝓhibita clericis, per ea, q̄ hābētur in d.c.eijciens.

12 ¶† Artificium vero est, qñ q̄s emit aliquā formam, vt si forte euicit, & faciat canistrum, vel emat cartham, & scribat libros, vel emat aliqđ lignū, & fabricet aluea apiū, vel aliud simile, vel emit filū, & faciat rethia, & his similibus, vt hr̄ in p̄al.c.nūquā. nā s̄m d.An. tales nō dicunt̄ mercatores, nec negotiatores, sed potius artifices stricto sumpto vocabulo, & sic negotiari dr̄ in cōmercijs. vt j̄.de ver.sig. c.forus.ver.negotiū. & residet hic do.An. dicēs etiā, q si possessiones emant̄ ad finē vēdēdi fructus percipiēdos, quod erit negotiatio artificio misto, cuius rōne vr̄ tota dicenda negotiatio sic innuit, q talis negotiatio sit ꝓhibita clericis. Sed forte istud non vr̄ verum, ex quo interuenit artificiū. nam videtur potius propter talem misturā licitè hoc esse permissum. facit, q hr̄ in sacris. infra de sepulturis. & q notauit Io.An.s̄. c.proximo.

13 ¶Speculator aūt in loco præallegato dicit † q quædam sunt negotia clericis prohibita. quędā aūt permissa. Prohibita autē sunt hæc. q sit tabernarius, vel mancellator, vel etiā aptās pelles, seu coria, vel etiā, q locet operas suas ad ligionizandum. nā ista vident̄ esse vilia officia, & sordida, & cōsequēter prohibita clericis. facit, q hr̄ in l.ij.C.de Epi. & cle. & in l.munerū.§.fi.cū l.se.de mune. & hono. dicit tñ, q nō reprobat quominus in propria vinea possit ligonizare. Præmissa aūt negotiatio est honesta, & aliàs nō reprobata, nec ꝓhibita clericis, vt si scribat libros, vel facit rethia, vel fabricat aluea apiū, vt in p̄al.c.nūquā. & etiā honestā mercaturā. & sic si honeste mercetur emēdo, & vidēdo vr̄ permissum. l.ij.C.de Epi. & cler. & sic residet glo.xiiij.q.iij.in summa vr̄ cōcludere, q negatiatio cōsistens in artificio sit ꝑmissa clericis. sed vbi cōsistit in emendo, & vendēdo forma nō mutata: tunc ista vr̄ esse ꝓhibita clericis, licèt laicis sit ꝑmissa & hoc ideo, quia talis mercatura, vt plurimū non sit sine mēdacijs, & periurijs. de pęni.distin.v.qualitas. lxxxviij.dist.c.fornicarij. & hoc vr̄ ēt satis probari ibi, & in dicto c.efficiens. eadē dist. sentit tñ glo. præallegata in dicta summa, q causa necessitatis subsistente possit talē negotiationē facere faciēdo cā honesta, videlicet sine mēdacijs, & periurijs, & cū ꝓtio moderato eijcendo veritatē, & nō mēdaciū, & tantū volo lucrari: q͞a sic vr̄ esse ɔueniēs, hoc enim mō negotiatio etiā emēdo, & vendēdo in eadem materia in se licita est, vt etiā voluit tex.Aug. qui hr̄ in illo.c.quoniā nō cognoui. & hoc casu pōt saluari dictū Spec. & facit, q not. &

no.& quod etiã ibi dixi.s̃.c.proximo. regulariter aũt negotiatio q̃ fit in emẽdo,& vẽdẽdo,in eadẽ materia intelligiť clericis esse ꝓhibita ꝑpter rõnẽ, quã superius dixi,vt probare vř ibi de fornicarijs.& c.eijciens.
14 & voluit gloss.in dicta summa.xiiij.q.iij.¶†An autẽ liceat clerico locare alteri domum suam, qui teneat tabernam, vel macellum,dicendum est,ꝙ sic per e., quæ habẽtur in l.ij.C.de Epi.& cler.in l.ancillarum. ff.de peti.hære.Nam honesti viri etiam hoc faciunt. Per se autem nõ debet exercere tabernam:vt in cle.j. hoc eod.tit.Aduerte tamen, ꝙ istud nomen tabernaꝰ, quandoque sumiť latè pro apotheca cuiuslibet negotiationis, vel artificij.l.taberne.& l.cõqueritur.ff.de fundo instr.¶In gl.pe.in fi.& aduerte,quia litera hic loquitur, qñ isti clerici dimittebant diuina officia, & exercebant negotia secularia,tñ idem dicas etiam, si non dimisissent diuina officia,q.a talia negotia secularia sunt eis ꝓhibita.j̃.ne cle.vel mon.c.j.& ij. & ideo subaudiendũ est maximum,q.a ẽt tunc qñ non dimitterent diuinũ officium haberet locũ, ꝙ hic dř,ꝙ si ter moniti non desistant ꝑdunt priuilegiũ clericale, quò ad res.& dicunt ẽt aliqui,ꝙ si sunt coniugati ẽt si non moniti, dũmõ negotiationibus insistãt perdũt priuilegiũ clericale.allegant de clericis coniugatis.c.Io.Sed demũ in hoc est dicẽdũ,vt hř in c.j.de cler.cõiu.in vj. Si aũt essent clerici in minoribus,& nollent desistere moniti:quia pñt recedere ab habitu clericali,& laicis hærere negotijs,negotiatio est ꝑmissa,licẽt & ipsi peccent,si misceãt mendacia,vel periuria,q.a tũc ſm Inn. habebit locũ,q̃d hic dř,ꝙ perdũt priuilegiũ clericale, & intellige,quò ad res,si incedãt in habitu,& tonsura,sed si non incedant in habitu,& tonsura, perdunt quò ad oĩa,vt tetigi.s̃.in gl.ij.¶In gl.fi.ibi:eodẽ priuilegio gaudent.Quæ aũt sit rõ.tangiť ꝑ gl.in c.ex literis.j̃.de pignoribꝰ. & in c.similiter.xvj.q.j.Nã ſm gl.
15 ratio est,†q.a bona clericorũ sunt obligata ecclesiæ ꝑ mala administratione ipsorũ. Sed certe ista ratio non est vřis vt dicit do.Flo. q.a ſm hoc nõ haberet locũ dictũ gl.in clerico nullã habente administrationẽ ecclesiæ,vel beneficij.secus in clerico beneficiato, & ideo ipse dicit,ꝙ rõ esse põt, q.a res accessoriæ sunt ad ꝓsonã,& iõ sequunť priuilegiũ ipsius personæ.de reg.iu. accessoriũ.lib.vj.& facit,ꝙ inferius diceť.¶In ea.glo. ibi:ad tp̃s.hic adde,q̃d etiã hř in tex.& gl.in cle.j.hoc ti.in verbo oĩno. licẽt in præcedenti lectione allegauerim in verbo q̃diu.¶In ea.gl.in fi.de clerico coniu
16 gato.dic hodie,vt hř in c.j.de cle.coniu.in vj. ¶†Extra gl.hic tangunt doc. an clerici de bonis obuentis a patre,vel ab alio aliunde,q̃ ab ecclesia debeãt soluere collectas,& datia cõitati,vel dño loci.vř ꝙ non:q.a mutata conditione ꝓsonæ ad quã res deuenit,vř mutari condõ rei.facit,ꝙ hř in c.j.de iure pat.in vj.& q̃d hř in l.j.C.de imponenda lucratiuorum descri. a contrario sensu.lib.x.& ff.de acq.hære.l.Paulus rñdit. In cõtrarium facit,q̃d hř in l.ij.§.ex his.ff.de ver.obl.ex persona hr̃dis non mutatur cõditio obligationis.¶Io. And.hic remittit ad Spec.in ti.de cle.coniu.§.j.versi. ad huiusmodi autẽ sequẽti ver.Spe.tãgit tres opiniones. vna est, q̃d si q̃rit de collectis ꝑteritis impositis antequã bona,vel possessiones deuenirent ad clericũ, tunc ad illas tenebitur clericus, si nõ fuerunt solute, quã q̃ possessio fuerit ꝑ illis obligata, sed ꝑ impositis postea nõ tenebiť.ar.l.cũ q.dã.§.fiscꝰ. de vsur.¶Scd̃a fuit opinio, ꝙ dẽat distingui,an in tali, possessione essent annexa onera, q.a erat ascripta in ęstimo ꝑ solido,& libra, & tũc teneať clericus:q.a onera realia indicta possessionis trãseunt in quẽlibet possessorem cũ onere l.minoris.§.pr̃imoniarũ.ff.de mu.& ho.& l.rescripto.§.fi.e.ti.An vero possessiones nõ eẽnt grauate mõ ꝑdicto,& tũc postq̃ ad clericũ ꝑueniũt,nõ teneať soluere. ¶Tertia,& vltima fuit opin.q̃d ista ascriptio possessionũ,quã faciũt ĩter se laici,dũ imponũt collectas attento quod non est perpetua:sed variatur ſm tp̃is necessitatẽ,non inducit onus reale:& ideo postq̃ possessiones ad clericũ deuenerũt,erunt immunes:argu.c.j.de iure patro.in vj. ¶Secus si possessio deberet certũ,& perpetuũ censum: quia tũc esset onus reale, & cũ illo onere transiret in clericũ.xj.q.j.si tributũ.& facit etiã,quod habetur in c.j.de immu.eccle.in vj.& in c.q̃q̃.de cẽsi.eo.li.& in cle.pñti.de censi.& in hac vlti.opi.residet Spe.& illã etiã tenet hic Io.de Lig. & d.Ant.hic.& Arch.ĩ pal.c.j.de immu.ecc.ĩ vj.& ẽt d. Pe.hic.d.Flo.hic dicit, ꝙ quoddã est onꝰ reale quoddã ꝓsonale,& quoddã mistum.exẽplũ primũ,qñ soluiť certũ tributũ annuatim: & tunc,q.a est onus reale trãsit in quẽcunq;.facit,q̃d.s̃.dixi,& q̃d hř in pal.c.si tributum.¶Exemplum secũdi, qñ imponitur aliqua collecta per capita,vt q̃d quilibet tm̃ soluat,siue sit diues,seu pauper:& tunc ad istud onus nõ tenentur clerici,etiam si habeant bona patrimonialia,vel aliunde quęsita,q̃ ab eccelsia:quia persona clericorum nõ est subiecta ipsis laicis.s̃.de for.comp.si diligenti.¶Exemplum tertij in collecta quæ imponitur per solidũ,& librã:& tunc dicit,ꝙ pro collectis ꝑteritis impositis anteqũ possessiones deuenirent ad clericũ,si nõ erant solutæ,tenebitur clericus,quasi possessio fuerit pro illis obligata.sed non pro alijs,quæ imponũtur postq̃ deuenerunt ad eum: q.a ille imponunť personæ pro rebus:ideoq; cum persona non sit subiecta,non poterit imponi ipsi clerico. allc.quod hř in d.l.rescripto.§.fi. ¶Sed aduerte,q.a hoc videretur verũ,qñ forte ex forma statuti bona sunt obligata pro collectis:aliàs cum obligatio bonorũ non inducat nisi in casibus exp̃ssis in iure.C.in qui.cau.pignus tacite contrahatur.videretur, ꝙ ẽt pro præteritis collectis non possit clericus ꝯueniri:sed illi cui fuerunt impositæ. ¶An aũt possit teneri modus,ꝙ pro possessonibus, quæ deueniũt ad clericos possit imponi collecta.Bar.tãgit in d.l.rescripto.§.fi.& concludit,ꝙ pro possessionibus, quas hñt clerici tp̃e,quo fieret statutum non possit prouideri, cum collecta imponatur ꝓsonis pro rebus.d.l.rescripta.§.fi:cũ ibi notatis.& persona clerici non sit subiecta,pro possessionibus aũt q̃ nondum iuissent ad clericos, dicit posse fieri statutum, ꝙ oĩa prædia intelligantur tributaria,& obligata pro collectis. nã tũc postea trãsibunt ad quemcunq; ẽt clericum, cum onere suo,& sic dicit,ꝙ fecerũt Perusini. Eugubini verò aliter prouiderunt,videlicet, ꝙ oẽs subditi donarẽt possessiones cõi.& econtra:cõe dedit eis cum onere soluendi collectas,& ꝙ sint obligatæ pro collectis,& q̃d non possint vendere alicui,nisi cum onere soluendi ipsas collectas.¶Sed aduerte,quia primus modus non videtur oĩno tutus ex eo,quia licẽt statuatur,ꝙ prædia sint obligata pro collectis, non videtur sufficere, quia ista obligatio bonorum, & sic hypothecæ habet accedere obligationi ꝓsonali.facit, ꝙ habetur in l.ij. C.de luitione pignorum. & ideo in ꝓsona clerici nõ potuit dari obligatio personalis,cum non sit persona subiecta laico condenti statutum,vel imponenti collectas.non ergo potest consequenter habere locũ obligatio hypothecæ pro collectis q̃ imponunť.postquã possessiones deuenerunt in clericũ,& istud tenuit ipse Bar.met.in quodã cõsilio suo, q̃d incipit in aliqua possessione.nec vř etiam proficere,ꝙ statutũ sit,ꝙ intelligantur tributaria ꝑ collectis:q.a nõ põt appellari tributũ,ex quò variať ſm varietatem tp̃is,seu tp̃alem necessitatem

necessitatẽ,nec reperitur certũ,qđ a ꝑpetuo esset debitũ ꝑ id, qđ tetigi in tertia opinione post Spe. vnde tutior vr̃ practica Eugubinorũ,hoc tñ adiecto, ꝙ cõe adiecerit,qñ dedit possessiones, ꝙ non debeant vẽdi alteri sine onere collectarum,& qn non teneatur ad collectas,& ꝙ intelligat̃,& sint obligate ꝑ collectis, & si aliter nõ valeat vẽditio ad p̃iudiciũ cõis ꝑ id,qđ habet̃ in l.si creditor.§.fi.ff.de distractione pig. nã vr̃ ꝙ tunc ꝓpter tale pactũ siue venderent̃ ei,qui nõ haberent soluere, venditio sit nulla:& per ꝯ̃ns possunt tolerari. tñ iste modus non est etiã sine dubitatione: q̃a vr̃ fieri in fraudẽ ecclesiasticæ libertatis, nedũ ipsi clerici p̃nt libere emere ꝯ̃ id,qđ hr̃ in c.fi. de immu. eccle.& in vj.ꝑ Io.An.iõ melior eẽ modus videretur statuere,ꝙ si possessio trãsferat̃ in nõ subiectũ, teneatur transferẽs ad collectas si quas cõtingat ꝑ ea debere imponi.Quid aũt si clericus hẽt bona cõia cum fratribus, & vult oĩa defendere a collectis,an possit. tangit Spe.in ti.prææalle.& cõcludit, ꝙ nõ.q̃a sub detentu priuilegij non dẽt publica vtilitas vacillari.l.ij. de priuile.scolari.li.xij.vñ ſm eũ iudex ex officio coget eos ad diuisionẽ.l.ij.C.qñ, & quibus quarta ꝑs. li.x.vel coget illos ad soluendũ pro sua rata. Et idem dicit si frater clerici donat partẽ suã clerico,vt sic fiat immunis a collectis.Nã si hoc fiat in fraudẽ, & constet tunc cogetur ad collectas ꝑ sua parte, & ipse clericus debebit soluere pro illa parte.ar.l. q̃ sub p̃textu.C.de sacro.eccle.præsumitur etiã fraus, qñ frater reperit̃ possidere post donationẽ sicut prius possidebat.facit.l.iiij.C.de natu.libe.& l.j.& ij.C.de pe.hæredi.& similirer si omnia bona sua donauerit,vel maiorem partem per l.omnes.§.lucius.ff.de his, quæ in frau.credi.& hæc tene menti, quia sunt quotidiana.
16 ¶†Vltimate tangit hic do.Pe. talẽ q̃õnem monasteriũ sancti gargani diœce Vulteranæ,hẽt venã ferri in in territorio herbe. & facit cõduci ꝑ territoriũ senen ſe,an debeat soluere gabellã senensibus.videret̃, qđ sic.q̃a clerici tenent̃ soluere de his,q̃ gratia negotiãdi cõducunt.in c.e.p̃senti a cõtrario sensu.& ibi glo. de sensibus.& ꝓbatur etiam idẽ tex.& gl. de cẽsibus q̃q̃.lib.vj.finaliter tenet hic cõtrariũ post Fed. de senis.dicẽs,ꝙ cõtrariũ potest hẽre locũ in rebus ecclesiæ:q̃a ille vident̃ esse immunes.Præterea potes dicere,ꝙ nõ est simplex negotiatio:q̃a nõ fit de rudi materia p̃cepta,sed artificiosè aptatur id , ꝙ percipit̃ ex
17 vena,& postea vẽdit̃,facit,qđ tetigi superius† ponẽdo differẽtiã inter negotiationẽ,& artificiũ,& hęc dixi ꝓcedere,qñ vena esset ecclesiæ: sed vbi esset alterius, & ecclesia emeret ab illo potestatẽ faciendi fodi ex illa vena ad certũ tempus. an tunc deberet soluere gabellam.& dicit, ꝙ si haberet artificiosè aptari in aliquo loco monasterij ad hoc apto,ꝙ tunc,q̃a artificiosè aptat̃,& in loco ad hoc apto ꝓpter aquã, & alia occulte ibi existẽtia in loco monasterij,ꝙ tũc nõ dẽret solui,quasi esset fructus prædij,seu loci monasterii.facit, ꝙ habetur in l.cũ q̃dam.ff.de fundo instru.cũ ibi notatis per Bar.Secus dicit si in alieno territorio haberet artificiosè aptari de quo hic latius ꝑ
18 eũ.¶†Vltimo potes addere his,quæ dicta sunt in capitulo præcedenti circa vestes clericorum , qđ vestis clericalis videtur,ꝙ de iure deberet esse longa vsque ad talos,seu collũpedis, ad similitudinẽ vestis Aarõ. xxiij.dist.non liceat.tamẽ,quia vt dictum fuit ibi attendi debet consuetudo in istis vestibus , & notauit etiam gl.xxj.q.iiij.in summa.vbi etiam tangit,an clerici possint portare cendalum,seu foderatas vestes de cendalo, & concludit,ꝙ sic:& vr̃ sufficere,quod non sint nimis breues,nec nimis longe,per ea quæ habẽtur in d.c.clerici.¶Item aduerte,quia inducitur tex. iste per domi.Pe.ꝙ clericus possit pro se allegare statutum laici generaliter loquens,& illo vti,de quo remittit ad ea,quæ habentur in ca.j.infra de nou.ope. nuncia.& s̃.de eo qui mit.in pos.c.cũ venissent. Sed melius vide per Io.An.in c.fi.de offi.dele.in vj.in nouella.& s̃.de foro cõpe.si diligenti.¶Qñ aũt statutũ loquitur expresse de clericis, vel rebus ecclesiarum, tũc propriè habet locum,ꝙ habetur.s̃.de cõst.ecclesia sanctæ Mariæ.vbi nõ videtur valere statutũ laici, & expresse disponens super cle.vel rebus ecclesiarũ, etiã si respiciat fauorẽ ecclesiæ.¶Inducit ẽt istũ tex. ad aliam quæstionẽ,videlicet, ꝙ si clericus petat executionẽ instrumenti contra laicum in foro seculari ſm formam statuti, ꝙ poterit contra clericum obijci exceptio,& præscriptio statutaria. allegat, ꝙ hr̃ in c. venerabilis.supra de exceptio.& quæ ibi notantur ꝑ Innocen.&c.

Nota.hanc quæstionẽ.

De cohabitatione clericorum & mulierum. Rubrica.

¶Ista rubrica continuatur sic.visum est.s̃.in p̃cedenti generaliter de vita,& hone.cleri.verũ, q̃a cohabitatio mulierũ cũ clericis, vt plurimum reddit in honestam vitã clericorũ.ideo post præcedentem ti.ponit istũ.de materia in decretis.xxxij.dist.interdixit.& c.nullus.& c.præter hoc.& xxxiij.di.c.fi. & lxxxj.distin.per totum.

SVMMARIVM.

1 *Cohabitatio clericorum, & mulierum est prohibita, & nu.4.*
2 *Cõsanguineis & propinquis pauperibus subuenire potest licitè rector ecclesię de bonis ecclesiæ, & nu. 6.*
3 *Mulier non debet accedere ad altare, dum celebrantur diuina, nec ministrare presbytero, nec debet etiam in choro cum clericis stare, vel sedere.*
5 *Fœminam tenere, an licitum sit clerico, vel presbytero infirmo.*

a Sacerdos. Do.Ab. sũmat duob⁹ modis.videeum . Et si q̃ris; an clerici possint licitè secũ admittere mulieres distingue, vt hic per do. Henr. Boy.

Nhibendum. Sacerdos [a] fęminas quas ẽt antiqui canones permittunt, si suspectę sint, secum retinere nõ debet.h.d. ¶Et sunt duę partes principales,sicut duo principalia dicta.secunda ibi,sed neque.In tex.ibi:fœminas.s.extraneas. & sic bene sequitur infra, sed neque.¶ Item ibi amitam.i. sororẽ patris.Item ibi p̃sumant.supple,qñ celebrantur diuina.nam aliàs bene accedat. Item ibi:infra cancellos. sed in choro cum clericis qui diuidit̃ per cancellos
1 ab altari.s̃.ti.j.c.j.¶†No.primo, ꝙ regulariter cohabitatio clericorum, & mulierum est inhibita. Et no. quod inhibita est nedum respectu extranearũ mulierum:sed respectu ꝯ̃sanguinearũ si sint suspectæ.vt q̃a
2 sint iuuens,etiam similiter clerici.¶†Itẽ no.ꝙ rector ecclesiæ licitè p̃t de bonis ecclesiæ subuenire necessitati,& indigentiæ consanguineorũ, & propinquorũ, quando sunt pauperes.facit,quod habetur in c. non satis lxxxvj.dist.de quo etiam hic in gl.in verbo.si ministrat.& facit,quod habetur.j.q.iij.c.peruenit.cũ ibi no.tex.tñ ibi vr̃ facere in oppositum,sed solue,vt ibi notatur,& tangam super glo.prædicta.¶Item not.ꝙ aliud videtur esse vicus, aliud villa.facit, ꝙ habet̃ in
3 c.si ciuitas.de sen.exc.in vj.¶†Item no. ꝙ non est licitum mulieri accedere ad altare,dũ celebrantur diuina,nec ministrare p̃sbytero, nec dẽt ẽt in choro cũ clericis stare,vel sedere, qđ ꝓcedit ẽt si fuerit monia
4 lis.vt ĩ c.sacratas.xxiij.di.¶†In gl.ij.ibi: sic solue &c. hæc

hæc sol.cõiter tenet.s.qñ nõ sũt mulieres suspectę, tũc liceat teneri, qñ nõ extraneæ, sed cõsanguineæ, secus qñ essent supectæ, vt quia ipse mulieres essent iuuenes, & similr clerici, q.a tũc non est licitũ illas tenere, licèt sint cõsanguineæ, vel sint de psonis hic positis. Idẽ dicit Io.An. si nõ sint mulieres suspecte si teneant pedissequas: quia propter illas posset esse suspicio. & iõ nõ possent tales psonas cũ istis pedissequis secũ retinere p istũ tex. sed sine illis sic. Qñque verò sunt suspecte, & tũc nõ liceat illis retinere, etiã si sint cõsãguineæ. Et idẽ & forti⁹ de extraneis. ¶ Aut nõ sunt ambo iuuenes, sed ambo senes, seu antiq.& sic uel simr sine suspicione, & tũc dicit, q licet retinere ẽt exñeas, sed hoc nõ puto tutũ, quia nõ reperit iure cautũ, q possit extraneas mulieres retinere secũ, sed potius oppositũ, cũ regulariter prohibeat cohabitare mulierib⁹, & solũ reperiat de cõsanguineis pmissum qñ nõ sunt suspecte. ¶ Interdum aũt vna pars est suspecta, vt q.a clericus est iuuenis, & mulier antiqua, vel eõrio: & tũc dicit, qđ nõ est licitũ tenere exñeas, sed cõsanguineas, sic si sint tales, qđ nõ indigeãt pedissequis: secus si haberẽt pedissequas, quia nõ esset licitũ illas tenere propter pedissequas, put pdixi & intellige fm cũ, qđ non põt retinere intra ecclesias, vel domos ecclesiæ, etiã si sint collegiatæ, quia licèt p̃latus nõ sit suspectus, tñ esse põt pp̃ter alios clericos suspicio siue etiã nõ sit collegiata. eadẽ rõ est, si clericus hẽt ibi ↄuersari. Si aũt vult extra ecclesiã, & domos ecclesiæ tenere cõsanguineas nõ suspectas licitũ erit, & etiã poterit, si sint pauperes de bonis ec-
5 clesiæ alimẽtare eas per id, quod hic hr̃. ¶ † An autẽ proter infirmitatẽ licitũ sit clerico, seu p̃sbitero tenere fœminã, vt sibi seruiat, si nõ sit suspecta, tamen extranea sit, dicit idẽ, q credit⁹, q non est licitũ intrã domos ecclesiæ tenere si ibi sint clerici iuuenes, sed extra dom⁹ ecclesiæ licitũ erit etiã extraneã tenere, si sit tñ talis infirmitas, q cesset suspicio. & hæc vera in inferiorib⁹ epis. Epis aũt nullã liceat tenere fęminam. C. de Epi.& cle.auth. Episcopus.& facit, quod not.gl.lxxxj.di.legitur. ¶ In eadem gl.in fi. Idẽ no.gl. in c.cum oĩbus.lxxxj.di.in gl. in illis.in fi.not. benè ex ista gloss. & not.de dictione, iniquè, quæ denotat causam immediatam. facit, q no.Bart.in l. Gallus. in
6 §.ille casus indifficilis.ff.de libe.& posthu. ¶ † In gl. subministret in fine.& nota bene diligenter gl. q clericus põt subuenire indigentibus consanguineis, & potius debet ipsis subuenire, quã extraneis, ẽt de bonis ecclesiæ, non aũt debet dare diuitibus, vel etiam dare tm̃ pauperibus cõsanguineis indigentibus, q faciat eos diuites. Nec ob. q dictum est, q potius debet dare cõsanguineis indigentibus, quã extraneis, vt hr̃ in c.peruenit.j.q.iij.vbi dr̃ grauius esset pactũ donare cõsanguineis, quã extraneis, q.a debes dicere, qđ vbi licitũ est dare extraneis, licitũ est etiã, & suis consanguineis, imo potius, vt dixi dẽt subuenire eis indigentibus. verũ, q.a cõiter extraneis minus daẽ, & consanguineis, & attinẽtibus valde multum, adeo quod sola immẽsitas est quodãmõ modus, tunc pcedit, q grauius est peccatũ dare cõsanguiueis, q̃ extraneis, quia canõ p̃sumit esse grauius, q.a magis p̃sumit ecclesiã læsã esse, vel plus ledit, qñ daẽ cõsanguineis q̃ qñ daẽ extraneis, põt ẽt exponi ibi grauius.i. cõius, q.a cõitet magis peccatur in dãdo plus ↄsanguineis q̃ extraneis. facit.xxxiij.q.xij. q.d in oĩbus. & quod ibi not. & ad materiã vide.xxvj.di.non satis. ¶ Idem adde, quia facit tex.ille.cum glos.pe. q si aliquis deputatus executor in testõ ad distribuẽdũ bona inter pauperes, qualiter ẽt põt distribuere inter pauperes consanguineos. facit, quod hr̃ in lege si mandauero. §.si tibi.ff.mandati.& quod hr̃ in c.nõ satis.allegato. in gl.pe.de quo per Legistas in l. id qđ pauperib⁹. C. de Epi.& cle. ¶ Itẽ adde, q.a tenuit.hic.do.Pe. q clericus possit tenere secũ mulieres ẽt extraneas nõ suspectas, sicut etiã tenuit do.An. & p hoc facit q no. gl.in auth.Eps.C.de Epi.& cle. Sed certe illa glo. vr̃ intelligenda.fm.§.presbyteris.positũ in Auth.de Sãctissimis Epis.col. ix. in vltima charta.vbi loqtur de matre, filia, & sorore, & licèt dicat, & aliàs nõ suspectas vr̃ intelligenda de similibus: & sic de cõsanguineis: puta de mate tera, & eadẽ rõne đ amita, p id, q hr̃ hic.facit, qđ hr̃ s̃.de rescriptis.c. sedes. Et q extraneæ phibentur cohabitare cũ clerico, simpl̃r vr̃ esse tex.in c.cleric⁹ sol⁹.& c.cũ oĩb⁹.lxxxij.dis.vr̃ tñ, q pmittaẽ, si clericus habuit filium añ clericatũ retinere filiũ, & vxorẽ, p ea, q̃ hñr in d.c.cũ oĩb⁹. q tñ reperi intelligendũ, dũmõ nõ distribuit bona ecclesiæ in illos, nisi forte essent pauperes: q.a tũc posset eorũ indigẽtiæ subuenire p ea, q̃ tãgit hic gl.pe.de facto tñ multoties seruaẽ opinio.do.An.& do.Pet. Sed de iure verius vr̃ esse, q dixi superius. ¶ Item adde, q sicut nulla fœmina dẽt habitare cũ Epo ẽt si sit cõsanguinea, sic ẽt, nec cũ monacho, vt dicit glo.in dicta auth. Eps. Et etiam hic do.Pe.dicit phibitũ esse clericis se balneare in balneo, in quo etiã mulieres balneãtur. lxxxv.dis.nõ oportet, & ibi etiã nedũ clerico, sed ẽt alijs phibet. ¶ Vltimate etiã dicit, q nedũ non est licitum clerico retinere mulieres: sed nec etiam accedere ad hospitia illarũ, per id, quod habeẽ in p̃allegato.c.clericus.xxxiij.di.in c.hospitiorum.quod not.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdotum appellatione compreh nduntur existentes in sacris, & nume.4.*
2 *Clericus suspectus de fornicatione cum aliqua muliere monendus est ter, antequam excommunicetur.*
3 *Confabulatio, & conuersatio cum muliere præcedente suspicione de incontinentia confirmat suspicionem.*
5 *Concubina clerici, an subijciatur foro ecclesiæ.*

I quisquam. ¶ Excõmunicãdus est clericus ĩ sacris, q tertio monitus a consortio, & colloquio mulieris nõ desistit.h.d.nõ diuiditur. ¶ In tex.ibi, & aliquo.expone &, pro aut, facit.l.quod sæpe.ff.de verb. sig. nã fm naturã subiectæ materię, copulatiua resoluitur in disiũctiuã, & ecõtra, facit, qđ dictũ fuit.
1 s̃.titu.j.c.pe.& ij. ¶ † No.ex tex. q appellatione sacerdotum cõprehendunẽ etiã existentes in sacris ordinibus, quod ẽst verum in lata significatione. Strictè autẽ solũ significat sacerdotes, vt differãt ab alijs exi
2 stentibus in sacris. ¶ † Itẽ no. q qñ clericus est suspectus de fornicatione cũ aliqua muliere monẽdus est ter antequã exõicet. post trinã autẽ, monitionẽ non desistens.si inueniaẽ fabulari secũ, vel aliquo modo cõuersari, debet exõicari.& est simile, quod dicit lex q qñ aliquis reperit aliquẽ loqui cũ vxore, & habet eum suspectum, qđ potest coram testibus sibi denũtiare, & ptestari, q vlterius non loquaẽ, & si ter monitus simili forma nõ đsistit, & reperiat demũ ipsum loquẽtẽ cũ ea ĩ domo, vel ĩ coq̃na, aut in p̃dio suburbano hoc est in orto, põt eũ impune occidere. Si aũt reperiat eum alibi: tũc si coram testibus eum deprehẽdit potest eum deducere ad pręsidẽ loci, qui eum poterit absque alia cognitione tanquam adulterum punire. in auth.si quis ei.C.de adulte.ex qua in simili.secundũ Host. tradita fuit hæc cõstitutio huius.c.
3 ¶ † Itẽ not. q confabulatio, & conuersatio cum muliere

liere præcedente suspicione de incontinētia augmētant,& confirmāt ipsam suspicionem. ¶Item not. ꝙ clericus peccare videtur fabulādo cum mulieribus. & dicit Ioan. And. ꝙ nedū fabulari cum eis est peccatum: sed etiam de eis fabulari peccatum est.vt no. gl.xlij.di.c.vlti.¶Item not.ꝙ propter participiatiōnē delicti cum delinquente quis subijcitur iurisdictioni iudicis delinquentis. nam hæc mulier erat laica: & tamē iudicatur a iudice ecclesiastico propter participationē delicti.facit,qđ hř.C.de sen.exc. si cōcubinæ.& s̄.de postu.c.j.& adde ēt,qđ hř ꝑ gl.ī l.eos.
4 xxxij.di.¶†In gl.j.in fi.intellige.gl.sane.videlicet, ꝙ appellatione clericorum etiā superiores, & sic etiā existentes in sacris cōprehendūtur in lata significatione: sed in materia stricti appellatione clerici cōprehenditur clericus in minoribus tm̄. facit, quod no.glo.in c.literas.s̄. de filijs presby.An autē appellatione clerici cōprendatur Eps.tangit Ioā.And. de clerico. ægro.c.j.li.vj. & facit rubrica illa iuncto nigro,ꝙ cōprehendatur, & est verū,ꝙ in lata significatione comprehenduntur omnes deseruientes ecclesiæ.xxj.di.c.cleros.& adde etiā, quod hř.xvj.q.v.c.j. vbi patet, quòd appllatione sacerdotis interdum cōprehenditur diaconus. hic autē nedū diaconus: sed etiā subdiaconus cōprehēdit̄, quod intellige ex lata significatione:nam in stricta vident̄ contineri solum ꝑsbyteri. ¶In gl.fi.in fi.dicūt doctores cōmuniter, ꝙ secunda opinio potest habere locum, quando cōtraxisset matrimoniū existens in sacris cū muliere:quia tunc debet redigi in seruitutem ecclesiæ,ex quò publicè ducta est in vxorem.similiter filij eius.facit,qđ hř.xv.q.vlti.c.cum multę.ibi tñ dicit glo. ꝙ ecclesia perdit etiā hoc ius per consuetudinē, quia illa constitutio non est in vsu: & intellige, quia redigitur in seruitutē ecclesiæ, cui fecit iniuriā. ¶Quid autē, si fuisset monacha vř ꝙ in seruitutē ecclesiæ, & etiam monasterij redigatur, quia vtrique fecit iniuriam.vt voluit gl.xxvij.q.j.quæ Christo.¶Si aūt non fuit publice ducta in vxorē, sed aliàs tenebat̄ in cōcubina, vel aliter deliquit, vt hic dř:& tūc pōt ꝓcēdere prima opi.hoc voluit gl.in c.eos.xxxij.di.Do.An.tñ hic dicit, qđ cum pęnæ diuersæ a iure imponant̄,vř ꝙ sit in arbitiro iudicis q̄ imponat.facit,qđ no.gl.licèt ipse nō alleget in c. fraternitatis.xxxiij.dist.dicit tñ,ꝙ iudex poterit informari arbitrium suū hoc modo, ꝙ si publice sit ducta in vxorē,efficiatur serua ecclesiæ: aliàs cogat̄ intrare monasteriū.dicit etiā, ꝙ si aliqua fuerit cōcubina clerici iniūgi debet ibi pœnitentia, & si renuat recipere,potetit excōicari, nec deinceps absoluere sine satisfactione.j̄.de sen.ęxcō.si cōcubina.& j̄.de verb.sig.ex parte. satisfaciet aūt monasteriū intrando. dicto c.fraternitatis. & hoc modo pōt dici. ꝙ rediget̄ in seruitiū monasterij. & sic etiā pōt intelligi.c.eos.Quare aūt mulier ista subijciatur foro ecclesiæ,cū sit laica tangit glos.in c.eos.alleg.s̄.nam dicit,ꝙ ideo subijcit̄, quia censet̄ delinquere in clericū.allega.quod habetur.xj.q.j.placuit.potest ēt di-
5 ci f̄m glo.ꝙ † cōcubina censeat̄ esse de familia clerici:& iō subijciat̄ foro ecclesiæ.facit, quod hř de foro cōpet.null⁹.vel p̄t dici vt tetigi in notabili.ꝙ istud sit quod participat crimen cū clerico, & rōne talis participationis subijcitur iurisdictioni illius, cū quo delictum participat.vt in capi.j.de postu.præla.& dicto c.si concubinæ.

SVMMARIVM.

1 *Suspecto de periurio non est deferendum sacramentum.*
2 *Contra concubinas tenentes qualiter procedi debeat.*
3 *Pro concubinatus delicto clericus non est statim deponendus.*
4 *Prælatus, si est certus clericum commisisse delictum, de quo clericus est diffamatus non debet sibi indicere purgationem.*
5 *Clericus inquisitus de delicto, si in inquisitione dicat secretè superiori se commisiße:dicit tamē superiori,ꝙ non faciat eum iurare,quia deierabit, qualiter procedet.*

Lericos. Nō debet clericus cogi ꝑ p̄latū abiurare cōcubinā:sed si ñ dimittit illā,dēt excōicari.h.d.& sunt tria dicta q̄ patēt: f̄m ibi:vera.tertiū ibi:&q.In tex.ibi:ī aliqua.expone.i.in illos qui superius dicta fecerint:vel de ꝓdictis fuerint accusati:nō em̄ dēt in iudicio esse acceptio ꝑsonarū.s̄.de iudi. nouit.vel potes rñdere.s.in eos qui magis fuerunt principales.
1 j̄.de cleri.excō.ministarāte.c.latores.¶†No.ex tex.j. ꝙ suspecto de periurio nō est deferendū sacramentū qđ est notandū scđm do.An.ↄ̄ illos q̄ vidēt paratum aduersariū ad ꝑiurandū, & nihilominus deferūt sibi iurm̄ dicētes: volo,ꝙ bibat sibi hoc sacramētū,si ipse vult iurare.Nā male faciūt,q̄a cām peccādi ꝓbēt.facit,ꝙ hř.xxij.q.v.c.illc.¶†Itē no.qualr̄ ꝓcedi dēat ↄ̄
2 clericos publice tenētes cōcubinas.nā hic in lr̄a exprimit̄ modus ꝓcedēdi,quia debent moneri sub pęna suspēsionis,vel interdicti,ꝙ illas dimittant,& a se remoueāt taliter,ꝙ sinistra suspicio haberi nō possit. & nota ēt pęnā si dimittant,& postea eas reassumāt,
3 vel alias assumant.Et ex prædictis no.ꝙ† pro delicto cōcubinatus non vř clericus statim esse deponēdus. de quo in c. ꝓxi.& j̄.eo.si aūt.& s̄. de iud. cū non ab hoīe.ꝑ d.An.& facit,qđ dixi.s̄.ti.j.in c. vt clericorū. ¶In glo.ij.in fi.vtraq; solo in se bona vř: & potes illas iungere, quia si exstens in sacris in figurā matrimonij ↄ̄xit dēt separari, & illā abiurare: vt in prima solutione.si aūt tanq̄ cōcubina, tunc si sit suspectus de cōtinētia: & tūc non dēt abiurare,ita pōt intelligi hic.Si aūt non esset suspectus tunc posset Eps illā facere abiurare. In dubio tñ vř ꝙ nō dēat facere abiurare ꝑ istū tex.¶In gl.pe.ibi donec resipiscant. & sic exposui gl.vt euitetur ↄ̄trariū, ꝙ exōicatio nō debet esse ꝑpetua, quia illa dēt fieri rōne contumaciæ. nā demū præmissa monitione dēt q̄s exōicari.j̄. de sen. excom.sacrm̄. & sic cessante contumacia dēt cessare ipsa excōicatio.s̄. de cōsti.ex lr̄is.& facit etiā, quod hř.ij.q.j. multi. vbi exōicatio potius est medicinalis q̄ mortalis.facit,qđ hř.j̄.de sen.excō. c.j.in vj.& ꝑ p̄dicta patet ꝙ nō dēt exponi.i.donec viuat.licèt aliàs sic exponat̄ iuxta ea,q̄ notantur in l.j.ff. ꝓ socio. & ꝑ hoc ēt nota,ꝙ ista dictio,ꝑpetua. aliter,& aliter p̄t poni scđm diuersitatē materiæ.facit,qđ hř ꝑ gl.j.q.j. reperiunt̄.& x.q.ij.auth.ꝑpetua.in j.glo. dicit tñ hic Inno.ꝙ excōicatio pōt dici ꝑpetua aptitudine, quia nullū hēt certū tps ꝓfinitū, vel potest dici scđm eū, ꝙ hic excōicatio ponitur ꝓ depositione, vel bñficij priuatiōe,ꝑ quā ex̄ cōionē, & societatetē ponit̄,sed
4 primus intellectus magis est de mente lr̄æ.¶†Extra glo.inducitur iste tex.ꝙ si prælatus est certus clericū cōmisisse delictū. de quo clericus est diffamatus, ꝙ non debet sibi indicere purgationem. de quo per gl. xv.q.v.c.presbyter.& pro hoc ēt,quia purgatio pēdet ex voluntate superioris illam imponentis: de simo.c. insinuatio.& de purga.canonica.c.j.vnde hoc casu,si casus est dispensabilis per eū dispensare poterit peracta pœnitentia per ipsum clericum. facit.j̄.ti.proxi. ca.sane. lo ij.aliàs si non possit dispensare sustinebit, licèt iniustum.j̄. de simo.ca.ex tuæ.in fi.nec debebit illum prodere,seu manifestare:nec etiam dicere illi,
5 vt se prodat.de pęni.di.j.non tibi dico. ¶†Quid autē si clericus inquisitus de delicto in inquisitione, quæ præcedere

præcedere debet purgationẽ dicat secreto superiori se cõmisisse delictum:dicit tamẽ isti superiori, quod nõ faciat eam iurare, quia deierabit utrũ isto casu superior faciat eum iurare,si dubitat,an sit deieratur⁹, uel non.dic ſm d.Ant.considerandũ esse qualitatem personæ.arg.s̃.de p̃sum.c.mandata. non enim debebit sic de facili credere ei,qđ dixit clericus.uñ dicit, ꝙ si proceditur ex officio considerata qualitate personæ ipsius,poterit,vel non poterit cogere, vel non cogere ad iurandum, & sic se purgandum, posset enim hoc dicere, vt euitaret iuramentum, non quia in veritate si sibi daretur iuramentum ipse non iuraret veritatem.fecit, quod habetur infra de accusatio. capitu.inquisitionis.Si autem iudex non procederet ex officio,sed iure ordinario:tunc non põt actorem, nec testem a iuramento repellere,imo necesse habet admittere secundum dispositionem.s̃.de testibus.ex parte.& c.significauerunt.

SVMMARIVM.

1 *Concubina quandoque appellatur fornicaria.*
2 *Contra concubinarium clericum qualiter procedi debeat.*
3 *Notorius fornicator, an sit suspensus ipso iure.*
4 *Satisfactio congrua, quæ dicatur, & an congrua satisfactione facta poterit suspensus in officio ministrare.*
5 *Suspensus ab officio, an intelligatur suspensus a beneficio, & si suspensus ab officio celebret durante suspensione, an erit irregularis.*
6 *Purgatio moræ, an admittatur post citationem.*

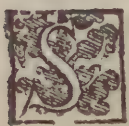

Icut ad. Si clerici moniti concubinã nõ dimittunt,suspendũtur a bñficijs, & si se non corrigant deponunt̃. hoc dicit.Et primo dicit clericos fornicarios debere moneri.secundo inobedientes suspendi. tertio,ꝙ perseuerante,vel durãte contumacia debẽt bñficijs priuari.secunda ibi:si vero.tertia ibi:& si eas. In tex.ibi: studiosè.i.ter. nam illa est admonitio studiosa.facit,qđ hr̃.j̃.de sen.exc.c.sacro. & xxiiij.q.iij.
1 de illicita.& s̃.eo.c.ij.¶†Not.ex decre.j.ꝙ cõcubina interdũ appellatur fornicaria. de quo tãget̃ in c.seq.
2 vbi per Io.An.¶†Item no.veram practicam procedẽdi ɔ̃ clericũ concubinariũ in sacris ordinibus constitutũ: q̃a debet suspendi a beneficijs ecclesiasticis p̃cedẽte trina monitione,& ẽt postea, si se nõ corrigat debet deponi ab officio,& beneficijs ecclesiasticis:& sic perpetuo ipsis beneficijs priuari. & ex hoc not.ꝙ clericus concubinarius non vr̃ incontinenti dẽponẽdus a beneficijs,si parat⁹ est se corrigere.facit,qđ dictũ fuit.s̃.c.proxi.¶Item no.ꝙ hoc verbum remotio. denotat perpetuam remotionẽ,adeo qđ ab actu aliquo remotus nõ possit amplius reassumere: & sic nõ sufficit momentanea remotio:& hoc facit ad statutũ disponens, ꝙ pro certo delicto imponatur pœna remotionis a collegio,vt intelligat̃ de perpetua remotione.facit,quod hr̃ in c.proxi.& s̃.de ele. sup eo. & hoc facit,ꝙ si ex forma statuti,vel alicuius cõuẽtionis debeat destrui aliquod castrũ debeat intelligi de perpetua destructione: & sic,ꝙ nõ debeat postea refici.de quo per Cy.in l.seruus.C.de pœnis.& idẽ ẽt tenuit Bar.in l.si quis adulteriũ.§.j.ff.de adult.vbi etiã limitat hoc procedere,qñ remotio, vel destructio fit in penam delicti,vel ex alia cã,q̃ contumaciæ:secus si fiat ex causa cõtumaciæ ex ijs,quæ habent̃ in c.ex literis.de consti. ¶Vltimo no.ꝙ interdũ quis suspenditur vsq; ad congruã,seu cõmodã satisfactionem:& quæ dicatur esse congrua satisfactio.& an facta satisfactione esset necessaria alia absolutio. Tãgit hic Inno.& facit etiã quod notatur in c.si qui.lxxxj.dist.& ꝙ no.in c.bona.per Inn.& Io.An.s̃.de æta.& qual.& per gl.in cle.j.de decimis.vbi est bona gl.& facit, qđ dicetur post gl.¶In gl.j.in fi.& sic quò ad hoc,quod dicitur hic,videtur idem dicendum in clericis existẽtibus in minoribus beneficiatis, quod dr̃ in existentibus in sacris,licèt cum maiori compelli dẽant existentes in sacris,quia magis sunt astricti ad cõtinẽtiã ꝓpter ordinẽ sacrorũ.facit,qđ hr̃ in c.j.de voto.in vj. & j̃.qui clerici.vt vouen.in c.ex tuarũ.¶In glo. ij.in fi.Vincentius vero ad ɔ̃riũ formatũ in gloss.dicebat
3 †ꝙ notorius fornicator est suspensus ipso iure. & sic loquũtur ɔ̃traria.Sed vt augeat̃ pęna ab homine necessaria est monitio, & sic intelligat̃ hoc.c.& ideo,si aũt.Host.vero. hic dicit ꝙ hic non loq̃t̃ de suspẽsiõe officij,sed beneficij:& sic vr̃ esse diuersitas, & nõ cõtrarietas.vnde ſm eũ põt dici, ꝙ vbi suspensus est ab officio,vt in contrario,& bñficio est supẽdendus: & ideo necessaria est monitio, vt a bñficio suspẽdat̃:& per hoc videtur, quod suspensus a iure ab officio nõ intelligatur esse suspensus a bñficio, etiam qñ propter delictum de quo cõstat quis suspensus a iure ab officio,nisi aliud exprimatur.secus dicit, qñ quis est suspensus ab hoĩe ab officio, quia tunc intelligeret̃ ẽt suspensus a beneficio, q̃a mitius cũ lege agit,quã cum ministro legis.l.celsus. ff. de arbitris. ¶Gloss. vero.in c. præter hoc.dist.xxxij. posuit opinionẽ cõtrariam opinioni.Hosti. vt videlicet suspensus a iure ab officio intelligatur suspensus a beneficio: sed secus, quando a iudice. pro hoc facit, quia verba sententiæ iudicis videntur strictè sumenda.per ea, quæ habentur in l.Iulianus.ff. de condi.inde. ¶Gl.in clecupientes.in glo. noua.de pœnis.recitat aliàs opi.& ibi non vr̃ facere differentiã inter suspensionẽ iuris, vel hominis. vel an fiat propter infamiã, an propter crimen:& si propter crimen.an propter crimen leue: an vero graue,si fiat ꝓpter infamiã, vel ꝓpter crimẽ leue:vel de quo dubitat̃ an sit graue, vel leue &c.facit ꝙ dixi.s̃.ti.j.ut clericorũ.tunc suspẽsus ab offõ intelligat̃ suspensus a bñficio, nisi aliud dicat̃, vel nõ contẽnat, vel negligat petere absolutionẽ.secus, qñ propter graue crimen quis est suspensus ab officio, quia tũc intelligitur suspensus a bñficio,vñ posset dici, ꝙ crimen fornicationis nõ cẽseatur omnino graue.ideo naturaliter procedit,& pauca sine illo reperiunt̃.50.di.quia tua.ideo ꝓpter tale crimẽ suspẽsus ab officio non intelligit̃ suspẽsus a bñficio.Vel possumus dicere, ꝙ suspensus a iure ab officio propter fornicationẽ notoriã non est suspẽsus simplr̃, sed donec penituerit.j̃.eo.c.fi. & lxxxj.di.ĩ c.si q.& iõ cẽsetur potius a dicto suspẽsus, quã a iure.vt voluit gl. & Inno.j̃.de cle.exc.ministrante.in c.fi.in gl.magna. in ver.Itẽ non dicimus in ver.de notorio.& facit,qđ j̃.dicetur.& j̃.c.vestra.Glo.no.j̃.eo.si aũt dicit, ꝙ illud,quod hic dicit̃ de monitione est de gratia, & sic de æquitate.& eo. modo,ꝙ dicitur.j.eo.si aũt.sed de iure absq; monitione possent priuari bñficio. lxxxj. di.c.presbyter. & idẽ etiã tenebat Hosti.& Abbas de quo dicet̃ in d.c.si autẽ.Inn. primo ponit,unde dicit posse dici, quòd notorius fornicator non solũ est suspensus a missa, sed ab alijs ordinibus etiam minoribus est suspendendus, & sic contrarium loquatur de p̃sbyteris, & de ordine sacerdotij. sed hic de alijs ordinibus, hæc tamen solutio non placet, & benè, quia non solum abstinendum est ab officio presbyeri notorij fornicatorij, sed etiam ab officio inferiorum ordinũ.j̃.e.c.fi.& c.uestra.ad fi.& c.si qui.lxxxj.di.& c.præter hoc.xxxij.dis.vbi patet, quod non debet cũ alijs sedere in officio, nec lectionib⁹ interesse. ¶Vñ dicit aliter dici posse, uidelicet ubi prohibentur alij audire eius officium. & possunt parochiani propria autoritate

autoritate eũ vitare: & sic pōt dici suspẽsus indirecta suspẽsione q̃ dirigiť in obiectũ,& nõ in subiectũ ipsius clerici, hic aũt dr̃ ꝙ sunt suspẽdendi ab ecclesia quæ est via ordinaria, & pōt hanc pęnã alias imponere.¶Vnde etiã dici potest,qđ in cõtrarijs sunt suspensi ab offõ ab ipso iure, hic aũt sunt ab officio suspẽdẽdi ab hoĩe,nec suppleť vna pęna per aliã, quia ſm Inn.grauior ẽ pęna iudicis q̃ iuris,& assignat tres differẽtias inter p̃dictas pęnas.vna est,quia pęna iuris cessat eoipso qđ cessatur à peccato q̃tũ ad hoc,vt alij possint eius officium audire, & sic intelligiť. c.si q.& qđ ibi notať.lxxxj. di.ipse tñ sine dispẽsatione, & absolutione non debebit celebrare ex quò notum fuit crimẽ eius.lxxxj.di.ministri.& sic nõ, quia exigitur dispẽsatio,vt notať.50.dis.sacerdos.dicit tamẽ,ꝙ Episcopus absoluet ex quò nõ est reseruatus Papæ. de sent.exc.in c.nuper.& facit q̃ no.Lau.lxxxij.di.c. nullas.& qđ habeť.j.tit.j.sane.el ij.& s̃.de iudic.at si clerici. Snĩa vero iudicis nõ cessabit nisi restituať ex magna gratia.Sed aduerte,inq̃tum Inn. dicit,ꝙ talis suspensus à iure ꝓpter notoriã fornicationem eget absolutione.cõtrariũ ipse voluit in c.venerabili.j̃. de sen.excõ.vbi per Io.An.super.j.glo. & idem etiã voluit ipse in c.si celebrat.j. de clerico excom. mini.in glo.magna.in ver. item.no.dicimus, & ver.de notoriõ. vbi videť velle ꝙ intelligať suspensus,donec penituerit, facit qđ habeť in præalleg.c. si q.& j̃.eo.c. fi. & sic vr̃ ꝙ cum penituit statim cessat suspẽsio sine alia absolutione vel dispensatione,de quo tangeť.j̃. c.vestra.& ẽt tetigi in c.j.s̃.de iud.Secunda drĩa est, quia suspẽsus ab officio à iure non perdit beneficia: & ideo nõ possunt alijs cõferri.secus dicit si à prælato:& sic ab hoĩe vel ab officio sit suspẽsus,quia tunc poterunt eius beneficia conferri, sed hoc dictũ non placet Host.& bene,quia beneficia suspẽsi ab officio q̃tũcunq; ab hoĩe nõ possunt cõferri ex eo, quia nõ vacant,nã aliud est suspẽdere,aliud priuare, & sic q suspendit non priuat,facit de re.iur.in pœnis.li.vj.& ideo suspensus remanet intitulatus,& ꝑ hoc nõ poterit cõferri beneficium,cum nõ vacet,de cõcef.prębẽ.c.j. poterit tamẽ si perseueret in ɔtumacia perpetuo priuari,& sic ꝑpetuo remoueri, & deponi. facit quod habeť.s̃.tit.j.c.vt clericorum.& ꝙ etiam hic dr̃. in fi.Tertia differentia est,quia suspensus à iure celebrans nõ est irregularis, per Inn.j̃.de cle.exc.mini.c. fi.Sec⁹ in suspẽso à iudice.xj.q.iij.si q̃s presbyter. & hãc opi.tenuit Archi.de re iud.c.j.in vj.de elec.quia sępe.in verbo suspẽsi,in q̃bus locis ẽt tenet opi.Host. in illo dubio, an suspẽsus ab offõ intelligatur suspensus à bñeficio.Sed d.Ant.hic dicit dictum Inn.nõ ꝓcedere,si q̃s sit suspẽsus suspẽsione iuris maiori, per ea q̃ habenť in c.j.de re iud.ĩ vj.& in c.j.de sen.exc. eo.li.Et facit etiã ꝙ notatur in præalle.c.si celebrat. de cle.excõ.& in Spe.ti.ij.§.iuxta.ver.ĩ suspẽsis.sed ĩ suspẽsa suspẽsiõe iuris minori.đ qua ĩ d.c.si celebrat. pōt ꝓcedere dictũ Inn.posses ẽt dicere,ꝙ dictũ Inn. ꝓcedat ĩ eo q est suspẽsus à iure, donec peniteat,vt est in notorio fornicario vt dictũ ẽ,quia tũc vr̃ ꝙ non sit irregularis interim celebrãs,cum statim post pęnitentiam videať cessare suspensio sine alia absolutione vel dispẽsatione vt voluit gl. in d.c.si q. di.lxxxj. & Inn.in dicto. c. si celebret.sed vbi esset q̃s suspensus à iure simpliciter ab offõ, tunc videtur ꝙ incurrat irregularitatem ꝑ ea q̃ habẽtur in d.c.j.de re iu.in vj.arch. tamen ibi multum notabiliter dicit, qđ ꝑ suspensiõm factam à iure ab offõ licèt q̃s celebret durante suspensione, non erit irregularis nisi hoc exprimatur à iure,& sic intelligit dictũ.c.j.de re iud.in vj.

& c.j.de sentẽ.excom.eo.lib.pro quo etiam allegat, q̃a irregularitas non incurritur nisi in casibus exp̃ssis in iure.de sen.exc.is q.lib.vj.Io.and.tamen hic videtur tenere contrariũ contra arc.& ẽt do.An.hic.Sed opi.arch. vr̃ valde ęqua,de qua dicetur in d.c.vestra. Et ꝑ p̃dicta pōt concludi ſm do.Ant.Si quęratur,an clericus fornicator sit suspensus ab offõ vel bñficio q̃a est occultus,& tũc a nullo est suspẽsus, & si oĩno nõ esset occultus ita ꝙ probari non posset nec suspẽsio ẽt esset,nõ posset suspendi.si autẽ esset occultus, sed tamen posset probari vel esset suspicio generans scandalũ posset suspendi.supra eo.c.clericos.& si postea confabularetur posset etiam pęna aggrauari. s̃. eo.c.ij.Aut est notori⁹ fornicator facti euidentia,siue etiã ꝑ snĩam,& tũc si quæratur an a beneficio sit suspẽsus, dicẽdum est ꝙ nõ,sed est suspẽdendus,vt hic patet.¶Si aũt quęriť,an ab offõ sit suspensus tunc si q̃riť,an sit suspẽsus ab offõ ipso iure indirectè, vt sic parochiani licite possint propria autoritate recedere ab eius officio,dicẽdũ ꝙ sic:siue sit sacerdos, siue in alio sacro ordine,siue etiam in minoribus vt superi⁹ est dictũ. ¶Si aũt quæriť,an sit directe suspensus ab officio sunt opi.ſm eum.nã aliqui teneť ꝙ sic, aliqui quod nõ,sed ip̃e tenet primã opinionẽ ꝑ ea quę habẽtur in c.p̃ter hæc.xxxij.di.& c.null⁹.& per hoc dicit se tenere in præallegato.c.si celebret.quod notorius fornicator est ip̃o iure suspẽsus etiam directe ab offõ,& quia celebrans incurrit irregularitatẽ ex quo est directè suspensus a iure ab officio, & hoc etiã dicit voluisse hic Inn. licèt quò ad hoc,vt augeatur pœna,necessaria sit monitio,vt hic.& superi⁹ dixi quod ibi dicta allegat etiã ꝑ hoc text.s̃.tit.j.vt clericorum ver.si q̃s ĩtelligẽdo.ibi. de suspẽsione iuris.Sed certe vbi dictum fuit potest intelligi de suspensione hominis,& licèt do.an.teneat opinionem,quod notorius fornicator celebrãs sit irregularis.tñ archi. tenet contrariũ in c.j.de re iud.lib.vj. & in c.quia sæpe.de ele. eo.li. Et reperio etiã qđ Io.de lig.j̃.c.vestra.vt ibi refert do.Pe.tenuit cõtrariũ,& illud etiã sequiť ibi do. Flo.& do.Pe.vñ nõ sine dubitatione hæc opinio est, & videreť posse de iure defensari ɔ̃riũ. vt etiã tetigi. c.j.s̃.de iudicijs. Et videť esse ęquior opinio,de quo diceť in dicto.c.vestra.Et no.etiã finẽ huius gl.ij.quę vult qđ quis dicatur toleratus,siue delictum sit notorium per euidentiam facti, siue etiam per sentẽtiam, licèt Inno. aliter videatur dicere in c. fi. de procura. de quo remittit do.an. ad ea quæ ipse notauit de materia iuriũ incorporalium.j̃.de iure patro.in c.cõsultationes. ¶Itẽ extra gl.quia hic tãgiť de suspensione vsq; ad congruam satisfactionẽ.Tangit Inn.quæ dicatur cõgrua satisfactio,& cõcludit q̃n dimittit,& pœnitentiam agit coram Deo quẽ offendit.si autem offendisset proximum deberet etiam satisfacere proximo,facit ꝙ habetur de reg.iur.peccatum lib.vj.¶An aũt acta cõgrua satisfactione poterit in officio ministrare,& cõcludit ꝙ sic, quò ad alios, q̃a poterũt audire eius offm̃,& debebunt.lxxxj.di.si q.ipse tamen ſm eũ non debebit celebrare,si delictũ erat notoriũ, vel alia causa egens dispensatione.de tempo. ordi.c. ex tenore.& c.fi.& similiter dicit de suspenso ad tp̃s ꝙ finito tp̃e cessabit suspẽsio, & sic videť eq̃parare suspẽsionẽ q̃ fit ad tp̃s,& suspẽsionẽ,q̃ fit donec satisfecerit. ¶Aliq tñ dicũt ꝙ drĩa est inter dictas suspẽsiones,q̃a quãdo fit ad tempus,non est necessaria absolutio,sec⁹ q̃n fit donec satisfecerit, q̃a illud est tp̃s incertũ,de quo nõ sic ɔstat.Iõ sit tũc necessaria absolutio de quo in c.cũ bone.& c.j.s̃.de æta.& quali.gl. in cle.j. de decimis. concordat opinio. dicens quod non

non erit absolutio necessaria in suspenso donec satisfecerit, sed sufficiat snia declaratoria sup satisfactione, per hoc videtur q si notoria esset satisfactio nulla etiam snia exigeret in vtraq; autem suspensione dicit Inno.clarum, q interim non est priuatus quo ad temporalia, vel spiritualia, nec pdit possessionē quia nō habet ad hoc aīm, & nō pditur possessio sine aīo, lege.iij.§.in amittenda.de acq.r.poss.sed interim priuatur fructibus beneficij, q debent cōuerti in vtilitatē ecclesiæ, ex quo sunt pcepti durāte suspensione a bñficio, licèt p illos aliter sit priuat⁹ spūalib.vel tpalibus, nec intelligat ēt p hoc suspēsus ab offō licèt sit suspēsus à bñficio quia sunt diuersa, & minor est suspēsio a bñficio q ab officio.¶ An aūt† ecōtra suspēsus ab offō intelligat suspēsus a beneficio, cum bñficium detur pter offm.j.de præbend.c.cum fm, dixi superius, & vltimate dicit Inn.certū esse, q excommunicatus celebrās durante excōicatione est irregularis.xj.q.iij.si qs presbyter.& facit.j.de sen.excō.c.cum illorū. Idem dicit de suspēso ab officio ad tempus si durante suspensione celebrat. alleg. qđ habet & i pse nota.j.de cle.exc.mini.c.si celebrat. Et tenemēti q.s.tetigi post Inno.inquātum dixi, q vbi notoriū est delictū, nō videt posse sine dispensatione quo ad se celebrare: nā ipe idē in notorio fornicario sentit contrariū post pactam pœnitentiam, vt in præalleg.c.si celebrat.de quo tāget.j.eo.c. vestra. Vltimo quia litera dicit, & si cas pscripserint detinere.tangit hic Inn.vsq; ad qtū tempus debeat expectari:& dicit q si detineat taliter, q incipiāt scandalū generarit, ūc procedit litera, dū dicit, q poterit ppetuo remoueri, vel fm eū expectabit donec citetur ad pęnā priuationis.& sic vr velle, q tunc mora nō possit purgari. sed d.Flo.hic tenuit contrarium cum rlr ex ęquitate debeat more purgatio adijci. facit, qđ hr in l.si insulā. ff.de ver.obl.& j.de reg.iur.c.mori. lib.vj. Sed de rigore videret procedere opi.Inn. per ea quæ no.j.e.si

6 aūt. Et qđ de rigore post† citationē non admittatur purgatio more.alle.d.Flo.q ɔsueuit notari in c. vno. s.de obli.ad ratioci.qđ aūt re integra admittat. alle. qđ hr i c.potuit.j.de locato. & adde ēt quia ipse hic tenet suspensum ab officio a iure si celebret durante suspensione esse irregularē. & sic dicit tenere Host. & ēt Inn.in d.c.si celebret.d.Pe. hic tenet idē dicens hoc ēt tenere Io.And.in c.j. de re iud.in vj. nā ibi in nouel.dicit de hoc esse casum, fm q lra ibi dicit, qđ si suspensus ab officio a iure in casu illius.c.celebret. durante suspensione efficit irregularis scđm canonicas sanctiones, & sic vr loqui declaratiue, nō aūt de nouo disponendo: & ideo fm eū non est bona rñsio Arch.qui dicebat, q ideo ibi celebrās sit irregularis: qa sic fuit ibi expressum in casu illo: & eodē mō rñdebat ad c.j.de sen.excō.in vj.sed ista rñsio nō vr bona:qa ibi nō loquit disponēdo de nouo, sed declaratiue.vt.s.dixi, dū dicit.scđm canonicas sanctiones:& si innuit, q ex rła iuriū, seu canonū antiquorū suspēsus ab officio celebrās efficiat irregularis.& ista opi. est cōis opi.doc.quæ satis probari videtur per illum tex.in dicendo, vt superius est dictum.

SVMMARIVM.

1 *Concubina quandoq; appellatur fornicaria.*
2 *Meretrix vnde dicatur.*
3 *Concubinarij clerici pœna.*
4 *Suspensus pluries, siue ex pluribus causis debet ab omnib.absolui.*

Vper eo. Non valet absolutio si clericus propter concubinatum suspensus eo tacito absoluatur, hoc dicit. Et primo ponitur facti decisa narratio.scđo rñsio.scđa ibi porrò. In text.ibi suspensum intelligi pōt ab homine.facit, q hr.s.eo.c.pximo.& s.c.clericos.vel ēt a iure si forte factū erat notorium. facit, qđ hr.j.eo.c.vestra, & c.fi.¶ Itē ibi & infra.deciditur forte; quod iste psbyter īpetrauit literas super absolutione sua, & illas impetrauit simplr, dicens se suspensum ab officio non facta alia expressione, vt patet ex sequentib.& ideo dubitauit archieps eboracē. an tales literæ hērent sibi prodesse, & super hoc consuluit papam, qui rñdet, vt sequit. Vnde no.primo, q non valent literæ non facientes mentionē de processu & serie facti.facit qđ hr.s.de re iud.c.inter mona-

1 sterium.¶† Itē nota cōcubinā hic appellari fornicariā.quare aūt sic appellet.tangit hic Io.An.q pōt dici fornicaria quasi carens forma nitida.Io.Cald.in c. vestra.dicit, qđ pt dici a quibusdā ędificijs, q antiquitus appellabant fornices, in qb.meretrices prostituebant. Concubina aūt de qua.j.in c.vestra. dici pōt a con, qđ est simul quasi simul cubans. Meretrix† aūt scđm eū dr quasi merè hoc est vere tricās.i.decipiēs. vel quasi quodāmō meret si nō decipiat. De pellice aūt hr in c.laici.32.dist.vbi dr, qđ est mulier, q tenet cā saturandæ, & explendæ libidinis.gl.vero de pęnitentia dist.j.si.n.inquit, qđ Petrus dicit, qđ dici pōt a pollutione, vel a pellis formositate, q multos deci-

3 pit:& iō alios pelliunt.i.decipiunt.¶ Itē no.pęnā† clerici cōcubinarij, qa pōt ab officio suspēdi, vt colligit scđm auth.gl.j.scđm aliū intellectū ēt ipso iure ē suspensus ab officio, qđ pcedit, qñ factū esset notoriū j.c.vestra.& c.fi.¶ Vltimo potes notare, qđ dictū est in summario, & dic secus esse si lræ nō pñt impetrare sup absolutione:sed forte cōquerendo de snia iniusta:qa tūc valerent literæ licèt forte falsum narrasset:sed tūc nō pcederet fm eādē formā, sed fm iuris ordinē.s.de rescri.super literis. dicebat tñ Inn.posse dici speciale hoc casu, vt teneat facere mentionē de serie pcessus, allegat, qđ hr.s.de rescr.dilectus filius abbas præcedens. & tñ solutio melior vr per ea, quæ no.in c.sup literis.¶ In gl.j.in fi.intellige ipso iure si

4 crimen erit notoriū, ut dixi in notabi.¶† In ea.gl.in fi.& no.q si quis est suspensus pluries forte a iure, & ēt ab hoīe, vel ex plurib.causis, non sufficiat absolui ab vna suspēsione nisi etiā absoluatur ab alia.de quo per gl.& doct.in c.cum pro causa. de sen.excō. & in c.officij, & per Bar.in l.de pupillo.in §.si pluribus. de no.ope.nun.& in c.ex parte.alleg.in gl.

SVMMARIVM.

1 *Clerici in minoribus constituti, an possint ad continentiam compelli.*
2 *Fornicationis delictū in clerico nō, videtur dignū depositione si velit se corrigere.*

I aūt clerici. Clericus, q monit⁹ cōcubinā nō dimittit ab officio, & bñficio deponit.h.d.& nō diuidit.¶ No.ex tex.practicā pcedēdi ɔ clericū fornicariū.¶† Itē no.q cleri-

1 ci in minorib.cōstituti cōpelli pñt ad cōtinētiā:præcipuè, qñ hñt bñficia.facit, qđ hr.s.eod.sicut.iuncta gl.j.¶ Itē no.q in pcessu fiendo contra clericū fornicariū reqrit trina monitio. An aūt in extraiudicialib. reqrat, qđ sit trina.tangitur per Inn.de elec.cum nobis olim.& facit ēt quod not.per Io.An.s. de iureiu. breui.de quo per Bar.i l.qui Romæ.§.coheredes. alle.2.fratres.ff.de ver.ob.etiā.per glo. & in l.mora.ff.

2 de vsur.¶† Vltimo potes notare, q delictū fornicationis in clerico non, vr esse dignū depositione, dum tñ vellet se corrigere.facit qđ hr.s.e.c.2.3.& 4.& qđ no.de iudicijs cū non ab homine, de quo tangit cum gl.fi.¶ In gl.fi.ibi perpetuè intelłr. facit qđ dixi.s.e. sicut,

ſicut, & intellige hoc verũ, niſi diſpẽſet ſecũ. nã põt ẽt Eps diſpẽſare cũ clerico fornicario.s̃.de iudi. at ſi clerici.§.de adulterijs.¶In ea.gl.ĩ fi.Idẽ cõiter tenẽt doc.vñ dicũt, ꝙ iudex põt ĩ delicto fornicationis incipere à diſpenſatione, vel ſuſpenſione, q̃a ſm antiquos canones hoc delictũ erat dignũ depoſitione ex canone apłorũ.lxxxj.di.c.p̃sbyter, licèt rigor ille poſtea ꝑ noua iura fuerit mitigatus.facit, qđ dixi.s̃.ti.j. vt clericorũ.& ideo videtur, quòd hodie relinquatur arbitrio iudicis, vt conſiderata qualitate perſonæ, & q̃titate ſcãdali incipiat a ſuſpẽſione, vel a depoſitione, vt dixit hic gl.& ꝑ hoc, q̃a tã varię pęnę imponũtur a iure, & electio videt̃ eſſe iudicis, q̃ imponat, & voluit gl.xxxiiij.diſ.c.fraternitatis. & ſic vr̃, ꝙ ꝯria loquẽtia đ ſuſpenſione de ęq̃tate loquant̃.vt voluit ẽt gl.Et p̃dicta ſatis vñr ꝓcedere, qđ ſit in arbitrio iudicis, an incipiat a ſuſpẽſione, an a depoſitione, qñ p̃ceſſit monitio, & ñ ſe corrigit. ſed vbi nulla p̃cederet monitio, an poſſet tũc incipere a depoſitiõe videret̃ qđ ſic ꝑ alle.c.p̃sbyter. tñ gl.& doc.vñr velle ꝯriũ in q̃tũ volũt hodie, ꝙ delictũ fornicationis ñ ſit pena depoſitionis immediate. vt voluit gl.in c.maximianus. lxxxj.diſt.& ij.q.vij.ĩ c.lator.& dixi.ĩ d.c.vt clericorum.vbi ẽt ꝑ Io.An.s̃.ti.j.videtur tñ, ꝙ ſit ſuſpenſus ab obſficio, ſi crimẽ ſit notoriũ ipſo iure ꝑ ea, q̃ habẽtur in c.veſtra.& c.fi.ĩ.eo. ¶Sed ꝑ hoc nõ eſt depoſitus ab officio in totũ:nec ẽt a bñficio. facit, qđ dictũ fuit.s̃.eo.ſicut. & ſm p̃dicta patet, qđ rigor.c.presbyter.mitigatur per noua iura. & potiſſimè per ea, quæ habent̃ hic, & ĩ c.ij.& iij.s̃.eo. & ſic ſm prædicta vr̃, ꝙ hodie delictũ fornicationis in clerico non inducat immediate depoſitionẽ, vel vt poſſit immediate deponi.ſed demũ ſi monitus nõ ſe corrigat.¶Et no.ꝙ hic dẽret ſeq.c.veſtra.ſed ꝑꝑ ſui ꝓlixitatẽ, et diuerſa dicta doctorum dicendo poſtpoſuit, & continuauit. c.tua nos.

SVMMARIVM.

1 *Notorium ſi negetur non tamen debet probari.*
2 *Negatio reddit rem dubiam, qñ ſit ſuper eo, quod non eſt notorium.*
3 *In notorijs non requiritur accuſator, nec teſtis.*
4 *Teſtimonia, & teſtes quomodo differant.*
5 *Teſtibus, & non teſtimonijs eſt credendum.*
6 *Notorium facti, quod dicatur.*
7 *Purgatio inducenda non eſt pro ſola ſuſpicione.*
8 *In purgatione deficiens ſi defecerit habetur pro conuicto.*
9 *Negatio, quę ſit contra notoria nihil operatur.*

Va nos duxit. Per dicta non iuratorum teſtiũ fornicatio nõ ꝓbat̃.punit̃ tñ infamatus de ipſa ſi in purgatione defecit.h.d. Et in p̃ria ponit̃ ꝯſultatio. In ſcđa rñſio.ſcđa ibi nos.¶†No.primo
1 ꝙ licèt id, qđ eſt notoriũ neget̃:nõ videt̃ per hoc res effici dubia, vt euidẽter colligi põt ex tex.iſto, nã hic clerici negabãt ſe ꝯcubinarios. & tñ ſi id eſt notoriũ nõ ẽ neceſſaria ꝓbatio:nec ẽ neceſſari⁹ teſtis, ſeu accuſatio.& ſic facit ꝯ opinionẽ quorũdã dicẽtiũ, ꝙ vbi negat̃ notoriũ, ꝙ dẽt ꝓbari. de quo dicet̃ in c.p̃ce.in
2 repeti.¶†Et ex p̃dictis, ẽt no.ꝙ negatio demũ reddit rẽ dubiã, qñ fit ſuꝑ eo, ꝙ nõ eſt notoriũ:& ſic intelligit̃, ꝙ hr̃ ĩ l.fi.C.q̃b⁹ ad libertatẽ ꝓcla.nõ licet.ſec⁹, qñ fit ſuꝑ notorio.vt hic patet, & ẽt not.ꝑ gl.& Bar. in l.poſt rẽ.& ff.de trãſac.& facit ẽt, qđ.no.Cy.in l.j. C.de ꝓcu.& ꝙ notauit Inn.ĩ.đ cẽſi.venerabilis.& ĩ. de ver.ſig.ex ꝑte. ¶Itẽ not.ꝙ publicũ dupliciter põt ſumi.vno mõ ꝑ notorio.Alio mõ ꝑ famoſo, vt colli
3 git̃ ex tex.iſto.¶†Itẽ no.ꝙ in notorijs nõ req̃rit̃ accuſator nec teſtis.đ ſnĩa aũt, an req̃rat̃, dr̃ qđ nõ.& ſitr de citatione de quo tãgit̃ ꝑ gl.s̃.de iureiu.in c.ad noſtrã el iij.& s̃.de app.cũ ſit Romana, & dicet̃ in p̃ce-
4 dẽti.¶†Itẽ no.dr̃iã eſſe inter teſtimonia, & teſtes.Nã teſtimonia dicunt̃ dicta teſtiũ nõ iuratorũ, ſed teſtes ſeu dicta teſtiũ ex q̃bus iudicari ĩtelligunt̃, qñ interuenit iurm.vt hic colligit̃ iũcta gl.j.põt ẽt dici, ꝙ teſtimonia hic appellant̃ dicta teſtiũ deponẽtiũ de auditu, & alijs fortè abſentibus. Sed dicta teſtiũ appellant̃, qñ deponũt ꝑ ſenſum corporeũ ſcđm notata.s̃. de teſtibus cũ cãm. & facit, ꝙ notauit gl.in l.iij.ver. idẽ diuus.ff.de teſtibus.& ꝙ hr̃.iij.q.ix.teſtes. Ex p̃dictis etiã no. ꝙ regulariter fama non habet vim plenè probationis de quo in ca.veniens.el j.s̃.de teſtibus.
5 ¶†Item not.vulgatum, ꝙ teſtibus, & nõ teſtimonijs eſt credendũ, ꝙ qualiter intelligatur patet ex ſupra-
6 dictis.¶†Itẽ no.ꝙ notoriũ facti dr̃ illud, qđ ita eſt euidens, ꝙ nulla tergiuerſatione, ſeu excuſatiõe celari põt, vt cõtingit, qñ publicè clericus tenet ꝯcubinam in domo. facit, qđ hic tãgit gl.antepenul. Famoſum aũt dicitur, ſi fortè non tenet eam publicè in domo, ſed cõmuniter dr̃ vicina, & eſt fama, qđ illam tenet.
7 ¶†Itẽ no.ꝙ ꝑ ſola ſuſpicione nõ vr̃ indicẽda purgatio, niſi ſit adeo vrgens, ꝙ trãſeat ad alios, & ſcandalũ generet, & ſic facit ad notata in c.ex ꝑte.s̃.de offi.
8 or.¶†Itẽ no.ꝙ deficiẽs in purgatione, ſiue ex eo, q̃a ſit ꝯtumax reſuſcipendo illam, ſiue poſtq̃ ſuſceperit defecerit habet̃ ꝑ ꝯuicto, & ſic vr̃ pari pœna puniendus, q̃a puniret̃ ſicut ſi eſſet ꝯuictus de quo in c.accedens ad fi.ĩ.de accu.& facit, ꝙ habetur de hæreticis. excõicamus.& adde inq̃tũ.s̃.dixi, ꝙ notoriũ facti, licèt neget̃ nõ ẽ neceſſe ꝓbari, q̃a nõ p̃t dici ꝓcedere illud in notorio actus ꝑmanẽti:ſed in notorio actus trãſeũti põt dici ſecus, vt hic tangit do.Pe.ſed de hoc plenè dicet̃ in c.p̃cedẽti vbi patebit, an dr̃ia ꝓcedat. ¶In gl.j.in fi.hoc dicit gl.ad tollẽdũ ꝯriũ, qđ vr̃ poſſe ꝓbari delictũ.s̃.de teſtibus.tam literis.& ſic nõ vr̃ habere dubiũ qõ hic formata propter hoc glo.intelle.de teſtimonio, ſiue iuramento. ¶In gl.celari. ibi
9 negatio nulla eſſet.¶No.bñ gl.qđ † negatio, q̃ fit cõtra notoria nihil operatur.& ſic facit rem dubiam de quo dixi in notabilibus. ¶In gloſſ.euidentia.ibi videtur eſſe probata. & ſic cenſet fornicatio eſſe notoria iuris præſumptione propter talem euidentiã facti idem notauit glo.ij.q.j.in c.de manifeſt.

SVMMARIVM.

1 *Cohabitare non debent mulieres cum clericis, niſi ſint conſanguineæ.*
2 *Conſanguinitas elidit ſuſpicionem.*

Nobis tua. Mulieres in quibus naturale fędus nil mali ſuſpicari permittit cum clericis habitare pñt.h.d.& nõ diuidit̃.Et ponit̃ deciſa ꝯſultatio.¶In tex.ibi naturale fędus.ideſt ſanguinis proximitas.
1 ¶†Nota ex tex. ꝙ cũ clericis non poſſunt de iure mulieres habitare, niſi ſint conſanguineæ:in quibus per vinculum conſanguinitatis ceſſat ſuſpicio, & no.ꝙ indiſtinctè videtur mulieres extraneas prohibere.facit, quod habet̃.lxxxj.diſt.ca.clericus.& c.cũ omnibus.& ſic facit ad ea, quæ s̃.dixi in c.j.ſupra.eodem. Et no.quod tales extraneæ habitãtes cum clericis appellant̃ mulierculæ, & nõ mulieres.& ſic diminutiuę nec mirũ, q̃a peccatum diminuit de anima, & fama
2 peccatorum.xxxiiij.di.c.vidua.& c.p̃cedẽti.¶†Item no.ꝙ cõſanguinitas elidit ſuſpicionẽ.alibi aũt in alia mã:vt qñ ꝑ clericũ daret̃ adminiſtratio eccleſiaſticarũ rerũ ꝯſanguineę inducit ꝯſanguinitas ſuſpicionẽ.

lxxxix.diſt.in c.decēte.x.q.ij.hoc verſus pſtatio.& c. eo.& facit.ſ.de teſti.ꝯſtitutus.¶Itē no.ꝙ nō eſt licitū clerico mulieres tenere,niſi ſint ꝯſanguineæ nō ſuſpectæ.¶In gl.ij.in fi.ſup.qa ibi loqͬ de ꝯſanguineis ſuſpectis hic de non ſuſpectis. & facit, ꝙ habetur in c.j.xxxiiij.diſt.xliiij.

S V M M A R I V M.

1 *Suſpenſus dicitur qñq; aliquis,quò ad ſe,qñq;,quò ad alios.*

2 *Sacerdos exiſtens in peccato veniali,an ſit ſuſpenſus,quò ad ſe, vt nō debeat celebrare.*

3 *Notorij triplex eſt ſpecies.*

4 *Confeßio facta in iure inducit notorietatem.*

5 *Notorium facti,quid dicatur.*

6 *Notorius fornicator,an ſit ſuſpenſus,quò ad ſe,& quò ad alios.*

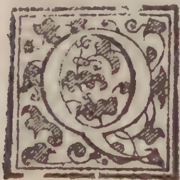

Væſitum. Clericus cōcubinarius in officijs vitiari nō debet,niſi ſit notorium.h.d. & primo.ponitur qō. Scđo reſponſio. ſcđa ibi:rñdemus. ¶No.ꝙ clericus fornicarius, licèt ſit notorius vr̄ ſuſpenſus ab officio donec pœnituerit.facit,qđ hr̄.lxxxj.diſt.ī c.ſi q.& qđ dixi.ſ.eo.ſicut.¶†Itē not.duplicē ſpeciē ſu-
1 ſpēſiōis. Nā qñq; qs eſt ſuſpēſus,quò ad ſe tm̄:qñq; quò ad ſe,& quò ad alios. Quò ad ſe dr̄ ſuſpēſus qlibet clericus in peccato mortali ꝯſtitutus,qa celebrādo peccat.Quò ad alios autē nō eſt ſuſpēſus:qa licitè alij audiūt diuina ſi nō eſt notorius fornicator. Quò ad ſe,& quò ad alios eſt ſuſpenſus, qm̄ nō licet alijs ab eo audire diuina, vt cōtingit ī notorio fornicario. de quo in tex.ſ.eo.veſtra. & ibi dicetur, & de defectu vtriuſq; ſuſpēſionis no.ī c.vlt.j̄.de clerico excōi.
2 mi. ¶†An autem ſacerdos cōſtitutus in veniali peccato ſit ſuſpenſus,quò ad ſe, vt nō debeat celebrare hr̄ in text.& gl.& ibi ēt per Archi.vj.diſt.in c. teſtm̄. ver.cōcludit gl.& ēt Arch.qđ nō ꝑ hoc dr̄ ſuſpēſus, quò ad ſe,ex quò nō eſt in mortali peccato,ſed ſolū ī veniali.Do.tñ An.hic vr̄ dicere,ꝙ celebrādo venialiter peccat,& nō mortaliter. gl.tñ ī d.c.teſtm̄ ſimpl'r vr̄ dicere,ꝙ pōt celebrare,nec dicit, ꝙ peccat aliquo mō.& ꝑ illa facit,qa celebrādo vr̄ deleri ipſum peccatū veniale,ꝙ multis modis tolliſ: vt cōſueuit dici in ꝓemio.vj.vbi ēt gl.tāgit,& facit,ꝙ hr̄.ſ.eo.veſtra.
3 in ver.alibi vero.¶†Itē no.triplicē ſpeciem notorij. Nā quoddā eſt notoriū ex facti euidētia. quoddā ꝑ cōfeſſionē in iure factā, quoddā ꝑ ſnīam.Et no.ꝙ nihil dr̄ de ꝓbatione iudicialiter facta. & ſic vr̄ innui, qđ nō inducat notoriū. de quo dicetur.ſ.eo.veſtra.
4 ¶†Item no. ꝙ cōfeſſio ita demū inducit notorietatē quando eſt facta in iure. & ſic a cōtrario ſenſu ſecus vr̄ ſi extraiudicialiter ſit facta. facit,ꝙ hr̄.ſ.de cōfeſ. ca.vlt. ¶Quare autē appellatur notoriū iuris id, qđ ſit notorium per ꝯfeſſionē in iure factā,vel ꝑ ſnīam, poteſt dici,ꝙ ideo dr̄ notorium iuris,quia fit in iure ſeu in iudicio. facit de verb.ſig.forus. & ſic appellaſ notorium iuris ab ipſo loco in quo fit. facit quod habetur in l.pe.ff.de iuſti. & iure. poteſt etiam dici ſic a cā efficiente: qa ab ipſo iure, ſeu iuris artificio inducit.nā ius approbat talem ꝓbationem,& illi tan-
5 quam notorio fidē adhibet.¶†Item not.qđ notoriū facti dicitur,qñ eius euidētia intātum ſe exhibet oculis omniū,vt nulla poſſit tergiuerſatione celari. ¶Et no.vnum effectū notorij, qa operaſ effectū ſententiæ,vt ſic notoriè delinquens habeaſ ꝑ nō tolerato, ſicut ſi cōtra eū eſſet ſnīatū ad hoc ſubditi poſſint ab eo recedere ꝓpria autoritate hoc autē cōtingit ꝑꝑ ſnīam iuris,q̄ talē ipſo iure ſuſpēdit.¶Itē no.ꝙ tenere cōcubinā pōt eſſe notoriū facti.facit,qđ nota.gl.ſ.
6 e.c.tua.ī verbo euidētia.¶†Vltimo no.ſm d.Ant.ꝙ notorius fornicator eſt ſuſpēſus, quò ad ſe, & quò ad alios ſuſpēſione directa,q̄ dirigitur etiā in ſubiectū,hoc eſt in ipſum clericū nontantum in obiectū, hoc eſt in ipſos parochianos. hoc eſt, quò ad ipſos parochianos.Sed certè iſte tex. non probat bñ iſtud primū dictū: qa hic dicit clericū fornicatorē eſſe ſuſpenſum quò ad ſe, ſicut quilibet exiſtēs in peccato mortali.Talis autem ſuſpenſio de ſe cenſetur eſſe ſuſpēſio minor. vt plenè legiſ,& notaſ.j̄.de cle.excō. mi.c.fi.& nō vr̄ hic ꝓbari,qđ ſit ſuſpenſus, quò ad ſe ſuſpenſione maiori:ſed melius facit,ꝙ habeſ in c. p̄ter hæc.xxxij.diſt.de quo dicitur.ſ.eo.veſtra. ¶In gloſſ.j.ibi:vel ſecularis poteſtatis.Aduerte,qa licèt, quò ad id, qđ dicit gl.paria ſunt ciuitatē eē interdictā ꝑꝑ delictū ciuiū, vel ſecularis ptātis ipſius ciuitatis, ſeu dñi ipſius ciuitatis: tñ,quò ad alia differunt: qa vbi ciuitas eſt interdicta ꝑꝑ delictū ciuiū, nō pōt ciuis ēt in alio loco nō interdicto audire diuina: ſecus. qñ eſt interdicta ꝑꝑ delictū ſecularis ptātis, vel domini.j̄.de ſen.exc.ſi ciuitas. & c.ſi ſnīa.li.vj.¶In ea.gl.in fi.Aduerte,qa addunt doc.quartū caſū: qa quidā ſunt, q nō ſunt ſuſpenſi, nec quò ad ſe, nec quò ad alios. vt eſt ſacerdos curatus exiſtēs ſine peccato ſaltē mortali,qui tenetur quotidie reddere penſum debitū populo ſuę parochię nō interdicto:vt ꝓbatur in c.j.j̄.de cele.miſ.In gloſ.pe.in fi.Nota benè gl.q̄ vr̄ cōcludere, ꝙ notorius criminoſus non ſit vitandus in officijs ſaluo, niſi ſit notorius fornicator, vel notorius ſimoniacus.de quo in c.nullus.& c.pręter hæc.xxxij.diſt.& dicit in c.veſtra.ſ.eo.nam aliq tenuerunt idem in alijs notorijs criminoſis: vt dr̄ in d.c.veſtra.& ibi patet,quid tenendum.

De clericis coniugatis. Rub.

S V M M A R I V M.

1 *Character in clericatu imprimitur, qui non tollitur per contractum matrimonij,nec per hæreſim.*

2 *Accolitus ſi contraxit cum vnica, & virgine poterit illa mortua aſcēdere ad ſacros ordines.*

¶Viſum eſt in titulo præcedēti de cohabitatione clericorū, & mulierum. & ſic de illicita cohabitatione. Verùm,qa aliqñ licitum eſt clericis matrimoniū contrahere,& etiā cum vxore cohabitare:ideo ſucceſſiuè poſt præcedentē rubricā ponitur iſta. de materia habeſ in decre.xxxviij.diſt.xxxj.xxxij.xxxiij.diſ.per totum.& xxvij.q.j.vt lex cōtinentiæ, & repetitur in vj. ¶Contra iſtā rubricā Io.An.opponit tripliciter. primo de ſuperfluitate.ſcđo,quod malè ſit ſituata. tertio, ꝙ male ſit formata. ¶Quò ad primum opponitur,qđ ſuperfluat ꝑ rubricā,q clerici,vel vouē. cōtra id,qđ hr̄ in proęmio huius cōpilationis. Solue,ꝙ nō eſt ſuperflua iſta rubrica per illā:qa in illa tractaſ ſpecialiter an,& qñ clerici poſſunt matrimoniū cōtrahere. Hic vero principaliter tractatur, an clerici matrimonium cōtrahentes poſſunt habere, vel retinere bñficiū,& an gaudent priuilegio clericali. ¶Itē nō poſſunt cōpelli ad deferēdū tōſurā, vel habitum, licèt incidēter ēt hic tractēſ quatenus eſt neceſſe ad exigentiam prædictorū vtrū clerici poſſint matrimoniū ꝯhere. facit ꝙ notaſ in ſimili ꝑ Legiſtas in rub.ff. de ꝓcurato.¶Quò ad ſcđam opponiſ,qa vr̄,qđ hęc rubrica debuit p̄cedere p̄cedētes.nā poſtq̄ autor intēdebat tractare de cōiunctione licita,& illicita vr̄, qđ debuit p̄mittere de licita tanq̄ digniori,qa à dignioribus eſt inchoādū.lx.diſt.c.ſi.ſ.de ma. & obe.c.ſtatuimus.& facit ēt dictū Valerij,q tractaturus de gratis,& ingratis,dixit prioremque locū obtineāt, qui laudem,

laudem,& reprehensionem merentur. Sed pôt dici, qđ istud est de pendentibus a Principis potestate.s. præmittere,vel post ponere, & sic alia ratio nõ videtur quærēda,ex quò sic placuit autori.l.nõ omni.ff. de legi.& facit,ꝙ not.s̃.de rescript.si qñ. Vel pôt dici secundo,ꝙ prius sunt purganda vitia , vt paretur locus virtuti.xxxij.q.j.cum renunciat̃ . Vel tertio pôt dici,qđ.s̃.in gñe tractauit de cohabitatione clericorum,& mulierum.hic antẽ de certa specie cohabitationis. genus aũt debet præmitti,vt deueniat̃ ad cognitionẽ specierũ.ff.si cer.pe.l.j.pôt etiã dici,qđ hic tractat de licita, & illicita cohabitatione mistim , & similiter etiã tractauit.s̃.titulo præcedenti . vt patet in c.& a nobis . & iõ ẽt potuit istum ti.illi postponere. ¶Quò ad tertiũ opponitur, qđ malè stet hæc rubrica.& sic fuerit malè formata.nam vr̃,ꝙ dẽt dicere quondã clericis cõiugatis: q̃a vr̃,qđ ꝑ ꝯtum matrimonij tanq̃ ꝑ actũ oppositũ , ꝙ cesset dignitas pambula.facit.xx.q.iij.p̃ses.& xxvij.q.ij.p̃scripsit. vbi patet,qđ post monachatũ , vel clericatũ q̃s appelletur olim comes,vel rex,q̃ añ fuit comes,vel rex. Sed potes dicere ſm Io.An.ꝙ clericatus nõ cesset in totũ ꝑ
1 assumptionẽ oppositę qualitatis ex eo,q̃a † in clericatu imprimitur character, q̃ nõ tollit̃ ꝑ talẽ actũ ꝯtus matrimonij , sicut nec per hæresim.j.q.j.ꝙ q̃dã. Et plus dicit Io.And.ꝙ si vxoratus ordinaret̃,imprimeretur character sibi per ea, q̃ not.j̃.de conuer.cõiuga.vxoratus.& c.placuit. licẽt malè faciat ordinãs vxoratum,& veniat puniendus . de temp.ordi.c.vlt. in vj. Contraria vero procedunt in dignitatibus accidentalibus,in quibus non imprimitur character,q̃ tollunt̃ per assumptionem opposite qualitatis . Et ꝑ
2 p̃dicta dicit solui posse quæstionem de † accolito, q̃ post assumptionẽ ipsius accolitatus contraxit matrimonium cum vnica,& virgine,q̃a illa mortua poterit ascẽdere ad sacros ordines,nec erit necesse reiterare ordinẽ accolitatus. & ꝑ hoc faciet ista rubri.& dũ dicit rub.de cleri.ꝯiuga.supple ſm Io.An.vidẽdũ est an b̃ñficia tenere , vel habere possint , & an retineãt priuilegiũ clericale . & an tonsurã, & habitũ deferre cogant̃.de q̃bus oĩbus ꝓsequendo tanget̃ in ti.ipso.

SVMMARIVM.

1 *Clericus existens in minoribus ordinibus potest cõtrahere matrimoniũ etiam si sit beneficiatus.*

2 *Clericus existens in sacris non potest contrahere matrimonium.*

3 *Clericus potest ratione fornicationis cogi ad agendam pœnitentiam ꝑ pœnam suspensionis, & excommunicationis.*

4 *Clericus in minoribus contrahendo matrimonium, videtur renuntiare beneficio.*

5 *Clericus existens in sacris si contrahit matrimoniũ, an ꝑdat b̃ñficium.*

a **SI qui clericorum**. Si clericus [a] in sacris ꝯhat matrimoniũ,nõ tenet,sec⁹ si in minoribus, sed tunc beneficium dimittere cogitur . hoc dicit . Et sunt duo dicta,quæ patent.scđm ibi:sed si. ¶In tex.ibi j̃.i.citra,& exponit exclusiuẽ.No.ex tex.
1 ꝙ † clericus existens in minoribus ordinibus , etiã si sit b̃ñficiatus nõ repellitur a potestate ꝯtrahendi matrimonium.no.tamen,ꝙ qñ sunt beneficiati priuant̃ b̃ñficijs,quæ tenebãt. facit,qđ tangit̃ in gl.j. ¶Item
2 no.ꝙ † existens in ordine sacro non potest cõtrahere matrimoniũ.Et ex hoc no.qđ sacer ordo nedũ impedit cõtrahi matrimoniũ , sed ẽt dirimit post ꝯtractũ, de quo in c.j.de voto.in vj. ¶Itẽ not.ꝙ clericus existens in sacris, si cõtrahat matrimoniũ separari dẽt a tali vxore de facto assumpta,& cogi ad pęnitẽtiã pagẽdã.Ex hoc ẽt no.qđ pôt q̃s cogi ad pagẽdã pęnitẽtiã de peccato. de quo in c.vlt.xxij.q.j.& xxxiij.q.ij. quicũq;.& facit,qđ hr̃.j̃.de spon.ad audientiã . ¶Itẽ
3 no.qđ † clericus pt cogi rõne fornicationis ad agẽdã pęnitentiã per pœnã suspensionis, & excõicationis. intellige gradatim ſm Io.An. Nam gradatim huiusmodi pęnę sunt imponẽdę.facit, qđ hñr.s̃.ti.j.c.clericos.¶In gl.j.ibi:siue ad possessionẽ. ¶No. benẽ ex gloss.iuncta cũ tex.qđ licẽt quis ipso iure priuet̃ beneficio, non tamen per hoc priuetur possessione ipso iure,sed debet cogi postea illam dimittere . facit,qđ hr̃ in c.licẽt Eps.j̃.de præben.in vj. & qđ notat̃ etiã ꝑ glos.in l.cũ duobus.§.idem respondit.ff.pro socio. vbi gl.dicit , ꝙ licẽt in multis casibus ipso iure q̃s ꝑdit dominiũ, vel transferatur in aliũ nõ tñ ꝑdit , vel transfertur ipso iure possessio. ¶Itẽ not.ẽt ex gloss.ꝙ
4 † clericus in minoribus contrahendo matrimonium ipso facto intelligitur renũtiare beneficio. & ipso iure intelligit̃ ipsum beneficiũ vacare, & hoc,q̃a eligẽdo vnũ de ꝯrijs,alteri renũciare vr̃. facit,qđ hr̃ in l.j. C.de fur.& ꝙ habet̃ in c.ꝯtingit.j̃.de sen.excõ.¶An autẽ aliàs renuntians beneficio perdat possessionẽ recurre ad ea,quæ habentur.s̃.de renun.ammonet . & c.qđ in dubijs.& c.veniens. ¶Item aduerte,quia quatenus dicit clericũ in minoribus perdere beneficiũ ipso iure cõtrahendo matrimonium ꝓcedit si sit cõtractũ per verba de præsenti ẽt si copula nõ sit secuta, cũ talis actus sit cõtrarius retentionis beneficij adeo , quod etiã si postea muliẽr ante carnis copulã ingrederet̃ monasteriũ , qđ facere pôt inuito viro . j̃.de cõiuga.ex publico.tñ nõ poterit reuerti ad b̃ñficium sine noua collatione,ex quò ꝯtrahendo matrimonium renuntiauit beneficio per ea, quæ habent̃. s̃.de renũ.ex transmissa.& hoc ẽt tenet.Guil.in Spe. eo.tit.in fi.facit ẽt,qđ hr̃ in cle.gratiæ . de rescrip.& in c.vno.eo.tit.in vj.& qđ no.Bartho.Brixi.in q.quæ incipit, q̃dã clericus . ¶Quid autẽ si non cõtraxisset matrimonium per verba de præsenti:sed spõsalia per ꝑ verba de futuro . dic qđ tũc nõ ꝑdit b̃ñficiũ , sicut ẽt videmus in simili , qđ sponsa per verba de futuro nõ mutat domicilium : licẽt secus sit in sponsa per verba de præsenti,ẽtiã si nondum sit ad domum ducta:vt est tex. cũ gl.in l.ea quæ in scđo.ff.ad munic. & l.imperatores.§.item rescripserunt..eo.ti.& facit, qđ hr̃ in l.pe.ff.de iurisd.om.iud. & potest ẽt esse rõ diuersitatis inter sponsalia de præsenti , & sponsalia de futuro. vt hic tangit do.Flo.q̃a sponsalia de futuro facilius dissoluunt̃, q̃a possunt per cõsensum dissolui.j̃.de sponsa.c.ij.Et ꝑ prædicta pôt inferri,q̃d si aliq̃s ꝯ clericũ agentẽ ad b̃ñficiũ ꝓcipiat,ꝙ illi renũtiauit ꝑ ꝯtũ spõsaliorũ,qđ licẽt ꝓbent̃ sponsalia ꝯcta,ꝙ nõ debeat decipiens obtinere, q̃a probatio,& exceptio nõ inferũt necessario de sponsa. de p̃senti . & ideo nõ releuat ꝑ id, ꝙ habet̃.s̃.de ꝓba.in præsenti.Et istud ẽt tenuerũt dñi de Rota in sua ꝯclu.xxvij. ¶In ea.gl.ibi: de iure,&c.& sic vult gl.qđ đ iure cõi nõ pôt clericus ꝯiugatus tenere b̃ñficiũ,sed ex dispẽsatione,& sic vr̃,ꝙ possit dispẽsari cũ clerico in minoribus ꝯiugato,ꝙ hẽat b̃ñficiũ,qđ vr̃ posse ꝓcedere si hẽt vnicã,& virginẽ,& incedit in habitu,& tõsura,& sit b̃ñficiũ simplex . secus si sit b̃ñficiũ curatũ,vel dignitas: quia tũc nõ possit Eps dispensare, vt tangetur j̃.c.proxi.& j̃.eo.Ioannes.¶Aliqui tamen dixerunt, quod non debet retinere beneficium etiam simplex in titulum,sed pôt tanquam in stipẽdium,si sit pau ꝑ sibi cõcedi faciendo aliqua seruitia ecclesiæ,vt dictũ fuit.s̃.de vi.& ho.cle.c.cleric⁹ si tõsurã.Posses dicere ꝙ sine dispensatione si Episcopus vult sibi tanq̃ pauperi pro-

[a] Si clericus . Licẽt do. Abb. ꝑ alia verba formet sũmariũ hui⁹ ca. tamen idem est in sensu.

peri prouidere ꝓpter aliqua ſeruitia faciēda eccleſię, poterit etiā ſine diſpenſatione prouidere,q̄a etiā me ro laico poſſet prouideri de redditibus eccleſiæ propter ſeruitia,quæ impenderet eccleſiæ ſ͂m ea, q̄ notā tur.ſ.de cōſtit.cū M.Ferrarien.& facit ēt, qđ hr̄.ĩ.de conſt.c.iij. Sed ꝙ habeat in titulū hoc nō poteſt fieri ſine diſpenſati one,videtur tamen , ꝙ non debeat diſpenſare ſi ſcandalū oriretur.ĩ.eo.cum olim. aliàs videtur,ꝙ nō poſſet.per ea,quæ habent̄ in iuribus hic

5 alleg.in gl.¶†In gl.fi.& ſic vult glo.ꝙ q̄n clericus in minoribus ꝯtrahit matrimoniū ipſo iure priuet̄ bn̄ficio:ſecus quando contrahit exiſtens in ſacris:q̄a tūc non eſt priuatus ipſo iure,ſed erit priuādus. Et ratio diuerſitatis vr̄ eſſe ſcđm gl.q̄a primo caſu tenet matrimoniū:ideo tūc ipſo iure priuat̄.ſecus in ſcđo.ſed contra glo.facit,q̄a non videtur, quod nō debeat eſſe melioris ꝯditionis delinquens,q̄ nō delinquēs.de præben.eū q.lib.vj.& ideo ſi ille,q̄ non delinquit,vt eſt clericus in minoribus contrahendo matrimoniū ipſo iure priuat̄ beneficio,vr̄ qđ debeat priuari exiſtens in ſacris cōtrahēs matrimoniū delinquens contrahendo.ꝓ hoc ēt,ꝙ hr̄.ĩ.de biga.in c.nuꝑ.nā vr̄, ꝙ propter intētionē cū t̄pe ſubſecuto:licèt nō eſſet effectus ſecutus incurrit pœnam:vt ibi patet. facit ēt,qđ nota.Bart.Brixi.in q.ſua.in qua tractat de illo q. contraxit cū cōſanguinea,vbi patet,qđ nō teneat matrimoniū.& tamen dicit,qđ ꝑdit beneficiū.de materia remittit Io. An.ad notata per ſe in c.Ioannes.ĩ.e.ibi in diſtinctione q̄ ponit in vlt.col.verſic.ſi vero tenet ex cōſenſu.ante ver.de tertio.vbi vr̄ in effectu tenere illud,quod hic tenet glo.do. Pet. & etiam d.Flo.hic videntur reprobare gloſſ.per ratiōes ſuperius tactas. ¶Sed do.Ant.hic nititur ſuſtinere glo.per rationem gl.& reſpondet ad cōtrarium.Et primo ad primā rationem,dum dr̄, qđ nō debet eſſe melioris cōditionis delinquens q̄ non delinquens. ¶Nam reſpondet hoc eſt verum,niſi rō diuerſitatis ſuadeat oppoſitum:prout facit hic in caſu propoſito.Nā ratio quare clericus cōiugatus nō poteſt tenere beneficium, eſt, q̄a non poteſt bene ſeruire beneficio,& vxori cū illa nō bn̄ adinuicē cōueniat.ĩ.eo.ti. de diuerſis fallacijs. q̄ ratio ceſſat in clerico in ſacris,q̄a ex quò non tenet matrimoniū nō obligatur vxori. & ideo poteſt deſeruire beneficio. & ꝓ tanto non ſic repugnat cōtract⁹ matrimonij,quē facit clericus in ſacris ipſi beneficio , ſicut repugnat cōtractus matrimonij factus per clericum exiſtentem in minoribus . Item nō ob. qđ hr̄ in c.nuper . q̄a ibi id operatur vitiū bigamiæ . & ſic ſecus,q̄n nō incurritur bagamia per cōtractum matrimonij . Item non ob.qđ notauit Bartho.Brixi. in q.præalle. q̄a loquit̄ in conſtituto in minoribus , q̄ facilius priuatur priuilegio clericali,& beneficio, q̄ exiſtens in ſacris.& ſic intelligit̄ iſta glo.quam nota. & quam in dubio tutius eſt tenere , & præſertim, quia in pœnis mitior interpretatio eſt aſſumenda.de reg.iur.in pœnis.li.vj.

a Coniugatus. Suꝑ hoc.c.ſolet queri vtrum cōtrahens matrimoniū cū corrupta ſcienter, vel ignoranter efficiat̄ bigamus diſtingue, vt ꝑ hoc do. Hē.Bohyc. in c.ſup eo. ſupra de biga.

S V M M A R I V M.

1 *Clericus cōiugatus non poteſt promoueri ad ordines ſacros.*
2 *Clericus coniugatus poteſt aliquo modo habere beneficium.*
3 *Promoueri,an poſſit maritus,& remanere in ſeculo tāquam clericus ſecularis vxore intrante religionem.*
4 *Virginem corrumpens anteq̄ eam ducat, an poſſit ea mortua promoueri,vel an ſit bigamus.*

a SAnè. Coniugatus [a] ad ordines ad adminiſtrationes,vel beneficia nō debet promoueri,niſi caſtitatē promittat & bigamus nō ſit.h.d.Et a tribus ꝓhibet coniugatum,niſi duo cōcurrant. de quibus in lr̄a.ſecūda ibi:niſi.¶No.ex tex.tria,a q̄bus remouet̄ clericus coniugatus,& notatè limitatitionem,quę ponitur in fi.ex qua etiam no.ꝙ bigamus etiam non poteſt ꝓmoueri ad ordines,vel beneficia eccleſiaſtica , & ſic cenſet̄ irregularis. facit,quod habetur in c.j.de biga.in vj. An autē irregularitas,quæ ſurgit ex bigamia tollatur per religionis ingreſſum,recurre ad c.j. ſ.de fi.presby.¶Nota,ꝙ ad Epiſc opū ſpectat diligēter ꝓuidere ne indigni admittant̄ ad bn̄ficia:nec mirū,q̄a omniū eccleſia rōne cura ſuæ diœceſis ſpectat

1 ad eū.xvj.q.vij.omnes baſilicæ. ¶†Itē not.ꝙ clericus coniugatus non poteſt promoueri ad ordines ſacros, & ſic a contrario videretur , quod poſſet promoueri ad minores : ſed dic,quòd ceſſat argumentum a contrario ſenſu. per id,quod habetur in c.vlt.de tempo. ordi.in vj.vbi prohibetur promoueri etiā ad minores,& promouens punitur,& adde,ꝙ dixi.ſ.c.proxi.

2 ¶†Nā etiā clericus cōiugatus pōt habere bn̄ficium aliquo modo . nam concludūt ibi doctores,ꝙ curata bn̄ficia habere nō poteſt:nec ſimplicia. per id,qđ habetur in c.Ioānes. ſi̇̄r de iure cōi:ſed ex diſpenſatione benè poteſt habere ſimplicia.ꝑ id qđ habet̄.ĩ.d.c.

3 Ioānes. & ſ.ti.ij.in c.clericus ſi tonſuram.¶†In gl.ij. ibi: niſi pariter,&c.videtur tamē,quod ſufficeret mulierē trāſire ad religionē,ſiue vir vouet caſtitatem, & ꝓmoueatur ad ſacros , licèt ipſe remaneat in ſeculo tanq̄ clericus ſecularis . ꝑ ea,quæ habent̄ in iuribus allegatis in gl.& de materia in c.cōiugatus. ad quod

4 glo.remittit . ¶†In gloſ.fi.in fi.cum gloſſ.concordat ēt gl.in c.debitū.ſ.de biga. & in c.j.ĩ.eo.lib.vj.Et ēt Tancre.Vincē.& Bar.Brixi. & hāc ꝑtē etiā tenet hic Ioan.de Lig.& etiā do.Flo.dicens,ꝙ hæc opi.eſt cōmunis quā glo.tenet ibi.de q̄ etiā per gl.in c.qualis. alle.in gl.& in c.nemo.xxxij.diſt. & ꝓ iſta opinione ēt facit, qđ hr̄ in c.tāta.ĩ.q. fi.ſint legi.vbi patet,ꝙ ꝑſequens ꝯiugiū trahit̄ retro ēt quò ad legitimationē prolis , & ſic iuris interpretatione intelligitur contractū in virginitate.ſed Hug.& Gof.& Hoſti.tenent primā opi.videlicet,ꝙ nō poſſet ꝓmoueri ꝑ iura allegata in gl.nā vr̄ neceſſe , ꝙ t̄pe quo ꝯhitur matrimoniū ſit virgo.per ea,quæ habent̄ in d.c.qualis . & in auth.q̄uo oporteat Epiſcopos.§.j.& §.neq; autē ſcđas.& ſeq.colla.j.& in auth.de ſan.Epi.§.clericos. colla.ix.in q̄bus dr̄,ꝙ ꝓmoueri debet q̄ vxorē accepit vnicā,& virginē nō habēs cōcubinā . & ſic vr̄ innuere,ꝙ nō poſſit promoueri ſi habuerit ꝯcubinā . ꝓ hoc ēt facit , q̄a in matrimonio duo req̄runt̄,videlicet, cōſenſus animorū ꝑ quē ſignificat̄ charitas cōſiſtens in ſpiritu inter Deū,& iuſtā animā, & cōiūctio corporū,q̄ deſignat ꝯformitatē , q̄ ꝯſiſtit in carne inter Epm̄,& eccleſiā . & ſic vr̄,ꝙ ſi aliquis cōſenſit in corruptā matrimonialiter,& poſt talē cōſenſum cognoſcat illā,ꝙ non poſſet ꝓpriè denotari dicta ꝯformitas,q̄ fuit ĩ vtero virginali ꝑ ĩcarnationē filij Dei, cū interuenerit corruptio t̄pe ꝯſenſus, & t̄pe cōmiſtionis corporū in caſu q̄ſtionis gl.Nā ꝑdicta ꝯformitas, & charitas , vn̄r abhorrere corruptionē.& iō , vt ſit verū ſignificatū vr̄ loq̄ de vtroq; t̄pe: videlicet cōſenſus,& cōmiſtionis carnalis, ꝙ dēat ſpōſa reperiri virgo.facit,ꝙ hr̄.lxxvij.di.q.cūq;. & dicit Hoſ.ꝙ fert̄ ꝑ aliquos hoc fuiſſe deciſum in ꝯſilio Niceno:vbi dr̄ ꝯtineri,ꝙ nullus ducat vxorē a ſe vel ab alio deflorată,ꝙ ſi ꝓbatū fuerit deponat̄. & iſtā ꝑtē tenuit hic d.Ant.& d.Pe.& rn̄dēt ad.c.tāta. ꝙ ibi illud opat̄ fauor ꝓlis, q̄ ceſſat ĩ caſu nr̄o,q̄a nō ē fauēdū fornicatori:ſed,vt dixi ſupi⁹.Io.đ Lig.& d.Flo.tenēt cū gl.ꝙ vr̄ poſſe dici ꝓ ꝯcordia opinionis, ꝙ de iure nō dēat promoueri,qui tenuit concubinā. nam hoc benè vr̄ corrigi

corrigi in tex.in d.§.neq; secundas. & in §.clericos. superius alleg.q.a ꝑ talem incontinentiã, ex quò tenuerũt cõcubinã vr̃,ꝙ nõ debeant promoueri.facit, qđ notat.j.c.ꝑxi. In gl.j.vr̃ enim talis suspectus esse de incõtinentia.ꝑ id,qđ tetigit glo.j.præalleg.in d.c. ꝑxi.& sic procedit opi.Host.& sequacium . sed qrit nũquid cum dispensatione possent ꝓmoueri,si fortè hoc videat superiori attenta qualitate ꝑsonæ : & tũc vr̃ dicendũ,ꝙ sic: q.a licèt Ep̃s non posset cũ bigamo dispensare.per ea,quę habent.s̃.de biga.c.debitum . & c.ij.de biga.in vj.tñ.cũ iste nõ videat bigamus, vr̃ ꝙ poterit cũ illo dispensare.quod aũt nõ videat bigamus bñ facit, q.a mulier non diuisit carnem suam in plures.ideo nõ debet talis accipiens in vxorẽ censeri bigamus.per ea,quæ habẽtur in d.c.debitum.si tamẽ velles tenere opi.glo.oportet te dicere, ꝙ ꝑ iuris interpretationem intelligatur,vt fingatur matrimoniũ fuisse ꝯtractum ab ipso principio , quando ipsam deflorauit.per ea,quæ habentur in d.c.tanta.tñ de iure videret dicendũ , ꝙ de iure communi non procedat opi.gloss.sed ex dispensatione posset procedere . per ea,quæ.s̃.dixi.nã ad c.tanta.posset responderi. ꝑ ea, quæ dixi.s̃.qđ ibi id operatur fauor prolis. In practica aũt fortè seruaretur opi.glos.q.a cõiter in dubio in practica non receditur a gl.facit,quod no.Iac.de Bu. C.qui pro sua iurisd.l.j. ¶Quid autẽ si quis deflorauit illam cui dederat fidem de sumẽdo ipsam in vxorem , & eam postea sumit in vxorẽ , an censeat esse bigamus , an vero licitè possit promoueri . tangit hic Io.An.tamen videtur,ꝙ qõ nõ ꝓcederet tenẽdo opi. glo.sed põt ꝓcedere tenẽdo opi. Host.vnde s̃m eum distinguit,an in defloratione cognoscat illã maritali affectu cõsentiente muliere:& tũc sponsalia p̃ambula trãseunt in matrimoniũ.j̃.de sponsa. is q. ideo nõ erit bigamus . Si vero fornicario affectu cognouerit ipsam,erit bigamus in veritate:ex quò postea tẽpore quo matrimonialiter adhęret ei reperit iã corrupta : tñ quãtũ ad ecclesiã præsumitur , qđ matrimonialiter cognouit,& est præsumptio iuris,& de iure: vt dicto c.is , qui.& sic solum quò ad forum conscientiæ esset bigamus tenendo opi.Hosti.

SVMMARIVM.

1 *Clericus coniugatus priuandus est beneficio.*
2 *Clericus coniugatus non potest esse vicarius Episcopi,nec habere potestatem excommunicandi.*
3 *Bona per clericum in ecclesiam translata (eo ab ea licitè recedente) sunt ei restituenda.& nu.9.& 10.*
4 *Recta via, quid ista verba important.*
5 *Continentia, quare inducitur clericis.*
6 *Cohabitatio,& copula cum propria vxore cẽsetur immundicia , quò ad potestatem tractandi sacramenta.*
7 *Verba ista donec caste,& honeste vixerit, quomodo intelligantur.*
8 *Mulier contrahendo secundum matrimonium videtur iniuriam inferre animæ viri.*
11 *Oblatus monasterio, an æquiparetur professo.*

a Vodate. Si clericus [a] in minoribus beneficiatus matrimoniũ ꝯhit priuatur bñficio: sed ꝙ ecclesiæ dedit sibi restituitur . h.d. Et est cõis diuisio,consultatio , & rñsio . scđa ibi:id volumus.¶In text.ibi:infra subdiaconus . expone infra, ꝑ citra, & ponit exclusiue.&.sic s̃m hoc nõ loq̃tur de existente in ordine subdiaconali:sed de cõstituto ĩ alijs inferioribus , & minoribus ordinibus.¶Itẽ ibi:alijs bonis.sup.mobilibus,vel se mouẽtibus. Et per primã apostillã patet , quod non est necesse dicere dum hic loquitur de subdiaconatu intelligatur s̃m antiqua tp̃a , s̃m q̃ non erat ordo sacer, licèt hodie sit secus.s̃.de æta.& quali.in c.multis . q.a hic nõ loq̃r de subdiacono ꝯhẽte,sed de existente in minoribus.licèt do.Ant.hic
1 aliter dixit.¶†No.ex decre.j.ꝙ clericus ꝯiugatus dr̃ esse immũdus quò ad tractãdum ecclesiastica sacramenta.& per consequẽs inhabilis est quò ad illa . & ad hoc etiam sequitur,qđ est priuãdus bñficio,cum beneficiũ ecclesiasticũ detur ꝓpter officiũ, vt possint ministrari ecclesiastica sacramẽta.j̃.de præbẽ.c.cum s̃m.& lxxxj.di.c.eos . Et hoc etiam facit ad q̃stionẽ .
2 videlicet,ꝙ † clericus cõiugatus non possit esse vicarius Episcopi,nec hẽre potestatem excõicãdi.de quo dicetur.j̃.e.c.Ioannes.& facit etiã,qđ not.ꝑ gl.xcvj. di.c.bene quidem.in verbo p̃ter Romanã. q̃ fuit additio,licèt multi libri nõ habent illã additionẽ.& vbi habent est signũ, qđ habẽt ẽt al's additiones facit ẽt,
3 ꝙ no.Io.An.in c.j.j̃.e.in vj. ¶†Itẽ nõ.ꝙ bona,q̃ ꝑ clericũ sunt in ecclesia trãslata in trãsitu ipsius ecclesiæ eo ab ecclesia licitè,seu iuris ꝑmissione recedente ab
4 ecclesia sunt sibi recta via restituenda. ¶ † Et not.de significatione istorũ verborum,recta via, q.a nõ possunt intelligi facta obligatione aliqua ꝑ aliquã ꝯdictionẽ partis.põt ẽt intelligi recta via.i.ipso iure,sine hoĩs facto:vt hr̃ in simili in l.titio.ff.de fur. vbi recta via transfertur ipso iure dominiũ in legatarium . Similiter ẽt ex solo titulo inter viuos transfertur ipso iure recta via dominiũ in ecclesiam in casibus positis in l.fi.C.de sacrosan.ec.& vnde põt dici , ꝙ hic sit speciale , quod ex resolutione tituli transferat dñiũ ipso iure,sicut etiam in pacto adiectionis in diẽ,& legis cõmissoriæ.de quibus per gloss.in traditionibus. C.de pact.& etiã per gl.& Bar.in l.j.ff.de dona. ¶In gl.j.in fi.aliàs est.§.ꝙ ergo . Et facit etiã,qđ no.glo.j. q.j.quibusdã.vbi etiã ponit illud vulgatum,qđ noua testa capit inueterata sapit . de multis autẽ rationi-
5 bus propter quas † clericis inducitur ꝯtinẽtia, tangit hic Io.Andre. Nam ratio etiam fuit,q.a clerici debẽt Deum placare orationibus,vt misereatur peccatorũ, quæ fecerunt , vt Deo placeant.iij.q.vij.tria.circa fi. placere autem non possunt,si carnaliter viuant.Item alia rõ fuit,q.a Deus,& res spiritualis est ipsa sp̃ualitas,& sic minister eius dẽt spiritualiter viuere,& non carnaliter.Item,q.a sunt deputati ad tractãdũ ea,quę sunt sancta,ideo debẽt esse sancti, quò ad carnis mũdiciã , & de aliquibus rationibus alijs hic tãgit gl.de q.bus nõ est necesse dicere.¶In glo.ij.in fi.& sic vult
6 gl.qđ † cohabitatio,& copula cũ ꝓpria vxore censetur esse immundicia respectu potestatis tractandi sacramẽta:sed quò ad respectũ implementi matrimonij nõ cẽsetur esse immũdicia,sed castitas. vnde exponebat Egidius,immundicia.i.solicitudinẽ cõiuga-
7 lis officij.Et faciunt prędicta ad qõnem,si † testator reliquit vxori suæ annuatim aliquid dari donec caste,& honeste viueret , an si post mortem ipsius ꝯhat matrimonium debeat hẽre legatum.nã vr̃,ꝙ sic ꝑ p̃dicta, q.a quò ad alia q̃ quò ad tractandũ sacra viuẽs in matrimonio dicitur caste viuere. Contrariũ tamẽ tenet, q.a de cõi vsu loquendi dicta verba intelliguntur,qñ viuit in vita viduali, & honesta . vt hic tangit do.Petr. & Barto.in l.mulier.§.cum proponeretur . ff.ad trebel.verba aũt intelligi debẽt s̃m cõem vsum loquẽdi.j̃.de spõsa.c.ex literis . & l.cum delanionis.
8 §.asinã.ff.de fun.instr.& ꝑ hoc etiã †,q.a quodã modo dr̃ inferre iniuriã aĩę viri ꝯhẽdo aliud m̃rimoniũ. in Auth.đ nuptijs.§.si vero expectet.colla.iiij. ad tollẽdũ tñ illud dubiũ cautius est,ꝙ dicat donec vitã vidualẽ duxerit post mortẽ testatoris,& honestatẽ seruauerit.¶In gl.redire.ibi : cũ iudicis autoritate sup.uel

[a] Si cleri[9]. Super hoc c. quæratur vtrum clericus sequestratus ab ecclesia bona sua recuperare debeat vide, hic d. Hen. Boy. distinguentem in prin.hui[9].c.

iuris,vt fuit in casu isto, q̃a licitè ex iuris ꝓmissione potest clericus existens in minoribus contrahere ma
9 trimonium.s̃.eodem.c.j.¶†In e.gl.ibi:ad hũc casum ꝑuenit. huic rõni põt responderi, ꝙ licèt sua culpa, seu suo facto deuenerit ad hunc casum,tñ q̃a autori tate hoc facit, q̃a vtit̃ licẽtia sibi data a capl̃o.xxvij. di.de his,nõ dẽt puniri.ar.l.gracchus.C.ad le.Iul.de adult.& xxiij.q.iiij.q. peccat. Itẽ,q̃a si ecclesia posset retinere eius bona iã indirectè cogeret istũ ad ꝯtinẽ tiã,qđ fieri nõ dẽt,q̃a castitas suaderi,& non præcipi dẽt. xxxij.q.j.integritas.ff.đ ꝯdi.& ĩsti.l.si sub ꝯdi tione.§.q. sub iusiurãdi. ¶In ea.gl.ibi:de benignitate.Istã tenebat Vincen.dicebat tñ demũ hãc benigni tatẽ ab ecclesia faciendam, q̃n recedens ab illa non hẽt aliunde vnde viuat, aliàs secus.arg.eorũ,quæ ha
10 bent̃.j̃.de nota.c.ꝑ tuas.& de cẽsi.ex parte.¶†In ea. gl.in fi.Io.An.hic finaliter ponit quãdã breuẽ distin ctionẽ Hostien.quã etiã sequitur hic do. Petr.& do. Anto.modico addito.do. Florẽ.hic latius distinguit. Potes ꝯcludere, si q̃ritur,an recedẽs ab ecclesia recu
a peret bona:[a] q̃a aut quæritur in clerico seculari transeunte ab ecclesia seculari, aut in transeunte ad matrimoniũ. Primo casu dicit hic d.Ant.ꝙ aut discedit sine aliqua cã,vel sine iuris,vel iudicis autoritate, & tunc non recuperet bona, vt hic tangit̃ in prima solutione. Sed certè istud mẽbrũ vr̃ demũ posse habere locũ,q̃n tacitè ex statuto,vel consuetudine ecclesiæ bona sequunt̃ clericũ aliàs si nõ essent bona expresse collata ecclesiæ, licèt portasset illa secũ vr̃; ꝙ nõ essent acq̃sita ecclesiæ, & sic dẽret posse recuperare illa ẽt si sine aliqua cã recessisset.& de illis dispo nere,vt de ꝓprijs. ¶Si aũt discedit iuris, vel iudicis autoritate,& tũc,aut exp̃sse ꝯtulerit bona añ ingressum ecclesiæ:& tũc nõ recuperabit,q̃a nõ dedit ꝯtẽplatione ingressus. & iõ nõ recuperabit,nisi alia con ditio fuerit apposita.j̃.de ꝯdi.appo.in c.verũ.Aut dedit tꝑe ingressus ipsius ecclesiæ:& tũc de rigore iuris nõ poterit recuperare: sed de benignitate canonica, vbi indigeret.xvij.q.iiij.c.fin.secus si esset diues eadẽ cã,& q̃ne.c.sunt,qui opes.nisi aliud pactum fuerit appositũ ꝑ.d.c.verũ.Et p̄dicta tenuit hic do.Ant.Dominus Flo.vero dicit, ꝙ si clericus secularis nõ cõtu lit bona in ecclesia,non transeũt in illã.& ideo de illis poterit disponere, & testari ad libitũ.de testa.c.j. & c.cũ in officijs. Si aũt contulit,tũc dicit,ꝙ videt̃,ꝙ recuperet si recedit ꝑ ea,q̃ hic hñr. & s̃.de renun.ex trãsmissa.cũ ibi no.Sed gl.in c.de lapsis.alle.in prin. gl.vr̃ dicere, quod restituunt̃ tanq̃ quò ad vsumfructum. Refert autẽ alios dicere,ꝙ si cõstare põt,ꝙ cõ tulit intuitu transitus,omnia recupetet ꝑ istũ text.& d.c.ex trãsmissa. Si autẽ non põt constare recurratur ad cõiecturas,q̃a si ꝯtulit oĩa.videatur contulisse respectu transitus. arg.eorũ,q̃ habẽtur in l.cum de indebito.ff.de prob.& s̃.de renũ.suꝑ hoc.Si autẽ cõtu lit q̃dam, & tunc si dedit illa, vt non esset onerosus ecclesiæ, vr̃ dedisse respectu ingressus. Si autẽ dedit simpliciter,& tũc non recuperabit, nisi ex benignita te si sit pauper,& egeat aliàs secus. per id quod.s̃.dixi. Sed certè vr̃ posse dici, quod an tẽpore ingressus ꝯfert,qđ tunc p̄sumat̃ respectu ingressus id facere:vt voluit do.Ant.ubi autẽ añ ingressum confert,tunc si cõtulit omnia bona: sed puto fortè,qđ qui ꝑ futurũ postea ingressum satis ur̃,qđ respectu futuri ingressus uideat facta collatio.arg.d.l.cũ de indebito.cum similibus.& uoluit hic d.Flo.saltẽ,q̃n nõ interuenit magnũ interuallum.ar.l.si uẽtri.§.in bonis.ff.de priuile.credi.& idẽ vr̃ dicendum,ẽt si alia res fuit data, & non interuenerit magnum interuallum. arg.d.§. in bonis. Secus ubi interuenit interuallum, ex quõ simpliciter collatio fuit facta. & sic possit ꝓcedere,ꝙ dixi.s̃.per do.Anto.vr̃ tñ contra p̄dicta multum facere,qđ no.in auth.ingressi.C.de sacrosan.eccl.vbi dr̃, ꝙ quando expresse fit collatio bonorum,licèt postea ingressus nõ habeat effectũ non redduntur bona. de quo inferius tangã. Scđo casu principaliter,q̃n loq̃mur de trãseunte ad monasterium. & tunc cõcludet, ꝙ aut non interuenit professio: & tunc bona debent restitui.de regularibus.c.beneficium.li.vj. & hoc cla rũ est,q̃n non contulit bona monasterio.Si aũt contulit,tunc dicebat do.Pe.de Perusio: vt hic refert dom. Flo.ꝙ tũc recuperabit ẽt bona si recedit de monaste rio,& ex quõ non fuit ꝓfessus ꝑ c.suꝑ eo.& c.statui mus.j̃.de regula.Sed certè illud.c.hoc nõ probat: vt hic tangit Flo.ideo s̃m eũ vr̃,qđ ex quõ sine ꝓfessione donauit,& sic donatio sit simpliciter facta sine ꝓfessione,ꝙ non poterit reuocari, nisi ex cõiecturis appareat,ꝙ dederit sub spe ꝓfitẽdi,vr̃ tñ velle,ꝙ in dubio præsumatur dedisse sub spe ꝓfitẽdi, q̃n contulit oĩa sua bona: vel q̃n dedit illa,vt non esset onerosus monasterio.ꝑ id,qđ superius dixi.& ista opi. vr̃ satis æqua.tñ do.Ant.hic simpliciter vr̃ tenere, ꝙ si donauit,seu cõtulit bona añ ingressum,ꝙ tũc nõ recipiet nisi aliqua conditio fuerit apposita ꝑ p̃ q̃. huiusmodi bona veniũt restituenda ꝑ ea,q̃ habentur in p̃alle.c. verũ.sed vbi essent lata tꝑe ingressus,tũc vr̃ fateri,ꝙ si existat intra annũ ꝓbationis, & ꝓfessionis recuperet.ꝑ ea,q̃ habẽtur in d.c.statuimus. & c.super eo.& sic,quõ ad hũc sensum.c.satis cõcordat cũ dño Flor. in præcedẽti vr̃ aũt discrepare. ¶Sed vr̃ posse dici,ꝙ si ingressus secut⁹ est ex magno interuallo posset ꝓcedere opi.d.Ant. sed vbi sine magno interuallo secutus fuit ingressus ꝓcedere posset opi.d.Flo.q̃n aliter nõ cõstaret de mẽte partiũ ꝑ ea, q̃ habẽtur ĩ d.§. in bonis. ¶Interdũ aũt,q̃s ĩgredit̃ monasteriũ.& ꝓfitetur,& tũc aut nõ tenuit professio,aut tenuit. Primo casu tunc si nõ contulit expresse bona recuperabit illa.nam ex quõ non tenuit ꝓfessio, nec ꝯñr etiã translatio intelligitur facta,quæ accessoriè veniebat a ꝓfessione.de reg.iur.accessoriũ.lib.vj. Si autẽ cõtu lit expresse,tũc si exp̃ssit eo mõ quo inerat,puta ꝑ di ctionem cũ,dicẽdũ,qđ offert se cũ suis bonis. & tũc idem dicẽdum,q̃a expresse eorũ,q̃ tacitè insunt, q̃n exprimũtur eo modo, quo insunt nihil operantur.l. iij.ff.de lega.j.Si vero aliter expressit,q̃ inessent,puta,ꝑ copulatiuã dicẽdo offero me,& mea.nã dictio, &,coniungit principaliter dictionẽ cũ accessoria. vt no.Barto.in l.titia.§.nihil distat.de leg.j.& tunc isto casu do.Ant.hic simpliciter transit, dicẽs,ꝙ si exiuit cũ licẽtia legitima reddunt̃ sibi bona,ne sit onerosus scđo monasterio.Sed certè vr̃ loq̃,q̃n ꝓfessio tenuit. vñ non vr̃ tangere casum, q̃n professio nõ tenuit, vñ do.Flo.hic dicit,ꝙ de misericordia recuperet,& non de iure,nisi per cõiecturas appareat, quod non erat aliàs datur⁹,& dicit, qđ ĩ dubio intelligit̃ tradidisse sub tacita cõditione,si ꝓfessio tenebit.ar.l.nec apud. C.de hęre.insti.Sed potes in hoc tenere dictũ suũ in hoc ꝓcedere,q̃n credidit ꝓfessionẽ tenere. Sec⁹ si sciuisset illã nõ tenere:q̃a tũc videret̃ donare simpl̃r,ꝑ l.j.ff.de ꝯdi.inde.& hoc ẽt tenuit Bar.in auth.ingressi.C.de sac.san.eccle.Et seq̃t̃ ẽt hic d.Petr. Si aũt ꝓfessio tenuit, & tũc si in monasterio morit̃,succedit monasteriũ in omnibus reseruata legitima ascẽdẽtib⁹, & descẽdẽtib⁹.C.de sac.san.eccl.auth.si qua mulier.Si vero recedit a monasterio,tũc d.An.simpl̃r dicit,ꝙ si recedat cũ lĩa reddunt̃ sibi,secus si sine licẽtia.nã tũc imputet sibi,q̃ nõ recipit.Sed do.Flor.hic melius

[a] Recuperet bona.vide apostillã si tua tam. supra in princ.c.

melius dicit,& latius.nã,aut recedit non ingrediẽdo aliud monasterium,aut recedit ingrediẽdo aliud monasterium.Si nõ ingreditur,& tunc,aut recedit illicite,& tũc nõ rehabebit bona,sed reuocabitur ad monasteriũ.ĩ.de rla.c.fi. & quicquid interim acquisiuerit monasterij.xvij.q.ij. Abbates. & xxvij.q.j.si quis rapuerit.vbi etiã gloss.dixit, ꝙ si monasteriũ negligit reuocare,id qđ acquirit nõ erit monasterij. facit,qđ nota.in c.vno.ĩ.de infan.& langui.expositis. & ĩ.de priuile.c.cũ olim. Si aũt recedit licitè,vt q̃a assumit ad ecclesiam curatã s̃m ea, q̃ habẽtur de statu mo.c. ꝙ Dei timorẽ. & tũc bona remanẽt in monasterio.in Auth.de monachis.§.si vero relinquẽs.colla.j.Quod aũt acquiret post habitũ bñficium erit ipsius bñficij: vt no. Inno.in no.in d.c.cũ olim.& facit.xviij.q.j.c.j. Si vero recedit intrãdo aliud monasteriũ,& tũc, aut ingressus sc̃di monasterij nõ tenet, vt q̃a sine licẽtia transit,& tunc non recuperat bona. ꝑ id, quod hr̃.ĩ. de regula.cum ibi notatis in gl.& s̃.de ꝗta. & qualita.c.intelleximus. vñ tũc deberet reuocari ad primũ monasteriũ. ꝑ ea, q̃ habẽtur in iuribus ꝑallegatis in ꝑallega.§.si vero relinquẽs.Si autem ingressus secundi monasterij tenet,quod etiã potest. per ea,quæ habent in d.c.licet.& tũc primo monasterio venerũt bona tacitè in consequẽtiam professionis ibi factæ: aut expresse fuerunt collatæ,si licitè obuenerunt,tunc distinguit d.Flo.ꝙ aut receditur necessario,vt quia expellitur ꝑ aliqua eius delicta: aut recedit voluntariè transeundo ad alterũ monasterium.sc̃dm ea,ꝙ habẽtur in c.licèt.de regu. si recedit necessario tunc solus vsusfructus bonorum detur sc̃do monasterio donec viuit etiã talis monachus, proprietate manẽte apud primũ monasteriũ, eo aũt mortuo extinguitur vsusfructus, vt sicut dictũ est non sit onerosus sec̃ũdo monasterio dum viuit.& sic potest intelligi,quod habetur.xvj.q.vj.cognouimus. iuncta glo.& ca.de lapsis. & xxvij.q.j.si quis rapuerit.vbi etiam de hoc in glos. quid si propter delictũ monachus expellitur de monasterio,& tẽdat in aliud monasteriũ arctius, &c.bñ facit,quod legit,& no.ĩ.de rla.c.fi. ¶ Si vero voluntario,licèt recederet s̃m formã.c.licet.de rla. tunc s̃m eũ transeũt bona in sec̃ũdũ monasterium, ẽt quò ad proprietatẽ,quia sec̃ũdũ eum bona intelligunt tradita sub cõditione, si remanserit, in primo monasterio ad instar dotis datæ marito. C.de rei vxo.act.l.vna.§. cũ aũt. & de dote post diuor.restitu.in c.nuper. Refert tamẽ Petrus de Perusio qui dicit, ꝙ bona remanẽt primo monasterio per.c.statutũ.xviij.q.j. sed certè sc̃dm eum illud.c.intelligitur de acquisitis postq̃ fuit monach⁹ primi monasterij,& anteq̃ recederet, ꝙ talia recta via trãseunt in monasterium.s̃.de ꝓbat. in ꝑsentia.cum ibi not. & ĩ.de priuileg.cũ olim. sed illa,q̃ prius habebat non sic cõsolidãtur monasterio, sed in vim consequẽtiæ ad personã. & ideo transeũt cum persona.& h.d.sentire Hosti.& Io.An.sed certè in monacho nõ videtur hoc dicere:imo Hosti.& Io. An.hic, & ipse Hosti.in summa huius titu.§.fi.circa fi.simplr dicunt, quod secundũ monasterium solum habebit bñficium vsusfructus, nec distinguunt, an voluntariè,an necessariè trãsiuerit. & idẽ ẽt vr̃ velle Spe.in titu.de statu mo.§.j.versic.vj.& ista opinio ur̃ uerior de iure, quia non ur̃ bñ iure ꝓbari distinctio do.Flo.si autẽ expresse ꝯtulit bona primo monasterio.tũc dicit Mar.de Silli.& Cy.post eũ ĩ auth.ingressi.C.de sac.san.ecc.distinguẽdũ,an ꝯtulerit illa ĩ ipsa p̃ria ꝓfessiõe:an uero postea q̃ facta fuerit ꝓfessio.tñ sc̃dm d.Flo.uerius ur̃,ꝙ ut ꝓfessio aliq̃d opet̃,remaneãt bona p̃rio monasterio, q̃a tũc non possunt dici tunc translata in consequentiã personæ. & hoc dicit tenere Spe.in d.tit.de sta.mo.uer.vj.& ver.xliiij.dicit tñ Spe.in d.uer.vj.ꝙ si secundũ monasteriũ egeat cõmoditate habẽdi vsumfructũ,restituent̃ ad vitã monachi.ar.d.c.de lapsis.ꝙ dicit esse notãdum.dicit tñ, ꝙ ur̃ ultimum dictum potius procedere de æquitate,q̃ de rigore iuris,q̃a uidet̃ imputãdũ secundo monasterio,qđ eũ recipit. Refert tñ,ꝙ Bal.in dict.auth. ingressi.improbat p̃missam distinctionẽ, an expresse ꝯtulerit,an tacitè,ex eo,q̃a expressio eorum,q̃ tacitè insunt non immutat dispositionẽ.l.iij.ff.de leg.j.& s̃. de ele.significasti.cum ibi no.sed certè sc̃dm eum ratio Bal.posset ꝓcedere,si primo ꝓfessionẽ fecit eo,ꝙ ꝯtulit, sed hoc casu nõ loq̃t̃ distinctio.s̃.facta:sed qñ ecõuerso primo ꝯtulit bona,deinde fecit ꝓfessionẽ. ¶ Tu potes dicere,ꝙ non est fiẽda dr̃ia,an primo cõferant̃ bona ante ꝓfessionẽ,uel postea: sed an exp̃ssio fiat eo modo quo inerat,uel non: nã si exprimat̃ per dictionẽ,cũ dicit̃ fieri expresse accessoriè prout inerat cum dictio cum,cõiungat accessoriè,vt s̃.dixi,& notat̃ ẽt in l.si cui.ff.de fun.instru.Vnde nõ erit dr̃ia, an dicatur offero me cũ meis, vel ẽt si dicat̃ cũ meis offero me.sed si fieret expressio ꝑ copulatiuã, q̃a illa ꝯtingit principaliter: vt s̃.tetigi: benè vr̃ fieri exp̃ssio aliter q̃ insit: q̃a exprimit̃ principaliter, ꝙ tacitè accessoriæ inerat. facit,qđ habet̃ in l.iij.C.si reus, vel accusa.mor.fuc.& sic aliud est dicere offero me, & mea: licèt post professionẽ, seu oblationẽ exprimat̃, ꝙ aliud dicere nõ vr̃,offero me cũ meis: q̃a isto casu vltimo,cũ exp̃ssio fiat accessoria ꝑ dictionẽ cũ, & sic illo modo quo inerat nihil operat̃. Tamen aduerte, q̃a vt dicit Io.And.& Host.hic,& etiã Spe.in d.versi. vj.non est dr̃ia,an expresse cõferant̃ bona,an tacitè. ¶ Sed simpliciter dicunt, ꝙ vbi monachus de vno monasterio transit ad aliud, remanent bona quò ad proprietatem primo monasterio, sed quò ad vsumfructũ spectabũt ad s̃m monasteriũ vsq; ad vitã monachi.ꝑ ea,q̃ habent̃ ex illo.c.de lapsis. & c.placuerit.& istud videret̃ tutius, ex quò Io.Ant.& Host.vident̃ hoc velle, nec obst.qđ not.in Spe.in pręalleg. ti.de sta.mona.versi.xliiij.vbi Spe.vr̃ facere differentiam inter expressam collationem bonorũ,& tacitã. ¶ Nã ibi loquitur Spe. quando ingressus monasterij nõ tenet, vt q̃a ingreditur quis vxore sua ꝯdicente, vel nõ cõsentiente tũc non tenet ingressus, & potest repeti per vxorem s̃m ea,q̃ habentur.ĩ.de cõuer.cõiug.in c.cũ sis. vñ tunc benè nõ est differẽtia,an tacitè veniat translatio bonorũ in ꝯñiam ingressus.nam sicut tũc nõ tenet principale. ita,nec accessoriũ. de fi.instr.īter dilectos. sed vbi essent bona expresse collata intellige ꝑ dictionem &,tunc,videtur, ꝙ teneat oblatio bonorum,licèt non teneat ingressus,ex quò æquè principaliter facta est.& hoc etiam, qđ voluit Spe.in d.versi.xliiij. & facit ẽt, qđ no.gl.in auth.ingressi.tñ,vt superius tetigi vr̃,qđ etiã tunc nõ valeat oblatio,si putaret ingressum tenere,q̃ re vera nõ tenet per.l.si pater.& l.nec apud.C.de hæredi.insti. & ar.a simili.sed dictũ Spe.posset ꝓcedere,qñ sciuisset ingressum nõ tenere. vt ẽt tãgit Io.And.in addi.sup d.ver.xliiij. ¶ An aũt ĩ dubio p̃sumat̃ scire,vel ignorare,vr̃ dicẽdũ,ꝙ si erat iurisperitus p̃sumat̃ scire.ar. l.ij.§.seruis.ff.de origin.iur. secus si erat artifex, seu rusticus: q̃a nõ esset verisimile,quod voluisset donare monasterio si ĩgressus sciret ingressum nõ tenere: & sic, qđ hẽret remanere in seculo.l. cũ de indebito.ff.de proba.Et ex p̃dictis resumẽdo succinctè haberi põt, qñ quis ingreditur monasteriũ si exeat, an possit bona recuperare. nã videt̃ cõsiderandũ, ꝙ aut

non facit professionem,aut facit. Primo casu,aut nõ confert bona expresse,aut confert.& hoc scđo casu, aut confert cõtemplatione ingressus:aut sine contẽplatione ingressus,& potest dici fieri cõtemplatione ingressus,si fuit tpe ingressus, vel per tps nõ magnũ ante,& quid iuris in dictis casibus patere põt ex pdictis. Scđo casu,quãdo profitetur, aut nõ tenet pfessio,aut tenet,primo casu,aut nõ fit expressa collatio bonorũ,aut fit: & si fit,& non tenet pfessio si fiat eo modo quo inerat per diuisionẽ, cum est perinde acsi nõ esset facta.¶Si vero fiat expressio p dictionem,& tũc,aut putauit ingressum tenere,aut sciuit,aut dubitauit,& qd iuris patere põt ex supius dictis, & hoc, qñ collatio fit ꝯtemplatione ingressus,ꝙ qñ fieri psumatur,patet ex supradictis.Secundo casu,qñ professio tenet,aut recedit ab illo monasterio illicitè, aut licitè: & si licitè,aut transeũdo ad ecclesiã curatã,aut ad aliud monasteriũ. & si ad aliud monasteriũ,tũc licèt d.Flo.distinguat, an expresse bona fuerũt collata,an tacitè: & si tacitè, an necessario ingredit̃ aliud monasteriũ:an vero volũtariè: tamen,vt dixi vr̃ dicta distinctio nõ procedere inter tacitã collationẽ,& expressam. & p hoc etiã,qđ stat rõ etiã in expressa,ne sit onerosus scđo monasterio, nec vr̃ ẽt fieri differẽtia,an necessario,an voluntariè recedat, ex quo trãsit iuris autoritate,non est imputãdũ scđo monasterio si eũ recipit.ar.l.gracchus. C.ad le.Iul.de adul.& hoc in trãseunte ad monasteriũ. In transeunte ad ecclesiam secularem considera, ꝙ aut nõ contulit bona expresse,aut ꝯtulit expresse: si nõ ꝯtulit expresse, dicit Io.Andr.ꝙ nõ videt qũo tacitè sequant̃,ex quò transit ad ecclesiã secularẽ,& sic põt habere,& tenere bona.vñ dicit,ꝙ nõ videt,ꝙ possint bona transire, nisi de facto.dicit,qđ Io.Cal.putat, qa de facto portat secũ,& miscet cũ bonis ecclĩæ.do.An.hic vr̃ velle, ꝙ tacitè possit transire si fortè statutũ, vel cõsuetudo ecclesiæ id habeat,qđ intelligat̃ tacitè sequi.Host.in summa eo.ti.§.fi.circa fi.dicit,ꝙ põt tacitè dici trãsire,qñ quis fit ꝯuersus ecclesiæ secularis.& hoc casu, qñ tacitè transeunt bona,vr̃ qđ ipso recedente de ecclesia debeant bona sequi eum.& hoc vr̃ clarũ,si licitè recedit per hoc.c.& s̃.de renun.ex trãsmissa. quæ in hoc in casu possunt intelligi ſm Hostiẽ.in sum.in palle.§.fi.Sed vbi licitè nõ recederet esset magis dubiũ. & uideret̃ posse dici,ꝙ si tacitè sequant̃ solũ de facto:qa portauit,ꝙ secum remanserit in dñio. & sic uideret̃ posse illa uẽdicare,& de ipsis testari. p id,ꝙ habet̃.j̃.de test.in c.in officijs. & c.j.si autẽ tacitè fuerint collata p modum quem dixi per do.Ant.uel per modum,quem dixi post do.Anto.uideret̃,ꝙ ex quò illicitè recessit nõ possit recuperare:qa uidet̃ ius fuisse acquisitum ipsi ecclesiæ. & iõ,ex quò illicitè recedit nõ ur̃ præiudicare ecclesiæ,quo in hoc nõ cõsentit.arg.l.fi.ff.de pac.si autẽ bona cõtulit expresse tũc si illicitè recedit nõ videtur posse recuperare. per id, qđ tangitur hic in prima solutione. Si autẽ recedit licitè cum iudicis,uel iuris autoritate:& tunc,aut non dedit cõtẽplatione ingressus ipsius ecclesiæ:& tũc vr̃ ꝙ nõ recuperet si simpliciter licitè sine aliqua ꝯditione dedit. C.de donat.quæ sub mo.l.perfecta. & j.de condi.app.uerũ. Aut dedit contẽplatione ingressus, ꝙ psumit̃ tpe ingressus datũ, uel ẽt paruũ añ spatiũ dedit p ea q̃.s̃.dixi. & tũc Io.An.& Host.& do.Pet. & d.An.dicũt, ꝙ de rigore nõ põt recuperare,sed de æquitate canonica recuperet si indigeat.& sic intelligunt istud.c.& prælleg.c.transmissa.arg.eorũ q̃ habent̃.xvij.q.iij.c.fi.secus si esset diues.p id,quod hr̃. xvij.q.iiij.sunt q̃ opes.vñ scđm Host.in summa ĩ loco palle.in tribus casibus põt pcedere hoc capitulũ. Vnus est,qñ tacitè bona sunt ecclesię collata. Scđus est,qñ licèt expsse sint collata ẽ pauper. Tertius est, qñ clerici ecclesię volũt sibi facere grãm,vt hic ẽt tetigit gl.¶Sed aduerte,qa iste text.& in c.ex trãsmissa.simplr̃ vr̃ velle, ꝙ restituant̃ bona collata ecclesiæ per secularẽ clericũ,nec distinguit, an indigeat, vel nõ. & sic videretur dicendũ,ꝙ saltẽ de æquitate debeãt restitui,ex quò recedit iuris autoritate. & istud etiã videt̃ velle hic do.Flo. qñ essent collata contemplatione ingressus.sed vbi nõ essent collata cõtẽplatione ingressus:tũc possit pcedere distinctio,an sit diues,vel pauper. & hæc opin.vr̃ mihi magis de mente iuris.& p hoc sic expedita ista materia.¶†Aduerte tñ,qa tetigit hic.do.Flo.quid si aliquis non est pfessus: sed tm̃ oblatus monasterio, quid iuris in tali casu.Refert Bald.tenere in auth.ingressi. qđ si totaliter renũtiauit seculo æqparat̃ professo. p id, ꝙ not. xxvij.q.j.c.vt lex.sed hoc scđm eũ non procedit,nisi qñ se trãstulit in totum certo recepto habitu differẽte ab habitu seculari. per id,qđ habetur in c.pe.j.de priui.Sed certè si renuntiat seculo,videtur facere pfessionem in effectu,vt voluit glos.in d.c.vt lex.& sic non videtur bene procedere,&c.

11 (margin, beside "te iuris.& p hoc sic expedita ista materia.¶†Aduer-")

SVMMARIVM.

1 *Clericus in sacris fornicator sub colore matrimonij per ipsum contracti est suspensus ipso iure ab officio.*
2 *Et talis suspensus ex commissione fornicationis non restituitur, nisi secum dispensetur.*
3 *Suspensio ab officio priuat quem executione, & non habitu.*
4 *Nuptiarum nomine aliquando comprehenditur matrimonium.*
5 *Sacerdos non potest contrahere matrimonium.*
6 *Matrimonium non potest de iure ciuili esse inter seruũ, & seruam, secus de iure canonico.*
7 *Filij nati ex matrimonio cõtracto per sacerdotem erũt serui ecclesiæ.*

Anè sacerdos. Peracta pœnitẽtia Episcopi dispensant cum sacerdotibus,q de facto ꝯxerunt matrimoniũ. h.d.& non diuidit̃. ¶†Not.ex tex.j.ꝙ si cle-
1 ricus in sacris fornicatur sub colore matrimonij per ipsum contracti, est suspensus ipso iure ab officio. Nam text.hic dicit,quòd poterit per Episcopum restitui,& sic præsupponit, quòd iã erat suspensus.argu.c.ad dissoluendum.j̃.de despon.im-
2 pube.& ff.de verb.obliga.l.decem. ¶†Item no.ꝙ talis suspẽsus ex cõmissione fornicationis nõ restituit̃, nisi secum dispẽsetur.& sic videtur hic casus p dicto Inno.s̃.dicto tit.j.c.sicut inquantum. dicit:qđ clericus notorius fornicator,licèt desistat a peccato:tamẽ non poterit in suo officio ministrare, nisi dispẽset̃. ¶Sed posses dicere,ꝙ hic loquitur, quando est notorius fornicator contrahendo matrimonium existens in sacris, quo casu simpliciter videt̃ ab officio suspensus per istum tex.ideo requiritur dispẽsatio,secus quando esset notorius fornicarius tenendo concubinam: quia tunc videtur suspensus donec pœnituerit.s̃.ti.j.c.fi.& lxxxj.di.c.si q̃s.& facit,qđ dixi in d.c.sicut.¶In occulto aũt fornicario clarũ est,qđ nõ reqrat̃ dispẽsatio.p ea,q̃ hñr in c.ex tenore.& c.fi.đ
3 tẽp.or.¶Itẽ no.effectũ,† suspẽsionis ab offõ. qa priuat quẽ executione. & sic nõ vr̃ priuare habitu.& iõ p dispẽsationẽ integrat̃ ad solã executionẽ q̃ pdiderat. ¶Itẽ no.ꝙ demũ post lõgã pęnitẽtiã vr̃ posse dispẽsari,lõga aũt vr̃ eẽ p spatiũ decẽnij.l.fi.C.de pscr. lon.tẽp.scđm doct.qđ hoc est arbitrariũ,qa ẽt in minori tpe poterit p istũ dispensare scđm notata.s̃.de
4 tẽp.or.c.ex tenore.¶Itẽ potes notare,† ꝙ appellatione nu-

ne nuptiarũ interdũ cõprehendit̃ matrimonium. facit,qđ hr̃ in l.nuptias.ff. de reg.iur. & in l.j.ff.de ritu nup.Interdum aũt cõprehendit̃ festiuitas,q̃ fit tẽpore nuptiarũ.facit,ꝙ hr̃ in l.sancimus.C.de nup.¶Itẽ
5 no.ꝙ † sacerdos nõ põt ꝯhere matrimoniũ.& hoc iõ quia constitutus in sacris non põt illud ꝯhere.s̃.eod. c.j.& in c.j.de voto.in vj.¶Vltimo not.ꝙ mr̃imoniũ ꝯctum per sacerdotem non debet dici mr̃imonium: sed potius cõtuberniũ.de quo in gl.j.¶Itẽ põt notare casum in quo Episcopus potest dispensare.de mul
6 tis alijs hr̃ ꝑ Inn.s̃.de tẽpo.or.c.ex tenore.¶†In glo. j.ibi:inter seruos propriè.Et sic vult gl.ꝙ inter seruũ, & seruam nõ posset esse matrimonium,sed cõtubernium. qđ est verũ de iure ciuili,secus de iure canonico:vt ꝓbatur in c.j.j̃. de coniu.seruo.qđ præualet iuri ciuili,q̃a in materia matrimonij ius ciuile si discrepet a iure canonico debet seruari ius canonicum.instit.de gradibus.vt probat̃ in §.fina. cum ibi nota per
7 glo.& in l.j.per glo.C.de secun.nup.¶†In ea.glos.in fi.ibi dicit̃, ꝙ filij nati ex tali matrimonio contracto per sacerdotem erunt serui ecclesiæ.dicit tñ, ꝙ ecclesia non est vsa tali iure.& sic videtur velle,ꝙ de consuetudine non efficiantur serui ecclesiastici.¶ In gl. ij.in fi.sed aduerte,q̃a videtur,ꝙ Episcopus non possit dispensare,cuius contrarium hic dicitur ex eo, q̃a sacerdotes isti solennizauerunt votum per acceptionem sacri ordinis.xxxij.di. in c.feriatim. & de voto. c.j.in vj. & sic videt̃ magis peccare q̃ adulteri.xxvij. q.j.c.proposito.& sic videt̃, ꝙ Episcopi nõ possint dispensare,q̃a super maioribus de adulterio nõ dispẽsant.de iudi.at si clerici.& potest dici ſm doc. ꝙ non dispẽsant Episcopi in maioribus de adulterio regulariter,vt in ꝯrio.fallit, q̃n eis expresse hoc ꝑmittitur, & ita loquitur hic,vel põt dici,ꝙ certo respectu tales dicuntur magis peccare,quia videlicet cadũt a maiori bono.nã sunt tres gradus, videlicet virginũ,ꝯtinentium,& coniugatorũ.Adulteri aũt cadũt a tertio gradu,& sic ab inferiore.sed prædicti sacerdotes cadunt a scđo. Alio aũt respectu põt dici,qđ minus peccẽt: q̃a ꝑ adulterium offenditur Deus,& ẽt ꝓximus,sed per mr̃imonium.de quo hic Deus solus offendebat̃. & ideo ius voluit,quòd possit Episcopus dispensare.

SVMMARIVM.

1 *Clerici in minoribus constituti possunt cõtrahere matrimonium etiam si sint beneficiat.*
2 *Clerico coniugato non debet beneficium conferri, & quare.& nu.5.*
3 *Venire contra factum propriũ non licet propria autoritate. & nu.6.*
4 *Clericus potest esse actiuus, & contemplatiuus diuerso tempore.*
7 *Episcopus qui scienter promouit indignũ, vel irregularem, an possit eum accusare.*
8 *Inquirere, an possit promotor contra eum quem scienter promouit.*
9 *Excipiens non videtur fateri.*
10 *Beneficium conferens coniugato est ipso iure priuatus potestate conferendi.*

a Diuersis fallatijs. Clerici[a] q̃ in minoribus beneficiati matrimoniũ contraxerũt,beneficijs priuantur appelatione remota.h.d. Et in primo narrat factum.Secundo illud improbat.secunda ibi:cum ergo. Et duas rationes reddens illud per diœcesanum corrigi mandat.vnum ca
1 sum excipit.ibi:nisi fortè.¶Not.j.ꝙ † clerici possunt contrahere matrimonium etiam si habeant ecclesiastica beneficia,quod verum,quando sunt in minoribus ordinibus constituti. secus si in sacris.s̃.eod.c.j. ¶No.tamen,quod non possunt tunc retinere beneficia ecclesiastica. ¶Item not.illud vulgatum cythara cum psalterio male concordat.de quorum. verborũ. intellectu tangit̃ in gl.j.& super ea dicetur.¶Et not. ſm vnum intellectũ dictorũ verborũ,ꝙ vita actiua,& laicalis,non videtur posse concordare cũ vita contẽplatiua,& clericali, q̃a non bene potest q̃s faciliter seruire Deo,& mundo.Do.An. hic tñ simpl̃r intelligebat,ꝙ vita actiua, & contemplatiua adinuicem repugnant.Sed istud non est simpliciter verũ: vt patet ex his,q̃ habentur in c.nisi cum pridẽ in ver.nec putes.s̃.de renun.in vlti.col.& facit,qđ dicitur super gl. j.¶Item no.ꝙ vir cogitare habet qũo placeat vxori, & eꝯ.nam socij dicunt̃ diuinę, & humanę domus.l. fi.ff.de ritu.nup.¶Item no. ꝙ ꝯiugatus non bene p̃t cõmode cogitare quæ Dei sunt cũ plenã non videat̃ hẽre potestatẽ.¶Item no.illud vulgatũ, ꝙ pluribus,
2 &c.de quo in gl. ij. ¶Item no.duas † causas propter quas clerico coniugato nõ debet beneficiũ conferri, Prima est,quia non põt bene libere beneficio deseruire.Secundo,q̃a ex collatione facta talibus,sępe eõtingit substantias bñficiorũ dilapidari.facit,quod hr̃. xxviij.di.syracusane.Itẽ no.ꝙ valere põt collatio bñficij facta coniugato de mero iuris rigore,tamen nõ tenet irreuocabiliter quin debeat,& possit priuari.de quo dicet̃.j̃.eod.c.Ioannes.& aliquid.j̃.eod.c.prox.
3 ¶†Itẽ no.ꝙ contra factum ꝓpriũ,licèt maleficiũ ipse qui fecit scienter nõ põt ꝓpria autoritate venire,nec illud reuocare,sed dẽt per superiorẽ reuocari.¶Item no.ꝙ scienter gerens actum in quo potest dispensari non vr̃ dispensare: qđ patet tũc etiã superior nõ posset conuenire cuius ꝯtrariũ hic dicit̃,de quo,& qualiter hoc sit intelligendũ no.ꝑ gl.& Io.An.j̃. de schisma.c.ij.& ẽt ꝑ In. & Io.An.s̃.de fi.p̃sby.c.veniẽs.& facit,ꝙ no.di.j.c. q̃ in aliquo. Imprimit̃ tamẽ ex tali actu quidã color tenẽdi ꝑ respectũ ad ipsum conferẽtem, cõtra quẽ venire non põt ꝓpria autoritate ipse
b conferens:vt hic patet.¶In gl.j.in fi.[b] Vel potes dice
4 re ſm Io.An.ꝙ † clericus potest esse actiuus,& cõtẽplatiuus diuerso tñ t̃pe.nam vno t̃pe potest vacare contemplationi,& circa diuina, alio t̃pe poterit esse actiuus, vacando circa gubernationẽ bonorũ t̃paliũ ecclesiæ.& ita potest intelligi.c.nisi cũ pridem. & secũdũ hoc dũ gl.dicit,ꝙ nõ põt esse q̃s simul actiuus, & contẽplatiuus,intellige eodẽ t̃pe. gl.tñ fortè intellexit,ꝙ non potest esse quis actiuus vacando circa vitã secularẽ,& contemplatiuus vacãdo circa vitã spiritualẽ,& clericalẽ. Quare aũt per cytharam vita actiua,& laicalis designatur.dicit Io.An.ꝙ ideo ꝑ cytharã talis vita designatur: q̃a cythara est instrumentum habens multas chordas,q̃bus tactis sonus reddit̃ valde clamorosus,& cytharista etiã pulsans semper psallit,& est in continuo motu:& similiter vita actiua,& & laicalis multis occupationibus,& motibus est dedicata: & ideo ꝑ cytharã designat̃. Psalteriũ vero est instr̃m planũ,triangulare,sonũ habens exilẽ: & iõ ꝑ illud vita cõtẽplatiua, & clericalis designat̃. vñ dici p̃t, ꝙ in clerico ad Dei seruitiũ deputato cythara cũ psalterio põt concordare:nam si clericus bene loquatur psallendo,& cãtando in diuinis officijs, & bene operetur circa t̃palia gubernãdo:tunc potest dici, ꝙ in eo cythara bene ꝯcordat cũ psalterio. Nam in eo, tunc viget vita actiua,& ẽt cõtemplatiua,qđ esse potest diuerso t̃pe.vt s̃.tetigi. Si aũt clericus solũmodo bñ loq̃tur deseruiendo in diuinis: sed nõ operet̃ circa gubernationẽ rerũ ecclesiasticarũ: tũc potest dici, qđ talis clericus est psalteriũ sine cythara.Si autẽ eꝯ bñ operet̃ gubernando rem ecclesię,sed taceat:& sic nõ loquat̃ deseruiẽdo in Diuinis, tũc est cythara,sine psalterio. Sed vbi bñ operat̃ circa res ecclesiæ: & ẽt bñ loquit̃ deseruiendo in diuinis:tunc vtriq; bene concor-

[a] Clerici. Cõcor. do. Ab.in summatiõe huius ca.

[b] In gl. j. in fi. Super hac gl.si q̃ris vtrũ clericꝰ coniugatus possit licitè beneficiũ ecclesiasticũ obtinere vide dist. do. Henr.Boy. in prin.huius.c.

ꝯcordat in tali clerico.facit,q̄d hr̄.xi.di. multi sacerdotes. Sed in clerico ꝯiugato prædicta malè concordãt,q.a non decet, ꝗ cum clericis cantet diuina officia ꝑꝑ immũditiã, nec operatᷣ ẽt ad vtilitatẽ ecclie̾, ſed ꝓpriã:& iõ in eo vtrũq; malè concordãt.¶†Sed
5 aduerte,q.a cõtra ꝑdicta facit,q.a videtur, ꝗ clericus coniugatus poſſit habere beneficium.per ea, q̃ hñr. xxxij.di.ſi qui vero.& xij.q.j.in c.quia tua.& facit,ꝗ hr̄.j̄.c.Ioannes.Io.And.hic ponit multas ſolutiones, quas dicit eſſe ſimul cõiungendas,vnde potes cõcludere,ꝗ aut quærit, an clericus cõiugatus de iure cõi poteſt habere bñficium,& eſt dicendũ,ꝗ nõ: & ideo ſi ſibi cõferatᷣ,collatio nõ tenet. per id,q̄d hic habetᷣ & s̄.eo.in c.j.Aut q̃ritᷣ nunquid ex diſpenſatione poſ ſet habere bñficium,& tunc cõclude,q̄d,ſi quæritur de maioribus bñficijs, puta,de bñficijs curatis , vel dignitatibus,aut ꝑſonatibus. & tunc inferior a Papa non põt diſpenſare, vt clericus cõiugatus habeat tale beneficiũ.facit,q̄d hr̄ in c.de multa.j̄.de præben. Aut quæritur de alijs inferioribus bñficijs:& tunc,ſi eſſet bigamus inferior a Papa non haberet poteſtatẽ diſpenſandi.s̄.de biga.c.j.& ij. Si aũt nõ ſit bigamus, tunc ſi vacat circa ſecularia, vel non defert habitũ,& tonſurã,tũc non poteſt diſpenſare inferior a Papa.facit,ꝗ hr̄.j̄.eo.Ioannes.& c.ex parte. Si aũt non gerat negotia ſecularia,& fert habitũ,& tonſurã tunc ſi vtilitas eccleſiæ hoc ſuadeat, poterit Eps cũ tali clerico coniugato habente vnicam,& virginẽ in ſimplici bñficio diſpẽſare.& ſic poſſet intelligi,q̄d habetᷣ in dubijs cõtrarijs . An aũt eo caſu quo Eps põt diſpẽſare intelligatᷣ in dubio diſpenſare.tangetᷣ.j̄.ſuper glo.in verbo ſcienter.in fi.Sed aduerte,q.a vr̄, qñ ſciẽter cõtulit:ex quõ habebat diſpenſandi poteſtatẽ,q̄d in dubio dicatᷣ diſpenſaſſe.per ea, quæ hñr in l.quidã cõſulebat.ff.de re iudi.Inn.hic vr̄ fateri ꝯ̄rium.& ſic, ꝗ in dubio ſcienter cõferens dicatᷣ diſpenſare. Sed tũc ob.q.a etiam ſuperior nõ haberet reuocare,cuius cõtrariũ hic dr̄.vñ ipſe idẽ Inno.in c.veniẽs. de fi.ꝑſby. videtᷣ tenere ꝯ̄riũ , videlicet,q̄d ſcienter cõferens nõ dicatᷣ diſpenſare.& illud tenet Hoſt.nõ obſt.l.quidã cõſulebãt.q.a loq̄tᷣ in Principe,q. eſt ſupra ius,& nõ ligatur legibus.facit,q̄d hr̄.j̄.de conceſ.præben.ꝓpoſuit.& C.de legi.l.digna vox. ſecus in inferiore, qui ligatᷣ legibus,& debet ſeruare ordinẽ iuris. facit,q̄d habetᷣ de off.Arch.in c.ſi.& ideo, vt intelligatur tacitè diſpẽſare nõ ſufficit,q̄d ſcienter faciat actũ:ſed requirit etiã,q̄d cauſa diſpenſandi ſubſit, & ꝗ ꝑmiſſa cauſæ cognitione ſuper cauſã diſpẽſandi faciat actũ: nam tũc bene videbitᷣ tacitè diſpenſare.per id,q̄d legitur,& no.in c.ij.j̄. de ſchiſma.vbi peɼ Ioã. An.& in prællegg.c.veniens.Non obſt. q̄d exprimat verbum diſpenſo.licèt aliqui hoc dicant per ea,quę notantur in d.c.ij.per Io.And. Et ꝑ prædicta poteſt dici,q̄d in caſu iſto, licèt ſcienter cõtulerit non fuit inducta diſpenſatio:q.a non ſuberat fortè cauſa diſpẽſandi , vel non ꝑmiſit cauſæ cognitionẽ.Et nõ dicas,ex quõ nõ inducitur diſpẽſatio quare ipſe idẽ non admittitᷣ ad reuocandum.poteſt dici,quod licèt de mero iure nõ teneat collatio. tñ donec fuerit reuocatum bñficiũ , vr̄ recipiens tenere bñficium ſine peccato.poterit tñ reuocari per ſuperiorẽ,vt hic dicit,facit,q̄d hr̄ in cape.s̄.de ſupplen.negli.præla.vñ videtur velle Inn.q̄d vbi põt q.s diſpenſare: licèt nõ ſubſit cauſa diſpẽſandi,vel nõ ꝑmittat cauſæ cognitionem:tñ ex quõ facit ex certa ſcientia,licèt non interueniat diſpẽſatio valida,& irreuocabilis. tamen imprimitᷣ q.dã color tenendi,quẽ nõ poteſt caſſare ille,q. cõtulit,licèt in veritate nõ interueniat diſpẽſatio. ſecus ẽt vbi nõ poſſet diſpenſare,& reſpectu talis coloris põt ſaluari,q̄d dixit Inn.hic,q̄d intelligitᷣ diſpẽſare, licèt re vera nõ inducatᷣ diſpẽſatio,ſi non pręmiſit cauſæ cognitionẽ. & idẽ dicit do.Ant.ſi cauſa diſpenſandi non ſuberat. nam tunc etiam imprimit colorẽ tenẽdi. & ex hoc dicit,ꝗ licèt decretũ ex falſa cauſa interpoſitũ ſit nullũ:tñ vr̄ dari interim colorẽ tenendi donec ceſſetur : & interim tenens põt dici iuſtę tenere , ſm̄ q̄d dicit eſſe menti tenendũ.¶Illud tamen dictũ non eſt ſine dubitatione:& videtur intelligendũ, qñ tenens eſſet in errore facti,vel ſaltem in errore iuris,de quo appa ret,cũ error iuris etiã cauſet bonam fidẽ quõ ad fructus.iuxta no.in l.ſi fur.§.ſi.ff.de vſucap.& facit , q̄d cõſueuit dici in c. ſi diligenti.& c.fin.s̄.de præſcript. Do.vero Flo.hic dicit , ꝗ Eps q. contulit a deo nõ ꝑt reuocare,q.a collatio nõ eſt ex toto nulla ſm̄ eũ:quia ẽt irregularis ſi ſibi confertᷣ beneficium de quo mero rigore eſt capax donec reuocetᷣ per id,q̄d no.Inn. j̄.de cõceſ.præbẽ.c.cũ noſtris.Et ideo ſaltẽ quõ ad ipſum cõferentẽ vr̄ tenere collatio. ideo non dẽt poſſe ꝯuenire per ea,quæ habentᷣ in l.per fundũ.ff. de ſer. ruſti.prædi.Et no.q̄d vr̄ do.Flo.velle, ꝗ hæc collatio mero iure tenuit,licèt imprimatᷣ quidã color tenendi.per id,q̄d.s̄.dixi hoc vr̄ pendere a dubio. An collatio facta irregulari de mero iure teneat: de quo dicetᷣ in prælle. c.cum iuris.¶In glo.ij. Pe.ibi:volens ꝯdicere auditur.& poteſt eſſe ſm̄ Io.mo.in ti.de ꝑbẽ. in vj.q.a prælatus,ſeu rector eccleſiæ non eſt dñs,ſed ꝓcurator.j̄.de dona.c.ij.vñ nõ cenſetᷣ habere mandatũ ad male alienandum,ſed bene ad ea,quę tendunt ad vtilitatẽ eccleſiæ : & ideo ipſe idem admittitur ad reuocãdũ,q̄d intellige,niſi ipſe eſſet remotus ab officio.per id,q̄d habetᷣ.xij.q.ij.c.monemus.& per id, ꝗ
6 j̄.tangit gl.in fi.¶†In ea.glo.in fi.etiam vult Lau.q̄d vbi factum non tenet ex eo,q.a reprobatur a iure:q̄d tunc ipſe idem qui fecit poteſt reuocare, niſi in pœnã interdicatᷣ ſibi reuocatio . & ſic vr̄ intelligere iſtũ tex.¶Sed dñs Flo.dicit,ꝗ nõ bñ apparet,q̄d hic Papa interdixerit iſti reuocationẽ : ſed potius vr̄ loq. lr̄a ius cõe ponẽdo.videtᷣ ẽt,q̄d nomina dimittantur,qñ fuiſſet diſpẽſatũ per habẽtẽ poteſtatẽ. vt in c.veniẽs. Item ẽt non admittitur, quando eſſet remotus ab adminiſtratione.per d.c.monemus. & ſic vr̄ velle Laurẽ.ꝗ vbi factũ reprobatᷣ a iure,ipſe idẽ admittitᷣ ad reuocandum.fallit in caſibus aliquibus de quibus.s̄.dixit.Sed d.Flo.dicit,ꝗ videtur ecõtra dãdã eſſe regulam,videlicet, ꝗ q.s nõ admittatᷣ ſi velit venire cõtra factũ ſuum,niſi in caſibus,in quibus ſibi reperitᷣ a iure ꝑmiſſum.& iſtud voluit gl.in c.pęnitentes.lv.diſ. & de materia remittitᷣ ad no.in c.noſti.s̄.de ele. & j̄. de rebus eccle.nõ alie.c.ſi q.s ꝑſbyterorum. & ibi tãgetᷣ ẽt de mã do.Anto.hic q̃tum ad ꝓpoſitũ ꝯcludit, ꝗ aut q.s vult venire ꝯ̄ factum ſuum inq̃tum tenet,& cõtracta eſt obligatio,& dicẽdũ eſt,ꝗ non põt.ꝑ ea, q̃ hñr in l.ꝑ fundũ.allega.in glo. & j̄.cõmoda.c.j.& ff.cõmoda.l.in cõmodato.§.ſicut.Aut q̃ritᷣ, an liceat venire cõtra factũ ſuũ inq̃tũ nõ tenet, ſeu illegitimè fit:& tunc , aut volens reuocare eſt priuatus adminiſtratione,& nõ ꝑt,vt in d.c.monemus.allega.in glo. Aut nõ eſt priuatus adminiſtratione: & tũc,ſi tale ſit factũ in quo non ꝑt diſpenſare põt venire ꝯtra factũ ſuũ.d.c.ſi q.s ꝑſbyterorũ.& s̄.de fi.ꝑſby.ca.pe.& vlt. Si vero eſt tale factum in quo põt diſpenſare , & tũc ſi legitimè diſpẽſauit.& hoc conſtat nõ poterit ipſemet,nec alius contrauenire.s̄.de fi.presby.c.veniẽs. cum ibi no.& j̄.de ſchiſma.c.ij.cũ ibi no. dicetᷣ ẽt tacitè diſpẽſare, ſi ſubſiſtente cauſa diſpenſandi,& pręmiſſa cãæ cognitione ſciẽter facit actũ.ꝑ ea,q̃ hñr in d.c.ij.

d.c.ij.de schisma.per gl.& Io.An.& per Inn. & p Io.
An.in præal.c.veniens.ideo tūc nō poterit venire cō
tra ēt alius. Si vero est tale factū in quo poterit dispē
sare:tñ nō dispensauit expressè,nec pmissa causæ co-
gnitione,nec suberat causa fortè dispēsandi. & tūc si
sciēter fecit dicit Inn.hic,ꝙ ex quò erat casus in quo
poterat dispēsare,qđ vř dispēsasse per istūtext.& per
alle.c.veniens.dicit tñ,ꝙ ex quò tūc p cāa cognitio-
nē fecit alius superior, vł successor poterit venire cō
tra:sed ipse nō p istū tex.& per alleg.c.veniens. & fa
cit,qđ no.in li.dist.& liiij.di.si seruus.& j.de sta.mo.
cū ad monasteriū.super vlti.gl.¶Sed aduerte,licèt d.
Ant.hic trāseat in hac parte,tñ quatenus Inn.dicit,ꝙ
scienter fecit non pmissa causæ cognitione vł dispē-
sare.dēt intelligi sane q̄tum ad hoc,q̄a imprimit qui
dā color tenendi donec reuocet,quē tñ colorem nō
pōt tūc reuocare ipse idē,ex quò scienter fecit tñ re
vera nō vř inducta dispensatio,ex quò fecit acti non
pmissa causæ cognitione:per id,qđ superius dixi, &
hoc modo vř in effectu intelligere finaliter do.Ant.
hic dictum Inn.facit, qđ dixi sup gl.in verbo sciēter.
a & de materia ēt per Bar.in l.post mortē a.ff.de adop.
& tangit ēt hic do.Pe. recitando in effectu dictū Bar.
ibi.& de materia dicetur in præalle.c.si quis psbyte-
7 rorū.¶Ex pdictis patet,& pōt inferri,an si † Eps pro
mouit scienter indignū, vel irregularē,an possit eum
accusare.dicit Innoc.ꝙ nō:ex quò semel approbauit
eius mores.ar.l.miles.ff.de adul. poterit tñ denūtia-
re eum per.c.quemadmodū.§.fi. de iureiurā.necob.
prædictis.c.cū ignorans.j.de preben.q̄a ibi electores
elegerunt hñtem vnā ecclesiam incompassibilem cū
alia,& dimitteret primā: & iō si non dimittit pñt re-
8 cedere ab electione.An aūt possit pmotor † inquire-
re cōtra ipsum, quem scienter pmouit.ɔcludit Inn.
ꝙ si sciuit delictū illius , vel irregularitatem , vel il-
lud erat notoriū poterit repelli p exceptionem , di-
cendo non pōt cōtra me inquirere: q̄a ita hæri. sicut
hodie sciuisti impedimentū.ar.huius tex.in iij.q.vij.
c.iudicet . Si aūt promotor dicat se ignorasse,& non
sit notoriū,nō vř pmotus admittendus ad pbādum
exceptionem pdictā, q̄a illā non vř posse pponere ,
nisi confiteatur crimen , & in cōfitentem nullæ sunt
partes iudicis,nisi cōdemnādo.l.pinde.ff.ad le.Aq-
liā.Alij tñ dicunt,ꝙ est admittenda exceptio fm Inn.
qđ non placet Inn.sed ɔtra Hostien.facit,ꝙ habetur
de testi.c.j.in vj.& per ibi no.Tenet hic d.Ant. scđm
9 opi.tum,† q̄a excipiens non vř fateri.de reg.iur.in c.
exceptionem.li.vj.tum ēt quia poterit cōditionaliter
pponere,dicēdo dico,ꝙ non sum irregularis,vel cri-
minosus, sed si essem tu hoc sciuisti tpe pmotionis.
facit,qđ habetur in l.si filiū.C.de lib.cau.Qñq; autē
debeat pponi exceptio,dic,ꝙ in principio iudicij,q̄a
est dilatoria.p ea, quæ notantur in c.exceptionē. de
excep.Nec ob.de fil.presby.c.veniens.vbi sunt ppo
sita ēt post finitū iudicium.q̄a ibi loqtur fm Inn. qñ
quis fuit spoliatus ordine iudiciali nō seruato,& sic
nō habuit facultatem pponendi dilatoriā añ spolia-
tionē:ideo postea admittitur.facit,ꝙ no.gl.j.in ca.ex
conquestione.de resti.spo.Interdū autē dubitatur:an
ille qui promouit indignum potest venire ɔtra factū
suum de cā cognoscenda.ɔcludit Inn.ꝙ sic.q̄a impu
tet sibi accusator qui accusat eum coram tali iudice.
pmotus aūt accusatus non pōt recusare , ex quò per
eū fuit promotus.dicit tñ Inn. ꝙ si sit iustus iudex se
metipsum recusabit alteri cām cōmittendo.p l.præ-
tor.ff.de iurisd.om.iudi.& iiij.q.vij.iudicet.vbi autē
idem ipse psequeretur in causa,potest vt iudex pnū
tiare cōtra id,quod fecit,vt collator,seu pmotor per
id,quod not.in c.literas.s̄.de præsum.per do.¶Inter
dum autē q̄s vult venire ɔ factum suū excipiēdo : &
tunc de hoc recurrendum est ad ea,quæ habentur.s̄.
de æta.& quali.in c.accepimus.& sic ex prædictis pa
tet: an quis potest venire contra factum suum,accu-
sando,inquirendo, vel denuntiando,vel de causa co
gnoscendo,vel ēt excipiēdo.¶In gl.fi.in fi.No.bene
gl.quæ vult , quod pœna priuationis. de qua in c.cū
in cūctis.hēt locū ēt in alijs,q̄ in expssis.de quo ibi p
Io.An.& d.Flo.eo.ti.p inquisitionē.¶Communiter
tñ tenetur cōtrarium, q̄a pœnæ non sunt extenden-
dæ.per ea,quæ habentur de reg.iur.otia.lib.vj. & qđ
ibi notat in mercurialibus.& no.etiā, q̄a gl.hic vult
10 ꝙ †cōferens beneficiū coniugato sit ipso iure priua
tus potestate conferendi. Sed istud non est verū tenē
do,ꝙ proximè dixi,videlicet,ꝙ dispositio.c. cū in cū-
ctis. non extendit ad alios casus q̄ ibi expressos . &
istud tenet hic do.Flo. ꝙ nō sit priuatus ipso iure po
testate cōferendi cōferēs beneficium cōiugato: licèt
aliqui teneāt ɔrium fm eū per c.p literas.s̄. de testi.
non facit p eis scđm eū,q̄a ibi loquit de eligenti-
bus bigamū,nec apparet,ꝙ scienter elegerint,ꝙ requi-
rir ad incurrendam pœnam.d.c.cū in cūctis. & sic
non probat.& ideo tenet,ꝙ s̄.dixi.ꝙ cōferens beneficium coniugato non sit priuatus ipso iure.Imo.
fendi,cū hoc non reperiat expressu-

a § l. rep... addi.j.il lius.l.

S V M M A R I V M.

1 Confirmare electionem qui habet, ad eum spectat inquirere de forma electionis, & idoneitate person[æ].
2 Græci non admiserunt votum castitatis.
3 Lex præcepti non ligat, quando transit in visum certè regionis.
4 Græci non peccant, licèt non acceperint votum castitatis.
5 Lex præcepti, an tollatur per non vsum.
6 Consuetudo, & ritus loci, an habeat ligare certū genus personarum venientium ad locum habens diuersam consuetudinem.
7 Græcus, & græca si reperirentur apud latinos, an possent contrahere matrimonium, si græcus esset in sacris.
8 Dispensare potest Papa ex causa cum existente in sacris, vt contrahat matrimonium, etiam si ex voto teneatur ad continentiam.
9 Græci in sacris existentes possunt vti matrimonio contracto in minoribus non nen possunt existentes in sacris contrahere matrimonium.
10 Iurisditio etiā voluntaria concessa per inferiorem a Principe nō potest exercere extra territorium concedentis.
11 Consuetudo si in loco, ꝙ testamentum coram duobus testibus valeat venetijs, an venetus extra territorium poterit cum duobus testibus testari.
12 Statutum si dicat ꝙ filiusfa. possit testari, an possit testari extra territorium statuen.
13 Sententia in vno loco non mandatur executioni in alio.
14 Consuetudo loci vt primogenitus succedit, an trahatur ad forensem.

Vm olim. Græc⁹ in sacerdotio genitus ex mr̄imonio promoueť licitè inter latinos si scandalū nō assiſit.h.d.Et ē cōis diuisio , ɔsultatio,& rñsio.scđa ibi:nsigit.¶In tex.ibi:monite,sup.ad dubitandum,an deberes confirmare electionē, & pro-
1 pter hoc nos cōsuluisti.¶†No.ex litera primo, ꝙ ad superiorem ad quem spectat cōfirmare electionē,spectat inquirere de forma electionis , & de idoneitate
2 psonæ.facit,qđ hř.s̄.de elec.c.nihil est.¶† Itē not.ꝙ ecclesia orientalis,seu græcorū non admisit votū castitatis: & ideo græci ɔtrahere possunt in minoribus ordinibus,& etiā retento mr̄imonio pmoueri ad sacros ordines , & vti etiā possunt mr̄imonio ɔcto etiā post promotionem ad sacros ordines.¶Et ex pdictis
3 no.ꝙ † lex pcepti non ligat , qñ transit in vsum certe regionis.& sic non est ɔfirmata fm vsum quò ad illā regionem.

regionem.facit,qđ habetur.iiij.di.in §.leges. glos.tñ
4 xx.di.in c.de libellis.dicit, qđ ideo † græci non pec-
cant,licèt non acceperint votũ castitatis, q.a Papa eo
rũ vsum nõ approbauit.¶ An aũt : aliàs † lex pcepti
5 tollatur p non vsum, seu impediat,recurre ad not.p
gl.s̃.de treu.& pace.c.j.& ibi ẽt dixi.¶Itẽ no.qđ na-
tus in sacerdotio ex matrimonio apud græcos censet
legitimus, licèt apud latinos natus in sacerdotio cẽ-
seat illegitimus.¶Itẽ no. ꝙ ex mr̃imonio in sacerdo
tio apud græcos nedũ apud ipsos græcos reputat ha-
bilis,& legitimus, sed etiã apud latinos,etiam si ha-
beat pmoueri.Et ex hoc no. ꝙ in põderanda habili-
tate, vel inhabilitate personarũ ad actum electionis
attendit ritus,& cõsuetudo loci pmoti, & nõ ritus ,
seu cõsuetudo loci,ad quẽ pmouetur , nisi exprese
cõsuetudo aliud habeat.¶Et ex prædictis no.ꝙ alàs
ineligibilis põt fieri eligibilis ex consuetudine , vel
ratione scandali euitandi.facit,ꝙ tangit gl.fi. ¶ Item
ẽt potes notare,ꝙ cõsuetudo,& ritus loci nõ vr̃ liga-
re certum genus personarũ venientiũ ad locũ,habẽs
diuersam cõsuetudinẽ, nisi expresse aliud disponat,
& sic vr̃,ꝙ si forenses veniãt, vt certũ genus persona
bus,quò ad actus inter se gerendos non ligent riti
presse cõsuetudinibus loci ad quẽ veniunt , nisi ex
esse cõtra ea,quæ [illegible] sonatur. & sic transit do.Anto. qđ v
de sum.tri.¶Sed pos [illegible] no.in l.j.C.de emã.lib.& in l.j.C
lẽnitate actus celebrandi dicere,qđ illa loquunt in s
loquit,qñ agit de executione in loco vbi est forẽ. sed le
loco , quo casu tenet cũ licitè fuerit celebrat^9 actus celebrati in a
mittente , & trahit secũ legitimã executionẽ quo iup
aliũ locum,facit,qđ hr̃ in l.ex ea.ff.de postu.Et ad
nimirũ si græcus qui accepit vxorẽ in græcia, & po
motus est ad sacros , veniat ad partes latinas cũ fo-
re poterit vti mr̃imonio, & censebit filius legit mo
& habilis,nisi consuetudo aliud hẽat.facit,qđ us,
7 post gl.¶†An aũt si græcus,& græca reperirer dicet
latinos,an possent ꝯtrahere matrimoniũ , & apud
est, qđ sic,si esset in minoribus:tñ ex quò a arum
nos nõ pmoueret ad sacros ordines, nisi v d lati-
tinentiã. ar.eorũ,q̃ hñr.xxxj.di.c.Nicena. ẽret cõ
& c.qm̃ . An aũt græcus q ꝯtraxit in mino aliter.
moniũ possit sine licentia suæ vxoris pmo us mr̃i-
cros ordines.dicit gl.ꝙ nõ in c.qm̃.præall ri ad sa-
Ex eo, q.a agi vr̃ de præiudicio ipsius mulieris.nam si xxxj.dist.
pmoueret ipsa cõsentiente compelleret continere
post mortem ipsius græci clerici: vel sacerdotis.Itẽ ẽt
q.a tpe vitæ dẽt abstinere ab vxore sua, q hẽt mini-
strare diuina.facit,ꝙ hr̃.xxxiij.q.iiij.ca.ꝙ ss.¶In gl.
ꝯtinentiæ. ibi:iure ignarus. p ista dña ĩter peritũ in
iure,& ignarum.facit,ꝙ no.gl.in l.j.s̃.d vsur.tñ cõi-
ter non tenet hæc differentia,q.a cũ cõstitutio ecclĩę
sit notoria,non est licitũ allegare ignorãtiã.de re.iu.
in reg.ignorantia.li.vj.facit etiã, qđ h̃.s̃.de postu.c.
8 j.¶†In ea.gl.in fi.cõclude, ꝙ ex cã Ppa põt dispen-
sare cũ existente in sacris , vt contrahat mr̃imonium
ẽt si ex voto teneẽ ad cõtinẽtiã , nõ solũ ex ꝯstitutio-
ne ecclesiæ. p ea , q̃ notant per Io And.& Inn.j̃. de
sta.mo.cũ ad monasteriũ.circa fi. sed causa nõ subsi-
stente vr̃ , ꝙ nõ põt dispensare saltem quò ad forum
conscientię,si interuenit votũ.per ea,q̃ hñr,& no.per
gl.in c.nõ est.j̃.de voto.& facit ẽt, ꝙ dixi.s̃. de renũ.
in c.cũ inter.vbi aũt ex sola cõstitutione ecclĩæ quis
teneret ad ꝯtinentiã vr̃ clarũ, ꝙ posset dispẽsari. per
ea,q̃ hñr.j̃.de conces.præben.c.proposuit. & facit,ꝙ
no.p glo.in c.de illo.xxxiij.di.Et no.ꝙ licèt † Græci
in sacris existentes possint vti mr̃imonio cõtracto in
minoribus,non tñ possunt existentes in sacris ꝯhere

mr̃imoniũ.per ea,q̃ hñr in iuribus alleg.in prin.glo.
¶In gl.fi.Solue,ꝙ ibi cõsuetudo erat ꝯ bonũ obediẽ
tiæ,& cõtra Apostolum.xxxj.q.j.ca.j.ibi reprobat q̃
rõ hic cessat.¶Aduerte tñ,q.a inq̃tum gl.dicit hic,ꝙ
cõsuetudo est q̃ facit quẽ ineligibilẽ. Inn.super u b.
s̃.de cõsuetu.dicit,ꝙ potius scandalum , q̃. ꝯsuetudo
facit istũ eligibilẽ.& silr̃ dicit, ꝙ in c.nos cõsuetudi-
nẽ.xij.di.fuit facta dispẽsatio potius pter scandalũ,
quã pptr cõsuetudinẽ.facit,ꝙ habet.s̃.de tem.ord.
c.cũ s̃m.¶Itẽ ex glo. inq̃tũ dixi in notabilibus,ꝙ ad
ponderãdũ habilitatẽ psonæ cõsiderandã esse cõsue
tudinẽ loci psonæ potius,q̃. cõsuetudinẽ patriæ, qua
q.s mont inducitur ad qõnem per do.Pet.hic: ꝙ ille
q̃. constituit notarius a Ducali dñio Venetorũ possit
etiã intrumenta cõficere ẽt in alia patria: sed cõiter
tenetr contrariũ:q.a † iurisditio ẽt voluntaria cõces 10
sa per inferiorẽ a Principe,non pt exercere extra ter-
ritoriũ concedentis.l.j.ff.de offi. proconsu. & lega.
& ibi p Bar.fatet.tñ, ꝙ instrumenta cõfecta in terri-
torio Venetorũ p talẽ notariũ faciunt fidẽ vbiq; etiã
extra territoriũ:vt etiam voluit Bar.in loco pallег.&
Spec in ti.de instr.edi.§.restat.ver. ꝙ de his. Et ad istũ
tex.patebit rñsio ex.j̃.dicẽdis.¶ Inducit etiã [a] ad qõ-
nem.si † cõsuetudo sit in loco, ꝙ testamẽtum coram 11
duobus testibus valeat,vt ẽ Venetijs: an Venetus ex
territoriũ poterit cum duobus testibus testari, & con
cludit,ꝙ nõ:q.a dẽt inspici locus in quo fit actus quò
ad d^9 solẽnitatẽ.l.si fundus.ff.de euic. & l.ij. C.quẽ
admodũ testa.aperiant.dicit,ꝙ testamẽtũ factũ in Ve
netijs etiã habebit effectũ quò ad bona alibi sita per
id,qđ s̃.in simili dixi.¶†Tangit ẽt, ꝙ si statutum di- 12
cat,ꝙ filiusfa.possit testari:an poterit testari extra ter
ritoriũ statuentis.& cõcludit ꝙ non:per id, ꝙ dixi in
j.q.& plus dicit hoc casu, ꝙ si faciat testamentũ in lo
co statuentis non trahet ad bona alibi sita:q.a tale sta
tutũ concernit psonã quæ non potest habilitari,nisi
quò ad res subiectas statuenti.nec obst. qđ dixi.s̃.de
testamento facto corã duobus testibus: q.a ibi agitur
de solennitate respiciente actũ fiendũ,quæ seruanda
est s̃m cõsuetudinẽ loci in quo fit actus: ideo tunc ta
lis actus sortitur effectũ vbique.Sed hic agit de habi
litando psonã,quæ non põt habilitari quò ad res nõ
subiectas statuenti.Non ob. etiã , qđ dixi de notario
a domino ducali creato: quia notarius non habet di-
sponere circa actũ faciendũ:sed potius adhibet ad so
lennitatem actus vti facilius possit probari.¶Itẽ non
13 ob.ꝙ † snĩa lata in vno loco non mandetur executio
ni in alio loco. de foro cõpe.c.Romana.§.cõtrahen-
tes.li.vj.& s̃.de foro compe.postulasti. q.a illa est fun
data super iure, qđ respicit tres vbicunq; existẽtes fa
cit,qđ habet in l.fi.C. de præscri.lon.tem. Et pdicta
etiã tenuit Bart.in d.l.j.C. de sum.trini.¶Sed vr̃ ob-
stare fortiter iste text. vbi agit de habilitate personæ.
& tamen intelligitur habilitata etiam quò ad alium
locũ:nisi expresse consuetudo aliud disponat.dicit ẽt
do.Pe.ꝙ istud contingit,q.a Papa approbat morẽ gre
corũ quò ad ipsum mr̃imoniũ:& cõsequenter ẽt quò
ad beneficia intelligitur approbasse.Et q.a Papa vni-
uersalẽ iurisditionẽ habet in toto orbe.ix.q.iij.c. cũ-
cta per mundum.& c.p principales. ideo etiam quò
ad beneficia intelligitur vbiq; habilitare. tamen di-
cit sub dubio fortè.ꝙ secus videtur quò ad bona tem
poralia.& ideo dicit,ꝙ si Græcus haberet bona tem-
poralia in Italia,& ẽt cõsanguineos,ꝙ fortè filius na
tus in sacerdotio ex isto Græco , seu mr̃imonio p eũ
contracto in minoribus nõ cẽsebitur legitimus quò
ad bona existentia in Italia , cum apud Italicos nati
in sacerdotio cẽseantur illegitimi: vt habetur in §.fi.
in auth.

[a] Inducit etiã.de hac q̃ōne vide per modernissimũ.d. Ia.de may. in l. cũctos populos.in vij.colũ. in meo Iaso. iij. q. prin. C. de sum. trini.& fin. catho.

in auth.quibus mo.natu.effi.sui.¶ Sed certè istud dictum non vr̄ verū, quia ex quò matrimonium censetur legitimū,& de iure est approbatum,sequit̄ in cōsequentiam , ꝙ natus ex tali matrimonio erit legitimus simpl̄r. & ideo tanquam legitimè debebit posse succedere in bonis vbicunq; sitis: q̄a de iure legitimi filij admittunt̄ ad successionē parentū.in auth.in successione.C.de suis , & legi.hic ergo surgit habilitas a iure cōi,seu a iure approbato ꝑ Papam,qui habet potestatē vbiq;, & ideo nimirū si censet̄ esse habilis vbique.secus est , qn̄ persona habilitatur ab inferiori a
14 Papa,vel Principe.per ea,quæ superius dixi.¶†Tangit etiam hic de consuetudine quæ habet̄ in aliquibus partibus, ꝙ primogenitus succedit,an trahat̄ ad forensem existentem in loco.i. nunq̄d talis cōsuetudo trahat̄ ad bona alibi sita,& cōcludit, ꝙ si consuetudo,vel statutū habeat,ꝙ res morientis deueniāt in primo gradu,seu in primogenitū, tunc si forensis ibi moriatur relictis rebus aliquibus,& filijs habebit locū in talibus rebus:quia statutū dirigit̄ ad res q̄ sunt subiectæ statuenti.secus si diceret,qđ primogenitus succedat,q̄a tunc non comprehenderet̄ forensis, q̄a non est subiectus statuenti.Concludit ēt,ꝙ tale statutum non trahet̄ ad bona sita in alia ꝓuincia: q̄a non potest habilitare ꝑsonam,nisi sit sibi subiecta,& quò ad sibi subiecta,vt superius est dictū.de materia bene ponitur per Bar.in d.l.j.C.de summa trinitate.

SVMMARIVM.

1 *Clericus coniugatus non per omnia gaudet priuilegio clericali etiam si deferat tonsuram.*
2 *Clericus coniugatus potest interdum habere beneficiū. & numero.9.*
3 *Clericus coniugatus non debet compelli ad ferendum tonsuram , nisi teneat beneficiū,vel si vult gaudere priuilegio clericali.& nume.7. & 10.& 26.*
4 *Priuilegia clericorum quæ sint.*
5 *Clericus coniugatus cum vnica , & virgine habet priuilegium canonis si quis suadente, & priuilegiū,fori scilicet,ꝙ in criminali non cōueniatur,nisi coram iudice ecclesiastico.*
6 *Clericus coniugatus etiam tonsuratus si exercet negotia secularia non debet gaudere priuilegio.*
8 *Clericus incedens in habitu,& tonsura,si immisceat se negotijs secularibus etiam post trinam monitionem retinet priuilegium canonis,si quia suadente.*
11 *Clericus coniugatus quare perdat priuilegium quò ad bona,& nō concubinarius clericus.*
12 *Consuetudo, an possit esse super non delatione clericaturæ. & nu.16.*
13 *Acta gesta inter agentem ad priuationem beneficij contra Titium ex eo, quia dicebat Titium contraxisse cum berta si sentētia sit lata pro ipso agente , an talia acta habeant proficere ipsi berte, si petit ipsum in virum.*
14 *Accolitatus ordinem recipiens credens eum sacrum, an possit contrahere matrimonium,si credat se teneri ad continentiam.*
15 *Credens religionem quam profitetur esse approbatam cum non sit,nō solennizat votum religionis.*
17 *Clericus coniugatus qui aliquo tempore incedit in tonsura, & alio dimittit habitum,& tonsuram postea reassumit , an gaudebit priuilegio clericali pro eo tempore quo reassumit.*
18 *Clericus coniugatus non bigamus incedens in habitu, & tonsura , an possit esse officialis,vel vicarius Episcopi,vel ipsius delegatus in causa spirituali.*
19 *Matrimonium,an propter clericatum impediatur.*
20 *Clericus depositus ab officio non eximitur a voto continentiæ,& dēt clericaliter viuere.*
21 *Degradatus actualiter non debet matrimoniū contrahere , quia retinet characterem.*
22 *ordinatus in adulta ætate,an possit contrahere matrimonium.*
23 *Coniugatus si sine licentia cōiugis ordinetur ad sacros, an vxore mortua poterit contrahere matrimonium,& si contrahat,an tenebit.*
24 *Clericus,an contrahendo matrimonium perdat beneficium.*
25 *Clericus si contrahat matrimonium, an perdat priuilegium clericale.*

a IOannes. Clericus[a] coniugatus non beneficiatus non compellitur portare tōsuram.h.d. Et in prima generalis quæstio. In secunda Papæ diffinitio. secunda ibi : quoniā.Primo facit duo: quia primo narrat factum,& sui causam . Secundo ex illa exprimit duas causas grauis grauaminis , quarum prima ibi : ex qua. secunda ibi:cum de consuetudine . Secunda principalis potest subdiuidi , quia primo ponit duas causas diffinitionis.secundo diffinit.tertio diffinitiuū moderatur. quarto causam reddit.secunda ibi mādamus.tertia ibi:dummodo.quarta ibi:quia.¶Nota.ex tex.primo, ꝙ præcauendum est ne interueniat scandalum inter virum,& vxorem.facit.s̄. de exces. prælа.in c.quā sit graue.¶Item not. ꝙ verisimiliter vxor scandalizatur, si videat vitam viri tendere ad vitam ,
1 & habitum clericalem.¶†Item no.ꝙ clericus † cōiugatus etiam si ferat tonsuram non per omnia gaudet priuilegio clericali,de quo dicendum, vt communiter,& hodie habetur in ca.j.s̄.eo.in vj.& tangit ēt hic
2 gl.¶†Item not.clericum cōiugatum posse interdum habere beneficium ecclesiasticum,de quo infra tāgetur.& dictum fuit.s̄.eo.diuersis fallacijs. De beneficio aūt seculari sicut ex feudo non videtur dubium quin potest hodie habere,quia etiam laici possunt.s̄.
3 de præscri.ad audientiā.¶†Item no.clericum coniugatum non esse compellendum ad ferendum tonsuram,nisi in casu in quo teneat beneficium,vel si vult gaudere priuilegio clericali quò ad ea, quæ habētur in c.vno.s̄.e.in vj.facit,qđ hr̄,vt dictum fuit.s̄.de vita & ho.cle.c.clericus.¶ Itē no. ꝙ de facto negatiuo vr̄ posse esse consuetudinem,de quo hic tangit Io. An. ¶Item no.ꝙ opprobrium est clero si miscēs se negotijs secularibus deferat tonsuram, vel habitum ecclesiasticū,& sic no. ꝙ actus etiā vnius clerici tm̄ redundare potest in vituperiū totius cleri. Silr̄ ēt si aliquid patit̄ clericus,vr̄ pati totus clerus, ꝙ habet̄.s̄. de renū.in c.ꝓ supplicationē.& xciij.dist.ī c.diaconi.¶In gl.j.ibi.& C.de Epi.& cle.l.ij.Aduerte, quia glo.hic vr̄ velle, ꝙ clericus coniugatus portans tonsuram nedū retineat priuilegiū canonis,si quis suadēte. sed ēt priuilegium de quo loquit̄.l.ij.C.de Epi.& cle. Sed certè quò ad hoc ſm priuilegiū gl.infra in ver. q̄d er
4 go dicit ꝯtrariū,& melius,vt infra patebit.¶ † In ea. gl.in fi.sunt enim multa priuilegia clericorū.nā ꝑcipue sunt tria,vnum videlicet canonis si q̄s suadēte . quia percutiēs clericū ipso iure est excōicatus, & nō potest regulariter absolui,nisi a Papa. Aliud priuilegium est fori,videlicet,ꝙ nō potest cōueniri,nisi coram iudice ecclesiastico,& non coram laico.s̄.de foro compe.si diligenti.Aliud est, qđ non debeat vexari in aliq̄bus exactionibus in ꝑsona,vel rebus , & sic vt prestet operas,vel soluat aliquas collectas,de quo in l.ij.C.de Epi.& cle.& s̄.de vita,& hone.cle.c.vlt. Et aduerte,q̄a vult gl.in effectu,qđ clericus coniugatus tonsuratus,seu incedens in habitu, & tonsura. si habet spem redeundi ad clericatum, vt quia contraxit cū vnica , & virgine, & sic non incurrit bigamiā, talis retinet priuilegiū canonis si quis suadente. sed non retinet tertium priuilegium.¶ An autē retineat secundum gl.non clare decidit,sed fortè voluit , qđ non perdat,sed retineat , ex quò solum dixit de tertio,qđ illud perdit.Et istud est hodie approbatum,si conueniatur ex crimine ciuiliter,vel criminaliter,secus si pro mera ciuili causa conueniatur : q̄a solum quò ad duo coniugatus clericus habens vnicam , & virginem retinet priuilegium clericale.s. quo ad priuilegium

a Clericus. Idem summat hic o: Ab.nec verbo, nec sensu deuians a do.Io.

uilegium canonis,si quis suadente. & quò ad priuilegiũ fori si cõueniatẽ ex crimine ciuiliter,vel crĩaliter-sed quò ad alia cẽsetur tanq̃ laicus, vt est expressum in c.vnico.de clericis coniugatis.in vj. & hoc procedit,qñ incedit in habitu,& tonsura copulatiuè, & iõ si incederet sine habitu,vel tõsura,vel in habitu, sed non in tonsura,vel eõ, non gauderet aliquo priuilegio,q̃a copulatiuè vt dixi req̃rit, ꝙ incedat in habitu,& tonsura,vt d.c.isto.Et ad veritatẽ copulatiuè requiritẽ vtriusq; cõcursus.l.si hȩredi plures.ff.de condi.insti.& l.si is qui ducenta.§.vtrum.ff.de reb.du.& hoc etiã expresse tenuit.d.Flo.in repetitione.c.perpẽdimus.đ sen.exc.in vltima opinione ad fi.antepe.q̃õnis.¶ Sed iuxta p̃dicta potest esse dubiũ,quid si clericus ꝯiugatus incedit in habitu,& tõsura,sed immiscẽat se negotijs secularibus, & tũc gaudebit priuilegijs de q̃bus.s̃. Si eñ non exercet negotia secularia clarũ est,ꝙ sic ꝑ dictum.c.vnicũ.Sed vbi exercet põt esse dubiũ:q̃a vr̃,ꝙ ẽt tunc retineat ꝑ dictũ.c.vnicũ, inquantũ simpliciter dr̃, ꝙ clericus cõiugatus incedẽs in habitu, & tonsura habet priuilegia,de quibus ibi: & sic cũ indistinctè loquatẽ,ita indistinctè debet intelligi,arg.q̃a circa.de priuile.& l.de ꝑtio.ff.de publicanis.¶In ꝯtrariũ facit gl.ista,nã dicit, ꝙ clericus cõiugatus ẽt tonsuratus si exercet negotia secularia non põt gaudere priuilegio.¶Posses tñ dicere, ꝙ gl. vr̃ se restrinxisse ad tertiũ priuilegiũ,dũ dicit,de quo loquitẽ ista decretalis attenis his, quæ superius dixerat in ver.q̃d ergo. tñ ꝑ ista ꝑte,ꝙ tunc non habeat ista priuilegia bene facit iste tex.ꝙ qñ clericus immiscet se negotijs secularibus cũ tõsura, ꝙ istud tendit in obbrobriũ cleri,& sic vr̃,ꝙ non est decens nec conueniens,ꝙ tunc hẽat priuilegiñ.ar.xj.q.iij.priuilegij. Nã nõ est decens, ꝙ quis vtatẽ priuilegio legis si delinq̃t in illa.j̃.de vsur.q̃a frustra.& ff.de mino.l.auxilium.§.in delictis. non reperio tactam istã q̃stionẽ ꝑ doc.Tamen ista pars videreẽ de iure verior attenta ratione istius tex.circa fin.q̃đ tene mẽti ꝑ limitatione dicti.c.vnici.licèt doc.non tangũt, & ꝑpter hoc non videẽ sine dubitatione.¶Itẽ aduerte,q̃a si quæritẽ,qñ ꝑdit priuilegiũ clericale potes cõcludere,ꝙ aut facit actũ cõtrariũ oĩno ipsi clericatui, vt q̃a est clericus in minoribus q̃ cõtrahit cũ vidua, & tunc clarũ est, ꝙ ꝑdit.de bigamis.c.j.lib.vj.¶Itẽ si faciat aliud mr̃imoniũ,vel ꝯctũ,vt q̃a cõmittat homicidiũ, vel aliud delictũ,ex quò incurrat irregularitatẽ ipse clericus in minoribus.facit,q̃đ hr̃ in c.j.j̃.de apost.¶ Interdũ nõ facit actũ oĩno contrariũ,& tũc,aut est clericus cõiugat⁹, aut nõ cõiugat⁹ si est clericus cõiugatus cũ vnica,& virgine,& tunc si nõ defert habitũ, & tonsurã, vel solũ vnũ ex illis,& tũc ꝑdit oẽ priuilegium, quãdiu sic incedit.d.c.vnico a contrario sensu.j̃.eo.in vj. ¶Si aũt incedit in habitu, & tonsura,& tunc si non immiscet se negotijs secularibus gaudet priuilegio clericali quò ad duo, de q̃bus.s̃.dixi, & de q̃bus in d.c.unico.& non quò ad aliud. si autẽ se ĩmisceat negotijs secularibus, tũc si exerceret artẽ buffonis, uel hystrionis non gauderet si ꝑ annum exercuisset, uel si añ monitus ter nõ destitisset.in c.unico.de uita,& & ho.cle.in vj. Si uero exerceret exercitium tabernarij,uel macellatoris, tunc si ter monitus non desistit ꝑdit oẽ priuilegium saltẽ q̃diu nõ desistit in cle.j.de vita,& hone.cle.Et per hoc idẽ, & potius vr̃ dicẽdũ si alijs negotijs secularibus se immisceat gaudeat priuilegio,nisi ter monitus non desistat ꝑ ea, quæ habẽtur in d.cle.j.ar.c.trãslato.de ꝯsti.cũ similibus. & sic q̃đ dixi.s̃.si clericũ coniugatum incedẽtem in habitu,& tonsura immiscentẽ se negotijs secularibus nõ debere gaudere aliquo priuilegio dẽt intelligi,ꝙ ter monitus nõ desisteret,aliàs videẽ, ꝙ interim habeat priuilegia de quibus in d.c.vnico.¶Et ſm p̃dicta debet ẽt intelligi, & limitari actio hic posita circa finẽ tex.¶Si aũt q̃rẽ de clerico non coniugato.& tũc cõsidera,ꝙ aut defert habitũ, & tonsurã,& non se immiscet secularibus negotijs. & clarum est, ꝙ habeat priuilegia ꝯcessa clericis.aut incedit in habitu, & tõsura:sed immiscet se negocijs secularibus, & tunc si exercet artẽ buffonis, vel hystrionis,recurre ad.ca.j. de vita & hone.cle.ĩ vj. Si artẽ tabernarij,vel macellatoris,recurre ad cle.j.de vita,& hone.cle.Si aliã negotiationem,recurre ad c.vlti.s̃.de vita, & hone.cle. quia ante monitionem retinet priuilegia clericalia, sed post trinã monitionem, licèt retineat priuilegiũ canonis si quis suadente.nõ retinet saltẽ tertiũ priuilegiũ,vt patet ex d.c.vltimo. retinet tñ priuilegiũ canonis,ex quò incedit in habitu clericali,& tonsura, vt ibi dictũ fuit.Interdũ aũt incedit sine habitu, & tõsura, & tunc,aut ĩmiscet se negotijs secularibus, aut delictis,& enormitatibus, aut neutri p̃dictorũ se immiscet,sed solũ incedit sine habitu, & tõsura.primo casu,qñ incedit sine habitu,& tõsura,& immiscet se negotijs secularibus ante monitionẽ, retinet omnia priuilegia saluo.cañ.c.j.de vita,& ho.cler. in vi.Sed post monitionẽ trinã si non desistat perdit oẽ priuilegium.j̃.de sen.exc.c.ꝯtingit.el ij.Scđo casu,qñ ĩmiscet se delictis,& enormitatibus tunc, ex quò est sine habitu, & tonsura si in illis perseuerat, & in illis depheñditur non vr̃ habere priuilegiũ.j̃. de sen.exc. c.perpẽdimus.Si aũt in illis non ꝑseuerat,vr̃, ꝙ retineat oĩa priuilegia vsq; ad trinã monitionẽ.facit,q̃đ hr̃.j̃.đ sen.exc.in ꝑsentia.& c.ti.si iudex laicus.li.vj. An aũt retineat post monitionẽ dicendũ, vt in casu sequẽti,qñ solũ incedit sine habitu,& tõsura hoc casu clarũ est,ꝙ retinet priuilegia añ monitionem.Sed dubiũ potest esse, an retineat illa post trinã monitionẽ,si nõ reassumat habitũ,& tõsurã. Et dubiũ facit, q̃đ habeẽ in c.cõtingit.el ij.đ sen.exc. vbi vr̃ lr̃a velle,ꝙ tunc demũ,qñ nihil oĩno ostendit de clerico tã respectu habitus,& tonsuræ,q̃ etiam negotiorũ secularĩũ,q̃bus se ĩmiscet,& sic videreẽ,ꝙ ex quò nõ immiscet se negotijs secularibus, licèt nõ incedat in habitu, & tonsura,non dẽat ꝑdere priuilegiũ clericale etiã post trinã monitionẽ. Sed ꝯtrũ vr̃ dicendũ,ꝙ satis dicitẽ,vt laicus incedere,& nihil ostendere de clerico,ex quò nõ portat tonsurã, nec habitũ clericalẽ. nam tunc satis põt dici,ꝙ tunc nihil de clerico ostẽdit,ex quò nõ est in habitu,& tonsura clericali,& iõ vr̃, ꝙ si post trinã monitionẽ non reassumat ꝑdat priuilegiũ clericale,saltẽ q̃diu non reassumat per id, ꝙ habeẽ in d.c.contingit.el ij.in ratione sui quę satis ẽt vr̃ in hoc locũ hẽre,& istud ẽt vr̃ tenere do.Flo.in loco p̃allegato. vbi vr̃ concludere simpliciter,ꝙ vbi nõ defert habitũ,& tonsurã si post trinã monitionẽ non reassumat perdat priuilegiũ clericale etiã quò ad canonẽ,si quis suadente. Sed hic potest esse dubiũ q̃d si incedit in habitu,& non tonsura,vel ecõuerso. An tunc perdat priuilegium saltẽ post trinã monitionẽ. d.Flo.tangit in loco prællegato.Et primo vr̃ dicere, ꝙ si incedit sine habitu clericali,tunc licèt incedat in tonsura, q̃đ idem sit dicendũ ac si incederet sine habitu,& tonsura ꝑ id,q̃đ habeẽ in c.in presentia,& in c.cum non ab hoĩe.§.fi.de sen.exc.vbi dicta iura vñr ponderare delationẽ habitus clericalis nõ dẽre omitti, tamen finaliter ur̃ residere,q̃đ in clerico coniugato non sufficeret alterum prædictorum, ut gaudeat priuilegio clericali,sed requiritẽ utrumque,ut priuilegio

legio, gaudeat de quo hř in d.c. vnico.ꝫ.e.ĭ vj.Sed in alio clerico non coniugato vř tenere, qđ sufficiat alterũ pdictorum, videlicet, ꝙ incedat in habitu clericali, vel quod incedat in tonsura, vt retineat priuilegia clericalia etiã post trinam monitionem per id, ꝙ hř in d.c.cõtingit. A contrario sensu, qa demũ post trinã monitionem vř perdere priuilegium clericale, qñ nihil oĩno ostendit de clerico:& sic a ɔtrario vř secus si aliquid ostẽdit de clerico. ar.ŝ.de his q̃ fiunt a ꝑlato. cũ Apostolica. & ff.de officio eius.l.j.§. huius rei.vř tamen, ꝙ ꝑpter contumaciã in non obediẽdo superiori, qñ non reassumit habitũ, vel nõ reassumit tõsurã possit mulctari, & etiam exigente contumacia excõicari per id, qđ habetur.ŝ.vt lite non contesta.c. qm̃.§.fi.& in c. tuæ. & hoc in clerico qui esset in sacris. Sed si esset in minoribus: quia ille põt retrocedere ab habitu clericali. si non haberet beneficiũ nõ vř posse mulctari.facit, qđ no.Inn.ŝ.de vita. & ho.cle. c.fi.& in c.j.ꝫ.de apostatis.de materia ẽt dixi in d.c. fi.per do.Flo.in d.c.perpendimus.in vltima opposi-
7 tione.¶†Et aduerte inq̃tum dixi clericũ in minoribus non esse cogendũ ad deferendũ habitũ, & tonsurã si non habet bñficiũ. Nam illud vř verũ, qñ non defert habitum, & tonsurã. & idẽ vř dicendum si nõ defert tonsurã, sed habitũ clericalem, cũ habitus clericalis etiã cõuenire possit laicis, vt voluit gl.in cle.j. ad fi.de elec. Sed si econtra defert clericalem tonsurã, sed non habitum clericalem tunc vř, qđ possit cogi, vel qđ dimittat tonsurã, vel habitũ reaccipiat clericalem, cũ ipsa tõsura ne aliàs in approbriũ cleri videaĩ portare tonsurã non deferendo habitũ clerica-
8 lem.ar.huius tex.in fi.¶† Item aduerte inquantũ dixi, qđ clericus incedens in habitu, & tonsura si ĩmisceat se negotijs secularibus ẽt post trinã monitionẽ retineat priuilegiũ canonis si quis suadente, licẽt nõ retineat priuilegiũ quò ad bona. hoc vř probari in c. fi.de vita.& hone.cle. cũ his quæ ibi dixi, & clarius per cle.j.de vita, & ho.cle.vbi expresse diciĩ, ꝙ si clerici post trinã monitionẽ non desistãt a negotijs de q̃bus ibi si sunt coniugati oĩno ꝑdunt priuilegiũ clericale hoc est tam in ꝑsona q̃ in rebus, & siue incedat in habitu, & tonsura, siue nõ, & illud importat dictio oĩno.¶Alij vero clerici perdũt solũ priuilegium quò ad bona, & hoc si incedunt in habitu, & tonsura, vt satis innuitur per id, ꝙ ibi subijcitur. nam ibi subdiĩ, & si omnino incedant, vt laici, & sine habitu, & tonsura ꝑdũt ẽt priuilegiũ quò ad ꝑsonã, ne dũ quò ad bona, vt ibi clare patet ex tex.illo.¶ Vlterius aduerte, qa Io.An.cõmentauit istã decretalẽ, & formauit
9 quatuor oppo.demum mouet questiones.¶† In prima oppositione tractat, an clericus coniugatus sit ca-
a pax bñficij, [a] & recitat opiniones, & vltimate ponit illã Egidij, qui tenuit, ꝙ non est capax, nisi ex dispensatione Papali, & istã opinionẽ tenet hic do.Flor.dicens, qđ ista est opinio ɔmunior, qđ non possit habere beneficiũ sine licentia Papæ, pro quo allegat: quia clericus ɔiugatus solũ gaudeat priuilegio clericali in duobus de q̃bus dixi, & de q̃bus hř in c. vnico.ꝫ.eo. in vj.In alijs vero cẽseĩ, vt laicus, vt ibi patet. Laicus aũt non est capax bñficij.vt ꝫ.de institu.c.ij.& sic vř, qđ clericum ɔiugatũ hẽre bñficium sit contra canones.& per hoc vř, qđ solus Papa possit dispẽsare.arg. eorũ quę hñr in c.dilectus. & ŝ.de tem.or.nec obst. ſm eum, qđ habeĩ.xxxij.dist.c. si qui.& xij.q.j.c.qa tua.qa rñdet, qđ ibi non habebat bñficium in titulũ scđm stipendiũ, qđ habere pñt sine aliqua dispensatione.facit, ꝙ notatur.ŝ.de vita & ho.cle.in c.qm̃. in gl.ij.d.Ant.hic, & ŝ.e.diuersis fallacijs.& ẽt d.Pe.nõ vř tenere hanc opinionẽ. Vnde dicunt, ꝙ clericus coniugatus nõ põt habere dignitatem, vel bñficiũ curatum, nisi ex dispensatione Papali. bñficium autẽ simplex de iure cõmuni habere nõ põt, sed ex dispensatione sic, & dicũt Epm posse dispensare per ea, q̃ habenĩ in d.c.si qui vero.& in d.c.qa tua.& hoc etiam tenet hic Abbas.& Spec.in tit. de legato.§. nunc de Epõrũ.ver.xxv. Nam etiã interdũ dispensat in retentione bñficij cũ homicida.ꝫ. de clerico pugnã.in duello.c.henricus.& cũ deposito, & ẽt interdũ cũ deposito ab officio.l.di.c.suadeat.& xxviij.dist.ꝑsbyterũ. ideo aũt potius in simplici dispensat q̃ in dignitate, vel curato: qa minus est scãdalũ in ipso simplici posset dici, ꝙ si scandalũ ĩmineret non posset Eps dispẽsare ẽt in simplici.ar. eorũ quæ hñr.ꝫ. de præbẽ.c. cũ teneamur. aliàs possit tolerari opinio Abbatis, & sequaciũ: licẽt volendo tenere opinionẽ do.Flo. posset rñderi ad c.si qui vero. & c.qa.quod ibi de mandato fuerunt tolerati, vt vř patere ex dictis.c. vel posset ẽt dici, vt ibi, ꝙ in stpẽdiũ solũ fuit id ꝑmissum prout ipse dicit, & tutius esset practicare hanc opin. quia vel siřr scandalum oriretur si per Epm dispensaret cõ coniugato in beneficio quò ad ti.ipsius beneficij. Si aũt vellet in stipendium tantum concedere nõ in tit. tũc scđm omnes potest illud fieri etiam ex sola collatione Epi sine aliqua dispẽsatione, dũmodo fiat ꝑpter vtilitatem ecclesiæ, puta ꝑpter seruitia quæ ecclesiæ. facit.pro hoc facit etiã de cõsti.cũ.M.ferrarien.vbi diciĩ, ꝙ laicus potest esse ꝓbendatus in eccłia propter
10 seruitia quæ ꝑstat eccłię, licẽt nõ sit canonicus.¶†In scđa opposi.tangit, an clericus ɔiugatus cogaĩ defer-
b re tonsuram [b] & concludit, ꝙ non per istũ tex.nec ob. qđ habeĩ.xxj.q.iij.in c.eos. quia ibi loquiĩ de clerico non coniugato ɔstituto in sacris. patet, qa loquiĩ de taxatis in clero, & sic obligatis, & astrictis ad ordinẽ clericalem.facit, ꝙ no.Io.An.in gl.in c.tua.ŝ. de apo-
11 statis.¶† In tertia aũt oppositione tractat quare cleri-
c cus cõiugatus perdit priuilegiũ [c] clericale quò ad bona, & tñ non sic clericus ɔcubinarius, vt patet ex his, quæ habentur.ŝ.ti.j.c.clericos.& c.sequẽti. cuius tñ contrarium videreĩ cum plus non dẽat habere luxuria, q̃ castitatis.in auth.de resti.& ea, quæ parit circa fi.coll.iiij.respondet, ꝙ ratio diuersitatis est, quia ex ɔiugio ipso facto renuntiauit benefioio clericali quò ad bona.ŝ.eo.diuersis fallacijs. tanq̃ per actũ cõtrariũ ipsi clericatui quæ ratio cessat in coitu cõcubinario, qa ibi non est vinculum aliquod cum concubina qđ est cum vxore:& ideo nõ sic opponitur ordini clericali.quia ibi non est aliquod vinculum indissolubile, & de facili tale vitium potest purgari. Secus in matrimonio, qđ nõ põt dissolui, nisi per mortẽ. de trãsla-
12 tione prælatorum.c.ij.¶† In quarta opposi.ẽt tractat
d an posset esse consuetudo denegatiua.[d] nã vř ꝑ istum tex.velle, qđ posset esse consuetudo super non delatione clericature. In cõtrariũ facit, ꝙ hř.ꝫ. de spõ.impu.c.ad dissoluendum.& ŝ.de elec.bonæ.el j.vbi volẽtiũ nullæ sunt causæ. Et finaliter cõcludit, qđ actus denegatiuus possit transire in præscriptionem, & cõsuetudinẽ:& ꝑ id, qđ hř de præsctiptio. attendentes. & in c.sequenti.& etiã in c.de quãta.& de electione. cũ inter vniuersas.& de præbẽ.cũ in ecclesijs.li.vj.Et de cõsuetudine in eodẽ li.Et hoc ideo, qa nulla quasi inueniĩ negatiua, q̃ nõ habeat implicitam aliq̃ affirmatiuã saltẽ intellectualiter, facit, qđ hř de renũ.su ꝑ hoc.& ff.de ꝓba.l.ij.& cõcludit etiã, qđ est dare consuetudinẽ contrariã iuri.¶Itẽ dissuetudinẽ, & tertio non vsum.& dicit, qđ si non vsus habet implicitum actũ contrarium dispositioni iuris in substantia, vel in forma

a Capax beneficij. hãc qõnem tractat hic do. Abb. in ij. co. ver. iij. arti.

b Deferre tonsurã. vide hic. do. Abb. in ij. colũ. ver.& ex his iseritur.

c Perdit priuilegiũ. Adde do. Ab. hic in j.co. ver.in gl. peima.

d Consuetudo denegatiua. Adde.d. Abb. hic in iij. co. ver.vlt. oppo.

in forma tunc tollitur dispositio iuris ꝑ talē nō vsum si deueniat ad tempus,ꝙ pscripta sit consuetudo, & sit rōnalis iuxta id,ꝙ hr̄ in ca.fi.s̄.de consuetu.Secus vbi nō vsus non habet implicitū actū ꝯrium. vnde dicit,ꝙ lex iubeat diuidi hæreditatē inter filios,æqualiter tamen consuetudo posset induci,qđ nō diuidatur,sed det̄ primogenito,& si ꝯsuetudo id seruat, potest dici,qđ est ꝯsuetudo negatiua,videlicet,qđ non diuidat̄ hæreditas inter filios , hēt tñ implicitū actū affirmatiuū . sed qñ detur primogenito similiter pōt poni exemplū in eo,ꝙ hr̄ in l.omnis.C.de ferijs. vbi lex iubet cessari a litibus tp̄e quo fuerūt vrbes regię, ꝯsuetudo aūt ꝑmittit ꝯriū,qđ non cessetur.Similiter lex ꝓhibet de causis matrimonialibus cognosci tp̄e quadragesimali.xv.q.4.placita, & tñ ꝯsuetudo ꝑmittit, similiter lex ꝑmittit hñti liberum solū ædificare vsq; ad celū ꝓut de iure in dubio est . lege altius. C. de seruituti.Et tñ interdū consuetudo ꝓhibet,& dat certā formā ędificādi.l.j.C.de ædifi.priua. Et in p̄dictis casibus patet ꝯsuetudinē esse denegatiuam , hēt tñ implicitā affirmatiuā, & qñ cōsuetudo ꝯriatur dispositioni iuris in substantia potest dici cōtraria consuetudo iuris.vbi aūt cōtrariatur in forma potest dici ꝯsuetudo . Exēplū certa fuit statuta formata ꝑ ius ciuile in alienatione rei ecclesiæ quā ꝯsuetudo nō ꝑ oīa seruauit,vt notatur in c.j.de reb.ecc.non.alie.in vj. & q̄a non vsus in casibus prædictis hēt in se implicitū contrariū vsus tollit legē,seu ius. secus si non implicitū ꝯtrariū vsum,vt si fortè domus minaret̄ ruinam,& non est p̄stita cautio dāni infecti, q̄a nō fuit petita,licèt ꝑ cētum annos,& vltra hoc euenisset nō per hoc esset sublata lex q̄ dicit debere caueri de dāno infecto si petat̄.pōt ēt poni exemplū per l. rē non nouā.§.patroni.C.de iudi.vbi dr̄, qđ aduocati debēt iurare de calūnia. Nam si nō iurāt , q̄a non fuit hoc petitū etiā ꝑ centum annos nō tolleret lex illa, & sic in sībus,& ꝑ Io.An.in c.fi.s̄.de cōsuetu. & ꝑ c.ij.s̄. quę sit lon.cōsue.& ꝑ Host.de cōsuetudine. in summa.§.fi.ver.sed nūquid.& ēt ꝑ legistas.l.de q̄bus.ff. de leg.¶Circa qōnes est aduertēdū.nā in prima tra-
13 ctat †, an acta gesta inter agentem ad priuationē bñficij ꝯtra Titiū ex eo,q̄a dicebat Titiū cōtraxisse cū Berta matrimoniū, si sn̄ia sit lata pro ipso agēte si talia acta in sn̄ia habeāt ꝓficere ipsi berte si velit Titiū petere in virū,& cōcludit , qđ non ꝑ rłam vulgatā q̄ hēt,qđ res inter alios acta non hēat alteri prodesse , vel nocere,vt hr̄ in c.dilecto. de p̄ben.cōtra , & s̄.de re iudi.c.q̄uis.& idē dicit,si ecōtra Titius ꝑ illa acta velit ꝓbare Bertā suā esse vxorē. ¶ Quid aūt si petit Bertā in vxorē,& succumbat,an eoipso sit priuatus , vel priuandus bñficio,si qđ hēat.Concludit,qđ non ex quò succūbit per ea,q̄ hñr in c.mulieri.s̄.de iureiur.Nā licitū est venire contra confessionem suā , qñ
14 est reprobata per sn̄iam,vt ibi patet.¶†In scđa q̄stione tangit,qđ si aliquis accepit accolitatus ordinē credens,qđ sit sacer ordo tñ non scit,an possit contrahere m̄rimoniū, si credit se teneri per iura ad continentiā,& cōcludit,qđ non debeat cōtrahere, ex quò vr̄ tacitè voluisse cōtinētiā,tñ si cōtrahat valebit cōtractus,q̄a licèt in aīo habuerit solennizare votum , nō tñ solennizauit,ex quò in rei veritate deficit sacer ordo cū solū solēnizetur per susceptionē sacri ordinis de voto ca.j.in vj.Et in hoc dēt attendi potius veritas
15 q̄ opinio.viij.dist.varietatē.¶† Idē vr̄ dicendū si aliquis ꝓfitetur religionem q̄ crederet esse approbatā , & nō esset, quia per hoc non solennizaret votū religionis per ea,quæ hñr in d.c. vnico,a cōtrario sensu. Si aūt quis reciperet sacrū ordinē , licèt non per hoc crederet se teneri ad cōtinentiam, tñ tenebitur cū sapientia sit ignorantia,vt notatū fuit.s̄.in ca.p̄cedenti. ¶In gl.s̄.eo.dictum.¶In tertia quæstione tangit, an
16 † si cōsuetudo loci haberet,qđ cōiugati ēt non beneficiati portent tonsurā, & tunc cōpelli poterūt deferre,& finaliter cōcludit,qđ sic per istū text.a cōtrario sensu,& qđ cōsuetudo pōt dare iurisdictionē ecclesiæ super laicis.de foro cōpe.si clericus.& quia consuetudo pōt restringere formam habitus clericalis , licèt nō pōt ex toto relaxare formā,& qualitatem habitus.facit,qđ notat̄ per Io.And.de consan. & affi.c. qđ super his.in gl. nec vr̄ irrationabilis talis cōsuetudo cū videat̄ fundata suꝑ charactere ordinis impressi. facit,qđ hr̄,& dictū fuit super rubrica.& qđ no.s̄.de
17 sacris non iterādis.suꝑ rubrica,& in c.j.¶† In quarta.q.tangit quid de clerico coniugato,qui aliquo tēpore incedit in tonsura, & aliquo tp̄e dimittit habitū,& tonsurā postea reassumit, an gaudebit priuilegio clericali ꝓ eo tēpore quo reassumit quò ad illa duo de quibus in d.c.vnico.de clericis cōiuga.in vj. nam videret̄,qđ nō: q̄a eligēdo vnā viā videt̄ in alia sibi præiudicare,potissimè cū videant̄ præiudiciales, & contrarię.de postu.pręla.c.j.in vj.& de ele.vt quis duas.eo.li.Itē,q̄a vr̄ priuari facto suo per nō delationē,& sic non vr̄ postea se posse habilitare.facit de iurepa.per tuas.In cōtrariū facit,ꝙ hr̄ in fīi.s̄.de vita & ho.cle.c.fi.& in argū.& ij.q.vj.si quis libellos. & q̄a non vr̄ absurdū,ꝙ suo facto recuperet,ex quò suo facto ꝑdidit per id,qđ habet̄.j̄.de reg.iu.c.j.de electio c.j.quia sæpe.li.vj.Et pro hac ꝑte dicit Io.And.se vidisse diffinitū Paduę:tñ,qđ doctoribus cōiter hoc nō placuit,pro ista tñ bene facit,qđ hr̄ in d.c.fi.de vita, & ho.cle. & ibi notat̄ ꝑ Inn.& ꝑ Archi.& Io.mo.c.j. j̄.eo.in vj.Et vr̄ esse casus s̄m vnū intellectū in cle. j. de vita.& ho.cle.ꝓut illa verba q̄diu pręmissis,&c.referunt̄ ad superiora, & sic etiā ad clericos cōiugatos. finaliter Io.An.dicit,qđ satis vr̄ ęquum dicere, ꝙ nō perdat priuilegiū ex dimissione habitus,& tonsuræ , nisi perseueret.allegat,ꝙ habetur de vita,& ho.cler. c.clericus.¶An tñ req̄rat̄ perseuerantia anni,an vero sufficiat vnus mēsis, vel duo,dicit qđ pōt esse dubiū,& per hoc dicit necessariā esse deliberationē , & sic clare non decidit:nec similiter dñs Pe.hic dicit attendēdū esse formā ammonitionis.q̄a si monitus est cum comminatione,qđ si non reassumit habitum ,& tonsurā ipso iure ꝑdat priuilegia , qđ tunc illa ꝑdit irrecuperabiliter,si non reassumit intra tp̄s monitionis . Secus si nō est monitus sine dicta cōminatione, q̄a tunc non erit priuatus priuilegio.mouet̄ , q̄a cōiter iura non vñr priuare habitu priuilegij, sed exercitio.nam dicūt,qđ non iuuet̄ ab ecclesia , uel qđ non gaudeat priuilegio, quæ uerba respiciunt exercitiū , & sic debent priuare demū ad metas facti cōtinuati : allegat,qđ hr̄ de consti.c.ex literis.de ęta.& quali.c. cū bonę.& s̄.e.si qui.¶Ad contraria rn̄de, qđ loquūtur,qñ habitus electionis est momentaneus,& cadit circa actū momentaneū,& non successiuū.Florē.hic simpliciter tenet,ꝙ eo ipso,quod reperitur in habitu & tōsura,ꝙ gaudet priuilegio clericali , de quo in d. c.unico. q̄a hoc solū uidetur req̄rere dictū.c. unicū. & ꝑ hoc ēt dicit esse casum in cle.j.de uita,& ho.cleri.referēdo illa uerba q̄diu in præmissis institutis &c. non solum ad clericos non cōiugatos,sed etiā ad coniugatos:& sic dicit, qđ in dubio debet referri : tum q̄a unica est oratio sub uno cōstructo eiusdem uerbi,& sic æqualiter debet determinare.facit etiā,licèt non allegat.ff.de uulga.& pup.in l.iam hoc iure . cū ibi notatis.tum etiam,quia clausula in fine posita in dubio

dubio dēt referri ad oïa.l.talis scriptura. ad fin.ff. de leg.j.& j̄.de appella.c.ij.reqris.tñ ēt, q̄a qñ sunt plures orões, & vna illarū est cōpleta,& alia defectiua suppleť ꝑ completā cum suis qualitatibus.l.j.in principio.cū ibi notatis per Bart.ff. de publicanis.& ēt ꝑ id,qđ hř.in d.c.vnico.vbi dicit,ꝙ cōiugati vnicis, & virginibus retinēt priuilegiū clericale: quò ad duo ꝑmissa, si tonsurā,& vestes deferāt clericales,nec adiūgit,& nunq̄ dimittat: & ideo vř, ꝙ dūmō reperiat in habitu,& tōsura dř satisfactū illi.c.Potes dicere, qđ aut q̄rit in clerico non cōiugato, an reassumendo habitū,& tonsurā reassumat priuilegiū.aut q̄rit de clerico non cōiugato.Primo casu vř esse clarū,ꝙ reassumit priuilegiū,vt vř esse tex.in cle.j.de vita, & hone. cle.a cōtrario sensu.Et etiā bene facit, qđ leg.& notať in c.fi.s̄.de vita,& ho.cle. quod intellige esse verū quò ad ea in q̄bus nō eēt ꝑuentus.aliàs secus, per ea quæ hñr in l.incola.ff.ad municip.& s̄.de fo.ꝯpe. ꝓposuisti.& facit,qđ hř.ff.de iudi.l.si quis postea. & ideo vř,ꝙ si collecta fuisset ei imposita anteq̄ reassumeret habitū,& tonsurā,qđ posset ꝓ illa cōueniri ēt corā iudice seculari,& idē si pro alia cā fuisset iā preuentus coram iudice seculari,qđ poterit fieri executio ꝑ iudicē secularē quò ad res ipsius clerici,ex quò est ꝑuentus: nō poterit tñ cōstringi in ꝑsona ꝑ iudicē ēt ꝑ tali cā, q̄a quò ad districtionē ꝑsonalē nō est facta ꝑuentio, ideo quò ad illa hēbit priuilegiū canonis,si q̄s suadente,vt voluit Ioā.An.& voluit gl.in c. vnico.de obligat.ad ratiocinia ordinā.super gl. circa ꝑuentus reassumit priuilegiū ꝑ ea,q̄ hñr in d.c.fi.¶Si aūt quæritur de clerico ꝯiugato,tūc est magis dubiū,an recuperet priuilegiū ꝑ reassumptionē habitus,& tonsuræ ꝑ ea,q̄ superius fuerunt tacta & per ea,quæ hñr in d.cle.j.Vbi s̄m vnum intellectū vř esse casus,qđ non intelligendo,videlicet,ꝙ verbū oīno ibi positū intelligať indistinctè,& sic intelligať. ĩ oī t̄pe,& quò ad omne priuilegiū.Sed scd̄m alium intellectū ꝓut exponiť ibi oīno.i. siue incedat in habitu siue non est: siue q̄ratur de priuilegio quò ad ꝑsonā tūc perdat priuilegiū q̄diu extiterit in cōtumacia erit ibi casus in oppositus,& iste intellectus secūdus vř verior ꝑ id,qđ dixi.s̄.post do.Flor. & q̄a cum agať de pœna in dubio vř ꝙ dēt assumi benignior intellectus.de reg.iu.in pęnis.li.vj.& ꝑ hanc rōnem vř tenendū esse scd̄m intellectū.facit,ꝙ legi.& no.ꝑ legistas in l.si ꝑses.ff.de pęnis. & hoc intelligo silr verū quò ad ea in q̄bus non esset ꝑuentus.Nā si in aliquibus esset ꝑuentus añ reassumptionē, puta qđ ꝓ aliqua cā crīali fuisset ꝯuentus corā iudice seculari nō ꝓdesset sibi reassumptio habitus, & tonsuræ quò ad illā cām,quominus teneať coram tali iudice r̄ndere. vř tñ, ꝙ cū non sit ꝑuentus quò ad districtionē ꝑsonalē,seu ꝑsonā, qđ non poterit fieri executio in ꝑsonā ꝑ iudicē ipsum secularē,sed solū quò ad res ꝑ ea, q̄ notauit Io.An.in d.c.vnico.de obli.ad ratiocinia.
18 sup gl.¶†Circa q̄ntā apposi.& q.tangit, an clericus ꝯiugatus non bigamus incedens in habitu,& tonsura pōt esse officialis,vel vicarius Epi, vel ipsius delegatus ad cām spiritualem,& cōcludit,ꝙ nō ꝑ decretalē vnicā.j̄. e.in vj.vbi solū quò ad duo ibi posita reseruatur ibi priuilegiū clericorū.in cæteris aūt iudicatur,vt laicus.& per hoc infert,ꝙ non poterit etiā esse syndicus vniuersalis ēt administrator rerū ecclesię.facit,qđ hř.lxxxix.dist.indicatū.& xvj.q.vij.c.in noua. & ꝑ p̄dicta ēt dicit,qđ ea q̄ sunt ꝓhibita laicis de q̄bus.s̄.de arbi.c.cōtingit. & de iudicijs. decernimus. erūt ēt ꝓhibita tali clerico cōiugato saluis illis de q̄bus hř in d.c.vnico.j̄.e.in vj.Et cōclude ēt, qđ si datus fuerit vicarius Epi qđ sñia q̄ ꝑ ipsum ferreret ipso iure nō teneret tanq̄ data a iudice nō competēti. ¶In vj.q.tangit q̄d si statuto Epi caueť, ꝙ quilibet nō clericus legens in publico Epistolā sit excōicatus,an talis clericus cōiugatus nō bigamus sic legēs ligetur statuto,& videreť,ꝙ sic ꝑ dictū.c.j.j̄.e.in vj. Cōtrariū tenet,q̄a statutū est pęnale,iō est restringendū de pę. dist. j.§.pęnæ.& j̄.de reg.iu.in pœnis.lib.vi. Et iō dēt intelligi in mero laico, & ꝑ ꝯñs nō hēbit locū in isto q̄ mistim pōt dici laicus,& clericus,vt patet ex d.c.j. & plus dicit, qđ non haberet locū illud statutū in eo in quē eēt impressus character clericalis,& postea effectus esset bigamus, q̄a non est simpł̄r laicus ꝑpter characterem clericalē impressum, vt tetigi sup rubri
19 ca.¶†Demū ad ꝓpositū huius m̃æ tangit septimo, an ꝑpter clericatū impediať mřimoniū,& cōcludit, qđ si est in minoribus constitutus non impediť, sed valebit mřimoniū.Secus si esset in sacris.s̄.e.c.j.& ij. & hæc dicit ꝓcedere in oī clerico,& sic nedū in clerico latino,sed ēt in Greco,& etiā in deposito.de latino clarū est ꝑ iura p̄alle.Idē de gręco,q̄a licèt græci in sacris mřimonio vtanť ꝯ̄cto in minoribus tñ nō cōtrahunt cōstituti in sacris.s̄.e.cū olim.& facit, qđ notať.xxxij.dist.si q̄s eorū.licèt apud aliquos gręcos seruet oppositū, & male. ¶ Et de deposito etiā dixi,
20 q̄a licèt † clericus sit depositus ab officio non eximiť a voto ꝯtinentię,& dēt clericaliter viuere,vt legiť,& no.lxxxj.dist.c.dictū.licèt si degradareť actualiter s̄m formā.c.ij.de pęnis.in vj. ꝑderet priuilegiū clericale vt ibi patet,ꝙ nō ꝑdit solū verbaliter depositus ꝑ ea
21 quæ hñr in d.c.dictū.Dicit tñ do.Ant. qđ † ēt actualiter degradatus nō possit ꝯ̄here mřimoniū, q̄a retinet characterē.j.q.j.ꝙ q̄dā,vt notatur in d.c.ij.& quia pęna nō dēt sibi ꝑmiū afferre.ar.l.siue hřditaria.ff.de neg.ges. ¶Quid aūt de illo q̄ coactus recipit ordinē, an poterit ꝯtrahere mřimoniū.notať ꝑ gl.in c.maiores.ad fi.de baptismo,q̄a si coactio fuit absoluta non impediť, q̄a illa nullā hēt voluntatē. Si fuit cōditionaliter,& tūc,q̄a hēt volūtatē, licèt coactā vř magis in dubiū tñ si interuenit metus cadēs in ꝯstantē,vř ꝙ non impedit mřimoniū, q̄a non vř obligari ad ꝯtinētiā,cū sit res,q̄ suaderi dēat, & nō īponi inuito. xxij.
22 q.j.integritas.¶ †Quid aūt de ordinato in adulta ętate,vel pupillari.& intelligo,qñ ordinať in sacris,licèt id fieri non dēret,vt hř in cle.gñalē.de æta. & quali. an impediať ꝯtrahere mřimoniū.Dic qđ notať ꝑ gl. & doc.j̄.de clerico ꝑ saltū ꝓmoto.c.vno.& cōiter tenet,ꝙ si erat doli capax impediť ꝯ̄here matrimoniū,
23 aliàs secus de quo in iuribus p̄allegatis.¶†Quid aūt de ꝯiugato ordinato ad ordines sacros sine lnīa cōiugis,cū id tñ fieri non dēat, an post mortē vxoris poterit ꝯtrahere mřimonium.no.per Io.An.j̄. de cōuersione cōiugato.q. videlicet,ibi vř cōcludi,qđ nō dēat cōtrahere, q̄a q̄tū in se est vř vouisse continentiā,& solennizasse votū.¶An aūt si cōtrahat,licèt male faciat teneat mřimonium recurrendum est ad not. per
24 Io.An.in d.c.placet.¶†Octauo tangit,an clericus se cōiugādo,seu mřimoniū cōtrahendo ꝑdat bñficiū, & cōcludit duo membra, qđ aut tenuit mřimoniū, qđ sic patet ex supradictis.Aut non tenuit. Primo casu,qñ tenet vacat bñficiū,& sic ꝑdit illud.s̄.eo.c.j.cū ibi notatis. Scd̄o casu,qñ non tenuit,& tunc dicit,ꝙ hoc p̄t eē multiplici de cā.Primo rōne defectus ætatis vtriusq;,vł alterius.Scd̄o ex defectu furoris.Tertio ex d̄fectu met⁹. Quarto rōne ꝯsanguinitats. Quinto rōne ordinis clericalis.Primo casu ꝯcludit, ꝙ licèt ñ valeat mřimoniū,vt mřimoniū valeat tñ,vt sp̄osalia.

despon.impu.c.j.in vj.& facit,qđ hr̃ in c.j.de sponsalibus.e.li. tñ nõ vacabit bñficiũ, q̃a per sponsalia de futuro nõ dissoluunt̃ spõsalia p̃ambula carnalia.j̃.de sponsa.sicut ex literis. Et ideo non dissoluunt ẽt coniugiũ spirituale,vt ẽt dictũ fuit in c.j.s̃.eo.& facit,ꝗ habet̃ de regularibus.c.bñficiũ.in vj.qđ tene mẽti ꝑ declaratione, & lĩtatione c.j.s̃.e. q̃a licèt ꝑ mr̃imoniũ ꝑ verba de præsenti vacat beneficiũ tñ secus est ꝑ spõsalia de futuro.¶ Scd̃o casu, qñ ex defectu furoris nõ tenet mr̃imoniũ,cõcludit ꝗ nõ ꝑdit̃ bñficiũ, q̃a si est furor ex ꝑte viri cẽset̃ nihil fecisse.j̃.de spõsalibus.dilectus.& idẽ si ex ꝑte mulieris,q̃a f̃m Ioã. An.si non ꝑderet bñficiũ si cũ imagine ꝯtraheret,sic nec cũ furiosa. Tertio casu, qñ non tenet ex defectu metus q̃ cadit in cõstantẽ idẽ dicendũ, q̃a non tenet mr̃imoniũ, nec ꝯñter tacita renuntiatio de sponsalibus.c.veniens.el j. nec teneret ẽt expressa renũtiatio facta ꝑ talẽ metũ.s̃.ꝗ me.cã.c.ad audientiã.¶ Quarto casu,qñ ꝓpter ꝯsanguinitatẽ,tunc cõiter tenet̃, ꝗ ꝑdit bñficiũ,q̃a vr̃ habere ecclesiã ꝑ derelicta, & iõ etiam soluto matrimonio non poterit repetere ecclesiam.nec ob.ꝗ dixi.s̃.qñ matrimoniũ ꝯtrahit̃ cum furioso,q̃a ibi deficit ꝯsensus rõne furoris,hic interuenit cõsensus vtriusq;, & inducit ẽt impedimẽtum publicę honestatis iuxta ea,quæ hñ. in cle.j.de ꝯsanguini.& affini.hoc tñ limitat eẽ verũ Ioã.An.nisi tale mr̃imoniũ fieret in fraudẽ p̃lati,in cuius manibus dẽret renuntiari bñficiũ.nã tunc, licèt teneat renuntiatio ꝑ renũtiantẽ nõ tñ tenet quò ad superiorẽ, quin ipsum possit in bñficiũ retinere, aliàs facilis esset via eluendi p̃latũ,ꝯtra ea,quæ hñr de renũ.c.amouet.& de diuortijs.c.q̃to.ad fi.Nã facile esset volenti renũtiare ꝯtrahere mr̃imoniũ ꝑ verba de p̃senti cũ ꝯsanguinea,& vlterius nõ ꝓcedere.¶ Vltimo casu,qñ nõ tenet rõne ordinis clericalis,puta,quia erat in sacris, & tunc vr̃, ꝗ ꝑdere debeat bñficiũ ꝑ ea, quæ hñr.s̃. e.ti.c.j.an tñ ipso iure,vel per sñiam dictũ fuit ibi.nã gl.ibi sentit, ꝗ non ꝑdat ipso iure,ex quò mr̃imoniũ

25 nõ tenuit,de quo dicẽdũ,vt ibi dixi. ¶ †In nona q̃õne tangit,an si clericus coniuget̃, & sic cõtrahat mr̃imoniũ ꝑdat priuilegiũ clericale.concludit ꝗ si tenet mr̃imoniũ,& ex ꝯtractu incurrat bigamiã,perdit ille priuilegiũ clericale quo ad oĩa.de bigamis.c.j.in vj. Si aũt nõ incurrat bigamiã: idẽ si nõ incedit in habitu,& tonsura. si aũt incedit retinet priuilegiũ solum quò ad duo,de q̃bus in c.j.e.li.in vj. Si aũt contrahit mr̃imonium,& nõ tenet,& tunc si ex ꝯtractu nõ incurrit bigamiã retinet priuilegiũ clericale.facit, ꝗ hr̃ s̃.e.c.j.Si aũt incurrit bigamiã ꝑ intentionem cum opere subsecuto,licèt mr̃imonium non teneat,& tũc dicit notabiliter Io.An. ꝗ licèt sit indispẽsabilis quò ad executionẽ officij.s̃.de bigamis.c.nuper. tñ putat ꝗ exutus sit priuilegio clericali.nec ob. f̃m eũ de bigamis.c.j. in vj. q̃a scd̃m eũ loquit̃ in vero bigamo, nõ aũt in ficto,vel in interpretatiuo.facit ꝗ no.ꝑ Legistas in l.iij.§.hæc verba.ff.de neg.gest. ꝗ no.ꝑ limi-

26 tatione.c.j.de bigamis.in vi.¶ Vltimo tangit,† an cõpellat̃ cõiugatus deferre tonsurã,& cõcludit,ꝗ si mr̃imoniũ nõ tenet cõpellit̃.alleg.de vita,& ho.cle.c.clericus.qđ intellige verũ quò ad hoc,vt possit gaudere priuilegio clericali,si monitus sit ter ꝑ ea,q̃ hñr.j̃.de sen.exc.c.cõtingit. el ij.& similiter compelli posset si haberet bñficiũ,vt dictũ fuit in d.c.clericus.si aũt matrimoniũ tenet,non cõpellit̃ tunc p̃cisè: sed põt cogi causatiuè si hẽret bñficiũ,ꝗ qñ possit esse superius est dictũ.vel si vult vti priuilegio clericali quò ad ea,quę hñr in c.j.j̃.e.in vj.An aũt, qñ recedit ab ecclesia debeat recuperare bona.dictũ fuit.s̃.e.c.ꝗ a te.¶ Vltimo adde inq̃tum post.d.Ant.dixi circa quartã q̃õnẽ ꝗ si clericus q̃ dimisit habitũ,& tonsurã fuerit monitus cũ cõminatione,ꝗ si non resipuerit,vel si non reassumat, ꝗ ipso iure ꝑdit priuilegiũ clericale si intra terminum p̃fixũ sit ꝯtumax,qđ tunc ꝑderet irrecuperabiliter,nec reassumit priuilegiũ,licèt postea reassumeret habitũ,& tonsurã.¶ Nã vr̃ istud dictũ non ꝓcedere,q̃a licèt superior faciat monitionẽ, nisi intra certũ terminũ reassumat ipso iure ꝑdat priuilegiũ clericale,põt intelligi, ꝗ ꝑdat q̃diu persistat, & steterit in cõtumacia,& nõ ꝑpetuo, vt sic mitior fiat interp̃tatio.ar.l.si p̃ses.& l.pe.ff.de pœnis.& etiã, vt verba iudicis in dubio intelligant̃ scd̃m subiectã mãm.ar. eorũ quæ notant̃ ꝑ gl.in l.puto.§.j.ff.fa. her. & ar.l.si vno.ff.locati.iuncto eo, ꝗ hr̃ in cle.j.de vita,& hon. cle.Si autẽ exp̃sse apparet,ꝗ iudex vellet eũ ꝑpetuo priuare ẽt si ꝯtingat postea ipsum reassumere habitũ, & tõsurã,tũc p̃t eẽ dubiũ,an hoc posset facere iudex, vł superior, ex quò ius cõe talẽ pęnã nõ ĩponat.d.Ant. hic vr̃ sentire,ꝗ sic.sed de hoc dicã ĩ ti.j.in c. ex tuę.

SVMMARIVM.

1 *Clerici coniugati sunt incapaces beneficij.*

Vm decorem. Clerici cõiugati cogunt̃ ecc̃ias dimittere, & ad eas assumi ñ p̃nt.h.d. Et ñ diuidit̃.¶† No.ꝗ clerici ꝯiugati sunt in

1 capaces bñficiorũ,ꝗ est verũ,qñ sunt dignitates, vel curatę.¶ Si autẽ sit simplex bñficiũ,an possint id hẽre dictũ fuit.s̃.c.ꝓxi.¶ Itẽ not.ꝗ scandalũ reddit quem inhabilẽ ad beneficia retinenda, & sic propter illud potest priuari.facit.j̃.de p̃ben.cũ teneamur. An autẽ cõsuetudo valeret contra hanc decretalem dicũt do. ꝗ non:q̃a non eẽt rõnabilis, & non posset absq; scandalo tolerari,ꝗ ideo nõ valeret.s̃.de cõsue.c.pe.& fi.

SVMMARIVM.

1 *Clericus coniugatus deferens tonsuram non gaudet priuilegio clericali quò ad bona.*

2 *Et si dimittit habitum,& tonsuram,& postea reassumat, an reassumat priuilegium clericale.*

3 *Clericus coniugatus,an pro causa mere ciuili conueniatur coram iudice seculari.*

4 *Clerici immiscentes se negotijs secularibus si moniti non desistant,perdunt priuilegium clericale.*

5 *Clericus depositus,an gaudeat priuilegio clericali.*

6 *Priuilegium si ex duabus causis finalibus concedatur,an altera remanente remaneat priuilegium,licèt altera cesset.*

X parte. Clericus ꝯiugat⁹ in rebus suis nõ gaudet priuilegio clericali.h.d. Et in prima ponit q̃rela. In scd̃a ꝓuisio.scd̃a ibi:cũ igit̃.¶ In text.ibi: q̃ sunt Dei Deo:hr̃ Marci.xij.& Matthei.xxij. ¶ Item no.ex hac decretali, ꝗ appellatione lr̃atorũ comp̃hẽdunt̃ clerici,& scd̃m vulgare anglorũ cõiter sic appel

1 lant̃.¶† Itẽ no.ꝗ clericus ꝯiugatus,licèt reassumat tõsurã,vel ẽt deferat illam non gaudet priuilegio clericali q̃tum ad bona,sed bene ex delatione habitus,& tonsuræ gaudet priuilegio clericali quò ad duo. ita

2 dicitur in c.j.j̃.e.in vj.¶ † An autẽ si dimisit habitum & tonsurã, & postea reassumat:reassumat priuilegiũ clericale.tangitur in cle.j.de vita,& ho.cleri.& plenè dixi in c.ioannes.vt per Ioan.And. in quarta quęstio

3 ne.¶† Et no. ꝗ licèt deferrat habitum, & tonsuram, & gaudeat tunc priuilegio canonis si quis suadẽte,& priuilegio fori quò ad causas ciuiles,licèt aliq̃ ꝯtra, vt hic tangit.d.Flo.nec ob.c.vnicũ.j̃.eo.in vj. q̃a loquitur de ciuili descendente ex crimine. secus in mera ciuili,vt ibi ẽt notatur per Io.An.& per p̃dicta patet,ꝗ licèt p̃t ꝯueniri corã iudice seculari in mera quiali,nõ tñ poterit p̃sonalr̃ restringi ꝑ ip̃m iudicẽ laicũ, quia

quia violaret̃ priuilegiũ canonis, si quis suadente. vt hic ẽt tenet expressim.d.Flo.ꝙ tene menti.& facit ẽt in Spe.de cõpetentis iudicis aditione in scd̃a charta. ver.sed nunq.d.& ꝙ notat̃ ꝑ Io.An.de obligatis ad ratiocinia.c.vno.& ꝑ archi.in d.c.j.ĩ.eo. in vj.Dicit tñ quod in hoc qñq; errat.¶Itẽ no.ãrgm̃. a cõtrario sensu,ꝙ ex reassumptione habitus, & tonsuræ, qñ aliàs q̃s gaudebat priuilegio clericali reassumit priuilegiũ de quo dictũ fuit in c. Ioannes. circa quartã q̃onem. ¶In gl.obsequijs.in fi.Quæ dicant̃ angariæ,vel perãgariẽ vide per gl.in c.nõ minus.alle.in gl.& in l.ij.C. de Epis.& cle.¶In gl.pe.ibi:tributũ solue.hoc verum qñ Rex soluebat tributũ anteq̃ deueniret ad ecclesiã aliàs secus s̃m.d.Flo.ꝑ ea, q̃ habentur in c.j.ĩ.de

4 censi.¶In gl.fin.ibi:perdunt priuilegium.¶†No.qđ indiffinitè loquitur,& sic scd̃m.d.Ant.ṽr velle gl. qđ clerici immiscentes se negotijs secularibus si moniti nõ desistant indiffinite perdunt priuilegiũ clericale, quod ṽr esse contra ea,quæ dicta fuerunt in c.fin. de vita,& ho.cle.sed ipse saluat hanc gl.vt intelligatur, quando ĩmiscet se negotijs secularibus ꝓhibitis.Sed certè iste intellectus ṽr non ꝓcedere, q̃a negocia secularia sunt clericis ꝓhibita.ĩ. ne cleri. vel mona.v. q.ij.quia ẽt ṽr esse contra cle.j.de vita.& ho.cle. vbi etiam post trinã monitionẽ ꝑseuerans in negotio ꝓhibito non perdit priuilegia,nisi quò ad bona,nisi incederet sine habitu,& tonsura.¶Ideo glo.ṽr.intelligenda secundũ notata in d.c.fi. & in d.cle.j. ¶In gl. fi.supple,q̃a hic loquit̃ in clerico cõiugato, & in priuilegio alio,q̃ canonis,si q̃s suadente. ibi in nõ cõiugato, & quò ad priuilegiũ canonis si quis suadente. ¶Et no.ꝙ istud cõtrariũ venit ꝯ id,quod hic innuit̃, videlicet, quòd clericus sine monitione ꝑdat priuilegium,cuius ꝯtrarium ibi dicitur. sed solue,vt s̃.dixi.

5 ¶†Itẽ extra gl.tangit hic Io.An.an clericus depositus gaudet priuilegio clricali,& cõcludit post Inn. ꝙ sic, q̃a dẽt clericaliter viuere, & habitũ clericalẽ portare lxxxj.dist.c.dictã.cũ ibi notatis.& dixi.s̃.e.c. ioannes & hoc,nisi esset incorrigibilis. q̃a tũc traderet̃ curie seculari.s̃.de iudi.cum non ab homine.¶ Itẽ etiã,q̃a hic loquit̃ de clerico cõiugato qui dimisit habitũ, & postea reassumpsit tangit,q̃d iuris si semper detulit. Goff.dicebat,ꝙ tunc erat secus,& sic debebit gaudere tunc priuilegio clericali.Sed Host.tenet ꝯrrarium & bene per tex.in ver.quidẽ. vbi est casus ꝯtra Goff. vnde veritas est,quod ẽt semper deferẽs habitum, & tonsuram, ex quo est clericus cõiugatus non gaudet priuilegio quò ad bona,nec etiã priuilegio fori,vt voluit gl.j.qđ intellige verum,nisi in causa crimnali criminaliter,vel ciuiliter mota:vt in c.vno.ĩ.e.in vj.gau

6 de ẽt,tũc priuilegio canonis si quis suadẽte.¶†Vltimo tangit hic d.Flo.an si cõcedat̃ priuilegiũ ex duabus causis finalib⁹,remaneat priuilegiũ altera remanente,licèt altera cesset. & cõcludit,ꝙ sic ꝑ id,ꝙ no. gl.in l.liberorũ.§.j.ff.de his q̃ no. infa. vbi ẽt bona gl. & facit,qđ h̃r in §.affinitatis.insti.de nup. & qđ not. de rescriptis.s̃.c.ij.cõcludit etiã, ꝙ regulariter oĩs cã expressa in l.dubio.censet̃ finalis,& cohærere legi.al leg.ff.de iurepat.l.adigere.§.q̃uis.& notat ff. de cõdi.& demõ.l.cũ tale.§.falsam.& ꝑcipue,qñ ponit̃ in ꝓœmio,seu præfatione le.per id,quod h̃r in c. fin.ff. de h̃r.insti.ꝑ l.ẽt ṽr,ꝙ ex ꝑfatione dispositionis, vel statuti colligi p̃t causa finalis ipsius dispositionis, vel statuti.& facit, qđ notauit Dy.& Bar.in l.ij.§.fi.ff.de do.vbi tractat̃,an cã ꝑsumit̃ finalis,vl impulsiua &c.

SVMMARIVM.

1 *Tonsuram primam recipiens, videtur quòd recipiat coronam clericalem.*

2 *Tonsuram primam tantum habens potest recedere ab habitu clericali.*

3 *Miles seculi desinit esse miles Dei, & econtra.*

4 *Clericus habens beneficium si militat, an perdat beneficium.*

AT consultationi. Clericus in minorib⁹ si militet non compellit̃ portare habitum

1 clericalẽ.h.d.Et nõ diuidit̃.¶†Itẽ no.ex tex.primo,ꝙ recipiẽs primã tõsuram, ṽr ẽt ꝙ recipiat coronã clericalem,quod no. diligenter pro his quæ dixi in c.clerici.s̃.de vita.& hone. cleri.

2 ¶†Itẽ no.qđ habens primã tonsurã tñ,põt recedere ab habitu clericali, & idẽ ṽr in alio clerico existente in minoribus ꝑ id,quod no.in c.j.ĩ.de apostatis.& facit,qđ dixi in c.ioannes.s̃.eo.& hoc ẽt exp̃sse tenuit hic Abbas q̃ dixit,ꝙ clerici in minoribus ẽt si nõ sint militantes nõ p̃nt p̃cisè cogi ad delationẽ tonsurę,& habitus clericalis,sed demum causatiuè,si velint vti priuilegio clericali, vel si velint retinere b̃ñficiũ ecclesiasticũ,& scd̃m eũ nõ est aliquid sp̃ale in militante.dicit tñ.d.Ant.qđ non habemus bene expressum, qđ clerici in minoribus ꝯstituti non dẽnt cogi deferre habitũ,& tonsuram,nisi in coniugato, & in militante,vt patet hic,& s̃.e.c.ioannes.& sic scd̃m eũ videret̃,qđ aliàs cogi possent.Tñ doc.vident̃ tenere cõtrariũ.vt s̃.tetigi,& ipse ẽt dicit,& sic ṽr tenẽdũ, ꝙ di

3 xi post Abbatem.¶†Itẽ no.ꝙ ille q̃ efficit̃ miles seculi,desinit eẽ miles Dei.Sił r eꝯ factus miles Dei desinit esse miles seculi,& ideo non põt feudũ retinere, q̃a non põt facere seruitiũ,vt est tex.in vsibus feudorũ.in ti.de eo,qui arma bellica.c.j.& si de feudo fuerit controuer.c.si clericus.Maior tñ censetur esse miles Dei, q̃ miles seculi, vt patet ex his,q̃ h̃ñr.ĩ.de ꝑbẽ.c.Eps. sicut tñ miles Dei hoc est ipse clericus,qui potest dici miles,vt patet in d.c.Eps.& facit, ꝙ nota. gl.in l.miles.ff.de re iudi.non põt habere duo beneficia.ĩ.de præben.c.de multa.sic,nec miles secularis duas militias.l.iiij.§.in posterũ.C.q̃ militare nõ pos. lib.xij.& facit,qđ no.Bar.in l.j.§.nec castrense.ff. de collatione bonorũ. vbi tãgit de militijs secularibus, qñq; tñ ꝯrium de facto seruat̃,& succedit tunc,ꝙ habet̃ in c.de multa.ĩ.de p̃ben.dum dicit,ꝙ per pa-

4 tientiã multa tolerant̃.¶†In gl.fi.in fi.an eoipso,qđ clericus habens beneficium militat ꝑdat beneficiũ ecclesiasticũ.ṽr ꝙ sic,sicut facit per cõiugiũ.s̃.e.c.j. & facit,ꝙ habetur.s̃.eo.c.ioannes. & quod etiam dicit̃ in hac gl.Sed d.Flor.hic notabiliter dicit ꝯriũ ex eo: quia in iure hoc non est expressum,& dicit aliud posse dici esse in m̃rimonio,a quo nõ p̃t recedi, & aliud in casu isto,q̃a factus miles posset pęnitere, & habitũ clericalẽ reassumere.& ideo ũr,quod non perdat beneficiũ,sicut nec contrahens sponsalia, vt dictum fuit in c.j.& c.ioannes.s̃.e.Et pro hoc ẽt adducit istũ tex.dum dicit, non esse eũ cogendũ ad deferendũ habitũ clericalem, & sic nõ ũr ꝓhibere quin possit deferre si uult.refert tñ,quod aliqui de hoc dubitãt, q̃a ũr tunc posse dici, ꝙ si factus est miles, & immiscet se negotijs secularibus,uel militaribus, quòd tunc ꝑdat beneficium, sicut, contrahens matrimonium ꝑ uerba de præsenti,licèt postea uxor ingrediatur monasterium ante copulam carnalem secundum decretalẽ,publico. de conuersione coniugato.ut dixi in c. j.s̃.e.sed dictũ do.Flo.posset ꝓcedere, qñ licèt sit factus miles non immiscet se negotijs secularibus, seu militarib⁹.Io.tñ And.hic dicit,qđ q̃ cũ q̃s efficit̃ miles seculi desinit esse miles Dei.Et do.Ant.post eum uidetur innuere, quod perdit beneficiũ, sed satis ṽr posse dici hoc dictum intelligendum secũdum prædictam distinctionem,vt concordentur opiniones.

De clericis non residentibus. Rubr.

¶Dictum est supra quomodo clerici propter consortiũ mulierum priuentur beneficijs. Restabat videre qualiter propter non residentiã sint priuandi. de mã in decretis.viij.q.j.per totum,& reperitur in vj.

SVMMARIVM.

1 *Transire non debet Eps ad aliam ecclesiam sine autoritate Papæ etiã si ad illam ea vacante fuerit electus.*
2 *Euidens quid dicatur.*
3 *Argumentum a communiter accidentibus est validum in iure.*
4 *Renuntiare non potest Episcopus Episcopatui sine licentia Papæ.*
5 *Transitus simplex per aliam ciuitatem non videtur prohibitus.*
6 *Frumentũ si prohibeatur extrahi de ciuitate, & eius territorio nõ intelligitur per hoc prohibitũ esse quominus ab alio loco extractum possit transire per territorium.*
7 *Renuntians beneficium pingue ex causa permutationis cum nepote, vel consanguineo qui habet exile, seu paruũ beneficium, an præsumatur permutare fraudulenter.*

a Eps. Super hoc c. solet queri vtrum fcã vel gesta d̃beant in meliorem partẽ interpretari. distinguẽ, vt hic per do. Hẽr. Boy. in princ.c.

a NOn liceat. Eps a non põt illicẽtiat⁹ recedere ad aliã ecclesiã.h.d. Et tria sunt dicta quæ patent.¶ Nam primo ponit prohibitionẽ.¶Scd̃o casum ꝓhibitionis.¶Tertio vniuersalem p̃sumptionẽ. secunda ibi cũ manifesta.tertia ibi:cũ nulla.¶In tex.ibi manifesta.i.esse p̃sumitur.
1 ¶†No.j.ex tex. cõiuncta gl. qđ sine autoritate Papæ Eps transire non põt ad aliã ecclesiã, etiã si illa vacante ad illã fuerit electus.¶Item no.ꝙ non est verisimile quem velle descendere, sed
2 potius ascendere. ¶†Item no.quod præsumptum aliquando vocatur manifestum. Vnde etiã quandoque euidẽs,& liquidũ dicitur,ꝙ ex coniecturis legitimis colligit̃.ff.de leg.j.l.licet. cũ ibi notatis. & l.si q̃s lo-
3 cuples.ff.de manum.testõ.¶†Itẽ no.ꝙ ar.a cõiter accidentibus est validũ in iure. Nã ex eo,qđ cõiter nõ reperit̃,ꝙ quis transeat de maiori Ep̃atu ad minorẽ, p̃sumit̃,ꝙ transitus fiat cã ambitionis,ex quo transit ad minorẽ, facit,ꝙ no.gl.in l.neq; natales.C.de ꝓ-
4 ba.& hoc notauit,& collegit hic ẽt d.Flo.¶† In gl.j. ibi ꝑderet.intellige ꝑ sñiam scd̃m Io.An.q̃a nec expresse, nec tacitè renuntiare põt Ep̃atui sine licentia Papæ,vt patet in iuribus allegatis in gl.¶Et no.ꝙ gl. vr̃ intelligere text. q̃n transiuit ad aliũ Ep̃atum rõne prælationis, vt sic esset illius Eps,tñ non põt sine licentia Papæ:siue fuerit electus,vt s̃.tetigi.hec lec.bñ cõgruit lr̃æ,sed nõ ꝯgruit rubro,nisi indirectè.¶ Secũdo mõ legit̃ ex gl. in Ep̃o q̃ transit ad aliũ Ep̃atũ cã diuturnæ ibi moræ faciendę,& ita cõuenit rubro, & nõ lr̃æ.¶Tertio mõ legit̃, q̃n transiuit vsurpando terminos alterius Ep̃atus,ꝙ fieri nõ dẽt, vt notat̃.ix. q.ij.ꝑ totũ.Ista tñ lec.nõ cõuenit rubro,nec lr̃ę,ideo
5 prima melior vr̃. Simplex aũt † trãsitus per aliã ciuitatẽ nõ vr̃ ꝓhibitus, q̃a etiã illa quæ aliàs ꝓhibẽtur transferri de vno loco ad aliũ, non intelligunt̃ prohibita per viã transitus.l.si quis post hac.C.de edifi.priuat.& l.cæsar. ff.de publica. & hoc facit ad q̃õnẽ f̃m
6 d.Pe.qđ licèt † statutũ ꝓhibeat extrahi frumentũ de ciuitate, & eius territorio,nõ tñ per hoc intelligitur esse ꝓhibitũ quominus extrahat̃ frumentũ portatũ ab alio loco ad ciuitatẽ ꝑ viã trãsitus,facit, qđ hr̃ in d.l.cęsar.¶In gl.ij.ĩ fi.solue,vt ibi notat̃,& s̃.de elec. c.ij.q̃a in his, q̃ vt plurimũ fiũt malo mõ fit interpre-
7 tatio in deteriorẽ partẽ:& ita hic secus in alijs.¶†Itẽ ex gl.tangit hic.d.Ant.& etiã.d.Pe.q.quotidianã.nõ qđ renuntians bñficiũ pingue ex cã permutationis facta cũ nepote,vel ꝯsanguineo q̃ hẽt exile, seu paruũ bñficium p̃sumat̃ ꝑmutare fraudulenter.Nã q̃dã dicunt,qđ sic potissimè si renũtiãs sit senex, ꝓ id,qđ hr̃ in c.ij.de renun.in vj. nã licèt verba illius decretalis non vñr ponere hunc casum: tñ mens eius vr̃ vẽdicare sibi locũ.Nã vr̃,qđ ex circunstantijs possit præsumi renuntiationẽ fieri ex carnalitatis affectu, & ex recto iudicio rõnis,sicut fieri dẽt.ĩ. de re.ꝑmu.c.q̃situm.& pro hoc ẽt, q̃a non de facili quis renũtiare vr̃ pingui beneficio ꝓ tenui.s̃.de renun.in ca. sup hoc. Et pro hoc ẽt rõ istius tex.& ꝓ p̃dictis etiã facit, qđ inter cõsanguineos vr̃ esse p̃sumptio fraudis ꝓpter ꝯsanguinitatis affectũ.ar.ĩ.de p̃ben.graue. & C.de dona.l.data.Io.de Lig.hic.tenet ꝯ̃riũ scd̃m eũ ex eo, q̃a dictũ.c.ij.loquit̃, vbi q̃s non vtit̃ iure ꝑmisso.hic aũt secus.nec hẽt obstare ꝯiũctio cognationis,vel ꝯsanguinitatis,& dimissio pinguis bñficij esse letus,& seuer⁹, dũmõ ille cui fit ꝑmutatio sit idoneus.lvj.dist. nosti.& c.vndecũq;.dicit tñ.d.Ant.qđ primã opinionẽ tenuit Ioã.And. in c.ij.p̃allegato.de renũ.in vj.& plus non dicit.d.Petr. ẽt hic idẽ dicit,& tenet primã opinionẽ, q̃a plures p̃sumptiones dẽnt vincere vnã. facit,qđ notat̃.in c.transmissa.qui fi.sint legi. & ideo hic,q̃a fit præsumptio ꝯsanguinitatis,& etiã rõne senectoris,& rõne pinguedinis bñficij vr̃, ꝙ p̃ferant̃ illi p̃sumptioni,q̃ surgit ex eo, ꝙ est idoneus illle cum quo fit permutatio.¶ Sed aduerte, q̃a vr̃ posse dici, ꝙ si non sperabat in breui eius mors:non habeat locũ dictũ.c.ij.vt euidenter patet ex tex.illo.ideo illud vr̃ ꝙ tunc teneret permutatio, vt voluit Io.de lig.nisi ex cõiecturis appareat fraus: q̃a tũc post ꝑmutationẽ nihilominus remaneret in bñficio.arg.l.sicut.§. superuacuũ.ff.qui.mo.pignus,vel hypo.sol. vbi aũt de ꝓximo separaret̃ eius mors,vr̃ ꝙ tũc ẽt p̃sumat̃ fraus. & ideo talis ꝑmutatio non hẽret nocere apostolico expectanti per ea, q̃ hñr in d.c.ij.¶Aduerte tamen, quia licèt do.Anto. & do.Pe.dicant Ioan. And. ponere quæstionem in d.c.ij.de renun.in vj. tamẽ re vera non videt̃ ibi hanc questionem ponere,&c.

SVMMARIVM.

1 *Cardinalis non est deponendus a solo Papa sine consensu concilij.*
2 *Cardinalis ratione non residentiæ deponi potest.*
3 *Cardinalis antequam deponatur debet expectari per quinquenium.*
4 *Gesta publica faciunt fidem.*
5 *Papa est supra concilium.*

EX gestis. Deponit̃ cardinalis in suo titulo nõ residẽs.h.d. Et nõ diuidit̃.¶†Itẽ no.tex. ꝙ cardinalis nõ est deponẽdus a solo Papa,sed de cõcilio, vel saltẽ a Papa
2 de ꝯsensu ꝯcilij.¶ Itẽ no. † vnã legitimã cãm deponẽdi cardinalẽ,videlicet,rõne ñ residẽtię,& sic mul-
3 to fortius erit ltĩma cã in alio clerico.¶†Itẽ no.ar. ꝙ expectari dẽt ꝑ q̃nquẽniũ ãn̄q̃ deponat̃,posses tñ dicere,ꝙ hic notat̃ facti cõtingẽtia:q̃a tp̃s vr̃ esse arbitariũ ꝑ ea,q̃ hñr ĩ c.q̃m frequẽter.s̃.vt lite nõ ꝯte.in gl.magna.& facit.ĩ.e.c.ex tuæ.& vij.q.j.p̃ñtiũ. & c.si
4 q̃s ĩ clero.¶†Itẽ no.gesta publica facere fidẽ.de quo
5 in l.gesta.C.de re iud.¶†In gl.j.in fi.ꝑ hoc,q̃a Papa sup cõciliũ est.s̃.de elec. c.significasti.& iõ sicut Eps deponẽdus est a Papa.s̃.de trãsla.ꝑ totũ.Ita ẽt vr̃, ꝙ cardinalis.dicit tñ Hosti. ꝙ Papa nõ debet deponere Cardinalẽ absq; ꝯsensu.uel saltẽ ꝯsilio fratrũ ꝑꝑ excellẽtiã dignitatis.ar.de officio lega.c.j.in vj.nec dẽt ẽt f̃m aliquos,& nõ p̃t excõicare, uel interdicere aliquẽ ex Cardinalibus,nec aliqđ p̃ceptũ ei facere sine cõsilio Cardinaliũ.ar.de offi.ord.irrefragabili.§.j. & ĩ.de exces.præla.c.j.Sed d.Flo.dicit, ꝙ qui p̃sidẽt in Papatu non libẽter recuperãt,& ꝓ ipsis facit,ꝙ notatur ꝑ gl.in c.uno.in gl.q̃ incipit,q̃n de schisma. in uj. Et ꝓ istis q̃ tenẽt Papatũ facit, q̃a Papa est sup ꝯcilio:ut s̃.dixi.dicit tñ Io.Mo.de hr̃ticis.sup c.ĩ uj.ꝙ in

maximis

maximis non debet procedere sine ꝯsilio fratrũ aliàs per successorem deberent reuocari, qđ est notandũ ſm.do.Flo.dicit etiã Hosti.quod Cardinales gaudẽt priuilegio decretalis q̃ periculosum.de sen.exc. ĩ vj. ¶In gl.fi.ibi a dignitate sua remotus. quasi fortè voluerit,qđ non fuit depositus alias ab officio sacerdotali. nã satis est,qđ a dignitate fuit remotus. quõ aũt plures testes reqrunt̃ ad conuincendũ cardinalem q̃ ad conuincendum alium.habetur.2.q.4.cap.præsul.

SVMMARIVM.

1 *Pluralitas dignitatum, seu ecclesiarum parochialium curatarũ regulariter est prohibita.*
2 *Pluralitas beneficiorum quare prohibeatur.*
3 *Deseruire beneficio debet quis per seipsũm non per alium.*
4 *Conferens indigno non priuatur ipso iure potestate conferendi, sed venit priuandus.*
5 *Plura beneficia retinens qua pœna veniat puniendus.*
6 *Potest quis per alium, quod per seipsum non potest.*
7 *Beneficium non curatũ habens si secundum curatum recipiat, & postea primum efficiatur curatum, an ipso iure carebit primo.*
8 *Ecclesia si sit ruralis, & nullus habitat, postea veniunt aliqui ad habitandum, an debeat dici curata.*
9 *Ecclesia curata parochianis destituta, quia omnes recesserũt, an tunc dicetur curata.*
10 *Consuetudo in delictis non excusat.*
11 *Ecclesia vna in qua duo populi distantes conueniũt, an iudicabitur pro duabus.*
12 *Claues ecclesię, an se extendant ad mortuos.*
13 *Pluralitas beneficiorum, an sit prohibita non curatis.*

a Vm nonnulli. Vni plures ª dignitates, vr̃ ecclesiæ ꝯferri non dẽnt, & illi conferenda est ecclesia, q̃ in ea residere velit, & eã valeat regere ꝑ seipsum, alias ꝑdit ecclesiã collatã. & conferens cõferendi potestate priuatur.h.d. Et in prima recitat vitium, & cãm illius ostendit ipsum reprobando. Secũdo cõcludit. Tertio pœnã adijcit. scđa ibi:cũ igitur. tertia ibi:quid sit. ¶Itẽ no.primo, qđ idem iudicandũ est de pluribus dignitatibus, ꝙ de pluribus cura-
1 tis.facit,qđ habet̃.s̃.de elec.dudum.el ij. ¶†Item nota.ꝙ pluralitas dignitatũ, seu ecclesiarum parochialiũ curatarũ regulariter est ꝓhibita.idem dicit Hosti. in præbẽdis, dummodo quilibet eẽt de se sufficiens, aliàs de iure plures possint vnire.j̃. ti.j. cũ teneantur. & de materia per gl.in c. gratia.de rescriptis.in vj.&
2 per modernos in cle.gratia.de rescriptis. ¶ †Itẽ not. duas causas prohibendi pluralitates.vna est: q̃a propter ipsam pluralitatem pauperes clerici stipẽdijs ecclesiasticis priuantur. alia, quia clericus vix bene p̃t vni bñficio deseruire. & facit text.iste in argm̃ scđm do.Pet.ꝙ si aliquis hẽt plura beneficia ex dispẽsatione, ꝙ pluries debeat dicere officium si potest. cõiter tamen hoc non seruat̃.& pro hoc faciat, quia ex quò dispensatur, secũ vr̃ in ꝯsequentiã dispensari,ꝙ in altero tantum resideat, & illi deseruiat cum in vtraq; residere non possit.facit,qđ notatur.j̃. de præben.q̃a in tñ.& de ꝑben.nõ potest. lib.vj.Alterũ tñ debebit
3 per aliũ deseruiri ne ecclesia defectũ patiatur. ¶† Itẽ no. qđ regulariter non põt q̃s deseruire beneficio ꝑ alium: sed dẽt ꝑ seipsum,deseruire etenim hic actus est in quo vr̃ electa industria personæ: & ideo nõ dẽt per aliũ deseruire.ar.l.vnice.§.ne aũt.C. de cadu.tollen.de quo in gl.& j̃.de præben.extirpandæ.§.q̃ vero.& faciunt ꝑdicta scđm do.Pe.quod doctor nõ potest per aliũ legere.de quo per Bar.in l.nemo.est qui nesciat.de duo.reis.cõiter seruatur,ꝙ causa subsistẽte legit,& aliàs non. ¶Itẽ no.pœnam,ꝙ si habens dignitatẽ,vel beneficiũ curatũ recipiat aliud: quia collatio vltimi non tenet.Olim vero ante hoc c.teneb at collatio. Sed tenebat̃ eligere alterũ illorũ. j̃. de ꝑbẽ. referente.& c.ꝑterea.Hodie verò recipiens scđm curatũ ipso iure priuatur primo per.c. de multa.j̃. tit.j. Et si illud retinere contendit,priuat̃ ẽt vltimo, vt ibi patet.& sic vr̃,ꝙ licèt istud.c. sit prius ĩ ordine, tñ in compositione fuit posterius post dictũ.c.ꝑterea.& c.
4 referente. ¶†Itẽ no.scđm do. Ant. ꝙ pœna cõcilij cũ in cunctis ad fi.non vr̃ habere locũ in cõferente:quia conferens indigno non priuat̃ ipso iure, sed venit priuandus potestate cõferendi: ad qđ etiã allegat, ꝙ hr̃ de exces.ꝑla.inter dilectos. circa finem. Sed certè si põderet̃ dictũ c.cũ in cunctis. vr̃ loqui etiã in cõferẽte.& iõ cũ litera hic dicit priuet̃, vr̃ ꝙ debeat exponi. i.priuatus intelligat̃,scilicet pro illa vice, vt hic tangit gl.vlti.& per id, qđ habet̃ de elect. Vintonien.& sic etiã dẽt intelligi,ꝙ habet̃ in c.inter dilectos. ad fi. vt voluit Io.An. ¶In glo.j.ibi personatus appellat̃.& sic videtur velle gl.ꝙ idem sit dignitas, & ꝑsonatus, sed de hoc dicet̃ in c.de multa.j̃.tit.j. Et etiam tangit̃ per Archi.& Io.An.in c.j.de ꝯsuet.in vj. vbi tangit̃ q̃ differentia sit inter dignitatem,personatũ,& officiũ.
5 ¶†In ea.gl.in fi.& de hac pœna retinentiũ plures dignitates,vel plura curata,dixi ĩ notabilibus. nã etiã tales sunt ineligibiles.j̃.de ꝑben.cũ iamdudũ. & hodie,vltra.c.de multa.alterata est pœna ꝑ extrauagantẽ Ioãnis.xij.quæ incipit execrabilis.in §.q̃ vero. vbi dicitur,ꝙ recipiẽs scđm curatũ,vel scđam dignitatẽ. nisi statim cũ hẽt illius possessionẽ corã ordinario loci, & sub publico testimonio dimittat primũ verbo, & facto efficit̃ inhabilis ad sacros ordines suscipiendos,& ad beneficia ecclesiastica obtinenda, & beneficiũ vltimo collatum vacabit ipso iure, nec poterit ꝑ aliũ conferri q̃ per Papam. Caueat ergo sibi tenẽs plures dignitates. vel plura curata sine dispẽsatione
6 Papæ. ¶†In gl.per seipsum in fi.dic,ꝙ regulariter id, ꝙ potest quis per seipsum,põt ꝑ aliũ de regu.iur.põt quis.li.vj.& ibi per gl.Fallit,qñ electa est industria ꝑsonæ, & id in dubio vr̃ esse in electo ad beneficiũ ecclesiasticũ,& non põt ideo per aliũ deseruire, nisi in casibus expressis in iure de q̃bus in ca.extirpande.§. q̃a vero. alleg.in gl. ¶Et dicebat etiã Alanus, qđ ẽt extra illos casus poterit deseruire ꝑ alium si cõsuetudo illud habeat,de quo dicet̃ ĩ d.§.q̃a vero. facit,qđ
7 no.de cõsti.cũ oẽs.ad fi. ¶†Extra gl. tãgit hic Io. An. post Host. si quis habens bñficiũ non curatũ recipiat scđm curatũ, & demũ ex postfacto primũ efficiatur curatũ,an ipso iure carebit primo scđm decretalem de multa.j̃.ti.j.& cõcludit,ꝙ sic,si de voluntate bñficiati factũ est ex postfacto primũ curatũ ar.c.cũ dilectus.de ordine cogni. ¶ Si vero eo ignorante factũ est curatũ tunc habebit electionẽ eligẽdi, qđ velit intra sex mẽses ꝑ id,qđ hr̃.j̃.ti.j.referente. & c.ꝑterea. ibi.tñ nihil dr̃ de sex mẽsib⁹, sed fortè hoc dicere vo-
8 luit ꝑ ea,q̃ hñr in c.ij.de ꝯces.ꝑben. ¶† Tangit scđo quid si ecclesia sit ruralis,& nullus habitat.Postea aliq̃ veniũt ad habitãdũ,an dẽat dici curata.concludit, ꝙ si nunq̃ fuit sibi assignata cura nõ dẽt dici curata.secus si a principio ꝑ Epm̃ fuisset parochia designata: q̃a tunc, qñ aliqui veniũt iure postliminij etiã ad habitãdũ ĩ illa, vr̃ reassumere curã.facit,ꝙ hr̃.s̃.de ele. quia diligentia. & l. prima per totum. ff. de captiui.
9 ¶†Tãgit tertio quid si ecclesia est destituta parochianis suis,licèt esset curata, & parochialis. & quia oẽs parochiani se transtulerunt ad habitandũ in alia parochia, quod facere possunt sicut etiam q̃s põt mu-

a Vni plures. Nihil differt hoc summariũ a summatione dom. Abb.

tare domicilium de ſepulturis.c.cum quis.lib. vj.§.j. & l.domicilium.ff.ad municip. an dicet tunc curata tangit Hoſt.qđ ſic quò ad habitũ. Ideo habebit priuilegia eccleſiarum curatarũ, de quibus.ĩ. de paro.per do.& Hoſt.in ſumma.de parochijs.§.in quibus.& dicetur curatus illorũ parochianorũ, ſicut Eps nullius eccleſiæ.ſ.de tranſla.c.intra quatuor.Quo tñ ad materiã.c.de multa.& huius.c. ſed quò ad prohibendã pluralitatem dicit, ꝙ non cenſebit hæc eccleſia curata, q̃a in prohibẽda pluralitate iura plus ponderant curã reſpectu exercitij,q̃ reſpectu habitus,qđ patet, quia ponderant periculũ animarũ,qđ nõ põt ſubeſſe vbi non ſunt parochiani. Et hoc ẽt tenet Paulus in cle.j.de offi.vica.plus dicens,ꝙ quantũ ad diſpoſitionẽ.c.licèt cano. de ele. in vj.non dicet curata,ſi non hẽt parochianos de quo fuerunt opiniones inter Io. Mo.& Archi.in d.c.licèt. & dicetur.ĩ.e.c.de multa.

10 ¶†Tangit vlterius, ꝙ ſi de ꝯſuetudine vnus retineat duas eccleſias curatas,an valeat ſuper hoc cõſuetudo[a],& cõcludit ꝙ non, quia in delictis non excuſat cõſuetudo.de ꝯſuetudine.c.fi.

a Conſuetudo. Adde an valeat cõſuetudo, vel ſtatutũ ꝙ quis non teneatur reſidere in beneficio, diſtingue, vt hic per do. Hẽ. Boy.in prin.c,

11 ¶†Itẽ tãgit,q̃d ſi duo populi inuicẽ diſtantes in cõi veniſſẽt ad vnã eccleſiam,an iudicabitur ꝓ duabus eccleſijs curatis. & cõcludit,qđ non:q̃a non attendit̃ diuerſitas populi: ſed vnitas eccleſiæ.facit.ĩ.ti.j.cum non ignores. ¶ Item tangit, ꝙ ſi oẽs parochiales mortui ſunt, an ratione mortuorũ ꝓ qb' debeat orare, dẽat dici curata quò ad exercitiũ. concludit ꝙ nõ,q̃a ſc̃m eum ſolus Deus mortuorũ hẽt curã. ideo illorũ rõne nõ põt dici curata.allegat no.ĩ.de ſent.excõ.a nobis.dicẽs,ꝙ

12 † claues eccleſiæ nõ extendũt ſe ad mortuos; licèt opera pia, & orationes ſic.xiij.q.ij.animas defunctorũ.¶Et no. bene, quod vult Hoſti. ꝙ indulgentiæ quę quotidie dantur, non habent ꝑficere mortuis, licèt quis pro mortuo vadat ad indulgentiã.¶Itẽ de hoc,an poteſtas clauiũ aliquo mõ non poſſit ſe extẽdere ad mortuos.cõſueuit tãgi de pœni.& remiſ.qđ aũt. & d.c.a nobis.& ꝑ Hoſt.in ſumma.de exceſ.pla.§.vlt.Cõcludit ẽt qđ irreuocabile eſſet, ꝙ vnus rector oĩa iura parochialia reciperet ĩ parochiã alterius ꝑ ea, q̃ hñr in c.j.& c.certificati.ĩ.de ſepul.& de parochijs.c.de his.& ſic talis ꝯſuetudo eſſet irrationabilis.ex hoc dicto inducit.d. Ant. an capellani eccleſię poſſint præſcribere exercitium curę contra rectorẽ.nã vr̃, ꝙ nõ ꝑ prædicta ſc̃m eum,refert tñ fuiſſe pronuntiatũ cõtrariũ,ſed credit,qđ male fuit ꝓnũtiatũ. ſed ſi velles ſuſtinere dictã ſniam poſſes dicere, ꝙ hic agimus de clericis eiuſdem eccleſiæ.ſed dictũ Hoſtiẽ.loquit̃,qñ rector vnius eccleſię in alia parochia vult præſcribere.& ſic termini ſunt diuerſi. Tangit etiã, qđ ſi eodẽ inſtanti Eps ꝯcedit vni duo beneficia curata,& finaliter dicit,qđ ſi non apparet, quod poſterius fuit collatum dabitur electio eligendi alterum prædictorũ, & iſtud tenet.d.Ant.ꝑ c.referẽte. q̃a iura antiqua remanent incorrecta, niſi in caſibus expreſſis.de ele.cũ expediat.in vj.

13 ¶Vltimo tangit d.Anto. ꝙ † hic dr̃ de beneficijs curatis,an procedit etiã in non curatis.Inno.cõcludit ꝙ ſic, dum tñ talia bñficia req̃rant reſidentiã ex ſtatuto,ꝯſuetudine,vel de iure. facit,quod hr̃.ĩ.e.cõquerente.& hoc propter verũ miſteriũ poſitũ in lr̃a,ꝙ eſt ſatis latũ.& ſic reſidet.do.Anto.Sed de hoc,an decretalis de multa.habeat locum in talibus beneficijs.tangetur.infra eo.c.fi.& in d.c. de multa.

SVMMARIVM

1 *Verba ſunt intelligenda cum effectu.*

2 *Reſidere non tenetur clericus qui eſt in ſtudio.*

3 *Abſentare ſe,an poſſit clericus a beneficio cauſa ſtudij ſine licẽtia prælati ſui.& nu.6.*

4 *Beneficij appellatione,an veniat dignitas.*

5 *Reſidere ſe velle dicens tamen non habet intentionem reſidendi non debet admitti.*

Elatum eſt nobis. Pñtatus ad eccleſiam nõ ꝯfirmatur ſi appareat, ꝙ ibi reſidere nõ debeat, & ꝯfirmatus ſi non reſider q̃uis poſſet reſidere priuabit̃ a collatione remota.h .d. Et ſunt ptes q̃ patẽt. ſc̃a ibi: cũ igit̃. nã primo narrat vitiũ. ſc̃o ꝓuidet.

1 ¶†No.j.ex tex.illud vulgatũ, qđ verba ſunt intelligẽda cũ effectu, & qđ nõ ſufficit potentia ſine actu vbi a iure req̃rit̃ potentia ꝓpter ipm actũ.

2 ¶†Itẽ no.duos caſus in q̃bus licitũ eſt clerico nõ reſidere.Et no.argm̃ attenta alternatiua in lr̃a poſita,ꝙ

3 † clericus poſſit ſe abſentare cã ſtudij ſine licentia p̃lati.ſed ꝯtrariũ eſt verũ,ꝙ q̃a ẽt ipſe de cã iuſta ſubſiſtente non dẽt ſine licẽtia ſe abſentare, vt legitur, & notat̃.ĩ.e.intra quatuor.¶Nec ob.lr̃a dum dicit, vel ſtudio.quia non dẽt referri ad ſuperius dicta : ſed ad id,ꝙ ſubijcit ſc̃m doc.¶Itẽ no.ꝙ q̃libet prælatus, & ſic etiã inferior põt dare licentiã clerico ſuo, vt ſe abſentet ꝓpter ſtudiũ,vel ex alia iuſta cauſa.nã tex.hic ſimplr̃ dicit de licẽtia p̃latorum ſuorũ, & hoc tenet Inn.in gl.de elec.c.cũ ex eo.in vj.Pœnam aũt non reſidenti habebit imponere ſuperior p̃latus,q̃ habebit poteſtatẽ deſtituendi.ĩ.c.qualiter.cum ibi notatis.Et ſic p̃latus poterit deſtituere ꝓpter crimen ipſum clericũ,ſeu deponere ab ipſo beneficio, vel priuare poterit etiã ꝓ non reſidentiã.

4 ¶†Itẽ no. ex tex.iuncto. c.præcedenti, ꝙ in collatione beneficij cõprehendit̃ ẽt dignitas.& per hoc voluerunt q̃dã dicere, ꝙ ſi mãdaret alicui prouideri de bñficio,ꝙ poterit prouideri de dignitate ꝑ executorẽ.Nã, qđ appellatur bñficiũ in c.pcedẽti.appellatur hic dignitas. Sed cõtrariũ eſt verũ per id,qđ hr̃ in c.fi.ĩ.ti.j.vbi patet,ꝙ tunc poterit ꝓuideri de dignitate:nec ob.iſtud.c.q̃a in c.nonnulli.eſt verbũ miniſteriũ,ꝙ eſt lacius,q̃ verbũ officiũ ſc̃m Io.And.vbi põt dicere,ꝙ verbũ beneficiũ prolatum a iure in ſe cõprehẽdit etiã dignitatẽ ſc̃m ſubiectã materiã. ſed in reſcriptis in dubio nõ cõprehẽdit dignitatẽ, q̃a in illis fit ſtricta interpretatio de p̃bẽ.q̃uis.in vj.

5 ¶†In gl.cõ effectu.in fi.Sed quid ſi aliquis dicit ſe velle reſidere,tñ non hẽt intentionẽ reſidẽdi dic,ꝙ non debebit admitti ſi hoc appareat, vel ſi ex circunſtãtijs poſſit præſumi, qđ non intendebat reſidere,vel ſaltẽ, niſi ſit ſuſpectus debebit admitti, niſi caueat de reſidendo.facit,qđ hr̃.ſ.de p̃ſumptioni.literas. & finaliter dẽret cauere ſi conſuetudo hoc haberet,vel ſtatutum p̃ id,qđ hr̃.ĩ.c.ex parte.& ĩ.ti.j. ſignatum.

6 ¶In gl.de licentia.in fi.¶† Not.diligenter ex tex.cum gl.ꝙ ẽt ꝓ cã ſtudiorum, vel alia iuſta nõ eſt licitum clerico ſe abſentare ſine licẽtia p̃lati.¶In gl.diffugiũ.ibi ꝓuenit.ſupple.el ij. in fi.potes dicere ꝙ ibi allegabat̃ iuſta cauſa puta.diſpenſatio, vel alia ſimilis. & ſic,qđ dicit̃ nõ obſtante appellatione dẽt, intelligi,qñ non interponitur iuſta cauſa, licèt tñ ex iuſta non interponatur debet interim deſeruire beneficio,vt in cõtrario.& facit,quod habetur de elec. cum ex eo.lib. vj. & de regulari beneficium.eod.lib.

SVMMARIVM.

1 *Literas commendatitias dare poteſt ſolus Epiſcopus clerico volenti ſe abſentare.*

2 *Clericus ab alieno Epiſcopo non eſt recipiendus ſine literis commendatitijs proprij Epiſcopi.*

3 *Literæ commendatitiæ ſunt triplices.*

4 *Literę credentiæ quas amici ſæpe inuicem mittunt, quem effectum habeant.*

Fraterni-

Raternitati. Clericus alterius diē
cesis non dēt recipi ſi
ne literis cōmendatitijs.h.d.Et nō diuidi-
1 tur.¶†No.qđ ſolus Eṗs vr̃ poſſe dare lr̃as
cōmēdatitias clerico volenti ſe abſentare.facit ꝙ hr̃.
s̃.de of.Archi.c.ſignificaſti. & ꝙ notat̃ per gl.ix. q.ij.
c.Eṗm.vbi gl.vr̃ dicere hoc verũ,niſi ꝯſuetudo aliud
2 haberet.¶† Itē not.qđ clericus ab alieno Eṗo nō eſt
recipiendus , niſi hēat literas cōmendatitias proprij
Eṗi.nec obſt.ꝙ hr̃.s̃.de clericis peregrin.ca.tuæ . vbi
vr̃ poſſe recipi ſine talibꝰ literis. q̱a hic loq̱t̃,qñ vult
eũ recipere retinendo,& ad officiũ publicæ admittē-
do.ſed ibi,qñ in tranſitu.& priuatim ad officiũ vellet
recipere.dicebat ēt Hoſt.ꝙ ēt poterat præbēdari , ſeu
bñficiari per Eṗm alterius diœceſis:q̱a ꝑ talē actum
nullũ inferebat̃ ꝑiudiciũ ſuo Eṗo ſcđm eũ. Sed certè
hoc dictũ non vr̃ indiſtinctè verũ ꝑ ea,q̃ dicent̃.in c.
fi.ĩ.eo. q̱a nō vr̃ ex toto ceſſare ratio quare cōmen-
datitiæ requirunt̃.iō de hoc dicendũ, vt dicet̃ in d.c.
3 fi.¶†In gl.j.ibi:& duobus ſequentibus. Et aduerte,
quia reperiunt̃ literæ cōmendatitię triplicis generis.
Nã quædã ſunt cōmendatitiæ dimiſſoriæ,de quibus
gl.dicit,& iſtas de iure cōi dant ſoli Eṗi,nō aũt infe-
riores ꝑlati,nec etiã capitulũ vacante ſede,q̱a eſt ſpe
cies alienationis,vt legit̃ , & notat̃ in c. fraternitatē.
lxxj.diſt. & de hoc vltimo tãgit̃ ĩ c.cũ olim.s̃.de ma.
& obe.Quædã,& ſcđo ſunt literæ cōmēdatitiæ,q̃ dã
tur clerico,vt ab alieno Eṗo poſſit ordinari,ſeu reci-
pere ordines, & tales literas dare pōt Eṗs , & etiam
capitulũ vacante ſede. & q̱libet ad quē ſpectat ſpũa-
liũ adminiſtratio ĩn eccleſia cathedrali.de tēp. ord.c.
cũ nullus.§.j.& ij.in vj. archidiaconus non pōt dare
has literas ꝑ id,qđ hr̃ in d.c.cũ nullus.& de offi. Ar-
chi.ſignificaſti.licèt quò ad q̃dã alia cenſeat̃ vicarius
Eṗi de iure cōi.s̃.de offic.or.c.j.& c.ad hæc.Et ſic vr̃
ꝙ ēt vicarius Eṗi, niſi aliud hēat in mandatis nō poſ
ſit illas dare,vel niſi ꝯſuetudo aliud haberet per ea,q̃
no.gl.in c.Eṗm.ix.q.ij.Quædã,& tertio dicuntur li-
teræ cōmendatitiæ pacificæ,vt quæ dant̃ clerico volē
ti peregrinare cauſa deuotionis : & iſte etiã dantur ꝑ
Eṗm.de cōſe.di.vj.c.nō oportet.Et de primis,& ea-
rũ forma hr̃.lxxij.diſt. ꝑ totũ. dicũt tñ do.ꝙ ſi tales li
teræ eſſent amiſſę,poſſet earũ tenor ꝓbari per teſtes
ꝑ id,ꝙ hr̃.s̃.de cle.peregri.c.tuæ.& ĩ.de priui.ca. cũ
olim.¶In ea.gl.ibi:apoſtoli dicunt̃.& quare appellã
tur ſic vide ꝑ gl.in c.j.de appella.in vj. Extra gl.tan-
4 git hic d.Ant.& do.Pe.de † literis cōmēdatitijs , vel
credētiæ,quas amici ſæpe inuicē mittũt, quē effectũ
habent de q̱bus ꝑ Bart. in l.Lucius.ff.de fideiuſſo.&
in effectu cōcludit,ꝙ ſi ſint multũ generales,puta q̱a
in eis cōmēdatur portans ipſas literas,tunc labor ta-
lium literarũ nihil poterit agere in præiudiciũ ſcibē-
tis,quia verba generalia non ſunt obligatoria.l.ſi ve-
ro non remunerandi.§.cum q̱dã.ff.manda. Idē dicas
ſi in eis dicat̃ latori ꝑſentiũ in his quæ dixerit detis
plenã fidē:quia cenſent̃ eſſe cōmēdatitię , & per eas
in effectu vr̃ dici,qđ lator eſt fida ꝑſona.facit, qđ hr̃
in l.fi.C.qđ cũ eo.ideo non poterit obligare ſcriben
tē.Fallit ſi ex qualitate peſonę ꝓ qua ſcribitur aliud
appareat , vt ſi ille ꝓ quo ſcribebat erat factor ipſius
ſcribentis in aliqua mercantia,q̱a tunc vr̃ dicere,qđ
ei adhibeat fidē in negotio illius mercantiæ. per id ,
qđ hr̃ in l.cuicunque.§.ſi fullo.ff.de inſtito. ac.¶ Itē
fallit ſi litera dicit,& adhibe ei plenã fidem ſuꝑ me,
& meo ꝑiculo.l.ſi vero nō remunerandi.§.ſi quis.ff.
manda.Qñ vero ſunt lr̃æ magis ſpeciales,puta ꝓ la-
tore ꝑſentiũ de intentione mea informato dabis ple
nã fidē, tũc dicũt,ꝙ cũ mãdaret ſolũ,vt ei credat̃ id,
ꝙ refert , qđ non ꝑ hoc poterit aliquis ꝯ̃ctus cũ ipſo
celebrari,niſi qualitas ꝑſonę aliq̱d ſuaderet,vt ſi eſ-
ſet inſtitor,ſeu factor ipſius ſcribentis, vt ſuperius di
xi.ſi tñ rōne credulitatis paſſus eſt dãnũ ille cui ſcri
bit̃,poſſet recuperare per rōnē mandati, puta ſi dicit
ex ꝑte ſcribentis,ꝙ ſi ille cui ſcribit̃ ſcripſit,qđ vellet
talē librũ ꝓ tãta q̃titate.nã ſi miſit,& in hoc fecit ex
penſam.Si poſtea ſcribens nō vult dare,poterit illud
dãnũ recuperare.ꝑ id, ꝙ hr̃ in l. ſi vero non remune-
randi.§.ſi quis.& ſic patet,ꝙ vt poſſet ꝯ̃here gñaliter
req̱rit̃ ſpecificũ mandatũ, ne aĺs det̃ mã malignandi
l.fi.C.qđ cũ eo.Et ex ꝑdictis patet, ꝙ ille cui mittũ
tur lr̃æ ꝯmendatitiæ, vt mutuet pecuniã ipſi portãti
lr̃as,rĺr non tenet̃ ſcribens ꝓ tali mutuo, niſi in lite-
ris aliud fuerit expꝑſſum,vel niſi in caſu de quo ſupe-
rius dixi.ꝙ bñ tene menti:q̱a pōt de facto cōtingere.

SVMMARIVM.

1 *Plura beneficia retinere , an poßit quis quando non ſunt ſufficientia.*
& nn.4.
2 *Reſidentiam requirit de iure communi quodlibet beneficiũ, quod eſſet*
viginti ſolidorum.
3 *Victus appellatione,an,& quando comprehendatur veſtitus.*
4 *Pluralitas in beneficijs eccleſiaſticis , ſi ſint curata , vel reſidentiam*
requirentia de iure communi prohibita eſt.
5 *Reſidere intendēs in beneficio quouſque ad pinguiorem fortunam de-*
uenerit,non videtur canonice recipere.

a Onquerente. Qui ñ reſidet[a]
in bñficio etiã
modice ęſtimationis priuari dēt. h.d.
¶Et primo ponit̃ impetrãtis q̃rela. Se
cũdo ponit̃ commiſſionis forma.ſcđa
ibi:fraternitati.¶No.ex tex.primo, ꝙ
ſuꝑ vno bñficio vr̃ poſſe aliud bñficiũ creari, videli-
cet,vt certa q̃titas pecuniæ annuatim ꝓ alio bñficio
ꝑcipiat̃,ꝙ intellige verũ,qñ abſque vitio ſimoniæ,&
abſq; ſciſſura bñficij iuſta cã ſuadēte id fit ſcđm ea ,
1 q̃ hñr.ĩ.de ꝑbē.vacante.& c.maioribus.¶†Itē no.ar.
ꝓ,& contra in pluralitate bñficiorũ . Nã facit ꝓ , qñ
nō ſunt bñficia ſufficientia,facit in ꝯtrariũ, qñ eſſent
ſufficiētia.de quo ꝑ gl.in c.gr̃a. de reſcriptis.in vj. &
2 in cle.gr̃a.de reſcriptis.vbi ēt ꝑ modernos.¶†Itē no.
ꝙ quodlibet bñficiũ,ꝙ eãt viginti ſolidorum de iure
cōi vr̃ req̱rere reſidentiã . & ad hoc ſæpe allegat̃ de-
cretalis.facit,ꝙ notat̃ ꝑ In.& Io.An.ĩ.e.c.fi. & iſtud
ēt cōiter tenet̃.d.Ant.hic dicit,ꝙ lr̃a hic non dicit de
reſidentia,ſed dicit,ꝙ requirit̃,ꝙ deſeruiat,ꝙ ꝑt intel
ligi ꝑ ſe,vel ꝑ aliũ.remittit tñ ad notata in d.c.fin.ſed
certè rĺr dēt ꝑ ſeipſum deſeruire,vt notauit gl.s̃.e.in
3 c.iij.& ſic ſatis vr̃ dicere de reſidētia.¶ † Et no.ſcđm
d.Flo.ꝙ nō eſt neceſſe intelligere de.xx.ſol. id eſt au-
reis.& ſic de ſolidis legalibus de q̱bus ꝑ gl.in l. q̱cũ
que.C.de ſer.fugi. Sed intelligit̃ de ſolidis vſualibus
vel currētibus q̃uis facit,licèt ipſe non alleget, ꝙ hr̃.
in c.ij.ĩ.de clericis malefi.¶In gl.j.in fi.¶ Nec obſt.
31.diſt.oĩno.vbi ēt đ hoc ꝑ gl.q̱a ibi fuit expreſſum.
ſ.de uictu,& ueſtitu. iō tũc ſub verbo uictus nō intel
ligitur ueſtis.facit,quod habetur in ſimili in l.cum ex
filio.§.j.ff.de uul.& pup. Secus , quando ſimpliciter
profertur uerbum uictus, & nota. bene ex text. cum
gloſſ.quod ſi in ultima uolũtate alicui legetur uictus,
intelligitur etiam in conſequentiam ueſtis congrua
ſibi legata,nam & ſine illa uiuere non poſſet . ut do-
cet experientia.¶In gloſſ.fi.ibi:in contratium ſe ha-
beant. ſupple dummodo deſeruiat per uicariũ ſcđm
no.in c.cum omnes.hic alleg.& ſic uidētur uelle do-
ctores , quod etiam vi conſuetudinis non poſſit quis
percipere fructus in abſentia,ſi non deſeruit ꝑ vica-
rium.Sed certè ſi bñficiũ ſit ſimplex,nec eccleſia pa-

[a] Qui non reſidet . idē ſũmat hic, do.Abb. nihil addito : nihilq; ſublato.

tiaẽ defectũ in miniſtris, & abſens ſit ex iuſta cã ſatis vr̃, quod conſuetudo poſſit ordinare, qđ percipiatur fructus, etiã ſi non deſeruiat ꝑ aliũ ꝑ ea, quæ habent, in d.c. cum oẽs. nõ diuinando poſſit ẽt percipere q̃s fructus in abſentia ſi ſuper hoc haberet indulgẽtiam ſeu priuilegiũ, quod in abſentia poſſit fructus percipere ſm Goff. & Io. An. ¶ In eadem glo. in fi. De hoc dic, vt notauit gl. in ca. gratia. de reſcriptis. in vj. & ꝑ
4 ibi notata vr̃, quod † ſic cõcludit, quđ de iure cõi ꝓhibita eſt pluralitas in bñficijs eccleſiaſticis, ſi ſint curata beneficia, vel requirentia reſidentiã. Si aũt non ſint curata, nec requirant reſidentiã ex ſtatuto fortè vel conſuetudine, tũc vr̃ velle Inn. vt tangit gl. in d. c. gratia. quod ſi ꝯſuetudo, vel ſtatutum admittit pluralitatem tũc toleretur pluralitas. Idem vr̃ velle Inn. in dubio, ex quò non ſunt curata, vel requirẽt reſidẽtiam, ſed hoc vltimum vr̃ limitandum, qñ non ſunt beneficia ſufficientia. Secus, qñ alterũ eorũ eſſet ſufficiens per id, qđ hr̃ in hoc. c. Et qđ no. glo. poſt Goff. in d. c. gratia. & hoc de iure ꝯmuni: ex diſpẽſatione, aũt nõ eſt dubiũ, qđ duo ſimplicia poſſint teneri. Et etiã vnũ ſimplex cũ curato. vnde tutius eſſet ad opinionẽ vitandã habere diſpẽſationẽ Epi: cõiter tñ ſeruaẽ opinio Inn. qđ ſi ſunt nõ curata, nec requirentia
5 reſidentiã, nõ requiraẽ diſpẽſatio. ¶ † Quid aũt ſi aliq̃s recipit bñficiũ intẽdẽs reſidere in illo, donũ quouſq; ꝑuenerit ad pinguiorẽ fortunã. dicit Io. An. s̃. e. c. relatũ. Et ibi etiã tangit do. Ant. qđ talis nõ canonicè vr̃ recipere. ꝑ ea, quæ hñr in c. ſicut. xvij. q. j. & ĩ. de cõdi. appoſitis. c. fi. Nã ex tali aĩo vr̃ indici ambitio. Fateẽ tñ, ꝙ tale peccatum ꝑ penitentiã aboleẽ. ꝑ id, ꝙ hr̃ in c. fi. ĩ. de ſimo. Sed aduerte, q̃a licèt ſic trãſeãt Io. An. & do. Ant. in loco præalleg. iſtud dictũ videẽ poſſe ꝓcedere, qđ ꝑ pęnitentiã aboleẽ tale peccatũ, qñ hẽt intentionẽ ꝓſequendi clericatũ. Sed vbi q̃s reciperet redditus eccleſiaſticos nõ habens intentionẽ ꝓſequẽdi clericatũ, vr̃, ꝙ teneaẽ ad reſtitutionẽ fructuũ ꝑceptorũ, ſi poſtea nõ ꝓſequiẽ clericatũ. ꝑ ea, q̃ hñr in c. admiſſa. ad fi. de elec. lib. vj. Niſi mutata opinione remaneret in clericatu, ꝙ tunc non teneret ad reſtitutionẽ: tñ de peccato dẽret agere pęnitentiã ꝓpter intẽtionẽ, quã a principio habuit corruptã. Et ſic etiã poſſet intelligi dictũ Io. An. ¶ Vltimo no. practicã ꝓcedẽdi ꝯtra nõ reſidẽtẽ, qñ ipſe nõ reſidens aliũ moleſtat. Nã põt ſibi imponi ſilẽtiũ: ſed vbi aliũ nõ moleſtaret, poſſet moneri, vt reſideat. Et ſi ſit ꝯtumax poterit moneri ad reſidentiam. & ſic conſequenter poterit priuari, vt hr̃. ĩ. e. c. ex parte. & c. ſeq.

SVMMARIVM

1 *Reſidere intelligitur, qui eſt in ſeruitio prælati ſui*
2 *Diſtributiones quotidianæ dantur præſentibus qui interſunt diuinis.*

Ecætero. Qui eſt in ſeruitio pręlati intelligitur reſidere. h. d. Et primo ponit dictũ. Secundo excipit. ſecunda ibi, niſi. ¶ In tex. ibi offerre. & ſup-
1 ple in totum, vt differat a ꝑcedenti. ¶ † No. caſum in quo clericus ex non reſidẽtia non priuaẽ redditibus bñficij, qñ ſcilicet eſt abſens in ſeruitio ſui ꝑlati, qđ eſt verum quò ad fructus beneficij qui danẽ in cõſenſu de menſa cõi: ſed nõ quò ad diſtributiones quotidianas: quia ille non danẽ, niſi intereſſentibus in diuinis. ĩ. eo. ti. c. licèt. & facit, qđ hr̃ de clericis nõ reſidẽtibus. c. j. in vj. Et aduerte, q̃a procedit litera ſine dubio, qñ quis eſt abſens in ſeruitio proprij Epi. Quid aũt ſi ſit abſens in ſeruitio alterius ꝑlati q̃ ꝓprij, an gaudebit hoc priuilegio? dic, qđ ſic ſm Inn. & Io. An. ꝑ iſtũ tex. q̃a hic nõ apparet cui Papa loquaẽ, & fortè ſcripſit ꝑlato inferiori Epo, ꝙ intellige verũ dũmodo nõ ꝓcureẽ in fraudẽ. arg. eorũ quæ hñr in l. hæc quæ data. ff. ex qui. cau. ma. Quid aũt? Hoſt. hic dicebat, ꝙ Eps duos ex canonicis ſuis põt habere abſentes abſque licentia capituli. Nec eſt neceſſe, ꝙ aliã cauſam probet. alle. qđ hr̃. ĩ. eo. ex parte, ſed vbi vellet habere plures abſentes oportet qđ habeat cauſa vtilitatis ſuæ, vel eccleſiæ. facit quod habetur. ĩ. e. ad audientiã. ¶ In gl. j. ibi ſeruire intelligiẽ: ſupple, quo ad hoc vt ꝑcipiat fructus beneficij, nõ tñ intelligiẽ ſeruire in diuinis: q̃a tunc haberet victualia, ſeu diſtributiones
2 quotidianas cuius ꝯtrarium hic diciẽ. ¶ † In glo. fi. in fi. adde, qđ tales diſtributiones ſolũ danẽ p̃ſentibus q̃ interſunt in diuinis. ĩ. eo. c. vno. in vj. & q̃d fiendũ de parte. nõ intereſſentiũ, an accreſcat alijs intereſſentibus, an vero debeãt verti in vtilitatem eccleſiæ. recurre ad ea, quæ habentur in tex. & glo. in cle. vt hi qui. de ęta. & quali.

SVMMARIVM.

1 *Per abſentiam ſolam etiam ſi ſit diuturna, & ſic decẽnalis non priuatur clericus ipſo iure titulo beneficij.*
2 *Abſens, & non reſidens abſq; alio ordine iudicali ſi quæſitus, & monitus ad certum terminum congruum ſibi ſtatutum non veniat poterit abſque alio ordine iudiciali priuari beneficio.*
3 *Ad reſidentiam requirere decanum poteſt capitulum eccleſiæ.*
4 *Ad reſidentiam monitus ſi ſit contumax eſt ipſo iure priuatus beneficio, adeo qđ abſq; alia monitione, & priuatione poſſit alteri conferri.*
5 *In notorio ſufficit ſola citatio ſine ſolennitate peremptorij.*
6 *Domicilium ſortitur quis in loco ſi habitauit per decennium.*
7 *Licentiatus ad tempus ſi ſteterit vltra tempus, an ſit abſque alia monitione priuandus.*

X parte. Priuandus eſt prælatus vel clericus nõ reſidẽs q̃ citaẽ, & non reuertiẽ intra ꝯmodum terminũ ſibi ad hoc aſſignatũ, nec hẽt iuſtũ impedimentũ. h. d. cũ duobus ſequẽtibus. Et eſt cõis diuiſio, ꝯſultatio,
1 & rñſio. ſcđa ibi: q̃a igiẽ. ¶ † No. ex tex. ꝙ ꝑ ſolam abſentiã etiã ſi ſit diuturna. & ſic decẽnalis non priuaẽ clericus ipſo iure titulo bñficij, nec illud cenſeẽ hẽre ꝓ derelicto: facit, qđ ĩ. diceẽ. c. fi. ¶ † Itẽ not. practicã ꝓcedendi ꝯtra clericũ abſentẽ, & non reſidẽtẽ: quia abſq; alio ordine iudiciali ſi q̃ſitus, & monit⁹ ad certũ terminũ ꝯgruũ ſibi ſtatutũ nõ veniat, poterit priua-
3 ri bñficio. ¶ † Itẽ no. ꝙ vr̃ capitulũ eccleſiæ poſſe requirere decanũ ad reſidentiã: vr̃ tñ, qđ hoc requiſierit ex mandato Papæ. Et ideo nimirũ ſi poſſit requirere: aĩs vr̃, ꝙ ad illũ ſpectet requirere ad reſidẽtiã: q̃a hẽt ꝑtãtẽ deſtituẽdi, & ſic priuãdi abſentẽ facit, ꝙ habeẽ. s̃. in c. ammonet. & c. qđ in dubijs. de renũ. & ſic vr̃, ꝙ req̃ſitio alterius nõ eſſet ſufficiens ad inducẽdũ priuationẽ, niſi approbareẽ ꝑ Papã, vt hic fit. ¶ An aũt ꝑ inferiorẽ poſſit approbari tangeẽ. ĩ. eo. c. proxi.
4 ¶ † Itẽ no. qđ monitus ad reſidentiã ſi ſit cõtumax vr̃ ipſo iure priuatus bñficio, adeo ꝙ immediatę abſq; alia monitione, & priuatione vr̃ poſſe alteri cõferri. Sed certè hic fuit obtẽta licẽtia Papę ſuper electione fienda. Et ideo pro priuatione hr̃. vnde videtur, ꝙ licèt ſit cõtumax, ad hoc vt priuetur req̃raẽ expreſſa priuatio ꝑ hñtem, vel ſaltẽ tacita, vt hic fuit. facit, ꝙ diceẽ in c. ſeq. vr̃ tñ, ꝙ ſuppoſita ꝑtãte requirendi, & priuandi in req̃rente ad reſidentiã, ꝙ ſufficiat, ꝙ quis ſit vocatus, vt veniat ad reſidẽdũ intra cõgruũ terminũ aſſignatũ, ſi ſit cõtumax ſine aliqua ſolẽnitate, vt poſſit priuari: q̃a iſte actus vr̃ eſſe notorius, ex quò ñ reſidet. Et ideo nõ vr̃ req̃ri niſi citatio, & ſñia, vt in alijs notorijs iuxta notata de iureiurã. c. ad noſtrã. el iii. Fatẽdũ tñ eſt, qđ ſi poſtea probatur legitima cauſa abſentiæ reuocareẽ, qđ geſtũ eẽt. de re iud. c. cũ bertoldus. & vij. q. j. præſentiũ. & facit, qđ diceẽ in c. veſtra. de

5 stra.de cohabi. cleri. & mulie. ¶†Not.ex prædictis sm do.Ant.q in notorio sufficere debet sola citatio sine solennitate peremptorij,qa superius dictũ sit,q in hoc actu,vel notorio sufficiat sola citatio sine solẽnitate,de qua ẽt remittit ad notata in c.vr̃a.s̃.titu.j. ¶Itẽ ẽt potes notare, q sup negatiuo põt esse notoriũ.facit,qđ dictũ fuit.s̃.ti.j.c.Ioannes.¶Quid aũt si vocatus venit,sed non stetit.Et sic postea recessit dicit,qđ habeť pinde ac si nõ venisset,qa nõ vr̃ venisse q nõ stetit.vt legiť,& no.in c.j.s̃.de iudi. & facit,qđ hr̃.s̃.eo.c.relatũ.& q hr̃ in auth.q semel. C.quomo
6 do,& quãdo iudex.¶†In gl.j.ibi,qđ derelicto. & p hoc facit,qa per habitationẽ decẽnij in loco videtur qs sortiri domicilium.l.ij.C.de incolis.li.x.& no.s̃. de fo.comp.quod clericis.per Io.An.& per Dy.in l. lex Cornelia.ff.de iniurijs. licèt secus si minori tpe habitasset,vt notať in iuribus palleg.Sed potes dicere,q hoc nõ habet obstare. licèt faceret rõnẽ dubitãdi in hac decretali: qa potest dicere,qđ nõ habet locum id,qđ superius est dictum, quãdo quis tenetur ad residentiam in alio loco.facit,quod not.Arch.de rescriptis.c.statutum.§.cũ vero.li.vj.& Io. And.j̃.de priuile.ex ore. Vel secundo potes dicere, q non est incõueniẽs,quod in duobus locis qs habeat domicilium.p id,quod habetur in l.assumptio.§.iurisperiti. ff.ad municipales. & c.cum qs.§.j.de sepul.in vj.& s̃.de rescrip.dilectus filius.I.laracen⁹. ¶In ea.gl.ibi: p minus em̃ spatiũ, &c. Et sic, quod hic dicitur de decẽnio notat facti accidentiã non iuris mysteriũ.facit,quod no.glos.in c.quoniam frequenter.§.porrò.
7 in magna gl.vt lit.non contest.¶†In ea.glo.ibi semper est monendus.hoc limitat Gof.nisi ad tẽpus fuit licentiatus: qa tũc si steterit vltra tempus absq; alia monitione poterit priuari: qa Dies interpellat: tunc p homine, vt in c.potuit.de locato. qđ dicit Io.An. pcedere si tẽpore date licẽtiæ monitus fuisset redire in termino sub pœna priuationis,vt ipse etiam no.in ca.quoniam.§.porrò.sup gl.magna.vt lit.nõ cõtesta. aliàs videtur velle Io.An.quod licèt licẽtiatus fuerit ad certum tempus, nihilominus si nõ redeat post terminũ erit citẽdus anteq̃ priuetur, quod tene menti. ¶In ea.glos.ibi: videtur vacare primũ.Idem not.lxx. dist.sanctorum.hoc tamen dicit do. Anto.vt videtur intelligẽdum, quæ essent beneficia incompassibilia. secundum ea, quæ habentur.j̃.de præben.de multa.& supra eodem.c.iij.aliàs videtur. secus per ea,q̃ not.de rescrip.gratia.lib.vj.

S V M M A R I V M.

1 *Residere si desierit archiepiscopus per quadriẽniũ potest archiepiscopatu priuari.*
2 *Capitulum potest monere proprium Episcopum,vt veniat.*
3 *Eligendus in archiepiscopum debet esse idoneus.*
4 *Ecclesiam pro derelicto habere videtur clericus eoipso,quod sit miles secularis,sicut si contrahat matrimonium.*
5 *Inferior,non potest citare superiorem benè tamen potest eum monere.*

Valiter archiepiscopus.

Summatũ fuit in c.pcedẽti. Et est cõis diuisio,ꝯsultatio,& respõsio:vel meli⁹ facti narratio,& puisio. Scđa ibi,discretiõi.¶In text.ibi literas vestras.aľs
1 nostras,& vtraq; põt saluari.¶†Not.j.ex decretali,q Archieps ex nõ residentia p quadriẽniũ priuari põt Archiepatu.qđ hic dr̃ đ quadriennio vr̃ notari facti euidentia:qa ẽt minus tps sufficiens vr̃ p id,qđ tãgiť in gl.j.& s̃.vt lite non contest.§.porrò.in gl.magna. c.quoniam. De Cardinali autẽ,an possit ex nõ residentia priuari:habetur.s̃.i c.ij.de alijs.in c.pcedẽ-
2 ti.& j̃.eo.ex tua.¶†Item no.quod capitulum videtur posse monere pprium Epm,vt veniat. Et not.quod ex tali monitione videtur institui contumacia,si non veniat ad residendum cuius virtute vr̃ posse pcedi ad priuationẽ eius, qđ hr̃.s̃.de supp.negl.c.j.Põt tñ dici,q hoc cõtingit, qa Papa talẽ monitionẽ approbauit. aľs vr̃,qđ ad cõstituendũ quẽ in ꝯtumacia nõ residẽdi requirať monitio illius, q habet potestatem destituẽdi,seu priuãdi. p id.qđ hr̃.s̃.de renũ.ammonet.& c.qđ in dubijs. & qđ no.in cle.j.de renũ. ¶Itẽ no.q p dationẽ licẽtiæ de eligẽdo aliũ videť supstes subsistente legitima cã tacitè priuari.Nã aľs ĩ locũ vi
3 uẽtis nõ dẽt alius eligi.j̃.de ꝯcef.pbẽ.c.j.¶†Itẽ no.q psona eligẽdi in Archiepm dẽt esse idonea. Et qualis,idoneitas reqrať,habeť.s̃.de elec.cũ in cũctis. debet ẽt esse talis q possit præesse, scilicet in iudicãdo, & etiã prodesse,scilicet in prædicãdo, & administrãdo diuina.s̃.c.proxi. & sic dẽt esse peritus,& expertus.xxxix.dist.c. Petrus. per aliũ tñ qñq; in supradictis.de serui.supra de offi.ordi.inter cætera.¶In gl.j.
4 ibi:vt si fiat miles. ¶†No.diligẽter gl.qđ eoipso,qđ clericus sit miles secularis vr̃ habere ecclesiã p derelicto sicut si ꝯhat matrimoniũ.& sic vr̃ gl.đcidere q̃stionẽ,quã dixi post do.Flo.supra ti.j.c.si.& cũ glos. ista trãseunt cõiter doctores. Et iõ fortè seruareť in practica, licèt videreť posse limitari scđm illa,q̃ dixi in d.c.si.videť etiã habere pro derelicto si efficiať histrio,vel buffo,vel ioculator,vt no.j̃.eo.in c.si.vbi ẽt glo.cõcor.cũ ista.& pbať ẽt in c.j.de vi.& hone.cle. in vj.¶In gl.ij.ibi.nã tps date. Vnde si impetrans literas ꝯ vsurarios exercet vsuras, ẽt post datã literarũ nõ audireť,nisi prius illas restituat. p ea, q̃ hñr in c. quia frustra.alle.in gl. ¶In ea.gl.in fine.Solue,vt ibi no.& in c.dilectus. el ij.& ibi dicetur.j̃.de præben. Nam scđm quod suadet ratio subiectę materiæ põderetur tps date,vel tps receptionis literarum.extra gl.vr̃ quod canonici non potuerunt suum archiepiscopum monere: qa inferior in superiorẽ non habet potestatem.de maio. & obe.cũ inferior. ¶Solue, qđ aut habeť in litera per literas nostras. nõ ob.contrariũ,qa fuit monitus per Papa,qui oĩum est superior. ix.q.iij.cuncta per mũdum. & c.p principalẽ.& hãc dicit Hosti.esse verã literam: quia monitio inferio-
5 ris nõ possit cõstituere in ꝯtumacia supiorẽ. ¶†Alia aũt litera hẽt per vestras. & tũc põt dici, qđ licèt inferior nõ possit citare superiorẽ, vel parẽ.c.innotuit. de elec.qa par in parẽ nõ hẽt imperiũ,vt ibi.tñ benè põt monere inferior supiorẽ.s̃.de supplẽ.negli.pla. c.j.ẽt parẽ.vt voluit gl.de offi.delega.cum causa. Et ita possit intelligi hic. Aduerte tñ,quia monitio per capitulũ facta nõ sufficeret, vt eius virtute ad priuationem potuisset procedi,nisi Papa hoc cõprobasset: quia potestas priuãdi Archiepiscopum, vel Episcopũ ad solũ Papã spectat. supra de transla.præla.c.ij. & facit,qđ dixi in notabilibus. ¶Secũdo cõtra text. facit,quod vr̃,q pter monitionẽ,& cõtumaciã non residendi nõ habent canonici potestatẽ eligẽdi:quia licèt prælatus sit cõtumax nõ est priuatus beneficio: sed priuandus.j̃.eo.c.si.& j̃.c.proxi.& sic ante priuationẽ nõ debet ad electionẽ procedi.j̃.de cõcel.præben.c.j.soluit Inn.qđ quãtũcũq; capitulum moneat prælatũ,vel socium ad residẽdũ,& cõtumax sit prelatus, vel socius nõ poterit procedere ad eligendũ sine autoritate illius,in cuius manibus debet renuntiari. ar.c.inferiori.xxj.dist.& bene facit,quod habetur.supra de renũtia.ammonet.& c.qđ in dubijs.& hoc ẽt placet Hosti.vñ cõcludit, q prius p suũ iudicẽ debet priuari anteq̃ ali⁹ eligať,saluo nisi aliud faciat Papa qui

qui superius est, de cōces. præben. proposuit. & cōsequenter potest habere non priuatum pro priuato. & ita potest intelligi hic, vel pōt dici, quod Papa ꝑ alias literas priuauerit eum: vt quia monuerat eum, vt veniret ad resideтiā sub pœna priuationis. quā protulerat in eū, si non veniret. Et hanc sequitur. do. Flo. sed præcedens videtur magis literæ amicari. do. Anto. hic concludit tutum esse, quod ille qui habet potestatem priuandi post monitionem ad residēdum ab alio factam saltem vna vice debeat moneri, nisi fortè sit talis persona, quòd possit alterius monitionem approbare, vt est Papę. & per hoc benè facit, quod habetur in l. ædictum. ff. de iud. ¶ Item scd̄m eum videtur quod post monitionē requirat̄ priuatio expressa, vel tacita. & de tacita ponit exemplum si detur licentia eligendi alium. Nam tacitè videtur priuare primum. & hoc satis potest ꝓcedere in Papa, vt hic potest intelligi: sed in alio inferiore ꝯcludit do. Anto. qđ licèt putē tutū esse, qđ faciat priuationem expressam: tñ satis patet, quod etiā in illo sufficiat tacitè. & quod tacitè videatur priuare si præcessit monitio, & cōtumacia, & demū dat licentia in aliū eligēdi causæ cognitione præmissa. Et ideo videt̄ sufficere: q̄a in istis notorijs videtur ꝯstare de mente sine alia solēnitate. facit, qđ dixi in c. præcedenti. & quod not. ĩ. de verb. sign. c. ex parte. el j. & s̄. de cohabi. cle. c. vestra. & pro hoc etiā benè facit, qđ habet̄ in c. ij. ĩ. de schismati. & s̄. de filijs presby. c. veniēs. & quod dictum fuit in c. diuersis fal. s̄. ti. j. & quod no. per Ioan. And. in addi. Spe. super rubrica. in iij. quæstione.

SVMMARIVM.

1 *Contumax in non residendo, an sit ipso iure priuatus.*
2 *Absens ex causa studij cum licentia prælati, vel sine, an possit habere fructus si consuetudo id habeat.*

a Inter quatuor. Sup hoc ca. solet quæri verū prælatus inferior Episcopo possit dare licentiam non residēdi in beneficio. distingue, hic per do. Hē. Boye. in prin. c.

a INter quatuor. Summatū est istud. ca. ex parte. s̄. eo. ¶ Et primo ponit̄ facti dubitatio. ¶ Secūdo dubitationis responsio. ¶ Tertio expositiōis receptio. scđa ibi. hoc tibi. Tertia ibi. dūmodo. ¶ No. j. ꝙ clericus cōgruo t̄pe expectatus ex nō residētia pōt priuari. Et ex hoc no. † ꝙ ꝯtumax in nō resi-
1 dēdo etiā lapso termino nō videt̄ ip̄o iure priuatus. de quo tanget̄ in c. ꝓxi. vbi lr̄a vr̄ ꝯriū innuere, dū dicit tales posse spoliari. ¶ Itē no. ꝙ ꝑ iustum impedimentū, q̄s excusat̄ a ꝯtumacia. ¶ Itē no. ꝙ clerici interdū deserūt ecclesias sine iusta causa. & q̄n varijs ex causis hoc ꝯtingit. prosequit̄ hic Io. An. Nā q̄nq; deseruit causa ambitionis transeūdo ad aliā: q̄nq; ex causa cupiditatis auaritiæ, vt attēdat fortè negotiationibus: q̄nq; ex cā vagationis: quō etiā ex causis iustis potest se absentare etiā tāgit, de quibus hr̄ in c. de cętero. s̄. eo. & ĩ. eo. tuę. & c. cū dilectus. & c. ad audientiā. ¶ In gl. j. ibi: nō est argumentū, &c. ¶ Vel pōt dicere s̄m Io. And. qđ argumentū a cōtrario sensu posset habere locū si fuisset adeo arctatus, qđ non potuisset licentiam petere. Nam plerūq; locus, & tempus nō patiunt̄ plenius deliberandi consilium. l. j. ff. de exercitoria. qđ est intelligendum, qđ in breui postea reuertitur, ꝙ primo possit. ar. l. iij. ff. de diuer. tēpo. an autem absentās se ex iusta cā. & de licentia prælati dēat ꝑcipere fructus b̄ficij. dic, qđ non regulariter, nisi in casibus expressis in iure. ꝑ ea, quæ dicent̄. ĩ. in c. tuę. & sicut tūc o̱pabit̄ licentia, vt nō possit priuari
2 actione nō residētiæ, nō autē recipiat fructus. ¶ † An aūt absens ex causa studij cū licētia p̄lati, vel sine, si ꝯsuetudo id hēret debeat ꝑcipere fructus in absentia. dicet̄ in c. tuę. ¶ Quid aūt si q̄s sit absens ex causa nō legitima de licētia p̄lati, an poterit moneri ad residētiā. litera hic videtur velle, ꝙ sic, si exponat̄ præsertim, ꝓ maximè. ¶ Egidius tñ exponit prȩsertim, pro tanq̄, & tūc faceret in ꝯriū. Tamen pro prima p̄te, facit, qđ ꝯcessio talis licētiæ videt̄ contra ius, & dare materiā vagādi. Et ideo vr̄, qđ posset illā reuocare. ꝓ id, qđ n̄o. Inn. & Io. An. ĩ. c. proxi. ¶ In gl. cōgruo. ibi: præfertur. Nā de varijs temporibus loquunt̄ iura, vt no. gl. in c. q̄m. §. porrò. seu in §. si vero. in princi. magnæ gl. & sic ꝑ hoc denotat̄, ꝙ est tēpus arbitrarium, vt ibi etiā no. in glo. fi. in fi. & no. benè ex litera: q̄a vr̄ velle, qđ si a prin. q̄s nō fuit absens ex legitima causa: sed tñ t̄pe requisitionis sit iuste impeditus, vt q̄a sit infirmus, excusabit̄, nec cēsebit̄ cōtumax. & ꝑ cōsequēs non debebit priuari. facit. s̄. de elect. bonæ. el ij. Et plus dicit Hostiē. qđ si t̄pe requisitionis poterant venire, tñ postea superuenit impedimētū: q̄a se arctauerat, non poterit priuari: ꝙ intellige verū, q̄n intra terminū superuenit impedimentū tali t̄pe, ꝙ si nō superuenisset potuisset ĩ termino comparere, aliàs secꝰ ꝓ id, quod habet̄ in c. cupiētis. §. quod si per viginti. de ele. in vj. & in l. ij. §. si quis tñ. ff. si q̄s cautionibus.

SVMMARIVM.

1 *Citatio, quæ fit ad ecclesiā, vel ad domum non vr̄ arctare citatum in his, quę sunt grauis prȩiudicij, nisi quando fraudulenter latitat.*
2 *Citatio vbi fit per edictum dēt esse trina sicut, & illa q̄ fit ad domū.*
3 *Citatio q̄n fit personaliter, an sit necessaria trina citatio.*
4 *Citatio per edictum vbi de iure debet esse trina, vna non sufficit etiam peremptoria.*
5 *Citatio per edicta, an possit fieri in qualibet causa.*
6 *Citatio quādo debet de iure esse trina etiam personalis non sufficit vna pro omnibus.*
7 *Excommunicatus, an sit priuatus administratione spiritualium.*
8 *Absens ex iusta causa, & cum licentia superioris si superuenit defectus ministrorum poterit moneri ad residentiam.*
9 *Absens ab ecclesia sua esse, an possit quis iusta subsistente causa, puta studiorum, vel alia sine licentia prælati.*
10 *Clericus, vel prælatus absens si nescitur vbi sit, qualiter cōtra eum ꝓcedetur.*
11 *Constitutio, siue statutum Ep̄i contra ius commune non valet.*
12 *Constitutio Ep̄i si est contra aliquod ius particulare dispositum a iure, quia tunc directe contradicit iuri non valet.*
13 *Contra non residentes qualiter procedatur.*
14 *Degradatus solenniter a solo Papa restituitur, sed verbaliter solū degradatus potest restitui ab eo qui deposuit.*
15 *Citatio personalis, an debeat interuenire cū agitur de graui p̄iudicio.*
16 *Ep̄s, an sine consilio, vel consensu capituli possit procedere ad priuationem clerici, vel prȩlati propter non residentiam.*

EX tuę. Si nescit̄ vbi sit clericus absens, publicis edictis citabit̄ apud ecclesiā. Et si postea expectatus ꝑ sex mēses n̄ veniat, illa priuabit̄. h. d. primo. Scđo ponit practicā ꝓcedēdi ꝯ p̄latos non residentes. & hoc fit loco summę, & diuisionis. Et sic sunt duæ partes principales. Nam primo ponit practicam procedēdi cōtra clericos. ¶ Secūdo practicam ꝓcedēdi ꝯtra prælatos. Secūda ibi. cōtra eos. Et dicit do. Ant. qđ melius dixisset contra alios: q̄a nō ꝓsequit̄ de his de quibus dixi: sed loquitur de prælatis. & facit, quod no. Inno. in proęmio vbi litera huius decretalis ex registro corrigit, & supplet in aliquibus locis. & istā lec. etiā voluit gloss. in ver. vt ipsos. glo. tñ in uerbo spoliari, sentit aliā lect. uidelicet, qđ non mutet casum, prosequit̄ potius eundem casum in uer. contra eos. Sed prima lect. cōiter tenetur, ut tangā su ꝑ gl. ¶ In tex. ibi: cōtra eos. melius dixisse contra alios, q̄a loquit̄ de prȩlatis, ut dixi in diuisione

uisione lec.sequēdo hūc intellectū,dū dixit ꝯ eos. potes supplere,scilicet,q̄ sunt plati.
1 ¶†No.j.qđ citatio q̄ fit ad ecclesiā,vel ad domū non vr̄ arctare citatū in his,q̄ sunt grauis p̄iudicij, nisi qñ frauduleter q̄s latitat,nec p̄t citatio ad eū ꝑuenire.facit,qđ hr̄.s̄.vt lite nō cōtest.qm̄.§.porrò. Et,qđ no.Inn.in c.fi.de eo,q̄ mit.in pos.& ꝑ Bart.in l.quarta.§.p̄tor.ff.de dā.infe.
2 ¶†Itē no.qđ vbi fit citatio ꝑ ædictū dēt esse trina,sicut,& alia,q̄ fit ad domū iuxta notata.facit,qđ no.ꝑ gl.xxiiij.q.iij.de illicita.& C.quomō, & qñ iudex.l. tres denū.& l.ꝯsentaneū.ī auth.q̄ semel.
3 ¶†An aūt, qñ fit ꝑsonaliter sit necessaria trina citatio.tāgit Inn. j.de accu.ad peti.& ibi ēt dixi.Et aduerte hic,q̄a dicit do.Ant.post Io.An.in addi.Spe.eo.ti.suꝑ rub.in iij.q.velle notabiliter,qđ in terminis decretalis.& ēt vbicūq; a iure ꝑ ędictū reqrit̄ trina citatio,qđ tūc nō sufficit vna ꝑemptoria ꝑ oībus : q̄a tales citationes q̄ fiunt ꝑ ędictū nō de facili trāseūt in notitiā citati. & facilius trāsibūt si ter publicè fiūt : q̄a fortè amic⁹ citati intererit in scđa,vel tertia,si nō intererit in prima,& poterit sibi nūciare. & hūc modum limitāt ad ꝑemptoriū.ff.de iudic.& qđ hr̄ ī d.c.đ illicita.q̄a sibr dicit, ꝙ vbicūq; trina citatio reqrit̄ a iure ad fi.pęnæ incurrēdę,nō sufficit vna ꝑ oīb⁹ ēt ꝑemptoria.vt voluit glos.notabilis in cle.j.in verbo.iij.de vi.& hone. cle.ꝙ tene menti. & facit,ꝙ hr̄ in tex.& glo.in c.j.de milite vasallo,qui cōtumax est. in vsibus feudorum.
4 vbi bona gl.de mā ꝯtumaciæ. ¶†Et ex p̄dictis no.diligenter duo. ¶Primū est,ꝙ vbi a iure reqrit̄ trina citatio ꝑ ędictū nō vna sufficit ēt ꝑemptoria ꝑ oībus. ¶Scđo, qđ vbi trina citatio requirit a iure etiā ꝑsonalis ad fi.pœnæ. qđ tūc nō sufficit vna citatio ꝑ oībus,ēt ꝑemptoria.¶Circa primū aduerte primo,q̄a illud vr̄ intelligendū, qñ citatio hēt fieri publicè per præconē,seu nuntiū in loco publico. & demū affigi in loco publico sicut de iure vr̄ debere fieri. ꝑ ea, q̄ hn̄r in cle.j.de iudicijs.¶Nam tūc bn̄ vr̄ ꝓcedere rō Io.An.in addi. Spec.super hac rub.dū dixi, qđ fortè in scđa,vel tertia vice erit p̄sens amicus citati,q̄ hoc audiet. & poterit hoc intimare citato,qui fortè non erit p̄sens in prima citatione. Si autē intelligeres, ꝙ sufficeret ędictum, seu litera citationis affigi in loco publico sine alia publicatione, non video qualiter differentia esset fienda,an tria ędicta, seu tres literæ successiue fierēt,& affigerent̄ locis publicis, an vero fieret vna ꝑerēptoria,habēs in se interuallū triū ędictorū:vt q̄a citaret̄,ꝙ intra.xxx.dies deberet cōparere quorū.x.pro primo.x.pro scđo.& x.ꝑ tertio,& ꝑemptorio assignent̄ : q̄a ille vr̄ affectus,siue illa schedula fuerit affixa ꝑ.xxx.dies. siue in capite.x.dierum poneret̄. Alia tn̄,vt dixi de mēte iuris saltē canonici vr̄ esse vna citatio publica ꝑ nūtiū,vel ꝑ præconem, anteq̄ affigat̄ in locis publicis.vt patet ex his,quę habent̄ in dicta cle.j.de iudi.& facit ꝑ hac lr̄a ēt dū dicit,facias publicari.& sic ēt vr̄ intellexisse Io.And.in dicta addi.de iure tn̄ ciuili fortè est secus:q̄a citatio, quæ fiebat olim ꝑ ędictū fiebat in albo p̄toris,seu in pariete dealbato in palatio prætoris, vbi reddebatur ius. vt patet ex his, quæ hn̄r in auth.q̄ semel.& in l. consentaneū.C.q̄uo,& qñ iud.& sic vr̄,ꝙ sufficiebat apparere citationē ī pariete:tn̄ hodie nō fit in pariete dealbato: sed per schedulas,quæ affiguntur in locis. & cōiter ēt seruatur, qđ fit ꝓclamatio antequā affigant̄.¶Itē aduerte,q̄a dictū Io.An.videtur intelligendū,qñ requirit̄ trina citatio ꝑ ędicta ad finē pęnę,vt contingit in casu isto.Nam aliàs videtur,ꝙ sufficiat vna citatio ꝑemptoria ꝑ oībus si iudici hoc videat̄.ꝑ ea,quę habent̄ in l.ad ꝑerēptoriū. & seq.& l.
5 nōnunq̄.ff.de iudi.¶†An aūt in qualibet causa posset fieri citatio per ædicta de iure canonico : clarum est,qđ nō dēt fieri,nisi in casibus expressis in iure, vt patet in dicta cle.j.de iudi.An aūt idē sit de iure ciuili,ibi plenè dixi.& etiā habetur per Bar.in extrauagāti ad reprimēdā.in verbo ædictū.
6 ¶†Circa scđm aduerte,q̄a mirandū,qđ si citatio fiat ꝑsonaliter, ꝙ nō debeat sufficere vna perēptoria pro oībus, cuius tn̄ ꝯriū fuit dictū gl.in dicta cle.j.in verbo tertio. de vi.& ho.cle.nō video rationē quare hoc sit dicendū,tenēdo dictā gl.nisi dicatur,qđ hoc cōtingit: q̄a quādo interuenit trina citatio separatim ex parte superioris,maior vr̄ esse ꝯtēptus ipsius superioris. & ꝯsequēter maior ꝯtumacia q̄ sit,qñ vnica citatio tm̄ fit,licèt sit peremptoria pro oībus. Et iō ad finē pœnæ,cùm tunc requirit̄ trina citatio separata ꝓpter maiorē cōtumaciā habendā. & quod vbi agitur ad finē pœnæ non sufficiat vnica citatio peremptoria pro oībus:ēt videt̄ tex.in vsi.feu.in d.c.j.de milite vasallo,qui contu.est.iuncta gl.ij. Stephanus tn̄ in dicta cle.j.tenuit qđ etiā ad finē pęnę sufficiat vnica citatio ꝑ oībus. per.c.cōstitutionū. de sen.excō.in vj.iuncto.c.sacro. de senten.excō.vbi patet,ꝙ licèt ad finē imponendę pęnę excōicationis requiratur trina citatio. vt in ca. sacro.tn̄ sufficit vna peremptoria pro oībus, vt in d. c.constitutionum. Et si debemus tenere istā opinionē posset responderi ad dicta cle.j.dū dicit noīatim, & tertio quem citandum. Et ideo dixit tertio ad denotandum, ꝙ non sufficit vnica citatio : sed ꝙ requiratur trina. & quod voluerit non sufficere vnicam peremptoriā: non aūt,qđ voluerit vnicā,qñ eēt peremptoria,cū illa æq̄paret̄ trinæ citationi. vt patet in d.c.cōstitutionū. & in l.nōnūq̄.ff.de iudi.tn̄ cōiter tenet̄ gl.pro qua etiā facit,qđ no.& habetur in text.& glo.in d.c.j.de mili.vasal.qui cōtu.est. ¶Et ſm hoc oportet dici, ꝙ illa gl.in dicta cle.j.ꝓcedit regulariter. Fallit vbi aliud reperiat̄ expressum.& sic ītelligatur.d.c.cōstitutionū.¶Vlterius no. practicā ꝓcedēdi ꝯ clericū absentē,& monitū,q̄ nō īueniat̄. de qua habetur in tex. & no.ēt.s̄.vt lit.nō cōt.quoniā.§.porrò.in ver.ꝯtra eos. ¶No.practicā ꝓcedēdi ꝯtra pręlatos nō residentes,& inobedientes. ¶Itē not.arg.ꝙ legat⁹ de latere possit priuare Ep̄m ab administratione spiritualiū,ꝙ est intelligēdū,qñ hoc faceret ex mādato Papæ.al's secus. ꝑ ea,q̄ habent̄ in c.ij.de trāsla. p̄la.
7 ¶†Itē no.ꝙ excōicatus non vr̄ priuatus administratione spiritualiū,qđ est verū simpliciter,seu ꝑpetuo:sed benè interim durāte excōicatione est suspēsus ab ipsa administratione.& sic quodāmō interim priuatus.s̄.de app.pastoralis.& facit,qđ no.in simili. de iureiurā.venientes.¶Itē no.ꝙ legatus de latere videt̄ habere potestatē degradādi Ep̄m, qđ est intelligēdū si hoc habeat ex speciali mādato Papæ. al's secus ꝑ ea, quæ habent̄.s̄.de offi.leg.c.qđ trāslationē. ¶Itē not.ꝙ cū degradato non de facili dispēsatur. & sic facili⁹ dispēsat cū verbaliter deposito si hoc suadeat vtilitas, vel necessitas ecclesiæ, q̄ cū actualiter degradato:quis autem cum tali possit dispensare tangit in glo.fi.& suꝑ ca.¶In gl.j.in fi.vel dic ſm Hosti. qđ ibi nō latitabat,& poterat inueniri : q̄a fortè erat citandus.hic vero non poterat inueniri. & latitabat. ¶In gl.ij.in fi.dic ſm Io.And.qđ tex.ibi nō prohibet moram purgari. licèt mādet post terminum priuari. Et iō admittet̄ purgatio,dūmodo non sit facta executio:q̄a tunc non admitteret̄. ꝑ ea,quę habent̄ in c.in alijs.s̄.de elec.& s̄.de supplen.negli.præla.c.literas. & pro hoc,qđ in casu isto, qñ non est facta executio possit mora purgari benè facit, qđ habet̄ de præben. c.si ti-

c.si tibi absenti.li.vj.ꝑ quem tex.dicit hic do.Flo.qđ etiã licèt q̃s sit citatus ab hoïe ad residẽtiã, & certus terminus assignatus, admittetur post terminũ purgatio more saluo, nisi in citatione lata sit sñia priuationis,si nõ resideret intra tps assignatũ. ꝑ id,ꝙ hr̃ ĩ d.c. si tibi absenti. & sic ẽt dicit tenere do. Pe.de Peru.& no.bñ hoc dictũ : q.a vñr isti velle,ꝙ possit q̃s citari ꝑ superiorẽ ad residentiã, vt intra certũ terminũ cõpareat, al's ipo iure sit priuatus,qđ indistinctè ꝑcedit, vt tangeť inferius.¶In glo.spoliari.in fi. ¶Aduerte, quia pro recitatione istius gloss.põt opponi, ꝙ litera sibijpsi ꝯdicat: q.a primo dicit,ꝙ debeat spoliari, postea dicit,ꝙ dẽat suspẽdi ab administratiõe,q̃ vñr esse ꝯria : q.a si sunt totaliter spoliati in eis nõ vř cadere posse suspensio,cum non entiũ nullæ sunt causæ. ĩ.de despõ.impu.c.ad dissoluẽdũ.¶Cuius timore facta est hæc gl.q̃ exponit spoliari.i.suspendi ab administratione temporalium,& sentit vnã lec.videlicet, ꝙ in versiculo ꝯ eos ꝑsequať eũ dẽ casum,& q̃n ꝑsente ꝯtumacia ꝑcedit postea ad pœnam suspẽsionis respectu spiritualiũ,& ẽt excõicationis. ¶Sed aduerte,q.a glo.sequens sentit aliã lect.videlicet,ꝙ in versi. contra eos.mutet casum:quia in principio tractat de modo procedendi ꝯtra clericos.& sic nulla erit contrarietas.Ex hoc,qđ loquať de ꝑlatis ĩ isto ver.ꝯ eos dicit gl.fateri ex duobus. Primo ex eo,ꝙ dicit ab administrationẽ remoueat. Scđo ex eo,quod dicit,& q̃bus ꝑsunt ecclesijs,&c.quasi velit sentire gl.ꝙ prælatus tm̃ propriè dicať. & similiter, ꝙ solus prælatus dicatur ꝓpriè habere administrationẽ. Istud tamen vltimũ nõ est simpliciter omnino verũ s̃m do.Ant.ꝑ glo.& doc.in c.ꝑsenti.de offi.ordi.in vj. Et de materia qualiter ꝑceditur ꝯtra clericos, & ꝑlatos absentes tractat hic Inn.de quo ꝑ gl.& Io.An.suꝑ ea.in c. q̃m frequẽter.§.porrò.in gl.mag.s̃.vt lite non conte. Nã si sciť vbi sint,& possint ꝯmode, citari debẽt ꝑsonaliter, vt ad certũ cõmodũ terminum ad residentiã veniant.& si non veniant poterũt priuari,vt no.in gl. præallega. & hæc citato dẽt fieri, siue sit absens sine licentia,siue etiam cũ licẽtia, eo casu quo sine iusta causa abesset, vel esset finita causa propter quam habuisset licẽtiã.Si aũt ad certũ tẽpus habuisset licẽtiã. & nõ redeat intra tẽpus,adhuc vř ꝙ nõ poterit priuari,nisi ẽt post terminũ moneať ad residẽtiã,saluo nisi q̃n statutus fuisset terminus tꝑe datæ licẽtiæ,& fuisset monitus sub pœna priuationis redire intra terminum,q.a tũc posset priuari post terminũ sine alia monitione ꝑ id,qđ dixi.s̃.eo.intra quatuor. & melius in c.ex parte.& qđ no.Io.An.in d.§.porrò.non debebit tm̃ statim post terminũ festinare ad priuationem, q.a posset esse, ꝙ iusta cã fuisset impeditus.l.si finita.§. postea aũt.ff.de dã.infec.Et si ꝑcederet,& appareret postea de impedimẽto retractareť qđ gestũ eẽt. ꝑ id qđ hr̃.s̃.de re iudi.cũ Bertoldus. vbi aũt ignorať vbi sit cleric⁹,tũc põt ꝑcedi ꝑut hic dř faciẽdo publicari termini ędictũ apud ecclesiã. & si nõ ꝯpareat poterit ꝑcedi ad priuationẽ,vt hic dř,& plenè ẽt no.in c. q̃m.§.porrò.Et intellige,ꝙ termini ędictũ separatim debebit poni,& publicari ante ecclesiã. & nõ debebit esse vnũ peremptoriũ ꝑ oĩbus,vt tetigi superius. do.tm̃ Gaspar in ca.in quibusdã addi.suꝑ hoc.c.simpliciter. dicit,ꝙ sufficiat vnũ ꝑemptoriũ ꝑ oĩbus, & nõ facit mẽtionẽ de dictis Io.An. in in addi.Spe.suꝑ hac rub.do.Pe.hic refert,ꝙ quæstio fuit de facto tꝑe Io.Cal.sed Io.An.tenuit opin.& sic etiã determinauit in addi.Spe.suꝑ hac rub.Et cũ ista opinione trãsit ẽt do.Pe.& ẽt do.Ant.vt suꝑius tetigi.& vř verior ex quò ędictũ termini req̃riť ad finẽ.ꝑ ea,quę hñr in simili in d.c.j.de milite vasallo,qui con.est in tex.& in gl.ij.intelligẽdo, qđ debeat ẽt publicari ꝑut tetigi

8 in notabilibus. ¶†Itẽ ẽt aduerte,qđ ẽt si quis sit absens ex iusta cã, & cũ licẽtia superioris si superuenit defectus ministrorũ poterit moneri ad residẽtiã.& si sit cõtumax poterit priuari. ꝑ ea,quæ hñr.ĩ.e.c.penul.& vij.q.j.in c.scias. Itẽ ẽt attende,ꝙ si aliquis est vltra mare, nec potest ꝯmode citari idẽ iudicandum est de tali,qđ iudicať de illo de quo nesciť vbi sit.& sic poterit citari ꝑ ędictũ,vt hic voluit Inn. & ẽt seq̃ť d.Ant.d.Gaspar,& d.Flo.idẽ dicũt q.dã, q̃n esset ex̃ ꝓuinciã.arg.eorũ,quę hñr in c.causam.s̃.de do.& cõtu.& c.cũ olim.sed Inn.hic tenet ꝯtrariũ: q.a licèt sit ex̃ ꝓuinciã dũmodo possit cõmode citari nedũ poterit moueri,vt voluerũt q.dã,sed etiã citari ꝑ ea, quæ habenť. de fo.cõpe.Romana.§.ꝯtrahẽtes.in j.& hoc ẽt voluit hic Inn.& ẽt do.Gaspar, & do.Ant. ¶Itẽ ẽt aduerte,ꝙ licèt s̃m aliquos, q̃n ob certã cãm de lnĩa ꝑlati,q̃s se absentauit puta, vt iret ad ꝯsiliũ finita cã si nõ redit s̃m aliquos poterit priuari sine monitione cũ ꝯtrariũ cõiter teneť.vt hic voluit Inn.& ẽt d.Gaspar, qđ põt intelligi, nisi monitus fuisset redire sub pœna priuationis,ꝑ ea,q̃ dixi superi⁹. & s̃.e.ex ꝑte. ꝑ quẽ aũt habet fieri citatio de absente ad residentiã tãgit hic do.Gaspar in addi.suꝑ hac decretali,& cõcludit,ꝙ dẽt fieri p Episcopũ,vł ꝓcepit vacãte sede, ꝑ eũ,ad quẽ destitutio,vel priuatio spectat. facit,qđ dixi.s̃.c.qualiter. & c.ex parte.inferiores vero quos res tãgit nõ pñt citare suũ superiorẽ.de maio.& obe. cũ inferior.sed possunt monere,vt reuertať intra certũ terminũ.s̃.eo.c.ex parte.& c.qualiter.tm̃ lapso termino nõ poterit ꝑcedi ad electionẽ, vel ad collationẽ nõ ꝑcedẽte licẽtia superioris,vel sententia priuationis.ꝑ ea.q̃ hñr.s̃.eo.qualiter.dicit tñ do.Gaspar, ꝙ aliq̃ tenuerũt cõtrariũ dicẽtes,ꝙ si certũ sit,qđ clericus, vel ꝑlatus sit absens sine iusta cã, tũc poterit sine licẽtia superioris,vel sñia priuationis,ꝑcedi ad electionẽ: q.a talis vř priuatus ipso iure ꝑ.c.extirpande.ĩ.de ꝑben.Sed scđm eũ dictũ capitulũ nõ facit ꝓ opinionie ꝑdicta,vt ibi diceť.Nã dẽt intelligi,q̃n ꝑcedit monitio superioris, & nõ venit intra terminũ,& erat rector parochialis. Nã tunc benè vř priuari ipso iure post lapsum terminũ.vt ibi etiam vř velle Inno. & Host.Io.An.& sic sine monitione nõ erit priuat⁹. & illa ẽt intercedẽte videtur speciale in casu illo, ꝙ ipso iure priueť.de quo ibi latius diceť. ¶Itẽ ẽt attende,q.a licèt citatus ad residentiã si cõpareat intra terminũ nõ possit priuari, tamẽ poterit aliter puniri ad arbitriũ superioris ex eo, q.a sine iusta cã fuit absens. Et præcipuè diebus festiuis.vij.q.j.ca.si quis in clerico.¶†Item etiam aduerte, quia est dubium,an pos-

9 sit quis esse absens ab ecclesia sua subsistente iusta causa. puta studiorum,vel alia iusta causa sine licentia sui prælati. & concludit Inn.hic,ꝙ non,saluo nisi hoc cõsuetudo ꝑmittit.facit,quod no.ĩ.c.proxi.s̃. de cõsti.cũ oẽs.ad fi.dicit tamẽ Inn.quod cõsuetudo nõ posset inducere,ꝙ q̃s sine licentia, & legitima cã possit abesse ab ecclesia. vnde valeret ẽt cõsuetudo, quod absens sine causa legitima percipiat fructus in absentia.ar.c.j. supra de cõsue. Nã talis consuetudo velut onerosa ecclesijs nõ valet,vt ibi.Et per hoc patet,qđ illud,qđ dř.supra de consti.cũ omnis. ad fin. videlicet,qđ valeat cõsuetudo, qđ quis recipiat fructus in absentia. Nam dẽt intelligi, q̃n est absens ex legitima causa,& cũ licẽtia prælati: vel saltẽ,q̃n consuetudo hẽt, qđ posset esse absens ex legitima causa sine licẽtia ꝑlati.vt hic voluit Inn. qđ est notandum. Et ꝑ prædicta etiam dicit Inn. ꝙ nõ poterit prælatus

non

nõ subsistente iusta causa dare clerico licẽtiã vacãdi. videtur tñ, qđ si dare nõ posset ipse reuocaret, sed superior. arg. c. diuersis fal. s. ti. j. Finaliter tenet tñ ꝯtriũ videlicet, ꝙ ipse ẽt poterit reuocare. & hoc tenet Hosti. qa grã talis licẽtiæ nõ põt esse sine peccato. Et iõ ipsemet poterit reuocare. arg. c. ꝙ qs. xxxv. q. ix. & j. de reb. eccl. nõ alie. si qs p̃sbyterorũ. Et ꝓ p̃dicta ẽt dicit hic Inn. & Io. An. qđ solũ delicta vagationis est sufficiens cã priuandi, quẽ bñficio alleg. vij. q. j. non oportet. Et ꝓ hoc ẽt dicũt p̃dicti decretalẽ intelligẽdã ẽt in bñficijs nõ reqrentibus residẽtiã, qđ ipsa pęna priuationis poterit imponi ꝑ vagationẽ, vbi aũt nõ interueniret vagatio, reqreret cõtumacia in nõ resi-
10 dẽdo, vt posset priuari bñficio. ¶† Itẽ aduerte, qa in quãtũ dixi, qđ ignorat vbi sit clericus, vel p̃latus, ꝓcedi dẽt prout hic dicit Io. de cõsuetudine. dist. vj. nõ oportet. el ij. vr̃ hoc limitare, qñ diu nõ stetit absens. sed vbi diu stetit absens. & tãtũ, qđ ꝓbabiliter dubitat, an sit viuus, vel mortuus, tũc dicit, qđ ex tũc desinit habere liberã administrationẽ ecclesiæ ipso iure absq; alia priuatione: sed hoc dictũ reprobat. Io. And. qa iure nõ ꝓbat. & qa hęc decretalis potius ꝓbat ꝯtriũ. fatet post Inn. & Hosti. qđ si clericus facit actũ ꝑ quẽ vniuersaliter habeat ecclesiã pro derelicto, vt qa factus sit miles, vel ioculator, vel ꝯxerit matrimoniũ, vel solẽnẽ pęnitẽtiã fecerit, ñ erit necessaria alia citatio. facit, qđ no. s. e. qualiter. Et qđ hr̃ i c. si diacon⁹. lxxxj. dis. Et tene mẽti đ facto milite, vt dixi ꝑ ea, q̃ etiã dixi in d. c. qualiter. & s. ti. j. c. fi. ¶ Dicũt tñ p̃dicti, qđ tutius est, qđ oĩbus casibus priuet anteq̃ bñficiũ alteri ꝯferat. ar. c. j. & c. cũ nostris. & c. literã. de cõcess. p̃bẽ. ¶ Et ꝑ p̃dicta ẽt vr̃, qđ ẽt lapsis sex mẽsibus de quibus in decretali nõ erit priuatus: sed debebit priuari. facit, qđ hr̃. s. c. proxi. Et istud ẽt tenuit hic do. Gaspar. Host. tñ vr̃ hic sentire ꝯtrariũ ꝑ literã hic, dũ dicit debẽt merito spoliari: qa ƒm eũ ꝑ tãto vr̃ sic dicere, ꝙ nõ vr̃ eẽ necessaria sentẽtia: sed poterit dari, seu cõferri bñficiũ tanq̃ vacãs. facit, qđ hr̃. j. ti. j. c. referẽte. & j. eo. c. fi. Io. An. remittit ad ea, q̃ dicta fuerũt. s. e. qualiter. vbi vr̃ ꝯcludere, ꝙ necessaria sit priuatio exp̃ssa, vel tacita. & sic vr̃, q đ tutius sit, qđ oĩb⁹
11 casib⁹ priuet anteq̃ bñficiũ alteri ꝯferat. ¶† Et ꝑ p̃cta dicit hic d. Gaspar notabiliter, qđ ñ vr̃ valere cõstitutio, seu statutũ Epi priuãs ipso iure quẽ ꝑ non residẽtiã. qa vr̃ esse cõtra ius, qđ disponit certo modo debere deuenire ad priuationẽ. vt patet ex supradictis. & sic dicit se vidisse ꝯsultũ ꝑ doct. & patrẽ suũ Io. Cal. facit, qđ not. in c. vlti. de offi. archipresby. vbi nõ valet statutũ Epi ꝯtra ius cõe, vt ibi no. Io. An. de appellatione. c. fi. in vj. in nouella. & silr̃ dicit, qđ nõ vr̃ valere cõstitutio Epi disponẽs, ꝙ absentãs se sine licẽtia p̃lati sine iusta cã ipso iure sit priuatus beneficio. Et ꝑ p̃dictis ẽt bñ facit, qđ no. Io. An. in addi. super rub. de elec. vbi cõcludit, ꝙ si cõstitutio Epi disponat, qđ si fiat electio cõtempto vno ex canonicis ipso iure sit nulla, qđ nõ valet dicta cõstitutio: qa est cõtra ius cõe, qđ vult in dicto casu electionẽ esse aliquã. licẽt posset peti cassari ad instantiã cõtẽpti. s. de elect. in c. qđ sicut. & sic vr̃ velle, qđ vbi ex forma iuris cõis actus nõ est nullus. licẽt veniat cassãdus, ꝙ nõ valeat ꝯstõ ĩducẽs nullitatẽ actus. & sic eadẽ rõe vr̃ dicendũ, qđ si constitutio inducit priuationẽ ipso iure eo casu quo ius cõe illã inducit. licẽt dicat illã fieri posse, nõ valeat talis ꝯstitutio. do. Flor. hic tãgit q̃stionẽ, si cõstitutione synodali p̃cipit bñficiatis, vt resideãt ĩ bñficijs, & monẽtur ad hoc trina monitione cũ interuallis, an lapso termino poterũt priuari sine alia citatiõe, vel monitiõe. & vr̃ dicẽdũ ꝙ sic, secũdũ eũ. ꝑ id, ꝙ hr̃. j. ti. j. c. extirpãdę. §. j. & qa dies interpellat pro homine. j. de loca. potuit. & in c. licẽt canon. de elec. in vj. & l. magnũ. C. de cõtrahen. stipu. & hoc tenet do. Fede. de senis. ƒm eum in suis cõsilijs consilio. ciiij. sed aliàs hr̃. cix. ipse autem finaliter tenet cõtrariũ dicens, ꝙ non sufficit generalis monitio, quãdo agit de præiudicio particulari, seu particularis personæ. Et ideo scđm eũ talis citatio non habebit nocere absenti, q potuit, & debuit nominatim citari. arg. l. j. §. denũciari. ff. de vent. inspi. allegat etiã, qđ habet in cle. j. de iudi. vbi citatio ꝑ ędictũ ꝑmittit solum in casibus, de quibus ibi habetur. Et iõ scđm eũ si aliqs erat absens, & sciebatur vbi erat, & vbi poterat nominatim citari, si ñ fuit nominatim citatus nõ poterit priuari virtute illi⁹ cõstõnis, secus si nesciret vbi eẽt: qa tũc sufficit citatio ꝑ ędictũ. vt hic patet. & ꝑ p̃dictis ẽt allegat, ꝙ hr̃ in c. fi. de elec. in vj. vbi collecti. & opponẽtes se electioni nominatim citant: qa taliũ singulariter ĩterest: cęteri vero ꝑ ędictũ. Et iõ scđm eũ in casu p̃dicto talis monitio vr̃ hẽre locũ solũ quò ad illos, de qbus nescit vbi sint. & opabit ꝯtra tales ꝯstitutio, qđ elapso termino poterit ꝓnunciari tales eẽ priuatos ꝑ cõstitutionẽ p̃dictã. & ꝑ id, ꝙ hr̃ in d. §. q vero. Et ex p̃dictis ẽt infert, qd dicẽdũ de monitionib⁹ generalibus, q̃ fiũt ꝑ ędicta, quas faciũt Epi sæpe de bñficiatis, vt redeãt ad residẽtiã, aliàs priuant. Nã vr̃ velle, ꝙ tales monitiones nõ noceãt absentibus de qbus sciebat vbi erãt. & q poterant citari: sed solũ opet, quò ad alios đ qb⁹ nesciebat vbi essent. de quo ẽt remittit ad notata ꝑ se in c. qm̃ freqũẽter. §. porrò. vt lite nõ conte. ¶ Et aduerte, qa videret ẽt, ꝙ in monitiones generales ꝑ ędicta illa, q̃ fiũt cõiter in valuis, seu portis ecłię cathedralis nõ fiunt apud ecclesias illorũ, de quorũ priuatione agit, qđ per tales monitiones: qa factę nõ vñr ƒm formã iuris. vt patet ex hoc. c. de iure posset ꝓcedi ad priuãdũ aliquẽ, ẽt si nesciebat vbi eẽt tpe monitionis. tñ do. Flo. hic sentit ꝯrium, & ex facto sæpe tales priuatiões fiũt, tñ đ iure ñ vñr fieri posse, ex quò nõ fiũt ƒm formã iuris. Et sic ẽt vr̃ sensisse hic d. Gaspar vñ nõ vñr valere tales priuationes de iure, nisi fortè dicat, ꝙ de ꝯsuetudine sit inducta iurisdictio, & potestas tales priuatiões faciẽdi. arg. eorũ, q̃ habent. s. de fo. cõpe. c. cũ cõtingat. ¶ Itẽ aduerte, qa do. Flor. satis videt uelle, ꝙ ubi ius cõe dicit quẽ priuãdũ, cõstitutio possit inducere pęnã priuationis ipso iure. Et hoc ẽt sentit ꝑ ea, q̃ dixi suꝑ gl. in uerbo sex mẽses, sed d. Gaspar ur̃ hic uelle ꝯtrariũ. & Io. An. in loco suꝑius allegato. sed ꝑ do. Flo. facit, qđ no. glo. in cle. ut hi q. de eta. & quali. vbi cõcludit, ꝙ dẽt de iure cõi canonicus, ẽt ĩ minoribus ordinibus ante illã clemẽtinã hẽre vocẽ in electione Episcopi: tñ cõstitutio Episcopi poterat inducere, ꝙ non haberet vocẽ, nisi esset in sacris. Potes sic dicere, ꝙ interdũ cõstitutio Episcopi disponit cõtra ius cõe in eo, qđ exp̃sse ipsum ius cõe disponit disponẽdo illius ꝯtrariũ. & tũc nõ valeat. & potissimè, qñ esset contra ius cõe cõsiliare. & sic intelligat, ꝙ no. Io. An. in addi. Spe. suꝑ rub. de elec. Nam expresse ius cõe disponit electionẽ factã contempto uno canonico nõ eẽ nullã, sed annullãdo. Ideo si cõstitutio statuat illã esse nullam expresse disponit cõtra expresse dispositũ a iure. Interdũ autẽ constitutio Episcopi disponit cõtra ius cõe: sed tñ non in eo, qđ sit expresse dispositũ a iure. Et tũc si talis dispositio sit rationabilis videt valere, ut in casu notato per glo. in dicta cle. ut hi qui. Nã simpliciter erat dispositum in iure, qđ a canonico spectaret electio. & nõ dicebat exp̃sse ẽt si sint ĩ minoribus: sed simpłr, qđ a canonico spe-

co spectaret electio. Iō tūc valet ɔstitutio Epi, ex quo est rōnalibus, vt censeṫ quodāmodo p̄ter ius, ex quo ius expsse nō disponit. & sic vr̄ intelligēda dicta glo. Si aūt esset dubiū de intellu iuris, tūc satis videreṫ, ꝙ ɔstitutio valeat, & non in mā ista, q̄a aliqua iura vn̄r velle, qđ dēat fieri ꝓmutatio ꝑ sn̄iam. vt s̄. c. ꝓxi. aliqua. qđ ipso iure sint priuati. vt hic in verbo spoliari. & s̄. e. qualiter. & c. ex ꝑte. & j̄. ti. j. extirpādæ. Iō vr̄, qđ possit tolerari ɔstitutio inducēs priuationē ipo iure, dūmō aŀs seruet̄ forma iuris in monitionibus. per
12 ea, q̄ supius dixi. ¶ † Et ex prædictis potes ɔcludere, qđ vbi cōstitutio Epi est ꝯ aliqđ ius particulare dispositū a iure: q̄a tūc directe ꝯdicit iuri, nō vr̄ valere. ꝑ c, q̄ hn̄r in d. c. fi. de offi. archipresby. in cle. ne Romani. de elec. & ꝑ gl. in c. vlt. de hæreti. in vj. ¶ Si aūt sit ɔtra ius regulare, si directo ɔtradicat regulę ipsam regulā cōtrariā faciēdo: tūc q̄a cōtradiceret iuri expresse, similiter nō valeret eadē ratione. Si aūt cōtradiceret alicui contento sub ŀra super quo nō est specificata dispositio, tūc vr̄ valere si fiat ex rōnabili cā: q̄a vr̄ potius tūc esse p̄ter ius, & ipsum ius limitare. q̄ illud tollere. ꝑ ea, q̄ no. in dicta cle. ij. de ętа. & quali. & facit, qđ no. Bar. in l. si cōstante. in ix. q. primę ꝑtis sol. matri. vbi ɔcludit facilius posse fieri limitationē
13 iuris, q̄ tollere ipm ius. ¶ † Itē aduerte, q̄a ex his, q̄ s̄. dixi patet practica ꝓcedēdi ꝯ nō residētes, tn̄ ēt alia practica posset seruari si videreṫ superiori, q̄ colŀr ex isto tex. s̄m intellectū quē sentit gl. in verbo spoliari. s̄m quē ēt in ver. ɔtra eos ꝓseqṫ eūdē casum. Nā posset primo ipsum suspēdere ab administratiōe tpaliū, demū si in ɔtumacia ꝑseueret, ꝓcediṫ ad suspēsionē spiritualiū. & ad sn̄iam excōicationis, & vltimatè ēt ad priuationē: tn̄ q̄a iste seqūēdo, licèt superior possit illā seruare. Iō cōiter seruaṫ practica đ qua dixi superius. & de qua ēt hic ꝑ Inn. & ꝑ glo. in c. qm̄. §. porrò. Et hoc clarū, qn̄ tractaṫ ꝓcedēdū ɔtra clericos. Sed si tractaṫ ꝓcedēdo cōtra p̄latos. tūc aduerte, q̄a gl. in §. ꝑdicto, scilicet. §. porrò. & ēt Inn. vn̄r velle eadē practicā esse seruādā contra p̄latos, q̄ seruaṫ, qn̄ ꝓcediṫ cōtra clericos. Et similiter idē vult do. Gasp. hic, sed cōtra hoc facit tex. in ver. cōtra eos. s̄m aliū intellectum. de quo dixi. s̄. glo. spoliari. s̄m quē in principio loqṫ tex. de practica ꝓcedēdi cōtra clericos, & prælatos. Potes dicere primo, qđ ille versiculus cōtra eos loqṫ de p̄latis, q̄ sunt Epi, & supiores. & sic vr̄ velle Inn. s̄. in ꝓœmio huiꝰ libri, dū dicit, ꝙ cū ŀra hic dicit a spāli administratiōe dēt dicere ab Ep̄atuū administratione remoueat. & s̄m istū intellectū in alijs p̄latis inferioribus Ep̄o idē esse dicit, ꝙ in alijs clericis. & sic nō obstaret iste tex. in ver. cōtra eos: q̄a loqueretur de processu fiendo contra Episcopos, & superiores. Alius tamen fuit intellectus quē sentit glo. in verbo, vt ipsos. & in uerbo remoueas, quod loquatur generaliter de p̄latis. & tūc seqūēdo istū text. ita intelligēdo potes dicere, ꝙ hic in isto ver. cōtra eos. loquaṫ, qn̄ ꝓcediṫ cōtra p̄latos alia rōne, q̄ ꝑꝑ nō residētiā: vel potes scđo dicere, ꝙ erit ī potestate supioris ꝓcedere cōtra ipsos prælatos nō residētes ꝓut hic dr̄, vel ēt ꝓcedere, vt no. ꝑ gl. in d. §. porrò. si sint prælati inferiores Ep̄o. aliàs necessario seruari dēret practica hic posita: q̄a licèt Archieps non hēat potestatē priuādi Ep̄m suū suffraganeū sine licentia Papę. s̄. de trāsla. p̄la. c. ij. & ꝑ totū, tn̄ p̄t ipsum suspēdere ab officio, & exōicare, vt hic est casus. & ēt hic expsse tenet Inn. & ꝑꝑ hoc melior videreṫ intellectus quē posuit Inn. in ꝓœmio huius libri. ¶ In gl. remoueat. ibi lite nō cōtes. & hoc p̄cipuè ꝓcedit, q̄a quasi ex cā notoria fit priuatio, videlicet, ꝑꝑ nō residētiā, q̄ notoria patet. facit, qđ dictū fuit. s̄. e. ex ꝑte. ¶ In ea. gl. in fi. & facit ēt, qđ no. iij. q. ix. in summa. ¶ In gl. fi. ibi dispensabiṫ cū eis. supple depositis. ¶ Itē ibi si necesse fuerit supple, q̄a hoc suadeat vtilitas, vŀ necessitas ecclesię. ¶ Itē ibi, vt in ordinibus tolerenṫ quasi velit dicere, ꝙ n̄ dispēsabiṫ cū eis, vt recuperēt bn̄ficia alijs iā collata, ꝙ facit, vt legiṫ, & no. ī c. innotuit. ad finē.
14 s̄. de ele. ¶ † In ea. glo. in fi. dicit scđm doct. cōiter, qđ solēniter degradatū scđm formā. c. degradati. de pœnis. in vj. solus Papa restituere pōt. & sic intelliganṫ iura primo loco allegata. Degradatū vero, seu depositū solū verbaliter restituere pōt ille, q̄ deposuit, vt est gl. valde notabilis in c. ideo huic Sanctę Sedi. ij. q. vij. qđ est intelligendū, si erat ordinarius. vt hic dicit do. Flo. Nā delegatus tanq̄ fungēs officio suo, nō posset restituere. de offi. deleg. in literis. & facit ad materiā, qđ no. j̄. de cle. excō. mini. c. clerici. gl. tn̄ in c. si quis presbyter. vij. q. j. distinguit inter depositū ꝑ crimine & depositū ꝑ cōtumacia, vt primū nō posset restituere, secundū sic de quo ēt in Spec. ti. ij. §. nunc ostendendū. ver. ix. Sed cōiter teneṫ p̄cedēs opinio. ¶ Sed aduerte, q̄a ēt de speciali mādato Papæ non potuerit iste legatus deponere, vel degradare Episcopos: q̄a erat præsbyter Cardinalis, & non Episcopus. & talia videtur esse ordinis Episcopalis. & sic nō vn̄r cōpetere presbytero. facit, qđ legiṫ, & no. s̄. de consue. qn̄ Ho. hic dicit, ꝙ miraṫ quomodo Papa concesserit huic presbytero Cardinali potestatē deponendi Episcopos. Dic tamen, qđ non audet os ponere in collo. Et præcipuè, quia Papa hoc multoties commiserit presbyteris, & Cardinalibus. & per hoc etiā facit, qđ habetur. xc. seu. xcv. di. c. ꝑuenit. vbi etiā Papa interdum committit Episcopis, q̄ sunt ordinis Episcopalis. & pro hoc etiā facit, qđ no. in c. his q̄. de maio. & obe. Subdit vbi consueuit dicere, qđ Cardinales in suis titulis habēt iurisdictionē Episcopalem, dicit tn̄ Hos. qđ si videreṫ cōueniens, qđ presbyter Cardinalis nō haberet deponere Episcopū nō tamē esset incongruum, ꝙ pronuntiaret eum deponendum. Et tn̄ prouinciales Episcopi deponerēt eum. per id, quod no. in simili. supra de elect. trāsmissa: sed dicit d. Ant. quicquid dicat Hostien. seruādum est id, quod Papa mādat. Et ideo merito ex speciali mādato potuit hic deponere. facit, quod no. gl. xcvj. distin. benè quidē. in verbo præter Romanum. vbi tāgit, an Papa possit
15 committere laico potestatē excommunicādi. ¶ † Extra glo. potest opponi: q̄a videretur, qđ cū agatur de graui præiudicio, debeat interuenire citatio ꝑsonalis. per ea, quę habētur. s̄. vt lite nō contes. qm̄. §. porrò. & quod no. Inn. de eo qui mitti. in posses. in c. fin. Cuius contrariū hic vr̄ dici. soluit Inn. primo, qđ in istis, q̄ sunt grauis pręiudicij persona personaliter est citāda, si scit vbi sit, & quomodo citari possit: sed hic erat vltra mare, & in valde remota prouincia ita, qđ de facili citari non poterat, vel hic nesciebaṫ vbi esset. aliàs sic si sciret vbi etiā de facili posset citari, licèt esset in alia ꝓuincia deberet personaliter citari. de fo. cōpe. Romano. §. contrahentes. in vj. Goffred. uero dicit, ꝙ contrariū potest ꝓcedere, quādo q̄s nō latitat: sed hic latitabat ne ad eum posset uenire citatio. Iō cēseṫ uerus cōtumax. & sufficit citatio ꝑ ędictū. Sed certè hic nō dr̄ expsse, qđ latitabat ne ad ipsum perueniret citatio: sed dr̄, qđ fraudulēter se absentauit, nec poterat citatio ad eū peruenire. Præterea pōt esse dubiū, quādo dicetur latitare, uel fraudulēter se absentare: ratio huius hic dicit, qđ iō hic sufficit citatio per ędictū. q̄a in dubio p̄sumiṫ, ꝙ fraudulēter, & malitiosè se absentauit, ex quo absentauit se

sine

fine licentia plati. nā scd̄m eū vbicūq; ex dispositione iuris q̄s est obligatus, vt stet in aliquo loco, si ibi nō inueniat̄ malitiosè præsumitur abesse, sicut etiam dicimus in viro: quia si non est cū vxore præsumitur malitiosè abesse. arg. c. j. j̄. q̄ matrimoniū accu. possunt. & no. ēt Inn. in d. c. fi. de eo q̄ mitti. in possef. Et subdit hic Inn. qđ saltē, vel est in dolo, vel in dolo p̄sumpto, vel saltē in lata culpa: quia cum tenet ius, q̄ lata culpa f̄m eū in hoc æquiparatur dolo. & sic vult ꝙ quantum ad cōtumaciam lata culpa equiparet̄ dolo. licèt aliàs in delictis lata culpa nō eq̄paret̄ dolo. vt no. in l. curationibus. per gl. de in litem iurā. & ad p̄dicta facit, ꝙ notauit in l. ꝙ nerua. ff. depositi. & j̄. cōmodati. c. vno. Et istud cōiter tenetur videlicet, ꝙ in dubio præsumit̄ fraus in clerico, q̄ se sine licentia absentauit. Et ideo si nescit̄ vbi sit, pōt procedi ɔtra eum, ꝑut hic dicit̄, an aūt dictū Inn. quò ad alia simpliciter procedat respectu eius, quod dixi de obligato ad morandum in certo loco, recurrendū est ad ea, q̄ dixi in d. c. fi. ¶ Itē aduerte, q̄a per istū tex. f̄m intellectū glo. in verbo spoliari. dicit hic Abb. qđ nolens ordinari licèt posset priuari beneficio iuxta ea, quæ no. de eta. & qual. in c. q̄ris. tñ poterit excōicari, vt sic fiat de nolēte volēs, sicut in simili, ēt hic patet, qđ licèt ɔ̄ nō volētē residere sit pena priuationis bñficij. s̄. eo. qualiter. & c. intra quatuor. & ꝑ totū. & tñ p̄t excōicari. vt hic patet. ¶ Vltimo vr̄, ꝙ litera nō procedat: q̄a hic dicit, qđ primo quis excōicat̄, demū postea remouet̄ ab administratione spiritualiū. Et sic videt̄ litera velle, ꝙ per excōicationē non priuetur q̄s administratione spiritualiū, qđ videt̄ cōtra tex. in c. pastoralis. §. fin. s̄. de appella. vbi excōicatus videtur priuatus administratione spiritualiū, & tēporalium. soluit Io. And. ꝙ licèt istud sit verū, nihilominus priuatio postea facta nō erit inutilis ex eo, q̄a ipso postea ab excōicatione absoluto nō recuperabit administrationē. Sec⁹ eēt si priuatio nō interuenisset post excōicationē. facit, qđ not. j̄. de fal. in c. cura. Alij tñ volunt dicere ꝑ hāc literā, ꝙ excōicatus detinet administrationē, quā nō recipit ꝑ se, sed per aliū. ¶ Sed ista opinio est falsa, q̄a f̄m illam deberet sibi currere tēpus statutū ad talia exercendū: qđ nō est verum. vt patet. de conces. p̄bē. c. quæ diuersitatē. vnde pōt dici. f̄m Host. tertio, qđ ꝑ excōicationē quis nō est priuatus simpliciter, sed suspēsus. Et sic solum interim pōt dici quodāmodo priuatus durāte excōicatione, nō aūt est simpliciter priuatus. facit, qđ no. in simili. de iureiurā. veniētes. Et ideo nimirū si postea pōt remoueri, & sic simpliciter priuari. Nā vt dicit etiā do. Ant. excōicatus pōt dici priuatus exercitio administrationis: sed nō habitu. Et iō pōt priuari postea ipso
16 habitu remouēdo eū ab administratione. ¶ † An aūt Ep̄s sine cōsilio, vel cōsensu capituli posset ꝑcedere ad priuationē clerici, vel plati ꝑpter non residentiā. tangit do. Gaspar. s̄. eo. ex ꝑte. & dicit aliàs in curia fuisse hoc dubitatū. Nā videret̄, ꝙ non de iure. ꝑ id, qđ habet̄ in c. j. j̄. de exces. pla. & q̄a Ep̄s pōt rescribere vt sine capitulo ꝑcedat. vt in c. iij. seu. ij. de consuetudine. in vj. & sic vbi nō apparet de præscriptione, vel cōsuetudine, videt̄ qđ de iure nō possit. ¶ Cōtrariū dicit fuisse seruatū, q̄a in hac materia nō videt̄ req̄ri solēnis ordo iuris cū procedat̄ de notorio, facit qđ dictū fuit in d. c. ex ꝑte. Et iō dixi in alijs casibus, in q̄bus in remotione seruari deberet ordo iuris, qđ deberet id facere cū capitulo. vt in iuribus superius allegatis. tñ sec⁹ est, q̄n nō req̄rit̄ ordo iuris. facit, qđ hr̄ in c. ad nr̄am. el iij. de iureiu. ꝙ tene mēti. tñ videt̄ sine dubitatione: q̄a notorium vr̄ tollere ordinē iuris quò ad alia, nō quò ad præiudiciū ipsorū qui sunt de capitulo. arg. eorū, q̄ habentur de offi. dele. c. sup eo. Tene tamen menti dictum suum, &c.

SVMMARIVM.

1 *Absens causa studiorum, an, & quādo videatur habere ius percipiendi redditus in absentia.*
2 *Absentare se non debet clericus causa studiorum sine licētia prælati.*
3 *Studia in quibus non est competens exercitium studiorum non gaudēt priuilegio studij.*
4 *Et quando dicatur studium esse competens. & nu. 6.*
5 *Iura in quibus locis legi debeant.*
7 *Licentiam se absentandi causa studij, si dederit prælatus subdito, licèt aliud non dicat, an talis existens in studio habebit ius percipiendi fructus in absentia.*
8 *Et quid si petita sit licentia, & non sit obtenta.*
9 *Et an sine licentia prælati poßit ad studium accedere qui priuilegium habet a Papa percipiendi fructus in studio.*

a Vę fraternitatis. Priuilegiatus [a] quod absens in studio fructus p̄bendę ꝑcipiat studens in studio particulari hoc priuilegio nō gaudet. h. d. Et sunt duę ꝑtes, q̄ patent, ɔsultatio, & rñsio. scđa
1 ibi: ad q. d. ¶ † Not. j. ꝙ absens causa studiorū nō vr̄ habere ius percipiēdi redditus in absentia, nisi duobus ɔcurrētibus. Primo, ꝙ sup hoc priuilegiatus existat. Scđo, ꝙ hēat licētiā sui plati. facit, qđ hr̄. j̄. de magistris. c. fi. Et ex his no. ꝙ de iure cōi absens cā studiorū nō cēset̄ habere ius ꝑcipiendi redditus bñficij in absentia, qđ videt̄ esse verū, nisi esset absens cā studij
2 theologiæ. vt in c. fi. j̄. de magistris. ¶ Itē not. etiā, ꝙ nō videt̄ clericus se posse absentare ēt cā studiorum sine licētia plati. facit, qđ not. s̄. e. in c. intra quatuor. & s̄. c. relatū. & qđ ēt dictū fuit. ¶ Itē no. differētiā inter castrū, & villā. de quo ꝑ Io. And. in c. si ciuitas. de sen. exc. li. vj. ¶ Itē no. paria esse aliq̄d nō esse, vel minus ɔpetēter esse. facit. s̄. de transla. prela. inter corpo
3 ralia. & in l. j. §. quibus. ff. qđ cuiusq; vniuersi. ¶ † Itē no. ꝙ studia in q̄bus nō est ɔpetēs exercitiū studiorū nō gaudēt priuilegio studij. facit, qđ hr̄ de priui. c. ij. in vj. ¶ Vltimo potes notare illud notabile, qđ fraus, & dolus nemini dēt ꝑdesse. ¶ In gl. j. in fi. dic f̄m Io. An. ꝑ iura all. in gl. & xl. dist. in c. non loca. quod si in fraudē q̄s accedit ad minus cōpetēs studiū tūc ꝑcedit hæc decretalis. Sed vbi ex cā accederet ad minus cōpetēs studiū fortè ꝑꝑ guerrā, vl̄ mortalitatē in studio solēni existētē, vel rōne excellentissimi doctoris existētis in loco ad quē accedit, tūc poterit percipere fructus scd̄m Io. And. de quo ēt remittit ad notata in c. sup Spec. j̄. de magistris. facit, quod dicet̄ in c. seq.
4 ¶ † In gl. ij. in fi. q̄n aūt dicat̄ esse cōpetens exercitiū studiorū. dic f̄m Io. An. q̄n sunt ibi scholares cū quibus pōt cōferri. Itē q̄n legunt̄ ibi artes liberales. & ēt legitur in theologia, quò ad studium theologię dicit Hosti. esse arbitrio iudicis hoc relinquendū. alleg. l. si duas. §. grāmatici. ff. de test. tu. & xxxvij. dist. si q̄s grāmaticā. & c. sequēti. & remittit ad ea, quę no. in summa. de magistris. §. quę sciētiā. & sic residet do. Ant. in dicta auth. & melius vr̄ dicēdū. Et sic vr̄ velle Hos. qđ in qualibet ciuitate in qua legunt̄ artes liberales, & theologia quò ad studiū theologię. & eadē rōne si legant̄ canones, quò ad studiū iuris canonici, & leges, quò ad studiū iuris ciuilis. sit ibi competens studiū, & sic sit ibi cōpetens exercitiū: q̄a sint ibi scholares, cū quibus ēt pñt cōferri, ꝙ existētes in tali loco dicant̄ esse in tali loco cā studij, seu dicant̄ esse in studio. & istud ēt vr̄ voluisse Richardus de Malūbris, vt refert Bart. in prima ɔstitutiōe digestorū in §. habent̄ autem.

a Priuilegia. Vid hic domi. Hē. Boyc.

5 aũt tria.¶†Sed cõtra iſtam oppoſitionem facit,quod habetur in d.§.hæc autẽ tria.& qđ etiã voluit gloſſ.j. hic. Nam videtur, quod iura docenda ſint in Regijs Ciuitatibus,vt ibi dicẽ. vñ in ciuitate Romana,q̃a illa Regibus fuit ꝯdita,& etiã in ciuitate Cõſtãtinopolitana:q̃a illa fuit ab Imperatore cõdita poſſint legi iura.ſimiliter in ciuitate Berytenſiũ, q̃a hoc exprimit in d.§.& ꝑ hoc prædicta infert glo.ꝙ ibi etiam in ciuitate Bonon. poſſunt legi, quia ab Imperatore Theodoſio iuſſu Beati Ambroſij fuit ędificata. Et ꝑ hoc etiam dicebat hic do. Flor.ꝙ etiã in ciuitae Paduana poterãt legi: q̃a ſ̃m eũ illa ẽt fuit ꝑ Regẽ ꝯdita & gubernata. Sed certè melius vr̃ dicendũ.vt tangit Bar.in d.§.hæc aũt.& etiã do.Pet.hic videlicet,ꝙ ſolum poſſunt legi iura in ciuitatibus,q̃ habent hoc ex priuilegio.vt ſunt tres ciuitates nominatę in d.§.hæc autẽ.in gl.iũcta cũ tex.quia in ciuitate Romana Cõſtantinopolitana, & Berytẽſi.& ſic in alijs non videẽ poſſe legi,ẽt dato.ꝙ à Regibus fuiſſent cõdite. Nam in ciuitate Alexandria, ſeu Alexandrina nõ poſſunt legi de iure cõmuni. vt ibi patet. licèt ab Alexandro Rege fuerat cõdita.Et ideo oportet,vt habeãt priuilegia ſtudij,prout habet ciuitas Bono.q̃ habuit priuĩlegiũ ſtudij a Theodoſio, vt hic etiã reperitur in camera actoris.Et idẽ in alijs ciuitatibus,q̃ per hoc haberent ex priuilegio Imperatoris,vel Romani Pontificis,vel ex cõſuetudine tanti tẽporis cuius initij cõtraria memoria non exiſtat.Nã tũc talis conſuetudo hẽt vim priuilegij.j̃.de verb.ſigni.c. ſuper quibuſdã. §.j.Et ſic dicit Bar.ꝯtingere in ciuitate Paduana. & pro prædictis benè facit,quod hr̃ in c.ij.j̃.de priuile. in vj. vbi Papa expreſſè cõcedit priuilegium ſtudij ciuitati Romanæ. & etiã vult,ꝙ ibi ſtudentes habeant priuilegia, q̃ habẽt ſtudẽtes in alijs ſtudijs priuilegiatis.& ſic vr̃,ꝙ debeamus intelligere ſtudiũ cõpetens
6 eſſe† qñ eſt ſtudium generale approbatum per Imperatorem,vel Papam.& eſt ibi cõpetens ſtudij exercitiũ.aliàs videẽ,ꝙ nõ ſufficiat eſſe in alio ſtudio. per ea,quæ habẽtur in d.§.hæc autẽ.& in d.c.ij.de priui. in vj.& pro hoc facit, quia ex quò fit mentio de ſtudio debemus intelligere in dubio de potẽtiori ſignificato.ar.l.q̃ritur.ff.de ſta.ho.& per conſequẽs de ſtudio generali,& approbato. ¶Sed iuxta prædicta q̃rĩt ad declarationẽ literæ, quæ vult,ꝙ non ſufficiat quẽ eſſe in ſtudio, vt poſſit ꝑcipere fructus beneficij, niſi interueniat indulgentia. de qua indulgentia debet intelligi.dic,ꝙ poteſt intelligi de indulgentia a Papa conceſſa alicui, vt poſſit exiſtens in ſtudio percipere redditus beneficij. ¶Item poteſt intelligi de indulgentia conceſſa ꝑ ſuũ prælatũ, poteſt etiam intelligi de indulgentia cõceſſa a iure.Et primo de cõceſſa a iure cõmuni, vt ꝯtingit in ſtudentibus in theologia: quia eis a iure cõi eſt cõceſſa indulgentia,qđ poſſint ꝑcipere fructus in abſentia.j̃.de magiſtris. Specula. ¶Item poteſt intelligi de indulgentia conceſſa a iure particulari.puta per conſtitutionem Epiſcopi,vel conſuetudinem eccleſię.aliàs ceſſante indulgẽtia de iure communi exiſtens in ſtudio nõ hẽt ius percipiẽdi fructus in abſentia,niſi ſit in theologia ſtudens. ꝑ ea,q̃ habenẽ in tex.iſto.& in ꝑallegato.c.ſup Specula.
7 ¶†Sed iuxta ꝑdicta põt eſſe dubiũ nũquid eoipſo, quòd ꝑlatus dat licẽtiã ſubdito ſe abſentandi cauſa ſtudij.Licèt aliud non dicat habebit talis exiſtens in ſtudio ius percipiẽdi fructus in abſentia. Archi.dicit ſimpliciter,qđ ſic in c.de q̃buſdã.xxxvij.diſt. Et hoc ideo,q̃a ſ̃m eum talis licentia debet aliq̃d operari, q̃ aľs nihil vr̃ operari.qđ nõ eſt dicendũ. ꝑ ea,q̃ hñr in l.ſi quando.ff.de leg.j.& in c.ſi Papa. de priui.in vj.

Io.An.tenet contrariũ per iſtum tex.q̃a videẽ requirere,ꝙ vltra licẽtiã prelati habeat indulgẽtiã,qđ poſſet percipere fructus reſidens in ſtudio. & ſi dicas quid operaẽ tũc licentia.dicit,qđ operaẽ,quod nõ poterit priuari ex nõ reſidẽtia,ex quò hẽt licẽtiã.facit,qđ hr̃ de elec.cũ in cũctis.§.cũ vero. & hæc dicit ꝓcedere, qñ ſtudiũ ad qđ quis accedit non hẽt priuilegiũ, qđ ibi ſtudẽtes recipiãt fruct⁹ ĩ abſentia. Secus ſi ſtudiũ in hoc ſit priuilegiatũ,vt eſt iſtud ſtudiũ Bono.vt tãgit hic Io.An.etiã in c.vnico.de cle.non reſi.in vj. & intellige etiã ꝑdicta vera,niſi ex ꝯſtitutione ſynodali,vel ex cõſuetudine haberet ius ꝑcipiẽdi in abſentia fructus in ſtudio exiſtẽs, q̃a tũc etiã poſſet percipere cũ cenſeaẽ habere indulgentiã ſuper hoc,& tali cõſtitutione,vel cõſuetudine. aľs aũt extra caſus ꝑlati ꝯceſſa, vt ſe poſſet abſentare cauſa ſtudij nõ ſuf-
8 ficeret,vt poſſet recipere fructus in abſentia. ¶†Sed iuxta prædicta dubitatur,quid ſi ſit petita licentia,& nõ obtẽta.dic,ꝙ nõ ſufficit,ſed requirĩt,qđ ſit petita & obtenta.per id,qđ no.de conſe.diſt.v.nõ oportet. el ij.nec ob.j̃.de reg.licet.vbi ſufficit licentiã petere, licèt non obtineat: q̃a illud eſt ſpeciale fauore religionis.Dicũt tamẽ doctores,qđ ſi prẹlatus nõ vult dare licentiã, qđ clericus ſi eſt aptus ad ſtudiũ poterit adire ſuperiorẽ q̃ habebit cõpellere ſuperiorẽ ipſius ad licentiam dãdã per ea, quæ habenẽ.j̃.de iure pa-
9 tro.c.nullus.¶†An autẽ habẽs priuilegiũ a Papa ꝑcipiendi fructus exiſtẽs in ſtudio poterit accedere ad ſtudiũ ſine licentia prælati,dicit do.Flo.qđ nõ ꝑ literã iſtã,dũ dicit accepta licẽtia,&c.dicit tñ in hoc põderandum eſſe formam priuilegij conceſſi. Nam poterit eſſe, quòd taliter erit conceptum, qđ non erit neceſſaria licentia.facit,qđ hr̃.j̃.de decimis.ad audiẽtiã. & de priuilegij.porrò. & c.recepimus. & plus ẽt vr̃ velle videlicet,qđ debet attendi forma priuilegij conceſſi ſtudio, qđ priuilegia habeant ſtudentes ibi ſuper receptione fructuum in abſentia: quia poterit eſſe tã latũ ſ̃m eũ,ꝙ nõ indigeret licentia ꝑlati. & ſic dicit eſſe in priuilegio ꝯceſſo ſtudio Paduano.&c.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum ſine pacto præſtitum in actu receptionis beneficij ſi comprehendat debitum de iure communi,vel ſecundum naturam rei nõ inducit ſimoniam.*
2 *Iuramentum preſtitum in materia iuris recipit omnes limitationes, & exceptiones iuris.*
3 *Abſens ex cauſa legitima pro vtilitate eccleſiæ, vel dignitatis, vel particularis beneficij fingitur reſidens,quò ad facultatem percipiendi redditus in abſentia.*
4 *Iuramentum verificari poteſt in actu ficto.*
5 *Statutum non verificatur in actu ficto.*
6 *Iuramentum non extenditur ad omnino extranea.*
7 *Reſidere, quando dicatur quis, vt ſic ſatisfeciſſe dicatur iuribus quæ requirũt reſidentiam,vel iuramento ſuper reſidentia præſtito.*

X parte tua. Qui iurauit in eccleſia reſidere ꝑ negotijs eccleſiæ licitè ſe abſentat. h. d.Et eſt cõis diuiſio,cõſultatio, & reſpõſio.Scđa ibi:poſtulationi.
1 ¶†No.ꝙ pactũ,vel iur̃m ꝑſtitũ in actu receptionis beneficij: ſi ꝯprehẽdat debitũ de iure cõi,vel ſ̃m naturã rei nõ inducit ſimoniã.facit,qđ no.s̃.de elec.
2 ſignificaſti.& j̃.de ꝑbẽ.ſignificatũ.¶†Itẽ no.ꝙ iur̃m ꝑſtitũ in materia iuris recipit oẽs lĩtationes, & exceptiones iuris,facit,qđ hr̃.j̃.eo.ad audiẽtiã. & c.cũ di
3 lect⁹.¶†Itẽ no.ꝙ abſens ex cã lĩma ꝑ vtilitate eccľię vľ ẽt ꝑ vtilitate dignitatis vel ꝑticularis bñficij fingitur reſidẽs, quò ad facultatẽ ꝑcipiendi reddit⁹ in abſentia.

4 sentia.¶†Itẽ no.ꝙ iurm non solũ verificatͣ in actu ve ro:sed ẽt verificari vr̃ in actu ficto. & ꝑ hoc dicit ibi
5 d.Pet.†qđ plus vr̃ habere in hoc iurm, q̃ statutũ,cũ statutũ non verificet in actu ficto.l.3.§. hæc verba.ff. de neg.ge.sed certè statutũ vr̃ verificari in actu ficto. per ea q̃ hñr.ꝟ.eo.c.cum dilectus. & c.ad audientiã. vnde qualiter hoc sit intelligendum tangetur in d.c. ad audientiã.¶Itẽ vr̃ obstare prædictis,qđ hr̃ in c.ad nostrã.el j.de iureiu.vbi vr̃ dici,qđ iurm dẽt impleri in forma specifica.d.Flo.hic soluit primo,ꝙ illud cõtingit hic ex benigna interꝑtatione, vt hic voluit gl. ij.vel aliter ſm eũ põt dici, ꝙ verbum residere,est ver bum iuris,nõ facti secundum eũ.Et ideo satis dr̃ impleri iurm importans specificũ,si sit absens pro vtilitate beneficij:quia censet de iure residens, vt hic dr̃ in litera,sed in d.c.ad nostrã. ponit verbũ soluere pecuniam,qđ est facti.ideo dẽt impleri,vt sonat.¶Sed certe non video, quare verbũ residere non sit ẽt verbum sonans in factũ.facit, qđ hr̃ in l.consilio.§.fi.ff. de cura.fur.¶Itẽ melius vr̃ dicendum, qđ hoc iurm erat præstitum super materia iuris. ideo recipit istam interpretationẽ etiam ab ipso iure in d.c.ad nostrã. iurm erat interpositum super eo, qđ pendebat a potestate partium. Iõ tunc dẽt inspici formalis ꝯuentio partium.In gl.j.in fi.& facit,qđ no.j.de spon.is qui.
6 & in c.fratrũ.50.dist.¶†In gl.ij.ibi.c.pe.solue scđm
a Host.qđ iurm non extenditur [a] ad oĩno extranea,& in non cognita,vt in cõtrario,sed nõ oĩno extranea: sed potius quoquo modo connexa,& inclusa sic. & ita intelligitur hic.sed Io.An.hic dicit,ꝙ notabile gl. hic non colligitur,q̃a text.non dicit,ꝙ iurm porrigatͣ ad extraneũ,vel incognitũ.Sed certe gl. pt saluari ex eo, q̃a iurm super residẽtia pstitum trahitur ad fictã residẽtiam,q̃ in se est extranea a vero,hoc mõ põt sal
7 uari gl.& Hosti. ¶†Extra gl.q̃rebat hic Vincẽ.qñ dicatur q̃s residere, vt sic dicatͣ satisfecisse iuribus q̃ re quirunt residentiam,vel iuro super residentia pstito, & concludit,qđ non debent verba sic amarè intelligi,seu strictè, qđ nunq̃ debeat discedere de ipsa ecclesia.per ea q̃ hñr.xxxvij.dist.de quibusdam.& in l. si q̃s vẽditor.ff. de ædil.edi. qđ pcipuè dr̃ procedere in habente diuersa beneficia, & ẽt in habẽte beneficium principale,cui aliud est annexum. Nã sufficit, ꝙ resideat in ipso principali.ꝟ.tit.j.c. extirpandæ.§.j. Et bñ concludit, qđ intelligenda est residentia scđm arbitriũ boni viri. ita tñ qđ ecclesia non fraudetͣ suo seruitio debito.arg.c.ea q̃.s̃.de offi.archi.vnde sufficiet residentia,si fiat horis congruis,& consuetis. facit,qđ no.de conse.dist.v.in c.nunq̃. & dicetur etiã tunc satis continue residere, per ea quæ hñr in d.c. nunq̃.& in d.c.de quibusdã.& facit,qđ hr̃ in l.j.§.ꝙ aũt.ff.de aqua quot.vbi ẽt appellatͣ aqua quotidiana, licèt interdũ habeat interpellatiõẽ alicuius diei.facit etiã qđ hr̃ in c.fi.ꝟ.de pben.& in l.foramen.ff.de ser.vrb.prædi.Et qđ no.do.Ant.in proœmio huius libri.& hæc faciunt pro saluatione testiũ, qui dicũt qđ viderũt a duodecim annis, aut citra, Titiũ semꝑ talẽ iẽ possidere,vt tale dictũ sustineatͣ, licèt de nocte nõ videant,& ẽt nõ omni hora diei. de quo ẽt tãgit hic d.Pe.& Dy.& Bar.in l.j.ff.solu.mat.Solutio tãgit hic d.Ant.an absens ꝑ vtilitate ecclesiæ fingatͣ residẽs, quò ad oĩa.Arch.in c.fi.de ꝯsue.in vj.ꝯcludit,ꝙ sic, quò ad ea quæ de iure cõi posset percipere, si pſens esset.Secus quò ad illa, q̃ de iure speciali cõpeterent pro residẽte.& per hoc dicit,ꝙ si consuetudo,vel statutũ ecclesię habet, qđ soli pręsentes possent optare & ꝯñr permutare beneficia,qđ tũc existẽs absens ẽt in seruitio Papæ nõ poterit ꝑmutare scđm formã.d. c.fi.q̃a permutatio vr̃ esse ꝯ ius.de rer.permu.ꝟ.eod. quæsitũ.Consuetudo aũt est stricti iuris,& sic nõ debet extendi.Io.An.in d.c.fi.dicit, ꝙ si absens habeatͣ pro residẽte.vt q̃a sit in seruitio Papæ,vel ecclesiæ in casu capituli.& ꝟ.eo.ad audientiã. non procedit tũc dictũ arch.Si verò nõ censeatͣ residẽs simplr̃:sed solũ sit priuilegiatus suꝑ fructibus ꝑcipiendis,ac si reside ret,& tunc posset procedere dictũ Arch.nec obst.qđ ꝑmutatio de qua in d.c.fi.vr̃ ꝯtra ius: q̃a non vr̃ uerũ,ex quò ibi non mutatͣ titulus beneficij,vt ibi etiã tangit Arch.Do.tñ Ant.hic vr̃ simpliciter tenere opinionem Arch.& plus etiã dicit, quod etiam,quò ad illa,quæ de iure cõi competunt in seruitio Papæ,vel ecclesiæ nõ fingitͣ residẽs,nisi quò ad finẽ,vt possit ꝑcipere fructus:q̃a sic reperitͣ in eis expressum. Et iõ vr̃ in alijs non habere pro residente nisi quatenus reperiatͣ expſſum, ut sic fictio restringatͣ solũ ad casum expressum.Sed si uis tenere sol.Io.An.potes dicere, ꝙ hic simpliciter dr̃ qđ censetur residens.Et ideo vr̃ ꝙ simpliciter debeat intelligi saltem quò ad ea, q̃ cõpetant de iure cõi.& pro hoc etiã qũo debet esse generalior dicto.facit,qđ no.in l.fi.ff.de offi.ꝓcõ.cęsa. ¶Vltimo posset opponi,ꝙ non debuerit præstari iuramentum super residente.per ea que hñr. de coha. cle.clericos. Sed potes dicere,ꝙ istud ꝯtingit,ex eo, quia sic habet statutum,uel consuetudo ecclesię,qđ est seruandum in c.proxi.significatum.uel erat suspectus de non residente.facit, qđ dictũ fuit.s̃.c.relatũ.

a Non extẽditur. Sup quo vid hic distictionẽ. d.Hẽ. Boy. in prin.c.

SVMMARIVM.

1 *Capitulum statuere potest super residentia.*
2 *Statutum disponens idem quod ius,recipit interpretationem.*
3 *Familiaris Papæ dicitur,qui est in eius seruitio, & gaudet priuilegio familiarium Papæ.*
4 *Constitutio inferioris a Papa non ligat subditos existentes in seruitio Papæ.*
5 *Constitutio potest trahi ad casum diuersum similem, vel maiorem rationem habentem.*
6 *Distributiones quotidianæ solum dantur interessentibus diuinis.*
7 *Assistentes in curia Papæ,an omnes gaudeãt priuilegio familiarum, & quid de residentibus,cum legatis,Cardinalibus,vel Archiepis.*
8 *Frater de ordine mendicantium, si efficiatur capellanus Papę nõ per hoc est habilitatus ad recipiendum beneficium,nisi aliter ex dispositione habeatur.*

b CVm dilectus. Familiaris Papę [b] nõ obstante cõstitutione ꝯria,fructus pbẽdæ suæ in absentia ꝑcipere põt.h.d.Et in primo dictũ. In secũdo rõ.Secunda ibi:cũ familiaris. vel potes dicere,ꝙ primo ponitͣ decisa facti narratio. In scđo prouisio. In tertia ratio.Secunda ibi:mandamus.Tertia ibi:cũ
1 familiaris.¶†No.tex.iuncta superscriptione, qđ capitulũ vr̃ habere potestatẽ faciendi statutũ suꝑ residẽtia,& sic non vr̃ necessarius consensus epi.Sed contrarium cõiter tenetur, vt plenè not.in c.cũ oẽs.s̃.de consti.Nec ob.iste tex.quia potest intelligi,ꝙ statutũ fuit factum cũ autoritate epi. Licèt expressè hoc nõ dicatur,vel fortè non disputabatur de hoc.& sic non fuit qui constitutionẽ impugnaret.facit,qđ not.s̃.de
2 consue.cum cõsuetudinis.¶†Itẽ no.ꝙ statutũ disponens idem qđ ius.& sic mandans in materia iuris, recipit interpretationẽ,& exceptionem,ac limitationẽ iuris in illa materia.facit,qđ no.in l.ij.C.de noxalib. & in l.fi.§. in cõputatione.C.de iure deli. Et qđ etiã plenè no.in l.oẽs populi.ff.de iust.& iure. maximè ꝑ Bar.& bene facit etiam quod no.gl. in c.j.de consti. in vj.Et tex.iste est valde notabilis scđm d.Ant. Circa materiã interpretationis statutorum. & capitulũ ꝑcedens similiter,& etiã sequens de qua materia tãgitur

b Familiaris Papæ. Sup hoc c. si quæratur vtrũ absens a beneficio possit fructus percipere. distĩgue hic secũdũ Hen. Boyc. Et vid duas alias distinctiones hic per dictum Hẽ. positas ad hãc materiã percipiendi fructus in absentia.

gitur in c.dilectus.ff.de cōsue. & plenè etiam p Bar. in l.omnes populi.ff.de iusti.& iur.Et ex pdictis etiā no.qđ statutū disponens illud,qđ ius cōe non cōprehendit in se casus exceptos ab ipso iure cōi.& præcipuè non comprehendit aliquid vltra ius cōe, qn̄ ex cōprehensione inferretur tertio p̄iudicium. facit,qđ consueuit dici in c.j.de præscr.& in præal.c.cū dilectus.de consue.¶†Itē no.ꝙ existens in seruitio Papæ
3 dr̄ familiaris Papæ,& gaudet priuilegio familiarium Papæ.¶Itē no.ꝙ existens in obsequio Papæ censetur ēt esse in obsequio inferiorum prælatorū.Et per hoc no.ꝙ vniuersale bonum Papæ censetur ēt esse bonū inferiorum p̄latorum.facit,qđ hr̄ in c.bonę.el j.s̄.de
4 postu.præla.¶†Itē no.s̄m.d.Pet.qđ constitutio inferioris a Papa non ligat subditos existētes in seruitio Papæ.Secus in pmotis a Papa residētib⁹ in ecclesia, q̄a ligant̄. licèt debeāt vltra alios honorari.s̄.de ma.
5 & obe.per tuas.¶†Vltimo no. ꝙ constitutio vr̄ trahi posse ad cām,seu casum diuersum,similē, vel maiorē rationē habentē. de quo per Cy.in l.j.C.q̄ sit lon. consue.& per Bar.in l.oēs populi.& materia interptationis statutorū.¶In gl.j.in fi.dic cōtra s̄m Io.An. quia constitutio tenebat idē qđ ius cōe, ideo nō erit necessaria mentio in rescripto de tali constitutione. per id,qđ legi.& no.de rescrip.in c.j.de consti. in vj.
6 ¶†In gl.ij.ibi victualia.i.distributiones quotidianas, quæ consueuerunt dari solū interessentibus in diuinis.j̄.eo.c.vnico.lib.vj.¶In ea.gl.ibi:tanq̄ vni ex residentibus.Sed certe istud nō sufficeret, nisi ēt addat̄ & diuinis officijs interessentibus. vt no.gl.in c.vno. j̄.eo.in vj.quæ notabiliter vr̄ hic loqui. ¶In gl.4.ibi: pars corporis. Dicit Do. qđ istud pcedit propriè in Cardinalibus,sed in alijs non ita propriè.facit,quod
7 hr̄ in c.j.de offi.leg.in vj.¶†In gl.fi.in fin.¶An autē oēs assistentes Papę in curia gaudeāt hoc priuilegio. dicit Io.And.qđ si sunt capellani,& similes gaudent hoc priuilegio. Secus si sint tabelliones, scriptores, & alij qui sunt ibi pp lucrum,& procuratores,& aduocati, saluo nisi necessitarent per Papā ibi esse,licèt aliquod lucrum ibi percipiant.facit.l.& si per procuratorem.ff.qui.cau.ma.§.fi.Quid aūt de residētibus cū legatis,an gaudent hoc priuilegio.dicit ꝙ sic,quò ad illos,qui sunt beneficiati in prouincia suæ legationis.Nec ob.quod hr̄ de priuil.c.sane. vbi priuilegiū non vr̄ restringendum: quia istud non censet̄ simpliciter esse priuilegiū:sed potius ius cui debet participare legat⁹ saltē eo iure,quo participat eps. ¶Quid autem de residentibus cū Cardinalibus.dicit Io.An. qđ super hoc dr̄ expresè emanasse cōstitutio, quòd habeāt priuilegiū.& sic ēt seruatur de cōsuetudine. facit, qđ hr̄ de offic.leg.c.j.in vj.& de pœnis.felicis. eo.lib.& dicunt ēt aliqui,qđ super hoc priuilegia cōceduntur singulariter omnibus Cardinalibus. facit, qđ hr̄ de ver.sig.c.sicut.in vj.facit etiā qđ no.Io.An. in addi.Spe.in hoc ti.vbi concludit, ꝙ Cardinales q̄ assistunt Papæ gaudent hoc priuilegio in titulis suis. & ēt in alijs beneficijs quæ tenent. ¶Quid aūt de residentibus cum Archiepo. dic,ꝙ nō gaudēt hoc priuilegio.per id,quod hr̄.s̄.de offi.ord.c.pastoralis. & c.duo simul.scđm Host.Sed hoc intelligitur scđm d. Ant.in habente bn̄ficiū in prouincia ipsius archiepi. Secus si haberet in propria diœcesi ipsius Archiepiscopi. qui tunc habent sic habitantes cum episcopo eadē ratione.facit.s̄.eo.inter cætera.¶Vltimo tangit hic Gaspar de canonico regulari, qui est in seruitio Cardinalis,an debebit recipere portionē,quam recipiebat in absentia,etiam vr̄ ꝙ sic, vt priuilegiū aliq̄d operetur.arg.j̄.de priui.si Papa.libr.vj.refert,qđ alij tenent contrarium,& sic residet ex eo, q̄a regulares scđm eum non debēt habere portionē distinctā.alle. qđ hr̄.j̄.ti.j.c.dilectus.el j.Et quia ēt in regularibus, qui sunt magis astricti,q̄ seculares.facit, qđ hr̄.j.de sta.mon.cū ad monasteriū.ad finē.& etiam sunt valde astricti ad claustra.xvj.q.j.in c.placuit.Ideo satis vr̄ operari priuilegium, qđ pn̄t esse absentes ab isto monasterio.Et per prædicta vr̄ posse inferri, ꝙ si ali-
8 quis de † ordine mendicantiū efficiat̄ capellanus Papæ, quod non per hoc sequitur, ꝙ sit habilitatus ad recipiendum beneficiū,nisi aliter ex dispositione Papæ fuerit prouisum,& præcipuè attento, quod hr̄ in cle.j.de reg. & videtur prohibere istos religiosos mēdicantes habere beneficia,& sic pridie dicebam.

SVMMARIVM.

1 *Statutum disponens super residentia, hēt locum etiā in ficta residētia.*
2 *Constitutio particularis disponens supra idem, quod ius commune, & similiter iuramentum super eo præstitum recipit omnes exceptiones a iure factas in materia in qua disponitur.*
3 *Constitutio disponens idem, quod ius commune non debet in dubio intelligi, vt aliquid addat ad ipsum ius.*
4 *Constitutio emanans in materia iuris, si excipiat aliquos casus a iure exceptos non firmat regulam.*
5 *Absens in quibus casibus percipiat fructus.*
6 *Fructus non residentium conuerti debent in vtilitatem ecclesiæ.*
7 *Distributiones quotidianæ respectu non interessentiū an accrescāt alijs interessentibus, an vero conuerti debeant in vtilitatem ecclesiæ.*
8 *Consuetudo approbata, quod absentes recipiat fructus grossos præbendarum suarum, an possit tolli per constitutionem capituli contrarium statuentis.*
9 *Famuli ægri, an debeant habere salarium.*
10 *Infirmi habentur pro residentibus.*
11 *Duo canonici absentes cum episcopo possunt percipere fructus præbendarum: sed quid si quatuor simul assumuntur in seruitio episcopi, nec apparet quis prior fuerit assumptus quid iuris.*
12 *Decernimus, uerbum est declaratiuum iuris, non autem noui iuris inductiuum.*
13 *Canonici aliarū ecclesiarū quàm cathedraliū si sint absentes in seruitio episcopi an percipiant fructus prębendarum suarum.*

D audientiam. Duo canonici absentes cum episcopo percipere possunt fructus præbendarum non obstante constitutione cōtraria h.d.Et sunt duæ partes q̄ patēt. Nam in prima ponitur facti narratio.In scđa puisio ibi: decernim⁹.
1 ¶†No.j. ꝙ statutū disponens super residentia habet locum ēt in ficta residentia. & sic vr̄ ꝙ statutū in casu vero,hēt locū ēt in ficto, quod vr̄ esse contra cōe dictum legistarum,& contra ea, q̄ hn̄r in l.3.§. hęc verba.ff.de nego.gest.de quo remittit hic d.Anto.& sil'r d.Pe.ad no.p Bar.in l.oēs populi.ff.de iust. & iu.& aliter nō declarāt.¶Tu potes dicere, qđ vbi statutū emendat in materia iuris cōis, & disponit idē qđ ius cōe,qđ tunc tale statutum ex mēte trahit̄: petit̄ ēt ad casum fictū,sicut ēt ius cōe,licèt scđm rigorē verborū casus fictus nō cōprehendat̄ sub vero, vt patet ex his quæ habentur in d.§.hæc verba. Secus videretur dicendum si statutum exorbitaret de iure cōi, quia tunc regulariter nō extenderet̄ ad casum fictum,nisi aliud appareret de mente disponentis. facit qđ dictum fuit.s̄.eod.ex parte. & s̄.c.proxi.de quo ēt dixi in l.j.§.lex fal.ff.ad legem fal. Et facit quod dixi in l. si vero.§.de viro.ff.sol.ma.vbi plene notaui materiā
2 extensionis. ¶†Itē no.ꝙ particularis cōstitutio disponens supra idē qđ ius cōe, & similiter iuramentum super eo pstitū recipit oēs exceptiones, & litationes a iure factas in materia in qua disponit̄, qđ est notā-
3 dum.¶†Item not.ꝙ ↄstitutio disponens idem qđ ius com-

cõe nõ dẽt in dubio intelligi, vt aliquid addat ad ipsum ius q̃tũ ad hoc, vt tertio p̃iudiciũ ĩferat, imo potius dẽt restringi ad limites iuris. facit, qđ hr̃ ĩ l. ij. C. de noxa. & in l. fi. §. in cõputatione. C. de iure delib.
4 p Legistas. ¶†Itẽ no. q̃ cõstõ emanãs in materia iuris, si excipiat aliquos casus a iure exceptos non firmat regulã. In alijs ẽt exceptionib⁹ ab ipso iure cõi, imo potius in casibus omissis supplet̃ cõstõ ex iuris interp̃tatione p ipsum ius cõe. & sic cõstõ recipit interp̃tationẽ, & suppletionẽ ab ipso iure cõi. facit, qđ no. in d. l. ij. de noxa. & in p̃al. l. oẽs populi. aliàs autẽ rr̃r dici cõsueuit, q̃ exceptio firmat regulã in alijs non exceptuatis. l. q̃sitũ. §. deniq;. ff. de fun. instru. non tñ ampliat rl̃am ad alia nõ cõtenta sub regula, vt leg. & no. in l. gñali. §. vxori. ff. de vsufr. leg. & ibi p Bar. qđ
5 tene mẽti. ¶†Itẽ no. tres casus in q̃bus absens pcipit fructus. s. q̃n est infirmus, vel q̃n est in seruitio Papę, vel epi. Est ẽt quartus casus, q̃n ex indulgentia quis haberet p̃tatẽ pcipiendi. s̃. eo. c. tuę. de quo p Fed. in
6 suis cõsilijs ĩ suo cõsilio. 246. & 119. ¶† Quid aũt fieri dẽat de fructibus nõ residẽtiũ, q̃ pdunt̃ per ipsos nõ residẽtes extra casus p̃dictos. dic, q̃ cõuerti debent in vtilitatẽ ecclesiæ. p id, qđ hr̃ in c. pe. j̃. eo. & j̃. de ver.
7 sig. in c. trãsmisse. ¶†Quid aũt fieri dẽat de distributionib⁹ quotidianis respectu nõ interessentiũ, an accrescãt alijs interessentibus, an vero dẽant cõuerti in vtilitatẽ ecclesiæ, recurre ad gl. in cle. vt hi. ad fin. de ęta. & quali. & in cle. ij. de vi. & ho. cle. vbi vr̃ cõcludi
8 qđ accrescãt alijs. de quo dicendũ vt ibi. ¶†In glo. j.
a ibi de consuetudine approbata. [a] Sed an tũc valeret cõstitutio, si fiat cõ talẽ consuetudinẽ, dicit Io. And. q̃ sic, dũmõ talis cõstitutio sit fundata super vtilitate publica, nõ sup vtilitate priuata, vt q̃a fieret ad finẽ prouidẽdi clericis superueniẽtibus, seu de nouo creandis, vel aliàs de nouo creãdis pro augmẽtãdo facultates ecclesiæ, vel aliàs in vtilitatẽ ecclesię debere cõuerti. facit, qđ hr̃. s̃. de consti. ex parte. & c. cũ. M. sec⁹ si deberent tales fructus in cõuerti in ipsorũ statuentiũ vtilitatẽ, q̃a tũc nõ teneret. s̃. de cõstit. cũ oẽs. de quo dicendũ vt ibi. Dicit tñ Io. An. q̃ ẽt vbi cõstõ valet, vel statutũ, si non seruat̃, sed potius cõ fit vr̃ tolli per ea q̃
9 hñr. j̃. de p̃b. c. pro illorũ. ¶In gl. ij. in fi. An † aũt debeant habere salariũ recurre ad notata p gl. & Bar. ĩ l. si vno. §. itẽ cũ q̃dã. ff. locati. Et facit ẽt qđ no. in l. j. §. diuus. ff. de var. cogn. & qđ no. in l. arboribus. §. de
10 illo. ff. de vsufr. ¶†Itẽ aduerte, q̃a quatenus hic dr̃, q̃ infirmi hñr pro residentibus dẽt intelligi de illis, qui residebant ante infirmitatẽ, ita q̃ infirmitas fuit causa impedimẽti. facit, qđ hr̃ in l. 4. §. stichus. alle. in gl. Et hoc ẽt hic do. Flo. ¶Et p p̃dicta ẽt põt inferri, an infirmus percipere debeat distributiones quotidianas. nã vr̃ q̃ sic. per ea q̃ hñr. j̃. eo. c. vno. in vj. Et hoc tenet Io. An. si ĩfirmitas priuauit ipsum facultate interessendi in diuinis, vt q̃a cessante ĩfirmitate interesse erat diuinis officijs. Secus si cessante infirmitate non intererat diuinis officijs, q̃a tũc nõ poterit rõne infirmitatis recipere distributiones: q̃a infirmitas non vr̃ tunc esse cã priuationis, ex quò ẽt ante infirmitatem nõ intererat. & sic dẽt intelligi, qđ hr̃ ĩ d. c. vno. ¶In gl. vt duo. ibi priuarent̃. Hoc intelligit d. Flo. q̃n cõstaret, q̃ aliq̃ post duos fuissent recepti, quia illi possint priuari, si moniti non facerent residentiã, & ẽt priua
11 rent̃ fructibus beneficiorum rõne absentiæ. ¶†Quid aũt si simul quatuor assumunt̃ in seruitiũ epi, nec apparet quis prius fuerit assumptus. tunc dicit d. Flo. q̃ oẽs priuabunt̃ fructibus in absentia, ex quò sunt vltra duos, nec apparet q̃s primo fuerit assumptus. all. q̃ no. in simili. per Io. Cal. s̃. de offic. ord. si sacerdos.

& no. bene. ex tex. cũ gl. q̃ vbi fit mentio de certo numero in materia, quæ repugnat iuri regulari ĩ dubio intelligit̃ tantũmodo de illo numero. & sic vltra illũ nõ erit fienda extensio. facit, qđ hr̃ in l. si vero. §. de viro. sol. mat. & de elec. statutũ. libr. vj. ¶Itẽ aduerte, q̃a p p hoc, qđ hic dr̃ de duobus qui pñt esse in seruitio epi. dicit Gof. q̃ similiter vr̃ dicendũ de his qui sunt in seruitio Papæ, vt debeãt esse duo, vel plures, ne ecclesia patiat̃ defectũ in ministris. & sl̃r idẽ dicit de illis q̃ beneficio iuris student in theologia, vt debent esse duo tñ. facit, qđ hr̃. j̃. de magi. sup specul. & qđ dictũ fuit. s̃. eo. tuæ. ¶Quid aũt si ecclesia haberet. xij. canonicos. & duo essent in seruitio Papæ, & duo in studio theologię: & duo in seruitio epi, an tũc pñt reuocari ad residentiã. dicit, q̃ sic, ne ecclesia patiatur defectũ in ministris. per id, qđ hr̃. j̃. c. proxi. Et dicit esse hoc ius arbitrariũ, & vtendum esse arbitrio potius in restringendo, quã in ampliando. ar. c. j. j̃. de deci. & de censi. c. ex parte. ¶In gl. pe. in fi. hoc intellige saluo eo, qđ dixi inferius, vt super gl. ij. & ẽt saluo qđ notat̃ in c. vno. j̃. eo. in vj. & qđ dictũ fuit in c.
12 præcedenti. super gl. ij. ¶†Extra gl. tangit Io. An. An istud c. cõtineat dispensationẽ, an ius, & concludit, q̃ contineat ius, qđ patet ex verbo decernimus. qđ est declaratiuũ iuris, non aũt inductiuũ noui iuris. facit, qđ notat̃. s̃. de iudi. c. decernimus. Nec hoc casu censetur venire cõtra statutũ, vel iur̃m, q̃a talia recipiũt limitationẽ, & interpretationem scđm ius: vt dixi in notabilibus. Do. tñ Flo. exponebat verbum decernimus. i. pronuntiamus, vel declaramus: q̃a scđm eum hic statuitur, seu declaratur ius: nec inducitur ius nouũ, dictio autẽ decernimus, vr̃ importare ius nouũ alle. no. in d. c. decernimus. per Io. An. ¶Sed certe ibi notat̃ contrariũ per Io. An. & sic dictũ d. Flo. nõ vr̃ be
13 ne dictũ. ¶†Vltimo, q̃a hic loquitur de canonicis ecclesiæ cathedralis tangit Io. And. q̃d de alijs clericis, vel canonicis aliarum ecclesiarũ ciuitatis, vel diœcesis ipsius epi, an idẽ erit dicendũ, qđ dr̃ hic de canonicis ecclesiæ cathedralis, vt si sint absentes in seruitio episcopi gaudeãt hoc priuilegio. vr̃ q̃ sic, per ea q̃ hñr. ij. q. vij. cũ pastoralis. & de cõse. dist. j. iubemus. Io. An. dicit cõtrariũ fuisse determinatũ, videlicet, q̃ tales inferiores non gaudẽt hoc priuilegio, q̃a nõ est tanta cõio inter ep̃m, & inferiores clericos, quãta est inter canonicos suos, & ipsum. arg. j̃. de test. requisisti. vñ dicit, q̃ putat, qđ in inferioribus necessaria sit dispensatio epi, vt possint percipere fructus in absentia, sed quò ad canonicos ecclesię cathedralis sufficit ius cõe: & sic dicit seruari. ¶Vltimo hẽs ex decretali q̃ cõstõ inferioris interdũ est vallata per cõfirmationẽ apostolicã: & etiã p iur̃m, an autem contra illam tunc posset veniri. recurre ad ea quæ dicent̃ in c. dilectę. j̃. ti. proxi. & in c. j. de his quæ fiunt a ma. par. ca.

a De cõsuetudine approbata. Super hac gl. solet quæri. an quando ĩ ecclesia aliqua est consuetudo approbata, q̃ absentes percipiãt grossos fruct⁹ p̃bẽdarũ suarum, capitulum possit statuere cõtrarium. distingue hic secũdũ do. Hen. Boyc, in prin. ca

SVMMARIVM.

1 *Priuilegia Papæ recipiunt intellectum a iure, vt seruari debeant inquantum non inferant graue præiudicium tertio.*
2 *Contra non residentes, qualiter procedi debeat.*
3 *Iuramentum, quod vergit in damnum ecclesiæ non est seruandum.*
4 *Indulgentia concessa per episcopum, vel prælatum expirat per mortem eius.*
5 *Concessum ad beneplacitum concedentis, an expiret per mortem ipsius concedentis.*
6 *Priuilegium concedere non potest episcopus in præiudicium ecclesiæ.*

b Vm ad hoc. Si ecclesia [b] patiatur defectum in ministris priuilegiati super absentia p subtractionem reddituum redire compellantur. hoc dicit. Et in prima factum, seu facti narrationem.

b Si ecclesia. Si quæris, an successor possit dissolnere factũ sui prædecessoris. vide hic d. Hẽ. Boy. in prin. ca.

nem.In secūda mandatum. scđa ibi.vnde.¶Not.j.ꝙ
1 † priuilegia Papæ vr̃ recipere ītellectū a iure,vt ser uari debeant inquantū nō inferant graue p̄iudicium tertio.¶Et no.ꝙ graue p̄iudiciū ex mente Papæ vr̃ a suo priuilegio exceptū, vt sic tale priuilegium stante enormi læsione possit reuocari,non vr̃ tñ per inferiorē reuocari posse ꝑ ꝑ autoritatem Papæ.de quo.j̃.de deci.suggestū.vbi ēt tangit Io.Cal.in suis addi.& Ioā. Cal.vr̃ concludere, ꝙ si sit priuilegiū in corpore iuris clausum,qđ ex postfacto inducat enorme priuilegiū, si euidenter de illo constat poterit ēt propria autoritate contraueniri.faciant, qđ hr̃ s̃.de offi.del.c.sup eo. & qđ hr̃ in l.nec auus.C.de eman.filiorum.& in l.ij. §.si quis a Principe.ff. ne quid in loco publi. Secus si priuilegium non esset clausum in corpore iuris:tunc dicit, ꝙ propria autoritate non poterit contraueniri: sed recurrendū erit ad Papā,vt prouideat. & sic dicit Guil.de Petra lata disputando tenuisse. ¶Tutius tñ
2 esse vr̃,vt super hoc casu hr̃ in d.c.suggestū. ¶†Item no.vnum modum procedendi contra clericos nō residentes,q.a pn̄t priuari redditibus beneficiorū, & de illis facere deseruire,& hoc,qn̄ proceditur cōtra clericos priuilegiatos super residentia nō residentes, & proceditur ꝑ ꝑ defectum ministrorum. & ex hoc not. dr̃iam inter priuilegiatos clericos super non residentia interueniente defectu ministrorū,& clericos non priuilegiatos: quia in primis procedit ad cōpulsionē residentiæ per priuationem redditū:vt hic patet. In secundis per priuationē beneficij: vt patet.j̃.eo.intra quatuor.& c.ex tuæ.& quasi per totū. & adde,ꝙ hodie indulgentiæ perpetuæ concesse super residentia sunt reuocatæ per c.fi.de rescrip.in vj.de qua dicendū vt ibi.¶Quid aūt si esset consuetudo in ecclesia,ꝙ absentes possunt recipere redditus in absentia: an si tot essent absentes,ꝙ per hoc esset defectus ministrorū in ecclesia: an habebit locū dispositio decretalis, vt contra tales posset procedi,sicut hic dr̃ contra priuilegiatos posse procedi.dic,ꝙ sic fm Io. q.a eadē ratione, vt tales qui priuilegio consuetudinis recipiūt fructus in absentia pn̄t reuocari,sicut pn̄t illi,qui priuilegium Papæ possunt recipere: & per ꝯns idem ius esse debet.s̃.de transla.præla.c.ij.de constit.trāslatū.
3 cū si.¶In gl.j.in fi.& pro hoc facit ēt fm doc.q.a † iuramentū,qđ incipit vergere in dānū ecclesiæ non est seruandum.j̃.de his quæ fiunt a ma.par.cap.c.j.& s̃. de iureiur. sicut nostris.& sic eadem ratione priuilegium,qđ intellige,vt dixi in notabilibus.¶In gl.ij.in fi.hoc dicūt Abb.& Egi.esse verū, qn̄ tpe date indulgentiæ ecclesia non patiebatur defectū,vel si patiebatur de hoc fuit expressum in indulgentia,aliàs ab ipso initio non valuisset indulgentia data in præiudiciū enorme diuini cultus,velut surreptitiè impetrata.facit,qđ legi.& no.s̃.de rescrip.super literis.& ideo in eius reuocatione non esset necessaria talis indulgentiæ mentio:ex quo esset nulla per id, qđ legi.& not. C.de rescr.l.ex tenore.& j̃.de cōcess.præb.cū nostris. per gl.¶In gl.iij.ibi post mortem illorū.& sic vr̃ vel-
4 le gl.ꝙ † indulgentia concessa per epm̄, vel prælatū expiret per mortē eius.& pro hoc facit,qđ hr̃ in l.fi. ff.de pœnis.Do.Pe.hic simpliciter transit cū gl. dicēs no.bene ex gl.de isto verbo licentia.q.a vr̃ expirare ꝑ
a mortē concedentis.¶De verbo aūt beneplacitū: [a] &
5 sic qn̄ conceditur † ad beneplacitum cōcedentis, an expirat per mortē concedentis.remittit ad notata de rescr.si gratiosè.lib.vj.& per Bar.in l.centesimis.§.fi. ff.de ver.obl.& facit,qđ legi.& no. in l.4.ff.locati.d. vero Ant.hic vr̃ dicere gl.voluisse,ꝙ demū expiret licentia,vel indulgētia cōcessa per epm̄, qn̄ ad p̄iudicium ecclesiæ tendit,aliàs nō expirabit per mortem fm eum: q.a non pōt reuocari talis licentia sine cā legitima,q.a vt no.Io.An.de elec.cum ex eo. in gl.quæ incipit, no.lib.vj.& facit ēt qđ no.Arch.& Io.An.eo.
6 ti.& lib.in c.licet.¶†Et no.ēt do.Ant.ex gl.qđ ad p̄iudiciū ecclesiæ eps non pōt cōcedere priuilegium. do.Flo.hic simpliciter intelligit glo.velle,ꝙ licentia, siue indulgentia concessa per epm̄ expirat per mortē cōcedentis.Refert alios tenere ꝯrium. & hoc vr̃ voluisse Gof.dū dixit,qđ hic fuit facta reuocatio de speciali licentia Papæ:vt hic Io.An.tangit.Sed ꝑ gl.alle. qđ notat in c.a nobis.el j.j̃.de sent.exc.sed ipse dicit verius esse qđ indulgentia concessa nō dissoluit,seu nō extinguit per mortē concedentis, si fuit facta ex causa non cognita,tūc nō durat vltra tp̄s concedētis administrationis,si fuit facta ex causa legitima. allegat,qđ no.de æta.& quali.c.cū bonæ.& de ele.cum ex eo.l.b.vj.Sed si fuit data causa nō cognita, tūc nō durat tp̄s concedentis.per id,qđ hr̃ in l.vlti.ff.de pœnis.& in d.c.cum olim.Do.Gaspar.ibi dicit, & vr̃ in effectu velle idem,& intelligit gl.prout sonat, videlicet,ꝙ velit indulgentiā extingui per mortē cōcedentis,& eadē ratione dispensationē, sed ipse tenet ꝯriū ꝑ notata in c.cū ex eo. ī pal.c.licet.& ad d.l.fi.de pœnis.rn̄det dupliciter. Primo,ꝙ ibi loquit̃ in pœna,q̃ de se multū est odiosa:ideo citius extinguitur hic in indulgentia,quæ de se est fauorabilis.& idē dicit etiā in dispensatione,q.a licèt illa certo respectu sit odiosa.de fi.presby.& c.j.& ij.in vj.tñ non est adeo odiosa,sicut pœna.Secundo dicit ēt, qđ in l.fi.absq; causæ cognitione fuit imposita pœna: sed hic ex cā fuit concessa indulgentia. ideo non expirat per mortē.& istud ēt vr̃ satis fuisse de mente Ioā.An.hic inquantū remittit ad no.per gl.suā in præal.c.cum ex eo.in gl. no.in se teneo.& hæc vr̃ esse cōis opi.vt patet ex p̄dictis.¶In gl.pe.ibi:nec vocatur. No.bene ex gl.diligēter: ꝙ ad electionē,& cōes tractatus fiendos in ecclesia soli canonici habent vocē.de quo in c.j.s̃.de elec. qđ intellige nisi cōsuetudo ecclesiæ aliud haberet.ꝑ ea q̃ hn̄r.s̃.de cau.pos.cū ecclesia.¶In ea.gl.ibi: assidue.sup.saltē in horis congruentibus.de cōse.dist.v. nunq̃.& xxxvj.dist.c.de q buſdā.¶Itē ibi māsionarij. in aliquibus vero capellani dicunt:sed scđm diuersitatē vulgarē.¶In gl.fi.ibi:illos ex toto priuare.aduerte,q.a gl.in hoc vr̃ contradicere ei,qđ dixit gl.ij.quę innuit istos non posse ex toto priuari sine licētia Papę.¶Host.dicit gl.istā procedere in priuilegiatis a p̄decessoribus,secus in priuilegiatis a Papa: quia non possunt ex toto priuari,nisi aliud Papa daret in mādatis,vel nisi ꝑ ꝑ delictū aliud commissum, & sic ex noua cā superueniēte priuaret.facit,qđ legi.& no.in c.j.& ij.s̃.de ꝯfir.vti.vel inut.& s̃.d iu.c.cū venisset.

[a] Beneplacitū. Quanto tēpore illud durare dicatur, qđ conceditur ad alicuius beneplacitū, & quādo expirat, habet in c. si gratiosè.de rescri.li.vj.vide in c.si de legatus. de of.del.li.vj. & qđ Bart. no.in l.centesimis.§.fina.ff.de verbo.obli.

SVMMARIVM.

1 *Relatiui natura est se restringere.*
2 *Residentiam requirit quodlibet beneficium.*
3 *Absens ex rationabili causa priuari non debet propter nō residētiā.*
4 *Extra diœcesim potest quis citari.*
5 *Transire non debet clericus ad aliam diœcesim causa ibi morandi, sine licentia sui prælati.*
6 *Ecclesiā habere pro derelicto vr̃ clericus eoipso, quia efficitur miles.*
7 *Residere non tenetur clericus tempore pestis.*
8 *Beneficia curata, dignitates, & beneficia quæ residentiam requirunt habentes, si vocati non redeant priuari debent.*
9 *Beneficia quæ requirunt residentiam quæ sint.*
10 *Plura beneficia habere, an possit quis de iure.*
11 *Pluralitas permittitur in beneficijs non requirentibus residentiam, nisi esset nimia.*
12 *Dispēsare qs possit sup pluralitate beneficiorū eo casu, quo est ꝓhibita.*
13 *Beneficium secundum acceptans, an videatur renuntiare primo.*

14 *Beneficia*

14 *Beneficia duo difformia etiam in eadem ecclesia: puta dignitatem, & canonicatum cum præbenda: de consuetudine quis habere potest.*
15 *Beneficium requirens residentiam hominis, si non resideat, an priuetur voce, seu iure vocis dande in electionibus, & cõibus tractatibus.*
16 *Dispensare potest episcopus, vt quis vnam canoniam in vna ecclesia teneat, & aliam in alia sui episcopatus, vel etiam alterius episcopatus, si placuerit secundo episcopo.*
17 *Clericus duorum episcoporum, an possit quis esse.*
18 *Dispensare, an possit Episcopus in pluribus præbendis, & canonijs eiusdem ecclesiæ.*
19 *Clericum alienum instituere in beneficio, an possit episcopus, aut illi beneficium conferre sine licentia proprij episcopi.*

Lericos in ecclesijs. Cleric⁹ non residens, si monitus iusta cã cessante nõ redeat priuat̃ beneficio. h. d. Et nõ recipit cõmodã diuisionẽ. Vel põt dici, ꝙ primo ponit dictũ. Secũdo
1 exceptionẽ. scd̃a ibi: nisi. ¶†No. j. ex text. ꝙ q̃dã sunt beneficia, q̃ de iure requirunt residentiã, & q̃dã nõ, vt colligitur ex isto relatiuo, q̃, propriè sumpto vocabulo. Nã de natura relatiui vr̃ se restringere. facit, qd̃ hr̃ in l. si q̃s legauerit. ff. de aur. & arg. leg. & in l. a filio. §. fi. ff. de ali. & ciba. lega. de quo ẽt per Bar. in l. j. C. de sum. tri. & fide catho. ¶Aliqui tñ exponebant q̃. i. quia. Sed ista expositio violat literã, ideo cõiter
2 non tenetur. ¶†Quæ aũt sunt beneficia requirentia residentiã, & q̃ nõ, inferius tanget̃. & tangit hic Inn. qui concludit, ꝙ de iure cõi quodlibet beneficiũ req̃rit residẽtiã, nisi statutũ, vel cõsuetudo ecclesiæ aliud haberet ẽt si sit parui valoris. s̃. eo. conq̃rente. & hoc dictũ sæpe allegatur. ¶Itẽ no. practicã procedendi ꝯ clericos non residẽtes. de qua ẽt. s̃. ꝓxi. & s̃. e. ex tuę.
3 ¶†Itẽ no. ꝙ absens ex rationabili cã excusatur, vt nõ debeat ꝑtiuari ꝓp non residentiã. facit, qd̃ hr̃. s̃. eo.
4 intra quatuor. ad fi. & ꝙ ẽt dictũ fuit. ¶†Vltimo no. ꝙ ẽt extra diœcesim q̃s põt moueri, seu citari. & iste est bonus tex. ad hoc s̃m do. Ant. & facit ad ea, q̃ dicta fuerunt. s̃. eo. ex tuæ. pro hoc ẽt facit, qd̃ hr̃ in c.
5 Romana. §. contrahentes. j̃. de fo. cõp. lib. vj. ¶†Not. ꝙ non est licitũ clerico trãsire ad aliã diœcesim absq; licentia ꝓlati cã ibi morandi. vel dicit Io. And. qd̃ in dubio, ex quo sine licentia transit præsumit̃ transire causa ibi morandi. facit, qd̃ dictũ fuit in c. ex tuæ. s̃. eo. ti. In gl. j. ibi: ẽt iusta de cã. Et si prælatus tunc nollet cõcedere licẽtiã poterit adire superiorẽ, vt illum cogat: vt fuit dictũ in c. ex tuæ. s̃. eo. & facit. j̃. de iu-
6 repatro. c. nullus. ¶†In gl. ij. ibi: vel factus est miles. Not̃. ex gl. qd̃ ex eo, qd̃ clericus efficit̃ miles secularis eoipso statim vr̃ hr̃e ecclesia ĩ ꝓ derelicto, sicut ẽt qñ cõtrahit matrimoniũ. de quo dixi in c. fi. s̃. de cle. coniu. & hoc vr̃ ẽt cõiter teneri, vt ẽt sensit Inn. in c. tuæ. & gl. s̃. e. qualiter. & ibi ẽt dixi, licèt d. Flo. aliter dixerit in d. c. fi. ¶In ea. gl. ibi: vel ioculator. de hoc dic, vt hodie hr̃ in c. j. de vita & ho. cle. in vj. ¶In ea.
7 gl. in fi. & de materia fuit dictũ. s̃. eo. ex tuę. ¶†In gl. fi. ibi: vel alia quęcũq;. puta forte ꝓp intẽperiẽ aeris, facit, qd̃ notat. s̃. de renun. & supplica. Et istud facit, qd̃ clericus absens non teneat̃ venire ad residẽtiam tꝑe pestis, qd̃ est valde notãdũ. Et istud forte est intelligendũ, qñ ecclesia non pateretur defectũ in ministris: aliàs videretur secus, per ea q̃ hñr. s̃. eo. c. ꝓx. facit ẽt ad ꝑdicta qd̃ no. Bar. in l. de ætate. ff. ad treb. ¶Itẽ ponunt exẽplũ doc. qñ ꝓp fracturã pontis, vel inundationẽ aquarũ, non potuissent venire. facit, qd̃ hr̃ in l. ij. ff. si q̃s cau. dicunt ẽt, ꝙ Papalis indulgẽtia ipsum excusaret, qd̃ vr̃ intelligendũ s̃m ea, q̃ hñr in c. proxi. ¶In ead. gl. ibi: non ꝑiudicaret. h. d. verũ do. Ant. qñ esset processum tanq̃ super notoria non residentia: q̃a scd̃m eũ subsistente legitima cã absentię, non censetur tunc esse notoria, vt culposa residẽtia: ideo non valeret processus: sed vbi ordine iuris seruatus fuisset ꝓcessus: tunc dicit, ꝙ si iudex est certificatus de impedimento non tenet processus. per id qd̃ hr̃ in l. quæsitum. ff. de re iudi. cum ibi no. & facit etiã, qd̃ not. s̃. de proc. q̃relã. aliàs aũt tenuisset sñia: sed dari poterit restitutio. per ea quæ hñr in d. c. q̃relam. & in d. l. quæsitũ. & s̃. de re iudic. c. cum Bertoldus. ¶In ea. gl. in fi. & de hoc dicẽdum, vt ibi notat̃.
8 l. omniũ. ff. de leg. ¶†Extra gl. posuit hic Inn. gl. magnam, in qua plura tetigit. & primo in quibus beneficijs habeat locum decre. & iste titu. Et breuiter cõcludit, qd̃ hẽt locũ in beneficijs curatis, & in dignitatibus, & etiam in quibuscunq; beneficijs simplicibus ẽt non curatis, si requirat̃ residentia ex cõsuetudine, priuilegio, statuto, vel alio modo. alle. qd̃ hr̃. 70. dist. sanctorũ. & s̃. de offi. vica. ex parte. & de talibus dicit posse intelligi. c. 3. & 4. & s̃. eo. & j̃. ti. j. cum nõ ignoras. Si autem essent beneficia non requirentia residẽtiã, tunc non compelleretur redire, nec in eis haberet locum dispositio huius decre. nec huius ti. saluo nisi de facto superueniret penuria clericorũ intantũ, qd̃ ecclesię non bene posset deseruire nisi isti reuerterẽtur: q̃a tunc isti possent reuocari non obstante, qd̃ ecclesia non requirat residentiam. ¶Et ex prædictis potes notare scd̃m d. Ant. duas regulas. vna est, ꝙ in beneficijs requirentibus residentiam locũ habet iste ti. secunda est, qd̃ in beneficijs non requirentibus residentiam rł̃r non habet locũ iste titulus, fallit in duobus casibus. ¶Primus est, qñ superuenit penuria clericorũ. facit, qd̃ hr̃ in c. ꝓcedenti. & vij. q. j. q̃a frater. ¶Fallit scd̃o, qñ clericus esset vagabundus per ea q̃
9 dixi & ibi no. Inn. s̃. eod. ex tuæ. ¶†Tertio põt iuxta prædicta dubitari, quæ sunt beneficia, quæ req̃runt residentiam, & quæ non. Inn. hic notabiliter ponit ꝓ regula, qd̃ de iure cõi omnia beneficia requirũt residentiã, nisi appareat oppositum, ꝙ de rigore consuetudinis, vel priuilegij, aut statuti. per ea q̃ hñr in tex. isto. & s̃. eo. conquerente. & hoc etiã sequitur Host. hic. & etiã Abbas. Nã dicunt ꝙ oĩa beneficia, q̃ assignantur in titulũ de iure cõi requirunt residentiã ẽt si essent valoris. 20. solidorũ in redditibus. ꝑ ea q̃ habentur. s̃. eo. ꝯquerente. Secus dicunt ꝑdicti, si ꝓẽsiones aliquæ assignãtur in stipendiũ alicui tanq̃ benemerito, & nõ in ti. q̃a talia nõ req̃rũt residẽtiã. facit, qd̃ hr̃. xvj. q. vj. in c. illud. & q. j. c. possessiones. & xij. q. j. c. q̃a tua. & 32. dist. c. si q. ¶Et ꝑ ꝑdictis, ꝙ ꝯsuetudo, vel statutũ possit in ꝑdictis o pari bene facit tex. iste inquãtũ innuit, ꝙ aliqua sunt beneficia, q̃ residẽtiã nõ req̃rũt. ꝙ vr̃ intelligendũ ex ꝯsuetudine, statuto, vel priuilegio, ex quo de iure cõi alio nõ apparẽte quodlibet beneficiũ req̃rit residentiã. & sic vr̃ approbare tales cõsuetudines, & talia statuta, iõ dicunt valere. facit, qd̃ hr̃ in l. pacisci. ff. de pac. & qd̃ no. in c. fi. s̃. de ꝯsue. & c. j. de cõsti. in vj. Do. vero Flo. hic dixit, ꝙ de iure cõi quodlibet bñficiũ req̃rit residentiã attẽta primæua nã beneficiorũ, q̃a nõ debẽt ꝯstrui, seu institui, nisi sint talia, q̃ hẽant sufficere deseruientibus ipsis beneficijs. de cõse. dist. j. c. nemo. & s̃. de vi. & ho. cle. c. vt q̃sq̃s. ¶Sed attento eo, qd̃ postea multoties ꝯtingit, ꝙ multa bñficia facta sunt insufficiẽtia dicit ꝑ g̃nalẽ ꝯsuetudinẽ inducẽs, ꝙ simplicia bñficia nõ exigũt residentiã, nisi ad aliud ex ipãli iure sit inductũ. Sed veri⁹ puto esse dictũ Inn. ꝙ cõiter tenet̃ & seq̃t Io. An. & d. Ant. videlicet, ꝙ ẽt bñficia simplicia d̃ iure req̃rũt residẽtiã, nisi ap̃peat aliud eẽ de cõ

suetudine, vel alio iure. tñ saluando dictũ d.Flor. põt dici, qđ ſm gñalem consuetudinem cõiter simplicia
10 non exigunt residentiã, qđ tene menti. ¶†Tertio vlterius vlterius q̃rit̃ nunquid de iure, quis posset habere plura beneficia. de hoc tãgit̃ in c.sanctorũ.lxx.dist. & in c.j.& in summa.21.q.1.s̃.de ele.c.dudũ. el 2.& aliq̃d hic per Inn.& j̃.ti.1.c.cum iãdudũ.& facit etiã qđ no.j̃.de conces.pb.c.cũ nostris.& c.literas.& per gl.in c.gratiã.de rescri.in vj.& Io.de Lign.& Mod.in cle.gratia.de rescri. vbi ẽt ꝑ d.Ant.& ibi ẽt dixi.Inn. hic vr̃ velle: ꝙ si sunt beneficia, quæ requirunt residentiã: tunc nõ potest quis habere plura talia beneficia, q̃a non põt residere in vtroq;, facit.s̃.e.q̃a nonnulli. aliàs dicit, ꝙ si non requirunt residentiã pluralitas est permissa de iure cõi.alle.qđ hr̃.s̃. de exce.in c.cũ ecclesiasticæ.& 16.q.1.possessiones.& s̃.de consti. cum oẽs.dicit ẽt consuetudinem talibus esse spectandam. & sic vult, ꝙ consuetudo posset permittere pluralitatem, qđ vr̃ intelliẽgdum in simplicibus, vel in simplici tenendũ cum duplici hoc est dignitate, vel personatu, aut curato, qđ est notandum.& satis vr̃ probari a contrario sensu.per ea quæ hñr in c.j.de consue.in vj.coniuncta gl.In curatis, aũt pluribus dignitatibus non vr̃ posse consuetudo permittere pluralitatẽ, per ea q̃ hñr.s̃.eod.nonnulli.& qđ ibi dictũ fuit,& qđ hr̃ etiam in d.c.1.de consue.in vj.Aduerte tñ, quia inq̃tum dictum est, ꝙ vbi beneficia non requirunt residẽtiam, pñt de iure cõi simul teneri, illud vr̃ esse limitãdum, si vtrunq; sit insufficiens. Secus vr̃ si vtrunq; est sufficiens, vel alterum eorum per ea quæ hñr.s̃.eo.cõquerente.& s̃.de ætate & quali. & c.eam te.& voluit Gof.vt ibi etiam tangit gl.in d.c.gratia.licèt Inn: simpliciter vr̃ transire, qđ ex quò non requirunt residentiam pñt simul teneri,& vt dicit gl.in d.c.gratia.sic ẽt cõiter vr̃ seruari. tñ de iure rationabilior videt̃ opin. Gof.& per opi. vitandas tutius esset habere dispensa
11 tionem epi. ¶†Item aduerte, quia qđ dictũ est pluralitatem permitti in beneficijs non requirentibus residentiam vr̃ esse intelligendum, nisi esset nimia pluralitas, vbi nedum forte haberet duo, vel tria: sed etiam haberet.x.vel.xij. Nam talis multitudo est canonibꝰ inimica.j̃.ti.1.c.cũ iamdudũ.& hoc ẽt ibi voluit Inn. ¶Item aduerte, quia dixit do.Ant.in d.cle.gratiã. de rescri. qđ licèt posset quis habere plura beneficia, q̃ non requirunt residentiã quò ad titulum. tñ vr̃ ꝙ nõ percipiat redditus nisi deseruiat per se, vel substitutũ. facit, qđ notatur.s̃.de consti.cum oẽs.circa fin. saluo ſcđm eũ, nisi essent beneficia valde exilia per ea quæ hñr.j̃.in præal.c.& s̃.de æta.& qualit.eã te.quasi velit, ꝙ tunc hr̃e debeat ẽt si non deseruiat per substitutum, qđ tene menti.nec ob.p̃dictis, si dicat̃, ꝙ beneficia sunt instituta, vt eis deseruiatur,& non põt quis deseruire duabus ecclesijs.20.q.1.c.1.& facit, qđ hr̃. 26.dist.Accur.& sic vr̃ ꝙ non debeat percipere fructꝰ nisi deseruiat per aliũ in illa, in qua non residet, quia r̃ndet Inn.ꝙ oẽs ecclesiæ censentur esse vna ecclesia, q̃a vna est vniuersalis ecclesia, cuius aliæ sunt membra.24.q.1.c.loquitur.& 21.dist.quãuis. & 7.q.1.nouatianus. ad fi.ideo deseruiendo in vna satis põt dici seruire in alia.arg.præal.iurium.Host.vero dicebat ꝙ etiam in absentia intelligitur quis seruire, ex quò beneficium est tale, ꝙ non requirit residentiã.nã de seruitio non est q̃rendum a non debente residere.arg.l. antepe.ff.de oper.lib.Item non ob.etiã prædictis qđ hr̃.j̃.ti.j.cum ſcđm.vbi viuens de altari seruire debet altari: q̃a ſcđm Inn.satis dr̃ seruire altari, dummodo bene viuat,& bene expendat, qđ expendit. Sed hæc solutio nõ placet Host.ꝑ id ꝙ hr̃.1.q.3.ex multis.vbi

Perceptio secundi beneficij, an inducat renũciationẽ primi.

dr̃, ꝙ qui male accipit, licèt bene dispẽsat plus grauatur, q̃ mereatur. vnde cum talis male vr̃ accipere nõ deseruiendo altari, non vr̃ sufficere, qđ bene expẽdat & ideo aliter respondet ad c.cum ſcđm.videlicet, qđ illud non procedit in beneficijs non requirẽtibus residentiam, vel in collatis in stipendium ꝑꝑ benemerita, vel cãm pietatis, vel eleemosynę, ſcđm ea q̃ hñr 16.q.1.possessiones.& q.6.illud. & 12.q.1.q̃a tua.& cum conclusione Inn.de quã.s̃.transit hic do.Flo.dicens: ꝙ si sint beneficia requirentia de iure non pñt teneri sine peccato: nisi ex causa dispẽsatum fuerit ꝑ habente potestatem.facit, qđ notatur in præal.c.gratia.& de elec.dudum.el 2.ad fi.Et per hic notata per gl.intellige etiam hoc verum i hr, ꝙ non potest tũc habere quis plura beneficia sine dispensatione.fallit in
12 casibus ibi no.per gl.& 20.q.j.in summa. ¶†Quis autem posset dispensare super pluralitate beneficiorũ eo casu quo est inhibita tangitur in c.sanctorum.70. dist.& 21.q.2.si quis iam trãslatus.& j̃.c.de multa.& in d.c.gratia. Et cõis conclusio est, ꝙ in dignitatibus, & personatibus, aut curatis requirit̃ dispẽsatio sedis Apostolicæ, nec sufficit dispensatio legati etiam de latere: vt in præal.c.de multa. Secus in simplicibus, q̃a tunc possunt dispensare Epi:& similiter in dignitate, vel curato, aut personatu, cum sint cũ simplici. arg.cũ a contrario sensu.c.de multa. Fallit tñ in duabus canonijs eiusdẽ ecclesiæ, q̃a non possit eps dispẽsare, vt quis duas tales canonias simul teneat. per id qđ hr̃.j̃.de conces.præben.literas. & plus dixerũt aliqui, ꝙ non potest eps dispẽsare, vt quis habeat diuersos canonicatus,& præbendas in diuersis ecclesijs, q̃ requirunt residentiã: sed quæritur dispensatio Papæ. ¶Alij tñ dixerunt hoc verum, qñ canonicatus,& p̃bendæ essent in diuersis diœcesibus: sed si in diuersis ecclesijs eiusdem diœcesis: tunc possit eps dispẽsare. vt tangit Archi.in præal.c.sanctorũ.tñ vr̃ ibi residere cum opinione, quæ habet qđ etiam in diuersis ecclesijs eiusdem diœcesis conuentualibus requirentibus residentiã non posset eps dispensare, vt quis hẽat plures canonicatus,& præbẽdas.facit, quod vlterius dicet̃; & ſcđm istas istud cõtingit ꝑꝑ honorem ipsarũ ecclesiarũ conuentualiũ.tñ videretur dicendũ, quod possit per ea q̃ no.Inno.j̃.ti.j.c.cũ iãdudum.& per ea q̃ notant̃.de rescr.in c.gratia.in vj.& quæ hñr in d.c. de multa.a contrario sensu.& in c.j.de consue. in vj. Et sic etiam videtur velle Spe.in ti.ij.§.videndum. in 2.col.& ibi ẽt in primo tractat de materia, an pluralitas permittatur in beneficijs.& plus etiã vr̃, ꝙ si canonicatus fuit in diuersis diœcesibus intercedẽte autoritate vtriusq; episcopi subsistente causa, possit fieri dispensatio.argu.eorum, q̃ hñr.j̃.de sen.excom.c.cũ illorũ. ¶Addit aũt quod dixi.s̃.de multitudine beneficiorum, quæ vr̃ reprobari omnino: per iura quæ ha-
13 bentur.j̃.ti.j.quia in tãtũ. ¶Quarto circa p̃dicta põt dubitari, an per perceptionem secũdi beneficij inducatur renunciatio primi.cõclude, ꝙ si sint duæ dignitates, vel personatꝰ, vel duo curata clarum est, quod per acceptionem secundi ipso iure vacat primum.j̃.tit.j.de multa. Si vero sunt beneficia simplicia,& sic non sunt dignitates, vel personatus, nec beneficia curata.tunc concludit Inn.ꝙ non perditur primum, nec videtur primo renuntiare. Si vero sunt beneficia requirentia residentiam, tunc notabiliter dicit considerandũ esse triplicem speciem residentiæ. Nam quandoq; simpliciter req̃rit continua residẽtia, qñq; req̃rit̃ residentia t̃palis, vt quia certis temporibus debet deseruire. Qñq; requiritur continua residentia non tamẽ simpliciter, sed solum respectu priuationis redditum,

dituum,vt q.a vult priuare solũ fructibus non residẽtẽ.¶In prima specie ↄcludit,ꝙ per acceptionẽ secũdi beneficij vr̃ renuntiare primo:q.a primũ est incõpassibile cũ secundo:iõ acceptando ſm vr̃ renuntiare primo.facit,qđ hr̃ in cle.gratiæ.de rescrip.& hoc vr̃ intelligendũ,qñ vtrunq; requirit simplr̃ continuã residentiã.secus si alterũ tm̃ talem residentiam req̃rat:q.a tũc non essent incõpassibilia,& sic cessaret ratio ꝑmissa,& hoc ẽt tenuit Inno.ȷ̃.ti.j.cũ iãdudũ. Et multofortius,si neutrũ requireret talẽ residentiã non perderetur primũ per acceptationẽ secundi.¶In secunda specie.s.qñ requiritur tẽporalis residentia nõ perpetua,tũc dicit,qđ nulla est incõpassibilitas:& iõ non videbit̃ renuntiare primo,imò poterit vtrũq; habere.facit in arg.qđ hr̃ in l.assumpto.§.iuris prudentibus.ad municipales.Exẽplũ ponit,si oĩno trib⁹ mẽsibus requireret residentiam in bñficio. Nam tribus mẽsibus,possit residere in vno,& tribus in alio,& sic possit vtriq; seruire: ideo per acceptationẽ secũdi nõ perdit primũ,licèt fortè ſm eũ, possit cogi ad dimittendũ alterum per c.referente.ȷ̃.tit.j.Sed certe istud c.vr̃ loq. in beneficijs incõpassibilib⁹. & sic vr̃ intelligendum.arg.eorũ,quæ notant̃ in c.gratia. de rescri. in vj.Vel qñ iusta causa suaderet id fieri.facit, qđ dicet̃ in d.c.referente.¶In tertia specie,qñ requiritur residentia qualificata non ad finẽ priuationis beneficij,sed reddituum tm̃, & tunc per acceptationẽ secũdi non vr̃ renuntiare primo:non habebit tunc redditus,si non residebit,qđ notauit Arch.xxxj.q.j.in c.j. & ideo potest esse huius casus,quia quò ad titulum non vr̃ esse incõpassibilitas: sed solũ respectu perceptionis reddituum:iõ per acceptationẽ secundi non vr̃ tunc renuntiare primo. facit,qđ notauit Hosti.in summa huius ti.§.j.& ij.& in summa. de præbẽ.§.fi. & ſcđm prædicta ẽt vr̃ intelligendum, quod notauit gl.xxj.q.j.relatũ. Et ſcđm prædicta vr̃ qđ si vtrunq; beneficiũ non requireret simpliciter continuã residẽtiam, sed qualificate respectu priuationis reddituũ procedit, qđ prædixi,vt ꝑ acceptationẽ secũdi non vr̃ primo renuntiare. Et idem si alterũ ipsorũ tm̃ requireret simpliciter continuam residentiam. Alterũ vero solam qualificatam,q.a eadem est rõ : vt voluit Arch.in d.c.j.xxj.q.j.& sic restat cõclusio, ꝙ in simplicibus requirentibus residentiam demũ per acceptationẽ secundi,vr̃ primo renuntiare,si vtrunq; exigat simpliciter continuam residentiã. secus si alterũ tantũ.Alterum vero exigat solũ t.palẽ,vel solũ qualificatam respectu priuationis reddituum videret̃ tñ, ꝙ si alterum req̃rat continuam residentiam simpliciter, alterũ t.palẽ, taliter tñ,ꝙ induceret priuationẽ si non fieret,quod tunc censentur incõpassibilia,q.a eo t.pe non posset vtriq; seruire. Qualẽ autem in dubio intelligatur requirerẽ residẽtiam ad beneficiũ.videt̃ Inn.sentire, ꝙ in dubio primã residẽtiã rũpere videatur,nisi aliud appareat.& hoc ẽt tenuit hic. do. Ant. Sed aduerte inquãtũ dictũ est superius,vbi sunt duo beneficia requirentia cõtinuam residentiam simpliciter, ꝙ per acceptationẽ secundi vr̃ renuntiare primo:& vacat primũ ipso iure,quod tenuit Inn.hic. & ẽt.s̃.eo.ex tuæ.vt ibi etiam refert Ioã.An.in verbo ꝑuenire.vr̃ obstare,ꝙ hr̃.ȷ̃.ti.j.c.referente.& c.ad hoc. & c.præterea.in quibus videt̃ probari,ꝙ ſcđm ista iura ẽt in curatis, vel dignitatibus non vacabat primũ ipso iure per acceptationẽ secũdi.& sic multũ minus in simplicibus,licèt requirerent residentiam:& licèt hodie per.c.de multa.sit hoc correctũ in curatis ꝑsonatibus,& dignitatibus. tñ in alijs simplicibus vr̃ qđ iura antiqua remanent incorrecta. ar.c.cũ expediat. de elec.in vj.& C.de testa.in l.censemus.& de app. c.præcipimus.D.Ant.hic dicit,ꝙ hoc dictũ Inno.debet intelligi,qñ beneficium requirit continuã residẽtiam taliter,ꝙ aliàs ipso iure est priuatus nõ residẽs, aliàs ſcđm eum non vr̃ posse procedere dictum Inn. Sed certe ista saluatio nõ vr̃ bona: q.a licèt beneficiũ requireret talẽ residentiam de quali ipse dicit, tñ nõ sequeret̃, qđ per solã acceptationẽ secundi esset primo priuatus.Sed demũ,qñ desineret residere. vñ melius dixisset dictũ Inn.posse seruari,si esset statutum, vel cõsuetudo primæ ecclesiæ,ꝙ eoipso,qđ ſcđm acciperet,videat̃ primũ habere ꝓ derelicto,& vacet ipso iure de qua ↄsuetudine,& ẽt statuto. facit hic mẽtionẽ ipse Inn.dicens,ꝙ talis cõsuetudo velut laudabilis est seruanda,allegat.xij.dist.illud.& inferius tãgetur.do.Pe. hic simpliciter transit cũ dicto Inno.Io. And.in addi.Spe.super hoc titulo tangit hoc dubiũ, & finaliter vr̃ tenere,ꝙ in beneficijs simplicib⁹,licèt requirant residentiã non vacet ipso iure primũ ꝑ acceptationẽ secundi.per ea q̃ hñr in d.c.referente. & in alijs superius.alle.& per c.de multa.ȷ̃.tit.j. ꝑ locũ a speciali:q.a spãle vr̃ in curatis dignitatibus,& personatibus per ea, quæ hñr in d.c.de multa.ȷ̃.tit.j.& ꝑꝑ hoc forte, licèt ipse non dicat gl.ij.hic caute fuit locuta, dum dicit de recipiente aliã ecclesiam habẽtẽ curam animarũ, cũ prius talem habebat ad dictũ Inn.in c.ex tuæ.s̃.eo.rñdet Io.And.in loco præal.qđ debet intelligi de requirentibus residentiã, quæ sint curata,dignitates,vel personatus,& non de simplicibus mouetur,per id qđ hic Inn.circa prin. huius tit. dicit. Nam vr̃ dicere, ꝙ in istis simplicibus nõ priuet̃ quis nisi præcedente monitione. & ideo ne ↄ̃dicat sibijpsi ſcđm eũ debet dictum Inn.in c.ex tuæ.intelligi in requirentibus residentiã: q.a sunt curata dignitates,vel personatus.sed certe Io.An.non vr̃ bene ponderasse hic dictũ Inn.q.a in principio vr̃ loqui,qñ agitur de priuando clericum ratione nõ residẽtiæ. vt ẽt hic voluit gl.ij.non aũt ratione acceptationis secũdi beneficij : q.a litera hic non dicit, qđ aliud beneficiũ fuerit assecutus.Sed solum,qđ ad alterius diœcesim transiuerit cã morandi sine licentia diœcesani.Præterea Inn.hic in gl.magna vr̃ velle:ꝙ vbi beneficia req̃rant residentiã continuã simpliciter,qđ per acceptationẽ secundi videat̃ renũtiari primo : q.a vr̃ primum esse incõpassibile,cum secundo:vt superius tetigi. & sic mens Inn.vr̃ fuisse,& loqui ẽt in simplicibus req̃rentibus continuam residẽtiam simpliciter, & sic ẽt vr̃ fuisse mens Inn.in d.c.ex tuæ.inquantũ nõ exꝑssit de curatis personatibus,aut dignitatibus:sed simpliciter,vt dixit de beneficijs requirentibus residẽtiam. Io.Cal.hic in addi.non facta mẽtione de dicto Ioan. An.in addi.Spe.refert super hoc fuisse opi.an in simplicibus requirentibus residẽtiam per acceptationẽ secundi vacet primũ.& refert aliquos tenere,qđ nõ: per ea quæ hñr in præal.c.referẽte. & in c.ad hoc.& c.præterea.in quibus vr̃ ꝙ de iure antiquo ẽt in curatis non vacabat primũ ipso iure per acceptationẽ secundi.& licèt hodie ꝑ c.de multa.hoc sit correctũ in curatis dignitatibus,& ꝑsonatibus.In alijs vñr remanere iura antiqua.refert alios tenere ↄ̃rium,qđ vr̃ sequi Inn.hic.& s̃.eo.c.ex tuę.& ista est opi.ſcđm eum vera ꝑꝑ identitatem rationis : q.a eadẽ est ratio,q̃ vr̃ in simplicibus requirentibus residentiam,cũ sint incõpassibilia.& ideo vr̃ idem esse dicẽdum. & licèt simus in pœnalibus,tñ ſcđm eũ,ex eisdẽ rationibus videtur fienda extensio:per ea quæ hñr in c.si postquã. §.fi.de elec. in vj. Et etiã istam partẽ sequitur hic do. Flor.ex qua etiam infert ad quandã quæstionem. de

qua.ĩ.dicetur.Sed do.Gaspar. hic dicit,ꝙ primã opi. seruat curia:videlicet,ꝙ ipso iure non vacet,primũ ꝑ acceptionẽ secundi in simplicibus requirentibus resi dentiam.Et ista pars vr̃ verior de iure, quia cũ simus in materia pœnali,& correctoria,non vr̃ fienda extẽ sio:per ea quæ notantur.in auth.quas rationes.C.de sacrosſ.eccle.& in c.cupientes.§.qđ si per viginti . de elec.in vj.Nec ob.qđ hr̃ in d.decre.si postq̃.§.fin. vbi in materia correctoria,& pœnali,vr̃ fieri extensio ad identitatem rationis : quia illud procedit in his,quæ sunt a iure cõiter æquiparata,vt est electio,& prouisio,vel confirmatio:vt ibi tãgit gl.secus in alijs.facit, qđ dixi in cle.j. de elec. & qđ plenè dixi in l.si vero. §.de viro.ff.sol.mat.Sed beneficia simplicia,licèt requirentia residentiam sunt cõiter æquiparata curatis dignitatibus,aut ꝑsonatibus:vt patet ex his,quæ habentur,& notantur.s̃.de elec.dudum.el ij.coniuncta gl.magna.circa fi.decre.& qđ notat̃.ĩ.eo.de multa . per gl.& de concesſ.præben.in c.literas.per glosſ.ideo non vr̃ fienda extentio de curatis ad ipsa simplicia . nec ob.huic opinioni,qđ hr̃ in cle gratia. de rescrip. quã hic pro opinione Inn.allegat d.Flo. q̃a loquitur in diuerso casu.nam loquitur, qñ habẽs gratiã ad beneficiũ requirens residẽtiã acceptat aliquod interim beneficiũ sibi collatũ, requirens residentiã,& fit col latio ab ordinario. nã vr̃ tunc renuntiare gratiæ Apostolicę,ex quò acceptat beneficiũ incõpassibile,cum contento in gratia:sed hic loquitur, qñ q̃s habet aliquod beneficium requirens residentiã ab ordinario : & postea acceptat aliud simile.quo casu non vr̃,ꝙ inducatur renuntiatio primi per c.deferente.& per alia præal.Nam facilius impeditur acquirendum,q̃ tollatur iam quæsitum.facit,qđ hr̃.s̃.de iureiu.quẽadmodum.& in l.filijs.C.de pac.necob.ẽt glo.posita in d. cle.gratia.quam etiam allegat do.Flo. quia illa gl.dicit, ꝙ si quis litigat super aliquo beneficio requirẽte residentiam,ꝙ si interim acceptat aliud simile,videt̃ renunciare liti præambulæ super alio beneficio.nam potest dici quod illud inducit odium litium. facit,ꝙ hr̃ in l.pe.& fi.C.mandati.& in l.idẽ si res.ff.de alie. iudi.& in c.j.& ij.s̃.de alie.iudi.Et pro ista parte etiã facit,quia maius præiudicium vr̃ versari in personatibus,& curatis,q̃ in simplicibꝰ.. ratio fuit in illis ꝓuidendum.arg.c.vbi periculum.de elect.libr.vj.¶Et prædicta faciunt ad q̃onem facti , de qua tangit hic do.Flo.videlicet, quid si testator iussit institui capellam in ecclesia parochiali , & ibi instituit ꝑsbyterũ, qui illam officiaret:cui pro sustentatione vitæ reliq̃t certa bona,si commissarij cõstruxerunt capellam, & eligerunt rectorem ecclesię in capellanũ ipsius capellæ,& ita fuit institutus per Episcopũ, an per acceptationem talis capellæ,vr̃ vacare ipsa ecclesia parochialis.nam vr̃,ꝙ sic tenendo dictum Inn. in simplicibus requirentibus residentiam,de quo.s̃.dixi. & pro hoc etiam facit,qđ hr̃ in d.c.extirpandæ. & de elect.licet

14 cano.in vj.¶†In contrariũ facit,q̃a potest quis habere duo beneficia difformia ẽt ĩ eadẽ ecclesia:puta,dignitatem,& canonicatum,cũ præbenda.de consuet. c.j.lib.vj.Et hanc partẽ dicit esse veriorem,& allegat ẽt pro illo notata per Io.An.in addit.Spec.super hoc ti.in §.j.& sic ẽt dicit fuisse de facto consultũ. ad dictũ Innoc.per quod vr̃ ꝙ acceptatione capelle vacet ecclesia.nã dicit,ꝙ posset procedere si testator dixisset,qđ per seipsum capellanus faceret residentiã cõtinuam,& deseruiret.nã tunc,quia non est possibile, ꝙ per seipsum deseruiat in vtroq;.ꝓ hoc facit, qđ hr̃ de conse.dist.j.quotidie . vbi non dẽt q̃s eodẽ die bis celebrare.Ideo tunc procederet dictum etiã Inn.ſm eum,sed si simpliciter dixit,ꝙ capellanus deseruiret verificabit̃,si qñq; per seipsum , qñq; per alium hoc faciat.de reg.iu.qui per aliũ.li.vj.& facit. quod hr̃ de concesſ.præben.postulasti. Sed certe istud vltimũ dictum.d.Flo.nõ vr̃ procedere, q̃a in dubio vr̃ ꝙ de iure requiratur rr̃r,ꝙ quis deseruiat per seipsum,& nõ per alium in beneficio,nisi aliud sit expressum in iure,per ea quæ notauit gl. & qđ ibi dictum fuit.s̃.eo. in c.quia nonnulli.& sic non vr̃ procedere, nisi consuetudo aliud haberet.& ſm hoc posset seruari dictũ do.Flo.Item tenendo opi.contrariam Inn. videlicet, ꝙ per acceptationẽ secundi in simplicibus requirentibus residentiã,nõ vacat primũ,posset procedere di ctum d.Flo.vr̃ tñ,ꝙ tunc requiretur dispensatio Episcopi: quia qñ beneficia requirunt residentiam,posset cogi ad alterum dimittendum,nisi dispensetur secum:per ea quæ hñr in c.referente.s̃.alle.& ĩ.de cõcesſ.præben.in c.literas.cum ibi no.per gl.& s̃.de elec. dudum.el ij.ad fi.& ĩ.eo.de multa.¶Si autem teneremus dictum Inn. non video quõ posset procedere dictum do.Flo.de iure,nisi cõsuetudo ecclesiæ aliud

15 haberet:per ea q̃ hñr in c.j.de consuet.in vj.¶†Iuxta prædicta tangit Inn.hic:an habens beneficium requirens residentiã, vt quia sit canonicus præbẽdatus in ecclesia,& præbenda requirit residentiã:an si nõ resideat,priuetur voce,seu iure vocis dande in electionibus,& cõibus tractatibus . Inn.hic dicit:ꝙ licèt posset priuari beneficio, vel redditibus beneficij,qñq; : scd̃m ea quæ superius dicta fuerunt, nõ tñ priuatur potentia vocis dãde:licèt perdat redditus propter nõ residentiam,nisi ꝯria cõsuetudo repugnaret, vt sic ẽt perderet vocem.& per ꝓdicta infert Inn. ad aliã quæstionem,an videlicet, q̃s posset esse canonicus ꝑbendatus in pluribus ecclesijs,& vr̃ concludere,ꝙ nõ ꝑt esse simul canonicus præbendatus in pluribus ecclesijs:tñ ꝙ bene potest esse pluralis in canonicatibus:licet non potest esse pluralis in præbendis:& hanc in-

16 terpretationem secundã vr̃ recepisse ecclesia . ¶†Nã licèt episcopus possit dispensare expresſè, vel tacitè, uel etiam sine dispẽsatione tenere in vna ecclesia canonicatum habens alium canonicatum in alia ecclesia sui episcopatus,vel etiam alterius ep̃atus , si placuerit secundo ep̃o non tñ potest dispensare, vt contra statutũ,vel consuetudinẽ ecclesiæ plures recipiat præbendas,assignat rationẽ diuersitatis:quia supposita pluralitate canonicatuum q̃tũ ad consecutiua canonicatus,non priuat̃ ex non residentia,q̃a ibi nulla est compassibilitas ſm eũ : ideo põt tenere plures canonicatus,& præcipuè,q̃a in tali intẽtione subest ecclesiæ vtilitas,& non ecclesiæ grauamẽ,ex quò ei ad redditus non tenetur . nã vtilitas ecclesiæ est habere plures consiliarios.s̃.de offi.dele.prudentiã.in princ. plures autem præbendarios habere nõ est vtilitas ecclesiæ,quia ecclesia grauaretur, & etiam in recipiente notaret̃ ambitio.ĩ.ti.j.cũ iamdudũ. & per ꝯñs peccatum,& in peccato dispensari non põt., & ẽt diminuerẽtur aliorũ ꝑbendæ.¶Dispensari aũt non debet cũ aliorũ præiudicio:& ideo remanet in cõclusione, qđ quis põt esse pluralis in canonicatibus,sed nõ in præbendis:quia in illis vr̃ esse incõpassibilitas ꝑꝑ residentiam.& ꝑꝑ ea quæ superius sunt dicta.& ꝑ hoc ẽt videt̃ allegari tex.in c.sanctorũ.lxx.dis. vbi dicitur hoc ꝓbari.nã vbi dr̃,ꝙ licèt ex dispensatione Epi q̃s põt esse in pluribus ecclesijs canonicus,tñ præbẽdarius esse non põt in pluribus ecclesijs.& sic vr̃ innuere,qđ canonicus non ꝑbendarius possit esse in pluribus ecclesijs.Sed præbendarius non etiam ex dispẽsatione episcopi .. & sic residet hic Inn.& ẽt Io.An.& do.Pe.

do.Pe.& istud ēt tenuit Pe.de saxonia: vt refert Arc. 21.q.j.c.j. & hoc qñ pbendæ requirerent simpliciter cōtinuā residentiā:q̄a tunc ſm eum nō pōt eps dispēsare.allegat etiam notata per Inno.s̄.de renū. ammonet.secus dicit si altera solum requireret residentiam respectu priuationis reddituum,quia tunc bene posset ex dispensatione epi esse canonicus,& præbendarius plurium ecclesiarum.¶Item aduerte,quia vario modo loquunt̄ doc.in hoc.c.nam aliqui vñr velle,q̄ non possit episcopus dispensare,vt quis sit canonicus præbendatus in pluribus ecclesijs diuersorum episcopatuū, sed in pluribus ecclesijs eiusdem episcopatus sic.¶Alij verò voluerunt,quod ēt in pluribus ecclesijs eiusdē ēpatus non possit episcopus dispensare, vt quis habeat plures canonicatus & præbendas: vt nota.Arch.in d.c.sanctorum.& ēt superius tetigit. Inn. verò in c.cum iamdudum.j̄.tit.j.tangit alias opi. Nā quidam dicere voluerunt, qđ licèt olim per dictū.c. sanctorū.non posset episcopus dispensare,vt quis esset canonicus præbendatus in plurib.ecclesijs. tamē hodie sit secus per c.de multa.q̄ ꝓhibere vr̄ dispensationem episcopo,solū in curatis dignitatib.& personatibus.& sic in alijs vr̄, quod habeat episcopus potestatē dispensandi.Aliam op.ponit ibi Inn.q̄ in multitudinē canonicatuum, & præbendarū nō possit dispensare.per.c.quia intantū.j̄.tit.j.Sed aliàs, q̄ q̄s habet duas canonias,& præbendas in diuersis ecclesijs bene potest dispensare:vt sic limitetur, d.c.sanctorū. ¶Alia est opi.quā ibi ponit,q̄ est hic contraria ad illā quā hic tangit videlicet,q̄ solū possit esse canonicus in vna ecclesia,sed bene possit hr̄e plures pbēdas in diuersis ecclesijs.& iō vr̄ esse istius opi.ſm eū : q̄a ex quo semel est canonicus in vna ecclesia dēt seruare statuta illius ecclesiæ:& ab ēpo illius ecclesiæ recipere ordines,& mandata illius seruare: & ab illo iudicari : & iō nō vr̄,q̄ possit esse canonicus in alia ecclesia;q̄a possent esse statuta ꝯtraria:& q̄a posset pri⁹ ēps mādare,qđ ad Regē iret ꝑ factis ecclesię . & ali⁹ eodē tꝑe mandare,qđ pro factis alterius ecclesię iret ad curiam,& sic esset repugnantia.& ideo vr̄, q̄ non poterit esse canonicus in alia , & licèt hēat præbēdā in alia,non habebit ibi vocem.& forte voluit hoc,licèt clare non exprimat,q̄ habebit aliam non tanquā in titulum,sed tanq̄ in stipendiū rōne forte alicuius seruitij.facit q̄ no.Arch.in d.c.sanctorum.& in d.c.j. xx.q.j.Inn.finaliter in d.c.cū iamdudum.concludit q̄ quis pōt hr̄e plures canonicatus & præbendas.& ad id qđ dr̄ , q̄ si habeat in duob. episcopatibus,poterit vnus ēps mandare,qđ vadat ad regem : alius qđ vadat ad curiā,vel vnus,quod ordinetur in sacerdotiū, alius qđ maneat in diaconatu.Respondet,q̄ obediēdum erit primo:q̄a scđs intelligitur eū recepisse saluo iure primi.arg.eorū quę hñr in c.tua.s̄.de iureiu. & j̄.de reli.domi.c.quia.& facit quod hr̄ de priuil.c. pastoralis.qđ intelligit eē verū : nisi aliqua necessitas immineret,qđ scđa ecclesia etiā ex impedimento illius nullū,aut modicū dānū ꝯtingeret prię ecclesiæ : q̄a tunc dēret adiri primus ēps,vt daret licentiam, & si nō daret posset ad hoc cogi per ea,quæ hñr.j̄.de iurepat.c.nullus.Et plus dicit, q̄ si periculū esset ī mora,posset ēt sine licētia expedire,vt sic obuiet̄ malitijs per ea,q̄ hñr.j̄.de diuor.§.quāto.ad fi.& ff.de rei vē. l.in fundo.& hæc dicit ꝓcedere,qñ sunt canonicat⁹, & præbēdæ nō req̄rentes residentiā , vel alterū saltē eorum nō requirit residentiam. Si aūt vtrunq; bñficiū req̄rat residentiā, tunc dicit Inn.recurrēdū ad ea quæ notant̄ in hoc.c.& sic vr̄ velle, q̄ tūc ēps nō possit dispensare:sed requirat̄ dispensatio Papæ.aliàs tñ vr̄ sentire ipse Inn.in d.c.cum iādudum.in gl.magna circa fi.vt j̄.dicet̄.¶Sed aduerte,q̄a sub prædicta opinione inquantū Inn.cōcludit,q̄ quis pōt hr̄e plures canonicatus,& prębēdas.vr̄ obstare dupliciter.c.sanctorū.70.dist.in eo qđ dixit,q̄ non debet,quis intitulari in duabus ecclesijs.Sed respondet Inn. in d.c.cū iamdudū.qđ verū est,q̄ non debet quis simul eodē tꝑe intitulari in diuersis ecclesijs . & sic denominari clericus diuersarum ecclesiarum : sed successiue vr̄ q̄ possit in alia intitulari diuerso tempore,vel ſm eū potest dici,quod licèt successiuè conferatur alius canonicatus denominabitur tñ clericus primæ ecclesiæ, & ab ēpo illius ecclesię recipiet ordines non a scđo. & demum subiungit,qđ ēt pōt dici, quod poterit ēt a secundo ēpo ordinari ex quo hēt bñficium in illi⁹ diœcesi.nec ob.si dicat̄, q̄ nō pōt quis ab alieno ēpo ordinari.ix.q.j.c.j.& ij.quia hoc casu pōt dici secūdū Inn.quod iste nō est subditus alienus, sed ꝓprius ex quo per electionē canonicā effectus est canonic⁹ ecclesiæ subiectæ scđo episcopo.& sic adeptus beneficiū ipsius diœcesis factus est suus clericus.¶

17 †Nā potest esse,quis clericus duorum ēporum : vt superius ēt est tactum.Nec obst.ēt si dicatur,q̄ non hēt recipere clericum alienū literis cōmendatitijs proprij ēpi. 71.dist.c.primatus.quia illud est verum ſm Inn.quo ad hoc,vt non debeant recipi ad ordines:sed nō quo ad beneficium , & successiuè quo ad ordines habito beneficio.facit quod hr̄ in c.cum nullus . de tempo. ordi.lib.vj.Vel scđo pōt dici,ſm eum, q̄ illud habet locū in clericis ignotis , qui nō debent recipi etiam ad beneficia proprij ēpi.Secus in clericis notis,quia tales bene pñt recipi ad beneficiū sine literis, & consequenter ad ordines.facit qđ hr̄ in præalleg.c.cum nullus.Vel tertio posset dici,vt hic voluit sentire Inno.in isto.c.q̄ non dēt recipi sine literis proprij ēpi , qñ vellet eū subtrahere suo episcopo, secus si nō vellet subtrahere,vt inferius tanget̄.& tene mēti prædictas solutiones ad intellectū ꝑalle.c.primatus. Scđo vr̄ obstare præalle.c.sanctorum.lxx.dist.inquantum. vbi dr̄, q̄ licèt ex dispensatione episcopi , quis possit præesse pluribus ecclesis non tñ poterit esse canonicus præbendatus,& sic vr̄ quod etiam ex dispensatione non possit quis hr̄e plures canonias,& præbendas ēt in diuersis ecclesijs.Sed pōt rñderi primo , qđ intelligatur,vt ibi voluerit prohibere multitudinē præbendarum.facit.j̄.tit.j.c.quia intantū. Non aūt quin possit quis duas præbendas in diuersis ecclesijs. facit quod superius dixi post Inn. Vel secūdo pōt dici ſm Inn.qđ vbi voluit notare,& reprobare illos,qui propter auaritiā,& lucrum fructuū,& non propter seruitiū Dei. secūdū Inn.qđ ibi voluit notare,& reprobare illos,qui ꝓꝑ auaritiam,& lucrum fructuū, & non ꝓꝑ seruitiū principaliter recipiunt plures præbēdas . Nam tales de iure non pñt licitè retinere ēt ex dispēsatione . Secus si propter Dei seruitiū recipiēt illas , quia tunc pñt licitè repetere etiam sine dispensatione ſm eum.qđ intendit esse verum, qñ non requirūt residētiam ambæ,vel saltem altera illarū.Secus si requirerent ambæ residentiā: q̄a tūc non poterit illam hr̄e etiā ex dispēsatione ēpi, & si etiam tertio modo pōt intelligi.d.c.sanctorū,& istud etiam Inno. tenuit in d.c.cum iamdudum.remittēdo ad istud.& notata hic per se , qñ præbendę requirunt residentiā, hic tñ simpliciter vr̄ tenere hoc casu, quando præbendæ requirunt residentiam,q̄ non possit episcopus dispēsare.& sic qđ requiratur dispensatio papæ . Sed in d.c. cum iādudū . ad fi.in gl.magna sentit hoc procedere quando ꝓpter prærogatiuā personæ fieret dispensatio tan-

¶ Clericus duorū episcoporū, q̄s an esse possit.

tio tantum propter quam non vr̃ recurrendum nec recedendum a statutis generalib.72.dist. numerandum.Sed si fieret propter vtilitatẽ ecclesiarũ,vt quia esset persona,quæ melius sciret, vel adeo industriosa ad regendũ quinq;, vel sex ecclesias,nedum duas p̃bendas,q̃ alius sciret regere vnã,tũc dicit,ꝙ si propter vtilitatem ecclesiæ fiet dispensatio poterit dispensari per Ep̃m,q̃a vtilitas publica pręferenda est priuatę.facit qđ hr̃.7.q.j.c.scias,& s̃.de postu.c.bonæ.Et ab ista opinione potuit hr̃e originẽ opi.quam tenuit Arch.qui dicit, ꝙ ẽt in curatis ep̃s possit dispẽsare in pluralitate si hoc fiat propter vtilitatẽ ecclesiarum.Secus si propter prærogatiuã personæ. & sic intelligit.c.de multa.ĩ.titu.j.& tangitur per eum in præallegato.c.sanctorum.& xxj.q.j.relatio. Cõiter tamen in pluribus curatis non tenetur hęc opin.de

8 quo dicetur in prælle.c.de multa.¶† Item etiã aduerte,quia in pluribus præbendis. & canonijs eiusdẽ ecclesiæ non potest Ep̃s dispensare, sed solũ Papa.vt in c.literas.ĩ.de conces.præb. & ibi etiam tangetur.Sed in plurib.pręebendis, & canonijs diuersarum ecclesiarum potes concludere, ꝙ si nõ requirũt residentiam ambæ, vel saltẽ altera illarum possunt tenere sine dispensatione.vt voluit Inn. in præall.c.cum iamdudum.Et istud ẽt cõiter seruatur de consuetudine.de iure tñ vr̃ ꝙ si altera ipsarum esset sufficiens non posset de iure cõi hr̃e sine dispensatione per ea quæ hñr.s̃.eo.conquerente.& facit quod no.gl.in c.dudum.el 2.ad fi.In gl.magna, ibi posita.s̃.de ele.& Spe.in tit.ij.§.videndum restat. ver.illud.ad fi.illius ver. Si autem requirant residentiam tũc vr̃,ꝙ Episcopus non posset dispensare, & pręcipuè qñ vellet dispẽsare propter prærogatiuã personæ,ꝑ ea quæ hñr in d.c.sanctorum.cõiter tamen tenetur, ꝙ põt Ep̃s dispensare,ex quo sunt beneficia simplicia;vt patet ex his,quæ no.gl.in c.dudum.el 2.ad fi.& Spe.in §.videndum.in prælle.ver.illud.& quod notatur ẽt per gl.& Io.An.super ea.ĩ.de conces.pręben.c.literas.& facit ẽt qđ notat Inn.in prælleg.c.iamdudũ.ſm vnã opi.¶Aduerte tñ,quia licèt ista vr̃ esse cõis opi.& præcipuè ex eo quia.c.de multa.ĩ.ti.j.inquantũ prohibet dispensari super pluralitate ꝑ inferiorem a Papa.loquitur in curatis & dignitatib.ac personatibus, nõ autem in pluribus simplicibus: vel qñ haberet̃ simplex cum dignitate vel curato.& sic vr̃, ꝙ tunc licitum sit Ep̃o dispensare. tñ videret̃ posse probabiliter disputari quod Ep̃s etiam hodie, non possit dispensare in pluribus præbendis requirentibus residentiam, quia illud reperiebatur statutum per præall.c.sanctorum.nec reperitur esse emutatum.& sic vr̃ quod de iuris rigore remanet incorrectũ illud qđ hr̃ in l.sancimus.C.de test. & de ele.cũ expediat.lib.vj.Nec obst.c.de multa. imo potius facit cõtra,si diligenter ponderet̃:q̃a illud.c.venit ad restringẽdã potestatem Ep̃orum in dispensando, nõ aũt ad ampliandã:& ideo voluit,ꝙ licèt olim episcopus possit dispensare,vt quis possit præesse plurib. ecclesijs:vt patet in d.c.sanctorum.& loquebatur aliàs in dispõe indistinctè.& sic ẽt procedebat in ecclesijs curatis.ar.c.q̃a circa.ĩ.de priuil. & eorũ q̃ notantur de ele.vt circa.li.vj.tñ per hanc decre.de multa. fuit restricta ptãs ipsorũ,vt nõ possit dispẽsare,vt q̃s præsit plurib.ecclesijs, licèt olim possent per illud.c.vt ibi etiã notat̃. & ideo cum magis inhiberet̃ dispensatio super pluralitate p̃bendarum,q̃ super pluralitate ecclesiarũ r̃ ẽt curatarũ:vr̃ ꝙ de iuris rigore etiam hodie nõ possit dispẽsare suꝑ pluralitate præbendarũ,qñ requirunt residẽtiã:q̃a hic vt dixi nõ reperitur mutatũ,vt decre.de multa.nõ venit ad ampliandam potestatẽ dispensandi,sed potius restringendã: vt patet ex p̃dictis.& sic nõ deret inducere ampliationẽ: q̃a inducta ad vnũ finẽ nõ debent operari ad oppositũ.l.legata inutiliter.ff.de leg.j.& licèt hæc opin. de iuris rigore verior videret̃.tñ vt dixi cõiter tenẽt cõtrarium.& sic vr̃ ẽt sequi consuetudo, quæ ẽt potest iure interpretari.s̃.de consuet.c.cũ dilectus.¶Item aduerte inquantũ dr̃ in c.sanctorum.qđ ex dispõne Ep̃i põt quis præesse plurib.ecclesijs. potest intelligi dupliciter, vno modo ex dispẽsatione,hoc est ex collatione.& sic etiam sine dispensatione.¶Alio modo potest intelligi ex dispõne.i.ex dispensatione;vt etiã tangit Arch.in d.c.sanctorũ. prima dispositio potest habere locũ in b̃ñficijs simplicib.non req̃rentib.residentiã.secunda in alijs,per ea q̃ notant̃ per glo.in c.dudũ.el ij.ad fi.vbi bona gl. Sed iuxta prædicta potest dubitari, quid si canonici clericũ habentẽ aliam præbendam scienter eligant ad secundam non adiecta conditione si primã velit,& possit dimittere, sed potius volunt,vt hẽat vtranq;, quid erit tunc dicendum.¶Dicit Inn.ꝙ tunc canonici eligentes talẽ tacite vñr renunciare statuto,vel priuilegio,qđ erat de residentia.per ea, q̃ hñr de constit.s̃.c.cum accessissent.& c.seq.fatetur tñ,qđ talis renunciatio nõ præiudicabit Ep̃o:& sic non cogitur illum confirmare. nam poterit dicere,ꝙ non potuerunt renunciare statuto de residentia sine ipsius consensu,cũ talia statuta respiciunt vtilitatẽ ecclesiæ.Dicit tñ, ꝙ si voluerit poterit eũ ꝯfirmare,& valebit collatio non obstante statuto.Dicit ẽt Inn.ꝙ per hoc non tollitur dispositio iuris cõis,quæ vult eum teneri ad residẽtiã: ideo erit canonicus non p̃bendarius in effectu si non residet,quia statutũ ꝑiudicare nõ potuit ecclesiæ.facit ꝙ hr̃.ĩ.tit.j.cũ non ignoras.& xxj.q.j.per totũ.vnde licèt renunciet priuilegio,vel ꝯsuetudini vr̃ ius cõe remanere,ꝙ præbenda non debeat̃ nisi deseruiat per iura præallegata.& præcipuè si vergat in ꝑiudicium ecclesiæ.& hac ratione dicit ẽt Inn.dici posse, ꝙ tũc ẽt non posset renuntiare priuilegio suo. & sic possent ſm Host.contra factum suum tũc venire per ea, quæ hñr in d.c.cum ignoras.Et licèt sic resideat Ioã.And.tñ hoc videtur intelligendum, quando hoc tẽderet in præiudicium ecclesiæ aliàs non vr̃ posse venire contra factum suum:per ea quæ hñr in c.cũ accessissent.Et satis vr̃ posse dici tendere ad præiudiciũ ecclesię,qñ ecclesia pateretur defectum in ministris. per id qđ hr̃ in c.proxi.s̃.alle.aliàs autem procedit, qđ dictũ est.s̃.videlicet ꝙ non poterunt ꝯuenire contra factũ suum tñ erit canonicus non præbendatus. intellige quo ad effectũ si non resideat:quia si nõ habebit tunc fructus p̃bendæ,tñ habebit titulum præbendæ canonicatus.& scđm p̃dicta intelligo dictum do.Gaspar.hic dicentis,non sibi placere,ꝙ sit canonicus,& non p̃bendarius:q̃a intelligo, qđ erit præbendarius ẽt quo ad titulũ, sed nõ quo ad receptionem fructuũ nõ deseruit.¶Iuxta prædicta ẽt põt dubitari, quid si canonici simpl'r vnũ eligãt ad præbendã vacãtem in alia ecclesia, qui in alia ecclesia tenetur ratione beneficij residere.& eligant simpliciter concludit Inn.ꝙ si ignorabant illum hr̃e beneficiũ requirẽs residentiã,non vñr tunc renuntiare priuilegio,vel statuto de residendo,imò poterũt illum repellere nisi remittat ſm Inn.Si aũt sciuissent tunc licèt Inn.hoc nõ bene declarat potes cõcludere,ꝙ aut elegerũt ea intentione si ipse renuntiaret primo.& tunc idẽ dicẽdũ quod proxime dixi,qñ ignoranter elegerũt aut elegerunt ea mente,vt vtrũq; retineat: & tunc vñr renuntiare

¶Episcopus an possit dispensare in p̃bẽdis eiusdẽ ecclesiæ.

tiare statuto de residentia:vt s̃.dixi. & in hoc dicẽdũ est,vt dixi in præcedenti qõne,aut simpliciter sciẽter elegerunt,nec constat qua mente:& tunc vr̃,ꝙ in dubio debeat intelligi elegisse si ipse renũtiat primo beneficio,non aũt ꝙ velint statuto de residentia renuntiare:q̃a in dubio non debeat præsumi quẽ velle iuri suo renuntiare.l. cum de indebito.ff.de ꝓb.& l.3.ff. de test.mili.Et subdit etiam Inn.h.c.ꝙ si sit statutum vel consuetudo primæ ecclesiæ,qđ eoipso,qđ fm accepit vr̃ hr̃e primũ pro derelicto, & vacet ipso iure, qđ hæc consuetudo tanq̃ laudabilis est seruanda. ar.
9 c.illud.xij.dist.¶†Vltimo tangit hic Inn.an eps possit clericũ alienũ instituere in beneficio,seu illi conferre beneficiũ sine licentia proprij epi. & concludit ꝙ non:per ea quæ hñr.lxxj.dis.per totum.quod dicit procedere saluo nisi non vellet eũ subtrahere suo ꝓprio epo: quia tunc bene possit in suũ canonicũ cõfirmare si fuerit electus a canonicis.de quo remittit ad no.in c.fraternitatis.s̃.eo.& de cler.pereg.c.tuæ.do. Ant.hic dicit,ꝙ mens Inn.vr̃ fuisse,ꝙ possit confirmari vbi beneficium requirit residentiam,quasi tunc nõ subtrahatur ab obedientia proprij episcopi,alias secus.& sic intelligatur, & limitetur ꝙ habetur in d.c. fraternitatis.fecit quod superius tetigi. Dicit tamen do.Ant.tutius esse quod indistincte habeatur licẽtia proprij episcopi.Sed circa hoc potes videre, qđ dixi superius circa intellectũ c.primatus.lxxj.dist. vltimate ẽt potes addere pro eo qđ dixi superius, qđ in beneficijs simplicibus etiam requirentib. residẽtiam ꝑ acceptationem secundi,nõ vacet primũ ipso iure,qđ no.gl.in c.relatio.xxj.q.j.& hæc sufficiant de isto.

De præbendis,& dignitatibus. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Promoueri non debent,qui animum residendi non habent.*

¶Visum & tractatum est.s̃. de vita & hone.cle. Verũ quia clerici ex hoc, vt honeste viuãt deberet præbendã ne mendicent, vel negotient̃ in opprobriũ cler.facit,qđ hr̃.xciij.dist.in c.diaconi.& s̃.de cler.coniug. in c.Ioannes. Ideo ponit̃ hic ista rubrica fm Io.And. & sic etiam transit do.Ant.Sed certe ista continuatio vr̃ fieri a remota,non a proxima contra ea, quæ hñr in l.ij.ff.de sta.ho.ideo potest aliter dici sic. Nam vi-
1 sum est in titulo præcedenti.qualiter clerici † nõ habentes animũ residendi in beneficijs non debẽt promoueri:facit quod hr̃.s̃.tit.j.relatum. & quod ibi dictũ fuit.verũ q̃a cõgruũ est,vt clerici habentes aĩum residendi dẽant hr̃e præbẽdas, ne mendicent,vel negotientur in opprobrium cleri post titulum præcedẽtem ponit istum.Et in decretis.xxj.q.j.& ij. per totũ. & lxx.dist.sanctorũ.xvj.q.vij.nullus. & repetit̃ in vj. & in clem.Et aduerte,quia illud præparauit de præbendis,cum tñ videretur,ꝙ deberet præmisisse de dignitatibus tanq̃ dignioribus.Sed poteris dicere,ꝙ sic posuit hic,vt notaret ordinem promotionis, quia de minori ad maius debet fieri,& non econtra.xciij.distin.legimus.in fin. ¶Quid autem sit præbenda.notatur per glo.s̃.de constitut.cum M.Ferrarien. Quid autem sit dignitas tangetur.j.eod.de multa. & notatur etiam per Archid.de consuet.c.j.lib.vj.

SVMMARIVM.

1 *Populi appellatione non comprehenditur clerus.& nu.3*
2 *Ius succedendi iure consanguinitatis, vel hæreditario non cadit in iuribus ecclesiasticis,aut bonis.*

VT nullus. Bona ecclesiarum nõ trãseunt ad hæredes clericorum iure hæreditario.h.d. & non recipit
1 cõmodam diuisionem.¶†No.j.ꝙ appellatione populi non comprehenditur cle
a rus. a facit.j̃.de priuile.ex parte.de sent.excõ. si sñia. lib.vj.appellatione tñ populi bene comprehenditur nobilis,& ẽt patricij.nedũ alij cõprehendunt̃.inst.de iure natu.gẽ.& ciu.§.plebiscitũ.& hoc ideo,q̃a nobiles& ignobiles sunt eiusdẽ professionis:q̃a oẽs laici. sed clericus est diuersæ ꝓfessionis a populo: vt no.ꝑ
2 glo.in d.c.si sñia.¶†Itẽ no. ꝙ ius succedendi ex iure consanguinitatis,vel hr̃ditario non cadit in ecclesiasticis iuribus,aut bonis. hoc tñ fallit in iurepatronatus,qđ licet sit ecclesiasticũ & spirituale seu quasi.s̃. de iud.c.quanto.tñ iure hr̃ditario acquirit̃, & transfert̃ ẽt in extraneos hr̃des:vt notat̃ per gl. in cle.plures,de iurepatro.& facit qđ hr̃.j̃.de iurepatro. c.j.& xvj.q.vij.in c.filius.& procedunt prædicta quãdo agitur de successione bonorum,& iurium ecclesiæ, in titulo aũt beneficij clarum est qđ non hẽat locũ hæreditaria successio:quia illud non hr̃ ex iure hæreditario,sed ex canonica instit.de reg.iur.c.j.lib.vj.immò plus fuit statutum,quòd quis non possit intitulari in ecclesia in qua pater eius immediatè ministrauit. vt patet in c.ij.& iij.c.ad extirpandas. & c.ad abolendam.s̃.de fi.presby. & fuit id statutum ne videretur quodammodo successor in beneficijs,vt patet in dictis iuribus. Posset tamen quis intitulari in ecclesia in qua frater, vel patruus ministrasset etiam immediatè:quia non videtur prohibitum, sed potius permissum:vt patet ex his,quæ habentur.j̃. de appellat.
3 accedens.¶†Vltimo aduerte,quòd licèt clericus, & populus sint diuersa. & sic in odiosis, & pœnalibus sub appellatione populi non comprehendantur clerici,vt in c.si sententia,de sen.excomm.lib.vj.tamen secus videtur si agatur de re fauorabili:vt puta si concedatur priuilegium populo Bonon. vel Bononiensibus.nam tunc videtur includi etiam clericus.vt hic tangit dom.Pet.de quo etiam remittit ad no.in c. dilectus.supra,de iudi.vbi aliquid per Ioan.And. & facit licèt non alleget,quod habetur per Ioan. And.in c.fina.de officio.delega.in vj. sequitur c. non liceat. Ioan.de Imo.

a Clerus. Ad de do. Car. in cle.in plerisq;.de cle. nec cõtra.& idem Card. in cle.j. nos itaq;. de relig. & vene. sanc.

SVMMARIVM.

1 *Allegatio generalis (puta si dicatur:hoc habetur in corpore canonũ vel in corpore iuris ciuilis) an valeat,*
2 *Ordinati ab Episcopo si sint pauperes, & non habent vnde viuere possint,tunc episcopus compellitur ad præstandum alimenta. & nume.4*
3 *Et quid si non ordinat per se,sed per alium episcopum cui hoc committit,an teneatur.*

NOn liceat. Episcopus clericum ordinans sine titulo ei necessitate prouidere tenetur, hoc dicit. Et
1 recipit commodam diuisionem.¶† Not.j. ex tex.iuncta superscriptione.argum.pro generali allegatione,vt sufficiat illam facere.& sic videtur sufficere si dicatur,hoc habetur in corpore canonum,vel in corpore iuris ciuilis.Sed posses dicere, quod hic loquitur in legislatore. An autem in inferiore sufficiat generalis allegatio,tangitur in c.vestra,supra,de coha.cleri.& ibi etiam dicetur.¶Item no.arg.ꝙ obligatio,quæ surgit contra episcopum ordinantem aliquem sine titulo vr̃ habere locum in quocunq;, qui promoueat clericos.& sic etiã ꝓmoueat ad minores ordines.

2 ordines.de quo dicetur,vt hic tangit gl. ¶†Item not. a contrario sensu q ordinati ab Episcopo,si sunt pauperes.& si nō habent vnde uiuere possent,tunc Episcopus cōpellit ad pstandū alimenta de quo.ſ.eo.c.
3 Eps.& c.tuus.¶†Quid autem si Episcopus,nō ordinat per se:sed p alium Epm cui hoc cōmittat: an teneat ipse cōmittens prouidere:an vero ille cui committitur,& qui cōfert ordines recurrendū est ad ea, q hñr in tex.in c.si Episcopus.ſ.eo. in vj. & ibi ēt hr quid iuris,si Episcopus dat licentiā suis parochianis recipiendi ordines a quo maluit.i.magis velit:an tūc si ordinatur sine titulo,teneatur puidere, & ibi concludit q sic: ex quo simpliciter talem licentiam dedit.de quo dicendū,vt ibi.¶Vltimo potes notare: vt dictū est in summario.¶In gl.j.in fi.Et hoc cōiter te-
4 netur,videlicet q † Episcopus nō sit cōpellēdus ad præstandum alimēta clericis pmotis sine titulo,nisi qñ sunt pmoti ad sacros: seu ad aliquē sacrorū ordinē.& p hoc bene facit qđ hr in c.Eps.ſ.eo.vbi loquitur tantūmodo de promoto ad sacros. Et pro hac parte etiam facit ratio:q a existens in minoribus potest retrocedere ab habitu clericali.ſ. tit.ii.c.1.Secus in existentibus in sacris.facit quod habetur in c. cū ex eo.circa fi de elec.in vj. & qđ notať de filiis psby.c. lras.de offi.vica.c.clericos.¶In glo.ii.ibi.c.1.& 2.ibi dicebať,q ordinatio facta sine titulo erit irrita. & sic non habebat ordinatus executionē ordinis. Sed hodie non est correctū,vt sequiť in gl. q a ordinatio est valida.& eps cogiť puidere de alimentis. vel pōt dici,vt hic tangit d.Ant. q illa iura nō sunt correcta si clericus sit in culpa:vt q a asserit se aliàs intitulatum cū nō esset,vel hře sufficiens matrimoniū, quod nō habet.nā tunc, q a decipit epm in eius ordine carebit executione.cōiter tamen doct.transeunt cū glo.

a Allegari. Adde d.Ab. hic in j.no.

b Qui ordinauit. Super hoc.c. si q ras vtrū beneficiatus hñs patrimoniū possit viuere de beneficio & fructus, seu redditus patrimonij reseruare distingue, vt hic per do. Henri. bo.

SVMMARIVM.

1 *Ratio naturalis potest pro iure allegari.*
2 *Bona ecclesiarum non sunt applicanda vsibus priuatis.*
3 *Testimonium pro ecclesia scire, an possint illi de ecclesia.*
4 *Commune,an possit dici meum.*

RAtio. Bona ecclesiarum non sunt priuatis vsibus applicanda.h.d.& non diuiditur.No.ex tex.j.q ius debet esse rationabile.& sic non debet dici ius illud,quod caret ratione.Vnde dicit tamen,q extirpandum est,q ratione caret.lxviij.dist.c.episcopi.& facit qđ habetur.ſ. de consue.c.fi.& 4.dist.c. erit aūt lex.i.consuetudo.
1 ¶†Item no. q ratio naturalis potest pro iure allega-
a ri.[a] facit quod hř.j.dis.cōsuetudo.& l.ij.§.item.ff.de aqua plu.arcen.¶Item no.q collata ecclesijs videnť propter finem publicę vtilitatis collata.p.opter hoc alibi dř in sacris,& sacerdotib.publica vtilitas meretur.j.dist.c.ius publicum.& in l.j.ff. de iustit. & iure.
2 ¶Vltimo no.qđ dictū est in summario.¶†In gl.j.ibi diuisioni præbendarū.sup. q a non applicanť per talē diuisionē ad vsus alicuius,vt sint illius propria:sed solū quo ad administrationē.vñ clerici bñficiati non dñr esse domini rerū ipsius beneficij: sed potius administratores.vt patet in c.ij.ſ.de donat.& pro hoc ēt facit:q a per mortē canonici nō dř vacare possessio pbendæ:sed per ecclesiā possideť: vt voluit Inn.ſ.de cau.posse.cū super.& facit qđ no.ſ.de proba.ex literis.& sic talis diuisio nō facit ecclesiā desinere possi-
3 dere.& iō nō intelligiť esse prohibita. An † aūt illi de ecclesia possint ferre testimonium pro ipsa ecclesia habetur.ſ.de testib.c.cum nuntius. & c.insuper. ¶Vltimo tangit hic d.Pet. quo quedā sunt cōia plurib.vt vniuersis. quædā vero sunt cōia plurib. vt singulis.& de differentia inter ista duo tangitur in gl.ſ.

c In gl.vlti. Super hac gl.solet quęri, vtrum si clericus habens sufficiens patrimoniū ordinetur possit petere beneficiū ab ordinatore. distigue, vt hic per do. Hen.bo. in ij.col.ver.super eo.c.

de constit.cū omnes.& per Io.And.in c.j.ſ.de iurep.
4 An † aūt illud,quod est cōe possit dici meum,siue sit cōe pluribus,vt vniuersis,siue sit cōe pluribus, vt singulis.no.Bar.in l.serui electione.§.fin.de leg.j.ibi in effectu cōcludit,q si est cōe pluribus,vt vniuersis,nō censeatur esse cōe per l.intantum.§. vniuersitatis.ff. de rerum diui. Si vero est cōe pluribus, vt singulis; tunc quo ad dispositionē partis consocij non est cōe nisi vellet vti re ad vsum destinatū per not. in l.sabinus.& in l.si ædes cōes sunt.ff.cōrdiui.nam iuris fictione tunc censetur esse meū.l.illud.ff.de ritu nup.

SVMMARIVM.

1 *Ordinans ad sacros sine titulo tenetur illi prouidere si non habet vnde viuat,secus si ordinat ad minores ordines.*
2 *Clericus dicitur esse miles clericalis siue ecclesiasticæ militiæ.*
3 *Ordinare an possit episcopus laicum alterius diœcesis ad titulum sui patrimonij.*
4 *Clericus non beneficiatus quo ad res proprias gaudet priuilegio clericali.*
5 *Ordinatus sine titulo si habet patrimoniū sufficiens an intelligatur tacite ordinari ad titulum sui patrimonij.*
6 *Hæreditas non est viuentis,sed defuncti.*
7 *Alimenta præstare qui tenetur an teneatur præstare vestes necessarias,& lectum,& an teneatur præstare medicinas.*
8 *Ordinans aliquem sine titulo cū teneatur ad alimenta ordinato præstāda an teneatur ad medicinas.*

b EPiscopus. Qui ordinauit [b] ad sacros sine titulo non hñtem vnde viuat ei necessaria in ecclesijs prouidere teneť donec sibi de aliquo beneficio prouideat.h.d.& primo ponit dictū.Secundo exceptionē ad dictum.secūda ibi: nisi.
1 ¶†No.j.q obligatio,quæ oritur contra Epm ordinātem aliquē sine titulo vř habere locum: solummodo quando ordinatur aliquis ad sacros.& sic vř q nō habeat locum quando ordinatur ad minores ordines. de quo fuit dictū.ſ.eo.c.ij.vbi per glo.¶Item no.qđ ad hoc,vt cesset obligatio prædicta sufficit, quod clericus hēat patrimoniū,vnde possit sustentari. & not. bñ ex fi.tex.iuncto princ.qđ istud vř procedere ēt si tale patrimoniū nō fuerit assignatū in titulū,aliàs exceptio hic posita non bene exciperet a superiorib. vt tangit gl.in c.si eps.ſ.eo.ti.lib.vj.vř tñ,q tacite intelgatur patrimoniū tale pro titulo assignatum. qđ est intelligendū,vt tangitur per gl.in d.c.si eps.& tangeť
2 inferius & in c.tuis.ſ.eo.¶†Itē no.q clericus dř esse miles intellige militiæ clericalis,siue ecclesiasticæ.facit qđ hř.j.de cler.egro.c.j.& sic facit iste tex. qđ sicut miles secularis militiæ gaudet priuilegio, q non cōueniatur vltra,q facere possit deducto ne egeat.l. miles.ff.de re iud.ita ēt nō possit cōueniri clericus.Et hoc ēt tenuit gl.in d.l.miles.& sequiť ēt ibi Bar.Et sic vř,q nō possit personaliter detineri p debito de quo
3 tangeť.ſ.de sol.in c.odoardus.¶† An aūt eps habeat ptātem ordinandi laicum alterius diœcesis ad titulū patrimonij.concludit hic Io.And.q non pōt quis ordinare subditum alterius epi sine literis commendaticiis ipsius episcopi.sic ēt non est licitum parochiano alterius sine licentia proprii sacerdotis ecclesiastica sacra cōferre.ſ.de pęnit.& remis.c.oīs.Sed de hoc dic,vt habeť hodie in c.nullus.de tēpo.ord.in vj.per qđ.c. patet pdicta pcedere nisi ordinandus sortireť domiciliū in loco vbi ordinareť.nam tunc bñ posset ibi recipere ordines,vt ibi probatur.¶In glo.i.ibi:cū fm.Et facit quod hř.ſ.de ser.non ordi. in c.mirādū. & de ætate,& quali.in c.multis.¶In eadem gl. in fi. istud vltimum quod dicit gl.in fi.de minori.ord. cōiter non tenetur per ea quæ dicta fuerunt in d.c. non
c liceat.ſ.eo.¶In gl.vltima [c] ibi: in persona & rebus.
¶Not.

4 ¶No.bene diligenter gl.quæ aperte dicit,ꝙ † cleric⁹ etiam non beneficiatus quo ad res proprias gaudet priuilegio clericali.& per hoc patet:ꝙ ratio,q̃ assigna tur per gl.j̃.de pign.ex literis . quare clericus gaudet priuilegio clericali ẽt in rebus proprijs non ẽst vſis . ¶Nam gl.ibi dicit,ꝙ ratio est.quia bona clerici sunt obligata pro mala administratione rerum ecclesiæ . Nã illa ratio non habet locũ quando non habet ecclesiam.vnde melior est ratio: quia bona se habẽt accessoriè ad personã,& ideo cum persona clerici non sit de foro seculari,ꝯñr fuit cõueniens,qđ ẽt res eius non essent de foro seculari.facit de regu.iur.accessoriũ.lib.vj.& quod dixi.s̃.de vita & honesta.cle.c.vlti.
5 ¶†Itẽ no.ex gl.quod ordinatus sine titulo si habet patrimonium sufficiens intelligatur tacite ordinari ad titulum sui patrimonij,qđ est intelligendum quo ad effectũ excludendæ obligationis , q̃ cõsueuit dari ꝯ episcopũ ordinantẽ sine titulo,non quòd patrimoniũ censeat̃ titulus nisi expresse hoc agat̃.& iõ possit sine licentia episcopi alienari.de quo diceẗ.j̃.eo.tuis.& facit qđ notat̃ per Io.An.in d.c.si eps.j̃.eo.li.vj. An autẽ ordinatus hñs sufficiens patrimonium possit licite cõsequi beneficiũ ecclesiasticũ,vr̃ ꝙ non:per ea quæ hñr.in c.clericus.j.q.ij.vbi vr̃ dici,ꝙ habens sufficiẽs patrimoniũ debet de ipso non de bonis ecclesiæ viuere.Inn.vero hic tenuit contrarium. & sic communiter seruatur, ꝙ licèt quis habeat sufficiens patrimonium,tñ poterit habere beneficium ecclesiasticũ ex cuius redditu poterit viuere, quia cum seruiat altari debet viuere de altari.j̃.eo.cum secundum . & sic vr̃ ꝙ bona patrimonialia possent reseruare. & expensas sibi facere de bonis beneficij . facit quod habeẗ.xij. q.iij.c.j.Nec ob.præalle.c.clericos.q.a ſm Inn.debet intelligi de his,qui recipiunt beneficia propter auaritiam:& animo thesaurizandi , vel vt consumant in malos vsus.vel ſm Hosti.illud.c.intelligitur de illis, qui nõ seruiunt ecclesiæ . & nihilominus percipiunt beneficiũ augentes patrimonium suũ.de quo remittit ad no.j̃.de testa.q.a nos.& facit ẽt quod no.Inn.j̃. ne prela.vices suas.c.iij.Et hæc solutio Host. põt iun
6 gi cũ præambula solutione Inn.¶†Vltimo potes notare,ꝙ interdum ẽt viuẽs dr̃ hæreditatem habere:sed improprie illud procedit : quia impropriè hæreditas non est viuentis,sed defuncti.l.j.& ij.ff.de hæred. vel act.ven.licèt ipsa hæreditas defuncti ad ipsum viuen
7 tem spectare posset,vt ibi.¶† Vltimo potes dubitare:an ille , qui tenetur præstare alimenta teneatur ẽt præstare vestes necessarias . & lectum,de quo tangit hic do.Pet.& vr̃ tex.quod sic in l.verbo victus sunt . de ver.obl.¶An aũt teneatur præstare medicinas.tãgit Bar.in l.item.de alim.& cib.leg.vbi concludit, ꝙ si quis simpliciter teneẗ ad alimenta,tenetur etiã ad expensas medicinarum,& medicorũ.Si aũt teneatur ad alimenta ex eo:q.a ille cui teneẗ præstare debet sibi præstare operas suas:vt contingit in seruis datis in dotẽ per mulierem:& tunc si expẽsa est parua, debet illã facere,aliàs non tenetur illam suis sumptib.facere.l.& oẽs.ff.de impen.Si aũt non teneatur ad præstãdũ alimenta,sed cibaria.patet qđ non teneẗ præstare vestes,quæ veniunt appellatione alimentorũ:vt contingit in officialibus,quos conducunt ptãtes terrarũ : vel in familiarib.quos quis ꝯducit pro seruitio, quia quis teneẗ tunc præstare cibaria,& non alimenta, & non vestes.vt dixi in d.l.verbo victus.& tunc ꝙ nõ teneẗ p̃stare medicinas nec expensas medicorũ in ꝯsequentiã:q.a nõ fiunt medicinæ ad cibandũ:sed poti⁹ ad euacuandũ.l.non oẽ.ff.de penu leg.vr̃ tñ,ꝙ expẽsas pullorum,& similiũ,quæ tendunt ad cibandũ teneatur facere,per ea quæ hñr in d.l.legatis. quod tñ est intelligendũ,qñ impensa non esset nimis magna aliàs videreẗ secus per ea quę hñr in simili ĩ l.oratio.
8 Et ex prędictis patere põt: † an episcopus ordinãs aliquẽ sine titulo teneat̃ ad expensas medicinarum, & medicorũ,& pupillorũ.nam vr̃ qđ sic : cũ simpliciter teneat̃ ad alimenta necessaria p̃standa:& non simpliciter ad cibaria.& no.ꝙ titulus accipitur pro beneficio,qm̃ multis modis accipitur in iure hoc nomẽ titulus : vt not.per gl.in c.dudum.el.ij.s̃.de elect.& in auth.de eccle.titu.colla.ix.

SVMMARIVM.

1 *Pluralitas beneficiorum quare prohibeatur*
2 *Consuetudo pluralitatem beneficiorum arguens est irrationabilis, nec valet.*
3 *Ambitio quid sit.*
4 *Plura beneficia habere, an possit quis aliquo casu.*
5 *Dispensatio est stricti iuris.*
6 *Domicilium, an sortiatur quis in loco ratione beneficij.*

QVia intantum. Epi nõ debẽt permittere aliquẽ habere plures ecclesias.h.d.¶Et primo notat ambitionẽ clericorũ . Secundo illã corrigi mandat,& pauperũ inopiã eleuari.scđa ibi : per fra-
1 tres.¶†No.ex tex.multas causas ex q.b. ꝓhibeẗ pluralitas beneficiorũ.Prima est vitiũ ambitionis.Secũda est impotentia deseruiendi.Tertia est malus effectus inde surgens:q.a ex ea ꝓducit̃ materia, & occasio vagationis,& dissolutionis.Quarta periculũ animarum.& propter hoc vltimum , & p̃cedens potissi-
2 mè vr̃ argui † posse consuetudinẽ beneficiorũ pluralitatem permittentem non valere,vt irrationabilẽ,& inducentẽ periculũ animarum.& hoc clãrum quãdo esset circa pluralitatẽ beneficiorũ curatorũ: vt ẽt dictũ fuit.s̃.tit.j.& iij.& c.fi.Et idẽ videreẗ,qñ esset circa multitudinẽ simpliciũ per istũ tex.ij.& per id etiã qđ notauit Inn.j̃.eo.cum iamdudum. & qđ dictum fuit in c.fin.s̃.tit.j. Sed vbi esset circa duo beneficia simplicia,videreẗ posse tolerari saltem quando nõ requirunt residentiã per ea quæ notant̃ in c.grande,de rescr.in vj.& quod notauit etiam Inn.in c.fi.s̃.titu.j.
3 ¶†Item no.ex prædictis ambitionem reprobari , est autem ambitio ſm Io.An.aspiratio ad dignitates procedens ad actũ:vt hic & patet.j̃.eo.cum iamdudum. & qđ dixi procedens ad actũ.satis vr̃ ꝓcedere in terminis huius.c.& d.c.cum iamdudum. tñ etiã si non procedat ad actum propter rõnem impotẽtiæ potest nihilominus esse in aliquo ambitio.& sic vitium ambitionis propter corruptã intentionem.facit qđ notatur in c.j.de eo qui mit.in posses.Et dicit Io. And. ꝙ tales aspirationes de quibus est dictum,si iungant̃ cum conuentionalibus , & pactionibus,inducunt simoniã in spiritualib. in temporalibus inducunt panẽ:vt j̃.de simo.c.j.& ff.ad leg.Iul.de ambitu.l.j.& ꝑ totum.¶Quomodo aũt surgat vagatio , & dissolutio ꝑꝑ pluralitatem.dic qđ ex nimia abundantia.Nam ſm Philosophum.& etiam ſm Psalmistam ex adipe, seu pinguedine procedit iniquitas.psal.lxxij.¶ In gl. j.ibi:de electione dudum.sup.el.ij.ad fi.vbi bona gl.
4 ¶†An aliquo casu possit quis hr̃e plura beneficia. de quo ẽt dictum fuit in c.fi.s̃.tit.j.¶In ea.glo.ibi in om
5 nib.accessorijs.No.bene diligenter gl.ꝙ licèt † dispẽsatio de se sit stricti iuris:vt habetur in c.qđ dilectio . j̃.de consangui.& affin.& c.j.& ij.de fi.presby. in vj. tñ se extendit ad consecutiuam illius, super quo est dispensatum.facit qđ notat̃ . in c.si quis in clero.vij. q.j.& in c.nõ põt.j̃.eo.in vj.¶In eadẽ gl.ibi vtrobiq;
6 intelligitur &c.de hoc an rõne beneficij quis † sortiatur

tiatur domiciliũ tãgitur in c.dilectus.hic alle. & per Inno.ĩ.de priui.c.ex ore.Et per Arch. & Io.And. de reſcr.ſtatutũ.§.cũ vero.lib.vj.Et cõiter tenetur,ꝙ demum ratione beneficij quis ſortitur domiciliũ,ſi requirat reſidentiã,aliàs non ſortitur domiciliũ ratione bñficij,licèt ſortiatᷣ forum,vt ratione iſtius beneficij in loco beneficij poſſit cõueniri.& ſic dẽt intelligi hæc gl.¶ Si aũt quis haberet maiorem partem fortunarum ſuarũ in loco beneficij,licèt nõ requireret reſidentiã diceretur ibi ſortiri domiciliũ non rõne beneficij:ſed ratione patrimonij.ſ̃. de foro cõpe.c. poſtulaſti.¶In gl.fi.ibi : per diſpenſationẽ.an aũt ſufficiat diſpenſatio epi . an vero requiratur diſpenſatio papæ.dicetur.ĩ.e.ſ̃.de multa. & dictũ fuit.ſ̃.tit.j.c.fi. Et inquantum gl.dicit diſpenſationẽ iuuari intelligẽdũ vr̃:vt hic tangit do.Pe.quando fit ex cauſa rationabili : aliàs vr̃ ꝙ non debet dici diſpenſatio,ſed potius diſſipatio.& ꝓ ꝯñs non habet iuuari faltẽ quo ad Deum:& forum conſcientiæ:per ea quæ no.ĩ.eod.c. de multa.& c.non eſt.ĩ.de voto.vbi bona gl.& facit quod no.Inn.c.cum inter.ſ̃.de renun.

S V M M A R I V M.

1 *Impetratio ſecundi beneficij non valet niſi fiat mentio de primo.*
2 *Scandalum vitari debet.*

Vm teneamur. Ad mãdatum Papæ quis prouidere non tenetur hñti beneficiũ,quod tacuit,uel ſi ei non põt ſine ſcandalo ꝓuideri.h.d.& non recipit commodam di-
1 uiſionem.¶† Nota ex text.j.ꝙ non valet impetratio beneficij non facta mentione de primo beneficio cõpetenti,qđ habet impetrans.¶ Quid aũt ſi non eſſet ſufficiens beneficiũ:an tunc taciturnitas talis beneficij vitiaret literas.¶Olim erat dubiũ,vt patet ex his, quæ notanᷣ hic in gl.ij. Sed hodie idem eſt dicẽdum prout hr̃ in c.ſi motu proprio.de præb. in vj. Et facit etiam ad materiam quod hr̃.ſ̃.de reſcr.ſi proponẽte.
2 ¶†Itẽ no.ꝙ vbi ſubeſt ſcandalũ in prouidẽdo alicui, reddiᷣ is inhabilis ad promotionẽ rõne ſcãdali: licèt aliàs eſſet habilis.facit qđ hr̃ in tex. & gl.ſ̃. de cleri. coniug.cũ olim.& qđ notauit Inn.de cõſue.ſuper rubrica.¶ Item no.ꝙ propter ſcandalum vitandũ receditur a iure cõi.& ſimiliter reſcriptum apoſtolicũ ratione ſcandali non mandatur executioni . & per hoc c.põt exemplificari,qđ hr̃.ſ̃.de reſcr.c.ſi quando. qđ c.loqᷓtur in genere:ſed iſtud in ſpecie. facit qđ hr̃.ĩ.e. cum non ignoras.¶In gl.ij.ibi:ſed tutius eſt &c.imo omnino eſt etiam neceſſarium , vt eſt hodie expreſſum in c.ſi motu proprio.ĩ.de præben.vj.

S V M M A R I V M.

1 *In notorijs non eſt ex arrupto procedendum ad priuationem beneficij non procedente citatione.*
2 *Agenti poſſeſſorio recuperandæ,an obſtet exceptio notoria , quæ non inducit actualem priuationem,licèt inducat facultatem priuandi.*
3 *Plura beneficia,vel eccleſias habens,an poſſit vtraque priuari .*
4 *Ex contumacia ſola poteſt ad ſententiam excommunicationis procedi etiam non procedente comminatione.*
5 *Et an ex ſola contumacia,ſine alia citatione poſſit quis mulctari.*
6 *Appellari non poteſt ad inferiorem a Papa omiſſo medio.*

a Habens. Cõcordat ĩ ſummario hmõi Do. Abb.hic nihil addito nihilque ſublato.

Eferente. Habens ᵃ plures eccleſias alterã eligere, & aliam dimittere cõpellitur.h.d. Et ſunt duæ partes principales.Nam in prima poniᷣ impetrantis cõqueſtio.in ſcđa ipſius abſolutio:& cauſę commiſſio.ſcđa ibi:nos autem.¶ Not.primo quod ad Archidiaconũ poteſt ſpectare collatio beneficij. quod videtur poſſe procedere ex conſuetudine , vel priuilegio legitimè præſcripta. Nam ad alios ſpectat de iure communi collatio beneficiorum.vt patet ex his,quę habenᷣ in c.j.&c.cũ eccleſia vulterana.vbi ſpãle de materia ſ̃.de ele. ¶ Itẽ no.quod vbi ad Archidiaconũ ſpectat collatio beneficiorum videtur,quod habeat poteſtatem ex officio inquirendi ſuper titulo beneficij ſm practicam,quæ habetur in c.ordinarij.de offi.ordin. lib.vj.vbi patet quod ordinarius habeat poteſtatẽ faciendi inquiſitionem generalẽ cõtra clericos,vt oſtẽdant titulum.& nedum hoc poſſunt facere epiſcopi, ſed etiam alij prelati,etiam habentes ordinariam poteſtatẽ,& habentes poteſtatem cõferẽdi, vt ſatis hic innuiᷣ.Et notat gl.in c.ordinarij.de offi.ord. in vj. & facit quod hr̃ in c.cum ab eccleſiarum prelatis.ſ̃.de offi.ordi.Et licèt poſſit conſequenter priuare nõ habentẽ canonicũ titulum ordine iuris ſeruato,non tñ poteſt de facto ſine aliquo ordine iuris aliquem ſpoliare beneficio:vt hic patet & ſ̃.de reſtit.ſpo.cõquerente.& propter predicta merito vr̃ irritatum factum Archi.vnde dicebaᷣ hic Inn. quod in duobus peccauerat.Primo non dãdo electionẽ ipſi presbytero.Secundo ſpoliãdo eum de facto ſine ordine iuris. Si autem iuris ordine ſeruato proceſſiſſet:& priuaſſet eũ, licèt male feciſſet non dando electionem,tñ tranſmiſiſſet ſententiam in rem iudicatam non obſtante appellatione facta ad iudicem incompetentẽ nõ impediᷣ curſu tp̃is appellatio interponendi ad iudicẽ cõpetentẽ nec tp̃s proſequendi corã illo. facit quod hr̃ in l.ſi paternę de ſtatu defunctorum . & in l.accuſatus.ff.de adul.Et nota bene,quia Iun. per prędicta vr̃ velle ſimplr̃, ꝙ appellatio facta omiſſo medio ad inferiorẽ a Papa nõ valebit de quo inferius diceᷣ. & tangiᷣ ẽt hic in gl.ij.¶Itẽ no. ꝙ † ẽt in notorijs nõ vr̃
1 eſſe ex arrupto ꝓcedẽdũ ad priuationẽ ſaltẽ nõ ꝓcedente citatione.facit ꝙ notaᷣ in gl.ſ̃.de iureiu.ad noſtrã el.iij.¶†Itẽ no.qđ cõtra agentẽ poſſeſſorio recu-
2 perandę nõ vr̃ obſtare exceptio notoria,q̃ nõ inducit actualẽ priuationẽ.licèt inducat facultatẽ priuandi. ſed in ꝯriũ vr̃ facere qđ hr̃.ĩ.de accuſ.ſi conſtiterit.& ſic ad petitionẽ do.An.hic remittit ad notata ꝑ ſe in c.literis.de reſt.ſpo.¶ Tu potes dicere, qđ hic exceptio notoria nõ inducebaᷣ facultatẽ priuandi pręciſe ſuꝑ eo,ad qđ agebaᷣ poſſeſſorio recuperãdę,q.a electio erat presbyteri, an vellet retinere illud ad quod agebat,an vero illud,& iõ nimirũ ſi talis exceptio nõ ob.agẽti poſſeſſorio recuperãde.Sed vbi exceptio notoria iduceret facultatẽ ꝓciſe ſuꝑ eo,qđ agiᷣ,tũc an hẽaᷣ obſtare recurrendũ eſt ad notata in d.c. in literis.& qđ ibi dixi.& in c.ad petitionẽ ꝑall.Itẽ no. ſm vnũ intellm̃,qđ omiſſo medio põt appellari ad inferiorẽ a Papa.& tenere vr̃ appꝉo.Nã hic fuit appellatũ ab Arch.ad Archiepm omiſſo epo medio . Hoc ẽt ꝑt ꝓcedere altero de duob.modis . Primo , q.a forte ſic habebat conſuetudo,q̃ dare põt iuriſdictionẽ etiam aliàs nõ hñti.ſ̃.de foro cõpe.cũ cõtingat. vel q.a non fuit acceptũ cõtra talẽ appellationẽ de quo tangitur
3 cũ gl.ij.¶† Itẽ nota quod ſm iſta tꝑa habẽs plura beneficia,vel eccleſias nõ poteſt vtraq; priuari.& ſic ẽt ſi habens vnum acceptauit illud non priuabitur ipſo iure,ſed erit in electione eius , an velit retinere primũ.an vero ſecũdũ,de quo ẽt tangiᷣ cũ gl.pen.¶Itẽ nota quod aliàs beneficiatus non vr̃ eſſe idoneus ad aliud eccleſiaſticũ beneficium conſequendum. facit quod habetur in c.is cui.ĩ.eo.lib.vj. de offi.ordi.c.ordinare.eo.li.¶ † Item not.quod ex ſola contumacia
4 etiam non pręcedente alia cõminatione vr̃ poſſe ꝓcedi ad ſententiam excõicationis . quod videtur intelligendum quando præcederet trina monitio , vel vna pereptoria.ĩ.de ſen.exc.c.ſacro. aſs licèt de rigore teneret excõicatio.xj.q.iij.aliàs.xvj.q.iij.c.j.tñ male facerer

le faceret iudex sit excõicando.& veniret puniẽdus. d.c.sacro.¶†An aũt ex sola contumacia,sine alia citatione possit q̃s mulctari.notauit Bar.in l.iij.§. si ad diẽ.ff.de re militari.& in l.ij.ff. si q̃s in ius voca. non ierit.& ẽt dixi in c.j.s̃.de iudi.¶Itẽ no. quòd excõicatus petens se absolui debet absolui ab ipsa excõicatione,quod est intelligendũ ſm no.in c.per tuas.ĩ.de sent.excõi.& eo.ti.c.solet.li.vj.& ĩ.de ver.sig. ex parte.& s̃.de iud.in c.j.¶In gl.j.ibi spectare ad ep̃m. intellige q̃n est beneficiũ non patronatũ.& est ecclesia non collegiata, nã de iure cõi ad ep̃m spectat talẽ ecclesiam cõferre. si autem esset ecclesia patronata,ad patronũ spectaret pr̨sentatio,& ad ep̃m de iure cõi spectaret constitutio.ĩ.de iure patro.c.j. & per totũ. Si aũt ageretur de collatione beneficij existentis in ecclesia,tunc ad quẽ spectet recurrẽdũ est ad ea,quę hñr.ĩ.de iure patro.c.postulasti.si aũt etiã esset collegiata ad illos de collegio spectaret eligere prælatũ. s̃.de elec.c.j.& ad ep̃m confirmare.s̃.de elec.cum in cunctis.circa fi.& in c.nullus. allegato in gl. & facit quod hr̃ de elec.quã sit.lib.vj. si aũt aliquod beneficiũ in ecclesia collegiata sit cõferendũ vltra principalẽ prælaturã ad quem spectet collatio recurrendũ est ad ea,q̃ hñr.s̃.de elec.c.cũ ecclesia vulterana.vbi ple-

6 ne cõsueuit dici de materia.¶†In gl.ij.ibi de consuedine appellar̃.Et sic vult gl.quod de iure cõi ad inferiorẽ a Papa nõ põt appellari omisso medio, licèt ad ipsum Papã omissis oĩb. mediis possit appellari. ij.q. vj.c.ad romanũ.ꝙ intellige saluo casu qui hr̃ in c. super q̃õne.§.si vero duo.s̃.de offi.dele.& intellige ẽt ꝙ dictũ est nõ posse appellari de iure cõi ad inferiorem a Papa omisso medio,q̃n ille ad quẽ appellar̃ nõ repñtat vices Papæ,aliàs sec⁹,vt patet in c.j.s̃.de offi. leg.vbi ad legatũ sedis apostolicæ intra suã legationẽ appellari põt omisso medio.vbi aũt esset alius ordinarius nõ posset appellari ad ipsum omisso medio de iure cõi.Sed si cõsuetudo ltĩmè p̃scripta aliud hẽat, bñ poterit appellari.& sic põt intelligi hic ſm vnum intellectũ ꝑut diximus tenuisse appellationẽ. põt ẽt sc̃d̃o dici,ꝙ ad ĩferiorẽ a Papa nõ pt̃ appellari omisso medio,si hoc excipiar̃.Si vero non obijcir̃,tenebit appellatio.& valebit ꝑcessus.& sic ẽt põt ĩtelligi hic ſm aliũ intelſm.& hoc tenuit gl.in d.c.dilecti filij.& tangit ẽt Arch.de offi.dele.c.si a subdelegato.libr.vj. Ibi tñ dicit Inn.tenere hic ꝯtrarium.Sed Io. And. ibi dicit q̃d nõ videt ꝙ Inn.hic dicit ꝯ̃rium.& sic ẽt transit hic d.An.dicens,ꝙ cõis est opinio, q̃d valeat appellatio,& ꝑcessus,si nõ obijcit exceptio.¶Sed certe si ponderent̃ verba Inn. hic satis vr̃ innuere cõtrariũ,inquantum hic simpliciter dicit, ꝙ appellatio facta ad Archiepiscopum non valuit.& etiam in verbo restitutus. dicit quod de facto fuit facta restitutio non de iure: q̃a app̃lo nõ valuit.& sic satis vr̃ voluisse,q̃d non valuerit app̃lo nec ẽt ꝑcessus. & idem ẽt vr̃ sentire in verbo aduocatus.cõiter tñ tenet̃, quod valeat app̃lo,& processus si nõ excipiar̃. & ista vr̃ ęq̃or opinio.& in dubio non vr̃ esse recedendũ ab ipsa gl. in d.c.dilecti.¶Alius tñ intellectus principalis fuit. an hoc.c.q̃d appellatio nõ tenuerit, vt superius tetigit gl.& ẽt tetigit hic Inn.Sed iste intellectus cõiter non tenet̃.Sed potius, q̃d immo tenuerit hic appellatio altera ex duab.causis,videlicet,vel ex vi ꝯsuetudinis, vel q̃a exceptio nõ fuit opposita.¶ In glo.pen.ibi.ꝙ nõ credo.Et ꝑ hoc faciat,q̃a fugiẽdi sunt intellectus qui trahũt decretales ad gratiã.& volũt q̃d nõ ponar̃ ius cõe,vt notauit Io.An.s̃.de testi.c.ex parte.in eadẽ gl.specialiter loquir̃ in ep̃o. hæc gl.vt refert d.Fl. nõ est alibi ſm d.Pe. de Perusio inquantũ vult q̃d pęna de qua in c.j.s̃.de cler.non resi.& in similib. locũ hẽat in episcopatib. & tunc priuet̃ habitor ambito. vt in c.si quis ep̃s.allegato in gl.non aũt in alijs beneficijs.¶In eadẽ gl.ibi hodie vero &c.¶ Not.bene q̃a gl.loquir̃ q̃n prima,& secunda ecclesia est curata. & 1
sic vr̃ a contrario velle,quòd in alijs beneficijs simplicib.licèt requirant residentiã nõ hẽat locum c.de multa.& sic vr̃ quòd tunc debeat hr̃e electionẽ etiã hodie per hoc.c.q̃d in hoc non reperitur correctum. facit quod dixi in c.fi.s̃.tit.j.d.Flo.ẽt vr̃ velle, quòd hodie possit procedere istud.c.etiam si illud in curatis exemplificemus per ea quæ hñr in c.gratia. de rescrip.in vj.vt quia habẽti beneficiũ curatum ipso absente,& ignorãte,ep̃s cõfert aliud curatum. facit q̃d hr̃ de præben.si tibi absenti in vj.Nam tunc ẽt hodie habebit electio,quod ex illis velit retinere.¶ Et aduerte.q̃a hic dicit do.Flo.consideranda esse.iiij.t̃pa. ſm Io.de Lign.primũ ante conciliũ Lateran. de quo in c.iij.tit.j.& tunc dabit̃ optio,seu electio,vt hic patet.¶Sc̃d̃m tp̃s est tp̃s illius concilij Lateran. & tũc priuari dẽat sc̃d̃o, vt ibi patet.¶ Tertio tp̃s est.c.de multa.ĩ.eo. vbi ipso iure vacat primũ per acceptationẽ secundi.quod tñ loquitur in curatis, & dignitatibus,& personatib.vt ibi patet. & sic in alijs nõ videt̃ corrigere,ut s̃.tetigi.¶Quartũ tempus fuit extrauagantis.Ioã.xxij.quæ incipit execrabilis. & illa ẽt aggrauat pęnam.c.de multa.vt ibi dicetur.Et no.etiam licèt ipse non dicat quod.c.s̃.ti.j.videtur etiam loqui in curatis,& dignitatibus.Et ex prædictis patet solutio ad decretalem,de multa.& sol.gl. cõiter tenetur. ¶Alij tñ dicebant,quòd hæc decretalis debebat intelligi in ecclesijs collatis ante conciliũ.de quo in c. iij.s̃.tit.j.vel ante concilium.c.de multa. vel quando erant inopes a principio. & postea factæ fuerunt sufficientes:vel q̃n non ꝯtendebat detinere nisi vnum. Sed vt dixi cõiter so.gl.tenet̃.& satis placet quod dixi.s̃.considerari debere quatuor t̃pa,de quibus.s̃.dixi.licèt do.An.hic ẽt ponit solutionẽ quorundã dicẽtium,quod hic loquir̃ in ecclesijs collegiatis. sed vr̃ esse diuinatio,& fortè debuit dicere de collatis ante concilium,vt hic tetigit Io.An.do.Pet.de Ancha.hic dicebat,q̃d interdum in beneficiato potest notari ambitio.vt quia habet duo,& acceptat tertiũ.& tunc debet perdere sc̃d̃m, & irritatur collatio secundi sc̃d̃m eum,& sic intelligit.c.iij.s̃.titu.j.sc̃d̃m eum si non potest notari ambitio;vt quia solum habebat vnũ, & acceptat secundum si sine facto suo fuit sibi collatum. extra de rescr.c.gratia.lib.vj. tunc habebit electionẽ quod velit retinere.Si aũt facto suo acquirit sc̃d̃m dicit recurrẽdũ.ad.c.de multa.¶Sed ista opi.nõ placet primo quia in d.c.iij.non dr̃,ꝙ collatio vltimo facta sit irrita.sed quòd debet amittere. nam ponit̃ ibi verbum amittat, q̃d est futuri t̃pis.& sic nõ ĩducit priuationẽ ipso iure.Sed mediante facto iudicis, vt notat̃ in l.si quis intantum.C.vnde vi. & s̃.de foro comp.si diligenti.¶Itẽ non distinguit t̃pa de quib.dixi.s̃.quę de iure vident̃ distinguenda,& ꝯsideranda.¶Itẽ etiã non distinguit inter beneficia curata, & simplicia: ideo reiecta ipsius opinione. tene quod supra dixi. Ioan.de Imola.

SVMMARIVM.

1 *Aequalitas seruari debet.& nu.3.*

2 *Ius canonicale,siue prebendale est indiuiduum.*

4 *Prębenda vna non potest in duas diuidi, & non possunt plures canonici ad illam eligi.*

5 *Ex prębenda vna,an ex causa possint fieri duę.*

Maiori-

Aioribus. Prohibet̃ diuiſio p̃-
bẽdarum, & permu
tatio dignitatũ.h.d.¶Et primo p̃mit-
tit prohibitionis cauſam.¶Scd̃ꝙ ꝓhi
1 bet.ſecunda ibi:idcirco.¶†No.primo
æqualitatẽ ſeruãdã eſſe in beneficijs.
¶Itẽ no.ꝙ eadẽ res nõ dẽt diuerſo iure cenſeri. facit
2 qđ hr̃ in l.eũ qui.ff.de vſuc.¶† Itẽ no.ꝙ ius idem vr̃
ſtatuẽdũ in reb.paruis,ſicut in magnis. facit qđ hr̃.s̃.
de iudi.c.nouit.¶Itẽ nota,ꝙ ius p̃bendale, & cano-
nicale cẽſet̃ eſſe indiuiduũ.¶Vltimo not. ꝙ dictũ eſt
3 in ſummario.¶†Ibi gl.j.ibi de iudi.nouit.qũo æqua-
litas debet ſeruari quo ad cõſtitutionẽ iuris, & quo
ẽt ad reddẽdũ ius,& ẽt quo ad appellationes: & quo
ẽt ad maleficia,vt pręmiant̃ etiam parua,ſicut & ma
gna.tangit hic Io.And.¶ Intellige tñ hoc vltimũ, ꝙ
debet maleficium puniri ẽt ſi fiat in parua re, vt in
vno pane.ẽt in vno ouo cõmittitur furtum. vt in c.vl
ti.xiiij.q.vlti.tñ grauius delictum reputatur, qñ furtũ
fit in re magni valoris.nã tunc maior pęna venit im-
ponenda.facit,ꝙ hr̃ etiam,& notatur in auth.ſed no-
uo iure.C.de ſeruis fugitiuis.& in §.ſi q̃s quinq; ſoli
dos.de pace tenenda.in vſib.feudo. & facit ẽt qđ hr̃
xxiij.alias.xxiiij.q.j.non afferamus.Et de materia gl.
tangitur ẽt in proę.huius lib.Do.Flo.hic concludit,ꝙ
regulariter idẽ ius dẽt eſſe in paruis, qđ in magnis.
fallit in caſib.expreſſis in iure. & ſic p̃t intelligi,quod
hr̃.s̃.de reſcrip.ſedes.dom.Pet.hic dicebat,qđ fallit
ibi in reſcriptis.poſſes dicere,ꝙ fallit vbi eſt expreſ-
ſum illud in iure, vel vbi ratio ſuadeat diuerſum ius
ſtatui:& ſic ẽt poteſt intelligi dictum.c.ſedes. & po-
tes addere qđ no.Bar.in l.ſi proprietarius.ff.de dam
no infecto.vbi concludit,ꝙ in his,quæ ſunt cõtra ius
cõe,puta in reſtitutione in integrum non curatur de
minimis.l.ſcio.ff.de reſt.in ĩtegrũ.¶Secus in alijs ẽt
pęnalibus.vt patet in furto in quo datur actio furti ẽt
pro vno ouo.vt ſuperius dictũ eſt. facit etiam quod
hr̃ in c.gallinarũ.inſti.de rerum diui.de quo plenius
4 per Bar.in d.l.ſi proprietarius.¶†In gl.ii.in fin.& ſic
vult gl.in effectu quod vna præbenda ſeruata vnita-
te hoc eſt,quod dicit,& remanet vna,nõ p̃ot ĩ duas
diuidi:& propter hoc non p̃nt duo, vel plures cano-
5 nici tunc eligi ad illam.Sed † de vna ex cauſa bñ p̃nt
fieri duæ.vt d.c.vacante. Idem in effectu voluit Inn.
Sed tamen aduerte,q̃a vt tangit hic do.An.& etiam
do.Pe.ſol.gl.nõ vr̃ ſatisfacere ad id quod habetur in
c.cum M.s̃.de conſti.vbi vr̃ innui, quòd ſeruata vni-
tate p̃bendę diuidantur fructus inter plures,vnde ẽt
mandat ibi coequari præbendas.vnde dicebat Inno.
ꝙ quo ad ius canonicale indiuiduũ eſt beneficiũ:cui
tñ in ꝯñtiam annexa eſt præbenda ſine qua ius illud
diu durare non poſſet.iij.q.iiij. ſi quis obiecerit. vbi
patet,ꝙ ſpiritualia ſine t̃palibus.& econtrario tẽpo-
ralia ſine ſpiritualibus diu eſſe nõ poſſunt. de ipſa tñ
pręrbenda quatenus cõſiſtit in tẽporalitate ſi eſt valde
magna poterit aliq̃d dari alteri ẽt ipſa remanẽte vni
ca.¶Nã ſm̃ eum præbenda vnica in ſuo ſtatu perma
net,licèt in poſſeſſionib.minuatur:& eſt ſm̃ eum pręr
benda nomen iuris,qđ non conſtituitur tantum ex
poſſeſſionib.ſed etiam ex iure canonico, ſeu ſpiritua
li cui annectit̃,quæ tñ ſine redditu nõ p̃ot conſtitui,
q̃a nõ eſſet tũc quid præbendario cõferret̃: & tunc ꝑ
ꝯñs non poſſet dici p̃benda ex quo, quia nihil p̃be-
ret̃.facit qđ hr̃ in d.c.ſi q̃s obiecerit.j.q.iij.& qđ præ
benda ſit ius vr̃ probari ſcđm.do.Flo.j̃.e.dilecto.ver
ſi.p̃terea.Et ex prædictis ẽt patere p̃ot,quid ſit cano-
nia.Nam eſt ius quoddã ſpirituale, & indiuiduũ ex
electione,& confirmatione,vel collatione,aut rece-
ptione in fratrẽ ꝓueniens:cui tñ in cõſequentiã an-
nexa eſt p̃benda ſine qua illud ius diu durare nõ p̃t.
vt ſuperius dictũ eſt.& facit qđ no.gl.s̃.de cõſt. cum
M.Ferrarien.Et bene dixi ex electione, & cõfirma-
tione:q̃a qñq; quis efficit̃ canonicus per electionem
capituli,& cõfirmationẽ epi.s̃.de elec. cũm eccleſia
vulterana.cũ ibi notatis.iõ ẽt dixi,vel ex collatione:
quia interdũ efficit̃ quis canonicus per collationẽ ca
nonicatus factã a Papa.facit qđ hr̃.j̃.eo.hi qui.& c.ſi
poſtq̃.vel ꝑ aliũ ad quẽ ſpectat collatio ex priuilegio
cõſuetudine,vel ſtatuto.facit qđ no.in d.c.cũ eccle-
ſia.& tũc collatio hẽt vim electionis,& confirmatio-
nis.vt notat gl.in c.j.de elec.in vj.¶ Itẽ ideo dixi,vel
ex receptione in fratrẽ.q̃a vbi ex mandato Papę, q̃s
recipit in canonicũ,& fratrẽ.vbi alia collatio nõ p̃ce
dit ex tali receptione conſequit̃ ius canonicatus. vt
no.p Io.An.s̃.de reſcr.eã te.& de ele.bonæ.el ij. vbi
aũt præcederet collatio, & canonicatus receptio in
fratrẽ ſonaret in merũ factũ.ut nota.in iurib.pręalle.
ut ex prædictis ur̃,ꝙ inquantum litera hic prohibet
ſectionẽ,ſeu diuiſionẽ præbendæ,hẽt hunc ſenſum
ſeu intellm̃,ꝙ prębẽda cum ſit vnicũ ius, & quid in-
diuiſibile non dẽt ꝯferri plurib.tãq̃ diuiſibilis.¶ Qñ
vero de una præbenda fient duæ,tunc p̃ot dici,ut tã
git hic do.Flo.qđ non ſecat̃, ſeu diuidit̃ præbenda:
ſed extinguit̃ primo ius præbendę. & fiunt duo iura
pręrbendaria.uel ẽt interdum remanente primo iure,
aliqui redditus præbendę ſuperaddũtur. & fit noua
pręrbenda.¶Do.Ant.hic dicebat,quòd debemus cõ
ſiderare ius canonicale.& iſtud eſt diuiduũ.¶Item
poſſumus cõſiderare p̃bendam quatenus cõſiſtit in
iure ſpirituali:& ſimiliter cẽſetur eſſe indiuidua.poſ-
ſumus ẽt conſiderare prout cõſiſtit in temporalitate.
& tunc ẽt ſcđm eum Inn. ur̃ uelle quod tunc poſſet
dici indiuidua,ſi conſideramus illam ſtante unitate
pręrbendę.Secus ubi fierent plures ſcđm formam.c.
uacante.& c.cum cauſam.j̃.eo.¶Do. uero Pe.hic di
cebat,ꝙ quidã ſunt canonici non pręrbendati, ut ca-
nonici ſupernumerarij.j̃.eo.dilecto.& c. pro illorũ.
¶Quidã aũt ſunt p̃bendati,& non canonici,ut ſunt
illi quib.ꝑ aliqua ſeruitia, q̃ eccleſię faciũt data eſt
p̃benda.Nã tales ẽt p̃nt eſſe laici, ut gl.notat in c.cũ
M.Ferrarien. & facit quod hr̃.xvj.q.j. poſſeſſiones.
¶Quidam vero ſunt canonici p̃bendati:& ſic qui p̃tẽ
dunt ultra canoniã pręrbendam. Et in iſtis procedit,
quod duo non poſſunt eligi ad eandem præbẽdam
uacantem ne fiat ſectio eiuſdem pręrbendę. dic ta-
men, ꝙ conſtante unitate pręrbendæ poſſent aliqui
fructus applicari alteri pręrbendæ pro illa coęquãda.
s̃.de conſti.cũ M.¶Nec dr̃ tunc fieri diuiſio pręrben-
dæ ſcđm eũ,quia non fit diuiſio circa rem pręrbenda-
lẽ:ſed circa fructus. Et aliud eſt facere diuiſionẽ circa
rem,& aliud circa fructus.j̃.de decimis.ĩ c.q̃uis.Sed
certe iſta opi.non ur̃ ſic ſimpliciter intellecta procede-
re, q̃a ſi diuidant̃ fructus unius pręrbendę in duos,
ſatis uideretur fieri diuiſio ipſius pręrbendę. Et ideo
ur̃ ꝙ duo non p̃nt eligi ad eandẽ pręrbendam etiã ad
finem ut diuidant̃ fructus inter eos.fateor tñ, ꝙ ſtã-
te unitate p̃bendę poſſent ex cauſa per ſuperiorẽ ali
qui redditus diuidi,& applicari alteri p̃bendę ꝓ illa
coęquãda.per ea q̃ hñr in d.c.cũ M. Et quod etiã no
tat ibi Inno.¶Item aduerte, quia contra pręrdicta fa
cit qđ notanter dixi.qđ de vna p̃benda poſſunt fieri
duæ.j̃.eo.uacante.& ſic ur̃,ꝙ ſi duo eligantur ad ip-
ſam p̃bendã uacantẽ, tacite uideant̃ canonici eligen
tes diuiſiſſe illã in duas.¶Nam ur̃ ex pręrdeſtinatio-
ne canonicorũ talem diuiſionẽ fieri poſſe.arg.eorum
quę habentur in l. quod in rerum.§.j.ff.de legat.j.&
ſic

ſic videtur,ꝙ nunꝗ erit diuiſio reprobanda,cuius cõtrarium vult iſte text.pro hoc ẽt facit, quia qui vult ꝯñs vr̃ etiam velle antecedens ſine quo non poteſt ad illud conſequens peruenire.l.ſanè quo.ff. de iur. om.iudi.& l.ad rem mobilem. & l.ad legatum.ff.de procur.& ff.de acq.hære.l.illud.& ṡ.de offi.dele.pręterea.& ſic ex quo volũt iſtos quos eligunt eſſe canonicos p̄bendatos vr̃ quod intelligantur illam prębendam diuiſiſſe,& de illa feciſſe duas. cum aliter non poſſint eſſe p̄bẽdati.¶Item per hoc facit tertio, quia ſi vacante vno canonicatu duo eligunt̃,valet electio, & vñr canonici augmentaſſe numerũ canonicorum: puta numerũ conſuetũ.ṡ.de conſti.cum M. & j̄.e.dilectus.& c.dilecto. ergo eodem mõ vr̃ quòd ſi duo elegantur ad vnã præbendam vacãtẽ quod videant̃ augmentaſſe numerũ p̄bẽdarum. & ſic de illa feciſſe duas.ſoluit Inn.qđ p̄bẽda nõ cõſiſtit in iure ſimpl̄r, ſeu tantũmodo ne aliàs ꝯdicatur ſuperius dictis.ſed conſiſtit ẽt in redditib.& in facto,& iõ oportet illam facto interueniente deſtrui,ſeu diuidi. & expreſſe ſi deſtrui,ſeu diuidi dẽbit.arg.eorũ quę hñr in d.c.cum M.Et quia illa, ꝗ in facto conſiſtũt ad ſui deſtructionẽ ꝯtrarium factũ exigũt, per id qđ hr̃.j.de re.iu.c.j. ff.de reg.iur.in l.nihil tam naturale. & patet etiam in d.l.quod in rerum.vbi patet, quod ad hoc, vt de vno fundo fiant duo, requirit̃ ꝙ fiat actualis diuiſio. & deſignẽtur ipſi fundo.Sed ius canonicatus ꝯſiſtit ĩ iure. Et iõ ſi ad vnã canoniã vacantẽ duo eligant̃ in eccleſia.vbi eſt certus numerus canonicorũ tenet electio.quia eligentes vñr renuntiaſſe numerum canonicorum. vt in pręallegato.c.cum M.& per prędicta patet ratio ſm̃ eum,quare valet electio duorum ad vnum canonicatum,& nõ ad vnam præbendam. q̄a ſm̃ eum ratio eſt ex eo, quia præbenda conſiſtit in temporalitate,& ſic in facto,non ſimpliciter in iure. Ideo non ſufficit ſola mens, ſeu animus canonicorũ ad illam diuidendam.Sed oportet, qđ deueniant ad actualẽ determinationẽ.j̄.eo.vacante. Et ideo ſi eligunt duos aliter nõ facta determinatione ex neceſſite nõ cõtingit ſectio,ſeu diuiſio.Sed eligunt duos ad vnũ canonicatũ:q̄a ius canonicale eſt ius ſp̄uale:& ĩcorporale cõſiſtens in emergẽte,ſeu intellectu,& nõ in facto põt multiplicari canonicatus ex ſolo aĩo canonicorũ eligentiũ,& iõ eoipſo qđ eligunt duos ad vnũ canonicatũ intell̄r multiplicari numerus canonicorũ.& iõ tenebit electio.facit qđ hr̃ in d.c.cum M. & ſic vr̃ qđ electio duorũ ad vnũ canonicatũ teneat. vt ibi vr̃ innui. Sed non ad vnam prębendam.per id quod hic dr̃.do.Anto.hic dicit, ꝙ ſi conſtat,ꝙ voluit duos eligere ad vnũ canonicatũ:quia illud eſt ius indiuiduum non vr̃ valere electio: ſic nec etiam qñ eliguntur ad vnã prębendã: & ſic non vr̃ procedere dictũ Inno.dicit tñ,ꝙ in caſu dubij poteſt ſeruari dictũ Inn.quòd in dubio vbi nõ conſtat de mente illorum canonicatũ multiplicare numerũ canonicorũ,cũ id ſine alio facto facere poſſint. ſecus ſi p̄bẽda in qua requirit̃ factũ cũ illo ꝯſiſtat in t̄palitate. vt ṡ.eſt dictũ. Tu potes clarius cõcludere,ꝙ ſi duo eligunt̃ ad vnũ canonicatũ nõ valet electio,cũ canonicatus ſit indiuiſibilis.vt ſup̄ius eſt dictũ. idẽ ſi duo eligunt̃ ad vnã p̄bendã vacantẽ per iſtũ tex. q̄a illa ẽt cenſet̃ indiuidua.& difficilius diuidit̃, ꝗ canonicatus ꝑꝑ miſturã t̄palitatis.vt ſuperius eſt dictũ.¶Interdũ vero vacãte vna p̄benda,& vno canonicatu duo ſimpl̄r eligunt̃ ĩ canonicos.& tũc ꝓcedit dictũ Inn.qđ vr̃ eſſe auctus numerus canonicorũ.ſed nõ numerus prębẽdarũ ꝓpter rationẽ ſuperius allegatam.Et ſic debet intelligi qđ hr̃ in d.c.cũ M.Et p̄dicta hñt locũ in eccleſijs vbi ſunt diſtinctę p̄bendę,aliàs nõ eſſet tractãdũ de multiplicatione p̄bendarũ.j̄.eo.dilecto. Per prædicta ẽt patet,& põt inferri,quare in eccleſia vbi ſunt.xij.canonici non põt cõſtitui numerus.xj.præbendarũ. & ſic minor,ꝗ canonicorũ: q̄a ſi ſic fieret cum oẽs dẽrent eſſe p̄bendati contingeret, qđ neceſſario fieret diuiſio vnius p̄bendæ.Fatet̃ tñ Inn.ꝙ põt contingere ꝙ in eccleſia ſit minor numerus canonicorũ, ꝗ præbendarum:quia tunc ceſſat ratio prædicta:q̄a nõ erit neceſſe aliquã prębendã diuidi. nam quilibet hẽbit ſuũ:& aliæ remanebũt in diſpoſitione capituli.¶ Aduerte tñ inquantum Inn.dicit non poſſe eſſe in eccleſia minorem numerũ prębendarum, ꝗ canonicorũ: vr̃ dicere contra ea,quæ habentur.j̄.eo.pro illorum. ṡ.de conſti.cum M.Vnde hic tangit,quod ſane ĩtelligitur dictũ Inn.do.Ant.vr̃ quod ad hoc, vt oẽs ſint prębendati de antiquis prębendis:quia tunc neceſſario induceretur ſectio,ſeu diuiſio.Sed bene eſt poſſibile,quod aliqui eſſent ſupernumerarij expectantes ſibi prouideri ex ſuperexcreſcentibus redditibus in d.c.cum M.¶Et pro eo,qđ dixi,ꝙ licèt per canonicos duo eligant̃ ad vnã prębendam non per hoc diuiditur illa in duos.facit vltra rationem ſuperius tactã,quia ad capitulũ non ſpectat diuidere p̄bendas, ſed ad Ep̄m,cum conſenſu capituli.j̄.eo.c. vacante. & j̄.de exceſ.pręla.ſicut vnire. & ideo ex tali electione non augetur numerus p̄bendarum.facilius autem augetur numerus canonicorũ,ſi duo eliguntur in canonicos vacante vno canonicatu, q̄a eligere canonicos ſpectat ad capitulũ. & fauorabile ẽt eſt eccleſiæ hr̃e plures canonicos,q̄a per hoc habet plures conſiliarios.facit quod hr̃.ṡ.de offi.deleg.prudentiã. Et iõ facilius creatur canonicus vltra numerum. facit qđ hr̃ per Inn.ṡ.tit.j.c.fi.& quia in tex.fit mentio de maioribus,& minorib.beneficijs.Dic quod maiora appellantur epiſcopatus,& ſuperiores dignitates. minòra vero alia inferiora beneficia. dicit tamen Ioan. An.dici poſſe, qđ quędam ſunt maxima beneficia, vt Epiſcopatus,& ſuperiores dignitates, quę ſine licentia Papę dimitti non poſſunt.ṡ.de tranſla. p̄lat.ꝑ totum.quędã media,vt dignitates,perſonatus,& beneficia curata.quędã vero minima,vt præbendæ. de quo ẽt per Hoſt.& Io.An.in c.fi.j̄.de crimi.falſi.

SVMMARIVM.

1 *Canonicus ſupernumerarius, an debeat habere diſtributiones quotidianas ſi interſit diuinis.*
2 *Ius ad vacaturam dare non poteſt inferior a Papa.*
3 *Receptus in canonicum per capitulum, vel inferiorem a Papa nõ efficitur præbendatus.*
4 *Recepto in canonicum debet aſsignari ſtallus in choro, & locus in capitulo.*
5 *Receptus in canonicum vltra numerum debet conſequi etiam partem illorum quorum communis eſt vſus.*
6 *Canonicus non debet eſſe ſine præbenda.*
7 *Liberalitas non conſiſtit in conferendo, quia neceſſario habet cõferre, ſed in cui conferendo.*
8 *Tempus datæ, an inſpici debeat: an vero tempus præſentationis.*
9 *Præbendam expectans authoritate apoſtolica ſi patiatur conferri alteri præbendam ſibi debitam ex negligentia, vel quia timet lites, an ſibi præiudicet, vt aliam poſtea petere non poſsit.*
10 *Præbenda ſi ſit collata impetranti apoſtolico, & poſtea illa euincatur an poterit habere recurſum ad aliam.*

a Elatum eſt. Receptus a in canonicũ qñ facultas ſe offert debet hr̃e prębendam.h.d. Et ĩter duas cãs mandati quas ponit,principiũ, & finis interſerit mandatũ.ibi:mãdam⁹. ¶Item in text. ibi eccleſia tua.i.eccleſia tibi ſubiecta

a Recept⁹. d.Abb. omnino cõcordat cũ hoc ſummario.

cta cuius pbendorũ collatio ad te pertinebat. de cathedrali.n.nõ põt intelligi, q̃a illa est ecclesia regularis monachorũ.vt no.gl.lxxiiij.dis.c.quorũdã.¶Itẽ ibi integritate,& sic aliq̃d pcipiebat, & per hoc solui põt ꝯ ium.c.dilectus.j.eo.vt ibi no.de quo tãget. ¶Item ibi,& alijs.põt intelligi.s.locis.¶Item põt intelligi alijs.s.redditibus,vt quia fortè vltra pbendas in ecclesia erat mensa cõis ex qua canonici aliq̃d pcipiebant.facit qđ no.in c.vlti.de cõces.pb.& de cle. non resi.eo.li.

1 ¶†An aũt canonicus supnumerarius debeat habere distributiones quotidianas si intersit diuinis.tangit in c.cũ M.de constit.& dicet.j.e. dilectus.¶No.primo,ꝙ receptus in canonicũ autoritate inferioris a Papa ex receptione cõsequit ius quoddã gratiosum agendi ꝯ recipientẽ, vt facultate se offerẽte puideatur de pbenda.non aũt pprie dr ex tali receptione quęsitũ ius ad rem,seu ad ipsam pbendam. vt nota.Inn.j.eo.inter cætera.

2 †Nam inferior a Papa non põt dare ius ad vacaturã.facit quod no.glo.j.de cõces.pb.c.ij.li.vj.in gl.pe.& qđ hr.j.e.hi qui.& l.si postq̃.eo.li.Et sic patet ꝙ

3 † ex receptione in canonicũ facta per capitulũ,vel per aliũ inferiorẽ a Papa nõ efficit prabenda.de quo plenè per glo.in c.si soli. de ꝯces.pbẽ.in vj.de recepto aũt authoritate legati dic, vt hr in d.c.hi qui.& d.c.si soli.

4 ¶†Itẽ not.ꝙ vbi recipit aliq̃s in canonicũ dẽt sibi assignari chor⁹,& capitulũ,hoc est stallus in choro,& locus in capĩo.Et hoc no.p articulis faciendis sup quasi possessione canonicatus.

5 ¶†Itẽ no. ꝙ receptus in canonicũ vltra numerũ dẽt ꝯseq ẽt partẽ illorũ quorũ cõis est vsus. &

6 sic vr,ꝙ de mensa cõi debeat habere ratã suã.¶ † Itẽ no.ꝙ canonicus non dẽt esse sine prębenda,seu saltẽ sine spe præbendæ cõsequendę:& ideo allegat, ꝙ nõ dẽt esse nomen canonici inane. ¶Itẽ not.ꝙ collatio pbendę vr hre in se liberalitatem, & obtinere instar donationis,& pro hoc q̃nq; collatio donatio appellatur.vt patebit in processu tituli. de quo cũ glo.fin. ¶In gl.j.in fi.& sic vult gl.ꝙ vbi fit promissio de beneficio vacaturo pcedente aliquo actu pp quẽ ex iuris dispõne etiã tenebatur ad id qđ pmittit: tunc tenet pmissum pp cõcursum iuris interuenientẽ cum ipsa pmissione,qui facit licitũ,ꝙ aliàs de se esset illicitum.facit quod hr.s.de elect.significasti.& ꝙ hr ẽt in c.ad audientiã.el.ij.s.de rescr. vbi etiam pp cõcursum iuris quis excusatur a vitio simoniæ.facit ad prædicta,quæ hñr in l.legitima.ff.de pac. nã tũc ab ipso iure vr recipere fomentum, & nutrimẽtum ipsa obligatio. Secus vbi non pcedit actus propter quẽ ex iuris dispõne quis tenet ad conferendã vacaturam: q̃a non tenet tunc pmissio vacaturę.vt in c.nulla.alle.in gl.¶Aduerte tñ, ꝙ vbi talis actus non procedit olim erat differentia,an quis promittat prouidere cũ se facultas offerret,q̃a tũc tenebat promissio.An vero pmitteret prouidere de vacatura. quia tunc non tenebat,hodie vero vtrobiq; est dicẽdũ, ꝙ neutro casu valet promissio. vt hr in c.de conces.pbẽ.in vj.& ibi de hoc in gl.pe.vbi bona gl.¶Inn.vero dicebat ad contrarium glo.qđ hęc decretalis procedit de gratia inquantũ mandat prouideri de vacatura ſm promissionem factam,vel ſm eum potest dici, ꝙ nõ potest agi ex viribus promissionis.sed bene potest agi ex dispositione iuris surgẽtis ex ipsa promissione. Nã vt dicit ipse Inn.s.de cõst. cum M. ꝙ potest agi ex officio iudicis,vel conditione ex hac decretali.Cõiter tñ tenetur solutio glo. Ex quo ad istas promissiones, q̃ fiunt de vacaturis,vel cum se facultas obtulerit.recurre ad tex.& gl.in c.ij.de conces.prębend.in vj.¶In gl.ij.in fi.facit quod dixi in apostilla textuali. & quod dicetur in c.dilectus.alleg.in gl.¶ In glo.fin.ibi vt singule.facit quod hr.j.vt ecclesiastica beneficia.c.j. & in rubro,& in nigro.¶

7 †In eadẽ gl.ibi.liberalitas est.[a]

a Ex hoc colligo vnã solutionem.alia colligitur in ver. & licet.Ex qua habes quòd liberalitas est in cui conferendo:sed non in conferendo, quia necessario hẽt conferre:sed necessario non habet conferre isti, vel illi,& pp hoc vt j.tangit glo.liberalitas, & necessitas potest dici interuenire in casu isto:sed referuntur ad diuersa,quia vt dixi liberalitas est in cui dando.Sed necessitas in conferẽdo.Et propter hoc alibi dicit gl. vt hic tangit Io.Calde.& post eum do.Flo. ꝙ episcopus dare dicitur beneficium: non aũt propriè donare cum sibi non possit retinere,& necesse habeat cõferre.ita notatur in gl.in §.ex his.xiij.q.vj. Et ex hoc nota drĩam esse inter donare,& dare.¶ In eadem gl. ibi:sed hoc necesse habeat &c. videtur gl. reprobare pręcedentem solutionem.¶ Sed potes dicere illam seruare,ꝙ etiã hic certo respectu est liberalitas in cui dando,q̃a teneret collatio alteri facta, licèt malè faceret alteri ꝯferendo j.e.dilectus.& sic non est pcise liberalitas in cui dando cũ de iure debeat pbẽda receptioni canonicorũ.

8 ¶†Extra gl.tangit Inn.hic aliqua.vnũ est an inspici debeat tps datę:an vero tẽpus prȩsentationis.de quo ẽt.s.de rescr.in decre. capitulum. Sed licèt de hoc olim essent opinio.vt patet ex no.palle.decre.capitulũ. tñ hodie hoc est expssum, ꝙ inspici dẽt tps datæ non tps præsentationis.j.e.cũ cui.& c.mandato.lib.vj.de rescr.tibi qui.eo.lib.¶Itẽ ẽt tangit, quid si non apparet de tpe præsentationis an fuerit prior in prȩsentatione,vel nõ. & hoc posset esse,q̃a simul præsentant,vel non põt probari,ꝙ pri⁹ psentauerit,licèt forte reuera prius psentauerit. & tunc supposita opinione,ꝙ inspiciatur tps psentationis:dicit ꝙ volẽs prȩferri tanq̃ prius psentauerit succũbet si hoc nõ probat cũ id sit cã suę intẽtionis.facit ꝙ hr.s.de proba. ex literis.& pro hoc ẽt facit qđ not. Bar.in l.nõ solũ.§.sed vt probarit.ff.de oper.no.nũc. & qđ legit & no.in l.cũ actũ.ff.de neg.gest. in quib. patet,ꝙ vbicũq; q̃s fundet intẽtionẽ suã ex certo, & deteriato tpe,qđ dẽt pbare,aliàs succũbit. facit qđ no.gl.in cle.vlt.de rescr.¶Tãgit hic Inn.an si madaret per Papã aliquẽ recipi in canonicũ,& sibi pbẽdã assignari,an si collata fuerit pbẽda alteri anteq̃ reciperet in canonicũ an teneat collatio. & concludit,ꝙ sic:vt ẽt satis pbatur.j.eo.dilectus.vbi aũt q̃s eẽt acceptus in canonicũ:tunc ex tali receptione efficit pbenda tũc vacans iõ nõ põt alteri conferri,& si cõferret non valeret saluo nisi notabilis negligẽtia ei posset imputari.j.de rescr.tibi q.lib.vj. Et facit qđ hr in c.hi qui.& c.si postquã.j.eo.lib.vj.& de mandatis.& p gl.magistra.in c.si soli. de conces.prębend.libr.vj.

9 ¶†Tangit ẽt si expectans prębendã authoritate apostolica patiat cõferri alteri pbẽdã sibi debitam forte ex negligentia,vel q̃a execrat lites,an fiat sibi præiudiciũ,vt aliã postea petere non possit.& vr velle, ꝙ non.Et si dicatur ſm hoc habebit ius in duabus pręhendis,quod vr esse cõtra mentem Papę, dicit,ꝙ eo ipso,qđ habebit secũdã desinit ius habere in prima. ¶Sed tñ de hoc dic,vt hr in c.si cleric⁹.j.e.lib.vj.vbi dr,ꝙ si Papa mandat alicui cõferri primam vacaturã & postea eũ recipi in canonicũ,qđ si negligẽs est, & patitur illã alteri cõferri extinguitur gratia ei⁹ ex toto.¶Si aũt econtra mandatũ fuisset eũ primo recipi in canonicũ,& demũ sibi puideri de pxima vacatura,tũc si receptus fuerit in canonicũ,& patiat postea pbẽdã sibi debitã alteri conferri fit sibi pręiudicium in illa. ex quo tñ est canonicus non debet esse sine

præben-

a Liberalitas est.secũdum Arist. lib.j. rhetori. liberalitas ita diffinitur.Liberalitas est virtus beneficiorũ erogatrix: quã pro affectu benignitatem pro effectu beneficẽtiam dicimus.

præbenda.tñ si præferent oẽs ap̃lici expectãtes etiã posteriores in data,sed illis nõ existentibus debebit sibi cõferri p̃bẽda,q̃ vacabit. vt plenè hr̃ in d.c.si clericus.¶Itẽ tractat Inn.hic & s̃.de rescr.mandatũ. an ꝯ expectantem a sede ap̃lica, vel per literas apostolicas,& petentẽ,vt recipiatur in canonicũ, & cõferat sibi p̃benda,posset receptus authoritate capituli aliquas exceptiones obijcere:cõcludit, ꝙ si talis expectans nondũ est receptus in canonicũ poterit recept⁹ auctoritate capituli obijcere ꝯ ipsum de vitio surreptionis literarũ,allegando, q̃ si Papa sciuisset aliquẽ ibi esse expectantẽ authoritate capituli sibi nõ dedisset literas ad p̃iudiciũ eius.nã tali recepto authoritate capituli videbit̃ esse ius quęsitũ,vt p̃benda cõferat̃ vt hic vr̃ dici:& sic vr̃ quod de tali iure debuerit fieri mentio quia non est verisimile, qđ Papa velit dare literas præiudiciales alteri.arg.s̃.de offi.deleg.c.super eo.& sic vr̃,ꝙ si non est facta mentio . litera sit surreptitia,& de hac surreptione possit tanq̃ sua intersit opponere.j̃.de cõces.p̃ben.c.cũ super. Si aũt esset iam receptus expectans authoritate Papę:tũc nihil poterit obijcere receptus per capitulũ: q̃a tũc potẽti⁹ ius est quæsitũ ipsi recepto authoritate apostolica:q̃a habens ius ad rẽ,seu ad ipsam prębendam. & sic excludit expectantem authoritate capituli.¶ Sed certè,vt hic tangit Ioã.And.post Host.ista duo dicta Inn.cõiter reprobantur.Nam in primo dicto dũ dicit,an per ante receptionẽ possit obijci de surreptione. male dicit,quia ius cõpetẽs recepto authoritate capituli cẽsetur esse iure gratiosum,quia capitulũ per suã receptionẽ non põt dare ius ad vacaturam,cum solus Papa det ius ad vacaturã : ideo recepto a capitulo non censet̃ propriè quęsitum esse ius ad rem . facit quod hr̃.j̃.de conces.p̃ben.c.ij.¶Sed vt dixi censetur esse quoddã ius gratiosum agendi coram superiore,vt cõpellat capitulum ad præbendam conferendam. & iõ de tali iure non est necessario mentio fienda.hinc est quod diximus , ꝙ expectans authoritate apostolica p̃ferri debet recepto authoritate capituli.j̃.e.hi qui , & c.si postq̃.& pro prædictis ẽt facit, q̃a vt etiã dicit Hosti.si aliud diceretur,facile esset capitulo eludere omnes expectantes authoritate apostolica habendo vnum receptum ibi authoritate capituli. nã si non esset facta mentio in literis apostolicis de tali receptione,repellerent̃ oẽs s̃m prędictam opinionem,qđ nõ est dicendum: & ẽt expressum est cõtrarium in d.c. hi qui.& c.si postquam.¶Item in secundo dicto scilicet post receptionẽ.male dicit s̃m Host.quia si literę sunt subreptitiæ.vt dicebat Inno.processus factus: & sic receptio facta de expectante apostolico non valerel s̃m cõem opinionem.de qua in c. ad audientiã .. el.ij.de rescr.vbi in beneficialib.surreptio habet ipso iure vitiare:& sic deberet posse opponi exceptio post receptionem sicut ante.Posset tñ dictum Inn.saluari q̃n fuisset processum in vi iurisdictionis cõtentiosę . vt hic tangit do.Ant. per ea quę consueuerũt dici in d.c.ad audientiam.¶ Item primũ dictũ possit saluari q̃n nõ vellet obijcere surreptionẽ,q̃a nõ eẽt facta mẽtio de recepto authoritate cap̃li.sed de alia surreptione.Nã cũ exceptio surreptionis in b̃ñficialib.ipso iure sit exclusiua iuris agẽtis.iux̃ notata.ĩ d.c. ad audiẽtiã.posset opponi ꝑ istã cũ ipsius intersit illũ nõ recipi,vt faciat sibi locũ illo excluso.facit qđ nota.ꝑ legistas in l.cũ seruo.C.de ser.fug.¶Vltimo tãgit † an si collecta sit p̃bẽda ĩpetranti apostolico:sed postea illa euincit̃,an poterit hr̃e recursum ad aliã. potes cõcludere,vt hic tãgit do.Ant.ꝙ affert̃ de iure,vt q̃a alteri debebat̃: tunc vr̃,ꝙ eius gratia nõ sit extincta per talem collationem inutiliter factã.ar.l.iij.§.si reddita. ff.ꝯmodati.& C.de suis ĩ l.libera . Et b̃n facit ad ꝑdicta licèt do.Anto.nõ alleget,qđ hr̃.j̃.eo. si beneficia.li.vj.Si aũt ista p̃bẽda aufert̃ de facto,& nõ de iure:& tunc cũ tenuerit collatio sibi facta extincta fuit datio q̃uo nõ reuiuisset.l. q res.§.areã.ff.de sol. nec iniuria facta a iudice , vel a priuata persona restituit actionem extinctam.s̃.de elec.cum inter.R. & facit, quod habetur.in l.fi.C.de act.empti.

SVMMARIVM.

1 *Auaritia appellatur idolorum seruitus.*

2 *Canonici regulares præferuntur monasticis.*

Varitiæ quæ. Religiosi redditus suarũ capellarum minuere nõ possunt,nec parochias diuidere possunt.h.d. Et in primo ponit̃ religiosorũ auara peruersio . In sc̃d'a puersionis correctio.sc̃d'a ibi.ideoq;.Item ibi seruitus hr̃. ad Colossen.iij. & excipit̃ ibi . & j̃.qđ crimen auaritiæ potissime in religiosis reprobandum est.¶† Nota
1 ex tex.p'imo, ꝙ auaritia appellatur idolorum seruitus.& hoc ideo,q̃a auar⁹ seruit nũmo tanq̃ Deo. vt dicit gl.j.q.j.in c.cũ oẽs. & vide tunc pulchrũ tex.cõtra auaros.in c.sicut hi.xlvij.dist.vbi dicit litera sicut hi,q̃ in massa monumẽti deuenerũt &c. alleg.ẽt Io. An.hic autoritatẽ Tulij hic dicẽtis,ꝙ nullum vitium est deterius auaritia p̃sertim in principibus,& in rẽpublicã gubernantibus. allegat ẽt dictum Senecæ in lib.de moribus.dicentis.Quid miserius q̃ deficiente vita maius viaticũ q̃rere.¶† Itẽ no.ex tex.iũcta sup-
2 scriptiõe canonicos regulares p̃ferri monasticis. sed dicebat Abbas,ꝙ istud iõ,q̃a de vitio agit̃. Sed vt dicit Florẽ.suspectus fuit,q̃a erat de ordine monachorũ.j̃.de simonia.c.fi.Vnde potes dicere s̃m eũ,quòd nõ semper de ordine est curandũ. facit,qđ habetur. in l.nõ in q̃bus sicut clerici scholares. Et nota quale ius habeat aliq̃n in huiusmodi capellis subiectis.q̃a quandoq; recipiũt certas pensiones. Quandoque vero recipiunt redditus temporales reseruata tñ tantummodo certa portione ipsis clericis . de quo.j̃.de monachis.¶Itẽ not.ꝙ non possunt monachi portionẽ antiq̃tus cõsuetã clericis dare vel minuere cã nõ subsistẽte,& sine autoritate diœcesani . nec similiter habent potestatẽ diuidendi parochias sibi subiectas. nunquid autem episcopus monachos minuẽtes portionem ipsarũ capellarum habet potestatẽ compellẽdi eos ad reintegrationem . dic quod sic,& in religiosis non exẽptis hoc est clarũ. Idẽ tñ hodie est etiã statutũ in exemptis.q̃a ẽt tales possunt compelli per Ep̃m. vt in cle. q̃a regulares.§.j.de supplẽ.negli.pla. ¶In gl.si ibi sine ꝯsensu Archiep̃i.đ Archiep̃o dicit q̃a in cã huius capituli erit diœcesanus . vt patet ex superscriptione.& sic ĩ alijs locis vbi ecclesia,& monasteria eẽnt in diœcesi alicuius Ep̃i sufficeret ꝯsensus ipsius diœcesani Ep̃i.facit,qđ hr̃.in c.sicut vnire. ꝑalle.nec req̃retur in hoc autoritas Archiep̃i. vt etiã hic voluit sentire Ioan.And.¶ In ea.gl.in fi.dicit Io. An.gl.procedere si ꝯsentiant prælati, & clerici ipsarum ecclesiarum.per ea,quæ habentur. in d.c.ad audientiam.alleg.in gl.& si nollent consentire iusta cã subsistente cõpelli deberent ꝑ superiorẽ.j̃.de his , q̃ fiunt a ma.par.ca.c.fi.& si diœcesanus nollet ẽt consentire,tũc posset hẽri recursus ad sup̃iorẽ . Et sic ad Archiep̃m,vt ipsum cogeret,per ea, q̃ habentur.j̃.de iure patro.in c.nullus.Vnde etiam dicit Goff.ꝙ etiã inuitis clericis ex iusta causa poterit fieri diuisio parochiæ dummodo ipsi congruã sustentationẽ haberent.j̃.de eccle.edifi.c.iij.dicebat tamẽ hic Io.And.

ꝙ hoc fieri non debet vacante eccleſia:de cuius diuiſione agitur.per ea,q̃ hn̄r de rebus eccle.non alie.c.dudū.lib.vj.Itē dicit ſupradicta vera eſſe in eccleſia, q̃ nō ꝯceditur cā priuatæ vtilitatis, & cuius bona cēſentur eſſe pauperū.xvj.q.j.c.quoniā quidem.Secus fit in prębenda,quę clerico pro ſuo ſeruitio aſſignat̄. quia illa ipſo cōtradicente nō poterit diuidi,licèt id qđ ſupereſt cenſeat̄ in pias cauſas expēdere ſm̄ Vincen.& Ala.Sed vt dicit do.Ant.contra iſtos facit, qđ hr̄ in c.j.& c.fin.ĩ.de his quę fiunt a ma.par. Et propter hoc remittit ad notata ꝑ Inn.& Io.An.in c.cum oēs.& c.cum M.s̄.de conſti. & facit etiam qđ hr̄ eo.tit.cum acceſſiſſent.& per nota.in iurib.præalle.ſatis vr̄ quod iuſta cā ſubſiſtēte poſſit etiam diuidi ipſa ꝑbenda inuito clerico. vt ſic de illa fiant duę cā ſubſiſtente.facit quod hr̄.ĩ.eo.vacante.& c.cum cām. & quia vr̄ eſſe eadem ratio qn̄ cauſa ſubeſt, quę etiā eſt in caſu huius.c.& in caſu poſito in gl. & ſic vr̄ qđ eadem debet eſſe iuris diſpoſitio.per id quod habetur. s̄.de transla.c.j.& s̄.de conſti.transla.

SVMMARIVM

1 *Collatio beneficiorum in eccleſiis inferioribus a cathedrali non ſpectat ad Epiſcopum,ſed ad præpoſitum,& capitulum ipſius eccleſiæ.*

2 *Conuentiones, ſiue pacta abſque vitio ſimoniæ fieri poſſunt cum illo, qui ad beneficium eligatur.*

3 *Operas ſuas ſpirituales poteſt ſacerdos locare pro certa mercede. & num.10*

4 *Onus ſpirituale imponere poteſt capitulum prebendę vacanti ad eius collationem ſpectanti.& nu.9.*

5 *Renuntiare beneficio non debet quis ſine conſenſu epiſcopi,nec etiam ſine conſenſu eius ad quem ſpectat collatio.*

6 *Miſſas feriales non debet quis dimittere propter miſſas peculiares. & num.13*

7 *A celebrando deſiſtēs ex quadā deuotione vr̄ licitè hoc facere.*

8 *Fundans eccleſiam poteſt pacta apponere quę poterunt per Papam moderari.*

11 *Parochiani poſſunt cogi ad ſubueniendum ſacerdoti parochiali ſi ſit pauper,& egeat.*

12 *Relinquere pecuniā,vel redditus, vt fiat anniuerſarium,an ſit licitū.*

14 *Voluntatem paciſcentium,ſiue ſtatuentium,an poſsit Papa mutare.*

a Poſſunt p̄latus.ſi quæris verum lecto, vel poſtulato, vel prouiſo imponi poſſit licitè aliqđ onus,vel ab eo exigi.diſtingue, vt hic per do. Hen. Bo.in prin.c. & uide alias tres diſt.hic per eundē Henri:Bo. ſequētes valde bonas.

a Ignificatum. Poſſunt præiatus a & capitulum alicui præbēdę vacanti aliquod honeſtū onus imponere ad qđ p̄bendarius teneat̄.h.d.¶Et primo confirmationis petitio.In ſcđa quatenus congruit eius exauditio.ſcđa ibi,quam ſi quidē.¶†Not.
1 primo ex tex.iūcta ſuprascriptione,ꝙ in eccleſijs inferiorib.a cathedrali non vr̄ ſpectare collatio beneficiorum ad ep̄m,ſed ad prępoſitū, & cap̄lm ipſius eccleſię.de quo dicendū, vt dici conſueuit in c.cū ec-
2 cleſia vulterana.s̄.de elec.¶†Itē no,ꝙ cū illo,qui eligitur ad beneficiū vn̄r poſſe fieri conuentiones de facto abſq; vitio ſimonię.qđ qualiter ſit intelligēdum.
3 tangit̄ in glo.j.& ſuper ea.¶†Item no.ꝙ ſacerdos vr̄ poſſe locare ſuas operas ſpirituales pro certa mercede.quod qualiter ſit intelligendum tangit̄ in glo.j.in fi.& ſuꝑ ea.& ēt per Inn.ĩ.ne prelati vices ſuas ĩ c.3. ¶Item no.ꝙ vbi in cōuentione aliqua illicita apponunt̄ illis irritatis in alijs cōfirmat̄ conuentio. facit qđ hr̄ in ſimili in ſententia iudicis a quo.ĩ.de teſtam. Raynutius.¶Itē no.ꝙ cōuentionū pōt peti cōfirmatio a Papa,ſicut ēt petitur cōfirmatio ſn̄iarum. facit s̄.de transla.c.j.& de hoc ēt per Inno.in c.j.s̄.de con-
4 firma.vtili.vel inuti.¶†Item no.ꝙ per viā ſtatuti ſm̄ vnum intelłm. vel ēt pacti ſm̄ alium,capitulū habet poteſtatem p̄bendę vacanti ſpectanti ad eius collationē aliqđ onus ſpūale imponere:dū tn̄ onus ſit honeſtum,& iuſtū, & inquantū imponatur onus inho-
5 neſtū poterit hoc per ſuperiorē emendari.¶† Itē no. ꝙ non vr̄ eſſe licitū beneficiato renūtiare bn̄ficio,ne dū ſine conſenſu ep̄i:ſed nec ēt ſine conſenſu illiꝰ ad quē ſpectat collatio bn̄ficij. poſſet tn̄ allegari ad contrariū:quia hoc vr̄ eſſe hic operatum pactum:& ſic vr̄ qđ de iure cōi ſufficiebat renuntiare cū cōſenſu ep̄i. de quo recurrendū ad nota.per Inn.& Io.An.s̄.de renun.ammouet.& c.qđ in dubijs.Io.An.hic vr̄ velle, ꝙ de iure cōi ſufficiat renuntiare cū conſenſu ep̄i.Et inquantū hic vr̄ innui,qđ requirat̄ ēt cōſenſus prępoſiti,& capituli:dicit ꝙ hoc eſſe pōt ex vi conſuetudinis,priuilegij,vel pacti.facit qđ hr̄.ĩ.de priui.volentes.in vj.dicit tn̄ ꝙ pactum hoc non potuiſſet operari niſi interueniſſet cōfirmatio apoſtolicæ ſedis:quia pactū inferioris non pōt præiudicare iuri ſuperioris. facit qđ hr̄.s̄.de cōſt.cū acceſſiſſent.& c.cū inferior. de ma.& obed.& in l.fi.ff.de aqua plu.arcend.¶Do. Ant.hic dicit,ꝙ inquātū ibi vellent ſtatuere, qđ ſine ꝯſenſu ep̄i licitū eſſet renuntiare, dūm̄ intercederet ꝯſenſus ꝑpoſiti, & capl̄i,hoc non pōt niſi cōfirmatio Papę interueniat.& ſic intelligit̄ dictū Ioā.An.ſecus dicit ſi vellent ſtatuere,qđ vltra cōſenſum ep̄i ēt requireret̄ cōſenſus ipſorū,qa tunc credit, qđ hēant poteſtatē hoc ſtatuendi ēt non interueniente alia confirmatione Papæ.qa ꝑ hoc nō derogat̄ ſm̄ eū iuri ep̄i. Tn̄ potes dicere,ꝙ licèt renunciatio beneficij debeat fieri in manib.ep̄i:& ſic de cōſenſu ep̄i:tn̄ ēt qđ dēat interuenire cōſenſus collatorū. & vr̄ per ea quæ no. in d.c.ammouet. & facit ēt qđ no.gl.in c.j.de rerum ꝑmu.in vj.vbi vr̄ ēt qđ dēat interuenire cōſenſus patroni p̄ſentantis,qn̄ eſt bn̄ficium patronatū: imo plꝰ vr̄,qđ dēret ſufficere,qđ renunciet̄ in manibus collatorū:vt per ea quę notat gl.j.d.c.ammouet. Sed illud ꝓcederet,qn̄ collator nedū hr̄et ptātem cōferendi: ſed ēt deſtituendi:facit qđ notat glo.in cle.cū illuſio. de renun.aliàs ſi ſolū habet poteſtatē conferendi: vr̄ ꝙ non poſſit in eius manib.renuntiare, ſed in manibus ep̄i intercedente tn̄ eius cōſenſu,vt predixi.Aduerte tn̄ qđ vbi ad prelatū, & ad capitulū ſpectat collatio:vr̄ tunc ſufficere,ꝙ prelatus cōſentiat,licèt non interueniat cōſenſus capituli.vt patet ex his, q̃ hn̄r ĩ c.ſi religioſis.de elect.in vj.iuncto.c.li. de regularib. eo.lib.& ſic vr̄, ꝙ quatenus debebat interuenire hic ēt conſenſus capituli,iſtud fuerat virtute pacti.An autem tale pactū de iure tenuerit abſq; confirmatione Papę.Io.an videt̄ velle hic,qđ non. vt s̄.tetigi.dom. Anto.videt̄ tenere cōtrarium. tn̄ tutior videt̄ opi.Io. An.qa ex quo ſufficiebat renunciare in manibus ep̄i de cōſenſu p̄lati, & adijcit̄ ēt de cōſenſu capituli, vr̄ quodāmodo ſeruitus adijci iuri ep̄i per inferiorē, & ſic nō videt̄ hoc fieri poſſe per ea,quæ hn̄r. in d.c.cū
6 inſerior.cum aliis ſuperius alleg.¶† Itē no.ꝙ de iure non videt̄ ꝙ qs poſſet aſtringi, vt in certa eccleſia dēt qs dicere miſſam,vt hic videt̄ colligi ex facti narratiōe cū moderatiōe Papæ:facit,qđ ht̄.de cōſe.diſt. j.quotidie.& no.ꝙ ēt qs nō videt̄ poſſe reſtringi, vt qs quotidie celebret miſſam de vno ſancto, vt hic ſimiliter videt̄ colligi attēta narratiōe facti,& moderatione Papæ.Et ꝓ hoc ēt qa nō dēt qs dimittere miſ-
7 ſas feriales ꝑ ꝑ miſſas pec.j.de cele.miſ.c.qđā.¶†Itē no.ꝙ deſiſtēs a celebrādo oī die ex quadā deuotiōe vr̄ licitè hoc facere,qđ hr̄ in p̄alleg.c.qa quotidie.de cōſecra.di.j.& c.ſufficit.¶Itē no.ꝙ non eſt licitū pactū,nec etiam onus,vt indiſtincte quis nō poſſit vnq̄ ab eccleſia diſcedere vnde pactū ſimpliciter interpoſitū de nō diſcedēdo debet intelligi de illicito diſceſſu ad illā reſtringi.& ꝓ hoc qa pacta, & cōuētiones recipiūt interpretationē ſm̄ iuris diſpoſitionē.l.quæro.§.interlocutorem.ff. loca.¶ † Vltimo poteſt hic
8 notari,

notari,ꝙ pacta apposita in fundatione beneficij, vel eius collatione,vñr posse ꝓ Papā moderari.¶ Quod qualiter sit intelligendum,& an ēt per inferiorē a Papa possit fieri moderatio,inferius tangeť per gl.& ibi ēt declarabo qūo ordinatio facta per capitulum circa tria hic vř imitari.
9 ¶†In glo.j.ibi pro diuino cultu apposito.Hæc prima solutio fm oēs est in se vera. Et pro ipsa bene facit, quod nota. gl.fi.in c.penul.j.de magistris.vbi gl. vř velle, ꝙ licèt ex pacto non possit quis eligi ad prębendam cū onere,quod habeat officiū docendi in ecclesia. potest tñ per statutum onus docendi annecti præbendæ.facit ēt quod not. ꝓ Inn. s.de consti.cum M.Et hæc prima solutio,ꝙ per viam statuti onus fuit appositū fm oēs in se est vera.Tamē quia vř aliqualiter literā violare data secunda solutione,in versi.quidā.quia etiā per viam pacti potuit istud onus apponi.& ꝓ hoc faciat,quia cū prębenda sit ius spūale,vt dictū fuit.s.eo.maiorib. vř posse adijci in traditione eius onus spirituale.j. de rerū ꝑmut. ad qōnes.vbi spirituale cū spūali pōt commutari. & pro hoc ēt facit, quod nota.Io.And.in d.c.pe.super gl.fi.de magistris.vbi vř velle, quod ēt possit conferri præbenda cum onere, & pacto,quod hēbat onus dicendi,licèt aliter nō procedat statutū cū vtrunq; censeatur spūale.& sic uř permissum id fieri.per id quod hř in d.c.ad quęstiones. & istam solutionem etiā sequitur hic do.Ant.tanq̃ etiam veram in se.¶Sed do. Flo.videtur illam reprobare dicens, ꝙ prima solutio est verior ex eo,quia sicut in electione nulla pōt apponi conditio, ita nec in collatione, vt notatur per gl.c.ij.de electio.in vj.in gl.magna. Et hæc opinio verior videtur per nota.in d.c.ij.& ad c.ad quęstiones. posset responderi,ꝙ non loquitur in collatione beneficij,in qua vt dixi non debet adijci conditio. Sed loquitur,vbi aliàs permutatur vnum spirituale cū alio spirituali. ¶ Do.Pet.hic etiam videtur tenere primā solutionem.facit quod inferius dicetur.¶ In eadem gl.ibi potest recipere pecuniam.supple, quia hic patet,ꝙ potest recipere præbendam,quæ in temporalitate consistit,vt dictum fuit.s.eo.maioribus.Sed potes dicere,ꝙ illa non simpliciter consistit in temporalitate.sed etiam in iure spirituali,vt dictum fuit in d. c.maioribus.& sic non videtur necessario posse inferri si dari potest præbenda,vt quis celebret diuina:ergo eodem modo dari potest pecunia,quia illa est res
10 mere temporalis.¶†In eadem gl.ibi vř potius locare.hoc aūt vř esse licitum, ꝙ quis locet operas suas.l. qui operas.ff.locati.sed potes dicere, ꝙ ibi loquitur quando quis locat operas temporales.quod tunc licitum sit facere pro certa mercede pecuniaria. ¶ Sed hic locaret operas spirituales pro re tpali qđ non vř licitum.¶In ea.gl. ibi cum ecclesiæ corpora. sed ibi vř dici,ꝙ pro re spirituali est licitum dare pecunias. ¶In eadem glo. ibi locare operas suas.¶Nota bene diligenter verba gl.quia nō dicit,ꝙ locat operas suas
a pro celebrando, [a] necꝙ recipiat mercedem pro celebratione,sed ꝙ simpl'r locet operas ad certū tps,vt recipiat mercedē pro labore suo.facit qđ dicetur.¶ In eadē gl.in fine.& sic cōcludit gl.ꝙ vbi sacerdos non hēt beneficiū pōt locare operas suas ad certū tps ꝓ certa mercede, & licite poterit talē mercedē recipere.Dicit tñ Io.An.ꝙ nō dēt locare cū hac intentione vt recipiat pecuniā ꝓ ipsa celebratione,aliàs nō cōmittat simoniā ꝓpriè cū ibi nō interueniat pactū expssum sup ipso spūali,'ñ tunc grauiter peccat per id qđ in simili notauit gl.in c.j.in fi.pen.glo. de clericis nō resi.in vj.vbi gl.dicit ꝙ vadens ad ecclesiā ꝓ officio audiēdo,& dicēdo,si non vadit principaliter ꝑꝑ officium,sed ꝑꝑ pecuniā,vel aliam rem tpalem,quā recipit pro distributionib.quotidianis,ꝙ talis peccat grauiter,& quandā latā simoniā vř committere,videlicet mentalem.facit quod hř in c.tua nos.c.fin.j.de simonia.Sed vbi non habet talem intentionem principalem,tunc licite percipit.¶Et sic eodem mō licite poterit quis locare operas pro certa mercede,si hoc facit pro recompensatione laboris, vel pro interesse vel damno qđ patitur morando in ipsa ecclesia quod aliter non fuisset passurus.¶Sed ille,qui habet beneficium cuius ratione tenetur celebrare,non pōt hoc facere.Et nō poterit sacerdos parochialis locare operas suas suis parochianis ēt sub obtentu sumptuum. facit ꝙ j.dicetur de simonia.in c.suam. & quod in l.
11 pen.ff.de condit.ob turpem cau.¶†Et si parochialis sacerdos esset pau p,& egeret.tūc parochiani possent cogi sibi subuenire taliter, ꝙ posset se sustentare, vt notauit gl.de conse.dist.j.omnis christianus. & facit ꝙ hř in c.præter hec.xxij.dist.& j.de consec.eccl.vel alta.c.cum sicut.& j.de eccle.ędifican.c.iij.¶ Si autē sacerdos parochialis extra parochiam vellet locare operas suas alijs forte pro aliquib.dieb.vel in aliquibus licitis,puta in scribendo, vel docendo pueros, vel in associando aliquem,vel in similibus,quæ fieri possint salua honestate ordinis:& tunc bene posset.facit,ꝙ hř.j.de simonia.ne Dei.Et ex prædictis videtur ꝙ aliquid licitum sit in genere,qđ non est licitum in specie.facit quod hř.j.de iure patro.c.ex literis. nam sacerdos non hñs beneficiū vř posse locare in genere operas suas pro mercede:& tñ etiam operas speciales exhibebit:non aūt posset specificè locare operas spirituales pro certa mercede.¶Dicit tñ Io.And. post Inn.ꝙ tutius est, ꝙ ab ipsa generalitate operarū locationis nō solum menti:sed ēt verbo excipiat operas spirituales quas poterit sine precio gratis promittere,sed melius dixisset pręstare,quia non vř, ꝙ possit se obligare ēt gratis ad spirituale. per ea quæ hñr. j.q.ij.quandiu.¶Et per prędicta dicit Inno.ꝙ cautus debet esse sacerdos ne contractus inuicē cōmisceantur.per ea quæ hñr.j.de rerum perm.ad quæstiones. & per prędicta ēt concludit Inno.in d.c.iij.ne pręla. vices suas.ꝙ non solū sacerdos pauper: sed ēt diues possit locare operas suas pro mansione, quā facit in ecclesia,vel pro alijs seruitijs ecclesię:& cōsequenter mercedē recipere ex tali mansione ꝑcipuè,qñ aliqđ dānum,vel interesse sustineret occasione huius morę dūmodo nō recipiat pro diuinis officijs pretiū. facit quod hř.j.de concel.præb.constitutus.& pro prædictis etiā facit regula iuris,quę dicit, ꝙ expressa nocent,q̃ non expressa non nocent.ff.de reg.iu.in l.expressa nocere.¶Posset tñ dici illud ꝓcedere qñ sit expressio aliter,ꝙ insit iuxta no.ꝓ Bart. in l.iij.ff.de leg. j.& eod.tit.l.si ita relatū.§.illi si volet.& in l.iij.§.j.ff. de lib.& posth.facit ēt pro prędictis, quia interdum aliqua trāseunt in vniuersitate,q̃ non transeūt iu specie.j.de iure patro.in literis.& ff.de acqui.re.do. in l. quędam.¶Posset tñ dici,ꝙ ibi est vniuersitas,seu res vniuersalis cui pōt aliqđ accedere,vt hřditas,vel villa.vt patet in iurib.prealle.qđ hic vř cessare, sed solū interueniret indiffinita locatio operarū, quæ pōt ĩ se comprehendere operas tpales,vel spirituales, vel vtrasq;.cū dicto tñ Inno.& glo.transit hic Ioan. An. & similiter d.Ant. Idem ēt ĩ effectu sequitur do.Flo. nam in fi.huius gl.dicit,ꝙ alij distinguūt alio modo, tñ id qđ dicit glo.procedit quia ipse sacerdos potest operas sub certa mercede locare, & in his operis intelligetur sub generalitate, qđ celebrent missam,de quo ēt fm eum habetur per Inno. in c.iij.j. ne pręla.

[a] Celebrando. Et an sacerdos possit recipere, vel exigere, pecuniā pro celebratione missarū uide hic ꝑ Hen. bo.in j.col.uer.super.eo.c.

vices ſuas.vbi etiam ſm eum Inn. dicit,ꝙ licitum eſt ſacerdoti paciſci pro certa pecunia,qđ moret in aliqua eccleſia:& ibi celebret diuina.ita tñ,ꝙ non recipiat pecuniã pro celebratione diuinorũ,ſed ꝓ mãſione,aliàs ſi generet in mente de recipiẽdo aliquid tꝑale pro diuinis grauiter peccaret:nõ tñ ſimoniã ꝯmitteret niſi impropriè.& põt dici latè ſimonia mẽtalis. per nota.in c.vno.de cleri.non reſident.in vj.¶In gl. pen.do.Pet.hic dicit,ꝙ iſta opinio gl.& Inn.vr̃ imponere legem verbis,& in reb.per ea,quæ hñr de elec. tranſmiſſa.§.porrò.lib.vj.& in l.ij. C. cõia de le.non poterit eſſe,ꝙ pro ſeruitijs,quæ fierẽt in eccleſia abſque celebratione diuinorũ non darentur forte decẽ in menſe,nec forte plus merentur talia ſeruitia : tñ ex quo celebrat diuina dabant̃ forte. xxx. vel xx. in menſe ; & ſic vr̃ qđ mẽtaliter illud, quod datur vltra decẽ,videat̃ dari pro celebratione diuinorũ . facit licèt ipſe nõ alleget,qđ hr̃ in §.ſemper.inſt.de reg.iu. & ſic vr̃ quo ad conſcientiã ꝙ hoc non ſit licitũ cum clericus interroget cor,& non manũ,vel aliũ actum. xxiiij.q.v.ſi quid inueniſti.& ꝑꝑ hoc dicit, ꝙ ſi ſacerdos eſt diues, ꝙ hoc caſu nõ erit licitũ locare operas niſi pro decẽ.Secus ſi ſit pauper,cũ ille ex artificio honeſto poſſit q̃rere vitam.xxj.diſt.c.clericus.& quia ex quo altari deſeruit,viuere dẽt de altari.ĩ.eo.cum ſm.& dignus eſt operarius mercede.xij.q.ij.charitatem.Et quia non vr̃, ꝙ non teneatur ſuis ſumptibus officiari.ſ.de preſcri.cum ex officio.Inn. tetigit hanc opinio.licèt ipſe non alleget in pręalle.c.iij.ne pręlati vices ſuas.vbi vr̃ velle, ꝙ ſacerdos pauper poſſit ẽt operas ſpirituales locare:licèt ſecus ĩ diuite. Sed poſtea in eodem capi.reprobat hanc opinionem cõcludens,quod ſiue ſit pauper, ſiue ſit diues,non põt operas ſuas locare ſpirituales pro re tꝑali: ſed vterq; ipſorum in genere põt operas ſuas locare , vt ſuperius eſt dictum.Et pro iſta opinione,quod etiam pauperi non ſit licitum locare operas ſpirituales ꝓ pecunia , vel re merè temporali.bene facit, quia dare ſpiritualia pro temporalib.de ſe ſapit ſimoniã.ĩ. de ſimonia. in c.cum in eccleſia.& ſ.tua nos. & ideo nõ vr̃ etiam pauperi hoc licitum eſſe,quia prętextu paupertatis non debet fieri id, qđ in ſe non eſt licitum.l. palã.§. non eſt.ff.de adul.Et quia quis debet potius omnia mala pati quã malo cõſentire.ſ.qđ me. cau.c. ſacrũ, & ſic vr̃ quod iſta opinio non procedat. & per prædicta,vr̃ ꝙ in caſu quem poſui ſupra poſt do.Pe.cautũ eſſet locare temporales operas pro certa mercede,& poterit conducens rogare ipſum, vt gratis velit celebrare.nam vr̃ hoc fieri poſſe per ea,quę inferius dicẽtur,& quę hñr de ſimonia.tua nos. & licèt forte maior merces fuerit promiſſa, q̃ mereantur ſeruitia tẽporalia,tñ poteſt illud tollerari. quia in re ſua quilibet eſt bonus moderator,& arbiter.l. in re mandata. C.mandati.nec poterit licitum aliquid eſſe promiſſum ꝑꝑ operas ſpirituales ex quo illas nõ locat : nec ẽt ſe obligat,licèt rogetur per conducentẽ,vt illas exhibeat.facit quod hr̃ in dicto.c.tua nos.& quod etiã

12 inferius dicetur.¶†Et per prędicta etiam põt inferri ad illud quod quotidie contingit: videlicet,an ſit licitum relinquere,vel dare pecuniã,vel redditus,vt fiat aliquod anniuerſarium.Inn.in pręalle.c.iij. concludit,quod non quia ſpirituale,& ſic pro re temporali fieri non debet.per ea quæ hñr in d.c. cum in eccleſia.Fatetur tñ, ꝙ per illos qui deberent dicere anniuerſarium licitũ eſſet ſtatuere certos redditus,qui diuiderentur inter intereſſentes anniuerſario, ſeu diuinis in die anniuerſarij:& ſic intelligitur hæc decretalis ſcđm eum.conuenire aũt,ſeu paciſci dicendo : da nobis tñ,& nos dicemus anniuerſarium. hoc eſt nõ licitum.d.c.cum in eccleſia. non obſt.hęc decretalis quia rñdet,ꝙ hic fuit conſtitutum onus ab illis , qui poterant,ſed donator reddituum hoc facere nõ põt, ſiue ſit clericus ſiue laicus . Itẽ non obſtat ſi dicatur, quod cuilibet debet eſſe licitum traditioni rei ſuę apponere conditionem quam vult.vt in l. traditionib. ff.de pactis.& ĩ.de condi.appoſitis.in c.verum, quia illud procedit qñ in traditione rei temporalis adijcitur onus temporale,ſeu conditio temporalis . Secus ſi adijciatur onus ſpirituale,quia illud non põt apponi per ea quæ hñr in d.c.in eccleſia. Fatetur tñ quod poſſet apponi onus rẽdẽptionis captiuorum.x. q.ij. hoc ius & xij.q.ij.c.aurum.¶Hoſt.non placet hoc dictum Inn.ex quo ſi verum eſſet dictum Inno. infinita illa quęrerentur cum quotidie ſic relinquatur anniuerſariè. Et contra Innoc. faciunt iura ſuperius allegata.licèt ipſe Inno.nitatur reſpondere,vt prędixi.Fatetur tamen Hoſtien. quod ſi ex ſpeciali pacto dent̃ certi denarij pro certo numero miſſarum dicendarũ committitur ſimonia , ſed non committitur , vbi rei annectitur onus ſpirituale,vel temporale, vt hic patet.nam tunc res tranſit cum onere ſuo.ĩ. de pign.ex literis.& de decimis.paſtoralis. & de donatio. cũ dilectus.& ſi non adimpleatur onus poterit illud taliter datum reuocari.vt in iuribus pręalleg.¶ Concludit tamen tutius eſſe,ꝙ ita dicatur : relinquo tali eccleſię annuatim tales redditus diuidẽdos intereſſentibus in diuinis in tali die: & rogo prælatum, & capitulum illius eccleſię, vt pro anima anniuerſarium faciant illa die.facit licèt non alleget quod habetur in diſt.c.tua nos . & ſic reſidet do.Ant. & Ioan.And.& etiam do.Flo.¶Et per prędicta dicendum vr̃, vt ipſe Hoſti.vr̃ innuere,quod ſit licitum dare, vel relinquere pecuniã pro miſſis celebrandis , vel vt miſſę celebrentur,dummõ ex pacto ad hoc ſe non obliget ſacerdos,vel religioſus.¶Nam ſm eum vr̃ quod tunc non dicatur tꝑale pro ſpirituali , ſed potius rei datæ certum onus adijcere,quod vr̃ eſſe licitum per hanc decretalem.¶Sed aduerte , quia cõtra iſtam opinio. facit quãdo aliquid datur ſub modo : uidelicet quod recipiens obligetur ad modum implendum, & talis vr̃ eſſe mens partiũ.l.ij.C.de his q̃ ſub mõ.& facit ẽt qđ no.in d.c.verũ,de cõdi.appo.& per Bar.in l.in q̇bus dieb.§.fi.ff.de cõd.& de.¶Sed ob hoc poſſit defendi opi.Hoſt.nam põt dici ꝯrium,qđ ꝓcederet vbi eſſemus in materia in qua q̇s poſſet ſe obligare ad ĩplementũ modi.Sed vbi ſumus in materia in qua nõ põt licite ſe obligare,tunc nõ dicatur ſe obligare niſi hoc exp̃ſſe dicat̃,vt verba intelligant̃ ſm ſubiectam materiã.l.ſi vno.ff.locati. Itẽ contra iſtã opin.facit vt tangit hic do.Pe.q̇a nõ vr̃ eſſe onus reale ex quo eſt onus implendũ per perſonã vnde ſeruitus vſusfruct⁹ non dr̃ eſſe ſeruitus realis:q̇a non debet̃ a re rei : ſed a re perſonę.l.j.& ij.ff.de ſerui.¶ Item facit ſcđm cũ ꝯ quia ſcđm hoc poterit quilibet dicere quicunq; talem redditũ vult,vel talem quantitatẽ pecunię celebret tales miſſas,vel tale anniuerſariũ : & hoc modo tꝑale ꝓ ſp̃uali dabit̃ ꝯ ea,quæ hñr in d.c.cum in eccleſia . vnde ꝑꝑ hoc dicit in hoc articulo dici poſſe , qđ ſi dñium rei cui adijcitur onus transferatur in eccleſiã:tunc illud ſit licitũ,quia ex quò res ipſa transfert̃ in eccleſiã quodãmõ efficit̃ quid ſp̃uale: tũc cum facta ſit ſancta ſanctorũ dño. vt in ſimili dicit Inn. licèt ipſe nõ alleget.ſ.de ſo.cõp.verũ.& ꝓ hoc ẽt textus iſte dũ dicit ꝑbendę illius anniuerſarij &c.& ſic adijciebat̃ ipſi ꝑbẽdę onus ſp̃uale,quę etiã eſt res ſp̃ualis & dñium rei in eccleſiam,cui adijciatur certum onus

sed aliàs si quis certã pecuniã, vel certũ redditũ possessionũ suarum relinquat pro anniuersario, vel pro missis celebrandis, qđ tunc non vr̃ id esse licitum: vt dicit Inn. ¶ Sed aduerte, q̃a vr̃ quod etiã q̃n res t̃palis trãsfertur in ecclesiã cum onere. quod ex eius redditu fieret anniuersarium nõ vr̃ id esse licitum, quia licèt dominiũ rei temporalis trãsferatur in ecclesiã, non per hoc dicit̃ res spiritualis, vnde potest alienare seruata solẽnitate canonica. xij. q. ij. sine exceptione. Nec obst. dictum Inno. in d. c. uerum. quia in hoc nõ bene dicit, ꝙ ex hoc res efficiatur sp̃ualis, quæ de se est t̃palis. vt etiam notat Bar. in l. iiij. C. de pignor. ¶ Et ex p̃dictis uidet̃, ꝙ licet opi. Hosti. sapiat æquitatem, vt si quis defendatur a simonia: tñ de iuris rigore verior vr̃ opinio Inn. cum iura simpliciter uideantur velle quod non sit licitum dare tẽporale ꝓ sp̃uali. d. c. cũ ĩ ecclesia. & in c. tua nos. Et ideo licèt quotidie sit abusus, qđ datur pecunia pro missa dicenda, vel ut missa dicatur, uel ut fiat anniuersariũ tñ non videtur id esse licitum cũ apertè videat̃ sonare in simoniam, licèt aliud pactũ nõ ĩterueniat: & sic uidet̃ improbandũ per ea, quæ hñr de uita, & honc. cleri. s̃. in c. cũ ab omni. ¶ Ideo rectus modus, & canonicus esse uidet̃, quod aliquid det̃ simpliciter, vel relinquat̃ sacerdoti, uel religiosis. & rogent̃, qđ tales missas dicant, vel tale anniuersariũ faciant. nam tunc hoc erit licitũ per ea, quæ dixi post Host. & quæ habent̃ in c. tua nos. j̃. de simonia. vbi aũt testator, uel dãs, ageret oĩno obligare recipiẽtẽ ad ipsas missas, vel anniuersarij, vr̃ quod illud sit illicitũ. vt s̃. dixi cũ f̃m opinio. Hosti. illud in dubio non vr̃ esse mens obligandi, vt superius dixi. ¶ Et per hoc videretur licitũ relinquere, vel dari posse pro missis celebrandis, vel anniuersario. & licèt vt dixi sua opinio sapiat æquitatẽ: tñ de iure verior vr̃ opinio Inno. per ea quæ superius dixi. tene tñ menti opi. Host. cũ qua videntur trãsire cõiter doc. & præcipuè Io. An. do. Ant. & dom. Flo. ¶ Et per prędicta patere põt, quid dicendum de capellanis, & mansionarijs, qui quotidie eligunt̃ in ecclesijs præcipuè cathedralibus. facit quod hr̃ in c. pe. s̃. tit. j. ¶ Nã si statutũ, vel consuetudo ecclesiæ habet, quod quicunq; fuerit capellanus, vel mansionarius in ecclesia hẽat tantum, vel detur ei tantũ. Si postea eligitur simpliciter aliquis in capellanũ, vel mansionariũ vr̃ hoc esse licitum. per id qđ hr̃ in hoc. c. & in c. tua nos. j̃. de simo. & quod nota. Inn. d. c. iij. ne prælati vices suas. si aũt nollent locare operas suas pro certa mercede: tunc qualiter hoc fieri posset recurrendum est ad ea, quæ superius fuerunt dicta. ¶ In gl. ij. in fi. & sic vult gl. qđ de cõi iure sufficiat consensus prelati. pro hoc facit de elec. si religiosis. lib. vj. sed hic ex pacto apposito ẽt requirebat̃ consensus capituli. de hoc tñ dic latius, vt dixi in notabilibus. ¶ In glo. iij. ibi non põt cõmittere alicui, & hoc si cõtingebat ex pacto. nam aliàs illud officiũ anniuersarij vr̃ posse cõmittere alteri, quia resultat idem effectus arg. regulæ qui per alium. de reg. iur. lib. vj. licèt aliàs de iure cõi non posset quis continue per aliũ deseruire. vt nota. gl. in c. iij. s̃. de cleri. nõ resi. Et no. ꝙ procedit gl. ꝓut hr̃ in litera, delegare hoc est cõmittere. Sed aliqui habẽt in tex. legare. vt hic refert. Io. An. vnde intelligũt qđ annuatim certos reddit⁹ recipiebat p̃bẽdatus: & licèt ibi esset de generali cõsuetudine, qđ vltimo anno mortis possit clericus illos redditus legare alteri. Tamen in casu isto non poterat, quia hoc erat ex pacto apposito in illa p̃benda, seu onere imposito p̃bendę, qđ hñs illã nõ possit tales redditus alteri legare. & hoc ꝓꝑ onus annexũ p̃bendę, & istud olim approbabat̃, videlicet qđ consuetudo de qua supra teneret. j̃. de testa. c. j. in j. & ij. compil. antiqua. & hodie satis ꝓbat̃ in extrauagã. Io. xxij. quę incipit suscepti. de quo per Io. An. in c. nemo põt. de reg. iu. lib. vj. vbi dicit talẽ consuetudinem valere, quod ẽt tenuit hic Philip. qui hẽbat in litera verbũ legare, & nõ verbum delegare. ¶ In gl. honestate. in fi. Vel potes etiam dicere salua honestate, vel si non sit passus pollutionẽ in nocte p̃cedẽti. vj. dist. in c. testm̃. vel ideo dicit f̃m Inn. quia in vilibus vestib. vel cũ calice ereo celebrare nõ dẽret. Extra gl. vr̃, ꝙ litera hic male dicat. nam in versu. Quã si quidem vr̃ dicere, ꝙ Papa confirmat instõnem factam per ꝑpositum, & capitulum, qđ nõ vr̃ verum. imo vr̃ illam in multis immutare. vt patet ex litera. & ẽt inferius dicetur. dic f̃m Io. An. ꝙ in aliquibus confirmat̃: sed non in oĩbus: & per cõsequẽs simpliciter confirmatur: & hoc satis voluit litera dũ dicit. Eatenus confirmamus, & non simpliciter dicit confirmamus. vnde dicebat Host. ꝙ immutatur in aliquibus: & primo, q̃a vbi erat conuentum, vel institutũ de celebrando missam, quotidie immutatur, ꝙ nõ cogitur quotidie celebrare, sed f̃m quantitatem suæ deuotionis: & sic sc̃d̃m qđ suæ deuotioni videbit̃ cõuenire, per ea quæ hñr de conse. dis. j. c. quotidie. vbi patet, ꝙ nõ semper est laudabile quotidie celebrare. ¶ Item sc̃d̃o immutatur, q̃a vbi fuerit conuentũ, vel institutũ, ꝙ cõtinue diceret missam de sancta Maria, non arctatur semper illã dicere: sed sufficit, ꝙ solẽniter aliàs celebret sc̃d̃m deuotionẽ, & honestatẽ. nã ꝓpter missas peculiares nõ est licitũ simpl̃r dimittere missas feriales. j̃. de celeb. mis. c. quidẽ. ¶ Itẽ tertio immutatur, quia ubi fuerit cõuentũ, seu institutũ, ꝙ non posset p̃bendatus dimittere ecclesiã, & transire ad aliã, istud intelligit̃, & limitat̃ nõ subsistente vtilitate ecclesiæ. & alia cã ltĩma. & sic quo ad hoc p̃t dici cõfirmatio, & interp̃tatio ipsius cõuentionis, & ĩstitutionis. & sic limitat̃, & intell̃r cõuentio p̃dicta, ꝙ nõ liceat transire ex cã leuitatis, vel ambitionis. sec⁹
14 vbi ltĩma cã subesset. vt superius est dictum. ¶ † Et ex p̃dictis vr̃, ꝙ papa possit dimittere voluntatẽ statuentiũ, vel paciscentiũ. sed cõtra hoc facit, quia ꝯtractus legẽ recipiunt ex cõuentione. j̃. de re. iur. cõtractus. li. vj. & l. j. §. si cõueniet. ff. depositi. & ex eis ẽt oritur obligatio naturalis. l. j. ff. de pac. quã naturalẽ obligationẽ non vr̃ Papa posse tollere per ea quę nota. Inn. de cõstit. eccle. nec vr̃ etiam esse auferendũ alicui id qđ ex sua prouisione est sibi quæsitũ. imo potius vr̃, ꝙ prouisio hoĩs tollat prouisionem legis in illo casu iuxta ea quæ hñr in l. fi. C. de pac. conuen. & l. si cum dotẽ. in prin. ff. sol. mat. Et sic vr̃, ꝙ Papa malè hic fecerit in formãdo, seu alterando conuentionẽ initam inter partes. soluit Inn. ꝙ aliud est reformare, seu immutare facta licita: & hoc nõ est licitum sine cã, vt in contrarijs. & per id quod hr̃ in c. non est. j̃. de voto. aliud est interpretati. & istud bene est licitũ ipsi Papę. vt hic patet. ¶ Sed aduerte, q̃a ita solutio non vr̃ satisfacere, q̃a nedũ hic interuenit interp̃tatio, sed ẽt interuenit mutatio. vt patet ex his q̃ sup̃ius dixi ĩ aliquib. ¶ Ideo Inn. hic dedit aliã solutionẽ valde notabilẽ: q̃a aut facta respiciũt religionẽ tm̃ & illa pñt per supiorẽ cõmutari ẽt si sint licita. & ita intelligat̃ iste tex. Aut respiciũt t̃pale onus tunc nõ est licitũ. & hęc solo placet Host. autorante iudice ecclastico ad quẽ spectat executio vltimarũ volũtatũ. j̃. de test. nos quidẽ. & ꝯmutatio votorũ. j̃. đ voto. c. j. qđ dicit Io. An. ꝓcedere saluo eo qđ hr̃ ĩ cle. q̃a cõtingit. de reli. do. ¶ Sed aduerte, q̃a illa verba Hosti. autorante iudice ecclesiastico, &c. pñt intelligi, q̃n sunt facta sine iusta

auctoritate iudicis eccleſiaſtici. vt vr̃ intelligere do. An.& do.Pe.poſſunt ẽt intelligi, quòd primo caſu, qñ.ſ.pacta reſpiciunt religionẽ tm̃,ꝙ tũc pñt illa mutari per iudicẽ eccleſiaſticũ,ad quẽ ſpectat cõmutatio verborũ,& executio vltimarũ voluntatũ. & ſic intellexit hic d.Flo.dicẽs dẽre cõſiderari, an id de quo immutando agiť cõcernat cõmodũ partiũ: vt tũc poſſit ſuperior mutare ſic nec de facto ſupplere.qđ hr̃.ſ̃. de poſtu.c.bonæ.el j.& in c.innotuit.ad fi.de ele. Secus ſi cõcernit ius,& ſic vr̃ voluiſſe Inn.& Hoſt.ꝙ nedũ Papa,ſed ẽt alius ſuperior eccleſiaſticus inferior a Papa ad quẽ ſpectat cõmutatio votorum poſſit commutare illa,quæ tendũt ad religionẽ,etiã ſi aliàs ſint licita.ſecus,qñ aliàs recipiunt tpale cõmodum, q̃a tũc nõ poterit mutare inferior a Papa: ſed eſt ſinglr notandũ ſm do.Ant.qui dicit hoc dubiũ eſſe peregrinũ.& melius hic tangit,q̃ alibi.per q̃ patet,ꝙ diſpoſitiones teſtatorũ,donantiũ,vel aliter inſtituentiũ ſi reſpiciãt ſpãlitatẽ,poteruut mutari ẽt per inferiorẽ a papa.¶Contra hoc tñ facit,qđ hr̃ in cle. quia cõtingit. ꝑalle.de relig.dom.vbi vr̃ ſimpliciter dici,ꝙ illa,quę ſunt diſpoſita per teſtatorẽ ad aliquẽ vſum,non pñt immutari per aliũ,q̃ per Papã:ſed poſſet dici, vt hic tangit do.Ant.ꝙ illa cle.debeat intelligi ſcd̃m prædicta:& ſic qñ diſpoſitio teſtatoris concernit tpalitatẽ. ſecus vbi cõcernit.ſeu reſpicit ſpiritualitatẽ,& ſic reſidet d.Ant.& cũ dicto Inn.& Hoſt.vr̃ etiã trãſire hic do.Pe.& ſimiliter do.Flo.vt patet ex ꝑdictis,ſed certè hęc diſtinctio, vr̃ contra generalitatẽ dictæ cle.q̃a contingit.Nã illa cle.indiſtincte vr̃ velle, ꝙ diſpoſita ad vnum vſum licitũ per teſtatorem, vel aliũ diſponẽtem non poſſint immutari ab alio ſine licẽtia Romani Põtificis.& hoc ẽt vr̃ velle Bar.in l.legatum. ff.de vſufruc.leg.vbi apertè vr̃ velle,ꝙ etiam ſi talis diſpõ reſpiciat ſpecialitatem non poſſit immutari per inferiorẽ a Papa ſi ſit licitũ.& iſtud fortè voluit Io.An.remittendo ad dictã cle.fatendũ eſt aũt,ꝙ vbi diſpõ reſpiceret ſpiritualitatẽ,& nõ eẽt in ſe licita,ꝙ tũc poſſet inferior a Papa in aliã cãm, ſeu in aliũ vſum reformare ꝑ ea,q̃ hñr in d.l.legatũ.& ꝙ ibi notať ꝑ Bart. & qđ ẽt cõſueuit dici in d.cle. q̃a contingit. vbi aũt eſſet dubiũ, an talis diſpõ reſpiciens ſpũalitatẽ eẽt licita,vel nõ:tunc recurrendũ eſt ad Papã ad quẽ ſpectat talia interꝑtari,facit qđ hr̃ in c.venerabilem. de ele.vbi ẽt patet,ꝙ qñ dubiũ eſt,an iure ſit licitum: recurrẽdũ eſt ad Papã.ad hoc facit ẽt,ꝙ no.in c.quanto.ſ̃.de iureiu.& ita põt ẽt intelligi hæc decretalis. nã poterat dubitari,an eſſet licitũ,ꝙ q̃s tenereť quotidie miſſam de ſancta Maria celebrare:& ideo Papa iſtud potuit declarare. & cũ tex.iſte loquať in Papa, nõ facit ꝓ opinione Inno.& Hoſti.ꝙ inferior a Papa hęc poſſit:nec ẽt eadẽ eſt rõ:q̃a ad inferiorẽ a Papa ñ ſpectat,qñ dubitať,an aliq̃d de iure ſit licitũ hoc declarare,ſed ad Papã ad quẽ ſpectat cõdere iure,& cõſequẽter illa interpretari.ĩ.de ſen.excõ.inter alia. & in §.ex his.xj.q.j.Et facit quod notať in l.j.C.de leg. & ſ̃.de poſtu.præla.c.j.tene tñ menti dictum Inno.& & Hoſt.cum quo tranſit do.And.Flo.& do.Pe.

SVMMARIVM.

1 *Monachi poſſunt de iure habere eccleſias etiã ſeculares, & parochiales eis ſubiectas.*

2 *Et quale ius poſſunt monachi ex tali ſubiectione vendicare, & nu.5.*

3 *Capellæ ſubiectæ monachis non videntur in dubio ſubiectæ quo ad poteſtatem inſtituendi.*

4 *Ad hoſpitalitatem charitatiuam tenentur clerici.*

6 *Viſitationem, & procurationem retinet tempus in eccleſia, licèt illã concedat pleno iure, vel a ſe plene eximat.*

7 *Eccleſia ſi pleno iure conceditur religioſis, an ipſi poterunt temporalia eccleſiæ conuertere in vſus ſuos.*

8 *Fundari poteſt eccleſia, & dotari tranſlato ſolo vtili dominio in eccleſiam directo retento.*

9 *Monachi ſolum iuſpatronatus habentes in eccleſia quod ius ex eo cõſequuntur.*

10 *Eccleſiam ex fundatione habentes, an poſſiat augere cenſum.*

11 *Prioratus ſi ſint ſubiecti religioſis, an confirmatio eorum ſpectet ad ipſos religioſos, vel ad epiſcopum.*

E monachis. ¶Hęc decretalis ẽ ẽt bona,& hẽt materiã canonicã ſatis intricatè traditã a gl. & doctorib.de qua ẽt hr̃ in multis locis, & pręcipue per gl.xvj.q.ij.in ſumma.& in c.j. & per totam illam q̃onem. aliquid ẽt colligitur per Io.An. ĩ.eo.in lateranen.& aliquid per gl.& Inn.ĩ.de priui. & in c.cũ plantare.§.in eccleſijs. & ẽt per ipſum Inn. tangitur de materia in c.paſtoralis,& c.ex ore, & de materia in tex.c. & gl.per Inn.ĩ.de dona. paſtoralis. & per glo.Io.An.ĩ.de cenſi.tum venerabilis.& hanc materiã conatus eſt d.Ant.reducere ad hanc decretalem tangendo,quæ ſparſim in alijs locis ponuntur. Et hæc decreta.in ſumma breuiter dicit.Ad pręſentationẽ religioſorum in capellis non ſubiectis non dẽt aliquis inſtitui niſi prius ei congrua portio reddit⁹ aſſignetur.h.d.& non recipit commodam diuiſionem.

1 ¶†Not.primo ex decretali,ꝙ monachi de iure poſſunt hr̃e eccleſias etiam ſeculares,& parochiales ſubiectas eis.facit quod hr̃.ſ̃.eo.auaritiæ.& ĩ.de priuil. cum & plantare.§.in eccleſijs.& c.paſtoralis.& eod. 2 tit.ex ore.& ĩ.de do.paſtoralis.¶†Item no.quale ius monachi poſſint vendicare ex tali ſubiectione. nam vñr habere poteſtatem pręſentandi rectorem,ſeu vicarium in ipſa eccleſia:nõ aũt hẽnt ptãtem ibi rectorem inſtituẽdi,& deſtituendi,ſed vr̃ hoc ſpectare ad epm̃ diœceſanum loci.vr̃ etiam, ꝙ habeant poteſtatem percipiendi redditus eccleſiæ:aſſignata tñ ꝯgrua portione rectori:qđ qualiter ſit intelligendũ.patebit ex his quę tanguntur in gl.ij.& ſuper eadẽ.¶ Itẽ no. quale ſit officium ſuperioris ad quem ſpectat inſtõ pręſentandi in eccleſia ſubiecta regularib.nam officium eius eſt,ꝙ non dẽt admittere pręſentatũ. & ſic non debet eũ inſtituere,& conſequenter non debet in effectu confirmare niſi tm̃ aſſignetur de redditib. pręſentãdo,ꝙ poſſit cõgruè eccleſiã regere. ¶ Quod etiã ex tribus principaliter erit arbitrandum,qñ videlicet,erit tanta portio,ꝙ poſſit hoſpitalitatẽ cõgruã tenere:epãlia iura ꝓſoluere,& clericos, ſeu miniſtros 3 eccleſię ſuſtentare.¶†Item no.ꝙ capellę ſubiectę monachis non vñr in dubio eſſe ſubiectę quo ad poteſtatẽ inſtituendi:qđ eſt intelligendũ ſm nota.in gl.ij.& & ſuper ea.& ſcd̃m id qđ hr̃.xvj.q.ij.in ſumm.& c.j. ¶Vltimo potes notare vnũ modũ per quẽ ordinari⁹ pt̃ ꝓuidere circa ecc̃las monachis ſubiectas.¶Alius modus tangiť,ſeu poniť in tex.in c.ij.ſ̃.de ſup.negl. pręla.qui in effectu ſupplet,quod hic dicitur. nã ibi dr̃ ꝙ ſi monachi non aſſignant debitã portionem ipſi ꝑſentato,ꝓut facere dẽnt:vt hic dr̃, & nõ admittatur ꝑſentatus,ſi durent in mora per ſex menſes:tũc lapſis ſex menſib.priuabunť poteſtate ꝑſentandi ꝓ p talem negligentiã.vt hic patet,& ſic eps poterit ꝓuidere abſq; voluntate monachorũ de alio idoneo. hodie vero per cõſtõnem clemẽtinarũ eſt etiã aliud remediũ adhibitũ:q̃a poterit dięceſanus ſtatuere terminũ ipſis monachis,intra quem aſſignent debitã portionẽ ꝑſentato,& ſi non fiat intra dictũ terminum aſſignatio,ẽt non expectatis ſex menſib.poterit diœceſanus admittere ꝑſentatũ,& demũ facere poterit ipſe dięceſanus aſſignationẽ huius portionis congrue illã faciendo.

ciendo . vñ in illam taxando nõ debebit excedere in pluri,& minori,q̃ sit cõueniens. scđm q̄ hr̃ in cle.vt constitutio.de iur.patr.¶Et not.q̄ illud qđ hic dr̃ in hac decr.nedũ procedit in monachis nõ exẽptis.sed ẽt procedit in monachis exẽptis ẽt si cõtra hoc esset ꝯsuetudo, q̃ quò ad hoc nõ valet,vt hodie est expſſum.in c.j.ꝟ.eo.in vj.Et ꝓcedit ẽt qđ est dictũ,si populus esset exẽptus nedũ ipsi monachi, & monasteriũ.ꝑ id,qđ hr̃ in cle.quia regulares.de sup.neg.p̃la. Et facit,qđ no.Io.An.in d.c.j.ꝟ.e.in vj.scđm d.Ant. aduerte,q̄ licèt Ant.hic trãseat sic, tñ ĩ vltimo dicto gl.vr̃ velle ꝯriũ in c.j.ꝟ.eo.in vj.Vbi concludit, q̄ illud.c.non hẽt locũ. vbi populus est ẽt exẽptus.Et iõ vr̃ verius, quia si populus est ẽt exẽptus nedũ monachi,& ecclesia,nulla fienda est p̃sentatio per monachos ep̃o,ex quò ẽt populus est exẽptus,cũ nullũ ius tunc habeat ep̃s in tali ecclesia:& sic non põt hr̃e locũ.d.c.j.q̄ loquit̃ vbi p̃ntatio fienda est ep̃o.posset tñ quò ad aliud seruari dictũ d.Ant. q̄a vbi ẽt populus est exẽptus,si differant monachi per sex menses ꝓuidere ecclesiæ,poterit ep̃s ꝓuidere,ꝑ cle.quia regulares.de sup.neg.p̃la.& sic, quò ad terminos.c.j.ꝟ.eo. in vj. nõ ꝓcedit dictum d.Ant.sed quò ad terminos cle.q̄a regulares.in prin.põt ꝓcedere.¶Itẽ aduerte, q̄a qđ hic dr̃ in hac decre. vr̃ procedere nedũ si institutio spectat ad ep̃m: sed ẽt si spectat ad inferiorẽ ordinatũ ep̃o,quia eadẽ est rõ: & per ꝯñs idem ius est dicendũ.dũ tñ istud qđ hic dr̃ non sit exorbitãs a iure,nec tendat ad correctionẽ. Secus tñ vr̃ dicẽdum de cle.j.de iur.patr.q̃ incipit,vt constitutio.superius alleg.nam illa loquitur de diœcesanis quorũ appellatione non vñr comprehendi inferiores ordinarij.licèt comprehẽdant̃ sub appellatione ordinariorũ. vt no.ꝑ gl.in c.ordinarij.de offi.ord.lib.vj. & ideo non posset inferior p̃latus statuere terminũ ad assignationẽ faciendam:sed deberet tũc recurri ad ipsum diœcesanum , vt terminũ statuat ad assignationẽ faciendam.Et si illa non fiat,tunc poterit ꝑ illũ ad quẽ spectat institutionẽ fieri instituto p̃sentato, & per diœcesanũ fit assignatio.facit,qđ no.gl.in cle.j.in verbo. diœcesanis.& qđ no.ẽt per Io.An. in c.fi.de cle.peregri.super vlti.gl.Et ex p̄dictis no.diligenter, q̄ appellatione diœcesanorũ non cõprehenditur inferior ordinarius ab ep̃o.secus appellatione ordinarij simpliciter. Et qđ dixi appellatione diœcesani non contineri inferiorem ordinariũ.intelligit̃,vbi agit̃ de iure nouo,seu immutatione iuris antiq.vt voluit gl.in d.cle.j.de iur.pat.secus vbi essemus in materia iuris antiq,in qua si esset,eadẽ rõ esset in alijs ordinarijs. per id,qđ s̃.dixi. Et not.q̄ illud qđ hic dr̃ de monachis hẽt locum ẽt in alijs religiosis. per id,qđ hr̃.ꝟ.e.
4 extirpandæ.& c.Lateranen.¶†In gl.j.in fi.& sic vult gl.q̄ clerici teneant̃ ad hospitalitatẽ, qđ est intelligẽdũ scđm Inn.scđm solitũ,& congruentẽ modũ.nam oẽs non possunt recipere . & per hoc dicendũ aliq̃d s̃.de elec.dudũ.el ij.ad fi.q̄ illa ecclesia dicebat̃ esse pauper q̃ nõ poterat p̃latũ procurare, & hospites recipere.facit.c.ij.s̃.de sup.neg.præla.Io.And. hic arguit,q̄ ecclesia debeat esse ditissima : q̄a vr̃ teneri ad receptionẽ indistinctè omniũ hospitum.xlij.dist.quæscamus.Et in contrariũ facit,quia vr̃ sufficere q̄ ecclesia habeat necessaria ꝓ victu ministrorũ.xij.q.j.ep̃s. ꝑꝑ quod concludit,q̄ consideranda est qualitas ꝑsonæ,& cętus ecclesiæ.facit,quod hr̃ in c.non tangantur.xlvj.dist.& minus sufficit, vt docet experiẽtia habenti ecclesiam extra vias publicas,& finaliter dicit seruandam esse consuetudinẽ loci, seu ꝓuinciæ,qm̃ in vijs non publicis pauciores transeunt hospites, q̃ per vias publicas.facit,quod hr̃.4.dist.erit autem.& 29.dist.c.j.& vide bonam glo.licèt ipse non allegat. 21.q.j.in summa.facit,quod no.per Io.And.ꝟ.eo.cũ scđm.in verbo quãtitate. Nec ob.q̄ hr̃ in c.j.puta de immuni.eccle.quia ibi loquit̃ de violenta hospitalitate ad quã non tenent̃ clerici.hic vero de voluntaria, & charitatiua.facit, qđ hr̃ in c.ij.s̃.de supp.neg.p̃la. ¶In gl.ij.ibi:multũ magis.aduerte q̄a glo.j.facie vr̃ male dicere:q̄a ibi monachi habẽt ecclesias quò ad spiritualia,& tp̃alia non vr̃ qđ multũ magis habeat locũ decretalis,imo vr̃ q̄ poti⁹ dẽat dici oppositũ,q̄a si monachi habẽt ecclesias etiã quò ad spiritualia vr̃ q̄ habeant ius instituendi rectorẽ, cũ videantur tunc habere ecclesias subiectas pleno iure , ex quò habẽt eas subiectas,quò ad tp̃ale,& spirituale . facit,qđ hr̃ in c.qm̃.ꝟ.de priui. & qđ not.per gl.ꝟ.de do.pastoralis.& 16.q.ij.in summa.& c.j.Et per ꝯñs vr̃,qđ non habeat locũ decretalis, cũ nõ habeãt tũc necesse p̃sentare rectorẽ ep̃o vt illũ instituat , cũ ipsi p̃nt ip̃m rectorem instituere ꝑꝑ hoc põt dici , vt voluit hic d. Flo.qđ dũ gl.dicit multo magis, dẽt suppleri.& ĩtelligi,si poterũt monachi appropriare sibi oĩa bona ecclesiæ subiectæ reseruata honesta sustẽtatione p̃sbyterorũ. vbi hñt ecclesias,quò ad spiritualia , & tp̃alia,vt sequit̃ in gl.Intellige tñ gl.procedere , quò ad terminos decretalis,qñ habẽt ecclesiã quò ad spiritualia,& tp̃alia:sed populus non est exẽptus . Ita qđ licèt possint instituere rectorẽ , ex quò spiritualis ecclesia etiã est subiecta,tñ ex quò populus nõ est exẽptus expedit,qđ institutus per monachos, seu cui facta est collatio per eos p̃sentet̃ ep̃o , vt instituat̃ sup cura ipsius populi. Et sic pro institutione autorizabili super cura habenda ab ipso ep̃o.Ideo tunc poterit hr̃e locũ decretalis : q̄a poterit illa recusare nisi monachi cõgruã portionẽ assignent ipsi p̃sbytero. facit,
5 qđ hr̃ in tex.& gl.in c.j.ꝟ.eo.in vj.¶†Et not.q̄ gl.ista duo principalia prosequit̃.Primũ est in quo casu habeat locũ ista decretalis. Et istud tangit hic. in prin. vsq; ad versum.Si verò habent,& hoc ẽt.ꝟ.repeti. & ꝓsequit̃ gl.in ver.quo ergo casu.Secundo principaliter ꝓsequit̃ quale ius dicant̃ hr̃e monachi in eccle
a sijs[a] sibi subiectis . Et istud ꝓsequit̃ gl.in ver.si vero. vsq; ad ver.quo ergo casu.& iste ver.prosequit̃ principaliter duo mẽbra. Nã qñq; monachi habent ecclesias ex concessione sibi factas: qñq; habent ecclesias sibi subiectas ex fundatione ecclesiarũ facta per eos. Et ista duo mẽbra principalia ẽt tetigit gl.16.q. ij.in summa.Scđm mẽbrũ ꝓseq̄t̃ glo.j.ibi: si vero ex fundatione.Primũ mẽbrũ subdiuidit glo.q̄a interdũ monachi hñt ecclesias ex ꝯcessione laici. Interdũ ex cõcessione ep̃i.& scđm casum ꝓseq̄tur ibi. Si hñt ecclesiã ex ꝯcessione ep̃orũ. Primũ iterũ subdiuidit gl. interdũ hñt ecclesiã ex cõcessione laici,& ꝯfirmatione,seu ꝯsensu ep̃i. Interdũ hñt ecclesiã ex ꝯcessione laici sine ꝯsensu ep̃i. & scđm casum ꝓsequitur ibi,si non accedit.¶In ea.gl.ibi: in ecclesijs.allegat etiam do.Flo.c.pastoralis.ꝟ.de don.dicẽs,qđ melius facit: sed re vera loquit̃ econtra,qñ ep̃s cõcedit ecclesiam religiosis cũ consensu laici.Sed fortè ipse voluit hos duos casus æquiparare.s.qñ concedit̃ ecclesia ꝑ laicũ cũ consensu ep̃i. Et qñ econtra conceditur ꝑ episcopum cum consensu laici. Et idem etiam forte fuit de mente gl.xvj.q.ij.in summa . inquantum vr̃ allegare.c.pastoralis.præallegatum ad mẽbrum. de quo hic in gl.& sic vult gl.in effectu,qđ vbi laicus concedit, seu donat ecclesiam religiosis cũ consensu ep̃i , qđ tunc religiosi habebunt tp̃alia.& sic vr̃ velle, qđ poterant omnia approbare reseruata congrua sustentatione

a Monachi in ecclesijs. Et si q̃ras, an,& quando religiosi possint sibi de redditibus ecclesię vel capelle ad ius ipsorũ pertinẽtis aliq̃d applicare. distingue hic secundũ d. Hen. Boyc. in prin.c.

tatione presbytero.& vr̃ etiam gl.uoluisse, quod ẽt tunc habeant ius patronatus. & sic poterit habere locum prouisio huius decretalis. Sed aduerte inquantũ gl.vult ꝙ ex tali concessione facta per laicũ cũ cõsensu epi̅, monachi habeant nedum ius patronatus: sed etiam tp̄alia, vt etiam vr̃ sensisse glo.in summa superius præallegata. Contrarium vr̃ voluisse gl. de don. pastoralis.in j.glo.& j̃.de iure patro.quod autem.in gl.ij.& eo.ti.nonnulli.in gl.ij. qñ in quibus gl.dicitur, qđ ex tali concessione solum transfertur ius, qđ habebat concedens,& solum ius patronatus. Et qđ ep̄s nihil intelligit concedere: sed solum confirmare concessionem laici.patet præcipuè in gl.d.c.pastoralis.Io.An.hic transit cum gl. ista, non faciendo mentionem de alijs.& sil̃. do.Pet.& do.Flo.do.Anto. hic aliter dicit,& melius, vt mihi vr̃. & per eius dicta videntur gl.prædictæ reduci ad concordiam. Nam interdum laicus possidet ecclesiã quò ad ius patronatus solum.& tunc ex tali concessione ecclesiæ facta ꝑ laicum religiosis cum consensu epi̅ transiuit solũ ius patronatus, quòd erat penes ipsum laicũ. & sic possunt intelligi gl.præallegatæ. Fatetur tñ, ꝙ ex quò ius patronatus deuenit ad personam ecclesiasticã,& cõtemplatione ecclesiæ, seu monasterij cẽsebitur iuspatronatus ecclesiasticũ. licèt originaliter fuerit iuspatronatus laici.ꝑ ea quæ habentur in c.j.de iure patronatus.lib.vj.Et ideo poterunt petere sibi reddi rationem de tp̄alibus, cum istud spectat ad patronũ ecclesiasticum,& similiter poterunt habere custodiam bonorum tp̄alium vacante ecclesia, cum hoc expectet ad patronum ecclesiasticum.iuxta ea quæ not.s̃. de appel.bonæ.maximè per Io.An. & s̃.de offi.ord. cum vos.& j̃.de priui.cum & plantare.§.in ecclesijs. & hoc respectu posset etiam saluari, qđ hic dicit glo. ꝼm eum, dum dicit, qđ ex tali concessione etiam temporalia tunc habent, intelligẽdo quò ad hoc, vt possunt petere rationem de tp̄alibus.vt etiã possunt custodire bona temporalia vacãte ecclesia, non autem debet intelligi qđ habeant temporalia, vt possint illa appropriare.¶Interdum verò laicus possidet ecclesiã quò ad ius patronatus,& quò ad bona ipsius ecclesię quæ tenet, licèt de facto.& tunc si talis laicus concedit illam ecclesiam religiosis de cõsensu epi̅, nedum trãsiuit ius patronatus ad religiosos: sed etiam ius approbandi bona temporalia, quę tenebat laicus reseruata congrua portione in presbytero. & sic possit intelligi hæc gl.inquantum dicit, ꝙ ex concessione laici cum consensu epi̅ facta religiosis: religiosi habent tunc temporalia.& hoc bene vr̃ probari in c.vlt.xvj. q.j.vr̃ enim hoc introductum, vt faciliꝰ ecclesiæ, & earum bona retrahantur de manibus laicorũ. facit, quod hr̃ in c.cum apostolica.j̃.de his quæ fi.a præla. ¶Aduerte tñ in præcedenti casu, qñ nõ possidet laicus bona ecclesiæ, forte voluit glo.ꝙ ex concessione laici cum consensu epi̅ transeunt temporalia, sicut econtra, qñ fit concessio per ep̄m cum consensu laici quo casu videntur transire temporalia in ipsos religiosos.per id, quod hr̃ in d.c.pastoralis.& facit hoc qđ voluit gl.in summa præallegata.etiam & do.Flo. hic dum allegant.d.c.pastoralis.& forte voluit gl.in summa præallegata. Sed potes dicere, qđ non est bona æquiparatio: quia vbi laicus concedit ecclesiam cum consensu epi̅, vr̃ laicus concedere ius qđ habet. & sic ius patronatus & non aliud. facit, qđ hr̃ in l.q. tabernas.ff.de cõtrahen.emp.& quod no.gl.j.in d.c. pastoralis. & ep̄s consentiens vr̃ solum cõfirmare id quod agit laicus. & sic nihil vr̃ velle vltra concedere vt voluit gl.j.prædicta in d.c.pastoralis. Sed vbi ep̄s concedit ecclesiam cũ cõsensu patroni: tunc ex quò principaliter facit concessionem vr̃ concedere ius qđ habet. Et sic, quò ad tp̄alia, seu quia redditus tẽporales percipiebat ep̄s in tali ecclesia vr̃ religiosus concessisse, vt dr̃ in d.c.pastoralis. Et quia requisiuit consensum laici patroni vr̃ etiam voluisse conferre ecclesiã quò ad ius patronatus: quia aliàs nihil operaretur consensus laici patroni: quia etiam sine eius consensu poterat ep̄s quod ad se spectabat religiosis concedere. Ideo intelligitur etiam tunc velle conferre ius patronatus religiosis.& sic patet, quod non est eadem ratio vtrobiq;,& præcipuè, quia olim ꝼm ista tempora dubitabatur, an laicus potest ius patronatus religiosis conferre sine consensu epi̅. & hodie etiam vr̃ esse dubium, an si laicus non dicat se concedere ius patronatus: sed concedat ecclesiam religiosis, an sine consensu epi̅ valebit talis concessio saltẽ quò ad ius patronatus.de quo.j̃.dicetur, quid autem qñ ep̄s concedit ecclesiam cum consensu laici, si nõ percipiat ep̄s aliquos redditus temporales in illa ecclesia quid intelligetur tunc concedere.recurrẽdum est ad ea quæ hñr in tex.in d.c.pastoralis. & inferius tangetur.¶In ea.gl.nihil valet concessio.Io.An. hic dicit, qđ imo valet, quò ad ius patronatus, ex quò fit loco religioso.ꝑ id, quod hr̃ in c.vno. de iure patronatus.in vj.Et idem tenẽt hic do.Ant.d.Pet. & do. Flo.Sed aduerte quia ipsemet d.Ant.vr̃ tenere contrarium in c.illud.j̃.de iure patron.& facit etiam qđ no.in d.c.illud. in prima gl. & super ea per Io.And. nec ur̃ obstare.d.c.de iure patro.in vj. quia loquitur quãdo conceditur ius patronatus, non autem quando conceditur ecclesia.Nam tunc ur̃ ꝙ nõ ualeat cõcessio: quia ecclesiam ipsam non potest donare, quã ur̃ uoluisse donare. & licèt ius patronatus uoluisset non habet concedere tñ nõ apparet, qđ illud uoluerit concedere sine ecclesia sed ecclesiã.& sic ur̃ concedere illud uulgatum, quod noluit potuit,& qđ uoluit adimplere nequiuit.facit, quod hr̃.s̃.de offi.del. cum super.& in l.multum.C.si quis aũt uel si qui.& facit, quod no.per gl.in d.c.illud.& per Io.An. super illa.& etiam per Innocen.potes dicere, quòd aut laicus concedit ecclesiam religiosis ratione iurispatronatus etiã hoc constat. & tunc teneat concessio etiã sine consensu epi̅.per ea quæ habentur in d.c.j.de iure patronatus. in vj.iuncto eo qđ hr̃ in l.si tabernas. ff.de contrahen.emp. & facit etiã quod consueuit dici in c.exhibita.de iudi. & quod no.j̃.de relig.do. cũ uenerabilis.per Inn. Interdũ aũt laicus concedit ecclesiam religiosis sine consensu epi̅ quò ad proprietatem,& tunc non ualet: quia nemo dare potest, qđ non habet, ut habetur l.traditio.ff.de acq.rer.do.& j̃. de iure patr.quod autem. Et ideo cũ non habeat ius proprietatis ecclesiæ ipse laicus.facit, qđ hr̃ de elec. sacrosancta.& c.non sana.Ideo non põt ecclesiã quò ad proprietatẽ alteri concedere.Interdũ uero concedit ecclesiam simpliciter religiosis sine cõsensu epi̅. & tunc gl.fuerunt contrarię.Nam gl.hic ur̃ tenere, ꝙ non uellet.per id, quod hr̃ in d.c.quod autem.Idem etiam ur̃ uoluisse in c.illud.in j.gl.de iure patro. Idẽ in c.de consultationibus.j̃.de don.ubi gl.aperte facit dr̃iam, an simpliciter ecclesia cõcedatur per laicum religiosis sine consensu epi̅. An uero concedatur ius patronatus.per illam glo.posset responderi ad c.j.de iure patron.ut in vj.uidelicet, quod loquitur qñ laicus concedit religiosis sine consensu epi̅ ius patronatus: non autem loquitur, qñ concedit ecclesiam.si gl. tenuit contrarium.xvj.q.ij.in summa.ubi gl.concludit, quod si laicus donat ecclesiam religiosis sine cõsensu

fenſu epi transfertur ius patronatus. & illam glo.ſequitur hic Io.An.& etiam d.Ant.& d.Flo.& do.Pet. & dicit hic do.Ant.qđ opinio illius gl.eſt approbata hodie per c.j.de iure patr.in vj.ꝓ ꝙ vr̄ reprobari opinio gl.hic poſite.vnde concludit hic,qđ trāſfert̄ ius patronatus in religioſos.& ex quò erant patroni eccleſiaſtici habebunt ptātem cuſtodiendi bona eccleſiæ vacante eccleſia.& ꝯñr etiam vr̄ voluiſſe, qđ poterunt petere reddi rationem in tp̄alibus,per ea quę ſuperius tetigi. Non aūt habebunt proprietatem aliquam in rebus tp̄alibus eccleſiæ,& hoc dicit procedere,ſiue donatio fiat in fundatione eccleſiæ,ſiue ec cleſia iam fundata per laicum,ſeu ad inſtantiā laici. Dicit ēt p̄dicta procedere, ſiue donet eccleſiam iam conſecratā,ſiue nondū conſecratā,licèt aliqui dixerunt,qđ ſi donet̄ eccleſia nō conſecrata ipſis religioſis per laicū,cū nedū conferet̄ eccleſia,& ēt oīa tp̄alia.facit,qđ hr̄.xvj.q.j.nemini.Sed p̄dictā diſtinctionē dānauit gl. in dicta ſumma.xvj.q.ij.ad fi.mag.gl. ſeq.& bene, qa ex ſola impoſitione primarū lapidis fienda per ep̄m ſubijcit̄ eccleſia ep̄o ēt anteq̄ ſit con ſecrata.de conſe.diſt.j.c.nemo. & j̄.de reli.do.c.ad hæc.Sed ipſe do.Ant.in c.j.præal.& j̄.de iure pat.vr̄ tenere in effectu gl.hic poſitā.Nā ibi concludit,ꝙ qñ laicus ſimpliciter donat eccleſiā religioſis ſine conſenſu epi,qđ tūc donatio vr̄ peccare in forma. Ideo non vr̄ valere.facit,qđ hr̄ in d.c.illud. in prima gl.& ſuper eo,qđ no.per Legiſtas in l.ſi vnus.§.ſi accepta ptio.ff.de pac.& l.an inutilis.ff.de acceptilationib⁹. Secus qñ donat̄ iure patronatus:vel qñ donat̄ eccleſia ratione iuris patronatus.ꝓ ea q̄ hñr in d.c.j.de iure patro.in vj.& ſic vr̄ d.Ant.ſibi ipſi fuiſſe ꝯtrarius. ¶Mihi vr̄ ꝙ verior ſit opinio, q̄ hr̄,quòd valet in dubio conceſſio.vt voluit Io.An.hic.& gl.hic in ſumma præall. qa ex quò valet donatio ſi donet̄ ratione iuris patronatus: ergo vr̄ ꝙ ſi ſimpliciter donat̄ eccleſia ipſis religioſis.licèt ſine conſenſu epi,ꝙ debeat valere,quia in dubio debet fieri interpretatio,qđ concedendo ipſam eccleſiam intelligatur conceſſiſſe ius qđ habet.per ea quæ hñr in l.qui tabernas.ff.de cōtrahen.emp.& in l.ſi domus.§.fi.ff.de le.j. & l.ſeruo elec.§.fi.eo.ti. & facit etiam quod no.Inn.j̄.de reli. do.c.cūm venerabilis. & quod cōſueuit dici in c.exhibita.de iudi.¶Item,qa in dubio debet fieri interpretatio,vt potius res valeat,q̄ pereat.j̄.de ver.ſigni. Abbas.& ff.de reb.dub.in l.quoties.Et ideo in dubio fieri debet interpretatio, qđ intelligat̄ conceſſiſſe eccleſiā rōne iuris patronatus,ex quò hoc poteſt,vt tenet etiam ipſemet.do.Ant.in d.c.illud. & non ratione proprietatis:ex quò hoc nō poteſt. Nec ob.quod vr̄ peccare in forma dicta conceſſio, ex quò non interuenit conſenſus:qa illud non vr̄ eſſe verum,qñ fit religioſis,quibus pōt concedi ratione iuris patronat⁹ etiam ſine conſenſu epi.vt patet in d.c.j.de iure pat. in vj. laico autem non pōt concedi ſ̄m veram opinionem etiā de iure patronatus ſine conſenſu epi,vt plenè no.Io.An.in d.c.illud.ſuper glo.fi.¶Et hæc ſufficiant de iſto caſu,qñ per laicos cōceditur eccleſia religioſis.¶In ea.gl.ibi.j̄.de dona.paſtoralis. & ſic proſequitur gl.in quatuor caſus, qñ religioſi prætēdunt eccleſias ex cōceſſione ep̄orum:quia aut eſt facta ſub certa forma,aut pleno iure:aut ſimpliciter. Et hoc vltimo caſu vr̄ ſentire gl. ꝙ monachi habebunt eccleſiam ſubiectā quò ad oīa,præterq̄ quò ad cathedraticum.& ius coerctionis.& ſic vr̄ velle, qđ exceptis dictis duobus iuribus, q̄ vñr remanere ep̄o eccleſia erit ſubiecta monachis quò ad alia in tp̄alib⁹,& ſpiritualibus.Et ſic vr̄ in effectu velle,quod ex ſimplici conceſſione facta per ep̄m de eccleſia ipſis religioſis, intelligatur conceſſa pleno iure ſaluis duobus iurib⁹ p̄dictis glo.xvj.q.ij.in ſumma. & in c.j.vr̄ dicere,ꝙ ſi conceſſio eſt facta per ep̄m pleno iure oīa ſpiritualia & tp̄alia transferuntur in religioſos ſaluis aliquibus in quibus remanet ſubiecta ep̄o.Nā quò ad iudiciū. & ſic,quò ad poteſtatem iuriſdictionalē dicit, ꝙ remanet ſubiecta ep̄o.Et ſimiliter, quò ad ea,q̄ ſunt ordinis ep̄alis,vt ordinare,& conſecrare eccleſias: qa iſtorū non eſt capax inferior ab ep̄o.facit,qđ hr̄ in c. aqua.j̄.de conſe.ec.vel altaris.& j̄.de exceſ.præla.accedentibus.vr̄ etiam velle,quòd remanet apud epiſcopum ius viſitandi,& corrigēdi.facit,qđ hr̄ x.q.iij. per ſingulos. vr̄ etiā qđ non tranſeant illa,q̄ ſunt p̄eminentiæ epiſcopalis.Et ideo non tranſit ius cathedraticum.facit,qđ hr̄ in c.paſtoralis.j̄.de don.& s̄.de offi.ordi.conquerente.¶Dicebat ēt Hoſti.in d.c.paſtoralis.qđ nō transfertur inſtitutio autorizabilis ſupra curam: ſed ſolū inſtitutio ſimplex ſumpta in effectu pro collatione.facit,qđ hr̄ in c.cum ſatis. de off. archi.vbi dicit Io.And.poſt Hoſt.qđ inſtitutionis autorizabilis ſupra cū incapax vr̄ eſſe inferior ab ep̄o. facit etiam qđ no.in c.fi.de offi.archi. dicebat etiam Hoſt.in d.c.paſtoralis.qđ canonica portio,ſeu ius canonicę portionis remanebit etiam ep̄o in recompenſatione vniuerſalis curiæ.facit,qđ hr̄ de offi.ordi.cōquerente.dici poteſt ſc̄d̄m eum,ꝙ expreſsè,& ſpecificè cōcederetur.per ea quæ hñr.xij.q.iij.c.fi.fatetur quòd poterit præſcribi ēt ſi eijceretur, qđ non poſſit trāſferri.per id,quod hr̄ de præſcri.c.quarta.& j̄.de conſti.cum veniſſent.Io.An.in d.c.paſtoralis.quò ad iſtud vltimum de quarta vr̄ reſidere, ꝙ circunſcripta p̄ſcriptione. licèt epiſcopus poſſit dare fructus ipſius canonicę portionis, nō tñ poterit ius proprietatis ipſius portionis canonicę concedere. Et ſic vr̄ intelligere,quod hr̄ in d.c.fi.xij.q.iij.per id, qđ hr̄ j̄.de locato.c.ij.& facit,qđ hr̄.j̄.de hæreti.q̄uis. Sed aduerte, quia per prædicta nō hr̄ perfectè hæc materia. vnde do.Ant.hic circa iſtum articulū,qñ fit conceſsio per epiſcopos proſequitur quatuor caſus. Nam qñq; ſecundum eum conceditur eccleſia pleno iure: qñq; & ſecundo conceditur quò ad tp̄alia tm̄:qñq;.& tertio cōcedit epiſcopus eccleſiam ſimpliciter: qñq; & quarto concedit eccleſiā in vſus monachorū.& ſic vr̄ amittere caſus, qñ conceditur eccleſia quò ad ſpiritualia tm̄.¶Itē vr̄ amittere, qñ cōceditur ſimul quò ad ſpiritualia,& tp̄alia.¶Item etiam non bene videt̄ declarare,an idem ſit concedere eccleſiā in vſus monachorum. & ipſam concedere in vſus monachorū, & pleno iure. de quo proſequitur Inn.j̄.de priui.paſtoralis.& inferius dicetur do.Petr.hic ꝓſequebatur circa iſtum articulū.¶Tertius caſus,qa aut conceditur eccleſiæ proprios vſus, aut pleno iure, aut quò ad alia. Et hoc vltimo caſu remittit ad c.paſtoralis. de don. Et in primo caſu cōſiderat etiam an eccleſia non ſit collegiata,nec parochialis.An vero ſit collegiata,vel paſtoralis.d.Flo. hic conſiderat quatuor caſus quos dicit patere ex gl. qa qñq; conceditur quò ad tp̄alia,& ſpiritualia:qñq; pleno iure:qñq; quò ad ius patronatus.& in ipſis ꝓſequitur verba glo.nihilo vel ſaltem modico addito. Et ſic vr̄ ꝙ do.Ant.latius, q̄ prædicti attigerit materiam iſtā. vnde aduerte circa primum caſum, qñ epiſcopus concedit religioſis eccleſiam pleno iure diſtinguit ipſe duos caſus principales.Nam qñq; concedit eccleſiā pleno iure monachis,ſeu religioſis nō exēptis.& ſic perſonis ſubiectis.¶Interdum concedit religioſis exemptis,vel alteri p̄ſonæ nō ſubiectæ ipſi epiſcopo,primo caſu cōcludit

cludit quod tunc tpalia,& spiritualia iura erũt in potestate ipsorum religiosorũ,sicut vr̃ velle hic gl. ¶Dicebant tñ conseruare ecclesiam quantũ ad clericos in statu suo.ita qđ congrue possint sustentari,s̃m statum antiquũ.Dicit tñ,ꝙ ea quæ sunt episcopalis ordinis,vt ordinare,consecrare,& similia,ista remanẽt penes epm:quia inferiores nõ sunt capaces,vt superius est dictum. Et ideo non intelliguntur translata. facit,quod no.Inn.j̃.de dona.pastoralis. Et tangit ẽt hic Io.An.& ipse do.Ant.dicit,ꝙ talia debebunt excipere a proprio episcopo non aũt a quo maluerint epo,nisi aliud haberẽt priuilegium,vel p̃scriptionẽ. facit,quod hr̃ de præscri.s̃.c.veniendum. ¶An autẽ in monachos transiuerit ius instituendi: cõcludit,ꝙ sic,prout sumitur pro collatione,ex quò pleno iure facta est concessio: sed non prout sumitur pro autorizabili institutione supra curam: qa talia iura nõ pñt monachi habere nomine proprio:quia non videntur talium esse capaces.per id,quod legi.& no.s̃.de offi. archi.cum satis. vnde scđm eum per talem confessionem tale ius non recipiunt.Fatetur tñ,qđ eps poterit illis,vt suis vicarijs tale ius committere. & sic dẽt intelligi scđm eum, quod hr̃ in c.visis.xvj.q.ij.vbi ẽt dicitur, quod cuius est possessio eius est institutio. quod debet intelligi secundum prædicta.Sed aduerte,quia licèt sic transit do.Ant.videlicet,quod debemus considerare.An ecclesia, quæ conceditur nõ sit collegiata,vel parochialis:quia si non est collegiata, nec parochialis vr̃ tunc ex quò concessio facta est pleno iure,qđ tunc tale ius instituendi cõpetat. Et etiã remouendi pp malam administrationem,non tñ poterunt cognoscere religiosi de cã criminali ipsius sacerdotis instituti in ecclesia, quia hoc vr̃ spectare ad epm.per ea quæ hñr in c.visis.xvj.q.ij.si autem sit ecclesia collegiata:tunc vr̃ qđ intelligatur translatũ ius conferendi,& rectorem eligẽdi per collegiũ, vt.quia tale ius erat penes epm. Et ideo nõ poterit rector sine causa mouere.facit,qđ hr̃.j̃.de stat.mona.in c.ij. Si aũt sit ecclesia curata,tunc vr̃ do.Ant.velle,qđ intelligatur translatum ius instituendi rectorẽ in ecclesia,hoc est ius conferendi ipsam ecclesiam. Sed non transibit ius instituẽdi autorizabili supra curam nisi aliud expresè fuerit dictum.sed Io.An.hic,& etiam d.Pe.vñr velle,ꝙ eo ipso,qđ ecclesia est concessa pleno iure,ꝙ intelligatur etiam translata potestas instituẽdi supra curam.ita tñ quod hoc faciant vice epi, seu tanq̃ gerentes vices epi. Et sic nõ erit necessaria alia exp̃ssa concessio.& hæc opinio vr̃ verior,ex quò pleno iure facta est concessio. & istud vr̃ voluisse sentire hic d.Flor.circa fi.Et ex hoc no.etiam scđm eũ, ꝙ institutio autorizabilis cadit etiam in inferiorem epo,qñ hoc faciat tanq̃ vicarius,vel vice gerens epi. facit,quod hr̃.j̃.de insti.ex frequentibus. Et hoc etiã voluit Inn.in c.consti.de reli.domi.& ibi per Io.An. etiam in nouella ante gl.in gl.dicit Inn.& facit etiam quod no.ipse Io.An. in c.cum venerabilis.j̃.de censibus.super gl.Et per hoc etiam dicit,quòd licèt hæc constitutio autorizabilis præscribitur per inferiorem epo ex iure suo.s̃.de offic.archi.cum satis: tñ poterit præscribi per eum tanq̃ vicarium in hoc epi. de quo remittit ad notata per se in d.c.cum satis. & facit ẽt quod no.Pau.de Lea.licèt ipse non alleget in cle.ex frequentibus.de exces.præla.& hæc de iure instituẽdi.de potestate autẽ visitandi, an intelligatur trãslata in monachos refert opiniones huius.Nã vr̃ ꝙ non per c.visis. xvj.q.ij. quod solum vr̃ loqui de institutione.& sic non vr̃ trahendum ad alia. vt tangit Inn. j̃.eo.in Lateranen.& Io.And.hic.xiiij.etiam ibi dr̃ ꝙ tutior est possessio,quæ est institutio,quod debet intelligi secundum prædicta. ¶Sed aduerte,quia licèt sic transeat do.Ant. vr̃ tñ,quod debeamus considerare, an ecclesia, quæ conceditur non sit collegiata, nec parochialis:vel an sit collegiata,vel parochialis: quia si non est collegiata,nec parochialis vr̃ quod ex quò concessio tunc est facta pleno iure, quod cõpetat ius instituendi,& etiam remunerandi pp malam administrationem, non tñ poterunt religiosi cognoscere de causa criminali ipsius sacerdotis instituti: quia hoc vr̃ spectare ad episcoporũ. per ea quæ hñr in d.c.visis.xvj.q.ij. Si autem ecclesia sit collegiata: tunc vr̃ quod intelligatur translatum ius conferẽdi rectorem eligendi per collegium:qa tale ius erat penes epm.Et ideo non poterit rector sine causa amoueri.facit,quod hr̃ de sta.mo.c.ij. Si autem sit ecclesia curata,vr̃ do.Ant.velle,quod intelligatur translatum ius instituẽdi rectorem in ecclesia,hoc est ius cõferendi ipsam ecclesiam. Si non transiuit ius instituẽdi autorizabile supra curam nisi aliud expresè fuerit dictum scđm Io.An.hic. & etiã d.Pet.vr̃ ꝙ eoipso quod ecclesia est concessa pleno iure,quod intelligatur esse translata potestas instituendi supra curã. Ita tñ,quod hoc iure epi faciant,seu tanquam gerentes vices episcopi. Et sic non erit necessaria alia expressa concessio.Et hæc opinio vr̃ verior,ex quò pleno iure facta est concessio.Et istud etiam vr̃ velle sentire hic do.Flor. circa fi.& ex hoc no.secundum eũ, qđ institutio autorizabilis cadit etiam in inferiorem epo,quando hoc facit tanquam vicarius, vel vice gerens epi.facit de institutionibus.ex frequentibus. Et per hoc etiam dicit,quod licèt hæc institutio autorizabilis non possit præscribi per inferiorem epo iure suo.s̃.de offi.archi.cum satis. Tamen poterit præscribi per eum tanquam vicarium in hoc epi. de quo remittit ad notata per se in d.c.cũ satis. & facit,quod no.Pau.de Leaz. licèt ipse non alleget in cle.ex frequentibus. de exces.præla.Et hoc de iure instituẽdi, potestas autem visitandi: an intelligatur translata in canonicos refert opiniones, finaliter cõcludit quod Abbas cui concessa est ecclesia habebit ius visitandi, & nihilominus ẽt ipse eps. & si ambo concurrerent præferretur eps tanquã superior:nisi ꝯsuetudo aliud haberet.per id, quod hr̃.s̃.de offic.ordi. pastoralis.c. quanto.& c.cum ab ecclesiarum. Et facit etiam qđ no.in d.c.visis.& in summa.de potestate aũt deponẽdi,vel suspendendi,an illa transeat per talem cõfessionem concludit,quod non: quia inferior epo nõ vr̃ esse capax huius iuris. quinimo nec solus eps vr̃ habere dictam potestatem. per ea quæ hñr in c.ij.j̃. de exces.præla.& xvj.q.vij.si autem.& in c.felix. & hoc etiam vr̃ tenere gl.in c.cum & plantare.§.cum in ecclesijs.j̃.de priui.Et etiã gl.xvj.q.ij.c.j. in verbo pleno iure.Sed aduerte,licèt do.Ant.hic simpliciter trãseat,intellige sanè dictum suum,videlicet,qñ agit de potestate deponendi ab officio, vel suspendendi ab officio perpetuo.ita ꝙ habeat vim depositionis. facit quod no.in c.j.de exces.præla. Nam istud bene spectat ad epm,& non ad inferiorem epo, vt uoluit gl. in d.§.in ecclesijs.& de tali etiam loquitur gl.in d.c. xvj.q.ij.in uerbo pleno iure.Sed deponere a beneficio pp malam administrationem, uel suspendere ab officio temporaliter, bene vr̃ posse competere inferiori epo.per ea quæ no.glo.in d.§.in ecclesijs.& qđ etiam inferius dicetur.facit etiam quod no.in simili. de cle.nõ resi.in c.ex tuæ.vbi Archieps.licèt nõ possit epm suffraganeum suum deponere ab officio potest tñ suspendere. An autẽ facultas cognoscendi de causis

causis criminalibus transeat per dictã collationem. Concludit qđ non per præallegatum.c.visis.vbi dr, qđ piacula sacerdotũ per episcopos audientur. dicit tñ do.Ant. qđ putat,qđ Abbas poterit audire leues coerctiones,& iurgia leuia.argu.eorum,quæ hñr in c.ad hæc.de offi.arch.licèt causas graues,& crimina les non posset audire.& fm prædicta dicit intelligendum esse,quod no.gl.xvj.q.ij.visis.vbi dicit,quod in concessione pleno iure facta, non venit ptãs suspẽdẽdi,aut deponendi, vel de grauibus causis cognoscendi. Dicit etiam qđ si Abbas vellet inquirere de rõne temporalium,qũo rector gubernauerit ecclesiam de plano exigendo rationem, qđ adhuc ẽt hoc poterit. arg.eorum,quæ hñr in d.§.in ecclesijs. & ẽt scđm eũ saltem tanq̃ vicarius epi.habebit potestatem remouendi ab ecclesia ꝑꝑ malam administrationem, fatetur tñ quod si concurrerent eps, & Abbas,quod tũc eps esset præferendus. per ea, quæ superius sunt dicta.An autẽ ea quæ sunt præeminentia epalis transferantur per dictam concessionem,concludit qđ nõ: quia non transferretur ius cathedratici,nec ius canonicę portionis.ꝑ id,quod hr in d.c.pastoralis. & qđ ibi etiam no. Host. ¶An autem si specificè velit eps dicta iura remittere,possit hoc facere.recurrendũ est ad ea quæ no.per gl.& Io.An.j.de censi.cum venerabilis.& in d.c.pastoralis.& sic transit d.Ant.Sed aduerte, quia inquantum dicit ius canonicę portionis non venire, vr esse contra ea q̃ nõ.in d.c.cũ venerabilis.vbi Io.An.super gl.dicit solũ quatuor iura remanere penes epm,quæ tanguntur per gl.ibi. & xvj.q.ij.c.j. in verbo pleno iure. Et adde etiã alia quatuor vltra gl.inter quæ non numerat ius canonicę portio-
6 nis. vnde dicit † qđ licèt eps concedat ecclesiam pleno iure,vel illã plenè a se eximat,retinebit nihilominus visitationẽ,& procurationem.¶Item correctionem,& cathedraticũ.Et ista quatuor tangit ẽt glo.in d.c.j.xv.q.ij.& facit etiam qđ no.gl.in d.c.cum venerabilis.¶Quatuor alia addit ibi scđm Io.An.s.ius retinẽtiæ.Item ius institutionis autorizabilis. Item ius acquirendi ea quæ sunt ordinis epalis recipiẽdi charitatiuum subsidium,& idem vr,licèt nõ dicat de iure canonicæ portionis. ¶Item ius deponendi ab officio perdit,quod superius dixi.& sic non numerat ius canonicæ portionis.Est tñ verũ,quod Hosti.in summa.vt refert Ioã.An.in d.c.pastoralis.vr etiam addidisse de ipsa canonica portione, & hoc vr etiam seq. hic d.Ant.tñ forte posset de iure sustineri,quod non intelligatur istud ius retineri: quia non bene reperitr iure cautum in tex.nec in glos.Et ideo vr qđ transire debeat cum alijs iuribus spiritualibus, ex quò pleno iure est facta cõcessio.Et ex prædictis habes,quòd licèt pleno iure per epm cum consensu capituli cõcedatur ecclesia religiosis,tñ multa iura remanent penes epm,vt patet ex superius dictis. ¶Aduerte tñ,ꝙ aliqua ex his,quæ remanent penes epm transeunt in ipsos religiosos.vt patet in potestate visitãdi. ¶Item in institutione autorizabili tenendo, quod vice epi, seu tanq̃ gerens vices epi,Abbas cui fit ꝯcessio,possit illam facere.Et scđm prædicta debet intelligi, qđ
7 legi.& not.in d.c.cum venerabilis.de censi.¶†Item aduerte,quia vr velle do.Ant.qđ qñ ecclesia conceditur pleno iure possint religiosi quibus fit concessio tpalia ecclesiæ conuertere in vsus suos,dũmodo cõseruant ecclesiam,& clericos in suo statu.¶Sed contrarium vr sentire Inn. in c.pastoralis.j. de priui.vbi vr velle, quòd per talem concessionem videatur concessum regimen circa spiritualia,& tpalia.sed nõ qđ possint in proprios vsus conuertere ipsa temporalia, si aliud nõ sit dictum.Et ꝑ ista parte facit:quia ecclesiæ,quæ sunt in diœcesi dicũtur esse subiectæ episcopo pleno iure quò ad spiritualia, & tpalia. x.q.j. in summa.& c.j.& facit,quod no.s.de offi.ordi.cõquerente.& c.dilectus. & tñ non potest eps in proprios vsus conuertere bona ipsarum ecclesiarum.facit,qđ hr in c.vnico.j.vt ecclesiastica beneficia. Et ideo vr, qđ si eps cõcedit ecclesiam religiosis pleno iure,qđ videatur concedere vt sit eis subiecta, quò ad temporalia,& spiritualia,prout erat epo.Nõ autem vt possint in proprios vsus conuertere.gl.tñ vr hic voluisse. idem quod d.Ant.& etiam gl.xvj.q.ij.in summa. & c.j.Sed de iure verius vr esse quod voluit Inn. in d.c. pastoralis.licèt.d.Flo.hic etiam vr transire cum gl.Et hæc sufficiant de primo qñ cõceditur ecclesia pleno iure religiosis non exemptis.& sic subiectis.Potest tamen saluari dictum gl.& d.Ant.per ea quæ not.Inn. in d.c.pastoralis.de priui. & refert ibi Io.An.in magna gl. circa finem.ante gl. qñ ecclesia quæ donatur possidebatur a donante pleno iure.& in ꝓprios vsus: quia tunc transibit qualis erat apud concedentẽ. ar. l.traditio.ff.de acq.rer.do. & ff.de contrahẽ.emp.in l.alienationes.& j.de don.cum dilecti.ad finẽ.extra istum casum vr,quod solum intelligatur concessum regimen circa temporalia,& spiritualia.vt dicit Inn. & Io.An.in d.c.pastoralis.& intellige circa tpalia negligente rectore ecclesiæ donatæ. per id,quod hr de suc.ab intest.c.fi.& de resti.spol.olim causam.Circa spiritualia autem intellige,quod trãsit potestas instituendi rectorem. Et etiam alia spiritualia transeunt de quibus dixi,qñ cõceditur ecclesia pleno iure:vel forte potest dici,quod opinio gl. quæ vr esse cõis melior est.per ea quæ habẽtur in c.cum venerabilis.circa prin.in uerbo temporalibus. & in xv.fundata per Io.An.circa fi.in ver.temporalia.ubi vr concludi,qđ licèt eps eoipso quod ecclesia est in sua diœcesi fundat suam intentionem quò ad spiritualia, tam respectu secularis iurisdictionis,quàm diœcesane, ex quò ecclesia est secularis.facit,quod legi.& not. de offic. ordi.dilectus. cum quò ad temporalia vr esse secus: quia vr ꝙ non fundet eps intentionem suam quò ad illa. & ꝯñr videtur ꝙ non dicat ecclesia spectare quò ad temporalia,vel quod sit subiecta in temporalibꝰ. & sic cum ecclesia dr spectare pleno iure ad aliquẽ, & sibi plenè vr esse subiecta qñ spectat quò ad temporalia, & spiritualia. vt patet in d.c.cũ & plantare. §.cum in ecclesijs. iuncta gl.quoniam.s.de priui.vr qđ si concedatur ecclesia pleno iure, vr cõcedi quò ad temporalia,& spiritualia.& per ꝯñs,quod tpalia spectant ad ipsum ad quem fit concessio.Nec ob.ꝑdictis si dicatur,quod tpalia ecclesiæ non possunt alienari sine autoritate episcopi.& de illis tenetur rector reddere rationem epo,ex quò ecclesia est in sua diœcesi.facit.x.q.j.c.ij.& iij.& xij.q.ij. sine exceptione: quia responderi potest,qđ licèt quò ad prædicta tẽporalia ecclesia dicatur subiecta episcopo.tñ nõ debet dici simpliciter,quia temporalia sint epis subiecta:vel quia pertineant ad epm. ut patet ex his,quæ habentur in d.c.cum uenerabilis.iunctis his,quę habentur in d.c.in ecclesijs. & in d.c.quoniam.Et hæc sufficiant de primo membro:qñ ecclesia conceditur religiosis pleno iure non exemptis,& sic subiectis.Si autem esset facta concessio Archidiacono, vel archipresbytero.& concessa esset ecclesia citra,& infra limites ipsius archidiaconi,uel archipresbyteri,tũc cõcludit Inn.in c.pastoralis.j.de dona.quod videtur cõcessa,ut sit subiecta respectu iurium competentium archidiacono,vel archipresbytero ratione sui diaconatus

natus,vel archipresbyteratus,de q̃bus in c.fi.de offi. archi. Et ratio est scd̃m eum: quia tũc satis operatur concessio dicta, si aliàs ecclesia ipsa nõ erat subiecta ipsi archidiacono, vel archipresbytero. Nã satis est, qđ operetur,quòd deinceps sit eis subiecta,tanq̃ archidiacono,vel archipresbytero:quæ ratio cessat,q̃n conceditur religiosis.vt tangit Inn.in d.c.pastoralis. ¶Sed aduerte,q̃a aliqualiter inepte vr̃ hic fuisse locutus.d.Ant.qui hic posuit,quod proximè dixi.Nã hic loquitur,q̃n concessio fit pleno iure, sed dictum Inn.in c.pastoralis.& sic dr̃ia,quam fecit, q̃n cõcessio fiat religiosis,an vero archidiacono,vel archipresbytero loquitur,& locum habet,q̃n cõcessio fit simpliciter.& sic scd̃m terminos.d.c.pastoralis. de quo dicendum,vt ibi per Inn.& Io.An. ¶Dicebam vlterius supra quod q̃nq; eps̃ concedit ecclesiam religiosis exemptis,vel alteri personæ non subiectæ. & hoc casu dixit d.Ant.Inn.velle, quod si eps̃ donat ecclesiam alteri epõ,quod omnia iura censentur tũc in illum translata, dummodo aliàs ritè facta sit donatio. Et sic scd̃m solẽnitatem.c.pastoralis.j̃.de dona.ad fi. & c.tua nos.de his quæ fi.a præla. Et sic hoc casu nullum excipitur,& hoc ideo, quia eps̃ cui donatur est capax omnium iurium existentium penès concedentem. Tu aduerte ne erres: quia hoc dictum procedit, q̃n conceditur ecclesia pleno iure. Si autem simpliciter concederetur:tunc idem esset dicendum, siue cõcedatur religiosis,vel alteri epõ:quia vtrobiq; haberet locum,quod hr̃ in d.c.pastoralis.de don.& quod inferius dicetur.vt ibi etiã expresse voluit Inn.Quãdoq; vero donat eps̃ ecclesiã monasterio exempto. & tunc dicit do.Ant.aduertendum, quòd aut monasterium est exemptum cum capellis suis,intellige habitis,& habendis,quia aliàs non traheretur ad acq̃sitas post priuilegium.vt voluit sentire gl.hic in verbo. Si verò ex fundatione a cõtrario sensu.facit,quod hr̃ de priui.quia circa.& c.cum capella.j̃.de priuile.aut solum monasterium est exemptum. Primo casu, q̃n est exemptum cum capellis:tunc dicit,quòd si ecclesia donata non habet populum,omnia iura ep̃alia videntur donata,vel saltem scd̃m eum videntur abdicata a donante.& in Abbatem videntur translata illa quorum ipse est capax.¶Allegat pro hoc,quia vires donationis videñt ampliari ex qualitate eius cui fit donatio.allegat.l.si filiæ.ff.de leg.iij.& quod not. gl.xvj.q.ij.in summa.& c.visis.& quod no.Inn.in d. c.pastoralis.de do.dicit tñ, quod nõ censetur esse potestas translata deponendi,vel suspendendi, vt d.c. visis.Et hoc ideo,quia illorum Abbas non est capax. facit,quod no.per gl.j̃.de priui.cum & plantare.§.cũ in ecclesijs.Credit tñ do.Anto.quòd concedens a se tale ius abdicauerit.& si tunc quæratur quis habebit ibi suspendere, vel deponere casu imminente. dicit, quod habendus erit recursus ad Papam,qui est superior exemptorum.allega.quod no.Inn.in c.ex ore.in gl.magna.& ibi per Io.An.circa fi.ante glo.j̃.de pri. Subdit tamen,q̃ vr̃ primo, quòd debeat haberi recursus ad diœcesanum ep̃m.per ea quæ no. gl.in d.§. cum in ecclesijs. & sic residet. Sed certe potest dici, q̃ loquitur,q̃n tenor priuilegij id hẽt, quod imo debeat requiri diœcesanus.& quod illa gl.loquitur,q̃n religiosi nõ sunt exempti.saltem cum capellis.& sic non facit ad propositum.¶Item aduerte,quia prædicta satis vñr procedere,q̃n cõceditur ecclesia pleno iure monasterio exempto cum capellis.Si autem simpliciter cõceditur, vr̃ Inn.voluisse Idem in d.c.pastoralis.ex quò conceditur monasterio exempto cũ capellis.vt sic,tũc ex qualitate eius, cui fit donatio amplietur ipsa donatio. Licèt aliàs simplex concessio ecclesiæ solum operetur,quod dr̃ in d.c.pastoralis. dicit tamen ibi Inn.vnum verbum,videlicet,quod omnia iura spiritualia, tunc trãseunt in ipsos religiosos exemptos cum capellis,q̃n ecclesia conceditur simpliciter eis non tñ transibunt redditus temporales quos percipiebat. Sed certe hoc nõ vr̃ bene dictum: quia si tales redditus transeunt,q̃n concessio simpliciter fit religiosis nõ exemptis. vt ibi patet in d.c.pastoralis.maltofortius debent transire,q̃n fit religiosis exemptis cum capellis, ex quò ex qualitate eius cui fit donatio dẽt ipsa donatio ampliari. vt uoluit Inn. ¶Si autem ecclesia donata habeat populum: tũc q̃a licet monasterium sit exemptũ cum capellis non intelligitur propter hoc populus exemptus nisi hoc exprimatur.per ea quæ hñr.j̃.de priui.recipimus.& eo.tit.per exemptionem.lib.vj.tunc dicit Inn.in d.c.pastoralis.de don.qđ eps̃ retinet iura episcopalia propter populum:quia graue esset periculum,si episcopus non posset sacramenta ministrare,vt crismare in fronte,& similia, quæ non potest Abbas facere.j̃.de conse.eccle.in c.aqua. ¶Retinebit etiam scd̃m do. Ant.potestatem instituendi autorizabilem super curam populi.all.no.per Host. in d.c.cum & plantare. §.cum in ecclesijs. ¶Item retinebit etiã ea quæ sunt iurisditionis quatenus respiciunt populum:quia poterit visitare,& inquirere quomodo presbyter sacramenta ministret populo. Et de istis tenebitur episcopo respõdere. ¶Quomodo autem regat ecclesiam. & de expectãtibus ad eam habebit Abbati, & monachis respondere.allegat notata per Host.in d.§.cũ in ecclesijs.& sic residet d.Ant. ¶Aduerte tñ,quia hoc vr̃ procedere,q̃n simpliciter ecclesia conceditur.Sed si conceditur pleno iure:tunc vr̃ q̃ licèt habeat populum non exemptum poterit Abbas tanq̃ vices gerẽs Episcopi instituere presbyterum.Et sic super curam ipsius populi. p ea quæ dixi superius in alio casu,q̃n conceditur etiam pleno iure religiosis nõ exemptis. ¶Quandoq; verò eps̃ donat ecclesiam pleno iure loco exempto.Non tñ exempto cum capellis. Et tunc dicendum est,vt superius dixi, q̃n donatio fit pleno iure religiosis non exemptis: ex eo,quia monasteria sunt subiecta episcopo ratione capellarum non exẽptarum.vt legi.& no.s̃.de offi.dilectus.& j̃.de priui. ex ore.& hæc sufficiant de isto casu,q̃n ecclesia conceditur pleno iure, siue concedañ religiosis non exẽptis,siue concedatur religiosis exemptis. & siue sint exempti quò ad capellas,siue non. Secundo tangit principaliter hic d.Ant. quando episcopus donat ecclesiam,quò ad temporalia tantum. Et tũc quod ius acquirant monachi in tali ecclesia recurrendum est ad ea quæ habentur in d.§.cum in ecclesijs.gl.hic vr̃ velle,quod omnia temporalia poterunt monachi sibi appropriare reseruata tñ cõgrua portione presbytero.do.Ant.hic concludit,quod monachi ex tali donatione acquirunt plura iura.Primo potestatem præsentandi rectorem epõ.& vt ibi per episcopum instituatur.Secundo acquirunt ius, q̃a per hoc poterunt exigere rationem de temporalibus.& de plano inquirere super eis,an bene administrentur, & etiam poterunt sine iuramento inquirere de vita clericorum,& statu ecclesiarum.& an bona sint male alienata, vel gubernata,& qualiter possessiones gubernentur.& si reperiant aliquid corrigendum non habebunt potestatem corrigendi: sed denuntiare debebunt episcopo.per ea quæ habẽtur.xvj.q.vij.filijs,& nepotibus. & j̃.de sta.mo.ea quę.& c.in singulis.& sic non poterunt ponere manum ad correctionem, nec habebũt potestatem

potestatem iurisdictionaliter aliquid cognoscēdi sup possessionibus ipsius ecclesiæ:q̄a iurisdictio non trās fertur ex solo iure patronatus, vt voluit Inn.in d.§. cū in ecclesijs.licèt do.Anto.& Inn.hic aliter videantur sentire.¶Item nō poterit talis abbas præstare autoritatem alienationi rerum talium ecclesiarum, nisi fortè essent exempti, & haberent iurisdictionem quasi episcopalem s̄m notata per Inn.de transactio. statuimus.& per gl.in cle.j.de reb.eccle.nō alie.Poterunt tn̄ tales religiosi custodire bona vacantiū ecclesiarum.& sic habere custodiam durante vacatione.p ea, quæ no.in d.§.cum in ecclesijs.&.s̄.de offi. ordi.cum vos.& de appel.bonæ.& de institu.cum venissent.Nam patroni ecclesiastici hanc custodiam videntur sibi vendicare.vt no.in iuribus præallegatis. dicit tn̄ do.Anto.qđ non facient fructus suos intelligendo de his quibus debent clerici sustentari.& no. hoc verbum propter id,quod infra dicam.dicit etiā quod consequuntur monachi ex tali donatione ius, quod si contingat collectam imponi ecclesia subiecta, potius debebit cum eis cōferre quàm cum Epo no.in.d.§.cum in ecclesijs.ius tn̄ instituendi & destituendi non cōsequuntur ex tali donatione: sed oportet, quod præsentēt præsbyterum Epo qui habebit illū instituere,& destituere, nō ipsi monachi nō obstante contraria consuetudine.j̄.de cappellis monachorum.c.j.& eo.tit.c.j.in vj.nec transferuntur etiā iura Episcopalia, facit quod habetur in c.aqua. de consecra.eccle. & sic non residet do.Anto.& per ea, quæ dixi superius vr̄ velle do.Anto.& etiam vr̄ fuisse de mente gl.hic,quòd qn̄ ecclesia conceditur religiosis quo ad temporalia, quòd possint appropriare illa,& in suam vtilitatem conuertere,dummodo reseruent congruam portionem clericis s̄m statum,ita quod conseruetur ecclesia in statu antiquo quo ad clericos,vt patet ex his,quæ dixi.s̄.inquantum dixi, quod non faciunt fructus suos intelligēdo de his de quibus clerici debeāt sustentari.& sic vr̄ voluisse do. Anto.qđ alios fructus religiosi faciunt suos,& istud vt dixi vr̄ esse de mente gl.hic circa prin.cū qua etiā trāseunt docto.& ista opinio satis dr̄ posse tolerari si teneamus opinionem,qđ qn̄ conceditur ecclesia religiosis pleno iure,& sic quo ad temporalia, & spiritualia,qđ tunc monachi pn̄t appropriare temporalia reseruata congrua portione clericis.licèt Inn.videat̄ aliter velle, in c.Pastoralis.j̄.de priuile.& refert ibi Ioan.An.gl.mag.ad fi.ante gl.de quo superius dixi. si autem teneremus opi.Inn.in c.Pastoralis.tunc videtur,quòd hoc dictum non procederet si de hoc superius dixi, an dictum Inn.procedat, vel non.Itē vr̄ procedere ꝙ est dictum,quod quando conceduntur temporalia religiosis,quòd tunc possunt appropriare illa reseruata cōgrua portione clericis,qn̄ Eps cōcedens nihil temporale percipiebat.aliàs posset esse dubium si aliquem redditū temporalē percipiebat, an solūmodo illum videatur concessisse.Nam videretur, ꝙ sic per ea,quę habētur in c.Pastoralis.j̄.de donatio.Sed vr̄ posse dici,quod ibi loquit̄,qn̄ ecclesia simpliciter ꝯcedit̄,vt tāget̄ in sequenti membro:sed hic loquitur,qn̄ ecclesia expssè,& indeterminatè cōcedit̄ quo ad tēporalia.& sic vr̄, qđ tūc ēt tēporalia ecclesię videant̄ cōcessa p id,qđ simpl̄r hic tenet gl. circa prin.non vr̄ tn̄ hoc esse sine aliquali dubitatione.Et p p̄dicta vr̄ posse inferri q̄d iuris, qn̄ ecclesia conceditur quo ad spiritualia.nam illa spiritualia vident̄ transire. de q̄bus dixi.s̄.qn̄ ecclesia conceditur pleno iure: nō tn̄ tūc poterāt appropriare, tp̄alia ex quo illa nō cōcedunt̄, & ex p̄dictis ēt patet quid dicendum,qn̄ ecclesia conceditur quo ad tēporalia, & spiritualia.nam vr̄ idem dicēdum,ꝙ dictum fuit, qn̄ ecclesia conceditur pleno iure.nam ista videntur pacificari,concedere ecclesiā quo ad temporalia,& spiritualia, & concedere illam pleno iure, vt satis pōt colligi ex his,quæ habentur in d.c.cum,& plantare. §.cum in ecclesijs.iuncta gl.& in c.quoniam.similiter iuncta gl.j̄.de priuile.& facit ēt, quod habet̄ hic in glo.circa fi.versi.puta cum pleno iure.licèt do.Fl. hic videatur ponere istum casum, qn̄ conceditur ecclesia quo ad temporalia,& spiritualia tanq̄ diuersum a casu,qn̄ conceditur pleno iure, vt etiam patere potest ex his,quæ dixi circa principium huius gl. sed verius videtur,quod non sit differentia inter dictos casus,& p hoc hēs aliqua mēbra declarata,q̄ nō fuit ꝓsecutus.d.Anto.Et hæc sufficiant de his, quæ tangit hic.d.Anto.circa secundum membrum, qđ hic prosequitur,quando ex concessione Episcopi religiosi habēt ecclesias. ¶Tertio principaliter tractat circa eundē casum, qn̄ eps cōcedat ecclesias simpliciter,ita quod non apparet,an pleno iure quo ad tēporalia.gl.hic vr̄ velle quod omnia transeūt excepto cathedratico & correctione. & sic vr̄ secundum hoc quod idem sit dicendum.quod dictum est.s̄.quando ecclesia pleno iure donatur.facit,quod not.gl.xvj.q. ij.in summa.& c.j.& pro ista opinione facit,quia donatio est latissimè interpretanda.j̄. de don.cum dilecti.& facit ēt ꝙ no.Inno.in c.pastoralis.de dona.Sed aduerte,quia vt hic tangit d.Ant.Istud.c. videtur reprobari per c.pastoralis.de don.& per id quod etiam ibi not.per gl.dicit differentiam esse inter donationē simpliciter factam, & factam pleno iure,sed in donatio.simpliciter facta debet habere locum.c. pastoralis. quo casu ibi dicitur, qđ si episcopus habebat ibi aliqua tēporalia, seu aliquos redditus tēporales, illi tantum videntur concessisse.Si vero solū habebat spiritualia,seu redditus spirituales illos redditus videretur concessisse præter cathedraticū.Et subdit hic do. Ant. quod si habebat tēporalia,& spiritualia,hoc est redditus temporales,& spirituales,isti tales redditus per talem concessionem ecclesiæ simpliciter factam transibunt:non autem alia spiritualia,quæ dixi.s̄.trā sire,qn̄ donatio fit pleno iure.& multominus illa, q̄ dixi non transire,qn̄ donatio fit pleno iure.¶Qui autem possint esse redditus temporales, & spirituales quos percipiebat Episcopus. dicit quod temporales possunt esse si forte aliquem censum temporalem recipiant:spirituales autem possunt dici redditus decimarum,& similium,& si per dictam donationē simpliciter autoritate episcopi factam non transfert̄ potestas instituendi,nec destituēdi,sed debebit restituere autoritate episcopi, vel eius autoritate ponere ibi vicarium qui nō poterit remoueri sine autoritate episcopi.facit quod habetur.j̄.e.extirpandæ.& de priuileg.pastoralis.& sic dicta donatio simplex vr̄,qđ ī dubio restringitur,vt sic operetur quominus,p̄t cum videatur p̄iudicialis concedenti,& successoribus,& sic residet do.Ant.in hoc membro. ¶Sed aduerte, quia in eo quod ipse dicit, ꝙ si Episcop⁹ habet in ecclesia redditus temporales,& spirituales,quòd omnes trāsferrentur non videtur bene dicere. nam videtur esse contra tex.in d.c.pastoralis. vbi videtur, quod solum transeunt redditus temporales quando habet redditus spirituales,& tp̄ales.¶ Itē inquātū dicit, qđ hoc casu qn̄ ecclesia simpliciter conceditur non transfertur potestas instituendi,nec destituendit.glos.tenuit contrarium.d.c. pastoralis. verum est tamē quod Io. And.ibi super gl.tenet contra glos.& sic tenet, quod hic se-

hic sequitur do. Anto. sed aduerte, quia Inn. in d.c. pastoralis. de dona. secundum vnum intellectū in quo residet vr̄ velle, qđ vbi eps̄ nō hēt redditus tp̄ales in ecclesia, qđ tunc intelligitur cōcedere ecclesiā quò ad temporalia, & spiritualia, & pro illa opinione facit, quia litera ibi excipit solū cathedratica. & sic vr̄ innuere alia iura ep̄alia transire. & per ɔñs ius instituendi: tñ si velis sustinere opinionem Io. An. posses dicere, qđ mens literæ fuit, qđ vbi eps̄ nō habet redditus tp̄ales in ecclesia trāseunt redditus spirituales præter cathedraticum. & sic non dicit, qđ transeant alia iura spiritualia, quæ non cōsistunt in redditu spirituali. & sic non sequitur, quod transeat ius instituēdi, & satis de iure vr̄ posse hæc opinio sustentari per quam remanebit dr̄ia: an ecclesia concedatur simpliciter: an vero pleno iure, vt etiam voluit gl. in d.c. pastoralis. tñ scđm glo. hic positam non esset dr̄ia inter prædicta, nec etiam scđm opinionem, quā voluit sentire Inn. & ī qua residet in d.c. pastoralis. & hæc sufficiāt de primo. ¶ Quarto principaliter tractat d. Ant. qñ eps̄ concedit ecclesiam in vsus monachorum. de quo tangit Io. An. hic Inno. ĩ. eo. in lateranen. & ĩ. de priui. pastoralis: concludit do. Ant. qđ hoc casu, si ecclesia quæ donatur non habet populū, nec est collegiata, quod videtur donata tp̄alia, & spiritualia. & sic habent potestatem instituendi, & destituendi rectorem in ipsa ecclesia, & etiam pro libito ipsum deponendi. alle. quod hr̄ in d.c. pastoralis. de don. & dicit Inn. in d.c. in lateranen. & Io. An. hic, quod monasterium censebitur prælatus talis ecclesiæ donatæ. refert etiam aliquos dicere, quod dicta ecclesia vr̄ quodammodo manualis, & grangia monasterij. facit, qđ hr̄ de cōfirma. vti. vel inut. c. porrecta. & de censibus. c. fi. per quam decre. dicit Hosti. qđ non tenebuntur monachi ep̄o ad aliquam procuratiōnē pro tali ecclesia. dicit tñ Inn. quòd de spiritualibus respondebitur episcopo. sed respectu tp̄alium spectabunt ad religiosos, qui fecerūt omnes fructus totius ecclesiæ in proprios vsus capere, seu conuertere. dum tñ reseruant portionem congruā, & deseruiatur ecclesiæ secundum statum antiquum: quia cultus diuinus non debet diminui. facit, quod hr̄. s̄. de consti. c. pen. & de supp. neg. præla. c. ij. prædicta vera forte nisi specificè concederetur ipsis religiosis, qđ possint fructus omnes appropriare clericis electis, seu expulsis. arg. eorum, quæ habentur in d.c. pastoralis. Aliqui tñ dicūt hoc non posse concedi per Episcopum: quia tūc Eps̄ non prospiceret meliorem in tali concessione, prout facere debet. ĩ. de his quæ fi. a præla. in c. tua. sed potes concordare opiniones. vt tangit hic Io. An. & d. Ant. post eum. & etiam voluit Inno. idem. ĩ. de priui. pastoralis. quia potest dici, quod talis concessio fiat cum causa, quod possint appropriare omnia clericis reiectis, poterit tunc fieri talis concessio. Secus si fieret ex causa legitima non existente. Iusta aūt cā esse potest paupertas monachorū, & dissolutio clericorum. facit, qđ hr̄. xcij. dist. c. diaconi. & ĩ. ne cleri. vel mona. relatum. & de sta. mo. c. ij. nam tunc succedit, quod conueniens est suos labores in pios vsus conuerti. dicto c. relatū. Nam qñ clerici sunt dissoluti, & incorrigibiles possunt expelli de ecclesia per ep̄m, & concedi tunc bona religiosis. ¶ Inn. posuit etiam aliud exēplum in d.c. pastoralis. de quo dic, vt ibi patet per eū. & hæc procedūt, qñ ecclesia non est collegiata, nec habet populū. ¶ Si aūt ecclesia est collegiata, vel habet populum, tunc dicit, ꝙ clerici ibi erunt perpetui, nec poterunt remoueri ab Abbatibus, seu religiosis. ĩ. de sta. mo. c. ij. imo plus, quod etiam iusta causa subsistente nōn poterūt remoueri ab Abbatibus nedum sine cā, & debebunt remoueri ꝑ episcopum: quia si tales delinquunt non habebit potestatē Abbas corrigendi, sed inuestigare poterit de hoc, & reuelare ep̄o. per ea quæ hñr in c. j. de offi. archi. vnde dicebat Host. quod nulla in hoc tribuenda est iurisdictio Abbati, licèt denūtiare posset ep̄o. nam minor iudex inferior Ep̄o non potest audire causas criminales. imo nec solus eps̄ illas examinat. xv. q. vij. c. Eps̄. & facit, qđ hr̄ de offi. ord. quanto. & de offi. archi. ad hæc. & subdit etiam Inn. in d.c. in lateranen. qñ si ecclesia esset parochialis, & eps̄ concedat eam monachis in proprios vsus, vel etiam Papa nisi aliud sit dictum necesse habebit Abbas autoritate ep̄i instituere rectorem, vel ad minus vicarium perpetuū, q. nō poterit exinde sine autoritate ep̄i remoueri. s̄. de sup. neg. præla. c. ij. & ĩ. eo. extirpandæ. & de priui. pastoralis. vbi etiam de materia. Si autem in proprios vsus, & pleno iure fuisset concessa: tunc Abbas quasi Vicarius ep̄i poterit in tali ecclesia presbyterum ponere. Et curam ei animarum cōmittere. & ipsum ꝓpter malam administrationem amouere. ĩ. de accus. qualiter. dicit tñ quòd si criminaliter accusaretur talis causa per ep̄m debebit audiri, & tractari. alle. xvj. q. ij. visis. vbi dicit, quod piacula sacerdotū per ep̄m punientur. Et per prædicta scđm d. Ant. sentit Inn. ĩ. de priui. pastoralis. Sed melius dixisset. ĩ. eo. in lateranen. quia aliter vr̄ dicere in d.c. pastoralis. vt ĩ. tangetur. & hoc casu etiam dicit, quod non transibūt illa, quæ non transeunt, qñ concessio fit pleno iure. & sic secundum eum, non transibit potestas iurisdictionalis, nisi cum distinctione tñ de qua superius est tactum: licèt possit Abbas denuntiare episcopo, vt corrigat ipsum sacerdotem. & sic residet do. Ant. in hoc mēbro, qñ cōceditur ecclesia in proprios vsus. ¶ Sed aduerte inquātum dicit, an voluit, quod hoc casu poterit Abbas instituere, & destituere rectorem ad libitum, qñ ecclesia non est parochialis, nec collegiata. & idem vr̄ voluisse Inn. & Io. An. post eum in d.c. pastoralis. ĩ. de priui. vbi dicit, quod qñ ecclesia conceditur in proprios vsus vr̄ concessa administratio ecclesiæ. & illi cui fit concessio respondeatur de tp̄alibus, & quod superfluos fructus possit in ꝓprios vsus & propriam vtilitatem conuertere, seruādo tñ ecclesiam quò ad clericos in statu suo: sed eps̄ habebit ibi instituere rectorem, & habebit visitationem, & ꝓcurationem, & alia iura spiritualia, & etiam iurisdictionem ep̄alem. & ibi etiā dicit, quòd talis cui facta est concessio non poterit alienare res ipsius ecclesiæ cōcesse. & sic vr̄ velle Inn. quod qñ conceditur ecclesia in proprios vsus non transeat ius instituēdi, nec alia iura spiritualia, vt patet ex supradictis. Et per hoc ēt facit, quia ipsemet Inn. ĩ. eo. in lateranen. vr̄ velle, qđ aliud sit ecclesiā concedere in proprios vsus. & aliud concedere in proprios vsus, & pleno iure: quia hoc secundo casu transit potestas instituendi, nō in primo casu, & quod sit differētia inter prædicta, an simpliciter concedatur in proprios vsus, an vero in ꝓprios vsus, & pleno iure, etiam vr̄, & hoc hic sequitur d. Pe. & d. Flo. Et pro prædictis etiam faciat, quia licèt concedatur ecclesia in proprios vsus videntur tūc potius cōcedi temporalia, quām spiritualia. & ideo sicut qñ conceditur ecclesia quò ad temporalia non trāsit potestas instituendi, vt superius fuit dictum circa secūdum membrum, ita videtur quod etiam hoc casu nō transit potestas instituendi. & propter prędicta videt quod hæc pars de iure verior sit. Aduerte, quia Inn. in d.c. in lateranen. & Io. An. & etiam do. Pet. vident facere

facere dñiam,an concedat ecclesia in proprios vsus; & non est parochialis,nec collegiata. & tunc trãseat potestas instituendi,& destituendi rectorem. Secus qñ ecclesia esset collegiata,vel parochialis : quia tũc non transit potestas instituendi nisi concessa sit in ꝓprios vsus,& pleno iure. & secundum prædicta posset dici,ꝙ deberet intelligi dictum Inn.in c.pastoralis.de priui. vt sic reducantur dicta Inn.ad cócordiã: tñ de iure satis videretur quod etiam si ecclesia non sit parochialis,nec collegiata, quòd non transeat ius instituendi, si solum concedatur in proprios vsus per ea quæ superius dixi: quia talis concessio vr̃ solum recipere temporalia,& non spiritualia. & per ɔñs non vr̃ includere ius instituẽdi rectorem,quod est ius spirituale.facit, quod habetur.xvj.q.ij.visis.j̃.de dona. pastoralis.& sic videtur quod aliud sit cócedere simpliciter ecclesiam in proprios vsus quo casu videtur esse perinde ac si concedatur , quò ad temporalia de quo dixi superius.& tangit hic gl.Aliud quando conceditur in proprios vsus,& pleno iure,quia tunc bene transit ius instituendi per ea quæ dixi superius.& quæ habentur.xvj.q.ij.visis. Et hæc sufficiant de isto mẽbro,quando conceditur ecclesia religiosis in proprios vsus.& patet ex prędictis,an sit differẽtia,si simpliciter concedat,an vero concedet in proprios vsus & pleno iure.Et per prædicta sit expeditus casus primus principalis,quando monachi prætendunt ecclesias esse subiectas sibi ex collatione eis facta. Secundus casus principalis erat quando monachi prætendunt ecclesiam esse subiectam ex fundatione ipsius ecclesiæ facta per eos. Aliqui tamen ponunt istũ casum pro tertio.Et præcipuè do.Ant.hic & do.Pet.nã dicunt quod sunt tres casus principales. vnus est,qñ prætendunt ecclesias sibi subiectas concessas per laicos.Secundus quando prætendũt ecclesias subiectas concessas per episcopos . Tertius est,qñ prætendunt ecclesias esse subiectas ratione fundationis:sed vt tetigit circa principium gl.xvj.q.ij.fecit solum duos casus,vnus est,quando monachi prætendũt esse subiectas ex fundatione.& primum casum subdiuit , quia quandoq; prætendunt subiectas ex concessione laici: qñque ex cócessione epi.& quemlibet dictorum casuum etiam subdiuit,& vt ibi patet etiam hic in glo. Isto ergo casu , qñ prætendunt ecclesias subiectas ex fundatione.concludit hic gl.quod si religiosi sunt priuilegiati,cum capellis habitis , & habendis habebũt tunc potestatem instituendi,& destituẽdi.& videtur quod alia iura spiritualia possunt petere a quo maluerint epo.facit,quod no.gl.xvj.q.ij.in summa.Si vero non sunt taliter priuilegiati,tunc concludit hic gl. quod habebunt ecclesiam subiectã,quò ad tpalia reseruata portione sufficiente rectori: sed quò ad spiritualia erit subiecta epo.& sic monachi habebunt pręsentare rectorem,& eps habebit illũ instituere.facit, qđ hr̃.j̃.de priui.cũ & plantare.§.cum in ecclesijs.Et ista est intentio gl.hic.& in summa præall.¶Sed aduerte,q̃a Inn.& Io.An.dicũt , ꝙ si monachi fundãtes ecclesiam non retinent in fundatione dñium rerum quas donant ecclesię,tunc monachi hñt iuspatronatus,& ius ꝑsentandi rectorem. ¶Itẽ ius exquirẽdi rationem de tpalibus,& etiam habent ius custodię vacante ecclesia, non autẽ habebunt ptãtem tpalia appropriãdi,ex quò sunt in talem ecclesiam,vel capellam translata.Si autem tpe fundationis bonorũ retinẽt proprietatẽ bonorũ saltẽ quò ad directũ dñiũ , tunc dicit Inn.qđ habebit Abbas potestatẽ ibi ponẽdi ꝑsbyterũ,& deponendi ad libitũ ecclesiæ nõ existente parochiali,vt hr̃ de sta.mo.ad monasterium.§. tales.& j̃.de priuil.c.j.in vj.debebit tamen sacerdos ibi positus de spiritualibus epo respondere, licèt nõ habeat populum,vel collegium ipsa ecclesia.& sic habebit rñdere epo qualiter celebret , & qualiter officiet ecclesiã,& qualiter ornet ipsam,& de similibus, & sic eps curabit quò ad spiritualia, & quò ad ꝑsbyterum,& ad familiam presbyteri,si quã habet.& faciet ei ꝓuideri de sacro ecclesiæ.& sic de eucharistia, pœnitentia,& extrema vnctione,& similibus.x.q.j. c.j.& per totum.& pro hoc facit,quia aliàs si talis ecclesia non esset inter confines alicuius parochiæ nõ esset qui talia expediret,si diceremus ista epo non cõ
8 petere f̃m Host. ¶†Et ex prædictis no.diligenter f̃m do.Flo.quod potest fundari ecclesia,& dotari translato solo vtili dñio in ecclesiam retẽto directo, hoc tñ secundum eũ non deberet eps permittere saltem respectu dotis ecclesiæ , quæ oĩno debet esse libera.j̃. de censi.c.j.vnde scđm eum procedit dictum Inn.in bonis non datis in dotem: sed postea quæsitis sub dicta forma.arg.c.verũ.de condi.appositis.vel ẽt scđm eum procedet in datis in dotẽ,si eps permisit sic dari, licèt id permittere non debuerit per ea quæ hñr in d. c.j.¶Interdum vero monachi ędificant ecclesiã secularem,& addũt,vt illa subsit eis tanq̃ vnus prioratus manualis gangia.& tunc dicit Io.An.hic,& etiã Inn. qđ fieri non põt ex eo: quia capelle monachorũ sunt subiectæ epo de iure cõi etiam quò ad.l.diœcesanã. s̃.de offi.ordi.conquerente.& c.dilectus.cũ ibi notatis.& nõ est licitum ædificanti minuere iura epalia, vel ius legis canonicæ per pactũ.s̃.de pac.accepim⁹. x.q.j.c.ij.& c.nouerint.Sed si essent tanq̃ prioratus, vel gangia talis capella , minueretur ius epale:q̃a nõ sub esset epo,quò ad.l.diœcesanam.xvj.q.j.cum pro vtilitate.& j̃.de censi.c.fi.ergo nõ possunt facere monachi prædicta.& hoc clarum sine consensu epi.Imo plus dicit Io.An. quod ẽt cũ consensu epi hoc facere nõ poterunt cã iusta non subsistente . per id,qđ hr̃.x. q.j.c.j.& ij.Cã aũt subsistente bene põt id fieri, cum consensu epi. Et si eps nollet consentire posset adiri superior, vt illũ cõpellat ad faciendũ.j̃.de iurepat.c. nullus.Et per hæc sit expeditus iste casus , qñ monachi prætendunt ecclesiã sibi subiectam ex fundatione.¶Et aduerte,q̃a doc.cõiter transeunt cũ his, q̃ s̃. dixi.tñ non vr̃ esse sine dubitatione id, qđ dixi post Inn.& Io.An.videlicet,quòd si retinetur dñium saltẽ directum bonorũ donatorum tpe fundationis ecclesiæ,quod habebit Abbas ptãtem instituẽdi, & destituendi rectorem,si ecclesia non sit parochialis,nec collegiata:quia talis reseruatio vr̃ concernere temporalia.& licèt sit facta cum consensu epi non vr̃ quòd per hoc competat ius instituẽdi, quod est ius spirituale.sed forte Inn.& Io.An.hoc dicebãt,vt aliquid operetur retentio dicti dñij, qđ tunc trãseat potestas instituendi,non vr̃ tamen hoc esse sine aliquali dubita
9 tione.¶†In ea.glo.qñq; vero religiosi habent solum iuspatronatus in ecclesia.& de isto tangit glos.hic in ver.quandoque monachi.& concludit,quod tũc nihil habent nisi solum præsentationem . Sed tũc adde quod etiam habent ius exigendi rationem de tẽporalibus,ex quò sunt patroni ecclesiastici.vt legitur , & no.s̃.de offi.ordi.cum vos.& s̃.de appella.bonæ.& j̃. de priui.cum & plantare.§.cum in ecclesijs.& etiam habẽt ius custodiendi bona vacante ecclesia,vt patet ex notatis in dictis iuribus.& sic transit hic do.Anto. ¶Sed aduerte,quia ius in d.§.cum in ecclesijs.& j̃.e. in lateranen.videtur velle , quòd prædicta procedãt, quando habent iuspatro. aliter quàm ex concessione laici tunc videtur vellę quod solum ius pręsentandi

 habeant

habeant,sicut ipse laicus,non autem ius exigendi ra
tionem de temporalibus, nec custodiendi bona ec-
clesiæ vacantis.Sed vr̄ posse dici oppositum:quia ex
quò iuspatronatus deuenit ad p̄sonam ecclesiasticā
ex concessione facta loco religioso,vel ecclesię,oīno
iudicari debet de illo iurepatronatus tanq̃ de iurepa
tronatus ecclesiastico,non aūt tanq̃ de iurepatrona-
tus laici,vt patet ex his, quæ hn̄r in c.j.ĩ.de iurepat.
in vj.vbi etiā patet,qđ magis tp̄s datur clerico ad prę
sentandum,quàm daretur laico.Et facit ēt quod di-
xi superius circa principium materię.Addit etiā istis
do.Ant.vnū alterū casum,qn̄ videlicet religiosi præ-
tendūt ecclesiam sibi esse subiectam ex eo:quia est in
sua parochia,licèt sit ædificata a laico. An hoc casu
habebunt iuspatronatus.& cōcludit qđ non credit,
qđ habeāt iuspatronatus,nec aliud ius nisi ius paro-
chiale.per ea quæ notan̄r per Inn.& per Io.An.ĩ.de
capellis mona.dilectus.& s̄.de offi.arch.c.fi.in glo.j.
& s̄.eo.nec ob.prædictis quod hr̄ in c.ad audiētiam.
ĩ.de eccl.ædifi.per qđ hr̄ qđ habeant iuspatronatus:
quia illud procederet vbi contulissent dotem: vel in
fundo eorum, quò ad proprietatē fundata fuisset ec-
clesia,facit,qđ no.ĩ.de iurepat.in rub.per Inn.& qđ
no.in d.c.ad audientiā.& per hoc est expedita gl.vs-
que ad versi.quod hoc casu.vbi gl.tractat secundum
q̃situm principale,videlicet in quo casu habeat locū
hæc decretalis, qn̄ religiosi habent ecclesiam subie-
ctam.de quo dicendum,vt in gl.& inferius tangetur.
¶In ea.gl.ibi:quò ad tēporalia, & spiritualia habeāt
eas:quasi forte voluit gl.quod tunc non habeat locū
decretalis.ex quò pleno iure habēt ecclesias,quò ad
spiritualia,& tēporalia.& sic vr̄ ꝙ non habeant, tunc
præsentare ep̄o rectorem.ideo non habet locum tūc
decretalis.¶In fi.gl.dic plenius ſm Io.An. qđ si mo
nachi habent subiectam ecclesiam quò ad iuspatro-
natus,tn̄ non procedit hæc decretalis,quia ipsi nō ha
bent assignare aliqua bona rectori. & idem dicit Ioā.
An.si religiosi habeant solam administrationē: quia
eadem est ratio. nam tunc nihil pn̄t percipere de red
ditibus ecclesiæ,nisi forte aliquis certus sensus ab ip
so prin.per habentē potestatem fuisset eis concessus:
quia tunc non solum id pn̄t percipere.ĩ.de iurepatro
natus præterea.xviij.q.ij.c.eleuterius. ¶Idē dicit in
hoc tertio,si habet ius plenum instituēdi quò ad cu
rā populi.nam tūc nulla est fienda p̄sentatio ep̄o. iō
non habet tunc locum decretalis. Idem ēt in quarto
casu, qn̄ licèt habeant præsentare rectorem ep̄o sunt
soluti onera ep̄alia supportare. nam tunc non habet
locum hæc decretalis per ea quæ hn̄r in cle.j.§.sane.
de iurepa.& sic in quatuor casibus supradictis nō hēt
locū hæc decretalis. & ideo patet ex superius dictis,
& videretur qđ solum habet locū hæc decretalis tri-
bus concurrentibus.s.quod ipsi religiosi habeant p̄-
sentare ep̄o rectorem in ipsa ecclesia perficiendum,
siue ep̄s habeat instituere conferendo in effectu col-
lationem tituli, siue etiā habeat institutionem auto-
rizabilem propter curam populi.¶Item requirit,qđ
religiosi habeāt ecclesiam subiectam,quò ad tp̄alia,
vel saltem quod illa habeant penes se.¶Item qđ nō
cōsueuerunt onera ep̄alia supportare propter id, qđ
dixi.s̄.& quod hr̄ in cle.j.§.sane.de iurepa.& per præ
dicta patet,quòd si religiosi habēt ecclesias subiectas
quò ad temporalia tantum,vel etiā quò ad spiritua-
lia,& ecclesiæ regimen sit concedendum,sed non re
gimini populi.& sic habent præsentare ep̄o rectorē,
qđ in prædictis locum habere potest prædicta decre
talis,quod dicit do.Ant.post Io.An.& Inn. procede
re siue possessiones fuerint plenè trāslate in capellā,
siue ecclesiam ædificatā,siue nō fuerint plenè trāsla-
tę, vt quia monasteriū detinuit sibi dominiū directè
translato vtili in capellam.nā si habet præsentare re-
ctorem ipsius capelle ep̄o,semper oportet,quòd con
grua portio sibi assignetur.vbi autem congrua portio
assignatur, certi redditus, & pensiones assignan̄r ec-
clesiæ,seu capellę per patronū. de quibus certā par-
tem assignat pro dote ecclesiæ.& aliorum omniū reti
net directum dominium,licèt dos assignatam sit suffi
ciens non tn̄ sustinebit ep̄s quod diminuatur a patro
no.& si non est sufficiens,vel incipiat esse nō sufficiēs
tunc cogetur patronus de bonis quæ penès se reti-
nuit,vel etiam de alijs sufficiēter dotare. per id,quod
habetur.ĩ.de conse.ecc.in c.cum sicut.& facit,quod
habetur.s̄.eo.cum ſcđm.& si patronus vellet hoc fa
cere,ep̄s non poterit instituere præsentatum nisi fiat
assignatio prædicta.& sic etiam dicit hic posse intelli
10 gi.dicunt tn̄ aliqui,& non male ſcđm Inn.hic† quòd
vbicunque ex fundatione aliqui habēt ecclesias pn̄t
exigere rationem temporalium.& etiam augere cen
sum,dum tn̄ rectori remaneat congrua portio, & su
stentatio per istum tex.& ĩ.eo.extirpādæ.¶Quæ au
tem dicatur esse sufficiens,seu congrua portio. patet
ex his,quæ tanguntur.s̄.ti.j.cōquerente. & hic in pri
ma glo.nam sufficiens dr̄,qn̄ sufficit rectori,& mini-
stris ecclesiæ.& etiam sunt bona tanta,quòd possunt
congruam hospitalitatem, & onera episcopalia sup-
portare.& sic residet d.Ant.& Io.An.post Inn.¶Sed
aduerte,quia quod vltimo dixi,quòd habentes eccle
siam ex prima fundatione possunt augere censum,il
lud nō videtur bene dictum propter generalitatē.c.
11 auaritiæ.s̄.eo.& ĩ.de censibus.prohibemus.¶†Vlti-
mo posset quæri, an in prioratibus subiectis religio-
sis spectet cōfirmatio ad ipsos religiosos: an vero ad
ep̄m,& istam quæstionem latissimè prosequitur Ar-
chi.xvj.q.ij.in summa.vbi concludit,quòd est priora
tus manualis,seu obedientiarius.& sic ei non proui-
detur per viam electionis. Sed Abbas superioris mo
nasterij ponit priorem, & reuocat eum ad libitum,
vt redeat ad claustrum,tunc clarū qđ non habet ep̄s
se impedire.facit,qđ hr̄.ĩ.de sta.mo. cū ad monaste-
riū.§.talis.& tunc hr̄ in cle.quia regulares.de suppl.
neg.præla.Si vero tali prioratui prouideatur per viā
electionis, vt quia conuentus ipsius prioratus hēt eli
gere priores,tūc dicit,quòd videtur ꝙ de iure ad Ab
batem superioris monasterij spectet confirmatio.per
ea quæ hn̄r.s̄.de consuetudine.cum dilectus. Sed ad
episcopū spectabit institutio,vnde non debebit prior
administrare ante talem institutionem. Et si dicere-
mus,quod spectaret etiam institutio ad Abbatē.dic,
ꝙ saltem ad ep̄m spectabit inuestitura, seu inducere
in possessionem.arg.eorum, quæ hn̄r.ĩ.de priuil.pa-
storalis.& xvj.q.vij.omnes basilice. nec ob.si dicatur
quod confirmatus ex sola confirmatione consequit
ius administrandi.vt legi.& no.s̄.de elec. transmissa.
quia respondet, quòd illud verum, quando quis est
confirmatus a diœcesano loci. Secus si ab alio infe-
riore. ¶Recitat etiam opinionem aliquorum dicen-
tium, quòd confirmatio spectet ad episcopum, per
ea quæ habentur in d.c.omnes basilice. & ad c.cum
dilectus. de consuetudine.dicit posse responderi qđ
inquantum ibi dicit,quòd ad monachos anderenen.
monasterij spectet electio,& ad monasterium raffa-
nense confirmatio spectet,vt statutum.de quo ibi ta
liter intelligatur,quòd concordat iuri communi. nā
secundum eum potest dici,quòd concordat inquan-
tum dicitur,quòd ad monachos monasterij andere-
nen,spectet eligere sibi prælatum:sed quatenus dicit
ꝙ ad

ꝙ ad raffanen.monasterium spectet cõfirmatio,illud non sit de iure communi : sed potius ex vi statuti , vt aliquid operetur . dicit tñ in hoc attendendam esse cõsuetudinem ipsorũ religiosorum . & etiam statuta regularia ipsorum.Prima opinio satis vr̃ esse rationabilis.& satis vr̃ applaudere text.in d.c.cum dilectus. Tñ Archidiaconus residet in eo, quod vltimatè supe rius dixi. & hæc sufficiant de materia huius capituli. & ex prædictis satis posset aperiri via ad repetitionẽ huius materiæ.

SVMMARIVM.

1 *Pluralitas dignitatum,& personatuum est prohibita,sed bene potest quis habere dignitatem,cum personatu in eadẽ ecclesia,vel diuersis.*
2 *Residentiam in ecclesijs,& assiduitatem requirunt officia singula.*
3 *Pluralitas beneficiorum quare prohibeatur.*
4 *Præbendas plures habere,an possit quis.& nu.1.*
5 *Libertus potest seruire duobus patronis.*

a D hæc. Plures [a] dignitates, vel personatus in vna ecclesia,vel in diuersis q̃s habere nõ põt.h.d.Et primo ponit dictũ.Scd̃o rõnem assignat.scd̃a ibi.cũ
1 singula.¶†No.ex tex.primo,ꝙ pluralitas dignitatũ , & personatuũ est prohibita in eadem ecclesia, vel diuersis. Et ex hoc ẽt not. quæ drĩa vr̃ esse inter dignitatẽ,& personatũ.de quo diceẽ.ĩ.eo.de multa.& tangitur ẽt ꝑ Arch.& Io.An.in c.j.de cõsuetudine.in vj. An aũt de consuetudine possit quis habere dignitatẽ cũ canonicatu in eadẽ ecclesia,vel diuersis, dicendũ qđ sic,per ea quæ hñr.s̃.de rescri.eam te.& in c.j.de consuetudine.in vj.quid aũt de præbendis, an possit quis habere de iure plures ꝑbendas.vr̃ ꝙ sic a cõtrario huius tex.dum solũ loquitur de dignitate,& ꝑsonatu.& non de ꝑbendis.contrariũ tenet hic do.Ant. per id,qđ hr̃.lxx.dist.sanctorũ.& ĩ.eo.cũ iãdudum . Adde qđ istud procedit,qñ ꝑbendæ requirunt residẽtiã.alias secus,vt voluit Inn.in d.c.cũ iãdudũ.& ple-
2 nè dixi in c.fi.s̃.ti.j. ¶†Itẽ no.ꝙ singula officia in ecclesijs requirunt residentiã,& assiduitatem.& sic nedũ principalis rector ecclesiæ teneẽ ad residentiã:sed ẽt alibi bñficiati in ipsa ecclesia de iure vñr teneri ad residentiã.facit,qđ dictum fuit.s̃.ti.j.cõquerente. & c.fi.qđ aũt dr̃ de assiduitate,intellige horis cõgruis ꝑ ea quæ no.de conse.dist.v.nunq̃.& xxxvij.dist.de q̃buldã.& facit pro hoc,qđ dictũ fuit in d.c.conquerẽ
3 te.& in c.relatũ.¶†Itẽ no.vnam rationẽ prohibendę pluralitatis.s.quia beneficia requirunt assiduitatem. & pluribus seruire quis non põt. & ex hoc patet,qđ contra rationẽ iuris canonici est ipsa pluralitas:est ẽt contra rationẽ iuris ciuilis.per ea q̃ not.ĩ.c.proxi.in gl.ij.¶Itẽ cõtra ius naturale,qđ vult in matrimonio carnali quẽ debere esse contentũ vna vxore. facit.s̃. de bigamis.debitũ.& sic eodẽ modo dẽt esse in matrimonio spirituali.dicit ẽt Io.And. qđ pluralitas est ẽt contra naturã congrue locutiõnis.nã si Petrus haberet duas canonias vr̃, ꝙ oportet dici bñ veniat Petrus canonici loquendo in plurali : sed ista rõ parum vr̃ valere : q.a ex dispensatione põt quis habere duas canonias in diuersis ecclesijs , & ꝑbendas, & ẽt sine dispensatione,si non requirunt residentiã.& sufficiat
4 dicere Petrus canonicus.¶†In gl.ij.ibi:vel personat⁹. quid aũt de ꝑbẽdis,dixi in notabilibus.de multa.de beneficijs aũt curatis dicẽdum,vt hr̃.ĩ.eo.de multa. de beneficijs vero simplicibus.dic vt dixi.s̃.de ꝑben. quia vr̃ considerandũ,an requirant residentiam, vel non,per ea,q̃ no.gl.in c.gratia.de rescr.in vj.& quæ dixi in c.fi.s̃.tit.j.¶In ea.gl.in fi.fallit etiã in casibus alijs no.per gl.in d.c.dudũ.el ij.circa fi.de quibus ẽt hic tangit Inn.nec ob.huic tex.inquãtum dicit,ꝙ nõ põt quis deseruire pluribus officijs , qđ hr̃ in l.añpe.
5 ff.de ope. liber. † vbi libertus in eadem domo seruit duobus patronis.nam vbi seruit custodiẽdo domũ , alteri seruit scribendo , vel aliud artificium faciendo ad vtilitatẽ alterius patroni:quia potest rñderi, quòd vbi officia non sunt repugnãtia,sed compassibilia. vt patet ex prædictis hic secus.facit,quod no.s̃.de ꝑb. ex literis.& ff.de adoptio.in l.si consul.

SVMMARIVM.

1 *Plures dignitates non potest quis habere etiam in diuersis ecclesijs.*
2 *Et si quis ad duas eligatur,an eius erit optio,quam velit retinere.& numero 4.*
3 *Canonicus regularis,an possit esse Archidiaconus in ecclesia seculari.*

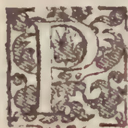 Reterea. Habens plures dignitates, vnã eligere, & alterã compellit dimittere.h.d. Et primo narrat factum.Scd̃o illud corrigi mandat. Secũda
1 ibi:mandamus.¶No.ex tex. primo † qđ ẽt in diuersis ecclesijs nõ põt quis habere plures dignitates sal
2 tẽ,vt effectualiter illas retineat. ¶†Item no.ꝙ secundum ista iura tenebat collatio plurium dignitatũ facta vni,& ipsius erit electio,quam velit dimittere,de
3 quo tangitur ẽt in gl.ij.super ea.¶†Item no.ꝙ canonicus regularis vr̃ esse posse Archi. de quo tangetur cũ gl.j.¶In glo.j.ibi:potest fieri Archidiaconus.Aduerte,quia etiam vt hic tangit d.Flo.Istud argm̃ colligitur intelligendo verba tex. prout sonant.l.si exponamus rlr̃,idest canonicè.nam canõ idem est, quod
b regula.iij.dist.in c.canon. [b] & dũ dicit professus,intelligamus de professione, quæ erit ꝑstando manualem obedientiam.& sic profitendo se subiectũ. vt hr̃ de maio.& obed.c.legabatur.tunc non tollitur istud argm̃,quia s̃m hoc erat canonicus secularis,& vtraq; erit secularis.vt hic tãgit Gof.Host.vero dicit ꝙ vtraque ecclesia est regularis.& sic verba pñt stare,prout sonant.& non mirum,si tunc potest esse Archi. in ecclesia regulari,si est canonicus regularis.An autẽ canonicus regularis possit esse archidiaconus in ecclesia seculari. vr̃ dicẽdum ꝙ non nisi ex dispensatione, per ea quæ hñr.ĩ.de sta.mona.ꝙ Dei timorẽ.de quo dictum fuit in c.Deus qui.s̃.de vi.& ho.cle. ¶An autem possit canonicus regularis,vel monachus præfici ecclesiæ collegiatæ seculari,si non est episcopalis.recurre ad gl.in cle.j.in gl.pen.de elec.& ibi etiam per Pau.de Leaza. ad ecclesiam autem curatam propter priuilegium cure bene videtur posse esse religiosus. per ea quæ habentur in d.c.quod Dei timorem.& dictum fuit in d.c.Deus qui.& multofortius potest eligi in episcopum ecclesiæ secularis.vt etiam probatur in dicta cle.j.¶In ea.gl.ibi: nec monachus in diuersis monasterijs.intellige de consensu Abbatis,& con
4 uentus.per id,qđ habetur de elec.constitutus.¶†In gl.ij.ibi:hodie non habet optionẽ:hæc solutio cõiter tenetur. per quam patet , quod capitulum de multa corrigit istam decretalem : posset tñ saluari iste text. qñ simul vtraq; dignitas esset collata, & non appareret,quæ prius fuisset collata. ¶Item potest saluari in casu c.gratia.de rescri.in vj.qñ videlicet alicui vnam dignitatem habenti confertur secũda ipso ignorãte. ¶Item tertio potest saluari scd̃m Host.qñ scd̃m beneficiũ esset minus,& vilius primo , & certe , vt ipse dicit hæc solutio posset in scholis teneri, sed in curia seruatur solutio gl.Præterea non vr̃ fieri distinctio in c.de multa.an scd̃m sit vtilius primo,vel nõ.Inn.vero hoc dicebat,qđ hic loqtur in religiosis, qui nõ habẽt velle,nec nolle.xij.q.j.nolle.& c.nõ dicatis.& iõ

a Plures. Hoc.c. sequens summat.do. Abbas eodem modo, quo do.Io. & similibus verbis.

b Canõ.Ad de quando in iudicijs sit vtẽdũ canone, vide Spec.ti.alle. & disput.§. porrò aduocatus.uersi. sed nũquid in causa.

dignitas fuit, quod daretur electio.facit, quod hr.xxj.q.j.si quis.Sed ista solutio non vr bona.vt hic tãgit d.Ant. quia vr contra hunc text. qui vr ponere ius cõe non gratiã.& bene facit, quod no.Io.And.s.de testi.ex parte. nõ ob.quod nõ habent velle,nec nolle. qa illud verũ, qñ beneficiũ nõ hẽnt,& sic sunt claustrales. aliàs secus.facit,quod no.de rescri.cum dilectus. & de iudi.cũ deputati.Iac.de Albenga.dicebat, quod decretalis de multa.habet locũ in dignitatibus secularibus.Sed hic loquit de dignitatibus,seu platuris regularibus, in quibus non est tanta ambitio verisimiliter,qa sunt potius loca dilectionis,subiectionis,& onerũ.vij.q.j.hec nequaq. & tãgit Archi.xxj.q.j.relatio. super glo.sed finaliter dicit Arch.tenendũ, quod hr in c.cum singula.de præben.in vj.vbi etiam quò ad religiosas dignitates vr idem dicendum, quod in secularibus.de quo tãgetur in c.de multa.¶In ea.gl.ibi: in duobus collegijs. de hoc dic vt no.per Bar.in l.fi.ff.de colle.illicitis.& per Inn.j.de exces.præla.dilecto.

SVMMARIVM.

1 *Pluralitas beneficiorum est prohibita.*
2 *Eligentes, an possint ab electione resilire post consensum ab electo præstitum.*
3 *Scandalum reddit interdum aliquem ineligibilem, & electum quandoque repellit.*
4 *Ecclesia vna debet esse vnius sacerdotis.*
5 *Cura populi potest insolidum pluribus competere.*
6 *Prælatus non requiritur necessario ad esse collegij.*

Vm non ignores. Electus ad secũdã ecclesiã,si dimittere non velit primã electores ab electione resilire poterunt.h.d.Primo ponit mandati causam.Scdo mandatũ.Tertio soluit obstaculũ.scda ibi:cũ igit.tertia ibi:quod sit. ¶Not.ex text.
1 primo † quod pluralitas beneficiorũ [a] rlr est inhibita.de
a qua.s.eo.ad hæc.¶Itẽ no. quod habens vnũ beneficium nõ vr posse eligi ad aliud, nec vr tenere electio facta de eo.de quo dicendum,vt hr in c.ordinarij. de offi. ord.in vj.& de electione.dudũ.el ij.Nam licèt in aliquibus casibus pp pluralitatẽ reddat qs inhabilis ad eligendũ,vt eligat,vt patet ex dictis iuribus.tñ si hẽt vnicũ beneficiũ non vr esse prohibitũ ipsum eligi ad aliud.vr tñ quod si vult secũdum debeat dimittere pri-
2 mũ.facit,quod dicetur in gl.pe.¶†Itẽ no. quod eligentes ẽt post pstitũ consensum per electũ vñr posse resilire ab electione.quod vr intelligendũ, qñ electio esset nulla,vel qñ facta esset de indigno ab ignorãtibus.facit,
3 quod hr.s.de electione.cũ terrã.& c.auditis.¶†Itẽ no. quod scãdalũ interdũ reddit quẽ ineligibilẽ, & repellit interdum quem a iure electum.facit, quod hr.s.de cleri. coniu.cum olim.& s.eo.ti.in c.cũ teneamur.¶In gl. pe.ibi:priorem ecclesiã cũ illa. & sic nolebat se habilitare,dũ posset dimittendo.s.primã, vel offerẽdo se paratũ dimittere primã habita scda.& ideo nimirũ, si potuit recedi ab electione.Secus si voluisset se habilitare dimittendo primã, vel offerendo se paratũ illã dimittere habita scda.sic intelligit gl. voluisse do. Ant.sed Io.Cal.intelligit,quod presbyter non cõsentit purè electioni de se factæ in plebanũ per archipsby. & clericos.sed consentit conditionaliter, si sibi licitũ esset habere vtranq;.Et ideo talis consensus non pfecit matrimoniũ spirituale,ex quò electio nõ fuit purè acceptata.nã talis cõsensus vr fuisse inualidus: qa sicut ex parte eligentiũ requirit pluriũ consensus. de elec.c.ij.in vj. Ita ẽt requirit ex parte electi eadẽ rõne.& ideo per talẽ consensum qui purè non pstat nõ contrahit mrimoniũ spirituale inter eligentes,& inter electos.& sic debet intelligi, & limitari.d.c.cum inter canonicos.alle.in gl.¶Vel tertio extra glo.dici põt, quod isti archipresbyteri,& clerici consenserũt in ipsum presbyterũ,sed non processerũt ad actũ electionis, put fieri dẽt.per ea quæ hñr de ele. cũ in genesi. & c.quia pp.Et ideo non facit tale ius qsitũ ipsi psbytero,quod non possent ipsi clerici contradicere, & recedere a præambulo consensu.alle.d.Flo.quod no.Inno. j.de cẽsi.c.cum olim.Sed pro hac solutione bene facit.quia ius vr quæri ex electione.& non ante. p ea quæ hñr in d.c.quia pp.& c.in genesi. de quo tñ dicendũ.vt hr in c.publicata.de elec.& eo.ti.c.ij.li.vj. Et pp illa forte do.Flo.hic dixit, quod hæc non fuit vera electio:sed qdã vocatio,seu inuitatio ipsius psbyteri.¶Si aũt fuisset vera electio.supple,& purè cõsensisset nõ potuissent isti postea resilire. sed scdm eum potest dici,quod hic potuerunt recedere pp licentiam datã per Papã pp scandalũ vitandũ.facit, quod tangitur in gl.seq.¶Et per prædicta ẽt patere põt, quòd si presbyteri nolint cõsentire ab initio nisi hẽret vtrãque ecclesiam:sed ex postfacto mutauit propositum: sed clerici tunc nolebant.nam vr quod cum primus consensus non valuerit,si mutauit propositũ postq clerici contradicebant nõ vr prodesse.Si aũt mutasset anteq clerici contradicerent, licèt postea contradicant vr quod haberet ius.per ea quæ hñr in c.licet. de pcur. in vj.saluo nisi scandalum esset si reciperet,seu pficeret inuitis ipsis electoribus: qa nihil cum scãdalo est fiendum.facit,quod tangitur in glo.seq.Potest etiam dici contrarium scdm Host.quod isti potuerunt resilire ab electione ex eo, qa superior ipsius presbyteri nolebat ipsum absoluere a prima ecclesia. & ideo licitũ fuit eis cõtra propriũ factum venire:quia erat tale in quo non poterat dispensare, nec sine peccato ius ser-
4 uare.facit,quod no.de conces.præbẽ.cum sup. ¶†Extra gl.opponit Inn.contra tex.inquãtum dicit, quod vna ecclesia debet esse vnius sacerdotis.nam opponit de obseruantia consuetudinis contraria: quia videmus qñq; in eadẽ ecclesia esse plures sacerdotes insolidũ curã exercẽtes. etiam patet exẽplum in ecclesia esse plures sacerdotes in ecclesia Paduana.vt hic tãgit d. Ant.& do.Flo. in qua plures sunt mãsionarij, quorũ multi hñt curã,& exercitium cure.soluit Inn. quod nõ debent esse plures sacerdotes principaliter instituti, seu intitulati in vna ecclesia,vt hic patet. & xxj.q.ij. sicut.& vij.q.j.in apibus. & hoc ne sint duo capita, vel plura quodãmodo in vno corpore.s.de offi.ord. qm. Sed qñ non sunt principaliter instituti, sed alij subsunt, bene põt hoc contingere.& iõ si vnus sit platus in ecclesia,& sint subditi alij sacerdotes i ecclesia existentes,non est absonũ,quod tunc tales sacerdotes habeant ẽt exercitium cure.dicit tñ Flo. quod tunc principalis platus propriè dr habere curã.Sed alij dicunt tunc esse ministri,& plus dicit Inn.quod si nullus esset platus in ecclesia, sed essent ibi plures sacerdotes habentes curã tanq collegiũ,tunc collegiũ censebitur prælatus ipsius ecclesiæ. nã & collegiũ corrigit excessus singulorũ de collegio.j.de offi.ord. irrefragabili.§.excessus.& aliud est collegiũ, & aliud singuli de collegio.xij.q.ij.qui manumittit.& l.intantũ.§. vniuersitatis.ff.de rer.diui. dicit etiã quod qñq; ipsum collegium cõmittit curã animarũ quibus vult. & qñ vult ad certũ tps ipsos etiã remouendo, & alios pficiendo qñ sibi placet,& tũc tales non ppriè appellãtur prælati,nec propriè dñr habere curã animarũ,licèt exercitiũ ipsius cure ad beneplacitũ ipsius collegij sit cõmissum. qñq; vero collegium cõmittit in ppetuũ ipsã curã,vel hoc est de ɔsuetudine ecclesię, quod quilibet

[a] Pluralitas bñficiorũ. Quãdo pluralitas beneficiorũ põt esse in uno. uide gl. i c. gratia.de rescri.lib.6.in uerbo iure. & Do.de S. Ge.do.Car. in cle. grę. i 4.col.p d. Fel.i c.dilecti. de sim. in prin.

quilibet sacerdos in ea existens hēt curā animarū. & tunc dicit Inn. qđ sine cā ab illo remoueri non poterit. & talis consensus erit de iure sacerdotis habentis curā animarū, siue dicať, siue appellať rector. de appellatio. c. ꝯsultationibus. siue vicarius. de off. vic. ad hæc. siue dicať persona. s̄. de rescr. ex parte. Et ex ꝓdictis patet, ꝙ aliud est in ecclesia plures esse sacerdotes, & curā animarū hñtes, q̄a illud nō repugnat iuri, vt patet ex ꝓdictis. Aliud est ecclesiā esse pluriū sacerdotū insolidū. & hoc esse non pōt. & repugnat iuri, vt hic patet, sicut etiā vna ꝑbenda. nā dēt esse pluriū. s̄. eo. maioribus. & facit ad ꝓdicta, qđ no. per glo.
5 in cle. j. de ꝑben. ¶ † In gl. de isto hinc. & pro ꝓdictis ēt facit, quia nō vř, ꝙ sit absonū pluribus cōpetere in solidū curā populi, qñ non sunt principaliter intitulati, sicut ēt non est absonum, qđ pluribus tutoribus cōmittereť insolidū cura populi, vt facit. l. j. ff. de ad-
6 mi. tuto. & no. qđ Inno. hic vult, qđ ad esse † collegij nō requiriť necessario, ꝙ ibi sit ꝑlatus. allegať, quod hř in l. j. ff. qđ cuiusq; vniuer. & j̄. de exces. ꝑla. dilecta. & facit ēt qđ not. de consti. cū accessissent. qđ dicit do. Flo. hic esse diligenter notandū, vñ in tali ecclesia collegiū, seu capitulū dř prælatus. pōt ēt dici, ꝙ Papa, qui super oēs est. ix. q. iij. cuncta per mundū. & c. per principalē. & ēt eṗs cui oēs ecclesiæ diœces. sunt subiectæ. xvj. q. vij. oēs basilice. dicit ēt ꝙ licèt nō pñt plures esse principales ꝑlati eiusdem ecclesiæ, tñ pñt esse in vna ecclesia plures prælati vnus sub alio. Nā in ecclesia cathedrali est eṗs. Itē de iure est archidiaconus, qui ꝑest alijs in spectantibus ad iurisdictionē. Itē archipꝛsbyter, q. ꝑest alijs, quò ad alia, vt patet ĩ c. j. & ꝑ totū đ of. arc. & de of. archipꝛ. c. j. & ꝑ totū.

SVMMARIVM.

1 *Arguere a vi nominis licitum est.*
2 *Argumentum ab allusione vocabuli est validum in iure.*
3 *Argementum a simili in iure est validum.*
4 *Ordinans aliquem sine titulo tenetur ei ministrare necessaria. & nu. 6.*
5 *Præsentatus ab alio episcopo alteri episcopo, an sit examinandus.*
6 *Successor, an teneatur ex delicto defuncti. & nu. 8.*
7 *Necessariorum appellatione, quid comprehendatur.*
8 *Ordinans clericum sine titulo potius præstare debet necessaria ipsi ordinato etiam si ordinans remotus sit ab ecclesia prius quàm successor.*
9 *Et si ordinatus negligat petere ab ordināte, qui postea depauperetur, an poterit petere a successore in episcopatu.*
10 *Examinari potest iterum, & reprobari, qui semel est approbatus.*
11 *Episcopus, si fraudulenter contulit beneficium alicuius alteri tenetur, ei de alio æquiualenti prouidere.*
12 *Ordinans aliquem sine titulo, an tenebitur ministrare necessaria vbi voluerit ordinatus, si noluerit cum ordinante residere.*
13 *Operas qui alteri præstare tenetur, an dēat illas præstare suo sumptu.*

a CVm secundum. Ordinato [a] ꝑ episcopū ad sacros sine tit. & nemine pñtāte successor in necessarijs ꝓuidere compelliť, donec habeat titulū. h. d. Et in prima ponit exordiū, ex quò elicit edictionē noui iuris. correctionē antiqui. Scđo ponit narrationē, mādatū, & cōminationē. secunda ibi: Inde est. & ibi: dēt incipi casus. ¶ Not. j. illud vulgatū, qđ qui seruit altari dēt viuere de altari. ¶ Itē qđ qui habet onus habere debet emolumētū, de quo in regula qui sentit onus. de reg. iur.
1 in vj. ¶ † Itē no. esse licitā argumentationē a vi nominis, de quo per Bar. in rubrica. ff. sol. mat. & facit etiā qđ hř in l. fi. ff. ad muni. & aliquid ēt per do. Anto. in procemio huius libri, & ex hoc arguit d. Flo. contra illos qui turpia noīa suorū cōgenitorū repetunt in filijs. nā qñ compertū est, qđ in locis vbi non cognoscunť existimanť mali, ac si tali noīe ab aliquo prauo euentu sint consecuti. & ſm eū non pōt esse maior paupertas, quā de pulchris vocabulis, vel nomini
2 bus facere inopiā. ¶ † Itē no. ꝙ argm̄ ab allusione vocabuli vř esse validū in iure, de quo ꝑ Legistas in l. 2. §. appellare. ff. si cer. pet. & in l. tugurij. ff. de verb. sig.
3 & per Bar. in l. j. ff. de testa. ¶ Itē no. ꝙ † argm̄ a simi-
b li [b] validū est in iure de quo in c. ij. s̄. de transla. & de
4 consti. translatū. ¶ † Itē not. pœnā antiquorū canonū ordinati sine ti. quia carebat ordinis executione. hodie vero est secus, q̄a non caret executione, & debet promouens aliquē aliqñ ad sacros sine titulo ministrare necessaria ipsi ordinato, donec sibi sit ꝓuisum de beneficio. & ad hoc teneť, & est obligatus, vt hic patet. ¶ Et no. qđ istud vř habere locū in ordinato ad sacros, & sic secus esse vř in ordinato ad minores. q̄a non vř tunc ordinans teneri ad ꝓuidēdū illi de quo in c. ij. c. eṗs. s̄. eo. ¶ Itē no. ꝙ demū cōpelliť eṗs ordinans ꝓuidere ordinato, qñ ordinauit nullo ꝑsentante. facit, qđ hř. j̄. eo. si eṗs cui. lib. vj. & qđ ēt hic tangi. gl. in verbo successores. ¶ Item not. ꝙ ista ordinatio nedū obligat ordinantē, imo ēt & successorē, qui in nulla fuit culpa. ¶ Itē not. practicā prouidendi suꝑ literis concessis in forma capituli, cū scđm apostolū. q̄a citandus est eṗs, qui dēt cōpelli, vt cū eo discutiať de qualitate, & quantitate beneficij cōferēdi, & de dignitate, & indignitate promouēdi, & sic no. ꝙ admittiť eṗs ad opponendū de indignitate ꝓmoti. & hoc clarū, qñ per ꝓdecessorē fuit quis ordinatus. vt hic patet. an aūt admittať, qñ ipse fuit ordinās. tangiť hic in gl. pe. & s̄. de æta. & quali. in c. accepimus. ¶ Itē not. ꝙ per literas in forma. c. cū scđm apostolū non solū teneať eṗs prouidere in ꝓpria ecclesia. sed ēt in alia ecclesia sibi subiecta, si hoc facere possit. & si facultas se offerat, & per hoc ēt patet, qđ poterit in
5 propria, & aliena prouidere. ¶ † An aūt præsentatus ab alio eṗo alteri eṗo sit examinandus. dicit Inn. qđ non de quo in c. eṗm. ix. q. ij. fatetur tñ qđ illi tali nō tenetur prouidere episcopus præsentans. facit ꝓ hoc tex. iste a sensu cōtrario. ibi: nulla præsentante. ¶ Dicit etiam quod si sciret suum præsentatum criminosum esse peccaret talem ordinando. ¶ Item no. quod in conferendo beneficio dēt attendi qualitas personæ, & erit hoc arbitrariū. debebit tñ arbitrari, vt plus & minus conferat secundum qualitatē regionis. Vnde plus conferat Anglico attenta cōsuetudine regionis, & prouinciæ, quàm Italico. nam in illis regionibus splendidius, & venerabilius viuūt, quā in Italia. ¶ Vltimo no. ꝙ procedi potest in casu huius capituli citato eṗo etiam si sit contumax in non veniendo. & per hoc dicit do. Flo. hic esse casum singularē in quo proceditur lit. non contesta. quod dicit procedere ex eo, quia nō prætendit episcopus interesse ex iure singulari. Et ideo potest procedi lite non contest. per id quod habetur in auth. si omnes. C. si vt se ab hæreditate abstineant. & s̄. de offi. iudi. c. ij. tamen hodie videtur hoc expeditum. quia in causa beneficiali non est necessaria lit. conte. vt in cle. ij. de iudi. iuncta cle. sæpe. de verb. sig. ¶ Sed aduerte, quia quod dicit do. Flo. de interesse singulari, vt illud non prætēdať hoc forte dicit ex eo: quia eṗs non teneť præcisè ꝓuidere in sua ecclesia, sed potest ēt in alijs sibi subiectis ꝓuidere. sed inquantū non agiť de prouisione beneficij facienda. sed de præbendis, seu præstādis necessarijs, ipsi ordinato per ipsum eṗm non potest negari quin prætendatur interesse singulare ipsius episcopi. & sic videtur ꝙ ratio sua non sit generalis, quò ad omnia, quæ hic tanguntur in tex. nec videtur etiam esse sufficiens ratio, si dicatur, qđ hic agitur de alimētis in q-

a Ordinato. Idem summat Abb.

b Argumētū a simili. Ad hoc facit c. si quādo. de rescr. tex. in c. dudū. de præbē. in vj. instit. man. item tenet. d. Fel. ĩ c. 2. de ꝓō. in 3. co. ver. quarto. not. ibi num. 9. fol. cxxij. secundū præssionem Lugd.

bus sufficit summaria cognitio iuxta ea quæ dicũtur,
& notant in l.pe.ff.de his qui sunt sui, vel alie.iuris.
q̃a licèt cã sit summaria,tñ vr̃ in eo requiri litis cõte.
l.tigni.§.si q.s.ff.ad exhibendum.& no.Bar.in extra-
uaganti ad reprimendã.in verbo summaria.Papa tñ
forte voluit hoc casu esse speciale,qđ non reperiatur
contestatio.vt sic facilius subueniatur ꝓmoto sine ti-
tulo ad sacros,& vt non habeat diù mendicare in op
probriũ cleri.¶In gl.irritas.in fi.facit,qđ notat in c.
quanto.de consuetudine.& ꝙ notat ẽt.ix.q.j.in sum
6 ma.& ỹ.de schismati.c.j.¶†In gl.in verbo successo-
res.& ibi ideo ne in opprobrium cleri mẽdicaret. &
sic vult gl.qđ sit speciale in casu isto,qđ successor te-
neatur ex delicto ꝑdecessoris. & hoc illa ratione ne
clericus ordinatus cogatur mendicare in opprobriũ
cleri.põt ẽt dici s̃m Io.An.qđ etiam istud contingit,
ne videatur ordinans quem ad sacros fraudulenter il
laqueasse.faciat,ꝙ hr̃.xxvij.q.j.seu scđa.de viduis.&
xx.q.ij.cõstituit.Item etiam, quia ex generali officio
tenentur epi suis clericis prouidere ne egeant. facit,
quod hr̃.xj.q.j.c.j.& per totum. & xvj.q.j.possessio-
nes.& c.fin.Itẽ hæc solutio prima cõiter tenetur.gl.
tñ.ỹ.in versi.vel ait.dat secundam solutionem,quòd
istud contingit ex eo: quia nedum ipse eps ordinans
delinquit,sed etiam ipsa ecclesia, seu capitulũ ipsius
ecclesiæ. & not.ꝙ satis dr̃ delinquere ipsum capitulũ
nedũ si expressè consentiat epo taliter ordinanti.sed
etiam si negligit contradicere cum põt.facit,qđ not.
gl.in c.cum dilectus.ỹ.de ordi.cogn.& hr̃ in l.iube-
mus.C.de sacros.eccle.& s̃.de dolo & contu.in c.ij.
& qđ ibi plenè dictum fuit.& quod no.ẽt in regula,
delictum.de reg.iu.in vj.hæc tñ secunda solutio nõ
placet Host. quia in casu isto non grauatur ecclesia,
vel capitulum.sed mensa epalis tantummodo. & iõ
verior vr̃ prima solutio Inn. tñ in c. accepimus.s̃.de
æta.& qualit.vr̃ dicere, ꝙ hic non agitur de delicto,
vel de facto epi ordinãtis sine titulo, & ideo tenetur
successor.sed certe satis põt dici saltẽ latè delinque-
re eps ordinans sine titulo,cum per hoc faciat cõtra
constitutionem,& dispositionem canonum, vt patet
in c.neminem.& c.sanctorũ.lxx.dist.¶In ea.glo.ibi:
nullo præsentante &c. qualis aũt examinatio erit siẽ
da de promouendo ad ordines.dic scđm Io.An. qđ
summariè fiet,& de plano. & sic leuis erit ꝓcessus.
facit,qđ no.per Inn.in c.j.de postu.præla. & facit,ꝙ
hr̃ in c.fin.de ꝓsum.faciat etiam quod hr̃ in cle.ij.de
7 iud.& in cle.sępe.de ver.sig.¶†In ea.gl.ibi.Et in hac
prouisione.Quid autem comprehendatur in appel-
latione necessariorum, de quibus fit mẽtio in litera.
dic,ꝙ comprehenduntur alimẽta, & sic cibaria vesti
menta,& habitatio.facit, qđ hr̃ in l.legatis.ff.de ali.
& cib.leg.Et adde prędictis in c.Eps.s̃.eo.Et in hac
prouisione necessariorũ,vt tangit gl.attendi debebit
qualitas promoti.¶Item ẽt facultates ecclesiæ, & ip
sius epi,vt ỹ.eo.etiam tangit glo.facit,quod hr̃.ff.de
ali.leg.in l.cum alimẽta.ff.de vsu & habitatione. in
8 l.pe.§.j.& quod no.ỹ.eo.de multa. ¶†In ea.gl.in fi.
adde quia dicit Inn.quod etiam si ordinator sit remo
tus ab ecclesia,si hẽt vnde soluere,seu ꝑstare necessa
ria ipsi ordinato,tunc tenetur, & cõpelletur illa præ-
stare potius quã successor,si præsentatur prius quam
successor.vt hic innuitur a sensu cõtrario. arctius tñ
debet teneri ipse ordinator.& etiam vr̃ secundũ Inn.
ꝙ etiam mortuo ordinatore.si habet hæredes,ꝙ prius
teneantur hæredes eius præstare necessaria ipsi ordi
nato,quã ipse successor epi. quia ex quasi contractu
vr̃ descendere hæc obligatio, & sic trãsit in hæredem
instituti.de obli.quæ ex quasi contractu.in princ.Idẽ
dicit,si dicatur oriri ex maleficio, vel quasi per ea,q̃
hñr in c.fi.de sepul.vbi secundum canones hæres te
netur etiã ex delicto defuncti quò ad interesse pecu-
9 niarium.¶†Quid aũt si ordinatus negligat petere ab
episcopo ordinãte. & postea ordinator depauperet,
& labatur in facultatibus. an poterit petere a succes-
sore in episcopatu.Inn.hic notabiliter dicit,ꝙ sic per
hunc tex.qui simpliciter loquit. & sine hac exceptio
ne sibi hoc ius concedit,& sic indistinctè debet intel
ligi.arg.ỹ.de priuile.quia circa.& in l.de pretio.ff.de
pub.¶In gl.pe.ibi:iterũ probatur.No.ex gl.secundũ
10 do.Flor. qđ † semel approbatus ex cã potest iterum
examinari,& potest etiã reprobari per id,qđ hr̃.s̃.de
offi.dele.insinuante.& in c.pastoralis.de excep.& in
l.gradatim.alle.in gl.& pro hoc etiam allegat, quod
videmus seruari,quòd approbati in examine priua-
to iterum examinãtur in examine publico, & pñt in
illo ex noua causa superueniente reprobari.¶In ea.
gl.ibi:pro ordinato.facit,quod hr̃ in c.fi.de præsum.
& quod hr̃ in c.vno.s̃.de scrutinio. ¶In ea.gl.in fin.
potes cõcludere,quod exceptio quæ oritur ex noua
causa potest obijci,vt etiã colligitur ex.c.accepimus.
de æta.& quali. & similiter etiam si oriatur ex causa
antiqua,& non fuit cognita per ordinantem.sed no-
uiter peruenit ad eius notitiam, dummodo non fuit
in culpa inquirendi de illa diligenter tꝑe ordinatio-
nis.nam aliàs esset sibi imputandum,& sic nõ admit
teretur ad obijciendum nisi oriretur obiectio ex an-
tiqua causa. & hæc procedunt respectu ipsius ordi-
nantis,sed respectu successoris, videretur ꝙ quodam
iure posset obijcere etiam ex antiqua cã. tñ cõtrariũ
vr̃ innui in d.c.accepimus. q̃a factum prædecessoris in
hoc vr̃ nocere successori, vt sic non admittatur de iu
re,sed de æquitate,si Papa mãdet prouideri ordina-
to,& vt dixit gl.superius etiam admittendus erit or-
dinans si hoc in literis contineatur. aliàs de iure nõ
vr̃ admittẽdus nisi obijceretur ex noua causa,vel ex
antiqua probabiliter ignorata. quia ex quò reputa-
uit ipsum habilem ad ordinem,reputauit etiã ipsum
habilem ad beneficium in ꝯntiam,vt etiam tangitur
in tex.dicti.c.accepimus. Et ideo non vr̃ posse oppo
nere ex cã antiqua nisi vt s̃.dixi.vel secundũ do.Ant.
põt dici, ꝙ etiam ex antiqua potest obijcere quò ad
beneficia,quia prius fuit approbatꝰ quò ad ordines,
non quò ad beneficium.& licèt sit dignus beneficio
per approbationẽ ordinũ,vt in d.c.accepimus.possi-
bile tñ est,quòd non sit dignus ad quodlibet benefi-
cium.ideo destituit, sed certe si ordinatus non petit
certum beneficium,sed petit sibi ꝓuideri de necessa
rijs, donec prouisum fuerit sibi de beneficio,non vi-
deo quõ tunc ex antiqua causa debeat audiri ipse or
dinans nisi fuisset probabiliter ignorata, vel nisi hoc
sibi permitteretur per Papam per ea quæ hñr in d.c.
accepimus. Sed vbi certũ beneficiũ peteretur posset
ꝓcedere ꝙ dixit d.Ant.nec ob.ꝓdictis qđ s̃nĩa ꝓba-
tionis vr̃ trãsiuisse in rẽ iudicatã.q̃a approbatio q̃ fit
in ordinatione est actus extraiudicialis.& ꝯñr nõ trã
sit in rem iudi.sicut nec alij actus extraiudiciales per
ea quæ notauit Inn.ỹ.de his quæ fiunt a ma.par.ca.j.
¶Vel s̃m d.Ant.posset dici,ꝙ dato,ꝙ talis approba-
tio transiret in rem iudi.tamen nõ obstabit exceptio
rei iudicatæ.quia mutari vr̃ res de qua agitur,q̃a pri
de ordine tantum fuit quæsitum. mõ quæritur de be
neficio.hæc tñ solutio.d.Ant.non vr̃ procedere, q̃n
simpliciter peteret sibi de necessarijs ꝓuideri, donec
fuerit sibi prouisum de aliquo beneficio. quia appro
batio facta ad ordines in ꝯsequẽtiã, & accessoriè in-
ducit approbationẽ ad vnũ ĩ genere, licèt nõ specifi-
cè ad

tē ad istud, vel ad aliud, vt patet in d.c.accepim⁹. & facit, q̄d no.s̄.eo.in c.quia intātum.per gl. & de materia in præal.c.accepimus. ¶†In gl.fi.in fi.& sic in
11 effectu vult gl. quod si Ep̄s fraudulenter contulit beneficium alterius alteri hoc ignoranti, sed illud postea vincitur, tenebitur sibi prouideri in æquiualenti beneficio. Si aūt non fraudulenter hoc fecit, vt quia ignorabat quod esset alterius, & tunc non tenebitur prouidere si vincatur, sed speciali obligatione, & sic non tenebitur prouidere in æquiualenti, sed bene tenebitur prouidere ex generali obligatione, qua tenetur prouidere clericis pauperibus. & per quam tenet̄ etiam duas ecclesias ordinare. de cōse.dist.j.omnes. & sic satis erit, quod de aliquo beneficio sufficiēti ꝓuideat, licèt non sit æquiualens beneficio euicto. & de materia ēt tangitur. j̄.c.proxi.in gl.fi. & ibi etiā tā
12 getur. ¶†Vltimo tangit hic d.Pe. quid si Ep̄s, qui ordinauit aliquē sine titulo molestatur ab ordinato, vt sibi ꝓuideat, & dicat, ꝙ sit paratus p̄stare ipsi ordinato alimēta, si velit secum morari, & sibi operari. & ex aduerso ordinatus velit illa alibi p̄stari, nec velit sibi operari, quid fiendum erit in casu isto. ipse nō determinat, sed dicit cogitādum. de hoc dicam. j̄.eo.tuis.
13 tangit ēt, an vbicūq; aliquis † tenet̄ alteri p̄stare operas, an teneat̄ illas præstare suo sumptu, & suis expē sis. an verò debeat habere expēsas ab illo cui pręstat. & vr̄ concludere, quod dēt illas præstare suo sumptu per ea quæ hn̄r in l.suo victu.ff.de ope.lib. Sed tu potes latius dicere, vt tangit Bar.in l.si non sortem.§.libertus.in pen.col.ff.de condi.inde. vbi distinguit, an operę debeant præstari pro certa mercede promissa, an verò ex causa remunerationis p̄stant̄. an verò ex mera liberalitate, de qua dicendum, vt ibi per eū, & tangam in d.c.tuis. & ad præcedentem quæstionē ēt facit, quod notauit Bart.in l.Caio.§.fi.de ali.& cib. leg.& quod habetur in l.sicut sunt.de ope.lib.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium cui renuntiatur animo permutandi non debet alteri conferri, quàm permutare volenti. & nu.8.*
2 *Beneficio per fraudem collato euicto potest beneficiatus ipse cui facta est euictio agere contra conferentem, vt sibi de alio prouideat.*
3 *Expectantes autoritatem Papæ, an dicantur habere ius in re ante factam collationem.*
4 *Donator, an teneatur de euictione.*
5 *Collator beneficij, an teneatur de euictione.*
6 *Papa si mandat capitulo, vt recipiat aliquem in canonicum, & ei conferat præbendam: si capitulum non confert ei, sed alteri, an tenebit collatio.*
7 *Et si mandat alicui, vt recipiat Titium in canonicum, & præbendam ei conferat cum vacabit, an poterit ei conferre præbēdam vacaturā.*

a INter cætera, Is qui [a] ignoranti scienter cōtulit p̄bendā, quā conferre non potuit illa euicta tenet̄ illi cōferre illā quā poterit, & potuit. h.d. ¶In prima narrat factū. In secunda mandat, seu dat mādatū, ac discernit, & cām exprimit. scd'a ibi: sub p̄dicta. ¶Not.in text.ibi.& j̄.decidit̄ q̄d vtroq; restituto magister Petr.remansit sine p̄ben.& ideo petijt corā Inn.subrogato cęlestino sibi ꝓuideri. ipse aūt Inno. ꝓuidet, vt sequit̄ f̄m Ioan.An. & ēt istud vr̄ sequi gl. ¶Sed d.Ant.vr̄ intelligere, ꝙ p̄bēda collata magistro Petro fuit restituta ipsi Hugolino cui erat de iure debita ex cā ꝑmutationis. sed vt dixit gl.& Io.An.intelligunt, ꝙ Guil.& Hug.fuerunt restituti, videlicet,
1 q.libet ad suā p̄bendā cui rununtiauerant. ¶†Not.ex tex.primo, ꝙ si renuntiatur beneficio aīo ꝑmutandi non est conferendū alteri, q̄ ꝑmutare volēti, & si cōferat̄ vr̄ collatio non valere. posset tn̄ sumi argm̄ contrarium inquātū innuit̄, ꝙ si per cęlestinū nō fuissent oīa retractata, q̄d collatio tenuisset. Sed de hoc sum⁹ hodie expediti in cle.vna.de rer.permu. vbi est exp̄ssum, ꝙ collatio alteri facta nō valet, nec dēt ēt beneficiū renuntiatū ex cā permutationis peti per apostolicū expectantē. quia tale beneficium non sibi debet̄ vt ēt hodie est expressum in c.vno. de rer.permu.in
2 vj.in gl.ij.in prin. ¶†Itē no. ꝙ euicto beneficio fraudulēter collato pōt beneficiatus ipse cui facta est euictio ꝑꝑ id etiam agere de euictione ꝯ conferentē, vt sibi prouideat de alio, vel aliud beneficium conferat q̄d sit in eius potestate conferre. ¶Vltimo nota illud vulgatum, q̄d non est tolerandū, vt quis aliū fraudulenter decipiat. ¶In gl.ij.in prin. pro recitatione huius gl. pōt opponi, q̄d ēt circunscripta retractatione cęlestini nō tenuerit collatio facta magistro Petro ꝑꝑ rōnem, q̄ sequitur in gl. ad quē gl. non vr̄ clare r̄ndere. Ideo pōt aliter dici, quā dicat gl. videlicet, ꝙ ideo iste Guil. qui renunciauit suæ præbendæ perdidit illam, & eius possessionem, quia simpliciter, & sine aliqua conditione illi renuntiauit ex eo, quia renuntiationes, quæ fiūt in spiritualibus ex cā permutationis debent fieri purè, & simpliciter, nec dēt apponi conditio, si alter renuntiauit, vel si alteri conferret̄, quia in istis spiritualibus censetur esse turpe tales conditiones apponere. j̄.de rer.permu. q̄situ. & j.q.ij.q̄ pia. & ideo hic tenuit renuntiatio, vt dicit gl.& ꝑꝑ illam amisit possessionem. sed Papa ex officio suo, vt gl. hic dicit restituit postea vtrunq; ad suam p̄bendā. Cōtraria vero de quibus hic fit mentio per gl. habent locū in rebus tꝑalibus, quæ cōditiones possunt recipere. Et si dicatur quid mouit Papā ad restituendum istos in integrum. gl. hic non declarat, sed aliquid tāgitur in gl.seq.& ibi dr̄. ¶In gl.pe.in fi.& sic vult glo. ꝙ iō hic collatio facta contra mandatū Papæ non tenuit, quia in literis directis ad decanū remanē. erat appositum decretū per Papam, per q̄d descernebatur irritum, si ab aliquo cōtrafieret. & ex hac sol. habes vnā cām, quæ potuit mouere Papā ad retractandū oīa, q̄ erant gesta. Sed aduerte, quia licèt hæc solutio sit in se vera tn̄ non vr̄ bene applaudere literæ. quia scd'm illā collatio facta magistro Petro fuisset nulla. & sic p̄benda sibi assignata potuisset de iure sibi auferri, & conferri ipsi Hugolino per decretū reman. & sic non fuisset expediens retractari, sed solū collationē factā ipsi magistro Petro. & ꝑꝑ hoc forte Inn. hic dixit, ꝙ licèt collatio facta magistro Petro tenet, q̄a nō fuisset appositū aliq̄d decretum in literis decani. tn̄ alia pōt esse quare fuit reuocata, & quare nō tenuit, videlicet, q̄a dicta collatio fuit facta in fraudē ipsius Hugolini. sec⁹ vbi nō fieret in fraudē, & sic loquit̄ capitulū dilectus allegatū in gl. sed certe hæc solutio nō est bona, & vr̄ esse ꝯ præallegatū. c.dilectus. vbi vr̄, ꝙ fraus non impediat collationē, dūmodo non sint ligatę manus cōferentis. Ideo datur tertia solutio, valet quod hic autoritate apostolicæ sedis fiebat permutatio. Iō tūc nō tenet collatio alteri facta per ordinariū. secus qn̄ fieret permutatio ordinarij auto. & rō diuersitatis est, q̄a in primo casu Papa vr̄ negotiū ad se reuocasse, ideo ligatę sunt ibi manus ordinarij per id, q̄d hr̄.s̄.de ap.vt nostrū. de offi.leg.in c.licet. & iij.q.vj. in c.dudum. & facit, quod hr̄. j̄.de conces.præben.si soli.& c.si capitulo.lib.vj. hæc sol. etiam non vr̄ ex toto perfecta, quia litera hic vr̄ innuere, quod collatio facta magistro Petro tenuisset nisi fuisset retractata. ¶Idem etiam hodie vr̄ idem dicendum, quādo permutatio fit autoritate ordinarij per ea q̄ hn̄r in cle.j.

[a] Is qui. Idē summat d. Abb. hoc c. & est secundum eū singulare.

de rerum permu.Ideo datur,& quarta solutio videlicet,ꝙ ideo non valuit collatio,quia beneficiũ vacauit in curia:& sic nõ potuit cõferri ab inferiore a Papa absq; eius licentia.ĩ.de pb.c.ij.in vj.sed certe posset dici,ꝙ illud fuit ius nouũ,pterea vt etiã.s.tetigi,si collatio facta magistro petro dicta de cã nõ valuisset nõ erat expediẽs oĩa retractari:sed potuisset dicta pbenda collata magistro Petro cõferri per decanũ ipsi hugolino.¶Præterea mens lřæ vř esse,ꝙ dicta collatio tenuerit,licèt fuerit retractata vnà cũ alijs : & pp pdicta olim nõ erat bene clarũ, an qñ beneficia renũtiabanť ex cã permutationis, si alteri tertio conferebãtur,ꝙ nõ teneret collatio.hodie tñ sumus expediti per cle.j.de rer.permu.vbi patet, ꝙ eoipso,ꝙ ex cã permutationis vacat beneficium intelligãtur affectæ manus ordinarij.& sic non põt alteri conferri per ordinarium,& si conferatur non tenet collatio,nec expectantes autoritate apostolica põt ẽt tale beneficiũ petere,vt hř in c.j.de rer.permu.in vj.Et per predicta põt dici,ꝙ licèt de iure isto tenuisset collatio facta magistro Petro.tñ, qa facta fuerat in delusionẽ mandati apostolici.Papa hoc casu voluit illã,& oĩa alia retractari.& sic ẽt retractauit renuntiationes factas,& vtrique restituit beneficiũ suum ex plenitudine ptãtis cũ supra ius sit.ĩ.de conces.pb.proposuit.licèt aliàs de rigore iuris non debuisset fieri dicta retractatio.& tenuisset.d.collatio facta magistro Petro , & debuisset aliter puidere fm illa,q hñr in d.c.dilectus. el ij.ĩ.e. ¶Itẽ aduerte,qa vt tangit ẽt Inn.vř ꝙ iste hugolinus, qui agebat contra magistrũ Petrũ ad præbendam sibi collatam non potuit agere,qa nemo sine actione experitur.l.si pupilli.§.videamus.ff.de neg.gest.Sed isti hugolino non competebat aliquod ius in dicta pbẽda permutata,ergo vř ꝙ agere nõ potuerit contra tertiũ cui facta est collatio:& pro hoc facit,quod ex cõuentione de permutando velut nuda non vř agi posse.facit,quod hř in l.ex placito.C.de rer.permuta.vř etiam quòd non possit agi ad interesse,quia spiritualia non recipiunt æstimationem pecuniariã.facit,qđ no.s.de causa pos.in c.cum olim . respondet Inno.ꝙ virtute alicui⁹ actionis collatio facta magistro Petro non fuit reuocata,quia vt dictum est dicto hugolino non competebat actio ad ipsam præbendam , qa nõ erat adhuc sibi collata,sed solum erat facta renuntiatio.Et ideo dicit, ꝙ solum ex iudicis officio fuit reuocata dicta collatio ex æquitate huius officii ad faciẽdam reuocationem prædictam mouit causa ordinarij collatoris,vel dato,ꝙ non fuerit collatio facta fraudulenter non potest negari,quin reipsa fuerit fraus . facit,quod hř in l.si quis aliter.ff.de verb.obl.nam saltem ex æquitate debebatur huiusmodi præbenda pmutare volẽti,& sic ipsi Hugolino . Ideo fuit ęquum quod reuocatur.argumento eorũ,quæ hñr.s.de pac. cum pridem.& etiã ne destitueretur Hugolinus omni remedio.nam si hoc remedium nõ competeret nõ haberet etiam ius ad suum beneficium,quia illud renuntiauit,per id, quod hř.vij.q.j.q̃ sit periculosum . & ideo suadente æquitate officio iudicis facta fuit dicta reuocatio, licèt alij dicant , quòd facta fuerit per actionem de dolo per l.elegãter.§.seruis.ff. de dolo. Sed certe illa cessat vbi aliud remedium cõpetit.l.j. §.ait prætor.ff.de dolo.potest etiam dici secundũ Innocen.ad contraria.s.formata,quod speciale sit in iuribus spiritualibus, vt a quocunq; possunt peti facta permutatione autoritate superioris,maximè Papę,& hoc ideo secundum eum,quia censetur ius quęsitum ad ipsa beneficia,quæ debent permutari,ideo in illis virtute talis iuris impedit collatio alteri facta,& eius virtute agi potest contra eum.facit,quod hř.ĩ.de rerum permu.quæsitum. contraria aũt secundum Inn. loquuntur in rebus temporalibus,in quibus non ita de facili transfertur ius,facit quod not.per Inno.s.de consti.cum M.& quod hř de præben. si tibi absenti. lib.vj.vbi patet,quod sine traditione trãsfertur ius in rebus spiritualibus.secus in temporalibus, vt legi.& not.in l.traditionibus.C.de pact.sic residet Inn.& d. Ant.Et idem vř etiam hic velle do.Pet.dicens,quod vř esse de mente . Inn.quod autoritate superioris in pmutationibus,seu in renuntiationibus factis ex causa permutationis autoritate superioris succedat loco cuiusdam collationis.certum est autẽ, quòd post collationem factam collatio alteri facta est nulla d.c.si tibi absenti.de præben.in vj.& s.de re iudi.cum Bertoldus.¶Sed do.Flori.hic dicit dictum Inn.in se esse verum inquantum dicit,quod speciale est in beneficijs spiritualibus,vt ex solo titulo etiam nõ facta traditione transferatur ius in ipso beneficio, & per ɋ̃s vt etiam non facta traditione, si tñ facta sit permutatio,quod peti possit a quocunq;,sed istud non procedit in casu huius c.secundum eum,quia nondum facta erat permutatio,sed solum facta erat renũtiatio, seu resignatio beneficiorum,vt patet hic in princ. & sic non erat collatus titulus . Ideo in casu.c.non fuit quęsitum ius ipsi Hugolino in ipsa præbenda collata magistro Petro,& sic vř velle do.Flo.quod licèt renũtiatio beneficiorum fiat ex cã pmutationis autoritate superioris,non p hoc surgit aliqua collatio nisi expressè fiat,licèt do.Pet.voluerit contrarium.& forte voluit hic sentire Inno.Sed verius vř esse dictum do. Flo.per ea quæ hñr in cle.j.de rer.permu.& eod.c.j. in vj.vbi vř probari,& præcipuè in d.cle.j.quod post renuntiationem requiritur collatio, & illud etiam reperio tenuisse expressè dños de Rota in suis decisionibus decisione.xxx.secũdum vnam quotã . dicit tñ d.Flo.quod facta permutatione beneficiorum,& sic interueniente collatione,& autoritate superioris secundum notata per gl. in d.cle.j.permutantes habebunt ius in ipsis beneficijs permutatis, ẽt ante traditionem,vel electionem possessionis,vt dicit Inno.facit,quod hř.ĩ.de rer.permu.quæsitum. & in d.c.si tibi absenti.adducit etiã pro hoc, qđ ex collatione beneficij institutus,seu is cui facta est collatio consequtur ius administrandi ad ipsum beneficiũ,& res eius per ea quæ notanť.s.de cã pos.cũ super.& s.de elec. transmissa. secus in permutatione rerum tpalium in quibus requiritur traditio,vt ius in ea acquiratur. vt dicit Inno.& probatur in d.l.in traditionibus.& facit etiam quod habetur in l.ex placito.C.de rer.permu. ¶Ad contrarium autem superius formatum dicit,& bene,quod non expedit instare , an iustè, vel iniustè egerit Hugolinus,quia præsupponitur , vt dicit gl.j. quod Papa reuocauit omnia,quę gesta erant in pristinum statum , ne videretur sub mãdato.& subdit etiã quod Papa videtur iustè vidisse ex eo,quia beneficia renuntiata erant in suis manibus.& sic negotiũ pmutationis videbatur spectare ad ipsum,& quodammodo oĩa ipsum cõcernentia ad se reuocasse.allegat dictum c.cũ M.cũ ibi notatis.& sic vř , ꝙ non potuit se impedire inferior.ar.c.vt nostrum. de app. Et ex hoc ẽt infert,ꝙ non tenuit collatio facta per ordinarium. Sed de hoc plenius,& melius tetigi.dicit etiam, ꝙ licèt valuisset collatio , tñ Papa potuit illam ex causa reuocare, & ex quò reuocauit perdidit Petrus omne ius in ipso beneficio.¶†Et per prædicta poterit infer-
3 ri ad vnum,quod hic tangit dominus Flor.an expectantes autoritatem Papæ , dicantur habere ius in re

ante

ante factā collationē.nā concludit,ꝙ non, sed demū per collationem acquirunt ius in re. allegat quod hr̄ de conces.præben.c.fi.in vj.& de preb.c.pe.eo.lib.& per hoc dicit se cōsuluisse de facto, ꝙ si expectās apostolicus acceptauit bn̄ficiū vacans. sed Papa contulit illud alteri nō facta mentione de expectāte.& executor datus ipsi expectanti postea ꝯtulit illud eidē expectanti,qđ præferendus erat ille cui facta fuit collatio per Papā,nec poterat dici surreptitius impetrator ꝑ ꝑ clausulas consuetas appositas in literis apostolicis in quib.dici consueuit,ꝙ Papa confert non obstāte si aliquis super receptione sua literas apostolicas obtinuerit quib.vult quo ad hoc p̄iudicare,non quo ad aliàs p̄bendas.q.a ex quo Papa ius reseruat ad aľs p̄bendas patet aperte,qđ excludit ab ista quā cōfert. Et ꝓ hoc ēt allegat no.per Io.And. & Archi.ꝭ.eod.si postquàm.lib.vj. & eo.ti. & li.c.dudum.super j.glo. nec hēt obstare acceptatio expectanti in re p̄cedens collationē Papæ.quia illa nō dat ius expectanti ī re, seu in ipso beneficio si tunc non fit collatio,ꝑ ea quę hn̄r in d.c.fi.de conces.p̄ben.in vj.¶ In gl.fi.ibi.s̄.e. relatum.& ibi plenè de hoc fuit dictū, an eps debeat censeri donator.¶In eadem gl.ibi:si ignorāter emit. supple quia tenet emptio, vt possit emptor agere ad interesse,non tn̄ quòd per hoc liber homo emi possit

4 in ipsius præiudicio.¶In ea.gl.in fi.aduerte,quia gl.

a tangit duo.primo an donator [a] teneatur de euictione.scd̄o quid de collatore beneficij. ad primum potest dici,vt ēt tangit hic do.Flo.ꝙ aut donatio incipit a traditione, & tunc non tenet̄ de euictione nisi dolus interuenisset ex parte donātis, per ea quæ hn̄r in l.ad res donatas.alleg.in glo.& ff.de dolo.in l.aristo. aut incepit ab obligatione.& tunc bene debetur euictio iuxta ea q̄ no.in d.l.aristo.& in l.j.C.de iur.dot. ¶Si autem quęrimus de collatore tunc dicendū, qđ

5 † aut collator,& recipiens sciuerunt beneficiū cōferri non posse.aut ambo ignorauerunt.aut alter sciuit, & alter ignorauit. primo casu non tenetur collator ex quo vterq; sciuit,q.a cōpensatur dolus cū dolo.l.si duo.ff.de dolo.& l.si ambo.ff. de compen. & hoc intellige,vt non teneat̄ de euictione ad conferendum æquiualens beneficiū.Sed aliàs bene tenebit̄ ꝓuidere si ordinauit eū per ea, quæ hn̄r.s̄.proxi.c. nā quo ad remediū c. pręcedentis non cōpensatur dolus cū dolo,ne aliàs quis mēdicet in opprobriū cler. vt voluit Inn. in c.intelleximus.ꝭ.de adul.& facit quod.ꝭ. dicet̄.¶Secūdo casu q̄n vterq; ignorauit,tūc do.Flo. dicit,ꝙ ex quo cessat fraus non tenetur de euictione, sed do.Ant.hic dicit,ꝙ si recipiens beneficiū nō fuit ordinatus per ipsum ꝯferentē beneficiū,tunc illis in nihilum tenetur s̄m eū.secus si ipsum ordinasset. q.a tunc licèt non teneat̄ vt prouideat de ęquiualēti. tn̄ tenebit̄ prouidere de necessarijs,donec competēs beneficiū assignet ꝑ id qđ hr̄ in c.pręcedēti.¶ Tertio casu q̄n alter tm̄ sciuit,& tunc conclude,ꝙ aut collator sciuit,& recipiens ignorauit. & tunc tenet̄ collator ꝓuidere de ęquiualenti.vt hic voluit gl. Aut ecōuerso recipiens sciuit,& collator ignorauit,& tunc non tenet̄ collator,q.a imputandū est scienter recipienti, nec succurri dēt fraudulenti.ꝭ. de rer.permu.cū vniuersorū.dicit tn̄ d.Flo.ꝙ in casib. in quib. dici potest eū collatorē non teneri hoc ꝓcedit respectu specialis oblōnis surgentis ex dispōne huius.c. ex qua vt dicit Inn.ꝯpetit conditio contra collatorē. sed bene tenet̄ ꝓuidere ex gn̄ali officio per qđ tenet̄ pauperib. ꝓuidere,si ꝓuisus est pauper,ne aliàs mendicet in opprobriū cleri.facit,qđ hr̄ in c.pręcedenti.& s̄.e.in c. Episcopus.& qđ dictū fuit in c.p̄cedenti.in gl.fi. & sup

6 ea.¶†Extra gl.tangit hic Inn.quid si mandatū fuit capitulo,vt recipiat aliquē in canonicū,& illi conferat p̄bendā si capitulū nō cōferat p̄bendā illi, sed alteri an tenebit collatio.& ꝯcludit, ꝙ si capitulū ī p̄te paruit mādato,vt q.a recipit illum in canonicū,si postea ꝯferat alteri p̄bendā non tenet collatio.q.a eoipso,ꝙ in parte paruit mandato vr̄ negotiū reuocatū ad superiorē,& sic vn̄r ligatæ manus ordinarij collatoris. & hoc hodie est exp̄ssum in c.si postq̄.ꝭ.eo.in vj.si autē nullatenus paruerūt mādato,sed potius contradixerūt,& nō appellauerunt,tūc dicit,ꝙ si collatio fuit facta post p̄sentatas literas talis collatio facta alteri non tenebit. q.a s̄m eū si non appellauerunt trāsiuit mandatum in rem iudicatam.secus si fecissent collationē ante priuationē.q.a quo ad eos, qui nondū receperūt mandatū nō trāsibit in rē iudicatā. & sic ītelligit.c.dilectus.ꝭ.eo.Si autem canonici recepto mandato appellassent,dicit ꝙ valeret collatio alteri facta q.a licèt mandatū hēat vim sn̄ię.tn̄ ex quo est appellatū non transit in rē iudicatā. Iō nō hēt impedire potestatē ꝯferendi,vltimum istud dictū reprobat Host. ex eo,q.a s̄m eū statim cū est appellatū negotium est deuolutū ad sedē apostolicam.& sic vr̄ potestas eorū suspensa,& manus eorum vn̄r ligatę.argu.c.licèt. de offi.lega.& s̄.de appel.vt nostrum.¶Sed aduerte, vt etiam tangit hic d.Ant.inquātum Inn. vult ꝙ si post præsentatas literas licèt contradicant non appellant quòd tunc valet collatio alteri facta per ipsos canonicos.Istud non procedit si nulli dati sunt executores,nec appositum est decretum in literis, vel si sunt dati executores sunt dati ad compellendum. q.a etiā tunc tenebit collatio facta post præsentationem literarum ante inhibitionē executoris.vt patet in c.si soli.de cōces.p̄ben.in vj.secus si dati essent executores ad prouidendū in negligentiā capituli.quia tūc ꝓcedit dictū Inn.nā tunc per pręsentationes literarū ligātur manus ordinarij collatoris.vt patet de conces.p̄ben.in c.si capitulo.li.vj. & sic patet ꝙ dictum Inno. hoc casu pōt ꝓcedere non in alijs. ¶ Dubium est tn̄ supposito ꝙ procedat ēt in alijs.an si appellatur procedat opinio Inn. an vero opinio Host.do.Anto.hic dicit,ꝙ Inn.vr̄ in hoc melius dicere. quia appellatio interposita a mandato deuoluat conditionem ad Papam, tn̄ nō suspendit potestatem antiquam,q.a aliàs esset potius innouare quòd fieri non debet lite pendente etiā appellationis.s̄.vt lite pendente.per totū. Et ideo tunc tenetur collatio alteri facta.& tn̄ vt patet ex prædictis hoc non vr̄ instandum. quia dictum Inn.extra casum capituli,si capitulum. nō procedit. & etiam licèt sic transeat d.Ant.non video quid operetur appellatio cum a mandato Papę non appellet̄, licèt possit supplicari.facit qđ no.s̄.de rest. in inte.ex literis.& licèt ēt nō s̄p puniat̄.nā parēs q̄n hēt rationabilē cām.s̄.eo.cum teneamur. tangit ēt hic Inno. quid si capitulū recipit aliquem in canonicū proprio motu,an si conferat p̄bendam postea vacantem alteri teneat collatio.& concludit, ꝙ sic. quia licèt talis receptus possit petere, vt sibi prębenda conferatur.s̄. eo.relatū.tn̄ quia recipientes ipsum in canonicū nō potuerunt dare ius ad vacaturam, ꝙ solum Papa facere pōt.ꝭ.de conces.pręben.nulla.& c.proposuit.iō tenebit collatio alteri facta:quāuis capitulū malè faciat alteri conferendo,per ea quæ hn̄r.s̄.eo.relatum. & ꝭ.eo.dilectus.el.ij.nec ob.p̄dictis quod hr̄.ꝭ. de iure patro.c.cū laici.vbi patet,ꝙ clericus patronus pręsentans aliquē non pōt variare. quia ibi loquitur q̄n pręsentatio fit ad beneficium vacans.& ideo tūc quęritur ius præsentato, vt possit petere se institui ꝑ episcopum.

[a] An donator. Adde ī l.jj. de eui. & ibi Bald. & per Bar.ī l. Iulianus. §.j. de ver. ob.& in l.si Pro re. §.j. ff.de euic.

ſcopum. & ex quo præſentans eſt clericus nõ poteſt variare.vt ibi hr̃.ſed quod dixi.s̃.ꝓcedit in recepto per canonicos ad vacaturã prębendam, ſeu qñ quis recipitur in canonicum prębenda non vacante.& iõ tunc non quęritur ius ad vacaturam.facit quod hr̃.j̃. de conceſ.præben.c.ij.c.fi.in vj. Ideo permittitur ipſis canonicis variare.quod dicit do.Anto. procedere niſi præbenda quę poſtea vacat cõferretur vni ex antiquis canonicis obligatis ad conferendum. q̃a tunc poſſet reuocari talis collatio.quia videtur in tali collatione poſſe notari quędã perfidia.ex quo erat obligatus ad conferendum.alleg.no.de conſti.s̃.cum M. circa finem ſecundum vnum intellectum. Adde qđ poſſet etiam dici,ꝙ talis collatio eſſet nulla. quia nõ vr̃ quis poſſe habere duas præbẽdas in eadem eccleſia per id quod legitur,& notatur.j̃.de conceſ.ꝑben.
7 literas.de quo ibi etiam tangetur.¶ † Quid autem ſi Papa mandat alicui,vt Titium recipiat in canonicũ, & prębendam conferat cum vacabit,an poterit conferre præbendã vacaturam. dic quod non. quia non debeat fieri collatio ꝑbendæ anteq̃ vacet.vt habetur in c.j.j.de conceſ.pręb.& eo.tit.c.j. & ij.in vj. poterit tamen recipere eum in canonicum.& ex hoc ius q̃retur ad vacaturã,vt ſic ſibi debeat conferri. poſtea cũ
8 vacabit.d.c.ij.& j̃.eo.ſi poſtquàm.lib.vj.¶ † Vltimo aduerte,quia licèt ſit dictum.s̃. qđ vbi beneficia reſignantur ex cã permutationis non pñt alteri cõferri, q̃ ipſis permutantib.vt patet hodie in cle.j.de rerum permu. Id procedit quando beneficia ipſa non ſunt ſpecialiter nec generaliter reſeruata per Papã. Si aũt eſſent ſpecialiter,vel generaliter reſeruata, quod cẽſet̃ eſſe ſi aſſignatio fiat in curia.facit quod hr̃ in c.ij. de ꝑben.in vj.tunc dicunt dñi de Rota concluſione. xxx.ſ̃m vnam quotam,ſ̃m aliam eſt concluſio.xxiij. & ſcđm aliquos.xxj.non poterit fieri collatio ꝑ inferiorem a Papa ẽt ipſis permutantib.ex quo beneficia ſunt reſeruata.Et ideo tunc ſi volunt pręfici permutationẽ expedit,qđ habeat̃ recurſus ad Papã. facit ꝙ no.Fede.de Sen.in ſuo tractatu ꝑmutationũ.q.xxx. Quid aũt ſi ipſi reſignantes bñſicia ex cã ꝑmutatiõis in manus inferioris a Papa ignorauerunt reſeruationẽ factã per Papã.an tunc ſi deuenit notitia reſeruationis ad eos,& noluerint ire ad Papã. an poterit q̃libet redire ad ſuum beneficiũ. Aliqui voluerunt dicere,ꝙ ſic ꝑ ea,quæ hñr.j̃.eo.ſi beneficia.lib.vj.Sed cõtrarium fuit determinatũ.vt ibi no.in dicta deciſione Rotę.q̃a ex quo reſignauerunt beneficia, licèt ex cã permutationis verè vacuauerũt ipſa bñſicia.facit qđ no.in c.ſi propter tua.de reſcr.in vj.& ſic perdiderũt ius ſibi cõpetens.ideo ad illa redire non pñt ſine noua coll.vij.q.j.q̃ ſit periculoſum.nec ob.c. ſi bñſicia. q̃a loquit̃ in alio caſu in quo ex æquitate põt q̃s redire ad priora bñſicia,& ęquitas cũ ſit ſcripta in iure ꝑfert̃ rigori iuris in caſu illo,ſed in caſu noſtro nõ reperit̃ ſcripta iõ nõ ꝑfert̃.facit qđ no.in c.fi.s̃. de trãſla.& in l.j.C.de leg.& in l.placuit.C.de iud.nec ob. ẽt iſte tex.quia hic Papa tractauit omnia. & reſtituit quẽlibet in integrũ ad ſuũ beneficium, vt hic tangit gl.j.de quo latius in præalle.deci.Rotæ.

a Dicatur intruſus.vide Dom.de ſan. Gemi. in c.pp.19 diſt.in vlti. col. itẽ per d.Fel. in c. cum in noſtra. de reſcrip.col.8. verſic.quot modis. nu. 12.vbi enumerat multos modos ꝑ quos q̃s dicitur intruſus.

SVMMARIVM.

1 *Contra electum poſſunt canonici ſe obijcere per viam exceptionis ſi forte electus petat confirmationem: & per viam agendi petendo electionem caſſari.*
2 *Pluralitas dignitatum eſt de iure prohibita.& nu.12.& 14.*
3 *Pluralitas præbendarum,an ſit prohibita.*
4 *Copulatiua quandoque reſoluitur in diſiunctiuam.*
5 *Pluralitas beneficiorum quare prohibeatur.*
6 *Intruſus quis dicatur.*
7 *Pluralis cenſetur inhabilis ad beneficia conſequenda.*
8 *Adminiſtrans ante confirmationem poteſt repelli ab actu confirmationis.*
9 *Plura ſi copulatiue mandantur, vel opponuntur, quorum quodlibet de per ſe concludit finalem intentum opponentis, vel mandantis ſufficit alterum probare.*
10 *Sententia, an ſit formanda, & referenda ad eccleſiam, quando aliquis ſe obijcit nomine eccleſiæ.*
11 *Ex tolerantia ſimplici non videtur Papa contra ius diſpenſare nec velle ius tollere.*
13 *Ex tolerantia, & taciturnitate Papæ, an inducatur diſpenſatio circa pluralitatem beneficiorum.*

Vm iamdudum. Opponenti plura cõtra electũ ſufficit alterũ ex illis probare, qđ ad caſſationẽ ſufficiat.h.d.& primo ponũtur plura,quæ obijciebantur contra eundem intellectum.¶Scđo ponit̃ diffinitio quęſtionis conditionalis.¶ Tertio ponit ſolutionẽ cuiuſdam taciti obiecti. & ſic ponit antipophorã.ſecunda ibi:mandamus.ter
1 tia ibi:cũ multa.¶No.ex text.primo, ꝙ cõtra electũ poſſunt canonici ſe obijcere per viam exceptionis,ſi forte electus petat ꝯfirmationẽ,vt hic patet ſecundũ vnũ intellectũ.pñt ẽt ſe obijcere per viã agẽdi petendo electionẽ caſſari.vt hic ẽt colr̃ ſcđm aliũ intelr̃m, licèt iſte ſecundus non vr̃ litere conformari. de quo s̃.de iud.exhibi.& j̃.de excep.dilecti. ¶ Item no.ꝙ ꝯ electũ pñt plura obijci, & quę forma debeat ſeruari hr̃ hodie in c.vt circa.de elec.in vj.& in c.qui contra certum.& in c.ſi ꝓcurator. de elec.in vj.& c.ſi forte.
2 de ele.in vj.& in cle.ꝯſtõnẽ.de elec.¶† Itẽ no.ꝙ pluralitas dignitatũ,& prębendarũ eſt de iure prohibita & in pluralitate dignitatũ hoc eſt clarũ per ea,q̃ hñr
3 s̃.eo.quia intantũ.& j̃.eo.de multa.Sed † de pluralitate ꝑbendarũ eſt dubiũ,an illa ſit prohibita.& text. iſte põt induci,ꝙ nõ:q̃a tex.hic copulatiue vr̃ põderare pluralitatẽ prębẽdarum,& dignitatum. vt patet in ver.mandamus.dum dicit plures alias dignitates atq; ꝑbendas.ſed Hoſt.exponebat illud atq;,pro vel: per ea q̃ hñr.s̃.eo.in ordinato.& quia non eſt abſo-
4 num ꝙ † copulatiua reſoluat̃ interdũ in diſiunctiuã. ff.de verb.ſig.l.ſępe.de quo inferius tanget̃ poſt glo.
5 ¶† Itẽ not.duas cãs ꝓhibendę pluralitatis.videlicet auaritiã,& ambitiõnẽ,de qua notari pt̃ pluralis.¶Itẽ no,ꝙ auaritia repellit a ꝓmotione. de quo ẽt hic in
6 gl.ij.¶†Itẽ no.ꝙ q̃s dicat̃ intruſus a qñ ille, qui ingre
a dit̃ beneficiũ ingredit̃ non pręcedente confirmatione.& ſic abſq; authoritate eius ad quẽ ſpectat. facit
7 quod no.s̃.de elec.trãſmiſſa.¶†Itẽ no.ꝙ pluralis cẽſetur eſſe inhabilis ad bñſicia ꝯſequenda,de quo in c.ordinari.ad fi.de offi.or.in vj.& s̃.de elec.dudũ. el ij.& in extrauaganti Io.xxij.quæ incipit execrabilis.
8 ¶†Item no.ꝙ vbi quis adminiſtrat, ante confirmationem poteſt repelli ab actu cõfirmationis.& ſimiliter ſi adminiſtrat poſt caſſationem confirmationis. & a contrario ſenſu videtur, ꝙ ſi poſt confirmationẽ & ante caſſationem confirmationis adminiſtrat. & & hic non repellat̃,ꝙ intelligit hic do.Pe.procedere, qñ non fuiſſet appellatũ a confirmatione. nã tunc ſi adminiſtrat,& eſt in poſſeſſione nõ põt remoueri niſi per viã denũciationis,vel accuſationis.facit qđ hr̃ j̃.de app.cõſtitutus.el.ij.ad fi.& ꝙ hr̃.j̃.de accu.accedẽs.ſi aũt fuiſſet appellatũ a confirmatione tunc non dẽt adminiſtrare pendente appellatione.vt not.gl.in c.auaritiæ.de elec. in vj. & ſcđm ꝑdicta dẽt intelligi
9 iſte tex.¶Itẽ no.ꝙ vbi † plura copulatiuè mandãtur vel opponunt̃,quorum quodlibet de per ſe cõcludit finalẽ intentũ opponentis,vel mandantis ſufficit alterũ ꝓbare,de quo in c.ij.s̃.de reſcr.& de iudi.exhibita.quod

ta.quod intellige nisi quis se astringeret ad oĩa ꝓbãda,ꝑ ea q̃ hñr de proba.licèt.& ibi ẽt tangĩ an ĩ dubio q̃s videaĩ se astringere.de quo ẽt per Bar. in l.diuus.ff.de re iudic.¶Itẽ no.† vbi se obijcit noĩe ecclesię vr̃ sñia formanda,& referenda ad ipsam ecclesiã, de quo.s̃.de ele.querelã. & facit etiam ad materiam qđ no.Inn.& Io.An.j̃.de rescr.mandatũ. vbi tãgunt
11 qñ aliqui de ecclesia se obijciunt electo.¶† Vltimo no.tex.circa fin. quia sępę allegatur,& ex illo hẽt qđ ex simplici tolerantia Papa non vr̃ contra ius dispensare,nec velle ius tollere.de quo in c.quia circa.j̃.de consan.& affi.& ibi per do.Ant.& tangetur cũ gl.fi. potes etiam notare ſm do.Pe.quod licèt q̃s repellaĩ tanq̃ pluralis,non tñ sibi auferuntur beneficia,q̃ indebitè tenet contrariũ videbaĩ.quia in istis beneficialibus iudex ex officio pōt supplere.s̃.de elect.cũ nobis olim.& dicit rñderi posse qđ hic forte per viã exceptionis probata pluralitas fuit per testes,vel ĩstr̃a, non autem per partis confessionem . ideo per hoc nō fuerunt sibi beneficia ablata per ea quę hñr.s̃.de excep.in c.j.secus si constitisset per confessionem partis per ea quæ hñr in d.c.j.¶In gl.j.in fine facit.s̃.eo.q̃a
12 intantum,& intellige,ꝙ † pluralitas dignitatum est de iure prohibita nisi interueniat dispensatio.j̃. eod. de multa.& facit quod habetur.s̃.eo.præterea. & s̃. de electio.dudum.el ij.ad finem.¶In gl.confirmationem.ibi:confirmauerunt.supple,& a sententia cōfirmationis fuit appellatum. & postea causa fuit cõmissa alijs iudicibus.vt sequitur.¶In eadem gl. in fin.& intellige,ꝙ ab illa cassatione electionis fuit appellatum,vel negabatur ipsam fuisse cassatam: vel dicebatur,ꝙ erat nulla ipsa cassatio,vel ex defectu potestatis vel ordinis iudiciarij;aliàs si cassatio tenuisset,& nō fuisset appellatum non potuisset ista quæstio iterari obstante exceptione rei iudicatę nisi dicas, qđ ĩ istis spiritualibus sententia non transit in rem iudicatam quo ad superiorem,licèt quo ad partem sic,iuxta ea, quę notantur in c.j.de conces.pręben.& s̃.de rescriptis.ad aures.& c.ad audientiam.el secundo, & secũdum ꝓdictos intellectus Io.erat actor.Alij verò intelligunt qđ pro parte ipsius capituli petebatur cassationem electionis confirmari per Papam,& propter hoc de eius nullitate fuit in dubium reuocatum.facit quod habetur.s̃.de officio deleg.cum contingat. sed iste intellectus non placet Ioan.And. quia ſm illum pars capituli fuisset agens, & non Ioan.cuius cõtrarium patet ex litera attenta forma sententię. de qua in litera,vbi Ioan.imponitur silentium,& absoluitur ecclesia ab impetratione eius. & sic patet quod Ioã. erat actor.non aũt pars ipsius capituli.An autem cassata confirmatione intelligatur cassata electio.dic ꝙ non, si vitium solum concernit confirmationẽ.Aliàs secus,vt hr̃ in c.si confirmat.de elect.in vj.¶ In glo. penul.in fin.facit ad materiam glo.quod notatur per Inn.& Io.And.s̃.de rescr.mandatum.¶ In gl.fi.dicit Hostien. quod lex prima.§.scientia.ff. de tributoria. vr̃ facere in contrarium.quia ibi dicitur, ꝙ si dominus scit,& patitur contrahere in mense peculiari. & non contradicit cum post vr̃ cõsentire. facit quod hr̃ in l.qui pupillus.§.de quo.ff.de insti. & ij.q.vij.quapropter.& quod notatur in regula.qui tacet. de reg. iur.in vj.& sic videretur hic dicendum in Papa. Soluit Host.qđ quãuis quo ad præterita, & inquantum concernit animas cõmissas videantur tacite consentire.non tamen quo ad scientem indignè promotum a quo animę requiruntur. nam in primis non deficit fides licèt deficiat sacramentum.facit de presbytero non baptizato.c.veniens.de quo per gl.s̃.de elec.dudum.el.ij.quasi velit Hostiẽ.ꝙ quo ad ipsum pluralẽ patientia non operatur,vt per hoc iuste teneat,quod non sufficit sola patientia, sed exigitur dispensatio. sed quantũ ad subditos, vt ipsi iuste ab ipso plurali sacramenta recipiant ex quo toleratur, quia putant eũ iuste tenere.& sic in eis non deficit fides. vnde operatur tolerantia.de hoc an † per tolerantiã Papæ, & 13
& taciturnitatẽ inducaĩ dispensatio remittit d.Ant. ad no.per se.j.de cognatione spũali.super ea.Sed certe ibi de hoc non dicit,sed in c.q̃a circa.j̃.de consangui.& affi.ibi concludit,ꝙ si a principio lex promulgata per Papã nō recipiĩ,& Papa hoc tolerat,tũc inducitur sublatio talis legis. allegat quod notauit gl. in c.j.de treu.& pace.quod intelligo,qñ saltẽ ꝑ concursum decennij tolerauit ꝑ ea, q̃ notanĩ in d.c.j.ꝑ Io.Cal. Quandoq; vero lex promulgata per Papã a principio recipitur a quibusdam,& a quibusdã non, & tunc dicit, ꝙ non vr̃ tolli lex ex tolerantia per istũ tex.tñ forte posset limitari nisi maior pars esset illa,q̃ non reciperet.argu.quod omnes.ff.ad municip.nam quod maior pars facit omnes fecisse censentur.vt ibi hr̃.¶Interdum vero a principio recipitur ipsa lex.sed postea non seruatur,& tunc vr̃ quod tollatur si interueniat spatium quadraginta annorum ſcđm ea, quæ hñr in c.fi.de consuetudine.s̃.quod intellige nisi eẽt cui per consuetudinem derogari non possit per ea, q̃ hñr in d.c.fi.si autem a principio recipitur. sed postea ab aliquibus seruatur.& ab aliquibus non.tunc dicit,ꝙ per tolerantiam non inducitur dispensatio,nisi forte in certo casu rescriberet se tolerare, quia tũc videretur dispẽsare ĩ illo per ea, quæ hñr in d.c.quia circa.¶Istud vltimum mẽbrum videreĩ etiam limitãdum nisi maior pars esset quę non seruaret,per ea, q̃ superius dixi.Et facit ad materiam,ꝙ hr̃ in cle.si sanctissimus pontifex.de senten.excom.& bene facit ad prędicta quod notauit gl.3. dist.in c.omnis.vbi bona glo. & quod hr̃ in c.penul.s̃.de supplen.negli.præla.
14 ¶†Extra gl.tangit hic Io.an.post Inn.an pluralitas [a]
a pręhendarum,& canonicatuum sit a iure permissa,an vero prohibita. Secũdo tangit,an pręsupposito,ꝙ sit prohibita possit eps super pluralitate dispensare. an vero solus Papa.& de his duobus etiam dixi in c.fin. s̃.de cle.non resi.Io.And.hic circa primum dubium refert plures opi. & pręcipuè septem quas etiam prosequitur hic d.Ant.vna fuit,ꝙ olim pluralitas ꝑbendarum,& canonicatuum erat prohibita per id qđ hr̃ lxv.dist.sanctorum.& j̃.de cõces.ꝑben.literas. & s̃. eo.cum non ignoras.Sed hodie talis pluralitas non est prodibita.mouenĩ isti per c.de multa.j̃.eo. vbi solum prohibetur pluralitas dignitatum personatuum & curatorũ bñficiorũ.& sic a ꝯrio vr̃ permitti pluralitas ꝑbendarũ,& aliorũ beneficiorũ simplicium. Et si dicatur,ꝙ hoc non vr̃ esse posse. quia si aliquis haberet in diuersis ecclesijs ꝑbendas posset ꝑlat⁹ vnius ecclesiæ facere aliud diuersum,& alteri⁹ facere aliud diuersum,& contrarium. & sic dẽt esse prohibita pluraliter Inn.hic nititur respondere,ꝙ debebit hoc episcopo,seu pręlato primi beneficij nisi secunda ecclesia plus indigeat.de quo hic latius ꝑ eũ. & dixi in d. c.fi.s̃.tit.j.¶Secunda fuit opi.ꝙ in pluribus ecclesijs pōt q̃s esse ꝑbendatus,sed non canonicus. mouẽtur per alle.c.sanctorum.vbi vr̃ litera ꝓhibere,ne q̃s intituletur in plurib.ecclesijs. & sic non vr̃ prohibere de ꝑbẽdis.& ſm istos erit canonicus in prima ecclesia,& habebit ibi ꝑbendã in titulum. in secunda habebit ꝑbendam in stipendium,& non habebit ibi canonicatũ.& per hoc dictũ seruabit statuta primæ ecclesię,& in electione ibi fiẽda ĩtererit,& a dięcesano illius

a Pluralitas præbendarum, & canonicatuũ an sit de iure permissa, vide hic varias opi.

illius ecclesiæ ordinabitur, & iudicabitur quasi censeatur sortiri domicilium, vbi primo est canonicus non vbi secũdo loco habet præbendã poterit, tñ rõne ipsius ꝑbendæ in loco vbi est sita conueniri, per ea, quæ hñr de fo.cõpe.c.fi. & ex hoc dicto no.ꝙ qs censet̃ sortiri forũ, & domiciliũ in quo est intitulatus, qđ intelligo, vt no. Io. An. post Inn. ĩ. de priui. ex ore. & in c. statutum. §. cũ verò. de rescr. li. vj. in nouella. & dixi. in d.c.fi. ¶ Itẽ ẽt no. ꝙ ius dandi vocem potius ꝓcedit a canonia, q̃ a præbenda. de quo in c. cũ M. s̃. de consti. hæc opi. non vr̃ bona per prælle. c. sanctorũ. vbi potius vr̃ prohibere pluralitatẽ præbendarum, q̃ canonicatuũ. nam dicit, ꝙ ep̃s non põt facere, ꝙ qs sit canonicus ꝑbendatus in plurib. ecclesijs. ¶ Vnde tertia fuit opinio. & ꝯ ꝑcedentẽ, videlicet, ꝙ quis possit esse canonicus in pluribus ecclesijs, sed non præbendarius. & hanc posuit Inno. s̃. ti. j. c. fin. & ibi assignat rationem diuersitatis, quia in pluralitate ꝑbẽdarum notatur auaritia, & ambitio, quę sunt causę ꝓhibẽdæ pluralitatis. vt hic probatur. sed in pluralitate canonicatuum versatur vtilitas ecclesiæ. quia vtile est ecclesiæ habere plures consiliarios. arg. s̃. de offi. dele. prudentiã. ¶ Quarta fuit opi. ꝙ si in habitu præbendarũ non põt notari ambitio, vel auaritia. vt quia ad illas non promouet̃ ꝑꝑ vtilitatem propriam, nec ꝑꝑ fauorem personę, sed solum ꝑꝑ vtilitatem ecclesiæ. vt qa est persona, quę melius sufficeret ad gubernandum quatuor beneficia, q̃ alter ad gubernandũ vnũ. tunc talis pluralitas censeatur permissa: secus si fiat propter fauorem personę. & sic notari põt auaritia, vel ambitio. quia tunc talis pluralitas est inhibita. & hanc tetigit Inn. hic circa finem magnæ gl. ¶ Quinta fuit opinio, ꝙ multitudo prębendarũ, & refrenata est prohibita. vt qñ vellet habere decem, vel octo. secus si non esset refrenata. vt quia non vult hẽre nisi duas præbendas, & non plures. & ſm prædicta intelligunt dictum. c. sanctorum. facit quod hr̃. s̃. eo. quia intantum. ¶ Sexta fuit opinio, ꝙ in pręendis requirentibus residentiã pluralitas sit prohibita, aliàs secus, qa tunc vr̃ cessare ratio c. quia nonnulli. & c. relatum. s̃. tit. j. & istam sequitur hic Inn. ¶ Septima fuit opinio Host. qui tenuit, ꝙ indistinctè sit prohibita pluralitas pręendarum. facit quod ipse no. s̃. eo. super inordinata. & in c. literas. de conces. præben. vbi etiam vult ꝙ adeo sint incompassibiles, qđ per acceptationẽ secundæ vacet prima ipso iure, de quo dicetur in c. literas. & ẽt plenè dixi in d.c.fi. s̃. tit. j. mouetur Host. qa singulæ ꝑbendæ vñr requirere singulos ministros. facit quod hr̃. s̃. eo. ad hoc. & lxxxviij. dist. in c. singula. Et quia canonici videntur teneri ad residentiã in pręendis. s̃. tit. proximo. conquerente. & c. penul. & iõ sicut in castro requirente ad sui custodiam. xij. custodes non posset esse vnus retinẽs locum duorum. ita nec ẽt in ꝑbendis, nec obstant iura loquentia de pluralitate. quia ſm eum narratiue loquuntur, & notat facti contingentiam, non iuris dispositionem. vel intelligunt̃, qñ dispensatio interuenit ad istum tex. respondet exponendo dictiõnẽ, atq; positã in litera ꝑ vel ar. eorum quæ hñr. s̃. eo. cum teneamur. & c. cum non ignoras. iuncta. l. sępæ. de ver. signifi. Io. And. hic remittit ad no. per gl. & per se ad c. gratia. de rescr. in ũj. vbi etiam remittit ad speculum. & facit quod no. Spe. in tit. ij. §. videndum restat. ver. illud. do. Ant. hic concludit, ꝙ magna multitudo ꝑbendarũ, & canonicatuũ est inhibita per ea, q̃ dixi in v.q. si vero sit modica multitodo dicit idẽ si requirunt residentiã. facit qđ dixi in vj. opi. Si aũt non requirunt residentiã, & tunc si vnã vult hr̃e in titulũ, aliã in cõmendam, vr̃ ꝙ sit licitũ per ea, quæ hñr. de elec. dudũ. el. ij. & ibi bona gl. circa fi. facit ẽt quod hr̃ de cle. nemo deinceps. in vj. si aũt vult habere vtranq; intitulatam tũc est cõtrouersia inter Inn. & Hosti. quia ſm Inn. tunc pluralitas non est prohibita saltem, qñ non ex causa auaritiæ hoc fit. sed ſcđm Host. pluralitas est inhibita, quia licèt cesset ratio de residentia, vñr tñ posse habere locum aliæ dicentes pluralitatem esse prohibitã. de qbus in c. quia intantum. s̃. eo. & ſcđm eum vr̃, ꝙ non possit quis habere plures ꝑbendas intitulatas sine licentia papæ ne eum nimia multitudine damnet̃, dr̃ ꝙ ep̃s poterit dispensare in pluribus præbendis habendis in beneficiũ non intitulatum, & poterit hoc facere ẽt propter prerogatiuam meritorũ. & si essent in diuersis episcopatib. conuenire debent epi, & deliberare quis habeat dispensare, & quis sit eius prelatus. ar. c. cum illorũ. ĩ. de sen. exc. dicit ẽt, ꝙ in illa in qua non residebit debebit poni vicarius sufficiens, & ẽt sibi assignari sufficiens portio per ea, q̃ hñr. s̃. eo. de monachis. & c. extirpandæ. & exposuisti. & sic stat cõclusio Host. ꝙ pluralitas præbendarũ sit prohibita. tñ ep̃s possit dispensare. Inn. in d. c. literas. vr̃ velle, ꝙ eo casu quo requirit̃ dispensatio non possit ep̃s dispensare in plutibus pręendis eiusdem ecclesię, sed possit dispensare, vt quis possit habere plures canonicatus. qa in illis versatur vtilitas ecclesię. sed in pręendis notari potest auaritia. facit quod dixi. s̃. & quod no. Inn. in d. c. fi. s̃. tit. j. do. Ant. hic nõ declarat aliter primum dubiũ. sed circa ſcđm concludit, ꝙ in pluribus canonijs, & pręendis habendis in diuersis ecclesijs põt ep̃s dispensare. sed in pluribus habendis in eadem ecclesia non. sed solus Papa per ea, quæ hñr in d. c. literas. vbi etiam hoc tenet Io. An. super gl. & ratio diuersitatis est, quia primo casu reperiet̃ ecclesia semper hr̃e suum numerum completum. secus in secundo. & sic residet d. Pet. hic tangit primam quęstionem. & arguit pro & contra. & demum refert opiniones, & finaliter dicit, ꝙ modica differentia vr̃ esse inter Inn. & Host. quia dispensatio ad cautelã, & de facili poterit ĩpetrari ab epis, sed certè remanet differentia, qñ nõ interuenit dispensatio. vnde vr̃ dicendum prout sensit gl. in c. dudũ. circa fi. el ij. ꝙ de iure si bñficia sint sufficientia. licèt non requirant residentiã pluralitas sit inhibita. secus si nõ sint sufficiẽtia ꝑ ea q̃ hñr. s̃. tit. j. c. conquerente. si vero alterũ tantum esset sufficiens adhuc vr̃ dicẽdum, ꝙ pluralitas sit inhibita per ea quę hñr in d. c. cõquerente. & quod no. gl. in d. c. dudum. de leg. ij. ad fin. & etiam in d. c. gratia. de consue. tñ cõiter seruatur opi. Inn. videlicet, ꝙ si non requirunt residentiã pñt teneri etiam sine dispensatione. vt voluit hic Inn. & no. gl. in d. c. gratia. & Spe. in ti. ij. §. vbi videndũ restat. ĩ ver. illud. & istud sequit̃ hic do. Flo. vnde ſcđm eũ si q̃rit̃, an qs de iure possit hr̃e plures ꝑbẽdas, vel plura bñficia simplicia, concludit, ꝙ si sunt incõpassibilia nõ est licitũ hr̃e. & quę dicant̃ incõpassibilia remittit ad no. ĩ. e. de multa. & ad gl. in cle. gratię. de rescrip. ad ea quę habentur in c. fina. s̃. tit. j. in quibus patet, ꝙ satis dicuntur incompassibilia, qñ requirũt residentiã, licèt ipse hic non exprimat. si aũt sint bñficia cõpassibilia, puta ꝑbendę canonicales. vel alia similia simplicia bñficia, tunc ꝯcludit, ꝙ attento statu primario bñficiorũ non est licitũ tenere plura sine dispensatione per id quod hr̃. s̃. cũ nõ ignoras. nã beneficia dẽnt in suo statu, & origine ꝯstitui sufficientia. de vi. & ho. cle. vt qsquis. Ideo illo inspecto vr̃ pluralitas prohibita. sed attento statu hodierno beneficiorũ ꝓut cõiter euenit. qa contingit ẽt sępę, ꝙ plura simul non sufficiunt. dicit quod

quod non est peccatũ hr̃e plura simplicia, ẽt sine dispensatione si non sunt sufficientia. & dato ꝙ sufficerent ꝯsiderato,ꝙ cõsuetudo generalis hr̃, ꝙ talia plura teneanť sine dispensatione ꝑꝑ cõsuetudinẽ,licitè poterũt teneri. ꝸn eũ ẽt põt ꝯsuetudo de illicito facere licitũ.& econuerso.s̃.de cle.coniuga.cũ olim. de quo ẽt remittit ad no.per se in d.cle.gratiæ.& sic in effectu vr̃ residere cum opinione Inn. quam hic sequitur ipse Inn.& illa de cõsuetudine generali seruatur vt s̃.dixi.& tangit glo.in d.c.gratiæ. de iure aũt puto verum esse quod dixi.s̃.vt etiam tetigi in d.c.fin.per id qđ no.per gl.in d.c.dudum.el ij.ad fi. & hoc circa primũ articulũ. Circa scđm vero q̃s possit dispensare supposito,ꝙ pluralitas sit ꝓhibita, tene quod dixi.s̃. post d.Ant.& fuit opinio Io.An.in c.literas.j̃.de conces.p̃b.& sic patet,ꝙ eps̃ possit dispensare in pluralitate beneficiorũ simpliciũ. & etiam in pluralitate canonicatuũ,& prębendarum, & casũ quo est ꝓhibita pręterq̃ in duabus canonijs, & prębendis eiusdẽ ecclesię,de quo etiam tangetur in d.c.literas.vbi etiam gl.tangit.& hæc sufficiant de ista materia.

SVMMARIVM.

1 *Receptus in canonicum cum expectatione præbendę vacaturæ adiecto,ꝙ interim nihil accipiat talis adiectio nulla est.*
2 *Transactio in spiritualibus,an valeat.*
3 *Cardinalis potest in archiepiscopum promoueri,& an, & quãdo per viam electionis,vel postulationis.*
4 *Episcopus, & capitulum possunt se obijcere contra expectantem apostolicum.*
5 *Vtile per inutile non vitiatur, quando vtile ab inutili est separabile.*
6 *Canonia non debet esse sine præbenda.& nu.10.*
7 *Promittere præbendam vacaturam aliud est, & aliud promittere cũ se facultas obtulerit.*
8 *Approbari potest idem factum pro parte,& pro parte reprobari.*
9 *Receptus vltra numerum dẽt habere distributiones quotidianas.*
11 *Spiritualia diu sine temporalibus esse non possunt.*
12 *Spes habendi præbendam cum se facultas obtulerit, an possit differri.*
13 *Recepti vltra numerum præbendarum dñr canonici inherbes.*
14 *Plures,an possint vltra numerum præbendarum eligi.*
15 *Legatus non potest dispensare contra concilium dando ius ad vacaturas.*
16 *Receptus vltra numerum,an possit petere præbendam postea vacantem cum se facultas obtulerit.*

a DIlectus. Quamcito [a] se facultas obtulerit canonico recepto debetur p̃benda,& interim quotidianas distributiones hẽbit.h.d.scđm Io.An.Et in prima ponit mandatũ apostolicũ. In scđa legati iustum & iniustũ ꝓcessum.In tertia iusti precepti confirmationẽ,& iniusti infirmationẽ. In quarta Papalẽ subuentionẽ.scđa ibi:ad instãtiã.tertia ibi:cũ ergo.quarta ibi:faciẽtes.d.tñ Flo. dicit põderãdã eẽ literã,q̃ dicit portiones quotidianas circa fi. & nõ dicit distri-
1 butiones,& ꝑꝑ hoc alr̃ summabat,& sic.Si † recipiť q̃s in canonicũ sub expectatione p̃bendę vacaturæ adiecto,ꝙ interim nihil acciperet nõ tenet adiectio ẽt autoritate legati facta,& ei ꝓuidebiť, cũ se facultas obtulerit.& interim portiones quotidianas hẽbit.
2 h.d.gl.tñ iij.vr̃ seq̃ summariũ Io.An.¶†No.j.ex tex. ꝙ licẽt in spũalib.nõ valeat nec possit interuenire dicta trãsactio.s̃.de trãsac.sup eo. valere tñ põt cõpositio autoritate sup̃ioris facta,dũmõ aliàs in se sit lici-
3 ta.facit qđ hr̃.j̃.e.nisi essent. ¶†Item no.ꝙ cardinalis põt in archiep̃m ꝓmoueri, & an tunc de tali prouideať per viã electionis, vel ꝑ viã postulationis.notať in c.ecclesia.el ij.s̃.de elec.vbi concludiť,ꝙ si est Eps̃ Cardinalis dẽt postulari.facit,qđ hr̃.s̃.de postu.in c. fi.secus si sit p̃sbyter,vel diaconus.q̃a tunc põt eligi. Sed aduerte,q̃a vr̃ ꝙ nõ sit licitũ de Cardinalatu descendere ad Archiepiscopatũ.q̃a q̃s dẽt ascẽdere, & nõ descendere.vt no.in c.j.s̃.de cle.nõ resi.xciij.dist. legimus.dic,ꝙ hoc ꝓcedit scđm ista t̃pa,scđm q̃ reputabať maior dignitas archiepiscopatus,q̃ Cardinalatus,hodie vero est secus.q̃a post Papã non reputať maior dignitas in ecclesia dignitate Cardinalatus.vñ ipsi cũ Papa iudicãt alios,& non pñt iudicari ab alio p̃terq̃ a Papa cũ suis collegijs.ix.q.iij. nemo cuncta per mũdũ.cũ c.seq.vr̃ tñ,ꝙ ẽt a solo Papa possit Cardinalis deponi.s̃.ti.j.c.ij.& illud verũ de iure. facit,ꝙ no.per gl.de schismaticis.c.vno. in vj.decens tñ est, ꝙ Papa nõ deponat Cardinalẽ sine cõsilio aliorũ fratrũ,ꝑ ea q̃ dicta fuerũt in d.c.ij.& facit,qđ hr̃.j̃.q. fi. sint legi.c.per venerabilẽ. & iõ nõ esset hodie licitus talis descensus de Cardinalatu ad archiepiscopatũ. Nã tũc cẽsẽť Cardinales maiores quocũq; Archiep̃o vel alio quocunq; p̃lato.& sic nõ liceret descẽdere.ꝑ ea q̃ hñr in d.c.legimus. ¶Itẽ no.ꝙ illud,qđ q̃s facit autoritate delegata impugnari põt autoritate ordinaria.Nã hic vigo.Eps̃ fuit executor. & sic delegatus in assignanda p̃bẽda,vt patet in principio capituli. & tñ in versi.ad instantiã. dr̃ ꝙ inter ep̃m.& canonicos ex vna parte facta fuerit ꝯpositio cũ.t.ex altera p̃te, &c. Eps̃ & capitulũ faciebant vnã partẽ,& sic resistebant ipsi.t.hoc procedit,si facias punctũ,in litera, post verbũ, inter eũ.Sed si faceres pũctũ, post verbũ,& ep̃m. tunc eps̃ fuisset pro parte.t.& sic notabile corrigereť si bene corrigať scđm primã punctationẽ. Et põt dici notabile esse in se verũ.Et ideo ratio esse põt,quia qđ fit autoritate delegata fit ex necessitate, q̃a habet necesse parere mandato superioris.facit.l.munerũ.§. iudicandę.ff.de mu.& ho.& s̃.de offi.del.pastoralis. Ideo nõ impediť tale factũ impugnari autoritate ordinaria.per id,qđ hr̃ in simili in l.cũ quodã.C.de admi.tu.& in l.post legatũ.§.aduocatũ.ff.de his qui. vt indi.¶Et notauit ẽt Inn.s̃.de fi.instr.inter dilectos.secus vbi sponte q̃s aliq̃d facit virtute alicuius officij, puta vt procu.quia non vr̃ posse postea impugnare ꝑ ea q̃ notanť in dictis iuribus,& in l.pe.ff. de inof.test.
4 ¶Et ex prædictis etiam not.ꝙ † eps̃, & capitulũ possunt se obijcere contra expectãtẽ apostolicũ, de quo per Io.An.post Inn. & Compostellanum.s̃.de rescri. mandatũ.¶Itẽ no.ꝙ cõpositio, vt aliquis recipiať in canonicum de pñti,cum promissione vacaturæ p̃bendæ,cũ vacabit,valet quò ad actũ receptionis. sed nõ
5 quò ad promissionẽ vacaturę.¶†Et ex hoc no. ꝙ vti-
b le per inutile nõ vitiatur [b] qñ vtile est separabile ab inutili, de quo in regula vtile.de reg.iur. in vj.& in l. pecunię.ff.de vsur.& in l.grece.§.illud.ff. de fideius. per Bar.¶No.diligenter, ꝙ hoc procedit ẽt si eodem t̃pe fiat compositio circa connexa, puta super canonia, & præbenda. Nã prębenda hẽt quandã conne-
6 xitatem a canonia.q̃m † canonia non dẽt esse sine p̃benda.j.q.iij.si quis obiecerit.& s̃.eo.relatũ.¶Itẽ no. ꝙ Papa potest reformare compositionẽ factam de beneficijs.facit.s̃.eo.significatum.an aũt possit reformare compositionem factam super temporalibus,ibi ẽt dictum fuit. Et nota etiam arg.quod ad superiorem vr̃ spectare ne quærant compositionem inter partes. facit,quod habetur in l.æquissimum.ff.de vsufructu. ¶Item no.ꝙ recepto in canonicum,licẽt non debeat prouideri ex vi compositionis,prouideri tamẽ debet ex dispositione iuris surgẽte ex actu valido receptio-
7 nis,cum canonicus non debeat esse sine præbẽdæ facultate.s̃.eo.relatum. ¶†Item no.secundum aliũ intellectum,ꝙ aliud est promittere prębendam vacaturam, aliud cum se facultas obtulerit. & hoc est clarũ secundum ista iura. vt patet.j̃.de concessio.prębend. accedens.

a Quamcito. d. Abb. latius summat. hoc.c. vide eum.

b Nõ vitiatur. Adde Bart. in l.j. §.pen. in j. opp.& doc. ff. de verb. obl. & in l. hac consultissima. §. ex imperfecto. C. de testi.l. fi.C. fam. erc.

accedens.Nam illa verba cum ſe facultas obtulerit, ſunt latiora,q̄a cōprehendunt etiam iam aliud capitulū,q̄ vacationis,puta ſi p̄benda fuerit de nouo creata fortè ex fructibus ſuper excreſcentibus,vel ex alijs bonis factis eccleſiæ.facit quod habetur.ſ̄.de conſti. cum.M. Hodie tñ etiam non valet promiſſio præbendę cum ſe facultas obtulerit.vt eſt permiſſum in c.ij. de conceſ.præben.in vj.Dubitat tamen d.Pet.hic.an aliquo caſu hodie talis promiſſio præbendæ poſſit valere.Nam ſ̃m eum videretur q̄ ſic.ſi recepto in canonicum permitteretur præbenda cū ſe facultas obtulerit.Nam vr̃ tunc exprimi quod tacite inerat, vt patet in hoc tex.&c.videtur q̄ deberet valere. Nam q̄ fiūt ad cautelam, vt fieri videtur talis expreſſio,non vr̃ vitiare.l.qui mutam.§.non ideo.ff.manda. & hoc iō quia ratione acceſſorij aliquid permittitur, qđ aliàs non permitteretur de præbend.ſuper eo.lib.vj.& ſic ſecus ſi non præcedente receptione in canonicū principaliter permitteretur.prouidere de præbenda,cū ſe facultas obtulerit. quia tunc hodie non valebit per dictum.c.ij. Et ex p̄dictis habes notabilem limitationem ad dictum.c.ij.non eſt tñ ſine dubitatione.quia dictum.c.ij.loquitur.& ad iſtum tex.poſſet dici, q̄ ex vi diſpoſitionis iuris ꝓuideri debet recepto in canonicum de præbenda,cū ſe facultas obtulerit.Sed non vi promiſſionis ſi illa interuenit ſaltem hodie attenta diſpoſitione dicti.c.ij.& hoc ſatis videtur innuere hic do.Ant.in vno notabili ſuperius dato.tñ dictum do.Pe.eſt notandum. & vr̃ etiam in ſe habere colorē

8 per rationem ſuperius tactam.¶†Item no.q̄ idem factum poteſt pro parte approbari. & pro parte reprobari in diuerſis articulis.¶ Itē poteſt reprobari quantum ad modum,& approbari quo ad finem,ſeu finalem

6 lem effectū.facit q̄ habetur.ȷ̄.de teſta.Raynu.¶† Itē no.q̄ de receptis vltra numerum debet habere diſtri

a butiones quotidianas,[a] & percipere ſeu participare de redditibus ſuperfluis vltra præbēdas. & ſic reſidet hic d.Ant.Io.And.hic dicit.& dicit.d. Pet. poſt eum. & ſimiliter do.Flor.quod hoc cōiter non ſeruatur in receptis authoritate apoſtolica,& ex neceſſitate. ſed in receptis ſponte dicit, qđ bene eſt ęquū quod habeāt diſtributiones quotidianas,& participēt de redditib.ſuperfluis vltra p̄bendas.& ſic dicit poſſe intelligi iſtum tex.¶Vel ſ̃m eū ideo hic habuit diſtributiones quotidianas,quia Papa ſic voluit ꝑꝑ cōtēptū ſui mandati.de quo etiam per Io.An.ſ̄.de cōſti. cum M.ſuper gl. ¶ Dicebat etiam do.Flo.q̄ hæc litera nō dicit de quotidianis diſtributionibus, vt tetigi ī ſummario,ſeu poſt ſummariū.ſed dicit de portionib.quotidianis.Dicit tñ finaliter quod hic dicitur,poteſt intelligi de quotidianis diſtributionibus de quibus.ȷ̄. eo.licèt.& cle.non reſi.c.vno.in vj.Et dicit cōiter ſeruari,q̄ canonicus non præbendatus non habet portiones quotidianas nec diſtributiones. de quo remittit ad no.in d.c.cū M.vbi Io.And.tenet quod.ſ̄.dixi. ¶In gl.primi.§.ſed ibi ſic.Hæc prima ſol.vr̃ poſſe iuuari ratione,quia contra ius eſt, q̄ receptus in canonicum nihil percipiat niſi p̄bēdā poſtea vacaturā.ſed non vr̃ eſſe contra ius, q̄ aliquis ſic receptus in canonicum expectat præbendā.hęc tñ ſolu. non vr̃ procedere.quia non vr̃,q̄ ad ipſam præbēdam, quę poſtea vacat per iſtum tex.ſed ex mandato Papæ. ideō alij dixerunt,q̄ hic vitium fuit expreſſum,ibi non. vt ſentit hic glo.circa finē.& forte voluerunt iſti quod in c. relatū.canonici ſimpliciter receperunt illum Iacobū in canonicū.& nihil promiſerunt.Hic vero vitiū fuit expreſſum,quia hic promiſerunt vacaturā. ſed certè ſi iſti ſic intellexerunt.ſol.iſta non eſt bona.quia vtrobiq; fuit ꝓmiſſa vacatura.& ſic vtrobiq; vitiū fuit expreſſum.vt patet ex litera vtriuſq;.c.ideo alij, & tertio dixerūt,q̄ promiſſio vacaturæ facta ante receptionē in canonicū,vel contēporaneā cum ipſa receptione.& ſic non p̄cedente receptione.nec per ꝯ̄ns iuris obligatione,q̄ ex actu receptionis ſurgere cōſueuit. tunc talis promiſſio non valet, quia non iuuatur aliquo cōcurſu iuris.ſecus vbi facta iam receptione. & ſic p̄cedente iuris vinculo fit ꝓmiſſio. quia tūc illa validat̃ ꝑꝑ cōcurſum vinculi iuris iam originalis.facit quod hr̃.ſ̄.de elec.ſignificaſti.& de reſcr. ad audientiam.el.ij.& ſic intelligatur.c.relatū. & propter hoc poteſt dici,q̄ ibi non fuit vitium. ſed hic ſic,quia eodem inſtāti originata eſt promiſſio,& receptio. & ſic non hēt cōcurſum iuris.ideo non tenet.hoc forte voluit gl.dum dicit,q̄ hic vitiū fuit expreſſum, ſed hæc ſolutio nō approbat̃ ꝑ d.Ant.dicēs,q̄ ſ̃m doc.vera ſolutio eſt q̄ ex promiſſione nō pōt agi.ēt ſi p̄cedat receptio.& ꝑ hoc facit tex.iſte,licèt ipſe non dicat. q̄a patet,qđ hic primo receptus fuit in canonicū. & demū fuit dictū quòd ipſe nō reciperet fructus niſi præbendę ꝓximè vacaturæ.& ſic cū vacaret.& tñ hic reprobatur talis promiſſio niſi fortè velles dicere,q̄ hic nō ſtatim fuit receptus in canonicū, ſed facta fuit cōpoſitio,q̄ reciperet̃ in canonicum.& concederet̃ ſibi ſtallus in choro & participatio diuinorum.& q̄ dēret hr̄e vacaturam.& interim nil p̄cipere &c.poſt cōpoſitionē bene fuit receptus in canonicū,ſed ꝓmiſſio vacaturę vr̃ p̄ceſſiſſe.& ſic pōt euadi tex. iſte volēdo tenere iſtā tertiā ſolutionē quā ēt gl. tenuit in illo.c.relatū.do.Ant.dicit cōiter teneri q̄ in d.c.relatum. nō prouidetur ex vi promiſſionis. ſed ex iuris diſpoſitione ſurgente ex receptionis actu.& ſic dicit iſtum tex. concordare cū illo.quia nec hic,nec ibi agitur ex promiſſione,ſed ex iuris diſpōne ſurgēte ex receptionis & promiſſionis actu.Si tñ velles tenere tertiā ſolutionē poſſes rñdere ad iſtū tex.vt ſuperius tetigi.Inquātū aūt ibi recepit ea,quæ de cōi conferuntur.concordat iſte tex.attento mādato Papæ. licèt cōpoſitio aliter ſe habuiſſet. Prima aūt ſolu.glo.non vr̃ in ſe hr̄e bonam rationē quo ad promiſſionem vacaturæ.¶In glo.ij.ibi.illud reprobauit.ſupple,quia ibi non mandatur ꝓuideri de vacatura,q̄a talis promiſſio non valeret.ſed mandauit ꝓuideri de fructibus ſuper excreſcentibus,q̄ non erat cōtra ius imo potius ſ̃m ius. ſicut etiam hic mandat̃ ꝓuideri de alijs obueniētibus. ¶In ea.gl.in fi. quaſi velit gl.q̄ ibi nō fuerunt recepti ad præbendam vacaturā. ſed ſimpliciter vacante tñ vna præbenda,vt etiā ibi tangit gl.& hęc ſolu.etiā in ſe eſt bona.¶In gl.iij.ibi cū ſuꝑ q̄ōne.quaſi velit gl. q̄ in primo caſu in quo fuit vna oratio ſub vnicō conceptu verborū non valeat receptio,ſeu electio. quia vr̃ eſſe vnum factū tm̄.& iō ratione vitij ex toto vitiatur.ſecus in ſecundo caſu, q̄ñ receptio in canonicū, & promiſſio vacaturæ emanant ſub diuerſis orationibus.quia tunc cenſent̃ plura facta. Ideo tunc pōt tenere primū reprobando ſ̃m,per regulam vtile.de re. iur.in vj.Inn.vero hic.& in c.cū M. de conſti.dicit,q̄ non eſt facienda differentia in cōceptione verborū, an ſic vnica,vel duæ. ſed debet ponderari effectus q̄ magis eſt ponderandus q̄ verba.vnde dicit, q̄ ſi receptio in canonicū,& ꝓmiſſio vacaturæ fiant contēporaneæ in effectu.vt quia recipiunt in canonicū,& intendunt,qđ demū ſit canonicus adueniente loco vacaturæ.& q̄ tunc habeat vacaturā. tunc q̄a ꝯcurrunt in effectu ad idē tp̄s,licèt in diuerſis orationibus fiāt nō valebit receptio,nec ꝓmiſſio.Si vero effectus receptionis.& ꝓmiſſionis vacaturæ concernatur in diuerſum

a Diſtributiones quotidianas. hoc ēt not. hic d.Abb. in vltimo notabili.

uersum tp̄s.vt q.a agitur per recipientes,vt statim sit canonicus,& hēat vacaturā adueniente vacatione. Tunc dicit,ꝙ licèt vnica fuerit ꝯceptio valebit receptio,& nō ꝓmissio.Tu potes dicere dictū Inn.ꝓcedere vbi cōstat de mēte.sed vbi esset dubiū tūc dici pōt glo. ꝓcedere.q.a vbi sub vnica ꝯceptione verborū fit receptio,& ꝓmissio, vt q.a dn̄t recipimus te ad vacaturā ꝓximo loco.vel eligimus te ad vacaturā proximo loco,tūc in dubio vñr ambo delata in idē tp̄s. & sit in tp̄s futuræ vacationis.iō nō valebit.secus qñ in diuersis orationib.vt quia eligunt ipsum in canonicū & promittunt p̄bendā vacaturā. quia tunc vr̄ effect⁹ collatus in diuersa tp̄a. Nā receptio vr̄ relata ad tp̄s p̄ns.promissio ad tp̄s futurum. Et ideo sola promissio tunc vitiabitur.& hoc modo pōt saluari gl. cum qua transit hic d.Flo.& d.Pet.licèt d.Ant. aliter loquatur sequēdo simpliciter dictum Inn.& quodāmodo simpliciter impugnando gl. concludit tñ aliquos casus.
11 q.a qñq; receptio in canonicū,& collatio,seu repromissio vacaturę diuersificanť in tp̄e originis.vt q.a primo fit receptio,postea intelligo ꝙ ex īteruallo fit ꝓmissio vacaturę tunc valet receptio,& promissio.s̄.eo. relatum.fm̄ intellectum gl.ibi positæ.tñ scd̄m alium non valeret promissio,vt ēt superius tetigi circa tertiā solutionē super prima gl. Interdum promissio vacaturæ.& receptio non diuersificantur in tp̄e originis. & tunc si fiant in diuersis orationib.valet receptio: sed non promissio.vt hic voluit gl. sed ipse dicit hoc verū nisi reciperetur quis in canonicum,ita ꝙ haberet solum ius canonicatus,qñ consequeretur vacaturā. nā tunc non valeret.vt voluit Inn.¶ Si vero non diuersificantur in orationibus. sed fiunt sub vna conceptione verborū.tunc si suspendať effectus consecutionis vtriusq;,videlicet canonicatus, & p̄bendæ in effectū seu tempus vacaturæ neutrū valet.secus si suspendatur solus effectus consecutionis præbendæ in euentū vacaturæ.& effectus canonicatus imprimatur de p̄senti,quia tunc valet receptio.& non ꝓmissio vacaturę.vnde non poterit agi ex dispōne hominis. sed bñ ex dispositione iuris volentis,ꝙ canonicus non sit sine prębenda.& ꝙ sibi prouideať,cū facultas se offert. & sic si bene ponderes.d.Ant.non vr̄ declarare, quid in dubio.Sed potes dicere,ꝙ in dubio recurrendum ēst ad distinctionē gl.vt superius dixi. Et aduerte,q.a ex prędictis vr̄ velle.d.Ant.facere differētiā. an post receptionē in canonicū ex interuallo fiat promissio vacaturæ,an vero incontinenti post receptionē in canonicū.& sic quodāmō ꝯtēporaneè, seu eodē tp̄e vr̄ sentire, qd̄ secunda ꝓmissio magis inualideť quā prima.gl. vero in c.ij.j̄.eo.in vj. vr̄ indistinctè concludere qd̄ hodie licèt post receptionē in canonicū ꝓmittatur p̄benda cum se facultas obtulerit, ꝙ nō poterit p̄benda postea vacans peti ex viribus promissionis. sed ex vi receptionis in canonicū,& sic ex vi dispositionis iuris surgentis ex ipsa receptione,ne reperiatur hr̄e inane nomen canonici. & sic intelligit istud capitulū,& s̄.eo.relatum. & multofortius hoc ꝓcederet si facta esset prouisio vacaturę,cū illa videatur magis iuri obuiare.vt patet ex his,q̄ hn̄r.j̄.de conces.p̄ben. accedens.& per prędicta vr̄ decidi quod tetigi superius post do.Pe.in notabilibus. Nam scd̄m prædicta vr̄,ꝙ dictū d.Pet.non procedit.& ideo in practica ꝓpter opiniones vitādas tutius esset petere p̄bendam postea vacantem ex vi receptionis,non ex vi ꝓmissionis.¶ Tñ fortè de iure probabiliter posset defensari opi.d.Pe.per ea quę dixi in notabilibus.gl. tñ in d.c.
10 ij.videtur illas impugnare.¶†Item aduerte. quia ꝑ supradicta vr̄,ꝙ canonicus posset esse sine præbēda.

facit qd̄ hr̄.j̄.eo.dilecto.ver.præterea.& j̄.de conces. preb.cum super.¶ Sed contra istud facit scd̄m Inno. qd̄ hr̄.s̄.eo.relatū. Item quia hoc posset fieri in fraudē Lateran.concilij.de quo hr̄.j̄.de cōces.p̄ben. c.ij. Itē quia non sunt instituendi ecclesia plures, q̄ de facultatibus ecclesię congruè possint viuere.j̄. de insti. c.j.soluit Inn.quod ex causa potest esse canonicus sine p̄benda.puta si recipiatur, vt instruatur in morib. ecclesiasticis,& diuinis officijs.& vt seruiat prioribus antiquis,& ecclesijs.facit qd̄ hr̄.s̄.de maio. & obed. statuimus.Si aūt hoc fiat sine causa superior cassabit. ar.l.j.§.j.& ij.ff.de vsu.& ff.de uarijs,& extraor.cog. do.Pe.hic dicit gl.j̄.in ver.sed nunquid plures,voluisse tollere hic contrarium hoc modo videlicet, quòd non est absonum,ꝙ pauci canonici sint sine p̄benda. sed ꝙ multi sic.do.Ant. hic dicit.& videtur,ꝙ melius dicat. ꝙ canonicus non pōt esse sine prębenda.supple re & spe.quia † spiritualia diù sine temporalibus esse non possunt.j.q.iij.si quis obiecerit,sed potest esse canonicus sine prębenda re & spe. ipso tamen habente spem habendi,cū se facultas obtulerit, & ita intelligatur iste tex.cū similib.¶†An aūt ipsa spes habendi,cū facultas se obtulerit possit differri,dicit do. Anto.ꝙ sic ex causa,vel consuetudine,vel statuto. vt voluit Inn.& patet in ꝯsuetudine vrbis,seu ecclesiæ Romanæ.vbi de consuetudine intra certum tp̄s recepti in canonicos nō recipiunt p̄bendas.facit qd̄ no.ꝑ Inn.in d.c.statuimus. & quod etiā inferius dicetur. ¶In ea.gl.ibi de nouo creatū.nō enim pōt dici,ꝙ detur sibi ius canonicale antiquum,cum illud nō facit, & ipse receptus sit vltra numerū.intellige authoritate Papę facientis mentionē in rescripto de numero per ea,quæ hn̄r de rescr.constitutus. vel vbi prius per ipsos canonicos factus est numerus.j̄.eo.ꝓ illorum. ¶In ea.gl.ibi.perijt quamcito assignatur.Idem tenet hic Io.And.post Vin.dicens,ꝙ illa canonia peti non posset tanq̄ vacans,cum intelligatur consumpta. vt dicit gl.& idem ēt voluit Io.j̄.e.dilecto.& in hoc trāsit ēt hic do.Ant.& do.Pet.sed d.Flo.aliter dicit. Nā dicit ipse, ꝙ non est verum quòd tale ius pereat imo ex tali iure quod hēbat consequitur prębendam. & quia per electionē factam de ipso vltra numerū corruptus fuit numerus canonicorū.tunc si postea vacat prębenda non pōt dici quòd vacet canonicatus.quia non vr̄ ibi esse numerus determinatus ex quo est ruptus.& ꝑ consequens non vr̄ vacare,quæ habeť.j̄.de conces.prębend.ex parte.& per hoc quod dicit quod dum gl.j̄.dicit ꝙ talis canonia auget numerum canonicorum.impropriè loquitur.& potius debuisset dicere,ꝙ rumpit numerum.ita ꝙ amplius non censeatur ibi esse numerus cōstitutus.do. de Rota sua conclusione.434.sed vnam quotam secundum quā cōiter allegat do.Ant.circa fi.decisionis expresse tenent glo.istam.Et dicunt etiam sequi idem Ioā. de Lig. & sic ēt dicunt,ꝙ canonici recepti vltra numerū ex quo non sunt p̄bendati.& sic anteq̄ consequanť p̄bendas de cōsuetudine non dāt vocē nec percipiunt distributiones quotidianas,nec aliquā etiam portionē de quo tetigi superius circa notabilia. & tangitur.s̄.de
13 consti.cum M.¶†In glo.in verbo vltra numerum,& super ea per Io.An.& ibi etiam per Io.Cald.& dom. Ant.& tangetur etiam aliquid.j̄.eo.pro illorum. vbi ēt do.An.aliquid tangit sic,& ꝑ ꝑ hoc dicunt præfati Do.de Rota.ꝙ tales recepti ultra numerum dicuntur canonici inherbes. quia interim non percipiunt fructum.sicut nec percipitur ex herba donec veniat tp̄s fructuum.satis videretur posse dici pro concordia, ꝙ si canonici sunt recepti autoritate Papæ facientis

tis mentionē in literis de numero, ꝙ q̄a ex necessitate tunc recipiet vltra numerū non censet numerus fructus.facit ꝙ dicet in d.c.pro illorū. Et iō tunc intelligat quoddā ius canonicatus de nouo creatū qđ peribit, q̄ cito postea assignabit prębenda vacans. & ꝯnr canonicatum numerarium.& sic possit procedere dictum gl.& sequacium.¶ Sed vbi canonici sponte recipiunt vltra numerū,tunc vr̄,ꝙ fractus sit numerus canonicorū per ea,quæ hn̄r.j̄.eo.pro illorum.Et ideo tunc posset procedere dictum d.Flo.Et hoc modo possunt opiniones cōcordari.¶†In ea.gl.ibi , sed
14 nunquid plures pn̄t eligi.supple vltra numerum. Nā de vno videtur esse certum per istum text. tn̄ eadem ratione,quæ seqtur in glo.vr̄ ꝙ etiam plures possunt eligi.¶In ea.gl.in fin. Aduerte,quia dicunt docto.ꝙ opi.Ioan.potest dupliciter intelligi . vno modo ꝙ ẜm numerum canonicorum,& præbendarum potest fieri receptio hoc est vsq; ad quantitatem ipsius numeri.& non vltra.vt si sunt decē intra numerū possint recipi alij.s̄.numerū.& si sex sunt numerarij possunt recipi alij sex vltra numerū.& sic de similib.& isto modo intellexit gl.opin. Io. secundo modo pōt intelligi Io.opi.vt non velit,ꝙ dictum est proximè,sed aliud. videlicet vt attenta quantitate numeri possint plures & pauciores recipi prout arbitrat iudex puta si sunt xx.numerarij.vt possini sex,vel septē recipi vltra numerū.¶Si vero sunt decē numerarij tunc possint recipi duo,vel tres vltra numerū, & sic non recipiūtur pręcisè vsq; ad antiquum numerum. imo multò pauciores : & erit hoc arbitrio iudicis relinqnendum,cū non reperiatur plene iure cautum nec declaratū ẜm Host.& Io.An.¶Et sequitur etiam hic do. Flo. facit quod hr̄.s̄.de offi.deleg.de causis.do.Ant.hic finaliter concludit: ꝙ quota recipiendorū vltra numerum erit in arbitrio iudicis.dum tn̄ non excedat dimidiā numeri.facit quod hr̄ in l.ij.C.de rescin.ven. & j̄.de emp.& ven.cum dilecti.Et per prædicta dicit d. An. ꝙ si multi reciperentur autoritate capituli : intellige vltra quā esset iustū,non esset dubiū,ꝙ talis receptio poterit cassari . idē dicit,ꝙ si Papa mandaret multos recipi:q̄a literæ p̄sument surreptitię.q̄a non est verisimile, ꝙ si Papa sciuisset numeri quātitatē voluisset tot recipi.licèt aliquos recipi voluisset.iō si non fuit mentio de multitudine , q̄a fortè mandauit multos recipi literæ erūt surreptitiæ:& ꝯcludit post Io.And. ꝙ eodē instanti recipiat multitudo excedens modū, ꝙ si oēs tūc aliter recipiunt oīum receptio erit inualida,q̄a in oīb.censet peccatū ex quo nō ꝯstat q̄s primo fuerit receptus.facit qđ hr̄ in c.proxi.& qđ no.p legistas in l.j.C.de inoffi.do.Si vero receptio fcā fuerit separatim tunc solū vltimorū receptio vltra modū erit īualida receptio,seu veniet cassanda.facit ꝙ not. j̄.de dona.apostolicę. in glo.ij.& quod hr̄ de elect.c. pen.lib.vj.¶Aduerte tamen,ꝙ receptio canonica afficit prębendā.iō si prębenda postea vacans conferretur vni ex istis vltra modū receptis tenebit collatio ex vi noui iuris surgentis ex ipsa collatione sicut si facta esset extraneo,dicit ēt Io,And.ꝙ si ecclesia nō habet numerū valet oībus qui recipiunt receptio si sint idonei,& facultates ecclesiæ sufficiant.vt voluit Ioā. And.hic,facit ꝙ hr̄.s̄.de vita & ho.cle.in c.quoniam. ¶In gl.pen. in prin.pro recitatione gl.potes opponere,qđ litera videat sibijpsi contradicere.Nam in vna parte vr̄ improbare factum legati tanquam illicitum respectu præbendæ vacaturę.& tn̄ postea vr̄ illud approbare inquantum mandat, seu mandare videtur illud idem fieri,ꝙ legatus mandabat,videlicet, vt conferat p̄benda vacatura cuius timore facta est hæc gl. quæ in sui prin.censit hanc oppositionem quam soluit tripliciter.¶Prima solutio est,vt ibi.Sed archiepiscopus.per quam gl.in effectu voluit respondere ,ꝙ hic impugnatur factum Archiepi,& legati ex eo, q̄a nō potuit præstare autoritatē tali cōpositioni. & hoc ideo quia vt j̄.tangit gl.in ver.Item ex eo.legatus nō pōt dispensare contra ꝯcilium.c.nulla.de ꝯces.p̄benda sed ipse Papa bn̄ potest dispensare.& ideo nimirum si licèt improbauerit factū legati: postea mandat prouideri de vacatura. Et ex hac sol.no.ꝙ legatus nō potest dispensare contra ꝯcilium.facit qđ not.per gl.s̄. de elec.cum dilecti.& in cle.j.eo.tit.& quod no.s̄.de
15 fil.presby.c.si.& de temp.or.dilectus.¶†Aduerte tn̄ quia licèt legatus non possit dispēsare ꝯ ꝯcilium dando ius ad vacaturas.tn̄ pōt reseruare collationi suæ beneficiū vacaturū.vt probatur in c.pn̄ti.& c.deliberationē. de off.leg.in vj.& no.gl.in c.ij.de conces.p̄ben.eo.li.¶Secunda sol.fuit quę colligit in ver.imo illud,ꝙ hic solū cassatur factū legati inquantū voluit ꝙ nihil interim percipiet. sed quo ad alia approbat. hæc sol.non vr̄ bona:q̄a litera hic vr̄ etiam improbare factū legati quatenus voluit, ꝙ prouideret de vacatura adueniente vacatione.vt patet ibi in litera. & vacaturā expectare,&c.Ideo fuit tertia solutio, q̄ colligit ex gl.in ver.item aliud.videlicet q̄a factū legati improbat,q̄a voluit ꝓuideri de beneficio cū vacauerit,qđ facere nō debuit ꝑ id qđ dicet ī litera.sed Papa mandat ꝓuideri nō cū bn̄ficiū vacauerit. sed cū se facultas obtulerit , qđ fieri potuit per ea, q̄ hn̄r.j̄.de conces.p̄ben.accedens.& sic non pōt dici, ꝙ approbauerit factū legati circa vacaturā. Vnde aduerte,q̄a pōt dici,ꝙ in tribus potissimè impugnauit factū legati.Primo inquantū legatus voluit,ꝙ interim aliqd ꝑciperet.¶Scđo inquantū voluit prouideri de p̄benda cū vacaret.¶Tertio vt sentit gl.fin.inquantum legatus voluit.ꝙ non prouideretur sibi de vacante si tēpore compositionis vacaret. ¶ Nam Papa vult , ꝙ si reperiatur aliqua vacare illa sibi ꝯferat:& vult etiam ꝙ habeat distributiones quotidianas . vt ēt tangit gl. fi.& habes tres solutiones, quæ colliguntur ex gl.ad contrarium . ¶Inn.hic posuit duas alias videlicet,ꝙ legatus mandauerit ꝓuideri de vacatura . sed Papa nō mandat.vt detur vacatura:sed mandat assignari p̄bendam cū se facultas obtulerit.s. tūc tp̄e huius mādati.& sic verbū obtulerit intelligatur in pręteritum. Sed ista expositio vr̄ literam violare,quæ vr̄ ex mente intelligere verbū obtulerit in futuro. facit ꝙ habetur de const.c.ij.lib.vj.per gl.¶Secunda solutio fuit hæc,ꝙ non approbatur factū legati, q̄a nō mādat Papa isti ꝓuideri đ vacatura.sed solū ꝙ possit petere fructus cōes,qui recipiuntur ultra prębendas.& si dicas hic vr̄ contra tex.cum dicit eidem prębendā, &c.dicas tū,ꝙ præbenda pōt sumi strictè: & tunc comprehendit uacaturas.pōt etiam sumi latè.Nam dicitur a prębeo præbes.& sic si aliquid prebetur pōt dici præbenda.& ideo si iste recipiat portionem fructuū, seu portiones qvotidianas,qui ultra præbendas recipiuntur,pōt dici satis latè sumpto uocabulo habere præbendam,ut sic possit se sustētare , facit quod habetur s̄.eo.cum secundum.ubi etiam pro sustentatione p̄statur alimentū.hæc tn̄ solutio ur̄ contra mentem literæ.ideo tene etiam solutionē superius datā. ¶ Aduerte tn̄,quia licèt tertia solutio quam uoluit sentire glo.ẜm hæc iura posset procedere tamen hodie nō ur̄ procedere,quia hodie reprobatur promissio p̄bendæ cū se facultas obtulerit.sic etiam reprobat ꝓmissio uacaturæ.j̄.de conces.pręb.c.ij. in vj. propter hoc forte do.An.hic dixit dando aliam solutionem quæ uera

vera solutio est,q Papa hic improbat factũ legati inquantũ ꝓmissionem vacaturæ cõtinet ex dispositione hoĩs: q͂a illa non tenet,verum,q͂a receptio in canonicũ tenuit. Et canonicus nõ dẽt esse sine p̄bẽda: vult Papa,q habeat præbendam cum se facultas obtulerit nõ ex dispositione hominis quã improbauit, sed ex dispõne iuris, q̃ surgit ex receptione in canonicum q̃ approbauit: & sic potest dici, qđ Papa appropriauit factũ legati quo ad finem, seu finalẽ effectum.s.qđ debeatur præbenda: sed non quo ad modum:q͂a nõ approbat,q debeat eo modo quo voluit legatus.sed potius alio modo:& sic patet,q Papa nõ est sibi ꝯrius.& hæc solu.potissime vr̃ procedere attẽta dispositione iuris noui.de qua.in d.c.ij.de concess. p̄ben.in vj.cum ibi notatis p gl. ¶In gl.fin.ibi vacabant:ibi beneficia.Sed certe,vt dicit do.Flor.hoc tñ non colligitur ex litera: tene tamẽ menti gl.propter id,quod dixi.s̃.glo.præceden.¶In eadẽ glo.ibi quotidianas distributiones. dicit domi.Flor.quod litera non dicit de distributionibus: sed portionibus quotidianis.vt tetigi post summarium,fatetur tamen, q dictum gl.satis potest procedere: quia etiã potest intelligi de distributionibus quotidianis, quæ dantur solum interessentibus diuinis.j̃.eod.licèt.de clericis non resi.ca.vno.in vj. ¶Contra istum tamen intellectum,& contra præcedentem facit s̃m eum: quia videtur:q nõ debuerint ꝯcedi iste portiones quotidianæ.ex quo non erat canonicus p̄bendarius.j̃.de con cess.p̄ben.cum sup.soluit posse dici ꝓut not.gl.j.dicti.c.q Papa istud fecit de gratia:sed contrariũ ꝓcedat de iure. ¶Sed ꝯ istam solutionem facit secundũ eũ,quia videtur,q imo de iure ẽt hoc fecerit.per id, quod habet̃.j̃.eodem . dilectus filius.ij.soluit, q ibi assignatur prouentus non loco distributionis,sed p̄bendæ.de quo remittit ad ibi no.& gñaliter,an canonicus non præbendatus debeat habere quotidianas distributiones,vel portiones,remittit ad notata.s̃.de consti.cum M.vbi cõcludit. & etiam hic qđ communiter obseruatur,qđ non nisi Papa aliter prouideat. & sic potest intelligi iste text.& præallega.c.dilectis. de quo tanget̃.j̃.e.ꝓ illorum. & tangit hoc Io.An.& do.An.in præalleg.c.cũ M. & aliquid etiam per do. Anto.in dicto cap.pro illorum.¶In eadem glos.ibi. Perceptio eum.supple sola non pręcedẽte collatione canonicatus non videtur fuisse etiam de mente gl.per ea,quæ sequuntur.¶Extra gl.põt opponi.Primo,quia videtur,q huic.T. de quo in litera competierit ius in præbenda per factũ Archiepiscopi, q̃ assignauit sibi p̄bendam.vt dicit in litera.& sic videtur, q illa non debuit sibi offerri.soluit do.Ant.q inquãtum hic dr̃,q Ep̃s assignauit pręben dam,illa fuerunt verba partis,quæ postea non fuerunt ꝓbata.potest ẽt dici secundo s̃m eum,q talis collatio non tenuit,q͂a facta fuit de prębenda non vacante:sed de vacatura. facit,q hr̃.in c.ij.de conces.præben. & e.ti.c.ij.in vj. ¶Secundo potest opp.ꝯ text. vt voluit sentire Inno.
16 ¶†Nam litera hic vr̃ velle, q receptus vltra numerũ potest petere præbendam postea vacãtem,cum se facultas obtulerit:quod non vr̃ esse verum:quia si hoc conceditur erit aperta via capitulo,vt possit quẽ recipere ad vacaturam ꝯ ea,quæ habentur in præallega. c.ij.de conces.præben. ¶Item non vr̃ esse verum ex alio capite: q͂a licèt aliquo recepto vltra numerũ rũpat̃ numerus canonicorum,non tñ rumpitur numerus p̄bendarum.facit,q no.glo.j̃.eo.ꝓ illorum.& q dictum fuit.s̃.eo.maioribus.& ꝑ consequẽs si postea vacat p̄benda ex quo nõ est ruptus numerus p̄bẽdarum cum iste sit supernumerarius non vr̃,q dẽat habere p̄bendam numeratã. facit,quod hr̃.j̃.eod.dilecto.& c.ꝓ illorum.Inn.hic præsupponens hoc vltimũ non esse verũ rñdet,q de iure iste nõ potuit hẽre p̄bendam postea vacantẽ ꝑ ꝑ ꝯria superius formata. q͂a capitulum non potuit dare ius ad vacaturã.& q͂a non videtur, q de iure potuit petere præbendam numeratam . quia vr̃,q illa debetur canonico numerario.j̃.eo.dilecto.& sic non supnumerario.¶Sed Papa de gratia hoc fecit: q͂a sibi debetur talis p̄benda. nec ob.prædictis,quod habet̃.s̃.de consti. cũ M.vbi canonicus supernumerarius potest petere super excrescentes redditus. q͂a respondet Inno.q verũ est,q illos petere p̃t,qñ extant: sed qñ nõ extant,non põt de iure petere p̄bendam vacantẽ. sentit tñ,q illã possit petere, qñ fruct⁹ excreuerũt ex eo,q͂a sup excrescentia fructuũ rumpit numerũ p̄bendarum.Ideo nihil repugnat tunc ex eo numerus p̄bendarũ est ruptus,q ei assignetur p̄benda,q̃ vacat. sed vbi non est ruptus numerus p̄bendarũ:tunc non debet ei assignari p̄benda vacãs, ex quo est supernumerarius,ꝑ ea, q̃ s̃.dixi.& qđ dixi in præbenda.idẽ dic,si præbendæ nõ sint distinctę quo ad possessiones: sed quo ad portiones priuilegiatas. vt seruat̃ in aliquibus ecclesijs in quibus ex redditibus collectis fiunt certę portiones,q̃ dant̃ s̃m numerũ canonicorũ. Vnde sicut non potest dare ius ad vacaturas, qñ præbendæ sunt distinctæ,sic nec qñ portiões sunt priuilegiatæ, nec similiter potest dari ius ad vacaturam in altaribus officijs,& alijs redditib⁹ ecclesiasticis certis ꝑsonis assignatis per tex.in d.c.ij.de concess.p̄ben. vbi nõ dicit tantummodo p̄bendas vacaturas non debere ꝓmitti:sed ẽt ministeria,& ecclesias.Secus dicit Inno. vbi non essent portiones priuilegiatæ determinatæ ad certũ numerũ canonicorũ,sed essent certę portiones,q̃ venirẽt ꝯsecutiuè, & accessoriè ad numerũ canonicorũ.vt q͂a quot sint canonici, tot sint portiões. nõ tñ aliter expresè sunt determinatæ,nec numeratæ.¶Nam tũc,q͂a veniunt cõsecutiuè, & accessoriè ad numerũ canonicorũ rumpunt̃ rupto ipso numero canonicorũ. ex quo aliàs ꝑ se nõ sũt distinctę,vel determinatæ. iõ tunc receptus vltra numerũ bñ poterit petere portionẽ,q͂a talis portio venit accessoriè ad ipsum canonicatũ, & ad numerũ canonicorũ. & sic rupto principali rumpit̃ accessoriũ.de fide instru. dilectos.§.cęterũ.¶Secus in casu p̄cedẽti vbi numerus portionũ est æquè,seu pariter principalis cũ numero canonicorũ. si aũt in ecclesia non sit certus numerus canonicorũ,nec præbẽdarum: tunc clarũ,qđ receptus in canonicũ potest petere portionem.j̃. de ꝯces.præbẽ.ex parte. & prædicta inq̃tum dixi,q receptus in canonicũ posset petere portionẽ, vel p̄bendã ꝓcedunt s̃m Inn.nisi ꝯsuetudo ecclesiæ aliud hẽret,vt ꝯtingit in vrbe Romana:q͂a ibi receptus vsque ad certũ tempus non recipit portionẽ aliquã, nec p̄bendã:licèt aliqui canonici interim moriant̃.đ quo. s̃.de maio.& obe.statuimus.& de consti.c.fin. & facit,q hr̃.j̃.e.de iure pat.pastoralis.s̃m Inn.¶Sed aduerte primo inquantũ Inno.vult,q receptus vltra numerũ vbi sunt præbendæ distinctæ quo ad possessiones non possit de iure petere præbendam postea vacantẽ.hoc dictũ cõiter nõ tenet̃.vt hic tangit do.An. quia vr̃ eẽ ꝯ hunc tex.& s̃.e.relatũ.& j̃.e.si clericus. in vj.q̃ capitula videntur ponere ius,& nõ gratiã. & sic in dubio debemus intelligere,quia fugiendi sunt intellectus,q̃ trahunt decretales ad gratiã. vt no.Io. An.s̃.de test.ex parte. nec ob.motiua Inn.& primo inquantum dicit,q per hoc appareret via ad vacaturã.¶Nam ista ratio non procedit,quia cui debeatur vaca-

vacatura ex dispositione hoīs bñ est damnatū a iure.& ita loqtur.d.c.fm.de concess.preben.sed ꝙ debeatur ꝑbenda vacās ex vi receptionis in canonicū: & sic ex dispōne iuris surgētis ex actu receptionis,& ex hoc spē hēre vt sibi ꝓuideat,cum facultas se obtulerit hoc non est dānatum a iure imo est permissum hic patet.& in d.c.relatū. & no.gl.expsse.ī c.ij.de ꝯcess.ꝑben.in vj.¶Itē non obs.scdo,dum dicit,ꝙ suꝑnumerario canonicorū nō dēt dari præbenda postea vacās,ex quo nō est ruptus numerus ꝑbendarū. sed dēt dari canonico numerario.q.a rñderi pōt,ꝙ qñ ꝑbenda postea vacat cū canonicatu canonicatus, qui fuit creatus vltra numerū extinguit̄, & loco ei⁹ subrogat̄ canonicatus numerarius vacās cum ꝑbenda. vt hic voluit gl.iij.ꝙ intellige,vt suꝑ ea dixi.& ī effectu habebit canonicatum numerariū. & ideo nō repugnat quin ꝑbendam postea vacantem possit hr̄e. & sic patet nō obstare rōnes Inn. ¶Inquantū aūt secundo dicit iudicandū esse idem de portionibus priuilegiatis, qđ dicimus de ꝑbendis distinctis quo ad portiones bñ dicit. Et silr̄ bñ dicit inqtū tertio dicit, ꝙ per receptionē in canonicū vltra numerū rūpit̄ numerus canonicorū,& nō ꝑbendarū.vt ēt ibi no.& ỹ.eo.ꝑ illorū.ꝑ gl.¶Inquantum vero quarto dicit,ꝙ ꝑ suꝑexcrescētiam fructuū ipso iure rumpit̄ numerus ꝑbendarum.ꝙ ēt tenuit.in c.cum M.de consti. licēt ibi etiam aliqualiter dubitauerit do.Ant.dicit,ꝙ talis superexcrescentia non vr̄ rūpere numerū ꝑbēdarū.sed bñ vr̄ īducere facultatē rūpēdi saltē,qñ aliqs receptus ē vltra numerū.Sed certe satis videret̄ posse dici, qđ cum statutus numerus ꝑbendarū habeat ī se tacitam ꝯditionem, nisi suꝑexcrescant facultates iuxta ea,q̄ habentur. in d.c.cum M.& ỹ.eo.dilecto.satis vr̄ posse dici,ꝙ intelligatur ruptus numerus saltem quo ad hoc,vt teneat impetratio nō facta mētione de numero.vt voluit In.ī d.c.cū M.licēt actualiter ꝑbenda noua adhuc nō sit ꝯstituta,sed bñ competat facultas ipsam creādi.Et hoc mō posset accordari dictum Inno. cū dicto do.Ant. de quo tñ latius tangit̄ in d.ca.cū M.vbi ēt latius tangit do.Ant.¶Itē ēt aduerte,quia quinto dicit Inno.vt patet ex prædictis,ꝙ vbi sunt portiones,quæ tacitē, & consecutiuē veniūt ad numerū canonicorū, & nō per se expresse principalr̄ determinatē,ꝙ tunc ꝑ receptionē in canonicū vltra numerū rumpitur ēt numerus talium portionū,licēt secus sit in ꝑbendis distinctis, & in portionibus priuilegiatis expsse, & ꝑ se ad certū numerū determinatis. & istud dictū fm do.Ant.est diligenter notandū:q.a alibi nō sic clare ponit.¶Sed aduerte,quia vt hic tangit do.Anto.Inn.vr̄ in hoc articulo fuisse varius. Nam ī vna parte vr̄ ꝙ dixi.s̄.vt patet ex his,q̄ tangit gl.sua super verbo ꝑbendam. sed in alia parte videlicet.in fi.gl.fi. Nam dicit,qđ si in ecclesia non sint distinctæ ꝑbendæ,nec aliæ portiones.est tñ ibi ēt certus numerus canonicorum. & in ꝯsequētiā fiunt portiones fm numerum canonicorum,tunc dicit,ꝙ tales portiones intelligunt̄ esse priuilegiatę.& ideo si aliqs recipiatur vltra numerum canonicorū non habebit de talibus portionibus, q̄ diuidūtur accessoriē ad numerū canonicorū.sed hēbit portionem de victualibus,q̄ diuidunt̄ ad mensam.do.Anto. hic dicit,qđ putat standū esse primo dicto:q.a fm eū nō vr̄ verū, ꝙ ad determinationē numeri canonicorum alio nō apparēte videant̄ portiones pricipaliter determinatę.sed potius accessoriē ad ipsum numerum canonicorū. Et iō rupto numero canonicorū vr̄ rūpi ēt numerus taliū portionū. ¶Dicit tñ,ꝙ vltima opi. Inn.possit saluari,qñ receptus vltra numerū sic recipiat̄,ꝙ nō rumpit̄ numerus canonicorū.vt q.a recipitur auctoritate Papæ iuxta not.ỹ.eo.ꝑ illorū.¶Sed aduerte,q.a si pōderent̄ verba Inn.p̄t dici,ꝙ nō sit sibi ꝯrius.q.a Inno. vr̄ velle, ꝙ qñ in ecclesia non sunt ꝑbēdæ distinctæ,nec portiones priuilegiatæ,vel determinatæ: tūc intelligātur esse portiones priuilegiatæ fm numerū canonicorū,ex quo in ecclesia nō est alia determinatio ꝑbēdarū, nec portionū,sed vbi in ecclesia essent ꝑbēdæ distinctę quo ad possessiones, ēt essent aliquæ portiones, q̄ diuiderent̄ fm numerū canonicorū.tūc ille nō intelligunt̄ eē portiones priuilegiatæ: ex quo in ecclesia reperiunt̄ esse ꝑbēdę distinctæ.& ista vr̄ esse mens Inno.prout ēt videtur ibi sensisse do.Flo.& do.Pet. fm hoc Inn.sibi non ꝯtradiceret,sed in diuersis casibus loqueret̄. ¶Et aduerte, q.a vt patet ex supradictis ēt expresse tangit Inn. hic, licēt portio priuilegiata lato sumpto vocabulo posset dici ꝑbenda inqtum præbenda dici videtur a ꝑbeo ꝑbes. & sic q.a aliqd præbēt,tñ stricto sumpto vocabulo differt portio priuilegiata a ꝑbenda. Nam ꝓprie, & stricte ꝑbēda est,q̄ est distincta possessionibus,& redditibus.& sic diuisa a ꝯmunione collegij. portio vero est,q̄ non est sic diuisa, sed trahit̄ de cōmunibus redditibus ipsius collegij.facit,qđ hr̄ xij.q.ij.eps.& c.ecclesiasticis. & sic ꝑcipimus.& qđ habetur.ỹ.de verbo.signi.in c.olim.& c.tua. vbi Goffr.dicit,ꝙ ꝑbenda sonat in beneficiū distinctū. ¶Quandoque tñ appellant̄ præbendæ indistinctę.ỹ.de concess.præben.ex parte.sed tunc potius ꝓprie loquēdo sunt portiones. ¶Item aduerte,quia pro clariori intellectu materiæ potes concludere aliquos casus. vt etiam voluit hic do.An.¶Nam quandoque sunt aliqui recepti vltra numerum, & vltra hoc fructus excreuerūt. & tūc bñ poterit suꝑnumerarius agere ad ꝑbendam vacantē.alleg.de consti.in c.cū M.Et hoc iō fm Inn.q.a per receptionem in canonicū vltra numerū ruptus est numerus canonicorū:& silr̄ propter superexcrescentiā fructuum ruptus est numerus prębendarum. Et ideo nihil tūc repugnat quominus supernumerario debet ꝓuideri de præbēda postea vacante.¶Qñque em̄, & secundo stante denominato numero canonicorū, & ꝑbendarum, q̄s recipit̄ vltra numerū canonicorū. & sunt ibi redditus suꝑexcrescētes. & tūc dicit Inn.ꝙ nō p̄t talis suꝑnumerarius petere ꝑbendam postea vacantem,q̄ habuit canonicus numerarius. sed potest petere partē de bonis cōibus quæcunque sint vltra præbendas distinctas, & illud erit sibi loco ꝑbendę.Et fm hūc casum dicit posse intelligi hāc decretalē. alleg.qđ habetur.s̄.de cōsti.c.cū M.& ỹ.de verbo.signi.olim.¶Sed certe licēt Inno.sic pertranseat:tñ cōiter hoc dictū non tenetur inquantū vult, ꝙ receptus vltra numerū nō possit petere præbendam postea vacantem,vt superius tetigi. nec ob.iste tex.imo potius facit ꝓ: si bñ pōderet̄,q.a verū est,ꝙ ex vi ꝓmissionis legati,vel compositionis per eū factæ non poterat petere ꝑbendam postea vacantē:sed ex dispositione iuris,vel ex mandato antiquo Papæ,vel mandato ꝑambulo facto ꝑ Papam in cuius executionē manauit ꝯpositio. bñ poterat petere,q.a Papa,& ius pōt dare spē ad vacaturā. facit,qđ hr̄.ỹ.de ꝯcess.præben.ꝓposuit.s̄.eo.relatū. & sic suꝑnumerarij nō debēt excludi a vacatura ex eo,q.a ille debeant̄. numerarius tñ, q.a ēt suꝑnumerarius possunt,& debent assignari,cū facultas se offert,vt aperte hic innuit in ver.mandamus. & facit,qđ habet.s̄.eo.relatū. & plenius ēt de hoc superius dixi.qñque. xxiij.ī ecclesia est certus numer⁹ canonicorū,sed nō sunt ꝑbēdæ distinctæ,sed certę portiōes priuilegiatę, quæ

quæ sunt principaliter,& ꝑ se determinatę ad certũ numerum canonicorũ. & iste ſm Inn.ſuccedunt per oĩa loca p̄bendarum. alleg.ꝙ hr̃.ĩ.eo.de cõceſ.præben.c.ij.& iõ ſicut p̄bendã vacantẽ ſi illa adeſſet,nõ p̄t ſm eũ petere receptus vltra numerũ. Ita nec etiã vnã ex iſtis portionibus poſtea vacantem. Sed tm̃ petere poterit ſi ibi ſint aliq̃ redditus cões. & hoc modo poſſe intelligi decretalẽ. ¶ Sed certe iſtud dictũ ẽt cõiter non tenetur, quia ſupernumerarius põt petere p̄bendam poſtea vacantem. vt ſuperius dixi.licèt Innoc. dicat oppoſitum:ita eadẽ rõne põt petere vnã ex dictis portionibus poſtea vacantẽ.cum ẽt ſm eũ tales portiones ſuccedant loco p̄bendarum.& ſic idẽ in eis dicẽdum,qđ in p̄bendis. ar.c.eccleſiæ.el j. ſ.vt lite penden. & ſic patet Inn.velle,ꝙ aliud ſit p̄bẽda: aliud portio priuilegiata,licèt quo ad iuris diſpoſitionẽ idẽ dicat in vtraque. Nã vt ẽt.ſ.tetigi prębenda ꝓprie,& ſtricte dr̃ illa, q̃ eſt diſtincta in poſſeſſionibus,& redditibus.¶ Sed portio eſt,q̃ non eſt ſic diuiſa.ſed extrahitur de cõibus redditibꝰ.de quo ẽt.ſ.tetigi. ¶ Qñque,& quarto in eccleſia eſt certus numerus canonicorũ:ſed nõ ſunt ibi p̄bendæ diſtinctæ,nec ẽt portiones priuilegiatæ: & ſic expreſſe nõ ſunt determinatæ aliquæ portiones: ſed omnibꝰ redditibus in ꝯſequentiã numeri canonicorũ danť portiones,tunc hoc caſu vr̃ id variare Inn. Nã in vna parte videlicet in gl.in ver.p̄benda vr̃ velle, ꝙ eoipſo,ꝙ q̃s eſt receptus vltra numerũ de talibus cõibus redditibus habere dẽt portionẽ, cũ portiones acceſſoriè veniãt ad numerũ canonicorũ. Et iõ rupto ipſo numero,vr̃ qđ debeatur ipſis ſupernumerarijs. ar.ſ.de conſti.tranſlatum. & de regu.iur.acceſſorium.lib.vj. Sed in alia parte videlicet in gl.fi.in vj.vr̃ velle,ꝙ de victualibus, q̃ diuidunť ad menſam,iſte ſupernumerarius poterit petere partẽ.ar.c.cum M.de conſti.ſed de his,q̃ extra menſam diuidunť inter canonicos.& ſic de portionibus groſſis, q̃ diuidunť ad numerũ canonicorũ nõ poterit petere. Nã ibi nõ ſunt in eccleſia p̄bendæ diſtinctę,nec portiones priuilegiatæ. & ſic determinatę expreſſę. ſed aliàs danť ſm numerũ canonicorũ.& vñr tũc quẽadmodũ eſſe diſtinctæ,& priuilegiatæ ſm numerũ canonicorũ.facit,ꝙ hr̃ in d. c.olim.& in d.c.cũ M.& in iſta vltima vr̃ reſidere Inno.Sed do.An.vt etiam.ſ.tetigi tenet primam, & ſecundũ eũ non vr̃ verum,ꝙ ad determinationẽ numeri canonicorũ portiones vñr principaliter determinatæ, ſed potius acceſſoriè ad ipſum numerũ canonicorũ. & ideo data ſcriptura numeri,vr̃ qđ rumpãtur tales portiones. dicit tñ, ꝙ poteſt ſaluari vltimũ dictum Inn.qñ quis taliter recipietur,ꝙ non rumperetur numerus canonicorũ,vt q̃a reciperetur de neceſſitate.puta auctoritate Papę.ĩ.eo.ꝓ illorum.cum ibi no.¶ Tu potes ẽt aliter ſaluare vt ſuperius tetigi,q̃a ſi bene ponderetur Inno. vr̃ in diuerſo caſu loqui,& non in eadem. Nam primũ dictum vr̃ intelligere,qñ in eccleſia eſſent diſtinctæ p̄bendæ.& vltra hoc portiones q̃ darenť iuxta numerum canonicorũ,q̃a ille non intelliguntť in dubio priuilegiatæ ex quo in eccleſia ſunt p̄bendæ diſtinctæ. ſecus vbi in eccleſia ẽt nõ eſſent p̄bẽdæ diſtinctæ,nec portiones expſsè determinatæ:& ſic priuilegiatæ,q̃a tũc portiones quæ danť ſm numerum canonicorũ cenſeãtur eſſe priuilegiatæ ex quo in eccleſia nõ ſunt p̄bendę diſtinctę, nec aliæ portiones priuilegiatæ. & hæc ꝓcedũt ĩ clericis ſecularibus. ¶ Si aũt eſſent regulares,& ſic religioſi:q̃a tales nõ poſſunt hẽre ꝓpriũ.xij.q.j.nolo.& c.nõ dicatis. nõ poterũt ꝑ ꝯñs habere portiones diſtinctas,vel priuilegiatas. Refert tũ,ꝙ alij tenent ꝯriũ.de quo remittit Io.An.ad ea,q̃ no.ĩ.ſi clerici, vel vouẽtes.c.ĩſinuãtes. & ſu ꝑ gl.vbi vr̃ ꝯcludere,ꝙ Abbas p̄t ꝯcedere aliq̃d monacho,vt hẽat ad vſumfructũ,ſeu ad poteſtatẽ fruendi,nõ tñ põt ſe obligare vt illi ꝑpetue dimittat.ĩ.de ſta.mona.cum ad monaſterium.videtur tñ ẽt cõcludere, ꝙ pro tali vſufructu ꝯceſſo, ſeu ptãte adminiſtrãdi poterit agere,ſi reuocetur abſq; cã ſaltẽ ſupplicando,& annũtiãdo ſuperiori.facit,ꝙ no.de reg.iu.nõ eſt obligatoriũ.li.vj.& qđ tangeť ẽt.ĩ.eo.niſi eſſent.do.vero Flo.hic ꝯcludit,ꝙ monachi nõ poſſunt habere portiones priuilegiatas quo ad hoc,vt faciãt fructus ſuos,& diſpẽſent ꝓ ſuo libito.ſed quo ad hoc vt diſpenſent de licẽtia Abbatis,vel ſaltem eo non prohibente bene poſſunt habere.ita tamen,ꝙ ſint parati ad Imperium Abbatis aliter diſpenſare.facit,quod no.de ſtatu mona.ca.ij.& c.cum ad monaſterium. & quod tangetur.in d.c.niſi eſſent.& per hoc ſit expedita hæc decretalis.

SVMMARIVM.

1 *Receptio duorũ in canonicos ad eandem præbendã vacantẽ nõ tenet.*
2 *Receptio ad vacaturam non tenet.*
3 *Ius canonicale,& præbendale eſt indiuiduum.*
4 *Propter importunitatem petentiũ multa conceduntur, quæ aliter nõ concederentur.*
5 *Seruitus vſusfructus eſt diuidua,& non ſeruitus vſus.*
6 *Præbenda vna,an diuidi poſsit.*
7 *Seruitus aquæ ducendæ poteſt eſſe inſolidum apud plures.*

a
Væ fraternitatis. [a] Nõ valet electio cũ duo ſimul ad eandem præbendam eliguntur.h.d.Et ĩ prima deciſa facti narratio,& ꝯſultatio.In ſcđa rñſio. Secũda ibi,cũ ſæpe. ¶ †No.ex tex.primo,ꝙ
1 receptio duorũ in canonicos ad eandem p̄bendã vacantẽ non tenet,& rõ patet ex litera.ex q̃ ẽt ſecundo no.ꝙ præbendę ſcindi nõ debent,nec poſſunt de iu-
2 re.vt ẽt ꝓbatur.ſ.eo.in ca.maioribus.¶ †Item not.ꝙ non valet receptio ad vacaturã. facit ĩ.de conceſ.p̄-
3 ben.in c.ij.¶ †Item no.ꝙ ius canonicale,& præbendale videtur eſſe indiuiduum.facit,ꝙ dictũ fuit.in d.
4 c.maioribus.¶ †Item not. ꝙ propter importunitatẽ [b]
b petentium interdum cõceduntur multa,q̃ aliàs non ꝯcederenť.& q̃ de iure non dẽnt ꝯcedi,licèt qñq; de facto concedantur.facit,quod habetur. in c.fi.de reſcrip.in vj.Et quod tangitur hic in glo.j.¶ Vltimo ẽt potes notare,quod interdum caſſatur ꝙ de iure non valet.Nam electio hic facta videtur eſſe cõtra ius. vt patet ex textu:& per conſequens videtur eſſe nulla. per ea,quæ hñr.in l.non dubium.C.de legi.& in ca. vides.x.diſtin.facit etiam.ſ.de elec.auditis.ad fi.& tñ hic caſſatur,intellige quatenus de facto proceſſit. vt etiam voluit gl.in l.j.§.j.ff.de ferijs.¶ In gl.j.in fi. Aduerte, quia vbi aliqua contra ius cõceduntur ꝑ importunitatẽ ab inferiore a Papa, vel Principe,tũc illa nõ tenent,vt ſatis hic colligiť.¶ Sed vbi a Papa, vel Principe ex certa ſciẽtia ꝯcederenť:tunc poſſent valere,cũ tales poſſint contra ius diſpẽſare. de cõceſ. p̄ben.ꝓpoſuit.& l.q̃dã ꝯſulebat.ff.de re iudi.qđ intellige verũ,niſi aliud reperiatur expſſum,ꝑ ea,q̃ habetur. in l.j.hic alleg.in gl.& in c.fi.de reſcrip.in vj.
5 ¶ †In gl.pe.ibi:licèt vſuſfructus diuidať.& q̃ ſit ratio quare ſeruitus vſusfructus dr̃ diuidua,& nõ ſeruitus vſus.vt patet.in l.vſus pars.ff.de vſu & habita. & plene no.ꝑ Bar.ĩ l.ſtipulationes nõ diuidunť.ff.de ver. ob. Nã rõ eſt,q̃a ille q̃ hẽt ſeruitutẽ vſus.dẽt recipere fructus neceſſarios ad ſuſtẽtationẽ vitæ. Iõ tũc talis ſeruitus nõ p̄t diuidi:q̃ rõ ceſſat ĩ ſeruitute vſufructus,q̃a hñs talẽ ſeruitutẽ oẽs fructꝰ recipit. & iõ tũc non

a Non valet. Eodem modo ſummat domi. Abb. nihil aditto nihilq. remoto.

b Importunitatẽ. Adde concor. c.ſi quãdo. de reſcript. de pœ.di.j. c.importuna.viij.q.j. audacter. ĩ glo.ij.ad dec ca. cũ in iuuentute.de purga.ca.

non est conueniens, q possit diuidi ius percipiendi
6 fructus.¶In ea.gl.†ibi in pbenda hoc esse nō potest.
¶Quare aūt hoc esse non pōt gl.non declarat.tu potes dicere,vt hic etiam voluit in effectu do.Floria.licèt improprie videaṫ locutus,qđ ideo secus est in pbenda,quia illa non solum consistit in iure. sed ēt in re corporali in pdijs.vel redditibus: & ideo sicut dominum rei corporalis non potest esse insolidū apud plures.l.si certum.§. si duobus.ff.commoda. & s.de fide instru.inter dilectos.ver.cęterū.¶Item eadē rōne ius pbendæ non potest esse insolidum apud plures.secus † in seruitute aquæ ducēdæ, q pōt esse in-
7 solidū apud plures. vt in l.aquam. allega.in glo.Nā p hoc non habent dominium ipsius fundi, sed solū iura ducendi aquā.vt tangit glo.ius cuiuslibet est separatum ab alio. & iō si vnus vtaṫ iure suo,alter negligat p tempus, per qđ seruitus consueuit amitti, pdit ius seruitutis,licèt alij vtanṫ: & sic retineant ius suū.& similiter aliud est ī iure patronatus,qa ibi qlibet hēt ius psentandi:non autem per hoc habet dominū alicuius rei corporalis:sed solum dñium ipsius iuris præsentādi.ipse autem do.Flori. vř velle,q ius concernens rē corporalē immediate nō dicaṫ incorporale. & sic dñium rei corporalis nō diceṫ incorporale. Sed istud pprie loquendo nō est bene dictum, qa oīa iura in se sunt incorporalia,& cōsistunt in intellectu,nec possunt tāgi.insti. de rebus corporalib⁹, & incorporalibus.§.j. & p ɔsequēs dñium cū sit ius disponendi de ipsa rē corporali fm no.in l.si quis vi. §.differētia.ff.đ acq.pos.in se dēt dici,qd incorporale ex quo est ius,pt dici q nō est tale ius incorporale,qđ possit eē insolidū apud plures. vt ī d.§.si duobus.& ī d.ver.cæterū.& sic possit saluari dictū d.Flo. put ēt ipse vř sensisse.¶In gl.fi.in fi.& pro hoc ēt facit,quod hř.j.c.proxi.& cum glo facit Io.An.& do. An.sed do.Flo.vř tenere contrarium inquantum gl. dicit,q de patiētia possit tolerari, qa iura q gl.alleg. nō vñr hoc probare fm eum. vnde dum litera dicit de rigore,&c. dicit hoc dictum fuisse, qa Papa vult, q posset tolerari,vt valeret electio fm vltimum sensum.de quo ī litera. vt sic alter hēat pbēdā,alter expectet nō fm aliū: & sic duo sint pbendati Insolidū, qa hoc est impossibile de iure. facit, q dictū fuit super glo.pceden.¶Sed glo.non voluit dicere,q possit tolerari,q duo hēant insolidū ipsam pbēdā. sed qđ duo admittanṫ ad ipsam pbendā p parte. de quo facit,qđ hř.in c.cum causam.j.eo.cū ibi no.& in c.vacante.& qđ hř.j.c.proxi. Qñ aūt duo simpliciter eliguntur ad vnam pbendam,qs in dubio videatur esse intellectus eligentium : an primus de quo in litera:an vero scđs. Inn.vř hoc ɔcludere,q fm primū intellectū videanṫ elegisse fm intellectū positū in lřa. p quo facit,qa copula,& hēt diuidere ī partes.l.res §.cū tabulis.ff.de duobus reis. & p hoc do.Pet.hic incidēter tāgit de ista copulatiua,& qñ hēt interdū diuidere,vt pxime dixi.Quandoque resoluitur in alternatiuam,vt qñ poniṫ inter compassibilia.l.si Titio fundus.ff.de vsufr.le. qñque hēt aduocare ordinem successiuū,vt qñ poniṫ inter personas inter quas cadit ordinata affectio.l.cū př.§.pe.ff.de leg.ij.& l.gallus.§.j.cū ibi no.p Bar.ff.de lib.& posthu.& de natura copulatiuę,& ēt alternatiuę.plene p Bar.in l.si is q ducenta.§.veterū.ff.de rebus dub.& facit ēt,q no. in l.pe.C.de verb.sig. ¶Dicit ēt Inn. q licet mēs eligentiū duos ad vnā pbendam videaṫ eē secundū primū intellectū positū in litera, vř velle,q ēt si intelligereṫ secundū intellectum non valeret receptio,seu electio: qa ex quo ambo simul reciperentur nō esset dare rationem quare vnus deberet alteri præferri.ar. c.penul.de rescrip.in vj. Et ista ratio satis vř procedere quando non constat quem velle de præsenti habere præbendam.sed vbi constaret,tūc pōsset eē dubiū,an talis receptio,seu electio valeret.Nā videreṫ, q non p istum tex.q simpłr loquitur, & indistincte. ¶In ɔtrium facit, qa sicut si vnus eorū reciperetur in canonicū,& sibi assignareṫ pbenda. & aliter simpliciter acciperetṫ in canonicū.Et consequenter expectaret præbendam vacaturā valeret receptio. facit,q dictum fuit.s.c.proxi.¶Ita vř,q hoc casu deberet valere. Et si dicas,q quod nō valeat propter receptionē factam sub vnica conceptione verborū:tunc videretur hic esse casus contra dicta Inno.s.& c.proxi.& s. de consti.cū M.inquantū voluit, q potius cōsidereṫ mens q verborum conceptio. Sed si vis saluare Inn. potes dicere, q hic secundū ius videreṫ receptus nō simpłr,sed sub expectatione pbendæ, vt in litera dicit.Iō non valeret,tūc saltē respū secundi.non video tñ quare non dēret valere, tunc respū primi tenēdo opi.Inn.de qua.in c.præceden.& in d.c.cū M.¶Item aduerte,qa non est dubiū, q si duo recipianṫ ad eadem pbendam animo scindendi illā ac substantiā, & fructus eius pbendæ,q nō valet. sed dubium esse potest qd si reciperenṫ duo ad vnā pbēdam quo ad scindendum redditus hoc modo fiet,q vnus habeat vno anno:alius alio anno. An tunc talis electio erit valida, videreṫ quod sic p l.quoties.ff.de vsufructu. ¶Contrarium cōiter tenetur: qa pbenda non potest scindi realiter,nec etiam tpaliter: vt sic diuidanṫ fructus certis temporibus p istum tex.qui indistincte loquiṫ:& sic indistincte debet intelligi.j.de priuile.qa circa.¶Nec ob.d.l.quoties. qa ibi loquitur in vsufructu rei temporalis,qui bene potest diuidi alternatis temporibus, sed hoc in præbenda q non pōt diuidi.s.e.maioribus.¶Vltimo aduerte, qa Vincen.hic limitat istam decretalem pcedere, qñ duo sunt electi pure,& libere ad vnam præbendam.secus dicit si conditionaliter eligerentur. puta eligimus Titiū ad talem pbendā.& si Titius non habebit illā,vel non acceptabit eligimus Seium. Nam tunc valet electio fm vnū intellectū secundū eū.qa hoc casu non contingit aliqua scissio,vel scissura.facit,quod hř. in ca. studij.lxj.distinct. & l.post aditam.C.de impuber.& alijs substit.¶Sed certe hoc dictum non procedit saltem hodie,per ea,quæ hñr. in c.ij.de electio.ī vj.vbi patet,q non tenet electio conditionalis,vel alternatiua.q dicit do.Pet. hic procedere in ipsis spiritualibus:sed in electionibus dicit esse secus. per ea,quæ habentur.in d.l.post aditam.cum.§.notaris post eū. & sic videtur,q potestas secularis possit eligi cōditionaliter eligendo primo vnum,& si non acceptauerit alium de quo.in d.l.post aditam.

SVMMARIVM.

1 *Factum ab honesta,& prouida persona, licèt videatur de genere malorum,vel de se suspectum:præsumitur tamen factum ex causa honesta.& nume.3.*

2 *Compositio super iure beneficij facta assignatis fructibus temporalibus alteri litigantium est suspecta de simonia.*

4 *Compromissum factum per iudicem delegatum tanquam in arbitratorem valet,& tenet.*

5 *Potestas delegata,& arbitraria sunt compassibiles.*

6 *Arbitrator potest in aliquo excedere limites iuris.*

7 *Arbitrator potest extendere manus suas insinuando, & indicando res non deductas in compromissum.*

8 *Prioratus conuentionalis est dignitas:secus si est claustralis.*

9 *Emologatio,an habeat locum in arbitramentis.*

10 *Compositio sup beneficijs ad hoc vt valeat, & excusetur a simonia debet*

debet sumere principium ab autoritate superioris.& nu.16.
11 *Beneficium non est diuisibile quantum ad substantiam ipsius beneficij,nec quantum ad redditus, vel prouentus, quando diuisio esset realis,vel perpetua:secus quando esset temporalis.*
12 *Arbitrator,& amicabilis compositor idem significant.*
13 *Arbitrator potest de iure vnius dare alteri non tamen immoderatè.*
14 *Ex compositione non videtur quis consequi titulum, vel ius in re quã iniuste tenet,quin quo ad conscientiam nõ dicatur illicite tenere.*
15 *Sententia si per legatum feratur pro illo, qui nõ habebat ius in beneficio,an iuste tenebit quo ad conscientiam.*
17 *Capitulum,& conuentus differunt.*

a NIsi essent. Si duo[a] electi ad aliquã dignitatẽ compromittunt in iudicem potest ipse iudex alterum confirmare, & alteri ad vitam pro bono pacis annuam pẽsionem de prouentibus beneficij assignare. h. d. ¶Et duæ sunt partes principales.Nã in prima excusat suspectam ordinationẽ,& ipsius duo mẽbra declarat:scd'o premissis motiuis cũ certa moderatione illã approbat.Scd'a ibi:quia igitur.¶Itẽ in tex.ibi:videatur facta cessio.supple:saltẽ ad minus lõgum tẽpus nã nõ
1 potest negari quin aliquo tẽpore facta videat̃.¶† Nota primo ꝙ factum ab honesta,& prouida persona ẽt si aliàs vr̃ de genere malorum vel de se suspectum,tamen debet præsumi factum ex honesta causa: vt hic colligitur,& in concordã.primę gl.facit,quod habentur.vij.q.j.oẽs.& s̃.de procu.in nostra.& xxxvij.dist. quinta mẽsam.vbi etiam de hoc.& de noui ope. nũ. c.ij.& istud dicit do.Fl.esse contra illos qui ex facilibus casibus male loquuntur de honestis probis viris.
2 ¶†Item not.ꝙ compositio facta super iure beneficij fructibus temporalibus assignatis alteri litigantium videtur esse suspecta de simonia, & habere speciem simonia.tamen quando autoritate superioris p̃cipue honorandę personę facta ex tollitur dicta p̃sumptio est spẽs simoniæ.Et ex p̃dictis ẽt no.ꝙ licèt stricta trãslactio nõ valeat in spiritualib. s̃.de transa.super eo. valet tamen compositio principaliter mota superio-
3 ris autoritate.¶†Item no.ꝙ pro gestis etiam autoritate arbitraria p̃sumitur,ꝙ iuste sint gesta quando sunt gesta ab honesta persona.de gestis iudiciaria autoritate clarum est,quòd pro illis præsumitur.s̃. de ele.bonę.el.j.de renun.in præsentia.dicit tñ d.Anto. quòd nõ habemus meliorẽ tex.isto de gestis arbitraria potestate.quod pro illis præsumatur, qđ etiam tenuit Dyn.in cõsilio suo,quod incipit ptholomeus.de quo etiam per do.An.s̃.de probatio. quoniam contra fal
4 sam.&.s̃.de iureiuran.quintauallis.¶†Item no.ꝙ cõpromissum factum per iudicẽ delegatum tanꝗ in arbitratorem valet,& tenet.Et no.ꝙ per tale compromissum non expirat potestas delegata.& ex hoc no.
5 ꝙ†potestas delegata & arbitraria sunt compassibiles. facit.s̃.de arbit.ex parte.&.c. innotuit.¶Itẽ no.ꝙ cõcurrentibus prædictis potestatibus habet potestatẽ ipse delegatus,& arbitrator, vt in parte procedat ex potestate arbirtaria,in partem ex delegata,quinimo videtur quod etiam in eodem actu sententiæ potest pro parte sententiare ex potestate delegata. & ꝓ parte ex potestate arbitraria.facit quod notauit Inno.& Io.An.s̃.de præscrip.cum ex officij.¶Item no.qđ inquantum eligit potestatem delegatam dẽat pronun-
6 tiare secũdum terminos,seu limites iuris.†inquantũ eligit potestatem arbitrariã potest decidere contra limites iuris pro bono pacis inter partes inducendæ. ¶Item no.ꝙ inquantum pronuntiat ẽm ius cẽsetur, seu præsumitur illud fecisse ex potestate delegata.in quantũ vero pronuntiat ꝯ ius p̃sumitur illud fecisse ex potestate arbitraria.& ex hoc diligenter nota ꝙ in dubio quis iudicatur seu iudicari debet,& præsumi quẽ actũ fecisse ẽm illã potestatẽ ẽm q̃ potuit illum actum exercere,vt exercuit qđ tene mẽti propter cõpromissa q̃ quotidie sunt, & fiunt,in quibus miscet potestas arbitralis,& ptãs arbitramentalis,quia fit ꝯpromissum in aliquem tanquam in arbitrũ & arbitratorẽ.facit,quod plene consueuit dici in capitulo quintauallis.præallegato.s̃.de iureiur.& dicit hic.d. An. qđ ptãs arbitri quo ad cognitionem in causa se hẽt vt ptãs iudicis ordinarij seu delegati sed differũt quia a sententia arbi.non appellatur.l.j.C.de arbitris. & ij.q.vj.§.ꝙ ab arbitro.nec similiter a sentẽtia arbitratoris vel amicabilis compositoris sed a sententia iudicis ordinarij,vel delegati sic.¶Item no.ꝙ arbitrator insinuando potest in aliquo pro bono pacis excedere limites iuris.& sic in aliquo ledere partes dũ tamen lesio nõ sit enormis, sed potius tollerabilis & compensabilis cum bono pacis.vnde tunc posset peti reductio laudi ad arbitriũ boni viri. quia quilibet bonus vir potius iudicaret melius esse pacẽ inter eos quã alterum ex eis non ledi in aliqua modica q̃titate.facit quod habet̃ in l.si de meis.§.recepisse. ff. de
7 arbi.& s̃. de mai.& obedi.c.his q̃.& c.fi. ¶†Itẽ no. ꝙ arbitrator videtur posse extẽdere manus suas insinuãdo,& iudicãdo res nõ deductas in cõpromissum pro bono pacis. ¶Nam hic principalis qõ erat sup titulo bñficij.& eius redditib. & simılr ꝯpromissum erat sup illo factũ.& hic arbitrator extẽdit ẽt manus ad redditus.c.& ad redditus bñficij. facit quod not. Io.An.ĩ.de religi.domi.super gl.qđ dicit domi.Ant. eẽ intelligendũ cũ tẽperie,& lĩtatione positis ꝑ Bar. in l.cũ aquiliana.ff.de trãs.de quo ẽt remittit ad no. ꝑ se in p̃allegato.c.quintauallis.¶Sed aduerte quia licèt sic trãseat.& dicat hũc tex.esse.valde no ad.p̃dicta, tñ vr̃ necessario ĩtelligẽdũ qđ caplm forte fauẽs alteri ipsorũ electorũ ꝯpromisit vnà cũ illo, aĺs nõ video qũo potuisset in aliquo ꝯdemnare caplm nisi dicas,ꝙ forte de sensu capl̃i hic fuit fcm̃,& postea ẽt ratificatũ.& ẽm hoc faceret tex.iste ꝙ arbitrator posset ẽt tertiũ nõ noı̃atũ ꝯpromisso ꝯdẽnare ipso ꝯsentiẽte.qđ tene mẽti,quia de facili alibi non reperies.& ẽm hoc videret̃, qđ censeat̃ quodammõ ex iuris fictõe ab ipso principio ipsum tertiũ ꝯpromisisse quo ad p̃ iudiciũ eius in quo postea ipso ꝯsentiẽte fuerit ꝯdẽ-
8 natus.¶†Itẽ no.ꝙ prioratus vr̃ esse dignitas,ꝙ est verũ si est ꝯuentualis.secus si est claustralis. vt in cle.si
9 principalis de rescri.¶† Itẽ no. ꝙ emologatio vr̃ hr̃e locum ẽt in arbitramẽtis licèt improprie ẽm do.An. ¶Sed de hoc dicẽdũ vt no.Bar.in l.si societatẽ.§.arbitrorũ. ꝓ so.& cõsueuit dici in p̃allegato.c.quintauallis.¶Et potes tñ dicere ꝙ hic loquit̃ de emologatione expressa, an aũt đ tacita ꝑ lapsum.x.dierũ ẽm. l.penu.C.de arbi.hẽat locum recurendũ est ad no.in
10 d.§.arbitrorũ.& in d.c.quintauallis.¶†Itẽ no.ꝙ compositio super bñficijs,vt valeat,& excusetur a symonia dẽt capere principiũ ab auctoritate superioris, ñ ab auctoritate ꝑtiũ vt hic innuit̃ in lr̃a.& iõ illi q̃ faciunt ꝯpositiones inter se & postea vadunt ad iudicẽ vt interponant auctoritatẽ non videntur excusari ẽm bonã ꝯscientiã quo minus incidãt in symoniam. Et iõ non debent facere inter se, sed ponere totũ negociũ in manib.superioris.facit,qđ hic tãgit in gl.iij.&
11 qđ no.ĩ.de rerũ permu.q̃situ. ¶†Vltimo no.ꝙ sicut beneficiũ non est diuisibile quantũ ad substantiã ipsius bñficij.Itẽ nec q̃tum ad redditus vel prouentus qñ diuisio esset realis, vel ꝑpetua.secus qñ eẽt tpalis,& sic dẽt intelligi,qđ no.Inn.s̃.eo.maiorib. ¶ Itẽ

[a] Si duo. hic eodem modo sum mat.d.abb. nihil addẽdo nihilq; detrahẽdo.

In gl.j.in fi.& potes addere,ꝙ dixi in j.no. ¶In gl.ij.
ibi.de præſumptionibus literas. & facit,ꝙ not.de p̄-
ſcrip.cum ex officij,& ꝙ etiam tetigi in notabilibus.
& qđ habetur etiā iij.q.vij.§.tria ſi q̄s. & s̄.de arbit.
cū t pe.¶In ea.gl.ibi.eſt indebita. & ſic vr̄,ꝙ arbitriū
hic ꝯtinet manifeſtā iniquitatē inq̄tū cōtinet datio-
nē annuæ penſionis. nā aut iſtiq̄ eam recepit debea-
tur prioratus,aut nō , ſi nō debeatur non vr̄ potuiſſe
ſalua ꝯſcientia ꝑcipere penſionē . Si vero debeatur
tunc dimittēdo ipſam per pecuniā vr̄ ſymoniam ꝯ-
miſiſſe.& ſic vterq; vr̄ male feciſſe.nec poteſt dici,ꝙ
ambo iſti haberēt ius in prioratu.q̄a duæ electiones
ad idem bn̄ficium non ſolū de diuerſis , ſed de vno
nō valent . de elec.vt q̄s duas.lib.vj.& facit quod hr̄
in l.Pomp.§.hijs.ff.de ꝓcu.& ſic patet,ꝙ cum vni tm̄
ius competere poſſet in prioratu,vr̄ ꝙ id ꝙ alter per-
cepit indebite ꝑcipiat.¶ In ea.gl.ibi , ſed arbitrato-
res,& ꝯpoſitores.dicit hic dn̄s Flor. ꝙ vtrunq; voca-
bulum iſtorū duorū,videlicet arbitratores,& cōpoſi
tores in idē ſonat . Nam ꝯſueuit fieri diuiſio ſolū in
duo genera arbitrorum, vt patet ex his,quę hn̄r in l.
ſi ſocietatē.§.arbitrorum.ff.ꝓ ſoc.Nam arbitrorū alij
habent procedere ſm̄ ius , & ipſorum ſententiæ ſta-
tur metu pœnæ,& iſti proprie dicuntur arbitri.l.j.C.
de arbitris . Alij vero non tenentur ſeruare ordinem
iuris,& poſſunt ēt de iure vnius partis dare alteri. &
iſti dicuntur arbitratores, vel amicabiles compoſito
res. facit,quod hr̄.in l.ſi de meis.§.recepiſſe.ff.de ar-
bi.de quo etiam plene habet̄ . in d.§.arbitrorum per
Bar.& ēt per canoniſtas.in c.quintauallis.de iureiur.
vnde licēt glo.clare non ſoluit contrarium. tamen in
effectu voluit ſoluere,vt hic tangit dom.Flo. Nā ſen
ſus glo.fuit in effectu. ꝙ iſti de q̄bus in litera ex ptā-
te delegata aſſignauerunt alteri in prioratum hoc eſt
pronunciauerunt eum ſoluere ius in prioratum.alte
ri autem aſſignauerūt certam portionem. & hoc vlti-
mum fecerunt tanquam arbitratores. Non poteſt ar
bitrator.de iure vnius dare alteri duntamen non im
moderate d.l.ſi ſocietate.s.arbitrorum.ff.ꝓ ſocio.&
ꝙ notatur.in d.§.recepiſſe.& in d.c.quintauallis . &
s̄.de arbi.ex patre. Item in effectu tenet hic do.Ant.
dicens,ꝙ licēt per laudum latum videatur prima fa-
cie receſſum a tramite iuris.tamen fuit tolleratum ꝓ
rationē poſitā in litera. nec pōt dici interueniſſe læ-
ſio,q̄a ſi qđ damnum patitur habēs prioratū,& capi
tulū,illud compenſat,& exequatur pro bono pacis.
Nam ſic arbitraret̄ q̄libet bonus vir , qđ potius ali-
quod damnū altera pars patiatur, q̄ ſit diſcordia in-
ter eos,& iō laudum hic tanq̄ ęquum non fuit ad a-
lium modū reductū,ſed potius fuit tolleratū . Et ſm̄
prædicta vr̄ intelligendū,qđ redditus prioratus erāt
adeo pingues. & ſimiliter redditus capituli,qđ cen-
ſebatur eſſe modica diminutio penſio q̄ dabatur alte
ri caſſato a prioratu.& forte etiam libera erat de mo
neta parua,q̄ non oſtendebat ad magnam quantita-
tem groſſæ monetæ.¶In eadem gl.ibi alteri adiudi-
care . ſupple cui de iure non deberetur. ¶In eadem
glo.in fi.cum gl.tranſeunt doc:per rationem gl. nec
ob.c.de cętero allegatum in glo.quia ibi non loqui-
tur de arbitro,præterea ibi non adiudicatur titulus ,
ſed perſonalis ſenſus. & ad materiam glo.facit,ꝙ ha
betur in regula.i.de regulis iuris.in vj. & eſt glo.no-
34 tabilis ſecundum do.An. † ꝙ ex compoſitione q̄s nō
vr̄ conſequi titulum,vel ius in re,q̄ iniuſte tenet q̄n
quo ad conſciētiam non dicatur illicite tenere . Sed
potes dicere hoc verum in ſpiritualibus per ea , quæ
habentur in dicta regula.i.de reg.iuris.in vj.¶Sed in
rebus prophanis recurrēdum eſt ad ea, quæ haben-
tur.in l.ſiue apud acta.C.de tranſac.& in l.penul.C.
de vſu.ca.pro emptore.& in l.in ſumma.ff.de cond.
inde. Et facit etiam,quod not.Inno.de immunitate
15 eccleſiarum,quia pleriq;. Quid † autem ſi per lega-
tum fertur ſnīa pro illo,qui non habebat ius in bene
ficio,an iſte tenebit quo ad conſciām. & deciſio hu-
ius q̄ſtionis videtur pendere ab alio dubio,videlicet,
an ſententia lata in beneficialibus tranſeat in rē iu-
dicatam de quo ꝯſueuit dici.s̄. de reſcri.ad audien-
tiā.el.ij.& c.ad aures.Io.An.hic poſt Hoſt.in q̄ſtione
ꝓpoſita concludit,ꝙ aut ille qui nō hēt ius,& ꝓ quo
fert̄ ſnīa hoc ſcit,aut ignorat. Si hoc ſciat,tūc ſnīa la
ta ꝓ eo etiam ex poteſtate delegata nō excludat ma-
lā fidem ipſius præcipuè in iſtis ſpūalib. Et ideo ſibi
non habet ꝓdeſſe ꝓ id , ꝙ hr̄.s̄.de præſcrip.c.fi.ꝙ vr̄
dicere.do.An.procedere quo ad forum conſcientiæ,
ſecus quo ad forum contentioſum , & in rebus pro-
phanis,per ea quæ hn̄r.s̄.de re iudi.c.ꝙ ad conſulta
tionē.& l.generaliter. ff.de noxalib. & in l.iulianus.
ff.de condi.inde. ¶ Sed certe in rebus ꝓphanis quo
ad forum conſcientiæ non vr̄ proferre ſententiā ha-
benti malam fidē per ea q̄ notauit Inn. in d.c.q̄a ple
rique.de immunitate eccleſiarū.¶Si vero ille ꝓ quo
fert̄ ſnīa habet bonam fidem, & ignorat defectum ti
tuli , tūc ꝑ ſnīam latam ex poteſtate delegata iuſte
dicet̄ poſſidere,ex quo iudicis autoritate poſſidet do
nec aliud appareat,per id,ꝙ hr̄.in l.iuſte.ff.de acqui.
poſ.& ſic debet intelligi,qđ notatur.j̄.de conceſ.pre
ben.c.licet.Hoſt.ibi aliter videat̄ loqui de quo ibi di
cetur.& facit ad p̄dicta,q̄ habentur.s̄.de reſcrip.pa-
ſtoralis.¶In glo.iij.ibi autoritas iudicis non ſuſtine-
bat.Hoſti.& Ioan.And.poſt eum tenent contrarium
per iſtum tex.vbi Papa excuſat compoſitionem pro-
pter honeſtatem iudicum,& litigantium,quia etiam
iſta compoſitio fuit iuſta , & non continebat aliquid
inhoneſtum,nec ꝯ ius,vt patet ex his , q̄ dicta ſunt ſu
per gl.præcedenti. & pro hoc ēt q̄a,vt hic tangit do.
Flo.in dubio debemus intelligere,vt litera procedat
de iure cōi.& ſic ponit ius.facit,qđ no.Io.And.s̄. de
teſtib.ex parte.& hoc ēt tenet Arch.in c. ea quæ.j.q.
iij.& concludit, ꝙ ſm̄ formam huius capituli multæ
lites beneficiales ſæpe cedantur.& iſtud ēt ſeq̄tur d.
Ant.pro quo etiam allegat tex. poſt Io.And.quia hic
Papa non dicit confirmamus.ſed tolleramus.per qđ
verbum non vr̄ cauſari ꝯfirmatio.s̄.eo.cum iam du-
dum.in fi.Et hoc procedit,q̄n compoſitio fit iudicis
auctoritate nulla pactione p̄cedente inter partes,vbi
aūt prius inter ſe facerēt ꝯpoſitionem , & poſtea irēt
ad ſuperiorem,& dicerēt nos ſumus ꝯtenti qđ ſic fa-
ciatis.tunc dicit,ꝙ talis compoſitio ēt auctoritate iu-
dicis interueniēte nō valet. & ſic pt̄ ītelligi dicm̄ gl.
niſi Papa illā approbaret.facit quod hr̄.in c.quæſitū.
j̄.de rerū permu.¶In ea.glo.in fine . Aduerte ſi aſſu-
mant cām male faciendi fingendo litē,vt aliquid ex-
torqueant , hoc nō deberet eis ꝓdeſſe,ꝓ id,qđ hr̄ in
l.in ſumma in prin.ff.de condi.inde.& ff.de tranſac.
l.j.§.ſi cum his.¶Sed vbi quis habet iuſtam cām liti
gandi in dubio authoritas iudicis excuſabit , intelli-
gendo vt ſuperius eſt dictum . & ſic intelligatur iſte
tex.¶In glo.pen.in fi.do.Flor.hic dicit ꝯſiderandum
eſſe formam confirmationis Apoſtolicæ , per ea quę
habentur.j̄.de priuil.porrò.& c.accepimus. Do. An.
hic dicebat poſſe dici ꝙ c.veniens.loquit̄ in compo-
ſitione facta auctoritate ordinarij quo caſu cenſe-
tur eſſe realis,niſi aliud apparet . ſecus in compoſi-
tione facta auctoritate delegata , ſeu delegati , quia
tunc cenſetur eſſe perſonalis.& ſic intelligatur hic.
facit quod le.& not.ſupra. de tranſactio. c.de cæte-
ro,

ro.¶ Extra glo.potest opponi,ꝙ compensatio hic facta non debuerit valere,inquantum fuit dispositum, vt certi redditus darētur isti cassato a prioratu. q̃a si erat prioratus, vr̄ qđ ista erit regularis.facit,qđ habetur in cle.j.de elec.& sic vr̄, quod non poterat ꝓpriū habere.j̄.de statu mona.cū ad monasteriū circa finē. & xij.q.j.non dicatis.soluit Inn.primo,quod dici potest,quod iste erat prioratus,qui erat quædam dignitas in ecclesia secularis, quæ sic noīabatur. facit, ꝙ no.in fi.in l.pe. C.de pact. non autem erat in ecclesia regulari.& iō tenuit assignatio p̄dicta.& ꝓ isto intellectu facit, q̃a litera hic appellat congregationem ecclesiæ capitulum, vt patet ex tex.ibi de redditibus
17 capituli.& ēt ibi prior.& capitulum,&c.¶ † Dr̄a em̄ est inter capitulū,& cōuentū. q̃a capl̄m ꝓpriē est secularium clericorū.Cōuētus religiosorū,licēt q̄nq; vnū pro alio ponatur.vt patet.s̄.de transact.contingit, & de ele.innotuit.& ꝯsueuit dici in decretali.capitulū, de rescri.¶ Secūdo etiā potest dici,ꝙ licēt esset prioratus regularis . & sic in ecclesia regulari tñ non habet obstare cōtrarium, q̃a q̄uis religiosus non posset habere dñium redditūum,tñ pōt hr̄e administrationē ad nutū, seu volūtatē . & sic ꝯniuentibus oculis superioris,facit, qđ hr̄ in simili. in l.iiij.ff.de manumis.a qua administratione, & a quibus redditibus hēbit superior ꝑtātem pro libito remouendi . & etiā diminuendi saluo,nisi esset ꝯfirmata autoritate apostolica . q̃a tunc remoueri non posset per inferiorē a Papa, sed per ip̄m Papā cuius tunc censetur esse obedientarius pse religiosus,cui Papa ꝯfirmauit administrationē,vel redditus. prima tñ solutio magis placet Host.& pro scđa facit,qđ tetigi.s̄.eo.dilectus,& no. ex scđa solutione,qđ vbi alicui regulari ꝯfirmata est administratio ꝑ sedē ap̄licam,nō poterit remoueri ꝑ inferiorē a Papa licēt prioratus infirmatus de se sit manualis. facit,ꝙ hr̄ s̄.de confirma.vti.vel inuti.in c. porrectum.& s̄.de electi.cū inter.& qđ not.ꝑ archi. de offi.ordi.c.p̄nti lib.vj.facit ad materiā,qđ nota.ꝑ Inn.& Io.An.in c.insinuante.j̄.qui cleri. vel vouentes.& intellige p̄dicta, q̄n cōfirmatio est facta ex certa scientia . Nā cōfirmatio facta in forma cōi non vr̄ hoc o pari ꝑ ea,q̄ h̄ntur,& notanē de confirmatione vti.vel inuti.c.j.& ij.& j̄.de cōcess.p̄bē.cum nostris, seu in c.q̃a diuersitatē. Scđa tāgit Inn.quare nō fuit ꝑpetua ista ꝓuisio, quæ debebat dari de redditibus prioratus.rn̄det,qđ multiplex fuit ratio.vna fuit,quę tangitur in litera, videlicet ne aliàs inducatur scissura b̄n̄ficij ꝯ ea,q̄ habenē.s̄.tuæ.& c.maiores. & facit ꝙ no. hic in gl.fi.& si dicatur quare toleratur pensio data de redditibus capituli tanq̄ realis.& dici potest, ꝙ prioratus tanq̄ b̄n̄ficiū habebat certos redditus.& ideo non debebant diuidi saltem realiter ne induceretur diuisio, vt lr̄a dicit, sed capitulum licēt haberet redditus non dr̄ hr̄e beneficium,q̃a est quædam ꝑsona facta,& representata a iure.l.mortuo.ff.de fideiuss.& de sen.excō.c.Romana.§.vniuersitatis. Sed singuli de capitulo dicuntur beneficiati.ideo nō fuit sibi incōueniens magis durare p̄stationem fiendam de redditibus capituli.& præcipuè,q̃a capitulū cēsetur esse idē,licēt aliq̄ de capitulo mutent.l.ꝓ ponebat.ff.de iudicijs,sed nō dr̄ idē prior dominari semꝑ imo alius est qui postea superuenit . & ideo nimirū si ex parte capituli p̄n̄tatio fuit magis duratura. dicit tñ Inn.notabiliter, ꝙ si capitulū fuisset læsum, intellige enormiter, q̃a ꝓ modica læsione nō datē restitutio.l.Sęio.ff.de resti.in integ. ꝙ possit restitui,facit, ꝙ hr̄ in c.j.de rest.in integ.& hoc dictū diligēter no.hic do.Pet.q̃a vr̄ velle Inn.ꝙ capitulū, & ꝯnr̄ collegiū si lædatē possit petere restitutionē,qđ est notādū.Nā alibi fuit q̄stio de vniuersitate castri,vel ville, & ēt ciuitatis alterius q̄ Romę,an possit restitui.de quo ꝑ Inn. & Io.An.in d.c.j.de resti.in inte.& ꝑ Legistas in l.republica.ff.qui.ex cau.maio. & facit, ꝙ hr̄ in l.nihil. ff.ad mace.cū ibi no. ¶ Scđa rō fuit quare fuit ꝑsonalis ꝑstatio fiēda de redditib⁹ prioris,q̃a tp̄e cōpositionis dignitas vacabat.& sic nullus erat prior,q̄ posset ꝯsentire:iō nō potuit ius realę ꝯstitui.sed ꝑsonæ litigātes benè potuertū se obligare.Et aduerte,q̃a sentit hic Inn.ꝙ capitulū fauebat illi pro quo fuit adiudicatus prioratus. & sentit,ꝙ compromisit capitulum vnā cū illo ex vna parte, & aliter,qui fuit cassatus ex alia.& sic facit ad ea,quæ tetigi in notabilibus. Tertia rō fuit, quia disputabatur de iure personali.scilicet ad quem spectaret titulus, non de iure reali beneficij. & sic talis concessio redditūum non poterat concedere realem vtilitatem ecclesiæ. Ideo non debuit esse realis arg. notatorū de transact.statuimus.& facit,ꝙ habetur in c.ij.de precarijs.& in l.contra ius. §.fin.ff.de pactis.¶ Tertio tangit,quid si iste prior ad cuius vitā redditus sunt assignati nō sit mortuus,sed renunciauit,vel cessit ipsi prioratui.dic, quod idē dicendum ac si finita esset dignitas per mortem, quia persona fuit obligata,non dignitas.Et istud cōiter tenet,tamen do.Pe.hic dicit,ꝙ litera hic benè vult successorem,in prioratum non teneri,sed non negat q̃n si aliūdē iste habuisset bona, & haberet successorem in eis,qđ ille non teneatur, quia obligatio personalis sequitur successorem vniuersalē bonorū.l.ꝓ heredi tarijs. C.de hereditarijs actionibus. & quia etiam sic dicit in obligatiōe personali qua tenetur ordinās sine titulo.vt dictum fuit.s̄.e.cū scđm. Sed certè iste intellectus non potest ꝓcedere,si prioratus regularis erat,q̃a tunc non posset habere bona.vt in c.cum ad monasterium.ad fi.de statu mona. Item no.ēt si fuisset secularis non vr̄ ꝓcedere, q̃a hic nō obligauit ꝑsonā simpliciter ad libras quadraginta: sed ad libras quadraginta de ꝓuentibus prioratus.¶ Quarto tangit Io.And.quid si iste fuerit remotus a prioratu. sed postea incontinenti restitutus, an tunc tenebitur. & cōcludit,quod sic:in fraude vera,vel p̄sumptiua hoc sic factū forte nulla causa subsistente ar.l.sicut.§.superuacuū.ff.qui.modis pig.vel hypo.soluitur. & q̃a non videtur renunciasse qui statim est reassumptus. arg.l.si pro parte.§.versum.ff.de in rē verso. fatet tñ quod si bonafide renunciasset, vt quia cū malā conscientiam habebat,& hoc cōstaret, ꝙ tūc cessaret obligatio,aliàs secus,arg.eorū,quę habētur.j.de diuor. quanto.¶ Quid autem si renunciauit,& fecit cōferri nepoti.An tenebitur nepos.concludit,ꝙ non saluo, nisi probetur factum in fraudem, quia tenetur.arg. l.ij.C.de repudian.bonorū. possess.& C.ad leg.Iul. de vi.l.ij.& benè facit, quod habet in c.ij.de renun. in vj.¶ Et istud videtur tenēdum. & sequitur domi. Anto.licet do.Pet.videatur dicere oppositum.sed nō bene, nisi ex circunstantijs appareret de fraude suꝑ quo recurrēdū ad ea, q̄ h̄n̄r in d.c.ij. Et ad prædicta bene facit,qđ dixi in c.j.s̄.de cle. non resi.Io.de Im.

Differentia inter capitulum, & conuentum.

SVMMARIVM.

1 *Executor datus sub tali forma facias beneficium aßignari videtur executor datus ad prouidendum negligentiæ collatore ordinario.*
2 *Per inuestituram non videtur transferri. possesßio quando ordinatur ad transferendum ius. & nu. 16.*
3 *Capitulum, an poßit excommunicari.*
4 *Numerus canonicorum rumpitur si capitulum propria autoritate aliquem vltra numerum recipiat in canonicum.*
5 *Priuilegium tollitur per vnicum actum factum contra priuilegiū.*

6 *Iurare se non potest quis ex eo, quod impugnauit.*

7 *Impetratio super præbenda vacante, vel vacatura in ecclesia numerata quantum ad numerum præbendarum valet, si non est numerata quò ad numerum canonicorum.*

8 *Excōicatus pp manifestā offensam nō dēt absolui anteq̄ satisfaciat.*

9 *Si mandatur prouideri alicui de præbenda videtur mandatum, quod prouideatur sibi de canonicatu.*

10 *Si mandatur prouideri alicui in aliqua ecclesiarum prouinciæ includūtur etiam beneficia ecclesiarum cathedraliū, licèt secus si mandetur prouideri in aliqua ecclesiarum ciuitatis.*

11 *Si mandatur ordinario, vt ꝓuideat in aliqua ecclesiarum suarū, comprehenduntur ecclesiæ in q̄bus hēt ius cōferendi, & etiam ecclesiæ in quibus habet iurisditionem ordinariam.*

12 *Sn̄ia excōicationis si fertur in contradictores: qui comprehenduntur.*

13 *Testamentum patris impugnans dicendo ipsum nō iure factū non ꝑdit relictum in testamento.*

14 *Sententia excommunicationis, an possit generaliter ferri in omnes, q̄ contradicunt tali.*

15 *Executor, an possit se intromittere post actum totaliter executum.*

17 *Legatus de latere non potest rumpere statutum de numero canonicorum confirmatum per sedem apostolicam.*

18 *Excōicati, an possint aliquem recipere in canonicum. nu. 21.*

19 *Excōicati quando coueniuntur possunt iurare de calumnia.*

20 *Verba propter absurditatem vitandam quandoq; impropriantur.*

22 *Distributiones quotidianæ debent dari recepto vltra numerum.*

23 *Numerus canonicorum rumpitur per receptionem vltra numerum, & non præbendarum, & quare.*

24 *Papa si mandet alicui in tali ecclesia prouideri de præbenda si vacat cum clausula non obstante numero: an tūc debeat prouideri impetrāti in tali ecclesia.*

a Canonici. Idē summat hoc. c. do. Abb. & sup hoc solet q̄ri quas vires, seu quem effectum hēat ista clausula, contradictores ꝑ cēsuram ecclesiasticā cōpescēdo, in gratijs, seu literis beneficialibus appositam, distingue, vt hic ꝑ d. Henri. Bo. in prin.

a PRo illorum. Canonici a priuilegiati a Papa sub certo numero si spōte aliquē recepe rūt vltra numerū ꝯ impetrātes a Papa exceptiōe numeri vti nō possunt. h.d. Et duę sunt ꝑtes principales. ¶Nam in prima ponit̄ facti narratio. In scd̄a causæ cognitio. Scd̄a ibi: quia vero. Prima cōtinet plura: videlicet executorū mandatū, & exceptionē, inuestiturā, & excōicationē, vt in lr̄a patet. ¶†No. primo ex lr̄a, ꝙ executor dat⁹ ꝑ istā formā, facias bn̄ficiū assignari, vr̄ executor dat⁹ ad ꝓuidendū negligente ordinario collatore: non autem tm̄mō datus ad ꝯpellendū. ¶Nā hic Archieps negligentibus canonicis inuestiuit magistrū Petrū, & vr̄ talis inuestitura assumi ꝓuisione, seu collatione: q̄a Papa nō mandauit postea collationē fieri. vt patet ex lr̄a. facit, qđ hr̄ in l. cū q̄dā. ff. de leg. ij. ¶An tn̄ hoc sit verū. tāget̄ cū gl. in verbo inuestiuit. ¶Itē no. ꝙ vbi mādat̄ Archiepo, vt ꝓuideat in aliqua suarū ecclia-rū, cōprehēdunt̄ ēt bn̄ficia existētia in ecclesijs cathedralibus suę ꝓuincię, de quo tangit̄ in glo. j. & ēt ho-
2 die recurrendū est ad. c. quāuis. j̄. eo. in vj, ¶†Itē no. ꝙ ꝑ inuestiturā non vr̄ trāsferri possessio, quando ordinatur ad trāsferēdū ius, de quo per gl. j̄. de inst. au toritate. & per Compostellam. & Io. And. s̄. de elect. transmissa. & facit etiam, ꝙ no. s̄. de cōsue. c. ij. & qđ no. per Dy. de reg. iur. c. j. in vj. & no. ꝙ notabile ꝓcedit intelligendo, ꝙ per inuestiturā Archiepi trāslatū fuerit ius in bn̄ficio, de quo tāget̄ cū gl. ꝑallegata in
3 verbo inuestiuit. ¶†Itē not. ar. ꝙ capitulū scd̄m hæc tp̄a poterat excōicari. hodie tene, ꝙ hr̄ in c. Romana. §. vniuersitatē. de sen. excō. li. vj. vbi dr̄, ꝙ illi đ capło. sunt excōicādi: non aūt ipsa vniuersitas, seu ipsum capitulū. si tamē hodie feratur ꝯ capłm, an valebit. fuerūt opin. de quibus in d. §. vniuersitatem. gl. tn̄ ibi videt̄ cōcludere, qđ licèt iudex malè faciat excōicādo capłm, si tn̄ ipsum excōicet tenebit excōicatio. & illi de capitulo erūt excōicati. ꝓ quo bn̄ facit, qđ hr̄ in c. si sententia. §. fina. de sen. excōi. e. li. ¶Itē not. illud vulgatū, ꝙ non debet eludi mandatū Papæ. facit, qđ habet̄ in l. si prætor. ff. de iudi. ¶Itē no. ꝙ ꝓuide factū
4 ꝑ inferiorē est cōfirmādū per superiorē. ¶†Itē no. ꝙ ꝑ receptionē in canonicū vltra numerū factā ꝓpria autoritate capituli rumpitur ipso iure numerus canonicorū, ēt si sit cōfirmatus numerus autoritate sedis apostolicæ, ꝙ est intelligēdū. vt habet̄ in c. dilecto. j̄. eo. Et no. ꝙ ꝑ talē receptionē nō rumpit̄ numerus p̄bendarū. de quo ēt hic in glo. fi. facit etiā, quod not. j̄. eo. dilecto. & s̄. eo. dilectus. & c. maioribus. ¶Itē a ꝯtrario sensu potes notare, qđ secus est si receptio in canonicū non fit facta ꝓpria autoritate capłi. sed de mandato alterius, siue eos necessitante. de quo tāgitur hic in glo. in verbo recepisset. facit, ꝙ not. s̄. de cōstitu. cum M. vbi etiam Io. An. super glo. dic, qđ receptis autoritate ap̄lica nō debent̄ distributiōes quotidianę, sed receptis autoritate capituli. q̄a primi vn̄r recepti ex quadam necessitate, & sic subueniendum sit capło. q̄ rō cessat in secūdis. facit. ꝙ le. & no. de offic. deleg. ab arbitris. lib. vj. de quo etiam inferius tā
5 get̄. ¶†Item no. quod per vnicū actum factum cōtra priuilegiū vr̄ tolli priuilegium, de quo dicendū, vt plenè not. s̄. de consti. cum accessissent. & per Cyn.
6 in l. voluntarię. C. de excu. tut. ¶†Itē not. ꝙ quis non pōt se iuuare ex eo, quod impugnauit, vel nixus est impugnare. facit, ꝙ habetur de reg. iur. ex eo. li. vj. & in l. Papi. §. meminisse. ff. de inoffi. te. & j̄. de censi. cū olim. per Inn. & s̄. de excep. cū venerabilis. & ꝑ Bar. in l. post legatū. ff. de his q̄bus, vt indig. & in Spe. de-
7 positionibus. §. verū. ¶†Itē no. ꝙ valet impetratio super præbenda vacante, vel vacatura in ecclesia numerata, quantum ad numerum p̄bendarum si nō est numerata, quò ad numerum canonicorū, vel censeat̄ non esse numerata. licèt non fiat mentio de numero. quod est intelligendū, vt dicet̄ cū glo. fi. & super ea, q̄a licèt recipi debeat in canonicum. tamen si nō vacat præbenda repelletur, ex quò non est factus numerus præbendarum. facit ad materiam, ꝙ hr̄. s̄. de
8 rescrip. constitutus. & in d. c. cū M. de const. ¶†Item not. argm̄, ꝙ excōicatus ꝑ ꝑ manifestam offensam nō debeat absolui anteq̄ satisfaciat ēt satisfactio ꝯsistat in implemēto iuris spūalis, vt hic videt̄ colligi intelligendo, qđ inuestitura Archiepi non tenuerit. & sic receptio capłi habeat recepto ius conferre. sed iste intellectus nō videtur in se verus, quia excōmunicatus nō videt̄ posse ius cōferre. s̄. de ꝯsue. cū dilectus. cū ibi notatis. & tangetur super gloss. pe. Ideo potes notare scd̄m aliū intellectū, quòd excōicati pn̄t quē recipere in canonicū illa receptione, quæ sonat in factum, licèt non possint recipere illa receptione. q̄ sonat in ius. facit, ꝙ notatur. s̄. de rescri. eam te. ꝑ Ioan. An. & eod. tit. in decretali capitulum. ¶Item no. aliqua iura, quæ spectant ad canonicatum, & vltra illa ēt spectat ius interessendi in electionibus, & cōmunibus tractatibus. s̄. de elec. q̄a ꝓpter. & etiam habenti
9 præbendā. s̄. eo. relatum. ¶†Vltimo potes notare scd̄m do. Pe. quod vbi mandatur alicui ꝓuideri de beneficio, & sic de prębenda, videtur etiam mandatum, qđ ꝓuideatur sibi de canonicatu, cum sint connexe. j. q. iij. si quis obiecerit. & etiam ꝑ Io. An. in c. cum M. de cōst. ¶Aduerte tn̄, quia in casu isto potuisset etiā de hoc aliquo simplici bn̄ficio prouideri. facit, qđ hr̄. j̄.
10 eo. c. fi. ¶†Et ex prædictis no. primo, qđ vbi mādatur prouideri alicui in aliqua ecclesiarum prouincię, includuntur etiam beneficia ecclesiarum cathedraliū, licèt secus sit quando prouideri mādat̄ in aliqua ecclesiarū ciuitatis, vel dięcesis, vt ꝓbat̄. j̄. e. quāuis. §. j. in vj. & idē, qn̄ mandat̄ Archiepo, vt ꝓuideat in aliqua

quā ecclesiarum suarū,vel in aliqua ecclesia suę prouinciæ,vt hic ꝓbatur.¶†Item no.ꝙ vbi mandatur ordinario,vt prouideat in aliqua ecclesiarū suarum,nō solum ꝯprehendunt̃ ecclesiæ in quibus hēt ius conferendi, sed etiā in quibus habet iurisditionem ordinariam.secus si neutrum prędictorū haberet: vt quia essent ecclesiæ exemptę, quia tunc non posset in illis prouidere, qñ mandat̃ prouideri in aliqua ecclesiarū suarum.secus, qñ mandatur prouideri in aliqua ecclesia ꝓuincię,vel diœcesis,q̄a tunc licèt mandet̃ ordinario tñ, poterit ꝓuideri ēt in ecclesijs exemptis q̄ sint in prouincia,vel diœcesi.¶In glo.j.ibi ēt Epales. supple, vt de bñficijs illarū possit prouideri.facit, qđ habet̃.j̄.eo.q̄uis lib.vj.¶In ea.gl.ibi non reprobat factum Archiepi. ¶Aduerte,quia glo.vr̃ quodāmodo reprobare distinctionem superius positam,inquantū fecit differentiam,an mandetur Archiepō,vt prouideat in aliqua ecclesiarū suarum:an vero mandet̃,vt prouideat in aliqua ecclesia suæ prouincię. Nā gl.vr̃ velle, vt ꝓuideat in aliqua ecclesia suæ ꝓuinciæ.Nā gl.vr̃ velle,quod vtrobiq; sit idem. ¶ Sed certè veritas est,ꝙ secunda forma generalior est,vt tetigit glo. ¶Vnde aduerte, quia eo casu quo mandauit prouideri in aliqua ecclesiarū suarum, si in aliqua ecclesia in qua habet ius cōferendi vult prouidere hoc clarū quod poterit prouidere,sed ubi nō haberet in illa ius cōferendi haberet tñ iurisdictionem Archiepiscopalem prout hēt in omnibus suis ecclesijs suę ꝓuincię, nisi essent exemptę.s̄.de offi.ordi. pastoralis. tūc est dubium,an in tali ecclesia poterit prouidere, ex quò non habet ius conferendi, sed solum iurisditionem Archiepalē.¶Nam videretur,ꝙ non, ex quò dictum fuit in aliqua ecclesiarū suarum. quia verbum suarū videtur denotare dñium.facit, qđ habetur in c.fi. de ver.sig.in vj.& l.quintus.§.argento.ff.de auro. & argen.le.& sic vr̃, qđ cum non habet dñium iuris ꝯferendi in illa ecclesia,vbi vult prouidere, ꝙ tunc non possit,ꝯ̃rium tñ cōiter tenetur per istum tex.q̄a licèt stricto sumpto vocabulo verbum suarū, notat dñiū, tamen lato sumpto vocabulo cōprehendit ēt ecclesiam, quæ sua est rōne iurisditionis quā hēt in illa ꝑ id,ꝙ notauit gl.in c.j.s̄.de postu.ꝓlato.Et facit etiam ad prædicta,qđ notat̃ per Inn.in c.quo iure. viij.dist. & hoc præcipue procedit s̄m Inn.qñ est adiecta clausula ꝯ̃dictores.q̄a tunc vr̃ comprehēdere casus, etiā qñ non habet ius conferendi nō vr̃ dicta clausula sic adaptari cum idem sibijpsi imperare non possit.l.pe. ff.de arbi.Refert tñ Inn.aliquos dicere,ꝙ si nō est apposita dicta clausula, tunc nō cōphendant̃ dictę ecclesiæ in quibus non habet ius conferendi: sed solū iurisdictionem Epalē.& præcipue,qñ Papa scribit ꝓ paupere clerico. q̄a tunc vr̃ scđm eos officiū ordinarij excitare potius,quā nouā ptātem dare.ar.s̄.de offic.or.in c.licèt.Et facit,qđ no.Io.An.post Compostel.in decretali.capl̃m.s̄.de rescrip.circa mediū magnę.gl.¶Sed Inno.hic, & similiter Compost.in loco præallega.& ēt archi.j̄.eo.si pro clericis.lib. vj.dicūt, ꝙ etiā vbi clausula ꝯtradictores nō est apposita,poterit prouidere ēt in ecclesia in qua solum hēat iurisditionem.q̄a satis videtur latè talis ecclesia esse sua. facit,quod notat̃ in gl.in d.c.de postu.præla. & ideo potuit prouidere,& multofortius scđm eos,qñ scribit pro paupere clerico,vt tales literæ vidētur esse fauorabiliores q̄ alle.argu.eorum, quæ habentur.j̄.de dona.cum dilecti.& cum ista opi.transit hic do.Ant. ¶Sed do.Pet.de Anch.hic dicit, ꝙ quando scribitur pro paupere clerico subdito ipsius Archiepiscopi ad eius querelam, ꝙ tunc ipse Archiepiscopus teneatur ex debito sui officij prouidere,quod tunc vr̃ excitare potius officium ordinarij, quàm dare nouam ptātē. ar.eorum,quæ habentur in d.c. licèt. sicut videmus in simili,ꝙ vbi ordinario mandat,vt aliquid faciat in cā aliqua spectante ad suam iurisditionem. Nam vr̃ excitare ordinariā ptātem,nisi appareat, ꝙ in aliquo illā alterauit,per ea,quæ hñr.in d.c.licèt.de offi.or.& quæ habentur ēt per Legistas in l.ius autem ciuile.ff. de iusti.& iur.& in l.sæpe,ff.de offic.præsi.& hęc opinio satis videtur posse sustentari,vel sustineri,qñ scribitur pro paupere clerico subdito ipsi Archiepō. & ad eius querelam, seu instantiā, & idem si scriberet̃ Episcopo pro clerico paupere subdito sibi ad eius instantiam.secus fortè si motu proprio,quia illa censetur gratia fauorabilior.j̄.eo.si motu proprio.li.vj. vbi autē non scribit̃ ꝓ paupere,videtur procedere dictū Inn.& Cōpostellani,& ēt archidia.do.tñ Flo. in hoc tenet ꝯtrarium dicens, qđ quia in mandato de ꝓuidendo non adiecto verbo autoritate nostra,vel simili,ꝙ tunc videtur excitare officium ordinarij, ex quò ordinarius est cui scribit.& sic nō veniet ecclesia, licèt in illa habeat iurisditionem, nisi habeat ius cōferendi.facit,ꝙ habet̃ in d.c.licèt.de offi.or.& c.graue. & plus dicit, qđ etiam hoc procedit si fuerit apposita clausula ꝯtradictores. q̄a illa nihil operat̃,inquantū ad ꝯtradictores iuris,sed solum quò ad ꝯtradicentes de facto:vt tangitur in gl.seq.Sed certè, vt dixi cōiter tenet ꝯtrarium, & videt̃ ꝯtra ipm esse casus hic,iuncta hac gl.j.ideo sua opinio non vr̃ bona. vbi autē esset adiectum verbum autoritate nostra, bene fatetur tunc,quod procedit dictum Inn.& Compostel. quia tunc vr̃ dari noua ptās, vt etiam patet de rescript. cū aliquibus.li.vj.Sed aduerte,q̄a vt tetigit hic do.Pet. in primo notabili,qñ mandat̃ ordinario, vt alicui ꝓuideat, vr̃ ꝙ intelligatur tacitè autoritate apostolica. q̄a licèt de beneficio vacante teneat̃ alteri ꝓuidere. j̄.ut ecclesiastica benefi. c.j. non tñ tenetur p̄cisè isti uel illi prouidere, sed habet electionē,an prouideat. facit,qđ dictum fuit.s̄.e. relatum. & ideo cū præcisè cogatur prouidere illi pro quo Papa scribit vr̃ alterata eius ptās ordinaria.& iō non dēt dici, ꝙ tantū eius officium ordinariū excitatū intelligat̃, & per ꝯñs vr̃, ꝙ tunc autoritate apostolica ꝓuideat. & ꝓ hoc etiā est glo.ordi.in d.c.cū aliquibus.de rescrip.in vj.& sic per hanc rōnem vr̃ ēt reprobari opinio do.Flo.& ista ꝓcedunt, qñ mandatū est prouideri in aliqua ecclesiarū suarū.& multofortius locum habent,si mādatū est prouideri in aliqua ecclesia suæ prouinciæ,cū ista vltima forma sit generalior.Nam in ipsa cōprehēdūtur ecclesiæ q̄ sunt intra prouinciam, etiā si sunt exēptę,q̄a ecclesia licèt sit exēpta dr̃ esse in ꝓuincia, vel in diœcesi,licèt non sit de iurisditione prouincię,vel diœcesis,scđm ea,quę no.in cle.j.de rescrip.& in clemen.ne Romani.de electio.& in c.si ꝓpter tua debita.de rescriptis.in vj. ꝑ Io.An. vnde hoc casu vltimo poterit prouideri ēt in ecclesijs exemptis ipsius prouinciæ.secus in p̄cedenti, qñ mandat̃ ꝓuideri in aliqua ecclesiarū suarū. q̄a tunc non includuntur ecclesiæ exemptę. hæc est vera differentia inter dictos casus.¶ Et per prædicta habes declarata,quæ tangūtur in gl.Et aduerte inquantū dixi, ꝙ vbi Papa scribit ordinario ꝓ clerico non paupere,quod videat̃ scribere, ut autoritate ap̄lica prouideat.Nam illud ꝓcedit,qñ scribit ꝑ lr̃as prætorias. si aūt scribit ꝑ literas facultatis.& sic dādo facultatem vt prouideat, tūc recurrendū est ad tex.in d.c.cū aliquibus. de rescript. in vj.& facit ēt,ꝙ ibi no.per gl.¶Item aduerte, q̄a per ea,q̄ superius dicta sunt vr̃ posse dici, qđ qñ Papa scribit ordinario

ordinario etiam pro paupere,& ad eius inſtantiam ſi ſcribit per lr̃as p̃ceptorias, ꝙ tũc etiã uideatur uelle, ꝙ ꝓuideat̃ autoritate apoſtolica per ea, q̃ notauit gl. in d.c. cũ aliquibus. & q̃a uĩ in aliqua alterari ordinaria poteſtas. nam neceſſitabitur prouidere per dictas literas præciſè illi pro quo ſcribitur. ubi aliàs ſi cõcurrerẽt duo pauperes clerici electio eſſet ſua, ſeu eorum qui prouiderent uacante aliquo bñficio.facit qđ hr̃.s̃.eod.relatum.& per hoc videt̃ poſſe defendi opinio cõis quã ſequit̃ Inn.& Compoſt.in d.decretali,capitulum.& ẽt Io.An.hic,& Arch.in c.ſi ꝓ clericis.j.eo.in vj.& do.Ant.hic,licẽt.d.Pe.aliter dixit, vt ſuperius,& ſic ẽt vr̃,ꝙ dicto caſu ẽt poterit ꝓuideri in eccleſia in qua habet iuriſditionem,licẽt nõ habet ius cõferendi.¶ Et ex prædictis not.primo,ꝙ vbi mandatur prouidere alicui in aliqua eccleſiarum ꝓuinciẹ,includuntur ẽt bñficia eccleſiarũ cathedraliũ licẽt ſecus ſit, q̃n mandat̃ prouideri in aliqua eccleſiarũ ciuitatis,vel diœceſis,vt probat̃.j̃.e. q̃uis. in vj. idem q̃n mandatur Archi.vt prouideat in aliqua eccleſiarũ ſuarũ, vel in aliqua eccleſia ſuæ prouinciæ, vt hic ꝓbat.¶Itẽ no.ꝙ vbi mandat̃ ordinario, vt prouideat in aliqua eccleſiarũ ſuarum non ſolũ ꝯprehẽdunt̃ eccleſiæ in q̃bus hẽt ius ꝯferendi. Sed ẽt in quibus habet iuriſditionem ordinariã. ſecus ſi neutrum prædictorum hẽret,vt quia eſſent eccleſiæ exemptæ, quia tunc non poſſent in illis prouidere, q̃n mẽdat̃ prouideri in aliqua eccleſia ꝓuinciæ, vel diœceſis, q̃a tunc, licẽt mandetur ordinario tñ põt ẽt prouidere in eccleſijs exemptis quæ ſunt in ꝓuincia, vel diẹceſi.

a ¶In gl.contradictores [a] in fi.Hæc gloſ. notabilis eſt,& fuit additio Inn.tamen hic variauit. Nam primo dixit cõtineri partes,& heredes,aut ſucceſſores, ad quos tranſiret inſtantia iudicij ſm̃ ea, quæ hñr in l.ſi eum.ff.de fideiuſ.& facit,quod conſueuit dici de iudic.quia vt tamen ſm̃ eum non ꝯprehendẽtur extranei turbantes partes. ſecus ſi turbarent iuriſditionẽ.s̃.de offi.dele.c.j.finaliter poſtea ꝯcludit, ꝙ nedũ ꝯprehendunt̃ partes,& hr̃des,ſeu ſucceſſores, ſed ẽt alij extranei, ſi de facto econtradicant ſiue turbando iuriſditionem ſiue turbando partes ſuper eo de quo agitur.ſecus dico ſi de iure ꝯ̃dicerent, quia tunc non comprehenduntur ex̃nei,niſi expreſſe,vel tacitè cõprehenderentur in reſcripto,puto per clauſulam gñalem facta expreſſione poſtea ſcđm formam.c.paſtora

12 lis.§.j.s̃.de reſcript. potes cõcludere † ꝙ ſi fertur ſn̄ia excõicationis gñaliter in contradictores, tunc ꝯprehenduntur partes, & etiã extranei dũmodo de facto ꝯ̃dicatur, & non de iure ꝯtradicunt hoc eſt eis licitũ, & non ligant̃ dicta ſn̄ia.facit,ꝙ notauit Ioã. An.j̃.de cleri.excõi.miniſ.c.ꝓpoſuit.in verbo fautorem.& ꝙ ipſe ẽt notauit in gl.dicit Hoſt.de ꝯceſ.p̃ben.in vj.facit,qđ habetur.s̃.de reſcrip.cũ ꝯtingat.¶ Et pro p̃dictis,videlicet, qđ cl̃a prædicta intelligatur de ꝯ̃dicentibus de facto,& non de iure,bñ facit,ꝙ habetur in l.

13 pe.ff.de his quibus,vt indi.vbi † ſi filius impugnat teſtamentum patris dicens ipſum non iure factum,nõ perdit relictum in teſtamento. quia non vr̃ tunc impugnare voluntatem defuncti. Et prædicta procedũt qđ non cõtineant̃ ꝯtradicentes de iure, q̃n gñaliter excõicant̃ ꝯtradicentes. Si aũt nominatim excõicaret aliquem,vel aliquos,tũc dicit.d.Flo. ꝙ licẽt iuridice cõtradiceret̃, tñ teneret ſn̄ia,q̃a tenet ſn̄ia ꝯtra ius litigatoris lata,licẽt ſit iniuſta.j.de re iudi. cũ inter.Et iõ tunc teneret q̃uis eſſet iniuſta.ſed do. Ant. videtur dicere hoc verum,q̃n pars noĩatim excõicaretur.vel alius qui ꝯprehendetur in reſcripto ſm̃ formam dicti.c.paſtoralis.§.j.Sed vbi eẽt extraneus qui non ꝯprehenderetur aliquo modo in reſcripto, tunc videtur velle,qđ non teneat ſn̄ia ipſo iure,ſi talis de iure ꝯtradicat, quia in talẽ non hẽt iuriſditionem,& per ꝯſequẽs ſn̄ia tũc lata ex defectu iuriſditionis nõ valet.arg.eorum,quæ hñr.s̃.de offi.deleg.c. ſignificãtibus.& de offi.vica.ſuæ.& in l.fi.C.ſi a non compe-

14 tenti iudice.Et iſta opin.vr̃ verior.¶†Et ex p̃dictis ẽt no.quod põt gñaliter ferri ſn̄ia excõicationis in omnes qui cõtradicunt tali.vr̃ tñ, quod regulariter fieri non deberet per ea,q̃ hñr de ſententia excõi.Romana.§.caueant.li.vj.Sed contra prædicta facit,quod videtur,ꝙ talis ſn̄ia fieri non dẽat cũ reſpiciat tractum futuri temporis q̃ non pertinet ad iudicem. l.j.ff. de vſur. Sed ſolue,vt no.in c.præallegato.de homi.li.vj. & j̃.de ſepul.in noſtra.& s̃.de procu.audi.Nã ꝯtrariũ habet locum in vſuris q̃ ſunt odioſæ.ſed in alijs quãdoq; bñ põt ſe intromittere iudex de tractu futuri tẽporis.vt no.in iuribus p̃allegatis.& facit ẽt,quod no. per legiſtas.in l.j.C.de ſen. quæ ſine certa quantitate.& in l.j.C.de fideicommiſ.¶ Secundo ẽt videtur, ꝙ alia rõne non tenet talis ſn̄ia. quia ſic dicendo excõico omnes qui contradicent videtur qudammodo facere conſtitutionem ſicut cum omnes excõicãtur, qui furtum fecerunt.de conſti.c.ij. in vj. Sed delegatus non poteſt facere conſtitutionem,ergo,nec poterit talem ſn̄iam ferre.ſoluit Inn. ꝙ iſta non p̃t dici cõſtitutio cum eſt perſona proferẽtis, q̃a eſt delegatus, tum etiam,quia non eſt perpetua, nec durat vltra q̃ durat iuriſd.delegati.facit,ꝙ not. per gl.j̃. de ſenten. excõ.a nobis.el.j. circa finem magnæ gl. nec habere videtur etiam illa quæ requiruntur ad eſſe conſtitutionis.de quibus.iij. diſt. in c.erit. & ideo potius dẽt dici ſententia,q̃ conſtitutio,quia fertur cauſa cognita contra reſiſtentem.& ſi ferretur cauſa non cognita,tunc licẽt de mero iure teneret,tñ eſt irritanda.xj. q.iij.c.j.j̃.de ſen.excõ.c.ſacro.Et hoc, q̃n fertur ſn̄ia ex cõi.ſed ſi ſine cauſæ cognitione imponeretur alia pœna,tunc vr̃,ꝙ non valeret per ea,quẹ habentur.s̃. de cõſtitu.eccleſia.& q̃ no.s̃.de reſti.in integ.c.j. per Inno.facit,ꝙ hr̃ in l.j.C.cõminationes,vel Epiſtolas, & qđ ẽt plenè dixi in rubrica.ff.de publi. iudi.¶ Et aduerte, q̃a vt tangit Inn. licẽt melius eſſet expectaret turbationem anteq̃ hmõi ſententia generalis feratur.tñ ꝓpter periculum poterit etiam ferri ante. facit,ꝙ hr̃ in d.c.Romana.§.caueant.dicit tñ, quòd licẽt tutũ ſit expectare turbantẽ non ſubſiſtente periculo:tñ ſi feratur ſn̄ia prædicta generalis in contradicentes,ſeu in illos qui ꝯtradicent,vel turbabunt, tenebit ipſa ſn̄ia per id,qđ hr̃.ij.q.vj.c.biduum.& in l. ij.§.biduum.ff.q̃n appellatum ſit. Sed iuxta prædicta põt eſſe dubium,q̃a dixi.s̃.quod iſta ſn̄ia durabit donec durat iuriſdictio. quanto t̃pe iuriſdictio durabit executoris data cum clauſula contradictores. Inno. hic refert opiniones.Nam vna fuit,quòd durat perpetuo ꝓpter dictã clauſulam,vt aliquid o petur.arg.decretalis ſi Papa.§.j.de priuile.in vj.& l.ſi q̃n.ff.de lega.j.finaliter concludit, ꝙ in his in quibus expectat̃ ſn̄ia diffinitiua ante illam poterit perpetuo iuriſditionem exercere.ſed poſt ſn̄iam poterit vſq; ad annum per.c.quærenti.s̃.de offi.deleg.In alijs autem caſibus in quibus non ſpectatur diffinitiua,concludit,ꝙ ſi negotium ſuper quo eſt datus executor in totũ habuerit defectum, quia tunc functus eſt officio ſuo per talem executionem totalem.facit.s̃.de offi.dele. in literis.non poterit tunc amplius intromittere. Secus ſi negotium non eſt expeditum,quia tunc ſemper poterit ſe intromittere,donec negotium ſit expeditum, nec attendetur t̃ps anni hoc caſu per c.quærẽti. p̃allegatum.

[a] In gl.cõtradictores. Vide hic.d. Abb. in ij. colũ. in fi. ver.gl.ij.in verbo contradictores.

legatum.quia illud non habet locũ in actibus in quibus non speratur sñia.& idẽ vr̃ dicere Inn.de clausula inducas in possessionem,& defendas inductũ,ꝙ dictum est.s̃.de clausula ꝯdictores.¶Hostien. vero dicit prædicta procedere , qñ ex vi nouę contradictionis executor post annum vellet defendere.Sed si tp̃e executionis actus tulisset sñiam generalem in ꝯdictores,& turbatores,si aliquos fore ꝯtingat excõicando eos,tunc ligaret talis sñia,& post annũ a tp̃e sententiæ,& etiam post actũ executũ,si sñia non expectatur.fatetur tñ,qđ iste delegatus non posset tunc adiri pro absolutione,qñ post annum,vel post actũ executum fieret turbatio.Sed tunc Papa eẽt adeundus si cõtradictor vellet desistere,& petere absolutionẽ per ea,quæ hñr.s̃.de offi.ord.c. pastoralis.§.j. & de offic. deleg.prudentiã.§.sexta.c.quærenti.¶† Item aduerte:quia licèt Inn.hic teneat,ꝙ post actũ totaliter executum non possit executor se intromittere,tñ ꝯtrariũ ipse voluit in c.ex parte.s̃.de testi. & etiã Tancre. & Goff.ibi.Vinc.tñ dicebat,qđ illud verum vsq; ad annũ:sed postea non per ea,q̃ hñr in d.c.quærenti. vbi autem actus non esset totaliter executus,clarum est,ꝙ poterit se intromittere.vt hic patet.Nam hic inuestiuerat de beneficio,q̃a tamen non erat sortita talis inuestitura effectum totalem.ideo potuit excõicare. Io.An.hic dicit,ꝙ audiuit curiam tenere,ꝙ si adiecta est clausula mittas in possessionẽ , & defendas inductum,ꝙ talis executor habebit ptãtem perpetuo defendendi ẽt respectu eius,qui ẽt habuit possessionem pacificam aliqñ.& sic etiam post negotium totaliter executũ.& ẽt ex interuallo poterit iurisdictionẽ exercere.& sic vr̃ quodammõ datus tanquã cõseruator , cuius officium durat continuo quò ad iam cępta. de offi.delega.c.j.& c.fi.li.vj.facit,qđ habet̃.j̃.de simo. q̃relã.& pro hoc etiã,q̃a aliàs dicta clausula nihil vr̃ operari,ꝙ esse non dẽt per ea,q̃ hñr in d.ca. si Papa. §.j.de priuile.in vj.& in d.l. si qñ.de lega.j.Et prædicta maximè procedunt,qñ ex antiqua causa , & ante possessionẽ examinata fuerit turbatio. Nam tunc s̃m Damasum ẽt sine clausula tueri possit. Archi.tractat de materia.in c.si cui.de p̃ben.in vj.& recitat opiniones p̃dictas.¶ Vltimate tñ refert opi. qđ etiã si dicta clausula sit adiecta,immittas in possessionem,& defendas inductũ,non possit exequi vltra annũ,vel post negotiũ totaliter executũ.Et hoc iõ , q̃a aliàs multũ derogaret̃ ordinariæ potestati cõtra ea , q̃ hñr.xj.q.j. peruenit.& s̃.de offi.or.licèt,&c.facit etiã,ꝙ habet̃.s̃. de rescrip.in c.ad hæc.& in hac opi.vbi etiam residet cũ qua etiam residet hic do.Pe.do.Ant.hic dicit,qđ in practica non recurritur ad ordinariũ,sed ad ipsum delegatũ.& aliter non declarat quæ opi. sit verior.d. Flo.hic dicit,ꝙ Io.Cal.in cõmento.c.cũ nostris.j̃. de cõcess.præbẽ.in xiiij.q.tenet in effectu opin. qđ talis ptãs executoris non duret vltra annũ per c. quęrenti. de offi.deleg.qđ indistinctè loquitur in quolibet delegato apostolico.executor aũt est delegatus Apostolicus.de offi.deleg.si super gratia.lib.vj. Et notat̃ per gl.etiã eo.ti.& libr.c.j.ergo etiã in casu prædicto , qñ posita est clausula p̃dicta, mittas in possessionẽ,& defendas inductum . Idem erit dicendum sicut etiam fuit.s̃.de clausula contradictores.nec ob.c. querelã. de simo. q̃a ibi loquitur de missione q̃ fuit causa custodię.& sic ibi nondum lata erat diffinitiua.Ideo nimirum si durabit iurisditio . Et eodẽ modo r̃nde ad c.ex parte.s̃.de testi.q̃a etiã ibi non erat lata diffinitiua:vt ibi notatur in gl.antepe.Nec obst.etiã, qđ dicitur videlicet , ꝙ sit interposita clausula prædicta vr̃ esse superflua.¶ Nam respondet,ꝙ nõ censebit̃ superflua:q̃a operabit̃ q̃dam maiorem expressionem,& vt magis timeatur tunc potestas delegati.facit.j̃. de hęreti.si aduersus.& qđ habet̃.xxiij. dist. quãq̃. nõ aũt operabit̃ potestatẽ executionis contra iura atteto potissimè,qđ nimium derogaret iurisdictioni ordinariæ contra ea,q̃ habentur in c.ad hoc.s̃.de rescr. & ideo tunc pro molestatione quæ fieret post annum dẽret haberi recursus ad ordinarium.& cũ hac opinione videtur etiã in effectu residere.Inn. si attendantur eius verba.¶Potes cõcludere,ꝙ si apparet de styllo curiæ ille esset seruandus.j̃.de crimine falsi.c.quam graui. Vbi aũt non apparet,tunc si est negotium in quo speretur diffinitiua qñcunq; ante sñiam, poterit se intromittere.d.c.q̃relam.cũ ibi notatis,& in d.c.ex parte. Si autem sñia sit lata,& tunc si non habuerit executionem pacificam potest se intromittere vsque ad annum.d.c.quærenti.post annũ vero videtur de iure ꝙ non posset se intromittere per dictum.c.quærenti. qđ indistinctè loquitur,& voluit Io.An.& Io. Cal.in loco præallega.& Inn.hic,& vr̃ etiam in hoc residere Arch.in d.c.si cui.¶Si aũt sñia fuerit totaliter executa,tunc videretur ꝙ non posset se intromittere etiam intra annum.ar.c.in literis.Tu potes dicere,ꝙ si paruo tempore stetit in pacifica possessione,tunc poterit se intromittere vsq; ad annum, ex quò incontinenti quodammõ fit transactio.arg.eorũ quæ habent̃.s̃.de elec.officij.secus,qñ ex interuallo fieret transactio.p id,qđ tangit hic Inn.& per id,qđ notauit gl.in simili in c.cõmissa.de elec.in vj. Si aũt negotiũ sit in quo feratur sñia:tunc potest se intromittere donec plenariè sit facta executio. vt hic voluit Inn. Si aũt executio plenariè sit facta,tunc Inno. videtur variasse.quia hic simpliciter dicit,ꝙ non potest vlterius se intromittere.sed contrariũ tenuit in c.ex parte.de testi.¶ Potes dupliciter concordare primo,vt illud , qđ hic dicit habeat locũ post annũ.& illud,ꝙ dicit in c.ex parte.locum habeat intra annũ,vt voluit Vin. vt hic tangit Io.An.¶Vel secundo,& melius potes dicere, ꝙ si turbatio, vel molestia fieret ex interuallo : tunc non posset se intromittere etiã intra annum . secus si fiat incontinenti. & sic intelligatur,quod ipse no.in d.c. ex parte.per id,quod notauit glos.in d.c.cõmissa.vbi bona.gl.Et p̃dicta,vt dixi ꝓcedunt de iure, nisi aliud appareret : prout videtur esse de stilo curię, prout vr̃ sensisse Io.An.& do.Ant.& de materia dixi ẽt in c.ex parte.¶In gl.prouide.in fi. hæc gl. fuit additio scđm do.Flo.& videt̃ velle , ꝙ licèt reuera Archiepiscopus Vulgalen.non bñ,nec prouide ꝓcesserit,tñ Papa voluit excusare eum acsi prouide fecerit ex ipsius mera voluntate.& hoc innuere videtur litera dũ dicit, firmitatẽ volumus obtinere. qđ aũt placuit Principi legis habet vigorẽ.institu.de iure naturali.§.sed,ꝙ Principi.Sed certè ista solutio non videtur bona:quia si reuera Archiep̃s non bñ processit,Papa vr̃ mendacium dicere asserendo ipsum prouide fecisse:quia hoc non debuit asserere,ex quò in rei veritate sic nõ erat,licèt potuisset approbare factum per Archiep̃m ex plenitudine potestatis.perinde est acsi fuisset factum:aliàs prouide.ideo alius fuit intellectus Vinc. vt etiam sensit gl.sequens,videlicet,quod hic Archiepiscopus ꝓuide facit quatenus excõicauit ꝯtradictores,sed non quatenus processit inuestiendo,vt tangitur in gl. seq. quia non vr̃ , ꝙ potuerit inuestire cum non habuerit mãdatum de prouidendo,vel inuestiendo,sed de cõpellendo.facit,quod legitur,& notatur.s̃.de rescrip. Abbatẽ.& j̃.de conces.p̃ben.cum nostris.¶Sed ꝯtra istum intellectum facit,quia si de iure non potuit inuestire ipse Archiepiscopus,vr̃ ꝙ de iure potuerit cõtradici

tradici tali inuestituere:& per ꝯñs vr̄, qđ non potuit excommunicare contradictores. per ea, quæ dicta fuerunt in glo.ij.& super ea vide Innoc. in proœmio huius libri, qui posuit alium intellectum quem dicit colligi ex antiqua compilatione, seu ex registro.& iō colligit lr̄am istam ꝑ ea, quæ hñr in registro hoc mō, dum dicit ꝑiudicium magistrū Petrum de prebenda, & canonia Sanxonen.ecclesiæ addendo cum cōsensu,& voluntate tua pater Episcope inuestiuit, & dicit, ꝙ in antiqua scribebat̄ Ep̄o Sanxon. & sic ꝑ hoc dicit, qđ prouide processit. Sed certè, vt dicit Hosti. iste intellectus non vr̄ bonus multiplici de cā. Primo q̄a cōiter non habetur in superscriptione, qđ scribat̄ Ep̄o Sanxon. Scđo, q̄a litera hic vr̄ velle, ꝙ non spectabat ad Ep̄m Sanxonen. inuestitura, seu collatio canonicatus,& præbendæ in ipsa ecclesia Sanxon. sed ad decanū,& capl̄m.& sic videtur, ꝙ Ep̄i consensus nihil habuerit operari, nisi diceres, ꝙ in negligentiā canonicorum deuoluta fuisset potestas ad Ep̄m: sed istud est diuinare.& contrariū vr̄ innui in litera circa fi.ibi:donec prædictum magistrū, & c.præterea tunc non debuisset inuestire de ꝯsensu Ep̄i. Sed potius ipse Ep̄s debuisset inuestire. Ideo quatenus intellectus tangit̄ hic per Inn. Nam ſm eum potest dici, ꝙ aliud est, qñ mandatur alicui, vt faciat Titio ꝓuideri de beneficio, aliud qñ mandatur alicui, vt faciat Titio bñficiū assignari. Quia primo casu non pōt executor ꝑ se ꝓuidere,& cōferre ius:q̄a ad hoc non hēt mandatū, sed ad cōpellendū.facit, qđ no.s̄.de rescrip. Abbate.& ĩ.de conces.ꝑben.cum nostris. Secus in secundo, q̄a vr̄ data sibi potestas ꝓuidendi.& sic ius cōferendi, & datū mandatū ad cōpellendum respectu facti.& sic erat sensus, si mandatur alicui hoc modo, facias Titio beneficium assignari.i.ꝓuideas.& ius conferas. & postea de facto facias bñficium assignari. & iō hic fuit mandatum Archiep̄o Vulgaranen. & vt faciat magistro Petro bñficium assignari merito potuit conferre ius inuestiendo. & iō etiā respectu inuestiture ꝓuide fecit.& sic intelligatur iste text. & scđm ꝑdicta vr̄ hic intelligere. verba Inn.& silr Io.And. & do.Pe.dicit tñ do.Flo. ꝙ ista differentia oīno non bñ ꝓbatur iure:tñ quia pulchra,& subtilis est, & saluat literā cōiter approbatur ſm eum: & pro illa sufficiat ſm eum autoritas Inn.coniuncta cū isto tex.do.Pet. hic dicit, qđ hanc differentiā sequitur etiam Ioā. de lig.tamen scđm eum nō bene ꝓbatur iure: nec etiā vr̄ bene posse dari bonā rōnem diuersitatis inter ꝑdictos casus.do.An.hic videtur applare istā differentiam dicens, ꝙ executor datus vt faciat cōpetens bñficiū assignari poterit inuestire de canonicatu.& sic i in illo cōferre:q̄a vr̄ solum datus executor ad cōpellendū conferri ꝑbendam quæ comprehenditur appellatione bñficij. & sic non poterit de ꝑbenda prouidere ſm eum.licèt possit prouidere de canonicatu. & iō scđm eū hic Papa nō approbauit qđ factū erat de præbenda:sed solū de canonicatu. & iō scđm eū quia illi de facto non recipiebāt scđm eū. & propter hoc fuerunt excōicati.& ideo mandauit, qđ de facto reciperent eum anteq̄ absoluerentur.facit, qđ dicet̄ cum gl.penul. Et ex prædictis habes duplicem intellectum circa verba Inn. inquantū facit differentiam inter mandatum facias ꝓuideri. & mandatū facias assignari.nam vnus est intellectus, qđ Inn.vr̄ velle, ꝙ per mandatum facias assignari beneficium videat̄ dari potestas conferendi ius nedum in canonicatu: sed etiam in præbenda.& quod intelligatur datus ad cōpellendum respectu facti.& sic respectu executionis de facto fiendæ.& istum intellectum uidetur sentire

a Per inuestituram. in uestitura āt quid sit, & quid differat a iurisditione nota. per Io. An. in addi Specu.de instru. edi. in rub. ad fi. & no. in c. autoritate. infra. de iuestitu.

Io.An,& similiter do.Flo. & do.Pe. ¶ Alius intellectus est, qđ possit tunc prouidere de canonicatu, sed non de præbenda, seu bñficio. & sic quò ad illam habeat potestatem compellendi. & istum intellectū vr̄ sequi do.Ant.& faciunt pro isto intellectu aliqualiter verba Inn. Nam dicit, ꝙ aliud est si mandatur alicui, vt faciat ꝓuideri, aliud si mandat̄ vt faciat beneficium assignari:quia hoc casu cum bñficium sit annexum canonicatui poterit inuestire aliquē de canonicatu. & per ꝯñs ei debebitur præbenda allegata.j.q.iij.si quis obiecerit.nā tacitè scđm eum videt̄ dixisse des ei ius inuestiendo eum. & postea de facto facias bñficiū ipsi assignari, qđ est annexum canonicatui. & sic si ponderet̄ur dicta verba Inn.satis vident̄ innuere intellectum do.Ant.& præcipue, dum dicit dū poterit inuestire aliquē de canonicatu, & non dicit de præben.tñ inquātū dixit vltimate, ꝙ vr̄ dixisse des ei ius inuestiendo eum, potes dicere qđ senserit intellectum Io. An.& do.Flo.& do.Pe.tñ tutius vr̄ esse propter opiniones vitandas practicare,& impetrare, qñ inuestiret̄ solum in canonicatū, quia saltē scđm opinionē omnium de illo posset inuestire, & ius conferre. & tene menti istam differentiam inter mādatum facias prouideri,& mandatum facias assignari, q̄a singularis est,& alibi in iure non reperitur, nec etiā alibi bene probatur. sed solū ꝑ. ¶Nec ob.prædictis inq̄tū dixi, ꝙ executor datus, vt faciat prouideri,& sic ad cōpellendum non potest prouideri etiā in negligentiam habētis ꝓuidere, nisi aliud expresse in literis diceretur scđm ea, quæ hñr in l.cū quidā.ff.de leg.ij. ꝑ q̄ vr̄, ꝙ propter negligentiā deuoluatur potestas ad alium. Nam responderi potest, qđ ibi loquitur in vltimis voluntatibus in quibus iura fauent earum executioni.facit, qđ hr̄ in l.testamentis.ff.de re.iur.& in l.j.C.de sacrosan.eccle.& ĩ.de testamen. nos quidā. & c.si hæredes.& c.tuæ.C.de fideicō.auth. hoc amplius.sed hic loquitur in rescriptis beneficialibus in quibus stricta fit interpretatio,& diligenter fines mādati sunt custodiendi.ĩ.eo.quāuis.& c.cui.de non sacerdotali.lib.vj.& facit, qđ hr̄.s̄.de rescrip. cum dilecta.

16 ¶†In gl.inuestiri.ibi:non adipiscit̄. Nota bene ex
a gl. ꝙ per inuestituram a non adipiscit̄ quis possessionem, nisi actualiter mittitur in possessionem. ita etiā nota. in capitu. per tuas, & in capitu. ex ore. inferius allegatis in glo. de quo dicendum, vt dicet̄.ĩ.de institu.autoritate.& per Ioā.An.& Cōpostellanū de elect.transmissa.& de consue.c.ij.& per Dy.de reg.iur.c.j.li.vj. ¶In eadem glo.ibi, qđ ego non credo.& sic uī velle gl. ꝙ non sit differentia, an mādetur, vt faciat ꝓuideri, an vero, vt faciat cōpetens beneficium assignari, q̄a utrobiq; videtur velle gl. ꝙ solū sit executor ad compellendum.per no.in c.cum nostris.de concef.præbē.& s̄.de rescri.Abbatem. ¶Sed Inn.tenuit contrarium hic, vt tetigi super glo.ꝑcedenti.de quo dic, vt ibi dixi. ¶In ea.gl.in fi. & sic vr̄ velle glo. ꝙ archiep̄s prouide fecit respectu excōicationis, sed non fecit ꝓuide respectu inuestituræ de quo etiā tetigi super gl.præcedenti. ¶ Sed contra istum intellectum facit, q̄a si nō fecit prouide respectu inuestiture ꝯñr vr̄ ꝙ nō fecit prouide respectu excōicationis, q̄a contradicentes talis inuestiture, ex quō de iure fieri nō potuit scđm istū intellectū vr̄, qđ de iure cōtradicebant.& sic non debuerint posse excōicari.per ea, quæ hñr.s̄.in gl.ij.& quæ super illa dixi. Ideo Inn. dando aliū intellectum colligebat literam istā de registro eo modo quē dixi super glos.ꝑcedenti. ¶Vel si vis saluare dctum gl. seu eius intellectum potes dicere, ꝙ Archiep̄s non solum excōmunicauerit ꝯtradicentes

centes inuestiturã per eum factam: sed etiã excõicauit illos qui cõtradixerunt mandato facto ꝑ eum, vt admitterent, seu reciperent magistrum Petrũ in canonicum,& in fratrẽ. Nam saltem hoc respectu, q̃a non fuerunt obedientes dicto mandato vr̃ iuste tulisse sententiã excõicationis. & sic ꝓuide hoc respectu fecisse, tñ tenendo id, qđ tenet gl. ꝙ non tenuerit inuestitura facta per Archiepiscopũ tunc litera circa finem inquantũ mandat sñiam excõicationis latã per Archiepm obseruari donec recipiant dictũ magistrũ debebit exponi.i.donec cautionem præstent, qđ iuri parebunt: vt tangiť.j.gl.pen.cũ tũc agat de receptione in canonicum prout sonat in ius, seu prout ex illa ius ꝯfertur.& sic vr̃, ꝙ non possit fieri per excõicatos. de quo tangeť cum gl.pe.& super ea.¶ Sed certè iste intellectus etiã non est bonus, vt ibi etiã dixi.iõ Inn. vltimate dedit aliũ intellectum faciendo differentiã inter mandatum facias prouideri. & mandatũ facias beneficium assignari. q̃a secundo casu vr̃ data potestas cõferendi ius saltẽ in canonicatu. & ideo de illo potuit inuestire, & consequenter ꝯdictores excõicare.& sic intelligatur iste text. vt tetigi super gl. præcedenti.¶ In gl.recepisse.ibi argumentum ꝯtra. solue, vt no.per gl.& doc.in c.cum accessissent.de constitu. & per Cy.in l.voluntariæ.C.de excu.tut.¶ In ea.gl. ibi non intelligantur venisse contra.hoc intellige verum, qñ Papa mandauit prouideri in ecclesia numerata adiecta clausula non obstante numero.secus vbi dicta clausula non fuisset adiecta.& sic literæ fuissent surreptitiæ,& ꝯñr inualide.allegat.s̃.de rescrip.constitutus. Et ideo tunc si recepissent aliquem virtute talium literarum dicerentur tunc sponte recipere. & per ꝯñs rumperetur numerus.facit, qđ notať.j.eo.di
17 lecto.¶ † In ea.gl.in fi. Nota bene, ꝙ legatus etiã Cardinalis.& sic de latere.facit, quod habeť in c.j.de off. lega.in vj. non põt rumpere statutũ de numero canonicorum cõfirmatum per sedem Apostolicã.& idem ẽt si fuerit iuratum: per ea, quæ hñr.j.co. dilecto.nec põt ẽt legatus de latere dare ius ad vacaturas alicui, licèt posset facere reseruationes beneficiorum vacaturorũ ſm formam.c.præsenti.& c. deliberationem. de offi.lega.in vj. posset tamen conferre beneficia vacantia.& etiam conferre bñficia in ecclesijs non numeratis: dũ tñ suppetant factultaes: ſcđm ea, q̃ habẽtur de vita, & ho.cle.quoniam.& in c.vlt.de conces. præben.in vj. An autem si per Epm cum cõsensu capituli statutus est numerus canonicorum in ecclesia, & non esset aliter confirmatus per sedẽ Apostolicam vel per iuramentum, an de illo fienda erit mentio in rescripto Apostolico. & an legatus de latere poterit mandare aliquem recipi in tali ecclesia vltra numerum.tangeť.j.eo.dilecto. & facit etiã, ꝙ not.s̃. de rescrip.cõstitutus.& no.etiã bene ex ꝑdictis, ꝙ vbi de necessitate canonici recipiunt aliquẽ vltra numerum ex mandato Papę.ex hoc non intelliguntur venire ꝯ statutũ numeri, nec ex hoc etiã intelligiť esse ruptus numerus canonicorũ si iõ vacante postea canonicatu numerarius receptus vltra numerũ veniet ad illũ, & extinguetur ius primi canonicatus: vt dicit gl.s̃.eo. dilectus.& etiã sequuntur do.de Rota: vt ibi dixi. & aduerte inq̃tum dixi, ꝙ si ad mandatũ legati Cardinalis. & sic de latere canonici recipiunt aliquẽ in canonicũ vltra numerũ, rumpitur numerus canonicorũ: quia dñr sponte recipere, cũ nõ tenerenť parere tali mandato.hoc intellige verũ, qñ legatus fecit mãdatũ ex officio suo virtute legationis.secus si fecisset mandatũ ex eo, q̃a specifice habuisset in mandatis a Papa, vt cõpelleret capitulũ ad recipiendũ aliquẽ in canonicũ: quia tunc, ex quò fit virtute talis mãdati, & ex speciali mandato Papæ perinde hř acsi ipse Papa mandasset.j.co.hi qui.lib.vj. & ideo tũc non rũpeť numerus canonicorũ, sic nec rũpitur, qñ Papa immediate facit mandatũ.facit, qđ hř de reg.iur. qui ꝑ
18 alium.li.vj.¶ † In gl.pe.ibi: recipiunt aliquẽ in canonicum.supple, qđ vr̃ esse contra ius per ea, q̃ hñr.s̃.de consue.cũ dilectus,& in c.illa.s̃.de elec.in quibus iuribus vr̃ probari, qđ excõicati non possunt aliquem eligere, nec etiã alicui coferre bñficium. & ꝯñr vr̃, ꝙ non possint aliquem recipere in canonicũ. Sed gl. ꝑsequentia in ver.nec valet. voluit soluere ꝯtrarium, ꝙ excõicati non possunt facere actus spirituales ad eorum fauorem.& ita intelligantur contraria, sed in eorum præiudicium sic, & sic intelligatur hic sicut ẽt
19 possunt † iurm de calumnia præstare in causa, qñ cõueniuntur de excep.cum inter.& facit, qđ not.xxij. qõ.v.iuramenti.& similiter possunt iurm præstare anteq̃ absoluantur ab excõicatione, seu de sñia excõicationis.vt hř in c.ex tenore.de sent.exc.& cũ ista solutione vr̃ transire do.Flo.dicens notandam eẽ hanc gl.quæ quotidie allegatur, qđ valent gesta per excõicatum in spiritualibus, ita tñ ꝙ non gerantur ad suũ cõmodũ: sed potius ad suum præiudicium.tamen q̃tum ad literam.vt ipse etiam tangit non est verisimile, ꝙ in casu isto Papa voluerit, qđ excõicati recipiãt aliquem quò ad titulũ. & sic cõferendo ius canonicatus per id, qđ habetur in c.veritatis.s̃.de dolo.& cẽtu.& qđ hř etiam in d.c.cum dilectus.& in prællegato.c.illa.Ideo gl. hic circa finẽ dedit aliam solutionem in ver.vel expone.vt litera, dum dicit donec dictum magistrũ recipiant, exponatur.i.donec cautio-
20 nem præstent qđ iuri parebunt. ¶ † Et ex ista sol.no. ꝙ non est absonum impropriare verba ꝑpter absurditatem,& contrarietatẽ vitandam.facit qđ no.gl.in l. eas causas.ff.de condi.& demon.vbi gl.dicit, ꝙ quotiescunq; expedit, vna dictio potest pro alia exponi. ¶ Sed aduerte, q̃a ista solutio gl.non vr̃ bona.q̃a demum vr̃ præstanda,& admittenda cautio ante absolutionẽ, qñ offensa est dubia.& sic, qñ quis potest habere causam aliquam defensionis. Facit, qđ hř.j.de verb.sign.ex parte. sed vbi offensa est manifesta, nec potest habere aliquam iustã causam defensionis, tũc videtur ꝙ ante omnia deberet satisfacere, nec sufficiat cautio: per ea quæ hñr in d.c.ex parte. & s̃.de iudi.c.j.& propter hoc glo. vr̃ remanere in prima solutione.Sed certè illa non vr̃ tuta tenendo intellectum quem sequiť gl.super verbo inuestiuit.videlicet, qđ Archieps non poterit inuestire de canonicatu.¶ Nã tunc ſcđm hoc receptio quæ hẽret fieri per canonicos esset illa quæ haberet tribuere ius: & ꝑ ꝯñs vr̃, ꝙ non possit fieri durante excõicatione: per ea, q̃ hñr.s̃. de consue.cum dilectus.& per id, ꝙ superius dixi. vnde Inn.hic volendo sustinere intellectum gl.sup ꝑ verbo inuestiuit.tenet solutionem ſcđm gl.hic positam in ver.expone.videlicet, qđ hic debeat exponi.i.donec cautionẽ præstent.& ad contrariũ.c. ex parte. de ver.sign.vbi dicitur, ꝙ qñ manifesta est offensa non sufficit præstare cautionẽ ante absolutionem, sed potius ante illam fieri debet satisfactio.¶ Respondet, ꝙ illud est verum, quando satisfactio consistit in actu tẽporali. Secus quando consistit in actu spirituali: quia tunc cum talis actus non debet fieri per excõicatum sufficit præstare cautionem, licèt offensa sit manifesta,& ita intelligatur hic. Nam, vt dicit Inn.si aliquis esset excõicatus ex eo, quia non facit se ordinari ſm ea quæ habentur de æta.& quali.cũ contingat. & facit etiam, qđ habetur de elec.licèt canon.lib.vj. non

debebit

debebit ordinari antequam absoluatur, q̃a non debebit ordines recipere in excõicatione existẽs.j̃.de sen. excõi.cum illorum.& s̃.de dolo,& contu.in c.veritatis.& facit etiam, qđ hr̃ in d.c.cum dilectus.de consue.licèt autem hæc solutio sit in se vera,& notanda, tñ videt̃ literam istã violare inq̃tũ hic dr̃, ꝙ nõ debet absolui, nisi recipiant ipsum in canonicum assignando stallum in choro,&c.
21 ¶†Ideo solui ꝑt aliter,& est tertia solutio.vt hic voluit Inn. ꝙ licèt excõicati non possint recipere aliquem in canonicũ cõferendo titulum.per ea, quæ superius tetigi. possunt tñ recipere receptione facti illum qui habet titulum canonicè:vt legitur,& notatur.s̃.de rescrip.eam te.& in decre.capitulum. & intelligat̃ hoc tenendo intellectum Inn. de quo dixi sup gl.in verbo prouide.& in verbo inuestiuit.videlicet, ꝙ sit differentia inter mandatum facias prouideri:& mandatũ facias assignari beneficiũ. vt in secundo casu executor possit conferre ius,& sic titulum beneficij. & ſm istum intellectum inuestitura facta per Archiepm̃, q̃a mandatum erat sibi factũ, vt faceret beneficium assignari valuit,& contulit ius ipsi magistro Pe. & sic restabat sola receptio facti fiẽda per canonicos. Ideo illa fieri potuit etiam durãte excõicatione:quia illa quę facti sunt,ꝑ possunt per excõicatum fieri:vt notat̃ in d.c.eam te. & in decre.capitulum.& ẽt per Bart. in l.cũ pater.§.hæreditatem. ff.de leg.ij.& in l.ex facto.§.si quis rogatus.ff.ad trebel.
22 ¶†In gl.fi.in fi.No.diligenter ex gl.duo. Primo, ꝙ recepto vltra numerum debent dari distributiones quotidianę,licèt interim non hẽat præbendã:sed debeat expectare quousq; vacãt, vel quousque fructus fuerint augmentati.Secundo no.etiam ex gl. ꝙ licèt per receptionem sponte factam vltra numerum rumpatur numerus canonicorum, non tñ rumpitur numerus præbendarũ.& ad hoc sæpe allegatur ista glo. facit,quod habetur.j̃.e.dilecto.& s̃.e.dilectus.¶ Circa primum est dubium:an canonicus supernumerarius.& sic receptus vltra numerũ debeat habere quotidianas distributiones.Ioã.An. remittit ad notata.s̃. de constit.cum M.super gl.vbi concludit, ꝙ si receptus est autoritate capituli, tunc debet habere ꝑ ea, q̃ habentur.s̃.eod. dilectus.secus si autoritate Papæ. saluo nisi prębenda sibi debita esset alteri collata: q̃a propter contemptũ mandati Papæ debebit etiã habere distributiones quotidianas. cõiter tñ seruatur, ꝙ supernumerarius anteq̃ hẽat præbendam non recipit distributiones quotidianas. vt tangit do.Flo.s̃. eo.dilectus.& ibi etiam tetigi.de quo ẽt per dños de Rota in sua conclusion.ccccxxxiiij.Io.Cal.in d.c. cũ M.de consti.& vr̃ ẽt esse de mente Inn. qui vr̃ velle, ꝙ de iure,ex quò receptus esset in canonicum. & sic haberet ius in canonicatu: vr̃ ꝙ in cõsequentiam debeat habere ea,quæ spectant ad ipm̃ ius canoniæ. & ꝯñr habere stallum in choro, & locum in capitulo ꝑ istum tex.in fi.& ꝑ ꝯñs etiã dẽt posse interesse in diuinis: ex quò dẽt hẽre locum in choro. & per hoc ẽt videtur, ꝙ debet habere distributiones quotidianas si interesset in diuinis officijs.per ea,q̃ habentur in d. c.dilectus.s̃.e.& j̃.de cleri.nõ residen.c.j.li.vj. ¶ Nã ex quò habet onus interessendi in choro.& sic in diuinis,propter quod cõsueuerunt dari distributiones quotidianę dicto.c.j.& j̃.eo.licèt. videtur ꝙ debeat habere ipsarum emolumentum.arg.de reg.iu. q̃ sentit.libr. vj. Et hęc opi.satis de iure vr̃ procedre:tñ in practica cõiter seruatur contrarium: vt etiam dicunt do.de Rota loco præallegato.& facit,qđ no. in gl.in dicto.c.cum M.in verbo vltra numerum.vbi gl.dicit, ꝙ recepti vltra numerum non debent necessario vocari ad electiones occurrentes anteq̃. habeant præbẽdam.Inn.tamen,& Ioan.Cald.videntur sentire de iure contrarium esse dicendum.& sic videtur,ꝙ seruãda est consuetudo si de illa appareat, illa cessante viderentur seruandæ opi.Inn.& Ioan.Cald.do.tñ Ant. hic dicit dici posse,qđ dictum Ioan.An. in d.c.cum M.procedat, quando mandatur simpliciter aliquem recipi in canonicũ,& assignari locum in stallo chori, & vocẽ in capitulo cum plenitudine iuris canonicalis:quia tũc bene debebit habere distributiones quotidianas: tamen q̃a assignatum est onus interessendi in choro.& ꝯñr in diuinis, propter quod dantur distributiones quotidianę,aut est dictum:tum etiã, q̃a mandatum est, quod ipsum recipiant cum plenitudine iuris canonicalis.facit,quod habetur.j̃. eodem.dilecto.
23 ¶†Circa sc̃d̃m esset videndum quare per receptionem vltra numerum rumpit̃ numerus canonicacorum, & non præbendarum super quo recurrendũ est ad id,quod not.per Inn.s̃.eo.maioribus. & ibi ẽt dictum fuit.& tangitur etiam pro Io.An. post Host. j̃.eo.dilecto.Nam ratio est, quia canonicatus consistit in iure,sed præbenda etiam consistit in facto propter possessionem, vel res quæ deputantur ipsi præbẽdæ.ideo facilius rumpitur numerus canonicorum, q̃ præbendarum:quia facilius creari potest ius canonicatus vltra numerum, cum id consistit in iure,quàm crearetur noua prębenda quæ consistit etiam in facto non interueniente alio facto ꝑpter quod posset dici noua prębenda creata.Item quia habere plures canonicos censetur esse fauor ecclesię,cum per hoc habeat plures consiliarios.s̃. de offi.dele. prudẽtiam. & facit,quod no.Inno.s̃.tit.j.c.fi. Sed diuidere præbendas, seu facere nouam præbendam potest se extẽdere ad præiudicium ecclesiæ. quia fortè non remanet ministris competens beneficium. Ideo non sic faciliter inducitur fractio præbendarum.¶ Nam, ut dicit Inn.in d.c.dilecto.fractio numeri canonicorum põt dici quodammodo respicere ius priuatum. Sed fractio numeri præbendarum videtur respicere ius publicum ecclesiæ per ea,quæ superius dixi,facilius autem præiudicatur iuri priuato, quàm iuri publico. l. penul.C.de pac.cum ibi nota. & s̃.de foro.compe.si diligenti.& l.ius publicum.ff.de pac. & per prædicta dicit hic Inn. ꝙ si fiat impetratio in eclesia in qua aliquis est receptus vltra numerum.& sic consequenter sit ruptus canonicorum numerus: licèt quò ad receptionem in canonicum non possit contra impetrantẽ opponi de numero,tamen remanebit exceptio,vt nõ teneatur capitulum conferre præbendam antequam vacet. & sic poterunt opponere de numero præbendarum:quia præbenda quæ non vacat non debet assignari,nec etiam debet fieri diminutio, nec diuisio ꝑbendæ.s̃.eo.tuæ.& c.maioribus.¶ Et per hoc potest inferri,ꝙ si executor vult inuestire de præbenda in tali ecclesia,in qua non esset ruptus numerus præbendarum,nec vacaret præbenda male procederet.& ex prædictis potes ꝯcludere, ꝙ interdum in ecclesia nõ esset certus numerus canonicorum, nec præbẽdarũ. & tunc clarum,ꝙ ille pro quo scribitur debet recipi, dummodo suppetãt facultates.s̃.de vi.& ho.cle. qm̃
24 ¶† Quid autem si Papa in tali ecclesia alicui mandet prouideri de præbenda si vacat,cum clausula,non obstante numero: an tunc deberet prouideri impetranti in tali ecclesia.recurre ad no.per gl.in c.vlt.de concess.præben.in vj.Interdum etiam ecclesia habet certum numerum canonicorum,& præbendarũ, & tũc si aliquis vult recipi autoritate Apostolica videtur,ꝙ ita demum debeat audiri si in literis sit adiecta clausula

ſula non obſtante numero per ea.q̃ hñr.ſ. de reſcri. conſtitutus.de quo dicendum,vt ibi tangeť.ĵ.eo. dilecto. & tunc recipietur vltra numerũ,non tñ ꝑ hoc cenſebitur eſſe ruptus numerus canonicorũ : vt dicit gl.in verbo recepiſſe.prębendam autem non hēbit ſi non vacat . An aũt dēat habere diſtributiones quotidianas.dixi plenè ſuperius.Si aũt ſponte canonici recipiunt aliquē vltra numerum, tunc rumpitur numerus canonicorũ:vt hic patet. licèt nõ rumpitur numerus præbendarum:vt etiam hic voluit gl. fi.Et ideo licèt per talem receptionē hēat ius in canonicatu non tamen habebit præbendã,niſi cum vacauerit , vel cũ ſe facultas obtulerit,per ea,q̃ hñr.ſ.eo.dilectus. & ĵ. de conceſ.ꝓben.accedens.¶An autem hoc caſu ſimpliciter intelligatur eſſe ruptus numerus canonicorum: an vero potius augmentatus poteſt eſſe dubiũ. tñ vr̃ per hunc tex.qđ intelligatur eſſe ruptus numerus canonicorũ,nõ autem ſimpľr augmẽtatus poteſt eſſe dubium: tñ vr̃ per hunc text. qđ intelligatur eſſe ruptus,non aũt ſimpliciter augmentatus:aliàs ſequeretur,ꝙ ſi ſolũ vnum vltra numerũ canonici recepiſſent, non valerent literæ impetrate a Papa ſuperextante illo vltra numerum recepto non facta mentione de numero , ex quò non eſt numerus ſimpliciter ex toto ruptus,ſed potius augmentatus,licèt valerēt ſi ille ſupernumerarius, vel receptus vltra numerum deceſſiſſet,aut renuntiaſſet canonicatui, ſi Papa ſolũ pro vno vltra numerũ antiquũ ſcriberet.¶Sed certè de mente huius tex.eſſe videtur, ꝙ licèt ſuperueniat receptus vltra numerũ ꝓpria autoritate capituli,nec renunciauerit canonicatui:tñ ſi Papa ſcribit pro alio ēt non facta mentione de numero debeat recipi quaſi intelligatur eſſe ruptus numerus canonicorum, ex quò ſponte venerunt contra illum:vt hic ſatis vr̃ colligi.¶Secus tñ eſt, qñ in eccleſia eſt certus numerus præbendarum:& poſtea creatur noua præbenda : q̃a tunc potius dicitur numerus præbendarũ augmẽtatus q̃ ruptus,ꝑ ea quæ hñr.ĵ.eo.dilecto.& ibi tangeť. Et ex ꝓdictis habes duos caſus expeditos . ¶ Primus eſt,qñ in eccľia non eſt numerus certus canonicorũ, nec præbendarũ.¶Secũdus,qñ in eccleſia eſt certus numerus canonicorũ,& ꝓbendarũ. Poteſt ēt ex prædictis inferri ad tertiũ caſum.ſ. qñ in eccleſia nõ eſt certus numerus canonicorum:ſed bene eſt certus numerus præbendarũ . Nam ſi mandať hoc caſu aliquē recipi in canonicum,& prouideri ſibi de ꝓbenda,debebit recipi in canonicum , etiã ſi nõ ſit facta mentio de numero,ex quò non eſt ibi certus numerus canonicorũ:ſiue hoc ꝯtingat:q̃a nõ fuerit determinatus.ſiue fuerit determinatus,& poſt ea ruptus ꝑ ea,q̃.ſ.dixi.de ꝓbēda.aũt nõ ꝓuidebiť ſi ñ vacat, ſed demũ cũ vacabit,vľ ſe facultas obtulerit:ꝑ ea q̃ hñr.ĵ. de ꝯceſ. præben.accedens.& c.ij. ¶Interdum aũt , & quarto contingit ecõtra, ꝙ in eccleſia eſt certus numerus canonicorum.ſed non eſt certus præbendarũ, vel portionũ,quę ſuccedunt loco præbendæ ſ᷑m not.per In. ſ.eo.dilectus . vt quia expreſſe ſunt determinatæ ꝓbendæ : nec aliquę portiones expreſſę ſunt determinatę . Et tunc quid dicendum patet ex his quæ notauit Inn.in d.c.cũ dilectus. Nam vt ibi dictũ fuit ſuper hoc videntur eſſe opiniones. vnde ſi tenemus opinionem,ꝙ ex quò expreſſe non ſunt determinatę præbēdæ,nec portiones , ſed acceſſoriè determinentur ſ᷑m numerum canonicorũ.& ille intelliganť eſſe portiones priuilegiatè acſi eſſent expreſſę determinatę.ꝓut vr̃ tenere Inn.in d.c.dilectus. tunc hoc caſu idem eſſer dicẽdũ, ꝙ dictum eſt. ſed qñ in eccleſia eſt certus numerus canonicorũ.& certus numerus præbendarũ.ſi aũt teneamus aliã opinionē q̃ tenuit do.Ant.in d.c.dilectus.videlicet,ꝙ tunc determinenť acceſſoriè ad numerũ canonicorũ.& non principaľr,nec intelliganť eſſe portiones priuilegiatæ tũc vr̃,ꝙ ſi Papa mãdat aliquē recipi vltra numerũ ſi non facit mentionē de numero non teneat impetratio:per ea,q̃ hñr.ſ.de reſcri.conſtitutus. Si aũt ſit facta mentio de numero: tũc dēbit recipi.& fieri debebunt taliter portiones,ꝙ ipſe hēat ratã ſuã,& ſic ſi erant.xij.ſtatuti in eccleſia. & poſtea fuerit vnus de mandato Papæ receptus vltra numerũ vbi prius fiebant ſolummmodo. xij.portiones de redditibus eccleſiæ modo fient.xiij.portiones . vt ſic quilibet canonicus acceſſoriè habeat ſuã portionē . Si aũt in dicto caſu mandaretur tali in eccleſia alicui prouideri de prębenda:quia tunc nõ vacat aliqua prębenda videtur, ꝙ debebit expectare donec aliquis de canonicis numerarijs decedat. nã añ nulla eſt portio,nec prębenda quę vacet.& ideo cum Papa videať mandare,vt prouideať de vacatura.facit ꝙ hr̃.ĵ.de conceſ.ꝓben.c.ij. & c.accedens.ſ.eo. dilectus.ideo vr̃, qđ tunc debebit expectare donec vacet aliquis ex canonicis numerarijs.nam tunc poterit ꝓuideri ſibi de portione,quę illi debebať,& ꝯñr ēt cõferri ſibi canonicatus.ſ᷑m no.in c.cum M.ſ. de cõſti. vbi vr̃ notari,qđ qñ mandať alicui ꝓuideri de ꝓbēda in aliqua eccleſia ſi non ſunt ibi præbendę,niſi q̃ cõſueuerunt canonicis aſſignari,qđ etiam vr̃ in ꝯñtiam eſſe mãdatũ,vt ꝓuideať de canonicatu.de quo dicẽdũ,vt latius conſueuit dici in d.c. cum M. de cõſtitu.

SVMMARIVM.

1 *Ordinans aliquem ſine titulo ad ſacros tenetur ad prouidendum ordinato de neceſſarijs, niſi ordinatus habeat ſufficiens patrimonium ſecus de minoribus ordinibus.*

2 *Ordinatus ad titulum patrimonij,an teneatur dicere officium.*

3 *Officium dicere,an teneatur quilibet clericus,& qui non.*

4 *Patrimonium ad hoc , quod ſit pro titulo debet eſſe ſpecifice aſsignatū pro illo.*

5 *Seruus ordinatus ad ſacros ſine conſenſu domini,an poſsit repeti.*

6 *Patrimonium ſufficiens habentes,an iuſte recipiant beneficia.*

7 *Caſina quid ſit.*

8 *Alluuio quid ſit.*

9 *Ordinatus ad titulum patrimonij ſui, an teneatur ſoluere decimas.*

10 *Laicus non poteſt ad aliam diœceſim tranſire ſine licentia ſui Epiſcopi.*

11 *Patrimonium ad quod clericus eſt ordinatus non poteſt ab eo vendi nec donari ſiue alienari tranſit tamen ad hæredem.*

12 *Ordinatus ſine titulo ſi petat ab ordinante ſibi miniſtrari neceſſaria, ſi Epiſcopus velit ſibi dare ſecum in domo,& quod ſibi ſeruiat, & ordinatus nolit,an erit excluſus a petitione ſua.*

13 *Alimenta præſtare non tenetur pater filio qui ex artificio pōt viuere.*

14 *Vxor ali dēt in domo viri per annum ab ipſis hæredibus ſi non hēt vnde viuat.& debebit ibi operari ſicut viuente viro faciebat.*

Vis quæſtionibus. Nõ beneficiatus habens ſufficiens p̃rimoniũ licitè p̃t promoueri ad ſacros. h.d. & ponit dictũ cuius determinationē interſerit ibi dũmodo.¶† No.j.ex tex.ꝙ Archie-
1 piſcopus, vel Eps ꝓmouens aliquem ad ſacros vr̃ teneri ad ꝓuidendũ ordinato de alimentis neceſſarijs ſaluo,niſi ordinatus hēat ſufficiens patrimonium:vñ poſſit ſuſtentari.& a contrario ſenſu.¶No.quod promouens aliquem ad ordines minores non vr̃ obligatus ad ꝓuidendũ neceſſarijs.de quo per gl.ſ. eo.c.ij. & facit etiam,qđ habeť.ſ.eo.Epiſcopus.ſic.& c.cum ſecundum.& ex prędictis etiam potes notare , quod obligatio quę ſurgit contra Epiſcopum ordinantem aliquem ad ſacros ſine titulo,vt ipſe prouideat de titulo,ſeu bñficio , vel miniſtret ſibi neceſſaria nõ hēt

Locum

locum si promotus habet bona patrimonialia: ex quibus posset commodè sustentari. ¶ Item nota, quod promotus ad minores nõ debet promoueri ad sacros, si aliquod impedimentum canonicũ habeat sibi obstare. quod autẽ posset esse impedimentum potes dicere fortè, quia est effectus homicida, vel aliàs irregularis. facit, quod hr̃ de tempo. or. c. fi. & in c. maritum. xxxiij. dist. & 50. dist. qui in aliquo. In quibus iuribus multa
2 impedimenta ponunt̃. ¶ † An autem ordinatus ad titulum patrimonij teneat̃ dicere officium. dicit Ioan. And. quod sic. sed non teneatur ad officiandũ in certa ecclesia cum illam non habeat. facit, quod habetur in tex.
3 & gl. in c. fin. xcij. dist. ¶ † An autem quilibet clericus teneat̃ dicere officium. tangitur in c. j. per Io. And. ĩ. de cele. mis. & ibi etiã tangitur, quñ seu quo tempore debet dici. & ibi concludit, quod clericus in sacro etiam si non sit beneficiatus: debet dicere officium. secus si sit in minoribus non beneficiatus: sed vbi esset beneficiatus tenetur dicere officium: licèt in minoribus tñ: & debet dici officium horis congruis. de quo ibi plenius per Io. An. ¶ In gl. j. ibi: pro titulo. Et sic vult
4 glo. quod in dubio videtur † patrimoniũ esse assignatum pro titulo. Sed hoc non placet Hosti. qui dicit, quod ad hoc vt patrimonium sit pro titulo necesse est, vt specifice sit assignatũ pro illo. & dicit Host. quod ordinãs, & taliter assignans dẽt sibi cauere ne patrimoniũ sit vtilis conditionis: quia tunc deberet habere cõsensum dñi, aliàs se grauaret: quia si contingeret tali patrimoniũ
a euinci per dñm poterit Eps cõpelli ad prouidendũ a ipsi ordinato de competenti beneficio, vel de necessarijs. Iuxta ea quæ le. & no. s. e. c. cũ sm. & c. sequi. nec
5 ob. si dicat̃ quod † seruus ordinatus ad sacros etiã sine consensu dñi non põt repeti. s. de ser. non ordi. in c. miramur. & sic vr̃, quod eadem ratione patrimoniũ assignatum pro titulo non posset repeti. quia rñdet Host. quod licèt difficilior sit alienatio personæ, quàm rerũ: regulariter tñ difficilior est reuocatio personæ. quia ex illa surgeret dedecus, & opprobriũ ecclesiæ ideo impeditur. vt d. c. miramur. Secus in reuocatione patrimonij: quia ex illa non surgit aliquod dedecus iõ non impeditur. ¶ Sed aduerte, quia licèt Host. videat̃ reprobare gl. tñ põt saluari: quia licèt specifice nõ assignetur patrimoniũ pro titulo ipsi ordinato, tñ tacitè censetur assignatum quò ad hoc, vt cesset obligatio contra Epm per quã tenet̃ in necessarijs prouidere, vt patet ex his, quę hñr. s. e. in c. Eps. & ĩ. eo. si Eps cui. in gl. in li. vj. Et sic intelligatur ista gl. ¶ Quò ad alia aũt nõ censetur assignatum pro titulo, nisi fuerit expressum. & sic intelligat̃ dictũ Hosti. facit, quod dicet̃ sup gl. seq. in vlt.
6 q. ¶ † In ea. gl. ibi, nec debent. Host. est verum, quod non dẽt petere bñficium ab Epo, quñ hẽnt sufficiens patrimonium si volunt petere, & agere virtute obligationis surgẽtis ex ordinatione scd̃m formam dicti capituli, cũ scd̃m. s. eo. quia nulla obligatio surgit hoc casu ex quò habent sufficiẽs patrimoniũ. Sed si gratiosè vellent petere ab epo sibi prouideri bene poterunt pro id, quod dcm̃ fuit in c. Eps. s. e. & c. cũ scd̃m. Nec ob. id, quod sequitur in glo. quod tales hñtes sufficiens patrimoniũ si recipiant bñficiũ ecclesiasticũ vr̃, quod iudiciũ mãducẽt & bibant per iura allegata. ¶ In gl. quia illud est verũ quñ ex causa auaritiæ, & animo thesaurizãdi recipiãt beneficiũ, vel cã dissipãdi redditus in malos vsus. vel si vellent recipere redditus non deseruiẽdo bñficio, vt etiã voluit gl. in c. quoniã. q. eõq allegato in gl. & in
7 c. clericos. j. q. ij. & dixi in d. c. Eps. s. eo. ¶ † In eadem gl. ibi. casmate. dr̃ casma ruina territorij versus abissum. & loquit̃ gl. in l. verũ. §. si locupleti. ff. de minori
8 bus, & ẽt tangit do. Flo. Itẽ ibi, vel † alluuione. & est latens diminutio per inũdationem aquę paulatim facta. institu. de rerũ diuisione. §. quod per alluuionẽ. ¶ In eadem glo. ibi debeat eis prouidere. hoc intellige verum ex generali obligatione per quam tenetur Eps prouidere indigentibus. sed nõ ex speciali obligatione surgente vigore ordinationis. quia Epo tempore ordinationis nil poterit imputari, nec debet etiã casus fortuitus subsequẽs sibi præiudicare. ar. eo ũ quę habentur in d. l. verũ. §. si locupleti. ff. de minoribus. ¶ In gl. fi. ibi ad supplementum. Innuit gl. quod si pro parte posset sibi facere expensas ex patrimonio quod hẽt, si non possit integraliter sibi facere, quod tenebitur tunc episcopus supplere id quod defecit, quod tene menti. ¶ In eadem gl. ibi, quod debet soluere. Et istud tene-
9 bat Host. ¶ † In eadem gl. ibi cum sua causa facit, quod habetur. ĩ. de pign. ex literis. & quod notatur. ĩ. de cẽsibus. c. j. potes cõcludere, quod aut quærit̃ de decimis personalibus. Aut quæritur de decimis prædialibus. primo casu videtur vera opinio Tãcre. videlicet, quod si recipit ab alijs clericis diuinum officium, & sacramentum debet illis decimas tales soluere. facit quod habetur infra de decimis. in c. in aliquibus. secus si non recipiat ab alijs: per ea quæ habentur in c. nouum genus. ĩ. de decimis. de quo dicendum. vt ibi Secundo casu videtur, quod debeantur decimę prædiales illi cui ecclesiæ prius debebantur per rationẽ gl. facit, quod notatur per gl. in d. c. j. de censi. quod limitat domi. Flo. procedere, nisi de ipso patrimonio factũ esset beneficiũ ecclesiasticũ: quia tunc deberet libera ri ab oneribus etiã decimarũ: per ea quæ notant̃ in d. c. j. de censibus. ¶ In ea. gl. ibi: dicas, quod non. & bene,
10 quia nec etiam † laicus potest transire ad aliã diœcesim sine licentia Epi, vt ibi recipiat ordines, vt habet̃ in c. primates. alle. gl. & sic multominus clericus poterit transire sine licentia Epi. facit, quod habetur de tẽp. ordi. in vj. c. fi. ¶ † In ea. gl. in fi. dic scd̃m Io. And. quod si
11 specifice fuit ordinatus ad titulum patrimonij procedit opinio Vin. quod tũc non possit uendere, nec donare sine licentia Epi. Poterit tamen in illo habere hæredem: licèt non posset sine licentia Epi alienare, sicut in simili dicitur in fundo dotali, quod licèt nõ possit alienare tamen transit ad hæredem. l. j. ff. de fun. dotali. & facit, quod habetur in c. per uestras. ĩ. de dote post diuortium. vbi autem patrimoniũ expresse non fuisset assignatum pro titulo tunc procedat opi. Tancre. & gl. quia tunc patrimonium non est annexum oneribus ecclesiæ. Iõ poterit alienari sine consensu Epi, quia quantum ad patrimonium assignatum pro titulo, nisi expresse hoc fuerit dictum. Secus tñ quò ad impediendã obligationem surgẽtẽ ex ordinatione sine titulo: quia quò ad illud bene intelligitur tacitè assignatum: vt teligi super gl. præcedenti. & notatur ẽt. ĩ. e. in c. si Eps cui. super gl. iij. & in eo. lib. vj. ¶ Et istud cõiter tenet̃, licèt do. Flo. videat̃ dicere, quod non poterat vendere patrimoniũ sine licentia Epi etiã si non fuerit expresse assignatũ pro titulo: quia videtur eius interesse, ne fiat dicta alienatio pro supradicta. Sed, vt dixi hoc cõiter nõ tenet̃. Et põt dici, quod eius non interest, quia non fuit ab initio nata contra eum obligatio, ex quò tpe ordinationis ordinatus hẽbat sufficiens patrimoniũ. vt hic patet. & s. dixi. ¶ Nec obstat quod tum dixi, quod si patrimonium est expresse assignatũ pro titulo, quod tunc non potest vendi sine consensu Epi. ratio quã hic voluit tangere Tancre. videlicet, quod imo videt̃ ẽt tunc posse vendi sine cõsensu Epi, quia habebit preciũ quo poterit vti loco rei. Nã rñdet Hosti. quod non est bona æquiparatio: quia facilius cõsumitur pretium quã ipsa res, vt docet experiẽtia. & iõ non est bona æquiparatio quò ad casum nostrum

a Ad prouidendũ. sup hoc distingue, ut hic per d. Hẽr. Boy. ĩ prin. capitu.

strum.facit etiã,qđ notaẽ per legistas in l.j.§. fuit q̃si tũ.ff.ad trebel. vbi pecunia reputatur inter res q̃ seruando seruari non possunt, & sic facilius alienari potest q̃ res alia immobilis, vel ẽt mobilis quæ seruando seruarj potest.¶†Vltimo põt quæri quid si Episcopus ordinauit aliquem ad sacros sine titulo qui non habebat patrimonium vnde posset sustentari.Si talis ordinatus petat sibi de necessarijs ꝓuideri scđm formam.c.cũ M.s̃.eod. An si Episcopus offert se paratũ præstare sibi alimenta.sed vult, ꝙ stet secũ in domo, & sibi seruiat. & tũc an per hoc poterit excludi talis ordinatus a sua petitione si nolit stare cum Epo.Do. Pe.tetigit in q.præalleg.c.cũ scđm.& non decidit remittens ad ea, quę tangunẽ in l.caio.§.j.ff.de alimen lega.in l.sicut.ff.de oper.liberto.Et facit etiã,ꝙ notaẽ in l.vna.§.exactio.C.de rei.vxo.actione.& in l.diuortio.ff.so.ma.in prin.potes dicere, ꝙ non per hoc dictus clericus excludatur a sua petitione ex eo, q̃a debet seruire in dicendo diuina officia, & propter hoc ius voluit qđ prouideret sibi de cõpetenti beneficio, vel de necessitarijs:vt patet in prælle.c.cũ scđm. Et sic vr̃, ꝙ non teneaẽ ad aliud obsequiũ ipsi Epo pſtãdũ,ne duplici onere grauetur.ar.l.Titia.§.qui in vna ff.de leg.ij.Imo plus ẽt ur̃,ꝙ si nõ habet de p̃rimonio vnde posset sustentari, licèt habeat artificium, fortè q̃a est bonus scriptor,vr̃ ꝙ non per hoc excludatur a petitione facta scđm formã.c.cũ scđm. ꝓ istũ text. a ꝯtrario sensu.Nam hic demũ vr̃ excusari Eps̃,qñ hẽt ordinatus patrimonialia ex q̃bus possit sustentari.& ꝓ hoc ẽt facit,qđ habeẽ.s̃.eo.Eps̃ circa fi.& sic vr̃,ꝙ solum dẽat attendi,an habeat p̃rimonialia ex quibus possit sustentari,vel non.Non aũt,an ex artificio posset viuere:q̃a litera,& iura in hac mã istud nõ põderant:sed solũ, an habeat p̃rimonium sufficiens. Et ꝓ ista parte etiam facit, q̃a ex quo habet deseruire diuinis officijs non poterit sic cõmodè uacare circa artificium.& ideo, vt liberius posit ordinatus circa diuinum officium vacare.fortè iura non considerarunt,ꝙ ex artificio posset viuere:sed solum,an hẽret sufficiẽs beneficium,vel patrimonium,aut non.¶ Nec ob. ꝙ ꝙ hr̃ in l.si quis a liberis.§.sed si filius.ff.de lib.agno. q̃a ibi loquiẽ in filio cui non tenetur pater præstare
13 †alimenta si ex artificio posset viuere. ¶ Nam tunc non est ratio quare filius nõ habeat circa artificium vacare,vt posset se sustẽtare. Sed hic loquimur in clerico ordinato ad sacros qui tenetur circa diuina obsequia vacare.& ideo,vt circa illa liberius vacare possit videẽ,qđ non teneaẽ ex artificio quærere sibi victum. ¶Nec ob.qđ hr̃ in c.j.xxj.dist.ubi vr̃,ꝙ clericus ex artificio debeat quærere victũ,q̃a põt dici, ꝙ illud hẽat locum,qñ collatum fuit sibi beneficium, ꝙ non erat ex toto sufficiens.Nam tunc imputeẽ sibi quare illud acceptauit.Ideo tunc debet q̃rere sibi victum si expedit ex artificio.hic aũt loquimur,qñ non est aliquod beneficium assecutus.Nec ob.ẽt prędictis, ꝙ hr̃ in d. §.exactio.& in l.diuortio.& in d.l.sicut.quia ibi loqẽ
14 in vxore q̃ debet† alimentari per hr̃des uiri intra annũ si non hẽt aliũde vñ posset se sustentare. quo casu sufficit,qđ præstentur alimenta in domo viri. & ipsa ẽt debebit ibi operari sicut viuẽte viro faciebat: q̃a censeẽ quodãmodo esse in eodẽ matrimonio cum vidua est ex illo.l.fi.C.de bonis mater. & sic loq̃tur in diuerso casu,& tene menti prædicta, q̃a non bñ declaratur per doc. & licèt videatur in eis posse fieri dubitatio tñ satis videẽ de iure sustineri posse,ꝙ s̃.dixi.

S V M M A R I V M.

1 *Absenti potest ius per alium quæri.*
2 *Inuestitura potest per alium recipi.*
3 *Fieri per alium dicitur, quòd fit actiuè: sed fieri pro alio dicitur, quod suscipitur passiuè.*
4 *Inuestittura, quando fit per procurotorem qualiter fieri debeat.*
5 *Possidere propriè dr̃ is cuius noĩe possidetur, sed possidens noĩe alieno non dicitur propriè possidere, sed detinere.*
6 *Matrimoniũ carnale potest inter absentes per procuratorem contrahi dummodo habeat speciale mandatum.*
7 *Beneficium potest conferri absenti.*
8 *Matrimonium spirituale, an possit contrahi inter absentes.*
9 *Possessio per procuratorem quæritur absenti etiam ignoranti.*
10 *Aditio hereditatis consistit in solo animo.*
11 *Absenti queritur vbi pro eo res traditur alicui, seu ad vtilitatem eius.*
12 *Dominium siue possessio an possit quæri per procuratorem gñalem, an vero requiratur speciale mandatum.*
13 *Mandatũ speciale, an requiratur ad acceptandum beneficium absenti.*
14 *Dominium, vel possessio, an acquiratur per gestorem negotiorum.*
15 *Dominium, an & quando quæratur absenti, & pro quibus rebus.*
16 *Inuestiri, an possit quis per procuratorem de beneficio ecclesiastico.*
17 *Dictio alius, nihil implicat.*
18 *Laicus põt constitui procurator ad acceptandũ bñficium ecclesiasticũ vel etiam ad renuntiandum.*
19 *Procurator gñalis siue generaliter cõstitui põt ad acceptãdũ bñficiũ.*
20 *Actiones, & obligationes personales, an q̃rantur per procuratorem.*
21 *Absolui, an possit excommunicatus per procuratorem.*
22 *Compaternitas, an possit contrahi per procuraorem.*

a Ccedens. Clericus [a] per aliũ põt de beneficio inuestiri.h.d.¶Vel alr̃ põt quis noĩe,& vice clerici abñtis de bñficio inuestiri h. d. & non diuidiẽ. vel potes dicere,qđ ponitẽ decisa facti narratio,& cõsultatio,
1 in secunda rñsio.secunda ibi:inquisitionẽ.¶† Not.j. ex litera,ꝙ per aliũ potest ius quæri absenti, qđ dicit hic d.Pe.esse regulare interueniente nuntio, vel Epistola.l.consensu.ff.de actio.& obliga.sed certè ibi loquitur in actionibus quæ consensu perficiuntur. in his autem in quibus requiriẽ solennitas verborũ il-
2 lud procedit.l.j.in prin.§.j.ff.de ver.obl.¶†Itẽ no.ꝙ actus inuestiturę potest per alium recipi. ꝙ vr̃ esse verum siue inuestitura sumatur pro translatione iuris, vt fit qñque scđm ea quæ no.s̃.de inst.c.authoritate. siue pro translatione possessionis. vt etiã uoluerũt domini de Rota in sua conclu. cclxxxiiij.Et idẽ vr̃ si assumatur ꝓ approbatione,seu cõfirmatione collationis, vel institutionis præambulę ꝓut sumitur qñq;, ut notauit Dy.in regula.j.de reg.iur.in vj.¶ Et not.ꝙ simpliciter dicit per alium,& sic uidetur, ꝙ hoc procedat siue ille sit procurator,siue etiã sit amicus, uel negotiorum gestor.de quo tñ dicendum, vt tangetur in gl.circa fi.& suꝑ ea facit etiã,qđ no.in cle.j. vt lite penden.per gl.¶Itẽ videtur etiã hoc procedere si ille alius sit clericus, siue laicus.de hoc tñ vltimo in-
3 ferius tangeẽ.¶†Itẽ no.ꝙ ꝓpriè illud dicitur fieri per aliũ quod fit actiuè.illud autẽ dicitur fieri ꝓ alio, qđ suscipitur passiuè.Et istud videtur innuere litera cum dicit,vel aliud magis pro ipso,&c.q̃a hic ꝓpriè reci-
4 piebat actũ ꝓ alio q̃ fiebat ab ipso inuestiente.¶†Itẽ not.practicam inuestituræ quæ fit per ꝓcuratorẽ. nã ur̃, ꝙ inuestior debet dicere inuestimus te ꝓ tali absente.& melius est sic dicere q̃ si dicat inuestimus talem absentem per te scđm inno. & scđm hoc uideẽ, ꝙ deberet exponi,uel, pro imo,Host.tamẽ dicit, qđ tutius est,qđ utrumq; simul dicaẽ. facit, quod notaẽ in simili in c.querela.s̃.de elec.& in l.j.C. de senten tij, & interlo.ubi notatur.an debeat condemnari dominus:an uero procurator.¶Aduerte,& dicitur,qđ
5 uterque ad cautelã est condemnandus.¶† In gl.ibi, uterq; eñ possidet.Aduerte ne gl.faciat te errare,q̃a ꝓpriè loquẽdo ille dr̃ possidere cuius noĩe possidetur:ut

a Clericus. idẽ Panor.

tur:vt patet in l.quod meo.hic allega. & in c.cum venissent.& ēt in c.si diligenti.allega. in gl.ille autē qui possidet noīe alieno non propriè, nec simpliciter dr̄ possidere:sed detinere.vt notatur in l.prima.C.communia de vsucapio. & sic licèt posset dici noīe alieno non potest tamen dici simpl̄r,qđ possideat:sed potius ꝙ detineat, cum ille cuius nomine possidet̄ sit ille qui vere possideat:& ideo eodem modo potest dici hic, qđ licèt quis posset dici inuestitus non simpliciter debet dici inuestitus:sed potius ille pro quo recepit inuestituram,& sic præstat nudum, & merum ministerium tanq̄ pica,& organum.facit, ꝙ habet̄ in l.& licèt.ff.de const.pecunia.& in d.l.quod meo.& in
5 l.qui ita.§.j.ff.ad trebel.¶†In ea.glo.ibi.de ritu nup. denique.Et hoc etiā ꝓbatur per id, qđ habet̄ in c.si. de procu.in vj.vbi est expressum, quod mr̄imonium carnale contrahitur per procuratorem inter absentes dū tñ habeat speciale mādatū. Et quò ad hoc differt iste casus mr̄imonij carnalis ſm do.Flo.a casu matrimonij spiritualis: quia in mr̄imonio carnali requirit̄ speciale mandatum vt dictū est, sed in spirituali non videtur requiri speciale mandatū quinimo, qđ plus
7 est non vr̄ requiri aliquod mandatū,cum †beneficiū possit conferri absenti.ī.eo.si tibi absenti.libr.vj.ergo fortius vr̄, qđ possit conferri mediante persona alterius non habentis mandatum:licèt autem posset beneficium conferri absenti, tñ inuestitura prout accipitur propriè,& sic prout dr̄ approbatio quædam pręcedentis collationis,vel institutionis: vt notat Dy.in regula.j.& de reg.iu.in vj.Et facit,quod dicitur in vj. in c.autoritate ī.de inst.nō pōt ꝯferri in absentē,sed præsenti nomine absentis,vt hic videtur colligi.dicit d.Flo.ꝙ litera ista dum dicit inuestiri,posset intelligi vt inuestitura capiatur pro collatione sicut accipitur in c.proposuit.ī.ti.ij.& tunc dicit, ꝙ procedit id, qđ s̄.dixi:videlicet,ꝙ posset conferri tunc absenti: & licèt sic resideat potes dicere,ꝙ licèt possit collatio beneficij fieri absenti,non tñ quæritur beneficium ipsi absenti,nisi cum ratum habet:ante tamen non censetur beneficium libere vacare: vnde impeditur ordinarius alteri conferre:vt d.c.si tibi absenti.& hoc respectu potest dici aliquale queri absenti ante ratihabitionem;licèt vere non habeat ius in ipso beneficio, nisi post ratihabitionem.& eodem modo idem est dicendum quando confertur beneficium alteri nomine absentis,si ille cui confertur non habet mandatū. Si aūt haberet mandatum sufficiens,tunc statim quæretur ius absenti in ipso beneficio,& recipiens nomine absentis censetur præstare nudum ministerium.facit,ꝙ habetur in d.l.quod meo.An autē requirat̄ speciale mandatum, an vero sufficiat generale.ī.tanget.
8 ¶In ea.gl.ibi.scđa dubitatio.s.an † spirituale matrimonium posset contrahi inter absentes.& nota bene hanc gl.quia videtur velle,vt etiam tangit hic domi. Anto. ꝙ spirituale mr̄imonium ꝯhitur etiā cū simplici beneficio, & cū beneficiato.facit, qđ habet̄.s̄.de elec.nec pro defectu.¶Sed veritas est ſm eum,ꝙ nō dicitur propriè esse matrimonium in dicto casu, sed quasi.facit,qđ no.in dicto.c.ne ꝓ defectu.nam cum solo Epo,& per alios superiores cum sua ecclesia cō trahit̄ mr̄imoniū. & hac rōne de iure cōi solus Eps dr̄ sponsus ecclesiæ, & solus Eps deberet portare anulū.facit, ꝙ consueuit dici.s̄. de postula. pręla.c.si. ¶In eadem gl.ibi.Et certè bene acquirit. Conclude
9 qđ per procuratorē quærit̄ † possessio etiam ignorāti,sed vsucapiendi conditio demū scienti: vt legitur, & notat̄ in l.j.C.de acqui.pos.¶In casu autē isto potest dici, ꝙ quæritur possessio absenti si sumus in casu in quo per inuestituram transfertur possessio, qđ non sic dicet̄ in c.autoritate.ī. de institu. & notat̄.s̄. de elec.transmissa.per composte.An autē quærit̄ beneficium ipsi absenti declaraui.s̄.¶In eadem ibi ac-
10 quiri non potest.¶†Sed illud iō est,q̄a hr̄ditatis aditio consistit in solo animo.l.si auia.C.de iure deli. Iō si hr̄ditas est delata eoipso, ꝙ dicetur procurator habere mandatum,vel ei datur mandatum ad acquirēdum hæreditatem videtur dn̄s dare mandatum adire:& ideo amplius per procuratorem q̄ri non pōt,ex quò semel est acquisitum:sed hic beneficium queritur ex solo animo,sed oportet,ꝙ ꝓcedat collatio. Iō dari pōt ꝓcurator ad acceptandū collationē fiendā. Si aūt beneficiū esset collatū absenti. & ipse absens postea hoc sciens constitueret procuratorē ad acceptandū tale beneficium,tunc eoipso vr̄ acceptare, ꝙ ꝓcuratorē constituit ad acceptandum:& ideo sibi acquiritur absque alia acceptatione fienda per ꝓcuratorem.& sic tunc non poterit quæri per procuratorē ex quò semel erit quæsitum sicut in simili dixi.s̄. de aditione hæreditatis cū eadē sit ratio: & per ꝯn̄s idē ius.¶In ea.gl. ibi.per procuratorem.al's incipit pau-
11 lus rn̄dit.¶†In ea.gl.ibi:si dans,vel accipiens.No.bene ex gl.qđ vbi res tradit̄ alicui ꝓ absente,seu ad vtilitatē absentis nedū quæritur ipsi absenti si vterque hoc agat.hoc est tam ipse dans.q̄ ipse procurator recipiens:sed etiā si alter tm̄ prædictorū hoc agat, ꝙ q̄ratur absenti. Sed aduerte,q̄a inquantū vterque hoc agat hoc est planum. Si vero alter tm̄ hoc agat tūc si tradens hoc agit,vt quæratur absenti:& tunc quęrit̄, licèt fortè procurator aīo malignandi hoc non recipiat,quia nihilominus quęritur absenti ꝑ ea, quę habentur in l.q. mihi donatū.ff.de don. & sic tunc non curat̄ animus recipientis.Si aūt recipiēs hēat animū acq̄rendi ipsi abn̄ti, sed tradens hoc non intendit, ꝙ quęrat̄ absenti, sed potius recipienti tunc scđm glo. idē dicendū,qđ in casu p̄cedenti, & sic q̄ret̄ absenti. sed cōiter hoc non tenet̄:quia ex quò tradens nō intendit, qđ dn̄ium q̄rat̄ absenti in hoc dēt considerari eius animus per id,ꝙ hr̄ in l.ꝙ nostrū.ff.de reg.iu. vbi patet, qđ id ꝙ nostrū est sine nostro facto a nobis auferri nō pōt rl̄r.facit ꝙ hr̄ in l.si tibi dederint.ff. de do.vbi autē neuter hoc agit, quia quærat̄ absenti tūc est clarū,qđ non q̄ritur.vt voluit gl. & prædicta ꝓcedunt,qn̄ apparet de animo. Quid aūt in dubio si nō apparet quo aīo fiat traditio.tangit Bar.in d.l.q. mihi donatū.& concludit,qđ interdum ꝯtractus est celebratus cū dn̄o,traditio vero fit ꝓcuratori. & tūc in dubio vr̄ agi,vt dn̄o q̄rat̄ per l.qui saxū.§.planè.ff.de don.Interdū vero ꝯtractus fuit celebratus cū ꝓcuratore,& ꝓcuratori fit traditio:& tūc aut ꝓcurator nō exprimit̄ se facere procuratorio noīe dn̄i: nec exprimit se ꝓcuratorē:sed emit simpliciter rē a te mandato dn̄i p̄cedente:sed hoc ignorante. & tunc in dubio videtur vterq; agere,ꝙ q̄ratur ipsi quæ emit.& sic ipsi qui est reuera ꝓcurator, non aūt ꝙ q̄rat̄ ei qui dedit mandatū: ex quò de mandato nulla est facta mentio.& sic pōt intelligi,ꝙ hr̄ in l.res mādato.ff.de acq.re,do.q̄ hoc casu rectè vr̄ loqui.Interdū autē in ꝯtractu traditione possessionis exprimit̄,qđ ille, qui recipit mādatum. facit ꝓcuratorio noīe dn̄i, vel asserēs se ꝓcuratorē. Nā per hoc intelligit̄ in dubio ꝓcuratoris noīe facere.ꝑ id qđ hr̄ in text. cōiuncta gl.in l. sciēdū.§.tutores.ff.qui satisd.cog.& ff.de ꝓcu.& tūc vr̄ vterq; agere,vt dn̄o q̄rat.vt l.si ꝓcurator.&.l.j.ff. de acq.re.do.q̄ hoc casu directe vr̄ loqui. Interdū vero ꝯtus fuit celebratus ꝓcuratorio noīe dn̄i,traditio vero facta fuit simpl̄r. & tūc si incōtinēti post cōtractum

tractũ fiat traditio intelligitur repetitũ, qđ procuratorio noĩe dñi recipiat traditionẽ. ꝑ id qđ hr̃ in l.Titia.§.idẽ rñdit.ff.de ver.obli.Secus si ex interuallo sequatur traditio.quia tunc scđm Bar. non intelligat̃ hoc repetitũ,ꝙ ꝓcuratorio noĩe dñi recipiat traditionem:ex quò ex interuallo fit,ideo tunc dño non q̃ratur,seu cõstituẽti ꝓcuratores. Sed ipsi qui recipit mãdatum cui facta est traditio per l.multũ.C. si quis alte.vel sibi.vbi dicit hoc esse expressum. & sequit̃ hic do.Ant.& etiã do.Pe.¶Sed si illa lex multum põderetur non probat dictum Bar.¶Nam primo ponit casum,qñ maritus emit,& sibi facta est traditio,& solũ nomen vxoris appositũ est in instrumẽto.secũdo ponit casum,qñ vult acquirere dicendo: vendes ne vxori meæ talẽ rem, quo casu licèt vendens consentiat, non valet venditio,nec quæritur vxori:q.a non põt,ꝑ id,qđ habet̃ in l.stipulatio ista.§.alteri.ff.de ver.obl. nec sibi,quia non vult,& sic patet,qđ ille tex.nõ ꝓbat dictum Bar.Ideo melius videret̃ dicendũ, qđ ex quò cõtractus celebratus fuit procuratorio noĩe domini.& traditio veniat ad implementũ talis ꝯctus, licèt fiat ex interuallo vr̃, ꝙ debeat intelligi scđm naturã ipsius ꝯctus ad cuius implementũ venit ipsa traditio.arg.l.si vnus.ff.loca.& facit ẽt,qđ hr̃ in d.l.saxũ.§.plane.ff.de do.¶An aũt ꝑ generalẽ procuratorem quæratur,seu quæri posset dñium, & possessio.

12 ¶† An vero requiratur speciale mandatũ fuerũt opi. de quibus in l.j.§.per procuratorẽ.ff.de acq.pos.Sed vera opi.vr̃,qđ sufficiat generale mandatum per l. si rem surreptam.vbi videtur casus iuncta gl.ff.de vsuca.& hoc etiam tenet Bar.in d.l.qui mihi donatum. & in d.§.ꝑ procuratorẽ.& sequit̃ hic etiã do.Ant.&

13 do.Pe.¶†Et ꝑ ꝑdicta videret̃,ꝙ non requiratur speciale mandatũ ad acquirendũ beneficiũ absenti.cõtrariũ tñ voluit.gl.in c.si tibi absenti.de præben.in vj. & etiã dñi de Rota in sua conclusione. cclxxxiij. vbi videntur velle,ꝙ requirat̃ speciale mãdatum datum ad acceptandũ beneficium.Io.tñ And. hic vr̃ velle,ꝙ sufficiat quẽ generaliter esse cõstitutum ad acceptãdum beneficia.Do. Ant. hic nititur concordare opi. nã scđm eũ potest dici, ꝙ non sufficit generale mandatum si dicat̃ constituo te procuratorem meum ad oĩa negotia in tali loco pro me expediẽda.& sic possit intelligi gl.in dicto.c.si tibi absenti.& dictũ dñorũ de Rota.secus si datũ fuerit mandatũ ad acceptandũ beneficia: quia tunc satis dicit̃ hẽre speciale mandatũ,licèt non mandat̃ de specifico, & certo beneficio acceptando.& pro hoc facit l, q.a illud dicet̃ non solũ speciale:sed singulare mandatum,facit qđ no.Bar.in l.j.ff.de vul.& pupil.Et per prædicta videt̃, ꝙ vbi dat̃ mandatum ad acceptandũ generaliter acquirendũ, & recipiendũ omnia bñficia cum cura, & sine cura, & etiã si sint dignitates,vel personatus,ꝙ tale mãdatum sufficiat.& plus videt̃ hic velle Io. And.ꝙ etiã si simpliciter sit datũ mandatũ ad acceptãdũ beneficiũ si non fuerit adiectum de dignitate,vel cura:tñ sufficiat tale mandatũ etiam ad acceptandu beneficia curata,vel dignitates : quia talis cõstitutio procuratoris tanquam fauorabilis est latè intelligenda scđm ea,q̃ notauit Ioan.An.& Inn.s̃.de rescrip.sedes.facit,ꝙ habetur in c.j.de ꝓcura.in vj.¶ Nec ob. qđ habet̃.j̃.e.c.fi.& eo.tit.c. cum in illis.li.vj. quia illa iura locum habent in rescriptis beneficialibus quę sunt ambitiosa,& restringenda.j̃.eo.quamuis.lib. vj.Ideo appellatione beneficij in dubio non ꝯprehenditur curatum. ¶Et per prædicta videtur,ꝙ differentia sit inter acqrendas res prophanas,& bñficia ecclẽsiastica,quia per ꝓcuratorẽ generalẽ cõstitutũ ad oĩa negotia vr̃ posse quæri dominium,& possessio rei prophanæ scđm ea quæ habentur in d. l. si rem. ff. de vsucap. dixi superius : & ꝑ talem procuratorẽ sic generaliter cõstitutũ non quæritur beneficiũ, vt patere potest ex superius dictis,ꝙ intellige,nisi sequatur ratihabitio. per id,ꝙ tangetur cũ gl.de gestore.¶Itẽ ẽt intellige,ꝙ licèt nõ quærat̃ ius in beneficio: tñ saltem quæritur ius absenti, vt possit acceptare beneficium collatũ tali procuratori,& per hoc non poterit conferri per ordinariũ,

14 nisi scđm formam dicti c.qui tibi absenti.¶† In ead. gl.ibi : non acquiritur per gestorem.hoc verum ante ratihabitionem :secuta tamen ratihabitione bene q̃ritur,per ea quæ hñr in l.si ego.hic allegata, & in l.j.§. per procuratorem.ff.de acqui.pos. qđ intellige dum tamen ratihabitio fiat intra tp̃s, intra qđ potest fieri acceptatio.l.pen.ff.rem ratam habe.& facit,ꝙ habet̃ in c.cupientes cæterum.cum ibi nota. de elec.in vj. ¶Et prædicta scđm do.Ant.sunt uera in possessione quæ habet aliquid iuris, ita quòd transfertur dominium, uel aliquod ius in alia autem possessione nudi facti dicit ꝙ uidetur, ꝙ posit quis inuestiri per cõmunẽ amicũ:q.a talis possessio potest tradi per excõicatum.s̃.co.pro illorũ.ergo,& acceptari. facit qđ nota.gl.in cle.j.ut lit.pen.in glo.magna.in uersi.sed ubi amicus,&c.& qđ no.per Io.And.in nouella.de ꝑbẽ. si tibi absenti.in iij.gl.lib.vj. & quod notatur etiã ibi per Archidia.& per do.de Rota in præalleg.conclusione cclxxxiiij.Et sic transit hic do.Ant. Potes dicere dictum suũ sanè intelligendo procedere : quia qñ inuestitur amicus de beneficio, vel sibi confertur nomine absentis uidetur acquiri ius ipsi acceptãti ip̃m beneficium.& hoc respectu potest dici,ꝙ retentio facti ipsius amici aliquid operetur,cũ nec interim posset per Episcopum alteri conferri.ut habetur in d.c.si tibi absenti.tñ ut hic uoluit Inn.si inuestitur clericus vel amicus clerici absentis non per hoc quæritur ius absenti in ipsa canonia,uel præbenda : quia requirit̃ consensus electi,& eligentium.s̃.de elec.cũ inter. & sic licèt consanguinitas suppleat defectum mandati quò ad potestatem agendi super iure competenti cõsanguineo scđm ea,quæ hñr de rescrip. nonnulli. & ff.de procu.l.sed,& he.tñ non supplet defectum consensus qui exigitur ad substantiandum actum. facit, ꝙ hr̃ in.l.iij.ff.iudi.so.¶Itẽ aduerte,q.a inquãtum gl. dicit, ꝙ dominiũ nõ q̃rit absenti ꝓcedit scđm Hosti. de dñio rei singulariter uẽditę,uel donatę.Sed in hęreditate spirituali, uel temporali pro quibus obligat̃ ut refert Io.An. & d.Flo.& fortè uoluit dicere Host. scđm do.Flo.ꝙ hæreditas temporalis acquiritur absenti, quod qualiter sit intelligendum recurrendum est ad ea,quæ habentur per legistas maxime per Bar. in l.paulus rñdit.ff. de acquir.hęre.quod autem dixit de spirituali hæreditate uoluit dicere, ꝙ beneficiũ ecclesiasticum q̃ri p̃t absenti dicto.c.si tibi absenti. Sed certè,ut superius est tactũ non quęritur ius beneficio ante ratihabitionẽ licèt quoddam ius acceptandi sit quæsitum,ꝑꝑ qđ impedit ordinarius alteri cõferre : ut ibi hr̃.Et no.ꝙ per talem ratihabitionem, uel per collationẽ factam pręsenti quæritur ius ipso in beneficio sine traditione:ut nota.in d.c.si tibi absenti. & per Inn.s̃.de consti.cum M.licèt sit secus in reb.prophanis,in quib.non acquirit̃ dñium sine traditione. l.traditionib.C.de pac.¶Item aduerte. quia qñ ꝯfertur beneficiũ ꝓcuratori habenti mãdatũ ad acceptãdũ beneficiũ,immediatè per talẽ procuratorẽ acqrit̃ absenti ius in beneficio sine cessione, q.a ipsi procuratori nõ põt q̃ri cũ hoc nõ agat̃.Et pro hoc no.regulã, ꝙ illud qđ per mediã ꝑsonã ꝓcuratoris habet acqui-

ri dño si non potest acquiri ipsi procuratori, acquirit directo sine cessione ipsi dño. facit, q̃ hr̃ in l. qui ita. §. j. ff. ad trebel. vbi patet, q̃ vbi actus est inseparabilis a persona, vt vsusfructus, vel aliud simile, ius tūc ꝑ procuratorē acquirit dño sine aliqua cessione. & ex prædictis etiā patet, q̃ quis potest acceptare beneficium per aliū. & pro hoc facit stilus curię, quia in literis apostolicis mandat ꝓuideri de beneficio, qđ ꝑ se, vel procuratorē intra mensem duxerit acceptandū. facit, qđ hr̃ in cle. vnica. de concel. ꝓben. cum ibi
16 not. in gl. quæ incepit iste terminus. ¶ † Extra gl. duo tangunt doc. Primo, an & inq̃tum dr̃ hic, q̃ per ꝓcuratorē potest quis inuestiri de beneficio ecclesiastico ꝓcedat si procurator sit laicus, vr̃ q̃ sic per istū tex. q̃ loquitur indistinctè, & sic indistinctè vr̃ intelligēdus ar. de priuile. q̃a circa. & per id ēt, qđ hr̃ de procu. c. j. in vj. vbi in causis spiritualibus laicus potest esse ꝓcurator. & hanc partē tenent cōiter doct. licèt dicant tutius esse, q̃ talis procurator sit clericus. Et sic communiter seruatur, q̃ constituit clericus. Aliqui tamen dicunt etiā hoc esse necessarium, videlicet, q̃ sit clericus. mouētur per dictionē alium. & dictionē alius, quæ vr̃ implicare eandē qualitatem. sed ad hoc r̄ndetur per id, qđ notatur. s̃. de rescri. sedes. vbi patet
17 ex no. ꝑ gl. q̃ † dictio alius, non semper implicat, vel denotat identitatē: & ideo prima pars verior videt̃ pcipue cum ipse actus non habet facere residentiā in persona procuratoris: sed immediate transit ad illū cuius nomine accipit: & sic procurator nudum ministerium ꝓbet, vt pica, vel fistula. & iō non vr̃ curari inhabilitas ipsius ꝓcuratoris. facit, qđ hr̃ in d. l. q̃ ita. §. j. & q̃ no. in cle. religiosus. de ꝓcu. & qđ not. ꝑ Io. An. s̃. de procur. post cessionem. & q̃ ibi dictum fuit nec ob. q̃ dixit hic gl. in prin. quia respōsio patet ex his quæ dixi super illa. Secundo tangit Io. An. an per procuratorem laicum posset acceptari beneficiū ecclesiasticum, & sic, an possit constitui laicus procurator ad acceptandum beneficia ecclesiastica, sup quo possit instari, per ea, quę habentur in regula, quod alicui. cum ibi notatis per Io. An. in mercurialibus. lib. vj. Nam videretur, q̃ non: q̃a laicus non potest pro se acceptare. s̃. de ele. sacrosan. & sicut massana. ergo ꝑ illa non videtur posse dicta regula, qđ alicui. ¶ In cōtrariū facit, q̃a in extremis existentibus habilibus nō videt̃ curandū de infectione medij. per id, qđ habēt. xxxij. dist. c. verum. & j. q. j. quasi per totum, & s̃. de cohabita. cleri. c. vestra. concludit, q̃ tutius est, q̃ per procuratorem clericum fiat. tñ dicit, q̃ credit, qđ et si fiat per laicum tenet ex eo maximè: quia talis procurator habet se vt nudus minister, & vt pica in ipso actu acceptationis declarando voluntatē dñi. Iō censetur gestum ab ipso constituente. facit, q̃ hr̃ in l. multum. C. si quis alteri, vel sibi. & in l. & licèt. ff. de constitu. pecunia. & pro hoc facit ęquitas, quia fortè constituens non habet alium in loco de quo tantum cōfidat. facit, quod habetur. s̃. de procura. querelā. ¶ Itē quia, vt dictum est tali actu nihil acquiritur procuratori: sed acquiritur domino sine alia cessione, & sine alia traditione. facit qđ hr̃ de præben. c. pen. lib. vj. de concel. præben. l. vlti. eo. lib. ¶ Item q̃a supposita habilitate extremorum non vr̃ curādum de medio, q̃n ius q̃rendi non hēt facere moram in persona media, nec ꝯñr habet medium dispositiuè operari: sed solū ministerialiter operari non impediretur actus ꝓpter inhabilitatem medij. Secus si concluderet etiā ad impediendum ministerialiter operari: quia tunc impediretur actus: per ea quę habentur in c. ij. de hære. in vj. & in cle. religiosus: de ꝓcur. Et pro prędictis ēt facit, q̃a videmus, q̃ licèt habens vxorem nō posset ꝑ se aliud matrimonium cōtrahere. C. de adul. l. eū qui duas. tñ potest pro alio. de procura. lib. vj. c. fin. & sic, vt eodem modo, q̃ licèt laicus non posset pro se acceptare beneficium, tñ posset pro alio qui sit clericus. facit etiā, q̃ hr̃ in d. c. j. de ꝓcu. in vj. Et licèt hæc opi. vt dixi s̃m cōmunē opinionē verior sit, tñ de iure tutius est ad opiniones vitandas, q̃ cōstituat̃ ꝓcurator clericus ad acceptandum ipsa beneficia. facit ad prędicta, qđ notatur in cle. cū clusio. de renun. vbi etiā tangit̃, an possit laicus constitui ad renuntiandū bñficio. Et per prædicta vr̃ dicendū, q̃ sic, licèt tutius sit
18 constituere clericum. ¶ † Et pro prædictis, qđ laicus possit constitui ꝓcurator ad acceptandum bñficium ecclesiasticum, vel etiam ad renuntiandum. facit, qđ habetur in l. vniuersis. C. de pręci. impera. offe. vbi dicit, q̃ licèt seruus non posit pro se impetrare, tamē si pro alio impetret valet. & pro ista parte etiam facit quia aliàs si diceremus oppositum sequeret̃ eadē rō, q̃ si esset aliquis clericus qui non posset ꝓmoueri ad dignitatem, vel personatum. facit, qđ habet̃ in c. j. & ij. de fil. præsby. in vj. q̃ talis non poterit constitui ꝓcurator ad acceptandū dignitatē, vel personatū nomi
19 ne alterius, q̃ non videt̃ esse verum. ¶ † Et ꝑ ꝓdicta videtur, q̃ constitui potest procurator generalis, seu generaliter ad acceptandum beneficium, & etiā specialiter ad acceptandū certū beneficiū. Si tñ hoc secundo casu beneficium esset collatum eoipso, q̃ cōstituitur procurator ad acceptandum ipsum bñficiū, videtur tunc sic constituendo acceptasse cū hoc dependeat a mera voluntate constituentis. satis in simili dicitur in ꝓcuratore constituto ad adeundum hæreditatem iam delatam, quia videtur ꝯstituens adire vt superius est tactum cū gl. & probatur in l. paulus. ff. de acqui. hære. nec ob. c. penul. de elec. in vj. vbi ꝑ actū cōstitutionis ꝓcuratorio ad eligendū q̃s non vr̃ eligere: q̃a ibi ille actus electionis nō consistit in mera voluntate: imo oportet, quod certo tꝑe fiat, & cū certa solennitate. s̃. de elec. q̃a propter. secus in aditione hæreditatis, & in acceptilatione bñficij. Et ꝑ ꝓdicta potest inferri q̃d si procurator acceptat post tps datum ad acceptandum. Nā vr̃, q̃ non: sed demū, q̃n acceptat intra tempus: per ea quæ hn̄r in cle. cum ea q̃ de concel. præben. & in l. pe. ff. rem ratam haberi. hoc procedit, quando fuit procurator generaliter cōstitutus ad acceptanda beneficia. Secus si fuisset specialiter constitutus ad certum, & specificum beneficium acceptandum: quia tunc si illud vacabat, & erat iam collatum eoipso videtur constituens acceptasse vt superius est dictū. & ideo, licèt procurator postea acceptaret post terminum de hoc est curandum: vt ēt hic voluit do. Ant. ¶ Vltimo est sciendum, q̃ do. Flo. hic aliqua tetigit, q̃ sunt de materia. l. stipulatio ista. §. si stipulor. & §. si quis insulā. ff. de ver. obli. & præcipue tangit, an si procurator locat domum, vel prædium dñi nomine dñi pro certa pensione, an quæratur actio ipsi domino absenti sine cessione. & cōcludit, qđ sic, quia q̃ procurator ex re domini stipulatur acquirit dño quò ad vtilem actionem sine cessione. l. q̃ ꝓcurator ex re. ff. de ꝓcur. Pensio aūt vr̃ surgere ex re domini cuius est prædium. Ideo acquirit vtilis sine cessione. & sic etiā tenuit Bart. in d. §. si stipulor. Cy. in l. multum. C. si quis alteri, vel sibi. dicit tñ, qđ gl. tenuit ꝯrium in c. q̃. q̃. de vsu. in vj. sed nō benē s̃m cū: q̃a pensio dicitur esse ꝓuētus rei. j̃. de deci. pastoralis. & c. cū non sit. Sed certe si ponderet̃ illa gl. hoc nō dicit, sed bñ vr̃ dicere si stipulatur rem tradi dño, q̃ non acquirit actio ipsi dño per procuratorem. Sed illud

illud certè est verum quò ad directam actionem non quò ad vtilē, per ea quæ habent̄ in l.pe.C.ad exhi.& ꝙ dixi.s̄.aquiri vtilem domino, qn̄ procurator stipulatur possessionē nomine dn̄i dixit illud procedere, qn̄ stipulatur illā sibi dari noīe dn̄i.secus si stipulat̄ il lam dari dn̄o absenti: quia nō valeat, per ea q̄ hn̄r in l.stipulatio ista.§.alteri.ff.de ver.sig.secus ſm eū si p̄sens esset ipse dn̄s, per ea quę hn̄r in l. si procuratori. ff.de ver.obl. & qđ dixi non valere stipulationē, qn̄ quis stipulatur alteri dari. Intellige verū, nisi intersit stipulantis, q̄a stipuletur dari creditori suo, per ea, q̄ habent̄ in d.§.alteri.& d.§.si stipulor.& insti. de inu ti.stipu.§.si quis alijs.¶Et propter hoc ēt tangit quid si a principio stipulationis non intersit, sed postea incipit interesse, an poterit agi ex tali stipulatione. & refert eximiū doctorē.do.Ioan.Ludouicum tenuisse, ꝙ nō, & dicebat esse casum in l.si ita stipulatus.§.possum.ff.de ver.ob.legendo lr̄am, non vt cōiter legit̄ ꝑ gl.& Bar.sed hoc mō.Nā dicit litera, possum a te vtiliter ista stipulari decem Titij noīe te soluturū spondes.s.mihi.Et subdit, neq; enim hoc.i.hæc stipulatio simile.i.similis est illi stipulationi illi te daturū.s.spōdes.Et subdit litera, quia ex ea, & ex prima agere possum si mea interest.& sic relinquit̄ ſcđm eū, qđ secus erit in secūda ex qua poterit agi, ex quò ab initio nō valuerit tanq̄ alteri factam.d.§.alteri.& hunc intellectum dicit esse planū in d.l.sed alij intellectus qui tanguntur ibi per gl.& Bar. videntur literam violare ſm eum.& per hoc concludit, quod si stipulor dari alteri si ab initio mea interest valet stipulatio.¶Si aūt nō interest non valet, nec conualescet. licèt postea incipiat interesse.nec ob. ſcđm eū.l. si remunerandi.§. si tibi.ff.manda.vbi videtur sufficere, ꝙ ex postfacto intersit, vt agi possit mandati, licèt a principio tempore mandati non interesset.q̄a rn̄det, qđ aliud est in mādato q̄ in stipulatione: q̄a mandatum perficit̄ cōsensu, nec vr̄ esse nullū, licèt ab initio mandantis nō intersit.Secus in stipulatione ꝓpter eius specialem materiam, q̄a fuit inuenta, vt quis stipulet̄, ꝙ sua interest d.§.alteri.¶Nec ob.etiā si dicat̄, ꝙ imo idem in mādato per l.si procuratorē.§.mandati.ff. mā. vbi actio mādati tunc cōpetit cū cęperit interesse: seu cū apparet interesse.& sic vr̄, ꝙ non prius cōpetat. Nam pōt dici, ꝙ mandatū pœnæ etiā si mandantis nō intersit. d.§.si tibi: sed non agitur, nisi cū interest ipsius mandātis.d.§.mandati.& sic residet do.Flo.Bar.tn̄.& cōiter legistè tenent ꝯtrarium.d.§.alteri.pro qua opinione bene faciūt d.l.si remunerandi.d.§. si tibi. & d.l.si procuratorem.ff.man.licèt.do.Flor.nitat̄ respōdere, vt superius est dictum.ad §. possum.posset rn̄deri in d.l.si ita stipulatus.posset respōderi ſcđm intellectū quē tangit ibi gl.vel tenendò aliquē de intellectibus

20 positis ibi per Bart.¶ †Et adde p̄dictis, ꝙ regulariter obligationes, & actiones ꝑsonales non quærunt̄ domino per ꝓcuratorē sine cessione.l. possessio.§. & si possessio.ff.de acqui.poss. fallit in aliquibus casibus in quibus q̄rit̄ vtilis sine cessione.de quibus ꝑ gl.in l. iij.§.si quis alij.insti.de inuti.stip.& plenè per Bar.in d.l.stipulatio.§.& si.stipulor.ff.de verb.obl. secus tn̄ est in possessione, & dn̄io, q̄a illa sine aliqua cessione directo q̄runt̄ ꝑ ꝓcuratorem dn̄o.l.j.C. ꝑquas ꝑso. Et rō diuersitatis inter obligationes ꝑsonales ex vna parte, & dn̄ium, & possessionē ex alia, colligitur ex.l.ea quæ ciuiliter.de acqui.rerū do.ff. man.vt ibi patet, rō est, q̄a dn̄ium, & possessio q̄runt̄ per actū naturalē.Sed obligationes per actū ciuilem.& ꝑ hoc videt̄, ꝙ vbi per actū ciuilē hæres quærit dn̄ium in pacto.l.cōmissoriæ, & adie.in diem. ꝙ tunc non q̄rat̄ ꝑ procuratorē, sed sine cessione. & hoc tenuit Bart. in d.§.si stipulor.per l.j.C.per quas ꝑso.& seq̄t̄ do.Pet. hic.Sed an hoc ꝓcedat examinaui in d.§. si stipulor.

21 ¶†Vltimo pt̄ esse dubitatio, an possit excōicat⁹ absolui per ꝓcuratorē.de quo per Io.And.j̄. de sen.excōi.c.cum desideres.vbi finaliter tenere ur̄, quod sic.

22 ¶†Item pōt dubitari, an cōpaternitas possit ꝯtrahi ꝑ ꝓcuratorē.de quo per Bart.in l. gallus.§. forsitan.ff. de lib.& posthu.vbi ēt tangit, an per ꝓcuratorē possit impetrari legitimatio ꝑ rescriptū hn̄tem ptātē legitimandi, & in cōpaternitate concludit, ꝙ non potest contrahi per procuratorē.Idem Io.An. in regula pōt quis.in mercurialibus.de reg.iur.in vj. licèt quidam. do.Marsilius disputādo tenuerit ꝯtrariū: vt ibi refert Io.An.sed non bene ſcđm eū, q̄a in actu cōpaternitatis contrahendo req̄ritur actus personalis coherens personæ, videlicet detentio pueri Baptizandi in baptismo proprijs manibus detinētis.xxx.q.j.c. de his. & c.j.& ij.Et idē Fre.in opere suo.c.quintodecimo. Sed dubium, an ipse procurator erit cōpater, ex quò tenet puerum in baptismo.& Frede.tenuit, ꝙ non.& sic ſcđm eū dn̄s non erit cōpater, q̄a non potuit tale ius acquirere per procuratorem, nec procurator erit quia non vr̄ hoc velle cum noīe suo nō facit actum. Sed Io.An. tenuit ꝯtrarium in dicta regula. potest.s. quod ꝓcurator erit compater.ar.l. si is qui.§. si liber. ff.cōmo.vbi extra id, qđ agit̄, qn̄ nascitur tacita obligatio.& pro hoc etiā facit, q̄a non est absonum, ꝙ in actu voluntario gesto per ꝓcuratorē ꝓcuratorio nomine obligetur procurator.l. procurator qui pro euictione.ff.de procurato.& sic vr̄, ꝙ ex tali actu obligetur, sicut ex tali actu videtur qđ obligentur cōpatres ad instruendum puerum leuatum de fonte, vel faciēdum instrui circa orationē dominicā. & similia inq̄tū expediat.¶Et ꝓpter opi. vitandas tutius est tenere Ioā.An.si contingeret dubitari, an ortum sit impedimētum cognationis spiritualis cum tali ꝓcuratore de quo etiam dixi in d.§.forsitan. Illud autē certum, ꝙ si cōitas, vel vniuersitas constituit ꝓcuratorē ad leuandum filiū de sacro fonte, quod non ꝯtrahit̄ compaternitas cum singulis de vniuersitate: q̄a aliud vniuersitas, aliud singuli de vniuersitate.xij.q̄ō.ij. q manumittit̄.ff.de rerū diuisio.l. intantum.§. vniuersitatis.& tene menti p̄dicta.q̄a sæpe de facto occurrunt, licèt multi aliter credunt esse q̄ sit superius dictū. Illud autē est certum, qđ vniuersitas est persona ficta, & incerta, & caret anima.de sn̄ia excōicationis.libr. vj.c.Romana. Et sic non potest dici cōtrahi cum illa cōpaternitas.¶Et per prædicta habes, an ꝑ ꝓcuratorem pōt cōtrahi cōpaternitas, q̄a vr̄, ꝙ nō per ea, quæ dixi.s̄.post Bar.Io.An.& Arch. & hoc ēt tenuit Ang. in d.§.forsitan.dixit tn̄ ipse Ang. ꝙ licèt nō possit cōtrahi cōpaternitas ꝑ procuratorē, poterit tn̄ cōtrahi per nuntium, quia vere censetur facere qui per nuntium facit, sicut ille qui facit mediante Epistola: vt l. licèt.ff.de consti.pecu.¶Sed certè ista opi.non vr̄ ꝓcedere: q̄a ur̄ esse eadem ratio in nuntio, quæ in procuratore cum req̄rat̄ in actu compaternitatis actus personalis coherens ꝑsone: ut dixi superius. & sic cū respectu absentis talis actus non interueniat uidet̄, ꝙ etiam per nuntiū non cōtrahitur.nec ob.l.licèt.q̄a ꝓcedit in actibus qui perficiunt̄ consensu, & sic non requirit̄ actus ꝑsonalis coherens ꝑsonæ. & ꝑ hoc ēt pōt responderi ad c.fi.de procura. in vj. ubi mr̄imoniū carnale pōt cōtrahi per procuratorē, q̄a illud cōtrahitur solo ꝯsensu. hic autē requirit̄ actus ꝑsonalis coherens ꝑsonæ, ut est dictū. Et pro p̄dictis ēt faciat, q̄a in actibus inseparabilib⁹ a ꝑsona. nō videtur differen-

ferentia inter nuncium,& procuratorem,per ea quę habentur in d.c.fi. & facit, ꝙ no.in l.qui ita.§.j.ff. ad trebel.& de materia etiam dixi in d.§.forsitan.

SVMMARIVM.

1 *Renunciatio beneficij facta cum intentione, vt beneficium alteri conferatur non est simoniaca,nec vitiosa.*
2 *Legatus missus habet potestatem in prouincia sibi decreta conferendi beneficia.*
3 *Consanguineo,vel nepoti potest Episcopus prouidere de beneficio.*
4 *Vicarius Episcopi non potest ex vi mandati generalis bñficia cõferre.*
5 *Quasi possessio iurium canonicalium qualiter in libello concludi dēat.*
6 *Patientia,quando aliquid operetur.*
7 *Quasi possessio iuris eligendi aliquam particularem dignitatē nõ sufficit ad probandum quasi possessionem iuris eligendi respectu principalis prælati.*
8 *Ius eligendi ad inferiorem dignitatem spectat ad capitulum.*
9 *Possessorio retinendi agi potest pro molestatione in re incorporali.*
10 *Receptio duorũ ad vnam præbendam aïo scindendi illam non valet, nec receptio vnius ad vacaturam.& nu.23.*
11 *Canonicatus impetrari non potest tanquam vacans per mortem canonici in ecclesia non numerata.*
12 *Prebenda est ius spirituale,licèt habeat temporalitatem annexam.*
13 *Argumentum a sufficienti partium enumeratione est validum.*
14 *Numerus determinatus canonicorum cum iuramento firmatus, vel cum confirmatione sedis Apostolicæ,an possit rumpi.*
15 *Iuramento coarctari possunt quæ in libera voluntate consistunt.*
16 *Numerum determinatum in ecclesia statuere,an possint soli canonici.*
17 *Testator qui iurauit non reuocare testamentum a se factum, an poterit postea reuocare.*
18 *Sententia lata contra ordinatum non habet nocere mandanti.*
19 *Res inter alios acta alijs non habet nocere.*
20 *Canonicus non præsumitur quis, licèt per omnia se gerat pro canonico etiam si præsumatur possessor.*
21 *In mandato generali non datur potestas faciendi aliquid illicitum,vel dolosum.*
22 *Patientia quæ dependet a potestate patientis,an aliquid operetur.*
23 *Duo si eliguntur ad vnam præbendam vacantem animo scindendi illam,non valet electio.*
24 *Plures si dicantur idem delictum commisisse, & si contra omnes per viam inquisitionis est processum, an testes contra vnũ noceāt alijs.*
25 *Numerus canonicorum si sit iuramēto firmatus, an receptio facta vltra numerum teneat.*
26 *Facta contra iuramentum,an teneant.*
27 *Electio facta de periuro,an valeat.*
28 *Iurare seruare statutā,& iurare seruare contenta in statutis differūt.*
29 *Electio quæ fit contra iuramentum,an teneat.*
30 *Papa si mandat quem recipi in canonicum, & de præbenda si qua vacat videtur tacitè facere mentionem de numero.*
31 *Legatus,an possit mandare aliquem recipi vltra numerum.*
32 *Legatus non põt facere contra ius,etiam si sit legatus de latere.*
33 *Numerum canonicorum rumpere possunt canonici,non tamen numerum præbendarum sine consensu Episcopi.*
34 *Factum contra decretum Papæ,an sit indistinctè nullum.*
35 *Successorem habere non videntur canonici sicut prælatus.*
36 *Pro iniuria illata canonico rõne cõtēptus,an possit agere eiꝰ successor.*
37 *Cõmisio facta alicui cũ expressione nominis proprij,& appellatione, an intelligatur facta respectu nõis ꝓprij, vel respectu appellatiui.*

a Si ad vnicum. Idem summat.d. Abbas.

a DIlecto. Si ad vnicum [a] canonicatũ,& præbendã vacantē in ecclesia duo canonici sint recepti non tenet receptio ēt si autoritas legati sedis Apostolicæ interuenerit.h.d.Et quatuor sunt partes principales. Nam in prima ponunť multa q̃ faciunt ꝓ cellerario. In scđa ponunt illa quę faciunt ɔtra eũ.In tertia diffinit.In quarta protestatur,vel tacitè qõni rñdet.scđa
1 ibi:procurator.tertia ibi:vñ. quarta ibi:ita ꝙ.¶†Not. j.ꝙ renunciatio bñficij quæ fit cũ intentione, vt bñficiũ alteri conferať,non vř esse simoniaca,nec vitiosa, dũ tñ in actu renuntiationis talis intentio non expri
2 mať. sed liberaliter fiat facit,ꝙ tangiť in gl.j.¶†Item not.ꝙ legatus missus vř habere ptātē in ꝓuincia sibi decreta conferendi bñficia,qđ verũ est,si ad hoc hēt speciale mandatũ: aliàs non posset ex officio legationis cõferre bñficia saluo,nisi esset legatus Cardinalis & sic de latere,per ea quæ hñr de offi.leg.c.j.libr.vj. & sic põt dici,ꝙ iste Archieps habebat mādatũ ad cõferendũ bñficia,vel scđm alios põt dici, qđ ipse erat Cardinalis tpe quo ꝓuidit nepoti,& ipsi cellerario, sed postea desiderabat esse Cardinalis.& potius voluerit habere Archiepatum Aremensem q̃ Cardinalatũ.q̃a fortè erat inde oriundus. & sic voluit descendere dicta de cã,cum Cardinalatus sit maior dignitas quã Archiepatus.facit,qđ hř.s̃. eod.dilectus.& ꝙ ibi
3 fuit dictũ.¶†Itē no.qđ prælatus vř posse ꝓuidere nepoti,vel consanguineo de beneficio.qđ intellige dũmõ aliàs sit dignus ꝓ id,qđ hř.j.co. graue. & ꝓ hoc etiã facit,q̃a põt etiã consanguineo indigēti ꝓuidere,vt dictũ fuit in c.j.s̃.de choa.cle.& facit, ꝙ hř.86. dist.in c.nõ satis.¶Itē no.ar.ꝙ procurator gñalis habeat ptātem ratificandi collationē iã factã, licèt non hēat ptātē de nouo conferendi. Sed ɔtrarium est verum.q̃a sicut non põt conferre,vt patet ex his,q̃ ha-
4 benť.de offi.vic.in vj.vbi etiã patet,ꝙ † vicarius Epi ex vi generalis mandati nõ põt bñficia cõferre. & sic vř,ꝙ eadē rõne non possit ratificare.nec ob. iste text. quia hic factũ narratur, & fuit allegatio ꝑtis allegantis facti cõtingentiã.¶Item no. ꝙ ꝓpter solũ actũ institutionis non cõsequiť canonicus possessionē iuriũ canonicaliũ particularium,nisi actualiter inducať in possessionē.de quo ꝑ Dy.in regula.j.de reg.iur.in vj. ¶Itē no.multa ex q̃bus inferť quasi possessio iuris canonicalis.& no.ꝙ vř requiri, qđ sint talia quæ nõ cõ-
5 petant nisi canonico.ex hoc etiã † no. practicã ad cõcludendũ quasi possessionē iuriũ canonicaliũ ꝑticularium,& ɔũr iuris vniuersalis canonicalis, q̃a vř expediēs, ꝙ articuleť exercitiũ aliquorũ iuriũ q̃ sint de ꝑte substãtiali iuris canonicalis.& si exercitia q̃ articulanť non sint de iure de ꝑte iuris canonicalis. saltē expedit,qđ fiat mentio,ꝙ sint de iure canonicali fm consuetudinē,facit,qđ no.Io. And.in c.vt nostrũ.de offi.Archi.& qđ hř de ele.cumana.& sic vř, ꝙ sit expediēs addi,ꝙ tanq̃ canonicus exercuit talē actũ. qñ actus de se posset etiã alij cõpetere.facit, qđ hř in d.
6 c.vt nostrũ.¶†Itē no.ꝙ patientia etiã biennalis,aliàs eius q̃ hēt ptātem ius conferendi non vř sufficere.facit,qđ tangeť cum gl.iij.An aũt sufficeret decennalis. recurrendũ est ad ea,q̃ no.Inn.j̃. de eo q̃ furtiuè ordines recepit in c.ij.& in c.illud.s̃.de præsump. & facit ad mãm,ꝙ no.legistę.ĩ l.cũ de ĩ rē verso.ff.de vsu.& ꝙ no.j̃.de sensibus.c.ꝓuenit.¶Itē no. ꝙ tꝑe quo eps accipit possessionē Epatus, vř ꝙ soli canonici recipi debeant ad osculũ,& non inferiores clerici.& sic illi
7 deosculabanť manum.¶†Itē no.ꝙ † ad cõcludendũ quasi possessionē iuris eligēdi respectu principalis ꝑlati,non vř sufficere ꝓbare se esse in quasi possessione iuris eligendi aliquã aliã particularē dignitatē,vt hic satis colligiť tã decani, q̃ Epi.&c.¶Et no.ēt ex hoc
8 ar.ꝙ † ius eligendi aliquē ad inferiorē dignitatē spectat ad capitulũ,de quo dicendũ.vt no.de elec.cũ ec
9 clesia Vulterana.& in c.j.¶†Itē no.ꝙ pro molestatione in re etiã incorporali ꝑt agi possessorio retinēdę, ꝙ est clarũ,si est molestatio facti.¶ An aũt idem sit in molestatione iuris:recurrēdũ est ad id,ꝙ hř.s̃.de resti.spo.audita.& qđ ibi dictũ fuit.& not. ēt ex lřa modũ ɔcludēdi in interdicto vti possidetis.de quo in c.licèt
10 cãm.s̃.de ꝓba.& ꝑ Legistas ĩ l.vna.C.vti pos.¶†Itē no.ꝙ nõ valet receptio duorũ ad vnã ꝓbēdã aïo scindēdi illã,nec simr valet receptio vnius ad vacaturã. facit,qđ dictũ fuit.s̃.e.tuæ.& qđ ibi hř in tex.& qđ tãgetur

getur cum gl.in verbo augmentare. & ꝗ ibi habet̃ in
11 in c.proximo.¶†Itẽ no.qđ tanget̃ cum glos.quod in ecclesia non numerata non est dare vacationem, sed creat̃ ibi ius canonicatus, & ꝑbendæ per electioné, & extinguit̃ cum morte ipsius canonici. & sic facit, qđ non possit impetrari canonicatus tanꝗ̃ vacãs per mortẽ canonici,cũ re vera non vacet.vt est dictũ. Secus,qñ in ecclesia est certus numerus canonicorũ,& præbendarũ. quia tunc per mortẽ canonici bene vr̃ vacare canonicatus,& præbenda.¶Itẽ no.qđ ad hoc vt numerus præbendarũ determinatus augmẽtetur expedit, vt deueniat̃ ad actualẽ creationẽ ꝑbendæ, & nota, ꝗ ex tali creatione determinatio antiqua ꝑbendarũ non vr̃ simpliciter rumpi,sed solũ numerus augmentari.¶Itẽ no.ex litera in ver.ꝑterea.& in verbo etiã ecclesia.dum dicit vnicũ spirituale ius.& etiã
12 dum dicit ad quoddã ius, qđ † ꝑbenda vr̃ eẽ ius spirituale,licèt habeat annexã tẽporalitatẽ,& hoc ẽt vo
13 luit Inn.s̄.de maioribus.vbi etiã tetigi.¶†Itẽ no.arg. a sufficienti ꝑtiũ enumeratione vr̃ esse validũ in iure.facit,qđ hr̃.j̄.de ele.venerabilẽ.in princ.& in verbo electioni.& ff. de his qui sunt sui iuris.l. patre fu-
14 rioso.¶†Item no.in verbo.nisi fortè, qđ vbi in ecclesia est determinatus numerus canonicorũ cũ iuramẽto,vel cũ confirmatione sedis Apostolicæ,& clausula decreti, canonici nõ vñr ꝓpria authoritate rũpere numerum.¶Et ex hoc not. qđ canonici non vñr augere posse numerũ canonicorũ,qñ numerus est iuratus,qđ an indistinctè ꝓcedat inferius tangetur. ¶Et aduerte s̄m d.Flo. ꝗ certus numerus nõ dr̃ esse in ecclesia ex sola facti contingentia,vt q.a sunt ibi. x.vel. xij.canonici.sed demũ dr̃ eẽ certus numerus in ecclesia,qñ ex statuto, consuetudine,vel priuilegio est depositũ,ꝗ sint vsq; ad talẽ numerũ,& non plures,facit ꝗ habetur.s̄.de consti.cũ M. & de rescrip. ꝯstitutus.
15 ¶†Itẽ etiã no.ex prædictis, ꝗ per iurm̃ coarctari pñt quæ in libera voluntate cõsistunt. & impediri variatio aliàs permissa.Nã canonici vñr posse facere statutũ de numero,& illud etiã reuocare, facit qđ hr̃ in l. oẽs popul.de iusti.& iure.& tñ, vbi interuenit iurm̃ non vñr posse tunc venire contra statutum iurm̃, & cũ hoc notabili transit hic.d.Pet.¶Sed circa istud est
16 dubiũ primo,an † soli canonici pñt statuere in ecclesia numerũ de quo.s̄. de consti. cũ accessissent. & de ver.sig.c.pe.in vj.Nam vr̃,qđ non sine cõsensu Epi, ꝑ notata in iuribus præallegatis cũ hoc videat̃ cernere statũ ecclesiæ.Itẽ potest esse dubiũ, an teneat rece
17 ptio quæ fieret ꝯtra iurm̃ de qua.j̄.dicetur.¶†Quid aũt si testator iurat non reuocare testm̃ a se factũ, an
a poterit postea reuocare.[a] Bar.tetigit in l.si qs in prin. testamenti.ff.de le.iij.& tenuit, ꝗ sic nec incurrit periuriũ s̄cđm eũ.Sed Io.An.in c. qđ semel. in mercurialibus.de reg.iu.li.vj.tenuit,ꝗ benè põt reuocare, sed erit piurus, & istud vr̃ tutius, vt plenè dixi in c. contingat.de iureiur.& facit etiã, ꝗ notat̃ in gl. in c. fin.de procur.in vj.¶Itẽ no. quod vbi ex verbo sñiæ, potest prima facie aliquod ꝑiudiciũ tertio inferri, ẽt tale quale tñ ẽ, ꝗ in ipsa sñia excipiat̃ ius tertij. ¶ Itẽ no.qđ tenet,eadẽ videat̃ esse rõ infringendi collationẽ factã duobus, vr̃ esse eadẽ causa defensionis. tñ si actũ est contra vnum, sñia contra illũ lata non preiu
18 dicat alteri,de quo tãgit̃ hic in gl.fi.& sic facit,ꝗ†sententia lata ꝯtra ordinatũ non habeat nocere mandanti. facit qđ notatur per legistas in l. denũtiasse.§. qđ tñ.ff.de adulte.& in l.fi.ff.de iureiurã. & facit ad materiã eius,qđ hr̃ in.c.pe.s̄.de re iudi.vbi plene de materia.& in c.pen.s̄.de appel.vbi etiam de materia, & facit etiã,quod notatur per legistas in l.sæpe.ff. de re
19 iudi.¶† Item nota regulam vulgatam,quod res inter alios acta:alijs non hẽt nocere,de quo in iuribus proximè allegatis.¶Item nota qũo vbi agitur contra possessorem beneficij non sufficit apparere, ꝗ sit in possessione,nisi etiã probet titulum,ꝗ vr̃ ꝓcedere, qñ superior agit contra ipsum.¶Quid aũt si alius ageret.recurre ad ea,quæ hñr.s̄. de procura. ex insinuatione. & in c.j.de reg.iur.lib.vj. vbi autem agitur ꝯ possessorem in rebus prophanis,sufficit ꝗ sit possessor, nisi
20 aliud probetur contra eum.l.fin.C.de rei ven.¶†Itẽ etiã potes notare, quòd licèt quis per oĩa se gerat tãꝗ̃ canonicus,non ꝓpter hoc præsumit̃ canonicus, licèt ꝑsumatur possessor,nisi aliud probet̃.hoc iõ,quia beneficium ecclesiasticũ sine canonica instõne non potest obtineri.j̄.de reg.iu.c.j.lib.vj.quod intellige, vt colligi põt ex notatis in dicto.c. ex insinuatione. de procur. & in dicta regula prima. In rebus tamen prophanis pręsumitur pro illo qui se gerit tanꝗ̃ dñs, si agatur contra eum.l.titia.ff.de solutio.& facit, qđ notatur per Bar.in l.quidam in suo.ff.de cõditio.insti.¶In ea.gl.j.in fi. & pro hoc bene facit litera dum dicit, liberaliter assignauit,&c.facit,quod habetur.j̄. in c.tua.de simo.& quod notatur.s̄. de officio deleg.
21 ex parte.¶In gl.ij.in fine.Nota bñ in gl. ꝗ † in generali mandato non videtur dari potestas faciendi aliquid illicitum,vel dolosum,hoc probatur in iuribus
22 allegatis in glo. quod tene menti tu canonista.¶†In gl.iij.ibi talis patientia non facit,&c. Quæ autem sit ratio gl.non bene declarat, ideo potes dicere, qđ rõ est, quia licèt patientia in dependentibus a potestate patiẽtis possit operari,vt patet in iuribus superius allegatis in gl.tñ secus est in his,quæ non descendũt a potestate facientis.& ita erat hic,quia non poterat Episcopus dispensare cõtra Conciliũ Turon. de quo s̄.eo.maioribus.& facit,qđ no.s̄.per gl.de elec.cum dilecti. Præterea posito, qđ possit dispensare eo casu quo exigit̃ dspensatio, sola tolerantia non inducit dispensationem.s̄.eo.cum iandudum.circa fi. & facit, ꝗ no.per gl.& Ioan.And.j̄.de schismaticis.c.ij.& qđ consueuit dici.s̄. de filijs pręsby.c.veniens. Pręterea, vt hic dicit do.Pe.isti actus incidenter exercebantur. & sic vr̃,quod non inducunt dispositionem, quia.ar. l.ex his.C.de test.mili. ¶In gl. huiusmodi clausula. in fin.Sed aduerte,quia videretur, quod ex quò confirmatio fit fauore canonicorũ etiam si adijciat̃ clausula,quod possit contrauenire. Sed potes dicere, qđ ibi adiecta est clausula non,ꝗ tunc intelligit̃ esse confirmatus numerus simpliciter fauore canonicorũ,sed fauore ecclesiæ ad euitandum infinitatem eligendorum. facit de rescrip.cum in multis.libr.vj.Et ad excludendam importunitatẽ petentium,vel minas,propter quæ canonici violant qñque numerum statutũ: aliàs non violatur. facit, quod habetur.j̄. de priuile. cum olim.el ij.& quod ibi no. ¶Vel secundo põt dici,qđ virtus clausulę,hoc operatur,ꝗ isto casu non liceat renuntiare suo fauori.facit, quod habetur.j̄.eo. cuidam non sacerdotali.lib.vj.& quod no.s̄.de consti.cum accessissent. quod intelligunt Vin.Hostiẽ. & Goff.procedere,nisi excreuissent facultates.q a tunc bene possunt contrauenire non obstante clausula,vt patet.s̄.de consti.cum M.dixit etiam domi. Flo.fuisse de mente Innocẽ.hic, ꝗ etiam,qñ clausula non est adiecta, non possint contrauenire si appareat Papam confirmasse numerum fauore ecclesiæ ad euitandũ multitudinem electorum,& importunitatẽ petẽtiũ, vel minas, facit,qđ superius tetigi.¶In gl.pe.in fi.&
23 sic vult gl..quod † si eligunt̃ duo in vna præbẽda vacante, aĩo illã scindendi nõ valet electio. si autẽ eli-

a ¶ Postea reuocare. uide do. Alex. post Bar. in l.cum duobus.§. idem rñdit.ff.pro socio.& gl. xiij. q. ij. c. ul.per Gui. de suza. in l.j.C.de sac. san eccle.& ꝑ Bal.Auth. hoc inter liberos, ꝑ Inno. in c. cũ cõtingat de iureiur.

gantur eo aio, vt de eo fiant duæ: tunc vr̃ gl. velle. qđ valeat dūmodo facultates p̄bendæ sufficiāt ad duas de quo tangẽt. ĩ. c. proxi. Si aūt simpliciter eligerent duo in canonicos vacante vna p̄benda, vr̃ qđ teneat electio, p ea q̃ hñr. s̃. de consti. cum. M. & facit, ꝙ dictum fuit. s̃. eo. tuæ. Inn. vero hic dicebat, ꝙ si eligunt duo ad vnam præbendā, seu recipiunt, & vnus hẽat præbendam aĩo scindendi, ꝙ in dubio præsumit. s̃. e. tuæ. tunc non valet electo. Si vero duo eligũtur: seu recipiunt, & vnus habeat p̄bendam, & alter expectat vacaturā. & tunc etiā non vr̃ valere. ĩ. de conces. præben. c. ij. qđ intellige, qñ non apparet quẽ voluerunt habere p̄bendam. ¶ Si aūt apparet, tunc solum videret vitiari electio illius q. recipit ad vacaturā, per id qđ hr̃ in d. c. ij. ar. regulę: vtile. de reg. iu. in vj. ¶ Si autẽ eligant duo, ita ꝙ vnus habeat p̄bendā, alter expectet cū se facultas obtulerit, tunc s̃m ista tempora vr̃ quod valuisset. ĩ. de conces. p̄ben. accedens. sed hodie idem dicendū, qđ dixi in casu præce. per id, ꝙ habet in c. ij. de conces. p̄ben. in vj. vbi hodie paria sunt aliquẽ recipere ad vacaturā, vel cū se facultas obtulerit. ¶ Vbi aūt simpliciter vna præbenda vacante duo eligunt, nec adijcit, ꝙ eligantur ad ipsam p̄bendā vacantẽ: qa tunc non valeret. s̃. eo. tuæ. Sed si simpliciter eliguntur in canonicos valet electio, vt superius dixi. Et probatur s̃m vnum intellectum. s̃. de consti. cum. M. & pro hoc etiā facit, quod dixi. s̃. eo. tuæ. Et hoc casu rumpitur numerus canonicorum, sed non rumpit numerus p̄bendarū, facit, qđ dictū fuit. s̃. e. dilectus. & c. pro illorū. & ꝙ no. in d. c. cū. M. ¶ Quare aūt rumpatur numerus canonicorū, & non numerus præbendarū. dic, qđ ratio est, quia talis receptio solū obuiat, & contradicit numero canonicorū. non autẽ numero præbẽdarū, nisi deueniat ad nouam creationẽ præbendæ, vt satis hic vr̃ innui. Et si dicatur quare tenet receptio canonicorū vltra numerum, & non tenet si recipiantur ad vnam p̄bendā. potest dici, qđ ideo istud, quia sic statutū est in ipsis canonijs, & nõ præbendis, facit quod hr̃. s̃. eo. maioribus. vel melius potest dici, ꝙ ratio est prout tactum fuit in d. c. maioribus. & s̃. c. pro illorum. qa ius canonicale consistit in iure. Et ideo facilius inducitur. Sed ius prębendæ non simpliciter consistit in iure, imo consistit etiā in facto temporalitatis. & ideo non sic faciliter non rūpitur numerus p̄bendarū non interueniẽte facto cõcernente ipsam præbendam, seu eius creationẽ. nec possunt etiā duo recipi ad vnam præbendā, seu eius creationẽ, quia id contra ius est, & contra concilium turonen. Præterea, qñ augmentatur numerus canonicorū est fauorabile. quia plures erunt consiliarij ecclesię. Sed, quod augmentet numerus prębendarum hoc posset esse p̄iudiciale ecclesiæ, quia possent diuidi beneficia, & fortè non essent sufficientia postea ad sustinendū ministros. facit, quod dictum fuit in d. c. pro illorū, & qđ etiā dictū fuit. s̃. e. dilectus. & c. tuæ. ¶ In gl. fi. ibi. non agitur de iure. alterius supple, quia ius ipsius cellerarij erat separatū a iure ipsius glo. de quo in litera dicit. ¶ In ea. gl. ibi: in præmissis casibus agitur. supple de iure alterius agendo contra aliū, & & sic erant causæ connexæ. Nam si agitur. an q s fuerit male ordinatus contra ipsum ordinatū: potest in ꝯñtiam agi ꝯtra ordinantẽ qui male ordinauit, vel ꝙ male fecerit ordinando. & similiter si dicatur quẽ esse non legitimè priuatum, in consequentiā vr̃ agi, an alius loco ipsius poterit substitui. facit, qđ habet in c. ad petitionẽ. allegato in glo. & in c. hoc quippe. & in c. ordinatos, & etiā. in c. tãtis daniel. & sic vr̃ velle gl. ꝙ in casibus p̄dictis snĩa ꝯtra vnū noceat alteri ꝑpter connexitatem iuriū. posset tñ dici, vt tangit gl. in d. c. ordinatos. ꝙ nocet quò ad aliqualem præsumptionẽ, sed nõ simpliciter. & ita etiā potest intelligi hic. Item potest tertio dici, quòd in dictis casibus snĩa contra vnū nocet alteri si sciuit casum. & non contradixit. facit, quod hr̃ in c. pen. de reg. iu. & de ele. cum dilecti. ad fi. aliàs, secus de quo plenè dicendum, vt habetur in dicto. c. pe. de re iudi. ¶ In eadẽ ibi: in cõmuni cā. quasi secus in casu proposito in quo ius vnius erat separatum ab alio, vt est superius dictū. & facit ad materiā, quod habetur in tex. & in gl. in c. pe. s̃. de re iudi. In ea. gl. in fi. idem tenuit Spe. in ti. de snĩæ prolatione. §. nunc de effec. ver. sed ponè. & ratio etiā põt esse quare snĩa lata contra vnū ex dictis tribus nõ habet alteri nocere, quia separatū est ius a iure alterius, & ideo non debet alteri nocere per id, qđ superius est dictū. Item quia alter potuisset obtinuisse dispensationem. & alter qui succubuit nõ obtinuit fortè dispensationẽ. facit, qđ hr̃. de consangui. c. qa circa. Itẽ quia in primo iudicio potuisset esse conclusio. s̃. de præuaricatoribus. l. iij. Itẽ posset esse, ꝙ primus ꝑ testes inimicos, vel falsos contra eum productos succubuit. & non debet nocere alteri. facit, quod hr̃ in l. denuntiasse. ff. de adul. vbi condemnatio facta de adulterio non habet nocere adultero: quia potuisset ipse adulter, seu qui dicebatur adulter per testes inimicos vel falsos condemnari, vel aliàs iniuste. & fortè non curauit appellare, ideo non habet nocere ipsi adultero.

24 ¶† Quid autem si plures dicantur idem delictum commisisse. dicit do. Ant. & videtur etiam de mẽte. Io. An. ꝙ si contra omnes est processum per viam inquisitionis testes contra vnum nocent alijs. quia vr̃, ꝙ contra omnes est tunc actū. allegat de elec. per inquisitionẽ. & sic dicit etiā posse intelligi iura hic allegata in ver. sed vr̃. ꝑ gl. fi. Sed certè si ponderet dictū. c. per inquisitionem. bene vr̃ velle, ꝙ si testes recepti in inquisitione dicant aliud contra vnum de apprehen. in inquisitione, quod illi noceat. ¶ An autem habeat alteri nocere vr̃ quod demum noceat si cõcludat etiā delictum ꝯprehensum in inquisitione: aliàs videretur esse secus. Si autem agitur per viam accusationis, tunc dicit, quòd si de eodem delicto sint cõdẽnati, si vnus eorum appellet victoria illius appellatione proderit alijs: non aūt nocebit si succumbit, ꝑ ea q̃ habentur in l. denuntiasse. ff. de adul. & quod habet in regula. fauorabiliores. ff. de reg. iur. de materia p̄allegato. c. penul. de appel. & etiam in c. pen. de re iudi. ¶ Extra gl. potest opponi primo, quia videt, quòd Papa male hic pronuntiauerit ex eo, quia hic ex litera solum apparet libellum fuisse datum super interdicto vti possidetis, & tñ Papa condẽnat cellerarium ad restõnem eorum quæ percipit. & imponit sibi silẽtium super præbenda. & sic videtur pronuntiare sup non petito contra ea q̃ habentur. ĩ. de simonia. licèt heli. & in l. fi. C. quibus ad libertatem ꝓclamare non licet. solutio dic s̃m do. ꝙ duplex fuit petitio vna ex parte cellerarij sup interdicto, vti possidetis. & de ista fit mentio expressa in tex. ante ver. procurator. Alia fuit petitio data pro parte Epi, quæ non fuit expressa in litera, sed fuit decisa. Nam fuit ex aduerso pro parte Episcopi data petitio in qua petebat cellerariū cõdemnari ad restitutionem fructuum ꝑceptorum. & super hoc, seu super præbenda silentium imponi. Et ideo conformis fuit sententia petitioni. vt etiam hic voluit Inno. qui etiā dicit, quod fortè Episcopus agebat negatoriè negando isti cellerario ius competere in beneficio, & petendo, vt condemnaret ad restõnẽ fructuum. facit, quod cõsueuit dici. s̃. de iudi. examinata.

nata. ¶Secundo potest opponi, qđ allegatio posita in verb.ꝑterea. inquantum fit mentio de ecclesia nõ numerata fuerit superflua, cum id supponatur ꝑ cõstanti,qđ ecclesia erat numerata.sed forte potest dici, qđ fecit allegans,vt appareret scientificus. & sic quodammodo Raby.vel potest dici,ꝙ allegauit ad clariorẽ intellectũ dicendorũ,& sic vt euidentius pateret,ꝙ erat dicturus.q̃a cõtria iuxta se posita clarius elucescũt.facit,qđ hr̃.insti.de liberti.§.j. & ĩ l.j. ff.de ijs q̃ sunt sui,vel alie.iur.Ideo clarius,vt cõcluderet ꝓpositũ suum allegauit ẽt de non numerata.¶Tertio potest opponi,quia vr̃ eoipso,quod cellerarius reputarus fuit vt canonicus debuerit obtinere,per ea,quæ habentur.in l.iij.C.ad mace.¶Sed dic,ꝙ hmõi reputatio põt operari quo ad probandum quasi possessionem,non aũt quo ad probãdum proprietatem tituli.q̃a in illa requiritur probatio canonicæ institutionis.ĩ.de insti.ex frequentibus.& de reg.iur.c.j.in vj.¶Et no.ẽt ex eo,quod dicit litera de domo cõsueta canonico assignari,quod talis assignatio rei corporalis facit acquiri quasi possessionem iuris incorporalis canonicẽ.de quo ꝑ Inn.in c.in literis.de restit.

25 spo.¶†Vltimo põt opponi,q̃a litera vr̃ hic velle, ꝙ si sit numerus iuramẽto firmatus receptio facta vltra numerũ non teneat.Nam imo vr̃,quod debeat tene-

26 re ex eo,q̃a illud † qđ fit cõ iuramẽtũ vr̃ valere. licẽt contrafaciẽs videat̃ ꝑiurus.ĩ.de sponſ.in c.sicut.vbi patet, ꝙ licẽt iurauerit cõhere cũ aliqua. si tñ postea cõhat cũ alia ꝑ verba đ p̃senti,tenet cõtractus,licẽt ĩcurrat̃ ꝑiuriũ. & sic vr̃ qđ illud qđ fit cõtra iuramẽtum debeat teneri ad hoc ẽt qđ no.Spe.in ti.de leg. §.nũc tractemus.ver.sed si legatus. Inn.vr̃ cõcludere, ꝙ si actus, q̃ geritur est actus temporalis,tunc tenet actus q̃ fit cõtra iuramentũ,vt si iurauerit vendere librum tibi.& postea vendit alteri,ad hoc quod hr̃.in d.c.sicut.& qđ not.ꝑ Archi.ĩ.e.si accedit.li.vj.¶Interdũ vero actus q̃ gerit̃ contra iuramentũ est actus sp̃ualis,& tũc non tenet ſm eum, & iõ cum in terminis capituli receptio ĩ canonicũ eẽt actus sp̃ualis,q̃a ex illa ius sp̃uale orit̃ canoniæ. Iõ infringit iuramentũ,& nõ valet ex quo fit cõtra iuramẽtũ. & ita intelligat̃ iste tex.ꝑut vr̃ velle ĩ ver.nisi forte.nõ valere receptionẽ cõtra iuramentũ.refert tñ Inn. qđ alij tenẽt cõtrariũ videlicet, ꝙ tenebit receptio cõtra iuramẽtũ. Et ad istũ tex.r̃ndet Inn.ꝙ hic fuit allegatio partis,q̃ nõ ponit ius,& sic residet Inn.& Io.An.tenet istã secundã opinionẽ dicẽs, qđ prima vr̃ eẽ cõtra capitulũ sicut.de sponsalibus.p̃allegatũ.vbi patet,ꝙ act⁹ mr̃imonij licẽt sit q̃d sp̃uale cũ sit magnũ sacramentum in ecclesia.s̃.de bigamis.debitũ. Tenet licẽt facit cõtra iuramentũ.& hoc ẽt vr̃ tenere Spe.in loco p̃allegato.Et ideo cõcludit,ꝙ in terminis huius c.licẽt numerus sit iuratus nõ tñ impediat receptionẽ quominus teneat ipsa receptio, licẽt recipiẽtes sint ꝑiurij sicut in simili cõtingit.in d.ca.sicut.ad istũ tex.r̃ndet,ꝙ põt dici,vt supius tetigi,ꝙ est allegatio ꝑtis ex qua i⁹ nõ dẽt sumi. vel p̃t dici,ꝙ illa allegatio intendit,qđ nõ dẽt fieri receptio cõtra iuramẽtũ. Sed nõ dicit,ꝙ si fiat nõ teneat.Et ideo cõcludit,ꝙ tenebit receptio facta cõtra iuramẽtũ.Nec ob.si dicat̃,ꝙ recipiẽtes sunt ꝑiurij,& cõsequenter infãmes. facit,qđ hr̃ in l.si q̃s maior.C.de trãsa.& vj.q.j.infames.& sic ab actibus legitimis vñr repellendi.s̃.de testi.licẽt ex quadã. & cõsequens ab actu receptionis in canonicatu.& sic nõ vr̃ tenere talis actus velut factus ab infamibus. quia residet Io.An.qđ dici potest,qđ actus receptionis p̃cedit ꝑiurium,q̃a ante receptionem non sunt periuri,nec infames. sed demũ post:ideo nõ ꝑ hoc dẽt vitiari receptio.facit,quod hr̃.in c.ꝑterea.s̃.de appell. Et ad prædicta ẽt facit,qđ no.Io.An.in regula,quod semel.de reg.iur.in vj.in mercurialibus. vbi tenet,ꝙ licẽt q̃s iurauerit nõ mutare testm̃,si mutet tenebit, licẽt incurrat ꝑiuriũ,de quo tetigi in notabilibus. & facit ẽt,qđ no.gl.in c.fi.de ꝓcur.in vj.& sic ꝑ p̃dicta vr̃ ꝙ licẽt numer⁹ sit iuratus tñ receptio facta anteq̃ sint periurij vr̃ tenere. & hoc maxime vr̃ procedere, qñ fructus superexcreuissent.q̃a iuramentũ,& statutũ sup numero recipiunt tacitã cõditionem,nisi fructus superexcreuerint.s̃.de consti.cum M.Ideo tunc valebit receptio. q̃a imo vr̃,ꝙ tunc non erunt ꝑiuri. arg.c.quemadmodum.de iureiuran.secus qñ nõ excreuerunt. quia tunc licẽt teneat receptio ſm Ioan. And.erunt tñ periuri. Limitat tñ prædicta Io.An.iu addi.Spe.ĩ loco præallegato,quaten⁹ dixi tenere receptionem contra iuramentum licẽt recipientes sint periurij ꝓcedere,nisi ille qui receptus procurauerit recipi contra ipsum iuramentum: q̃a tũc nõ valeret receptio propter fraudem illius procurãtis. facit,qđ habet̃.in l.cui data.ff.ex quib.caus.ma. & sic residet hic do.Ant.& similiter do.Pe.Sed do.Flor.hic dicit, ꝙ inquantum dictum est recipiẽtes esse periuros ꝓcedit,qñ recipiũt,vt singuli.sed si collegialiter receperunt dicit,ꝙ tenebit receptio, nec recipientes erũt ꝑiurij, & ratio est ſm eum,dicit ꝙ tenebit receptio. q̃a tunc collegialiter contraneniendo vñr reuocasse statutum sup numero. quo sublato cõsequẽter tollit̃ iuramentũ illi accessorium.argu.de fide instru.inter dilectos.§.cęterũ.& facit.s̃.de rescrip.constitutus,& p̃dicta dicit Pau.de Liaza.in cle.vt ꝓfessores. de regularibus. ꝓcedere qñ canonici simpliciter iurauerũt.secus si iurassent seruare contenta in statuto, q̃a hoc scd̃o casu cõtrauenientes ẽt sublato statuto erũt ꝑiurij.& ꝑ istã dispositionem vr̃ sequi ẽt Io.An.ĩ.de his, q̃ fiunt a maiori parte capituli.ca.j.Io.de lign.vt hic refert do.Flo.dicit non esse differentiã, an iurent statutũ,an vero cõtenta in statuto, ex quo fit mẽtio de statuto.q̃a vtrobique ſm eum conueniendo collegialiter tolletur statutũ,& nõ erunt ꝑiuri.secus si iurassent seruare,qđ continet̃ in statuto nõ facta mentione de statuto, ꝑuta q̃a iurassent non recipere aliquem vltra talẽ numerũ,quod tunc licẽt teneat receptio erunt ꝑiuri. facit,qđ notauit Inn.s̃.de excep.cũ venerabilis.vbi facit differentiã,an confessio fiat per relationẽ ad instrumentũ.an vero simpliciter.& dicit do.Flo.qđ putat ẽt de mẽte Pauli fuisse, quod dictũ est,& sic patet ex prædictis,quod si iurauerũt seruare statutum numeri cõtraueniendo collegialiter nõ erũt periurij per rõnem superius allegatam. Idẽ si iurauerunt seruare cõtenta in statuto. secus si simpliciter iurauerunt seruare talẽ numerũ canonicorum,quo casu ẽt sublato statuto contraueniẽtes erũt periurij ad euitanda autẽ dubia dicit do.Flor. obseruari in vniuersitatibus,qñ volunt venire cõtra statutũ iutatum, ꝙ primo suspenduut ipsum statutum. & ꝓ eo,ꝙ dictũ est receptionem factam a periurio tenere:adducit,q̃a non ꝑ hoc sunt priuati beneficijs, licẽt dẽant priuari,de iureiurã.q̃relam,nec ẽt indistincte periurij sunt infames,vt cõsueuit dici.ĩ c.testimoniũ.de testib⁹. ¶Sed certe,vt ipse ẽt sentit,& tetigi supius p̃t dici,qđ solũ post receptionẽ incurrũt periurium, & sic receptio ante facta non vr̃ vitiari.de regur.iur.factũ legitime.lib.vj.& sic residet do.An.¶Et aduerte q̃a do.Flo. vt patere p̃t ex supradictis tenet,qđ electio facta a ꝑiurio valet.Et ꝓ ista facit,q̃a licẽt ꝑiur⁹ sit priuãdus beneficio.s̃.de elec.q̃relã.tñ anteq̃ priuent̃ ex quo tolerant̃ ĩ officio vñr valere gesta ꝑ eos per

ꝑ id,qđ hr̃.de elec.nihil eſt.& viij.q.iiij.c.nonne. Et ꝑ iſta parte ét benefacit,quod notauit Io.And. poſt Inno. Et Ioan.Cal.in decretali,q̃a ꝑ p.ſ.de ele.in nouella ante.§.illud.vbi cõcludit,qđ licèt eligẽtes ꝯtra formã illius.ca.veniãt priuandi per ſententiam, tñ ſi anteq̃ priuẽtur faciant electionem aliàs canonicam valebit ipſa electio. ergo eodem modo idem dicẽdũ eſt in propoſito eadẽ ratione,& ſic videtur quòd electio facta a periuro aliàs canonicè debeat tenere, & hoc intelligo,qñ non veniunt ꝯtra iuramentũ eligendo. Nam ſi venirent ꝯtra iuramentum eligendo,tũc eſt dubiũ,an ipſa electio valeat, vel non,de quo ſ.di

27 xi.& ĩ.latius dicam. ¶†An aũt econtra electio facta de periuro valeat.vr̃ velle Io.An.hic & in addi.Spe. ſ.allegatis.ver.ſed ſi legatus.quòd non teneat,& idẽ vr̃ ſentire Fede.de Sen. in ſuo conſilio quinquageſimo.Sed latius ibi Abbas in addi.vr̃ tenere cõtrariũ, per id,quod notauit Io. Ant.poſt Compoſtellanũ in decretali.c.de reſcrip.poſt gl.in penul.col.& ĩ.de ex ceſ.præla.inter dilectos.in quibus videtur notari,qđ valeat electio facta de adultero,vel aliàs criminoſo. & facit ét,qđ notauit Innocen.in ca. cũ noſtris.ĩ.de ꝯceſ.præbeñ.& ibi etiã de hoc tangitur, & ſecundũ iſtã opinionẽ poſſet dici dictum Ioan.And.hic poſitum non ꝓcedere,niſi ſaluando eum dicas,qđ poſſit procedere qñdo fraudulenter quis procurauit ſe eligi,& ſic participauit periurio.facit ĩ.de ſent.excommu.ſi concubinæ. & qđ hr̃.in l.cui data.ff.ex quibus cau.ma.de hoc tñ latius tangam.in d.c.cum noſtris. ¶Item aduerte inquãtum do.Flo. dicit,quod qñ recipiunt vt ſinguli, qđ tunc recipientes ſunt periuri. & receptio nõ tenet. Nam circa hoc põt eſſe dubiũ, q̃a ex quo receptio non tenet, cũ non ſit facta collegialiter.facit,qđ hr̃.ſ.de elec.in Geneſi.& qđ no.de conſti.cum omnes.vr̃ quod non incurrũt ꝑiuriũ,q̃a ſolum de facto videtur contra iuramentum venire. ar.l.ea quidem.C. ſi mancipium ita fuerit alienatũ. ¶Sed potes dicere, qđ ibi loquitur in pœna temporali,q̃ non committitur ex contrauentione facti,niſi de illa fuerit cogitatum, vel niſi ex illa aduerſarius lædatur.ſm no.in d.l.ea quidem.per Cy.& per Bart. in l.vbi peccatũ.ad fin.C.de tranſla.Sed hic loq̃mur in pœna ſp̃uali,q̃ vr̃ incurrere ꝑ p intentionem corruptam cũ operẽ ſubſecuto.licèt actus non ſortiatur iuris effectũ,ꝑ ea,q̃ habentur.ſ.de bigamis. debitũ.

28 ¶†Item aduerte inquantũ do.Flo. reprobat opinionẽ Ioan.And. dicentis differentiã eſſe,an quia iurat

a ſeruare ſtatuta,an vero iurat ſeruare [a]contenta in ſtatuto:nam vr̃ dictã differẽtiam poſſe ſuſtineri ex eo, q̃a ex quo ꝓcedit iuramentũ de ſeruando ſtatuta,& ſequit̃ poſtea iuramẽtũ de ſeruãdo ꝯtẽta,ne ſm iuramentũ ſit ſuperuacuũ vr̃ intelligẽdum, ꝙ iurauerint ſeruare ipſum numerũ ꝯtentum in ſtatuto etiã ſublato ſtatuto.aliàs ſm iuramẽtũ nihil operaret̃, qđ eẽ nõ dét.arg.c.ſi Papa.de priui.ĩ vj.& l.ſi qñ.ff.de le.j. Nam ꝑ primũ iuramẽtum ſatis erant obligati ſeruare numerũ durãte ſtatuto,& iõ vr̃,ꝙ per ſm videntur obligati ſeruare numerũ ét ſublato ſtatuto. Sed vbi ſimpliciter iuraſſent ſeruare ꝯtenta in ſtatuto non ꝑcedẽte alio iuramẽto,tũc poſſet ſuſtineri opinio Pauli,& Io.de Lig.Et etiam do.Flo.ꝑ ea,quę not.Inn.in d.c.cũ venerabilis.de exce.facit,qđ dixi.ſ.đ reſcrip. ꝯſtitutus.¶Itẽ aduerte inquantum domin.Flor.vult qđ ſi collegialiter recipiũt aliquẽ.Et iurauerũt ſeruare ſtatutũ,qđ q̃a intelligit̃ iuramẽtũ donec durat ſtatutũ,ꝙ tũc intelligunt̃ tollere ſtatutũ, & ſic receptio tenebit,& nõ erũt ꝑiuri,q̃a tollit̃ ſtatutũ,vt dixi,& ĩ ꝯſequẽtiã iuramẽtũ ꝑ talẽ receptionem.Sed hic occurrit dubium. q̃a vr̃,ꝙ non poſſint canonici tollere ſtatutũ numeri. Nam ſtatutũ numeri cũ cõcernat ſtatum eccleſiæ, vr̃ qđ fieri debeat ꝑ capitulũ cũ ꝯſenſu Epiſcopi,aliàs non vr̃ valere,ꝑ ea, quæ notant̃.ſ. de cõſti.cũ acceſſiſſent.& per Io.An.de reſcrip.cõſtitutus.ſuper verbo decanum.& ſic vr̃,ꝙ eadem rõne non poſſit capitulum tale ſtatutum tollere nõ interueniente conſenſu Epi.arg.ca.j.ĩ.de reg.iur. & ff.de reg.iu.l.nihil tã naturale.hoc contrarium non reperio bene declaratũ neq; tactũ ꝑ doc. Sed potes dicere,ꝙ tale ſtatutũ cenſet̃ cõcernere fauorẽ canonicorũ potius q̃ eccleſiæ.q̃a eccleſiæ eſſet vtile hẽre plures ꝯſiliarios,& canonicos.arg.c.prudentiã.de offic. dele.ergo canonici renuntiare pñt tali ſtatuto ét ſine ꝯſenſu Epi,vt vr̃ hic innui.& ſ.eo.ꝑ illorũ. Nã licitũ eſt renũtiari iuri ꝑ ſe introducto.ĩ.de regularib⁹. ad apoſtolicã.& l.pe.C.de pac.& no.ſ.de for.ꝯpe.ſi diligenti. & ꝑ hoc ét,qđ no.hic glo.pe.qđ vr̃ exp̃ſſe hic velle.ſecus tñ vr̃ in numero p̃bendarũ, quia non vr̃, ꝙ canonici poſſunt illũ immutare abſque ꝯſenſu Epi,ꝑ ea,q̃ habent̃.in c.proxi.& ꝙ ibi dicetur.& facit ét,quod no. per gl.& doc.in d.c.cum acceſſiſſent. Et hoc iõ, q̃n poſſet fieri p̃iudicium eccleſiæ augmẽtando numerũ p̃bendarũ. q̃a poſſet contingere,qđ p̃bendæ augmentatæ eſſent adeo tenues,ꝙ non poſſent miniſtri cõmode ſuſtentari. & cogerent̃ forte in opprobriũ cleri mendicare contra ea,q̃ hñr. in c.diaconi.ad finem.xciij.diſt. & ſ.de renuntia. ad ſupplicationẽ. & ꝑ hoc ét poteſt aſſignari vna rõ quare per receptionẽ canonici vltra numerum rumpitur numerus canonicorũ,& nõ numerus p̃bẽdarum. Nam rõ eſſe poteſt,quia in poteſtate canonicorum vr̃ eẽ tollere numerũ canonicorum. ſed non vr̃ eſſe in eorum poteſtate tollere numerũ p̃bendarũ.licèt aliæ rõnes ét aſſignentur,de q̃bus tetigi ſuperius.& ſ.eo.maioribus.Et ex p̃dictis potes notare,ꝙ licèt ſtatutum de numero canonicorũ non poſſit fieri ꝑ ſolum capitulũ,niſi interueniat conſenſus Epiſcopi,vel confirmatio Papalis.tñ quia tale ſtatutum concernit fauorem canonicorũ,poterit illi renũtiare, ét ſine licẽtia Epiſcopi,vel Papæ,vt hic vr̃ eſſe tex.coniuncta glo.pen. ſ.eo.ꝑ illorum.¶Itẽ aduerte inquantum vult domi. Floria.qđ ſi iurauerunt ſeruare ſtatutum,& ét numerum, qđ ſi collegialiter contraueniunt tenebit receptio.ſed erunt ꝑiuri,& incurrent ꝑiurium poſt receptionẽ. Nam vr̃ primo,qđ poſſint dubitari,an ꝑiuriũ demũ incurrat̃ poſt receptionẽ,an vero ét ante. Nã vr̃,qđ poſt receptionem,ꝑ id,qđ hic dicit Io. And.& do.Flo.& ét do.An.in cõtrariũ facit,quia eoipſo,qđ parant ſe ad faciendum ꝯ iuramentum, vr̃ quòd incurratur periurium,ꝑ id,qđ notauit Innocen. & Io. An.in c.præterea.el ij.de appella.vbi concludit,qđ ſi Epiſcopus excõmunicat canonicos ſi eligant talẽ, ꝙ eoipſo,ꝙ parãt ſe ad eligẽdũ erunt excõmunicati. & ſic nõ tenebit electio.q̃a iſte gladius ſpiritualis,vr̃ ꝙ ꝑuenerit ante ipſum actũ. & ſic vr̃ etiam in propoſito,ꝙ ꝑiurium incurratur cum parant ſe ad eligendum.¶Sed potes dicere,qđ aliud eſt in caſu prædicto poſito per Inno.in d.ca.p̃terea.aliud in caſu iſto. & rõ diuerſitatis, quia ibi agitur de pœna excommunicationis ꝓlata ab homine,cuius mẽs vr̃ eſſe illam ferre ad finẽ impediendi actũ.Et iõ,q̃a actus nõ impediret̃,ſi poſt electionẽ tãtum ſurgeret excõicatio. ideo vr̃ fuiſſe mens, ꝙ cum primum parant ſe ad eligendum, ſunt excõicati. Sed hic loquimur in pœna periurij,quæ non imponitur ab homine,ſed ipſo iure imponitur a canone,ideo non incurritur,niſi poſt actum conſummatũ.per id,qđ hr̃ in c.perpetuæ. de elec.in vj.

a Iurat ſeruare. De hac materia, uide d. Fel. in c.cũ acceſſiſſent, ſ. de conſti.

elec.in vj.& no.Io.And.de reg.iur.in pœnis.in vj.in
29 mercurialibus.¶†Itē ēt attēde,quia potest dubitari, an ipsa electio q̃ fit cōtra iuramentū teneat.sup quo sunt opin. vt patet ex his,quæ superius tetigi. Nam Inno.hic videt voluisse,quia est actus spiritualis,nō valeat per istum text.Secus in actu temporali,vt iuro tibi vendere librū,& vēdo alteri.¶Sed ɔtra istud vltimum facit,quia videt etiā,qđ actus si fiat contra iuramentū in temporalibus non valet p ea, quæ notauit gl.in c.ij.de iureiur.in vj.vbi gl.concludit post Hosti.ꝙ si mulier iurat non alienare rem dotalem, si postea alienet non valebit,etiam si postea alienet cū iuramento.Alia fuit opinio,ꝙ actus qui fit contra iuramentum valet,siue sit actus spūalis, siue temporalias,& istā tenuit hic Io.An.per c.sicut ex literis. de spōsalibus. vbi matrimoniū q̃ est actus spūalis,si fiat contra iuramentū tenet. sic eadē ratione tenere debet electio.nec obst.iste text. qa fm eū fuit allegatio partis,quę nō ponit ius,vt superius tetigi,& sic multo fortius debet tenere actus temporalis. non facit tñ mentionē de gl.dicti.c.ij.¶Sed aduerte, quia iste tex.fortiter facit pro prima opinione,videlicet quòd actus electionis non teneat. Nā licèt fuerit allegatio partis,tamē Papa vř ex illa se fundare.& p hoc etiā, quia videtur æquiparari casus,qñ numerus est iuratus,& quando est confirmatus per sedē apostolicam adiecta clausula decreti. ¶Sed certū est in secundo casu electionem non valere. ergo eodem modo in primo,qñ numerus est iuratus.do.tñ Floria.hic dicebat,qđ isti duo casus æquiparātur quò ad q.d,sed nō per omnia. & sic non est bona æquiparatio, qñ numerus est iuratus, & contraueniunt quò ad effectū inualidandę electionis. Sed certè ista responsio videtur contra mentē literæ,& ppter hoc forte archi.j.c. si aliàs a sede accedet.li.vj.tenuit electionē factā cōtra numerū iuratū non valere.non tñ respōdet ad.c. sicut.Si vis tenere hanc opinionē,quæ multū vř esse de mēte huius literæ potes dicere, quòd aliud est in actu iuris spūalis,vt est electio canonici, qa nō cadit in laicū.de ele.sacrosan.& c.Massana. nec ēt pōt interuenire pecunia.j.de simonia.Mattheus.& c.Iacobus.Ideo tunc talis actus non valebit si fit ɔ̃ iuramētum. Secus in actu non iuris spiritualis, vt patet in matrimonio.Nā illud pōt cadere in laicū. & etiā pōt interuenire pecunia.j.de dote.post diuortiū in c.de prudētia. Et ideo ille talis actus matrimonij non sic faciliter inualidatur.sed dēt attēdi,an actus sequens ipsum iuramētū nō sit fortior primo actu, & tūc secundus non valebit.Exemplū,si quis iurauit contrahere cū Berta. deinde postea iuret contrahere cum Sęia.Nā,quia secūdus actus nō est fortior primo,dēt seruari primū iuramētū. Secus si ɔ̃heret matrimoniū p verba de pñti cū Sęia,quia tūc teneret, quia ille actus est fortior, q̃ act⁹ spōsaliorū de futuro pambulus iuratus.Et ideo tunc valeat tale matrimoniū cōtra iuramentū primo loco pstitū, licèt incurret periuriū,& debeat de hoc pęnitentia imponi.d.c.sicut. & hoc modo posset rñderi ad pallegatum.c.sicut.Spec. tamē in d.vers.sed si legatus.tenet opinionē,ꝙ ēt electio valeret cōtra iuramētū, & illa videtur esse cōis opinio,quā videt seq. Io.An.hic.do.Ant.& do.Flor. & do.Pet.Tñ vt dixi vident multū impugnare hunc tex.Si autē sit actus tēporalis,qui fit ɔ̃ iuramentū,& tunc potes dicere,ꝙ aut iuramētū ɔcipit affirmatiuè aut negatiuè.Si affirmatiuè,puta si iuro te vendere librum, tunc dř ꝙ actus sequēs cōtra iuramentū si nō esset fortior primo non hēat impedire quominus seruari dēat primū iuramētū. Et sic vř in effectu,qđ nō valeat. & p hoc vř,ꝙ si iuraui tibi vendere aliquā rē, & postea iuro Titio illā vendere,ꝙ ex quò primū iuramentū est licitū.scđm non valeat,cū nō contineat actum fortiorē primo articulo.d.c.sicut. de sponsalibus.& s̃.de iureiur.intellecto. secus vř si ɔ̃ iuramētū vendā rē illā Titio.& sibi trado,quā prius iuraui tibi vēdere.qa tūc vř,ꝙ teneat venditio facta Titio,& dominij trāslatio.l.qđ. C.de rei ven.licèt incurrat periuriū. & sic potest intelligi dictum Inno.hic facit,qđ hř in d.c.sicut.si aūt cōcipit negatiuè,& tūc aduerte, qa pōt dici,ꝙ aut tale iuramentū hēt cōcursum iuris cōis.vt cōtingit,qñ mulier iurat non alienare rē dotalē. Nā etiā de iure cōi prohibita est alienatio.l.lex Iulia.ff.de fun.dotali.& tunc actus q fit ɔtra iuramētū nō valebit.& sic intelligat glo.in d.c.ij.quę cōiter approbat. Nā illā sequit Io.An.& Host.& etiā Spec. vt ibi no.licèt aliqui reprobēt eam p dictū Innoc.qđ dēt intelligi,qñ iuramentū cōcipit affirmatiuè.vel si cōcipit negatiuè dēt intelligi, qñ hēt secū cōcursum iuris cōis,vt si aliqs maior existens iurauit nō alienare aliquā rē,& postea alienauit.Nā tunc teneret alienatio,licèt esset piurus,vt voluit Inn.& ad prædicta bñ facit,ꝙ no.p gl.& Legistas in l.ea lege.C.de ɔdi. ob cām.circa ɔ̃riū.§.sanctissima.& in Auth.de alie. & emphy.vbi volunt,quod qñ peccatum ɔhētis hēt ɔcursum iuris cōis hēt impedire translationē dñij.facit etiā, qđ habet in l.ij.C.de vsucap.pro emp. & de isto articulo ēt tetigi.an valeat actus ɔtra iuramentū factus teneat in c.cū cōtingat. de iureiu.super nouo membro per.viij.vel.ix.columnas.ante fi.ipsius mēbri.& adde etiā qđ no.Bar.in l.si qs p eo.de fideius. tene gl.in d.c.ij.Et ex pdictis potes ɔcludere,ꝙ qñq; numerus simpliciter est statutus.& tūc certū est,ꝙ canonici pñt recipiendo aliquē vltra numerū talē numerū rumpere.facit etiā.s̃.eo.p illorū.Interdum est statutus numerus,& iuratus. & tūc est aduertēdū,ꝙ aut solum est iuratū statutū de numero. Aut est iuratū statutū de numero,& etiā ɔtento in statuto.& tūc q.d iuris in dictis casibus, an receptio vltra numerū teneat, & an recipiētes sint piuri.superius est dictū. & similiter etiā patet ex pdictis quid iuris si iuratur statutum,aut iurat ēt seruare numerū certū. Interdū autem numerus est statutus,& ɔfirmatus p sedē apostolicā, & tūc si non est adiecta clausula decreti,pñt ɔtrauenire,vt hic patet nō obstante numero, & ɔfirmatione apostolica. qa tūc teneret receptio.s̃.de cōsti.cū M.& de rescri.ɔstitutus. & q.d iuris si numerus esset iuratus,& p sedē apostolicā ɔfirmatus, patere pōt ex prædictis.qa si non est adiecta clausula decreti.Idē dicendū,qđ dixi.s̃.qñ numerus est iuratus, & non interuenit ɔfirmatio apostolica. Et not.ꝙ vbi numerus est iuratus, & ɔfirmatus p sedē apostolicā nō vř,ꝙ sufficit in literis Papę facere mētionē tacitè vel expresè de numero,nisi etiā fiat de iuramēto.& etiā de ɔfirmatione apostolica p ea, q̃ habent.s̃.de rescri.ɔstitutus.cū ibi not.& de elec.qa sæpe.li.vj.& p gl.in cle.dudū.ad fi.de sepul.& ideo consueuit opponi in literis Papę clausula nō obstante numero iurato,vel cōfirmatione apostolica, aut alia quacunq;
30 firmitate vallata.¶†Aduerte tñ,quòd si Papa mādat quē recipi in canonicum, & prouideri de præbēda si qua vacat, ꝙ tacite vř facere mentionē de numero, ex quò facit mētionē de vacatione.qa illa pprie hēt locū in ecclesia numerata. nō aūt in ea,q̃ nō est numerata.j.de cōcess.pben.c.ex pte.& no.in d.c.ɔstitutus.tñ si numerus esset iuratus,qa nō fuit mentio de
31 iuramēto,nō valeret rescriptū.d.c.cōstitutus. ¶†An autē legatus possit mādare aliquē recipi vltra numerum.con-

rum ↄcludé,ꝙ ſi numerus eſt ꝑ ſedē apoſtolicā ↄfirmatus,clarū eſt qđ non pōt cogere canonicos ad recipiēdū aliquē vltra numerū , ēt ſi ſit legatꝰ de latere vt no.glo.ſ.eo.ꝑ illorū.Idē vr̄ ſi numerus ſit iuratus, cū hæc ęqparent numerū eſſe iuratū,vel ↄfirmatū ꝑ ſedē apoſtolicā.ſi aūt ſit ſimplex ſtatutū numeri non iuratū, nec ↄfirmatū ꝑ Papā,tūc eſt magis dubiū.tñ idē vr̄ dicendū,qa ex quò viget in eccleſia tale ſtatutū q̄ſitum eſt ius canonicis , vt non teneant̄ recipere aliquē ↄ ſtatutum. Et legatus iō nō vr̄ poſſe derogare iuri ipſorū canonicorū ꝑ id,qđ no. Spec.in ti.ij.§.
32 nō vidēdū.ver.xj.& ver.lvj.Et ꝓ hoc ēt faciat,qa † legatus non pōt facere cōtra ius ēt ſi ſit legatus de latere , vt notauit gl.de hæreticis.c.fi.in vj.ſed ↄ ius vr̄ eſſe ſi vellet cogere eos ↄ ſtatutū validū recipere aliquē,ergo vr̄ qđ non poſſit hoc facere, licèt Papa hoc poſſit vt hr̄ in d.c.cōſtitutus.& licèt canonici poſſint circa facta ꝑticularia tangentia ipſos canonicos facere ſtatutū ſine Epo,puta qualiter debeat cōuocari capitulū,vel qualiter debeant diuidi diſtributiones, vt no.gl.in c.ij.de verb.ſig.in vj. Statutū tñ ſi ſuper numero,qa reſpicit ſtatutū eccleſiæ non pñt facere ſine cōſenſu Epi ꝑ ea,quæ notantur in d.c.ij. & ſ.de conſti.cum acceſſiſſent.& per Ioan.in d.c.cōſtitutus . in verbo ꝑ decanū.& tetigi etiā ſuperius.¶Quare aūt canonici recipiendo aliquē vltra numerū rumpunt numerū canonicorū,& nō p̄bendarū tetigi ſuperius. ¶Et tangit ēt do.Anto.hic q. dicit, ꝙ rō eſſe pōt,qđ vbi agit̄ de rumpendo numerum canonicorum ſolū agitur de præiudicio canonicorū . qlibet autem iuri pro ſe introducto pōt renuntiare.j̄.de regularibus. ſtatuimus.& c.ad apoſtolicā.¶Qđ aūt diuidat̄ præbēda inter plures,& cōſequenter, qđ rumpit̄ numerus præbēdarū nō videt̄ ſimpliciter tangere præiudiciū priuatū.Iō tali iuri renuntiari non poteſt de foro compe.ſi diligenti . ¶Quare autem dicat̄ primo caſu agi de iure priuato,& ſcđo de publico,poteſt dici: quia ꝑ receptionem vltra numerū canonicorū præferat̄ vtilitas eccleſiæ cuius intereſt plures cōſiliarios habere . Sed ad diuiſionem p̄bendę videt̄ procurari detrimentū eccleſiæ . qa fortè nō ſufficiat vtrique,& ſic videnť mendicare in oppobriū cleri , & eccleſiæ.
33 ¶Itē poteſt dici , ꝙ † licèt canonici poſſint rumpere numerū canonicorū,qa reſpicit eorū fauorem,tamē non poſſunt rumpere numerū p̄bendarum ſine conſenſu Epiſcopi. qa talis numerus cōcernit ēt vtilitatem eccleſię,vt ſuperius eſt tactū. ¶Itē tertio pōt dici,qđ canonicatus cōſiſtit in iure. p̄benda aūt nō cōſiſtit ſimpliciter in iure, imo etiā cōſiſtit in facto . Iō facilius rumpit̄ numerus canonicorū q̄ præbendarū ex ſola receptione in canonicum.facit,qđ dictū fuit.
34 ſ.eo.maioribus.¶†Tangit hic vlterius domi.Anto. An indiſtinctè ſit verum,ꝙ factum contra decretum Papæ ſit nullum. & cōcludit regulariter hoc ꝓcedere,& p̄cipuè in beneficialibus literis,vt hic patet,& de reſcrip.tibi qui.in vj.¶Itē in priuilegijs,& in alijs actibus q. emanant a Papa circa temporalia, vel ſpiritualia.ſi autē decretū Papę interpoſitum ſit circa ſacramentalia,vr̄ ꝙ illa nō annullet ipſo iure.ſed inducat carentiam executionis per ea , quę notantur de elec.in c.prouide.lib.vj.ꝑ gl.in cle.pleriſq;. de elec. de cōſuetudine.ſ.c.quāto . Quid autē in ſacramēto matrimonij.an decretum Papæ aliquid operat̄ circa annullationē,ſi ↄ fiat.tangit Io.An.poſt Goff.in c.ad diſſoluēdū.de deſpon.impube.Sola autem inhibitio non vr̄ inducere nullitatem matrimonij . per id , qđ hr̄.j̄. de matrimonio ↄ̄cto ↄ interdictū eccleſiæ ꝑ totum.videt̄ tamen velle Hoſtien.quòd inhibitio cum decreto operet̄,de quo dicendum,vt in illo.c.ad diſſoluendum.An aūt aliàs ſimplex inhibitio Papę ſine decreto aliq.d operet̄.remittit d.Ant. ad.c.j.de ↄceſ. p̄bē.in vj.potes dicere,ꝙ regulariter operat̄ nullitatem actus ſi contra fiat.qa & operat̄ etiam inhibitio executoris apoſtolici.de reſcrip.tibi q.li.vj.& de cōceſ.p̄ben.c.ſi ſoli.& c.ſi capitulo.eo.libr.& ſic multo fortius videt̄ operari inhibitio Papæ.videtur tamen, qđ hoc fallit, q̄ñ emanauit in materia matrimonij ꝑ ea,quę habent̄.j̄.de matrimonio contracto cōtra interdictū eccleſiæ.c.j.& ij. ¶Quid autem de decreto ab inferiore a Papa.an hēt inficere actū ſicut decretū Papæ . Hoſti.dicit,ꝙ ſic ſi decretū opponat̄ circa illa, quæ depēdent a poteſtate deponētis decretū.allegat quod habetur in l.properandum.§.ſin aūt reus.C.de iudi.facit,qđ habet̄ in l.is cui bonis.ff.de verb.obli. Et quod notat̄ in c.apoſtolicę.j̄.eo.in vj.vbi etiā tangitur de decreto legati. Idem dicit Hoſtien.in quolibet decreto interpoſito etiā a quolibet priuato in his quæ a ſua poteſtate dependent per legem , ſi quis in principio teſtamēti.ff.de leg.iij.¶Dicit tamē,ꝙ decretū iudicis maiorē vim habet , q̄ñ interponitur cū cauſæ cognitione.allegat,qđ leg.& no.in c.ad diſſoluendum. ſuperius allegato . ¶ An autem inhibitio inferioris a Papa aliquid operet̄.remittit do.Anto.ad tex.cū ibi no.ꝑ doc.in c.ij.ſ.de reſti.in inte. & ꝑ ibi no.vr̄ dicēdum,ꝙ ſi fieret cōtractus,puta qa inhiberet lite pendente poſſeſſori ne vtatur ſua poſſeſſione vr̄,qđ non operet̄ . ſecus ſi nō eſſet ↄtra ius.facit,qđ habet̄ in d.l.is cui bonis. ꝑ quā vr̄,ꝙ iudex poſſit ꝓhibere tranſlationē dñij . vt etiā tenuit Barto.in l.filiusfa.§.diui.ff.de lega.j.& facit, quod hr̄ in l.ſeruus hac lege.ff.de manumiſ.licèt Inno.aliter videat̄ dicere in c.Raynaldus.j̄.de teſta. vbi etiā tangit de inhibitione arbitri.de qua eſt certū,ꝙ nō impedit trāſlationē dominij.vt ibi no.tāgit etiā.d. Anto.quare iſte cellerarius non fuit ↄdēnatus in fructibus ꝑcipiēdis, ſed ſolum in ꝑceptis.Nā titulus excuſat de ꝑcipiendis etiā ſi ſit malæfidei poſſeſſor.l.ſi fundū . cum ibi no.C.de rei vend.& ſic tranſit hic Io.An.& do. Pet. Sed do.Ant.hic vr̄ velle , ꝙ licèt Papa nō condēnauerit eum in ꝑcipiendis,tñ de iure vr̄ ꝙ poterit ↄdēnare , quia cum hic titulus eſſet ↄtra iura habet̄ pro nō titulo.& ſic videt̄,qđ de iure non excuſaret a ꝑcipiēdis ꝑ ea quę habent̄ in c.cū cām.ſ.de offi.deleg. & facit,qđ hr̄ in l.quēadmodū.C.de agri.& cenſi.li. xj.& in l.prohibitū . C.de iure fiſ.li.x. Et fortè Papa hic non condēnauit in ꝑcipiendis. qa nō fuit petitū vel fortè,qa habuerat titulū a legato. & ſic in hoc voluit mitigare cōdemnationē ob reuerētiā legati.Tāgit etiā.d. Ant.an ille qui eſt minus canonicè beneficiū cōſecutus puta ſimoniacè,vel ꝑ fraudē,vel alio illicito mō poſſit p̄ſcribere . & ↄcludit poſt Hoſtiē.ꝙ nō ꝑ iſtū tex.Etiā ſi ꝑ longiſſimū tp̄s teneret.Et ideo quia ex tp̄e non iuſtificatur titulus quandocūq; de iuſtitia conſtabit in foro cōtentioſo condemnari dēt ad reſignationē beneficij , & reſtitutionē fructuum. Facit de his,quæ fiunt a p̄lato.continebatur.& de iure pa.cū dilectus.Si aūt ſolum cōſtaret in iudicio animę,tunc ſua cōſcientia eum iudicabit.qa nō remittitur peccatum,niſi reſtituat̄ ablatū.de reg.iur.peccatū.li.vj.¶Vltimo poſſet opponi, qđ ipſe Eps nō potuerit petere,vt reſtituant̄ fructus p̄bendę , quia ipſe nō habebat titulū in p̄bēda.j̄.vt eccle.bñfi.c.j.¶Sed pt dici,qđ hic nō volebat Eps ſibi applicare fructus, nec hoc petebat.ſed ꝙ fructus relaxarent̄,& ↄuerterent̄ in vtilitatē p̄bendę,vel eccleſię. ¶Vel ſcđo potes dicere,qđ Eps agebat noīe p̄bēdę . nā hoc poteſt velut

velut superior ad quē spectat cura inferiorū ecclesiarū.j.de succes.ab inte.c.fin.& iō egit,vt fieret assignatio p̄bendę,& fructuū.do.Ant.hic dicit,ꝙ bene pōt agere noīe p̄bendę si agit, vt restituant̄ fructus. Sed si agit ad resignationē p̄bendę melius est,ꝙ agat noīe principalis ecclesię,& sic tanꝗ̄ superior per ea, quæ no.s̄.de trāsac.literæ.& de ꝓbationibus. ex literis.potes etiā notare,vt tetigi in notabili, qđ vbi ecclesia nō est numerata ꝑ mortē canonici nō dr̄ vacare canonicus.& iō vr̄,ꝙ si impetret̄ tanꝗ̄ vacās,ꝙ nō valeant literę.hoc vr̄ velle Inn.& Io.An.post eū.Sed ꝯtra hoc vr̄ facere,qđ no.gl.in c.fi.de ꝯces.p̄ben.vbi cōcludit glos. ꝙ si Papa mandat prouideri de p̄benda in ecclesia nō numerata, ꝙ licèt in illa non cadat vacatio, tn̄ debebit ꝓuideri: q̄a si voluit ꝓuideri vbi esset numerata.& sic eodē mō vr̄,ꝙ si voluit ꝓuideri de canonicatu si vacabat, & sic si ecclesia erat numerata voluit fortius ꝓuideri si non vacabat. & sic si ecclesia non erat numerata. de hoc tn̄ an ꝓcedat gl. p̄dicta tangā in c.ex p̄te.j.de conces.p̄ben. Illud aūt est certū,qđ vbi ecclesia est numerata, & tūc ꝑ mortē canonici vacat canonicatus, & cōsequenter vr̄ habere successorē. ¶ Aduerte tn̄,quia gl.& doc.in c.ꝙ
35 sicut.de elect.vident̄ velle † ꝙ canonicus nō ceņseat̄ habere successorē sicut prælatus, licèt quò ad quid possit dici habere per id,qđ supra dixi de quo aliqd tanget̄.j.de testa.relatum.el ij.& etiam ibi tangetur. dicit tn̄ domin.Petr.ꝙ quia in ecclesia numerata ius nascit̄ cū extinguit̄ cū defuncto,qđ si in tali cā committatur cā alicui canonico, qđ nō trāsit cōmissio in successorē,q̄a non vr̄ hēre successorē, ex quò extin-
36 guitur ius cum defuncto. & per hoc etiā dixit,ꝙ † ꝓ iniuria illata tali canonico ratione cōtemptus nō poterit successor agere.ad quod etiā allegat no.de elec. qđ sicut. & sic videt̄ innuere a ꝯrio,qđ secus esset in
37 numerata si facta est tūc † cōmissio alicui canonico. ¶Sed certè istud vltimū dictū non videt̄ procedere tenendo opinionem,ꝙ qn̄ exprimit̄ nomen propriū & appellatiuum intelligitur cōmissio facta respectu nominis proprij,de quo tangitur.s̄.de offi.deleg.qm̄ Abbas. & similiter etiā nō procedit,si tenemus opinionē,ꝙ inspici debeat,quod ꝓcedit,qn̄ exprimit̄ nomē ꝓprium,& appellatiuū,vt voluit Bart.in l.seruus cōis.de stipu.seruorū.& hoc attenta cōi contingētia. Nam cōiter fit cōmissio præmisso noīe ꝓprio, puta Petro canonico Bononien.&c.¶Nam raro cōtingit, qđ dicat̄ econtra cōmittimus canonico Bononien. Petro multominus cōtinget, ꝙ cōmittatur canonico alicuius ecclesiæ,nisi expresso nomine ꝓprio, sed si teneremus opinionē,quæ hēt, qđ si exprimit̄ nomē ꝓpriū,& appellatiuū, inspiciat̄ appellatiuū . de quo tangit̄ in d.c.qm̄ Abbas.tunc posset esse dubium,an opinio dn̄i Petri ꝓcederet tn̄ videretur ꝙ non in casu ꝓposito,q̄a licèt ille fuit canonicus in ecclesia numerata quò ad quid', possit dici habere successorem non tn̄ dicitur habere successorē quò ad se prout habet prælatus,vt tetigi superius. Et vr̄ velle gl.& Inn. in d.c.qđ sicut.¶Et ideo vr̄,quòd nō transit ad successorē attento eo,qđ dicit glo.& Inno.in d.c.quod sicut. ¶An tamē illud dictū de iure omnino ꝓcedat tetigi in d.c.qđ sicut.¶Cōiter tn̄ doc.trāseūt cū illo.

SVMMARIVM.

1 *Receptio duorum ad eandem præbendam animo scindendi illam non valet ipsa remanente vnica.& nu.4.*

2 *Numerus præbendarum per creationem earum vltra numerū non propriè rumpitur,sed augmentatur secus de numero canonicorum.*

3 *Prębenda vna ad hoc,qđ possit diuidi in duas,quæ requirantur.nu.5.*

6 *Delictum personæ non debet nocere ecclesiæ.*

Acante. De vna prębenda vacantē ex ea fieri pn̄t duę, si eius suppetat facultas, aliàs diuidens integrare tenet̄.h.d.& duę sunt partes. Nam in prima ponit̄ consultatio. In scđa r̄nsio.
1 scđa ibi:suꝑ quo.¶†Not.j.ꝙ licèt nō valet receptio duorū ad vnā facta animo de illa ꝯstituendi duas.videt̄ tn̄, ꝙ constitutio duarum nō teneat facultatibus non suppetentibus,seu non sufficiētibus.Vel melius vr̄ ꝙ teneat.sed aget̄ tunc adinterrogationē præbēdarū . & per hoc habes limitationē ad.c.maioribus.
2 s̄.eo.¶†Itē no. ꝙ per creationē præbendarū vltra numerum videt̄ numerus augmentari ipsarū præbendarū,& non simpliciter rumpi,patet,quia dr̄ dari posse vacationē post augmentationē prædictā,vt hic aperte colligitur,secus tn̄ est in numero canonicorum,vt hr̄.s̄.eo.ꝑ illorū.q̄a ibi non simpliciter auget̄ numerus. sed rumpit̄, vt ibi dictū fuit. & ratio diuersitatis esse potest, quia p̄benda non solum in iure sed etiā in facto consistit.vt dictum fuit.s̄.c.proximo.& s̄.eo. maioribus. Ideo tunc solū augmentatur scđm cōtingentiā facti. Si canonicatus consistit in iure, & facilius pōt multiplicari. ideo facilius rumpit̄ numerus
3 canonicorū. ¶†Item no.plura requisita ad hoc,vt de vna p̄benda possint fieri duę. nam primo vr̄ requiri,ꝙ fiat de ꝯsensu illorū ad quos spectat,vt dięcesanorū, & capituli.& secundo,qđ hoc fiat ex causa.¶Tertio ꝙ intentio fuerit faciēdi duas. ¶Quarto qđ sufficiāt facultates pro duabus, & si qđ prædictorū deficiat vr̄ quod nō valeat sectio s̄m Hostiē.vr̄ tn̄, qđ teneat receptio.q̄a attēta intentione recipiētis ad vnā præbendā animo,& intentione,vt ex illa fiant duę nō videntur habere intentionē faciendi contra concilium Turonens. q̄a non intendunt vnū ius diuidere inter duos. Si intendunt duo iura dare duobus vr̄ tn̄ posse dici,vt hic tangit do.Ant.ꝙ etiā teneat creatio prębēdarū sicut receptio ēt si facultates non sufficiant. tn̄ quia conueniens est,qđ p̄bendę sint sufficiētes poterit peti reintegratio,qn̄ nō sufficiunt facultates. nec obstat iste tex.qui vr̄ velle,qđ dicatur esse sectio,qn̄ præbēdę non sunt sufficientes,q̄a pōt dici, qđ tunc quodammodo vr̄ esse sectio', & ꝑp hoc dēt fieri reintegratio. tn̄ non vr̄,ꝙ cēseatur ꝓpriè esse sectio,ex quò voluerūt facere duas. & ideo Papa non annullat talem diuisionē. Sed vult, qđ fiat reintegratio de his,q̄ postea vacare contingerit.& ex prædictis ēt & potissimè ex litera, dū dicit de consensu capituli potes notare, quòd qn̄ Episcopus diuidit p̄bendā dēt hoc facere de ꝯsensu capituli. pro hoc facit, qđ not. de cōstitu.cū accessissent. Et q̄a s̄m do.Flor. vr̄ esse de arduis sicut diximus econtra,qn̄ fit vnio.quia dēt fieri cū cōsensu capituli in cle.si una. de reb.ec.non alie.& maximè dicit hoc ꝓcedere,si receptio canonicorū spectabat ad Episcopū, & capitulū. ar.regulæ, qđ oēs.de reg.iur.in vj.& s̄.de ma.& obe.c.fi. Et ad solū capitulū spectat ꝓ rōnē.s̄.tactā,q̄a ur̄ esse de arduis. ¶Itē potes notare,ꝙ uacāte p̄bēda,uel b̄n̄ficio alterari pōt eius status ad hoc, qđ leg.& no.in cle.si una.de reb.ecc.non alie. ¶Itē etiā potes notare, qđ ad Episcopū cū ꝯsensu capituli ur̄ spectare collatio p̄bēdarū in ecclesia cathedrali.de quo in c.cū ecclesia Vulterana.s̄.de elect.ubi plenè de materia dicit. ¶Itē etiam potes notare,ꝙ ubi sine cā rationabili fit diuisio p̄bendę faciendo de illa duas. Si duo recipiūtur in canonicos ad illas,receptio tenet, & etiā diuisio p̄dicta,licèt iniustè facta. & punitur iniustè faciēs sicut in simili contingit in ordinatione facta in aliquo sine titulo.quia licèt fieri non debeat tn̄ facta tenet, & punitur

& punitur faciens illã.ſ.eo.cum ſm.& ꝓ hoc etiam, q̃a ſpiritualia poſtq̃ ſunt cõſtructa difficulter diſſoluũtur.ſ.de trãſla. inter corporalia. ¶ Itẽ potes notare,ꝙ ex cauſa de vna ꝑbenda pñt fieri duę. ¶ Itẽ,ꝙ ſi ſufficit beneficiũ eſſe competens . licèt fortè non ſit ęquale alijs . Nam iura videnẽ tolerare inequalitatẽ
4 ĩ beneficijs,de ꝯſue.c.fi.ĩ vj. ¶ † In gl.j.ibi: rñdeo &c. hęc prima ſolutio in ſe vera eſt , quæ in effectu vult , ꝙ ſi vna præbenda vacante duo ſimpliciter eliguntur in canonicos tenet electio.{& pro hoc etiã text.cum gl.ſ.de conſti. cũ M.Secus ſi duo eligerentur ad vnã prebendã vacantẽ . q̃a tũc non videtur valere per id, quod habetur.ſ.eod.tuę.Secunda vero ſolutio, quæ hic ponitur in ver.Ioannes .videtur in ſe bona per c. cũ ſu ꝑ.allegatum in glo.tamen cõtra illã facit.q̃a vr̃ ꝙ Papa ſi non valuiſſet electio nõ debuiſſet illã ſuſtinere . Iõ gl.dedit tertiã ſo.in ver.vel alia videlicet, ꝙ hic non fuerunt duo electi ad vnã ꝑbendã, nec ad vnũ ius,ſed ad duo iura de nouo creata. q̃a Eṗs cum cõſenſu capituli de ꝑbenda vacante fecerat duas. & poſtea ad illas elegerat duos,& ideo tenet electio.& ita ꝓpriè loquiẽ iſte text.ſecus vr̃,qñ de vna ꝑbenda non fuerunt factę duę.& eligunẽ duo ad vnam ꝑbendam . quia tunc non valet electio ꝑ ea,qũæ habenẽ. ſ.e.tuę.& in c.ꝓcedẽti. & iſta videẽ eſſe vera ſolutio quã ſequiẽ etiã hic.do.Pe.Hoſt.tñ quem videẽ ſeq. do.Ant.dicit,ꝙ interdũ duo eligunẽ ad vnã ꝑbendã animo ſcindendi illã. & tunc nõ valet electio.ſ.c.ꝓximo.& ſ.e.tuę.& c.maioribus.Interdũ vero duo eligũtur ad vnã ꝑbendã aĩo creandi duos, non aĩo ſcindendi. & tũc valebit electio,q̃a intẽtione attenta eligentium non intendunt facere contra cõcilium Turon.de quo.ſ.eo.maioribus.Nã nõ intẽdunt diuidere vnũ ius inter duos.ſed duo iura diuerſa dare duobus.& ſic tenebit etiã creatio prebendarũ.& ſic tamẽ
5 dum quatuor interueniat.Primo valet,qđ † interueniat intentio recipientiũ ad faciendũ duas ꝑbendas, ad creandũ duo iura,& conſequenter ad augmentandũ numerũ ꝑbendarũ.Secũdo,ꝙ fiat de cõi cõſenſu illorũ ad quos ſpectant diœceſani , & capituli.ar.eo. quæ habentur in c.j.ĩ.de reb.ecc.non alie. Tertio,ꝙ fiat ex cauſa rationabili,vt litera hic dicit. Quarto,ꝙ facultates ſufficiant ꝓ duabus. & vt hic innuit litera. Et ſi aliquod ꝑdictorũ triũ ultimorũ deficit nõ ualebit ſectio,nec creatio præbendarũ ſm Hoſtien. & ſic videẽ intelligere iſtum tex.Hoſt.& dũ litera in principio dicit,duas ex ea conſtituens,exponit.i.ꝯſtituere intendens . Et cũ iſto intellectu. Hoſti.tranſit do. Anto. ¶ Sed certè non vr̃ bonus, q̃a ſcđm illũ videretẽ,qđ ſemper in dubio deberet valere electio,vel receptio duorũ ad vnã ꝑbẽdã.q̃a in dubio dẽt fieri interpretatio,vt gerens actũ videaẽ illum velle valere. arg.l.iij.ff.de teſta.milita. & ĩ.de verb.ſign.Abbate. Et ideo,ex quò ſm Hoſt.poſſet valere electio,ſeu receptio.ſi eligentes,ſeu recipientes duas ad vnã ꝑbẽdã animo de illa faciẽdi duas feciſſent. Ideo videẽ,ꝙ in dubio ſic debeat fieri interpretatio , & per conſequens deberet valere electio. cuius contrariũ videẽ probari in d.c.tuæ.& ſ.c.ꝓximo.vbi patet,ꝙ qñ duo ſimpliciter eligunẽ ad vnam præbendam non valet electio.& ꝓ hoc etiã faciat.q̃a ſola intẽtio nõ vr̃ ſufficiens ad faciẽdũ de vna duas.ſed vr̃,qđ requiraẽ factum interuenire.& ſic,qđ de illa fiant,& conſtituãtur duę.facit,quod dixi in d.c.maioribus.& in c.ꝓcedẽti. Ideo ur̃,qđ iſta opinio Hoſtiẽ.non ſit bona,nec probatur ex iſto tex.nõ uiolãdo eum. q̃a litera dicit duas ex eo conſtituens.non autem dicit intẽdens cõſtituere,& ſic non probaẽ opi.Hoſtiẽ.per literã iſtam.

& melior uidetur intellectus gl.in iij.ſolutione quã ſequiẽ etiã d.Pet. ¶ Aduerte tñ,q̃a põt eſſe dubium, an qñ Eṗs cũ conſenſu capituli de vna ꝑbenda facit duas, an valeat in totũ tunc talis ſectio. & certũ eſt, qđ ſic ſi concurrunt illa quatuor de quibus dixi primum tñ ſatis diciẽ interuenire. & ſatis ꝓſumiẽ interuenire eoipſo, ꝙ de ipſa ꝑbenda facit duas deſignando fortè aliq̃d pertineat ad vtranq; . ¶ Et ſi alia tria interueniant,vt dixi clarũ eſt,ꝙ tenet talis ſectio . Si aliquid prædictorũ triũ vltimorũ deficiat,vt vr̃ dicere d.Pe.hic primo.& qđ tenet ſectio,licèt ſit iniuſta. facit,qđ habetur in notabilibus.in alia parte vr̃ velle qđ nõ tenet ſectio,vt etiã videẽ velle Hoſt.ſed potes concordare opiniones . q̃a ſi non interueniſſet conſenſus capituli non valeret.ar.eo.quæ habenẽ in c.j. ĩ.de reb.eccl.nõ alie. & in cle.ſi vna.de reb.eccl.nõ alie.Si aũt interueniat ꝯſenſus. c.tunc licèt aliq̃d ex duobus alijs vltimis,vel etiã ambo ipſa vltima deficiãt vr̃ dici poſſe, ꝙ certo reſpectu non tenet ſectio, ex quò ſimpliciter verũ eſt dicere,quod nõ ſimpliciter ſtatur illi. ſed alio reſpectu põt dici tenere . quia teneẽ qui fecit ſectionẽ ad integrãdũ.ex quò facultates non ſufficiunt . & ſic non totaliter annihilaẽ ipſa ſectio.& per ꝑdicta habes verũ intellectũ text. Et ꝑ declaratione mea etiã potes cõcludere, ꝙ interdũ in eccleſia nõ eſt certus numerus , & tunc pñt recipi in canonicos multi,dũmodo ſuppetant facultates.ſ.de vita,& hone.cle.qm̃. & ibi ꝑ gl.Qñq; vero eſt certus numerus in eccleſia. & tũc ſi nõ eſt ꝯfirmatus ꝑ ſedẽ apoſtolicã,nec iuratus, eſt clarũ ꝙ pñt canonici recipere aliquem vltra numerũ.ſ.c.proximo . & ſ.eo.ꝑ illorũ.ſi vero eſſet confirmatus cũ iuramento,tũc aũt teneret receptio vltra numerũ,vt dixi plenè in c.ꝓcedenti.Si vero fuerit cõfirmatus ꝑ ſedẽ apoſtolicã.tũc ſi adiecta fuit clauſula decreti, tunc nõ pñt aliq̃ recipi vltra numerũ.fallit in duobus caſibus.Primus eſt, qñ facultates,ſeu redditus ſuperexcreuerunt. & hoc ꝓpter tacitã ꝯditionem ſubintellectam in ſtatuto.& cõfirmationẽ ſedis apoſtolicę.ſ.de cõſti.cũ M. Scđs caſus , qñ reciperetur autoritate Papæ facta mentione de numero, & de ꝯfirmatione apoſtolica ꝑdicta. q̃a tale decretũ non inficit ꝑtãẽ Papę ſi velit ꝯtra illud facere,cũ poſſet ꝯtra ius diſpenſare.ĩ.de ꝯceſ.ꝑbẽ.ꝓpoſuit.facit, qđ notaẽ.ſ.de reſcrip.cõſtitu. ¶ Si aũt eſt certus numerus cõfirmatus ꝑ ſedem apoſtolicã nõ adiecta clauſula decreti, tũc ſi in literis Papæ nõ eſt facta mẽtio de cõfirmatione nõ tenenẽ canonici recipere aliquẽ vltra numerũ ꝑ tales literas ꝑ id, qđ leg.& no.in d.c.cõſtitutus . vt dixi.ſ.c.proximo. Si tñ ſponte canonici (licèt non tenerenẽ recipere) reciperent:numerus rumpereẽ.nã cenſereẽ voluntaria facta receptio,ex quò nõ tenebanẽ , vt patet in d. c.cõſtitutus.& voluit etiã hic Io.An.& Hoſti.& hæc procedũt,qñ nõ vacat ꝑbenda. Si aũt vacabat ꝑbenda tunc ſi recipiũt vnum,clarũ eſt qđ tenet receptio. Si aũt recipiunt duos,tunc aut recipiũt illos ſimpliciter,& valet electio,vt eſt caſus ſcđm vnũ intellectũ ſ.de cõſt.cũ M.Si aũt recipiant ad vnã præbendam, tunc licèt ſm opinionẽ Hoſti.ſit diſtinguendũ,an recipienẽ aĩo ſcindẽdi illã, an vero animo conſtituendi de illa duas.& iſta vr̃ ſequi.do. Ant.vt primo caſu non ualeat receptio.ſcđo uero ſic.tñ uerius ur̃,ut nõ teneat receptio ꝑ id,qđ habeẽ in c.tuę.ſ.c. & qđ ibi dictũ fuit.nec ob.iſte text.quia loquiẽ,quando ante receptionem Epiſcopus cũ cõſenſu capituli de una actualiter fecerat duas.uñ nimirum ſi poſtea duo recipiũtur ad illas,qđ teneat receptio. & hoc ẽt in effectu uoluit gl.in tertia ſolutione, quã ut dixi ẽt ſeqẽ,

vt hic

vt hic do.Pe.q videt̃ simpliciter tenere,qđ q̃n nõ p̃cedente diuisione præbẽdę duo eliguntur ad vnã p̃dẽdã nõ tenet electio.In ea.gl.in fi.Sed certè hic loquitur q̃n de vna fuerunt constitutę duę.Ideo toleratur,quod hic dicitur. sed quãdo non præcedente dicta cõstitutione duo eligunt̃ ad vnum beneficiũ, vr̃ qđ illud sit cõtra ius. & sic,qđ Ep̃s nõ possit hoc tolerare de iure,nec cõsequenter sup hoc dispẽsare, sed solus Papa. & hoc etiã tenuit do.Anto.in c.tuę.sup glo.fi.s̃.eo.¶Extra gl.videt̃, quod Ep̃s teneatur integrare de proprijs facultatibus,quia ipse fuit qui deli
6 quit. & delictum † personæ non debet nocere ecclesię de reg.iur.delictũ.li.vj.sol.dicit Host.qđ hic Episcopus fortè nõ habuit bona propria ex quibus posset integrare. facit,qđ dictum fuit.s̃.eod.cum scđm. ¶Si aũt habuisset bona ꝓpria satis videt̃ esse ęquũ, & iustũ,quod deberet de proprijs integrare ꝑ id, qđ dictũ fuit in simili in d.c.cum secundum. ¶Et facit etiã,qđ not.ĩ.eo.de multa.posset etiã dici, qđ Papa hic voluit sibi facere gratiã. vt ipse non teneret̃ integrare de ꝓprijs. videt̃ tamen velle Hosti.ꝙ per mortem talis Ep̃i qui creauit præbendas extinguatur obligatio, quò ad ipsum Ep̃m. q̃a crimina morte extinguunt̃.xxiij.distin.quorundã.¶Secunda põt opponi, q̃a videt̃,qđ de vacantibus non debeat fieri integratio. quia vna præbenda vacans non debet scindi pro alia integrãda, quia sic ex altera manu fieret contra capitulum maioribus.s̃.eo.¶Solue,qđ litera dẽt intelligi quatenus dicitur fieri integratio de vacantibus,q̃n ille vacãtes sunt adeo pingues,qđ habẽt redditus superfluos.Nam de illis superfluis poterit fieri reintegratio. Sed de redditibus necessarijs ad sustentationẽ ipsius beneficij nõ fiet reintegratio. q̃a aliàs contingeret scissio contra illa,quę habẽtur in d.c.maioribus.¶Vltimo potest quæri,quando subesset legitima causa creandi duas. dic quia erãt fortè pauci canonici proseruitio ecclesiæ.ideo iusta causa tunc est vt augmẽtet̃ cultus diuin⁹.s̃.de cõst.ex parte.vel fortè poterat esse cã aliqua alia necessitatis,vel vtilitatis ecclesiæ.fact.ĩ.eo.exposuisti.vel etiã,vt ibi esset aliqua p̃benda,quæ haberet onus annexũ de celebrando missam de Sancta Maria ſm ea quæ habẽtur.s̃.c.significatũ. Sed de hoc,an hæc sit iusta causa dicendum,prout colligi potest ex ibi notatis.

SVMMARIVM.

1 *Papa si per simplex mandatum directũ collatori, vt prouideat tali: tale mandatum collatori præsentatũ non ligat manus eius quin alteri conferre possit,& teneat collatio.*
2 *Et si illi pro quo mandatum est non conferatur,sed alteri potest ipse agere contra collatorem, vt sibi de communibus prouentibus prouideatur donec fuerit præbendam consecutus.*
3 *Illud non debeat Papæ,nec alteri superiori.*
4 *Renuntiare videtur gratiæ in aliqua ecclesia impetratæ qui ea pendẽte beneficium sufficiens recipit.*
5 *Papa si mandat aliquem recipi in canonicum in certa ecclesia, & prouideri de præbenda si qua vacat,sibi est numerus statutus debet recipi in canonicum,licèt aliqua præbnda non vacet.*
6 *Tempus receptionis literarum quãdo inspiciatur,& q̃n tp̃s datæ.*
7 *Pœna non cadit in ignorantes.*
8 *Iudex impetratus si tempore imperationis sit excõicatus,sed tempore receptionis sit absolutus,an valeant literæ*
9 *Impetrans a Papa sibi prouideri de præbẽda si qua vacat, an sufficit quod vacet tempore præsentationis literarum.*
10 *Per mandatum Papæ quo mandatur prouideri de canonicatu,& p̃bẽda intendit Papa,ꝙ collator obligetur,non ꝙ quęratur ius in re,vel quod afficiatur ipsa præbenda.*
11 *Obligatio personalis nõ habet impedire actũ,nec sequitur possessorẽ.*
12 *Factum contra legem,an teneat.*
13 *Nuntiatio per executorem apostolicum facta ordinario ne conferat alteri beneficium videtur ligare manus ordinarij.*
14 *Impetrans a Papa,vt sibi de præbẽda in aliqua ecclesia prouideatur si alteri conferatur debet ei prouideri de redditibus,si non habet sufficiens beneficium: sed quid si habet,sed non est sufficiens,sed de eo non est facta mentio,an valeat impetratio.*
15 *Ex mandato Papæ,an quæratur ius impetranti.*
16 *Collatio alteri facta post receptum mandatum Papæ,an valeat.*
17 *Receptus in canonicum, an habebit aliquam actionem contra conferẽtem alteri.*
18 *Collator,an possit comparere,& assistere liti motæ contra tertium cui facta est collatio.*

a Ilectus. Si Papa mandat ei ad quẽ beneficiũ spectat, vt ipsum alicui cõferat,& ipse non illi,sed alteri cõfert,tenet collatio ipse tamẽ ex transgressione punitur.h.d. Et duę sunt partes principales. Nam primo ponitur querela decisa.Secũdo dat iudices. secũda ibi: fraternitati. & hæc decretalis bona est, & quotidie allegatur. & cõmuniter in materia beneficiali aduocati habent recursum ad illam ſm d. Ant.
1 ¶Not.j.ꝙ † ꝑ simplex mandatũ a sede apostolica dĩrectũ collatori,vt prouideat illi de quo in literis apostolicis cõtinet̃.licèt sit p̃sentatũ ipsi ordinario collatori non efficiuntur,nec ligant̃ manus ipsius collatoris quominus alteri possit cõferri. & quin teneat collatio si alteri conferatur.& ex hoc etiam potes notare, quòd ꝑ tale mãdatũ a Papa emanatum non q̃rit̃ aliquod ius in re ad ipsum beneficiũ ẽt si vacat tẽpore p̃sentationis mandati.Sed tantũmodo videt̃ quęri quoddã ius personale contra collatorẽ, videlicet implorandi officium iudicis ɔtra ipsum,vt sic gratia impetrata sortiat̃ effectũ.¶Et in quibus casibus efficiatur beneficiũ. & consequẽter ligentur manus collatoris plenè no.ꝑ glo.ordinariam. & magistrã in materia in c.si soli.de ɔces.p̃bẽ.in vj.& facit ẽt,qđ hr̃ in tex.& etiã in eod.titu.& li.in decretali,si capitulo.& facit etiã ad id,quod dixi de iure ꝑsonali,qđ no.per gl.& doc.in c.veniẽs.s̃.de renun.
2 ¶†Itẽ not.ꝙ si ille pro quo mandatũ est prouidere eludatur a prima p̃benda vacante a collatore.quia sibi nõ cõfertur,sed alteri põt agere contra ipsum collatorẽ. & petere,vt de cõmunibus prouentibus prouideatur donec p̃bẽdam fuerit consecutus.¶Et no.ꝙ nihil dicit de distributionibus quotidianis,licèt doctores vidẽtur velle qđ hoc casu etiã de illis debeat prouideri ꝑꝑ inobediẽtiã mandati apostolici. & facit,quod dictũ fuit.s̃.
3 eo.dilectus.& c.pro illorũ. ¶†Itẽ not.ꝙ nõ dẽt illud Papæ,nec ɔsequenter alteri superiori.facit,qđ habetur.s̃.de postu.bonæ.el ij. & in l.si prætor.ff.de iud.
4 ¶†Itẽ not.ar.ꝙ accipiens beneficiũ sufficiens pẽdẽte gr̃a ꝑ ipsum impetrata in aliqua ecclesia illi vr̃ renuntiare. de quo dicẽdũ,scđn qđ hr̃ in clem.gratiæ. de rescrip.¶Itẽ no.ar.qđ ad capitulũ spectat recipere canonicos de quo ĩ c.cũ ecclesia.s̃.de elec. ¶Vltimo no.ꝙ ad conuincendũ inobedientiã, & neligentiã mandati inspicitur tp̃s p̃sentationis.& sic tp̃s receptionis literarũ,qđ intellige,q̃n ante non hr̃ notitia mandati. secus si ante haberet̃ notitia ꝑ ea, quæ hñr.s̃.de appellatio.mminimus. & c.suggestũ. nec obstat iste text.q̃a idẽ hic ponderat̃ actus receptionis ex eo,q̃a tunc non põt postea p̃tendi ignorantia. sed ante sic,nisi aliud appareat ꝑ ea,q̃ hñr in iuribus p̃allegatis. Vel fortè hic ideo inspicit tp̃s receptiõis, q̃a impetrans obtulit se,& astrinxit se ad ꝓbandũ. facit, qđ hr̃.ĩ.de resti.spo.c.j.& de ꝓbatio. licèt cãm. ¶Itẽ potes notare scđm Hosti. & d.Pet.qđ clericus iste habens monitori habuit ius conquerendi. q̃a non

Si Papa.do. Abb. latius sũmat hoc c. uide eũ. Et si quęratur quæ gratis p̃bendas afficiant,& quæ non,& utrum collatio,seu ꝓuisio facta per episcopum,uel capitulũ, seu aliũ ad quẽ spectat cõtra mandatum apostolicũ ualeat, & teneat, distingue, ut hic per do.hẽ.boy. post Host. in prin.

non fuit illis obtemperatũ, & sic facit, ꝙ per literas monitorias quæratur ius impetranti de quo per glo. ṡ.de renun.veniens.& tangetur etiã inferius. ¶Sed certè si litera ponderet̃ hic nõ fuit habita mentio de literis monitorijs,sed pręceptorijs.tñ,an notabile in se sit verũ,& an possit ꝓcedere inferius tãgetur. ¶In gl.j.ibi;vel statim.s.vel qñ tũc vacaret præbẽda,aliàs si tunc non vacaret debebunt cõferre, q̃ cito poterũt vt sequitur in gl.& sic q̃ cito facultas se obtulerit. facit,quod dicetur.j̇.de conces.prębẽ.accedens. & cũ gl.trãseunt cõmuniter doc.quę videt̃ intelligẽda,qñ facta fuit mẽtio de numero in rescripto.aliàs nõ valeret rescriptũ scd̃m ea quę habent̃.ṡ.de rescrip. constitutus. potest tamẽ dici,ꝙ tacitè vr̃ fieri mentio de numero, qñ Papa mãdat aliquem recipi in canonicum in ecclesia. & prouideri de præbenda si qua vacat.¶Nã eo ipso,qđ fit mẽtio de vacatiõe nõ vr̃ mẽtio fieri de numero.qa in ecclesia numerata non hẽt locũ vacatio.j̇.de cõces.præben.ex parte. Et ideo tenebit rescriptũ si ibi erit statutũ simplex de numero non iurato,nec confirmatũ per sedẽ apostolicã. aliàs non valeret,nisi fieret mentio etiã de iuramento,vel cõfirmatione,vt legitur,& notatur in d.c.cõstitutus.
5 & dixi.ṡ.eo.dilecto. Et scd̃m prædicta † patet, quòd si Papa mãdat aliquẽ recipi in canonicũ in certa ecclesia.& prouideri de præbẽda si qua vacat,qđ si ibi est simplex statutũ numeri tenet rescriptũ,& debeãt recipere illũ in canonicũ,licèt præbenda aliqua non vacet.vt voluit glo.& sic licèt tunc non possit cõferri ꝑbenda,ex quo nõ dicat,sed saltem deberet implere mandatum in eo in quo possunt ; & ꝑ cõsequens cũ possint eũ recipere in canonicũ. licèt vltra numerũ recipiatur.facit,qđ habet̃.ṡ.eo.pro illorũ.& c.dilectus.Ideo debẽt illũ recipere in canonicũ.do.Pet.tñ hic videt̃ tenere contrarium ar.eorũ, quæ habentur in l.Seia.§.Caio.ff.de fundo instr.ꝑ quam videtur,ꝙ qualitas vacationis adiecta in collatione præbẽdę intelligat̃ ẽt repetita in collatione canonicatus, seu receptione in canonicatum.qa ista vident̃ annexa.s.canonia,& ꝑbenda.facit,ꝙ dictũ fuit.ṡ.e.maioribus.& ṡ.eo.relatũ. Nã canonia non dẽt diù esse sine ꝑbenda,vt ibi.& facit.j.q.iij.si quis adiecerit. Secus dicit in separatis,qa nõ intelligit̃ facta repetitio ꝑ ea q̃ habentur in l.Iulius Paulus.ff. de conditio. & demon. & l.fin.§.Seio.ff.de leg.ij.& sic scd̃m eum si præbenda nõ vacat.nec consequẽter canonicatus, nõ tenebunt̃ ipsum interim recipere in canonicũ. Sed certè gl.tenet hic ꝯtrariũ cũ qua omnes alij trãseunt,& facit, qđ hr̃.ṡ.de dol.& ꝯtu.dilecti. nec ob.dictus.§.Caio. quia loquit̃,qñ qualitas apponit̃ in ꝑcedẽtibus.quo casu intelligitur repetita in sequẽti re.in eadẽ dispositione apposita.& in eadẽ oratione. nam ibi testator legauit Titio fundũ instrictũ,& domũ. Nã intelligitur legare domum instructã hoc est cum instrumẽto ipsius domus. Sed hic loquitur,qñ qualitas apponitur in sequenti re. quę non intelligitur in ꝑcedenti repetita, vt est tex.cũ glo.in l.filiũ.ff.qñ dies le.ce.& in l.quisquis.ff.de le.iij. & sic patet, ꝙ præcedentia magis influunt in sequẽtia,q̃ contra.& hoc mõ põt
a saluari ista glo.¶In glo.scd̃a. ibi qñq; consideratur tp̃s oblati libelli.melius dixisset qñq; non cõsiderat̃ tp̃s libelli oblati,vt patere pœst ex sequentibus. nã licèt scd̃m illud tempus rectagatur:tamẽ si incipiat ius competere intellige ex causa de ꝓterito ꝓt ꝑfici iudicium,vt patet in ll.allegatis in gl. Et quãdoq; ẽt licèt de nouo superueniat hæc prodesse, vt quando actum est actione reali nulla causa expressè, vt hr̃ in c.Abbate.de re iudi.in v. ¶In eadem gl.ibi tigni.§.vltimo.hic facias vnum a. & iunge glo.seu partem gl.quæ est.j̇.in ver.quare.ibi ergo facias.l.super. ver.quare.& demũ in ver.Itẽ arg.ꝙ si iudex facias.c. quia ille versiculus,& illa pars glo.vsq; ad ver.quare ergo.debet legi in fi.gl.quia ibi ponitur quædã quęstio. Sed in ver.quare,ponitur sol.ꝑriorũ positorũ in
6 glo.¶†In eadem glo.ibi:hic tempus receptionis,&c. ¶Aduerte licèt gl.multa verba spargat,tamen in effectu voluit dicere, quòd hic agitur de inobediẽtia.
7 & rebellione,seu eius pœna † q̃ non cadit in ignorãtes.j̇.eo.si beneficia.lib.vj.& ideo inspicitur tempus receptionis. quia postea non possunt prætẽdere ignorantiã. sed ante bene possunt probabiliter prætendere.licèt forte mentirentur.quia secretorũ solus Deus est cognitor.j̇.de simonia. Matthęus. Si vero quærit ad quem intelligatur directũ esse rescriptũ tunc inspicimus tempus datę sic loquitur.c.eã te.de rescrip. Idẽ si quæratur, ꝙ tempus sit inspiciendũ ad euitandum vitium surreptionis. & sic quo tempore debeat fieri expressio,vt euitetur surreptitio.Nam debet inspici tempus datę,vt voluit gl.& probat̃.ṡ.de rescrip. constitutus.& ad istas tres conclusiones in effectum reducitur omne id,qđ dixit gl.hic,& de ista ma. ꝙ tẽpus debeat inspici in rescrip.aliquid tetigit Host.sed plenius Petr. de Saxo in suis distinctionibus quem sequitur hic Ioan.An.& Spe.in ti.de rescrip.prę.§.si. ad fi.& dom.Pet.hic, do.Anto.hic aliqualiter latius tetigit.de quo etiã tãgit per modernos in cle.literas. de rescrip.& ibi etiã plenè dixi.quãobrẽ modo potes cõcludere post do.Anto.quòd interdum agimus de rescrip.beneficialibus. Interdũ de rescrip.cõtẽtiosis. primo casu interdũ agitur de vi comprehensiua rescripti respectu illorũ quibus scribitur. & tunc attẽditur tempus datę. & iste est casus in c.eã te.de rescri. vbi patet,qđ scd̃m tẽpus datę iudicamus qui comprehẽdantur in rescrip. ad illud obseruandum. Interdum agitur de vi comprehensiua rescripti respectu capacitatis personæ pro qua scribitur surreptione cessante.& tunc attendimus tempus vacationis.¶Nam illud est tp̃s secũdũ, qđ actus debet applicari ad personã. Ideo scd̃m illud tempus debet inspici capacitas ꝑsonæ.eo.ti.c.ei cui.li.vj.¶Interdũ agit̃ de vi cõprehensiua rescripti respectu rei super qua scribit̃,& tunc attẽditur tp̃s datę, vt probatur in clem.literas. de rescrip.¶Interdũ vero agitur de validitate vel inualiditate rescripti contra vitium surreptionis.& tũc attenditur tempus datę.quia scd̃m illud fit surreptio si illo tp̃e non exprimat̃.ṡ.de rescrip. constitutus. & eod.titu.si eo tempore.lib.vj.Et ex ꝑdictis potes colligere veram solutionẽ cõtrarietatis de d.c.ei cui nõ scribebatur de certa ꝑbenda.& ideo non peccabat rescriptũ in surreptione. sed bene impediebatur impetrans habere ꝑbendã ꝓpter defectũ ordinis requisiti ad ipsam ꝑbendã. & sic quodãmodo propter incapacitatẽ ꝑsonæ.& ideo si tp̃e vacationis reperiet̃ habere ordinẽ inquisitũ.& sic esse capax,tunc dẽt habere bñficiũ,qa sufficere dẽt, qđ sit capax tp̃e quo actus dẽt applicari ad personã.sed in c.si eo tp̃e. impetratio fuit facta de certa ꝑbenda. & peccatũ fuit in surreptione non exprimendo inhabilitatẽ impetrantis. iõ tũc nõ valet rescriptũ,& inspicit̃ tp̃s datę.¶Interdũ vero agit̃ de viribus rescripti respectu prælationis,vt sic videat̃ quis debeat præferri. & tũc attendit̃ tp̃s datę de rescrip.tibi qui.li.vj.¶Interdũ vero agit̃ de obligatione surgente ex perfidia, vel negligentia collatoris non conferentis ad mandatũ Papæ. & tũc inspicimus tempus receptionis. Nam ante cõmunitione non datur, seu dicitur scientia cum possit probabiliter

a In glo.ij. Sup hac gl. & eius materia, uide ẽt.d. Abba. in ij. colũ. ver. in glo. in ver. receperunt.

biliter ignorari mandatũ. & ꝯñr ante non daẽ inobedientia. quod tñ est intelligendũ nisi probaretur, quod etiã ante receptionẽ literarũ habuisset notitiã mandati, vt dixi in notabilib. ¶Interdum aũt agitur de ꝑpetuatione gratiæ ex parte concedentis rescriptum. & sic ꝯ casum mortis. & tunc si gratia erat perfecta attenditur tp̃s datæ. ĩ. eo. si cui. lib. 6. ¶Si verò nõ erat facta attenditur tp̃s incępti negotij per executorem. de offi. deleg. si super gratia. lib. 6. Et hæc de primo casu principali. ¶Secundo casu qñ quæritur de rescrip. cõtentiosis. conclude quòd si quærit̃ de vi comprehensiua rescripti respectu illorum quibus scribitur attẽditur tp̃s datæ, vt etiã dixi in præcedenti casu ꝑ Decretalem eam te. de rescrip. Nam eadẽ est ratio vtrobiq;. & sic idẽ ius esse debet. de cõsti. translato. ¶Interdum verò agit̃ de viribus rescripti. & de vi cõprehensiua ipsius rescripti respectu rei super qua fit interpretatio. & tunc attenditur tp̃s datę, vnde rescriptum habet vires quo ad actiones ortas tp̃e datę nõ quo ad aliàs postea ortas. s̃. de rescrip. c. fi. fallit in vsurario ꝑꝑ odium vsurarum ꝑ ea quæ hñr. ĩ. de vsur. aliàs de rescrip. quia frustra. ¶Interdum verò agit̃ de validitate rescripti ex parte cõcedentis illud. & tunc attendimus tp̃s datæ. quia oportet quod concedens ſm tẽpus datę habuerit potestatem. s̃. de offi. lega. in c. fin. ¶Interdum agitur de perpetuanda iurisdictione iudicis. & tunc attenditur tempus citationis. s̃. de offic. deleg. c. gratum. & c. relatum. & c. licet. ¶Interdũ agitur de validitate, vel inualiditate rescripti quo ad vitium surreptionis, & tunc attenditur tp̃s datæ sicut in beneficialibus. s̃. de rescrip. suꝑ literis. ¶Aduerte tñ, quia in beneficialibus surreptio vitiat ipso iure. Secus in contentiosis, vt plenè no. in c. ad audiẽtiam. il 2. s̃. de rescrip. ¶Interdum verò agitur de validitate rescripti respectu capacitatis, vel incapacitatis impetrantis, & tunc attendimus tp̃s datę saltẽ qñ incapacitas reddit ipso iure nullum rescriptũ, vt in c. 1. de rescrip. in 6. ¶Interdum verò agitur de virib⁹ rescripti quo ad conuincendã negligentiã iudicis, & quo ad cursum temporis præfixi iurisdictioni, & tũc inspicimus tempus præsentationis ad appella. in c. j. & s̃. eo. il 2. ¶Interdum verò agitur de conuincenda negligentia impetrantis, & tunc attenditur tẽpus facultatis agendi. s̃. de rescrip. si autem. & c. plerũque. & per hoc habes expeditum istum ſm casum, de materia plenius dic, vt dixi ĩ d. c. literas. de rescri. ¶†Mo-
8
a do restat [a] descendere ad glo. in versi. Item argu. vbi glo. tangit, an si iudex impetratus tempore impetrationis sit excommunicatus, sed tempore receptionis sit absolutus valeant literæ. nam videtur quòd sic: q̃a videtur inspiciendum tempus receptionis literarum per istum tex. & ideo cum illo tempore sit absolutus videtur quòd teneat rescriptum. In cõtrarium facit, quia hic agi videtur de vitio surreptionis, quia si Papæ fuisset hoc expressum, qđ fuisset excõicatus non dedisset illud. facit. s̃. de re iud. ad probandũ. & sic videtur quòd inspiciatur tempus datę, per id quod hr̃. s̃. de rescrip. constitutus. & quod etiã tetigit hic glo. circa fi. & quod etiam dixi superius. & istam partem quod literæ non valeant. tenuit hic glo. dicens etiam quòd ex quo sunt nullæ à principio non reconualescunt. licèt postea reperiat̃ absolutus tp̃e receptiõis literarum. facit de reg. iur. non confirmat̃. lib. 6. Ioã. And. & do. Ant. post eũ dñt glo. procedere si erat publicę excõicatus: quia tunc nulla imprimitur iurisdictio à prin. ꝑꝑ incapacitatẽ ꝑsonæ. & pro tanto sunt nullæ. s̃. de re iud. ad probandũ. ideo ex postfacto nõ cõualescunt ꝑ dictã regulã nõ firmat̃. li. 6. in occulto aũt excõicato non procedit gl. ſm eos: q̃a ex quo est occultus, & sic toleratus recipit habitum iurisdictionis, licèt posset per exceptionẽ elidi. & ideo cũ habeat iurisdictionẽ si contingat eũ absolui ante præsentationẽ rescripti poterit exercere iurisdictionem, nec poterit tũc exceptio excõicationis obijci ex quo est absolutus. & plus facit qđ hr̃ ĩ l. si cognati. de reb. dub. vbi sufficit quẽ esse cognatũ tp̃e mortis. licèt nõ fuerit tp̃e testamenti, ad idẽ etiã facit quod hr̃ in l. interuenit. ff. de lega. præstan. & in l. interdicit. s̃. de cõdit. & demonst. & quod hr̃ in l. non intelligitur. §. qñ aũt. s̃. de iure fisci. & plus dicit hic Io. And. quòd si ẽt non fuerit absolutus tp̃e pręsentationis literarum, & processerit in causa: quia non fuit opposita exceptio excõicationis tenebit processus ex quo erat toleratus. faciat quod hr̃ in l. Barbarius. ff. de offic. prætoris. & in l. 2. C. de sent. & interlocu. omn. iudi. & 3. q. 7. §. tria. & quod hr̃ in d. c. ad probandum à contrario sensu. Et prædicta dicit Io. And. ꝓcedere post Io. de mõte merlo. qñ impetrans ignorauit illũ excõicatum. secus si sciuisset ipsum excõicatum tempore impetrationis: quia tunc vr̃ quòd non valeat rescriptum. per ea quæ hñr. s̃. de rescrip. super literis. & sic non poterit procedere etiã eo postea absoluto. per ea quę hñr de reg. iur. non firmatur. lib. 6. & ff. de reg. iur. in l. q; ab initio. Et ex hoc no. diligẽter quòd tolerantia non operatur effectum quo ad commodũ scientis. facit ẽt quod no. Io. Cal. in d. c. ad probandum. & s̃. de rescr. sciscitatus. & ista procedunt qñ impetratur in iudicem ille qui est excõicatus. vbi aũt ipse impetrãs esset excõicatus, tunc cõiter tenetur quòd siue sit publicè excõicatus, siue occultè non valet rescriptum. per ea quæ hñr in c. 1. de rescrip. in 6. de quo dicendum,
9 vt ibi plenè not. per Io. And. & Lap. Abb. ¶†Itẽ aduerte, q̃a tãgit hic Io. An. post Philip. q̃d si aliquis impetrauit à Papa sibi prouideri de prębenda si qua vacat, an sufficiat quòd vacet tempore pręsentationis literarum. & concludit quod non, quia impetrans vr̃ se retulisse ad tempus datę. & consequenter Papa. argu. l. j. C. de diuer. rescrip. secus dicit Philippus si Papa proprio motu mandaret prouideri de præbenda si qua vacat: quia tunc vr̃ sufficere, quòd vacet tempore pręsentationis per istum text. Sed certè vr̃ diuinare quòd hic motu proprio fuerat facta concessio. ¶Item videtur quòd cum de natura cõditionis quæ sonat in tempus pręsens sit quod si illud secundum non potest habere locum non habeat locum dispositio. l. cum ad pręsens. ff. si cer. pet. vr̃ quod nõ debeat habere locum cum non habeat locum rescriptũ concessum per Papam si prębenda non vacat tẽpore datę, & istud tenet hic do. Pet. licèt Io. And. transeat cũ dicto Philippi. & ad istum tex. respõdit do. Pet. quòd hic loquitur qñ nedum mandauit conferri præbendam si qua tunc vacabat, sed etiam mãdabat ipsum recipi in canoni[illegible]um, & in fratrem. quo casu cũ non debeat vanum nomen canonici habere. s̃. eo. relatũ. videtur fuisse m[illegible]s Papę, quòd de prębẽda prouideatur quamprimũ facultas se obtulerit. facit quod habetur. s̃. eo. dilectus. & sic secus videtur secũdũ eum qñ simpliciter mandatur sibi conferri prębẽda si qua vacat. per id quod dixi superius, cõiter tñ consueuit Papa mãdare, qđ prouideat̃ de ꝑbenda si qua vacat aliàs prouideat̃ de ꝓxima vacatura. ¶In gl. 3. ibi. con similẽ dationẽ. Sed certè imò nõ fuit cõsimilis: quia hic nullus fuit datus executor. Sed ĩ casu d. c. proposuit. fuit datus executor ad ꝓuidendũ saltẽ negligẽte ordinario collatore. Ideo ꝑ pñtationẽ lr̃arũ affectę, & ligatę fuerũt manus ordinarij collatoris. facit qđ habetur

a ¶Modo restat. Sup hac pte gl. vide d. Hẽ. Boych. hic in 2. colũ. ver. super eo. c.

betur in Decretali si capitulo.de cõcef. præben.in 6. Ideo nimirũ si ibi nõ tenuit collatio alteri facta. ¶In ea.gl. ibi.prohibuit alij dare.supple.& sic vr̃ qđ non teneat collatio alteri facta velut facta ꝯ prohibitionẽ Papæ.facit quod no.de elect.proinde.lib.6.& quod dixi. s̃.eo.dilecto.circa fin. ¶Sed potes dicere quòd contrarium procedit in expressa prohibitione Papæ. Secus in tacita qđ velit per quandã ꝯñam, vt hic ꝓbatur.& bene facit quod notant Legistæ in simili. & maximè Bar.in l.seruũ filij.§.fin.ff.de leg.1.vbi potẽtius operat̃ legatũ seruitutis expressè factũ per testatorem quã si veniat tacitè in cõsequentiã alterius legati.¶In ea.gl.ibi.contra legẽ animatã. potes dicere quod hoc verũ est tacitè.& per quandam ꝯñam, sed non expresse ideo non inualidatur electio. ¶In ead. gl.ibi.de rei vend.si fundũ. Si certè ibi non inualidat̃ actus,sed inducitur mala fides si quis demũ post citationẽ sibi factã vendidit alteri rem. & sic potius cõcordat cum eo quod hic dr̃. & eodẽ modo põt rñderi ad l.dolo.& l.quædã.§.si quis aũt.quæ inferius allegant:q̃a ꝑꝑ denunciationẽ nõ infringitur actus, sed inducitur mala fides.¶Ad capi.aũt fm̃.j.de ope.no. nunc.quod alle.hic glo.põt dici quòd ibi est speciale qñ aliquis ædificat nouum opus post demum citationem sibi factam ne ædificet. & hoc ꝑꝑ contemptam maiestatẽ prætoris qui illud ædictum inducit, vt hr̃ in l.j.ff.de no.oper.nunc.¶In ea.gl.ibi.ipsa præbenda non est obligata. & sic solum vr̃ adesse obligatio personalis quæ non afficit rem, nec illam sequit̃, seu illius possessorem.l.j.§.si hæres.ff.ad Treb.& l.vltima.in fi.ff.de contrahen.empt.¶In ea.glo. ibi.non tñ peccat eligendo alium. facit etiam pro hoc quod hr̃.j.de spon.c.sicut ex literis.vbi patet quòd licèt ille qui contraxit sponsalia de futuro cum aliqua male faciat cum alia contrahendo per verba de præsenti,tñ tenet contractus.¶In ea.glo.in fi. ¶†Et sic vult

10 glo.quòd quia per mandatũ Papæ per quod mandatur prouideri de canonicatu & prębenda solum videtur esse intentio Papæ, vt persona cui fit mandatum obligetur,non aũt quòd ex hoc constituat̃ ius in re, vel afficiat̃ ipsa pręb enda si non est apposita clausula decreti:nec datus executor.Iõ meritũ tũc factũ ꝯ mãdatum Papæ tenet,nec debet dici factũ cõtra legem animatã:quia intentio Papę fuit solã personã obligare non ius in re constituere.Obligatio† aũt persona-

11 lis non hẽt impedire actũ,nec sequit̃ possessorẽ,vt dictum est superius. ¶Preterea dicit do.Ant. qđ nõ est

12 simpl̃r verũ† quòd factũ cõtra legẽ nõ teneat de quo per gl.in cle.j.de iurepat.& per Legistas in l.non dubium.C.de leg.põt etiam dici quod hic non fit contra prohibitionẽ expressam facti licèt posset dici qđ hic fit contra tacitam prohibitionẽ.& in quandã cõsequẽtiam resultantem, quę non vr̃ esse tantę potentię quanta est expressa. Et per pręd icta etiam potest

13 solui aliud contrariũ quod posset fieri si dicatur† qđ intimatio facta per executorem apostolicum ordinario ne conferat alteri,videtur ligare manus ordinarij. de concef.pręb.in decretali si.soli.in 6.de rescrip.tibi qui.eo.lib.6.& sic vr̃ quod idem sit dicendũ si Papa mandat alicui collatori ordinario qđ cõferat impetranti beneficiũ.Nam põt rñderi quòd non est bona parificatio:quia in cõtrario interuenit expressa inhibitio executoris, sed hic nõ interuenit expressa inhibitio Papę.Et per p̃dicta ẽt patet nõ obstare quod habetur.s̃.de appel.vt nostrũ, quia ibi loquit̃ qñ Papa negotiũ reuocauit à se.facit quod hr̃ eo.tit.si duobus.& quod no.per Inn.de consti.cũ M. Sed hic secus qđ patet,q̃a mãdauit ipsi ordinario collatori, vt cõferat.& pro pręd ictis ẽt facit, quia vr̃ quod per mãdatum de prouidendo directũ ordinario collatori non vr̃ queri ius impetranti in ipso beneficio, vt inferius tangit̃ post gl.ideo nimirum si tenet collatio alteri facta. & qualiter afficiatur beneficium,seu quibus modis.& per consequens, qualiter & qñ ligent manus ordinarij collatoris recurre ad glo.magistrã,pleniorem de corpore iuris in Decretali si soli. in secunda parte glo.circa fi.de concef.pręben.lib.6. & facit etiam quod habetur in tex.& eo.tit. & li.in Decreta li, si capitulo.¶†In gl.quarta, in fi.cõiter tenetur qđ 14

vitiatur impetratio etiam si beneficium non sit sufficiens.de qua non est facta mẽtio. expressum est hoc in c.si motu proprio.de pręben.in 6. & ad literã istã, dum dicit,si non habet sufficiens,debet suppleri maxime.& idem si interuenit aliud impedimentum canonicum.facit quod no.in c.si proponente. hic allegato.& quod habetur.s̃.eo.in c.tuis. ¶In gl.fi.in fi. dicit etiam hic Aegidius quod debebit prouideri de quotidianis distributionibꝰ ex quo fuit receptus ĩ canonicum.per ea quę hñr.s̃.eo.dilectus. sed Io.And. dicit quod de illis.ideo non dixit,quia de illis debebit prouideri etiam postq̃ fuit ꝓuisum de beneficio prębẽdali,de hoc tñ an recepto authoritate apostolica debeant̃ distributiões quotidianę dixi.s̃.eo. pro illorũ do.Flo.hic dicebat qđ per istũ tex. nõ probatur qđ receptus authoritate apostolica debeat hr̃e distributiones quotidianas:quia de illis nõ loquit̃ hic, sed de redditibus cõibus.& verũ tñ dicit.de hoc dic, vt dictũ fuit ĩ d.c.pro illorũ. ¶†Extra gl.p̃t opponi qđ 15

ex simplici mãdato Papę quęrat̃ ius impetrãti. per id quod hr̃ de renuncia.c.veniens.cũ ibi not.per glo.& doct.& sic vr̃ quòd collatio alteri facta in p̃iudicium iuris prędicti nõ debeat tenere. & qđ debeat p̃ferri impetrans si non fuit in negligẽtia.per id qđ hr̃ de rescrip.tibi qui.lib.6.Inno. hic volens contrariũ euitare.dicit qđ per istũ text. vr̃ quòd per literas monitorias, vel ẽt pręceptorias nullũ ius quærat̃ impetrãti: quia si esset quæsitũ,videret̃ qđ posset reuocari p̃benda alteri collata cuius contrariũ hic dr̃. Et ideo dicit qđ isti qui receperunt literas Papę solum vñr obligati ipsi Papę ratione inobedientię. & ꝑꝑ hoc tenetur prouidere de redditibus cõibus donec fuerit beneficium pręb endale assecutus. vnde ista obligatio non surgit à iure quod haberet impetrans in pręb ẽda:sed à iure obligationis quęsito Papę ratione inobediẽtię. & ideo cõcludit quòd per literas monitorias nõ q̃ritur ius impetranti.Nec ob.qđ hr̃.s̃.de rescrip.in c.literis.vbi dr̃ quod successor exequit̃ literas monitorias prędecessorias: quia rñdet qđ ibi successor exequtur factũ p̃decessoris nõ ex vi iuris quęsiti impetranti:sed ex quadã honestate exequit̃ mandatum principiatũ per prędecessorẽ.facit quod hr̃ 63.dist.c.Adrianus.Nam tale mandatũ licèt non inducat ius impetranti:tñ videtur obligare recipientem mandatũ respectu ipsius mandantis. Idem dicit Host. videlicet quod per ipsas literas monitorias non quęritur impetranti ius in re,vel ad rem,facit quod no. Io.And.ĩ c. 1.de concef.pręben.in 6.super tex.in glo. dicit Host. sed bene per ipsas literas quęritur quoddam ius personale agendi & insistendi corã superiore, & implorandi eius officium,vt sua gratia sortiatur effectũ.facit quod no.Io.And.& Inno.in d.c.1. & s̃.de consti. cum M.vnde cum iudicis officium non præsupponit obligationem.l.cui per conclusionẽ. ff.de act.empt. non põt propriè dici quod ordinarius cui Papa scribit sit obligatus illi impetrãti. licèt lato sumpto vocabulo põt dici obligatꝰ.ꝑ ea q̃ hñr ĩ l.actionũ.ver. ff. de act.

de act.& oblig.& l.pecuniæ verbũ.§.fi.ff.de verb.signi.Et facit ẽt quod no.in l.j.ff.de iurisd.om.iud. Tale tñ ius non afficit rem nec dirigit̃ ad illã, sed ad psonã. Et ideo collatio alteri facta tenet, licèt debeat prouideri interim de cõibus redditibus, vt litera dicit.& sic transit Io.And.& do.Anto. Et facit ẽt quod no.per Io.And.in d.c.1.de conces.præbẽ.in 6.¶Sed aduerte, quia licèt hic & ibi dicatur quod impetrans non habet ius in re, nec ad rem, verum est quatenus dr̃ de iure: quia illud solum quæritur per collationẽ factam de præbendis.c.pen.& de conces. præb. c.fi. in 6.¶Sed quatenus dr̃ de iure ad rem vr̃ intelligendum de iure quod afficit rem: quia re vera tale ius ad rem non quæritur: quia non afficitur ipsa, res seu beneficium: nec ligantur manus ordinarij collatoris p simplex mandatum apostolicum, sed demũ si aliquid interueniat de his quæ not.in d. c.si soli. in glo.magna.in secunda parte sui. Sed non video quid repugnet quominus dicatur quæsitum ius ad rem ex quo competit officium iudicis contra ipsum recipientem mandatum, vt prouideat de ipso beneficio iuxta formam mandati. Fateor tñ quòd non habeat ius ad rẽ videlicet tale per quod dicat̃ ipsa res esse affecta, seu ipsa præbenda: vel quòd sit obligata ipsa præbenda. Sed solum censetur obligata persona ad cõferendũ. facit quod hr̃ hic in glo.3. & ideo ex quo habet solũ ius personale licèt malefaciat ordinarius collator cõferre alteri, tñ tenet collatio alteri facta.& succedit illud vulgatum quod multa fieri non debent, quæ tñ si fiant tenent.s̃.de iureiur.quemadmodũ. & l.j.§.dubium.ff.qñ app.sit.canonizata. 2.q.7. aliàs. 6.§.biduum.& facit ẽt quod hr̃ in l.quoties. C.de rei vendi.iuxta.l.qui duobus. ff.de fal. vbi patet quòd licèt malefaciat ille qui vendidit rẽ vni. Si vendat postea alteri & tradat, tñ tenet secunda venditio & traditio.
16 ¶†Secũdo põt opponi ꝯ text. quia vr̃ qd̃ non teneat collatio alteri facta post receptũ mandatũ Papę, p ea quę hñr.j.eo.si post.li.6.Solue quod iste text.dẽt intelligi qñ non erat facta collatio canonicatus per Papam, nec erat eius authoritate receptus tpe quo collata fuit prębenda. Secus si fuisset collatus canonicatus per Papã, vel etiã authoritate Papæ fuisset receptus in canonicũ anteq̃ collata esset præbenda: quia tunc nõ teneret collatio præbendæ postea alteri facta ex eo: quia p̄benda iam tunc fuisset affecta. licèt non fuerit q̃situm ius in re, sed ad rẽ p ea quæ hñr in d.c.si postq̃.& p no.per glo.in d.c.si soli. ĩ gl.magna in 2.parte.de conces.p̄ben.in 6. ¶Ideo tunc collatio alteri facta non teneret.per ea q̃ hñr in d. c.si postq̃. & c.si clericus.eod.tit.& li.de rescrip. tibi qui. eo.li. ¶Sed iuxta hoc occurrit dubiũ nũquid hoc casu qñ post collationẽ canonicatus, vel receptionẽ in canonicum factã authoritate Papæ confert̃ p̄benda alteri possit talis receptus in canonicũ agere ad p̄bendã cõtra tertiũ cui facta est collatio.Io.And.post Inn.ponit duas opiniones. Prima fuit qd̃ sic, saluo nisi ille tertius p̄cedat ipsum volentẽ agere ĩ receptione: qa si tertius ille fuisset primus, vel prius in canonicũ receptus ex quo sibi esset collata p̄bẽda nõ posset agi ꝯ eũ.de rescrip.tibi qui. lib.6. nisi ĩ casibus de qb⁹ ibi. Sed vbi nõ p̄cedit ipsum, volentẽ agere in receptiõe, tunc dñt isti qd̃ licèt iste volens agere nõ habeat ius in præbẽda nisi sibi assignet̃.s̃.eo.dilectus.& j̃.eo. c. pen.in 6.tñ ille ad quẽ spectat collatio nõ habuit potestatẽ cõferendi alteri: qa affecta fuit p̄bẽda & ligatæ erãt manus ipsius ordinarij p receptionẽ ĩ canonicũ factã authoritate Papæ.vñ s̃m istos poterit petere ab ipso ordinario collatore p̄bendã sibi assignari, seu cõferri ex quo collatio alteri facta nõ tenet, & successiuè fcã sibi assignatiõe poterit agere ꝯ detẽtorẽ p̄bendę.& si ille ad quẽ spectat hmõi assignatio recusat hoc facere recurret ad superiorẽ, vt cogat illũ. per id quod hr̃.j.de iurepa.nullus. & ex prædictis patet s̃m istã opi.qd̃ prius dẽ fieri assignatio præbendæ p habentẽ potestatẽ q̃ agi possit cõtra ipsum tertiũ. ¶Secunda fuit opinio qd̃ ẽt nulla assignatione facta possit agi p ipsum receptũ in canonicũ cõtra detentorẽ præbẽdæ.arg.eorũ q̃ hñr.s̃.eo. inter cętera. ¶Nã ex quo quis est receptus in canonicũ ꝯñr habet ius, vt sibi conferat̃ præbenda. arg.s̃.eo.relatũ.potissimè cũ canonicatus & præbenda videant̃ hr̃e quandã cõnexitatẽ.facit quod dictũ fuit.s̃.eo.maioribus. do.Ant. hic dicit posse cõcordari opiniones.Nã aliud est quærere nunqd talis receptus possit agere ad prębẽdam tanquã suã nulla facta assignatione. & tunc dicendũ est qd̃ non.& sic intelligit̃ prima opinio: quia añ assignationẽ seu collationẽ non dr̃ esse sua. j̃.eo.c.pen. lib.6.& de conces.præb. c.filius.eo.lib.6.& facit qd̃ no.s̃.de rescrip.mandatum.circa fin.post glo. per Io. And.¶Aliud est quęrere nunquid talis receptus cõtra tertium possit agere ad p̄bendam tanquã sibi debitam ẽt nulla facta sibi assignatione. & tunc dicendum est quòd sic ex quo prębenda erat affecta p receptionem in canonicũ.& consequenter obligata, vt superius tactum est pp quod etiam non tenuit collatio. & ideo vr̃ ꝙ possit illã petere tanquã sibi debitam.& successiuè postea illa relaxata facere sibi conferri seu assignari.& sic possit intelligi secunda opinio.¶Et ex prædictis ẽt potes inferre quòd si dati sunt executoris pluribus receptis in canonicos executio executores illius qui primo loco est receptus erit iusta. & ideo si executores aliorũ mãdent, vt p̄benda cõferatur illis cũ illa sit debita primo recepto nõ quęreret̃ ius. facit pręallegatũ.c.tibi qui. quia mandato taliũ executorũ non erit obediendũ. & si per eos feratur excõmunicatio pp inobedientiã erit iniusta, vel forte etiã nulla, cũ de iure tunc contradicat̃ eorũ mandato. ideo tunc non vr̃ valere excõicatio lata cõtra illũ qui de iure cõtradicit per ea quę hñr.s̃.eo.pro illorũ. in glo.2.& super ea dixi.Et per hoc etiã vr̃ quod si emanant contraria mandata à diuersis executoribus tenentur canonici illud mandatum exequi pp quod si spernerent possent iustè excõicari. facit quod hr̃. s̃. de rescrip.cum contingat. Nam vt dictum est si alij excommunicent, excommunicatio vr̃ esse nulla. per ea quę hñr in d.c.pro illorum.In glo.2.facit quod habetur in pręallegato.c.mandatum.ad fi.per Io.And.
17 post glo. ¶†Tangit vlterius Io.And. hic, an receptus contra conferentẽ alteri habebit aliquam actionem. nam.s̃.visum est an habeat cõtra tertiũ aliquã actionem ad prębendã.& concludit quòd non nisi de dolo, vel actione in factum ad expensas.arg.l.j.ff.de dolo.& l.cum à te.eod.tit.facit quod not.s̃.de renũcia. c.sanè. & c.veniens. dicit etiam quòd vr̃ quòd possit accusare de crimine stellionatus. p ea quę hñr de crimine stellionatus.l.j.& l.3.& facit quod no. s̃.de
18 testi.testimonium. ¶†Sed iuxta prędicta etiã potest dubitari, an possit collator cõparere, & assistere liti q̃ mouetur contra tertiũ cui facta est collatio. dicit Innoc. quod sic, sicut venditor potest assistere emptori in lite quę sibi mouet̃.l.si rem.§.fin.ff.de euict.& sic legatarius assistere põt hęredi ne colludat̃. C.de religiosis.auth.nũc si hr̃s.interest enĩ collatoris ne euincat̃ p̄bẽda: qa aliàs tenent̃ ei p̄uidere.s̃.eo. cũ s̃m.& c.seq.cũ ibi not.& ideo poterit assistere. facit qd̃ hr̃ s̃.d̃ testi.veniẽs.il 2.& qd̃ plenè no.d̃ re iu.cũ sup. dicit

cit tñ Inn. quòd licèt collatori possit assistere, non tñ poterit principaliter assumere in se iudicium sup validitate collationis. secus dicit in electorib. qui principaliter possunt in iudicium deducere. & disputare de iuribus electi. s̄. de ele. c. dudum. el. ij. & de causa pos. cū ecclesia. Et ratio diuersitatis est: quia ex collatione acquiritur ius ex quo est facta, est perfectè ius quæsitū, dummodo non subsistat aliquod canonicū impedimentū. Electio verò non est pfecta donec sit cōfirmata, licèt sit perfecta. facit qđ hr̄. s̄. de restit. in integ. c. ij. in magna gl. p Inn. Et iō pñt disputare de viribus ipsius electionis: qa nō censent̄ functi oīno suo officio, qa ex quo electio facta est p eos, non est oīo pfecta: qa nō est cōfirmata. Sed collator ɔferēdo functus est officio suo: qa nil est fiendū. Iō non pt tūc principaliter disputare de virib. collationis. ¶ Et p p̄dicta vr̄, q̄ si secuta esset confirmatio electionis: quia tunc esset pfecta ipsa electio non pñt tunc electores principaliter disputare de electione sicut nec collatōr đ collatiōe: sed solū pñt assistere sicut & collator. Et ex hoc not. equiparari ius q̄situm ex electione secuta ɔfirmatione iuri q̄sito ex collatione. facit quod no. in c. j. de elec. in vj. ¶ Vltimo Io. An. tangit hic an hæc decretalis pcedit ēt in literis monitorijs quo ad ius agendi ɔ̄ collatorē ex hac decretali, vt ei puideat qñ alteri facta est collatio taliter quòd teneat. dicunt quidā qđ nō, qa nō sufficit impetrantē habuisse monitorias. Sed requirit̄ ēt qđ habuerit præceptorias. ¶ Alij vero dixerunt, q̄ nedū requirit̄, qđ ēt habeat pceptorias: sed requirit̄ ēt quod habeat executorias ad compellendū. ¶ Recitat tñ tertio alios dicere qđ sufficit qđ habuerit monitorias. Et istud tenet Host. ex eo quia non requirit̄ qđ quis habeat ius ĩ re quo ad istud ius agendi cōtra collatorē, imò sufficit quòd facta fuerit puentio præsentando literas. arg. c. quod autē. de iurepatro. & quia pp monitorias hēt ius supplicandi qđ dent̄ etiā preceptorię & executorię. s̄. de rescri. literis. & c. ex insinuatione. ¶ Nec ob. qđ literæ monitoriæ vr̄r habere vim consilij. & per ɔ̄ns nō vr̄r obligare, cū ex cōsilio qs nō obliget̄. l. 2. in fi. ff. mandati. & s̄. de arbit. cū olim. & de reg. iur. nullus ex cōsilio. lib. 6. qa rñdet qđ illud est verū in cōsilio qđ dat̄ in fauorē eius cui cōsulitur: secus vbi consilium respicit vtilitatē tertij, vt est in casu isto: quia tunc bñ obligat qđ tene menti pro limitatione. d. l. 2. & cum isto dicto trāsit hic do. Ant. & do. Pet. sed do. Flo. hic vr̄ tenere oppositū. Nam dicit quòd cū non reperiamus expressum de monitorijs: sed de pceptorijs tm̄ de quibus solū loquit̄ istud. c. quod vr̄ dicendū esse aliud in ipsis monitorijs: quia f̄m eū nō dñr canonici hoc casu spernere mādatū apostolicū: sed potius nō audire preces. ¶ Et ista sunt diuersa f̄m eum. dicit tñ quòd hodie curia Romana nō dat monitorias sed p̄ceptorias & executorias. de quo in c. si soli. de cōcess. præben. in 6. vbi p gl. de materia. Et de efficacia literarum apostolicarū. Et facit ad materiā quod hr̄. s̄. de elec. cū in veteri. Sed aduerte pro opinione cōi facit illud vulgatū qđ monitio seu rogamen superioris habet vim pcepti. l. j. §. 1. cū ibi no. ff. quod iussu. ¶ Vltimate qđ fuit dictū in gl. 2. de illo qui erat excōicatus tempore quo fuit impetratus in iudicē. & postea absolutus inducebat hic do. Pet. ad q. de illo qui erat vsurarius manifestus tempore testamēti & non pstabat cautionem: sed postea ante mortē præstabat illā an valeat testm̄. de quo tangit gl. in c. quanq̄. de vsur. in 6. & ibi Io. And. sup glo. & p Bar. in l. filio. ad fi. ff. de iniu. testa. ibi finaliter concludit q̄ sic. de quo latius dicendum vt ibi per eum.

SUMMARIUM.

1 *Ecclesia vna debet esse vnius sacerdotis.*
2 *Pluralitas ecclesiarum parochialium & dignitatum est prohibita secus in simplicibus.*
3 *Benefitium secundum curatum simile primo recipiens qua pœna punitur. & nume. 13.*
4 *Collatio facta indigno non est nulla secus in electione.*
5 *Beneficium curatum primum vacat per receptionem secundi curati.*
6 *Possessio auferri non debet non citato possessore.*
7 *Beneficium vacans per acceptationem secundi cōferri debet intra sex menses aliàs collator punietur.*
8 *Pluralitas personatuum & dignitatum est prohibita etiam si sint sine cura.*
9 *Personatus & dignitas an sint idem. & num. 39.*
10 *Dispensare potest Papa super pluralitate curatorum & dignitatum & personatuum.*
11 *Dispensare potest Papa super pluralitate dignitatum propter sublimitatem personæ & literaturam.*
12 *Scientia nobilitat & an literatura præferatur bonitati.*
13 *Beneficium secundum curatum post primum recipiens, an euitet pœnā si ante litem contestatam primum dimittat.*
14 *Et an poterit renunciare primo sine licentia superioris, & an erit in optione superioris quòd velit vacare.*
15 *Beneficia priora quando vacare dicantur post receptionē episcopatus.*
16 *Confirmatus in Episcopum non est Episcopus nisi sit consecratus, sed ante consecrationem dicitur electus.*
17 *Electus in Episcopum & confirmatus repellitur à consecratione per exceptionem criminis & per consequens à dignitate.*
18 *Confirmatus in Archidiaconum, an possit exercere officium, & ea quæ spectant ad officium Archidiaconi licèt non sit Diaconus, nec possit Euangelium solenniter dicere, posset tamen alteri committere si velit & nume. 19.*
20 *Beneficium primum curatum vacat per effectualem acceptationem secundi curati: fallit tamen in pluribus.*
21 *Sed si acceptans secundum habeat eius possessionem, sed non habet pacificam non tamen impeditur percipere fructus, an tunc vacabit primum.*
22 *Beneficiatus, an faciat fructus beneficij suos. & nu. 23.*
23 *Pœna statuta promoto ad beneficium curatum, an habeat locū in promoto ad dignitatem.*
24 *Beneficia maiora debentur illis qui imbuti sunt maioribus virtutibus & maiori scientia.*
25 *Acceptatio personarum quando fieri dicatur. & nu. 33.*
26 *Dispensare an possit inferior à Papa super pluribus curatis siue dignitatibus.*
17 *Iuramentum quod est contra vtilitatem ecclesiæ non est seruandum.*
28 *Stylus curiæ an faciat ius.*
29 *Dispensare non pōt Episcopus in pluribus præbendis eiusdē ecclesiæ.*
30 *Dispensare an possit Episcopus in pluribus beneficijs alijs, quàm curatis, personatibus, & dignitatibus.*
31 *Causæ legitimæ dispensandi quæ sint.*
32 *Dispensatio est contra ius commune.*
34 *Beneficium quando dicatur curatum.*
35 *Beneficium secundum requirens residentiam acceptans, an videatur renunciare gratiæ pendenti super beneficio etiam requirente residentiam.*
36 *Tempus sex mensium à quo tempore curat collatori.*
37 *Collator si differt conferre intra sex menses quare puniatur.*
38 *Fructuum perceptorum quantitas qualiter constare posit.*

E multa. Habens a dignitatē, psonatū vel beneficiū curatū, si f̄m tale recipiat vacat primū ipso iure. & si f̄m retinere contēderit ēt secūdo priuabit̄. & ille ad quem spectat prioris collatio illud liberè ɔferre pt. qđ si ĩtra sex mēses ñ cōfert duplici pœna punit̄, ĩ litera hic expressa. & cū sublimibus & literatis psonis circa taliū pluralitatē Papa dispēsat. h. d. Et tres sunt ptes principales. Nā ĩ prima ponit̄ ɔstitutiōis cā. In secūda ɔstitutio. In tertia qdā ptestatio. Secūda ibi. pñti. Tertia ibi. circa sublimes. ¶ Prima pars diuidit̄, qa primo ponit̄ cōstitutionis cā. Secūdo repetit tenorē Cōcilij Lateran. vt ĩ litera

a ¶ Habēs. Istud. c. secūdùm do. Abb. & alios est multum famosum, & eodem modo summat p eūdē Abb. sicut hic. Et si q̄ras, quæ sint beneficia, q̄ de iure simul teneri possūt & quæ nō. Add hic d. Hen. Boyc. in prin. post Inno.

litera patet.Secũda ẽt põt subdiuidi. Nã primo pri
uat habentẽ bñficiũ curatum ipso bñficio si recipiat
ſm tale. Scđo ɔtẽptorũ pęnã aggrauat. Tertio colla-
torẽ primi mouet, vt ipsum ɔferat. Quarto eũ punit
si nõ cõferat. Quinto ad ꝑsonatus ɔstõnem ꝓgat.
Sexto addit de plurib.personatib.non curatis in vna
ecclesia non habẽdis.scđa ibi.& si forte.tertia ibi,his
quoq;.quarta ibi,& si vltra.quinta ibi,hoc idem.sex
1 ta ibi,addentes.¶†No.j.ɔstõnem esse faciendã, seu
edendã cũ multa ꝓuidẽtia.facit.iiij.dist. erit aũt lex.
põt dici ſm abbatẽ,qđ ꝓuidẽtia fuit in hoc: q̃a vna
ecclesia vnius dẽat esse sacerdotis.s̃.e. cũ nõ ignoras.
Nã ꝑ hoc ecclesię melius deseruiť.¶ Itẽ qđ pauperi
bus clericis melius põt subuenire. & ꝑ hoc ẽt magis
periculo aĩarũ obuiať,& tollit auaritiæ vitiũ. facit ꝙ
2 hř.s̃.e.auaritiæ.¶†No.pluralitatẽ ecclesiarum paro-
chialiũ,& dignitatũ fore ꝓhibitã. & ꝑ hoc vř a con-
trario sensu, qđ non sit ꝓhibita pluralitas in bñficijs
simplicib.de quo fuit dictũ.s̃.e.cum iãdudũ.& no.ẽt
3 ꝑ gl.j̃.de rescr.gratia.lib.vj.¶ † No.pęnã recipientis
ſm bñficiũ curatũ si hẽat primũ simile.nam ante hoc
capitulũ pęna erat,ꝙ debebat priuari ipso secundo.
Et no.ẽt pęnã quã incurrebat ɔferens ante hoc.c.q̃a
dẽbat priuari ptãte ɔferendi.Ex pdictis ẽt vř qđ col-
4 latio † facta indigno nõ erit nulla.secus tñ in electio
ne facta de indigno.s̃.de ele.cũ in cunctis.& facit qđ
5 legit & no.j̃.de exces.pla.ĩter dilectos.¶†No. quòd
hodie ꝑ receptionẽ secũdi bñficij curati ipse iure va-
cat primũ curatũ.& sic in hoc est immutatũ ius anti-
quũ,ꝙ erat ante hoc.c.Et no.ẽt pęnã ɔtumaciæ ĩ nõ
dimittendo primũ:q̃a venit illo priuandus.& hodie
ẽt est addita pęna ꝑ extrauagãtẽ,execrabilis Io.xxij.
in §.q̃ vero. q̃a si statim sub testimonio publico ver-
bo,& facto nõ dimittit primũ bñficiũ efficiť inhabi-
lis ad ecclesiasticos ordines.& ẽt ad bñficiã. & ẽt pri
uať ipso iure scđo bñficio,ex quo absq; moræ dispen
dio,verbo,& facto in manib.ordinarij sub publico te
stimonio nõ dimittit,seu relaxat primũ. vt hř in dicta
extrauaganti,execrabilis in §.q̃ vero.& intellige qđ
ꝑ acceptionẽ scđi curati ipso iure vacat primũ cura
tũ,q̃ñ recipit ſm cum effectu. vt q̃a habet ipsius pos-
sessionẽ,& percipit fructus. aliàs secus per id qđ hř ĩ
c.si tibi concesso.j̃.eo.in vj.& qđ dicetur in glo.iij.&
super ea.& pro hoc etiam facit,quia recipere & habe
re,dẽt intelligi cum effectu.l.nomen filiarum.§.hře.
ff.de ver.sign.& l.iij.§.hæc verba.ff. quod quisq; iur.
& de pęnit.dist.j.§.hęc aũt verba.in versi.is quoque.
¶No.qđ vbi per ius induciť priuatio bñficij ipso iu-
re,tũc nõ obstante possessione facti põt ordinari⁹ col
lator ꝓcedere ad collationẽ, qđ ꝓcedit ẽt non voca
6 to possessore.j̃.e.licèt eps.lib.vj.licèt † possessio non
dẽat auferri nõ citato possessore, vt probať in d.c.li-
cèt pñs,an aũt si in impetratione bñficij facta a Papa
nõ fiat mentio de possessione colorata possessoris. li
cèt re vera nõ hẽat ius inualideť impetratio,diceť.j̃.
de ɔces.pb.cũ nostris.& facit qđ ibi hř in tex.& eo.
7 ti.c.literas.¶Itẽ no.duplicẽ pęnã nõ cõferentis† be-
neficiũ vacãs per acceptationẽ scđi intra tps sex mẽ
siũ.Nã ꝑ hoc deuoluiť ad aliũ collatio.& ẽt cogiť ip
se negligẽs assignare de suis ꝓuentib. tñ quantũ fuit
ꝑceptũ tpe vacationis cõuertendũ in ipsius vtilitatẽ
ecclesię q̃ vacauit.¶Itẽ no.in ver.hoc idem.qđ sicut
pluralitas curatorũ bñficiorũ est inhibita,ita ẽt plura
8 litas ꝑsonatuũ.ɔñr ẽt dignitatũ.¶ † Et no.ꝙ plurali-
tas personatuũ,& dignitatũ ẽt si sint sine cura est ꝓhi
bita,maxime in eadẽ ecclesia.facit qđ hř.s̃.de ele.du
dum.el.ij.& ex pdictis ẽt not.ꝙ fortius vř prohiberi
pluralitas in eadẽ ecclesia,q̃ ĩ diuersa. & per hoc di
cebat Aegidius, & Io.An.post eũ qđ si per Papã di-
spensať cũ aliquo,vt possit hře plura beneficia nõ ex
tendiť dispensatio dicta,vt possit hře plura beneficia
in eadẽ ecclesia.sed in diuersa.facit quod hř.j̃.de cõ
9 san.& affi.in c.sup eo.& c.ꝙ dilectio.¶†Item no.ſm
do.Ant.qđ personatus, & dignitas vñr idem, & ɔñr
vñr esse sinonyma.¶Sed certè, vt hic sentit Io.And.
potius vř intelligi oppositum,videlicet qđ personat⁹
& dignitas nõ sint idẽ. Nam hic ponitur alternatiua
inter illa, quæ hẽt alternare diuersa.ff.de verb.signi.
in l.hæc verba.§.ille aũt. Pro dicto tñ do.Anto.facit
quod hř.s̃.de constit. cum accessissent.& de rescri.ad
aures.in quib.idem beneficium vř vocari dignitas,
& personatus:sed qđ sint diuersa facit iste text. & de
elec.c.j.§.hoc aũt.lib.vj.& de rescr.statutũ. circa prĩ.
eo.li.de ɔsue. c.j.e.li.& de eo qui mittitur in poss.cũ
q̃.eo.li.& de præb. q̃a sępe eo.lib.& in cle.ij.de iu-
di.& in ɔstõne,execrabilis Ioannis.xxij.de qua hic ꝑ
Inn.& Host.& Ioã.An.post eos. & ẽt per Host.ĩ sum
ma huius ti.§.ij.& per Arch.in c.j̃.de consue. in vj.&
per Guil.de Monte.Lau. in cle.j.de pbẽ. & per d.de
Rota in conclusione.clxxviij.de quo etiã inferius tã-
10 getur.¶† Item no.posse Papã dispensare super plura
litate curatorum,& super pluralitate dignitatum, &
& personatuũ.¶A contrario no.quod inferiores nõ
possunt videlicet super talibus dispensare.argu.eorũ
quæ hñr.s̃.de præsumptionibus.nonne.& ff.de iudi.
l.cum prętor.¶Item ẽt a contrario no. quòd in alijs
beneficijs vř episcopus posse dispensare. de quo tañ
gitur in gl.fi.& super ea.¶ Item not.quòd Papa dẽt
dispensare q̃ñ causa subest.& sic facit quod dispensa
tio facta causa non subsistente non iuuet dispensatũ
saltem in foro conscientiæ.facit quod no. gl.in c.nõ
est.j̃.de voto.& quod no.Inn.s̃.de renun.c.cũ inter.
11 ¶†Itẽ no.duas cãs sufficientes ad dispensandum.Pri
ma est sublimitas personæ,& literatura.& sic no.qđ
æquiparantur sublimes,& literati.¶Et pro hoc facit
12 quia literatura † seu scientia sublimat,nobilitat,& ha
bilitat hominẽ.l.prouidendũ.C.de postulando.¶Vl
timo potes notare,qđ præferri vř literatura bonitati.
quod procedit quo ad dispensationem.aliàs aũt, vř
ꝙ præferatur bonitas literaturæ.per id quod hř in c.
sedulo.xxxviij.dist.cũ sequentib.scđm do.Pet.potes
tñ dicere quòd ibi loquitur quo ad hoc, vt nõ dẽant
reprehendi,seu derideri facientes malam latinitatẽ,
vel malã locutionem celebrando diuina officia.facit
quod hř in eo.d.c.indignum. vbi Aug.dicit indignũ
esse verba sacræ scripturæ subijci regulis grammati-
13 ces.¶†In gl.i.ibi statuimus.& pro hoc facit quod hř
s̃.de fo.cõp.si diligenti. in glo.quę incipit, sed nun-
quid.Et sic vult gl.qđ euitetur pęna si ante litem cõ-
test.dimittat primũ bñficiũ.Inno. vero hic ponit opi
niones nihil approbando. Nã recitat vnam quod re-
quiratur conditio iudicialis. aliã quod sufficeret ex-
traiudicialis.Host. vero dicit qđ sufficit si ipso moni
to,vt dimittat. & statuto terĩo ad dimittendũ ipsum
bñficiũ,& si ipsum non dimittit intra terĩum tũc la-
pso termino hẽbit locũ pęna. facit qđ hř.s̃. de coha.
cleri.& mulie.in c.sicut, & hęc opinio vř satis ęqua
ſm Io.An.dicit tñ Io.An. ꝙ ista disputatio cessat ho
die ꝑ extrauagantẽ,execrabilis Io.xxij.in §.qui vero.
q̃a oportet, qđ spontè absq; moræ dispendio se offe-
rat ad dimittendũ.& dimittat ipsum primũ beneficiũ
verbo, & facto in manibus ordinarij sub testimonio
publicarũ personarũ.aliàs ipso iure priuať ẽt secũdo.
& fit inhabilis ad sacra,& quæcunq; beneficia eccle
14 siastica. ¶† In ea.gl.in fi.& cõiter doct.transeunt cũ
gl.Pe.tamen,& Abbas dicebant,quod iura hic alle-

gata,& gl.poterant dici ēt hodie esse incorrecta in casu videlicet in quo superior nō hēt ratā acceptationem secūdi bñficij:q̄a non potuit renuntiare primo beneficio sine licentia superioris. & iō si acceptauit f̄m sine licentia superioris primi bñficij non vacabit primū beneficiū:sed erit in optione,seu electione ipsius superioris,qđ velit vacare:quia si habebit ratā acceptationē secūdi vacabit primū,aliàs vacabit sc̄dm: & sic quodāmodo pōt dici quod remanet electio in dicto casu.& si dicat̄ vr̄ esse absurdum, ꝙ pro modico beneficio,ꝙ prius habebat repellant̄ ab acceptatione secundi,ꝙ fortè erat pingue.pōt dici, ꝙ hoc nō est absurdū:q̄a imputet sibi qui illud a principio acceptauit.facit ꝙ hr̄ in c.clericus victum.xj.dist. vr̄ tñ ꝙ si aliqua esset vtilitas in acceptando f̄m posset haberi recursus ad superiorem superioris, vt ipsum cōpellat habere ratam acceptationem secundi.arg.c.nullus.j̄.de iurepa.¶Sed aduerte,quia solutio prædicta Pe.& Abbatis non vr̄ bona quantum ad contrarium q̄a in contrarium datur electio parti quod beneficiū velit eligere. sed f̄m solutionē prædictā non daretur electio parti,sed superiori.¶ No.tñ ex solutione p̄dicta,quòd vbi hñs primum curatum acceptat secūdū curatum sine licentia superioris primi bñficij nō simpliciter vacat primū:sed vr̄ solum vacare quo ad præiudicium acceptantis:non aūt ad p̄iudicium superioris primi beneficij in cuius ptāte erit,an velit habere ratā acceptationē secundi: & tunc vacabit primum. ¶An vero nolit hr̄e ratam.& tunc nō vacaret primū. facit ꝙ no.s̄.de renun.ammonet.& c.quod in dubijs. & istā partē,ꝙ ibi acceptatur f̄m curatum sine licentia superioris primi beneficij ēt curati nō vacet in p̄iudiciū superioris:sed solū ipsius acceptantis.& sic limitet̄ text.ista tenuit gl.in c.si quis vero.vij.q.j.& in c.si q̄s iā translatus.xij.q.j. & tenuit ēt Gof.s̄.de consue.cum venerabilis.& ēt Host. hic,qui dixit qđ reputat prælatū,seu superiorē fore simplicem si dedit licentiā ipsi acceptanti f̄m anteq̄ de facto, & de iure renuntiet primo. gl.verò in c.ex ore.j̄. de his q̄ fiunt a maio.par.cap.in gl.pe.vr̄ velle,ꝙ simpliciter,& indistinctè per acceptionē secundi curati vacat primū curatū.¶ Nec ob.si dicat,quòd non potest renūtiari primū beneficiū sine licentia superioris.s̄. de renun. ammonet.& c.ꝙ in dubijs:quia respondet ibi gl. qđ illud procedit in renuntiatione expressa.secus in tacita,q̄ surgit ex dispōne iuris ex aliquo facto, vt est ī casu proposito:q̄a tūc nō requirit̄ ꝯsensus p̄lati ī tali renuntiatione:nec ꝯn̄r in priuatione,q̄ inducitur a iure ex ipso facto,vt erat hic. Et ꝓ ista opinione facit q̄a videmus in simili, qđ licèt clericus nō possit expresse renuntiare priuilegio clericali.s̄. de fo.comp. si diligenti.tñ facto suo puta īmiscēdo se cno.mitatibus poterit renūtiare priuilegio clericali.j̄.de sen.excō.ꝓpēdimus. & sir̄ ēt facto suo ꝑdit si ter monitus nō incidat in habitu,& tonsura.j̄.de sen.exc.in audiētia.& c.cōtingit. & facit qđ hr̄.s̄.de vi.& ho.cle.in c. si.¶Itē ꝓ p̄dicta opinione ēt facit,q̄a clericus nō p̄t sine ꝯsensu sui p̄lati exp̄sse ꝓrogare iurisdictionē ēt in aliū iudicē ecclesiasticū.s̄.de for.cōpe. significasti. & tñ tacitè delinquendo,& ꝯhēdo sic ēt sine licentia s̄.de fo.cōpe.cū ꝯtingat.& c.postulasti. & c.fin.& sic eo.mō vr̄ dicēdū in ꝓposito,q̄a licèt expresse renuntiatio nō possit fieri sine licētia p̄lati, ñ tacita renuntiatio surgēs a facto acceptationis sc̄d̄i bñficij vr̄,ꝙ teneat ēt sine licētia superioris d.Ant.hic dicit, qđ ꝑ p̄dicta olim in trāscursu lectionis cōsueuerat cōcordare opiniones hoc mō:q̄a opinio req̄rens ꝯsensum prælati,seu superioris habeat locū qñ acceptat̄ secūdum beneficiū extra diœcesim primi beneficij. & sic ī illa diœcesi. Secūda aūt opinio hēat locū qñ acceptat̄ f̄m beneficiū in eadē diœcesi.Et ratio diuersitatis poterat esse f̄m eū:q̄a sine literis cōmendatijs nō vr̄ posse acceptari bñficium extra diœcesim.facit.s̄. de cler. nō resi.c.fraternitati.& ratio ēt rationis esse pōt. q̄a ep̄s tunc perdit clericū suum.ideo cū de eius p̄iudicio agatur vr̄ requiri ipsius consensus-q̄ rōnes videntur cessare,qñ acceptat̄ f̄m in eadē diœcesi. finaliter dicit qđ Host.in vtroq; casu tenet, qđ req̄rat̄ licētia superioris primi bñficij,siue acceptatio fiat de secundo curato in eadē diœcesi,siue in alia, vt in c.exposuisti.j.eo.ꝯcludens qđ non vacabit primū ad p̄iudiciū superioris nisi cōsentiat,& ratū hēat:q̄a factū,vel delictū ipsius clerici nōn dēt nocere suo superiori.alle. qđ hr̄.vij.q.j.non oportet.& c.si quis episcopus.& c. si q̄ vero.& c.si q̄s p̄sbyter.Et iō finaliter sequit̄ opinionē Host.q̄ originaliter fuit gl.in d.c.si qui vero.& in c.si q̄s iam translatus. superius allegatis dicens ꝙ opinio illa seruaret̄ in practica. idem sequitur hic d. Flo.dicens qđ gl.in d.c.ex ore.non procedit de iure, nec probatur etiam per illum tex.vt ibi dicetur. Fatetur tamen quòd pauci obseruant,qđ petant licentiā.

15 ¶†In gl.iij.ibi post tp̄s consecrationis supple,& habitæ possessionis.Nam non sufficit quod hēat possessionem nisi sit consecratus, vel transactū tp̄s cōsecrationis.de quo in c.cū in cunctis.hic allegato,nec sufficeret etiam ipsum esse consecratum si non haberet nec posset hr̄e possessionem corporalem ipsius episcopatus.¶In ea.gl.ibi.cum in cunctis. & sic vr̄ velle gl.quod si priuilegium ep̄orum,qđ non vacent priora beneficia etiam post habitam corporalem possessionem ep̄atus nisi sit consecratus, vel transactū tempus de consecrandis. & sic vr̄ quòd ab alijs hoc non sit vsurpandū.Et ex hoc inferri potest quòd cōfirmatus in archidiaconum,qui diaconns non est,seu non hēt ordinē diaconalē,& promotus ad parochialē ecclesiē licèt nō sit tunc p̄sbyter,vel promotus ad abbatiā licèt non sit adhuc benedictus,nō hēbunt hoc priuilegium,sed sufficiet qđ hēant possessionē beneficij vel per eos stet quominus hēant licèt cōfirmatus in archidiaconū debeat promoueri postea ad diaconatum intra tp̄a de quibus in d.c.cum in cunctis.in §. inferiora.& sir̄ promotus ad parochialē ecclesiā debeat promoueri ad p̄sbyteratū,f̄m ea quæ hñr in d. §.inferiora.& de elec.licet canon.libr.vj.Et similiter promotus ad Abbatiā dēt bñfici.s̄.de æta. & qualit. c.j.& ratio diuersitatis est f̄m Inn.† quòd cōfirmatus

16 in ep̄m non est ep̄s nisi sit consecratus: sed ante cōsecrationē dr̄ electus.s̄.de transl.c.j.& ij.ver. sed neq;. Sed confirmatus in archidiaconū bene est archidiaconus,& appellat̄ archidiaconus ēt anteq̄ ꝓmoueat̄ ad ordinē diaconalē.d.§.inferiora. & oīa pōt facere q̄ pōt archidiaconus, & quę spectent ad eius officiū, nec ꝯ eum pōt excipi,qđ non sit archidiaconus.facit quod hr̄.s̄.de app.constitutus.el.ij. licèt cōtra nō cōfirmatū posset excipi.vt ibi hr̄,Host.vero dicit,quòd sibi placet dictū gl.& Inn. sed ratio Inn. sibi displicet dum dicit quod subtiliter intuendo siue in nomine, siue in dignitate,siue in officio fiat cōsideratio idem iuris vr̄ in vtroque,videlicet in archidiacono, & episcopo.de nomine patet secundum eū: quia vr̄ quod propriè non possit nominari archidiaconus: quia diaconus non est de officio,patet:quia sicut quò ad episcopatum dicimus ecclesiam esse viduā,quæ non habet ep̄m consecratū,licèt confirmatū.s̄.de trāsl.c.ij. ver.sed neq;.sic de cōfirmato in archidiaconū.¶Tertio potest dici ex quo diaconus non est quo ad ea, q̄ spectant

ſpectant ad ordinem diaconalem.facit quod hr̃.j.de ſcrutinio.c.j.& j. de clerico non ordi. miniſtrante ꝑ totū.& ſi dicat̃ his nō obſtantib.archidiaconus, licet non ſit diaconus ſi eſt confirmatus hẽt adminiſtratio nẽ iuriſdictionis.s̃.de off.archi.& c.j.& c.ad hęc.pōt dici quod id contingit in promoto ad ep̃atum, q̃a ẽt confirmatus tantum licẽt conſecratus nō ſit exercet iuriſdictionem.s̃.de ele.tranſmiſſam. de dignitate ẽt
17 patet ſm eum:† quia electus in ep̃m confirmatus repellitur a conſecratione per exceptionẽ criminis. & per ꝯñs a dignitate ſic ẽt, & electus in archidiaconū ꝑ exceptionẽ criminis repellet̃ ab ordine diaconali. & per ꝯñs a dignitate archidiaconali per decretalem ſuper his.s̃.de accu.quæ loquitur tam de ordinā do,q̃ de conſecrando,vt ibi patet.& ſic ideo ſi ꝓpter crimen non pōt ordinari repellitur a dignitate.s̃. de æta.& qua.c.j.ideo dicebat Hoſt.quòd ratio diuerſitatis eſſe pōt:quia electi in epiſcopos pro maiori parte non tranſeunt ꝓpria temeritate,ſed autoritate Papæ.& ſi qui faciunt ꝯ̃rium incurrunt penā.c.ij. & pe. s̃.de tranſla.nec pro ſe promouendi preces porrigūt: ſed inferiores per literas apoſtolicas. & ſępę per nephas ſine ſcientia ordinariorū beneficia obtinent ad inſtantiā porrigētiū preces. & ẽt poteſt eſſe ratio ſm eum.q̃a qui promouet̃ ad ep̃atum,vel proprio motu Papę,vel ſaltẽ autoritate Papæ.s̃.de tranſla. pręla. ꝑ rotum.& non ſemper Papa bene eſt informatus. & multi caſus pñt contingere,ꝙ nō hr̃et ſm eū. & ideo ius voluit ꝓuidere:ſed ĩ inferiorib. beneficijs cū fiat ꝓuiſio per inferioris,qui ſunt melius informati,& facilius pñt audiri.ideo in eis erit ſecus.& ſic reſidet d. Ant.dicit tñ quod rationes Hoſt.vñr eſſe ſuaſiuę, & non neceſſariæ inferentes.& dicit veritatẽ,& potiſſimè oẽs dignitates ẽt inferiores ab ep̃atibus reſeruant̃ per Papā.& per ipſum ꝯferunt̃, vt docet experiẽtia. & ſic rationes Hoſt.non vñr bonæ. vnde Io.Cal.hic tenet rõnem Inn.quia ſm eum verum eſt dicere,ꝙ licẽt ꝯfirmatus in ep̃m non dicat̃ ep̃s ante cõſecrationẽ:ſed dicat̃ electus,tñ ꝯfirmatus in archidiaconū dr̃ archidiaconus.vt patet in d.§.ĩferiora.& ſimiliter cõfirmatus in abbatẽ dr̃ abbas.licẽt nō ſit bñdictus. de æta.& qual.c.j.& ſilr promotus ad eccleſiā parochialẽ dr̃ rector licẽt nondū acceperit ordinẽ presbytera
18 lẽ.d.c.licẽt canō.& d.§.inferiora.¶† Dicit ẽt q̃d ꝯfirmatus in archidiaconū.pōt exercere officiū,& oīa q̃ ſpectāt ad officiū archidiaconi de quib. in c.j.& c.ad hęc.s̃.de offi.archi.dicit ẽt,ꝙ licẽt crimen repellat ab ordine aſſumendo:non per hoc ſequitur,ꝙ non dicat̃ hr̃e dignitatem:q̃a ẽt ſi haberet ordinẽ, ſi vellet adipiſci poſſeſſionẽ,& obijceret̃ crimen cū infamia, & probaret̃ dẽret repelli.j̃.de accu.accedens.¶Et ideo finaliter tenet rõnem Inn.quā ẽt ſequitur hic d.Flo. & ſatis vr̃ probari per ea,q̃ hñr in d.§.inferiora.¶Et pro p̃dictis ẽt facit,quia vt ẽt dicit hic do.Flo.ſufficit ſic ſcriptum, & ſtatutū eſſe in promoto ad ep̃atū, & non in promoto ad alia inferiora beneficia etiā ſi ratio diuerſitatis reddi non poſſet.per ea quę habentur in l.proſpexit.ff.qui & a quibus. & vj.q.iij.c. ſcriptū eſt in lege. tñ vt dixi ſatis vr̃ eſſe ratio diuerſitatis: quia non appellatur ep̃s niſi conſecratus, ſed appel-
19 latur electus,vt s̃.dixi.ſed † promotus in archidiaconū bene appellat̃ archidiaconus,licẽt nondū ſit adeptus ordinẽ diaconalẽ.d.§.inferiora.& licẽt tunc nō poſſet dicere euāgeliū ſolẽniter ex quo nō eſt diaconus,q̃q̃ ad eius officiū ſpectet,vt poſſit dicere euāgeliū ſi ſit archidiaconus.s̃.de offi.archi.c.ij.licẽt ſi velit poſſit alteri cõmittere.vt dicat,vt hr̃ in d.c.ij.facit ẽt q̃d hr̃.s̃.de elec.ſuffraganeis.per q̃d.c.patet. q̃d ẽt licẽt nondū ſit adeptus ordinẽ diaconalẽ pōt tñ alteri ꝯmittere,vt euangeliū dicat. Et per p̃dicta patet ꝙ nō ſimpliciter indiſtinctè bñ dixit Inn.& Io.Cal. inquantū dixerunt,q̃d oīa,q̃ ſpectant ad officiū archidiaconi pōt facere electus,& cõfirmatus in archidiaconū.licẽt nō ſit diaconus:q̃a illud non ꝓcedit quo ad illa q̃ requirunt ordinẽ diaconatus,ꝓut eſt legere ſeu dicere euāgeliū ad miſſam.& q̃a dixi ſuꝑius, q̃d licẽt ꝯfirmatus in ep̃m adeptus ſit poſſeſſionẽ ep̃at⁹ ex quo nō eſt cõſecratus nec trāſiuit tp̃s de cõſecrandis nō vacāt priora bñficia pōt dubitari, quid ſi hẽat diſpenſationẽ, vt nō teneat̃ cõſecrari oīno intra quinquenniū.& ſic q̃d poſſit differre conſecrationẽ vltra tp̃s iuris,q̃d eſt ſex menſiū a tp̃e cõfirmationis, vt legitur,& no.s̃.de ele.cū in cunctis. Et facit q̃d hr̃ eo. tit.q̃ ſit.lib.vj.& c.ſi electio.cū ibi no.dubitari p̃t,an tunc vacabunt priora bñficia durante quinquennio poſt lapſum tp̃is de cõſecrandis datū a iure cōi.videt q̃d nō ꝑꝑ diſpenſationẽ.ꝯ̃rium tenuit hic Inn.& Io. And.in d.c.cū in cunctis.q̃a diſpenſatio p̃dicta velut exorbitās a iure cōi eſt reſtringenda. facit.j̃.de conſan.& affi.q̃d dilectio.& q̃d hr̃ in c.j.& ij.de filijs p̃ſby.lib.vj.Ideo eſt reſtringenda, & non amplianda. facit de reg.iur.odia.lib.vj.Et ideo ſatis operabit̃ dicta diſpenſatio q̃d non teneat̃ intra quinquenniū facere ſe conſecrari.Et iō nō ĩpediet quominus vacent priora beneficia poſt lapſum tp̃is dati de iure cōi ad conſecrationẽ faciendā.fatet̃ tñ Inn. quòd ſi propter infirmitatem, vel aliam iuſtā cām impediret̃ conſecrari durante impedimento nō curreret ſibi tp̃s datū a iure.arg.j̃.de conceſ.pręb.quia diuerſitatem. ¶ Et ex p̃dictis habes regulā,& vnum caſum exceptū.Nā regula eſt q̃d per acceptationẽ ſecūdi curati effectualem vacat primum.fallit in ep̃atu,ſeu in promoto ad ep̃atum.¶Item fallit ſecundo in beneficijs deponentibus,& in cõmendatis,vt no.s̃.de elec.dudum.el ij. circa fin.¶ Item tertio fallit q̃n Papa diſpenſat,vt hic patet in fi. ¶ Item fallit quarto q̃n calore iracundiæ recipitur ſm:quia pōt pœnitere.arg. eorum quæ hñr ij.q.vj.ſi quis libellos. Sed do.Ant.hic dicit hoc ꝓcedere niſi adeptus eſſet poſſeſſorium ſecundi: quia tunc vr̃ quòd vacaret primum, per ea quæ hñr.j̃.eo. eum qui.lib.vj.ſed fortius dictū doctorū poſſet ſaluari q̃n incontinenti pęniteret,& dimitteret ipſam poſſeſſionẽ.arg.l.diuortiū.ff.de diuor.canonizata.de pęni.diſt.i.¶Itẽ fallit quinto q̃n quis recipit beneficiū curatum ſine licentia ſui ep̃i. & ſcd̃m eſt in diuerſo epiſcopatu, & idem ſi in eodem per id quod ſuperi⁹ dixi:quia tunc licẽt vacet primum quo ad ſe non intelligit̃ vacare quo ad ſuperiorẽ ſicut in ſimili dr̃ de renūtiatione facta ſine autoritate ſuperioris.s̃.de renū.ammonet.& q̃d in dubijs.ideo tūc eſt in poteſtate ſuperioris,an velit habere ratam acceptationẽ ſecundi,vel non.Fallit ſexto quando quis fecit expenſas in primo beneficio ꝑꝑ q̃d vult vti retentione primi beneficij.vt ſatisfiat de expenſis. Nam vr̃ q̃d poſſit retinere dicta de cā q̃d intelligit Io.An. q̃n agitur de expenſis factis ante anceptationẽ ſecundi. ſec⁹ ſi illas feciſſet poſtea:q̃a tunc cū eſſet malęfidei poſſeſſor nō poſſet repetere.facit q̃d hr̃ in l.in fundo.ff.de rei vend.dicit tñ do.Ant. hic q̃d licẽt poſtea dicta de cā retinere primū q̃o ad cõſſeſſionẽ: tñ nihilomin⁹ vacat de iure.& ſic poſſet cõferri.ꝑ id q̃d hr̃.j̃.eo.licẽt ep̃s.lib.vj.Et aduerte, q̃a id q̃d dictū eſt q̃d p̃t retinere ꝓ expẽſis factis ante acceptationẽ ſcd̃i pōt ꝓcedere tenendo,q̃d clericus faciat fruct⁹ ſuos.de quo no.in c.p̃ſenti,de offi.ord.lib.vj. Sed vbi teneret̃, vt nō faciat fructus ſuos ꝓut tenuit Arch. de reſcriptis

statutum.§.cū vero.lib.vj.& vr̄ sequi ipsum Io.Cald. de quo tangeť in c.fin.j̄.de peculio cleri. tunc vr̄ esse secus si forte percepisset tot fruct⁹ quòd potuisset ex illis facere dictas expensas. Sed certè vr̄ qđ etiam si teneať opinio quod facit fructus suos:quia facit illos suos cū onere cū satisfaciendi oneribus occurrentib. vt patet in d.c.pręsenti.vr̄ quod ēt tunc nō posset repetere si tot percepisset,quot sufficerent ad ipsas expensas. Et not.bñ qđ vbi non sufficiunt,qđ ꝑꝑ ipsas expēsas pōt retineri ipsum beneficiū, vt vr̄ velle hic Io.An.donec sibi satisfiat.quod est valde notandum fm̄ do.Pet.¶ Nam fm̄ hoc fiet retentio etiam rei spiritualis:quia ipsius beneficij occasione debiti rei temporalis,æquius tñ & iustius esse vr̄ quod retineretur aliqua res temporalis spectans ad ipsum beneficiū pro ipsa satisfactione expensarum donec illa fieret, q̄ quod retineatur ipsum beneficium.ar. eorum quæ habentur.j̄.de rer.permu.quæsitum.¶ Item fallit septimo si recipit fm̄ tanq̄ visitator.vij.q.j.Pontifices. ¶Item fallit octauo si incontinēti fuerit deiectus de possessione secundi,quia censebiť non fuisse adeptus. facit quod legitur & no.de elec.cōmissa.lib.vj.¶ Itē fallit nono si recepit scđm,cum protestatione qđ nō intendit dimittere primum. dicit tñ Io.An.quod male facit prælatus,qui sibi tunc cōfert secundum.facit quod hr̄.s̄.eo.pręterea.& plus videretur, vt hic tangit do.An.qđ huiusmodi collatio non valeret tanq̄ facta contra formā huius consilij.Et quia collatio debet fieri purè,& simpliciter,& non sub conditione. de elec.c.ij.in vj.cū ibi not.& facit de re.iur.in c.act⁹ legitimi.eo.li.vr̄ ēt dici posse,qđ talis protestatio tāquā ꝯ dispositionē iuris non valeat. per ea quæ hñr. s̄.de consti.cum M.& in l.alimenta.C.de neg.gest.& in cle.gratia.de rescri. ¶ Vltimo fallit scđm aliquos qñ primū beneficium erat pingue,& secundū tenue, quasi non vr̄ esse mens acceptantis secundū velle dimittere primū pingue pro hoc tenui.arg.s̄.de renūc. super hoc.sed ista opinio cōiter non tenetur: q̄a imputet sibi acceptans ex quo acceptat scđm impossibile cū primo.ideo vacabit primū licèt sit magis tenue. facit quod hr̄ in c.quorundā.lxxiij.dist.¶ In ea. glo. ibi:sed per acceptationē corporalem. Et sic qñ adeptus est possessionē ipsius secundi. & per hoc patet, qđ per solā verbalem acceptationē secundi non vacabit primū beneficiū curatū, qđ intellige verū nisi per eū staret quominus adipisceret possessionē secundi.ꝑ ea quæ hñr.de elec.commissa.lib.vj.¶ Item intellige qđ per acceptationē corporalē secundi vacat primum qñ habeat corporalē cū potestate percipiendi fructus.Secus si nō posset percipere fructus. licèt hr̄et corporalē possessionē.per ea quæ hñr.j̄.eo. si tibi concesso.lib.vj.imo plus vr̄,quod ēt si hr̄et administrationē curę,vel maioris partis si nō habet possessionē corporalē beneficij:vel licèt hēat non pōt percipere fructus, qđ ēt tunc non vacabit primū beneficiū.per id qđ hr̄ in d.c.si tibi concesso. nec ob.qđ hr̄ in c.cōmissa. de elec.in vj.cū ibi no.ꝑ gl.vbi glo.vr̄ velle quod hr̄e sufficiat ꝑtātē exercendi curam ipsius secūdi bñficij:vel maiorē partē ipsius curę: q̄a rñderi pōt qđ illa gl. ꝓcedit quo ad necessitatē faciendi se ꝓmoueri ad sacros ordines.facit qđ no.per Io.And. de app.ꝯstitutus.el.ij.nō aūt hēt locū quo ad vacationē primi bñficij. per ea q̄ hñr in d.c.si tibi concesso.

21 ¶†Quid aūt si acceptās scđm hēat eius possessionē: sed nō hēt in pace ꝑꝑ turbationē iuris: q̄a ei lis moueť sup ipso bñficio scđo,nō tñ īpediť fructus ꝑcipere,an tūc vacabit primū.Inn.dicit qđ sic: q̄a imputet sibi qđ tale beneficiū acceptauit. & nō plenè inquisiuit,vt debuit.facit qđ no.s̄.de rescr.in nostra.& ideo vacabit primū,& poterit ꝯferri.fateť tñ Inn.hic & Io. An.post Host. qđ æquū esset qđ collator primi bñficij ꝯmēdaret,seu daret incōmendā primū beneficiū si q̄s acceptauit fm̄.& hoc ꝑꝑ litē, quę pendet super scđo.Nā vr̄ esse licita cā cōmēdandi.j̄.de accu. si cōstiterit.& de elec.nemo deinceps.lib.vj.Io.An.vt hic refert d.Ant.in c.ꝯstitutus.de ap.el.ij.in verbo appellauit.vr̄ velle qđ acceptatione secūdi bñficij litigiosi vacat primū,qñ acceptās illud fuit ductus errore nō ꝓbabili.Si aūt errore ꝓbabili fuit ductus, tunc dicit qđ vel nō vacabit primū beneficiū, vel saltem si fm̄ euincať subueniendū erit ei,vt possit reuerti ad primū.arg.q̄ hñr.j̄.eo.si bñficia.lib.vj. & istud ēt seq̄tur do.Ant.si aūt ꝑꝑ turbationē iuris,vel facti nō posset hr̄e corporalē possessionē secundi, tūc nō vacaret primū.per ea quæ hñr in d.c.si tibi concesso. & facit qđ inferius diceť,si aūt hr̄et possessionē saltem maioris partis bonorū ipsius secundi.licèt non hr̄et possessionē oīum bonorū vr̄ qđ vacet primū.per ea q̄ hñr, de rest.spo.frequēs.lib.vj.& facit qđ no.in d.c.cōmissa. ¶Itē intellige, qđ per acceptionem secundi vacat primum in casib.in quib.supradixi,qñ sciebat se hr̄e primū.Sec⁹ si ꝓbabiliter ignorasset. vt q̄a fuisset collatū ꝓcuratori suo ipso ignorante,vel sibi absenti, & ignorāti fm̄ ea quæ hñr.j̄.e. si tibi absenti.li.vj.& de rescr.gratia.eo.li.q̄a tūc dabiť electio, qđ velit eligere postq̄ habuerit notitiā primi.ꝑ ea q̄ hñr in d.c.gratia.& sic hoc casu remanebit incorrecta dispō iuris antiqui.de qua.s̄.eo.referente.& c.pręterea.¶ In ea, gl.in fi.dicatis.& hodie ēt alia pęna imponiť ꝑ extrauagantē Io.xxij.execrabilis.§.qui vero.vt dixi in notabilib.¶In gl.suis ꝓuentib.ibi.i.proprijs.Host.vero exponit suis.i.sui bñficij quos suos facit fm̄ eum.j̄.de fideiuf.c.ij.& sic residet Ioan.And.

22 ¶†An aūt bñficiatus facit fructus suos.diceť in c.fi.de pec.cler.& facit ad materiā qđ no.in c.j.s̄.de postu.præla. & quod dictū fuit.s̄.eo.pro illorū.de isto pronoīe suus,& no.ēt per gl.viij.dist.quo iure.¶In ea.gl. ibi repetať ab eo. Et hoc satis vr̄ probari per ea,q̄ hñr.s̄.de elec. dudū. el.ij.¶In ea.gl.in fi.Et dicit hic d.Flor.post Host.qđ de quantitate fructuū poterit probare per iur̄m instituti in bñficio præmissa taxatione, cum ex delicto videatur teneri. per ea quę hñr.s̄.de eo quod me.ca.c. fi.cum ibi no.¶In gl.hoc idē.in fin.Sed an procedat qđ dr̄ in hoc versiculo etiam si personatus nō sint curati.Host.dicit quòd sic per tex.qui indistinctè loquitur & etiā quia.s̄.versi.in pręsenti.dixerat de beneficijs hñtibus curam animarum.Sed Inn.hic vr̄ dicere quòd hoc intelligatur de personatib.habentibus curam animarū,non aūt de non habentibus curam animarum,de quibus fm̄ eum poterit episcopus dispensare,licèt non posset dispensare in curatis. Fatetur tñ quòd peccet recipiens plures personatus.licèt nō habeant curā:Nec obstat prędictis fm̄ eum.s̄. de elect. dudum.el.ij.vbi vr̄ dici idem iudicandum de personatibus ēt non habentib.curam quo ad hoc,vt peccet tenendo sine dispensatione,non tñ quo ad hoc, vt per oīa sit idem.Et pro isto intellectu qđ iste ver. hoc idē,vt addat debebat intelligi de personatib.curatis.adducit Inn.q̄a ver.addentes. nihil vr̄ addere si in dicto ver.hoc idē loquereť etiā de curatis.sed do. Ant.hic transit cum intellectu Host.qui vr̄ probari satis per tex.in d.c.dudū.non cauillando text. & etiam quia superius in dicto ver.ꝑsenti.locutus erat de bñficijs curatis.Et iō vr̄ qđ iste ver.hoc idē.& addat superiorib.intelligať hoc ēt in personatib.nō curatis.nec ob.in uersi.addentes. qui nihil uidetur tunc operari quia

quia pôt dici ꝙ in hoc operat̃: q̃a voluit demõstrare, ꝙ magis erat exosum,qđ in eadẽ ecclesia q̃s haberet plures dignitates,aut ꝑsonatus. & iõ ad hoc demonstrãdũ speciale fecit mentionẽ.arg.eorũ, q̃ hñr in hæreticis.ĵ.si aduersus.& iõ vt dicebat do.Flo.pôt ad literã suppleri,dũ dicit in eadẽ ecclesia maxime.Nam vt dixi magis est exosa pluralitas dignitatũ in vna ecclesia.Et ideo vt superius dixi post Egidiũ in notabilibus, vt dispẽsat̃ cũ aliquo super pluribus beneficijs obtinendis non pôt virtute talis dispensationis plura beneficia obtinere in eadẽ ecclesia nisi aliud fuerit
23 rit expressum in dispẽsatione.¶†In gl.in eadẽ ecclesia in fi.Sed aduerte,q̃a cõtra gl.fortiter facit,qđ no. per gl.in c.licet canon.de elec.in vj.vbi patet,qđ pœna quæ imponit̃ habenti beneficiũ , seu promoto ad beneficiũ curatũ nõ habet locũ in promoto ad dignitatẽ.& idẽ ẽt vr̃ econtra in pœna imposita ad dignitatẽ promoto: q̃a nõ vr̃ habere locũ in promoto ad beneficiũ curatũ,vt hr̃ in c.j.cũ ibi no.ne cler.vel mo. lib.vj.¶Sed potes dicere, ꝙ vbi agit̃ de materia pluralitatis:tunc, q̃a in tali materia cõiter sunt æquiparata beneficia curata,& dignitates in c.dudũ.el ij.de elec.circa fi.tunc pœna apposita in beneficijs curatis intelligitur habere locum in dignitatibus , & ꝑsonatibus præcipuè,qñ in eadem constitutione apponit̃, quãuis videatur ferè idem dicendum,si in diuersa ecclesia.per ea quæ hñr in c.si postq̃.§.fi.cum ibi no.ꝑ glo.de elec.in vj. per Legistas in l.si quis seruo.C.de furtis.& sic intelligatur ista gl. Secꝰ vbi agitur de alia materia,q̃ pluralitatis,quia tunc pœna statuti in beneficijs curatis non habebit locum in personatibus , vel dignitatibus,nisi hoc exprimatur cum in alia materia,q̃ pluralitatis nõ reperiatur facta æquiparatio. & sic loquitur,quod no.per gl.in d.c.licet canon. & similiter econtrario pœna statuta in dignitatibus , & personatibus non habet locum in beneficijs curatis nisi exprimatur, vt est expressum in d.c.j.ne cleri.vel mona.in vj.quod tene menti pro limitatione regulæ vulgatę,qua dr̃ idem iudicium esse habendum de ꝑsonatibus,& beneficijs curatis.¶In gl.pe.ibi:de cõsti.cum omnes.vbi vr̃ ꝙ beneficia debent esse æqualia. & idem vr̃ probari in c.j.proximo allegato in gl. sed solue,vt no.in d.c.j.per gl.& Arch.Inno.& doc. in d.c.cum omnes.& aliquid tangitur in d.c.cum sta
24 tuimus.de maio.& obed.¶†Potes dicere,ꝙ non debet censeri disparitatem,seu inæqualitatẽ esse in beneficijs, si illi qui sunt imbuti maioribus virtutibus, & maiori scientia magis præmientur,& stipendient̃, imo si aliter fieret esset quodammodo inconueniens cũ magis debeat præmiari ille, qui magis laborauit , vt tetigit gl.& probat̃ etiã.lxj.dist. in c.muneramur. nec dr̃ tunc fieri acceptatio personarum contra id,ꝙ
25 hr̃ de iudi.in c.nouit.quia propriè tunc † dr̃ fieri acceptatio, qñ stante æqualitate personarum vna magis acceptaretur,& p̃miaretur, quàm alia . Secus qñ adest inæqualitas:quia tunc non propriè dr̃ exceptio personarũ,si prouidet̃ melius magis literato,vel magis instructo,vt etiam voluit Tho.in ij.ij.q.xcvij.art. vlti.¶In gl.fi.in prin.aduerte , quia gl.primo voluit
26 quærere , an per alium inferiorem a † Papa possit dispensari in pluribus curatis,seu in pluribus dignitatibus.& per istum tex.a sensu contrario,concludit ꝙ non . & coadiuuet etiam illud per c.quia nonnulli . ¶Secundo ponit super hoc opinionem no.¶Tertio mouet aliud dubiũ sup quo ponit duas opiniones . scđa ibi:Io.tertia ibi:item & illud.¶In ea.glo.ibi:restricta,& potestas &c.Nam olim vr̃ ꝙ poterat dispẽsare per ea quæ hñr.lxx.dist.sanctorũ. ¶In ea.gl.ibi: quia si posset nõ puniretur: sed certe hoc necessario non sequitur:quia licèt posset eps̃ dispensare,si tamẽ promouet non facta dispensatione iusta cã non subsistente dispẽsandi puniri dẽt. vt est tex.cum gl.lj.dist. qui in aliquo.¶In ea.gl.ibi:magnã notulã. supple,q̃ hñr in c.sanctorum.¶In ea.gl.ibi: sed illud hodie recipit &c.& sic residet gl.qđ hodie ep̃i,& alij inferiores a Papa non possent dispensare in pluribus dignitatibus curatis,vel personatibus: sed solus Papa . & idem no.s̃.de elec.dudũ . el ij.ad fi.& per Bartholomæũ Brix.in d.c.sanctorũ.sed Hosti. & Abb.& idem Archi.in præallegato.c.sanctorum. dicunt distinguẽdũ esse, an dispensatio fecit ob prærogatiuã meritorũ,seu ꝑꝑ merita personarũ,& tũc solus Papa dispẽset.& sic intelligatur iste tex.facit, qđ no.Inn.s̃.eod. in c.cũ iamdudũ.¶In gl.mag.circa fi.An vero ꝑpter euidentem vtilitatem, vel necessitatẽ ecclesiæ,vt q̃a ecclesia indiget pro eius vtilitate , vel necessitate tali ministro.& tunc talẽ dispensationẽ pñt facere ep̃i ẽt in curatis personatibus,& dignitatibus,mouet̃:quia si diceretur oppositũ,talis opinio vr̃ eẽ ecclesię onerosa,& p̃nr obijciẽda.arg.de conse.c.j. & q̃a fortius
27 esset vinculũ Dei quã hoīs . vnde quia iur̃m † qđ est contra vtilitatẽ ecclesiæ non sit seruandũ.ĵ.de his , q̃ fiunt.a ma.par.cap.c.j.multominus vr̃ seruanda talis opinio,vel statutũ hoc dicens.arg.eorũ , q̃ hñr in d. c.j.de consue.& hanc opi.dicũt p̄dicti verã de iure . fatent̃ tñ quod primam opinionẽ seruat curia,quòd indistinctè solus Papa pôt dispensare in pluralitate
28 curatorũ,personatuũ,vel dignitatũ.& sic vr̃ † ꝙ talis opinio sit seruanda,cũ stilus curię faciat ius.ĵ.de crimine fal.q̃ graue.Et facit ẽt pro ista opinione,qđ hr̃ in c.non pôt.& c.cũ singula.de præb.in vj.de om̃.or. eo.li.& qđ hr̃ in d.c.dudum. el ij.vbi etiam gl.tãgit. & intantum seruat̃ hæc opinio ſm Io.An.qđ etiã legatus de latere non poterit dispensare, ex quò id solũ de Papa dicit.& facit,qđ no.Spe. ĩ ti.de legato.§. videndum restat.ver.illud.& sequenti.& ver.sed nũ-
29 quid eps̃.¶†In ea.gl.in fi.Sed certe pôt dici , ꝙ illud c.literas.loquitur in pluribus prębendis eiusdem ecclesiæ in quibus non pñt ep̃i dispensare: sed solus Papa.facit,qđ hr̃ in cle.vnica.cum ibi no.de p̄bẽ.& qđ dicetur in c.literas antedicto.¶Item aduerte, q̃a capitulum sanctorum vr̃ prohibere dispensationem in pluralitate p̄bendarum:non aũt vr̃ prohibere in alijs beneficijs.vt ibi etiam tangit Archi.& facit, quod di
30 xi.s̃.eo.cũ iamdudum.& s̃.ti.j.c.fi.¶†Vnde aduerte quod circa istum articulum in alijs beneficijs,q̃ curatis, personatibꝰ,& dignitatibus dispẽsare possint ep̃i. fuerunt opiniones.nam Gof.in summa huius titu.§. sed an alius simpliciter dicit,ꝙ circa pluralitatem beneficiorum solus Papa dispensat.gl.vero. in d.c.dudum.el ij.ad fi.de elec.tenet,quod circa duo beneficia simplicia.& si quæ non sint curata,dignitates,vel personatus dispensare possunt episcopi.& si essent in diuersis episcopatibus ipsa beneficia ambo episcopi simul dispensabũt.& similiter circa curatum,& simplex beneficium , vel in dignitate simplici beneficio poterit episcopus dispensare.facit,quod no.ĵ.de concess.præben.literas.Pet.vero Hyspanus. dicit ꝙ si beneficia requirant residentiam solus Papa tunc dispẽsat contra consuetudinem ecclesię.xxv.q.j.ad perpetuam.& idem voluit Inn.in c.fi.de cler.non resid. In his autem beneficijs , quæ de consuetudine non requirunt simpliciter residentiam: sed si non fiat priuatur fructibus,seu perceptione fructuum non residẽs, tunc dispensare poterit episcopus in pluralitate canoniæ,non in pluralitate præbendarum. facit,qđ hr̃ in d.c.

in d.c.ſanctorũ.ſi vero non requirit reſidentiã de cõſuetudine, vel ſtatuto tunc diſpenſare poterint Epi. & ſic,quod q̃s habeat plures canonias,& p̃bẽdas. facit.ſ.de ↄſti.cũ oẽs. & qđ no.Archidia.xxj.q.j.c.j.d. Ant.hic ↄcludit,qđ ſi agit̃ de diſpenſatione ſup magna multitudine beneficiorũ, tũc diſpẽſabit ſolus Papa.facit,qđ dictum fuit in d.c.cũ iandudum. ſed vbi agitur de diſpẽſatione fienda ſuper duobus ſimplicibus beneficijs,vel ſup ſimplici, & curato diſpenſare poteſt Epiſcopus.alleg.no.in d.c.literas. & facit,qđ no.in c.j.de conſue.libr.vj. ¶In duabus autem præbendis cõcludũt,quod ſi ſint in diuerſis eccleſijs poterit Epiſcopus diſpenſare. per ea,quæ no.in d.c.dudum.el ij. ¶Sed ſuper duabus præbendis eiuſdẽ eccleſiæ non poterit Epiſcopus diſpẽſare,ſed ſolus Papa.dic.c.literas.& facit,qđ hr̃ in dicta cle.vltima. de præben.Idẽ dicit in duobus canonicatibus,vt ſimiliter diſtinguitur,an ſit in eadẽ eccleſia,an in diuerſis. facit,quod dixi in d.c.cum iandudum.Et idem dicit in duobus canonicatibus.& in duabus p̃bendis:quia in diuerſis eccleſijs poteſt ep̃s diſpenſare: ſed non in eadem.& ratio tangetur in d.c.literas . Et ſic reſidet do.Ant.& no.bene,quòd in duabus p̃bendis eiuſdẽ eccleſiæ ẽt in diuerſis titulis non vr̃ poſſe ep̃s diſpenſare.per ea quæ hñr in d.cle.vlt.de præben.licèt poſſit diſpenſare in dignitate,& canonicatu . vt in c.j.de cõſue.in vj.cum ibi notatis. ¶Item aduerte,q̃a licèt concluſio ſuperius tacta poſt d.Ant. videat̃ eſſe cõis tñ vr̃ obſtare.c.ſanctorũ. vbi vr̃ dici ꝙ licèt ex diſpenſatione epiſcopi.q̃s poſſit præeſſe pluribus eccleſijs: non tñ põt eſſe canonicus p̃bendatus in pluribus eccleſijs,poteſt tñ dicere,vt tetigit in d.c.cũ iãdudum. examinaui poſt Inn. intellectum.d.c.quod illud debet intelligi , qñ ep̃s vellet diſpenſare ſuper magna multitudine p̃bendarũ,vel qñ ex cã materię q̃s vellet conſequi plures præbendas:aliàs ceſſantibus prædictis vr̃ ꝙ põt ep̃s diſpenſare in duabus præbendis in diuerſis eccleſijs.& ita ſeruat conſuetudo,quæ eſt optima iurium interpres.de conſuetudine. in c.cum dilectus.de quo plenius in d.c.fi.& facit etiã ad materiã quod no.gl.in c.gratia.de reſcr.in vj.vbi etiam tangit:an ſine diſpenſatione quis poſſit habere plura beneficia.de quo dixi in d.c.cũ iamdudum.& in d.c. fi.& tangitur etiam in Spe.ti.ij.§.videndũ reſtat. ver. illud.& ſequentibus.de quo etiam per gl.in c.dudũ. el ij.ad fi.ſ.de elec.Illud autẽ eſt tenendum quod in duabus curatis,vel duabus dignitatibus,vel perſonatibus,vel in curato,& dignitate , vel perſonatu ſolus
31 Papa diſpenſat,vt ſupra dixi. ¶†Sed iuxta p̃dicta poteſt quæri q̃ ſunt legitimæ cauſæ diſpenſandi,& cõiter dicit,ꝙ ſunt tres,videlicet neceſſitas eccleſiæ,vtilitas eccleſiæ. ¶Itẽ prærogatiua meritorũ ꝑſonæ. facit qđ hr̃.j.q.vij.§. niſi rigor.& c.extinguũt. Sed aduerte,quia vr̃, qđ non poſſit fieri diſpenſatio triplici rõne.Primo , quia vr̃ eſſe irrationabilis: quia per illã vr̃ præponi priuatã vtilitatã publicæ,cõtra ea,quæ habetur.ſ.de poſtu.præla.c.bene. & C.cõia.de le.auth. ibi res quæ.Nam per diſpenſationẽ in effectu videtur tolli lex quæ fundatur ſup bono publico.iiij. diſtin. c.erit autẽ. Secundo quia tali diſpenſatione videtur haberi acceptio perſonarum contra naturalem ęquitatem. & contra id , quod habetur. ſ. de iud.nonit.
32 ¶†Tertio, q̃a q̃libet diſpenſatio eſt contra ius cõmune. & ſic videtur eſſe contra ius naturale ; tñ ius cõe ſit fundatum ſuper naturali iure,& ratione.j.diſt.cõſuetudo.Ioan.And.hic poſt Tho.in ij.ij.q.xcvij.arti. vlti.dicit, quòd diſpenſatio eſt quædã commẽſuratio cõmunis ad ſingula . & ideo gubernator familię põt etiam diſpenſator dici. quia ſingula ſingulis diſpenſat. dicit etiam , quòd talis diſpenſatio committitur exiſtenti.ſ.legẽ, vt Papæ,vel Imperatori.& dato, qđ alij inferiores quãdoque diſpẽſant illud eſt propter autoritatẽ ſibi cõceſſam a Papa vel Principe.dic etiã qđ diſpenſator debet moueri ad diſpenſandum aliqua iuſta cauſa ſubſiſtente,aliàs non dicitur diſpenſator,quod eſt notandum. Et per hoc etiam dicit,qđ inq̃tũ ad Deũ nõ eſt tutus ille cũ quo diſpenſatur ſine cauſa.& de hoc etiã eſt gl.notabilis. in c.non eſt. ĩ.de voto.& no.etiam Inno.de renũtia.cũ inter.talis enim diſpenſans ſine cauſa eſt fidelis. & non prudẽs diſpenſator cõtra illud, quod hr̃ Luce.xij.c.ibi quiſputas ſit fidelis ſeruus . & prudens quem conſtituit dñs ſuper familiã ſuã.facit , quod habet̃ in c.manet. xxiiij.q.j. cauſa autẽ ſubſiſtente bene poteſt fieri diſpenſatio per ea,quæ.ſ.tetigi. Et per prædicta cõcludit Tho. quòd ſicut gubernator familiæ põt dici diſpenſator inquantum ordinat de bonis deputatis ad cõem vſum familiæ quantũ vnicuique ſit tribuendũ ſecundum neceſſitatem , vel vtilitatem ſuadentẽ,ita habens regere multitudinem poteſt dici diſpenſator inquantum ordinat quomodo lex communis , ſeu præceptum commune ſit a ſingulis obſeruandum . Nam interdum illud , quod intendit ad vtilitatẽ cõmunem multitudinis , vt in pluribus,ſeu regulariter interdũ non eſt conueniens , quod ſeruetur in certa perſona, vel in certo caſu occurrente,quia poſſet, ſi ſeruaretur in dicto caſu impedire bonũ melius , vel ſequi poſſet aliquod malum.& ideo conueniens fuit quod ille qui præeſt multitudini poſſit tũc diſpenſare quod ſtatutum receptum cõmune in dicto caſu non ſeruetur. & ſic poteſt dici diſpenſatio quædam iuris cõis relaxatio in caſu illo.facit,quod no.gl.in c.conſtitueretur.50.diſt. & ĩ §.niſi rigor.j.q.vij.& vtrobiq; per glo.de materia diſpenſationis.de qua etiã aliqđ tangitur.ſ.de iudi.at ſi clerici.§.de adulterijs. & tangitur etiam de materia ꝑ Archi.xj.diſt. in c.ſequẽs. vbi etiã refert verba Tho. & quia diſpenſatio debet eſſe diſcreta. ideo nõ debuit indiſtinctè cuilibet committi, niſi fortè periculũ eſſet in mora ꝑꝑ ſubitũ periculũ.& tangit Archi.in loco præallegato. aliàs fuit conueniens qđ ſolum cõpeteret poteſtas diſpenſandi illi qui eſſet ſupra legem,vel qui haberet poteſtatẽ ab ea,vt etiam ſuperius tetigi. Nec ob.rationes factæ ſuperius in contrarium.Nam primo non obſt.prima ratio, q̃a licèt diſpenſatio contineat cõmodũ priuatum eius cum quo diſpenſat̃, nõ tñ debet diſpẽſans moueri ad illum principaliter ꝑꝑ cõmodũ priuatũ: ſed principaliter debet moueri ꝑꝑ bonum publicũ , puta ſi promouendus eſt literatus,& ſublimis ꝑſona quę poterit eſſe vtilior pluribus eccleſijs , q̃ ſi in ſingulis eccleſijs cõſtituant̃ rectores. & ſic ſit tunc principaliter ꝑꝑ vtilitatem eccleſiarum.& per ↄñs nõ dr̃ tunc fieri contra publicam vtilitatem eccleſiarũ,imo ꝑꝑ publicã,licet in illa etiam in ↄñtiam nutriat̃ pri-
33 uata vtilitas ipſius promoti . ¶†Itẽ nõ ob.ſcđa ratio: quia tunc demũ dr̃ acceptio perſonarũ,qñ inæqualitas ſeruaretur circa inæquales perſonas.Secus vbi circa perſonas inæquales ſeruat̃ inæqualitas: q̃a tũc nõ dr̃ eſſe acceptio perſonarũ:ſed debita prouiſio. nam cõueniens fuit, & eſt qđ magis prouideatur magis literato,& ſublimi.nã talia labore quęrũtur,ſed maiori labori maius p̃miũ debet̃. facit,qđ hr̃ in l.j.de iuſt. & iur.vbi.l.dicit bonos non ſolũ metu pęnarũ: ſed ẽt exhortatione p̃miorũ efficere cupientes . facit ẽt qđ hr̃.ſ.de ma.& obed.c.ſtatuimus.& lxj.diſt.miramur. ¶Itẽ non ob.tertia ratio , q̃a ẽt põt ſuperior moueri

æqua

æqua ratione,& naturali ad dispensandũ in casu particulari suadente iusta cã contra ipsum ius cõe.quia licèt ius cõe in genere diceret contrariũ habuit respectum ad cõem,& regularẽ cursum nõ determinando se ad particularẽ euentũ: qa in particulari euẽtu põt ius cõe interdũ esse iniquũ,si seruet:qa forte vt dixi impediret melius bonũ,vel posset seq aliud malũ.& ideo tũc merito posset dispensari.& quodãmodo põt dici,ꝙ non sit contra ius cõe:qa illud habet respectũ ad regularẽ cursum,& cõem.facit,qđ cõsueuit dici, in c.fi.s.de cõsue.& qđ ẽt no.ꝑ Io.An.& gl.hic tãgit Io.An.post Inn.inquantũ hic loquit de ecclesia parochiali:an reqrat,ꝙ sit parochialis habitu, & actu.an vero sufficiat qđ sit parochialis habitu.Host.tenet primũ dictũ,ꝙ reqrat.s.ꝙ sit parochialis habitu,& actu, vt etiã ipse no.s.de ele.nõ resi.qa nonnulli. & idem Pau.in cle.j.de offi.vic.per illũ text.inquantũ loquit de ecclesijs habẽtibus curã.nã ſm eũ hr̃e,est cũ effectu habere.l.nomen filiarũ.§.habere.ff.de ver.sig. facit,qđ no.gl.& Arch.in c.licet canon.de elect.in vj. Inn.vero hic vr̃ tenere cõtrariũ,videlicet,qđ sufficiat ipsam esse curatã habitu ne sine culpa sua ecclesia ꝑdat sua iura.de reg.iur.sine culpa.lib.vj.d.Ant.hic dicit cõiter teneri opinionem Host.ex eo,qa iura cõia vñr põderare periculũ animarũ,qđ nõ vr̃ subesse nisi habitu,& actu sit curata:& ꝑ ista parte ẽt facit,quod no.Fed.in suis consilijs cõsi.cxxxij.Abbas & Io.Cal. hic tenẽt opi.Inn.& mouetur Calderinus,qa ad hoc vt ecclesia censeat parochialis attẽditur autoritas superioris constituentis eã parochialẽ.xvj.q.vij.c.nullus oĩno.& facit ea. causa.q.j.cunctis . & j.de exces. præla.c.sicut.hic est, qđ si recedãt parochiani nõ desinit esse parochialis. & si recedant si non noua autoritate cẽsentur de parochia, & similiter si ad ecclesiã non parochialẽ veniant aliq ad habitãdũ non ꝑpea efficitur parochialis:qa non desinunt esse parochiani primæ ecclesiæ. facit, qđ hr̃.j.de parochijs.c.ij.iij.& fi.saluo nisi sacerdos non parochialis tãto tꝑe administrasset curã,qđ præscriberet. Nam tunc per pscriptionẽ efficeret ẽt parochialis.facit,qđ hr̃.j.de pscri. ex transmissa.& istã partẽ ẽt sequit hic do.Flo.& do. Pet.& pro hoc ẽt facit . quia vt tangit Io.Cal.tenẽdo opinionem Host.posset sequi perplexitas,.si forte aliquis acceptaret aliquam ecclesiã parochialem habitu tñ,& postea acceptaret.& secundã ecclesiã actualiter curatã , & demum tractu tꝑis prima efficeretur actualiter curata , qđ ẽt sine noua auctoritate superioris põt contingere. vt s.tetigi . Nam in dicto casu põt esse dubitatio:an tunc vacabat scđm,ex quò vltimo loco superuenit actualitas curæ ad primũ,an vero primũ:quia primo loco fuit accceptatũ. & ideo ad ista euitanda videret ꝙ melior sit opinio Inn. secũdo tangit hic Io.And.an istud capitulum habeat locũ in prioratibus religiosorũ curatis.& sic in eis sit ẽt prohibita pluralitas,vt hic dicit in alijs.& concludit,qđ sic per tex.in c.cum singula.j.eo.in vj.& plus ẽt hodie est statutũ , quòd etiam in prioratibus non curatis.& ẽt in manualibus habet locum ista dispensatio, vt probat in cle.quia regulares.ad fi.de sup.neg.pla. Similiter ẽt hodie est expressum,quòd idẽ sit in pluribus vicarijs perpetuis ecclesiarum curatis,seu parochialium,in cle.quæ de ecclesijs.de offi.vic.Secus tamen est, qñ secundum beneficium non est principaliter curatum, licèt habeat ecclesiam curatã annexã cui per Vicarium perpetum deseruiatur. j. eo. super eo.libr.vj.quid autem si aliquis habens primum curatum acceptat secundum curatum ipsum acceptãdo sine iusto tit.an vocabit primum dicendũ est , qđ sic per ea,quæ habentur.j.eo.qui eum.lib.vj.ne melioris conditionis sit non habens titulum, vel vi occupans,q̃ habens titulũ.per ea quæ hñr in d.c.eũ q. & in l.non solum.ff.de noxa.Tangit etiam qđ si aliquis habens plura beneficia curata.& demum acceptat aliud curatum:an vacabunt oĩa priora. dicendũ quod sic,licèt fortè illa habuisset cum dispẽsatione . per ea quæ hñr in cle.si plures.eo.ti.de quo dicẽdũ . vt ibi ẽt no.per gl.Sed iuxta prædicta potest dubitari,quid si spoliatus primo curato acceptat scđm curatum:an priuabit iure primi.dicit Io.And.quod sic,ꝑ ea quę no.s.de elec.dudum.el ij.& fuit dictũ Vin.qđ possint Spe.in ti. de possessorio & petitorio.§.j.ver. quid si spoliator.in fi.circa fi.ij.colũnę . dicit tñ Ioã. An. qđ licèt priuet iure primi tñ poterit petere fructus ipsius primi bñficia quos percepit spoliator vsque ad acceptationẽ secũdi beneficij . facit,qđ hr̃ in l.iij.§.item Iulianus.ff.de eo quod cer.lo. & qđ nor. Spe.in ti.de actore.§.iij.versi.item actor.¶Et per hoc concludit d.Ant.qđ cum vacatio surgens ex iuris dispositione per acceptationem secũdi sit notoria.Ideo tunc volenti repetere beneficiũ obstaret defectus ti. ar.eorum,quæ hñr de diuor.significasti. non aũt obstabit exceptio volenti petere fructus prædictos.Ioã. Cal.dicit hoc verum tenendo,qđ beneficiatus faciat fructus suos:sed tenendo,qđ non faciat suos , tũc nõ posset etiam repetere fructus, sed illos petere posset successor,an aũt beneficiatus faciat fructus suos,no. in c.præsenti.de offi.ord.in vj.& j.de peculio.cle.in c.inquirendum.& vr̃ Io.Cald.tenere opinionem,qđ
34 non faciat suos.de quo dicetur in d.c.fi. ¶† Vlterius tangit Io.An.quia hic fit mẽtio de beneficio curato : qñ dr̃ curatum.& cõcludit quòd curatum dr̃ siue habeat curam animarum in foro pœnitẽtiali.facit.j.de pœni.& remis.c.omnis.siue in foro cõtentioso,vt qa rector habet potestatem excõicandi,vel suspendẽdi. s.de ele.dudum.el ij.circa fi.& siue sit in ecclesia cathedrali,siue in alia ecclesia habeat aliquam de curis prædictis.& no.ſm d.Ant. qđ vr̃ sentire,quod in ecclesijs cathedralibus acceptatione secundę vacat prima.Sed cõtrarium not.ſm eum.j.de concel.pb.post electam . & per hoc etiam facit,quia cathedralis ecclesia sine licencia Papæ non põt dimitti.s.de trãsla. c.j.& ij.Sed posses dicere,quod Io.An.non loquitur in ecclesijs cathedralibus:licèt de beneficijs , q̃ sunt in ipsa ecclesia cathedrali.& sic cessabit dictũ d.Ant. dicit etiam Io.An.ꝙ si sit ecclesia parochialis, vel capella habens curam parochianorum de iure,vel de facto,quod habebit locum,quod hic dr̃,dũ tamen hẽat curam perpetuam.facit , qđ hr̃.s.eo.cum non ignores.& s.ti.j.quia nonnulli.dicit etiã procedere prædicta,si dignitas,vel beneficium habens curam nõ habeat ecclesiam aliquam subiectã : sed forte in aliqua villa exerceat curam fori contentiosi,sicut sunt qñq; aliqui archipresbyteri,Archidiaconi,vel decani,qui nullam habent ecclesiam cui præsint , licèt aliàs habeant curam fori contentiosi in certa villa , vel loco, quorum tales dicit esse plures in diœcesi Pictauiẽ. facit,qđ hr̃ in c.pen.& vlti.s.de offi.arch.tangit etiam vlterius hic Io.And.quid de præben.an vacet prima per acceptationem secundæ.Gof.dicit,ꝙ sic,qaando recipiuntur in titulum non stipendium, seu propter seruitium.alle.de concel.præben.literas.& idem tenuit in summa huius ti.§.qritur.¶Idem Io.& Vinc. quando prior præbenda erat sufficiens.Io.An. hic tenet contrarium,videlicet,quòd hæc decretalis nõ habeat locum in præbendis.& ad decretalem literas respondit,qđ ibi loquitur,qñ præbendæ erant in eadẽ ecclesia.

ecclesia.Secus si in diuersa:q̃a tunc non sic ꝓhibetur pluralitas . facit,qđ not.in d.c.literas . & in cle.vlti. hoc eo.titu.¶Sed aduerte,q̃a hoc clarum est si præbende non requirant residentiam ex consuetudine, vel statuto. ¶Si autem requirãt residentiam tunc videtur velle Inn.s̃.tit.j.c.fi.qđ si requiratur residentia stricta ibi, quòd ꝓpter non residẽtiam nedum bñficio: sed etiam fructibus veniat priuandus,qđ tunc ꝑ acceptationem secundæ vacabit prima ipso iure : q̃a videtur tũc esse incõpassibiles. & sic acceptando secundam videt̃ renũtiare primæ.& hoc etiam videtur tenere in c.ex tuę.s̃.titul.j.secus videtur velle si non requirant strictam residentiam.vt q̃a ꝓpter non residentiam solum venit fructibus priuandus , sed non beneficio.Ioan.An.in addi. Spec.in ti.de cle.nõ resi. circa prin.tenet,ꝙ etiã in primo casu,qñ stricta reqrĩtur residentia non habeat locum hoc capitulum in præbendis.per ea,quæ habent̃.s̃.eod.referente. & c. præterea.vbi patet,ꝙ ante hanc decretalem etiam in requirentibus residentiã non vacabit primũ ipso iure ꝑ acceptationem secũdę. & etiã cum non reperiatur illud ius correctũ in præbẽdis:sed solum in bñficijs hic enumeratis . Ideo non habebit locum istud capitulũ.argu.de elec.cum expediat.libr.vj. ¶Et istã partẽ tenet do.Ant.& ẽt Lappus de Castellio.in suis allegationibus, in allegatione.xcvj.& xcvij. Fede.tñ de Senis tenuit opinionẽ.Inn.in cõsi.cv.& cvj.Et Io. Cal.& d.Flo.vt plenè dixi in c.fi.s̃.ti.j. Sed verior vi-

35 det̃ esse opinio Io.An.vt ibi dixi. ¶†An autem acceptando scđm beneficiũ requirens residẽtiã videatur quis renuntiare gratiæ pendenti super beneficio etiã requirẽte residentiam recurrendũ est ad ea q̃ hñr in cle.gratiæ.& quod ibi no.de rescri.per gl.¶Et aduerte,q̃a dixit Io.An.in addi.præallegata,quod ẽt si per literas in forma pauperũ quis sit consecutus beneficium cũ clausula,vt beneficio deseruiat.& ibi residẽtiam faciat,alioquin sit ipso iure priuatus,qđ non per hoc vacabit primũ requirens residentiã ipso iure , si talia beneficia nõ sint de hic enumeratis.Fatendũ tñ est qđ si non residebit in beneficio adepto cũ clausula prædicta ipso iure illo priuabitur scđm formã literarum.¶Item aduerte,quia d.Ant.hic vr̃ velle quòd dictum d.Io.An. possit habere locum vbi statutũ nõ requirit strictam residentiam in loco,vt quia ꝑꝑ non residentiam solum priuatur fructibus, vel si priuatur beneficio nõ priuatur ipso iure: sed venit per sñiam priuandus.& sic vr̃ velle,quòd vbi ipso iure priuaret ꝑꝑ non residentiam tunc posset habere locũ dictum Inn. ¶Sed certe istud non vr̃ indistinctè procedere . ¶Nam licèt veniat priuandus ipse ꝑꝑ non residẽtiã possibile erit qđ habens tale beneficium,& in eo resides acceptabit scđm simile,& adipiscet̃ illius possessionem,tñ non residebit in ipso scđo,& sic non poterit dici,ꝙ per acceptationem secundi ipso iure vacet primum,ex quo nõ est de beneficijs hic enumeratis, ex quò in illo non residet . Et sic ꝓdicta saluatio non vr̃ bona.Sed melius posset saluari dictum Inn.qñ ex statuto præbenda non requireret residentiam continuam.& ẽt disponeret statutum, qđ per acceptationem secundæ præbẽdæ simul ipso iure vacet prima . ¶Nam tunc ex vi statuti in talibus præbendis haberet in effectu locũ dispositio huius capituli:licèt non ex vi huius.c. & adde prædictis post opinionem Ioã. An.de qua.s̃.dixi.& quam ponit in ti.de cle.nõ resi. in §.j.in addi.Spe.tenuit etiã Old.in suo consi.ccxx. vt hic refert d.Petr.qui etiam tenet opinionẽ ꝓdictã. Nunquid aũt si custos, vel sacrista ex consuetudine, vel statuto habet potestatẽ dãdi distributiones quotidianas interessentibus in diuinis,& subtrahẽdi absentibus qui non intersunt:an dicatur habere curã tale officium videretur,ꝙ sic : quia habens potestatem excõicandi,vel suspendendi dr̃ habere curã.s̃.de ele. dudũ.el ij. circa fi.& facit etiam quod hr̃ in extrauaganti.execrabilis.Io.An.in addi.Spe.super hac rubrica in ver.de secunda parte.tenet contrarium.& sic ẽt dicit se de facto consuluisse mouet̃: quia talis subtractio propriè non est suspensio ab officio,nec a beneficio.de qua loquuntur iura in cõtrarium allegata.sed est potius quædam subtractio facti,quia non dat̃ aliquid absenti non interuenienti in diuinis. & ibi etiã dicit, ꝙ non debet appellari dignitas ꝑꝑ talem potestatem subtrahendi ipsas distributiones ꝑꝑ non interessentiam. Quid autem si præpositus vacante sede ẽpali gerat vices ẽpi in spiritualibus, & tẽporalibus : an ex hoc dicet̃ talis ꝓpositura esse curata. tangit Io, And.in addi.prædicta super rubrica huius tit.& etiã in c.pen.de offi.lega.in vj.in nouella.vbi concludit ꝙ nõ : quia ad hoc,vt beneficium dicatur esse curatum cadens in hanc constitutionẽ, seu vt contineatur sub hac constitutione.& sub extrauaganti,execrabilis,requirit̃,ꝙ habeat curam perpetuam , nec sufficit cura tꝑalis.& etiam innuitur in dicta extrauaganti execrabilis circa fi.& etiam voluit hic Inno.& notatur etiã in cle.quæ de ecclesijs.de offi.vica.per Mod. & ideo cum ista cura sit temporanea non facit ex hoc beneficium curatum, sicut etiam vicarius tꝑalis non diceretur habere beneficium curatũ.facit,qđ hr̃ de elec. nemo.deinceps . in vj.vbi quis potest habere curatũ in titulũ.& aliud etiam in cõmendam ad tꝑs. ꝓ hoc etiam facit: quia casus aduentitius non debet attẽdi: vt l.Iulianus.ff.qui & a qui.& hoc etiam tenuit Old. vt hic refert do.Pet.consilio.cxl.& ad materiam etiã facit,qđ ipse no.in consilio.lxxxviij. vbi tãgit aliqua circa materiam extrauagantis execrabilis. & per ꝓdicta dixit etiam Io.An.in d.c.pe.& etiam in addi.ꝓdicta super rubrica huius ti. ꝙ si in ecclesia est præpositus,qui obtinet primũ locum post ẽpm,ꝙ si etiam ibi sit Archidiaconus qui mortuo ẽpo gerat vices ẽpi de consuetudine,qđ quia temporaliter,& casualiter cõtingit,licèt illo tꝑe censeatur maior præposito.& ibi posset imperare,seu precipere:tñ quia talem potestatem non habet perpetuo,sed tꝑaliter,vt dixi non censebitur dignitas Archidiaconatus esse maior post episcopum in tali ecclesia:sed potius dignitas præpositurę,& sic dicit etiam se de facto consuluisse.¶Itẽ etiã aduerte:q̃a Pau.in cle.j.de elec.dicit, ꝙ quælibet prelatura ecclesiæ collegiatæ satis poterit dici curata, eo q̃a habet curam collegij. de quo etiã per gl.in præal. cle.j.de elec. adde inquãtum dixi superius post Inn. ꝙ si ecclesia, vel capella habeat curam de iure,vel de facto,qđ talis sub hac constitutione comprehẽditur. Nam quatenus dicit , qñ habet curam de iure vr̃ intelligendum hoc ex habitu: licèt de facto non habebat:& quod subdit,vel de facto,vr̃ intelligendum,qñ actualiter habet curam:& sic nedum habitum,sed ẽt actum.Si aũt de iure non esset curata:vt quia ẽps nõ assignasset ipsi ecclesiæ curam,nec parochialem:licèt presbyter dictæ ecclesiæ de facto exerceat curam nõ vr̃ ꝙ includatur sub hac constitutione,per id,qđ dixi superius post Io.Cal.quia ex tali exercitio facti nõ debet dici ecclesia curata:nisi præscripsisset sacerdos curam per ea quæ hñr.s̃.de præscriptio.ex transmissa.& quod superius dixi post Io.Cal.& d.Flor.¶Qđ autem sufficiat ecclesiam esse curatã habitu : licèt nõ sit curata actu facit scđm d.Pet.quia idem vr̃ iudicandum de eo,quod est in potentia . & de eo, qđ est in actu.

actu.arg.eorum,quæ hñr in c.non solũ. de app.in vj. vbi iudicatur idem si aliquid attentatur intra tps appellandi,seu intra quod posset quis appellare, qđ iudicatur si aliquid attentatur post appellationem. ad idem etiã facit,quod hr in l.Labeo.ff.de statu lib.vbi satis dr verificari verbum nocere,si aptum sit ad nocendũ.facit etiam,qđ hr in l.foramen.ff.de ser.vrba. pdi.vbi seruitus satis dr habere causam continuam, q̃ apta nata est continuè ad recipiẽdam seruitutem.

36 ¶†In ver.his quoq;.tangit Io.An. vnum dubium,videlicet a quo tpe currat tps sex mensium collatori in casu huius versiculi.& concludit,quòd tpe quo acceptatum est 2m beneficium cum effectu:vt qa adept⁹ est possessionem ipsius secundi, & tpe scientiæ. nam ignoranti non currit tps.j.de concel.præben.quia diuersitatem. quod vr intelligendum nisi ignorãtia esset supina:quia illa non excusaret.de consti.c.ij.li.vj. & l.nec supina.ff.de iur.& fac.ign. & per prædicta ẽt dicit,q si pp litem,vel etiam aliàs pp impedimentũ facti impeditur habere possessiouem secundi: tũc nõ currit tps ipsi collatori:quia tunc interim non vacat, vt superius est dictum,cum glo.iij.& facit.xxj.q.ij.si quis iam translatus.& per prędicta etiam dicit Inn.q si facta acceptatiõe fuerit acceptio verbalis,& lis fuerit mota per ipsum acceptantem qui impediebat habere possessionem,licèt snĩa feratur contra possessorem,si appellauerit,& appellatio pendeat non curret tps ordinario collatori pẽdente appellatione. Sed solum a tpe confirmationis snĩæ,siue sit expressè confirmata vtroq; consequente, siue quia deserta sit appellatio.nã tunc potest adipisci possessio.Iõ si stat per eum tunc vacat primũ. de elec.commissa.lib.vj.& iõ tunc curret tps ipsi ordinario collatori.vbi autẽ adeptus esset possessionem facti:licèt postea moueat sibi lis,quia statim tunc vacat primum cum habet sibi imputare acceptãs tale beneficiũ: vt superi⁹ tetigi post Inn.tũc statim curret tps ipsi ordinario collatori hoc scienti.¶Nec obst.prædictis.ff.de his qui not.infa.l. furti.vbi si deseritur appellatio,perinde est acsi nõ sit appellatum,qa illud verum ꝫ quò ad vires snĩæ non quò ad hoc:vt currat tps ei cui nihil potuit imputari.

37 ¶†Quare hic punitur collator, si differt conferre infra sex menses.dic ratione negligẽtiæ, & quia vr delinquere.nam vñr fauere delicto non spoliando primo beneficio acceptãtem scđm.

38 ¶†Qualiter autem poterit constare de quantitate fructuum perceptorũ. dicit Io. An. q poterit constare per iurm rectoris ecclesiæ,vel syndici præmissa taxatione, cum hæc obligatio surgat ex delicto,& sic stari debet iuro scđm ea quæ hñr in c.super eo.s̃.qđ met.cau. & in l.si qñ.C. vnde vi.

39 ¶†Vltimo tangit hic Io.An.post Inn.in quo differat dignitas a personatu,& officio. & concludit Inn.hic,qđ ferè ista pro eodẽ ponũtur.facit (licèt nõ allegetqđ hr.s̃.de const.cum accessissent.vbi primiceriatus aliqñ appellatur officium,aliqñ dignitas: & aliqñ personatus.facit etiam qđ hr.s̃.de rescr.ad aures.ferè autem ideo dicit Inn.quia interdum aliq dicuntur esse in personatu.& tñ non dicũtur habere dignitatem,vt sunt rectores curati, qui qñq; & pcipuè in partibus Angliç appellantur personæ.s̃. de rescri. ex parte.& s̃.de app.in c.personas. & silr aliqui dicũtur habere dignitatẽ, vt Abbates, epi,& superiores, & etiam qñq; priores.s̃.eod.nisi essent.& in cle.& si principalis.de rescr.& tñ non dicuntur hře personatum.¶Host.dicebat, q dignitas est præeminentia in gradu ecclesiastico, quæ alio noĩe dr personatus. & alio nomine custodia,& alio noĩe primiceriatus: put ipse prosequitur in summa huius tit.in §.ij.& cõcludit,q talia esse videntur synonyma,& q non est faciẽda vis in vocabulis.arg.eorum,quæ hñr.s̃.de procu. petitio.Io.An.hic dicit: q sumẽdo ista noĩa latè,possunt dici synonyma:sed sumendo illa strictè differũt: vt patet ex his q̃ hñr in c.statutũ.post prin.de rescrip. in vj.& de consuetu.c.j.eo.lib.& de elec.c.j.§.hæc autem.& de eo qui mittitur in pos.eum qui.eo.libr.& de iudi.in cle.ij.& in constitutionẽ,execrabilis. Ioã. xxij.in quibus oĩbus iuribus patet apertè,quòd prædicta noĩa ponunt,vt diuersa. & sic vr q non sint idẽ arg.eorum,quæ hñr in l.si idem.C.de codi. videndũ est ergo in quo strictè sumendo differant abinuicem. Io.An.refert quosdam dicere,q dignitas est præeminẽtia,cum cura animarum. personatus vero est preeminentia sine cura animarum. ¶Sed ista opi.nõ est bona,vt hic tangit Io.An. Nam etiam personatus potest habere curam:vt patet ex his quæ hic hñr in ver. addentes.ex implicatiua etiam facit; qđ hr in l.etiã. C.si tutor vel cura.interuenerit.Item etiam dignitas appellatur,licèt non sit curata:vt patet ex his, q̃ hñr in c.j.de æta.& quali.in vj.& in c.cum in illis.de pb. eo.lib.& facit etiam qđ hr in extrauaganti,execrabilis.preal.vbi curatum,& dignitas,vt diuersa ponunt. & ideo dicebat Inn.q dignitas, vel personatus distinguitur per scđam institutionẽ,& consuetudinẽ ecclesiæ:qa si cõsuetudo ecclesiæ habet quòd sit dignitas, erit dignitas.facit,quod hr.s̃.de cõsue.cum olim. & similiter,si per constitutionẽ ecclesiæ instituta sit aliqua dignitas, erit dignitas.facit ,quod hr in d.c.cum olim.& s̃.de consti.cum accessissent. & similiter si cõsuetudo ecclesiæ,vel institutio ecclesiæ, seu constitutio habeat quod sit,seu reputetur personatus erit psonatus.& similiter si habet quod sit officium erit officium.& dicit Inn.q licèt quis exerceret in ecclesia illud qđ spectat ad officium archidiaconatus: forte, qa cognosceret de cã clericorũ, vel alia similia exerceret quæ spectant ad officiũ archidiaconatus de qbus in c.j.& c.ad hæc. & c.vt nostrum.s̃.de offi.arch. Si tñ non esset archidiaconus,nec haberet aliud nomen,quod reputaretur pro dignitate pro personatu non diceretur habere dignitatem,vel personatũ.Exẽplum potest poni licèt Io.An. & Inn.ponant aliter,si forte antiquior canonicus prædicta exerceret.& similiter dicit econtra,quòd si aliquis habet nomẽ dignitatis.¶Præterea archidiaconus, & si nihil hẽat exercere de his quæ spectãt de iure cõi ad archidiaconũ, si tñ reputetur dignitas erit dignitas. Exemplum ponit in archidiacono Parmensi,qui scđm eum non habet exercere aliquid de his quę spectant ad archidiaconum,vel saltem quid minimum exercet,& tñ censetur dignitas,& similiter ponit exemplum Host. in archidiacono Ebrudẽ. vbi dicit se talem dignitatem in dicta ecclesia instituisse sine exercitio iuris archidiaconalis.& per prædicta etiam dicunt Inn.& Host. quod licèt aliquis exerceret ministeria alicuius dignitatis.& haberet nomen solum in dignitatem. si tñ non reputetur dignitas non censebitur dignitas.Exẽplum ponunt in præpositis Carnotensibus,& Turonensibus,quia non censentur habere dignitatem, ex quò non reputantur habere dignitatem:licèt nomen habeant,quòd alias videatur habere dignitatem,seu sonare in dignitatem.j.de ver.sig.in c.quamuis. Dicit etiã Inn.q si aliquis præest aliquibus,& habet iurisditionem, licèt non haberet administrationem tẽporalem,tñ dicetur habere dignitatem.Intelligo,qñ habet nomen sonans in dignitatem, nec reputatur, quòd nõ sit dignitas.per id,quod etiam.j.dicã.facit, qđ hr in c.volumus.cum seq.89.dist.& per prædicta etiam

Tẽpus sex mensium a quo tẽpore currat collatori.

De quantitate fructuũ perceptorũ qualiter cõstare poterit.

Differentia inter dignitatem personatum, & officium.

etiam patet, qđ sola potestas administrādi tpalia nō cōcludit dignitatem. & similiter ēt dicit Inn. ꝙ licèt quis haberet iurisditionem in certo tpe.& sic nō haberet iurisditionem perpetuam, ꝙ non censeret hr̄e dignitatem.allegat qđ hr̄ de sta.mo.in c.ij.& qđ no. s̄.eo.cum non ignoras.vbi autem aliquis haberet officium sine aliqua iurisditione.& sine præeminentia, sicut sunt syndici, & procuratores, vel qui deputati sunt ad officium pulsandi campanas:& similia,nō dicuntur habere dignitatem.secus dicit Inn. si haberēt iurisditionem.allegat,quod hr̄ in l.j.ff.de offi.procu. Cæsaris.& in l.j.C.de offic.præfec.augusta. & ponit exemplū Io.An.in camerario Papæ, & vt dixi oporteat quòd iurisditio sit perpetua,aliàs non diceretur habere dignitatē. pcipuè qđ ad terminos decretalis nostræ.facit,qđ no.Io.And.super rubrica huius ti.in ver.de secunda.& c.pe.de offi.leg.in vj.¶Sed archidiaconus in c.j.de consuet.in vj.& clarius, & apertiꝰ loquitur in hac materia.¶Nam dicit,ꝙ strictè sumēdo ista differunt inter se,licèt lato sumpto vocabulo vnū sub alio comprehendatur:per ea quæ dixi superius.¶Qualiter aūt vnum dignoscatur a reliquo,dicit ꝙ altero de quatuor modis.¶Primo,qñ cōstitutio ecclesię habet,qđ sit dignitas,vel personatus,vel officium.¶Scđo,qñ consuetudo ecclesiæ similiter illud habet.facit,qđ dixi post Inn.sed cessante cōsuetudine,seu constitutione ecclesiæ dicit, ꝙ tertio cognoscitur,qñ beneficium habet administrationē rerum ecclesiarum cum iurisditione.allegat, quod hr̄ in præallegato.c.volumus.Intelligo,qñ etiam habet nomen sonans in dignitatem, vt quia vocatur archidiaconꝰ,ꝑpositus, primicerius,vel custos,vel alio simili.Nam aliàs si non haberet aliquod nomen sonās in dignitate vr̄ ꝙ tunc non censetur dignitas. per id, quod dixi.s̄. post Inn. qñ antiquior canonicus exerceret ea quæ spectāt ad officium archidiaconi. & intellige,ꝙ consuetudo,vel constitutio ecclesiæ nō habet pro, nec contra. an reputetur dignitas ꝑ p id,qđ superius tetigi post Inn. ¶Quarto censetur quis hr̄e dignitatem,qñ habet pręeminentiam in choro,& in capitulo vltra alios sui ordinis, licèt nō habeat iurisditionem.s̄.de consue.cum olim.vbi patet,qđ eoipso,qđ habet prærogatiuā in choro, & in capitulo,& ꝙnr in cessionibus,& in subscriptionibꝰ, & in incessu,& similibus. ¶Ex hoc surgit signum, qđ sonet in nomen dignitatis ipsum beneficium, & intelligo,vt dixi.s̄.qñ etiam habet aliquod nomen sonans in dignitatem,aliàs pręeminentiam solam in choro,& capitulo non faceret eum hr̄e dignitatem : vt patet in antiquiori canonico qui hēt dictam ꝓgatiuam, & tñ non censetur habere dignitatem, & si dicatur,qñ ergo dicetur personatus hr̄e dignitatem cessante cōstitutione ecclesiæ,vel de consuetudine. dicit Archi. notabiliter,qđ in dubio ille q. de primo loco hēt ꝓrogatiuam chori,& capituli,& habet vt dixi aliqđ nomē sonans in dignitatem,ille censebitur hr̄e dignitatem.Si aūt post illum aliquis reperiatur habere prærogatiuam in choro,& in capitulo,iste censebitur habere personatum.facit,quod hr̄ in c.dudū. el ij.s̄.de elec.quasi velit,ꝙ dignitas sit supra personatū, & ꝑsonatus supra officium.& licèt hoc clarè non reperit̄ iure expressum:tñ pro hoc facit,quia rr̄ post dignitatem fit mentio de personatu, & post personatum fit mentio de officio:vt patet in d.c.j.§.hoc autē.de ele. in vj.cum alijs superius alle.in quibus patet, ꝙ regulariter primo fit mentio de dignitate:postea de personatu,& successiuè de officio,licèt casualiter contingat,qñq; præponi personatum: vt patet in c.j.de cōsue.in vj.& sic habes qūo cognoscatur: an beneficiū

30 dicatur dignitas,vel personatus.¶†Officium vero dicitur, qñ quis habet administrationem aliquā in ecclesia sine iurisditione:& sine prærogatiua chori, vel capituli,vt sacrista. & sic potius dr̄ onꝰ quam aliquā prærogatiuam habere.& sic patet etiā in officio syndici,& procuratoris.facit,qđ superius dixi:an autem appellatione officij comprehendatur officium,quòd cadat in laicum,tractat Io.An.in c.quia sæpe.de ꝑb. in vj.vbi concludit, ꝙ si Papa mandat alicui prouideri de dignitate,personatu,aut officio,non comprehēditur officium cadens in laicū.& per supradicta maximè post Archidiaconum satis patere potest veritas huius articuli,in quo videlicet differat dignitas, ꝑsonatus,& officium,omittendum tñ nō est, quia d.de Rota in suis conclusionibus dicunt cōclusione. 168. quod cessante constitutione,& consuetudine, seu reputatione ecclesiæ de iure cōi nullum beneficiū fm eos sonat in nomen dignitatis,nec personatus,excepto archidiaconatu,& archipresbyteratu . & hoc ꝑp ꝑeminētiam, & iurisditionem,quam hn̄t supra alios in ecclesia:vt patet ex his quæ hn̄r.s̄.de offi.arch.c.j. & per totum.& de offi.archipresb.c.j.& per totū.vnde dicunt etiam quòd ex solo nomine etiam cessantibus dictis præeminentijs archidiaconatus cesset dignitas.& sic dicunt Inn.velle hic,qđ intelligo procedere, qñ saltem haberet aliquem præeminentiam in choro,& capitulo:licèt non haberet aliquam iurisditionem.nam aliàs si nullam præeminentiam penitus haberet,vr̄ ꝙ nō esset dignitas,cum dignitas sit quędam præeminentia in gradu ecclesiastico : vt voluit Host.in summa huius ti.in §.ij.& bene facit, qđ notauit gl.in c.iij.s̄.de cle.non resi.idem etiam vr̄ dicēdum si in ecclesia non reputaretur esse dignitas. per id quod dixi.s̄.de præpositis Turon.& Carton.Recitant etiam do.de Rota in loco præal.quod quidā do. Nic.existens de numero auditorū,non reputabat aliquem habere dignitatem in ecclesia cathedrali post epm̄ nisi illū qui immediatè præest capitulo post episcopum.& talis in aliquibus ecclesijs est præpositus, decanus in aliquibus:& in aliquibus etiam thesaurarius. dicit tñ quòd de iure cōi immediatè post epm̄ præest archidiaconus,qui preest,& censetur esse oculus epi.s̄.de offi.arch.ad hæc.In alijs autem collegiatis ecclesijs dicit,ꝙ caput collegiatæ ecclesiæ dr̄ esse in dignitate.si de illa ꝓuideatur per viam electionis, & confirmationis.allegat notata de off.arch.cum ab ecclesiarum. & tandem ipse concludit ꝙ quilibet in prælatura constitutus potest dici in dignitate.facit,ꝙ hr̄.s̄.de iudi.discernimus.Et per hoc habes dicta dominorum de Rota,tñ per illa non habes perfectā doctrinam,vt patere potest ex.s̄.dictis.Guili. de monte Laud.in cle.j.de pręb.tangit de materia.& concludit quòd dignitas est quædam pręeminentia in ecclesia, quò ad forum contentiosum gradum tenens,q̄ qñq; dr̄ personatus,quia honoratur persona per illā. qñq; officium,quia habens illam officiatur.allegat de cōsti.cum accessissent. qñq; etiam secundum eum hēt alia specialia nomina. nam interdū vocat̄ custodia. j̄.de inst.c.fi.Interdum succentoria.j̄.de concess.pla. c.inter dilectos. Interdū decanus.j̄. de regularibus. ad aures.Interdum præpositura.de re iudic.cū olim. de archipresbyteratu vero,& prioratu ecclesię secularis dicit,ꝙ si saltem in modicis habeat iurisditionem spiritualem in foro contentioso,puta excōicandi,suspendendi, vel interdicendi sonat in nomen dignitatis.allegat,quod hr̄.s̄.de elec.dudum.§.tandem.si vero nullam iurisditionem habet:sed tantummodo visitat,&

fitat,& refert epo,ficut contingit in testibus synodalibus.35.q.6.c.eps.in synodo,tunc non dr habere dignitatem,sed simpliciter officium. ¶De prioratibus autem regularibus concludit, q si immediatè psunt collegio,vel conuentui,& sunt principales dicuntur habere dignitatem fm ea quæ hnr in cle.& si principalis.de rescrip.& sic etiam transit do.Ant.¶Sed aduerte,quia inquantũ Guil.dicit,q dignitas est qdam præeminentia in ecclesia quò ad forum contentiosum gradum tenens,vr velle,q non sit dare dignitatem, nisi habeat iurisdictionem fori contentiosi saltē in modicis:sed certe istud non videtur necessarium. per id,quod dixi.s̄.post Archidia.Nã sufficit, q quis habeat præeminentiam in choro,& capitulo, & habeat nomen sonans in dignitatem, vel personatum: licèt nõ habeat iurisdictionē.facit,qđ hr.s̄.de cõsuetu.cũ olim. fateor tñ qđ cēsebitur multofortius esse dignitas si habet iurisdictionē contentiosam saltē in modicis. Item aduerte etiam inquãtũ dixi de Archipresbyteratu,& prioratu ecclesiæ secularis; quia si sit ecclesia collegiata,& presit ipsi collegio, satis vr qđ dicatur habere dignitatē per ea,q̃ habentur in cle. & si principalis.de rescr.licèt aliàs fortè non hr̄et iurisdictionem, dũmõ in ecclesia non sit reputatio cõtraria.Nã si in ecclesia nõ reputaretur dignitas nõ esset tunc cēsenda dignitas per id, qđ dixi.s̄.post Inn. & per hæc etiã patet, qđ Guil. non pfectè fuit locutus in hac materia. & ideo præ cæteris melior fuisse vr theorica Archidia.quã ipse posuit in d.c.j.de cõsuetu. in vj.& de qua latius.s̄.dixi. ¶An autem custos, vel sacrista,qui ex cõsuetudine hēt dare distributiones,& etiã subtrahere absentibus, & nõ interessentibus in diuinis dicat̄ habere dignitatē, dixerũt aliq q sic: quia habet ptãtē suspendēdi in aliquo casu. & sic vr habere p̄eminentiã ppter quã vr,quod dicatur habere dignitatē per ea,q̃ habent̄.s̄.de elec.dudũ. el ij.in ver.tandē.Io.An.in addi.Spe.ver.de hoc. super hac rubrica tenet ɔ̃riũ.quia non põt,nec habet potestatem suspēdēdi ab officio,vel bñficio.¶Sed est q̃dã simplex subtractio.Et ideo per hoc non debet cēseri habere dignitatem, nec de tali suspensione loquitur præallega.c.dudũ.nec extrauagãs,execrabilis.Et facit etiã ad p̄dicta, quod ipse notauit in c.pen.de offi. lega.do.Flor. hic recitat aliqua dicta Inn. in hac materia.demum dicit, q ex multis quæ hic scribuntur vr colligi,q dignitas, personatus,& officiũ nõ habēt distinctionē præcisam,licèt posset dici fm eũ,q personatus ponit aliquid.s̄.officiũ, & dignitas.s̄. personatũ.tñ fm eũ hoc benè iure non probatur, nec est vis etiam fm eum: quia est idem iudiciũ de dignitate personatu, & officio.de cõsuetu.c.j.lib. vj. quantum tamen ad cognoscēdum:an beneficiũ sit simplex: an vero dignitas,personatus,vel officium:maximè cõsiderari debet cõis opinio.& communis reputatio, qa in constituendis dignitatibus, & officijs eis attribuēdis ponderatur loci consuetudo.s̄.de consuetu. cum olim.Sed si non potest constare de hac reputatione, seu de costitutione,vel consuetudine.tunc cõcludit, q aut vocat̄ beneficiũ aliquo de nominibus dignitatũ ecclesiarũ.de quibus in iure habetur, puta Archidiaconatus, & tunc censetur dignitas, nisi probetur contrarium per exercitium sibi competens, q sit potius nudũ officiũ.¶Aut non vocatur aliquo nomine prædictarũ dignitatũ: & tũc ad inferendum, q sit dignitas debet pbari exercitiũ cõpetere illi eorũ, quæ spectãt ad dignitates habito respectu a dignitatibus. de quibus in iure habetur, & cũ hoc etiã reqritur,q reputetur dignitas in loco. allegat q̃ dixi.s̄.post Inn. Et quod notauit Bar.in l.j.C.de dignita.lib.xij.& hec dicit esse vitãda sæpe in talibus erratur: qa scđm eũ, & finaliter etiam concludit qđ inter dignitatem,personatũ,& officium, nõ potest reddi aliqua realis distinctio. ¶Sed hæc vocabula variata sunt ex diuersitate locorum, & in effectu scđm eum idem iuris dicendum est de omnibus tribus prædictis. ¶Sed certè vt patere potest ex supradictis,non vr perfectē dixisse in hac materia, & ideo melius vr dixisse Archi. in d.c.j.de cõsue.in vj.& inquantum etiam dixi, q si aliquis habet archidiaconatum cēsetur dignitas nisi probetur per exercitium sibi competens,q sit potius nudum officium, vr dicēdum qđ dummodo habeat præeminentiam in choro,& capitulo: licèt aliàs hēt nudum officium censeatur habere dignitatem: p id, quod dixi.s̄.post Inn.& post do.de Rota.Item inq̃tũ dixi,q vbi quis habet exercitium eorum, quæ habēt respectum ad dignitatem habito respectu ad dignitates:de quibus in iure,q vltra hæc etiam requirit, qđ reputetur dignitas. vr dicendum,q etiam cessante reputatione:quia non sit pro,nec contra,ex quò habet tale exercitium,& habet q nomen sonans in dignitatem,seu præeminentiam vr q illud sufficiat. per id, quod dixi.s̄.post Arch.& etiam post Inn.& hæc procedunt in dignitate ecclesiastica.Quid autem si sit dignitas secularis.plenè tangit Bart.in l.j.C.de dignita. lib.xij.vbi posuit multas opiniones, & præcipuè illã Dantis,& finaliter reprobat, & etiã multas alias opiniones nititur reprobare.Et vltimatè posuit suã opinionem,per quam in effectu concludit,quòd dignitas secularis est qualitas quædam illata alicui p Principatum tenentem,per quam quis vltra oēs post plebeios acceptus ostēditur, & nititur ibi declarare istã diffinitionem.de quo dicēdum, vt plenè per eum in d.l.j.C.de dignita.lib.xij.vr tñ q etiam ad discernēdum dignitatem secularem attendenda sit consuetudo, sicut etiam attenditur in beneficijs ecclesiasticis:vt patet ex his quæ dixi superius. & quæ habentur in c.cum olim.s̄.de consue.

SVMMARIVM.

1 *Indignus redditur quis ad beneficia ecclesiastica suscipienda propter morum inhonestatem,& propter defectum scientiæ.*
2 *Indignos dignis in collatione beneficiorũ p̄ferentes redarguendi sunt.*
3 *Affectus carnalitatis quandoque peruertit iudicium rationis.*
4 *Ideonei qui censeantur ad beneficia.*
5 *Semel approbatus,an possit reprobari.*
6 *Delictum iteratum censetur esse grauius.*
7 *Conferentes beneficia indignis,qua pęna puniantur.*
8 *Capitulu in potestate conferendi succedit prælato priuato per negligentiã, sed non succedit prælato suspenso a collatione propter delictum.*
9 *Statutum pœnale prælato non extenditur ad capitulum.*
10 *Cõcilium prouinciale habet potestatem puniendi delicta prælatorum prouinciæ excepto metropolitano.*
11 *Concilium,an possit damnare Papam.*
12 *A suspensione data per cõcilium propter collationem factam indigno solus Papa absoluere potest.*
13 *Conferēs scienter indigno respectu beneficij collati statim priuatus est a potestate conferendi.*
14 *Monitio trina,an requiratur in sententia suspensionis.*
15 *Conferendi potestas,an deuoluatur ad superiorem propter delictum, vel negligentiam, vel delictum inferioris.*
16 *Absoluere potest inferior a sententia canonis generalis.*
17 *Episcopi delinquentes conferendo indignis beneficia, an possint puniri per Archiepiscopum suum.*
18 *Idonei ad beneficia, si non reperiantur quid iuris: & quid si tantum vnus reperiatur,an ei omnia beneficia conferentur.*
19 *Conciliorum quadruplex est species.*
20 *Ad concilium generale qui sint vocandi:et qui ad cõciliũ prouinciale.*
21 *Concilium generale potest cognoscere de omnibus causis, si illi præest Papa.*

22 In con-

22 *In concilio congeregati qualem potestatem habeant, an ordinariam, an delegatam.*
23 *In cognitione causarum epi, vel sacerdotis quot requirantur.*
24 *Concilium quis faciat, seu facere possit.*
25 *In concilio existens, an habeat ius reuocandi domum.*

a Conciliũ puinciale. Si q̃ris qua pęna puniatur qui indignos promouet ad ecclesiasticas dignitates: & ad quem in sui pęnã deuoluatur potestas cõferendi. vide do. Hen. Boych. in c. cum in cunctis. §. vlt. s̃. de ele. & in c. nihil est.

a 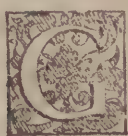Raue. Concilium puinciale ad beneficiorũ collationem suspendit eos qui post secũdam correctionẽ indignis beneficia conferunt. prouidet ẽt quis interim beneficia illa conferat. & talem suspensionem relaxat solus Papa, vel proprius Patriarcha. h.d. Et primo ponit prælatorum excessum. Secundo facit præceptum, & mãdat puniri contrauenientes, excipit tamẽ Metropolitanam, & quatuor sedes Patriarchales honorat s̃m Io. An. & do. Anto. vel potest aliter ponere, vel diuidere: vt hic tangit do. Flor. Nã duę sunt partes principales: qm̃ in prima parte ponit excessus prælatorũ. In secũda ponitur puisio. secũda ibi: volentes. Illa secũda potest subdiuidi: q̃a primo mandat puniri prælatos nõ parentes post secundam correctionem mandando eos suspendi a collatione beneficiorum, & puidẽdo qui habẽt cõferre bñficia durante suspensione. Sc̃do extẽdit pęnã supradictã ad capitula ecclesiarũ. Tertio disponit de pœna Metropolitani. quis habeat illã imponere. Quarto reseruat absolutionẽ Papæ, & Patriarchis. Quinto, q᷑ dictũ est de Patriarchis restringit ad quatuor principales Patriarchas. sc̃a ibi: & hoc ipsum. tertia ibi: metropolitani. quarta ibi: vt autem. q̃nta ibi: vt in hoc.

1 ¶No. j. ex litera duo quæ † reddunt quẽ indignũ ad suscipiẽda bñficia ecclesiastica, scilicet morũ inhonestas, & defectus sciẽtiæ literarum: ad idem, q᷑ hr̃ de elec. in c. cũ in cũctis. & de æta. & quali. c. eã te. ¶Se

2 cũdo no. q̃ † redarguẽdi sunt prælati q̃ in collatione bñficiorũ pferũt indignos dignis. nam tales vñr subtrahere columnas ecclesiæ. & potius ędificare parietes. xij. q. ij. c. multi. & tales etiã videntur puniendi. s̃. de elec. nihil. & q̃a etiã videmus in simili, q᷑ magistratus puidens de minus idoneo administratore pmittitur si fortè ille male administret, & nõ reperiat postea esse soluendo. l. j. & per totum. ff. de magistra. conueniendis. Et facit ẽt, q᷑ legitur, & nota. in l. j. §. nũc tractamus. ff. de tutel. & ratio. distra. & per hoc videtur s̃m do. Pe. q̃ prælatus promouẽs indignũ si ille administrat male, & non reperiatur postea esse soluẽdo, q̃ talis prælatus debeat satisfacere ecclesiæ. ¶Itẽ

3 not. † affectum carnalitatis aliq̃n peruertere iudiciũ rationis. ad q᷑ etiam Io. An. allegat autoritatẽ Hieronymi ad fabilionem. Et not. q̃ redarguendi sunt q̃

b Dignis. Solet q̃ri an prælatus ecclesiæ possit committere suo consanguineo curã ecclesiæ: postposito meliori. distingue, vt hic per do. Hen. Boy. post dicta. be. Tho.

b pp affectũ carnalitatis præferunt indignos dignis. b & a contrario vr̃ posse colligi, q̃ si consanguineus p̃latus sit dignus possit illum alteri præferre. facit, q᷑

4 hr̃. s̃. de coha. cle. c. j. ¶Item no. † qui censeantur esse idonei: quia illi qui volunt, & etiam possunt debite deseruire beneficio intellige de iure, & etiam de facto. arg. eorum, q̃ hñr. s̃. de rescr. scilcitatus. vnde debet habere nedum scientiam: sed ẽt experientiam factorũ. 39. dist. in c. Petrus. ¶Item no. q̃ singulis annis debet fieri concilium prouinciale. de quo. j̃. de accu. sicut olim. & de materia cõciliorum posuit hic Inn. bonam gl. & meliorẽ in materia quàm alibi posuit.

5 ¶Item no. † in concilio prouinciali debet fieri inq̃sitio super promotione facta ad beneficiũ. & sic vr̃ q̃ semel approbatus ad curam animarũ possit reprobari, sicut ẽt semel medicus approbatus potest ex causa reprobari. l. sed & reprobari. ff. de excu. tuto. & sic pertransit do. Pet. hic. Tñ ex litera hic hoc non bene colligitur, sed ad hoc facit, quod tangitur hic in gl. in

6 verbo suspendatur. ¶Item not. q̃ † delictum iteratũ cẽsetur esse grauius ad hoc, q᷑ hr̃. s̃. de vi. & ho. cle. monasteria. & 25. q. 2. c. ita nos. & C. de epis. audi. cl ij. & q᷑ notatur in auth. sed hodie. C. de ser. fug. & in l. capitolium. §. famosos. ff. de pœnis. in quibus patet quod ex bina contrectatione, seu ex bino furto cẽsetur quis famosus latro de quo dicendum, vt in dictis iuribus. ¶Item not. etiam q̃ in casu isto sufficit bina monitio: licèt aliàs rr̃ requiratur trina. j̃. de sen. exc.

7 sacro. facit, q᷑ dicetur super gl. fi. ¶†Item no. pęnam conferentium beneficia indignis: quia non sunt ipso iure priuati potestate conferendi beneficia: sed tãtũmodo sunt suspendendi. & sic vr̃ s̃m do. Ant. q̃ decretalis. cum in cunctis. s̃. de elec. quæ habet locũ in electionibus non habeat locum in conferente indigno. allegat etiam quod hr̃. s̃. eod. de multa. & de cle. non resi. quia nonnulli. & sic residet do. Ant. ¶Sed certe vr̃ q̃ c. cum in cunctis. habet locum etiam in collationibus. vt patet ex his, quæ ibi hñr in §. fi. & per id, q᷑ notatur per gl. j̃. de exces. prela. inter dilectos. ¶Nec ob. iste tex. quia nõ loquitur de beneficio collato indigno: sed de potestate conferendi in genere. facit, q̃

8 dicetur super gl. ij. ¶†Item no. q̃ licèt capitulum succedat in potestate conferendi prælato priuato p negligentiam. j̃. de conces. preben. c. ij. non tñ succedit prelato suspẽso a collatione pp delictum, nisi aliud in iure caueatur. facit, quod hr̃. j̃. de conces. præben. quia diuersitatem. & quod hr̃ in c. j. de sup. neg. pla. in vj. de hoc tamẽ dicendum vt hr̃ hodie in c. q̃q̃. de

9 elect. in vj. ¶†Item not. q̃ statutum pœnale prælato non extenditur ad capitulum nisi expresse hoc dicatur. & per hoc colligitur per do. Ant. q̃ statutum pœnale loquens de vera persona non extenditur ad repræsentatam. Sed certe istud notabile non colligitur: quia aliud est prelatus, aliud capitulum: vt plenè no-

10 tauit gl. in cle. vt hi qui. de æta. & qual. ¶†Item no. q̃ concilium prouinciale habet potestatẽ puniendi delicta prælatorum prouinciæ excepto Metropolitano: quia non habet potestatem illum corrigendi: sed tantummodo eius delictum superiori denũtiandi. & ratio esse potest, quia ipse præest concilio. facit, quod hr̃. j̃. de acc. sicut. & quod etiam notauit Inn. Et ideo ab ipso concilio tanq̃ ab inferiori non debet damnari. 21. dist. inferior. & s̃. de maior. & obed. cum infe-

11 rior. ¶†Item aliàs quia sequeretur, q̃ Papa qui preest concilio generali possit ab illo damnari: quod est falsum. s̃. de elec. significasti. nisi in cã hęresis. 40. distin. si Papa. cum ibi not. & per prædictas rationes vr̃ q̃ si Metropolitanus non præesset concilio: sed Primas, vel Patriarcha, quòd tunc posset per concilium puniri, quia cessarent rationes prædictæ. argu. j̃. de appel. cum cessante. vbi autem præest Metropolitanus concilio: licèt non possit puniri per cõcilium: tamen possit per concilium inquiri, vt per concilium superioris puniatur, vel vt superiori referatur. ¶Item no. q̃ a suspensione concilij prouincialis ipsum concilium absoluere potest nisi p ius expresse prohibeatur: vt hic videtur colligi a contrario sensu. & facit, quod nota-

12 uit hic gl. fi. ¶†Item q̃ a suspensione data per concilium, quãdo est lata propter collationem factam indigno: absoluit solus Papa, aut solus Patriarcha, si est de quatuor principalibus Patriarchis. de quibus. j̃. de priui. antiqua. & sic secus videtur in alijs Patriarchis, vt est Patriarcha Aquileg. vel Patriarcha Grad. nisi aliud priuilegium, sit sibi concessum. ¶In gl. j. in fi. secundum dictum gl. tenet hic Goffre. & Inno. videlicet, q̃ in hoc casu poterit concilium facere etiam nulla infamia præcedente. pro hoc allega. Inno. quia non

non agitur hoc casu de crimine ad finem, vt pœna ordinaria imponatur: sed solum ad finē, vt subditus reddat rationem de talento sibi cōmisso, ad ꝙ quilibet tenetur. Item q̄a Cōciliū fit principaliter ad collationem morū. xviij. dist. c. q̄m quidem. Idem tenuit hic Hosti. dicit tñ, ꝙ prima ratio Inn. sibi nō placet. quia illa hēt locum ēt in qualibet inquisitione: vt patet ex his, quæ hñr. ī. de accusa. qualiter. circa fi. & tamē certum est, qđ regulariter inquisitionem dēt ꝓcedere infamia: vt patet in d. c. qualiter. Ideo secunda ratio Inn. sibi plus placet. & addit etiā duas alias, vna est qđ vbi conceditur ex puro, & mero officio non est necesse ꝓcedere aliquā infamiā. s̄. de offi. or. c. j. & l. congruit. ff. de offi. præsi. & facit, qđ no. Bart. in l. ij. §. si publico. ff. de adulte. & qđ hr̄. ī. de appel. §. si constiterit. assignat etiā aliā, q̄a cōgregati in Cōcilio habent ibidem paucis diebus stare. & fortè longior esset discussio si oporteret etiam inquiri de infamia: q̄ esset mora quam hēt ibi facere. ideo procedi potest etiā non præcedente infamia. Nam breuitas tēporis alibi dicit tex. nō patitur plenius deliberādi cōciliū. l. j. ff. de exerci. & facit, qđ hr̄ in l. j. ff. de dā. infecto. & propter prædicta glo. fortè dixit, qđ semiplenè hoc casu inquiritur. ¶ Aduerte tñ, q̄a prædicta procedunt in his quæ nuntiantur tanq̄ notoria, vel quæ inquisiti non diffitent̄, vel vbi de plano, & incōtinēti fieri potest fides. facit, quod hr̄. c. sicut. ī. de accusa. ¶ Dubia vero nō possunt corrigi per ꝯciliū, q̄a in tam breui t̄pe non possunt expedire: nec debet in re dubia ferri sentētia. xj. q. iij. graue. & facit, qđ hr̄. ī. de censibus. Romana. §. sanè. lib. vj. ¶ In gloss. ij. in fi. prima solutio videt̄ violare iura cōtraria. secunda etiam non vr̄ bona, q̄a iura contraria vñr etiā loqui in conferente scienter indignis beneficia minora. & ideo aliter vr̄ dicendum: vt hic tetigit Io. Andr. Nam
13 potest dici, ꝙ † cōferens scienter indigno respectu ipsius beneficij collati statim priuatus est potestate cōferēdi. Facit, qđ hr̄ de elec. q̄q̄. ad fi. li. vj. & respectu potestatis cōferēdi alia bñficia ꝓcedit, qđ hic dr̄: q̄a necesse est, ꝙ præcedat bina monitio. & si postea cōferat indigno: tunc potest suspendi per concilium a potestate cōferendi etiā alia quæ nondum cōtulit. & ita intelligatur iste text. Nec obst. si dicatur, sc̄dm hoc duplex pœna imponit̄. cōtra id qđ hr̄. s̄. de iudi. at si clerici. q̄a istud cōtingit ex eo, q̄a nō imponunt̄ ex eodem delicto: sed ex diuerso. Nā prima imponit̄ rōne collationis factę indigno. sed ratione ꝯtumacię in nō obediēdo monitioni, & correctioni concilij. facit, qđ hr̄. s̄. vt lit. non ꝯtesta. in c. q̄m. ad fi. vel potest dici, ꝙ ex vno delicto per qđ quis delinquit in plures pati ꝑt pęnas, vt patet ex his q̄ hñr ī c. j. de re iud. in vj. d. Flo. dicebat dici posse, ꝙ hæc decretalis loq̄tur in diuersis casibus a casu. c. cum in cunctis. Nam s̄m eum ꝓc. cum in cunctis. non habet locum respectu cuiuslibet indignitatis. s̄m notata per Ioan. An. in c. hodie. de reg. iu. li. 6. ¶ Dicebat ēt post Inn. dici posse, ꝙ pœna huius capituli iungatur cum pœna. c. cum in cunctis. Nam vltra pœnam illam per quam eligit scienter indignum priuatur illa vice conferendi potestate ipsum beneficium. ¶ Additur etiam ista pœna, vt deinceps beneficio cōferatur per alium. & hæc solutio satis residet in illam quam dixi. s̄. post Io. An. glos. iij. in fi. do. Anto. simpliciter dicit, ꝙ si ordinati, seu promoti sint inhabiles remouebuntur. & istud videt̄ esse verius, vt vr̄ ꝓbari in c. nihil est. s̄. de elec. ¶ Nā qđ hic dr̄ de monitione: non respicit ipsum ꝓmotū, sed ipsum ꝓmouētē q̄ nō dēt ḡnaliter suspendi a potestate conferendi beneficia, nisi præ-

14 cesserit bina monitio, & correctio. ¶ † An autē sufficiat bina monitio videtur, qđ sic per istum tex. Hosti. hic variauit. nam super litera videt̄ velle, qđ req̄ratur trina. Iō ad literā dū dicit post primā, & sc̄dam: suppleant, & tertiam. facit, qđ hr̄. xij. q. ij. indigne. ī. de sent. excom. sacro. & eo. ti. cōstitutiones. lib. vj. Et istud etiam est tutius. facit, qđ no. Io. Andr. de appel. ab eo. lib. vj. tamen, vt dixit do. Flo. verius videt̄, qđ hoc casu sufficiat bina monitio per istū tex. non cauillando. & etiā ipse Hosti. super gloss. hoc tenuit. ¶ Nec ob. contraia, q̄a loquuntur in excōicatione. Sed hic in suspensione a potestate ꝯferēdi beneficia, in qua sufficere videtur bina, q̄a sicut est scriptum. arg. vj. q. iij. scriptū est in l. & l. prospexit. ff. qui, & a quibus. ¶ An autem generaliter in qualibet sententia suspensionis sufficit bina monitio. An vero req̄ratur trina, sicut in sententia excommunicationis tangitur super gloss. fin. ¶ In gloss. penul. in fi. Hæc solutio glo. videtur violare tex. in d. c. cum in cunctis. ad fi. vbi videtur generaliter loqui. & sic etiam de simplici beneficio. Ideo potest dici, qđ ibi deuoluitur potestas cōferendi ad capitulū respectu beneficij collati indigno. Sed quò ad potestatē ꝯferendi alia beneficia durante suspēsione de qua hic non deuoluit̄ ptās ad capitulū, sed potius ad ꝯciliū, seu ad personā instituēdi ꝑ ipsum conciliū: vt patet. & ꝓ hoc facit, q̄a cū exorbitās videat̄, ꝙ inferior suppleat defectū superioris, licèt ecōtra sit regulare, ꝙ superior suppleat defectum inferioris. ix. q. iij. c. cū scimus. non debet trahi, seu extendi cum illius causa, seu cum casu illius. c. cum in cunctis. ad fi. ad alium casum per ea, quæ habentur de regu. iur. in c. quo iure. libr. vj. & de regula. non solum. & c. constitutionē. eo. libr. Et ideo strictè debet intelligi ꝓut iacet ille. tex. & per cōsequēs nō debet extendi ad casum istum. dicunt tamen Io. An. & d. Ant. hodie recurrēdū ad ea quę habent̄ de ele. q̄q̄. lib. vj.
15 ¶ † Sed certè ibi loquitur: an ꝓpter delictū vel negligentiam inferioris deuoluatur potestas ad superiorem non autem dicit quid econtra. Et ideo recurrendum est ad ea, quæ. s̄. dixi. ¶ In gloss. fin. in fi. aduerte, q̄a clarū videtur, quòd si non fuisset facta reseruatio absolutionis, ꝙ tunc concilium potuisset absoluere. ¶ Sed dubium esse potest, an ordinarius, seu ipse Archiepiscopus qui pręest concilio potuisset tunc absoluere. Nam videretur quod sic, per id, qđ dicit gloss. in contrarium facit, q̄a ex quò lata fuisset sententia censurę a cōcilio, videtur ꝙ ipsum cōciliū tantum posset absoluere. faciat, qđ habetur. s̄. de offic. ordi. ad reprimendam. Hosti. hic distinguebat, an sententia sit fundata in persona concilij, vt q̄a dixit Archiepiscopus. Ego talis Archiepiscopus de cōsilio & consensu concilii talem excōmunico, vel talem suspendo. & tūc non poterit Archiepiscopus solus absoluere. An vero proferatur sententia, & fundetur in sua persona: vt q̄a dixit. ego talis Archiepiscopus de cōsilio suffraganeorū talē excōico, vel suspendo. nam tunc, ex quò nō fit mentio de concilio videtur ꝙ poterit absoluere sine ꝯcilio. Io. An. hic, vt ēt refert d. Ant. vr̄ dicere, ꝙ p̄dicta distinctio pōt ꝓcedere, q̄n snīa lata est ab hoīe, & nō ꝑ viā statuti. Si vero lata, sit ꝑ viā statuti: tūc dicit ꝙ poterit absoluere quomodocūq; stēt verba statuti. & sic ēt si fiat mētio de ꝯcilio. mouet̄: q̄a sicut q̄libet ordinarius pōt absoluere a snīa statuti Papæ vbi nō fit reseruatio: vt in c. nup. de sen. excōi. allega. in gloss. multofortius potest absoluere a statuto ꝯcilii ꝓuincialis: q̄a non debet esse maioris autoritatis statutū ꝯcilii ꝓuincialis, q̄ statutū Papę. & ꝓ hoc ēt allegat text. in c. ex frequētib⁹. ī.

de institu.Do. Ant.hic dicit,ꝙ ista determinatio aliqualiter videtur esse dubia:q̃a regulariter ille debet habere potestatem absoluendi,qui ligauit. facit,qđ hr̃ in d.c.ad reprimendam. & licèt reperiatur a Papa exceptuata ista regula,videtur illud fuisse ꝓpter difficultatem ipsum adeundi.& sic in statutis aliorũ non vr̃ idem esse dicendum; q̃a non est fienda extẽsio cõtra regulas cõmunes.ĩ.de regu.iur. quæ a iure. lib.vj.& quia non videtur eadem ratio,q̃a non est tãta difficultas in adeundis inferioribus a Papa, sicut in ipso Papa. finaliter tamẽ dicit,qđ dictũ Io.Andr. seruatur in practica. & pro ipso etiã facit dictũ.c.ex frequentibus. cui non respondet do.Ant.¶Aduerte tamen, q̃a ibi nõ videtur loqui de sñia lata per viam statuti: sed de sñia generaliter lata per Archiepiscopum ex iure metropolitico: tamen si in casu illo potest inferior ordinarius absoluere,vt ibi patet.multo fortius vr̃ ꝙ poterit absoluere si per viã statuti fuisset lata sententia: quia a sententia lata per viam statuti facilius absoluit ordinarius. quod patet ex eo, q̃a a sñia lata per Papam per viã statuti absoluit ordinarius,nisi facta fuerit reseruatio,vt in d.c.nuper.& tñ secus esset si per Papam lata esset nõ per viam statuti,cum hoc non reperiatur de iure cautũ.facit,qđ hr̃ in prælleg.c.ad reprimẽdam. Et ex prædictis videt̃, ꝙ quò ad potestatẽ absoluendi a sñia censuræ æquiparari vr̃ sñia generaliter lata, & sñia lata per viam statuti,per ea quę habẽtur in dicto c.ex frequẽtibus. licèt quò ad alia nõ omnino æquiparent̃,vt patet ex his quæ habentur.s̃.eo.pro illorũ. post Inno.vbi autem esset,& specialiter lata videtur, ꝙ alius inferior nõ possit absoluere,nec etiam superior:ꝑ ea quæ habentur in d.c.ad reprimendam. saluo tamẽ eo quod habetur in c.cum ab ecclesiarum.circa fi.s̃.de offi.ordi.& per hoc videtur, ꝙ si specialiter fuisset hic lata sñia contra aliquẽ per concilium,ꝙ nõ potuisset tũc Archiepiscopus absoluere etiam si non fuisset facta reseruatio de qua hic. secus si gñaliter fuisset lata. Item aduerte,q̃a licèt Hosti.facit differẽtiam, an archiepiscopus dicat suspẽdo talem de cõsensu concilij:an vero dicat suspendo talẽ de consensu suffraganeorũ,non vr̃ talis differẽtia procedere, quia ex quò profertur eo obtento tp̃e quo concilium est cõgregatum,& concilium cõsistat in ipsis suffraganeis ꝓuinciæ,qui soli necessario sunt vocãdi, vr̃ ꝙ non debeat esse differentia inter prædictos casus: q̃a satis est in effectu dicendo de consensu suffraganeorũ, ex quò dicit eo tempore quo congregatum est concilium. & concilium etiã cõsistit in ipsis suffraganeis.per id, qđ superius dixi. & qđ tangit hic Inno.satis videtur in effectu dicere de cõsensu concilij. tene tamen mẽti dictũ Host.cũ quo vr̃ trãsire Io.An.& d.Ant. ¶Itẽ aduerte,q̃a do.Flo.hic primo vr̃ dicere,qđ.c.nuper. alleg.in gl. ꝓcedit in sñia excõicationis. secus autẽ vr̃ in alia sñia censuræ, puta suspentionis: quia tunc videtur stare regula, ꝙ sententia maioris inferioris nõ relaxat,de maio.& obedi.cum inferior.& s̃m ist.i. opi.etiã cessante reseruatione.de qua in litera nõ potuisset Archiepiscopus,vel alij Epi ꝓuinciæ absoluere per ea quæ hñr in d.c.cum inferior.facit qđ tetigi super gl.præcedenti.finaliter tamen dicit,ꝙ ista differentia inter excõicationẽ, & suspensionẽ non vr̃ ꝓcedere.q̃a prædicta duo vñr parificari. per id,quod no.Inn.de solutio.c.ij.& q̃a excõicatio,& suspẽsio, & interdictũ cõtinẽtur sub vno vocabulo: q̃a appellatione cẽsuræ.ĩ.de ver.sig.quærenti.faciat ẽt,ꝙ hr̃.s̃. de appel.ad hæc qm̃. vbi prædicta ęq̃parant̃. Et hoc ẽt tenuit Pau.de Liaza.s̃m eũ in cle.j.de rebus. ecle.non alie.& in cle.j.de sen.excõi. & per prædicta dicit ꝓcedere dictũ gl.fina.videlicet, ꝙ cessante hac reseruatione de qua in lr̃a potuisset inferior absolue-

Hic incipit tractare materiã conciliorum.

16 re.Et dicit etiã post Ioan.And.ꝙ † sicut a sñia canonis gñalis põt absoluere inferior. vt d.c.nuper. Ita ẽt a sñia canonis ꝓuincialis,nisi reseruata sit per istum tex.cũ glo.& ꝑ id,qđ hr̃ in d.c.ex frequẽtibus.Dicit tñ do.Flo.ꝙ ibi nõ ꝓpriè loquitur de sñia lata ꝑ ꝯcilium. sed ab Archiepiscopo ex officio legationis,vel metropolitico.Fatet tñ dictũ Io.And.esse verũ in se, q̃a si potest ordinarius absoluere a sñia canonis gñalis, fortius a sñia canonis ꝓuincialis: sed hoc latius superius declaraui: vt patet ex his quæ superius dixi. vr̃,ꝙ sñia generalis lata ꝑ cõciliũ, vel ꝑ Archiepiscopum, quò ad potestatẽ absoluẽdi ęquiparetur sñiæ latę per viã statuti. secus vr̃ qñ specialiter esset lata. ¶Aduerte tñ, q̃a ex quò Archieps̃ præest cõcilio:licèt specialiter fuerit lata ꝑ Archiepiscopũ de cõsensu concilij videret̃ posse dici, qđ ab illa possit absoluere Archieps̃,ex quò præest concilio.& illã etiã tulit de cõsensu cõcilij,nisi fuisset reseruata. & hoc fortè ẽt voluit ista gl.fi.relata ad tex. quę vr̃ ẽt loq̃ de suspensione speciali.vt videt̃ colligi ex tenore literæ in ver.& quia.cũ seq.& in ver.instituta. ¶Extra gl.q̃rit hic Io. And.an decretalis ꝓcedat in simplicibus beneficijs.& concludit ꝙ sic.licèt maior idoneitas requiratur in alijs.facit,qđ hr̃.ĩ.eo.cum in illis.libr.vj.

17 ¶†Secundo tãgit,an prælati,vel Episcopi delinquẽtes cõferendo indignis beneficia possunt puniri per Archiepiscopũ suum.& cõcludit,ꝙ sic.facit,qđ hr̃.s̃. de cle.non resi.ex tuę.per Io.An.post Innoc.& s̃.de æta.& quali.c.ij.sed Archiepiscopus si negligens est tũc conciliũ habet potestatẽ hoc faciendi. per id,qđ hic dr̃, & qđ hr̃ in dicto.c.ij.

18 ¶†Tangit tertio, q̃a ꝙ beneficia debẽt ꝯferri dignis,vel idoneis. Quid si tales non reperiuntur. dicit Hostien. quòd de lapidibus qui occurrunt erit construenda domus. & sic de his q̃ possunt haberi sit ꝓuidendũ, dũmodo ꝓuisio possit fieri sine peccato mortali. ar.l.gñalr̃.§.spurios. ff.de decu.vbi in subsidiũ spurij, seu nõ legitimi admittũtur ad dignitates,quod hr̃.eo.c.pe. Quid autẽ si vnus solus reperietur dignus. dicit Hosti. quòd illi erunt oĩa beneficia cõferẽda.allegat.xxj.q.j.c.j.Nec obst.qđ hr̃.s̃.eo.cũ nõ ignoras. q̃a respõdet,ꝙ istud habet locũ cessante necessitate.necessitas autẽ legem nõ habet.s̃.de cõsue.c.quanto. Et ideo nõ debebit Eps̃ cõferre indigno per istũ tex.nec etiã sibi retinere.ĩ.vt eccle.bñfi.c.j.& facit,qđ hr̃ de offic. Archi.c.fi.& ideo debet facere id,qđ põt.xxij.q.ij.in c.faciat. Et ideo videt̃,ꝙ debet facere id, qđ dictũ est qñ nullus reperitur idoneus,nisi vnus.& sic transit Io.And.& do.Ant.do.Pe.hic dicit,ꝙ Hosti.videtur sibi contrarius. Nam superius dixit, ꝙ vbi non reperiuntur idonei debẽt admitti minus idonei.sed iste,qui est semel beneficiatus nõ vr̃ idoneus ad alia beneficia.ĩ.eo.super inordinata. ergo videtur,ꝙ nõ debeant sibi conferri oĩa bñficia. Sed certè a cõtrarietate potest saluari Hosti.q̃a primũ dictum suũ põt intelligi, qñ nullus reperitur idoneus. secundum,qñ vnus tantũ reperitur idoneus.Potest etiã saluari alio modo:q̃a si esset vnus idoneus ad regimen vnius beneficij.nõ tamen multorũ, potest procedere primũ dictũ.sed vbi esset idoneus ẽt ad regimẽ multorũ bñficiorũ, possit ꝓcedere secundũ dictum, ad capitulum super inordinate.posset respõderi,ꝙ procedat regulariter. sed fallit in casu necessitatis ꝑ id, qđ superius dixi. ¶Vltimo Inn.Io.An.post eũ hic tractant materiã cõciliorũ quã Anto.reducit ad sex membra. Tu potes addere vnum

vnum aliud membrum.& erit primum.Nam primo poteſt quæri quotuplex ſit ſpecies cõciliorũ.Secundo qui ſint vocãdi ad cõcilium . Tertio,quæ poſſunt expediri in cõcilio præcipuè prouinciali,vel ſynodali. Quarto qualem habẽt poteſtatem in ꝯcilio ꝯgregati:an ordinariã,vel delegatam,& in quos . Quinto quot exigantur in cognitione cauſarũ Epiſcopi , vel ſacerdotis.Sexto quis poſſit facere cõcilium . Septimo,an vocati ad concilium teneantur ibidem indifferenter de q̃ſtionibus eis illatis reſpondere.

19 ¶†Circa primũ cõclude,quadruplex eſt ſpecies conciliorũ. Nã quoddam eſt ꝯciliũ generale in quo pręeſt Papa vel alius eius loco. facit,quod habetur.s̃.de elect.ſignificaſti. & iij.diſt.in §.porrò.xv.diſt.in c.j.& xviij. diſt.in §.j.Quoddam eſt cõcilium prouinciale cui p̃eſt Archiepiſcopus.vt hic patet. & j̃.de accuſa. ſicut olim. Quoddam eſt cõcilium ſynodale,qđ facit Epiſcopus cum prælatis,& clericis ſuæ diœceſis.xviij.di. decreuimus . Quoddã vero eſt ꝯcilium religioſorũ . de quo.j̃.hr̃ de ſtatu mo.in ſingulis . & c.ea & hoc de primo membro .

20 ¶ † Circa ſecundũ mẽbrum videlicet,qui ſunt vocandi ad concilium, conclude , quod Epi,& ſuperiores totius orbis vocandi ſunt ad ꝯciliũ gñale.Alij non vñr ẽt neceſſario vocãdi. ꝓ id,qđ dicetur de cõcilio prouinciali: licèt ſi Papæ videretur poſſent etiam alij prælati vocari. facit,qđ habetur in c.j.xv.diſt.¶Ad cõciliũ autẽ prouinciale Epiſcopi tãtum totius prouinciæ:& nõ alij neceſſarij ſunt vocãdi.per id,quod habet̃.xviij.diſt.quoniã quid eſt.& in c.Epiſcopus.& in c.placuit.& c.atſi Ep̃s metropolitanus. & c.ꝓpe. Si tamẽ alij . voluntariè veniant admittendi erunt. & ſic poteſt intelligi id,qđ habetur. j̃.de his,quæ fiunt a prælato.c.fina.nihilo.poteſt dici,ꝙ de honeſtate poſſunt alij p̃lati vocari: licèt non ſit neceſſariũ: ẽt vocabũtur alij de quorũ factis agit̃, ſeu eſt agendũ,& ẽt illi quorũ ꝯciliũ eſſet neceſſariũ. arg.c.abeuntibus.lxiij.diſt.Ad ſynodale autẽ,ſeu Epiſcopale cõcilium vocandi ſunt Abbates,& alij p̃lati & ſacerdotes,& ẽt clerus ciuitatis, ſeu diœceſis.xviij. diſt.c.decernimus.facit,qđ habet̃.s̃.de maio.& obe. qđ ſuper his. vr̃ tamẽ hoc intelligẽdũ ſanè,qđ dictũ eſt de clero ciuitatis.& diœceſ.tũ q.a videret̃ illud intelligẽdum dũmodo taliter prouideatur , ꝙ eccleſia nõ patiatur magnum detrimentũ in diuinis. ar.eorũ quæ habentur.s̃.de cler.non reſi.in c.penu. qui autẽ ſunt vocandi ad cõſiliũ religioſorũ recurre ad ea , q̃ habẽtur in d.c.in ſingulis . & c.ea, q̃.de ſtatu mona. & hoc de ſecundo.

21 ¶†Circa tertium ꝯclude qđ ꝯcilium generale poſſet cognoſcere de oĩbus cauſis ſi illi pręeſt Papa, cum ipſe habeat plenitudinem poteſtatis.j̃.de cõceſ.p̃bẽ.propoſuit.Si aũt alius loco Papæ reſidet videretur idem dicendum, qđ dicetur in ſimili de cõſilio prouinciali . An autẽ aliquo caſu q. reperiuntur in cõclio habeãt ius reuocandi domum dicetur in vltimo membro . Prouinciale concilium cognoſcere poterit de cauſis quæ vertunt̃ inter Ep̃os & clericos.ij.q.vj.placuit.& xj.q.iij.ſi Ep̃s fortè cum quatuor ſequentibus. Item cognoſcere de omnibus cauſis clericorũ : ſed in ꝯclio differẽter intelligo hoc verũ,qñ factũ eſſet notoriũ,vel nõ deficeret reus,vel in breui poſſit liquidari. ꝓ p id,qđ dixi.s̃.in gl.j.& dicit Io.And.ipſe Archiep̃s qui p̃eſt ꝯclio.& ille q. hẽt poteſtatẽ diffiniendi allegat.vj.q.iij.ſcitote.xv.q.vij. c.j.& debebit tũ hoc facere de ꝯſilio, & ꝯſenſu aliorum de cõclio,vel maioris partis. allegat de tempo. ord.ſi Archiep̃s.cum ſeq.& j̃.de accu.ſicut olim. De cauſis vero Ep̃orũ nõ poterit cognoſcere ꝯcliũ:q.a in archiep̃o,vt i capite nõ hẽt ꝯcliũ p̃tatẽ. & ideo talia ſuperioris iudicio reſeruantur:vt hic patet.& hoc ꝓcedunt in cauſis ciuilibus.In cauſis aũt criminalibus cõclium prouinciale cauſas inferioris ab Epiſcopis poteſt audire,& diffinire.facit,qđ habetur.xvj.q.vij. c.j.& ij.& j̃.per totũ. Sed cauſas criminales Epiſcopi poteſt conclium prouinciale audire , & nõ diffinire ſine licentia Papæ.iij.q.vij.in c.q̃uis . & in c.multum ſtupeo. & in c.j.cum ibi nota.s̃.de iudi. In concilio autẽ Epiſcopali poſſunt cauſæ ciuiles tractari. Et etiam criminales dũmodo nõ ageret̃ ad pœnam depoſitionis ab officio, q.a non poſſet ſolus Epiſcopus talem pœnam imponere . per ea quæ habentur.xv.q. vij.in c.fœlix . & c. ſi aũt poſſunt tractari in concilio religioſorum. recurre ad ea,quæ habentur in d.c.in ſingulis.& c.ea quæ.de ſtatu regula.& hoc de tertio.

22 ¶†Circa quartum conclude,ꝙ in ꝯcilio gñli ſi Papa præeſt alij non vñr habere iuriſditionem: ſed potius videntur cõſultores, cum ipſe habeat plenitudinem poteſtatis:vt d.c.propoſuit.de cõceſ.præben. Ipſe autem Papa ordinarius eſt cunctorum , & totius orbis xj.q.iij.c.cuncta per mundum . & c.per principales. ¶Si aũt alius mãdato Papæ præſit cõcilio generali ille dicetur habere delegatã.faciat,qđ hr̃ in l.a iudice. C.de iudi.& s̃.de offi.dele.ꝑ totũ . De alijs aũt q. tũc erunt in concilio vr̃ idem dicendum,ꝙ dicet̃ de exiſtentibus in concilio prouinciali,cum videatur eadẽ ratio.ar.s̃.de tranſla.p̃la.c.ij. ¶ In concilio autẽ ꝓuinciali Archiep̃s ibi reſidẽs habet ordinariam. facit qđ habetur.j̃.de accuſ.ſicut olim.. Epi autem ſuffraganei qui ſunt ibi in cõcilio ſecũdum aliquos erunt ibi,vt aſſeſſores,ſ̃m alios erunt etiam,vt iudices. Facit,qđ habetur.vj.q.iij.ſcitote.& facit etiã,qđ habet̃ in c.Epiſcopus.xv.q.vij. ¶Io.Andre.dicit:ꝙ ſiue ſint ibi,vt aſſeſſores , ſiue vt iudices geſta ꝑ caput , & ſic ꝑ Archiep̃m nõ valebũt ſine cõſilio eorũ, vel eis req̃ſitis alleg.xv.q.vij.ſi quis. & ꝙ hr̃ in ſimili.C.de ſen. in l.cũ ſñia lata abſente aduocato fiſci. Do.Ant.hic dicit,ꝙ poteſt dici,ꝙ in cognoſcendo poſſunt dici ordinarij,cũ etiã ipſi Epiſcopi principaliter cognoſcũt ſed diffiniẽdo ſunt vt aſſeſſores: q.a principr̃ nõ ſententiant,ſed aſſiſtunt ſententiãti. facit,ꝙ dixi in præſenti membro.& ꝙ no.in ſimili in cle.vt auditor. de reſcrip. Sed aduerte,q.a videtur , ꝙ nedũ requiratur concliũ ipſorũ Ep̃orum, ſed etiã cõſenſus,vel maioris partis . facit,qđ habetur.s̃.de tẽp.ordi.ſi Archiepiſcopus.cũ ſeq.& q.a ſi ſolũ ſufficeret requirere cõſiliũ ſic nõ cõſenſum.s̃.de arbi.cũ olim.& de elec.cũ in veteri. Tex.autẽ hic vr̃ velle,ꝙ id,qđ gerit̃ facit ꝑ ipſum cõciliũ , & hoc patet dũ dicit ꝑ ipſum cõciliũ ſuſpẽdatur. & ſic vr̃ ꝙ requiratur ꝯſenſus,& nõ deficiat requirere cõſiliũ:imo plus videt̃,ꝙ in cauſa criminali Epi requireret̃ cõſenſus omniũ , nec ſufficit cõſenſus maioris partis qñ tractatur ad fi.vt deponatur ab officio.vt probat̃.vj.q.iij.ſcitote.& q.iiij.c.j.& not.s̃.de reiudi.in c.nõ poteſt . licèt in cauſis criminalibus p̃sbyteri diœceſani,& ſubdiaconi,qñ tractat̃ ad finẽ deponẽdi ab officio ſufficiat cõſenſus maioris ptis.vt no.in d.c.nõ põt.& facit ad p̄dicta,qđ no. ꝑ Arc.in d.c.ſcitote.& in d.c.Ep̃s.xv.q.vij. In ꝯcilio aũt Ep̃ali Ep̃s q. p̃eſt hẽt ordinariã de alijs p̃latis , q. ſunt in tali cõſilio põt dici idẽ,ꝙ dixi de ep̃is exiſtẽtibus in cõcilio ꝓuinciali cũ eadẽ videat̃ ratio. Aduerte tñ,q.a de mẽte iuris vr̃ eſſe , ꝙ vt plurimũ conciliũ ſynodale , ſeu ep̃ale fiat ſolũ ad intimãdũ ea q̃ ſunt geſta in cõcilio ꝓuinciali:vt patet ex his,quæ hñr in c.decernimus.xviij.diſt.de concilio autẽ religioſorũ qualẽ p̃tatẽ hẽant in eo exiſtẽtes.recurrẽdũ eſt ad ea, q̃ hñr i d.c.ea q̃.& c.i ſingulis.de ſtatu.mo.& hęc de

Vocandi ad concilium qui ſunt.

Ioan.ab Imo.ſuper iij.Decre. L 2 quarto

23 quarto membro.¶†Circa quintũ membrũ do. Ant. hic tangit quatuor. Primo quot Epi requirãtur in audiendo,& cognoſcẽdo cauſam criminalem Epi.cõcludit,ꝙ requiratur numerus.xij.Epõrũ excepto archiepiſcopo,qui dẽt eſſe.xiij.allegat qđ habetur.xv. q.vij.felix.& c.ſi aũt. & ſi aliq̃s ipſorum eſſet ſuſpectus:tũc dicit,ꝙ de cõſenſu accuſati,& accuſatoris, & aliorũ eliget alius de eadẽ prouincia ſi haberi poterit,aliàs de propinqua.ij.q.vj.in c.placuit.¶Aduerte tñ licèt ipſe Dy.nõ dicat,ꝙ glo.iij.q.vij.in ſumma vr̃ velle,ꝙ qñ aliq̃s ipſorũ eſt ſuſpect⁹,archieps đ cõſenſu accuſatoris,& accuſati eligat aliũ. Scđo q̃rit, in quibus actibus iudicij requiratur talis numerus dicunt quidã nõ req̃ri, ꝙ cõtinuè ſint præſentes: q̃a ſm eos poterit fieri receptio teſtiũ ꝑ Archiepiſcopũ ſine iſto numero. & ſic ſm ipſos req̃reret ſolũ talis numerus in ꝯteſtatione litis, & allegationibus audiẽdis,& in actu ſñiæ.Sed Hoſti.dicit,qđ requirũtur ẽt in libelli oblatione.ꝑ id, qđ hr̃ in c.j.s̃.de libe.obla. Et commiſſione facienda ꝓ teſtibus recipiendis per ea,quæ habẽtur. C.de fide inſtru.in auth.apud eloquentiſſimũ.& etiam requireẽ ſolum talis numerus in relatione,quæ fiẽda erit Papæ. facit,ꝙ hr̃ in c.dudum.& in c.multũ ſtupeo.iij.q.vj.& de appel.intimaſti. & de offi.deleg.ſuper quæſtionũ.§.intentiõis. Tertio quærit, an in aliquibus cauſis talis numerus ſit neceſſarius. & cõcludit,ꝙ in cauſis Epi criminalibus.& etiam in ciuilibus ſi per modũ exceptionis ꝓponatur crimen.& ſic deijciatur Eps iam confirmatus ſm formã quæ habentur in c. ſuper his.j̃. de eccle.& allegat cauſam poſt Inn.q̃a propter obiectum ipſius exceptionis pſona ipſius Epi ſigillatur intantum,qđ nõ poterit poſtea ꝓmoueri ſm ea,quę habẽtur de elec.ſuper eo.hoc tamen vltimũ valet, qđ ẽt, qñ obijcitur crimen cõtra Epm per modũ exceptionis dẽat dictus numerus interuenire.dicit do.Ant.ꝙ nõ eſt ſine dubitatione:q̃a canones vr̃ loqui qñ agitur ad depoſitionẽ. & vlterius non dicit do.Petr.hic vr̃ velle,ꝙ iſtud nõ procedat præcipuè per id,qđ ipſe Innoc.met hic dicit,dũ dicit, ꝙ ſi agitur de crimine ſolũ ad finem, vt quis ab eccleſia deponatur non ab officio,qđ tunc nõ requirit̃ numerus Epiſcoporũ:vt etiã inferius dicã. & ſic ſm eũ Inno.in hoc videẽ ſibi cõtradixiſſe. ſed aduerte, q̃a imo videtur eſſe caſus in c.illud.xxiiij.diſt.vbi vr̃ probari, ꝙ etiã vbi crimẽ per viã exceptionis opponitur cõtra Epm requiratur numerus Epiſcoporũ. & aliud dictum,qđ ponit hic Innocẽ.poſſet intelligi qñ obijcitur crimẽ per viam exceptionis cõtra presbyterũ,vel aliũ exiſtentem in ſacris.Attende tamẽ,q̃a in d.c.illud. ſolum videtur dici de numero.vj.Epiſcoporum.& ſic ſm Inn,oportet ſuppleri de alijs ſex.Sed q̃a iſtud videẽ literã violare vr̃ poſſe dici, qđ licèt qñ directè accuſatur Eps ad finẽ,vt deponaẽ ab officio requiraẽ numerus.xij. Epiſcoporũ vltra metropolitanũ.tamẽ,qñ obijcitur crimẽ ꝑ modum exceptionis videtur,ꝙ ſufficiat numerus.vj.Epiſcoporũ ꝑ d.c.illud.& hoc ibi videẽ ſequi Arch.de quo ẽt dixi in d.c.ſuꝑ his.j̃.de eccleſia. In ſñia autẽ ſuſpẽſionis,vel excõicationis, nõ vr̃ req̃ri iſte numerus: q̃a videẽ Archiepiſcopus ſine dicto numero poſſe tales ſententias ferre in ſuffraganeum ſuũ: vt patet ex his,quæ habenẽ.s̃.de cler.nõ reſi.in c.ex tuę.& ibi ẽt dixi,& ẽt tãgiẽ ibi ꝑ Inn. ſir̃ p̃t Epiſcopus tales ſentẽtias ferre cũ cõſilio ſui capituli.j̃. de ſen.excõi.venerabili. ꝙ not.in c.j.j̃.de exceſ.pla, & ꝙ hr̃.j̃.de foro ꝯpe.Romana.ad fi.li.vj.vbi ẽt vicari⁹ archiepiſcopi abſente archiepiſcopo poteſt tales ſñias ꝓmulgare.& ſic trãſit do.Ant.videreẽ tñ,ꝙ qñ cõcilium eſt congregatum ſñias ſuſpẽſionis quæ hẽt tũc ferri dẽt ferri per archiepiſcopũ cũ cõſenſu Epõrum qui ſunt in cõcilio, vel maioris partis, q̃a aliàs nõ diceretur ſñia per cõſiliũ lata. per id,qđ dixi ſuperius.In inq̃ſitionibus aũt, ſeu cauſis criminalibus poteſt presbyteros,diaconos, & ſubdiaconos. & ſic cõtra exiſtẽtes in ſacris minor numerus requiratur: q̃a in cauſa presbyteri criminali ad finẽ depoſitionis ab officio ſufficiũt ſex vltra ordinarium, & in cã diaconi,vel ſubdiaconi ſufficiũt tres Epi:vt patet ex his,quæ habẽtur in d.c.felix.& c.ſi autem.& facit,ꝙ not.glo.in c.j.de hæreti.in vj.& ꝙ hr̃.s̃.de ſer.nõ ordi.in c.numeramur. Et ꝑ p̃dicta ꝓcedunt,qñ agitur de crimine ad fi.vt quis deponatur ab ordine, ſeu ab officio:vt patet ex his q̃ habẽtur.xv.q.vij.in ſumma. & per totum.Secus dicit Inno.& Io.Andre. ſi ſolum agatur de crimine ad finẽ, vt ab eccleſia deponatur: q̃a tũc ſolus Epiſcopus hoc poterit de hoc cognoſcẽdo.& etiã diffiniendo.xviij.q.ij.in c.ſi quis. & in c. Epiſcopus ſolus, & intellige ſine numero Epõrum: tamẽ vr̃,ꝙ cũ cõſilio capituli facere debet per ea, q̃ habenẽ, & not.in d.c.Epiſcopus. & de his quæ fi.a præla.in c.nouit.& in c.quãto.& facit ad prædicta,ꝙ no.per glo.xvj.q.viij.in ſumma.dicit etiã Io.Andr.ꝙ nõ eſt neceſſarius dictus numerus Epiſcoporum,qñ agiẽ ciuiliter ꝯ̃ presbyteros, vel exiſtẽtes in ſacris de furto ad intereſſe:vel qñ agitur de vſura.ar.eoꝛũ,quę habentur in c.ſi.j̃.de ſur. & facit, ꝙ hr̃.j̃.de vſur.c.j. & ſic trãſit.d.Anto.¶Aduerte tamẽ,q̃a in cõſilio p̃dicta tractãtur, & dicanẽ geſta per conciliũ videreẽ, qđ deberẽt eſſe geſta de ꝯſenſu Epõrũ exiſtentiũ in concilio prouinciali,vel maioris partis. Et ſimiliter qñ in ꝯcilio ſynodali,ſeu Epiſcopali videtur ꝙ requiretur,qđ eſſent geſta de ꝯſenſu p̃latorum, vel maioris partis,vt dicanẽ geſta per ꝯciliũ ꝑ id, qđ ſuperius dixi.& per iſtum tex.licèt vbi cõciliũ non eſſet congregatum poſſet Eps facere ea, quæ dixi ſuperius. ¶Quarto tractat, an qđ dictũ eſt de numero Epõrũ habeat locum, ſiue procedaẽ ex poteſtate ordinaria in ipſo concilio,ſiue ex poteſtate delegata a Papa.& cõcludit,ꝙ quæ ſuperius dicta ſunt procedũt, qñ ꝓceditur ex poteſtate ordinaria.Si autẽ proceditur ex poteſtate delegata a Papa: tunc vr̃,ꝙ non requiratur dictus numerus,ſed ſolus delegatus a Papa poſſit ꝓcedere ſine dicto numero.ꝑ ea,q̃ habenẽ.s̃.de dolo. & ꝯtu.in c.veritatis. & j̃.de accu.in c.cum dilecti. ¶Nec ob.qđ hr̃.iij.q.vj.hęc quippe.vbi videẽ, ꝙ delegatus ꝓcedet cũ dicto numero: q̃a illud ideo, q̃a ſic Papa mãdauit.facit,qđ no.iiij.q.viij.in ſumma.& hæc ſufficiãt de q̃nto mẽbro.

24 ¶†Circa ſextum membrũ:videlicet quis faciat concilium,ſeu facere poſſit. ꝯclude,ꝙ Papa,vel alius eius mãdato põt facere cõciliũ gñale.facit, ꝙ hr̃.iij.diſt.§.porrò.xv.diſt.ĩ c.j.ꝓuinciale vero cõciliũ facere põt archiepiſcopus ſine P.imatę,& cõſequẽter ẽt ſine Patriarcha,quãdo illi ſubeſſent.per id,qđ legiẽ,& no.in c.j.xviij.diſt.& eadem ratiõe poterit Epiſcopus facere cõciliũ Epiſcopale, ſeu ſynodale ſine Archiepiſcopo. An aũt Primas, vel Patriarcha poſſit facere conciliũ doct. hic non tangũt: ſed poteſt dici,ꝙ Primas cum Epiſcopis ſuffraganeis ſuis põt facere cõciliũ.Et ſir̃. Patriarcha cum ſuis Epiſcopis ſuffraganeis: q̃a ſi Archiepiſcopus p̃t facere ꝯciliũ cũ Epis ſuffraganeis ſuæ ꝓuincię multofortius ipſe Primas, & Patriarcha q̃ ẽ ĩ maiori dignitate. facit,qđ hr̃.s̃.de offi.ord. duo ſimul. & de mai.& obe.c.ſi.& đ dilationib⁹.c.expoſuit.& j.đ priui.antiqua.an aũt archiepi ſubiecti Primati,vel Patriarchæ teneanẽ ire ad cõciliũ Primatis,vel Patriarchæ non

non reperio tactum per doct. nec iura etiam vident̃ hũc casum decidere, & fortè fuit de mẽte iuris, ꝗ nõ teneant̃ accedere ex eo, ꝗa nõ reperit̃ bene iure cautum. facit, qđ habetur. xviij. disti. c. j. & per totum. & ꝗa archiepiscopi tenẽtur singulis annis facere cõcilium ꝓuinciale: vt hic patet. & ĩ. de accu. sicut olim. & sic in hoc satis videntur grauati. ideo vr̃, ꝗ in alio releuẽtur. ar. l. eum q. ff. de iureiur. & si dicatur, quid operabitur superioritas ratione Primatię, vel Patriarchatus. potest dici, ꝗ operabit̃, vt possit archiepiscopus conueniri corã Primatę, vel suo Patriarcha. arg. eorum, q̃ hñr. s̃. de offi. ordi. pastoralis. Itẽ ꝗa a sñia lata per archiepm̃ poterit appellari ad primatẽ, vel ad suũ Patriarcham. facit, qđ habetur. s̃. de appella. dilecti. & in c. j. xviij. dist. & hæc sufficiãt de sexto mẽ-
25 bro. ¶†Circa septimũ, & vltimũ: an existentes in cõcilio habeant ius reuocandi domũ. conclude, ꝗ si cõcilium specialiter fuit cõgregatũ ꝓ aliquibus causis, vbi existẽtes tenẽtur pro illis respõdere: nec quò ad illos videntur habere ius reuocandi domũ: ex quò ꝓ illis specificè cõgregatum est cõcilium. Et si pro alijs causis cõuenirentur nõ tenerent̃ respõdere, & haberent priuilegiũ reuocandi domum. facit, quod habetur in c. fi. s̃. de foro cõpe. & in c. exposuit. de dila. Si aũt gñaliter ꝓ correctione morũ, & subditorũ fuisset cõcilium cõgregatum: tunc videtur, ꝗ nõ habeat ius reuocãdi domum: ex quò concilium est generaliter cõgregatum ꝓ correctione morum, & subditorũ. dicit tñ Inn. hoc ꝓcedere in causis ciuilibus, sed vbi ꝗs criminaliter accusaretur. dicit, ꝗ videtur, ꝗ habeat ius reuocandi domum. ꝗa oportet, ꝗ in cã criminali quis vocetur specificè. & ẽt exprimantur crimina ꝓ quibus facit. c. fi. v. q. ij. & sic trãsit Io. An. Et per hoc dicit do. Anto. posse inferri ad intellectum. c. j. s̃. de iud. videlicet, quare ibi facta fuit illa interrogatio: an vellet in cõcilio rñdere: ꝗa fortè ſm eũ fuit factũ, ꝗa habebat ius reuocandi domũ: ex eo, ꝗa nõ fuerat specialiter vocatus pro crimine illo de quo accusabat̃. Do. aũt Pet. hic dicit, qđ videtur, ꝗ ex quò conciliũ est generaliter congregatum, qđ non debet habere ius reuocandi domũ: & licèt nõ dicat posse respõderi ad. c. j. de iudi. qđ ibi fuit facta interrogatio ne postea posset ꝯciliũ recusare, prout ibi etiam reuocatur ſm vnũ intellectũ. & ad c. fi. v. q. ij. posset dici, ꝗ posset citari specialiter existẽs in concilio, vt compareat coram concilio ad respõdẽdũ sup crimine super quo accusat̃. & ꝓ ista parte etiã facit, ꝗ dixi. s̃. circa qñtũ membrũ. vbi dixi, qđ in causis criminalibus contra presbyteros, & alios existentes in sacris requiritur certus numerus Episcoporum, & possunt tractari in cõcilio, licèt posset dici, qđ illud dictum intelligatur quando specificè anteꝗ̃ venirẽt ad conciliũ fuerat ꝓ illa causa criminali vocatus. & licèt hæc opin. videt̃ posse de iure substẽtari: tamẽ fortè seruaretur in practica opinio Inno. quam sequitur Io. An. & do. Ant. & hæc sufficiant de materia conciliorum.

SVMMARIVM.

1 *Paupertas interdum nocet, interdum iuuat.*
2 *Patroni, & alij habẽtes administrationem temporalem in ecclesijs arctantur ad assignandam congruam portionem rectoribus ibidem institutis, quam non possunt diminuere.*
3 *Patronus, an possit aliquam partem ꝓuentuum ecclesiæ habere.*
4 *Consuetudine reprobata, an intelligatur de præterita, vel de futura.*
5 *Quartæ vel tertiæ appellatiõe ĩtelligitur quarta, vel tertia, totius rei.*
6 *Residentiam personalem requirit ecclesia parochialis.*
7 *Doctor, an possit deseruire per substitutum.*
8 *Deseruire potest quis ecclesiæ parochiali per vicarium quãdo est annexa præbendæ, vel dignitati.*
9 *Et in talibus ecclesijs annexis vicarius debet esse perpetuus.*
10 *Sententia priuationis infertur per ista verba, scias te esse priuatum.*
11 *Promotus ad ecclesiam parochialem licèt non sit in ordine sacerdotali valet tamen promotio.*
12 *Et an requiratur, quòd tempore quo promouetur saltem sit diaconus.*
13 *Deseruire per vicarium, quando liceat, & in quibus casibus.*
14 *Clausula in fine posita, an debeat referri ad omnia præcedentia.*
15 *Pœna quæ venit committenda ex facto negatiuo venit committenda ex mora ipsius non facti.*
16 *Mortuo canonico qui deputauit vicarium perpetuum, seu præsentauit, & fuit institutus per Epm̃ non expirabit officium illius vicarij.*
17 *Conferre beneficium vacans debet collator, aliàs priuabitur illa vacatione potestate conferendi.*
18 *Episcopus, an possit decimas, vel partem decimarum mensæ suæ assignare curato egenti.*
19 *Residentiam requirit quodlibet beneficium de iure communi.*

Xtirpandæ. Rector ecclesiæ non obstante cõsuetudine Epi, vel patroni de redditibus ecclesię dẽt habere sufficiẽtem portionẽ. h. d. primò. & priuatus est parochiali ecclesia rector in ea non residens, nisi sit annexa dignitati, vel præbendæ, quo casu debet ibi habere perpetuũ vicariũ. h. d. secũdo. Tertio prohibet in fraudẽ ex fructibus beneficij pensionem in beneficium dari. & sic sunt tres partes principales q̃ patent ex summa. secũda ibi: qui vero. tertia ibi: illud. Prima facit tria. Nã primo narrat vitiũ in genere. Secũdo specificat. Tertio reformat. secũda ibi: nam hoc. tertia ibi: cum igitur. Secũda etiã facit tria: quia primo statuit. Secundo excipit. Tertio punit. secunda ibi: nisi. tertia ibi: alioquin. ¶Nota primo. ex textu, ꝗ ad superioris officium spectat vitia extirpare. Facit, qđ hr̃. s̃. de offi. ord. c. j. ¶Item no. ꝗ vbi beneficia sunt exigua, & sic habent tenuem redditũ, vel similiter ad illa assumuntur in partẽ. nam talia partim volũt ꝯmuniter acceptare, vt docet expe-
1 riẽtia. & sic patet, ꝗ interdũ† paupertas quò ad aliq̃d nocet. dicit tamen Ioan. Andr. post Hieronymum, ꝗ interdũ prodest: ꝗa interdum liberat corpus a podagra, quia non vtitur quis multitudine ciborum, & præcipuè delicatorũ. facit, ꝗ habetur in c. legimus. de consecra. dist. v. Interdum etiam ſm eundem Hieronymum. vt hic refert Ioan. An. liberat animã a peccato: ꝗa Interdum propter illam conuertitur impius
2 & iniustus ad opera iustitiæ. ¶†Itẽ nota, ꝗ patroni, & alij habentes administrationem temporalem in ecclesijs arctantur ad assignandam cõgruam portionẽ, rectoribus ibidem institutis quam non possunt di-
3 minuere etiã ꝑtextu cuiusq; cõsuetudinis. ¶†Et ex hoc not. ꝗ patronus videt̃ interdũ posse partẽ ꝓuentuum habere ipsius ecclesiæ, qđ videtur contra ea q̃ habentur. ĩ. de iure patro. ¶Sed dic, ꝗ ibi loquitur in patronis laicis, hic in patronis clericis, vel religiosis qui aliquando habent ecclesias pleno iure subiectas: quãdoq; quò ad temporalia de quo plenè dictũ fuit. s̃. eo. de mona. & tãgit ẽt aliq̃d hic Io. de Lig. vt refert do. Pe. Isti tamẽ habẽt semper reseruare ꝯgruã portionẽ vicarijs: vt hic patet. & in ꝑalleg. c. de monachis. ¶Itẽ nota casum in quo reprobat̃ consuetudo.
4 ¶ † An autem reprobata consuetudine intelligatur solum reprobata præterita: an vero etiam futura. remittit dominus Petr. ad not. per gloss. in clemen. statutum. de elect. in verbo consuetudine. & ibi plenè dixi. facit etiam, ꝗ notauit gloss. in cle. si vna. & quod
5 ibi etiam dixi de rebus eccl. nõ alienan. ¶†Item not. secundum do. Pet. ꝗ appellatione quartæ, vel tertiæ intelligatur quarta, vel tertia totius rei. & sic etiã dicit intelligi ſm communem vsum loquendi. dicit tñ Ioan. ab Imo. super iij. Decre. L 3 Bar.

Bar.aliter sensisse in l.interdum.ff.de hæred.institu. videlicet,qđ non intelligatur de quarta totius rei in dubio:sed de quarta ex.xij.partibus.cum legali diuisione q̃libet res in xij.partes diuidat̃ ĩ l.seruū.§.hr̃ditas.ff.de hær.inst.& in §.hæreditas instituta. de here. inst.¶Sed certe si pōderent̃ verba Bar.satis vr̃ velle, quòd si fiat mentio de tertia. vel de quarta,quòd intelligatur de tertia, vel quarta totius rei. & pro hoc etiam,quia si intelligeremus de tertia, vel quarta de duodecim idē esset, q̄a tertia pars de duodecim sunt quatuor. & sic in effectu sunt totius rei. Sed benè dicit Bart.ꝙ si quis petit duas partes alicuius rei, si vult petere duas partes ex tribus totius rei, qđ debet hoc exprimere: quia aliàs simpliciter petendo duas partes possit intelligi,quòd peteret duas partes ex duodecim partibus.& sic non intelligeret̃ s̃m suā intentionem.

6 ¶†Itē no.ex.§.qui vero.[a] ꝙ regulariter ecclesia parochialis requirit residentiā personalem. & ꝙ regulariter prohibitum est deseruire per vicariū. facit,quod dictum fuit in c.q̄a nōnulli.s̄.de cleri.non residē.& hoc faciat s̃m do.Pet.

7 An † doctor per substitutū pōt deseruire.nam videt̃,ꝙ non,nisi hoc habeat cōsuetudo. vel subsit cā necessaria. de quo per Bar.in l.nemo.ff.de duo.reis. & etiā p Cyn.& alios in l.quisquis.& l.ad similitudinem. C.de Epi.& cle.

8 ¶†Item not.vnū casum exceptū in quo deseruit̃ ecclesiæ parochiali per vicariū, qn̄ videlicet est annexa p̄bendę, vel dignitati. de multis alijs casibus posuit hic ēt Io.An.de q̄bus tāget̃.su p gl.in verbo ꝑpetuū. ¶Itē not.pluralē,seu habentē plura bn̄ficia vbi pluralitas permittit̃ a iure arctat̃ ad residentiā in maiori bn̄ficio,& in alio dēt deseruire ꝑ vicariū. ¶Item no. quò ad residētiā maius videt̃ esse bn̄ficiū p̄bēda cathedralis ecclesiæ.supple, vel ēt alterius maioris ecclesiæ,cū hic nō exprimat̃ de cathedrali.facit,qđ no. ꝑ Io.An.in c.j.de fi.presby.in vj.qđ hr̃.j̄.de ver.sig. venerabili. & in cle.j.de sen.excō.quā sit parochialis ecclesia annexa p̄bēdę.

9 ¶†Itē not.ꝙ in talibus ecclesijs annexis in q̄bus q̄s deseruit ꝑ vicariū debet vicarius esse perpetuus.facit,qđ tangetur super glo. in verbo perpetuo.¶Itē no.pœnā nō residentis in ecclesia parochiali s̃m vnum intellectum. ¶Secundū aliū no.pœnā nō deseruientis per vicariū in ecclesia annexa:q̄a tali ecclesia ipso iure priuatur.¶Itē nota,

10 ꝙ ꝑ† ista verba scias te esse priuatū ꝓfertur.priuationis s̄nīa. facit,quod in simili not.de excōicatione.s̄. de appel.in c.præterea requisisti.¶Itē no.ꝙ regulariter nō est licitū super vno bn̄ficio in fraudem aliud creare.& sic videt̃,ꝙ si nō fiat in fraudē,qđ tunc hoc possit fieri. & sic dicit do.Anto.practicari in istis ecclesijs collegiatis:q̄a su p vno altari interdū cōstituūtur duo,vel tria bn̄ficia.& sic duę,vel tres capellanię qđ s̃m eū videt̃ posse fieri, si redditus cuiuslibet sint sufficiētes,seu quodlibet bn̄ficiū.facit,qđ habet̃.s̄.e. vacāte.facit ēt,qđ hic tetigit d.Flo. ¶Nā dicit,ꝙ hic ꝓhibet̃ ne habēs ecclesiā annexā p̄bēdę assignat nepoti certam portionem in ecclesia. & similiter ꝓhibet̃ collator talē portionem in ecclesia assignare: q̄a ꝑ hoc videt̃ fraudari rector.ꝑ hoc tn̄ non tollitur q̄n si esset valde amplū bn̄ficiū possit ibi constitui aliud bn̄ficiū ex fructibus rectoriæ.intelligo ꝑ Epm̄ cū cōsensu capituli. sicut vna præbēda interdū diuidit̃ in duas.s̄.eo.vacāte.& sic s̃m eū ꝓhibet,ꝙ nō det̃ pēsio ꝑ bn̄ficio ad vitā eius cui assignat̃,& nō cōstituit beneficiū perpetuū de ꝑ se.¶In gloss.sufficiēs. in fi.& materia glo.dictū fuit in dicto.c.de monachis.

11 ¶†In gloss.in ordine.in fin. ¶Quis aūt sit ordo in quo dēt q̄s deseruire in ecclesia parochiali.dic,ꝙ est ordo sacerdotalis:vt patet in iuribus hic allegatis.& de elec. in c.licèt canō.li.vj.videt̃ tn̄, ꝙ licèt tp̄e quo ꝓmouetur q̄s ad ecclesiā parochialē licèt nō sit in ordine sacerdotali nō impeditur ꝓmotio: sed debebit facere se intra annū ꝓmoueri, aliàs ipso iure priuat̃ ecclesia.d.c.licèt canō.

12 ¶†An aūt requirat̃,ꝙ tp̄e quo ꝓmouet̃ saltē sit diaconus.& sit in ordine sacro. videt̃, qđ sic: per ea q̄ habentur,vt hi qui.de æta. & quali. ¶Præterea,nisi dispensatū fuerit cū illo:vt ibi patet. & satis hoc videt̃,qn̄ ꝑ viā electionis ꝓuidet̃ ecclesię parochiali. Secus si per viā præsentationis,& institutionis.de insti.c.j.& ij.in vj.vel per viā collatiōis.de elect.cū ex eo.li.vj.vel per viā rescripti apostolici.j̄. eo.si pro clericis pauperibus.li.vj. An aūt canonicus ecclesiæ collegiatę nō existens in sacris habeat vocē in capitulo. tāgebat hic Hosti.sed hodie est expeditū,qđ nō in cle.vt hi qui.de æta. & quali. An autem aliud bn̄ficiū,vel alia bn̄ficia habeāt ordinē annexū q̄ ecclesia parochialis.dic,qđ sic. qđ patet in dignitate Abbatię q̄ req̄rit ordinē presbyteralē. & similiter in decanatu,& ꝑpositura q̄ requirūt similiter ordinē ꝑsbyteralē. facit,qđ hr̃ de æta. & quali.c.j.dignitas aūt archidiaconalis requirit ordinē diaconalē.s̄.de elec.cū in cūctis.§.j.¶In glo.p̄bēda.ibi:& recipiat talē p̄bendā. sup.de qua loquit̃ litera.s.q̄ habet annexā parochialē ecclesiā.¶In eadē glo.ibi:ex dispēsatione Epi.benè dicit ex dispēsatione: q̄a de iure cōi, ex quò vtrūq; bn̄ficiū requirit residentiā non posset vtrūq; retinere.facit,qđ dictū fuit.s̄.eo.cū iamdudū. & qđ no. de rescri.gr̄a.in vj.Et pōt Ep̄s hoc casu dispensare,vt q̄s habeat simplex bn̄ficiū cū curato, vt dixi.s̄.eo.de multa. nec impedit̃ dispēsatio licèt simplici beneficio sit annexa ecclesia alia curata. vt voluit hæc glos.& bn̄ facit, qđ hr̃.j̄.eo.super eod.in vj. ¶In fi.glos.cōiter tenetur opinio reprobata opinione glo.per ea, q̄ hn̄r.j̄.eo.super eo.& c.cum singula. li.vj.¶In gl.in verbo in maiori.in fi.forte voluit glo. colligere id,qđ dixit ex isto tex.hoc modo. quia hic vr̃ ꝑmitti,qđ simul habeat præbendā,& ecclesiā,qn̄ ecclesia non erat sufficiēs. & ꝑ p hoc fuit annexa p̄bēdæ. & sic secus videtur,qn̄ ecclesia fuisset sufficiēs & similiter præbēda,q̄a tūc nō fuisset facta vnio, & sic non potuisset habere vtrūq; simul.qđ intellige verū de iure cōi,ex quò vtrūq; requirit residentiā cessante cōsuetudine.Nā ex consuetudine posset habere simplex beneficiū,& sic præbendā cū ecclesia curata.de consue.c.j.in vj.& similiter ex dispensatione Epi,vt dixi su p glo.ꝓcedēti. & multofortius pōt habere ecclesiā curatā annexā p̄bendę sine aliqua dispēsatione. Nam cum dispensatione posset etiā habere ecclesiam curatam cū prębenda habente annexam aliam ecclesiā curatā, vt dictum fuit cum gl.ꝓcedenti.Et ad materiam facit,quod notatur per glo. in c.dudū. el ij.de elec.alleg.in gl.& de rescrip.gratia.lib.vj.& in cle.gratia.de rescrip. & quod not.per Inno.s̄.eo.cū iamdudū. ¶Et aduerte,q̄a hic tex.nō dicit de cathedrali ecclesia,sed de maiori. & sic non facit text.iste pro opinione Ioā.Mo.de qua in c.j.de fi.presby.in vj.vbi dicit istū tex.tātū ꝓcedere in prębenda ecclesię cathedralis.& sic intelligendo arguit quòd Episcopus non possit dispensare cum illegitimo super præbenda ecclesiæ cathedralis, sicut non dispensat in curato:vt ibi patet;quia præbenda ecclesiæ cathedralis maior videtur beneficio curato. arg. huius.§.Ioan. Andre.in d.c.j.super gloss. intelligo, & etiam Archi.ibi tenent contrarium, quia iste tex. non ꝓbat opi.Io.mo.cū hic nō dicat de p̄bēda ecclię cathedralis: sed de præbēda ecclesię maioris.Maior autem

[a] §.qui vero. Hūc.§. do. Abb.solenniter repetijt: quæ repetitio ē inserta in eius lectura in præsenti c.vbi multa memoratu digna scripsi. vid ibi.

autem ecclesia in loco esse potest in loco etiam non cathedralis: vt patet ex his, quæ habent in cle.j.de iu di.& in cle.j.de sen.exc.& facit.j.de ver.sig.venerabili.¶In gl.ppetuũ.ibi: de authoritate Epi est institu tus.supple,& simpliciter.secus si ad certũ tẽpus esset institutus, licèt de autoritate Episcopi esset institut⁹, quia tũc nõ esset perpetuus: vt patet de elec.cum ex eo.li.vj.¶Et no.ꝙ ibi vicarius est simpliciter instituẽdus, vel ad tps non modicũ instituendus est cũ autoritate Episcopi: vt patet hic,& in d.c.cum ex eo. Sed ad tempus paruũ, puta ad duas, vel tres septimanas posset institui vicarius sine autoritate Epi: vt no.Io. An.in d.c.cũ ex eo.in nouella.in verbo ab eis. ¶Et aduerte ẜm do.Pe.ꝙ quidã sunt vicarij fori pęnitentialis. de quibus hic in d.c.cũ ex eo. quidã vero cõtentiosi.de quibus in c.j.& per totũ. de offic.vica.in vj.¶Primorum duę sunt species. nã quidã sunt perpetui, quidã tpales: vt patet ex supradictis.¶Secundorũ etiã duę sunt species: q̃a quidã sunt spirituales,

13 quidã generales.de offi.vica.cũ in genera.li.vj. ¶†In ea.glo.in fi.hoc verũ regulariter, ꝙ non est licitũ deseruire per vicarium. fallit etiã in aliquibus casibus. de quibus dic per Io.And. iam fallit primo, qñ consuetudo ecclesiæ habet, quòd quis possit per vicariũ deseruire.per id, qđ habetur.s̃.de offi.vica.c.j.& per totũ.Secundo fallit ratione impossibilitatis, vt qñ q̃s habet duo beneficia quorũ vtrũq; requirit residẽtiã forte ex dispensatione: vel quia vnũ est annexũ alteri quo casu deseruit maiori beneficio ꝑ seipsum,& minori per vicariũ: vt hic patet.hoc tñ videtur limitandum ẜm do.Anto.qñ beneficia sunt inęqualia: quia tũc maiori debet deseruire per se: sed vbi essent ęqualia poterit eligere in quo velit deseruire. per id, qđ no.glo.in c.non potest.de præben.in vj.Tertio fallit ratione occupationis propter quã Eps potest tenere vicarium de offic.vica.per totum.in vj.& facit, quod habetur supra de offic.archipresby.c.primo. in fi.& s̃.de offic.archi.c.j. & j̃.de cele.missa.c.j. & ij.Quarto fallit ratione constitutionis, vel rationabilis consuetudinis: vt q̃a pauperes sunt canonici,& cõstitutio, aut cõsuetudo habet, quòd duę prębẽdę in diuersis ecclesijs ꝑpter id, quod no.j̃.de cõcef.præbẽ. literas. vni cõferantur quo casu poterit media per vicariũ deseruire.s̃.de cõsti.cum oẽs. ad fi.& facit, quod habet.s̃.tit.j.cũ dilectus. ¶Et aduerte, q̃a dixit Alanus,& Goffre.s̃.de cler.non resi.q̃a nonnulli.ꝙ licèt ibi dicatur, ꝙ quis debeat deseruire per se,& nõ per aliũ, tñ illi iuri ẜm eos est derogatũ per contrariam consuetudinẽ. Nã aliquarum ecclesiarũ habet consuetudo beneficiũ recipi,& retineri deseruiendo ꝑ vicariũ, in aliquibus habet ɔsuetudo, ꝙ beneficiatus percipiat redditus etiam sine vicario in absentiã ex iusta causa. In aliquibus habeat, quod percipiat partem,& non totum. In aliquibus autem non percipit etiã totum, nec partem. & has consuetudines dicebat seruandas saluo, ꝙ si ecclesia indigeat saltem cogetur dare vicariũ.facit, qđ habet.s̃.tit.j.c.penulti.& quod no.Ioan.And.in c.ex parte. ad fin.j̃.de cõcef. prębẽ.ibi Io.An.post Host.videtur ɔcludere, ꝙ valet consuetudo, quòd percipiat partẽ in absentia: sed nõ quòd totum: q̃a oportet, ꝙ remaneat, vnde sustẽtetur vicarius per quẽ habet deseruire, aliàs esset cõsuetudo onerosa ecclesiæ. & sic nõ valeret.s̃.de cõsue.c.j. ¶Tu potes clarius cõcludere, qđ interdũ consuetudo habet locum, ꝙ quis posset deseruire per vicariũ. & tũc clarũ vr̃, ꝙ cõsuetudo tenet ꝑ id qđ dixi in prima fallẽtia. ¶Qñq; vero cõsuetudo hẽt, ꝙ q̃s percipiat fructus etiã nõ deseruiẽdo per vicariũ.& tunc si nõ abest iusta de cã, videtur ꝙ nõ valeat cõsuetudo, velut nõ rõnabilis:& ecclesiæ onerosa ꝑ id, qđ hr̃.s̃. c.j.& c.fi.& facit, qđ no.Hosti.in d.c.cũ oẽs. hoc tñ vr̃ intelligendũ in beneficijs q̃ requrunt residẽtiã. Nã aliàs si de cõsuetudine nõ requirũt residentiam. videt̃, ꝙ possint tunc percipere fructus in absentia.facit qđ habet̃ in d.c.cũ oẽs.ad fi. tũc eñ nõ videt̃ sibi imputãdum si nõ deseruit per se, vel per aliũ in tali beneficio, ex quò non requirit residentiã. & sic satis videtur de consuetudine seruari. Interdum vero beneficiũ requirit residẽtiam.& sic est absens ex iusta cã. & cõsuetudo habet, quòd tunc recipit fructus in absentia. sed non deseruiat per vicariũ. & tũc videt̃, ꝙ talis cõsuetudo valeat ꝑ ea, q̃ habẽtur in d.c.cũ oẽs. ad fi.& qđ ibi dixi.s̃.per Alanũ,& Gof.licèt Host.aliter videt̃ sentire in d.c.cũ oẽs. vt ibi etiã tetigi. hoc tñ vr̃ limitãdũ, nisi ecclesia pateret̃ defectũ in ministris.q̃a tũc videt̃, ꝙ nõ valeret cõsuetudo, vt ꝑficiat fructus nõ deseruiẽdo per vicariũ.ar.eorum, quæ habent̃.s̃.tit.j.c.penulti. & sic põt intelligi dictũ Hosti. in d.c.cũ oẽs.& in d.c.ex parte. & tene mẽti ꝑdicta, q̃a quotidiana sunt. & Io.An.nõ bene declarat, nec ẽt.do.Ant. ¶Quinto fallit rõne dispẽsationis ꝑ ea, q̃ hñr de fil.præsby.c.proposuit.¶Sexto fallit rõne remotionis loci.j̃.de eccle.ędifi.ad audiẽtiã. ẜm Ioan. And. Sed certè vbi nõ deseruit̃ ꝑ vicariũ, sed ꝑ principalẽ rectorẽ institutũ de nouo in ecclesia nouiter cõstructa ꝑpter remotionẽ loci.vt ibi patet. ¶Septimo fallit rõne religionis. vt patet.s̃.e.de mona. & de capel.mona.c.j.lib.vj.& facit, qđ habet̃.j̃.de dona.cõsultationis.¶Octauo fallit rõne vniuersę linguæ, vel nationis.s̃.de offi.or.q̃m.Nono rõne ꝑdicationis.eo.tit.inter cætera. Decimo rõne debilitatis vel infirmitatis.j̃.de cleri.ęgro.per totũ.Vndecimo rõne ꝑegrinationis terræ sanctæ.j̃.de voto.c.fi.Duodecimo rõne absentię ex cã ꝓbationis religionis, vt absentiæ ꝓbabilis, puta studij.Ad primũ de regularibus.bñficiũ.li.vj.Ad secundũ.s̃.tit.j.relatum.& de elec.cũ ex eo.li.vj. ¶Vltimo fallit ꝑpter augmenrationẽ diuini cultus.vij.q.j.nihil. vbi tñ ꝓpriè loquit̃, qñ quis incepit officiũ, & ꝑpter impedimentũ supueniẽs non põt illud ꝑficere.q̃a põt tũc per aliũ perficere. vt ibi patet.¶Et not.bene ex ꝑdictis casibus in quibus q̃s põt deseruire ecclesiæ per aliũ. Nã sæpe fit remissio,

a ad hic no.¶In gl.priuatũ.ibi: ipso iure.& per hoc facit, q̃a verbũ priuatũ est participiũ pręteriti tẽporis. & iõ nõ vr̃ requirere sñiam, vel ministeriũ iudicis facit, qđ no.per glo.& doc.de fo.cõpe.si diligẽti. & in l.in criminali.C.de iurisd.om.iudi.¶In ea.glos.ibi: post admonitionẽ: hãc sequit̃ hic Fede.iũcta penul. solutione.de qua.j̃.in gl.tamẽ, q̃a hæc prima solutio videt̃ aliqualiter literã violare. Dat̃ secunda in ver. vel posset.s.ꝙ iste.versi.aliqñ referat̃ ad ꝓximũ dictũ de illis, q̃ ꝑ vicarios debent deseruire cũ q̃bus duri⁹ est agendũ. & istã hic tenuit Hosti.& ẽt do.Pe.& d. Flo.¶Nã referẽdo ad primũ dictũ in princi.§.obstarent iura de q̃bus in prin.gloss. q̃ exigũt monitionẽ. & sic nõ violãdo istã literã ẜm prædictũ intellectũ remanerẽt correcta.ꝑut etiã tangit glos.in ver.vel dicas. ¶Sed referendo ad secundum dictũ non essent correcta, sed remanerẽt regulariter vera:& iste casus exciperetur ab illis. & sic esset sensus literę, qđ hñs ecclesiã parochialẽ nõ annexã dẽt seruire ꝑ seipsum qđ si nõ fecerit nõ dr̃ hic de mõ ꝓcedẽdi cõtra talẽ. sed ꝓcederet tũc ꝑut hr̃ ĩ c.ex tuę.alle.ĩ gl.¶Si aũt ecclĩa ẽ annexa ꝑbẽdę vl̃ dignitati tũc dẽt d̃seruire ꝑ vicariũ ꝑpetuũ, alioq̃n erit priuat⁹ ab ipsa ecclĩa ipso iure ẽt sine alia monitiõe.& ĩ hoc erit iste cas⁹ s̃pãlis.

a In gl.priuatũ. Sup hac glos. si quæras vbi aliquid est statutũ, & pœna est adiecta in cõtrariũ venientibus, vtrũ requirat̃ monitio, antequam pœna committatur distinguè, vt hic per do.Hẽ. Bo.ĩ pri.c.

Et rō specialitatis est, ꝙ maius odiū videt̄ esse in eo cui datur libertas deseruiēdi ꝑ alium si nō deseruit. q̄ in eo q̄ dēt deseruire ꝑ seipsum. vt sic qui in vno grauat̄ in alio releuet̄.& ecōtra.arg.eorū,quæ habē-tur in l.eū qui.ff.de iureiu. & facit,qđ no.s̄.de offic. archi.cū vos. ¶In glo.ij.hæc tñ solutio glo.quā seq̄t̄
14 Host.videt̄ aliquādo literā violare,cū videat̄,ꝙ†clausula in fine posita debeat referri ad oīa præcedētia si fieri pōt per id, quod hr̄ in l.talis scriptura.ff.de le.j. & s̄.de appel.inquisitionē. ¶Tertia autē solutio hic data nō vr̄ bona, quia per illam inducitur correctio iuriū,quæ est euitanda.de elect.cum expediat.in vj. ¶Not.tñ ex illo,ꝙ vbi ęquitas reperitur scripta in iure,& etiā rigor cōtrarius,qđ si rigor sequitur æquitatē tunc corrigit ipsam æquitatē, quod est notandū pro limitatione eorum,quę notantur in l.j.C.de leg. & l.placuit.C.de iud.in c.fin.s̄.de translat. ¶In ead. glos.ibi: vel quod dicit hāc penulti.sequitur hic Inno.& pro ipso facit, quod habet̄ in dicta.l.talis scriptura.de lega.j.dicit tñ illam ꝓcedere cū limitatione,de qua in prima solutione,vt statim tāgam. & secundū hoc id,quod subijcit gloss.hic respiciat tantū primū casum,& nō secundū non videtur verum. q̄a imo videtur respicere vtrūq;. Hosti.tñ dicebat totū econtra ad glo.videlicet, ꝙ respicit secundū casum, & non primū.vt etiā voluit glo.s̄.in secunda solutione.vt superius tetigi.Et ex prędictis patet,ꝙ tres sunt principales intellectus in isto.§.seu in isto ver.¶Aliquando vnus est,ꝙ solū referatur ad primū casum.§. ¶Secūdus est,ꝙ referatur ad secundū tantū. Tertius est,qđ ad vtrūq;. ¶Primus etiā subdiuidit̄, q̄a vnus est,quod referat̄ ad primū casum tm̄. sed requiratur monitio.alius,qđ referatur ad primum casum tm̄: & nō requirat̄ monitio.Sed Inno.hic videtur sequi,qđ referatur ad vtrunq; casum.dicit tamen, quod req̄ritur monitionem præcedere ex eo, quia pœna venit imponenda ex facto negatiuo.vnde concludit notabilem doctrinam quæ sæpe allegatur,videlicet,ꝙ licèt vbi pœna venit imponenda ex facto affirmatiuo. vel imponitur ipso iure ibi non exigatur alia monitio ad finē,vt pœna imponatur.vt in c.de multa.s̄.e. vbi imponitur pœna si quis recipiat secundum curatum.& in c.si q̄s suadēte.xvj.q.iiij.vbi si q̄s percutit clericū incurrit pœnā excōicationis,tñ vbi venit imponēda pœna ex facto negatiuo, ibi semper requirit̄ monitio.mouetur, quia facta affirmatiua de se patēt & de eis constare pōt iudici absq; monitione. facit, quod habetur.s̄.de transla.præla.quanto. quæ ratio etiam cessare videtur in facto negatiuo. q̄a illud nō sic patet velut nō habens certos terminos a natura. facit,quod habetur.s̄.de elec.bonæ.el j.& s̄.de ꝓba. qn̄ contra.in princip. Et ideo ad hoc,vt iudici tanq̄ iudici constare possit de facto negatiuo requiritur,ꝙ præcedat monitio, cum non facta videatur latere, sed facta magis patent.& prædicta inquantū dixi requiri monitionem,qn̄ pœna venit imponenda ex facto negatiuo limitat.Io.An.ꝓcedere vbi circa factū negatiuū esset a iure aliquis termin⁹ appositus. quia tunc talis terminus interpellaret pro hoīe per id,qđ habetur in c.licèt canō.de elec.in vj.& facit, qđ habetur.j̄.de locato.potuit.& C.de cōtrahen. vel com
15 mit.stipulatione.in l.optimā. ¶†Et pro p̄dictis etiā facit, quia pœna quæ venit cōmittenda ex facto negatiuo venit cōmittenda ex mora ipsius non facti.Et ideo,siue sit pœna hominis, siue iuris, videt̄, ꝙ req̄rat̄,qđ interueniat hoīs monitio:aut monitio iuris q̄ subrogat loco monitiōis hoīs.& sic alia tūc nō exigit sm̄ Vincē.vr̄ velle Inn.ꝙ debeat procedere monitio cōgruo loco,& tp̄e,& ꝙ certus terminus statuatur, & ꝙ postea labatur, & etiam ex æquitate aliquantulū,& postea expectetur. ¶Do.Anto.hic transit cum theorica Inn. inquantū facit differentiā inter pœnā cōmittendā ex facto negatiuo, & ex facto affirmatiuo.& similiter d.Pe.dicit,tñ cogita tu iurista,an theorica Inno.procedat sic indistinctè.do. Flo.non videt̄ hic tenere indistinctè theoricam Innocen. Vnde dicit,ꝙ distinctio prædicta inter facta negatiua, & affirmatiua debet intelligi in his in quibus non committitur mora, nisi aliquo facto interueniente,puta interpellatione.allegat, quod habetur in l.si ex legati causa.cū l.seq.ff.de verb.obli.exemplū ponit si aliq̄d teneor tibi ex stipulatione,vel legato. Nam tunc,vt constituat in mora requiritur,ꝙ me interpellas. Sed in dispositionibus iuris cōmunis.vel municipalibus, seu statutarijs coipo,ꝙ constitutio incipit ligare non requiritur alia interpellatio, allegat quod habetur. s̄.de constitu.c.ij.cū ibi not. per hoc dicit esse verius illud, quod dixi superius post eū videlicet, ꝙ hic sit priuatus ipso iure ecclesia annexa si non deseruit ꝑ vicariū. Nam videtur secundū eū apposita,vt statim cū est assecutus præbendam, cui ecclesia est annexa faciat in tali ecclesia deseruire per vicarium. & sic si non facit est ipso iure priuatus. Nam hoc si facit debet per allegantem probari.ar.eorum,quę habentur in l.quicūq;.§.fi.ff.de publ.& s̄.de offi.dele.cū in iure.& aduerte, quia istud vltimū dictū potest dupliciter intelligi, vno modo ꝙ si q̄s allegat se deseruisse ꝑ vicariū. & petat hæc declarari debebit hoc probare, & ad hoc bene facit.l.quicunq;.§.fin.præalleg. vbi allegans solēnitatem aliquā interuenisse in contractu debet eā probare. ꝙ procedat in solennitate extrinseca,vt ibi no.Et plenè in l.sciendū. de ver.obli. pōt ēt secūdo intelligi, ꝙ si aliq̄s dicat aliquē priuatū ex eo, quia non deseruiuit per vicarium in ecclesia annexa bñficio,ꝙ debet hoc probare. & pro hoc facit,quod not.per Inno.j̄.de accu.super his. vbi concludit,ꝙ allegans aliquē incurrisse pœnā ex facto negatiuo debet hoc ꝓbare. & pro vtroq; intellectu facit,q̄a fundans intentionem suam, siue ex facto affirmatiuo, siue ex facto negatiuo debet illam probare. vt etiā voluit Bart.in l.in illa.& l.hoc iure.ff.de ver. obl.quod est intelligendū sanè sm̄ nota. per Bart.in in d.l.hoc iure.nisi agenti ex facto negatiuo fieri debuisset implementū. facit,quod habetur in l.j.C.de proba.& quod nota. Cy.in l.ij.C.de iure emphy.Primus tamē intellectus fortè magis fuit de mente do. Floria.qui in effectu,vt patet ex p̄dictis voluit,ꝙ sine aliqua monitione,si aliquis non deseruit per vicariū in ecclesia annexa statim cū illā est assecutus, ꝙ illa ipso iure priuatur.nō tamē, ꝙ collator poterit cōferre illam eo nō vocato per ea, quæ habentur.s̄.eo.de multa.§.his quoq;.& j̄.eo.licèt Eps.lib.vj.dicit tñ,ꝙ est tutum, qđ primus declaretur priuatus ꝓpter superius dictum.& si talis declaratio fieret: dicit,quòd oportebit ipsum citare per id,qđ no.gl.in cle.presenti.de censi.in versi.cōstiterit. vbi glo.notabiliter cōcludit,ꝙ si quis debet declarari incidisse in aliquam pœnā promulgatā a iure propter aliquem excessum etiā consistentē in faciendo expedit partē citari.licèt sm̄ eū verba Inn.inter alios videant̄ innuere: intellige saltē, qn̄ ꝑ excessum in faciendo incurrit pœnā. sed ipse dicit,ꝙ verius est,ꝙ declaratio facta perte est nulla.alle.qđ hr̄.s̄.de consti.eccle. & q̄a multę defensiones possunt subesse,q̄ nō dēt offerre.alle.de re iudi.in cle.pastoralis. & qđ hr̄ in d.c.licèt Episcopus.& qđ no.Guil.in d.cle.præsenti.vbi cōcludit,ꝙ etiam

etiam si factum sit notorium tamen pars est vocāda: quia sępe multa dicuntur notoria quæ non sunt. facit,quod habetur.s.de appel.consuluit.& quod not. gl.de iureiur.ad nostrā.el.iij.& prædicta dicit potius locum habere si debeat declarari, qđ quis inciderit in pęnam statuti.vt s.requiratur citatio:q̄a si hoc procedit in pœna iuris cōis potius in pœna statuti:& sic si dicat̄ quare valet collatio etiam parte non citata. vt patet in d.c.licèt Eps.& dictum est.s. & tñ declaratio supradicta non valet facta parte non citata. Respondet,ꝙ ratio diuersitatis est, quia collatio non fit tanq̃ a iudice,nec incidentaliter: sed potius tāquam a parte extraiudicialiter,sed declaratio p̄dicta fit tanq̃ a iudice.& pro hoc etiam, quia licèt quis a sententia canonis non appellet,tñ a sententia iudicis declarantis quem incidisse pœnam canonis potest appellari.vt est gl.vald.not.in c.cupientes.§. ꝙ si.xx. in gl.q̃ incipit.& pertinet.de elec.lib.vj.& sic residet do.Flo. in effectu quantū ad intellectum.tex. videtur tenere opinio.Hostien.si vt referatur solum ad proximū dictum,vt correctio euitetur iuriū.& istam opinionem dicitur hic per do.Ant.esse sequēdam. & etiam vult d.Flo.ꝙ ipso iure priuetur sine alia citatione,vel monitione. Sed in primo casu veniat priuandus per sententiam, & post monitionem scđm formā.c. ex tuæ. de cle.non resi.Et videtur ēt do. Flo.reprobare theoricam Inn.inquantum facit differentiam,an pęna veniat committenda ex facto affirmatiuo.an ex negatiuo,si agatur de dispositione iuris. & sic de pęna committenda ex iuris dispositione,siue sit ius commune siue ius municipale.¶ Sed aduerte,quia s̄m theoricā Inn.transit hic Io.And.& do.Ant.& do.Pe.Et pro illa facit,quia quando procedit dispositio affirmatiua, & pœna veniat committenda ex facto negatiuo, vr̄ ꝙ ita demū cōmittatur pęna si processerit interpellatio,per ea quæ habentur in l. si pœnam.ff.q̄n dies le. ced.¶Et no.gl.in l.ita stipulatus.in prin.ff.de verbo. obl.& sequitur ibi Dy.& Bar.in vj.q.licèt aliter sensit gl.in d.l.ita stipulatus.in verbo,sed Dy. Et licèt dicta iura videntur loqui in dispositione hominis in vltima voluntate,vel contractu.tamen videtur,ꝙ idem sit dicendum in dispositione iuris, cum eadem rō videatur.& quia licitè videtur argumentatio ex dispositione vltimæ voluntatis cōtractus ad dispositionem iuris subsistente eadem ratione,per ea,quæ habētur. in l.fi.C.de fideius.& in l.j.C.commu.de leg. & in §. disponat.& in auth.de nup.colla.iiij. & pro hoc etiā, quia durius consueuit agi cum homine q̃ cum lege. l.celsus.ff.de arbit.¶Si ergo in dispositione hominis vbi dispositio affirmatiua præcedit, & sequitur dispositio pœnalis negatiua requiritur interpellatio. vt patet in iuribus præallegatis.ergo fortius debet requiri monitio in dispositione iuris,quādo procedit dispositio affirmatiua , & pęna venit committenda ex facto negatiuo.sicut contingit hic,quia ex dispositione iuris tenetur deseruire per vicarium. & si non deseruiat incurrit pęnam hic positam.Videtur tamen, ꝙ si a tēpore vacationis transierint sex menses, quòd isto casu sine alia monitione esset priuatus,quia tale tempus interpellat pro homine. per ea , quæ habentur.j. de conces.pręben.c.ij.& in c.potuit.de locato.& facit etiam,quod habetur in c.licèt canon.de ele.in vj. & quod dixi superius post Io.An.Sed ante dictum tēpus non videtur priuari ipso iure, nisi pręcedat monitio.vt voluit Inn.& similiter vr̄, ꝙ hodie per istum tex. si habens residere in ecclesia parochiali non annexa alteri bn̄ficio non resideat,ꝙ non incurrat pęnā priuationis ipso iure,nisi monitus fuerit, vt resideat, & contempserit monitionem. vt hic probatur s̄m penultimum intellectū:videlicet,ꝙ iste versi. alioquin. referatur ad primum,& scđm casum,ꝙ vr̄ sequi Inn. vt superius tetigi.¶ Sed iuxta prędicta p̄t esse dubiū, an in casu quo ecclesia sit annexa,& monitus nō deseruiat per vicarium,an priuatus erit perpetuo dicta ecclesia,an vero solum pro illa vice:& an etiam inducatur priuatio perpetua, ita qđ amplius non censeat̄ annexa præbendę.conclude. ꝙ nō inducitur talis priuatio scđm Io.And. ꝙ omnino desinat talis ecclesia esse annexa præbendę.quia delictum prælati non debet nocere ecclesiæ.de reg.iur.delictum.libr.vj. Ipse aūt non deseruiens nedum erit priuatus in illa vacatione:sed etiam perpetuo donec viuet per istum tex. & facit,quod habetur in ca.fi. de capitulis contradi. de vsi.feu.& per hoc patet,ꝙ si ipso priuato dicta ecclesia parochialis conferatur alteri. & ille postea moriatur,vel renunciat.& sic iterato vacet non habebit ius pręsentandi aliū vicarium.sed poterit ordinarius libere illam conferre.Si aūt ipse haberet p̄bendā quę ecclesię est annexa, & cui sit illa ecclesia annexa priuatus moriat̄,vel aliter vacet ipsa præbenda,& alius subroget̄ in dicta præbēda:tunc pōt esse dubium,an iste recuperabit ius in ipsa ecclesia annexa.& concludit Io.An.post Inn.ab Host.ꝙ si cōtingat mori rectorem institutum in ipsa ecclesia parochiali recuperabit iste subrogatus in p̄benda ius in ipsa ecclesia , q̄a p̄benda non fuit ex toto priuata,nec dissoluta unio. unde delictum ipsius prębendati non habeat nocere ipsi p̄bendæ.ut superius dixi. sed solū ipsi præbendato qui fuit negligens, & priuatus ꝓpter eius negligētiā.Et ideo poterit nouus canonicus subrogatus loco ipsius præbendati per mortem ipsius prębendati,uel per ipsius renuntiationē recuperare iura ecclesiæ,annexæ præbendæ. Et ideo poterit ēt pręsentare rectorem,seu uicarium ad ipsam ecclesiam annexam uacātem per mortem sacerdotis instituti in ecclesia ꝓpter negligentiam p̄bēdati p̄mortui. & sic ēt recuperabit emolumentū.quia poterit percipere redditus ecclesiæ assignata congrua portione uicario. si autē uiuente rectore instituto in ecclesia propter negligentiam ipsius præbendati moriatur ipse p̄bendatus,& creet̄ nouus canonicus in præbenda: tunc talis rector,siue Vicarius,an remouebitur.Inn.uidetur aliqualiter innuere,ꝙ sic inquantum dicit,ꝙ præbendarius priuat̄ in uita sua.& sic ur̄ innuere, ꝙ post mortē non duret priuatio. sed Host.tenuit contrarium.& sequitur Io. An.& do.Ant. & cōiter do. ex eo,quia legitimè fuit institutus in ecclesia talis rector. ergo non debet remoueri.j.de reg.iur.factum legitimè.lib.vj. & q̄a debet esse perpetuus,ut hic patet. & sic nouus canonicus erit priuatus iure suo sine sua culpa:sed non sine causa.facit j.de reg.iur.sine culpa.& s.ut lit.non contest.§.si autem.Dicit tamen do.Ant.ꝙ satis putet,qđ ipse nouus canonicus recuperabit prouentus qui ꝑcipiuntur de ecclesia annexa ultra congruā portionem uicario assignatam.Nam scđm eū ēt residuū uiuente canonico qui neglexit nō cedat lucro Vicarij uel superioris.sed ecclesiæ annexæ donec ille canonicus negligens uiuat,& non ultra.arg.eorū.q̃ hn̄r.s. eo.de multa.uer.& si ultra.& idem uoluit etiā hic d. Pe.do.ēt Flor.dicit,ꝙ iste institutus in ecclesia recognoscet institutū de nouo in p̄benda quò ad emolumēta q̃ debebantur p̄bendato.& sic satis uideret̄ cōcordare cū prædictis,& ꝓ eo, quod dixi q̃ dum ipse præbendatus negligens uiuit perpetuo remanet ipse priuatus.alleg.do.Flor. quia ista pęna imponitur ꝑ crimen ipsius præbendati ꝯtemnentis canonē istum. ideo

ideo debet eſſe perpetua pęna.alleg. ꝙ habetur.ſ.de conſti.in c.ex literis.Et ex prædictis dicit, ꝙ viuente iſto qui neglexit tractabit eccleſia tanq̃ non annexa. & hoc vult litera ſcd'm eũ dũ dicit libere alij conferendo,exponendo libere ac ſi non eſſet annexa.licèt alibi aliter exponaẽ hoc verbũ libere.ſ.eo.de multa.§.is.quoq;.& per prædicta etiam dicitur,ꝙ is q. primo inſtituitur in eccleſia propter priuationẽ, de qua hic cẽſebitur ſemper rector parochialis donec viuet adeo, qđ ſcd'm eum ẽt mortuo canonico negligente inſtitutus in eccl'ia non vocabiẽ Vicarius inſtituti ſucceſſoris in præbenda,per ea,quæ habenẽ in dicta reg. factũ legitimè.de reg.iur.¶ Sed aduerte,quia aliqualiter facit in contrarium inquantũ ipſe dicit ſuperius ꝙ inſtitutus in eccleſia recognoſcet de nouo in ꝑbenda,quò ad emolumenta quæ debebantur præbendato.Sed potes dicere,ꝙ cum hoc ſtat,qđ nihilominus vocatur rector & nõ Vicarius.& ſic dicta ſua poſſunt

16 concordari.¶†Item aduerte, ꝙ mortuo canonico q. deputauit vicariũ perpetuũ,ſeu preſentauit,& fuit inſtitutus per Epiſcopũ non expirabit officiũ illius Vicarij,qđ ſatis patet per iſtum tex. qui dicit illũ eſſe ꝑpetuum.nec ob.quod hẽ.in c.j.de offi. vica.in vj. vbi videtur,ꝙ poteſtas Vicarij finiatur finita poteſtate ipſius cuius vices gerit: quia illud procedit in Vicario temporali, & voluntario quem quis propter occupationem,vel alia ſimili de cauſa ſibi conſtituit. ſed nõ procedit in Vicario neceſſario,& perpetuo qui recipit autoritatem a ſuperiore,& non ſimpl'r ab illo cuius vices gerit.vt hic patet,ꝙ no.ꝓ declaratione,& limitatione dicti.c.j.¶Item aduerte, q̃a contra id, qđ dixi.ſ.videlicet,ꝙ priuaẽ toto tẽpore vite ſuæ, & nõ in illa vacatione tñ,videtur obſtare,ꝙ habetur in c.ij. de ſupplen.negli.præla.& ĩ.de conceſ.præbend.in c.

17 nulla.vbi vẽ,ꝙ † ille qui negligit conferre bñficium, vel preſentare ad illud priuatur ſolum illa vacatione & in alia poſtea recuperat ius ſuum.Sed rñde,ꝙ qñque quis habet ꝓprietatem beneficij, & tenetur præſentare vicarium:& tunc propter negligẽtiam priuaẽ ipſo iure perpetuo donec viuit, & poteſtas deuoluitur ad ſuperiorem,vt hic patet. ¶Sed qñq; quis non habet proprietatẽ beneficij.ſed tantum ꝑſentationẽ, vel collationem.& tunc, aut nullo modo fauet delicto,ſed ſolũ negligens fuit. & tunc illa vice tñ priuabitur ꝓpter negligentiam.In ſecunda vice recuperabit ius ſuum.¶Qñq; vero nedum fuit negligens,ſed ẽt fauet ſaltem tacitè delicto illius q. de facto tenuit beneficium ipſum non remouendo cũ poſſet.& tunc habet locum pęna de quo.ſ.e.de multa.ver. his quoque.¶Et aduerte, q̃a licèt.ſ.tetigerim de intellectu iſtius ver.alioquin.an referaẽ ad primũ caſum, an ad ſcd'm,an vero ad vtrumq;, & an corriganẽ iura antiqua,tñ ſatis vẽ poſſe dici,ꝙ referatur ad utrumque caſum iſtius.§.qui vero ſimpliciter loquaẽ, & inducaẽ, ꝙ vbi olim veniebat priuandus per ſententiã ſcd'm, ea,quæ not. & q̃ dixi in c.tuæ.de cle.non reſi.Hodie erit priuatus ipſo iure per iſtum text. vẽ tamen poſſe dici,ꝙ quò ad hoc,vt ſurgat pęna priuationis requirantur monitiones quę olim requirebanẽ,& ſic ꝓcedi debeat ſcd'm formã quã dixi in d.c. ex tuæ. & iſte intellectus vẽ ſatis æquus,& rationabilis.¶ Itẽ attende,q̃a poteſt opponi,ꝙ redditus canonicorũ non debeant augeri de redditibus capellarũ per ea,quæ habenẽ hic in §.fi.¶Sed ſolue, ꝙ ibi fiebat in fraudem. hic bona fide ex cã rationabili.vel dicaẽ, ꝙ annectendo,& vniendo licitũ eſt augmẽtare. & ita hic allegaẽ

18 non vt in ꝯrio. ¶†Sed iuxta prędicta põt dubitari,an Epſ decimas,vel partẽ decimarũ mẽſę ſuę poſſit aſſignare curato egenti,vt poſſit ſe ſuſtẽtare,ſeu eccleſiæ ipſius curati ſine violatione iuri præſtiti per ipſum in ſua promotione de nõ alienandis rebus eccleſiæ. cõcludit Io.An.ꝙ ſic,quia iſta eſt alienatio neceſſaria & non voluntaria.Ideo intelligitur ꝓmiſſum.allegat, ꝙ habetur in c.fi.de eccle.edi.ĩ.e.& in c.ij. de decimis. libr.vj.¶ Item quia non dicitur alienare transferens fructus in ſuorũ vſus.ff. de leg.ij.l. vnum ex familia. nã clerici oẽs de dięceſi poſſunt dici de ſuis in quãtũ participant ſecum de onere, ſeu dięce.q̃.quis ꝓpriè dicatur ſolum coniunctus canonicis ſuis.ĩ.de teſta.requiſiſti.¶ An aũt in quolibet beneficio quis tenetur ad reſidentiã.dicendũ eſt ꝙ ſic de iure cõi, ſiue ſit curatum, ſiue ꝑbenda ſiue etiã aliud beneficium parui valoris.ſ.ti.j.conquerente.¶Dicit tñ do.Ant. ꝙ imo ad pœnam huius capituli non eſt fienda extenſio ad alios caſus,facit,ꝙ habetur.ĩ.de regu.iur.hodie.lib. vj.& quod nota.de elect.licèt canon.eodem libro.

SVMMARIVM.

1 *Decimas,aut eccleſias de manibus laicorum recipere non debent religioſi ſine conſenſu.*
2 *Excommunicatos,vel nominatim interdictos admittere ad diuina nõ bent religioſi.*
3 *Religioſi quale ius habeant in eccleſijs non pleno iure ſubiectis.*
4 *Noti dicuntur oriundi de loco,& ibidem conuerſantes.*
5 *Eccleſia,quando dicatur pleno iure ſubiecta.*
6 *Nominatim interdicti qui dicantur.*

a IN lateranenſi. Regulares a eccleſias, vl' decimas a laicis ſine dięceſanorũ ꝯſenſu recipere nõ dẽnt,nec excõicatos, vel interdictos, admittere ad diuina & in eccl'ijs quò ad tꝑalia eis ſubiectis inſtituere, vel deſtituere rectores non debent. ſed præſentare dẽnt dięceſanis ad illas viros idoneos.h.d.Et primo tenorem lateranen. concilij recitat.Secundo id approbat,& renouat. Tertio addendo declarat.¶Scd'a pars ibi:ſtatuentes.¶Ter-

1 tia ibi.ſanè.¶†Not.primo, ꝙ religioſis non eſt licitũ recipere decimas,aut eccleſias de manibus laicorũ ſine conſenſu Epi.& ſic a contrario ſenſu vẽ,ꝙ de cõſenſu Epi ſit licitũ,qđ eſt intelligendum ſcd'm ea, q̃ habentur in c.cũ Apoſtolica.ĩ. de his quæ fiunt a ꝑla.& ĩ.de iure patro.quod ãt.& e.ti.c.j.li.vj.¶ Quid aũt ſi religioſi ſuccedant laicis ab inteſtato,vel ex teſtamento ex perſona ſui monachi.facit ꝙ habetur in l.deo nobis.C.de Epi.& cle.& ĩ. de priui.cum olim. el ij.an tunc habebit locum,qđ hic dẽ.do. Pet.hic vẽ innuere,qđ non,per ea,quę no.per Bar.in l.ſi ita q.s. §.ea.l.ff.de ver.ob.& in l.ex hoc edicto.§.alienare.ff. de alie.iudi. vbi permittitur ex vltima voluntate alienatio quæ aliàs non permitteret, an aũt hoc ſimpliciter procederet pendet ex his, quæ dicenẽ in dicto.c.

2 cum Apoſtolica. ¶†Item no. ꝙ non eſt licitũ religioſis admittere excommunicatos,vel nominatim interdictos ad diuina.qui aũt dicãtur nominatim interdici,vel excõicari tangit hic Inn.& gl.in d.c.cũ,& plãtare in eccleſijs.ĩ.de priui.& in l.ꝯſtitutionẽ.de ſen. exc.in vj.& ĩ cle.j.de vi.& ho.cle.& ꝑ Io.Cal.in tra. de eccle.interdi. in j.q.ſecundi membri.principalis.

3 ¶†Item no.quale ius vendicant religioſi in eccleſijs. non ſibi pleno iure ſubiectis.quia ſolum vendicãt poteſtatẽ præſentandi rectorem, & exigendi rõnem de temporalibus non aũt vendicant ſibi poteſtatem inſtituendi,aut deſtituendi.ſecus, quando eſſent pleno iure ſubiectæ. xvij. q.ij.c.j. de quo plenè dictum fuit in c.de monachis.ſ.co.vbi etiam recitaui aliqua quę poſuit hic Inn.de iſta materia.& facit etiã, quod no. ipſe

a Regulares,licèt. d. Ab. hoc c. ſũmet alijs verbis tñ ĩ ſenſu idem eſt ſup hoc c.ſi quętas ad quẽ ſpectat de iure crĩali cuſtodia eccleſię vacantis vide hic ꝑ d. Henr.Boy. in princ.c.

ipse Inno.in c.veniens.j.de ver.signi.lib.vj.in quadã additione,quæ tamen cõiter non habet. vt ibi refert
4 Io.An.¶†Vltimo no.q si prælato præsentet persona no.pñr tenet illã admittere, nisi aliud contra eũ probet. secus si præsentetur persona incognita. quia nõ tenet admittere,nisi probet boni testimonij sm Inn. & potest dici scđm Host.quod noti dicunt oriũdi de loco,& ibidem couersantes.s.de elec.innotuit.& c. postq.& c.scriptũ.& sic,q dr hic in fine potest intelligi de aliunde venientibus,qui non sunt recipiendi sine literis cõmẽdatitijs.s.de cle. non resi.fraternitati. ¶In glos.j.in fi.& sic,licèt illud sit posterius in ordine fuit tñ prius in cõpositione.¶In gl.fi.& ad pdicta
5 bene facit,q hr.24.q.j.in c.quisquis.¶† Extra glo.pt quæri, quando dicatur ecclesia pleno iure subiecta. dic,qñ sunt exempte a iurisditione diœcesani.xvj.q. vij.c.j.sed, qñ non sunt exemptæ tunc dicuntur non esse pleno iure subiectę. vnde tunc quò ad spiritualia habent respõdere Episcopo.sed quò ad tpalia monachis.de quo.s.e.monachis.¶Et no.q qñ sunt pleno iure subiectę tunc monachi habent ius instituendi rectorem.vt patet in d.c.j.Sed quid si populus tũc non esset exemptus.dicit Inn.in c. veniens. superius alleg.& in aditione præalleg.q tunc Episcopus habebit cõmittere curam animarũ.dicit tñ,q ex eo, quia monachi habent ius instituendi non habebit ius examinandi ipsum,ex quò erat institutus p monachos, quia cura tunc est quid accessorium ad ipsam institutionem,nec poterit repelli institutus,nisi obijceretur crimen cum infamia.j.de accu.cum accedens, d.Pe. hic refert Io. de Lig. tenere ɔ̃rium inquantum dixit, q Episcopus non habebit examinare institutum: qa ex quò habet aliquid sibi cõmittere,videlicet curam, vr q possit ipsum examinare.faciat, qđ habetur.s.de offi.Arch.cũ satis.& cum dicto Io.de Lig. transit do. Pet. & videtur satis rõnabile dictũ ne fortè cõmittat indigno regimẽ animarũ. tene tñ menti dictũ Inn.cũ
6 quo transit Io.An.in loco præalleg. ¶† Vltimo tãgit hic In.& Io.An.qui dicat nominatim interdicti, vel excõicati.dicit Io.An.post Inn.q nominatim interdicti dicunt qui sunt interdicti nomine pprio,vel æquualenti.vt qa est interdicta ciuitas,vel castrũ.& sic psonæ de ciuitate,vel castro, & quis est de illis de castro.alleg.qđ habet.j.de ver.sign.cum in partibus.nõ nominatim dicunt,qñ aliquis est interdictus,vel suspensus cum particibus.quia participes tunc non dicuntur nominatim excõicati,vel interdicti. Et iõ tũc non sunt euitandi tales parcipes, nisi denuntientur per iudicẽ excõicati,vel interdicti,seu paticipes.non debet tamen hoc facere,nisi prius hoc sibi constet,vt iudici,& non,vt homini.vel nisi sit notoriũ ipsos esse participes, vt quia ipsorum participatio esset notoria.facit,quod hr.s.de coha.cle.& mulie.in c.tuæ.& j.de cle.exc.mi. pposuit. Aliàs non tenetur quis tales euitare si participatio non est notoria,nec sunt denuntiati,licèt sciat eos esse participes.facit, quod habet.vj.q.ij.c.2. & 3.intellige tñ sanè, q non debebit tũc euitare in publico,sed in occulto sic, ex quò scit eũ participem per id,quod notatur.j.de sen. exc.cũ non ab homine.& in cle.j.de sen.exc.nec ob. qđ habetur.xj.q.3.eccellentissimus. vbi innuitur tales esse euitandos. quare respondet Inno.q illud caplm hoc non dicit,sed bene dicit, q illi qui participant excõicatis contra mandatũ superioris sunt puniẽdi.sed aduerte quia cõtra id qđ dicit Inn.dũ dicit, q si interdicitur ciuitas,vel castrũ homines loci dicuntur nominatim interdicti.facit, quod habet in cle.j.de vita.& ho.cle.in verbo nominatim.vbi gl.vr velle, quod ad hoc, vt quis dicatur nominatim interdictus requirat vt specifice fuerit nominatus.ad hoc etiã,qđ not.per gl.in c.constitutionem,de sen.exc.li. vj.propter hoc d.Flo.dicit dictũ Inn.non procedere in prædicto exẽplo.& pro hoc etiam facit,q hr de sen.exc.si snia.li. vj. vbi licèt interdicat ciuitas. non tñ intelligunt interdicti hoĩes illius ciuitatis.secus si interdicit populus ipsius ciuitatis,qa tunc singuli de populo sunt interdicti,vt ibi patet, & hoc casu põt saluari scđm eũ dictum Inn. nam facile poterit constare qui sunt de populo. & paria sunt,quòd quid exprimatur noĩe pprio,vel per circunstantias,ita q facile intelligant.s. de testi.licèt ex quadam.& similiter talia videntur esse,q quid exprimatur in specie,vel in genere,qñ genus comprehendit omnes species iuxta no. de offic. ordi.c.ij.Dicit tamen,q tutius est,q singulariter nominetur per no.per gl. in d.cle.j. tu potes saluare dictum Inn.cum quo transit Ioan.An.& do.Ant.& do. Pe.quò ad hoc, vt illi de loco interdicto satis dicant nominatim interdicti,quò ad hoc, vt debeant recipi ad diuina in loco illo,vt pbat in d.c. si snia. sed quò ad hoc, vt extra locum illum prohibeantur recipi pcedit dictum.do.Flo.qa tales non erunt prohibendi. secus,quãdo populus esset interdictus. & sic quò ad id, q dixi saluari potest dictum Inn.tamen aliàs regulariter,quando dicatur aliquid fieri noĩatim recurrendum est ad no.per gl.in d.cle.j. in verbo nomiuatim.de vita,& hone.cleri.& in c.constitutionem. de senten.excommunica.in vj.& ad ea, quæ hñr in l.qđ sit nominatim.ff.de libe.& posthu.

SVMMARIVM.

1 *Studens in theologia potest fructus beneficij percipere in absentia.*
2 *Quotidianæ distributiones non dantur absenti cã studij ẽt theologiæ.*
3 *Redditum appellatione non cõtinentur quotidianę distributiones.*
4 *Causa legitima absentiæ a beneficio fingit aliquem haberi pro residente:sed non pro interessente diuinis.*
5 *Beneficia Principum sunt latè interpretanda.*

Licèt nobis. Abñs in studio theologię,licèt fructus pbẽdæ pcipiat tñ distributiones quotitianas non pcipiat.h.d.& non recipit com
1 modã diuisionẽ. ¶†No. primo sm vnum intellectum,q de iure isto ratione studij in sacra pagina quis non poterat percipere redditus beneficij,nisi super hoc a sede Apostolica impetrasset rescriptum. hodie vero absque aliqua impetratione studens in theologia a iure habet priuilegiũ, vt possit percipere fructus beneficij in absenria.vt patet j.de magistris. super specula.de alijs autem studentibus in alijs facultatibus,an de iure possint percipere fructus in ab-
2 sentia dixi.s. de cleri.non residẽ.in c.tuæ.¶† Itẽ not. q absenti cã studij etiã theologiæ non debentur quotidianę distributiones: & dantur solum interessentibus in diuinis.facit,quod habetur in c.vno. de cleri.
3 non resi.in vj.cum ibi notatis per gl.¶† Item nota,q appellatione redditũm beneficij nõ comprehendũtur quotidianę distributiones, quando illud verbum profertur in priuilegijs de percipiendis redditibus in absentia.¶Et nota etiam ex isto tex.ar.qđ non dicat beneficiatus qui solũ potest percipere quotidianas
4 distributiones.¶†Item no.quòd legitima causa absentiæ,licèt fingat interdum quem haberi pro residẽte.vt hic colligitur.& s.titu.j.de cætero. & c.cum dilectus.tamen non fingit eum haberi pro interessenti bus in diuinis ad quod dicetur,etiam bene facit,qđ notatur per gl.in dicto c.vno.de cleri.non residen.in vj.¶In gl. prima ibi.interpretatur illam constitutionem.

nen.).& sic videtur velle gl.quod hic rescriptum emanatum processerit scd'm illam constitutionem super specula.l.j̄. de magistris. & scd'm hoc rescriptum nõ fuerat necessarium; quia de iure cõpetebat sibi illud,quod fuit sibi per rescriptum concessum.& sic superuacua impetrauerat. quia non necesse fuit præcibus impetrari,quod iure communi conceditur.l.j.C. de thesauris.li.x. An cum dicunt, ꝙ tempore huius decretalis nondum emanauerat illa cõstitutio super specula.licèt ista, & illa sint eiusdem autoris cum ista prius emanauerit. vt colligi potest arguendo ex ordine,per ea,quæ habentur in prima cõstitutione huius voluminis. & sic per rescriptum fuisset tunc concessum priuilegium, tamen non debet habere distributiones quotidianas siue quis vtatur priuilegio,siue iure illius c.super specula.Sed contra prędicta facit,q.a
5 † beneficia Principum sunt latè interpretanda.l.fin. ff.de consti.Principum.& j̄.de verb. signi.olim. ergo ex quò dicitur,ꝙ integre percipiat redditus, videtur ꝙ non dẽat fieri restrictio.sed potius ampliatio cuius contrarium hic videtur dici.solue, quod ꝯrium procedit,quando agitur de præiudicio concedentis. facit,quod notatur.j̄.de dona. cum dilectus.secus si ꝑ iudicio tertij.& eadem ratione ecclesiæ,& diuini cultus.facit,quod habetur.s̄.de offi.dele.super eo.& de vsu palij.ex tuarum.& de rescriptis.causam quæ.per Inno. Nam si contra præiudicium tertij beneficium non impetratur,multominus contra fauorem dimittet interpretari:cum ille sit ampliandus.s̄. de constit. c.penulti.¶In eadem glo.ibi.multofortius in abñtia. & sic vult gl.in effectu,ꝙ dispensatio de qua hic facit istum censeri residentem,sed non interessentẽ in diuinis.quotidianę autem distributiones sic, sed Papa hoc noluit.& pro hoc litera ibi nolimus,&c. & quia indulgentia debet interpretari latè d.c.olim.de verb. signi.& dicta.l.fi.de constitu.princip.sed hęc opinio non est bona. quia scd'm hoc ista decretalis nõ poneret ius commune, ꝙ in dubio non est faciendũ ꝑ id, ꝙ hr̃.s̄.in prohemio huius voluminis.& pro hoc etiã quia quotidianę distributiones non vñr immediatè censende prouentus beneficij. sed quodãmodo stipẽdium interessentiæ diuinorum. ideo nimirum si non comprehenduntur,licèt indulgentia dicat,ꝙ integre percipiat prouentus beneficiorum,vt tangit do. Flo. ¶In eadem gl.in fine.cum gl.concordat Hosti.Inno. autem.s̄.titu.j.de cætero.dicit,ꝙ in casu glo.habebit portionem eum contingentem detracto eo,ꝙ debet̃ mensę cõi.Io.And.etiam non declarat aliter dictum Inn.sed fortè voluit.Inn.ꝙ si aliquæ portiones dabãtur præsentibus de ipsis communibus redditibus, & certa portio etiã detrahebatur pro mensa cõi.fortè, vt ex illa possit satisfieri oneribus occurrentibus detracta illa dabitur portio sua vnicuiq; residenti. Do. autem An.hic dicebat,ꝙ si in ecclesia vltra præbẽdas essent etiam certę portiones quæ darentur ex redditibus cõibus qui dabantur cõi mensę.ex illis percipiebat quilibet partem,ꝙ etiã habens priuilegiũ.de quo hic nedum habebit fructus ꝑbẽdæ, sed etiam portionẽ sibi contingentẽ, & ex quò illa non dant̃ rõne interessentiæ in diuinis.& ad hoc alleg.not.glo.in d.c. vno.de cle.non resi.lib.vj. Quid aũt voluit dicere gl. dum dicit habita ratione victus quotidiani.Io. And. non declarat.nec do.Ant.d.Flor.dicit,ꝙ vult dicere ꝙ detrahet̃ id,qđ debet̃ communi mensę,allegat, qđ le.& not.s̄.tit.j. de cętero.Sed certe ista non vr̃ fuisse mens gl.quæ vr̃ loqui de eo,qđ dat̃,non de eo,quod detrahit̃,& etiã,ꝙ dictũ detrahendũ id,qđ debet̃ mẽsę cõi vr̃ intelligendum scd'm id,qđ dixi.s̄ post Inn,

a Propter. paupertatẽ idẽ sũmat hic d.Abb. solet quæri quis dicat̃ habere curã aĩarũ,an ꝑlatus, seu ꝑsona, qđ idẽ est quo ad hoc, vel vicarius ad hoc, vt tibi & non alij ꝑmitiæ decimæ oblationes r̃ratione cure dant̃ de iure cõi cõpetant, & eos caueat vẽdicare. vid̃ hic per do. Hér. Boy. in prin.

Vnde melius vr̃ dicendum, qđ mens gl.fuit,qđ fortè in ecclesia consuetudo erat,vel statutum, ꝙ cuilibet residenti daretur certa portio pro victu quotidiano.nam tunc talem portionẽ habebit priuilegiatus de qua in litera.Item idem tñ vr̃ dicendũ simpl̃r certa portio dabat̃ cuilibet residenti.quia illam habebit iste priuilegiatus,per ea,quæ superius sunt dicta.

S V M M A R I V M.

1 *Annexio ecclesiæ fieri non debet sine causa legitima.*
2 *Annectere,siue vnire,an possit Episcopus autoritate propria cã subsistente ecclesias præbendæ.*
3 *Vnire,an possit Episcopus ecclesiam mensæ suæ, vel mensæ capituli.*
4 *Canonici quorum præbendis annectuntur ecclesiæ,seu capelle an erũt prælati illarum*

a Xposuisti. Propter paupertatẽ ꝑbendarũ possunt capellę annecti ꝑbendis reseruata ꝑsbyteris ipsarũ congrua portione.h.d.& in prima ponit̃ supplicatio.in scd'a ꝓuisio. se-
1 cunda ibi.si euidens.¶†No.primo,ꝙ annexio ecclesiæ ꝑbendę,& eadẽ rõne dignitati, vel alteri ecclesiæ non est faciẽda sine cã.Et no. ꝙ legitima cã dr̃ subesse,qñ hoc suadet necessitas,vel vtilitas ecclesię.Item not. ꝙ qñ ecclesia vnit̃ alteri dẽt ꝯgrua portio reseruari ꝑsbytero habenti deseruire ecclesiæ annexę; facit.ꝙ hr̃.s̄.eo.c.de mona.& c.extirpandæ.¶ In gl.fieri.ibi.non erant annexæ ꝑbẽdis.supple,sed fortè erãt collatæ in titulũ canonicis, & ex dispensatione tenebant capellam,& ipsam ꝑbendã.facit,ꝙ dictũ fuit.s̄. e.nõ iãdudũ.vñ si moriebat̃ canonicus cui fuerat cõcessa ꝑbẽda successor in ꝑbenda nõ hẽbit capellam, ex quò ñ fuerat annexa ꝑbendę, nisi de nouo fuisset sibi collata.& fortè dubitabat̃, an post ꝯcilium gñale, de quo in c.extirpandæ.possent taliter cõcedi. cũ lr̃a in §.quia vero. videat̃ velle, ꝙ debeat capella q̃ non est annexa habere rectorẽ q.illi deseruiat.¶Itẽ ẽt dubitat̃, an posset annectere capellas ꝑbendis. & videbat̃, ꝙ quatenus in d.§.q.a vero. ꝓmittit̃ ꝑ vicarium deseruiri in capellis annexis illud haberet solũ locũ in annexis in præterito.& sic videbat̃,qđ post ꝯciliũ non possent annecti:sed cõtrariũ hic determinat̃,q.a etiã post ꝯciliũ debent posse annecti suadente necessitate ex cã dispensandi,vt possit dispensari,ꝙ canonicus ꝑbẽdatus habeat ẽt capellã cui tũc habebit facere deseruiri ꝑ vicariũ ꝑ id,qđ hr̃ in d.§.q.a vero. & j̄.
2 e.non põt.li.vj.¶† An aũt Ep̃s poterit ꝓpria autoritate subsistente cã annectere,seu vnire ecclesias ꝑbẽdæ,dicũt q̃dã ꝙ nõ.sed dẽt hoc facere autoritate Papę.& sic dicũt, ꝙ hoc fecit iste Ep̃s de quo in suꝑscriptione ꝑ istũ tex.Cõtrariũ tñ cõiter tenet̃, q.a ẽt non interueniẽte autoritate Papę dũmõ interueniat ꝯsensus capl̃i cã subsistente poterit vnire.ꝑ id, qđ hr̃.s̄.e. vacante.& j̄.de exces.pla.sicut. sed ipse solus sine autoritate Papę hoc nõ posset.& sic posset intelligi opi-
3 ꝑdictarũ.¶Aduerte tñ, q.a † Ep̃s ẽt cũ cõsensu capituli nõ posset vnire mensę suæ,vel mensę capituli,q.a non p̃t q.s autorari in facto ꝓprio, vt est exp̃ssum in cle.si vna.de re.ecc.non ali.& facit,ꝙ habet in l.iiij. & sufficit.ff.de autori.tuto.& sic ex ꝑdictis patet, qđ aliud est vnire ecclesiã ꝑbendę vnius canonici.aliud vnire mensę capituli.nã primũ fieri põt, q.a capitulũ tunc nõ autoratur in facto ꝓprio, cũ aliud sit capl̃m & aliud singuli de cap.xij.q.ij.qui manumittit̃.secus in scd'o casu.Quid aũt si capella est adeo tenuis, ꝙ ñ p̃t sufficere rectori,& canonico.dic,ꝙ non est fienda annnexio.sed potius sunt seruãdi redditus rectori: & canonico ꝓuideri debebit scd'm modũ. de quo dicet̃ in c.de rectoribus.j̄. tit.j. Quæ aũt erit practica augmentandi

mentandi pbendas p annexionẽ ecclesię.dic, q potest esse duplex: vna, q certa portio reseruat præsbytero habenti deseruire capellę.residuũ habeat canonicus habens pbendã cui fit annexio. vel ecõtra poterit fieri, q canonicus habens dictã pbendam habeat certã portionẽ de redditibus ecclesię.& residuũ hẽat psbyter.facit,quod legitur,& notatur.s.eo.de monachis.Nec ob. qđ habetur.s.eo.extirpandę.§.fi.vbi videtur, q nõ liceat,minuere redditus ecclesiæ. & a quo libet alio intelligitur excepta iusta causa, vt propter necessitatem,vel vtilitatem ecclesię.facit, quod legit & notatur in §.nisi rigor.j.q.vij. & in l.fi.ff. qui satisda.cog.& per hoc dicebat Hosti.q ex magna, & necessaria causa poterit Episcopus contra ɔsiliũ dispẽsare per istum tex.sed certè,vt dixit Io.An.ɔsiliũ nõ prohibet aliquid de his, quæ dicuntur in isto.c. & iõ istud.c.non probat dictũ suũ:nec ẽt.c. vacante.s. eo. vt patere potest ex ibi notatis.tene mẽti.dictũ Host. Nam gl.cõiter dicunt, q Eps non potest dispensare ɔ concilium,seu canonẽ conciliarem. vt patet ex not. s.eo.dilectus.& s.de elec. cum dilecti.nam Hosti. vr istud limitare, nisi ex magna causa velit dispensare. tñ vt dixi dictum suũ nõ bene iure pbatur. ¶ In gl. iij.ibi.congrua portione presbytero. hic iunge ver.& ita ex causa.vsq; ad ver.& dic exclusiuè: & demũ redeas ad id,qoud sequit in gl.in ver.& credo.vbi tangit quæstiõnẽ, an † canonici isti quorum præbendis annectuntur ecclesiæ, seu capellæ erunt plati illarũ. an vero sacerdos.& ponit vnã opi.vsq: ad versi.& ita demũ,in ver.v.hic ponit aliam opi.& finaliter tenet primã.sed Host.dicebat,quòd si capella detur collegio canonicorũ,seu mẽsæ cõi intellige per Papã, vel eius mandato p id, q hr in cle.si vna.de rebus eccle. non alie.& quod.s.dixi super gl.ij.tunc collegiũ erit loco prælati,non autẽ singuli canonici.arg.12.q.2.q. manumittitur Si aũt annectitur præbendę,tunc canonicus illius præbendæ erit platus.& ipse; & vicarius habebunt curam.allegat de offi.vica.c.j.& ij. & qa sicut vterq; habet emolumentum & onus,vbi autẽ certa portio solum assignaretur canonico, & non fieret annexio,tunc clarum, quòd sacerdos qui ponitur in ecclesia habebit curam.s.e.auaritia. Inn.vero.s. eo. extirpandæ.§.j.dicit, q isti præbendarij quãdoq; habent curam laxam,seu largam,vel latam.vt quia sup vicarium in certis casibus tantum,qñq; laxiorem,vt qa generaliter possunt excõicare,interdicere,& similia exercere quæ sunt de cura. Sed do.Ant. hic eo casu quo capella annectitur pbendę,dicit quòd canonicus habet curam quò ad habitum, sed sacerdos quò ad exercitium.idem in effectu do.Flo. nam dicit,qđ talis canonicus cui facta est annexio dicitur habere curã in habitu.& propriè fm eum titulus curę principalis censetur extinctus per annexionẽ. allegat ea, quæ habentur.j. ne sede va.c.j. p hanc tamen annexionem non inhabilitatur canonicus ad alia beneficia plusq̃ si haberet solam præbendã per id,qđ habetur.j.eo.super eo.li.vj.vicarius aũt in effectu. & quò ad exercitiũ censet prælatus, & in eo habet locum c.de multa.s.eo.vt probatur in cle.vnica. de offic.vi. Idem tenuit do.Pet. in d.c.extirpandæ.§.j.hic aũt vr dicere,quòd canonicus nullatenus habeat curam ex eo,quia maior septennio põt esse canonicus, vt legit & notatur de rescrip.si eo tempore. & c.statutum.in prin.lib.vj.& sic in eo non videtur cadere cura. ¶Pręterea si canonicus haberet curã,& sacerdos esset vicarius,vr quod dependeret cura vicarij a cura canonici.& sic scđm eum mortuo canonico extingueret potestas vicarij per id,quod habetur in c.j.de offi. vi.in vj.q tamen non est verum,vt dictum fuit.s.eo.in d.c. extirpandę.§.j.& ideo concludit, quòd sacerdos dẽt dici platus,vt habere curam. & quod impropriè dicitur vicarius.& ideo in ipso habet locum.c.de multa. & non in canonico,ut pate ex dicta cle.j.de offic.vi. iuncto.d.c.super eo.j.eo.in vj.Fatetur tamen, quòd canonicus poterit agere,& conueniri pro iuribus ecclesiæ,annexę,cum administratio sit sibi cõcessa. sed non poterit impedire exercitium curę ipsius sacerdotis,sicut nec potest Episcopus impedire ipsum rectorem ecclesię in exercitium curę.sed certè q̃cquid ipse dicat hic vr standum esse ei, quod dixi post Innoc. do.Ant.& do.Flo.& ipsummet in dicto.c. extirpandæ.quia casus est ibi, quòd sacerdos appellatur vicarius.& sic vr, qđ canonicus censeat prælatus saltem quò ad habitum.& non ob. quod dẽat finiri potestas vicarij finita potestate principalis prælati.qa illud pcedat in vicario temporali,& voluntario,secus in ppetuo,& necessario.quia autoritate superioris,& nõ ipsius prælati ɔstituit, vt contingit in casu isto. vt patet in d.c.extirpandæ.§.j.Et ad id,quod dicitur, qđ canonicus potest maior septẽnio. licèt sit minor.14. vel.25.annis.& sic videtur, q non possit habere curã, quia potest responderi, quòd illud esset verum,quãdo deberet habere curam quò ad exercitium, secus qñ solum quò ad habitum in ɔñtia propter quãdam annexionem factam præbendę. quia tũc ius videtur quodammodo dispensare, vt taliter habeat, ex quò pręmittit ipsum habere talem præbendam cui annexa est ecclesia curata.ar.c.pterea.& c. ex literis.s. de offi.deleg.& ff.de iurisd.om.iud.l.ij. Et tractauit hic Host.& Io.An.post eum aliqua quæ sunt de materia c.de multa.s. eo. & quia per ea quę ibi dicta fuerunt illa sunt expedita satis.ideo ea omittit.do. Anto.hic. tene tamen menti vnum, q dicit ipse Host.uidelicet, q si aliquis habens beneficiũ recipit scđm sine licentia superioris primi beneficij, q si ad mandatũ ipsius superioris non reddit ad primum beneficium pter contumaciã potest ipsum priuare primo, & secundo beneficio. & quò ad scđm tenebit iudex loci ipsius secundi sententiam executioni mandare, p ea, q̃ hñr supra de foro.competẽ. postulasti. quod tene menti.

SVMMARIVM.

1 *Literæ Apostolicæ sunt multiplices.*
1 *Surreptionis exceptio potest opponi contra literas Apostolicas.*
3 *Executor ad beneficium potest pronuntiare se competentem, uel incõpetentem.*
4 *Iurisdictio non extinguitur penitus, quando super incompetentia pronunciatur si appellatum fuerit.*
5 *Appellans, quando remittatur ad iudicem a quo appellauit.*
6 *Præsentatio literarum non ligat manus collatoris ordinarij quominus teneat collatio alteri facta etiam si facta fuerit pendente appellatione a sententia executoris.*
7 *Iuspatronatus, quando spectat ad laicum non includitur in literis apostolicis.*
8 *Laicus non habet collationem beneficij, sed ius præsentandi.*

a Ilectus. Licèt a ecclesia ex donatione laici habeat ptãtem bñficiũ conferendi, tñ tenebit illius beneficij impetratio ẽt de hoc mẽtione nõ habita h.d. ¶Et in prima ponitur impetrantis q̃rela. In scđa p-
1 uisio. Secunda ibi.mandamus.¶†Not.j. plures species literarũ Apostolicarũ. nam q̃dã sunt monitoriæ, seu rogatorię.quędã pceptoriæ.quędã executoriæ.& olim cõiter separatim tradebantur.vt patet ex his, q̃ habentur.s.de rescrip. ex insinuatione. aliquando si-
2 mul tradebantur,ut hic,& sic cõiter hodie fit.† Item nota.

a ¶ Licèt: his.verbis, & eodẽ sensu summat hoc ca. do. Abb. super hoc ca. tractat d. Hẽr. Boy. an priuilegiatus succedens nõ priuilegiato vtat iure suo. vide eius dis. hic. Adde Bar. in l.fiscus. ff. de iur.fis. & p Bar. in l. cũ filius. §. in hac de uer. ob. in j.col. uerb.& istã gl. adđ Cy. Bal. & Ful. in authen. quas actiones. C. de sac.san.ecc.

no. ꝙ contra literas Apostolicas pt opponi exceptio surreptionis de quo.s.de rescrip. ad audiētiam. & in c.constitutus.& c.mandatū.Et not. ꝙ † executor ad beneficiū vr posse assumere partes iudicis, & pnunciare se competentē, vel incompetētē.de quo plenè. s.de præsump.c.fi.& in cle.j.de offi. dele.¶† Itē no.
4 ꝙ per pnunciationē sup incompetentia nō vr extingui funditus iurisditio si appelletur a pnunciatione illa, vt hic videt pbari sm vnū intellectū. & sic vr limitari posse, quod hr in c.significātibus.s.de offi.deleg.vt inqtum ibi dicit extingui iurisdictionē per pnunciationē incompetentiæ, intelligatur qn nō fuit appellatū.secus qn fuit appellatū.quia tunc non extinguit saltē quominus ad eū possit fieri remissio sm aliū intellectū.¶No. ꝙ p pronunciationē sup incōpetentia non extinguit iurisdictio si illa pronunciatio aperte sit contra ius.facit, qd hr in c.j.s.de re iud. Et no.etiā ex pdictis, qd a pronunciatione super incōpetentia, licèt sit interlocutoria potest appellari, ꝙ pcedit etiam de iure ciuili.vt gl. not.in auth.habita. C.ne filius pro patre.& per Bart.in l.ij.ff. de ap.reci
5 piendis.¶† Itē not.casum in quo appellans remittit ad iudicē.de quo appellauit, qn valet grauamen: aliter non esset reparabile, nisi remittat.facit, qd legit, & no.de excep.s.c.significauerunt.¶Itē no. ꝙ in impetrationibus non est necesse fieri mentionē de iure ordinarij collatoris, etiā si de materia speciale ad ipsum spectet potestas ꝯferendi, ꝙ intellige dūmō spectet rōne ecclesiæ per id, quod dicit cū gl.j. ¶Itē no. ꝙ in mandato de puidendo includit bnficiū de laicis in clericū deuolutum. intellige rōne ecclesiæ per id, qd pximè tetigi:& ex hoc no. ꝙ bnficium translatū in clericū, licet originaliter fuit laici sapit naturā bnficij patronati in clerico. & non bnficij patronati
6 in laicū.facit, qd hr de iure patro.c.j.in vj.¶† Itē not. ꝙ p psentationē literarū in qbus est datus executor non vnr affici, nec ligari manus ordinarij collatoris quominus collatio alteri facta teneat, etiā si facta sit pendēte appellatione a snia executoris.de quo.j. dicetur.& facit, qd plenè hr in c.si soli. in glo. magna. de ꝯcef.pbē.li.vj.nam hoc vr pcedere, qn datus fuit executor ad compellēdū. & an inhibitionē facta fuit collatio.secus si post inhibitionē, vel si fuisset datus ad puidendū, per ea, quæ hnr in d.c.si soli.& eo.ti.& li.si capitulo.& vide oīno, qd no.in dicta gl. magna. circa fi.in d.c.si soli.¶In gl.j.ibi.ea quę.& facit, qd hr de reg.iur.is qui in ius.li.vj.¶ In ea.gl.ibi. fortiter nām, &c.& pro hoc facit, qd hr in l.paulus.§.j. aliàs est lex per procuratorē.ff.de acq.hære. vbi ex mutatione personæ mutat natura rei expressum est, quò ad casum nostrum hodie in c.j.de iurepa.in vj. & aduerte, quia hoc pcedit, qn ius patronatus ecclīæ spectans ad laicū confert per laicū ecclīæ, vel psonæ ecclesiasticę. secus si deuenit ad psonā ecclesię intuitu psonæ fortè ex successione ascendentiū, vel cōsanguineorū. quia tunc nō censet esse ius ecclesiasticū cum possit in laicum iterū deuenire.facit, qd hr.j.de iurepat.c.j.& c.ex insinuatione.& quod notatur eo.ti.cū dilectus.Ideo tunc non immutatur natura, licèt temporaliter deueniat ad clericū.arg.l.decurio.ff.de decur.hic aūt datū erat ecclesiæ &c.ēt datū erat ecclīæ: & sic ēt si datur psonæ ecclesiæ in dubio, si aliud nō apparet, nec adsit ad circunstantiam aliud suadens oppositū psumit contemplatione ecclesiæ datū, per id, quod hr.j.de test.relatū.& c.requisisti.circa fin.& j.de relig.dom.intra quatuor. & dicebat Inn. hic, ꝙ siue sit clericus, siue laicus, qui habeat iura spiritualia tenetur de eis respondere Papæ. & pro hoc vide

tur, quod inquantū gl.s.dixit, ꝙ si confert rōne iurispatronatus prebendas non possit per Papam cōpelli, non bene dicit, quia licèt de gratia ecclesia tolleret, quod iuspatronatus ecclesiæ cadat in laicū cum censetur quid spūale.s.de iud.quanto.& ideo Papa posset de illo iure se intromittere si vellet.Nec ob.quod habet in c.dilectus.j.de iure patro.quia ibi non loqtur in Papa, sed in legato q. ēt si eēt de latere nō posset cogere laicū ad psentandū illū quē non vellet psentare.fateor tn, ꝙ etiā in literis Papę in dubio non vr velle derogare iuri laici, nisi expresse aliud appareat.& hoc modo posset saluari gl.quæ melius dixisset dum dicit, non posset compelli si dixisset, non debet compelli, quia ut dixi in dubio non debet, nec vi
7 detur derogare iuri laici. ¶†Et ex prædictis apparet ꝙ interdum iuspatronatus spectat ad laicum, & tūc in dubio non includitur in literis etiam apostolicis. interdū spectat ad ecclesiam, seu ad personam ecclesiasticam intuitu ecclesiæ.& tunc bene comprehendit.s.de offi.leg.dilectus.qd procedit, & si originaliter spectauerit ad laicū, q.a sufficit, qd scd'm tempus lrarum spectat ad ecclesiā, seu ad ecclesiasticā personā intuitu ecclesiæ esset si ex collatione, seu donatione laici deuenerit. vt hic patet. Interdū vero spectat ad ecclesiasticā personā intuitu personę, vt q.a clericus successit patri, vel consanguineo in iure patronatus:& tunc de isto iure iudicandum sicut iudicatur, qn est penes laicum per ea quæ hnr in d.c.j.& c.ex insinuatione.& c.cum dilectus. & quod notatur ēt in d.c.j.
8 de iurepa.in vj.¶†Item aduerte, quia vr ꝙ laicus nō habeat collationem beneficij. sed ius præsentandi.j. de iurepatrona.c.j.per totum.& sic videtur, ꝙ nō possit in aliū transferre potestatē conferendi cū illā non hēat.ar.eorū q hnr.j. de iurepatro. qd aūt.& j.q.vij. in c.daybertum.& ff.de acq.re.do.l.traditio. sed potes dicere, ꝙ dū litera hic dicit de collatione dēt exponi.in presentatione.vel potes dicere scd'o, ꝙ ex priuilegio Papę fortè Rex habebat potestatē cōferendi pbendas.facit, qd no.in c.bene quidē.xcvj.dis.& p In. s.de elec. ꝙ sicut.in quibus patet, qd Papa potest ex plenitudine potestatis laicū habilitare ad spiritualia & sic potestatē conferendi bnficium ecclesiasticū. facit etiā, qd no.per gl.xvij.q.vij.in fi.summę. & xviij. dist.in prin.& in Spec.eo.ti.in fi.& qd no. in c.præterea.j.de iurepatro.¶In gl.ij.in fi.hoc intellige, vt tāgetur super gl.fi.de materia plenè notatur per gl.magistrā.in c.si sola.¶In gl.magno, de concessio. pbē.in vj.¶In gl.fi.in fi.dic scd'm Io. ꝙ si executor fuit datus ad cōpellendū tm, & nō inhibuit, nec interdixit collatori ante collationem:tunc procedit opi.gl.per ea quæ hnr de conces.pben.in c.si soli.li.vj.secus si fuisset executor datus ad puidendū, vel a principio, vel in negligentiā ordinarij, q.a tunc per solam psentationem lrarum ligatæ essent manus ordinarij. & ideo non teneret collatio postea facta, vt pbatur in decretali si capl'o.de conces.pben.in vj. & hoc modo posset intelligi vltima opinio, de quo plenè in d.c.si soli. & facit ēt, ꝙ dictū fuit.s.eo.pro illorum. & quod plenè no.per gl.in d.c.si soli.¶Extra glo.potest opponi primo, ꝙ iste collationes medio tēpore alij facte pendente appellatione debeant retractari, per ea quę habentur s.de appel.interposita.& eo.ti. non solū.li.vi. & ff.nil innouari appel.penden.l.j.soluit Host. quòd non debent reuocari ex eo. quia dicatur mandatum fuisse contemptum, seu spretum, per ea, quæ hnr.s. eo.dilectus.el ij.& potissimè, quia poterant iste decanus, & canonici pbabiliter credere istos executores esse incompetentes præcipue attenta eorū pnunciatione.

tione. nec similiter debet fieri retractatio ex virtute appellationis, q̃a appellatio non veniebat ad suspendendã p̃tatem collatoris: sed solũ ad suspendẽdã potestatẽ executoris. & iõ remanebat potestas collatoris integra, a qua non fuerat appellatum: sed de facto executoris. & ideo tenuit collatio interim facta. hoc tñ vr̃ intelligendum scd̃m ea, quæ dixi sup̃ gl. fi. ¶ Secundo potest opponi de. c. dilectus. el j. & c. relatũ. s̃. eo. per quæ vr̃, qd̃ hic debuerit mandari, qd̃ interim haberet distributiones quotidianas etiã anteq̃ fieret collatio p̃bendæ. Sed potest dicere, qd̃ ideo in casu isto istud factũ non fuit, quia collatores vñr habuisse p̃babilẽ causam non parendi, & vñr fuisse excusati p̃pter p̃motionem executoris. & sic non vñr ɔtempsisse mandatũ Apostolicũ. In cõtrarijs aũt nullã habuerunt cãm non parendi. Aduerte tñ, quia istud vr̃ procedere, qñ fuerunt executores ad compellendũ tm̃. secus si fuissent ẽt ad prouidendũ, q̃a tunc statim p̃ actũ p̃sentationis fuissent ligatę manus collatoris. vt s̃. dixi. & sic, licèt appelletur a facto executoris tñ actus p̃sentationis qui est facti, & a quo non est appellatum non fuit suspẽsus. Ideo tunc quicq̃ post p̃sentationem esset factũ retractandũ. ¶ Vltimo p̃t opponi, quia vr̃, ꝙ Papa non debuerit remittere negotium ad istos executores. q̃a aut non fuit appellatũ: & tunc sñia transiuit in rem iudicatam. s̃. de iudi. cũ inter eos. & sic vr̃ extincta eorũ p̃tãs p̃ suã p̃motionem. facit. s̃. de offi. dele. in lr̃is. & per ɔñs vr̃, ꝙ non debuerunt amplius se intromittere, aut fuit appellatum. & tunc, aut fuit frustratoriè, & perinde vr̃ fuisse ac si non fuisset appellatũ. per id, qd̃ hr̃ in c. cũ appellationibus. de ap. in vj. aut non fuit friuola. & tũc vr̃, ꝙ non debuit fieri remissio ad ip̃m iudicẽ a quo est appellatũ. p̃ id, ꝙ hr̃. s̃. de ap. interposita. & e. ti. nõ solũ. in vi. põt dicere primo, qd̃ hic fuit appellatũ, vt dicit̃ patere in integra. & tunc dic, ꝙ remissio fuit facta voluntate partiũ. & ita intelligatur. & facit, qd̃ hr̃. s̃. de app. in c. accepta. sed inuito appellante non dẽret remissio fieri, vt in ɔ̃rio. verũ quia hęc solutio vr̃ diuinare. põt dici scd̃o, q̃a hic fuit facta remissio ad iudicẽ a quo ex ea, q̃a grauamẽ aliter nõ erat reparabile nisi remissio fieret. nã hic grauabãt executores ex eo, q̃a non p̃cedebant. iõ vt tollatur grauamen oportet qd̃ cõpellant̃ p̃cedere. facit, qd̃ no. Inn. s̃. de excep. significauerunt. alij vero dicebant, qd̃ appellatio hic fuit cassata. & ideo potuit fieri remissio. facit, qd̃ hr̃. s̃. de appel. vt debitus. & c. cũ speciali. dicit tñ Ioã. An. qd̃ hoc casu non fieret condẽnatio expensarũ, tñ appellatio non fuit facta ad differendũ, sed vt grauamẽ reuocaretur. & sic frustratoriè non fuit interposita. facit, qd̃ hr̃. s̃. de appel. vt debita. & sic residet do. Ant. ¶ Sed d. Flo. hic latius insistit ɔ̃riũ. s̃. formatum dicẽs illud fore difficile. & p̃cipue, qd̃ isti executores vidẽtur p̃didisse p̃tãtem propter suã p̃nunciationẽ, etiã si aĩs habuissent. facit, qd̃ hr̃. s̃. de offi. dele. significantibus. vñ dicit, ꝙ multipl̃r soluit̃ ɔtrariũ. Nam Pet. & Abb. dicebant, qd̃ isti malè p̃nunciauerũt. Sed p̃ hoc nõ tollit̃ ɔtrariũ, quia sñia transit in rẽ iudicatã dum mõ non sit lata ɔtra ius scriptum, vel nõ ɔtineat intolerabilẽ errorẽ. d. c. cũ inter. & s̃. de offi. dele. cũ contingat. Goff. vero, & Host. dicũt, ꝙ fuit appellatũ: sed causa remittit̃ de ɔsensu appellantis. & sic tollit̃ ɔ̃riũ c. accepta. & c. interposita. de appell. & ista sol. scd̃m eũ, licèt videat̃ diuinare tñ colligit̃ ex antiqua. Vincentius vero dixit, ꝙ hic cassata fuit appellatio. & iõ fuit pręceptũ iudicibus, qd̃ p̃cederẽt. alleg. c. cũ sp̃ali. s̃. de appel. ¶ Sed certè, vt ipse dici hęc solutio non vr̃ esse bona. p̃ id, ꝙ dixi circa primã sol. Pet. & Abb. & q̃a si vitiosa erat appellatio nõ debuit mandari isti p̃uideri. sed potius approbari exceptio capituli, vel p̃posita p̃ capl̃m. Vnde refert, qd̃ Pau. de Liaza. in repeti. huius capituli. Pro solõne distinguebat, quia aut iudex p̃nuntiat se esse iudicẽ; aut p̃nuntiat se nõ esse iudicẽ. Primo casu talis sñia põt reuocari. quia est interlocutoria etiã si non sit appellatũ p̃ id, qd̃ hr̃. j̃. de appel. cũ cessante. & in l. quod iussit. ff. de re iudi. & p̃ hoc licèt non alleget, quia talis sñia nõ vr̃ finita officiũ iudicis. imo potius isti aperire viam. Iõ vr̃ posse reuocare, per ea quæ no. Bar. in l. qd̃ iussit. ¶ Secũdo casu pronuntiat se non esse iudicem, & si tũc fuit appellatũ adhuc põt reuocare: q̃a suspendit̃ sñia per appel. s̃. de iureiurã. venientes. & sic remanet iudex, vt possit grauamẽ reuocare. vt in c. si a iudice. d̃ appel. in vj. & qd̃ a tali sñia posset appellari ẽt de iure ciuili: licèt sit interlocutoria. vt est glo. notabilis. in auth. habita. C. ne filius p̃ pa. & no. Bar. in l. ij. ff. de appel. recipiendis. ¶ Si aũt non fuit appellatũ, & tunc, aut iurisdictio nõ est accessoria ad aliud, & nõ põt reuocare, q̃a desinit esse iudex in d. c. significantibus. & dicto. c. in literis. & l. iudex. ff. de re iudi. Nec reassumit iurisdõnem, nisi ex noua delegatione. Facit, qd̃ hr̃ de appella. in c. cum appellationibus. lib. vj. non ob. d. l. qd̃ iussit. & c. cum cessante: quia loquunt̃ durante iurisditione: aliàs secus. arg. xij. q̃õ. ij. monemus. cũ ibi notatis, si aũt iurisditio est accessoria ad aliud, ꝙ durat: & tunc non tollit̃ ẽt si iudex pronunciat se nõ esse iudicẽ. p̃ id, qd̃ hr̃ de offi. deleg. si super gratia. vbi iurisdictio executoris non extinguit̃ morte Papæ, & re integra ex eo. q̃a conseruat̃ p̃pter gratiam cui accedit: & ita dicit esse in casu proposito. q̃a nõ fuit extincta p̃tãs executoris, licèt pronunciauerint secũdã non esse executoris p̃ p̃ gratiã cui accedebat p̃tãs ipsorũ executorũ: & sic intelligebat istum text. Pau. sed istã scd̃am approbat Ioã. Cal. in addi. licèt non faciat mentionem de Paulo. nã dicit, ꝙ c. si super gr̃a. & l. si cui. de p̃ben. in vj. non hñt locũ in casu isto, quia loquunt̃ in gr̃a iam facta. vt ibi patet. pro cuius executione dati erant executores. sed hic gratia nõ erat facta, sed facienda. vt patet ex litera, & opponebãt lr̃is ꝙ non valebant. executores aũt pronuntiauerunt se non esse executores: ac si gratia non teneret. & inq̃tũ in eis fuit extinxerunt gratiam, quia p̃nuntiauerunt esse extinctã cũ habere non sit loco tituli scd̃m notata. s̃. de rescriptis. in nostra. & sic mandatũ, & per Io. And. in proemio. vj. lib. in verbo transmittimus. & sic scd̃m eũ opinio p̃dicta non vr̃ bona inq̃tũ vult, qd̃ licèt non sit appellatũ tñ possint executores reuocare suam interlocutoriã, & p̃cedere in negotio. do. autẽ Flo. dicit, ꝙ posset responderi ad gr̃am Io. Cal. qd̃ p̃nuntiatio executoris non tollit efficaciam gratiæ. vt notauit gl. in c. si soli. In gl. magna. circa finẽ. de ɔces. p̃ben. in vj. vbi glos. notabiliter concludit, ꝙ si in casu huius ca. fuerunt executores ad p̃uidendũ p̃ p̃sentationẽ literarũ fuerunt affectæ manus ordinarij collatoris, nec pronunciatio executorũ. licèt p̃nunciẽt se non esse executores habet tollere dictũ effectũ p̃ istũ tex. licèt dicat tutius esse appellare a dicta sñia. vñ dicit d. Flo. solutionẽ Pauli posse aliter impugnari. q̃a scd̃m eũ. c. si super gratia. & c. si cui. nõ p̃bant, quod iurisdictio executoris accessoria gratiæ nõ posset extingui stante gr̃a: imo ɔ̃riũ vr̃ dicendũ. arg. eo. q̃ hñr de electio. in c. si cõfirmationẽ. lib. vj. & bñ facit, ꝙ hr̃ in c. si clericus. j̃. eod. in vj. vbi hoc aperte vr̃ probari. sed solum p̃bant capl̃a, ꝙ mors delegantis superueniens re integra q̃ consueuit extinguere iurisdõnem non extinguit illam durãte gr̃a principali accedit iurisdictio

risditio ipsorum executorũ.vnde dicebat Ioã. An.de Lig.vt hic refert do.Flo.dici posse,ꝙ aliud est in reuocatione q̃ tacitè consueuit fieri per morté contingétem in persona delegantis. de qua propriè loquunt̃ dicta capl̃a,si super gratia.& c.si cui.& aliud in exp̃ssa.de qua vr̃ agi in casu ꝓposito, & pro hoc facit,q̃a licèt non expiret iurisditio per mortem delegantis re non integra.s̃.de off.dele.in c. gratum.& c. relatũ. tamen delegans posset expresse reuocare.ff. de iuris. om.iudi.l.iudiciũ soluitur.& sic vr̃,ꝙ iurisditio , seu potestas executoris per expressam pronũciationem ꝓnuntiando se non esse executoré vr̃ finiri,& separari a principali,& pro hoc facit, quia aliàs inhærendo dicto Pauli.vr̃,ꝙ necesse esset dici, ꝙ s̃nĩa nõ tenuisset,ꝙ non probat p̃allega.c.si super gratia. nec ẽt est verum s̃m do.Flo.q̃a vt prædixi bene vr̃ posse extingui iursdictio executoris exp̃ssè stante gratia. Aduerte tñ, quia licèt sic dicat do.Flo.non vr̃ verum , ꝙ necesse esset dici s̃nĩam non tenuisse dictũ Pauli tenendo,q̃a posset dici,q̃d bene tenuit. sed quia non expirat iurisdictio, & potestas executoris sc̃d̃m eum , ex quò est accessoria ad gratiam quæ durat.bñ vult,q̃d possent executores ꝓnunciationem reuocare. & ista vr̃ fuisse mens sua.facit,ꝙ inferius dicetur.¶ Et ꝑ p̃dicta concludit do.Flo. ꝙ executores hic processerũt ex vi secundi mandati facti per Papã. & non ex vi primi.nam dicit patere ex antiqua,q̃d fuit appellatum. & quod delatũ fuit executioni ꝑ executores quo casu extinguit̃ iurisdictio delegati ẽt si appellatio fuisset frustratoria. & in c. cũ appellationibus.de appel. in vj.& ideo,vt cã remittat̃ ad eos opus fuit noua delegatione.& sic nouo mãdato.vt ibi patet. nec ob.c. interposita.quia loquitur pendente appellatione.sed hic non constabat,an penderet,vel non:& dato , q̃d penderet põt fieri remissio ad iudicem a quo.si appellans non ꝯtradicit,per ea quæ hñr in c.accepta.de appella. & sic potest intelligi hic s̃m eũ. ¶ Subdit etiã subtilius posse dici, ꝙ s̃nĩa executoris hic fuit lata ꝯ̃ ius scriptum, q̃a ꝓnunciauerunt se non esse iudice , seu executores ex eo,q̃a in literis non fiebat mentio q̃d decanus ex donatione Regis haberet collationem præbendarũ.quæ ratio de iure reprobar̃ per ea, q̃ leguntur,& notantur.j̃.de iurepatro.cũ dilectus. & q̃d hic tetigit gl.j.& sic s̃nĩa vr̃ fuisse nulla.per id,q̃d hr̃. s̃.de re iudi.c.j.& ideo non extinxit iurisdictioñe. & ꝓterea non obstante hac s̃nĩa Papa mãdauit, vt exequantur mandatũ . Et sc̃d̃m istũ intellectum non est necessarium dicere, ꝙ ex vi secundi mandati exequãtur, q̃a possunt ex vi primi exequi , ex quò s̃nĩa erat nulla.& sic residet do.Flo.¶ Sed aduerte, q̃a istud vltimum dictũ non vr̃ ꝓcedere. q̃a expirare vr̃ iurisdictio delegati per s̃nĩam quę aliàs cõsueuit finire eius iurisdictionem, licèt aliàs sit nulla,q̃uis in ordinario sit secus,vt legitur,& not.in l.si vt proponis.C.quõ, & qñ iudex.& in c.in literis.de off.dele.& in l.iudex. ff.de re iudic.facit etiã,q̃d habet̃ in l.quia,& si erra-uerit.ff.de arbi.¶ Præterea dictũ suũ posset procede re,qñ in ꝓnunciatione fuisset expressa causa de qua ipse dicit. sed hic non apparet , quod fuerit expressa talis causa.sed solum, q̃d pronunciauerit se non esse executoré. & ideo vr̃,quòd valuerit,q̃a ex sui tenore non apparet,quòd expresse sit contra ius.facit,quod no.Inn.de proba.quoniã contra.falsam. & quod ibi consueuit dici. ¶ Præterea ẽt posset dici , ꝙ licèt expressa fuisset causa p̃dicta.tñ,q̃a non habebamus ius expressum , q̃d dicta causa esset aperte cõtra ius s̃m ista tempora:licèt per argumenta potuisset argui, q̃d esset contra ius. vt patet ex gl.j.vr̃ , ꝙ ibi valuisset licèt fuisset iniusta.per id,q̃d no.Bart.in l. cum prælatis.ff. de re iudi. hodie aũt bene esset aperte ꝯtra ius talis causa.per id,quod hr̃ in ca.j.de iure patrona.in vj.¶Item aduerte,q̃a vr̃ voluisset Pau. & sĩr do.Flo. & gl.etiam in c.si soli.in gl.magna.ad fin.de concel. præben.in vj.quòd per pronunciationem executoris factã super sua potestate nullo casu extinguitur gratia.Sed Io.Cal.hic vr̃ voluisse cõtrarium , vt inferius tangã.& quę opinio sit verior.patebit.ex j̃.dicendis. ¶Item aduerte,q̃a vr̃ velle hic do.Flo. ꝙ decretalis ista inquantũ vult,q̃d executores possunt exequi, ꝓcedat ex vi secundi mandati, qñ non fuisset appellatum.vel si fuit appellatum executores detulerunt appellationi.& idem si non fuit delatum, si appellatio fuit friuola.Secus si non fuisset friuola,quia tunc videtur velle,q̃d ex vi primi mandati potuissent exeq̃, ex quò pronunciatio fuisset suspensa per appellationẽ. & idem voluit si diceretur s̃nĩam fuisse nullam ꝓpter id,quod supra dixi.Paulus aũt videtur velle , ꝙ etiam si non sit appellatũ possint procedere ex vi primi mandati ex eo,quia cum potestas executoris hoc casu sit accessoria ad gratiam. ex quò durat ipsa grã. licèt per pronunciationẽ factam in casu capituli inficiatur potestas executoris.tamen, ex quò non inficit gratia:& sic remanet: remanebit etiã potestas executoris quæ est illi accessoria. & ideo per talẽ pronunciationẽ non desinet iurisdictio, seu potestas executoris.Et ideo poterit reuocare interlocutoriam latã , mouetur per dictum.c.si super gratia.& c.si cui.p̃allega. & sic sc̃d̃m eũ ex vi primi mandati possunt ꝓcedere , licèt non fuit appellatum.& multofortius si fuit appellatũ per id, q̃d superius tetigi post eũ videlicet,quia per appellationẽ suspendit̃ ꝓnunciatio.& sic ex toto non vr̃ extincta iurisdictio. vnde vr̃ posse reuocare grauamẽ.vt in c. si ad iudicẽ. de appella.in vj. & ex dictis Pauli potes colligere duas limitationes ad id,q̃d dr̃,ꝙ si iudex pronuntiat se non esse iudicẽ, extincta est eius iurisdictio,& non potest vlterius se intromittere.s̃.de offi.dele.significãtibus.Fallit primo,qñ a tali interlocutoria fuisset appellatũ ꝑ id,q̃d superius dixi.¶Item fallit secundo sc̃d̃m eum qñ potestas iurisdictionalis erit accessoria ad aliud, q̃d durat.per id,q̃d hr̃ in d.c.si super gratia.& c.sicut sc̃d̃m Io.Cal.videtur hic vtrunq; reprobare.Nam dicit,ꝙ ex quò ꝓnunciauerunt se non esse executores videtur fuisse extincta eorũ potestas per dictum.c.significantibus.Et ideo dicit, ꝙ in casu huius capituli executores ꝓcesserunt ex vi secundi mãdati,siue nõ fuerit appellatum,siue fuerit appellatũ: & siue appellatio fuit deserta,siue non.& ad c.si super gratia.& c. si cui.respondet,vt superius dictũ est.quia loquuntur in gratia iã facta:sed hic in faciẽda.¶ Præterea sc̃d̃m eum vtroque casũ vr̃, q̃d si obijciatur exceptio contra potestatem executorum quæ respiciat gratiam sicut hic fiebat si executores ꝓnũciant se nõ esse executores,seu se non habere p̃tãtem, videntur pronunciare gratiam non valere: quia s̃nĩa intelligit̃ esse lata ex causa quæ apparet ex actis.facit, quod hr̃ de ordi.cogniti.in c.ij.& ꝙ notatur per gl.in l. si q̃s ad exigendam.ff.de exceptio. rei iudica. & in l.enim.ff.de suspec.tutori.& in c.si confirmationem. de ele.in vj. per gl.& sic vr̃,ꝙ extinguatur gratia si non appellat, cum sententia transeat in rem iudicatam.s̃. de re iudica.cum inter vos.& sic vr̃ , q̃d non durat gratia,& istud satis procedit in gratia facienda.¶ Idem tamẽ videtur dicendum secundum ipsum Ioan.Cal.etiam in gratia iam facta:quia si opponitur exceptio contra potestatem executoris quæ respiciat gratiam, & veniat

tur criminaliter. sed etiam, quando agitur ciuiliter de crimine ad fidem amotionis à beneficio. quod no. pro intellectu. c. de cætero. ℨ. eo. & sic transit hic dñs Anto. sed certè contrarium videtur verius, per ea, quæ habentur. in c. 3. ꝰ. eo. ti. & sic exceptio hic opposita cõtra testes, ꝙ erant laici non vr̃ de iure processisse, sed aliæ ex
11 ceptiones in litera positæ. ¶ † Item no. ꝙ nedum infamia iuris, sed ẽt facti vr̃ repellere à testimonio etiam, qñ agitur ciuiliter de crimine de quo. ℨ. eo. testimoniũ.
12 ¶ † Item no. ꝙ sñia suggillans ꝑsonã, vt q. a per illã damnatus effectus fuit infamis, vel notatur de periurio, sequtur personã quocũq; vadat, & sic etiam in alio iudicio & cõsequẽter vr̃ facere sñia ius inter oẽs. nã talis sñia sequit̃ ꝑsonã, vt lepra leprosum. facit, qđ no. p gl. in l.
13 ex ea. ff. de postulã. ¶ † Itẽ no. secũdũ vnũ intellectum ꝙ ad iustificandũ appellationem non sufficit probare exceptionẽ oppositã, & verbaliter oblatã probationẽ. sed debet actualiter probatio esse oblata. vñ debet dicere opponẽs, oppono talẽ exceptionem, & offero me paratũ probare ipsam incontinẽti. & ecce ꝓbationes paratas, ostẽdẽdo instrumẽta, vel ꝓbationes, quas vult ꝓducere. & hunc intellectũ sequitur Io. An. ℨ. de appe. interposita. sed d. Ant. hic nõ tenet illũ, quia nõ dẽt q. s arctari, vt veniat cũ sacco paratus. l. qđ dicimus. ff. de solutio. & iura simpliciter vñr velle, ꝙ sufficiat se offerre paratũ ꝓbare, vt in d. c. interposita. & ꝰ. de offi. deleg. super qõnũ. §. eius vero. & ꝰ. de iudi. exhibita. & facit, qđ no. de excep. olim. & iste intellectus verior vr̃. ¶ Item no. ꝙ remedium attentati appellatione pendente non solum cõpetit contra partem attentantem, sed etiã cõtra tertiũ succedentem in facto attentato. de quo p gl. de ap. in c. non solum. lib. vj. & facit. ꝰ. de rescri. ex parte. ¶ Item no. ꝙ cassata sñia cessat̃ ẽt confirmatio, qñ vitiũ pariter cõcludit ad vtrunq;. ¶ Itẽ no. ꝙ cassari dr̃ interdũ, quod est nullũ. facit, quod no. gl. in c. accedẽs. vt lit. non conte. & quod no. gl. in l. j. §. j. ff. de ferijs. qđ no. pro sustẽtatione libelli si fortè petat̃ cassari aliqd, qđ in rei veritate est nullũ. hic enim sñia vr̃ fuisse nulla lata post appellationẽ legitimã. ℨ. de sentẽ. excõi. per tuas. ¶ Vltimo potes notare, ꝙ ad finẽ obtinẽdi retractationẽ attẽtatorũ sufficiẽter vr̃ iustificari appellationẽ ex grauamine illato rõne non admissæ ꝓbõnis oblatæ. ad finem vero retractationis attentatorũ, & vt in pace quis dimittat̃ exigit iustificatio ẽt ex iustitia. & sic, ꝙ ꝓbet̃ ẽt veritas exceptionis, vt hic ꝓbat̃ ſm vnũ intellectũ, possent ẽt alia notabilia colligi, quæ patent ex summarijs superius datis. ¶ In gl. j. ibi licèt laico vitare tales. Sed certè non videt̃ bona consequentia, põt quis euitare clericũ. ergo & cõtra ipsum agere, q. a excõicatus debet aliũ euitare. ℨ. de cle. excõi. mini. illud. & tñ non põt contra alium agere. ℨ. de exce. receptionẽ, & c. cũ inter. & sic ar. gl. non vr̃ procedere. facit, qđ no. gl. in c. sicut vrgeri. 1. q. 1. vbi gl. notabiliter dicit, ꝙ ad tollendum argm̃ sufficit dare instantiam: tñ do. An. hic dicit dictũ gl. in se verũ. s. ꝙ ubi crimẽ est publicũ, & si clericus est infamatus, põt laicus illum accusare. per no. ℨ. de accusa. cũ. p. sed certè illud procedit in exceptis criminibus, vt ibi patet. de quibus hic non agit̃. ¶ In e. gl.
14 ibi opponere non ualebat. ¶ † No. bene diligẽter ex gl. ꝙ exceptio tua non interest. debet opponi ante lit. conte. & hoc ẽt tenuit Innoc. ℨ. de accu. super his. ¶ Itẽ no. ꝙ non oĩs inhabilitas personæ impetrãtis reddit rescriptum ipso iure nullũ, sed eligendũ ope exceptionis. facit pro hoc, q. a subreptio in contentiosis nõ uitiat ipso iure, ut legitur, & no. ꝰ. de rescrip. ad audientiam. fallit in casu. c. 1. de rescrip. in 6. ubi inhabilitas personæ impetrantis ipso iure reddit rescriptum nullum. & consequenter processum, qui postea fit etiam si non excipiat̃
15 ut ibi patet. ¶ † In ea. gl. ibi bene admitteretur. Not. bene ex gl. ꝙ ubi laicus est parochianus, vel patronus ecclesię potest petere clericũ remoueri à beneficio ecclesiæ ꝑ ꝑ crimẽ, vt quia tenet publicè concubinã, vel dilapidat bona ecclesiæ. licèt non posset eũ criminaliter accusare. & idẽ ẽt tenuit Fede. de Señ. in suis cõsilijs. & ẽt Lapus in suis allegationibus, vt hic plenè ꝓsequitur. d. An. facit, qđ no. gl. de elec. ut circa. in gl. quorũ interest. lib. vj. & Inn. in c. sup his. de accu. & de materia ꝑ Fed. in suo consi. xxiij. & per Lapum in sua allegatione. 11. ¶ In gl. q̃ proximo in fi. & de hoc ꝑ gl. lvj. dist. in summa, & in c. 1. de filijs presby. lib. vj. ¶ In glo. ꝑsonã ibi: non interuenit ꝓcurator. hoc uerum in tota cã. sed ad certũ articulũ bñ põt interuenire secũdũ Inno. de quo dicendũ, ut in c. ueniẽs. de accu. & ꝑ Bar. in l. pen. §. ad crimẽ. de publ. iud. ¶ In ea. gl. in fi. post hãc glo. recitari debet gl. q̃ est in uer. de periurio. & demũ gl. sequens in uerbo constiterit. & successiue gl. in uerbo idoneos. & post illã recitari debet gl. quæ sequit̃ in verbo notabiles, q̃ in effectu ponit solutionem unã ad cõtrariũ formatũ in d. gl. in uerbo idoneos ultra solutiones positas in d. gl. ¶ In gl. tertia in uerbo constiterit in fi. & de materia uide in tex. gl. in c. non solũ. de appe. lib. 6. ¶ In gl. idoneos. ibi usq; ad. xx. annos hoc uerum, quando ageretur criminaliter. sed si per uiã exceptionis posset perpetuo excipi, ut dictũ fuit. in c. licet cãm. ꝰ. de proba. in glo. 2. & si officium iudicis imploratur petendo sñiam declarari nullam tanq̃ latam ex falsis probationibus. qđ qñq; fieri põt, ut dixi in d. c. licèt tunc usq; ad. xxx. annos posset illud fieri. l. sicut. & l. oẽs. C. de pscri. xxx. annorũ. ¶ In ea. gl. ibi alioquin cã remitteretur. expone alioquin. i. si non fuit oblata ꝓbõ, nec probat̃ ueritas executionis, & sic non iustificat̃ appellatio. ¶ In ea. gl. ibi in exceptionibus dilatorijs. hæc solutio, q̃ facit differentiã inter dilatorias exceptiones, & peremptorias, per aliquos tenet̃: quia dilatoria est minoris ꝑiudicij, q̃ perẽptoria. iõ nõ est tñ periculũ, si opposita exceptione dilatoria, & oblata ꝓbatione, & non admissa illa habeat pro ꝓbata coram iudice appellationis. nã hoc eẽt maioris præiudicij in peremptoria. ¶ Sed certe licet dilatoria in dicto casu habeatur pro probata quo ad finẽ iustificandi appellationẽ quo ad effectũ deuoluẽdi negotiũ ad iudicem appellationis. & quo ad finem reuocãdi attentata. nõ tñ quo ad effectũ, ꝙ quis cõsequat̃ effectum exceptionis oppositæ, nisi ipsa exceptio ꝓbetur. ut plenè no. ꝑ Ioã. And. in c. interposita. ℨ. de ap. & quo ad ꝑdictos effectus vr̃ idẽ dicẽdũ, qđ in exceptiõe peremptoria. cũ eadẽ sit ratio, & per ꝯñs idẽ ius. de cõsti. translatõ. Præterea decre. interposita. cum si. non distinguit inter dilatorias, & peremptorias. ergo indistinctè debet intelligi. ℨ. de priui. quia circa. & xix. distin. si Romanorũ. & ideo hæc solutio non uidet̃ bona. Et ꝑ ꝑ hoc fortè gl. ℨ. in uer. præterea licet. posuit aliã solutionẽ, uidelicet, ꝙ interdũ post appellationem deuentũ est ad diffinitiuã, & sic attẽtatũ est diffinitiuè. & tũc nõ habeat locũ. c. interposita. ita loquatur hic. Interdũ autem non est deuentũ ad diffinitiuam. & tunc habeat locum. c. interposita. & ratio diuersitatis tangitur. in gl. sed Io. An. non placet ista solutio per iura, quæ simpliciter, & indistinctè dicunt. ꝙ quicquid attentatũ est post appellationẽ legitimam debet in irritũ reuocari. ꝰ. de rescri. Rodulphus. & c. significante. & de iudi. exhibita. & sic vñr includere ẽt attẽtatũ ꝑ diffinitiuã. & pro hoc ẽt facit, q. a ꝑ ꝑ appellationẽ legitimam suspensa est iurisdictio iudicis, à quo, ergo quicquid agit, debet esse irritũ tanq̃ factum à iudice non competenti. ꝰ. de offic. uica.
16 sua. & l. fi. C. si à nõ cõpe. iudi. ¶ † Itẽ, quia sñia excõicationis lata post appellationẽ legitimam retractatur, tanq̃ attentatũ. ℨ. de sen. excõ. per tuas. & de of. dele. c. cum contingat. ergo, & ea ratione à fortiori, & diffinitiua.

nitiua.cum sñia excõicationis videat̃ fortior.nã ab illa non appellat̃,vt ꝑ hoc suspendat̃.secus in diffinitiua.j. de app.pastoralis.ꝑterea,vt dicit d.Ant.ꝙ reuocet̃ etiã diffinitiua.vr̃ satis ꝓbari.vt in c.accedens . el.j.§.vt lit. non conte.& iõ ista solutio etiã nõ videt̃ bona.Tertiã solutionẽ colligit hic d.Ant.ex gl.in verb.vñ cũ iudex. videlicet, ꝙ vbi proponit̃ exceptio dubia ex eo , qa de ꝓsenti eius repulsio necessario non infert grauamẽ,sed pendet ex futuro euentu certificatio grauaminis , tunc nõ habet locũ.c.interposita.& ita loquat̃ hic. secus qñ reijcit̃ exceptio , ex cuius repulsione constat de ꝓsenti inferri grauamẽ. nã tunc habet locũ.c.interposita . hic enim licèt nõ recipiat̃ exceptio opposita cõtra testes, tñ necessario non infert grauamẽ. qa si cõtingat sñiam ferri ꝑ alios testes,cõtra quos nil opponit̃. uel ꝑ instra non fuit in effectu grauatus opponẽs, quia nil releuasset etiã si exceptio fuisset admissa , & opposita:qa nihilominns veniret cõdemnandus.vnde tunc demũ cẽset̃ grauatus si cõtingat sñiam ferri per dicta testiũ,contra quos objjciebat̃. & sic ex futuro euẽtu certificat̃ grauamẽ.iõ hoc casu nõ habet locũ.c.interposita . sed debet ꝓbari subsecutũ eẽ grauamẽ ad iustificãdũ appellationẽ.& istũ intellectũ, vr̃ hic do.An.tenere tanq̃ in se verũ.tñ,quia tũc nõ bene videt̃ adaptari.ver.si vero. quia tũc si nõ ꝓbat̃ grauamen,deberet remitti ad priores iudices , iõ quantũ ad tex.non vr̃ procedere.¶Vnde dat̃ quartus intellectus quem colligit. do.An.ex hac gl.dũ dicit,& sic rediret in pristinũ statũ, &c.nã ſm eũ debet attendi,ꝙ interdũ si fieret reuocatio attentatorũ statim posset redire,& recidiuare in pristinũ statũ. & tũc non habet locũ.c.interposita.& ita intelligat̃ hic,ꝙ declara vt colligit̃ ex gl.interdũ non rediret in pristinum statũ saltẽ.& tũc habeat locũ.c. interposita.¶Sed certè licèt do.An.teneat istã tanq̃ in se verã.tñ non est sine dubitatione. nã vr̃,ꝙ nõ sit absurdũ aliq̃d redire in pristinum statũ per circuitum ad hoc,vt deseruiat̃ regulis iuris,vt vr̃ esse casus expressus in c.petitionẽ.j.de acc.& sic vr̃ limitari regula illa, q̃ habet circuitũ deberi euitari . de quo in cle.auditor. de rescr.& in l.dominus testõ.ff.de cõdi.inde.nã procedit saluo nisi expediẽs sit circuitum fieri , vt deseruiat̃ regulis iuris.vt patet.in d.c.ad petitionẽ. Præterea licèt hic cassaret̃ sñia per viã attentati, nõ tñ statim recidiuaret,seu rediret. qa prius oporteret videri,an iste ꝑsbyter ꝓbaret:vel nõ,ea, q̃ objjciebant̃ cõtra testes.& iõ iste intellectus nõ placet.ꝑꝑ hoc fortè dat̃ quintus intellectus,qui colligit̃ ex gl.§.posita.in verbo notabiles . videlicet,qđ ubi opponitur exceptio, & offertur probatio in tpe in quo iudex non nẽcessitat̃ ad recipiendũ.tũc non habeat locũ.c.interposita.secus ubi necessitabatur ad recipiẽdũ. hic enim secũdũ gl.exceptiones, q̃ opponuntur contra testes debẽt reseruari in tp̃s disputationis,& sic nõ necessitatur iudex añ illas recipere,nec expedit ẽt opponẽti,ꝙ recipiatur reprobatio cõtra testes ,anteq̃ cõstet an testes ipsi contra quos opponit̃ ꝓbẽt,vel nõ.qa nõ est expediẽs, ꝙ opponens laborauerit , vel laboret in reprobandis ipsis testibus, & iõ sufficit ꝓtestari suas exceptiones añ aperturã . vt in c.ꝓsentiũ.j.eo.nõ aũt est necesse,ꝙ probet añ . & iõ qa iste presbyter voluit statim recipi exceptiones,& illas ꝓbare valuit testiũ receptio , & sñia quousq; testes fuerint reprobati.non obstãte ipsa appellatione.fatetur tñ gl.ꝙ in duobus casibus , q̃ in ea ponũtur statim dẽt admitti exceptio, & ꝓbõ alia regulariter debebit reseruari in tp̃s disputationis.¶Sed aduerte, qa iste intellectus non vr̃ bonus,prout tangit dicta glo.in versi.sed ꝑ hoc.nam si iudex non necessitabatur recipere exceptionẽ,& ꝓbõnẽ:ergo non grauauit partẽ. qa nemini facit iniuriã,qui utitur iure suo.de elec.cum ecclesia vulterana.& sic vr̃, ꝙ appellatio fuerit frustratoria tanquam facta ꝑ illũ,qui non erat grauatus . cuius contrariũ hic innuit. sed rñdet ea.gl.ꝙ regulariter non tenet̃ admittere,sed casualiter sic,vt fuit dictũ. & iõ licita fuit appellatio.¶Sed certè hæc rñsio nõ vr̃ bona,qa nõ apparet, ꝙ hic fuerit aliquis de casibus exceptis.in glo.¶Vnde

17 gl.vltimo dixit,ꝙ † ubi exceptio opponit̃ post testiũ receptionẽ,tũc debet admitti,aliàs est iusta causa appellãdi.& ita intelligat̃ hic.secus ubi opponit̃ exceptio ante receptionẽ testiũ.¶Sed certè ista solutio est cõtra tex. ubi patet in ver.licèt,ꝙ exceptio fuit opposita añ receptionẽ testiũ.¶Præterea ẽt, qñ opponit̃ post receptionẽ.vr̃ posse reseruari in tp̃s disputationis.ex quo nõdũ constat, an testes producti in principali ꝓbent,cũ eadẽ sit rõ,quæ est,qñ añ receptionẽ opponit̃ ,& ꝑ ꝯñs idẽ ius debet dici.§.de consti.translato. Præterea suꝑ hoc, an iudex debeat exceptiones oppositas cõtra testes reseruare in tp̃s disputationis attestationũ,fuerũt opi.nã aliqui tenuerunt,ꝙ dicit gl.ꝙ regulariter debet reseruare.fallit in duobus casibus positis,in gl.Fallit,& tertio, qñ opponit̃ exceptio excõicationis ꝑꝑ periculũ cõionis.de exce.pia.li.vj.Itẽ quarto fallit,qñ opponit̃ cõtra testẽ,ꝙ est seruus,& ipse dicit se esse libertũ.& sic manumissum fuisse à dño.& ꝑ ꝯñs libertatẽ sibi datã , vt in Aut.si dicat̃.C.de testi.¶Alij,vt Vin.dixerũt ecõtra qđ regulariter dẽt statim admittere,nisi vbi reperiat̃ expressum cõtrariũ.¶Tertia fuit opi.Inn.ꝙ si notoria est exceptio,uel offerat se paratũ ꝓbare.tũc debet admitti statim . aliàs debet reseruari.¶Quarta fuit Host.ꝙ statim dẽt recipi exceptio,sed ꝓbatio debet differri in tp̃s disputationis.& hoc fortè fuit de mẽte gl.hic in uersic. aliàs debẽt recipi,nisi intelligas glo.ꝙ dicat recipi dẽre testes.s.suꝑ principali . sed reseruari dẽt in tps disputationis qõ q̃ objjcitur cõtra eos . & istud fortè fuit magis de mẽte gl.¶Alia fuit opi.& quinta , ꝙ si testes per quos põt fieri reprobatio sint tales,ꝙ dubitetur de eorũ morte,tũc statim debeat recipi,aliàs debebit deferri. Io.An.finaliter concludit,ꝙ statim dẽt recipi exceptio, vt ẽt dixit Host.¶Sed an ꝓbõ statim fiat, uel nõ,est in arbitrio iudicis, qui circunstantijs consideratis poterit arbitrari differendã esse ꝓbationem . & etiam interdũ non esse differendam. nã in casibus expressis in gl.& in aliis duobus superadditis, & in similibus poterit arbitrari statim recipiendam ꝓbõnẽ,idẽ si videat periculũ esse in mora si differat̃ ꝓbõ , ubi aũt ista cessent,est in eius arbitrio,an uelit statim recipere ꝓbõnẽ , an uero differre. & si recipiat nõ poterit cõqueri ille,cõtra quẽ opponitur, qa si ꝓbetur exceptio cõtra testes non erit expediẽs,ꝙ se fatiget ille,qui ꝓducebat testes in faciẽdo eos examinari.& sic releuabitur à laboribus , & expensis. & similiter si iudex differat nõ põt cõqueri objjciens,quia fortè testes contra quos objjcitur nihil ꝓbabunt . & sic nõ erit expediens objjcienti probare exceptiones imo utile apparebit fuisse sibi dilatã ꝓbationẽ exceptionũ.unde in dubio dicit Io.An.ꝙ melius faciet iudex differre:& hoc ẽt ne aperiatur uia reprobationi, secũdũ formã.c.licèt dilectus.j.eo.¶Et ex prædictis resultare potest alius intellectus ad decre.& tex.videlicet,ꝙ hic non fuit grauatus presbyter eo , ꝙ iudex non recipit oblationem ꝓbõnis,seu probõnẽ oblatam . qa non necessitabit̃ recipere . & ideo non habet locũ quo ad hoc.c.interposita. sed bene fuit grauatus ꝑsbyter in quãtũ iudex non recepit exceptionẽ. qa illã bñ debuit recipere,vt est dictũ,& satis probat̃ . in c.2.§.c.vbi pars debet citari ad videndum receptionem testiũ , ꝙ aliàs non esset expediens.& omni hoc respectu bene fuit appellatũ.tñ quia iudex non necessitabatur recipere probationem oblatam ex tali non receptione,nõ iustificatur appellatio : sed iustificari debet ex veritate exceptionis . & ita intelligatur iste text. & iste intellectus

ctus est no.& limitat p̄alleg.decre. interposita.¶Alius fuit intellectus,& septimus,ꝙ hic fuit appellatū solum p̄p exceptionem non admissam. ideo non habet locū. c.interposita.secus qñ appellat̃ propter exceptionē nō admissam, & nō receptā probationem oblatam. & sic p̄p vtrūq;.quia tūc habet locū.c.interposita.& iō cautus dēt esse appellās,vt appellet p̄p vtrunq;, & iste intellectus est ēt no.& eū tenet Io.And.ſm quem habes aliā limitationē ad c.interposita.¶Alius intellect⁹ fuit & octauus,ꝙ hic verbaliter,fuit oblata ꝓbatio nō realiter.ideo ex tali oblatione non iustificatur appellatio, vt hic est casus secundum istum intellectū .ideo oportet doceri de veritate exceptionis, sicut si non fuisset oblata ꝓbatio.Secus, qñ realiter fuit oblata probatio: q̄a tunc iustificatur appellatio ex tali oblatione etiam non docto de veritate exceptionis, & sic loquatur.c.interposita. & istum intellectum sequitur Io.An.in d.ca. interposita.& in ti.de appel.§.qualiter.ver.sunt quoq;. in addi.Spe.Et ex hoc haberes aliā limitationē. ad d.c. interposita.¶ Sed iste intellectus non placet d.An.hic vt dixi.in no.& fortè verior est hæc opi.q̄a nō cogitur, quis venire cum sacco paratus, vt dixi in no.& q̄a non debuit diuinare,ꝙ iudex grauaret eum:imo potius p̄sumere,ꝙ ministraret, sibi iustitiam.l.j.C. de offic. ciuilium iudicum ideo sufficere videtur etiam,si verbo offerat se probaturū incontinenti.p̄ id,quod hr̃. in l.si is à quo.ff.vt in pos.leg.¶Aduerte tñ,quia do.Ant.hic videtur velle,ꝙ non sufficiat offerre se paratum ꝓbare.nisi adijciat incontinenti. Sed fortè posset teneri contrariū,q̄a tex.hoc expresse non requirūt,vt patet ex d.ca. interposita.& s̃.de iud.exhibita. & de offi.deleg.super quæstionū.§.eius vero. vnde vr̃ ex mente dictorum iurium, ꝙ tacite videat̃ includere,ꝙ est paratus incontinenti ꝓbare, licèt aliter expresse nō exprimat̃.¶Alius fuit intellectus,& nouus,ꝙ hic dixit se probaturū, sed nō obtulit.iō nō habet locum.c.interposita.& hunc sequit̃ ēt Io.An.& ex hoc no.diligenter,ꝙ cautus dēt esse obijciēs exceptionē,vt nō simpl̃r se dicat illā ꝓbaturū,sed offerat illā se ꝓbaturū,& ad cautelā adijcere potest ēt verbū incōtinenti. vt tollant̃ ēt opiniones.& ex hoc habes ēt aliam limitationem. ad d.ca.interposita. ¶Alius fuit intellectus,& decimus,ꝙ hic appellās spōtè voluit probare veritatē exceptionis.sed de necessitate non tenebat̃,q̄a iustificat̃ appellatio eoipso,ꝙ apparet exceptionē oppositā,& ꝓbationē oblatā,& non ad missam.& p̄p p̄dicta appellatū.& hic intellectus est in se verus.ex quò ēt habes aliā limitationē. ad d.c.interposita. q̄a licèt sui natura iustificet̃ appellatio propter non admissam proobationē oblatā.tñ poterit appellās si uolet docere de ueritate exceptionis.¶Alius fuit intellectus,& undecimus, ꝙ si appellans nedum intēdit reuocationē attētatorū,sed ēt vult in pace dimitti. tūc debet ꝓbari ueritas exceptionis,& ita loquit̃ hic.secus si solū intēdit reuocationē attētatorū,q̄a tūc sufficit ꝓbare oppositā exceptionē,& oblatā ꝓbationē,& nō ad missam,& p̄p p̄dicta appellatū.& iste intellectus vr̃ recidere in idē cum intellectu quē sequit̃ hic.d.An.nam dicit,ꝙ ubi appellās non solū vult consequi reuocationē attentatorum, sed etiam finē exceptionis,tūc debet ꝓbari ueritas exceptionis,ut ēt no.in c.interposita. de app.& ita intelligat̃ uersi.mandamus.nā finis exceptionis oppositæ est,ꝙ repellant̃ testes ꝑducti ꝯ p̄sbyterū, & sic,ꝙ actor remaneat sine probatione, & p̄ ꝯn̄s reus dimittat̃ in pace.Si uero solū vult consequi reuocationem attentatorum,tunc sufficit probare exceptionem oppositam,& oblatam probationem,& nō admissam, & sic intelligit uer.si uero. de quo etiam ibi tangetur. ¶In gl.molestari.in fi.Conclude,quod si iudex delegatus, vult in sñia exprimere missum esse tuendum seu non turbandum hoc potest, ut s̃.ut lit.non contesta.ac
18 cedens.¶Si † aūt quærit̃, an indistinctè possit missum tueri. Cōclude,ꝙ aut missus est ante sñiam fortè rōne cōtumaciȩ.& tūc pōt,q̄a ex quò nōdū lata est sñia durat eius iurisdō.ut hic dicit gl. Interdū uero lata est diffinitiua. & missus est eius uirtute. & tūc aut nō habuit possessionē pacificā,& pōt usq; ad annū tueri, q̄a usq; ad illud tp̄s pōt exequi,ut in c.quærēti.allegato. in gl. & ex quò pacifice nō habuit possessionē nō vr̃ effectualiter facta executio.facit,qđ no.gl.i c.cōmissa. de elec. in vj.& sic dēt intelligi dictū Tan. & Inn. hic positum. Aut pacifice habuit possessionē, & tūc aut incōtinenti turbat̃.& idē eadē rōne. q̄a quæ incōtinēti fiunt uidentur inesse.s̃.de elec.officij.Aut ex interuallo turbat̃, & tūc nō pōt se intromittere delegatus,q̄a funct⁹ ē officio suo.ex quò facta fuit executio.ut vr̃ uelle Inn.j̃.de præbē.ꝑ illorū.nec ob.in c.quærēti.q̄a ibi nōdū facta fuerat executio. Et hæc uera nisi delegatus aliud haberet in mādatis. uel nisi apposita fuisset clausula.mittas in possessionē,& defendas inductū. q̄a tūc ēt poterit post annū.q̄a cēset̃ tūc quasi ꝯseruator.& sic dicit Io.An.curiā tenere,ut ipse no.j̃.de p̄bē.pro illorū.sed Inn.aliter ibi uideat̃ sentire.& ēt ibi q̄d de clausula ꝯdictores ecclesiastica censura compescās.de qua dicēdū,ut ibi,q̄a in illa vr̃ secus,q̄ in clausula mittas, & defendas interdictū,ut ibi no.¶In gl.pe.ibi fecit gratiam.iste intellectus nō placet.q̄a ut dicit Io.An.fugiendi sunt intellectus,ꝙ trahūt decretales ad gr̄am.q̄a debemus conari ut ponāt ius cōe. pōt tñ aliter saluari hæc prima expō, si dicamus,ꝙ iudex à quo detulit appellationi.nā licèt esset frustratoria.q̄a excipiēs, & offerēs ꝓbationes nō debuit appellare añq̄ iudices ꝓcederēt ꝯ eū, & anteq̄ iudices declararēt,an uellent recipere exceptionem,& ꝓbōnē,uel non.q̄a añ nō est grauatus. facit,qđ no.de app.dilecto.& c.sup̄ eo.tñ si appellat: & iudex deferat appellationi deuoluit̃ negociū ad iudicē appellatiōis. ut in c.cū appellationibus friuolis.de app.lib.vj.¶Vtrū tñ,q̄a ista expositio,& iste intellectus uident̃ diuinare, cū nō appareat ex lr̃a de dilatione facta p̄ iudicē à quo ideo gl.in uerb.si uis.ponit aliā expositionem, q̄ tñ reprobat p̄ rōnē in illa positā. No.tñ ex secūda expositione iuncta cū prima ubi non iustificat̃ appellatio ab interlocutoria si nō est delatum appellationi.tūc si ꝓcessum est p̄ iudicē à quo ad diffinitiuā. debebit p̄ iudicē appellatiōis illa sñia cōfirmari.nā tenuisse vr̃ ꝓcessus, & sñia factus contra talē appellantem tanq̄ cōtra cōtumacē,ex quò nō iustificauit appellationē,ut probat̃. in c.cū qui.de dolo, & contu.in 6.& per gl.in cle.si añ in gl.magna. in uersi.ad tex.igit̃ redeundo.de dolo, & cōtu.Sed ubi non fuit processum ad diffinitiuā, tūc dēt remitti cā ad ipsum iudicē à quo fuit appellatū cōdēnata parte appellāte in expē.j̃.de app.ut debitus.Inno. uero hic posuit aliū intellectū extra glo.ut exponat̃, si uero res aliter se haberet.i. si nō potuit ꝓbare testes tales fuisse.pōt tñ aliter iustificare appellationē. ĩtelligo fortè ꝓbādo dispēsationē.p̄ id,qđ dixit gl.3.tunc mandat Papa cām audiri,& sine canonico terminari.& hoc ſm eum ex ui appellationis interpositæ à diffinitiua. nā secūdū ipsum dupl'r fuit appellatio.una ab interlocutoria inquantū non fuit admissa exceptio, & ꝓbatio oblata.& alia postea à diffinitiua.facit, qđ no.glo.in d. cle.si añ.& sic intelligit istū uer.si uero. & secūdū hoc nō obstat cōtrariū.c.ut debitus. q̄a ꝓcederet,si nō eēt appellatū à diffinitiua: sed certè ista expositio diuinat: q̄a non apparet hic appellatū à diffinitiua.& diuinatio est remediū miserorū,ut dixit gl.eleganter. in l.filium quem habentem.C.fa.erc. Ideo secundo dixit Inno.ꝙ licèt appellatum fuerit solū ab interlocutoria, tñ quia postea secuta est diffinitiua trahit̃ ista appellatio ad

naturam diffinitiuæ. & ideo potest iustificari etiam ex alia causa, q̃ expressa in appellatione, per id, quod habetur. in l. scio. ff. de appel. ¶ Sed certè istud non reperitur iure cautum. ergo non est dicendum. per id, ꝙ habetur. in l. illam. C. de coll. & in c. 2. s̃. de transla. Præterea si iudicaretur appellatio ista secundum naturam diffinitiuæ, tunc statim debuisset Papa mandare reuocari attẽtata, alio non constito. ſ. de iureiu. uenientes. & tangit. in gloss. in verbo constiterit, & de appella. non solum. libr. vj. cuius contrarium hic fecit Papa. ¶ Vnde tertio dixit Inn. ꝙ potest exponi si vero res aliter se haberet. i. si non iustificetur appellatio. causam audiatis. s. restitutionis in integrum. nam secundum eam presbyter petierat se restitui in casu, in quo non iustificaret appellationem. ¶ Sed certè iste intellectus diuinat. Item non
19 videtur in se bonus. † quia si appellatio non iustificatur apparet appellantem fuisse verum contumacem. vt in c. eum qui. de dolo, & contuma. in vj. & habetur. in d. cle. si ante. eod. tit. & sic iustè fuit priuatus. ideo non deberet restitui. Ideo Host. vt euitaret contrarium dicebat literam sic intelligendam, & transponendam, videlicet mandamus quatenus causam audiatis, & sine canonico terminetis, si vobis constiterit, ꝙ prædictus presbyter, &c. legendo tex. vsq; ibi. si vero. & dum postea litera dicit. Si vero res aliter se haberet: supple tunc sententiam confirmetis si sit lata. aliàs remittatis causam ad primos iudices. ¶ Sed iste intellectus destruit literam, vt de se patet. nam Papa bene sciuisset ordinare literã in forma prædicta, si voluisset. Ideo alij exponunt, si verò res aliter se haberet. i. si non probet veritatem causę appellationis. Iustificat tamẽ aliter appellationem, q͂a probat executionem oppositam, & probationem oblatam, & non admissam. & propter prædicta appellatũ. & ista in effectu sequitur hic do. An. dicens, ꝙ si appellans ab interlocutoria vult consequi finem exceptionis oppositæ, debet probare veritatem exceptionis. & sic loquitur versi. mandamus. Si verò vult consequi solũ reuocationem attentatorũ. tunc non est necesse probare veritatẽ exceptionis, sed sufficit probare exceptionem oppositam, & probationẽ obtẽtatã, & non admissam. & propter p̃dicta appellatum. & sic intelligit istũ uersi. si vero. ¶ Sed certè iste intellectus non vr̃ bonus: quia si intendebat in hoc versi. reuocationem attẽtatorũ, debuisset Papa mandare ipsum restitui. & ideo plus placet, ꝙ exponatur litera, vt voluit vltimatè hic Ioan. An. uidelicet. Si vero res aliter se haberet. i. si non fuerit lata sñia, probata tamen fuit veritas exceptionis, & sic iustificata appellatio, ideo non debuit fieri remissio ad primos iudices. & tũc litera erit plana. ¶ In gl. fin. in fi. de hoc dic, vt dicitur. in c. dilectorum. de testib. cogẽ. ¶ Et no. bene ex his, quæ dixi super gloss. in verbo idoneos. & in verbo notabiles multas limitationes ad ca. interposita. nam melius examinatur hic intellectus il-
20 lius. c. q̃ ibi. ¶ † Et etiam adde, ꝙ licèt in notabilibus dixerim, quod laicus non debet admitti in testem, quãdo petitur propter crimen clericum remoueri à beneficio. & videatur hic sequi. d. Anto. tamen contrarium videtur verius, per ea, quæ habentur. in ca. 3. s̃. eodem, & sic exceptio hic opposita contra testes, quod erant laici non videtur de iure processisse. sed aliæ exceptiones in litera positæ.

a Corrupti. idem sũmat hic d. Abb. do. vero Felylatius eatẽ dit istud summariũ vide eum.

SVMMARIVM.

1 *Testes qui ad iudicium non possunt commodè venire, qui sint, & quales personæ ad eas mitti debeant pro ipsarum examinatione.*
2 *Testes sunt examinandi in præsentia iudicis.*
3 *Senes non coguntur de iure ciuili ferre testimonium.*
4 *Pauperes, an à testimonio repellantur.*

SI qui testium. Iudex dẽt mittere ad testes, qui commodè ad iudicium venire non pñt. h.d. ¶ No. quatuor qualitates p̃sonarũ, q̃ non coguñt personaliter venire ad iu-
1 diciũ p testimonio ferẽdo. ¶ † Item no. quales personæ debẽt transmitti ad p̃sonas p̃dictas p ipsarũ examinatione, quia debẽt esse idoneæ, & discrete, ex hoc etiam no. argu. quod debent esse plures, q͂ mittañ, sed hic nõ vr̃ vnus sufficere. sed dic hoc verũ, qñ duæ p̃sonæ loco tabellionis mitterent. sed si mittat tabellio. ille solus sufficit. s̃. ti. j. in c. qm̃. & facit, qđ hr̃. in c. 1. ſ. ti. 1. Et limita decre. in cã ciuili, q͂a in crimina-
2 li † testes sunt examinandi in præsentia iudicis. in aut. apud eloquentissimũ. C. de fi. instr. & sic vr̃, ꝙ tũc ipse iudex deberet examinare. facit, ꝙ habet. in cle. 1. de of-
3 dele. ¶ † In gl. 1. in fi. No. bene ex gl. differentiã vn ã inter ius canonicum, & ciuile in materia testiũ, q͂a senes non coguñt inuiti ferre testimonium de iure ciuili. secus de iure canonico. cum peccatũ sit ueritatem occul-
4 tare. ¶ † In gl. 2. in fi. dic pauperem repelli in criminali. ubi de maiori præiudicio agit̃, sed in ciuili bene admittit̃, nisi sit persona suspecta. Quid autẽ si in causa pẽdẽte corã iudice laico producatur clericus in testem. dic, quod iurare debet coram suo episcopo, ut habetur. 14. q. 2. in c. q̃q̃. Et adde etiam, quod no. in Spe. de teste. §. qualiter. uer. potest, &c. ubi dicit, quod iudex, vbi põt per se examinare testes, non debet esse facilis ad committendam examinationem alteri. communiter tamẽ propter multas occupatioues illam committunt.

SVMMARIVM.

1 *Testi extraiudicialiter asserenti contrarium huius, quod testificatus est non creditur.*

a SIcut nobis. Corrupti [a] & periuri ad testimonium non debent admitti. h.d. Et est communis diuisio. s. consultatio, & re-
1 sponsio. secunda ibi: super quo. ¶ † No. 1. ꝙ testi extraiudicialiter asserenti contrarium eius, quod in iudicio est testificatus. non creditur, etiam si propter primũ dictum lata sit sñia, quæ sui natura non consueuit transire in rem iudicatam. non creditur etiam in iudicio, cũ sit eadẽ ratio, videlicet propter periuriũ. facit, quod no. ſ. e. fraternitatis. in gl. fi. ¶ Item no. ꝙ vbi post sñiam diuortij processum est ad cõtractum alterius matrimonij, non sufficit ad reprobandum sñiam probatio corruptelæ testium. secus, qñ res est integra. Itẽ secus, si non solum probaretur corruptela, sed etiam falsitas, per id, quod habetur. s̃. ti. 1. licèt cãm, & hic in gl. pe. ¶ Itẽ no. ꝙ vbi testis p corruptelã fert testimoniũ, incurrit periuriũ. nã facit contra iuramentũ à se pr̃stitũ, ut patet, ex no. in c. fraternitatis. e. ti. cũ gl. fi. ¶ Itẽ no. ꝙ nedũ imponit pœnitẽtia de periurio ipsi testi. sed etiam de adulterio, cui cãm dedit. & est duplex adulteriũ, qñ uterq; trãsiuit ad aliud matrimoniũ, sed vnum erit adulteriũ, qñ alter tm̃ transiuit. Potest tñ etiã tunc dici, vt hic voluit sentire. d. Ant. ꝙ ex iteratione copulę videt̃ iterari adulterium. de quo. 6. q. 1. mutare. Petrũ, & in cle. 1. de priui. & in l. vulgaris. ff. de fur. ¶ In gl. 2. in fi. procedit solutio gl. tenẽdo primũ intellectũ. in c. inebriauerunt. s̃m quẽ de utroq; ibi punit̃. s. de incestu, & ebrietate. sicut hic punit̃ de periurio, & adulterio. sed secundũ vltimũ intellectũ secundũ quem non punit̃ de incestu. & etiã secundum intellectũ, secũdũ quẽ minus punit̃ de incestu. ꝙ si aliàs à nõ ebrio fuisset cõmissum, nõ p̃cedit solutio gl. Sed potes dicere, ꝙ vbi primũ delictũ cõmitit ab eo, qui non est mẽte alienatus, p̃cedit solutio gl. Secus, qñ propter primũ delictũ erat quis mẽte alienatus, vt ibi erat propter ebrietatem. ¶ In gloss. cãm ibi: si non

non adhibet tenet.s. ad æstimationē dāni ꝑ ꝑ culpam.
nā pœna ꝑsonali non puniret̄,si non fuisset in dolo. ꝑ
id,ꝙ hr̄. in l.lege Cornelia.ff.de sica.¶In ea.gl.in fi.&
facit,qđ hr̄.in l.qñ multa facinora.C. ad l.Iul.de vi.&
qđ no.in c.de cætero.j̄.de ho.¶In gl.pe.in fi.cōclude,
ꝙ aut ꝓbat̄ corruptela, & falsitas. & tūc gl.dicit verū,
q̄a ēt si sit ɔ̄ctū ſm matrimoniū illud retractabit̄,& re-
integrabit̄ primū. Interdū verò probat̄ sola corruptela.
& tunc procedit distinctio tex.q̄a si deuentum est ad
secūdū matrimoniū,non retractabit̄ propter probatio
nē solius corruptelæ. ex quò aliter non ꝓbat̄ falsitas.
iō ne dicto matrimonio secūdo p̄iudicet̄ nō sufficit di
cta ꝓbatio corruptelæ.Interdū verò est integra.q̄a non
est deuentū ad secūdū matrimoniū.& tūc sufficit ꝓba-
re corruptelā.ad hoc,vt retractetur snīa, & reintegret̄
primū matrimoniū. & ita intelligat̄ iste tex.Nec ob.ꝙ
ꝑ solā ꝓbationē corruptelæ non vr̄ retractanda snīa.
sed demum propter corruptelam, & falsitatē,ꝑ id, qđ
habetur. in c.licèt.s̄.ti.1.quia illud procedit in senten-
tijs,quæ transeunt in rem iudicatam.secus in his,q̄ nō
transeunt,vt contingit in sententia,quę fertur in causa
matrimoniali,vt patet.in c.lator. & in alijs allegatis in
glo.¶In gl.fi.ibi in pœnitentia enim non creditur. hoc
ideo, quia tunc solum de præiudicio confitentis agit̄,
secus ubi agitur de præiudicio alterius.

SVMMARIVM.

1 *Temporale remittere pro consequendo spirituali est simonia.*
2 *Parochiani tenentur administrare sumptus sacerdoti, quando ecclesia, non habet vnde eum sustentet.*
3 *Socius criminis non admittitur in testem.*
4 *Socius criminis, an admittatur in causa hæresis, & quid de crimine læsæ maiestatis.*
5 *Confesso de crimine non est contra alium credendum.*
6 *Vnius dicto non creditur.*
7 *Fama cum vno teste, an probet in criminalibus.*
8 *Socius in crimine simoniæ, an admittatur in testem.*
9 *Fama, an, & quando plenè probet.*

VEniens ad. Socius criminis, & mune
ris non testificatur etiam
in crimine simoniæ.h.d.¶Et in prima ponit
petitionem presbyteri, in secunda illam ex-
1 audit.secunda ibi:& nos.¶† No.ꝙ remittere aliquid tē
porale pro consequendo spirituali iure, inducit simo-
niam.& sic no.ꝙ in talibus idē est remittere, quod da-
2 re.facit,quod no.gl.1.¶†No.argumentū,ꝙ vbi ecclesia
nō habet vndē sustentet̄ sacerdos,tenentur parochia-
ni ad ministrādos sumptus ipsi sacerdoti. vide bonā.gl.
de conse.dist.1.omnis Christianus.& xvj.q.j.statuim⁹.
3 ¶†No.ꝙ socius criminis nō admittit̄ in testē, qđ ꝓce-
dit ēt in crīe excepto, si agitur criminaliter. Et idem si
ciuiliter si est socius criminis, & muneris. vt hodie est
expressum.in c.j.j̄.e.in vj.Secus si esset socius criminis
tm̄,& nō muneris. q̄a tunc si ageret̄ ciuiliter de crimi-
ne excepto audiret̄, secus si non esset crimen exceptū.
q̄a tunc indistinctè repelleret̄ socius criminis.licèt nō
esset socius muneris. & siue ageret̄ ciuiliter de crīe,si-
ue criminaliter.facit,quod hr̄.in l.q̄ liberi.C.de testib.
4 ¶† An aūt socius criminis admittatur in causa hæresis
recurre ad tex.& gl.in c.in fauorem.de hæreticis.in vj.
¶In crīe tn̄ læsæ maiestatis, vr̄ indistinctè socius crīs
admittēdus,ꝑ id,ꝙ hr̄ in l.q̄sq̄s.C.ad l.Iul.maie.cano-
nizata.vj.q.j.si q̄s cū militibus. & facit,quod hr̄ in c.si
5 q̄s Papa.lxxix.dist.¶† Itē no.ꝙ confesso de crimine nō
vr̄ credendū esse contra alium. de quo dicendū, vt hr̄.
in c.j.j̄.co.in 6.& in c.1.s̄.de cōfessis. & facit,qđ hr̄.in
6 l.si filiū.C.de liberali ca.¶†Itē no.ꝙ dicto unius regu-
lariter non credit̄, hoc tn̄ fallit,in aliquibus casibus de
quibus plenè in Spe.de teste.§.restat.vers.hoc tn̄ fallit.
& aliq̄d per gl.in c.tāta.lxxxvj.dist.¶Et adde ēt, quod
no.Bar.in l.theopompus.ff.de dote prælegata. & in l.
fi.ff.de ꝓto.stip.¶In gl.2.ibi:de simonia ꝓ tuos. Et ad-
de,qđ hr̄ per gl.in c.cū.p.māconella.de accu. & qđ ēt
notat̄.j̄.in gl.in verbo confesso.¶In ea.gl.in fi.No.dili
a gēter istā gl.q̄ sæpæ allegatur, ꝙ in cā criminali a † fa-
7 ma nō ꝓbat cū uno teste, qđ intelligit.d.Ant.procede
re,ēt si ciuiliter agat̄ de crimine. sed in cā merè ciuili,
bn̄ probat cū vno teste.& istud sequitur Cy.in l.fin.C.
de q̄onibus.Dy.tn̄ in l.2.ff.de excu.tu.voluit cōtrariū,
videlicet, ꝙ ēt in mera ciuili nō probet fama cū vno te
ste, q̄a duæ semiplenæ ꝓbationes diuersi generis non
vn̄r simul iungēdæ.ꝑ l.spadonē.§.q̄ iura.ff.de excu.tu.
Bar.in l.de minore.§.tormēta.ff.de q̄ō.tenet,ꝙ si fama
nō hēt originē ab aliqua p̄sumptiōe verisimili,nihil ꝓ-
bat.l.decurionum.C.de pœnis. nā vane voces populi
non sunt attendēdæ. ut ibi.¶Si autē habet originē ab
aliqua p̄sumptione uerisimili.tunc in his, q̄ sunt leuis
p̄iudicij,facit plenā probationē. ut notat gl.in l.ubi ad-
huc.C.de iure dot.ubi sufficit ꝓbare ꝑ famā virū uer-
gere ad inopiā ad hoc,ut mulieri restituat̄ dos, ex qua
tn̄ ēt ipse uir ali debebit.facit, qđ no.in l.si cōstāte.ff.
sol.ma.In his aūt,q̄ sunt grauis præiudicij, & in ciuili-
bus dicit,ꝙ residebit in arbitrio iudicis, an fama semi-
plenè probet,qui attenta qualitate p̄sumptionū,ex qui
bus fama oritur poterit arbitrari, ꝙ semiplenè probet.
Et interdū ēt arbitrari, ꝙ non probet ēt semiplenè eo,
tn̄ casu quo probet semiplenè poterit iungi cum dicto
vnius testis ad faciendā plenā ꝓbationē. ut uoluit hæc
gl.nec ob.rō Dy.q̄a interdū duo imperfecta diuersi ge
neris tēdūt ad eundem finē. & tunc simul possunt iun-
gi.facit.l.3.ff.de testi.& 4.q.3.§.item sæpe.& ita cōtin-
git in proposito.nam hic fama, & etiam unus testis ten
dunt ad eundē finem.s.ad fidē iudici faciendā.l.quin-
quaginta.ff.de proba.secus,quando duo imperfecta di
uersi generis tendūt ad diuersos effectus. q̄a tunc non
iungunt̄, & sic loq̄tur.§.q̄ iura. allegatus ꝑ Dy.nā alia
est excusatio,q̄ inducit̄ ꝑ ꝑ numerum liberorū.Alia,&
diuersa est excusatio,quæ inducitur propter ætatem,&
ideo ibi duæ excusationes imperfectæ non coniungun
tur. & de hoc ēt notauit Bar.in l.admonēdi.in ultima
charta.ff.de iureiu.¶Itē aduerte,ꝙ duæ semiplenæ, &
eiusdē generis interdū nō iunguntur. vt qn̄ sui natura
non sunt coniungibiles.ut contigit in duobus testibus
quorū quilibet, fit singularis in suo dicto.s̄.de elec.cū
dilecti.nā tunc non tendunt ad idē probandū.& de ma
teria etiam in Spe.de notorio crimine.§.fama. uersicu.
q̄d si agēti.Et aduerte,q̄a gl.si ponderetur in rōnibus,
quas allegat vr̄ velle,ꝙ si agatur ciuiliter de crimine,ꝙ
fama cum uno teste probet.q̄a tunc nō agitur de salu-
te hominis nec apertissimæ probationes req̄runtur, ex
quò ciuiliter agitur.& sic vr̄ eadem rō,quę in causa me
re ciuili.licèt do.An.hic tenuerit contrarium. ut s̄.teti
gi.Sed fortè satis posset gl.sustineri per rationem pręd
ictam.Et adde etiam.quod notatur in Specu.de proba.
§.1.uer.hoc etiam.& eo.ti.§.uidendū.uersi.23.¶In gl.
iudicasti in fine,uel fortè indixit illi purgationem,si de
hoc erat infamatus.facit,quod habetur. in c.de hoc.j̄.
8 de simo.& de adulte.significasti.¶† In gloss.confesso.
in fin.dic,ut hodie habetur. in c.1.j̄.e.in 6.quia in cri-
mine simouiæ si agitur criminaliter repellitur socius
criminis. Si autem agitur ciuiliter, tunc si est socius
criminis tantum non repellitur. secus si est socius cri-
minis,& muneris.ut ibi patet,& facit,quod dixi in no
tabilibus.¶In gl.fi.in fi.Et dicit Bar.in d.l.theopōpus.
b ꝙ tunc talis habebit iurare. b cum habeat tanq̄ testis
deponere de uolūtate testatoris.& q̄a eius fides est ap
probata poterit fieri etiam absente parte de cuius prę-
Io.ab Imo.in j.super ij.Decr. M 3 iudicio.

a Fama ī cā criminali, an ꝓbet cū vno teste. vide hic d. Fel. in 5.colū. post prin. ver. prima conclusio.

b Habebit iurare.hoc etiam videtur tenere Bald. in l. iusiurandū quod excōuētione.ff. de iureiur. & do. Ant. in ca.fina. in pe. col. supra, de do. & contuma.

iudicio agitur.nec ob.c.2.§.e.q͂a loquit̃,q͂ñ fides testis non est approbata,vbi aũt nõ haberet declarare voluntatẽ testatoris.sed haberet aliquid arbitrari,vt sibi videretur.tũc nõ exigeret̃ ab eo iuramẽtũ ꝓ id, q͂d h̃r in aut. decernimus.C.de arbi.Et multos alios casus in q͂bus vni testi credit̃ posuit Spe.in loco allegato.in notabilibus. Et q͂ñ partes cõuenerũt sup expẽsis,vel dãnis stari sacramẽto agentis.posuit Bar.in l.fi.ff.de præto.stipul. ¶Vltimo tria adde his,quæ superius dixi.Primo inq͂tũ dixi,ꝙ in crimine simoniæ si agitur criminaliter repellit̃ socius criminis.nã hoc ṽr verum, nisi ille cõtra quẽ agit̃ fuerit infamatus,seu malę opinionis , & famę . vt hic voluit.gl.2.quæ mouet̃ ꝓ no.in ca.in primis.2.q.1. & ꝓ c.si q͂s Papa.lxxix.dist.¶Posset tñ dici,ꝙ in illo.c. si q͂s Papa,erat crimen simoniæ mistũ cũ crimine læsæ maiestatis. vt ẽt hic tãgit Goff.q͂a erat cõmissa simonia circa Papatũ , vt ibi patet.iõ nõ mirũ si non admittitur. ¶Itẽ ad c.in primis.posset dici,ꝙ ibi non erat particeps criminis.sed erat laicus, & fortè vilis.ideo non admittit̃,nisi cõtra infamatũ.& sic ẽt posset intelligi, q͂d no. ꝓ gl.in c.cũ.p.ĩ.de accus.& s̃m hoc patet , ꝙ non clarè reperit̃ expressum, ꝙ vbi est crimẽ simplex simoniæ admittat̃ in testẽ socius criminis,q͂ñ agit̃ criminaliter,ẽt si agat̃ ꝯ infamatũ,licèt gl.2.aliter senserit.¶Secũdo adde inquãtũ dixi,ꝙ in ciuili, ẽt si descendat ex crimine, fama cũ vno teste ꝓbat licèt do.Ant.velit ꝯriũ.nã ꝓ d. Ant.ṽr facere, ꝙ no.Spe.in ti.de notorio crimine.§.fama.ver.q͂d si agẽti . vbi tenet,ꝙ si alicui opponit̃ exceptio excõicationis , vt repellat̃ ab agẽdo,fama cũ vno teste nõ probat excõicationẽ.¶Sed potes dicere, ꝙ dictũ spe.nõ ṽr ꝓcedere,q͂a iura allegata ꝓ eũ videlicet l.fi.C.de ꝓb.& 2.q.8.sciãt.loquunt̃.in criminali,q͂ñ criminaliter agit̃ in q͂bus plenior req͂rit̃ probatio,vt ibi patet.nec ob.ẽt q͂d no.in c.tam literis. in gl.2.q͂a ibi dicit nõ deferri iuramentũ , q͂ñ agit̃ ciuiliter de crimine: q͂d an ꝓcedat ibi dicet̃,nõ aũt dicit famã cũ vno teste
9 nõ ꝓbari.¶† Tertio adde, quia voluit hic Ant.q͂d vbi agit̃ de facto antiquo , ꝙ excedit spaciũ centũ annorũ, vel etiam.xl.fama tunc plenè probet per ea,q͂ h̃nr.in l. si arbiter.ff.de prob.& per Inn.ĩ.de verb.signi.veniens. & c.quid per nouale.& per no.per Cy.in l.si quidẽ.C. sol.mat.nã dictũ illud non ṽr verum saltẽ,q͂ñ solũ excedit spatiũ.xl.annorũ . q͂a hoc non bene reperitur iure cautũ, & sic nõ est attendendũ cum habeamus regulã in contrariũ,videlicet,ꝙ fama regulariter per se nõ plenè probat.l.3.ff.de testi.& 4.q.3.§.itẽ sæpæ.& hoc etiã videtur velle Spe.in ti.de proba.§.j.versi.valet etiã.nec ob.no.ꝓ Inn.in c.veniens. quia illa fuit opi.quorundã recitata ibi per eum.sed postea finaliter non videtur in illa persistere.nec obst.etiam.l.si arbiter. quia loquitur in casibus,in quibus sufficit probare memoriam extare.vel non extare.& sic à contrario sensu secus in alijs. & sic potius facit in oppositum. nec etiam obst.no.per Cyn.in l.si quidem. quia hoc non dicunt,si bene inspiciantur eius verba.

SVMMARIVM.

1 *Acta litis decisoria prosunt etiam coram alio iudice.*
2 *Acta recepta coram vno iudice, an faciant fidem coram alio.*
3 *Attestationes receptæ coram arbitris, an faciant fidem coram iudice.*
4 *Confessio facta in ciuili descendente ex crimine præiudicat postea in criminali, & quid ecõtra, an probationes in criminali præiudicẽt in ciuili.*
5 *Instantiã, an lapsu temporis perimatur.*

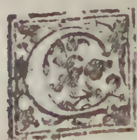
Ausam quæ. Attestationes in vno iudicio receptæ.in eadem causa, & inter eosdem faciunt fidem coram alio iudice.hoc dicit . & non diuiditur.Vel posset dici,ꝙ ponitur decisa consultatio . & secundo rñsio.¶ † No.ꝙ acta litis decisoria.prosunt etiã coram alio iudice,& hoc,q͂ñ per iudicẽ fuerũt receptæ sed si per arbitros.recurre. ad c.præsentata.ĩ.eo.& ad l. fi.C.de testi.& de materia huius.c.habetur per Cyn.& Bar.in l.2.C.de æden.& per Bar.in l.2.ff.iud.sol.& in l.2.C.de fructi.& lit.expen.& in l.fina.C.de re iudica.

2 ¶† In gl.j.in fi.Si quæritur,an acta recepta coram vno iudice faciant fidem corã alio.cõclude,ꝙ aut instantia non est perempta,aut est perempta. si nõ est perẽpta , tunc faciunt fidẽ corã successore,ẽt si essent acta ordinatoria litis.fallit si essent aliqua, quæ respicerent ꝑsonã propriã primi iudicis. vt quia præstita fuisset satisdatio de soluendo illud,ꝙ talis iudex iudicauerit expresso noĩe ꝓprio ipsius iudicis.nã tũc nõ cõprehẽdit successorẽ.ꝓ id, q͂d h̃r.in l.cũ apud.ff.iud.sol.iterat̃ etiam saltẽ vna citatio corã successore. licèt prius peremptoria citatio emanasset.l.edictũ.& l.mortuo.ff. de iud.facit,q͂d no.24.q.3.de illicita.¶Secũdo casu,q͂ñ instãtia est perempta.& tunc,aut quærimus de actis,quę tẽdũt ad ordinationẽ iudicij.vt libelli oblatio.& litis contest. & satisdatio de iud.sol.quę Inn.hic appellat acta iudicij,& non acta causę,vt litis.facit,q͂ no.glo.in cle.sępe. in uerbo defensiones legitimę de uerbo. sign.¶Quędã vero sunt acta,quę respiciunt litis decisionem,ut confessiones,& attestationes.& hęc appellat Innocen.acta causę,uel litis.Si quęritur de effectu primorũ,an duret in alia instãtia.& tũc conclude, ꝙ quidã sunt effectus, q͂ nondũ erant consummati,ut q͂a ex illis debebat sequi sñia.& iste effectus non durat in noua instantia.iõ de nouo oportet libellũ dari,& litẽ cõtestari.l.2.ff.iud. sol.Et ẽt nouã satisdationẽ darj secundũ no.ꝑ Bar.in l. cũ apud.iud.sol.¶Quidam aũt sunt effectus consummati.& tunc,aut respiciunt instantiã.vt est effectus , ꝙ non opponant̃ dilatoriè post contest.lit. & iste nõ durat in noua instantia , ut est tex.in l.hos accusare.§.hoc beneficio.ff.de acc.Fallit, q͂ñ diuersa,seu noua instãtia esset instãtia appellationis.q͂a illa nõ censet̃ ex toto diuersa à prima,iõ durat,tũc dictus effectus , ut ẽt in instãtia appellationis nõ possit opponi dilatoria,q͂ nõ potuit opponi in principali,ut est tex.cũ gl.in l.ita demũ. C.de procura.& no.Bar.in l.2.C.de fruc.& lit.expen. ¶Quidã aũt sunt effectus consummati, q͂ respiciũt ipsum negociũ,ut ꝙ q͂s per contest.lit.factus, fit malè fidei possessor,uel per citatio. fit iurisdictio super negotio ꝑpetuata,& isti durant inter easdẽ ꝑsonas ẽt in alia instãtia,si ad idẽ agat̃,sed non quò ad diuersam ꝑsonã l.1.C.de ꝑscr.lon.tẽp.nec ẽt si ad aliã rẽ agat̃.facit.l.cũ notissimi.§.sed & si quis.C.de pręscr.xxx.annorum . & l.fiscus in quęstione.ff.de iure fisci. & per pręedicta etiã videret̃, ꝙ duret ẽt uitium litigiosi inductũ per cõtestationẽ, & interdum per citationem.l.2.& Auth.ibi posita.C.de litig.& quod tenuit gl.in l.properandũ.§.1.C. de iud.¶Sed certe illud ũr uerũ,quatenus uitiũ litigiosi afficit ꝑsonã,q͂a inducit malam fidẽ.sed quatenus afficit rẽ secũdũ.l.fi.C.de litig.ṽr, ꝙ effectus nõ duret perempta instãtia.ut est casus notabilis,& singularis.in l. 1.C.de pręscr.long.temp.¶Secũdo casu principali, q͂ñ quęrimus de actis , quę pertinent ad litis decisionem, & ueritatis indaginẽ,quę Innoc.hic appellat acta litis,
3 uel causę,non iudicij . & tũc conclude,† ꝙ si sunt attestationes rece ptę coram arbitris.an faciant fidẽ coram iudice,recurrendũ est ad c.pręsentata.ĩ.eo.& ad l.fi.C. de test.q͂a faciunt fidem.sed non simpliciter. sed secundũ distinctionẽ ibi positã.¶Si uero sunt attestationes receptæ corã iudice.& tunc aduerte,q͂a aut non fuerũt publicatæ:aut fuerunt publicatæ.si nõ fuerunt publicatè nõ faciũt fidem in illa instãtia, ut probat̃ . in l.gesta. cũ ibi no.C.de re iud.pñt tñ secũdũ Bar.ibi publicari per eundem iudicẽ,uel successorem. sed nõ per alium. & sic

& sic intelligit, quod no.Inn.j.eo.Alberi.sed in l.2.ff. iudicatū solui simpliciter dixit,q̄ si petit publicatio in alia instantia corā alio iudice poterit publicatio fieri, & tunc probabūt per notata.in c.Alberi. & ista pars vr̄ æquior, & magis consona iuri dicēti probationū facultatē nō esse angustandā, sed potius ampliādā.l.qm̄.C. de hære.do.tñ Anto.hic vr̄ limitare hoc procedere,qñ pars contra quā attestationes producantur non contradicit. sed si cōtradicat. & nolit stari dictis attestationibus,nec duplicari velit,sed ꝙ de nouo producant,tunc de nouo debebūt produci.per id, quod hr̄.in c.cū causam.j.e.& hoc potest tolerari,qñ testes viuūt,& sic possunt reproduci.sed ubi essent mortui, vel adeo in longinquis partibus,qđ nō possent reproduci tūc vr̄,ꝙ ꝓcedat dictū Bar.in d.l.2.iud.solui.¶Interdū aūt attestationes fuerunt publicatæ in prima instantia. & tunc faciunt fidē in alia instantia inter easdem personas, si ex eadē causa agatur,& ad idē,per ea,quæ habentur.in c. vltimo.s̄.ti.j.& etiā hic nec erit necesse testes iterato producere,ēt si aduersarius hoc petat, & testes viuant. iuxta.c.ꝑsentata.j.e.q.a hoc nō habet locū,qñ corā iudice testes fuerunt recepti.sed coram arbitro, vt voluit Bar.post Ia.de Bu.in d.l.2.iudi.sol.licèt gl.senserit contrariū, & nō bñ.in l.ꝓperandū.ad fi.C.de iud. An aūt tales attestationes habeāt nocere alijs,vel ꝓdesse.Vel circa aliā rem. Conclude,ꝙ habent nocere nedū personis inter quas sunt receptæ.sed ēt successoribus earū.l. si mater.§.fi.ff.de excep.rei iudi.& nedū in ipsa re, de qua agit,sed ēt in eius accessoria. iō attestationes receptæ sup matrimonio habebūt ēt prodesse sup legitimatione filiorū.j.q. fi.sunt legi.cām.¶An aūt habeāt ꝑiudicare alijs ꝑsonis,vel in alijs rebus, & similiter ꝓdesse.Conclude,ꝙ in illis casibus in quibus,si sñia fuisset lata haberet nocere, vel prodesse in illis ēt habebūt ꝓdesse,& nocere attestationes eadē ratione. vt notabiliter hic dixit Inn.& sequit ēt Bar.in d.l.si mater.§.fina. In q̄bus aūt casibus habeat sñia alteri nocere,vel prodesse plene no.in ca.quāuis.j.de re iud.& in l.sæpe.ff. de re iud.Et ꝑ hoc patet, ꝙ q.a sñia lata in summario iudicio. nō ꝑiudicat in plenario.j.e.ueniens.& l.pe.ff. de his, q̄ sunt sui vel alieni iuris.ita nec attestationes. qđ notabiliter limitat Ia.Bu.ī l.ab hostib⁹.§.sed q̄ simpliciter.ff.ex q.cau.ma.ꝓcedere, qñ probationes summariæ sunt receptæ in summario iudicio. secus si fuissent plenarie receptæ,sicut consueuerūt recipi in plenario.nā licèt ad hoc non artaretur pars,tñ si hoc fecit ꝓderunt etiā in plenario, qđ est singulariter notandum. ¶Item videntur prædicta vera in attestationibus, sed confessio facta in summario iudicio. vr̄ plene probare etiam in plenario.inter easdem personas per id,qđ no. Inn.in c.cum dilectus.de ordi.cog.nam, vt hic dicit.d. Ant.confessio de se non exigit telam ordinariā iudicij,

4 sed sufficit,ꝙ fiat coram iudice competenti.¶ † Et per hoc ēt videt,ꝙ confessio facta in ciuili descendente ex crimine præiudicet ēt postea in criminali. ut ēt uoluit Spe.in ti.de confess.in §.nūc uidendū.ad fi.¶Per prædicta etiam patet,ꝙ in casibus in quibus sñia lata in ciuili præiudicat in criminali.In illis etiam uidetur, ꝙ attestationes præiudicent. ut etiam uoluit Bar.in l.2.§.1. ff.vi bon.rap.& sic sicut si sententia fertur absolutoria tanq̄ delictū non sit cōmissum, ꝑiudicat in criminali. ita ēt si per testes probatū erat delictum non cōmissum per reum accusatum.sed ubi sententia lata in ciuili nō præiudicaret in criminali.vt quia est condēnatoria. tūc probationes factæ in ciuili per testes non probabūt in criminali,in qua clariores probationes exigunt.¶Sed, an econtra probationes in criminali præiudicabunt in ciuili uidetur,ꝙ non, ex quò ad aliū finem agit.j.eod. veniens.& per no.per glos.& Innoc.s̄.de ordi.cogni.in c.2.& c.fi.Sed Bar.notabiliter. in d.l.2.§.1.tenuit contrarium, quia ex quò primū iudicium fuit plenarium, imo magis plenū q̄ ꝯm super eodē inter easdē ꝑsonas debent dictę probationes nocere in causa ciuili per id, quod hr̄.in l.q. Romæ.§.duo fratres.ff.de ver.obl.cū ibi no.ubi vr̄ notari,ꝙ sñia lata super exceptione, si plenariè fuit facta discussio habet nocere in via agendi. & ꝑ hoc respondet ad c.veniens.j.e.& ad no.in d.c.2.& fi. quia loquuntur,qñ primū iudiciū fuit summariū, & secundum est plenariū. & ita videtur uelle Inn.in d.c.fi. qđ diligenter no.q.a est notabilis limitatio ad no.in c. 2.& fi.& per hæc habes expeditam istam materiā clarius,q̄ hic tāgat d.Ant.

5 ¶Vltimo adde, ꝙ † licèt instantia de iure canonico nō pereat lapsu temporis tñ perimi pñt ꝑꝑ interlocutoriā latā ab obseruatione iudicij forte ꝑꝑ ineptā petitionem secundum ea,quæ habent in c.examinata.s̄.de iudici.& tamen hoc casu acta causæ,vel litis, & sic tendentia ad decisionem negocij proderunt in alia instantia inter easdem personas secundū Host.quod est diligenter notandum.¶Et adde etiam, ꝙ licet coram successore in eadem instantia non sint actualiter producta acta, poterit tamen successor eisdē actis iudicare,licèt de cautela sit,ꝙ producantur,vt uoluit sentire Bar.in l.2.C.de æden.& Bal.ibi expressius, h.d.uidelicet,ꝙ de necessitate non sit fienda dicta ꝓductio.& sic aliàs de facto obtinui,licèt multi contradicerent.tamen,ut dixi ad omne dubium tollendum de cōsilio,& de cautela,est quod producantur.

SVMMARIVM.

1 *Habilitatus ad aliquem actum respectu vnius impedimenti censetur habilitatus, si alia cessent impedimenta.*
2 *Testificari, an possit quilibet de vniuersitate in causa vniuersitatis.*
3 *Testificari, an possit canonicus pro canonico.*

Cum nuncius. Clericus ecclesiæ in causa ipsius ecclesiæ admittitur in testem:dūmodo aliàs,sit idoneus.hoc dicit. Et potest dici,ꝙ ponitur decisa consultatio, & in secunda responsio. secunda ibi: non lateat.

1 ¶†No.ꝙ habilitatus ad aliquem actum respectu unius impedimenti censetur habilitatus, si alia cessent impedimenta. & ideo non operatur habilitatio si aliud impedimentum subesset.Facit quod habetur in §.affinitatis.insti.de nup.& in l.& si non lex.ff.de hære di.insti.& facit,quod habetur in c.statutum. in prin.in uerbo canonicis.de rescrip.in vj.& de præben.non potest eo.lib.& ideo si hic fuisset infamis, uel excōicatus repelleretur. & idem si in propria persona ageret cām

2 ecclesiæ.s̄.e.in c.insuper.¶ † In glo.1.ibi pro nullo de vniuersitate, &c.Et sic concludit gl.ꝙ in causa vniuersitatis.potest quilibet de uniuersitate testificari, si aliud non impediat intellige hoc verū in his,quę aguntur intra ipsam uniuersitatem,& capitulum, & quæ ꝑ alios de facili probari non possent,vt j.cod.veniens. ad fi.& ibi no.si vero quęritur de his,quæ fiunt extra uniuersitatem, uel capitulum,tunc aut nullum cōmodum venit applicandum singulis,vt singulis,sed solū uniuersitati.& tūc admittit,ut l.intantū. allegata in gl.Interdū aūt uenit applicandū ex cā uniuersitatis aliquod cōmodū singulis de uniuersitate. & tunc nō admittuntur ad testimoniū singuli de uniuersitate per l.oībus. & ibi ꝑ Cy:C.eo.& ideo si quæstio est de pascuis, uel nemoribus uniuersitatis si utilitas,quæ percipit ex illis applicat uniuersitati, ut uniuersitati poterunt testificari illi de uniuersitate.sed si applicaret ēt singulis. ut q.a cuilibet eēt licitū scindere ligna ꝑ se,vel facere suas bestias pasculari ꝑ se.tūc nō admitterent. Dixit tñ archi.xiiij. q.ij.super prudentia, ꝙ licèt in cā vniuersitatis admittantur

tantur ſinguli.tñ nõ omnino eis plena fides adhibebitur, quod dictũ d.Ant.dicit procedere quò ad vniuerſitatẽ ſecularẽ.ſed in cauſa eccleſiæ ſecus. nam ſm eum plus ſpectat res vniuerſitatis ad ſingulos, q̃ res eccleſiæ.Sed certè nõ video bonã rõnẽ diuerſitatis,qñ commodũ applicari debet vniuerſitati. iõ poſſet dici,ꝙ vbi plures q̃ duos teſtes poſſent haberi. tũc duo ñ ſufficiãt ꝑ id, qđ dixit archi. ſed vbi aliàs non poſſent haberi niſi duo fortè ꝑ magnã antiquitatẽ facti,tũnc in ſubſidiũ ẽt ſtet duobus.ex quò cõmodum venit applicandum vniuerſitati,vt vniuerſitati. facit, quod no.Bar.in l.de minore.§.tormẽta.ff.de qõ.¶In ea.gl.ibi:non tangũt.nã quod dictũ eſt ſupra de filio loquit̃ de filio carnali.Itẽ.c.fi.de poſtu.loquit̃, qñ quis ſpõte ſuſcipit officiũ ꝓcuratoris, vel aduocationis ꝯ eccleſiã.ſed officiũ teſtificãdi,ſit in inuitũ,vt ẽt no.in c.veniens.ad fi.ĩ.eo.& ideò hæc ſecũda opi.vr̃ vera,quã limitat Inno.procedere in ſubſidiũ,vbi alij teſtes non poſſent haberi. aliàs non deberent cogi. Hoſt.tamen dicit, ꝙ ſi tales clerici eſſent liberti eccleſiæ.quia illi ſunt magis aſtricti. vt ſ̃. de ſeruis non ord.c.libentius.& in c.2.de ſucceſ.ab inteſt.indiſtinctè nõ poterũt cogi.¶ † An aũt canonicus
3 teſtificari poſſit pro canonico gl.dixit, quod ſic.xiiij.q.ij.ſuper prudentia. quod intelligit hic d.Ant.quãdo ſimul non cohabitant.quia tunc non dicuntur domeſtici.aliàs ſecus facit.l.ẽt.cum ibi no.C.de teſti.¶An autem ſi vnus de vniuerſitate accuſat extraneum. cæteri de vniuerſitate repellantur à teſtimonio, tenuerunt aliqui,ꝙ ſic. vt xiiij.q.ij.ſuper prudentia.ſed Specu.in ti. de teſte.§.j.ver.ſed nunquid in cauſa.dicit hoc verum, niſi in ſubſidium. Sed Io.And.dicit,quod hæc opi.poteſt procedere,quãdo vniuerſitas eſt adeo parua, quòd illi de vniuerſitate cadunt in nomine domeſticorum, aliàs ſecus ſecundum eum.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio criminis repellit à teſtificando.*
2 *Exceptio, quæ opponitur contra teſtes, an ſtatim debeat admitti.*
3 *Crimen contra teſtem probatum repellit teſtem, etiam ſi de tali crimine fuerit condemnatus.*

a Crimẽ. idem ſummat hic d. Abb. dom. Fel. vide eos.

a Vper eo. Crimen quod cõtra teſtem probatur repellit teſtem etiam ſi de tali crimine non fuerit condẽnatus.h.d.Et in prima cõſultatio. in ſecunda rñſio.ſecũda ibi:taliter rñdemus.¶ † No.1.ꝙ crimẽ repellit à teſtifi
1 cãdo ẽt in ciuili. licèt aliàs is contra quẽ opponit̃ non fuerit cõfeſſus, vel conuictus. & intellige hoc verũ de iure canonico.nam ſecus de iure ciuili ſecundũ ꝙ non repellit̃ teſtis.niſi obijciatur crimen, ex quò reddatur infamis.l.3.§.l.Iul.ff.de teſti.Item intellige hoc verũ ſecundũ alanũ, & Vinc.qñ eſt tale crimen,qđ repelleret à ꝓmotione,& ſic,qñ eſt graue, ſeu enorme ſm no.ſ̃. de tẽp.o.di.ex tenore. & facit,qđ hr̃.ĩ.de iureiur.ſicut
2 noſtris. & quod no.gl.ĩ.eo.intimauit.¶An † autẽ hæc exceptio, q̃ obijcit̃ cõtra teſtes ſtatim debeat admitti, & ſimiliter eius probatio.an vero debeat differri in tẽpus diſputationis. plenè dictum fuit.ſ̃.c.ex parte ade.
3 ¶ † In gl.prima ibi:dãnatus tñ ſupple ex tali crimine, ex quò ſequat̃ infamia, vt contingit in damnato de furto.l.nõ põt.ff.de furtis.Secus ſi eſſet damnatus de alio crimine,ex quò non efficeret̃ infamis.quia tũc non repelleret̃ ſecundum leges. & idem ſi non eſſet cõdẽnatus de furto, qa tũc non eſt infamis infamia iuris ante ſñiam.ideo tũc ſecũdũ leges non repelleret̃. Si vero eſſet crimẽ,qđ induceret infamiã iuris ante ſñiam,vt qa cum beſtijs,quis pugnaſſet.tunc repelleret̃ ẽt nõ ſecuta ſñia ẽt ſecundũ leges, vt patet.in d.§.item.l.Iulia.& ſic patet, ꝙ leges non ſimpliciter repellunt teſtes rõne criminis.ſed ratione infamiæ iuris. Secus ſecundũ canones.vt hic patet.& ĩ.eo.teſtimonium. & ſic videtur, ꝙ in foro ciuili ſeruari debent leges, & in foro eccleſiaſtico canones, ſaluo niſi eſſemus in terris eccleſiæ. qa tunc in vtroq; foro ſeruari deberent canones. per no.ꝑ gl.in c.2.de arbi.in vj.

SVMMARIVM.

1 *Accuſare qui non poteſt:non poteſt teſtificari, & econtra.*
2 *Accuſare poteſt laicus clericum proſequendo ſuam, vel ſuorũ iniuriã.*
3 *Iniuriam ſuam, vel ſuorum proſequi, quando dicatur quis.*

DE cætero laicos. Laicus in cauſa criminali nõ teſtificat̃ cõtra clericũ, accuſat tñ eum pro ſua, vel ſuorũ iniuria.h.d.& primo ponit regulam.ſecũdo ab illa excipit. tertio exceptionẽ determinat.ſecunda ibi:niſi. tertia ibi:nec tunc.
1 ¶ † No.primo laicum regulariter repelli ab accuſando clericum,& teſtificando cõtra ipſum.& no.ꝙ regulariter, qui non poteſt accuſare non poteſt etiam teſtifi
2 cari,& ecõtra.& ſic de vno ad aliud argui poteſt.¶ † Itẽ no.ꝙ ubi laicus proſequitur ſuam, uel ſuorum iniuriã poteſt clericum accuſare.licèt non poſſit tunc teſtificari,ne in cã propria teſtificet̃ contra id,quod hr̃.iiij.q.3.uerſi.item nullus.¶Et no.ꝙ etiam iura canonica videtur fauere proſequenti ſuã iniuriã uindicare.qđ intelligẽ,ut no.gl.in c.ſi quis contriſtatus.xc.diſtin.quia hoc uidetur uerum,dũmodo remittat rancorem.ut ibi not.
3 ¶ † Quando autem dicat quis proſequi ſuã, vel ſuorũ iniuriam,refert Ioã.An.hic multas opi.Potes dicere,ꝙ quò ad materiã iſtã ſui dñr,qui habentur.in l.1.& 2.ff. de accu. & etiam illi pro quibus quis poteſt agere ſine mandato,de quibus.in l.ſed & hæc.ff.de procu.& ſ̃.de reſcrip.nonnulli.& de quibus etiam habetur.in l.1.cũ ſequenti.ff. de poſtu.& etiam illi contra quos quis nõ cogatur dicere teſtimonium de quibus in lege Iulia.ff. de teſti.& per gl.in l.penul.C.ad turpi.¶Item aduerte quia hic loquitur in cauſa criminali.ſecus videtur in ciuili etiam deſcendente ex crimine.quia tunc poteſt laicus teſtificari contra clericum.ſ̃.eodem.c.3.cũ ibi no. & ĩ.eodem.tam literis.¶In glo.ſecunda.in fi.& de materia etiam in tex.& gl.in c.per tuas.ĩ.de ſimo.& 2.q. vij.in ſumma.

SVMMARIVM.

1 *Productionem quartam teſtium fieri non licèt ſine ſolennitate legali. & nu.4.& 5.*
2 *Productioni teſtium renuncians, an poſſit poſtea producere.*
3 *Productioni teſtium renuncians in cauſa principali, an ſibi præiudicet in cauſa appellationis.*

IN cauſis. In cauſis poſſunt fieri tres productiones.quarta autem fieri non poteſt abſq; ſolẽnitate legali.h.d. & ſunt duæ partes, ſicut ſunt duo principalia dicta. Scđa ibi: & ſuꝑ.Prima poteſt ſubdiuidi,quia prima ponit dictum.ſecunda exceptionem ad illam.ſecunda, ibi:niſi.¶In tex.ibi eccleſiaſticis.i.q in foro eccleſiaſtico tractantur. & ſic,quod ſequitur intelligetur,quãdo in foro ciuili.i.ſeculari, uel intellige eccleſiaſticis.i.ſpiritualibus,uel criminalibus,& ſic, quod ſequitur intelligetur de temporalibus,& qñ ciuiliter.& non criminaliter agitur, & quælibet expoſitio in ſe bona.tñ prima eſt planior.¶In tex.ibi expreſsè,de qua habet̃.ĩ.eo. ultra tertiam. & in §.qa uero multi.in Auth.de teſt.colla.vij.

la.vij.¶In tex.ibi publicata:quasi velit, quod ante publicationem non est disputandum, & hoc dubium remouet iste tex.secundum doct.
1 ¶†No.quod non est licitum vltra tertiam productionẽ facere quartam absq; solennitate legali.¶Item no.quod disputatio super attestationibus debet differri in tempus publicationis. ¶In gl.j.ibi finita prima dilatione.¶ Et aduerte, quia prima dilatio datur cum leui causæ cognitione nã sufficit,quod iudex videat super quo pars vult probare, vt sic videat,an sit articulus pertinens,& debent etiam videre quo loco vult probationes adducere, vt sic possit arbitrari quantum tempus habeat dare ad probandum. Item considerabit,an calumniç causa petatur.nam posset si suspicaretur de malitia cogere eum ad præstandũ iuramentũ malitię,per id,quod habetur in c.ij. de iur. calum.in vj.& quantum tempus habeat arbitrari in dãda dilatione colligitur ex c.j.C.de dila.& si labatur prima dilatio ad probandum non debet dari secunda, q̃a intelligit̃ fuisse peremptoria,licèt sit prima,ex quo data est ad probandum.l.fi.ff.de fer. & ibi hoc tenet Bar. & etiam Spec.in ti.de dila.§.videndum.vers. quid si data, & sic non est vis, an hoc casu exprimatur verbum. perẽptoriè, vel non,licèt do.An.hic aliter sentiat,& no.benè,& intellige prædicta,nisi quis præbet se impeditum in prima dilatione, quia tunc dabitur secunda dilatio probato de impedimento,& sic contingeret impedimẽtum, etiam in secunda poterit dari: tertia docto de impedimento, quarta autem non dabitur etiam docto de impedimento,nisi cum solennitate,de qua habet̃.j.e.vltra tertiam,& hoc videtur intelligendum,quando aliq̃ testes fuerunt producti in præcedentibus dilationibus, & examinati.Si autem non fuissent aliqui producti,vel licèt fuissent producti non tamen fuissent examinati ꝓpter impedimentum videtur, quod quarta debeat dari eo modo,quo, & tertia,quia tunc proprie non adaptatur solennitas.c. vltra tertiam.ex quo tempore petitæ quartæ dilationis nulli testes erant examinati facit, qđ no.Bartol.in auth.at qui semel.C.de proba.¶In ea.gl.
2 ibi,quia non posset postea.No.diligenter ex glos. quod vbi quis renuntiat productioni testium: etiam si id fiat in secunda,vel prima dilatione,non potest postea producere testes.Aliqui tũc dicunt,vt hic refert Inn.quod posset postea fieri productio cum solẽnitate.c. vltra tertiam per id,quod habet̃ in §.quia verò multi, in auth. de testi. vbi demum videtur prohibere productionem testium,quando renuntiatum est productioni testium, & facta est testium publicatio.nam tunc postea non admittit̃ alia sine solenitate,de qua ibi. Sed ista opi. non videtur bona.per ea,quę habentur in c. de testibus.j.e. & quia licitũ est iuri suo renũtiare.j.de regularibus. ad apostolicam.& ideo melior videtur opi.gl.quam sequitur Bar.in d.auth.at qui semel.limitat tamen hoc procedere,nisi quis vellet producere testes quos ignorabat se posse producere tempore renuntiationis, sed postea ad eius notitiam deuenerunt,quia dicta renuntiatio nõ trahitur in dubio ad ignorata.l.mater. ff. de inoff. test.
3 ¶†An autem renuntiatio facta in cã principali noceat etiam in causa appellationis. Dic, ꝙ non: nisi expresè aliud sit dictum,& sic renuntiatio in dubio restringetur sed eandem instantiam,per id,quod habetur.j.eo.fraternitatis,& no.Inn.j.e.cũ venisset. Si autem conclusum sit in causa non est dubium, quod postea non possunt produci testes:quia nec ẽt instrumenta,per id,quod habetur in c.cum dilectus.j.de fi.instru.& sic, quod dicit tex.in d.§.quia vero.de conclusione debet intelligi pro renuntiatione,vt ibi voluit gl.licèt proprie sumpto vocabulo differat conclusio a renuntiatione, vt patet ex no.s̃.de causa.pos.pastoralis.nec ob.prædictis inquantum dixi de renuntiatione, quod habetur in d.§. quia vero.quia non debet ibi sumi argumentum a contrario sensu,ne resultet iuri contrarius intellectus qui habet̃ in illo.c.de testibus.j.eod.per id,qđ no.in l.ij.C.de cõdi.inser.& per glo.in c.ij.de æta, & quali.in 6. An aũt sola publicatio attestationum si non apparet aliter esse didicita testificata impediat testiũ productionẽ.tãget̃.j.eo.in c.frarernitatis,& tãgit̃ per Bar.in dicta auth.at q̃
4 semel.¶†In ea.gl.ibi vel, dic ꝙ tertia. istã expositionẽ tenuit Bar.in dicta auth.at qui semel, tanq̃ magis literæ conformẽ,& q̃ magis cõsonat textui in d.§. quia vero.& Inn.etiam hic,vult illã esse magis de mente.d. §. q̃a vero.& est rõ scd̃m Bar.q̃a qñ sunt factæ tres productiones testium etiam in eadẽ dilatione:si tũc,uult facere,quartã,quasi suspicatur ius,ꝙ fortè illã facit, q̃a didicit testificata.& uidet se plenè nõ probare,& iõ ad tollẽdũ dictã ꝓsumptionẽ iura uoluerũt, ꝙ nõ admittatur quarta ꝓductio:nisi seruata solẽnitate.c.vltra tertiã. & intellige,quando testes fuerunt producti, & examinati in præcedẽtibus productionibus.aliàs non adaptaretur solẽnitas.d.c.vt dixit Bar.in d.auth.at q̃ semel. & hanc opi.credo esse de iure veram. vt quarta productio non possit fieri sine solẽnitate legali,siue illa petatur in prima dilatione:siue in secũda,siue in tertia.tñ,vt dicit gl. de consuetudine seruatur,ꝙ etiam quarta productio fit
5 absq; solẽnitate legali infra eandẽ dilationem.¶†Extra glo.est aduertendum, quia tangit hic Inno. an si detur quarta productio sine solennitate legali valeat,necne. & recitat tres opi.Vna fuit,ꝙ nõ quasi factum sit contra ius.x.di.in c.vides.Secunda fuit,ꝙ ualeat:nisi fuerit appellatum.tertia fuit,ꝙ valeat etiam si fuerit appellatũ salua nisi fuerit renuntiatum,vel conclusum in cã.& æditio attestationũ facta alteri parti per id,quod habet̃ in §.q̃a uero multi.in auth.de testi.& sic s̃m istos.vt refert Innocen.vbi prædicta non interueniunt non videt̃ necessaria dicta solẽnitas.vbi autem prædicta interueniũt in prima dilatione,tunc videtur,ꝙ non dabitur secunda sine solẽnitate.de qua hic loq̃t̃.& similiter si interueniat in secunda.non dabit̃ tertia sine dicta solẽnitate:q̃a eadẽ rõ vr̃,quæ in quarta.& sic idem ius.ꝑ.c.2. supra.de transla.& sic videtur velle Inn.ꝙ licèt sit renũciatũ,vel conclusum in causa: tamen dari debeat quarta productio cum solennitate legali.¶Sed certè hoc nõ vr̃ verũ,quia post cõclusionẽ in cã,nõ admittũtur ꝓbationes.j.de fi.instrumẽ.cũ dilectus.& ẽt,qñ renuntiatũ est ꝓductioni testiũ:nõ vident̃ posse testes ꝓduci.j.eo. de testib.iõ Bar.in d.auth.at q̃ semel.C. de ꝓb. dicit,ꝙ vbi renũtiatũ est ꝓductioni testiũ,vel cõclusum in cã. & testes sunt publicati:tunc non admittetur quarta ꝓductio etiã cũ solennitate legali.& si admittat erit nulla ẽt citra appellationem.per tex.in d.§.q̃a vero. vbi litera dicit oĩno,tunc non concedi productionẽ. Si autẽ non sit facta publicatio saltem testium ex parte petentis testium productionẽ:supple,nec sit renũtiatũ, vel conclusum in causa: tunc nõ debet dari quarta,sine solẽnitate legali.& sic vr̃ loqui dictus.§.q̃a vero. si bñ aduertat̃,& sic patet,ꝙ nõ dicit illud,qđ dicit Inn.sed potius oppositũ.& vr̃ etiã,ꝙ hoc casu si det̃ quarta sine solennitate ꝑdicta nõ valeat,cũ id fieri non dẽat de iure. vt in c.vltra tertiã,vbi aũt quis didicisset testificata: tũc clarum est,ꝙ nedũ quarta productio,sed nec etiã scd̃a, vel tertia super eisdem capitulis concederetur. vt d.§. quia vero.in ver.illud.ad fi.¶Item aduerte, quia facit Inn.hic differẽtiã,an dilatio ad ꝓbãdũ:sit data perẽptoriè,an,nõ qđ sequit̃ do.Anto.vt s̃.dixi.¶Sed nõ vr̃ procedere.per id,qđ.s̃.dixi.quia in dubio intelligitur peremptoria etiam si non exprimatur. secus in dilatione expectatoria,vt qñ datur dilatio ad comparendum, vel ad allegandum, quia tunc non intelligitur peremptoria: nisi hoc exprimatur, vel nisi tres emanent dilatio-

dilationes,vt no.in c.de illicita.xxiiij.q.iij.& l.tres denuntiationes.C.quomodo,& qñ iudex.& per Bar.in l. si finita.§.iulianus.ff.de dã.infe.¶Item inquãtum dixi, primã dilationẽ dari cum leui causæ cognitione, & nõ secũdam ,quia in illa requiritur etiam probatio impedimẽti ꝑcedit in ciuili,sed in criminali cũ leui cãę cognitione dant duę accusatori , & tres reo.l.fi.& ibi de materia per Bar.ff.de ferijs.¶Vltimo attẽde,vt dixit Inn. quod iudex debet arbitrari taliter tempus dilationum, quod non excedant tempus datum a iure, de quo in l. j.C.de dila.Vel ab homine iuxta decretalem. de causis de offi.delega.

SVMMARIVM.

1 *Testes actoris quando contrariantur testibus rei circa actum reiterabilem reduci debent testes ad concordiam per actus multiplicationem.*
2 *Vniuersitas,vt vniuersitas excommunicari non potest.*
3 *Appellans secundo ab eodem grauamine non videtur a prima recedere.*
4 *Testes reducendi sunt ad concordiam,si contrariantur adinuicem quando sunt hinc,& inde pares,& nu.5.*

Vm tu filij pręposite. Si fieri potest[a] cõcordanda sunt dicta testiũ, quæ videntur esse contraria. h. d. Et in prima ponit factũ decise.In secũda diffinit.secunda ibi cum constet.¶†No.ꝙ
1 vbi testes actoris contrariantur testibus rei circa actum reiterabilem , reduci debent testes ad concordiam per actus multiplicationem.facit,quod habetur in l.ij.§.deinde exactus.ff.de orig.iur.¶Et no.quod non solum videntur reducendi ad concordiam,vt euitent reatus,periurium,& falsitatem,sed etiam,vt probent,vt hic,videtur esse casus singularis,& no.intelligendo,ꝙ canonici essent actores,& petebant excõmunicationẽ cõtra eos per Archiepiscopum latã pronũtiari nullam,tanquã latam post appellationẽ legitimã ꝑut intelligebat Host. q dicebat se habuisse facti notitiam.¶Et no.diligenter istud,ꝙ est dictũ,quia vr̃ esse contra cõe dictũ legistarũ dicẽtium,ꝙ testes possunt reduci ad concordiã ne incidant in falsum, vel periurium, sed non, vt probent , vt no.Bar.in l.j.C.de vsufruc.& Ia.de bu.in l. cũ de ætate. ff.de prob.& facit,ꝙ no.Bar.in l.inter stipulãtem. §.j.ff. de ver.obl.& in l.ij.§.fi.ff.si cer.peta. & in l. insulam.§. j.ff..so.ma.& per Iac.de bu.in l.sed,& si possessori.§.itẽ si iurauero.ff.de iureiuran.¶Item no.secundum alium intellectum prout intelligatur,quod canonici erãt rei , & Archiepiscopus actor forte,quia petebat suam sentẽtiam confirmari,vel aggrauari censuram, ꝙ vbi ex probatione rei actoris probatio redditur dubia fertur sentẽtia pro reo.facit de reg.iur.cum sint iura partium lib.vj. ¶Item no.ꝙ in dubio benignior interpretatio est assumenda.Et no.ꝙ benignior dr̃ per quã quis concluditur non ligatus ꝑ excõicationẽ,facit,ꝙ habet in l.benigni⁹
2 ff.de legibus.¶†Item no.ꝙ licèt vniuersitas,vt vniuersitas non possit excõicari,vt ĩ.de sen. excõ.romana.§. in vniuersitatem li.vj.tamẽ singuli de vniuersitate possunt excõicari.facit,quod habetur in c.si sententia.de sen.excõ.in vj.¶† Item no. quod per secundam appellationẽ
3 ab eodem grauamine nõ videt̃ quis recedere a prima , de quo in cle.si ante.de do.& contu.& ĩ.de appel.dilecto.posses tamen dicere, quod licèt recederet a prima, non ꝑꝑ hoc cõfirmaret̃ sñia,quę fuisset nulla.ĩ.de sen. excõ.licèt.lib.vj.& de reg.iu. nõ firmatur.eo.li.¶In gl. j.ibi pro reo iudicari,& sic innuit gl.hic, & in præcedenti vers quod hic canonici erant rei.& sic intellexit, qd̃ forte Archiepiscopus petebat sententiã excõicationis per eũ latã cõtra canonicos confirmari,uel petebat aggrauari cẽsurã cõtra eos,tanquã nõ seruãtes excõicationẽ per eũ latã:sed Host.qui dicit se facti habere notitiã intelligit, quod isti canonici erãt actores, quia petebãt sñiam excõicationis pronũtiari nullã,tanq̃ latã post appellationẽ legitimã iste intellectus est notabilior. nam scd̃m istũ intellectum hic erit casus , ꝙ testes reducant̃ ad cõcordiã nedũ,vt euitẽt periuriũ,vel falsum,sed ẽt, vt probent, sed f̃m præcedentẽ intellectũ nõ colligeret istud,ꝙ reducant̃ ad cõcordiã,vt ꝓbent de quo.ĩ. dicetur.¶In ea.gl.ibi propter periculum aĩæ,& ꝓpter hoc potest dici illud procedere in foro pœnitentiali,quia in dubio in illo debet quis præsumere se ligatũ , sed secus videretur in foro iudiciali, & cõtẽtioso in quo quis nõ præsumitur excommunicatus nisi probetur , q̃a in illo secundum alle.& probata debet procedi.l.illicitas.§.veritas.ff.de offi.pręsidis,& facit,quod no.in c.si sacerdos de offi.ordi.& de offi.dele.c.pastoralis.§.q̃a vero. ¶ In ea.glo.ibi,ꝙ pluries fuit appellatũ,sed certè etiã potuit esse , quod pluries fuit sententiatum , & vnica fuit appellatio quare ergo Papa non potius præsumpsit binã excommunicationem , & vnicam appellationem mediam inter dictas excommunicationes,cum etiam tali modo testes possent reduci ad concordiã: sicut præsumpsit binam appellationem,& vnicam sententiam latam inter dictas appellationes potest dici,quod fortè isti canonici celebrauerant durante excõmunicationẽ allegata,& sic fuisset irregularis si excõicatio tenuisset,per id ꝙ hr̃ in c.j.de sen.excõ.in vj.& ideo odio pœnę irregularitatis potius præsumpsit Papa binã appellationẽ , & per cõsequẽs sñiam excõicationis fuisse nullã quã pręsumeret binam sñiam,& per cõsequẽs excõicationem fuisse validã.Vel secundo potest dici , ꝙ cõius cõtingit iterari appellationẽ quã sñiam excõicationis, & iõ Papa potius præsumpsit binã appellationẽ tanq̃ magis verisimilẽ attẽto eo ꝙ cõiter cõtingit tanquã binam sententiam.facit de reg.iur.inspicimus lib.vj. Vel tertio pt̃ dici , ꝙ probatio canonicorũ de se erat clara inquantũ probauerunt appellationẽ præcessisse sñiam,& ideo cũ probatio Archiepi quæ tẽdebat ad oppositũ in se esset dubia cum posset intelligi de sñia lata ante secundã appellationẽ non inualidat probationem clarã actoris per id,ꝙ no.gl.in cle.vlti.de rescri. & per Bar.in l. nõ solũ. §.sed vt ꝓbari.ff.de ope.no.nun.Et ex prædictis not.ꝙ vbi pro concordia testiũ expedit præsumere multiplicationẽ actus, pręsumimus multiplicationem illius actus qui reddit interpretationẽ benigniorẽ , vel qui est magis verisimilis.¶Item aduerte,q̃a vt apparet ex prædictis tenẽdo,ꝙ canonici hic essent actores hic videt̃ colligi,quod nedũ reducuntur testes ad concordiã,vt euitent falsum,vel periuriũ,sed etiã,vt ꝓbẽt,ꝙ videt̃ cõtra dicta legistarũ,vt dixi in nota.sed aduerte,q̃a dictum legistarũ põt defendi in aliquibus casib⁹, vt patebit ex. ĩ. dicendis.¶†Item aduerte,q̃a vr̃,ꝙ testes sunt reducen- 4
di ad concordiàm si contrariantur adinuicẽ,qñ sunt pares hinc,& inde.nam secus videt̃ si plures , & meliores essent pro vna parte,nã tunc illis videtur standũ,& non videtur fienda concordia per decre.in nostra.ĩ.eo.& no. gl.nota.in c.cum contingat.in j.gl.de offi.dele.& idem ibi Innoc.& etiam Bart.in l.ij.§.fi.ff.si cer.pe. Sed do. Ant.hic dicit , ꝙ de iure videtur etiam hoc casu fiendã concordiam per istum tex.qui indistinctè loquitur:nec distinguit an essent pares hinc inde,& sic indistinctè debet intelligi.ĩ.de priui.quia circa.& in l. de pretio.ff.de publi.Item quia ẽt tunc videtur habere locũ ratione.s. de reatu ꝑiurij notent̃:ergo eadẽ debet esse iuris dispositio.s̃.de transla.in c.ij.Et pro ista parte uidetur aliqualiter facere gl.ĩ.e.in c.nostra. Fortè in practica seruaretur opi.Inno.& gl.d.c.cum contingat.quam etiamsequtur Bar.posset tamen dici,quod saltem fieri poterit concordia ne incidãt in falsum,vel ꝑiuriũ,& sic ꝓcedet qd̃ dicunt

a Si fieri põt.Idẽ sũmãt hic.d. Ab.& do. Fel.& si q̃rat̃ ,jan in dubiis , sit faciẽda benignior.interptatio distingue hoc f̃m d. Hẽ. Boyc.

dicũt tũc cõiter legistę non aũt ad finẽ, vt illi pauciores ꝓbent.¶Itẽ aduerte, q̃a dictũ legistarũ ẽt secundo modo potest saluari,scilicet,qñ plures cõtradicunt vni. nã reducẽtur ad concordiã:ne ille vnus incidat in falsũ:nõ aũt,vt probet:quia vox vnius,vox nullius.l.iurisiurãdi. C.de testi.canonizata.4.q̃.3.¶Itẽ tertio põt saluari qñ vnus contradicit vni. nam tunc neuter illorum probat, ex quo quilibet est solus,facit, ꝙ habetur in ti. de teste. §.iam de interrogatorijs ver.quid si vnus, & ꝙ not.Fede.in suo cõsi.clxij.& istas duas limitationes ponit hic. d.Ant.¶Et aduerte,quia uidetur procedere ista vltima, quando vnus producitur ab vna parte,& alius ab alia, sed si ambo producerentur ab eadem parte videretur, quod possent reduci ad concordiam,etiam vt probent, vt videtur voluisse Bar.in l.insulã.§.j.ff. sol.ma. licèt d. Ant.istud non teneat, imo simpliciter teneat oppositũ non facta mentione de dicto Bar.¶Item quarto potest intelligi dictum legistarũ secundum do. Ant. qñ testes qui contrariantur sunt producti ab eadẽ parte:quia tũc reddit ꝓbatio dubia,ideo tunc solũ reducuntur ad concordiam,vt falsum euitent,non vt ꝓbent, secus qñ a diuersis partibus producunt.¶Sed istud dictũ nõ placet: quia licèt in instrumentis cõtrarijs fiat distinctio, an ꝓducãtur ab eadem parte,vel a diuersa.j.de fi.instru. imputari,& C.de fi.instru.in l.scripturæ.tamen in testibus dicta distinctio non adhibetur.j.eod.in nostra. cum ibi no.¶Itẽ quinto limitat do.Ant.dictũ legistarũ procedere,quando possunt reduci ad concordiã per principiũ, & finẽ actus,vt q̃a aliqui dñt fuisse añ guerrã: alij post guerrã,nã põt intelligi ante guerrã.s.finitã,& post guerrã.s.inchoatam.facit,ꝙ habet in d.l.ij.§.fi.ff.si cer.pet. & in d.l.insulam.§.j. nam tunc reducunt ad cõcordiã, ut euitent periuriũ,& falsum nõ probent, secus qñ possunt reduci ad concordiam per actus multiplicationẽ: quia tunc benè reducunt ẽt,vt probẽt,vt hic probat,& est ratio diuersitatis secũdũ eũ,q̃a illa verba ante guerram,sunt dubia,quia possunt intelligi ante guerram.s. inchoatam,& ẽt ante guerrã,scilicet,finitã: & similiter illa verba post guerram.nã possunt intelligi,scilicet,inchoatã,& ẽt post finitam,& iõ tũc tanq̃ dubia nõ probãt.¶Sed certè ẽt,qñ fit cõcordia per multiplicationẽ actus verba sunt ambigua,q̃a si testes dñt,ꝙ excõmunicatus fuit añ appellationẽ,possunt intelligi,añ appellationẽ primã:itẽ añ scd̃am,& similiter si dñt testes quẽ excõicatum post appellationẽ,põt intelligi,scilicet,post primã appellationẽ,& similiter post secundam,& sic ẽt hoc casu dictum testis videt esse ambiguum, cum non possit referri ad diuersa facta,& ad diuersas excommunicationes,& similiter ad diuersas appellationes, & iõ videtur,quod sicut reducũtur ad cõcordiam per multiplicationem ac u ,etiã quò ad finẽ vt probẽt, ita etiam videntur reducendi ad concordiã,vt probẽt per principiũ,& finẽ actus.facit,ꝙ no.Bar.in l.ij.ff.si cer.pe.potes dicere,quod regulariter procedit dictum legistarũ.fallit vbi reduci possunt ad concordiã s̃m intellectum qui fit benignior,vel qui frequentius,& cõmunius contingit.nam tunc reducunt ad concordiã etiam, vt ꝓbent, & sic intelligatur iste tex.facit quod.s̃.dixi in ver.põt dici,quod forte,&c.Vbi autem vnus testis contradicit sibijpsi:an debeat reduci ad concordiã si fieri potest dico sic,vt euitet falsum, & periuriũ.argumento huius text. & eius, quod notatur.j. eo.in nostra non tamen uidet fieri concordia ad finem.vt probet:q̃a testi varia,& falsa loquenti non credit.facit.4.q.3.§. item in criminali. ver.item qui falso,vel varie.¶Item aduerte, ꝙ licèt testes reducuntnr ad concordiã adinuicẽ,vt hic patet: nõ tamen reducuntur ad concordiam cum dicto partis,vt notauit Inno.in c.cum contingat, & Bart. in d.l.ij.§.fi. & ideo si pars fecit articulum,ꝙ mutuauit Titio.x.ante guerrã.& testes dicunt de mutuo post guerrã: nihil probabunt in fauorem partis.facit,quod not.etiam Bar. in d.l.inter stipulantem.§.j.de ver.ob.vbi etiã dixi de hac
5 materia.¶Et ex prædictis etiam patet † ꝙ testes reducũtur ad cõcordiã.Quandoq; ꝑ actus multiplicationẽ. vt hic patet.Quandoq; ꝑ principiũ actus,& finẽ. vt patet ex notatis.in d.l.ij.§.fi. ¶Qñq; ꝑ locutionẽ ꝓpriã, & impropriam, vt si aliqui testes dicant, quod viderũt Titium possidere.Alij dicunt,ꝙ viderunt ipsum detinere talem rem. nam isti vltimi proprie loquũtur,primi improprie.cum possessio sit nomen iuris.& debeant deponere de his, quæ sunt facti. infra. eod. cum causam.cũ ibi notatis.& facit,quod not.gl.& Bart.in l.stipulatio.§.hi quoque.ff. de uerb.ob. licèt ex detẽtione præsumatur possessio.vt uoluit Inn.j.de priui. cũ olim. & facit,qđ no.vij.q.j.Põtifices. & ꝙ habetin l.sed, & si possessori.§.Itẽ si iurauero.cũ ibi notatis per But. ff. de iureiuran.& uide ẽt omnino,qđ notatur in l.si finita.§. si ante.ff.de damn.infec. per Bar.interdũ etiam reducũtur ad cõcordiam per repetitionẽ actus ꝑambuli. vt si testes dicãt,ꝙ Titius promisit seio cẽtũ, & interrogatus quomodo scit,respõdit,quia uidit Titiũ ꝓmittere seio, primo legata, & postea vidit ipsum promittere eidem Seio centum. nam intelligitur computatis dictis quinquaginta in quantitate centum.facit, quod not.in l.ij. §.ex actis.de ori.iur.& quod notauit etiam Barto. in l. labeo.ff.de suppellecti.lega. vbi dicit, quòd si testis in dicto expressit certum tempus, & locum,si in ratione simpliciter loquitur postea intelligitur se referre ad tempus, & locum expressum in dicto, quod est diligenter notandum.

SVMMARIVM.

1 *Renuntiatio productioni testium in causa principali non extendit se ad causam appellationis, quando testes producuntur super nouis capitulis.*

2 *Testes antiquos, vel nouos super eisdem articulis, vel directò contrarijs recipere non est licitum vbi variatur instantia de principali ad appellationem. & nume. 8.*

3 *Testis idem potest super diuersis articulis in causa ciuili contra eundem produci.*

4 *Testis, quando super nouo articulo iterato producitur compellitur iterare iuramentum.*

5 *Renuntians productioni testium super certo articulo expresso in renuntiatione non poterit amplius testes producere super eodem etiam in alia instantia. & nu. 12.*

6 *Publicatis attestationibus, an excludatur testium productio. & nu. 12.*

7 *Testium receptio, quando est nulla, quia non sunt rite recepti possunt etiã tamen produci.*

9 *Articuli noui qui dicantur.*

10 *Publicatis attestationibus, an admittatur probatio super articulo directo contrario.*

11 *Testis iurare debet tactis scriptis.*

13 *Testes, an publicatis attestationibus recepi possint in causa matrimoniali, vel in alia, in qua sententia non transit, in rem iud c tar.*

14 *Testes super directo contrarijs admittuntur ad probandum testes falsum dixisse.*

Raternitatis. In causa appellationis super nouis capitulis tantum,testes noui, & antiqui ꝓduci pñt.h.d.¶Et sunt duę partes principales.in prima ponit cõsultatio. in secũda responsio. secũda ibi:tibi diximus. põt ẽt addi,ꝙ rñsionẽ determinat.ibi:receptis.Itẽ cõsultatio est bimẽbris. & s̃m mẽbrũ est ibi. & an ad vtrũq;. tamen respondet.& prosequitur hic Io.An. hãc decre. per modum cõmenti,& repetitionis ex eo,q̃a fuit prima decre.quam dicit se legisse in studio Paduano,& ẽt assignat causam,quare eundem stilũ nõ fuit ꝓsecutus in alijs decretalibus,videlicet ꝑꝑ prolixitatẽ vitandam

in alijs

tamen re uera multo clarior fuisset stilus prædictus, &
facilior ad studẽdum, quã sit ille, quẽ cõiter prosequiť.
¶In tex. ibi: iudicata. supple a qua est appellatũ, vt in-
nuitur in sequentibus. ¶In tex. ibi receptis, & sic hæc
secunda quæstio loquitur de antiquis testibus receptis
in prima causa: an possint recipi in cã appellationis, sed
præcedens quęstio loquitur de nouis testibus recipien
dis in cã appellationis, qui non fuerũt recepti in prima
1 cã. ¶†No. j. ꝙ renuntiatio facta productioni testium in
causa principali, non videtur se extẽdere ad causam ap
pellationis, quando super nouis capitulis testes produ-
cuntur. de quo per Inn. j̃. co. cum venissent, & per Bar.
in auth. at q̃ semel. C. de prob. & istud notabile magis
videtur de mente literæ, licèt do. Anto. hic simpliciter
colligat renuntiationẽ esse terminũ excludentẽ facult a
tẽ probandi per testes, & etiam colligebat, ꝙ renũtiatio
non solum videtur excludere a facultate probãdi in pri
ma instantia, sed etiam in causa appellationis. Sed cer-
tè hoc notabile non videtur bene colligi. sed potius id,
quod s̃. dixi, & etiam videtur sentire Innoc. in d. c. cum
venissent. ¶Item no. argumentum pro, & contra, quòd
causa appellationis, & principalis, dicatur diuersa. nam
facit pro, inquantum hic ponit primam causam, vt di-
uersam a causa appellationis, in contrarium facit inquã
tum vult, quod non possint produci testes in causa ap-
pellationis: nisi prout poterat in principali, veritas est,
ꝙ una, & eadem causa censetur, vt patet in rubro, & ni
gro. C. ne liceat in vna eademq; causa tertio ꝓuocare.
licèt instantia causæ appellationis sit diuersa ab instan
tia causæ principalis, vt patet ex his, quæ habentur in l.
properandum. §. i. C. de iudi. & in auth. ei qui appellat.
C. de tempo. ap. & j̃. de appel. ex ratione. nam instantia
causæ principalis de iure ciuili durat triẽnio d. l. ꝓperã-
dum. sed instãtia causæ appel. durat per annũ, & ex cã
per bienniũ. d. auth. ei qui. & d. c. ex ratione. & ẽt in cã
appel. reiteratur iuramẽtũ calũniæ, quod nõ fit in ea-
dem instantia. l. ij. cum ibi notatis, & auth. principalis,
& auth. hoc sacramentum. C. de iura. calum. facit, quod
2 notatur in c. ij. de iura. calum. in vj. ¶†Item no. ꝙ vbi va
riatur instantia de principali ad appellationem non est
licitum super eisdem, vel directo contrarijs articulis re
cipere nouos, vel antiquos testes, sed si per nouis arti-
culis, sic intellige pendentibus ex primis, vt patet in l. ꝑ
hãc. C. de tempo. appel. sic etiam hodie est declaratum
in cle. testibus. hoc eodem titu. licèt olim essent opinio
nes maxime inter legistas, vt patet ex notatis in dict. l.
per hanc. & etiam hic per gloss. penul. ¶Item no. quod
articulus dicitur emergens quandoq; etiam si habeat
vetustiorem causam, quam iudicium de quo in c. j. s̃. de
3 ordi. cog. ¶†Item no. quod in causa ciuili super diuer-
sis articulis potest idem testis contra eundem pluries ꝓ
duci. secus in causa criminali, vt hic tangitur in glos. ij.
4 ¶†Item no. quod vbi testis iterato producitur super no
uo articulo compellitur iterare iuramentum, quod vi-
detur intelligendum quando iurauit super articulo, &
non super tota causa. facit, quod notatur per gl. & doc.
in l. momentaneæ. C. qui legitimam personam, & in l.
si quis libertatem. ff. de peti. hære. & in l. si duo. §. idem
iulianus. ff. de iureiurand. & ibi etiam per Barto. & ali-
quid etiam. j̃. eo. in c. de testibus, & forte etiam posset
dici, quod licèt iurasset super tota causa in prima in-
stantia, si tamen deposuit solum super certo articulo, &
in causa appella. producitur super nouo. quod debebit
iterari iuramentum propter diuersitatem instantiæ, &
sic etiam potest hic intelligi. licèt do. Anto. aliter videa
tur sentire, & pro hoc faciat, quia etiam reiteratur iu-
ramentum calumniæ in causa appel. propter diuersita-
5 tem instantiæ, vti patet in d. c. ij. de iura. calum. in vj. &
a no. in d. l. ij. C. de iura. cal. ¶†In glo. j.ª in fi. no. bene ex

a ¶In gl. i. si gras vtrũ publicatis attestationib⁹ in causa principali possint ĩ eadem cã principali, vel in causa appel. testes iterum produci, vel examinari, distingue secundum do. Hẽ. Boych. hic in pri. post. d. Gui ier. de mõ. au.

glo. duos terminos, qui habent excludere productionẽ
testium, scilicet, renuntiationem, & publicationẽ. ¶Cir
ca primum conclude, ꝙ si renunciatum est productio-
ni testium super certo articulo expresso in renunciatio
ne non poterunt amplius produci testes super eodem
etiã in alia instantia, vt no. Inn. in c. cum venisset. j̃. eo.
intellige etiam si nulli essent recepti tempore renũtia.
vel licèt essent recepti tñ nõ erãt publicati, aliàs si fuis-
sent recepti, & publicati publicatio sine renuntiatione
obstaret. Si vero simpliciter renunciauit productioni te
stium, tunc intelligitur renuntiare productioni fiendę
super articulis iam productis: nisi in casu. de quo dixi. s̃.
c. in causis, sed non super producendis ẽt in eadẽ instã-
tia, vt voluit Inn. in d. c. cum venisset, & etiam Bar. in d.
auth. at qui semel C. de proba. Item restringitur dicta re
nuntiatio ad eandẽ instantiam, & ideo non nocebit in
causa appellationis quominus super articulis ꝓductis
in instantia principali super quibus testes non fuerunt
producti nunc producantur in causa appellationis, vt
hic probatur a contrario sensu, & no. Inn. in d. c. cum ue
nisset. quod intellige nisi etiam expresè in renuntiatio
ne facta fuerit mẽtio causæ app. vt no. Inn. in d. c. cũ ve
6 nisset, & Bar. in d. auth. at qui semel. ¶† Circa secundũ
aduerte, quod gl. videť velle contrarium in c. constitu-
tus. el. iij. j̃. eo. vbi cõcludit, ꝙ sola publicatio nõ impe-
dit ꝓductionẽ testium ẽt su ꝑ eo. c. & illud sequiť Spe.
in ti. de teste. §. satis vtiliter. ver. quid si publicate. dicit
tñ ibi Spe. ꝙ clemens quartus diffinit oppositum, & pro
opi. clementis huius gl. facit. c. de testibus, & c. intima-
uit j̃. eo. ¶Potes concludere pro cõcordia opinionũ, vt
voluit Io. An. in d. c. constitutus. & etiã in cle. testibus.
e. ti. & ẽt Bar. in d. auth. at qui semel. ꝙ si supplicatio fit
parte inuita, vel cõtradicẽte, vel ẽt illa absente, sed ci-
tata, ꝙ tũc nõ nocebit sibi sola publicatio nisi aliter ap
pareret eum didicisse testificata, & ꝑ hoc vĩ, ꝙ si fit pu-
blicatio parte cõtradicente, & ꝓtestãte, ꝙ nõ vult disce
re testificata, licèt saluum esse sibi ius ꝓducẽdi testes,
ꝙ tunc nõ nocebit sibi publicatio, & ita vidi de facto se
pius seruari in ciuitate ista. Si autẽ sit facta publicatio
vtraq; parte cõsentiẽte, vel ad instantiã vnius altera ꝑ-
sente, & non contradicente, & tũc vĩ, ꝙ publicatio ha-
beat obstare, & sic intelligať hæc gl. & hoc casu ꝓtesta-
tio nõ videreť valere tanquã iuri contraria. per ea quæ
habenť in simili in l. alimenta. C. de neg. gest. & ẽt tãgit
hic d. An. dicit tñ hic d. Ant. ꝙ credit istud verũ, qñ iã fa
cta esset trina ꝓductio testiũ, vt tũc publicatio prędicta
obstet ꝑ §. q̃a verò, & in auth. de testib. secus vbi solum
vna, vel duæ sint factæ: quia tũc nõ nocebit si ꝓbeť veri
similiter volentẽ producere testes non didicisse testifi-
cata, vt, quia probať, ꝙ statim facta publicatione per iu-
dicẽ notarius recessit cum actis: vel probať per iuramen
tum notarij actorum, & partis volentis ꝓducere, ꝙ nõ
habuit notitiã testificatorum. nã tunc non nocebit pu-
blicatio, aliàs autem in dubio bñ noceret, & sic intelli-
git opi. Io. An. ¶Credo, ꝙ seruareť simpliciter opi. Ioã.
An. quia imputet sibi pars q̃ consensit publicationi, vel
nõ contradixit arg. de reg. iur. dãnũ lib. vj. & ꝑ id, ꝙ hĩ
ĩn d. c. de testibus. ¶Item aduerte, quia hoc est verũ re-
gulariter, ꝙ post publicationẽ nõ licèt producere testes
super eo. c. fallit tamen in aliquis casibus de quibus hic
per Io. An. in ix. q. ẽt in vltima. & etiam in Spe. in ti. de
teste. §. satis utiliter. ¶Et not. pręcipuè, quod de consen
su eius contra quem producuntur possunt testes produ
ci super eodem articulo non obstante publicatione, ut
7 hic tangit Io. An. in ultima. q. & etiam do. Anto. ¶† Et
not. etiam, quod quando receptio testium est nulla, q̃a
non sunt rite recepti. etiam tunc possunt produci ne pe
reat facultas probandi. j̃. e. cũ causam cũ ibi no. & no. in
cle. testibus. ꝑ gl. ¶Idẽ uideť, si publicatio sic nulla, q̃a
facta

facta parte nō citata:dixit tñ Bar.in auth.at qui semel. qđ si testes sint rite recepti: licèt publicatio sit nulla:si pars didicisset testificata ex hoc capite repelleret:nō ex vi publicationis simpliciter.¶Itē non ob. publicatio si perdite sunt attestationes,vt in c.fi.š.de prob.¶Itē, qñ ecclesia vel minor restituitur aduersus publicationem. de quo per Inno.in c.auditis.de resti.in inte.& per Bar. in l.j.§.nuntiatio.ff.de no.ope.nun.¶In gloss.ij.in fi.ad de,quod not.in d.§.Item in criminali.vbi etiam glo.tan git alios intellectus ad l.produci.ff.de testi.qui tangun tur etiam per Accursium ibi.¶In glo.penul.i bi penden tibus ex veteribus.quasi velit, qđ si essent omnino noui non admittentur,quia tunc essent impertinentes, & sic non essent admittendi.l.per hanc.C.de temporibus appel.& facit de confes.c.j.& ij.& in l. ad probationē. C.de proba.& ex hoc no.quod quidam dicuntur articuli omnino noui,aliqui verò dicunt non omnino noui,sed depēdētes ex primis q.dam antiqui, seu veteres,
8 & qualiter hoc cognoscat dicā inferius.¶†In ea.glo.in fi.& sic cōcludit gl.ꝙ in cā app.super eisdē articulis super quibus sunt publicati testes in cā principali,nō possunt recipi testes antiqui,vel noui.& hoc vr vell e gl.de iure canonico,& etiam de iure ciuili.per.§.q.a vero. in auth.de testi.vbi indistinctè videt prohiberi productio testium sup eisdē articulis post publicatas attest.nec habet obstare.l.per hāc.C.de tēpo.appel. quia illa debet intelligi,qñ non pducunt super eisdem , sed sup nouis pendentibus ex primis:legistæ tñ cōmuniter tenent, & maximè Accur.in d.l. per quod in causa appellationis etiam super eisdem articulis possunt pduci testes propter diuersitatem instātię,licèt aliqui legiste etiā aliter dicant.Host.verò hic tenebat,quod in causa appella.super eisdem articulis:non possunt produci antiqui testes sed noui,per d.l.per hunc,sed hodie approbata est opi. gl.hic positæ reiectis opinionibus prædictis in cle. testibus.hoc eo.ti.& quia illa cle.venit ad decidēdū opiniones legistarum , & etiam canonistarū,seruari debet nedum in foro canonico,sed etiam in foro ciuili,etiam in terris imperij per id,ꝙ habetur in c.licèt.de fo.cōpe. & in c.per venerabilem.qui filij sint legi.& ĵ.de testa.raynutius.nā licèt vbi ius ciuile discordat a iure canonico seruari debeat ius ciuile in suo foro in terris imperij, vt no.per gl.in c.ij.de arbi.in vj.& ēt in c.j.de ope.no.nuntia.& in c.si duobus.de appel.tñ illud est verū,qñ ius ciuile est certū,& super eo non sunt opi.secus , qñ super eo sunt opiniones,& postea facta est decisio clara p ius canonicum,quia tūc illa est seruanda in vtroq; foro , vt patet ex no.in iuribus p̄alle.Idem vbi tangeret materia peccati,quia tūc præualet ēt ius canonicū ēt in foro ciuili,etiam in terris imperij,vt no.p gl.in regula possessor.de reg.iu.in vj.& no.ēt in c.fi.ĵ.de p̄scri.nec ob.p̄dictis lex eos.C.de ap.& d.l.per hāc.q.a deberet intelligi qñ sup nouis capitulis depēdētibus ex primis pducuntur testes,& nō sup eisdē,vt dixit gl.Itē nō ob.ꝙ diuersitas instantiæ debet hoc operari p l.fi.C.de testi.& ĵ.eo. p̄sentata,q.a ibi prima instātia fuit corā arbitro nō corā iudice.ideo tūc seruari debet,ꝙ habet in dictis iurib⁹. Secus qñ corā iudice per id,ꝙ habet in d.§.q.a vero.Itē nō ob.c.veniēs.ĵ.eo.q.a ibi variata instātia variabat finis.agēdi:q.a prima erat summaria,& ad vnū finē , scđa erat plenaria,& ad aliū finē.hic verò vtraq; instātia scilicet causæ principalis, & appellationis,tēdebat ad eūdē finē quātū ad effectū,licèt,quo ad verba differant.nā si in prima instātia fuit petitū Titiū cōdēnari ad.x.& fuit absolutus,& pp hoc appellatū est,licèt in eā appel. nō petat exp̄sè Titiū condēnari:sed petit pnūtiari tantū appellatū,& malè iudicatum scđm.l.eos. C. de appel. tamen in effectu petendo pronuntiari malè iudicatum petitur in effectu Titiū cōdēnari.Item non obstat si dicatur,ꝙ timor subornationis non dēt attēdi in noua instantia,licèt attendatur in eadē,q.a si simpliciter attēderet nunq̄ deberet posse fieri probatio per testes pter dictū timorē:q.a respōderi potest , ꝙ vbi testes nō sunt producte:non in tantum timetur timor subornationis , q.a sperat producēs,ꝙ bene deponēt p eo. sed vbi sunt producti,& publicati,& videt,qđ nil pbant,vel minus sufficienter,tunc valde timeri potest ne dicta de causa prouocatus subornare quærat testes,vt obtineat intentionē suā.& ista ratione dum viget in causa principali imo,& in causa app.in qua de maiori præiudicio agitur cum lapsus instantiæ cā appel. perimat ius partis. vt in auth.ei qui appellat.C.de tep.appel.nō sit in lapsu instantiæ cāæ principalis.vt in l.pperādū.§.fi.C. de iudi.
9 ¶†Restat [a] nūc videre qui dicūtur articuli omnino no
a ui.& q. dicantur nō omnino noui,sed deponētes ex primis. & qui dicantur antiqui,& licèt prolixe hic ēt multis insistat do. Anto. tamen potes breuius concludere qđ oīno noui dicunt, qui non iurant intentionē actoris,nec rei , & sic sunt impertinentes. Ex parte actoris pōt hoc contingere,quando sentētia lata sup petitione p actorē porrecta,nō pareret exceptionē rei iudicate sup articulo,quē nouiter actor pponit, quod pōt cōtingere rōne diuersitatis rei. vt si primo petebat equū postea facit articulum de boue,vel pōt cōtingere ratione diuersitatis causæ.vt si primo quis petebat domū ex causa venditionis:nūc petit ex causa permutationis. facit,quod hr in l.cū qrit.& l.cum de hoc. & l. si mater. §.j.& l.& an eadē.§. actiones.ff.de excep. rei iudi. Idē dicit domi.Anto.hic si mutetur persona,vt q.a quis dicat se emisse domū a Titio.postea illā dicit se emisse a Seio,sed fortè illud vltimū non est simpliciter verū: sed pōt tolerari,qñ expressa fuit causa in petitione,vt quia petijt talem rem,quam dicit ad se spectare,q.a illā emit a Titio.secus videt si simpliciter petijt rem sibi restitui tanq̄ spectantē ad se iure dñij,vel quasi.nam, tunc licèt in processu cāæ fecerit articulū,qđ emit a Titio, & nō pbauerit.q.a postea uult facere articulū, ꝙ emit a Seio videtur,ꝙ hoc possit,& præsertim appellationis. per id, quod habetur in l. Seio.ff.de app.& in c.Abbate. de re iudi.in vj.nec sunt ista oīno cōtraria. nam etiam possunt interdum stare simul,q.a potuisset q.s emere a Titio,& demum,fortè.q.a dictū fuit Titium non habere ius , sed Seius emit a Seio.facit,qđ hr in l.iij.§. ex pluribus.ff.de acq.pos.Ex parte aūt rei ponc exēplū de nouo capitulo oīno si fortè agitur cōtra eū possessorio recuperādæ.& ipse excipit,de petitorio dicēs se dñm. & p hoc nō teneri restituere.nā talis articulus nō admittitur.de resti.spo.in lrīs.Idē si opponat exceptionē q̄ nouiter supuenit eo casu,quo nō licet sibi illā opponere illi,qđ qñ sit not.p Bar.in l.j.ff. de exce. vel si petit ab eo equus,& ipse opponit exceptionē pacti,de nō petēdo sup libro Nouū aūt capitulū,& non oīno nouum , sed dependēs a primis dicitur,qñ habet iurare intētionē actoris,vel rei,& nō cōprehendebat sub primo articulo de necessitate facti,& probationis, exēplum patet in reo.si primo opposuit exceptionem pacti de non petendo,postea uult opponere exceptionē prescriptionis. nam ista exceptio nō includebat sub prima.tamen habet adiuuare intentionē rei,qui pōt pluribus exceptionibus,aliàs defensionibus vti.vt in l.nemo.ff.de excep. & de reg.iur.nullus pluribus.lib. vj. ¶ Ex parte actoris potes ponere exemplum,si primo obligaueras mihi rē tuam pro certa quantitate , demum secundo obligasti eandem rem Titio.tertio iterato,de nouo obligasti eandem rem mihi. nam si secundus creditor possidet rem nullam,& ago contra eum dicens illā mihi obligatam, & deduco in pcessu vltimā obligationē,& succūbo,q.a ille probauit suam obligationē,quæ erat prior illa ultima:potero

a Restat nunc. articuli oīno noui q. dicant. Articulorū materiā vide in Spec.de testi.§.nūc videdū. p totum. & in ti.de positio.

ma:potero in cauſa appellationis deducere primã obligationẽ ad iuuãdũ intentionẽ meã.facit.l.creditor.ff.q. potiores in pignore habeantur,& ſic tranſit hic do. Anto.& etiam Spe.eo.ti.§.ſatis vtiliter. Sed intellige iſtud exemplũ procedere,qñ ſimpliciter in petitione quã primo feci,dixi rem mihi obligatam,& non expreſſi cãm, ſed vbi expræſſiſſem cauſam,& pro cauſa ipſam vltimã obligationẽ,tunc nõ poſſem obtinere:niſi de nouo nouũ libellũ in alia inſtãtia,aliàs nouã formarẽ.per ea quę habent in c.Abbate.de re iudi.in vj.& ſic in cauſa appel.non poſſem me iuuare.põt etiã poni exemplum ſi actor petijt decimas,& ſuccubuit propter priuilegium allegatũ,& demũ in cã appel.vult probare præſcriptionem cõtra priuilegiũ.ĩ.de priuil.in c.accedentibus, & idẽ in ſimilibus,vbi aũt articulus qui nunc proponit̃ includeret̃ ſub primo de neceſſitate facti,& probationis, tũc diceret̃ antiquus articulus.exẽplũ ſi reus dicit ſe pſcripſiſſe rẽ aliquã ſpatio.x.annorũ inter præſentes ſm l.fi.C.de præſcri.lon.tẽp. nã ſub iſto articulo includit̃ ꝙ poſſedit rem ſpatio.x.annorũ cõtinue.Item,ꝙ cum titulo.Itẽ,ꝙ bona fide,licèt hæc bona fides præſumat̃ apparente titulo,vt no.in l.pe.C.de præſcri.lon.tẽp.& prędicta habet de neceſſitate probare ipſe reus ſi actor probauit rẽ fuiſſe ſuã.ideo ſi reus fecit articulũ, ꝙ præſcripſit dictam rẽ ſpatio.x.annorũ,& produxit teſtes, & poſtea publicatis atteſtationibus vult facere articulũ de titulo forte qualiter emit a tali non poterit:q̃a cẽſet̃ eſſe articulus antiquus,q̃a includebat̃ ſub primo de neceſſitate facti ex eo,q̃a non põt ꝓcedere præſcrip.x.annorũ ſine poſſeſſiõe,& ſine titulo.l.diutina,& l.fi. C.de pſcri.lon.tẽp.& ĩ.de reg.iur.ſine poſſeſſione.libr.vj.cũ ibi no.& ſimiliter includebatur de neceſſitate probationis: quia ad obtinendam victoriam: neceſſe habebat prædicta probare.Secus qñ articulus qui nouiter ꝓponit̃ nõ includebat̃ ſub primo de neceſſitate facti,licèt contingenter poſſet includi,& iurare intentionem partis: exẽplum in c.cũ Ioannes de fi.inſtru.Si peto rem dicens illam mihi venditam,& reus dicit ſe non teneri tradere, q̃a pretiũ non eſt ſolutũ, & ſuccũbat,q̃a forte fuit habita fides de pretio, & data dilatio ad ſoluẽdũ.l. ꝙ videndi.ff.de contrahen.emp.in cã appel.poterit dicere, qđ venditio fuit conditionalis,& nondũ conditio euenit. nam iſte articulus eſt nouus,& non includebat̃ de neceſſitate ſub primo articulo,inquantũ dictũ fuit rẽ fuiſſe venditam,quia poſſibile eſt, ꝙ vẽditio fiat pure, & ẽt fiat ſub cõditiõe,& ideo dr̃ articulus nouus:ſed nõ omnino,q̃a orit̃,& depẽdet a primo.Idẽ ſi includebat̃ ſub primo de neceſſitate facti articulus qui nũc ꝓponit̃,ſed nõ de neceſſitate ꝓbationis.exemplũ,ſi dico, ꝙ mutuaui tibi.x.de neceſſitate facti includit̃,ꝙ certo loco,& tẽpore factũ fuit mutuũ,vt de re iudi. Abbate.lib.vj. ſed tñ nõ de neceſſitate ꝓbationis,q̃a nõ habeo neceſſe ꝓbare certũ locum,& tẽpus,ſed ſufficit,ꝙ ſimpliciter ꝓbẽ me tibi mutuaſſe.x.l.teſtiũ cũ ibi no.C.de teſti.& ꝑ Inn.ĩ.de accu.qualiter el.ij.iõ ſi teſtis qui producit̃ ad ꝓbandũ mutuũ depoſuit de certo loco, & tempore, & aduerſarius vult probare,& facere articulũ,ꝙ illo loco, & tp̃e non erat ibi,dicet̃ iſte articulus nouus,& nõ antiquus:nec directo contrarius primo,ſed indirectè, iõ admittet̃.ĩ.eo.ex tenore.ſec⁹ ſi articulaſſem explicite de mutuo facto certo loco,& tp̃e:q̃a tũc debeo illud ꝓbare,vt in d.c.Abbate,& ideo ſi ꝓbo publicatis atteſtationibus:nõ poterit tunc aduerſarius producere teſtes ad probãdum,ꝙ illo loco,& tempore ibi nõ erat: q̃a eſſet articulus tunc directo contrarius primo, ideo non admittitur,vt in cle.teſtibus.eo.tit.facit,quod no. Bar. in
10 auth.at qui ſemel.C.de proba.¶† Et no.quia licèt ſuper articulo directo contrario regulariter non admittatur probatio poſt publicatas atteſtationes,iſtud tñ fallit qñ allegaretur falſitas cũ corruptione,vt no. in clemẽ. teſtibus eo.ti.& ſ.ti.j.licèt.Item fallit,qñ quis vellet reꝓbare teſtes reprobatorios,& cõfirmare ſuos primos, quia nõ fuit tũc ſibi,quid imputãdũ.nã credere debuit ſuos benè dixiſſe,donec videat oppoſitum facit,ꝙ hr̃ in c.licèt dilectus.ĩ.eo. ſed ad reprobandum probatorios non admittitur articulus directo contrarius: niſi vt dixi allegaretur falſitas cum corruptione.¶Itẽ aduerte, q̃a illud eſt clarum,quod poſt publicatas atteſtationes poteſt quis reprobare perſonas teſtium,ſi ante fuit proteſtatus contra illas.ſecundũ decre.præſentium.ĩ.eo. Idẽ ſi vult ſimul reprobare perſonas, & dicta, vt quia teſtis depoſuit,quod iam ſunt.xx.anni,ꝙ Titius promiſit ſeio. x.& Titius dicit oppoſitum,& vult ꝓbare, quod teſtis ſolum habet.xvj.annos, & ſic non poteſt deponere de tempore.xx.annorum.non hoc caſu etiam poſt publicatas atteſtationes admittentur teſtes prout tenuit Nicolaus de Matarelis,& refert Bar.in d.auth.at qui ſemel. & per hæc ſatis habere potes doctrinam ſuper pdictis videlicet,quis dicatur articulus omnino nouus,& quis nouus,ſed non omnino dependens a primis,& quis antiquus,& quis etiam dicatur directo contrarius,& quis indirectè.Et adde vnum,quod licèt vbi quis fecit articulum de præſcriptione publicatis atteſtationibus non poſſit producere teſtes ſuper titulo:tamẽ ſi nõ articulauit de præſcriptione,ſed de poſſeſſione.x.annorũ.& poſtea articulat de titulo poterit producere teſtes etiã publicatis atteſtationibus ſuꝑ articulo tituli,quia neceſſario includebat̃ ſub articulo,cum quędã ſit poſſeſſio cũ titulo,& quædã ſine,tñ non eſt omnino nouus, q̃a tendit ad iuuãdũ intentionẽ partis.¶†In gl.fi.in fi.No.benè gl.ponẽtẽ formã iuramẽti teſtis,& no.ẽt,ꝙ debet iurare tactis ſcripturis,vt hr̃ in cle.in verbo tacta.de hære. & facit,quod no.ꝑ gl.in c.vt circa.de elec.in vj.vbi gl. dicit,ꝙ non ſufficit tãgere cum pectore,vel cubito,ſed tangi debet cũ manibus.dicit tñ Io.An.no.in addi.Spe. in ti.de teſte.§.ſequitur ver.Et no.quod vbi apparet iuramentũ eſſe præſtitũ,in dubio præſumit̃ præſtitũ tactis ſcripturis,tñ ꝓꝑ qualitatẽ pſonę notarij qui in hoc debet eſſe peritus.facit,quod no.in Spe.de teſte.§.j. verſi. ſed quid in prædictis.tñ propter autoritatẽ iudicis qui ad talia debet aduertere,vt hic colligitur,tñ etiã, q̃a ex quò pars non cõtradixit ſurgit præſumptio pro prædictis facit,quod no.Inn.de offi.dele.cũ in iure.ſecus dicit ſi notarius dicat talis teſtis iuratus depoſuit, q̃a tũc non ſufficit dicta aſſertio cum ſit de præterito, & iſtud ẽt ſequit̃ hic do.Ant.Sed iſtud videt̃ procedere qñ ſimpliciter dixit talis teſtis iuratus depoſuit,ſecus ſi diceret talis teſtis iuratus coram iudice,& in præſentia talis contra quem producebatur,cum poterit id interuenire dicto tempore,vt voluit Bar.in l.Theopompus.ff.de dote prælegata.facit,quod dixi in c.qm̃ cõtra falſam.ſ. de prob.¶Item adde prædictis,ꝙ vbi non formantur articuli diſtinctè,ſed producũtur teſtes ſuper petitione,ſeu libello:tunc publicatis atteſtationibus ſuper contentis in libello non poterunt poſtea ꝓduci teſtes. Item dicit hic do.Ant.ſi certus articulus fuit format⁹,ſed teſtis nõ iurauit tantum ſuper articulo,ſed ſuper tota cauſa dicere ueritatem,quia tunc ſi dicit extra articulum valet,iõ ſecundum eum non poterunt teſtes produci poſt publicatas atteſtationes,ſed fortè contrarium eſt verũ,ſi articulus nouus non comprehendebatur ſub primo de neceſſitate facti,& probatiõis,ꝑ ea quæ dixi ſuperius, & quia nõ eſt imputãdũ parti ſi nõ diuinauit illud,ꝙ dixit tex.extra articulum,ex quò de neceſſitate non includebatur ſub articulo.facit,qđ no.Bar.in d.auth.at qui ſemel.C.de prob.¶Item aduerte,quod ſi plura ſunt capitula ſuper ueritate facti.& vltimo ſuper fama,ſi teſtis interrogat⁹ fuerit ſuper capitulis de veritate,& dixerit ſe nihil

nihil scire, poterit tñ postea interrogari super articulo de fama:q͂a illa verba generalia inquantũ dixit se nihil scire:intelliguntur ſm qualitatẽ capitulorũ. facit,ꝙ no. Ioan.An.in addi.Spec.in ti.de teste.§.nunc videndũ su
12 per ver.illud aũt.¶†Vltimo scias,quod plures sunt termini habentes excludere testium productionẽ, primus est statuitio termini ad probandũ,vel ad producẽdos testes,de quo plenè dictũ fuit ĩ c.licèt cãm.s̃.ti.j.& ibi ẽt dedi remissiones,secundus terminus est renuntiatio ꝓductionis testiũ,& de hoc dictum fuit cum gl.j. & etiã tãgetur.ĩ.eo.cãm quæ,&.c.cũ uenissent. tertius terminus est publicatio attestationum,& de isto etiã dictum fuit cũ glos.j.¶ Et aduerte,ꝙ duplex est publicatio,vna est quæ fit ad finẽ,vt attestationes faciãt fidẽ.nã anteq̃ publicentˢ nõ videntˢ facere fidẽ.l.gesta.C.de re iudi. & ibi ꝑ Bar.An tñ valeat sentẽtia lata nõ facta publicatione testium no.in l.prolatã.C.de sententijs,& ĩ. de re iudi.in c.cum.i.&.a.& in c.fi.ĩ.de hære.lib.vj.Quędã aũt est publicatio,q̃ fit ad finẽ,vt dicta testiũ ammodo sint manifesta partibus,& de ista propriè loq̃tur ista materia.Et aduerte,q͂a cõsueuit hoc modo fieri,quia iudex pronũciat dicta testiũ esse publicata,& pro publicis, & aptis haberi,& prima pars pronuntiationis vr̃ respicere primã publicationẽ quæ fit ad finẽ,vt dicta testiũ faciant fidem.Secunda pars videtur respicere secundã publicationẽ,vt tetigit Bar.in d.auth.at qui semel.C.de ꝓbat. & hæc practica satis videtˢ sufficere,licèt aliter non legantur dicta testium per iudicẽ,vel notariũ tꝑe publicationis,nã multũ difficile est q̃nq; legere omnia dicta testium,q̃n sunt multa,tamen quandoq; ẽt cõsueuit testimoniũ vnius legi,vt voluit Spe.in titu.de teste.§.satis vtiliter.sed non est necesse,vt prædixi.¶Item aduerte, quia quædã est publicatio indiscreta, vt q̃n fieret parte contradicẽte, & volente producere testes alios, & ista nõ habet nocere,vt superius tetigi.de quo ẽt.ĩ.eo. cõstitutus.el.iij.& in cle.testibus.de testi.& adde,ꝙ dicetur.
13 ĩ.eo.series.¶†Item est dubium,an in cã matrimoniali, vel in alia in qua sententia nõ transit in rẽ iudicatã possint testes recipi publicatis attestatiõibus.de quo.ĩ. eo. series.& hic multum insistit do.An.sed in effectu ponit conclusionem,quã dixi.s̃.ti.proxi.in c.iurauit,& tangetur in d.c.series.¶Item est dubiũ:an q̃n recipiuntur testes ad ęternam rei memoriã, possint alij produci post publicatas attestationes,& do.An.hic in sexta fallentia quam ponit,tenet quod sic.& idem voluit Spec.in d.§. satis vtiliter.Sed tu potes dicere hoc verũ,q̃n altera parte absente,licèt legitimè citata,vel ea ꝯtradicente recepti sunt testes aliàs videretˢ secus per ea quæ habentur in d.c.constitutus ꝑ Io.An.& quæ ẽt superius dixi nisi vellet quis indirectè probare falsitatẽ,vel allegaret falsitatẽ cũ corruptione quartus est terminus didicisse testificata,& intellige q̃n ꝑfectè didicit, quia plenariè legit attestationes,& deliberare potuit:secus si solũ fortè didicisset ꝑ assertõnẽ testis q. hoc.s̃.dixit,vel si solũ trãscursoriè legit,vt no.in c.vltra tertiã.vbi ẽt ꝑ Inn.ĩ.eo. & hoc indicat verbũ ꝑcũctatus,positũ in.§.q͂a vero. de testi.nã dictio per,ꝑfectionẽ notat.l.edificia.§. perfecisse.ff.de ver.sig.& l.urbana.§.ꝑnoctare.eo.ti. & tãgitˢ ẽt per Bart. in d.auth.at qui semel. Quintus est terminus sufficiẽs,ꝓductio testiũ,& hoc põt sumi dupliciter,vno modo ꝑ respectũ ad multitudinẽ testium:q͂a iudex debet illã refrenare.ĩ.eo.significauẽrunt.&.c.de testibus. & c.cũ cãm.secũdo respectu multitudinis ꝓductionũ. & de hoc dictum fuit.s̃.eo.in causis.¶Vltimus terminus est conclusio in causa,vt in c.cũ dilectus.de fi.instr. tñ conclusio facta in causa principali non nocet in cau
4 sa appella.vt not.in c.cum venissent.ĩ.eo.¶†Et adde ẽt prædictis, quia dixit do.Anto.sub dubio fortè, quod super directo contrarijs admittũtur probationes per testes ad probandum testes falsum dixisse ad finem exceptionis cõtra sñiam.iuxta ea, quæ dixi in c. licèt cãm. suꝑ gl.ij.de proba.& quæ no.Bar.in l.qui agnitis.ff. de excep.nãcũ tũc nõ ob.sententia,non obstabit etiã publicatio ꝑ ea,quę dicta fuerũt.in c.iurauit.& in c.licèt. s̃.de proba.Sed posses dicere,ꝙ nõ ob.sñia si ꝓbetˢ falsitas,vt dictũ fuit.in d.c.licèt.& similiter nõ ob. publicatio.si q.s velit indirectè ꝓbare falsitatẽ, secus si directè,nisi vellet ẽt ꝓbare corruptionẽ,vt dictũ fuit. ĩ d.c. licèt.& no.in d.cle.testibus.¶Vltimo tãgit hic do.Ant. post Io.And.an si pars hẽt iudicẽ suspectũ in principali quẽ nõ vult,vel nõ põt recusare,an sit melius producere testes corã eo,an differre ꝓductionẽ in causa appel. Et cõcludit,ꝙ si non timetur calũnia in examinatione, cautius est producere propter euitanda condẽnationẽ expensarum in principali causa si non probaret, secus vbi timetur calũnia in examinatione,quia tunc melius est differre,ne aliàs publicatio sibi habeat obstare.

SUMMARIUM.

1 *Iurans contra aliquem non testificari,compellitur tamen.*
2 *Publicatis attestationibus nõ possunt testes produci, quando ante publicationem non interuenit impedimentum.*

Ntimauit.R. Qui iurauit testimonium nõ dicere cõpellitˢ testificari si attestationes nõ sunt publicate.h.d. ¶ Et in prima parte cõquestio.in sc̃da ꝓuisio. sc̃da ibi iõq;.
1 ¶†No.j.ꝙ nõ obstãte iuramẽto de nõ testificando ꝯtra aliquẽ ꝯtra quẽ ꝓducitˢ, cõpellitˢ q.s nihilominus testificari.¶Itẽ not.duos terminos excludẽtes facultatem probandi ꝑ testes.s.renũtiationẽ, & publicationẽ.de q.bus dictũ fuit.s̃.c.prox.¶Itẽ no.ꝙ astrictus iuramento ad non testificandũ,vr̃ demũ cogi instãte necessitate. & si ꝑ alios nõ põt probari.vr̃ tamen, ꝙ tunc maximè hoc procedat.nam etiã aliàs vr̃ posse cogi,cũ illud iuramentũ cẽseatˢ illicitũ.& nõ possit seruari sine peccato,vt tangit gl.& vr̃ probari.ĩ.eo.cõstitutis. j. ¶In gl.j.ibi erãt inducti,& recepti.supple,& dubitabat forte,ꝙ illi nõ plenè probarẽt.& iõ uolebat alios inducere aliàs ꝓducere.¶In gl.ij.ibi nõ repellit ꝓmotione. No.diligenter istam gl.quæ vr̃ tradere regulam,ꝙ illud crimen demum repellit a testificando, quod repellit a ꝓmotione.de quo ẽt tetigi in c.suꝑ eo.s̃.e.vbi adde hãc gl.¶In ea.gl.in fi.& sic tenet gl. primũ intellectum. & merito,q͂a secũdũ intellectũ sc̃d'm nõ deberet ponderari publicatio,ex quò suꝑ nouo articulo deponerent: cuius contrarium,vult litera.¶Vltimo attẽde, q͂a dixit
2 hic Inn.†ꝙ licèt post publicationẽ attestationũ non possint ꝓduci testes,illud est verum,q̃n ante publicationẽ non interuenit impedimẽtũ circa productionẽ testium: aliàs poterit fieri ꝓductio saltem petita restitutione in integrum ex clausula g̃nali si qua fiat iusta cã videbitur apposita ꝑ ꝑtorẽ in l.j.in fi.ff.ex q.b.cau.ma.& sic ẽt maiori concedetˢ dicta restitutio.refert tñ alios tenere,ꝙ solum conceditur beneficium restitutionis competens de iure speciali minori, vel ecclesiæ. de quo in c.auditis.supra,de resti.in integ. sed primum dictum plus sibi placet. & sequitur Ioan.And. & domi. Anto. ¶ Tu potes concordare opiniones. quia potuit pars contradicere publicationi,& protestari, ꝙ vult testes alios producere.& tunc non nocebit sibi publicatio, si aliàs non didicit testificata.vt dixi.s̃.c.ꝓxi.& tunc succurritˢ sibi de iure communi.& ideo non est necessaria restitutio.l.in cãæ.ff.de mino.Si aũt cõsensit publicationi, ĩputet sibi nisi fortè termino instãtiæ laboret, & ꝓpter impedimẽtum nõ potuisset infra terminum instãtiæ ꝓducere

cere.nam tunc in causa appel.nō poterit producere saltē petita restitutione ex dicta clausula generali.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium contra communem cursum priuilegiorum impetratum, est suspectum.*

2 *Renuntiatio productionis testium nō videtur in dubio extendi ad noua capitula quæ postea producunt.ut nu.3.*

a Publicatio. Idē sūmat hic d. Ab.& Fel. Et si quæras, an si cā sit cōmissa aliquibus iudicibus talis cōmissio faciat rē litigiosam distingue. vt hic per. d. Hē. boych. in prin.

a Ausam quæ. Publicatioᵃ vel renuntiatio in vno capitulo non præiudicat volenti testes producere in alio. ¶ Et est cōis diuisio.secunda ibi:iudicibus.¶No.ꝙ non valet priuilegiū ad præiudiciū lit.impetratum post cām alteri delegatā,& sic. ¶Not. ꝙ quo ad nullitatē priuilegij dicit lis pendere a tempore commissionis cāæ,facit,ꝙ habet.ṡ.de rescri.c.fi. sed quo ad perpetuandam iurisditionē dr̄ lis pendere ꝑ citationē. de offi.dele.gratū,& c.licèt vndiq;. sed quò ad alios effectus litigiosi dicitur lis pendere.qn̄ citatio emanauit, secundum formā cle.ij.vt lit.pēdente de quo ibi ꝑ glo. ¶Itē nō.q iudex ante oīa debet laborare ad cōcordiā inter partes,& illa deficiēte debet seruare iustitiā:facit
1 ꝙ hr̄ in c.j.ṡ.de mutuis peti.¶† Itē no. ꝙ vbi priuilegiū est contra cōem cursum priuilegiorum est suspectū de falsita.& ideo nō est ei obtēperandū,sed debet persona præsentans cū priuilegio remitti ad superiorē.facit.ṡ.de
2 rescrip.ex parte.¶†Item no.ꝙ renunciatio productionis testiū nō vr̄ extēdi in dubio ad noua capitula,q̄ postea ꝑducunt,vt hic est casus secundū primū intellectū gl.j.imo plus videt secūdū intellectū secundū,ꝙ in dubio non porrigat ēt ad antiqua capitula super q̄bus testes nō sunt producti,quod est valde notandū,& viderent esse cōtra ea,quæ dixi in c.fraternitatis.super gl.j. ¶Et cōtra ea quæ no.gl.fi.& Inn.in c.cum uenissent.ĩ. e.si tamen vis defensare,quod ibi dixi.posses dicere,ꝙ hic renuntiatio fuit facta super certo articulo non simpliciter,& sic videt voluisse Io.An.in summario, vel potes dicere,quòd ibi dicta debēt limitari per ea, quæ hic habentur,quia illud non habebit locum,qn̄ sunt plura capitula super quorū aliquibus sunt producti testes, & super aliquibus non,secus quando super nullis,vel suꝑ omnibus,& illud tñ vr̄ esse clarum, ꝙ renuntiatio simplex facta in cā principali:non nocebit in cā appel.etiā super antiquis,uper quibus testes non fuerunt ꝑducti per id,qđ no.Inn.ĩ.eo.cum venissent,& qđ dixi in c.fraternitatis super gl.j.¶In glo.j.ibi.in causa consultationis hoc verum,quando causa non fuit transmissa plenè instructa, sed si tanquam plenè instructa de voluntate partium est commissa seu remissa consultori, tunc non debent fieri alie probationes.l.cum a nobis.C.de dila.
3 & de materia in c.intimasti.ĩ.de appel.¶†In ea.gl.in fi. No.diligenter ex gl.quod renuntiatio productionis testium simpliciter facta,videtur restringi ad capitula super quibꝰ testes sunt ꝑducti,& non ad noua capitula, vel etiam ad antiqua suꝑ quibus testes aliqui non fuerunt recepti:nisi aliud appareat de mente partiū,de quo dic,vt dixi in no.¶In glo.ij.ibi:impetrata.idem dicas si proprio motu concedatur lite pendente ad præiudiciū alterius partis secundum Host. per iura allegata in gl. & per id,quod habetur in c.fi.vt lite pendente.¶ In gl. penul: ibi videtur esse litigiosa.hoc verum quò ad impediendum priuilegium per istum text.sed quò ad alia dic,ut dixi in no.& prout habetur in d.cle.ij.ut lite pēdente,& C.de liti.in auth.litigiosa.

SVMMARIVM.

1 *Recusari potest iudex consimilem causam habens.*

Ersonas ecclesiarum. A testimonio repellitur consimili morbo laborās. h.d.Et non recipit cōmodam diuisionē.¶Not. qđ illud dicitur esse certum,quod est notoriū,& sic probatione nō indiget.de quo.ĩ.de coha.cle.in c.uestra. ¶ In glo.j.ubi de hoc hic iunge ver.qui est.ĩ.sic qui in crimine detinet,& ex iuribus hic,& ibi allegatis colligi pōt unus intellectus,uidelicet,qđ hic laborat cōsimili morbo,& in consimili crimine,& ideo repellit,nec mirum quia etiam si aliàs sit in crimine diuerso repellitur, ut. ṡ.eo.super eo.unde secundum hoc ad literā hic dū dicit morbo cōsimili.debet suppleri maximè.¶Aliꝰ est intellectus qui colligi pōt ex eo,ꝙ sequit in gl.ibi sic, & iudex.ꝙ hic sumat similis morbus etiā pro simili causa
1 etiam ciuili,vt sicut iudex†potest recusari qui habet cō similem causam,ita & testis,& hoc seqtur Spe. eo.ti.§. j.ver.Item,quod habet.sed Hostien.non placet hæc lectura,q̄a secundū illam sequi uidet absurdum, ꝙ vnus emptor nō possit esse testis in cā alterius emptoris, qđ videtur incongruum,nisi esset valde suspectus,& iō tenet primam lecturā dicens,decre.intelligendam in socio,& participe criminis secundnm.l.qm̄ liberi. C. eo. canonizata.4.q.3.sub.§.item in criminali.Io.An.saluat istam secundam per id, qđ habet in simili in iudice.in c.causam quæ.de re iudi.vt sic relinquatur arbitrio iudicis quia habebit considerare:an decisio causæ in qua ꝑducitur in testem concludat etiam ad decisionem causæ,quam ipse testis cum alio habet, vt tunc repellatur tanquam suspectus,aliàs secus.¶Sed do. Anto. placet dictum Hos.quia testis non habet testificari super iure, sed super facto.l.testium.C.eo.& sic ex solo dicto testis non concluditur decisio causæ super qua testis habet quę debet,sed secus in iudice,qui habet decidere de iure.¶Sed certè verius uidetur dictum Io. An. nā si pars allegat consuetudinem esse,quòd si oriatur dubium inter partes super cōtractu,quòd stetur dicto proxenete, & velit dictam consuetudinē ꝓbare,& adducat testem qui habeat similem quæstionē,& q. uelit se fundare ex dicta consuetudine certè talis testis uerisimiliter est suspectus,vt faueat,dicte consuetudini:& sic postea ex illa etiam possit se fundare:vbi autem appareret testē nimium fauere parti, tunc clarū qđ redderetur suspectus per id,ꝙ habetur.ṡ.vt lit.non conte.accedens.

SVMMARIVM.

1 *Christianus admitti debet in testem contra iudeum.*

2 *Iudei debent esse subiecti christianis.*

3 *Iudeus conuentus a Cristiano potest apponere contra Christianum in testem productum, quod est criminosus.*

Vdęi siue saraceni. Christianꝰ cōtra iudeum in testem admittitur.h.d. Et primo ponit dictum. secundo adijcit pęnā. tertio subiungit causam.sed a ibi. & anathemate.tertia ibi cū eos.¶†No.j.quod
1 christianus admitti debet in testē cōtra iudęū,& hodie puniunt iudęi impetrātes priuilegia,vt per christianos nō possint cōuinci:nec valēt ēt talia priuilegia, vt ī cle. iudęi hoc.e.ti.¶Itē no.ex implicatiua quoq; hic posita, ꝙ nedum christianus admittit ꝯtra iudęū,sed ēt iudeus ꝯ alium iudęū.facit,ꝙ hr̄ in l.qm̄.C.de hære.¶Itē no.ꝙ iudęus vr̄ posse testificari contra christianum, sed hoc non est verum de iure,vt hic voluit gl.licèt de facto qn̄
2 ꝑsumat contrarium,& sic intelligi debet hæc lr̄a.¶†Vltimo no.ꝙ iudęi de iure debēt subesse christianis. facit qđ habet.de iudęis.in c.ita quorundā,& in l.iudęi. C. de iu-

8 *Verba generalia relata ad placitum alterius partis sunt ciuili mõ interpretanda.*
9 *Impedire, & differre sunt diuersa.*
10 *Defendere possessorem in sua possessione lite pẽdente spectat ad officiũ iudicis, donec agens probet de iure suo, & durabit tale officium vsque ad sententiam.*
11 *Possessio contra ius, an releuet quem ab onere probandi.*
12 *Renuntiatio iuris dignitatis præiudicat personaliter prælato renuntiãti, licèt non valeat ad præiudicium dignitatis.*
13 *Agere potest superior pro iuribus ecclesiarum.*
14 *Iudex ex officio potest supplere in tangentibus præiudicium ecclesiarum.*
15 *Consequi potest quis per alium, quod per se non consequitur.*
16 *Confessio procuratoris habet præiudicare domino.*
17 *Ius instituendi ad quem spectet de iure communi.*
18 *Ius custodię vacantium ecclesiarum ad quem spectet de iure communi.*
19 *Præsumptiones duę vincunt vnam.*
20 *Concessio, an præsumatur realis, an personalis.*
21 *Donatio facta personæ ecclesiasticæ, an præsumatur realis.*
22 *Iuramentum secundum contra primum licitè præstitum non tenet.*
23 *Delictum prælati non præiudicat ecclesię.*
24 *Agere, an possit ecclesia sine prælato.*
25 *Exceptio concernens proprietatem non admittitur in possessorio ante expeditionem ipsius possessorij. & nu. 26.*
27 *Sententia super possessorio, an sit interlocutoria, vel diffinitiua.*
28 *Narratio sine proposito simplex facta corã Papa habet vim petitionis, & libelli, & ex ea potest ad sententiam deueniri.*
29 *Actio, an oriatur ex iuramento.*
30 *Actio ex nudo pacto oriri potest de iure canonico.*
31 *Solutio pensionis alteri facta non habet pręiudicare possessori.*

Um venissent. Si possidet ius instituendi is ad quẽ ẽt de iure cõi non spectat pẽdente iudicio ꝓprietatis in possessione defendit. h. d. Et sunt tres ꝑtes principales. nã in prima ponit allegatio ꝑ Archiepõ. In secunda allegatio pro archidiacono. In tertia ponit Papę interlocutio, & sub certa forma diffinitiua cõmissio. secunda ibi: inter. tertia ibi: nos igitur. ¶ Item in tex. ibi. archidiaconus ricommendiæ, iste est archidiaconatus in ecclesia abolescẽtis: vt patet. ĩ. ti. j. post electionẽ. & facit etiã, ꝙ ĩ. dicetur circa fi. ibi, vel ad petitionẽ abolescẽ. eccłiæ, &c. ¶ Item ibi. cõmiserunt, & ĩ. deciditur. qđ allegabant etiam procuratores Archiepiscopi, qđ concessio facta erat archidiaconatus archidiacono cũ quo erat lis exceptis institutionibus, & custodijs vacãtium ecclesiarũ. ¶ Itẽ allegabant etiã procuratores Archiepi, qđ ipse archidiaconus abiurauerat dicta iura, vt colligi potest ex sapiẽtibus. ¶ Item in tex. ibi, qđ si placeret. & ĩ. deciditur, ꝙ negabat etiã archidiaconus se abiurasse dicta iura. ¶ Item ibi: cum in hoc casu scilicet, qñ concessio fuit personalis. ¶ Item. ibi: sed in hoc casu. supple, qñ abiurasset dicta iura ipe archidiaconus ¶ Item ib. alterutrum. supple valet, qđ concessio fuerit ꝑsonalis: vel qđ archidiaconus abiurauerit dicta
1 iura. ¶ † No. j. ꝙ in eadem causa potest quis constituere plures procuratores. de quo dicendum, vt hodie habetur de procur. si duo. li. vj. ¶ Item not. ꝙ de iure communi Eps videt fundare intentionẽ suã super iure instituendi personas in ecclesijs, & super iure custodiendi ecclesias vacantes. de quo, & qualiter intelligatur. tangitur in gloss. j. & ibi tangetur super illa.
2 ¶ † Item no. ꝙ ius cõmune, & consuetudo disponens id, quod ius, possunt simul in eodem iudicio allegari & actionari. & ex hoc potest argui, ꝙ consuetudo disponens idem, quod ius, aliquid operetur, quia saltẽ vr̃ illud confirmare, vel roborare. & sic etiam nouũ vinculum adijcere, de quo per gl. & do. in c. j. de cõstit. in vj. & aliquid etiam consueuit dici in c. j. s̃. de
3 rescri. vt per Io. de Lig. ¶ † Itẽ no. ex tex. dum dicit in diœcesi sua. & postea subdit de cõsuetudine generali, ꝙ etiã ↄsuetudo vnius diœcesis potest dici consuetudo generalis, nedum qñ est vnius ꝓuincię. de quo
4 per Io. An. in c. cũ dilecto. s̃. de consue. ¶ † Itẽ not. q̃ confessioni inquantum est contra ipsum confitentẽ vr̃ standũ. inquantũ vero est pro ipso ↄfitente non vr̃ standum. nã hic confitebat Archieps, seu eius procurator concessionẽ esse factã ꝑ iuribus de quibus in litera. & huic cõfessioni statur, sed dicebat ipsam esse ꝑsonalẽ. & huic ꝑti non statur, q̃a erat ꝑ ipso ↄfitente. & sic vr̃ hic casus, qđ confessionẽ etiã qualificatam possit quis pro parte acceptare, seu approbare. & ꝑ parte reprobare approbando videlicet substantiam, & improbando qualitatem. nã archidiaconus hic acceptabat substantiã concessionis, & confessionis asserendo, qđ concessio erat facta ꝑ Archiepiscopum, & improbat qualitatẽ. s. qđ esset personalis. & hoc poterat facere in casu isto. quia respectu eius, qđ improbabat habebat pręsumptionem pro se propter quasi possessionẽ in qua erat, per id qđ habetur in l. j. C. ad l. Corne. de fica. & in c. j. s̃. de ꝑsump. & no. plenè per Bart. in l. Aurelius. in §. inde q̃sijt. ff. de lib. leg. aliàs qñ vna est confessio qualificata nõ põt ꝑ parte approbari, & ꝑ ꝑte reprobari. sed oportet, ꝙ vel in totum approbet, vel in totũ reprobet. vt no. per Bar. in loco p̃allega. & per d. Ant. s̃. de rescri. in c. ex parte decani. & per do. Flo. in c. bonæ. el ij. s̃. de postu. & aliquid etiam de materia per legist. in l. ij. C. de dona. ante nup. vbi ẽt ꝑ Cy. & in l. j. C. de cõfes. & aliquid per gl. in l. si quidẽ. C. de excep. & in l.
5 exceptionem. C. de proba. ¶ † Itẽ not. Episcopum nõ posse facere concessionem realem alicuius iuris absq; consensu capituli, quinimo nec vr̃ posse facere ꝑsonalem, nisi aliud haberet de cõsuetudine. ĩ. de his, quæ fi. a pla. in c. ea noscit. & c. nouit. & c. q̃to. ¶ Itẽ no. ꝙ ex quasi possessione iuriũ in plures successores continuata præsumitur concessionem fuisse realem, & non personalem. ¶ Item no. iura ecclesiarũ appellari libertatem ipsarum ecclesiarum f̃m Inn. ¶ Item no. ꝙ in factis dependentibus a voluntate duorũ, protestatio facta post actũ ꝑfectũ tendens ad tollendum aliquam partem iuris iam translati nõ tollit illud ius, nisi interueniat eius cui fit protestatio specificus consensus, nec sufficere vr̃, ꝙ interueniat consensus per
6 verba generalia, & adulatoria. ¶ † Item nota. ꝙ verba generalia, & adulatoria non inducunt obligationem, nec iuris sui renuntiationem. facit, qđ hr̃ in l. ea quæ ff. de contrahen. emp. Et ex hoc etiã no. illud vulgatũ ꝙ verba generalia non sunt aptizicatoria. & similiter etiã potest notari illud vulgatũ, qđ licitum est seruire
7 de vento. ¶ Item no. ꝙ † verba generalia prolata post ius quæsitum ad releuandum, seu tollendũ impedimentum non inducunt simoniam. facit, qđ habet. ĩ.
8 de Simonia. dilectus. ¶ † Item not. ꝙ verba generalia relata ad placitũ alterius partis sunt ciuili modo intelligenda, & sic ad placitũ iustum, & alteri non ꝑiudiciale. facit, qđ hr̃ in l. si cui. ff. de seruitu. & s̃. de iureiur. quintauallis. ¶ Item no. cautelam vbi quis expectat aliq̃d sibi fieri ab alio, vt caueat sibi ne cõtendat cum illo super aliquo, ne aliàs ille retrahatur ab
9 executione propositi. ¶ † Item no. quód de proprio significato aliud est impedire, & aliud differre. cũ ista
10 hic, vt diuersa ponant. ¶ † Item no. ꝙ ad officiũ iudicis spectat etiã nemine petente defendere possessorẽ in sua possessione lite pendente donec agens probet de iure suo, & durare vr̃ tale offiñ vsq; ad sñiam. facit

qđ habetur, vt lite pen. per totum. & ff. de edil. edic. in l. ediles. §. item sciẽdũ: & qđ habetur. s̃. de offi. dele. c. j. & c. quærenti. ¶ † Itẽ no. ꝙ licèt possessio contra ius non releuet quẽ ab onere probãdi, vt patet ex his, q̃ habentur. s̃. de ꝓcur. ex insinuatione. & de ele. in c. ꝯstitutus. & de causa possessionis in c. cum ecclesia. circa fi. si tamen talis possessio est coadunata aliquo titulo, licèt de modo, vel qualitate tituli nõ constet releuat ab onere probandi, & ex possessione præsumitur pro titulo, & qualitate tituli respectu status in quo possessio reperitur, ꝙ est notandũ s̃m do. Ant. quia alibi ita bene non habetur. ¶ † Item no. ꝙ renuntiatio iuris dignitatis p̃iudicat personaliter p̃lato renuntianti, saltẽ qñ est iurata, licèt non valeat ad p̃iudicium dignitatis, saltem qñ p̃iudiciũ ꝑsonalẽ est separabile a p̃iudicio dignitatis, de quo tangetur cũ gl. in verbo abiurasse, & super ea. ¶ Item not. ꝙ ecclesia negligente, vel excluso particulariter beneficiato in ecclesia potest agere, & defendere pro iure particularium beneficiorum, nec mirũ, quia in alienationibus iuriũ ecclesiæ admittitur q̃libet ad illa reuocanda. j̃. de rebus eccle. non alie. si quis p̃sbyterorum. ¶ † Itẽ not. ꝙ superior potest agere pro iuribus ecclesiarũ sibi subiectarũ, & ex officio etiã potest, & dẽt hoc facere. facit, ꝙ habetur. j̃. de exceptio. ab intestato. c. fi. de quo recurrendũ ad ea, q̃ hñr. s̃. de iudi. cum deputati. & de resti. spol. olim cãm. facit etiã, quod notauit. Inn. de iureiu. ad nostrã. el ij. & s̃. de testibus. ca. cum olim. ¶ † Itẽ no. ꝙ in tangentibus p̃iudicium ecclesiarum potest iudex ex officio implere, & iura ecclesiæ reformare. facit, qđ hr̃. s̃. de appel. c. Abbate. & ꝓ hoc dicebat Guil. naso. ꝙ iudex poterit in talibus ex officio dare restitu. in integrum ecclesiæ, & idem s̃m eũ videtur dicẽdum in minore qui ecclesię comparatur. s̃. de resti. in integrum. c. j. & c. auditis. de quo Legistę dubitauerunt s̃m eum: sed de hoc dicendum, vt plenè notauit Bar. in l. iiij. §. hoc autẽ. ff. de dã. infec. do. vero. Flo. hic dicit, ꝙ etiã de iure ciuili iudex ꝓuidet minori dando sibi tutorem, si nouerit eum indigere, sed si ignorat non tenet̃, nisi fuit requisitus, allegat̃, qđ hr̃ in l. j. §. magistratus. ff. de magistratibus conueniendis. & idem in similibus s̃m eum de quo remittit ad notata. in d. §. hoc ãt. quõ autem in casu huius. c. succurratur ecclesiæ. inferius tangetur. ¶ Item not. ꝙ licèt iudex suppleat defectus in tangentibus vtilitatem ecclesiæ, & sic publicam, non tamen supplet ad cõmodum instantiæ inchoatæ ad priuatam personam, nec ad cõmodũ priuatæ personæ. facit, qđ habetur. s̃. de ele. innotuit. circa finem. ¶ † Item not. s̃m aliquos, qđ quis consequit̃ ꝑ alium, qđ non consequtur ꝑ se. sed, vt dixit. d. Ant. notabile non bñ colligit̃: quia archidiacono imponitur silentiũ, nec ipse ꝑ aliũ consequitur ius super quo silẽtiũ imponitur. ¶ Item potes notare, ꝙ † confessio procuratoris habet præiudicare domino, de quo in c. fi. ad fi. s̃. vt lite non contе. ¶ In gl. prima. in fi. Aduerte, quia pro declaratione gl. duo sunt in tex. videnda. primo ad quẽ spectet de iure communi ius instituendi, [a] scđo ad quẽ spectet ius custodię vacantiũ ecclesiarũ de cõi. Circa primum conclude, ꝙ prout tetigi. s̃ eo. super rubri. & s̃. e. in c. authoritate. institutio põt multipliciter sumi. nã qñq; sumit̃ ꝑ collatione. qñq;, & secundo sumit̃ pro iure cõfirmandi, vt in beneficijs in quibus ꝓcedit per viã electionis, & cõfirmationis. qñq;, & tertio sumitur pro iure instituendi presentatos. qñq;, & quarto sumit̃ pro iure approbandi collationẽ iam factã, vel ꝓ iure ponendi supra curã, qñ facta est collatio de curato beneficio. qñq;, & quinto sumit̃ ꝓ corporali institutione. & sic ꝓ installatione, & stallatione, & trãslatione possessionis post ius translatũ. ¶ Circa primum ꝯclude, ꝙ † de iure cõi spectet ad Epm̃, nisi aliud appareat, specifice dispositũ in aliquo casu. vel nisi ex priuilegio, vel cõsuetudine ad aliũ spectet ¶ Idẽ dicas de scđo, per id qđ hr̃. s̃. eo. ex frequentibus. ¶ Idẽ etiã de tertio, ꝑ id qđ hr̃ in c. j. j̃. eo. in vj. Idem dicas de quarto. q̃a de iure cõi spectat ad Epm̃ vel eius vicariũ ꝑ id, qđ dictũ fuit. s̃. eo. ex frequentibus. ¶ An aũt ad aliũ possit ex consuetudinẽ tale ius spectare in beneficijs curatis. concludit. d. Ant. ꝙ nõ: ꝑ ea quę hñr. s̃. de offi. Arch. cũ satis. saluo, nisi vellet allegare consuetudinẽ p̃scriptã ex concessione Epi, & vice Epi facere. facit, qđ dictũ fuit. s̃. de p̃ben. c. de monachis. qđ notauit paulus in cle. j. de exces. p̃la. ¶ Circa quintũ ꝯclude, qđ vt tetigit hic glos. tale ius spectat ad archi. de iure cõi. s̃. de offic. archid. ad hęc. & c. vt nostrum. Et s̃m p̃dicta dẽt intelligi allegatio hic acta per p̃te Archiepi. nã procedit in alijs non in isto q̃nto. dicebat tñ Hosti. qđ si ad Epm̃ spectat ius conferendi, tũc in actu collationis confundit̃ ius eligendi, & confirmandi, & ẽt approbandi. quia omnia ista simul facere vr̃. facit, ꝙ notat per gl. in c. j. de ele. in vj. & hoc, qñ iure ꝓprio quis hẽt cõferre. si aũt ex iure alieno, vt quia eẽt deuoluta potestas ad eũ ꝑ negligentiã alterius, tunc non confundunt̃ istę potestates sic vnitæ in vnum imo faciunt eũ diuerso iure cõferi. ꝑ id, qđ habetur. s̃. de elec. cũ inter vniuersas. & in l. tutorem. ff. de his quib. vt indig. & in c. ne ꝑ defectu. de elec. & e. ti. si postq̃. lib. vj. ¶ Circa scđm cõclude, quod † de iure cõi tale ius custodię spectat ad Epm̃, vt hic vr̃ colligi. ꝓ hoc etiã facit scđm do. Flo. quia diœcesanus hẽt curã totius diœcesis. de offi. ord. c. ij. & xvj. q. vij. oẽs basilicæ. Ideo ad ipsum vr̃ spectare custodia vacantium ecclesiarũ, nisi ad aliã spectat de iure speciali. s̃. de appella. c. bonæ. d. Ant. hic dicebat, ꝙ de iure spectat ad Epm̃ saluo, nisi ecclesiæ sint patronatę in clericũ, seu ecclesiasticã p̃sonã, vel nisi sint subiectæ monachis, quia tunc spectat ius custodię ad ipsum patronum clericũ, vel ad ipsos monachos, per id, qđ habetur in c. bonę. p̃alle. qđ no. s̃. de offi. or. cum vos. & qđ dictum fuit in c. de monachis. s̃. de p̃ben. & scđm p̃dicta dẽt intelligi. c. si plebeius. allegatũ in gl. vbi vr̃ bene velle, qđ spectat ad archidiaconũ, q̃a illud põt ꝓcedere, qñ de mandato Epi hoc facit, vt ibi no. vel de hoc haberet ex priuilegio, vel consuetudine p̃scripta. ¶ In gl. donec ꝓbatũ. ibi & ideo onus ꝓbandi, &c. Et sic vult gl. ꝙ licèt p̃sumptio sit ꝓ Archiepo de iure cõi. tamen, quia ꝓ archidiacono sunt duæ alię p̃sumptiones in oppositũ. ideo † p̃sumit̃ ꝓ archidiacono, quia duę p̃sumptiones vincunt vnam. facit, qđ habet in auth. itaq;. & in corpore vnde sumit̃. C. cõia de suc. erat eñ pro archidiacono vna p̃sumptio, videlicet, q̃a erat in quieta possessione istorũ iuriũ. & similiter fuerũt subiecti antecessores. ¶ Itẽ, q̃a Archieps, seu eius procurator fuit confessus, ꝙ concesserat istas dignitates, seu libertates archidiacono. licèt diceret fuisse personalẽ. nã potius p̃sumit̃, qđ fuit realis. ex quo ipse, & subiecti ãtecessores fuerat in possessione istorũ iuriũ, & sic possessio archidiaconi, licèt ꝯ ius cõe, erat iustificata ex titulo q̃ in dubio p̃sumendus erat realis, cum status possessionis videretur realis, ex quo ipse archidiaconus erat in possessione. & similiter fuerant sui ãtecessores. ¶ Alij tñ scđo dicunt, ꝙ ideo hic incũbat onus ꝓbandi Archiepo, ex eo q̃a ꝯfitebat̃ ꝯcessionẽ, & in hoc stabat̃ ꝯ eũ. & licèt diceret illã ꝑsonalẽ, q̃a illud erat ꝓ se nõ stabat̃. facit, ꝙ hr̃. j̃. de ꝯfes. in c. fi. & l. de

[a] Ius instituendi. sup hoc adde d. Henr. Boy. hic in prin. e. & per do. Abb. in iij. col. versi. in gl.) & adde tres distin.

l.de ętate.§.j.ff.de interro.act.ideo incũbat sibi onus probandi.Sed certè ista solu.simpliciter sumpta non est bona,quia vbi cõfessio fit qualificate in eadẽ oratione prout hic fiebat,vt patet,p ea quæ hñr.s. de rescrip.ex parte decani. & de excep.cum venerabilis. nisi saluando istam solutionẽ dicam,ꝙ talis confessio põt p parte approbari.& pro parte improbari,quando in pte quæ reprobatur adest psumptio ꝯtra illã, vt hic erat put tetigi in notabilibus.& facit,qđ hr̃ in l.si non ꝯuitij.C.de iniur.& C.ad l.Cor.de Sica.in l. j.Et no.per Bar.in l.Aurelius.§.idẽ q̃sijt.ff.de lib.lega.Potest etiã tertio dici,qđ ex quo erat dubium,an concessio erat realis,an personalis, vel in dubio ferri oportet sñia p reo pcipue, qñ possidet p id,qđ habetur.s.de proba.in c.ex literis.¶In ea.gl.ibi: sed translatio,&c.quasi velit, quòd si translatio fit sine superioris autoritate illa est personalis. Sed hic concessio

20 fuit facta per superiorẽ cum consensu capituli.¶†In ea.gl.in fi.& sic videtur velle gl.qđ si quęritur,an cõcessio psumatur realis,an psonalis dẽt attẽdi,an fiat psonæ.& tũc psumatur psonalis, nisi alia psumptio fit in ꝯrĩu,vt quia quis,& sui antecessores fuerunt in quieta possessione. & ita intelligatur hic. si vero fiat dignitati de ecclesia,tunc præsumat̃ realis.& idẽ in effectu voluit in gl.& ẽt glo.in c.tua.j̃.de his,quæ fiũt a præla.Sed gl.xxv.q.ij.in summa vr̃ velle,qđ in dubio psumatur psonalis.Spec.no.in tit.de instru.æditione.§.nunc autem.ver.Itẽ fuit concessio. & idẽ etiã vr̃ velle gl.in l.forma.§.q̃q̃.ff.de censibus.Et idẽ Ioã. And. de reg.priuilegium.in mercurialibus,circa fin. in vj.& facit etiã,ꝙ notauit Host.in summa. de pac. in §.quæ sunt diuisiones.Inn.vt hic tangit do.Flo.re-

21 fert aliquos dicere,ꝙ † etiam donatio facta psonę ecclesiasticę psumit̃ realis.arg.§.pactorum.allegati. in gl.& ff.de annu.leg.l.annua §. a titio. & hoc dicit d. Flo.esse verum. dũmodo ille qui donat possit in perpetuum donare.nec hic dicit̃ cõtrarium fm eum.dicit etiã,qđ sufficit sola quasi possessio diu cõtinuata. per Archi.in casu huius.c.vt censeatur realis: quia in dubio non psumitur quis iactare suũ,allegat,qđ habetur.s̃.de renuntia.c.super hoc.& per prędicta dicit non pcedere differentiã quã facit hic gl.inter pactũ, & transactionem. Nam fm eũ transactio est realis,si transigens potest in perpetuum rem concedere,aliàs secus.& hoc vltimo casu loquitur fm eum.c. veniẽs. & c.de cætero.& s̃.eo. nisi.do. Ant.hic non declarat aliter istum articulũ, sed de materia remittit ad loca de quibus.s̃.dixi.do.Pe.hic refert dicta Bar.quæ ipse posuit in l.pen.ff.de seruitu.lega.& sequitur illa,Nã qñq; conceditur bñficiũ,ꝙ non est contra ius, & tũc in dubio præsumit̃ reale, quia beneficiũ latè est interpretandum.l.beneficium.ff. de consti.prin.Interdum vero concedit̃ priuilegiũ contra ius commune. & tunc,aut concedit̃ ecclesiæ,vel dignitati,& censet̃ cõcessio realis.vt dixit gl.facit, qđ habetur de rescri. si gratiosè.lib.vj.aut concedit̃ personę, & tunc idem scđm gl.in d.l.forma.§.q̃q̃.& facit etiã,qđ not.gl.in dicta summa.xxv.q.ij.¶Sed Oldra. tenebat oppositum,vt refert Bart. in loco pallegato.& istud videtur verius,qa priuilegia quę sunt contra ius sunt restringenda,vt no.j̃.de verb.sign.in c.olim.super gl. vlt. p Io.An.facit,qđ no.gl.xvj.q.ij.in summa.& per hanc opi.vr̃ casus expressus non diuinando, nec diuinando lr̃am in d.§.q̃q̃,qđ videt̃ intelligendũ,nisi ex circunstantijs aliud sit psumendũ, vt patet ex his,q̃ hic tetigit gl.& ex his etiã q̃ tetigit Io.An.super rr̃a priuilegium.¶Quid aũt si priuilegiũ concedat̃ alicui, & posteris suis.habet̃ in l.j.ad fi.ff.de iur.immuni.quia ꝯprehendit posteros masculos. & ista procedunt in ꝯcessione facta per superiorem. Si aũt fiat per priuatam psonã, recurrendũ est ad no.per Bar. in d.l.pe. qa si fit respectu alicuius prædij dominantis psumit̃ realis,nisi ex circunstantijs aliud appareat.secus si fiat indeterminatè, vt ibi no.in d.l.penul. & ad materiã etiã facit,qđ no.Bar.in l.qa personale.ff. sol.ma. ¶In gl.abiurasse.ibi rem familiarem. hoc est priuatã vtilitatem iurantis.facit, qđ hr̃ in simili.in l.j.C. qñ ciuilis actio præiudicet criminali. & qđ hr̃ in c. quẽ-

22 admodũ.circa finem.s̃.de iureiur.¶†In ea.gl.ibi,vel dic.hæc scđa so.in effectu idẽ vult,qđ præcedens,tñ quia totaliter non vr̃ satisfacere cõtrario,Pet. & Ab. hic aliter soluunt contrarium distinguendo, qa aut prælatus in sua promotione præstitit iuramẽtum de non alienando res,vel iura beneficij.aut non præstitit tale iuramentum,primo casu si postea alienat, & iurat non contrauenire illud scđm iur̃m non tenet, cum sit ꝯtra primum licitè præstitũ, p id qđ hr̃ de iureiuran.intellecto.& eo.tit.licèt mulieres. per gl.lib. vj.¶Secundo casu,qñ non præstitit aliquod iuramẽtum tempore promotionis,tunc si etiam tpe alienationis non iurauit non contrauenire tunc adhuc poterit ipsemet contrauenire,sicut in casu præcedenti. p id,qđ hr̃ in c.si quis presbyterum.j̃.de rebus.ecclesiæ non alie.& xxxv.q.ix.in c.qđ quis.¶ Si autem tẽpore alienationis iurat non cõtrauenire vbi a principio in promotione nullum præstitit iuramentum, & tunc procedit iste tex. quia ratione iuramenti repellitur a potestate vendicandi res alienatas,& sic intelligunt istum text.¶ Sed contra istud vltimum.facit, qđ habetur in d.c.si quis præsbyterũ. & s̃.de iureiu. peruenit.el j. vbi contra hoc detur casus scđm vnum intellectum.& propter hoc fortè Host.dixit, qđ si aliter potest consuli ecclesiæ,tunc iuramentũ est seruãdum.& ita intelligatur hic,aliàs secus si aliter nõ posset consuli.& ita intelligatur, ꝙ habetur in d.c. puenit.& istud etiã vr̃ fuisse ibi de mente Inn. Et scđm p dicta videtur posse intelligi,qđ hr̃ in c.sicut.s̃.de iureiu.do.Flor. hic transit cũ opinione Pet.& Abbatis. & sic vr̃ etiã transire do.Pet.d.Anto.hic dicit solutionem esse veram.& intelligit gl.velle,ꝙ si piudiciũ plati est separabile a piudicio ecclesiæ, ita qđ si ex piuicio plati non inferatur præiudicium ecclesiæ,tũc seruandum sit iuramentum inquantum præiudicat plato,non inquantum præiudicaret ecclesię.vbi vero piudicium prælati non esset separabile a piudicio ecclesiæ. tunc secundum eũ iur̃m non præiudicabit ẽt plato nedum ecclesiæ. qa tunc propter cõnexitatem piudicij non posset seruari sine interitu salutis eternæ. qñ aũt dicatur esse separabile nitit̃ declarare.nã dicit,ꝙ quędã sunt iura ecclesiæ.q̃ sunt quidã honores potius psonę psidentis ecclesiæ, q̃ sint realis vtilitatis:vt est videre in istis iuribus de quibus in litera, nã in istis piudiciũ prelati est separabile a piudicio ecclesię.Nã scđm eũ põt prælatus non vti, & vti. & sic iste honor vr̃ esse multiplicabilis.¶Quędã vero sunt iura quæ cõsistunt in fructu,vt bona immobilia, vel etiã mobilia, & in talibus fm eũ præiudiciũ plati nõ est separabile a piudicio ecclesiæ ex eo,qa si fit alienatio rei corporalis nõ põt tenere ad piudiciũ plati, qnetiã piudicet ecclesię, qa plato nõ repetẽte ecclesia nõ põt vti re,cũ vsus ipsius rei sit indiuiduus,quia eandẽ rẽ duo insolidũ possidere non pñt.l.iij.§.ex cõtrario.ff.de acq.poss. & in l.si in certo.§. si duobus.ff. cõmo.& s̃. de fi. instru.inter dilectos. vñ non potest eodem tpe vti ecclesia re alienata, & tertius in quem est alienata.Et ideo, ex quo vsus rei corporalis alie-

natę non pōt reſtringi ad præiudiciū perſonæ prælati alienantis tantūmodo, ideo tunc iurm̄ non eſt obligatoriū. ſecus eſt in renunciatione, ſeu alienatione iuriū. quia ſm̄ eum, licèt prælatus non vtaſ poteſt eccleſia vti, vt hic innuiſ, quia talis honor talium iuriū vr̄ poſſe exerceri ꝑ perſonā prælati, & etiā per eccleſiā. & ideo dicit, ꝙ ſi ꝑlatus qui iurauit non ꝯuenire velit ꝯtrauenire repetendo ipſa iura. tunc non audiſ ſaluo, niſi vellet repetere determinando vſum ad honorificentiā eccleſiæ, & non ad ſuam ꝑſonā. & ſic intelligit iſtū tex. Sed fortè gl. non habet iſtum intellectum, ſed ſimpliciter voluit dicere, ꝙ iuramentū hēt obſtare ꝑlato, quatenus tangit vtilitatem ipſius ꝑlati. & iō non dēt audiri, licèt non habeat præiudicare eccleſię. vn̄ ſatis vr̄ poſſe teneri diſtinctio Pet. & Abbatis cū limitatione data per Hoſti. quia ſi non eſſet ꝑſona per quā aſs poſſet conſuli eccleſiæ, vel vtilitati ipſius ꝑlati, ipſe ꝑlatus tunc audiri dēret non ob. iuramento. ſecus ſi vr̄ vbi eſſet alia ꝑſona per quā poſſet conſuli eccleſię. quia ꝓ reuerentiā iuri non debebit tunc ꝑlatus venire ꝯtra ipſum iurm̄, vt vr̄ voluiſſe Inn. in d. c. peruenit. & ſm̄ hoc non eſſet differentia inter alienationē rei corporalis, vel alienationem iuriū eccleſiæ, licèt do. Ant. aliter dixit, vt patet ex ſuperius dictis. ¶ In eadem gl. ibi. non ꝑiudicat eccleſiæ. iſtud primū notabile non eſt multū mirabile,
23 quia regulare eſt, ꝙ † factum, ſeu delictum ꝑlati non ꝑiudicat eccleſiæ. ꝭ. de reg. iu. delictum. libr. vj. ſcd̄m qđ etiam ſequitur in gl. quod dicit do. Ant. intelligēdum inquantū vellet venire noīe eccleſiæ, qa tūc nō obſtante iurō poterit venire, nec ſeruabitur tunc iuramētū. ſed de hoc dic, vt plenè dixi ſuperius. ¶ † Circa
24 tertiū, qđ tangit gl. aduerte inqtum gl. hic dicit eccleſiam agere ſine ſuo prælato. nā pōt intelligi dupliciter, vno mō, qđ agere pōt ſine ſuo ꝑlato hoc eſt Archiep̄o. & tunc ratio eſt clara, quare eius non reqriſ cōſenſus ex eo, qa erat aduerſarius. facit, qđ no. s̄. de reſcrip. edoceri. & de offi. ordi. irrefragabili. & de appel. in c. ſignificauit. Alio mō poteſt intelligi, qđ glo. intellexerit. ꝙ poſſit agere eccleſia ſine ꝑlato hoc eſt archidiacono. & tunc ratio eſt, qa ꝑlatus erat excluſus per iurm̄. ſecus aūt, qn̄ non eſſet excluſus. & ſic intelligant iura allegata in gl. ¶ In eadem gl. in fi. Aduerte, qa tex. hic poteſt induci in contrariū, dicit iſtū tuendum in poſſeſſione donec legitimè fuerit probatum ex aduerſo, &c. & ſic vr̄, qđ poſſit opponi exceptio abiurationis, vel ꝯcernens proprietatem. ſed po
25 tes dicere, qđ non † admittitur in poſſeſſorio exceptio cōcernens ꝓprietatem ante expeditionē ipſius poſſeſſorij, ſed bene illo expedito admittetur demū in proſecutione petitorij, & ſic in iudicio proprietatis. & hoc voluit litera iſta ſm̄ Inn. & Hoſti. Idem dicunt de exceptione, qđ conceſſio fuit perſonabilis, quia illa non fuit admiſſa non expedito poſſeſſorio. facit, qđ hr̄ in l. j. ff. vti poſſidetis. ſecus ſi opponereſ, quòd præcario fuerit res cōceſſa, quia talis exceptio bene admittitur ex eo, qa ꝑcario poſſidens non pōt agere, vti poſſidetis ꝯtra præcario concedētem l. j. ad fi. ff. vti poſ. & l. j. C. vti poſſi. Et ꝑdicta ſm̄ do. Ant. ꝓcedunt ſi per archidiaconū eſſet actum poſſeſſorio. quo caſu exceptio concernens ꝓprietatem non admittiſ, niſi obijciens offerat ſe ſtatim ꝓbaturū, iuxta no. in l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acq. poſ. ſed ſm̄ eū hic ꝑ parte archiepi fuit actū petitorio in verum intellectū, licèt pro parte archidiaconi actum eſt poſſeſſorio. & iō potuit Archieps deducere ius ꝓprietatis. facit, qđ hr̄. s̄. de or. cog. cū dilectus. Et ꝑ ꝑdicta pōt etiam ſolui vnum cōtrarium, qđ hic tāgit. d. Flo. nam vr̄, ꝙ exceptio abiurationis debuit admitti in interdicto, vti poſsidetis ex eo, qa qui iuſtiorem poſſeſsionem ꝓbat dēt obtinere, vt in c. licèt. de ꝓba. abiuratio autē arch. vr̄ inferre iniuſtam fuiſſe poſſeſsionem eius. nam pōt dici ſcd̄m. do. Flo. ꝙ poſſeſſio iniuſta non ꝓdeſt in interdicto, vti poſsidetis, qn̄ agens vti poſsidetis poſsidet, vi clam, vel pręcario ab aduerſario dicta l. j. in fi. ff. vti poſsidetis. ſecus ſi non ab aduerſario, vt ibi notaſ. Et ideo hic non obſtabat exceptio abiurationis, quia per eam non inferebatur archidiaconum iniuſtè tenere ab Archiep̄o. nec ob. etiā dictū gl. qđ hr̄ in c. audita. de reſti. ſpo. quia dicit do. Flo. ꝙ caſus ſunt diuerſi non aduerſi ex eo, qa ibi iurauit ſe non moturū queſtionē aduerſario, & ſic tacitè aſſeruit aduerſariū ius habere. & ideo ſi poſtea agit, obſtat ſibi exceptio iuramenti. hic aūt non ſic iurauit. Ideo data, ꝙ renuntiauerit iſtis iuribus etiā iurando, ꝙ nō vtereſ ꝑ hoc nihil ad Archiep̄m, ex quò non apparet, ꝙ iurauerit Archiep̄o ſicut iurauerit in c. audita. & hanc ſolutionē dicit eſſe notandam. Sed certè non video bn̄ differentiā quare debeat vtrobiq; poſſe obijci exceptionē renuntiationis. quia ex quo renuntiauit, vr̄ ꝙ non cōpetat ſibi ius. & ad c. audita. aliter rn̄deri pōt, videlicet, ꝙ ibi iurauit ſe non moturū qōnem aduerſario. Ideo nimirū ſi obſtat exceptio etiam agenti poſſeſſorio, quia directè venit ꝯ formā iuri. ſed qn̄ ſimpliciter renuntiat tunc talis exceptio videtur concernere ꝓprietatem. Ideo nō admittitur cum exceptio cōcernens proprietatē non admittiſ in poſſeſſorio regulariter ſm̄ notata in d. l. naturaliter. §. nihil commune. & s̄. de proba. in c. licèt cām. dicit tn̄ do. Flo. poſſe dici, ꝙ licèt fuiſſet actū vti poſsidetis per archidiaconum, tn̄ non dicit hic, qđ archidiaconus obtinuerit in ipſo poſſeſſorio, ſed ſolū, ꝙ Papa fuerit interlocutus eum defendendum in poſſeſsione lite pendente, cum id ſpectat ad officium iudicis in c. j. s̄. vt lite pendente. ¶ Pro declaratione tn̄ prędictorum aduerte, quia Inn. hic tetigit quadruplicem intellectum iſtius tex. Vnus eſt, ꝙ vterq;, vel ſaltem ipſe archidiaconus agebat poſſeſſorio vti poſſidetis. facit, qđ habetur in l. ſi duo. & l. fi. ff. vti poſsidetis. Nec obſtat huic intellectui ſi dicatur, ꝙ per Archiep̄m allegata fuit ꝓprietas. vt patet hic in principio, quia reſponderi poteſt, ꝙ licèt non ſit neceſſe in poſſeſſorio retinendæ proprietatem allegari. prodeſt tamen illam allegare. quia ſi probetur proprietas ꝓ vno, & ęqualiter probetur de poſſeſſione per vtrumque feretur ſn̄ia pro illo, qui probauit de proprietate. s̄. de proba. licèt cām. ¶ Item non ob. ſecundo ſi dicatur, ꝙ exceptio proprietatis nō habet obſtare agēti poſſeſſorio retinendæ. & ſic vr̄, qđ non debuit admitti exceptio renuntiationis quæ concernebat proprietatem. quia dicit Innoc. vt ſuperius tetigi, ꝙ litera hic non dicit, qđ exceptio proprietatis admittitur in poſſeſſorio, ſed vult, ꝙ finito poſſeſſorio in alia inſtātia ſi partes volunt litigare de ꝓprietate exceptio ꝓprietatis admittetur, nec ſn̄ia lata in poſſeſſorio obſtabit volenti agere in petitorio. facit, ꝙ hr̄ in l. & an eadē. ff. de excep. rei iud. vel ſcd̄o poteſt dici ſm̄ do. Ant. ꝙ exceptio proprietatis quatenus concernit ꝓprietatem, nō debet admitti in poſſeſſorio. ſecus inquantum detraheret poſſeſſorio, vt erat hic ſcd̄m cū inquantum allegabatur conceſſio perſonalis, quia talis conceſſio facit eum ꝑcario poſſidere, & ꝑcarius poſſeſſor ſuccumbit in iudicio vti poſſide. vt ſuperius eſt dictū. & ſubdit etiā poſt Inn. qđ licèt tempore quo agebaſ poſſeſſorio nō potuerit ꝓbare de ꝑſonali ꝯceſsione: nihilominus tn̄ qn̄ poſtea cū ageſ de ꝓprietate

prietate poterit ꝓbare, q̃a tunc ad alium finē ageř. facit, qđ legitur, & notatur. s̄. de or. cog. cum dilectus. & ad prædicta etiā facit, qđ consueuit dici in c. solitè & c. accepta. de rest. spol. & licèt sic resideat do. Ant. tamen intellige sane dictum suum inq̃tum dixit, qđ concessio personalis facit quem p̄cario possidere, q̃a istud non vř verum respectu eius cui fit ꝯcessio simpliciter. facit, qđ tetigi super gl. sed potest hoc ꝓcedere respectu successoris sui, seu ipsius cui facta fuit cōcessio personalis. quia illa censebitur præcario possidere donec reuocetur, & si potest intelligi dictū suū, Potest ēt tertio dici ad ꝯ̃rium supra formatum, quòd
26 † non debet admitti exceptio concernens proprietatem saluo, nisi incontinenti sit paratus probare. quia tunc admittitur in possessorio talis exceptio, nisi essemus in possessorio recuperandæ, in quo non admitteretur saluo casu. c. literas. s̄. de restit. spolia. s̄m ea, quæ notatur in d. l. naturaliter. §. nihil commune. de quo plenè dicendum, vt ibi ꝑ Bar. ¶ Et aduerte ēt in quantum litera hic dicit, ꝗ iudex pronuntiauit archidiaconum tuendum in possessionem. nam prima faciē videtur iudex contra se pronuntiasse, cum habeat tueri per ipsum iudicem. Ideo s̄m Inno. dēt litera intelligi dum dicit tuendum. i. ab aduersa parte nō molestandum, & in casu quo molestetur intelligatur q̄dam cōminatio de tuendo, seu defendendo. ¶ Scđs est intellectus quē tangit In. videlicet, qđ per Archiepiscopum tm̄ fuerit actum petitoriū, vt sic egerit cōfessoria dicēdo ista iura ad se spectare, vel negatoria negando illa ad Arch. spectare, s̄m notata de iud. examinata. & ĩ. de ver. sign. Abbate. sed huic intellectui obstat, q̃a si solū fuit actum petitorio ꝑ Archiepiscopum, & archidiaconus fuerit reus, & non egit. vř, ꝗ non potuit sñia ferri super possessorio: quia sup̱ non petito non est pronuntiandū. de simonia. licèt hæli. & s̄. de elec. innotuit. ad fi. Sed ad hoc rñdet Inno. ꝗ hic non ꝓnuntiauit diffiniendo, sed interloquendo. q̃a ad iudicis officiū spectat manutenere ꝑtes in suo statu lite pendente. s̄. vt lite. pen. c. j. & per totum. facit. l. ędiles. §. item sciedum. ff. de edil. edic. fortè em̄ lite pendente molestabatur archidiaconus in istis iuribus. iō Papa voluit ipsum defendere, & interlocutus fuit ipsum esse tuendum donec petitorium deductum sit probatum, & hoc casu talis sñia est interlocutoria. & talis sñia lata per delegatum Papæ habebit effectum, donec talis sit determinata ꝑ sñiam diffinitiuam, & non vltra: q̃a postea finiř officium iudicis a quo traxit originē. arg. in c. in literis. s̄. de offi. dele. vñ dicit, ꝗ tales interlocutiones sapiūt nām actorum ordinariorū litis, adeo ꝗ sicut acta litis ordinatoria ꝑeunt ꝑempta instantia scđm not. ĩ. de testi. cām quæ. ita finiuntur sñiæ habentes vim actorū ordinariorū. allegat, qđ hř. C. de iudi. l. ꝓperandū. §. finaūt. secus dicit in alijs mandatis, vel p̄ceptis quæ fiūt cū causæ cognitione, & non ex abrupto. quia transeunt in rem iudicatā. s̄. de ele. cū dilecti. ad fi. & s̄. de rest. in inte. c. ij. per Inno. Et faciunt ad p̄dicta quæ hñr in l. interlocutio. & in l. neq;. C. cōmina. vel Epistolas. ¶ Tertius est intellectus quem ponit hic Inno. ꝗ hic erat impetratum petitorium ꝑ ꝑte Archiepi, & possessorium ꝑ parte archidiaconi. & hunc intellectū dicit esse leuiorem, nā magis lřæ conformatur. tñ huic intellectui duo vñr obstare. primū, q̃a vř, qđ petitiones p̄dictę debuerit tanq̃ mutuę petitiones simul tractari, & terminari scđm ea, quę hñr. s̄. de cā possessionis. cum dilectus. & in c. j. & ij. de mutuis petitionibus. Sed dici pōt, ꝗ ꝯ̃rium ꝓcedit vbi de vtroq; siř ꝑt liquere. sed hic prius ꝯsistit de vno, videlicet de possessorio fortè per cōfessionem partis. Iō hic prius fuit diffinitū possessoriū. q̃a de illo cōstabat, & dilatatum fuit petitoriū, q̃a de illo non cōstabat, nec erat liq̄datum, nec de facili fortè poterat liquere. facit, qđ hř. s̄. de testi. significauerunt. vbi satis vř hęc solutio ꝓbari. ¶ Secundo vř obstare huic intellectui, q̃a vř, ꝗ sententia sup̱ possessorio sit diffinitiua, vt legitur, & not. s̄. de iudi. in c. fi. & de resti. spo. c. cū ad sedē. circa fin. & in cle. vnica de sequestratione possessionis, & fructuū. cuius ꝯtrariū hic vř dici, videlicet, ꝗ sit interlocutoria, vt patet in ver. nos igiř. soluit In. notabiliter dicens, ꝗ q̄nq; possessorium est deductū de per se sine petitorio. q̃a a neutra parte impetratū est petitorium. & tūc sñia super possessorio dř interlocutoria, & ita loquatur hic. Et ratio esse potest, quia diffinitiua dř ex eo, ꝗ diffinit negotiū. facit, qđ habeř in l. j. ff. de re iud. sed in casu ꝓposito, q̃a sperař seq̄ sñia sup̱ petitorio. & si speratur absorbet ius pręcedens a sñia possessorij. s̄. de causa pos. cum dilectus. & ꝑ ꝯñs non quiescit animus iudicis tunc in sñia possessorij. Ideo tunc censetur sñia super possessorio interlocutoria. quę rō cessat, q̄n non est intentatura petitoriū, Et per p̄dicta possunt concordari opiniones. Nam
27 aliqui dicunt, ꝗ † sñia super possessorio est diffinitiua. vt no. gl. in dicto. §. fi. de iudi. & in d. c. cum ad sedem. ad fi. & in dicta cle. vnica. Alij vero dicunt, qđ est interlocutoria, vt voluit Gratianus. ij. q. j. super. §. diffinitiua, ver. si de possessione. Alij vero dicūt, ꝗ est quasi diffinitiua, vt voluit glo. in c. consultationibus. de offi. dele. ibi tamen loquitur, q̄n iudex propter cōtumaciā pronuntiaret restituendam esse possessionē. & cū prædictis transit hic d. Ant. Sed do. Flo. hic simpliciter dicit, ꝗ sñia sup̱ possessorio est diffinitiua, ꝑ ea quæ hñr in iuribus quæ superius allegaui. ad istū tamen tex. non respondet sequendo hūc intellectū, sed fortè voluit per hoc tenere primum intellectum. vel fortè voluit intelligere, quòd lřa impropriè hic fuit locuta, satis tamen videtur esse rationabilis solutio Inn. quam superius tetigi sequendo istum intellectum. & saltem potest dici, qđ quò ad effectum pōt cēseri interlocutoria, ex quò speratur petitorium intentatum reuocari. ¶ Sed iuxta prędicta potest dubitari quid si archidiaconus non possidebat, tñ dignitas archidiaconatus erat in possessione istorum iuriū, an potuerit agere Archid. vti possidetis. dicit hic d. Flo. ꝗ sic post Inn. per istum tex. & per id, qđ hř. s̄. de causa pos. in ca. cum super. ¶ Quartus fuit intellectus in isto text. quem ponit Inno. videlicet, ꝗ coram Papa non fuit actum possessorio, nec petitorio, sed coram ipso Papa fuerunt ambę partes, & simpliciter proposuerunt factum non data aliqua petitione, vel libello. & super tali propositione facti Papa pronuntiauit pro archidiacono in possessorio. quia de illo cōstitit pro eo. & quia non constitit de proprietate nihil de illo diffiniuit. Et ex hoc intellectu nota diligenter, ꝗ
28 simplex † narratio, & propositio facta corā Papa est sufficiens ad hoc, vt possit deueniri ad sñiam q̄ surgere pōt ex facto proposito, & narrato. & ideo est, quia talis propositio facta coram Papa propter ipsius præsentiam, & autoritatē habet vim petitionis, & libelli, arg. eorum quæ hñr in l. omnium. C. de testa. Et notatur etiam per doc. in c. j. s̄. de libelli. oblatione cōtra istum intellectum facit, quia Papa fecit hic fundamētum sup̱ iuramento, qđ non videtur debuisse facere nec in agendo, nec in excipiendo. & qđ non debue-
29 rit facere agendo vř posse patere ex eo, q̃a ex † iuro nō videtur posse agi. l. si quis pro eo. ff. de fideiuss. & solum Deū vř habere vltorem. l. ij. ff. de rebus creditis. &

tis.& sic vr̄, ꝙ ex tali iur̄o non potuerit agere, nec Papa ex illo se fundare. ad hoc rn̄dent quidā, ꝙ cōtrariū procedit de iure ciuili. secus de æquitate canonica secundū quā ex iur̄o vr̄ posse agi per id, qđ hr̄.7.q.ij. quicunq; suffragio. cum §. notatis. per gl. & xxij.q.ij. in c. iur̄i.

31 ¶†Item, q̄a ex pacto nudo agitur de iure canonico, vt in præallegatis iuribus. s̄. ꝓxime deductis, & s̄. de pac.c.j. ergo eodem mō dēt posse agi ex iur̄o. & ꝙ dixi. s̄. qđ de iure ciuili non pōt agi ex iur̄o non intelligas de iur̄o necessario, vel iudiciali. quia ex illo bene agitur etiā de iure ciuili. l. si duo patroni. §. si quis iurauit. & §. Marcellus. ff. de iureiurand. secundum domi. Anton. An tamen, qđ dixi de necessario iur̄o procedat, vt ex illo ēt oriatur actio, sicut ex iudiciali, recurrendum est ad notata per Legistas in l. nā postea. §. fin. cum l. sequē. ff. de iureiuran. & in l.j. & in rub. C. de rebus credi. ¶In iur̄o aūt simplici, & assertorio, puta si iuro aliquid dare tibi, & sic, qn̄ non est litis decisoriū procedit, qđ s̄. dixi, quia de iure ciuili regulariter non oritur actio ex eo. secus tn̄ de iure canonico s̄m aliquos, vt s̄. dixi. sed hęc opinio non placet Inn. Nam dixit ex iur̄o agi nō posse etiā de iure canonico ꝑ viā actionis, sed bene pōt per viā denuntiationis euangelicę procedi virtute iur̄i, q̄a malè facit se immiscens libertatibus de quibus in litera contra iuramentum. & sic non poterit denuntiari crimen ꝑiurij in quo manebat archid. īmiscendo se libertatibus contra iuramentū, ꝑ id ꝙ habetur in c. nouit. s̄. de iud. vbi ēt Inn. tenet id, qđ hic. & ibi ēt tenet ex pacto nudo non posse agi, licèt eius virtute posset procedi ꝑ viā denuntiationis euangelicę. Host. hic, & ibi tenet ɔ̄riū, & est cōis opin. canonistarū, videlicet, ꝙ ex iur̄o agi pōt, & etiā ex pacto de quo dixi in d.c.j. de pac. vbi etiā per do. Ant. & do. Flo. & cū ista cōi opinione transit. d. Ant. hic in d.c.j. ¶ Sed d. Flo. hic tenet opinionē Inn. dicens, ꝙ de subtilitate iuris verius est, ꝙ ex iuramento non dat̄ actio. q̄a s̄m eum iur̄m est q̄dā asseueratio, hoc est assertio affirmatiua, vel negatiua habens vinculū religionis simplicis assertionis s̄m ea, q̄ ipse notauit in c. fi. s̄. de iureiur. & sic s̄m eum iuramentū non includit consensum per quem iurans velit se alteri obligare, sed consistit formalitas iur̄i in hoc solo, vt addat̄ vinculū religionis, hoc est, ꝙ ꝑ reuerentiā quę Deo debet̄ obliget se Deo ipse iurans. Et ideo s̄m eum non orit̄ actio ex iuramē to. quia ad hoc non vr̄ tenere. verū quia non dēt ꝑmitti, ꝙ iurans violat religionē. ideo ex officio iudicis ecclesiastici pōt quis cogi ad obseruātiā iur̄i. s̄. de iureiu. debitores. & bene facit, qđ hr̄ de so. competē. c. fi. in vj. licèt non alleget. & similiter dicit, ꝙ de iure canonico non datur actio ex pacto nudo. nec hoc ꝓbat̄ s̄m eū in d.c.j. de pac. sed solum ɔcernit̄ imploratio officio iudicis ꝓ obseruantia pacti, sicut ɔcedit̄ ꝓ obseruatione iur̄i. de quo plenè dixi in d.c.j. & in c. cū cōtingat. de iureiu. Circa tertiā spēm iur̄i, vbi concludo finaliter, ꝙ licèt cōis sit opinio canonistarū, qđ ex iuramento, & pacto oriat̄ actio, tn̄ de iure satis vr̄ defensari posse in effectu opinionē quam tenuit do. Flo. quia iura loquentia de materia iuramenti. & pacti vr̄ inducere officiū iudicis ꝓ obseruātia ipsorū, cū dirigant verba ad iudicē, vt patere potest ex his, q̄ habent in d.c.j. de pact. & in c. fi. de so. compe. in vj. tn̄ fortè in practica seruaret̄ cōis opinio cū qua transeunt cōiter canonistę, licèt Inn. aliter dixerit. ¶Et q̄a dixi. s̄. ꝙ etiā vr̄, ꝙ per viā exceptionis nō potuerit deduci iuramentum, nititur etiam hoc ostendere Inn. & Ioan. An. nam archi. hic non videtur potuisse agere petitorio, cum ipse possideret. s̄. de iudi. examinata. & suo petitorio nō potuit obijci, ex quo agere nō poterat, nec etiā suo possessorio poterat obijci: q̄a possessorio non ob. exceptio ꝓprietatis. vt tetigit gl. sed ad hoc rn̄deri pōt, ꝙ imo Archid. potuit agere petitorio. quia in istis iuribus incorporalibus etiā competit actio confessoria, vel negatoria possessori. vt no. ꝑ gl. s̄. de cā pos. c. in ecclesia. & facit etiā. j̄. de verb. sig. Abbate. & s̄. de iudi. examinata. ¶Ad id aūt, qđ dictū est de possessorio satis patere pōt rn̄sio ex his, his quę dixi. s̄. super gl. Et ideo non expedit instare. Et facit etiā, qđ dixi circa primū intellectū. nā per illa etiā q̄ ibi dixi patet rn̄sio. & ꝑ hoc habes expeditū quartū intellectū. Inn. tn̄ dicit, ꝙ tertius intellectus melior, & planior est. ¶Sed aduerte, q̄a vr̄, qđ exceptio abiurationis debuerit opponi ante litis contest. nā vr̄ esse declinatoria, qn̄ excludit ꝑsonā tantū non dignitatē. s̄. de excep. in c. exceptionem. soluit Inn. quòd propriè non est declinatoria, q̄a per illam non declinat̄ iudex, vel pars, sed vr̄ esse quodāmodo dilatoria habens differre exercitiū iuris cōpetentis sicut dilatoria solutionis q̄ pōt ꝓponi an̄ litis ɔte. & post ɔtestationem ꝓbari. C. de ꝓba. in l. exceptionē. & facit, qđ notat̄ in l. exceptionem. ff. de exce. vbi dici pt̄ s̄m In. ꝙ ista exceptio abiurationis erat ꝑemptoria q̄tū ad Archidiaconū, q̄a ꝑtinebat ius archidiaconi saltem quò ad eius personā. ideo potuit opponi post lit. conte. & hanc dicit esse veriorem. ¶ Item aduerte, q̄a vr̄ ꝙ mala fuerit rn̄sio archi. dum dixit, ꝙ Archieps̄ pro suo placito fecerat de archidiaconatu, & de omnibus alijs, &c. Nam omnis pactio interueniēs in ꝓmotione est illicita. s̄. de pac. c. fi. Pręterea vr̄ fuisse simonia saltē mētalis, q̄a in aliquo vr̄ habere intentū seruiendi. facit. j̄. de simo. c. fi. Soluit do. Ant. hic post Io. An. ꝙ ponderandū est, qđ archidiaconus hic iam non habebat plenū ius, sed sola possessio restabat, & sic vr̄, ꝙ archidiaconus solū intelligatur fecisse ad redimendū exactionem, vt sic nō differatur eius possessio. & hoc non videtur esse illicitum. q̄a hic nō erat pactio, sed simplex dictum, quod distinguit̄ a promissione. l. sciēdū. §. dictū. ff. de edi. edic. & facit, qđ notauit Archi. 22.q.v. in c. quocunq;. & sic residet do. Ant. in tertia opposi. ¶Sed aduerte, quia vt hic tangit do. Flo. contra p̄dicta facit, q̄a ante habitam possessionem beneficij non vr̄ esse illicitum vexationē redimere, vt voluit Inn. in c. ad aures. j̄. de simo. soluit, qđ archidiaconus hic non respondit proferendo verba de q̄bus in tex propter consequi possessionem, sed ne impediretur. Nec hic dicitur, ꝙ propter hoc Archieps̄ citius ei tradiderit possessionē. & ista inter se differunt. Prę terea, vt dixi. s̄. ad nihil se obligauit. quia fuerunt verba generalia quæ non obligant, quando proferuntur ꝑ modum cuiusdā liberalitatis vulgo consuete. sicut dici solet omnia mea tua sunt, & ex hoc etiam colligi consueuit q̄ licitum est seruire de vento, vt dixi in notabilibus allegatis etiam pro prædictis. quia dictū distinguitur a promissione superius, vt dixi. ¶Itē ēt, q̄a talis generalitas debet ciuiliter intelligi, & sic dū dicit, ꝙ faceret Archieps̄ q̄cquid placeret debet intelligi dumtamen non sit illicitum. facit, quod habetur. in c.j. de iureiu. in vj. & s̄. de iureiu. in c. quintauallis ¶Vlterius pro literæ declaratione dum dicit, ꝙ si ꝓpter abiurationem succumbat archi. non acquiretur ius Archiepō, q̄a per Papam consuletur archidiaconatui, potest dubitari quomodo hoc fit. dicit d. Flo. ꝙ varijs modis exemplificatur, tamen dicit dici posse, ꝙ consuletur hoc modo prouidendo vbi interim exerceantur hæc iura nomine archidiaconatus, & allegat simile de prælato q̄ habebat feudū a Rege, & ɔ̄ ipsum

ipsum commisit feloniā.nā q̄rit feudū dum viuit, & reuertitur ad Regem etiam si erat feudū spectans ad ecclesiam.sed post obitum prælati reuertitur ad successionem,vt habetur in vsibus feudorum in ti.de capitulis Conradi.c.j.ad fi.& sic casu isto eodem modo viuēte Archidiacono exercebat iura Episcopus, sed sine prçiudicio Archidiaconatus, puta discerneť per Papam,ꝙ per hoc non p̄iudiceť Archidiaconatui.& hoc modo consuleť ꝑ Papam ipsi Archidiaconatui. sed contra prædicta facit, quia vr̄,ꝙ nō sit necessariū tale consilium Papæ. nam ēt sine ipso vr̄ conseruari status dignitatis,cum snīa ferať solū contra archidiaconū.& non contra archidiaconatū,nec aliquid adiudiceť Archiep̄o vt hic patet,soluit Inno.ꝙ necessaria fuit prouisio Papæ mō supradicto, q̄a forte in ꝓcessu t̄pis possent deficere probationes,& posset credi, ꝙ dicta iura spectarent ad Archiep̄m,& q̄d Archidiaconus abiurasset, ex eo, quia ad Archiep̄m spectassent, vel forte posset Archiep̄s allegare,ꝙ aliqua alia fuerunt data in recompensatione ipsi Archidiacono iurium quæ abiurabantur,vel aliqua alia allegare in facto in q̄bus difficile esset Archidiacono litigare cū ipso Archiepiscopo.¶Et ideo,vt aduersus p̄iudiciū, ꝙ de facto posset contingere consulať fuit opportunum coonsilium, & prouisio Papæ.facit,q̄d h̄r.s̄.de arbi.in c.ꝑuenit.& q̄d ibi notatr in gl.ij. & s̄. de ma. & obe.in c.dilecti.Potest etiam dici f̄m do.Flo.ꝙ Papa poterit ꝓuidere, q̄d archiep̄s non exerceat dicta iura,sed alius deputatus.& sic prouidebiť ne Archiepiscopus posset dicere qn̄q; ista iura ad se spectare.facit, q̄d inferius tangetur. Vltimo aduerte,quia do. Ant.hic tetigit primo vnam opositionem quā latè ꝓsequiť,& ex illa parum vtilitatis habetur, & plus cōtinet subtilitatis q̄ vtilitatis,& posuit etiā quādā oppositionē in qua solū vnum dictū posuit. Ideo omissis dictis oppositionibus colligam aliqua dicta vtilia ex eis. primo potes notare, ꝙ ius deductū in iudicio ex forma perceptionis appareat reale. si tn̄ potestas ex deductis in iudicio detegatur solum eē ꝑsonale pronuntiari poterit in eadē instantia sup iure ꝑsonali.nā hic iudicium agitatū per Archiep̄m a principio fuit institutū ad p̄iudicium reale dignitatis. tn̄ q̄a in prosecutione iudicij apparuit eū tm̄ hēbere ius ꝑsonale.ideo snīa fuit lata in eadem instātia pro ipso Archiep̄o ꝯtra archidiiaconū sup iure ꝑsonali tm̄ imponendo,videlicet archidiacono silentiū,& non archidiaconatui.nec etiā adiudicando iura ipsi Archiep̄o. Ratio aūt quare potuit ferri snīa sup iure ꝑsonali in eadē instātia ꝓ ipso Archiep̄o ꝯtra archidiaconū, licèt ex forma petitionis deductū est ius reale esse pōt q̄a deducens ius reale ēt vr̄ satis deducere ius ꝑsonale, cū id,q̄d plus est cōtineat id,q̄d est minus,de re.iu.c.plus.li.vj.& facit ēt ad materiā,q̄d no.Bart.in l. q̄q̄.§.iulianus.ff.de aqua plu.ar.vbi tangit Ant. si deductū sit dominiū,& postea solum appareat de vtili, possit sequi snīa in eadem instantia. ¶Itē aduerte, quia solū p̄dicta prouisio Papç de qua in litera nō vr̄ esse ꝓ viā remedij nullitatis.q̄a snīa fuit aliqua, nec ēt ꝓ viā restōnis i integrū.q̄a snīa vr̄ fuisse iusta,& si n̄ vr̄ fuisse lesa eccl̄ia ex illa,licèt aliq̄ d̄ dictis remedijs hic intelligerent ꝓmissionē Papç,sed n̄ b̄n̄ ꝓ p̄dicta.& attendendo etiā,q̄a tangit hic.d.Ant. an remediū nullitatis possit concurrere cū remedio restitutionis in inte.& concludit ꝙ non, q̄a remediū nullitatis tanq̄ remediū ordinarium excludit remediū restitutionis velut extraordinariū.l.in causæ. la ij.ff.de minori.¶Limita tn̄ hoc verū, nisi timereť in futurū, ꝙ aliqua posset surgerç molestatio.nam tūc dicit, ꝙ poterit concurrere restitutio in inte. cū remedio nullitatis.quia tunc vr̄ plenius ꝓuidere remedium restitutionis quā nullitatis. moueť ꝑ c. ꝑuenit.s̄.de arbi. & s̄.de maiori.& obe.in c.dilecti.in q̄bus iuribus f̄m eum dr̄,q̄d dari pōt restitutio ecclesiæ non solū propter lesionē iuris subsistentē de p̄senti.sed ēt vbi in futurum aliqua de facto pōt surgere molestatio. Et iō dicebat, q̄d in casu huius.c. q̄d tractu t̄pis potuisset snīa lata ꝯtra archi.trahi ad p̄iudiciū dignitatis archidiaconalis.quia forte diceret archidiaconū renūtiasse,q̄a sciebat archidiaconatui ius nō competere, vel q̄a alia iura æquiualentia fuerint data. ideo poterat competere restitutio aduersus dictam snīam,& declarari ipsam non extendi ad p̄iudiciū dignitatis.sed aduerte,q̄a ista opinio non vr̄ bona. nam nullo casu vr̄ posse concurrere remediū nullitatis cū remedio restitutionis,per ea quæ h̄nr in d.l.in causa.nec obst.c.ꝑuenit.q̄a ibi non dr̄, ꝙ deť restitutio,sed dr̄, ꝙ laudū ibi fuerit nullū, q̄a ex illo poterat generari p̄iudiciū ecclesiæ,& eodē modo poterit r̄nderi ad c.dilecti.q̄a ibi nihil diciť de restitutione in integrum.sed dr̄, q̄d iuramētum non h̄et p̄iudicare,quia tendebat ad p̄iudiciū ecclesiæ. & si dicas qualis ergo fuit prouisio de qua loquitur text. potes dicere primo, ꝙ fuit in hoc, q̄a per snīam latam ꝯ archidiaconum erat archidiaconus priuatus facultate exercendi ista iura. & sic dicta iura erant quodāmodo vacātia, & per ꝯn̄s eis sic vacantibus videbať,ꝙ reuerterentur ad archiep̄m vnde descenderunt:& sic,ꝙ archiep̄s esset ille qui haberet exercitiū istorū iuriū volente archidiacono. & sic saltem indirectè inducebatur præiudicium dignitati archidiaconali.quia vbi eius sponsus,hoc est ipse archidiaconus dēret exercere dicta iura,archiep̄s exercebit,vnde poterit ꝓuideri decernendo ne per vsum archiepiscopi fiat prçiudiciū dignitati. Et de ista ꝓuisione pōt intelligi litera.vt etiam tetigi post.d. Flor. superius.¶Poterat ēt aliter ꝓuideri,videlicet decernendo,ꝙ archiep̄s noīe dignitatis archidiaconalis interim viuente archidiacono exerceat.¶ Vel etiā poterit prouideri, q̄d alius exerceat nomine dignitatis archidiaconalis,& non ipse archiep̄s,& potissimè ne in posteriū possit surgere aliquod p̄iudiciū ipsi gn̄ali dignitati archidiaconali.Et per prçdicta,vt tangit hic Inn.videtur,ꝙ cautius,& melius esset, q̄d qn̄ iudex pronuntiet ad ꝑsonale præiudicium prælati, & non quò ad reale præiudicium dignitatis, vt erat in casu istius.§.q̄d ipse iudex imponat silentium archidiacono,seu prælato super vsu, & exercitio iurium deductorū, & nō ipsi dignitati.nec aliquid adiudicet agnati, & protesteť in snīa ipse iudex, ꝙ per ipsam snīam vel per id,q̄d ex illa sequatur non intendit,q̄d aliq̄d p̄iudiciū reale inferatur dignitati. nā tunc sic pronuntiando,& protestando in snīa nō erit necessaria alia suppletio ex officio, nec alia restitutio etiā p̄textu futuri præiudicij. quia semper apparente dicta snīa cū protestatione in ea facta satis apparebit,ꝙ non poterit trahi ad præiudicium reale dignitatis.¶ Item etiā aduerte,quia dicit Inn.ꝙ si agatur ad præiudicium ꝑsonale archidiaconi,tale præiudicium non præiudicat ecclesiæ etiam sciente ecclesia non prçiudicat ea ratione,sed quia ad ipsum archidiaconum spectat primo loco defensio.facit de iudi.quamuis.s̄.¶ Et plus dicit,ꝙ etiā si ecclesia,hoc est aliquis de ecclesia nomine ecclesiç vellet comparere in tali iudicio ad defensionem, nec fiat præiudicium ecclesiæ,quòd non poterit,quia sua non interest, ex quò agitur ad prçiudiciū personale.argu.s̄.de ele.cum inter.j. & 2.q.vj. non solent.¶Et hoc facit ad.q. si aliquis petat certā

pensionem a Titio pro aliqua re, & ecclesia ꝑtendat se rē illā locasse, & velit ꝯparere ne illi fiet soso asserendo, ꝙ potius sibi debeat solui.nam vr̄ ꝑ prædicta. quod nō debeat admitti ecclesia,quia vr̄ agi de ꝑiudicio personali conuenti, & sic sñia non habebit piu
31 dicare ecclesiæ. nec etiam † solutio pensionis alteri facta habet preiudicare possessori, nec ex hoc interuertitur possessio ipsius ecclesię.facit,quod legitur,& notatur in l.quis.§.j.ff.de acqui.pos. & quod legi.& notatur in l.fi.C.eo.tit. & hæc sufficiūt de prima opinione.Circa f̄m,vnum tantum est notandum,videlicet,quòd fienda est differentia inter cōfessionem implicitam,& cōfessionem explicitam. vnde aliud est si archidiaconus dicat, verū est ꝙ olim iura ista spectabant ad Archiepiscopum. Sed postea fuerunt cōcessa Archidiacono.& aliud est dicere si dicat,ꝙ nō spectant iura ad Archiepiscopum, quia fuerunt per Archiepiscopum cum consensu capituli cōcessa dignitati.nam quia prima confessio ex explicita posset Archiepiscopus dicere, ꝙ illa fundat suā intentionē rōne primę partis,nisi aliud probet̄.ar.l.siue possideris. C.de proba.Secus est in scd̄a confessione, quia licèt per illā implicitè videatur fateri illa iura olim fuisse Episcopi.tñ quia explicitè hoc non dicit non poterit Archieps ex illa se fundare,sed oportebit, qd̄ vel illam in totum acceptet, vel ex toto repudiet. & ad ꝑdicta bene facit,qd̄ notauit glos.in l.exceptionem. C.de ꝑbatio.Et facit ad mām,ꝙ no.in l.si q.dē.C.de exceptio.& ꝙ tetigi ēt in nobilibus.¶ Vltimo ad gl. pe.potes addere id, quod hr̄ in l. scire debes.vij.q.j.

SVMMARIVM.

1 *Custodia est dignitas.*
2 *Argumentum a diuisione siue a partium sufficienti enumeratione est validum in iure.*
3 *Abbas habet potestatem conferendi dignitates, vel beneficia particularia in ecclesijs secularibus.*
4 *Vicem duorum an possit quis sustinere.*
5 *Potest quis per alium, quod per se potest.*
6 *Electio si ad duos tantum pertineat, & vnus eligit alium, an valeat electio.*

Vm ad nostram. Ille ad quem spectat collatio dignitatis seipsum instituere non pōt. h.d.& ponit̄ in prima dictum.in scd̄a rō.
1 scd̄a ibi:quia.¶No.j.ex tex.ꝙ † custodia est dignitas & sonat in nomen dignitatis, similiter & succētoria. ĩ.de exces.pla.c. inter dilectos.¶ Quomodo aūt cognoscat̄,an beneficiū sit dignitas,vel nō,plenè dictū fuit in c.de multa.de ꝑben.Et aduerte,quia aliter sumit̄ istud nomē custodia.s̄.c.ꝑxi. Nā ibi sumitur custodia pro iure custodiendi bona ecclesiæ vacantis. ¶Item no.illud vulgatum,ꝙ inter dantem, & recipiētem debet esse distinctio personalis.& ex hoc nota.ꝙ causa agens differt a causa patiente.¶Item, qd̄ officia ꝯgentis, & patientis in eodem subiecto sunt incō
2 passibilia.¶†Item no.ꝙ arg.a diuisione,seu a sufficiēti partium enumeratione est validum in iure.facit,ꝙ habetur in l.patre furioso.ff.de his,qui sunt sui iuris.
3 ¶†Item no.ꝙ Abbas videtur habere potestatem cōferendi dignitates,vel particularia beneficia in ecclesijs secularibus.posses tamen dicere,qd̄ notabile necessario non colligitur.quod potest esse eo, ꝙ hic repetit vulgare loci.nā in Apulia prælati,& rectores seculares appellantur Abbates,in Anglia appellant̄ ꝑsona,in Francia in aliquibus partibus priores.& sic potuit esse,qd̄ non erat Abbas regularis.¶Item pōt intelligi, ꝙ ista ecclesia Petronensis erat regularis.pōt etiam dici,ꝙ non est absurdum,ꝙ ex priuilegio , vel ex consuetudine ꝑscripta habeat potestatem conferendi bñficia in aliqua ecclesia seculari, licèt sit Abbas regularis.& ita etiā potest intelligi iste tex. & attende.qa per hanc decretalem,dicit Inn. ꝙ hñs bñficium ex ꝑpria collatione dicitur incoloratus possessor, adeo ꝙ cum impetraretur tale beneficium non eēt necesse fieri mentionem de tali possessione.secus quando est tolerata.ĩ.ti.j.cum nostris.¶ Item aduerte inquantū litera dicit,ꝙ alius non habeat ius cōferendi hoc dicit.Quia Episcopus,vel alius inferior nō habebat potestatē conferendi ipsam custodiam,cum talis potestas spectaret ad Abbatē,nec Legatus de latere erat in prouincia. nam ille habuisset bene potestatem conferendi in c.j.de offic.leg.in vj.& similiter etiam Papa,de ꝑben.c.ij.¶In gl.si ib.icū inter canonicos domi.Floria.remittit ad notata.s̄.de ele.cum in-
4 ter. dicens † ꝙ in quibusdā potest interdum tanq̄ alter aliquid in seipsum exercere,sed regulariter secus vt hic patet.& facit,ꝙ notatur per gl. in c.in singulari allegato in gl.& s̄.de proba.ex literis. Sed do.Anto. aliter soluit dicēdo,ꝙ eadē ꝑsona in his,quæ sunt incompassibilia non potest sustinere vicem duorum,vt in ꝯrijs.& facit,quod no.in d.c.ex literis.& quod ibi dictum fuit.s̄.de probatio. & quod dixi etiam in no-
5 tabilibus.¶In eadē gl.in fi.dic, ꝙ † regulariter illud quod quis potest per se.potest,& per aliū.& illud, ꝙ non potest per se,non potest etiam per alium,regulariter fallit in aliquibus casibus de quibus.ĩ.de re iud. pōt quis,& c.quòd alicui. lib.vj.& hoc quò ad generalia tacta in gl. quantum autem ad quæstionem tactam in gl.dic f̄m Ioā.And. & do.Ant.distinguendū esse modum transferendi.¶Nam,si transfert ius cōferendi in alium,vt in compromissarium, vel vt in ꝑcuratorem, & tunc cum talis habet hoc facere nomine ipsius cuius est compromissarius,vel procurator, sicut ille sibi conferre non posset. Ita nec iste poterit sibi conferre.Si vero transfert totaliter potestatē conferendi irreuocabiliter donādo alteri,ita ꝙ ille donatarius habeat conferre nomine suo non noīe ipsius transferentis potestatem.& tunc poterit ipsi donanti conferre,ex quo non habet nomine alieno conferri.facit,quod habetur de præbend. dilectus. el iij.de iurepatrona.capitu.vno. in vj.& quod nota infra. de iurepatrona.& c.ex insinuatione.& c.per vestras.& supra.de elec.ne pro defectu.& sic transit Ioan. An. & domi.Anto.¶Sed domi.Floria.cum Ioan. Calde. dicit hoc vltimum dictum procedere, quando transtulit potestatem conferendi in perpetuum alteri,puta conferendo cum consensu capituli.& cum solennitate debita.secundum ea,quæ habētur.infra de religio.do.constitutus. & supra capi.proximo. ¶Si aūt transtulisset in alium potestatem conferendi etiam ꝑ modum donationis pro vna vice tantum. tunc,quia secundum eum non est donatio , ex quo fit pro vna vice tantum.allegat,quod habetur,de elect.capitulo primo,dicit,quòd tunc non poterit conferre ipsi donanti.fatetur tamen quòd aliqui tenent contrarium quasi donatarius non facit vice donantis,sed vice ꝑpria, licèt secus in procuratore . ¶Sed certè videtur satis posse defensari,quòd etiam si pro vna vice tantum donetur potestas conferendi, ex quò ille est donatarius censetur habere vtilius ius suo iure pro illa vice sicut dicimus, quando cessio fit alicui ex causa donationis. facit, quod habetur in l. qui stipendia. C.de procur. & in l.si duo.ff.de solu. secundum Ioā. Calde. tamen videtur facere, quia de facili tenendo,quod

quod dixi posset fieri fraus huic decretali quod non ita de facili contingeret tenendo opinio. Ioan. Cald.

6 ¶† Quid autem si ad duos pertinet tantum electio, & vnus eligit aliũ, an valet electio. Boatinus dicit, ꝙ nõ: q.a nõ est facta a maiori parte capituli ꝓut videt requiri. s. de elect. q.a ꝓpter. & hoc videt̃ procedere ẜm aliquos qñ illi haberẽt eligere, vt corpus, vel collegiũ. secus, qñ habent præsentare, vt singuli, q.a videt̃, qđ tũc vnus possit aliũ præsentare per ea, quę habent̃ in d.c. per vestras. & eo. tit. c. iij. & facit etiã, qđ hr̃ eo. ti. ex insinuatione. & de materia remitit Ioan. An. ad notata per se in c. in toto. de reg. iuris. in vj. in mercurialibus. vbi finaliter vr̃ ꝯcludere, qđ etiã quãdo ad duos tanq̃ collegium spectat electio, qđ vnus potest eligere aliũ. & si alter cõsentiat censetur electio facta cõcorditer a toto collegio. de quo plenè in dicta regula, in toto. per Io. An. & de materia etiã dici cõsueuit in c. cũ in iure. s̃. de elect. & facit etiã, qđ no. Pau. in clemen. ij. de electio.

¶De concessione præbendæ, & ecclesiæ non vacantis. Rub.

¶Visum, & tractatum est in titulo præcedẽti de institutionibus personarum fiendis in præbendis, vel ecclesijs. verũ, q.a in ecclesijs. vel præbẽdis nõ vacãtibus non debent institui, nec debent ecclesiæ, vel p̃bendę non vacãtes cõferri. ideo post titulum præcedentem ponit istũ, de materia in decretis. vij. q. j. in c. factus est. & c. seq. & c. non fore. cum seq. & c. eum q. & iij. q. ij. audimus. & reperit̃ in vj. & clemẽtinis.

SVMMARIVM.

1 *Collatio ecclesię non vacantis non tenet.*

2 *Matrimonium contrahens cum vxore viuentis illam in perpetuum habere non debet.*

3 *Sententia in matrimonio carnali non transit in rem iudicatam: secus in spirituali.*

4 *Iniustè obtinens beneficium licèt hoc non constet iudicialiter, an in foro conscientiæ teneatur illud dimittere.*

5 *Res aliena si mihi adiudicata est iniustè, vel declarata mea actiõe reali præsupposito, quòd cesset fraus vtrum tenebo cum bona conscientia si non appellasti.*

6 *Post præscriptionem completam in rebus prophanis qui scit rem ad alium pertinere non tenetur ad restitutionem.*

Vi in viuorum. Institutus scienter viuenti ab ecclesiastica cõione repellitur. h. d. Et non recipit cõmodã diuisioné. ¶No. ex isto tex. r̃am, ꝙ nõ valet † ꝯcessio, vel collatio ecclę nõ vacantis. ¶Et no. pœnam faciẽtiũ se subrogari in loco viuentiũ, vt exprimit̃ in lr̃a. patiũtur ẽt tales aliã pœnã. q.a inhabilitantur perpetuo ad habẽdũ ecclesiã illã in qua sunt subrogati: sicut in simili dr̃ de contra-
1

2 hẽte † matrimoniũ carnale sciẽter cũ vxore viuẽtis, quia illam imperpetuum habere non poterit etiam post mortem viri. vt in c. 2. & c. ex tuarũ. j̃. de eo. qui duxit in matri. quã polluit per adul. & facit, qđ hr̃. j̃. eo. post electionem. & sic idẽ vr̃ dicẽdũ in matrimonio spũali. arg. eorũ, q̃ habentur. s̃. de transl. præla. c. ij. & patiũtur etiã aliam pœnã. q.a sunt deponendi. vt tãgit gl. ij. & vltra hoc etiã, vt dicũt doc. sunt infames. 3. q. ij. audiuimus. & vj. q. j. infames. ¶In glo. 1. in fi. & sic sentit gl. ꝙ nõ loquitur de cõmunione hominũ. & sic nõ dicit hic, qđ tales sint excõmunicãdi. ratione tamẽ cõtumaciæ si forte nollẽt dimittere beneficiũ possent excõicari. j̃. de sent. excõ. in c. sacro. & de verb. sig. ex parte. ¶In gloss. 2. ibi: alio remoto. supple de facto, vt colligi potest ex gl. & q.a si remotus esset de iure nõ posset postea obtinere beneficiũ.

a ¶In ea, gl.[a] ibi dicunt theologi. supple, quidam non multũ aduertẽtes, vel facientes conscientiã vbi non oportet cõtra id, qđ notat̃ de resti. spolia. olim. el 1. in gl. j. ẜm d. Flor. nã ẜm eũ rarò, aut nunq̃ reperit̃, ꝙ aliud sit dicendũ ẜm canones quã ẜm theologos. cũ etiam canones fundentur super iure diuino. j̃. de accusa. qualiter. el ij. in prin. sed benè cõsueuit fieri distinctio quãdoq; inter forũ cõsciẽtiæ, & forũ iudiciale. vt hr̃. j̃. de sponsa. in c. tua. de sentẽ. excõ. in c. inq̃sitionẽ. & per p̃dicta dicit, ꝙ opinio istorũ theologorum tenentiũ, ꝙ in casu glo. iste teneat̃ dimittere beneficiũ nõ procedit, nisi ex quadã superabundantia cõscientiæ vellet restituere. dicit tamẽ, ꝙ si quis faceret de hoc sibi consciẽtiã ex eo, q.a beneficiũ fuisset alienũ: licèt ille fuisset priuatus: & tamen non posset deponere cõscientiã deberet dimittere bñficiũ ne faciat ꝯ cõscientiã, q.a conscientia etiã erronea ligat. s̃. de resti. spo. literas. & j̃. de symo. per tuas. & not. bñ ex gl. ẜm do. Flo. ꝙ in matrimonio † spũali sñia transit in rem iudicatã. vt hic est glo. singulariter notãda ẜm eum. de quo per Inn. s̃. de cau. pos. cũ olim. licèt secus sit in carnali matrimonio. s̃. de re iudica. in c. tenor. & c. lator. & c. ꝯsanguinei. & qđ dixi sñiam in matrimonio spirituali transire in rem iudicatã, licèt sit iniusta: intellige verũ, qñ tendit ad priuationẽ. vt in casu gl. secus qñ tenderet sententia iniusta est conferẽdũ ius, vt q.a nõ p̃cedẽte aliqua priuatione post collationẽ factã vbi de bñficio scđo loco cõferret̃ alteri hoc ignoranti: & demũ orta q̃stione inter prædictos ꝓnũtiaret̃ pro illo scđo, q̃ non habet ius contra primũ habentem ius. nam tunc si ille qui obtinet scit sñiam esse iniustã tenetur dimittere beneficiũ etiã si victus nõ appellauit, q.a hoc casu taciturnitas illius non potest dare sibi titulũ: q.a queritur solũ ꝑ canonicam institutionẽ. j̃. de reg. iur. c. j. libr. vj. Ex prædictis patet, ꝙ interdum præcedẽte priuatione iniusta: alij postea confertur beneficium. interdũ vero nõ pręcedente priuatione post collationẽ vni factã de beneficio cõfertur alteri idẽ beneficiũ: & postea sñia fertur iniusta ꝑ scđo. primo casu ꝓpriè loquit̃ gl. quã limitat Io. An. p̃cedere, qñ sñia priuationis fuit aliqua, licèt iniusta, & substitutus nõ fuit conscius fraudis. Secus aũt si fuisset nulla, vt q.a lata ꝯ ius ꝯstitutionis, vel fuisset venalis. facit, qđ hr̃ in c. j. s̃. de re iudic. & in l. venales. C. quãdo prouocare nõ est neces. vel q.a lata esset ꝑ falsos testes, vel falsa instrumẽta: de quo tñ vltimo dicendũ, vt dici consueuit. s̃. de exce. cum venerabilis. & de proba. in c. licèt causam. & tũc non procederet glo. q.a primus non est priuatus licèt non appellasset, ex quò sentẽtia fuisset nulla. Ideo nõ potuisset alius subrogari. & pro tanto teneretur ad restitutionẽ. Idem si sententia fuisset aliqua, sed lata per fraudẽ istius substituti. sed vbi est aliqua sñia priuationis, & cessat fraus ipsius subrogati. licèt fuerit iniusta: tunc, ex quò nõ fuit appellatũ transit sentẽtia in rem iudicatã ꝯtra ipsum priuatum, & sic ex hoc cẽsetur beneficiũ vacare. Ideo potuit alteri cõferri. ¶Secundo casu, si sñia fertur pro secũdo qui non habet ius: tunc qñcũq; hoc sibi cõstet, ꝙ sñia fuerit iniusta q̃tũ ad forum cõscientiæ tenetur dimittere bñficiũ. q.a non habuit canonicè. nam ꝑ sñiam declaratoriã iudicis nõ egit iudex dare sibi ius, sed declarare. l. si cuti. §. si quæratur. ff. si seruitus vendicetur. & licèt ille ꝯ quẽ lata est sñia acquieuerit sñiæ q̃uis tale acquiescere sufficiat, vt ex hoc priuetur iure suo. ꝑ id, ꝙ supius dixi. nõ tñ sufficit, quò ad hoc, vt substitutus dicatur

a In ea. gl. Adde hic d. Henri. Bo. in prin. c. & d. Abb. hic.

dicaṫ debitè tenere tũc cũ indebitè habuerit, nec põt sibi ex postfacto acquiri ius ex tacita renũtiatione ipsius victi. sicut nec possit ex expressa. facit, quod habetur.s.de elect.dudum.vbi põderatur initium.facit
4 etiam, quod hṙ in regu.j.j.de regu.iur.in vj. ¶ † Et iõ vbicunq; cõstet ipsi qui obtinuit, ꝙ iniustè obtinuit, licèt iudicialiter hoc nõ constet, quò ad forum conscientiæ tenetur beneficium dimittere, nec ex cursu temporis iuuaṫ per ea quæ habenṫ in dicta regu.j. In foro autem contẽtioso videtur esse tutus: q̃a non poterit agere ille qui fuit victus, ex quò non appellauit.qđ intellige verum ſm domi. Anto.nisi ille victus vellet venire per viam denũciationis euangelicę, quia tunc audireṫ ſm notata ꝑ Inn.s.de rescrip. ad aures.& c.cõstitutus.& facit etiã, qđ no.ꝑ Anto. in eo.tit.ad audientiã. el ij. ¶ Posset ẽt iudex ex officio inquirere de titulo cõtra illum qui obtinuit ſm ea quæ notãtur in iuribus præalleg.& facit quod habet in c.ordinarij.de offi.ordi.in vj. & hæc ꝓcedunt
5 in beneficialibus.¶ † In rebus autem prophanis, si mihi adiudicata est res tua iniustè in actione ꝑsonali, vel declarata mea actione reali ꝑsupposito, ꝙ cesset participatio fraudis, & ꝑsupposito ẽt, ꝙ transferatur dominium ex sñia lata in reali secuta traditione. de quo per gl.in §.fi.instit.de offi.iudi.& per Barto.in l. Pomponius.§.si iussus. de acq.r.pos. An tunc tenebo cũ bona cõscientia si nõ appellasti. Inno.vṙ velle, qđ sic.j.de immu.eccle.q̃a pleriq;& facit etiã, quod ipse tangit in c.cum olim.de censi. & pro hoc facit, q̃a ille q acquiescit sententiæ non appellando vṙ tacitè consentire, & suo iuri renũtiare.l.ab eo. C.quomõ, & quando iudex. & s.de re iudi.qđ ad consultationẽ.¶ Sed do.Ant.hic tenet ꝯriũ.s.ꝙ iustè non teneo, q̃a non vṙ esse cõsensus ipsius victi: saltẽ qñ appellauit, & fecit quicq̃d potuit.de quo remittit ad no.ꝑ se in d.c.q̃a pleriq;.Sed aduerte, q̃a satis videreṫ posse dici, ꝙ si victus nõ appellauit tunc ꝓcedat opi.Inno. q̃a tunc tacitè vṙ consentire. secus qñ appellauit semel a secundo.& sic fecit quicquid potuit, quia tunc videtur consentite sentẽtiæ.& sic possit intelligi opi.
6 do.Anto.¶ † Item aduerte, quia voluit gloss.quòd in rebus prophanis vbi post completam præscriptionem qui scit rem ad alium pertinuisse non teneatur ad restitutionem. & ista est cõmunis opinio. de qua in c.vigilanti.s.de præscrip.

a Beneficia non vacantia. Nihil differt hoc summariũ a summario domini Abbatis, & si queris, an bñficia non vacãtia añq̃ vacẽt possint alteri conferri, distingue hoc ſcđm Hen. Boyc.

SVMMARIVM.

1 *Collatio beneficij vacaturi nõ valet, nec etiam promissio de vacatura. & nu.8.& 14.& 20.*
2 *Proximus dicitur quis multis modis.*
3 *Collatores habet sex menses ad conferenda beneficia a tempore vacationis.& nu.15.*
4 *Tempus sex mensium dicitur diuturnum alibi tempus decem annorũ.*
5 *Negligentia prælati in cõferendo beneficia suppletur per capitulum, & amborum negligentiam supplet archiepiscopus.*
6 *Ordinare capitur quandoque pro conferre.*
7 *Misterium differt a ministerio.*
9 *Feudum, quod aliquis detinet si a prælato alteri concedatur vt illud post mortem primi vasalli habeat, si prælatus moritur ante primum vasallum non tenebitur successor ratum habere concessionem.*
10 *Pactum de futura successione, an valeat.*
11 *Testamentum mutare an possit quis licèt iurauerit illud non mutare.*
12 *Mora, an, & quando purgari possit.*
13 *Executores testamentorum si non exequantur intra terminũ statutũ deuoluetur potestas exequendi ad Epm: nec poterunt morã purgare.*
15 *Tempus sex mensium ad conferendũ beneficia, an arctet executores Papæ, sicut arctat ordinarios.*
16 *Negligentiam Archiepi.supplere, an possit Patriarcha.*
17 *Legatus natus ad quem deuoluitur potestas conferendi propter negligentiam inferioris, an habebit duo semestria.*
18 *Ligatus Cardinalis, an possit conferre beneficia quæ sunt deuoluta ex negligentia alicuius extra prouinciam ad prælatum qui est in prouincia sue legationis.*
19 *Legato de latere, an currat semestre.*

a
Vlla. Beneficia non vacãtia a cõcedi, vel ꝑmitti non debent, & cũ vacauerint cõferri debent intra sex mẽses q̃bus elapsis de Epõ ad capitulum, & ecõtrario demũ ad ꝓximũ superiorẽ collatio deuoluitur. h.d.Et in prima punit celeritatẽ promissionis.in ſcđa punit tarditatẽ.ſcđa ibi:cum vero.Prima subdiuiditur.nã primò ponit prohibitionẽ.ſcđo eius causam.tertio fortificat per locũ a minori.ſcđa ibi: ne desiderare.tertia ibi:cũ enim.Scđa principalis ſiṙ facit tria. Nam primo statuit tps. secũdo punit neligentiam primi gradus.tertio negligentiam, &c.ſcđa ibi:si autem.tertia
1 ibi:vel si. ¶ No.primo † ꝙ nõ valet collatio beneficij vacaturi. nec etiã promissio de conferenda vacatura. & no.rationẽ. Nam hoc est inductum ne inducaṫ võtum expectandę, & captãdę mortis alterius.facit.j.e. c.ij.li.vj.¶ Item no.parificari prouisionẽ, & traditio-
2 nẽ.de quo in l.fi.C.ad leg.falci. ¶ † Item nota de hoc verbo, proximus.nam multis modis assumitur & pręcipuè quatuor modis, vt tãgit in iij.sentẽ. nã dṙ quis proximus alteri ex natiuitate, nã omnes ab Adã ꝓcessimus.dṙ etiam proximus ex spe conuersionis, q̃a omnes in fide Christi sperãtes possunt dici proximi. xj.q.iij.ad mensam.¶ Item ex propinquitate agnationis.facit, qđ habetur in l.proximus.ff.de verbo.sign. ¶ Item ex remuneratione beneficij. vt habetur in hi-
3 storia euangelica de samaritano. ¶ † Item no.ꝙ collatores ad conferenda benefeia habent sex mẽses a tẽpore vacationis q̃bus elapsis priuantur potestate cõ-
4 ferendi. ¶ † Item no.ꝙ tempus sex mẽsiũ dṙ esse diuturnũ, alibi tempus.x.annorũ.l.sed si fideicommis-
5 sum.§.aristo.ff.q.& a q̃bus. ¶ † Itẽ no.ꝙ neligẽtiã ꝑlati in cõferendo supplet capitulũ:& similiter ecõtra negligentiã capituli prælatus. ¶ Itẽ, qđ negligentiã
6 Epi, & capituli supplet Archiepiscopus. ¶ † Vltimo no.de hoc verbo, ordinare, qđ sumitur ꝓ cõferre.de quo in c.super eo.s.de offi.deleg. ¶ In gl.j.in fi.facit quod habet.s.de elec.cum in cunctis.§.inferiora. &
7 de differentia † inter verbum mysterium, & verbum ministerium.notaṫ ꝑ Io.An.s.de vita, & hone.cleri. in c.j.¶ In gl.ij.ibi:non valet.hoc intelligitur, nisi fieret a Papa.per id, quod habetur.s.de offic.delega.ex
8 patte.de rescrip. eam te.& j.eo.proposuit. ¶ † In ea. gl.ibi:sed id soluitur.supple, q̃a ibi præcedebat actus receptionis in canonicũ. vt seq̃tur in gl.ex quò surgebat dispositio iuris, vt deberetur prębenda ipsi recepto in canonicum cũ qua dispositione iuris cõcurrebat promissio hoĩs.hic secus.& hæc solutio vṙ bona inquantũ opponiṫ de promissione præbendę, de qua tñ dicendũ, vt ibi: sed inq̃tũ ibi tribuitur locus nõ vacãs recipiẽdo in canonicũ, nõ vṙ bona, q̃a tũc videtur concurrere ius, seu iuris dispositio.Iõ dicendũ, ꝙ ibi non tribuiṫ locus alterius, q̃a aut ibi in ecclesia nõ erat numerus determinatus: & tũc creatur locus de nouo ꝑ receptionẽ in canonicũ: & tale ius extinguiṫ ꝑ mortẽ recepti.s.de præben.dilecto. Aut ibi erat numerus. tunc ex receptione vltra numerũ rumpiṫ numerus.s.de prębẽ.pro illorũ.& sic non tribuitur locus alterius. nec ob.ꝑdictis ꝓut habetur.j. eo.accedẽs. q̃a nõ ꝑmittitur ꝓmissio vacaturę. Sed cum se facultas obtulerit, ꝙ fieri poterat ſcđm ista t pa, licèt hodie secus.j.eo.c.ij.in vj.¶ In gl.iiij.ibi.§. si vero Archieps. aliàs capitulũ. & non in primo tñ. lib.feudo.

lib.feudo.ꝑut alleg.glo.sed in iij.titu. Et dicitur ibi,
9 qđ † si feudũ, ꝙ alter detinet prælatus alteri cõcedit vt habeat poſt mortẽ primi vaſalli, ſi prælatus moriť ante obitũ primi vaſalli nõ tenetur ſucceſſor habere ratam cõceſſionem ſaluo, niſi ſcđs fuit immiſſus in
10 poſſeſſionẽ de cõſenſu primi vaſalli.¶†Generaliter autẽ cum quæritur, an valeat pactũ futuræ ſucceſſionis.tãgit do.Flo.hic etiã do. Pet.& in effectu ponũt verba Bar.quæ habenť in l.ſtipulatio.hoc modo cõcepta.de verb.obli.nam dicunt, ꝙ aut fit pactum de iure ſucceſſionis perdẽdę: aut de iure ſucceſſionis acquirẽdę.aut fit quarto de iure ſucceſſionis diuidẽdę. ¶Primo caſu valet inſtitu.de legi.agna.ſucceſ.§.fi. ¶Secundo caſu adhuc valet ſi ſubeſt cauſa.ff.ſi qs a parente fuerit manumiſſus.l.j.§.ſi parens. ſm vnum intellectũ ſcđm quem ibi excluditur pater ab hæreditate filij per pactũ, quia deliquit recipiẽdo preciũ emancipationis.Si autẽ cauſa nõ ſubeſt, tunc pactũ nõ valet de non ſuccedendo.C.de colla.in l.pactũ. ſaluo,niſi firmatũ fuerit iuramẽto.ij.de pactis. in vj. ¶Tertio caſu quando agiť, vt per pactũ quis ſuccedat:& tunc nõ valet ſine cõſenſu ipſius:de cuius hereditate agitur.vt hic tetigit gl. & patet in l.fi. C.de pactis,& in hoc differt pactũ de ſuccedẽdo in temporalibus, & ꝓphanis a pacto de ſuccedendo in beneficio, qa in beneficijs nõ valet etiam cum conſenſu tenentis beneficium. vt hic tetigit gl.nec ob.qđ habeť.ĩ.eo.poſt electionẽ. in gl.j.vbi dicit,ꝙ beneficia electi poſſunt conferri eo conſentiente. qa dicit do. Flo.ꝙ aliud eſt in collatione.de qua loquitur illa gl. nam ſi illa fuit cũ conſenſu electi ad Epatum tenet, qa cenſetur renuntiare. facit,qđ notauit Archi.liiij. diſt.ſi ſeruus.aliud autem eſt in promiſſione beneficij vacaturi. de quo loquitur iſte tex. & pro hoc etiã dicit do.Flo.ꝙ etiã aliud eſt in pręſentatione,vel electione,quia non poteſt quis præſentari,vel elegi ad beneficiũ viuẽtis etiam cõſentiente bñficiato.qa cũ nõ poſſit expreſſe renuntiare in manibus præſentantis,vel eligentis,ergo nec tacitẽ. facit,quod no.ĩ.de his,quę fi.a ma.par.capi.in c.ex ore.&per hoc infert illud, qđ dictum eſt de collatione debet intelligi,qñ fit per illũ in cuius manibus potuiſſet fieri expſſa renũtiatio.de quo in c.admonet. & c.qđ in dubijs.ſ. de renuntia. & in cle.v.eod.titu.videlicet de renuntiatione. ¶Quarto caſu qñ fit pactum de ſucceſſione certo modo diuidenda:& tunc,aut fit reſpectu incerti hominis:vt qa duo paciſcantur diuidere cõmuniter omnẽ hæreditatẽ ſibi obuenientẽ,& tũc valet tale pactũ.l.iij.ſeu.4.§.de illo.ff.pro ſocio.aut fit reſpectu certi hominis, ſeu reſpectu hæreditatis certi hominis,& tunc nõ valet ſine eius cõſenſu.C.de pac.l. vlt.ſaluo,niſi in cõſequentiã præambuli contractus deberetur hæreditas.l.ſi quis ſeruum.ff.de actio.empti.de quo per Bar.in d.l.ſtipulatio,ꝑalleg.fallit etiã ſm Bar.in loco.prælleg.quãdo pactũ de futura ſucceſſione veniret ſub vniuerſalitate. iuxta id,quod habeť in l.ij.§.illud.ff.de hæredi. vel actio.vendita. Itẽ fallit ſm eum qñ tenderet ad deliberationẽ.l.& ſuũ. §.filia.ff.de pac. Aliàs non valet pactũ ſub hæreditate certi hominis etiã cũ iuramẽto, qa eſſet cõtra bonos mores.l.fi.C.de pac.niſi cõſentiret ille de cuius hæreditate agereť:& tunc valeret quãdiu duraret cõſenſus,& nõ vltra, dicta.l.fi.C.de pac.vbi ẽt de materia per Bar.& Bal. ¶Aduerte tamẽ,qa do.Flor.hic nõ poſuit tres limitationes de qbus ſupra dixi.¶Itẽ aduerte,qa per id,qđ dixi de hæreditate incerti hominis,qđ valet pactum ſuper illa. dicũt quidã, ꝙ ẽt valeat collatio bñficij incerti vacaturi. ſed hoc communiter nõ teneť,vt hic tangit do.Pet.per id, qđ habetur.ĩ.eo.conſtitutus.& fallit,qđ habeť.ĩ.eo.c.nec
11 captandæ.lib.vj. ¶†An autẽ poſſit inueniri remediũ per id,qđ qs ſe aſtringat nõ mutare teſtamentũ tetigit Bar.in d.l.ſtipulatio.& in l.ſi quis.in prin.teſta. ff.de lega.ꝑſtã.Et dicebat aliqđ remediũ eſſe,qđ iurat nõ mutare.Sed certẽ ſm Bart.iuramẽtũ nõ teneret.Vel ſm Io.An.licẽt teneret nõ impediret quominus poſſet mutare,licẽt incurreret periuriũ. facit,qđ hř in ſimili.in c.fi.de procu.in vj.& qđ no.per Ioan. An.in mercurialibus. de reg.iur.qđ ſemel.libr.vj.de quo plenẽ dixi in c.cũ contingat.ſ.de iureiurã. ¶In gl.quarta.ibi:a tempore ſcientiæ. & hoc cõmuniter tenetur.licẽt Hugo dixerit,ꝙ a tempore monitionis per id,qđ habetur.xvj.q.iij.placuit. Sed eius opinio reprobať. qa dies interpellat.ꝑ hoĩe.ĩ.de locato.potuit.Nec ob.c.placuit.qa nõ loquiť in caſu iſto: ſed in alio diuerſo.de quo loquitur.c.j.ĩ.de ꝑſcrip. ¶In ea.gl.ibi.c.vlti. Solue, ꝙ ibi nõ erat ex toto impeditus.qa poterat eligere petita licẽtia ſuperioris.vt ibi patet.ideo ſi non petijt imputet ſibi. Et aduerte, qa licẽt iſtud tempus ſit vtile,qa nõ currit impedito: tñ alio reſpectu poteſt dici ꝯtinuum, qa currũt dies ſiue ſint feriate,ſiue nõ. facit,qđ habeť in ſimili in tpe dato ad appellãdũ.in auth.ei q.C.de tem.app.& l.j. C.de tempo.reſti.in integ.licẽt ſecus ſit in tempore, ꝙ ex toto eſt vtile.per id,quod not.in l.fi. C.de tẽp. reſti.in integ.& ex prædictis no. ꝙ quoddã eſt tẽpus ex toto cõtinuũm. quoddã eſt ex toto vtile, & partim continuũ.de quo in dicta l.fi.& aliqd.ĩ.eo.quia diuerſitatem.& per Io.An.& in cle.de reſti.in integ. vbi etiã aliquid per modernos.& facit etiã,quod no
12 tat.Bal.in l.quoties. C.de preci.impe.offe.¶†In ea. gl.ibi.l.celſus. ſolue.qđ mora purgari nõ poteſt,niſi in caſibus expreſſis.vt nota.gl.in reg.mora.de regu. iur.in vj.¶Vel potes dicere,vt hic tãgit do. Anto.ꝙ quãdo non eſt facta executio a iure, vel ab homine: tũc regulariter admittiť purgatio morẽ,vt in contrarijs.ſecus,qñ facta eſt executio a iure.vt hic erat. nã tunc non admittiť purgare.vt hic voluit gl.& bene facit,qđ nota.de elec.licẽt canon.in vj.Et idem ſi executio ſit facta ab homine.vt notauit Bar.in l.ſi is cui. ff.de leg.ij.& plenẽ per eum in l.ſi inſulam.ff.de verbo.oblig.vbi plenẽ tractat materiã purgationis mo-
13 rę.& per prædicta videť † ꝙ executores teſtõrum q habẽt poteſtatẽ exequẽdi intra certũ tp̃s ſtatutũ a cõſtõne ſynodali cum lapſo dicto tpe deuoluať ptãs ad Epm nõ poterũt morã purgare:tũc fiet executio a iure ꝑ lapſum termini.facit,qđ no.Bart.in l.cũ qdã.de le.ij.¶In ea.gl.ibi:nullo licẽtia. facit,qđ hř in l.quæ ſub cõdõne.§.quoti.& §.fi.ff.de ꝯdi.inſt.& hoc cõiter teneť,licẽt qdã dicunt hoc verũ,qñ maiores hñt ſupplere neligentiã minorũ.& ſecus ecõtra.nam iſta opi.nõ vř bona.per iſtũ q pariſicat dictos caſus. Cõtra gl.tñ facit ſm Pet.qa poſſet eſſe,qđ aliqua impedimẽta interueniſſent:& ſic nõ cucurriſſet tp̃s, ꝙ nõ fuit impedito:vt ſuperius eſt dictũ.& ſic vř,ꝙ nõ poſſit eligi,niſi prius citato illo qui dř priuatus.facit,qđ no.Bart.in l.ij.§. ſi ad diem.ff.de re mili.& in l.ij.ff.ſi quis in ius vo.nõ ier.vbi dicit, ꝙ licẽt nõ cõparuerit in termino nõ poterit mulctari,niſi prius diceť. quia poſſet eſſe,qđ fuerat impeditus. per gl.tñ ſcđm eũ. facit,qđ no.Inn.ſ.de app.c.rõne.vnde dicit cogitandũ, ſuper hoc potes dicere,ꝙ dictũ Bar.nõ ob.qa loquiť,qñ agiť de imponẽda pœna extrinſeca mulcta: ſed hic agit de pœna q̃ imponiť ipſo iure a canone. ¶In ea.gl.ibi.ĩ.eo.ex parte. & facit.ſ.de ꝑben.dilecto. Aduerte tñ licẽt hoc.c.nõ habeat locũ in eccſia non nu-

nõ numerata:ſi tñ eccleſia indigeat miniſtris poterit per ſuperiorem ſtatui tp̃s illi ad quẽ ſpectat ꝓuideri de miniſtris.& ſi fuerit in negligẽtia,vr̃ ꝙ poterit poſtea ꝓuidere.ar.huius.c.& facit, qđ hr̃ in c.cũ eccleſia.ſ.de elec.& ĩ.eo.in c.ex parte. ¶In ea.gl.in fi.facit,qđ hr̃ in c.vbi ꝑiculũ.in prĩ.de ele.ĩ vj.¶In gl.fi. in fi.ibi:dr̃,ꝙ illud,qđ dr̃ de cõſilio religioſorum de honeſtate ꝓdit non de neceſſitate:& ideo ſuꝑior ad quẽ deuoluit̃ poteſtas de neceſſitate nõ tenebit̃ tale ꝯſiliũ reqrere.¶Extra gl.põt opponi de c.cõſultationibus.de dona.& de re.ecc.nõ alie.in cle.ſi vno. ver. bñficiũ nõ vacãs põt ꝯferri.cuius ꝯ̃riũ hic dr̃, ſol.ibi loquit̃ qñ agit̃ de cõferẽdo bñficiũ in ꝓprietatẽ: hic de collatione fiẽda in titulũ, & ratio diuerſitatis ſm do. Pet. q̃a qñ cõfert̃ in proprietatẽ cõfert̃ eccleſiæ, vel dignitati: & ſic rei inanimatę,q̃ nõ põt deſiderare mortẽ alterius:ſed qñ fit in titulũ,ꝯfert̃ perſonę,q̃ bñ põt deſiderare alterius mortẽ. ¶†Scđo tãgit Io.

14 An.an ſi capitulũ,vel alius ad quem ſpectat collatio ꝓmittat vacãtẽ p̃bẽdã,an valebit repromiſſio. ¶Cõcludit,ꝙ ſic per iſtũ tex.a ſenſu ꝯ̃rio. dicit tñ,ꝙ ſi nõ obſtãte dicta ꝓmiſſiõe alteri fiat collatio, ꝙ valebit: quia per talẽ promiſſionẽ non fuerunt ligatę manus ipſius ordinarij collatoris.facit,quod plenè no.ꝑ gl. in c.ſi ſoli.ĩ.eo.in vj.pro hoc etiã alleg.ſimile. de matrimonio carnali. q̃a mr̃imoniũ per verba de p̃nti ꝯ̃tũ poſt ſpõſalia pręcedẽtia de futuro cum alio valet nõ obſtantibus iſtis ſpõſalibus,ĩ.de ſponſa.ex lr̃is.& ſlr̃ votũ ſolẽne ꝯ̃riũ voto ſimplici p̃ambulo valet.ĩ.

15 de reg.q̃ poſt votũ.li.vj. ¶†Tertio tãgit,an tp̃s ſemeſtre de quo hic arctat executores Papæ ad cõferẽdũ, ſicut arctat ordinarios remittit ad nota.ꝑ gl.in cle.ſi de bñficio.de p̃ben. vbi de hoc in gloſ. ſed nunq̃d. vbi ꝯcludit, ꝙ nõ qñ executor haberet p̃tãtẽ ꝓuidẽdi de bñficio ad cuiuſcũq; collationẽ ſpectet, vel ſi eẽt deuoluta poteſtas ad Papã.ſecus ſi habuiſſet poteſtatẽ de bñficio ſpectante ad collationem capituli, q̃a tunc põt ꝓuidere donec durat poteſtas capituli. & ſic nõ poterit ꝓuidere ſi trãsferat̃ poteſtas ad Epiſcopũ, donec durabit poteſtas Ep̃i,vel ẽt alterius, ſi tñ deuolueret̃ ad Papã:poſſet tũc ꝓuidere. vt voluit

16 gl.pręalleg.¶†Tangit etiã quarto,q̃d de ſuꝑiore metropolitani,ſeu Archiep̃i,puta Patriarcha,an poterit ſupplere negligẽtiã ipſius Archiep̃i.Cõcludit,ꝙ ſic, q̃a vſq; ad Papã ſuperior implebit neligentiã inferioris. Papæ aũt poteſtatem nemo ſupplere põt,cũ non habeat ſuperiorẽ. ſaluo tñ eo,qđ hr̃ in c.ſtatutũ. de

17 p̃ben.in vj.¶†Vltimo tãgit.do.Ant.duo dicta dñorũ de Rota. vnũ eſt q̃d ſi aliq̃s eſt legat⁹ natus rõne ſuę dignitatis.ꝑut ſunt aliq̃ de q̃bus hr̃ in c.j.ſ.de offic. leg.Nunq̃d ſi ad eũ deuoluatur poteſtas ꝯferendi ex negligentia inferioris habebit duo ſemeſtria. vnũ videlicet,vt Archieps̃.aliud,vt legatus.vr̃,ꝙ ſic ꝑꝑ cõcurrentiã diuerſorũ iuriũ in eandẽ ꝑſonã.ar.eorũ q̃ hñr de appella.in c.de appellatione.li.vj. & ĩ.eo.poſtulaſti.& ſ.de elec.cũ inter vniuerſas. & ff.de his q̃bus,vt indig.in l.tutorũ.¶Cõtrariũ tenẽt do.de Ro. in ſua conclu.ccviij.vbi dicũt,ꝙ non habebit niſi vnũ ſemeſtre ex eo, quia tanq̃ legatus non hẽt p̃tãtẽ ſupplẽdi negligẽtiã ꝓpriã, vbi neglexit tanq̃ Archieps̃, & ideo ſibi tanq̃ legato mãdabit̃ aliud ſemeſtre, ſicut de ſeipſo ad ſeipſum nõ põt appellari, nec ẽt q̃relari ſm ea,q̃ hñr de foro cõpe.Romana.li.vj.& de cõſue.c.ij.eo.li.& ꝓ hoc ẽt dicunt eſſe caſum.in c.licèt. ſ.de ſupplen.negli.præl.vbi loquit̃ in Eboracen.Archiep̃o, qui eſt legatus natus rõne ſuę dignitatis,ſicut & Cartuarien.ſm ea quæ hñr in c.j.ſ.de offi.leg. & tñ ibi anteq̃ deuolutio fiat ad Papam nõ hẽt, niſi vnũ ſemeſtre.nec obſtãt ꝯtraria,q̃a loquunt̃ qñ quis cũ alio hẽt aliq̃d facere, quo caſu põt ſupplere negligentiam ſuã,d.c.poſtulaſti.ſecus qñ ſolus habet actũ expedire:q̃a tũc ꝓpriã negligentiã non ſupplebit: vt

18 ſuperius dixi.¶†Scđm dictũ eſt,an legatus Cardinalis poſſit conferre bñficia, quæ ſunt deuoluta ex negligentia alicuius extra prouinciam ad prælatũ q̃ eſt in prouincia ſuæ legationis. nam vr̃,ꝙ ſic. ꝑ ea quæ hñr in c.j.de offi.leg.in vj. ¶Contrariũ tenent in deciſione prædicta per id,quod notauit Inno.de elect. cum in cũctis. ad ſi.cuius dictũ etiã poſuit Archi.ne ſede vac.c.j.in vj.& Io.An.in c.quicunq;. de elec.eo. lib.in nouella.Nã cõcludit Inn.ꝙ licèt ꝑlatus habeat poteſtatẽ ſupplendi negligentiam capituli,vel cõtra: hoc eſt verum ſcđm eũ in bñficijs q̃ proprio iure ſpectabant ad collationẽ prælati, vel capituli. ſecus vbi ex accidẽti fit deuolutio. q̃a in illis nõ cenſetur eſſe cõmunitas inter pręlatũ,& capitulum.ſed in his quę ſpectãt de iure cõi dicta poteſtas ſupplendi ſurgit a cõitate,quæ eſt inter prælatũ,& capl̃m.Et ideo,vt ex accidẽti fit deuolutio nõ habebit ꝑlatus poteſtatem ſupplendi negligentiã capituli,vel ecõtra.& ſic codẽ modo in ꝓpoſito vr̃,ꝙ legatus nõ poterit cõferre accidẽtal͛r deuoluta extra ꝓuinciã ad ipſam ꝓuinciã. & ꝓ hoc ẽt facit,quia poteſtas quæ prouenit accidẽtaliter nõ deuoluit̃ ad capitulũ ſede vacãte,niſi in iure accidẽtali ꝑlatus, & capl̃m haberẽt cõionẽ ſcđm ea quæ habent̃ in c.verũ.ſ.de fo.cõpe.per Io. And.& ĩ.ne ſede vacã.in c.ij.& cũ iſto dicto trãſit etiam do. Anto.licèt dicat non eſſe ſine aliquali dubitatione. ¶Tangebat etiã hic do.Flor.quid ſi ad plebanũ ſpectat inſtitutio in aliqua capella ſui plebanatus ad p̃ſentationẽ patroni,an ex negligentia patroni fiat deuolutio ad plebanũ, ita qđ poſſet libere cõferre, vr̃ ꝙ non:q̃a ad ipſum de iure cõi in tota diœceſi ſpectat inſtitutio.ſ.tit.ꝓxi.cũ veniſſent.& facit,qđ no.ſ.de elec.cũ eccleſia.& ideo,ex quo nõ reperitur præiudicatũ diœceſano per ius plebani, niſi ſub certo modo vt qđ plebanus poſſit inſtituere ad p̃ſentationẽ patroni.ergo priuato p̃rono ꝓpter neligẽtiã iuris p̃ſentandi vr̃,ꝙ remaneat ius Ep̃i liberũ.in cõtrariũ facit iſte tex.inquãtum vult,ꝙ fiat ex negligẽtia deuolutio ad proximũ immediatè ſuperiorẽ.& pro iſta parte videt̃ eſſe tex.cũ gl.in cle.vna.de ſupplen.neg.ꝑla.in verbo diſpoſitionẽ. vbi concludit gl.ꝙ ſi aliqđ bñficiũ ſpectat ad p̃ſentationẽ religioſorũ, & ipſi ſunt negligentes,qđ fiat deuolutio ab habente inſtituere, ſiue ſit diœceſanus.ſiue alius. Et per illam gl.quã dicit eſſe ſingularẽ tenet iſtã partem. & ꝓ illa etiã alleg.q̃a p̃ſentatio nõ vr̃ eſſe pars ſubſtãtifica inſtitutionis, ſed potius q̃dã ſeruitus bñficij, quò ad hoc, q̃a non poteſt quis inſtitui in bñficio contempto patrono.aliàs ipſo agente de contemptu caſſaret̃ inſtitutio.xvj.q. vij.decernimus.cũ duobus ſeq.ſed ſi non ꝯtradiceret patronus,licèt facta eſſet eo contento valeret inſtitutio.vt no.Hoſt.in ſumma.de iure patr.ad fi.facit,qđ hr̃ in c.per vr̃as.de iure patr.Et ideo in q̃ſtione ꝓpoſita vr̃ ſufficere,qđ patronus ratione negligentiæ nõ

19 poſſit ꝯtradicere.qđ tene menti. ¶†Poſſet etiam q̃ri an legato de latere currat ſemeſtre.de quo hic locus tetigit hoc dubiũ in cle.ſi de beneficio.de pręben.& cõcludit, qđ cum ipſe ſit ordinarius in ꝓuincia ſibi decreta.ĩ.de offi.leg.c.ij.in vj. vr̃ ꝙ currat ſibi adeo, qđ ſi ex neligentia alicuius ſibi ſubiecti deuoluatur poteſtas ad alium extra ꝓuinciam ſibi decretã, non poterit de illo beneficio ꝓuidere, niſi vltimatè deuolueretur ad Papam,quia tunc poterit per ea, quę le-

20 gũtur,& notãtur in dicta cle.ſi de beneficio.¶†Vltimo poſſet

mo poſſet opponi, qđ teneat ꝓmiſſio vacaturę, quia vr̃ conferri in tp̃s permiſſum: ſcilicet cum vacabat. & ſic vr̃ qđ debeat valere per ea quæ habenť in l. in tẽpus. ff. de hære. inſti. & ſoluit hic do. Pet. ꝙ iſtud contingit ex eo, q̃a lex reſiſtit in initio. facit, qđ hr̃ in l. minor. ff. de ſeruis exportãdis. & quod no. in l. j. §. itẽ nuntiatio. ff. de ope. no. nun. per Dy. & Bar. in q. illa. an valeat citatio facta die feriata pro non feriata. de qua ẽt ꝑ Io. An. & do. Ant. in c. fi. s̃. de ferijs. ¶ Contrariũ aũt ꝓcedit in his quibus lex nõ reſiſtit initio.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio friuola non habet impedire collationem.*
2 *Ordinare quandoque capitur pro conferre.*

a RElatum. Bñficia vacantia poſſunt cõferri non obſtãte appellatione illorũ quibus fuerant promiſſa anteq̃ vacarent. h. d. Et primo ponitur deciſa conſultatio. ſcđa rñſio. ſcđa ibi: ꝯſultationi. ¶ † Not primo ex text. ꝙ appellatio friuola non habet impedire collationẽ. ¶ Et no. ꝙ dr̃ eſſe friuola, quãdo fit ꝑtextu ꝓmiſſionis inualidę. nam tũc nõ intereſt illa de cã appellare. & ideo nõ valet appellatio. arg. eorũ, quę habenť. s̃. de elec. cum inter R. & de appel. in c. cum
2 appellationibus. li. vj. ¶ † Item not. de verbo ordinare, quod ſumiť pro conferre. de quo etiã in c. præceden. & s̃. de offi. dele. ſuꝑ eo. Et aduerte, q̃a procedit decretalis, quando fuit facta ꝓmiſſio nulla p̃cedẽte receptione in canonicũ. ſed vbi præceſſiſſet, q̃a tũc videreť valere ꝓmiſſio. s̃. de p̃ben. relatũ. videretur, qđ teneret appellatio, tamen q̃a per talem promiſſionẽ non afficiuntur manus ordinarij collatoris videtur ꝙ collatio teneret non obſtante dicta appellatione. facit, quod dixi in c. præcedenti. & aduerte, quia potes addere hic oppoſitionem vltimam quam feci in c. præcedenti. in fin.

a Nihil addito nihilque detracto, sũmat hoc mõ do. Abb.

b PRopoſuit. [b] Si ſcribiť ei ad quẽ ſpectat collatio dato executore ad ꝓuidẽdũ affecta eſt præbenda per p̃ñtationẽ lr̃arũ factã collatori. ita ꝙ collatio alteri facta nõ tenet. h. d. Et in primo narrat factũ ꝯtines gratiã, & executoris ꝓceſſum capituli cõtemptũ, & duplex factum cęleſtini. ſcđo ponit mandatũ Inn. præmittens ꝓteſtationẽ, & motiuũ ipſius. ſcđa ibi: licèt aũt. ¶ Itẽ in tex. ibi: executore cõceſſo, ſupple. ad ꝓuidendũ ſm̃ verũ intellectum. ¶ Itẽ ibi: cõtumaces, ſupple fortè in eo, qđ nõ recipiebãt ipſum T. in canonicum. nam in præbẽda nõ poterant eſſe cõtumaces ſi aliqua non vacabat. facit, qđ hr̃. s̃. de p̃ben. dilectus filius T. ¶ Itẽ in prima vacatura, in hoc malè fecit iſte executor, q̃a nõ potuit de vacatura ꝓuidere. s̃. eod. c. ij. licèt potuiſſet reſeruare vacaturã ſuę collationi. j̃. eo. ſi ſoli. lib. vj. Et ideo. j. reprobať in hoc factũ decani, q̃a cũ per p̃ſentationẽ lr̃arũ factã capitulo affectę fuerũt manus capituli. j̃. eod. ſi capitulo. li. vj. nõ potuit capl̃m vacante poſtea præbẽdã illã alij aſſignare. ¶ Itẽ ibi: ad donationẽ capl̃i. ſupple, & p̃poſiti. nã aliàs ſi ſolũ ad collationẽ capl̃i ꝑtineret cũ mandatũ eſſet ꝓuideri de p̃benda vacatura ad collationem p̃poſiti, & capituli vr̃, ꝙ nõ poſſit ꝓuideri de p̃bẽda ſpectãte ſolũ ad collationẽ capituli, niſi adiecta eſſent illa verba cõiter, vel diuiſim. ꝑ id, qđ hr̃. j̃. de p̃b. cũ in illis. §. pe. & fi. & c. fi. lib. vj. ¶ Itẽ ibi ratũ volẽs habere, &c. ſupple, inſpecto effectu, & fine nõ inſpecta forma, vel modo. q̃a nõ approbauit collationẽ factã de vacatura, ſed dẽ vacante inueſtiuit. ¶ Itẽ ibi: irritauit. i. irritũ nũtiauit. quia erat nulla cũ affectu, & ligatę eſſent manus ordinarij collatoris per p̃ſentationẽ literarũ, vt ſuperiꝰ dixi. ¶ Itẽ ibi: intẽtionis noſtrę, &c. quaſi dicat non intendimus approbare factũ decani qui de vacatura inuiſtiuit, licèt poſſemus diſpẽſare: q̃a ſupra ius poſſumus. vt ſequiť

b Hoc etiã modo summat Abb.

1 in lr̃a. ¶ † No. ex tex. primo, ꝙ vbi ſcribiť capitulo, & executori dato executore ad ꝓuidẽdũ in negligẽtiã capl̃i literis p̃ſentatis ipſi caplo, liganť manus ipſius capl̃i. & ideo collatio alteri facta quã illi ꝑ quo ſcribit eſt irrita. & ſic non valet. vt hic eſt caſus ſm̃ verũ intellectũ. & hodie clarius expſſum eſt. j̃. e. ſi caplo.
2 li. vj. ¶ † Itẽ not. ꝙ licèt datus executor ad ꝓuidendũ habeat poteſtatẽ reſeruandi proximã vacaturã. facit, qđ hr̃. j̃. eo. ſi ſoli. li. vj. nõ tñ ꝑtatẽ hẽt cõferendi illã anteq̃ vacet. vt hic ꝓbatur. & facit. s̃. e. c. ij. & ex hoc not. ꝙ nullitas proceſſus executoris circa actũ collationis

lationis non vitiat effectum p̄sentationis lr̄arum p̄ce dentē.facit,qđ not.gl.ī.eo.lib.vj.si soli.in gl.magna.
3 circa fi.¶†Itē no.ꝙ licèt p̄benda nō vacāte nō possit p̄bēda conferri,tn̄ nō vacāte canonicatu potest quis recipi in canonicū.facit,qđ hr̄.s̄.de p̄bē.ꝓ illorū. & c.dilecto. & c.dilectus . el j.qđ intellige qn̄ spoute fieret exceptio ꝑ capitulū,vel qn̄ ī literis apostolicis esset facta mētio de numero s̄m ea quæ habent̄.s̄.de rescri.cōstitutus.& in d.c.pro illorū.
4 ¶†Itē not.ꝙ inuestitura interdū ponit̄ ꝓ collatione . de quo per gl.
5 s̄.eo.autoritate.& ibi etiā dictū fuit.¶†Itē not.ꝙ vbi p̄bēda,vel bn̄ficiū vacat solū de iure nō de facto , vr̄ ꝙ ꝓcedi nō dēt ad collationē, nisi prius casset̄ color tenendi,quādo colorate possidet̄.facit,qđ habet̄.ī.e. cū nostris.& ibi de hoc plenè dicet̄. facit etiā qđ hr̄. ī.eo.literas.Et not.ꝙ vr̄ dici posse quē colorate possidere,qn̄ hēt titulū a collatore ordinario: licèt inutilem,vt q̄a eius manus iam erāt affectę:quādo aūt dicatur incoloratus tetigi.in c.fi.s̄.ti.j.
6 ¶†Itē not.ꝙ per actū inuestiturę,qđ fit ante ius trāslatum nō trāsfertur possessio maximè alio possidente . facit, qđ dictū fuit.s̄.ti.j.cū venissent.& c.autoritate.& qđ not.per
7 Cōpostellanū.s̄.de ele.trāsmissa. ¶†Itē not.illud ad qđ quotidie allegat̄ decretalis ista : videlicet , ꝙ Papa est.s̄.ius & hēt plenitudinē p̄tātis,vt possit ꝯ ius dispēsare,& actū nullū,seu đ actu nullo facere aliquē.
8 ¶†Itē no.practicā,ꝙ qn̄ assignat̄ p̄bēda fiat assignatio cū plenitudine honoris,seu iuris canonici, seu canonicalis.& sic dēt assignari stallꝰ in choro, & locus in capitulo,etiā sibi dari dēt portio cōtingens de bonis cōibus.s̄.de præbē.pro illorū. ad fi.& c.dilectus . el
9 ij.¶Vltimo potes notare argumentum, ꝙ † collatio præbendæ,vel beneficij de iure vacantis si tamen nō vacat de facto non valeat, nisi prius cassetur color tenēdi,qn̄ colorate possidet̄,qđ an ꝓcedat indistinctè, plenè dicet̄.ī.eo.cū nostris. ¶In glo.j.in fi.Sed certè potest etiā dici,ꝙ licèt simpliciter mādet̄ assignari p̄bendā ꝓximè vacaturā,cū tale mādatū dēt ciuiliter intelligi.arg.c.si cui.ff.de serui. & sic dēt intelligi cū vacauerit ꝑ id,qđ hr̄.s̄.eo.c.ij. Et ꝑ prædicta pōt solui ꝯriū de d.c.ij.qđ voluit soluere ēt ista gl. ¶In glo. ij.in fi.& per hæc verba vr̄ datus executor ad ꝓuidēdum.facit,qđ hr̄.ī.e.si capitulo.li.vj.& qn̄ scribit̄ capitulo,& executori: vt in negligētiā capituli exequatur,qn̄ executor possit ꝓuidere.hr̄ in dicta decretali, si capitulo . quia post lapsum termini assignati capitulo ꝑ executorē.vt ibi hr̄ . & dicebat hic Inn.ꝙ iste est merus executor, & hēt merū ministeriū sicut ille cui mādat̄,vt ꝓuideat . allegat,qđ hr̄.s̄.de offi.dele. c.fi.& facit ēt, qđ ipse hic no.in gl.mag.ī ver.sed si ī lr̄is.¶Quid aūt de forma facias bn̄ficiū assignari.tangit hic Inn̄.dicens,ꝙ est merus executor. aduerte tn̄ ne ꝯtradicat his q̄ dicit.s̄.de p̄bendis.pro illorū . qđ licèt dicat,qđ sit merus executor:nō tn̄ dicit, ꝙ sit p̄cisè solū ad cōparendū,seu cōpellēdū . & sic nō ob-
10 stat his quæ dicta fuerunt in d.c. pro illorū.†Tangit hic ēt Inno.an executor datus ad prouidēdū non vacante præbenda habeat potestatē illā cōferendi.& si conferat an hēat aliquē effectū.Inn.hic dicit,ꝙ de iure non pōt assignare,seu ꝯferre anteq̄ vacet.& ꝓ hoc vr̄ esse hic casus.refert tn̄.ꝙ alij dixerunt ꝙ si assignet̄ præbēda antequam vacet , operabitur translationem possessionis iuris præbendæ.sed certè,vt ipse etiā tāgit ista assignatio q̄ sumitur loco inuestiturę non pōt trāsferre possessionē alio possidente:q̄a duo eandem rem non possunt insolidum possidere. vt legit̄,& nota.s̄.de probat. licèt causam.& ff.de acquiren.pos.l. iij.§.ex ꝯtrario.& q̄a etiā ꝑ īuestiturā nō vr̄ trāsferri possessio. facit,qđ hr̄.s̄.eo.autoritate . & qđ ibi ēt dictū fuit.& qđ no.s̄.de elec.trāsmissa. ¶Refert etiā Inn.alios dicere,ꝙ talis assignatio,seu inuestitura facta de non vacante habet vim reseruationis,vt sic licèt non valeat,qđ agitur,vt agitur , q̄a nō vacans nō pōt cōferri:valeat tn̄,vt pōt:& sic vt habeat vim reseruationis,quā facere pōt executor.ī.e.si sole.li.vj.facit,qđ hr̄.s̄.de præbē.pro illorū. sed finaliter hoc nō placet Inn. Vnde dicit,ꝙ talis collatio,seu assignatio, vel inuestitura nil operabitur , q̄a fit iure prohibēte. & iō si nō valet,vt agit̄ , nō valebit etiā,vt pōt.facit, qđ hr̄.s̄.de offi.dele.cum sup.& in l.non dubium.ff. de leg.& x.dist.in c.vides . & per hoc cōcludit,ꝙ nō valebit vt collatio iuris,nec vt reseruatio,nec vt trāslatio possessionis.& istud vr̄ veriꝰ ꝑ iura.p̄al. ¶In gl. tertia ibi:id est assignauit.hoc dicit gl.vt euitarent ꝯ-
11 rium,qđ fieri posset.†quia forma mandati est seruāda.s̄.de rescri.cū dilecta. & sic videbat̄, ꝙ non posset inuestire,ex quò non erat datum mādatū de hoc.sed de assignatione faciēda.tn̄ quantū ad hoc non vr̄,qđ & ex hoc capitè non valuisset factū decani. q̄a licèt inuestiuerat videretur in effectu assignare, ꝓut habebat in mādatis.cū verba sint s̄m substātiā merā intelligēda.l.si vno.ff.loca. & q̄a etiā vbicūq; expedit rōne subiectę materiæ vnū verbū pōt pro alio exponi. vt no.per gl.in l.eas causas. ff.de cōditio. & demon. ¶In ea.gl.in fine.& s̄m intellectū gl.vr̄,ꝙ decretalis ponit gratiam,& non ius. sed certe tales intellectus sunt euitandi.vt dicit Io.An.s̄.de testibus.in c.ex parte.ideo dici pōt, ꝙ de iure procedit id qđ fecit Celestinus inquantū cassauit collationem capituli.q̄a hic fuerat datus executor ad ꝓuidēdū . vt tetigi cū gl.ij. & iō ꝑ p̄sentationē lr̄arū factā capitulo affectę fuerūt manus ipsius capituli.ī.eo.si capitulo.lib.vj.ideo merito de iure potuit cassari collatio capituli . prout hic fecit Celestinus:nec est verisimile,qđ cassasset,si de iure hoc fieri non debuisset. q̄a licèt Papa plenariam potestatem habeat in beneficijs.ī.de præbē.c. ij.in vj.non tn̄ cōsueuit facere gratiā ad p̄iudiciū alterius.facit,qđ hr̄.s̄.de offic.dele.super eo.& si dicat̄ s̄m prędicta videtur,qđ collatio fuerit nulla,ex quò ligatę erant manus capituli: & per cōsequēs nō erat expediēs cassari cū priuatio p̄supponat habitū.ī. de despons.impu.ad dissoluendum.potest dici,qđ dum litera dicit irritauit:debet exponi:id est irritam nuntiauit.vt etiā tangit gloss.super illo verbo:& similiter dū dicit post cassationem,pōt exponi : id est postquā cassatam concessionem nuntiauit. & sic ex prædictis patet,ꝙ Celestinus bene facit inquantū irritauit collationem capituli quatenus de facto ꝓcessit. facit,ꝙ notauit gl.in l.j.§.j.ff.de ferijs.& per hoc tamen non approbauit factū decani inquantū decanus inuestiuit de uacatura . Nec obst.lr̄a dū dicit, ꝙ Celestinus uoluit ratū habere factū decani. q̄a debet intelligi,ꝙ uoluit habere ratū quò ad effectū : q̄a sicut decanus uoluit ꝓuidere de præbenda impetranti.ita etiā ꝓuidit decanatū Celestinus . sed nō habuit ratum factū decani,quò ad modū,seu quò ad formā.q̄a decanus ꝓuidit de uacatura . Sed Celestinus de uacante. & hoc ēt uoluit glossella ī uerbo ratū, cū đt cū effectu. ¶In gl. assignastis.ibi:imo bn̄ ualuit.hoc nō ē uerū, quia imo collatio fuit nulla . q̄a facta postquā ligatę erant manus capituli. nam , ex quò scriptum fuerat capitulo, & datus executor ad prouidendū ꝑ p̄sentationē lr̄arū affectę fuerunt manus capituli.ut dixi super præcedenti gl.Nec obst.lr̄a.ī.dū cassat , seu irritat collationē:& sic ur̄ innuere,qđ ualuerit cū priuatio p̄supponit habitū,q̄a rn̄deri pōt exponēdo literā vt facit

vt facit glo. in verbo irritauit. ¶In glo. ratum. in fin. quare hoc dicat glo. declaraui super glo. iij. ¶In glo. irritauit. impropriè tenetur. hoc non est verũ. per id, quod superius dixi super glo. iij. & etiam super gloss. in verbo. assignastis. Ideo verior est opin. Io. ꝙ collatio capituli hic fuerit nulla. & plus dicebat hic do. Flo. ꝙ cassatio Celestini quam fecit de collatione capituli non fuit necessaria, ex quò collatio erat nulla. & sic ſm eum solum ex quadã superabundãtia cassauit quatenus de facto processit. facit, quod notat per gloss. in l. j. §. j. ff. de ferijs. & ideo dum litera dicit. ĩ. vtpote quæ post cassationem. & subaudit maximè. & pro hoc facit, quod hr̃. j. eo. licèt Episcopus. li. vj. vbi cõferri potest præbenda, quæ de iure vacat, licèt non vacet de facto. ¶In glo. inuestiuit. in fi. ideo aũt nihil, seu nullum ius habuit per decanũ, seu factum decani: quia eius factũ fuit inualidum, cũ factũ fuerit de vacatura. vt superius dictum fuit. & nota diligenter ex glo. inquantũ dicit, ꝙ per inuestiturã factã per Celestinũ de præbenda: tunc vacãte intelligitur collatum ius canoniæ. q̃a ex hoc videtur velle gloss. ꝙ
12 †vbi præbenda vacans cõsueta canonico cõferri, seu assignari ꝯfertur, seu assignatur alicui clerico habili ad canonicatũ: hoc ipso etiã intelligitur collatus canonicatus. Et hoc cõiter tenẽt doc. propter cõnexitatem quã habet præbenda ad canoniã. Et hoc expsse tenuit Compostella. s̃. de ꝯsti. cum M. & Io. An. sup gloss. quæ incipit. vnde eis. post eum. & Archidia. in decreta. in cap. si clericus. de præben. in vj. licèt non alleget istam glo. Et eadem ratione videretur dicendum, ꝙ si vacat canonicatus, & prębẽda illi annexa, qđ si confertur alicui canonicatus intelligatur etiã collata esse p̃bẽda ratione connexitatis. ar. c. translatus. s̃. de cõsti. & pro hoc etiã, q̃a præbẽda vr̃ esse accessoria ad canoniam. facit, quod hr̃. j. q. iij. si q̃s obiecerit. Ideo si per collationem præbẽdę quæ est accessoria intelligitur collatus canonicatus: multofortius vr̃ qđ ecõtra collato canonicatu vr̃ collata prębẽda, cum principale consueuit potius regulare accessoriũ quàm econtra. per id, qđ legitur, & notatur in l. ex pupillari. ff. de vulg. & pupil. & de reg. iu. accessoriũ. lib. vj. do. tñ Pet. in præalle. c. si clericus. videt̃ velle, ꝙ cũ re vera aliud sit canonicatus, aliud præbẽda ad collationem vnius non sequitur collatio alterius. sed vt dixi cõmunis opinio est in contrarium. & glo. hic etiam videt̃ velle, vt superius tetigi. ¶Do. Anto. hic videtur nolle, ꝙ ad collationem præbẽdæ intelligatur collatus canonicatus p notata in d. c. cũ M.
13 ¶†An autẽ ecõtra ad collationem canonicatus intelligatur collata prębenda annexa canonicatui, seu cõsueta conferri canonico. reuocat hic dubiũ. & Inn. etiam videtur hic tangere, & meo iudicio Inno. non clare loquitur. nec etiam domi. Anton. nam dicunt ꝙ licèt collatus sit canonicatus anteq̃ possit administrare in præbenda: requiritur assignatio præbendæ, quia per collationem canonicatus solum est translatum ius canoniæ: & sic nõ habet præbẽda, cũ cõsistat in facto, nisi assignetur. facit, qđ notatur. ĩ. de his quę fiunt a ma. par. capi. in c. ex ore. ideo dicit, ꝙ non erit licitũ administrare præbendã anteq̃ fiat sibi assignatio præbẽdę ab illo qui habet potestatem assignandi, siue sit prępositꝰ, siue decanus, siue alius rector ecclesię in qua est electus in canonicum. facit, quod hr̃. s̃. de cõsti. cum M. & ĩ. de exces. prę la. c. accedentibus. ad fi. Et per p̃dicta dicit, ꝙ facta assignatione per habentem potestatẽ poterit administrare: non obstante aliqua ꝯdictione, aut autore pretore possidet. ff. de acqui. possess. l. iuste. Dicunt tñ, ꝙ hęc assignatio non est confirmatio: nec loco cõfirmationis hr̃. vnde dicunt ꝙ in tali assignatione facti non exigitur examinatio aliqua personæ, nec electionis: nec etiã auditur contradictor: sed sumatur sine discussione. sed si habens facere assignationẽ videat illam faciẽdam faciat ipsam: aliàs supersedeat, & examinationem ad superiorem remittat. arg. c. ij. de offi. archi. & de offic. Archipresby. in c. fi. ¶In prælatis tñ, seu electionibus p̃latorum qui habent curam animarum semper dicunt necessariã confirmationem, & examinationem p̃sonę, & etiam electionis. per id, quod habetur. s̃. de electio. postq̃. & c. nihil. & s̃. de appel. qua fronte. in iij. gl. & subdit Inn. ꝙ talis assignatio, quę fit in canonico de prębenda nõ impeditur ꝑpter appellationem. q̃a non fit cum causę cognitione: nec per eã tribuit aliquod ius, sed sola potestas administrandi. alle. qđ habetur. s̃. de app. consti. ¶Dicit etiam, qđ sicut quò ad potestatẽ ministrandi prębendã requirit̃ assignatio prębendę per eũ ad quem spectat. ita eodẽ modo in canonicatu vr̃ requiri assignatio stalli in choro, & loci in capitulo per eũ ad quem de iure, vel cõsuetudine pertinet anteq̃ exerceat iura canonicatus. alle. qđ habet̃. s̃. de pręben. relatum. & c. dilecto. facit. eo. titu. pro illorũ. ad fi. Fatetur tñ, ꝙ si esset ꝯsuetudo, ꝙ sine tali assignatione possit administrare, ꝙ tunc poterit administrare. sup quo etiã remittit ad not. in c. in literis. de resti. spo. & s̃. de appel. quia nos. & c. ex
14 parte. ¶†Refert etiã Inno. aliquos dixisse, ꝙ in habẽtibus administrationẽ temporaliũ sine cura non requirat̃ cõfirmatio. Alij tñ tenẽt ꝯriũ, & benè ſm eũ. alle. qđ hr̃. s̃. tit. j. c. ij. & iij. ¶Host. vero hic dicebat, ꝙ vbi aliquod beneficiũ perpetuo assignat̃ alicui, nõ dẽt administrare sine assignatione diœcesani, quod ꝓcedit etiã in minoribꝰ ſm eũ allegatis. qđ hr̃. s̃. ti. j. c. iij. & qđ ibi dictũ fuit, & etiã super rubr. & qđ no. s̃. de pręben. cum iãdudum. & de cle. pereg. c. nn. Et subdit etiã Hosti. ꝙ etiã in minoribus b̃ficijs requiritur examinatio personę. alleg. qđ hr̃. s̃. de p̃bẽ. graue. & dicit, qđ opposita ꝯsuetudo de iure non valet. per ea quę ipse notauit. de offi. archid. cum satis. fatetur tñ, ꝙ de facto sæpe seruat̃ ꝯriũ. Si autem beneficium nõ cõferretur perpetuo: sed fortè ad tempus, & non in titulũ, vel esset tale vbi sola daret̃ administratio tẽporaliũ sine cura: tunc non exigit̃ examinatio ſm eũ. allegat, qđ hr̃. ĩ. ne p̃lati vices suas. c. fi. & qđ hr̃ in c. volẽtes. ad fi. in decisa. parte. & qđ ibi not. per ipsum Host. de priui. li. vj. do. Anto. hic cõcludit, ꝙ si aliquis est examinatus tpe receptionis in canonicũ vr̃ iure approbatus, quò ad prębendã. arg. eorũ quę notant̃. s̃. de pręb. cũ scđm. saluo, nisi aliq̃d noui apponeret̃ vt ibi no. Et ideo in assignatione prębẽdę nõ erit necesse examinari. & putat, ꝙ assignatio non habebit vim ꝯfirmationis. sed erit assignatio facti. & p illam tradetur potestas administrandi. nunquid autem collatione in beneficiorũ facta per alios requiratur assignatio Epi. Concludit, ꝙ sic in beneficijs curatis. Idẽ etiã in alijs de iure. dicit tñ, ꝙ de facto non seruatur in istis minoribus b̃ficijs non curatis. facit, qđ dixi post eum. s̃. tit. j. in rub. & in c. iij. ¶An autẽ sine assignatione posset administrare prębendam. dicit, ꝙ de iure vr̃ dicendũ, ꝙ non. an autem teneat consuetudo in contrariũ. Innoc. voluit, quod sic. vt patet ex superius dictis. cõtrariũ tenuit Hosti. vt supra tetigi. & sequit̃ etiam Arch. in c. eũ qui. de p̃bẽ. in vj. & ibi ẽt cõcludit, ꝙ vbi nõ apparet cõsuetudo pro, nec cõtra nõ põt quis de iure administrare sine installatione: licèt fuerit cõfirmatus. Inno. tñ vr̃ ꝯriũ velle. supra de ꝯsti. cũ M. & de ele. trãsmissa. vbi vr̃ de hoc casus, ꝙ per

per ſolā confirmationē quæratur ius adminiſtrādi.
ſed Archid.ſupplet. dūmodo interuenit inueſtitura.
per id,qđ hr̄ in c.ad hæc.& c.ad noſtrā.de offi.archi.
& in d.c.eum qui.do.Ant.finaliter hic dicit,ꝙ in mi
noribus beneficijs vr̄ ſufficere quædam aſſignatio fa
cti,ſecus in curatis , & maioribus,in quibus videtur
requiri examinatio.& ſic reſidet. & ſic videt̄ velle d.
Ant. ꝙ cōſuetudo poſſit operari in minoribus benefi
cijs ſine aſſignatione:ſecus in curatis, & maioribus.
Sed aduerte,qa per p̄dicta non videtur benè hęc ma
teria declarata,& plura videntur ſuperius eſſe tacta,
quæ non vident̄ egere declaratione.¶Primū eſt nū-
quid collato canonicatu intelligat̄ collata prębenda
tūc vacans.¶Scd̄m eſt,an ſi aliqs eliget̄ in canonicū
reqrat̄ aliqua ↄfirmatio.¶Tertiū eſt an poſſit qs ad-
miniſtrare p̄bendā anteq̄ ſibi aſſignet̄ dato,qđ fuerit
collatus canonicatus. & ſimilr̄ nunqd poſſit qs exer
cere iura canonicatus,ſi non fuerit inſtallatus ,licèt
fuerit collatus canonicatus. ¶Quartum eſt an ſi ali-
quis eſt electus , & confirmatus poſſit ne miniſtrare
anteq̄ inſtallat̄. ¶Quintum eſt,an valeat ↄſuetudo,
ꝙ quis poſſit adminiſtrare ſine aſsignatione , vel in-
15 ſtallatione,aut ↄfirmatione.¶†Circa primū Inn.hic
vr̄ fuiſſe locutus ambiguè.nam in vna parte vr̄ velle,
ꝙ collato canonicatu nō intelligat̄ collata prębenda
inq̄tū dicit,ꝙ reqritur aſsignatio p̄bēdę,& per colla
tionē canonicatus ſolū tranſlatum eſt ius canonię.&
per hoc nō habet p̄bendā,cū conſtat in facto,niſi aſ-
ſignet̄. ↄtrariū vr̄ ſentire in alia parte cū dicit,ꝙ talis
aſsignatio eſt aſsignatio facti: nec eſt ↄfirmatio,nec
loco ↄfirmationis hr̄: nec ēt exigit̄ in ea aliqua exa-
minatio perſonæ,vel electionis.& per id etiā,qđ po
ſtea dicit dū dicit,ꝙ talis aſsignatio non impedit̄ per
appellationē,qa nō fit cū cauſæ cognitione ,nec in
ea tribuit̄ aliqđ ius:& ſic vr̄ velle,ꝙ per collationem
canonicatus ſit ius quæſitū in p̄benda. & ad id,qđ ꝑ
alia parte allegaui poſſet dici,qđ illud dicit Inn.quò
ad hoc,vt non poſſet adminiſtrare p̄bendā,niſi prius
fiat aſsignatio ipſius p̄bēdę.Pro ſcđa tn̄ parte videli-
cet, qđ collato canonicatu intelligatur collata p̄ben
da. benè facit,qđ notat Cōpoſt.& Io. An.poſt eum.
s̄.de cōſt.cū M.ſuper glo.quæ incipit vide. & qđ no.
Archi. de præben.ſi clericus. in vj.in quibus patet,ꝙ
vbi confertur prębenda vacās conſueta canonico aſ-
ſignari ꝑpter cōnexitatē quā hēt p̄bēda ad canoniā:
& ecōtra.Ideo collatus canonicatus. ergo eodē mo-
do ecōtra,ꝙ collato canonicatu debet intelligi colla
ta p̄benda tunc vacās,cum eadē ſit rō,& fortior:vt ſu
perius dixi, cū canonicatus ſit qđ principale,& p̄bē-
da qđ acceſſoriū:& ſic multomagis debet p̄bēda ſeq
canonicatū,q̄ ecōtra canonicatus p̄bendā . & hoc ēt
expreſſe voluit hic gl.ſuper iſto verbo,inueſtiuit . vt
ſuperius tetigi quā in hoc reputo ſingularē.& ꝑ hoc
etiā faciat , qa de cōnexis vr̄ eſſe idem iudiciū.s̄.de
conſtit.tranſlatū . & facit etiā,qđ hr̄ de præben.quia
ſæpe.li.vj.Pōt tn̄ dici,ꝙ aūt in eccleſia eſt cōſuetudo
de optanda ſ'm ea quæ habent̄ in c.fi.de conſue.in
vj.& tūc,qa præbēda vacans nō eſt annexa certo ca-
nonicatui: ſed potius incerte ; qa antiquior canoni-
cus poſsit illā optare, ſeu eligere ſtante conſuetudi-
ne p̄dicta, & illo non obſtante ſequēs poſsit optare.
& ſucceſsiuè.& iſto caſu poteſt dici hic,ꝙ collato ca
nonicatu intelligatur collata præbēda quæ tunc va-
cat, ſed expediet illam aſsignari , ſeu cōferri ipſi ca-
nonico q̄ manebit nō optata.¶Interdū vero non vi-
get talis conſuetudo de optando in eccleſia : & tunc
ſatis vr̄,ꝙ intelligat̄ p̄bēda annexa canonicatui vacā
tiō tūc collato canonicatu intelligat̄ talis præbēda
collata. & ſic poſsit intelligi iſta gl.& hoc caſu ſi fiat
aſsignatio p̄bēdę erit quædā aſsignatio facti cum ꝓ
prius iam ius ſit quæſitū in p̄benda per collationem
canonicatus . & hoc caſu poteſt intelligi , qđ dixit
Inn.aſsignatione, & præbendę eſſe aſsignationē fa-
cti.ſed in p̄cedenti caſu,qn̄ adeſt ↄſuetudo de optā-
do in eccleſia:tunc aſsignatio p̄bende nō eſt ſimplex
aſsignatio facti dum per illā acquirat̄ ius in p̄benda,
qđ ante nō erat quæſitum. & hoc caſu pōt intelligi,
qđ dixit Inn.dū dixit , ꝙ per collationē canonicatus
ſolum eſt tranſlatum ius canoniæ . & per hoc non
hēt p̄bēdā. vbi aūt quis reciperet̄ in canonicū,qn̄ p̄-
benda nō vacat:tūc clarum eſt ꝙ nō intelligit̄ collata
p̄bēda. & qđ poſtea ipſa vacāte illa cōferri debebit.
facit,qđ hr̄.s̄.de p̄ben.c.dilectus . el ij.& c.ꝑ illorū.
¶Do.tamen Petr.in d.c.ſi clericus.vt tetigi ſuperius
dicebat indiſtinctè,qđ per collationem canonicatus
non intelligebatur collata præbēda: nec econtra col
lata præbēda non intelligebatur collatus canonica-
tus ex eo,qa talia erant diuerſa.vt patet in d.c.ſi cle
ricus.cum ſimi. Sed vt dixi communis opinio hēt, ꝙ
collata p̄benda cōſueta aſsignari canonico intelliga
tur canonicatus collatus . Nec ob.ꝙ ſint diuerſa,qa
q̄uis ſint diuerſa:ſunt tn̄ cōnexa:vt ſuperius dixi. iō
nō eſt abſonū,qđ per collationē vnius connexorū ip
ſorū intelligatur aliud collatū. & tene menti prædi-
cta, qa non reperies ipſa ſic declarata per doct. nec
reperies ſpecificè tactum,an collato canonicatu in-
intelligatur collata præbēda, niſi hic per gloſ.& ali-
quid etiam vr̄ tetigiſſe Inn.hic.& do.Anto.poſt cum
16 vt patet ex his q̄ ſupius dixi.& hoc de primo. ¶†Cir
ca ſcđm , an ſi aliquis eligit̄ in canonicum requirat̄
aliqua confirmatio. videret̄ quod non,qa ſi aliquis
recipit̄ in canonicum,vr̄ ꝙ acquirat̄ ius canoniæ. per
id,qđ hr̄.s̄.de p̄ben. ꝑ illorum.& c.dilecto.Inno.hic
ēt vr̄ hoc ſentire,dum dicit,ꝙ nō exigit̄ in aſsignatio
ne præbendæ examinatio aliqua pſonæ nec electio-
nis,ſed ipe Inn.in c.trāſmiſſa.de ele.vr̄ velle,ꝙ req-
ratur cōfirmatio,vel aliqd,qđ loco ↄfirmationis hr̄.
& ꝑ hoc bene facit,qđ hr̄ in c.fi.de elec.in vj.¶Ad-
uerte tn̄,qa in eccleſia cathedralis ad Epiſcopum,&
capitulum vr̄ ſpectare electio canonicorum,vel ſecū
dum alios ad Ep̄m cum cōſenſu, vel conſilio capitu
li ſcđm no.per gl.& docto.s̄.de elec.c.cum eccleſia
vulterana. & ſic ad capitulū ſolum de iure nō ſpecta
ret electio,vel receptio,aut collatio canonicatus, ſeu
canonicorum, ſed demum qn̄ hoc cōpeteret ex ↄſue
tudine,vel priuilegio, & tunc attendenda eſſent ver
ba priuilegij.j.de priui.porrò.& recepimus.& ſimili
ter attendenda eſſet qualitas conſuetudinis : nam ſi
cōſuetudo haberet, ꝙ ad canonicos ſpectaret colla-
tio canonicatus: qa collatio habet in ſe vim electio-
nis,& confirmationis:vt no.gloſ.in c.j.in vj.de elec.
tunc nō vr̄ neceſſaria alia cōfirmatio:& ꝑ hoc ēt,qđ
no.in c.fi.de ele.in vj.vbi dr̄, ꝙ illud.c.non hēt locū
in collationibus.Si aūt ad canonicos, ſeu capitulum
ſpectaret recipere quē in canonicum:tunc idē vr̄ di-
cendum per id qđ habet̄ in d.c.ꝑ illorum . ſi autem
ad capitulum ſpectaret electio : & de conſuetudine
habeatur, ꝙ confirmatio non requireretur : tunc vi-
detur, qđ ſufficiat ipſa electio, & intelligetur habe-
re vim collationis,niſi aliqd aliud loco ↄfirmationis
ex ↄſuetudine requiret̄ . & ſic pōt intelligi, qđ dixit
Inn.in d.c.tranſmiſſam . In alijs aūt bn̄ficijs curatis,
& maioribꝰ ſi hēt ꝓuideri eis ꝑ viā electiōis ſatis vr̄
ꝙ reqrat̄ cōfirmatio : nec valeat ↄ̄ria ↄſuetudo ꝑ id,
qđ no.Inn.in d.c.trāſmiſſam.& facit,qđ hr̄ de elec.
auaritię.li.vj.& qđ ſupius dixi poſt d.Ant. ¶Et ꝑ p̄-
dictis

dictis ēt faciat, qđ no. in c. transmissam. de ele. Ibi tñ Host. vř indistinctè tenere ꝙ non valeat ↄsuetudo, vt elect⁹ possit administrare ante ↄfirmationē. alleg. qđ hř. s. de consue. cum venerabilis. vbi vř esse tex. cũ gl. Ibi tñ vř loqui in Abbatijs. pro opinione tñ Hosti. facit, qđ no. gl. in c. auaritiæ. de elect. in vj. vbi glo. ponit multas rõnes ꝑꝑ quas non potest q̃s administrare ante ↄfirmationem. & sic vř, ꝙ consuetudo habēs oppositum non sit rõnabilis: & per consequens nõ valet. ꝑ id, qđ hř. in c. fi. s. de consuetu. & de consti. c. j. lib. vj. ꝑ gl. vř posse dici, ꝙ si ↄsuetudo habet, qđ possit q̃s administrare ante confirmationē: & nihilominus teneať petere confirmationem: tunc talis consuetudo nõ valet: quia non vř esse rationabilis ꝑꝑ id, quod dicit gl. in d. c. auaritiæ. nam ex quo possit administrare nõ petita confirmatione non curaret postea petere confirmationem. & sic posset intelligi opi. Hosti. q̃nque ↄsuetudo habet, qđ possit quis administrare post electionem: & qđ alia confirmatio non req̃ratur. & tũc vř, ꝙ in casibus in q̃bus locum habet forma. c. q̃a ꝑꝑ. s. de elec. de quibus nota. in j. gl. & de ele. in ca. sicut. in ij. gl. lib. vj. & per Io. And. in nouella. in ca. j. in verbo in formam. e. tit. li. vj. tũc non valet ↄsuetudo, q̃a cum illa sit solennis forma de facili possit esse erratũ in illa ex sic reperireť minus canonicè habere. ideo tunc req̃ratur confirmatio: neque tunc valebit cõsuetudo opposita. vt ēt est tex. in d. c. cum venerabilis. iũcta glo. ¶In alijs autem beneficijs in quibus non hēt locum forma. d. c. quia ꝑꝑ. quia tũc dicit in electione seruari formam, q̃ seruatur in collatione, seu ꝓuisione. vt voluit Io. An. in d. c. j. super verbo in formã. de ele. in vj. tunc vř, ꝙ ex quo cõsuetudo habet, ꝙ nõ requiratur confirmatio. & qđ possit administrare post electionem vř in effectu talis consuetudo inducere, qđ talis electio habeat vim collationis: & ideo sicut post collationem non requiritur alia confirmatio. vt no. per gl. in c. fi. de elec. in vj. ita videtur, ꝙ non req̃ratur hoc casu, ex quo sic habet consuetudo. & sic potest intelligi, quod dixi superius. & hæc sufficiant de

17 secundo. ¶†Circa tertium, an possit quis administrare præbendam sine assignatione aliqua dato, ꝙ collatus sit canonicatus: & similiter nunquid possit quis exercere iura canonicatus si non fuerit installatus: licèt fuerit collatus canonicatus. Conclude primo circa præbendam, ꝙ si in præbēda non sit collatum ius: & sic assignatio faciēdi consistat in iure, & non sit meri facti, ꝙ quando sit, dixi circa primum articulum. & & tunc non poterit administrare ante talem assignationem, cum nullum habeat tunc ius in præbēda. facit, quod hř. in d. c. auaritiæ. licèt præbēda sit sibi debita. & sic hēat ius ad rem, sed non in re. facit, quod hř. in c. penul. de ꝑben. in vj. ¶Si vero assignatio fienda esset meri facti: vt quia fieret post ius quæsitum in præbenda, quod quando sit, dixi circa primum articulum. & tunc talis assignatio haberet vim cuiusdam installationis. Vnde hoc casu idem erit dicēdum, qđ dicetur circa quartum articulum. & eodem modo si q̃ritur: nunq̃d ille cui est collatus canonicatus possit exercere iura canonicatus si non fuerit installatus: dicendum est, vt tangeť in dicto quarto articulo. & hoc

18 de tertio. ¶†Circa quartum, an electus, & confirmatus possit ministrare anteq̃ installetur. Conclude, ꝙ aut est consuetudo de installando: & tunc videreť, ꝙ ante nõ possit administrare: & sic possit intelligi, qđ hř. de offi. Archi. ad hæc. & c. vt nostrum. Si vero viget consuetudo aliqua posset administrare ante installationem. tunc vř, ꝙ possit administrare per ea, quæ habenť. s. de electio. transmissam. vbi ex confirmatione sequitur q̃s ius administrandi. ¶Interdum vero non apparet consuetudo pro, vel contra. & tunc videreť, ꝙ non possit administrare ante installationē: q̃a de iure vř hoc spectare ad Archidiaconum, vt faciat installationem. d. c. ad hæc. & c. vt nostrum. & hoc etiã tenuit Archi. in c. eum qui. de præben. in vj. Innoc. vero & Io. An. in c. cũ M. Ferrarieñ. de ↄsti. & in d. c. transmissam. de electio. tenent contrarium, videlicet ꝙ de iure post confirmationem posset quis administrare ꝑ tex. in d. c. transmissam. & eodem modo dicit Innoc. in d. c. cum M. ꝙ eoipso, qđ aliquis adeptus est ius canonicatus, licèt aliter non fuerit installatus põt exercere iura canonicatus. & ad c. vt nostrum. potest rñderi, ꝙ illud intelligatur q̃ñ consuetudo illud haberet, ꝙ quis deberet installari, & ante non posset administrare. Et ista opinio cõiter tenetur. licèt Archi. in d. c. eum qui. & do. Pe. ibi teneat oppositum, & rñdeat ad c. transmissam. quòd debet suppleri per dictum ca. vt nostrũ. q̃ñ interuentu esset installatio. Sed certe istud est diuinare ad illum text. & propterea eodem modo potest dici, ꝙ c. vt nostrum. intelligať q̃ñ illud hēt consuetudo. & hæc de quarto. Et s̃m prædicta potest defensari communis opinio. Aduerte tñ, quia probabiliter posset defensari opi. Archi. per ea, quæ dixi. in c.

19 transmissam. de electio. ¶†Circa quintũ concludit, ꝙ valet cõsuetudo, quòd quis possit administrare sine installatione, vt patere potest ex superius dictis circa proximum articulum. ¶An autem valeat consuetudo, ꝙ quis possit administrare sine confirmatione Episcopi eo casu quo req̃ritur confirmatio. potes dicere, ꝙ nõ in curatis, & maioribus beneficijs. facit, qđ habetur de electio. auaritiæ. in vj. & quod dixi. s. post do. Ant. sed in minoribus beneficijs vř ꝙ valeat, per id. quod superius tetigi circa secundũ articulũ. & facit etiam, quod no. in d. c. transmissam. ꝑ Inn. de hoc tamen dic, vt superius tetigi in additione. ¶An autē consuetudo valeat, ꝙ quis possit habere beneficium sine inuestitura, seu approbatione Episcopi. do. Ant. hic vř velle, ꝙ licèt de iure etiam in minoribus beneficijs talis inuestitura, seu approbatio deberet interuenire: quia non deberet sine licentia Episcopi, vel vicarij sui administrare habens beneficium ab alio. s. titu. j. ca. iij. tamen de consuetudine in minoribus beneficijs vř ꝙ possit induci, quod possit administrare sine alia licentia, vel approbatione, aut inuestitura. secus in curatis, & maioribus. vt hic dicit do. Ant. & in d. c. iij. Hosti. tamen hic, & ibi vř, ꝙ de iure indistinctè talis consuetudo non valeat: tamen de facto seruatur contrarium. Quandoque tñ per constitutionem synodalem ꝓuidetur, ꝙ nullus possit intrare possessionē beneficij cuiuscunque, nisi prius habita licentia ab Episcopo, vel eius vicario. aliàs imponiť certa pœna: & ita viget constitutio in hac ciuitate. ¶In gl. de vacaturis. ibi vñr diuersi. certe si bene ponderetur litera non sunt diuersi. vt infra tangetur. ¶In ea. gl. ibi Inn. non vult. aduerte quia aliqui habent literam negatiuam. scilicet, non vult. aliqui vero habent literã affirmatiuã, videlicet Inn. vult & ita vř habuisse do. Flor. & do. Ant. tñ litera negatiua posset saluari, vt intelligať, qđ Inn. non vult hēre ratũ factum Celestini quatenus Celestinus vř habere ratam inuestituram de vacatura factam. vt per decanum. sed Celestinus bñ vř voluisse habere illam ratam. & sic videť diuersus esse Inno. a Celestino: sed certe potes dicere, ꝙ reuera nõ sunt diuersi, q̃a etiam Celestinus non approbauit inuestiturã de vacãtia factã. per id, qđ patet, q̃a postea inuestiuit de vacãte. vt j. tangit gl. Nec ob. litera dum dicit ratũ volēs hēri, &c. q̃a intelligiť quo ad effectũ

non quo ad formã,vel modum.vt tetigi ſuper glo.iij. & ſu p gl.in verbo ratum. ¶In ea.gl.ibi:ex plenitudine poteſtatis hoc ꝓcederet ſi nullus datus fuiſſet executor,vel datus fuiſſet ad ꝯpellendum, q̃a tũc de iure tenuiſſet collatio facta per capitulum.& ſic loq̃tur. c.dilectus.ſ.eo.ſed hic loquitur q̃n fuit ſcriptum capitulo:& vltra hoc datus executor ad ꝓuidẽdum: vnde ꝑ præſentationem literarũ factã capitulo affectu fuerunt manus eius.Et ideo collatio capituli non valuit. ĩ.e.ſi capitulo.li.vj.Nec ob.litera dũ dicit irritauit,q̃a dẽt exponi,vt expoſuit glo.in verbo irritauit.facit,qđ
20 habetur.ſ.de elec.auditis. circa fi.¶†In gl.diſpenſare.ibi ꝯ Apoſtolum.i.dicta Apoſtoli Pauli inquãtum dixi bigamum non ordinandũ.facit,quod hr̃.in ca.j. & ij.& c.debitum.ſ.de biga. vnde diſpenſauit Papa, ꝙ bigamus poſſit ordinari in ſubdianocũ. vt patet.in d.c.lector.dicunt tñ gl.& doc.ꝙ tp̃e illius capituli lector,& ſubdiaconatus nõ erat ordo ſacer;licèt poſtea fuerit ſtatutũ oppoſitũ.in c.miramur.de ſer.nõ ordi. & in ca.a multis.de æta.& quali.& facit,qđ no.gl.in c.ſu p eo.ſ.de bigamis.& Arch.xxv.q.j.ſunt q̃dam.& ꝑ hoc dicunt aliqui, ꝙ dictũ Apoſtoli hẽt locũ in ordinibus ſacris. Et dicunt ẽt,ꝙ in illis Papa nõ põt diſpenſare cum bigamo.ſed contrarium cõiter teneť.vt patet ex his,q̃ not.per Ioan.An.poſt Inno.& alios.in d.c.ſuper eo. & pro hoc facit rõ.q̃a Paulus nõ potuit imponere legem Petro,& ſucceſſoribus,qui ſunt, & fuerunt maiores ipſo Paulo in autoritate.facit,quod hr̃.xx.diſt.§.j.& ſ.de elec.innotuit. & de ma.& obe. cum inferior.cum ſi.¶In ea.gl.ibi de iureiu. quanto. & adde ẽt,qđ no.Inno.ſ.de renun.cum inter. & glo. ĩ.de voto.in c.nõ eſt.& plene dixi.in d.ca.quãto.¶In ea.gl.ibi:diſpenſare non põt.Concordat gl.in c.q̃ ad
21 ꝑpetuam.xxv.q.j.¶†Contrarium tenuit gl.in ca.ſunt q̃dam.eadem cauſa,& q̃õne.& illã vr̃ tenere hic Ioã. An.per id,quod hr̃.in c.non debet.ĩ.de conſangui.& affi.& ĩ c.j.xxxj.diſ.do. Flo.vr̃ tenere gl.hic poſitã dicẽs,ꝙ licèt Papa hẽat plenitudinẽ poteſtatis, & poſſit indiſtinctè diſpenſare cõtra ius poſitiuum:tñ hoc debet intelligi in his,q̃ non ſunt indecentia.argumẽto. c.magnæ.de voto.Et ideo ſm̃ eum non põt immutare vniuerſalem ſtatum eccleſiæ.& pro hoc etiã adducit, q̃a Deus cuius Papa eſt vicarius,non vr̃ poſſe indecẽtia. quia vt dicit Angelinus ſm̃ eum impoſſibile eſt, vt omne indecens nõ cenſeť Deo impoſſibile.do. Ant.hic remitit ad not.per Innoc.ſ.de conſue.quantum.vbi Inno.vr̃ concludere,ꝙ ex cauſa poſſet ſtatuere ꝯ vniuerſalem ſtatum eccleſiæ. Archi.in præalleg. c.ſunt quidam.25.q.j.concludit,ꝙ ſi ꝑ mutationẽ vniuerſalis ſtatus eccleſiæ decoloraret ipſa eccleſia, ꝙ nõ poterit,tũc mutare,per id,quod hr̃.j.q.vij.c.& ſi illa. Secus vbi non decoloraret, q̃a tũc poſſit,& ꝑcipue cã ſubſiſtente: & hoc modo poſſunt concordari opi.iuncto eo,qđ dixit Inn.in d.ca.quanto.¶In ea.gl.ibi cũ ad monaſterium. vt ibi patet ꝑ gl.& doc.licèt de hoc fuerunt opi.vñ de hoc dicẽdũ,vt ibi no.ꝑ glo. & doc. & facit ẽt ad materiam,qđ dictũ fuit. in c.cũ olim.de
22 cleri.coniug.¶†In ea.gl.in fi.ſupple & in linea æqua li.ꝑ id,qđ no.ꝑ gl.& ſu p illa.ſ.de reſti.ſpol.literas.in verbo diuina.& in verbo lege.vbi etiam gl.enumerat gradus ꝓhibitos lege diuina.in q̃bus Papa nõ poteſt diſpenſare.vt hr̃.in d.c.literas.& aduerte,q̃a cõcludit hic Io.An.poſt Hoſt. ꝙ Papa p̃t diſpẽſare ĩ omnibus, q̃ non ſunt ꝯ fidẽ. dũ tñ non foueat peccatũ euidẽter: q̃a tunc non poſſet q̃n illud pecatũ ꝓcedit ex lege diuina,ſeu ꝑp legẽ diuinã:ſecus ſi ſurgeret ex ꝯſuẽtione legis canonicę,vel humanæ: quia ipſe tales ꝯſtitutiones tollere poteſt.facit,quod hr̃.de conſti.c.j.in vj.&

qđ no,ſ.de temp.ordi.ad aures. ¶Dicit etiam Hoſt. aduertẽdum generaliter, ꝙ q̃cquid agat,vel dicat Papa non põt damnari, vel accuſari præterq̃ de hæreſi. alleg.quod hr̃.40.diſtin. ſi Papa. dicit tñ,ꝙ poterit in ſecreto moneri:& etiã palàm,intelligo q̃n peccatum eſt manifeſtum: quia quando eſt occultum non deberet publicari,& ſic non deberet publice, ſeu palã moneri.facit,quod hr̃.de pœni.diſt.j.non tibi dico. Ideo autem moneri poteſt: q̃a velit nolit ſubiectus eſt euãgelicæ veritati: & iõ autoritati ſi peccauerit in te frater tuus,&c.de qua.ij.q.j.ſi peccauerit.ſ.de iudic. in c.nouit. fatetur tñ,ꝙ quo ad illud,quod in dicta autoritate dr̃ dum dr̃ hic eccleſiæ non erit ſubiectus:quia non hẽt ſuperiorem,niſi in hæreſi:vt eſt dictũ.Si ergo monitus non pœniteat dicendum erit eccleſiæ: id eſt Deo rogãdo eum,vt ipſum reducat ad cor,ſeu ad cõtritionem,& eccleſiæ triumphanti ſupplicãdum erit, vt oret pro eo.aliàs aũt ſm̃ eundem Hoſti.etiam ſi totus clerus,& totus populus mundi, & Imperator eſſent ſimul non potuerunt ipſum iudicare. Dicit tñ,ꝙ cauere debet ſibi Papa,q̃a omnia ſibi ſunt in manica ſua,ſeu manibus ſuis,& duriꝰ punieť q̃ alius. vt dicit glo.ij.q.iiij.præſul.in ſubditis aũt dicit Hoſt.ꝙ tãtam habet poteſtatem, ꝙ ei parendum eſt etiam ſi ſit dubiũ, an eius mandatũ foueat peccatum dũmodo hoc non ſit manifeſtũ,& dummodo ꝯſcientia eius cui mãdať poſſit vniri,ſeu conformari.Si aũt certũ eſſet mandatũ continere peccatũ,vel non poſſet conuinci conſcientia eius cui mandať in parendo q̃n eſſet dubiũ: tunc potius præcognoſcendus eſt Imperator celeſtis: hoc eſt ipſe Deus.xj.q.iij.Iulianus.& potius ſuſtinenda eſt ſententia excõicationis q̃ pareri debeat.de ſen. excom.inquiſitioni.& de reſti.ſpol.literas. nec mirũ ſi conſcientia ſequenda eſt ſi deponi non poſſit: quia etiam ſi ſit erronea ligat,niſi deponať.ĩ.de ſimon.per tuas.el ij.Et no.bene ex prædictis,quia vr̃ Hoſti.velle ꝙ licèt Papa ſit in peccato notorio, & nolit pœnitere,quod non vr̃ poſſe ab aliquo iudicari. Nam etiam de peccato manifeſto, & notorio videtur intellexiſſe dũ dixit,ꝙ palam poteſt moneri. per id,quod dixi ſuperius.Et cum iſto vr̃ tranſire Io.An. & do.Anto. ſed do.Flo.hic vr̃ tenere cõtrarium. nam dicit,ꝙ idem dicendum eſt de quolibet peccato notorio in quo Papa perſiſteret,quod dicitur de hæreſi. quia ex hoc ſecundum eum p̃ſumitur, ſeu præſumi poteſt ſuſpectus de fide.argu.eorum,quæ hñr.ĩ.de pœnis.graue. allegat ẽt,quod no.glo.in d.c.ſi Papa.40.diſt. ibi cum gl.loquitur de peccato notorio in quo perſiſtit, & de quo ſcandalizatur eccleſia. & illa gl.reputatur multũ ſingularis: & multũ fuit allegata contra illos aſſumptos in Romanos Pontifices, qui iurauerũt cedere ꝓ vnione eccleſiæ,& tñ non cedebant.& ſic erãt in periurio
23 notorio ex quo ẽt ſcandalizabatur eccleſia. ¶†In gl. poſt caſſationem.in fi.quaſi velit,ꝙ collatio,q̃ eſt nulla, licèt non poſſit de iure caſſari, poteſt tñ caſſari de facto quatenus de facto ꝓceſſit. facit,qđ no.gl.in l.j. §.j.ff.de ferijs.& quod hr̃.ſ.de elec.auditis. circa fin. & no.ꝙ hæc glo.ſequitur opinionẽ, ꝙ collatio capituli fuerit nulla.ſed glo.ſequens,in verbo conceſſionis, vr̃ ſequi aliam opinionẽ: ſcilicet ꝙ collatio valuerit, ſed fuerit caſſata. ſed præcedẽs opinio verior videtur quo ad iſtum text.¶Nec habet obſtare.cap.dilectus. ſ.de præben.quia ibi nullus fuit datus executor. hic autem fuit datus executor ad prouidendum. & ideo per præſentationem literarum fuerũt affectæ manus capituli.vt dixi ſuper gl.in verbo de vacaturis. circa fi.¶In gl.vacare in l.in fundo. hæc lex modicũ facit: quia ſolum ibi diciť, quòd res poteſt euinci per ſententiam

tentiam, nec dr̃, ꝙ transferatur dominium. Et not. ex glo. quę quotidie allegat̃ pro singulari secundum do. Flo. ꝙ sententia perdit̃, & sic transfert̃ dominium. tñ secundũ eum, licèt in principio istud dicat, in fi. vr̃ tenere ꝯriũ ĩ eo, qđ dicit, ꝙ iste cuius collatio fuit cassata ꝑdidit titulũ, q̃a non appellauit. & sic secũdum eum vult gl. ꝙ ꝑdat ex tacito suo ꝯsensu: sed hoc non vr̃ ꝓcedere, q̃a dominium nõ ꝑdit ex sola desertione: licèt secus in possessione. l. si q̃s vi. §. differẽtia. ff. de acq. pos. & facit, qđ no. s̃. de renun. veniẽs. sed saluando gl. dici põt secundũ eam, ꝙ hoc operatur sententia cum tacita approbatione. alleg. qđ no. ff. de cõdi. inde. in l. Iulianus. & ista ꝓcedunt secundũ eũ tenendo, ꝙ cassatio hic fuerit necessaria: non aũt tenẽdo, ꝙ fuerit sup̃flua, qđ est verius ſm eum. vt ẽt superius tetigi. & secundũ hoc nõ ꝓcederet indistinctè vltimũ notabile, qđ collegi: vnde recurrendũ eẽt ad ea, q̃ dicenr̃. ĩ. e. cum nostris. ¶ Item aduerte, q̃a qđ dixit do. Flor. de tacita approbatione, nõ vr̃ probari ex gl. q̃a hic non potest dici interuenire tacitã approbationẽ non appellando cũ hic fuit snĩa Papæ a qua nõ appellat̃ cũ nõ habeat superiorem. Sed potius vr̃ velle gl. ꝙ vbi sententia transit in rem iudicatã: tunc ꝑdit dñium. nã & possibile esset, ꝙ eo casu quo posset appellari appellaret̃ semel & bis: & tñ succũberet, & sic nõ inest tacitus consensus. snĩa tm̃ lata in sc̃da appellatione transibit statim in rẽ iudicatã. facit, qđ hr̃. s̃. de app. in c. sua. ¶ † Generaliter aũt si q̃ratur, an per

24 a sententiam ꝑdatur, vel acquirat̃ dominium.[a] tangit hic do. Flo. post Io. Cald. & concludit post eum, ꝙ aut sententia lata est super iuribus in q̃bus nihil corporale attingit̃: & tunc si est absolutoria petens statim ꝑdit quasi possessionem: si cõdemnatoria acq̃rit dñiũ, & ꝓpria autoritate põt ingredi. alleg. qđ hr̃. ff. de poenis. l. in seruorũ. §. penul. & ff. de publiciana. in l. sunt & alia. secundũ vnam lectu. & s̃. de cau. poss. cum ecclesia. & de app. pastoralis. ij. respon. & alleg. ẽt istum tex. sed melius vr̃ facere: licèt non alleget, qđ no. Inn. ĩ. eo. cum nostris. & qđ ibi dicet̃. ¶ Aut agit̃ de iuribus in quibus attingit̃ aliquid corporale, vel agit̃ super rebus corporalibus. & tunc Io. Cal. & do. Flo. nõ vñr perfecte locuti: ideo ad perficiẽda dicta ipsorum iungi debet, quod hic tangit do. Ant. & qđ no. Bar. in l. ex hoc iure. ff. de iusti. & iu. Vnde dicendum, ꝙ aut agitur actione personali: aut agit̃ actione reali. Primo casu per sententiam secuta traditione si agens obtineat acquiret̃ dñium, per id, quod hr̃. in l. ij. in fin. ff. si ex noxali causa agatur. & in l. prætorem. ff. de dam. infe. & hoc si ipse reus erat dñs, aliàs daretur solũ vsucapiendi ꝯdictio dicta. l. sunt & alia. & notatur ẽt in iuribus pręalleg. & hoc intellige, qñ ageretur actione ꝑsonali: secus si ageretur actione ad restituẽdã, puta actione ꝯmodati: q̃a tunc non agit̃ ad finẽ, vt dñium quæratur. facit qđ alle. Bar. in d. l. ex hoc iure. Si autẽ ferret̃ absolutoria ꝓ reo, tunc non ꝑderet̃ dñium: q̃a agens non dicebat se dñm: & sic ius reale nõ fuit deductũ in iudiciũ iõ non obstaret agenti exceptio rei iudicatæ si postea ageret rei vẽdicatione: q̃a mutaret̃ cã agẽdi. facit, quod hr̃. in l. conqueritur. & l. cum de hoc. & l. & an eadẽ. in prin. & §. actiones. ff. de excep. rei iudi. Si vero actũ fuerit reali actione. puta rei vẽdicatione: tunc si fert̃ absolutoria pro reo non acq̃ritur sibi dñium, vt legitur, & notat. in l. exceptio. ff. de excep. rei iudi. nã intelligit̃ absolutus ex eo, q̃a nõ ꝓbatũ est. facit, qđ notat̃. in l. Iulia. de condi. inde. & qđ hr̃. in l. sed & si possessori. ff. de iureiu. & sic sola exceptio rei iudi. acq̃ritur ipsi reo. d. l. exceptio. & d. l. sed si possessori. Sed si ꝓnũtiaret̃ ꝓ reo declaratoriè declarando non transfert̃ dñium: sed inducitur quædã præsumptio dominij ex dicta sententia. per id, qđ hr̃ in d. l. sed si possessori. & secundũ ꝓdicta debet intelligi gl. in d. l. exceptio. Bar. tñ ibi vr̃ velle, ꝙ quæratur dñium reo, qñ fertur declaratoria sup dñio ipsius rei. & pro ista parte posset adduci, q̃a sicut autoritas sententiæ dñium operetur actori si sentẽtia fert̃ pro eo: vt ĩ. dicetur. ita vr̃, qđ operetur, qđ acquiratur reo p̃cipue cum reus sit fauorabilior q̃ actor. ff. de reg. iur. l. fauorabiliores. ¶ Si aũt sententia fertur ꝓ actore cõtra reum: tunc ante possessionis traditionẽ nõ transfertur dominium. C. de pact. in l. traditionibus. & facit, quod hr̃. in l. cum aliquibus. s̃. de re iud. ff. de excep. rei iud. ĩ l. si inter. facta vero traditione, an transferatur dñium gl. vr̃ tenere ꝙ sic. insti. de offic. iudi. in §. fi. & facit etiam, qđ not. in l. Pomponius. §. sed iussu. ff. de acqui. pos. cõtrarium tenuit gl. in l. exceptio. ff. de excep. rei iudi. & pro illa glo. facit ratio, q̃ colligi potest ex. l. iij. §. subtilius. ff. de condit. ob causam. vbi patet, ꝙ si trado tibi rem meam tanq̃ tuam non transfertur dñium. & sic vr̃, ꝙ si reus cõdemnatus sit in actione reali ad restituẽdũ rẽ actori: licèt ipse reus sit dominus, tamen quia restituit illam tanq̃ actoris, non vr̃ transferri dominium. sed glo. cõiter tenẽt cõtrarium. vt patet ex no. per gl. in §. fi. insti. de offi. iud. & in d. l. Pomponius. §. sed iussu. de acquir. poss. & in d. l. sunt & aliæ. §. fi. ff. de publicia. & hæc opin. cõiter tenet̃ per docto. & illam seq̃tur Bar. in d. §. sed iussu. & Cy. in l. j. C. cõia vtriusque iud. & ꝓ ipsa vr̃ esse casus. in l. statuliber a cæteris. §. quintus. ff. de statuliberis. & in l. iij. §. item q̃ri potest. ff. de rebus eorũ. & in l. si ꝑ errorẽ. ff. de vsuca. & in d. l. Pomponius. ſm vnũ intellectũ. & in d. l. sunt & alia. §. fi. secundũ vnũ intellectũ positũ ꝑ gl. nec ob. p̃allegatus. §. subtilius. q̃a loquit̃ qñ extraiudicialiter fit traditio. sed hic loq̃t̃ qñ ex autoritate snĩæ fit traditio. quo casu vr̃ esse secus ꝑ autoritatem sententiæ. per ea, quæ hñr in iuribus præallegatis. Io. tñ An. hic post Host. vr̃ velle, ꝙ vbi fit traditio autoritate snĩæ in iudicijs cõibus prout est iudicium cõmuni diuidundo, & famil. ercis. tũc transferat̃ dñium autoritate sententiæ secuta tñ traditione. & sic intelligit, quod hr̃ instit. de offic. iud. §. fi. vnde in alijs iudicijs dicit esse secus. sed cõiter tenet̃ idẽ in alijs iudicijs. & sic in rei vendicatione per iura superius allegata. & hoc etiam sequitur Ioan. Cal. hic. & do. Flo. & facit ad materiam, quod no. ipse Io. Cal. ĩ. eo. cum nostris. in vj. & vij. q. in gl. fi. ibi dimittatis: hæc prima expositio vr̃ literam violare. ¶ Est tñ notãda, quia ex illa habes, quòd non est absonum, ꝙ rõne subiectæ materiæ verbum assignare ponatur ꝓ dimittere. facit, quod habetur. in l. si vno. ff. loca. & qđ no. in l. has causas. ff. de condi. & demon. quia tñ, vt dixi vr̃ literam violare, hæc sol. datur secunda, & demum tertia, quæ in idem videntur recidere. & ex illis not. ꝙ per collationẽ tituli non transfertur possessio. facit, quod hr̃. in l. fi. C. de sac. san. eccle. & quod no. glo. in l. cum duobus. §. idem respondet. ff. pro socio. vbi glo. notabiliter dicit, ꝙ licèt in multis casibus transferat̃ dñium ex solo titulo: tamen nõ transfertur possessio. Regulariter aũt ex solo titulo, nõ transferatur etiam dñium: sed fallit in aliquibus casibus, de quibus. in l. traditionibus. C. de pac. & in d. l. fi. de sac. sanc. eccle. fallit etiam in beneficialibus. vt patet hic. & ꝑ id, qđ legit̃, & notatur de p̃ben. si tibi absenti. lib. vj. & s̃. de consti. cum M. & per Inno. in ea. gl. in fi. Pro declaratione literæ inquantũ mandat, ꝙ assignet̃ p̃benda impetranti possit dubitari q̃uo procedetur. hic dom. Flo. quòd super hoc Inno. posuit hic magnam gloss. quæ

[a] Acquiratur dominium. Hęc est, qđ magis legalis quàm canonica. vide l. Iulian⁹. & ibi per Bart. in vij. colũ. ff. de condi. inde bi. gl. insti. de offic. iudic. in fin. doc. Bar. & Alc. in l. Põponi⁹. §. fi. ff. de acqui. pos. Lu. Põ. in rub. ff. d re iud. in fi. glo. & doc. & Bart. l. ex hoc iure. ff. de iustit. & iu. per Bal. ĩ l. 4. C. cõ. [illegible]

pro maxima parte ſm eum eſt expedita ꝑ iura noua. & dicit,ꝙ maxime inſtat in hoc Inn. vtrum executor poſſit ꝯferre beneficiũ, qđ vacat de iure nõ de facto, qđ hodie eſt expeditum ſm eum per hoc, qđ hr̃. de ꝓben.licèt Eps.libr.vj.q.a poterit ꝯferre etiam nõ diſcuſſo de iure poſſeſſoris,licèt nõ poſſet dare poſſeſſionẽ,niſi prius diſcuſſo de iure poſſeſſoris. illud em̃ capitulum ſm ipſum hẽt locum ẽt in exeutore.quod intelligo qñ literæ eſſent validæ. qđ qñ ſit apparebit ex his,quæ hñr,& notantur.in c.cum noſtris.ĩ.e. Itẽ hoc vr̃ intelligendum,niſi poſſeſſor coloratè poſſideret,& ꝓbabiliter dubitari poſſet,an ius haberet: quia tunc non vr̃ poſſe procedi ad collationem, niſi prius caſſato dicto colore.facit,qđ hr̃,& notatur.s̃.de elec. auditis.& quod inferius dicetur:& quod habetur.ĩ.e. cum noſtris.¶Extra gl.eſt ſciendum,quod Inno. hic tetigit quatuor,ſeu quinque.Primum eſt † an executor datus ad prouidendum in prouiſione facienda ꝑ eum hẽat neceſſe vocare partes: puta collatores, vel illos q. poſſident,vel alios quorũ interſit.an vero poterit prouidere ẽt parte non vocata. Secũdum eſt,an executor datus ad prouidendum ſaltẽ teneaẗ admittere contradictores,q. forte ſe opponunt non vocati. Tertium eſt,an executor datus ad prouidendum poterit ꝯpellere ordinarium,vt conferat. & ſic eſt q̃ſtio, an executor datus ad ꝓuidendum poſſit aſſumere poteſtatẽ executoris ad compellendum. Quartũ eſt,q.d ſi executore volente ꝓuidere non compareat tenẽs beneficium: ſed ille qui contulit, & iudicium agiteẗ cum iſto comparente,an ſñia lata cõtra ipſum habebit ꝑiudicare poſſidenti.Quintum eſt,an executor ad compellendnm poſſit compellere collatores ad conferendum ꝓbendam q̃. alius ante impetrationẽ longo tp̃e detinuerat: & ſi poteſt dubitatur de modo ꝓcedẽdi ꝑ ipſum executorem. & de primis duobus tangit hic.& s̃.de re iudi.de cætero. & s̃.de ele.cum inter canonicos.in ver.cauſis.circa fi.& de præſump.¶Circa primũ articulum,& ponit in effectu tres opiniones. Prima eſt, qđ tenet prouiſio etiam non vocatis ꝓ dictis ſicut ẽt teneret collatio Ep̃i non vocatis illis, qui deberent ꝓbendam de facto aſſignare,& recipere ipſum cui fit collatio.ĩ.eo.per electionẽ. qđ temperant ipſi eſſe verum,niſi in literis contineaẗ,ꝙ vocatis partibus ꝓcedere debeat ad prouiſionem: q.a tũc forma reſcripti eſſet ſeruanda.s̃.de reſcrip.cũ dilecta. & facit.ĩ.de accu.accedens.Scđa fuit opinio,ꝙ ſi bñficiũ vacat de iure,& de facto:vt q.a nullus tenet ipſum,ꝙ tunc ꝓcedat opinio præcedens:quia poterit ꝓuidere ẽt parte non vocata,& ſine cauſæ cognitione. Si vero vacat de iure,& non de facto: vt q.a per alium poſſideretur de facto: & tunc licèt eſſemus in caſu in quo poteſtas executoris ad talẽ tenentem extendatur.qđ qñ ſit patebit ex his,quæ hñr.ĩ.eo.cum noſtris.& tũc nõ poterit ad prouiſionem ſine cauſæ cognitione. & illo poſſeſſore non vocato, adeo ꝙ ſi aliter ꝓcederet conferendo non valeret proceſſus.facit,qđ habeẗ. in d.c.cum noſtris. Tertia fuit opi.ꝙ ſi mandatur executori, vt ꝓuideat certæ ꝑſonæ de certo bñficio in certa eccleſia:tũc poterit fieri collatio abſque vocatione partiũ. ſec⁹ ſi primo loco ſcribaẗ illis ad quos ſpectat collatio,& executori,vt ꝓuideat illis negligentibus: tunc non poterit ꝯferre, niſi vocet illos ad quos ſpectat collatio,vt ſic ſciat quare ipſi nõ ꝯferant. facit de reſcrip.ſi qñ.& c.cum adeo. & ſatis vr̃ ꝓbari eo.tit. ab excõicato.vbi executores ibi adiuncti non poſſunt exeq. mandatũ apoſtolicũ ſine cãæ cognitione,& partibus non vocatis.Sed Innoc.hic vr̃ reſidere in prima opinione: videlicet ꝙ indiſtinctè de neceſſitate nõ ſit fienda vocatio aliquorum: ex eo,q.a eſt purus,& merus executor, & põt extraiudicialiter procedere,nec habet neceſſe partes iudicis aſſumere.& ſic nõ habet neceſſe aliquem vocare.nec ob.c.ab excõicato.q.a loquiẗ in actu excõicationis in quo requiriẗ cauſæ cognitio ſuæ naturæ.ij.q.j.nemo.& ſic eodẽ modo requiritur in abſolutione,per id,quod hr̃.de pœni.diſtin.j. c.verbum.hic autem loquitur in actu prouidendi,vbi neceſſario ſui natura nõ requiritur cauſæ cognitio: nec ꝑ conſequens partis citatio. Et hanc opi.dicit do.Anto.poſſe procedere cum duabus limitationibus inq̃tum vult,ꝙ non habeat neceſſe partes vocare. nã fallit ſi aliud forma literarum haberet:vt eſt dictum. Itẽ fallit ſi reperiretur coloratus poſſeſſor.nam tunc non poterit executor ꝓcedere ad prouiſionem, niſi prius illum caſſet colorem.per id,quod habetur.ĩ.eodem. cum noſtris.& ſic requiretur cauſæ cognitio:& ꝑ cõſequens citatio.argu.in l.in cauſæ.§.cauſa cognita.ff. de mino.& ideo tunc procederet opi.dicentium non valere ꝓceſſum parte non vocata.& ſic reſidet in hoc articulo tñ inferius ante quartum articulum dicit, ꝙ cognitio vr̃ neceſſaria ſolũ in actu executionis reſpectu poſſeſſionis,per tex.in c.licet Ep̃s.de præbẽ.in vj. non autem in actu conferendi, vt ibi patet ſaluo ſecũdum eum,niſi eſſet ꝓbabile dubium de iure ipſius tenentis:q.a tunc vr̃,ꝙ etiam in actu conferendi ſit adhibenda cãæ cognitio.facit,quod no.s̃.de elec.auditis.An aũt hoc dictum procedat dicam.ĩ.eo. cum noſtris. & de iſto articulo,an executor neceſſario habet partes vocare.plene dixi.in c.fi.s̃.de ꝓſum. vnde dic, vt ibi dictum fuit. ¶† Circa ſcđm Inn.hic poſuit tres opiniones,& do.Ioan.Ant.addit quartam, hæc q̃ fuit Cõpoſtellę. Prima fuit opinio,ꝙ ſi cõparens opponit exceptionem in ꝑſonam eius cui debet ꝓuideri non tenetur admittere executor talem contradictorem: quia vr̃ eſſe nudus miniſter.& ſuper hoc non vr̃ habere iuriſdictionem. alleg.qđ no.de re iudic.de cætero. Idẽ ſi opponat exceptionem recuſationis ꝯtra executorem:q.a executor non recuſatur.de appella.in c.nouit.Si vero opponiẗ reſcriptum eſſe obreptitium: tũc ſi dicatur obreptitium ꝑꝑ alium defectum quàm ꝑꝑ pœnam impetrantis:tunc admitti dẽt talis exceptio, & talis cõtradictor:q.a ẽt ſi fieret executio retractaretur poſtea detecta obreptione. de re iudi.cum olim. & de reſcrip.cum dilecta. Si vero dicaẗ obreptitium ꝑꝑ inhabilitatẽ ꝑſonæ impetrãtis: tunc q.a in effectu opponiẗ in ꝑſonam,& non vr̃ proprie tractari de obreptione,vel ſurreptione reſcripti. ideo non debebit admitti.alleg.quod hr̃.25.q.ij.& non cognitio.Secũda fuit opi. ꝙ ẽt ſi opponatur exceptio in perſonã,vel aliter quomodocũque opponatur exceptio legitima: licèt non debeat, ſeu non teneatur executor aliquos vocare nihilominus opponentis etiam in perſonam tenebitur admittere.arg.eorum,q̃ habentur. de accedens.& q̃ notantur,de cauſa poſſeſ.c.cum olim. vnde dicit hunc non eſſe executorẽ meri facti: ſed hẽre ẽt iuriſditionem.ideo debet admittere prædictas. Subdit tñ Inno.ꝙ prius dictum.& ſic prima opi.de rigore iuris plus videẗ iure fulciri.& ſic magis placet.& hoc ẽt tenuit.in d.c.de cætero.vbi tenuit executorem poſſe extraiudicialiter ꝓcedere omnibus ꝯtradictionibus deiectis.Dicit tñ,ꝙ omni caſu bene faciet ſi audiat ea,q̃ eũ moueant,qđ ſe informet,& ſuperſedeat, & ſuperiori reſcribet cuius conſiliũ expectet. allega. qđ hr̃.in d.c.de cætero. & ĩ.de deſpõ.impu.c.ad diſſoluendũ. & auth.nulli iudiciũ.§.iubemus.colla.ix. Sed aduerte,q.a licèt Inn.hic dicat primã plus ſibi placere.tñ in c.cum inter canonicos. de elect.ſuꝑ verbo cauſis.

causis.circa fi.gl.vr tenere secundā opinionem: videlicet ꝙ indistinctè oēs exceptiones legitimę per executorem sint admittendæ: licèt secus dicat in ꝓcedēte ad prouidēdum via ordinaria. & istam opinionem ēt tenet Hosti.vt etiam hic tangit.Ioan.And. dicens: ꝙ de iure exceptiones legitimę debent admitti: quia est mistus executor cum semꝑ intelligatur tacita conditio si ꝑces veritate nitantur, & etiam si dignus extiterit is ꝓ quo scribitur.s̃.de rescrip.c.ij.& c.cū adeo. & de ꝑsumpt.dudum. & q̃a quicq̃d præcisè scribat, tñ legitimę exceptiones vr̃ admittendæ.s̃. de offic. deleg.c.ex ꝑte.el ij. Tertia fuit opinio, ꝙ si executor est datus sine aliqua clausula: tunc dēnt admitti contradictores,nec ad hoc arctat̃.Si vero datus est cum clausula ꝯdictores anteꝗ̃,&c.tunc dicunt quidam,ꝙ dēt audire ꝯdictores anteꝗ̃ inuestiat,vel ꝓuideat, & summatim dēt cognoscere de eo,qđ opponitur: allegant.de renūtia.veniens . & qđ hr̃.in l.a diuo Pio.§. si suꝑ rebus.ff.de re iudi. refert tñ alios dicere,ꝙ audiri nō debet ēt si clausula ꝑdicta fuerit apposita, nisi postꝗ̃ executum esset mādatū. sed vt dicit Inn.nō est dare cām quare non sit melius ꝙ audiat antequā &c. fatet̃ tñ,ꝙ si procederet commissa ꝑdicta cāæ cōgnitione summaria,& exequat̃ mandatū deiectis cōtradictoribus non ꝑ hoc eius executio, vel ꝓuisio vitiabitur:mouetur q̃a est merus executor:& quia hęc summaria cāæ cognitio non est semꝑ de necessitate. & plus etiam dicit,ꝙ non poterit appellari ex eo: q̃a omiserit dictum ordinem.nam ab executore non appellatur,nisi in duobus casibus.s. qñ excedit modū, vel nimis festinat.s̃.de appel.nouit. & de re iud.c.qđ ad consultationem.& qđ dixi.s̃.summariā cognitionem,non esse semper de necessitate,dicit Innocē.id non procedere in compulsione:q̃a in illa semper necessaria est causę cognitio.ad qđ allegat Io.And.ca. licèt Episcopo.de ꝑben.in vj.& de hoc dicto,& eius intellectu plene fecit mētionem.in c.fi.s̃.de ꝑsump. Quarta fuit opinio Compostella. de qua ꝑ eū in decreta.c.de rescrip.& ibi ꝑ Io.An. post glo.in magna gl.ver.sed nunq̃d exceptiones.vbi cōcludit,ꝙ in potestate executoris est,an assumat ꝑtes iudicis,an vero executoris . & si eligit assumere partes iudicis in excedendo,tunc tenentur contradictores admittere, & etiā partes vocare quibus præiudicaret̃ . Si autem assumat partes executoris,tunc non tenent̃ admittere ꝯdictores : nec consequenter exceptiones oppositas:adeo ꝙ ēt si offerat̃ probatio, & appellet̃,non retractabitur factum a tali executore, nisi postea corā iudice appellationis appareat exceptionem fuisse legitimā : vt probetur etiam veritas exceptionis obiectæ.& hanc opinionem secundū do.An. vr̃ recepisse Compostel.ex his,q̃ notauit Innoc.in d.c.fi.de præsump.iuncto eo,quod notauit. in d.c.cum inter canonicos.do.Ant.hic dicit:ꝙ iste articulus magis latè examinatur.in d.c.fin.& in clemen.j. de offi.delega. & dicit se vidisse seruari ĩ practica, ꝙ executores nullam admittant exceptionem , nec aliquos contradictores:tamen si postea coram superiore appareat causam esse veram,& legitimam , retractabitur id quod est gestum non autem erit ꝓcessus nullus.fatetur tñ, qđ Hostien.hic.& etiam Inn.in d.c.cum inter canonicos.tenent ꝙ de iure debent admitti contradictores.licèt ipse Inno.hic vacillauerit. ipse aūt do.Ant. concludit,ꝙ si obijciantur exceptiones manifestę.de quibus absque discussione euidenter posset constare, tunc sunt admittendæ: quia videtur,quòd tales exceptiones admitti debeāt ēt si sit merus executor . arg. c.cum ꝯtingat.de rescrip.& iō si opponat̃ euidēs defectus literarū debebit admitti . facit,qđ hr̃.de elec.si forte.lib.vj.si aūt exceptiones non sint patentes , seu manifestæ,sed dubiæ:tunc nō arctat̃ illas admittere, licèt si velit possit admittere: q̃a vbi fit mādatū ab eo q̃ de cā non cognouit semꝑ vr̃ hēre tacitam ꝯditionē si est ita.& sic vr̃ data cognitio, & potestas admittendi exceptiones.arg.eorum q̃ no.de re iudi.de cętero.& de rescrip.ab excōicato . ad fi.& ꝓ hoc dicit hoc casu sequendo opi.Cōpostellani,ꝙ sit in facultate executoris,an assumat partes iudicis.& tūc teneat̃ admittere exceptionē,an executoris: & tūc nō teneatur admittere:q̃a pōt eligere modū extraiudicialiter ꝓcedendi,nec habent obstare superius allegata: quatenus possunt adduci in contrarium : q̃a rn̄det,ꝙ loquunt̃ in actibus iudicialibus in q̃bus cognitio semper est annexa: & cōsequenter admitti debent exceptiones: secus in actu collationis,seu ꝓuisionis q̃ est extraiudicialis: & ideo nō tenet̃ collator,seu ꝓuisor admittere exceptiones . Fatet̃ tñ, ꝙ si appellet̃ ex cā legitima,vel ēt si non appellet̃ appareat eum iniuste ꝓcessisse reuocabit̃,id qđ erit gestū.alleg.de rescrip. constitutus.& ĩ.e.cum nostris.& sic tenuit in discursu lecturæ huius capituli: licèt dicat plenius se dixisse de materia.in d.c.fi.de præsump. Subdit tñ vnum non esse omittendum,ꝙ prædicta ꝓcedunt,qñ executiones respiciunt merita negotij . Si aūt respiceret ipsam exceptionē,& modū exequendi : vt q̃a opponeret̃,ꝙ beneficiū non vacat,qđ ipse vult ꝯferre,qđ tunc in hoc dēt assumere partes iudicis:& sic ꝑtermitterc cāæ cognitionē.vt hic vr̃ sentire doc.aliàs si ꝓcederet ad collationem sine cāæ cognitione ꝑcedente : ex quo non ꝑcederet cassatio coloris tuendi non teneret ꝓuisio : licèt de iure vacaret ex quo de facto
27 non vacabat:& coloratè per alium tenebat̃. ¶†E ꝓ ꝑdictis adducit simile, q̃a licèt executor sn̄iæ non teneat̃ recipere exceptiones cōcernentes merita negotij tenet̃ tñ recipere exceptiones ꝯcernentes executionem.per id,qđ legitur,& nota.in l.a diuo Pio.§.si suꝑ rebus.ff.de re iudi.& s̃.de re iudi.de cætero. Do. Pe.hic in hoc vltimo vr̃ concordare,q̃a secundum eū vbi beneficiū non vacat de iure,& de facto : sed solū de iure non dēt ꝓcedere ad collationem, nisi vocatis his quorū interest, & tenet̃ ēt ꝯtradictores ēt non vocatos admittere.hoc tñ dictum vr̃ intelligendum, qñ possessor coloratè possidet, & ꝓbabiliter dubitari posset de iure tenētis.facit,qđ superius dixi.Si aūt incoloratè teneret , tunc vr̃ idem dicēdū acsi vacaret de iure,& de facto. quo casu ꝯcludit do.Pe.ꝙ nō tenet̃ vocare partes:tenetur tñ admittere ꝯtradictores si q̃ appareant:q̃a secundū eum non est merus executor,siue sit datus ad ꝓuidendū principaliter , siue ad ꝓuidendū in negligentiā capituli,siue ad ꝯpellendū. & hoc ꝑ rōnem superius tactā ꝑ Host. & q̃a secūdū eū vr̃, ꝙ posit appellari a talibus executoribus si nō recipiāt exceptiones.s̃.de appel.dilecto.& q̃a etiā in executione vr̃ exceptiones admittendæ.ꝑ id,quod hr̃.in d.l.a diuo Pio.§.si suꝑ rebus . & s̃.de re iudi.cū super.Et iō si appellet̃ ex eo,q̃a non audiat̃ legitima contradictio,seu exceptio non valebit , qđ agit̃, per id,qđ hr̃.in d.c.dilecto . si aūt non appellet̃ dicit,qđ ꝓcessus non erit nullus,sed iniustus. & sic in effectu tenet opi.Hosti.& opinionē q̃ posuit Inno.in d.c.cū inter canonicos.Sed ad c.dilecto.posset rn̄deri, ꝙ ibi datus fuit ad ꝯpellendum, & in ꝯpulsione semꝑ necessaria est cāæ cognitio:vt hic tāgit Inn.vt s̃.dixi. & sic nō facit ad ꝓpositū,qñ executor est datus ad ꝓuidendū principaliter,vel jn negligētiā capituli. Et ad rōnem Host.dum dicit,ꝙ subintelligitur clausula:vi-

delicet si dignus sit ille ꝓ quo scribitur:q̃a pōt rñderi,ꝙ illa sonat in monitione potius q̃ in ꝯdictione cū tacite insit:vt plene no.in c.fi.de præsumptio. Quod aūt dicit de clausula si est ita.sed de.ca.ex parte. el ij. de offi.delega.potest dici,ꝙ loquitur in actibus iudicialibus. sed hic loqmur in actu collationis,vel prouisionis,q̃ est extraiudicialis.Et eodem modo potest rñderi ad.§.si super. & ad ca.cum sup.& ideo de isto articulo est dicēdū:vt plene dixi.in d.c.fi.de ꝓsump. & ꝑ hoc sit expeditus iste secūdus articulus. ¶Item aduerte,quia vr̄ velle hic Inno.ꝙ si Papa mandat alicui, vt faciat assignari Titio beneficiū in certa ecclesia,ꝙ iste dicet̄ merus executor:poterit tamē ẜm eum mandare beneficium: & si non assignetur excōicare inobedientes.Do.Pet.hic dicit,ꝙ ista vñr repugnantia, videlicet,ꝙ sit merus executor.& ꝙ habeat potestatem excommunicandi, cum excōicatio debeat fieri cā cognita,& monitione præmissa. de sent.excōi. c.sacro.& ij.q.j.nemo. Et ideo dicit,ꝙ vbi est datus executor ad ꝓuidendū,& sic ad conferēdū ius principaliter,vel in negligentiā,vel ēt si sit datus ad compellendū:vt facit cōferri dēt dici ẜm eum mistus executor:secus si post ius collatum per Papam.Papa mādat alicui,vt faciat illum de facto recipi: q̃a tunc ille dr̄ merus executor:q̃a non habet facere cōferre ius. Sed certe vr̄, ꝙ ēt in hoc casu habeat potestatem excommunicandi inobediētes.per id,quod hr̄.s̄.de off. delega.præterea.& ca.ex literis.Et ideo cum iste dicatur merus executor, licēt habeat potestatem excōmunicandi inobediētes. Item etiam vr̄,ꝙ posset dici merus executor ille qui habet facere assignari beneficium,vel prouidere de beneficio,licēt habeat potestatem excōicandi inobedientes.& sic verior vr̄ opinio,ꝙ possit assiumere partes meri executoris etiā ille q̃ datus est ad ꝓuidendum principaliter,vel in negligentiam capituli. ꝓut voluit Compostel. & ēt dom. An.& sīr in d.c.fi.plene dixi.de præsum.Et ꝑ p̄dicta potest dici, ꝙ demum dicatur quis mistus executor, qñ habet potestatem adhibendi causæ cognitionem super eo,qđ principaliter mandatur: secus qñ solum potest illam adhibere super quodam accessorio ad id qđ principaliter mandat,vt patere potest ex p̄dictis. An aūt per formā, facias assignari, dicatur quis datus executor ad compellendum. An vero etiam ad ꝓuidendum,dicendū est vt dictum fuit.in ca.ꝑ illorū.s̄. de præben.

28 ¶†Circa tertium articulum:an executor ad ꝓuidēdū possit compellere ordinarium collatorē qđ conferat.ꝯcludit Inno.ꝙ non: q̃a hoc non hēt in mandatis,vt cogat,sed vt ꝓuideat. & idem si esset datus ad ꝓuidendum negligentiā capituli, seu ordinarij collatoris:q̃a si sunt negligentes sunt priuati potestate ꝯferendi,q̃ deuoluta est ad executores.j.e.si capitulo,lib.vj.& ideo cū non habeat tunc ordinarius potestatem ꝯferendi,seu prouidendi frustra ꝯpelleretur,vt ꝓuideret.Fatet̄ tñ,ꝙ si executor ꝓuideret,poterit cōpellere canonicos,vt ipsum de facto recipiāt. quod vr̄ esse verū si habeat clausulā contradictionis. sed istā limitationem non posuit Io.And.& bñ secūdum do.Ant. q̃a ex quo est executor Papæ habet potestatē exequendi factū suum ēt sine dicta clausula. ꝑ id,qđ hr̄.s̄.de offi.delega.q̃renti.& c.ꝑterea. & ca. ex literis.ĩ alio aūt executore dato ab inferiore a Papa dici posset ꝓcedere dictū Innoc.sup quo tñ dicit esse recurrendum ad no.s̄.de foro cōpe.si q̃s contra clericum.ꝑ glo.& doct.vt per Inn.de offi:ordi. cū ab ecclesiarum.Et per prædicta etiam dicit Inn. hic velle, ꝙ cum in respiciētibus executionem habeat executor cognitionem, qđ oportebit,ꝙ se informet sup beneficio,qđ vult conferre, an vacet si forte de hoc refricaret̄ ĩ dubiū. Nam licēt posset ꝯferre,vbi vacat de iure,& de facto. si tñ de iure vacat tm̄,tūc poterit illud conferre: sed tñ debebit p̄mittere causæ cognitionē,& audire summatim iura illius qui possidet: & si reperiat eum nō habere ius, dicit ꝙ nō erit necesse sñiam aliquā ferri contra eū: imo poterit sine aliqua sñia monere ipsum detentorem,seu possessorē, vt dimittat de facto bñficium:& postea poterit exeq̃.& si hunc ordinē omitteret,cassaret̄ qđ factum esset. alleg.quod hr̄.j.eo.cum nostris. & ca.literas.& facit ēt qđ dixi.s̄.post do.Anto.circa scđm articulum. & dicit hic do.Ant. ꝙ credidit hanc cognitionem necessariā solū in actu executionis respū possessionis ꝑ text. in d.c.licēt Ep̄s. de p̄ben.in vj.& non in actu conferendi:vt ibi vr̄ ꝓbari saluo secundū eū,nisi esset probabile dubiū de iure tenentis.Vnde potest desiderare,ꝙ interdum beneficiū vacat de iure,& de facto.& tunc clarū est,ꝙ executor pōt conferre etiā alijs non vocatis.Interdū vacat de iure,sed nō de facto: & tūc si tenens bñficiū de facto tenet incolorate: vt q̃a nullum p̱enitus hēt titulum: & tunc idē quo ad potestatem conferendi:q̃a ēt ipso vocato potest conferri,nō debebit tñ priuari possessione, nisi prius citet̄ d.ca.licet.Interdum autē possidet colorate,vt q̃a aliquem titulum hēt inualidum:& tunc, aut ille titulus notoriè est nullus:vt in casu.c.ad nostram.s̄.ti.j.& tunc idem acsi non hēret titulum,vt ibi dictum fuit post Hostié. Aut titulus nō est notoriè nullus,& tunc si de illo nō esset facta mentio in literis,seu de illo possessore redderent̄ literæ surreptitiæ.j.eo.cum nostris. sed vbi literæ essent valide,ꝙ qñ sit dicet̄. in d.c.cum nostris. tunc an possit ꝓcedi ad collationem non discusso de iure possessoris vr̄ velle,ꝙ non.& etiā vr̄ seq̃ do.Ant. Sed de hoc dicet̄.in d.ca.cum nostris.& hæc sufficiāt de tertio articulo.

29 ¶†Circa quartum q̃d si executore volente ꝓuidere non ꝯpareat tenēs beneficium: sed ille cui ꝯtulit,& iudiciū agitat cum isto cōparēte, an sñia lata ꝯ ipsum habebit p̄iudicare possidenti. & cōcludit ꝙ sic, ille sciuerit iudiciū p̄dictum agitari ꝑ regulā.c.pe.de re iud.& ff.de re iudi.in l.sæpe.& idem etiam hic do.Flo. qui plus vr̄ velle,ꝙ si ꝓcedit vocato possessore si non ꝯparuit possessor,sed ipse ad quē spectat collatio q̃uis non contulisset illi, ꝙ sñia lata cōtra ipsum cōparentem p̄iudicabit possessori q̃ sciuit causam agi. ꝑ id,qđ hr̄.in d.c.pen.vñ secundū eū nō erunt partes executorū ꝯtra ipsum possessorē aliter necessariæ: sed poterit ipse executor cogere ipsū possessorē possessionē dimittere, qđ est notādum secūdū eū:q̃a ex hoc patet,ꝙ in casibus q̃bus p̄iudicat tertio fiet executio ꝯ ipsum tertiū etiā sine noua cāæ cognitione,qđ ēt tenet Bar.in l.sæpe.de re iud.& no. ēt bñ dictū do.Flor. inq̃tū loquit̄ ēt qñ cōpareat ille q̃ nō cōtulit possessori beneficiū. nā re vera non bñ ꝓbat̄ ꝑ d.c.pe. q̃a loq̃tur qñ tertius hēt cām ab illo, q̃ comparet.Itē aduerte, q̃a licēt collatione facta de necessitate nō sit admittendus volēs defendere suam collationem,quando iudicium agitat contra illū cui facta est collatio:ẜm ea,quæ no.per Io.And. post Inno.s̄.de p̄bē.dilecto.vbi ēt dixi.tñ vt dicit do.Ant. si admittat̄ valebit ꝓcessus,& p̄iudicabit ei q̃ possidet: vt hic voluit Inn.do.tñ Pe. hic vr̄ velle,ꝙ ēt đ necessitate sit admittēdus si velit ꝯparere.Sed potes ꝯcordare opiniones.q̃a opi.Inno.& do.Anto.pōt ꝓcedere, qñ vellet ꝯparere suscipiēdo ĩ se principaliter defensionē.sed opi.Pe.pōt ꝓcedere,qñ nō vellet principaliter assumere defensionē:sed assistere liti. ar.eorū, q̃ hñr.ĩ l.si suspecta.ff.de inoffi.test. & ĩ l.a sñia.de appel.

pel.cum ibi no.ꝑ Bar.ſ.de re iudi.cum ſuper.& hæc
30 ſufficiant de quarto.¶†Circa quintũ,& vltimũ articulũ: an executor datus ad ꝯpellendũ poſſit compellere collatorẽ ad conferendum ꝑbendam, q̃ aliàs ante impetrationẽ longo tꝑe detinuerat:& ſi pōt qualis erit modus ꝓcedendi.vr̃ enim,ꝙ non poſſit ſe intromittere ꝯ talẽ poſſeſſorẽ: q.a non vr̃ hẽre iuriſdictionẽ ꝯ ipſum,cũ non reperiat̃ in reſcripto nominatus. facit,qđ hr̃.in c.P.& G.de offi.deleg.Itẽ,q.a nõ vr̃ bñ hoc poſſe deduci ad practicã. Nam ſi concludat,ſeu ꝑcipiat,ꝙ poſſeſſor dimittat ꝑbendam executori male vr̃ ꝯcludere, cum ipſe executor nõ habeat ptãtem conferendi,ſed compellendi.Si vero concludat eam dimittendã capitulo.vr̃ etiam male ꝯcludere:q.a nõ hẽt ad hoc mandatũ a capitulo.nec vr̃ etiã poſſe concludere,ꝙ dimittat illi ꝓ quo ſcribitur:q.a ſibi conferre non poteſt.His tñ obſtantibus concludit Innoc.ꝙ imo poterit ꝯ talem ꝓcedere. nam poterit ipſum poſſeſſorem vocare, & dicere qũo intellexit ꝑbẽdam q̃ tenet de iure vacare.& ſi hoc fateatur,poterit præcipere,ꝙ illã dimittat,& ẽt ipſum ad hoc ꝯpellere:vt ĩ. dicet̃.Si autem hoc neget,tũc poterit de hoc cognoſcere,& cogere ẽt illum ad oſtendendũ titulũ ſuum. facit,qđ legit̃,& no.in c.ordinarij. de offi.ordi.in vj.& de ꝓcur.ex inſinuatione.& de reg.iur.in regula.j.lib.vj.& ſi ſit ꝯtumax in oſtendẽdo titulũ; vel ẽt oſtẽdat,ſed inualidũ poterit ꝑcipere,ꝙ relaxet ꝑbẽdam, nec exprimat aliter cui dẽat relaxari.& ſi iſte dimittet poterit poſtea ꝯpellere capitulũ,vt conferat ꝑbẽdam.Si aũt vellet illã dimittere poterit compellere ꝑ cenſurã eccleſiaſticam: vel ẽt manu militari implorãdo ẽt auxilium iudicis ſecularis. ꝑ id,qđ hr̃.in c.j.ſ. de offi.ordi.& de offi.leg. de cauſis.facit ẽt,qđ hr̃. in l.j.q.reſtituere.ff.de rei vẽ.& hoc ideo,q.a ex quo tenet ſolũ de facto bene poteſt ꝯpelli,vt dimittat, licèt ſi de iure teneret nõ poſſet cogi iuri ſuo renũtiare.ſ. de renũ.ſuꝑ hoc.nec ob.ꝑdictis,qđ iſte nõ eſt noĩatus in reſcripto:q.a ſatis tacite intelligit̃ noĩatus eo ipſo,ꝙ datũ eſt mãdatũ executori, vt ꝯpellat capl̃m ad ꝑbẽdã vacãtẽ ꝯferẽdi ſaltẽ ſi ẽ adiecta clauſula amoto quolibet illicito detẽtore:q.a tũc vr̃ fuiſſe intentio Papæ,ꝙ ſufficiat ꝑbẽdã vacare de iure,licèt nõ vacet de facto ſm̃ ea,q̃ plene dicent̃. in c.cũ noſtris.ĩ.e.ti.

SVMMARIVM.

1 *Poteſtas conferendi beneficia in eccleſia cathedrali,& in alijs,an ſpectet ad diœceſanum.*

2 *Intruſus quis dicatur.*

3 *Conferri non debet beneficium coloratè poſſeſſum, niſi præcedente reſignatione.*

4 *In tempore ſemeſtri dato ad deuoluendum poteſtatem propter negligentiam in conferendo non computatur tempus quo habẽs conferre eſt iuſte impeditus.*

5 *Tempus non currit impedito impedimento iuris: nec impedito impedimento facti.& nu.13.*

6 *Capitulum ſuccedit in poteſtate cõferendi prælato priuato propter negligentiã,non tamen ſuccedit prælato priuato propter delictum, vel ipſius culpam,quia tunc deuoluitur ad Papam.*

7 *Papam poteſt conferre beneficia etiam non negligentibus ordinarijs.*

8 *Suſpẽſus ab officio eſt interim poteſtate cõferẽdi priuatus. & nu.10.*

9 *Confirmatio in forma communi,non validat actum.*

11 *Bona propria clericorum damnatorũ veniunt deuoluenda in fiſcum eccleſiæ propter ipſius clerici delictum:ſecus tamẽ eſt in bonis eccleſiæ.*

12 *Bona laici vbi ex delicto aliquo veniunt confiſcanda, videtur ꝙ ex ſimili delicto bona clerici confiſcari debeant cameræ diœceſani.*

14 *Præbenda vacans de iure,ſed non de facto,an poſſit ab ordinario, vel ab executore conferri.*

15 *Epiſcopo ſuſpenſo,an Archiepiſcopus poſſit conferre capitulum.*

16 *Agere quis poſſit contra male inſtitutum in beneficio, vt deſtituatur, ſiue remoueatur.*

a Via diuerſitatem. Tẽpus[a] ſemeſtre datum ad eligendũ nõ currit legitimè impedito.h.d.Et ſunt duæ partes principales.Nam in prima ponit Archiepi quærela.In ſecunda cãæ commiſſio.ſecũda ibi:mãdamus. Secunda pōt ſubdiuidi: q.a primo ponit mandatũ,& ſoluit obſtaculũ. Secundo duos caſus excipit:ibi niſi forte.& ſcđm tripliciter exponit. ĩ ver.ſic tñ.¶No.j. illud vulgatũ quot capita tot ſententiæ. de quo ẽt.in
1 gl.j.¶†Itẽ no. ꝙ de iure cõi poteſtas conferendi bñficia in eccleſia cathedrali,& ẽt in alijs eccleſijs diœceſis vr̃ ſpectare ad diœceſanum.hoc tñ non eſt ſimpliciter verum. vt plene no.in c.cum eccleſia vulterana.ſ.de elec.Vñ de hoc dicendũ,vt ibi no.ꝑ gl. &
2 doc.¶†Item no.q.s proprie dicat̃ intruſus[b]: q.a ille,
b q ꝑter autoritatem ſuperioris beneficium eſt ingreſ-
3 ſus.facit,qđ no.in c.ex literis.de reſtit.ſpol.¶†Item no.ꝙ ad collationẽ beneficij ab aliquo coloratè poſſeſſi non dẽt ꝓcedi,niſi ꝑcedente reſignatione beneficij: vt vr̃ hic collgi. nam hic iſti coloratè poſſidebãt ꝑtextu cõfirmationis Papæ.hoc tñ qualiter ſit intelligendum plene declarabitur.ĩ.ca.proxi.q.a hoc non ſimpliciter,& indiſtinctè ꝓcedit,vt ibi dicet̃.& patet ex his,q̃ hñr.in ca.licèt Eṗs.de præben.in vj.¶Item no. ꝙ confirmatio Papæ facta in forma cõi non vali-
4 dat actum.¶†Item no.ꝙ in tꝑe ſemeſtri dato ad deuoluendã poteſtatem ꝑꝑ negligentiã in conferẽdo, non computatur tp̃s quo iuſte eſt impeditus habens cõferre,vel etiã ex impedimento iuris. & ideo detrahitur tp̃s ſuſpenſionis,& tp̃s itineris in eundo,& redeũdo ꝓ abſolutione a ſede Apoſtolica obtinenda. Et ex hoc etiã not.gñaliter, ꝙ non valenti agere,vel actum exercere nõ currit tp̃s ſuꝑ negligentia fundatum.ſecus ſi ꝑꝑ alium fauorem curreret tp̃s: vt notauit gl.in c.ſtatutum.in ver.numerandũ.de ꝑben.in vj.& facit ẽt,qđ no.Spe.in ti.de inſtru.edi.§.nũc aliqua.ver.item q.d ſi executor.vbi dicit Spec.vt hic refert do.Flor.ꝙ executori teſtamenti ẽt impedito currit tp̃s anni.ita qđ eo lapſo ſit diſſolutio ad Eṗm,qđ eſt valde notandum ſecundũ eum,licèt ibi Spe. non reddat rõnẽ. Sed rõ eſſe poteſt ſecũdum eum:q.a de ꝑiudicio executoris nõ agitur: ſed de fauore vltimæ voluntatis. Et ſic dicit ſe de facto terminari vidiſſe. Aduerte tñ,q.a nõ eſt ſine dubitatione. nã licèt reperiatur,qđ vbi fauor ſuadet, qđ currat tp̃s ẽt ignoranti,vt ĩ caſu.l.genero.ff.de his,q. not.infa. vbi patet,ꝙ mulier nõ pt̃ poſt mortẽ viri nubere intra annũ:aliàs efficit̃ infamis:tñ ſi mortuus ſit vir muliere ignorãte, & lapſus ſit annus hoc hẽt ſibi prodeſſe: vt ibi patet. Sed vbi tractaret̃ de ꝑiudicando iuri illius, q. habet aliq.d facere intra tp̃s non reperit̃ iure expreſſum, ꝙ currat ſibi tempus ſi fuerit impeditus: imo videt̃ eſſe regula in oppoſitum per iſtum tex.& per id,quod hr̃ in l.j.in fin.C.de anna.excep. & ideo de iure non vr̃
5 procedere dictum Spe.¶†Item ẽt ex prędictis potes notare,ꝙ nedum impedito impedimẽto iuris nõ currit tp̃s ipſo iure:ſed nec ẽt impedito impedimẽto facti, vt ꝓbatur hic inquantum vult, qđ non cucurrit tempus impedito in eundo,& redeundo. qđ vr̃ eſſe ꝯtra theoricam legiſtarũ,& contra tex.in l.j.§.ſi quis autem ꝑꝑ.ff.de iti.actuq; priua.& in l.& attilicinus. ff.de ſer.ruſti.prędio.in quibus etiam no.& vr̃ etiam expreſſum, ꝙ impedito impedimẽto facti currit tp̃s ipſo iure,licèt detur reſtitutio. ſed pōt rñderi, quod illud regulariter ꝓcedat,fallit niſi in iure aliud expſſum reperiat̃, & ita poſſit intelligi, vel poteſt dici,ꝙ ꝓcedat de iure ciuili: ſecus de æq̃tate canonica per Ioan.ab Imo.ſuper iij.Decre. O 4 id,

a Tempus. do.Abb. latiꝰ ſummat hoc capi. vide eũdem.

b Intruſus. An autẽ valeant, quæ intruſus facit. vid xxv. q.j. omne quod. & Innoc. in c.nihil. ſupra. de elec.

id quod hic hr̃,præcedẽs tñ ſolutio vr̃ magis rationabilis ne inducatur diſcordia iuris ciuilis a canonico. facit etiã iſte tex. ꝙ ſi concedatur ſaluus cõductus in veniendo,etiam intelligatur,vt poſſit recedere libere. de quo per Bar.in l.vtimur.ff.de ſepul.viola.¶Itẽ no.ꝙ vbi curſus temporis cauſatur ex negligẽtia exercendi actum,non currit tempus ceſſante negligẽtia, licèt ſubſit culpa. facit,qđ dicer̃ cum gl.in verbo fue
6 rit.¶†Item no.ꝙ licèt capitulum ſuccedat ꝑlato priuato ꝑꝑ negligentiam in poteſtate cõferendi : nõ tñ ſuccedit prælato priuato ꝑꝑ delictum, vel ipſius culpam.& ex hoc ponit Inno. regulã,ꝙ in poteſtate ſupplendi poteſtate , & alterius regula eſt prohibitiua , ſeu negatiua: & ſolum intelligitur ꝑmiſſiua caſuum expreſſorum in iure.facit,quod hr̃.in c.Romana . de ſup.negli.præla.li.vj.& quod ẽt tangetur ſuper gl.in verbo fuerit. ¶Et no.ꝙ priuato prælato ꝑꝑ delictum deuoluit̃ poteſtas ad Papam. facit,quod legit̃,& notatur.de elec.q̃.q̃.lib.vi.quod dicit Inno.ꝓcedere qñ collatio ſpectat ad vnum.Secus ſi ad plures : puta ad capitulum . q̃a tunc vno ſuſpẽſo deuoluitur poteſtas ad alios.in c.gratum.ſ.de poſtulã.& de elec.verone. el j.& ca.cũ Vintonieñ.& idem dicit Inno.ſi ſpectat ad capitulum & Epm:quia vno tunc ſuſpenſo pertinebit ad capitulũ.& hoc hodie eſt expſſum.ĩ c.vno . ne ſede vacan.lib.vj.& facit,qđ hic notat̃.in iiij.gl.&
7 ſuꝑ ea.¶Itẽ no. ꝙ Papa†poteſt conferre beneficia ẽt non negligentibus ordinarijs collatoribus . nam ſuꝑ hoc hẽt latiſſimam poteſtatem.j̃. de præbẽ.c.ij.in vj. ¶Item no. quòd delegatus contra rebelles nõ poteſt exercere cenſuram: ſed ẽt priuare beneficijs cõtumacia exigente. de quo.j̃.de homi.pro humani.libr.vj. Poteſt tñ dici , ꝙ iſtud hic fecit ex ſpeciali mandato Papæ:nã aliàs tantam pœnam non vr̃ poſſe impone-
8 re:vt no.ꝑ Ioan.And.in c.pro humanis.¶†Item not. ꝙ ſuſpenſus ab officio interim eſt priuatus poteſtate conferendi.de quo plene. in c.cum dilectus.ſ.de cõſue.& ſpectat tunc ad Papam,vt prædixi . & vr̃ etiã, ꝙ legatus de latere poterit conferre,per ea,q̃ hñr. in c.j.de offi.leg.in vj.¶In gl.j.in fi.& aduerte,q̃a iſtud quod hic dr̃. in prin.huius capituli forte ideo fuit poſitum : quia dẽ caſu qui ſequitur forte erant opiniones.¶In glo.ſub forma.vnde ibi tria operat̃. hoc intelligit verũ do.Flo.qñ confirmatio fit ex certa ſcientia, aliàs ſi fiat in forma communi nihil operatur ſm eum. & de hac confirmatione,& eius effectu remittit ad no.ꝑ Bar.in l.& q̃a.ff.de iuriſ.om.iudi.Tñ po-
9 tes dicere,ꝙ licèt† confirmatio in forma cõmuni nõ confirmet id qđ eſt inualidũ. & ſic nõ operet̃ ſm effectũ poſitum in gl.vr̃ operari primũ, & vltimũ ſtante tñ validitate actus,ꝑ id,quod hr̃. in ca.j.de confir. vtili.vel inutil. ¶In gl.tempus ſuſpenſionis vbi non currit tempus.& pro hoc bene facit,qđ hr̃ in regula imputari. de reg.iu.in vj.vbi aperte datur regula,qđ imputari non dẽt ei ꝑ quem nõ ſtat quominus actus expediat̃.& ille tex.ẽt bene facit contra dictum Spe. de quo dixi in notabilibus in eadem gl.in fi. Et ꝓ ꝓdictis ẽt bene facit,qđ hr̃.in c.vlti.ſ.de elect. ¶In gl. non tñ.ibi:item ei. ſolue ſecundũ dom.Anto.ꝙ impedito impedimento iuris non currit tempus.& ita loq̃tur hic . ſed impedito impedimẽto facti bñ currit tẽpus.ſed dat̃ reſtitutio.& ita loq̃tur ꝯrium,quod intellige ſaluo,niſi reperiat̃ expreſsè diſpoſitum a iure, ꝙ tp̃s nõ currat ꝑꝑ impedimentum facti , vt ꝯtingit in tp̃e hoſtilitatis . & in ſimilibus de q̃bus.ſ.de pſcri.ex tranſmiſſa.& c.cũ non liceat.& facit ẽt,qđ hr̃.in ver. tempus. vbi ẽt ꝑꝑ impedimentum facti in eundo,& redeundo non currit tp̃s ipſo iure. Aduerte tñ,ꝙ vbi quis eſt in mora faciendi,vt poſſit conferre:tũc cenſetur eſſe negligens,& currit ſibi tp̃s ſuſpenſionis . cir-
10 ca finem.& facit,quod hr̃.in c.fi.de elec.¶†In ea.gl. in fi.Solue,qđ ibi loq̃t̃ de ſuſpenſo a canone minori ſuſpenſione,q̃ non priuat poteſtatem cõferendi : q̃a non priuat ẽt,nec ſuſpendit ab officio:ſed hic loquitur in ſuſpenſo ab homine maiori ſuſpẽſione,ꝑut in dubio intelligit̃:facit.j̃.de ſen.excõi.in c.ſi quẽ. & talis ſuſpẽſio inducit ſuſpenſionem ab officio.Ideo interim priuat̃ poteſtate ꝯferendi.facit,qđ hr̃.ſ.de cõſuetu.cum dilectus. ¶In gl.a qua.in fi.quaſi velit gl. ꝙ ſuſpenſus ſolũ ab officio non priuet̃ interim poteſtate conferendi:ſed demũ ſi ſit ſuſpenſus ab officio, & iuriſditione. hæc tñ opi.cõiter nõ tenetur:q̃a imo ẽt ſimpliciter ſuſpenſus ab officio nõ poterit interim ꝯferre,vt hic vr̃ ꝓbari non cauillãdo tex. de quo plene notat̃.in c.cũ dilectus.ſ.de cõſuet.Et aduerte,q̃a dicunt q̃dã,vt Pe. ꝙ iſte Archieps̃ forte fuerat ſuſpenſus a collatione beneficiorũ ꝑ Papã : q̃a forte fuerat denuntiatũ Papæ ꝑ conſilium in bñficijs conferẽdis indignis . ꝯ id,quod hr̃.ſ.de præben.graue.nec obſi dicat̃,ꝙ non ad Papã,ſed ad ꝑſonam inſtitutã ꝑ concilium dẽt collatio beneficiorum ꝑtinere:vt patet.in d.c.graue . q̃a illud in inferioribus procedit:ſecus in Metropolitano,qui per Papã ſuſpenditur, & nõ per concilium,vt ibi hr̃.in gl.fuit.in fi. Faciat ẽt,quod legitur,& no.in l.quod te.ff.ſi cer.pe.& in l.ſi vehẽda. ff.ad le.rho.de iactu. vbi patet,ꝙ ſi culpa,vel mora ꝓcedat caſum fortuitũ ĩputatur talis caſus culpæ , vel moræ præambulæ.facit etiam,quod hr̃.in l.relegatorum.§.fi.ff.de interdic.& relega. vbi delictũ non debet,ſeu pœna tribuere immunitatẽ. Inno.hic ꝓ ſolutione dicebat, qđ capiulũ hic ꝑꝑ culpam Archiepi nõ põt ſupplere in poteſtate a qua interim eſt ſuſpẽſus Archieps̃:q̃a hoc non reperitur in iure cautũ. facit,quod hr̃.j̃.de ſup.neglig.præla. in c.Romana.lib. vj.ſed Archiepiſcopus bñ poteſt puniri ex culpa ſua. & ſic loquant̃ contraria.Sed certe iſta ſolutio non vr̃ eneruare contraria:ideo alij dixerunt,ꝙ ſatis eſt punita culpa Archiepiſcopi ꝑꝑ ſuſpenſionem ab officio . ideo alia pœna non debet puniri,vt ſic poteſtas conferendi deuoluatur ad alium,ne duplici pœna puniatur.contra id,quod hr̃.ſ.de iudi.at ſi clerici. Compoſtellanus vero.in c.cum in cunctis.ad fi.ſ.de elec. aliter rñdit.nam dicit,quòd hic culpa, vel delictum nõ fuit immediata cauſa,q̃ impediret poteſtatem conferendi : ſed immediata cã fuit ſententia ſuſpenſionis: licèt culpa fuerit cauſa illius ſententiæ , q̃ ſententia non eſt culpa:vt patet.de ſen.excõi.c.j.lib.vj. & bene facit,quod no.per glo.eo.titu.& lib.de reg.iur. quid ob gratiã.& in regula imputari.vbi bona gl.quaſi velit,ꝙ attẽdi debeat cã proxima,& immediata,& non remota. facit,quod legit̃,& notat̃.in l.ſi mulier.ff.rerum amotarum.& j̃.de homic.in ca.de cętero.& hãc ſolutionẽ ſeq̃t̃ hic do.Pet.& ẽt do.Flo. & pro hoc ẽt adducit do.Flor.quia etiam ſi ſuſpenſio ſit iniuſta: tamen impedit poteſtatẽ conferendi . & tñ etiam tunc non põt imputari Archiepiſcopo culpa . & ſic patet , ꝙ culpa non eſt cã impediendæ collationis : ſed ſola ſuſpenſio.Qñque tñ ꝑꝑ ſolam culpam fit deuolutio ad capitulum:vt quando Epiſcopus confert indigno beneficium.ſ.de elec.cum in cunctis.ad fi. ſed illud ideo,quia ibi ſic exprimitur.& idem dicendũ in alijs caſibus in quibus propter delictum fit deuolutio collationis ad capitulũ,de quibus.in c.vnico.ne ſede vacante.in vj.& de ſtatu mona.in cle.j.§. porro.nam illud eſt, q̃a ſic reperitur expreſſum in dictis caſibus . aliàs regulariter eſſet ſecus:vt hic patet,& in d.c.j.de ſup.

sup.negl.præla.in vj.& facit,quod hr in c.q̃q̃.de ele. eo.lib.Sed ista solutio Compostellani non vr placere hic d.Ant.sic simpliciter intellecta, prout sonare vr & sic iacet: quia culpa præcedens vr ꝙ debeat facere actum sequentem attribui culpæ, sicut dicimus, qñ culpa præcedit casum,& sic vr ꝙ non sit dria inter casum proximum,& remotum. & ideo ipse concludit quòd quædam sunt quæ causantur, & regulantur a culpa in faciendo: & tunc casus sequens attribuitur culpæ:& sic loquantur contraria. quædam autē sunt quæ non regulantur a culpa,sed a negligentia in nō faciendo:& tunc si culpa est ordinata ad negligētiā, facit teneri quē de casu,ita ꝙ sequens casus attribuatur culpæ:vt hic voluit gl.in verbo tempus suspensionis.circa fi.si autem non est ordinata culpa ad negligentiam:imo potius illam excludit:& tunc casus sequens non attribuitur culpæ, ex quò nō datur negligentia. & id de quo quæritur regulatur a negligētia, & non a culpa.& ita intelligitur iste tex. Sed aduerte,quia etiam in contrarijs videtur ꝙ agatur de his q̃ regulantur a negligentia in non faciendo:q.a loquuntur etiam qñ agitur de mora, & sic in negligentia in non faciendo:& tñ casus sequens nō vr excusare. Iō vr posse dici,ꝙ interdum pęna venit imponenda, seu imponitur a iure ex sola negligentia intra certum tēpus commissa.& tunc si excluditur negligētia etiam occasione alicuius culpæ commissæ,tunc non punitur quis,ex quò non datur negligentia, & ita loquitr hic, interdum autem quis non punitur ex sola negligentia, sed pp aliud extrinsecum contingens ꝓpter negligentiam. & tūc illud quod postea accidit imputatur negligentiæ præambulæ.& ita loquuntur contraria.nam licèt quis sit in mora,& sic in negligentia non tradendi rem ad quam est obligatus ex hoc solo non punitur:sed demum si aliud extrinsecus contingat:vt quia deterioratur res,quia post ipsam moram, vel deterioratur eius æstimatio,vel surgit peremptio rei.ideo nimirum, si tunc casus contingens attribuitr moræ, & negligentiæ præambulæ.l.quod te.ff.si cer. pet.cum ibi no.& l.si vehenda.ff.ad l.Rho.de iactu. Similiter si quis incidat ramos arboris existentis sup viam,licèt fuerit negligēs in ponendo aliquod signū, ne quis per locum illum transeat: tñ non punitur si aliud non sequitur,sed demum si sequatur læsio personæ,vel rei.ideo nimirum,si tunc casus sequens imputatur culpæ,& negligentiæ præambulæ. & sic loquuntur.c.studeat.& c.sæpe.allegata in glo. do.etiā Flo.hic dicebat dici posse pro solutione contrariorū, ꝙ regulariter imputatur casus inquantum quis incidit sua culpa, vt in iuribus hic allegatis pro cōtrarijs in fi.gl.¶Ad iura autem superius inducta in oppositum in eadem gl.dicit,ꝙ respōderi potest: ideo vt in eis patet.& prout notatur per gl.in regula, imputari. de reg.iur.lib.vj. quantum autem ad hoc capitulum dicit,ꝙ ideo esse potuit.prout voluit Inn.ꝙ ideo pēdente suspensione archiepi nō fit deuolutio potestatis conferendi ad capitulum nō habet locum: q.a hęc pœna non inuenitur a iure imposita. facit præallegatum.c.j.de sup.negl.prela.in vj.Sed Archieps de illa culpa potest aliter puniri, & vr ꝙ per suspensionem satis sufficienter sit punitus.facit,quod no.gl.in dicta regula imputari. clarior tñ vr esse solutio quam.s̃.tetigi.nec ob.ꝙ pœna non debet tribuere immunitatē: vt in l.relegatorum.ad fi.de interdi. & relega.ff.quia illud verum directè, secus indirectè,& per quādam cōsequentiam:vt legi.& no.in l.decreto.ff.de suspe. tuto.& in l.sed & milites.§.ignominię.ff.de excu.tu. in quibus patet,ꝙ licèt ratione pœnę quis efficiatr infamis:tñ quia infames non debēt esse tutores,in cōsequentiā talis pœna tribuit immunitatē ad tutelam. facit,qđ no.Dy.in regula,qđ ob gratiā. ad fi.de reg. iur.in vj.& ideo non est absonum,qđ hic pœna suspēsionis in ꝯñiam habeat prodesse ne transferatr potestas conferendi ad capitulū:ex quò per illam pœnam suspensionis excluditur negligentia,ex qua negligentia potestas venit deuoluenda ad capitulū.¶In glos. antepe.ibi.s̃.eod.proposuit.& bene facit,quod hr de præb.c.ij.in vj.& in cle.j.vt lite pen.¶In ea.gl.in fin. sed dubitari potest qūo colligatur argm̄ de quo tangit glo.dic ſm do.Flo. quòd colligitur ex eo,quia qñ collator priuatur potestate conferendi deuoluit ptās ad Papam apud quem est fiscus ecclesiæ. & sic vr ꝙ dum glo.dicit,ꝙ deuoluenda sunt in fiscum ecclesiæ intelligatur.s.ecclesię Romanę.Sed vt ipse dicit cōiter obseruat,ꝙ quilibet eps,vel alius habens iurisditionem,quasi epalem censetur habere fiscum. facit, qđ legi.& no.in cle.volentes.de hære.& per illā cle.
11 patet ꝙ † licèt bona propria clericorū damnatorū veniunt deuoluenda in fiscum ecclesiæ pp delictum ipsius clerici:tñ secus est in bonis ecclesiæ, q̃ pp delictum clerici non veniunt confiscanda: vt ibi probatr. & facit,qđ hr de reg.iur.delictū.lib.vj.hodie tñ regulariter bona damnatorū non confiscantur.C. de bo. dā.auth.bona dānatorū. ¶†Et not.bene ex gl.ſm d.
12 Ant. ꝙ vbicunq; ex delicto laici veniunt confiscāda bona ipsius laici, vr ꝙ ex delicto clerici tunc fiet confiscatio camere diœcesani [a] non aūt ad camerā fiscalē laicorū qđ est singulariter ſm eum notādū. Videretur tñ in hoc cōsiderandum, an ius ciuile astringat clericū,seu an eius dispositio gñalis extendat ad clericum. de quo recurrendum est ad ea quæ consueuerunt dici.s̃.de cōsti.in c.ecclesia sanctæ Mariæ.& de fo.cōp.in c.quid clericis.¶In gl.pe.ibi:non currit,&
13 sic vr ꝙ ēt impedito † impedimento facti non currat tp̄s.Et ratio esse potest:q.a sic exprimitr in casu isto:vt tetigi super glo.in verbo non tñ.Vel pōt dici,ꝙ ideo non currit isto casu tp̄s impedito impedimento facti: quia tale impedimentū accessoriè venit ad impedimentū iuris.iō regulatr scđm eius naturā. de reg.iur. accessoriū.libr.vj.secus vbi non veniret accessoriè ad impedimentū iuris:quia tunc currit, licèt detr restitutio:vt legi.& no.in l.j.§.si quis aūt pp.ff.de iti.actuq; pri.cum ibi no.per Bar.¶In gl.fi.in fi. qñ aūt dicatur haberi notitia vacationis.recurrēdū ad ea quæ hn̄r in
14 cle.cum ei quæ.de conces.præben. ¶†Extra gl.tāgit hic Inn.an præbenda vacans de iure,& non de facto possit ab ordinario,seu ab executore conferri. & concludit ꝙ in præbenda non vacante de facto quis non pōt institui nisi amoto possessore per istum tex. & facit,qđ hr de præben.licèt eps.lib.vj.dicit tñ ꝙ poterit conferri per ordinariū collatorem, & ad illā etiā fieri pręsentatio,& silr de illa fieri electio per illos ad quos spectaret.refert tñ aliquos dicere,ꝙ licèt procedi posset ad ꝑsenrationem.pro quo facit, qđ hr.s̃.de re iudi.cū Bertoldus.tñ non poterit ꝓcedi ad electionē:quia per electionē tribuit plenius ius, q̃ per præsentationē.facit,qđ hr.s̃.de elec.cū inter canonicos. sed finaliter tenet idem in electione. & pro hoc etiā facit,q.a si pōt cōferri per ordinarium,ergo potius poterit eligi,seu fieri electio:tñ per collationem maius ius tribuatr,q̃ per electionē,cū collatio habeat etiam vim electionis:vt no.per gl.in c.j.de ele.in vj.& hoc etiā sequitur hic do.Pe.Sed dices tu,quare ergo non potest etiam quis institui in illa.dicit hic d.Petr.ꝙ rō est, quia per illā inferretr vis turbatiua, vel expulsiua ipsi possessori, qđ fieri nō debet ēt si sit iniustus possessor

[a] Camere diœcesani. Adde an episcop⁹ habeat fiscū, & an si cōtrahit cum aliquo habeat bona eius tacite obligata. vide Bal.in rubri.C.de priui. fisci.

sessor.l.j.ad fi.ff.vti possíde.& facit,qđ hr̃ in d.c.licet eṗs.& in c.eum qui.de præb.in vj.& per hoc declarã do superius dicta potes colligere quòd Inn.loquitur de institutione corporali per quam quis immittitur in possessionem.de qua.s̃.de offi.arch. vt nostrum.nõ autem loquitur de institutione, prout habet vim col lationis.de qua dictum fuit.s̃.de instit.auto.Nam in illa idem dicendum esset quod in collatione . & per hoc habes declaratum dictum Inn. licèt do.Ant.hic non declarat.An aũt per executorem possit conferri talis ꝑbenda quæ de facto non vacat.concludit,ꝙ sic: si possidetur de facto præter autoritatem superioris . nam tunc poterit conferri ẽt non amoto possessore . arg.c.de multa.s̃.de præb.secus si esset in possessione superioris autoritate.per id quod hic hr̃. & ĩ.eo.cum nostris.de qua ibi plenius dicetur in gl.pe. & su p ea.

15 ¶ † Secundo tangit Inn.an eṗo suspenso poterit archieṗs conferre beneficium:de capitulo enim est certum,ꝙ non:vt hic patet.quidam dicunt, ꝙ sic ẽt non expectato lapsu sex mensium. ar.c.cũ scimus.ix.q.3. Sed alij tenent cõtrarium ex eo,quia 1 r quis nõ supplet potestatem alterius,nisi vbi hoc in iure exprimitur,vel vbi immineat necessitas , vt contingit in d.c. cum scimus . vbi loquitur de officio œconomi, quod vr̃ necessarium ecclesiæ pro rebus ipsius custodiendis.Ideo ibi archieṗs supplet negligentiã eṗi:ẽt ante lapsum sex mensium. secus in alijs officijs non sic necessarijs,vt in canonijs:quia demum post lapsum sex mensium datum capitulo ad supplendum negligẽtiã eṗi fiet deuolutio ad archieṗm.faciat ad prędicta qđ hr̃ in c.illa.ĩ.ti.j.vbi autẽ est in iure expressum , ꝙ q̃s possit supplere potestatem alterius,poterit illam supplere ẽt non petita licentia:vt dictũ fuit.s̃.e.c.ij.Host. tñ hic dicebat, ꝙ quicquid dicatur gñaliter potestas supplendi competit superiori, allegato de offi.ord.c. cum nos.& c.pastoralis.& ĩ.de iurepa.nullus.tu potes dicere,ꝙ negligentia superioris non vr̃ posse inferior supplere nisi in casibus in iure expressis. arg.c.cũ inferior.de maior.& obed. sed negligentiã inferioris bene vr̃ posse regulariter superior supplere.vbi tñ requiritur negligentia certi tp̃is non poterit ante illud supplere.s̃.eod.nulla.aliàs poterit.per ea quæ hñr in d.c.cũ nos.& c.pastoralis.& c.nullus. & per ea q̃ habẽtur in d.c.cum scimus. vbi autem ꝑꝑ delictum q̃s priuatur potestate vr̃ ꝙ nõ deferatur potestas ad aliũ nisi in casibus expressis in iure. per id qđ hr̃ in c.Romana.de sup.neg.præl.in vj.& in isto tex. & facit,qđ hr̃ in c.q̃q̃.de elec.in vj.Et per prædicta patet, ꝙ vbi eṗs fuit suspensus,si postea absoluatur,& non erat lapsum tp̃s sex mensium : ex quò tp̃s suspensionis non currit,qđ nec potestas deuoluitur ad archieṗm.Tertio tãgit quid si archieṗs iste in via,dum redit et a sede apostolica sciuit beneficia vacare,an interim currat tp̃s.quidam dicunt,ꝙ sic:quia beneficia pñt conferri etiam ab existente extra prouinciam:vt no.s̃.de offi.lega.nouit.Contrarium cõiter tenetur per hãc literã ex eo, q̃a honestũ est in talibus conciliũ capituli requiri.ĩ.de his quę fi.a præla.c.nouit.& c.q̃q̃.Item quia in collatione personæ sunt examinandæ saltem extraiudicialiter,& posset aliquid occurrere,ꝙ requireret discussionem iudicialem,quæ fieri nõ posset in diœcesi aliena . iuxta ea quæ notantur in d.c.nouit. ¶Vlterius ẽt tangunt doc. qũo tp̃s de quo hic vr̃ esse vtile in principio,& in progressu.allegant quod hr̃ in simili de tp̃e quod datur ad petendũ bonorũ possessionem.C.qui admit.ad bo.pos.possunt.l.j.Aduerte tñ:quia istud tp̃s certo respectu possit dici continuum postq̃ currere incepit:quia currunt dies ẽt feriati.facit,quod dictũ fuit.s̃.eo.c.ij.Est etiã aliud tp̃s qđ dr̃ continuum in principio , & in progressu, sicut tp̃s quatuor annorum datũ ad restitutionẽ petendã. l.fi.C.de tem.resti.in inte.de quo dicendũ vt ibi,vbi ẽt est bona gl.& in cle.vnica.de resti.in inte.vbi etiã de materia per gl.& doc.Est etiam aliud tp̃s vtile ab initio,& cõtinuum in progressu, sicut tp̃s.x.dierum datum ad appellandum:vt in auth.hodie.C.de app. & dictum fuit in d.c.ij.nam currit a tp̃e scientiæ:sed postea cõputãtur ẽt dies feriati.Aduerte tñ,ꝙ vbi in iure nõ fit mentio,an tp̃s sit continuum,vel vtile , in dubio censetur esse continuũ nisi ex dispositione ꝓtoria sit inductũ aliud, vt est gl.no.in rub.ff.de diuer. & temp.præscri.quod diligenter tene menti.

16 ¶†Vltimo hic tangit Inn.quis possit agere contra male institutum in beneficio,vt destituatur,seu remoueatr̃.Cõcludit Inno.ꝙ ille ad quem spectat institutio,allegat no.s̃.de præbẽ.in c.dilecto.& qđ etiã hic hr̃ in isto c. Idem dicit de eo ad quem spectat ꝑsentatio.ĩ. de iurepa.ex literis.& xvj.q.vij.decernimus.& facit,quod no.s̃.de testi.c.ex parte. Item alius clericus si prætendat se institutum in beneficio,vel etiam si non ꝑtendat se institutum prætẽdat,tñ se habere ius ad beneficium.per id,quod hr̃.s̃.eo.c.j.& iij.q.vj. ad hæc q̃. pe.& s̃.de re iudi.cum Bertoldus. ¶Itẽ poterit quilibet de ecclesia.facit,qđ hr̃.s̃.de testib.cum olim. qđ dicit esse verum,si velit agere denuntiando, vel accusando.per id,quod hr̃.ĩ.de app.cõstitutus . el ij.ad fi. Nam aliter nõ vr̃ posse agere s̃m eum, etiam ex quò ius habet respectum ipsius beneficij.& subdit, ꝙ poterit agi non solum contra institutos:sed ẽt contra ꝑuersè instituentes.allegat.vij.q.j.præsentium.de quo etiam remittit ad ea quæ hñr de filijs presby.veniẽs. Dicit tñ ꝙ tales agentes debent exprimere cãm agendi quare institutio sit minus canonica ex eo,quia s̃m eum talis actio nõ vr̃ esse realis,nec mista,per ea quę hñr de offi.ord.conquerente. & sic vr̃ esse personalis in qua debet exprimi causa. iuxta no.in c.j.& ij.de libel.obl.& causa legitima potest dici , si dicatur,quia ad me pertinet institutio.vel quia sum in possessione instituendi:vel quia ad illum qui dr̃ instituisse nõ ꝑtinet institutio.facit,qđ hr̃.ĩ.eo.post electionem.& de causa pos.cum ecclesia.& s̃.de ele.querelam. & ĩ.de iurepa.consultationibus.& per prædicta infert,ꝙ iste conuentus tanq̃ male institutus,ex quò personaliter dr̃ contra eum agi non habebit potestatem nominãdi dñm in iudicio: quia illa nominatio solũ habet locum in actione reali:vt legi.& no.s̃.vt lite non ꝯtest. qm̃ frequenter.§.qđ si super.& C.vbi in rem act.l.ij. & plus dicit si agatur contra subiectũ,vt præstet obedientiam non hẽbit ꝑtãtem nominandi dñm in iudicio scđm ea quæ hñr.s̃.de maio.& obed. intra quatuor.Et demũ subdit,qđ sępe in talibus causis beneficialibus cõtra neminẽ agit:vt quia petit ab alio suã electionem confirmari.ĩ.eo.post electionẽ.& tũc dicit vocandos esse eos quos res tangit . facit,qđ hr̃ in c.fi.de elec.in vj.& qđ legi.& no.de trãsla.præla.de cętero.qđ intelligit Host.verum,nisi fortè per ius sit facta vocatio.per id,quod hr̃ in c.j.de ele.in vj. & sic residet Io.An.& do.Ant. Sed aduerte, quia inquãtũ dixi.s̃. ꝙ actio per quam petitur quẽ remoueri de beneficio dr̃ personalis.do.Pet.hic tenet contrariũ: q̃a actio personalis oritur ex cõtractu , vel quasi.l.iurisgentium.in prin.cum ibi no.ff.de pac.& insti.de obliga.per totum.& facit,qđ hr̃ in §.omnium. instit.de act.Sed inter petentem aliquẽ remoueri a beneficio & ipsum contra quẽ agit,non interuenit contractus, vel quasi. ideo nõ vr̃ competere actio personalis:sed potius

potius realis q̃ datur dño rõne proprietatis iuris conferendi, vel instituendi, & contra possessorẽ. & istud propriè est de natura realis actionis, videlicet, vt det ei qui p̃tendit se dñm, vel quasi. Et contra possessorẽ. l. vna. C. de alie. iu. vñ dicit, q̃ tunc habebit locũ nominatio: q̃a poterit conuentus noĩare in iudicio illũ a quo p̃tendit habere cãm non ad finẽ se liberãdi, cũ p̃tendat se sub noĩe possidere: sed ad finẽ, vt possit sibi assistere. facit, qđ legi. & no. s̃. de præbẽ. dilecto. & qđ no. de emphyteuta in l. ij. C. vbi in rem act.: licèt vbi quis conuenitur reali, si diceret se alieno noĩe possidere liberaretur a iudicio. d. l. ij. C. vbi in rem acti. & s̃. vt lit. non conte. qñ. §. q̃ si super. & per hoc dicit q̃ conuentus ad obedientiã: q̃a ipse in seipso non p̃ot possidere obedientiam: sed alius in eo, qđ tunc bene p̃ot dñm nominare in iudicio. Tu potes dicere attendendã esse formã agendi: q̃a aut petitur pronuntiari institutionẽ factã de possidente beneficiũ fore nullã, & p̃ñr eum remoueri: & tunc vr̃ implorare officiũ iudicis, quo mediante p̃ot peti declarari actũ fore nullum: vt voluit Inn. s̃. de offi. iudi. & in c. fi. & Bart. in l. si expressim. ff. de ap. & bene facit, qđ no. gl. in l. j. §. j. ff. de ferijs. Et istud officiũ iudicis non est p̃priè actio realis, nec personalis: scđm ea quæ hñr in l. qui per collusionem. ff. de act. emp. & in l. q̃ntus. ff. de annuis lega. Interdũ aũt quis petit remoueri institutum, seu possessorem ex eo, q̃a ad ipsum p̃tinet institutio, vel ius præsentandi: & tunc vr̃ intentari confessoria, per ea quæ hñr. s̃. de iud. examinata. & de causa pos. in c. cũ ecclesia. & ista bene est actio realis: vt patet ex his quæ hñr in dictis iuribus. & in §. rursus. inst. de act. & in l. j. & ij. ff. si serui. vendi. Interdum vero quis petit possessorem remoueri ex eo, q̃a est in possessione iuris instituendi, vel conferendi: & tũc vr̃ intentari interdictum vtile vti possi. q̃ competit ẽt pro quasi possessione iurium corporaliũ. l. fi. cũ ibi no. ff. vti possi. l. quoties. ff. de serui. nam vr̃ in effectu asserere se turbari in sua quasi possessione a qua turbatione nõ p̃t desisti nisi remoueatur conuentus a beneficio. facit, qđ legi. & not. in l. clã possidere. ff. de acq. pos. & hoc casu bene censetur esse actio personalis intentata: q̃a omnia interdicta personalia sunt. l. ij. ff. de interdict. Posset ẽt dici, q̃ si dicamus competere conditionẽ ex decre. querelam. de ele. contra talem male institutũ: tunc ẽt dicetur p̃sonalis actio intentata: tñ condictio ex lege, seu canone sit personalis actio. facit, quod hr̃ in §. sic itaq;. inst. de ac. & per prædicta patet opiniones posse concordari scđm diuersos modos agẽdi. & facit ad materiam, qđ no. in d. c. querelam. & in c. ex parte. s̃. de testi. Vltimo, quia hic tangitur de cõfirmatione Papali potest dubitari, quid de confirmatione inferioris a Papa, & præcipuè: an per illam possit electio nulla confirmari. de quo per Inn. de ele. quod sicut. & per gl. & Modernos in cle. j. de ele. & ibi etiam plenè dixi. & similiter nunq̃d sñia quæ est nulla possit confirmari. de quo per Inn. in c. j. s̃. de confir. vtili vel inutili. & per Bar. in l. si expressim. ff. de app.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium potest tanto tempore vacare, q̃ eius collatio deuoluitur ad sedem apostolicam.*

2 *Canonici licèt sint priuati per negligentiã conferendi per lapsum sex mẽsiũ, Papa tamẽ quãdoq; facit eis gratiã, vt conferre possint beneficia, sed an sic prouisus dicatur prouisus autoritate ordinaria, vel apostolica.*

3 *Executor datus super gratia Papæ potest conferre beneficia negligẽte ordinario.*

4 *Beneficia priora an vacent per promotionem, ad Episcopatum.*

5 *Ep̃s ad inferiorem dignitatem eligi non potest.*

6 *Literę ad beneficia ex surreptionis redduntur ipso iure nullæ.*

7 *Vacare simpliciter non dicitur beneficium si vacat tãtum de iure, & non de facto.*

8 *Generaliter, & indistinctè dictum debet generaliter, & indistinctè intelligi.*

9 *Indefinita quandoq; æquipollet vniuesali.*

10 *Proprietas, & possessio, differunt inter se.*

11 *Surreptitia dicitur esse impetratio vbi tacetur ius, & colorata possessio facti.*

12 *Impetratio super beneficio vacanti est surreptitia, si solum vacet de iure, & non de facto. & nu. 20.*

13 *Præpositura est nomen dignitatis.*

14 *Dispensare, an possit inferior a Papa contra suam constitutionem.*

15 *Executor datus ad compellendum non potest prouidere.*

16 *Sed an possit interdicere, & reseruare.*

17 *Literę priores si non valent non est necesse de illis facere mentionem in secundis.*

18 *Episcopus propter paupertatem potest habere dignitatem inconsulto Romano Pontifice.*

19 *Pluralitas dignitatum, quando sit permissa.*

21 *Beneficium vacans de iure, sed non de facto, an possit per executorem conferri supposita validitate literarum.*

22 *Collatio an possit fieri per executorẽ de beneficio quod vacat de iure non de facto de eo, quod ab alio possidetur præsupposita validitate literarum.*

23 *Literæ impetratæ super beneficio vacante de iure, sed non de facto eo, quia alius eum possidet, an valeant.*

24 *Collatio beneficij vacantis de iure, sed non de facto propter coloratam possessionem non valet nisi prius cassetur ille color.*

25 *Possessio, quando dicatur esse colorata, vel incolorata.*

26 *Electio facta per non habentẽ potestatẽ, & confirmata per habentẽ potestatem scientibus illis ad quos vere spectabat electio, & non contradicentibus ille dicetur coloratus possessor.*

27 *Probare quis debeat iustam possessionem, vel iniustam, an ille qui possidet, q̃ iuste possidet, an ille qui dicit eum iniuste possidere.*

28 *Collatio facta criminoso, vel irregulari, & similiter electio de illo facta, an teneat mero iure.*

29 *Priuari an dicatur ipso iure quis propter homicidium cõmissum post adeptum beneficium. & nu. 35.*

30 *Conferens indigno si priuatur potestate conferendi ad quẽ deuoluetur si talis collator fuerit ordinarius.*

31 *Executor Papæ si scienter conferat indigno, an potestas conferendi deuoluetur ad ordinarium collatorem.*

32 *Collatio facta indigno, an teneat.*

33 *Sententia si feratur contra possessorem an perdat ipsam possessionẽ, an victor possit illam propria autoritate occupare.*

34 *Sententia si feratur contra aliquẽ super amissione beneficij: an illi ad quos spectat electio poterunt eligere sine alia licentia superioris.*

Vm nostris. Nõ valent [a] literę ad beneficia impetratę, quæ de alterius colorata possessione mentionẽ nõ faciũt. h. d. Et diuidit in quinq; partes principales. Nã in prima ponit gratiã, & executionẽ thesaurario concessam. In scđa ponit exceptionẽ contra illam. In tertia ponit processum executoriũ. In quarta ponit p̃nuntiationẽ auditoris sup il lo p̃cessu. In quinta ponit p̃nuntiantis cõfirmationem cum certo mandato. secũda ibi: verũ. tertia ibi: quod dicti. quarta ibi: auditor. quinta ibi: nos vero. & reputat̃ decretalis difficilis hæc. & est fortiter glosata per Inno. & maximè in duabus additionibus quas dicũt q̃dã, q̃ fuerũt Inn. Io. Calde. cõmentauit hãc decre. & ẽt posuit materiã executorũ. de qua dictũ fuit. s̃. e. p̃posuit. & de qua plenè habet̃ in c. fi. de p̃sump. & tractauit ẽt de executore dato cũ clausula in possessionem mittas, & defendas inductũ: de qua dictũ fuit in c. p̃ illorũ. s̃. de præbẽ. do. An. ẽt satis prolixe scripsit in hac decretali. In text. ibi, deputatis. sup. ad p̃uidẽdũ. vt j. colligit̃. Itẽ ibi cõtrariũ esse iuri.: & in hoc bene dicebant: q̃a de iure non potest q̃s habere duas

[a] Non valẽt. Hoc. c. secundum Ab. ẽ multũ allegabile, & habet materiam quotidianã & summaĩ per eum vt hic per do. Ioan.

duas dignitates.s̃.de p̄b.de multa. Itē ibi de iure vacantē.hoc bene erat verū,qđ de iure vacabat: sed de facto non vacabat p.p coloratā possessionem de qua non fuit facta mentio.in hoc pōt dici fuisse factā suppressionē veritatis:& sic tacitā veritatem.Itē etiā pōt dici falsum fuisse suggestū:ex eo,quia dictū fuit simpliciter præpositurā vacare,q̄ non erat verū:q.a licèt vacaret de iure:non tñ vacabat de facto p.p coloratā possessionē,& sic nō erat verum dicere,q̄ simpliciter vacaret.¶Itē ibi assignarūt.& j̃.decidit,qđ fuit appellatū p̄ parte canonicorū, & p.p hoc cā fuit delata ad Papā,qui dedit auditorē corā quo fuit p̄cessum,& finaliter audit̄ p̄nuntiauit,vt sequit̄.¶†No.ex tex.j.q̄

1 bñficiū pōt tanto t.p.e vacare,q̄ eius collatio deuoluitur ad sedē apostolicā.hoc autē contingit, qñ primus collator est negligens intra sex menses , & demū alij ad quos fit deuolutio sil'r sūnt negligentes in suo semestri.& sic successiuè per id,qđ hr̄.s̃.eo.c.ij.& s̃.de

2 sup.neg.pla.licet.¶†Item no. q̄ interdū licèt canonici sint priuati per negligentiā p̄tāte conferendi per lapsum sex mensiū,tñ qñq; facit Papa eis gratiam,vt possint conferre beneficiū:an aūt prouisus tunc dicat̄ p̄uisus autoritate ordinaria: an vero autoritate apostolica:recurre ad ea q̄ hñr de rescri. cū aliq̄bus.li.vj.

a Qđ literæ. Vide d. Ab. hic i 3. co. ver. i gl. i verbo nō vacare.

3 ¶†Itē no.executorem datū super gratia Papæ,seu cōcessa a Papa posse conferri beneficiū negligenti ordinario: qđ est verū,qñ datus fuit ad p̄uidendū in negligentiā ipsius ordinarij collatoris.j̃.e.si capitulo.li. vj.secus si datus est ad cōpellēdū tm̄: vt tāgit in gl.ij.

4 ¶†Item no.q̄ licèt per promotionē ad ep̄atum vacēt priora beneficia:s̄m ea q̄ hñr.s̃.de elec.cū in cunctis: per acceptationē tñ inferioris dignitatis factā per illum qui est ep̄s non vacat ep̄atus:sed solū illa vltima dignitas acceptata velut incōpatibilis cū dignitate ep̄atus.Et ex hoc no.q̄ c.de multa.s̃.de p̄b. inquātū vult,q̄ per acceptationē secūdæ dignitatis vacet prima ipso iure non hēt locū in ep̄atibus:vt hic patet.facit,qđ hr̄.j̃.eo.constitutus.& ratio esse pōt:q.a ep̄atui non pōt renūtiari sine licentia Papæ in c.j. & ij.s̃.de transla.p̄la.& per hoc dicebat Egidi.q̄ hoc dr̄ procedere,qñ erat in ep̄m consecratus, vel saltē confirmatus:alias si non fuisset confirmatus , licèt fuisset electus in ep̄m potuisset renūtiare iuri q̄sito ex electione sine licentia Papæ:vt no.per gl.& doc.in d.c.ij.s̃. de transla. Ideo si tūc acceptaret aliā dignitatē videretur renūtiare iuri quæsito ex electione ad ep̄atum, cū sc̄da dignitas sit incōpatibilis cū prima.facit,q̄ hr̄ in cle.gratia.de rescri.& qđ no.in c.si electio.de ele. in vj.& cū hoc dicto transit hic do.Io.An.& do.Ant. Sed do.Flo.hic refert Pau.de Leaz.in d.cle.gratia. tenere contrarium in electo ad ep̄atum ēt non confirmato.nam dicebat,q̄ sicut non perditur ius in re,qñ esset confirmatus per electionē secūdæ dignitatis,sic ēt perditur ius ad rem.& dicit,q̄ de rigore vr̄ procedere opi.Pau.quia c.de multa.non hēt locū in ep̄atu sicut superius est dictū:nec alio iure ēt hoc exprimit̄. & ideo vr̄ q̄ sicut non vacat ep̄atus per acceptationē dignitatis alterius:sic nec ius ad rē ad ipsum ep̄atum cōpetens.sed vt dixit Io.An.hic sequitur opi.Egidij. & sil'r Io.Cal.per id,qđ hr̄ in cle.gratia.de rescr. nam ex quo s̄m beneficiū est incōpatibile cū iure ad rem q̄sito ex primo vr̄ q̄ per acceptationē secundi intelligatur iuri q̄sito ad primū renuntiatū. per id qđ hr̄ in d.cle.gratia.& ideo tali iuri quæsito ex electione ad ep̄atum.s̃.de ele.cum inter canonicos. ex quo nō est confirmatus dēt intelligi renuntiasse,ex quo tali iuri renuntiari pōt sine licentia Papæ:s̄m ea quæ no.in d. c.ij.de transa.& de elec.si ele.lib.vj.Dicit Io.An.hic,

q̄ ista decretalis præcessit decretalē de multa: q.a ista erat in tertia cōpilatione,illa in quarta. & sic t.p.e huius decretalis non vigebat dispositio.c. de multa . Et iō vr̄ q̄ tūc esset dicendū, sicut dicebat̄ olim in duobus curatis.de quo.s̃.de p̄b.p̄terea.& c.referente . & de cleri.non resi.in c.quia nonnulli.¶Item not.q̄ ad

5 †inferiorem dignitatem non pōt eligi ep̄s.& per hoc dicunt aliqui, q̄ triplici de cā non valuit hæc electio facta de ep̄o ad ipsam p̄posituram.Primo,q.a ep̄s nō debet eligi,sed postulari.de postu.præla.c.fi.Secūdo q.a ad maius beneficiū promoueri debebat,& nō ad minus.xciij.dist.c.legimus.& s̃.de transla.c.vlti.Tertio,q.a per acceptationem secundæ dignitatis cōsueuit vacare prima:iuxta ea quæ hñr.s̃.de preb.de multa.Ista tñ vltima ratio non habet locū in casu nostro: quia c.de multa.non hēt locū in ep̄atibus: vt superius

6 est dictum.¶†Item no.q̄ literæ[a] ad beneficia ex sur-

a reptione reddunt̄ ipso iure nullæ.& similiter ēt processus per executorē habitus vigore taliū literarū vr̄ esse nullus.& hunc tex.dicit d.Ant.esse valde notandū ad hoc.& esse de melioribus qui reperiunt̄ in iure.ad idem tñ facit,qđ hr̄ de rescri.cōstitutus. & c.ad audientiam,el ij. de quo ēt ibi plenè consueuit dici.

7 ¶† Itē no.q̄ beneficiū duplici respectu pōt dici vacare.videlicet,respectu iuris,& respectu possessionis facti.Et no.bene q̄ nō dr̄ simpliciter beneficiū vacare, si vacat tm̄ de iure,& non de facto. Et ex hoc ēt not. q̄ verba quæ p̄nt verificari de iure,& de facto nō vn̄r verificari in solo iuris intellectu:sed requirit̄ vtrūq; facit,qđ no.in cle.qđ circa.de elec.& ex p̄dictis etiā not. q̄ dicēs simpliciter beneficiū vacare:intelligitur

8 dicere,q̄ vacat de iure,& de facto.¶†Et per hoc etiā no.q̄ indistinctè,& ḡnaliter dictum:indistinctè,& generaliter debet intelligi,facit,qđ hr̄.j̃.de priui.q.a circa.& qđ hr̄ in l.j.§.ḡnaliter.ff.de leg.præstā.& in l.in

9 fraudē.§.fin.cum l.seq.ff.de testa.mili.¶†Itē ēt potes notare,q̄ indefinita vr̄ æq̄pollere vniuersali. de quo etiā in c.vt circa.de ele.in vj. & per Dy.super rubrica de reg.iur.lib.vj. ¶Item no.q̄ proprietas non vr̄ hr̄e cōe cū possessione.nam ad defectum proprietatis iuris non sequit̄ defectus possessionis: vt hic patet,nec similiter econtrario eadem ratione. de quo in l.naturaliter.§.nihil cōe.ff.de acq.poss. & facit,qđ hr̄.s̃.de

10 cau.pos.pastoralis.& c.cū dilectæ.¶†Item no.vnam dr̄iam inter proprietatē,& possessionē : q.a p̄prietas plurimum regulatur a iure:sed possessio plurimū regulatur a facto . alia ēt colligitur ex.l.si q̄s vi.§.dr̄ia. ff.de acq.pos.vbi patet,q̄ facilius perditur possessio, q̄ dñium.¶Item no.q̄ possessio dr̄ habere plus facti q̄ iuris:qđ qualiter sit intelligendū tangitur in gl.an-

11 tepen.¶†Itē no.q̄ impetratio dr̄ surreptitia:non solū vbi tacetur ius: sed ēt vbi tacet̄ colorata possessio facti,q̄ nō solū p̄ceditur in literis ad beneficia : vt hic patet.sed ēt in priuilegijs,vt patet.j̃.de priui.dudum.

12 & de deci.c.ij.lib.vj.¶†Item no. q̄ vbi impetratio fit super vacante rescriptum dr̄ surreptitium:licèt vacet de iure si non vacat de facto.& vt hic not.s̄m Io.Cal. q̄ nedum de his quæ sunt iuris facienda est mētio in impetrationibus:sed ēt de his q̄ sunt facti.allegat,qđ hr̄ in d.c.dudum . & s̃.vt lite pen.c.fi.& de testi.in causam.& ex hoc ēt colligit,q̄ qñq; plus ponderatur factum q̄ ius ad hoc,qđ hr̄ in c.literas.j̃.eo.& s̃.de vita & hon.cle.c.fi.& de biga.c.fi.& c.nup.& facit,qđ

13 ibi no.in tertia gl.¶†Item not.q̄ præpositura est nomen dignitatis ecclesiasticæ.qñq; vero est nomen dignitatis secularis.j̃.de ver.sig.ex parte.el j.Generaliter tñ quilibet q̄ præest lato tñ sumpto vocabulo dici potest præpositus.j̃.de ver.signi.c.quamuis.¶Item no.quòd

no.quòd quis potest tenere dignitatem cum episcopatu ex dispensatione sedis apostolicæ.¶Et no.ꝙ q̄dam sunt dispensationes,quę fiunt ex mera gratia:& has solus Papa facit. q̄dam aũt quæ fiunt ex iusta cã : & tunc vr̃ ꝙ illas posset facere inferior. facit qđ hr̃,& no.de elec.dudum.el j.ad fi.& ĩ.eod.literas. Aduerte tñ,quia in casu isto inferior a Papa ẽt ex iusta causa non posset facere dispẽsationem:q̃a in duabus dignitatibus : vel in duobus curatis solus Papa dispẽsat ſm cõem opi.de qua plenè dictũ fuit.s̃.de præbẽ.de multa.circa fi.licèt Host.aliter ibi dixerit. videlicet, vbi fit ex iusta cã ꝑp vtilitatem, vel necessitatem ecclesiæ possit inferior dispensare, non aũt ꝑp prærogatiuam personæ,sed illa opi.cõiter non tenetur : vt ibi. dictum fuit.Nec ob.iste tex.quia non intẽdit dicere, ꝙ in casu isto vbi fiat ex iusta,& necessaria cã,ꝙ possit fieri per inferiorem:sed vult dicere,ꝙ dispẽsatio q̄ fit per sedem apostolicã põt fieri ex duplici cã.videlicet ex indulgentia speciali quò ad prerogatiuã personæ.& ẽt fieri potest ex iusta,& necessaria cã.& sic fie
14 ri potest ꝑp necessitatẽ,vel vtilitatẽ ecclesiæ. ¶† An autem inferior a Papa possit dispensare contra suam constitutionem ex sola gratia.Inno.vr̃ velle,ꝙ sic.ĩ.de sta.mo.cũ ad monasterium. licèt aliter videatur sentire,& non bene in c.dilectus.de temp.ordi.de quo dicendum vt ibi.Prædicta aũt.s̃.procedunt, qñ inferior a Papa vult dispensare contra constitutionẽ iuris cõis, quo casu quid dicendum dictum fuit in d.c.de multa.circa fi.in gl.fi.¶In gl.ij.ibi:omnia accessoria. hæc allegatio, vt dixit Io.And.potius caderet in casu econuerso.videlicet,qñ datus fuisset executor ad ꝓuidendum. nam cõcursio tunc esset accessoria ad ꝓuisionem.prouisio aũt non vr̃ esse accessoria ad compulsionem.sed fortè gl.intellexit,ꝙ per compulsionẽ venitur ad prouisionem.s.per compulsos faciẽdã . & aduerte,ne erres,quia inquantũ dicit Ioan.An.ꝙ vbi datur executor ad prouidendum,compulsio tunc est accessoria ad prouisionẽ.intellige respectu facti:quia cogentur canonici de facto recipere prouisum ꝑ executorem.non autem intelligas, ꝙ executor datus ad prouidendum posset compellere ordinarium collatorem,vt prouideat.per id,quod dixi in c.proposuit. s̃.eo.¶In ea.gl.ibi:sed non est ita,quasi velit gl.ꝙ illa intelligũtur esse cõmissa quæ accessoriè venire possunt ad implendum formam mandati: & non alia.&
15 ex gl.no.ꝙ † executor datus ad cõpellẽdum non põt prouidere. Concordat gl.in c.fi.s̃.de ꝑben.& qđ hr̃. s̃.de rescrip.Abbatem. Inn.in c.pro illorum.s̃.de ꝑbẽ.facit differẽtiam inter formã,facias prouideri : & formam facias assignari . vt primo casu non possit ꝓuidere etiam in negligẽtia collatoris.secus in secundo.Sed Hosti.hic dicit.ꝙ siue dicatur facias ꝓuideri: siue dicatur facias assignari collatore hoc nõ faciente, & sic negligente poterit executor hoc facere q̄uis fateatur multos tenere oppositũ : sed nõ bene ſm eũ: q̃a non vr̃ curandũ de verbis.dummodo id,qđ Papa mandat fiat,nec vr̃ curandum qualitercũq; . Nã mẽs vr̃ præferẽdã verbis. facit,quod hr̃ in c.intelligentia. & c.præterea.de verb.signi.& in l.fin.ff.manda.¶Itẽ, q̃a mandata iurisditione totum officium iurisdicendi vr̃ esse mandatum.l.j.§.si tñ.ff.de suspec.tuto.sed hęc opi.non placet Io.An.iõ tenet opinio.gl.mouet, q̃a aliàs sequeretur,ꝙ si alicui mandatur eligi prælatum in aliqua ecclesia,ꝙ ipse poterit eligere illũ . qđ est falsum,nisi hoc fuerit expressum.facit.ĩ.de elect. cũ in veteri.Itẽ si opi.Hosti.esset vera non esset ratio quare plus afficerentur manus ordinarij per præsentationem literarum in q̃bus datus esset executor ad prouidendum,ꝙ si esset datus ad cõpellendum.& sic vtrobiq; per præsentationem literarum deberent affici manus ordinarij,si vtroq; casu posset prouidere. ꝙ tñ est falsum.& contra id,qđ hr̃.ĩ.eo.si soli.& c.si capitulo.lib.vj.Et ideo verior est opi.gl. ꝙ executo da
16 tus ad compellendum non ꝑõt prouidere. ¶†An autẽ possit interdicere,& reseruare.dic,vt hr̃ in d.c.si soli.& c.si capitulo.dictum fuit.s̃.de præb.c.fi.Nã potest interdicere ipsi ordinario ne conferat.d.c.si soli. sed non posset reseruare suæ collationem,ex quò nõ habet potestatem conferendi.¶In ea.gl.ibi:& literæ non valebant &c.no.bene ex gl. rationem quare fuit annullatum factum executorum.nam ideo fuit,quia literæ non valuerunt tanq̃ surreptitiæ , & impetratæ tacita veritate.& ideo nõ valuit etiam processus executoris.de quo etiam tangetur in gl.pen. & super ea dicam.¶In ea.gl.ibi:& non coerctio.& sic vr̃ nudum ministerium de mandatũ.facit,quod hr̃.s̃.de offi.del. c.fi.¶In ea.gl.ibi:ego credo.Idem voluit glo.in d.c. fi.in gl.pe.Host.hic concordat opi.nam dicit,ꝙ si isti contradictores impediunt, seu præstent impedimentum post traditam possessionem:& executo mãdato: & hoc faciunt ex interuallo post mandatum executum tunc vera sit opinio Io.Si vero noluit admittere illum pro quo est scriptum statim post possessionẽ traditam per executorem eijciunt illũ pro quo est scriptum:tunc vera sit opi.glo.quæ etiam fuit originaliter.Tancre.allegat qđ hr̃ in d.c.ex literis . allegato in gl.& de pœnis.Romana.lib.vj.& facit ẽt quod no. ꝑ gl.de elec.commissa.lib.vj.Et dicit Io.And. ꝙ hoc vr̃ habere locum ẽt si fuerit apposita clausula contradictores.per id,quod dictum fuit.s̃.de pręb.pro illorũ. & remittit ad notata de offi.dele.c.fi.in gl.pe. & sup ea dixi vbi vr̃ notari , ꝙ in præsentia Papæ tales executores non exercent coerctionem.Ioã.autem Cald. hic dicit,ꝙ ibi vr̃ tenere,ꝙ tales executores . de quibus vltimo tetigit gl.non possint excõicare: quia solum certum ministerium vr̃ eis cõmissum: & ad c.ex literis.quod allegat gl.r̃ndet ibi qđ in d.c.ex literis . habebat iurisdictionem ille qui commisit : & cõmisit vices suas circa executionem: non autem simpliciter cõmisit executionem.& illud ẽt vr̃ sequi.do.Flo.sed tutius puto esse tenere gl.per rationem gl.& cum illa vr̃ transire d.Ant.saltem seruata,seu iuncta distinctione Host.de qua.s̃.¶Nec obstant no.per Ioã.An. in d.c.fi.super gl.pe.quia ibi vr̃ ponere opiniones.& nõ clarè vr̃.videre. ¶Aduerte etiam qñ dicit hic Io. And.ꝙ executor datus ad prouidẽdum capitulo negligentiæ cũ clausula contradictores , nõ poterit excõicare priusq̃ prouideat. & si faceret non videretur valere:quia vidreetur facere contra formam mandati.s̃.de rescri.cum dilecta . ¶In gl.per falsi suggestionem.in fi.dicit Io.Cal.ꝙ contraria loquuntur,qñ instr̃a,vel literæ dicuntur surreptitiæ, vel insurreptitiæ inducũtur ad probationem. quo casu etiam si iudex illas sequatur non redditur sñia ipso iure nulla,licèt veniat retractanda:vt in iuribus allegatis in gl.& præcipuè.in c.cum I.& A.& in l.falsam.allegata in glos. sed hic loquitur,qñ per literas dabatur potestas ꝓcedendi.quo casu si literæ sunt surreptitiæ:& in beneficialibus ipso iure non valent.vt hic patet. & s̃.de rescri.constitutus . & ideo non valet etiam tunc ꝓcessus factus virtute talium literarum.do.Ant.hic dicebat,ꝙ rescriptum respectu gratię in beneficialibus ex surreptione redditur ipso iure nullum.all.quod hr̃ de præben.si motu proprio.lib.vj. Respectu autem processus executoris concludit , ꝙ si executor assumpsit partes iudices:quod facere potest vt dictum fuit.s̃.e.
propo-

ꝓposuit. & no.ꝑ gl.in cle.j.de off.dele. & ꝑ Inn.in c. fi.de presum.tunc de mero rigore valet processus,sicut in contentiosis: ſm ea quæ consueuerunt dici.s̃.de rescri.ad audientiam.el ij.adeo ꝙ si aliquid iudicaret:ēt scd̃m rescriptum surreptitium valebit snīa.An aūt transiret in rem iudicatā: ita ꝙ per hoc autoritate snīæ dicat̃ iustè tenere non possit amoueri: recurrendū est ad id,qđ dictū fuit.s̃.e.c.fi.& facit, qđ hr̃.s̃.de iust.& iur.& de hoc ēt consueuit tangi.s̃.de rescr.ad aures.& c.cōstitutus.per Inn. & per Io.An.in d.c.ad audientiam.el ij.de rescri.& ibi ēt per d.Ant.¶Si autem non assumpsit partes iudicis:sed processit,vt executor:tunc processus est ipso iure nullus: vt hic bene probatur.& in d.c.constitutus. Nec est fienda vis,an procedat scd̃m rescriptū:an vero scd̃m ius omissa forma rescripti: q̇a vbi.supponit̃ defectus potestatis nō valet,quod agitur.Et subdit etiam qñ assumit partes executoris:tunc talis ptās.venit accessoriè ad gratiā: ideo sicut gratia est nulla ratione surreptionis:sic erit processus.facit de reg.iur.accessorium.li.vj.s̃.de fide instru.inter dilectos.§.cæterum. sed vbi assumit partes iudicis: tunc scd̃m eum, non venit accessoriè ad gratiam:sed æquè principaliter.ideo scd̃m eum,licèt gratia sit nulla:non tñ sic erit ptās executoris.Sed certe vtrobiq; vr̃ ꝙ veniat potestas accessoriè ad gratiā, si bene consideret̃.iō melior rō videret̃: quia qñ assumit partes iudicis vr̃ ꝙ tunc literæ assumant naturam literarū contentiosarū.Et ideo sicut in literis contentiosis ad lites non vitiat ipso iure surreptio: licèt obijci possit exceptio.s̃.de resc.cæterū.ita erit in casu isto.

17 ¶†In gl.non valeret.ibi:sed non est ita. No.bene ex gl.ꝙ vbi literæ priores non valent non est necesse de illis facere mentionē in secundis,qđ vr̃ velle gl.procedere ēt si primæ non sint ipso iure nullæ:sed solum ope exceptionis.& idem voluit gl.s̃.de rescr. ex tenore.& facit pro hoc qđ sequitur in gl.& qđ hr̃ etiā de reg.iur.non præstat.lib.vj.¶Aduerte tñ,q̇a licèt in literis contentiosis ad lites surreptio nō vitiat ipso iure: a sed solū ope exceptionis.s̃.de rescri.cæterum.tñ secus est in literis beneficialibus,q̃ ipso iure non valent si sunt surreptitiæ:vt hic patet. & s̃.de rescr.cōstitutus.& c.ad audientiam.el ij.cum ibi notatis.¶Sed aduerte,q̇a p̄dictis vr̃ obstare iste tex. inquantū vult ꝙ de collatione inualida debuit fieri mentio.& sic de eo,qđ consistit in facto:licèt de iure sit inualidū. Sed potes r̃ndere,ꝙ interdū illud qđ in facto tm̃ consistit non moueret Principē ad denegandas literas:nec ad difficilius concedendum.& tunc de tali facto non est necesse facere mentionē in literis. & sic loquitur qđ dicit hic gl.Interdū aūt est tale factū, quod moueret Principes saltē ad difficilius concedendum.& tūc de illo facienda est mentio.per id,qđ hr̃.s̃.de rescri. postulasti.nā hic erat colorata possessio q̃uis habeat superioris autoritate.& ab illo ad quē aliàs spectabat. Et ideo si Papæ hoc fuisset dictū non sic faciliter cōcessisset literas:ex quò alius colorate possidebat.ideo merito tūc si nō est facta mentio de tali colorata possessione redditur rescriptum surreptitium.vnde dicebat Io.Cal.ꝙ sicut in possessione beneficij quā habet impetrans: licèt absq; titulo canonico faciēda est mētio de possessione colorata.no.j.de præb.in c.eum q.lib.vj.sic facienda est mentio de possessione colorata quam alter tenet:vt hic innuitur.pro hoc ēt quod hic no.gl.in ver.sic possessio nō dr̃ &c. Et no.qđ ille ver.gl.sic possessio &c.vt hic loquitur Ioā.An.refertur ad tex.seu referri debet.non autem ad illa quę superius dicta sunt in gl.¶In gl.talis possessio.in fi.Ista expositio gl.non vr̃ esse bona:quia si dicamus dicit gl.ꝙ loquamur de possessione quæ hr̃ ab illo qui habet plures dignitates, illa nō vr̃ habere aliquid iuris cum sit cōtra ius.s̃.de præben.de multa.& sic vr̃ ꝙ ex quò in mero facto consistat nō debuisset impedire impetrationem:cuius contrariū hic dr̃.vnde Inn.aliter exposuit.nam dicit ꝙ dum litera dicit,quia talis possessio, debet intelligi.s.quæ prætenditur haberi ex iusta causa.& dū subdit litera plus hēt facti, q̃ iuris debet intelligi.s.plus in facto,q̃ in iure cōsistit: an ita sit ꝙ habeatur ex iusta causa.& allegabatur fortè etiā ꝙ consuetudo sic habebat ꝙ ep̄s posset habere etiam dignitatem in alia ecclesia.facit,qđ not.gl.in viij.dist.in c.frustra.in j.gl.& scd̃m hoc ista ratio hic posita in litera bene facere vr̃ ad propositum.Host.vero exponebat literam.dū dicit:quia talis possessio.s.quæ colorate hr̃ autoritate eius qui aliàs habet ptātem conferēdi.& dum litera subdit plus habet facti q̃ iuris. intelligit,ꝙ ideo sic dr̃ habere,quia non dēt conferri prius tunc q̃ de facto vacet.secus qñ esset possessio incolorata:quia tunc bene posset conferri non obstāte possessione facti.facit,qđ hr̃.s̃.de præbē.de multa.& qđ no.s̃.e.o.proposuit. & sic dicebat tenere quendā do. Ottonē ep̄m Cortuen.refert tñ alios tenere, ꝙ etiā si possessio sit colorata,si tñ vacet de iure: ꝙ posset ꝑ ordinariū conferri: licèt nō debeat auferri possessio nisi p̄missa citatione,& causæ cognitione. facit,qđ hr̃ de præb.licet ep̄s.in vj. ¶Et scd̃m hanc opin. diceretur habere plus facti, q̃ iuris quò ad hoc, vt de illa dēat fieri mentio in impetratione:aliàs reddatur rescriptū surreptitiū.facit,qđ dicetur cum gl.pe.& super ea.d. vero Flo.hic dicebat,ꝙ dū litera dicit,quia talis possessio debet intelligi.s.quæ per nos acquiritur habet plus facti,q̃ iuris:vt etiam tāgitur in gl.fi.& seq.Sed ſm hoc ista allegatio,vt ipse dicit veniret a remotis: & potius per quādā similitudinē, & modicū faceret ad propositum,ideo melior vr̃ esse expositio Inno.& similiter expositio Host.an tñ prima expositio Host. vel secunda sit verior.patebit ex his quæ dicent̃.sup gl.pe.¶In gl.plus habet.Aduerte,quia gl.prosequit̃ tres casus.nam qñq; possessio habet plus iuris,& parum facti:qñq; multū iuris,& multū facti, qñq; multum facti,& parum iuris,vt patet ex gl.& pro declaratione gl.dicit d.Flo.aduertendū,ꝙ possessio dr̃ hr̃e plurimum iuris,& parū facti,qñ in acquirenda possessione,& eius cōmodis magis versatur actus corporeus,qui est facti,magis q̃ iuris dispositio: sed multū iuris,& multum facti dr̃ habere,qñ versatur vtrunq; vt patet in exemplis positis in gl.Et aduerte,quia sub prima specie posita in gl.s.qñ habet plurimum iuris & parū facti.& poni potest possessio de qua in c.cōtingit.s̃.de dolo,& contu.nam ibi plurimū operatur iuris dispositio,quia efficit̃ quis possessor, licèt non fuerit post annū possessionē adeptus, habet tñ aliqđ facti:q̇a requiritur, ꝙ iussus fuerit mitti in possessionem ꝑ iudicē: licèt fuerit postea impeditus adipisci. ¶Item in exemplo glo. dr̃ aliquid facti interuenire, q̇a requiritur,ꝙ ille qui est in potestate nostra, vt seruus,vel filius adipiscat̃ possessionem corpore.& animo.dicit etiam,ꝙ in tertia specie posita in gl. videlicet,in possessione quæ habet multum facti,& parum iuris: vt contingit in illa quæ acquiritur per seipsum requiritur factū,q̇a oportet, ꝙ apprehendant corpore,& animo.tñ dr̃ habere ēt aliquid iuris scd̃m eum: q̇a oportet,ꝙ ille, qui acquirit si vult sibi acq̇rere sit capax possessionis.& per ꝯñs non sit seruus, vel monachus,qui nō possunt sibi acquirere: licet alteri sic. j̃.de priui.c.olim.el ij.& etiam ex eo, quia requiritur ꝙ per modos traditos in iure acquiratur possessio.de quibus

a Ipso iure. De hoc in cle.j. ī pri. & ibi Car. de præb. c. ad audientiam.ii. de rescr.c. sup literis.Car. vbi supra.

quibus in l.iij.in prin.ff.de acq.pos.& facit,qđ no.s̃. de resti.spo.olim.el j.¶Aduerte tñ, quia gl.cōiter dicunt ꝙ illa quæ acquiritur per seipsum dr habere aliquid iuris:ex eo,quia solo animo iuris artificio detinetur.facit,qđ hr in l.licet.C.de acqui.pos. ¶Quare aũt in secunda specie posita per gl. qñ videlicet possessio habet multum iuris,& multum facti:vt qñ acquiritur per procuratorẽ possessio acquiritur dño ignoranti cuius noĩe procurator acquisiuit:non tñ acquiritur vsucapio: nec incipit vsucapere nisi sciat, & ratificet tacitè,vel expressè. dic,ꝙ ratio diuersitatis esse pōt: quia in vsucapione exigitur bona fides.s̃.de præscri. si diligenti.& l.pe.C.de præscr.lon.tẽp.q̃ bona fides cessat in ignorante:quia non dr habere bonã,nec malam fidem.facit,qđ notauit gl.in l.j.C.de acq.pos.iō non acquiritur ignoranti.secus in possessione:quia in ipsius acquisitione non requiritur bona fides.¶Item pōt esse ratio, ꝗa possessio acquiritur ſm naturalem æquitatẽ.insti.de rer.diui.§.per traditionem.sed vsucapio est contra naturalẽ æquitatẽ. quia tẽdit ad finẽ vt vsucapiens locupletetur cum aliena iactura. ꝯtra id quod hr in l.nam natura.ff.de condi.inde.licèt ꝓp bonum publicum hoc tolleretur.l.j.ff.de vsuca. ideo facilius acquiritur possessio,q̃ vsucapio.¶Itẽ pōt esse alia rō,quia magis est ꝑiudicium in vsucapione.quia tẽdit magis ad acquisitionem dñij, q̃ in acquisitione possessionis, q̃ de se non tendit ad acquisitionẽ dñij. facit,qđ no.per gl.& doc.in d.l.j.C.de acq.pos.d.vero Ant.hic dicebat, qđ aut simpliciter consideramus possessionẽ.& illa habet plurimum facti. quia in acquirendo requirit animus,& corpus,licèt in retinendo sufficiat solus animus. Si aũt cōsideretur possessio acquirendi per respectum ad diuersos modos acquirẽdi.tunc dicit,ꝙ procedit id quod dixit gl.prosequendo tres species possessionis,seu tres modos quærendi.Si aũt consideraretur respectu modi q̃rendi,& retinendi simul. dicit,ꝙ quò ad actũ acquirendi habet plurimum facti,quia exigitur animus,& corpus. sed quò ad modum retinendi habet plurimum iuris, ꝗa solo aĩo retinetur iuris artificio. Si verò consideretur possessio per respectũ ad proprietatẽ. tunc inquantũ habet secum concursum proprietatis dr habere plurimũ iuris.vbi verò est sine proprietate dr hr̃e plurimum facti.& hoc modo dicit intelligendũ,qđ hic dr in litera.nam præpositura,seu possessio ꝑpositurę hic non habebat secum concurrentem proprietatẽ tituli validi:quia sine iusta cã erat concessa.ideo hẽbat plurimum facti:aliàs si habuisset cōcursum proprietatis habuisset plurimũ iuris, & non fuisset coactus ad renunciãdũ.vt hic ẽt tetigit gl.¶In ea.gl.ibi:& talis est hæc possessio. Sed aduerte,ꝗa si possessio de qua in litera habet plus facti,q̃ iuris.imo nihil iuris.vt dicit gl.vr ꝙ nō debuisset impedire impetrationem. & sic ratio posita in litera non fuisset bona.Ideo melius ex pone literam.vt dixi super gl.in verbo talis possessio. ¶In gl.pe.ibi: paupertas epatus.in antiqua videbat, ꝙ allegabatur consuetudo ecclesiæ.facit,qđ not.viij.
18 dist.frustra.in j.gl.Et aduerte,ꝗa gl.vr velle,ꝙ † iusta cã possit esse paupertas epatus,vt cum illo possit habere dignitatẽ etiam inconsulto Romano Pōtifice secundũ iura antiqua ante derctetalẽ de multa.nam ẽt vt tetigi superius in notabilibus hæc decretalis emanauit añ.c.de multa.dicit tñ hic d.Ant. post Io.Cal. ꝙ hodie saltem non pōt quis habere plures dignitates sine dispensatione Papæ. per id, qđ hr in d.c.de multa.& posset esse iusta cã dispensandi per Papam
19 paupertas epatus.vt dicit gl. ¶†Aduerte tñ,ꝗa qñq; dignitates sunt vnitę,vel dependentes. & tũc potest quis illas habere ẽt sine dispensatione.de elec.dudũ. el ij.& facit,qđ hr.s̃.de æta.& quali.eam te. & de ꝑben.cũ singula.libr.vj.Qñq; vero non sunt vnitę,nec dependentes sunt tñ pauperes,vel altera earũ. & tũc gl.vr hic velle,ꝙ pluralitas sit permissa.pro quo facit qđ hr in d.c.eam te. tñ vt hic dicit Io.Cal. & facit,ꝙ no.s̃.de præb.exposuisti. non est licitum saltẽ hodie absq; dispensatione Papæ tales plures dignitates tenere.nec sufficiat dispẽsatio epi. per ea,q̃ hñr in d.c. de multa. & ſcđm prædicta debet intelligi.d.c.eam te.vel in beneficijs simplicibus.vel qñ vnũ esset simplex.aliud non. & qñ alterum eorum nō reqrerer residentiam ſcđm no.de rescr.gratia.lib.vj.licèt autem eps nō posset dispensare ꝓp paupertatem beneficij, seu dignitatis, vt possit q̃s habere plures dignitates. tñ esset iusta cã vniendi vnam dignitatẽ alteri.& hoc posset facere eps cũ capitulo.ĩ. de exces.præla. sicut vnire.& x.q.iij.vnio.posset ẽt,ex cã eps cũ caplo cōcedere,qđ non personæ,sed epatui darentur fructus alicuius dignitatis ad epm pro gñatione debitorum epatus.facit,quod hr.ĩ.vt ecclesiastica beneficia.in c. vnũ.cũ ibi no.& de rescr.si ꝓp.li.vj.& ĩ.de ver.sig.c. pen.¶Et no.pro declaratione literæ, ꝙ iste ꝑpositus Lausonẽ.fuit electus in epm alterius ecclesiæ,q̃ Lausonen.vt satis hic innuit litera dum dicit,ꝙ eps Lausonen.& canonici ipsum post electionem,& cōsecrationem de eo factã in epm eligerent in præpositum Lauson.& vt dixi superius non potest eps dispẽsare, ꝙ quis habeat plures dignitates ẽt ꝓp paupertatem alterius earum:quia non debet attendi quantitas beneficij.sed qualitas.vt patet in d.c.de multa.circa fi. Si autem dignitates non essent pauperes.tũc dicebat Host.ꝙ ob prærogatiuam meritorũ personæ solus Papa poterit dispensare.sed vbi fiebat ꝓp vtilitatẽ, vel necessitatem ecclesiæ.tunc inferior a Papa poterit dispensare.pro quo facere vr tex.iste in ver.nisi prædictus. vt sic sit drĩa quæ fit ex gratia. & illa quæ fit ex iusta cã. sed vt dixit Io.Cal. cōiter tenetur ꝙ ẽt si fiat dispensatio ex iusta cã ꝓp necessitatem, vel vtilitatẽ ecclesiæ inferior a Papa non potest dispensare in pluralitate dignitatum,vel curatorum. vt plenè dictum fuit in d.c.de multa.circa fi.nec ob.iste tex.quia non loquitur de dispensatione inferiorum a Papa: sed de dispensatione Papæ quæ pōt fieri ex duplici causa.videlicet ex mera gratia ꝓp prærogatiuam meritorum personæ.vel etiam ex alia iusta cã.puta ꝓp vtilitatẽ, vel necessitatem ecclesiæ.¶In ea.gl.ibi:in literis mẽtio non hr.iunge hic ver.qui est infra, vel dicas literas tales.nam ille ver. non debet referri ad ea q̃ proximè hñr ante ipsum in gl.nam illa loquuntur de literis de quibus in tex.& de beneficijs in tex.in quibus non habet locum.c. de multa. vt dictum fuit in notabilibus.ideo debet referri ad ea quæ dixit glo.in ver.sed pone.dum loquitur de duobus curatis. quia in illis bene habet locum hodie.c.de multa. & per illud.c.vr ꝙ literæ impetratæ super primo curato, qđ vacauit ipso iure per acceptationẽ secundi curati bene valent hodie.licèt olim in c.de multa non valuissent.quia tunc nō vacabat primum curatum ipso iure per acceptationem secundi.vt patet ex his q̃ habẽtur in c.de multa.& s̃.de cle.non resi.quia nonnulli. & ideo tunc non potuisset impetrari tanq̃ vacans.sed
20 hodie secus per dictam decre.de multa. ¶†In ea.gl. ibi:credo ꝙ tenuissent.idem communiter tenẽt doct. & sic vr voluisse glo.ꝙ interdum vbi beneficium vacat de iure.sed non de facto:ab alio possidetur quod si possidetur incolorate,ꝙ tunc teneat impetratio, & etiam collatio de eo facta.& vr velle glo.ꝙ dicat esse incoloratus

incoloratus possessor, qñ ipso iure est priuatus ꝑ sententiã iudicis. vt est videre i casu.c.de multa.& i casu c.cum in cunctis.s̃.de elect. Secus qñ esset coloratus possessor. vt quia post talem priuationẽ noua collatio superuenisset. quia tunc vr̃ ꝙ non teneat impetratio, nec ꝯñr collatio executoris. quia vñr tunc literæ surreptitiæ, ex quo simpliciter dictum fuit beneficiũ vacare. & sic vr̃ fuisse dictũ ꝙ vacet de iure, & de facto. cum interpretatio sit fienda contra ipsum impetrantem. de reg.iur.contra eũ.li.vj.& præcipuè, quia rescripta ad beneficia censentur odiosa, cum per illa deroget ordinariȩ ꝑtãti.de ꝑb.quamuis.libr.vj. Et iõ si beneficium non vacat de facto ꝑꝑ coloratam possessionem de qua non fuit facta mentio, rescriptũ est surreptitium, & ꝯñr inualidum, vt voluit litera. & ẽt gl. de quo etiam latius infra dicetur. ¶In ea.glo.ibi: secus in beneficijs simplicibus. hoc intelligit Inn. ꝓcedere, nisi per receptionem secũdi beneficij ipso iure vacet primum, licèt vtrunq; esset simplex. vt quia hoc haberet consuetudo vtriusq; ecclesiæ, vel priuilegium, vel esset casus in quo de iure cõi ipso iure vacaret primum simplex per acceptationem secũdi. vt est videre in casu.c.literas.j.eo.ti. Vnde tunc ẽt dicendum esset in talibus simplicibus, qđ in curatis. qa eadem esset rõ.arg.c.ij.de transla. Regulariter aũt ꝓcedit glos. quia per acceptationem beneficij simplicis, vel ẽt beneficij curati, nõ vacat ipso iure primum beneficium simplex, ideo nõ posset impetrari anteq̃ qs illo priuetur. ¶In ea.gl.in fi. Pro declaratione glo.& tex.& etiam materiæ conclude quatuor casus principales. quia interdũ beneficium vacat de iure, & de facto. vt quia mortuus est, vel professus, ille qui beneficium habebat. & tunc si aliud non impediret valebit collatio quæ fieret ab ordinario. & similiter impetratio quæ fieret à Papa de dicto beneficio. & ꝯñr collatio quæ fieret ab executore. Qñq; verò impetrat̃ beneficium non vacans de iure. nec de facto, & tũc clarum est, quòd non valet impetratio, nec collatio, per id, qđ hr̃.eo.tit.c.j.& ij.q.j.in primis. Qñq; vero impetratur beneficium vacãs, quodammodo de facto. sed non de iure. vt quia hẽt prælatum inutilem. vel ꝑ suam negligentiam non consecratũ.s̃.de transla.ꝑla. c.ij.& tunc tale beneficium non põt conferri, nec impetrari nisi prius talis ꝑlatus fuerit priuatus per id, ꝙ hr̃ in c.j.s̃.e.& in d.c.in primis. Qñq; vero beneficiũ vacat de iure. sed non de facto. & ista est propriè materia.c.& hoc casu plura essent videnda. primo, an tale beneficium esset per ordinarium conferendũ, vel posset per ipsum ordinarium conferri. Scđo, an poterit per executorẽ conferri supposita validitate literarum. Tertio erit videndũ, an valeat impetratio, & sic an valeant literæ impetratæ non facta mentione de

21 possessione facti. ¶†Circa primum cõclude, ꝙ si possessio non est colorata. vt est videre in casu.c.de multa. qñ per acceptationẽ secundi curati vacabit primũ curatũ ipso iure, vel per promotionẽ ad ẽpatũ vacant priora beneficia ipsius ꝓmoti s̃m ea quæ hñr in c.cũ in cunctis.de ele. vel si fortè receperit quis beneficiũ a laico. quod de iure fieri non põt.j̃. de iurepat.c.illud.& tunc s̃m gl.hic & ẽt alios doc. tenebit collatio facta per ordinarium, eo qđ possessio est incolorata. Et hoc ẽt voluit Compo. vt refert Io.An.in decre. capitulum. post gl.de rescri.in magna gl.in ver.itẽ quęritur. dicit tñ, ꝙ non poterit procedi ad traditionem possessionis: nisi prius vocato possessore, & præmissa causæ cognitione. & pro hoc bene facit, quod hr̃ de præb.licèt ẽps.lib.vj. Et ꝙ posset fieri casu ꝑdicto collatio per ordinarium est casus in d.c.de multa. ver.is quoq;.& ꝓbatur ẽt in d.c.licèt ẽps. Inn.tñ hic refert quosdam dixisse, ꝙ hoc procedit, qñ ordinarius sciuit tꝑe collationis alterũ possidere. secꝰ si ignorabat, quia tunc vr̃ collatio obreptitia, quasi non videatur verisimile, quod si sciuisset, ꝙ cõtulisset. nisi prius priuato possessore finaliter vr̃ tenere, ꝙ ẽt si ignorauit, ꝙ teneat nihilominus collatio, quia astringit̃ ad conferendum. & punit̃ si non confert. per decre.de multa. vt patet in ver.is quoq;.cũ seq. Et ideo sufficit, ꝙ sciat scđm curatũ acceptatũ.& sic, ꝙ sciat primum vacare ipso iure. per ꝑalle.c.de multa. ¶Si aũt possessio erat colorata fortè prætextu nouę collationis, vt hic erat. tunc dicit Compo.in loco ꝑal. ꝙ ẽt hoc casu non impeditur collatio ordinarij.& in hoc vr̃ differre ab executore q. non vr̃ posse conferre alio coloratè tenente ꝑꝑ odium rescriptorũ. Et istud sequit̃ hic Io.Cald.in ordinario collatore naturali, & immediato. ¶In Papa aũt qui est etiã ordinarius collator. sed mediatus. cõcludit, ꝙ si collatio facta est a Papa proprio motu, tenebit collatio. per id qđ hr̃ de præb.si motu ꝓprio. & idẽ dicit in legato de latere. q̃a ille nõ est ordinarius perpetuus, & naturalis. sed tꝑaneus, & accidentalis. ideo tunc nõ valebit collatio facta per legatum non facta mentione de alterius colorata possessione, si non sit facta motu proprio. & in hoc differt ab ordinario naturali, & perpetuo. facit, qđ leg.& no.in cle. si apostolicæ.de offi.leg.in vj. Et ideo ratio prædictorum est, quia Papa nõ præsumitur scire alterius possessionẽ.arg.de const.c.j.in vj. nec similiter legatus.& non est verisimile, ꝙ voluit dare materiã litigij. facit, qđ hr̃ de rescr.nonnulli. ideo in dubio ꝑsumit̃ collatio ꝑdictorum surreptitia, si non fit mentio de colorata alterius possessione. nec fit collatio motu proprio. Secus in ordinario naturali, & perpetuo qui bene ꝑsumitur scire ꝑꝑ visitationem quã hẽt facere singulis annis. vt in c.ordinarij.lib.vj. sed do.Ant.non placet ista dñia.& præcipuè inquantum dictum est, ꝙ si Papa proprio motu confert, ꝙ tunc tenet collatio. Nam scđm eum non vr̃ hoc ꝓcedere. quis licet motus ꝓprius firmet rescriptũ contra vitium surreptionis. vt d.c.si motu proprio. non tñ confirmat cõtra aliud impedimentum. vt ibi no.& sic nõ dẽt confirmari ad ꝑiudicium possidentis, quia non est verisimile, ꝙ Papa velit priuare possessorem iure suo sic ex arrupto. Finaliter tñ dicit dictum Io.Cal. posse saluari vbi Papa proprio motu cõfert, & ex certa scientia, ita quòd appareat, ꝙ velit tertio ꝑiudicare. facit, qđ hr̃ in c.ordinarij.de offi.ordi.in vj. Et sic vr̃ remanere, ꝙ vbi fit collatio non motu proprio, nec facta mentione de colorata possessione non valeat collatio Papę, nec Legati. ¶Et plus vr̃ velle, ꝙ non valeat collatio Papæ, licèt fiat motu proprio. nisi ẽt appareat, ꝙ ex certa sciẽtia fiat. ¶Sed an hoc vltimũ procedit. j̃. patebit. plus etiã dicit, ꝙ inquantum dictum est, ꝙ valet collatio ordinarij naturalis, & perpetui, ꝙ istud non vr̃ verum: q̃a secunda collatio quæ fit post primam non cassatã nõ vr̃ tenere per ea quæ hñr.s̃.de elec.auditis. vbi patet, ꝙ secunda electio non vr̃ ualere facta non cassata prima, si illa erat coloratè facta. Nam vr̃ ꝙ tũc anteq̃ ꝓcedatur ad secundam debeat ille color cassari, ergo eodem modo idem vr̃ in collationibus, vt non possit deueniri ad secundam nisi prius cassetur prima coloratè facta. & pro hoc etiam allegat, quod habetur. j̃. de exces. prælato. inter dilectos. ubi patet secundam collationem non tenere prima non cassata. Pro hoc etiam facit, quod habetur. s̃. c. proxi. vbi, quia per Papæ confirmationem videbatur quis habere coloratã possessionem non fuit processum ad secundam collationem

lationē anteq̄ compelleretur ad resignandum, Ioan. tamen Cald. dicebat, ꝙ illud fuit de superabūdanti, sicut in c. ꝓposuit. s̄. eod. vbi etiā non erat resignatio necessaria: quia incolorate possidebat contra decretum Papæ. ¶ Sed domi. Anto. dicit, quòd in casu ꝓposito videtur, ꝙ non potuerit fieri sc̄d'a collatio prima non cassata per rationē quam. s̄. dixi. cōis opi. vr̄ esse, ꝙ ordinarius collator possit conferre non obstante colorata possessione. & illā tenet Compost. vt s̄. dixi. & videtur tenere hic Ioan. Andre. & etiam Ioan. Cal. in ipso ordinario naturali. & etiā do. Pe. Host. tñ vr̄ tenere idē ꝙ do. Anto. potes concor. opiniones, ꝙ cōis opi. procedat quando collatio dr̄ esse colorata est nulla attenta dispositione iuris. nec de hoc potest ꝓbabilr̄ de iure dubitari. si aūt posset ꝓbabiliter de iure dubitari. an dicta collatio valeret. tunc posset ꝓcedere dictum Hosti. sicut dicimus in secunda electione facta post primā inualidā. quia si probabiliter pōt dubitari, an fuerit valida, vr̄ ꝙ nō valeat secūda nisi prius fuerit prima cassata. vt dixit in d. c. auditis. licèt. do. Flo. ibi videat̄ velle, ꝙ sufficiat tp̄e quo agitur de confirmatione sc̄dæ apparere primam inualidā. Tamen gl. hic videtur aliter sentire. & etiam do. Ant. ¶ Et per prædicta vr̄ ꝙ in casu istius capituli solum allegabatur collatio facta de p̄positura post cōsecrationem, q̄a illas cōstat non valere, vr̄ ꝙ possit cōferri ꝑ ordinariū secus si fortè allegabat̄ aliqua cā ꝓpter quā potuisset tenere. vt q̄a fortè dicebatur cōsuetudinem ecclesiæ sic habere, vel ꝙ fuerat dispensatum. q̄a tunc vr̄ ꝙ non debeat procedi ad collationem secundā prima non cassata. tñ vt dixi cōis opi. hēt, ꝙ teneat collatio ordinarij naturalis facta non cassata colorata collatione p̄ambula, dūmodo re vera reperiatur inualida. ¶ Si tñ velimus sustinere opi. Host. & d. Ant. possumus dicere, vt ex p̄dictis colligi pōt, ꝙ opi. cōis procedat saluo, nisi ꝓbabiliter posset dubitari, an coloratus titulus cuius vigore possessor tenet valuerit, vel nō. de quo casu posset saluari opi. Hosti. ꝑ ea quæ habentur in c. auditis. in glo. fi. & super ea etiā dixi. s̄. de elec. aliàs procederet opin. cōis. ¶ Item aduerte, quia inquantū dixi, ꝙ in casu huius capituli interdū poterat deueniri ad secūdā collationē per ordinariū collatorē: hoc dēt intelligi, nisi ordinarius collator fuisset priuatus potestate conferendi ex prima collatione. per id, q̄d hr̄. s̄. de suppl. negli. præla. in c. licet. & c. seq. & hæc sufficiūt de primo ar-
22 ticulo. ¶ † Circa s̄m, an videlicet posset collatio fieri per executorē de bn̄ficio ꝙ vacat de iure nō de facto eo, ꝙ ab alio possidetur p̄supposita validate literarū. conclude, ꝙ si possessio est incolorata non hēt obstare quominus possit beneficium conferri per executorem. non poterit tñ tradi possessio possessore non vocato. per id, q̄d hr̄. j̄. de preben. licèt Eps. lib. vj. Si aūt possessio est colorata. q̄d qñ sit inferius dicetur. tūc dicunt quidā, ꝙ si cōferens scit talē possessionē, valebit collatio, q̄a tunc non erit surreptitia. secus si ignoraret. q̄a tunc videret̄ esse collatio surreptitia. & sic non valere. ¶ Alij vero tenēt indistinctè, ex quò colorata est possessio etiā si sciat non valeat collatio executoris. q̄a vr̄, ꝙ exigatur cassatio tituli putatiui. & sic coloratę possessionis anteq̄ deueniat̄ ad secūdā collationē. & hæc rō vr̄ hr̄e locum etiā in casu scientię. Vnde cōcludit d. Ant. ꝙ hoc casu qñ colorata est possessio: ꝙ aut talis possessio est recens. vt q̄a habita est post impetratione lr̄arū in elusionem collationis executoris. & tunc dicit, ꝙ valet collatio licèt nō vacet de facto. vt voluit Compost. & Io. An. in decretali, capitulum, post gl. in versi. item queritur vtrū. & in ver. querit demū. vbi dicit, q̄d qñ duo executores ꝓcedunt faciendo duos processus ad cōmodū diuersorum sup̄ eodē bn̄ficio, q̄d si executor secundi impetrantis prius cōferat, & possessionē assignat ipsi sc̄do impetranti non obstante illa collatione poterit executor primi impetrantis conferre, & valebit collatio licèt etiā fuerit præuentus in traditione possessionis: etiā si collatio fiat non cassata illa colorata collatione. debebit tñ citari possessor anteq̄ auferat̄ sibi possessio. per ea quæ hn̄r in d. c. licet Eps. Si autē possessio est colorata, & non est recens sed antiqua, precedens impetrationē rescripti. & tūc hoc casu nō tenebit collatio, nisi prius fiat cassato illo colore tenendi. & ista vr̄ esse cōis opi. etiā supposito, ꝙ literæ sint validę: vt q̄a literæ essent concessę super incerto beneficio. vel quia dictū fuisset bn̄ficiū vacare de iure; vt tangetur in seque̅ti articulo. Io. tñ Cal. hic in xiij. q. dicit, ꝙ licèt tutius sit, vt non fiat collatio nō cassato illo colore tenendi. tñ ex quò literæ sunt validę: & ꝑ collationē solum confert̄ ius quod vacat: & q̄d non hēt possessor, vr̄ ꝙ debeat valere collatio etiā nō cassato colore tenēdi. sicut dicimus in ordinario: nec vr̄ fieri p̄iudiciū possessori, ex quò vere nō hēt ius. & q̄a nō aufert̄ sibi possessio, nisi eo titulo. per id, q̄d hr̄ in d. c. licet Eps. cōis tñ opi. ꝙ aliud est in executore. aliud in ordinario collatore. vt patet ex his quæ not. in pręalleg. decretali, capitulum. in loco pręallegato. & per Inno. j̄. eo. literas. & c. post electionem. de iure tamen verior videretur opinio Ioan. Cald. per rationem suā. & ꝑ illā etiā pōt saluari id, ꝙ dixi post eū in p̄cedenti articulo. videlicet qñ confert motu ꝓprio beneficiū per alium coloratè possessum. nam ex quò motu proprio confert, cessat surreptio. de p̄ben. si motu proprio. lib. vj. nec dr̄ p̄iudicari possessori, si collatio valeat: ex quò beneficium verè vacat de iure. & sic ius non hēt in illo possessor. & q̄a non aufertur sibi possessio, nisi prius eo vocato, & cognito eius iure si q̄d hēt. d. c. si Eps. de preben. in vj. Et pro opi. Ioan. Cald. inquantum dixi, ꝙ supposita validitate literarū etiam executor nedum ordinarius. potest procedere ad collationem non cassato colore: etiam si possessio colorata p̄cesserit. impetrationem rescripti bene facit, quia possibile est, ꝙ licèt possessio fuerit recens, & habita post impetrationem tñ pōt esse, ꝙ non fuit habita fraudulēter: sed bonafide. vt quia forte executor secundi impetrantis ignorabat alium impetrasse. & tñ videmus, ꝙ valebit collatio executoris primi impetrātis non cassata illa collatione, ꝙ non contingit alia ratione, nisi quia per collationē executoris primi impetrantis solum confert̄ ius in p̄benda, q̄d nō hēt secundus. & sic vr̄ esse eadē ratio etiā nisi possessio colorata pręcedat impetrationē. tñ vt dixi cōis est opi. Cōpost. ꝙ in executore volente ꝯferre alio colorato possidente distinguatur, an colorata possessio p̄cesserit impetrationem. an vero fuerit secuta. & sic tutius est, q̄d nō cōferat, nisi prius cassato colore tenendi. & hoc p̄cipuè etiā procederet qñ ꝓbabiliter posset dubitari, an illa colorata possessio haberet̄ de iure, vel non, ꝑ id quod dixi post Hosti. in p̄cedenti
23 articulo. & hæc sufficiunt de secūdo articulo. ¶ † Circa tertium, an valeat impetratio facta de beneficio vacante de iure: sed nō de facto. vt quia ab alio possidetur, cōclude ꝙ si est incoloratus possessor satis vr̄ quòd ualet impetratio etiam nulla facta mētione de tali possessione: quia si Papa sciuisset verisimiliter potius voluisset alteri cōcedere quā pati, ꝙ alius illicitè bn̄ficiū teneret, & possideret. & iō ualebunt lr̄ę. & executor ēt hoc casu poterit procedere ad collatio-

nem etiam non amoto tali possessore licèt non posset ꝓcedere ad traditionē possessionis ipso nō vocato per pᷓalleg.c.licèt Episcopus.Dicit tñ Io. Calde.ꝙ tutius est, ꝙ anteq̃ conferat,ipsum moueat a possessione per id,qđ hř in c.pręce.Si vero possideř colorate bñficiũ ꝑ aliũ . & tunc cōclude, ꝙ aut literæ sunt impetratę gñaliter super incerto bñficio.puta,ꝙ ꝓuideatur impetranti de aliquo bñficio si qđ vacat in tali ecclesia . & tũc valent literæ,ex quò impetrans nō impetrauit specificè bñficium per aliũ coloratè possessum.& sic literæ non peccant in surreptione. facit qđ legi.& no.de præben.c.cui.li.vj. ¶An autē tales literæ extendantur ad bñficium , qđ in tali ecclesia vacat in quo alter habeat coloratam possessionem. dicit Compost.de rescrip.in decretali,capitulum. vt ibi refert Io. An.post gl.in magna gl.vltra medium. in versi.itē quæritur. qđ sępius clamauit in curia . & dixit,ꝙ literæ bñficiales non extenderentur ad bñficium per alium de facto possessum saltem coloratè per hanc decreta. & per id,qđ hř.j̃.de priuile.dudum. & hanc opi.dicit do. Ant.qđ putat esse veram de iure per id, qđ hř in cle.literas.de rescrip. vbi patet, ꝙ attenditur tp̄s datę ad vim comprehensiuam rescripti.& respectu materię beneficij comprehendēdi in literis . ¶Nec obstat.c.ei cui.de ꝑben.in vj.q̃a scđm eum ibi non erat defectus in materia . sed in capacitate beneficiandi . ideo ibi inspicitur tp̄s quo bñficium est applicandum ad personā. fatetur tñ,ꝙ de facto seruatur ꝯrium . quia tale rescriptum ēt ad tale bñficium extenditur.Et hāc partem,ꝙ tales literæ extendantur ad tale beneficium ab alio etiam coloratè possessum cōiter sequuntur doct. & sequitur hic . do.Flo.similiter etiam do.Petr.pro opinione tñ ꝙ de iure non deberet includi tale bñficium sub dictis literis . multum facit quia in gñali dispositione non deberet venire id, qđ verisimiliter in specie Papa non esset faciliter concessurus per id, quod hř de regu.iur.in generali.lib.vj.& in l.obligatione generali.ff.de pigno.tamen, vt dixi cōiter tenetur ꝯrium. ¶Sed hoc supposito tunc restat dubium , an executor poterit conferre anteq̃ renunciet possessor , vel cassetur eius color tenendi.& cōiter tenetur,ꝙ non, ex quò talis color præcessit impetrationem literarũ, vt etiam tangit hic Io.Cal.in xiij.q.dicit tñ, ꝙ de iure videretur dicendum,ꝙ posset conferre etiam non cassato colore , quia ꝑ collationem solum confertur ius,ꝙ vere vacat. & in hoc non fit præiudicium possessori.quia vere ius non habet. & quia non aufertur possessio, nisi prius eo citato , & discusso de eius iure.de præben.licèt Episcopus . in vj.fatetur tñ, qđ melius est ꝙ executor non conferat prius quàm renuntiet possessor,vel cassetur color tenendi . per id, qđ hř.s̃.c.proxi.& s̃.eo.ꝓposuit.¶Interdùm autem literę impetrantur suꝑ certo bñficio, qđ vacat de iure.sed non de facto. & tunc aduerte,q̃a aut dř in literis bñficium de iure tm̃ vacare.& tunc valent literæ, nec possunt per exceptionē surreptionis elidi , quia eoipso,qđ dicit ꝙ vacat de iure tm̃.vř dici,ꝙ non vacat de facto.facit qđ legi.& no.in l.rōnes.& in auth. quod obtinet.C.de proba.& ideo impetratio nō erit surreptitia.Itē vř dicendũ,si solum dictũ fuerit,ꝙ beneficiũ vacat de iure licèt non sit adiecta dictio taxatiua tm̃.quia dicendo, ꝙ de iure vacat,satis vř dicere quòd non de facto.argu.eorum quę hñr in c.nonne. s̃.de præsum.& ff.de iudi.in l.cum ꝓtor.& etiam vř tenere hic Io.An.super ista gl.penul.licèt.do.An.nō ponat istũ casum. ¶Aduerte tñ,q̃a isto casu,& ꝓcedenti sm̃ cōem opi.q̃ voluit Inn.sentire hic . & s̃.eo. proposuit . ex quò color præcesserit impetrationem non debebit executor conferre, nisi prius amoto colorato possidente . & sic procedat sm̃ formam iuris. facit.s̃.de rescrip.super literis.& qđ hř.j̃.e.literas. & idē vř dicendum in auditore deputato in curia qui pronuntiauit alicui bñficium fore debitum si vult illud cōferre,quòd pōt.vt hř in cle.auditor. de rescri. nā dēt auditor prius amouere coloratè possidentem. facit,qđ hř.s̃.eo.proposuit.sm̃ opi.tñ Io.Cal.pōt cōferri beneficium per executorē , & etiā per auditorē anteq̃ amoueatur possessor . vt hic tetigi in xiij.q.& & sequitur Lapus de Cast.in sua alle.ciij. Si vero dř in literis simpliciter beneficiũ vacare.& tũc exigitur quòd vacet de iure,& de facto . & ideo si vacat de iure , & non de facto imputatur impetranti qui potuit apertius dicere.per id,qđ hř in l.veteribus.ff.de pac. & de regu.iur.ꝯ eum.in vj. ¶Aduerte tamē, quòd si possessio non esset colorata non vitiaretur impetratio,licèt dixerit simpliciter vacare,& vacauerit de iure,& non de facto,quia nocebit possessio, ex quò nō est colorata. & valebit etiā executoris collatio facta etiā nō amoto prius possessore per id,qđ hř.j̃.tit.j.in c.illa . quāuis tutius esset illũ prius amouere scđm. Io.Cal.ꝑ id,qđ hř.j̃.c.ꝓxi.& c.proposuit. ¶Vbi vero possessio esset colorata tunc non valet impetratio tanquam surreptitia , nec consequenter valebit ꝓcessus executoris,vt hic probař . & hoc intellige,q̃ñ in literis nō esset apposita clausula amoto quolibet illicito detentore.Nā si esset apposita tũc nō impedit impetratio ꝑ possessionem alterius coloratam per id qđ hř.s̃.eo.ꝓposuit . & j̃.de rerum permu.cum vniuersorum. nam satis vř tunc tacitè fieri mētio de illa.& istud etiā tenuit Io.de Deo.in suis q̃stionibus. q̃a per talē clausulam satis dř esse mentio facta de dicta possessione.Nec ob.qđ hř hic,& j̃.eo.literas . q̃a hic,& ibi talis clausula non fuit apposita,& vis faciēda est in verbis appositis in rescripto.j̃.de decimis. ad audientiam.& de priui.porrò.& c.recepimus . & eo.tit.si Papa.li.vj.& dicit etiā ꝙ per illam clausulā poterit remoueri etiā successor.facit,quod no.de iudic.q̃a.V.suꝑ prima gl. ¶Aduerte tñ,quia dicit do. Flo.qđ fertur Io.Cal.dixisse hoc esse intelligendum q̃ñ clausula prædicta ponitur in literis gratiosis . secus si in literis executorijs tm̃ ex eo, q̃a per talē appositionē clausulæ prædictę factam in executorijs nō vñr posse validari literæ gratiosæ.& istud etiā tenuit Lapus de Castellione in sua alleg.xv.& etiā hic tāgitur per.do.Aut.& pro hoc benefacit, qđ hř in cle.j̃. de præben.vbi patet.ꝙ licèt in literis executorijs fiat mētio de cura animarum. si tamen in literis gratiosis non fit mentio non extendũtur literæ gratiosæ ad beneficiũ curatũ,vt ibi patet.qđ est benè notandum.ergo eodem modo vř dicendũ, qđ nō sufficit in executorijs dictā clausulam poni per dictam cle.licèt ipsi non allegent . Et iō cautus sit impetrans,vt procuret apponi dictam clausulā in literis gratiosis. si aũt in literis nō est clausula prædicta.nec sunt literæ generales, sed speciales . & simpliciter dictũ fuit beneficiũ vacare , cum beneficiũ vacet de iure,& nō de facto. & coloratè possideař . tũc dicit Cōpost.in ꝑalleg.decre.capitulũ . & Io.An.post eũ in loco suꝑius alleg. & ēt hic suꝑ gl.penul.qđ est aduertendũ,quia aut ille color fuit acquisitus post impetrationē . aut ante. si post, dicit ꝙ nō vitiant literæ, q̃a in eis attēdit tp̄s datę.de rescrip.si eo t.pe.li.vj. Et iō licèt titulus suꝑueniat possessori ab ordinario,vel ab aliquo executore nō vitianř lr̃e primitꝰ impetratę. ꝑ id,qđ hř.s̃.đ rescriptis.ꝯstituꝰ.& đ ꝯstit.cũ accessissent . & j̃.vt ecclesia.bene.

cle.bene.

cle.bonæ.c.vnico.vnde valebit hoc casu collatio executoris etiam illo prius non amoto. p id,qđ hr̄.s.de re iudi.cum Bertoldus. & j.titu.j.in c.illa. ¶Et hoc intellige licèt nō dicat.do. Ant.qñ p literas impetratas affectum fuit bñficium.qđ qñ dicatur fieri recurrere ad gl.magistram.in c.si soli.in gl.magna.in secūda parte.de cōces.pbē.li.vj.& facit,quod hr̄ eo.ti.& li.si capitulo.de rescrip.tibi qui.eo.li.& facit, qđ notauit Lapus de Castel.in dicta alleg.c.ij.aliàs valeret collatio si p literas nō fuisset affectum beneficiū.s.de præben.dilectus . vnde sm Lapum in loco præalleg. ratio esse pōt quare executor pōt conferre non amoto possessore qñ per literas affectum fuit beneficiū, & sic ligatę fuerūt manus collatoris.q̄a tūc si fiat collatio ab ipso collatore, vel alio & sic ab eo q non hēt ptātē cōferēdi . & sic potes dicere,ꝙ non sit possessio colorata per id,qđ inferius tenetur. Ideo nimirum si pōt executor ɔferre non cassata tali collatione.¶Interdum vero possessio colorata p̄cedit impetrationē, & non est apposita in lr̄is clausula amoto illicito detentore.nec sunt literæ gñales,sed spāles. & dictū est simpliciter beneficiū vacare. & tūc nō valet impetratio tanq̄ surreptitia,ex quo nō vacat de facto pp coloratā possessionem . nec ɔñr valebit collatio executoris.vt hic est casus sm verum intellectum. ꝙ limitat.do.Ant.procedere,qñ executor processit, vt merus executor. si aūt assumpsisset partes iudicis,& sententiasset beneficiū deberi impetrāti.& illi assignasset cassato prius colore tenendi p ipsam sentētiam. tunc valeret,qđ egit.si vero non fuerit appellatū : tñ quia gratia nō fuit valida non teneret obtinens per talē sniam cum bona conscientia, vt dixi.s.eo.c.j.& quæ no.C.de rescrip.ad audiētiā.el ij.& eo.tit.ad aures.& c.cōstitutus.¶Et ex prædictis patet vnū intellectum huius.c.esse,ꝙ hic nō valet processus executoris ex defectu lr̄arum ratione surreptionis , q̄a expressum fuit beneficium simpliciter vacare. & tacitū fuit de colorata possessione quæ fuit habita ex noua collatione facta post electionē Epat⁹. sec⁹ si nō fuisset facta noua collatio,q̄a tunc oīno incoloratè possedisset,& nō pcederet casus istius.c.¶Sed aduerte
24 inq̄tum dictū est,† ꝙ nō valet collatio qñ bñficiū vacat de iure, sed non vacat de facto pp coloratam possessionem,nisi prius cassetur ille color tenendi,vr̄ obstare.s.de pben.de multa.§.his quoq;.vbi vr̄ pbari,ꝙ sufficiat beneficiū de iure vacare , vt valeat collatio . sed dic,ꝙ ibi loquitur de ordinario collatore, & immediato.hic vero de nō immediato.puta de Papa,vel eius executore . ¶Item ibi tenebat sine colore.hic secus.Itē scđo ad idē vr̄ obstare, qđ hr̄.s.c.pximo.vbi anteq̄ cōferantur beneficia quę de iure nō tenebantur coguntur tenentes ea resignare, & tñ ibi loquit in ordinario,& immediato collatore.& sic vr̄, ꝙ solutio præcedens nō sit bona solutio. Dicit domi. Floria.ꝙ licèt ibi dicatur, qđ cogentur resignare, nō tñ per hoc tollitur quin immediatus collator possit cōferre etiam ante resignationē per id, qđ hr̄ in d.§. his quoq;.Item etiam videtur obstare,quod hr̄.s.eo. pposuit. vbi non fit mentio de possessione alterius. & tñ vñr valere lr̄æ,& mādant a moueri.Soluit.Flo. ꝙ ibi facta fuit satis mentio propter clausulam amoto quolibet detentore. ¶Tu potes dicere,qđ ibi superuenit possessio colorata post impetrationem literarum . ideo non habuit nocere per ea quæ superius sunt dicta.¶Sed iuxta p̄dicta videnda sunt duo. Primum qñ possessio dicat esse colorata,vel incolorata, scđo cui incumbat onus pbandi,ꝙ iniustè possideat vel iustè.an ipsi possidenti,ꝙ iustè possideat. an vero alteri incumbat onus probandi, ꝙ iniustè possideat.
25 Circa primum concludere,ꝙ † quāuis dr̄ incoloratè possidere qñ ingressus est possessionē p̄ter superioris autoritatem.s.c.pxi.& ibi dictum fuit,& sic qñq; absq; aliquo titulo possidet. idem si habuit titulum, sed illo fuit priuatus per sniam iuris,vel hominis. & de sentētia iuris patet exemplum,vt qui recepit sm beneficiū curatū,vel recepit scđam dignitatē, vel primum curatum recipit dignitatē.s.de pbē.d.c.de multa. Vel vbi q̄s est pmotus ad Epatum,& adeptus est possessionē Epat⁹:& lapsū est tps de cōsecrandis.nā tunc ipso iure priuatur prioribus beneficijs.s.de ele. cum in cunctis.§.j.Idē dicit Io. Cal.vbicunq; deficit potestas in cōferente.quia tūc licèt per talē facta fuit collatio non dicetur possessio colorata per id,qđ hr̄. j.titu.j.c.illa. & hoc ēt sequitur Lapus de Castel.in d.alle.c.ij. vbi etiā dicit, ꝙ etiam si facta sit ab ordinario collatore eo casu quo ligatę erant manus,puta ppter inhibitionem executoris , vel propter decretū positum in literis . vel alia de causa de qua plenè per gl.in c.si soli.in scđa parte.magnę glo.j.eo.in vj.non dicetur possessio colorata,qđ est valde notandū. Illa autem dicitur esse colorata,quæ habetur ex titulo concesso ab illo qui poterat conferre licèt ppter defectū recipientis , vel aliam similem cām titulus fuerit minus iustus. vt patet in hoc capitulo.q̄a Eps iste habuit titulū ab Epo,& canonicis qui habebant potestatē cōferendi ppositurā. tñ nō tenet collatio non ppter defectum potestatis cōferēdi, sed propter defectum recipientis, quia nō potuit habere ppositurā de iure cum Epatu.Et similiter etiā dicit,ꝙ si electio facta de aliquo sit cōfirmata p superiorē licèt aliàs sit inualida ipsa electio dicetur tunc coloratus possessor, ex quo tunc cōfirmatus est p habentem potestatem dūmodo electio fuerit facta ab habentibus potestatem licèt forte fuerit inualida . vt Hostiē.vo-
26 luit in summa huius titu.§.ij.post princi. † Et plus ēt vr̄ velle Io.An.j.de exces.pla.inter dilectos.su p glo. qđ etiā si electio fuerit facta per nō habentē potestatē,si tñ confirmatio sit facta per habentē potestatē,& scientibus illis ad quos spectabat vere electio,& nō ɔdicentibus dr̄ coloratus possessor . & sic in effectu concludit, ꝙ dr̄ coloratus possessor qñ defectus solū est ex parte recipientis, & non ex defectu potestatis cōcedētis.quod tñ latius declaraui superius.Sed aduerte , quia do.Flor.hic opponit,ꝙ in casu huius. c. possessio nō debuit dici colorata , quia illa habebat plus facti q̄ iuris,vt in litera dr̄.Solue,ꝙ per hoc non sequitur , ꝙ non fuerit colorata p ea quæ tangentur in sequenti contrario . Vnde iterato ad id opponit, quia si Eps ante Episcopatū adeptum habebat alia beneficia perdit illa decurso tpe de consecrandis.s. de elec.cum in cunctis . & sic potius vr̄ acquirere de nouo,argu.j.de iureiur.quemadmodum. & sic vr̄,ꝙ assumptio facta de isto Epo ad præpositurā fuerit cōtra ius . & sic vr̄,ꝙ non dēt dici colorata, quia pactū cōtra ius nō ualet.x.dist.uides.& C.de legi.l.nō dubium.facit etiā p hoc,quia Eps non dēt eligi,sed postulari.s.de postu.c.fi.tu posses soluere hoc ɔtrariū p ea quę.s.dixi,ꝙ licèt collatio fuerit inualida.tñ,q̄a habita fuit ab habēte potestatē cōferēdi dici pōt colorata. Ipse aūt dñs Floria.p solōne ɔtrarij dicit instigandum esse qualiter dēat intelligi hæc lr̄a dū dicit , ꝙ talis possessio hēt plus facti q̄ iuris.nā dicit. ꝙ si exponatur,ut tāgit gl.in uerbo talis possessio. tūc rō posita in litera non faceret ad ppositum.imo potius facit econtra.& obstaret ɔtrarium.s.formatū.Si uero exponat,ut hic exponit Inn.uidelicet, ꝙ uidetur ha-

tur habere plus facti q̃ iuris ex eo, quia ptendebatur causa p quã poterat possessio esse iusta. vt qa diceba tur, q de spali gratia Papæ, vel ex alia iusta cã dignitas fuerat cõcessa. & tunc ratio tex. benè facit ad id, ad qđ inducitur, qa dicetur habere tunc plus facti q̃ iuris ex eo, qa in facto ꝯsistebat magis q̃ in iure. vtrũ talis possessio esset iusta. nã de hoc nõ fuerat discussum, & poterat in facto ita esse, q erat iusta. vt quia fuerat dispensatum sup hoc per Papã. vel ex alia iusta cã. vt quia fortè dicebatur, q consuetudo ecclesię sic habebat. ¶Facit, qđ not. gl. viij. dist. frustra. in j. gl. & pp hoc dr̃ possessio colorata. & fm eum bñ consonat ista expositio literæ inquantũ vult, q nõ cogatur Eps statim resignare. sed mãdatur discuti, an teneat ex iusta causa, vel non. & p pdicta vr̃ velle. do. Floria. q tunc possessio dicatur colorata, qñ prętẽdit aliqua causa ppter quã quis dicit se iustè, & de iure tenere. sed vbi non ptẽditur talis causa tunc dicatur possessio incolorata. & fm hoc vr̃, qđ ẽt si quis possideret duo curata si tñ ptenderet illa tenere ex dispẽsatione Papæ tũc dicetur possessio colorata. secus vbi non ptenderet illa tenere ex dispensatione Papæ: qa tunc non videtur possessio colorata, sed aduerte, qa scđm hoc videretur, q esset in ptãte ipsius tenentis duo curata impedire literas, & dicere eas non valere asserendo, q tenet illa beneficia ex dispẽsatione. qđ vr̃ incõueniens. Sed volendo sustinere istam opinionem posset dici, q aut apparet, q ante impetrationem ptendebat dispensationem. & tunc pcedat dicta opinio. aut nõ apparet, q ante ptenderet dispẽsationẽ. sed demum post impetrationem. & tunc vr̃, q non habeat sibi pdesse, ne aliàs in fraudem impetrãtis de facili inducatur ad illam allegandã. & pro hoc facit, qđ notauit Cõpost. in decretali, capitulum. inquantũ dicit possessionẽ coloratam habitã post impetrationẽ non prodesse. & tene mẽti ẽt hanc theoricam quã vr̃ voluisse etiã hic. d. Flo. & facit etiã p illa expositionẽ Inn. tñ Io. Cal. & do. Ant. & etiã Lapus in loco pręallegato sequitur theoricam quam superius primo posui. ¶Dicebat etiã hic. do. Flo. q põt dici, q hic possessio erat colorata ex eo, qa Episcopus iste fuerat electus per canonicos, & confirmatus per superiorem. & licèt de confirmatione nihil videatur hic dici. tñ scđm eũ dẽt subintelligi ex eo qa dr̃ in litera, q tenebat ipsam præpositurã sicut antea: & sic possidebat: quã possessionem ante confirmationem non posset acquirere de iure. s̃. de elec. transmissam. & p hoc etiam facit litera hic dum dicit, q Episcopus, & canonici dicebant istum fuisse electum. & fortè spectabat electio ad canonicos, & confirmatio ad Episcopum. ¶An autem de iure cõi hoc procedat recurrendum est ad notata. s̃. de ele. cum ecclesia. & isto casu qñ interuenit confirmatio habentis potestatẽ confirmandi licèt electio non valuisset clarũ est q possessio dr̃ colorata etiam p theoricã superius primo loco datã. Aduerte tñ, quia licèt dicatur, q hic fuit adeptus possessionem, dicebat Inn. q idẽ vr̃ dicẽdum si solum fuisset electus, qđ vr̃ intelligere, quò ad hoc, vt talis electio impediat cursum Lateranen. cõcilij. de quo in c. ij. s̃. eo. Sed an talis electio habebit effectum, vt impediantur literæ impetratę p aliũ vt non teneant, sicut impediũtur quãdo facta est electio, & etiã adepta possessio. Nã vr̃ tangere Inn. nec alij tangunt fm d. Flo. Ipse tñ dicit de facto ꝯsuluisse, q ẽt sufficiat electio ad effectum pdictum ex eo, qa impetratio in qua dicebatur bñficiũ vacare dẽt intelligi de iure, & de facto, vt superius est dictum. sed ex quò facta est electio nõ vacat, quia si electus cõsensit, cõtractũ est matrimonium spirituale. de electione cum inter. Si nondũ consensit electus tunc etiã licèt bñficium videatur vacare, tñ idẽ dicẽdum scđm eũ: quia bñficiũ non est liberum, ex quò põt consentire electus de pben. si tibi absenti. li. vj. qđ capitulũ hẽt locum etiã in executore apostolico quatenus impedit collationẽ, vt ibi voluit Archi. & quãuis ibi loquatur in collatione. idẽ est tñ dicendum in electione eadẽ ratione. quod pcedit fm eũ si electio est valida. sed si esset inualida tunc vr̃ tenere impetratio cũ cessat ratio coloratę possessionis. & sic vr̃ in effectu remanere, quòd si non possideatur beneficium. licèt facta sit electio. tamen est inualida non impedietur impetratio. & istud ẽt vr̃ tenere Io. Cal. in solutione vltimi contrarij videlicet capituli illa. j̃. tit. j. vbi soluit, q ibi non erat deuentum ad possessionẽ. ideo nõ habuit nocere collatio. & pro ista opinione etiã facit quia solum reperitur cautũ in iure, q colorata possessio impediat impetrationem. vt hic patet. ergo sola electio, vel collatio non impediat dũmodo sit inualida. facit, qđ notauit gl. in ver. nõ vacare, & quod no. s̃. de rescrip. ex tenore. satis tñ videreẽ, q si aliqs habuisset possessionẽ coloratam: licèt postea desijsset habere, quia fuisset spoliatus, q nihilominus impediretur impetratio, quia iuris fictione vr̃ habere ipsam possessionẽ cum habeat actionẽ ad ipsam recuperandã. ff. de regu. iur. in l. qui actionem. ¶Et per pdicta ẽt infert. do. Floria. q licèt electio de qua in litera non tenuerit. & sic potuerit tribuere ius. tñ ex quò eius virtute habita est possessio, & etiã prætendebaẽ, q habebat ex indulgentia Papæ, vel ex alia causa iusta, ideo impedita fuit impetratio. & licèt videatur sentire, quòd quia non erat discussum, an iustè potuerit tenere, vel non, q per hoc impeditur ipsa impetratio. tñ vr̃ dictum suum intelligendum, qñ prętẽdebat cã iusta, vt dixi superius. & hæc sufficiant de isto articulo qñ dicatur possessio colorata. ¶Circa scđm. scilicet cui incumbat onus probãdi. an videlicet ipsi qui
27 dicit, q † iustè possidet, an vero illi qui dicit aliũ iniustè possidere. Compost. in decretali capitulum. in gl. magna. vltra mediũ. in ver. itẽ quęriẽ vtrum, cõcludit q ad petitionem impetrantis, vel agentis ꝯ possessorem non remouebitur possessor, nisi cõtra ipsum aliquid probetur per qđ appareat ipsum ius nõ habere. nec obst. s̃. de pcur. ex insinuatione. quia ibi possessor petebat suã possessionem ratã haberi. ideo debet probare illam esse iustam. ¶Itẽ nõ obst. s̃. de insti. ex frequentibus. & j̃. de iure patro. relatum, qa loquuntur in collatore beneficij, seu in ordinario qui bene põt petere titulũ a possidente, & compellitur possessor ad ipsius instantiam tituli ostendere, & pbare, sed nõ ad petitionẽ tertij ꝯ eũ agẽtis. facit, qđ hr̃. ij. q. j. in c. legimus. & de off. ordi. in c. ordinarij. li. vj. & intellige, q ad petitionẽ ordinarij cogiẽ ostẽdere titulum, nisi fortè in ipsum cõsenserit ordinarius tacitè, vel expresse: per id, qđ hr̃ de his quæ fiunt a maio. pte cap. ex ore. ¶Hoc tamen casu qñ visus est collator consensisse in ipsum possessorẽ bñficij, licèt præsumatur pro ipso possessore. poterit tñ si velit assumere onus pbãdi: & dicere, & pbare collationem esse ꝯ ius factã p id, qđ hr̃. s̃. de pben. dilecto. & facit, q hr̃ in d. c. ex insinuatione. & j̃. de simo. licèt hęli. & de reg. iur. in rła. li. vj. & p Io. And. & Archi. in c. ordinarij. de offi. ord. in vj. ¶Et hęc dicit vera. d. Ant. nisi ius resisteret possidẽti. vt qa hẽret duo curata. vel duas dignitates. qa tũc vr̃, q incumbat ipsi possessori ostendere, q iustè illa tenet p ea quę hñr in d. c. ordinarij, & in prælleg. c. ex insinuatione. Et per prædicta

dicta habes expeditã materiã substantificam huius. c.tñ aduerte, q̃a vt voluit hic Inn.& Io.post eum. & similiter etiã tangit.do.Anto.põt dici, ꝙ duplex põt esse intelłs in hoc c.vnus est, ꝙ hic vitiatus fuerit ꝓcessus executoris ex d̃fectu ipsius ꝓcessus, & ñ ex d̃fectu lr̃arũ. Alius est principalis intellectus, ꝙ hic vitiatus fuerit ꝓcessus ex defectu literarum, & vterq; istorũ intellectuũ subdiuidit̃ in duos, vt ĩ.patebit.& ad primũ intellectum inducit Inn.text.hic in fin.qui vr̃ mandare ꝓuideri ipsi impetranti licèt prius cassauerit processum executoris. & sic vr̃ innuere, quòd literæ valuerint: sed ꝓcessus ex defectu ipsius ꝓcessus fuerit inualidatus. qualis autem fuit defectus in processu dicit aduertendum primo, ꝙ literæ ex surreptione non vident̃ esse nullę.& videt̃, ꝙ in beneficialibus sufficiat, ꝙ q̃s sit capax beneficij tp̃e quo cõferri dẽt licèt s̃m tp̃s impetrationis fuerit incapax. arg. eorũ quæ habent̃ de fo.compe.ex tenore. Et ideo volebat, ꝙ hic cassatus fuerit processus, quia non fuit ꝓcessum, vt debuit. Nã debuit primo cassari color tenendi.q̃ erat in possessore.& sic prius cassari colorata possessio anteq̃ ꝓcederet̃ ad collationem, & q̃a hoc factũ non fuit.ideo non tenuit ꝓcessus. sed certè iste intellectus non est verus in se, q̃a surreptio in bñficialibus ipso iure vitiat.de rescrip.cõstitutus. & c.ad audientiã. el ij.nec validant̃ literæ ex postfacto. de rescript.si eo tp̃e.lib.vj.secus. vbi lr̃æ nõ sunt surreptitiæ: q̃a tunc bñ attendit̃ interdũ capacitas scd̃m tp̃s collationis.de præben.ei cui.lib.vj. ¶Itẽ non cõformãtur literæ iste intellectus qui vult, ꝙ ꝑ surreptionem literarum processus fuit inualidus. Secundo modo saluat etiam istũ intellectum Inno. ꝙ vitiũ surrepserit solũ a processu ex eo, q̃a iste impetrator ꝑ simplicitatem non fecit de possessione facti mentionem credens sufficere, qd̃ ad hoc, vt valeat impetratio sufficiat bñficiũ vacare de iure. & iõ literæ scd̃m eum valent, non vt procedatur scd̃m formam rescripti, sed vt debeat procedere executor scd̃m formam iuris.s̃.de rescrip.suꝑ literis. Modo ad propositum scd̃m eum ꝓcessus est vitiatus ex defectu, q̃a nõ debuerunt ꝓcedere ad collationem, nisi primo cassata colorata possessione. Nã scd̃m formã iuris vr̃, ꝙ prius debuerũt sic ꝓcedere: & postea ꝓcedere ad collationem.verum, q̃a hoc non fecerũt. imo ẽt eadẽ simplicitate ꝓcesserũt ad collationẽ nõ facta dicta cassatione iõ nõ valuit ꝓcessus. q̃a licèt simplicitas excusaret impetrantẽ. nõ tñ excusaret ꝓcessum executorũ. sed certè ẽt iste intellectus nõ est verus in se: q̃a literæ surreptitię in bñficialibus etiam si ex simplicitate surreptitia sit impetratio non valent.ꝑ id, qd̃ hr̃.s̃.de rescrip.si proponente.& de p̃bẽ.si motu proprio.lib. vj.& no.ẽt in c.super literis.de rescrip.& iõ nõ ꝓcedit iste intellectus. præterea ẽt non confirmat̃ literę, quia ut dixi in p̃cedẽti intellectu litera uult, ꝙ propter surreptionem literarum non ualuit ꝓcessus.nec ob.qd̃ dr̃ in fi.ubi dr̃, ꝙ uirtute primarum literarum compellantur prouidere impetranti: quia põt respõderi dupliciter primo, ꝙ Papa nõ mandat, ꝙ cõpellãtur prouidere: sed, ꝙ inducant̃. & sic ur̃ loqui exhortando.facit, qd̃ dicet̃ cũ glo.fi.& suꝑ ea. Scd̃o põt dici etiã si intelligeret̃, ꝙ mandauit p̃cisè compelli, ut uoluit sentire Inn.debet illud intelligi, ꝙ debẽt induci uirtute scd̃i mandati, seu secundarũ literarum nõ aũt uirtute primarũ, q̃a ille fuerint surreptitiæ, & inualidę, ut litera dicit. & ꝑ hoc relinquit̃, ꝙ iste intellectus, ꝙ literæ hic fuerũt validę. sed ꝓcessus executoris fuerit inualidus non ꝓcedit in tex.isto. vnde verior est iste intellectus, qd̃ hic processus executoris fuit inualidus ex surreptione lr̃arũ, quæ erant inualidę ꝑꝑ ipsam surreptionẽ. Alius, & secũdus fuit intellectus, vt p̃dixi, ꝙ hic ꝓcessus executoris fuit inualidatus ꝑꝑ nullitatem literarum rõne surreptionis. & iste intellectus magis literæ amicat̃. ¶Aduertẽdũ tñ, ꝙ iste intellectus subdiuidit̃ in duos. nã vnus est intellectus, ꝙ surreptio fuerit in hoc, q̃a dictũ fuit simpliciter beneficiũ vacare cũ tñ de facto non vacaret ꝑꝑ coloratã possessionem. & tactum fuit de ipsa colorata possessione. & iste intellectus benè cõformat̃ literæ.vt patet ex illa. Alius est intellectus, qd̃ surreptio fuerit ex eo, quia dictũ fuit pro tãto tp̃e vacauerat bñficium. ꝙ erat deuoluta donatio ad sedẽ apostolicam. nã in hoc vr̃ fuisse expressam falsitatẽ s̃m Inn. q̃a ꝑꝑ collationẽ factã licèt inualidam purgata fuit negligentia. & sic impeditus cursus Lateraneñ. ꝯcilij, ex quò collatio, quæ fuit facta nõ fuit facta pęnitus incapaci. nam Ep̃s iste non erat pœnitus incapax: sed potius ex accidenti, q̃a non poterat dignitatem p̃positurę tenere cum Episcopatu. Et idem dicit si fuisset facta collatio alteri incapaci: tñ fuisset talis in quẽ quoquo modo possit cadere ius, qd̃ ꝯfert̃. vel subsistere ius ante collatũ.& sic nõ sit oĩo, seu pęnitus incapax. quia tunc ꝑ talẽ collationẽ impedit̃ cursus Lateraneñ. cõcilij.exẽplũ ponit, si facta sit collatio homicidę irregulari, vel illegitimo. nam dicit, ꝙ collatio facta tali: vel electio facta de tali purgat vitium negligẽtiæ. & ideo rõne negligẽtiæ nõ deuoluit̃ potestas ad aliũ, q̃a tales nõ sunt penitus incapaces. nam irregularis, vel homicida iustè tenet bñficiũ ex dispẽsatione. vel ẽt sine illa donec renunciat, vel deponat̃ si post adeptũ beneficiũ cõmiserit homicidiũ, vel irregularitatẽ incurrerit facit, quod notauit gl.& Hosti.ĩ.de exces.pla.ex literis. & plus vr̃ tenere Cõpost.in decretali capitulũ.de rescri.& Io.ĩ c.auditis.suꝑ gl.fi.de ele.ꝙ electio, vel collatio fc̃ã criminoso, vel existenti irregulari valeat de mero rigore, licèt veniat cassanda.facit, qd̃ notauit Inn.ĩ.de clerico excõ.mini.in c.si celebrat.

28 ¶†Ex quibus nota bñ diligẽter duo.primo, ꝙ collatio facta criminoso, vel irregulari.& similiter electio facta de illo tenet de mero iure.& sic vr̃ velle Innoc.& Io.An.& Cõpost. qd̃ etiã si fiat electio de homicida. vel illi fiat collatio,

29 ꝙ de mero iure teneat. ¶ Secundo etiã not.ꝙ † ꝑꝑ homicidium cõmissum post adeptum bñficium.& similiter si irregularitatẽ incurrat post ipsum adeptũ

a non priuat̃ quis ipso iure, beneficio licèt per sñiam posset priuari. idẽ voluit Compost.s̃.de ele.quod sicut.facit etiã, quod hr̃ in c.fraternitati. de clerico excom.mini.& s̃.de renun.in c.nisi cum pridem. & ĩ. de accusa.in c.inq̃sitionis. & hoc dictum sæpe allegatur, qd̃ fuit originaliter hic dictum Innoc. & istud dictum cõitet etiam tenetur. sed primum est magis dubium ꝓpter id, quod habetur.s̃.de elec.cũ in cũctis. vbi vr̃, ꝙ electio facta de criminoso non valeat. Io.An.in d.c.auditis. suꝑ glo.fi.rñdet, qd̃ ibi non dr̃ electionẽ esse nullã, & illã fieri nõ debere de criminoso. Sed certè ista rñsio non vr̃ bona, quia factum iure prohibente vr̃ esse nullum.x.dist.in c.vides. & l.non dubiũ. C.de leg.do.Ant.hic tenet electionem nõ valere ꝑ id, qd̃ hr̃ in d.c.cũ in cunctis.secus tñ dicit in collatione bñficiorũ, q̃a illa de mero rigore tenebit: nihil allegat, sed fortè voluit ꝑ hoc saluare dictũ Io.An.& Compost.saltem in collatione.pro ipso bñ facit, quod hr̃.ĩ.de exces.pręla.inter dilectos.vbi collatio facta criminoso irritat̃.nõ aũt irritata nũciat̃ & ꝑ hoc etiam facit, q̃a collatio hẽt in se vim electionis, & ꝯfirmationis. vt notauit gl.in c.j.de ele.in vj.Et

a Ipso iure. Add̃ hic d. Abb. in v. col.ĩ fi. ver. ex q̃bus nota adde. do. Fely.in c.de quarta. de præscri.col. x.versic. faciũt postremo. vbi etiã dicit, quòd licite percipit fructus donec priuetur. vide ibidem. Et fuit talis cã tractata in curia regia Lug. super capella Sancti Michaelis, quæ est in opido sãcti Romani in iatesio. in qua causa fui ego Ioannes de Gradib⁹ assessor cum alijs. indice venerabili viro domino Mauricio scene doctore adde hic dominũ Hen. Boyc. in prin. ca.

vj.Et ideo videt, q̃ poti⁹ debeat tenere collatio quã electio. Sed aduerte, quia in hoc etiã an collatio facta criminoso valeat põt dubitari. nam Fede.de Sen. suo cõs.50.tenuit, q̃ non.& sic dicit et tenuisse Host. in d.c.inter dilectos. dum Hosti.exponit ibi:irritandam.i.irritã nunciandam.allegat etiã pro hoc, q̃a criminosus priuari dẽt.de iureiuran. querelam.ergo vr̃ q̃ non dẽt sibi fieri collatio.& si fiat vr̃ q̃ non valeat. Lapus Abbas in additione ad dictum consilium dicit, q̃ contra dictum Fede.facit dictũ Compost.in dicta decretali capitulum.& dictum. & Io.An.in d.c. auditis. sup gl.vlti.& aliter nõ declarat gl.in d.c.inter dilectos.vr̃ velle, q̃ collatio sit nulla.tamen text. non violando ipsum ibi vr̃ facere in contrarium. pro opinione, q̃ collatio facta criminoso non teneat: vr̃ facere quod hr̃ in d.c.cum in cunctis. circa fi.vbi patet, q̃ si Episcopus cõfert scienter indigno. deuoluit potestas ad capitulum.& sic videt psupponi, q̃ collatio non valeat. aliàs non posset capitulum conferre. nec deuoluitur potestas ad ipsum, nisi velis dicere sustinendo opinionẽ ɔtrariam, q̃ deuoluetur ad capitulũ potestas, vt sic posset cõferre cassata tñ prius ipsa collatione. aliàs nõ video quomodo possit dicta opinio defensari. tñ meo iudicio videt de mẽte literæ fuisse in d.c.cũ in cunctis.§.fin. q̃ deuoluatur statim potestas conferendi ad ipsum capitulum. & ɔñr q̃ collatio nõ valeat.& sic etiam videt voluisse gloss. in d.c.inter dilectos.& etiã Hostiẽ.ibi. & secundum hoc verbũ irritandã, ibi positum.quod debet exponi. i.irritam nuntiãdam, vt ibi etiam exponit Host.nec mireris, quia etiam similis expositio fit in d.c.auditis.ad fin.Et ista opi.vr̃ verior de iure quã tenuit Hostien.& gl.in d.c.inter dilectos. & Fede.in dicto cõsilio quinquagesimo.Compo.tamẽ in dicta decretali capitulũ.& Io.An.ĩ dicta decretali, auditis sup gl.fi. tenuerunt cõtrariũ: & etiam.d.Ant.hic.& fortè fuit etiam de mente Inno. hic ,pter ea quæ superius tetigi.& consueui etiã in collatione istam opinionem tenere in d.c.auditis. tñ diligentius hoc cõsiderans in hoc.c.vt dixi adhereo.de iure magis opinioni Hosti.no.tñ menti diligenter dictũ Inno.hic.& do.Ant. & Compost.in palleg.decretali, capitulũ. & in d.c. auditis. & hæc procedunt vbi ille qui eligit, vel cui fit collatio non est penitus incapax. q̃a tunc talis electio, vel collatio purgat negligentiã, & impedit cursum Lateranensis concilij ƒm Host.secus ƒm eum si esset totaliter incapax. vt q̃a esset mulier, vel infans illiteratus. facit ad id.qđ dictũ est de illiterato, & infante.& de tempo.ordi.c.fin.in vj.& ad id, qđ dictũ est de muliere. facit, qđ hr̃.ĩ.de pœni.& remis.in c. noua quædam.& quod hr̃.s̃.de maior.& obedi.in c. dilecta.ƒm do.Flor.& aduerte, q̃a aliqui habent vel infans.vt s̃.dixi.& ita cõiter hr̃.Alij habent, vel infamis.sed ista litera cõiter non hr̃. Et ɔtra illã facit, q̃a si homicida, vel irregularis non censeat omnino incapax vr̃ q̃ idẽ dicendum sit de infami, nisi velis dicere, q̃ infames repellunt a dignitate, de regu.iur.infamibus. libr.vj.sed certè etiã homicidę, & irregulares.s̃.de temp.or.ex tenore. & c.fi.& ideo vr̃ melior litera infans, & dicit Inn. q̃ collatio penitus incapaci vel electio facta de eo non purgat neligligẽtiã in cõferendo, nec impedit cursum Literanen.ɔcilij, & ita vr̃ hic sentire in vna additione in alia tñ vr̃ velle, qđ etiã si nullo modo ius cadat in illũ cui facta est collatio propter incapacitatẽ, tñ ex collatione purgabitur negligentia, dũmodo intolerabilis error nõ sit expssus in collatione. q̃a tũc esset secus de sentẽ.excõ.p tuas.& e.ti.solet.li.vj. & iõ licèt fieret collatio criminoso et pseuerante in crimine non p hoc erit intolerabilis error, nisi collatio fiat expresse, puta confero tibi criminoso. refert tñ quosdã dicere, q̃ sufficit, q̃ error sit notorius, licèt nõ exprimatur p id, qđ hr̃ de offi.vica.c.j. ¶ Recitat et alios dicere ɔtriũ, videlicet, qđ non sufficit quod sit notorius, nisi exprimatur p id, qđ hr̃.ij.q.vj.§.diffinitiua.ver.si sñia. & l.ij.ff.qñ prouo.non est necel.& bene facit, quod no.per Ioa. An.post Host.in c.P.& G.de offi.dele.& p ibi notata vr̃ qđ quò ad actũ sentẽtię ista vltima pars verior sit, licèt quò ad alia interdũ operetur notoriũ idẽ, q̃ expressio.per id, quod hr̃ in c.j.de offi.vica.& p Inn. in extrauaganti suã psenti.de rescrip.Vr̃ tñ etiã, quò ad actũ sñiæ multum facere notorium per ea quę habentur de re iudi.cũ Bertoldus. & in cle.pastoralis. de re iudi.& ad not.in c.p.& g.potest dici, q̃ ibi tempore sñiæ non poterat benè esse notorium quid futurũ esse post ipsam sententiam per quam mãdabatur aliquid soli intra certum terminum sub pœna excõmunicationis, licèt fortè ille cui mandatur tunc non esset habilis ad dictam solutionem faciendam. facit etiã ad prædicta, quod hr̃.s̃.de re iudi.inter cæteras. qđ ibi no.p do.Ant. ¶ Sed aduerte, q̃a vt tetigit hic domi. Petr.quando fit collatio scienter incapaci deuoluit potestas ad aliũ, & præsumitur satis scientia, qñ esset notorium.s̃.de postu.præla.c.j.& sic frustra vr̃ tractari, an impediatur cursus Lateranen.cõcilij, qđ emanauit ɔ habentem potestatem conferendi, & negligentem. nã priuatus non posset conferre.& sic non esset negligens.s̃.c.proximo. Et sic vr̃, qđ dictũ Inn.solũ posset procedere qñ cõferens ignorauit incapacitatẽ.¶ Iuxta pdicta etiã dicit Inno.& põt esse tertius intellectus literæ hic erant surreptitiæ ex eo, q̃a narrata fuit deuolutio potestatis alio modo q̃ fuerit deuoluta. q̃a fuit narratũ, q̃ ,ppter negligentiam facta erat deuolutio, qđ nõ erat verũ ,ppter collationem factam licèt inualidã, vt dixi in pręcedenti intellectu, sed erat deuoluta, q̃a eligendo incapacẽ. videbant priuari potestate eligendi, ex quo contulissent indigno.¶ Et propter hoc tangit hic duo dubia. Primum est, an conferens indigno si priuat cõferẽdi potestate.vt quia scienter conferat ad quem deuoluat, si talis collator fuerit ordinarius. Scđo quid erit in in executore Papæ si scienter conferat indigno.
30 Circa primũ dicit, q̃ † deuoluit potestas ad illos quibus hr̃ in c.cum in cũnctis. ad finem. de elec.In alia tñ parte dicit, qđ ad nullum deuoluitur potestas eligẽdi, quia non vr̃ esse iure cautũ.do.Ant.hic nõ bñ declarat, sed remittit ad notata in d.c.cum in cunctis. & ad id, qđ habetur in c.bonæ.el j.ad fin.de elec. & co.ti.q̃q̃.lib.vj.potest dicere, q̃ in casu huius.l.non est de iure expressum, qđ deuoluat potestas ad aliũ. nã.c.cũ in cunctis. loquit qñ quis est indignus, quia illiteratus, illegitimus, vel criminosus, vt ibi patet, sed hic nõ erat iste Eps indignus altero de modis pctis, ergo pœna imposita nõ habebat locum in casu isto. facit, qđ notauit Io.An.de reg.iur.odia.lib.vj.in mercurialibus. sed vbi quis esset indignus altero de tribus modis de quibus.s̃.dixi, tunc bñ hẽt locum pęna priuationis de qua in d.c.cũ in cunctis. & in d.c. bonę.el j.ad fi.& in d.c.q̃q̃.
31 ¶ † Circa scđm qñ scilicet prouisio fit p executorẽ q̃ ɔfert indigno nunq̃d deuoluat potestas ad ordinariũ collatorem, Inn.hic ponit opiniones. nã primo dicit, qđ nõ, q̃a nõ reperitur iure cautũ, qđ de Papa, vel eius executore deuoluat potestas ad aliũ. & facit et, qđ ipse notauit.ĩ.de excel.pla.ĩter dilectos.& istud dicit sibi pl⁹ placere q̃ illud, q̃ notauit ipse ĩ c.lr̃as. & c.post electionẽ.ĩ.e. in d.c.in-

In d.c.inter dilectos. in alia parte tenet, ꝙ ante cassationem non deuoluitur potestas ad aliquem. sed illa cassata prouisione, seu collatione deuoluet potestas ad ordinariũ, & demum etiã refert aliquos dicere, ꝙ si potestas est data fauore eius pro quo scribit, qđ potestas redit ad delegantẽ. Compost. in decretali capitulũ, vt ibi refert Ioan. And. post gl. in magna. gl. ver. Itẽ quid si ꝓuisio. vt etiã hic refert Io. Cal. dicit, qđ si in literis est verbũ, reseruamus, potestas non deuoluitur ad orinariũ, quia tũc vr̃ negotiũ reseruatũ Papæ. s̃. de appel. vt nostrum. idem dicit si nõ est verbũ reseruamus si non est appositũ nomẽ illius pro quo scribit, vt quia mandat de certo beneficio ꝓuideri alicui idoneę ꝑsonę. nã isto casu eadem vr̃ ratio, ex quò non est scriptum, si aũt pro certa persona sit scriptum remittunt Io. Cal. & do. Ant. ad notata per Inn. & Io. An. in d.c. inter dilectos. vbi de hoc tangitur per Io. An. super glo. & licèt ibi ponantur opiniones põt concludi, ꝙ si est rescriptum, fuit surreptitiũ, quia impetrans tacuit se indignũ vr̃ ꝙ non valeat rescriptũ, & ꝑ ꝯñs, nec valebit collatio executoris per id quod hr̃ in text. isto. Et ideo ordinarius poterit ꝓuidere. Si vero rescriptum non sit surreptitium, vt q̀a concessum est motu proprio, vel fortè ex postfacto effectus est indignus, & tunc si per tale rescriptũ beneficium non fuerit affectum, nec consequenter ligatę manus ordinarij: tunc vr̃ ꝙ poterit ordinarius ꝓuidere. facit, qđ hr̃. s̃. de ꝑben. dilectus. Si autem beneficium per rescriptum esset affectum, quod quando sit colligi potest ex notatis per gloss. in decretali si soli. in glo. magna. in secunda parte. j. eo. in vj. & tunc nõ poterit ordinarius prouidere: quia per talem affectionem ligatę sunt eius manus. vnde si dicamus collationẽ factam indigno non valere, poterit tñ. ordinarius se intromittere. Si vero dicamus illam valere: sed debere cassari: tunc multofortius nõ poterit se intromittere illa non cassata: ipsa autẽ cassata adhuc videretur, qđ non possit se intromittere, ex quò beneficiũ fuit affectum, nisi diceres, ꝙ fuit affectum ꝓ illa vice. Et sic collatio facta alteri per ordinariũ non valeret. sed in alia vacatione videtur, ꝙ tũc potestas debeat esse penes ordinariũ. & ideo cũ desierit primo vacare per collationem factam indigno, si dicimus illam tenere de mero iure si postea illa cassetur erit noua vacatio. & sic vr̃, ꝙ redibit potestas ad ordinariũ. & hoc fortè voluit Inn. hic in scđa opinione,
32 quã superius recitaui. ¶†An autẽ collatio facta indigno teneat, vel nõ, tetigi superius. nã Inn. & Io. And. vñr hic tenere, ꝙ sic. & ẽt in locis superius allegatis. ¶An tñ de iure hoc procedat: dixi superius. ¶In gl. fi. in fi. cum gl. concordat Io. An. dicens, ꝙ Papa fortè voluit facere impetrãti maiorem gratiã fortè ex eo, quia surreptitiè impetrauerat. Et nota. benè ex text. cum gl. ꝙ verbum inducas, vel ꝓcures inducere, nõ vr̃ importare compulsionem, seu potestatem cõpellendi. ¶Cõtrarium tenuit Archi. in c. si pauper clericus. de præben. in vj. ex eo, quia aliàs mãdatum posset esse elusorium si fortè non posset inducere illos ad implendum mãdatum. & ideo videt̃, ꝙ censeatur etiã data potestas, vt possit executor facere illa per q̃ mandatum sortiatur effectum. & istud tenuit etiam Io. de Deo. in suis quæstionibus, vt hic refert Io. An. & ista etiam vr̃ tenere communis opinio, vt patet ex his quæ scribuntur ꝑ modernos in cle. j. de offi. dele. vbi ẽt de hoc dixi. Vnde potes ꝯcludere, ꝙ aut Papa solũ mandat, vt aliquis, vel aliqui moueant̃ ad aliq̀d faciendũ. & tũc tales literæ vñr esse monitoriæ. & iõ ꝑ illas nõ poterit cõpellere. facit qđ no. s̃. de rescrip. ex insinuatione. & quod etiã hic notauit glos. Interdum etiã Papa mandat, ꝙ aliquis, vel aliqui inducãtur ad aliquid faciendũ, vel mandat alicui, vt talem. vel tales moneat, & inducat ad tale q̀d faciendum & tunc, aut tale mandatũ emanat in materia in qua nõ cadit compulsio. exemplum in c. discretionem. de eo qui cogno. consan. vxo. suę. in c. veniens. eo. ti. puta, quia sumus in materia ingressus religionis ad quẽ non dẽt quis cogi inuitus. & hoc casu loquitur. d.c. discretionẽ. vel sumus in materia fori pęnitentialis. & hoc casu loquit̃. d.c. veniens. & tunc dicta verba nõ important cõpulsionẽ. & hoc ꝑꝑ naturã subiectæ materiæ ẜm quã verba debent intelligi. l. si uno. in prin. ff. loc. si autem sumus in materia indifferenti: tũc vr̃ super hoc esse opi. nam communis opi. hẽt, ꝙ per dicta verba videt̃ data etiã potestas cõpellendi. vt patet ex notatis in d.c. si Pauper. per Archid. & Io. An. & per Io. de Lign. in cle. j. de offi. del. Sed Io. An. tenuit ꝯriũ per istum tex. cum gl. sed posset dici, si vellemus tenere cõmunem opinionem, quòd hic non negatur quin posset cõpellere, si aliàs induci nõ possent ipsi canonici: licèt gl. hic al'r dicat, verũ est, tñ. qđ tunc cõpellerentur ex hoc nouo mandato. & sic vi harum secundarũ literarum: quia primæ fuerũt nullę ratione surreptionis. Vel posses dicere, qđ glo. procedat in casu isto per rationem quam dixi. s̃. post Io. An. sed quia fortè ꝑꝑ surreptionem noluit Papa facere impetranti maiorem gratiã: sed aliàs regulariter extra casum istum non procedat communis opinio. tene tamẽ menti istum tex. cũ glo. & etiã opi. Io. An. in d.c. si pauper. qui noluit, qđ indifferenter, nisi aliud appareat ꝑ illa verba moneas, & inducas non
33 detur potestas compellendi. ¶†Extra glo. tangit hic. Inn. an si lata sit sententia econtra possessionem perdat ipsam possessionem. & an victor possit illam propria autoritate occupare. & prosequitur aliquos casus. nam interdum fertur aliqua sententia super aliqua re corporali, interdum super aliqua re incoporali, & hoc secundo casu prosequitur aliquos casus. nam quod fertur super redditu annuo. seu suꝑ incõpetendi ad redditum annuum. quãdoq; fertur super iure incorporali non adhęrenti rei corporali, puta super iure eligendi, vel iurisdictionem exercẽdi. qñq; fertur super iure incorporali adhærente rei corporali, puta prębendę ẜm eum, vel si fertur super iure seruitutis adhærentis solo. ¶Primo casu concludit, qđ licèt feratur sñia contra possessorem non perdit illã, nec potest illam occupare victor sine licẽtia iudicis, vel sine cõsensu ipsius possessoris, aliàs caderet de iure suo per id, qđ habetur in l. meminerit. C. vnde vi. nec obst. qđ hr̃. C. eod. titu. si quis in tantam. ibi ante euentũ: vt dixi, &c. quia debet suppleri maximè: q̀a etiam post sñiam non est licitum occupare propria autoritate: vt est dictum. facit, qđ habetur. s̃. de re iudi. cum aliquibus. nec ob. text. in l. sed & si res. ff. cõmuni diui. & quod habetur insti. de offi. iudi. §. fin. in q̀bus dicit̃, quòd res iudicata efficitur illius cui adiudicat̃, q̀a illud dẽt intelligi secuta traditione: vt notatur in d. §. fi. & facit, qđ dictũ fuit. s̃. c. proposuit. in gl. penul. & super ea. & qđ notat̃ ẽt ꝑ Io. Andr. in addi. Spec. in tit. de peti. & pos. §. fi. circa fi. concludit, qđ siue per sententiam iuris, siue hominis quis priuetur beneficio non perdit possessionẽ. facit, qđ notauit. gl. in l. cũ duobus. §. idẽ rñdit. ff. ꝓ socio. vbi aũt sñia ferret̃ ꝓ ipso reo, & absolueret a petitione actoris, tunc nõ ẽ necessaria alia executio, q̀a ipse possessor erit tut' exceptiõe virtute talis sñiæ. facit, qđ leg. & no. s̃. de app. pastoralis. Scđo casu, qñ agit̃ de iure incorporali, &

li.& agitur de iure percipiendi annuũ redditũ,cõcludit Inn. q̃ ſi ſententia fertur cõtra actorẽ qui erat in quaſi poſſeſſione ipſius, & imponitur ſibi ſilentium tũc ꝑditur illius iuris quaſi poſſeſſio ex tali ſentẽtia, quia non eſt conueniens, quòd illi dandus ſit redditus ſuper ipſo redditu annuo nõ ſoluendo,quia aliàs non videtur poſſe amittere quaſi poſſeſſionem ipſius iuris,niſi per aditum ipſius ſententiæ. & quia ſi ſententia eſſet lata in fauorem eccleſię peccaret recipiendo,& ſimiliter peccaret ille qui ſibi ſolueret. Et ideo debet eſſe licitum talem contra quem lata eſt ſnĩa turbare in hoc iure ne remaneat in peccato per id,quod hr̃.ij.q.vij.negligentia.ſi autem fertur ſentẽtia ſuper iure incorporali non adhęrente rei corporali,puta ſuꝑ iure eligendi, tũc dicit,quòd ſi ſententia fertur pro actore illa lata ſtatim põt ingredi poſſeſſionem,& ſic reus illam amitti,ttamen vt omnis remoueatur dubitatio dicit Innocen.quòd iudex debet dicere in ſententia vobis adiudicamus eligendi de aduerſarijs ſilentium imponimus. facit, quod hr̃.ſ.de cau.poſſeſ.cum eccleſiæ.¶Vltimum autem capitulum proſequitur hic Innocen. ſed meo iudicio aliqualiter ineptè videtur loqui. & allegat etiam.l.harum.& l.egi.ff.ſi ſerui.vendi.quæ non videt̃ loqui in caſu quem ponit Innoc.nam Inno.loquitur quando fertur ſententia in negatoria contra poſſeſſorem ſeruitutis,ſed ille.ll.loquuntr econtra,qñ fertur ſententia in cõfeſſoria contra negantem ſeruitutem. de iſta tamen materia eſſet etiã recurrendũ ad ea quę notauit Bar.in l.ſi prius.ff.de ope.no.nũ. & maximè circa quæſtiones.propriè tñ ibi loquitur qñ ꝯ contumacem ꝑceditur.

34 ¶†Itẽ aduerte,quia tetigit hic Innó. an ſi ferat̃ ſententia contra aliquem ſuper amiſſione beneficij, an illi ad quos ſpectat electio poterunt eligere ſine alia licentia ſuperioris. & videtur concludere,q̃ non.& hoc dic eſſe ſecurius.Et idem etiã videtur voluiſſe.ĩ.de accu.in c.qualiter.el ij.in vlt.col.& penul. ibi:tñ in vna parte vr̃ ſentire oppoſitũ inq̃tũ vult, q̃ poſtq̃ q̃s eſt priuat⁹ bñficio,vel depoſit⁹, qđ tunc clerici ad quos ſpectat poſſunt eligere ſine alia licentia. & iſtud vr̃ eſſe verius,vt etiã hic voluiſſe vr̃.do.Ant.ſed vbi quis non eſſet priuatus, ſed priuandus veniret, tunc bñ eſt verum, qđ non poſſent deuenire ad electionem,niſi prius ille priuet̃. Et aduerte,q̃a ibi voluit Inn.notabiliter,qđ licèt quis clericus ſit condẽnatus de homicidio:ſi tñ nõ ſit priuatus beneficio nõ poterit ꝑcedi ad electionem,quod eſt valde notandũ. & ſic vr̃,qđ nedũ ꝑꝑ homicidiũ priuatur quis ipſo iure bñficio, vt dixi ſuper glo.penul.ſed nec etiam priuatur, licèt ſimpliciter condẽnetur de homicidio.d.tñ Flor.hic vr̃ velle oppoſitũ:licèt nõ faciat mẽtionẽ de Inn.nã dicit,qđ verũ eſt,qđ ꝑꝑ homicidiũ quis nõ eſt priuatus ipſo iure bñficio, vt voluit Innoc.& Cõpoſt.& archid.50.diſt.ſtudeat. & facit, qđ hr̃ in c.Henricus.ĩ.de clerico pugnante in duello.tñ iſtud eſt verum ſm̃ eum anteq̃ ſit de homicidio condemnatus.ſed poſt cõdemnationem dicit,quòd ipſo facto erit priuatus. & non ſolum procedit hoc in homicidio ſm̃ eum. ſed etiam ſi ſit condemnatus de alio crimine graui.allegat, qđ not.per Innoc.ĩ.de exceſ.prælato. inter dilectos. ibi tñ non bñ vr̃ hoc dicere.Et dicit ẽt.do.Floria.qđ etiã ſi crimen commiſſum induceret inhabilitatem ipſo iure non tamen dicetur ille qui commiſit eſſe prorſus inhabilis,cum poſſit eſſe habilis per diſpẽſationem.facit,quod dixi ſuper gloſ.penul.Et tene menti,quod

a Dignitas. do.Abb.nõ ita latè ſummat ſicut d. Ioan.

35 † dixi de cõdemnato de homicida, an per hoc ſit priuatus: quia vr̃ quod non, ſi aliudnõ dicitur ſm̃ Innc. licèt domi.Floria.aliter dixerit. & tũc videtur,q̃ operetur ſentẽtia ſolũ,quod erit ſuſpenſus ab executione officij,& poterit etiam priuari beneficio.& poterit etiam ſecum diſpenſari in titulo,vt ſic teneat beneficium,ſi forte hoc ſuadeat vtilitas eccleſiæ, & poterit per alium deſeruire ipſi beneficio. facit,qđ habetur in d.c.ſtudeat.& in d.c.Henricus. Credo tamẽ quod raro eueniret iſte caſus; q̃a ſi condemnaretur de homicidio veriſimiliter etiam deponetur per ſententiam de beneficio. Item adde his quæ dixi ſuper glo.ij.inquantũ dixi poſt Inn.quòd electio,ſeu collatio inualida facta de eo qui non eſt penitus incapax impedit curſum Lateran.concilij. Nam vr̃,quod de iure iſtud non procedit, imo videt̃,quod curat ex illo tp̃e,ex quo cõſtabat electionem,vel collationem non valere per id, quod hr̃ in c.ſi electio. in vj.Nec obſt.iſte text.quia hic nõ negatur, quòd cucurriſſet tempus inquantum iſte Epiſcopus cui collata fuit ꝑpoſitura non habuiſſet diſpenſationem. & ſic nõ habet obſtare. ¶Item attende, quia illa quæ tetigi extra gl.domi.Ant.hic fuit proſecutus multum intricate, vt ex eius ſcriptis põt patere. ¶Vltimate ſcias ẽt quod Io.Cal.hic tetigit aliqua quæ fuerunt expedita.ſ.eo.propoſuit.& de præben.pro illorum. & c.ſi. de pręſump.ideo vlterius non eſt inſiſtẽdum,ſed ſufficiant prædicta de materia iſtius decretalis.

S V M M A R I V M.

1 *Beneficia priora an vacant poſt electionem, & confirmationẽ in Epiſcopum.& nu.14.*
2 *Motus proprius poteſt cadere in inferiore a Principe in conferendo beneficium,& quid operetur.*
3 *Epiſcopus abſens a diœceſi, an poſsit conferre beneficia exiſtentia in diœceſi.*
4 *Ordinare, capitur aliquando pro confirmare.*
5 *Perſonatus appellatione comprehenditur dignitas.*
6 *Mandatum directum capitulo in his quæ ſunt facti videtur directum cuilibet ſingulari de capitulo.& præcipuè capiti capituli.*
7 *Allegari poſſunt ſimul priuilegium,& ius commune.*
8 *Collatio facta contra formam debitam,& de non idoneo, ſeu de indigno non purgat negligentiam cõferentis quin deuoluatur ad alium.*
9 *Prouiſiones diuerſæ a diuerſis,& diuerſo tp̃e factæ,an poſsint in indicio Ducis proſequi,& accumulari.*
10 *Prouiſiones duas ſi cõtingat eſſe factas de diuerſis dicenti alteram ꝑceſsiſſe incumbit onus probandi.*
11 *Inſtitui ſe permittens in locum viuentis inhabilitatur perpetuo ad illud beneficium.*
12 *Collatio ſecunda facta prima non caſſata non valet.*
13 *Idem an peti poſsit ex diuerſis cauſis.*
15 *Decanus an comprohendatur appellatione capituli.*
16 *Exceptio requirens altiorem indaginem non admittitur in poſſeſſorio, ſecus ſi de illa ſtatim conſtare poſſet.*
17 *Quando petitorio ſuper beneficio agitur debet pronuntiari ſuper titulo,& ſic ſuper ipſo beneficio,& non ſuper poſſeßione beneficij.*
18 *Agenti poſſeſſorio vti poßidetis,an obſtet exceptio abiurationis.*
19 *Exceptiones peremptoriæ,an debeant admitti contra inſtitutum in beneficio antequam admittatur ad poſſeſsionem.*
20 *Collatio prima ſi ſit inualida,an poſsit procedi ad ſecundam prima nõ caſſata.*
21 *Collatio facta excommunicato,an valeat.*
22 *Eligendi poteſtas deuoluitur ſi capitulum propter electionem de indigno factam eligendi poteſtate priuetur.*

a 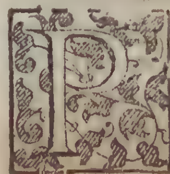Oſt electionem. Dignitas a nõ vacãs alteri ꝯferri non põt,& vbi ꝯſtat bñficium collatũ eſſe ꝑ illũ qui habuit poteſtatẽ ꝯferendi per exceptionẽ renuntiationis, & obiurationis nõ dẽt poſſeſſio retardari. h.d.¶Et ſunt duę partes principales.Nã ĩ prima parte ponit̃ facti narratio. In ſcđa ipſius diffinitio. ſcđa ibi:

ibi:qm̄.prima facit quatuor.nā primo pmittit collationē archidiaconatus factā Honorio p Archiepm. Scd'o resistentiam capituli,& eius capitulum.Tertio colationem factam per capitulū Rogerio.Quarto ponit exceptionem abiurationis contra Honorium, & collationem factam per capitulum rogerio.secunda ibi.cuius.tertia ibi:ipsius igitur.tertia ibi:processu vero.¶Secunda principalis facit tria. Primo imponit silentium Rogerio,& exprimit causam quare.Secūdo in possessorio adipiscendę pronuntiat pro Honorio. Tertio post possessionem adeptam reseruat vnicuiq; cuius intersit ius agendi, aut proponendi de renūtiatione.secunda ibi:exinde.in tex.ibi, seu personatum idest personarum,& dignitatum: vt etiam colligi potest ex sequentibus.Item ibi.supradictis, & infra deciditur, quòd in dicto priuilegio etiam continebatur quòd talis institutus per Archiepiscopum, & præsentatus decano, & capitulo debebat inuestiri p ipsum decanū,vt.j.patet,in ver.cum igitur.¶Itē.ibi:nec p persona.i.p non habente personatum.¶Item.ibi.petijt confirmari.&.j.decidit,qđ dicebat Honorius fundatam intentionem suam ex respōsione Rogerij. vñ petebat Roge.silētium.imponi,& ex illo patere Rogerium ius non habere.¶Item.ibi. sortiatur effectū. s.p adeptionē possessionis.facit,quod hr.s̄. de appel. constitutus.el ij.& sic,qđ sequitur in litera,dum di-
1 xit exinde.expone.i.adepta possessione.¶†Not.j.qđ per electionem,& confirmationē alicuius in Episcopum videntur vacare priora beneficia, qđ est intelligendum:vt habetur.s̄.de elec. cum in cunctis. vt hic in gl.j.videlicet,quando etiam adeptus est possessionem Episcopatus, & est consecratus, vel lapsum est tempus de consecrandis: aliàs non vacarēt priora be-
2 neficia.¶†Item no. quòd etiam in inferiore a Principe videtur posse cadere motus proprius in conferendo beneficium.¶ An tamen aliquid operetur recurrendum est ad ea,quę habentur in cle. & si apostolicæ.de offi.ord.& in c.fi.de offi.leg.in vj. & in c.si motu proprio.de præben.eo.li nam in ordinario naturali non vr̄ operari,sed in accidentali,puta in legato di-
3 cendum,vt habetur in d.cle.& si apostolicę.¶†Item no. qđ Ep̄s absens a diœcesi videt̄ habere potestatem ɔferendi beneficia existentia in diœcesi: vt hic vr̄ pbari intelligendo,ꝙ iste Archiep̄s erat absens a diœcesi videtur habere potestatem conferendi beneficia existentia in diœcesi: vt hic videtur probari intelligendo ꝙ iste Archiepiscopus erat absens prout dicitur notari in antiqua,& ad hoc allegatur decretalis.& hoc ēt cōiter tenetur:vt no.in c.nouit.s̄.de offi.leg. nā istud vr̄ esse iurisdictionis voluntarię.s.conferre beneficia. ideo extra territorium fieri potest.facit, quod habet̄ in l.ij.ff.de offi. procō.& leg.¶†Item no.ꝙ verbū ordinare interdum sumitur pro confirmare: vt hic colligitur,interdū vero sumitur pro sola assignatione, seu inuestitura facti de quo.s̄.de offic.delega.super cod.
5 ¶†Item no.quod appellatione personatus comprehenditur dignitas:vt satis colligitur ex tex.isto dū primo dicit canonicorum, seu psonarum. & postea subiungit præbendam, vel dignitatem.& sic vñr eē sinonima personatus,& dignitas.facit, quod habet̄.s̄. de const.cum accessissent.quod vr̄ pcedere lato sumpto vocabulo.strictè autem vr̄ differre:vt dictum fuit s̄.de pręben.in c.de multa.& notauit Archi. de consue.c.j.in vj.¶ Item not. qđ aliqñ fit præsentatio ad fi.vt psentatus instituatur,seu confirmetur, vt patet. j.de iurepa. per totum,qñq; vero fit psentatatio. ad fi.vt psentatus de facto inuestiat̄.seu installet̄, vt hic
6 patet.¶†Itē not. ꝙ in his,q̄ sunt facti mandatū directū m capitulo videtur esse directū etiam cuilibet singulari de capitulo,& pcipue capiti capituli,qñ potissimè materia de qua agitur spectat ad ip̄m caput capituli.facit,qđ habetur.s̄.de rescrip.eā te. & qđ not. p doc.& no.etiam, qđ appellatione capituli comprehendit̄ platus qui pest capitulo. & ad hoc sæpe allegatur. & hoc vr̄ pcedere, qñ agitur de materia lata. secus vbi agit̄ de stricta,& exorbitante:vt est gl.nota-
7 bilis in cle.vt hi qui.de eta. & quali.¶†Itē not.quòd simul videtur posse allegari priuilegiū,& ius cōe, qñ vtrumq;, licèt in se sint diuersa tradit ad iuuādum id de quo agitur.facit,qđ habet̄.j. de priuile. cū personæ.lib.vj.super eo aūt propriè non p̄t cadere priuilegium,& ius cōe propter repugnantiam.nā priuilegiū dicitur quasi priuans ius.iij.dist.priuilegia.& facit,ꝙ
8 habet̄.s̄.de rescrip.veniens.¶†Item no. ꝙ collatio facta contra formā debitā,& de non idoneo, seu indigno.non vr̄ purgare negligentiam conferentis respectu deuoluēdi ad alium:vt hic videtur innui. de quo plenè dictum fuit.s̄. c.proxi.vbi per Inn. & etiā Ioā. An.qui vident̄ velle ɔ̄rium, qñ collatio fit ei qui nō est penitus capax . Secus si sit penitus incapax. & licèt illa videantur communis opinio tn̄ de iure vr̄, ꝙ vtrobiq; si collatio sit inualida, & hoc appareat non purgetur negligentia, per id qđ habetur in c. si electio.de elect.in vj.& tetigi in c.præcedenti.circa fin.
9 ¶†Itē no.qđ vr̄ quē posse accumulare, & psequi in iudicio ducis diuersas puisiones a diuersis, & diuerso tempore factas hoc tamen hodie non videt̄ proce-
10 dere si obijciatur.de elec.vt qui duas.libr.vj.¶† Item not.ꝙ vbi apparet duas prouisiones esse factas de diuersis dicenti alteram præcessisse videtur incumbere onus probandi.facit,qđ legi.& no.de rescr.duobus.
11 lib.vj.¶†Item no.ꝙ permittens se in locum viuentis institui perpetuo videtur inhabilitari ad illud beneficium etiam si velit consequi ex noua collatione. facit,ꝙ no.per Ioā.An.s̄.eo.in c.j.& per glo.hic in ver. post resignationem.¶Item no.qđ opponens se collationi alterius pro confirmatione iuris sui si nihil probat de iure suo,vel aliter constet eum ius non habere q̄q̄ aliàs exceptio in se sit legitima, tamen repellit̄ tanq̄ eius non intersit.facit,quod habetur.s̄.de elec. cum inter R.& ij.q.vj.non solum.Et no.etiā,ꝙ repulso eo cuius non interest admittitur ēt post sn̄iam is cuius interest.& ex hoc etiam no. quod in causa beneficiali non transit sn̄ia in rem iudicatā quò ad piudicium tertij.qđ intellige, vt no.in c. cum dilecti.ad fi.s̄.de elec.¶Item no.cautum esse in sententia excipere ius tertij quamuis ipsi tertio ipsa sententia non
12 faceret præiudicium.¶†Item potes notare, ꝙ collatio secunda facta prima non cassata non valet,qđ est clarum,qñ prima fuit valida.si autē prima fuisset inualida, an tunc possit valere secunda prima non cassata dictum fuit in c.præcedenti.& notatur etiā.j.de exces.prela.inter dilectos.Nam si prima est nulla, & incolorata valet secunda etiā prima aliter non cassata.vbi aūt prima nō fuisset colorata,licèt inualida est magis,dubium tn̄ cōiter tenet̄, ꝙ si fit per ordinariū. valet secunda. si vero per delegatum,seu per executorem est opin. de qua plene dixii in c. præcedenti.
13 ¶†Vltimo per istum tex.dum dicit tam primæ q̄ secundæ,&c.colligit do.Flo.qđ idem videtur posse peti ex diuersis causis.de quo remittit ad not. de elect.si quis duas.lib.vj. & dicit etiam singulariter esse notādum,qđ ille qui est in possessione beneficij potest se tueri ex duabus collationibus,seu duobus titulis.qđ dicit se alibi legisse ita expsse,facit tn̄ p hoc dicto licèt non alleget,qđ habet in regula, nullus pluribus, de reg.

de reg.iur.in vj.& ff.de except.l.nemo.secus dicit in petente confirmationẽ electionis,q̃a non audit̃, nisi ex vna electione.d.c.vt quis duas.& pro hoc, q̃a cõfirmatio est quoddã decretũ, seu quædã s̃nia quę nõ dẽt ferri super incerto.insti.de actio.§.curare. & l.itẽ eorũ.& l.item si decuriones.ff. quod cuiusq; vniuer. & facit,qđ no.Arch.in d.c.vt quis duas.& s̃m hoc videtur,qđ litera hic debeat intelligi,qđ Rog.se defendebat, q̃a archidiaconatũ possidebat ex duplici concessione.& etiam petebat confirmari.tñ istud vltimũ non potuit prosequi ex duplici causa si fuit oppositũ qđ hodie est clarum per dictũ.c. vt quis duas. & qđ possidens possit se tueri ex duobus titulis, dicit Paulũ se consuluisse in quæstione facti,& eadem ratione dicit idem dicẽdum in pluribus titulis, q̃ dicit esse valde vtile,& notandum.nam quicunq; institutus dubitauerit,an instituens habuerit potestatem instituendi,&c. poterit petere se de nouo institui sine preiudicio
14 prioris.qđ tene menti.¶†Item in gl.j.ibi.post cõsecrationẽ supple,vel post lapsum tempus de consecrandis,& supple etiam, & post habitam possessionẽ Episcopatus, aliàs non vacarent priora beneficia : vt dixi in notabilibus.& patet in d.c.cum in cũctis.¶In ea.gl.ibi electus consensit.& pro hoc bene facit , qđ hr̃ in regularibus in c.beneficium.li.vj.& ĩ. de his q̃ fi.a ma.par.cap.in c.ex ore.circa fi.¶In glo.iij.ibi de testamentis.requisisti.solue, q̃ ista loquunt̃,qñ fit mẽtio de prælato,& ecclesia. ideo tunc sub appellatione ecclesiæ non ɔprehenditur prælatus.sed hic loqui
15 tur solum,quando fit mentio de ecclesia.¶ †In ead. gl.ibi:sedes Apostolica. Ista decretalis videtur facere quod appellatione capituli non comprehendatur de
a canus [a] q̃a de dignitate vr̃,q̃ sit facienda mẽtio. q̃ hr̃. s̃.de rescrip.ad aures.& pro hoc etiã facit, quia verba priuilegij faciunt mentionem de decano, & capitulo.& sic vñr esse seruanda. facit.ĩ. de priui.porro. sed potes rñdere, qđ prædicta procedũt in rescriptis contentiosis quæ sunt strictè interpretanda.s̃. de rescrip.in c.nõnulli. sed hic loquit̃ de collatione ordinarij quę est fauorabilis,ideo amplianda.facit,quod habetur in regula odia.de reg.iur. in vj. & sic residet do.Ant.Tu potes dicere, vt tetigi in notabilibus , & vbi agitur de materia lata tunc appellatione capituli ɔprehendit̃ etiã p̃latus qui præest capitulo per istum tex.& alia iura allegata in prin.gloss.sed vbi ageretur de materia stricta , & exorbitante tunc appellatione capituli non comprehenderet̃ prælatus cum regulariter ponantur,vt diuersa,vt patet ex his,quæ hñr.ĩ.de his q̃ fi.a p̃lato sine consensu capituli in rubro,& nigro.& ita no.gl.in cle.vt hi qui.de eta. & quali.¶Ad id aũt,qđ dixit gl.qđ plus operatur specialis nominatio q̃ generalis,dic qđ regula est in contrariũ:q̃a regulariter tantũ valet generale quò ad genus,quantũ speciale quò ad speciem,licèt fallit in aliquibus casibus.de quo in c.si sacerdos.s̃.de offi.or.do.vero Flo. in eo,quod tactũ est supra, an appellatione collegij , vel capituli cõtineatur ille qui pręest collegio,vel capitulo remittit ad notata per gl.in dicta cle.vt hi,qui §.j.in ver.eisdem.quæ secundum eum concludit notabiliter, qđ nomine capituli continet̃ prælatus,sed impropriè.& quò ad hanc literam dicit,quòd hic nõ probatur, quòd nomine capituli cõtineat̃ decanus . nec etiam probatur contrarium.nam de hoc nõ fuit discussum s̃m eum.& dato etiam, quòd allegatio esset vera , tamen collatio facta per archiepiscopũ tenuisset , sed debuisset p̃sentari decano , & capitulo iuxta formam priuilegij,sed certè hic satis vr̃ probari,qđ noĩe capituli contineatur decanus , quicquid ipse dicat.nam si non cõtineret̃ mandatũ factũ capitulo non ligaret decanũ.& sic tale mãdatũ fuisset cõtra formã priuilegij ex quo solũ decretũ fuisset capitulo in eo,qđ cõiter spectasset ad decanũ, & capitulũ,vel principaliter ad decanũ.ꝑ id,qđ hr̃. in c.fi. de præb.in 6.& eo.ti.cũ in illis , & sic non fuisset seruata forma priuilegij.& ꝑ ɔñs videtur, q̃ non debuisset obtinere Honorius,ex quo non fuisset seruata forma priuilegij.& per id, qđ hic dicit̃ in versi. & si quis.iõ melius vr̃ esse dicendum,vt superius dixi.glo.reprobata in fi.hoc dicit gl.nec ob.qđ hr̃ in c.cum inferior de maio.& obe.¶In gl.post resignationẽ.ibi:sed non fuit probatũ.& sic vr̃ velle, q̃ debuisset admitti ad ꝓbandũ ipse Rogerius renuntiationẽ factã cũ iurõ per ipsum Rogeriũ, tñ q̃a litera vr̃ hic innuere contrariũ gl.in ver.sed si probaret̃.posuit aliũ intellectũ, videlicèt,q̃ non debuit audiri ad probandum:q̃a petebat confirmationẽ ratione primæ concessionis factæ per capitulũ ipsi Rogerio q̃ non iuuabat̃ per renũtiationem Honorij postea subsecutam,ideo non fuit auditus.Iste tñ intellectus non vr̃ literę conformari,q̃a videtur litera innuere, qđ iste non persequebat̃ solum primam concessionem, nec petebat cõfirmationem solum ratione primæ concessionis imo petebat etiã ratione secundæ.vt patet ex litera . & tamen nõ fuit auditus,cuius ɔ̃rium esse debuisset s̃m istum intellectum ideo gl.in ver.imo posuit tertium intellectum, videlicet, q̃ iste Rogerius non debuit audiri ad ꝓbãdum ipsam exceptionẽ renuntiationis , & abiurationis:q̃a sua non intererat. nã nihil proficiebat ad primam concessionẽ sibi factam ꝑ capitulũ,nec ẽt ad secundã factam ꝑ Archiepm̃:q̃a ex illa nõ poterat obtinere, ꝓpterea q̃a fuerit factus inhabilis ab obtinendũ archidiaconatũ , ex quò semel passus fuit se institui in locum viuentis non priuati iure suo , & sciẽter occupauerat locũ ipsius non priuati.ꝑ id, qđ hr̃.s̃.e. c.j.cum ibi notatis ꝑ Io.An. & ideo non intererat ipsius Rogerij admitti ad probandum dictã exceptionem.¶Quartus fuit intellectus extra gl.q̃ Rogerius hic non fuit auditus ad ꝓbandum dictã exceptionẽ, ex eo.q̃a Honorius agebat possessorio recuperandæ in quo non admittitur talis exceptio.s̃.de rest.spo.in literis.tñ, quia iste intellectus non vr̃ literæ cõformari dũ dicit de te sortiat̃ effectũ . & sic vr̃ loqui de possessorio adipiscendæ,nec etiam apparebat,qđ Honorius hic habuerit aliàs possessionem , licèt intellectus sit verus in se.¶Datur etiã propter hoc quintus intellectus,videlicet qđ hic agebatur possessorio adipiscẽdæ in quo non admittitur exceptio requirens altiorẽ indaginẽ,vt fortè ista faciebat.facit,quod habetur in l.iij.ad exhi.in §.ibidem.& iõ hac de causa fortè non fuit admissus.facit,qđ tanget̃ cum gl.fi.& super ead. ¶Et facit etiam ad prædicta,qđ legitur,& no.in l.fi. C.quorum bonorum.& s̃.de resti.spo.in literis.in q̃
16 bus notatur, † quòd in iudicio possessorio non admittitut exceptio requirens altiorem indaginẽ. secus si de illa statim posset cõstare.¶Sed aduerte , q̃a illud vr̃ procedere,quando agit̃ possessorio adipiscendę super rebus prophanis,vel etiam super rebus ecclesiæ, seu spectantibus ad ecclesiam fortè occasione hr̃ditatis delatæ. secus vbi agitur de adipiscenda possessione beneficij:quia tunc cũ adeptio possessionis tendat ad executionẽ prouisionis, seu collationis pręambulæ non admittit̃ exceptio concernens merita prouisionis , sicut nec admittit̃ cum petitur executio s̃nïæ exceptio ɔcernens merita.facit,qđ legit̃, & not.in l. ij.C.sen.rescin.non pos.& qđ dixi in possessorio adipiscendę non admitti exceptionẽ concernentẽ merita.fal-

a Decanus adde hic d. Abb. in ij. col. ver. in glo.in ver. mentio.

ta. fallit si opponat exceptio ꝑ q̃ reddat ꝓuisio nulla. fortè ex defectu potestatis ꝓuidẽtis, vel ex alia cã, fallit etiam si opponatur exceptio cũ infamia. ĩ. de accu. accedens. aĺs non admittitur exceptio ꝯ agẽtem possessorio adipiscẽdę ad beneficium. vt patet ex his, q̃ legunt, & no. in d. c. accedens. vbi de hoc plenè dixi. & s̃. de appel. constitutus. el ij. ad fi. & facit etiã, ꝙ no. s̃. de cau. pos. ad fi. cum olim. & ideo ista de causa iste Roge. non fuit auditus inquantũ allegauit renuntiationem, & abiurationem ad impediendam adeptionem possessionis fiendæ per Honorium. ¶ Alij, tamen voluerunt dicere etiam sequendo istum intellectum, quòd hic actum fuerit possessorio adipiscendæ. & quòd ideo non fuit admissa exceptio renũtiationis: quia erat præsumptio calũniæ ꝯ ipsum Roge. excipientem ne opponeret causa differendi. facit, ꝙ habetur in l. ij. C. de fal. & præsumptio surgebat, vt ẽt hic voluit Inn. ex eo, quia non erat verisimile, ꝙ quis renuntiasset beneficio suo. s̃. de renuntia. super hoc. concludit Inn. qđ in iudicio summario potest iudex ex leui p̃sumptione calũniæ repellere exceptionẽ, & non obstabit sñia si postea agatur in plenario iudicio de eo, quod fuerit exceptum, & recursum. facit, ꝙ hr̃ in l. pe. ff. de his. qui sunt sui iuris, & qđ legit, & no. per Legistas in l. j. C. de ordi. iud. cũ ibi notatis per Bar. & in l. qui. §. duo fratres. per eundẽ. de ver. obl. & facit etiã, qđ noauit etiã ipse Inn. de ord. cogn. c. fi. & eo. ti. c. dilectus. & ideo non hẽt obstare sñia hic lata quo minus in alio iudicio possit agi. vbi autem in iudicio plenario opponeret exceptio legitima tunc videtur velle Inno. qđ non debet iudex illã repellere ex leui p̃sumptione, sed demũ ex vehemẽti. quinimo etiã tunc non deberet repellere si offerat probatio ipsius exceptionis. nam tunc si reijciatur, & appelletur retractabitur, qđ erit gestum hoc ipso, qđ apparebit fuisse oppositam exceptionẽ legitimam, & oblatam probationem, & non admissam. s̃. de proba. interposita. sed vt dixi in summarijs, & in his in quibus non seruatur solennis ordo iuris iudex magis p̃t sequi presumptiones. facit, quod habetur. ij. q. j. in c. j. semper. & ista vr̃ mihi esse mens Inno. ¶ Hic tñ do. Ant. vr̃ aliter intelligere Inn. Nam dicit Inn. velle, ꝙ q̃nq; opponitur exceptio in iudicio summario, & nõ exigente altiorem indaginẽ. & tunc repellit iudex illam. licèt prima facie exceptio videatur. conclude tñ quòd non annullatur processus: quia præsumit iudicem fuisse motum ad repellẽdum exceptionẽ ex aliqua præsumptione. p̃cipue qui contra opponentem in talibus iudicijs satis præsumitur. & q̄a data est potestas iudici ad reseruandas tales exceptiones. C. de fal. in l. ij. & quia, vt dixi in his in quibus nõ seruatur solennis ordo iuris iudex magis potest sequi p̃sumptiones. d. c. j. semper. ij. q. j. q̃nq; vero aliqua exceptio ꝑemptoria opponitur in plenario iudicio, puta agẽti ex mutuo, vel ex empto, aut locato. & suꝑ hoc instrumentum exhibẽti opponitur exceptio pacti de non petendo. nam tunc debet iudex ex quacunq; leui præsumptione repellere exceptionem. si autẽ contrarium faciat retractabitur sñia. vbi aũt vehemẽter suspicaretur exceptionẽ malitiosè opponi. & ꝑ hoc ipsam repelleret, tunc põt rationabiliter repellere si ab opponente non fuit oblata probatio, nec per hoc retractabitur sententia. Si autem fuisset oblata probatio tũc p̃sumptio malitię fuisset purgata. Iõ si tũc fuisset repulsa retractabitur solum hoc ꝓbato, qđ se obtulerit ꝓbaturũ. arg. l. si is a quo. ff. vt in pos. leg. & de resti. spo. literas. §. præterea. f̃m Inn. dicit do. Ant. diligenter attendendum, quòd verba Inn. possunt dupliciter intelligi. inquantũ dicit, ꝙ retractabitur sñia, non possunt intelligi qđ retractabitur si fuerit appelatũ. & istud tunc est clarum: quia si in cã appellationis probetur de veritate exceptionis, vel etiã, qđ oblata fuerit probatio, & non admissa retractabitur id, quod fuit gestum. alio modo possunt intelligi f̃m eũ quod Inn. velit dicere, quòd vbi in plenario iudicio quis est supplantatus in exceptione opposita repellẽda ex leui presumptione, vel etiã ex non leui oblata probatione, ꝙ tunc sñia retractetur absq; alia probatione. & sic retractetur per viã nullitatis, quasi sit lata sñia sine causæ cognitione quam iudex videtur excludere repellendo defensiones partis. & sic vr̃, ꝙ sententia non valeat tanq̃ lata sine causæ cognitione. facit, qđ hr̃. ij. q. vj. in versi. prolatam. & in l. prolatã. C. de sen. & ij. q. j. in summa. & f̃m hoc exclusio talis exceptionis in summarijs iudicijs non reddit iudicium nullũ, in plenarijs vero sic, nisi motus fuerit legitima præsumptione, & præsumptio non fuerit purgata. aliàs iudiciũ erit nullũ. Et pro prædictis allegat etiã. do. Ant. id quod not. Inno. in d. c. tua. in scđa magna gl. s̃. de coha. cleri. & posuit Ioã. An. eo. ti. in c. vestra. vbi dicit, quòd si iudex in notorijs ꝓposita legitima excusatione, vel exceptione ꝯ notorium ꝓcedat ad sñiam non admissa excusatione, vel exceptione, non valebit sñia, sicut nec in plenarijs valet sñia non cognita de causa. C. de accu. in l. absentem. & C. de sen. & interlo. om. iud. in l. prolatam. dicit tñ idem dom. Ant. quod Io. Cal. & in d. c. vestra. tenet ꝯtrarium. nã ibi concludit sñiam latam reiecta exceptione, vel ꝓbatione valere, nisi appelletur. & hoc etiã vr̃ tenuisse Specu. in titu. de præpa. iudi. vbi non videtur enumerare causæ cognitionem inter substantialia. Idem videtur firmare in Specu. de offi. iud. §. j. finaliter do. Anto. concludit, quòd si ex breuitate termini appareat sñiam latam exclusa causæ cognitione, tunc sententia sit nulla. vt voluit Bar. in d. l. prolatã. & facit, ꝙ habetur. s̃. de resti. in integ. cum ex literis. si autem non appareat de breuitate termini, tunc dicit, quòd si apparet per confessionem partium tales exceptiones, vel probationes fuisse reiectas non subsistente, vel illa allegata, & purgata, dicit quòd tunc vr̃ posse dici processum fore nullum, nec putat faciendã esse vim an iudicium sit summariũ, vel non: quia scđm eũ idem videtur dicendũ in summario propter id, ꝙ dixi. s̃. post Inn. de notorio, & quia sententia lata sine causæ cognitione redditur nulla. & per ꝯñs si omittatur causa in iudicio summario f̃m qđ exigitur attenta qualitate temporis ipsius iudicij, videtur ꝙ reddatur iudicium nullum. facit, quod not. in d. l. prolatã. In dubio autem dicit, qđ semper præsumi debet iudicem fuisse motum ex causa repellendo. argu. eorum quæ habentur. s̃. de renun. in præsentia. s̃. de re iudi. sicut. Vnde tunc non retractaretur sententia, nisi appellaretur. & tunc etiam non adhibita differentia inter iudicium plenariũ, & summariũ standũ esset distinctioni. c. interposita. quia aut exceptio repellit, & non offertur probatio per opponentem, & tunc non retractatur sententia, nisi iustificetur appellatio probando veritatẽ exceptionis. Secus si fuerit oblata ꝓbatio: q̄a tũc sufficit dicere exceptionẽ oppositam, & ꝓbationem oblatã, & nõ admissam, vt d. c. interposita. ¶ Et ex prædictis vides quomodo intellexerit do. Ant. dicta Inn. tamen, vt dixi superius aliter vr̃ fuisse intellectus Inn. videlicet, ꝙ in summarijs ex leui præsumptione possit repellere exceptionem. sed in plenarijs non debeat, nisi ex vehementi: sed tunc ẽt si sit vehemens non debet repellere si offeratur probatio aliàs

aliàs ſi appelletur habebit locũ.c.interpoſita. & hæc propriè videtur mens Inno. tene tamen menti, quod dixi.ſ.poſt do.Ant.¶Itẽ aduerte,quia in decretali vr̃ fuiſſe quadruplex principalis intellectus:vnus quòd actum fuerit poſſeſſorio per Honorium. Secundus, quòd per ipſum actum fuerit poſſeſſorio adipiſcendæ ꝑ Honoriũ,& per Roge.petitorio prius ſubdiuiſ. nã vnus fuit intells, qđ Honorius egerit poſſeſſorio recuperandæ. & iſtũ tetigit gl. ſequẽs, & etiã gl.fi.in ver.vel intentabatur.nam licèt ibi gl. ſimpliciter faciat mentionem de poſſeſſorio,tamen videtur intellexiſſe de poſſeſſorio recuperandæ propter.c.ij.de reſtit.ſpo.quod allegat. & iſtum intellectũ poſuit Inn. hic,dum dicit, quòd hæc decretalis loquitur quãdo quis per officium iudicis petit ibi reſtitui poſſeſſionẽ de qua conſtat,ꝙ eam bona fide habuerat,vnde reſtituendus eſt anteq̃ aduerſarius de proprietate audiatur.C.de agri.& cenſi.l.ſi coloni.lib.xj. & facit quod no.per Io.An.de reſti.ſpo.ſæpe.ante glo.& ſ.de re iudi.ſuborta.ſuper gl.& de ord.cog.c.fi. & quando habeat locum interdictum vnde vi. & qñ habet locum officium iudicis,vel condictio ex d.l.ſi coloni. plenè nota.in d. l. ſæpe. & ſecundum iſtum intellectum plana eſt ratio,quare non fuit auditus iſte Rogerius in iſta exceptione renunciationis oppoſita:qui aſpoliatus ante omnia reſtitui debet.de reſti.ſpol. in literis.Iſte tñ intellectus non videtur literæ conformari: quia hic non apparet, ꝙ Honorius non habuerit poſſeſſionem,imo potius innuitur, quod Rogerius poſſidebat,vt tangitur in gl.ſeq. ¶Item etiam hic videtur innui, ꝙ potius actum fuerit poſſeſſorio adipiſcendæ attenta ſententia, quæ debet conformari petitioni. nam ſententiatum fuit,quod inſtitutio facta de Honorio ſortiatur effectum,& ſic quòd adipiſcatur poſſeſſionem.ideo alius fuit intellectus,quòd hic actum fuerit pro Honorio poſſeſſorio adipiſcendæ.& ſi dicatur,quare nõ fuit auditus Roge.in exceptione renũciationis,poteſt dici,ꝙ nõ fuit auditus ex alia de tribus cauſis poſitis in iſta gl.ſuper ver.reſignationem. vel etiã ex altera duarũ, quas poſui extra gl. quia tñ iſte intellectus,licèt in ſe poſſet ſuſtineri,nõ videtur conformari literæ, inquantum imponitur ſilentium Roge.& ſic videtur innui,ꝙ actum fuerit de proprietate,vt tangit gl.ſequẽs. Ideo ſecũdus fuit intellectus principalis,quòd hic actum fuerit petitorio per Honorium.& ſi dicatur,quare ergo non fuit auditus Roge.in exceptione renunciationis. dic,ꝙ altera de tribus cauſit poſitis in iſta glo.quarum prima fuit,quia licèt renunciatio fuerit allegata per Roge. non tamẽ fuit probata,ſed tunc obſtat: quia vr̃,ꝙ ex quo exceptio non fuit probata & ſñia eſt lata, videtur ꝙ non debuerit poſtea amplius de ipſa exceptione, ſeu renũciatione diſputari, quia prætextu nouiter reperti, vel probati non vr̃ ſententia retractanda.C.de re iudic.in l.ſub ſpecie.& ſ.de re iudic.cum inter.Sed ad iſtud voluit reſpondere gl.fi.in verſ.vel illa eſt potior cauſa. Videlicet,quòd poſt ſententiã latam in cauſa beneficiali non remittitur replicatio exceptionis ante non probatæ ad petitionẽ illius,qui ſuccubuit, & ad eius cõmodum priuatũ:ſed benè admittitur alius tertius volẽs dicere, & allegare de ipſa renunciatione,& abiuratione. nã ex viribus ſententiæ cum ſit lata cum alio nõ repellitur.C.res inter alios acta,in rubro,& nigro.& quia per taciturnitatẽ ipſius, qui acquieſcit ſententiæ in cauſa beneficiali nullũ ius, vel titulus quæritur illi,pro quo eſt pronunciatum: licèt proſit pronunciatio quantũ ad repellendũ eum,contra quẽ eſt pronunciatũ.vnde ne cõtingat illũ qui nõ canonicè obtinet beneficium per ſurreptionem ſententiæ ipſum beneficiũ tenere nõ tranſit ſententia in rẽ iudicatam ad præiudiciũ tertij,cuius intereſt, & qui ignorauit primum proceſſũ quominus poſſit allegare renunciationẽ,& abiurationẽ. facit quod not.ſ.de elec.cũ dilecti.ad fi.& eo.tit.cupiẽtes.§.cæterũ.li.vj. ſ.de reſcri.ad audientiã. el ij. & quod dictum fuit in c.j.ſ.eo.& ſic patet tenendo,quòd hic actũ fuit petitorio,ſaluat primũ intellectũ,ſeu primã cauſam poſitam in iſta gl.quare nõ fuit auditus Roge.ſuper exceptione renunciationis:aliæ duæ cauſæ ponuntur ẽt in iſta gl.quæ in ſe ſunt veræ.¶Quarta ponitur in gl. fi.videlicet in verſi. Ioan.nam ibi voluit, ꝙ ideo non fuit admiſſus Rogerius, quia calumnioſè videbatur obiicere.Et ideo ex quo iudex proceſſit ad ſentẽtias, non debuit amplius audiri per viam exceptionis: tñ ſm gl.admitti debet in modum appellationis. per id quod habetur ſ.de appel.conſtit.el ij.ad fi.Sed certè iſta ſolutio non videtur bona: quia non vr̃ hic apparere de calumnia.& ſic videtur diuinare. ¶Itẽ,q̃a ex quo agebatur petitorio. & ſic plenario iudicio nõ debuit repelli ex leui præſumptione: ſed demum ex vehementi.& tunc etiam debuit repelli ſi fuiſſet purgata per oblationem probationis.per id,quod habet ſ.de appel.interpoſita,& per id, quod tetigi ſuperi. ¶Item dicta ſolutio videtur velle,ꝙ ipſe idem admittatur,qui fuit repulſus,cuius contrarium videtur innuere litera, quæ videtur loqui de alio tertio.prætera.c.cõſtitutus.loquitur quando actum fuit poſſeſſorio adipiſcendæ,quo caſu, quia iudicium eſt ſummariũ facilius repellitur exceptio. ideo poſt ſñiam tunc facilius auditur repulſus:ſed hic loquitur quando actum fuit petitorio ſm iſtum intellectum. ideo cum iudicium ſit plenariũ ſemel repulſus non vr̃ vlterius audiẽdus. facit quod no.in l.pen. ff.de his qui ſunt ſui vel alie.iur.& per gl.& Inn.de ord.cogn.c.ij. & eo.tit.c.fi.¶Aduertendum tamen,quia iſte intellectus non vr̃ literæ conformari inquantum fuit lata ſentẽtia pro Honorio,& inſtitutio facta de eo ſortiatur effectum.& ſic videtur innuere,quòd tactum fuerit poſſeſſorio adipiſcendæ. Ideo tertius fuit intellectus principalis,qđ Honorius egerit poſſeſſorio adipiſcendę.Item etiã petitorio aſſerendo Roge. ius nõ habere,& petendo ſibi ſilentium imponi.facit,qđ dixi in apoſtilla textuali.ſ. deciſa. & iſte intellectus in ſe poteſt ſuſtineri,& quare nõ fuit auditus Rogerius in exceptione renuntiationis patere poteſt ex ſupradictis ſiue conſideremus poſſeſſorium, ſiue petitoriũ ¶ Quartus tamen fuit intellectus quẽ tetigit hic do. Ant.& videtur etiam fuiſſe de mente Io.An.ſummãdo,& diuidendo videlicet,quòd per Honorium actũ fuit poſſeſſorio adipiſcendæ.& per Rogerium actum fuerit petitorio: quia petebat electionem ſuam confirmari.exceptio autẽ Rogerij de renuntiatione non fuit admiſſa contra Honorium propter naturam poſſeſſorij adipiſcendæ in beneficiali ſm quam non admittitur exceptio,niſi cõcernat nullitatem tituli, vel niſi opponatur exceptio cum infamia.iuxta id,quod habetur.j.de accu.accedens. & quod ibi plenè dixi. Rogerio autem fuit impoſitum ſilentium ſuper archidiaconatu: quia prima conceſſio ei facta fuit inualida velut facta prima Honorij non caſſata.Secundo ẽt non habuit ſibi prodeſſe; tum quia non fuit probata renuntiatio: tum ẽt quia erat inhabilis ad obtinendũ ipſum archidiaconatum: quia paſſus fuit ſe ſubſtitui in locum viuentis non priuati beneficio.& ideo fuit ſibi ſilentium impoſitum reſeruato tamen iure alijs qui vellent, & poſſent opponere de ipſa renũtiatione pro-

ne propter id,quod dicit gl.fi.in ver.vel illa.& ꝑ id, quod superius dixi.¶In gl.cōfirmari.ibi agebat possessorio.supple confirmandę.& sic tangit vnū intelle ctum de his de quibus dixi super gl.præce.¶In ead. gl.ibi spoliauit istum Rogeriū.sed fortè ista fuit allegatio quæ non erat vera.tñ iste intellectus, quod hic actū fuerit possessorio adipiscendę, vt dixi super glo. ꝓcedenti placet.¶In ea.gl.in fi.ibi: quod verius puto.& sic ponit gl.alium intellectū principalē, videlicet,qđ hic actū fuerit petito.de quo plenè dixi super gl.¶In ea.gl.in fi.No.bñ ſm do.Flo.caudā huius gl.
17 ex qua signanter colligitur ſm eum, † quòd qñ agit petitorio super beneficio debet ꝓnuntiari super titulo.& sic super ipso beneficio,& non sup bñficij possessione.Et ex hoc etiam no.ꝙ bene fertur sñia super beneficio alio non expresso intelligitur lata in petitorio,& sic super titulo.& etiam habes practicā pronuntiandi in possessorio:quia non debet simpliciter pronuntiari super bñficio:sed super possessione bñficij.¶In gl.constitit.in fi.No.ex tex. cum glos.si inter duos est contentio de validitate duarum collationū. & non constet quæ ꝓcesserit dicenti alteram ꝓcessisse incūbit onus probandi.sufficit tamen constare per confessionem partis.vt voluit glos.ēt dicitur constare ex narratione facti præsuppositi allegādo. nam illud videtur allegans confiteri sic etiam pōt intelligi hic ſm d.Ant. & ſm hoc habes, quòd licèt excipiens nō dicatur fateri allegans tamen fateri videtur id,ꝙ præsupponit,allegando,ꝙ tene menti.¶ Item etiam aduerte, quòd licèt confessio in causa mrīmoniali non præiudicet.ĩ. de eo qui cognouit consan. vxo.sue.c. super eo.in matrimonio tamen spirituali videtur ꝓiudicare confessio ad ꝓiudicium cōfitentis,vt sic sibi silentium imponatur,non præiudicat tamen ad præiudicium superioris: quia per confessionem partis factā super titulo non probatur canonica institutio: quia non pendet a parte dare titulum.facit,quod legitur, & no.in c.eum qui,de eo,qui mitti.in pos.lib.vj. Dicit etiam hic do.Anto. quòd vbi intentio agentis est clara,& exceptio rei est dubia, qđ fertur sñia ꝓ actore,nisi certificetur exceptio . de quo vide bonam gl. in cle.literas.de rescrip.& per Bart.in l.non solum.§. sed,vt probari.ff.de no.oper.nuntiatio.¶ In glo.fi.in prin.pro recitatione huius gl.potest opponi,quòd exceptio renunciationis debuerit admitti:quia videtur esse legitima,qñ fit in manibus superioris.s̃.de renūtia.admonet.& c.quòd in dubijs.& sic videtur,quòd debuit admitti,cuius ꝯrium hic dr̄.si autem nō fuisset legitima tūc nullus debuisset admitti post sñiam, sicut nec ante,cuius timore facta est hæc gl. & siīr gl. s̃.in versic.post resignationem.& ista gl.& etiam illa voluit soluere,quòd exceptio erat legitima in se, sed non fuit admissa:quia non fuit probata.Alia solu.est quod non fuit admissa propter præsumptionem calumniæ. & ideo,ex quò processum fuit ad sententiā non auditur,vt voluit gl.in ver.Io.tamen,vt tetigi super gl. in verbo post resignationem. hic non apparet de calumnia.Ideo non vr̄ bona ista sol. & pro tāto tenendo intellectum, quòd hic actū fuit petitorio quē videtur prosequi ista sol.& præcedens quare nō fuit admissa exceptio renuntiationis.dic, vt dixi suꝑ dicta gl.¶In eadem glos.ibi.vel intendebatur possessorium.supple recuperandę.nam sic videtur intellexisse gl.vt patet ex gl.s̃.in ver.conformari. & ex c.ij.hic allegato.hæc tamen solutio non conformatur literæ vt dictum fuit super gl.in versic.post resignationem.
18 † An autem agēti possessorio vti possidetis obstet exceptio abiurationis,dictum fuit.s̃.titul.j. cum venissent.cum gl.in ver.abiurasse.circa finem.In possessorio recuperandæ clarum est,quòd non admittitur.vt in c.ij.allegato.in gl.¶In possessorio vero adipiscendæ videtur,qđ etiam non admittatur. per id,qđ habetur in c.accedēs.ĩ.de accu.& per id,quod dixi super gl.in ver.post resignationem.¶In ea.glo.ibi.velle ideo contraistam solutionem.facit ſm do.Flo. qa iste Roge.saltem debuit audiri tanq̃ qlibet alius. nā contra electum audiuntur etiam alij quam delecti de elec.c.fi.li.vj. & sic ista solutio non videtur bona. vnde dicit do.Flor.qđ non fuit audita exceptio Rogerij ex eo,quia Honorius erat prouisus, & plenum ius habebat in archidiaconatu propter collationem sibi factā. & ideo non debet retardari quo minus adipisceretur possessionem prætextu talis exceptionis.ꝑ id,quod habetur.s̃.de appel.cōstitutus.el ij.post habitam autem possessionem bene audiuntur agentes. vt hic patet in fine.& hoc per rationem gl.quæ ponitur in ver.vel illa de hoc. & quæ exceptiones possint obijci, quando agitur possessorio adipiscendæ in bñficialibus tetigi superius super glo. in ver.post resignationem.& plene dixi in c. accedens.ĩ. de accusa. vbi ēt per do.Anto.¶ Qui autem admittantur ad opponendum cōtra electum, vel prouisum recurre ad ea, quæ no.per gl.de ele.vt circa.in gl. quorum interest. lib.vj.& de accu.in c.super his.¶Item ibi: nō potest mora purgari.h.d.gl.quia inquantum fuisset lapsum tempus sex mensium anteq̃ Archiepiscopus contulisset Honorio,nec potuisset mora purgari.per id,qđ
19 dictum fuit in c.ij.s̃.eo.¶†Extra gl.opp. potest contra tex.Nam videtur, qđ contra institutum in beneficio antequam admittatur ad possessionem debeant admitti exceptiones peremptoriæ.per id,quòd habetur.s̃.de cau.pos.in c.cum olim.& sic videtur, qđ exceptio renūtiationis, & abiurationis debuerit hic admitti contra Honorium.soluit Inno.quòd interdum opponitur exceptio ꝑ quā allegatur defectus in electione,vel confirmatione,seu in iure eligēdi, vel cōfirmandi.& tunc cum per talem exceptionem allegatur nullitas electionis, & ꝯfirmationis talis exceptio bene admittitur.& ita loquitur hic. & s̃.de appel.cōstitutus.el ij.ad fi.Secundo modo aliter soluit Inn. ꝙ hic loquitur in prouiso per viam collationis quæ habet in se vim electionis,& confirmationis. facit, qđ no.glo.in c.j.de electio.in vj.ideo,ex quò habetur ꝑ confirmato cum acquisitio possessionis veniat consecutiue ad confirmationem. ideo non admittitur tūc exceptio renuntiationis.per id,quod habetur in d.c. constitutus.ad fi.& ita loquitur hic vbi vero prouisio habet fieri per viam electionis,& confirmationis, vt quia ad vnum spectaret electio, & ad alium cōfirmatio tunc si exceptio opponeretur ante factam confirmationem bene admitteretur.& ita loquatur cōtrarium.Secus si post confirmationem opponeretur:qa non admitteretur ex eo: quia non dēt impedire adeptionem possessionis quæ est quædam executio, & quid consecutiuum ipsius confirmationis.per id,qđ habetur in d.c.constitutus.¶Sed aduerte, qa contra istam solutionem.facit inquantum dicit Inno. quòd vbi fit prouisio per viam collationis, quòd nō admittitur exceptio.nam contrarium vr̄ voluisse in præallega.c.cum olim. sed pro dicto suo hic posito vr̄ esse casus in c.accedens.ĩ.de accus.do.Anto.hic remittit ad notata per eum in d.c. cum olim. & plenius.in d. c.accedens.vbi ēt plenè dixi. potes saluare vtrumq; dictum,vt voluit Ioan. And.in d.c. cum olim.nam si opponitur exceptio,cum infamia cum talis exceptio admittitur etiam contra prouisum ꝑ viam collationis ad

nis ad impediendum adeptionem poſſeſſionis, vt ꝓbatur in d.c.accedens.& ſic intelligatur dictum Inn. in d.c.cum olim. Secus vbi opponitur exceptio ſine infamia; quia tunc non admittitur ꝯ prouiſum ꝑ viã collationis & ita intelligatur dictum ſuũ hic. qđ intellige, niſi eſſet exceptio q̃ concerneret nullitatem ipſius collationis. nam tunc illa bene admitteret̃. per ea, quæ not. in d.c.cũ olim.& de materia plenè in d.c.accedens.

20 ¶†Secundo poteſt opponi: quia vr̃ litera hic velle, ꝙ vbi præcedit collatio inualida poſſit ꝓcedi ad ſecundam prima non caſſata. nã hoc vr̃ ꝯ id, ꝙ habetur.j̃.de excel.prælato.inter.ſoluit Inn. primo, quòd ſi electio facta eſt de ineligibili tunc illa nõ impedit ſcđam.facit, quod habetur.s̃.de ele. cum Vintonien.& c.cum in cunctis. Si autem nedum facta eſt electio.ſed etiam confirmatio de ineligibili tunc bñ eſt verum, quòd non valet ſecunda electio non caſſata prima. nam illa cenſetur habere colorem propter confirmationem.& ſic talis confirmatus videtur coloratè tenere.facit, quod dictum fuit. s̃.eo. cum noſtris.& quod no.j̃.e.literas.& in præal.c.inter. ¶Alij vero dicunt, & ſecundo ſm Inn. quòd licèt ſit confirmata prima electio nulla, tamen non impeditur ſecũda electio, vel prouiſio: ſed bene impeditur aſſignatio ſecundæ: quia non poterit fieri ſecunda aſſignatio alteri donec prima fuerit reuocata. allegat, quod habetur.j̃.eo.literas. Nam vt dicit Inn. ibi tenet mandatũ de prouidendo poſt reſignationem. Non obſt. prima aſſignatione inualida, ſicut ergo valet mandatum nõ obſtante aſſignatione, ſic valere debet electio, vel prouiſio æq̃parando electionem mandato de prouidẽdo. Fatet tamen, ꝙ licèt poſt primam electionẽ inualidam confirmatam fiat prouiſio, vel electio ẽt ſi cõfirmetur non habebit vim ꝯfirmationis, vt poſſit fieri aſſignatio donec prima aſſignatio fuerit reuocata. Io. Anto. hic remittit ad notata.j̃.eo. cum noſtris.& de collationibus, qñ vna fit poſt aliã remittit ad p̃allega.c.cũ inter. De electionibus vero remittit ad no. in c.auditis.de electi.& eo.titu.c.conſideramus. Tu potes dicere, quòd licèt electio ſit inualida ſi tñ confirmatio eſt facta de illa mero iure teneat. quod quãdo ſit legitur, & not. in c. quòd ſicut.s̃. de electio. & in clem.j.de electione.& tunc videtur, quòd non valeat electio facta poſt talem electionem ſic confirmatam, nec ſimiliter prouiſio, niſi fiat prius caſſata dicta confirmatione. per id, quòd notauit Ioã. An. poſt Inn. in d.c.inter. ſuper gl. vbi autem. confirmatio etiã fuiſſet inualida tunc poſſet procedere ſecũda opinio poſita per Inn.& hoc, quando fieret electio, vel prouiſio ſecunda per ordinarium. Quid autem ſi fieret ꝑ

21 delegatum. plenè dictũ fuit in d.c.cũ noſtris. ¶†Tertio tangit hic Inn. An valeat collatio facta excommunicato. Quidã dicunt, quòd ſic dumodo notoria non ſit excõmunicatio, nec error ſit expreſſus in collatione. argu.c.ad probandum. de re iudicata. ¶Alij vero dixerunt indiſtinctè, quòd huiuſmodi collatio eſt inualida, per id, ꝙ habetur in c.paſtoralis.j̃. de cler. excommu.mini.& iſta pars eſt verior per iſtum tex. nec ob.c.ad probandum. quia ibi loquitur de geſtis per excommunicatum ratione publici officij quæ valent dummodo non ſit notorium ipſum eſſe excommunicatum. ſed hic loquitur de collatione beneficij facta ipſi excommunicato quæ non valet, licèt non ſit notorium ipſum eſſe excommunicatũ. per ea, quæ habentur in d.c.paſtoralis.& in c.j.de reſcri.in vj.& per Io.Cal. in ſuis diſtinctionibus ſuper.d.c.ad ꝓbandũ. ¶ Quarto tangit quis abſẽte decano haberet inueſtire ſtante priuilegio. de quo in litera conclude, quod ſi conſuetudo ſuꝑ hoc prouidet illa eſt ſeruanda, illa aũt ceſſante dic, quòd ille qui habebit primam vocẽ poſt decanũ, ille hẽbit inueſtire. ꝑ id, ꝙ legit, & no. in l.j.ff.de albo ſcribendo.& per Inn. in c.j.de ma. & ob e.& facit, qđ habet̃ in c.perlectis.xxj.diſt. ¶Tangit ẽt Io.An. in quo nõ fuerit ſeruatus ordo iuris ꝓut hic innuit̃, ſeu de quo ordine iuris hic loquatur. Reſpondet, quòd fortè non fuit lis conteſta. nec libellus porrectus ꝯtra Honorium vt caſſaretur ipſius electio nec fuit etiam de hoc conuictus, vel confeſſus. facit, quod habetur.s̃.de ele.dudũ.el ij.& ij.q.j.nos in quẽ quem. adde tamen, quòd hodie in cauſa electionis procedi põt etiam lite non conteſtata. ſcđm formã cle.ſæpe.de verbo.ſigni. per id, quod habetur in cle.

22 ij.de iud. ¶†Vltimo tangit Io.An. an ſicut deuoluit̃ poteſtas ad ſuperiorẽ propter negligentiam capituli ita ẽt deuoluat̃ ſi capitulũ priuetur poteſtate ꝓpter electionem factã de indigno.& finaliter cõcludit, ꝙ ſic. nã de hoc videtur eſſe tex. in c.cum in cunctis. ad fi.s̃.de electio.& facit, ꝙ habetur eo.ti.in c. q̃ q̃.li.vj.

SVMMARIVM.

1 *Receptus in canonicum habet ius agendi, vt ſibi conferatur præbenda cum ſe facultas obtulerit.& nu.9.*

2 *Sententia debet eſſe conformis petitioni.& nu.9.*

3 *Turpitudinẽ ſuam allegare non poteſt quis in agendo, ſeu excipiendo.& nu.7.*

4 *Recepto in canonicum debetur præbenda.*

5 *Excipiens non intelligitur fateri.*

6 *Receptus ad religionem ꝑ ſimoniam, an debeat audiri ſi repetit, quòd dedit.*

8 *Diſtributiones quotidianæ, an debeãtur recepto in canonicum ſine præbenda.*

10 *Obligatus ad ſeruum in genere non tenetur ad certum ſeruum, & ſi obligatio eſſet alternatiua non debet peti alterum, ſed vtrumq; peti debet alternatiuè.*

11 *Exceptio iſta (tu non es audiendus allegans turpitudinẽ, quando poſſit opponi.*

12 *Recipientes aliquẽ in canonicum, & ſcientes eum habere præpoſituram vel decanatũ quam retinere volebat cum canonicatu & præbẽda an poterunt poſtea agere: vt remoueatur a præbenda qua de iure tenere non poterat cum præpoſitura.*

13 *Receptus per capitulũ in canonicũ ſi petat pronũtiari & declarari ſibi deberi præbẽdam cum ſe facultas obtulerit & feratur ſñia pro eo ſi vacet præbenda: & capitulum conferat alteri: an valeat collatio.*

14 *Sententia parit nouam obligationem: & per illam ius augetur.*

Vm ſuper. Recepto in canonicum tenet̃ capitulũ ꝓuidere quãcito facultas ſe obtulerit. h.d. Et in primo ponit rationem diffinitionis.& allegationẽ contra illam, & duas reſponſiones ad eã allegationem. ſecundo cõcludit ex ratione cõcludẽs. ſe

1 cunda ibi: ſñiando. ¶†No.j.ex tex. qđ receptus in canonicũ videt̃ habere ius agendi, vt ſibi cõferat̃ pr̃ebẽda. facit, ꝙ hr̃.s̃.de p̃ben.relatũ. Et not. attenta forma ſñiæ, ꝙ vr̃ poſſe agere, vt cõferat̃ ſibi p̃benda cũ facul

2 tas ſe obtulerit † cũ ſñia dẽat eſſe cõformis petitioni j̃.de ſimo.licèt heli.& ſic videtur, qđ interdũ admittatur petitio ſuꝑ iure futuro.& etiã incerto. ꝙ vr̃ cõtra ea, q̃ hñr in c.Romana.§.caueant.j̃. de ſen.excõ. & in l.j.§.j.ff.de vſu.& l.j.& ij.C.de ſen.quę ſine cer-

3 quã.de quo inferius tãget̃ poſt gl. ¶†Itẽ no. ſm vnũ intellectũ, ꝙ q̃s non põt allegare turpitudinẽ ſuã agẽdo, nec etiã excipiendo ſm aliũ intellectũ. & ſic non põt quis allegare ſe cõtra ius feciſſe. de quo tãget̃ cũ

4 gl.pe.& ſuꝑ ea. ¶†Itẽ no. ꝙ eoipſo, ꝙ q̃s eſt receptus in canonicũ debet̃ ſibi p̃benda. de qua in p̃alle.c.relatũ.de p̃ben. ¶In gl.fi.in fi. Io.An. dicit, ꝙ iõ hic nõ

5 fuerunt puniti: q̃a iſti excipiebant, † & excipiens nõ intelligit̃ fateri. de reg.iur. exceptionẽ. libr.vj. ¶Item q̃a ꝓpter exceptionem ꝓbatã non imponit̃ pęna ordinario.

dinario.s̄.de ordi.cog.c.ij.& sic residet do.Ioã.¶ Aduerte tñ, q̄ vbi crimē ꝓbatū ꝑ viã exceptionis est cõnexū negotio de quo agit̄, vr̄ inducere punitionē.per id,q̄ hr̄.c.j.s̄.de exce.& in c. cū super.allegato in gl. & cū crimē.de quo hic agit̄ cõnexū negotio. de quo agit̄ vr̄,q̄ si fuisset probatũ induxisset ptãtem punien di.ꝑ id, qđ hr̄ in iuribus præalleg. & hoc casu possit saluari gl. vel etiã qñ explicitè fuisset ɔfessum de crimine.nã ēt hoc casu vr̄ posse gl.saluari.¶ In gl. pen. ibi.de simonia,veniens,istud.c.ſm do.Flo. non facit ad ꝓpositū:sed certè imo vr̄ facere,q̃a ibi † receptus ad religionē ꝑ simoniã . & sic ɔ̃ formã iuris vr̄ audiri repetens,qđ dedit:sed potes dicere, quòd illud fuit sibi permissum in odiū eorū q̃ coegerunt ipsum ad đdum:q̃a noluerunt ipsum aliter recipere. ¶In ea. gl. ibi:vbi de hoc.& vide,qđ tangit gl.ista.j̄.in ver.itē ɔ̄. vbi repetit hoc ɔtrariū,& illud soluit.¶ In ea.gl.ibi: penitentes.solue,vt not.ꝑ gl.& dixi etiã in c.diuersis fallacijs.de cleri.coniug. & de materia ēt ꝑ Bar. in l. post mortem.ff.de adop.& j̄.de reb.eccle.non alie.in c.si quis p̄sbyterorū.Nam in istis iuribus tãgitur, an quis possit venire cõtra factū suum de iure inualidū , de quo ēt aliquid tangitur.s̄.de ele.nosti.¶ In ea.gl. ibi.vbi autem.solue ſm do.Flo.vt voluit gl. in solutione sequentis,dum dicit,quòd quia iste fuerat receptus in canonicum potior fuit eius conditio quasi videatur esse in quasi possessione.¶Sed aduerte,q̃a licèt sit in quasi possessione canonicatus , nõ tñ erat in quasi possessione præbendæ quæ petebatur. & sic vr̄, quòd potior debet esse conditio possidentis , scilicet capituli.per id,q̄ habetur in d.l.vbi autem. & de re. iur.in pari.lib.vj.Sed ad hoc respondet do.Pet.quòd istud ideo contingit, quòd potior fuerit ɔditio istius recepti in canonicum:q̃a assignatio præbendę q̄ restabat de accessorijs,& cõ secutis ipsius canonicatus. & iō ex quò erat in quasi possessione canonicatus melior fuit eius conditio etiam quò ad pręben dã,tñ accessorium sequi debet naturã principalis.de reg.iur. accessoriū.lib.vj.Et no.bene hoc dictum pro declaratione,& lĩtatione eius,qđ dicitur,qđ in pari cã turpitudinis potior est cõditio possessoris.nã vr̄ hoc procedere ēt si non est quis in possessione eius de quo q̄ritur,dūmodo sit in possessione eius cuius id. de quo

7 quæritur est accessoriū.¶†In ea.gl. in fi. an allegans

a turpitudinem suam [a] debeat audiri.tangit gl. in c.inter dilectos.de dona.& Bar.in l.iusiurandū.§.fi.ff.de iureiuran.& do.Ant.hic concludit , quòd aut agitur de his,quæ tangunt periculū animę, vel materiã peccati. & tunc auditur allegans turpitudinem suã ſm ea,quæ hñr.s̄.de præsum.in c.tertio loco. & c.ex tenore.de test.si aūt queritur, an quis audiat in alia materia.& tunc si vult allegare ad cõmodum ecclesię,& non ad propriū.& tūc hoc ēt est licitum.facit, q̄ no. Inn.s̄.de elec.c. nosti.si aūt vult allegare ad cõmodū vel incommodum proprium tunc conclude,q̄ si vult allegare ad incõmodum proprium pōt.s̄.de conces. super.& l.inde neratius.§.fi.ff.ad l.aquil.cum.l.seq. Si vero vult allegare ad commodum ꝓprium contra aliū.& tunc vult allegare principaliter agēdo, & ius agendi fundando super turpitudine,& tunc nõ pōt. j̄.eo.ex tenore.& j̄.de dona.c.inter.& ff. de ɔdi.ob. tur.cau.per totum.¶Si vero vult allegare excipiendo,vel replicando,vel aliter intentionē suã iuuando, & tunc si allegat contra participē turpitudinis audit̄ vbi ipse allegãs tractat de damno , & aduersarius de lucro.facit,qđ legit̄,& no.in l. apud celsum.§. Marcellus.ff.de do.excep.& s̄.de exce.in c.dilecti. secus si econtra allegans certet de lucro, & alter de dãno.

per id,q̄ habetur in l.de tutela.C.de in inte.rest.mi. fallit ſm Bar.nisi lex exprimat,q̄ allegari possit ad crimen detegendū ꝓpter criminis enormitatē.facit, qđ habetur in auth.sed nouo iure.C. de pen.iud.& in l. quisquis.C.ad l.iul.maie. Si vero quis allegat turpitudinē contra aliū quàm contra participem,tunc si ꝑ alium iam turpitudo est detecta audit̄ allegans turpitudinem suam iuuando exceptionem illam l.pen.ff. de suspe.tuto.& l.relegatoris.in fi.ff.de interdi. & re le.Si vero non est ab alio detecta.& tunc non pōt q̃s allegare suam turpitudinem.C.de transa.in l.cū donationis.¶Sed aduerte , q̃a contra prædicta videtur facere iste tex.q̃a hic canonicus vr̄ tractare de lucro. & capi.de damno, & sic vr̄ , qđ capitulum debuisset audiri ſm superius dicta inquantum dixi , qđ si allegatur contra participem obtinet qui certat de dãno. potes dicere ſm d. Ant.qđ ex quò iste erat receptus in canonicū vr̄ certare de damno,ne inane nomē canonici habeat. & ne fortè cogatur mendicare in opprobrium cleri.canonici aūt potius videntur certare de lucro: quia non dēt præbenda apud eos remanere per ea,quæ habentur.j̄.vt eccle.bene.in rubro.& nigro.dicit tñ hic do. Anto. q̄ si capitulum hic voluisset venire non nomine proprio, sed nomine ecclesiæ per viam denuntiationis, quòd tunc debuisset audiri:per ea quæ superius dixi.& facit ad materiam, qđ no.Inn.j̄.de adulte.in c.intelleximus. & quod no.s̄. in c.dilecti.de excep.facit etiam, quod dicetur.j̄. ex-

8 tra glo.¶†In gl.fi.ibi. hic voluit facere hanc gratiam Io.An. dicit melius dici posse secundum Pet. & Abbatem,quòd hic nullę erant quotidianæ distributiones,in contrario secus.An autem recepto in canonicum sine præbenda debeantur distributiones quotidianæ si ille sint in ecclesia.cõis conclusio est, q̄ si q̃s est receptus de mandato Papæ non debentur distributiones quotidianæ,nisi Papa aliàs voluerit.Secus vbi quis receptus est in canonicum ex receptione capituli.de quo dictum fuit in d.c.dilectus.& s̄.de pręben.pro illorum.& tangitur ēt per Io.An.super gl.s̄.

9 de consti.in c.cum.M.¶† Extra gl.pōt opponi cõtra tex.nam videtur hic innui , q̄ iste canonicus petebat sibi assignari prębendam cum se facultas obtulerit , vt vr̄ posse colligi ex sententia quæ debet conformari petitioni,de simonia in c.licèt heli.talis autem petitio videtur,q̄ non fuerit admittenda: quia per eam agebatur de iure futuro , qđ non vr̄ fieri posse.l.non quemadmodum.& l.non potest.ff.de iudic.de sent. excõ.Romana.§.caueant.in vj.¶Item, q̃a talis petitio erat incerta:quia non determinabat̄ ad certū beneficiū.& per consequens videtur , qđ debuerit admitti.per id,quòd habetur in c.j.& ij.s̄.de libe.obla. ¶Timore huius contrarij Inno.hic posuit varios intellectus tam respectu modi agendi,quam respectu personæ agentis.Nam primo ponit hic intellectū , q̄ iste canonicus agebat conditione ex l. diffamari. C. de indig.& manu.ex eo:quia asserebat,q̄ capitulum ipsum diffamabat asserendo ipsum iniustè tenere canonicatum,& contra formam iuris.& ideo ipse canonicus direxit petitionem contra ipsos canonicos agēdo conditione ex d.l.diffamari. vt cogerentur ostendere esse verum id, quod asserebant diffamando . & secundum istum intellectum nõ obstant ɔtraria. Nã hoc casu non agebatur de iure futuro, sed de iure p̄senti competenti propter diffamationem propter q̄ competebat ius agendi conditione ex l.prædicta.facit,quod not. & legitur.s̄.de offic.ordi.conquerente. ¶Item etiam non erat petitio incerta.imo certa : q̃a petebatur vt cogerentur ostendere canonici ipm habere

[a] Allegans turpitudinem suam. Add hic resolutionnē. do. Abb.in ij. col. ver. sed gñaliter. adde d. Fel. in c.lator.in prin. & quasi per duas col.de re iudi.

bere iniustè canonicatum. Et si dicatur intellectus nõ videtur literæ conformari quæ videtur aliter innuere ꝓpter formã sñiæ. rñdet Inn. ꝙ Papa hic post sñiam latam super petitione prędicta ex officio suppleuit id qđ iuris erat, seu id, qđ tenebat ad executionẽ iuris non per modum sñiæ, sed mandati, mandando videlicet, seu declarando ꝓuideri dicto canonico debere de præbenda, cum se facultas obtulerit. ¶ Iste intellectus, licèt sit in se verus tamen non vr̃ bene literæ cõformari. vñ fortè ꝓpter hoc posuit ſm intellectũ, videlicet, ꝙ iste canonicus non egit: sed potius ecõtra canonici egerunt ꝯtra eũ asserentes ipsum iniustè tenere canonicatũ. & petentes eum ab illo ammoueri. & q̃a non ꝓbauerunt illud, nec etiã ad ꝓbandũ admitti debuerunt: quia allegabant turpitudinẽ suam. ideo succubuerunt. Papa tñ ex officio supplendo pro executione ius decernendo mãdauit ꝓut in litera dr̃. & ſm istũ intellectũ ẽt non obstant cõtraria: q̃a petitio erat sũ p iure de p̃senti: q̃a dicebant istum iniustę tenere canonicatũ. & ad hoc fortè agebãt cõditione ex c.ij.§.eo. vt sentit hic do. Flo. & etiã non erat petitio incerta, sed certa, vt de se patet: q̃a tñ iste intellectus, licèt in se posset sustineri non vr̃ etiam bene lr̃æ ꝯformari. ideo fortè Inn. posuit tertiũ intellectũ, videlicet, ꝙ iste canonicus petebat q̃dam p̃bendam quæ vacauerat post suã receptionẽ in canonicũ, & extiterat alteri collata. ideo petebat sibi prouideri, &c. ad quod facit, qđ no. gl. fi. circa fi. & dicebat illam non posse alteri cõferri, sed fortè per canonicos assistẽtes illi cui facta erat collatio dicebatur, qđ iste petere nõ poterat: q̃a fuerat receptus ad vacaturam. & sic ꝯtra formam Laterañ. ꝯcilij. & per ꝯ̃ns receptio sua non tenebat. Et iõ illius virtute non poterat petere p̃bendã. & licèt canonici ñ debuissent audiri: q̃a allegabãt turpitudinẽ suã: tñ iste canonicus succubuit ex eo: q̃a receptio in canonicũ fcã ã capitulũ ñ affecit p̃bẽdã. facit, ꝙ dictũ fuit in c.ij. & c. ꝓposuit. s̃. e. & s̃. de prębẽ. relatũ. & ꝙ no. p gl. j̃. e. si soli. ĩ fcđa ꝑte magnę gl. li. vj. tñ, q̃a ꝯsistit, ꝙ iste fuerat receptus in canonicũ, nec apparebat, qđ ꝯ̃ ꝯsilium esset receptus ideo ꝓnũciauit pro eo ſm dispositionẽ iuris prout in litera patet. & hunc intellectũ dicit patere ex lr̃a. dicit tñ, qđ inferiori a Papa nõ fuisset licitum facere p̃dictã supletionem, tum quia erat super iure de futuro. tũ ẽt, quia super incerto. Fatet̃ tamen, ꝙ si fieret ẽt ab inferiore: q̃a tẽdit ad executionẽ iuris deducti in iudiciũ qđ teneret, nisi notoriè ꝯstaret de nõ iure ipsius agẽtis. ¶ Aduerte tamen. quia iste intellectus ẽt non vr̃ bene literæ conformari. hic In. posuit quartũ intellectum, videlicet, quòd iste canonicus asserens se recceptum in canonicũ petebat pronunciari, & declarari sibi deberi p̃bendã cum facultas obtulerit. Canonici vero contra dicebant asserẽtes eum fuisse receptum contra formam iuris, & Laterañ. concilij. & iste intellectus multũ literæ conformatur pręcipue attẽta forma sñiæ quę esse debet conformis petitioni de simo. licèt heli. sed tunc ob. contraria superius formata ad quæ Inn. hic non videtur rñdere. Tu potes dicere primo ad primum, quòd vbi quis omnino fundat se super iure de futuro tunc nõ debet audiri. & sic loquũtur contraria. Secus vbi quis fundat se ex iure de præsenti, licèt eius occasione agatur ad ius futurũ. vt patet ex his quæ habentur in l. harũ. & in l. egi. ff. si serui. vẽdi. vbi patet, quòd propter ius seruitutis, quod competit de præsenti potest agi, vt caueatur de non impediendo in futurum quem vti seruitute. & sic vr̃ posse eodem modo hic dici. nã hic cõpetebat ius de præsenti propter receptionẽ in canonicum. Et iõ ipsius virtute potuit agi, vt declaretur p̃bendam deberi cum se facultas obtulerit. & pro hoc etiã facit, qđ habet̃ in l. in l. aqui. si delectum. ff. ad l. aqui. vbi dicit qđ si delectũ fuit instr̃m in quo continebatur debitũ in diem: q̃a damnũ est de præsenti potest agi, vt fiat cõdemnatio ad ipsum debitũ dandũ adueniente die. & sic differetur tunc actio, sicut etiam hic fit. facit ẽt ad prædicta, qđ legit̃, & no. in l. j. C. de fideicõ. & qđ cõsueuit notari in d. l. non quẽadmodum. Non ob. ẽt ſm contrarium: quia potest rñderi, quòd tunc petitio debet esse certa, quando obligatio est orta ad aliq̃d

10 certum. secus vbi est orta ad incertum. † Vnde si aliq̃s sit obligatus ad seruum in genere nõ potest creditor petere certum seruum. imo diceretur plus petere. s̃. de plus peti. c. vno. & insti. de actio. §. si quis agẽs. sed dẽt petere in genere sibi dari seruũ. Et similiter, quãdo obligatio esset alternatiua non potest peti alterũ alternatiuorum: sed debet peti vtrumq; alternatiuè. vt in c. vno. de plus petiti. & in l. qui autem. §. qui illud. ff. de ver. obl. Et ideo nimirum si hic sustinet̃ petitio incerta: quia obligatio fuit orta ad p̃bendam incertam. dicit etiam Inn. quòd licèt a principio posset peti interdũ vt libellus certificetur, tamen si hoc nõ fuerit petitum procedet libellus, & sñia super eo lata fuit, quod legit̃, & no. in l. fi. C. de anna. excep. & in l. ij. C. de senten. quæ sine cer. quanti. & qđ habet̃ in l. cum putarem. ff. faml. hercis. & quomodo interdum sustinetur sententia incerta tangitur per Inn. j. de exces. præla. in c. tua. & de resti. spol. cum ad sedẽ. de procu. auditis. & per no. in d. l. ij. de libello autẽ, an interdum admittatur si sit incertus plenè no. in c. ij. de libe. obla. ¶ Item, an interdum possit agi de iure de futuro no. in c. in nostra. j̃. de sepul. & in c. prælatis. de homi. in vj. & aliquid in d. c. auditis. & p Bart. in l. j. C. de senten. quæ sine cer. quanti. ¶ Item aduertendum, vt hic tangit Host. quòd si Papa mandat aliquem recipi in canonicũ, & sibi prouideri cum se facultas obtulerit: quia cum tũc ex rescriptis oriat̃ ius, libellus tunc debet imitari formam rescripti, quia secundum formam, & naturam actionis dictanda est sententia. facit quod habetur in d. c. in nostra. & j̃. de emptio. & vend. in c. penul. facit etiam pro hoc. ¶ Secundo extra gl. potest opponi, quòd iste canonicus non debuerit audiri, sicut nec ipsi canonici, quia ita videtur ipse fecisse contra concilium recipiendo canonicatum ad uacaturam, sicut & illi fecerunt conferendo. & sic vr̃ etiam participasse turpitudinem. soluit Inn. quòd iste canonicus taliter proponebat allegationes suas, & positiones, quòd aliquo modo non fatebatur se receptum ꝯtra concilium. licèt pars aduersa diceret, & fateretur eum receptum ꝯ̃ cõcilium, ipse autem fatebatur se receptum: sed nõ ꝯ̃ conciliũ, & sic acceptabat confessionem partis aduersę inquãtum faciebat pro eo, & aliam partem impugnabat, ꝙ facere poterat. licèt vnica esset conceptio confessionis partis aduersæ ex eo: quia præsumptio iuris faciebat pro ipso. nã nemo præsumitur in dubio delinquere. l. merito. ff. pro soc. Et iõ non præsumitur, ꝙ canonici deliquerint faciendo contra concilium. Ideo potuit canonicus acceptare partem confessionis quatenus faciebat pro se. facit quod no. Bar. in l. Aurelius. §. Item quæsijt. ff. de lib. lega. & quod consueuit dici. s̃. de rescrip. ex parte decani. & de excep. cum venerabilis. & ista procedunt, quando vnica fuit cõceptio ꝯfessionis: quia fatebatur eũ receptũ ꝯtra concilium tunc clarum est, quòd iste canonicus potuisset acceptare partẽ ꝓ se faciẽt alia reprobata ꝑ notata in iuribus prealleg. & per gl. in l. exceptionem. C. de probatio.

batio.& per prædicta patet, qđ iste canonicus nõ allegabat turpitudinem suã,nec fundabat se ex illa.iõ fuit auditus.Et per prędicta cõcludit hic Io.An.post Inn.doctrinam, & cautelam ꝙ vbi quis habet ius agẽdi,vel excipiendi qđ habuit originem a turpitudine qđ tunc in aliqua parte iudicij non alleget turpitudinẽ.nec ex illa se fundet aliàs repelleretur.vnde poterit dicere excipiendo etiam si verum est,ꝙ allegas:ꝙ tñ nego.dico ꝙ allegare nõ potes: quia allegas tuam turpitudinem.hęc tñ cautela fm Host.est bona in foro contentioso. Si vero habendo respectũ ad forum pœnitentialem in quo quis debet sponte id qđ iniustè tenet.per id qđ hr̃.s̃.de præscri.c.fin.& j̃.de simo. matthæus. ¶Itẽ pōt opponi,ꝙ text.iste vr̃ habere in se repugnãtiam. nam primo dicit,ꝙ isti canonici non debuerunt admitti ad probandum receptionẽ factã fuisse contra concilium. & tñ etiam dicit ꝙ probare non poterunt,& sic innuit,qđ fuerunt admissi ad ꝓbãdum.soluit Io.An.post Egi.qđ in hac materia beneficiali est ĩ electione iudicis,an velit repellere, an vero admittere velit talẽ probationem:sed ad petitionem partis nõ debet admittere.facit, qđ legi.& no. per gl.in c.vt circa.in ver.aliqñ.in ver.interdictũ. de ele.in vj.& qđ legi.& no.s̃.de ele.cum dilecti. & de re iudic.cum olim.& de ætate,& quali.accepimus.

11 ¶†Tangit etiam hic Inn. qñ possit opponi hæc exceptio,vel replicatio.Tu non es audiendus allegãs turpitudinem tuam.Et concludit,ꝙ cum hęc non sit ꝓpriè exceptio:sed defensio, seu replicatio poterit talis exceptio,vel replicatio fieri nedum ante litem cõtestatem.Sed etiã post vsq; ad sñiam.Nam tales allegationes,qñq; detectę,seu manifestę in iudicio semper proficiunt:quia censentur cũ ipso facto deductæ. facit,qđ no.per Io.An.s̃.de consuetudine.cũ dilecti⁹. & qđ no.in simili per Bar.de exceptione facti oppositi incontinenti iuxta contractum qui censet̃ messæ. & cum isto pacto deduci,vt ipse no.in l.eũ qui.§.j.ff. de ver.obl.& facit,qđ not.Inn.s̃.de exce.pastoralis.

12 & qđ vult etiã idẽ Bar.in l.lecta.ff.si cer.pet. ¶†Vlterius ẽt reuocat hic in dubium Io.An.post Hosti.an si aliqui recipiant aliquem in canonicũ scientes, qđ habebat præpositurã,vel decanatũ quã tenere volebat cũ canonicatu, & p̃benda poterunt agere postea vt remoueat̃ a præbenda, quam de iure non poterat tenere cũ præpositura,vel canonicatu.facit,qđ hr̃.s̃. de ele.dudum.el ij.ad fi.videretur qđ non per hanc decre.q̃a viderent̃ allegare turpitudinẽ suam,Hosti. concludit qđ audient̃ saltẽ per viam denunciationis ꝑ quã agitur de correctione peccati.s̃.de iudi.nouit. Ideo per talem viam vñr audiendi:per id qđ no.j̃.de dona.inter dilectos.facit ẽt ad prædicta,qđ hr̃ & no. in c.cũ non ignores.s̃.de præb.& de cleri.coniug.in

13 c.diuersis. ¶†Vltimo pōt dubitari, an si receptus in canonicum petat pronunciari,& declarari sibi deberi præbẽdã,dum se facultas obtulerit,& feratur sñia pro eo si talis fuerat receptus ex receptione capituli, & non de mandato Papæ, an si postea vacet præbenda,& conferatur alteri per capitulum,an tenebit collatio.nam clarum est,qđ sic si nõ intercessisset sñia. vt legi.& no.in c.inter cętera.s̃.de præb. & in c.dilectus.& j̃.eo.si soli.in gl.magna.in secũda parte. li.vj.

14 ¶†Sed dubium est,ex quo interuenit sñia,an per illam augeatur ius ita qđ quodãmodo non teneat collatio alteri facta.Nam vr̃ ꝙ sic,quia per sñiam vr̃ ius augeri.l.j.cum ibi no.C.de iud.Istud dubiũ tãgit hic do.Pet.& clarè non decidit.Nam ꝑꝑ prædicta dicit se dubitare.Tu potes dicere ꝙ licèt per sñiam augeatur ius personale,seu obligatio personalis: q̃a inducit nouã obligationem personalẽ,vt legi.& not.in d. l.j.Tñ hoc casu quo agitur de iure personali non reperitur,qđ inducat ius reale afficiens ipsam præbendam, nec reperitur iste modus inter alios afficiẽdi p̃bendam de quibus per gl.in d.c.si soli.in secũda parte.Et ideo vr̃ ꝙ teneat collatio alteri facta etiam post ꝑ talem sñiam,licèt malè faciant sic alteri conferẽtes, & ꝑꝑ hoc teneantur isti prouidere interim.s̃.de p̃b. in c.dilectus.proderit tñ sñia prædicta:q̃a vt dixi inducit nouam obligationem.& etiam quia non poterit in dubium refutari,an sibi debeatur p̃benda.¶Et aduerte etiam,quia dicit do.Pet. qđ qñ quis recipitur in canonicum statim canonici sunt obligati ad cõferendum præbendam. differetur tñ exactio, si tunc aliqua nõ vacat,cum se facultas obtulerit. vnde nimirum si talis receptus potest agere, vt sibi conferatur præbenda cum se facultas obtulerit. de quo supe rius tetigi. Et de materia an contra exceptionem doli admittat̃ replicatio de dolo remittit ad notata in c.intelleximus.per Inn.j̃.de adul.& per gl.& doct.s̃. de excep.dilecti. & per Legistas in l.apud celsum.§. Marcellus.de doli excep.ff. de quo etiam tetigi aliquid superius super gl.pe.

SVMMARIVM.

1 *Potestas conferendi beneficium deuoluitur ad Papam per negligentiã inferiorum seruato semestri pro quolibet collatore.*
2 *Inuestire quandoque ponitur pro conferre.*
3 *Priuatus beneficio alicuius ecclesiæ potest in eadem ad aliud promoueri.*
4 *Præbendam secundam acceptans an priuetur prima.& nu.11.*
5 *Dispensare an possit Episcopus super pluralitate præbendarũ. & nu. 8.9.& 13.*
6 *Dispensare an possit Eps vt quis teneat dignitatẽ, & etiam præbendã cum canonicatu in eadem ecclesia.*
7 *Consuetudinis virtute an possit quis habere præbendam cũ dignitate.*
10 *Dispensare an videatur qui dispensandi potestatẽ hẽt si non exprimit.*
12 *Pluralitas præbendarum an de iure sit admissa.*
14 *Impetratio,an,& qñ valeat alio tenẽte de facto licèt de iure vacet.*
15 *Collatio Papæ an valeat quando præbenda vacat de iure, sed non de facto.*
16 *Possessio quando dicatur esse puri facti.*
17 *Possessio quando dicatur colorata.*
18 *Electio si fuerit nulla,sed fuerit cõfirmata an dicatur habere possessionem virtute confirmationis coloratè possidendo.*

a Literas vestras. Si ille [a] q̃ hẽt prębendã recipiat in eadẽ ecclesia dignitatẽ hñtem annexã prębendã vacat ipso iure prima p̃benda.h.d. Et diuidit̃ in duas partes principales.In prima ponit̃ consultatio.In secunda tñsio.secunda ibi:cũ igit.Prima subdiuidit̃ in quatuor. Nã primo ponit formam mandati pro actore directi.Secũdo allegationẽ actoris.Tertio defensionẽ rei.Quarto elicit dubia ex ꝑdictis.scđa ibi:de facto.tertia ibi: sed ꝑpositus. quarta ibi:vnde cũ.Et aduerte,q̃a do.Flo. hic dicit decretalẽ posse lati⁹ summari fm verã lecturã mõ videlicet, si habens p̃bendam in eadẽ ecclesia recipit dignitatẽ cũ p̃benda,vel aliã p̃bendã vacat prima. & quãuis a superiore sibi conferret̃,tñ valet impetratio ꝑ aliũ facta ẽt tacita de possessione quæ colorata non ẽst.h.d.

1 ¶†No.ꝙ per negligẽtiã inferiorũ deuoluit̃ ptãs inferiorũ ad Papã, intellige seruato semestri ꝑ quolibet collatore,fm no.s̃.eo.in c.ij.& de sup.neg.p̃la.in c.licet. q̃uis ex plenitudine ptãtis etiã habeat Papa potestatẽ cõferendi beneficiũ sine aliqua deuolutione.

2 j̃.de præb.c.ij.lib.vj. ¶†Itẽ no.ꝙ verbũ,inuestire,ponitur etiã pro conferre,qñ non ꝑcedit collatio.vt colligit̃ hic in prin. dũ dicit inuestire iuncto fine dũ dicit ꝯferre.facit,qđ dictũ fuit ĩ c.autoritate.s̃.de insti.

a Si ille. Super hoc c.n quæras, an beneficiũ, quod alius tenet de facto:non de iure possit alteri cõferri: distĩgue hic secũdũ do. Henri. Boyche. in prin.c.

3 ¶†Item no. ꝙ licèt quis priuet̃ beneficio alicuius ecclesiæ vr̃ posse nihilominus in eadem ecclesia ꝓmoueri ad aliud beneficiũ. An aũt promoueri possit ad beneficiũ de quo fuit priuatus: videret̃ ꝙ non q̃n priuatio illuderet̃.vt est tex.cũ gl.i c.cũ cõmissa.de ele. 4 in vj.¶†Itẽ no.ꝙ acceptatione secundæ ꝑbendę etiã in diuersis ecclesijs vr̃ ipso iure vacare prima. & hoc multũ vr̃ innuere ista litera.& facit ẽt qđ hr̃.lxx.dist. sanctorũ.& hoc ẽt tenuit Gof.Tancre.tñ tenuit contrariũ. & Inn. ẽt vr̃ tenuisse idem qđ Tancre.in c.cũ iamdudum.s̃.de præb.& cõis vr̃ esse opinio, quòd ꝑ acceptationem secundæ præbendę in eadem ecclesia ipso iure vacet prima per istum tex.sed in diuersis ecclesijs, quia per acceptionẽ secundæ non vacabit prima ipso iure.saluo nisi statutum,vel consuetudo ecclesiæ illud haberet.facit, quod dictũ fuit in c.fi.s̃.de cle.non resi.& qđ ibi no.per Inn. & ꝙ tangit etiã hic in gl.fi.& ꝑ gl.s̃.de ele.dudum.el ij.ad fi.¶Itẽ not.ꝙ ex consuetudine nõ vr̃ posse induci,vt q̃s habeat plures præbendas,vt hic vr̃ innui:quia non obstante cõsuetudine allegata dr̃ præbẽda prima vacare. Cõiter tñ tenetur hoc procedere in pluribus præbẽdis eiusdem ecclesiæ,vt tunc consuetudo non valeat. facit, qđ no.gl.in cle.si iuxta.ad fi.de præben.sed in diuersis ecclesijs vr̃ ꝙ consuetudo possit operari,qđ q̃s teneat duas præbendas deseruiendo alteri per vicariũ. facit,qđ legi.& no.in c.cum iamdudum. & s̃.de con 5 sti.cum M.ad fi.& de cleri.non resi.in c.fi.¶†Itẽ no. ꝙ ep̃s super pluralitate præbẽdarũ etiã in diuersis ecclesijs,vel super pluralitate dignitatis,& præbẽdæ in eadem ecclesia non vr̃ posse dispensare.de quo remittit do.Ant.ad no.in c.de multa.s̃.de prẹb.& de consue.c.j.lib.vj.Nam cõiter tenet̃ qđ in ꝑbendis diuersarum ecclesiarũ põt Ep̃s dispensare.facit, qđ no.gl. in c.dudum.el ij.ad fi. secus si velit dispensare super pluralitate ꝑbendarũ in eadẽ ecclesia:quia tunc non põt per hunc tex.facit,qđ no.glo.fi.hic.& in d.cle.si 6 iuxta.¶†An aũt posset dispensare vt quis teneat dignitatem,& ẽt præbendã cum canonicatu in eadẽ ecclesia. Conclude ꝙ si dignitas habeat etiã ꝑbendam annexã non põt tunc dispensare: quia in duabus prębendis eiusdẽ ecclesiæ ẽt si alteram velit habere iure annexionis non põt Ep̃s dispensare.vt hic est tex.ſm vnũ intellectũ, & no.gl.in cle.si iuxta.allega.s̃.ad fi. ¶Sed vbi dignitas non haberet prębendã annexam, poterit tñ Ep̃s dispensare:quia etiã hoc casu valet cõsuetudo,ꝙ vtrunq; habere possit & tenere. per id qđ hr̃ a contrario sensu in c.j.cũ ibi no.de consue.in vj. facit,qđ dicet̃ cũ gl.fi.& super ea.¶Itẽ no. ꝙ confirmatio,& ẽt dispẽsatio ſm vnũ intellectũ in casu quo quis non põt dispensare non vr̃ imprimere colorẽ tenendi.¶Itẽ no.ſm aliũ, ꝙ per confirmationẽ factam de præbenda cui intelligebatur renuntiatũ per acceptationẽ secundæ non intelligit̃ imprimi color tenẽdi:quia per confirmationẽ nõ vr̃ ei nouum ius tribui: sed si quod erat confirmari.facit,quod hr̃.j̃.de priui. in his.Secus vr̃ q̃n fit noua collatio,vel electio per illos ad quos spectat,licèt illa forte non valeat:q.a tũc vr̃ imprimi color tenendi.per id quod habetur.s̃.eo. cum nostris.facit,quod.j̃.in fi.dicetur.¶Item no.qđ valet impetratio facta super præben.vacante. licèt illa non vacet de facto,si tamen vacet de iure,quando possessio facti est incolorata.¶Item no.videtur ꝙ executores nõ debeant procedere ad actum collationis anteq̃ fuerit facta resignatio per tenentem de facto. Et ideo videtur ꝙ debeãt prius illum compellere ad cedendum ipsi possessioni,& postea conferre.de quo plene dictum fuit.s̃.eo.cum nostris.& aliquid etiam tangetur inferius.¶Item potes notare,quòd licèt dominium perdatur per acceptationem secundi beneficij ſm formam.c.de multa.s̃.de præben. vel quando acceptaretur secunda præbẽda in eadem ecclesia, tñ non ꝑditur possessio ipsius primi beneficij.& sic hoc casu perditur facilius dominium quàm possessio. Et hoc ideo, quia præter vel contra voluntatem tenẽtis perditur dominium. & quia possessio in facto consistit,dominium in iure.facit,quod hr̃.s̃.eo.cũ nostris. Ideo hoc casu facilius priuatur quis dominio quàm possessione. aliàs autem facilius consueuit perdi possessio,quàm dñium.l.si quis vi.§.dr̃ia.ff.de acq.poss.
7 ¶†In gl.ex consuetudine.in fi.Et pro eo qđ dixit gl. consuetudine.de qua in litera non valere,satis vr̃ facere iste tex.dum dicit,ꝙ prima præbenda vacauit.& tamen fuerat allegata consuetudo,qđ vnus etiam in eadem ecclesia posset habere plures præbendas: sed contra gl.facit.& ꝯnr̃ contra tex.quia vr̃ ꝙ imo virtute consuetudinis possit quis habere præbendam cum dignitate.per id quod habetur.j̃.de præbẽ.cum in ecclesia.lib.vj.Io.An. remittit ad ea quæ habẽtur in c.j. de consuetu.in vj.tamen hic super tex. ponit aliquas solutiones. vna est quòd virtute consuetudinis possit quis habere præbendam cum dignitate.Nec ob.tex. quia potest dici,qđ ideo consuetudo hic non profuit ex eo:quia non fuit probata consuetudo specialis ecclesiæ,nec etiam generalis:sed solum fuit allegata.ꝙ satis videtur patere ex cõsultatione iudicum in qua iudices nihil de consuetudine dixerunt,vel secundo secundum alios dici potest, quòd si dignitas est principalis dignitas ecclesiæ, cum illa non potest haberi præbenda.Secus si non sit principalis dignitas: quia tunc posset cum illa haberi præbenda.Sed certe hæc opinio est contra tex.in d.c.cum ecclesia.vbi præbẽda habebatur cum episcopali dignitate.Vnde alij dixerunt, quòd potest haberi præbenda cum dignitate ex vi electionis.vt in d.c.cum in ecclesia. sed non ex pluralitate titulorum.& sic intelligatur hic.Io.An.vt dixi,remittit ad c.j.de consue.in vj.do.Anto.remittit ad ea quæ tanguntur in glo.fi.huius c. & videtur reprobare vltimam solutionem per ea quę leguntur,& no.in cle.vlt.de præben.circa fin.Tu potes dicere vt tetigi in notabilibus. vt colligitur ex his quæ habentur in d.c.j.de consue.in vj.& in cle.fi.de pręben.qđ consuetudo non potest operari vt quis habeat plures præbendas in eadẽ ecclesia.& sic intelligatur iste tex. quòd procedit etiam si altera prębendarum habetur iure annexionis ad dignitatem,quod probatur in dicta cle.fin. & per hoc etiam patet,quòd consuetudo etiam non potest operari quòd quis habeat vnã prębendam,& in eadem ecclesia habeat dignitatem habentem præbendam annexam. per id quod habetur in dicta clemen.fin. & in d.c.j.de consue.in vj.quòd autem quis habeat canoniam,& præbendam cum dignitate quæ non habeat præbendam annexam bene potest operari cõsuetudo, quòd quis habeat dignitatem habentem præbendam annexam etiam si illa dignitas sit principalis dignitas ecclesiæ.vt probatur in d.c.cum in ecclesia.de pręben.in vj.¶In glo.pe.in fi. hoc dictum gl.intellige.vt tangitur in gl.seq.¶In gl. fi.in prin.Aduerte,quia pro recitatione gloss. potest opponi, quòd non debuerit valere impetratio facta ꝑ post confirmationem factam de præpositura cum ꝑbenda. Primo,quia Episcopus videtur posse dispensando in talibus, ex quo alterum eorum est simplex beneficium facere quem pluralem,per id qđ hr̃.s̃.de præben. de multa.a contrario sensu.¶Item secundo dato qđ ex tali confirmatione non haberet titulum saltem

saltem vr̃ ꝙ ex illo habuerit quis colorẽ tenẽdi. & ꝑ ꝯñs coloratam possessionẽ. & ideo non vr̃ valuisse impetratio. per id quod hr̃. s̃. eo. cum nostris. Sol. huius timore facta est gl. q̃ reuocat in dubium, an eṗs possit in casu isto dispensare. & ꝯñr, an dispensare potuerit iste Archieṗs de quo ĩ litera. & ponit duas opiniones. vna fuit, vt nõ possit dispensare in casu huius. c. per hunc tex. & per id quod habetur. 70. dist. sanctorum. & per alia quæ hic allegantur in gloss. Alia fuit opinio, quòd posset dispensare in casu huius c. & ista ponitur in ver. vel dic. Et aduerte, quòd tenendo primam opinionem concludit gl. quòd cum intitulato ad duo curata non põt eṗs dispensare, sed in duobus simplicibus beneficijs, vel in curato, & simplici bene põt dispensare per c. de multa. a contrario sensu. ¶ Limita tñ prædicta procedere, qñ beneficia sunt in diuersis ecclesijs, sed vbi sunt in eadem ecclesia, tũc nõ poterit eṗs dispensare etiam circa plura simplicia beneficia eiusdem ecclesiæ, vel circa simplex cũ dignitate in eadem ecclesia. Et secundum hoc responderi potest ad contrarium superius formatum, qđ valuit impetratio ex eo: q̃a vacabat præbenda de iure, licèt non de facto. de iure enim non habebat titulum ipsa prima præbenda q̃ vacauerat: quia nõ potuit dispẽsare ipse Archieṗs confirmans. Et si dicatur saltẽ ex tali confirmatione habebat colorem tenẽdi. & sic coloratam possessionẽ. & per ꝯñs vr̃ ꝙ impediri debuit impetratio. responderi potest ꝙ imo non habuit colorem tenendi: quia non intercessit noua collatio. & ꝑ hoc nõ obstat. c. nostris. s̃. eo. vbi noua collatio intercessit. hic autem intercessit sola confirmatio antiq tituli qui nullus erat. & ꝯñr non valuit confirmatio argumenti. de fide instru. inter dilectos. §. cæterum. Nã per ꝯfirmationem nõ egit nouũ ius tribuere, sed ius quod erat confirmare. facit, quod habetur. j̃. de priui. in his. ¶ Sed attende, quia huic solutioni videtur obstare quod dictum fuit post Io. Cal. & Host. s̃. eod. cũ nostris. vbi dictum fuit quòd confirmatio electionis nullæ vr̃ tribuere colorem tenendi: sed potes dicere secundum do. Ant. quòd illud procedit, quando cõfirmatur electio, quæ licèt de mero iure sit inualida: quia facta forte forma non seruata, vel ex alia causa: tñ saltem erat valida eo respectu: quia habebat cõsensum habentium potestatem eligendi. facit, quod no. Inn. s̃. de elec. quod sicut. hic autem supposita cassatione, & priuatione primæ præbendæ per adeptionẽ secundæ nullus alius consensus intercesserat ꝑ quẽ ageretur ius tribui de nouo. ¶ Præterea confirmatio ista vr̃ ꝙ fiebat loco dispensationis. vnde cum fieret a carente potestate dispensandi secundum istã opinionem non præbuit talis confirmatio colorẽ tenendi per ea quæ dicta fuerunt in d. c. cum nostris. ¶ Vel dici potest quòd huic impetranti fuit prouisum non ex vi antiquarum literarũ: q̃a poterat dici, ꝙ non valerent tanquã impetratę non facta mentione de colorata possessione: sed fuit prouisum virtute secũdarũ literarũ. facit, qđ in simili dictum fuit in d. c. cum nostris. & istam vltimam solutionem tenebat hic d. Pe. sed do. Ant. hic tenet ꝓcedentem. & silr qđ tenet do. Flo. dicens, qđ iste non habebat titulum in prima ꝓbenda. & qđ poterat libere conferri impetranti non obstante, qđ tenerẽt de facto ab alio: q̃a vt dicit Abbas ſm eum non tenebat̃ de facto coloratè. Secus dicit in c. cum nostris. vbi tenebatur coloratè. & ꝑ ꝑea hic aliter proceditur, q̃ in c. cũ nostris. nam ibi executores monent canonicos, vt faciant collationẽ. hic aũt ipsi executores conferunt. ¶ Et aduerte, quia sequẽdo istum intellectum, & istam opinionem qđ nõ poterit dispensare potest responderi ad duo cõtraria hic formata in gl. & dimissa insoluta in ver. argñ cõtra. nam ad l. quoties. ibi allegatam respõderi potest, qđ ibi plures actiones pñt pro eadem re competere: nec illud est contrarium iuri. nã tendunt ad eundem effectũ. sed hic plura beneficia in eadem ecclesia haberi non pñt: quia tendunt ad diuersum effectum. & talis pluralitas est magis exosa iuri. s̃. de præbẽ. cum iamdudum. & c. quia intantum. Ad §. sciẽdum. respõderi potest qđ ibi mulier habet legatum sibi factũ ꝑ virum vnà cum dote: quia sic voluit ipse maritus cuius volũtas debet seruari in auth. de nup. §. disponat. col. iiij. & sic est casus valde diuersus, & in quo est diuersa ratio: q̃a testator potest de bonis suis disponere, prout sibi placet. & sic non obstante contraria ꝓdicta. & ista procedunt ſm opi. prædictã qđ hic non poterit dispensare iste Archieṗs. ¶ Alia fuit opinio, vt s̃. tetigi. quã ponit gl. in ver. vel dic, ꝙ bene habuit potestatem dispensandi. & si dicatur quare nõ valuit ergo tunc confirmatio. r̃ndet gl. quia per talem confirmationem non intendebat dispẽsare, ex quo hoc nõ exprimebat. nam vr̃ ꝙ semper sit necessarium, quòd exprimat habens potestatem dispensandi, qđ velit dispensare. aliàs dispensare non vr̃. per id, quod hr̃. j̃. de schismaticis. c. ij. & sic confirmatio non valuit vt dispensatio: quia hoc non expressit, nec valuit ẽt vt confirmatio: quia vacabat præbenda de iure. licèt nõ de facto. & sic nullũ erat ius qđ confirmari posset. Ideo non valuit confirmatio. facit, quod hr̃ de fide instru. inter dilectos. §. cæterum. Et per prædicta concludit gl. qđ iste Archieṗs, si iusta fuisset cã dispensandi potuisset dispensare. & sic residet gl. Ex qua no. j̃. quòd nunq̃ habens potestatem dispensandi vr̃ dispensare, nisi hoc exprimat. hoc tñ non est simpliciter, & indistinctè verum, vt patet ex his quæ not. per Io. And. in d. c. ij. j̃. de schismaticis. & s̃. de fi. presb. in c. veniẽs. & per Bart. in l. quidam consulebant. ff. de re iu. facit etiã qđ not. s̃. de cle. cõiu. in c. diuersis fallacijs. ¶ Itẽ aduerte secundo, q̃a supposita ista opinione, qđ potuerit dispensare. vr̃ ꝙ ille cui facta fuit cõfirmatio dicatur coloratè tenuisse: q̃a habebat autoritatẽ illius qui poterat dispensare, & sic vr̃ ꝙ impetratio non tenuerit. potes r̃ndere vt colligi põt ex his quæ dixi superius in ver. si dicatur. vel potes dicere vt tangit hic d. Ant. circa fi. qđ qñ peccatum est in forma tituli nõ tribuitur color tenendi. licèt præsupponatur ptãs in dante titulum. & sic possit intelligi hic. idem si peccatum sit in potestate: quia non habeat ptãtem dans titulum. vt dictũ fuit in d. c. cum nostris. & facit. j̃. tit. j. in c. illa. secus qñ peccatum est in causa patiente, seu respectu eius in quem confertur titulus: vel alia dat̃ iniustitia tituli, dummõ cesset defectus ptãtis. & non subsit defectus formæ: q̃a tunc bene imprimit̃ color tenẽdi ẽt per titulum inualidũ. de materia dictũ fuit
8 d. c. cum nostris. ¶ † Itẽ no. ex gl. ꝙ eṗs põt dispensare super pluralitate beneficiorum ẽt in eadẽ ecclesia. facit, quod hr̃ in c. j. de consuetudine. li. vj. a contrario sensu. & quod ibi no. per gl. ¶ Et per prædicta cõcludit Io. An. quòd eṗs non solum in diuersis ecclesijs: sed ẽt in eadem quo ad diuersa officia, & beneficia dispensare potest. intellige, dũmodo quis non sit triplex: sed solum duplex: per id quod hr̃ in d. c. j. de cõsuetudine. in vj. & in cle. vlt. ad fi. de præb. ¶ Sed quo ad duas canonias eiusdem ecclesiæ non poterit eṗs dispensare q̃uis possit in canonijs diuersarum ecclesiarum dispensare. & sic dicit debere intelligi, quod not. Inno. s̃. de cleri. non resi. in c. fi. ¶ Assignat rationem prædictorum: quia si aliquis per dispensationem

epiſcopi eſt canonicus in pluribus eccleſijs ſem p in eis erit reperire numerum cōpletū. Nam ſi ǭlibet eccleſia habet numerum duodenariū canonicorū in illo in quo eſt diſpēſatū ſemper reperiet̃ duodenari⁹, ſeu duodecimus canonicus. & ſi in eadē eccleſia ſit numer⁹ duodecim canonicorū, & ex numerū ſint pſonatus, vel officia perpetua, ſi eps̄ diſpenſat, qđ aliquis habeat perſonatū cū canonia per hoc nō infrin gitur numerus canonicorū. & poterit qn̄q; deſeruire canonicatui. Vbi autē canonico dat̃ alia canonia, tunc ſi eccleſia non habeat certū numerū ſuꝑflua eſt talis datio ſecūdæ canoniæ: q̄a potius vr̄ fieri verbaliter, q̄ ad effectū, ſicut qn̄ ſemel manumiſſus iterato manumittit̃, vel baptizatus iterato rebaptizat̃, vel de nouo ordinat̃ ad eundē ordinē, aliàs ordinatus. nā in talibus ſecundus actus eſt ſuperfluus. facit. l. ij. C. de manumiſ. vindicta. & qđ hr̄. lxviij. diſt. §. q̄d ergo. cū ibi no. ¶ Si aūt eccleſia haberet numerū per diſpēſationē frangeret̃ numerus. Nam ſi ſunt duodecim canonici, & quis haberet duas canonias ex diſpēſatione re vera nō eſsēt niſi vndecim canonici, & ſic ſi cū alijs quinq; diſpenſaret̃ non eſſent niſi verè ſex canonici. ideo non vr̄ poſſe fieri, qđ talis diſpenſatio operet̃: operabit̃ ergo fractio numeri, & ſeparatio cōſilij, & ſubſidij alteri⁹ ad qđ ille qui iam receptus fuerat erat obligatus ex prima canonia. ita qđ per receptionē ſecundæ nihil addit̃. vnde cōcludit vnitas eccleſię, & officiorū prohibet id qđ diuerſitas eccleſiæ, vel officiorū permittit. Nec ob. p̄dictis ſi dicat̃, qđ plus eſt habere dignitates cū canonia in eadē eccleſia, quàm habere duas canonias, vt de ſe patere vr̄. & ſic videretur, qđ ſicut diſpenſari pōt per ep̄m, qđ quis habeat dignitatē cū canonia. ita ēt poſſet diſpenſari, ꝙ quis hēat duas canonias in eadē eccleſia, cū id videat̃ minus. & cū licèt id qđ plus eſt debet ēt licere id qđ eſt minus. de reg. iur. cui licet. lib. vj. Quia rn̄deri pōt. vt hic voluit ſentire Io. An. qđ licèt in ſe plus ſit habere dignitatem cū canonia, q̄ duas canonias. tn̄ quia primū minus inimicat̃, & cōtrariat̃ iuri, & rationi, q̄ ſecundū. ideo cēſet̃ eſſe minus primū, q̄ ſcđm quo ad facultatē diſpenſandi. facit, qđ legi. & no. in ſimili in c. fi. ſ. de transla. præla. in gl. pe. & ſuper ea. & in cle. ſi

9 iuſta. de pręb. ad fi. ¶ †Et ex p̄dictis potes concludere quòd aut eps̄ vult diſpenſare in duabus curatis, vt in duabus dignitatibus, vel duobus perſonatibus, aut ī curata dignitate, vel curato, & perſonatu, vel dignitate, & perſonatu. & nō pōt, ſed plus Papa. ſ. de præbē. de multa. Aut vult diſpēſare in curato, & ſimplici beneficio, & pōt vt hic dicit gl. & idē eadē ratione ſi velit diſpenſare in dignitate, & ſimplici bn̄ficio. & hoc clarū, qn̄ eſſent in diuerſis eccleſijs. & idē ēt vr̄ in eadem eccleſia. vt hic voluit Io. An. & bene facit, quod hr̄ in c. j. de conſuetudine. in vj. a contrario ſenſu, cū ibi nor. per gl. Et per hoc vr̄ ꝙ poterit diſpenſare, qđ quis habeat canoniam, & p̄bendā cū dignitate in eadem eccleſia. Qđ intellige verum, niſi dignitati eſſet annexa præbenda: quia tunc non poſſet per iſtū text. ſm̄ vnum intellectum, quē hic poſuit Inn. intelligendo videlicet, ꝙ iſta præpoſitura habebat annexā prębendam. & hoc ēt probatur expreſſe. per ea q̄ hn̄r in cle. ſi iuſta. de præb. & per hoc poteſt inferri, quòd ratio Io. An. de fractione numeri, quam ſuperius recitaui non eſt omnino gn̄alis. Nā illa ceſſat in caſu iſto qn̄ dignitas habet præbendam annexam, & tn̄ nē pt diſpenſare, vt quis habeat canoniam cum præbēda, & talem dignitatem cui eſt annexa præbenda ambo ſunt in eadem eccleſia, & ſi dicatur quę potuit eſſe rō quare hoc caſu probatur diſpenſatio, ex quo non ha-bet locum ratio fractionis numeri non video aliā rationem niſi iſtam videlicet, q̄a iuri vr̄ eſſe valde exoſum, quòd quis habeat plures præbendas, vt hic colligitur. & in c. ſanctorum. 70. diſt. fortè ratio odij ſurrexit: quia nimis forte frequentabatur pluralitas pręebendarū, q̄ aliorū beneficiorum. facit, qđ hr̄ in argu. in l. iuſte. ff. de vſuc. An tn̄ in diuerſis eccleſijs ſit ꝓhibita ipſa pluralitas præbendarum inferius tangetur, hoc autem eſt clarum, quòd in eadem eccleſia prohibetur in tantum, quòd non poteſt eps̄ diſpenſare in duabus præbendis eiuſdem eccleſiæ nedū ſi q̄s principaliter velit ambas habere: ſed etiam ſi velit vnam principaliter habere, aliā iure annexionis. vt hic ꝓbatur ſecundum vnum intellectum in præal. cle. ſi iuſta. Aut vult diſpēſare in pluribus ſimplicibus. & tūc aut in diuerſis eccleſijs. & quod poteſt. vt hic voluit glo. & in d. c. dudum. el ij. de elec. & bene facit, quod habetur in c. de multa. & contrario ſenſu. An tamen hoc ꝓcedat in præbendis inferius tangetur. Aut vult diſpenſare in pluribus ſimplicibus eiuſdem eccleſię. & tunc gl. hic vult primo vr̄ dixiſſe quòd non: ſed in fi. vr̄ ſentire contrarium. Io. An. videtur velle concordare dicta glo. quod primum dictum habeat locū in ſimilibus beneficijs, ſecundum in diſſimilibus. & per hoc videtur quòd non poterit diſpenſare in duabus canonijs. & conſequenter in duabus præbendis eiuſdem eccleſiæ. facit, quod ſuperius eſt dictum: ſed hic poſſet dubitari nunquid poſſit epiſcopus diſpenſare, vt habens canoniam, & præbendam in aliqua eccleſia poſſit etiam habere capellam perpetuam in eadē eccleſia. Iſtud dubium non tangit Io. An. nec d. Ant. nec reperio tactum per alium niſi per Fede. in cōſilio cxx. & ſi teneremus indiſtinctè, quòd eps̄ non poſſit diſpenſare circa plura beneficia ſimplicia in eadē eccleſia: tunc vr̄ quòd non poſſet diſpenſare: ſed tenendo, quod quando ſunt diſſimilia poſſit diſpenſare. vt videtur voluiſſe Io. An. tunc videtur quòd poterit diſpenſare. & iſtam partem tenuit Fed. Nec obſt. quòd habetur in cle. ſi iuſta. de præb. & etiam hic ſecundū vnum intellectum: quia reſpōdet, ꝙ licèt capellania fuerit dotata, ſi tn̄ aliter non eſt ſibi aſſignata aliqua præbenda non dr̄ capellania habere annexam præbēdam. allegat, quod hr̄ in c. cum in eccleſia. de præbē. in vj. vbi licèt epiſcopus habeat redditus deputatos dignitati epiſcopali: tn̄ ex conſuetudine poteſt habere præbendam, quod non eſſet ſi cenſeretur ꝑ tales redditus habere præbendam. per ea quæ habentur in

10 dicta cle. ſi iuſta. ¶ †An autem habens poteſtatem diſpenſandi videatur diſpenſare, ſi non exprimit. Gloſ. hic tenuit, quòd non. quod limitauit Io. gloſſator decretorum: niſi ſciēter promoueretur vocatus inhabilis cum quo poſſit diſpenſari. per id qđ hr̄. liiij. diſtin. in c. ſi ſeruus. & ibi de hoc in prima gl. & notauit ipſe in c. qui in aliquo. lj. diſt. & facit etiam qđ ipſe no. in c. j. xvj. q. j. communis. tamen eſt concluſio. prout tetigit Io. An. in c. ij. ſ̄. de ſchiſmaticis. vbi etiam glo. tangit quòd ſi non ſubeſt cauſa diſpenſandi non intelligitur diſpenſare. Nam & ſine cauſa diſpēſare nō poteſt. nam dr̄ tunc potius diſſipatio quàm diſpenſatio. vt no. in c. de multa. per Io. An. ſ. de præb. Si vero ſubſit iuſta cauſa diſpenſandi, tunc ſi præmiſſa cognitione ſuper cauſa ipſe poſtea promouerit intelligitur diſpenſaſſe. & ſic intelligatur, quod habetur in d. c. ſi ſeruus. & facit etiam quod dictum fuit in c. diuerſis. de clericis coniugatis. ¶ Et aduerte etiam pro declaratione literæ, quòd licèt hic in litera formata fuerit triplex quæſtio, vnica tamen data fuit ſolutio:

11 quia per illam omnes tolluntur quæſtiones. †Nam prima

prima quęstio fuit, an per adeptionem secundę p̄bē-
dæ vacaret prima. & huic vr̄ responderi ꝙ sic. dum dr̄
ꝙ de iure vacat, quod est clarum, qn̄ sunt in eadē ec-
clesia. Quid autem si in diuersis. ī. dicetur. Scd̄a quæ
stio fuit, an per sn̄iam deberet priuari prima. & huic
etiam intelligitur rn̄sum, ꝙ non oportet, qđ priuetur
ipsa p̄benda, seu titulo: quia vacat de iure. & sic non
est opus quò ad hoc ministerio iudicis. arg. l. quę sub
conditione. §. fi. ff. de condi. insti. sed solum compelli
debet vt resignet de facto id quod de facto tenet, vel
qđ de facto remoueatur. ¶ Tertia fuit qō, an per con
firmationem de qua in litera impediret vacatio pri-
mæ præbendæ. & huic ēt intelligitur resp̄osum inq̄-
tum dr̄ ꝙ de iure illa non obstante vacat. videbatur
tn̄ contrarium ſm do. Flo. ꝑ id quod hr̄. s̄. eo. cū no
stris. Sed contrarium hic determinatur scd̄m: q̄a hic
non profuit confirmatio ex eo: q̄a non potuit archie
piscopus dispēsare. de quo aliquid inferius tangam.
¶ Extra gl. vt tangit hic do. Ant. duæ sunt quęstiones
merè principales quæ possunt hic tractari. Prima est
super pluralitate præbendarum. Secunda est, qn̄ te-
neat impetratio alio tenente de facto. Et circa primū
duo erunt videnda. Primo, an, & qn̄ sit permissa plu-
ralitas præbendarum. Secūdo, an inferior a Papa su-
per pluralitate præbendarum habeat potestatem di-
spensandi. & de istis duobus nihil hic prosequit̄: sed
remittit ad ea quæ dicta fuerunt. s̄. de pręb. cū iamdu
dum. Circa scd̄m similiter dicit duo videnda. Primū
est, an, & qn̄ teneat impetratio alio tenente benefi-
cium de facto, licèt vacet de iure. Scd̄m est, qn̄ dicat̄
quis coloratè tenere, seu possidere. & de istis duobus
remittit ad ea q̄ dicta fuerunt in c. cum nostris. s̄. eo.
& vlterius non insistit. ¶ Sed aduerte circa primū ar-
ticulum primi dubij, & primæ materiæ, an videlicet
12 sit permissa † pluralitas præbendarum, fuerūt opi. nā
Goffr. hic tenet qđ de iure non est permissa, nedum
in ecclesia eadē, sed nec etiam in diuersis ꝑ istū text.
& per id quod hr̄. 70. dist. sanctorum. Et dicit etiā qđ
solus Papa pōt dispēsare de iure super pluralitate p̄-
bendarū: quia inferior non vr̄ posse dispensare ꝑ istū
text. & istud sequebatur ēt Petr. dicens, ꝙ hoc vr̄ hic
esse expressum. Tancre. vero tenebat contrarium. vt
hic tangit Io. An. etiā ipse Gof. Inn. vero hic dicit, qđ
in eadē ecclesia non pōt quis habere plures pręben-
das. & sic intelligatur iste tex. sed in diuersis sic. facit,
qđ dictum fuit in c. cum iamdudum. s̄. de p̄b. ¶ Ad-
uerte, quia multum vr̄ ista litera facere ꝓ opinione
Gof. nam scd̄m intellectū Inn. oportet intelligere, vt
ipse etiam tangit qđ præpositura habebat annexā p̄-
bendam, qđ tn̄ litera non exprimit, vel oportet intel
ligi quatenus hic loqueretur de præbendis diuersarū
ecclesiarum, qđ per statutū, vel consuetudinem erat
dispositum, qđ per acceptationem secundæ vacaret
prima ipso iure. facit, quod dictum fuit in c. de mul-
ta. de præb. & in c. fi. de cleri. non resi. & in c. p̄al. c. cū
iamdudum. de quo hic non bene apparet, sed simpli
citer litera vr̄ loqui, an per acceptationem præbēdæ
in maiori ecclesia vacauerit prima p̄bēda inferioris
ecclesiæ sancti Fiscardi. nā in consultatione iudicum
solū fit mentio, an qn̄ quis de vna præbenda eligitur
ad aliā prior intelligatur vacare, & non fit mētio qn̄
de vna prębenda ad dignitatem habentē præbēdam
annexam, nec ēt in litera fit mentio, qđ præpositura
haberet præbendam annexam. & sic vr̄ iudices in
cōsultatione se retulisse ad id qđ dictum erat, quòd
fuerat electus de præbenda sancti Fiscardi ad p̄ben-
dam maioris ecclesiæ. & sic rn̄sio Papæ ꝯ̄r intelligē
da scd̄m consultationem: argu. l. si defensor. §. qui in-
terrogatus. ff. de inter. act. & sic vr̄ hic casus non vio-
lando literam, ꝙ pluralitas p̄bendarum de iure sit ꝓ-
hibita ēt in diuersis ecclesijs. & ꝙ super illa nō possit
inferior a Papa dispēsare. & pro hoc ēt bene facit di-
ctum. c. sanctorum. vbi ēt scd̄m illa t̄pa magis vr̄ ꝓhi
beri ep̄o dispensatio super pluralitate p̄bendarum, q̄
aliorum beneficiorum, & ratio potuit esse, vt supius
tetigi: quia fortè magis frequentabatur pluralitas in
p̄bendis, q̄ in alijs beneficijs: iō magis fuit facta ꝓhi-
bitio. & ista opinio meo iudicio multum vr̄ de mēte
istius. c. & dicti. c. sanctorū. & satis posset de iure de-
fensari. tn̄ cōis opinio est in contrariū, vt patet ex his
quæ dixi in d. c. cum iamdudum. vbi concludit Inno.
ꝙ si sunt p̄bendæ non requirentes residentiā: & in di
uersis ecclesijs, tn̄ de iure cōi poterit quis illas habe
re sine dispensatione, qđ tn̄ vr̄ limitandum, qn̄ neu-
tra dictarum p̄bendarum sit sufficiēs: aliàs vr̄ ꝙ de iu
re sine dispensatione non posset habere. per id, qđ hr̄
in c. gratia. de rescr. in vj. & qđ no. gl. in c. dudū. el ij.
ad fi. de ele. Si aūt præbendæ requirerent residentiā,
tunc non possint haberi sine dispensatione: licèt sint
in diuersis ecclesijs. Si aūt essent in eadē ecclesia, tūc
non potest habere quis plures præbendas: vt hic pro-
13 batur. & in cle. vlt. de præbē. ¶ † An autem ep̄s possit
dispensare super pluralitate præbēdarū, cōiter tenet̄
quod non in ecclesia eadē: sed in diuersis sic. arg. c. de
multa a p̄rio sensu. & ista est cōis opi. vt patet ex his
quæ dixi in d. c. cum iamdudum. & tenendo istā opi
nionem, quia illi vr̄ obstare. d. c. sanctorum. & etiā. c.
istud. ad c. sanctorum. esset rn̄dēdum, prout tetigi in
d. c. cum iamdudum. ad istud. c. respondendū est, qđ
dēt intelligi de præbendis eiusdē ecclesiæ. & oportet
intelligi, ꝙ ista præpositura habebat præbendā anne-
xam: aliàs si intelligeretur de præbēdis in diuersis ec
clesijs hic esset casus expressus, ꝙ non posset ep̄s di-
spensare super pluralitate præbendarū in diuersis ec
clesijs, nisi diceres ꝙ hic bn̄ potuit dispensare, sed nō
dispensauit, licèt confirmauerit: vt tetigit gl. fi. circa
fi. & ista sufficiāt de primo articulo principali. ¶ Cir
ca scd̄m p̄dicta procedunt, qn̄ quis vult habere plu-
res præbēdas in titulo. Si autem vellet habere vnam
in titulum, aliam in commendā, vel in stipendiū ra-
tione alicuius laboris: tunc clarum est, ꝙ possit habe
re: vt hic voluit Gof. & etiam gl. in d. c. dudum. ad fi.
14 de ele. el ij. ¶ † Circa scd̄m articulum principalē ad-
uerte: quia pro ipsius expeditione pōt opponi, prout
hic tetigit Inn. nam litera hic in fi. vr̄ velle, ꝙ qn̄ be-
neficium vacat de iure, sed non de facto: q̄a per aliū
possidetur, ꝙ non debeat fieri collatio prius facta resi
gnatione per possessorem. contra quod vr̄ esse tex. in
c. de multa. §. is quoque. s̄. de præben. vbi videtur ꝓ-
bari, quòd tunc possit fieri collatio etiam non facta re
signatione. soluit Inn. quòd ibi loq̄tur in ordinario,
hic autem in delegato cuius potestas est extraordina
ria: & per consequens restringenda. s̄. de app. vt debi-
tus. facit, quod habetur. s̄. de offic. deleg. c. P. & G. &
qđ no. gl. in c. j. de rescr. in vj. nec obst. huic solutioni
quod habetur. s̄. eodē. quia diuersitatem. vbi videtur
quòd etiam ordinarius non possit conferre ante resi-
gnationem: quia respondet Inno. quòd licèt ibi dica
tur resignationem fieri debere, non tamen negat̄ q̄n
potuisset fieri collatio ꝑ ipsum ordinariū nō facta re-
signatione. & no. hanc solutionem ad dictum c. Aliā
autem solutionem dedit circa finē. huius c. nam ibi
dicit, quòd ad decanū, & capitulū Eboracensem spe-
ctabat assignare possessionem præbendæ: vt patet. s̄. c.
in capitulo post lectionem. vnde quia ibi assignata
fuerat possessio ad illum ad quem spectabat assigna-

re non potuit fieri aſſignatio alteri, niſi prius reſignata dicta poſſeſſione: q̄uis ſm eum bñ potuiſſet fieri collatio ante dictam reſignationē. & ſic nō obſtabit prędictis. & pro iſta ſolutione etiā facit: qa licèt poſſet fieri collatio qñ præbenda vere vacat de iure nō tamē poteſt auferri poſſeſſio poſſeſſori, niſi prius illo citato, & præmiſſa cauſæ cognitione. ſ̄.eo. licèt Eps. li.vj. iſtud tñ vr̄ limitare Inn. in c.j. ſ̄.eo. in vj. & Ioā. An. in d.c. licèt. & Io.Cal. ſ̄.eo. cum noſtris. niſi prius fuiſſet diſcuſſum cum ipſo poſſeſſore de iure ipſius, & ſententia lata contra eum. nam tunc poterit poſtea abſq; alia cognitione auferri ſibi poſſeſſio. facit, qđ no. Inn. ſ̄. de appel. ex ratione. Et per prædicta vr̄ reſtare concluſio, ꝙ vbi præbenda vacat de iure: ſed non de facto poſſit ordinarius illam cōferre etiā non facta reſignatiōe: ſecus in delegato. & plus dicit Inn. ꝙ ſi Papa ignorans præbendam per alium poſſideri illam conferat, nō tenebit collatio: quia in dubio nō eſt præſumendū fuiſſe intentionis Papæ, ꝙ velit aperire viam litigijs. arg. ſ̄. de reſcrip. nonnulli. ſed benè veriſimiliter eſt mens Papæ, ꝙ ſi præbenda vacat de iure poſſit cōferri facta reſignatione a poſſeſſore, vel

15 illo per ſententiam priuato. ¶ †Et de hoc vltimo uidelicet, an teneat collatio Papæ qñ uacat præbenda de iure, & non de facto ſi Papa ignorat aliū poſſidere: prout in dubio præſumitur. de conſti. c.j. in vj. an valeat. plenè dixi in c. cum noſtris. vbi etiā dixi: q.d. de collatione legati. Et pro declaratione prædictorū potes cōcludere, ꝙ interdum præbēda vacat de iure, & de facto. & clarū eſt, ꝙ pōt ↄferri, interdū nō vacat de iure nec de facto. & ſimiliter clarū eſt, quòd nō poteſt conferri. idē ſi uacat de facto, ſed non de iure: ut quia forte quis fuerit ſpoliatus de facto beneficio. & de iſtis duobus caſibus ſi quis ſciēter patit̄ ſe inſtitui in tali beneficio ſit inhabilis ad illud. ſ̄. de eo. c.j. cū ibi no. & c. poſt electionem. Si autem ignorāter inſtitueretur: tunc licèt non teneret inſtitutio, ex quò nō vacat de iure beneficium: tñ teneretur inſtituens de alio prouidere. ſ̄. de præb. inter cętera. cum ibi no. Interdum autem beneficium vacat de iure, ſed non de facto: quia per alium poſſidetur. tūc dicit Io.An. poſt Hoſt. ꝙ ſi talis poſſeſſio eſt puri facti: quia non habet aliquid iuris nō impeditur impetratio, neq; collatio. facit, quod hr̄ in d.c. de multa. §. is quoq;. & ſ̄.eo. cū noſtris. in gl. pe. ¶ Si aūt poſſeſſio nō ſit puri, & nudi facti: ſed aliquid habet iuris, tunc ſm eum impediet impetratio, & collatio anteq̄ fiat reſignatio. ꝑ id, qđ hr̄. ſ̄.eo. c. cum noſtris. & in hoc capitulo. & hoc dicit fuiſſe de mente tex. in d.c. cum noſtris. dum dicit ꝙ ibi poſſeſſio habebat plus facti, q̄ iuris. & ſic innuit

16 ꝙ aliq.d iuris habebat. ¶ †Sed iuxta ꝓdicta ſurgit dubium, qñ dicetur poſſeſſio eſſe puri facti: & qñ dicetur habere aliquid iuris. reſpondet Io.An. poſt Hoſt. ꝙ tunc dr̄ poſſeſſio eſſe puri facti, qñ quis habet illam præter alicuius autoritatem. dr̄ autem habere aliq.d iuris, qñ habet autoritatem iudicis: ſeu ſuperioris: vel quando habet autoritatem eorū, qui & ſi iniuſtè eligant, vel cōferant: tamen ad ipſos ſpectat electio, vel collatio. facit, quod hr̄ in preal. c. cum noſtris. Quare aūt magis aufertur poſſeſſio quæ hēt aliquid iuris: & ſic aliquem colorem, q̄ poſſeſſio puri facti quæ nullū habet colorem. rñdet Io.And. poſt Hoſti. ꝙ ratio eſt, quia vbi habet autoritatem iudicis, ſeu ſuperioris factum ipſius iudicis tuetur prætor. l.j. & ij. ff. quod falſo tut. autore. & quia præſumitur pro facto iudicis in dubio. ſ̄. de renū. in præſentia. & quia in dubio vr̄ iuſtè poſſidere qui autoritate iudicis poſſidet. l. iuſtè. ff. de acq. poſ. & quia non videtur peccare qui iudicis, vel iuris autoritate aliquid facit. xxiij. q. iiij. qui peccat. & quia veriſimiliter præſumi poteſt, ꝙ talis q. habet poſſeſſionem habentē aliquid iuris allegauit fortè diſpenſationem Papæ, vel aliam iuſtā cauſam ipſi iudici, vel ipſis rectoribus, vel collatoribus anteq̄ eligerent, vel conferrent. facit, quod hr̄. ſ̄.eo. cū noſtris. de qua cauſa debebit inquiri. & ſi reperiatur non eſſe iuſta poterit priuari ipſe poſſeſſor, & cogi reſignare: & facta reſignatione poterit fieri collatio. Ante autē videtur ꝙ nō poſſet fieri impetratio, nec collatio, ex quo poſſeſſio eſt colorata: & habet aliq.d iuris, & ſic non puri facti. & videtur velle Hoſt. ꝙ ante non poſſit fieri collatio etiam per ordinarium. & iſtud dicit ſibi magis placere. Subdit tñ dici poſſe, quòd quāuis tunc non teneat impetratio, tamē videtur tenere collatio ſi ſit facta per eum ad quem ſpectat: & ſic ꝑ ordinariū. per id, quod habetur in c. de multa. §. is quoque. & ſic reſidet Io.An. Iſtud vltimum communiter tenetur videlicet, ꝙ colorata poſſeſſio non impediat collationem ordinarij: licèt impediat impetrationē; & etiam delegati collationem etiam ſuppoſita validitate literarum niſi prius fieret reſignatio: vel niſi illa colorata poſſeſſio fuiſſet habita poſt impetrationē: vt plenè dixi in d.c. cum noſtris. Item aduerte, quia videtur ꝙ ex quo confirmatio hic facta fuit purgatum fuerit vitium. per id, quod habetur. l.j. §. item Pomponius. ff. ꝙ falſo tutore autore. Et ideo videt̄ ꝙ non debuerit cogi ad reſignationem ille cui facta fuit confirmatio. ſoluit Inn. hic primo, ꝙ ibi fuit confirmatio a iure approbata. hic autem fuit cōfirmatio a iure reprobata: quia ex quo diſtinctę erant præbendæ nō poterat de iure fieri, ꝙ vnus in ipſa eccleſia duas haberet: nec etiam ꝙ vna diuideretur in duas. ſ̄. de præbē. tuæ. Sed contra iſtam ſolutionem facit: quia ſi confirmatio hic fuit a iure reprobata. videtur ꝙ non habuerit imprimere aliquem colorem tenendi. & ſic videt ꝙ debuiſſet poſſe conferri etiam non facta reſignatione. cuius contrariū hic dicitur, & quod debuerit poſſe conferri. facit, quod not. in d.c. cum noſtris. in glo. pe. ¶ Inn. hic videtur ſoluere primo, ꝙ dum litera hic dicit conferre curretis. exponi debeat. i. aſſignare. nā videtur ꝙ etiam ante reſignationem bene potuiſſent conferre, licèt non potuiſſent aſſignare poſſeſſionē antequam illa reſignaretur. & pro hoc etiam allegat quod hr̄ in c. de multa. §. is quoq;. Dicit tamen ſecundo dici poſſe, quòd in d.c. de multa. loquitur de rigore inquantum vult poſſe fieri collationem ante reſignationem. hic de æquitate, & de honeſtate ſm quā ante reſignationem fieri non debet collatio: vel tertio ſm eum dici poteſt, ꝙ ibi loqtur in ordinario, hic in delegato in quo non reperitur, ꝙ poſſit cōferre ante reſignationem, ſed potius oppoſitum. Sed certe ēt tenendo vltimam ſolutionem non vr̄ bene clarè rñſum ad contrarium, quod. ſ̄. formaui: quia ſi dicamus ꝙ hic coloratè non poſſidebat, nō videtur ꝙ debeat impediri collatio etiam delegati ante reſignationē. ꝑ id, quod no. gl. ſ̄.eo. cum noſtris. in glo. pe. Vnde ipſe Inn. poſtea dicit, ꝙ ſibi plus placet, qđ ideo dicat̄ hæc præbenda vacare: quia iſte nō habet verum titulum: nec poteſt dici verus canonicus, vel prælatus. allegat quod legitur & notatur in c. cum dilecti. de ele. de facto ſecundum eum dicitur canonicus, vel prælatus, ex quo confirmatus: quia eius geſta tuetur prætor. & conſequenter ius donec remoueatur. allegat, quod habetur in l. Barbarius. ff. de offic. præto. Secus dicit, quando confirmatio fuiſſet facta per illos ad quos non ſpectaret, vt quia fuiſſet tranſlata poteſtas ad alios: qa tunc talis confirmatio nō impediret impetrationem

trationem, nec collationem. per id, quod habetur in c. licèt. & c. fi. s. de sup. neg. præla. Io. An. finaliter dicit, quod sibi plus placet illud quod dixi superius ante oppositionē de l. j. §. itē Pōponius. Sed aduerte, quia prædicta non vr̄ clarè rñsum ad contrarium superius formatū inquantū dixi: quod si hic fuit incolorata possessio debuit posse fieri collatio ante resignationē prout notata per gl. pe. in d. c. cum nostris. posses ad illam rñdere, quod ibi loquitur, qñ possessio erat penitus incolorata: quia non hēbat alicuius autoritatē. hic aūt non erat penitus incolorata: quia habebat autoritatem illius ad quem aliàs spectabat cōfirmare: licèt in casu isto nō potuit confirmare. ideo tunc procedat, quod hic dr̄. Sed contra istam solutionem facit: quia vr̄ quod in casu isto debuerit dici fuisse coloratam possessionem, & impediri impetrationem, & per ꝯñs impetrationē hic nō valuisse. per id, quod hr̄. s. eo. cum nostris. vbi patet, quod quia facta fuit collatio ab illis ad quos aliàs spectabat, licèt fieri non poterit in casu illo. tñ dr̄ possessio fuisse colorata, & vitiat impetrationem, si de illa non sit facta mentio. & eodem modo dicēdum vr̄ in casu huius c. ex quò confirmatio fuit facta per illum ad quē aliàs spectabat, licèt fuerat nulla in casu isto. Istud est difficile contrariū. posses dicere primo, quod hic fuit mādatum conferri virtute secundarum literarū: non aūt virtute primarum: quia ille vñr esse nullę ratione surreptionis, sicut & in c. cum nostris. & istam solutionē tenuit hic do. Pet. tñ, quia non vr̄ bene literæ conformari, fortè do. Flo. dedit aliam. Nam dicit, quod hic possessio fuit colorata: quia nō valuit cōfirmatio, nec potuit dispensare ipse cōfirmans: sed in ꝯria fuit possessio colorata. ¶ Sed attende, quia ꝯ istam solutionē faciunt duo. Primo, quia si fuit hæc possessio incolorata debuisset posse fieri collatio ante resignationē: cuius contrarium hic innuitur, sed ad hoc posset defendi, quod qñ est possessio penitus incolorata, quod tunc bene pōt fieri collatio ante resignationem: secus, qñ nō est penitus incolorata: quia tunc licèt posset fieri collatio per ordinarium, non tñ per delegatum. per istum tex. Scd'o obstat, quia in casu. c. cū nostris. collatio ibi non valuit: nec poterat ēt dispensari per inferiorem a Papa, quod quis teneret præposituraā cum epatu: vt patet in c. de multa. de præb. & sic vr̄ quod si hic dr̄ incolorata possessio ex eo, quia non valuit confirmatio, nec potuit dispensari: ita eadem ratione deberet ibi dici, ex quo non tenuit collatio: nec potuit dispensare. cuius contrarium ibi dr̄. & sic nō vr̄ procedere ista solutio. ¶ Do. Ant. hic dicit, vt tetigi in notabilibus: & ēt sup gl. quod in c. cum nostris. interuenit noua collatio. & sic ibi conferens voluit aliquid conferre, licèt nō posset: ideo ibi dr̄ colorata. sed hic non interuenit noua collatio, sed confirmatio quæ non confirmauit, quod nullū erat. de fide instr. inter dilectos. §. cæterum. nec dedit nouum ius: quia hoc non agebatur, sed solum confirmauit ius antiquum. ¶ Sed certe, qñ confirmatio fit scienter per illum qui habet potestatem conferendi si scit actum nullum, vr̄ velle de nouo dare. l. adoptio. ff. de adop. & no. Bar. in l. more. ff. de iur. om. iu. Et iō cum archieps hic cum consensu canonicorum cōfirmauerit ipsam præbendam, sciens quòd illam nō habebat de iure. vr̄ quod noluerit nouum ius conferre, licèt potuerit. & sic vr̄ quod etiam in isto casu deberet dici possessio colorata, sicut & d. c. cum nostris. videat ea dem ratio: & per ꝯñs idem ius dici debet. argum. de consti. translatum. & sic non vr̄ procedere solutio d. Ant. vnde posset dici, vt hic etiam tetigit d. Pe. quod hic ista confirmatio facta fuerat post deuolutam potestatem ad Papam. & ideo fuit colorata: quia non fuit facta per illos ad quos spectaret, seu quod super hoc haberent potestatem. & scd'm istum intellectum hic esset casus, quod talis possessio n ōimpediret impetrationem; tñ quia non penitus colorata inquantum fuit habita ab illis ad quos originaliter spectabat, licèt ptās ex accidenti fuerat translata in aliū habebit impedire quo minus delegatus possit conferre ante factā resignationem: vt hic est casus notabilis scd'm istū intellectum: vnde vel teneas istum intellectū, vel illū, quod hic vt secundarum literarū mandet prouideri: aliàs nō video quō bene posset solui contrarietas huius c. respectu c. cum nostris. ¶ Et ex prædictis potes concludere, quod qñ beneficium vacat de iure, sed non de facto, quod ab alio possidetur: quia interdum possessio est penitus incolorata. ¶ Interdum vero est incolorata, sed non penitus. Interdum vero possessio est colorata. Primo casu, qñ est penitus incolorata non impeditur impetratio: nec etiam collatio nedum ordinarij: sed nec etiā delegati per ea quæ leguntur, & notan. s. de præb. de multa. §. is quoq;. & melius in c. cum in cūctis. in gl. pe. dr̄ autē possessio penitus incolorata, qñ possidens nullum habet titulū: nec etiam habuit, vel si habuit fuit illo priuatus per sñīam iuris, vel hominis. per ea quæ hñr in d. §. is quoq;. & quæ no. in d. c. cū in cunctis. in gl. pe. Idem vr̄ si habet titulum ab illo quē nō spectat originaliter, nec accidentaliter. per id, quod hr̄ in c. illa. ꝯ ti. j. & facit, quod no. Io. Cal. in d. c. cum nr̄is. & quod ibi dixi. nō tñ poterit priuari possessor sua possessione nisi prius eo citato, & de iure eius cognito. de pręb. licèt eps. lib. vj. saluo nisi prius de iure ipsius fuisset cognitum, & contra ipsum lata sñīa: quia tunc sine alia citatione, & cognitione poterit priuari possessione. voluit Inn. ꝯ. eo. c. j. in vj. vt no. Io. An. in d. c. licet, in nouella. & facit, quod no. Inn. s. de app. ex ratione. Secundo casu, qñ est incolorata: sed non penitus. puta quia quis habet titulū ab eo ad quem originaliter spectat: licèt potestas accidentaliter sit trāslata in alium: & tunc talis possessio non impedit impetrationem, nec collationem ordinarij. prout id, quod hr̄ in tex. isto. & in d. §. is quoq;. Impedit tñ collationē delegati ante factam resignationem: vt hic est casus scd'm vnum intellectum quem superius tetigit do. Pet. Tertio casu, qñ possessio est colorata: tūc talis possessio si impetratio fiat super incerto beneficio nō impedit illam: vt dictum fuit in d. c. cum nostris. Idem si fiat iu per ipso beneficio, quod non vacat de facto si narratum fuit ipsum vacare de iure: vel dato, quod narratum fuerit simpliciter beneficium vacare apposita fuit clausula amoto quolibet illicito detentore: & tūc istis casibus non impedit impetratio: secus si dictū fuerit simpliciter ipsum beneficiū vacare, & non fuerit apposita dicta clausula, amoto quolibet illicito detentore: quia tunc vitiat impetratio tanq̄ surreptitia: vt pbat. s. e. cum nostris. & hoc casu ꝯñr impedit collatio ipsius delegati, ex quo impetratio est nulla, & non valent literæ. ¶ In alijs aūt casibus, in quibus dixi tenere impetrationem, conclude quod si possessio habita est post impetrationem non hēt obstare quominus delegatus possit cōferre ante resignationem: vt dictū fuit in d. c. cum nostris. post Compost. Si autem habita fuisset ante impetrationem: tunc scd'm cōem opin. quam vr̄ hic sequi Inno. impediet quominus delegatus possit conferre ante resignationem. facit, quod hic hr̄ in fi. huius tex. Io. tamen Cal. in præallega. c. cum nostris. dicit de iure posse defensari, quod nō impediat collationem delegati etiam ante resignationem: quia per collationem cōfertur ius in beneficio, quod vacat in iure: non autem aufertur possessio: quia non vr̄ impedi-

diri.ar.d.c.licèt eps.in ordinario aũt cõiter tenet, q colorata possessio non impedit eius collationem ét ante resignationem.per id, qđ hr in d.c.de multa.§. is quoq;.& d.c.licèt eps.lib.vj.licèt Host.aliud sense
17 rit hic.& in d.c.cum in nostris.vt ibi ẽr tetigi. ¶†Qñ aũt dicat colorata possessio.potes cõcludere, q dr colorata, qñ hr titulus ab illo ad quem spectat collatio, vel electio:ita q posset aliũ eligere, vel alteri cõferre licèt non possit eligere illũ, vel illi conferre q est electus, vel cui est facta collatio, vt patere pt ex his quæ
18 hñr in d.c.cũ nostris.¶†Quid aũt si electio fuerit nulla, sed fuerit confirmata, an dicatur tunc hr possessio nẽ virtute confirmationis coloratè possidendo. Inno. hic vr voluisse, q sic:vt patere põt ex his quæ dixi superius post eum. Potes dicere, q si confirmatio est facta per non habenté potestaté:siue non habeat: quia originaliter ad eũ non spectet talis potestas:siue etiã non habeat:q̃a trãslata est in alium:licèt originaliter ad ipsum spectaret:& tunc dicetur talis ptãs incolorata.per id, quod hr.j̃.de sup.negl.præla.c.j.& c.fi.ẽt hic probatur ſm vnum intellectũ, licèt quò ad quid posset dici nõ penit⁹ incolorata, qñ originaliter spectabat ad confirmationẽ, licèt fuerit ad aliũ translata:vt hic est casus ſm vnum intelłm:& superi⁹ tetigi. ¶Si verò ptãs confirmandi spectabat ad ipsum cõfirmantẽ, tunc si sumus in casu in quo teneat confirmatio electionis nullæ præambulæ, qđ qñ sit no.p Inn. s̃.de elec.q sicut.& per Modernos in cle.j.de ele.tũc clarum est, q possessio dr colorata.imo plus vr q ex quò confirmatio valet impediat impetratio, & collatio ẽt ordinarij nisi prius cassetur ipsa confirmatio.p id, qđ no.Inn.& Io.An.de exces.præl.inter dilectos. & facit, qđ dixi.s̃.eo.post electionẽ.& sic, licèt Inno. hic dicat, q talis electio, ex quò fuit non est vere prælatus, vel canonicus, licèt habeatur p prælato, & canonico quò ad validitatẽ gestorũ cũ eo donec fuerit cassata ipsa confirmatio.& dicat, q interdum vr vacare de iure beneficium nõ vr hoc bene dictũ : quia ex quo confirmatio tenet vr q non debeat censeri vacare de iure. Si aũt simus in casu in quo cõfirmatio nõ valeat tunc vr posse dici, q si electio erat nulla:q̃a facta ab illis ad quos non spectabat, q tunc nõ dicatur colorata possessio.per id, qđ hr in d.c.illa.j̃.ti.j.Si autem aliàs ex causa erat nulla, tñ bene spectabat electio ad ipsos eligentes.& tunc vr q dicat possessio colorata.per id, qđ hr in d.c.cum nostris .& qđ etiã superius tetigi.Et per prædicta habes expeditũ ſcđm articulũ.de cuius materia ẽt dictum fuit in d.c.cum nostris.& aliq̃d in d.c.post electionẽ.¶Vltimo d.Petr. inducit istum tex.contra opi.Inn.in c.cũ nostris.vbi dicit, q si fiat electio de nõ penitus incapace:licèt nõ valeat, non impedit cursum Lateranen.concilij.nam hic vr innui contrarium.Sed potes dicere ſm eum, q ipse text.nõ habet obstare:quia iam lapsum erat tps Lateranen.cõcilij, qñ fuit assumptus in p̃positum. patet, quia iam erat elapsus annus a die acceptationis secundæ præbendæ.& sic binũ semestre erat lapsum: & per ꝯñs erat deuoluta potestas ad Papam . per id, qđ hr.s̃.de sup.neg.præla.licèt.vnde non potuit postea fieri confirmatio præbendæ primæ:quia ptãs illa conferendi erat translata iam in Papam tpe quo fiebat confirmatio:ideo nimirum si non valuit cõfirmatio.& ista opi.& solutio procedit:tenẽdo q per adoptionem secundæ præbendæ habitæ in ecclesia maiori vacauerit prima . Si aũt tenemus, q non vacauerit prima p̃benda per adoptionẽ p̃bendæ annexę p̃posituræ:tunc oporteret dici, q post habitã præpositurã lapsus fuit annus ante confirmationem factã de præbenda prima, si dicimus fuisse deuolutam potestatẽ conferendi primã p̃bendã. Si aũt diceres, q nõ esset deuoluta:quia non fuisset lapsus annus non valuisset tñ confirmatio:quia non potuit quis habere duas p̃bendas in eadem ecclesia, vt dictũ fuit super gl.fi. & q præbenda fuerit annexa p̃posituræ:licèt litera non exprimat vr innui ex consuetudine allegata per quã dicebat, q vnus in eadẽ ecclesia plures p̃bendas poterat habere.nam aliàs talis allegatio nõ fecisset ad p̃positum nisi fortè fuisset allegata per simile:vt q̃a voluerit dicere, q si ex consuetudine poterat habere plures prebendas in eadem ecclesia:eadem, & fortiori ratione in diuersis.& per hæc sit expedita decretalis.

a Lateranẽ. Eiusdẽ tenoris est summarium d. Abba.

SVMMARIVM.

1 *Ordinare quandoque ponitur pro instituere, siue prouidere.*
2 *Vacatio præbendæ non est possibilis vbi non est certus numerus præbendarum, seu canonicatuum, nec fit deuolutio ad superiorem ex negligentia non conferendi intra tempus semestre.*
3 *Institutio inualida non põt ex consensu canonicorum inualidari,*
4 *Sententia in qua exprimitur falsa causa, & non faciens ad rem non valet.*
5 *Agere non potest regulariter vnus, vel duo de ecclesia pro ipsa, nisi habeat mandatum a prelato, & capitulo, nisi vellet agere pro reuocatione rei malè alienatę:defendere tamen potest ecclesiam sine mandato.*
6 *Impetrans sibi prouideri in ecclesia non numerata cum clausula non obstante certo numero canonicorum, vel præbendarum, vel q prouideatur sibi de præbenda, si qua vacat, aliàs de proximo vacatura, an virtute talium literarũ debebit prouideri impetrãti in dicta ecclesia.*
7 *Visitare prouinciam tenetur Archiepiscopus omni anno.*
8 *Instituendi sunt in ecclesia non numerata tot canonici quot consueuerunt assignari. & nu. 2.*
9 *Numerus canonicorum, an inducatur ex consuetudine.*
10 *Numerus certus canonicorum, an possit esse, & non præbendarum.*
11 *Papa non intelligitur velle tollere consuetudinem ecclesiæ.*
12 *Ecclesia non numerata in qua non sunt canonici secundum antiquum statutum, an poterunt per Episcopum compelli ad supplendum, & creandum alios.*
13 *Causæ duæ si exprimantur in sententia quarum vna facit ad rem altera non, an tenebit sententia.*
14 *Dictio præsertim, vel maximè, quid operentur.*
15 *Fructus aut redditus præbendæ in absentia percipere, an valeat quis ex consuetudine.*

1
X parte. Lateranen.[a] cõcilium locũ non hẽt:vbi p̃bendæ nõ sunt distinctę: nec certus canonicorũ numerus.h.d. Et in prima ponit facti narratio.In ſcđa partiũ cõfessio.In tertia ponit ſnĩa'. In quarta ponitur gratia.secũda ibi:tandẽ.tertia ibi:nos igit.quarta ibi:q̃a uero.¶In tex.ibi:vacauissent.supple, ut dicebatur:q̃a verè nõ erat dare uacationem in ipsa ecclesia:ut j̃.dicetur.¶Itẽ ibi:scientes fortè, quia licèt uideretur deuoluta ptãs ad ep̃m p p lapsum sex mensium:tñ videbatur ille priuatus ex quo intra secundũ semestre non prouiderat.nam lapsi erant quatuor anni, & ultra.vt dicit litera.¶Item ibi: & j̃.decidit q occasione prædicta vtraq; pars accessit ad curiã, seu ipsarũ procuratores, & causa fuit tractata corã Papa:& tandem Papa habuit confessionem vtriusq; partis : vt sequitur.¶No.j.ex tex.q ille qui scit se habere titulũ inualidum, cautę facit si procuret habere titulum ualidũ, vt sic mutet causam possessionis de nulla in aliquam ſcđm ea quæ hñr in l.cum nemo.C.de acquir. pos.& facit, qđ hr.s̃.eo.post electionem.ex pluribus aũt titulis non põt quis habere beneficium : vt patet in c.vt qui duas.de elec.in vj.In casu tñ huius c.secũdus titulus hic fuit inualidus, sicut & primus, licèt impetrans ſcđm titulum putaret ipsum ualidũ. ¶Item not. q ille ad quem deuoluitur potestas prouidendi ex ne-

ex negligentia alterius nedum vr̃ posse ꝓuidere: sed ẽt in corporalem possessionem inducere. posses tamẽ
1 dicere, ꝙ hoc fecit de consensu capituli. ¶†Item not. ꝙ verbum ordinauit, ponitur pro institutione, vel ꝓuisione. facit, qđ no. s̃. de offi. delega. ſup eo. & qđ di-
2 ctum fuit. s̃. eo. c. ij. ¶†Item not. ꝙ in ecclesijs in q̃bus non est dare vacationem p̃bẽdarum, nec certũ numerum canonicorum non est dare vacationẽ. facit. s̃. de. p̃bend. dilecto. & rõ huius est, quia in dicto casu iura creantur cum electis, seu electione: & extinguunt cũ defunctis: vt hr̃. in d. ca. dilecto. & facit, qđ tangit hic in gl. iij. ¶Item no. ꝙ concilium Lateranẽ. disponẽs tp̃s computari ad vacationem in deuoluenda potestate rõne negligentiæ, non habet locum in ecclesijs in q̃bus non habet locum vacatio, vt sunt ecclesiæ non habentes distinctionem p̃bendarum, nec certum numerũ canonicorũ. & ex prædictis no. ꝙ ad illũ casum nõ dẽt trahi, vel extẽdi lex ad quẽ verba legis nõ adaptent. facit, quod hr̃. in c. indemnitatibus. §. si cũ eas. de elect. in vj. & in l. iiij. §. toties. ff. de dam. infec. cum ibi no. & per Bart. in l. hos accusare. §. omnibus. ff. de accusa. ¶Item not. ꝙ licẽt in ecclesijs non numeratis, non sit dare certum, & expressum numerũ: est tñ dare quẽdã numerũ tacitũ a iure subintellectũ: vt videlicet tot in ecclesia esse dẽant quot esse ꝯsueuerũt, & quot possunt esse facultatibus ecclesiæ cõnumeratis. & istũ numerũ tacitum, & a iure subintellectum cõplendũ ꝯpelli possunt canonici ꝑ ordinariũ. Et ex p̃dictis no. hic Egidius, ꝙ in numero determinãdo plꝰ operatur statutum q̃ consuetudo: quia statutum facit in ecclesia esse certum numerũ expressum, sed cõsuetudo non. Nã posito, ꝙ vsque ad certũ numerũ cõsueuerunt esse in ecclesia non per hoc dr̃ ecclesia numerata, vt hic vr̃ colligi. secus si factum fuisset statutum.
3 de quo tangetur super glo. fi. ¶†Item not. ꝙ consensus canonicorũ non potest institutionem inualidã cõfirmare. facit, quod hr̃. s̃. de elec. auditis. & ideo ꝯsensus canonicorum in casu huius. c. non profuit ad validandã institutionem Ep̃i, vel Archiepiscopi. profuit
4 tñ, vt facilius cõcederet gratia per Papã. ¶†Item no. ſm Hosti. ꝙ non vr̃ valere sententia vbi exprimit̃ fal-
a sa causa: [a] & non faciens ad rem, licẽt sustineri possit ex assistentia veræ causæ ad rẽ facientis: vt vr̃ hic posse colligi. nam institutio facta per Ep̃m ex causa: q̃a deuoluta fuisset potestas ad eũ per conciliũ Lateranẽ. non valuit. potuisset tñ valere si ecclesia patiebat̃ defectum in ministris, & Ep̃s statuisset tẽpus canonicis intra quod crearent alios canonicos. & si non creassent intra dictum tp̃s potuisset tũc ipse creare, & instituere. facit qđ. ĩ. dicet̃: & qđ legit̃, & not. s̃. de elec. in c. cũ ecclesia. Vltimo notare potes, ꝙ ille cuius titulus detegitur nullus potest remanere in ecclesia superueniente titulo valido: quod vr̃ intelligendum qñ titulus primus fuit nullus: propter aliam causam quã ꝑꝑ defectũ ipsius prouisi: aliàs secus, per id, quod hr̃. s̃. de elec. super eo. & in c. ꝯmissa. de elect. in vj. ¶Itẽ potes notare ſm do. Flo. & tangit etiam hic Io. An. ex litera ibi, dum dicit affectabãt, ꝙ in receptionibus canonicorum non vr̃ esse statuta certa forma in tali receptione seruanda: sed sufficere vr̃ ꝙ appareat de cõsensu capituli: vt hic videtur innui secundũ Inno. nã hic non dicit, ꝙ capitulum elegerit istos. sed ꝙ affectabat, ꝙ essent canonici. facit, quod hr̃. s̃. de elec. cũ inter canonicos. & sic videtur, ꝙ forma. c. quia ꝑꝑ. non habeat locum in electionibus, vel receptionibus canonicorum: sed solũ in electionibus prelatorum, per quorum mortẽ ecclesiæ viduantur. de quo per glo. in d. ca. quia ꝑꝑ. circa prin. Hosti. tamen qui tenuit contrarium. dicit hoc argumentũ non colligi ex isto text. ex eo, q̃a affectio canonicorũ non fecit istos canonicos: sed solũ præstitit adminiculum gratiæ q̃ Papa fecit. & istud satis literę consonat. tñ dictum Inn. cõiter tenetur: vt patet ex his, q̃ not. in d. c. quia propter. ꝑ eã gl. ¶In glos. j. ibi: defendere collegium. Alij dicunt, ꝙ hic non defendebant collegium, sed ius ecclesiæ Romanæ: quia dicebant forte deuolutam potestatem ad Papam: sed dicunt aliqui, ꝙ quis non potest facere sine mandato. per id, qđ hr̃. s̃. de confirma. vtili, vel inutili. cum dilecto. in hoc tñ non expedit instare: q̃a satis poterit dici, ꝙ hic defendebãt ecclesiam, & ipsum collegium ne videlicet reciperetur in ecclesia, vel ad collegium ille, qui non esset de iure recipiẽdus. ¶In eadem gl. ibi reportarunt ꝯ̃riam sententiam: imo obtinuerunt sententiam pro se: quia factum ꝑ Archiepiscopum, & capitulũ: & ẽt per Ep̃m fuit cassatum. & ideo in hoc gl. malè dicit: vt patet ex litera. põt tamẽ glo. saluari habito respectu ad finalem effectũ, & ad gratiam q̃ finaliter fecit Papa: q̃a illo respectu bñ reportarunt quodammodo ꝯ̃riam sñiam quantũ ad effectũ. ¶In eadem gl. ibi: possunt se opponere ius interdum ẽt necessitatur: vt est expressum. in c. generanti. de elect. li. vj. & in cap. ij. de rebus eccle. non alie. eo. libr. vj.
5 ¶†In eadem glo. in fi. tu potes concludere, ꝙ pro ecclesia non potest regulariter vnus, vel duo de ecclesia agere nisi habeat mandatum a prælato, & capitulo: secundũ ea, quæ hñr. de ꝓcur. c. j. Fallit, qñ vellet agere pro reuocatione rei malè alienatæ. de quo in c. si q̃s presbyterorũ. ĩ. de rebus eccl. nõ alie. & xij. q. ij. non liceat. defendere aũt ecclesiam bene potest vnus, vel duo. ꝑ id, qđ legitur, & no. in d. c. j. & plene ꝑ Io. And. post Inn. s̃. de testibus. c. cum olim. & facit, quod nota. de rescrip. edoceri. & in præalleg. ca. si q̃s presbyterorum. non vr̃ tamen, ꝙ quis possit se obijcere capitulo, nisi rõnalem causam ostendat: vt hic probatur. & ĩ. de his, quæ fi. a maio. par. capi. in ca. j. dicit tñ Inn. ꝙ si capitulũ non defenderet ecclesiam admitterent̃ alij singulares de ecclesia. arg. l. j. & ij. ff. de lib. cau. ¶In gl. ij. in fi. & facit ẽt, qđ no. ĩ gl. in c. priusq̃. xxviij. distin. & qđ notat̃ per legistas per glo. in l. vna. C. vt quæ desunt aduo. partium. ¶In glo. iij. ibi: certũ quid quotidie datur. idem tamen dicas, licẽt quotidie non daretur aliquid, si aliàs certus sit numerus ca-
6 nonicorum in ecclesia, & similiter p̃bẽdarũ. ¶†Quid autem si aliquis impetrat sibi prouideri in ecclesia in qua nõ est certus numerus præbendarum, nec canonicorum, & impetrat sibi prouideri cum clausula nõ obstante certo numero canonicorũ, vel præbendarũ: vel ꝙ prouideatur sibi de præbenda si qua vacat: aliàs de proximo vacatura: an virtute taliũ literarum dẽbit ꝓuideri impetranti in dicta ecclesia. Inn. hic tetigit, & ẽt Host. quorum dicta posuit glo. in c. fi. ĩ. eo. lib. vj. ibi glo. vr̃ cõcludere, ꝙ vbi in ecclesia esset certus numerus canonicorũ: licẽt non appareret de expresso numero præbendarum: quia tñ in consequentiam intelligeret̃ esse iuxta numerum canonicorum numerus p̃bendarum, deberet tũc ꝓuideri. & idem eẽ si esset statutus certus numerus p̃bendarum: q̃a in dubio in ꝯsequentiã intelligeretur esse status numerus canonicorũ iuxta numerũ p̃bẽdarum. facit, qđ no. Io. An. in c. cum M. ſuꝑ gl. s̃. de constit. & qđ dixi. s̃. de p̃ben. in c. dilectus. el j. & ẽt. in c. dilectus. el ij. Si aũt in ecclesia non est certus numerus canonicorum, & p̃bendarum, tunc si mandatum fuit ꝓuideri non obstante certo numero dẽbit prouideri, q̃a dicta ecclesia venit potius ad augmentũ q̃ ad diminutionem, & ad tollẽdũ obstaculum si qđ esset: ideo tunc ẽt debebit prouideri:

[a] Falsa causa. Sentẽtia ex falsa causa, an valeat. vide l. qui testamẽto. & ibi Bart. Bal. & Ange. ff. de excusa. tut. in c. j. & in c. inter cætera. Et ibi docto. & in c. j. per Abba. iiij. col. de re iudic. per Bart. in l. iuste possidet. ff. de acquir. pos.

uideri:sed si mandatum fuit prouideri de præbenda si qua vacat: q.a illa conditio non põt verificari in tali ecclesia,vt hic ,pbatur non poterit tali impetranti ,puideri,vt voluerunt aliq.sed Host. voluit ꝯrium:quia si Papa voluit per literas prouideri in ecclesia in qua haberet locum vacatio.& sic in ecclesia numerata, multofortius in ecclesia nõ numerata.ar.c.ex parte.el iij. ꝭ.de decimis.& cum illa opinione transit ibi gloss. & transeunt cõiter doc. tamẽ de rigore iuris non videretur procedere: q.a in istis literis beneficialibus,non valet argumentum de maiori ad minus:vt est text. in c.cui de non . de præben.in vj.vbi si mandatur alicui de præbenda certi valoris prouideri,non poterit ,pui deri de præbenda minoris valoris virtute literarũ. & sic vr̃ , ꝙ licèt magis sit prouideri in ecclesia numerata cum non debeat fieri prouisio , nisi fiat mentio de numero , qñ quis vltra numerum vellet recipi.s̃.de rescrip.constitutus. q̃ recipi in ecclesia non numerata:tñ non vr̃,ꝙ si mandatur prouideri in ecclesia non numerata , quòd per tales literas posset prouideri in ecclesia numerata,communiter tñ tenetur cõtrariũ ; vt patet ex glo.præallegata.¶In glo.totum capitulũ. in fi.Host.pro solutione contrarij hic dicit,ꝙ argumẽtum, ꝙ gl.collegit hic non colligitur : quia Papa non suppleuit hic ex officio ad commodum ipsorũ agentiũ,& petentiũ pronuntiari institutionem inualidam: imo sñiam pro eis tulit.verum est tñ,ꝙ extraiudicialiter gratiã faciendo postea ,puidit.& recte considerando decretalis non probat dictum glos.sed potius oppositũ.do.tñ Flor.aliter soluebat. Nam dicit,ꝙ illud. c.examinata.procedit qñ agitur de causa concernente ꝑiudicium partium. hic autem agebatur de cã ecclesiæ in qua iudex põt ex officio supplere.iuxta not. in c.iij.s̃.de postula.& s̃.de ele.cum nobis olim.Preterea ſm eum id,qđ hic fecit Papa,videlicet istos recipi non fuit factum iudiciale,sed extraiudiciale iam finita causa.¶In glo.penul.ibi:obtinet pars ista. Aduerte, q.a licèt obtineat ex cã quam glo.assignat,non obtinet per viam iudicialem , sed per viam gratiæ,& extraiudicialem:vt superius dictũ fuit in ꝓcedenti gl. ¶In eadem gl.in fi.& sic vult gl. ꝙ etiam si fuisset certus numerus constitutus: & sic potuisset habere locũ vacatio nõ tenuisset collatio Episcopi,nec Archiepi, q.a cum cuilibet inferiori a Papa ad quem deuoluit potestas detur semestre.s̃.co.c.ij. vnum semestre habuisset capitulum ad conferendum.& si fuisset negligens deuoluta fuisset potestas ad Epm,qui habuisset secundũ semestre. & si Eps fuisset negligẽs deuoluta fuisset potestas ad Archiepm, qui habuisset tertiũ semestre: & si fuisset negligens deuoluta esset post tertium semestre potestas ad Papam.hic aũt nedum tria semestria:sed multa plura erant elapsa: quia tempus quatuor annorum in quo sunt octo semestria.Sed aduerte,q.a litera hic a contrario sensu videat̃ innuere, ꝙ si certus fuisset numerus in ecclesia: & sic fuisset dare vacationẽ ꝙ tenuisset saltem collatio Archiepi.pro hoc facit:quia tps Lateraneñ. concilij nõ currit ignoranti,sed scienti.ꝑ id,qđ legit̃,& notatur.s̃.eo.c.ij. & pro hoc ẽt,quia ignorans non censetur habere potestatem ,puidendi,facit quod hr̃.in l.annus.ff.de calũ. & in l.genero.ff.de his,qui no.infa. & quod hr̃.s̃.eo. q.a diuersitatem. archieps autem vr̃ potuisse probabiliter ignorare vacationem, q̃ erat extra suã diœcesim in diœcesi suffraganei: tũ q.a regulariter non hẽt potestatẽ in subditos suffraganei.s̃.de offi.ordi.pastoralis. tũ ẽt, q.a ñ ꝯueniet secreta alieni territorij ꝑscrutari. l.iiij.C.de commer.& mercato. Et sic vr̃,ꝙ non præsumatur scire,nisi appareat de scientia. & sic videt̃,ꝙ licèt fuisset lapsum tempus quatuor annorum: q.a ñ potuisset ignorare intra dictum tempus vacationẽ ipse Archieps potuerit valere collatio per eum facta, licèt ecclesia fuisset numerata.

7 ¶†In contrarium tamẽ facit:quia Archiepiscopus tenetur omni anno visitare suam prouinciam,& habere testes synodales,q. hæc & similia debẽt refere.ꝭ.de accus.sicut olim. ¶Item, quia ex officio suo debet prædicta facere . & sic vr̃, ꝙ debeat præsumi scientia. facit,quod hr̃.s̃.de elect.innotuit.cum ibi not.per glos.propter hoc reuocat hoc in dubium Ioan.An. an Archiepiscopus præsumatur scire facta suæ prouinciæ extra suam propriam diœcesim.Et concludit post Host.ꝙ hoc relinquendũ erit arbitrio boni iudicis,qui arbitrabitur,seu habebit arbitrari: an præsumatur talis scientia ex qualitate bñficij vacantis:quia si est beneficiũ notabile facilius psumetur scientia,& ex quantitate temporis: q.a ex maiori tpe vacationis facilius præsumetur scientia quã ex minori,& attenta etiam fama, & remotione loci. arg.l.moræ.ff.de vsuris.nam vbi fama erat vacatione facilius præsumetur de scientia . & similiter si erat in loco propinquo vacatio facilius præsumetur q̃ in loco remoto . vñ Archieps forte stetisset in curia:& sic valde remotus a sua prouincia non de facili præsumeretur sciẽtia: & sic patet,ꝙ interdum potuisset valere collatio Archiepiscopi post quadriennium si ecclesia fuisset numerata, quãdo videlicet ignorasset vacationẽ ipsius beneficij.

8 ¶†In gl.fi.ibi:scd̃m consuetudinẽ ecclesiæ. qualis aũt esset ꝯsuetudo huius ecclesiæ hic non bene exprimitur.dicebat Egidius,ꝙ erat consuetudo de certo numero.facit qđ.ꝭ.tangit gl.dũ dicit,ꝙ tot ibi sunt instituendi quot ꝯsueuerũt ibi esse.

9 ¶†Et ex hoc arguit Egi.vt tetigi in notabilibus,ꝙ licèt per statutũ inducatur certus numerus, non tamen sic inducitur per consuetudinem. & cum isto dicto transit hic Ioan.An.& do.Anto. facit,quod dixi in notabilibus.Sed contra istud dictum facit:q.a statutum,& cõsuetudo vñr æquiparari:per ea,quæ hñr. in l.de quibus.ff.de lega.do.Flor. propter hoc dicebat,ꝙ nulla videtur esse differentia inter statutum,& consuetudinem prædictam: quia etiam cõsuetudo facit ius,sicut & statutum. allegat,quod habetur.s̃.de cõsuetu.cum dilectus.& in c.fi.ad istum tex.respondet,ꝙ hic poterat esse consuetudo super alio q̃ super numero.puta super modo assignandarum portionum , vel sup alio simili.Si autẽ vis intelligere,ꝙ esset ꝯsuetudo sup numero:tũc dicit,ꝙ dẽt intelligi, ꝙ erat ꝯsuetudo respectu numeri canonicorum, non autem præbẽdarum: aliàs secũdum eum non procederet hoc capitulum, nisi accipiamus consuetudinem impropriè pro ꝯsuetudine non ꝑscripta, qui secundũ eum potius dr̃ mos q̃ ꝯsuetudo,& ſm hoc posset procedere dictum Egi. quia licèt statutũ faciat certũ numerũ in ecclesia. non sic facit consuetudo non præscripta.sed dom.Pet.hic aliter vr̃ saluare dictum Egidij. nã dicit ipse,ꝙ in his, q̃ sunt per modum liberæ facultatis ex solo tempore non induci coarctatio . vnde si per 30.annos faceret coqui panẽ in furno vicini , nõ per hoc astringeret in futurũ facere coq. si non vellem. facit,qđ legit̃,& no. in l.j.& ij.C.de seruitũ.& aqua.per legistas.& qđ no. Io.Ant.in c.fi.super gl.de consuetu.in vj.& iõ cũ per modum liberæ facultatis competeret creatio canonicorum in ecclesia non numerata,vr̃ ꝙ licèt consueuerint creari ad certũ numerũ.non ꝑ hoc coercentur,vt non possint ꝯ illũ creare,qđ vr̃ intelligendũ,nisi forte aliàs voluissent vltra illũ creare,& fuissent prohibiti: & transactũ eẽt tẽpus.xl.annorũ. nã tunc bñ induceret̃ consuetudo præscripta super numero . ꝑ id,quod notatur

notatur in simili.in d.l.j.& ij.C.de seruitu. vbi notat, q si facere cōsueuerim coqui panem ad furnū tuum, & voluerim facere coqui ad alium furnum,& fuerim phibitus, & demū lapsum fuerit tps sufficiens ad pscriptionem seruitutis inducet seruitus, & cogar deinceps facere coqui ad furnum tuum.facit ad pdicta,
10 quod hr.de præben.vt beneficia.in vj. ¶†Itē aduerte inquantum do.Flo. voluit,q potest esse certus numerus canonicorum,& non præbēdarum.Intellige illud verum qñ de hoc constat.facit,quod hr.j.eo.c.fi.lib. vj.vbi bonus tex. sed ī dubio si statuit cert⁹ numerus canonicorum,in consequentiam videtur etiam determinari numerus præbendarum iuxta numerum canonicorum:vt voluit hic Inno.¶In eadem glo.in fin. & per dicta in gl.& etiam in tex.dicebat Inno.q propter rescriptum Apostolicum in tali ecclesia non numerata impetratum si facultates non suppetāt etiam vnus solus habebit potestatem se opponendi ex eo, quia aliàs fieret cōtra ius. & generaliter et læderetur ipsa ecclesia:qa oppobrium esset si canonici cogerentur mendicare.arg.c.ad supplicationem.j.de renuntia.& xcix.dist.c.diaconi. vbi aūt suppetunt facultates, tunc non læditur ecclesia:imo fit melior eius conditio pp augmentum ministrorum: iō tūc seruandū, qd facit maior pars capituli.j. de his,q fiunt a maio. par.capi.in c.j.¶Vlterius etiam per istum text.cū gl. dicunt hic Pet.& Abbas,q si ex mandato sedis Apostolicæ quis sit recipiendus in canonicum si ex cōsuetudine ecclesiæ canonicus recipiendus tenetur præstare iuramentum de residendo nō tenebitur capitulū talē recipere,nisi pri⁹ iuret de residēdo:qa ī dubio
11 non est verisimile q† Papa velit tollere cōsuetudines ecclesiæ.per id,quod hr. in c.j.de constit.lib.vj. & de
12 consuetu.c.fina.ad fi.eo.lib. ¶†Extra gl. a tangit hic
a Io.An. an qñ ecclesia nō est numerata:& ibi nō sunt canonici scdm antiquum statum : an poterunt compelli per Epm ad supplendum,& creandum alios. & cōcludit,q sic. & per istam viam poterit supplere negligentiam ipsorum statuēdo, videlicet illis titulum intra quē debeant supplere numerum antiquum quo elapso,si non fecerūt poterit ipse Eps supplere. facit, quod hr.s.de elect.cum ecclesia. & quia a iure in ecclesijs non numeratis non reperitur dies statutus. iō merito potuit statui ab ipso Epo. & per hunc modū supplere negligentiam canonicorum in ecclesia non numerata:non autem autoritate Lateraneñ.concilij, qd habet locum in ecclesijs numeratis in quibus a iure est statutum certum tps,qd interpellat p homine. s.e.c.ij.¶Et p prædicta dicit Host.hic esse argumentū expressum,q si iudex moueat ad deferēdū sñiam, & non faciens ius ad rem,& exprimit hoc in sententia,non valebit sñia,licèt iuuari posset ex iure,nō expresso pp quod dicit periculosum eē exprimere cām in sententia.facit,quod hr.s.de re iudi.sicut.& de renuntia.in c.præsentia.& qd no.j.eo.dilectus.in gl.& s.eam.& j.qui filij sint legiti.in c.per tuas.secus dicit
13 si† duæ cāæ exprimantur in sentētia. quarum vna facit ad rem:altera nō:qa tunc sustinetur sententia. per id,quod hr.in d.c.per tuas.& notauit in d.c.in psentia.nisi p hunc. & iō consuluit Iacobus de But.in l.ij. §.ignominię.ff.de his,qui no.infa.q iudex in sñia nō exprimat certā causam:aut si exprimat: exprimat taliter, q se non restringat ad illam solam : & sic apponat dictionem maxime,q sui natura etiam implicat: vt no.gl.in l.illud.ff.ad leg.Aquiliā. & idem dicebat hic do.Flor.dicens:q si vult exprimere dēt dicere maxime ex tali cā, & ex alijs pluribus,q colliguntur ex actis.Sed do.Anto. hic dicit, q contra concilium Butrigarij facit,qd hr.in c.ex literis.s.de restit.in integr.
14 vbi licèt sit apposita † dictio præsertim, vel maxime, non videtur q habeat operari. vnde remittit ad not. per se.in d.c.in præsentia.de renuntia.& de rescript. ab excommunicato.potes dicere q dictio præsertim, vel maxime,operatur qñ ex actis appareat etiam alia causa quàm expressa:aliàs non vr operari:quia fm allegata,& probata debet iudicari.secundū ea,q not.s. de offic.deleg.pastoralis.§.quia vero. & in l.illicitas. §.veritas.ff.de offi.præsi.& pp prædicta consuluit hic Ioan.And.q quando ordinarius confert præbendam dicat confero tibi talem præbendam sic vacātem: vel etiam aliter quomodocunque, & ex cuiuscunq; persona, ne aliàs si exprimeret solum vnus casus vacationis,q vere non adesset:licèt alius esset redderet collatio inualida.p id,qd hr.de rescrip.susceptū. lib.vj. &
15 facit,qd ibi not.per dom.Lapum.¶†Vlterius p hanc decretalem qdam dicere voluerunt, q valeat consuetudo, q quis percipiat fructus,aut redditus in absentia.& p hoc facit : quia statutum a principio sup hoc factum tempore fundationis videtur valere. 19.q.ij. eleuterius.& facit,quod hr.s.de elect.cum dilectus. & j.de censi.cum venerabilis.ergo eodem modo cōsuetudo in numero declarando vider posse illud operari,q etiam redditus percipiantur in absentia. facit, quod habetur.s.in c.cum omnes.de constit.ad fin. & istud finaliter tenet hic Hosti. dumtamē certa portio reseruetur vicario,qui debeat deseruire ecclesię:aliàs si totum deberet recipere in absentia esset consuetudo onerosa ecclesiæ:& sic non valeret.s.de consuetu. c.j.& sic residet Io.And. & dom.Ant.tu.dic.vt plene dixi.in c.extirpandæ.§.j.s.de præbend. ¶Vltimo per istum tex.dicit Io.And.q in casu decretalis et si sufficerent facultates ecclesiæ: tamen minuerentur canonicorum solitæ portiones non deberent isti recipi per istum text.hic in fi.dum dicit secundum consuetudinem hactenus obseruatam.

a Extra gl. vid hic do. Abb. in iij. col.versi.in gl.fi.in fin. & ver. seq.

SVMMARIVM.

1 *Præbenda sacerdotalis, quæ sit.*
2 *Delegatus non potest concedere potestatem alicui conferendi vacaturam primam.& nu.7.*
3 *Verba ista (promittit non contrauenire, vel contradicere) intelligūtur de iniusta.*
4 *Potestatem conferendi alteri concedens, an possit illam reuocare.*
5 *Prohibitum vna via non debet alia concedi.*
6 *Validare potest Papa, quòd aliàs erat inualidum.*

Onstitutus. Is qui hēt ɔferre non potest de iure tradere potestatem alteri cōferendi primum bñficium cum vacabit.h.d.Et primo ponit gratiæ petitio.In secunda ipsius exauditio. In tertia futuræ fraudis prouisio.secunda ibi,quod circa.tertia ibi: quia vero.¶No.j.ex tex.q interdum in ecclesia sunt
1 præbendę sacerdotales.dicitur † autem sacerdotalis, quando habet onus sacerdotij annexū:ideo talis prębenda nō debet conferri,nisi ei,qui sit in sacerdotio, vel saltem sit in tali ętate,q possit ad sacerdotium pmoueri.j.de pben.ei cui.lib.vj. & facit,qd hr.eo.tit.
2 & libro.c.cui de non sacerdotali.¶Itē no.q † delegatus non pt concedere potestatē alicui conferendi vacaturā, cum nec ipse legatus posset primā vacaturam conferre.s.de pben.dilectus. ¶Item no.q in ɔcessione ptātis conferendi semper videtur intelligi clausula, dumtamen canonicè conferatur : & sic modo ca-
3 nonico,& personę idoneę.¶Item no.de†virtute istorum verborū,qñ quis promittit non ɔuenire, vel nō ɔdicere : quia intelligatur de cōtrauentione,vel ɔdi-
4 ctione iniusta,non autem de iusta.¶Itē not.q † concedens

cedens alteri potestatẽ conferendi non vr̃ illam posse reuocare,qñ illa concessio est valida. in contrariũ tñ facit.s̃.de elect.in causis, vbi vr̃,ꝙ possit reuocari re integra. sed dic,ꝙ ibi loquitur quãdo concessio potestatis conferendi fit per viam simplicis cõcessionis: vt quia dat talem potestatem faciendo ipsum cõpromissarium,vel procuratorem, vt sic nomine suo eligat. nã tunc talis potestas potest reuocari re integra: vt ibi dicitur. sed hic loquitur,qñ concessio potestatis conferendi fuit facta per viam donationis quo casu reuocari non pōt dũmodo tenuerit ipsa concessio. An autem ante confirmationem sedis Apostolicę in casu decretalis tenuerit concessio. aliqui dixerunt,ꝙ sic.sed cōiter tenetur ꝯ̃rium:quia si voluisset potuisset fieri fraus concilio Lateraneñ. facit,quod hic dicitur. in fi.Et ideo debet dici, ꝙ non valet etiã ante hanc constitutionem quę pōt dici esse declaratoria: non autem noui iuris æditoria. ¶Item not.ꝙ gratiæ personales, & exorbitantes a iure non sunt trahẽdæ ad consequentiam:& sic non sunt extendendæ.facit j̃.de priuileg.sane. ¶Vltimo potes notare,ꝙ cum aliquid prohibetur, intelligat̃ etiam prohibitum illud per qđ perueniretur ad illud.facit,qđ hr̃.in l.oratio. ff.de spon.

5 ¶†Et similiter etiam potes notare,ꝙ prohibitum vna via, nõ dẽt alia concedi,ne fiat fraus legi.de qua in glo.fi.& s̃.de procu.tuæ.& j̃.de reg.iur. cum quid vna via.li.vj.quomodo autem deprehendatur fraus ex concessione potestatis conferendi vacaturam.dicit Io.And.ex hoc deprehendi: quia ille,q non posset alicui permittere vacaturam posset concedere potestatem conferendi amico ius cui promittere vellet:quia verisimile nõ faceret aliud q̃ ille vellet cui volebat ꝑmittere.facit,quod hr̃.de officio lega.c.penul.secundo rñso.lib.vj.ideo ne per hanc viã indirectam aperiatur via ad vacaturam.hoc fuit ꝓhibitum:vt litera hic in effectu voluit.¶In gl.j.ibi:sed qd si ille. aduerte gl.loquitur quãdo tenet concessio potestatis conferendi, & qñ ille cui facta est concessio confert tempore quo valeat beneficium.¶In eadem gl.ibi:certe nõ.hoc satis videtur clarum,qñ data fuit potestas conferendi,vt ꝯpromissario,vel procuratori. per id,quod hr̃.j̃.de electio.si compromissarius.lib.vj. nam tunc functus est officio suo siue bene,siue male conferat:vt ibi patet.Si autem cõcessio fuisset facta ex causa donationis, tunc si scienter contulisset indigno adhuc procederet glo.quia priuatur tunc potestate:vt in c.cum in cunctis. ad fi.allegato in fi.in glo.& tunc videretur deuolui potestas ad superiorẽ non ad illum qui dedit potestatem: q.a priuauit se illa,dando illã alteri.Si aũt contulisset ignoranter indigno: tunc quia non priuatur potestate cõferẽdi.vr̃ ꝙ posset conferre ex quo quodammodo iure proprio vr̃ habere potestatem conferendi,ex quo illas habet ex causa donationis. & ſm prædicta vr̃ limitandum dictum glos. ¶In ea.glo.ibi:ad pristinum statum. intellige.i.ad ipsum ꝯcedentem ptãtem conferendi, si illã ꝯcessit,vt ꝯpromissario,vel procuratori.per id,qđ hr̃.in ꝑalleg.c.si ꝯpromissarius. Si autẽ ex cã donationis facta fuisset ꝯcessio ptãtis conferendi:tunc vr̃,ꝙ ad ipsum qui tulit dẽat redire. potes tñ dicere,ꝙ ẽt hoc casu redibit ad pristinũ statũ: q.a concessio ptãtis conferendi tunc vr̃ intelligenda de prima vice.l.boues.§.hoc sermone.ff.de verb.sig. & iõ ex quo semel contulit:licèt ille cui facta est collatio nolit cõsentire. vr̃ ꝙ amplius nõ posit ꝯferre ex quo collatio fuit valida,licèt non sortiat̃ effectũ:secus qñ valuisset,vt q.a facta fuisset indigno ignoranter: vt s̃. tetigi.¶In eadem gl.ibi:q.a dolus procuratoris,&c.

a Conferẽdi. Si quæras vtrũ ius instituẽdi, siue conferendi beneficia possit donari, vel cõmitti:distingue, vt hic per do. Hen. Bohyche.ĩ prin. ca. & an data potestas talis possit reuocari,vide eundem hic:in secũda disputa. versi.super. eod.c.

& hodie est exp̃ssum.in d.c.si ꝯpromissarius.de electio.in vj. licèt olim hic erãt opiniones de q.bus hic ꝑ Inno:& Host.¶In eadem gl.in fi.& sic vult glos.ꝙ teneret collatio facta ꝑ Ep̃m alteri in casu huius capituli. dũmodo non fuerit apposita clausula decreti in confirmatione facta.sed Ioan.Andr.tenet ꝯ̃rium: primo ex eo,q.a licèt hic nõ interuenerit decretũ: tñ interuenit inhibitio:vt patet. ĩ versi.& tu frater Ep̃e. & sic nõ dẽt tenere collatio facta cõtra inhibitionem Papæ:q.a nec teneret si fieret ꝯtra inhibitionem executoris Apostolici.j̃.eo.si soli.lib.vj. & sic multofortius,non dẽt tenere si fiat ꝯtra inhibitionem Papæ. & ꝑ hoc non obst.c.dilectus.allegatum in gl.q.a loq̃tur,qñ interuenit simplex mandatũ Papæ sine decreto,& sine inhibitione. p̃terea hic translata fuerat potestas conferẽdi in aliũ ꝑ ipsum Ep̃m:& fuerat cõfirmata talis concessio ꝑ Papã. & sic vr̃,ꝙ Ep̃s non poterat alteri conferre: q.a nõ hẽbat ptãtem,sed erat in alium translata.q̃ rõ cessat in d.ca.dilectus.¶In glo. pen.ibi:ꝑfecta donatio. & sic innuit gl.ꝙ in casu decre.concessio ptãtis cõferendi fuit facta ex cã donationis.

6 ¶In eadem gl.ibi:hoc oppo.pōt † enim Papa ex certa scientia validare id qđ erat inualidum:vt legit,& notat̃.s̃.de confirma. vtili,vel inutili.ca.j.& ij. & s̃.eo.q.a diuersitatem.¶In eadem gl.ibi:tam institutionem q̃ administrationem.& sic vult gl.ꝙ conferendo in genere alteri ptãtem conferendi beneficia, & concedendo ẽt administrationẽ rerum ipsius concedentis possit fieri concessio. & sic vr̃ innuere,ꝙ si non concedat̃ administratio rerum non teneret con-

a cessio facta ẽt in genere potestatis conferendi. [a] sed certe hoc non bene probant iura allegata.in gl.vnde potes dicere,ꝙ vicario suo generali pōt Ep̃s concedere ptãtem cõferendi beneficia.facit,qđ hr̃.de officio vica.cum in generali.libr.vj. sed alteri q̃ vicario non vr̃ posse talem ptãtem conferre.ꝑ id,qđ hr̃. de offic. lega.§.ꝓhibemus.c.penult.lib.vj.& hoc forte voluit gl.& sic intelligendo pōt saluari.& hoc ẽt tenuit hic do.Pe.ꝑ id,qđ hr̃.in d.c.ꝓhibemus.& j̃.de p̃bẽ.statutũ.lib.vj.¶In eadẽ gl.ibi:sed non in specie.scilicet dando ptãtem cõferendi primam vacaturã.facit,qđ hr̃.in ꝑallega.c.statutum. & cũ dicto gl.videlicet,ꝙ posset fieri ꝯcessio in gñe, & nõ in specie transit Io. And.ꝑ id,qđ hr̃.in d.c.statutum. & in d.c.fi.de officio vica.in vj.ꝑ q̃ iura dicit Ioã.And. se aliàs dictasse formam ꝓcedendi vni suo scholari, q volebat dare ptãtem vni conferendi primã vacaturã.nam consuluit, ꝙ daret sibi tanq̃ vicario generalem ptãtẽ conferendi omnia beneficia ad ipsum spectãtia. deinde scriberet sibi ꝑ aliã literã inhibẽdo, ne post primam collationẽ faceret aliã,nisi prius intimasset ipsi scholari ꝑsonam cui cõtulisset:& habito rñso ab ipso,qđ collationem hẽret gratiam.& sic vr̃,ꝙ tale consilium fuerit in fraudẽ huius decretalis. ꝑ ꝑ qđ dicit hic do. Anto. ꝙ tale consiliũ in foro conscientiæ fuerat malum:q.a factũ in fraudẽ canonis. Item ẽt in foro cõtentioso,si fuisset discussum verisilr non habuisset effectũ.do.Pet.hic simpliciter transit cum dicto Ioã.An. ¶Do.vero Flo.dicit,ꝙ valuit concessio facta ſm cõsilium Ioan.An. ex eo,q.a mãdatũ illius scholaris separatè datũ de significãdo collationẽ primi,seu primo factã ante conferat secundum non restrinxit potestatem illius cui fuit facta cõcessio ad vnicũ beneficium tm̃ ex eo,q.a si non seruata tali forma cõmissario contulisset scđm valuisset collatio: ex quo non fuit tradita potestas simul cum dicta forma:sed deorsum,ꝑ id,qđ hr̃.in clement.j. cum ibi notatis ꝑ glo. de iurepatro. Si autẽ restrinxisset ptãtẽ ad vnicũ beneficium:

neficium:vt q̃a decreuisset irritum,& inane:tūc si cō tulisset scd̄m non expectato secundo f̄m formā com missionis:tunc talis traditio ptātis non teneret p hoc capitulū.qđ tū tene menti. ¶Aduerte,q̃a distinctio ista nō vr̄ pcedere:q̃a clemen.j. loq̃tur qñ dat̄ aliàs habenti ptātem.vnde tunc facilius sustinetur factū a tali,licèt non seruauerit formam ex postfacto traditā:sed in casu pposito concedit̄ ptās nō habēti,aliàs ptātem conferendi:iō vr̄ q̧ inhibitio facta ne conferat scd̄m,nisi prius intimauerit cui fecerat primā col lationem, & habuerit rn̄sum qđ illam habet gratā, vr̄ q̧ impediat ptātem conferendi secundam etiā sine aliquo decreto. tene tū menti dictum dom.Flor. ¶Et no. q̧ inferior a Papa,vel legato vr̄ posse apponere decretum in dependentibus a potestate sua.Facit,qđ legit̄,& notat̄. in l.filiusfa.§.diui.ff.de lega.j. ¶In eadem gl.in fi.Solue,vt ibi no.glo.pen.nā aliud est seruare suæ collationi ptātem conferēdi primam vacaturā:q̃a istud fieri pt̄ p legatum:vt ibi. licèt non posset fieri p inferiorem.facit,qđ hr̄.in ca.antepe.& penul.de offi.lega.in vj. Aliud est conferre primam vacaturam, vel dare alteri potestatem conferēdi pri-
7 mam vacaturam,qđ fieri non † potest etiam p legatum:vt hic patet.& s̄.de præben.dilectus.In glo.fin. in fin. Et de materia etiam per gl.in c.cum quid vna via.de reg.iur.in vj.& eo.tit.& lib.c.cæterum.

SVMMARIVM.

1 *Dignitatis, vel beneficij appellatione, an comprehendatur dignitas Episcopalis, vel Archiepiscopalis.& nu.5.*
2 *Dignitas inferior Episcopali,an cōprehēdatur appellatione beneficij.*
3 *Ius eligendi potest cadere in vnum.*
4 *Consuetudo est optima legum interpres.*
5 *Natalium defectum patiens potest cum dispensatione promoueri ad honores ecclesiasticos,& dignitates.*
6 *Ius eligendi perdens actiuè nō intelligitur perdere ius eligēdi passiuè.*

Ilectus. Lateraneñ.conciliū de beneficijs vltra sex mēses va cantibus ad Epatus non extendit̄. h.d. Et in prima petitio.In secūda eius repul sio.secunda ibi.nos igit̄.In tex.ibi:eūdē. & p p hoc petebat electionem confirmari. Itē ibi:cassamus,& irritam nuntiamus. facit,qđ hr̄.s̄.de elect.
1 auditis.ad fi. ¶†Nota, q̧ appellatione dignitatis,vel beneficij non comprehēditur dignitas Epalis, vel ēt Archiepiscopalis: ēt ī materia,seu dispositione iuris cōis:& sic multo minus comprehenderetur in materia exorbitāte,similiter nec in materia pœnali in dubio ɔprehendit̄ psona Epi,vel Archiepi.de sent.excōi.q̃a periculosum.li.vj.scd̄m do.Pe. Sed hoc intel lige sane in sn̄ia suspensionis.de qua loq̃tur dictū.c. q̃a periculosum. secus aūt in sn̄ia,seu pœna excōica tionis:q̃a sub illa bene cōprehenderentur Epi:vt no. gl.in d.c.q̃a periculosum.& ibi ēt assignat̄ rō diuersi
2 tatis in gl. ¶†An aūt appellatione beneficij cōprehē dat̄ dignitas inferior Epali.conclude,q̧ non in materia stricta, vt sunt literæ ad beneficia.s̄.de pben.c.fi. secus in materia lata vbi esset eadē ratio: vt est text. cum gl.in clemen.auditor.in verbo beneficio.de re-
3 scrip. ¶†Item no. q̧ ius eligendi cadere pt̄ ēt in vnū tm̄.qđ est contra aliquos tenentes ɔrium.de quo.in c.gratum.s̄.de postu.pla. Dicit tū Hosti. q̧ litera hic dū dicit elegit.pōt exponi.i. pmouit. ¶Item nota,q̧ p deuolutionē potestatis factā ad illum ad quē spectat confirmatio non vr̄ mutari modus puidēdi. vnde vr̄ q̧ hēat eligere ex potestate deuoluta sicut primi habebāt eligere,& confirmare de iure pprio. de quo.s̄.de elect.cum inter canonicos. & c.ne p defectu.& eo.ti.si postq̄.ad fi.lib.vj.vbi satis vr̄ pbari.& facit,qđ hr̄.s̄.de elec.c.cum inter vniuersas. ¶Item no. p longa consuetudine, vel interpretatione iuris, seu p consuetudine longa interpretante ius, q̃a illa
4 dēt seruari. nam†consuetudo est optima iuriū interpres.s̄.de consuetu.dilectus.& l.minime.ff.de legib.
5 ¶†Vltimo potes notare, q̧ si dispensat̄ cū patientia defectū natalium,vel aliam irregularitatē, vt possit promoueri ad honores ecclesiasticos,& dignitates: non p hoc vr̄ dispēsatum,q̧ possit pmoueri ad Epatum,vel Archiepatū: q̃a appellatione dignitatis non comprehēdunt̄ Epatus,& superiores.& q̃a tales dispensationes sunt odiosę:iō restringendæ.de cōsang. & affi.c.q̃a circa.& s̄.de transla.prela.c.fi.& ī.de fil. presby.c.j.& ij.in vj.& plus vr̄,q̧ si cū aliquo est dispensatum,vt posset pmoueri ad Epatum:tū nō poterit pmoueri ad Archiepatum: vt no.gl.in c.nos cō suetudinem.xlj.distin.de quo ēt.in c.scriptum. & in c.innotuit.s̄.de elec. Et p pdicta ēt vr̄,q̧ si generaliter est cum aliquo illegitimo dispensatū:vt posset pmoueri ad omnia spiritualia,non extendet̄ dicta dispensatio ad Epatus,& superiores: q̃a in generali ser mone non intelligunt̄ illa de q̄bus specialiter notatur,& mentio est facienda,&c.Facit,qđ hr̄.de offic. vica.c.fi.in vj.& in præalleg.c.q̃a periculosum.eadē rōne vr̄, q̧ dispensatio obtenta super pluribus dignitatibus obtinendis non extendit̄ ad Epatus.facit,qđ not.in Spe.tit.ij.§.fi.ver.q̄d si dispensatū cū duobus seq.¶In glo.j.ibi:autoritatis ipsius,&c.¶Nota bene gl. q̄ vr̄ sentire, q̧ ēt hodie non valeret electio in casu huius.c.si fieret autoritate Lateraneñ.concilij:q̃a fieret p ius non faciens ad rē. Iō electio est nulla,licèt ex iure alio faciēte ad rē potuisset iuuari,seu fieri.& hoc tenuit ēt Host.p id,qđ dictum fuit.s̄.eo. in ca.ex pte.¶Et no.q̧ ista decretalis,licet sit posterior in ordine ad decretalē,ne p defectu. tū fuit prior in compositione. nā ista decretalis erat in tertia compilatione antiqua.sed illa,ne p defectu,erat in quarta compilatione:& de multis cōpilationibus antiq̄s tā
6 git in pœmio hui⁹ cōpilationis. ¶†Vltimo potes notare ex isto tex. q̧ licèt q̄s pdiderit ius eligendi actiuè: vt quia illo sit priuatus propter negligentiam,vt non possit eligere: tamen ex hoc non intelligitur priuatus iure eligendi passiuè: hoc est quominus possit eligi in eadem ecclesia,vt hic est casus.facit,quod habetur.s̄.de electio.in c.cum Vintonieñ.

SVMMARIVM.

1 *Lite non contestata procedi potest in causa beneficiali.*
2 *Probationes fieri debent post litis contestationem.*
3 *Ineptitudo petitionis ex notoria iniustitia, vbi pendēte lite post litem contestatam in aliqua parte iudicij, vel probationibus detegitur imponi dēt silentiū actori,& ab eius petitione reus diffinitiuè absolui.*
4 *Scriptura in his,quæ sunt contra iura nihil operatur.*
5 *Turpitudinem suam allegare,an possit quis excipiendo.*
6 *Iuramentum præstitum super obseruantia promissionis vacaturæ:an sufficiat ad obligandum ad vacaturam.*
7 *Promissio beneficij vacaturi est prohibita.*

X tenore. Nō tenet pmissio bn̄ficij vacaturi.h.d. ¶Et in prima ponit̄ delegatoria consultatio. Secūdo responsio. secunda ibi: nos igit̄.
1 ¶†Not.j.ex text. q̧ in cā beneficiali isto iure inter p̄sentes pcedebat̄ lite contesta. de quo.s̄. vt lit.non contesta.qm̄.§.porrò. hodie vero dicendū est,vt hr̄.in cle.dispendiosam.de iudi.iuncta clemē. sæpe.de verb.sign.vbi patet,q̧ ēt lit.non cōte.potest
2 pcedi.¶Itē no.q̧† pbationes fiendæ sunt post li.con test.& hoc est regulare:vt patet in d.ca.qm̄.in princ.
3 ¶†Item not.q̧ vbi pēdente lite post litem contest.in aliqua

aliqua parte iudicij,vel in ꝓbationibus detegit ineptitudo petitionis ex notoria iniustitia ĩponit actori silentium, & absoluit reus diffinitiuè ab eius petitione, qđ est notandum ꝓ declaratione eorũ, q̃ hñr. s̃.de iudi.examinata.¶In gl.ij.ibi:& c.relatũ. Aduerte,q̄a posset dici, ꝙ ista decretalis sit superflua ꝑ iura hic allegata.in gl.& sic ꝑ d.c.relatũ.& nulla.sed potes rñdere, ꝙ in illis non interuenit scriptura,hic aũt interuenit.vñ videbat̃ ꝑꝑ illam esse: secus tñ ꝯrium
4 determinatur : q̄a † scriptura in his,q̃ sunt ꝯ iura nihil operat̃.facit,qđ hr̃.in c.vides.x.dist. & C.de legi. in l.nõ dubiũ. ¶Item, q̄a regulariter tm̃ valet actus sine scriptura,quantum cõsuetudo,& non scriptura contrahit.ff.de pigno. licèt fallit in aliq̄bus casibus, in q̄bus req̄ritur scriptura:vt no.ꝑ gl.in c.j.de censi. in vj.¶In ea.gl.ibi:in odium illius recipiẽtis: immo potius est ex eo:q̄a agens fundabat intentionem suã ex turpitudine:iõ non debebat audiri.facit,qđ hr̃.in
5 l.si creditoribus.C.de ser.pign.dato manumis. ¶†In eadẽ gl.ibi:bñ potest allegare.hoc verum,qñ tam agens q̃ excipiens allegãt turpitudinem:q̄a tũc in tali cã potior est ꝯditio rei.de regu.iur.in pari.li.vj. & C.de ꝯdi.ob tur.cãm.l.ij.¶In eadem gl.ibi:de iureiurando.l.j.& ij. Sed certe dici potest,ꝙ ibi non allegabat turpitudinem agendo,sed dicebat standũ esse iuramẽto p̃stito ad delationem partis, & nil vlterius esse q̃rendum.Iõ nimirum si audit:licèt forte in veritate falsum fuerit iuratũ. & sic quodãmodo quo ad effectum vr̃ agi ex turpitudine. facit.ff.de iureiur.in l.non erit.§.dato. ¶In eadem glo.ibi:q̄a receptus in canonicũ. & sic erat ĩ quasi possessione canonicatus: iõ ibi potior fuit eius ꝯditio.posses tñ dicere clarius, ꝙ hic agendo fundabat intentionem suã ex turpitudine:q̄a ex promissione facta de vacatura,q̃ erat contra Lateraneñ. ꝯcilium:iõ non auditur.sed ibi agens non allegabat turpitudinem agendo: q̄a simplr̃ dicebat se receptum in canonicum, & sibi debere assignari p̃bendam: sed capitulũ excipiens ibi bene fundabat se ex turpitudine : q̄a dicebat ipsum fuisse receptum contra Lateraneñ.concilium. iõ repellitur ibi excipiens,& non agẽs. Et de materia,an & qñ quis audiri debeat allegans turpitudinem suam.plene dictum fuit.in d.c.cum sup.& not.ꝑ Bar.in l.iusiuran-
6 dum.§.ꝓcurator.ff.de iureiuran.¶†An aũt iuramẽtum p̃stitum super obseruantia ꝓmissionis vacaturæ sufficiat ad obligandum ad vacaturam.dic,ꝙ nõ: q̄a esset contra bonos mores. & iõ non valet sicut dr̃ in stipulatione iurata suꝑ successione futura.in l.stipulatio hoc modo.ff.de ver.obli. An aũt facta ꝓmissione de prima ecclesia,q̃ spectaret ad donationẽ istorũ Abbatis,& monachorum includet̃ p̃benda,q̃ spectaret ad ipsorum p̃sentationem p̃supposito,qđ ꝓmissio valuisset. videret̃ dicendum,ꝙ nõ,q̄a differentia est inter p̃sentationẽ,q̃ ꝯpetit rõne iurispatronatus, & collationem,seu donationem.vt patet ex his,q̃ habent̃.ĩ.de iurepat.c.fi.& ĩ.de p̃ben.cũ in illis.§.cum aũt.li.vj.¶Contrarium hic tenet Io. q̄a s̄m eũ videt̃ fuisse mens ꝯprehendere ẽt ipsam p̃sentationẽ, quæ latè ẽt pt̃ dici donatio.ĩ.eo.c.fi. Si enim voluerũt cõferre ecclesiam spectãtem ad eorũ collationẽ, multo fortius vr̃ qđ voluerint ẽt vt ille hẽat ecclesiam spectantem ad eorũ p̃sentationem.arg.de reg.iur. cui licet.li.vj.Nec obst.c.cum in illis. q̄a hẽt locũ in impetrationibus,q̃ sunt odiosæ. de p̃bẽ.q̄uis.li.vj.sed hic in collatione,q̃ appellat̃ donatio.s̃.de p̃bẽ.relatum. iõ latè fieri dẽt interp̃tatio.ĩ.de dona.cũ dilecti.hęc tñ q̃stio nõ potest habere locũ in casu huius.c.q̄a ꝓmissio fuit inualida. In casu aũt.c.seq̄ẽtis posset habere locũ s̄m ista tp̄a: sed nõ hodie,ꝑ id,qđ hr̃.ĩ c.ij. ĩ.e.in vj.nisi confirmata esset ꝑ Papam:ꝑ id,qđ hr̃.in c.constitutus.¶Extra gl.põt opponi.nam vr̃,ꝙ licèt ꝓmissio hic facta ꝑ monachos nõ valuerit ꝑ rõnem positam in litera tñ ẽt alia rõne non debuerit valere ẽt si facta esset de vacante ex eo,q̄a monachi nõ debent conferre sine p̃lato, vbi collatio spectat ad vtrũque.ĩ.de his,q̃ fi.a p̃la.in c.innotuit. & c.ea noscit. & quasi ꝑ totum.& de regularib.c.fi.li.vj. Sol.fatendum est ꝯrium,vel potes intelligere, ꝙ monachi ꝓmiserent cũ Abbate. & sic ab oĩbus ꝓmissio fuit facta.¶Vltimo potest opponi de c.sequen. soluit Inn. qđ hic fuit ꝓmissa prima ecclesia spectans ad donationẽ ipsorum Abbatis,& monachorũ,& non poterat secundũ eum aliter euenire facultas,nisi ꝑ vacationem:iõ non valuit.secus in c.seq.sed Host.nõ placet hæc io.q̄a secundũ eum ẽt aliter q̃ ꝑ vacationem poterat spectare bñficium ad ipsos monachos forte ꝑ donationem factã monachis de ecclesia vacante, vel de iure patronatus ipsius ecclesię ipsis donato.facit,qđ hr̃.ĩ.de dona.c.cõsultationibus. & de iurepatro.c.j.in vj.vel ꝑ ędificationem,vel constructionem nouæ ecclesiæ.facit,qđ hr̃.xvj.q.j.c.j.& ij. & penult. & ĩ.de ecclesijs ædifi.ad audien.Iõ dicebat Host.qđ hic fuit ꝓmissa prima ecclesia vacatura spectans ad suã donationẽ: ideo non valuit,sed in ꝯrio fuit facta ꝓmissio de ꝓuidẽdo cũ se facultas obtulerit quo casu tenebat ꝓmissio secundũ ista iura, q̄a non erat aperte ꝯtra ꝯcilium Lateraneñ.ex eo:q̄a poterat facultas euenire aliter q̃ ꝑ vacationem: vt patet ex his,q̃ superius dixi,& q̃ tangunt̃.in c.seq.ꝑ gl.& istam solutionem tenebat ẽt hic do.Ant.Do.vero Flo. dicit, qđ hic fuit ꝓmissa prima ecclesia spectans ad collationẽ monachorũ, q̃ ꝓmissio intelligat̃ de prima vacatura.nã secundũ eum non potest intelligi cũ se facultas obtulerit: q̄a illud verbum prima ecclesia debuit verificari de aliqua ecclesia spectante ad eos secundũ tp̄s ꝓmissionis.ꝑ id,qđ hr̃.de rescrip.in cle.literas.& s̄m hoc s̄m eũ non potest se offerre facultas, nisi ꝑ vacationem:sed certe ẽt vr̃,ꝙ poterit se offerre facultas aliter ẽt in ecclesijs spectantibus ad eos tp̄e ꝓmissionis: puta si forte deponeret̃ beneficiatus,vel renũtiaret.facit,qđ no.ĩ.c.p̃xi.ꝑ gl.sed posses defensando do.Flo.dicere,ꝙ de talibus casibus verisimiliter non fuit cogitatũ:q̄a non debemus in dubio p̃sumere delictũ.l.marito.ff.ꝓ socio.Nec ẽt debemus p̃sumere verisimiliter,ꝙ q̄s renuntiet beneficio.s̃.de rrnun.suꝑ hoc. iõ potius vr̃ cogitaturumde casu vacationis,q̄ naturaliter ꝑ mortẽ pt̃ euenire.& iõ cum videat̃ facta ꝓmissio de vacatura: licèt hoc nõ fuerit expressum non valuit ꝓmissio.Posses ẽt dicere,ꝙ cũ
7 simus in materia prohibita in suo† genere q̃libet ꝓmissio intelligat̃ ꝓhibita,nisi reperiat̃ ꝓmissa. ꝑ id, qđ legit̃,& not.in c.ij.s̃.de transla.iõ nimirũ si ꝓmissio de qua in litera censeat̃ prohibita ex quo non reperit̃ ꝓmissa.nec obst.c.sequẽs.quia loquitur,qñ aliter facta fuit promissio secundum modum, qui erat approbatus secundũ ista tp̄a. Hodie vero non est instandum:quia.c.sequens est correctum per.c.secundum.in vj.de quo dicendum,vt ibi notatur per glo.

SVMMARIVM.

1 *Promissio de prouidendo de beneficio cum vacauerit, vel cum se facultas obtulerit, aut cum promittens poterit, differunt, & an aliqua illarum teneat.*

2 *Promissio de prouidendo cum promittens poterit facta existenti in minoribus ordinibus, an ei debebitur beneficium curatum si contingat illud vacare.*

3 *Permittitur in genere, quod non permittitur in specie.*

Accedens.

Ccedens. Obligat̃ p̃latus, q̃ promittit ꝓuidere cũ poterit. h.d. ¶Et primo facit narratio. Scđo il
1 lud approbat. ſcđa ibi: non igit̃. ¶†No. j. differentiã eſſe, an ꝓmittat̃ ꝓuideri de bñficio cum vacauerit: an vero ꝓmittat̃ ꝓuideri cũ ſe facultas obtulerit, vel cum ꝓmittens poterit: quia primo caſu non valet ꝓmiſsio, in alio ſic ſm̃ iſta iura. hodie vero neutro caſu valet, vt eſt expſſum. in c. ij. ſ. eo. in vj. qđ intellige, vt ibi no. p gl. ¶Itẽ nota, q̃ literis delegatorijs credit̃ de geſtis corã eis de quo. ſ.
2 de ꝓba. poſt ceſſionẽ. ¶†Quid autem in caſu decretalis ſi promiſsio fuit facta alicui exiſtenti in minoribus ordinibus, an ei debebit̃ bñficium curatũ ſi contingat illud vacare. dic. q̃ non: ſi non erat in ætate habili ad ſuſcipiendum ſacerdotiũ: q̃a non intelligitur tũc eſſe habilis ad beneficium curatum. facit, qđ hr̃. de reſcrip. ſi eo t̃pe. lib. vj. mãdatum autẽ de ꝓuidẽdo intelligit̃ ſecundũ qualitatẽ pſonæ. ſ. de p̃ben. cũ de bñficio. li. vj. ſecus aũt ſi eſſet habilis ætate ad ſuſcipiendum ſacerdotium: q̃a qualitas ordinis nõ req̃rit̃ ſcđm t̃ps impetrationis, vel ꝓmiſsionis: ſed ſufficit, qđ poſtea ſe faciat ꝓmoueri. de inſti. c. ij. lib. vj. & de p̃ben. ſi p clericis. & c. ei cui. li. vj. & de elec. licèt canõ. eo. lib. Et p̃dicta ꝓcedunt ſecundũ iſta t̃pa. hodie aũt non eſſet inſtandũ, q̃a ꝓmiſsiones de quibus hic nõ tenent, vt patet. in d. c. ij. ſ. eo. in vj. ¶Aduerte tñ, q̃a in ſimplici diſpoſitione de bñficio, non vr̃ venire curatum. ſ. de p̃ben. cum in illis. li. vj. Et iõ videret̃, q̃ in ꝓmiſsione hic facta ſimpl̃r de ꝓuidendo de bñficio cum ſe facultas obtulerit nõ intelligat̃ de curato: ſicut ẽt nõ intelligit̃ qñ Papa p reſcriptũ mãdat ꝓuideri de bñficio: vt d. c. cum in illis. ſed bene vr̃, q̃ poſſet, & deberet prouideri de beneficio ſacerdotali, ſeu habente onus ſacerdotij annexũ: dummodo q̃s ſit in ætate in qua q̃s poſsit ꝓmoueri ad ſa-
3 cerdotium. p ea, q̃ hñr. in d. c. ei cui. ¶Vltimo potes notare, q̃ interdum aliq̃d † ꝓmittit̃ in gñe, q̃ non ꝓmittit̃ in ſpecie. de qua ẽt hic in gl. & ſ. de offi. ordi. ſi ſacerdos. ¶In gl. j. ibi: poſſunt aliq̃ adiungi, &c. facit p hoc, qđ hr̃. ſ. de p̃ben. p illorum. vbi licèt non vacet canonicatus, & eccleſia ſit numerata pñt canonici aliquem recipere vltra numerum, & adiungere alijs. ¶In eadem glo. ibi: q̃ non ꝓmitteret̃ in ſpecie. de hoc dicendum. vt in c. ſi ſacerdos. ſ. de offi. ordin. q̃a regulariter tm̃ valet aliq̃d fieri in ſpecie quãtum in gñe. l. omnes. C. de quadri. p̃ſcrip. & l. ſi duo. ff. de admi. tuto. fallit in aliq̃bus caſibus in iure expreſsis inter quos eſt iſte. & rõ fallẽtiæ patet ex ſuperius dictis p gl. ¶Aduerte tñ, q̃a licèt rõ gl. eẽt pſuaſiua nõ tñ vr̃ neceſſario ꝯcludere: q̃a ẽt ſub ꝓmiſsione generali, licèt ꝯprehẽdi pñt alij caſus, q̃ vacationes p mortem: vt dixit gl. tñ ẽt comprehendi poterat caſus vacationis p mortem p̃p generalitatem ꝓmiſsionis. Sed ſi hoc reſpectu ẽt poſsit captari votum mortis alterius. iõ hodie ẽt ꝓhibitæ ſunt ꝓmiſsiones gñales bñficiorũ, ſeu beneficij: vt in ca. ij. ſ. eo. in vj. ¶In eadem gl. ibi. §. q̃ſtionem. ibi dr̃, q̃ iudex, q̃ vult ponere aliquem ad torturã non debet ſpecificè interrogare, an tale q̃d fecerit: q̃a metu torturæ q̃ facili poſſet induci ad ꝯfitendum: ſed debet interrogare in gñe, an aliqđ delictum ꝯmiſerit, vel an furtũ commiſerit nõ exprimendo aliter. ¶In eadem gl. in fi. Sed aduerte, q̃a ꝯ̃ dictum gl. inq̃tum vult valere ꝓmiſsionẽ gñalem. Præterea ſi promittat̃ alicui conferre beneficiũ eccleſiaſticum vr̃ obſtare. c. p̃cedens. Sed poſſes dicere, q̃ illa fuit nimis generalis q̃ ꝓmiſsio glo. q̃a promiſit ꝯferre primã eccleſiam ſpectantem ad ſuã donationem: ſed in caſu gl. ſimpliciter ꝓmiſit conferre bñficium eccleſiaſticum. Aduerte tñ, q̃ ẽt in cã gl. vr̃ q̃ debeat intelligi de beneficio eccleſiaſtico ſpectante ad ꝓmittentem ſcđm t̃ps ꝓmiſsionis. p id, qđ hr̃. in cle. literas. de reſcri. & ſic vr̃ quodãmodo eadẽ rõ ꝓhibitionis in caſu gl. q̃ eſt in caſu p̃cedẽtis. c. p ea, q̃ ibi dixi. & ſic poſſet eẽ dubiũ, an gl. ꝓcedat ſm̃ iſta t̃pa. hodie tñ non eſt inſtandũ, q̃a clarũ eſt, q̃ non valet ꝓmiſsio ẽt in caſu gl. p ea, q̃ hñr. ĩ d. c. ij. ſ. e. in vj.

S V M M A R I V M.

1 *Collatio beneficiorum cathedralis eccleſiæ de iure cõmuni ſpectat ad prælatum, & capitulum.*
2 *Collatio beneficij poteſt dici donatio.*
3 *Ordinare capitur quandoque pro conferre.*
4 *Negligentiã ſuipſius ſupplere eo reſpũ quo cõfert, ſeu hẽt cõferre.*
5 *Diuerſo iure cenſeri põt eadem perſona: propter diuerſas qualitates.*
6 *Prælatus aliquando poteſt intereſſe capitulo tanquam prælatus, aliquando tanquam canonicus. & nu. 8.*
7 *Dolus nemini ſuffragari debet.*
9 *Epiſcopus, & canonicus eſſe an poſsit quis in eadem eccleſia.*
10 *Contraria non poſſunt eſſe ſimul in eodem ſubiecto.*
11 *Res ſpiritualis, non recipit æſtimationem pecuniariam.*
12 *Collatio beneficiorum, ſi ſpectat ad Epiſcopum, & capitulum ſimul ſi propter dolum Epiſcopi capitulum non conferat intra tempus ſemeſtre, dolus non nocebit capitulo.*
13 *Et ſi prælatus intereſt capitulo, vt prælatus, non poteſt ſupplere negligentiam capituli, & tamen ſic quando intereſt, vt canonicus.*
14 *Et ſi prælatus eo caſu quo tanquam prælatus intereſt capitulo cõpellat capitulum, vt procedat ad electionem ſi capitulum non vult eligere, ita q̃ ſtat per capitulum, & non per prælatum: an deuoluatur tunc poteſtas eligendi ad ipſum prælatum: an vero ad ſuperiorem.*
15 *Vox p̃lati in capitulo, an cẽſeatur maioris autoritatis q̃ voces aliorũ.*
16 *Capituli appellatione, an comprehendatur prælatus.*
17 *Dictio, tanquam, quid importet. & nu. 6.*
18 *Ambaſiatores q̃bus facta fuerũt donaria a Principe ad quẽ acceſſerũt, an ꝯ̃alia donaria hẽbũt, vel an dẽant eẽ cõmunitatis, q̃ eos miſit.*

a
Oſtulaſtis. Si ad capitulũ, [a] & p̃latum, vt p̃latum ptineat eligendi poteſtas de vno ad alterum lapſu t̃pis nõ deuoluit̃. Secus ſi p̃latus ſit in capitulo, vt canonicus: q̃a tũc ex lapſu t̃pis deuoluit̃ ad ipſum p̃latum, qđ tunc verum erit ſi dolũ nõ omittat. h.d. Duæ ſunt partes principales. In prima cõſultatio. In ſecũda rñſio. ſcđa ibi: ad qđ. a qua vnũ caſum excipit ibi: niſi. & illũ determinat ibi, & ĩ hoc.
1 ¶†No. ex tex. j. qđ ad p̃latũ, & capitulum vr̃ ſpectare collatio beneficiorum in eccleſia cathedrali de iure cõi, qđ tenet Goff. ¶Aliq̃ tñ dicunt, qđ iſtud erat de ꝯſuetudine. de quo dicendum, vt p glo. & p doc.
2 ſ. de ele. in c. cum eccleſia vulterana. ¶†Itẽ no. q̃ appellatione donationis ꝯprehendit̃ collatio. & ſic collatio bñficij põt dici donatio. in quo autẽ cenſeatur donatio, hr̃ in tex. & gl. ſ. de p̃ben. relatum. & p hoc dixit Ioan. Cal. qđ iſta decre. facit ad id, qđ determinat̃. in c. fi. de offi. vica. in vj. vbi dr̃, qđ in generali poteſtate in dubio non intelligit̃ ꝯceſſa poteſtas conferendi bñficium. & pro hoc facit, qđ in gñali ptãte in dubio non intelligat̃ ptãs conceſſa donandi. l. filius. ff. de dona. & l. ꝯ̃ iuri. ff. de pac. ¶Item no. de ſignifi-
3 catione huius verbi † ordinare: q̃a ſumit̃ p cõferre, vt hic patet, qđ hr̃. ſ. eo. c. ij. de quo. ſ. de offi. delega.
4 ſu p eo. ¶†Itẽ no. q̃ eo reſpũ quo q̃s confert, ſeu hẽt cõferre non põt eodẽ reſpũ ſuipſius negligẽtiã ſupplere. & ex hoc no. ſecundũ Io. Cald. q̃ iſtã decretalẽ cõmẽtauit, licèt modica dixit vltra cõia dicta, quòd actio, & paſsio nõ cadũt eodẽ reſpũ in eadẽ pſona. fa
5 cit. ſ. de inſtit. ad noſtras. ¶†Itẽ no. q̃ p̃textu duplicis qualitatis ꝯ̃ctus in eadẽ pſona põt eadẽ pſona ĩ ſubſtantia p̃p dictas qualitates diuerſo iure cẽſeri, & ſic reſpectu

[a] Si ad capitulum. Si quæras ad quẽ deuoluat̃ electio, vel collatio beneficiorũ per negligẽtiam, vel delictũ eorum ad quos collatio ſpectat. vide p̃ do. Hen. Bo. in c. cũ in cũctis. ſupra. de electio.

respectu inferioris,& supioris, & respectu supplẽtis, & negligẽtis. Et sic vr̃ q̃ possit esse loco duorũ correlatiuorũ. de quo tãgetur cũ gl.pe.& facit ẽt qđ legit̃ & no.de præben.cũ in ecclesia.lib.vj.

6 ¶†Item no.q̃ interdum in capitulo interest p̃latus tanq̃ prælatus. interdũ vero interest tanq̃ canonicus. ¶Itẽ no.q̃ ar. de tanq̃.q̃ aliqñ aliqs facit tanq̃ ipse. aliqñ facit tanq̃ aliꝰ.facit,qđ hr̃.s̃.de ele.cũ ĩter diuersos.& c.cũ ĩter canonicos. & qđ hr̃ in c.pe.de app.in vj.& facit ẽt qđ no.per Legistas in l.si pater.§.q duos.ff.de adop.

7 ¶Vltimo potes notare, q̃ dolus† nemini debet suffragari, vel p̃desse.facit,quod hr̃.s̃.de rescript.ex tenore.& ff.de dolo.l.ne ex dolo.

8 ¶†Quõ aũt [a] poterit

a cognosci,an prelatus intersit in capitulo,vt prelatus: an vero, vt canonicus. dicit hic Io.Cal.& no.gl.in d.c.pen.de appella.in vj.quòd hoc poterit perpendi ex modo sedendi,& subscribẽdi cõgregato capitulo:q̃a si sedit primo loco, & primo loco subscribit vr̃ interesse,vt prælatus. Sed si antiquiores canonici præcederent eum in p̃dictis: q̃a sedẽt ante ipsum,& prius ipsi subscribũt,tũc vr̃ interesse vt canonicus.facit,qđ hr̃ s̃.de maio.& obe.statuimus. & ff.de albo scribẽ. in l.j.¶Aduerte tñ, q̃ si aliud nõ appareret in dubio censet̃,qđ intersit,vt p̃latus nõ vt canonicus: vt not. in d.c.pen. Ratio est,q̃a qđ intersit vt canonicus non est de iure: sed de cõsuetudine quæ nõ præsumitur, nisi appareat cũ sit facti,& in facto cõsistat.de cõst.c. j.in fi.& l.j.C.q̃ sit lon.cõsue.¶In glo.ij.ibi:non tñ, qđ prius habebat.forte voluit gl.dicere,q̃ prius habebat deseruire canonicatui per seipsum,sed modo poterit p̃ vicarium. Ista tñ sol.non vr̃ bona per id,qđ hr̃ in c.cũ in cũctis.vbi patet,q̃ priora bñficia perdunt̃. Et sic patet,q̃ prior canonicatus perdat̃ oĩno, & nullo modo retineat̃.¶Præterea hic vr̃ innui,qđ per seipsum intererit tanq̃ canonicus in capitulo. iõ forte gl.in ver.eoipso. voluit dare aliã solutionẽ videlicet, qđ ɔ̃riũ non hẽt obstare,q̃a nõ fuit argutũ a sufficiẽti partiũ enumeratione. ¶Nam ius canoniæ de quo hic non hr̃ prius q̃ ipse Archieps̃, nec etiã post Archiepiscopatũ eligitur ad ipsum ius,sed potius ipsum ius canoniæ imprimit̃ cũ Episcopatu eodem t̃pe. & hoc operet̃ annexio huius iuris canoniæ ad ius Archiepale virtute cõsuetudinis. facit,qđ.ĩ.tãget̃ cum gl.¶In ea.glos.ibi: & excedit alia iura:per hoc nõ hr̃ clara solut. ideo Io.subiungit, qđ istud cõtingit,q̃a ius canoniæ est annexũ Ep̃ali dignitati. & in hoc bñ dicit,vt tetigi superius. ¶In ea.gl.in fi.& sic remanet gl in solutione quã.s̃.tetigi, qđ istud ius canonię eodem t̃pe imprimit̃ simul cũ archiepiscopatu virtute cõsuetudinis. & rõne annexionis eoipso,qđ eligit̃ in Ep̃m.dicit tñ hic d.Flo.q̃ nõ debet intelligi hic de annexione, q̃ extinguat titulũ ,put facit ĩterdũ iuxta no.ĩ.ti.j.in c.j.q̃a tunc retinet vocẽ,vt canonicus.

9 ¶†Et aduerte ẽt qđ gl.vr̃ velle,q̃ possit q̃s esse canonicus,& Ep̃s in eadẽ ecclesia.¶Sed Hosti.hic dicit, qđ istud nõ dr̃ in tex.isto,qđ Ep̃s sit canonicus, sed qđ habebat vocem, & poterat interesse tanq̃ canonicus huius canonicatus gr̃a nõ erat expediens,qđ habebat p̃bẽdã,q̃a sufficit, qđ habeat redditus ep̃atꝰ licèt ex cõsuetudine ẽt posset habere p̃bendã.ĩ.de p̃ben.cũ in ecclesijs.lib.vj. Et istud ẽt tenet Archi.ibi videlicet,qđ nõ possit quis esse canonicus, & Ep̃s in eadẽ ecclesia. q̃a non vr̃ qđ hoc esse possit, sicut nec põt in eodẽ subiecto ɔcurrere,seu in eadẽ p̃sona,qđ sit pater,& filiꝰ, cũ p̃p naturã correlatiuorũ debeat esse distinctio p̃sonalis. facit,qđ hr̃ in c.vlti.s̃.tit.p̃xi.Nec ob.iste tex.q̃a vt superius est tactũ non vr̃ qđ fuerit canonicus,& Archiepiscopus, sed quod tanq̃ canonicus habebat ius cõferendi cum alijs de capitulo,& sic potiꝰ facit in oppositũ, q̃a nullũ simile est idẽ vt legit̃, & notat̃ in decret.c.s̃.de rescrip. hic aũt vr̃ assimilari canonico dicendo,q̃ tanq̃ canonicus habet vocẽ.¶Pro ista parte etiam facit, q̃ hr̃ in d.c.cũ in ecclesia.dum dicit,q̃ erat numerus.xij.canonicorũ ĩ ecclesia.& xiij.p̃bẽdarũ,quarũ altera erat annexa dignitati Ep̃ali,& habebit Ep̃s interesse in capitulo, vt canonicus,licèt canonicus nõ existat. Et sic vr̃ ibi velle lr̃a qđ nõ sit canonicꝰ,licèt hẽat interesse, vt canonicus.Io.An.ibi.dicit, qđ in effectu.vel vr̃ valere opinio.Archi.vel q̃a s̃m cũ non vr̃ referre, an Ep̃s sit canonicus, an vero vocẽ hẽat vt canonicus, & sic vr̃ velle,q̃ valeat cõsiderando,qđ q̃s sit Ep̃s,& canonicus in eadẽ ecclesia.& pro hoc ẽt.facit text.in d.c.cũ in ecclesia.a contrario sensu,dum dicit,licèt canonicus non existat,q̃a vr̃ velle, qđ etiã possit operari cõsuetudo,qđ sit canonicus, licèt in casu illo cõsuetudo hoc non induxisset,sed solũ q̃ interesset in capitulo,vt canonicus.facit ad prædicta,qđ legit̃, & notat̃. s̃.de re iud.cũ olim.vbi q̃s põt esse p̃positus,& canonicus,& p̃p duplicẽ qualitatẽ habere binã vocẽ. pro hoc ẽt faciat, q̃a in voluntarijs actibus vr̃ q̃ possit q̃s habere plura officia cõpassibilia,licèt secus in contentiosis iuxta notata in l.si consul.ff.de adoptio.& in c. ex lr̃is.s̃.de ,pba.Io.Cal.in repetitione huius.c.tenet opi.Archi.in d.c.cũ in ecclesia.q̃ ẽt vr̃ hic seq̃.Host. & iõ dicit,q̃ non valet ɔ̃suetudo,qđ quis sit Ep̃s, & canonicus.¶Mouetur,q̃a talis ɔ̃suetudo vr̃ esse quodãmodo ɔ̃ nãm, vel q̃a ɔtra nãm correlatiuorum de quorũ nã est, qđ vnũ nõ sit aliud.xxxv.q.j.c.j.xxiiij. q.j.didicimus.& ĩ.de baptismo.debitũ.& s̃.tit.p̃xi. cũ ad nostrã.facit ẽt,q̃ hr̃.s̃.e.literas. Cõsuetudo aũt contra naturã rei non vr̃ ualere in c.ij. de cõsuetu.in vj.& facit,q̃ hr̃ in l.cũ p̃cario.ff.de p̃cario.p̃ hoc,q̃a sicut superior,& ĩferior,seu subditꝰ sunt correlatiua. ij.q.vj.qui se scit.Sic vr̃ q̃ sint correlatiua ep̃s, & canonicus,& sic vr̃r non posse cadere in eodẽ subiecto per iura superius allegata ẽt licèt possit habere vocẽ vt canonicus,si tñ verè non sit canonicus cessat ratio p̃dicta.pro hoc etiã facit,q̃a tenendo opi.Io.And.& gl.vr̃r sequi multa absurda.Nã si esset verus canonicus vr̃ q̃ possit per seipsum priuare p̃ non residentiã. Itẽ q̃ posset seipsum suspendere, & excõicare.¶Itẽ excõicatis oĩbus canonicis, vel suspẽsis vr̃ q̃ ipse esset excõicatus,& non excõicatus,& similiter suspẽsus,& non suspensus,q̃a esset excõicatus,vel suspensus,vt canonicus,& nõ esset suspensus,vel excõicatus,vt prælatus, & sic ipse idẽ esset excõicatus,& nõ excõicatus,& suspẽsus,& non suspensus. ¶Nec ob. qđ hr̃ in c.q̃a sæpe.de p̃bẽ.in vj.& de consue.in c.j. eo.lib.& in cle.si vero. de p̃b.& de rescri.eã te.q̃a rñdet Io.Cal.qđ non põt quis esse prelatus principalis ecclesiæ,& canonicus in ecclesia p̃p p̃dicta absurda. sed aliã dignitatẽ bene põt habere cũ canonia in eadẽ ecclesia,& ita loquunt̃ iura in contrariũ allegata. ¶Do.Ant.hic transit cũ dicto Io.Cal.dicit tñ qđ faciliter possit rñderi ad rationes superius allegatas p̃ opinione Archi.¶Do.Pe.vr̃ hic transire cũ dicto Archi.& Host.Sed d.Flo.hic refert,qđ Io.de I.ig.hic tenet gl.& ɔ̃nr cũ opi.Io.An.& hoc tenẽdo dicit posse dici q̃ nõ refert dicere,an sit canonicus,an vero habeat vocẽ, vt canonicus. nã vtrobiq; casus debet intelligi taliter,q̃ non surgat incõpassibilitas.& sic dẽt intelligi,qđ nõ eodẽ t̃pe censet̃,vt prælatus,& vt canonicus,nec respectu eiusdẽ actꝰ,sed potius diuerso tempore & respectu diuersi actus:& sic tale ius canonicale erit singulare,hoc est habens specialẽ naturã, & priuile-

a Quomodo autem. Add hic d. Abb. in ij. colũ.prope fi. versi.sed quæro.

& priuilegiatã rõne consuetudinis, vt dicit glo. Nec ob. qđ dicitur, qđ duo correlatiua nõ cadunt in eodẽ subiecto. q̃a illud verũ respectu eiusdẽ actus. secus respectu diuersorum. Præterea, vt dicit Ioã. de Lig. põt dici, qđ p̃latus, & canonicus nõ sint correlatiua. nam est dare p̃latũ q̃ non hẽt canoniam. Itẽ econuerso est dare canonicos sine prelato cũ de substantia collegij non sit habere prælatum, vt no. Inn. s̃. de p̃ben. cũ nõ ignoras. & sic licèt superior, & subditus sint correlatiua. secus vr̃ in prelato, & canonico. Et si dicas, qđ qñ prælatus est canonicus, & hẽt canonicos vr̃ esse superior, & subditus. dic s̃m ipsum, qđ istud non est absurdũ respectu diuersorum actuũ, vt s̃. dixi. facit, quod hr̃. s̃. de appel. hac collatione. lib. vj. & s̃m p̃dicta debet intelligi hoc. c. s̃m eũ. Nec obst. prædictis si dicat̃, qđ si Ep̃s põt etiã esse canonicus, q̃ tunc sem p̃ Ep̃s censebit̃ habere maiorẽ partẽ capituli. quia ipse ex sua persona vr̃ habere medietatem, & sic si hẽat etiã vnũ canonicum vr̃ habere vltra dimidietatem, & sic maiorẽ partẽ, & per ꝯñs semper Ep̃s poterit facere id, qđ vellet, qñ ipse erit Ep̃s, & canonicus sicut posset, qñ nõ esset canonicus, sed haberet vnum, vel duos ex canonicis secũ, q̃a r̃nderi põt, quòd illa fuit opi. Host. videlicet, qđ si Ep̃s habet vnũ, vel duos dẽ canonicis secum, q̃ tunc dicat̃ habere maiorẽ partẽ capituli, vt ipse hic posuit suã opinionẽ, sed ista opi. coĩter non tenet̃, vt inferius tangetur. ¶Itẽ aduerte q̃a distinctio Io. Cal. inquantum facit differentiã inter principalẽ p̃latũ ecclesiæ, & aliũ hñtẽ aliam dignitatẽ in ecclesia non vr̃ p̃cedere. q̃a vtrobiq; videtur eadẽ rõ, & p̃ ꝯñs idẽ ius dẽt esse. s̃. de transla. p̃latorũ. c. ij. qđ aũt eadẽ ratio sit vtrobiq; satis põt patere si ponderamus, qđ aliquis sit præpositus, & canonicus in eadẽ ecclesia, quod esse põt, vt legitur, & notatur. s̃. de re iud. cum olim. & similiter põt esse quis Archidiaconus, & canonicus in eadẽ ecclesia. s̃. de rescriptis. & c. eã te. vnde si ponamus, qđ p̃positus p̃sit capitulo, & habeat iurisditionẽ in canonicos, qđ esse põt saltẽ ex consuetudine, sicut & capitulum ex consuetudine põt habere iurisdictionẽ in canonicos s̃. de offi. ord. irrefragabili. §. excessus. erit per omnia eadẽ ratio in ipso præposito, quòd in Ep̃o. nã licèt ipse præpositus si sit etiã canonicus non possit in se tanquã canonicũ iurisditionẽ exercere. q̃a nemo sibijpsi imperare potest. l. pen. ff. de arbitris. & ff. de lega. iij. l. si quis in prin. testamenti. & hoc iõ, q̃a in actibus cõtentiosæ iurisditionis ista duo officia essent incompassibilia propter id qđ proximè dixi, q̃a nemo sibi p̃cipere, vel imperare põt. facit, qđ hr̃ in l. ille a quo. §. si de testamento. ff. ad trebel. tñ non per hoc prohibetur esse præpositus, & canonicus, q̃a poterit vti ipso duplici officio in actibus voluntarijs ꝯpassibilibus & sic vbi non surgat repugnantia. & ideo poterit imminente electione habere duplicẽ vocẽ. vnã tanq̃ p̃positus, aliam tanq̃ canonicus. facit, qđ habet̃ in d. c. cum olim. & in l. si consul. ff. de adopti. & quòd no. s̃. de proba. ex literis. & eodẽ modo si quis esset Ep̃s, & canonicus posset habere duplicẽ vocem si haberet interesse in capitulo tanq̃ prælatus. nã vnã habebit, vt Ep̃s, aliam vt canonicus. Si aũt solũ posset interesse tanq̃ canonicus: tunc solum vnam vocẽ habebit. Et per prædicta patere potest responsio ad rationem Io. Cal. dum dicebat, q̃ si Ep̃s posset esse canonicus: sequeret̃, qđ posset seipsum priuare, qđ esset absurdum, & contra iura, q̃a non est verũ, qđ ex dicta opinione hoc sequeret̃ ex eo, q̃a in his, quę sunt contentiosæ iurisditionis sicut esset in actu priuationis non posset fungi ipso duplici iure. sed p̃ hoc non seq̃t̃, q̃ non posset esse Ep̃s, & canonicus. q̃a in actibus voluntarijs vbi non surgeret repugnãtia poterit vti ipso duplici iure. vt patet in actu electionis. d. c. cum olim. ¶Itẽ non ob. q̃ si excõicentur canonici, vel suspendantur, qđ tũc est excõicatus, & nõ excõicatus, vel suspẽ
10 sus, & nõ suspẽsus, qđ vr̃ absurdũ, & ꝯ ius cũ † duo cõtraria non p̃nt esse in eodẽ subiecto. xcij. dist. c. hospitiolũ. & xxxij. q. j. quæ renũtiat̃. Nã r̃nderi põt, qđ qñ excõicant̃, vel suspendunt̃ canonici intelligantur solum suspensi, vel excõicati illi qui tñ sunt canonici, non aũt illi qui vltra canonicatũ habeant & dignitatẽ. q̃a in materia pęnali sub casu simplici non vr̃ cõprehendi mistus. l. vim passam. §. præscriptione. ff. de adulte. ¶Itẽ non ob. q̃ consuetudo talis esset contra naturã rei. quia istud non est verum, vt patere potest ex his, quæ hñr in d. c. cũ olim. & in d. c. eam te. & sic ex p̃dictis vr̃, qđ verior sit opinio. gl. & Io. An. qui voluerunt, quòd quis possit esse Ep̃s, & canonicus in eadẽ ecclesia si cõsuetudo hoc habet. ¶In gl. fi. ibi: non esset soluendo. supple, q̃a hic agitur de re † spirituali, quę non recipit æstimationem pecuniariã. facit, qđ
12 no. per gl. s̃. de cau. possessionis. in c. cum olim. ¶ †In eadẽ gl. in fi. & sic vult gl. quòd dolus Episcopi non proderit canonicis, ex quò fuerunt negligentes. sed nocebit Episcopo. q̃a vbi aliàs propter negligentiam canonicorũ in non eligendo deuolueretur potestas ad Episcopum, hoc casu non deuoluetur ad eũ propter ipsius dolum. sed ad superiorem ipsius Ep̃i, licèt Io. aliter dixerit, vt s̃. tetigit gl. Io. An. hic concordat opiniones. nam dicit, qđ qñq; canonici propter dolum Episcopi non eligunt, nec eligere p̃nt, & tũc procedat prima opinio, quia talis dolus in effectu non nocebit canonicis. Si vero propter dolũ Episcopi nõ eligunt, sed tñ possunt eligere, & sunt negligentes, & tunc procedat opinio gl. primus autem casus potest exẽplificari si fortè Ep̃s excõicauit, vel suspendit canonicos, vt sic non possint eligere, vel procurauit per aliũ fieri, vel fortè cõegit eos singulariter absentare. nã tunc videretur, qđ tunc non currat tẽpus capitulo, vel saltẽ restituetur. Do. Ant. post Lapũ de castellione dicit, q̃ qñ canonici sunt suspensi, vel excõicati tunc interim tp̃s non currit. s̃. eo. q̃a diuersitatẽ. q̃ intelligi qñ non sunt negligentes in petendo absolutionem, vt ibi notatur. ideo frustra q̃rit̃ de deuolutione, vel de restitutione, q̃a nulla fit deuolutio, nec necessaria est restitutio, ex quò tp̃s non currit, & ex p̃dictis habes vnũ exemplũ qualiter cõmitti põt dolus p̃ Ep̃m, & quid dicẽdũ in dicto exẽplo. ¶ Alij vero ponũt aliud exemplũ si fortè prelatus latitat, & nõ vult venire ad electionẽ, allegant de dolo. c. causam. & c. fi. sed certè istud exemplum nõ est bonũ. q̃a per hoc non impediret̃ electio. nam circa finem termini posset maior pars capituli p̃cedere ad electionẽ s̃m notata de electione. bone. el j. & c. ecclesia. el ij. & c. in causis. & facit, quod notatur de postula. bonæ. el ij. vñ alij ponunt exemplum, quia fortè prælatus non vult aliquo modo cõcordare cũ capitulo. sed istud exemplũ etiã non est bonũ, q̃a capitulũ saltẽ circa finẽ termini poterit eligere, per id qđ p̃ximè dixi. nam qñ p̃latus interest in capitulo, vt canonicus, eius vox est tñ quantũ vox vnius alterius, licèt sit aliquantũ magis põderosum p̃p dignitatẽ ipsius Ep̃i. Ideo alr ponit exẽplum, puta q̃a fortè p̃batur prælatũ p̃curasse vt differretur electio q̃sito colore de expectandis absentibus, vel p̃misit p̃posito qui habebat potestatem conuocandi capitulũ, q̃ si differret ordinaret ad libitum ipsius prepositi. vnde ex his, & alijs p̃spicuis indicijs poterit probari dolus. l. dolũ. C. de dolo. & in

c.ij.de renũtiat. in vj. & in istis exẽplis posset saluari opinio gl. quia tunc curret tempus, ex quò potuerũt eligere, sed non deuoluetur ptãs ad Episcopũ ꝓpter
13 eius dolum, sed ad eius superiorẽ, vt dicit gl. ¶ † Quę aũt sit ratio, ꝙ si prælatus interest in capitulo, vt prælatus, non potest supplere negligentiã capituli, & tñ sic, quando interest, vt canonicus. dicit Inn. qđ ratio est. Quia primo casu ipse est principalis in negligentia, quia ad ipsum spectat potestas conuocandi capitulum, & cogendi ipsum ad electionẽ faciendã. Vnde tunc videtur propria negligentia, nõ capituli tñ ideo supplere nõ potest. quæ ratio cessat, qñ interest in capitulo, vt canonicus, sed certẽ hęc ratio non est perfecta, qa ex illa sequeretur, qđ si eo casu quo habet interesse, vt prælatus spectaret de consuetudine potestas cõuocandi, & cogẽdi capitulum ad electionẽ ꝑterea fortè ad antiquiorẽ canonicũ. facit, qđ hr. s̃. de maio. & obe. in c.j. qđ tunc posset supplere suã negligentiam, licèt interesset, vt prælatus, qđ est cõtra istum tex. qui simpliciter, & indistinctè loquitur. ¶ Ideo datur alia ratio diuersitatis, quia primo casu eius ptãs non confundit̃ in capitulo, imo est separata ab ipso capitulo. Ideo cũ ibi intersit, vt prælatus, de necessitate eodẽ respectu suppleret quo negligit, hoc aũt ꝯtrarium esset iuri, quòd quis negligentiã suam suppleret eodem respectu quo ipse negligit, qa supplens debet esse diuersus ab eo cuius negligẽtia supplet̃. ar. c. fi. s̃. ti. j. Sed in scđo casu, qñ interest, vt canonicus, ipsius potestas, vt vnius de capitulo confunditur in ipso capitulo. factum autem a capitulo, vel neglectum non est inconueniens, quòd corrigatur, vel suppleatur per prælatum etiã si in capitulo habebat interesse prælatus, vt canonicus. qa diuerso respectu tunc facit. nam negligentiã cõmittit tanq̃ canonicus, & sic tanq̃ vnus de capitulo, & demum supplet negligẽtiã tanq̃ prælatus, & sic diuerso respectu. Ideo illud toleratur ꝓpter diuersa iura concurrentia in persona ipsius. facit, quòd hr̃. s̃. de electio. cũ inter vniuersas. & in l. tutorẽ. ff. de his quibus, vt indignis. pro hoc etiã facit, quod habet̃. xvij. dis. c. j. vbi de Archiepiscopo appellatur ad cõcilium, licèt in ipso cõcilio habeat interesse Archiepiscopus, qa non habebit ipse solus cognoscere, sed illi de cõcilio cum eo. Ad idem etiam, quod habetur in l. j. §. solent. ff. quãdo appellandum sit. vbi a nominatione facta per p̃sidem, & decuriones appellatur ad ipsum præsidem, & hoc ideo, quia cùm decurionibus pręses interfuit, vt consultor interfuit, sed in appellatione cognoscit, vt principalis, & sic in diuerso respectu, & ideo eodẽ modo in proposito nõ est absonũ, quòd qñ prælatus interest in capitulo, vt canonicus, qđ possit supplere negligẽtiam capituli tanq̃ pręlatus, videtur tñ Inno. hic facere differentiã inter ptãtẽ eligendi, vel conferendi ex vna parte, & iurisditionẽ exercendi ex alia. quia primo casu procedit quod dictum est, vt sit differentia, an prælatus intersit in capitulo, vt canonicus, aut vt prælatus. Sed in scđo casu videtur velle, ꝙ indistinctè possit appellari ad ipsum prælatum de gestis per eũ cum capitulo. sed certè qcquid dicat, eadem distinctio est fienda vtroq; casu, vt hic tãgit Io. An. & est expressum in c. pe. de appel. in vj. Et per ꝑdicta pòt inferri f̃m Hosti. ꝙ Episcopus electum a se eo existente in capitulo, vt canonico, poterit examinare, & confirmare. qa diuerso respectu facit, & per prædicta etiã dicit, ꝙ si duo essent electi in discordia in capitulo in quo interfuisset Episcopus, vt canonicus, ꝙ quandocunque Episcopus faceret partem, & eẽt de cõtradictoribus alterius electi, nihilominus, nisi recusetur habebit potestatem cognoscendi tanq̃ prælatus de ipsis electionibus quæ ipsarum dẽat ꝑualere, per id, quod habet̃ in d. c. penulti. de ele. in vj. & facit, quòd no. s̃. de offi. ordi. irrefragabili. §. j. & qđ no. per gl. in d. c. penul. Et per prædicta etiam videt̃, ꝙ si appellatur ab electione facta per Episcopum interessentẽ in capitulo tanq̃ canonicus, qđ appellari poterit ad ipsum tanquam prælatum, & poterit de appellatione cognoscere, nisi recusetur, per id quod
14 habetur in d. c. pe. de appel. in vj. ¶ † Quid autem si ꝑlatus eo casu quo tanq̃ pręlatus interest in capitulo compellat capitulum, vt procedat ad electionẽ si capitulum non vult eligere, ita ꝙ stat per capitulum, & non per prælatum, an deuoluatur tunc potestas eligendi ad ipsum prælatum, an vero ad superiorẽ. Dic f̃m Ioan. Cal. ꝙ si circa finem termini capitulum noluit eligere, poterit ꝑlatus eligere ante lapsum terminũ, ꝑ id qđ hr̃. in c. ecclesia. el ij. post Inno. de ele. & eo. ti. c. bonæ. el ij. & pro hoc etiã, qa si aliqui de capitulo circa finem termini alijs negligentibus eligerẽt. qa tunc ius capituli resideret illis propter negligentiam aliorum. facit, quod no. s̃. de postu. in c. gratum. censeret̃ talis electio ab eis facta a capitulo per ea, q̃
15 habentur in iuribus præallegatis. ¶ † Sed iuxta ꝑdicta quærit̃, an vox ꝑlati in capitulo cẽseat̃ esse maioris ponderis q̃ aliæ voces. videtur quod sic, per ea, q̃ no. s̃. de ele. dudũ. & plus dixit Vincen. s̃. de ele. cum ecclesia. qđ vox Epi præfertur omnibus alijs, quia ipse est præordinator in cunctis. xxv. dist. perlectis. sed certè licèt est præordinator in cunctis, tamen nõ sequitur, quòd eius vox in omnibus agendis præualet omnibus alijs, cũ multa habeat expedire cũ capitulo, vel cum eius consensu, facit, quod habet̃. ĩ. de his, quę fiunt a prælato. c. ea noscitur. & etiam, quod habetur in tex. isto, & infra, ne sede vacante. c. j. libr. vj. & sic videtur, quòd nõ sufficiat ipsius vox sola. Host. dicit, quòd si Episcopus interest in capitulo, vt canonicus, tunc eius vox respectu numeri non est maioris autoritatis quàm sint alię voces aliorũ, sed æqualis est cum alijs, & censeretur vnica, sicut & quælibet alia alterius de capitulo, tñ aliquantulum est põderosior alijs, & tanquam ponderosior cẽsetur si fiat collatio zeli, & meriti, secundum ea quæ hñr in c. in genesi. de elec. & in præal. c. dudum. si autem intersit quantum prælatus. tũc dicit, quòd tantum valet eius vox sola, quãtum omnes voces totius capituli ꝑ se, & sic censetur habere dimidiam partem iuris eligendi. pro hoc allegat. quia in simili videmus, ꝙ Episcopus solus tantum percipit de obuẽtionibus, quantũ omnes alij canonici. allegat de testamẽtis, requisisti. §. si vero. allegat etiã pro hoc secundo, ꝙ habetur. s̃. de ele. scriptum. vbi interdum aliquis habet tertiam partem electionis, seu iuris eligendi, & sic eodẽ modo non videtur absonum, ꝙ habeat dimidiam, licèt canonici sint plures in numero. Item pro hoc allegat quod habetur. s̃. de rescriptis. pastoralis. vbi iudices vnius rescripti videntur habere parem potestatem cũ iudicibus alterius rescripti, licèt illi sint in numero plures, & sic eodem modo videtur dicendum in proposito, & sic videtur, quòd si Episcopus tunc habeat secum vnum, vel duos de canonicis, quòd licèt alij contradicant, & eligunt alium, quòd debeat valere electio facta ab Episcopo. qa illa videt̃ facta a maiori parte. nam ex persona sua videtur facta a dimidia parte, & propter vocem vuius canonici, vel duorum quam etiam secum habet. videtur, quòd habeat maiorem partem, & per ꝯsequens vr̃, ꝙ electio fcã tunc ab eo tanq̃ facta a maiori parte dẽat valere, & ꝑdicta dixi

a Directa. Do. Ab. sũmat hic duplicitur. vid eum.

dixi ꝓcedere in collationibus,& electionibus,& similibus. nã ista talia scd'm cũ debet ꝑlatus facere cũ cõsilio capituli non cũ cõsensu.qđ tñ, an sit verũ recurrendũ est ad plenè notata.s. de elec. cũ ecclesia. nã compost.ibi tenuit contrariũ, & vr̃ ẽt idẽ sentire ibi gl.In alienationibus aũt q̃ accidẽtaliter qñq; fiũt dicit,ꝙ requirit̃ maior pars capituli, per id,ꝙ habet̃. ĩ.de his,q̃ fiunt a præla.c.j.& de magistris .in c.quia nonnulli.Io. An. dicit Principalẽ de mediolano determinasse ꝯ opinionem Host.vt ipse ẽt plenè refert. in c.pen.ĩ.de appel.in vj.& sequit̃ ẽt ibi Io.An,& ẽt Io.Cal.hic mouentur,q.a si Ep̃s habet aliquid facere cum ꝯsensu capituli oportet, qđ hẽat secũ totũ capitulũ,& sic voces oĩum,vel saltẽ maioris partis. Et iõ si viginti essent canonici nõ sufficeret, qđ ex illis haberet.x.q.a nõ hẽret maiorẽ partẽ ipsius capituli,sed solũ mediã,vt est tex.cum gl.in c.j. ne sede vacante. in vj.ergo multofortius si ad prelatũ,& capitulũ spectat aliquid facere debebit interuenire voluntas totius capituli,vel maioris partis . nã plus iuris censet̃ habere capitulũ,qñ actus est expediendus per prælatũ,& capitulũ quã,qñ est expediendus per prelatum cũ cõsensu capituli,vt est tex.in d.c.j.& expresse ibi hoc colligit̃ si bene aduertat̃.¶Itẽ cõtra Hosti.facit, qđ habet̃ in c.ea noscitur.de his,quæ fiunt a prelato. vbi vr̃ expressum, qđ debeat hẽre totũ capitulũ, vel saltẽ maiorẽ partẽ.ad idem etiam,ꝙ hr̃ in c.quanto. eo.ti.¶†Itẽ tertio pro ista parte facit,quia licèt prelatus, & capitulũ dicant̃ facere vnũ corpus cuiꝰ caput est ꝑlatus,& canonici mẽbra.ĩ.ti.ij.in c.nouit.& ꝓpter hoc lato sumpto vocabulo interdum appellatione capituli ꝯprehendit̃ ꝑlatus,vt dixi.s. co.in c. post electionẽ.tñ re vera stricto sumpto vocabulo, seu ꝓpriè aliud est ꝑlatus aliud capitulũ,& ꝓ hoc iste tex. qui ponit copula inter ista.facit etiã, qđ hr̃.ĩ.de his, q̃ fi.a ꝑla.sine consensu ca.in rubro,& nig.& qđ notauit gl.in cle.vt hi,qui diuinis.de ẽta.& quali.Et sic cũ re vera capitulum sit corpus separatum de per se a ꝑlato vr̃,qđ ad hoc,vt dicatur capitulũ consentire requiratur,qđ oẽs de ipso capitulo consentiant,vel saltẽ maior pars ipsius capituli.q.a virtutes capituli,seu capitulares censent̃ esse penes maiorẽ partẽ ipsius capituli.ĩ.de his,q̃ fiunt a maio.parte capi.c.j. & s. de ele.c.cũ inter canonicos:ibi no.& sic non sufficit, qđ Ep̃s habeat vnum,vel duos ex canonicis secũ. q.a cũ ad ipsum Ep̃m,& capitulũ pertineat expedire actum non potest dici,ꝙ tunc sit expeditus ab ipso Ep̃o, & capitulo, ex quò cũ eo non consentit maior pars capituli.pro ista parte etiã.facit,quia tenendo opinionem Host.sequi posset absurdũ.nã ſm illã si Ep̃s haberet vocẽ in capitulo tanq̃ canonicus, & actus haberet expediri per ꝑlatũ,& capitulũ, q.a tanq̃ prælatus haberet medietatẽ vocis electionis, & tanq̃ canonicus aliã vocẽ haberet vltra dimidietatem,qđ semper præualeret electio Ep̃i.& dato, ꝙ non interesset vt canonicus tñ raro esset,ꝙ saltẽ vnũ,vel duos de canonicis nõ hrẽet secũ, & sic semper ꝑualeret electio Ep̃i,ꝙ esset inconueniens.Præterea ſm Io. Cal.seq̃ret̃ aliud inconueniens,cum vox Ep̃i sit indiuisibilis q.a vnica est.facit,qđ hr̃ in c.loquuntur.xxiiij.q.j.nũquã capitulũ posset habere maiorẽ partẽ electionis, sed eꝯ Ep̃s sic,q.a ꝑlata sunt capita canonicorum,& sic plures voces.Et per prædicta cõcludit Io. Cal.qđ opinio Host.non est vera.& ideo videt̃,qđ si ad prælatum,& capitulũ,vel ad prælatum cum consensu capituli specter aliquid expedire,si.xx.sint canonici nõ sufficiet decem consentire cũ Ep̃o.& sic tunc electio facta ab Ep̃o cum ꝑdictis.x.non valebit, q.a non põt dici facta ꝑ ꝑlatum, & capitulũ,vel per prælatũ cum ꝯsensu capituli,ex quò nõ interuenit ꝯsensus maioris partis capituli, & sitr electio facta ab alijs.x. non valebit,q.a non est facta a capitulo,ex quò non interuenit maior pars capituli.dicit tñ Ioã.Cal.& etiã.d. Ant.hic, qđ si Ep̃s haberet interesse in capitulo, vt canonicus,& cum ipso essent.x.canonici. qđ tũc,q.a ẽt põt consentire tanq̃ canonicus si hoc faciat habebit.xj.voces.& sic maiorẽ ꝑtẽ capituli,vbi ex.xx.vocibus existat capitulũ . Et ideo tunc valebit factũ ab ipso Ep̃o cũ prædictis canonicis ꝓpter vocẽ illã vndecimã q̃ hẽt,vt canonicus.secus,qñ nõ haberet interesse,vt canonicus.q.a tunc,vt dixi,licèt haberet dimidietatẽ vocũ capituli non sufficeret cum virtutes capitulares consistunt in maiori parte capituli. l. qđ maior.ff.ad municipales.& de reg.iu.c.cũ maior. li. vj.& sic multominus non sufficeret habere vnũ, vel duos secũ.Nec ob.rõnes Hosti. & primo non ob.qđ habet̃ in d.c.requisisti.§.si vero.q.a rñdet Io.Cal. qđ ibi hoc non bñ ꝓbat̃,ad qđ allegat Hosti. & sic supposito,qđ illud ꝓbaret illud tolerat̃,ꝓ ea q̃ hñr. xiij. q.ij.in c.vobis.& c.cõcesso.& c.Vulterana.& q.a nullum tunc sequitur inconueniens. sed secus est in casu ꝓposito,qñ tractatur de electione,vel collatione, vel de alio simili, quia resultare possent inconueniẽtia de quibus supra, si vera esset opinio Host.Itẽ non ob.quod habet̃ in c.scriptum. de ele. quia illud procedit rõne consuetudinis in casu illo.Item non ob.ꝙ habetur in d.c.pastoralis.quia imo facit,ꝙ si bene cõsiderent̃,q.a non sufficeret, qđ iudices primarum lr̃arum cõcurrerent cũ vno ex alijs iudicibus aliarũ lr̃arum. sed oportet, qđ maior pars iudicũ non lr̃arum cõuenirent cũ eis ſm verũ intellectũ,& sic patet, qđ non ob.ꝯ̃ria,& de materia hic per Io. Cal. & per Io.
17 An.in d.c.pen.de appella.in vj.¶†Vltimo dicit Io. Cal.qđ quia hic argumentũ de tanq̃,ꝙ facit iste tex. ad quæstionẽ Ambasiatorũ q̃bus facta fuerunt dona
a ria[a] a Principe ad quẽ accesserunt an debebunt talia donariaremanere penes ipsos Ambasiatores, an vero debeant esse cõitatis,q̃ eos misit, de quo per Legistas in l.qui ꝓprio.§.vt in certis.ff.de ꝓcur.in l.si vero.§.item quicquid.ff.so. ma. vbi ponit̃. nã quidam dicunt debere attendi, an ꝑsonæ Ambasiatorum essent aliàs notę ipsi ad quem mittunt̃, an non,alij dixerunt considerandã qualitatẽ rei donatę.Ioan.Cal. quẽ sequit̃.d.Ant. dicit has opiniones posse coniungi. q.a si personæ Ambasiatorũ sunt notę aliàs ipsi ad quẽ mittunt̃ tunc remanebunt penes ipsos donaria. Si vero non sunt notę considerari dẽt qualitas rei donatæ. quia si donauit vestẽ ꝑsumitur cõtemplatione ipsarũ facta donatio,& sic remanebit eis. Si vero donauit castrũ, præsumet̃ qđ cõtemplatione ciuitatis, allegat,qđ hr̃ de testa. requisisti.& in l.hr̃ditatẽ.ff.de Castrẽ.peculio.Sed Bar.vt hic refert d.Flo.in d.§.itẽ q̃cquid.tenet in dubio alio non apparente, qđ donaria debent cedere,& remanere ipsis Ambasiatoribus reiecta ꝑdicta distinctione.allegat,qđ hr̃ in l. socium q.in eo.ff.ꝓ socio.iuncta gl.vbi patet,qđ si aliq̃d donet̃ vni ex socijs occasione forte ipsius societatis, seu q̃ occasione societatis efficit̃ notus donanti illud cedit ipsi donatario nõ aũt societati.q.a immediata causa donationis est ipsa liberalitas.facit, ꝙ habet̃ in l.j. ff.de dona.ideo ei debet cedere donũ in quẽ liberalitas exercetur,licèt propter aliam cãm remotã deuẽtum fuerit ad ipsam donationem,& cum ista opi. trãsit hic do.Flo.quæ videtur bene probari per illa quæ habentur in d.l.socium qui.in eod.ad fi. licèt domi. Anto.transeat cum opinione Ioan.Cald.

[a] a Donariã. Ambasiatoribus, An sint eorum vel eorum qui eos miserunt. vid̃ super hoc Petrũ rauenatẽlem in suo Alphabeto aureo verbo Ambasiatores. vbi dicit,ꝙ cõiter concluditur,ꝙ illa donaria sunt ipsorũ Ambasiatorum per rationẽ Bald. quia nõ recipiunt illa tanq̃ Ambasiatores, cũ hoc ad hoc mãdatũ non habeant.

SVMMARIVM.

1 *Promissio beneficij vacaturi facta a collatore, vel etiam a patrono, an valeat.*
2 *Præsentatio potest dici donatio.*
3 *Mulier in dignitate constituta est capax iuris præsentandi.*
4 *Laicus potest in ecclesia cathedrali habere ius præsentandi ad præbẽdas, non potest tamen habere ius præsentandi prælatum.*
5 *Turpitudinem suam allegare non licet post ius alteri quæsitũ, sed ante ius alteri quæsitum sic.*
6 *Laicus, an possit alteri committere potestatem præsentandi antequam vacet beneficium.*
7 *Procurator generaliter datus ad conferendum, vel præsentandum, & vltra hoc ad omnia negotia ipsius constituentis, an habeat potestatem præsentandi.*
8 *Patronus, an possit transferre ptãtem pñtandi ecclesia nõ vacante.*
9 *Mulier non habens dignitatem, an possit præsentare.*
10 *Mulieribus interdicta sunt officia virilia.*
11 *Mulier dans villam in qua habet iuspatronatus in dotem marito, an poterit maritus præsentare.*
12 *Et in illo casu concurreret vir, & vxor in præsentando, præsentatus ab vxore præferri debet, & quid de præsentato a pupillo, & de præsentato a tutore.*
13 *Ius presentandi non transit in creditorem ratione possessionis sibi datæ in pignus.*

a Directa. Do. Ab. sũmat hic dupliciter. vidẽ cum.

2 Vm dilecta. Directa[a] vr̃ ĩdirecta promissio fcã a p̃rono de bñficio vacaturo ñ tenet. h.d. Et primo narrat factũ. fcd̃o illud irritat, & fieri ꝓhibet. fcd̃a ibi mandamus. ¶ † Not. primo, qđ sicut nõ valet
1 ꝓmissio beneficij vacaturi fcã ab illo q̃ hẽt ptãtẽ cõferendi, sic nec ẽt valet si fieret ab illo q̃ habet ptãtẽ p̃sentandi, qđ ꝓcedit, qñ beneficium nondũ vacat, sed si vacaret bñ posset p̃ronatus promittere ipm beneficiũ vacans, & sic ꝓmittere alicui ipsum pñtare. vt hic colligi põt a cõtrario sensu. Dicit tñ Io. An. qđ per hoc nõ afficiẽtur manus ꝓmittentis quominus possit alterũ præsentare, & sic accumulare, q̃a etiam si actualiter pñtasset p̃ronatus laicus vnũ posset postea aliũ p̃sentare, & sic accumulare aliũ. ĩ. de iurepatro. ca. cũ aũt. & in c. pastoralis. licèt Eps deberet præferre primũ si esset idoneus, si tñ nõ p̃ferret, sed admitteret fcd̃m teneret admissio. sed dẽret primo ꝓuidere de necessarijs, ꝑ ea, q̃ hñr in d. c. pastoralis. & sic si põt p̃ronus laicus post pñtationẽ de vno facta aliũ p̃sentare. vt d. c. cũ aũt. multo fortius si solũ fecit promissionẽ de p̃sentando poterit alium pñtare. ¶ † Itẽ no. ꝗ præsentatio põt dici donatio, quare aũt sic dici possit. dicit Io. An. qđ ratio esse põt, q̃a per p̃sentationem effectualiter fit prouisio sicut per donationem, seu collationem. nã dẽt institui p̃sentatus, & sic sibi prouideri, adeo qđ si p̃latus cui fit p̃sentatio ipm non admittit, seu instituit, & ꝯñr non ꝓuidet teneť ipse p̃latus de suo prouidere ipsi p̃sentato in necessarijs. ĩ. de iurepat. pastoralis. Et aduerte, qđ præsentatio dicať donatio, seu collatio hic vr̃ procedere latè sumpto vocabulo. nã strictè sumpto vocabulo aliud est p̃sentatio, aliud collatio, seu donatio, de p̃ben. cum in illis. §. cũ aũt. Et ꝑ p̃dicta vr̃ ꝗ licèt in casu huius capituli sub ptãte donandi, vel ꝯferendi veniat nisi potestas p̃sentandi, q̃a dans ptãtẽ donãdi, seu cõferendi non hẽt, nisi ptãtem p̃sentandi, & sic rõne subiectæ materiæ, & vt res intelligať eo modo quo fieri põt cõprehendiť ptãs p̃sentandi sub ptãte donandi, seu cõferendi. faciat, qđ hr̃ in l. si vno. in princ. ff. loca. & ff. de reb. dub. in l. quoties. & ĩ. de ver. sig. in c. Abbate. tñ vr̃, ꝗ si dans ptãtẽ donãdi, seu cõferendi bñficia habeat ptãtem cõferendi. & sic donãdi aliqua cũ collatio possit dici donatio. s̃. de præb. relatũ. cum ibi no. & hẽat etiã ptãtẽ p̃sentandi in aliquibus alijs vr̃ qđ tũc sub ptãte cõferendi beneficia ad ipsum spectãtia, nõ comprehendať ptãs p̃sentandi, cũ illa sit diuersa ptãs ꝓpriè, & stricto sumpto vocabulo, vt superius est dictũ, & sic vr̃ quòd sub illa nõ includatur, ex quò nõ exprimiť. ar. l. q̃cquid astringendæ. ff. de ver. obl. Io. An. tñ. s̃. eo. ex tenore. vr̃ velle cõtrariũ, & tñdet ad c. cũ in illis. §. cũ aũt. qđ loquiť in impetrationibus q̃ sunt odiosæ, de p̃ben. q̃uis. li. vj. sed secus vr̃ in ꝯcessione facta ꝑ habentẽ potestatẽ ꝯferẽdi, & præsentandi. q̃a illa vr̃ magis fauorabilis, & sic extẽdenda arg. eorũ q̃ hñr. ĩ. de dona. cũ dilecti. illud tñ dictũ nõ vr̃ sine dubitatione ex eo, q̃a vbi verba pñt stare ꝓpriè nõ dẽnt impropriari. ꝑ id, qđ hr̃. in l. non aliter. ff. de leg. iij. & ĩ. de ver. sig. in c. intelligentia. & c. præterea. & sic vr̃ ꝗ cũ pñtare ꝓpriè nõ sit cõferre, vel donare, vt superius est dictũ ptãs p̃sentandi nõ includatur sub ptãte cõferendi, ne verba impropriẽť, & hoc qñ dans ptãtem cõferẽdi hẽt vtranq; potestatẽ. s. cõferendi aliqua bñficia, & ẽt p̃sentandi in aliquibus. secus si solũ hẽret ptãtẽ pñtandi. q̃a tũc rõne subiectæ mãæ necessario oportet verba impropriari, vt sic intelligantur eo mõ quo fieri põt, & ꝯñr ꝯprehendant ptãtẽ p̃sentandi. & ita intelligit iste tex. q̃ fm hoc nõ facit ꝑ opinione Ioã. And. posita in d. c. ex tenore. &
3 ista adde ad ea, q̃ ibi dixi. ¶ Itẽ no. qđ † mulier in dignitate ꝯstituta est capax iuris pñtandi. q̃d aũt in alia
4 muliere. inferius diceť. ¶ † Itẽ not. fm Abbatẽ ex isto tex. dum dicit in aliq̃bus beneficijs ecclesiarũ, ꝗ laicus in eccl̃ia collegiata põt habere ius p̃sentandi ad p̃bendas, & sic ius p̃ronatus in particularibus beneficijs non tñ poterit habere ius p̃sentandi prælatũ, vt legiť, & notať. ĩ. de iurepatro. in c. nobis. de quo dicendũ ibi, & hoc tene mẽti. posset tñ dici, qđ hic nõ diciť, qđ ecclesia esset collegiata tñ cũ dicto Abba-
5 tis transit Io. An. & cõiter Doc. ¶ † In gl. ij. ibi. cũ nullũ ius, &c. & sic vult gl. qđ post ius alteri q̃sitũ nõ licet allegare turpitudinẽ suã, sed añ ius alteri q̃situm sic. Sed certè hoc esset verũ excipiendo, q̃a in pari cã turpitudinis potior est ꝯditio possidentis. l. ij. C. de cõdi. ob turpem cau. & s̃. eo. cũ sup. & ĩ. de re. iur. in pari. li. vj. agẽdo aũt nõ esset licitũ, per ea q̃ hñr in d. c. cũ sup. & iõ glo. dedit fcd̃am solonẽ in ver. vel fortè. & fm illã habes, ꝗ Papa, seu superior ex officio põt ꝓuidere in his, q̃ ꝯcernunt fauorẽ ecclesiarũ. facit, ꝗ legiť, & notať. s̃. de iureiu. ad nostrã. el ij. & de appel. in c. oblate. Vel tertio põt dici ex̃ gl. fcd̃m Goffre. ꝗ licèt Comitissa non possit agere p̃t tñ implorare officiũ iudicis ne in præiudiciũ dignitatis Comitatus talis promissio serueť. ar. c. intellecto. de iureiu. vel falsitẽ potuit denuntiare. ar. c. queadmodũ. de iureiuran.
6 ¶ † Itẽ aduerte, q̃a inquantũ hic diciť, ꝗ laicus nõ habet ptãtem concedendi ptãtẽ pñtandi alicui añq̃ vacet bñficiũ istud ꝓcedit ex eo, q̃a añ vacationẽ cẽseť habere ptãtẽ ligatã. iõ non vr̃ posse alteri cõmittere. facit, quod habetur. s̃. de rescriptis. pastoralis. §. j. & quia etiam videmus, qđ hoc non potest elector facere. de elec. quia propter. nec collator. s̃. eodẽ. constitutus. & hoc ne aperiatur via ad vacaturas. facit, ꝗ habetur in d. c. constitutus. & de officio legati. c. pen. libr. vj. dicit tamen Ioan. And. quòd cedendo iuspatronatus alteri etiam anteq̃ vacet ecclesia põt illud in aliũ transferre fcd̃m ea, q̃ habenť in c. j. de iurepatro. in vj. & ĩ. de iurepatro. in c. cũ seculum. & hoc vr̃ procedere, quando datur procurator specialis ad cõferendum certum beneficium nondum vacans, vel ad conferendũ certa bñficia nondum vacantia. & ita potest

poteſt intelligi hic.ſecus ſi detur procurator generalis ad conferendum oĩa beneficia ſpectantia ad ipm̃ dantē ptātem, vel ad præſentandum in oĩbus eccleſijs in quibus obtinet ius patronatus.q̃a tunc vr̃, qđ teneat talis cõſtitutio procuratoris, & ſic dicit Ioan. An.tenuiſſe diſputando quēdam do.Guidonem tũc Epm̃ mutinenſem.Mouetur per not. in d.c.conſtitutus.& per id,quòd hr̃ in c.fin.de offi.vic.in vj.& hoc dicit Io.An. maximè procedere, qñ conſtituens hēt iuſtā cām ꝯſtituendi talē procuratorem,puta quia ſe abſentat ad ſtudiũ,ſeu cauſa ſtudij, vel aliàs ſe abñtet ad longam peregrinationē,& minus ēt præſumet fraus ſcđm eum ſi talem procuratorē conſtituat etiā procuratorem oĩum ſuorum negotiorũ,& his cõcurrentibus dicit,ꝙ videtur valere talis conſtitutio etiā, dato quod vnicā tm̃ prǽſentationem haberet.& ſic reſidet Io.An.qui ēt vr̃ velle,qđ talis procurator habebit poteſtatē præſentandi adueniente vacatione etiā ſi ille conſtitués haberet ſolum præſentationē vnius eccleſię.¶Io.Cal.hic dicit,qđ iſtud vr̃ poſſe tolerari concurrentibus his quæ dixit Io. An. aliàs vr̃ ſecus, qñ vnicam tm̃ p̃ſentationē haberet, ꝓ id quòd.j̃.dicetur.

7 ¶†Item aduerte, q̃a dictũ Io. An.pōt intelligi dupliciter.primo,qñ datus fuit generaliter ꝓcurator ad cõferendũ,vel præſentandũ, & vltra hoc ēt datus fuit procurator ad oĩa negotia ipſius conſtituentis, & iſtum credo fuiſſe ſuũ intellectũ.facit,quod notauit gl.in c.conſtitutus.s̃.eo.Alius poteſt eſſe intellectus,qđ ſi quis conſtituatur procurator omniũ negotiorũ ipſius conſtituentis, qđ ex hoc vr̃ data ptās pręſentandi,& ſic vr̃ intelligere do.Flor.Sed certè iſtud non eſſet tunc verũ.quia in generali mandato negotiorũ non vr̃ venire poteſtas p̃ſentandi, vel conferēdi beneficia.d.c.fi.de offic. vica.in vj.vnde dicit poſt Io.Cal.quòd debet intelligi, qđ aliqua erāt expreſſē requirentia ſpāle mandatum adiecta clauſula generali. nam tunc cõprehendet̃ poteſtas præſentandi arg. eorũ quæ hñr de ꝓcura.in c.qui ad agendum. lib.vj. quòd dicit Io.Cal.poſſe ꝓcedere,& do.Flor.poſt eũ ſi concedens, ſeu conſtituens ꝓcuratorē habet plures tales præſentationes.ſecus ſi vnicā tm̃. q̃a illa nõ veniret in generali mandato.ar.eius, quòd habet̃ in cle.ſi dignitatem.in gl.de iſto de pręb.¶Sed certè de facili poſſet rñderi dictæ gl.q̃a loquit̃, qñ per gñale mandatũ p̄iudicaretur ei,qui non habebat, niſi vnicā p̃ſentationē,vel collationē. ideo tunc ſub tali mādato non includit̃,ſed hic non agebat alius præiudicare ipſi habenti dictā ptātem.ſed loquimur, qñ ex poteſtate ab ipſomet data alteri fieret p̃ſentatio, vel collatio.vnde contra ipſum concedentem, ſeu ꝓcuratorē cõſtituentē latior pōt fieri interpretatio. j̃. de dona.cum dilecti.Allegat ēt Ioā.Cal. aliā rõnem,q̃a qñ vnicā tātum habet p̃ſentationē, ex quo ſolum de illa pōt intelligi. tunc vr̃, qđ idē eſſet ac ſi in ſpecie trāſtuliſſet poteſtatē ipſam p̃ſentandi.faciat qđ hr̃ in l.j.& ij.ff.de lib.& poſthu.& ſic vr̃ ſubeſſe ratio.c.cõſtitutus.& ſic in effectu vr̃ concludere Io. Cal. quòd ſub generali mandato omniũ negotiorũ non veniat poteſtas p̃ſentandi ſaluo,niſi ſint aliqua requirentia ſpeciale mandatũ ſpecificata ſecuta clauſula generali.quia tunc veniret poteſtas præſentandi,& cõferēdi.dum tm̃ habeat plures tales p̃ſentationes,vel collationes.ſecus ſi vnicā tm̃.quia tunc illa nõ includet̃ ſaluo caſu quem dixi.s̃.poſt Ioan.An.Ipſe tm̃ Io.An. videtur velle, quòd etiam ſi cõſtituatur ꝓcurator generaliter ad p̃ſentandũ,vel conferendũ nõ nominatis eccleſijs, ꝙ teneat talis cõſtitutio ꝓcuratoris maximè,qñ ēt cõſtituit̃ ꝓcurator omniũ negotiorũ, & qñ ſubeſt iuſta cā,puta ꝓpter abñtiam. & iſtis cõcurrentibus,vt dixi ēt habebit ptātē p̃ſentandi, vel conferendi,licèt vnicā tm̃ collationē,vel p̃ſentationē haberet.tñ vr̃ ſentire ꝓpter dictionē maximè,qđ ēt valeat cõſtitutio ꝓcuratoris,qñ gñaliter conſtituit̃ ꝓcurator ad p̃ſentandũ,vel conferendũ. ¶ Sed ꝯ hoc facit,quia ſicut Eps non pōt dare ptātem cõferendi ēt gñaliter,niſi ei quē cõſtituit ſuũ Vicariũ. vt nor.in c. pen.in gl.antepenul.de offi.leg.in vj.& de p̄ben.ſtatutũ.in gl.fi.eo.lib.vj.Ita vr̃, qđ nec

8 † patronus poſſit transferre poteſtatē p̃ſentandi nedũ in ſpecie, vt hic. ſed nec ēt in genere eccleſia nõ vacante, niſi ꝯſtituat ſuũ uicariũ illũ in quem transfert ſuā ptātem in genere.& ſic ur̃, qđ ſi talis patronus non hēt iuriſditionem,q̃a non pōt tunc uicariũ cõſtituere non ur̃, qđ poſſit talem poteſtatē dare ēt in genere.Sed fortè Io. An.voluit intelligere, qđ ſatis eſt ſi vice ſua illũ quò ad oĩa ꝯſtituat,& ſic quodammodo eũ ſuum.facit vicariũ.facit,quòd no.gl.in d.c.conſtitutus. & ſic etiā videt̃ voluiſſe ſentire d.Ant. & ſm̃ hoc videretur eſſe neceſſariũ, quòd nedũ cõſtituat eũ procuratorem generalem ad præſentandũ,vel cõferendũ,ſed ēt ad oĩa alia negotia.facit,qđ notauit gl.in d.c. conſtitutus.licèt Guido Minutenſis, & ipſe Io. And.propter implicatiuā maximè aliter uideantur ſentire.¶ Do. vero Flo.hic dicit,ꝙ q̃a.c.conſtitutus.s̃.eo.ſolũ ꝓhibet tranſlationē primę vacaturę,qđ ur̃ ſuſtineri poſſe dictum Guido.videlicet,ut in ꝓcuratorē generalem poſſit fieri hæc tranſlatio.tutius tñ dicit eſſe, qđ det̃ mandatũ gñale ad oĩa negotia nõ facta expreſſione p̃ſentationũ etiā in genere,ſed ſpecificatur aliq̃bus, & ſubiecta generali clauſula.nam tunc ueniet poteſtas p̃ſentandi.& hoc ſi transferens ſm̃ eum hēat plures præſentationes.ſecus ſi vnicā tm̃,q̃a tunc idē eſſet,ac ſi in ſpecie tranſtuliſſet cũ tunc ſubeſſe uideat̃ ratio.c.conſtitutus.de hoc tñ ultimo quid dicendum ſuperius tetigi,q̃a dictum d.Flo.in hoc ultimo uidet̃ poſſe procedere ſaluo, niſi concurrant illa de q̃bus ſuperius dixi poſt Io.An.& ur̃ etiam hoc ſenſiſſe Io. Cal.ut ſuperius tetigi.

9 ¶†Vltimo pt̃ dubitari, an mulier non habens dignitatem poſſit præſentare de habente dignitatem eſt hic expreſſum,& facit,qđ habetur.j̃.de arbitrijs.dilecti.ur̃,qđ alia non poſſet habere dictum ius præſentandi, ſicut nec pōt eſſe iudex,

10 uel arbiter d. c. dilecti. & quia † mulieris interdicta ſunt officia uirilia.l.ij.ff.de regu.iur. Cõtrariũ ſeruat̃ quotidie,ut hic tangit.d.Ant.& ſic dicit tenere dominos de Rota in ſua concluſione. xix. ſed illam quotā nõ reperio in nouis deciſionibus.fortè uoluit allegare in antiquis quas tñ non habeo, & ſcđm eum etiā

11 dicunt, qđ ſi † mulier dat uillā in qua hēt ius patronatus in dotem marito, quod maritus ipſe poterit p̃ſentare,quia ipſe eſt dñs rerũ dotalium.C.de rei uendi.l.dote.& quia eligere,& p̃ſentare eſt fructus poſſeſſionis de iurepatro.conſultationibus. cũ ibi notatis.& s̃.de maiori.& obe.cum olim.ideo tunc trāſeat cũ uniuerſitate ius præſentandi, & ipſius iuris quaſi poſſeſſio.de iurepatro.ex lr̃is.ideo uidetur, qđ poterit maritus præſentare ad quē ſpectant fructus dotis. facit,quòd habetur in l.pro oneribus.C.de iure dotium.& j̃.de uſuris.ſalubriter.¶Et hoc maximè procedit ſi hoc habet conſuetudo. facit, quòd habetur in c.fi.j̃.de dona.inter uirum.& uxo.& eo.ti.per ueſtras.

12 ¶†Quid autem ſi cõcurreret uir,& uxor in præſentando tunc ſcđm eos p̄ponēdus eſt p̃ſentatus ab uxore,per ea quæ notauit Io.An.in c.ex eo.de ele.in vj.Si p̃ſentet̃ aliquis ꝑ pupillũ,& alius ꝑ tutorē p̃fertur p̃ntatus a pupillo ipo exiſtēte idoneo.ſed d.Ant.

dicit,qđ illud potius facit in oppoſitum, quia ibi p̃ferr̃ præſentatus a pupillo,q̃a ipſe eſt dñs, & ſic videretur, ꝙ cũ maritus ſit dñs rei dotalis deberet potius p̃ferri p̃ſentatus a marito.¶Aduertendũ tñ,q̃a vt tãgit.d.Ant.vr̃ probabiliter poſſe dici,qđ in marito nõ tranſeat ius præſentandi,ꝑ id qđ hr̃ in c.cum bertoldus.de re iudi.nã fructus iuriſpatronatus eſt honorificentia q̃dã quò ad actũ p̃ſentandi,nec vñr eſſe proportionabiles ad ſuſtentationem onerũ mr̃imonij. Iõ vr̃,qđ non tranſeat im maritum, ſicut nec trãſeũt
13 in † creditoré occaſione pignoris ſibi dati,ſeu poſſeſſionis datę in pignus, quia tales fructus non ſunt cõpenſabiles in debito,quod tene menti.

Ne ſede vacante. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Præbenda non vacans non poteſt conferri.*

¶Viſum, & tractatũ eſt in præcedentibus titulis de collationibus,& inſtitutionibus p̃bendarum, vel beneficiorũ q̃ debent fieri de iure cõia prælatis cum capitulis.verũ,q̃a poterat dubitari,an vacãte ſede poſſent talia fieri per capitula tantũ, ideo volẽs hoc declarare poſt rubricas p̃cedẽtes ponit iſtã. Vel poſſet
1 cõtinuari ad ꝓximã rubricã hoc modo,q̃a ſicut † p̃benda non vacans non põt cõferri.s̃.ti.j.ꝑ totum,ſic nec p̃benda etiam vacans mortuo p̃lato ad quẽ collatio ſpectabat,pro tanto hic fuit poſita iſta Rubrica. De mã rubricę in decretis.xij.q.ij.hoc ius.& c.ſi qua de rebus.cũ ſex capitulis ſequẽtibus,& reperit̃ in vj.

SVMMARIVM.

1 *Vnio eccleſiarum iam facta poteſt diſſolui.*
2 *Societas vna alteri vnita,& ſubiecta poteſt ex cauſa diſſolui.*
3 *Eccleſia inferior poteſt erigi in cathedralem.*
4 *Religioſi magis tenentur ad eleemoſynã, & hoſpitalitatẽ quàm laici.*
5 *Sede vacante nihil eſt innouandum.*
6 *Vacante monaſterio per mortem Abbatis prior clauſtralis regit monaſterium.*
7 *Vnio eccleſiarum fit pluribus modis.*
8 *Vnio de monaſterijs diuerſæ religionis,vel habitus,an poſſit fieri.*
9 *Legio quid ſit.& quot ſub ſe contineat.*
10 *Archiepiſcopus, an poſſit ſe intromittere de clericis ſuorum ſuffraganeorum.*
11 *Hęreditas etiam lucroſa non acquiritur pupillo ſine autoritate tutoris.*
12 *Alienare propter neceſſitatem, an poſſit Epiſcopus de rebus eccleſiæ ſibi ſubiectæ.*
13 *Contractus factus per canonicos ſuper rebus eccleſiæ ſolennitate nõ ſeruata eſt nullus.*
14 *Vacante ſede nihil eſt innouandum, quando habet locum regula.*
15 *Capitulum poteſt eſſe ſine ſpeciali mandato.*
16 *Agere an poſſit epiſcopus pro inferiore eccleſia collegiata.*
17 *Defendere eccleſiam, an poſſit vnus de capitulo prælato cõtradicẽte.*
18 *Vnire, an poſsit Ep̃s duas eccleſias parochiales q̃ ſunt adeo pauperes, quòd non poſſunt inuenire rectorem,& vacarunt tanto tempore, ꝙ collatio deuoluta eſt ad Papam.*

a Vacãte eccleſia. Idẽ ſũmat hic do.Abb.

1 NOuit. Vacante eccleſia a ipſius ſtatus nõ dẽt mutari. h.d. primo.& licèt Ioã.An.hic ſummat ſimul totũ titulũ dicens,qđ eccleſia vacante ſtatus nõ dẽt mutari: & capl̃m p̃bendas illa vacante nõ ꝯfert ſi ſpectabant ad collationẽ p̃lati.h.d.ſc̃do.Et iudiciũ ꝯ eccleſiã habitũ ſede vacãte nõ tenet.h.d.tertio. Et diuidit̃ iſtud primũ capitulũ in duas partes principales. Nã in prima ponit̃ petitio cũ facti narratione.In ſc̃a petitionis repulſio cũ quadã ꝓteſtatione. ſc̃a ibi.attendẽtes.Itẽ in lr̃a ib.idiligenter.& j̃.decidit̃, qđ habetur in gl.in verbo cepimus.Itẽ ibi.conceſſum.ſupple ipſi Ep̃o Batenien.confirmãdo vnionẽ factã ꝑ Celeſtinũ.

¶Nota primo illud vulgatũ,ꝙ Deus ſcrutator eſt cordiũ.facit.j̃.de ſimonia.in c.tua.ad fi.¶Itẽ no.vnã ſpeciem vnionis eccleſiarũ.q̃a qñq; inferior eccleſia erigitur in cathedralẽ,& alteri eccleſiæ Ep̃ali vnitur,& vtraq; eſt eccl̃ia cathedralis. ſed vtriuſq; vnus ſolus eſt p̃latus.de alijs ſpeciebus vnionũ tangit̃ in gl.ij.& ſuper ea ꝑ gl.xvj.q.j.in c.& t̃pis,& aliq̃d ẽt ꝑ Bar.& de materia vnionis in l.j.ff.de leg.j.& in l.j.§.ſi cohęredes.ff.ad l.fal.& in l.j.C.de metro. berito.l.j.li.xj.
1 ¶†Itẽ not.vnionẽ iã factã poſſe ex cã diſſolui,quando vnio tẽdit ad graue præiudiciũ alterius eccleſiarũ & maximè,qñ præiudiciũ cõcernit ſpiritualitatẽ, &
2 pietatẽ.Et ex prædictis ẽt no. quòd † licèt vna ſocietas fuerat vnita,& ſubiecta alteri tñ ex cã põt, & dẽt diſſolui, qñ reperit̃ tẽdere ad graue præiudiciũ alte-
3 rius,& ſic pridie de facto allegabã iſtũ tex.¶†Itẽ no. ꝙ inferior eccleſia põt erigi in cathedralẽ,qđ eſt verum per Papã inferior aũt hoc nõ poſſet ſine eius licẽtia,vt legit̃,& no.j̃.de exceſ.p̃lato.ſicut vnire. ſed cũ eius licẽtia ſic.& ſic debet intelligi, qđ hr̃ in c.cũ
4 inferior.de maiori.& obe.¶†Itẽ no. tria ad quę principaliter debẽt intendere religioſi.ſ.ad fi. religionis obſeruandæ.& ad eleęmoſinã,& hoſpitalitatẽ, licèt qñq; iſta malè ſeruent.Et no.bñ, qđ magis ſunt obligati ad elęmoſinã, & hoſpitalitatẽ religioſi,q̃ laici. & vbi pauperes non poſſunt habere hoſpitalitatẽ in hoſpitalibus,vr̃ qđ religioſi p̃cipue tenerent̃ ad p̃bẽ-
5 dũ eis hoſpitalitatẽ.¶† Item no.regulã vulgarẽ, qđ ſede vacãte nihil eſt innouandũ. qđ an indiſtinctè ꝓcedat inferius tanget̃.¶Itẽ no.arg. qđ in dubio vnio dẽt eſſe realis, & non ꝑſonalis,q̃a in dubio dẽt fieri
6 ꝓpter vtilitatẽ eccleſiæ,& non ꝑſonę.¶†Itẽ not. qđ vacãte monaſterio ꝑ mortẽ Abbatis prior gubernat monaſteriũ,qđ intelligitur ſ̃m d.Flo.de Priore clauſtrali.de quo in cle.ij.de reſcrip.& j̃. de ſtatu mona. in c.cũ ad monaſteriũ.§.Prior.& per hoc colligit̃,qđ per obitũ Abbatis non extinguit̃ officiũ talis Prioris qđ ẽt dicit tenere Gui.de mon.lau.in d.cle.ij.¶Aduerte tñ licèt ipſe hoc non dicat,qđ hic vr̃ ex indulgẽtia Papæ adminiſtrare nõ ſimpl̃r,vt prior clauſtralis,ſed vice quodãmodo Abbatis.¶ Itẽ potes notare qđ petitio iuri ꝯ̃ria, & ſic non rõnabilis nõ eſt exaudienda.& ſic a cõtrario põt notari,qđ vbi eſt iuri, & rõni conſona petitio,qđ tũc eſt exaudienda.facit, ꝙ
7 habet̃ in l.cũ rõnibus.C.qui accu.nõ poſ.¶†In gl.ij. in fi. Aduerte licèt gl. multa verba ſpargat tñ in effectu voluit,qđ triplex eſt ſpecies vnionis.Vna eſt,qñ vna eccleſia vnit̃ alteri.& tũc illa eccleſia cui fit vnio erit ſuperior, & illa q̃ vnit̃ erit inferior illi ſubiecta, & ipſi vnita, ſeu qui vnitur alteri habebit cõſuetudines,& priuilegia eccleſię ad quã facta eſt vnio,& ad illa trahent̃.j̃.de ſta.mo.colẽtes.§.fi.dicit tñ Ioã.An. qđ per hanc vnionẽ nõ fiet p̃iudicium diæceſano in cuius diœceſi erat illa q̃ alteri ſubijcitur ẽt ſi cõfirmatio fiat per Papã, niſi aliud exprimat̃ in ea. ꝑ id ꝙ hr̃ in c.cũ dilecta.ad fin.s̃.de cõfirma.vti. vel inuti.& in c.fi.eo.tit.& j̃.de religio.do.c.ij.vel niſi fieret de cõſenſu.ipſius Ep̃i.j̃.de dona.inter dilectos.Qñq; vero fit vnio vnius eccleſię ad aliã ex eo, q̃a de duabus eccleſijs fit vna,& ſic vna tm̃ cenſeat̃ vniformiter nullo iure diuerſarũ eccleſiarũ remanẽte.& tũc cenſet̃ eſſe vnitũ capitulũ vtriuſq; eccleſiæ in actibus electionũ,& in alijs negotijs,tractatibus,q̃tũ aũt ad priuilegia,vel ꝯſuetudines ipſarũ eccleſiarũ ſi q̃rat̃ q̃ dẽant ſeruari.Dic,vt voluit gl.quòd illa ſeruabuntur q̃ ſunt magis honeſta fauorabiliora, & humaniora, per iura & ſimilia allegata in gloſ.¶ Tertio modo poteſt fieri vnio, vt ſi duę ſint eccleſiæ cathedrales ſimul vnient̃ vtraq;

vtraq; remanēte cathedrali,& Epali vt sic fieret vnio solū quò ad hoc vt ambę habeant tñ vnum Epm, & scd̄m hoc remanebūt duo Epatus, sed vnus erit Eps vtriusque facit capitu.& tpis qualitas. allegatū ēt in gl.vbi etiā de materia ꝑ gl.& ēt dicit gl.si ille ecclesię suberant diuersis Metropolitanis neuter ipsorum perdit ius suū,per id, qđ hr̄.j̄. qui ad monasteriū. de religio.do.¶Dicit tñ Inn.hic, qđ inspiciendus esset tenor priuilegiorū,per id ꝙ hr̄.j̄. de priuile.porrò. & c.recepimus.Hosti. vero hic ponit quinq; spēs vnionis.Nam prima species est scd̄m eū, qñ fit vnio tantum quò ad cōionem spūalium, vt faciunt quædam monasteria,quia mortuo prælato suo,vel aliquo de monachis inuicē ambo conuentus conueniunt ad dicendum anniuersarium, & ad faciendum officiū, & s̄m istā posset quis religiosus obtinere locū in diuersis monasterijs, nec obst. quod hr̄.j̄.de religiosis do.c.fi.quia respondet Hosti. qđ ibi quis volebat habere locū in diuersis monasterijs vagationis causa.lō nō est licitum secus si cā charitatis,& officij diuini,vt proximè dictum est.¶Scd̄a spēs, qñ vna ecclesia vni
a tur alteri [a] vt sit illi subiecta,de qua dicendū.vt dicit glo.¶Tertia spēs est,qñ duo collegia non aliter sunt vnita,nisi respectu vniti p̄lati,& sic alio respectu vtraq; remanet in suo esse,& tunc dicit hoc casu,ꝙ si altera est cathedralis,altera non,vtrūq; collegiū debet conuenire in ipsa cathedrali ad electionē prælati,q̄a licèt quò ad alia nil haberent commune dicta collegia,tñ respectu vnitatis p̄lati dicunt̄ habere cōionē. Ideo dicto respectu simul cōuenire debēt ad eligendum.¶Quid aūt si vtraq; esset cathedralis,vel neutra cathedralis in qua ecclesia deberet fieri electio p̄lati.dicit Gof.qđ capitula deberent sibi inuicē deferre super loco.ar.c. pastoralis.de rescrip. & possent ēt cōuenire,qđ alterna vice fieret in vna, & demum in alia,facit,qđ habet̄ in cle.ij.de iurepa.& a quo deberet incipi deberent sibi deferre, & concordari. si aūt nō possunt cōcordare,tunc dicit,qđ vr̄,ꝙ in ecclesia primo nominata in vnione primo debebit fieri electio,facit,qđ habet̄ in l.quoties.ff.de vsufructu,& in c.pen.de procura.in vj. si aūt hoc apparere nō posset hoc dirimi debet iudicio sortis. facit, quòd hr̄ in l.fi. C.cōia de lega. & qđ hr̄ ēt in c.j.j̄.de parochijs.Nec obs.qđ hr̄ in c.fi.j̄.de sortile.q̄a ibi prohibet̄ electionē fieri per sortē,hic non tractamus de electione,sed de loco electionis faciendæ.¶Quarta species est,qñ duę ecclesiæ simul vniuntur,& cōfundunt̄ inuicē, vt sic vna sit tantū ecclesia,& de ista dicendum,vt dixit hic gl.¶Quinta species est,qñ ecclesia ꝯuētualis erigit̄ in cathedralē, & vnitur alteri cathedrali,vt idē sit Eps vtriusq;,& de ista ꝓpriè loquit̄ iste tex.tñ in ista satis vr̄ dicendū prout dictū est in tertia specie.¶Aduerte tñ,licèt Io.An.non dicat, qđ prima spēs modicū vr̄ facere ad ꝓpositū,q̄a vr̄, qđ illa posset fieri ēt sine autoritate superioris,secus aūt in alijs.& ad materiā etiam facit,qđ notauit Bar.in l.j.§.si coheredes. ff.ad l.falc.& in alijs locis allegatis.s̄.in notabilibus ¶Et in dicto.§.si coheredē.tractat, an si vna villa grauata debitis vniat̄ alteri non grauatę, an illa non grauata tenebit̄ ad onera ipsius vnitè, & quid ēt eꝯ. nā videtur concludere,qđ non,& quòd saltē posset peti separatio bonorū,per id ꝙ notauit Inn. de priuile. pastoralis.de quo dicendū, vt ibi.¶Sicut aūt de duabus ecclesijs potest fieri vna, ita ēt de duabus ꝓuincijs posset fieri vna, & similiter de vna possunt fieri duę.faciat.l.si eadē.ff.de officio assessorum. & ꝙ notauit Bar.in l.j.C.de Metropo.berito.li.xj.¶ In gl.3. ibi,cū essent diuersæ possessionis.fortè voluit glo.intelligere,quòd ecclesia Batoniensis esset secularis.& ecclesia Bastonien.erat regularis, & Eps erat secularis.nā propter eminentiā Epalis dignitatis p̄t profici in Epm ecclesiæ regularis Eps secularis,vt legitur & notat̄ in c.nullus.de ele.in vj. & iste intellectus tāgitur ibi in gl.l.fi.¶Alius intellectus est, qđ ēt ecclesia Batoniē.erat regularis, sicut ēt multæ in anglia tñ erat diuersæ professionis ab ecclesia Blastonien.& sic etiā intellexit hic Tancredus de Vincē.& vterq; intellectus in se pōt esse bonus,per ea quæ hñr in d.c.
8 nullus.cū ibi.no.in glo.fi.¶† An aūt possit fieri vnio de monasterijs diuersę religionis, vel habitus notauit Paulus in cle.j.de electio.vbi concludit,qđ sic ꝑ Papam.sed non per aliū ꝓpter diuersitatē religionis, ne diuersæ religionis hoīes simul essent, per id,ꝙ hr̄ in d.cle.j.¶In gl.hospitalitatis. ibi.clerici, & monachi.Not. bñ,qđ nedū monachi.sed ēt clerici tenētur ad hospitalitatē,intellige congruam.& quę dicat̄ cōgrua dictum fuit in c.de monachis.de præbē.s̄. ¶In gl.Batonien.Epi in fi. ꝓpter hoc,ꝙ tangit hic glo.de legione ponit hic Io.And.q.d ꝓpriè sit legio,& quot
b contineat sub se legio.[b] & concludit, qđ † legio cōti
9 net sub se sex milia sexcentos saxaginta sex.nam s̄m eum in legione erant sex milia, reliqui erant p̄cedentes. nam quilibet decēnarius numerus habebat vnū p̄cedentem qui vocabat̄ decanus, & sic in quolibet centenario erant decem decani, & sic decē p̄cedentes.& per ꝯñs in quolibet miliari erant centum decani, & sic cum essent sex milia erant sexcentū decani. quilibet aūt centenarius habebat suum præcedentē. & sic cum in miliari erāt decē,& per ꝯñs cum essent sex milia erant sexaginta p̄cedētes cētenarios. ¶ Itē quodlibet miliare habebat suū p̄cedentē, & sic cum essent sex milia erāt sex p̄cedentes miliaribus, & sic in effectu legio, vt dixi continet sex milia sexcentos sexaginta sex.& hanc dicit esse veritatē,licèt Accursius aliter notauit in l.ij.in princ.ff.de his,qui no.in. vbi ēt tangit Accursius quomodo in legione est dare cohortē,& alas & exercitiū etiā qui constituit̄ ex legione.de quo ibi.¶ In gl.sede vacāte.ibi. qđ potius ꝯtradicit. Nam ibi clericus ecclesiæ vacantis nō fuit petitus ab ipsis clericis ecclesię vacantis.sed a Papa, vt ibi patet. & sic potius facit ꝯ̄ Hug.inquātū ibi.innuitur,qđ clerici ecclesiæ vacantis nō potuissent dare lniam capitulo,& Præcariæ.non facit ēt pro Hug. sed potius cōtra,vt ibi patet.¶ In ea.gl.ibi. suffraganeorū suorū.& sic vr̄, qđ remanemus in regula, qđ
10 Metropolitanus † nō possit se intromittere de clericis suorū suffraganeorū,per id qđ habet̄.s̄.de offi.or. pastoralis.ex quò iste casus non est de exceptuatis.facit,qđ no.gl.in l.omnis diffinitio.ff.de regu.iur. ¶In ea.gl.ibi.& est argumentū. supple ꝑ opinione Hug. cū ecclesia æqparetur minori.s̄.de resti.in inte.c.j.tñ gl.fortè voluit rñdere,quòd illud, quòd sequitur ꝓcedit in minore.quia sic est expressum. sed secus erit in ecclesia. q̄a ex quò non est expressum Metropolitanus nō pōt se intromittere de clericis,vel rebus ecclesiæ suffraganei sui.Inn.tamen,& Io.An.hic aliter rñdent,videlicet,qđ in l.bonorū.allegata in glo.loq̄t̄ in hæreditate quæ cōiter est lucrosa, ideo ibi est speciale, quòd iudex pōt supplere defectū administrationis in dādo bonorū possessionē ipsi minori.q̄a tra-
11 ctat̄ de acquirendo, licèt aliàs † hæreditas ēt lucrosa sine autoritate tutoris non acquiratur.insti. de auto. tuto.§.j.Hic aūt non agitur de acq̄rēdo,sed de diminuēdo bona ecclesiæ.Ideo tex. ille nō facit ꝑ Hugo. Et eodē modo pōt rñderi ad l.ait prętor.§. permittit̄. ff. de minoribus.vbi potest fieri solutio minori autoritate

a Vnitur alteri. vnionis materiā & eius dissolutiōnem vide p Alexā.in cōsil. lxij.iij.pte. & omnino per do. Abba.in c. sicut vnire. đ exces. prælato.

b Legio. ad de vegetiū de re militari quid legio cōtineat & in legenda sancti mauricij & sociorū ei⁹ q paš si sunt sub Maximiano Imperatore in loco qui dicitur aganicum qui est in dięce si semimē. & nunc est membrum patrie valebj vnde mihi Ioāni de gradibus eft origo.

ritate iudicis ſine autoritate adminiſtrationis, quia ibi non agitur de obligãdo pupillo. ſed vt obligatus ſibi liberetur. & vt aliquid quæratur pupillo per ſolutionem. ſed hic agitur de diminuendo, & ſic non facit pro Hug.& ꝑ ea, quę tetigit gl. vř gl. voluiſſe remanere in concluſione, qđ clerici eccleſiæ vacantis nõ poſſunt diſponere de rebus ipſius eccleſiæ, licèt Hug.aliter dixit. An aũt opi.Hug. poſſit aliquo caſu
12 ſaluari,patebit ex.ĩ. dicẽdis.¶†In ea.gl.ibi.ſi qs Eps. Sed certe illud capitulũ potius probat oppoſitũ, vt ibi patet,licèt Hugo.lĩtare voluerit illud capitulum ꝑut hic refert gl.valet,qđ non habeat locũ,qñ ꝑpter neceſſitatem vellet Eps alienare de rebus eccleſiæ ſubiectę.ſed vt dixi illud capitulũ vř probare ꝯriũ, & ſic vř, qđ opi.Hug. ẽt non ſit bona inquantũ voluit, qđ Eps de rebus eccleſiæ ſibi ſubiectę poſſit alienare ꝑpter neceſſitatẽ. an aũt aliquo caſu poſſit ſaluari opi.Hug.patebit ex his quę inferius tãgent̃. ¶ In ea. gl.ibi.ſi curatorẽ.ſupple, & ſic vř, qđ eodẽ modo valeat cõtractus factus ab ipſis canonicis eccleſiæ qui non habent adminiſtratorem, ſeu ꝑlatũ cũ eccleſia æquiparet̃ minori.ś.de reſti.in inte.c.j. & ꝑ hoc.facit tex.in d.c.ſi qua de rebus.dũ dicit reſciſſo cõtractu,&c.& ſic innuit,quòd valeat de mero rigore.q a qđ nullũ eſt reſcindi nõ põt.ĩ.de deſpon. impub. ad diſſoluendũ.¶In ea. gl. ibi.circa aliquã reſtitutionẽ. ſupple, q a ibi de nulla reſtõne petenda fit mentio, & ſic dum litera dicit reſciſſo,debet intelligi quatenus de facto proceſſit,vt voluit gl.ſuperius,& facit,ꝙ legit̃,& notatur in l.j.§.j.ff.de fer.¶ In eadẽ gl. ibi.ſi Eps ratũ habeat.intellige creatus poſt ipſum contractum factũ vacante eccleſia,& no.quòd gl.vult, qđ ex tempore ratihabitionis incipiat pro tunc tenere, licèt añ non valuerit.facit, qđ habetur in l.ij.§. fi.ff.
13 de offi.proconſulis,& legati.¶†In ea.gloſ.in fi.& ſic vult gl. quòd ꝯtractus factus per canonicos ſuper rebus eccleſię ſolennitate canonica non ſeruata ſit nullus ipſo iure, ſiue ſit factus ſed vacante,ſiue illa inſtituta:erit tñ in electione prælati,an velit ſtare contractui,an non.vt dicit gl. hoc idẽ in effectu tenuit Goſ. per id,qđ habet̃.ĩ. eo.c.fi. vbi iudiciũ agitatũ eccleſia vacante eſt nullum.ergo eodẽ modo ẽt cõtractus erit nullus, quia in iudicio videtur contrahi. l.iij.§. idẽ ſcribit.ff.de peculio.Et pro opinione gl.ẽt facit, quia licèt minor carẽs curatorẽ poſſit ſe obligare ad pecuniã,vel aliã rẽ,non tamen põt rẽ immobilẽ alienare.l.ſi prædium.& l.non ſolũ.C. de prædijs minorũ.& ſic eodẽ modo vř, qđ clerici vacante eccleſia, & ſic carentes adminiſtratore non poſſint rem eccleſiæ alienare.Hoſt.vero hic dicit ꝙ fienda eſt differentia inter ꝯtractũ,& iudiciũ.nã iudiciũ eſt oĩno nullũ nec põt eſſe in pendenti.facit,quod habet̃.ĩ.eo.c.fi. & l.non quẽadmodũ.ff.de iudicijs.ſed cõtractus ſ͛m eum non eſt omnino nullus,quia eſt in pendenti.nã ſ͛m eum ſi eſſet ex toto nullus, nõ poteſt ratificari ſine autoritate Papę,per id,qđ habetur.iij. q.vj. ſi hoc quippe,& de regulis iuris,non firmatur.libro ſexto. & pro hoc facit, q a contractus vř poſſe eſſe in pendenti.l.fi.ff.communia prędio.licèt ſecus ſit in iudicio,vt ſuperius eſt dictũ, & ratio ẽt diuerſitatis poſſit eſſe ſ͛m Hoſti. quia iudiciũ redditur in inuitum.l.inter ſtipulantem.§.j.ff.de ver.obl. ſecus in contractu, qui ex voluntate innuitur.l. ſicut.C. de actionibus, & obligationibus. & ideo magis annullatur iudiciũ ſede vacante q̃ contractus,& pro hoc etiam,q a fortius vř ſua natura ligare iudicium q̃ contractus,tum etiam habeat executionem paratã ſui natura, & nõ contractus.l.minor.xxv.annis cui fideicommiſſum. ff.de minoribus.Ideo maturius ꝯſilium eſt neceſſarium in iudicio,& ſimiliter maior ſolennitas facit.l. clarũ.C.de auto.præſt.& ſic reſidet Io.An.Do.Ant. hic dicit gl.poſſe ſeruari,q a videmus in ſilij,qđ teſtamentum in quo filius in poteſtate eſt præteritus eſt nullũ.l.j.ff.de iniuſt.teſta.& l.inter cætera.ff. de lib. & poſth. & tñ q a eſt nullũ fauore filij poteſt ipſum approbare.l.filio præterito.ff.de iniuſ. teſta. & ibi ẽt no.per Bar.etiam in l.j.ff.de leg.iij.ergo eodem modo videtur, ꝙ licèt contractus ſuper re eccleſiæ eſſet nullus,tñ q a fauore eccleſię eſt nullus, vř ꝙ poterit per eccleſiã approbari, & ſic in effectu ita demũ erit nullus, ſi eccleſia hoc volet.facit,qđ no. in ſimili in d.l.filio præterito.Pro ꝑdictis ẽt facit,qđ legitur,& no.in l.eleganter in prin.ff.de dolo. vbi ſi contractus bonæfidei fiat dolo dante cãm contractui non valet contractus ipſo iure,& tñ põt ratificari per illũ q. dolo fuit inductus ad ꝯtrahendũ, quia eius fauore erat nullus,& ſic eodẽ mõ vř dicendũ in ꝑpoſito.¶ Nec obſtant allegata ꝑ Hoſt.q a poſſent habere locũ, qñ actus eſſet nullus ex alia cauſa q̃ propter fauorẽ ratificantis,q a tunc non poſſit validari,niſi ꝑ Papã.facit qđ notauit Inn.de offi.deleg.in c.prudentiã.in prin. & quod ibi ẽt no.per gl.& quod notauit ẽt Inn.in c. cum conſuetudinis.ś.de conſuetu.& Bar.in d.l.j.ff. de leg.iij.Dicit tñ do.Ant.poſſe concludi, qđ interdum eſt notoriũ cõtractum fore initum in fauorem eccleſiæ,& tunc erit aliquis inſpecto ſtatu pſenti, & ẽt futuro.facit ſc͛dm eũ, qđ habet̃ in l.iulianus.§.ſi quis a pupillo.ff.de ac.emp.Qñq; vero eſt certũ cõtractum factum fuiſſe in pꝛiudiciũ eccleſiæ,& tũc erit nullus inſpecto ſtatu præſenti,& etiam futuro. ꝑ id, qđ hř in c.ſine exceptione xij.q.ij.& de reb.eccl. nõ alie.in c.j.lib.vj.Qñq; vero eſt dubiũ, & tũc põt dici ſ͛m eũ, qđ inſpecto ſtatu præſenti ꝯtractus iudicari debet nullus,ex quò factus eſt ſine ſolennitate debita.ſed inſpecto futuro cenſetur eſſe in pendenti, q a ſi reperiatur factus in fauorem eccleſiæ debebit approbari,& ſic in effectu iudicari aliquis.¶In gl. quã eccleſiæ in fi.Not.ex gl. duo notabilia q̃ in ipſa tanguntur.¶In gl.fi.in fine,facit, qđ habetur de reg.iu. decet.lib.vj.Et ſic vult gl.quòd licèt de iure cõi eccleſia non vacante poſſit diſputari de iuribus ipſius eccleſiæ,tñ hoc caſu fuit indulgentia.quia permiſit diſputari ꝯtra priuilegia cõceſſa ꝑ Romanos Põtifices. Io.An.hic ſuꝑ litera,poſt Inn.dicit,qđ ẽt ex alio capite fuit indulgentia.quia vbi non fuiſſet hæc indulgentia,debuiſſet prius cauſa tractari corã Metropolitano.de foro comp.c. ſanè.modo coram Papa agitabitur. Item in alio poteſt dici indulgentia, q a vbi alibi coram ipſo Metropolitano ageret̃ cauſa,nõ pñt cogi partes perſonaliter cõparere. q a ſufficeret ꝓcuratorẽ mittere.ś.de ꝓcura.querelã cũ ibi no.ex quò cã erit corã Papa poterunt partes cogi ad perſonaliter cõparendum. facit, qđ habetur in c.j.de iudicijs. in vj.¶Itẽ põt dici indulgentia.q a mẽbrũ nõ hẽt poteſtatẽ litigandi cũ ſuo ꝑlato, niſi cũ certis ſolẽnitatibus.inſti.de cura.§.j. Mõ ille ſolennitates corã Papa non erant neceſſariæ.per id. quòd habetur in l. oẽs. C.de teſt.& qđ no.in c.j.de lit.conte.Itẽ põt dici indulgentia,q a hic fuit data ptãs priori,vt adminiſtraret circa ſpũalia,& etiam temporalia quodãmod vice Abbatis ſc͛dm ea,quæ tetigit gl.in verbo cepimus. ¶Iſtud tñ bñ.facit ad id,ꝙ dř de proſecutione iuris, & ſic alie expoſitiones vñr meliores, & vt ẽt tetigit gl.põt dici indulgentia,q a permiſit venire ꝯtra factũ ſuũ,& prædeceſſoris ſui celeſtini,qđ alš fieri nõ potuiſſet etiã per viam reſtõnis. quia fortè erat lapſum tempus

tp̄s restitutionis petēdę, & similiter ēt fortè poterat supplicari. q̄a lapsum erat tp̄s supplicandi, facit, qđ hr̄ in auth. q̄ supplicatio. C. de precibus imperatori
14 offeren. & s̄. de resti. in inte. in c. ex lr̄is. ¶†Extra gl. tangit hic Io. And. post Inn. duo principaliter, primū est an rl̄a hic posita inquātum dr̄, qđ vacāte sede nihil est innouādū habeat locū in alijs ecclesijs inferioribus a cathedralibus. ¶Secundū est an indistinctè dicta regula ꝓcedat, tam quò ad ꝯctum, quā quò ad iudicium, an vero recipiat aliquas fallētias, & casus exceptos. ¶Circa primū Inno. hic in vna parte videt̄ velle, quòd ista regula solū habeat locū in cathedralibus ecclesijs, & istud etiā tetigit in c. cum dilectus. s̄. de consuetudine. facit, qđ notauit gl. in cle. si vna. de rebus ecclesiæ non alie. demū vr̄ aliter dicere videlicet. qđ rl̄a ista nedū hēt locū ī ecclesia cathedrali. sed ēt locū hēt in qualibet ecclesia collegiata, vbi p̄latus, & cōuētus, seu capitulū hn̄t oīa cōia prout cōiter cōtingit in cōuentualibus ecclesijs, quæ sunt sub regimine Abbatum Priorū, aut Præpositorū. q̄a tales cōuentus, vel capitula nō pn̄t aliquid alienare, vel facere in p̄iudiciū sedis vacātis mortuo p̄lato. & idē dicit Host. in qualibet dignitate vacāte, & etiā in qualibet parochiali ecclesia. Et ꝑ hoc bn̄ facit, qđ hr̄ in c. j. de rebus ecclesiæ non alie. in vj. vbi satis hoc vr̄ expressum, facit etiā, qđ notauit Hosti. in summa
15 eo. tit. in §. de qua, & hæc quantū ad primū. ¶†Circa scđm vero cōclude, qđ q̄dā sunt ecclesiæ habētes capitula nō habentia specialē p̄latū. nam nō est absonū, qđ ēt reperiat̄ capitulū nō hn̄s p̄latū, vt voluit Inno. in c. cū non ignores. s̄. de præbē. & in tali ecclesia, ex quò non cōsueuit habere prælatū non dr̄ ꝓpriè esse vacatio. & sic in illa non vr̄ hēre locū iste titulus. iō poterit fieri ꝯctus alienationis ꝑ tale capitulum intercedēte autoritate Epi, licèt nō habeat prę-latū. & sic quodāmodo videat̄ vacare. q̄a nō dicetur propriè vacare, ex quo nō cōsueuit habere p̄latū, vt prędixi. iō tenebit ꝯctus alienationis factus per tale capitulū intercedēte autoritate Ep̄i. vt dixi scđm Inno. allegat, qđ hr̄ in §. emphyteusim. in auth. de non alienandis, aut permutandis. collat. ij. a ꝯtrario sensu inquantum dicit, qđ valet ꝯctus iurātibus administratoribus, & chartularijs, hoc est cōficientibus instrumentū, & scđm eum loquit̄ q̄n non cōsueuit ecclesia hēre p̄latū, q̄a tūc ille deberet iurare, ꝙ alienatio nō fit in detrimētū ecclesiæ, facit, qđ hr̄ in l. iubemus, & auth. hoc ius porrectū. C. de sac. san. ec. dicit tn̄ qđ tutius est dicto casu dare curatorē, vel defensorē bonis per id, qđ hr̄ in l. j. & ij. ff. de curatore bonis dādo. & in c. j. de reb. eccle. nō alie. li. vj. vt sic cū illius ꝯsensu autoritate Ep̄i fiat alienatio ꝑ id, qđ hr̄ ī d. c. dudū. & eo. ti. in cle. si vna. Quędā aūt sunt ecclesię q̄ cōsueuerūt habere p̄latū, & sic possunt vacare ꝑ mortē talium. & in istis si q̄ritur, an sede vacāte possit aliquid innouari, conclude qđ quędam sunt quæ necessario sunt tractanda sede vacante, vel saltem illa vacāte melius, & commodius tractātur. & in istis non hēt locum hæc regula, quia talia non prohibentur sede vacante, vt patet ex his quæ legunt̄, & notātur in c. ij. coniuncta gl. s̄. de restit. in integ. & in c. cū dilectus. cum ibi no. s̄. de consuetudine. & j. de verb. signi. Abbatē. exemplum patet, q̄n oportet disputari de iure eligendi ad quem pertineat vacante sede, q̄n petitur ꝯfirmari electio alijs ꝯdicentibus, & asserētibus ad se spectare ius eligēdi. nā licèt hæc q̄ō videat̄ tangere ecclesiam, seu statum eius, tn̄ vt expediatur electio, vt prouideatur de prælato oportet qđ tractet̄ ipsa sede vacante, ne ecclesia diu vacet d. c. ij. de restit. in inte. cum ibi notatis, & in præalle. c. cum dilectus. & eodem modo si duę essent factę electiones in discordia oporteret tractari sede vacāte quę haberet pręualere, & quis rectorum haberet melius ius. facit quod hr̄ in iuribus præallegatis. Similiter etiam q̄n ageretur de vnione Episcopatuū fienda, illud vr̄ fieri commodius vacāte sede. xvj. q. vij. c. & t̄pis. secus vr̄ si ageret de vnione dissoluenda, q̄a tunc vr̄ qđ hoc non sit tractandum vacāte sede Ep̄ali, vt vr̄ ꝓbari, & etiā vr̄ tenere Hosti. in summa eo. tit. §. fin. circa fin. ¶Sed ꝯtra istud fortiter facit, q̄a ꝯtrariorum deberet esse eadem disciplina. xxxij. dist. c. hospitiolū. & in l. si ꝯtra. ff. de vulg. & pup. & sic vr̄ qđ sicut vnio Ep̄atuū fieri pōt sede vacāte d. c. & t̄pis. & ita etiā vr̄, qđ deberet posse fieri dissolutio sede vacāte, gl. ī cle. si vna. de reb. eccle. non alie. vr̄ dicere, qđ regulariter vnio, & dissolutio pōt fieri sede vacāte. fallit in Ep̄atibus per istum tex. non assignat tn̄ aliter rōnē diuersitatis, vnde scđo dicit, qđ hic fuit impedita dissolutio, non q̄a sede Ep̄ali vacante nō posset fieri. sed ne si fuisset reuocata videret̄ Papa plus cauisse personæ q̄ ecclesiæ. vt hic dr̄. Sed certe ista solutio non vr̄ bona. quia hic videntur assignari duę rationes principaliter, quarū vna est, q̄a sede vacāte nō deberet aliq̄d innouari. alia est ne videatur plus cauisse personæ q̄ ecclesiæ, & sic vr̄ quòd quęlibet ipsarum debeat sufficere per id, quod legitur, & no. in l. liberorum. §. notantur. ff. de his qui no. infa. & in §. affinitatis. insti. de nup. vnde potes dicere, qđ ratio diuersitatis sit inter vnionem, & dissolutionem, quia vnio habet tantum sumere effectū sede vacante, facit. j̄. de dot. consultationibus, & quod hr̄ in d. cle. si vna. sed dissolutio potest etiam habere effectum sede nō vacante, & ideo ius voluit, quod an dissolutio esset fiēda, potius hoc tractari deberet sede non vacante. & secundū hoc idem videretur dicendum etiam in inferioribus ecclesijs a cathedralibus vnitis, cum eadem videatur ratio, & ꝑ ꝯn̄s idem ius. argu. c. translato. de constitu. & sic simpliciter remanebit differentia inter vnionē q̄ poterit fieri sede vacāte, & dissolutionem vnionis quæ non poterit fieri sede vacante. & hoc fortè fuit de mente Hostien. in summa eo. tit. §. fi. circa fin. Vr̄ etiam quòd commodius possit fieri retentio fructuū sede vacante. j̄. vt eccle. benefi. c. j. & ibi tangetur, facit etiam, quod legit̄, & not. in c. si ꝑ ꝑ tua debita. de rescrip. in vj. & j̄. de verb. obl. c. penult. Similiter etiā vacante præbenda commodius fit diuisio præbēdæ. s̄. de præbend. vacante. vnde in prædictis non habet locum hæc regula, ex quò commodius tractari possunt, & fieri uacante sede, per ea quæ hn̄r in iuribus præallegatis. ¶ Quædam autem sunt quæ commodius tractantur, & fiunt sede non uacante. & in istis ꝯclude, quod aut quærimus de alienationibus uolūtarijs, & extraiudicialibus, aut de necessarijs quę fiūt per actus iudicij quę possunt dici necessarię, quia iudicium redditur in inuitum. l. inter stipulantem. §. j. ff. de uerbo. obli. primo casu, q̄n agitur de alienatione extraiudiciali. & sic q̄ fit uoluntariè licèt fiat impellēte, seu suadente cā necessitatis, vel utilitatis ecclesię. & tunc Inn. hic ur̄ dicere, qđ regulariter tales alienationes sunt prohibitę sede uacante, cū habeāt fieri ex uoluntate alienantium, siue fiat alienatio ꝑ ꝑ utilitatem, siue propter necessitatem ecclesię. fallit secundum eum in duobus casibus, primus est, q̄n sunt res quę seruando seruari non possunt. & sic periculū est in mora in tenēdo illas, ut sunt fructus q̄ possunt corrumpi. & tunc possunt alienari sede uacante per periculum, per id, quod habetur in l. lex quę tutores. C. de

C.de admini.tuto.in simili. vbi etiam tutor tales res alienare sine decreto iudicis, debebit tñ pretium cõseruari per ipsum capitulũ ipsius rei sic alienatę, vt postea detur prælato qui creabitur. facit, quod hř in c.gñali.de ele.in vj.& in c.pñti.de offi.ordi.eo.lib.& qđ no.xij.q.ij.capitulo illud ꝑ glos. ¶Scđo fallit ẜm Inn.qñ ecclesia est in tali statu, quòd diu est vacatura & imminet periculum ecclesiæ si alienatio nõ fiat, quia hoc casu fieri poterit alienatio dato per iudicẽ curatore bonis ẜm.l.j.& ij.ff.de curatore bonis dando, vel defensore ipsi eccl.ẜm ea q̃ hñr in c.j.de rebus eccl.nõ alie.& sic residet Ioan.And. & do. Ant. Sed aduerte, quia quod proximè dictum est. vř posse ꝓcedere in inferiori ecclesia a cathedrali, de qua videlicet inferiore ꝓpriè loquiť.c.j.pålleg.de rebus eccl.nõ alie.in vj.non aũt vř ꝓcedere in ecclesia cathedrali. q̃a in illa inferior a Papa non vř posse dare defensorẽ, aut visitatorem, vel curatorẽ, aut procuratorẽ, vt patet. in c.penulti.de supplen.negl.præla.in vj.& talis ẽt datus a Papa nõ habebit potestatẽ alienãdi aliquid immobile. vt est text.in c.is cui.de elec. in vj.& licèt certo casu possit inferior a Papa dare visitatorẽ, & sic ꝓcuratorem ecclesię cathedrali, qñ videlicet capitulum ecclesiæ cathedralis negligenter, vel malè administraret. de sup.neg.præla.c.fi.li.vj. vbi Archieps põt tunc dare visitatorem: vt ibi patet, tñ non poterit alienare immobilia: q̃a si hoc non põt datus a Papa. vt est dictũ, multominus poterit datus ab inferiore a Papa, imo plus vř ꝙ licèt datus a Papa posset suadente necessitate, uel utilitate ecclesię alienare mobilia, quę seruando seruari possent, ut probari uidetur a ɔ̃rio sensu in d.c.is cui. & ibi not.per gl.tñ secus uř in dato ab inferiore a Papa. q̃a hoc nõ reperitur in iure cautũ, & sic intelligitur esse ꝓhibitum. per id, qđ hř.j̃.c.ꝓxi.& s̃.de translat.prela.c.ij. ¶ Item q̃a speciale uř in dato a Papa ut possit alienare mobilia. per ea quę hñr in d.c.is cui. & sic in alijs uř secus, facit, quod hř in c.nihil est.ad fi.de ele. & in c.fin.de accusa. ¶Secundo casu, quando quęriť de alienationibus necessarijs, quę fiunt per uiam iudicij, cum iudicium reddatur in inuitum.l.inter stipulantem.§.j.ff.de uerb.obli.& facit, ꝙ habetur in l. iij.§.item quęri potest.ff.de rebus eorum. & hoc casu concludit Innocẽ. ꝙ tales alienationes regulariter sunt prohibitę sede vacãte. quia iudicium nõ vř posse tractari sede vacante. imo si tractatur tali tpe ipsum iudicium processus, & sñía ad pręiudicium ecclesię nõ valet.j̃.e.c.fi. sic etiam dicimus, quòd processus, & iudicium, & sñía ɔ̃ minorem carente legitimo defensore non valet in præiudicium ipsius minoris.l.acta.& l.ɔtumacia.§.fi.ff.de re iud.& facit, qđ hř in l.cum & vos minores. C.si aduer.rem iudica. ¶Prædicta vñr limitare Inn.vt ꝓcedant, nisi in casu in quo diu vacaret ecclesia quo casu vř dicere, ꝙ duplici modo poterit ecclesiæ prouideri. primo, ꝙ detur curator ecclesiæ, seu bonis ipsius ecclesiæ. per id, qđ superius dictũ est.& per id, quod vř in præalleg.l.j.§. ij.ff.de curatore bonis dando. Item poterit eligi alia via, videlicet vt detur visitator, & ꝓcurator qui interim causam agitabit, allega. qđ hř in c.obitum. & c. seq.lxj.dist.& cessante alia visitatione, seu alio visitatore dicit, ꝙ de iure in cathedralibus vacantibus cẽsetur Archieps esse uisitator, & in inferioribus a cathedralibus Eps censetur uisitator. & alle. ꝙ hř.lxxj. dist.fraternitatẽ. & x.q.ij.c.fi.& sic residet Io.An.& do.Ant. ¶ Sed aduerte primo, q̃a nõ uř.uerũ qđ Archieps censeať uisitator in cathedralibus ecclesijs uacantibus, saluo nisi capitulũ ipsi ecclesię negligenter uel malè administraret. ut est expressum in c.fin.de supplen.neg.prela.in vj.& tunc posset dare visitatorem ipsi ecclesię si uellet. ut ibi patet. aliàs inferior a Papa non dat visitatorẽ ecclesię cathedrali. vt ꝓbať, & superius dixi, tñ uř ꝙ licèt in dicto casu possit archieps dare uisitatorem: nõ tñ possit iudicium agitare sede uacãte, cũ hoc non reperiatur expressum, & regula hic sit in contrarium.& j̃.eo.c.fi. Et ꝑ prædicta etiam patet, ꝙ ipsi ecclesię cathedrali uacanti nõ põt dari curator. ut q̃a dixi per inferiorem a Papa nõ uideť posse dari administratorẽ ecclesiæ cathedrali uacanti, nisi in casu de quo.s̃.dixi. Posset tñ dici, ꝙ uisitator datus a Papa ꝓpter plenariam ptãtem quã habet. q̃a potest cõferre bñficia, & alia facere, q̃ potest electus cõfirmatus. ut patet in d.c.is cui.de elect.in vj. ꝙ poterit tractare cãm ecclesiæ uacãte sede si hoc uideatur expediens, & hoc uř tenuisse do.Flor.in c. fi.j̃.eo. ut etiam ibi tangetur, secus uř in alio dato ab inferiore. quia ille uř habere potestatem quam habebat capitulum. ut patet in d.c.fin. unde non posset conferre beneficia, sicut nec capitulum, qñ spectant ad collationem Epi. ut ibi hř. & facit.j̃.proximo.c. unde sicut capitulum põt tractare causam, & sic agere uacante sede ut hic probať, ita nec talis uisitator, uel procurator. quod aũt dictum est de Epo respectu inferiorum ecclesiarum, satis uř ꝓcedere per id, qđ hř in c.fi.de succes.ab intesta. ubi Eps uacante ecclesia parochiali sibi subiecta agere, & defendere potest pro illa, facit etiam quod habetur in c.j.de reb. eccle.non alien. in vj. ubi si expediat fieri alienationem ecclesię potest dare defensorem, & sic multofortius videtur quòd poterit constituere aliquem qui agat pro iuribus ipsius ecclesiæ. Et per prædicta uř, quòd sit differentia inter ecclesiam cathedralem, & ecclesiam inferiorem, q̃a pro ecclesia inferiori: Episcopus vacante sede potest agere pro ecclesia inferiori: episcopus uacante sede, seu uacante ipse ecclesia põt agere, & pro illa defendere. d.c.fi.de succ.ab intesta. sed nõ poterit Archieps uacãte sede ecclesię cathedralis ꝑ illa agere, uř expedire. & hoc uř satis uoluisse Inn.hic si bñ ponderenť, & ẽt Host.in summa eo.ti.§.de qua. Et ꝑ hoc põt saluari dictũ Inn.in quãtũ uoluit, qđ iste titul⁹ hřet locũ in ecclijs cathedralibus, & non in inferioribus, quia ut dictum est licèt non posset agi, seu agitari iudiciũ sede cathedrali uacãte, tñ poterit agitari uacante ecclesia inferiori. & quòd dixi superius circa primum membrum principale, uidelicet, quòd iste titulus habet locum etiam in ecclesijs parochialibus debet intelligi respectu alienationis, non respectu potestatis agendi ipsa ecclesia vacante, quia Eps potest pro illa agere, vt dixi, non posset tñ alienare rem ipsius ecclesię vacãtis, vt in d.c.j.de reb.eccl.non alie.in vj.nisi prius creato defensore ipsi ecclesiæ, vt ibi patet, & sic debet intelligi, qđ ibi dictum fuit.
16 ¶†An aũt Eps posset agere ꝑ inferiori ecclesia collegiata. potest dubitari, ad qđ vř posse dici, ꝙ si est secularis ecclesia vř quod possit per id, quod hř in c.fi.de suc.ab intesta. vbi agit ꝑ ecclesia cui pręerat archipresbyter, & sic fortè erat collegiata. facit, qđ hř in c.j.& ij.de offi.archipres.de regularibus autem non benè reperiť expressum. vnde videretur, ꝙ in illis secus, & præcipuè, q̃a equipararetur quò ad quædam cathedrali. vt patet.s̃.de elect. in c.ne pro defectu. & fortè hoc etiam voluit sentire Inn.dum dicit, qđ iste titulus hẽt locum in ecclesia cõuentuali, vt superius tetigi circa primum membrũ principale. Posset etiã dici quòd licet Eps posset agere pro ecclesia inferiore vacãte, tñ alius agere nõ possit,

possit, si hoc nō facit de mādato Epi, & hoc respectu ēt habebit locū iste ti. ēt in ecclia parochiali. Itē aduerte, q̄a prædicta inquātum dictū est non posse tractari iudiciū vacante sede, vel ecclesia, vr̄. Inn. limitare hic in vna parte, quòd istud procedat q̄n quis vellet esse in iudicio inter agendo pro ipsa ecclesia, sed defendendo, & respondendo dicit, qđ ipsa ecclesia, seu capitulum ecclesiæ poterit r̄ndere, & coget̄ allegare quod hr̄ de cōsuetudine. c. cum dilectus. & de verb. signifi. Abbate. & de resti. in inte. c. ij. Sed certè dicta iura loquuntur in causa eligendi, quæ melius tractatur sede vacante, quàm sede plena: vt superius tetigi. & ipse Inno. vr̄ restringere in vna parte capituli præallegata. & ideo in alia parte, seu in alia glo. facit regulam, quòd nec agendo, nec defendendo potest agitari iudicium cōtra ecclesiā, vel pro ecclesia, & istud vr̄ verius per ea, quę superius tetigi. quod tñ dēt limitari, nisi esset causa, quæ cōmodius tractaret̄ vacante sede, vt dixi: aliàs stat regula prædicta in ecclesijs cathedralibus. in inferioribus aūt quid tenendum patet ex superius dictis. Et aduerte, qđ in ecclesia cathedrali in tñ procedit dicta regula, qđ nedū non possit inchoari iudicium sede vacante, sed etiam si causa fuisset incepta t̄pe prælati, & constitutus p̄curator, si ꝯtingat prælatum mori cā non finita ēt si fuisset lis cōtestata nō poterit compleri per procuratorem sede vacante, licèt fuerit constitutus sede non vacante, vt hic tenet Inn. & facit, quod hr̄. ſ. eo. c. fin. & hodie etiā est expressum in cle. procuratorem. de procurato. vbi etiā gl. tangit, an illa cle. solū hēat locum, q̄n procurator fuit ꝯstitutus a prælato in bonis spectantibus tantūmodo ad prælatū. an vero etiam p̄cedat, si fuit cōstitutus in bonis spectantibus ad p̄latū, & capitulū. de quo dicendum, vt ibi. & facit ēt quod notauit Inn. ſ. de foro cōpe. dilecti. An aūt capitulum possit cōstituere p̄curatorē ad administrandum bona vacante sede. Inn. vr̄ velle, q̄ sic per id, qđ hr̄ in l. ij. seu prima. §. j. ff. qđ cuiusq; vniuersitatis. & assignat rōnem, quia in bonis cōibus prælato, & capitulo ipse p̄latus, & capitulū cēsentur vnū collegiū, ideo mortuo p̄lato ius administrandi vr̄ residere in capit. per id, qđ hr̄ in l. sicut. §. fi. ff. quod cuiusq; vniuer. & in c. si fortè. lxv. dist. & dicit etiā hoc exp̄ssum in c. ij. de resti. in integ. ibi tñ vr̄ loqui de iure eligendi. Host. verò hic dicit, quòd dictum Inn. pōt p̄cedere q̄n bona spectarent ad capitulum tñ, vel ad prælatum, & capitulū, si prælatus haberet interesse capitulo, vt canonicus, & non vt prælatus, & sic spectaret ad capitulū, & prælatū nō vt p̄latum, sed canonicū, in spectantibus aūt ad prælatū tñ, vel ad prælatum, vt prælatū, & capitulū, facit regulam negatiuam videlicet, qđ vacante sede capitulū nō pōt in illis facere procuratorem, nec illa administrare, nisi inquātū reperiatur a iure concessum. facit. qđ hr̄. ſ. c. p̄xi. & si capitulū optet, seu desideret talia expedire, expediat ordinationem ecclesiæ. i. eligat prælatū, & hoc dicit facere ꝯtra Cardinales qui sede vacante aliqua temp̄tāt, q̄ non debent de quo dicendū, vt in c. j. ad fi. de schismaticis. libr. vj. & in cle. ne Romani. de electio. ¶Do. An. hoc dicit dictū Inn. p̄cedere ī bōis, q̄ spectāt ad capitulū, vel etiā q̄ spectant ad capitulum, & prælatū, vt p̄latū, & sic in bonis cōibus prælato, & capitulo, per id, q̄ hr̄ in c. j. ſ. eo. in vj. ¶Sed in bonis spectantibus ad prælatum tñ, p̄cedet opinio Hostiē. & stet regula negatiua, q̄ non possit capitulū aliquid in talibus disponere, nisi in iure aliquid aliud reperiat̄ expressum. & ita dicit do. Ant. qđ vr̄ sentire Io. And. in c. j. ſ. eo. in vj. & in c. j. de maio. & obe. eo. li. & sic transit do. An. ¶Sed certè vr̄ dicendū, q̄ etiā in spectantibus ad prælatū tñ, vr̄ quòd succedat capitulū in potestate administrādi sede vacante p̄ id quod hr̄ in c. penul. & fi. de supplen. negl. prælato. in vj. vbi capitulum in potestate administrandi t̄palia, & spiritualia succedit Epo vacante sede. vnde vr̄ esse mēs illius text. qđ sicut succedit in potestate iurisditionali spectante ad prælatum tñ. de maio. & obe. in c. cum olim. cum ibi no. & ſ. de hære. ad abolendā. ita succedat in potestate administrandi t̄palia bona, & spiritualia, licèt nō possit cōferre b̄nficia. vt ibi. & c. p̄xi. & sic multo fortius poterit administrare bona omnia spectantia ad p̄latum. & capitulū per id, qđ hr̄ in c. j. ſ. eo. in vj. Et ſm prędicta vr̄ intelligendum, qđ hr̄ in tex. & gl. xij. q. ij. in c. illud. vbi gl. dicit, quòd vacante sede Episcopali spectaret ad ęconomū, & clericos ecclesiæ custodire ipsa bona. nam qđ ibi dicit de clericis debet intelligi de capitulo ecclesię, vt in simili exponit̄. c. cum apostolica. in verbo cleri. ſ. tit. j. & vr̄ ēt dēre intelligi, qđ ad ęconomū spectet custodire, sed ad ipsum capitulum spectat administrare. per id, qđ hr̄ in d. c. pe. & fi. & ideo videt̄, qđ capitulum vacante sede, ex quò hēt p̄tātem administrādi bona ēt spectantia ad p̄latum tñ. p̄ id, qđ superius est dictum, poterit etiam constituere procuratorē ad ministrandum dicta bona. vt etiā voluit glos. in d. c. fin. & facit ēt qđ habet̄ in l. si procuratorē. §. fi. ff. mādati. vbi p̄curator ad negotia alium procuratorem potest constituere ad negotia. ¶An autē posset capitulum p̄curatorē constituere ad agendum, vel defendēdum. dixi superius: quia videtur, quòd non per ea, quæ superius dixi, cum iudicium vacāte sede Episcopali nō posset tractari, vt superius est dictum. Et secundum superius dicta videtur posse intelligi, qđ habet̄. xij. q. ij. in c. hoc ius placitum. inquantum ibi dicitur, quòd ad illū spectat custodire bona ecclesiæ mortuo epo, cui hoc fuit cōmissum. p̄ capitulū. p̄ id, qđ hr̄ in tex. & glo. in c. fi. de suppl. negli. pręla. in vj. prędicta aūt procedunt sede vacante, illa autē instituta, & sic non vacāte dicit Io. An. qđ in bonis spectātibꝰ ad Epm, vel etiā spectantibus ad ipsum, & capitulum, nō poterit capitulum cōstituere procuratorem: q̄a capitulum nō habet exercitium actionum, sed prælatus ad quem spectat administratio bonorum, & non capitulum, allegat, qđ habet̄ in l. fi. ff. quod cuiusq; vniuer. facit, qđ no. ſ. de rescrip. edoceri. per Inn. & Ioā. An. dicit tamē, qđ si procurator constitueretur a capitulo nomine ecclesiæ interueniente autoritate ipsius prælati, quòd valebit. per id qđ habet̄ in l. neq;. C. de procura. & in c. causam. ſ. de iudic. & ij. q. vj. biduū. ver. impropriè. quinimo plus dicit, qđ si etiam fuerit cōstitutus a capitulo sine autoritate prælati valebit constitutio quātum ad hoc, vt valeat sententia lata pro ecclesia ad instantiam talis procuratoris. licèt non valebit contra eam. per id, qđ habet̄ in l. non eo minus. C. de procura. & qđ Io. An. not. in præalle. c. causam. Et prædicta procedunt vbi prælatus est p̄sens: sed vbi esset absens, vel si esset præsens non tñ vellet causam agitare, vel autoritatē interponere, tūc dicit Io. An. qđ poterit superioris autoritate dari curator bonis. ar̄g. l. j. & ij. ff. de curatore bonis dando. & l. si longius. ff. de indi. & C. de bo. quæ li. & l. cū nō solum. §. necessitate. allegat, qđ legitur, & no. x. q. ij. si quis Eps. videretur etiā, qđ vbi est præsens posset per superiorem cogi. per id, qđ habetur in c. nullus. de iure patrona. & in l. eū qui. C. de procura. in l. j. §. qui petant tutores. ad materiam facit, quod legitur, & not. ſ. de rescrip. edoceri. ¶†An aūt vnus de capitulo con-

tulo contradicente prælato possit defendere ecclesiã recurrendum est ad notata per glo. & Inn.in c.cum olim.s̃.de testi.& facit,qđ dicet̃ in c.si q̃s p̄sbyterorum.j.de re.eccle.nõ alie.
18 ¶† Vlterius est sciẽdum, qđ do.Pe.j̃.c.proxi. posuit duas quæstiones,quæ hic melius cadũt:prima est quid si duę sunt ecclesiæ parochiales adeo pauperes, qđ non inueniunt rectorẽ, & vacarunt tãto tẽpore , qđ collatio deuoluta est ad Papam, an Ep̄s poterit illas vnire. vr̃ qđ non ne per indirectũ impediatur potestas conferendi deuoluta ad Papam.arg.c.cũ q̃d vna via.de reg.iur.in vj. ¶In contrarium facit, quia Ep̄s habebat duo iura separata videlicet ius cõferendi dictas ecclesias,& ius vniẽdi illas . & sic vr̃,qđ licèt Ep̄s perdiderat ius cõferendi per deuolutionem factã ad Papã nõ t̃n perdiderat ius vniendi.argumento eorum,quę habent̃.j̃.de priuile.pastoralis . & in l.si seruitus.ff.de seruitu.vrba. prædi.in quibus patet, quod sublato vno iure remanet aliud,& istam partem vr̃ tenere do.Petr.j̃.c.p̃xi. dicens Fede.sic tenere.de quo per eũ in consilio cvj. ibi t̃n vr̃ finaliter residere , qđ licèt posset vnire episcopus dictas ecclesias non t̃n præiudicabit talis vnio illi cui conferetur ecclesia per Papam donec talis viuet ne illa priuetur ne per indirectũ preiudicetur Papæ potestati.facit,quod hr̃.j̃.de donatio.cõsultationibus.& vr̃ ẽt sentire,qđ valeat collatio facta per Papam etiam non facta mẽtione de dicta vnione. ¶Secundo tangit do.Pe.post Old.quid si Papa ꝯcessit vni Ep̄o, quod possit quatuor parochiales ecclesias vnire ecclesię suę cedẽtibus,vel decedẽtibus rectoribus si Ep̄s vniuit aliquas ecclesias virtute dictę potestatis ecclesiæ suæ, an si aliqua fuerit illarũ impetrata a Papa cũ cl̃a anteferri nunq̃d debebit p̄ferri ipsi Ep̄o.& finaliter cõcludit, quod nõ, q̃a talis clausula anteferri debet non referri ad similia.& sic ad illos qui prętenderent ius ex collatione, non autem ad illos qui prætẽdunt ius ex causa diuersa,vt est hic causa vnionis.facit,quod hr̃ in c.sedes.de rescriptis.& in l.fi.§. cui dulcia.ff.de vi.tri.& ole.leg.& ideo p̄ferret̃ Ep̄s, nisi aliud constet de mente Papę.de quo plenius per eum.j̃.c.sequenti.sed ista est finalis conclusio. Tangit etiam hic,an capitulum succedat Ep̄o in potestate dispensandi, & an statutum factum per capitulum sede vacãte ad collationem horum duret creato nouo Episcopo de quibus duobus tangam in c.sequenti.vbi melius ista cadunt.

SVMMARIVM.

1 *Sede vacante capitulum non succedit in spectantibus ad Episcopũ. & nu. 5.*

2 *Collatio facta per non habentem potestatem non imprimit colorẽ tenendi ei cui collatum est beneficium.*

3 *Confirmatio nulla etiam facta a Papa in forma cõmuni collationis omnino nullæ non imprimit colorem tenendi.*

4 *Permissum intelligitur, quod prohibitum non reperitur, intellige in materia communiter permissa:sed in prohibita prohibitum intelligitur, quod non reperitur concessum.*

6 *Sede vacante an capitulum possit absoluere, & an etiam possit ecclesiam commendare.*

7 *Sede vacante an capitulũ succedat Episcopo in potestate dispẽsandi.*

Lla. Capitulũ non succedit in potestate ꝯferendi prębendas ad Ep̄m,vel prelatum spectantes.h.d.Et in prima decisè narrat factũ . In sc̄d̃a diffinit. In tertia soluit obstaculũ probans deuolutioni locũ non esse. sc̄d̃a ibi ecclesiã.tertia ibi.cũ nusq̃. ¶Itẽ not.in text.ibi.& j̃.deciditur factũ,qđ colligitur ex sequentibus.vt dixi in diuisione. ¶Item ibi p̄bendę nomine.h.d.quia fortè ecclesia Sancti Leuci erat annexa vni præbendę.

1 facit,ꝙ habet̃ in c.extirpãde.§.j.s̃.de præbẽ. ¶†No.j. ꝙ in spectantibus ad Ep̄m non succedit capitulũ vacante,nisi inquantum inueniatur in iure expressum. & hoc etiam colligit̃ , qđ capitulũ vacante sede non succedit Ep̄o in potestate conferendi beneficia spectantia ad collationem Ep̄i tantũ . Secus esset si spectarent ad Ep̄m,& capitulũ, vt hodie est expressum in c.j.j̃.eo.in vj.licèt olim hic esset dubitatio.& Hosti.teneret oppositum . q̃s aũt habebit cõferre beneficiũ sede vacante si spectat ad Ep̄m tantũ , & subsit causa necessaria: q̃a fortè periculũ sit in mora. Dicũt aliqui , qđ recurret̃ ad superiorẽ.ar.c.q̃a diuersitatẽ. s̃.tit.j.Io.An.dicit , qđ dictũ est de superiore debere intelligi . idest Papa, q̃a ille solus supplet defectũ in casu nõ expresso in iure.licèt alius inferior q̃nq; supplet negligentiam. de supple.negli.præla.c.j.libr.vj.
2 ¶†Item no.sc̄d̃m do.An.regulam,quæ vr̃ hic colligi videlicet, qđ collatio facta per nõ h̃ntẽ p̃tatẽ non vr̃ imprimere colorẽ tenẽdi ei cui collatũ est beneficiũ. facit,quod no.Io.Cal.s̃.tit.j.cum nostris.& qđ ibi dixi.& eo.tit.in c.literas.
3 ¶†Itẽ no.qđ cõfirmatio nulla etiam facta a Papa in forma cõi collationis oĩno nullæ nõ imprimit colorem tenẽdi. qđ dicit do.Ant. benè esse notandũ pro intellectu præallegati capituli literas . q̃a sc̄d̃m eum ille est verus intellectus ibi, ꝙ impetrans debet habere beneficiũ ex vi primarũ literarum:q̃a confirmatio,quę fuit ibi facta de p̄posito,vt haberet ẽt prębendã fuit nulla.q̃a sc̄d̃m eũ nulla præcessit collatio, nec fuerat renũtiatũ primæ collationi acceptando,sc̄d̃m, ideo cũ ibi fuerit ꝯfirmatio nulla non habuit imprimere aliquẽ colorẽ p̄ istũ tex.sed in casu capituli cũ nostris. præcessit collatio, q̃ licèt nõ teneret habuit imprimere colorẽ tenendi sc̄d̃m eũ. ¶An autem bñ dicat in p̄dictis. & an p acceptationẽ secundæ p̄bendę intelligat̃ fuisse renũtiatum primæ in d.c.literas. plenè ibi examinaui vbi ẽt declaraui,an ex vi primarũ literarũ, an vero secũdarum ibi debeat habere bñficiũ. ¶Vltimo no.qđ valet impetratio bñficij vacãtis de iure licèt non vacet de facto q̃ñ tenens est incoloratus possessor de quo dicendũ,vt plenè dictũ fuit in d.c.cũ nostris.& c.literas. ¶In gl.ante pe.seu.iij.ibi intelligit̃ concessum. facit,qđ hr̃ in l.necnõ.§.sed qđ de eis.ff.ex qui.cau. maio. ¶In ea.gl.in fi.dic,qđ in materia cõiter p̄missa stat regula affirmatiua , vt illud intelligat̃ permis-
4 sum † qđ nõ reperit̃ p̄hibitum:sed in materia cõiter prohibita stet regula opposita videlicet,qđ intelligit̃ esse p̄hibitũ,qđ nõ reperit̃ cõcessum.de quo per gl.
5 & doc.in d.c.inter corporalia. ¶†In glo.pe.ibi,quod hic determinat̃,q̃a nõ succedit capitulũ Ep̄o in potestate conferendi bñficia vacãte sede, qđ intellige,vt dixi in notabilibus,q̃ñ spectat ad Ep̄m t̃m.secus si ad Ep̄m . & capitulũ,q̃a tunc bñ succedit in c.j.j̃.eo.in vj.& ibi etiã determinat̃ q̃d si spectat ad prælatũ cõsensu,vel consilio Episcopi,an tunc succedet capitulum.de quo dicendum,vt ibi. ¶In ea.glos.ibi:soluit hæc cõtrarietas supple: q̃a ibi loquitur in p̃tãte confirmandi electos in qua succedit capitulũ hic in potestate conferendi beneficia in qua non succedit capitulũ.Et si dicatur,quę est rõ diuersitatis dicit Inn. qđ ratio esse põt , q̃a ius conferendi procedit a iure sp̄ali,quod hẽt Ep̄s in priuilegio fundatione vel alio iure speciali.facit,qđ no.Inn.& Io.An.de fo.compe. verũ.& de ele.cũ in cunctis.ad finẽ.& in c.q̃q̃.in nouella.li.vj.successio autem quæ fit de Ep̄o in capitulũ vacãte sede vr̃ surgere ad cõionę,q̃ est inter Ep̄m & capitulũ de iure cõi.& rõ in his q̃ competunt Ep̄o de iure speciali non succedit capitulum. hæc rõ non placuit

placuit Host. q̃a potestas cõferendi beneficia ẽt de iure cõi spectat ad Epm, licèt qñq; dicat̃, qđ spectet cũ cõsensu capituli. & qñq; qđ ad Epm, & capitulum ſm notata. de elect. in c. cum ecclesia. facit, qđ hr̃ de cõsti. in c. iij. & s̃. de cleri. peregrinis. c. fi. & licèt haberet ex iure accidentali puta ex donatione Regis talẽ p̃tãtem, nihilominus cẽseret̃ ius ecclesiasticũ. s̃. de p̃bẽ. c. dilectus. el vltimo. ideo dicit ipse Host. qđ rõ diuersitatis esse põt: q̃a ius cõfirmãdi est leuius, & minoris p̃iudicij quã ius cõferendi: q̃a cõfirmatio habet actũ electionis præcedẽtem ad quem defertur. secus in collatione, quæ hẽt actum electionis in se inclusum. facit, qđ no. gl. in c. j. in vj. ideo ius cõferendi cẽsetur esse maioris præiudicij. & per ↄ̃ns in eo cautius fuit agendũ. de elec. vbi periculũ. li. vj. ideo non sic de facili in tali iure succedit capitulum. do. Anto. hic dicit aliã rationẽ hic posse assignari. p̱ ea q̃ tãgũt dñi de Rota in sua conclusione. cccvj. nã ſm eũ ratio esse põt: q̃a capitulũ succedit in his quæ de necessitate exercent̃, vt iurisdictionalia & ↄfirmationes. facit qđ hr̃ in l. munerũ. §. iudicãdi. ff. de mun. & hono. & qđ no. in l. j. ff. de iurisdi. om. iudi. In istis enim ſcđm eum nõ vr̃ requiri industria cũ ex necessitate habeãt fieri: sed nõ succedit capitulũ in his q̃ ex volũtate, vt sunt collationes: q̃a in illis vr̃ req̃ri industria. & plus vr̃ cõfidisse canõ de Ep̃o q̃ de capitulo ideo nõ succedit capitulũ. Et si dicat̃, qđ etiã necessitas vr̃ esse in cõferendo. p̱ id, ꝙ hr̃. j̃. vt ecclesiastica bñficia in rubeo, & nigro. dicit tñ, qđ ibi requirit̃ industria: quia remaneat libertas in cui dando. facit, qđ dictũ fuit. s̃. de preben. relatũ. ¶ Sed aduerte, q̃a inquãtũ dicit, ꝙ in iurisdictionalibus non requiritur industria. non vr̃ benè dictum simpliciter sic intelligendo, vt sonat. nam oportet iudicantẽ. & sic vr̃ qđ etiam requiratur ibi industria. facit qđ hr̃ in l. j. §. j. ibi. tu magis scire potes. ff. de testi. & s̃. de testibus. in nostra. Sed forte voluit dicere quod nõ tanta requiritur industria: q̃a debet electio facta cõfirmari, si aliud nõ reperiatur obstare. & ideo illa facilius conceditur. Posset etiam alia ratio assignari quã voluit tangere gloss. in d. c. cũ olim. videlicet, q̃a conferre est fructus iuris conferẽdi. facit, quod hr̃. j̃. de iurepatron. ↄsultationibus. fructus aũt rerum, & iuriũ Episcopaliũ debent reseruari Ep̃o. xij. q. ij. in c. hoc ius. & de offi. ordi. p̃nti. in vj. Ideo talis collatio reseruatur Ep̃o. Ista tñ ratio posse vr̃ cauillari: quia etiam fructus iurisdictionis vr̃ esse exercere iurisdictionẽ. facit, qđ no. in d. c. cõsultationibus. & qđ no. Inno. in c. in literis. de resti. spo. & tñ nõ reseruat̃ Ep̃o. vnde tene rõnẽ Host. q̃ satis vr̃ esse
6 persuasiua. ¶ † In ea. gl. ibi: Hug. dicit, qđ sic. & hodie est approbatũ in c. j. de maio. & obe. in vj. nec ob. c. si Ep̃s. q̃a licèt hoc successorem posse absoluere, nec negat quin etiã capitulũ possit, & q̃a p̃cipuè ex quò potest condẽnare. vt j̃. dicit gl. vacãte sede multo fortiꝰ dẽt posse absoluere cũ fauorabilior sit absolutio, facit, qđ hr̃ in l. Arrianus. ff. de actionibus. & obliga. in c. inferior. allegatis in glo. ¶ An aũt possit capitulũ vacãte sede cõmendare ecclesiã. dicit Io. And. qđ sic etiã si illa habeat aliquod onus annexum argumẽto eorum quæ hñr in c. ij. & c. j. j̃. de institu. lib. vj. ¶ Extra glo. quæri põt de duobus de quibus quæsiuit do.
7 Pet. in c. præcedenti. sed melius cadũt hic. † Primum est, an sede vacãte capitulum succedat in potestate dispensandi Ep̃o. de quo etiã hic tangit d. Flo. & videretur dicendum, qđ non: quia in capitulũ viderentur transire solũmodo illa quæ sunt de mera iustitia ſm ea, quæ hñr in c. cum olim. de maio. & obe. dispẽsatio vr̃ inniti gratia, seu esse quædã gr̃a, hinc est qđ capitulum cum ex eo. de elect. in vj. dicit quòd Ep̃i in casu illius. c. possunt dispensare non aũt dixit, qđ debeant dispensare. ¶ Item pro hoc facit, quia licèt malè faciat, supple interdũ non dispẽsare. vt qñ causa dispensandi subesset non tñ vr̃ esse proditum, seu inductum aliquod ius per quod posset de iure peti dispensatio. vt no. gl. j. q. vj. in c. exigunt. & facit, quod hr̃. ij. q. v. quæ de causa. & quod not. de fi. presby. §. penulti. in glos. penul. ¶ Item, q̃a dispensatio vr̃ appellari beneficium, de offi. ord. c. ordinarij. ver. si vero. lib. vj. & sic vr̃ quòd non transeat talis potestas in capitulum per hanc decretalem. ¶ Cõtrarium tenet hic do. Flo. & do. Pet. s̃. c. proxi. ex eo, q̃a potestas dispẽsandi vr̃ esse potestatis iurisdictionalis, quæ exercetur causa cognita. facit, quod dictum fuit in c. diuersis fallacijs. s̃. de cleri. cõiuga. & quod no. Io. An. in c. ij. j̃. de schismati. & s̃. de fi. presby. c. veniens. & pro hoc faciat, q̃a licèt antiqua actio non sit inducta p̱ quam peti posset dispensatio, tñ vr̃ posse implorari officiũ iudicis pro illa facienda. vt no. glo. in d. c. exigunt. & si causa subesset dispensandi, vr̃ quòd posset Ep̃s per superiorem cogi ad dispẽsandum. per id, qđ hr̃ de iurepatron. c. nullus. & qđ capitulum succedit in potestate dispensandi Ep̃o tenuit etiam Io. An. in c. cum ex eo, super gl. licèt igit̃. de electio. in vj. & Fede. de Senis in suis cõsilis consilio. cxxx. Nec ob. qđ dispensatio dicatur beneficium: q̃a illud est verũ latè sumpto vocabulo, & impropriè, nõ autem p̱priè, cum possit q̃s cogi ad dispẽsandum causa subsistẽte, vt superius dixi. & sic nõ pendet a mera liberalitate. ideo nõ debet dici p̱priè beneficiũ. facit qđ hr̃. j̃. de verbo. sig. olim. & in l. hoc iuris. §. j. ff. de donatio. & ff. de reg. iur. in l. donari. ¶ Secunda quæstio est an si per capitulũ vacante sede factum fuerit statutũ tendens ad correctionem morum duret tale statutũ postea creato Ep̃o. & concludit do. Pet. in c. præcedẽti. qđ sic per c. vlti. s̃. de offi. lega. vbi statutũ factũ p̱ legatum durat etiã finita legatione. & istud etiã tenuit Feder. in suo consilio. xvj. & Io. An. in c. j. de maio. & obe. in vj. vbi etiã plenè p̱sequitur materiã, an & qñ capitulum succedet Ep̃o vacante sede ponendo aliquos casus de quibus certũ est, qđ nõ. & demum tertio aliquos de quibus dubitat̃, & in effectu vr̃ concludere, qđ in his q̃ sunt iurisdictionis succedit capitulum vacante sede. & ideo succedit etiã in potestate statuẽdi quæ etiam pendet a iurisdictione in c. ij. de cõsti. in vj. & similiter in potestate dispẽsandi de qua p̃dixi. & idem in similibus, in p̃tãte autem conferendi beneficia spectantia ad collationem Episcopi tantum non succedit. vt hic patet.

SVMMARIVM.

1 *Priuatus libertate iuris eligẽdi potest agere possessorio recuperãdæ.*
2 *Procurator constitutus a prælato litem certam viuente ipso prælato non potest prosequi post mortem ipsius sede vacante.*
3 *Iudicium habitum contra ecclesiam sede vacante non valet.*
4 *Vacante ecclesia an possint recipi testes.*
5 *Vacante ecclesia an possit ei dari defensor.*
6 *Vacante sede capitulum in præiudicialibus non succedit Episcopo, sed in alijs sic.*
7 *Vacante sede an dari possit æconomus, vt iudicium agitetur, & an vacante sede possit iudicium agitari.*
8 *Dictio, & quandoque, sumitur pro idest.*
9 *Solutio debitorum cui fieri debeat sede vacante.*

Onstitutus. Attestationes receptę sede vacante nõ tenent. h. d. Et primo narrat cãm sup̱ qua attestationes fuerunt receptę. Scđo illas annullat, dicens quare. scđa ibi: nos igit̃. ¶ In tex. ibi: libere eligẽdi. & fortè Ep̃s p̱hibuerat, & p̱turbauerat ne

rat ne ꝑ clericos eccleſiæ fieret electio aſſerens forte:q̃a illa ad ſe de conſuetudine ſpectaret licèt de iure cõi.aliàs ꝑtineret ad collegiũ.de elec.c.j. & facit qđ hr̃ de ↄſuetudine. cũ dilectus. ¶Item ibi.& ĵ.ſub iſto.ĵ.decidit̃,qđ iudices quibus Inn.cõmiſerat cãm receperunt mortuo Epõ teſtes ad inſtantiã ꝓcuratoris eccleſię Sanctę Marię.vñ ſurrogato Honorio poſt mortẽ Inno.fortè petebat ꝓcurator,vt referretur pro ipſo ſnĩa,aſſerendo intẽtionẽ ſuã ꝓbatã ꝑ atteſtationes receptas.vnde Papa ꝓuidit,vt ſequit̃.¶†No.j.ꝙ
1 priuatus libertate iuris eligẽdi põt agere poſſeſſorio recuperandę.Et ex hoc no.ꝙ non ſolũ eſt dare quaſi poſſeſſionem iuris eligendi:ſed etiam eſt dare quaſi poſſeſſionẽ libertatis iuris eligendi.de quo ẽt eſt tex.
2 in c.Piſanis.de reſt.ſpo.¶†Itẽ no.ꝙ ꝓcurator cõſtitutus a p̃lato litẽ ceptã viuẽte ipſo p̃lato nõ põt ꝓſeq̃ poſt mortẽ prælati vacante eccleſia. & hodie etiã eſt expreſſum in cle. ꝓcuratorẽ.de ꝓc.de quo dicendũ vt ibi. & facit etiã,qđ not.per Inn.& Io.An.s̃.de ſo.
3 cõpe.dilecti. ¶†Itẽ no.ꝙ iudicium habitũ ↄ̃ eccleſiã ſede vacante non vr̃ valere. de quo etiã dictũ fuit in
4 c.j.s̃.eo.¶†Itẽ no.ꝙ vacãte eccleſia nõ poſſunt recipi teſtes .ꝙ eſt intelligendũ ſm Inn.niſi fortè eſſent teſtes valitudinarij , vel alij de quibus in c.qm̃.§.j.s̃.
5 vt lite non cõteſt.¶†Vltimo potes notare ſm.d.Flo. qđ eccleſia vacante vr̃ ei poſſe dari defenſorẽ. vt hic vr̃ collegi dũ copulatiuè dicit vacante Burgẽſi eccleſia,& carente legitimo defenſore.facit,ꝙ hr̃ in c.j.de reb.eccle.nõ alie.in vj.qđ intellige ſm ea , q̃ tãgent cũ gl.¶In gl.j.ibi.Laurẽtius.dixit ſupple.in c.p̃cedẽti.nõ enim vidit hoc capitulũ ſm.do. Flo.tñ bñ facit iſte tex. ꝓ opinione Lau.inquantũ copulatiuè vr̃ req̃rere ſedẽ vacare, & carere legitimo defenſore . & ſic vr̃ qđ licèt vacet ſi tñ non caret legitimo defenſore. vt q̃a adſit ęconomus poſſit tũc interim iudicium agitari ſi hoc videat̃ ipſi ęconomo licèt etiã in fauorem eccleſiæ poſſet expectare quouſq; habeat p̃latũ: vt ſequit̃ in gl.& ꝓ hoc.q̃a modico t̃pe,vel ſimili vacabit eccleſia.ꝑ id,qđ legit̃,& not.in c.poſtquã.50. diſt.& s̃.de elec.in c.ne ꝓ defectu. ¶In ea.gl.ibi:nõ p̃iudicat̃ Epõ.vnde dicebat Goffre.& Hoſti.quòd in negotio contingente ſolũ poterit capitulũ ſede vacãte conuenire.ꝑ id,quod hr̃ de reſcrip.edoceri. qđ vr̃ intelligendum,niſi eſſet negotiũ arduum : q̃a tũc cũ illud non poſſet expedire capitulum ſine conſenſu prælati ſm notata per Inn.in p̃dicto.c.edoceri . & in c.j.de procura.& de iudicijs in c.cauſam.nõ poſſet tunc tractari vacãte ſede.ſed interim deberet ſuſpendi iudicium. & ſic debet intelligi,quod no.gloſ. in cle. ꝓcuratorẽ. de ꝓcu.vt ibi plenè dixi . vbi autẽ non eſſet arduũ benè poſſet expediri ſede vacante, ex quo non ſolum ad capitulũ ſpectaret.Et no.benè ex glo.vnã doctrinã,& theoricam in hac materia,an capitulũ ſuccedit Epõ vacante ſede:quia vult gloſſ.
6 quod in p̃iudicialibus † Epõ nõ ſuccedit:ſed in alijs ſic.& diuerſimode qñq; circa hoc datur doctrina.vt patet ex his, quæ hñr.s̃.c.proxi.& ĵ.eo.c.in vj. & de
7 maio.& obe.c.j.eo.li. ¶†In ea.gl.in fi.& ſic vult gl. reprobãdo opi.Lau.quòd vacante ſede nõ dẽat dari ęconomus,vt iudiciũ agitet̃.& ſi ante etiã fuerit datus non poſſit iudicium agitare vacãte ſede. & tenẽdo iſtam opinionẽ poteſt rñderi ad iſtũ tex.exponen
8 do † dictionem,&, pro id eſt. & ſic ſumit̃ hic defenſor pro ipſo p̃lato ſm Hoſti.qui concludit,quòd quò ad iudicialia , & quò ad ea quæ ſpectant ad menſam Epiſcopalẽ nihil poteſt innouari ſede vacante, quod etiam ſatis voluit glo.poſſet etiã exponi,&,pro,vel, nec hoc eſt abſonum ratione ſubiectę materię.vt patet ex his quæ hñr in l.ſępe.ff.de verb.ſigni.& ff.de condi.& demõ.l.eas cauſas.cũ ibi notatis.q̃a tñ iſte expoſitiones vñr aliqualiter literã violare . dicit hic do.Flo.quòd tenẽdo opinionẽ Lau.vt ſic ſtet ꝓpriè & copulatiuè dictio,&, põt dici , quòd dicta opinio eſt vera,ſi detur ęconomus,ſeu defenſor a ſede apoſtolica cui ſoli hoc competit.ſupple,dare defenſorẽ eccleſiæ cathedrali.alle.de elec. is cui.li.vj.pręter q̃ in caſu.c.fi.de ſupplen.neglig.prælato.eod.li. Et ſic patet do.Flo.voluiſſe inquantũ tenuit in caſu prędictæ opinionis Lau. qđ ſi detur ęconomus defenſor, aut viſitator eccleſiæ cathedrali vacanti per Papam, qđ ille poterit ſi ſibi vr̃ iudicium agitare.de quo dixi in c.j.s̃.eod.& ſic vr̃,qđ extra caſum prædictum non ꝓcedit opi.Lau.ſed opi.glo. quòd vr̃ intelligendum in eccleſia cathedrali. ĩ eccleſia aũt inferiori videtur qđ licèt ſit vacans , ſi tñ hẽat defenſorem poſſit cauſam pertractare, cum ẽt tunc poſſit fieri alienatio eccleſia vacante , vt in c.j.de rebus eccle.nõ alie.in vj. & facit,qđ hr̃ in c.fin.de ſucceſſionibus ab inteſt. & qđ plenè dixi in c.j.s̃.eo. ¶Aduerte tñ, quia ſi in d. c.j.de rebus eccle.non alie.in vj.intelligeres defenſorem ꝓ prælato ꝓut ſumitur hic ſm vnã expoſitionẽ, quã ſuperius tetigi, dicit tunc tex.ille faceret , ꝙ idẽ eſſet dicẽdũ in inferiori eccleſia,ꝙ in cathedrali. Glo. tñ ibi aſſumit defenſorẽ ꝓ alio quã pro p̃lato. & ſic
9 cõiter intelligitur . ¶†Extra gloſſ. vltimo tangit hic Io.An.cui debeat fieri ſolutio debitorũ vacante eccleſia.dicit do.Ant.qđ fieri debet ęconomo eccleſiæ cui adminiſtratio g̃nalis eſt cõmiſſa.alle.xij.q.ij.hoc ius.& c.charitatem.& de offic.ordi.in c.cum vos. & q̃s dicat̃ ęconomus,remittit ad ea quę hñr.s̃.de iura.calum.impetrandas.& in l.iubemus. C.de ſacroſan. eccle.¶Hoſt.vero,& do.Flor.hic poſt eũ dicebat,ꝙ fiẽda eſt ſolo ęconomo,& clericis eccleſię q̃bus g̃nalis adminiſtratio eſt commiſſa. allegant capitulũ pallegatum . & ꝙ hr̃.xij.q.ij.non liceat.nec ſm eum eſt vis fienda in noĩe,ſiue dicatur ęconomus, ſiue ſacerdos Cardinalis.xxj.q.j.relatio , vel viſitator.lxj.diſt. obitum.& lxxv.diſt.qm̃.vel procurator. facit , qđ hr̃ de ele.is cui.li.vj.Potes dicere,qđ ęconomo põt ſolui,& ẽt clericis,hoc eſt capitulo eccl̃ię : q̃a hñt ꝑtãtẽ adminiſtrãdi in t̃palibus, & ſpiritualibus,de ſupplẽ. neg.p̃la c.penul.& fi.li.vj.& vt dixi.s̃.eo.c.j.& ſimiliter illi cui commiſſum fuerit ꝑ capitulũ ꝑ id qđ hr̃ in d.c.fi.& in d.c.hoc ius.dicit tñ Hoſt.ꝙ volẽs caute ſoluere ꝓcuret,qđ iudex hoc præcipiat , & eius authoritate ſoluat̃ ſicut in ſimili cõſulit lex in ſoluente adminiſtratori pupilli in l.ait p̃tor.§.ꝑmittit̃.ff.de mino.q̃a tũc cõſequit̃ pleniſſimã liberationẽ . facit, qđ no.gl.in l.j.& ij.C.ſi aduerſus ſolutionẽ. penſiones tñ & redditus,ſeu ipſorũ ſolo nõ exigunt hãc ſolennitatẽ,niſi excedant ſummã centum aureorum.l. ſancimus.C.de admi.tuto.fatetur tñ Hoſt.qđ de cõſuetudine generali fit ſolutio indiſtinctè capitulo,& ęconomo . & hoc etiã vr̃ ſatis eſſe de iure ꝑ id,qđ.s̃. dixi. ¶An autẽ capitulum ſit cõpetẽs iudex,vt poſſit libere ſolui ęconomo,remittit ad ea, q̃ hñr de ſolutionibus , qđ quibuſdã . & de depoſito.c.j.nã licèt non dicat, vr̃ qđ ſic,cum ſuccedat in poteſtate iuriſdictionali in c.cum olim.de ma.& obe.do.Flor.hic dicit,qđ de conſuetudine generali fit indiſtinctè ſolutio illi qui ꝑ eccleſia vacante legitimè adminiſtrat rei de qua ſoluitur in quacunq; quantitate . per id, quod habetur de elect.is cui. in vj.& iura contraria dicit loq̃ in tutore,vel curatore.Et licèt ſic reſideat, tamen cautius eſſe videtur ſoluere autoritate iudicis per ea quæ ſuperius dicta ſunt.

¶De his

De his quæ fiunt a prælato sine consensu capituli. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus, an, & quando, possit aliquid facere sine capitulo.*
2 *Prælatus si præcipit aliquid subdito sine capitulo, an ille necesse hēat appellare.*

¶Visum, & tractatum est in titulis p̃cedentibus de institutionibus, & collationibus b̃nficiorũ, verũ, q̃a prædicta a prælatis sine capitulis fieri non debēt. Iõ post titulos præcedentes ponitur iste f'm Goffr. verũ quia ista continuatio videtur nimis ad remota. ideo Host. continuauit ad p̃ximũ. nã dictũ est in titulo p̃cedēti ne aliquid in præiudiciũ p̃lati fiat vacãte sede. verũ, q̃a etiã illa instituta non debet aliquid fieri in p̃iudiciũ ecclesiæ per p̃latũ nõ cõsentiēte capitulo. ideo post titulum prçcedētē ponit istũ ad materiã rubricç. facit, quod hr̃ in decretis. xvj. q. vij. p totũ. & xij. q. ij. si Eps. & c. seq. & cõcludit hic Io. An. regulã
1 esse, qđ regulariter nil põt † prælatus facere sine capitulo. fallit in tribus casibus. Primus est in c. ea noscitur. j̃. eo. q̃n scilicet hēt hoc ex consuetudine, priuilegio legitimè p̃scripta. facit. c. non est de cõsensu. lib. vj. Scđs est in c. cũ apostolica. j̃. cod. q̃n videlicet agit̃ de reuocanda decima quã tenet laicus in feudũ ab aliqua ecclesia: q̃a illã poterit dare sine consensu capituli tũc etiã alteri ecclesiæ. Tertius est in c. pastoralis. infra eodem. quando videlicet agitur de quinquagesima, vel cētesima danda monasterijs. de quo
2 in c. apostolicç. j̃. de donat. ¶†An autē subditus cui aliquid p̃latus p̃cipit sine capitulo necesse habeat appellare. remittit ad notata per se in cap. ad aures. s̃. de tēp. ord. vbi cõcludit, qđ nõ, si erat tale q̃d qđ nõ poterat p̃latus sine capitulo expedire. aliàs secus. nam primo casu non teneret p̃ceptum. iõ nõ est necessaria appellatio. ¶ Quid autem si capitulum tantum aliq̃d faciat, vt prçcipiat. recurrendum est ad ea quæ dicentur in c. j. titu. j.

SVMMARIVM.

1 *Alienare non debent prelati res ecclesiæ.*
2 *Solennitas quæ requiratur in alienatione rerum ecclesiæ.*
3 *Titulus nullus non præstat cãm præscribendi, quando interueniret error iuris. secus si interueniret error facti.*
4 *Alienari, quando possint res ecclesiæ sine consensu capituli: & quæ.*
5 *Res ecclesiæ, an possint præcario concedi sine consensu capituli.*
6 *Subscriptio clericorum, an sit necessaria in alienatione rerũ ecclesiæ.*
7 *Et quorum clericorum requiratur subscriptio.*
8 *In alienatione rerum ecclesiæ fienda per Epm, an requiratur consensus Archiepiscopi, aut Papæ.*
9 *Eps si iurauit non alienare sine consensu Archiepiscopi, an legatus poterit ei dare licentiam alienandi.*
10 *In alienatione rei ecclesiæ fienda per Epm qui nõ habet clericos cuius consensus requiretur. & nu. 14.*
11 *Et si tractetur de alienatione rerum inferiorum ecclesiarum, an dēat tunc Eps requirere consensum capituli maioris ecclesiæ. & nu. 16.*
12 *Alienatio prælati sine consensu capituli, an, & quando, & quibus casibus teneat.*
13 *In alienatione domus ecclesiæ quæ est maioris sumptus q̃ redditus nõ requiritur consensus capituli. & nu. 4.*
15 *Alienatio rei ecclesiæ cathedralis quæ pertinet ad mensam Epi debet per ipsum fieri cum consensu capituli, & hoc suadente necessitate, vtilitate ecclesiæ, & quid si spectaret ad mensam capituli, vel si spectaret communiter ad Episcopum, & capitulum.*

Rrita. Breue est, & non põt commodè summari, vel põt sic dici. alienatio rei ecclesiasticæ facta p Epm nõ tenet si consensus, & subscriptio capituli non interuenit. h. d. Et
1 nõ diuidit̃. ¶†Not. ex tex. j. qđ de rebus ecclesiasticis p̃lati nõ habēt liberã p̃tatē alienãdi. secus est in re p̃pria in qua quilibet est modera-
2 tor, & arbiter. l. in re mandata. C. mandati. ¶ † Item not. solennitatē requisitã in alienatione rei ecclesiæ vbi alienatio fit per prælatũ. nam requiritur, q̃ laudatio, & sic tractatus. de quo. j̃. eod. tuç. & de reb. ecclç. non alie. in vj. & in c. j. vbi per glo. ¶Item requiritur consensus capituli, quod patet, q̃a requiritur subscriptio eius. ¶Item requiritur subscriptio ipsorum canonicorum de iure, vt hic patet licèt hodie cõmuniter hoc non seruetur: quia nõ subscribũt. facit, quod no. per glo. & Io. An. in d. c. j. de rebus ecclę. nõ alienan. in vj. quod aũt appellatione clericorũ de q̃bus hic cõprehendant̃ soli canonici. facit, quod hr̃. j̃. c. proxim. & q̃ hr̃ in c. sine exceptione. xij. q. ij. vbi licèt litera dicit, quòd alienatio fieri debet cũ totius cleri cõsensu debet intelligi, & exponi, id est, capituli, vel maioris partis, vt est tex. cũ glo. j̃. eo. cũ apostolica. in verbo cleri. & in verbo totius. ¶An autem ipso iure sit irrita commutatio, donatio, vel vēditio in casu huius capituli. dicit Io. And. quòd sic si placet capitulo non aliàs. q̃a poterat per capitulũ confirmari. j̃. cap. proxi. & seq. & sic est casus in quo claudicare vr̃ contractus. facit, quod hr̃ in simili in l. Iulianus. §. si quis a pupillo. ff. de act. emp. Nec ob. quod hr̃ in l. j. ff. de rescinden. vend. & in l. fin. ff. de accep. vbi vr̃ q̃ õctus nõ claudicaret: quia illud est verum, nisi iusta causa suadet oppositum. vt patet in d. §. si quis a pupillo. Hosti. tñ hic dicit, quòd in casu huius capituli õctus non est oĩno nullus. nã potest ratificari. vt patet. j̃. c. proxi. & sequenti. quod nõ esset, si esset oĩno nullus. ¶Itē, q̃a tribuit titulũ præscribendi. j̃. de iure patrona. circa quod non faceret si esset oĩno nullus. Sed de hoc vltimo licèt sic pertrãseat dic, vt colligit̃ p gl.
3 in c. apostolicç. de dona. vbi vult. gl. † qđ titulus nullus non præstat causam præscribendi q̃n interueniret error iuris. Secus si interueniret error facti. vt q̃a crederet capitulũ consensisse prælato. de quo dicendum, vt ibi. Sed certè, vt dictum fuit in c. j. super glo. in verbo super sede vacante. s̃. tit. proxi. potest dici, quòd licèt alienatio sit nulla inspecto statu p̃nti, tñ inspecto futuro potest dici, qđ est in pendenti. & sic quodammodo aliqualiter valida: quia poterit ratificari, si hoc suadeat vtilitas ecclesię, vt hr̃ in sequenti. c. & plenè dictum fuit in d. c. j. super dicta glo. & facit, quod dicetur. j̃. co. cũ vos. licèt Specu. in hoc tit. non clare formauerit, sed allegauerit pro, & contra.
4 Et adde, qđ dicet̃ in c. seq. & in c. cũ vos. ¶†In glo. ij. in fi. addunt doct. aliquos etiã alios casus in quibus non requiritur consensus capituli. nam alius est q̃n alienatur domus ecclesiæ, quæ est maioris sumptus quã redditus. allegant. xij. q. ij. non liceat. Alius est casus in seruis fugitiuis ecclesiæ, & etiã in benemeritis: q̃a sine hac solēnitate possunt alienari. xij. q. ij. fugitiui. & seq. Alius est in reb⁹ mobilibus nõ p̃tiosis. per id, qđ hr̃ in simili in l. lex quæ. ad fi. C. de admi. tuto. Alius in alienatione necessaria. per id, quod hr̃ in simili. s̃. de prçben. extirpandç. primo responso. & j̃. eo. in c. ea noscitur. & de isto vltimo qualiter dēat
5 intelligi. tangã in d. c. ea noscitur. ¶†Quid autem si præcario concedatur res ecclesiæ nõ parua, an req̃ratur consensus capituli. videtur qđ non: q̃a ad nutum concedentis potest præcariũ reuocari. l. j. & per totũ. ff. de præcario. & j̃. de præcarijs. c. fi. & facit, qđ hr̃ in cle. j. de reb. eccle. nõ alie. & sic non videt̃ magnum præiudiciũ inferri ecclesiæ per talē cõcessionem, ex quò est ad nutũ reuocabilis. per ea, quæ hñr in dicta cle. j. ¶Contrariũ tenet hic Io. An. q̃a licèt inspecto statu prçsenti paruũ preiudiciũ inferatur: tñ inspecto statu

ſtatu futuro poſſet præiudicium inferri eccleſiæ non
modicum,ſi res eſt non parui valoris.per id,quod hr̃
in c.peruenit.ſ̃.de arbitris.& ſ̃.de inſti.cū veniſſent.
nam poſſet de facto teneri occupata res eccleſiæ oc-
caſione talis conceſſionis.& ſic reſpondet Ioan.And.
& do.Anto.Poſſes dicere,qđ ſi conceditur præcario
ad certum tp̃s non longum vr̃ quòd teneat conceſ-
ſio etiā ſine ꝯſenſu capituli. per id,quod hr̃ in cle.j.
præallegata.Secus ſi fieret conceſſio ad tempus lon-
gum,vel ſimpliciter conceſſa fuerit præcario quo ca-
ſu etiam poſſet extendi ad tempus non longum : q̃a
intelligit̃ facta donec reuocatur.d.l.j.ff.de precario.
6 & hoc caſu poſſet intelligi opi.Io.An.¶†In glo.fi.&
dicit Pet.quòd ſubſcriptio debet fieri nominatim. ꝑ
id,qđ habetur.j̃.eo. quanto. hodie tamē hæc ſubſcri
ptio non eſt in vſu , vt docet experientia : quia non
fiunt tales ſubſcriptiones:ſed tabellio cōficit inſtru-
mentū qualiter talis prȩlatus cum ſuo capitulo , ſeu
cum talibus, & talibus,qui repreſentāt ſuum capitu
lum alienauit talē rem cum autoritate talis ſuperio
ris,quādo eſt prælatus inferior Ep̃o.facit,quod.j̃.di-
cetur.olim aūt fiebant ſubſcriptiones ipſorū canoni
corū,vt hic dr̃ . ſic ēt priuilegijs Papalibus olim ſub-
ſcribebat Papa,& etiā Cardinales. vt reperitur in q-
buſdam priuilegijs antiquis.& facit qđ hr̃.xij.q.ij.cū
redemptor.licèt hodie non ſeruentur.tñ dicebat do.
Flor.quòd forte adhuc iſtud renouabitur ne licitum
ſit Papæ attentare per ſe ſolum quæ facere deberet
cum conſilio fratrum.facit,quod habetur.ſ̃.de cleri.
non reſiden.in c.ex geſtis.per Io.An.& in c.in fidei.
de hæreti.in vj.& facit ad prædicta , quod no.per gl.
& Io. An.in c.j.de reb.eccle.non alie.in vj. An autē
in quolibet actu in quo requiritur conſenſus alicu-
ius requiratur etiā de iure ipſius ſubſcriptio. videre-
tur quòd ſic per iſtum text. ¶Contrarium tenuit hic
Inn.dans pro regula , quòd regulariter in actibus in
quibus requiritur conſenſus alicuius , vel aliquorū
non eſt neceſſaria ſubſcriptio:ſed ſufficit ſolus cōſen
ſus . fallit in caſibus in quibus reperitur expreſſe di-
ſpoſitum ꝯ̃rium. Sed quod requiratur ſubſcriptio,vt
contingit in hoc caſu. facit,quod habetur in c.ea nō
ſcitur. & c.proxi.& hanc regulam tene menti quam
etiam ſequitur Archid.in c.ſine exceptione.xij.q.ij.
7 ¶†Vlterius ꝑ declaratione literæ quæritur quorum
clericorum requiratur ſubſcriptio , & conſenſus in
alienatione rei eccleſiæ. dic ſ̃m Io.An.ꝙ ſi alineatur
res eccleſiæ cathedralis requiritur cōſenſus canoni-
corū,& ſufficit. & ſic hoc reſpectu appellatione cle-
ricorum comprehenduntur hic canonici. facit quod
hr̃.j̃.eo.tua.& de donatio.paſtoralis . & xij.q.ij.ſine
exceptione: non aūt oportet,quòd interueniat con-
ſenſus totius cleri. licèt hoc videatur innuere dictū
capitulū ſine exceptione.& c.cū apoſtolica.j̃.eo.Sed
expone literam , vt ibi notatur per gloſſ.in d.c.cum
apoſtolica.ĩ verbo tali.& in gl.prȩcedenti.dicit tñ.d.
Flor.quòd forte illud capitulum ſine exceptione. &
in c.cum apoſtolica. quatenus dicit de conſenſu to-
tius cleri. retulit ſe ad antiqua tempora ſecundum q̃
ſæpe fiebant congregationes in ſynodo. & in eis cō-
probabantur tales alienationes.cōmuniter tamen te
netur,quod ſuperius dixi. & intellige,quòd requiri-
tur conſenſus canonicorum ſcilicet præſentium, vel
maioris partis eorum,vt not.in d.c.cum apoſtolica.
abſentes autem non ſunt ad actum alienationis ne-
ceſſario requirendi per id,quod hr̃.x.q.ij.hoc ius. &
per id,quod no.per gl.in d.c.apoſtolica.in verbo to-
tius.& per gl.notabilē,& ſingularem in c.præſentiū.
in gloſſ.quæ incipit,ibidem reſidentiū,de teſtibus in
vj.vbi gloſſ.notabiliter concludit , qđ regulariter ad
actus capitulares expediēdos non eſt neceſſe abſen-
tes vocari.fallit in tribus caſibus ibi poſitis,videlicet
in electionibus,receptionibus,canonicorū ceſſatio-
nibus à diuinis.ĩ alijs aūt ſec ꝰ. & ſic ſufficit in aliena
tionibus reſidentes vocari,& cōſentire,do. tñ Anto.
hic dicebat,qđ Inn.in c.ij.de ope.no.nūtia. vr̃ trade-
rȩ aliā doctrinam,videlicet,an regulariter in actibus
grauis ꝓiudicij requiratur vocatio abſentium in leui
bus aūt nō , & hanc regulam in vtroq; caſu dicit do.
Ant.ꝓcedere, niſi reperiat̃ aliud expreſſe diſpoſitū,
vt ꝯtingit in alienatione rei eccleſiæ in qua vr̃ diſpo
ſitū ſufficere præſentes cōſentire per iura ſuperius al
legata, cōiter tñ conſueuit teneri doctrina glo.in d.
c.præſentiū . & de materia tangitur ꝑ dō.Anto.ſ̃.de
cōſti.cum oēs.& ſ̃.de elec.licèt. & c.cū inter vniuer-
ſas.& de ma.& obe.in c.humilis.& facit,qđ dicet̃.j̃.
8 tit.j.c.j.¶†Sed iuxta prȩdicta pōt dubitari , an in hac
alienatione fienda per Ep̃m requiratur cōſenſus Ar
chiepiſcopi,aut Papȩ:quidā dixerunt , qđ nō reperi-
tur iure cautū . Alij vero tenuerunt contrariū.vt hic
refert Inn.allegāt.x.q.ij.c.caſellas. qđ tñ nō ꝓbat di
ctā opinionē Hoſt.ꝯcordat opi.dicēs ꝙ prima opinio
q̃ nō requirit cōſenſum archiepiſcopi pōt procedere
qñ iuramentū eſt præſtitū . de re.eccle.non alie.ſine
cōſenſu Archiep̃i,vel Papæ iuxta id, qđ hr̃.j̃.de reb.
eccle.nō alie.vt ſuper quo: quo caſu licèt alienatio-
nes fiant ſuadente neceſſitate , vel vtilitate eccleſiæ
requiretur tñ expreſſus cōſenſus Archiepiſcopi , aut
Papȩ ſ̃m formā iuramenti.per id,qđ no.j̃.de eccle-
ſijs ȩdifi.c.ad audiētiā.& c.fi.& j̃.de donatio.ꝑ tuas.
& ſ̃.de iureiuran.ego N.do.Ant.hic remittit ad no-
tata in c.ij.ſ̃.de tranſla.vbi Inn.vr̃ velle,quòd autori
tas Archiepiſcopi ſit neceſſaria. & idē vr̃ velle gl.or-
di.in c.j.in verbo defenſorem . ad fi.de rebus eccle.
non alie.in vj.ibi tñ Ioā.And.in nouella remittit ad
hoc.c.& ſic videtur approbare opinionem Hoſti. qđ
tene mēti . Tutius tñ eſſet propter opiniones vitan-
das adhibere autoritatem Archiepiſcopi.Et aduerte
q̃a dixi.ſ̃.qñ Ep̃s iurat non alienare ſine cōſenſu ar
chiepiſcopi,aut Ep̃i. Si autē ſimpliciter iuraſſet non
alienare res eccleſiȩ videt̃ quòd tale iur̃m intelligat̃
ſ̃m diſpoſitionem iuris.arg.l.fi. C.de nō nu.pecu.&
ſic nō impediat quominus ſuadente vtilitate,ſeu ne-
ceſſitate . & ſic in caſibus permiſſis fiat alienatio. vt
9 no.Io.Andre.in c.fi.j̃.de eccle.ȩdi. ¶†Et an eo caſu
quo iurauit nō alienare ſine conſenſu Archiep̃i , vel
inferior ſine conſenſu Epiſcopi poterit legatus dare
licentiā.no.Io.And.in c.ij.j̃.de feudis.& facit,quod
10 not.in prȩalle.c.vt ſuper . ¶†Vlterius iuxta prȩdicta
quȩritur quid ſi Ep̃s non habet canonicos ſicut ꝯtin
git in eccleſia Tuſculana . & in q̃buſdam alijs.vt hic
tangit Io. An.quorum tunc requiratur conſenſus in
alienatione rei eccleſiȩ,dic clericorum honeſtiorum
de clero ipſius diœceſis qui de iure habebunt ſubſcri
bere,ſicut & canonici.facit.xij.q.ij.placuit.& qđ hr̃.
ſ̃.de conceſ.prȩben.c.ij.& de offi.ordi.paſtoralis.§.
fi.& de appel.c.fin.& ꝑ prȩdicta agitur de alienatio-
11 ne rei cathedralis.¶†Quid aūt ſi tractetur de aliena
tione rerū inferiorū eccleſiarū,an dēt tūc Ep̃s reqre-
re cōſenſum capituli maioris eccleſiȩ, ſeu cathedra-
lis.dicit Innocen.quod ſic,& plus dicit videlicet, qđ
etiam eſt tutum , quòd etiam ſubſcribant licèt nō ſit
neceſſarium . allegat in argumentum,quod habetur
in iſto.c.& j̃.eo.nouit.& c.paſtoralis.Et fortè voluit
quod non eſſet neceſſaria ſubſcriptio canonicorū ec
cleſiȩ cathedralis.& ſic differat alienatio rei eccleſiȩ
inferioris ab alie.rei eccle.cathe. Requirit ēt cōſen-
ſus cle-

sus clericorũ cuius res alienatur. & reqriť, quòd ipsi subscribant. allegat, quod hť. xij. q. ij. placuit. & per clericos ecclesiæ vř ꝙ intelligant canonici si illos habeat. per id qđ superius dixi. aliàs cõprehẽdant ipsi clerici ecclesiæ. Et sic prælatus inferior alienabit cũ ꝯsensu sui capituli, vel suorũ clericorũ. & cũ ꝯsensu, seu autoritate Epi. facit. xvij. q. iiij. in venditionibus. & xij. q. ij. Abbatibus. Item vř quòd requiratur consensus ipsius capituli ecclesiæ cathedralis. de quo vltimo remittit Io. An. ad id, quod no. ĩ. eo. ea noscit. & ĩ. de reb. eccle. non alie. c. j. in vj. ¶ Aduerte, quia in d. c. ea noscitur. Innoc. videť tenere, quòd in alienatione rei inferioris ecclesiæ a cathedrali solũ reqratur consilium ecclesiæ cathedralis non autem exigatur necessario consensus: sed bñ requiriť consiliũ & cõsensus clericorum ecclesiæ cuius res alienatur. In rebus vero ecclesiæ cathedralis benè requiratur consiliũ, & ꝯsensus ipsius capituli. & in hoc differat alienatio rei ecclesiæ cathedralis ab alienatione rei ecclesiæ inferioris: quia in illa inferiori sufficit, ꝙ fiat cum consilio sui capituli quo deberent talia, & similia expedire. ĩ. eo. nouit. & c. si quãto. hodie tñ. vt hic dicit do. Flo. hoc nõ seruať cõiter: quia in alienatione rei inferioris non adhibeť etiã ꝯsiliũ capituli ecclesiæ cathedralis. & pro hoc allegat, quia gñaliter pscripserũt Epi exercitiũ iurisdictionis in ciuilibus, & criminalib⁹, sine ꝯsilio capituli, qđ fieri potuit ſm ea quæ hñr de consuetudine in c. non est. li. vj. & facit, qđ no. ꝑ gl. & Io. An. in c. j. de reb. eccle. nõ alie.
12 in vj. ¶ † Vltimo aduerte, qa dicit hic do. Flo. qđ regulariter alienatio plati sine consensu capituli nõ tenet, nisi in casibus in iure expressis de qbus tetigi suꝑ gl. ij. Quantũ tñ ad id, qđ dixi in gl. in c. terrulas. dicit verũ esse, ꝙ tenet alienatio rei puræ. id est parui valoris. & quis dicať paruus valor relinquiť arbitrio superioris. vt dixit Feder. de Senis in suis consilijs cõsilio. ccx. vbi etiam tenet, qđ etiã platus qui iurauit non alienare inconsulto Papa põt rem exigui valoris concedere in emphyteusim ei qui reddat eã meliorem, & forte etiam, sielioret pẽsionem q̃ prius haberetur de ea. pro hoc alleg. quia tale iuramentũ debet ciuiliter intelligi. de iureiuran. c. veniens. & sic non debet extẽdi ad id. qđ est cũ detrimento ecclesiæ pro hoc qđ no. in c. cũ super. in gloss. fi. ĩ. de reb. eccle. nõ alie. & hæc dicit ꝓcedere, nisi platus possit per se reddere, seu facere rẽ meliorem: quia tunc ei non est licitũ alienare, cũ per se debeat facere vtilia ecclesiæ qñ põt fieri tutor. l. quicquid. cũ ibi notatis. C. arbitriũ tutelę. & xij. q. iiij. c. fi. & hoc dicit signãter menti tenendũ: quia cõiter ſcđm eũ ignorantur. dicit tñ, quòd tutius est petere licẽtiã Papæ, ex quo simpliciter iurauit nõ alienare rem immobilẽ Papa inconsulto, quia etiam in dubio non debet venire ꝯ iurm sine licentia superioris. de ele. in c. venerabilẽ. ad fi. fatetur tñ, ꝙ si nõ petatur licentia nõ erit alienans periurus per pdicta. qđ tene mẽti. Sed attende quia dictũ Fede. vř satis procedere in casu in quo loquitur. Sed qñ res erat exigui valoris: quia de illa nõ vř verisimiliter cogitatum in iuramento, cum in illa non requirať solennitas canonica, vt voluit hic gl. ij. Sed vbi res nõ esset parui valoris vř, qđ licèt necessitas, vel vtilitas ecclesiæ suaderet alienationẽ, tñ nõ posset illã facere, nisi prius Papa cõsulto ꝓpter iurm & hoc expresse tenuit Io. An. in c. fi. de eccle. ædifi.
13 licèt aliq voluerũt tenere ꝯriũ & nõ bñ ſm eũ. ¶ † Itẽ aduerte inq̃tũ dixi suꝑ glo. ij. ꝙ qñ alienatur domus ecclesiæ q̃ est maioris sumpt⁹ q̃ redditus, qđ tũc non requiriť cõsensus capituli. & sic nõ reqriť solẽnitas ecclesiastica q̃ requiriť in alienatione rei ecclesiasticę. nã licèt doc. sic pertranseat, tñ vř posse dici, quòd licèt talis dom⁹ possit alienari quasi hoc suadeat vtilitas ecclesię, tñ vř ꝙ sicut in alijs casibus, qñ alienatio fit suadente necessitate, vel vtilitate ecclesię seruari debet solennitas requisita in alienatione rei ecclesiasticę, vt legit. & not. xij. q. ij. in summa. & c. sine exceptione. ita seruanda in casu isto. Et ſcđm pdicta põt intelligi. c. nõ liceat. xij. q. ij. allegatum per doc. tene tñ mẽti dictũ doctorum, qđ videretur satis habere æquitatẽ si notoriũ esset, qđ esset maioris sumptus q̃ redditus. aliàs videreť ꝓcedere debere, quod
14 superius dixi. ¶ † Item attẽde inq̃tum dixi, qđ si Eps non hẽt canonicos dẽt adhibere honestiores de clero suę diœce. ſcđm Hosti. & Io. An. nã Inn. in c. ij. de transac. & retulit. etiã Archid. xij. q. ij. placuit. dixit, ꝙ dẽt alienationem facere cum cõsensu sui psbiteri, id est suorum psbiterorũ. & sic vř velle text. in d. c. placuit. ſcđm vnũ intellectũ, & istos forte Hosti. appellauit honestiores de clero quasi psbiteri alijs cẽseanť honestiores. & posset intelligi, qđ dẽret fieri cũ consensu psbiterorũ oĩum suę diœcesis, vel maioris ꝑtis posset etiam intelligi, quòd sufficiat habere cõsensum psbiterorũ totius ciuitatis, vel maioris ꝑtis ipsorũ. & ista pars ęquior videreť ne haberet necessariè magnã multitudinẽ cõuocare, si haberet conuocare psbiteros oẽs ciuitatis, & etiã diœcesis: tñ hoc nõ bñ reperitur declaratũ. vñ vř, qđ tutius esset tũc reqrere oẽs psbiteros ciuitatis, & diœcesis. Si autem simpliciter teneremus dictũ Hostien. ꝙ sufficeret reqrere honestiores de clero ipsius diœcesis. posset dici, ꝙ qui dicanť honestiores, & qui esse debeant relinquať arbitrio superioris. arg. c. de causis. de offi. deleg. & satis videreť, tũc posse dici, qđ sufficiant fortè tres, vel quatuor cũ tot faciãt, seu cõsueuerũt facere collegiũ iuxta no. in c. j. de elec. tñ reuera text. in d. c. placuit. nõ loquiť de honestioribus: sed dicit de presbytero. Aliqui intelligunt etiã tex. illũ, ꝙ dicere velit, quòd in rebus ecclesię cathedralis debeat habere consensum collegij, id est, capituli sui, sed in alienatiõe rerũ inferiorũ ecclesiarũ dẽat hẽre cõsensum psbyterorũ. & sic rectorũ ipsarũ ecclesiarũ. facit, qđ no. Archi. in
15 d. c. placuit. ¶ † Itẽ attẽde ꝓ declaratione huius capituli, & eorũ, q̃ superius sunt dicta de alienatione rei ecclesiæ cathedralis tractať, si est res spectans ad mẽ
a sam Epi [a] dẽt alienatio fieri ꝑ Epm cũ ꝯsensu capituli, intellige suadẽte necessitate, vel vtilitate eccłię secũdũ notata. xij. q. ij. in sũma. & c. sine exceptiõe. & si nõ hẽret capitulũ, qđ fiẽdũ dictũ est. š. ¶ Itẽ pcedere dẽt tractat⁹ suꝑ ipsa alienatiõe fiẽda anteq̃ fiat in quo dẽt maior pars ꝯsentire ipsam alienationẽ fieri. & de isto tractatu tãgiť. ĩ. e. tua. & in c. j. de reb. eccl. nõ alie. Si aũt esset res spectãs ad mẽsam capituli: tũc dẽret fieri ꝑ capłm cũ autoritate, seu ꝯsensu capłi suadẽte vtilitate, seu necessitate eccłię, & pcedẽte tractatu, vt š. in simili dictũ est. & de forma ẽt tractatus posuit Spec. in tit. de locato. §. ij. ver. & scias. & facit, qđ no. Ber. in gl. sua q̃ posuit suꝑ. d. c. j. de reb. eccle. nõ alie. in vj. ¶ Si aũt esset res spectãs cõiter ad Epm & capłm: qa in tali re hẽt administrationẽ eps secũdũ notata. de rescr. edoceri. Eps hẽret alienare cũ cõsensu capituli suadẽte necessitate, vel vtilitate ecclesię, & præcedẽte tractatu, & de iure nedũ requiretur cõsensus capituli in prædictis: sed etiã subscriptio, vt hic est expressum. & in c. sine exceptione. xij. q. ij. tñ, vt dixi hoc de subscriptione cõiter nõ seruať. Et si dicatur, ꝙ consuetudo detrahens solennitati canonicę circa alienationem rei ecclesiasticæ non videť vale-

[a] Mensam Epi. Quæ bõa spectãt ad mensam Episcopi, vide per dom. Abb. in c. vt super. in ij. col. versi. in gl. super verbo intelligatur.

re quaſi vř eſſe onerosa eccleſijs. vt voluit Hoſtič.& Io.An.in c.j.ꝑalle.de reb.eccle.non alie. in vj.ꝑ c.j. §.de conſue.licèt valeat conſuetudo detrahēs ſolennitati legali quatenus illa requirit aliquid vltra ſolēnitaté canonicam.vt patet in auth. hoc ius porrectū. C.de ſac.ſan.eccle.Et gl.no.& Io.An.in d.c.j.de rebus eccle.nō alie.in vj.vbi ꝯcludit, qđ ꝯſuetudo bñ derogaret dictæ ſolēnitati legali quatenꝰ exigit aliq̄d vltra ſolēnitatē canonicā, nō tñ vt dixi pōt derogare ſolēnitati canonicæ.& ſic videreť.qđ nō valeat dicta conſuetudo,qđ canonici nō ſubcribant ſe:ſed poſſes dicere,ꝙ illa vř eſſe leuis ſolēnitas. & iō illi poſſit derogari.l.j.§.pe.& ſi.ff.de ven.inſpi. ſecus in alijs,quæ non ſunt leuis ſolēnitatis. & hoc qñ agitur de alienatione rei eccleſię cathedralis.quo caſu,an requiratur autoritas Archiepi dictū eſt ſuperius. ¶Si aūt agitur de alienatione rei eccleſiæ inferioris : tunc cōſidera, qđ aut illa eccleſia eſt collegiata, aut nō eſt collegiata: tunc ſi agitur de alienatione rei ſpectante ad menſam ꝑlati,deberet ꝑlatꝰ vēdere,ſeu alienare cū ꝯſenſu ſui capituli ſuadente neceſſitate,vel vtilitate eccleſiæ,& ꝓcedente tractatu.& idē ſi res eſſet cōiter ſpectans ad ꝑlatum,& capitulū.per id,qđ ſuperius dixi in ſimili.de reb.eccle.cathedralis.¶Si vero ad menſam capitulū tm̄ ſpectarent: tunc capitulum haberet alienare cum conſenſu ꝑlati ſuadente neceſſitate,vel vtilitate eccleſiæ,& ꝓcedente tractatu,& in oībus ꝑdictis caſibus ēt vltra cōſenſum ꝑlati ipſius eccleſiæ requiritur cōſenſus,ſeu autoritas Epi.xij.q.ij.Abbatibus.& xvij.q.iiij.in venditionibus:nec valet conſuetudo ꝯ̄ria ſm Hoſt.licèt Gof.aliter dixit vt no.Arch. in d.c.in vēditionibus.ſm aliquos requirit̄ conſenſus capituli eccleſiæ cathedralis, licèt non requirat̄ ſubſcriptio ipſiꝰ capituli.& hoc tenuit Inn.hic, alij vero dixerunt,ꝙ non requirit̄ ꝯſenſus capituli eccleſiæ cathedralis,ſed requirit̄,& ſufficit capituli cōſilium ipſius eccleſiæ cathedralis.Alij vero dixerunt,ꝙ nō requiritur etiā cōſiliū capituli eccleſiæ cathedralis:ſed ſufficit autoritas Epi, ex quo interuenit cōſenſus ꝑlati,& capituli eccleſię cuius res alienat̄,& iſtud cōiter ſeruat̄.& pro hoc faciat: q̄a nō bñ vř reperiri expreſſum,qđ conſenſus, vel conſiliū capituli eccleſiæ cathedralis requirat̄ in alienatione rei eccleſiæ inferioris a cathedrali, imo potiꝰ vř reperiri ꝯ̄riū ſm vnū intellm̄ in c.placuit.xij.q.ij.de quo ſuperius tetigi.Et tangit̄ ēt per Arch.in d.c.placuit.Vñ vř ꝙ ſaltē cōſuetudo potuerit hoc operari, qđ non requiratur in caſu prædicto conſenſus, vel conſiliū capituli eccleſiæ cathedralis,cum illa ſit optima iuriū interpres,de cōſue.cum dilectus.& facit,qđ hř in c.nō eſt.eo.ti.lib. vj.& q̄a etiā talis vř eſſe leuis ſolēnitas.& ex quo interuenire debet conſenſus capituli eccleſię cuius res alienat̄.iō vř ꝙ conſuetudo poſſit circa pręd icta operari.arg.l.j.§.pen.ff.de vent.inſpi. & per id qđ ſuperius dixi.¶An aūt ſufficiat vnici tractatus,an vero debeant eſſe plures.Spe.in ti.de locato.§.j.ver.& ſcias. tenet,ꝙ debet eſſe trinus.facit,qđ no.in glo.in c.j.de reb.eccl.non alie.in vj.Io.And.ibi dicit,qđ iſtud eſt de cautela:ſed de rigore vř ſufficere vnicus tractatus, cū loquant̄ iura in ſingulari in hac materia, vt patet in d.c.j.& ī.eo.t ua.&de forma ipſius tractatus qualiter habeat fieri,poſuitSpe.in d.ver.& ſcias.dicit Io. An.ibi in addi.qđ vbi agitur de alienatione rerū monaſterij monachorū nigrorū requiritur tractatus duorū dierū .Et interdū ēt non pōt fieri alienatio ſine licentia Papę.vt hř in quadam extrauaganti.de qua ibi per eum . Illud tñ videret̄ procedere,qñ monaſteriū haberet conuentū,ſeu capitulū: quia tūc poſſet cum illo fieri tractatus:ſed vbi nō haberet quid fiendū patere poterit ex ſequentibus.& hoc,qñ agitur de alienatione rei eccleſię inferiori a cathedrali,qñ eſt collegiata.¶Secūdo caſu,qñ videlicet eſt collegiata,tūc iſto caſu vř ꝙ debeat interuenire cōſenſus rectoris ipſius eccleſię.¶Item conſenſus,ſeu autoritas Epi. per ea,quę hñr in c.Abbatibus.xij.q.ij.& xvij.q.iiij.in vēditionibus.An aūt requirat̄ tractatus,vř ꝙ non,quia ex quo eccleſia non hēt capitulū non vř eſſe, cū quo poſſit fieri tractatus. & ideo vř ꝙ iura loquētia de tractatu hoc caſu locū non habeāt. ar.l.quartę.§.toties. de dā.infec. & l.hos accuſare.§.oībus.ff.de accuſ.& de ele.indēnitatibus.§.ſed cū eas.li.vj.& pro iſta parte etiam facit,qđ no.glo.in c.potuit.de locato.vbi vř velle,qđ tantā poteſtatē habeat Rector in eccleſia parochiali q̄tam ꝑlatus cū capitulo in eccleſia conuentuali.¶In cōtrariū videlicet,qđ requirat̄ tractatus ēt in alienatione rei eccleſiæ parochialis vř eſſe text.in c.j.de reb.eccle.non alie.in vj.potes dicere,qđ interdum Eps cum conſenſu ſui capituli concedit rē eccleſię parochialis alteri eccleſiæ,qđ pōt iuſta cā ſuadente ſm ea quę legun.& no.j.de reli.do. in c.conſtitutus.& patet in d.c.j.de reb.eccl.non alien.in vj.& tunc requiritur,qđ fiat tractatus,vt eſt expreſſum in d.c.j.& poterit fieri tunc per capitulū ipſius,ſeu cum capitulo ipſius eccleſiæ cathedralis interueniente ēt Rectore ipſius eccleſiæ,vel defenſore dato ſi eccleſia vacaret.per id qđ hř.in d.c.j.& vř ꝙ licèt requiri debeat ipſe Rector in prædicto caſu, vel defenſor, tñ ſi Epo videatur etiam ſine illius conſenſu iuſta cā ſuadente poterit cum cōſenſu ſui capituli rem ipſius eccleſiæ parochialis alteri concedere,qđ intelligo,vt dixi,qñ iuſta cauſa ſuadet.per no.in d.c.cnnſtitutus.& qñ etiam non damnificaret nimis eccleſiā parochialem.ar.c.ſuggeſtum.de decimis.¶Interdum vero fit alienatio per Rectorem eccleſię imperpetuū ſuadēte vtilitate,vel neceſſitate eccleſię . & tūc,vt dixi debet interuenire conſenſus,ſeu autoritas Epi ſui.An autē debeat interuenire tractatus, videretur ꝙ ſic per tex. in d.c.j. qui gñaliter, & indiſtinctè vř requirere tractatum in alienatione rei eccleſię.Spe.vř voluiſſe cōtrarium in ti.de empt.& vend.§.nunc dicendū.reſtat de alienationibus rerū minorum.ver.cęterum vbi vř velle,ꝙ ſufficiat autoritas Epi,ſeu eius licentia,vř tñ velle,qđ requirat̄ cōſenſus patroni,ſi eccleſia eſt patronata.& qđ etiam interueniat conſenſus duorū vicinorū honeſtiorū,Io.An.ibi:in additione,dicit,ꝙ illud qđ dicit Spe.de duobus vicinis,illud eſt ex honeſtate,ſed non de neceſſitate . & dicit etiā, qđ non fit per Spe.ibi mentio de tractatu: quia eccleſia nō erat collegiata: ſed vbi eſſet collegiata debet interuenire tractatus. & ſic vř Io.An. expreſſe tenere,qđ in alienatione rei eccleſiæ parochialis non collegiatæ non requirat̄ tractatus.vř tñ tranſire cum Spe.qđ illa alienatio,ſi eſt patronata eccleſia, nō debeat fieri nō requiſitō patrono,imo vř velle,ꝙ eius conſenſus requirat̄,ſed forte ſi patronus non haberet iuſtam cauſam ꝯ̄dicendi. & ſuaderet neceſſitas, vel vtilitas eccleſiæ alienationē fieri haberet̄ pro conſentiente. arg.l.j.§. voluntate.ff.ſol.mat. ¶ Quæro quid vř velle Spec.in loco præal.& etiam Io. An. qđ non requiratur cōſenſus,vel conſilium capituli eccleſiæ cathedralis : quia de illo non faciunt mentionem.& pro hoc bene facit qđ hř in ꝑalle.c.placuit.xij.q.ij.ſm vnum intellectū ſcđm quē ibi dř ꝙ alienatio dēt fieri cū ꝯſenſu collegij,qñ.ſ.eccleſia habet collegiū, vel cum cōſenſu collegij,qñ.ſ.eccleſia non habet collegium , & exponitur, id eſt, ꝓsbyterorū,hoc eſt Rectorū ipſarū eccleſiarum.

fiarum. & ista opinio quotidie de facto seruat, videlicet, q̃a alienant res ecclesiæ parochialis nõ collegiatæ suadẽte vtilitate, vel necessitate ecclesiæ per Rectorẽ cũ autoritate Epi ẽt non interueniente aliquo tractatu, vel consilio, aut consensu ecclesiæ cathedralis. & sic vr̃ cõsuetudo hãc opinionẽ approbare, quæ est
16 optima iuriũ interpres. de consue. cũ dilectus. † & ꝑ hoc ista ẽt facit, qđ non bene vr̃ clarè reperiri in iure qđ in alienatione rei inferioris a cathedrali fienda ꝑ Rectorẽ, vel p̃latũ ecclesię requirat̃ consensus, vel cõsiliũ capituli ecclesiæ cathedralis: imo potius vr̃ reperiri oppositum ſm vnum intellectũ in d. c. placuit. & sic ꝯñr vr̃ nõ esse absonum, qđ fiat sine tractatu alienatio: quia non est, cũ qua fiat. ¶ Aduerte tñ, q̃a si teneremus, qđ requireretur hoc casu consensus capituli ecclesiæ cathedralis, ex quo ipsa ecclesia inferior non habet capitulũ, tũc posset fieri tractatus cum capitulo, seu in capitulo ecclesię cathedralis. & istud tutius esset seruare ad opi. vitandas, tñ cõiter seruatur qđ fiat alienatio rei parochialis ecclesiæ non collegiatæ per Rectorem cũ consensu, seu autoritate Epi, vel de ipsius licentia suadente vtilitate, vel necessitate ecclesiæ sine tractatu, & sine consensu capituli ecclesiæ cathedralis, vt patet ex his q̃ posuit Spec. in d. ver. cæterũ. in d. §. nunc dicendũ. & Io. An. ibi: in addi. saluo nisi esset patronata: quia tunc ẽt debet req̃ri ipsius patroni consensus, vt s̃. dixi. vbi aũt non fieret alienatio per Rectorem, sed per Epm, cũ consensu capituli cõcedendo rem ipsius ecclesiæ alteri ecclesiæ suadente vtilitate, vel necessitate ecclesiæ: tunc bene requiritur consensus capituli ecclesiæ cathedralis, & ẽt tractatus, vt est expressum in d. c. j. de reb. eccl. non alienã. in vj. & prædicta tene menti: quia quotidiana sunt, & quotidie occurrunt in practica, & adde etiam quod habetur in c. cum vos. j̃. eo.

SVMMARIVM.

1 *In alienatione rei ecclesiæ exigitur consensus conuentus etiam in prælatis regularibus, quando a prælato regulari fit alienatio.*
2 *Alienatio facta sine consensu capituli tacito, vel expresso, an validetur ex lapsu temporis.*
3 *Concessiones duæ, quando fiunt super eodem diuerso tempore, non attenditur prioritas temporis, sed validitas concessionis. & num. 8.*
4 *Alienatio si fiat de rebus monasterij, vel de eius redditu, aut fructu ad vitam alicuius non valet concessio.*
5 *Alienatio rei ecclesię, quando fit ad tempus, an sufficiat tacitus consensus.*
6 *Contemptus minoris partis capituli non reddit electionem nullam, sed annullandam, secus de contemptu totius, vel maioris partis.*
7 *Contemptus vnius, vel duorum, vel minoris partis capituli non reddit collationem nullam, sed annullandam.*
9 *Statutum inferioris a Principe, an aliquo casu comprehendat clericum, vel ecclesiam.*

a Ontinebatur. In t̃pali [a] alienatione quam facit p̃latus taciturnitas capituli hr̃ pro cõsensu. h. d. Et in prima ponit̃ decisa cõsultatio. In scđa distinguens r̃nsio. secunda ibi: cõsultatione. & ſm membrũ ibi: in ver. verum. ¶ In tex. ibi. & j̃. decidit̃ consultatio q̃ patet ex sequentibus. nã dicebat̃ qđ Abbatissa fecerat primo concessionẽ decimæ sine conuentu cuidã H. deinde scđo nõ post multum t̃pis fecerat secundã concessionẽ de eadẽ decima, cũ consensu cõuentus. vñ q̃rebat̃ qui deberet p̃ualere. & r̃ndet distinguendo, vt sequit̃. ¶ Itẽ ibi: dedit. Aduerte, q̃a põt fieri punctus post hoc verbũ, & põt supplere. i. alteri. & ſm hoc prima concessio fuisset facta Henrico, scđa alteri. & tũc verbũ eidẽ, qđ sequit̃ dẽt iungi cũ verbo priori, infra posito. Alius est intellect⁹ qđ nõ fiat punctus post verbũ, dedit: sed post verbũ, eidem. & tunc vtraq; concessio, tã prima, q̃ scđa fuit facta eidẽ Henrico, & vterq; intellectus in se bonus.
1 ¶ † No. ex tex. primo ꝙ in alienatione rei ecclesię exigit consensus cõuentus ẽt in p̃latis regularibus, q̃ñ a p̃lato regulari fit alienatio. & no. ẽt qđ si cõcessio fiat ꝑ beneficio, & ad vitã beneficiati sufficit tacitus cõsensus. & sic sufficit qđ illi q̃ sunt de cõuentu, vel de capitulo sint p̃sentes, & scientes, non cõtradicentes: nã tunc sic tacendo hñr pro cõsentientibus. facit, qđ hr̃ in regula, is qui tacet. de reg. iu. in vj. ¶ Itẽ no. duo q̃ habent excludere cõsensum, videlicet, q̃ñ interuenit ignorantia, vel contradictio. ¶ † Itẽ no. ar. qđ alie
2 natio facta sine cõsensu capituli tacito, vel expresso, vr̃ validari ex t̃pis lapsu, quod an procedat tangitur
3 hic in gl. pe. & super ea. ¶ † Vltimo potes notare, qđ vbi concurrunt duæ cõcessiones diuerso t̃pe factæ super eodẽ, non attendit̃ prioritas t̃pis: sed validitas cõcessionis. q̃s aũt erit effectus in casu capituli, si prima & scđa collatio sit facta eidẽ, an innitatur primæ, vel secundæ. dicit Io. An. qđ est effectus: q̃a si nõ põt inniti primæ. & q̃a illa non tenuit: tũc deberet restituere fruct⁹ perceptos vsq; ad scđam, ex quo illegitimè tenuisset. Si aũt posset inniti primæ, vt q̃a illa fuisset valida, tunc nõ dẽt restituere aliquos fructu. & sic patet ꝙ non est sine effectu disputare, & declarare, q̃ñ duæ collationes sup̃ eodẽ diuerso t̃pe factæ sunt eidem personæ, q̃ p̃ualeat. ¶ Alij tñ vt tetigi super tex. voluerunt tex. intelligere de collationibus factis diuersis personis, diuerso tempore, quo casu clarũ est, quod non est sine effectu disputare quæ collatio p̃ualeat. facit, qđ inferi⁹ dicet̃ post gl. ¶ In gl. j. ibi: hoc ius in fi. in quibus iuribus patet ꝙ req̃rit subscriptio clericorũ. & sic patet ꝙ req̃rit̃ exp̃ssus cõsensus. ¶ In ea. gl. in fi. vel põt dici ex̃ gl. ſm Io. An. & Inn. ꝙ ꝯrium ꝑcedat in alienatione magnæ rei. hic in alienatione paruę rei. qđ patet, q̃a alias fuisset necessaria ẽt autoritas superioris. xvj. q. iiij. in vẽditionibus. & xij. q. ij. Abbatibus. & facit, qđ no. de reb. eccl. non alie. c. j. in vj. q̃ hic non interuenit. & ex prędictis patet, ꝙ si agit̃ de alienatione parue rei sufficit tacitus consensus. & pro hoc faciat, q̃a vr̃ ꝙ in illa etiam non requirat̃ consensus capituli. xij. q. ij. terrulas. & sic vr̃ ꝙ multofortius sufficiat tacitus consensus ipsius capituli: tñ iste intellectus quantum ad istum text. nõ vr̃ esse bonus, quia hic dr̃ ꝙ si concessio est facta sine conuentu non valet, si facta fuerit ignorante cõuentu, cuius contrarium videretur dicendũ per d. c. terrulas. nisi dicas, ꝙ ibi loquit̃ in eo qui põt ẽt ignorante capitulo alienare rẽ parui valoris: sed hic in inferiore p̃lato ab Epo, quo casu, si agit̃ de alienatione parue rei seruari dẽt quod hic dr̃. posset etiã dici ꝙ illud c. terrulas. intelligeretur scđm istud inquãtum ibi dr̃ ꝙ Eps põt alienare rem paruam, seu parui valoris sine capitulo: q̃a põt intelligi: q̃ñ fit alienatio capitulo sciente, & non contradicente. Secus si fieret ipso ignorante, vel contradicẽte. & iste intellectus satis videret̃ esse equus. facit, quod no. Io. An. j̃. de reg. iur. qui tacet. lib. vj. in mercurialibus. vbi concludit ꝙ in alienationibus rerum ecclesiæ regulariter requiritur expressus cõsensus capituli ecclesię cuius rei fit alienatio. facit, quod hr̃ in c. præcedẽti. fallit scđm eum in alienatione modicæ rei. ¶ Itẽ scđo q̃ñ fit concessio t̃paliter: q̃a tunc sufficit tacitus ꝯsensus in dictis casibus. per ea q̃ hic hñr, in alijs aũt alienationibus requirit̃ expressus cõsensus. allegat, qđ hr̃ in c. præcedenti. & de reb. eccl. non alie. c. j. in vj. & j̃. eo. c. tua. vbi patet, ꝙ requiritur tractatus q̃ sine exp̃sso cõsensu haberi non põt. & sic patet, qđ in alienatione paruę rei, vel in alienatione tem-

[a] In temporali. Idẽ sũmat d. Ab. hic. Super hoc c. si quęras vtrũ donatio facta per Abbatẽ vel Abbatissam de decimis vel alijs rebus ecclesiæ possit p consensum expressum, vel tacitum confirmari. distingue, vt hic p do. Hen. Boyc. in prin.

temporali sufficit tacitus consensus. Et no. bene q̃ vr̃ q̃tum ad p̃dicta esse alienatio t̃palis etiã si fiat ad vitã eius cui fiat cõcessio, vt hic vr̃ innuere gl. dũ dicit, q̃ hic fuit facta concessio clerico p̃ beneficio, & facit ẽt qđ no. Io. An. sup dicta regula, is qui tacet, in mercurialibus. in solutione tertiæ q̃onis. Et attẽde tñ, q̃a istud vr̃ p̃cedere in cõcessione rei t̃palis, q̃ conceditur ad vitã alicui⁹ p̃ hoc beneficio hoc est p̃p merita, & seruitia. facit, qđ no. Io. An. in solutione dictæ tertiæ q̃onis, & idẽ si fiat alicui clerico, vel laico indigenti, & ex cã pietatis, per no. in loco p̃al. & in c. possessiones. xvj. q. j. ¶ Si aũt fieret concessio spiritualiũ in titulũ. & sic ad vitã eius cui fit concessio, tũc q̃a vr̃ agi de maiori p̃iudicio, vr̃ q̃ tũc req̃rat̃ maior solẽnitas. ar. c. vbi periculũ. de ele. in vj. xlij. dist. c. quiescamus. Et ideo p̃latus non vr̃ posse cõferre bñficia ecclesiæ suę sine cõsensu capituli, in c. ea noscit̃. j̃. eo. facit, qđ no. Arch. in c. j. de reb. eccl. nõ alie. in vj. & in p̃al. c. possessiones spiritualiũ in titulũ: q̃a si cõcederet̃ in stipẽdiũ, vel cã pietatis, vt contingit, qñ fit concessio decimæ, q̃ est q̃d spirituale. s̃. de p̃scr. c. cũm. hẽt locũ istud c. vt patet. ¶ Itẽ attende, q̃a inquantũ dixi in cõcessione facta ad vitã non in titulũ haberet locũ hoc capitulũ. & sic non req̃rit expressum cõsensum capituli, vel consensum vr̃ obstare. qđ hr̃ in c. j. de reb. ecc. nõ

4 alie. vbi patet † q̃ qñ alienatio fit de re monasterij, vel de eius redditu, aut fructu ad vitã alicuius non valet cõcessio: nisi fiat cũ consensu cõuentus, si monasteriũ hẽat conuentũ, licèt si fieret ad t̃ps paruũ valeret sine cõsensu cõuẽtus, vt ibi patet. Et paruũ t̃ps dr̃, qñ est minus t̃ps. x. ann. T̃ps aũt. x. ann. censet̃ nõ paruum: sed lõgũ, vt ibi no. per gl. ad fi. gl. in d. cle. j. vr̃ hoc cõtrariũ velle soluere, q̃ ibi loquit̃ in religioso cõcedẽte rẽ monasterij ad vitã alicuius, vel ad certũ t̃ps nõ paruũ, hic in seculari rectore, vel p̃lato in quo dicit q̃ si concessio fiat ad vitã alicuius per eũ hẽt locũ q̃ hic dr̃. & in p̃al. c. possessiones. Si aũt alienaret ĩ p̃petuũ, tunc si faceret sine solennitate capituli sine exceptione nõ valeret, & incurreret pœnã. c. non monemus. xij. q. ij. Si aũt locaret rẽ ecclesiæ seruãdũ esset quod hr̃ in c. ij. ne p̃lati vices suas. illud tñ qđ ibi dr̃ vr̃ intelligendũ, qñ locatio fit ad paruũ t̃ps. Secus si ad lõgũ. per id qđ hr̃ in d. cle. j. circa fi. nisi dicat̃ q̃ illud habet locum in religiosis. Secus in secularibus, qui vñt posse ẽt ad vitã alicuius locare sine solẽnitate. de qua dixi, qñ fit concessio ad vitã alicuius de qua in hoc c. s̃m gl. allegatã in d. cle. j. Sed certe ista solutio vr̃ esse apertè contra istũ text. qđ exp̃sse loquit̃ in religiosis: q̃a in Abbatissa, iõ dicta solutio nõ vr̃ p̃cedere. vnde vr̃ q̃ alterũ de duobus oportet dici, vel qđ istud capitulũ hodie sit correctũ per illud: vel qđ illud intelligat̃ s̃m istud vt sic, qđ ibi dr̃ q̃ concessio ad vitã alicuius non dẽt fieri per religiosum p̃sidentẽ monasterio sine consensu cõuentus intelligat̃. s. expresso, vel tacito, p̃ut hic dr̃. & pro intellectu, facit, quia in dubio dẽt euitari correctio. de ele. cũ expediat. li. vj. & C. de app. p̃cipimus. Si aũt non hẽat conuentũ, tũc deberet fieri cũ consensu p̃lati, hoc est Ep̃i, si monasteriũ nõ esset exẽptũ, vt not. gl. in d. cle. j. & hoc nisi reperiret̃, qđ tale monasteriũ eẽt subiectũ alteri Abbati pleno iure: q̃a tunc sufficeret consensus talis p̃lati, vt voluit gl. in d. cle. j. & no. bene diligenter dictã cle. q̃ vult, q̃ vbi ecclesia non hẽt conuentũ sufficiat actũ fieri per errorẽ ipsius ecclesiæ cũ consensu sui p̃lati, & sic facit ad ea q̃ dixi in c. p̃cedẽti. qñ fiat alienatio per Rectorẽ ipsius ecclesiæ cũ consensu sui p̃lati, & sic sunt ad ea q̃ dixi in c. p̃cedenti. qñ fit alienatio per Rectorẽ parochialis ecclesiæ non collegiatæ: & tene menti p̃dicta. q̃a non bene declarant̃ hic p̃ Io. An. nec p̃ d.

5 Ant. nec ẽt bene declarant̃ per doct. in d. cle. j. ¶ † Itẽ aduerte, qđ inq̃tum dixi, qđ vbi alienatio fit ad t̃ps sufficit tacitus consensus. istud est verũ nisi fieret de maxima re. q̃a tunc q̃uis fieret ad t̃ps concessio requireret̃ solẽnitas, quæ requirit̃ in perpetua alienatione s̃cđm Io. An. in addi. Spe. in ti. de reb. ecc. nõ alie. sup rubrica. ad fi. & sequit̃ hic d. Ant. qđ tene mẽti. & satis videret̃ habere æquitatẽ, qñ concessio fieret ad vitã alicuius, vel ad t̃ps longum. sed vbi fieret ad paruũ t̃ps, q̃a tunc vr̃ agi de modico p̃iudicio videret̃ non hr̃e locum dictum Io. An. tene tñ menti dictum suũ. q̃a simpliciter, & indistinctè loquitur, qñ cõcessio fit de re magna ad t̃ps. ¶ An autẽ qñ concederet̃ beneficium in titulum per p̃latũ ipsius ecclesiæ sufficiat tacitus consensus capituli, vel conuentus, vr̃ velle do. Ant. q̃ si agit̃ de p̃uisione magni p̃iudicij nõ sufficiat tacitus cõsensus. sed requirit̃ exp̃ssus. aliàs sufficeret tacitus, & licèt ipse non dicit s̃cđm p̃dicta vr̃ intelligendũ esse s̃cđm ea q̃ hñr in c. ea noscit̃. j̃. e. Archi. tñ in d. c. possessiones. xij. q. j. in d. c. j. de re. eccl. nõ alie. in vj. & moderni ẽt in cle. j. de reb. eccl. non alie. vñt velle, q̃ aliud fit in concessione t̃paliũ q̃ nõ fit in titulũ, & aliud in cõcessione sp̃ualiũ, q̃ fit in titulũ. & primo casu dicit habere locũ hoc. c. s̃cđo dictũ. c. ea noscit̃. & sic vr̃ velle, q̃ in collatione beneficiorũ in titulũ non sufficiat tacitus consensus. sed requiratur expressus, & ista vr̃ esse cõis opinio. de quo dr̃ in d. c. ea noscitur. ¶ In gl. pe. ibi: factum narrat. & sic suppleri dẽt maximè. & hoc tenuit hic ẽt Inn. Host. aũt tenuit contrariũ dicens literã hic voluisse, qđ concessio de qua hic agit̃ facta clerico p̃ bñficio nõ tenet ĩ titulũ vt superius tetigi. licèt d. Ant. hic intelligat de cõcessione facta in titulum beneficij. sed nõ bene per superius dicta ↄfirmet̃ per lapsum t̃pis, qñ non est modicũ: sed multũ. vt hic vr̃ innui a contrario sensu. & p̃ hoc faciat, q̃a si ex postfacto sciuerant concessionẽ factã, & tacuerunt per multũ t̃ps vr̃ q̃ intelligant̃ concessisse: & p̃ hoc ẽt facit s̃cđm Host. q̃a ista ↄcessio si dicat̃ ipsam esse infringẽdã istud cõtingit, qđ p̃p cõuentũ capituli est infringenda, quo casu s̃cđm eum actus nõ est nullus, sed annullandus. allegat, qđ hr̃. s̃. de ele. qđ sicut. & iõ si capitulũ non contradicit post multũ t̃ps habebit̃ pro consentiente per istum text. a contrario sensu. Dicit ẽt qđ multum t̃ps dici põt, t̃ps sex mensiũ computandorum a t̃pe, seu a die scientiæ. s̃. ti. j. q̃a diuersitatẽ. q̃a si intra illud t̃ps non p̃sequit̃ contẽptum nõ vr̃ postea posse plus prosequi. Io. An. dicit, q̃ hodie ẽt minori t̃pe excludit̃ capitulũ a p̃sequendo contẽptum, videlicet, ex lapsu t̃pis, qđ mitti dẽt in cõfirmationibus electionum. de elec. c. fi. in vj. ¶ Sed aduerte, q̃a illud. c. loquit̃ in electionibus, non aũt in collationibus, vt ibi no. p̃ gl. & Io. An. q̃a ĩ collationibus nõ erit necesse admitti edictum, & vr̃ tũc

6 posse p̃cedere dictũ Host. ¶ † Attẽde tñ primũ in electionibus. q̃a licèt ↄtẽpt⁹ minoris partis capituli nõ reddat electionẽ nullã, sed annullandã. d. c. qđ sicut. tñ ↄtẽptus totius capituli, vel maioris p̃tis redderet electionẽ nullã. p̃ id qđ hr̃ in c. q̃a p̃p. de ele. & sic ex t̃pis taciturnitate nõ confirmaret̃ de. ele. in c. auditis.

7 ¶ † Itẽ ẽt attende qđ in collationibus, si contẽptus sit vnus, vel duo, vel minor pars capituli collatio nõ redditur nulla, sed annullanda, seu cassanda. per id qđ hr̃ in d. c. qđ sicut. Si aũt totum capitulũ esset cõtẽptũ, vel maior pars, tunc vr̃ velle Host. qđ collatio teneat de mero iure, sed posset peti cassari p̃p cõtemptũ. & hæc petitio põterit fieri per sex mẽses s̃cđm eũ. & similiter in casu p̃cedenti, quãdo minor pars capituli fuit con-

fuit cõtẽptum.sed gl.in c.nouit.j.eo.in glo.fi.tenet, qđ collatio sit nulla ipso iure. & satis vr̃ ibi hæc lr̃a innuere,& idẽ tenuit Archid.in c.fi.de ele.in vj.sed ꝑ Hosti.facit tex.in c.ea noscitur.in verbo, vacuari. nisi exponať,vt ibi tangit Io.An.id est,vacuas, & irritas nuntiari ꝑ ea,quæ habentur in d.c.nouit.ad fi. Vnde si tenemus,qđ collatio non sit nulla, qñ capitulũ totũ est contẽptũ, vel maior pars, prout tenuit Host.tunc posset ꝑcedere opinio Host.vt valeat tũc a'gumentũ a ꝯrio sensu huius literæ.Sed si tenemus opi.gl.in d.c.nouit.in gl.fi.videlicet,qđ sit nulla collatio tunc ipso iure: tunc vr̃ qđ non procedat opin. Host.sed opinio.huius gl. & Inno. per regulam non firmať,de reg.iu.li.vj.& per id,qđ hr̃ in c.auditis.de ele.& facit etiã ad ꝑdicta,qđ hr̃ in c.ecclesia.el secũdo.de elec.& in dubio tutius est tenere opi.glo. quã etiam,vt dixi sequitur Innoc.facit ad materiam, qđ notauit Ioan.And.in c.cum dilecti. & in c.nihil.de ele.& c.qđ sicut. eo.ti.& qđ hr̃ in c.cõsultatione.de appella.in vj.Et nota bene ex prædictis,quia Hostiẽ. vr̃ intelligere istũ tex.etiã in collatione bñficij facta in titulo.similiter do.Ant.& sic facit,qđ c.ea noscit. j.eo.debeat intelligi secundũ istud, qđ tene menti. quia Archi.& alij videnť velle ꝯtrarium,vt superius dixi.de quo tangetur in c.ea noscitur. ¶In eadẽ glo. ibi:non posset ꝑscribere qui emit &c. ꝯtrariũ vr̃ notasse glo.in c.cum dilectus.de consuetudine.& in c. de quarta.de ꝑscript.& in c.cura.j.de iurepatro.sed põt cõcordare gl.per ea q̃ notauit gl.in c.apostolicę. j.de dona.& qđ cõsueuit dici in dicto.c.cũ dilectus. & in cle.j.de rebus eccle.nõ alie. per Pau. de Eliaz. & Io.de Lig.nam ista gl.põt ꝑcedere, qñ interueniret error iuris.sed gl. ꝯtrarie pñt ꝑcedere, qñ interueniret error facti,vt quia credidisset capitulũ ꝯsensisse ꝑlato de quo in ꝑallegato.c.apostolicæ.¶†Ex-

8 tra gl. tãgit hic Io.An. legitimũ dubiũ inq̃tũ lr̃a hic dicit seu vr̃ velle,qđ si duæ concessiones interueniũt sup eadẽ re debeat ꝑualere prima si illa teneat & nõ secũda,siue fiant eisdẽ ꝑsonis,siue diuersis,ꝑ ea quę dixi super tex.nã hoc vr̃ esse contra.l. quoties. C.de rei vendi.vbi patet, qđ si res primo vẽdiť vni,scđo ꝑ eũdẽ vendiť alteri, ꝑferťr secũdus emptor si sibi sit facta traditio nõn autẽ primus. licèt prima opinio fuerit valida soluit Io.An.post Host. valde notabiliter.nã dicit,qđ differentia est inter contractus clericorũ ex vna parte.& contractus laicorũ ex alia ꝑte. quia primo casu attenditur prioritas traditionis: nõ aũt prioritas ꝯtractus, vt in ꝯtrario.scđo casu attendeť prioritas ꝯtractus.& concessionis. & sic ꝑferť primus scđo habẽti cõcessionẽ, & traditionẽ rõ dr̃ię ĩ'm eos est,q̃a laicis licitũ est qualiter seinuicẽ decipe.l. in causa.§.in pretio.ff. de mino. sed non sic in clericis:quia ecclesia nemini parat laqueũ. xvij.q.j.de viduis.& s̃.de restit.spol.literas. Item,quia tales varietates sunt clericis ꝓhibitę.j. de iurepatro. cũ aũt.& in c.pastoralis.licèt laicis sint permissę, vt ibi patet. Item quia fortior est cõsensus spiritualis q̃ carnalis, & ideo fortius operatur de transla.ꝑlatorũ.c.ij.& sic residet Io.An.& Host. ¶Nota diligẽter hoc dictum scđm do.Ant.pro limitatione dictæ.l.quoties. q̃a illa nõ habebit locũ ĩ cõtractib9 clericorũ.imo ꝑfereť habens primo titulũ. sed istud dictũ sic latè intellectũ non placet do.Anto.per illã.l.quoties. quæ.s̃.& indistinctè loquiť. & sic indistinctè vr̃ intelligendo, argum.l.de ꝑtio.ff.de publi.& secuudum eum.l.nõ est corrigenda ex opinione alicuius doctoris, cum non reperiatur expresse correcta per id, qđ hr̃ in c. cũ expediat.de electio.in vj. Sed certe huic rationi posset respõderi. quòd hic non agiť de correctione, sed restrictione & limitatione, qđ facilius fieri põt, vt voluit. Bar.in l.si constante.in ix. q.primæ partis. ff.solu.ma.Tñ do.Ant. ꝑpter ꝑdicta restringit dictum Io.An.& Host.ad cõcessionẽ iuriũ spiritualiũ.quia in illis transfertur ius ex solo titulo sine traditione, vt legiť.& no.in c.si absenti.de ꝑbẽ.in vj. & de rescrip. gratia.eo.lib.& per Ioã.An.post Inn.& Cõpost.in c. cum.M.de cõsti.Ideo in illis potior erit primus:quia ille plenũ ius hẽt etiã sine traditione.Et ideo, si ordinarius primo cõfert beneficiũ Titio,licèt nõ tradat sibi si postea, illud confert Sęio, & sibi tradat potior erat Titius.quia ex sua collatione cõsecutus fuit plenum ius in beneficio per ea, quæ hñr in d. c. si tibi absenti.sed in alienationibus rerũ tẽporalium clericorum, vel etiam ecclesiæ non vr̃ ꝑcedere dictũ Io. An.quia ex solo titulo non transferť dñiũ rerũ tẽporaliũ sine traditione.l.traditionibus.C.de pac.& no. s̃.de cõsue.c.ij.saluo nisi fieret in ecclesia alienatio. quia tũc est speciale, qđ transit dñiũ sine traditione. l.fin.C.de sacrosan.eccl. & licèt ibi vr̃ loqui qñ a ꝑlato in ecclesia fit alienatio. tñ scđm do.An.videreť qđ habeat locũ ẽt, qñ ab vna ecclesia in aliã fit alienatio.sed forte istud nõ est verũ ex quo reperiť vtraque ecclesia priuilegiata, iõ videreť ꝙ tũc vtanť iure cõi,& ꝑcipuè q̃a ille est casus spãlis in d.l.fi.exorbitãs a iure cõi:& sic non vr̃ extendẽdum.de reg. iu. q̃ a iure.li.vj.& ff.de legib9 in l.ius siugulare.¶Et ꝙ d. l.quoties.habeat locũ in rebus clericorũ vr̃ ẽt tenere domi.Pe.& hanc opinionẽ etiã puto verã,tene tñ mẽti dictũ Io.An. & Host. q̃a eorũ auioritas non est modica in practica, & ꝑcipuè in foro ecclesiastico . Nec ob.his q̃ dixi circa dictã.l.quoties,inq̃tũ tenuit illã habere locũ etiã in clericis , si dicať ꝙ cõstitutio legalis non hẽt cõphẽdere clericũ, vel ecclesiã ꝑ id, qđ hr̃ in c.ecclesia Sãctæ Mariæ.de cõst.& xcvj.di.c. bñ quidẽ. q̃a illa iura ꝑcedũt in statutis inferiorũ a Principe,secus in l.ĩperiali cõi.q̃a illa valet etiã quo ad ecclesias.& clericos dũmodo non cõcernat dãnũ ecclesiarũ,vel clericorum.ꝑ id,qđ hr̃ & not.x.dist.c. j.& ij.& j.de ope.no.nunc.c.j.& notauit Io.An.post

9 Host.in c.fi.j.de solu. An aũt aliquo casu † statutum inferiorũ a Principe habeat cõphendere clericũ, vel ecclesiã dixi in c.qđ clericis. de foro compe.& tetigi etiã in d.c.ecclesia.& aliq̃d etiã tangitur per Io.An. in d..c.quod clericis.& in addi.Spe. in titu.de const. §.j.& per Bar.in l.j.C.de sum.tri. Et circa materiam huius capituli vide etiam , quod dicetur in c.sequen.

SVMMARIVM.

1 *Concessio facta per Episcopum reclamãte capitulo de rigore nõ tenet.*

2 *Seruus si per prælatum manumittatur sine consensu capituli, an talis manumissio poterit per consensum capituli ratificari.*

3 *Consensus capituli requiritur in omnibus actibus tangentibus communiter prælatum,& capitulum.*

4 *Decretum quando in aliquo actu debet interuenire, an debeat præcedere ipsum actum.& nu.16.*

5 *Consensus Episcopi qui interuenire debet in actu alienationis, an exigatur per viam consensus, an per viam autoritatis, an vero per viam decreti.& nu.12.*

7 *Decretum qñ requiritur, an sufficiat, ꝙ interueniat ex interuallo.*

8 *Et si iudex dicat interpono decretum inquantum de iure teneor, an teneat talis interpositio decreti.*

9 *Et si dicat interpono decretum, si actus valet, an aliquid operetur.*

10 *Statutum si dicat, ꝙ mulier non possit obligari sine decreto iudicis, an requiratur ꝙ citentur consanguinei.*

11 *Consensus duorum consanguineorum, quando interueuire debet in aliquo actu, si vnus velit consentire alter non quid iuris,& quid si nõ habet nisi vnum consanguineum.*

13 *Consensus, quando requiritur in expediendo qualiter cognoscetur, an requiratur per modum solennitatis, an per viam autoritatis, an vero per viam simplicis consensus: & nu.4.*

14 *Negotiorum gestori contra dominum competit actio mandati praecedente mandato, & si non habuerit mandatum competit ei actio negotiorum gestorum.*

CVm nos. Alienatio facta sine consensu capituli ratificari põt per capitulũ.h.d. & non diuiditur ẽm do. Ant.Do.vero Flo.sic summabat. Alienatio tẽporalis facta sine cõsensu capl'i per ratificationẽ eius roboratur.h.d. Et primo ponitur dictum ẽm eum.scd'o exceptio.scd'a ibi:nisi.¶In tex.ibi.cũ nos. aliq. habent cũ vos.sed prima vr̃ verior ẽm Io. An.& do.Flo.pp suprascriptionẽ in qua patet, ꝙ loquit̃ vni personae.& sic nõ deberet loqui in plurali. sibi Papa per id,quod hr̃ in c.q̃ graui.de crimi.fal.Item ibi habuissent.s.ipm capitulũ.& sic habes cũ numero collectiuo singularis numeri põt dari numerus pluralis. iuxta illud populus currũt.posset etiã opponi, vt dicat habuissent.s.illi de capitulo.¶†No.primo ꝙ cõcessio facta per Epm reclamãte caplo de rigore non tenet.& sic ipo iure vr̃ ꝙ sit nulla. & ex hoc ẽt nota, ꝙ vbi actus est nullus ipso iure vr̃ posse ratificari,& ꝯfirmari,qñ deficit rõne consensus.facit quod notauit Inn.in c.j.j̃.de eo qui dux.in matri.quã pol. per adulte.& quod dicet̃.ẽm gl. fi.& super ea qualis aũt req̃rat̃ ratificatio capituli,vel ꝯtus ꝯfirmet̃ dicit Io. An.& do.Ant.post eũ, ꝙ si ꝯcessio fuit t̃palis sufficiat tacitus ꝯsensus ꝑ id qđ hr̃ in p̃cedenti.c.Si aũt fiunt ꝑpetua.tũc req̃rit̃ ẽt expressus cõsensus.& sic qualis a principio exigeret̃, talis ẽt req̃rit̃ ꝯsensus in ratificationis actu. ¶†Quid autem si seruus fuerit manumissus ꝑ p̃latũ sine cõsensu capituli. notauit Io.An. in c.forus.sup tertia gl.q̃a seruus.j̃.de verb.signi.vbi tenet ꝙ talis manumissio põt per ꝯsensum capituli ratificari.Sed aduerte inq̃tũ dixi post Io.An.ꝙ si concessio est t̃palis.tũc sufficit tacit'ꝯsensus,vt ratificet̃. nã istud vr̃ ꝯ notata ĩ c.p̃cedẽti.ꝙ loquit̃ in t̃pali cõcessione,vt ibi dictũ fuit.& not.in glo.fi.& tñ ibi fuit dictum ꝙ nõ ratificat̃ actus ex tacito ꝯsensu ex postfacto,sed a principio sufficeret tacitũ ꝯsensum interuenisse.nã ibi dictũ fuit, qđ a principio sufficit capitulũ scire, & tacere, & sic non ꝯdicere. & tñ si facta fuit cõcessio ignorãte,vel ꝯdicente non sufficit ꝙ capitulũ ex postfacto sciat, & nõ ꝯdicat etiã si a multo tp̃e taceat,vt ibi voluit gl.penul.Posses dicere primo ꝙ non sufficit tacitus cõsensus surgẽs ex sola sciẽtia, & taciturnitate ad hoc,vt inducat̃ ratificatio,sed req̃rit̃ tacitus cõsensus apparẽs ꝑ aliqua indicia. & sic intelligit̃ dictũ.Io.An.hic facit,qđ hr̃.s̃.de offi.dele. cũ sup.& ff.rẽ rat.hab.in l.Paulus rñdit non tm̃ verbis.ff.rẽ ratã habe.qđ & notauit Bal.in l.cũ nõ solũ. §.necessitate.in vltima charta.C.de bo.q̃ lib.¶Posset etiã dici scd'o, ꝙ vbi ꝯcessio est tẽporalis,tunc teneat mero iure licẽt possẽt cassari, si capitulũ agat contẽptu,ideo põt ratificari etiam per tacitum consensum,& hoc tenebat do. Flo. sed certe ista solutio vr̃ esse contra istũm textum intelligendo illũ,vt ipse facit in alienatione tẽporali.nã expresse dicit, ꝙ illa de rigore iuris non tenet, qñ facta est reclamãte capitulo.& idem etiã vr̃ probari in c.p̃cedẽti. vñ tenẽdo,ꝙ talis ꝯcessio sit nulla vr̃ necessario dicendũ, qđ requiratur tacitus cõsensus apparens per aliqua indicia,& non simpliciter ex sola sciẽtia, cum taciturnitate: aliàs obstarent no.in c.praecedenti. ¶Aduerte, quia forte posset attentari, quòd licẽt concessio tẽporalis facta reclamãte capitulo nõ valeat, tñ cõfirmetur ex postfacto, si de illa perueniat ad notitiã capituli,& per non paruũ spacium taceat,& non cõtradicat,vt vr̃ esse casus in c.p̃cedenti a ꝯrio sensu.& si dicas istud erit contra regulã non firmatur,de reg. in vj.põt respõderi, qđ illa regula habet locum, nisi ex facto esset causa impediens, & superueniat causa cõfirmans quę satis videtur interuenire,qñ ex postfacto interuenit illud, qđ si a principio interuenisset valuisset actus, & ideo, quia si a principio interuenisset scientia cũ taciturnitate ipsius capituli valeret actus,ita vr̃ qđ sufficiat ad hoc,vt ratificet̃ si a principio illud nõ interuenit, ꝙ ex postfacto illud interueniat,& sic qđ capitulũ sciat actum gestum,& non ꝯdicat,& ẽm hoc bñ esset verum,qđ talis consensus sufficit in ratificatione qualis a principio exigeret, & iste intellectus multum vr̃ conformari lecturę.c. p̃cedẽtis.tñ gl.penul.& Inn.hoc non tenuerũt,& tenendo gl.& Inn.oporteret dici.quòd requiratur apparere tacitus cõsensus per indicia, vt superius tetigi.¶Itẽ attende inq̃tũ dixi, qđ in ꝑpetua requirit expressus cõsensus etiã in ratificationis actu vr̃ velle Io.An.qđ licẽt alienatio ꝑpetua fuerit nulla,quia facta sine consensu capituli tñ posset ratificari. ¶An aũt hoc simpliciter ꝓcedat patebit ex inferius dicẽdis.¶†In gl.prima.in fi.Aduerte, quia scd'm Io.glo. enumerauit aliquos casus in quibus requirit̃ cõsensus capituli, & ẽt interseruit aliquos in quibus sufficit consiliũ,vt patet ex sequenti.c.& in c.quanto. Et cõcludit hic do.Ant.ꝙ in oĩbus actibus tangentibus cõiter p̃latũ,& capitulũ semper in illis vr̃ requiri cõsensus capituli,vt hic ẽt voluit Io.And.allegat,quod habetur.s̃.de p̃scrip.accedentes. Et de hoc,an,& qñ requirat̃ consensus capituli,an vero sufficiat consiliũ dicetur in c.seq.¶In gl.ij.ibi obligari. circa fi.soluit Host.ꝙ contraria loquũtur in tutore,quia habet autorari pupillo in actu gerẽdo ꝑ pupillum,& ideo debet autoritatẽ ĩ ipso actu ĩterponere, vel statim post. aliàs non valet actus, nec affirmat̃ si ex interuallo ẽt autoritas interponatur,vt patet in iuribus allegatis ĩ gl.sed hic loq̃tur in c.qđ non habet autorare, sed cõsentire,ne videatur contẽni.facit de electio.q̃a sicut. ideo sufficit consensus ex postfacto semꝑ interuenire.do.vero Flor.hic soluebat, qđ aliud est in tutore. sine cuius autoritate contractus pupilli non tenet. Ideoq; postea nõ ratificat̃, vt in regula,nõ firmatur, de reg.iur.in vj.sed hic alienatio ẽm eum fuit t̃palis, vt dixi in eius summario quae scd'm eũ tenet mero iure,licẽt cassari posset,si capitulum agat de contẽptu. ideo nimirũ si põt ratificari.sed certe vt tetigi supius ante gl.ista solutio vr̃ apertẽ contra istum tex.qui dicit concessionem de rigore iuris non tenere.preterea scd'm solutionẽ suã vbi alienatio esset nulla nõ posset ratificari cuius tñ cõtrariũ est verũ, vt patebit ex j̃.dicẽdis. ¶In ea.gl.ibi:prima rubrica,id est,prima allegatio facta in principio gl.& in versi.itẽ argm̃,qđ ratificatio posset habere locum.¶In ea.gl.ibi: qui ratum habet.intellige, si maleficium fuit factũ eius nomine,aliàs secus per id,qđ hr̃.j̃.de senten.excõ.mulieres,& eod.tit.cum quis.lib.vj.& facit etiam quod habetur in l.j.§.deiecisse.ff.de vi & vi arma. ¶In ca.glo.ibi: si eius nomine factum est.facit,quod hr̃.j̃.de reg.iur.ratũ.lib.vj.Et istud procedit in negotijs.in sacramentis vr̃ ꝙ ẽt si actus non sit gestus nomine ratũ habentis tñ possit ratificari. vt patet in c.Lugdunensis.allegato in glo.vbi dicitur ꝙ si clericus vnius Epi ordinetur ad sacros, vel alios ordines quo non habet per alium Episcopum,licẽt illa ordinatio non sit facta noĩe proprij Epi põt tñ ratificari.& est rõ, quia talis

talis ordinatio tenet.& ex illa imprimit̃ character or dinis.facit,qđ no.s̃.de sacra.non iteran.in rubrica.& & c.pastoralis.licèt ordinat⁹ careat executione.ideo pôt ratificari.vt notauit gl.in d.c.ratũ. ¶In ea.gl.ibi: vel testiũ,aliàs testm̃.No.bene ꝙ quis nõ pôt per aliũ testari.de quo dicẽdum,vt legi. & no.in c.cum te.j̃. de testa.¶In ea.gl.in fi.clarius glos.loquit̃ in regula non firmatur , de regu.iur.in vj.vbi gl.finaliter concludit,ꝙ vbi consensus requirit̃ certo, & determinato tpe,vel agitur de his quæ habent perpetuam causam prohibitionis,ratihabitio non pôt operari.vt patet ex his quæ hñr in c.auditis.de ele.& l.quid ergo. ff.de his qui not.infa. & in iuribus ẽt hic allegatis in gl.dum allegat.c.schisma.& c.cum satis.& c.flagitia. & ver.ꝙ si priuatus.In alijs aũt casibus,si cessat causa impedimenti,& superueniat causa cõfirmans expꝛ̃ssè,vel tacitè bene potest habere locum ratificatio.& ita intelligatur iste text. secus vbi non cessaret causa impediens, vel non superueniret causa confirmans. quia tunc succedit,qđ hr̃ in dicta regula,nõ firmat̃. nã tunc tactus inualidus non firmatur ex solo tractu tpis.d.Ant. hic de materia remittit ad dictã regulam non firmat̃.& ad notata per Inn.in c.cũ consuetudinis.de consue.& in c.prudentiã.de offi.dele.in prin. vbi bona gl.Inn.& per gl.etiam & Inn.in c.dudũ. de reb.eccl.non alie.in vj.vbi ẽt bona glo. & de materia etiã tangitur per Inn.in c.j.de eo qui duxit in matri. quã pol.per adulte.& facit etiã ad propositũ,qđ hr̃ ĩ c.proposuit.de cõiu.seruo.& qđ hr̃ in c.hęc quippe. iij.q.vj.& in c.auditis.& c.cũ in iure. & c.qđ sicut.s̃. de ele.& de materia etiã per Bar.licèt ipse non alleget in l.si q̃s bona.§.si iussum.ff.de acqui.hære.& ibi etiã aliquid per Bal.& aliq̃d etiã per Bart.in l.si aũt. ff.de aqua plu.ar.in quibus locis cõcludit Bar.ꝙ si in aliquo actu debet interuenire iussus, mandatũ,vel licentia ista debent ꝑcedere aliàs actus non vr̃ valere. Si aũt req̃rat̃ autoritas dẽt interuenire in ipso actu, vel statim post,nõ aũt ex interuallo.facit,qđ dixi sup gl. ¶†Quid aũt si dẽt interuenire decretũ,an debeat

4 ꝑcedere,an vero sequi.de hoc non tetigit Bart.in locis ꝑallegatis.Sed Bald.de hoc tetigit in l.j.in vltima charta.C.qui admitti ad bo.pos. vbi tãgit etiã de materia de qua.j̃.dicet̃.& in l.q̃cunq;.C.de bo.quæ lib. & in l.fi.§.necessitate.in pen. & vltima charta eo.tit.

a do.Ant.hic concludit[a] ꝙ interdũ consensus exigitur in actu per modũ autoritatis.interdũ per modum solennitatis,interdũ per modũ simplicis consensus. primo casu dicit, ꝙ nõ sufficit cõsensum ex postfacto superuenire, intellige ex interuallo ad validandũ actũ vt ꝓbat̃ in §.tutor.insti.de autorit.tuto.& l.obligari. in fi.ff.de aut.tut.& facit,quod notauit Inno. in ꝑal. c.cum consuetudinis.& in præal.c.dudum . & quod etiã ibi no.gl.scđo casu dicit idem.vnde s̃m eum vr̃, ꝙ alienatio ꝑpetua magnæ rei in qua exigit̃ expꝛ̃ssus consensus,& subscriptio,& etiã tractatus.s̃.eo.c.j.& in præal.c.dudum.non poterit ratificari , quod an sit verũ inferi⁹ patebit.¶Tertio casu dicit, ꝙ si requirit̃ consensus certo,& determinato tpe ad substantiam actus non validabit̃ ex ratificatione subsequẽti.vt patet in præal.c.auditis.Si aũt non exigit̃ certo, & determinato tpe ad substãtiã actus,sed solum ne dicat̃ q̃s contẽptus.s.is ad quem spectat ꝓbere cõsensum , & tũc iste actus poterit ratificari, si actus est validus, licèt posset peti cassari ꝑp contẽptũ,vt est tex.in d.c. qđ sicut.si aũt actus esset null⁹, tũc adhuc dicit ꝙ pôt ratificari,vt hic est casus.est tñ differẽtia s̃m eum,an actus sit aliàs licèt posset cassari,an aũt sit nullus,q̃a vbi actus sit nullus ratificabitur solũ ex tempore superueniente consensu,facit , qđ hr̃ in l.obseruare.§. fi.ff.de offi.proc.& legati. Sed qñ est aliq̃s licèt possit cassari ratificabitur retro ex tpe actus gesti,vt d.c. qđ sicut.& facit, qđ no.in præal.c.proposuit.& s̃.de ele.in c.cum in iure. ¶Sed iuxta ꝑdicta pôt esse dubiũ qualiter cognoscet,an consensus requirat̃ ꝑ modum autoritatis, an vero per modũ simplicis consensus.dicit d.Ant.hic,& ẽt in d.c.cũ consuetudinis.de consue.qđ qñ requirit̃ consensus superioris,& sic ꝑstandus a superiore, tunc vr̃ exigi per modũ autoritatis.Sed qñ requirit̃ consensus inferioris,& tunc vr̃ requiri per modũ simplicis consensus,q̃a superiorũ est autorari,inferiorũ vero cõsentire,allegat, qđ notauit Io.An.in addi.istius tit.circa fi.Sed certe ibi hoc non vr̃ dicere,sed hoc dicit post Inn.in c.de reb.eccl. non alie.in vj.sup glo.& s̃m ꝑdicta vr̃ ꝙ consensus Epi q̃ requirit̃ in alienatione rei ecclesiæ,vel in alio actu vr̃ req̃ri per modũ autoritatis. & per hoc vr̃ ꝙ si in alienatione rei ecclesiasticæ non interuenit ꝯsensus Epi ĩ ipso actu alienationis,vel statim post,nõ valet alienatio,nec vr̃ posse ratificari ex interuallo , per id qđ hr̃ in §.tutor.insti.de aut.tut. & qđ notauit glo.in c. dudum.de reb.eccl.non alie. in vj.& hoc vr̃ etiã voluisse Bal.in l.fi.§.necessitatẽ. in vltima charta.C.de bo.q̃ lib.& in l.q̃cunq;.ad fi.eo.ti.& dixit etiã Bald. in d.§.necessitatẽ.qđ vbicunq; ab aliquo exigitur cõsensus sub rõne publici officij,qđ intelligit̃ exigi per modũ autoritatis,allegat notata per Archi. xviij.q.ij. in c.quidã.sed certe ibi hoc nõ dicit,sed bene hoc vr̃ dicere gl.in d.c.dudũ.Sed contra ꝑdicta. facit,qđ hr̃ xij.q.ij.in c.si qua de rebus.& in c.cura.de iurepa.in quibus vr̃ ꝙ sufficiat ex interuallo interuenire cõsensum Epi,vt actus validet̃.& sic vr̃ ꝙ etiã ex interuallo possit ratificari alienatio facta sine consensu, & autoritate Epi,& vr̃ expressum in dictis iuribus,& hoc ẽt vr̃ tenuisse Bal.in d.l.quæcũq;.circa prin.& in l.j. in vltima charta.C.qui admitti ad bo.pos.pñt. vbi dicit ꝙ interdũ agit̃ de consensu formali,& tunc oportet ꝙ interueniat in ipso actu,vel statim post,& sicut in ꝓductione rei inest forma in ipso actu.sed vbi agit̃ de consensu approbatorio, tunc dicit,ꝙ pôt ex postfacto ex interuallo interuenire , & sic intelligit iura ꝑallegata.sed certe ista solutio , seu istud dictũ nõ vr̃ procedere,q̃a cõsensus Epi qui requirit̃ in alienatione rei vr̃ requiri pro forma,qđ patet , quia aliàs non valet ipsa alienatio.xij.q.ij.Abbatibus. & xvij.q.iiij. in venditionibus,& sic non vr̃ iste passus bñ declaratus.¶†Vnde est aduertendũ,qđ pôt dubitari,an con

5 sensus Epi qui debet interuenire in actu alienationis exigatur per viam consensus, an verò per viã autoritatis,an vero per viã decreti.nã aliqui tex.vñr velle ꝙ requiratur per viam consensus.c.qđ aũt.j̃.de iurepa. aliqui volunt qđ per modum autoritatis, vt eo.tit.in c.illud.aliqui per modum autoritatis,& cõsensus,in c.cura.eo.ti.aliqui per modum permissionis,vt in d. c.Abbatibus.aliqui per modum licẽtiæ, vt in d.c.in venditionibus.& sic iura vario modo loqui videntur in ista materia.gl.vero.in l.fi.C.de trãsa.videtur velle,ꝙ requiratur per viam decreti. & istud videtur tenere Bal.in d.l.quæcunq;.vbi etiam circa fin.allegat gl.præallegatam.Gl.tamen in d.c.dudum. & Io.An. post Inn.& Host.dicunt ibi in d.c.dudum.ꝙ in alienatione rei ecclesiæ non requiritur decretum , q̃a hoc non reperitur in canonibus expressum, imo videt̃ ꝙ sufficit solennitas capituli sine exceptione.xij.q.ij.licèt requiratur in alienatione rerum minorũ,vt patet in d.l.non solũ.& l.si ꝑdium.C.de ꝑdijs,& rebus mi

6 norum.¶†Tamen aduerte,quia tenẽdo opinionem,

[a] Hic concludit. Vide hãc distin. clarius per Abb. hic in 2.col. versi. & cõclude.

quod requirat decretum, licet canonistę cōiter illam non teneant, vt patet ex superius dictis, & ex notatis in dicto.c.dudū. pōt esse dubium, an decretū debere pręcedere actum, an vero possit sequi, & istud inuestigare posset esse vtili quo ad alienationes rerum minorum, & in alijs actibus in quibus nō requiritur decretum, & videtur quòd debeat præcedere ipsum actum. nam decretum vr̄ esse, quādo iudex decreuit actum futurum licitè fieri posse, vt voluit glo. in d.c. dudum. & sic videtur quòd debeat præcedere ipsum actum, & hoc etiam ibi tenuit glos. & facit, quod ibi notauit Inno. in quadam additione de qua etiam ibi per Ioan. An. & pro ista parte etiam facit, qđ notauit gl. in l. ait prætor. §. permittitur. in gl. quæ incipit, sed cur secus. ff. de minoribus. ¶ In cōtrarium facit, quia videtur ꝙ possit fieri post ipsum actum, & esse complementum ipsius actus per id, quod hr̄ in l.j. in verbo decretum coniuncta gl. C. de tuto. & curato. illustrium. facit, quod habetur in l. fi. C. arbitrium tutelę. Et pro ista parte etiam facit communis obseruantia tabellionum. quia in fi. instrimenti ponunt clausulā illam q̄bus omnibus, & singulis præfatus dn̄s iudex suam apposuit autoritatem, & decretū. Bal. in d.l.j. qui admitti ad bon. poss. possunt. in vltima charta dicit quòd vtraq; practica posset esse bona, dummodo decretum interponatur sup̄ omnibus, & singulis super quibus requiritur decretum. Et pro prædictis facit, quia ea quæ incontinenti facit videntur inesse. l. lecta. §. dicebat. ff. si cer. peta. An autem sufficiat decretum ex interuallo interponi institu. de autoritate tutorū. §. tutor. ¶ In contrarium. facit, qđ habetur in c. si qua de rebus. & in c. cura. Bal. in d.l. quęcūq; dixit, quod sicut aliàs consueuit dici duæ sunt principales causæ cuiuslibet actus. s. causa essendi quæ sub se comprehendit materialem, & formalem, & causa fiēdi quæ sub se comprehendit efficientem, & finalem, vt notauit Io. mo. in proœmio sexti, & consueuit etiā dici in proœmio huius compilationis. Ita s̄m eum vr̄ posse dici ꝙ interdum decretum sumitur pro cā fiendi. & tunc deberet præcedere. interdum sumitur pro cā essendi. & tūc deberet in ipso actu interuenire, sicut materia, & forma in productione actus interueniunt qn̄q; sumitur pro causa approbandi, seu cōfirmandi. & tunc dicit, ꝙ pōt interuenire ēt ex interuallo, qn̄ hoc suadet fauor illius in cuius fauorem requiritur decretum, & sic intelligatur dictum c. cura. & c. si qua. allegat, quod hr̄ in l. cum hi. §. ea. cum ibi not. per gl. ff. de transa. Pro hoc ēt facit, quod dixi. s̄. tit. j. allegat etiam, quod hr̄ in l. si quos. C. de decu. li. x. & facit, qđ hr̄ in l. ij. C. de iure fisci. eo. lib. pro ista parte etiam adducit. q̄a si suadet vtilitas ecclesiæ alienatio posset fieri de nouo cum decreto. ergo eodem modo videtur ꝙ posset confirmari iam facta si hoc suadeat vtilitas ecclesiæ, quasi videatur quodāmodo renouari contractus. facit. l. iurisgentiū. §. adeo. ff. de pactis. Item, quia paria videntur esse aliquid a principio legitime fieri, vel ex postfacto legitimè confirmari. l. tribunus. ff. de testa. mili. & l. adoptio. ff. de adopt. ¶ Itē, quia videmus in simili s̄m eum, quod ex interuallo pōt insinuari donatio de quo per eū in l. illud. de sac. san. ecc. & tene menti hoc vltimum dictum pro intellectu, & practica illius materiæ insinuationis de qua in l. sancimus. C. de do. & per Bart. in l. Modestinus. ff. de do. & sic ex p̄dictis vult Bal. quod etiā ex interuallo posset interponi decretum, si hoc suadeat vtilitas. Sed aduerte, q̄a istud dictū nō vr̄ de iure verum, quia s̄m hoc eadem rōne esset dicēdum ꝙ si actus est gestus per pupillū sine autoritate tutoris, ꝙ si subesset vtilitas pupilli, quod posset tūc ratificari per interpositionem autoritatis tutoris etiam ex interuallo quod est expresse contra ea q̄ habentur in d.c. tutori & quæ hn̄r in d.l. obligari. ad fi. de auto. tut. ¶ Præterea ex quo actus sine decreto nō valet ergo vr̄ quòd decretum requiratur tanq̄ cā essendi, vel fiēdi, & sic videtur, ꝙ debeat in ipso actu interuenire. & non ex interuallo, sed tunc est videndum qualiter rn̄deat̄ ad capitula præallegata pōt dici primo, quòd non est verum, ꝙ in rebus ecclesiæ requirat̄ decretum. quia nō reperitur in canonibus expressum, & sufficit solennitas. c. sine exceptione. vt no. per gl. Inn. & Io. An. in d. c. dudum. & sic non faciunt pro opinione Bal. qđ decretum possit ex interuallo interuenire ad validandū
7 actum. Scđo pōt dici ꝙ † vbi requiritur decretū non sufficit qđ interueniat ex interuallo. fallit si expresse aliud reperiat̄ dispositū, & sic pn̄t intelligi dicta iura aliàs regulariter dicēdū est oppositū, & per hoc dicebam pridie in questione de facto qđ si a tutore actor sit constitutus sine decreto iudicis, quod ex interuallo non poterit per iudicem actus confirmari, nec per inferiorem a Principe, vel a Papa, cū actus sit nullus, & decretum non possit ex interuallo interponi, licèt aliqui in contrarium consuluerint. sed vr̄ ꝙ non bene
8 per prędicta. ¶ † Quid autem si iudex dicat interponi decretum inquantum de iure teneor, & nō aliter an teneat talis interpositio decreti. Bar. dubitauit in l. & si conditionalis. ff. de aut. tut. & nō clarè decidit Bal. in d.l.j. in vltima charta tenet, ꝙ si suadeat vtilitas interponi decretum tenebit interpositio, q̄a iudex tūc ad instantiam partis tenetur interponere decretū argumento eorū, quæ hn̄r in l.j. cū ibi nō. ff. de iur. om. iudi. & in l. muneris. §. iudicandi. ff. de mu. & ho. sec'
9 vbi vtilitas hoc non suaderet. ¶ † Quid aūt si dicat interpono decretum, si actus valet an aliquid operet̄ vr̄ ꝙ non, quia actus non valet sine decreto. Cōtrarium tenuit Bart. in l. cū propter. ff. de leg. præst. nā illa verba, si actus valet intelliguntur. s. subsistēte decreto, & sic vr̄ esse intentio, qđ si actus non valeret etiam subsistente decreto, qđ tunc nō intēdit interponere de-
10 cretū. idē etiā voluit Bal. in d.l.j. † vbi tangit si statutū dicat ꝙ mulier nō possit obligari sine decreto iudicis, an requiratur tunc, quod etiam interueniant, vt citētur consanguinei. & concludit, qđ non ex quo statutū hoc nō dicit. secus si diceret, qđ mulier nō posset se obligare sine decreto iudicis, & sine p̄sentia suorū consanguineorū, quasi tunc deberēt requiri. An autē tūc si nō sint masculi debeat mulier aliā ꝯsanguineā requirere. Cōcludit, qđ nō, q̄a nō vr̄ verisimiliter statutū intellexisse de fœminis cum ille nō habeant firmū consiliū, & ēt nō reputent̄ ex toto habiles ad sua negotia. vt patet in toto tit. ad Velleianū. C. & ff. Et tangit ēt ibi, an cōsanguinei pn̄t a decreto appellare si interponat̄ ꝯ eorum voluntatē, & ꝯcludit, ꝙ sic eo
11 casu quo eorū req̄rit̄ pn̄tia aliàs secus. ¶ † Quid autē eo casu quo requirit̄ cōsensus duorū cōsanguineorū si vnus vellet consentire alter nō cōcludit, qđ iudex hēbit arbitrari q̄s rōnabili' moueatur, qđ tene mēti. q̄a pōt sæpius de facto ꝯtingere. Quid aūt si non hēt nisi vnū dic, ꝙ sufficiat consensus illius facit, qđ notauit Bar. in l. Stichū qui meus erit. ff. de lega. j. & hæc
12 sufficiant de decreto. ¶ † Nūc restat videre aliquid de autoritate pro declaratione eorū, quæ sunt dicta est videndū, an consensus Ep̄i requirat̄ per modū autoritatis, an per modum simplicis consensus in quo Inn. in præal. c. dudum. vr̄ velle, qđ requirat̄ per modum simplicis consensus, & hoc tenendo clarū esset quòd posset ex postfacto iteruenire, & sic possunt intelligi prealle-

pallegata capitula videlicet. c. si qua de rebus. xij. q. ij. & c. cura. de iurepatro. Glo. vero Bernardi in pal. c. dudum. dicit, qđ hēt interuenire autoritas, siue cōsensus Epi. & facit, qđ no. glo. in d. c. dudū. & sic necessario non requireret cōsensus Epi p modū autoritatis: Et pp hoc forte Bal. in d. l. qcūq;. dicit, ꝙ alienatio facta sine consensu superioris non pōt ratificari per sequētē autoritatē, sed per sequētē cōsensum, & sic vr̄ ꝙ si ex interuallo velit pstare cōsensum per modū autoritatis non possit, sed si per viam simplicis cōsensus tunc sic. gl. vero in d. c. dudum. vr̄ velle, qđ debet fieri alienatio autoritate, & consensu Epi, & sic loquendo copulatiuè vr̄ velle, qđ exigatur etiam per modum autoritatis, & pro hoc facit text. in d. c. cura. & hoc tenendo posset rn̄deri ad ꝯtraria dupliciter, primo quòd regulariter vbi requiritur consensus per modum autoritatis in actu non sufficit quod interueniat ex interuallo, fallit si aliud reperiatur expressum, & sic possunt intelligi præalleg. c. videlicet. c. si qua. & c. cura. aliàs inhęrendum erit regulæ, qđ non sufficiat illum ex interuallo interuenire per ea, q̄ habent in d. §. tutor. Vel secundo posset dici, ꝙ vbi cōsensus requiritur per modū autoritatis, tūc de iure ciuili nō sufficit qđ interueniat ex īteruallo, secus de æquitate canonica q̄ non cōsiderat rigores subtilitatis iuris ciuilis. s̄. de iud. dilecti. pcedēs tn̄ solo vr̄ tutior pꝑter notata per Inn. in c. cum consuetudinis. de consue. & per gl. & ipsum Inno. in c. cum dudum. ¶ Item aduerte, quia p opinione, qđ sufficiat alternatiuè, qđ interueniat per modum autoritatis aut p modum cōsensus, quia iura variè loquūtur, & aliqn̄ dicunt de consensu, & aliquando de autoritate, vt patet ex his q̄ dixi superi⁹, & ex c. qđ aūt. & c. illud. de iurepatr. Ideo vr̄ per hoc fuisse mens dictorū iurium, qđ sufficiat alterū prædictorū argumento. eorū quæ notantur per gloss. in c. fraternitatis. xxxiiij. dist. tn̄ vt dixi etiam si teneas ꝙ requiratur per modū autoritatis erit speciale, qđ suadente vtilitate ecclesiæ etiam ex interuallo poterit interuenire, quia sic est expressum, aliàs esset secus per id, qđ superius dixi. Et istud facit ad quæstionē quā tetigit Bal. in l. si quis mihi bona. §. iussum. ff. de acqui. hære. vbi tangit qd iuris si statuto ciuitatis cauetur, quòd vniuersitas debeat facere syndicum cū autoritate præsidis, seu potestatatis an sufficiat tūc ex interuallo, qđ præses, seu potestas confirmet constitutionem syndici factā sine eius autoritate. nam videret̄ dicendū qđ non, ex quo statutū dicit, ꝙ syndicus debeat ꝯstitui cū autoritate præsidis, seu potestatis, & sic vr̄ ꝙ ex interuallo. nō sufficiat interuenire cōsensum, vel confirmationē psidis, seu potestatis p id, qđ hr̄ in §. tutor. insti. de autori. tuto. & per id qđ superius est dictū. Contrarium ipse ibi decernit dicens, ꝙ sufficit etiā ex interuallo interuenire ꝯfirmationē ipsius præsidis, seu potestatis p. l. ij. C. de iure fisci. li. x. & l. si q. s. C. de decurio. co. li. & in c. cura. de iurepatro. & sic etiam dicit Dy. tenuisse, aliter tn̄ non rn̄det ad præallegatū. §. tutor. ¶ Vn̄ Ange. ibi tenuit contrariū p prædictū. §. tutor. nō tn̄ rn̄det Ange. ad iura allegata p Bald. Sed posset rn̄deri primo ad l. ij. de iure fisci, qđ ibi loqtur qn̄ actus dēt fieri cum autoritate superioris, sed dicit ꝙ si calculatio sit facta p tabellionē nō hēt vim sn̄iæ nisi approbet̄ p superiorē ad l. si quos. pōt rn̄deri, qđ ibi ēt nō loquit̄, qn̄ actus dēt expediri cū autoritate superioris, sed loqtur qn̄ q. s nomianī ad aliqđ mun⁹, seu officium. quo casu, vt dicta nominatio sortiatur effectū dēt confirmari per superiorē. facit, ꝙ hr̄ in §. interim. de defen. ciuita. colū. ij. & qđ hr̄ p gl. in d. l. si quos. Ad c. cura. pōt rn̄deri. qđ ibi nō requirit̄ cōsensus per modū autoritatis, sed per modū simplicis consensus, vt patet in his q̄ hn̄r in c. qđ aūt. de iurepatro. & superius ēt tetigi, vel pōt dici, ꝙ sit speciale in casu illo. quia sic reperitur expressum, quòd sufficiat ex postfacto interuenire cōsensum illius qui autoritate habebat præstare, aliàs standū est regulæ, qđ non sufficiat ex interuallo cōsentire per ea, quæ hn̄r in d. §. tutor. & in l. omnis diffinitio. ff. de regu. iur. & facit etiam, quod superius tetigi. ¶ Aduerte tn̄ quia vt dixi in d. §. iussum. dictum Bal. vr̄ posse sustentari in casu in quo loquitur ratione subiectę materiæ. nā de iure cōi vr̄ ꝙ sufficiat syndicū cōstitui per vniuersitatē, & postea confirmari per superiorem in Auth. de defensoribus ciuitatum. §. interim. præallegato. Et ideo dictū statutū ratione subiectæ materiæ quatenus loquitur de autoritate videtur intelligendum impropriè pro consensu, arg. l. si vno. in prin. ff. locati. tutius tn̄ esset ad opi. vitādas stāte statuto de quo s̄. facere, qđ præses, seu ptās statim post ipsam constitutionem præstet consensum, & autoritatē, & non ex interuallo, & hæc sufficiāt de autoritate. ¶ † Nūc
13 restat videre, qn̄ requirit̄ cōsensus in actu expediēdo, qualiter cognoscetur, an requiratur per modum solēnitatis. an vero per viam autoritatis. an vero per modū simplicis ꝯsensus. Bal. in d. l. j. ī vltima charta. C. qui admit. ad bo. pos. pn̄t: vr̄ dicere ꝙ tunc vr̄ reqri cōsensus per modū solennitatis, & sic pro consensu formali, qn̄ disponit̄ in lege. vel in statuto, ꝙ actus non possit celebrari sine consensu talis personę, puta si dicit statutū, ꝙ mulier non possit obligari sine consensu duorū consanguineorū proximorū. nam tunc si fiat actus sine tali consensu, vr̄ ꝙ sit nullus. quia vr̄ prohibitus pp verbū non pōt. & sic pp negatiuā adiectā ipsi verbo pōt. per id qđ notauit gl. in c. j. de reg. iur. in vj. & Bar. in l. Gallus. in princ. ff. de li. & posth. Et ideo s̄m eum. q̄ consensus vr̄ requiri pro formali consensu, & sic pro formali solennitate actus vr̄ ꝙ debeat consensus interuenire in ipso actu, aliàs ipse actus sit nullus, nec sufficiat interuenire ex interuallo, sed cōtra istud facit, qđ hr̄ in pal. c. cura. & in hoc c. sed ipse rn̄det in d. l. j. qđ in palle. iuribus loquit̄ de consensu confirmatorio, & approbatorio qui pōt interuenire ēt ex interuallo, sed qđ superius dictū est locū habet in cōsensu formali qui debet adesse in ipso actu sicut forma adest in productione rei. & idem ēt ipse tetigit in l. qcūq;. C. de bo. q̄ lib. ¶ Sed aduerte, quia solutio ad dictū c. cura. non vr̄ bona. quia ibi loquit̄ in actu in quo expresse ius disponit, quòd nō possit fieri sine cōsensu Epi, vt est tex. in c. qđ aūt. de iurepa. & sic disponit negatiuè adijciēdo negationē in verbo non pōt. & per ꝯn̄s vr̄ quod ibi etiam agat̄ de consensu formali, & tn̄ pōt interuenire ex postfacto ex interuallo. vt patet ī d. c. cura. & sic vr̄ ꝙ dictū Bal. nō procedat. vnde pro declaratione istius articuli, si q̄ritur, qn̄ cōsensus exigitur in aliquo actu, an dicat̄ exigi per modum solennitatis, an per modū simplicis consensus. quia potes concludere, qđ aut consensus reqrit̄ in aliquo actu ex dispositione hoīs, seu contrahentium, aut ex dispositione iuris cōis, vel municipalis. primo casu attēdenda est forma dispositionis, & conuentionis per id qđ hr̄ in l. j. §. si cōueniat. ff. deposi. & in l. contractus. ff. de regu. iur. & in l. diligenter. ff. manda. ¶ Scđo casu conclude, quòd aut in actu expediendo requiritur consensus eius de cuius præiudicio agitur, aut requiritur cōsensus tertij de cuius præiudicio non agit̄. primo casu, aut actus est aliquis non interueniente consensu eius de cuius præiudicio

iudicio agitur licèt possit petere ipsum cassari. & tūc vr̄,qđ possit ex postfacto interuenire etiā ex interuallo.vt in c.qđ sicut.de electio.aut actus est nullus nō interueniente dicto consensu.& tūc videretur,quòd non possit ratificari per id,qđ hr̄ in c.auditis. de ele. In contrariū vr̄ esse text.cū ibi notatis in c.ꝓposuit. de coniugio seruorū,& in c.j.de eo qui duxit in matrimonium quam polluit per adulterium cū ibi notatis per Inn.in quibus patet,qđ matrimoniū, quod a principio est nullum propter defectum consensus illius de cuius ꝑiudicio agitur ex interuallo pōt ratificari,saltem vt valeat,vt ex tunc licèt non, vt retro. facit, quod hr̄ in l.obseruare.§.fi.ff.de offic.procon. & legati. potes dicere, ꝙ ista scđa pars regulariter est verior.facit,quod legi. & not.in l.filio præterito. ff.de iniust.ruptoq; testamen. & per Bart.in l.j.ff.de leg.iij.fallit in electionibus, & collationibus in quibus inspicitur initium ne reperiatur aliquo modo quem habere initium vitiosum,& sic intelligatur, ꝙ hr̄ in c.auditis. & sic etiam vr̄ voluisse glo.in regula non firmatur,& etiam glo.Bernardi in c.dudum. de rebus eccle.non alie.in vj.& facit etiam,quod notauit Inno.in c.j.de eo qui duxit in mat. & quod hr̄ in §.vulnerato.& §.cū ergo.j.q.j.& sic in electionibus & collationibus vr̄ requiri consensum interuenire certo,& determinato tēpore,ideo nō vr̄ sufficere qđ ex postfacto interueniat.facit, quod habetur in l.qđ ergo. in prin.ff.de his q not.infa.& quod no.per gl. in præalle.regula,nō firmatur. Secundo casu quādo in actu expediendo requiritur consensus tertij tunc vt dixi superius videtur Bal.velle,quòd tunc requiratur,quòd interueniat in ipso actu, & sic requiratur vt consensus formalis saltem qñ lex vel statutum loquitur negatiuè præponendo negatiuam verbo pōt & sic videtur,ꝙ si statutū dicat, ꝙ mulier, vel minor non possit obligari sine consensu duorum proximorum consanguineorum,quòd tūc debeat consensus cōsanguineorū interuenire in ipso actu, aliàs si non interueniat actus sit nullus, nec possit confirmari,si ex interuallo interueniat consensus ipsorum, & hoc expresse tenuit Bal.in d.l.j.Sed vt dixi ꝯtra ipsum vr̄ esse casus in d.c.cura.de iurepatro.iuncto.c.qđ aūt. eo.tit.ꝑpter quod vt superius tetigi.non vr̄ esse bona rn̄sio Bal.datā per ipsum in d.l.j.ad dictū. c.cura. & contra ipsum etiam facit iste text.vbi patet, quòd concessio facta per Episcopum sine consensu capituli non tenet, & tñ pōt ratificari ex postfacto etiam ex interuallo vt hic patet,& si intelligatur hic de cōcessione rei mēsę Epalis non agebat de ꝑiudicio capituli.vñ tunc vr̄ facere ꝯ Bal. sed vbi spectasset res ad ꝑlatum, & capitulū tūc posset dici, quòd hic requirebat ꝯsensus capituli ꝑꝑ eius ꝑiudiciū. Ideo nimirū si ex postfacto potuit consentire. per id, quod.s̄. dixi.Fortius tñ vr̄ obstare.c.cura. vnde vr̄ posse dici, ꝙ aut actus in quo requiritur consensus tertij. ex dispositione iuris,vel statuti remanet validus sine consensu ipsius tertij.quāuis possit peti cassari ꝑpter defectum ipsius cōsensus tunc tutius videtur, quòd nō requiratur cōsensus per modū solennitatis ideo tūc valet actus sine tali consensu,& poterit ex postfacto etiam consensus interuenire.arg. eorum quæ habētur in c.quod sicut.s̄.de electio.Interdum vero actus in quo interuenire debet consensus tertij est nullus ipso iure ipso nō interueniente, vt quia hoc exprimitur in lege, vel statuto.vel prohibetur actū fieri sine consensu ipsius tertij, quia tunc etiam actus sine illo videtur esse nullus per id, quod legitur, & notatur in l. non dubium.C.de legibus. & in l.j.& in rubrica.C.ne fideiussores dotiū dētur. & in c.iudex.x. dist.Idem si lex,vel statutum disponit, quòd nō possit fieri actus sine consensu ipsius tertij, quia tunc vr̄ esse de mēte legis,vel statuti, quòd actus sine illo sit nullus per id,quod legit̄,& notat̄ in regula.j.de reg. iu.in vj.& per Bar.in l.Gallus.in prin.ff.de liberis,& posthu. & hoc casu respectu validitatis ipsius actus intelligitur requiri consensus ipsius tertij ad solennitatem actus,quod patet,quia sine illo actu nō valet. facit,quod notauit Bal. in d.l.j.in vltima charta, & quod hr̄ in l.cum hi.§.si prætor.ff.de transactio.si aūt q̄ritur,an intelligat̄ req̄ri, vel esse de solennitate q̄tū ad hoc, quòd ex postfacto ex interuallo nō sufficiat ꝯsensum interuenire, & in hoc vr̄ posse dari triplicē theoricā.& doctrinam. vna est ꝙ intelligatur esse de solennitate etiā,vt ex interuallo nō possit interuenire,nisi reperiatur ꝯrium expresse dispositum, & ista tehorica vr̄ esse de mēte Bal. in d.l.j.ī prima charta, & licèt ipse dicat simpliciter,quod ī casu ꝑdicto, qñ requiritur cōsensus ꝑ forma,& solennitate actus ita quòd si actus fiat sine eo non valet, nec possit interueniri ex postfacto ex interuallo,tñ id vr̄ posse limitari nisi expsse aliud reperiat̄ dispositū. ꝑ hoc posset rn̄deri ad c.cura.& ad istud.c.tenēdo hanc theoricā. tñ q.a non bñ apparet de rōne specialitatis pōt dari scđa theorica,videlicet,ꝙ ī casu ꝑdicto si suadet vtilitas eius in cuius fauorē debebat interuenire cōsensus,arg.qđ actus validet̄ per cōsensum.& tunc ēt ex interuallo poterit interuenire cōsensus.argu.eorū,q̄ hñr in l.cū hi.§.ea.ff.de transa.& facit,quod hr̄ in l. quod fauore.C.de le.& de reg.iu.qđ ob gratiā.li.vj. & quod dictū fuit in c.super.gl.in verbo sede vacāte. s̄.ti.j.secus vbi hoc nō suaderet vtilitas eius in cuius fauorē requirebatur consensus tertij. & ista theorica tollitur ex notatis per Bal.in l.q̄cunq;.C.de bo.quæ lib.& hęc theorica satis vr̄ posse tolerari in alienatione rerū ecclesiæ,vel minoris,qñ per modum consensus requireretur consensus tertij, vt quia statutum diceret,quòd minor non possit contrahere sine consensu duorū consanguineorum de ecclesia,patet exēplū,quia non pōt res ecclesiæ alienari sine consensu capituli,& tñ sufficit qđ ex interuallo interueniat cōsensus,si hoc suadeat vtilitas ecclesiæ, vt hic probat̄, & inferius etiam tangetur,tñ hæc theorica nō vr̄ omnino gñalis propter ea q̄ hñr in d.c.cura. ideo tertio dari pōt theorica videlicet,ꝙ non intelligat̄ de solennitate talis ꝯsensus quominus possit ex postfacto interuenire,quia ex quò requiritur per modū cōsensus vr̄ ꝙ sufficiat ipsum ex postfacto etiam ex interuallo interuenite regulariter per istum tex.& per præallegatum.c.cura.fallit in electionibus,& collationibus in quibus non sufficit ex postfacto interuenire, quando actus est null⁹,vt patet in c.auditis.de ele.& not. in regula.non firmatur.de reg.iur.in vj. & hæc theorica vr̄ colligi ex gl.in dicta regula non firmat̄, & ēt ex gl.Bernardi.in c.dudū.de reb.ecc.nō alie.in vj.& etiā ex ibi no.ꝑ Inno.¶ Nec obst.si dicatur,ꝙ ex quò actus a principio est nullus non debet tractu tp̄is firmari.quia illud est verum ex solo tractu tp̄is. secus vbi vltra tractum temporis cessat impedimētum, & superuenit causa confirmans.quia tunc non est absonum,quòd cōfirmetur ipse actus ex postfacto, vt hic patet,& in d.c.cura.iuncto.c.qđ aūt.eo.ti.vt dixi ista theorica vr̄ esse de mente gl.& Inn.in d.c.dudum. licèt aliter videatur sentire in c.cum cōsuetudinis. de consue.s̄.& in c.prudentiam.de offi.deleg. vbi videt̄ velle, ꝙ vbi actus est nullus non confirmetur per cōsensum ex postfacto interueniente pro quo facit, qđ consueuit

consueuit notari in d.c.prudentiam . & in l.j.C.qui pro sua iurisdictione.in quibus patet, qđ vbi snia est lata per vnum ex collegis sine consensu alterius non valet,nec potest ratificari . & similiter si snia est lata per aliquem tanq̃ delegatum cum non esset,licèt superueniat consensus delegantis, nõ ratificatur snia. facit etiam quod no.in l.ij.C.de iure fis.libr.x.posses dicere, ꝙ illa locum habent in sententijs,& sic iudicijs quæ cum maiori solennitate agitantur,quàm cõtractus.secus in contractibus.Sed cõtra istã solutionẽ.facit, qđ hr̃ in l.licèt.ff.de iudi. & in l.licet.C.de proc.& l.iiij.§.falsus.ff.rem rat.ha.vbi qñ iudiciũ est nullum potest ratificari per consensum eius in cuius fauorem erat nullum. vnde ratificare potest dñs iudicium agitatum suo nomine per procuratorẽ falsum, licèt iudicium nullum nõ possit ratificari per eum in cuius fauorem non erat nullum,& sic loquuntur notata in d.c.prudentiam . & in d.l.j.C.qui pro sua iurisdictione. & sic videretur eodem modo dicendum in contractibus:qđ vbi contractus est nullus possit ratificari per eum in cuius fauorem erat nullus. sed nõ per consensum illius in cuius fauorem non erat nullus.posses dicere,ꝙ in præal.l.licet. cum si.præal.iudicium ibi nõ erat omnino nullum, quia volebat in prętudicium procuratoris.vt ibi no.& in l.licet.C.de procur. sed vbi iudicium est omnino nullum non vr̃ posse ratificari,per id quod hr̃ in d.c.prudentiam.& in d.l.j.C.qui pro sua iurisdictione.Item aduerte,q̃a ad c.cura.vr̃ posse rñderi,qđ ibi vr̃ agi de præiudicio Epi. quia vbi aliàs ecclesia erat sibi immediatè subiecta agebatur, ꝙ per donationem laici facta religiosis esset ipsis religiosis immediatè subiecta.Ideo nimiũ si consensus Epi põt ex postfacto interuenire per ea, quæ superius dixi . Sed certè,licèt posset dici, ꝙ agat de præiudicio Epi,si laicus donaret ecclesiã loco religioso exempto,quia tunc exiret potestatem epi ipsa ecclesia,tñ si donatur loco religioso non exempto non vr̃ quòd fiat p̃iudicium Epo, quia religiosi habebunt præsentare,vt prius habebat laicus,& etiam ecclesia donata erit subiecta Episcopo, sicut locus ipse religiosus quãuis locus erit immediatè subiect⁹, sed ecclesia mediata,& sic tunc nullum, vel saltem modicũ p̃iudicium vr̃ Epo generari . Posset etiã dici ad istud.c.etiam intelligendo, ꝙ agatur de concessione rei mensę Episcopalis,quod certo respectu vr̃ agi de p̃iudicio capituli, quia si contingeret Epm indigere, tenerent̃ subuenire.s̃.de offi.ordi.conquerente.circa fi.& ideo hoc casu possit ex postfacto consentire, sed certe si ita latè attẽdamus p̃iudicium,eodẽ modo videretur dicendum qđ qñ statutum disponit, qđ mulier,vel minor non possit obligari sine consensu duorum ꝓximorum consanguineorũ, qđ certo respectu talis contractus vr̃ respicere præiudicium consanguineorũ,quia si mulier,vel minor indigerẽt, cõsanguinei subuenire deberent.86.dist.in c.posse.& sic videret̃,ꝙ tunc deberet posse interuenire consensum cõsanguineorũ ex postfacto cuius cõtrariũ tenuit Bal. in d.l.j.Quæ igitur theorica ex p̃dictis iuribus sit verior satis põt dubitari. tñ prima vr̃ satis rationabilis, videlicet, ꝙ ex quo cõsensus tertij exigitur pro solẽnitate actus,& non s̃m suum fauorẽ,sed in fauorẽ ꝯhentis, & contractus ex interuallo non possit ratificari per consensum ipsius tertij, ex quò eius fauore nõ erat nullus.fallit in casibus vbi reperiatur expressum oppositum,& sic possit intelligi dictũ.c.cura. & istud c.Gl.tñ iuris canonici cõiter videntur tenere , quòd in ꝯctibus vbi requiritur consensus alicuius per modũ consensus, qđ tũc sufficiat etiam ex postfacto interuenire per istũ tex.& illud.c.cura. & per id etiam qđ hr̃ in c.si qua.xij.q.ij.¶Aduerte tñ,quia doctrina gl.vr̃ etiam satis probabiliter posse sustineri, q̃a qua ratione,licèt actus sit nullus ꝑꝑ defectum consensus illius de cuius præiudicio agebatur põt ratificari.Ita eadem ratione nõ vr̃ absurdum , quòd licèt actus sit nullus ꝓpter defectũ consensus tertij,si superueniat consensus,licèt ex interuallo cõfirmet̃ actus ex quò tunc cessat impedimentum, & superuenit cã confirmans,& sumus in his,quæ non hñt perpetuam causam prohibitionis,vt voluit gl.in dicta regula, nõ firmatur,circa fi.illud aũt est certum, ꝙ Papa actũ omnino nullum,dũmodo non nutriat peccatum põt ex certa scientia confirmare,cũ.s̃.ius sit vt in c.ꝓposuit. de conces.præb.& notatur etiã in c.j.& ij.de confir. vti.vel inuti. sed in prima theorica vr̃ rationabilior . Et per p̃dicta põt inferri ad intellectũ huius c.nã do. Ant.hic dicebat,ꝙ decretalis ista põt intelligi in alienatione modice rei quo casu non requirit̃ consensus expressus,sed sufficit tacitus, vt dictum fuit.s̃.c.ꝓxi. & sic non videt̃ requiri certo,& determinato tp̃e s̃m eum,ideo sufficit ex postfacto interuenire.vel secundo põt intelligi s̃m eum istud.c.in concessione tẽporali,quia etiã tunc sufficit tacitus consensus, vt dictũ fuit in c.p̃cedenti.¶An aũt possit intelligi in ꝯcessione ꝑpetua,& magnę rei vr̃ sibi ipsi in hoc.c.ꝯdixisse. nã primo dicit,ꝙ non dicẽs,ꝙ alienatio perpetuæ, & magnę rei in qua exigitur subscriptio.s̃.eo.c.j.& etiã p̃cedens tractatus de quo in c.j.de reb.ecc.non alie. in vj.nõ põt ratificari,vt ẽt recitaui post eũ in fine gl. fi.ꝯtrariũ ipse tenuit circa fi.huius c.vbi dicit istud.c. posse intelligi ẽt in concessione perpetua , & magnæ rei.quia illa etiam poterit ratificari per capitulũ, dũ tñ ratificet̃ expressè,& ĩ ratificationis actu cõcurrat vtilitas ecclesiæ,q̃a licèt alienatio deficiente consensu capituli respectu ipsius p̃ntis sit nulla, tñ inspecto exitu futuro inq̃tũ contractus possit respicere vtilitatẽ ecclesiæ recipit pendentiã ex eo , q̃a cum nullitas ꝯtractus fundet̃ sup fauore ecclesiæ est ita demũ nullus,si ecclesia non approbat illũ,ne aliàs cõtingat qđ statutũ in ecclesiæ fauorẽ retorqueatur ad eius læsionẽ , contra ea q̃ hñr de reg.iur.qđ ob gratiam.lib.vj. allegat ẽt qđ dictũ fuit in c.j.s̃.tit.j.& sic residet. Inn. vero hic.& Host.& Ioã.An.post eos circa fi.huius c. videntur velle hoc c.non ꝓcedere in ꝑpetua alienatione magnæ rei ꝑꝑ necessitatem p̃cedẽtis tractatus requisiti in alienatione rei ecclesiæ iuxta id qđ leg.& no.in c.dudum.de reb.eccle.non alie.in vj.& sic vñr tenere primam partem.¶Potes concordare opiniones,q̃a aut capitulũ simpliciter vult ratificare cõtractum. & tunc ꝓcedat opi.Host.& Inn.per eorum rationem,aut capitulum anteq̃ ratificet. facit & p̃mittit tractatum,an sit vtile ratificare contractum,& tũc si in tractatu deliberet̃ esse vtile ratificare vr̃ ꝙ possit postea contractũ ratificare,quia tunc cessare vr̃ ratio Inno.& Host.nã non reperiet̃ hoc casu rem ecclesiæ alienatam fore sine tractatu . ¶Et per p̃dicta etiã inferri põt ad intellectũ capituli, si qua de rebus.xij.q. ij.vbi ponitur casus econtra,qñ capitulũ alienauit sine prælato,& ibi dicitur ꝙ prælatus põt ratificare cõtractũ.nam illud videtur intelligendũ,qñ capitulum fecit alienationẽ p̃cedere tractatum. sed vbi nõ p̃cessisset tractatus.tunc alienatio fuisset inualida ex duplici capite, videlicet ex defectu tractat⁹, & etiam ex defectu consensus pręlati.ideo licèt superueniret cõsensus p̄lati nõ sufficeret. quia sublatum esset vnum impedimentum tñ.& sic aliud remaneret.facit, qđ hr̃ in §.affinitatis.inst.de nup.& ĩ.de priui.pastoralis. & ideo

& ideo nisi plātus cū capitulo faciat tractatum, an sit vtile contractū ratificari nō vr̄ q̄ possit cōtractū factū per capitulū non p̄cedēte tractatu ratificare qđ tene mēti p̄ declaratione, & limitatione illius capituli, & ēt istius, q̄a doctores nō tangūt. ¶†Vltimo tractauit hic Inn. in gerente negotia alterius, qn̄ cōpetit actio mādati, & qn̄ cōpetit actio neg. gest. & concludit q̄ si aliq̄s gerit negotia alterius p̄cedēte mādato deinde cōpetit actio mādati, si ille a principio accepit mādatū. Idē f̄m eū, si a principio nō acceptauit mādatum, sed ex postfacto pn̄ia ductus acceptat, q̄a tunc ēt ex quò dn̄s durauit in eadē voluntatē cōpetit actio mādati. l. semper q̄ non p̄hibet. ff. de reg. iur. & facit, qđ hr̄ de procu. licèt. in vj. sed vr̄ obstare regula, q̄ habet qđ illud, q̄ reprobauit nō posset approbare ad actionē q̄rendā. l. dispensatorē. cū ibi no. ff. de sol. Host. nō tāgit hoc ɔ̄riū, sed potes dicere, q̄ q̄a dn̄s nō improbauit dn̄o, cōpetit actio mādati. Et iō ne cōtractus reperiat̄ claudicare ar. eorū, q̄ hn̄r in l. si cū dies. §. si arbiter. ff. de arbitris. & l. j. ff. de rescin. ven. cōpetit etiā mandati contraria ipsi gerēti per quendā ɔ̄ntiā, & sic intelligat̄ dictū Host. qđ hr̄ per gl. in d. l. semper q̄ nō prohibet. Idē dicebat si mandatū fuerat reuocatū per dn̄m. q̄a adhuc cōpetet gerēte cui a principio fuit datū mādatū actio mandati, intellige sane dari Host. licèt Io. nō dicat, qn̄ reuocatio fuisset facta p̄ dominū ignorāte ipso procuratore per ea q̄ hn̄r in c. ex parte decani. s. de rescri. & insti. mandati. §. rectè. & §. idē si adhuc. ¶Vbi aūt non p̄cedente mandato aliq̄s gerit negotia alterius. tūc dat̄ actio neg. gest. vt in toto tit. de neg. gest. C. & ff. & hoc, qn̄ liber homo, & sui iuris gerit negotiū alienū, si aūt seruus, vel filiusfa. gerant negotiū patris, vel dn̄i ignorātib⁹, dicit Host. q̄ si postea tales ratificant dabitur actio de in rem verso, vel qđ iussu. allegat. l. j. §. si ratū. ff. qđ iussu. d. Flo. hic declarat istud dictū dicens, q̄ in actione iussu requirit̄ expressus consensus p̄sens, vel dn̄i ab initio, vel ex postfacto. d. c. si ratū. sed vbi versus est in vtilitatē dn̄i vel patris, dat̄ actio de in rē verso contra eos ēt si noluit hr̄e ratū. q̄a cogunt̄ ratū habere nisi versio fuerit facta in cām voluntariā. l. j. §. in rē. ff. de in rē verso. Si aūt aliquis gerit negotia peculiaria, vel filij contēplatione ipsius serui, vel filij tm̄, & ipsius noīe, & nō nomine patris, vel dn̄i non vr̄ pater, vel dn̄s posse ratificare, qđ non suo nomine est gestū. l. si pupilli. §. sed si ego. de neg. gest. de quo dicendum est. vt ibi no.

14 a Prælatus. Do. Abb refidet ad primum summariū hic.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus, & canonici censentur vnum corpus.*
2 *Canonici vocantur fratres prælati.*
3 *Prælatus non debet aliquid facere sine consilio canonicorum.*
4 *Consilium inferiorum non est spernendum.*
5 *Imperator quæsiuit consilium ab vxore sua augusta.*
6 *Facta a prælato sine consensu capituli videntur nulla.*
7 *Agere potest Episcopus rebus communibus prælato, & capitulo sine literis de rato ipsius capituli.*
8 *Transigere, an possit prælatus sine consensu capituli.*
9 *Instituere, vel destituere, vel alia negotia ecclesiæ tractare non debet prælatus sine consensu capituli.*
10 *In alienatione bonorum ecclesiæ, an sufficiat consensus maioris partis capituli.*
11 *Consensus capituli in quibus casibus requiratur.*
12 *Consilium capituli in quibus casibus sufficiat.*
13 *Consilium capituli sine ipsius consensu requirere sufficit in actibus gerendis per prælatum.*
14 *Donatio inter virum, & vxorem est prohibita.*
15 *Donare an possit Episcopus aliqua bona loco exempto, vel alteri indigenti sine consensu capituli.*
16 *Episcopus an sine consensu, vel consilio capituli possit monere clericum absentem ad residentiam, & si sit contumax ipsum priuare.*

b Consensus. D. Ab. ponit hic ī quibus casib⁹ requiratur consensus capituli. in ij. col. ante fi. ver. vltimo quęritur.

a NOuit. Prælatus [a] sine cōsensu capituli īstituere, vel destituere, vel alia negotia ecclesiæ tractare nō dēt. h. d. cum sequenti f̄m Io. An. & sic etiā summat. do. Flo. & d. Pet. Sed d. Ant. hic aliter summat hoc mō. videlicet: plātus sine consilio capituli instituere, vel destituere, vel alia negotia ecclesiæ tractare non potest. h. d. f̄m eum, q̄ aūt summatio sit melior patebit ex j. dicendis. & primo ponit exordiū, ex quò sumit rō. scđo factum reprobabile narrat. tertio concludendo prohibet, & cassat. scđa ibi: innotuit. tertia ibi: ideoq;.

1 ¶†No. ex tex. primo q̄ prælatus, & canonici censent̄ vnū corpus cuius prælatus censet̄ esse caput, & canonici membra, & sic plātus cū censeat̄ esse caput censet̄ esse principalis pars ecclesiæ. facit, qđ hr̄ in l. cū in diuersis. ff. de religiosis. & ex p̄dictis ēt no. q̄ cū p̄latus, & canonici cēseant̄ vnū corpus vr̄ q̄ capitulū, seu collegiū, vel vniuersitas censeat̄ vna persona repræsentata, seu ficta. facit, qđ hr̄ in l. mortuo. ff. de fideiuss. & ī c. Romana. §. vniuersitatē. de sent. exc. li. vj. & in l. intantum. §. vniuersitatis. ff. de rer. diui. & xij. q. ij. in c. q̄ manumittit̄. & sic facit scđm d. Pe. q̄ si statutū dicat, si quis fecerit sic, cōsequat̄ tale q̄d, vel puniat̄ tali pœna, qđ nō habeat locū dictū statutum in vniuersitate id faciente. q̄a vniuersitas vt est dictū, est p̄sona ficta, & rep̄sentata, sed statutū actū de quo dictū est, loquit̄ in casu vero, & sic nō vr̄ habere locū in casu ficto per id qđ legi. & no. in l. iij. §. hæc verba. ff. de neg. ge. & sic residet, potes dicere, q̄ si dictū statutū nō est exorbitans a iure cōi, licèt forte sit p̄ter ius vr̄ q̄ cōprehēdat ēt vniuersitatē cū eadem sit rō, licèt, quò ad sonū verborū non videatur cōprehendere p̄ ea q̄ hn̄r in l. j. §. lex Falcidia. & qđ ibi dixi. ff. ad l. Fal. & qđ etiam hr̄ in d. §. hæc verba. & quod no. in c. fin. de consue. in vj. per Io. An. Secus esset dicendū si statutū exorbitaret a iure cōi per ea quæ hn̄r in d. §. hæc verba.

2 ¶†Item no. q̄ canonici vocantur fratres ipsius prælati, qn̄q; appellantur filij. j. de exces. p̄la.

3 ¶†Itē no. q̄ non est licitum, nec honestum, qđ caput aliq̄d faciat sine consilio membrorū, & sic, q̄ prælatus aliquid faciat sine consilio canonicorū, & ex quo id nō est honestū, & etiā contra statuta pactū vr̄ q̄ per consuetudinem, vel p̄scriptionem non posset induci cōtrariū contra qđ vr̄ esse tex. in c. ea noscitur. j. eod. & in c. iij. de consue. in vj. de quo dicēdū vt dicet̄ in d. c. ea noscitur.

4 ¶†Item no. q̄ consilium inferiorū non est spernendū. nam qn̄q; reuelatur paruulis, qđ non reuelatur magnis, vt no. in c. ad nostram. de cōsue. &

5 †Imperator ēt consilium Augustę vxoris suæ requisiuit in l. condenda. vt hr̄ in Auth. vt iudi. sine quoquo suffra. §. hæc omnia. col. ij. sic ēt dicit Io. And. hic requisiuisse cōsilium dn̄e Milācinæ vxoris suæ in quæstione porcorum, qui primo erant nati in vna parochia, & postea transplantati in alia. nā fit quæstio cui parochiæ decima debeatur de ipsis, de qua per eū in regula qui prior, in mercurialibus. de reg. iur. lib. vj.

6 ¶†Item no. q̄ gesta a prælato sine consilio capituli videntur esse nulla. de quo hic in gl. fi. & tangetur etiā super ea. ¶Vltimo potes notare, q̄ regulariter in agēdis per prælatum vr̄ requiri consilium capituli tm̄, & non consensus.

b [b] Et no. ēt quia hic vr̄ casus, q̄ in collationibus beneficiorum fiendis extra ecclesiā cathedralem collatio, & institutio spectat ad Ep̄m, cū consilio capituli, & nō cum consensu, de quo quid tenēdum, & quid etiam in particularibus beneficijs ipsi⁹ ecclesiæ cathedralis. An idem sit dicendum, remittit do. Ant. ad notata per gl. & doc. in c. cum ecclesia. s. de ele. de quo aliquid tangetur inferius. & j. eo. c. ea noscitur.

7 noscitur. ¶† In gl. j. in fi. dic ꝙ sic, puta in bonis cõi-
bus ꝑlato, & capitulo, ꝑlatus solus habet exercitiũ
actionum secundum notata in d. c. edoceri. per Inn.
& Ioan. And. & ideo potest agere sine literis de rato
ipsius capituli sicut etiam tutor agere potest pro pu-
pillo sine literis de rato, nisi dubitaret an eẽt tutor.
l. vulgo. ff. de admini. tuto. & similiter actor vniuer-
sitatis. l. fi. ff. quod cuiusque vniuersi. nisi dubitaretur
de eius mandato. l. item eorũ. §. qđ si actor. ff. quod
8 cuiusq; vniuersi. ¶† Transigere aũt nõ potest ꝑlatus
sine consensu capituli. s. de transa. c. cõtingit. & sic
non habet omnino liberã administrationẽ, qa tunc
posset transigere. l. procurator cui libera. ff. de ꝓcu-
rat. & facit, quod no. ĩ c. nobis olim. circa fi. s. de elec.
& quod dixi prælatum posse agere sine capitu. & sic
sine literis capituli de rato, intellige verũ, nisi causa
esset ardua, quia tunc requiratur, qđ habeat cõsen-
sum capituli, vel de rato. vt voluit Inn. in c. j. s. de ꝓ-
curat. Fallit etiam scđm Host. qñ ꝑlatus esset suspe-
ctus per ea, quæ hñr in d. c. j. & facit, qđ no. Hosti. in
9 summa huius ti. §. penul. ¶† In gl. fi. in fi. facit, qđ hr
x. distin. in c. vides. Idem tenuit Archi. in c. fi. vt hic
refert. Ioã. An. in ver. veritas. in vj. in nouella. allegat
quod hr in l. Titium & Meuium. in prin. ff. de admi-
ni. tuto. & in l. si quis mihi bona. §. corã. ff. de acqui.
hæredi. & l. j. §. si plures. ff. de exerci. & l. j. §. condi-
tio. ff. de istituto. idẽ hic Goff. Sed Host. tenet hic cõ-
trarium dicens tales institutiones valere, sed debere
cassari per sñiam ꝑ id, qđ hr in c. ea noscitur. in ver.
vacuari. ĩ. e. Sed Goff. ibi ponit vacuari, id est, vacuas
nuntiari. facit, qđ legitur in simili. s. de ele. auditis.
circa fi. Primam opinionem tenet do. Ant. per istum
text. quia hic per sñiam iuris non hominis videntur
cassari. & hæc etiam opinio est tutior ex quo gl. eam
tenet, & illam tenendo vr quòd non procedat opi.
Host. de qua dixi in c. ij. super gl. pen. s. e. de quo, &
an aliquo modo possit saluari dixi in c. ꝓcedẽti. ¶ Et
aduerte, qa ꝯ illud, qđ dictũ est ꝙ in casu istius capi
tuli nõ valet institutiones, & destitutiones factæ sine
consensu capituli, opponebat do. Flo. quòd imo de-
beant valere per id, qđ no. glo. in cle. j. de iurepatro.
Soluit quòd illud hic contingit. quia nõ simpliciter
hic ius ꝓhibet. sed etiam vlterius ꝓcedit irritando
actum, iõ nimirũ si actus non valet. Generaliter autẽ
an & qñ teneãt gesta ꝯ legem, vel canonem, remittit
ad notata per se in c. fi. s. de postu. de quo consueuit
dici. in d. l. non dubiũ. C. de legi. & dixi etiã in ꝑalle
gata. cle. j. de iurepatro. ¶ Vlterius etiam opponebat
inquantũ vr hic litera velle, ꝙ sufficiat adhibere cõ-
silium capituli. quia imo vr qđ requiratur cõsensus
per capitulũ. s. eo. Soluit, qđ illud loquitur in alie-
natione quo casu scđm Inn. requiritur cõsensus ca-
pituli ex eo, quia cuiuslibet canonici interest, quòd
possessiones ecclesiæ suæ non alienẽtur. regulariter
aũt sufficit requiri consensum capituli per istũ text.
Fallit ẜm eũ vbi reperiretur expressum de cõsensu,
vt contingit in alienatione. facit quod hr in clemẽ. si
vna. de rebus eccle. non alie. & per ibi notata scđm
eum deciduntr quædam quæ hic scripsit Hosti. & sic
residet. An aũt ꝓcedat qđ dixi regulariter sufficere
cõsiliũ capituli, patebit ex. ĩ. dicendis. ¶ Extra gl. põt
opponi. nam vr quòd requiratur cõsensu capituli in
gerendis per ꝑlatum non aũt sufficiat consilium. per
id, quod hr in c. ea noscitur. ĩ. eo. Io. An. non tangit
istud contrarium, nec d. Pe. sed do. Ant. illud tangit,
& respõdet dupliciter. Primo, quòd ꝯtrariũ ꝓcedit ĩ
inferioribus ꝑlatis, sed iste tex. procedat in Ẽpis, &
superioribus, ista solutio non vr bona, quia sicut Ẽps
quo ad suam ecclesiã põt expedire agenda cũ ꝯsilio
capituli, ita vr ꝙ idem esset dicendũ in ꝑlato inferio-
ris ecclesiæ respectu suæ ecclesiæ, nisi velis dicere, qđ
ꝑ ꝑ prærogatiuã Ẽpalis dignitatis aliud sit dicendũ,
arg. eorũ, quæ habẽtur in c. quia periculosum. de sen.
exc. li. vj. & de offi. dele. quia Pontificali. eo. lib. facit
etiam, quod hr. s. de offi. dele. in c. sanè. el ij. ¶ Secũ-
da solutio datur per eum, quòd iste tex. procedit in
beneficijs aliarum ecclesiarum non illius cui præest
ꝑlatus, sed ꝯtrariũ loquitr in bñficijs eiusdẽ ecclesiæ
cui pẽst ꝑlatus. Ista solutio non vr bona per tex. in c.
seq. vbi videtur dici in beneficijs ipsius ecclesiæ ca-
thedralis. Præterea in contrarium videtur etiam lo-
qui de beneficijs aliarum ecclesiarum, cui non præ-
est prælatus, nam loquitr, qñ fit ꝑsentatio rectoris ad
aliam ecclesiã, vt ibi patet. & sic vr ꝙ ista solutio nõ
sit bona. dom. Floria. in c. ea noscitur. ĩ. e. dixit tertio
qđ in his q̃ hẽt disponere ꝑlatus de iure cõi tũc suf-
ficit, ꝙ faciat cũ cõsilio capituli. & ita intelligatr iste
tex. sed in his quæ hẽt disponere de iure spãli, dicit ꝙ
requiritur, qđ faciat cũ ꝯsensu capituli. & sic intelli-
gatur ꝯriũ. nã ex quo ius acquisitũ fuit collegio dẽt
exerceri per collegiũ. & hoc est per ꝑlatũ cũ cõsensu
collegij per id, qđ hr in d. c. ea noscitur. qđ aũt cõpe-
tat de iure spãli collegio, & consequenter ꝑlato in-
nititr ꝓbare ꝙ de iure cõi, ꝑsentatio spectat ad patro
nos, & sic ptãs ꝑsentãdi nõ pt spectare ad collegiũ,
nisi ex cã spãli, puta per fundationẽ ecclesiæ, vel lo-
cationẽ, vel quia patronatũ acquisiuit a patrono, de
iurepatro. c. vnico. in vj. & licẽt ꝑalle. c. ea noscit. lo-
quatr in ꝑsentatione, tñ ẜm eũ idẽ iuris erit in quali-
bet alia dispositione spectãte ad collegium de iure
speciali, sufficit, tñ quòd hoc casu ẜm eum non ha-
beat locum. c. nouit. & iõ cõcludit, quòd qñ de iure
cõi spectat aliquid ꝑlato, & capitulo, sufficit adhibe
re cõsiliũ capituli. vt in hoc. c. nisi reperiatr expssum
qđ debeat adhiberi cõsensus per id, qđ dixi superi⁹
post eũ. & qđ no. etiã in c. j. s. e. secus qñ de iure spe-
ciali spectat aliq d ꝑlato, & capitulo, quia tũc reqrit
cõsensus capituli per dictum. c. ea noscit. nõ impro-
priando literã, licẽt aliqui improprient illã exponẽ-
do ibi cõsensum pro consilio. sed nõ bñ ẜm eum. Et
pro ꝑdictis etiã allegat, quia qñ aliq d cõpetit de iu-
re cõi, vr principaliter competere prælato. ideo tunc
sufficit consilium. secus, qñ cõpetit. de iure speciali.
vnde sicut qñ bona ꝑlati, & capituli sunt diuisa capi
tulũ administrat per se scđm notata. s. de rescri. edo-
ceri. ita qñ præsentatio acquiritr ecclesiæ collegiatæ
principaliter spectat ꝑsentatio ad collegiũ. ideo tũc
dẽt consensus collegij interuenire. Et ꝑdicta proce-
dunt in ꝑsentationibus quæ spectant collegio de iu-
re speciali scđm eum, & idẽ in alijs dispositionibus
spectantibus ad collegiũ de iure spãli, puta si per pri
uilegium cõcederetr collegio ptãs ꝯferẽdi aliqua bñ-
ficia non debebit fieri collegio per ꝑlatũ cum cõsen
su collegij. ar. ea noscitur. Et subdit ꝙ iõ dixit de iure
speciali. quia nõ vr posse reperiri exẽplum in quo ali
qua dispositio spectat ad collegiũ de iure cõi. nã ẜm
eum, neq; ꝑlati inferiores, neq; collegium fundat in-
tentionẽ de iure cõi, sed solum Ẽps, de offic. or. in c. j.
dicit tñ ꝙ si reperiretur aliqua dispositio spectãs ad
collegiũ de iure cõi adhuc haberet locũ. c. ea noscit.
vt sic ex quo spectaret ad collegium per ꝑlatum colle
gij expediatr cum consensu ipsius collegij. & ad illud
c. respondet. ꝙ hic loquitur in collationibus, & insti-
tutionibus quæ spectant ad Episcopos superiores de
iure cõi, scđm notata de ele. cum ecclesia. vbi ẽt per
eũ. & ideo tunc sufficit qđ fiat cũ cõsilio collegij, seu
capituli,

capituli, nec requiritur cōsensus ipsius collegij, seu capituli. quia non spectant ad collegiū, seu capitulū. secus vbi spectarent ad ipsum collegiū, vel capitulū per id qđ superius dixi post eum, & in hac ↄclusione finaliter residet. ¶Posuit tñ aliā solutionē ante p̄dictam. videlicet, qđ hic loquitur in collationibus, sed in c.ea noscitur. de p̄sentationibus. Quæ autē possit esse ratio diuersitatis, dicebat per alios nō tangi. sed ratio s̄m eum eē poterat, quia præsentatio competit collegio rōne bonorum ecclesiæ, vt quia de bonis ecclesiæ fundata, vel dotata, vel consecrata est alia ecclesia. ĵ. de eccle. ædi. ad audientiā. el j. sicut ergo in alienatione taliū bonorū requiratur ↄsensus singulorū. s̄. eo. c. j. ita etiā in eo, qđ inde surgit. & h. d. esse in se subtile, sed nimis restringit literā palle. c. ea noscitur. ¶Item non requiritur ibi consensus singulorū, sed collegij, vel maioris partis, & ideo finaliter tenet id, qđ dixi. s̄. dicens p̄dicta procedi. in dispositionibus extraiudicialibus, in iudicialibus autē dicit quòd etiam si administratio sit cōis prælato, & collegio, seu capitulo, tñ prælatus poterit agere, seu defendere per ea, quę hñr de rescrip. edoceri. & hæc dicit notanda tanq̄ per alios non tacta, & necessaria ꝓ intellectu huius. c. & c. ea noscit. ¶Sed aduerte, q̄a licèt do. Flo. multa verba sparserit in hac materia ꝓ solutione contrarij. d. c. ea noscitur. non tñ vr̄ bene

10 dixisse. & primo inquantū dixit, quòd† in alienatione bonorū ecclesiæ requiritur consensus singulorum de ecclesia, malè dixit, q̄a imo sufficit ↄsensus maioris partis, vt no. in c. cum apostolica. in vers. o, otius. ĵ. eo. dixi in d. c. j. s̄. eo. qđ debet intelligi, & suppleri sc̄d̄m notata in d. c. cum apostolica. Itē vr̄ ēt malè dixisse inquantum vult, quòd præsentatio, qñ competit collegio dicat̄ semper spectare de iure speciali. nam illud non videtur verū, quia si in fundo ecclesię erigatur aliqua ecclesia vr̄ ꝙ de iure cōi spectet præsentatio ad ipsam ecclesiam in cuius fundo erigitur alia ecclesia per id, qđ hr̄ in c. ad audientiā. el j. ĵ. de eccle. ædifi. & q̄a de iure cōi, si ædificatur ecclesia in fundo laici acquirit̄ ipsi laico ius patronatus. iuxta no. per Inno. & Ioā. An. ĵ. de iurepatro. sup rubrica. & facit, quod no. per gloss. xvj. q. vij. in c. pię mentis. ergo eodem modo, & multo fortius si in fundo ecclesiæ collegiatæ cōstruatur alia ecclesia acquiretur ipsi ecclesiæ ius patronatus de iure cōi. & multo fortius quàm ipsi laico. quia maior est ratio quæ religioni fauet. l. sunt personæ. ff. de religio. & sic spectabit præsentatio, seu ius p̄sentādi Rectorē in ecclesia cōstructa de iure cōi ad ipsam ecclesiam collegiatā. & ideo non vr̄ bonus intellectus, qđ c. ea noscitur. loquātur in spectātibus ad collegium de iure speciali, cum ille. tex. loquat̄ simpliciter. & indistinctè de p̄sentatione, quæ potest spectare de iure cōi ad collegiū vt dixi. & ideo intellectus do. Flo. non vr̄ bonus.

11 ¶†Hostien. in summa huius tituli. §. antepe. posuit aliquos casus in quibus requiritur consensus capituli, & in §. penulti. posuit aliquos in quibus requirit̄ consilium, & in §. fina. posuit aliquos casus in q̄bus non requiritur consilium aliquod, vel ↄsensus. ¶Casus autem in quibus requiritur consensus dicit esse p̄cipuè tres. Primus est in collationibus beneficiorū qñ sunt cōia prælato, & capitulo. Si autē essent diuisa tunc vr̄ velle, quòd sufficeret consilium facit, qđ ipse notauit & Io. An. post eum in c. cum ecclesia. s̄. de electio. ¶Secundus est, qñ agitur de obligādo ecclesiam. ĵ. de deposi. c. j. & idem vr̄ consequenter in electione. s̄. eo. c. j. & iste est tertius casus. Et s̄m prædicta vr̄ intelligere. c. ea noscitur. videlicet, qñ bona

12 erant cōia p̄lato, & capitulo. ¶†Casus aūt in quibus sufficit consiliū, dicit esse p̄cipuè tres, vnus in institutionibus, & destitutionibus, qñ bona p̄lati, & capituli sunt diuisa, & sic vr̄ intelligere istum tex. Secūdus est in ordinationibus clericorū. xxiiij. dist. c. fin. Tertius in causis matrimonialibus, & pecuniarijs. xv. q. 7. si aūt. & c. Ep̄s. ¶Aduerte tñ, q̄a ibi non clarē dicitur, ꝙ sufficiat consilium, sed vr̄ dicere. ꝙ Ep̄s solus sine capitulo nō pōt talia facere, & sic vr̄ Host. velle soluere contrarium ad. c. ea noscitur. & similia iura, vt distinguatur an bona prælati, & capituli sunt cōia, & tunc requiratur consensus capituli, an vero sint diuisa. & tunc sufficiat consiliū. facit qđ no. Ioā. An. post eum Host. in p̄alle. c. cum ecclesia. & ĵ. e. ea noscitur. super gl. Sed certe ista solutio Hosti. non vr̄ bene colligi ex istis iuribus, & vr̄ esse q̄dam diuinatio, & per consequens nō vr̄ bona. Vnde aduerte qđ alia pōt dari solutio q̄ vr̄ esse planior, & quā vr̄ sensisse Ioan. An. summādo videlicet, ꝙ hic & in c. seq. summat̄ cōsiliū pro consensu. & sc̄d̄m hoc in effectu non obstaret. c. ea noscitur. ĵ. e. imo concordaret, & pro isto intellectu facit, quia vbi a iure disponit̄, qđ req̄rat̄ consiliū alterius in actu expediēdo. vr̄ ꝙ dēat intelligi cōsiliū ꝓ ↄsensu, & p̄cipuè, qñ vult req̄ri ↄsiliū ei⁹ q̄ est particeps officij, vt est capitulū cū p̄lato, cū cēseant̄ vnū corpus. vt dicitur, & iō vr̄ ex quo ius requirit adhiberi consiliū capituli intelligat̄ voluisse quod sequatur consilium, & sic in effectu accipiatur consilium pro consensu, de quo etiam est text. & ibi per Barto. in l. Titium. in prin. ff. de administra. tuto. & facit ēt qđ hr̄ in tex. cū ibi no. ꝑ Bar. in l. impuberibus. ff. de suspectis tutori. & plenè per eum in l. j. §. si plures. de exercitoria. & facit etiā, qđ leg. & no. in c. venerabili. coniuncta gl. s̄. de offi. dele. vbi etiā ↄsiliū ponitur pro cōsensu, & ꝓ hoc etiā qđ no. Io. An. in regula. nullus ex cōsilio, in mercurialibus, in ver. iij. li. vj. vbi vr̄ expresse hoc velle, & sic intellige hoc c. & sequēs, vbi apertè vr̄ dari theoricā p̄dictā, ꝙ qñ a lege, seu canone disponit̄ qđ requirat̄ consiliū alicuius, intelligit̄, qđ illud dēat sequi, & p̄sertim dicit hoc habere locū, qñ prohibet fieri actū sine consilio, vt ipse postea in solutione q̄stionis tāgit. & iō cū hic ēt prohibeat actum fieri etiā sine consilio capituli vr̄ ꝙ debeat accipi consiliū ꝓ consensu. Idē videret̄ dicendum ēt si nō prohibuisset, per id qđ ipse not. in d. ver. iij. & qđ hr̄ i d. l. Titiū. in prin. cū ibi no. per Bar. & in alijs superius allegatis. & iste intellect⁹ planior vr̄, vt superius tetigi. Nec ob. quod hr̄ in c. cum clim. de ar. & qđ hr̄ in c. cū in veteri. de ele. in quibus vr̄ ꝙ vbi dēt aliq̄d fieri cū consilio alterius, sufficiat req̄ri consilium, & expectare rñsum congruo t̄pe, nec necesse sit illud sequi, q̄a illud ꝓcedat, qñ ex dispositione hominis quis tenet̄ requirere cōsiliū alterius. secus qñ ex dispositione iuris, per id qđ hr̄ & no. in d. l. impuberibus. per Bar. & per Io. An. in d. regula nullus, in mercurialibus in d. ver. iij. & ꝓ not. etiā per gl. & doc. in d. c. venerabili. s̄. de offi. del. Et prædicta vera nisi reperiatur aliud expresse dispositum. An autē possit p̄scribi, vel induci consuetudo, qđ non teneat̄ p̄latus requirere consiliū, vel cōsensum capituli. tangēt. ĵ. e. in d. c. ea noscit. & facit, qđ hr̄ de cōsue. c. iij. lib. vj. ¶Et Adde quia etiam, vt dixi Io. An. vr̄ voluisse intellectū supradictum. s. quod hic ponatur consiliū pro consensu in summario huius c. & in d. regula nullus, in loco præalle. tñ. in hoc c. vr̄ etiam aliter dixisse. nam hic q̄siuit, an indifferenter sufficiat cōsiliū requirere sine consensu ipsius capituli. & concludit post Innoc. quòd regulariter in actibus gerendis per prælatum

prælatum sufficit consiliũ, nec requiritur consensus. vt hic dicit patere. allegat ad hoc, qđ hr̃. s̃. de arbitris. cum olim. & s̃. de elec. cum in veteri. Fallit etiã scd̃m eum, in alienationibus rerũ Epaliũ in quibus etiam subscriptio capituli est necessaria. s̃. eo. c. j. & xij. q. ij. sine exceptione, & etiam in causis grauibus, & ponderosis ꝑ id qđ hr̃. s̃. de maio. & obe. humilis. & est rõ quare in alienationibus requiritur consensus capituli. quia interest capituli ne bona ecclesiæ dilapidentr̃. & interest etiã cuiuslibet canonici possessiones ecclesiæ suæ conseruare. nam possessiones ꝑtinẽtes ad Epatũ, & similiter ꝑtinentes ad canonicos dicunt̃ eẽ possessiones ecclesiæ Epalis. j̃. de testa. requisisti. & j̃. de ver. sign. cum clerici. ideo nimirũ, si ꝑp interesse capituli exigitur consensus ipsius capituli in alienatione. & eadẽ rõne videret̃ dicẽdũ vbicunq; gereretur actus tãgens interesse capituli, quia tunc videretur qđ requiri deberet consensus capituli. ar. eorũ, q̃ hñr. s̃. de mai. & obe. c. quatuor. ¶ Host. vero assignabat rationem quare in alienatione requirit̃ cõsensus capituli. nã rõ esse põt scd̃m eum. quia ꝑlatus, & capitulũ faciũt vnũ corpus. vt hic patet, & licèt ecclesia faciliter posset acquirere. C. de sacr. san. ecc. l. fin. tñ difficilior debet esse alienatio cum bona ecclesiæ sint deputata ad alimenta pauperum. xij. q. ij. c. aurũ. xvj. q. j. c. fi. & iõ fauore ecclesiæ requiritur consensus vbi agit̃ de alienatione rei ecclesiæ Epalis. vbi vero Eps interponeret autoritatẽ alienationis rei inferioris ecclesiæ, tunc dicit Inno. ꝗ sufficit consiliũ canonicorũ requirere sine consensu: ꝯrium tñ ipse notauit in c. j. s̃. eo. vbi dixit, qđ etiã tunc requirit̃ consensus, licèt non requirat̃ subscriptio ipsius capituli ecclesiæ cathedralis, q̃a sufficit subscriptio clericorũ

13 ipsius ecclesiæ, de quo dicẽdũ vt ibi plenè dixi. ¶ † Et sic si ex ꝑdictis vr̃ Io. An. post Inno. intellexisse istud c. & sequens, qđ sufficiat consilium requirere sine cõsensu. & plus ẽt vr̃ velle, qđ in actibus gerendis per ꝑlatum sufficiat cõsilium capituli, nec requiratur cõsensus ipsius capituli, nisi vbi reperiatur expssum, vt est in alienatione rerũ Epaliũ, & in arduis causis. facit, qđ dixi. s̃. post d. Flo. & sic vr̃ sibijpsi contradixisse habito respectu ad summariũ suum. ¶ Quid igitur dicẽdũ. satis vr̃ dici posse, quòd de iure sit verior intellec. quẽ sensit Io. An. summando per ea q̃ superius dixi, & scd̃m hoc non vr̃ vera regula hic data ꝑ Inn. inq̃tũ vult, ꝗ regulariter in actibus gerendis per ꝑlatum non requirat̃ cõsensus, imo verior vr̃ regula opposita per istum text. intelligẽdo, prout intellexit Io. An. summãdo, nec ob. c. cũ olim. de arbi. & c. cum in veteri. s̃. de ele. per quæ mouetur Inn. quia ad illa superius est responsum. nam loquitur q̃ñ dispositione hoĩs quis tenet̃ requirere consiliũ alterius, hic aũt loquimur, q̃ñ ex dispositione legis quis tenet̃ requirere consiliũ alterius quo casu vr̃ esse secus per ea quæ superius dixi. ¶ Vlterius aduerte, quia Hostien. limitat hanc decre. inquantũ hic exigit̃ consiliũ capituli. Nã ſm eum procedit, q̃ñ tutè põt requiri: aliàs non esset requirendũ. Exemplum ponit si agatur de correctione alicuius singularis de capitulo, vel consanguinei illius. nã tunc ipsius non erit requirendũ consilium, quia esset suspectus, cũ scriptum sit, qđ nemo carnẽ suam odio habuit. xiij. q. ij. non æstimemus. facit s̃. de præben. graue. & qđ hr̃. j̃. eo. c. fi. & sic transit Io. An. ¶ Aduerte tñ, quia licèt consilium illius non sit requirendũ, aliorũ consilium posset requiri, & deberet, ex quò non essent suspecti. ¶ Secundo limitat hanc decre. inquantum dicit requiri consiliũ in destitutione, vel correctione, quia istud non procedit, vbi agit̃ de correctione monachi fienda per ꝑlatum regularẽ, q̃a monachus põt corrigi a suo ꝑlato scd̃m tenorem regulæ sine consensu, vel cõsilio capituli, vt no. Io. An. in c. Ioannes. j̃. de regula. in ver. ad tertiũ. & facit, qđ no. s̃. de app. reprehensibilis. ad fin. vr̃ tñ, qđ remotio prioris regularis non possit fieri a suo ꝑlato superiori sine cõsensu, vel consilio capituli. facit, qđ no. Inn. s̃. de iud. cũ deputati. & similiter vr̃ qđ depositio monachi, quia illa est grauis pœna in monacho nõ possit fieri sine consensu capituli. facit, qđ hr̃ in d. c. reprehensibilis. & hic. & j̃. c. proxi. Et quid operetur depositio in monacho, notat Io. An. in decr. dilectus. el ij. j̃. de simo. nam operatur, qđ non habet vocẽ in capitulo, nec debet vocari ad cões tractatus, nec ẽt debet esse in mensa cum alijs, sed in ergastulo, seu in mansione separata. ¶ Tertio limitat Io. An. decre. inq̃tum hic requirit̃ in institutione consilium capituli, vt hoc sit verũ in institutione autorizabili ex qua ius transfertur secus in illa per quam solũ possessio trãsferretur. quia illa est leuis ꝑiudicij, & ipsam facere potest etiã Archi. s̃. de offi. Archi. c. vt ad nostrum. & iõ non requiritur consiliũ. ¶ Quarto limitat Io. An. decre. procedere in institutione ꝑlaturarum, & maiorum ecclesiarũ, in minoribus vero ecclesijs dicit Inn. quod tales institutiones, & destitutiones pñt fieri sine consilio capituli. arg. c. terrulas. xij. q. ij. & idẽ etiã Abb. dicens, ꝗ sic videmus quotidie seruari, Host. vero allegat in contrariũ, qđ hr̃ in c. j. j̃. de exces. ꝑla. & remittit ad ibi notata, vbi simpliciter dicit, ꝗ nõ põt ecclesiam suspendere sine cõsensu capituli, sed illud vr̃ temperandũ in maioribus ecclesijs per ea quę hic no. Inn. & Io. An. ¶ Vltimo limitat procedere decre. nisi agatur de alienationibus necessarijs ad quas teneat̃ Eps, q̃a tunc necessario nõ exigitur consensus, vel consiliũ capituli, & per hoc dicit, ꝗ si Eps abundans de redditibus de mẽsa sua vult prouidere canonicis egentibus, quòd poterit ẽt non interueniẽte alterius autoritate, & idem econuerso, allegat Host. cuius fuit dictum quod hr̃. s̃. de ꝑben. exposuisti. & q̃a tenetur Eps indigẽtibus prouidere. xij. q. j. ꝓcipimus. & x. q. j. regẽda, & maxime fratribus, & filijs, cũ etiã irrationabilia animalia hoc faciant, inst. de iure naturali. in prin. & l. j. ff. de iust. & iur. ad fi. & facit ẽt, qđ hr̃ prima ad Corinth. v. c. vbi dicit, ꝗ si quis domesticorum suorum curã non habet, fidẽ non vr̃ hr̃e, & vr̃ infideli deterior. & ideo vr̃ ꝗ in casu prædicto tenet̃ Eps ipsis canonicis ꝓuidere. & per ꝯñs vr̃ ꝗ non requirat̃ alterius autoritas. Nec ob. si dicatur, ꝗ donatio est ꝓhibita inter vir. & vxor. j̃. de don. per vestras,

14 & sic vr̃ ẽt ꝗ † intelligatur prohibitũ inter ecclesiam, seu capitulũ, & Epm. faciat in arg. qđ hr̃ in c. sicut iure. vij. q. j. q̃a rñderi põt ꝗ ille timor ne mutuo amore coniuges se spolient q̃ subest in viro, & vxore cessat in Epo, & capitulo, quia nedũ qđ inter eos sit nimius amor, q̃a vt dicit Host. vtinam non esset liuor, & inuidia ꝓterea in carnali matrimonio põt ꝑiudicare agnatis, & cognatis, qui aliàs possent viro, & vxori succedere. sed hic ista ratio cessat, quia semper ecclesia succedit, & apud eã remanet. Nec ob. etiã ꝗ Eps iurat nihil alienare sine superioris licentia. s̃. de re. eccle. non alie. vt super. quia rñderi põt, ꝗ illud non dr̃ ꝓpriè alienari, qđ in dñio ecclesiæ retinet̃. ar. l. vnũ ex familia. ff. de leg. ij. & l. Imperator. §. fi. eo. ti. tñ dicit esse tuti⁹, ꝗ fiat superioris autoritate, alle. de priuile. antiqua. cum ibi no. & facit, qđ no. gl. antepe. in cle. si vna. de reb. eccl. non alie. & per ibi notata etiã apparet tutius esse, ꝗ fiat superioris autoritate. Nam & Zenzelinus ibi dicit etiã hoc esse necessariũ. ideo

propter opi.vitandas tutius esset, qđ fieret superioris autoritate,& sic ꝑ id qđ no.ī d.cle.si vna. Si tñ velles tenere opi.Host.potes dicere,ꝙ d.cle.non ob.q̄a loquiť,qñ res vnius ecclesię Epalis intra eandē ecclesiā alienať.

15 ¶†Quid aũt si Ep̄s docet aliqua bona loco exēpto,vel alteri indigenti,an poterit id facere sine consensu capituli?Dicit Hosti.qđ sic,q̄a in hoc vř exercere officiũ suũ ad qđ teneť.s.ꝓuidere indigentibus.xij.q.j.ꝓcipimus . & ideo tenebit donatio sine cōsensu capituli,allegat de don.cōsultationibus.Qđ tñ vř facere in contrariũ , sed forte voluit intelligere, qđ donatio fit loco nō indigenti,dicit etiā ꝙ si ex cā erigat ecclesiā secularē in regularem.& ꝑ hoc velit dotare,& magnificare illā in redditibus sine magna læsione ecclesiæ suæ religionis cā,ꝙ id facere poterit ēt sine consensu capituli.allegat,qđ hř.xij.q.ij.bonæ rei.& ĵ.eo.pastoralis.& c.cũ apostolica.dicit tñ ꝙ tutius est in ꝓdictis,id facere cũ licentia Papæ, ꝑ id qđ hř.ĵ.de eccl.ædi.in c.pe. & ēt requireť consiliũ canonicorũ per id qđ hř leg.& no.ĵ.eod.pastoralis.& qđ hř in summa eo.ti.§.j.ij.& iij. & cũ hoc dicto transit hic do.Ant.& plus dicit , ꝙ in dicto casu nō obligat iurm de non alienando ex eo,q̄a teneť ex officio indigentibus subuenire. vt superius est dictũ,& facit, qđ no.per Io.An.s̄.de præbē.extirpandæ. & vř velle etiā doc.istud tenere,sed re vera Ioā.An.hic istud nō dicit,vt patere poterit intuenti.Et contra ꝓfatũ dictũ vř facere,qđ no.per Io.An.in c.pe.& fi.ĵ.de ecc.ędi. vbi vř velle,ꝙ ēt subsistente cā alienationis iurm impediet alienationē fieri sine licētia superioris,sed ipse nititur hic rñdere ꝙ hic loquiť, qñ fit alienatio ex necessitate intrinseca ꝑ indigētiam cui tenetur Ep̄s subuenire,sed id quod no.in d.c.pen.& fi. qñ subest necessitas extrinseca,& sic alia quàm necessitas ꝓuidendi indigenti.ideo tunc requiriť licētia superioris, allegat simile de alienatione rerum minorũ. sed certe non reperio istā distinctionē in alienatione rerum minorum.nec ēt similiter in alienatione rerũ ecclesiæ,vnde non vř esse bona.ꝓterea inquãtũ vult Host. ꝙ posset Ep̄s donare rē ecclesiæ loco religioso indigēti sine ꝯsensu capituli vř esse ī cle.si vna.de re.ecc. nō alie.per quē vř reprobari ista opinio Host.& hāc ibi expresse tenet gl.Qñ aũt erigeret ecclesiā secularē in regularē religionis cā,& vellet dare quinquagesimā,vel centesimā reddituũ.an hoc possit facere sine ꝯsensu capituli tāgiť in c.pastoralis.ĵ.eo.& ibi diceť.

16 ¶†Vltimo tangit gl.pe.hic,an Ep̄s sine consensu,vel consilio capituli possit monere clericũ absentē ad residentiā,& si sit contumax ipsum priuare.vř ꝙ non ꝑ id qđ hř.xv.q.vij.Ep̄s.¶In cōtrariũ determinat,quia sicut ad officiũ ꝓsidentis exercitui spectat dare licentiam,& reuocare.l.officiũ.ff.de re mil.sic ēt ad Ep̄m spectat dare licentiā absentiæ,& reuocare,& ꝯňr punire cōtumaces.facit,qđ hř in c.fi.xcj.dist.& 50.dist. contumaces.& s̄.de cler.non resi.c.fi.Nec ob.præal. c.Ep̄s.quia rñdet ꝙ loquitur in causis in q̄bus requiritur solennitas iudicij , sed hic non requiritur citatio,sed sufficit requisitio,vel vocatio , nec requiritur sñia priuationis,quia pōt spoliari beneficio sine alia sñia.s̄.de cle.non resi.ex parte.cũ ibi notatis ꝑ Host. Qđ qualiter sit intelligendũ plenè ibi dixi, & eo.tit. c.ex tuæ.Et pro hoc etiā,quia talis absentia non pōt esse notoria.s̄.de transla.præla.q̄to. & sic vř esse q̄dā executio iuris sup facto notorio , & iō vř ꝙ sol⁹ Ep̄s id facere possit.facit,qđ not.Inn.s̄.de tē.or.ad aures. Et sic dicit ēt tenuisse Old. hodie tñ cōiter Ep̄i ꝓscripserunt talia,& similia sine capitulo,quæ cōsuetudo valet de consue.c.ij.li.vj.& sic non esset dubium.

SVMMARIVM.

1 *Consilium capituli quærere debet prælatus, quando facit concessiones: confirmationes , aut statuta , siue collationes non tamen requiritur consensus.*

2 *Consilium,an differat a consensu.*

3 *Consilium capituli,siue consensus vbi a prælato debet haberi in aliquo agendo sufficit ꝙ habeat vnum,vel duos de capitulo.& nu.6.*

4 *Maior pars,& sanior capituli requiritur in electione.*

5 *Instrumētũ in quo scriptus est testis qui non interfuit dicitur falsum.*

7 *Consuetudo,ꝙ prælatus possit res ecclesiæ alienare , & cætera huiusmodi sine consilio,& consensu capituli,an valeat.*

8 *In instrumentis dictandis a capitulo non sufficit dicere capitulum tale quid fecit,sed debent exprimi nomina illorum de capitulo.*

9 *Legatum debet fieri certis personis,& non incertis.*

10 *Notarius qui schedulam datam per partem in actis falsum aliquid continentem registrauit bona fide, & illud ignorauit,an incurrat falsum,vel saltem pars porrigens schedulam.*

Vanto. Summariũ est , cũ ꝓcedenti ſm Io.An.& d.Flo.& d.Pet. d.vero Ant.sic summabat.ꝓlatus sine cōsensu capituli statuere,corrigere, vel alia

1 negotia ecclesiæ nō pōt tractare.h.d.¶† Et in prima ꝓcipit.scđo prohibet.scđa ibi:absentiũ.¶No.hic tria expresse q̄ nō pōt facere ꝓlatus sine cōsilio capituli , videlicet facere concessiones,item cōfirmationes,itē statuta,& ēt vř addi quartũ.s.de collatione.Et no.secundũ d.Ant.ꝙ in talibus vř requiri consilium capituli.& non exigitur consensus,& allegatur ēt specificè ſm eum,qđ Ep̄s , seu ꝓlatus non possit facere statuta sine consilio capituli,de quo per Arch.in c.j.de ꝯsti. in vj.ēt vbi tangit q̄d iuris, si capitulũ nollet consentire,vel consulere.nā dicit,ꝙ si non allegat cām rōnabilem habebiť pro consentiente , per id qđ hř in c.j. lxv.dist.facit,qđ hř in c.j.ĵ.ti.j.& in l.ij.§.voluntate. ff.sol.mat.& subdit.d.Ant.ꝙ vbi aliq̄s tenetur requirere consiliũ,vt q̄a iniungitur,vt aliq̄d faciat de consilio,vel cum consilio alterius sufficit requirere cōsilium,& expectare congruũ rñsum, nec arctabiť requirere consilium ad sequendũ ipsum consiliũ sup quo remittit ad ea quæ hñr.s̄.de ele.cum veteri. & de arbi.cum olim.& per Io.An.super regula.nullus ex cō

2 silio.de reg.iu.in vj. ¶†Et no.bene ꝙ scđm ꝓdicta vř d.Ant.intelligere istum tex. dum dicit de cōsilio strictè, prout differt a consensu . Sed contrarium voluit summando,& miror ꝙ hoc nō aduertit,sicut nec Io. An.in c.ꝓcedenti.& sic esset inuestigādũ, an melius dixisset summando vbi in effectu vř hic consiliũ,accipiatur pro consensu.de quo plene dixi in c.ꝓcedēti.nam vř ꝙ melius dixit summādo per ea quę ibi dixi in no.Sed tñ velles tenere id qđ dixi in notabilib⁹ in c.præcedenti.& quod ibi not.Inn.vbi voluit ꝙ regulariter sufficiat prælatum requirere consilium,licèt non habeat consensum præter quàm in alienationibus rerum ecclesiarum , vel vbi tangeretur interesse capituli, vel in arduis,seu maioribus negotijs, vt hic etiam tetigit Host.& Io.An.Posses dicere,ꝙ illud ꝓcedit in Ep̄o,& superioribus, sed in inferioribus ꝓlatis,secus sit,q̄a teneň etiā habere consensum per c. sequens.tñ de iure plus placet ꝙ hic,& in ꝓcedēti.c. accipiať consiliũ pro consensu ꝑ ea q̄ dixi in c.ꝓcedēti.Tene tñ menti dictũ Inn.in c.ꝓcedēti . cũ quo vňr simpliciter transire doc.licèt de iure non videať ꝓce

3 dere,per ea q̄ dixi in c.prior.¶†No.argu.contra opi. Host.de qua.s̄.de ꝯcel.ꝓb.postulastis.vbi tenet ꝙ vbi ꝓlatus dēt hře cōsensum, vel consiliũ capituli in aliquo agēdo sufficit ꝙ hēat vnũ,vel duos de capitulo . nā illud nō vř esse verũ.imo vř esse ꝯ istũ tex.vbi requiriť,ꝙ hēat maiorē partē capituli ad idē qđ hř ī c.px.

4 ¶†No.ꝙ sicut in electionis actu ad eius validitatem requiritur

requirit, quod cócurrat maior pars, & sanior capituli.s. de elec. q.a pp. ita etiá vr quod requirat in alijs actibus particularibus gerédis p capitulum, seu cú capitulo.
5 ¶†No. quod instrumentum dr falsum vbi descriptus aliquis est tanq testis q instruméto nón interfuit. & sic rône partis falsæ totum instrm vitiat facit, qd hr in c.si ad sacras.ix.dist. & faci.j.de hæreti.fraternitatis, qd no. p Inn.j.de fi.instru.cú Ioánes, & ad materiá facit, qd no.in l.si ex falsis.C.de trása.¶In glo.ij.ibi: nó tñ oportet scire testé descriptú. & sic dic hoc verú fm Io.An.si instro diceret oppositú, puta, quod testis viderit audiuerit, psciuerit. q.a oportet quod sciat, & quod viderit, vel audiuerit p id, qd hr in l.fi. C.plus valere, qd agit, & C.de dona.l.non ignoras.Gl.aút pcedat, qñ solú ptinet, quod talis ad pces talis, vel taliú sigillauit.¶In ea.gl.ibi:reclamare non posset. hoc clarum, qñ scienter sigillauit. facit, qd hr in l.ij.de reb.alie. non alie. Si aút non sigillauit tunc, an ex præsentia, & taciturnitate fiat piudiciú. consueuit dici, quod si est actus qui possit fieri inuito tacente non fit sibi præiudiciú, secus, si fieri non posset eo inuito, vt no. p glo. in l.caius.ff.de pig.actio. & facit etiá, qd no.in c.nóne.s.de psump. & plenè p Bar.in l.quæ dotis.ff.sol.
6 mat.¶†Extra gl.tágit hic Io.An. & dánat opi.Hosti. de qua dixi in c.postulastis.s.de cócess.præben. & hic in notabilibus. ná ille vr esse pt istú text.vbi nó sufficit, quod platus habeat secú vnú, vel duos, imo requirit qd héat maioré pté, sed ipse Hosti.nitebatur rñdere tribus modis.primo, quod hic intererat Eps in capitulo, vt canonicus, nó vt platus. Sed certe ista solutio est cótra ea, quæ hñr in rubrica tituli p quę patet, quod hic sequitur qñ hét interesse, vt platus facit, qd hr in c.prior. vnde soluit scdo, quod hic loquit in spectátibus ad capitulum tm separatim a plato quo casu oportet quod interueniat maior ps capituli cum plato. Sed certe istud est diuinare. pterea si spectat ad capitulum tm, non vr quod platus héat tunc interesse. sed fortè hoc dixit Host. q.a tenuit, quod in spectantibus ad capitulum tm requirit, quod id faciat cú autoritate plati. vt ipse notat in summa huius ti.§.j.circa fi. Quia tñ ista solutio dedit tertiá, videlicet, quod eoipso, quod platus hét secum vnú, vel duos dr hére maioré, & senioré pté, & sic nó obstabit iste tex. Sed certè istud non est verú, quod dicat habere maioré, & saniorè pté capituli si habeat locú vnú, vel duos. & ió ista opinio nó est vera, nec cóiter tenet, vt ét late notat Io.An.in c.pe.de ap.libr.vj. & Archi.xxj.dist.in prin.vbi ét tenet diram esse, an platus intersit in capitulo, vt platus, & tunc non sufficit habere platú secú mediá parté capituli. sed oportet, quod habeat vltra mediá, & sic maioré. An vero intersit, vt canonicus. & tunc sufficit, quod habeat mediá pté capituli. q.a cú ipe táq canonicus sit in capitulo, si héat mediá parté capituli. & ipse, vt canonicus psentit in eo in quo cósentit media ps, censetur tunc maior ps capituli psentire. & ideo obtinebit. & sic vr quod minus possit platus qñ interest in capitulo, vt prælatus, q qñ interest, vt canonicus, vt ptingit in casu prędicto, qd est notádú. & sic patet opinioné Hosti.nó pcedere.
7 ¶†Scdo tangit hic Io.An.an virtute psuetudinis possit platus sine cósilio capituli agere q hic dñr. Hosti. fuit in opinione, quod non, concludens, quod licèt psuetudo possit dare facultaté ista agendi sine cósilio quasi illa sit irrationabilis, & inhonesta per id, qd hr in c. pcedéti.Gof.vero hic tenuit priú. & ei9 opinio est approbata i c.iij.de cósuetu.i vj.vbi dr quod valeat psuetudo vt ét sine psilio capituli ista gerat. ná pt dici rónabilis, & honesta, vt sic facilius ista expediant de quo in d.c.iij. & p Io.An.in c.fi.s.de cósuetu. Dicebat etiá Host. quod valebat cósuetudo, vt posset res vnius ecclesiæ concedi alteri sine psensu capituli. sed non valet, vel quod nó requirat psilium licèt vbi alienaretur res ni in laicum non valeat consuetudo, quod sine psensu capituli alienet in ipsum laicú. sed certè etiam qñ res vnius ecclesiæ datur alteri, vr quod non valeat cósuetudo, quod id sine cósensu capituli fiat. per id, qd hr in cle.si vna. de rebus ecclesiæ non alie. & ibi etiam expresse hoc tenet gl. & notat etiam Io.An.j.de dona.pastoralis.¶Vlterius Hostien.per hanc decre.dánat. consuetudinem quorundá locorú in quibus exprimuntur in instrumétis noía decanorú, & canonicorum absentiú, ac si essent præsentes, q.a hoc non effugit vitium falsitatis, vt hic patet.¶Aduerte tamé fm eum quia si dicat in instrumento, quod decanus, & capitulú fecerút tale quid, &c. licèt absens sit decanus ecclesia Romana fm eum approbat psuetudiné quod sufficiat, & admitti procuratoré taliter pstitutú q cósuetudiné dicit posse tolerari, si non exprimit nomen proprium ipsius decani, sed loco eius ponunt duo púcta, primo verbum decanus, vel ante, facit.s. de offi.dele.qm Abbas. secus si diceretur Petrus Decanus, & capitulum pstituerunt talem pcuratorem, quia tunc psuetudo nó excusaret quominus pmittatur falsum per istú text. & per.c.fin.s.de consue. quasi velit, quod in præcedenti casu, qñ propriú nomen exprimitur cèseat dignitas decanatus, & capitulum pstituere per ea quę habentur in d.c.quoniá Abbas.
8 ¶†Vltimo per hanc decre.dicit Pe. & Io.An.post eú, quod in instrumentis dictádis super gerendis a capitulo nó sufficit dicere capitulum tale quid fecit, sed oportet exprimere nomina, quia licèt actus originecur, seu sumat vires a capitulo.s.de ele.in Genesi, tamé principaliter trahit originem a singularibus consensibus capitulorú, ió exprimi debent ar.huius literę. & s.eo.c.j.de quo recurre ad notata in c.fin.s.de pcu.vbi Io. An.remittit super vltima glo.ad notata in Spec.in ti.de syndico.§.j.ver.ité opponitur. Et sic residet Io.An. & do.Ant.do.vero Pe.hic tenet oppositum.videlicet, quod hic sufficit dicere capitulum, vel collegiú talis ecclesię, vel talis vniuersitatis tale q d fecit. Mouet, q.a id dr esse certum, quod exprimitur nomine proprio per cicúlocutiones.l.certú.ff.si cer.peta. sed hic vr esse certú per circúlocutiones. quia collegium, vel capitulum, vel vniuersitas cèsetur esse qdá persona ficta, & pręsentata.l.mortuo.ff.de fideiuss. C.de offi.Rect.prouinc.l.ciuitas. & de sen.excó.Romana.§.vniuersitaté.li.vj. & tetigi.in c.præce.¶Item
9 scdo, q.a † legatú dét fieri certis personis, & non incertis.institu.de leg.§.incertis. & tñ si fiat collegio satis dr certú.ff.de rebus dubijs. in l.cú senatus. & C. de here.insti.l.collegiú. Item tertio, quia rei, quę est de se certa frustra adijcitur.l.j.in fi.ff.de dote prele. Et per pdicta pcludit, quod sufficit dicere capitulú talis ecclesiæ cóstituit talem procuratorem, vel talis vniuersitas. nam fm eum vbi fit mentio de solennitate explicitè, vel implicitè in instrumento debet præsumi, vt voluit glo.in l.j.C.de fide instru. & iure hastę fiscalis.lib.x. & no.per Bar.in l.sciendum.ff.de verb. oblig. & ideo cum non possit esse capitulum, vel vniuersitas, nisi consentiat maior pars:vt hic colligitur dicendo, quod capitulum, vel vniuersitas constituit procuratorem intelligitur notar us dixisse, quod maior pars cósensit. & p hoc facit, q.a præsumi dét p notario tanq perito, quod ipse ponat verba fm intelfm iuris facit qd no. p gl. & doc.in l.j.C.de vsur. Nec obst.dictú Pet. q.a fm eum dét intelligi quando notarius diceret canonici talis ecclesię fecerút sic, vel pstitueút

talem procuratorẽ:qa illa verba possent verificari in duobus tm̃.arg.l.inter illã.§.fi.ff.de verb.sig.& ideo debẽt exprimi nomina, & ẽt dici,ꝙ duæ partes fuerunt ꝑsentes,& maior ipsarũ cõsensit. secus autẽ qñ dicit,ꝙ capitulũ cõstituit talem procuratorẽ: qa non põt esse capitulũ,nisi maior pars ꝯsenserit. ¶Ad istũ tex.nõ rñdet,sed fortè voluit intelligere,qñ nõ dixit qđ capitulũ fecit,sed ꝙ canonici.ꝑterea põt dici, ꝙ hic non dicit litera noĩa esse inscribenda:sed dicit,ꝙ si inscribãtur, & inscribatur aliquis absens ꝓ præsente,qđ instr̃m est falsum. Refert tñ ipse d.Pe.qđ Bar. in l.j.ff.de albo scriben. in hoc articulo dixit, quòd aut loquimur in alienationibus rerum ecclesiæ, vel vniuersitatis,vel alterius ciuitatis: & tũc debent exprimi nomina.per id,quod hr̃ in l.fi.C.de vendi.rebus ciuita.lib.xj.& s̃.eo.c.j.Aut quæriť in alijs actibus: & tunc si collegiũ est magnũ non requirať expressio.s̃.de procurato.c.fi.secus si sit paruum. & sic intelligať iste tex.quod hic no.per Doc. & sic residet do.Pet.Sed certè etiã si collegiũ sit paruum vr̃ ꝙ nõ sit necessaria expressio ꝓ text.in d.c.fi.s̃.de procura. qđ indistinctè loquitur. & sic vr̃ ꝙ possit hr̃e locũ ẽt in vniuersitate parua.Sed potes saluare,qđ ibi loquitur in cõitate,quę cõiter cõsueuit esse magna.Tñ,vt colligi põt ex his,quę.s̃.dixi.iste tex.nõ vr̃ necessario ꝓbare,ꝙ sit necesse exprimi noĩa.vnde vr̃ posse dici, qđ in casibus in quibus reqritur subscriptio,vt contingit in alienationibus:tunc requiratur expressio nominum ipsorũ de collegio,vel capitulo.per id,qđ hr̃ in d.l.fi.de vend.reb.ciui.& in c.j.s̃.eo.In alijs autẽ actibus in quibus non requiratur subscriptio satis vi posse sustineri opi.do. Pe.quòd satis vr̃ satisfacere,si dicat, ꝙ capitulum talis ecclesiæ ꝯstituit talẽ ꝓcuratorem,& stetur instr̃o donec probetur ꝯ̃rium. tutius tñ esset ad opiniones vitãdas, quòd exprimanť noĩa saltẽ,qñ collegium est paruũ.& dicať q̃uo illi repsentant totũ capitulũ,vel collegium: & sic cõiter etiam practicať. Et in vniuersitate ciuitatis consueuit dici q̃uo congregato cõcilio generali moræ solito ꝑ sonũ cãpanę in quo interfuerũt duę partes ipsius ꝯcilij, & vltra maior pars cõstituit talem procuratorẽ,vel cõsensit,ꝙ sit procurator.¶Vltimate etiam do.Pet.hic tãgit quid iuris,si feci societatem cũ Titio super aliqua negatione, demum volens habere totum lucrum feci, ꝙ quidam fecit se vocari Titium, & duxi eum coram notario, & feci,quod ille renũciauit societati: & notarius sic scripsit instrumẽtũ credẽs illũ esse Titium,cum quo fuerat societas ꝯ̃cta,an potero accusari de falso,& dicit,qđ non.qa notarius in quo transsubstantiať instrumentũ fuit in bonafide. & sic nõ cõmisit dolũ,nec subsequenter falsum, qđ nõ cõmittiť sine dolo.l.quid sit falsum.ff.de falsis.& iõ,ex quò non teneť ipse notarius de falso. iõ nec ꝯñr ego debeo teneri, ex quo principalis qui facit instr̃m nõ tenetur.per id qđ hr̃ in l.si his qui.§.si tu Titiũ.ff.de fur.sed tenebor de obreptione, & de dolo. saltẽ crimine stellionatus per ea quæ hñr in l.si quis obrepserit.ff.de falsis.& in l.j.de crimi.stellionatus. & sic vr̃ in simili sentire Bar.in d.l.si quis obrepserit. vbi di-
10 cit† quòd si notarius registrauit schedulã datam per partem in actis continentẽ aliquid falsum, si registrauit bonafide illud ignorans non incurrit falsum notarius, nec porrigens schedulã. secus dicit in dictante instrumentũ notario, si aliquid falsum inferat. licèt notarius hoc ignoret. Sed certè non video bonã rõnem diuersitatis. ideo videtur dicendum vtrobique, ex quò notarius est in bonafide.licèt d.Pet. videatur hic transire cum dicto Barto.

SVMMARIVM.

1 *Archiepiscopus habet iurisditionem generalem in sua prouincia.*
2 *Capituli appellatione cõprehenditur Archiepiscopus tanquam caput.*
3 *Præsentatio,& collatio potest fieri per literas.*
4 *Consilium capituli, siue consensus, an in dubio præsumatur interuenisse.*
5 *Collatio, & præsentatio in inferioribus spectat ad prælatos cum consensu capituli.*
6 *Consuetudo ex actu negatiuo potest induci.*
7 *Contractus, & alij actus qui debent geri per prælatum cum consensu capituli si sine eo gerantur non sunt nulli, sed annulandi. & numero.11.& 19.*
8 *Per consuetudinem potest induci, quòd prælatus non teneatur adhibere consensum capituli,nec consilium.*
9 *Et an sufficiat prælatum præscripsisse ex consuetudine, quòd possit cõferre solus sine consensu capituli.& nu.20.*
10 *Procurator,an possit per literas constitui.*
12 *Consensus capituli præsumitur interuenisse eoipso, quòd non probatur contrarium.*
13 *Solennitas extrinseca,an præsumatur interuenisse in actibus,siue contractibus.*
14 *Consensus capituli præsumetur interuenisse si in instrumento de consensu fiat mentio.*
15 *Maior pars capituli numero præsumitur sanior alio non apparente.*
16 *Electio an ad hoc, vt validetur requiratur copulatiuè, quòd fiat a maiori,& saniori.*
17 *Ius eligendi de iure communi spectat ad prælatum, & capitulum qñ bona capituli non sunt diuisa a bonis prælati.*
18 *Præsentare potest capitulum per syndicum cum consensu capituli.& numero.3.*
20 *Præscribere an possit prælatus concessiones sine consensu capituli.& numero.9.*

A noscitur. Si ecclesia collegiata in alia ecclesia hẽt ꝑsentare præsentabit ꝓlatus de ꝯsensu capituli,vel maioris partis,nisi aliud hẽat priuilegiũ, vel ꝯsuetudo. h.d. Et in prima poniť facti narratio.
1 In scđa rñsio.scđa ibi:rñdemus. ¶†No.ꝙ Archieps vr̃ hr̃e iurisdõnẽ gnalẽ,vel vlem ĩ sua ꝓuincia & circa illa q̃ ĩ ꝓuincia cõmittunť. facit,qđ hr̃ ĩ c.iij.s̃.de isti.& ĩ Auth.de san.Epi.§.vt aũt.col.ix. qualẽ aũt iurisdõnẽ hẽat ipse Archieps ĩ sua ꝓuincia,no.plenè ĩ
2 c.pastoralis.s̃.de offi.or.¶†No.quòd applõne capituli cõprehendiť ꝓlatus tanq̃ caput. de quo in c.post elec.de cõces.ꝑbẽ.s̃.& est bona glo.in cle.vt hi qui.de æta.& quali. vbi glo.cõcludit, quòd applõne capituli rlr nõ cõprehẽditur ꝓlatus.sed põt dici ſm do. Ant.quòd in materia stricta applõne capituli nõ cõprehendiť ꝓlatus. secus in materia lata in spectantibus ad capitulũ,& ꝓlatũ,vt hic,& in d.c.post electionẽ.de quo ẽt ibi dixi in materia authẽtica indifferẽti. dici quòd nõ cõprehẽdiť. & sic põt intelligi dicta gl. ſm eũ. Sed certè si mã sit indifferens dũmodo nõ simus in materia stricta,aut correctoria,aut exorbitãte: satis vr̃,quòd cõprehendať ꝓlatus applõne capli
3 ꝓ istũ tex.& ꝓ dictũ.c.post electionem.¶†No.quòd præsentatio,& collatio pñt fieri ꝓ lr̃as:& sic ꝓ absentẽ.facit,quod hr̃.s̃.de ꝑben.accedẽs.& eo.titu.si tibi absenti.li.vj.An aũt fieri possit ꝓ ꝓcuratorẽ dictum fuit in c.fi.s̃.de cõces.præbẽ.& facit ẽt, qđ hr̃ in d.c. accedens.Aduerte tñ,quòd licèt do.Ant.nõ dicat ꝙ licèt ꝑsentatio possit fieri ꝓ lr̃as ꝓ istũ tex.tñ vr̃ quòd pñtandus dẽat esse ꝑsens corã illo cui fieri dẽt pñtatio ꝓ id,qđ no.gl.& Pau.in cle.dudũ.in versi.pñtari. de sepul. & sic nõ sufficeret dirigere lr̃as epo qñ ipse pñtat Titiũ si Titi⁹ nõ sit ꝑsens tpe pñtatiõis lr̃arũ.ꝙ
4 tene mẽti. ¶†No.ſm vnũ intellm̃,ꝙ ĩ actib⁹ in q.bus exigiť ꝯsensus capituli,& eadẽ rõne ꝯsiliũ,ĩ dubio si nõ apꝑeat,an ĩtercesserit vr̃ nõ ꝑsumiť ĩteruenisse.& sic dicenti

sic dicēti nō intercessisse incūbere vr̄ ꝓbatio. & per hoc vr̄ hic ꝓbari, qđ solēnitas extrinseca præsumit, ꝙ vr̄ esse ꝯ ea q̄ hn̄r in l. quæcunq;. §. fin. ff. de publicia. de quo dicet̄ super gl. ¶ No. ꝙ collatio, & pn̄tatio in inferioribus vr̄ spectare ad ꝑlatos cū ꝯsensu capituli. de quo in c. cū ecclia vulterana. s̄. de ele. vbi ēt q̄d de Epo. & facit, qđ hr̄ in c. fi. s̄. de supplē. negl. ꝑla. & ꝙ dicet̄ su ꝑ gl. fi. ¶ No. ꝙ de actu negatiuo pōt induci ꝯsuetudo de quo ī c. Ioānes. s̄. de car. cōiu. & ibi dictū fuit. ¶ No. ꝙ ꝯgregatio rl̄ariū appellat̄ ꝯuētus qn̄q; appellat̄ capl̄m. s̄. de ꝑbē. nisi essent. de quo in decre. capitulū. s̄. de rescrip. ¶ No. ex tex. ibi: maioris, & sanioris ꝯtra opi. Host. de qua dixi in c. ꝓcedēti.

5 (see margin)

6

7 ¶ Not. ꝙ ꝯtractus, & alij actus q̄ dn̄t geri ꝑ ꝑlatū cū ꝯsensu capituli, si gerant̄ sine eo nō vn̄r nulli: sed annullādi ꝑ istū text. dū dicit ꝯuenit vacuari cū priuatio ꝑsupponat habitū. ī. de despon. impub. ad dissoluendū. & hoc tenuit Host. vt dixi. s̄. e. nouit. super gl. fi. Sed gl. ibi, & doc. cōiter tenent oppositū ꝑ illū tex. Nec ob. iste tex. q̄a pōt exponi vacuari, idest, vacui nūciari. vt hic dixit Goff. facit, quod hr̄. s̄. de ele. auditis. ad fi.

8 ¶ No. ex litera, dū dicit circa fi. ex antiquis, &c. quod per cōsuetudinem pōt induci, ꝙ prelatus non teneat̄ adhibere cōsensum capituli. & hoc hodie etiā est expressum in c. iij. de cōsue. in vj. vbi patet, ꝙ etiam pōt induci cōsuetudo, qđ nō requirat̄ ēt cōsiliū licèt Hosti. in hoc vltimo tenuerit ꝯtrariū. sed nō bn̄. vt patet in d. c. iij. & ēt hoc tenebat Goff. vt dixi in c. ꝓcedēti. ¶ Nota ex tex. dū dicit aliq̄ eorū, &c. q̄a vr̄ l̄ra ista ꝓbare, ꝙ si ꝓbat̄, ꝙ aliqui Abbates seruāt talē consuetudinem, ꝙ sine consensu cōuētus faciunt præsentationes, & collationes, ꝙ talis cōsuetudo extēditur etiam ad alios Abbates eiusdē ꝓuinciæ, qđ est notandū. de quo cōsueuit dici in c. fi. s̄. de offi. archi. & facit, quod hr̄ in c. cū ecclesia. ad fi. s̄. de elec. secus tn̄ esset in priuilegio aliquibus cōcesso. quia illud nō trahitur ad aliàs personas. ī. de priuile. sanè. licèt in dubio cōsuetudo videatur extēdēda ad aliàs personas per istum tex. & per ea, quę hn̄r in d. c. fi. & in d. l. cū ecclesia. Aduerte tn̄, q̄a hic eq̄parat̄ ꝯsuetudo, & priuilegiū, quia vr̄ ꝙ pariformiter in vtroq; debeat intelligi l̄ra. vnde pōt dici, ꝙ sensus literæ est, qđ si aliqui ꝓbent priuilegiū sibi concessum, vel ex antiqua cōsuetudine habere, qđ possint conferre, vel præsentare sine consensu capituli: illi tales hoc facere poterunt sine consensu capituli. & sic non ꝓbatur, ꝙ cōsuetudo extendatur ad alios, & per hoc faciat, quia demum vr̄ extendenda, qn̄ est gn̄alis, & non aliquorū tn̄. vt patet ex his quæ hn̄r in d. c. fi. & in d. c. cum ecclesia. & intelligo, qđ tunc extēdit̄ ad personā allegantē ipsam cōsuetudinē gn̄alē, quia in dubio præsumetur etiā pro reo, nisi appareat ꝯtrarius vsus eiusdē. de quo plenè in d. c. fi. de offi. archi.

9 ¶ No. vltimo, qđ sufficere vr̄ Abbatē ꝑscripsisse ex cōsuetudine, vt solus possit cōferre ad hoc, vt talis cōsuetudo extendatur etiā ad actū præsentandi: vt sic illas solus possit facere. nā hic q̄situ erat de actu ꝑsentādi: & tn̄ hic circa finē rn̄det de actu conferendi, dum dicit, seu bn̄ficiorū collationibus. & hic ēt vr̄ tenere Hosti. & Io. An. q̄a si prælatus prescripsit quo ad collationes, & sic, quò ad ius cōferēdi fortius, vr̄ ꝙ intelligat̄ præscripsisse, quò ad præsentationes: & sic, quò ad ius ꝑsentādi. arg. eorū quæ hn̄r. ī. de decimis. ex parte. el ij. qđ est valde notādum, & sic pertrāsit Io. An. ¶ Do. Ant. hic dicit, ꝙ iste text. facit ꝓ eo, qđ dictū est si verbū cōferre, seu verbū collationibus hic ꝑlatū late intelligat̄, vt cōprehēdat ēt actū præsentādi, qđ facere pōt s̄m ea q̄ hn̄r in c. fi. s̄. de ꝯcess. præben. sed strictè sumēdo differt collatio ab actu ꝑsentādi. vt patet in c. fi. ī. de iure patro. & in c. cum in illis. §. cum autē. de præbē. in vj. vnde si verbum collationibus hic sumatur strictè tūc probaret dictū Hosti. Si aūt sumatur late tunc licèt textus etiam possit induci pro dicto Host. tn̄ pōt etiā dici, ꝙ facit ꝓ eo si sumatur verbum collationibus largè, & impropriè præsentationibus prout sumitur in d. c. fin. supra de conces. præben. vt ibi dixi. Et s̄m istum modum dicit do. Ant. debere intelligi istū text. videlicet, ꝙ hic ponatur collatio ꝓ præsentatione. nā s̄m eū vr̄ ꝙ ꝯsuetudo inducta in actu cōferendi tanq̄ odiosa cū sit cōtra ius nō sit extendēda ad actū presentandi. facit, qđ hr̄ licèt non alleget, qđ hr̄ in c. cū cōtingat. ad fi. ī. de deci. Et per ꝑdicta hoc tenendo patet rn̄sio ad istum text. quia verbum collationibus debet latè intelligi pro præsentationibus. Posset etiā responderi, vt voluit etiā sentire Io. An. ꝙ dum litera dicit collationibus suppleatur præsentationibus. de q̄bus superius dixerat. & s̄m hoc etiā nō faceret pro dicto Hosti. tn̄ q̄a iste responsiones aliqualiter literam vident̄ violare. videt̄ dictū Hosti. magis literæ conformari. & iō est menti tenendū: & ideo respōderi posset ad c. cum cōtingat. prætallegatū. ꝙ loquat̄ in præscriptione. sed hic loquitur in cōsuetudine. facit, qđ no. Io. An. in c. fi. supra de ꝯsue. & quòd no. ēt in c. iij. de ꝯsue. in vj. Qđ aūt dixit l̄ra, & approbata cōsuetudine dēt intelligi. i. nō interrupta, vel legitimè ꝑscripta s̄m nota. in c. fi. supra de ꝯsue. nā licèt certo respectu possit dici, ꝙ loquat̄ de ꝑscriptione, q̄a detrahit̄ iuri capituli: tn̄ q̄a acq̄rit̄ ius in oībus casibus occurrētibus in q̄bus cōpetet ius cōferendi possit dici cōsuetudo, q̄a nō restringitur ad certū actū particularē. facit, qđ no. in d. c. iij. de consue. in d. c. fi. supra de ꝯsue. & in l. ij. C. q̄ sit lōga ꝯsuetu. & ꝯsuetudo vr̄ etiam esse magis extēdibilis q̄ præscriptio. per ea quæ habent̄ in d. c. fin. supra de offi. archi. iūcto eo, qđ hr̄ in l. j. §. Iulianus. ff. de itinere actuq; priua. & qđ not. supra de præscri. auditis.

10 ¶ In gl. ibi: per literas ꝑsentari. similiter pōt ꝓcurator per l̄ras cōstitui in cle. j. de ꝓcura. & l. si ꝓcuratorē. ff. de procu. secus in voto presentādo in electione, ꝙ nō pōt ꝑ literas dari. & facit. supra de electione, quia ꝑ ꝑ. & facit, qđ hr̄ in c. penul. eo. titu. in vj. & similiter nō pōt quis testimoniū ꝑ l̄ras deponere. l. iij. ff. de testi. & iij. q. ix. testes. sil̄r nec sn̄iam. sed oportet, ꝙ legat̄. l. fi. C. de sentē. ex pericu. reci. & c. fi. de re iudi. in vj. ¶ In gl. scđa ibi: nescierunt. rn̄det. & dicit Hosti. quòd poterunt ꝯtradicere, vsq; ad sex menses post notitiā habitā. de quo plenè dixi in c. ij. supra eo. su ꝑ gl. pe. nam vr̄ etiā, qđ post sex menses possunt ꝯtradicere si dicamus actum esse nullum qn̄ fuit factus sine consensu capituli, prout not. gl. fi. in c. nouit. s̄. eo. & dixi in notabilibus. Et nota diligēter hanc gl. cum qua transit Io. And. & Hosti. q̄ videtur velle, qđ. c. ij. supra eo. quatenus vult sufficere tacitum consensum surgentem ex sn̄ia cū taciturnitate haberet locū etiā in collatione beneficiorū Archidiaconus tn̄ in c. possessiones. xvj. q. j. & ēt Moder. in cle. j. de rebus eccle. non alie. vt tetigi in d. c. ij. vidētur velle, quòd illud. c. hēat locū in concessione ꝑpaliū, vel quæ non fiat in titulū bn̄ficij secus in cōcessione spiritualiū in titulū, vt ꝯtingit in collationibus & ꝑsentationibus bn̄ficiorū. q̄a tunc hēt locum istud capitulū, & sic vn̄r velle, qđ non sufficiat tacitus cōsensus. sed tutius puto tenere gl. cū qua hic trāsit Io. An. & Hos. & ēt idē vr̄ sentire ipse Host. ī d. c. ij. vt ibi dixi. ¶ In gl. iij. ī fi. & sic vult gl. ꝙ vbi apparet actū factū per prelatū, ꝙ in dubio ꝑsumat̄ factus cū cōsilio,

ſeu cõſenſu capituli hic tñ erit præſumptio iuris tñ. & ideo recipit probationẽ in ꝯrium. vt hic dixit glo. & no.gloſ.etiam plenè in c.is qui.ĩ.de ſponſa. & in l.ſiue poſſidetis. per gloſſ.& doct.C.de proba.Quod aũt debeat ꝑſumi in dubio cõſenſum capituli interueniſſe,facit iſte tex.ſi exponat̃, dũ dicit intelligi debet.i.præſumi debet, & ſic erit caſus pro gloſ.Et pro iſta expoſitione benè facit litera a ꝯrio ſenſu in ver. vnde. dũ dicit,ꝙ ſi cõſtiterit non affuiſſe conſenſum cõuentus,vel maioris partis,tũc vacuant̃ inſtitutiones factę de ꝑſentatis.& dicit Io.And.ꝙ vr̃ ꝙ de hoc nõ ſit inquirendũ: an cõſenſus capituli interuenerit, ſi capitulũ nõ reclamat. ſed certè etiã ſi capitulũ nihil dicat,vr̃ ꝙ per alium poſſit opponi. quia opponi põt de iure tertij,qñ ex toto eſt excluſoriũ iuris agẽtis ſm notata in l.ij.ff.de exce.rei iudi. & in l.cũ ſeruum.C.de ſeruis fug.& ita eſſet hic,q̃a actus reddit̃

12 nullus.¶†Item aduerte,q̃a licèt glo.velit, ꝙ eo ipſo ſatis probetur cõſenſum capituli interueniſſe,ꝙ ꝯriũ nõ probatur. facit,qđ hr̃ in ſimili in c.ꝑterea.ĩ.de cẽſibus.& in c.j.ad fi.s̃.qđ me.cã.& ĩ l.ſuꝑ ſeruis.C.q̃ mili.nõ poſ.li.xij. Tñ alij,vt Egid.hic tenẽt ꝯrium.videlicet, ꝙ qui dicit conſenſum capituli interueniſſe hẽt illud ꝓbare. & ad iſtũ tex.rñdet,ꝙ nõ dẽt exponi intelligi.i.ꝑſumi. ſed dẽt exponi,dum litera dicit intelligi dẽt.i.de iure.& ſic erit ſenſus, ꝙ de iure eſt, & ſic dẽt intelligi, ꝙ fiant.i.fieri debeãt de collegiorum ſuorũ aſſenſu,&c.Inn.hic vr̃ cõcordare opi.Nã dicit, ꝙ qñq; defectus ꝯſenſus capituli opponit̃ ante inſtitutionẽ factã de ꝑſentato. & tũc dicens ꝯſenſum interueniſſe hẽt illũ ꝓbare. Itẽ dicit, ꝙ ſi opponatur ante ſnĩam, ꝙ in ꝓcuratoris conſtitutione nõ intercesſit ꝯſenſus capituli eo caſu quo intercedere dẽt.Si aũt poſt ſnĩam, vel inſtitutionẽ opponatur de defectu cõſenſus ipſius capituli. tũc talis opponẽs cõſenſum capituli non interueniſſe debebit illud probare ex eo, q̃a facta inſtitutione, vel lata ſnĩa ꝑſumit̃ pro ſolẽnitate eorũ, q̃ acta ſunt.ar.eorum, q̃ hñr in c.ij.ĩ. de eo q̃ furti.ordi.ſuſcepit.cũ ibi no.ꝑ Innoc.& s̃.de off.dele.cũ in iure.& s̃.de inſti.cũ veniſſent.Nec ob. huic opinioni litera, dũ dicit,aliqñ añ aliqñ poſt.q̃a dẽt ĩtelligi qñ añ ꝑñtationẽ.vel poſt ꝑñtationẽ,tñ añ ĩſtitutionẽ fuit ꝯtradictũ, & ꝯdictio nõ fuit admiſſa. ideo nimirum,ſi tũc poſtea põt opponi,ex quò ꝯſtat ꝙ ante inſtitutionem fuit hoc oppoſitum.facit,quod hr̃.ĩ.de iurepatr.cõſultationibus.ſecus qñ nihil fuiſſe oppoſitũ ante inſtitutionẽ.¶Itẽ nõ ob.ſi dicatur,ꝙ ſcđm hoc per ſurreptionẽ erit facta inſtitutio, ſi conſenſus capituli non interceſſit. & ſic vr̃ ꝙ licèt ante inſtitutionem nil fuerit oppoſitũ, tñ poſſit poſtea ſuꝑ opponi.q̃a de ſurreptione ſemꝑ objici põt etiã ꝯ inſtitutũ per Papã.s̃.de re iudi.cũ olim.Nã rñde.i põt, ꝙ iuris ꝑſumptio eſt,q̃ ipſa inſtitutione excuſat ſurreptionem in dubio donec ꝓbetur ꝯrium. impediet tñ contrariũ probari,& ſic intelligatur contrariũ, & qđ hr̃ in d.c.cũ olim. ¶Itẽ etiã nõ ob.ſi dicatur,ꝙ ſcđm hoc ſi per.xl.annos taceatur poterit ꝑſcribi, vt actus celebretur ſine cõſenſu capituli.quia imputet ſibi capitulũ,ſi tãto tꝑe taceat. & ſic vr̃ reſidere hic Io.An. Sed attẽde primo inquãtũ dixi,ſi ante inſtitutionem fuit ꝯtradictũ,& oppoſitũ, ꝙ poterit poſtea etiã poſt inſtitutionẽ objici poſtea đ defectu capituli illud vr̃ poſſe ꝓcedere, qñ inſtitutio fiebat extraiudicialiter. q̃a actus extraiudiciales nõ trãſeunt in rẽ iudicatã. vt no.ĩ.ti.j.c.j. per Inn.& Io.An.& olim, ꝙ poterat extraiudicialiter fieri ꝑ no.ꝑ Inn.de elec.cũ dilecti. hic vero vr̃ ꝙ habeat iudicialiter fieri, q̃a poſitis ędictis ſcđm formã c.fi.de elect. in vj.ꝙ licèt loquatur in electionibus vr̃ habere locũ etiã in inſtitutionibus,licèt nõ habeat locũ in collationibus: vt ibi no. & dixi.s̃.e.c.ij.vnde vr̃ ꝙ ſi nõ appellet̃ nõ poſſit poſtea opponi.& idẽ vr̃ ſi olim fuiſſet iudicialiter facta

13 eadẽ rõne. ¶†Itẽ aduerte inquantũ Inn.vult,ꝙ pręſumatur cõſenſum capituli interueniſſe,& ſılr gl.hic iſtud vr̃ ꝯ ea, quę hñr ĩ l.quęcũq;.§.fi.ff.de publicia. vbi patet,ꝙ ſolennitas extrinſeca nõ præſumit̃,vnde nõ ꝑſumit̃ ꝙ in ꝯctu celebrato per minorem interueniſſe autoritatem adminiſtratoris,vel iudicis,niſi aliud ꝓbetur,vel appareat, & no.etiã ꝑ Bar.in l.ſciendum.ff.de ve.b.obli.ꝑꝑ hoc fortè Compoſtellanus in c.dilectus.s̃.de cõiuc. dixit,qđ ſolẽnitas extrinſeca ſit,qđ interuenerit ꝯſenſus capituli. vel autoritas adminiſtratoris pręſumitur interueniſſe,qñ nõ negatur. & ſic intelligit̃ iſtud.c.ſecus,ſi neget̃ ꝑ d.l.quæcũq;.§.fi.Sed certè iſte intellectus vr̃ eſſe parui effectus,ex quò non præſumitur qñ negatur, ſed ſolum

14 qñ nõ negatur. ¶†Vnde do.Anto.hic finaliter ꝯcludit,ꝙ aut in inſtrumẽto fit mentio de cõſenſu capituli.puta,q̃a dr̃ in inſtrumento,ꝙ talis pręlatus cũ cõſenſu cõuẽtus cõſtituit talẽ procuratorẽ, vel tale qđ fecit:& tũc clarũ, ꝙ dicẽti cõſenſum nõ interueniſſe incumbit probatio, quia ſolẽnitas extrinſeca, q̃ potuit interuenire tꝑe confecti inſtrumẽti, ſi eſt enũciata in inſtr̃o præſumit̃ donec ꝓbetur ꝯtrariũ. per id, qđ no.gl.in l.j.C.de fide inſtr. & iur.haſtę fi ca.li.x. & no.in d.l.ſciendũ.per Bar.& facit qđ hr̃ in l.optimã.C.de cõtrahen.ſtip. & per Inn.in c.cũ in iure.s̃. de offi.deleg.Interdum vero non fit mentio de conſenſu capituli.vt q̃a ſimpliciter dr̃ talis pręlatus fecit talem procuratorem, vel fecit talem conceſſionẽ: & tunc,ſi nihil opponitur ſatis põt dici, ꝙ præſumitur cõſenſum interueniſſe.vt dixit Cõpoſtellanus.Si vero negatur dictam ſolẽnitatem interceſſiſſe: & tũc dicit,ꝙ ſi ſumus in actibus in q̃bus ſufficiat tacitus cõſenſus,vt eſt in cõceſſionibus temporalibus.s̃.eo. cõtinebatur,& in actu præſentationis,vel inſtitutionis. per id,qđ dixit hic glo.ij.& tunc iſto caſu vr̃, ꝙ in dubio debeat præſumi tacitum conſenſum interueniſſe,q̃a talis conſenſus exigitur a capitulo, ꝙ cenſetur eſſe cõiuncta perſona ipſi pręlato ſaltẽ accidentaliter licèt non naturaliter. nam cenſetur vnũ corpus cum ipſo.s̃.eo.nouit.& etiã canonici cenſetur fratres.d.c. nouit. ideo veriſimiliter ꝑſumit̃ ſcire facta ipſius ꝑlati.ar.eorũ, q̃ hñr in l.optaui.ff.vnde cognati. & C. de reſtit.in integ.in l.tutela. & ideo ꝑſumit̃ ꝯſenſiſſe,ſi aliud nõ appareat:& præcipuè,qñ actus fit palã & notoriè,ita ꝙ veriſimiliter poſſit trãſire in notitiã, ſicut cõiter cõſueuit fieri præſentatio, vel inſtitutio. ¶Si aũt ſumus in actu in quo requirit̃ expreſſus conſenſus,& tũc, ſi actus eſt talis, ex quò cauſetur quaſi poſſeſſio, & ille qui hẽat conceſſionẽ a prælato ſit in quaſi poſſeſſione,tũc præſumetur pro eo, & per ꝯñs præſumetur iſta ſolennitas, ꝙ interuenerit cõſenſus capituli ꝑꝑ dictã quaſi poſſeſſionẽ. ar.eorũ, q̃ hñr.s̃. de inſtitu.cũ veniſſent. quod dicit ꝓcedere vbi talis eſſet in iudicio tanq̃ reus ꝓ quo in dubio eſt præſumendũ.s̃.de probatio.ex literis. Si aũt tanq̃ actor in iudicio,tunc dicit ꝙ ſi poſſeſſio eſt rẽcens tũc non ꝑſumeret̃ ꝓ iſtis ſolennitatibus,qñ principaliter hoc in iudiciũ deducit̃.arg.eorũ quę no.in l.quidã in ſuo. ff.de condi.inſti.per Bar. Si vero nõ eſſet rẽcẽs quaſi poſſeſſio tũc præſumeretur pro ſolẽnitate.arg.l.ſi filius.ff.de peti.hære.& l.qui in aliena.§.j.ff.de acqui. hær.& maximè in iſtis bñficialibꝰ in q̃busnõ eſt veriſimile,ꝙ ſu pior patiat̃ malè inſtitutũ,& ſic ceſſãte ſolẽnitate debita ſtare in bñficio nõ poterit:& ſic tenetur,vel

tur, vel possidere beneficiū. per ea quæ not. Inn. in c. illud. §. de præsumptio. & in c. ex insinuatione. §. de procura. & per Hosti. in c. licèt heli. ꝟ. de simo. Si aūt esset actus in quo nō hēt in se in quasi possessionē tūc regulariter nō præsumitur solennitas extrinseca, nisi forte sit actus multū antiquus, facit, quod no. Ioan. An. in c. Albericus. §. de testi. & not. per qđ Cy. in l. emancipatione. C. de fide instru. vel nisi aliud interueniat ꝓpter ꝙ præsumat̄ dicta solēnitas: puta sñia, vel alius similis actus per quē ꝑsumi possit dicta solēnitas ẜm no. per Inn. in c. ij. ꝟ. de eo q̄ fur. ordi. suscepit. & qđ dixi, qđ post sñiam ꝑsumit̄ solēnitas intelligitur verum, qñ non fuit appellatum: aliàs non vr̄ præsumendum pro illa per id, quod hr̄ in l. j. in fi. ff. ad Turpili. & in c. venientes. §. de iureiuran. & quod not. in c. quoniam contra. de proba. quinimo si non fuit appellatum, si ante sententiam non fuit oppositum de defectu cōsensus, vel de defectu solēnitatis, vr̄ ꝙ post sententiam, licèt præsumat̄ pro illa: & sic ꝑsumatur pro dicta solēnitate poterit obijci de defectu consensus capituli in constitutione procuratoris: tñ tunc incūbet onus probandi ipsi obijcienti q. erit admittendus, cum talis exceptio reddat iudicium retro nullum. §. de procura. in nostra. cū ibi: nota. vbi autē fuisset opposita ante sñiam, & reiecta, vr̄ quòd non possit opponi tunc post sententiam si non appellatur per. l. qđ in diem. §. rationem. ff. de compensa. ¶Item aduerte inquantum dixi, ꝙ si possessio est recens non præsumitur pro solēnitatibus, posset procedere qñ principaliter quis peteret declarari consensum capituli interuenisse per no. in d. l. quidā in suo. sed qñ hoc principaliter nō deducitur in iudiciū. tūc sufficit quasi possessio bñficij ratione institutionis factę per prælatum poterit petere debitum ecclesię: quia pręsumit̄, ꝙ fuerit canonicè institutus, nisi ꝓbetur oppositum: ideo existens in quasi possessione, ex quò est in quasi possessione ex institutione superioris si aliud non probatur. voluit Io. And. in c. nihil. super gl. fi. §. de elec. & Spec. in tit. de actore. §. j. versi. item cōtra prælatum. ¶Item etiā attende, q̄a etiā pro intellectu glo. facit, qđ no. gl. in l. actor. ff. rem ra. ha. q̄ vult in dubio præsumi solēnitatē decreti in constitutione procuratoris. Bart. tñ ibi tenuit contrariū. & ad istum tex. & gloss. rñdet, quòd verior est intellectus, ꝙ in dubio non præsumatur ista solēnitas: & sic voluit tenere intellectum Egidij. sed tu potes dicere, vt dixi supius post do. Ant. ¶In glos. maioris. in fi. dic
15 ẜm do. Ant. qđ † alio nō apparēte pars maior numero censetur sanior: aliqñ tñ minor. puta si maior pars eligat indignum, & minor dignum. nam tunc minor censetur sanior: & prævalet etiam electio minoris, si maior scienter eligat indignū. §. de postu. præla. gratū. Si aūt ambæ eligant dignū, sed forte aliqua pars digniorem. An autē tunc aliquid operabitur sanioritas. plenè not. §. de elec. ecclesia. el ij. vbi etiā tracta-
16 tur, an ad validitatē † electionis requiratur copulatiuè, ꝙ sit facta a meliori, & saniori parte capituli. de quo ēt in c. quia ꝑꝑ. §. de electio. ¶In gl. vacuari. in fi. An aūt ipso iure sint nullæ hmōi institutiones. an vero sint aliquę, sed eueniāt cassandę. dixi in notabilibus. ¶In glos. penul. ibi. s. pręscripta, & forte voluit litera hic dicere, dū dixit approbata. facit, qđ not. §.
17 de cau. poss. ecclesia. & §. de elec. Cumana. ¶†In gl. fi. ibi: de iure cōi pertinet ad Epm, & capitulum. Hosti. dixit hoc procedere. & idē vr̄ velle Inno. qñ bona capituli nō sunt diuisa a bonis Epi, sed sunt cōia. Nā tūc spectat collatio ad capitulū, & ꝑlatū, seu ad ꝑlatū cū ꝯsensu capituli. secus vbi bona essent diuisa: & forte in partem capituli obuenisset ius pręsentandi. q̄a tūc dicit, quòd poterit capitulū pręsentare, vel syndicū constituere ad præsentādū: per id, qđ hr̄ in l. j. ff. quod cuiusq; vniuer. & in c. edoceri. §. de rescrip. & sic vr̄ trāsire Io. An. hic. & etiā Hosti. sed do.
18 Ant. recitat, ꝙ † capitulū ꝑ eius syndicū poterit pręsentare cū autoritate pręlati. Hosti. vero in summa. eo. tit. §. ij. vr̄ velle, ꝙ qñ bona sunt diuisa, ꝙ tūc pręlatus ꝯferet, vel instituet cum consilio capituli: & sic vr̄ aliter dicere. Sed tu potes dicere, ꝙ vbi expresse obuenit in partē ipsi capitulo ius pręsentādi. ꝓcedit id, qđ dr̄ hic. vbi aūt nō obuenit specificè in partē. licèt bona sint diuisa: & tunc vr̄, qđ ꝓcedat dictū Hosti. in summa huius titu. & tūc conferat, vel instituat pręlatus cū ꝯsensu capituli. Sed vbi bona sunt cōia, tunc debet instituere, vel cōferre cū ꝯsensu capituli. vt ēt no. in summa. de elect. §. quis possit. versi. q̄d de prębendis. Et ẜm prędicta vr̄ capitulū istud concordandum cū duobus capitulis pręcedētibus. quia ẜm hoc hic loquit̄ qñ bona pręlati, & capituli sunt cōia. ideo requiritur cōsensus capituli, sed in dubus capitulis pręcedētibus intelligatur qñ bona erant diuisa. Sed certè ista solutio vr̄ diuinare. ideo qualiter possit solui contrarium huius capituli ad dicta duo capitula, plenè dixi in c. nouit. licèt do. Flo. satis hic in fi.
19 stat, cuius dicta retuli in d. c. nouit. ¶†Item etiā aduerte, q̄a ipse do. Flo. super glo. iij. huius capituli colligit, ꝙ in dubio actus gestus per pręlatum pręsumitur gestꝰ de ꝯsilio fratrū. & in hoc dicit illā singularē. & exponit tex. dū dicit, ītelligi, id est, pręsumi. & sic dicit cōiter intelligi. Et per hoc ēt dicit Fede. de Senis, ꝙ in actibus collegij opponenti nō interuenit cōsensus collegij incumbit onus probādi. & eodē modo opponēti, ꝙ nō interfuerunt oēs, vel qđ nō fuerūt vocati incumbit probatio, & stat̄ instrumēto in quo dr̄, ꝙ Abbas A. B. & C. representantibus totū ꝯuentū fecerunt talē procuratorē: & si opponitur, ꝙ tunc in conuentu erant plures habentes necesse incūbit ꝓbatio opponēti, quę oīa colligūtur ẜm eum, & dicta glos. & sępe possunt accedere: & per hoc dicit se defensasse multa instrumenta, & est ratio ꝑdictorū, q̄a pręsumit̄ pręlatus iustè agere suum officiū. de ꝑscri. ad audiētiā. & de pręsum. c. illud. nec pręsumitur delictū cōmittere, de ꝑsumptio. c. fi. esset autē delictum ꝓcedere sine capitulo ẜm eū. cum id sit ꝯ honestatē, & ꝯtra iura. §. nouit. & sic residet. sed de hoc dixit plenius superius post Inn. & do. Ant. Tangit etiā hic do. Flo. nunq̄d si Abb. præsentare hēt in aliqua ecclesia, & dedit literas quę nō fuerunt ꝑsentatę, & interim moritur ipse Abbas, nunq̄d successor poterit illum ꝑsentare. de quo remittit ad ea q̄ hñr. §. de ele. in causis. nā vr̄ ꝙ sic, ex quò reintegra decessit ipse ꝑsentās,
20 seu dans lr̄as. ¶†Vltimo tāgit hic Io. An. an pręlatus possit ꝑscribere ꝯcessiones sine ꝯsensu capituli. dicit Host. ꝙ si vult facere collationē in titulū bñficij poterit ꝑscribere ꝑ istū tex. Si vero velit facere collationē in ꝓprietatē, tūc si vult ꝯcedere laicis res ecclesię in ꝓprietatē; & sic alienādo eis nō poterit hoc ꝑscribere, qđ possit hoc facere sine ꝯsensu. q̄a talis ꝯsuetudo esset onerosa ecclię. §. de ꝯsue. c. j. iūcto. c. sine exceptione. xij. q. ij. nā licèt solēnitas authēticę. hoc ius porrectū. sit ꝑscripta. vt ī c. dudū. de reb. eccl. nō alie. in vj. tñ secus in solēnitate. c. sine exceptione. xij. q. ij. vt no. in d. c. dudū. facit, qđ dixi in c. j. §. c. Idē dicit de alienatione volūtaria, vel cōcessione facta ecclesijs q̄ hñt cōgruā sustentationē: & sic non indigent, q̄a nō tenebunt sine cōsensu capituli, alle. ij. q. j. pastor. nec valebit consuetudo contraria ẜm eum. in alienatio-

nibus autẽ, & concessionibus quæ fiũt ad ędificatio nẽ ecclesiarũ dicit, qđ ista poterit facere prælatus sine consensu capituli, si hoc hẽt cõsuetudo ꝑ istũ tex. & j.de dona.apostolicæ. & xij.q.ij.bonæ rei.& c.aurũ.¶Nec obst.j.e.tua.& c.pastoralis.& de dona.pastoralis.sed loquiť de iure cõi. sed qđ dictũ est ꝓcedit qñ subesset cõsuetudo, ꝙ sine consensu capituli, id facere posset, q͂a talis consuetudo in casu p̃dicto vř valere. vř tñ tũc reqri cõsiliũ, nec valebit cõsuetudo ne exigat cõsilium in dicto casu. Et plus ẽt dicit, ꝙ vbicũq; de iure exigiť cõsensus, vel cõsilium non poterit præscribi, vel induci consuetudine, ꝙ nõ requiratur saltẽ cõsiliũ, licèt ecõtra capitulum posset cõtra prælatũ præscribere, ꝙ possit expedire actũ sine prelato.& rõ diuersitatis est ſm eum, q͂a ꝑlatus est solus, & sic indiget cõsilio. sed in c.cũ sint plures, nõ subest illa necessitas.arg.c.prudentiã.circa prin.s̃.de offi.deleg.facit, qđ ipse no.in summa.eo.ti.§.ij.¶Sed certe quicq͂d ipse dicat præscribi põt etiam ꝑ prælatũ, ꝙ nõ teneať requirere cõsiliũ capituli in collationibus institutionibus præsentationibus correctionibꝰ, & causarũ vẽtilationibꝰ, vt est exꝑssum in c.ij.de cõsue.in vj.¶In alienationibus autẽ, vel cõcessionibus rerum ecclesię, vř ꝙ nõ valet consuetudo, vel pręscriptio, ꝙ prælatus possit prædicta facere sine consensu capituli per id, quod hř in cle.si vna. de rebus eccle. nõ alie.& ibi no.per glo.per quã patet, ꝙ reprobatur opi.Hosti.in alienationibus, & cõcessionibus rerum ecclesiæ: q͂a oĩno nẽ obstãte cõsuetudine requiritur ꝙ fiat cũ cõsensu capituli.¶Itẽ attẽde ad vnũ, q͂a Hosti.vř velle, ꝙ qñ cõcedunť res vnius ecclesiæ ad ędificationẽ alterius ecclesiæ, quòd isto casu de iure cõi debeat fieri cũ cõsensu capituli, nisi ꝯsuetudo aliud habeat, quia tunc sufficiet consiliũ. Sed ꝯtrarium vř sensisse in c.nouit.s̃.eod.vbi velle vř qđ possit fieri ꝑ prælatum etiam sine consilio, vel consensu capituli. licèt dicat tutius esse requirere consensum: & sic vř sibi ꝯtradixisse.do.Ant.hic concordat. opi.ipsius Hosti.quòd si alienatio fit ex cã necessaria, vt q͂a fiat ꝓpter indigentiam, & tũc ꝓcedat dictum.c.nouit.sed vbi fit ex cã volũtaria licèt ꝑꝑ causam religionis, tũc procedat, qđ dicit, & sic trãsit do.Ant.sed certè semper: & sic vtrobiq; vbi agitur de cõcedendo rẽ vnius ecclesiæ alteri requiritur, qđ fiat cum consensu capi. aliàs non valet concessio, nec valet consuetudo cõtraria. per ea quæ habentur, & notan.in tex.& glos. in dicta clemẽ.si vna.de rebus eccle.non alie.& hæc sufficiant de ista decre. Et hic sit etiam finis lecturæ pro isto anno.

SVMMARIVM.

1 *Capituli appellatione, an comprehendatur prælatus qui præest ipsi capitulo.*
2 *Compromitti potest super decimis, & super re spirituali.*
3 *Transactio strictè sumpta non potest fieri super re spirituali.*
4 *Titulum possessionis allegare, an debeat reus.*
5 *Decimas quas tenet laicus contra ius commune ex tolleratione superioris, seu ecclesiæ certo respectu dicitur illas malè tenere.*
6 *Tractatus, & consensus differunt.*
7 *In alienatione rei ecclesiasticæ quæ requirantur pro solennitate illius alienationis.*
8 *Solennitas maior requiritur in alienatione rei ecclesiæ, quàm in eius rei reuocatione.& nu.16.*
9 *Decimas, vel alia spiritualia ex consensu superioris, seu Papæ posside re propriè non dicitur laicus, sed detinere.*
10 *Argumentum a contrario sensu est validum in iure.*
11 *Consilium Lateranense celebratum fuit anno domini.1178.tempore Alexandri tertij.*
12 *Absentes an debeant vocari in actibus capitularibus.*
13 *Alienatio rei ecclesiæ debita forma obseruata, an valeat, licèt per ipsam alienationem non procuretur vtilitas ecclesiæ.*
14 *Gestor voluntarius qui cepit vtiliter gerere negotium pupilli si propter casum fortuitum non sequatur euentus, an tenebitur pupillus.*
15 *Dictio, præsertim, est implicatiua, & etiam dictio, maximè.*
17 *Alienare extra familiam, an dicatur filius qui dat sorori.*
18 *Relictum Epo ab extraneo uidetur relictum contemplatione ecclesiæ.*
19 *Decimæ quas laici habuerunt ante consilium Lateranense licitè ab eis detinentur, & possunt eas cum consensu Episcopi transferre in aliquam ecclesiam, vel locum religiosum.*
20 *Infeudari, an possint laici de decimis.*
21 *Et quid si laicus est in quasi possessione feudi decimarum alicuius ecclesiæ, si ecclesia uult illas uendicare dicendo concessionem esse factã post concilium Lateranense, & laicus dicat quòd ante, cui incumbit onus probandi.*
22 *Feudatarius potest dare in feudum ipsam rem feudalem.*

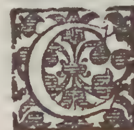

Vm apostolica. Tenet donatio quã de solius diœcesani licẽtia facit laicus ecclesię de decimis quas ab alia ecclesia habuit in feudũ ab antiquo.h.d. Et diuiditur in duas partes principales.nam in prima ponitur consultatio.in secũda rñsio.scđa ibi:taliter rñdemꝰ. Primo facit quatuor, q͂a primo ponit partiũ ꝯpromissum. scđo vnius partis allegationem. tertio alterius partis allegationem.quarto ponit cõsultationem arbitrorũ.scđa ibi: dicti monachi.tertia ibi:ecõtrario.quarta ibi: quia vero. Scđa principalis similiter facit alia quatuor. q͂. primo rñdet consultationi. scđo soluit, & concordat ꝯtraria. tertio corroborat rationẽ.quarto eã determinat, seu limitat.scđa ibi: autoritates.tertia ibi: nã in Lateranẽsi.quarta ibi:hoc aũt.¶In tex.ibi: capitulũ.
1 † an autẽ appłone capituli cõprehendatur ẽt prælatus qui præest ipsi capitulo.recurre ad ea quę hñr in tex.& gl.in c.post electionẽ.de conces.p̃ben.& an si capitulum nõ hẽat cõsensum prelati possit agere pro iuribus ecclesiæ: & siřr econtra, an prælatus sine capitulo possit agere. recurre ad ea, quę hñr.s̃.de rescri. edoceri.& in c.j.s̃.de ꝓcu.Itẽ ibi suꝑ decima.supple quę erat sita in parochia Sancti Stephani. & sic suꝑ illa ecclesia Sancti Stephani fundabat intentionẽ suã de iure cõi iuxta ea q̃ hñr de deci.cũ contingat. & in c.ad decimas.de resti.spo.in vj.¶Item ibi: dicti Monachi omitti petitionem ecclesię Sancti Stephani.forte ex eo: q͂a satis erat nota in se, cũ fundaret intentionem suã de iure cõi, per id qđ superius dixi. ¶Item ibi:diœcesani eius.supple:scilicet militis, vel melius
2 ſm Io.An.dic eius:scilicet decimę.¶†Nota, ꝙ super decimis, & sic suꝑ re spirituali põt cõpromitti.qđ intelligũt q͂dã esse verũ, qñ fit cõpromissum tanq͂ in arbitratorẽ.facit, qđ hř in c.nisi essent.s̃.de p̃bẽ. secus si tanq͂ in arbitrũ. per id, quod hř.s̃.de arbi.in c.contingit. & istud vř sequi do.meus do.Petr.de Ancha. sed Hosti.hic tenet contrariũ.q͂a etiã tanq͂ in arbitrũ põt cõpromitti. & ꝓ isto facit text.iste.facit etiã, qđ
3 no.in d.c.contingit. ¶†Fatetur tñ, quòd transactio strictè sumpta nõ potest fieri super re spirituali.s̃.de transac.super eo.Nec ob.prędictis.c.contingit.q͂a ibi loquiť qñ de re spirituali compromittiť in laicũ, qđ fieri nõ põt vt ibi. sed hic loquiť, qñ in personas ecclesiasticas.vt hic patet, & in suprascriptione.ideo tã quã in arbitros potuit cõpromitti. Et quod dixi patere ex suprascriptione, intellige verũ, si magister scholariũ erat clericus. Si aũt fuisset laicus, qđ vř ẽt esse posse per ea quę hñr.j.de magist.c.j.& c.pe.tunc intellige, qđ de autoritate superioris fuit compromissum in clericũ, & laicum, aliàs sic fieri non posset de
4 iure spirituali iuxta not.in c.ꝯtingit. ¶†Nota, quòd reus non vř absoluẽdus, nisi alleget titulũ suę possessionis. quod vř contra ea quę hñr in l.fin.C.de rei vendi.&

vendi.& j.vt ecclesiasti.benefi.c.vno. & in l.qui accu.C.de eden.ēt de proba.ex literis . sed dic,ꝙ istud
contingit ex eo,quia ius cõe faciebat ꝯ reum,& fundabat intētionem agentis . ideo tũc succumbere debet reus,nisi alleget titulum suæ possessionis,& probet.facit,qđ hr̃ in c.j.de ꝑscri.in vj.¶No.ꝙ vbi in aliquo actu cõstitutio requirit cõsensum Epi vr̃ sufficere ad cõsensum Epi etiam absq; ꝯsensu capituli, nisi
5 actus exprimat̃. ¶†No.qđ decimas quas tenet laicus ꝯ ius cõe ex tolleratione superioris, seu ecclesiæ certo respectu, dr̃ illas malè tenere licèt ex toleratione ecclesiæ,seu Papæ teneat. & idē de obuētionibus ecclesiasticis . per id,qđ hr̃ in c.qm̃ quicquid. alleg. in prima glo.Quod qualiter intelligatur,dicet̃ super prima gl.in verbo , monendus.¶Nota tres ꝯtus ꝓhibitos rei ecclesiæ sine solennitate determinata a iure.idem dicendum de alijs per quos alienaret̃ res ip-
6 sa.j̃.de re.eccle.non alie.nulli. ¶†Nota dr̃iam inter tractatum, & consensum , quia tractatus est quidam actus præcedẽs ipsum consensum . de quo tangitur in c.sequen.& tangitur etiam per glo.in c.j.de re.eccle.non alie.in vj.& istud dicit do.Anto.esse notādũ ꝓp statuta q̃ imponũt interdũ pœnas faciẽtibus tractatũ: nam vr̃ ꝙ pœna habeat locũ si fecerint tractatum.licèt cõsensus ipsorũ tractãtiũ nõ interuenerit.
7 ¶†Nota plura quæ requirunt̃ in alienatione rei ecclesiasticę pro solennitate illius alienationis.nam primo exigitur tractatus. scđo consensus capituli. Item tertio vtilitas ecclesiæ , & eius melioratio . sufficit tñ quò ad validitatē alienationis, ꝙ melioratio sit quò ad opi.ipsorum alienantium,& cõsentiẽtium:vt hic. & tãgitur in gl.in verbo profuturum . & aduerte,q̃a hic loquitur qñ agitur de alienatione rei ecclesiæ cathedralis,vbi vero ageretur de alienatione rei ecclesiæ inferioris a cathedrali , tũc ꝑlatus ecclesiæ ille q̃ hēt alienare cũ tractatu,& ꝯsensu capituli si ecclesia illa inferior habeat capitulum . & fieri debet etiam suadẽte vtilitate ecclesię vltra hoc requiritur autoritas Epi diœcesani,vt hic tãgit glo.in verbo cleri.facit, qđ not.per Ber.in c.j.de reb.eccle.nõ alie.in vj. Et an tũc ēt requirat̃,ꝙ interueniat cõsensus capituli ecclesiæ cathedralis plenè dixi in c.j.s̃.eo.vbi ēt per Inno.& Io.An. Si aũt esset rector ecclesiæ parochialis qui nõ hēt capitulũ, qualiter tunc fiet alienatio.& qũo poterit fieri tractatus,dixi in d.c.j. ¶No.ꝙ inter diuersa nõ ꝓpriè cadit diuersitas.facit,qđ no.glo.in c.nihil.s̃.de elec.Et no.ꝙ vbi iura sunt ꝯtraria debēt si fieri põt per distinctionẽ , vel diuisionẽ ad concordiã reduci.facit,qđ hr̃ in §.quibus.in j.cõstitutione. C.nõ tñ sufficere vr̃ qđ dicat̃ casum esse diuersum, nisi etiã ratio assignet̃,vt hic vr̃ colligi.& facit etiam, qđ legit̃,& no.in c.q̃a in cunctis.de cõces.præbē.in
8 vj.¶†No.ꝙ nõ exigitur tanta solẽnitas in reuocatione rei ecclesiasticę ad ius ecclesię qui per laicum ex tolleratione ecclesię tenetur, quãta req̃ritur in alienatione rei ecclesiasticæ qui ab ecclesia possidetur, quia in prima requirit̃ solũ cõsensus Epi. in scđa re-
9 quirit̃ cõsensus Epi cum cõsensu capituli.¶†Not.ꝙ laicus decimas,vel alia spiritualia ex tolerãtia superioris,seu Papę nõ ꝓpriè dr̃ possidere,sed potius detinere.facit,qđ hr̃.s̃.de rescrip.causam.¶Not.ꝙ illud dr̃ ad vsum ecclesiasticũ reuocari, qđ reuocatur quò ad ꝓprietatē,& sic interdũ verbũ,vsus,assignat ꝓprietatē. facit,ꝙ hr̃ in l.donationes cõcubinã.§.species.ff.
10 de dona.¶†No.ꝙ argu.a ꝯtrario sensu vr̃ esse validũ in iure , de quo in l.j.§.rei cuius.ff.de offic. eius cui manda.est iuris.& ꝑ Io.An.in c.publicato.s̃.de ele. & in c.j.de ętа.& quali.in vj.& in cle.j.de sen.excõ,
& per Legistas in l.cõuẽticulã . C.de Epis.& cle.& in l.iij.C.de cõdi.incer. ¶Et not.ꝙ istud argu.a ꝯrio sensu plus vr̃ venire ex mente, & intellectu ꝑ intelligentiã q̃ ex verbis , vt patet ꝑ literã dũ dicit,indirectè,& non dicit directè. Itē dũ litera dicit dat̃ intelligi.facit,qđ legitur,& not.in l.apud antiquos . C.de fur.Et hoc est notãdũ ꝓp statuta in q̃bus põt dubitari,an hēat locũ arg.a ꝯtrario sensu,cũ illa sint strictè intelligēda.iuxta no.in l.cõstitutionibus.ff.ad munici.& in l.j.ff.de ver.sig.ꝑ Dy. & Bar.de quo.ꝑ Bart. in l.oẽs populi.ff.de iusti.& iur.& in materia statutorum aliud inferius tanget̃. ¶Vltimo not.ꝙ hæc decre.hēt locũ in decimis in feudũ perpetuo ꝯcessis lai-
11 cis,intelligo ante concilium Lateranẽse† qđ fuit tpe Alexandri tertij.M.clxxviij.secus in cõcessis post dictũ cõciliũ. q̃a non potuerunt ꝯcedi laicis,& iõ non possent alteri ecclesiæ cõcedi ēt cũ cõsensu Epi . facit,qđ hr̃.j̃.de priui.cũ & plantare.& de decimis.q̃uis . An etiã si ante conciliũ fuissent cõcesse decimæ alicui laico ad vitam diceretur fuisse concesse perpetuo. videret̃ dicendum,ꝙ sic per id,qđ hr̃ in l.j.& ij. ff.pro socio . Sed contrarium est verius,quia certum erat ipsum moriturũ cui facta erat spes,ꝙ reuerterẽtur ad ecclesiam cuius erant ipse decimæ,ideo alteri ecclesiæ non potuissent concedi,& etiã de consensu Epi.secus in his,quæ fuerunt perpetuo concessę. q̃a tũc cum sit dubium, an,& qñ redibũt ad ecclesiam, ideo ius permisit,ꝙ possint cõcedi alteri ecclesiæ rõne ipsius dubij. facit in argu.ꝙ hr̃ in l.sufficit.ff.de cõdi.inde. Et no.quòd primo debet moneri ipse laicus vt restituat ipsam decimam ecclesiæ cuius fuit . si tñ ad hoc possit induci procedit,qđ superius dixi , quia poterit alteri ecclesiæ concedi de cõsensu Epi. vr̃ tñ ꝙ a cõtrario sensu , si non ꝓcedit dicta monitio non possit fieri cõcessio alteri ecclesiæ.& hoc etiã vr̃ velle hic Ioan.And.¶In glo.iij.in fi.fallit etiam in casibus notatis.j̃.in glo.penul.¶In glo.tutius.ibi:seruiẽtis.per hoc innuit gl.quòd non sit necessaria vocatio
12 absentiũ, & an in actibus capitularibus † requiratur vocatio absentium, an vero sufficiat consensus præsentium,vel maioris partis recurre ad gloss.sing.quę habet̃ in c.ꝓsentiũ.de testi.in vj.vbi gl.notabi.ꝯcludit,ꝙ regulariter nõ requirit̃ absentiũ vocatio . fallit in tribus casibus,videlicet,ꝙ in alienationibus fiendis in receptionem canonicorum, & cessationibus a diuinis,qđ singulariter tene menti . Inn.tñ in c.ij.ff. de noui ope.nũ.vr̃ velle, ꝙ in actibus qui sunt grauis ꝑiudicij requirat̃ vocatio absentiũ,in alijs secus . sed in contrarium fortiter facit tex.iste cũ glo.vbi agitur de actu grauis præiudicij,q̃a de alienatione rei ecclesiasticæ. & tñ non requirit̃ vocatio absentium, ideo tutius est tenere gl.d.c.præsentium.& ad materiã ēt dixi in c.fi.s̃.de ma.& obe.¶In gl.cleri.ibi : capituli sui.& ꝓ hoc facit,qđ hr̃.j̃.de ver.sig.cũ clerici.& q̃a esset nimia difficultas tantã multitudinē ꝑsonarũ cõgregare. ¶In ea.gl.in fi.Adde quod dixi in notabilibus.¶In gl.profuturũ.ibi : restitueret̃.& sic patet de
13 mero rigore,ꝙ † ex quò seruata esset forma data a canone ipso iure teneret alienatio,licèt posset restitui, si ꝓbaret̃ lęsio enormis. Nã quò ad validitatē alienationis sufficit,ꝙ ꝓcuret̃ vtilitas,& melioratio ecclię, quò ad opinionē alienãtiũ,& ꝯsensũ alienatiõis ipsi⁹ licèt forte re vera nõ ĩteruenіat,vt vtilitas ecclię imo poti⁹ dãnũ.Et ex hoc seq̃t̃,ꝙ vbi ꝯstaret,ꝙ quò ad opinionē alienãtiũ,& ꝯsentiẽtiũ alienatiõi rei ecclię nõ ꝓcuraret̃ vtilitas ecclię ꝑ ipsam alienationē nõ valeret ipsa alienatio ipso iure.Et sm̃ ꝑdicta saluari posse vr̃ gl.q̃ hr̃.xij.q.ij.ad fi.sũme . & in c.sine exceptiõe.

xij.q.ij.in quibus locis gl.cōcludūt, ꝙ licèt alienatio fiat in casu non cōcesso a iure. vt q.a non suadet vtilitas ecclesiæ. si tñ sit aliàs debita forma seruata tenebit alienatio.licèt ecclesia posset restitui si reperiatur lesa.nam licèt illa glo.cōiter reprobet facit,qđ legit, & nota.in c.j.per glo.& quod etiã ibi dixi.s.de resti. in integ.tñ pōt saluari,qñ apparēter quò ad opinionem suberat vtilitas ecclesiæ licèt re vera nō subesset per id,quod hic dicit glo.Et sic etiam do.Ant.soluat hic glossas prędictas.¶Aduerte tñ,quia gl.in d. c.sine exceptione.vr velle,ꝙ nō sufficiat aliqd ceptū in vtilitatem ecclesię,si ꝯrius euētus subsequat postmodū ad instar eius, qđ dr de pupillo in l.si pupilli. in prin.ff.de neg.gest.Sed certè ibi loquit in gestore volūtario.secus in necessario. vnde secus in tutore. l.iij.§.sufficit.ff.de ꝯrio iudicio tutelę. Et sic qñ alienatio fit per prelatum non vr illa gl.bñ dicere, cū p̄latus æquiparetur tutori per id,qđ not.glos.j.de accu.in c.qualiter,& qñ.el ij.licèt, quò ad quid differat ab ipso tutore: quia tutor non facit fructus suos nec cōuertit in suam vtilitatē. sed prælatus sic.facit, qđ no.Inn.& Io.And.in c.licèt heli.de simo.¶Item
14 aduerte,q.a gl.† in d.c.sine exceptione.allegãdo dictã.l.si pupilli.vr velle,ꝙ si gestor voluntarius cepit vtiliter gerere negotium pupilli, si postea nō sequat euentus ꝑꝑ casum fortuitum,qđ tunc teneat pupillus,quod vr esse ꝯ dictã.l.si pupilli. & ꝯtra gloss.ibi positam.posset tñ illa gl.saluari qñ gestor volūtarius cepisset negotiū necessariū pupilli non solū vtile. vt voluit glo.in d.l.pupilli.secus qñ cepit facere negotiū vtile tm̄.vt ibi no.per gl.Et qūo in hoc est differētia inter gestorē voluntarium,& tutorē,qñ cepit negotium gerere. vtile notauit Bar.in l.si pupilli.quid aūt si eccłia ex actu celebrato nō est locupletata,nec dãnificata alienando rem ecclesiæ. an tenebit alienatio, gl.i d.c.sine exceptione.tenet,ꝙ sic:q.a sufficere vr, ꝙ ad læsionē diuinæ domus nihil sit factum.x.q. ij.hoc ius.seu in auth.hoc ius porrectū.ibi:canonizata.& eoipso,quòd non est pauperior facta censenda sit locupletior. facit.l.in pupillo.ff.de solu. Sed do. Ant.tenet ꝯtrariū per text.istū,& dictū.c.sine exceptione.qui vñr velle,ꝙ alienatio sit tunc licita,qñ fit ꝑꝑ vtilitatē ecclesiæ. & vt melioretur eius conditio. & sic vr ꝙ saltē quò ad opinionē alienãtium debeat interuenire vtilitas, & melioratio ecclesiæ. fatendū est tñ,ꝙ si re vera nō sequat melioratio, nec dãnum tenebit alienatio facta cum solennitate debita: nec poterit tūc restitui ecclesia,ex quò nō est dãnificata, licèt nō sit meliorata cū restitutione. tūc demū ꝯcedatur qñ dãnificat ecclesia, vel minor in nō leui dãno.l.Scio.ff.de restitu.in integ.& fm prædicta posset saluari gl.in d.c.sine exce.¶In gl.tenet.ibi:antiqu⁹. supple,ante cōciliū Lateranense factū tpe Alexãdri tertij:de quo superius feci mētionē. de quo ēt hr.in c.prohibemus.j.de deci.& in c.cū & plantare.§.ecclesias.j.de priui.& de quo tpe fuit factū superius dixi,& de quo cōcilio Lateranēsi debeat intelligi, pbatur in c.ij.§.illas. de decimis.in vj.Host.aūt intelligebat de antiquitus cōcessis ante decretū vrbani scđi. seu cōciliū factum per eū. p id,qđ hr in vsi.feu.in ti. Ep̄m vel Abbatē.in c.vbi sitr vñr tolerari decimę cōcessæ ante decretū Vrbani, & ꝓhibite post decretū. Sed vt dicit Io.An.prima opi.vr approbari per text. in p̄alle.c.ij.§.illas.& pro hac opi.etiã facit,q.a Vrbanus scđs, vt patet ex chronicis fuit diu ante Alex.& tñ Alexãder vr tollerasse decimas datas in feudū añ ꝯciliū Lateranēse factū p eū:& sic redactas p decretum Vrbani.& iō illas tollerauit,q.a ecclesia tpe suo passa fuit multas persecutiones.vnde vt laici fauerēt ecclesijs fuit illud tolleratum,ꝙ possent detinere decimas datas in feudū ante cōcilium ꝑut ēt sensit gl. in c.q̃uis.j.de decimis. ¶In gl.monẽdus.ibi: non in feudū ꝯcess.supple:vel in feudū cōces.post ꝯciliū Lateranen. de quo.j.de decimis. ꝓhibemus. & d.c.cū & plantare.§.ecclesias.de priuileg. In ea.gloss.ibi:in feudū]concessis. supple,antiquitus cōcessis ante cōciliū Lateranēsæ.Sed tunc aduerte,q.a si de illis intelligat litera ꝑut vr ītelligēda, vr ꝙ tales decimę nō malè detineãtur: imo bñ & absq; peccato,ex quò ex dispensatione,& tolleratione ecclesiæ tenerent. facit, quod hr in l.gracchus.C.de adult.& xxiij.q.iiij.qui peccat. in quibus patet,ꝙ vbi quis facit aliquid iure permittente non vr peccare. cuius ꝯrium vr hic innuere litera,dum dicit, vt si a laico malè detēta,&c. & idem vr dicere tex.in c.vlti.xvj.q.j.qđ est.c.Hieronymi.Inn.hic primo soluit, ꝙ iō dicūtur malè detēte,q.a detinētur cōtra ius ecclesiæ illa q̃ sunt spiritualia,qđ saltē ex honestate fieri nō deberet: tñ re vera licitè,& absq; peccato tenentur ꝑꝑ dispensationem vel tolerationem superioris. ¶Vel scđo potest dici, ꝙ ideo dicuntur malè detineri scđm Innocen. quia tales redditus spirituales fuerunt deputati pro deseruientibus in diuinis ecclesijs.facit,qđ hr.j.de decimis.c.j.& eo.tit.q̃uis.& c.tua nobis. & ideo cum laici illas teneant sine exhibitione diuini obsequij: dicuntur malè tenere: tenent tñ sine peccato ex dispensatione, & tolleratione ecclesiæ: quia licèt laici nō deseruiãt in diuinis tñ deseruiunt ecclesiæ a qua hñr in feudum ipse decimæ. & ideo vr ꝙ in casu huius capituli, licèt possint moneri: non poterunt cogi ad restituendum. vt voluit sentire gloss.in ista tertia solutione quam in effectu posuit hic in versi. hoc qđ
15 dicit.¶†In gloss.præsertim:ibi:maximè.no.benè.gl.
a quòd dictio presertim,[a] est implicatiua de sui natura,sicut & dictio,maximè,qñ stat in ꝓprio significato.de qua hr.s.de fil.presbyt.ad abolendam. per gl. & in l.illud.ff.ad le.Aqui.Quandoq; tñ ponitur impropriè pro tñ.& tunc non implicat,vt no.in d.c.ad abolendam. sed illud tunc procedit impropriè: & hoc suadet ratio contrarietatis vitandę.aliàs de proprio significato habet implicare. vt patet in prealle gatis iuribus.¶In glo.reuocare:ibi.de laico ad ecclesiã:& licèt nō trãsferat ad ecclesiã ad quã spectabat: sed potius ad aliã,qđ esse pōt: vt hic dr nō cēset alienatio:q.a cēset quodãmō prima ecclesia soror alteri⁹ ecclesię.q.a vnica est vniuersalis ecclesia cui⁹ alię speciales sunt membra.xxiiij.q.j.in c.loquit dñs ad Petrum.& patet in symbolo ibi:& in vnam catholicam
16 ecclesiam,&c.& ad id,qđ hic dr ꝙ † facilius ꝑmittit reuocatio rei quę ab ecclesia detinetur,bñ facit, qđ hr in simili in l.seruus.C.de pactis.vbi facilius seruus præiudicat dño in quæsitis q̃ in quęrendis,& quia ēt debitor in fraudem creditorum non pōt alienare ea, quę hēt: licèt possit non acqrere quę nō hēt.l.j.& ij. & l.qui autē.ff.de his q̃ in frau.cred. ¶In ea.glo.ibi: non vr alienare:hoc verum,qñ filius erat prohibitus
17 †alienare extra familiã: q.a tūc nō dr extra familiam alienare dãdo sorori. secus vbi simpliciter ꝓhibitus esset alienare facta tñ prohibitione taliter, ꝙ teneat prohibitio secundum ea,quę habētur in l.filiusfamilias.§.diui.ff.de lega.j.nam tunc non liceret alienare etiam sorori secundum ea quę not.in d.l.voluntas.per gl.& docto.¶In eadem glo.ibi:siue sint collaterales,&c.tamen etiam possent nedū descendentes,sed etiã collaterales deficere, nihilominus q.a ēt possent non deficere:& sic dubiū,an redibit ad priorem

[a] Dictio,p̄sertim.Hęc dictio præsertim, includit vtrūque casum, sicut maximè,per glo. quæ incipit non ita. & Flor.in l. illud. ff.ad leg.Aql. & gl.in l.ꝙ si minor. §.restitutio.ff.đ minor. sed qñq; ponit ꝓ solummodo,& cōprehēdit casum expressum tãtum. c.j.de exce. & vide in Spec. de dispu. & alle. §.post hoc. in ver.item maximè qñque.

rem ecclesiã: ideo propter dubium canon ꝑmisit, qđ laici possint ipsam decimã in aliã ecclesiam transferre cum consensu Epi. vt sic potius ecclesia habeat, & teneat illam q̃ laici. ¶ In gl. in Lateranensi concilio. ibi: cũ, & plãtare. supple. §. in ecclesijs. & hr̃ etiã in c. prohibemus. s̃. allega. ¶ In ea. gl. ibi: in alios laicos. si intelligatur gl. de decimis post concilium Lateranense concessis in feudũ: tunc clare procedit. si autẽ intelligatur ẽt de decimis concessis in feudũ ante concilium Lateranense: tunc posset esse dubitatio, ex quo illas licitè tenent, an possint alios laicos ipsas transferre: saltem de consensu Epi. Et gl. hic relata ad tex. vr̃ innuere, ꝙ no. & pro ipsa facit tex. iste a contrario sensu inquãtũ ꝑmittit solũ translationẽ quæ fit de cõsensu Epi in ecclesiam, vel locum religiosum: & sic a cõtrario vr̃, ꝙ non sit permissa translatio in aliũ laicum: & istud videntur tenere doc. in c. prohibemus. j̃. de deci. licèt ibi. gl. videatur tenere cõtrarium. sed videtur, ꝙ nõ bñ per prædicta. ¶ In gl. datur. intellige de ista materia, an licitũ sit argu. a cõtrario sensu: tangitur in gl. de quibus dixi in notabilibus. do. Ant. hic cõcludit, ꝙ aut in dispositione apponitur aliqua dictio implicatiua, vt dictio, ꝑsertim: & dictio, maximè puta, vel dictio, etiã. facit, quod habetur in l. conuenticulas. ſm vnam lectu. & qđ no. But. ibi. C. de Epis. & cleri. tunc cessat arg. a contrario sensu. quia dictio implicatiua, implicat idem esse a contrario sensu. ꝑ id, qđ dixi. s̃. in gl. super verbo, pręsertim. aut non ponitur in dispositione aliqua dictio implicatiua. & tũc ſm eum a verbis narratiuis non debet sumi arg. a cõtrario sensu. facit, quod hr̃ in c. si Papa. de priuile. in vj. licèt ipse nõ alleget. & in cle. si summus. de sentẽ. exc. & licèt sic simpliciter transeat: tñ hoc vr̃ verum, nisi disponentis intentio fundetur ex verbis narratiuis. per id, qđ hr̃ in cle. lr̃is. de proba. & ad idẽ, qđ dixi de verbis narratiuis: ipse dicit idẽ in verbis modalibus nihil alleg. hic tñ videtur verum, qñ modus respicit fauorẽ eius cui adijcitur. per id, qđ hr̃ in l. Titio centum. ff. de condi. & demon. Si aũt respiceret commodum alterius, tunc vr̃ ꝙ sit licita argumentatio, qñ staret per debentẽ implere modũ. secus si per casum, per id qđ hr̃ in l. si Titio. aꝛs est. §. primus sub. l. si fundum per fideicõmis. de leg. j. & cũ ibi no. ꝑ Bar. facit ẽt, qđ no. Bar. in l. ij. §. fin. ff. de dona. & qđ not. glo. in l. si mulier. C. de iure do. Et ſcđm prædicta vr̃ limitandum dictum suum. an autem a verbis dispositiuis, vel causatiuis disponendis possit sumi arg. a contrario sensu, concludit, ꝙ si causa est repulsiua dẽt sumi, q̃a illa cessante non cessat dispositio. l. §. sextum. ff. de postulan. & facit, qđ habetur. s̃. de renũcia. post translationẽ. cum ibi notatis. Si autẽ causa sit finalis concludit, ꝙ si dispositio habet plures causas finales ab vna tm̃ non est sumendum arg. a contrario. quia licèt vna cesset: altera remanet. facit, qđ habetur in §. affinitatis: insti. de nup. & in l. liberorum. §. notanter. ff. de his, q̃ no. infa. & in l. si sub hac. ff. de actio. & ob. ab vtraq; aũt ipsius inuitis posset sumi. facit, qđ hr̃ in d. l. conuenticulam. & in dicto. c. notanter. si vero vnica sit causa finalis, tunc regulariter sumi potest arg. a contrario sensu. facit, qđ legit̃, & no. in l. ij. §. fi. cũ ibi no. ꝑ Bar. ff. de dona. & sir̃ a verbis dispositiuis ꝑ istũ text. cum similibus. fallit si sensui cõtrario repugnet alia lex, vel aliud ius, vel repugnaret rõ naturalis, vel aliqua absurditas sequeret̃, q̃a tunc non deberet sumi ar. a ꝯtrario sensu, per id qđ hr̃ in l. ij. C. de cõ. inser. & qđ no. gl. in c. j. de ętate, & qua. in vj. & qđ no. in d. l. ꝯuẽticulã, & qđ no. in d. c. significasti. s̃. de for. ꝯpe. Et hęc ꝓcedũt in legibus cõibus. in statutis aũt, an licitũ sit arg. a ꝯrio sensu. ꝯcludit post Bar. in l. oẽs populi. ff. de iust. & iur. ꝙ si contrarius sensus repugnaret iuri, vel tenderet ad correctionem iuris cõis, tunc non deberet sumi. qđ lex nõ corrigitur, nisi q̃tũ expresse hoc appareat. l. ꝑcipimus. C. de appel. vnde alibi dixit gl. notabiliter: licèt ipse non alleget, ꝙ ꝑ subditos, & tacitos intellectus non dẽt induci correctio. ita no. gl. in c. cupiẽtes. §. ꝙ si per viginti. de ele. in vj. Sensus aũt ꝯtrarius non est expressus: sed potius ex mente sumitur: vt hic innuit tex. dum dixit, datur intelligi, & dũ dixit, & ibi dat̃ intelligi. & facit, quod hr̃ in l. apud antiquos. C. de fur. vbi aũt ꝯtrarius sensus statuti non repugnaret iuri. tunc bene licita esset argumentatio, q̃a casus omissus in statuto relinquit̃ in dispositione iuris cõis. faciat, qđ hr̃ in l. si ex̃neus. ff. de cõdi. ob. cau. & in c. susceptum. de rescrip. in vj. & de materia per Io. An. in c. publicato. s̃. de electio.

18 ¶ † In gl. pen. ibi: de testa. requisisti. Sed certè in eadẽ decre. in ver. si vero. vr̃ idem ꝓbari, qđ hic. nã si relinquit̃ Epo ab extraneo vr̃ relinqui cõtemplatione ecclesię. & sic vr̃ relictũ nedũ Epo. sed ẽt ecclesiæ, licèt sit secus, qñ relinquit̃ a propinquo. & sic patet, ꝙ ex circũstantijs hoc erit discernendũ, an sub appellatione Epi solũ ꝯprehendat̃ Eps. facit, qđ no. in c. ad apostolicæ. in gl. iij. & super ea. j̃. de dona. Io. Cal. hic dicit, ꝙ ibi, & hic respicimus mentem disponẽtis, & fauorẽ ecclesię. nã ibi mẽs esse vr̃, ꝙ de solo Epo intelligat̃, qñ a ꝓpinquo sit relictũ, sed vbi ab ex̃neo, tunc vr̃ esse mẽs disponẽtis. & ẽt fauor ecclesię hoc suadet q̃a vr̃, & dẽt intelligit̃ relictũ ꝯtẽplatione ecclĩæ. hic aũt fauore ecclesiæ suadet, vt appellatione Epi ꝯprehendat̃ solus Eps: vt sic faciiius aduocet̃ res demanu laici. & sic per hoc patet solutũ dictũ ꝯriũ. ¶ Do. Flo. hic dicebat, ꝙ ꝓpriè loquẽdo idẽ est dicere Epi. & solius Epi: q̃a in dubio non dẽt intelligi alia ꝑsona, ꝑ id qđ hr̃ in l. ita stipulatus. §. Chrysogonus. ff. de verbo. obl. Fatet̃ tamen, ꝙ qñq; dispositio collata in Episcopum intelligit̃ collata intuitu ecclesiæ, qñ sit relictum ab extraneo. & tunc noĩe Epi comprehẽdit̃ ẽt ecclesia. vt patet in d. c. requisisti. ¶ In gl. fi. ibi. nullũ ius habeat. Adde hic verbum, q̃a Eps. j̃. positum, q̃a melius hic cadit. ¶ In ea. gl. ibi. fuit permissum. s. ex dispensatione ecclesiæ, id est Papę, qđ fieri potuit, cum decima sit res spiritualis. nam ex ꝯcessione Papę põt fieri concessio iuris spũalis laico. facit, qđ not. Inn. & Io. An. in c. quod sicut. de electio. & qđ no. per gl. in c. bene quidem. in ver. ꝑter Romanũ. quæ fuit additio. & aliqui libri non habent. xcvij. dist. vbi ẽt gl. tractat, an possit cõcedi per Papã potestas excõicãdi laico. & facit ẽt, ꝙ no. per Ioan. And. in c. ij. de ꝑben. in vj. & quod dixit gl. s̃. qñ antiquitus, &c. & intellige, vt dixi super gl. in ver. tenet̃.

19 ¶ † Et ex prædictis patere potest ratio diuersitatis, quare laici possunt cũ consensu Epi transferre decimas habitas añ concilium Lateranensę in aliquam ecclesiam, vel locum religiosum, & tamen hoc non conceditur eis facere de habitis post concilium. nam ratio diuersitatis, quia habitas ante concilium licitè tenent ex dispensatione, & tolerantia ecclesiæ. quia fortè fuit indultum propter scandalum euitandum. faciat, qđ hr̃. s̃. de rescri. c. ij. & ideo cũ non possent aduocari ab ipsis laicis eis inuitis: tunc facilius retractarentur de manibus ipsorũ laicorũ, q̃a minus malum erat, qđ tales decimę trãsferrentur in aliquas ecclesias, vel loca religiosa, q̃ qđ ipsi laici retinerent qui certo respectu dicũtur ipsas malè detinere. vt tetigi suꝑ gl. in verbo, monendus. Et ideo ꝑmissum fuit qđ tales decimæ per laicos cũ consensu Epi possint transferri in ecclesiam ꝑ locum reli-

religiosum quæ ratio cessat in concessis post cõciliũ, q̃a non valet cõcessio.j̃. de decimis.prohibemus. & iõ de facili verisimiliter possunt recuperari:iõ tũc nõ sufficit solus consensus Epi. sicut, nec in alia re quã possideret ecclesia.imo plus videtur, ꝙ licèt res prophana ecclesiæ quæ per laicum indebitè tenetur nõ posset sine solennitate canonica alienari.facit,quod legitur in simili.l.j.& ij.C.si aduersus transac.tñ non videtur, ꝙ concessio iuris decimalis tanq̃ rei spũalis non posset fieri laico etiã cum solennitate consueta obseruari in alienatione rei ecclesiasticæ sine licẽtia Papæ.per id,qđ habetur in cap.j.de rebus eccle.non alie.in vj.¶In ead.gl.ibi.non potest alij dare.hoc verum,nisi cum causa, & consensu capituli, quia non potest alia Episcopus ius vnius ecclesiæ dare alteri.ꝑ id qđ habetur in d.c.de rebus eccle.non alie.in vj.ꝙ legitur,& notatur per gl.& docto.j̃.de relig.d.c. constitutus.¶†Extra gl.quæri potest,an hodie laici possint infeudari de decimis.conclude,ꝙ possunt eis locari,vel ad firmam concedi fructus decimarum.j̃.de loca.c.vestra,& no.in c.q̃uis.j̃.de deci.sed imperpetuum non possunt infeudari neq; concedi, q̃a tunc transiret vtile ius in ipsis decimis.facit,qđ hr̃. in c.ij. de capitulis conradi. in vsi.feu. & in c.j.de inuestitu. facta.de rebus alie. & in c.j. si controuersia orta fuerit inter vasallum.in vsi.feu.facit etiam,qđ legit̃, & notat̃ in l.j.& 2.ff.si age.vectiga.vel emphyteu.peta. ius aũt spirituale non potest cõcedi laico per inferiorem a Papa,sed solum per Papam.facit,qđ not.In.in l.qđ sicut.de elec. & qđ ẽt.s̃. tetigi. Authoritate eñ Papę interueniẽte possent infeudari:vt sic ille cui fieret concessio possit fructus decimarũ percipere:al's sine licentia Papę hoc fieri non posset.facit,qđ legitur & notatur.j̃.de decimis.q̃uis. & c.ꝓhibemus. Quidã tñ voluerunt dicere,vt hic tangit Inn. ꝙ laici possint infeudari de decimis intercedente causa,& interueniente autoritate,& consensu Epi.Nec obst.scđm eos,qđ hr̃ in d.c.vestra.de loca.quia ille tex. ₰m eos dẽt intelligi de his, qui non habent consensum Episcopi:q̃a inferioribus hodie,nec olim fuit licitum laicis infeudare perpetuo sine consensu Epi.facit,ꝙ hr̃. xvij.q.4.in venditionibus. & j̃.de decimis. ad hæc. nec etiam ob.₰m eos,qđ hr̃ in c.2.j̃. de feudis. quia dicunt,ꝙ ibi loquit̃ de his, qui iurant nõ infeudari. Sed certè,vt voluit Inn.non est licitum sine autoritate sedis Apostolicę hodie ĩfeudari laicos de decimis. per id,quòd hr̃.j̃.de deci.q̃uis.&c.ꝓhibemus.&per id,qđ superius dixi.¶† Vlterius quęri potest, ꝓ declaratione literæ inquantũ hic dicit, ꝙ laici decimas concessas ante conciliũ Lateranẽse in feudũ licitè tenent,sed post conciliũ non. Quid si laicus est in quasi possessione feudi decimarũ alicuius ecclesię, quia sunt in eius parochia.facit,qđ hr̃ de resti.spo.ad decimas.lib.vj.An si ecclesia vult illas vendicare:& dicat concessionem esse factam post cõcilium Lateranense. laicus vero dicat illã factã ante. quis hẽbit ꝓbare in ecclesia,qđ post conciliũ fuerint concessę, an vero laicus,qđ ante fuerit facta cõcessio, vel qđ autoritate Papæ habuit.Host.hic tenuit,ꝙ laico incũbit onus ꝓbandi,ꝙ facta fuerit cõcessio ante cõcilium,vel autoritate Papæ.Mouet̃,q̃a ecclesia agens ꝓ decimis sitis in sua parochia fundat intentionẽ suã de iure cõi d.c.ad decimas.& sic vr̃,ꝙ laicus debeat ꝓbare exceptionem suam,per id,qđ habetur in c.j.de except.in vj. Allegat etiam aliquas alias rõnes de quibus hic per Ioan.An.& hanc partem tenuit Archi.& Io. mona.in c.2.de deci.in vj.Io.An.hic dicit,& do. Anto. post eum, quòd si laicus põt probare possessionẽ tãti

20 (margin, beside "stitutus.¶†Extra gl.quæri potest")

21 a (margin, beside "id,qđ superius dixi.¶† Vlterius quęri potest")

a Vlterius quæri põt. De q̃õne vide ẽt d.Ab. hic ĩ iij.co. ver. sed pulcherrimũ dubium.vide cõsil. vj. Alc. in primo volu.

tp̃is cuius initij memoria non existit,& sic ꝙ semper illas tenuerit in feudum, qđ non est memoria in cõtrariũ:& qđ cõis opinio,seu fama ẽt sic est ₰m not. ꝑ gl.ad fi.in c.j.de prescrip.in vj. ꝙ tũc dẽbit obtinere, ꝑ ea q̃ no.ĩ d.c.j.de p̃scri.in vj.& j̃.de ver.sig sup q̃busdã.Et aduerte,q̃a põt intelligi dictũ Io. An. inq̃tum dixit ꝓbari debere cõem opi.seu famã,põt intelligi,ꝙ intellexerit de cõi opi.seu fama, qđ semper tenuerit in feudũ.põt etiã intelligi,ꝙ intellexerit de cõi opi.& fama,qđ habuit ante cõcilium. & sic intelligẽdo vr̃ hic dicere do. Flo. ꝙ ista fortè non de facili ꝓbabit̃.ideo dicit,qđ idẽ vr̃ hic dicere do. Ant.ꝙ sufficit,qđ alleget tantã p̃scriptionẽ tp̃is cuius initij memoria non existit, qđ valet titulũ cõcessum sibi fuisse ante conciliũ Lateranense . nam tunc p̃sumet̃ ꝑꝑ possessionem tanti temporis,facit qđ legit̃,& not.in c.ꝑuenit.j̃.de cẽsi.& facit.qđ no.per Legistas in l.cũ de in rem ver.ff.de vsu.De cautela tñ vr̃ esse, qđ ecclesia vendicet decimã tanq̃ ad se spectantẽ,cum sit sua parochia,nec dicat illã concessam laico post cõciliũ,ne videatur se astringere ad hoc ꝓbandum:sed simpliciter vendicet tanq̃ ad se spectantẽ, cum sit ita in sua parochia.nã hoc ↄstito , qđ sit in sua parochia laicus succumbet,nisi ꝓbet illã concessam autoritate Papę.vel nisi ꝓbet illã concessam ante ↄciliũ Lateran.vel nisi ꝓbet p̃scriptionẽ tanti tp̃is cuius initij memoria non existat.& allegat cõcessam fuisse ante cõciliũ.Nec ob.p̃dictis si dicat̃,ꝙ laicus non possit p̃scribere decimas ẽt ꝑ tantum tp̃s cuius initij memoria non existit, cũ illarũ sit incapax. s̃.de p̃scrip.cãm q̃.& no.Io.mo.in c.2.de deci.li.vj. q̃a responderi põt scđm do.Flo.ꝙ hoc casu laicus non tenebit decimas ex vi p̃scriptionis.sed ex vi p̃sumptionis. q̃a p̃sumit̃ adeptus tp̃e permisso.s.ante ↄcilium . ex quo tanto tp̃e possedit.& ꝓ hoc facit,quia non est verisimile,ꝙ tanto tp̃e fuisset permissus in possessione si non habuisset ius.facit,qđ no.Io.An.post Inn.& Host. in c. illud.s̃. de p̃script. & per p̃dicta patet r̃nsio ad rõnes Host.q̃a ꝓcederẽt,vbi possessio esset recens non antiqua,vel licèt antiqua.non tñ tm̃,qđ non extaret initij memoria. secus vbi extat memoria.s. q̃a illa tuet̃ possessorẽ,licèt ius cõe sit ↄ eũ in d.c.j.de p̃scri.in vj. & eodẽmõ põt r̃nderi ad rõnes alias alleg. per Host. q̃a ꝓcedũt, qñ apparet de possessione tãti tp̃is cuius initij memoria non existit,ꝑ ea quæ habent̃ in d.c.j. ¶Vltimo ꝓ declaratione decre.potest opponi scđm Inn. q̃a aut iste decimæ fuerunt concessę ab ecclesia sancti Stephani,aut fuerunt ↄcessę ab Epo.¶Primo casu non vr̃ ꝓcedere lr̃a,q̃a laici non hñt ptãtẽ alienandi feudũ dño irrequisito: imo tunc cadunt a iure suo,& reuertit̃ res ad dñm,vt hr̃ in l.feudo.de feudo nõ alienan.sine consensu dñi. al's sub rubrica de ꝓhibi.alie.feu. ꝑ Fede.in li.feu.c.Imperialẽ. & maximẽ non vr̃ habere vasallus potestatem alienãdi feudũ in aliã ecclesiã.ꝑ id qđ habetur in c.j.de aliena.feu. q̃a tunc maximè fieri vr̃ deterior ↄditio dñi.q̃a ecclesia non morit̃.vt patet in d.c.j.& 12.q.2.liberti. ¶Scđo casu si dicatur,ꝙ fuerũt cõcessę ab Epo laico,q̃a forte ex cã abstulit ecclesiæ Sancti Stephani . & postea cõcessit laico.& tunc ẽt non vr̃ ꝓcedere lr̃a. q̃a tunc vr̃,quòd non deberet mandare Papa,quòd restituantur ecclesiæ Sancti Stephani,cum fuerint lt̃imè ablatę ab ea.sed potius vr̃,quòd deberẽt restitui Episcopo.Propter hoc Inn.posuit duos intell's.Vnus est, ꝙ loquatur de decimis spectantibus ecclesię Sancti Stephani,& Abbatis ex cã ab Epo,& demũ ↄcessis laico per Epm dñio directo remanente penes ecclesiã Sãcti Stephani . quo casu scđm Inno. sicut Eps ↄcessit ab ini-

ab initio laico: ita poterit ꝯsentire, ꝗ iste decimę debētur alteri ecclesię, vel loco religio. q̃a per hoc non vr̃ pręiudicari ecclesię sancti Stephani, quare sicut penes laicũ fuissent remansura quò ad vtile dñiũ: licèt non quò ad directũ, ex quò ex causa fuerunt ablata ab ecclesia Sancti Stephani. ita poterit postea laicus alteri ecclesiæ concedere. P. laico religioso cum consensu Epi. nam debebit id fieri sine præiudicio directi dñij ecclesiæ Sancti Stephani, imo ſm Inn. in dubio semp̃ dicta concessio intelligitur facta sine alterius p̃iudicio. facit, qđ hr̃. s̃. de vsu pallij. ex tuarum. ĩ. de offi. dele. super eo. & l. nec auus. cum similibus. C. de emancip. libero. vnde dicit, ꝗ modicũ pręiudiciũ vr̃ fieri ecclesiæ Sãcti Stephani. & magnũ cõmodum fieri ecclesię cui conferũtur. vnde ēt videretur ſm Inn. qđ laicus remaneat vasallus ecclesiæ Sancti Stephani. & prælatus ecclesię, vel monasterij cum fit ꝯcessio erit vasallus ipsius ecclesię ad quē spectat directũ dñium. ¶ Scd̃s intellectus est, ꝗ ecclesia sancti Stephani concesserat laico decimas perpetuo de autoritate Epi, propter ꝗ laicus factus erat vasallus ecclesiæ Sãcti Stephani. & ita ēt erit ecclesia cui fuit facta donatio, seu cõcessio per laicum authoritate Epi. & per hoc non p̃iudicabitur directo iuri ecclesiæ Sãcti Stephani. & sic fiet sine eius præiudicio. nam absurdum esset, qđ ecclesia suo iure priuaret̃. i. suo feudatario sine causa, in c. satis peruersum. lvj. dist. tamē Inn. hic dicit sibi plus facere primũ intellectũ, videlicet, ꝗ intelligatur de decimis ablatis ab initio ex causa p̃ Epm ab ecclesia Sancti Sthepani. qđ vr̃ fieri potuisse, per id, qđ habetur. ĩ. vt eccles. benefi. c. vnico. ad fi. & demũ per Epm fuerunt concessę laico in feudum. & ideo poterunt postea alij ecclesiæ cõcedi interueniente autoritate Epi. sed huic intellectui ob. primo, q̃a Papa hic mandat moneri laicum ad restituēdum ecclesiæ parochiali, nam vr̃, qđ deberet moneri ad restituendũ Epo a quo habuit. Respõdet hic Inno. qđ hoc debet intelligi, ꝗ monitio ista fieri dēt de voluntate Epi a quo in feudũ habuit. & si ēt dicat̃ quare Papæ mandauit, qđ moneat̃, vt restituat ecclesiæ Sancti Stephani. Respondet, qđ ideo de facili res reuertit̃ ad suã nãm. xxxv. dist. ab exordio. & l. si vnũ. §. pactus. ff. de pactis. & quia ęquius, & iustius vr̃, qđ restituatur ipsi ecclesiæ cuius fuit q̃ alteri. facit, quod habetur. ĩ. de testa. cum in officijs. quinimo si Eps nollet consentire posset cogi per superiorē. per id, quod hr̃. ĩ. de iurepatro. in c. nullus. nec placet sibi secundus intellectus: videlicet, ꝗ per ecclesiam Sancti Stephani fuerit facta concessio decimarum laico. q̃a ſm eum illas perdere non deberet ecclesia ēt de consensu capituli, nisi magna causa subsistat. per id, qđ habetur in c. j. ĩ. de re. eccle. non alie. & eo. ti. c. j. lib. vj. Hosti. vero non vr̃ placere primus intellectus. q̃a nõ vr̃ esse licitũ Epo posse auferre perpetuo rē alterius ecclesiæ. sed solũ ad tempus. per id, qđ habetur in d. c. vnico. ad fi. vt eccle. benefi. & si ad tp̃s fuisset facta ablatio non fuisset licitũ Epo dare perpetuo in feudũ ipsas decimas laicis. facit. ĩ. de deci. q̃uis. & c. prohibem⁹. Fatet̃ tñ, ꝗ eccłiam ñ laico: sed loco religioso dare posset. ĩ. de do. pastoralis. & c. consultationibus vel ēt in ipsa eccłia cēsum assignare de nouo, vel antiquum augmētare cum consilio capituli, scd̃m ea q̃ hñr in c. prohibemus. ĩ. de decimis. & in pręalle. c. pastoralis. & facit, quod habetur in cle. si vna. de rebus eccle. non alie. & sic scd̃m eũ videretur, qđ nec primus, nec scd̃s intellectus p̃cedat. Do. Ant. hoc dicit, qđ hic debet intelligi de decimis concessis ante cõcilium Lateranense, q̃ ex tolleratione ecclesiæ detinebantur, & plus nõ dicit, nec aliter declarat. ¶ Do. Flor. hic vr̃ velle, ꝗ primus intellectus posset sustineri. tñ non r̃ndet ad id, quòd Host. dixit, nec de ipso facit mētionē. dicit etiã scd̃m intellectũ posse defensari. Et ad ꝯrium dum dr̃, qđ laicus non debet alienare sine expresso consensu ecclesiæ Sancti Stephani. Respondet, ꝗ laicus hic habuit consensum Epi qui potuit vices ecclesiæ inferioris supplere. alle. de succes. ab intesta. sed certè ibi. supplet ad commodum ecclesiæ inferioris: hic aũt supplet ad pręiudiciũ ipsius ecclesię Sancti Stephani. Et sic vr̃, quòd nõ fit perfectè declaratus intellectus decre. docto. nec etiam Ioan. And. aliter declarat q̃ recitando dicta Inno. Mihi vr̃ considerandum circa primum intellectum, ꝗ q̃a Episcopus non potest esse autor in facto proprio. in cle. si vna. de re. eccle. non alie. Non vr̃ potuisse auferre ipsas decimas p̃petuo. vt dixit Host. & si ad tempus solum abstulisset vr̃, ꝗ non potuisset ipsi laico perpetuo concedere. & sic non videtur procedere primus intellectus Inn. vt dixit Host. & de hoc an, & qñ per ipsum possit auferri ius alterius ecclesię ad suam vtilitatem. dicetur in d. c. vno. ad fi. vt eccle. bene. & in c. si propter tua debita. de rescriptis. in vj. vnde p̃pter prædicta non videtur procedere primus intellectus Inno. si dicas saluando ipsum, q[illegible]erit licitũ Epo auferre decimas ab ecclesia Sa[illegible]tephani ex causa non pro se: sed vt daret laico qui defenderet ecclesiam, schismaticis. & ab alijs oppressionibus quæ tunc erant in ecclesia. & videtur, quòd id debuisset facere cum ꝯsensu capituli. quia si non potuit ex causa auferre ius vnius ecclesiæ, & dare alteri eccłię sine ꝯsensu capituli. ĩ. de dona. pastoralis. & in præalleg. cle. si vna. de rebus eccle. nõ alie. multominus vr̃, ꝗ debuisset auferre ecclesię, vt daret laico sine ꝯsensu capituli. hoc tñ, ꝗ potuerit auferri taliter, vt ꝯcederet laico non potest bene iure probari, nisi per hanc decre. m istum intellectum. Ex cuius verbis tamen hoc nõ bñ colligitur: & sic soluemus intellectum primum. scd̃m prædicta satis videtur, ꝗ ꝯcessio quæ fiet per laicũ alteri eccłię intelligi dēat sine p̃iudicio directi dominij ecclesiæ Sancti Stephani. & sic videretur, quia ecclesia cui fiet ꝯcessio debebit recognoscere rõne directi dñij ipsam ecclesiam Sancti Stephani. Vel poterit dici, ꝗ erit vasalla laici, & ipse laicus erit vasallus ipsius ecclesię Sãcti Stephani. Qualiter tñ hoc sit intelligendũ patere poterit ex his, quæ dicam circa scd̃m intellectũ. ¶ Vnde circa scd̃m intellectũ est ēt videndum nunquid possit procedere. nam Inn. dixit, ꝗ nõ vt s̃. tetigi. Sed d. Flo. saluat illum per modum quem superius tetigi. tamen eius saluatio non vr̃ fuisse bona. per id, quòd superius dixi. ideo attende, ꝗ † feudatarius, & olim, & hodie potest dare in feudum alteri ipsam rem feudalem, dummodo det ęquè idoneo, & sub eadem lege sub qua habuit dummõ nõ fiat in fraudem. vt legitur, & not. in c. j. de capitulis conradi. in vsi. feud. & in c. similiter. in tit. de lege conradi. aliter autem alienare non erat licitum sine consensu dñi. olim tamen si alienabat partem, & non totũ alienari poterat sine consensu dñi. poterat etiam dare ad libellum totum ipsum feudum sine consensu dñi, nisi daret ecclesiæ. q̃a id fieri non poterat, cum per id cēsetur fieri deterior conditio primi dñi infeudãtis. q̃a ecclesia nõ moritur. vt hęc p̃bantur in c. j. qualr̃ olim feudum alienari poterat. iũcto. c. j. de alie. feud. in vsi. feu. Applicando vero prædicta ad propositum hodie neque totum neque partem neq; etiam ad libellum põt dare sine ꝯsensu dñi. per id, qđ habet̃ in l. imperialē. de prohi. alie. feu. per Fede. licèt olim, & hodie possit

22

possit dari alteri in feudū.vt superius dixi.Attende,ꝙ aut iste laicus nolebat infeudare aliā ecclesiā.aut volebat aliter alienare, seu ipsam decimā ɔcedere alteri ecclesiæ.primo casu vr̄,ꝙ non posset etiā cū cōsensu Epi sine cōsensu ecclesiæ Sancti Stephani.q.a non vr̄ fieri æquali,& vr̄ fieri deterior cōditio ecclesiæ Sācti Stephani. quia laicus potest mori sine descendētibus,sed ecclesia non morit̄.xij.q.ij.liberti.& in d.c.j.de alie. feu. & in re prophana concessa in feudū ab ecclesia satis vr̄ procedere,ꝙ non posset infeudari alteri ecclesiæ saltem sine consensu prioris ecclesię per rationem superius dictam . sed in re spūali prout est decima potest dici,ꝙ ius dispēsauit cōtra regulas p̄dictas,vt possit laicus infeudare alteri ecclesię.& hoc vt facilius auferat̄ de manibus laicorū qui certo respectu dicunt̄ illas malè tenere,vt dixi super glo. in verbo monendus.& ideo ius voluit,ꝙ saltē cum cōsensu Epi,licèt non interueniat ɔsensus capituli possit in aliā ecclesiā transferri,& ideo requiritur cōsensus Epi,ne fortè fieret fraus.vt sic possit videre,& cognoscere,an tractetur de decima ɔcessa an̄ conciliū, an post.facit,qđ legit̄,& not.j̄.de deci.q̄uis. & scđm intellectū istū intelligendo , ꝙ laicus daret in feudū alteri ecclesiæ eueniet,ꝙ ecclia in q̄ transfert̄ erit vasalla ipsius laicus in poterit seruire per substitutū si expediat fauori ipsius ecclesię ſm no.per gl. & Cy.in l. quisquis.C.de Epi.& cle. Ipse aūt laicus remanebit vasallus ecclesiæ Sancti Stephani.& hoc modo posset intelligi hæc decreta.ſm intellectum positum per Inn.si aūt laicus voluerit infeudare,seu alteri alienare fortè donando ɔcedendo ipsi alteri ecclesiæ. tunc videretur, ꝙ non posset sine consensu ecclesiæ Sācti Stephani.imo videretur eadē a iure suo.per ea , quæ hn̄r in d.c.j.de prohi.alie.feu.per Fede.tn̄ sustinendo istum intellectū potest dici,qđ id,qđ dictum est ꝓximè ꝓcederet in re prophana cōcessa in feudū. secus in re spirituali ꝓut est decima ius dispensauit, vt facilius auferat̄ de manibus laicorū, ꝙ possit in aliā ecclesiam alienari sine consensu primæ ecclesię infeudantis dūmodo fiat cum consensu Episcopi dięcesani. & ſm hoc vr̄,ꝙ ecclesia in quam transfertur non erit vasalla laici.quia hoc non agit̄,nec laicus remanebit vasallus primę ecclesiæ,ex quò decimā non habet,nec donauit alteri ecclesię.satis tn̄ vr̄ per istum, ꝙ ecclesia in q̄ transfertur,quia illa solū hēt vtile dominiū decimarū,qđ erat penes laicum dēat recognoscere respectu directi dn̄ij primā ecclesiā infeudātē ipsum laicum sicut recognoscebat ipse laicus, q.a tali iure non debet intelligi in dubio essē priuata ipsa prima ecclesia,per id,qđ superius dixi.& qđ hr̄.lxvj. dist.satis puerum.& si laicus nil p̄stabat ecclésię,q.a fortè feudū erat francū,& liberū.iuxta id, qđ no.Io. An.in addi.Spe.in rubri.de p̄scri.circa fi. silr̄ nihil p̄stabit ecclesia in q̄ transfert: debebit tn̄ recognoscere respectu directi dn̄ij in capitulis fidelitatis quę habentur in ti.de forma iur̄i,& fidelitatis,& ti. sequen. sicut ipse laicus q. ad p̄dicta tenebatur . vt notat Ioā. An.in p̄alleg.addi.& si in aliquo p̄dictorū erit expediēs seruiet ꝑ substitutum ipsa ecclesia ad q̄ transfertur fauore ipsius ecclesiæ.per no.in d.l.q̄squis.Et ſm p̄dicta ēt potest intelligi iste tex.facit,ꝙ not. Iaco.de Belui.in ti.j.& c.j.circa prin.in vsi.feu.& in ti. Epm, vel Abbatem,&c. in c.j.vbi ēt tangit,qn̄ res ecclesię dicatur esse consueta dari in feudū.de quo dicet̄ in c. 2.j̄.de feud.& per p̄dicta satis patere pōt respōsio ad ɔ̄ria quæ fiunt,& fieri possunt circa scđm intellectū. Et tene diligenter menti prædicta.quia doc.non declarant plene intellectum.capitu.j.

SVMMARIVM.

1 *Electus in prælatum, & confirmatus habet facultatē administrandi.*
2 *Electus in Episcopum . & confirmatus non vocatur Eps ante consecrationem,sed electus.*
3 *Electio,an fieri debeat de gremio ipsius ecclesiæ.& nu. 12.*
4 *Ecclesia si conceditur ad vsum monachorum dicitur alienari, debet illa concessio fieri cum solennitatibus requisitis in alienationibus.*
5 *Solennitates requisitæ in alienationibus rei ecclesiæ quę sint.*
6 *Conuenientia sumitur pro consensu, sed communiter pro tacito consensu.*
7 *Clericorum appellatione quandoq; solum comprehenduntur canonici qui sunt de capitulo.*
8 *Tractatus plures, an fieri debeāt in alienatione rerū ecclesiæ, & qualiter fieri debeant.*
9 *Res mobiles prætiosæ æquiparantur immobilibus.*
10 *Concessio rei ecclesiasticę facta alicui ad vitam, an censeatur esse temporalis.*
11 *Alienatio perpetua rei ecclesiasticæ facta forma non seruata est ipso iure nulla.*
13 *Dominiū rei legatæ post mortem testatoris ante aditum hæreditatem transit recta via in legatarium.*
14 *Legatum repudiare an possit minor sine iudicis autoritate.*

Va nuper. Non p̄t Eps sine cōsensu capituli donare ecclesias alijs ecclesijs etiā q̄ iuspatronatus hēnt in illis.h.d. Et in prima ɔsultatio.scđ a rn̄sio.scđ a ibi:alterius.
1 ¶†No.electū in prælatū habere facultatē administrandi, qđ intellige verū ɔfirmatione secuta.nam ante non habet ius administrandi.s̄.de electio.qualiter.in c.nosti.& c.transmissam. & c.ti.auaritiæ.in vj.fallit tn̄ in casu.c.nihil.s̄. de elec.¶†Not.
2 electū in Epm cōfirmatū. non tn̄ cōsecratū nō appellari Epm:sed bene electum tm̄.facit,qđ no. per gl.j̄.de religio.do.c.j.& bene dixit de electo,& cōfirmato.q.a ex cōfirmatione etiā ante consecrationē cōseq.tur ius administrandi.d.c.transmissam. quia si non fuisset cōfirmatus, & sic non haberet ius administrādi non esset dubium ꝙ solum deberet appellari ele-
3 ctus.¶†No.arg.ꝙ ad dignitatem particularem ecclesiæ fieri debet electio de gremio ipsius. de quo in ca. cum dilecti.s̄.de consue.& in c. cū inter canonicos. s̄.de elec.q.a hoc non est necessariū de iure cōi:q.a p̄t fieri electio ēt extra gremiū ecclesiæ.vt colligitur,& notat̄ in dictis iuribus , nisi consuetudo aliud habe-
4 ret.& sic pōt intelligi, qđ inferius dicetur.¶†Not.ꝙ vbi ecclesia concedit ad vsum monachorū ēt si monachi in illa habeant iuspatronatus,dicitur tunc alienari ipsa ecclesia. & sic non pōt fieri talis cōcessio sine solēnitatibus req̄sitis in alienationibus.Quod tn̄ est intelligendū,scđm ea quæ no.j̄.de dona.pastoralis.& in cle.si vna.de re.eccl.non alie.& in c.j. de re.
5 eccle.nō alie.in vj.¶†No. quatuor quæ sunt de solénitate alienationis rei ecclesiasticæ . nā primo requirit̄ tractatus,secūdo consensus capituli.tertio vtilitas ecclesię:saltē quātū ad opinionē , & in totum alienantiū:vt hic tangit gl.in c.precedēti.in verbo ꝓfuturū. Quarto requirit̄ subscriptio capituli.Et aduerte , q.a in actibus capitularibus silr̄ non requiritur subscriptio,nisi reperiat̄ aliud in iure expressum. vt no.Inn. in c.j.s̄.eo.& est expressum in casu isto, & ēt in constitutione syndici.facit,qđ habetur in c.j.& c.fi.s̄.de ꝓcu.& silr̄ in decreto electionis.s̄.de elec.innotuit. Et an ɔsuetudo possit operari,ꝙ in alienatione rei ecclesiæ non req̄rat̄ subscriptio dixi in c.j.s̄.eo.Et facit
6 qđ no.in c.j.de rebus eccle.non alie.in vj.¶†No.de isto verbo,cōuenientia:q.a hic sumit̄ ꝑ cōsensu.communiter tn̄ sumitur pro tacito cōsensu.l.4.C.de manumis.quia in alienationibus perpetuis requirit̄ expressus

pressus consensus canonicorum. vt no.per gl.in c.ij. s.e.& in c.j.de rebus eccle.non alie.in vj.sed in temporali ꝯcessione sufficit tacitus consensus: vt q.a non contradixit capitulum,nec req̃rit etiã tunc ꝯñr subscriptio canonicorũ.per not.in d.c.ij.s.eo.& in d.c.j.
7 ¶No.ꝙ appellatione † clericorum aliqñ comprehẽdunt solum canonici qui sunt de capitulo . facit, qđ no.gl.in c.præcedenti.in verbo clerici.¶In glos.ij.in fi.sup.qñ fit sine cõsensu capituli.sed vbi fieret cum cõsensu capituli, & ex causa:vt quia fortè vellet venire ecclesiã loco religioso indigenti:& tunc posset nedum si ecclesia eẽt vacans:sed ẽt si nõ esset.vt probat in cle.si vno.de rebus eccle.non alie.hoc tñ casu,qñ non est vacãs fiet sine præiudicio rectoris, & sic post mortẽ eius sortietur effectũ.facit,qđ hr̃.s.de restitu.
8 spo.cũ venissent.¶†In gl.tractatu ª ibi, qđ sibi videt
a formã instrĩ fiendi.super hoc tractatu posuit Spec.in ti.de locato.§.sequitur.ver.& scias. An autẽ debeant fieri plures tractatus,an vero sufficiat vnus,de caute la est,qđ fiant plures.vt tetigit Spe. in loco præalle. tñ sufficit vnus diligenter,& solenniter factus: vt voluit gl.in c.j.de rebus eccle.non alie.in vj. & pro hoc facit tex.iste, dũ dixit, ĩ singulari de tractatu.& an solennitas auth.hoc ius porrectũ.C.de sacrosan. eccle. hodie necessaria.an vero sufficiat solennitas. de qua hic,& in c.sine exceptione.12.q.2.cõiter tenetur , ꝙ sufficiat ista solẽnitas.vt no.gl.in d.c.j.de rebus eccl. non alie. in vj. licèt aliqui aliqua dixerint vt ibi no. ¶In ea.gl.ibi:de bonis ciuitatis. aliàs est sub rubrica de bonis vendendis ciuitatũ. & in l.vltima dicti ti.ꝙ ꝯuenire debent curiales,& honorati possessores ciuitatis quorũ res distrahat,& ꝓpositis sacrosanctis scripturis quilibet dẽt dicere id,qđ putat esse vtile ciuitati.hoc tñ de sacrosanctis scripturis non seruatur in alienatione rei ecclesiasticæ,nec etiã istud dicit hic .
9 ¶†In ea.gl.ibi:mobilibus p̃tiosis.no.bene ęquiparari res mobiles p̃tiosas rebus immobilibus ecclesiæ : quia ꝑ hoc vr̃ extendi hęc decre. qđ est notandũ ſm do.Ant.& pro hoc dicto facit.l.lex quæ tutores.q̃ in minore etiã ęquiparatur cui ecclesia ẽt æquiparat.s. de rest.in integr.c.j.Item aduerte.q.a id, qđ dixi simpliciter sufficere vnicũ tractatum diligenter, & solẽniter factũ.dicit Io.An.in addi.Spe.in ti.de loca.pal lega.§.sequit.super ver.& scias,ꝙ hoc ꝓcedit in alijs monachis q̃ nigris.In illis eñ debet pręcedere ad minus tractatus duorũ dierũ interpellatorũ . & interdũ dicit etiã req̃ri lnĩam Papæ. & dicit patere in ꝯstitutionibus Bñdicti.quod tene menti.¶In gl. pe.in fin. ꝯ̃riũ vr̃ voluisse gl.12.q.2.sine exceptione.sed de hoc dic,vt plene dixi in c.præcedenti.in glo.super verbo ꝓfuturum.¶In gl.fi.ibi:in eorum vita. & sic vr̃ sen-
10 tire gl.ꝙ † concessio rei ecclesiasticæ facta ad vitã alicui censeat esse tẽporalis. & quòd possit fieri sine solennitate.de qua hic:sed certè vr̃,ꝙ vbi fit ad vitã,vel ad longũ tp̃s,ꝙ tunc vr̃ illa fieri perpetua.per id, qđ habet in cle.j.de rebus eccle.non alie. coniuncta gl. Alię autem dicuntur esse temporales,& an in cõcessione temporali sit seruanda solennitas huius capituli.ita, ꝙ illã nõ possit facere Ep̃s sine ꝯsensu capituli: vr̃ dicendum per istum tex.a contrario sensu. dũ dixit,perpetuas,&c.qđ ar.a cõtrario sensu vr̃ esse validũ in iure.s.c.p̃cedenti.facit,qđ hr̃ in c. possessiones. xvj.q.j.Nec ob.ꝙ habetur in c.Ep̃s.12.q.j.vbi vr̃ , ꝙ Ep̃s etiam temporales alienationes non possit facere sine consensu capituli:quia ibi: ideo fraudabat ecclesia.Nec ob.ẽt prædictis,quod habetur in c.ea noscit. s.eo.quia ibi loquitur in concessione spiritualiũ: vbi debet esse maior æstimatio.sed de hoc,& qualiter sit dic,vt dictũ fuit.s.eo.in c.2.& d.c.ea noscitur.& nota,ꝙ Ioan.An.per r̃nsionem ad dictum.c. ea noscit . vr̃ sentire , ꝙ in re prophana ecclesiæ possit fieri concessio ad vitam sine consensu capituli. vt etiã hic sentit gl.tamen hoc non videtur verum saltem hodie, ꝑ ea,quæ habentur in d.cle.j.de re.eccle.non ali.Et p̃dicta intelligit ꝓcedere d.Ant. quatenus dictũ est in temporali concessione non requiri consensum capituli,nec solennitatem de qua hic saluo,nisi fieret cõcessio omnium bonorum,vel maioris partis ecclesię. quia tunc idem esset dicendum , qđ in perpetua : vt voluit Io.An.in addi.Spe.sup ti.de re.eccle.nõ alie.
11 ¶†Itẽ aduerte,q.a certũ est,ꝙ qñ alienatio perpetua rei ecclesiæ fit forma nõ seruata , ꝙ tunc ipso iure est nulla,vt patet hic dum dicit irrita eñ , &c.sed vbi fit seruata forma in casu nõ concesso,tunc est dubiũ. nã aliqui dicunt idẽ per istũ tex.Alij vero dicunt alienationẽ tenere mero iure , licèt ecclesia possit restitui si reperiat lesa.& istã opi.tenuit gl.12. q.2. in summa. & in c.sine exceptione,sed cõiter tenet prima opi.vt patet ex his,q̃ notant in c.j.s.de resti.in inte.per Io. An.& facit,ꝙ no.per eundem. & Archi. in c.j.de re. eccl.nõ alie.in vj. Aduerte tñ, q.a dr̃ saluari posset scđa opi.intelligendo illã,ſm ea q̃ notaui sup c. pxi.
12 in gl.sup ver.profuturũ.de quo dic,vt ibi.¶†Vltimo posset opponi,q.a vr̃,qđ Archi.posset assumi aliunde q̃ de corpore ecclesiæ,& de numero canonicorũ: q.a ius eligendi, & etiã cõferẽdi bñficiũ in ecclesia vr̃ ex parte passiua, seu ipsius eligendi esse liberum de iure cõi,vnde vr̃ posse eligi nedum per eũ de ecclesia, seu de gremio ecclesiæ: sed ẽt si sit de extra ecclesia,dũ tñ sit idoneus,ꝑ ea q̃ hñr.s. de consue.cũ dilectus. & s. de ele.cum inter canonicos R̃ndet Inno. ꝙ cõtrariũ ꝓcedit de iure cõi:sed hic loq̃t,qñ de consuetudine debebat esse canonicus, seu eligi de numero canonicorũ : ideo non poterat Ep̃s ꝯferre Archidiaconatu alteri q̃ canonico:Fatet tñ,ꝙ si haberet potestatẽ cõferendi Archidiaconatũ,& canonicatũ, ꝙ tunc si vacaret canonicatus posset aliquẽ q. non esset de ecclesia creare in canonicũ , & illi ꝯferre archidiaconatũ . & ſm p̃dictã dicit debere intelligi istũ tex.¶ Vltimo tangit hic do.Flo.an sine solẽnitate requisita in alienatione perpetua rei ecclesiæ possit prælatus repudia-
13 re legatũ factũ ecclesiæ.videtur, ꝙ non:q.a † dñiũ rei legatę post mortẽ testatoris ante aditã hæreditatẽ trãsit recta via in legatariũ:vt hr̃ in l.a Titio.ff.de fur. &
14 in l.magis.§.fundũ.ff.de re.eorũ vbi patet,ꝙ†minori nõ repudiat legatũ sine tutore: quia est alienatio rei minoris:vt ibi dr̃ in tex. In ꝯ̃riũ facit.l. magis.§.fundus.cum ibi no.vbi vr̃ dici,ꝙ non sunt paria non acq̃rere,& alienare.& ꝑ hoc ẽt , q.a nõ vr̃ fieri pauperior q. non acq̃rit.l.si sponsus.§.si maritus.ff.de don. inter vi.& vxo.& istud tenet Fede.de senis in suis cõsilijs ꝯsilio.ix.& idẽ dicit do.Flo.tenuisse Bald.per l. pupillorũ.C.de repud.hęredi.qđ dicit esse valde notandũ.pro quo ẽt allegat,qđ legitur, & notat in d.§. si fundum.facit,qđ legit, & no.in l. si q.s ita hr̃ditas. ff.de condi.insti.Ad §.si fundum.R̃ndet , ꝙ ideo non repudiat minor legatum sine autoritate tutoris: quia nõ hẽt ltĩmam administrationẽ bonorũ suorum : secus dicit in p̃lato qui hẽt ltĩmam administrationem bonorum ecclesię.j.de do.c.ij. & tene diligẽter menti istud dictum.Tñ aduerte,q.a non vr̃ esse sine dubitatione ꝓpterea:q.a tex.in d.§.fundum autoritate legatum,& c. vr̃ loqui aduersatiuè ad p̃cedentia in quibus dictum erat, ꝙ poterat pupillus sine decreto iudicis tradere rẽ emptori vẽditã per defunctum: & sic cũ propter aduersatiuã autẽ videat aduersari in factum. facit,

a In gl.tractatu. Sup hac gl.si q̃ris vtrũ in his in quibus capitulũ collegiũ vel conuentus dẽnt cõsentire sufficiat,quod tanq̃ singuli segregatũ consentiãt , vel an teneant col legi aliter consentire. vide hic p d.Hẽt. Bo. in j.co.ver. super eo.c.

facit,qđ legit,& notatur in l. hoc amplius.§. de his aũt.ff.de dam.infecto.& in l.2.§.sed,& fortius. ff.ne quis eum qui in ius voca.vi.ex,ꝙ non possit repudiare legatum sine decreto iudicis.& sic sine solennitate requisita in alienatione rei immobilis minoris. & hoc satis indicat rõ literæ dum dicit aliàs esse verum hanc alienationẽ cõstare,cũ sit res ipsius pupilli.Nec ob.quia ibi solũ fit mentio de tutore:q̃a videtur supplendũ esse ẽt de decreto iudicis propter aduersatiuam ibi positam,cũ in præcedentibus facta fuerit mẽtio, ꝙ non requiratur decretũ iudicis in casũ de quo dixi, & quia ẽt sic debeat suppleri satis potest colligi ex ratione tex.qui habet declarare dictũ.facit,qđ legitur,& notatur in l.is q̃ autem.ff.de acquiren.poss. & in l.adijcere.§.q̃uis.ff.de iurepatro.Et aduerte,q̃a Bal.in d.l.pupillorũ.non loquitur in legato:sed in hęreditate quæ potest habere in se onera:vnde tunc bene videtur,ꝙ posset prælatus cum cõsensu sui capituli si est ecclesia collegiata,vel rector ecclesię si nõ est ecclesia collegiata cum tales habeant legitimam administrationẽ repudiare administrationẽ si sibi vr̃ ẽt sine autoritate superioris.prout voluit ibi Bal. & q̃a videmus,ꝙ ẽt pupillus cũ autoritate tutoris sine decreto iudicis repudiare potest hæreditatem . vt patet ex his,quæ habentur in d.l. pupillorum . & sic aliud videt̃ in hęreditate quę cõiter habet in se onus:aliud in hęraditate quæ merum lucrum habet in se.Et ad l. sponsus.§.si maritus.potest rñderi,vt ibi tangit gl. in d.§.fundum.qđ ibi loquitur in marito,& vxore in q̃bus non debet fieri amara interpretatio. l. si quos.§. si quas.ff.de dona.inter virum,& vxorem.& ideo licèt maritus repudiet legatum sibi factum.& propter hoc acquiratur vxori.non intelligetur esse donatio ꝑ quam fiat pauperior:sed potius dicetur non acquirere.Et per prædicta videtur. ꝙ minor non possit repudiare legatum sibi factum rei immobilis sine solennitate req̃sita in alienatione rerũ mobilium ipsius minoris.& idem videtur dicendũ in legato facto ecclesię,cum ęquiparetur minori, de rest.in inte.c.j.Tenetñ menti dictum Fede.de senis.& do.Flo.qui tenuerunt ɔ̃rium:vt dixi superius: sed de iure fortè verius: quod superius tetigi.& pro differentia q̃ feci inter hr̃ditatẽ,& legatum.bene facit,qđ habetur in l.si hęreditatem.vbi est bonus tex.ff.manda.

SVMMARIVM.

1 *Redditus ecclesiastici sunt deputati ad sustentationẽ ministrorum, & vsu,& necessitate ecclesię.*

2 *Concedere non põt Ep̃s redditus spirituales vnius ecclesiæ absque cõsensu capituli.& nu.7.*

3 *Redditus spirituales ecclesiæ non potest Episcopus etiam cõsentiẽte patrono concedere in vsus monachorũ, nec nouam pensionem illis concedere,vel veterem augere.*

4 *Quinquagesimam dare põt Ep̃s loco pio de bonis ad mensam, vel ecclesiam suam spectantibus,& etiam de bonis spectantibus ad quamlibet inferiorem ecclesiam sibi subditam.& nu.6.*

5 *Episcopus si velit agere contra capitulum,an debeat petere cõsensum capituli.*

a Ep̃s. Sup hoc c. si q̃ris vtrũ Episcopus possit donare. mõasterio de nouo fundando q̃nquagesimam, vel iam fundato magnificando centesimã partem rerum ecclesiæ sine consensu capituli distingue, vt hic p d. Henr. Boy. in princi.c.

a Astoralis. Ep̃s a ecclesias parochiales,vel obuentiones earũ ẽt de cõsensu patroni sine cõsensu capituli monasterio cõferre non p̃t.h.d.Et in prima duplex q̃o.In secũda ad vtranq; ponit̃ cõis rñsio.secunda ibi: ad quòd. Et no.qđ Inn.& Host.& ẽt Io.An.& similiter d.Ant. satis instant a quo differat prima quæstio a secunda: potes dicere,qđ prima est,an Ep̃s sine licentia Papę, vel sine consensu capituli sui possit religiosis concedere obuentiones alicuius parochialis ecclesię reseruata congrua sustẽtatione Vicario ecclesiæ, seu eius Rectori.& videtur dicta prima q̃o fieri,quando ecclesia non est patronata.Secunda quęstio est, an q̃n ecclesia non est patronata cõsentire patrono possit Ep̃s sine consensu capituli subijcere, seu concedere totã ecclesiã ipsis religiosis, vel saltẽ de nouo conferre aliquã portionẽ.Et aduerte , q̃a dubitatio primę q̃õnis potuit esse,q̃a videbatur fauore religionis.per id,qđ habetur in l.sunt personæ.ff.de relig.potest Episcopus tales obuentiones conferre ipsis religiosis etiã sine consensu capituli.Contrarium determinatur : q̃a ex tali cõcessione videbat̃ surgere confusio terminorum ipsarũ parochiarũ distinctorũ per diœcesim. Itẽ, quia sunt terminati ad vsum ministrorum ipsius ecclesię parochialis:vt hic dicitur.& facit, qđ habet̃ in c.j.de sepul. In scđa autem q̃õne potuit esse ratio dubitandi:q̃a videbatur,ꝙ deberet sufficere,quòd Episcopus haberet consensum patroni.Contrariũ hic determinatur,& ẽt contrarium videbatur esse determinandũ ex eo, quia Lateranensę concilium prohibet de nouo imponi pensionẽ,vel augere veterem: & iõ fortius videbatur de mente ipsius fuisse prohibere,ne tota ecclesia alteri daretur:¶No.j.ꝙ olim lites ecclesiarum parochialium fuerunt litatę per Dyonisium. ¶No.ꝙ ecclesia parochialis intra limites suæ ecclesię super receptionẽ reddituũ, & obuentionũ spiritualiũ fundat intentum suũ de iure cõi.facit,qđ hr̃ de resti. spo.c.j.ad decimas.lib.vj.& per hoc argui potest fm do.Anto. quid iuris sit dicendum de oblationibus q̃ fiunt imaginibus positis in pariete alicuius ecclesiæ: q̃a videtur,ꝙ pertineat ad parochianũ illius ecclesiæ intra cuius limites sunt illæ imagines, qđ tene mẽti.
1 ¶†No.ꝙ redditus spũales sunt deputati ad sustentationem ministrorũ,& ꝑ vsu ecclesię.& sic ꝑ necessitate, vel vtilitate ipsius ecclesiæ.facit, ꝙ habet̃ in c.j. & c.non est.& c.tua.ɔ̃.de decimis. & per hoc fm doćto.pñt reprehendi illi qui hos redditus dant hystrionibus,vel illis q̃ malè expendũt.facit,qđ hr̃ in c.do-
2 nare.lxxxvij.dist.¶†Not.Ep̃m non posse concedere redditus spirituales vnius ecclesię absq; cõsensu capituli:cũ consensu aũt capituli,& ex causa vr̃ bene posse,qđ est intelligendũ,fm ea quę hñr in c.j.de re.eccle.non alie.in vj.& in c.constitutus.de re.do.per gl. & doc.¶No.ꝙ Ep̃s vr̃ posse concedere pio loco,seu religioni absq; ɔsensu capituli quinquagesimã redditaum.de quo tangit̃ hic in gl.& in tex.& gl.ɔ̃.de no-
3 ua.c.apostolicę.¶†No.ꝙ redditus spirituales non p̃t Episcopus ẽt cõsentiente patrono concedere in vsus monachorum , nec nouã pẽsionem illis concedere, vel veterem augere sine consensu capituli:cũ consensu aũt capituli,& ex causa vr̃,ꝙ possit nouã pensionẽ imponere,vel veterẽ augere.per id,qđ hr̃.ɔ̃. de censi. ꝓhibemus.vr̃ ẽt, ꝙ possit ẽt ipsam ecclesiã cũ consensu capituli religiosis subijcere.per id , qđ hr̃ in cle.si vna.de re.eccl.non alie.& in c.pastoralis.ɔ̃.de dona.
4 & qđ legit̃,& no.in c.de monachis.ɔ̃.de p̃bẽ.¶†No. arg.ꝙ quinquagesimã quã põt Ep̃s dare loco pio fm formã.c.Apostolicę.ɔ̃ de dona.& xij.q.2.c.bona rei. nõ solũ vr̃ posse dare de bonis spectantibus ad mensam,vel ecclesiam suã : imo ẽt de bonis spectantibus ad quacunq; aliam ecclesiã inferiorẽ sibi subiectã,vt hic vr̃ innui dum dicit salua constitutione canonica vbi vr̃ excipere a superius dictis vbi ẽt dictum fuit de bonis inferiorum ecclesiarum:quod an procedat tangetur inferius.Et no. ꝙ q̃nquagesimam dare potest, q̃n monasterium de nouo construitur.sed vbi ecclesia secularis erigitur in regularem , tũc potest dare cẽtesimam.Et idem,q̃n vult dare monasterio iam constructo

structo pro magnificandis sepulturis:quia fortè deliberauit ibi sepeliri:vt patet ex his,q̃ hñr in d.c.Apolicæ.¶In gl.ij.ibi:vicarij.hoc dixit gl. & ẽt litera. q̃a qñ ecclesia parochialis subijcitur alteri ecclesię non ꝯsueuit ibi poni Rector,sed perpetuus Vicarius.s̃.de pręben.extirpandæ.§.cui. & principalis Rector censetur etiã ille cuius ecclesię,vel beneficio,subiecta,seu vnita fuit ipsa parochialis ecclesia.de quo in c.extirpandæ.& c.exposuisti.vbi per gl.& Doc.¶In gl.pen. in fi.Et remanet sic gl.ꝙ vbi exceptio quæ innuit hic in ver.salua aliquid operet̃,ꝙ non requirat̃ cõsensus capituli,qñ Eps vult concedere quinquagesimã pio loco.Host.hic dicebat,ꝙ si Eps vult cõcedere de bonis spectantibus ad suam mensam,vel de bonis cõiter spectantibus ad ipsum ,& capitulum: tũc ꝓcedat gl. secus si vult cõcedere de bonis spectãtibus ad capitulum tm̃:allegat,qđ hr̃ in l.meritũ.ff. ꝓ socio.vbi vr̃,ꝙ rõne cõionis licitũ sit facere,qđ aliàs nõ liceret. Pe.vero,& Abb.hic dicũt,ꝙ ecclesiã de nouo informare monasticis regulis,vel de nouo construere monasteriũ non potest sine consensu capituli.per id,qđ hr̃ in c.si Episcopus.xij.q.ij. sed monasterio constructo,vel ecclesiæ informatę poterit dare quinquagesimã,vel centesimã sine cõsensu capituli. nã vr̃ obligatur ad dotandũ.facit,qđ hr̃.j̃. de consecra. eccle. vel alta.c.consuluit.cũ ibi no. Et hoc modo vñr opiniones posse reduci ad concordiã.& istud placet hic Ioã. And.in hoc residet do.Ant.& do.Pe.& ẽt do. Flo.intellige tñ sanè inquantum dixit,ꝙ monasterio ꝯstructo potest dare quinquagesimam.illud est verum,qñ nouiter ꝯstruitur,vt colligitur ex dicto.cap.si Eps.& d.c.bone rei.12.q.2.& similiter , quod dixi posse ecclesię informatę monasticis regulis dare cẽtesimam vr̃ intelligendum, qñ nouiter fuit informata,vt quia secularis ecclesia fortè collegiata erecta fuit in monachalẽ cum ꝯsensu capituli.facit, ꝙ hr̃.j̃.de eccle.edi. ad audientiã.el ij. & satis etiam vr̃ hoc colligi ex p̃allega.c.bonæ rei.& c.Apostolicæ.Fatendum est tñ sine consensu capituli non vr̃ posse construi monasterium de nouo,vel erigi secularis ecclesia in regularẽ, ꝑ id,qđ hr̃ in d.c.si Episcopus.& voluit etiam Pe. & Abb.An aũt ꝓcedat,qđ dictũ est de quinquagesima vel centesima etiam si Episcopus iurauit non alienare.voluit Hostiẽ.ꝙ sic.& facit,qđ habetur in c.tua.j̃. de eccle.edifi.& hoc dicunt quidam esse verum, nisi in litera Papali aliud caueretur . & sic transit hic do. Ant.Satis tñ vr̃ dicendum,per ea quæ no. Ioã.And. in d.c.tua. secus si iurasset nõ alienare Romano Põtifice inconsulto.per ea,quę no.Ioan.And.in præallega.c.tua.¶†An aũt si Episcopus velit agere ꝯtra ca-
5 pitulũ debeat petere consensum capituli.dic,ꝙ non: quia absurdũ vr̃,ꝙ quis consensum, vel consiliũ contra se dẽat præstare.facit, qđ hr̃ in c.j.de proba. & in c.petitio.de iureiur.& de materia per gl.in c.significauit.de appel.& s̃.de rescrip.edoceri.in glo.fi.in fi. Et licèt do.Ant. videat̃ velle,qđ Io.And. sequat̃ opi. Pe.& ipse etiã.do.Ant.teneat illã,vt patet ex.j̃.dicẽdis.tñ mihi videtur oppositũ,videlicet qđ Ioã. And. hic potius sequat̃ opi.Inn.quia posuit opi.Inn. & subiunxit,licèt Pe.cõtradixerit,& ẽt cõsuluit in ciuita-
6 te Auinioñ.& sic vr̃ potius inherere opi.Inn. ¶†Extra gl. potest quæri de quarũ ecclesiarũ rebus potest dare Episcopus hanc quinquagesimã. dicunt quidã, ꝙ tm̃ de rebus ecclię Episcopalis, de rebus aliarũ ecclesiarũ nõ posset.& sic intelligunt istũ tex.dum fecit mentionẽ de hac quinquagesima. & hoc sequit̃ Inn: Pet.vr̃ hic dicere, ꝙ ẽt de rebus inferiorũ ecclesiarũ dare poterit.aliàs exceptio hic posita nõ vr̃ bona : q̃a non videt̃ excipere ab his,quę superius erãt dicta de parochialibus ecclesijs , & per hoc dicit ampliari dispositionẽ.c.bonę rei.Egidius tñ hic dicebat , ꝙ hoc videtur sibi satis durũ, & extraneũ. & sic residet Ioã. An.& do.Ant.vlterius non declarantes,sed opi.Inn. tenet hic Io.Cal.& do.Flor.ꝑ ea qua hñr in d.c. Apostolicæ.& in præalle.c.bonę rei.in quibus solũ dr̃ de bonis ecclesiæ cathedralis.& sic vr̃,ꝙ similiter debeat intelligi iste text. qui fuit eiusdẽ autoris:videlicet In. tertij:vt hic patet in d.c.Apostolicę.ideo ne videatur sibijpsi contrarius videtur,ꝙ iste tex. debeat intelligi solum de bonis ecclesiæ cathedralis.Nec ob.ista litera dum dicit saluo,&c.quia hoc dicit ne fortè illud.c. bonæ rei.esset correctũ,& quia ẽt quò ad quid.Secũda qõ poterat includere bona ecclesię cathedralis.Et istã opi.puto esse tutiorem: quare aũt hic in litera fit mentio de licentia Papæ.Potest dici,quia qñ non habet consensum capituli requiritur lnĩa Papę : vt hic litera satis vr̃ innuere.& dicit d.Flo.hic:quia siue Episcopus iurauerit non alienare,siue non iurauerit: ꝓcedet litera ista:quia nõ dẽt hoc facere sine capitulo. facit,qđ hr̃.s̃.eo.nouit.& c.se. sed cum capitulo poterit:q̃a non est ꝓpriè alienatio:licèt Eps cõcedat totam ecclesiã alteri ecclesiæ : q̃a remanebit eis subiecta,& retinebit q̃dam iura.de quibus.j̃.de censi.venerabilis.& facit,qđ dictũ fuit.s̃.de præben.de monachis.& qđ dicit do.Flor.procedere literã si iurauit non alienare:vr̃ intelligendũ, ẜm ea quę superius di-
7 xi:& quæ no.per Io.And. in d.c.tua.¶†Vltimo tãgit hic do.Ant.dicens,ꝙ ad materiam decre.facit, ꝙ dictum fuit.s̃.de ꝑben.extirpandæ.s̃. eo.nouit. & c.ea noscit̃.Et subdit,qđ ex scriptis hic per doc. in locis. p̃alle.vr̃,ꝙ doc. sibi contradicant : tñ ẜm eum Rectè intelligendo non sibi ꝯtradicunt. & ideo concludit , ꝙ aut Eps non vult ꝯcedere cẽtesimam, vel quinquagesimam,sed alium redditũ,& vult hoc facere ad sustentationem necessariã subiecti. & tunc dicit aduertendum,ꝙ aut vult dare de rebus spectantibus ad mẽsam:aut vult dare de bonis capituli, aut inferioris ecclesiæ,Si de spectantibus ad mensam:tunc dicit , ꝙ si hoc vult facere alicui canonico ecclesiæ suæ indigenti,poterit hoc facere sine consensu capituli. & si det de bonis spectãtibus ad mensam: q̃a hoc non vr̃ alienare,ex quò dat canonico proprię ecclesię. facit, qđ hr̃ in l.voluntas.C.de fideicõ.& qđ no.gl.s̃.eo.cum apostolica.super verbo, reuocare.Et sic debet intelligi,qđ no.in c.nouit.s̃.e.& in c.extirpandę. Aut vult dare alteri ex̃neo imminente necessitate. & adhuc dicit idẽ : quia ista est alienatio necessaria ad quam tenet̃ ẜm eum: q̃a tenet̃ pauperibus indigentibus subuenire.facit,qđ hr̃ in c.Pasce.86.distin.Sed certè hoc vr̃ posse ꝓcedere si fieret concessio ad tp̃s modicum. facit,qđ dictũ fuit in c.præcedenti.Si aũt fuit ad longum tempus,vel in perpetuũ,cũ tractetur tũc de alienatione non temporali vr̃, qđ requirat̃ solennitas canonica,& sic ꝯsensus capituli.facit,qđ hr̃ in c.præcedenti.& q̃a non reperit̃ iure cautũ , ꝙ talẽ alienationẽ nõ possit facere sine ꝯsensu capituli:imo potius oppositum, ex quò non est temporalis, ꝑ ea q̃ hñr in c. ꝓcedenti.Secundo casu,qñ vult dare de bonis capituli,vel ecclesiæ inferioris.& tunc dicit, ꝙ non poterit sine consensu capituli, nisi aliud habeat ꝯsuetudo per no.s̃.eo.ea noscitur.& j̃.de do.pastoralis . & hoc satis vr̃ verum , ꝙ non possit concedere de bonis ecclesiæ inferioris sine consensu capituli: & sine solennitate dicta:vt patet in c.j.de re.eccle. non alie.in vi. Aduerte tñ,quia inq̃tum vr̃ velle cõsuetudinẽ posse operari ꝯ̃rium,non vr̃ bene dicere.per id,qđ legitur,

& no-

& notatur in cle.ſi vna de re.eccle.non alic. iūcta gl.
& per Io.An.ῑ.de dona.paſtoralis.licèt aliqualiter di
xerint:vt refert gl.in d.cle.j.& Io.An.in d.c.ea noſci
tur.Aut Eps vult quinquageſimam,aut centeſimam
concedere de bonis ſpectantibus ad menſam ſuam:
& poterit ſine conſenſu capituli per hunc tex.in bo-
nis aūt alijs ſpectantibus ad eccleſiam cathedralem,
vel ad inferiorē,dicit, ꝙ ſi hoc facit ad ſubueniēdum
neceſſitati,ꝙ etiā poterit id facere ſine conſenſu capi
tuli per hanc lr̄a,inquæ ſic neceſſario vr̄ intelligēda
ſm eū.Et attende,q̄a quatenus dixit de bonis ſpectā
tibus ad eccleſiam inferiorē,videtur ſequi opi.Pe.de
qua ſuperius dixi, vbi tetigi,an illa procedat.Quate-
nus aūt dicit de bonis ſpectantibus ad eccleſiā cathe
dralē.vr̄ intelligendū ſm Hoſt.per id,qđ dixi.ſ̄. poſt
eū,qn̄ bona eſſent cōia Epiſcopo,& capitulo. tn̄ q̄a
ſicut poteſt prẹiudicare capitulo reſpectu partis ſuæ
in bonis cōibus:ita vr̄,ꝙ poſſet p̄iudicare capitulo in
bonis ſpectantibus ad capit. tm̄. & ꝓ hoc facit tex.in
c.Apoſtolicę.ῑ.de do.dū dicit ſimpliciter,ſiue de pro
uētibus,ſiue de poſſeſſionibus ad Ep̄alem menſam,
vel ad eccleſiam cathedralem pertinentibus .Si autē
Eps velit cōferre non ſubueniendo neceſſitati:ſed ali
ter voluntariè.tunc dicit do. Ant. ꝙ non poterit ſine
cōſenſu capituli.Et ex hoc infert,ꝙ informare de no
uo eccleſiam monaſticis regulis,vel cōſtruere de no
uo monaſterium:quia hoc fit voluntariè non pōt ſine
conſenſu capituli.ſed monaſterio conſtructo, vel ec
cleſia informata monaſticis regulis bene poterit ſine
conſenſu capituli in ſuſtentationē quinquageſimam
vel centeſimam cōferre:quia hoc videtur fieri ex ne-
ceſſitate ſm eum. Et concludit regulam in iſta mate-
ria,ꝙ omnes alienationes quas fecit Eps ex neceſſita
te: ex quo neceſſaria eſt alienatio poterit facere ſine
conſenſu capituli. dummodo non tangit bona capi-
tuli:ſed aliàs alienationes voluntarias nō poterat fa-
cere ſine conſenſu capituli, licèt ꝓpter aliquam ne-
ceſſitatē fiat.Et eodē mō dicit,ꝙ alienationes neceſſa
rias poterit facere non obſtante iur̄o de non alienan
do:ſecus in voluntarijs,licèt fiant ꝓpter aliquam ne
ceſſitatē:quia non poterant fieri obſtante iur̄o . & ſic
intelligit no.per doc.in c.tua.ῑ.de eccle.edifi.Nā ſm
eum longa eſt differentia inter alienationē quam ius
iubet fieri, quia iſta dicitur alienatio neceſſaria ſecū
dum eum,& alienationē quā ius non prẹcepit fieri ,
ſed ꝓpter neceſſitatem', & vtilitatē eccleſiæ fieri ex-
pedit:q̄a iſta non ſimpl̄r dr̄ neceſſaria.facit ſm eum,
qđ legit,& notat̄ in l.ob es.C.de præd.min.& ſic re-
ſidet in hac materia.Sed aduerte,q̄a qn̄ agitur de iſta
centeſima vr̄ , ꝙ non iubet ius illā fieri.ſed permittit
Ep̄o ſi velit illam facere , vel pro magnificandis ſuis
ſepulturis,vel in augmentū religionis ſi eccleſia ſecu
laris fuit erecta in monachalem,& ſic informata mo
naſticis regularis:patet in c.bonæ rei.7.q̄o.2.& in ca
pi.ibi.p̄cedens.& ῑ.de do.Apoſtolicæ.& ſic non vr̄ ,
ꝙ debeat dici alienatio neceſſaria cū ius non præci-
piat illā fieri,ſed det licentiā Ep̄o ſi hoc facere volue
rit:vt patet in iuribus præal.& ſic vr̄ , ꝙ Eps poſſit ex
permiſſione iuris dare ipſam centeſimam ſine ꝯſen-
ſu capituli:quia ſibi hoc videtur eſſe permiſſum:non
aūt q̄a neceſſitetur a iure ad illam faciendam.& licèt
ēt ius velit,ꝙ dēat ſubuenire eccleſiæ , vel beneficio
indigenti:tn̄ vr̄,ꝙ non poſſit ſubenire ſine ꝯſenſu ca-
pituli,& ſolēnitate debita,qn̄ vult rem vnius eccleſię
dare alteri indigenti: per id qđ habetur in c.j. de re-
bus eccl.non alie.in vj.& in cle.ſi vna.de re.eccl. nō
alie.licèt do.Ant.videat̄ innuere ꝯtrariū:& iō nō vr̄
fuiſſe ꝑfectè locutus in hac materia q̄tum ad intelle

ctū. c.tuą . inq̄tum ibi tangitur de p̄lato iurante non
alienare.q̄d tenendum dixi ſuperius,& tangit̄ p̄ Io.
An.in d.c.tua.,vbi vr̄ facere diſtinctionē q̄ hic tang
do.Ant.ſed potius.an ſimpl̄r iurauerit non alienare
Romano Pontifice inconſulto:q̄a in hoc vltimo caſu
non poterit in caſu aliàs conceſſo alienare ſine lnīa
Romani Pontificis: ſecus qn̄ ſimpliciter iurauit non
alienare:q̄a poterit tunc alienare inconſulto Roma-
no Pontifice. dummodo aliàs ſeruet ſolennitatē de-
bitam,& requiſitam in alienatione.

S V M M A R I V M.

1 *Ad concilia prouincialia qui debeant vocari.*
2 *Et,an ad concilium prouinciale poßint capitula eccleſiarum cathedra lium per procuratorem comparere.*
3 *Inuito acqritur ius ex inuitatione,& debet inuitatus,ſeu citatus , aut requiſitus ad actum admitti,& expectari.*
4 *Ad cōcilium prouinciale dēnt vocari capitula cathedraliū eccleſiarū, quando ibi tractanda ſunt aliqua quæ ipſa capitula tangunt.*
5 *Dictio maximè babet implicare.*
6 *Concilijs prouincialibus,quando intereſſe habeant laici.*

T ſi membra. Ad concilia pro-
uincialia vocari
debent,& admitti cathedraliū eccleſia
capitula.h.d.Et in prima q̄ ela. In ſecun
da r̄nſio.ſecunda ibi:viſum fuit.¶†No.
j. ꝙ ad concilia prouincialia vocāda ſunt capitula ec
cleſiarum ſicut cathedralium ēt vocantur Epi ipſarū
eccleſiatū.& maximè in tangentibus ipſa capitula.A
contrario ſenſu no.ſcđm Io.An. ꝙ capitula aliarū ec
cleſiarū q̄ cathedraliū neceſſario nō erunt vocanda,
An aūt Abbates, vel priores ſint ad talia concilia vo
candi.recurre ad id,quod habetur. in text.& gl.ſ̄.de
maio.& obe.ꝙ ſuper his, cum ibi notatis per Io.An.
2 ¶†No.ꝙ ad conciliū prouinciale poſſunt comparere
capitula eccleſiarū cathedralium p̄ ꝓcuratorē, ꝙ vi-
detur intelligere do.Ant. qn̄ per ſe non poſſent com
parere.Sed certè puto ſupplendum eſſe maximè, q̄a
rl̄r poteſt quis per procuratorē,qđ poteſt per ſe.l.j.ff.
de procura.& prætertim in caſu iſto ratione multitu
dinis euitandę videtur maximè ſufficere comparitio
3 per procuratorem.¶†No.arg.ꝙ ex inuitatione acq-
ratur ius inuitato,& inuitatus,ſeu citatus,aut requi-
ſitus ad actū debeat admitti, & expectari. de quo in
c.cū inter vniuerſas.ſ̄.de elec.q̄đ limitat do. Ant.nisi
ſi ſuperueniret notitia,ꝙ ille non haberet ius.arg.co-
rum quæ habentur in c.paſtoralis.ſ̄.de excep. dom.
Ant.hic dicit,ꝙ in d.c.cum inter.concludit̄,ꝙ cū q
vocat,non tenet̄ expectare,nec admittere,ſed veni-
ti non admiſſo tenebitur ad intereſſe,de quo dicen-
4 dum,vt no.per gl.& Doc.in d.c.cum inter.¶†No.
capitula eccleſiarum cathedralium maximè ſunt vo
canda, qn̄ aliqua ſunt tractanda quæ ipſa capitula
beant tangere,& exponunt hic maximè,pro tm̄ vo
tes,ꝙ ad alia non ſint neceſſario vocanda. Et iſtā pa
tem vr̄ voluiſſe In.in c.graue. ſ̄.de p̄ben. Alij tenu
runt oppoſitum, ꝙ generaliter ad oīa ſunt vocanda
licèt maximè ad tāgentia factum ipſorū. & iſta pa
5 vr̄ verior per † dictionē,maximè, quę de ꝓp. io
ficatu habet implicare:vt dictū fuit.ſ̄.eo.cū Apo
ca.& no.ſ̄.de fil.præsby.ad abolendam . ¶ Ad
tn̄,q̄a Hoſt.lītat hanc decre.inq̄tum hic dicit ꝓ
tores,& nuntios capitulorū.de q̄bus hic, admitti
bere.Nam dicit hoc eſſe verū, niſi fortè aliqua ſe
ta ſunt ꝯmiſſa prælatis ibidem aſſiſtentibus a ſu
perioribus qui ſine tranſgreſſione obedientiæ, vel
ramenti non poſſunt propalari.ſ̄. de iureiur. ego.N.
vel niſi ſubſit aliqua cauſa aliàs legitima , per quam
illa

illa quæ inter prælatos agantur non debeant ipsis ca pitulis propalari. Facit, qđ no.s̄.eo.c.nouit. & c.q̃to.
6 ¶†In gl.fi.in fi. Aduerte sc̄d̄m doc. ꝙ etiā in casibus prædictis non vocabuntur, vt vocē habeant, vel vt iu dicent.lxij.dist.docemus. sed vt audiant, vt possint se defendere. dicit Io.An. ꝙ vr̄ ꝙ etiam non sit necesse etiam in dictis casibus vocari: scilicet, q̄n tractat̄ causa fidei, vel matrimonialis: quia poterit postea in prædicationibus, quod determinatum fuerit publicari, q̄ publicatio, & propalatio poterit fieri etiam corā excōicato.j̄.de sen.excom.j.responso. dicit etiā Io.An. ꝙ possunt laici venire ad concilium prouinciale pro petenda, vel defendenda iustitia: allegat, quod hr̄ de iudi.nouit. Fatetur tñ ꝙ non debet habere autoritatē tractandi in negotijs ecclesiasticis.s̄.de ele. Massana. & c.sacrosancta.& c.decernimus.s̄.de iudi.

¶De his, quæ fiunt a maiori parte capituli. Rubrica.

¶Visum est in ti.præcedenti. de his quæ fi.a prelato sine capitulo: & ēt quæ cōiter fi.a prælato, & capitulo: verū quia aliq̄n aliqua gerunt̄ per capitulū ꝑ se in q̄bus interdū vota fratrū discordāt: iō restabat videre q̄d iuris de actibus gestis per capitulū subsistente inter ipsos de capitulo discordia. Et pro tāto ponit̄ hic ista rub. de materia.19.dist.in canonicis.& 20.dist.c. fi.& 64.dist.extra conscientiam.& x.q.iij.c.hoc ius.

SVMMARIVM.

1 *Gesta a maiori, & saniori parte in actibus faciendis ab vniuersitate: etiam minore parte contradicente, & hoc si fuit præsens, & non cōtenta, nisi per minorem partem aliquid rationabile contra actum gestum allegaretur, & probaretur coram superiore.*
2 *Exceptio legitima in extraiudicialibus appellationibus ad iustificandum ipsam appellationem non sufficit, nisi illius fuerit oblata probatio, secus in iudicialibus appellationibus.*
3 *Clausula appellatione remota, quid operetur.*
4 *Exceptionem obijcere, & eius probationem offerre non sufficit ad iustificandam appellationem, vbi præsumptio iuris resistit appellanti.*
5 *Verba ista (propria voluntate) intelliguntur de voluntate iuris ratione non regulata.*
6 *Iuramentum præstitum contra vtilitatem ecclesiæ nō est obligatoriū.*
7 *Consuetudo quæ non iuuatur ratione, nec iure, seu canonibus nō valet.*
8 *Consuetudo non valet, vt in actibus gerendis per capitulum non stetur maiori parti capituli.*
9 *Iurans seruare consuetudinem inualidam, siue statutum, non obligatur ad obseruantiam talis iuramenti, & talis iurat temere, & peccat, & tale iur̄m temerarium potius dicitur periurium, quàm iuramentum.*
10 *Maior pars capituli præsumitur sanior, nisi aliud appareat, & an, & quando stetur maiori parti.*
11 *Exceptio legitima, & eius probationis oblatio facta coram actum gerente iustificat appellationem, si nō admittatur oblatio, & hoc in appellatione, quæ fit ab actu iudiciali, sed in extraiudiciali secus.*
12 *Contradictio simplex sine appellatione, an sufficiat in actibus gerendis per capitulum, quando iniustè geruntur, an vero requiratur cōtradictio cum appellatione.*
13 *Absentes in quibus actibus debeant vocari.*
14 *Maior pars vocandorum, an debeat esse præsens.*
15 *Et qualiter intelligatur, quòd sufficiat duas partes vocandorum esse præsentes.*
16 *Et vtrum in vniuersitate ecclesiastica requiratur, quòd adsint duę partes vocandorum, vel an requiratur, quòd sint duæ partes illorum de capitulo.*
17 *Iurans seruare consuetudines, siue statuta intelligitur iurare de licitis.*
18 *Venire contra cōsuetudinem iuratam, an possit capitulum, & quādo.*
19 *Actus factus contra statutum iuratum, & sic contra iuramentum, an teneat, licèt contrafacientes sint periuri, an vero sit nullus.*
20 *Iurantes seruare statuta, vel consuetudines capituli, aut uniuersitatis, si veniunt cōtra iur̄m sunt periuri, nisi statuta reuocentur. et nu.22.*
21 *Statutum factum contra statutum iuratum, an annulletur, seu sit nullum, an vero valeat, seu contrafaciens, sit periurus.*
23 *Canonici collegialiter congregati possunt tollere statutum iuratum.*
24 *Electio facta postquam iudex dixerit excommunico te si elegeris, an erit nulla tanquam facta ab excommunicato.*
25 *Statuta, & quod in eis continetur seruare iurantes, an remoto statuto incurrant periurium contraueniendo. & nu.26.*
27 *Iurans seruare statutum etiam eo sublato quid iuris.*
28 *Iuramentum, an habeat vim clausulæ derogatoriæ. & nu.31.*
29 *Consuetudo, an possit præscribi.*
30 *Consuetudinis triplex est species.*

a Vm in cunctis. Ordinatio[a] maioris partis capituli ꝑ appellationem, & ɔ̄dictionē minoris partis nihil rationabile opponentis, & probantis impediri non debet. h.d. In prima tractat factū reprehensibile. In secunda prouidet. secūda ibi: quo circa. ¶In tex. ibi: per quasdā. i. paucis ecclesijs. ¶Itē ibi: ordinationem ecclesiasticā. i. quæ ordināda sunt ꝑ necessitate, vel vtilitate ecclesiæ. ¶Item ibi: a paucioribus. s. numero. ¶Item ibi: inferioribus: sup. consilio, vel discretione. ¶Item ibi: consuetudinem. supple. fortè per quam seruabatur oppositum eius, qđ
1 est dictum. ¶†Not. j. regulā ꝙ in actibus gerendis ab vniuersitate rīr valēt gesta a maiori, & saniori parte etiā contradicente minore. Quod intelligit do. Ant. ꝑcedere, q̄n minor pars fuit p̄sens, q̄n actus gerebatur. secus dicit si fuisset contēpta: vt quia vocata non fuisset eo casu quo vocari debuisset, nec fuisset tunc p̄sens: quia venit reuocandum rōne contemptus minoris, qđ gestū est a maioris. s̄. de ele. qđ sicut. ¶No. exceptionem a regula p̄dicta, q̄a procedit nisi per minorem partem aliquid rōnabile allegat̄ ɔ̄ gestum, seu gerēdum a maiori parte capituli, seu vniuersitatis: nā tunc quo ad effectū impediet̄, q̄a reuocabit̄. ¶Et no. ꝙ nō sufficit aliq̄d rationabile allegari, nisi etiā illud probet̄ corā superiore: vt hic patet iuncta gl. facit, qđ hr̄ in tex. & gl. in l.j. in prin. ff. si quadru. pau. fecis. dicat̄. ¶Et no. ꝙ bene vr̄ hic reqrere, qđ ꝑbet̄ corā superiore: & pro hoc vr̄ ꝙ non sufficiat oblatā esse ꝑbationē coram ipso capitulo, seu vniuersitate. & ex hoc
2 etiā pōt notari, ꝙ † ꝙ in appellationibus extraiudicialibus ad iustificandū ipsam appellationē non sufficit obiectus exceptionis, vel ɔ̄dictionis legitimę etiā si illius fuerit oblata probatio: licèt secus sit in appella-
3 tione iudiciali. de ap. interposita. ¶†No. sc̄d̄m alium intellectum vnum effectū clausulę, appellatione remota: quia illa tollit facultatem iustificandi appellationē per obiectum exceptionis, & oblationem pro-
4 bationis. ¶†No. sc̄d̄m alium intellectum, ꝙ vbi præsumptio iuris resistit appellanti, non sufficit ad iustificandum appellationem obijcere exceptionē, & eius ꝑbationem offerre. & per hæc tria notabilia habes secundum do. Ant. tres limitationes ad c. interposita. s̄. de app. Prima, quia illud. c. non ꝑcedit in appellatione extraiudiciali. facit, quod dicetur sup gl. in verbo ostensum. Secunda est, ꝙ etiā non procedit in appellatione iudiciali, q̄n causa fuit commissa appellatione remota. Et de alijs effectibus clausulæ prædictæ plenè no. in c. pastoralis. s̄. de app. Tertia est, ꝙ etiam in appellatione iudiciali non procedit, q̄n appellans habet p̄sumptionē iuris contra se pro qua etiam allegat, qđ not. per Inn. s̄. de app. in c. constitutis. & s̄. de
5 ele. constitutis. ¶†Not. ꝙ de significatu verborum illorum propria voluntate, quia intelligitur de voluntate iuris ratione non regulata, cui non est innitēdū.
6 s̄. de const. ne innitaris. ¶†No. ꝙ iuramentum pręsti-

[a] Ordinatio. Idē per omnia sum mathic Ab. & adde hic, quæ posuit d.Hē. Boy. supra de cō stit.c.cū omnes.

tum contra vtilitatẽ eccleſiæ non eſt obligatorium.faciat,qđ hr̃ de iureiu.ſicut noſtris.¶†No.ꝙ non valet
7 conſuetudo,q̃ non iuuat rõne,nec iure, ſeu canonibus.facit,qđ hr̃.s̃.de conſue.in c.fi.¶†No.ꝙ non va
8 let conſuetudo,vt in actibus gerendis per capitulum non ſtet̃ maiori parti capituli,qđ eſt notãdũ. & facit
9 qđ dicetur ſuper gl.fi.¶†No.ꝙ iurans ſeruare cõſuetudinem inualidam, & eodem modo ſtatutũ inualidum,cum parificet̃ ſtatutum,& conſuetudo,vt leg.& not.in l.de quibus.ff.de legi.non obligat̃ ad obſeruãtiã talis iuri.¶Et no.ꝙ talis iurans dr̃ temerè iurare, & peccat : quia per tale iur̃m priuatur a perceptione corporis dñici, ſeu corporis dñi noſtri Ieſu Chriſti. ¶Et no.etiam ꝙ talia iur̃a temeraria dicuntur potius periuria,q̃ iur̃a:quia per illa iuratur,qđ non eſt iurãdum.facit,quod hr̃ in c.tuas.el j.s̃.de iureiur.& in c. ſicut noſtris.eo.ti.¶In gl.ij.in fi.ſm Io.An. fortè ꝑꝑ eorum nobilitatem,vel potẽtiã : vel idem dicas qualitercũq; de facto:quia eadem eſt ratio: & ſic idẽ ius.
10 de tranſla.præla.c.ij.& ff.ad l.Aquil.l.illud.¶†In gl. iij.ibi:pro pluralitate præſumit̃,& ſic præſumitur, ꝙ maior pars etiam ſit ſanior, niſi aliud appareat.facit, qđ hr̃ in c.eccleſia veſtra.s̃.de ele. & adde ẽt qđ no. per gl.in c.cum omnes.s̃.de conſtit.vbi gl.diſtinguit, an aliquid ſit cõe pluribus,vt ſingulis.An vero pluribus,vt vniuerſis:quia primo caſu non ſtatur regulariter maiori parti per l.fundum. hic allegatam in gl.ſecus in ſecundo caſu,qñ aliqua ſunt cõia pluribus,vt vniuerſis, quia tũc procedit,qđ hic dicit gl.ꝙ regulariter ſtãdũ eſt maiori parti. de quo tñ dic latius,vt gl. in d.c.cũ omnes.vbi gl.etiã diſtinguit hoc. & in hoc ſecundo caſu,an aliqua fiant ꝑꝑ neceſſitatem,vel vtilitatem eccleſiæ,aut vniuerſitatis.An vero aliàs fiant voluntariè:quia primo caſu licèt ſufficiat maior pars regulariter,niſi aliquid rationabile in cõtrarium fuerit obiectum,& oſtenſum: tñ ſecũdo caſu requiritur conſenſus omnium, nec ſufficit conſenſus maioris partis:vt ibi dicit gl.quæ eſt valde notabilis materia, & menti tenenda.& facit ad materiam,qđ dicetur in gl.pe.ſuper ea.¶In gl.oſtenſum.in fi.Vel potes dicere,ꝙ coram arbitris cõiter electis fiẽda erit probatio. per id qđ hr̃ in c.ſecũdo requiris.s̃.de app.quia corã capitulo tanq̃ ſuſpecto etiã ſi ipſum capitulũ requirat probationem ab opponente non tenebitur opponens probari ꝑꝑ ſuſpitionem.facit, qđ hr̃ in c.cũ ſpeciali.s̃.de app.& in c.ſuſpitionis.s̃.de offi.dele. & ſic reſidet Io.An.& d.Ant.Potes dicere,ꝙ cũ hic videat̃ loqui de his,q̃ extraiudicialiter gerunt̃ per capitulũ: ideo corã ipſo non tenetur opponens facere probationem q̃ non habet fieri extraiudicium coram parte:ſed in iudicio coram iudice. & per hoc etiam non ſufficeret opponenti ſe offerre paratum probare coram faciente actũ extraiudicialem:imo oportet omnino, ꝙ de veritate obiectionis probetur corã iudice ſuperiore ad quẽ forte fuit appellatũ ab ipſo actu extraiudicialia quo põt appellari:licèt ſit actus extraiudicialis:vt patet in c.concertationi.de appel.in vj.Et idem vr̃ ſi non fuit appellatum, ſed rationabilis cauſa contradictionis allegata contra actum gerentẽ extraiudicialiter:quia coram ſuperiore probari debebit veritas cauſæ contradictionis: & vtroq; modo poteſt intelligi iſte tex. cum gl.facit.s̃.in gl.ij. Et ex p̃dictis
11 patet,ꝙ licèt † in appellatione q̃ fit ab actu iudiciali oppoſitio legitimę exceptionis,& oblatio probationis ipſius facta coram ipſo actum gerẽte iuſtificet appellationẽ, ſi non fuit admiſſa ipſa oblatio.s̃.de app. interpoſita.& s̃.de teſti.ex parte.cum ibi no.Illud ꝓcedit ex eo: q.a ex quo actus iudicialiter gerit̃,ibi eſt iudex qui debet exceptiones legitimas admittere,& ꝓbationes illarũ,ſecus qñ actus ſit extraiudicialiter: q.a ibi non eſt iudex,& ideo non neceſſitat̃ admittere exceptionẽ,vel illius probationẽ,& ideo licèt ſit oblata probatio exceptionis legitimę in actu extraiudiciali, non ex hoc iuſtificabit̃ appellatio facta ab ipſo actu extraiudiciali: vt hic colligit̃ ſcđm vnũ intellectũ.& legit̃ ẽt & no.per Io.An.s̃.de ele.cũ inter canonicos.& tangitur ẽt in c.interpoſita.s̃.de app.De iuribus aũt appellationis extraiudicialis tangitur in c. dilecti.s̃.de maio.& obe.per Io.An.poſt Inn.& Hoſt. in c.bonæ.s̃.de appel.& in d.c.cũ inter canonicos.& ideo nimirũ,ſi fuit expediens, ꝙ probaretur hoc caſu veritas cauſæ contradictionis coram ſuperiore. Et ſi dicatur, quid operatur remotio appellationis hoc caſu.potes dicere,ꝙ operabitur potiſſimè: quia maximè dabitur tunc ſecuritas maiori parti,vt poſſit procedere ad actũ non obſtante contradictione minoris partis:& de viribus clauſulæ appellatione remota.plenè no.in c.paſtoralis.& c.vt debitus.s̃.de app. quæ autẽ poſſit eſſe iuſta cã ɔtradictionis minoris partis contra maiorem.dic,q.a forte maior pars vult aliquid agere in læſionem capituli,vel eccleſiæ, vel cõtradicentiũ, vel etiam alterius tertij.facit,qđ.j̃.dicet̃: aliàs ſi capitulũ p̃ciperet canonicis aliquid,qđ ſpectaret ad eius officiũ , teneretur illud adimplere,aliàs poſſet punire contumaciam reſiſtentium p̃cepto:q.a licitũ eſt iuriſditionẽ ſuã defendere.ff.de iud. in l.ſi quis aliena.
12 & s̃.de offi.or.in c.irrefragabili.§.exceſſus.¶†Et ꝑꝑ p̃dicta tangit hic Io.An.poſt Inn.& Hoſt.An in acti-
a bus gerendis [a] per capitulũ,ſi iniuſtè geruntur exigat̃ cõtradictio,& appellatio per ipſos cõtradicentes. an vero ſufficiat ſimplex contradictio ſine appellatione ad hoc,vt retractentur oĩa geſta. & concludunt dñi eſſe inter actus extraiudiciales qui gerunt̃ extraiudicialiter a capitulo. & actus iudiciales qui gerunt̃ iudicialiter a capitulo aliquo t.pe, vel caſu iuriſditionẽ habent.facit, qđ hr̃ in d.c.irrefragabili.§.exceſſus.s̃. de offi.ord.Primo caſu,qñ agitur de actibus extraiudicialibus.concludit Inn.ꝙ aut illa tangunt p̃iudiciũ eccleſiæ : aut tangunt p̃iudiciũ aliqđ particulare aliquorũ ſingulariũ de eccleſia contradicentiũ:aut tangunt p̃iudiciũ tertij extranei.ſi tangunt p̃iudiciũ eccleſiæ non erit neceſſaria appellatio:quinimo,nec cõtradictio:q.a ille actus illicitè geſtus poterit qñcunq; detecta iniuſtitia corã ſuperiore retractari ex eo, q.a actus extraiudicialiter geſti nõ tranſeũt in rẽ iudi. & ſic non firmant̃, licèt appellet̃ quominus veniat̃ retractãdi per ſuperiorẽ detecta iniuſtitia.facit,qđ leg. & no.in c.cõſtitutus.el ij.s̃.de app.& de elec.cũ inter canonicos.Aduertendũ tñ,q.a vt patet ex verbis, & mẽte huius decr. ꝙ nõ dẽt reuocari talis act⁹ niſi oſtẽdat̃ de iniuſtitia,& de veritate cauſæ cõtradictionis, & ꝑ hoc vr̃ dari ſecuritas maiori parti : vt ꝓcedat ad actũ non obſtante ɔdictione minoris partis: q.a vt dixi nõ reuocabit̃ niſi oſtẽſum fuerit corã ſuperiore, ꝙ iuſtè ſit geſtũ,fatetur tñ Inn.ꝙ in aliquo poterit prodeſſe appellatio ab ipſo actu extraiudiciali: licèt non ſit neceſſariũ:q.a eoipſo, ꝙ erit appellatũ per appellationẽ reuocabit̃ negotiũ ad iudicẽ ad quem,adeo ꝙ nõ poterit inferior interim ſe intromittere. Itẽ ſecundo, q.a non valebit impetratio ad aliũ facta nõ facta mentione de illa appellatione.s̃.de reſcr.ex parte.& facit,qđ no.Io.An.in c.oblatæ.ſuper vltima glo.s̃.de app.Itẽ ſcđm aliquos ꝓderit in alio:q.a probata iuſtitia appellationis omnia quæ reperientur attẽtata retractabunt̃ officio ſuperioris : qđ ſecus erit ſcđm eos vbi non fuiſſet appellatum. Sed hoc non placet Inn. & Hoſti.

[a] In actibus gerẽdis. Per capitulum, ſi iniuſtè geruntur, an requirat̃ appellatio a cõtradicẽtib⁹. vel ſufficiat tantum cõtradictio.Et no.bene adde hic do. Abba.in ij. col. verſi.& cadit hic q.

& Host. quia etiam sine appellatione huiusmodi extraiudicialiter gesta iniustè retractabũtur:quãq; apparebit de iniustitia: quia nõ est in illis necessaria cõtradictio, vel appellatio. Fatentur tñ ꝙ via attentati est magnæ vtilitatis in alijs casibus: vt patet ex his q̃ habentur in d.c.bonæ.de app.& in d.c.dilecti. Secũdo casu, qñ aliquid geritur in præiudicium illorũ de ecclesia.concludit Inn.idem regulariter. Fallit tñ ſm eum:vt hic tangit Io.Andr.quando aliquis vocaretur ad officium massariæ, vel syndicatus:vel ad aliud publicum officium autoritate, & vtilitate:quia si nõ appellat, & contradicit incontinenti. & intellige intra decem dies, per id quod habetur in c.cũ certationi. de app.in vj.non poterit postea appellare.l.si ascribãtur.& l.hi qui.C.de app. quod intellige, qñ vocatio, seu nominatio est facta legitimè, aliàs si esset nulla, nõ esset necesse appellare.l.qui nominationes.C.de appel.in d.l.si ascribantur.& sic intelligo, quod dixit do.Flo.dum dixit, ꝙ sufficit contradictio sine appellatione, si est vocatus per solam nominationem: secus si per decretum iudicis: allegat præal.l.nominationes.& prædicta, quando quis vocatur ad officium publicum autoritate, & vtilitate, vt quia respicit vtilitatem publicam. Si autem vocetur ad officium publicum, sed vtilitate priuatum, vt est officium tutelę:quia illud tendit ad vtilitatem pupilli, & tunc non est necesse, ꝙ appellet: quia illa nominatio nõ transit in rẽ iudicatam:sed sufficit quod proponatur exceptio legitimo tempore.l.j.§.si quis tutor.ff. quando appel. sit.canonizata.ij.q.vj.biduum.& ibi de materia ꝑ gl. facit, quod hr̃ in c.vlti.86.dist. & 87.dist.in c.j.& per prædicta dicũt aliqui, ꝙ si aliquis de capitulo vocetur ad aliquod officium ecclesiasticum ipsius ecclesiæ:& non appellet, non poterit contradicere: licèt nominatio sit extraiudicialis:secus dicunt si extraneus nominaretur: quia ista officia ecclesiastica non cadunt in extraneum inuitum, sed volentem. sed Host.non placet ista opinio: quia secundum eum, etiam in ꝓpria ecclesia non arctatur quis ad assumendum officiũ, si non vult, ideo dicit sibi non ꝑiudicari: licèt non appellet.de quo remittit ad c.quærit.de ætate, & quali. & ad c.fi.s̃.de postu.præla.vbi etiam tãgitur, an quis posset, vel debeat compelli a Papa ad assumendam dignitatẽ. Nec ob. ſcd̃m eum iura superius in cõtrarium allegata:quia ibi loquunt̃ de muneribus, & honoribus temporalibus:secus in ecclesiasticis.vt dictũ est secundũ eum.d. Ant.hic dicit posse saluari Inn.in officijs ecclesiasticis, quæ sunt potius oneris, q̃ honoris, vt est officium syndicatus.& idem vr̃ voluisse hic do.Flo.dum dixit, ꝙ superius dicta procedunt in officijs:secus in beneficijs: quia non cogitur quis acceptare bñficium, licèt si acceptauerit post acceptationem, possit cogi suscipere ordines, vel aliud agere, ꝙ spectat ad ipsum beneficium.iuxta ea, quæ hñr in d. c.quæris.de æta.& quali. & qđ not.in c.licèt canon. de ele.in vj.& pro saluatione, quam facit do.Ant.saluando Inno.bene facit:quia vbi expresse non reperit̃ discordantia inter ius canonicum, & ius ciuile etiã in foro canonico stari debet iuri ciuili:vt legi. & not. in c.j.ĩ.de no.oper.nun.& sic quo ad hoc non vr̃ ꝓcedere dictũ Host. ¶Item aduerte, quia prędicta ꝓcedunt, nisi capitulum faceret aliquid spectans ad eius officium:quia tunc deberet puniri contumax, seu inobediens, cum licitum sit defendere suam iurisditionẽ.s̃.de offi.ord. irrefragabili.§.exces.l.vnica.ff.si q̃s ius dicen.non obtem. Tertio casu, qñ actus extraiudicialiter geritur in pręiudicium tertij, & tunc cõcludit Inn.& Ioan.And.post eum, ꝙ in isto casu debent cõtradicere particulares de capitulo, ne aliàs videatur cõsentire ei, qđ iniustè geritur, & sic ne illaqueetur ad peccatum inquantũ vident̃ consentire iniustè gesta.facit, quod hr̃.lxxxvj.dist.facientis. & in c.nihil. & ij.q.vj.negligere. Fatent̃ tñ prædicti, ꝙ ipsi particulares de capitulo:licèt possint, & debeant contradicere, non tñ possunt appellare pro ipso tertio:quia eorum non interest.facit, quod hr̃.ij.q.vj.non solent.& s̃.de elect.cum inter.R.poterunt tñ per viam denuntiationis euangelicę procedere:quia ad illam videtur q̃s teneri, videlicet, ꝙ qñ peccatur in proximum secundum aliquos. facit, qđ hr̃.ij.q.vj.quapropter. de quo in c.si peccauerit.ij.q.j.& in c.nouit.s̃.de iudi.& quod hr̃ in c.quemadmodum.de iureiu. Secundo casu principali, qñ agitur de actibus iudicialibus.& sic de his qui iudicialiter gerũtur: & tunc est necesse appellare intra decẽ dies a die grauaminis:aliàs tales actus transeunt in rem iudicatã.s̃.de re iudi.ꝙ ad consultationem. & ideo appellans tacitè vr̃ consentire. l.ab eo.C.quomodo & qñ iudex. ¶In glo.penul.ibi: nihil constituere possunt.& sic vult gl. ꝙ vbi capitulum vult facere constitutionem tendentem ad præiudicium absentium, nõ potest illam facere in præiudicium absentium:sed oportet:ꝙ omnes sint præsentes quos tangit constitutio.& sic vr̃ velle gl. ꝙ tũc absentes sint vocandi.& ſcd̃m hanc gl. ibidẽ residentiũ, q̃ hr̃ in c.præsentium.de testi.in vj.q.de qua feci mentionẽ in c.cũ apostolica.s̃.ti.præce. dum excipit tres casus tantũ:in quibus debẽt vocari absentes: videtur intelligenda, qñ non agitur de statuendo aliquid in ꝑiudicium absentiũ: sed vbi agitur de statuendo aliquid extra iudiciũ absentiũ: tunc bene sunt vocandi absentes:vt voluit gl.hic, & plus videret̃, ꝙ licèt oẽs sint præsentes non possit constitutio fieri in ꝑiudiciũ non consentientiũ.& sic vr̃ ꝙ oẽs debent esse præsentes tunc cõsentientes. facit, qđ legi.& no.in d.c.cum omnes.& qđ hr̃ in l.id qđ nostrum.ff.de regu.iur.& cum ista gl.transit hic Io.An.& do.Pet. & do.Ant.tñ do.Flo.hic dicit gl.istam procedere inquãtũ dicit, ꝙ non possunt præsentes aliquid statuere in pręiudiciũ absentiũ, qñ hoc vellent facere sine causa rationabili. Nam ex causa rõnabili bene possunt, licèt non alleget, qđ hr̃ in c.fi.ĩ.eo.quod intelligo, dũmodo fuerint absentes vocati ex quo de eorũ ꝑiudicio agebat̃. arg.eorum, quæ hñr in fi.s̃.tit.proxi.& intellige etiã, qñ faciunt statutum canonici, seu capitulũ super his super quibus habent potestatem statuendi. su ꝑ quibus autem habeat capitulũ ptãtem statuendi, recurre ad gl.no.in c.cõstitutionẽ.de ver.sig.in vj.vbi glo. notabiliter dicit, ꝙ super his q̃ tangunt statum generalem ecclesiæ, vel ius Ep̃i non possunt statuere sine Ep̃o, qđ vr̃ intelligẽdum, nisi ex priuilegio, vel aliàs legitimè habeat potestatem super prædictis.facit, qđ hr̃ in c.super quibusdã.ĩ.de ver.signi. super alijs autẽ spectantibus ad ipsum capitulũ potest capitulum facere statutum:vt ibi dicit gl.& etiã ponit aliqua exẽpla. Nec ob. ſcd̃m eum, qđ hr̃ in d.c.cum omnis.quia ibi non erat ordinatio, seu cõstitutio rationabilis quã facere volebant, vel fecerint:vt ibi patet. Vincen. tamen Host.& Goff.simpliciter dicebant, ꝙ non valet constitutio nisi duæ partes sint pręsentes per iura inferius allegata per gl.& sic vidẽtur velle, ꝙ si duæ partes vniuersitatis sint præsentes valebit qđ constituetur a maiori parte ipsarum duarum partium. Potes dicere, vt sensit ibi do.Ant.ꝙ dictũ Hostiẽ.procedat, quando volunt statuere ad vtilitatẽ, seu cõmodũ, vel incommodum vniuersitatis:sed quando vellent statuere ad præiudiciũ absentium, tũc ꝓcedat, qđ dixit Ioan.ab Imo.super iij.Decre.

gl.quã intellige s'm limitationẽ quã dixi post d.Flo.
ꝙ tñ dictum est de duabus partibus, qd' debent esse
p̃sentes,intellige,vt inferius dicet. ¶In ca.gl.ibi: cir-
ca alia negotia.dicit d.Flo.ꝙ gl.põt dupliciter intel-
ligi. vno modo circa alia negotia,hoc est circa nego-
tia aliarum vniuersitatum:puta, seculariũ. ¶Itẽ põt
secũdo intelligi, qñ agitur de alijs negotijs gerendis
per capitulum super negotijs ecclesiæ, & nolunt ali-
quid ordinare in p̃iudicium absentiæ.Et iste secũdus
intellectus magis vr̃ esse de mente gl. & s'm istũ in-
tellectũ habes ex glo. ꝙ in gerendis per capitulũ,qñ
volunt statuere in p̃iudicium absentiũ debent esse p̃-
sentes duæ partes capituli:vr̃ tñ ꝙ sufficiebat maiorẽ
partem illarum duarum partium consentire. per id
qd' legi.& not.in l.mili.& in l.planè.hic allegatis.&
qd' hr̃ in l.qui maior.ff.ad munic. ¶Item aduerte,q̃a
gl.potest tertio modo intelligi:vt hic voluit sentire d.
Petr.ꝙ velit facere dr̃iam, an capitulum velit facere
nouum statutum. An vero velit aliter aliquid gere-
re circa negotia ecclesiæ,vel capituli. reuera tñ gl.vr̃
se restringere, qñ capitulum vult facere statutum in
p̃iudicium absentium:& ad idẽ qd' dictũ est,ꝙ ca-
pitulum non põt facere statutũ in p̃iudicium absen-
tium:sed oportet,ꝙ sint præsentes,& consentiant.bñ
facit,qd' no.Inn.in c.nostra.j̃.de locato.vbi cõcludit,
ꝙ in præiudicium alterius non põt Ep̃s facere statu-
tum nisi ille consentiat,vel saltem sit præsens,intelli
go,& non contradicat quasi tunc videat̃ tacite cõsen
tire.facit,qd' hr̃ in l.ab eo.C.quõ & qñ iud.& in l.ij.
ff.ad muni.qd' est notandũ:q̃a consueuit aliàs dici,ꝙ
vbi agitur de p̃iudicio præsentis,& tacentis nõ intel
ligitur consentire.iuxta not.in l.filiusfa.§.inuitus.ff.
de procu.& per Inn.de ele.in Genesi.& per glo.j̃.de
reg.iur.qui tacet.li.vj.Nam s'm Inn.aliud erit in casu
isto,qñ fit statutum in præiudicium præsentis,& tacẽ
tis.qd' tene mẽti. ¶Item etiã aduerte, quia ad id qd'
dictũ est: ꝙ ex cã põt statui in præiudicium alterius.
bene facit,qd' not.Inn.& Io.And.post eũ.j̃.de iniur.
in nostra.& qd' not.etiã p̱ eos in c.quæ in ecclesiarũ.
s̃.de consti.sequitur ver.Vinc.vero & Host.& Goffr.
hic simpliciter dicebant, ꝙ non valet constitutio nisi
duæ partes sint p̃sentes per iura hic allegata:& etiam
superius tetigi:& vlterius non declarant.Alij vero,vt
Guil.Naso & Alanus dicũt simpliciter,ꝙ sufficit ma-
iorem partem capituli aliquid facere per istum text.
& facit,qd' hr̃ in c.quia p̱p̱.s̃.de elec.& ad iura alle-
gata in gl.rñdet, ꝙ loquãtur in decurionibus ciuita-
tum,qui sunt consiliarij ciuitatum.facit, qd' hr̃ in l.j.
& per totũ.C.de decur.lib.x.& qd' no.etiam in rubri
ca de decretis decurio.eo.lib. de quibus quidẽ decu-
rionibus s'm eos nõ est fienda cõparatio ad clericos:
quia saltem in subsidium possent esse spurij.ff.de de-
curio.l.spurij. sed clerici non debent esse spurij.s̃.de
fil.presby.c.fi.& facit,qd' hr̃ eo.ti.c.j.& ij.lib.vj.Ioã.
An.hic dicit,ꝙ duæ partes vocandorũ debent esse p̃-
sentes,& sic vr̃ velle,ꝙ nõ requiratur præcisè,ꝙ duæ
partes illorum qui sunt de capitulo sint præsentes.al-
leg.qd' hr̃ in c.fi.s̃.de maio.& obe.circa finem tertiæ
gl.& x.q.ij.hoc ius.& lxiij.dist.c.obeuntibus.de quo
hr̃ etiam in Spe.de syndico.circa prin.& hoc tenet ẽt
do.Ant.hic.& similiter d.Pe.& dicit d.Ant.ꝙ ista gl.
ponit veritatem sic intellectã. de quo etiã hic tetigit
do.Ant.in c.licet.& in c.cũ inter vniuersas.& c.cum
13 nobis olim.s̃.de elec. ¶†Qui autẽ sint actus in q̃bus
debeant vocari absentes.No.per glo.in c.præsentiũ.
quę incipit ibidem,residentium.de testi.in vj.& supe
rius tetigi.nam concludit gl.ibi, ꝙ regulariter nõ est
necessaria vocatio absentium. fallit in tribus casibus
ibi positis per gl.d.autem Ant.hic dicebat, ꝙ in acti-
bus grauibus requiratur vocatio absentiũ nisi appa-
reat in iure contrarium statutũ: sed in leuibus nõ est
necessaria vocatio, nisi appareat contrariũ iure statu
tum.Et istã dr̃iam s'm eum tenet Inno.in c.j.j̃.de no.
ope.nun.sed vt dixi in c.apostolica. tutius vr̃ esse te-
nendum theoricã,& doctrinã gl.q̃ cõiter tenetur, vt
ibi dixi supra gl.in ver.Titius. de quo autem remoto
loco vocãdi sunt absentes eo casu quo vocari debẽt,
vr̃ ꝙ si sint intra prouinciam vocari debent, dũmodo
fieri cõmode põt:sed vbi sint extra p̱uinciã non vñr
necessarij vocari, nisi ꝯmode vocari possint:vt leg.&
no.in c.corã.s̃.de elec.& eo.ti.qd' sicut.& qd' legi.&
no.in c.fi.de maio.& obe.Et sic transit do.Ant.licèt
non ita declaret,& in effectu sequitur glo.cũ limita-
tione Io.An.do.Flo.hic dicebat,ꝙ cõiter intelligitur
gl.ista velle,ꝙ in vniuersalibus ecclesijs sufficiat ma-
ior pars. in secularibus aũt requirant̃ duæ partes.de-
mũ dicit scd'm Io.And.ꝙ in quibuslibet vniuersitati-
bus oportet,ꝙ duæ partes sint præsentes, & intelligi
debet duabus partibus vocandorũ:vt legi.& no.s̃.de
ele.in c.ecclesia. & sic scd'm eum non procedit illud
qd' multi dicunt: videlicet, ꝙ in collegiatis ecclesijs
sufficiat p̃sentia maioris partis: q̃a imo reqrit̃ ꝙ sint
p̃sentes duæ partes vocãdorũ,& valebit,ꝙ fiet a ma-
iori parte ipsarũ duarũ partiũ.facit,qd' hr̃ de elec.q̃a
p̱p̱.de quo remittit ad no.p̱ se in c.licet. & c.nobis.
& c.ecclesia.ij.s̃.de ele.& de maio.& obe.c.fi.remit-
mit ẽt ad no.per Spec.in tit.de syndico.in prin.& sic
residet.Sed aduerte inquantũ dicit gl.velle,ꝙ in vni-
uersalibus ecclesijs sufficiat maior pars:in secularib9
aũt requirant̃ duæ partes,non vr̃ bene dicere,quia si
14 gl.bene ponderetur hoc non dicit. ¶†Itẽ aduerte,q̃a
id qd' dictũ est: qd' sufficit duas partes vocãdorũ esse
p̃sentes.bene facit,qd' no.Inn.in c.cum olim.in vlti.
col.s̃.de ele.vbi aperte vr̃ hanc opi.sequi.gl.tñ.iij.in
c.fi.de maio.& obe.vr̃ velle,ꝙ sufficiat maiorem par-
tem vocandorum esse p̃sentem, & ibi plus ẽt vr̃ con
cludere gl.ꝙ vbi absentes sunt in tali loco,ꝙ nõ sunt
vocandi,ꝙ qñ sit dixi superius.& no.in c.coram.s̃.de
elec.qd' tunc in minori parte capituli p̃sente resideat
ptãs capituli.sed vt dixi in primo dicto gl.præal.Inn.
& Io.And.illud non vñr tenere, vt patet ex supradi-
ctis.An aũt in secundo dicto procedat gl. illa patebit
15 ex eo,quod statim dicam. ¶†Vnde etiã aduerte,qd'
inquantum dictum est,qd' sufficit duas partes vocan
dorum esse præsentes:debet intelligi, qñ ante termi
num iuris volũt expedire actum:puta electionis. Nã
tunc si ille ad quem spectat potestas conuocandi ca-
pitulum statuit terminum ante terminum iuris:& fe
cit vocari absentes sufficiat duas partes vocandorum
esse p̃sentes termino statuto:& voluit Inno.in d.c.cũ
nobis olim. Et quis habeat potestatem conuocandi
capitulũ,no.per Inn.& Io.An.in c.j.s̃.de mai.& obe.
sed vbi canonici vellent in termino iuris expectare
actum electionis. de quo in termino iuris habetur.s̃.
de elec.quia propter. tunc notabiliter dicit Inn.in d.
c.cum nobis olim.quod quia terminus iuris interpel
lat pro homine.j̃.de loca.potuit. & quod hr̃ in l.ma-
gnum.C.de contrahen.& commit.stipu. & in l.ij.C.
de iure emphy. tunc dicit ꝙ si etiam minor pars capi
tuli, vel vocandorũ sit præsens in fine ipsius termini
iuris, ꝙ poterit procedere ad electionem etiam alijs
non vocatis, q̃a satis intelliguntur vocati ex disposi-
tione iuris per terminum statutum a iure,& plus etiã
vr̃ ibi velle,quòd etiam si esset vnus solus qui tũc re-
periret in ecclesia de capitulo, quòd tunc in illo resi-
det totum ius capituli propter negligentiam aliorũ,
argu.

argu. eorum quæ hñr. s̃. de postu. præla. gratũ. & qđ hr̃ in l. sicut. ff. quod cuiusq; vniuer. in quibus patet, quòd etiam in vno ius vniuersitatis residere pôt. qđ tene menti diligenter pro limitatione eorum quę su perius sunt dicta. secundũ prædicta potest intelligi scđm dictum glo. tertio positę in dicto c. fi. de maio. & obdien. ¶ Vlterius scias, & attende, ꝙ Innoc. in d. c. cũ nobis olim. posuit de materia appellationis ex-
16 traiudicialis. ¶†Itẽ attende, quod licèt cõiter docto. transeant cum ista glos. iuncta limitatione Io. An. & sic, quòd in vniuersitate ecclesiastica requiratur, qđ adsint duę partes vocandorum. & sic vr̃ velle, qđ nõ requiratur, quòd sint duę partes illorũ de capitulo. tamen hæc opi. non videtur iure probari: imo videt̃ potius probari oppositum per iura hic allegata ꝑ Io. And. q̃a si benè inspiciant̃ nõ probãt hoc. nam. c. fi. de ma. & obe. hoc nõ ꝓbat, & gl. iij. ibi posita. & hoc nõ probat: imo potius vult quòd sufficiat maiorẽ par tem vocandorũ esse præsentem: vt superius dixi, nec etiam id, quod hr̃. x. q. ij. hoc imo potius videt̃ facere ad oppositum: q̃a vr̃ quòd sufficiat maior pars resi dentiũ. Nec ob. c. obeuntibus. q̃a ibi non dr̃ qđ duæ partes vocãdorum debeant esse præsentes. sed dr̃, ꝙ si religiosi debẽt ĩteresse electioni Episcopi: si illa fiat eis non vocatis non sortiretur effectũ. nec obst. etiã. l. quoties. C. de allega. quia ibi nõ dr̃, qđ dicit Ioan. An. sed dr̃, ꝙ qñ aliquis in legatũ mittitur, decuriones debeant attestari de eius virtutibus. Compostel. in c. quia p p. s̃. de elec. simpliciter tenet ꝙ in vniuersitate ecclesiastica sufficit maiorẽ partem esse ꝑsentẽ facit, qđ hr̃ hic: & in hoc. c. secus in vniuersitate seculari. de quo tetigi. in d. c. fi. s̃. de maio. & obe. vbi dixi ꝙ ista opi. vr̃ verior de iure, licèt opi. Ioan. And. cum sit cõis canonistarũ verisimiliter seruaretur in practica. Nunc autem subtilis considerando videret̃ mihi posse attentari, ꝙ etiam in vniuersitate ecclesiastica requirantur duæ partes illorum qui sunt de vniuersitate esse ꝑsentes, quia nõ reperimus expresse de iure canonico cautum esse ꝯrium. & clarũ est de iure ciuili vr̃ ꝙ debeant duæ partes esse præsentes ipsius vniuersitatis: vt patet in iuribus hic allega. & ideo vr̃ ꝙ ex quo non reperitur expresse discordãtia inter canones, & leges, ꝙ debeamus in iure canonico stare, qđ est expressum in iure ciuili: vt legitur & not. in c. j. j̃. de no. ope. nun. & licèt canones dicant standũ esse maiori parti: non tñ hic excludunt ꝙ non debeant esse pręsentes duæ pates: sicut in simili vr̃ ꝙ lex dicit, qđ id, qđ maior pars vniuersitatis facit om nes fecisse vident̃. l. qđ maior. ff. ad munici. & tñ intelligitur ꝙ duę partes adsint. l. nulli. & l. planè. ff. qđ cuiusq; vniuers. Et per ꝑdicta vr̃ etiam satis ꝓbabiliter posse defensari dicta opi. quam voluit hic glos. sanè intellecta: vt in dicta l. nulli. & l. planè. fateor tñ vt dixi. s̃. qđ seruaretur opi. Ioan. An. in practica. An autem de iure ciuili vocandi sint absentes. Bart. in l. omnes populi. ff. de iusti. & iure. vr̃ velle, ꝙ non: sed sufficiat fieri in loco in quo actus debẽt geri per vacationem generalem, vel per sonũ campanę, nõ aũt requiritur vacatio absentium. allegat, quod habetur in l. nominationum. C. de decur. lib. x. vult tñ, qđ ad minus debeant esse duę partes vniuersitatis ꝑsentes, vel representantes vniuersitatẽ, seu populum: vt no. gl. in rub. C. quæ sit lon. consuetu. vr̃ tñ ꝙ in actu electionis fiendę, qđ etiam per vniuersitatem secularẽ debeant vocari absentes: sicut vocant̃ in vniuersitate ecclesiastica, cum expresse non reperiat̃ ꝯriũ ꝑ id, qđ hr̃ in d. c. j. de no. oper. nunt. & illa. l. nominationũ. posset intelligi ꝙ sufficit duas partes esse pręsentes, qñ scilicet vocati fuissent absentes, nisi ꝯsuetudo aliud haberet. & hr̃ in l. minime. ff. de legi. & s̃. de cõ sue. cum dilectus. ¶ In glo. fi. ibi: & licitas consuetu-
17 dines. & sic vult gl. ꝙ † nõ extendit̃ ad illicitas in dubio, nec illicita statuta si illa gñaliter sunt iurata. & de hoc est casus expressus in c. j. de iureiur. in vj. qđ est notandũ de ꝑtãtibus, & rectoribus qui quotidie iurant simpliciter, & in genere seruare statuta: nam tale iurm̃ restringitur ad licita. & nullatenus extenditur ad illicita. & idem si iurauit seruare consuetudines ciuitatis, vel ecclesię, idem restringitur ad licitas non autem extenditur ad illicitas. transgressor. aũt cõsuetudinis licitæ vr̃ peccare, & puniẽdus, sicut transgressor iuris in c. in his. vt xj. dist. ¶ In eadẽ glo. ibi: statim sunt periuri intellige laro sumpto vocabulo: quia iurauit, quod debet. facit, quod dixi in nota-
18 bilibus. Et no. benè tex. cum glo. ꝙ † saltem ex causa vr̃ esse licitum venire contra consuetudinẽ iuratã. de quo per glo. in d. c. in his. xj. dist. & dicit hic do. Flo. ꝙ differentia est, an iuretur constitutio, an cõtẽta in ipsa constitutione. de quo remittit ad notata ꝑ eũ. s̃. de ꝑben. dilecto. Et plus hic non dicit propter prædicta Ioan. An. reuocat in dubium, & similiter domi. Anto. & do. Pe. post eos, quid si statutum aliquod est iuratum, an capitulum poterit venire contra eum sine pœna periurij. Glo. Ioan. tangit in d. c. in his. xj. distin. vbi glos. vr̃ velle ꝙ ex causa poterit venire cõtra tale statutum. sed ipse idem Ioan. in c. cum omnes. s̃. de consti. simpliciter, & indistinctè dixit cõtra statutum iuratum posse venire: vt refert. hic Ioan. And. licèt domi. Ant. aliter referat dicta Inno. sed vr̃ hic melius tulisse Io. An. & Io. Mona. & Archi. in c. vno. de cleri. non resi. in vj. tenent statutum iuratum, vel consuetudinem iuratum non posse in melius reformari per capitulum propria autoritate. allegant, qđ hr̃ de iureiuran. si vero. & c. venerabilem. de elec. dicunt tñ ꝙ consuetudine hoc posset per notata in dicto c. in his. Ioan. An. hic concludit, ꝙ communiter tenetur ꝙ fienda sit differentia: an simpliciter fuerit statutum iuratum per ipsos de capitulo, seu de vniuersitate. An vero fuerit statutum iuratum, & etiam id quod continetur in statuto. Nam primo casu dicit communiter teneri, ꝙ si stante statuto aliquid fiat contra statutum: tunc contrafacientes sunt periuri.
19 ¶†An autem actus factus contra ipsum statutũ iuratum. & sic contra iuramentum teneat, licèt contrafacientes sint periuri. An vero sit nullus tetigit Inno. in c. dilecto. s̃. de ꝑben. & Io. An. post eum: vbi etiam per do. Anto. & dom. Flo. & ibi plenariè dixi de hoc articulo. Si autem capitulum, vel vniuersitas reuocat statutum, quod dicit posse reuocari ex mera voluntate ipsorum statuentiũ: si a ꝑtãte eorũ pẽdebat facere statutum. facit qđ hr̃. j̃. de re. iur. omnis res. & in l. nihil tam naturale. ff. de reg. iur. tunc dicit, ꝙ licèt postea faciat contra ipsum statutũ nõ sunt piuri ex quo statutum fuit sublatũ: quia ex quo iuratum fuit seruare statutũ intelligit̃ scđm eũ, donec duret ipsum statutum. & sic sublato statuto amplius non obligabit iurm̃. pro quo allegat in simili, quod hr̃ in c. venerabilẽ. ad finẽ. s̃. de elec. & j̃. de censi. significauit. vbi patet. ꝙ iurm̃ præstitum alicui ratione dignitatis finita dignitate non obligat ipsum iurantẽ, fatetur tñ ꝙ illi qui volunt caute agere, qñ faciunt ipsum statutũ, & iurant ipsum seruare faciunt etiam ad cautelam speciale statutum, seu specialẽ mentionẽ ꝙ nõ intendunt, quòd iuramentum præstitum sine obseruantia statuti impediat eos quominus possint illud tollere, & immutare ẽt ex nuda voluntate. Bar. tñ in

l.omnes populi.in iij.q.principali.in verſi.circa me-
diũ.licèt do.Ant.nec do.Pe.faciat mẽtionẽ,nec etiã
do.Flo.aliter vr̃ dicere. Nam dicit ꝙ ſi ſtatutũ iuratũ
fuit factum cum autoritate ſuperioris,quæ ad id re-
quirebatur,quod tunc non poterunt reuocare illud
ſtatutum:nec etiã eſt veriſimile ꝙ ſuperior velit dare
ptãtem reuocandi ne aperiet viam periurijs.facit qđ
hr̃ in l.j. C.¦ ſi aduerſus vendi. Si autem erat ſtatutũ
ꝙ poterat facere ſine autoritate ſuperioris : tũc dicit
ꝙ erunt periuri ſtatuendo , vel faciendo contrarium.
Sed certè in hoc vltimo verior videtur opi.Ioã. An.
per rationem ſuam , & quia vt ipſe etiam dicit aliàs
eſſet abſurdum, ꝙ multi ſcholares eſſent periuri qui
iurant ſeruare ſtatuta vniuerſitatis : tñ ſi poſtea ſunt
reuocata per vniuerſitatem non ſeruant ipſa ſtatuta
reuocata.& ſic videtur ꝙ iur̃m ſolum obliget donec
duret ſtatutum.Secundo caſu,quando iurant ſerua-
re ſtatutum: & etiam id, quod continetur in ſtatuto:
vt quia faciunt ſtatutum de non recipiendo aliquem
in canonicum, niſi ſit in ſacris, & iurant ipſum ſta-
tutum, & vltra hoc etiam iurant nõ recipere aliquẽ
in canonicum,niſi ſit in ſacris:& tunc dicit , qđ licèt
tollat̃ ſtatutũ non per hoc tollit̃ iur̃m,qđ de ſe eſt p̃-
ſtitum vltra iur̃m præſtitum de ſeruãdo ſtatutum:&
ideo contraueniens erit periurus ex capite ſcđi iur̃i:
licèt nõ ex capite primi iur̃i. & intellige. ſanè vt hic
dicit do.Ant.& etiam fuit de mente Ioã.And. ꝙ illi
qui iurant incurrunt periuriũ: ſecus ſi non iuraſſent:
licèt eſſent ſurrogati loco illorũ qui iurauerunt:quia
iur̃m eſt perſonale ex parte præſtantis ipſum iur̃m.
& ideo ligat ipſius ſucceſſorem qui non iurauit. vt
legitur,& no.per Io.And.de iureiur. veritatis. & idẽ
multo fortius,qđ.s̃.dixi,qñ iuratur ſtatutum, & etiã
iuratur id, qđ contineť in ſtatuto procedit ſi iurarẽt
nõ recipere aliquẽ in canonicũ , niſi ſit in ſacris etiã
remoto ſtatuto.& ſubdit etiã Io.An. quoſdã dicere,
ꝙ perpetuari poteſt ſtatutum, qñ quis per ſe,vel per
ſyndicũ , vel ꝓcuratorẽ ad hoc ſpecialiter conſtitutũ
iurauit non immutare ſtatutũ, quia veniens ꝯ̃ ſtatu-
tũ erit periurus. ſiĺr ſi reuocet̃ ſtatutũ ex quo iuraue
runt nõ reuocare.Sed Io.And.dicit ſibi hoc non pla-
cere p.c. veritatis.s̃.de iureiu.cũ ibi no.Sed do. An.
hic dicit,ꝙ verum eſt, ꝙ nõ obligabit̃ ſucceſſor q nõ
iurauit aliq̃d non ſtatuendo,vel reuocando ſtatutũ.
ꝑ id,qđ hr̃ in d.c.veritatis, & ꝑ ea, q̃ ſuperius dixi.
Sed illi qui iurarũt non reuocare videnť eſſe periuri
reuocando, ſicut & qñ iurarũt id qđ contineť in ſta-
tuto:& poſtea ꝯ̃faciũt.& hoc ſatis puto fuiſſe de mẽ-
te Io.An.ꝑ c.veritatis.qđ alleg.& ſm̃ hoc vr̃ ꝙ iur̃m
præſtitum de non reuocando ſtatutũ non impediat
reuocationẽ ſtatuti, licèt reuocando quis incurrant
periuriũ.facit qđ no.in ſimili per Ioã.An.in regula,
qđ ſemel.de re.iur.in Mercu.li.vj. vbi concludit, ꝙ
licèt teſtator iurauerit nõ reuocare teſtm̃ : tñ potuit
reuocare,quia non potuit ſibi legẽ imponere a qua
nõ licuit diſcedere.l.ſi q̃s in prin.teſtamẽti.de leg.3.
licèt incurrat periurium:ex quo iur̃m poterat ſerua-
ri ſine interitu ſalutis æternæ. Bart. tamen in hoc de
periurio vr̃ aliter dixiſſe in d.l.ſi q̃s in prin.teſtamẽ-
ti.de quo plenè dixi.in c.cum contingat. in materia
iur̃i.s̃.de iureiu.vbi tetigi quæ opi.ſit verior.ꝓ dicto
Io.An.facit,qđ legi.& no.in c.fi.de ꝓc. in vj.vbi pa
tet ꝙ ꝯſtituens ꝓcuratorẽ iurat nõ reuocare , qđ ni-
hilominus poterit reuocare licèt incurrat ꝑiuriũ , vt
ibi ẽt vr̃ velle gl. & ſic patet ꝙ licèt ſtatuẽtes ꝓmit-
tant,& etiã iurãt nõ reuocare ſtatutũ nihilominꝰ ẽt
poterũt ipſum ſtatutũ reuocare:vr̃ tñ ꝙ incurrũt ꝑiu-
riũ vt prędixi.¶An aũt, qñ reuocant ſit fienda ſp̃alis
mẽtio de ipſa clauſula reuocatoria , vel de ipſo iur̃o
inferius tanget̃.Et ex p̃dictis habes dicta Ioã. An.&
facit etiam quod ipſe no.in Spe.in tit.de iureiur.§.in
ſuper.verſi.q̃d ſi alius.& qđ.j̃.dicetur.do.Pe.hic trã
ſit cũ Io.An.ſed d.An.hic addidit aliqua,quę tetigit
Pau.in cle.j.de regula.& q̃ etiã tetigit ibi:Io.de Lig.
20 & etiam hic.Vnde aduertẽdũ ꝙ † circa primũ caſum
qñ videlicet illi de capitulo , ſeu de vniuerſitate iu-
rant ſeruare ſtatutum.& ꝯcludit̃ per Ioã. An.ꝙ tunc
ꝯ̃faciẽtes ſunt periuri, niſi primũ ſtatutum fuerit re-
uocatum.Pau.in cle. p̃al. limitat hic procedere,qñ
ſingulares de capitulo non capitulariter: ſed ſingula
riter veniunt contra ſtatutũ:quia tunc benè incurrũt
periurium,quia eorũ ptãte illa ſingulariter cõſidera-
ta non pendet tollere ſtatutũ: ſed demum , qñ capi-
tulariter,& collegialiter volũt tollere ſtatutum,ideo
qñ non capitulariter contraueniũt:q̃a tunc ſtat radix
& eius ꝓhibitio & iur̃m : & ideo tunc contrafaciẽdo
21 incurrũt ꝑiuriũ.An aũt† ſtatutũ ꝯtra ſtatutũ iuratũ,
vel iur̃m annulletur,ſeu ſit nullũ:an vero valeat,ſeu
contrafaciens ſit periurus tetigit Pau . in d.cle.j.reci-
tando opi.& præcipuè diſtinguentium inter factum
ſpirituale,& non ſpirituale de quibus plenè in d. c.
dilecto. s̃. de præben. finaliter ibi ſequitur opi.Ioan.
An.licèt Archi. in c.omne qđ.xxij.q.j. videatur ſeq
prædictam diſtinctionem quæ originaliter fuiſſe vr̃
Inno.in d.c.dilecta.ſuper quo recurrendum ad ea,q̃
plenè dixi in c.dilecto.Si autem collegiũ, vel capitu
lum collegialiter veniat contra ſtatutum. tunc dicit
Pau.in loco p̃al.ꝙ licèt expreſſe non reuocent ſtatu-
tum:tñ tacitè intelliguntur reuocare faciendo col-
legialiter contra ipſum ſtatutũ. per id , qđ hr̃ in d.c.
cum acceſſiſſent.& d.c.cum M.Ferrarien.s̃.de con-
ſti.& c.ꝓ illorum.s̃.de p̃ben.& iõ non incurrũt ꝑiu-
riũ,ſicut nõ incurrũt,qñ expreſſe reuocãt:vt eſt dictũ
cum expreſſi , & taciti eadem debet eſſe conditio.ꝑ
id,quod hr̃ in l.cum quid.ſi cer.petat. & hoc allega.
quia ſi ſicut expreſſe reuocato ſtatuto conſecutiuè
intelligitur ſublatum iur̃m.& ita etiam vr̃ dicendum
qñ tacitè tollitur ſtatutũ.¦& ꝓ hoc etiã allegat, quia
in momento in quo collegialiter ꝯtrafaciunt ex cõi
ꝯſenſu tacitè tollitur ſtatutum:vt patet ex iuribus.s̃.
allega.ergo eodem tꝑe,ſeu eodẽ momento nõ poſ-
ſunt habere locum tam contrarij effectus videlicet ꝙ
tollatur ſtatutũ, & ex ꝙ ipſo.& eodem facto in eodẽ
momẽto ſequat̃ effectus ſtatuti, & ſit periuriũ cũ in
eodẽ inſtanti, idẽ nõ dẽat eſſe cauſa diuerſorũ ꝯtra-
riorũ,& ſic remotionis ſtatuti , & periurij. facit ꝙ hr̃
in c.maiores.ver.ſed adhuc .j̃.de baptiſ.& qđ notat̃
per gl.in c.j.lvij.diſ.& ſm̃ eum qđ no. Inno.in c.p̃te-
rea.el.ij.s̃.de appel.vbi concludit , qđ ſi ſuperior di-
cit excommunico te ſi elegeris, ꝙ electio erit nulla
ſi deueniatur ad actũ electionis quaſi facta ſit ab ex-
cõicato. facit ꝙ hr̃ in c.cũ dilectus.s̃.de cõſuetu.q̃a
ſm̃ eum,licèt in eodem inſtanti videatur concurrere
electio,& excõicatio tñ ex ordine intellectus p̃ſumi
tur actũ excõicationis p̃ceſſiſſe : q̃a gladius ſpiritua-
lis omni alio gladio ſm̃ Inn.eſt penetrabilior: vt ele
gãter ibi dicit,quia rñdet Pau.qđ ibi ſunt duo actus
ꝯcurrẽtes in eodẽ momẽto. ſ.electio. & excõicatio:
ſed hic eſt vnicus actus.ſ. contrauentionis ꝯtra ſtatu
tũ q̃ ĩ eodẽ momẽto dẽt operari ꝯtrarios effectus: vt
ſuperius eſt dictũ.& ſic reſidet Pau.in p̃alle. cle.Do.
Ant.vero hic volens ſubtiliter conſiderare iſtum ar-
ticulum dicit:ꝙ iſta quæſtio eſt de puncto,ſicut in ſi-
mili habent Lgiſtæ in l.Aretuſa.ff.de ſta.hom.cũ ibi
notatis.ꝑ doct.& ideo ſubtilis ſm̃ eũ,& pro tanto di
cit ꝙ minutatim hẽmus diſtinguere momẽta.vñ ſm̃
eum

eum, cũ punctus quæstionis pendet in hoc a quo momento facti pendeat remotio statuti: an videlicet, ab ipsa pparatione faciendi contra ipsum statutũ. An a facto, dum est in fieri, an vero in facto, dũ est in perfecto esse: & sic qñ est contrauentio. Si dicaĩ ꝙ remotio statuti pendet a pparatione facti, vel contrauẽtionis contra statutum, tunc scd̃m Pau. diceret verum, ꝙ primo reperireĩ sublatum tacitè statutũ anteq̃ esset contra factũ: & ideo non incurrererẽt periurium. Vnde vr̃ idẽ dicendum. Si dicaĩ ꝙ surgat a fine facti contrauentionis, dum est in fieri: quia eadẽ est ratio. Si autem dicatur, vel ꝓdictionis, ꝙ surgat a fine facti contrauentionis, vel contra statutum, & sic ab ipsa perfectione contrauentionis, qđ vr̃ esse verius scd̃m eum: quia ipsi canonici ante perfectũ actũ contradictionis possunt pęnitere, & sic ꝯñr non tolleretur statutum. facit, qđ hr̃ in simili in l. qui falsum. ff. de fal. & quia vr̃ in dubio intelligendum de facto, cum effectu. arg. eorum, q̃ hñr in c. relatum. de cle. non resi. & ff. quod quisq; iuris. l. iij. §. hęc verba. canonizata. de pœ. dist. j. §. hoc aũt. & ẽm eum magis dubium. An procedat dictũ Pau. Vnde dicit, ꝙ hæc psuppositio, ꝙ remotio statuti tacitè surgat fine facti contrauentione, & sic a facto perfecto ipsius contrauentionis oportet successiuè videre a quo surget periurium, an a pparatione facti contrauentionis: an vero a prosecutione ipsius facti contrauentionis, & in hoc concludit ꝙ q̃tũ ad Deum vr̃ pro constanti ponendũ, ꝙ surgat a pręparatione, vel ꝓsecutione ipsius facti: q̃a iam in animo suo firmauerũt facere ꝯtra id qđ est iuratum: & iõ cũ remotio statuti surgat a fine facti, vt est dictũ, & ꝓiurium a principio ipsius facti: tunc prius esset periuriũ q̃ esset sublatum statutum. Si autem haberemus, qñ incurratur periurium quo ad forum contentiosum, & qñ surgat ipsum periurium quo ad dictum forum: & tunc dicit, ꝙ credit, qđ a fine facti cõtrauentionis surgat periurium: & sic reperietur ꝙ in eodẽ puncto, seu momento concurrit remotio statuti, & incursio periurij: ideo tunc est considerandũ scd̃m eum, ꝙ in ordine pdictorum intellectus pcedit, seu intelligatur præcedere, & concludit, ꝙ prius intelligatur præcedere periuriũ, q̃ remotio statuti. Mouetur in effectu per id, qđ no. Inno. in c. præterea. ij. s̃. de appel. & facit, qđ no. de sen. excom. venerabilibus. in vj. nã vinculum iurĩ est vinculũ Dei & hominis. & sic est vinculũ spũale: sed remotio statuti est simpliciter actus hominis. ¶ In istis autem actibus Dei, seu spiritualibus vr̃ ꝙ sint pęnetrabiliores, q̃ sint actus hominum, & velociores: vt voluit Inn. in d. c. pterea. & etiã. s̃. tetigi. & ideo per prius vr̃ surgere ex ordine intellectꝰ, q̃ remotio statuti. sequens autem remotio non tollit periurium pcedens, vt de se patet. ¶ Item scd̃o pro hoc allegare: q̃a ex contrauentione statuti ꝓ hoc, vt factũ contrauentionis est perfectũ, cũ verba debeant intelligi cũ effectu, de cle. non resi. relatũ. vr̃ ꝙ statim surgat periurium ex contrauentione facta contra statutũ, & iurm̃, & successiuè remotio statuti, & sic post actum perfectum cõtrauẽtionis vr̃ surgere immediatus actus periurij, & successiuè mediatus actus remotionis statuti. & sic vr̃ ꝙ actus periurij tanq̃ actus immediatus pcedat ipsam remotionẽ statuti tanq̃ ipsũ actum mediatum, & nõ immediatũ. Et ex pdictis cõ

22 cludit ꝙ † venientes ꝯtra statutum, licèt veniant collegialiter ex cõi ꝯsensu erũt periurij, si expresse priꝰ statutum non fuit sublatum, licèt diu in d. cle. j. dicat oppositum. Io. tñ de Lig. in præal. cle. vr̃ tenere idẽ ꝙ d. Ant. & pcipuè per no. per Inn. in d. c. pterea. Si aũt statutũ prius expresse fuisset sublatũ. tunc clarũ est ꝙ non incurreret periurium: per ea quæ. s̃. dixi per Ioã. An. & sic trãsit hic d. Ant. cum limitatione tñ de qua. j̃. dicã. Sed dom. Flo. in c. dilecto. s̃. de pben. vr̃ tenere opi. Pau. & cum illa ibi transit, & cũ ipsa ẽt ibi transiui. Vnde aduerte, quia vr̃ opi. Pau. verior de iure ex

23 eo † quia ex quo ipsi canonici collegialiter congregati possent expresse tollere statutũ: ita etiam vr̃ ꝙ tacite collegialiter veniendo contra statutum intelligantur tacite ipsum statutum reuocare. & ꝯñr ꝙ non habeat locum pœna periurij. nam cũ incurrerent periurium, & pœnam periurij, si non intelligerentur tacite reuocare statutum in dubio debẽt verisimiliter intelligi, ꝙ intelligatur tacitè voluisse reuocare statutũ ne incurrant pœnam periurij. arg. l. merito. ff. pro socio. & eius qđ hr̃ in l. illud. ff. de acq. hære. vbi ille qui repudiat hæreditatẽ ab intestato, cũ esset sibi delata ex testamento: vnde quia non poterat repudiare ab intestato, quia taliter non erat sibi delata, nisi prius repudiaret ex testamento, tacite ex ordine intellectus intelligitur prius repudiare ex testamento repudiatione facta ab intestato. Sic igitur dicunt in proposito, ꝙ ex quo canonici poterãt expresse tollere statutum, & ꝯñr euitare periurium: quia iurm̃ non obligat nisi durante statuto: vt dixi. s̃. post Io. And. ita vr̃ ꝙ collegialiter veniendo contra statutum tacitè, & per prius ex ordine intellectus intelligãtur sustulisse statutũ, ne aliàs incurrerent periurium. Et per pdicta põt rñderi ad rationes. d. Ant. & Io. de Lig. q̃a illud qđ no. Inn. in d. c. pterea. loquitur qñ erant duo actus diuersarũ ꝓsonarũ: quia dixit

24 † iudex, seu superior: excõico te si elegeris: nam si postea eligis isto casu incurris excõicationẽ, & sic electio non valebit tanq̃ facta ab excõicato: quia actus excõicationis est tanq̃ gladius spiritualis. & ꝯñr penetrabilior, & velocior intelligetur pcessisse actũ electionis. hic aũt est vnicus actus. s. contrauentionis contra statutum qui pendebat a potestate contrauentionis, si intendebat per prius tollere statutum. ideo nimirum, ex quo pendebat a ptãte eorũ tollere statutum, si per talem actum ꝯtrauentionis intelligatur tacite per prius sustulisse statutum, sicut potuissent expresè, ne aliàs incurrãt pęnã periurij. ar. eorum, quæ hñr in d. l. merito. & præal. l. illud. & pro prædictis ẽt facit: quia mens excõicati facit impedire actũ electionis, & ꝯñr velle ꝙ excõicatio pcedat actũ electionis: q̃a aĩs excõicationẽ sequẽtẽ actũ electionis non tollereĩ electio pambula. & sic verisimiliter mens excõicantis fuit in volendo, ꝙ pcedat ipsa excõicatio actum electionis, quæ habet regulari ẽm mentem ipsius excõicantis: non scd̃m mentẽ ipsius eligentis, & facientis cõtra excõicationẽ, cum id non pendeat ab ipsius ptãte, sed in casu ꝓposito agiĩ de actũ conuentionis pendente a ptãte ipsorũ cõtrauenientiũ: q̃a verisimiliter intelligi debẽt ipsam ꝯuẽtionẽ velle taliter facere, ꝙ nõ incurrant pœnã periurij, ex quo hoc pñt. ar. d. l. merito. & d. l. illud. & facit

25 qđ j̃. diceĩ. ¶ † Circa ẽm qñ iurãt seruare statuta, & id qđ ꝯtineĩ in statutis, cõiter teneĩ, ꝙ licèt tollaĩ statutũ, tñ scd̃m vim ipsius iurĩ incurrunt periurium contraueniẽdo. Io. tñ de Lig. in d. cle. j. tenuit ꝯriũ dicẽs, ꝙ qñ iurant statuta, & contenta in statuto, vr̃ ꝙ cassato, & remoto statuto non ligentur ad periuriũ etiã ex vi secundi iurĩ: quia non vñr principaliter iurare cõtenta in statuto: sed cõsecutiuè, & sic accessoriè ad ipsum statutum per id qđ no. Inn. in simili in c. venerabilis. s̃. de exce. vbi concludit, ꝙ producens instrm̃ vr̃ approbare, & confiteri contenta in ipso instrumento consuetudine ad ipsum instrm̃. ideo cassato instro nõ præiudicabit sibi confessio prædicta. Et sic eodem modo

modo in proposito vĩ φ ex quò iurando seruare contenta in statuto habeãt respectũ ad statutũ,intelligat̃ tale iuřm,donec durat statutũ. & plures vĩ velle Ioã. de Lig.dixi.s̃.in c.ↄstitutus.s̃.de rescri.φ si iuraui seruare statuta,& contenta in statuto, & ẽt expresse iuraui id,qđ continet̃ in statuto non faciendo mentionẽ de statuto,qđ si incontinenti fit post iuřm præstitum super statuo,& super contentis in statuto, φ tũc tale iuřm nõ ligabit sublato statuto: quia ex quò incontinenti fit,vĩ intelligendũ f̃m p̃cedẽtia.ar.l.lecta. ver.dicebã.ff.si cer.peta.secus qñ ex interuallo iurat̃ id, qđ continet̃ in staruto non facta mẽtione statuti: q̃a tunc tale iuramentũ ligabit etiã sublato statuto , & sic intelligat̃ dictũ Ioan.An. & id qđ cõiter tenent doc.Sed aduerte, q̃a vt hic tangit do.Ant.vĩ φ dictũ Io.An. qđ est cõe dictũ doc.possit saluari:q̃a si canonici iurant seruare statuta. & iurant ẽt seruare contẽta in statuto considerato, φ primũ iuřm obligabat solũ donec duraret statutũ:si eodẽ modo intelligamus f̃m illud,scđm nil adderet ad primũ:& sic esset superfluũ,& nugatorium,φ in dubio nõ debemus p̃sumere:imo poti⁹ interpretari,qđ aliqđ operet̃. ar.l.si qñ. de leg.j.& decre.si Papa.de priuil.in vj.Item ex quo esset superfluũ,& nugatoriũ consequenter induceret peccatum per id,qđ hr̃ in c.& si Christus. de iureiu. & ideo vĩ intelligẽdũ scđm iuřm, vt aliq̃d addat ad primũ φ voluerunt æquè , & principaliter iurare per se contenta in statuto,sicut & ipsum statutum : & sic qđ obliget scđm ẽt sublato statuto:nec hẽt obstare dictum Inn.in d.c.cũ venerabilis.quia rñdet do.Ant.φ ibi non est peccatũ si confessio sit nugatoria. secus in iuřo.& ideo in dubio dẽt intelligi,vt aliquid addat : vt s̃.dixi.d.tñ Flor.in præal.c.dilecto.transit cũ dicto Io.de Lig.vt ibi dixi: sed verior vĩ opi.do.Ant.vt etiã tetigi in d.c.dilecto.& in præal.c.constitutus . de rescri.¶Aduerte tñ,q̃a vt hic dicit.d.An.Io.An.nõ†dicit expresse,qñ iurant statuta, & contenta in eo : sed loquit̃,qñ iurant statuta. & etiã iurant id qđ cõtinet̃ in statuto:& sic põt intelligi, qñ iurant seruare id qđ continet̃ in statuto non facta mẽtione statuti. quo casu vĩ φ ex vi secundi iuři obligentur ad periuriũ cõtraueniendo ẽt sublato statuto.& idem vĩ dicẽdum, qñ iurassent statuta:& etiã contenta in statuto etiam cassato statuto:quia tunc cessaret ratio Io.de Lig.ex quo apparet de mente iurantium: vbi aũt non præcederet iuřm de seruando statuta : sed simpliciter iurarent seruare contenta in statuto,& aliud iuřm non p̃starent:vĩφ tunc possit procedere opi.Io.de Lig.quia tunc cessat ratio do.Ant.ex quo aliud iuřm non p̃cedit.facit,quod dixi in d.c.dilecto.& in c.constitutus.& omnia quæ dixi.s̃.do.Ant.hic sequendo dicta sua limitat illa dicens,φ procedunt,qñ iuřm concernit vtilitatem alterius,vel pietatem, vel Dei reuerentiam,& sibi placitũ:quia tunc canonici nõ p̃nt se absoluere a iuřo,cũ principaliter concernat vtilitatẽ alterius f̃m no.in c.p̃terea.j.de spons.& in Spe.de iureiu.§.j.ver.quid si aliquis.& in ti.de leg.§.nunc ostẽdendum.ver.hoc quoq;.secus dicit si iuřm concerneret solum vtilitatem priuatã in vniuersitate,seu ipsorum canonicorũ:quia tũc dicit φ reiecta omni distinctione de qua.s̃.dixi.& sic siue iurauerunt solum ipsa statuta seruare,siue iurauerunt statuta, & contenta in statuto: vel id qđ continet̃ in ipso statuto etiam non facta mentione statuti: vel iurauerũt seruare cõtenta in statuto etiam cassato statuto eodem momento quo vniuersitas,seu ipsum capitulum deliberat venire contra ipsum statutũ videretur sibi remittere iuramentũ, qđ põt ex quo solum concernit vtilitatem ipsorum,per id qđ hr̃ in c.p̃terea.in locis superius allegatis:ideo tunc non curant periurium contraueniẽdo non ex sublatione statuti:vt voluit Pau.scđm eũ: sed ex remissione , & absolutione iuři pro quo allegat:q̃a si duo iurassent se accipere in vxorẽ, & iurant & demum de cõi concordia postea quilibet p̃trahit cum alio in illo instãti videt̃ur se absoluere a iuro: & sic eodem modo in proposito videtur , φ sit p̃sumẽdum scđm eum,qđ velit se absoluere,nam cum possint se absoluere,vt est dictũ vĩ φ verisimile est, φ velint se absoluere, ne aliàs incurrant delictum periurij.facit licèt nõ alleget, qđ hr̃ in d.l.merito.ff.pro socio . Et not.benè istam rationẽ,quia optimè facit ad id,quod dixi.s̃.sustinendo opinionem Pau.quia dato φ non possint se principaliter absoluere a iuřo,qñ iurarunt seruare statuta : tñ quia intelligunt̃ iurasse seruare donec durent ipsa statuta:vt superius dictum fuit, & sic expresse tellendo statuta in cõsequẽtiã poterunt tollere iuřm , seu facere φ non haberet locũ : & ideo vĩ φ ex quo poterunt euitare periurium expresse reuocando statutum:ita vĩ φ collegialiter contrauenindo tacitè intelligantur sustulisse statutũ , ne incurrant pœnam periurij,ex quo ab eorum potestate pendebat reuocatio statuti eadem debet esse conditio.l.cum quid.ff.si cer.pet.¶Et aduerte:quia canonici,vt singuli iurant ipsi capitulo,vel recipienti vicẽ capituli,non autem intelligitur ipsum capitulum iurare:quia capitulũ,sicut & alia vniuersitas est quędam persona ficta,& representata a iure.c.Romana. §.in vniuersitatem.de senten.excom.in vj.& sic caret anima.facit,quod hr̃ in l.mortuo.ff.de fideius. & ideo vĩ φ qñ iuřm respicit vtilitatem capituli , quòd tunc capitulum intelligatur absoluere, & sic etiam si inuicem præstitissent iuřm tendens ad vtilitatem ipsorum vĩ φ eodem modo intelligantur seinuicem absoluere,& sic potest intelligi,quod superius dixi post do.Ant.per p̃dicta põt inferri:licèt doc.non sic declarent quæ potuerit esse ratio,φ licèt statutum sit iuratum per illos de capitulo:tñ potest tolli per capitulũ: nam si ratio esse potest,quia vt dixi.s̃.iurant. vt singuli,& non vt capitulum.& ideo nimirum,si iuřm non impedit,quominus ipsi tanq̃ capitulum collegialiter congregati possint tollere statutum , & sic vĩ φ iuřm liget quandiu duret statutum,& nõ vltra,qñ simpliciter iurauerunt seruare statutum:vt superius dixi.& etiam voluit Io.An.hic:vt s̃.recitaui. ¶Item etiã aduerte, quia statutum tendat ad vtilitatem tertij, si sit iuratum non potest reuocari per statuentes: quia nõ
26 impeditur reuocatio virtute iuramenti.quia ligat solum donec durat statutum , vt est dictum,nec etiam impeditur reuocatio : licèt tendat ad p̃iudicium tertij,qñ aliquid ad vtilitatem tertij per viam statuti potest etiam eodem modo reuocari per viam statuti:q̃a non possunt sibi legem imponere.a qua nõ liceat discedere.ff.de leg.iij.l.si quis in principio testamenti. Quod intellige verum nisi statutum trãsiuisset in cõtractum:quia tunc non posset reuocari in p̃iudiciũ tertij,per id,quod legitur , & nota.in l.qđ semel.ff. de decre.ab ordi.facien.maximè per Bar.& per eundem in materia statutorum in l.omnes populi. ff. de iusti.& iure.¶Item etiam aduerte inquantum dom. Ant.facit dñiam inter forum Dei,& forum contẽtiosum quo ad p̃enam periurij non vĩ bene dicere. Imo vtrobiq; vĩ idem dicendum videlicet,φ non incurrat periurium etiam quo ad Deum, nedum quo ad forũ contentiosum,nisi ex facto contrauentionis : nam licèt deliberent , & firment in animo venire contra id qđ est iuratum, licèt propter talem malã volũtatem peccent,

peccent,& ꝯñr pro illa veniāt puniendi quo ad Deū qui etiam malas cogitationes punit. vt leg. & not. de pę. dist. j. §. cogitationis. & facit, qđ leg. & no. ī c. j. de eo qui mit. in possef. & in palea testm̄. iij. dist. tñ non potest dici, ꝙ incurrant periurium, nisi qñ contraueniunt. & sic ex facto contrauentionis: quia tunc veniunt contra iurm, & non ante: & ideo tunc solum videntur incurrere periurium etiam quo ad Deū, nedum quo ad forum contentiosum ēt per ea q̃. s̄. dicta
27 sunt patet. ¶† Quid iuris, qñ quis iurat seruare statutum etiam sublato statuto, & etiam illud qđ cōtinet in statuto. Nam dicit. d. Ant. ꝙ si statutum concernat vtilitatem aliam, q̃ ipsorum propriam statuentiū, & iurantium non poterunt se absoluere, secus qñ concernat vtilitatem priuatam ipsorū, per id qđ. s̄. dixi. Cōmuniter tñ vt dixit d. Flo. in d. c. dilecto. ad cautelam petunt absolutionem a superiore, & suspendunt statutum, & sic sæpe seruant doc. collegij. ¶ An autē de iure sit necessarium, ꝙ absolutionē a superiore petant, satis patere potest ex supradictis. Quid autem si apponant clausulam, ꝙ non possit tolli statutum, an nihilominus poterit tolli saltem quando fuerit iuratum, Io. An. hic tangit do. Ant. aliquid tangit de materia in addi. Spe. in ti. de iureiu. §. j. ver. quid si aliq̄s. vbi allegat pro, & contra. & nihil concludit. Sed do. Ant. hic dicit dici posse: vt s̄. est tactum. quia poterūt tollere illam clausulam, si solū vtilitatem eorum respiciat. ar. l. si quis in principio testamenti. ff. de lega. iij. aliàs non posset tollere, quin incurrerent periurium scđm eum. sed vt dixi, si respiciat solum vtilitatem ipsorum bene poterunt tollere. quia videntur ex mente, & ordine intellectus se absoluere a iuro. Nec obst. fm eum, ꝙ iuramētum habeat vim clausulæ derogatoriæ: quia rñdet, ꝙ id procedit quo ad vtilitatē actus: sed non quo ad illaqueandum ad periuriū propter præsumptionem volendi delinquere. facit. l. merito. ff. pro socio. & per prædicta etiam dicit, ꝙ si iurant statutum, & promittant non cōtrauenire, nec illud reuocare. & sic etiā iurant, ꝙ non poterunt illud tollere, seu reuocare, si concernat fauorm alterius: secus si concernit fauorem iurātium: quia pñt sibijpsis remittere iuramentū. ¶ Et per prædicta etiam patere potest, qñ apponitur clausula, qđ non possit tolli, vel reuocari statutum de quo tangit Io. An. in addi. prędicta: & vt dixi nihil concludit: licèt alleget pro, & contra. Sed d. Ant. dicit, ꝙ si clausula concernit fauorem ipsorum poterunt ab illa resilire, & illam reuocare. per id, quod hr̄ in d. l. si quis in princ. quia in talibus non vr̄ sibi legem imponere a qua non licet discedere. vt ibi. secus si concernat fauorem alterius. arg. eorum, quæ habent̄ in c. si diligenti. de for. compe. & in d. c. præterea. quid aūt si contra fiat clausula nō reuocata, an tenebit contra factum. ponit duas opin. Vna est, ꝙ teneat ex quo aliter non apparet oppositū decretum. faciat, licèt nō alleget, quod hr̄ in c. dilecto. s̄. de præb. Secunda est ꝙ actus non valeat, q̄a non vr̄ esse de mente eorum velle recedere a statuto, si non faciant mētionem de clausula derogatoria. per id qđ hr̄ in d. l. si quis in princi. & ista pars vr̄ verior per ibi no. licèt d. Ant. aliter non declaret hic. Sed aduerte, quia d. Ant. non vr̄ perfectè dixisse circa istas clausulas. nam qñq; apponunt clausulam, qđ non possunt reuocare. Et ista vr̄ esse inualida de iure: q̄a nō possunt sibi hanc legem imponere. d. l. si quis in principio testamenti. & expresse tenuit Bar. ibi. Qñq; apponunt clausulam, ꝙ si contingat reuocari statutū, vel contrarium statutum fieri non valeat reuocatio, vel statutum ꝯ̄riū, nisi certa forma fuerit seruata. & tunc clausula erit valida: quia per illam vñr velle derogare reuocationi, & statuto ꝯtrario fiendo. ideo non valebit reuocatio per statutum contrarium, nisi fiat mētio de dicta clausula. per id qđ hr̄ in d. l. si quis. & notauit Bar. in d. l. omnes populi. in iij. q. principali, sed vbi fit mentio de clausula, vr̄ ꝙ possit fieri reuocatio, & statutum contrarium etiam si statutum concerneret vtilitatē tertij, q̄a vt supra dixi, qñ aliquid statuit̄ per viam statuti ad vtilitatem tertij pōt reuocare statutum, nisi trāsiuerit in contractū, per id qđ hr̄ in d. l. qđ semel. & hoc vr̄ procedere ēt si statutū simpliciter fuerit iuratum, quia tale iurm non liget, nisi donec duret statutū. vt s̄. dixi. & sic non incurrerent piurium reuocando tale statutum. q̄cq̄d senserit hic d. Ant. Sed vbi iurassent seruare statutū, & etiam id qđ cōtinet̄ in statuto. bñ est verū, ꝙ si respicit vtilitatem alterius, q̃ ipsorū statuentiū, ꝙ tunc contraueniendo incurrunt periuriū: saltem ex vi secūdi iuri. & sic pōt intelligi dictū do. Ant. Vlterius dicit hic d. Ant. ꝙ inquātum superius est dictū, ꝙ sublato statuto expresse tollitur in ꝯñtiam etiam iurm, qđ liget quādiu duret statutum: limitat hoc esse verum, qñ statutum tollitur per illos statuentes, & iurantes. secus dicit, si tollatur per superiorē: quia nihilominus durabit iurm. & de hoc dicit esse gl. valde notabilem, & singularē: & quæ non est alibi scđm eum in c. cum deceat. de elect. libr. vj. in verbo effectus. & est ratio diuersitatis scđm eum: quia qñ statutū tollit̄ a superiore, licèt tollatur quo ad vinculum positiuum remanet obligatio naturalis ex consensu, seu ꝓpter consensum statuentium fundamento ipsius iuri, ideo tūc durabit iurm. facit, qđ not. Inn. in d. c. cū venerabilis. de exceptio. quæ ratio cessat, qñ tollit̄ statutū ex consensu statuētiū: quia nihil remanet fundamenti habentis sustinere iurm. Nec ob. si dicatur, ꝙ iurm habet conditionē in se quandiu durat statutum; & sic non vr̄ obligari sublato statuto etiam per superiorem. quia rñdet, ꝙ quādo tollitur per superiorem durat statutū quo ad obligationem naturalē statuti. & sic residet. ¶ No. bene dictum do. Ant. cū gl. pręal. & rationem diuersitatis, quā assignat inter casum, qñ statutū tollit̄ ꝑ ipsos statuentes: & casum, qñ tollitur ꝑ superiorē. Sed aduerte, quia posset etiam dici, ꝙ c. cū non deceat. cum sua gl. loquatur, qñ non tollit̄ ex toto statutū, sed solum in certo casu per ipsum superiorē. ideo tūc procedat cum non tollit̄ iuramentū. Itē posset dici, ꝙ ibi non tollit̄ iuramentum, nec statutū ex quo statutum fuit iuratū, & non fuit facta mentio de iuro, licèt sit facta mentio de statuto, q̄a tunc non vr̄ esse mens superioris tollere statutum iurm, qñ non facit mentionem de iuramento, licèt non faciat mētionem de statuto, sed solū vr̄ esse mens tollere statutum simplex non iuratum. ad hoc facit, qđ legi. & not. in c. constitutus. s̄. de rescrip. vbi patet, ꝙ qñ Papa mādat alicui prouideri non obstante statuto de certo numero canonicorū, non vr̄ per hoc velle derogare statuto prędicto, si est iuratum. & pro hoc, quia verisimiliter facilius tollit vinculū vnūm, q̃ duplex, & sic vinculū simplicis statuti, q̃ vinculum statuti, & iuri: quia duplex vinculum fortius est vno. vt leg. etiam & no. in auth. itaq;. C. cōia de succ. & in corpore vnde sumitur. & in c. j. s̄. de treu. & pa. ¶ Et ex hoc resultat alius intellectus ad d. c. cum nō deceat. quē posuit ibi gl. q̄a gl. ibi vult, ꝙ tollat̄ statutū, licèt non tollat̄ iurm. ¶ Sed scđm p̄dicta non intelligitur sublatum ēt statutū, ex
28 quo iuratū, qđ tene mēti ꝓ ītelu. d. c. ¶† Vlterius q̄ri potest, nūquid iurm habeat vim clausulę derogatoriæ. Io. An. in regula, quod semel. de reg. iur. libr. vj. in quæ-

in quæstione ibi posita circa fi.tenuit, ꝙ sic per.l.cū pater.§.filius matrem.ff. de lega.ij. & in l. cum quis codicillis.ff.de lega.iij.& idem Bar. in l.omnes populi.de iust.& iure.in iij.q.principali, circa fi.vbi et tangit.¶Quid si simul interueniat clausula derogatoria,& iuramentum. Nam scđm quosdam tunc, vt iurm aliquid addat non poterit veniri contra actum habentem clausulam derogatoriam,& iurm, sed ipse tenet contrarium.quia non potest quis sibi legem imponere a qua non liceat discedere d.l.si quis in principio testamenti.ff.de leg.iij.Nec ob.si dicat, ꝙ iurm tūc nihil addat,quia imo operatur ſm eum, nam ob timorem,& reuerentiam iuri nō sic faciliter venitur contra. & scđm pdicta tenendo,ꝙ iurm habeat vim clausulæ derogatoriæ vr intelligēdum id qđ notauit Io.An.hic inquantū dixit,ꝙ si statuētes iurent ipsum statutum,pnt nihilominus reuocare ipsum statutum non obstāte iuro:quia iurm intelligitur obligare,donec duret statutū,qđ erit intelligendum, dūmodo reuocando statutum faciat mentionem de iuro. & sic de clausula derogatoria.ipse tn̄ hoc hic nō dicit, sed simpliciter dicit statutū posse reuocari, licèt fuerit iuratū.¶Aduerte tn̄,q a d.Ant.hic vr velle vt superius tetigi,ꝙ iurm habeat vim quo ad validitatem actus, sed nō simpliciter habeat vim clausulæ derogatoriæ. & ideo voluit,ꝙ qn̄ statutum iuratum respicit fauorē seu vtilitatem statuentiū,ꝙ tunc veniendo collegialiter contra statutum videantur se absoluere a iuro,licèt aliter non faciant mentionem de iuro: quia non vnr velle se illaqueare ad periuriū, & etiam satis ꝓbabiliter vr posse sustineri, ꝙ iurm operetur quo ad validitatem actus,vt si vno modo quo celebratus est non valeat,& possit valere alio modo,si prestitum sit iurm operetur ꝙ valeat actus eo modo quo pōt valere.& sic vr ꝙ habeat vim clausulæ,ꝙ si non valet actus,vt geritur,valeat,vt valere potest. vnde actus q non valebat vt testamētum,valuit vt codicillus,si taliter valere pōt, si interuenit iurm.& sic loquit.§.filius matrem.Item vbi per disposita in testamento nō probaret debitum subesse,tn̄ si apponitur iurm benè probabunt.vt patet in preal.§.codicillis.facit etiā ad prædicta,qđ no.Bar.in l.hi qui.& in l.si quis pro eo. ff.de fideiusso. & sic non videt bene iure probari, ꝙ iurm hēat vim clausulæ derogatoriæ.tn̄ vt dixit Ioā. And.in dicta regula,ꝙ semel.& Bar.in d.l.oēs populi.tenuerunt contrariū,& ideo tutius est,ꝙ fiat mētio de iuro, sicut fieri debet mentio de clausula derogatoria per dictam l.si quis in principio testamēti. imo scđm Dy.in dicta regula,qđ semel.& refert ibi Ioan. An.non sufficit facere gnalem mētionē de ipsa clausula,sed fieri debet specialis mentio. licèt Ia.de Bel. aliter dixerit,vt refert Io.An.in c.j.super gl.de const. lib.vj.de quo per Bart. in præal.l. si quis in principio

29 testamenti.¶†Vltimo per istum text.vr ꝙ cōsuetudo q̄tuncunq; tpe introducta non possit præscribi, si talis consuetudo hēt ꝙ non stetur maiori parti capituli in agēdis per capitulū:sed requirat ꝙ totū capitulum consentiat:quia talis consuetudo esset contra fauorē ecclesiæ,cui renuntiare nō pōt capitulum.& quodāmodo videretur fouere peccatum, cum videat cōtra vtilitatem ecclesiæ.& sic vr non valere.facit,qđ hr in c.fi.s.de consue.& j.de simo.non satis.& vt tāgit hic do.Ant.vnr velle doc.ponere pro regula ꝙ illud possit induci per consuetudinem. qđ potest induci per pactum, vel qn̄ consuetudo est super iure cui potest per pactum renuntiari,aliàs vr ꝙ non possit consuetudo induci.de quo per Io.An. in c.fi.s.de consuetudine.post gl.in summa materiæ consuetudinis,quam ibi ponit.& facit,qđ est ibi no.p Bar.in d.l.omnes populi.de iust.& iu.vbi tangit,an aliquo casu possit induci per consuetudinem,q non possit induci per pactum.¶Sed aduerte, quia scđm prædicta vr ꝙ si capitulum statuit,& determinat, ꝙ in aliquo actu requiratur concordia maior,q̄ maioris partis, ꝙ non valebit statutū,nec consuetudo, qđ vr contra id qđ hr in

30 c.licet.s.de elec.Io.An.concludit,ꝙ † est dare triplicem speciē consuetudinis.vna est cōtra ius naturale, & contra pcepta legis diuinę,& euangelij.Et ista nullo modo est pscriptibilis.facit,qđ hr.j.de simo. nō satis.& in auth.vt nulli iud.§.quia vero. ¶Secūda est, qn̄ est contra ius positiuum inductum in fauorē vtentiū.& hæc est præscriptibilis,cū possint renūtiare suo fauori.j.de regula.apostolicam.& c.statuimus. Tertia est,qn̄ est contra ius inductū in fauorem ecclesiarū.& hæc vr imprescriptibilis per hunc tex.nisi fuerit per Papam approbata. Et dicit.d.Ant.aduertēdum, ꝙ si consuetudo,vel statutum determinat, ꝙ maiori parte aliquid determinante,ꝙ stetur minori parti,tale statutū est irrationabile, & similiter consuetudo irrationabilis esset,ideo nō valeret.facit,quod hr in c. cor epi.lxix.dist.& in c.consuetudo.j.dist.& in c.erit autem.iij.dist.Si autem determinaret capitulum, ꝙ maiori parte aliqd determinante minor pars cōtradicens posset illud impedire, si rationabilem cām allegaret,vr ꝙ non valeret,nisi intelligat,qn̄ allegaret,& probaret postea coram superiore. & sic ꝙ posset impedire quo ad effectū iuris.non aūt ꝙ de facto posset impedire solum cām rationabilem allegando: q a p hoc dari posset materia de facili impediendi quemlibet actum fiendū.& hoc satis vr esse de mente istius tex.cōiunctis etiam dictis doc.Si vero capitulum determinaret,seu statueret,ꝙ maiori parte aliquid determinante minor pars contradicens,possit illud impedire nisi haberet cōcordia maior,q̄ maioris partis. tunc dicit do.Ant.ꝙ si tale statutū fieret a superiore, vel esset approbatū per ipsum superiorē intelligo Papā,qui supra ius est.s.de conces.pben. proposuit, & tunc posset valere.facit,qđ hr in d.c.licèt.s.de elect. Si autē ab ipsa vniuersitate,seu capitulo fiat dictū statutum:nec sit aliter approbatum per Papam. & tunc pdici potest, ꝙ si fiat circa actiones tāgentes solum pjudiciū ipsorū de vniuersitate,seu capitulo, ꝙ tale statutū posset valere,ex quo eorū tantum pjudicium respicit.sed si fieret in actibus concernentibus vtilitatē ecclesi.dicit d.Ant.ꝙ tale statutū non vr valere, cum videat esse ꝯtra vtilitatem ecclesiæ. quia aliàs impedirent multa determinanda pro vtilitate ecclesiæ p maiorē partē quæ in dubio vnr vtilia ecclesiæ ꝓcurare,& psumit esse sanior,ex quo est maior:vt dixi sup gl. ideo non vr ꝙ valeat ex quo vr esse ꝯ vtilitatē ecclesiæ sup istum tex. ¶†Itē aduerte inquantum dixi

31 post Io.An.ꝙ iurm hēt vim clausulæ derogatoriæ.Io. An.in dicta regula,qđ semel.ad fi.vr limitare,qn̄ statim iurm pstat in actu, per id,qđ hr in d.l.si quis in principio testamenti.secus dicit,qn̄ ex interuallo interueniret iurm,qđ diligēter tene menti, licèt aliud non alleget.Sed aduerte, q a forte dictū suum posset pcedere in clausula derogatoria,quia illa, si apponit in actu solēni,puta in testō, vr operari,& habere effectū, sed vbi ex interuallo apponeret forte corā duobus,vel tribus testibus.tunc vr ꝙ non operet ad derogādum actui testamenti solenni pambulo facto corā septē testibus. Si autē clausula derogatoria ad testiū pambulū adijceret ex interuallo corā septē testibus vocatis,& rogatis,q a videret fieri in actu solēni: nō video quare nō deberet operari, ex quo fit ī actu solenni.

lenni.& per ipsam apparet de mente apponētis clausulam.sicut & qñ apponit̄ in ipso actu. In iuro autē, q̄a illud ad sui validitatem, & probationē non requirat nisi p̄sentiam,vel duorū,vel trium testium. facit, qđ hr̄.s̄.de testi. in omni negotio videret̄ ꝙ etiā si ex interuallo interponat̄ iurm , quòd dēret habere vim clausulæ derogatoriæ:sicut & si in ipso actu esset appositum.Tene tn̄ menti dictum Ioā.An.Et de materia, qñ sit statutum iuratum dixi in c.dilecto.s̄.de p̄ben. & aliquid etiam in c.constitutus.s̄.de rescri. Et hæc sufficiant loco repetitionis huius capituli.

SVMMARIVM.

1 *Interdicere non possunt clerici singulares , nec interdictum in ecclesia ponere,& an de consuetudine hoc possint habere.& nu.9.*
2 *Interdictum non potest de iure communi poni in ecclesia sine autoritate Episcopi,& consensu capituli.*
3 *Interdictum in ecclesia non est ponendum pro debito, & delicto singularis,& priuatæ personæ.*
4 *Pœna tenere debet suos autores.& nu.10.*
5 *Pœna debet limitari ad limites delicti.*
6 *Supplere potest iudex ex officio, & prouidere ne interdictum male positum in ecclesia obseruetur.*
7 *Interdictum in ecclesia ponere non potest vnus ex canonicis ,vel duo.*
8 *Ius Episcopale, quando dicatur canonicus habere in ecclesia.*
11 *Celebrare , an possit Episcopus in ecclesia interdicta,non tamen propter delictum Episcopi.*
12 *Celebrare , an possit Episcopus in ecclesia suspensa a diuinis sine pœna irregularitatis.*

a Væsiuit. ¶Canonic⁹ a nō dēt interdicere ecclesiā. sed hoc facere dēt Eps cū capitulo.h.d.& sunt duę partes principales.Nā in prima ponit̄ cōsultatio.i̊ scđa r̄nsio.secūda ibi:fraternitati.¶In tex. ibi:minimis.i.minus sciētificis , vel inferioris gradus scđm Inn.vel forte erant minores ætate,q̄ essent alij scđm Io.And.in text.ibi:supponit.& infra decidit̄ ꝙ q̄rebat̄,an teneret̄ illud obseruare,& similiter, an teneret̄ facere ab alijs obseruari. ad qđ r̄ndet̄ , vt infra sequit̄.¶Itē ibi:subiaceat.supple,non aūt interdicat̄ ecclesia,nec vnus puniat̄ pro alio. & sic bene sequit̄,
1 cū peccata &c.¶†No.ꝙ singulares canonici de ecclesia non habent iurisdictionē , nec ptātē de iure ponē di interdictum in ecclesia. ¶An aūt hoc p̄nt habere
2 de consuetudine.dicet̄ in gl.j.& su p ea.¶No.ꝙ † interdictū non pōt de iure cōi poni in ecclesia sine autoritate Epi,& consensu capituli.¶Nunq̄d aūt capitulū ex ɔsuetudine possit talē ptātē habere sine Epo , recurrendū est ad ea quæ hn̄r in c.irrefragabili.§.j.de offi.or.& eo.ti.si canonici. lib.vj.in q̄bus vr̄ probari,
3 ꝙ sic. ¶Not.ꝙ † pro debito,aut delicto singularis,& priuatæ personæ non est ponēdū interdictū in eccle
4 sia.facit,qđ dicet̄ super glo.ij.¶†No.illud vulgatū,ꝙ pœna dēt tenere suos autores,& non alios. ipsos aūt autores tenere dēt : quia delinquēdo vn̄r naturaliter obligati ad pœnam.per id qđ no.glo.in l.j.§.bestias. ff.de postu.& pro hoc ēt facit scđm do.Flo.text.dicit singularem in l.Imperatores.ff.de iure fis.ibi.te pœnæ subdidisti.&c.facit ēt,licèt ipse nō alleget, quod hr̄ in §.quia vero leonis.el ij.in Auth.de non alie.col.
5 ij.¶†No.ꝙ pœna debet limitari ad limites delicti. facit,qđ hr̄.xxiiij.q.j.nō auferamus. Vnde dicit lex,ꝙ non debet aliquid grauius,vel leuius statui,q̄ cā delicti deposcat.ff.de pœ.l.respiciendum. & facit etiam ad prædicta,qđ hr̄ in c.literas.s̄.de tem.ord.& etiam
6 iura allegata hic in gl.fi. ¶†No.ꝙ iudex ex officio p̄t supplere,& prouidere, ne in ecclesia obseruet̄ interdictum male positum a non suo iudice scđm Inn. fa
7 cit,qđ no.in c.bonæ.s̄.de postu.præla.¶†Vltimo colligit hic do.Pet.notabiliter,ꝙ vnus ex canonicis,vel duo non p̄nt ponere interdictum in ecclesia.licèt fm eum hoc spectet ad capitulum,quia res capituli non sunt singulorū de capitulo.xij.q.ij.qui manumittit̄ . & facit,qđ hr̄ in l.qui in tantum.§.vniuersitatis.ff.de re.diui.qđ vr̄ intelligendum scđm eum,nisi capitulū fuit negligens, sicut ēt vnus ex canonicis alijs neglig ētibus agere pōt pro recuperatione rei ecclesiæ. j.de re.ecc.non alie.si q̄s p̄sbyterorū,& similiter eligere alijs negligentibus.s̄.de postul.pla.gratū . cū ibi not.¶Finaliter tn̄ hoc non tenet.dicens, ꝙ non vr̄ ꝙ ptās irrationabilis deuoluat̄ ad vnū,vel duos de capitulo etiā si ageret̄ de recuperatione rei ecclesię.ꝑ istū tex.¶Sed aduerte quatenus vr̄ voluisse,ꝙ ad capitulū spectat ptās,& iurisdictio ponendi interdictum in ecclesia: q̄a illud posset ꝓcedere de cōsuetudine,nō de iure cōi.ꝑ qđ dixi in notabilib⁹ . ¶Itē aduerte inquantū voluit, ꝙ ptās irrationabilis in negligentiam capituli non possit deuenire in vnū,vel duos de canonicis.illud verū vr̄,saluo nisi terminus esset statutus a iure ad iurisdictionē exercendā, q̄a tunc vr̄ ꝙ in negligentiā aliorū in fi.termini deuolueret̄ ad vnū, vel duos diligentes.per id qđ not.Inn.s̄.de ele. cū nobis olim.& qđ dixi.s̄.eo.in c.j.¶In gl.j.ibi:de vsu pallij. c.j.& scđm hoc bene cōcordabit r̄nsio cōsultationis. posset ēt dici,ꝙ licèt q̄situ fuisset ecclesię cathedrali. tn̄ Papa latius voluit r̄ndere,tā de ecclesia cathedra-
8 li,q̄ de alijs.¶†In ea.gl.ibi:non hēt ius Epale in ipsa ecclesia.Qñ aūt dicat̄ habere ius Epale canonicus in ecclesia,dicebat Philippus,qđ eoipso, ꝙ habebat cū p̄benda curā in ecclesia annexā p̄bendæ.ar.eorū,quę hn̄r.s̄.de p̄b.extirpandæ.§.q̄a vero.quo casu poterit ecclesiā interdicere , cū hoc videat̄ esse de cura.s̄.de ele.dudū.ij. & q̄a decanus ēt interdicit ecclesiā.s̄.de app.dilectis.ibi tn̄ vr̄ loqui, qñ ex consuetudine hēt dictā ptātē,vt ibi vr̄ sentire glo.¶Sed aduerte,q̄a licèt q̄s hēat curā in ecclesia non tn̄ hēt ptātē interdicendi ecclesiā.nec interdicendi,vel excōicandi ꝑsonā certā,nisi aliud haberet de cōsuetudine,licèt posset ḡnaliter excōicare scđm formā.c.si sacerdos.s̄.de offi.ord.cū ibi no.& iō licèt.d.Ant. & alij sic simpliciter trāseūt hic cū dicto Philippi.tn̄ Io.Cal. cautius fuit locutus in suo tractatu de ecclesiastico ĩterdicto. in tertio mēbro principali.ver.q̄d de simplici canonico.vbi dicit,ꝙ si canonicus habeat p̄bendā cui sit ecclesia curata annexa, si ex consuetudine hēt iurisdictionē spiritualē in ipsa ecclesia curata . tunc poterit ponere interdictū in ecclesia.per id qđ hr̄ in c.super eo.de p̄b.in vj.& ita intelligit gl.istā. Et sic vr̄ intelli-
9 gendū dictū Philippi.¶†An aūt aliàs cōsuetudo possit simplici canonico dare ptātē interdicēdi ecclesiā. Inn.hic dicit, ꝙ dato ꝙ consuetudo posset dare iurisdictionē simplici canonico.allegat,de offi.del.in literis . dicit ꝙ simplici canonico nō habēti iurisdictionē non poterit dare ptātē interdicendi ecclesiā , licèt in p̄lato sit secus.per id qđ hr̄.s̄.de ap.dilectis.& sic trāsit.d.Ant.& d.Pe.d.vero Flo.hic dicit,ꝙ ex quo consuetudo pōt dare canonico iurisdictionē, q̄a qui vult ɔn̄s,vr̄ velle antecedens sine quo illud esse non pōt. arg.eorū,q̄ hn̄r in l.illud.ff.de acq.hære. & s̄.de offi. del.in c.p̄terea.& c.ex literis.& ff.de procu.in l.ad rē mobilē.& l.ad legatū.& sic pertrāsit.Host.vero videbat̄ hic velle,ꝙ consuetudo non possit dare ptātē interdicendi ecclesiā simplici canonico . q̄a ista pœna vr̄ esse periculosa,& quodāmodo irrationabilis,cum vnus puniatur pro alio,qđ fieri nō dēt vt hic innuit̄. Io.Cal.in p̄al.ver.quid de simplici canonico.fatet̄ ꝙ consuetudo nō pōtdare ptātē interdicendi ecclesiā simplici canonico noīe suo,sed noīe p̄bendæ suæ,sicut vide-

a Canonici. Sup hoc ca. si quęras an vnus puniatur pro delicto alterius. distingue i hoc secundum d. Hē. Boyche. in prin.c.

cut vr̃ voluisse hic Inno. qui dixit, ꝙ consuetudo pôt dare canonico iurisdictionẽ super aliquos, puta habitantes in p̃benda sua, & in territorio suæ p̃bendæ: & tunc non solũ per talẽ consuetudinẽ poterit interdicere homines ipsius p̃bendæ, vel excõicare: sed ẽt in territorio suæ p̃bendæ. Dicit tñ Inno. ꝙ non posset consuetudine introduci ꝙ ꝓ factis cõmunibus ecclesiæ vnus canonicus interdicat, vel excõicaret homines ecclesiæ. nã non debet ligare illos qui non sunt subditi: singuli aũt de capitulo non sunt dñi omniũ, vel rerum ipsius capituli, sed ipsum capitulũ. xij. q. ij. qui manumittit. & talis fortè consuetudo erat in ecclesia Claramonensi q̃ hic reprobat̃ ẽm eum. Ad p̃dicta facit, qđ no. Inn. & Io. An. s̃. de resti. spo. olim, el ij. vbi tangit, an per consuetudinẽ possit dari ptãs excõicandi simplici canonico, & licèt ponat opinionem, finaliter vr̃ concludere, ꝙ sic: ex quo est ꝑsona ecclesiastica, & capax ꝯñr talis iurisdictionis. tñ illud vr̃ limitandum, qñ cõsuetudo vellet dare iurisdictionem illã in aliquos subditos ipsi clerico. aliàs secus. per ea q̃ hic notauit Inn. & Io. Cal. in loco præalleg. ¶Et attende etiã: quia Vincentius hic dat regulã, ꝙ de iure capitulũ non hẽt aliquã iurisdictionẽ: nisi ecclesia vacante: vel nisi consuetudo aliud habeat. facit qđ hr̃ in c. irrefragabili. §. j. s̃. de offi. ordi. ¶In gl. ij. in fi. & sic defectus ptãtis interdicẽtis hic induxit inualiditatẽ sñiæ interdicti, & hoc ẽt satis fuit iustũ: quia
a per istã pœnã interdicti vnus pro alio punit̃.[a] & sic certo respectu vr̃ irrationabilis, & ideo qñ Papa scribit cõtra aliquẽ dñm, vel cõitatẽ solet excipere sententiam interdicti in loco. facit, qđ hr̃ in extrauaganti Bonifacij quæ incipit. Prouide attendentes, & qđ notat̃ ꝑ Io. And. ĩ. de exces. pla. c. j. & de ver. sig. cũ in partibus. ad fi. Vnde etiam in dicta extrauaganti est prouisum, ꝙ per ordinariũ, vel delegatum non debet poni interdictũ gñale in loco sine speciali licẽtia Romani Pontificis. aliàs non ligat. facit, qđ not. Io. Cal. in d. ver. q. d de simplici. ¶In gl. ij. in fi. hæc scđa placet do. Flor. dicens, ꝙ † qñ quis puniat̃ pro alio non
10 est propriè pœna scđm eum: sed potius q̃dam inhabilitatio, seu subtractio dignitatũ, vel bonorũ. & in illis redditur actio ꝑ ꝑ immanitatem delicti. vt patet de pœnis. felicis. lib. vj. & C. ad l. Iul. maie. in l. q. s. & de materia remittit ad notata. j. q. iiij. in summa. 23. q. 3. in summa. d. Ant. hic ẽt remittit ad notata in regula, sine culpa. de reg. iur. in vj. Sed aduerte, quia prima solutio vr̃ verior. quia ẽt in pęna corporali interdum punitur quis ꝓ alio. vt patet in paruulis, & alijs iustis qui perierũt in ciuitatibus Sodomę, & Gomorrę. vt hr̃ in §. item peccato. ad fi. alle. in gl. Pœna aũt spirituali non fuerunt tales puniti. non tñ q̃s dẽt puniri pro alio pęna spirituali. fallit tñ in pęna interdicti gñalis iustè prolati, vt hic innuitur, & no. per gl.
11 in locis pręal. ¶† Vltimo quęri pôt, an ecclesia interdicta. non tñ ꝑ ꝑ delictum Epi, an Eps poterit ibi celebrare. Host. tenuit, ꝙ sic, vt sic spiritualis spõsus spirituale debitũ sponsæ suæ reddat, cũ scđm eum facere dẽt non obstante nulla exceptione. ĩ. de coniugio lepro. c. ij. & dicit, ꝙ hoc facere poterit Eps scđm tenorem priuilegij Epis concessi. de quo. ĩ. de priui. cũ nonnullis. Sed hæc opi. non placet Io. And. quia tale priuilegiũ locũ habet de interdicto generali, de quo loquitur decre. alma. §. adijcimus. de sen. excõ. li. vj. & facit, qđ no. ibi in gl. sed in interdicto speciali non reperitur Eps priuilegiatus, & idem tenuit Io. Cal. in tractatu de ecclesiastico interdicto, in secundo membro. in ver. per p̃dicta etiam soluitur. & facit, qđ not.
12 gl. in d. §. adijcimus. ¶† Quid autem in suspensione a diuinis, an interim possit celebrare sine pœna irregularitatis. recurrẽdũ est ad no. in c. irrefragabili. §. j. s̃. de offi. ordi. & per gl. in c. si canonici. de offi. ord. in vj. vbi gl. vr̃ concludere, ꝙ tunc ecclesia non vr̃ interdicta, sed suspensa vidẽtur organa clericorum. & sic vr̃ velle, ꝙ male faciat celebrans, si suspensio fuerit canonici facta. per ea quæ hñr in d. c. si canonici. tamen non incurrit irregularitatem. de quo dicendum vt ibi per gl. & per Io. An. super illa.

[a] Pro alio punit̃. Adde hic apostillam, quę est supra ĩ pri.

SVMMARIVM.

1 *Acceptatio personarum non est apud Deum, nec etiam debet esse apud iudices.*
2 *Impetrare literas potest pater pro filio ad obtinendum beneficium.*
3 *Manus collatoris non afficiuntur per appositionem temporis in rescripto ad conuincendam negligentiam conferre habentium beneficium.*
4 *Manus collatoris ordinarij non adeo ligantur per præsentationem literarum in quibus datus est executor ad compellendum quin collatio alteri facta teneat.*
5 *Beneficia Priora electi in Episcopum, an per solam confirmationẽ vacent. & nu. 21.*
6 *Reuerentiam, & obedientiam præstans alicui, vt prælato, videtur renuntiare iuri, quod habet in prælatura.*
7 *Familiaris alicuius, quando dicatur quis, & qualiter probari potest.*
8 *Tempus statutum a iure potest per Papam abbreuiari.*
9 *Mandare de inuestiendo, vel prouidendo, & inuestire, vel prouidere, aliud est.*
10 *Plura iura, & plures rationes pro sua parte allegare cautum est.*
11 *Possessio, an detur per inuestituram. & nu. 17.*
12 *Dominium, an per inuestituram sine traditione transferatur.*
13 *Ex titulo solo in beneficijs transfertur ius sine traditione. & numero. 16.*
15 *Possessorio recuperandæ agere non potest beneficiatus nomine suo ante adeptam possessionem: potest tamen agere nomine ecclesiæ.*
15 *Traditione clauium transfertur possessio.*
17 *Mandare quandoque ponitur pro rogare, quandoque pro præcipere.*
17 *Electio facta de aliquo ad dignitatem qui tpe electionis erat solum in minoribus ordinibus ipso iure non valet.*
19 *Tolerantia quid operetur.*
20 *Tacita renuntiatio beneficij surgens ex aliquo actu contrario iuri ipsius beneficij valet etiam sine autoritate superioris.*
22 *Renuntiatio beneficij expressa, vel tacita facta coram iudice incompetenti, an teneat.*

X ore. Cõis ordinatio ecclesiæ ꝑ cõ tradictionẽ vni⁹ cuius nõ interest non impedit̃. h. d. & in prima ponit̃ decisa facti narratio. in scđa cãæ decisio. secunda ibi: quia vero. Prima facit duo. nã primo ponit partium comparitionẽ. secundo ponit allegationem Ber. q̃ continet formã literarũ apostolicarũ, annuli immissionẽ: executoris dationẽ, & capituli rebellionem. scđa ibi: ex parte. Secunda ẽt facit duo. nam primo ex triplici motiuo concludit contra Ber. secũdo confirmat electionem p̃positi exprimentis quare & Bernardo silentium imponit. secunda ibi: nos attẽ-
1 dentes. ¶† In tex. ibi: sedentis. & infra decidit̃, quod hr̃. ĩ. de priui. ex ore. nã ibi dr̃. Ex ore sedentis in throno ꝓcedit gladius bis acutus, quasi ꝑcutiẽs ad dextrã & sinistram, ne in parcẽdo vbi iustitia suadet. facit de iud. nouit. vbi apud Deum nõ est acceptio ꝑsonarũ. & sic non dẽt esse apud habentem iudicare. ¶Itẽ ibi: elegerunt, & infra. licèt in lectura do. Ant. hic ponat̃ quędam decisa. tñ dic melius, ꝙ deciditur illud ꝙ hic tangit̃ in gl. iij. ꝙ videlicet ipsi. H. Bernardus p̃buerit reuerentiam tanq̃ p̃posito. & tandem mortuus est ipse. H. & ꝙ post mortem eius canonici volebant ꝓcedere ad nouam electionem. Bernardus hoc sentiens protestatus fuit hoc non facere, & appellauit, si contra facerent: tñ hoc non obstante canonici fecerunt aliã electionẽ. & ꝑ ꝑ hoc inter istũ vltimũ electum, & ipsum Bernardum orta fuit cõtrouersia ꝑ ꝑ q̃ partes accesse-

accesserunt ad sedē Apostolicā corā Inno. surrogato Celestino. & ꝑ pte Bernardi fuit allegatū ꝑut colligi pōt ex superius dictis. ꝑ parte vero vltimo electi fuit allegatū id, qđ colligi pōt ex ver. quia vero. & tādē fuit ꝓnūtiatū ex vltimo electo. vt patet ex sequē-
2 tibus. ¶ † No. ꝙ in causa bñficiali, seu pro bñficio obtinendo pōt pater impetrare literas pro filio. & sic vř ꝙ coniuncta ꝑsona possit literas bñficiales impetrare absq; spāli mādato pro coniuncto. de quo in c.
3 nōnuli. circa fi. s̄. de rescrip. ¶ † No. ꝙ per appositionē tēporis in rescripto. ad cōuincendā negligentiam conferre habentium bñficiū non afficiuntur manus ordinarij collatoris: nec etiam expirat gratia per lapsum dicti temporis, qđ vř cōtra ea, quæ hñr in cle. cum ei quem. in versi. secus. cum ibi no. de ꝯces. pb. ¶ Sed potes dicere ꝙ hic loquiť, qñ tps adijcitur in mādato qđ fit alicui, vt prouideat, ibi aūt loquiť, qñ tps ad adijcitur in acceptione beneficij, seu fiendę de beneficio. quo casu imputādum est illi qui infra tps non acceptat. negligentia aūt habentis conferre non debet nocere ei cui dēt fieri collatio. & ista est
4 rō tex. ¶ † Not. ꝙ per p̄sentationē literarū in quibus datus est executor ad cōpellendū non afficiunť manꝰ ordinarij collatoris, q̄ collatio alteri facta teneat, nec similiter afficiunť ꝑ statuitionē termini factā ab executore statuēdo terminū ad rñdendū, vt hic patet. secus aūt si executor inhibuisset ordinario ne alteri ꝯferret. de quo, & quibꝰ modis afficianť manus ordinarij collatoris. plenè. j̄. nota. de ꝯces. præben. si soli. lib. vj. vbi glo. magistra plenior de corpore iuris.
5 ¶ No. ꝙ per solā confirmationē † electi in Ep̄m videntur priora beneficia vacare, quod videtur esse cōtra ea quæ habentur. s̄. de elec. cum in cunctis. & facit, quod habetur. s̄. de conces. præb. post electior ē. de quo est dicendum vt dicitur in d. c. cum in cūctis.
6 & inferius dicetur post glo. ¶ † Not. ꝙ per exhibitionem reuerentiæ, & præstationem obedientiæ alicui vt p̄lato vř renuntiare iuri, qđ hēt in p̄latura. & hoc ideo, quia facit actum contrariū iuri suo: sicut etiam qñ quis procurat, vel aduocat pro alio super re ad ipsum pertinēte. facit, quod legi. & not. s̄. de transactio. ex literis. & in l. penul. ff. de inoffi. test. secus qñ quis non faceret actum cōtrariū iuri suo: sed simpliciter taceret, q̄a nō cēsereť ꝯsentire, nec iuri suo renūtiare cum de eius præiudicio agatur. vt voluit Inno. s̄. de electio. in genesi. de quo no. per gl. in regula is qui tacet. de reg. iur. in vj. Et de materia, an tacens habeatur pro consentiente, vel contradicente. tangitur per Legistas, & maximè per Barto. in l. quæ dotis. ff. solu. matri. & per Archi. vij. q. j. qualiter. & c. si seruus. liiij. dist. vbi vř dicere post Tancre. ꝙ si ordinaretur præsente aliquo electo ad aliquā dignitatē: & tacente cōferat bñficium, quod spectabat ad ipsum ante electionē. & ꝯfert ipso tacente, & p̄sente ꝙ intelligiť iuri, ꝙ habebat in tali beneficio renuntiare. adeo ꝙ non poterit ad illud redire etiam si cōtingat electionē de ipso factā cassari. Sed ꝯtrariū tenuit Io. An. in mercu. suꝑ dicta regula. is qui tacet: quia ex quo agebatur de eius p̄iudicio tacens intelligi non dēt cōsensisse per id qđ not. per Inn. in d. c. in genes. ¶ Pro Tancre. Archi. tñ fortiter facit: quia vbi agiť de prẹiudicio iuris realis tacentis si eius cōtradictio posset impedire actū si non ꝯdixit intelligiť consensisse. vt leg. & no. per gl. in l. Caius. ff. de pigno. actio. & etiam per glo. s̄. de p̄sumpto nomine. & no. etiam ꝑ Bart. in l. quæ dotis. ff. sol. matr. & ideo cū collatio non potuisset fieri taliter ꝙ ꝑ illā ius acq̄rať si ꝯdixisset ille de cuius p̄iudicio agebať & q̄ habebat ius in bñficio, quod confertur. ideo vř ꝙ si non contradixisset fiet sibi p̄iudiciū, sicut & fit in præiudiciū tacenti, & non conrradicenti, qñ res sua aliū obligatur ipso p̄sente iuxta ea quæ notā. in d. l. Caius. & in d. c. nōne. & ꝑ hoc vř posse sustineri opi. Tancre. & Archi. Nec obst. regula Io. An. q̄a hēt locū qñ agiť de p̄iudicio obligationis ꝑsonalis: quia tūc tacens nō hř pro cōsentiente. l. filiusfamilias. §. inuitus. ff. de ꝓc. & idem si agatur de p̄iudicio iuris realis, qñ tacens non posset impedire actum contradicēdo. per id, qđ hř in l. rem alienam. ff. de cōtrahen. emptio. & quod no. in d. l. Caius. & l. quæ dotis. ¶ Not. ꝙ propter exhibitionē reuerētię vř ꝓbari subiectio, similiter etiā quando quis paruit sñiæ alicuius tanq̄ superioris. de
7 quo per Inn. in c. olim. el. iij. s̄. de resti. spoli. ¶ † Qualiter autem possit probari ꝙ quis sit de familiaribus
8 alicuius not. Bart. in l. j. §. familię. ff. de publi. ¶ † No. secundum do. Pet. ꝙ tempus statutum a iure potest abbreuiari per Papam. nam tempus datum a iure ad conferendū propositurā erat sex mensium. s̄. de cōces. p̄ben. nulla. & tñ arctatur hic ad spatium mensis. inferior autem a Papa nō vř posse arctare, nisi vbi reperiatur expressum. vel nisi clausula legitima subsistente secundū ea quæ leg. & not. s̄. de appel. cum sit Romana. & c. p̄sonas. & per Bar. in l. ij. ff. de re iudi. ¶ Aduerte tñ diligenter, ꝙ hic statuitio termini facta per Papam non habuit afficere manus ordinarij collatoris ad quē dirigebať mandatum. qđ est valde notandum. & hoc ideo forte, quia de statuitio termini. velut accessorio mandati de prouidendo non videť debere afficere, seu ligare manus ordinarij. sicut nec mandatū de prouidendo. s̄. de prębendis. dilectus. & facit, qđ hic tangitur in glo. in verb. si mandatum ad finē. ¶ Nota ꝙ pendente statuitione termini in actu extraiudiciali non impeditur aliquid innouari, ꝑut factum fuit pendente termino statuto ab executoribus. secus vř pēdēte termino. dato in actu iudiciali. per id, qđ leg. & notatur in l. siue pars. C. de dilatio.
9 & in c. significante. s̄. de ap. ¶ † Nota, qđ aliud est inuestire, vel prouidere. aliud dare mandatum de inuestiendo, vel prouidendo. facit quod habetur in c. penul. de electio. lib. vj. & in l. bonefidei. cū ibi notatis. per But. ff. de eo, qđ certo loco. & facit etiam, qđ notatur in l. in ementis. C. de cōtrah. emp. & in l. serui electione. ff. de leg. j. in quibus tractať, an aliud sit velle emere, vel velle eligere. temere, vř eligere. facit ēt qđ no. in l. qui se patris. C. vnde liberi, vbi tāgitur an ꝑ illa verba volo adire hęreditatē inducať aditio. ¶ No. quod per appellationē factum per illum cuius non interest non dēt actus impediri. facit, quod habetur. s̄. de elec. cum inter. R. ¶ Not. ꝙ Papa vř posse restringere, & determinare electionem fiendam ad certam personam. An autem hoc possit inducere statutum, vel consuetudo. recurrēdum est ad ea quæ leguntur, & no. s̄. de ele. cum ita. & de consue. cum dilectus. ¶ Aduerte tamen, quia licèt Papa hic mandaret prouideri certæ personæ. tñ quia nō apposuit decretum in literis non fuerunt affectę manus ordinarij collatoris. ideo valet electio de alia persona facta
10 per ipsum ordinarium, ad quem spectabat ele. ¶ † Vltimo no. ꝙ cautum est plura iura, & successiuè plures rationes allegare pro parte sua. & sic debent facere scđm Io. An. cauti aduocati. nā quæ non prosunt singula, multa iuuāt. vt no. s̄. de testi. præterea. & etiam de cautela est scđm eū, ꝙ potiores rationes in fin. re-
11 seruet vt sic melius, & citius iudex illas ꝑcipiat. ¶ † In gl. j. in fi. no. ex hac gl. scđm do. Flor. ꝙ per inuestiturā vř dari possessio. & sic vř innuere ista gl. scđm eū. ipse vero

ipſe vero dicit,ꝙ imo iſta inter ſe differunt. videlicet
inueſtitura , & poſſeſſio : licèt qñq; inueſtitura acci-
pitur pro datione poſſeſſionis.vt patet ex hac gl.qñ-
que vero accipiatur pro collatione.ſ.de cõcei.pben.
propoſuit. propriè tñ inueſtitura ſecundum eum eſt
propriè approbatio collationis iã factæ de quo etiã
per gl.& ibi etiam plenè.de inſti.autoritate.& ſic di-
cit poſſe intelligi iſtũ text. vt ſit ſenſus, ꝙ Celeſtinus
deſignauit annullũ in ſignum inueſtituræ.ſ. faciẽdæ,
vt ſic poſtq̃ fuiſſet aſſumptus in ꝓpoſitum. iſte.B.in-
ueſtiret cũ dicto annulo.Et ſubdit hic Inn.dicere, ꝙ
per talẽ inueſtiturã non transfert dominiũ ſine tradi
tione regulatiter.ꝑ l.in traditionibus.C.de pac.fallit
in aliquibus caſibus.& ꝑcipuè.l.primę.C. de dona.
q̃ ſub modo.de quo etiam remittit ad not. in c.ij.ſ.
de conſuet.& facit,qđ dicet.ĩ.in gloſſ.ſuper ver.& ſi
mandatũ.Sed aduerte primo : quia an per inueſtitu-
ram transferatur poſſeſſio: non bene declarauit.dicã
ſuꝑ dicta gl.in ver.& ſi mãdatũ.& tetigi in d.c.auto-
12 ritate. ¶†Itẽ ſcđo inq̃tum dicit ꝙ per inueſtiturã nõ
transfertur dominiũ ſine traditione.Inno. intellexit
illud verũ in rebus tẽporalibus. ſed vbi q̃s inueſtiret
de bñficio vacante per habentẽ ptãtem conferendi ,
dixit Inn. ꝙ transfert ꝑ talẽ inueſturã ius in bñficio
abſq; alia traditione ex quo interuenit cõſenſus ha
bentis ptãtẽ conferendi,& illius qui inueſtit,ſicut ẽt
acq̃ritur ius ex electione eſt bñficium in qua ꝯcur-
rit conſenſus eligentiũ, & electi.ſ.de elec.cum inter
13 canonicos. & ꝙ in bñficijs † ex ſolo titulo transfera
tur ius in ipſo bñficio abſq; traditione. bñ facit , qđ
leg.& no.in c.ſi tibi abſenti. de ꝑb.lib.vj.& qđ no.ꝑ
doc.ſ.de de conſtit. cum.M.¶In gl.& ſi mandatum.
ibi:non efficitur quis poſſeſſor. ſed certè põt dici,ꝙ
hic non colligit ꝙ dicit gl. quia non apparet, ꝙ hic
fuerat inueſtitus. facit,quod dixit ſuperius ſuꝑ gl.j.
¶In eadẽ gl.ibi.c.ex literis.dic,ꝙ ibi iteruenit actus
determinatus a cõſuetudine ad adipiſcendũ poſſeſ-
ſionem.ideo nimirum ſi per illũ acquiritur poſſeſſio.
hic ſecus.facit,qđ no.in d.c.ex literis.¶In ea.gl. ibi:
ꝯtra ſanctorũ: ibi dicit ꝙ clerici denominati, vel in-
troducti in bñficium ſi expellãtur pñt repetere poſ-
ſeſſionẽ qua ſunt ſpoliati,& dicit hic Io.Cal.ꝙ dũ ibi
dr,vel introductio:dẽt exponi,vel, pro ideſt.& ſic ap
paret ꝙ ibi fuit tradita poſſeſſio. hic ſecus. Dicit tñ
14 aduertẽdũ ꝙ licèt † bñficiatus ante adeptam poſſeſ-
ſionẽ nõ poſſit agere noĩe ſuo iudicio poſſeſſorio re-
cuparãdę.tñ poterit agere nomine eccleſię,vt voluit
15 Inn.Io.An.in c.cũ ſuꝑ.ſ.de cau.poſ. & ꝓprie.¶†In
ea.gl.ibi:moderamine.ibi:dr ſm Io.Cal.ꝙ ex ſolo ti
tulo abſq; traditione trãsfertur dominiũ in eccleſiã ,
de quo ibi.& ĩ.de deci.tua.per glo.non aũt dr , ꝙ ex
ſolo titulo quæratur poſſeſſio. & eodẽ mõ põt rñde-
ri ad.l.vt inter diuinum. q̃a in caſibus ibi poſitis de
iure ciuili.transfertur dominium in eccleſiam. facit
qđ no.ſ.de ꝯſue.in c.ex literis.¶In ea.gl.ibi.l.claui
16 bus.dic ꝙ † ibi per traditionem clauium transfertur
poſſeſſio. quia per claues reſtringuntur, & reſeruant
res clauſulæ. & iõ per traditionem illarũ ſatis vr ex-
primi voluntas rerũ tradẽdarũ q̃ erant in loco cuius
claues traduntr . ſed hic inueſtitura , & annulus vñr
eſſe actus ſeparati ab ipſo bñficio.& ideo nõ vr eſſe
ſignum traditę poſſeſſionis,niſi per prius ad hoc de-
ſtinatione hominis deſtinẽtur. facit ad prædicta, qđ
no.in c.coram.ſ.de offi.delega.¶In ea.glo.ibi: q̃uis.
dic,ꝙ ibi q̃s fuit iuſſus mitti in poſſeſſionẽ licèt non
potuerit ꝑꝑ inundationẽ.ideo ceſſante inundatione
aquarum ſine alia traditione acq̃rit poſſeſſio. q̃ rõ
hic ceſſat.& ꝑcipuè , quia hic nõ fuit iuſſus mitti in
poſſeſſionẽ. ſed mãdatũ fuit factum, vt eligi deberet
ipſe Bernardus.¶In ea.gl.ibi:contingit.ad iſtud.c.&
ad ſequentẽ q̃ codẽ caſu loq̃t,dic ꝙ ibi ꝑceſſit iuſſus
iudicis,vt mitteretr q̃s in poſſeſſionẽ . ſed ꝓpter dolũ
aduerſarij fuit impeditus. ideo habetur perinde ac ſi
17 fuiſſet miſſus. & ſic nõ obſt.¶†An autem ſit verum
ſimpliciter ꝙ per inueſtiturã non transferatur poſ-
ſeſio . Conclude , ꝙ interdũ ſumitur inueſtitura pro
collatione iuris . vt q̃a fit de bñficio vacante ꝑ hñtẽ
poteſtatẽ conferendi non ꝑcedente alia collatione.
facit,qđ habetur.ſ. de conceſ.præben.propoſuit. &
tunc per talem inueſtituram non acquiritur poſſeſ-
ſio:quia ſatis fatigatur in trãsferendo ius in ipſo bñ-
ficio.facit qđ no.per gl.in l.j.in prin.ff. de acqui.poſ.
Aut inueſtitura non ſumitur pro collatione iuris. vt
quia non fit ꝑcedẽte collatione.& tunc ſi talis inue-
ſtitura eſſet deſtinata per conſuetudinẽ vt transferat
poſſeſſio. tunc transferetur per ea , quæ habentur in
d.c. ex literis. Si aũt ſuper hoc non reperitur cõſue-
tudo.tunc dicit do.Ant.hic ſimpliciter,ꝙ per illã nõ
transfertur poſſeſſio.& ſic intelligatur glo.hic poſita.
¶Sed potes dicere hoc verum, qñ inueſtitura fieret
in abſentia rei.ſecus ſi in ꝓſentia ꝑ id,qđ leg. & no.
in l.ꝑdia.ff.de acqui.poſſeſ.& facit qđ dixi in c.trãſ-
miſſam.ſ.de inſtitu.auto.¶In eadem gloſ.in fi.& de
hoc recurrẽdum eſt ad ea quæ plenè hñr in c.ſi ſoli.
de conceſ.ꝑben.li.vj.¶Et aduerte , quia Ioan.And.
videtur fateri dictum glo. qñ Papa mandauit proui-
deri:quia mandare idem videtur eſſe, quòd rogare.
l.j.ff.manda.& xxiij.q.iiij.in c. Guiliſarius. contra
gl.licèt interdum etiã præcipiatur per verbum man-
do.l.ſi quidem.ff.de actio. & obligatio.quaſi videa-
tur ſentire ſecus eſſe ſi ꝑciperet prouideri. Sed do.
Anto.hic dicit , ꝙ non vr eſſe differentia inter man-
dare,& ꝑcipere quo ad ꝓpoſitũ , quia etiã ꝑceptum
nõ inducit,niſi obligationẽ ꝑſonalẽ.& ſic eadẽ rõ eſt
quæ in mandato.ſed quo ad alia poſſet eſſe differen-
tia ſcđm eum.& plus non dicit de hoc, an inter pre-
ceptum,& mandatũ ſit aliqua differentia. tangit ꝑ
Legiſtas in l.ſæpe.ff.de offi.preſi.vbi per gl. & etiam
per gl. in c.ꝙ præcipitur.xiiij.q.j.& ibi etiã ꝑ Arch.
aliq̃d etiã tãgit per glo.in c.qñ Abbas.ſ.de offi.de-
leg.& ibi etiã tetigi. ¶Quid autem ſi Papa ꝓhibeat
ne alteri conferatur beneficium . dic,ꝙ non tenebit
collatio.facit , quod hr de reſcri.c.j.li.vj.& in d.c.ſi
ſoli.In quibus etiam patet q̃d iuris ſit in inhibitione
facta per executorem.facit etiam , qđ hr de conceſ.
ꝑben.conſtitutus.& de reſeruatione, & inhibitione
Papæ,& eius effectu.vide in tex.& gl.in c.ſi eo tem-
pore.de elec.li.vj.& ibi etiã tangitur de decreto Pa-
pæ, an afficiat ignorantes.¶Quid autẽ de decreto le
gati.tangitur per gl.in c.ſi apoſtolicæ. de ꝑben.in vj.
18 & in c.j.de conceſ.ꝑben.eo.li.¶†In gl.certa ratione.
ibi:in minoribus ordinibus cõſtitutus. No.hunc tex.
cũ gl.ꝙ electio facta de aliquo ad dignitatẽ q̃ tẽpore
electionis erat ſolũ in minoribus ordinibus ipſo iu-
re non valet qđ tene mẽti . de quo in cap.dudum.el
primo.ſ.de electio.¶In gloſ.penul.ibi.l.Herennius.
§.vltimo. potes dicere , ꝙ ibi non agitur de renun-
tiatione: ſed de acquiſitione facienda in officio de-
curionatus.quo caſu non ſufficit, quòd quis perce-
perit ſalariũ tanq̃ decurio. quia per talẽ actũ non fit
quis decurio. ſed ꝑ electionẽ canonicã , ſeu legiti-
mè factã.l.nominationũ formã. C. de decu.li.x.do.
vero.Flo.hic ſoluebat,ꝙ hic allegabat renntiatio nõ
ad inferendũ ꝙ iſte q̃ litigabat cũ ipſo.B. ex hoc ac-
19 q̃ſierit ius ad excludẽdũ ipſum.B.¶†In ca.glo.ibi.c.
dilecto.potes ſoluere, ꝑ ea q̃ hñr ibi ĩ gl.ĩ ver.rece-
piſti.

pisti. vel potes dicere ſm Io. An. & Hoſt. hic, ꝙ licèt ibi Eps tolerauerit tanq̃ canonicū illū ꝯ quē poſtea egit aſſerendo illū non eſſe canonicū hoc facere potuit: quia interdū tolerantia iuncta cum actu tendit ad tollendū ius priuatū partis: & tunc bñ operat̃ ad ꝑiudiciū ipſius. & ita loquit̃ hic. Interdū vero tendit ad tollēdū ius publicū. & tūc nō onerat̃. facit, qđ hr̃ in l. iuriſgentiū. §. ſi paciſcar. cum ibi no. ff. de pac. & ita loquit̃ hic. nā ibi facta fuerat collatio canonicatus ꝯtra conſiliū Lateranen. ꝯtra qđ Archieps, vel legatus non potuit diſpenſare. ideo nimirū ſi ibi fuerit auditus Eps. facit qđ leg. & no. ſ. de elec. noſti. hic autem. B. poterat renuntiare iuri ſuo. ideo faciendo actū illi ꝯriū vr̃ tacitè renuntiare ad ꝑdicta facit, qđ hr̃ in c. cū veniſſent. ad fi. ſ. de inſti. & ꝙ Eps non poſſit diſpenſare ꝯtra conſilium. not. gl. in c. cū dilecti. ſ. de electio. & facit etiam, qđ notauit gl. in cle. generalē. ad fi. de æta. & quali. & idē vr̃ dicendū in legato etiā de latere. per id qđ no. gl. valde no. in c. fi. de hære. li. vj. facit etiā, qđ no. per Io. An. in c. fi. ſ. de offi. Archiepi. ¶ † In ea. gl. ibi: valet etiā circa autoritatē &c. Nota diligenter hanc glo. quæ vr̃ singularis, ꝙ tacita renuntiatio [a] beneficij quæ ſurgit ex aliquo actu contrario iuri ipſius beneficij: valet etiā ſine autoritate ſuperioris. ſecus in expreſſa renuntiatione. Sed cōiter tenetur ꝯtrarium, videlicet, ꝙ etiā tacita renuntiatio non valeat ſine autoritate ſuperioris. & ſic in præiudicium ipſius ſuperioris quominus poſſit retinere inuitum in beneficio ipſum tacitè renuntiantē. per id, qđ leg. & no. ſ. de ꝓben. de multa. vbi ꝯcludit̃, ꝙ ſi habēs bñficium curatū, & acceptat aliud non curatum ſine autoritate ſuperioris videat̃ renūtiare primo. & valeat renuntiatio quo ad ipſius ꝑiudiciū, ſi ſuperior vult ipſam ratam habere cū non valeat in ꝑiudiciū ipſius ſuperioris, ſi nō vult ipſam ratā habere de quo etiā ibi dixi. & ideo vt ꝑdixi poſſet ēt ſuperior ipſum reuocare ad primū bñficiū, & facere ꝙ dimittat ſcđm beneficiū. Et ex ꝑdictis dicit do. Flo. ꝙ ſingulariter eſt hoc not. ꝙ licèt renuntiatio bñficij facta in manibus non legitimi ſuperioris non valeat in ꝑiudiciū ſuperioris. tñ valet quo ad ipſum renūtiantē ad hoc vt de ipſa poſſit excipi in iudicio in oībus, & per oīa acſi eſſet legitimè facta, quod eſt ſingulariter notandū ſm eū. Do. vero Pe. hic dicit, ꝙ hic nō habebat ius in re licèt haberet ius ad rem. & ideo potuit renuntiare ſine autoritate ſuperioris. ꝑ id, qđ leg. & no. in c. ij. ſ. de tranſla. ꝑla. & in c. ſi electio. de elec. in vj. hic enim iſte. B. non fuerat inueſtitus de bñficio. vt hic innuit̃ in litera. in ver. quia vero. & ſic nō habebat ius in re, ſed ad rē in ipſo bñficio. & iſta ſolutio vr̃ eſſe etiā bona quo ad hunc tex. & ceſſaret tunc dubium, an tacita renūtiatio bñficij poſſit fieri ſine autoritate ſuperioris. quia illud ꝓcedit qñ quis hēt ius in ipſo bñficio. ſecus, quādo non habet ius in ipſo, ſed ad ipſum conſequendum. ¶ In ea. gloſſ. ibi: vero procuratori. ibi: dicitur, ꝙ ſi ſtipulor a te dari decem mihi, aut Titio non poſſum te prohibere expreſſe quominus ſoluas Titio, ex quo in ſtipulatione fuit adiectum. ad ſolutionē, tñ ſi litē ꝯteſtor ꝯtra te petendo a te ipſa decē tacitè intelligeris prohibitus ne ſoluas Titio. & ſic deinceps nō poteris ſoluere me inuito. facit ēt ad dictū gl. qđ legi. & no. in l. ij. C. de pac. per Legiſtas. vbi patet, ꝙ tacitū pactum plus operatur q̃ expreſſum, q̃a tacitū valet etiā abſq; ꝑſentia ꝑtis. ſecus in expreſſo, vt ibi not. ¶ In ea. gl. ibi: dū dicit nō. Et ꝓ iſta rñſione facit, qđ hr̃ in l. planè. ff. de leg. j. vbi patet, ꝙ ſi teſtator vult legatū alicui factū in aliū transferre. & ſic a primo adimere licèt nō valeat legatū quo ad ꝑſonam eius in q̃ vult trāsferre. tñ primus non poterit petere ex quo teſtator vult ab illo adimere. Nec obſt. qđ hr̃ in regula. non ꝑſtat. de reg. iur. in vj. quia ibi non loquit̃ de renuntiante iuri ſuo de quo hic loquit̃. ¶ In ea. gl. in fi. nam hic mortuo Henrico ex quo vacabat ꝑpoſitura vr̃ ꝙ potuiſſet. B. habere ius in illa. Sed iō hic nō habuit propter renūtiationem tacitè per eum factam, & per alia q̃ hic dicunt̃ in tex. & de materia, qñ res deuenit ad caſum a quo pōt habere principiū. tangitur per Legiſtas, & maximè per Bart. in l. pluribus. §. ſi placeat. ff. de verb. obl. & facit, qđ hr̃ in l. quia in

21 eum. ff. ad l. aqui. ¶ † Extra gl. pōt opponi, quia vr̃ ꝙ per ſolā confirmationē electi in Epm non perdant̃ priora bñficia. imo oportet, ꝙ expectet̃ conſecratio, vel lapſus tp̃is de conſecrandis Epis. ſ. de elec. cū in cunctis, cuius contrariū vr̃ hic innui in litera, vt etiā tetigi in notabilibus. Soluit Innoc. primo, ꝙ iſte tex. debet ſuppleri per illū. Vel ſcđo pōt inteligi ꝙ Eps expreſſe renuntiauit prioribus bñficijs in manibus ſuperioris. Vel tertio poteſt intelligi ꝙ Papa ex certa ſcientia voluit cōferri nō expectato dicto tp̃is lapſu, qđ facere potuit cū ſit ſupra ius. de ꝯceſ. ꝑben. ꝓpoſuit. Nō aūt ſibi placet id, qđ dicūt q̃dā, videlicet, ꝙ eoipſo, ꝙ electus, & ꝯfirmatus in Epm conſentit capitulo, vt aliū eligat ad priora bñficia: ꝙ ꝑ hoc priora bñficia vacēt, q̃a nō hēt ꝑtātē renuntiādi in manibus capituli ad ꝙ ſpectat electio tantummodo termino elapſo. ſecus dicit ſi cōſentit et prælato habenti ꝑtātē ꝯferēdi dicta bñficia: q̃a tūc valeret renūtiatio. quaſi velit ꝙ in manibus collatoris, ſeu habētis ꝑtātem cōferendi bñficiū poſſit fieri renūtiatio, licèt nō in manibus habentis eligere: q̃a poſt electionē req̃rit̃ confirmatio ſuperioris. ſ. de elec. quali. & c. tranſmiſſa: Do. vero. Ant. hic vr̃ velle ꝙ non valeat renuntiatio etiam ſi fiat in manibus collatoris, ſeu habētis ꝑtātē ꝯferendi. ſaluo, niſi etiam habeat ꝑtātem deſtituēdi, & priuādi bñficiū. ꝑ id, qđ no. Inn. de renū. qđ ī dubijs. & facit, qđ no. gl. ī cle. vnica. de renū. Dicit tñ ꝙ tutius eſt ꝙ fiat prius expreſſe renuntiatio, & poſtea fiat collatio, per id, qđ hr̃ in c. j. ſ. de conceſ. ꝑben. Et ſm ꝑdicta etiā pōt intelligi, qđ hr̃ in c. beneficium. de regula. li. vj. cum ibi not. de hoc, an ſufficiat ꝙ renūtiatio fiat in manibus collatoris. an requirat̃, ꝙ habeat ꝑtātem deſtituendi. dicā. in d. §. admonet, & an

22 † renuntiatio expreſſa, vel tacita facta coram iudice incōpetenti teneat. tangit̃ in d. c. qđ in dubijs. & ibi etiam dicetur. Cōiter tñ tenet̃, ꝙ tenet in ꝑiudiciū renuntiātis, licèt nō in ꝑiudiciū ſuperioris. Et pro hoc infert, ꝙ non poſſet impetrari, vel conferri, vt vacāns: quia non cenſet̃ ſimpliciter, & omni reſpectu vacare. facit, qđ hr̃ de ꝑb. ſi tibi abſenti. li. vj. ſed demum dicet̃ oīno vacare, ſi ſuperior habet ratā renuntiationē tacitè, vel expreſsè. ¶ Itē ſcđo pōt opponi, ꝙ collatio alteri facta lite pendente nō tenet. vt in c. j. & ij. vr lite pendente. li. vj. cuius cōtrariū hic vr̃ innui. Soluit Hoſt. ꝙ literæ erant nullæ tanq̃ ſurreptitiæ. per id qđ hic dr̃ in gl. antepe. & ideo ꝓceſſus fuit inualid⁹. ſ. de reſcr. conſtitutus. & c. ad audientiā. el ij. Cōtrariū procedit, qñ literæ eſſent aliquæ, & ſic proceſſus aliquis. Vel pōt dici ſcđm d. Ant. ꝙ hic executor extraiudicialiter ꝓceſſit. & ſic nulla erat litis pendētia. dicit ēt ꝙ vbi lis pendeat inter duos ꝯtēdentes de beneficio habeat locū. d. c. j. & ij. tñ qñ lis pēdet cū collatore, non priuat̃ ex hoc poſſeſſione ſua: & valebit, qđ aget non obſtante pēdētia talis litis, ꝑ id, qđ leg. & no. in c. j. & ij. & ſ. vt lite penden. de quo in text. & gl. & ꝑ doc. in c. j. & ij. ſ. de reſti. in inte. ¶ Vltimo pt opponi

a Tacita renuntiatio. Addē hic diſtictio. quā poſuit Hēr. Boy. ī prin. huius c.

opponi,q ex quo p Celestinũ iste.B.fuerit inuestitus de pposítura aureo annullo sibi destinato,collatio al teri facta non tenuerit.de præben. si postquam.& c. si clericis.lib.vj. Soluit Inn.primo,q hic anullus fuit traditus in signũ inuestiturę.s.faciendæ.nõ aũt factę. nã iste.B.fortè non erat in curia.& sic non fuit inuestitus.sed mãdabat executoribus,vt facerẽt sibi pui deri de pposítura.& facta collatione illũ annullo inuestirẽt.& hæc vr literę ɔformari.¶Põt dixi scdo sm Inn.q licèt hic allegaret inuestitura. non autẽ pbabatur.secus aũt si fuisset pbata:quia ex tali,vel simili signo inuestiturę factæ per hñtem ptãtem bñficium conferendi transfert ius in beneficio si vacat:quia p talẽ inuestiturã declarat voluntas conferentis bñficium:& etiã ipsius suscipientis.qd sufficit ad ius acquirendũ.sicut ɔsensus eligentiũ,& electi.s.de elec. cũ inter canonicos. licèt in ɔctibus p inuestiturã nõ transeat rlr dominiũ sine traditione.per id, qd hr in l.in traditionibus. C.de pac.& idẽ dicit in possessione,nisi illa corporaliter apphẽdat.p l.ij.§.in admittẽda.ff.de acq.pos.de hoc tñ,an,& qñ per inuestiturã acqrat possessio dixi sup gl. i verbo, & si mãdatũ,

SVMMARIVM.

1 *Redditus, siue bona capituli non potest Episcopus pro restauratione fabricæ sine consensu capituli exponere.*

2 *Maiori parti,an, & quando stetur in actibus tangentibus præiudiciũ particularium personarum de capitulo.& nu.3.*

4 *Collectam imponere pñt illi de collegio pro debito necessario soluẽdo.*

X parte. Prælatus cum maiori pte capituli ɔtradicẽte minore statuere põt quo ad necessariã reparationẽ fabricæ ecclesiæ, qd conferre quilibet canonicus teneat.h.d. In prima facti narratio,& decisa ɔsultatio.in secunda rñsio.scda ibi:statuimus. ¶In tex.ibi: & j.deciditur,q aliqui ex canonicis cõtradixerunt.& p p hoc Archieps consuluit Papã qd

1 esset fiendũ,& rñdet.vt sequit.¶†No.ex text. q pro ecclesia ad restaurationem fabricæ non põt Eps sine cõsensu capituli exponere bona,vel redditus capituli.Et sic no.q etiã pro actu pio non põt Eps sine cõsensu capituli aliquid de bonis capituli exponere. ¶No. q ad incõmodũ subiecti,& in declarationem iuris ipsius põt Eps statuere causa legitima subsistente.facit,qd no.j.de loca.vestra.per Io.An. post Inn. & j.de iniurijs.in nostra.& s.de ɔsti.q in ecclesiarũ. facit etiam qd dixi.s.eo.c.j. super glo.pe. ¶No.q in

2 actibus † etiam tangentibus piudiciũ particularium psonarũ de capitulo aliqñ stat maiori parti capituli. de quo iu c.cũ oĩs.s.de ɔsti.& facit, qd dixi in d.c.j. sup gl.pe.¶No.ɔtra opi.Host.de qua in c. postulastis.s.de conces.pb.vbi vult,q in gerendis a plato cũ capitulo sufficiat habere vnũ canonicũ secũ. nã hoc non vr verũ.imo requirit q habeat maiorẽ ptem capituli, de quo plenè ibi dictũ fuit.¶In gl.j.ibi decernimus.& bñ facit, qd hr xij.q.ij.i c.quatuor.¶In ea. gl.ibi:cõferre tenent: supple, qñ portio deputata nõ sufficeret.vel qñ non reperit aliqs qui haberet ptẽ

3 aliq ad hoc deputatã. ¶†Extra gloss. põt opponi de eo.qd hr in regula.in re cõi.de reg.iur. in vj.& s. de consti.cũ oẽs.vbi vr notari,q licèt in tangentibus piudiciũ particulare illorũ de collegio,vel vniuersitate,vt vniuersitati stet maiori pti capituli,vel vniuersitatis.tñ in tangentibus piudiciũ pticulare illorũ de collegio,vel vniuersitate non vr stãdũ maiori pti. & sic vr q cũ ageret de particulari piudicio canonicorũ & pbẽdarũ suarũ,q nõ debuerit stari maiori pti.Soluunt alij vt Vin.q istud hic operatur autoritas Papæ: als aliud fuisset dicẽdũ.Hæc solutio non vr bona,q a sm hoc hæc decre.nõ poneret ius cõe, put in dubio debemus psumere.vt voluit gl.in c.pe.s.de tẽpo.or. iõ Inn.hic aliter soluit dicẽs, q theorica de qua in c. cũ oẽs pcedit , qñ ageret de piudicio q fieret in rebus pprijs priuatis singulariũ de collegio,vel vniuer. secus in pprijs priuatis singulariũ de vniuersitate.vt sunt pbendæ,& possessiones pbendales. & ita intelligat iste tex.¶Vel scdo ẽt põt dici sm do.An. q qñ res est cõis pluribus, vt pluribus stat maiori pti, qñ volunt vti ad vsum destinatũ.l.Sabinus.cũ ibi no.ff. cõi diui.& facit ẽt qd no.in d.c. cũ oẽs. Cũ igit subsistẽte necessitate reparationis ecclesię oẽs redditus ecclesiæ ẽt pticulares sint p p hoc instituti,iõ põt platus cũ maiori pte statuere. qd hic dr & hæc solutio sm eũ satis recidit in idẽ cũ pcedẽti. sed tene menti dictũ Inn.hic p limitatione eorũ quæ not. in d.c.cũ oẽs.Sed aduerte, put hic tangit do.Flo. vr q ẽt in rebus pprijs põt qs per superiorem cogi ad dandũ de suo.l.vẽditor.in §. si ɔstat.ff. cõia pdio.vbi per ɔsuetudinẽ põt quis cogi ad vẽdẽdũ rẽ suã.puta lapides, quos quis hẽt in fundo pprio.soluit q ibi non cogit ad dandũ de suo simpliciter. sed ad vendendũ iusto pretio.hic autẽ, qñ cogeretur dare satis per ea , quæ hñr in d.§.si constat. & j.de iniu.in nostra. per Ioan. And. & s.de ɔsti.q in ecclesiarũ.Fatet tñ q causa de qua in litera non esset sufficiens: vel saltẽ non ita faciliter sufficeret,vt quis cogeret ad dandũ de suo,sicut de bonis ecclesiæ , per ea q superius sunt dicta. ¶Vltimo per istũ tex.dicit hic do.Pet. q illi de col-

4 legio † pñt sibi imponere collectam pro eorũ debito necessario soluẽdo. de quo etiam per legi.in l.j.§.q.bus.ff.qd cuiusq; vni.cũ ibi no.per gl.& per Bart.in l.iiij.§.actor.ff.de re iudi. Dicit tñ q etiã per viã statuti non posset vniuersitas vnum tm cogere ad soluẽdum.per id,qd no.glo.in l.ij.C. quæ sit lon.consue. qd videtur intelligendum,vt ibi not.

¶Vt ecclesiastica beneficia sine diminutione conferantur. Rubrica.

¶Visum,& tractatũ est in titulis pcedentibus de bñficijs ɔferendis.sed verũ , quia bñficia integraliter, & sine diminutione debent conferri. ideo ponit hic ista rubrica scdm Goff.de materia in decre.j.q.iij. si quis pbendam.& c.fi.& xvij.q.j.factus.& c.nõ sum. Sequit.c.vt nostrũ pcedit de vultu Dei iudiciũ &c.

SVMMARIVM.

1 *Delictum,an possit probari per instrumentum.*

2 *Iudex debet semper Deum in mente habere.*

3 *Sine accusatore nemo damnari debet.*

4 *Attestationes receptæ in iudicio minus solenniter agitato non valẽt.*

5 *Iudex ex officio procedens tenetur, & debet excusare suũ processum.*

6 *Famam suam non debet quis negligere,sed potius eam defendere dẽt.*

7 *Causam sententiæ suæ assignare debet Papa.*

8 *Actore non probante reus absolui debet.*

9 *Idoneus præsumitur quis nisi aliud appareat.*

10 *Præsumitur de facili contra ea quæ occultè aguntur,secus in his quæ palàm sunt.*

11 *Vacationis beneficij notitiam,an præsumatur habere superior.*

12 *Papa tenet locum Dei in terris.*

13 *Diuinatio,an aliquo casu sit permissa.& nu.22.& 23.*

14 *Collatio beneficij facta retentis redditibus præsumitur simoniaca.*

15 *Ex suspicione sola potest superior procedere contra inferiorem, vt illum corrigat,& se emendet de delicto , & potest, si velit inquirere ad finem purgationis indicendæ.*

16 *Ab accusatione adulterij non repellitur vir probato lenocinio ,sed poterit de lenocinio per officium iudicis puniri.*

17 *Accusatione non præcedente,quandoque quis potest damnari.*

18 *Negatiua in quibus casibus probetur.*

19 Reus

19 *Reus si assumpsit in se onus probandi non astringendo se ad perditionem causæ, an erit absoluendus si actor non probet intentionem, licèt ipse reus nihil probet.*
20 *Occultatio facit presumptionem sinistram.*
21 *Contractus: transactio. aut testamentum, vel actus similis si fiant de nocte non vitiantur.*
24 *Confessio non deliberatè facta non reuocatur de facili.*
25 *Simoniam committit qui ex sola consanguinitatis causa alicui confert beneficium.*
26 *Conditio, & modus differunt.*
27 *Fructus beneficij vacantis, quando retinere possit Episcopus.*
28 *Fructus beneficij applicare, an possit Episcopus mẽsæ capituli cum ipsius capituli consensu.*
29 *Custodiam bonorum, siue redditũum ecclesiæ vacantis quis habere debeat.*
30 *Alienare res ecclsiæ, an possit Episcopus, & quando.*

T nostrum. Beneficium ecclesiasticum debet sine diminutione conferri. h. d. Et sic patet, ꝙ rubrica potest esse loco summarij. Abbas vero aliter summabat. & sic Occulta collatio bñficij, licèt sit suspecta: tamen valet dummõ alias legitimè sit facta. hoc dicit. Sed certè istud summarium non vr̃ facere ad titulum. & ad ẽt procedat. dicet̃ cum gl. in verbo occulta. Et diuidi põt in quatuor ptes principales. Nã primo ponit decisum exordium. scđo Papa ponit tres oppositiones Archiepiscopi interserbs motiuum executionis ipsius Papæ: q̃a ibi vero. in tertia ibi: prò. r̃ndet oppositionibus ipsius Archiepi. in quarta ibi: oĩbus ergo diligenter auditis te in tribus, &c. notat Archiepm, & de tertio distinguendo determinat. ibi: vnde credimus. ¶ Propositione casus literalis vide gl. j. q̃ ponit illum. ¶ In gl. j. ibi: deuoluta fuit ad Papã. supple. vt patet ex his, q̃ hñr de conces. præb. c. ij. & s̃. de supplẽ. negl. pla. c. literas. ¶ In ea. gl. ibi: cuidã H. noĩe. & vr̃, ꝙ ille. H. erat consanguineus Archiepi: & ꝑsona non idonea: sic vr̃ fuisse motus carnali affectione. vt intelligit̃ ex tex. in ver. oĩbus. ibi. circa carnalitatẽ tñ, &c. ¶ In ea. gl. ibi: ostensa sunt. ista glo. ꝯiuncta cũ tex. facit, ꝙ † delictũ põt ꝓbari ꝑ instrumentum. de quo dicendũ, vt in c. fi. de iureiu. in vj. & per Legistas in l. ꝯtra negantem. C. ad l. acq. & in l. sciant. C. de ꝓba. & etiã aliq̃d per gl. in c. ꝯstitutionẽ. de ver. sig. ĩ vj. & de hoc. s̃. de ma. & obe. in c. cum ecclesijs. & per Io. An. in mercu. sup regula. semel malus. de reg. iur. in vj. & per Bart. in l. senatus. ff. ad trebel. ¶ In ea. gl. ibi: fuit ꝯfessus. intellige de procuratore ipsius Archiepi. ꝓcurator autẽ ipsius. H. hoc non fatebat̃. vel dato, ꝙ fateretur dicebat hoc fuisse post primũ mandatum: & ante s̃m. & ideo Papa mandauit de hoc inquiri, vt sequit̃. ¶ In ea. gl. ibi: ꝓhibitus fuit. hoc ideo, q̃a apparuit. ꝙ post scđm mandatũ traditũ sibi fuit sigillum. ¶ In ea. gl. ibi: ꝑiudicare. supple, & ẽt allegabat Archieps, seu nuntius eius, ꝙ de iure non debuit sibi imponi onus ꝓbationis, cum ipse esset reus. & actore non probante, &c. prout iura volunt. & tangitur hic in tex. ibi: de vultu Dei iudicium habeat̃. hæc verba originaliter in psalmo. xvj. & qđ repetente inferius tanget̃ in notabilibus. ¶ Itẽ ibi: sine accusatione damnabili. facit, qđ hr̃ Io. 8. c. vbi dicit saluator noster mulieri: vbi sunt q̃ te accusant: nemo dñe: nec ego te dãno. ¶ Item: tibi. supple Archiepo. Si aũt habes sibi: intellige. s. H. noĩato in decisione casus in prima gl. ¶ Item ibi. gñali. Aduerte, q̃a hucusq; posuit duas oppositiones Archiepiscopi. sed ĩ. in ver. cum enim. colligit̃ tertia, de qua tetigi sup gl. añ illã cum interserit motiuum excusationis Papæ. vt sequit̃. ¶ Itẽ ibi: nihil p̃stat probabile. ¶ Itẽ. ibi. malitiose hoc verificat̃, qñ Papa scienter ꝯ ius facit. Sed ꝙ seq̃t̃ vim indiscreta verificat̃, qñ non scienter facit contra ius. ¶ Itẽ ibi. præmissis. s. indecisa posuim⁹. ¶ Itẽ ibi suspicione: supple, ne esset simonia. ¶ Itẽ ibi: magis idoneo: & sic innuit ex isto tex. ꝙ H. cui facta fuit collatio, vt tãgit̃ in gl. j. erat ꝯsanguineus Archi. & minus idoneus ad bñficiũ. ¶ Itẽ. ibi: ex pactione: sed ex parte facta. qđ subdit, vel ꝯuẽtione. põt intelligi, si per mediatorẽ s̃m Io. An. ¶ Itẽ ibi. cõstituat. i. statuerit. & intellige cũ capitulo, vt tãgit gl.
2 ¶ Itẽ ibi. palliare. j. pallio quodã se cooperire. ¶ † Itẽ no. primo, ꝙ snĩa a iudice est ꝓmulganda vultu Dei. & intelligit̃ iudex snĩare, & ꝓcedere in iudicio Dei: qñ Deũ semper dẽt in mente, seu præ oculis mentis habere. facit, qđ hr̃ in l. rẽ non nouã. C. de iudi. & qñ ꝓcedit ad snĩam sup exceptione ꝑsonali. facit. s̃. de iud. nouit. nã tunc corã oĩbus se similitter potest ostẽdere cũ vultu Dei, vel snĩare. ¶ † No. 2. vnã r̃lam vul-
3 gatã. videlicèt, ꝙ nemo dẽt sine accusatore dãnari. de quo in gl. & in l. rescripto. §. si quis accusatorẽ nõ
4 habens. ff. de mune. & hono. ¶ Itẽ not. ꝙ † attestationes receptę in iudicio minus solẽniter agitato nõ valent. facit, qđ hr̃. s̃. vt li. non conte. in rubro, & nigro. Aduertendũ, vt hic tãgit d. Pe. ꝙ hic attestationes iste fuerunt ꝓductę pro parte Archi. & tñ vr̃, ꝙ licitũ fuerit illas impugnare ꝑꝑ defectũ solẽnitatis iudicij. qđ est notandũ. non posset tñ impugnare ꝑsonas testiũ ex quo illas semel approbauit. per id, ꝙ habetur in l. si quis testibus. C. de testibus. canonizata. 4. q. 3. Itẽ
5 eo, † ꝙ iudex ex officio procedens tenetur, & debet excusare suum processum. an autem si fuerit appellatum vocandus sit, vt se defendat. tangit Inn. s̃. de procu. in nostra. & in c. de cætero. de transac. & de app. cum speciali. & de hoc videtur esse tex. in c. venerabilibus. circa prin. de sen. excom. in vj. & vr̃ probari, ꝙ sic. ¶ Itẽ no. ꝙ imputandum vr̃ iudici, qñ minus solẽniter ꝓceditur. & ideo põt, & dẽt obuiare, ne minus solenniter procedatur. facit, qđ no. gl. in l. j. ff. de offi. assessorum. vbi potest iudex ex officio reijcere, vel lacerare libellum ineptum. facit ẽt, quod leg. & not. in
6 c. examinata. s̃. de iud. ¶ Item no. ꝙ quis † non debet negligere famã suam. sed potius illam defendere. & potius debet ꝑeligere, ꝙ alterius confundat̃, quã ipsius. 12. q. j. nolo. & facit. s̃. de aut. & vsu pal. c. 2. ¶ Itẽ no. scđm Hosti. excusabilẽ esse illum qui multa scribit. quæ licèt non essent necessaria prouectis, tñ possent esse nouitijs, & posteris vtilia. ad qđ etiã Io. An. hic allegat dictum Leonis dicẽtis melius est prouectos honorare satis, quàm iuuenes fraudare dicẽdis.
7 ¶ † Itẽ, ꝙ Papa dẽt assignare cãm suæ snĩę ex eo, quia eius pronuntiatio trahit̃ a posteris in exemplum. fa-
8 cit. s̃. de re iudi. in causis. ¶ † Item no. aliã regulã vulgatã, ꝙ actore non probante, &c. de quo in l. qui accusare. C. de eden. & in l. actor. C. de probatio. & tãgitur hic in gl. ¶ Itẽ no. ꝙ super tribus Papa hic onerauit Archiepm onere probandi. videlicet, ꝙ cancellariã contulisset ꝑsonæ idoneę modo canonico, & tẽpore competenti. & hoc ideo, quia p̃sumtio erat contra eum propter ꝯrietatem respõsi. & ꝑꝑ dicta restiũ. al's aũt, vr̃ ꝙ in dubio p̃sumit̃ collatio facta personæ
9 idoneę, cum q̃libet præsumitur † idoneus, nisi aliud appareat. s̃. de præsum. c. fi. de quo dicendũ, vt ibi. & in c. si fortè. de ele. in vj. vr̃ ẽt præsumẽdum, ꝙ modo canonico sit facta. de quo tñ dicendũ, vt no. Inn. in c. innotuit. ĩ. de eo q̃ furti. ord. suscepit. & in c. illud. s̃. de p̃sump. Quòd aũt tpe ꝯpetenti sit facta satis appa ret, qñ ĩ. tps debitum est facta. & volenti impugnare incũbit ꝓbatio, ꝙ post tps debitũ fuit fcã: cum ex hoc fundet intẽtionẽ suam. ꝑ id, ꝙ no. in cle. literas.

de rescrip.& ꝑ Bar.in l.non solum.§.sed, vt probari. ff.de ope.no.nuntia.Et adde ēt, qḋ not.per eum in l.sciendū.ff.de ver.obl.vbi tangit,an si aliquid debet fieri per aliquem:& reperiatur postea illud factū, an præsumat̄ factum ꝑ illū qui illud facere debuit probatione non facta. & sic si testator damnauit hæredē vt faceret pingi figuram alicuius Sancti. an sufficiat, quòd reperiatur depicta in loco prædicto, licèt aliter non appareat,ꝙ per hr̄dem , seu eius mandato fuerit depicta.de quo dicendum, vt ibi.nam videtur ibi cōcludere,ꝙ sic, ex quò ad ipsum spectabat tale opus , & ēt requirebatur,vt impensam ipse faceret. ¶ Item no.ꝙ faciens ꝯ ius reputatur malitiosus si hoc scienter facit.aliàs reputatur indiscretus.¶Itē not. ꝙ quis propter p̄sumptionē existentem ꝯtra reum grauatur onere probandi,& releuat̄ actor.facit.l.siue. possidetis.C.de ꝓba.& in c.ad decimas.de rest.spo. & in c.
10 j.de rescrip.in vj.de quo ēt tangitur hic in gl. ¶† Itē no.ꝙ contra ea,quæ occultè [a] gerun̄ de facili p̄sumitur.facit.j̄.de here.cum ex iniuncto.& qḋ no. hic gl. in ver.occulta.similiter econtra p̄sumit pro his, quæ palàm fiunt.l.fin.ff.de ritu nup.& l.si adulterium.§. item pollioni.ff.de adulte.& ff.de admini.tuto.l. nō
11 existimo.¶†Item no. ꝙ excusandus est superior si cōfert bn̄ficium,qḋ putat per lapsum tp̄is ad se deuolutum esse si non appareat alteri fuisse collatum.an aūt præsumatur superior habere notitiam vacationis bn̄ficij.no.s̄.de conces.preb.ex parte astensis. vbi ꝑ Io.
12 An.& ibi ēt dictum fuit.¶†Itē not.ꝙ Papa locū Dei tenet in terris.alibi dicitur,ꝙ primus homo est q. tenet vices Dei in terris.30.q.v.hæc imago.& alibi,qḋ etiā Ep̄s quò ad quid tenet ēt vices Dei in terris. ea. cā.& q.in c.mulier.vbi,ꝙ mulier debet velare caput suum , & incedere p̄sente Ep̄o qui tenet vicem Dei.
13 ¶†Itē no.ꝙ Papa nō pōt diuinare de occultis:an aliquo casu ꝑmissa sit diuinatio. tangit̄ per Io.An.in c.
14 j.suꝑ glo.s̄.de ser. non or.& in c.j.j̄.de sortile.¶†Itē no.ꝙ ꝯtra collationē bn̄ficij factā retentis redditibus p̄sumit̄ simoniaca.& ꝯn̄r non lḡima collatio. de quo
15 tangit̄ in gl.fi.& suꝑ ea.& ibi ēt tanget̄.¶†Itē not.ꝙ ex sola suspicione superior hēt ptātē ꝓcedendi ꝯ inferiorē ad fi.vt illū corrigat,& vt se emendet de delicto.& ibidē vr̄, ꝙ possit si velit inquirere ad fi.purgationis indicendę.de quo.s̄.de offi. ord.ex parte.ad finē em̄ puniendi subditū, seu inferiorē nō vr̄ licitum inquisitionem fieri,nisi fama publica p̄cedente.ꝑ id, qḋ hr̄.j̄.de accu.qualiter.ij.¶Itē no. differentiā esse inter cām,& occasionē.nam cā vr̄ eē cā proxima: occasio remota.de quo in c.solitè.de maio. & obe. vbi ꝑ Io.An.itē p̄sumendū contra illū q. sibijpsi est ꝯtrarius.facit,qḋ hr̄ in l.eos.ff.ad l.fal.cū ibi.no. ꝑ Bar.& dicebat Host.ꝙ verbū sacerdotis,aut est sacrū: aut sacrilegiū.v.q.vj.p̄sbyteri.itē no. ꝙ p̄sumat̄ ꝯtra collationē factā cōsanguineo,nisi aliter iustificet̄. & eadē rōne p̄sumit̄ ꝯtra alienationē ecclesiæ factā in ꝯsanguineū ꝑ p̄latum facit,qḋ hr̄.12.q.ij.Ep̄s.& c.dece. 89.dist.itē no.ꝙ sicut pactio,vel cōuentio facta in cōcessione sp̄ualiū inducit vitiū simonię:sic & modus in retinēdis tp̄alibus ipsius bn̄ficij.¶Itē no.ꝙ ex cā licitū vr̄ esse Ep̄o retinere fructus bn̄ficij;dūm̄ hoc fiat ꝑ viā statuti,& nō pacti cū bn̄ficiato,vel mediatore.de quo hic in gl.fi.& ibi dicet̄ suꝑ ea. nā in hoc arti.do. loquunt̄ vario modo.& p̄sertim Inn. aliq̄d ēt tangit̄ in c.si ꝓpter tua. de rescript. in vj.¶Itē vltimo potes notare,ꝙ Ep̄s vr̄ habere ptātem dispēsandi in dignitate.vt hic vr̄ colligi in ver.circa carnalitatē:dum dicit,magis idonę,ꝙ vr̄ esse contra no,s̄.de præbē. de multa.sed potes dicere , ꝙ hic dispensatio ponit̄ impropriè pro collatione.facit, qḋ habetur.43.dist.dispensatio s̄m Io.An. ¶Item potes notare arg.pro generali allegatione,vt illa sufficiat.vt hic vr̄ colligi,dū dicit,& alibi tm̄ reperitur.facit.j̄.de sen.exc. cū illorū.& s̄.de cohabi.cle.vestra.nec ob.l.fi.de fal. q̄a ibi allegabat̄ res quę non erat in corpore iuris s̄m Goff. & de hoc,an sufficiat generalis allegatio,an vero debeat esse specialis.tāgit̄ ꝑ Io.Cald.& do.Ant.in d.c. vestra.& ibi ēt dicetur in gl.ij.in fi.& sic vr̄ velle gl.ꝙ iudex vr̄ iudicare vultu Dei,qn̄ hēt ęquitatē pre oculis,facit,qḋ hr̄ in præallegato psalmo.xvj.vbi dr̄ vultu Dei iudiciū ꝓdeat,& oculi tui ne videant vanitatem.pōt ēt aliter exponere, vt dixi in not. & aduerte ēt,quia iudex sem̄ ꝑ dēt sequi ęquitatē: q̄a iudex nō semper pręfertur rigori.vnde,an & qn̄ æquitas præferatur rigori.recurrendū est ad no.per Io.An.in c.fi.s̄. de transac.& ibi etiam dixi, & per Legistas in l.j. C. de leg.& in l. placuit.C.de iudi.¶In gl. sine accusatione.ibi:quisquis potestatē.& bene facit , qḋ habet̄ in l.rescripto. si quis accusatorem non habens. ff. de
16 mune.& hono.¶†In ea.ibi:& ipsa replicat,&c. intellige post lit.conte.quo casu,licèt probetur lenociniū non repellitur vir ab accusatione adulterij.sed poterit ꝑ officium iudicis puniri de lenocinio. secus , vbi fuisset opposita exceptio ante litis contest.seu negotium inceptū inter eos. vt patet in d.l.j.§.si publico.
17 ff.de adulterijs.¶†In ea.glo.in fi.aduerte,q̄a gl.in §. si publico.posuit oēs casus quos posuit ista gl. q̄ fuit sumpta ex illa:exceptis tribus quos ista glo.ponit vltra illam.vnus est in ver.in modū inquisitionis, alius in ver.si infamatus.tertius circa fin.ibi: si corrupit testes.Host. hic addit alios casus de quibus hic per Io. An.qui propriè non vn̄r loqui, qn̄ fit inquisitio . sed iudex ex officio punit in expensis, vel alia pœna . vt patet in eo qui non sequitur appellationem. de app. reprehensibilis.§.sinautem in impetrāte surreptitię, vel abutente rescripto.de rescri.c.fi.vel in succūbente in causa appellationis.de app.vt debitus. vel in ꝓponente exceptionē,& succumbente in ꝓbatione.s̄. de dolo.& contu.finem litibus. vel in eo q. lr̄am abradit.q̄a ex officio punit̄. de rescri. olim. similiter in eo q. obligauit se ad certā pęnā si non probabit.s̄. de ele.cū dilecti.¶Itē ēt , qn̄ quis subtraxit ꝓbationes aduersario:q̄a iudex ex officio prouidit, vt sibi nō ꝓsit.de testi.constitutus. el ij.& similiter,qn̄ quis illudit iudicē:vel aliud delictū cōmittit.s̄.de alie. iudi.c. j.Ponit tn̄ casum vltra prædictam.l.si quis in hoc genus.C.de Epi.& cle.qn̄ ēt agit̄ de vindicanda iniuria sacerdoti irrogata.quo casu bn̄ pōt fieri inquisitio.vt hic innuit̄. & de alijs casibus in quibus possit fieri inq̄sitio.remittit Io.An.ad no.in Spec.de inquisitione. §.qm̄ aūt.in prin.do.Ant.hic tenuit,ꝙ rīr de iure canonico pōt iudex de quolibet delicto inquirere: dūmodo de hoc pręcedat infamia quæ sit loco accusatoris.j̄.de accu.qualiter.2.& de simo.licèt heli.& c. per tuas.& sic debet intelligi gl.dum dicit,si in modum inquisitionis,facit etiā,quod no.in c.j.s̄.de off. ordi.item etiam vr̄ esse permissa inquisitio,quādo delictum est notorium iudici. vt quia coram eo fuit cōmissum,sicut contingit in teste coram ipso narrante. quo casu loquitur. l. nullum .C.de testibus. de cuius intellectu aliquid tangitur in c.j.s̄. de exceptio. & in c.dilectus.j̄.de pęnis.& ibi Inn.melius q̄ alibi declarat illam.l. ¶Videtur etiam hic velle do. Anto. ꝙ in casibus in q̄bus possit iudex ex officio supplere possit inquirere. Qui autem sint illi casus no. per Cy. in l.j.C. vt quæ desunt aduo.&c.& per Bart. in l.4.hoc autem.ff.de dam.infec.& per gl.& doct.s̄.de postu. in c.

[a] Occultè. Occultū āt & manifestum quid sint, vide ꝑ d.Car.ī cle. §.notarij.d̄ ij.hr̄ti.& in c.vestra. de coha.cle.

in c.bonæ.el j.& ad prædictas regulas fm eum sufficiunt prædicta.& sic residet.¶Aduerte, quia Bar. in d.§.si publico.reduxit hanc materiam,an & qn̄ possit fieri de crimine inquisitio per quinq; regulas:dicens attendendum esse,ꝙ sicut rr̄ non est licitum accusare sine metu calumniæ.l.si qui.ff.de accu.ita, nec rr̄ est licita inquisitio. Sicut autem in certis casibus licitum est accusare sine mentu calumniæ:ita ēt licitum erit inquirere de crimine. Vnde fm eum prima regula esse pōt, ꝙ iudex ad denuntiationem officialis p̄t inquirere.facit.l.ea quidem.C. de accusa. & in l.diuus.ff.de custo.reo.& rō est: quia tunc est incitatus ꝑ denuntiationem officialis, sic etiā in simili videmus fm eum,ꝙ tutor excusat̄ a p̄sumpta calumnia accusando pro pupillo,qn̄ est incitatus a matre,vel curatore.de his,quibus.vt indig.Secunda regula est,ꝙ iudex pōt ad inquisitionē procedere propter incidentē cognitionē.& sic loquitur.c.si publico:quia ēt in quo cognouit incidenter,pōt etiā de illo pronūtiare l.de qua re. ff.de iu.videmus in simili fm eum,ꝙ ratione incidentis criminis excusatur quis a calumnia.l.qui cum maior.§.qui libertus.ff.de ope.libe. Tertia regula est fm eum , ꝙ procedere iudex pōt per inquisitionem ꝯ illum quem inuenit culpabilem in generali inquisitione,quæ est permissa a iure contra malefactores.ff.de offi.p̄si.l.congruit.l.4.§.j.ff.ad l.Iul.pec. Nam virtute generalis inquisitionis non posset ille puniri,cum facta fuit ad inueniendum,non ad puniēdum.vt voluit Bar.in §.si publico.& originaliter fuit dictum Inn.in c.bonę.in gl.magna.s̄.de ele.ideo aūt hoc casu poterit inquirere cōtra talem inuētum culpabilem:q̄a fm eū videmus in simili, ꝙ qn̄ hæres accusat aliquem de aliquo delicto,quòd testator in testamento dixit ipsum ꝯ eum cōmisisse excusat̄ a præsumpta cal.ꝑꝑ id,qđ inuenit in testamento.l.qui cū maior.§.fi.ff.de ope.liber.ita igitur hic propter inuētionem factam poterit iudex inquirere contra illū. Quarta regula est scđm eum,iudex pōt inquirere ratione magni doloris. vt quia delictum est cōmissum coram eo.sic etiā videmus in simili,scđm ꝙ maritus accusando mulierem de adulterio propter magnum dolorem sibi imminentē excusat̄ a præsumpta calūnia.l.iure mariti.C.de adulte.ꝙ procedit,qn̄.j̄.sexaginta dies accusat.vt ibi patet,similiter accusari vr̄ filius a præsumpta calumnia si accusat aliquē de morte patris.l.4.C.de calū. Quinta regula est,ꝙ propter enormitatem criminis potest iudex inquirere. exemplum in l.si quis in hoc genus.C.de Epi.& cle.& ista est in effectu conclusio sua post Nico.de ma. sed Salicetus in l.ea quidem.in materia inquisitionis.C.de accus.dicit istam ęquiparationem sibi nō placere: q̄a accusatio,& inquisitio sunt diuersa, & separata.de q̄bus non fit Recta illatio de vna ad aliā. l.fi.ff.de cal. & l.si maritus.de do.inter vi.& vxo.& j̄. qui filij sint leg.per venerabilem.& in l.inter stipulantē.§.sacrā. in ver.diuersum.ff.de ver.obl. & non sequitur scđm eum est casus in quo potest fieri accusatio sine metu calu mnię:ergo poterit fieri inquisitio: nec hoc reperitur iure cautum . & ideo non vr̄ de iure procedere ar.l.illam.C.de colla.& s̄.de transla.pręla.c.ij.& pro tāto ipse concludit,ꝙ inquisitio nō est ꝑmissa aliquo præambulo non p̄cedente:sed p̄cedente aliquo p̄ambulo bn̄ est permissa.& scđm eum dr̄ p̄cedere p̄ambulum,qn̄ peruenit ad superiorē clamor validus , ꝙ aliq̄s est diffamatus de aliquo crimine.& dr̄ esse clamor validus,qn̄ non a maliuolis:nec vilibus ꝑsonis: aut inimicis:sed honestis,& fidediginis.j̄. de accusa. qualiter.el ij.vbi hoc ꝓbatur aperte.Si aūt tale p̄ambulū non p̄cedat,dicit idem si aliud sufficiēs indiciū præcedat,vt quia delictum fuit commissum corā iudice,vel præcedat denuntiatio officialis,vel incidēs cognitio.aliàs non erit licita inq̄sitio. & sic vr̄ velle idē esse de iure ciuili, & de iure canonico . vt colligi pōt ex superius dictis post eū. Sed certè de iure ciuili nō non vr̄ bn̄ reperiri expressum,qđ iudex contra diffamatū possit specialē inquisitionē facere regulariter.licèt hoc bene reperiat̄ de iure canonico expressum . & sic vr̄,ꝙ de iure ciuili solū in casibus de q̄bus dixit gl.in §.si publico.& etiā Bar. possit fieri specialis inq̄sitio.licèt satis possit dici,ꝙ non reperitur bn̄ iure cautum saltē exp̄sse,ꝙ vbi potest fieri accusatio sine metu calūniæ possit fieri inq̄sitio.¶In gl.actore nō probante.ibi:siue possidetis,& bn̄ facit.c.ad decimas.de rest.spo.in vj.¶In ea.gl.ibi:de re publica. supple ciuitatis Romanæ.secus si fiat de re publica alterius ciui
18 l.4.§.fi.ff.ad l.Iul.pecu.¶†In ea.gl.in fi.Host. hic addit alios casus.vnus est fauore ecclesiæ.vt qn̄ ecclesia petit bona quæ clericus t̄pe mortis possidebat. vr̄, ꝙ heres conuentus habet probare, ꝙ non sunt bona ecclesię.de quo remittit ad ea,q̄ hn̄r in c.j.& fi.j̄. de pecu.cle.& ibi dicetur.Alius est casus, qn̄ natura negotij repugnat. vt si nego aliquem esse sanę men is. nā præsumptio est contra me. & ideo mihi incumbit ꝓbatio.j̄.de succes.ab intesta.cum dilectus.& 3.qō.9. indicas,& ibi.no.& in l.nec codicillos.C.de codicil. Tertius est propter contumaciā non venientis.j̄. annū.s̄.vt lite non conte.qm̄.§.in alijs. Quartus est ꝑꝑ contumaciā non iurantis.s̄.de iura.cal.in c.fi. & concludit hic d.Ant.ꝙ si actor fundauit intentionem per ꝓbationē facti,vel etiā iuris. vt q̄a ius cōe fundet intentionē suā iuris dispositione,vel p̄sumptione:tunc reus non dēt absolui : q̄a in exceptione habetur loco actoris.l.exceptionibus.ff.de ꝓba.Et circa casum qn̄
19 † reus assumpsit in se onus probandi. dicit aduertendum,ꝙ si assumpsit in se onus proandi sub pęna ꝑditionis causæ si non probet,ꝙ mos ei gerendus est, idest debet audiri sic se constringens.& ideo si nō ꝓbat:siue actor probet:siue non,ferretur sn̄ia cōtra eū, qui tunc perdit cōmodum tale actore non probante propter id,ad quod se astrinxit.s̄.de elect.cum dilecti.& s̄.de proba.licèt causam.& per Io. An.in addi. Spe.in ti.de proba.c.j.ver.tertium. & ver.11. secus si reus assumpsit simpliciter in se onus probandi non astringendo se ad pęnā perditionis cāę.nā tunc reus erit absoluendus.licèt non probet,si actor non ꝓbauit intentionem suā per hoc solum , quòd assumpsit onus probandi non perdit commodū regulæ actore non ꝓbante.vt est gl.not. in l.circa.ff.de probatio.& facit,ꝙ no.Inn.in c.ex conquestione.de resti.spol. & voluit Io.An.in addi.Spe.in d.§.j.in loco prælle. ēt super versi.sed vbi vterq;. Nā reus habet duo remedia. vnum est, quòd actore non probante debet absolui.scđm est , ꝙ si probat ius sibi competere fertur sn̄ia declaratoria pro eo.vt no.in d.l.circa. & ideo si non probat,licèt perdat scđm : quia non poterit ferri declaratoria pro eo.vt no.in d.l. circa.non tamen ꝑdit primum, quia erit absoluendus actore non probante.argu.eorum quæ hn̄r in l.si domus.ff.de serui. vrba.prædio.& j̄.de priuile. pastoralis.j̄. de senten. excom.licèt.in vj.& ff.de testamen.mili.l.3.Quādoque autem actor,& reus assumunt in se onus probādi simpliciter:& neuter probat.tunc do. de Rota sua conclusione.xj.aliàs est.14.quæ incipit.item in bn̄ficiali cā.cōcludūt,ꝙ si vterq; videlicet actor,& reus , petunt sibi adiudicari beneficium,quilibet absoluet̄ ab impetitione alterius.per id , qđ hr̄.s̄. de proba.ex

literis.& c.licèt.& nullus eorum dãnabitur in expẽ-
ſis:ſed fiet compenſatio hincinde.& hoc dicit d.Ant.
tenendum.licèt Inn.in c.cũ contingãt. de offi.deleg.
videatur velle, ꝙ tunc fiat abſolutio ab obſeruatione
iudicij.Sed certè do.de Rota dicunt in loco pтæalle.
dictum Inn.poſſe procedere,qñ actor poſſideret bñ-
ficium.vt procedat ſm eum,qđ ſuperius eſt dictũ,ſal
tẽ ſi reus ẽt non poſſideret beneficiũ.Quandoq; vero
ſolus actor petit adiudicari bñficium,reus aũt ſolum
petit ſe abſolui.& tunc reus eſt abſoluendus ſi actor
non probat: nihilominus reus dẽt abſolui per regulã
hic poſitam.& facit,ꝙ no.ſ̃.de cau.poſ.cũ eccleſia.&
ꝙ notãt dñi de Rota in ꝑalle.concluſione.Qñq; vero
actore non probante reus fatetur defectũ iuris ſui.&
adhuc hoc caſu dicit do.Ant. non eſſe ꝯ reum in ea-
dẽ inſtantia ꝓnuntiandũ:niſi fortè eſſet Papa qui ta-
libus poſſet ſuppplere.ſ̃.ius.ſ̃.de conceſ.ꝑben.ꝓpo-
ſuit.& facit, qđ no.Io.An.poſt Compo.in decre.ca-
pitulũ.ſ̃.de reſcri.poſt gl.In alia aũt inſtantia poterit
dãnari.vt voluit Spe.in ti.de actione,& peti.§.ſuꝑ pe
titionibus.ver.ſed quid.in 4. colũ.Et per ꝑdicta dicit
do.Ant.ꝙ parũ ſapiens eſſet poſſeſſor, ſeu qui poſſet
agere poſſeſſorio,ſi illo omiſſo agit petitorio:quia dif
ficilis eſt ꝓbatio petitoris.ideo melius eſt agere poſ-
ſeſſorio,vti poſſidetis, pro vi turbatiua,vel recuperã
dę pro vi expulſiua.l.is qui.ff.de rei vend.& facit,qđ
no.gloſſ.ſ̃. de cauſa poſ.cum eccleſia.Quid autem ſi
actor,& reus concurrant, & velint ſimultaneo tem-
pore teſtes producere,quis præferri debebit. An ve-
ro debebunt ſimul admitti.Specu.in tit. de proba. §.
j.verſi.ſed vbi vterque. ãgit hoc dubiũ.& recitat opi-
niones.Finaliter concludit,ꝙ prius dẽnt recipi teſtes
actoris.ꝑ id,qđ habetur in l. qui Prior appellat Prior
agat.ff.de iudi. & qa ſi actor non probaret intentio-
nem ſuam ſuperuacuo reciperent teſtes rei qui veni
ret abſoluendus.& ſi nihil probaret.vt hic dicit.facit
qđ legitur,& no.in c.de teſti.ſ̃. de teſt.vel dicit poſſe
appellari ſi iudex aliter faceret per ipſum actorẽ.ſed
Io.An.in addi.Spe.in loco præalleg.dicit , ꝙ non vi-
det quõ actor hẽt iuſtam cauſam appellandi ſi vtriuſ
que ꝓbationes velit accipere: niſi fortaſſe teſtes acto
ris veniſſent de lõginquo.& vnicus eſſet notarius de
putatus ad examinationem teſtiũ:qa tunc poſſet im
pediri expeditio teſtiũ actoris,cuius intereſt, vt non
differat expeditio teſtium propter expenſas quas ha
bet eis miniſtrare.4.q.3.venturus,& c.ſtatutũ.§. pro
ferendo.de teſti. in vj. & C. de teſti.l. qm̃ liberi.qđ
tene menti, qa d.Ant.hic ſimpliciter tranſit cum di.
Spec.non faciendo mentionem de dicto Io. And.in
addi.pręalle.¶†In gl.occulta. ibi anaſtaſius.ibi præ-
ſumit cõtra occulte re.cõciliantẽ hęreticum.Item ita
fidei ibi: præſumit cõtra occulte relinquentem lega-
tum,vel fideicommiſſum alicui.Item ibi.nõ æſtimo.
ibi: præſumit contra tutorẽ occulte recipientem rem
pupilli.Itẽ ibi.perniciosum.ibi præſumitur ꝯ mulier-
culas occulte facientes conuenticulas.& facit,quod
20 hr̃ in l.conuenticulam.C.de Epi.& cle. ¶† In ea.gl.
ibi:non vitiat donationem.Similiter dicunt Do.ꝙ li-
cèt ꝯtractus,vel tranſactio:aut teſtamentũ, vel actus
ſimilis fiat de nocte non vitiatur imo tenet.l.non mi
norem.C.de tranſac.& dicunt , ꝙ in talibus dies in-
cipit ad mediam noctem . ideo ſi actus fiat poſt me-
diã noctẽ,notarius habet ſcribere diẽ ſequentẽ:ſeu ꝙ
eſt actũ in die q̃ ſequit̃ . vbi vero ante mediã noctem
fieret,dẽt ſcribere actũ factũ in die q̃ ꝑceſſit. de quo
in l.more Romano.ff.de ferijs.& in c.conſuluit.ſ̃.de
offi.dele.& no.diligenter hanc gl.q̃ vr̃ velle,ꝙ colla-
tio bñficij occultè facta valeat,& teneat.aliqui tñ te-
nuerunt ꝯriũ.& Archi.in c.ſi tibi abſenti.de ꝑben.in
vj.dicit,ꝙ Inn.iſtud hic tenuit: ſed potius vr̃ velle op
poſitũ: qa dicit , ꝙ talis ſcilicet , cui facta eſt occulta
collatio poterit priuari.& ꝯñr ab eo remoueri, & al-
teri conferri.& ſic vr̃ innuere,ꝙ collatio tenuerit: qa
priuatio pręſupponit habitum.j̃.de deſpon.impu.ad
diſſoluẽdũ.ff.de iuſti.& iure.l. manumiſſiones. & in
l.decẽ.ff.de ver.obli.Hoſt.tñ,& Io.An. non placet,ꝙ
iſte ſit priuãdus ex eo:qa occultè facta fuerit ſibi col-
latio.ꝓpterea,qa ꝙ Eп̃s veniat priuandus vr̃ eſſe pę-
na q̃ non eſt imponenda per gl.aut doc.qñ non ſcri-
pta in c.arg. de pęni.diſt.j.§.pęnæ.& de reg.iu. in pę
nis.in vj.& l.ij.§.non perpetuo.ff.de ſepul.vio.& in
l.at ſi quis.§.generaliter.ff.de relig.Fatet̃ tñ Io.And.
poſt Hoſti. ꝙ iſto caſu ſuperior poterit aſſignare ter-
minũ.j̃.quẽ is cui facta eſt collatio dẽat illã ꝓducere
& oſtẽdere de iure ſuo.nã ſi hoc.intra. terminũ nõ fa
cit poterit non producẽs priuari.per id,qđ hr̃.in c.ſi.
j̃.qui matri.accu.poſ. & de conuerſione cõiugatorũ.
ex publico.& C.de remiſ.pig.ſi eo tp̃e.Nec ob.præ-
dictis ſi dicatur,ꝙ ex quò beneficiũ fuit occultè colla
tum,vel ſimiliter non reſidet in beneficio.& ſic vr̃, ꝙ
ueniat priuandus:quia rñderi põt ſm Ioan.An.ꝙ ve-
rum eſt , ꝙ ex non reſidentia poterit priuari . Sed tñ
monendus erit prius,vt reſideat.ſ̃. de cleri. non reſi,
ex tuæ.non autem priuandus venit immediate ex oc
culta collatione . & pro hoc facit , ꝙ non reperit̃ iu-
re cautum, ꝙ in collatione bñficiorum collatio dẽat
publicari.licèt ſecus reperiatur in electione prælato-
rum eccleſiæ cathedralis,vel aliarum inferiorum ec-
cleſiarum collegiatarũ.de elec.qa ꝑꝑ.& c.cum poſt,
& ẽt voluit hic gl.in fi. & põt eſſe ratio diuerſitatis,
qa in ſimplicibus beneficijs ſolã collationẽ ſæpe Epi
ſcopi faciunt in camera. & vt dixi non eſt aliquo iu-
re cautũ,ꝙ debeat dicta collatio publicari: nec ꝙ ſcri
ptura neceſſario de ea requiri debeat. licèt ſecus vi-
deatur in donationibus.vt l. ſi quis.& l.donatio.ibi:
in aſcribendis,&c.C.de don.Iſtud tñ intelligitur,qñ
excederet donatio ſummã taxatã a iure. de qua in l.
ſancimus.e.ti.vel qñ actũ eſſet,vt ſcriptura inde fie-
ret valeret donatio ẽt ſine ſcriptura,vt ibi no.licèt Io.
And.& do. Ant. ſimpliciter velle videntur ſcripturã
requiri in donatione. Sed dictum eorũ dẽt intelligi,
& lĩtari ſm prædicta.Nec ob.ẽt prædictis hæc decre.
inq̃tum dictum eſt collationem beneficij occulte fa
ctam tenere, quia iſta decretalis non dicit ipſam eſſe
nullam: nec etiam dicit, quòd veniat priuandus ille
cui occultè eſt facta:ſed bene dicit,ꝙ propter hoc col
latio redditur ſuſpecta.& ꝙ propter hoc ſuperior po
teſt illam habere ſuſpectã.& ꝙ ẽt ex hoc põt probari
ignorare,an collatio facta fuerit:non autem, vt dixi,
hic dr̃,ꝙ non valeat.imo potius innuitur ꝯrium:cum
Papa voluerit probationes admitti ſuꝑ illa. & ſic re-
ſtat concluſio ex prædictis,ꝙ collatio beneficij occul
te facta tenet, licèt ſit in electione . vt hic vr̃ voluiſſe
gl.& iſtam opin.communiter tenent doct. præcipuè
Tancre.Goffre.& Hoſtien.& Io.And.hic,& glo.etiã
iſta.& idem Archi.in præallega.c. ſi tibi abſenti.licèt
dom.Anto.hic referat,& non bene, ipſum ibi tenere
contrarium.verum eſt tñ,quod refert Innocẽ.hic te-
nuiſſe contrarium.vt ſ̃.tetigi. ſed potius oppoſitum.
Et aduerte,quia verum dixerat Io.An.habendo Inn.
ꝓut ipſe vr̃ habuiſſe,& recitaſſe in ver.potuiſſemus.
nã recitat eum hoc modo no. ꝙ facienda eſt collatio
publicę,etiam in prebendis.tñ licèt non fiet dummo
do fiat intra tempus debitum valet prima collatio,
& non ſecunda ſm Inno.qui etiam dicit,ꝙ quia ſine
graui negligentia cancellarij qui ſe ſcire celabat . &
quod

quod hoc esse non potuit auferri sibi poterat causa cellaria,& alij dari.Ego aūt aliter habeo in meo Inn. dictum Inn.super dicto verbo,potuissemus. & sic puto, ꝙ cōiter habeať.& ita credo Archi. habuisse.Nā habeo sub hac forma no.non solum in Epatibus:sed ēt in præbendis esse necesse publicari electionem.& vbi nō plublicetur si fiat alia electio tenebit.& istud no.q̃a per hoc satis vř velle,ꝙ prima nō valeat.nam aliàs non posset valere scđ́a,per ea, q̃ hñr.š. de elec. ditis.Et subdit Inn.credimus tñ,ꝙ si fiat infra tp̄s legitimū electio, & qñcunq; publiceť non tenebit alia electio facta post publicationē factā de prima. arg.š. de ele.q̃a ꝑpter.in fi.& hoc satis innuiť hic ſm eum. Subdit etiam, ꝙ q̃a hoc non pōt esse sine graui negligentia pōt ille cui concessa fuit cācellaria,& q̃ se celauit auferri,& alij dari, & sic si bene ponderenť verba In.vult,ꝙ si fiat secunda collatio anteq̃ prima collatio occulte facta sit publica,teneat scđ́a,& non prima.secus,qñ scđ́a fieret post primā publicatā,& per hoc vř,ꝙ Archi.in d.c.si tibi absenti. nō malè allegauit In.licèt Io.An. & d.Ant.hic dicāt cōtrariū, q.cq.d tñ voluerit hic Inn.Cōiter est opinio,ꝙ occulta colla
22 tio beneficij valeat.vt sępius dixi.¶†In glo.diuinare. ibi Beatus.nā ibi Apostolus Paulus ꝓmiserat se iturum in Hispaniā,& sic vltra mare,cū ire nō potuit ꝓpter occupationē diuini mysterij superuenientis, &c. ¶In ea.gl.ibi.§.si cū debita.ibi colligiť,ꝙ nō teneť fideiussor diuinare,an debitor fecit pactū de non petē
23 do.& ideo debitor hoc sibi dēt intimare.¶†In ea.gl. ibi:si putator.ibi dř,ꝙ si aliquis putat arborē in loco ꝑ quē non solent homines transire non imputať sibi si aliq̃s transiuit eo ignorante. & fortè ꝑcussus est ex ramo putatoris, vbi aūt aliq̃d fieret in via,vel loco ꝑ quē consueuerunt hoīes trāsire ,dēt ponere aliquod signum per ꝙ transeunts hēant sibi p̄cauere,aliàs imputeť sibi,q̃a aliquid proiecisset,ex quo alius dānificareť. Et, an aliquo casu licita sit diuinatio dedi re-
24 missio nes in notabilibus.¶†In glos.sed gratia.ibi.ad excōicato.& q̃a ēt, qñ confessio fit deliberatè nō de facili pōt reuocari.vt not.Inn.in c.in lřis.ĵ.de diuor.
25 & in c.vlti.de iureiu.in vj.¶†In gl.carnalitatem.ibi. aliàs nō cōcessurus.supple.vt q̃a erat indignus.& sic patet,ꝙ vbi quis ꝑp consanguinitatem ꝯfert beneficiū ecclesiasticū indigno cōmittat simoniā.facit, qđ hř.š.de ętа.& quali.tuę.ibi ēt no. an præces q̃ fiūt ꝑ digno inducant simoniā.Nā vř, ꝙ sic,per ea q̃ sequūtur in gl.& q̃ ibi nō.Et concludit hic do. Gaf.de cal. ꝙ collatio facta consanguineo pauperi,& digno tunc valebit:q̃a teneť talibus ꝓuidere.lxxxvj.dist.non satis.non dēt tñ moueri carnali affectu principaliter:vt hic innuiť.& satis vř ꝙ in dubio non p̄sumať carnali affectu principaliter moueri, ex quo ꝯsanguineus est pauꝑ,& dignus ac idoneus,ꝑ id, qđ hř in d.c. nō satis. cōsanguineo aūt diuiti ēt aliàs idoneo non dēt conferre ſm eū.ꝑ id,qđ hř.š.de p̄ben.graue.puto, licèt ipse non dicat,ꝙ si est idoneus: aliàs tenebit collatio,ꝑ id ꝙ legiť,& no.ꝑ Io.An.š.de p̄bē. in c.Eps. ¶In ea.gl.ibi.inducit suspicionē.hoc verū in dubio, nisi aliud appareat. nā possibile est,ꝙ licitè facta est, & cū solennitate debita.facit,qđ hř injpal.c.nō satis. & ꝓpter p̄dicta cauere sibi dēnt p̄lati ne faciant de facili collationē, vel aliq̃ alienationē in cōsanguineū
26 iuxta no.de vi.& ho.cle.in c.cum ab oī.¶†In gl.sub mō.in fi.facit ēt, qđ hř in l.j.& ij.C.de his,quæ sub mo.Et q̃ est differentia inter modū, & ꝯditionē plenè hř in c.verū.ĵ.de condi.appo.& ꝑ Bart. in l.q̃bus
27 diebus.§.fi.ff.de condi.& dem.¶†In gl.fi.ibi.grauať debitis,sic habes ex gl.vnā lt̄imam cām quare pōt retinere fructus bñficij ad tp̄s statuendi vna cū capitulo suo.vt dicit gl.nā sine consensu capituli hoc facere nō posset.ꝑ id,qđ no.Inn. de cōsti. cū accessissent. & facit ēt,qđ hř.š.de dona.pastoralis.¶Doc. ēt hic addūt alias cās iustas,si ꝓpter guerras sint adeo diminuti redditus Ep̄alcs, ꝙ non pōt cōmodè viuere ex illis,vel si pro ecclesia hēt magnū litigiū,ꝑꝑ qđ oportet fieri magnas expensas,cū fortè non sufficerēt redditus Ep̄ales:vel quia fortè si aliàs ecclesia habet modicos redditus. & sic diceť esse iusta cā paupertas ecclesiæ.facit,qđ hř in c.& tp̄is.xvij.q.j.¶In ea. gl. in fi.sed aduerte,q̃a illud.c.pen.vř facere in ꝯriū: quia ibi intercessit autoritas Papæ.& sic vř, ꝙ sine illa nō posset obtinere fructus beneficij, nisi dicas, ꝙ ibi suꝑuacuè,& ad cautelā fuit impetrata autoritas Papæ, qđ non est verisimile: q̃a frustra præcibus impetrať, ꝙ a iure cōi conceditur.l.j.C.de thesau.lib.x.Gl.tetigit istud dubiū in c.si ꝓpter.de rescrip. in vj.in glo.q̃ incipit allegatus. & ibi concludit, ꝙ si Ep̄s velit retinere fructus,seu redditus oīum bñficiorum,seu dięcesis non poterit sine licentia Papę.& sic intelligatur. d.c.pen.Sed si vult solum retinere fructus vnius bñficij,bene poterit hoc facere ex causa cum consensu capituli. aliàs non potest aliquid applicari mēse suę, vel mensæ capituli.& si dicať, ꝙ ibi loquitur in ꝑpetuis alienationibus,hic in tꝑalibus, dic ꝙ ista rñsio non vř bona. & ꝙ vř obstare ratio d.cle.quæ fuit,ne q̃s autorizeť in facto proprio q̃ pariter habet locum in ꝑpetuis alienationibus:sed ēt in tꝑalibus. vt tāgit Io.An.suꝑ d.cle.& ēt super ista gl.& ꝙ ſm eum vř,ꝙ possit fieri fraus si aliud dicať in tꝑalibus alienationibus.q̃a poterit fieri pro q̃nquennio.& demū renouari pro alio q̃nquennio.&sic successiuè,qđ esse nō dēt de reg.iur.in c.certū.in vj.& in l.ꝯ leges.ff. de leg.& aliter non declarat hoc dubiū hic,nec suꝑ d. gl.in d. c.si.propter.Et sic videreť velle, ꝙ hodie per illā non possit etiā cū consensu capituli ēt ex causa retinere sibi fructus beneficij ad tp̄s.¶Cōtrariū tenuit gl. in d. c.si ꝓpter.& ēt gl.ista,& ꝑ istis gl.vř hic esse text.nō violando eū.¶Do.Anto.hic suꝑ gl.dicit, ꝙ pro vtilitate ecclesiæ vacantis bñficiū recipiebat redditus de mensa Ep̄i,quia tunc per viam statuti, cū cōsensu.c. ex causa poterit retinere,aliàs vř ꝙ fructus sunt reseruādi futuro successori,nec possit illos retinere. & sic vř velle Inn.tenere,allegat qđ hř.12.q.2.de redditibus.& š.de offi.or.cum nos,& ꝙ no.ĵ.de test.relatū. el ij.Finaliter.do.Ant.super illa gl.dicit se credere,ꝙ Ep̄s velit appropriare redditus beneficij mensę suæ, vel capituli causa ēt subsistente, ꝙ tunc non posset ꝑ d.cle.si vna,& eius rōnem. Si aūt vult retinere ꝓ reparatione vnius ecclesiæ vacantis,tunc poterit. & sic pōt intelligi,ꝙ hic no.& ibi.Si vero vult retinere pro vtilitate alterius ecclesiæ, vel ēt ipsius cathedralis ecclesiæ, ita tñ ꝙ non veniant applicandi, in vsum ꝓpriū Ep̄i,vel capituli, sed fortè pro fabrica ipsius ecclesiæ cathedralis, vel alterius inferioris ecclesiæ. & tunc bñ poterit retinere,ex quo non applicat mensæ ꝓprię,vel capituli sui:quia tunc non obstat rō d.cle. & sic residet hic suꝑ gl.ista, & si bñ ponderas vř velle, ꝙ nō possit ad suā vtilitatē retinere fructus bñficij vacantis ēt cū consensu capituli, & ex causa,licèt ēt ad tp̄s velit retinere. q̃a obstaret rō d.cle.si vna.& secūdū hoc in effectu nō uř tenere gl.ista.Nec glo.d.c. si ꝑꝑ.& istum tex.uř intelligere,qñ ex iusta cā ad tp̄s uult retinere,sed ñ ad suā utilitatē, sed ꝑ utilitate ecclesiæ uacantis. uel utilitate fabricæ ecclesiæ cathedralis, uel alterius inferioris. Sed certè contra ipsum. facit iste text. qui uidetur loqui, quando uult

pro suis vsibus retinere.vt patet ibi partē ꝓuentium suis vsibus retinere p̄sumat.& ibi circa fi.dū dicit retineat ipse sibi ꝓuētus.& sic etiā intelligit gl. ista hic tex.& d.c.si ꝑpter.vñ attento,ꝙ do.Ant.de hac materia ēt tetigit añ glo.in ver.tertio ad declarationē finis.& ibi refert Inn.dicere,ꝙ qdā intelligunt istū tex. ꝙ si redditus ecclesiæ custodiant̄ ꝑ aliquē qui hēt custodiā ecclesię ipsa vacante de iure cōsuetudine, vel priuilegio. & ēt ius percipiendi fructus vacāte ecclesia, ꝙ Ep̄s tunc non poterit ad p̄iudiciū illius sibi retinere.Et aduerte,vt hic tetigit Inn.licèt do.Anto.hoc nō tangāt,qa ista opi.potest dupliciter intelligi.vno mō, qñ qs hēt custodiā ecclesiæ causa eius ꝑcipiendi fructus ipsa vacante ad finē , vt in ꝓpriā vtilitatē conuertat,ꝙ esse pōt vi consuetudinis, vel priuilegij in alijs eccl̄ijs q̄ in cathedralibus regularibus,vel collegiatis:qa in illis,secus vt patet ex his,q̄ hn̄r de electio.qa sæpe.in vj.& de offi.or.præsenti.ad fi.co.lib. Pōt ēt intelligi, qñ quis habet ius ꝑcipiendi fructus ecclesiæ ad finē custodiendi, & reseruandi successori ꝓut rl̄r fieri dēt.s̄.de offi.or.cū nos. cum ibi notatis. & ēt superius tetigi.& f̄m primū intellectū,vr̄ ꝙ etiā dēat intelligi,ꝙ non poterit ad p̄iudicium illius recipiētis sibi retinere, scilicet quominus illa vacante ecclesia habet illā custodire.Sed an poterit retinere,vt cessante vacatione illos hēat patebit ex.j̄. dicendis , qa Host.vr̄ velle,ꝙ sic.vt j̄.tangam. Si aūt alius nō ꝑcipiebat fructus,sed ipse Ep̄s.vt qa forte illud beneficium,ꝙ modo vacabat ꝑcipiebat redditus de mensa Ep̄i tunc dicit Inno.ꝙ causa legitima subsistente.& ꝑ viam statuti poterit Ep̄s huiusmodi fructus, seu redditus sibi retinere , an autē tunc erit aliqs instituendus in ipsa dignitate, vel beneficio vacāte ponit opi. vna,qđ non deberet tunc aliqs institui,ex quo Ep̄s sibi retinuit redditus alia fuit. & hanc dicit esse meliorem,ꝙ instituendus est aliquis in dignitate,vel bñficio vacante , sed fructus non percipiet intellige,nisi f̄m moderationē capituli præsenti.de offi. or.in vj.& sic nō fiet oīno inutiliter institutio. licèt ipse hoc nō dixerit.& ꝓ ista opi.ēt facit,qđ no.per gl.& Ioā.An. in c.si ꝑpter tua debita.Idē dicunt aliqui f̄m Inno.si redditus bñficij vacātis nō ꝑcipient̄ de mensa Ep̄i . si tñ ad Ep̄m de iure consuetudine, vel alio spirituali iure spectaret custodia vacantis ecclesiæ, & collatio fructuū ecclesiæ.nā tunc ꝑ viā statuti causa subsistente poterit tales fructus retinere aliàs fructus sunt reseruandi successori. 12.q.2.hoc ius placiti. & c.charitatem.Host.no.hīc dicebat , ꝙ de quocūq; beneficio spectante ad collationē Ep̄i si ad eū bñficio vacante spectat custodia, & collectio fructuū poterit ex causa fructus retinere per viam statuti per istū tex.Si aūt ad aliū spectaret custodia de iure , vel consuetudine tunc q̄diu vacat beneficium non erit ab illo auferenda custodia,nec ꝯn̄r collectio fructuū.allegat, ꝙ legitur,& no.s̄.de institu.cū venissent.¶Dicit,tñ ꝙ facta collatione,tunc quia cessat custodia poterit retinere redditus quos sibi reseruauit , ꝙ intelligo per viā statuti ante collationē detractis tñ prius expēsis necessarijs ꝓ oneribus ecclesiæ,& ministrorū,f̄m ea q̄ habent̄ in d.c.p̄senti.de offi.or.in vj.Alij. aūt dicunt,ꝙ vr̄ sequi Inn.ꝙ finis istius tex.pōt intelligi ēt de redditibus bñficiorū non spectantiū ad collationē Ep̄i , sed aliorū,vt Ep̄s possit ex causa ante collationem.& de ꝯsensu tñ illorū ad quos spectat collatio statuere de retinendis redditibus ar.eorū quæ hn̄r.s̄.de offic. Archi.Ad hoc ēt dicit Host. ꝙ licèt illa opinio nō videat̄ cōformis lr̄æ. tñ satis ex mēte eius vr̄ posse ꝓcedere cū lītatione de qua dixi,videlicet,qñ de consensu illorū ad quos spectat electio statuti de retinēdis fructibus do.Ant.hic dicit, ꝙ credit verū intellectū decre.esse, qđ loquat̄ de beneficijs spectantibus ad collationē Ep̄i.& qđ cistit qui dīct, an fructus percipiant̄ ab alio,& fiat cōuentio, vt ipse conferēs ꝑcipiat. & tunc erit simonia , an vero ipse Ep̄s ꝑcipiat. & tūc si ex aliqua causa ꝑcipiebat t̄pe vacationis . & fit cōuentio, vt postea ꝑcipiat ad tp̄s adhuc erit simonia.Si aūt ꝑ viā statuti,& ex cā retineat tūc vr̄,ꝙ hoc fieri possit ꝑ istū tex.& facit,ꝙ no.s̄. de consti.cum. M.Si aūt ꝑcipiebat añ vacationē. & vult eos retinere ēt postea dicit,ꝙ si hoc fiat ꝑ viā statuti est licitū.secus si per viā pacti.& intelligo , licèt ipse non dicat , qñ ꝑcipiebat añ vacationē ad tp̄s forte ex priuilegio facit,qđ hr̄ in d.c.si ꝑpter.Si aūt ꝑ viā statuti tunc vr̄ ꝙ non possit vlterius retinere faciēdo statutū de nouo saltē,qñ prima retentio,vel scđa simul iunctę ꝯtinerēt longū tp̄s,vel vltra,ꝑ id qđ.j̄.dicet̄.Et attēde, qa si bene ponderas do.Ant.in hac parte non bñ determinat,an possit retinere Ep̄s ad suā vtilitatē,sed solū dicit,qđ p̄t retinere ex iusta cā.vnde fortè voluit intelligere,qñ ad suam vtilitatē nō retinet ꝓpter id, ꝙ dixi sup gl.fi.& sic remanet dubiū ꝯtra eū, ꝙ s̄.tetigi de materia ante gl.in ver.p̄dicta vera. dū dicit, qđ nisi Ep̄s cū consensu capituli vult res ecclesię,vel redditus ad manus ꝓprias,vel ad vsum ꝓpriū retinere , licèt Inn.f̄m eū hic vacillauit.tñ dicit,ꝙ hodie est expeditū,ꝙ hoc non pōt ēt cū consensu capituli per dictā cle.si vna ex eo,qa Ep̄s nō habet ptātē in facto ꝓprio autorādi.& hoc clarū , qñ vellet retinere aliquā rē bñficij quò ad approbationē ipsius rei.Sed si quò ad fructus dicit,qđ de hoc loquit̄ lr̄a.& ꝙ do.hic variant.& ꝙ sup gl.non vr̄ se firmare Io. And.Sed ipse remittit ad ea,q̄ dixi post cū sup hac gl. fi. & alr̄ non declarat.& sic remanet dubietas de qua superius dixi p̄terea Inn.hic,vt refert Io.An.hic ante gl. in ver.hic aūt tenendū nō vacillando,vt dixit do.Ant. sed simpliciter tenendū esse,ꝙ Ep̄s cū cōsensu capituli poterit ad tp̄s , & imperpetuū ad ꝓprios vsus retinere rē, vel redditus ecclesię cā subsistente ꝑ istū text.& s̄.de cōcess.p̄bē.cū nostris.& de p̄ben.c.exposuisti.& s̄.de cōsti.cū accessissent.sed Io.An.dicit , ꝙ hodie nō ꝓcedit , ꝙ possit imperpetuū retinere ꝑ d.cle.si vna. & idē dicebat Host.si volebat retinere ad longū tp̄s, qa id ēt nō vr̄ ꝑmissum:qa cēset̄ quodāmō ꝑpetua alienatio.vt legit̄,& no.in l.j.& 2.ff.si ager.vec.Et facit, ꝙ no.gl.in cle.j.de re.eccle.non alic.circa fi.Et ad c. cū nostris.rñdet, ꝙ ibi ex authoritate superioris ipse rñdebat,ꝙ intelligo Papæ.ut hic patet.¶Ad.c.exposuisti.rñderi pōt, qđ ibi non applicabat mense suæ , uel capituli,sed p̄bēdę unius canonici.facit glo.in d. cle.si una.Ad c.si una.p̄t rñderi, ꝙ ibi ꝑꝑ suppressionē dignitatis,nec hoc applicabat̄ Ep̄o, uel capitulo, sed singularibus clericis.facit,qđ hr̄.12.q.2.q manumittit̄.& l.ītātū.§.uniuersitatis.ff.de rerū.di. Ad istū tex.rñdebat Io.An.ꝙ hic loqt̄, qñ ad utilitatē ecclesię uacantis uult retinere, vel qñ recipiebat redditus de mensa Ep̄i.Sed certè prima solutio non ur̄ de mēte tex.secunda ur̄ diuinare, & nimis restringit literā. ¶Pręterea,ut dicit do.Petrus si ꝓuisio erat realis, & fiebat de mensa eadem ratio est in illa in alio redditu beneficij.facit , qđ hr̄.s̄.de præbē.nisi essent.& sic uidet̄,ꝙ per predicta hęc materia non remaneat clara.Et dicebat.Do.Pe.hic,qđ non uidet bonā responsionē ad istū tex.Et iō scđm eum erat subtilius cogitandum ꝓ illa quā tñ dicebat se non videre ꝓ tunc concludes, qđ licèt data sit potestas Ep̄i in unione faciendo de ecclesia,& etiā in onere imponendo bñficio.j̄.

cio.j.de exces.præla.sicut.& s.de præbē. significatū. tñ stricta vr̃ esse quò ad fructus retinēdos in suā vtilitatē,& aliter non declarat.¶ † Tangit tñ,an posset Eps cū capitulo applicare fructus beneficij vacantis se capituli.Et refert Old.tenuisse,qđ sic.ccxvij.& cōsi.& mouet ꝑ d.l.cū nostris.& c.exposuisti. & ꝑ d.c. cū accessissent.superius allegatū.& ēt ꝑ rõnem:quia Eps videt posse loco religioso egenti sine cōsensu capituli ꝓuidere ſm no.ꝑ Host.s.tit.ij. ea noscit.& sic fortius capitulo suo.Sed,vt dicit d.Pe.hęc decisio est ꝯ dictā cle.si vna.quā fortè non vidit Oldr.& ad iura superius allegata pōt rñderi,qđ non ꝓcedit.per ea q̃ hñr in c.pastoralis.de dona.facit,vt dixi in d.c.ea noscit.& c.pastoralis.¶Do.Flo. suꝑ ista gl.fin.dixit,ꝙ multa,& varia de modo recipiendi fructus ꝑ collatorē hic fuit ꝓsecutus Innoc.Ipse vero dicit ꝙ litera in effectu hoc intendit,videlicet, qđ collator nō pōt retinere fructus paciscendo cum eo cui confert:nō paciscēdo aūt pōt ex cā. & hoc si alij debebant fructus: q̄a tunc non posset collator applicare sibi fructus vacantis beneficij in præiudiciū alterius cui debebant, puta fabricæ,ſm eū si ei debebant:q̄a sine culpa non dēt q̄s priuari iure suo.de reg.iur.sine culpa.in vj. refert tñ Inno. dicere,ꝙ Eps cū autoritate capituli posset statuere,ꝙ ad tps, & imperpetuum possit fructus bñficij,vel dignitatis in suos vsus cōuertere.arg.c.cū accessissent.s.de consti. & s.de cōces.pb.cū nr̃is. qñ autoritas suꝑioris adsit.Ipse aūt d.Flor.dicit qđ illud c.nihil facit ad ꝓpositum.q̄a loq̄tur,qñ Eps confert alteri bñficium in ti.hic autem loq̄t,qñ sine tit. spāli retinet sibi fructus beneficij quasi tenendo bñficium iure ꝓprietatis,quo casu scđm eum nō agit de p̄iudicio alterius cui deberent poterit retinere ex causa ad tps,& sic intelligit istum text. sed imꝑpetuū non posset sine autoritate suꝑioris.& intelligo Papæ, per id qđ hr̃ in cle.si vna.de re.eccl.nō alie.& satis dicet imperpetuū scđm eum,si ꝑ decēniū,vel vltra.vt not. in cle.j.in fi.in gl.fi.de re.eccle.non alie.Et si ponderas,vr̃ velle dom.Flo.ꝙ possit retinere fructus ad tps non conferendo bñficiū,qđ non vr̃ verū,ꝑ ea q̃ tetigi superius post Inn.& ꝑ ea,quę not.in d.c.si ꝓpter. & subdit.d. Flor. ꝙ prædicta dēnt intelligi de Epo q̄ hoc facit cum cōsensu.c. secus, scđm eū in inferiore p̄lato,puta, plebano:q̄a si hēt collationē alicuius bñcij non poterit sibi retinere prouentus cū cōsensu sui capituli.sed demū cum consensu Epi,& capituli ecclesię cathedralis.& ꝑ hoc.ꝙ non, licèt illud plebano.allegat,q̄a non reperit iure expressum.& q̄a sicut inferior Epo nō potest vnire beneficia,licèt Eps sic, j.de excel.præla.sicut vnire.ita dicamus in retētione fructuū q̃ vr̃ q̄dā vnio. Et pro hoc dicit se aliàs consuluisse de facto.nā cōstitutū erat beneficiū,& adiectū in ꝯstructione, ꝙ spectaret ad collationē plebani. & ꝙ esset in eius optione conferre bñficium, vel ad mensam suā retinere dicit se consuluisse, ꝙ talis ordinatio,seu collatio, ꝙ possit ad suā mensam retinere nō valebit sine consensu Epi,& capituli. & sine tali causa q̃ sufficere posset ad vnionē. vt hr̃ in d.cle. si vna.nam sufficit, ꝙ non inuenit in iure expressum neq; ꝑmissum,imo potius prohibitū, ꝙ bñficiū non dēat vniri sine cā.s.de consti.cum accessissent. & sic residet.& vt patere pōt per eius dicta nō vr̃ soluta dubietas q̃ est in hac mā, nec bñ declarata.Potes tñ dicere, ꝙ aut ad aliū quā Epm spectat ecclesiæ vacātis ꝑceptio fructuū.& tūc tex.hic vr̃ simpl̃r velle, ꝙ Eps nō possit se talibus fructibus intromittere, qđ est clarū,qñ ille percipiens poterat in vsus ꝓprios cōuertere, qđ de iure interdū pōt sibi cōpetere.ꝑ ea,quę hñr in c.præsenti.de off.or.in vj.Si autē ꝑtinebāt solū ad finē custodiēdi,lr̃a vr̃ velle idē,cum hic loquat simpliciter,& indistinctè.tñ doc.vt patet ex his,q̃ superius recitaui.& maximè Hostiē.vr̃ velle,ꝙ licèt non possit Eps suꝑ talibus fructibus statuere ad finem, vt impediat ꝑceptionē,ecclesia vacante tñ poterit statuere, vt cessante vacatione fructus ad tps habeat faciendo illud cū consensu capituli.& ex causa.tñ, vt dixi lr̃a vr̃ simpliciter velle,ꝙ Eps alio ꝑcipiēte fructus se intromittat.Si vero Eps percipiebat fructus ecclesia vacante,tunc ꝑ viā pacti non possit retinere fructus:sed si vult per viā statuti ex causa.& cū ꝯsensu capituli, tunc si vult imperpetuū retinere non poterit per istū tex.a sensu ꝯrio.& per d.cle.si vna. & idē si ad longū tps per no.in d.cle.j.in gl.fi.de re.eccle. non alie. Si aūt vellet retinere sibi ad suā vtilitatē ad tps,& ex cā cū cōsensu capituli,vr̃ ꝙ poterit per istū tex.dummō palā faciat,& bona fide.& sic intelligit iste text. vt ēt voluit hic gl.si bñ ponderet.& ꝑ hoc, q̄a non vr̃ esse absonū,qđ dictū est, sicut nec reputat absurdū,ꝙ tutor palā,& bona fide accipiat rē pupilli.l. non existimo.& l.quoties.ff.de admi.tu.& l. fistulas.§. q. fundū.ff.de ꝯhen.emp.& facit,qđ legit,& no.in l.cū ipse.C.de ꝯtrahen.emp. & ſm p̄dicta vr̃ lītanda d.cle. si vna,videlicet,vt nō hēat locū, qñ ad tps. & ex iusta cā cū cōsensu capituli palā,& bona fide vult fructus retinere.Et ꝑ prædicta pōt patere rñsio ad rationes Io.An.quas tangit suꝑ ista gl. in d.c.si ꝓpter. q̄a licèt quis regulariter non pōt esse autor in facto proprio.tñ fallit interdum: q̄a pōt quis autorari in facto proprio,qñ hic facit palā,& bona fide. vt patet in tutore accipiente a seipso, vel ēt a pupillo pecuniā pupilli mutuo.vt ꝓbat in cle.quoties.§.tm̃.& in d.l. nō existimo.ff.de admi.tu. & sic potest emere palàm,& bona fide a pupillo rē pupilli. quod intelligo, qñ est res in qua non requiritur decretum iudicis. & si requireretur deberet tunc illud intercedere.facit, qđ habetur in d.l.cum ipse.C.de ꝯtrahen.emp.vbi vr̃ hoc probari ſm vnū intellectū.& no.gl. in l.si in emptione.§.fi.ff.de cōtrahen.emp.Eadē igitur rõne vr̃,ꝙ sit licitū Epo retinere sibi fructus ad tps faciēdo hoc palàm,& bona fide.& ex iusta cā cū consensu capituli. ¶Et no.ꝙ licèt,qñ tutor palàm,& bona fide accipiat rē pupilli mutuo,vel emat rē ab eo in qua nō requiritur decretū iudicis,sufficiat ꝙ palā facit,& bona fide tñ ī casu isto,qñ Eps vult retinere sibi fructus nō sufficit,ꝙ palā,& bona fide faciat,nisi alia ēt cōcurrant, videlicet,ꝙ ex iusta cā id faciat,& cū ꝯsensu ca.& ad tps.Et est rō diuersitatis, q̄a qñ tutor accipit mutuo pecuniā pupilli vl̃ emit rē ab eo illud fit sine p̄iudicio pupilli: q̄a tenet restituere pecuniā mutuo receptā. & similiter,quando emit dēt conuertere prætium in vtilitatē pupilli:ideo sufficit,ꝙ fiat palàm, & bona fide. Sed hic Eps retinet sibi fructus ecclesię vacantis in præiudicium ipsius ecclesiæ.iō non sufficit, quòd palàm,& bona fide faciat,nisi ēt concurrant alię quę supra dixi,videlicet, quòd de consensu capituli, & ex iusta causa fiat.& videtur hic procedere, quando beneficium spectabat ad collationem Episcopi. si autem spectaret ad collationem alterius,tunc videtur, quòd vltra p̄dicta requiratur,quòd hoc faciat de consensu collatorum.per id,quòd dixi superius post Innoc.¶†Vlterius propter id, quod dictum est de custodia ecclesiæ vacantis,tangit hic Ioan. Andre.post Inno.& successiuè domi.Anto.& etiam do.Petr. quis de iure habeat potestatem custodiendi bona ecclesię vacantis,& redditus eius ꝑcipiendi.Cōclude, ꝙ aut quęrimus de ecclesia cathedrali,aut de ecclesia inferiori

riori collegiata.& hoc caſu,aut eſt eccleſia patrona-
ta,ſeu quæ hẽt patronũ,aut q̃ nõ hẽt p̃ronũ. & ſi eſt
patronata,aut habet laicum patronũ, aut patronum
eccleſiaſticum.Primo caſu,qñ quærit̃ de eccleſia ca-
thedrali vacante,dic, quòd cuſtodia eccleſię ſpectat
ad ęconomũ ſi ibi eſt, aliàs ad capitulũ ipſius eccle.
12.q.ij.c.illud.cum ibi no.& c.charitatem. & c.ſtatu
endũ.& hoc qñ ſunt clerici idonei ad cuſtodiam ip-
ſam,aliàs ſi non eſſent idonei, & non eſſet ibi econo
mus ſpectaret ad Archiepiſcopum . vt habetur ix.q.
3.conqueſtus. aliàs aũt non habet Archieps ſe intro
mittere,niſi aliud haberet conſuetudo.vt hr̃.in d.c.il
lud.cũ ſe.poſſet tñ capitulũ ipſius eccleſiæ vbi ad ip-
ſum ſpectaret cuſtodia illã cõmittere ipſi Archiepõ.
facit,qđ legit̃,& no.in d.c.conqueſtus. & in c.pe.de
ſupp.neg.præla.in vj. & hoc verũ, niſi Papa dediſſet
viſitatorem , vel procuratorẽ q haberet gubernato-
res eccleſiæ:quia tunc ille haberet cuſtodiã. 71. diſt.
in obitum.& c.ſeq.& qđ hr̃.s̃.de ele.cũ nobis olim.
nullus aũt excepto Papa ſine cauſæ cog.& non voca
tis his quorũ intereſt talem viſitatorem, ſeu procura
torẽ dare põt ſm Inn. & Hoſt. de quo dicendũ,vt hr̃
in c.eccleſia.de ſup.neg.præla.in vj.& hoc de cuſto-
diã eccleſię cathedralis. ſecundo, qñ q̃rit̃ de eccleſia
collegiata inferiori.dicit Io.An.quòd ſpectat ad col-
legium ipſius eccleſię.facit.xij.q.2.non licèt.& quod
hr̃ in d.c.illud.& hoc vr̃ intelligendũ,qñ ibi nõ ęco-
nomus.per id,qđ dixi de eccleſia cathedrali.& qđ hr̃
in prædicto.c.illud.¶Nec ob.qđ habet̃.j̃.de ſta.re.ea
quæ.§.quòd ſi:quia vt ibi tangit Io.An.ibi loquit̃,qñ
illi de collegio ſunt ſuſpecti, nã tũc ſpectaret ad aliũ
cuſtodia,vt ibi habet̃.Et idẽ videret̃ ſi illi de collegio
non eſſent ſufficientes:q̃a vr̃,quòd ſpectaret ad Epi
ſcopum.per id, ꝙ dixi de eccleſia cathedrali . & hæc
vera,niſi ad alium ſpectaret ex priuilegio,vel conſue
tudine.facit,quod legit̃,& no.in prædicto.c.ſi plebi-
bus.& s̃.de inſti.cum veniſſent.& s̃.de elec. cum bo
nę.& vtrobiq; de materia, & hęc de ſecũdo caſu.Ter
tio caſu,qñ eſt eccleſia non collegiata.tunc ſi eſt pa-
tronata,& Eps̃ , ſit patronus: quia forte fundauit il-
lam,tunc ipſe tanq̃ patronus eccleſiæ vacantis habe-
bit cuſtodiã. & erit tunc ei rñdẽdũ de redditione. de
app.bonæ.xvj.q.2.c.j.¶Intelligo tñ, quòd debebunt
tunc redditus reſeruari ſucceſſori.vt habetur.12.q.2.
charitatẽ.& s̃.de offi.ord.cum vos,niſi Eps̃ ex priuile
gio,vel cõſuetudine aliud ius haberet.per id,qđ ha-
betur de offi.ord.præſenti.in vj. Si vero alius q̃ Eps̃
ſit patronus, tũc ſi eſt perſona eccleſiaſtica, ille tunc
habebit cuſtodiam eccleſiæ , & etiã ptãtẽ interim ꝑ-
cipiẽdi redditus,intelligo ad fi.cuſtodiẽdi,& reſeruã
di ſucceſſori,niſi aliud ex priuilegio,vel ex conſuetu
dine ſibi competeret.per id,qđ ꝓximè dixi.Et quòd
habeat cuſtodiã probat̃, per id qđ habetur de priui-
le.cum,& plantare.§.in eccleſijs . & in d.c.bonæ.de
app.cum ibi no.& facit ẽt,qđ legit̃,& not. de p̃ben.
in Lateran.& tali patrono eccleſiaſtico reddenda eſt
ratio de temporalibus ipſius eccleſiæ. vt habet̃ in iu
ribus præal. & hoc procedit de iure,cum ad patronũ
eccleſiaſticũ ſpectat cuſtodia , niſi ad aliũ ex priuile-
gio,vel conſuetudine ſpectaret.per id,qđ hr̃.vt dixi.
s̃.de inſti.cum veniſſent.& in c.in plebibus . Si vero
patronus eſſet laicus,ſeu ſecularis perſona,tunc non
hẽbit cuſtoodiã eccleſiæ vacantis de iure, nec etiã te
nebit̃ reddere rector rõnem ſibi de tꝑalibus,ſed Eps̃.
& iõ hoc caſu ſpectabit cuſtodia ad Ep̃m, vel ad illũ
cui cõmittit Eps̃.vt habet̃.s̃.de off.or.cũ nos. & x.q.
2.c.fi.Si aũt eccleſia non eſt p̃ronata,tunc de iure cõ
muni ſpectat ad Ep̃m, vel ad illũ cui cõmiſerit ptãtẽ
cuſtodiendi,vt hr̃ in d.c.cũ nos,& de materia cuſto-
diæ eccleſię vacantis tangitur per Io.An.poſt Inn.in
d.c.bonæ.de app. & ẽt tangit̃ per eũ in c. cum veniſ-
ſent.de inſti.& aliq̇d ẽt in c.vt p̃teritę.de elec.& j̃.de
hære.ad abolẽdam.per Inn.& in c.generali. & c.q̃a
ſæpe.de elec.in vj. & ꝑ tex.& gl.in pal.c.illud.12.q.
2.& qđ hr̃ in c.p̃ſenti.de offi.or.in vj.Et tene mti p̃-
dicta ꝑ q̃ plenè habes ad quẽ ſpectet cuſtodia eccle
30 ſiæ vacantis.¶†Vltimo tangit Io.An.hic,vtrum ſit li
citum Ep̃o res eccleſiæ alienare.& ꝯcludit poſt Inn.
qđ ſi beneficiũ hẽt rectorẽ,& ſic ſponſum,nõ dẽt fie
ri diminutio,vel alienatio aliqua non requiſito recto
re.facit,qđ hr̃ in c.j.j̃.eo.vj.& j̃.de eccle.edi.ad au-
dientiam.Si aũt vacat eccleſia non poterit Eps̃ illius
iura,vel bona alienare etiam cauſa ſubſiſtente. & cũ
conſenſu capituli,niſi p ius ꝯſtituto legitimo defen-
ſore ipſi eccleſiæ.per id,qđ hr̃ in c.j.de reb.eccle. nõ
alie.in vj.& in cle.ſi vna.co.ti.vbi dẽt & c.p̃miſſa cãe
cognitione,& debito tractatu.& d.c.j.& 12.q.2.ſine
cognitione.¶Et prędicta procedunt,qñ Eps̃ eſſet pa
tronus eccleſiæ.Si autẽ alius eſſet patronus eccleſiæ,
non dẽret fieri ſine illius conſenſu . Si aũt ſit p̃ronus
laicus tunc dicit, ꝙ põt alienari etiã nõ requiſito eius
conſenſu:quia ad ipſum non ſpectat quærere rõnem
de tꝑalibus, vt ſuperius tetigi, licèt ad p̃ronum eccle
ſiaſticum ſic,vt.s̃.dixi. Fatet̃ tñ,qđ de honeſtate re-
quiri dẽt ꝯſenſus p̃roni laici,ne poſtea velit reuocare
rem alienatã allegando alienationẽ iniuſtè factã.vt
hr̃. 16.q.vij.c.filijs ac nepotibus.& c. decernimus.
Eps̃ etiam non põt ſibi appropriare aliquid de rebus
eccleſię,niſi quatenus de iure,vel conſuetudine hoc
reperitur ꝑmiſſum , per id,qđ hic hr̃.& 12.q.2.in c.
nulli.& vbi Eps̃ malè alienat res dignitatis, vel eccle
ſiæ ſuperior ex officio prouidere dẽt, per ea q̃ hñr.s̃.
de inſti. cũ veniſſent. ad fi. & prædicta procedunt in
alienatione perpetua in tꝑali autem non requirit̃ tan
ta ſolennitas,quanta in perpetua.vt no.s̃. ti.ij.in c.ij.
de re.eccle.non alie.in vj. vbi per gl. & ſic reſidet Io.
And.& do.Anto.¶Sed tu diligenter no.ꝙ in aliena
tione rei eccleſiaſticę. requirit̃ conſenſus patroni ec-
cleſiaſtici,ſed non patroni laici ſm Spec.in ti.de em.
& ven.§.nunc dicendũ reſtat.de alienatione, & iuſto
rerũ minorũ,& eccleſiarũ.ad finem in forma inſtri q̃
ibi ponit vbi vr̃ ſimpliciter,& indiſtinctè velle, ꝙ re-
quiratur conſenſus patroni, vel patronorũ ſi ſunt plu
res in alienatione rei eccleſiæ.ſed Io.An.ibi in addi.
dicit , ꝙ illud eſt verũ de honeſtate , q̃a de iure non
reperitur hoc expreſſum.& ſic videtur velle, quòd in
diſtinctè ibi loquatur , quòd de iure non ſit neceſſa-
rius cõſenſus patroni ẽt eccleſiaſtici. & ſic neceſſe ẽt
nõ hẽat requiri,ꝙ tene menti.magis tñ ſuadet ratio,
quòd ex æquitate debeat requiri p̃ronus eccleſiaſti-
cus q̃ laicus: q̃a primo reddenda eſt ratio de tempo
ralibus,non ſecundo.tene tñ menti Io.An.hoc dictũ
Inn.& Hoſt.inq̃tum diſtinguit de patrono eccleſiaſti
co.& non de laico requiri de iure conſenſum, tamẽ
vt dixi ad p̃dicta vr̃ velle Io.An. quòd in his indiſtin-
ctè de iure non ſit req̃rendus conſenſus etiã patroni
eccleſiaſtici in alienatione rei eccleſiaſticæ.tutius tñ
eſt ad opiniones vitandas,per id quòd ſuperius eſt di
ctum,quòd requirat̃ cõſenſus, tam eccleſiaſtici,quã
laici. vt voluit ſentire Spe. in loco p̃allegato.& tene
menti prędicta: quia ſępe de facto poſſet contingere
dubitatio, an validetur alienatio rei eccleſię facta ſi-
ne conſenſu patroni.¶Vlterius aduerte, q̃ quod di
xi ſuperius de patrono eccleſiaſtico, dẽt intelligi,qñ
eſt pſona eccleſiaſtica,q̃ hẽt ius patronatus ratione
alicuius eccleſiæ , vel dignitatis eccleſiaſticæ. Secus
ſi ha-

si haberet ratione patrimonij: quia de tali iudicandũ esset, vt de laico patrono. licèt esset ꝑsona ecclesiastica. vt est gl. no. in c. cum dilectus. s. de offi. dele. ¶Itẽ quia dixi, ꝙ Eps in alienatione rei ecclesiæ inferioris cathedrali sibi subiectę hẽt ĩterponere autoritatẽ ĩ illa põt esse dubiũ, an in alienatione ꝗ facit Eps de rebus ecclesiæ cathedralis autoritate capituli. xij. q. ij. sine exceptione. requiratur autoritas Archiepi, vel Papæ si sit exemptus. & vr̃ dicendum, quòd non: q. a non videtur reperiri in iure cautum. nec in d. c. sine exceptione. ꝙ videatur loqui qñ alienantur res ecclesiæ cathedralis. facit. c. cum apostolica. s. tit. ij. vbi posuit opi. & in c. j. eo. tit. nam quidam in hoc tenẽt, alij ꝯrium. sed Host. ibi concor. opi. quia prima opin. ꝓcedit in Epo qui non iurauit nõ alienare sine licentia patroni, vel Papæ. secunda non procedit quando iurasset non alienare, & similiter si iurasset non alienare sine licentia patroni, vel Papæ: quia tunc non posset sine illius autoritate alienare. de quo plenius in d. c. j. & de materia per Innocen. & ibi dixi in c. statuimus. de transact.

¶De rebus ecclesiæ non alienandis. Rub.

¶Visum, & tractatum est. s. de rebus spiritualibus clericorum, verum quia spiritualia diu esse non possunt sine temporalibus. j. q. iiij. si quis subiecerit. Iõ restabat de ipsis temporalibus videre. & quia interdum clerici quærunt, an possint ipsa temporalia alienare, vel non. ideo ponitur hic ista Rubrica s̃m Goff. qui videtur habuisse Rubricam in hanc formam. de reb. eccle. alie. vel non. & ita ego habeo, communiter tamen videtur, quòd videatur Rubrica sub hac forma, videlicet, de reb. eccl. non alie. & sic communiter allegatur de materia. x. q. ij. per totum. xvij. q. iiij. nullus. cum duobus sequentibus. & repetitur in vj. & etiam in clemen.

SVMMARIVM.

1 *Res vnius ecclesiæ transferre non potest Episcopus in aliam sine cõsensu capituli, & causa legitima non subsistente.*
2 *Abbas non potest interponere autoritatem in alienatione facienda de rebus ecclesiæ sibi subiectæ.*
3 *Permutationis contractus est ecclesijs permissus.*
4 *Alienationes rerum ecclesiæ non possunt fieri sine consensu clericorum ipsarum ecclesiarum*
5 *Episcopus nouam ecclesiam ædificans, an possit illi dare iura matricis ecclesiæ.*
6 *In alienatione rei ecclesiæ cathedralis facienda per Episcopum, an requiratur autoritas Archiepiscopi.*
7 *Res ecclesiæ per Episcopum alienanda si sit in aliena diœcesi quis Episcopus interponet autoritatem.*

On liceat. Prælatus nõ potest bona vnius ecclesię dare alteri, nec sine consensu ambarũ res inuicẽ ꝑmutare. h. d. Et duo sunt
1 dicta quę ponit. Scd̃a ibi: tñ. ¶†No. j. quòd Eps non habet potestatem rem vnius ecclesiæ transferendi ad aliam, intelligo causa legitimè nõ subsistente. & sine cõsensu capituli. ꝑ id qđ tangit hic gl. & qđ not. gl. in c. ꝯstitutus. j. de reli.
2 do. & qđ hr̃ in c. j. j. eo. in vj. ¶†No. ij. qđ Abbas.[a] &
a sic inferior prelatus ab Epo vr̃ habere potestatem interponendi autoritatẽ in alienatione faciẽda. de reb. eccle. sibi subiectę, qđ põt procedere qñ ipse Abbas esset exẽptus, q. a tunc censetur habere iurisdictionẽ quasi Epalem. vt est gl. notabilis in cle. j. hoc eo. titu. Et no. Innoc. s. de transla. statuimus. & j. de priui. ex ore. Secus in alienatione rei ꝑdictę: sed reqrit autoritas Epi. vt hr̃. xij. q. ij. in c. Abbatibus. xij. q. iiij. in vẽditionibus. & sic practicatur. Nec obst. si dicatur, ꝙ potestas, & solicitudo pertinet ad Abbatẽ. xviij. q. ij. nullus, q. a illud quò ad regulã, quò ad alienationẽ
3 secus. vt s. dixi. ¶†No. ꝙ ꝯctus permutationis vr̃ ecclesijs permissus, dũmodo interueniat debita solẽnitas. facit, qđ hr̃ in glo. fi. ¶†Not. ꝙ alienationes rerũ
4 ecclesiarũ non vñr posse fieri sine ꝯsensu clericorum ipsarum ecclesiarum a quibus agitur alienationem fieri. & ꝑ hunc tex. & per prædicta dicebat hic Vincen. qđ clerici nõ possunt inter se permutare domos nec præbendas sine consensu Epi, ne fraus fiat. facit, quod hr̃ in l. cũ hi. §. si vni. de transla. Nec Eps poterit id facere sine eis. & h. d. do. Ant. diligẽter esse notandum: q. a sæpe põt de facto cõtingere. Et aliàs etiã dicit se rñdisse cõsultum ꝯrium. & quòd tũc multũ perquisiuit pro hoc dicto. & tũc non potuit inueni-
5 re. tu dic, vt dicẽt in c. quæsitũ. j. de re. permu. ¶†In gl. j. in fi. Et per prædicta dicit Inn. & Hosti. ꝙ si Eps ędificat iusta de causa nouam ecclesiam poterit illi dare iura matricis ecclesiæ, puta ius decimarum, & mortuariorũ, & oblationũ, intelligo percipiendorũ. j. limites territorij assignati nouę ecclesiæ. facit, quod hr̃ in c. ad audientiam. alleg. in gl. & xvj. q. j. ecclesia. Et quod hr̃ in c. j. j. eo. lib. vj. & in c. constitutus. alle. in glo. ¶Vltimo posset oppo. ꝙ litera vr̃ hic subijpsi cõtradicere. Nã primo vr̃ dicere, quòd res sunt positę in potestate Abbatis. & per ꝯns videtur, quòd possit libere disponere de eis. argu. in l. re mandata. C. mand. cuius contrariũ hic dicitur. potes dicere, quòd censetur esse in eius potestate quando benè administrat. Secus qñ malè, sicut in simili dicimus de tutore qui habetur loco domini, dũ benè administrat. aliàs secus. l. qui fundum. §. quid si tutor. ff. de vsucap. pro
6 empto. & l. interdum. §. qui tutelam. ff. de fur. ¶†An autẽ in alienatione rei ecclesiæ cathedralis fiẽda per Epm requiratur autoritas Archiepiscopi dixi. s. tit. j. c. vnico. in fi. de quo per Inn. & Io. An. in c. j. s. tit. ij.
7 ¶†Quid aũt si prædiũ alienãdum sit in diœcesi vnius Epi, & ecclesia cuius est res in alterius diœcesi, quis Eps habet interponere autoritatem in alienatione, an Eps diœcesis rei sitę, an vero Episcopus in cuius diœcesi est ecclesia, cuius ecclesiæ est ipsa res alibi sita, no. per Inn. & Io. An. j. de priuile. pastoralis. ¶Et facit, quod no. ꝑ Legistas in l. si prædium. C. de prædi. mino. & facit. xvj. q. j. c. fi.

SVMMARIVM.

1 *Bona ecclesiarum propriè sunt pauperum.*
2 *Rem alienam donare non debet Rex, siue Princeps.*
3 *Meliorans rẽ ecclesiæ, quæ ab eo repetitur, an possit petere, vt sibi satisfiat de melioratione.*

Vires. Laici nõ possunt res ecclesię alienare, & qui recipiũt ab eis sunt excõicãdi. h. d. Et non reci-
1 pit commodã diuisionẽ. ¶†No. ꝙ bona ecclesiarũ cẽsent esse pauperũ. Vñ ꝑlati, & clerici dñr esse procuratores, seu dispensatores, & nõ domini. j. de dona. cæterũ. Et facit. xvj. q. j. c. fina. ¶No. ꝙ horrendum est quòd laici, vel alij petãt res ecclesiæ a Regibꝰ vel alijs Principibus. nam s̃m Io. An. iuri ciuili, & Canonico videt horrẽdum, ac etiam omni rationabili homini. ¶No. ꝙ irrita hñr illa quæ tales obtinent. & sic intelligas de illis, quæ habẽt a Regibus hoc clarũ. sed Guil. Naso. & quidam alij, vt hic refert Io. And. intelligunt, ꝙ nedum illa quæ recipiũt a Regibus sunt irrita: sed ẽt illa ꝗ tenebãt ab ecclesijs ẽt iusto tit. qđ tñ Flor. hic dicit esse nimis rigorosum. sed Io. And. vr̃ transire cũ opin. prædicta, quasi de delicto. de quo hic priuentur etiam

a Qđ Abbas. Si quęras, an ad Abbatẽ ꝑtineat, tota potestas, & solicitudo, monasterij. distingue, vt secundũ Hẽri. Boy.

etiam illis quæ iustè tenent ab ecclesia. & hoc facit litera ista quæ simpliciter, & indistinctè videt̃ loqui. ¶Sed aduerte, quia Inn. illa verba tex. quæ obtinēt, intelligit de donationibus habitis a Regibus. & sic intelligit ēt do. Flo. & ſm hoc nō ꝓbaretur hæc opi. Guil. de qua. s̃. dixi quā etiā tenebat Boatinus, & q̃a in pœnis mitior faciēda est interpretatio. de regu. iur. in pęnis, in vj. vr̃ quod potius sit tenenda opi. Inno. q̃ vt dixi tenuit do. Flor. ¶Vltimo pōt notari ſm d. Pe. ꝙ illi q̃ recipiunt illicitè res ecclesiæ, vñr esse similes rectoribus. & ideo licèt sint laici vr̃ ꝙ possunt conueniri in foro ecclesiæ. per id, quod habetur. s̃. de fo.
2 compe. cum sit generale. ¶†In glos. penul. in fi. & sic vult gl. ꝙ quando Rex, vel Princeps donat alicui rē alienam licèt talis olim esset tutus lapso quadriennio, ita ꝙ non possit ab eo res reuocari per illū cuius fuit, tñ per illam. l. statim est tutꝰ. Sed intra quadriēnium hēt regressum etiam reuocandi rem fiscalē ad prætiū. vt habet̃ in l. benè a zenone. C. de quadr. p̃scri. & in l. fi. C. si aduer. fisc. vt ibi no. per gl. qđ non hēt locum in rebus ecclesiæ: q̃a poterit ecclesia rem repetere, nisi fortè interuenerit præscriptio quadragenaria, & in bonafide. vt habetur. s̃. de rescrip. in c. de quarta. Similiter dicit gloss. in c. placuit. xvj. q. iij. ꝙ si ecclesiæ per Imperatorem donatur res non hēt locum lex benè a zenone. sicut, nec econtra habet locum, vt superius est dictum. & ideo poterit rem ab ecclesia reuocare, nisi ecclesia legitimè præscripserit. ¶In glo. fi. in fin. aduerte, q̃a licèt hic fuit delictum commissum cōtra particularem ecclesiam, tñ excluditur a cōmunione nedum ipsius particularis ecclesiæ censeret̃ facta etiā ecclesiæ generali cuius omnes particulares ecclesiæ sunt membra. xxiiij. q. j. c. loq̃tur. & sic econtra vtilitas ecclesiæ particularis censet̃ esse vtilitas ecclesiæ generalis, seu vniuersalis. vt patet ex his q̃ legunt̃, & no. s̃. tit. ij. cum apostolica. q̃d
3 aūt si ille a quo repetit̃ res ecclesiæ illam † meliorauit, an debeat sibi satisfieri de melioratione. tāgit hic Vicen. de quo in Spec. de emp. & ven. §. nūc dicēdū. ad fi. vbi vr̃ cōcludere, ꝙ sic, qđ vr̃ intelligendnm qñ res fuit alienata cum debita solēnitate. Sed fortè ecclesia ratione lęsionis petijt restitui. vt hr̃ in c. j. s̃. de resti. in integ. & idē vr̃ esse ibi de mente Spec. secus vr̃ qñ illicitè fuit habita. nam emptor tunc perdit p̃tium. l. iubemus. C. de sacrosan. eccle. & sic multomagis videtur quòd non debet satisfieri de melioratione. facit, quod dicetur. infra eodem. si quis pręsbyterorum. in c. ad audientiam.

SVMMARIVM.

1 *Liberti ab ecclesia manumissi, & eorum posteri debent esse sub patrocinio ecclesiæ, & sunt de foro ecclesiæ.*
2 *Operari tenetur vxor pro viro, & quid de clerico.*
3 *Alienare, & colligere possunt clerici albergarias, & collectas antiquitus impositas suis hominibus.*
4 *Peculium quod habebat seruus tempore manumissionis, an intelligatur sibi remissum.*
5 *Feudatarius an teneatur sequi dominum vltra quam patiantur facultates feudi.*
6 *Vasallus an teneatur sequi dominum in bello illicito.*
7 *Manumittere volens seruum ecclesiæ debet ecclesiæ dare rem duplo maiorem.*
8 *Libertorum filij, an sint obnoxij patronis suorum parentum.*

a Si prælatus. Eodē modo sum mat hic d. Abb. vide eum.

a 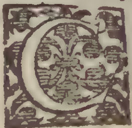 Onsensus. Rector ecclesiæ si a dat ipsi ecclesiæ rem duple ęstimationis seruū ecclesiæ pōt manumittere. Ipse tñ manumissus, & eius posteri erunt sub patrocinio ecclesiæ. hoc dicit. Primo ponit vnum dictum. Secundo adijcit vnam limitationem.
1 scđa ibi: ita vt. ¶†No. j. ꝙ liberi qui facti sunt per manumissionem ecclesiæ, & eorū posteri debēt esse sub patrocinio ecclesię, & sic ecclesia erit patrona. & ſm do. Ant. erunt obligati ad ecclesiam defendendam. ¶Et not. ēt ꝙ vñr ipsi cum posteris, & eorū peculio esse de foro ecclesię. vt hr̃ in c. penul. lxxxvij. dist. Et qđ no. s̃. de fo. cōpe. nullus. ¶No. ꝙ ꝑpter bona relicta ecclesiæ per rectorē, vel etiam per ipsum acq̃sita ecclesiæ pōt clericus ecclesiam grauare in re ipsius ecclesiæ. sed Hostiē. intelligit hoc verum, qñ intuitu personæ, & non ecclesiæ acquirūtur, vel ex artificio ipsius rectoris. per id, qđ hr̃. j̃. de testa. relatū. & c. requisiti. & facit, qđ hr̃. eo. tit. c. q̃a nos. secus si intuitu ecclesiæ acquisiuisset: q̃a tunc illa quæruntur ecclesiæ. vt in iuribus prælleg. do. tñ Petr. hic vr̃ velle, ꝙ quæsitū ex artificio, vel negotiatione acq̃rit̃ ecclesię. & sic vr̃ ēt velle Iac. de Bu. in authen. legitima. C. de
2 Epi. & cle. quasi † teneat̃ operari ꝓ ecclesia qua ꝑcipit alimēta. facit, qđ dicit̃ in simili de muliere q̃ tenetur operari ꝓ viro in l. vnica. §. exactio. C. de rei vxo. act. & sic vr̃ ēt intelligere voluisse Host. Sed certe Hosti. hic vr̃ velle ꝯrium, vt prędixi. & ꝓ eo est tex. in c. q̃a nos. j̃. de testa. & sic vr̃ quòd si clericus est bonus scriptor, & aliqua quærit scribendo alteri, tale lucrū sit ꝓpriè clerici, & nō ecclesiæ. Inno. hic vr̃ velle, ꝙ si prælatus, vel rector ecclesiæ cultiuauerit de nouo, seu reduxit ad culturā p̃diū ecclesiæ. & in tantū illud meliorauerit, ꝙ extēderet̃ ad duplū seruū manumittendi, ꝙ poterit seruū ecclesiæ manumittere. & sic vr̃ intelligere istū text. qđ est intelligēdū scđm eum ſm
3 no. p Io. An. j̃. de pec. cle. ¶†No. ex hac decretali. ꝙ clerici possunt alienare, seu colligere albergarias, & collectas antiq̃tus impositas suis hoībus. facit qđ ha
4 betur. j̃. de iude. c. multorū. ¶†An autē liber homo possit hēre peculiū. & an videat̃ in dubio peculiū, q̃ habebit seruus tꝑe manumissionis sibi cōcessum. remittit Io. An. ad. c. quod redēptor. xij. q. ij. & ad c. penul. lxxxvij. dist. in quibus dr̃, ꝙ propriè liber homo dr̃ habere peculiū profectitiū. ¶Itē aduentitiū. Item peculium castrensę, vel quasi castrēsę, & sic in quadruplici genere, vel specie. vt patet etiā in l. fi. C. de inoffi. testa. ¶Notatur ēt in dictis iuribus, ꝙ si seruus manumittit̃ in vltima volūtate, non vr̃ sibi in dubio ꝯcedi peculium. secus qñ manumittit̃ inter viuos. facit lex. j. C. de pecu. eius qui lib. meruit. Dicit tñ glo. in d. c. qđ redēptor. ꝙ istud est verū, qñ manumittit̃ seruus alterius, q̃ ecclesiæ: sed qñ manumittit̃ seruus ecclesię, nō pt̃ ei vltra quātitatē. xx. soli. ꝯcedi, qđ exponunt quidā in exponēdo, solidū, pro solido aureo. vt ibi tāgit Archi. & ꝙ gl. in l. quicūq;. C. de ser. fugi. & ꝙ ibi no. & Archi. alle. d. l. quicūq;, facit, quod hr̃ in c. si quos. de seruis. xij. q. ij. ¶No. ꝙ licèt permittatur rectori manumittere seruū ecclesiæ ſm formā hic traditā, tñ ipse manumittēs nō efficit̃ patronꝰ: sed ecclesia. & sic p̃stare vr̃ nudū ministeriū. facit, qđ hr̃ ī l. si pater. & ī l. pater ex ꝓuincia. ff. de manu. ¶No. ꝙ isti manumissi tenent̃ vtilitatē ecclesię iuxta posse ꝓ
5 sequi. ¶†Vlterius no. vt hr̃ in c. faciat homo, qđ possit. xij. q. ij. & hoc inducit d. Pe. ad q̃stionē, vt non teneat̃ feudatarius sequi dominū vltra quam patiātur facultates feudi. facit, qđ hr̃ in l. meuia. cū ibi not. p
6 Bar. ff. de an. leg. & dicit† ꝙ nō tenet̃ adiuuare dominum in bello illicito, vt hr̃ in c. domino guerram faciente in titu. hic finitur lex in vsi. feu. & in l. si quis in graui. §. si cū maritus. ff. ad sill. ¶In gl. j. in fi. intellige hoc verum. vt dixit glos. qñ manumittit̃ retento
7 patronatu ecclesiæ. per id, qđ hr̃ in d. c. si quis. ¶†In gl. ij. in fi. aduerte, quia hoc, qđ dixit gl. vr̃ verū, quādo vult manumittere non retento patronatu ecclesiæ. Sed

siæ. Sed vbi vult retinere patronatũ ecclesię, vr̃ quòd sufficit dare rẽ eiusdẽ ęstimationis. vt vr̃ colligi ex d. c. Eps. q mancipiũ. allegatũ in gl. cũ ibi no. p Archi. Io. tñ An. hic simplr̃ transit cũ ista gl. & silr̃ do. Pet. & do. Ant. facit, qđ dicet̃ in c. seq. Quare aũt requiritur dari duplũ, vt seruus possit manumitti. & tñ nõ reqrit̃ dari duplũ, si aliã rẽ mobilẽ ecclesię velit in aliũ trãsferre. No. gl. in d. c. Eps. vbi dicit, q rõ est: q a serui boni sunt valde vtiles. q a custodiũt iura ecclesię, & dñi sui, & nõ pmittunt, q malè tractent̃. Sed & mali etiã certo respectu sunt vtiles: q a poterit extorqueri ab eis, vt indicent, si quis malè est administratus. facit. l. neq; tutores. C. de admi. tut. ¶In glo. penul. in fi. do.
8 †Flo. hic dicit, q vera est solutio q̃ fit in liberto ecclesię. & in l. fi. C. de li. & eorũ li. alle. in gl. dicit, q nõ pbatur in libertis aliorũ, q filius liberti sit obnoxi⁹ ad ea q̃ ipse libertus est obnoxius: sed solũ, q filiũ liberti põt reuocare in seruitutẽ, sicut libertũ, q intelligit ibi Cy. qñ per ingratitudinem per ipsum filiũ liberti factam reuocatur, vt tetigit gl. s̃m vnam opinionem. ¶In gl. fi. & istud operatur fauor ordinis clericalis. facit, quod habetur in c. j. & ij. s̃. de seruis ordi. vel non.

SUMMARIUM.

1 *Alienatio rei ecclesiæ potest per successorẽ legitimè reuocari, & an ipse alienans admittatur ad reuocationem.*
2 *De seruis ecclesiæ disponere potest prælatus qui aliquid confert ecclesiæ, & hoc iuxta modum rei collatæ.*
3 *Negotia alterius gerens si aliqua quæsiuit domino, & in aliquo eum damnificauit, debet hincinde fieri compensatio.*
4 *Res ecclesiæ malè alienata potest repeti absq; aliqua exceptione.*
5 *Seruum ecclesiæ benemeritum manumittere potest prælatus cum cõsensu capituli.*
6 *Alienatum, vel distractũ nõ videtur, q in domino remanet ecclesia.*

Piscopi. Si prelatus nihil de suo dat ecclesiæ, & seruũ ecclesię manumittit, nõ valet manumissio. h d. In prima phibitio, & eius rõ. In scđa reuocatio. scđa ibi: talis e go. In text. ibi: libertos. idest liberatos, seu manumissos de facto. ¶Not. q alienans indebitè rẽ ecclesiæ grauiter peccat, & põt deponi. facit, qđ hr̃. xij. q. ij. c. monemus. & c. diaconi. ¶Not. s̃m Host. illud pverbiũ vulgatũ, nil mihi debes, dũmodo meũ
1 nõ auferas. ¶†No. q alienatio rei ecclesiæ illegitimè facta p successorẽ põt reuocari, an ẽt ipse idem malè alienans admittatur ad reuocationẽ. dicet̃. ĩ. eo. si q s præsbyterorũ. ibi ẽt de hoc in tex. An aũt si quis priuatus succedat alteri priuato q rem malè alienauit, poterit illã reuocare. recurrẽdum est ad ea q̃ hñr per tex. & gl. ibi p Bar. in l. cum vir. ff. de vsucap. ¶No. q illđ dr̃ reuocari ad ius ecclesię, qđ solũ reuocat̃ quò ad possessionẽ, licèt nõ reuocet̃ quò ad pprietatẽ. &
2 sic facit ad ea, quæ dñr post gl. p Inn. ¶†No. q si Eps vel p̃latus cõferat aliquid ecclesiæ, põt disponere de seruis ecclesiæ iuxta modum rei collatę. vt colligit̃ a ɔ̃rio sensu. & pbat̃ etiã. s̃. c. proxi. & ex hoc habes, q interdũ ex iuris dispositione admittit̃ cõpẽsatio speciei ad speciem, licèt ẽt ɔ̃riũ sit de iure. vt legi. & no. in l. fi. C. de cõpen. & in l. diuortio. §. ob donationes. ff. sol. ma. & hoc inducit d. Pe. in c. pcedẽti. iuxt̃m. q si
3 aliq s administret † negotia alterius, q aliqua q̃siuit. & in aliquibus alijs dñm damnificauit, q hincinde fieri dẽt cõpẽsatio. de quo in l. ɔquerebat̃. ff. de admi. tut. Et in l. si quis negotia. ff. de neg. gest. ¶Itẽ facit s̃m eum, q si administrator erat debitor illius cuius negotia administrauit, & postea aliquid sibi reliquit in vltima volũtate, q videat̃ illud relinq aĩo cõpensandi. Sed hoc non vr̃ verũ. vt hr̃ in l. creditorem. ff. de leg. ij. super quo est recurrendum ad notata per Bart. & etiam doc. in l. si cum dotem. §. si pater. ff. sol. mat. & adde, q cũ hic pbat̃ manumissio serui censet̃ q̃dã alienatio. facit, qđ no. gl. in c. cũ olim. s̃. de mai. & obe. vbi dicit, q magis vr̃ esse alienatio psonarũ q̃
4 rerũ. ¶†Vltimo no. q res ecclesiæ malè alienata põt repeti absq; aliqua exceptione. & sic vr̃ ẽt, q non sit necesse probare de dñio ipsius ecclesiæ, sed sufficiat probare, q erat in bonis ipsius ecclesiæ, seu possessa per ecclesiã. & hoc est valde vtile. q a difficile est pbare dominia. vt legit̃, & not. s̃. de resti. spo. sæpe. & facit ad mãm, q no. Bar. in l. si alienã. ff. sol. ma. Et an gñalr̃ vbi ius phibet aliq̃ exceptionẽ opponi aliquo casu admittat aliquã exceptionẽ no. p Bar. in l. j. §. j. ff. quod vi, aut clam. & in cle. vnica. de seque. pos. & fru. circa fi. ibi est gl. q̃ reputat̃ singularis, q non intelligitur exclusa exceptio p q̃ detegat̃ defectus potestatis actum gerentis. facit ẽt, q hr̃ in c. ex parte. s̃. de offi. dele. ¶In gl. tertia. ibi: si quos supple vr̃ posse ma
5 numittere nihil ɔferendo. ¶†In ea. gl. in fi. hæc scđa iuncta cũ pcedẽti est bona: q a seruũ benemeritũ põt manumittere de cõsensu capituli etiã nihil dando, dũ tñ retineat ius patronatus ecclesiæ. aliàs esset secus p id, qđ hr̃ in §. sed rñdet. xij. q. ij. nã bñmeritũ ante non põt manumittere, nisi cũ cõsensu capituli. & nisi conferat ecclesiæ: Iuxta id, q dictũ fuit in pcedẽti. iuncta glo. ij. vnde cõcludit hic do. Flor. q seruũ benemeritum põt Eps manumittere cum consensu capituli, etiam si non dat aliquid de suo. vt in c. si q s. alle. in gl. & hoc si vult manumittere retento iure patronatus ecclesiæ. vt habetur in d. c. si quis. & in §. ibi seq. non retento aũt iure patronatus ecclesiæ nõ põt manumittere vbi sicut qñ seruus non est benemeritus quo casu nõ põt prælatus eum manumittere, nisi det duplũ valoris ipsius serui. vt in c. præcedẽti. cum ibi notatis. & idem dicit, si manumittatur benemeritus non retento iure patronatus per id, quod. s̃. dixi. Fatetur tamen, q raro hæc materia venit in practica, q a raro cõtingit, quòd ecclesia habet seruum. tu adde, q quando manumittere vult seruum non benemeritum, quòd tunc videtur quòd debet præstare duplum valoris eius, quando vult manumittere nõ retẽto iure patronatus ecclesiæ: q a tũc etiã perdit duo videlicet ius dominij serui, & ius patronatus. ideo in recõpensationem debet volens manumittere præstare duplum valoris serui. Secus videtur qñ velit manumittere retento iure patronatus ecclesiæ: q a tunc sufficit præstare simplũ valoris serui. per id, qđ hr̃ in d. c. Eps. qui mancipiũ. a ɔ̃rio sensu cũ ibi not. p Archi. xij. q. ij. glo. tñ. in c. præcedenti. cum qua vñr trãsire doc. vt ibi dixi vr̃ indistinctè tenere, quòd debeat manumittẽs non benemeritũ præstare duplũ valoris ipsius serui. Sed de iure videretur pcedere, qđ dixi. ¶Extra glo. opponi potest. nam videtur, quòd litera ista malè dicat cum dicit reuocationem fiendam ad ius ecclesiæ: q a cũ manumissio fuerit illicita non tenuit manumissio. & sic remansit seruus in iure, & dominio ecclesię. & sic videtur, quòd nõ possit reuocari ad ius, vel pprietatẽ, ex quò ius ipsum nõ est deperditũ cũ priuatio p̃supponat habitũ. ĩ. de despõ. impu. ad dissoluendam. soluit Innocen. quòd istud verbũ ius, habet legitimam significationem, & multa comprehendit. facit, quod not. gloss. ĩ. de reg. iur. super rubrica. in vj. Vnde ponitur hic ius pro potestate. vt habetur in simili in l. j. ff. de his q sunt sui, vel alie. iuris. Vnde, q a seruus de facto manumissus exiuit possessionẽ, & potestatẽ eius ecclesiæ, ideo debet ad illã reuocari. & satis dr̃ ad ius ecclesiæ reuocari, ex quò ad po-

ad potestatē ecclesiæ reuocaī.& sic facit ista decretalis ad illā cōmissionē, ꝗ interdū Papa facit cōmittēdo alicui, ꝙ ea,ꝗ in bonis ecclesiæ repererit alienata studeat ad ius ipsius ecclesiæ reuocare. nam facit,ꝙ delegatus ſm prædictā formā habeat ēt ptātem ꝯ inuasores per hāc decretalem. licèt res non fuerit alienata,quò ad possessionē est alienata.facit,qđ habeī. s̄.de elec.querelam.& ff.de alie.iur.l.si res.§.pedius. aliàs incipit lex non solum. & facit etiam.ff.qđ me. cau.l.si mulier.§.qui possessionem. Sed aduerte, qa

6 ꝯ prædicta facit, qa non vr̄ dici † alienatum, vel distractū, ꝙ in dominio remanet ecclesi.ff.de verb.sig. l.alienata. ¶Item non vr̄ dicendum esse alienatū, si aliquis nō distrahit,seu alienat alteri,qđ nō ꝯtingat, qñ aliquis propria autoritate ingressus fuit possessionem rei ecclesiasticę: quia nullus tūc alienauit sibi. Sed potius dr̄ violentus inuasor,vel vi possessor.vt l. fi.C.vnde vi. & rñdet Innoc.ꝙ leges prædictę ponūt strictā significationem verbi. sed habito respectu ad latam significationē potest dici alienatum respectu possessionis,qñ possessio est perdita.facit,quod habeī in tex.isto,& qđ.s̄.dixi.Et ideo tale rescriptum tanꝗ fauorabile. & rñdens ad cōmodum ecclesiarū intelligi dēt de alienatiōe largo modo, & strictè sumpto. ¶Præterea etiam pōt dici, ꝙ res occupata satis dicitur alienata,ex quò facta est aliena, quò ad possessionē,sicut etiā in simili dicim⁹ quē alienatum esse mēte, qñ non est sanę mētis.xv.q.j.§.ij.Nec ob.prædictis si dicatur, ꝙ proprie significationi vocabuli standum est.l.non aliter.ff.de leg.iij.quia illud est verū, nisi verisimile mēs disponentis se habeat ad propositum.vt legiī,& no.j̄.de verb.signi.intelligētia. & qđ dictū est de forma ista ea, quæ de bonis, &c.idē dicit Inno.de illa forma reuoces, si post iter arreptum aliquid inueneris attentatū. facit.c.j.s̄.de cle.pereg. Et idem in illa, si post litē ceptam inueneris innouatum studeas reuocare.s̄.de consti. cum M.& sic vidētur tales formę cōtinere,nedū petitoriū:sed etiā possessoriū. nam vtrūq; est connexū.s̄.de seque.c.j.dicit Inno. ꝙ in formis prædictis non poterit iudex ex officio procedere, nisi in literis aliqđ singulariter exprimatur. Sed ad petitionem partis debet ꝓcedere: quia in tali forma videtur includere causæ cognitionē,cuius numerata partiū assertione pandūtur.l.fin. C.si per vim,vel alio modo. facit,qđ hr̄.j̄.eo.ad audiētiā.ibi:legitimè reuocari. & j̄.de præca.c.ij.de dona.fraternitatis.& tene mēti ſm do.Ant.de isto verbo alienata. ¶Itē,ꝙ de reptis tendentibus ad vtilitatē ecclesiæ vñr latè sumēda verba ex mēte scribētis.

SVMMARIVM.

1 *Mancipium rusticum est res immobilis.*
2 *Alienatione prohibita,an intelligatur prohibita hypotheca.*
3 *Obligatio specialis hypothecæ rei ecclesiæ est prohibita,sed an generalis permittatur.*
4 *Locatio temporalis,an,& quando dicatur alienatio.*
5 *Alienatio rei ecclesiasticæ,debet fieri cum solennitate.*
6 *Pignus propriè consistit in re mobili.*
7 *Contractus conditionis est nullus.& nu.4.*
8 *Locatio ad longum tempus, & contractus emphyteuticus differunt solum quò ad nomen.*
9 *Alienatione prohibita, an intelligatur prohibita successio ex testamēto,vel ab intestato.*
10 *Nomina debitorum,an computentur inter immobilia,vel mobilia.*
11 *Legatum factum ecclesiæ,an possit prælatus repudiare.*

a Res ecclesiarum. Ad materiā huius text.Adde Bald.in c.j.in prin. col. vij. dicit qui feu. da. pos. & vide Inno. & doc in c. ꝑuenit. de arbiter.vbi de hoc plenè. Et adde do.Hē.Bo. hic.

a VLLI. Res ecclesiarum [a] alienari nō debēt.h.d.Et primo ponitur alienationis ꝓhibitio.Scđo qđ sit alienare.Tertio poniī pęnę impositio,seu cōminatio. scđa ibi:alienatio.tertia ibi:Vnde. ¶Itē: ibi.rusticū, idest,operi deputatū rusticali. vt in l.iij.ff.de diuer. & temp.præscri.& in l.quēadmodū. & in rub. C.de agri.& cen.li.xj. ¶In tex.ibi:ꝯditionē.alij aūt habent cōductionem. Sed prima lr̄a est cōis,& quid importat inferius patebit.

1 ¶†No.ꝙ mancipiū rusticū censetur esse res immobilis:qa rei immobili est deputatū.Facit,qđ hr̄ in d.l.iij.& in d.l.quēadmodū. alle. super tex.

2 ¶†No. ꝙ aliud vr̄ esse alienare, aliud speciali titulo hypotheticè obligare. & sic vr̄ quòd ꝓhibita alienatione nō vr̄ ꝓhibita specialis hypotheca, vbicūq; enim lex,vł testator,aut ꝯhētes ꝓhibeāt alienationē intelliguntur prohibere, & hypothe.l. fi.C.de re.eccl.nō alie.& sic licèt stricto sumpto vocabulo aliud sit alienare,aliud ti.hypothe.obligare. Secus videreī,qñ sequeretur vēditio, vel emptio.vt in l.inquisitionis.ff.de pigno.

3 ¶†No.a ꝯtrario sensu, quòd ,licèt ꝓhibita sit obligatio specialis hypothe. rei ecclesiæ,tñ vr̄ ꝑmissa gñalis obligatio.Et iste tex. vr̄ habuisse respectū ad id, qđ hr̄ in auth.de nō alie. §.nos igitur.col.ij.vbi expresse prohibebatur specialis pignoris obligatio rei ecclesiæ,etiā in casu in quo aliàs ꝯcessa esset alienatio. Sed generalis obligatio nō prohibebaī.Hodie vero istud est correctū:qa etiā specialiter pōt obligari res ecclesiæ eo casu quo posset alienari.vt ꝓbatur in §.si vero.in auth.de nō alie. in emphy.coll.viij.& sic ēt dicebat hic Egi. ¶Qui ēt dicebat,ꝙ specialis,& generalis obligatio ꝓ vtilitate ecclesiæ erit permissa ſm Canones. ¶Si aūt non interueniret vtilitas ecclesiæ: tūc specialis,nec gñalis esset permissa. ¶Fatetur tñ,& idē etiā voluit Hosti.vt hic tangit do. Flor.ꝙ generalis obligatio in casu ꝑmisso poterit fieri sine autoritate epi. alle.l.pen. C.de his qui ve.æta.impe. ¶Et pro hoc ēt facit.l.fi. C.quæ res pign.oblig.pos.vbi dicit,ꝙ generalis obligatio poterit esse modici præiudicij. ¶Sed certè, vt hic tangit do.Anto.non vr̄ verum, ꝙ possit fieri obligatio rei ecclesiæ ēt generalis sine autoritate Epi, cū illa vr̄ ēt prohibita.ꝑ id,qđ hr̄ in d.§.si vero.Nec ob. l.penul.ꝑallegata,qa si bñ ponderet non ꝓbat dictū Host. ¶Nec ob.ēt lex fi.ꝑalle.qa licèt cēseaī modici ꝑiudicij, quò ad hoc in gñali obligatione veniāt etiā postea ꝗsita eo casu,quo licitè fit ipsa gñalis oblō,tñ vr̄ quòd satis esset præiudicialis ecclesię rem ipsius ecclesiæ obligari etiā per gñalem obligationē, quia posset ab ea aduocari, sicut & ꝑ specialem hypothecam.Facit,qđ hr̄ in l.si quā venditio.ff.de euic. ¶Itē potes notare,ꝗ cōprehendātur sub ver.alienationis. qa illa ꝗ cōprehenduntur in tex.in ver. alienationis

4 & etiam obligatio hypothecæ ꝑ id, qđ.s̄.dixi. ¶†Et no.ꝙ ꝯtractus cōditionis intelligitur ꝓhibitus.& sic ecōtrario, vr̄ quòd tꝑalis locatio non cōprehendaī, qđ est verū, quando est ad modicum tꝑs. secus si ad longū.l.j.§.si ager vecti.cū ibi notatis.& ibi ēt tangitur qđ dicatur longū tꝑs.de quo ꝑ glo.in j.cle.ad fin.de reb.eccle.nō alie. & sic vr̄ quòd oēs alienationes ex quibus directum dominium,vel vtile transfertur hic cōprehendanī per cōtractum,tñ ꝑ emphyteuticū nō trāsferī directū dominiū.Sed vtile,vt in l.j.§.si ager vectigalis.

5 ¶†In glo.j.in fi.ibi.§.hoc ius. ibi ponitur dispositio auth.hoc ius porrectū.C.de sacrosan.eccle. Et sic vr̄ innuere glo.ꝙ alienatio rei ecclesiasticę debeat fieri cū solennitate.de quo hr̄ in dicta auth.hoc ius porrectū.Goffr.vero hic dixit,ꝙ solennitates ille nō seruantur. & ideo ſm eum sufficit seruari solennitatē requisitā scđm consuetudinē loci,cui est standū ſm eū. Inn.vero hic dicit,quòd standū est ꝯsuetudini, ꝗ seruaī in illa ecclesia cuius res alienaī,dūmodo nō sit ꝑter ius.& nō sit nimis grossa. aīs nō tenet.s̄.

ret.s̄.de reb.eccle.nō alie.cū causa.& s̄.de cōsue.c.j. Hosti.vero dicebat, ꝙ cōsuetudo non vr̄ posse operari in solēnitates requisitas in alienatione rei ecclesię ꝑ c.j.ĩ.eo.in vj.Io.And.hic finaliter concludit,ꝙ id, qđ hr̄ in præalle.c.j.ĩ.eo.in vj.& s̄.de cōsue.c.j.in fi. ꝙ si quærit̄, an cōsuetudo possit tollere solēnitatem auth.hoc ius porrectum. dicendum est, ꝙ sic,q̃a illa fuit introducta a iure ciuili, ideo consuetudo pōt ei detrahere.& facit.l.de quibus.ff de leg. ¶Si aūt loquatur de solennitate requisita ꝑ capitulū sine exceptione.xij.q.ij. ꝙ non posset ꝯsuetudo illi non detrahere quia aliàs esset grauosa ecclesiæ,& ꝯ vtilitatē ipsius. vt d.c.de ꝯsuetudine.& ꝙ dixi de subscriptione intellige,vt dixi in c.j.s̄.tit.ij.fatetur tñ Io.An. quòd si cōsuetudo aliq̃d adderet solēnitati. d.c.sine exceptione. ꝙ tunc consuetudo valeret si tenderet ad vtilitatem ipsius ecclesiæ. alleg.quod legit̄, & no.ĩ.de cōsan.& affi.in c.quòd super his. cū ibi no.ꝑ ipsum Io. An.& quod no.in c.Io.de cle.coniu.in vj. & de materia per gl.in c.j.ĩ.eo.in vj.vbi ponit gl.ij.in fi. ¶Idē dicūt doc.in rebus mobilibus, quæ magis expediat vendi q̃ retineri,vt sunt animalia superflua, & vestes auratę.vt s̄.de his, quæ fi.a prælato. cum apostolica.

6 ¶†In gloss.[a] iij.in fi.& sic propriè pignus consistit in

a re mobili, requiritur etiā ꝙ sit tradita res pignorata in §.item Seruiana.inst.de actio.& scđm hoc dictio, maximè,posita in versi.inter pignus. exponi debet ꝑ tātum; si autē sumatur propriè tunc habebis ex illo tex.quòd etiā in re immobili cadit pignus quādo nō est facta traditio,quantum tamen ad hypothecariam actionem non est dr̄ia inter pignus,& hypothecam. vt voluit gl.in d.§.inter pignus.¶In gl.pe.ibi:largissimè ponit̄.& dicebat hic Egi.ꝙ sic etiam large accipitur,q̃n lex testator, vel pactio ꝯhentium prohibet rem alienari per.l.sancimns. hic alle.in glos.¶In ea. gloss.in fin.nec habet obstare, quod habetur.ĩ.eod. ad aures.vbi dr̄ ꝑmitti ꝯtractus, cuius cōtrarium dicit glo. & vr̄ velle hic text.quia responderi potest,ꝙ tex.iste. & hæc gloss.debent intelligi causa legitima non subsistente. Secus vbi illa subesset.vt quia fortè ager est sterilis.& sic suadet vtilitas ecclesię,vt detur in emphyteusim ad hoc,vt redducatur ad culturā.& sic loquitur ꝯtrarium.& ad hoc facit,quod hr̄.x.q.ij. hoc ius. in ver.præterea.C.de sac.san.eccle.in auth. si quas. ¶†Sed iuxta prædicta quæri potest, q̃s,seu

7 b qualis est ꝯtractus cōditionis [b] de quo loquitur lr̄a. dicunt quidā,ꝙ cōtractus sub conditione, puta si vēditur res,si nauis venerit ex asia.nam talis cōtractus est nullus in præiudicium ecclesiæ,sicut alij puri: q̃a adueniente conditione hr̄ perinde ac si ꝯtractus fuisset purus.facit.s̄.de app.prima scđa. Sed,vt dicit hic do.Flo.eo ipso,ꝙ simpliciter prohibetur donatio,vēditio,& alij cōtractus de quibus hic vr̄ ꝓhiberi, siue fiant purè,siue sub cōditione,ex quò simpliciter, & generaliter ꝓhibent̄.arg.l.j.§.gñaliter.ff.de leg.prestan.& ĩ.de priui.q̃a ēt. cū simi. & iō ista opi.non vr̄ bona. Ideo secūdo pōt dici.vt hic tāgit Inn. ꝙ dr̄ esse cōtractus conditionis,quando prelatus imponit aliquod onus tributi prædio ecclesiæ. nam id,quòd est sub tributo dicit̄ vulgariter esse sub cōditione, seu cōditionale,vel cōditionatū,seu oneratū tali onere, ꝙ cadit q̃s de iure suo sub cōditione, si nō soluit ipsum onus tributi. & ꝑdicta ꝓcedūt ꝓut hr̄ in lr̄a cōditionē. Alij aūt habēt in litera conditionē.vt dixi super tex. & ꝓ hoc dicūt hmōi cōtractū esse ꝓhibitū super re.eccle.qđ ē verū f̄m doc.q̃n fieret ad nō modicū tp̄s: q̃a tunc ex tali locatione transfertur vtile dñiū. l.j.§.qui in perpetuum. cum ibi not.ff.si ager vec.& l.j.§.quod ait.ff.de superfi.¶Ideo etiam talis locatio est prohibita:quia in effectu est. & idē,qđ cōtractus emphyteuticus.facit.quòd hr̄.ĩ.eo.ad aures. & in c.ad audientiā.Secus vbi locatio,& cōductio fierent ad modicum tempus:q̃a illa non est prohibita. per id, qđ hr̄ in cle.j.hoc eod.titu.Et ibi etiam tangit glo.q̃n dicatur fieri ad nō modicū tēpus:quia q̃n fit ad tempus decennij, vel vltra.gloss.tamen valde not.in l.penul.§.instituto. de leg.ij. videtur dicere, quòd etiam si locatio fiat ad lōgum tēpus nō trāsfertur dominiū directū,nec vtile. & quod idem fit in illa,quod in ea quæ fit ad modicū tēpus.Sed ista glos. vr̄ reprehēdi ꝑ doc.& maximè ꝑ Bar.ibi.& tangit ēt

8 ꝑ gl.in dicta cle.j.in gl.antepe. ¶†Et no.ēt ex prædictis,ꝙ locatio ad longum tēpus,& cōtractus emphyteuticus nō vr̄ differre quò ad effectū:sed solū quo ad nomen,qđ tene mēti. facit,ꝙ no.per Bar.in l.quo

9 ties.§.qui maximos.ff.de pub. ¶†An autem ꝓhibita alienatione intelligatur prohibita successio ex testamento.vel ab intestato, recurrēdum est ad ea,q̃ hr̄ in l.peto.§.fi.de leg.ij.& ibi ēt ꝑ Bar.& in l.si ita q̃s. §.ea lege.ff.de ver.obl.vbi per glo. & Bar.& vtrobique ēt dixi. ¶In glo.fi.ibi.§.ęconomus.& pœna est, ꝙ alienando deponatur, & decipiens etiam in eadē pœna:q̃a ꝑdit precium datū, qđ applicatur ecclesię. & sic lex illa imponit pœnā cōtrahēti nō legitimè super re ecclesiastica. Imponit ēt pœnā tabellioni scribēti tales ꝯtractus. & dicit Host.ꝙ illa ꝯstitutio erat localis. Sed post hāc decretalē extensa est ad omnes ecclesias,& ad omnia pia loca.& simile per id,quod hr̄ in §.q̃a.ver.leonis. in auth.de nō alie.col.ij. Alij vero dixerunt,quòd potest intelligi de legitima ꝯstitutione leonis Papę.de qua hr̄.xij.q.ij.& hoc f̄m Io. An.nō est absurdum. licèt Host.velit primā opinionem magis esse de mēte literæ. ¶Et no.bñ ex prędictis,ꝙ etiam in alienationibus rei hospitalis, vel pij loci vr̄ requiri solēnitas,quæ requirit̄ in alienatione rei ecclesiæ.facit,qđ hr̄ in auth.hoc ius porrectū.C. de sac.san.eccle.Canonizata.x.q.ij.de qua idē Ant. hic dicit se vidisse,aliàs hoc in dubiū reuocari.& de materia hospitaliū tractauit Lap.de Castellio. in repetitione sua quam facit.ĩ.de reli.domi. de xenodochijs. & videtur ꝯcludere f̄m eum,ꝙ requiratur autoritas Epi, non tñ omnes alię solēnitates sup quo pōt recurri ad ea,quæ plenè dixi in c.j.s̄.titu.ij. ¶†Vlti-

10 c mo tangit hic do.An.quòd iura,& nomina [c] debitorum computātur inter mobilia,& immobilia in effectu.& concludit,ꝙ aut quærimus de iuribus seruitutum.& illa censentur immobilia:q̃a adhærent rebus immobilibus.facit.l.si aliena.§.j.ff.de vsuca.Et quod not.in c.ij.ĩ.eo.in vj. quid si sint iura competentia ꝓ annuis redditibus,q̃a similiter cēsentur immobilia. vt in cle.exiui.§.cūq; annui redditus.de verbo.sign. allegat ibi no.in l.iubemus.C.de sacrosan.eccl.in §. si vero.in auth.de nō alie.coll.ij. si vero sunt alia iura,puta nomina debitorū,tunc dicit,ꝙ ipsa in se cōsiderata sunt immobilia,seu incorporalia. facit.l.iij.& iiij.ff.pro socio.& in l.quis ergo casus.ff.de pecu. & ideo non possunt dici propriè mobilia: quia non circunscribuntur loco,sicut res immobiles,sed sequūtur personam quocūq; vadit. facit,quod habetur in l.fin.C.de præscri.lon.temp. An ergo sint censenda mobilia,vel immobilia. gloss.tangit in l.mouentiū. ff.de verbor.signifi. & ibi per Dyn.& Iacob.de Are. Et aliquid ibi per Barto.& plenius per eum.in l.pōt. ff.de auto.tuto.vbi concludit, quòd propriè nō sunt mobilia,nec immobilia.per ea,quæ.s̄.dixi. Sed sunt quædam tertia species separata a mobilibus, & immobilibus

a In gl.Ad de hic Abb. in iiij.colū. versi. in gl. in ver.hypothecæ.

b Contractus cōditionis. Adde hic.d. And. Barb.in iij. colū.versic. quis aūt dicatur cōtractus cōditionis.nu.6.

c Iura, & nomina. Adde hic post oēs do. André. Barba. prope fin.versi. quid đ actionibus. numero.11.

mobilibus. & hoc satis probatur in l.a diuo Pio.§.ij. ff.de rei vē.vbi disponitur, ꝙ in executione snīæ primo deueniatur ad mobilia. Scđo ad immobilia. Et tertio ad nomina debitorum. & ad idem facit tex.in l.quā tuberonis.§.penul.ff.de pec.ibi immobilium. & ideo in talibus legatis nō ueniunt nomina debitorum.& hoc etiam uoluit Spec.in titu.de fructibus & interesse.§.j.uer.sed pone prælatus. & ibi etiam per Io.And.in additione Spec.ibi etiā recurrit super hac materia opi.& tenet conclusiuè,quod.s̄.dixi. Si uero sit necesse, ꝙ ipsa nomina debitorum applicentur ad aliquā speciem mobilium,vel immobilium, puta quia tractatur de alienatione talium iuriū cōpetētiū minori.& quæritur,an solēnitas aliqua requiratur in tali alienatione tanq̄ de re immobili. & sic eadē solēnitas tūc requiratur. Si vero pro re mobili iudicabitur tanq̄ de re mobili. & sic si competat pro re mobili,q̄ seruando seruari potest,requiretur etiam solēnitas q̄ reqrit̄ in alienatione rei immobilis. secus si cōpeteret pro re mobili,q̄ seruādo seruari nō pōt: qa dicta solēnitas nō reqret. & sic procedet,ꝙ no.gl.in auth. de non alie.§.j.col.ij.inquantū dixit attēdendū ad qđ cōpetat actio. ¶Et no.ꝙ si ad pecuniā cēset cōpetere pro re mobili quam seruando seruari non pōt: vt est glos.notabilis in l.j.§.fuit quæsitum.ff.ad Trebel. & qđ dixi de iure,vel nomine minoris: idē dicas de iure.vel nomine debitorū ecclesiæ: qa eadem sit rō. s̄.de resti.in integ.c.j.vbi ecclesia æquiparatur minori.& pro eo, qđ dixi debere inspici ad quem cōpetat actio.facit.l.si ad resoluendū. C.de prædijs mino.& in l.j.& ij.C.si aduer.transa. ¶† An autem prælatus possit repudiare legatum factū ecclesiæ. remittit do. Pet.ad ea,quæ dicunt post eum.j̄.eo.vt sup. de quo dixi post do.Flor.in c.tua.s̄.de his quæ fi.a præla. & pro eo,ꝙ dixi.s̄.de iure serui.facit quod hr̄ in l.Iulianus.ff.de fun.dot.Posset etiā dubitari, an prohibita alienatione intelligatur ꝓhibita diuisio. concludit,ꝙ si diuisio fiat gratia cōmodioris vsus, & culturę non intelligit̄ pro hac:ita,vt ꝓbat̄ in l.iubemus. ſm vnū intellectum.C.de sacrosſ.eccl.& benè facit,qđ hr̄ in l.Caius.§.j.ff.de leg.ij.si autem fieret causa iudicandi partē vnā vni,& alterā alteri:tūc respectu eius cui est ꝓhibita alienatio intelligatur etiā ꝓhibita diuisio.& ideo non poterit frater prouocare ad diuisionē sine solēnitate requisita in alienatione:secus si socius cui nō esset ꝓhibita alienatio vellet prouocare ad diuisionē alium cui est prohibita: qa tunc potest,& nō requiretur solēnitas respectu eius cui ꝓhibita est alienatio.l.interesse.cum ibi no.C.de pręd.mino.

11 (margin, beside "¶† An autem prælatus")

a Alienatio. Idē summant dom. Abb.& An. Barba.

SVMMARIVM.

1 *Dictio,si quis,de sui natura comprehendit masculum,& fœminam.*
2 *Masculinum,an,& quando comprehendat fœmininum.*
3 *Dictio.seu,qn̄q; est distinctiua modorum,qn̄q; casuum,qn̄q; est ampliatiua,& quandoq; ponitur inter synonyma.*
4 *Defendere qui tenetur non debet impugnatione vti.*
5 *Subscribens videtur consentire ad sui præiudicium,& nu.14.*
6 *Deus nouit mutare sententiam.*
7 *Excommunicatio iniusta non ligat animam quò ad Deum.*
8 *Anathema,quid sit.*
9 *Mora,an in delictis possit purgari.*
10 *Dictio,præter,quandoq; ponitur inclusiuè.*
11 *Venire contra factum proprium licitum est, quando erat inualidum.& nume.17.*
12 *Emptor contra prohibitionem iuris tenetur ad restitutionem rei, & fructuum.& nu.30.*
13 *Agens iudicio populari,siue publico,debet audiri sine mandato. & nume.22.*
15 *Ira,an cadat in Deum.*
16 *Iurans non alienare res ecclesiæ si postmodum alienat iurando non cōtrauenire illud iuramentum est illicitum.*
18 *Mutatio voluntatis,an,& quando sit licita.*
19 *Episcopus qui scienter promouit criminosum,vel irregularem, an poterit eum de illo crimine accusare.*
20 *Feudatarius,vel emphyteuta qui feudū, vel rem emphyteuticā alienauit irrequisito dn̄o: si illam reacquisiuerit non euitabit pœnam quā dominus possit sibi auferre.*
21 *Alienatio rei ecclesiæ facta sine legitimo personarum consensu non valet.*
23 *Cedere actiones,an,& quando teneatur ecclesia.*
24 *Possessor conuentus ad rem si soluat æstimationem rei ipsi actori, an competat sibi aliqua actio sine cessione.*
25 *Alienans rem ecclesiæ non seruata debita solennitate, si habet bona propria debet satisfacere emptori de pretio,& de euictione tenetur.*
26 *Conductores bonæfidei rerum ecclesiasticarum habent actionem contra locatores.*
27 *Agens actione populari,siue publica,audiri debet sine mandato, nec tenetur satisdare, & aget nomine suo ad commodum ecclesiæ, vel vniuersitatis.*
28 *Et an taliter agens poterit ante litē cōtestatā cōsentire ꝓcuratori, & si recōueniatur,an tenebitur defendere,& de defendēdo satisdare.*
29 *Coniuncta persona admittitur sine mandato, sed non contra mandatum.*
31 *Possessor bonæfidei facit fructus industriales suos:secus in fructibus naturalibus.*
32 *Oliua,an censeatur fructus naturalis,vel industrialis.*

a I quis. Presbyterorū alienatio [a] facta de rebus ecclesiæ rōtenet: & tā subscribens q̄ etiā alienans, & recipiens,nisi rem restituant ecclesię excōicant.& qlibet de ecclesia pōt ꝯdicere,& rē cū fructib⁹ repetere.h.d. & sunt tres partes,q̄ patēt,sicut sunt tria principalia dicta.Scđa ibi:ꝙ si minore.Tertia ibi:sed ēt.¶In tex. ibi:feriatur.supple,ſm Host.& alienator deponat̄, & recipiens puniatur. & ad istud subaudiendum bn̄ vr̄ sequi expositio quæ ponitur in ver.nisi. Non autē vr̄ ꝓpriè posse referri ad præcedētia in quibus solū de subscribente fuit locutus. ¶Sed certè ista expositio, vel suppletio,non vr̄ bona: qa innueret,ꝙ pœnā criminis euitaret alienator. & sic pœnam depositionis restituendo rem ecclesiæ,qđ nō est verū de iure,nisi ex grā fuerit per Papā ordinatum:vt legit̄,& no.in c. qđ sicut.ad fi.s̄.de elec.iō melius pōt suppleri.Nam, dum dicit feriat̄,vt suppleas,& silr̄ alienans, & recipiens. Nā qlibet p̄dictorū triū,videlicet,subscribēs, alienans,& recipiēs,debēt excōicari:nisi res restituatur ecclesię:vt ꝓbat̄.xij.q.ij.nō liceat. qđ fuit eiusdē autoris cuius fuit istud capitulū. & ibi in effectu hr̄, qđ hic, dr̄ exponit̄ feriat̄.i.excōicet̄. ¶Item ibi: ꝓspexerit.supple,quantum in eis fuerit. arg.xxij.q.ij. in c.faciat homo,quod pōt. quod dicet̄ super glo.in ver.celeri.Item ibi: documentum.i.instr̄m: quia per ipsum docemur de cōtentis in eo.Item ibi: ecclesiastica autoritate huius canonis. & sic cōpetit cōditio ex.l. ex hoc canone. facit,qđ hr̄ in l.vnica.ff.de cōdi.ex.l.

1 ¶†No.primo de ista dictione, si quis.nā ſm Io.Cal. comprehēdit sui nā nedū masculū.sed ēt fœminā.l.j. & ibi Bar.ff.de ver.sig. fallit rōne adiuncti: vt hic,dū dicit: si quis p̄sbyterorū,tn̄ mulier non possit tale officiū habere.j̄.de pę.in c.noua quędā.Itē fallit,qn̄ rō subiectę materiæ non ꝯtingeret fœmiæ. facit qđ hr̄ in c.identitatibus.§. sed cum eas. de electio. in vj.

2 ¶†Et de isto articulo: an masculinū comprehendat
b fœmininum [b], tangūt glo.& doct.in c.gn̄ali.de elec. in vj.& ibi ꝯsueui dicere.& per Archi.in c.si q̄s suadente.xvij.q.iiij.& per Bar.in d.l.j.ff.de ver.sig.& p Cy.in l.quęcūq;. C.de ser.fug.& p Butr.in l.si q̄s in tātam. C.vnde vi.& per Pau.& Io.de Lig.in cle.j.de regu.

b Feminini.Add hic d.And. Barba. post oēs col.ij. vers. not. ꝙ ista dictio. numero.3.

3 regu.¶†No.de hac dictione, seu, q̃a ista est distin-
ctiua modorũ. Qñq; aũt est distinctiua casuũ.ĩ.com
mod.c.j.Qñq; vero ponit inter synoyma.facit,quod
hr̃ in c.bonę.ibi.s̃.de postu.sicut.& dictio, siue,iuxta
illud:Alexãder,siue Paris,&c.vt no.gl.in l.ad ꝓtegẽ
dũ. C.de in li.dã.tuto.Qñq; vero dictio,seu,est am-
pliatiua.l.si q̃s ita. & ibi per Bart.de aur.& arg.lega.
vbi si testator legat ea,quę sunt in vrbę,seu in porta,
4 ponitur ampliatiuè. ¶†No.ex ver.defensorẽ.ſm Io.
Cald.ꝙ ille,q̃ debet,seu tenet̃ defendere nõ dẽt im-
pugnatione vti.de quo in c.j.ĩ.de dona.ex libero vẽ
5 tre.¶†No.ꝙ subscribens vr̃ cõsentire ad sui præiudi
ciũ. de quo in l.j.§.sed & si.ff.qđ iussu. cũ alijs alle-
6 ga.in gl.ij.de quo dicetur super.d.gl. ¶†No.ꝙ Deus
vr̃ iracibilis,& sic variabilis.facit qđ hr̃ de pœ.dist.j.
c.nouit.vbi dicit̃ nouit Deus mutare sñiam,si tu no-
ueris mutare delictũ.facit ea.dist.laudamus.& Gen.
vij.c.ibi:pęnitet me fecisse hominẽ. de quo dicet̃ su-
7 per gl.iij.¶†No.ꝙ excõicatione ligat̃ aĩa.vñ dicebat
Inn.ꝙ nedum per excõicationem quis excluditur a
cõione fratrũ,& ecclesiæ.iij.q.iiij.Engeltrudã.sed ẽt
excluditur a custodia, & gratia Dei. Et intellige,ꝙ ꝑ
excõicationem ligatur anima quò ad Deum,quãdo
excõicatio est iusta: aliàs licèt excõicatio liget quò
ad ecclesiam.vj.q.iij.c.j.non tñ ligabit animam quò
ad Deum.ĩ.de sen.excõi.a nobis.ij. & per prædicta
patet quare iudęi nõ possunt excõicari.& sic quò ad
hoc nõ subsunt ecclesiæ: sed sunt sub Principibus se
cularibus.ĩ.de diuor.gaudemus.& l.vir Dei.C.de iu
dæis. rõ est,q̃a iudæi nõ habẽt aĩam ĩtra ecclesiã cũ
8 sint infideles. ¶†No.ꝙ excõicatio appellat̃ anathe-
ma,ꝓpriè tñ dr̃ anathema excõicatio solẽnis quæ fit
cum solennitate. de qua in c.debent.xj.q.iij.de quo
consueuit dici in c.cum non ab homine.s̃. de iudæ.
& dicitur Anathema ſm Hug.ab ana, quod est sur-
sum,& thema,ꝙ erat signũ,qđ imprimebatur frõti-
bus dãnatorũ.& sic põt dici Anathema quasi supre-
9 ma dãnatio,vel maledictio. ¶†No.etiam,ꝙ in deli-
ctis vr̃ esse licitum moram purgare. de quo in regu-
la mora.de renun.in vj.& s̃.de elec.c.qđ sine.& in l.
qui ea mẽte. & ibi per Bar.ff.de fur.hic tñ ꝓpriè loq
tur,quò ad euitandũ pœnã excõicationis ferendam
ab homine,q̃ debet ferri ꝑꝑ contumaciã:vt est glos.
notabilis in c.vxor fęlicis.vij.q.iiij. An autem possit
mora purgari,quò ad aliã pœnã criminis: vt no.glo.
in pal.c.qđ sicut. ad fi.& ꝑ Bar.in d.l.q̃ ea mẽte. Et
no. ꝙ mora vr̃ purganda intra breue tp̃s eo casu quo
permittitur purgatio. facit.c.potuit.ĩ.de loca. & ma-
teria purgationis morę in ꝯctibus hr̃ plenè per Bart.
in l.si insulã.ff.de verbo.obli. ¶No.imputandum il
li qui negligit remedium salubre ꝓ cura animæ suę.
10 ¶†No.de dictione, præter,q̃ hic ponit̃ inclusiuè. de
quo per gl.& Legistas. & maximè ꝑ Bart.in l.j.ff.de
pign.act.& per Io. Cal.in c.dilectorũ.s̃.de test.cog.
de dictione, autẽ vbi plenè per Bar.in l.si eum.§.qui
iniuriarũ.ff.si quis cau. ¶No.ꝙ illud,qđ est nullum
potest euacuari:qđ vr̃ ꝯ ea quę habentur in c.ad dis-
soluendum.ĩ.de despõ.impu. ¶Sed expone,seu in-
tellige, quòd potest euacuari.i.vacuũ ꝑ sñiam nũtia
ri.facit qđ hr̃.s̃.vt lit.nõ cõtest.accedens.ad fin.& ĩ.
eo.ad audientiam.& quod no.s̃.de ele.in c.nosti.in
prin.vltimæ gl.& ij.q.j.si primates. vel potest dici,ꝙ
euacuetur quatenus de facto ꝓcessit:vt not.gl.in l.j.
§.j.ff.de pę. & qđ hr̃ in d.c. ibi si primates.ij.q.j.ca-
non vero dicit,ꝙ instr̃m ꝯfectũ sup̃ illicita alienatio-
ne dẽt tradi ad incidẽdũ. xij.q.ij.c.apostolicos. vbi
alienatio rei ecclesiæ facta in casu nõ cõcesso: vel si-
ne solẽnitate debita ipso iure vr̃ nulla. de quo tãge-
11 tur super gl.in vers.absentia. ¶†No.ꝙ licitũ est veni
re ꝯ factũ ꝓpriũ,qñ est de iure inualidũ. de quo hic
ꝑ Io.Cal.& tangit.s̃.de elec.in c.nosti.per glo.& s̃.
de cle.cõiu.diuersis. per glo.& Inn.& aliqui dicũt ꝑ
gl.in c.pęnitentes.lvj.dist. & in l.iubebmus.§.sanè.
C.de sac.san.eccle.& de materia ẽt per Legistas. &
in gl.in l.post mortẽ.ff.de adop.¶No.ꝙ ad repeten-
dum rem ecclesiasticã malè alienatã admittit̃ quęli-
bet ꝑsona ecclesiastica. facit,quod hr̃ in c.nõ liceat,
xij.q.ij.¶Et not.etiam, ꝙ clerici debent cõtradicerę
prælato volẽti illicitè alienare rem ecclesię,& inter-
dũ,si nõ restituunt incurrunt pęnã suspẽsionis.ĩ.eo.
12 c.ij.in vj. ¶†No.ꝙ emptor cõtra iuris prohibitionẽ
nedum tenet̃ ad restitutionẽ rei, sed fructuũ. de quo
gl.in prędicto.c.nõ liceat.xij.q.ij.vbi bona gl.in ma
teria fructuũ. de quo.s̃.de resti.spol.grauis. ¶Nota,
ꝙ ad repetendam rẽ ecclesiæ põt agi condictione.ex
hoc canone. vnde dicebat hic Inn.ꝙ agens isto casu
non satisdabit ꝓ ecclesia:q̃a hoc vr̃ esse populare iu
dicium ſm Hosti.& ex hoc potes notare vltimo ſm
13 Io.Cal.ꝙ † agens iudicio populari, siue publico,dẽt
audiri sine mandato. facit,quod hr̃ in l.ij.& iij.& pe.
ff.de po.ac.¶Item potes notare, ꝙ ad reuocandũ rẽ
ecclesiæ malè alienatam competit condictio,ex hoc
canone. Nam introducere vr̃ nouam obligationem.
facit,quod hr̃ in l.j.ff.de condi.ex le.& quod hr̃.s̃.de
elect.querelam. & s̃.de rest .spo.sæpe.competit etiã
actio in rem ꝯ ipsum possessorem:vt hic tangit gloss.
14 fi.¶†In gl.ij.quid contineat̃,vel dic,vt hic tangit do.
Ant.quòd ibi subscripsit,vt testis,ideo sibi nõ præiu-
dicauit. facit,quod hr̃ in l.Titia.§.Lucia.ff.de leg.ij.
hic aũt loquitur, qñ quis subscripsit, vt autoritatẽ p̄-
stans quo casu hẽt locũ distinctio, quæ.ĩ.ponitur in
glo.¶In ea.gl.ibi: desiderat̃.sup.vt tũc subscriptio ha
beat p̄iudicare, qđ est intelligendum secundum gl.
cum distinctione, quæ subditur in glo. ¶In ea.gloss.
in fi.do.Ant.hic cõcludit,ꝙ aut q̃s subscribit, vt te-
stis,& nõ fit sibi præiudiciũ:vt supra dixi. ¶Si autem
subscribit,vt autoritatem præstans,tunc tenet distin-
ctionẽ gl.Io. Calde.hic in prima oppositione recitat
opi.quæ tanguntur per gl.in l.Caius q̃a.de pig.ac.&
Io.An.& Host.in c.ex literis.supra de transac.finali-
ter cõcludit,qñ subscribendo quis sibi præiudicat, ꝙ
aut subscribit noĩe alieno: aut nomine proprio.pri-
mo casu sibi non præiudicat: vt in l.vlti.ff.de insti.&
in l.Titio.ff. de rescin.ven.alle.in ar.qđ hr̃.s̃.de re iu
di.cũ inter.hoc intelligo verũ,nisi interuenisset actus
ꝑ quẽ p̄iudicaret̃ iuri ipsius subscribẽtis. nam tunc si
posset illud ĩpediret & nõ impediret, & nõ posset fie
ri eo inuito,fieret sibi præiudiciũ,si sciẽter se subscri-
beret: puta si sciẽter se subscriberet noĩe alieno obli
gationi quæ fieret de re sua.Facit,qđ hr̃ in l.Lucius.
ff.q̃bus mo.pig.vel hypo.sol.ff.de euic.l.quadam ex
parte.& j.q.vij.quoties.& in c.saluberrimũ. Aut nõ
fuit de exercẽtibus actum,& tunc, aut subscripsit au
toritate præstãdi: aut ad probationẽ,seu testis.& tũc
primo casu,si illud facit rõne officij sibi nõ præiudi-
cat.supra de fi.instru.inter dilectos.ver.porrò. & ff.
de admi.tu.& l.cum quidã. & hoc ideo: q̃a nemini
dẽt esse officium suum damnosum. de elect.cum nõ
liceat. in vj. Si voluntariè se subscribit autoritatẽ p̄-
stãdo:tũc sibi p̄iudicat.ff.qđ iussu.l.j.§.sed & si.& qđ
hr̃ in d.l.fideiussor.§.pr̃.ff.de fideiusso. Si vero sub-
scripserit.Si ad ꝓbationẽ,seu vt testis. & tũc,aut sub
scripsit se in facto alterius sup̃ eo,qđ nõ ꝑtinebat ad
eũ,nec tãgebat eũ:& tũc sibi nõ p̄iudicat. & in l.mu-
tuę. C.si cer.pet.aut subscripsit sup̃ eo,qđ ad ipsum
ꝑtinebat,vel tãgebat: & tũc,aut subscripsit ignorãs
quò,

quòd ageretur, & tunc sibi nõ præiudicat: vt ꝓbatur in ll.hic alleg.in gl.aut sciens, ꝙ ageretur, & tũc, aut est certũ, ꝙ põt fieri ipso subscribente inuito: & tunc sibi nõ p̃iudicat.l.Caius.ff.de pig.act.aut poterat ipso inuito: & tũc sibi p̃iudicat.vt hr̃.in l.fideiussor.§.j.ff.de pig.& in l.ij.de re.ali.non alie.s̃.de trãsact.c.ex literis. & qđ no.in c.nõne.s̃.de p̃sump.& gl.præalleg.l.Caius. & no.benè hanc distinctionẽ super hoc articulo.an subscribens intelligatur consentire.quia est plenior, quàm distinctio gl.do.Ant.& ibi plenius declarat, quã Bar.in l.qui dotis.circa fi.ff.solu.ma.
15 ¶†In gl.natus.in fi.vel põt exponi f̃m Io.An.dum litera dicit, Deus.i.Vicarius Dei.facit, qđ hr̃.s̃.tit.ꝓxi.c.vnico.Sed certè ista nõ vr̃ de mente literæ: & etiã non declarant alia iura, q̃ allegaui in notabilibus. vñ solutio gl.vr̃ melior.& dr̃ esse quedã figura qñ id, qđ conuenit homini, & non Deo attribuit̃ Deo: vt patet ex no.per glo.j̃.de ver.sig.in c.forus. & aduerte secũdũ do.Flo.ꝙ hic dũ dixit, ꝙ humano more loquatur litera voluit dicere, ꝙ hominibus vr̃ Deus iratus, qñ ꝓpter ipsorum demerita punit eos. nam tunc dicũt homines Deum iratum cõtra eos, vel f̃m eum dicit̃ more humano loqui: q̃a sicut homines solent turbari cõtra delinquentes ita, Deus puniendo videtur turbatus humano more: licèt nõ sit commutabilis: vt in ver.incõmutabilis.alleg.glo.ibi.tamen dicit glo.ꝙ illa quæ dicit Deus cominando reuocat: vt hic cum simi.facit, qđ hr̃.s̃.de p̃sumptio.c.afferte.s̃.de app.cũ cessante.Sed ea, quę dicit diffiniẽdo, vel assertiuè nõ mutat f̃m illam gloss.Tho.de Aquino.in j.parte suæ summę.q.xix.ar.vij.vt hic refert Cal.in ij.oppositione.& successiuè do.Flo.tangit de hac materia.& ibi hoc cõcludit, ꝙ aliud est mutare voluntatẽ: aliud velle aliquam rerũ mutationem. nam põt quis eadem voluntate manente velle, ꝙ quid non fiat: & postea velle ꝯriũ ꝓpter aliquod cõtingens, sicut qñ Papa mandat iuxta facultates ecclesiæ certũ numerum clericorũ institui in ecclesia: & tamen postea auctis facultatibus ampliatur numerus manẽte eadem voluntate Papæ.s̃.de consti.cũ M.sic & Deus eodẽ modo põt velle aliquã rerũ mutationẽ volũtate nõ mutata. & ꝑ hoc dr̃, ꝙ vult, vt peccator cõuertat̃. & ob hoc viuat.& non moriat̃.xxvj.q.vj.in c.cognouimus.mutare aũt voluntatẽ non cõtingit in Deo: q̃a aut ꝯtingit ex parte cogitationis.& hoc esse non põt, cũ eius scientia sit immutabilis: aut ex parte ipsius.& hoc ẽt esse non põt, q̃a eius substãtia nõ mutatur. & ideo eius voluntas dr̃ immutabilis. ꝙ autẽ dr̃ pœnitere, & irasci, respicit potius ipsam operationem, & nostrã similitudinem: vt voluit hic dicere gl.non aũt ipsum.& sic Metaphoricè dicuntur.facit, qđ no.per glo.in d.c.forus. & ideo dr̃ interdum, ꝙ Deus mutat sententiam.s.quantũ ad homines.facit, qđ hr̃ de pœni.dist.j.in c.nouit.vbi dr̃ nouit Deus mutare sñiam, si tu noueris mutare delictum: q̃a si homo nõ mutat delictum: nec pœnitentiã agit, venit dãnandus: secus si pœnitentiã agit, nõ autem immutatur consiliũ volũtatis Dei.de quo plenè in loco præallegato. ¶Sed planior vr̃ expositio gl.declarata, vt superius declaraui.
16 ¶†In glo.alienator.in fi.Io.An.hic dicit, ꝙ iste, qui iurauit nõ alienare iurauit in ꝓmotione sua nõ alienare, & tunc iuramentũ postea præstitum super alienatione de illa nõ reuocanda est inualidum tanq̃ cõtrarium primo iuramẽto licito.Si autem non iurasset nõ alienare: tunc dicit, ꝙ non poterit venire ꝯ iur̃m per c.cũ venissent.allegatũ in gl.soluo, nisi aliter nõ posset ꝯsuli ecclesię.ꝑ id, qđ dixit gl.& facit, ꝙ no.s̃.de iureiur.c.ij.do.vero Anto.hic dicit, ꝙ si p̃iudiciũ ecclesiæ intantum est connexũ præiudicio ꝑsonæ, ꝙ non potest aliter ecclesiæ cõsuli, tunc ꝓcedit, ꝙ nõ ob.iur̃m.secus si necessarium nõ est ꝯnexũ. nã tunc ꝓcedit, qđ hr̃ in d.c.cũ venissent.nam in renũtiatione iuris poterat restringi ad præiudiciũ ꝑsonæ, Hic aũt alienatio, vt alius teneat rẽ alienã nõ poterat esse sine p̃iudicio ecclesiæ ꝓpter fructus: iõ indistinctè f̃m eũ nõ obstabit iur̃m. pro quo facit, qđ legit̃, & notat̃ in d.c.ij.de iureiur.facit etiã, qđ dixi in d.c.venissent.in glo.celeri.in fi.Alij, vt hic tãgit Inn.exponũt.i.anteq̃ excõicetur exercet̃.Gof.vero intelligit celeriter fieri, quãdo fit intra breue tp̃s post interpellationẽ.Nã sicut si possessor interpellatus cõ gruo loco, & tp̃e nõ restituit dr̃ in mora.l.mora.ff.de vsur. Ita si iste alienator interpellatus nõ ꝓspicit sibi componendo cũ illo qui recipit, vt restituat, vel saltẽ agẽdo cõtra illum si non vult restituere, & faciẽdo iuxta posse, ꝙ cogat̃ ad restitutionẽ vr̃ esse in mora. Secus si faciat, ꝙ potest: q̃a tũc non vr̃ esse in mora, nec debet excõicari.arg.eorũ quæ hñr.xxij.q.ij.in c.faciat homo, qđ põt. aduerte tñ, q̃a hic nõ solũ loquit̃ de alienatore: sed etiam de illo qui rem accepit.& sic vr̃ ꝙ possit excõicari: vt hic innuit̃, qđ intellige verum monitione præmissa: q̃a ab hoĩe nemo est excõicandus, nisi ꝑ ꝓ contumaciã: vt no.glo.in c.de presbyteris.xxxvij.q.vij.
17 ¶†In gloss.ꝓspexit.ibi: potest reperetere.& sic potest venire ꝯ factum suum.& ꝓbant ẽt iura allegata in gl.& propter hoc tãgit Io. Cal.in iij.opposi.an & quando sit licitum contra factum suũ venire.& dicit aduertendum,
18 † quòd qñq̃; quærit̃ de pœnitẽtia, & mutatione volũtatis circa ea, quæ sunt licita, vel valida, & sunt aliena à ꝯtractibus, tũc dicit & recurrendum ad ea, q̃ habent̃ in regula, qđ semel.& in regula mutare.de reg.iur.in vj. ¶Si autem quærit̃ de ꝯtractibus, recurrendũ est ad ea q̃ habent̃ de elec. in c.nosti.ff.de cõdi.ob cau.in l.si pecuniã.vbi distinguit̃ inter contractus nominatos, & innominatos. ¶Si autẽ quæritur in actibus iudicialibus, an sit licita mutatio.remittit ad notata per se.j̃.de accu.qualiter.el j. ¶Si vero q̃rit̃, an habeat locũ mutatio in criminalibus quò ad pœnã euitandam in foro iudiciali, vel pœnitẽtiali.tangit̃ in c.sicut.circa fi.per glos.s̃.de elect.& etiam adde, qđ tangitur per Bar.in l.qui ea mente.ff.de fur. Si vero quærit̃ de eligente cuius electio non habet effectũ, & velit iterato eligere.remittit ad no.s̃.de elc.in c.cãm.vbi plenè de mã ꝑ eũ & ꝑ Bart.in l.ij.ff.de opt.legata. ¶Si aũt q̃rit̃ de variatione, q̃ fit accumulãdo.recurrẽdũ est ad ea, q̃ dñr j̃.de iurepatro.c.cũ autem. Interdum vero quis vult venire ꝯtra factum suũ inualidũ de iure, & tũc ꝓpriè est materia huius capituli. de quo etiam aliquid per gl.lv.dist.ꝑnitentes.& xij.q.j.c.certè. & per glos.& Inn.C.de cleri.cõiug.diuersis fallacijs. & de materia etiã per Legistas in l.post mortẽ.ff.de adop.& ꝑ gl. in c.nosti.s̃.de elec.& aliq̃d etiã ibi per Io.An.& de ista materia tãgit hic Io.Cal.& finaliter ꝯcludit post recitationẽ opinionũ, ꝙ si q̃rat̃, an ꝯ factũ suũ inualidũ q̃s possit venire noĩe alieno ad alterius cõmodũ, aut noĩe suo, & ad ꝓpriũ cõmodũ. Et primo casu, aut est remotus ab administratione: & nõ põt.xij.q.ij.in c.monemus.& voluit hic gl.aut nõ est remotus ab administratione, &c.& põt ꝯtrauenire ꝑ id, qđ habetur.xxxv.q.ix.c.qđ q̃s.xij.q.ij.nõ licèt. in l.iubemus.C.de sac.san.eccl.in §.sanè. & in l.j.C.de lib.cau.& s̃.de elect.nosti. Scđo casu qñ suo noĩe, & ad ꝓpriũ cõmodũ vult cõtrauenire, &c.aut in reuocatione remouet̃ periculũ aĩæ, ꝙ ex ipso facto imminebat, vel vertit̃ fauor Reipublicę, vel libertatis: aut nõ vertitur

vertitur in tali actione aliquod pdictorũ.si vertit̃ in reuocatione aliquod pdictorũ audiri debet non obstante q allegaret turpitudinẽ suam.¶Ad primũ allegat, qđ hr̃.xxxv.q.ix.c.q.a ergo.& s̃.de re iudic. in c.lator.c.tenor.& c.consanguinei. ¶Ad ẜm si de fauore rei publicæ alle.quod hr̃.xxxv.q.ix.c.quod q.s'. & c.sñiam.lv.dist. pęnitentes. xij.q.j.certe.& C. de agri.& cẽ.l.queadmodũ.¶Ad tres videlicet de fauore libertatis all.qđ hr̃ in l.interrogatã.C.de lib.cau. Si vero in tali reuocatione nõ vertitur aliquod pdictorũ:& tũc, aut factum est inualidum ipso iure:aut venit cassandum,primo casu, aut vult venire contra proponendo aliquid in iudicio : aut faciẽdo aliquid extra iudicium.Si in iudicio, aut vult venire agẽdo, vel excipiendo.Si agẽdo,& tunc,aut allegat dolum, vel turpitudinẽ suã,& non dẽt audiri.s̃.de ɔcess.pbẽ. cũ su p.C.de ser. pign. dato manumisso.l.si creditor. C.de dona.in l.cũ ꝓfitearis.aut non allegat dolum, vel turpitudinẽ suã,& tunc audietur.per id qđ hr̃ in c.vlti.cũ simil.s̃.de solu. Si aũt vult venire excipiendo,& tunc per id,qđ hr̃ in l.j.& ij. per totũ.ff.de cõdic.ob turpẽ cau.& ff.de ɔhen..emp.l.liberti. & tũc audit̃.qđ intelligo verũ, licèt ipse nõ dicat,qñ agẽs, & excipiens erant in pari causa turpitudinis:secus si excipiens solus allegaret turpitudinẽ suã : quia tunc non audiet̃. per id , qđ hr̃ in l.seruus pluriũ.§.j.ff.de legat.j.& idem vr̃ si ipse sit qui principiat: aliàs incipiat allegare turpitudinẽ suã.per id,qđ hic no.Inno. & qđ dicetur super gl.fin.& facit,qđ no.do.Pe.in c. diuersis.s̃.de cleri.coniu. Si vero vult venire ɔ factũ faciendo aliquid extra iudiciũ : & tunc,aut factũ est inualidum rõne facientis:vt quia nõ habebat potestatem, vel quia substantialia formæ essent omissa.& ipse idẽ qui fecit poterit ɔuenire.per id, qđ hr̃.s̃.de elec.nosti.& c.cũ terra. & c.innotuit. & qđ ɔsueuit notari. eo.ti.publicato.& s̃.de pben. cũ nõ ignores. aut factũ erat inualidũ rõne recipientis tm̃:& tunc si faciens actũ scienter id fecit non põt conuenire per id qđ hr̃.s̃.de cleri.cõiug.in d.c.diuersis. & de fil.psby.veniens.secus si ignorauit vitiũ, vel defectũ recipientis:quia tunc poterit ɔuenire.per id,qđ no.in c. diuersis.& qđ hr̃.s̃.de elec. cum terra.& c.innotuit. Si autem factum non est inualidũ ipso iure,sed cassandum per sñiam : & tunc ipse qui fecit non potest contrauenire.per id,qđ legit̃,& no.s̃.de ele.q sicut. & sic ẽt ẜm eũ põt intelligi, qđ hr̃ in l.p fundũ.ff.de serui.rusti.prædi. & in l.post mortem.ff.de adop.vbi etiam de materia per gloss.& Barto.& per do.Pet.in præalleg.c.diuersis. licèt ista distinctio vr̃ melius declarata.¶Aduerte tñ : quia q̃tum ad l.post mortem. alia solutio datur ibi per gl.& doc.scilicet ibi loquitur,qñ factũ suũ non est ɔ legẽ, sed præter legem: & postea transiuit longũ tẽpus.ideo non auditur volẽs venire contra,secus si non esset longum tempus : vt in l.j.C.si aduer.rẽ iud.& in d.l.post mortẽ.& per pdicta potest solui quæstio.

19 † quid si Eps ꝓmouit scienter criminosum, vel irregularem : an poterit eum de illo crimine, vel irregularitate postea accusare : quia vr̃ q nõ per prædicta:ex quo scienter id fecit. & defectus est ex parte præcipientis tm̃,videtur tamen q bene posset denuntiare illius inhabilitatẽ superiori, cũ ad hoc videat̃ teneri ex præcepto euangelico. de quo ij.q.j.si peccauerit. a quo non põt per suũ factũ se eximere.facit.s̃.de iureiu.queadmodũ . ad fi.quid autẽ si corã tali Epo dictus promotus accusetur de illo crimine,vel de irregularitate : an debeat iustitiã facere dicendũ est q sic : ex quo accusatur: & ipsum acceptat in iudicẽ.de quo hic p Io.Cal.& p Inno.in d.c.diuersis.& ibi etiã de hoc dictũ fuit.¶In eadẽ gl. in fi.& intellige ẜm do.Ant.in q̃tum dictum est alienantẽ habere ptãtem agendi ad reuocãdũ rem alienatam,hoc ꝓcederet, si vellet reuocare ad cõmodũ ecclesiæ:quia tunc permittitur sibi venire contra factum ꝓpriũ:vt.s̃.de elec.nosti.& superius dixi: aliàs esset secus:vt hr̃ in l.j.C.ne fiscus rem quã vendidit &c.ff.de euic.l.vendicantẽ.In glo.remediũ. in fi.ibi concluditur q non euitabit pœnã depositionis, nisi Papa ex misericordia aliud sibi ɔcesserit.& sic intelligit̃,qđ hr̃ in pdicto.c.q sicut. & c.qđ quis.xxxv.q. ix.& xij.q.ij.si quis qualẽ.facit, quod legi.& no.in l. qui ea mente.ff.de fur.¶Aduerte tamen : quia sunt quidam casus in quibus certa pęna non imponitur ei qui desistit intra certa tempora qui nominant̃ per glo.in d.c.qđ sicut.in prin. vltimæ gloss. Regulariter autem dicimus,q pęnitentia nõ liberaret a pęna delicti consummati in foro iudiciali. de quo per Ioan. Cal.in c.j.de eo qui mit.in posses. & per Bar.in pręalleg.l.ea mente.ff.de fur.& hæc procedunt, qñ agit̃ pęna criminis:secus qñ agitur de pęna infligẽda pp contumaciam quæ est pęna excõmunicationis: quia quo ad illam euitandam bene admittitur pęnitentia satisfaciendo:vt hic probatur.& faciunt prædicta ad quæstionem:an si quis emphyteuticus

20 † vel feudatarius alienauit rem emphyteuticam , vel feudũ dño irrequisito: an si illam reacquisiuerit euitet pęnã ne dñs possit auferre sibi. nam vr̃ q nõ per pdicta.& est tex.in c.j.si vasallus feudũ alienauit qđ postea redemit.de quo etiã per Bar.in l.sequitur.§. item Labeo. ff.de vsucapi.& facit.l.j.§.si rem.ff. depositi. ¶In gl. antepe.ibi:contra formã iuris.aduerte,q aut fit contra formã iuris:quia fit in casu non concesso: & ẽt nõ seruata solẽnitate iuris: & tunc clarũ q est nulla: aut fit in cõcesso,sed non seruata solẽnitate iuris:& tũc est dubiũ,an valeat. & super hoc fuerunt opi.Nã gl. xij.q.ij.in summa. ad finẽ. & in c.exceptione.tenuit q valet,licèt ecclesia possit restitui si sit læsa. & idem Host.in summa huius tit.§.iij.ad finẽ. Sed contrariũ cõiter tenent doc. vbi patet ex his quæ hñr in c.j.s̃. de resti.in inte.& per Goff.s̃.de his quæ fi.a præla.c. tua.& ipse Host.etiã hoc tenuit in pal.c.j.licèt aliud tenuerit in summa, vt pręd ixi. & pro ista opi.vr̃.s̃.de ɔsti.c.q̃ in ecclesiarum.& j̃.e.c.inter.in quibus dr̃ q

21 † alienatio facta rei ecclesiæ sine legitimo ꝑsonarũ ɔsensu nõ valet, ɔstat aũt q in casu pdicto si interuenit legitimus consensus ex quo fit in casu non ɔcesso a iure,ergo alienatio erat nulla.& istud ẽt tenuit hic Io.Cal.ĩ v.oppositione.ꝓ qua ẽt allegat : q.a defect⁹ materiæ inhabilis reddit nullũ id, qđ agit̃ s̃.de elec. cũ in cũctis.j.q.j.detrahe. de bap.ĩ c.nõ vt apponẽs. & ita est hic,vt hr̃ in d.c.fine exceptione.facit,qđ hr̃ in cle.j.eo.ti.¶Nec obst.pdictis, q talis alienatio vr̃ posse haberi rata. per id,quod habetur in c.si qua de rebus. allega.in gloss.sic vr̃ q a principio non fuerit nulla.j.de regul.iur.non firmatur . in vj. quia potest responderi q nullitas alienationis respicit fauorem ecclesiæ.Ideo nimirum si ecclesia ratificat,& cõsensit,si cõtractus remanebit.& sic intelligitur pręal.c.si qua.ecclesia aũt,vel alius ipsius noĩe venire põt ɔtra contractum qui remanet nullus . & ideo si recipiens ɔueniret ecclesiã ꝑpetendo rescindi ɔctum , vel declarari nullũ non audiret̃ ne de dolo cõmodũ reportaret.l.ne ex dolo.ff.de dolo. & istud etiã tenuit hic do.Ant.videlicet,q contractus sit nullus cũ possit ratificari si magis fortè expediet ecclesiæ hr̃e ptiũ:vt hr̃ ĩ d.c.si qua.& dictũ fuit.s̃.ne sede vac.c.j.Io.tñ Cal. nõ placet q ɔc⁹ null⁹ possit p ratificationẽ ɔfirmari: vt not.

vt no.Inn. in c.cũ cõſuetudinis.ſ.de cõſue.ſed certè eius dictũ nõ ꝓcedit,quia vbi actus eſt nullus rõne pſonæ, non eſt abſurdũ ꝙ poſſit per illã ratificari: vt ꝓbaẽ in l.filio præterito.ff.de iniuſ.teſta.& per Bar. in l.j.ff.de leg..iij.Inn.vero hic dr̃ velle idẽ, qđ gl.in c.j.de re.eccl.nõ alie.in vj.facit ẽt ad p̃dicta qđ not. per Legiſtas in l.eleganter. in prin.ff.de dolo . & qđ dixi in d.§.j.ne ſede vacã.& in c.cũ nos. de his quæ fi.a p̃la.ad c.vero ſi qua de rebus.rñdebat Io. Cal.ꝙ loquitur de alienatione facta in caſu p̃miſſo : ſed vacante eccleſia. Sed certe ex quo vacat eccleſiæ vr̃ ꝙ fuit nulla ipſa alienatio : vt hr̃ ĩ.eo.c.j.in vj.& ſic dicta rñſio non vr̃ bona.nec ob.p̃dictis, qđ hr̃ in l.j.ſ. de reſtit.in integ. vbi vr̃ dari extraordinarium remedium reſtitutionis,ꝙ nõ cõpetit qñ competit remedium ordinarium nullitatis.l.in cauſę.cũ ibi no.ff.de mino. quia rñdendũ eſt , ꝙ ibi alienatio fuit facta in caſu conceſſo. & ſeruata ſolennitate debita, qua eccleſia fuit læſa:ideo tunc de rigore tenuit cõtractus. Sed ex æquitate datur reſtitutio:ſecus, qñ fieret alienatio in caſu non cõceſſo quo ad veritatẽ,& quo ad opinionem.ſecus ſi fieret in caſu ꝯceſſo quo ad opinionẽ alienantiũ: licèt non eſſet ꝯceſſum ſ̃m veritatem: q̃a tũc teneret licèt eccleſia poſſet reſtitui,an ſi eſſet læſa : vt voluit gl.in c.cũ apoſtolica.in ver.ꝓfuturũ.ſ.de his q̃ fiunt a p̃la.per q̃. glo. & per ſuperius dicta poſſunt opi.reduci ad cõcordiã ſuper gl.ſupradicta.¶In gl.penul.in fi.qđ dixit glo.de patronis,& parochianis dicũt doc.ꝓcedere ẽt ſi ſint laici:q̃a iſto caſu non accuſant,ſed repetunt malè alienata. & iõ hoc facere poſſunt:licèt nõ poſſunt accuſare clericũ ſeu Rectorẽ.ſ.de teſti.de cætero. ¶Itẽ aduerte,quia Lau.& Phi.hic dicunt : ꝙ etiã oĩs pſona eccleſiaſtica admittitur per iſtũ tex. qui indiſtictè loquiẽ.& ſic vr̃ ꝙ etiã perſona eccleſiaſtica alterius eccleſiæ debebit admitti.facit,qđ hr̃.j.de priuil. q̃a circa.& in d.c.cõ ſuluiſti.ij.q.v.& facit ad materiã qđ no.gl.& Io.An. in c.venerabili.ſ.de offi.del.& qđ no.ꝑ Inn.& Hoſt. de teſti.cũ olim.& ꝑ iſta opi.facit , qđ dixi in nota-

22 bilibus:quia vr̃ ꝙ iſtud † iudicium ſit populare : & iõ vr̃ ꝙ admitti debeat quælibet perſona eccleſiaſtica. facit,quod dicetur ſuper gloſſ.fin.plus dixit Ioan.in §.conſtitutus.xvj.q.j.ꝙ etiam quilibet de populo admitti debebit . & pro iſta etiam parte facit , qđ hr̃ in Auth.de non alie.circa fi.col.ij.Sed certè videtur dicendum ꝙ ſolum perſonæ eccleſiaſticæ admittantur per iſtum text. nec obſt.quod habetur in d.Auth.de nõ alie. q̃a leges ſuꝑ rebus eccleſiaſticis nõ poſſunt diſponere. ſ.de conſti.in c.q̃ in eccleſiarum. & xcvj. diſt.bñ q̃dem. ſatis tñ vr̃ poſſe dici ꝙ ſolum admittãtur perſonæ eccleſiaſticæ eiuſdem ciuitatis : ſecus ſi alterius:per id,qđ not.in ſimili in l.ij.§.pe.ff.ne q̃d in loco publico.& hoc mõ poſſet intelligi,& ſaluari gl.hic,licèt Pau.& Phi.ſimiliter dicãt ꝙ oĩs eccleſiaſtica pſona admittetur, qđ certè etiã non vr̃ abſonũ fauore eccleſiæ. ar.l.ſicut perſonæ.ff.de relig. ¶Aduerte tñ ꝙ ſi velis ſuſtinere gl.in d.c.cõſtitutũ.per id qđ hr̃ in dicta Auth.de nõ alie.in ſimi.ſi potes dicere ꝙ licèt ſtatuta inferiorum ab Imperatore ſuper re. eccle.non valeant etiã ſi eccleſiarũ fauorẽ reſpiciant vt.ſ.de conſti.eccleſia ſanctæ Mariæ. & c.quæ in eccleſiarũ . & in d.c.bene quidem.tñ leges Imperiales fauentes eccleſijs bene valẽt:vt no.Io.An.poſt Hoſt. in c.fi.ĩ.de ſolu. ſecus ſi eſſent dãnoſę eccleſijs , vel eccleſiaſticis perſonis:vt ibi no.& ſic vr̃ dicta gl.poſſe ſaluari,niſi dicas dictam legẽ Imperialem quæ hr̃ in authentico p̃dicto de non alie. non approbari per canones qui ſolũ admittunt perſonas eccleſiaſticas:

vt hic patet. xij.q.ij.non licèt. & ob, hoc vr̃ ꝙ nõ ſit ſeruanda:vt no. per Io.An.poſt Hoſti. in prædicto.c. fidem ſalutis.¶In glo.fi.ibi.§.ſi plures.hoc verũ, qñ agitur ad rem , vel intereſſe.ſecus qñ agitur ad pœnam:quia tunc ſolutio vnius non liberat alium:vt hr̃ xij.qõ.ij.cum deuotiſſimam.& c.monemus.cum ibi not.& in l.item mela.§.ſi plures. ff.ad leg.Aquil.¶In ea.gl.ibi:ſi plures tutelam . dicit in hoc Ioã.An.poſt

23 Hoſt.ꝙ † licèt eccleſia non teneaẽ facere ceſſionem : tñ ſi fecerit,poterit ille cui fieret agere, dũmodo ante ſolutionẽ facta fuerit ceſſio:vt habetur in l.Modeſtinus.ff.de ſolu.Item dicit Ioã.And.glo.procedere, niſi res deueniſſent ad tertiũ bonafide : quia tũc deberet fieri ſibi ceſſio , cum ceſſet etiã tũc ratio gl.per dictã.l.ſi plures.¶Sed aduerte : q̃a aut res deueniet ad tertium bonafide titulo lucratiuo: & tunc vr̃ ꝙ eccleſia non teneaẽ cedere actiones: ex quo titulo lucratiuo res habetur per illum: quia nil vr̃ ſibi depe-rire: licèt res tunc aduocetur ab eo tanq̃ eccleſiaſtica,propterea poſſet cedere, quod dictum eſt:aut deuenit titulo oneroſo : & tunc vr̃ ꝙ non teneaẽ eccleſia ſi non vult:quia tunc habet regreſſum contra ſuũ actorẽ.ꝑ id qđ hr̃ in l.exceptione.C.de euic.& quaſi per totum.& ſic non vr̃ procedere dictum Io. An. inquantum vult , ꝙ ſi ad tertiũ deuenit res eccleſiæ bonafide ꝙ eccleſia teneatur cedere actionem. licèt

24 Io.Cal. hic ſequatur dictum Ioã. An autẽ† ſi poſſeſſor conuentus ad rem ſoluat æſtimationem rei ipſi actori cõpetit ſibi aliqua actio ſine ceſſiõe. Et an tũc ſibi debeat cedi actio . recurrendum eſt ad ea q̃ hñr in l.ij.ff.de vſucapio. pro empto. cum ibi not. & per Bar.in l.in depoſiti.ff.de re iud.& in l.culpa.ff.de rei vendi.¶Item aduerte inquantũ glo. dixit.ſ.ꝙ ſi agiẽ & obtinetur cõtra alienantem liberatur poſſeſſor,vr̃ obſtare quod hr̃ in l.nec nullam.§. penul.ff.de petit. hæredi.¶Sed dic ꝙ ibi poſſeſſor nõ habebat cauſam a conuento,hic ſecus: ideo tunc procedit dictum gl. per id qđ no.per glo.in d.§.pe.¶In eadem gloſſ.ibi: & l.ſi ob cauſam. & probatur etiam in l.vendicantem.ff.de euic.¶In eadem glo.ibi: in l. quemadmodum.ibi loquitur,quando ſeruus aſcriptius, & deputatus ad agriculturam venditur ſine terra: quia non tenet venditio propter publicã vtilitatẽ, ne deſeraẽ agricultura. & ideo ille qui alienauit põt ipſum repetere, licèt emptor ſi fuerit ſtipulatus de euictione poſſet agere ad pretium:vt ibi no.per gl. ¶In eadem ibi:nihil habet prælatus : puta quia fortè eſt ꝓfeſſus, vel fortè,licèt ſit ſecularis prælatus non habet de facto aliq̃d de ꝓprio,ex quo poſſet ſatisfacere de p̃tio emptori.¶In ea.ibi.C. de rei vendi.l.ſi mancipium. parum facit ad dictã gl.dicta lex: quia loquiẽ in alio caſu,qñ videlicet dñs vult recuperare mancipiũ ſibi furto,vel vi ſubtractũ: quia tunc nõ teneẽ reſtituere p̃tium emptori , ex quo mancipium eſt ipſius. vt ibi

25 dicitur.¶†Et no.bene quia gloſ.vr̃ ſimpliciter velle, ꝙ vbi alienans rem eccleſiæ non ſeruata debita ſolennitate habet bona propria:vnde poſſet ſatisfacere emptori de p̃tio,qđ tunc teneẽ de euictione:& ſic ad ſatisfaciendũ emptori de p̃tio:nec diſtinguit glo. an emptor fuerit bonæfidei , vel malæfidei : & ſic vr̃ velle,quòd indiſtinctè etiam ſi empror ſit malæfidei habeat actionẽ ad p̃tium cõtra alienantem , ſi habeat vnde poſſit ſatisfacere.& idẽ vr̃ ſenſiſſe gloſ.ſ.oppodum dicit , ꝙ vr̃ audiendus alienator cũ teneatur de euictione : nec diſtinguit inter emptorẽ bonæfidei. & hanc opi. ꝙ etiã emptor malæfidei actionẽ ad pretiũ ꝯ alienatẽ hẽat:& ſit ſp̃ale in odiũ ipſiꝰ malè alienãtis rẽ eccleſiæ : & vt emptores ſint ſeniores & magis pigri

gis pigri ad intromittendum se de re ecclesię,seu de emptione rei ecclesiæ,tenuit glo.Io.xij.q.ij.hoc ius. in ver.qui vero res iam dictas.idē etiā tenuit Hugo. idem etiā tenuit Hosti.in c.ad audientiā.ſ.eo.& idē Guil.Nazo & Accur. in auth. qui res iam dictas.C. de sacrosan.eccle.ipse vero Io.in c.Vulterana.xij.q. ij.dixit distinguendū esse inter emptorē bonęfidei , & malæfidei,vt primus possit agere ad pretium:alius non.& sic dicatur ꝙ semper dicat malæfidei emptor qui ꝯ iura mercat:vt hr̄ in l.queadmodū.alle.in gl.& de reg.iur.q ꝯ iura.in vj.& ſ.eo.c.ij.lib'r.vj.& respō-dit glo.in d.c.vulterana.ꝙ illud est verum quantum ad vsucapionem,vt illam non possit facere: non autē quātum ad hoc quin possit habere regressum contra suum actorem , & sit bonæfidei.nam si quis erret in iure vr̄ esse in bonafide.l.sed & si lege. §.scire.cū ibi notatis.de peti.hære. & in l.si furem.§.j.cum ibi no. ff.de vsucap.& facit etiam quod not.gloss. in dicta.l. queadmodū.quæ incipit redit in gl. fina. & istā opi. vt distinguatur inter emptorem bonæfidei, & malæ-fidei.tenuit glos.ſ.eo.ad audientiā. & ibi Vincen.& Goffre. & Lau. in d.c.vulterana. & in illa etiā hic vr̄ finaliter residere Inn.vt patebit ex.ſ. dicendis. idem tenuit Bar.in l.iubemus.§.sanè.C.de sacrosan. eccl. & hanc opi.tenuit Io.An.in d.c.ad audientiam.sup glo.& idem ibi do.Flo.Sed do.Pet.hic de hoc dubi-tauit,& dixit cogitandum:tñ in d.c.ad audientiam. tenuit primam opin. & idem ibi tenet do. Anto.hic primo ponit opi.ꝙ distinguat̄,an emptor fuit sciens factum,& ius &c.in malafide:& tunc tenet̄ vendens de euictione,nisi expresse ꝓmiserit: vt hr̄ in l.si fun-dum sciens.C.de euic. & dicit ꝙ tunc non obstabit exceptio contra alienātē,si repetet rem ipsam malè alienatā,qđ est clarū si nō ꝓmiserit de euictione: ex quo etiam non tenetur s'm prædictam opin.idem tñ si promisit:quia etiā tunc non obstabit exceptio: per ea quæ hñr in d.l.queadmodum. & in l.vendicantē. ff.de euic.& qđ.ſ. dicetur. secus vero si emptor fuit ignorans factum,& ius : quia fortè ignorauit rē esse ecclesiæ : vel etiam ignorauit solū ius : quia credidit alienantē posse alienare:& sic fuit in bonafide.facit qđ hr̄ in d.l.sed & si lege.§.scire. quia etiam tenetur venditor de euictione.ꝑ qđ id hr̄ in d.l.si fundū.a cō trario sensu.& in toto titu.de euic.C.& ff.poterit tñ nihilominus repetere venditor rē ipsam malè alie-natam : quia non repetit illam ad propriam vtilitatē sed ecclesiæ:& ideo sibi non obstat regula qua caue-tur, quem de euictione tenet actio eūdem agentem repellit exceptio. de qua hr̄ in d.l. vendicantem. ff. de euic.in d.l.exceptione. alleg.in gloss.& hic etiam per gloss.nam dicta regula habet locum, quando q̄s agit nomine proprio ad propriam vtilitatem : & sic agit eodē respectu in quo conuenitur de euictione. Sed in casu huius capituli agit nomine alieno ad vti litatem alienam.& sic tanq̄ alius:& per ꝯñs diuerso respectu agit q̄ conueniatur:ideo tunc nō habet lo-cum dicta regula.facit,quod hr̄ in c.frequens. ad fi-nem.de restitu.spolia.in vj.& qđ no in d.l.vendicā-tem.demum d.Ant.hic dicit tenēdum,quod hic vo-luit Inno. secundum eum qui vr̄ tenere,vt ipse dicit ꝙ etiam si scienter emit emptor cōpetit sibi actio de euictione:& erit speciale hoc casu in odium alienā-tis:licèt regulariter sit secus:vt probatur in l.si fundū sciens.C.de euic.facit,qđ dicetur post eum.ſ.eo. ad audientiā.& si dicat̄ agenti obstat exceptio doli : q̄a poterit excipi ꝙ rē illicitè emit. & dicit ꝙ poterit re-plicari ꝙ ipse vēditor ēt illicitè vēdidit ꝙ licita vr̄ eē replicatio doli:q̄ñ agēs non incipit a dolo : sed exci-

piēs,vt ꝯtingit in casu isto:q̄a emptor simpl'r dicit rē venditā sibi fuisse euictā.Et ideo agit de euictione,vt ꝓtiū sibi reddat̄,& sic nō īcipit a dolo:sec' si ipse agēs sed emptor inciperet dolum proponere . per id , qđ legit,& no.in c.pe.cū ibi no. per Innoc.ſ.de adulte. & in l.apud celsum.§.Marcellus.ff. de doli excep. & per Legistas in l.cū mulier . ff.solu. matri. & ideo si emptor diceret agendo contra venditorē ꝙ ipse ven-ditor talē rem illicitè sibi quęsiuit euictā: & ideo pe-tit eum condēnare ad interesse, tunc quia incipere vr̄ a dolo:si vēditor excipiat de dolo emptoris dicē-do , ꝙ ipse illicitè emit non audit̄ emptor replicādo. & hoc dicit Inn.procedere q̄ñ expresse agendo em-ptor faceret mētionē doli.¶Idem dicit si tacitè facit mentionē doli.vt q̄a in libello cā sit taliter expresse ꝙ dolū arguat s'm not. in c.ij.ſ. de libel. obla. & ex-primetur tunc causa turpis. & ideo dicit si nō expri-mat̄ expresse:quia dicta actio habet in se dolū vela-tū sapiens naturā actionis in cuius locum succedit. l.si eū.§.qui iniuriarū.ff.si quis cautio.Et subdit etiā Inn.ꝙ solus principalis alienator tenet̄ de euictione: & si plures fuerint oēs tenent̄. Alij consentientes, & subscribētes non tenent̄ de euictione: sed subiacent alijs pęnis,de quibus in c.nō licèt.xij.q.ij. & in l.iu-
36 bemus.§.sanè. C. de sacrosan. eccle. ¶†Et vltimatè ēt subdit ꝙ q̄dā dicunt,& nō malè ꝙ cōductores re-rum ecclesiasticarū si sunt bonæfidei habent actionē contra locatores.Sed si sunt malæfidei , non nisi sibi de euictione prospexerint.facit.l.vniuersos.C.ne rei dominicæ,vel tēplo. ¶Fallit in casu spāli.l.fi.§. em-ptor. C. ꝯmu.de leg. vbi emptor ēt sciēs agit de eui-ctione:licèt sibi de euictiōe aliter nō ꝓspexerit. Sed illud iō,quia ibi res erat vēdentis,licèt subiecta esset restitutioni.Hic aūt vendit̄ res aliena.Hostiē.hic re-mittit vltimatè ad no.in c.ad audiētiā.ſ.eo.do.Ant. hic aliter nō declarat.do. Pe.dicebat ꝙ erat dubitā-dū.an Inn.& Io.An.inquantū hic distinxerant inter conductorem bonæfidei,& malæfidei: an voluerunt etiam idem intelligere in emptore, vt distinguat̄ : an sit malæfidei,vel bonæfidei cū eadē videat̄ rō. & ibi Inno.vr̄ sentire idem:vt d.l.fi.§.emptor. quæ loquit̄ in tempore . & dicit super hoc cogitandum , sed vt dixi in c.ad audientiā.ſ.eo.tenet primam opi.ꝙ non distinguatur inter bonæfidei emptorē,& malæfidei. sed Io.An.super glo.ibi:vr̄ intelligere Innocē.ꝙ resi-deat . & voluerit tenere opi. in qua vltimatè residet ipse.& sic,vt fiat distinctio inter emptorem bonæfi-dei,& malæfidei:prout tenet gl.in d.c.ad audientiā. & hanc opi.tenuit ibi Io.An. & etiam Io. Cal.hic in vj. oppositione. quæ autem opi. sit verior dicetur in c.ad audientiā.¶In eadē gl.ibi: super literis de rato. & pōt dici s'm Io.Cal.qđ hoc casu est speciale ne ec-clesia dānū patiatur.facit.ſ.eo.c.ij.in vj.& in c.gn̄ali. de elec.eo .li.vel sc'dm eū pōt dici ꝙ in spiritualibus iudicijs non admittitur quis sine mādato : vt in c.j.ſ.
27 de procur. Sed hic loquitur in populari † actione, cū ista actio cōpetens ex hoc canone censet̄ popularis: vt dixi in notabilibus post Innocē.& ideo iste agens censetur habere mādatū ex isto canone: & ideo non tenet̄ satisdare: vt hic etiam voluit Inno.¶Sed iuxta ꝑdicta quæri hic Io.Cald. an iste agens habebit for-mare petitionem in sua ꝑsona.an vero noīe ecclesię. dicūt q̄dā s'm eū,ꝙ aget suo noīe: sed ad ꝯmodū ec-clesię:q̄a vt dictū est hic,actio est popularis.ff.de po-pula ac. ꝑ totū.& xvj.q.vj.filij. & in c.illud.xxiij.dist. sed Inno.in c.cū olim.ſ.de testib.vr̄ dicere,ꝙ forma-bit petitio noīe ecclesiæ , & petet restitutionē fieri ꝑ ecclesia,& pro ipsa iudicari.ar.ſ.de rest.in integ.c.ij.

 & iij.

& iij. & in c.tum ex literis. & licèt sic agat noïe ec-
clesiæ,& petat restitutionem fieri pro ecclesia, & ꝓ
ipsa iudicari:tñ non erit necesse, ꝙ habeat mãdatum
nomine ecclesiæ: qa satis hẽt mandatũ a iure per istũ
tex.fatetur tñ ꝙ non est necesse,ꝙ habeat mãdatum
nomine ecclesię:vel ꝙ exprimat cuius noïe agat,& ꝙ
iudex cautè facit si ipsum ad hoc nõ cogat. Demum
iuxta prædicta quærit Io.Cal.nunquid vno agẽte no
mine ecclesiæ,& succũbẽte,alius poterit agere.dicit
ꝙ non etiam si sit procurator legitimè cõstitutus,nisi
ignorasset, qñ alius agebet: vel nisi doceat de collu-
sione prioris:vt hr̃ in l.si cui.§.ijsdem.ff.de acc. & in
l.eum qui.§.in popularibus.ff.de iureiu.& s̃.de ele.
cum dilecti.ad fi.cum ibi no.per glo. Quid autem si
plures vellent simul agere. dicit ꝙ iudex habet tunc
eligere idoniorẽ.l.ij.& iij.ff. de populari. acti. & fa-
cit, quod not.j̃.de collusione dete.c.j.qd autẽ si agat
ille cuius singulariter interest.dicit Inno. ꝙ tunc for-
mabit petitionẽ nomine suo,& sententia cõtra eum
lata non p̃iudicabit ecclesiæ,vel alteri:quia tunc alia
est persona,& ad aliud agitur.ff.de exce.rei iudi.in l.
cum q̃ritur.& l.seq.ff.de re iudi.cum super.& in cle.
28 cõstitutionem.de ele.¶†Iuxta prædicta quęrit Io.nũ
quid iste agens poterit consentire procuratori ante
lit.contest.vr̃ ꝙ non: quia istud non posset facere tu-
tor,vel curator ex eo: quia sunt domini.l.neq;.C.de
procur. procurator autem dr̃ qui a dño constituit̃.l.j.
ff.de procu.contrariũ tenet ex eo,ꝙ iste talis successit
in locum ecclesiæ,vel vniuersitatis.facit, qđ hr̃ in l.
pe.ad fi.ff.qđ cuiusq; vniuer.Sed ipsa ecclesia posset
dare procuratorem ante lit.cõte.ergo ẽt poterit hoc
casu iste qui in eius loco succedit.ar.c.ecclesia sanctę
Mariæ.el ij.vt lit.penden.& j̃.de voto.magnæ. cum
simi.& sic etiam dixit Spe.fuisse obtentum de facto.
de procu.§.ij.ver.quid si canonicus. ¶Quærit etiam
vlterius:quid si iste agens recõueniat̃:nunquid tene-
tur ecclesiã defendere,& satisdare de illa defendẽn-
da.vr̃ ꝙ sic.per id,qđ hr̃.iij.q.viij.cuius in agendo.&
in l.seruum quoq;.§.ait prætor.ff.de procu.Vin.in c.
cum olim.præal.s̃.de testi.dixit,ꝙ non tenebitur ec-
clesiã defendere,nec satisdare de defendendo:qa for
tè abstineret agere pro ecclesia, si sciret se posse cogi
ad defendendũ,vel satisfaciẽdũ. facit.l.ij.§.sed & si.
ff.de iud.& hoc etiam Specu.in ti.de recõuentione.
29 §.ij.ver.sed pone aliquis. ¶†Vltimatè q̃rit:nũquid in
casu isto poterit quis agere ecclesia prohibente.Vin-
cen.hic dicit, ꝙ non ad instar eius qđ in simili dr̃ de
coniuncta persona quę admittitur sine mandato,sed
non contra mandatũ.l.Pompo.ad fi.ff. de procu.Sed
contra istam opi.facit,qđ hr̃ in c.ij.j̃.e.in vj.& de ele.
generali.eo.li.& s̃.de testi.cum olim.scđm vnã lect.
& ff.de lib.cã.l.j.& ij. & ideo propter hoc dicũt qui-
dam,ꝙ contra voluntatem ecclesię põt defendere ec
clesiam.& sic loquuntur iura in cõtrarium allegata:
sed non poterit agere contra voluntatem ecclesię.&
sic procedit dictum Vincen.Sed contra istam opi.fa-
cit, qđ hr̃ in prædicta decretali.ij.j̃.eod.in vj. quæ vr̃
etiam loqui in agente. Et facit etiam,qđ hr̃.ij.q.vij.
quapropter.Sed tenẽtes prædictã opinionem r̃ndẽt,
ꝙ quis põt denũtiare excessum inuita ecclesia. & sic
nõ ante agere inuita ecclesia.Io.Cal. finaliter hic cõ
cludit in casu huius capituli:ꝙ si ecclesia prohibet:qa
non vult per se repetere: sed per procuratorem ab ip
sa ꝯstitutione.& tunc procedit dictũ Vin.ar.d.l.Põp.
¶Sed si negligit,tunc nõ obstãte ꝓhibitione poterit
iste agere in casu huius capituli pro recuperãda re ec
clesiæ malè alienata.argu.prælle.c.cum olim.de te-
sti.Et pro hoc allegat tex.istum inquantum simplici-
ter permittit agere. ¶Et scđm prædicta intelligo di-
ctum dñi Ant.hic inquantũ dixit, ꝙ si cõstaret rem
malè alienatã in damnũ ecclesiæ: tunc etiã ꝯtradicẽ
te ecclesia licitũ erit particulari de ecclesia agere ꝓ
illa recuperanda, seu reuocanda. arg.eorũ q̃ hñr.s̃.
de his q̃ fi.a maio.par.cap.& qđ not.in præallega.c.
cum olim.de testi.non enim posset tũc ecclesia rati-
ficare cõtractũ,qñ ꝯ constaret rem malè alienatã in
damnũ eius:qa demum potest ratificari qñ hoc vel-
let facere suadente vtilitate. facit, quod dictũ fuit.s̃.
ne sede vacãte.in c.vno. & sup gl.antepenul.¶Hoc
autem dictũ do.Ant.inquantũ dixit,ꝙ licet particu-
lari de ecclesia agere etiã ecclesia cõtradicẽte debet
intelligi ſm limitationem Ioan.Calde.de qua.s̃.dixi.
30 ¶†Vltimo inquantũ hic dr̃, ꝙ res debet restitui cum
fructibus.potest opponi: quia vr̃ ꝙ emens nõ tenea-
tur ad restitutionẽ fructuũ: qa habet titulũ,& soluit
pretium,& sic vr̃ ꝙ bonafide possederit. per id,quod
hr̃ in l.bonæfidei.ff.de ver.sig.bonæfidei autẽ posses-
sor non tenet̃ fructus restituere: qa facit illos suos.l.
bonæfidei.ff.de acq.rerũ domi.in l.qui scit.§.fi.ff.de
vsu.facit,qđ hr̃ insti.de re.diui.§.si quis a nõ dño.&
s̃.de elec.querelam.& j̃.eo.c.pe. ¶Et ꝓ prædictis ẽt
facit,quòd errans in iure vr̃ esse cõsensus bonæfidei
possessor,quò ad hoc, vt non teneat̃ ad fructus.l.sed
& si lege.§.scire.ff.de petitio.hæredi. cum ibi not.&
in l.si fur.§.j.ff.de vsucap. & facit etiam, quod not.
Dy.in regula.j.& ij.de reg.iur.in vj.& qđ habetur in
l.de fructibus.ff.de dona.inter vir. & vxo.vbi si vxor
credens donationẽ sibi factã a viro valere recipit fru
ctus rei sibi donatę a viro,& illos facit suos. & tñ nõ
tenuit ꝯtus.l.j.& ꝑ totũ.ff.de don.inter vi.& vxo.j̃.
de don.inter vir.& vxo.c.vlt.Soluit Io.Cald.dicẽs:ꝙ
primo possumus fingere obiectionẽ dicẽdo, ꝙ istud,
ꝙ hic dr̃ habet locũ,qñ quis non errauit in iure, sed
sciuit ius,& factum. & sic secus,si ignorasset ius, vt
in cõtrarijs. & pro hac solutione facit,qđ legitur,&
no.in d.§.scire.& qđ no.per glo.in l.quẽadmodũ.C.
de agri.& censi.li.xj.in gl.q̃ incipit reddit. & in gl.fi.
Sed ꝯ istã solutionẽ facit ista decr. & c.nõ licèt.xij.q.
ij.quæ iura generaliter. & indistinctè loquũtur:ideo
non tenet prædictam solutionem. & intelligit text.
istum etiam,si ius ignorauit. & ad cõtraria respõdet,
ꝙ non habet locum, ꝙ titulus habet pro non titulo:
vt est hic:qa contractus rei ecclesiæ factus non serua
ta debita solẽnitate est simpliciter nullꝰ:vt hic innui-
tur. secus dicit, qñ contractus potest haberi saltem
in certo casu, vt contingit in præalleg.l.de fructibus.
nã donatio facta inter virum, & vxorẽ confirmatur
morte donantis, si non fuit reuocata.l.donationes.
C.de do.inter virũ, & vxo. & pro prædictis alleg.ꝙ
iuris ignorantia nõ vr̃ excusare in acquirendo.l.iu-
ris ignorantia. cũ.l.seq.ff.de iur.& fac.igno. facit rẽa
iuris ignorantia.de reg.iur.in vj.Et quia ꝯ istã opin.
vr̃ facere decretalis pe.j̃.eo.r̃ndet, ꝙ ibi retinet fru-
ctus pro mercede laborum:ꝑut ibi vr̃ dici.Sed certè
si tenemus ibi ꝯtũ fuisse nullũ. & tenemus,ꝙ ibi lu-
cretur fructus ꝓ mercede laborum.& ꝑꝑ iuris igno-
rantiã. idem vr̃ dicendum in casu isto eadem rõne.
ideo scđo r̃ndet,ꝙ ibi ꝯtus tenuit:sed datur restitu-
tio ꝑꝑ lęsionẽ.& hęc solutio sibi placet. tenendo aũt
ꝙ ibi cõtractus fuisset nullus posset dici,ꝙ ibi fuit ꝓ-
uisio specialis, quæ voluit illo casu fructus nõ resti-
tui.de qua.j̃.dicetur.Sed aduerte primo: qa Io.Cal.
vr̃ velle,ꝙ vbi contractus est factus super re ecclesię
est simpl'r nullus. & vr̃ velle, ꝙ non possit ratificari.
hoc nõ vr̃ verũ, quando vtile esset ecclesiæ ratifica-
re ipsum cõtractum: vt dixi super gloss.antepenulti.
¶Item

¶Item aduerte:qa aliud est q̃rere, an quis teneatur de fructibus percipiendis.i.qui percipi potuerũt: licèt nõ fuerint percepti:aliud est q̃rere,an quis teneat de fructibus perceptis. nam primo casu cõiter dr̃, ꝙ bonæfidei possessor non teneť de percipiendis: sed malæfidei possessor sic.fallit si malæfidei possessor habeat titulum.quia tunc ꝑꝑ titulũ excusatur a ꝑcipiẽdis,saluo nisi titulus haberet pro non titulo:vt no.gl. in l.si fundũ.C.de rei ven.Secundo casu,qñ q̃ritur de perceptis:tunc cõiter dr̃ ꝙ possessor malæfidei teneť illos restituere:sed bonæfidei possessor demũ tenetur illos restituere,si extant: secus si non extant, qñ sunt industriales fructus: qa illos facit suos ratione laborũ,& culturæ:iõ non teneť restituere,si nõ extãt:officio tñ iudicis tenetur restituere,si extãt: vt plenè no. per gl.in l.ex diuerso.ff. de rei ven. & sic vr̃ ꝙ fructus hic extabant,tũc clarum erat,ꝙ debeant restitui: sed si non extabant:quia fuerunt percepti, & consumpti per ipsum possessorẽ:tunc magis est dubiũ ꝑꝑ illa q̃ superius sunt tacta:tñ intelligendo tex.indistinctè:vt hic intelligit Io.Cal.posses dicere,ꝙ sit speciale in casu isto fauore ecclesiæ. non aũt vr̃ ꝙ sit bona rõ dñiæ, ꝙ istud sit:quia hic titulus hr̃ pro nõ titulo. nam in l. sed & si lege.§.scire.non habebat titulũ: licèt errãdo in iure putabat se habere titulum,& tñ non tenetur restituere fructus consumptos:vt ibi patet. & de materia aũt fructuum tangitur in d.l.ex diuerso. per gl. & doc.vt in c.non licet.xij.q.ij.vbi etiam glo.tangit. & s̃.de resti.spo.grauis.& insti.de rer.diui.§.si quis a non dño. ¶Vltimo ad id qd̃ dictum est.s̃.ꝙ actio de qua hic in fi.est popularis.bene facit,qd̃ no.glo.in l. iubemus.§.æconomus.C.de sacrosan.eccl. vbi dr̃ iudicium istud esse publicũ.& facit.l.j.§.ius publicum.
31 ff.de iust.& iur. & adde ꝙ † licèt bonæfidei possessor fructus industriales faciat suos: secus tñ in fructibus naturalibus:in quorum perceptione nulla,vel modica industria versatur,vt sunt poma,& similia: vt not. in præal.l.ex diuerso.& in l.bonæfidei.ff.de acq.rer.
32 do.An† aũt oliua censeatur fructus naturalis,vel industrialis.cõiter doctores tenent,qd̃ censeatur industrialis:qa ad hoc, vt habeať eius vtilitas finalis multa industria requiritur,& idem dicũt de vuis. de quo in l.fructus.& in d.l.ex diuerso.ff.de rei ven.

SVMMARIVM.

1 *Alienatio rei ecclesiasticæ, quando permittatur concedendo eam in emphyteusim perpetuo.*

2 *Contractus emphyteuticus transit ad hæredes.*

a ADaures. Terra[a] ecclesię infertilis p̃t dari in emphyteusim ei cuius studio redigitur ad culturã. In prima decisione poniť factum. In secunda poniť prouisio.In tertia exceptio.secunda ibi:illã.tertia ibi: nisi.¶Et aduerte, quia duobus modis potest intelligi litera.vno modo, ꝙ nondum confecto instrõ quis confisus de prælato recepit syluam ad ecclesiã extirpandam,& colendam:& vt haberet in emphyteusim quo facto petebat ipse,vel eius hęres sibi fieri instrm emphyteusis:qa sic cõuenerat a principio: videlicet, ꝙ extirpareť, & reducereť ad culturam dareť sibi in emphyteusim. Alio modo legiť,quòd cõfectum fuit instrm anteq̃ extirpareť. & hoc innuit gl.ij.dũ dicit, ꝙ si tp̃e contractus:& sic innuit,ꝙ anteq̃ sylua extirparetur factus fuit contractus emphyteuticus: sed pri-
1 ma lectura magis consonat literæ. ¶†No.ex tex.primo vnum casum in quo est permissa alienatio rei ecclesiasticæ concedendo illam in emphyteusim ꝑpetuo.Nam hoc est licitum,qñ terra erat inculta,& infertilis.& datur alicui,vt reducať ad culturã.& intellige,ꝙ est permissa talis alienatio, si fiat cum solennitate requisita in alienatione rei ecclesiæ.& si intercedat consensus Epi,& capituli in rebus ecclesię cathedralis.& tractať.xij.q.ij.sine exceptione.& s̃.de his q̃ fiunt a præla.in c.tua.¶An autem requiratur,tũc cõsensus,vel autoritas Archiepiscopi,vel Papæ,tangetur in c.seq. ¶Item no. demum cõtractũ emphyteuticum p̃dictum tenere effectualiter,qñ alius tũc tp̃is non reperiatur qui meliorem conditionẽ offerret ecclesiæ.¶No.ẽt hoc procedere,qñ possessio inculta,q̃ conceditur in emphyteusim ꝑꝑ non cultiuationem est modici valoris:secus vbi tanti valoris,vel maioris esset inculta,sicut culta: prout interdum reperiuntur aliquæ syluæ. nam tunc non requireretur vtilitas ecclesiæ in reducendo ad culturã. ¶Item no.ꝙ vbi alienatur res ecclesiæ debet alienari ꝑꝑ maiorem vtilita
2 tem.facit.c.tua.s̃.de his quæ fi.a p̃ræla. ¶†Itẽ not.ꝙ contractus emphyteuticus transit ad hæredes. facit. l.j.& ij.C.de iure emphyteutico.¶In gl.fi.in fi.facit. §.adeo.insti.loca.& ad id qd̃ hic dr̃ de terra inculta, & infertili.Facit,quod hr̃ in simili de domo ruinosa, q̃ põt dari in emphyteusim.in authẽ. si quas ruinas. C.de sacrosan.eccl.¶In gl.fi.ibi: ecclesia restituitur. probatur in c.j.s̃.de resti.in inte.¶In ea.gl.in fi. Aduerte,quia quidam habent hic in fine, & honore: & tunc respicit ipsam ecclesiam, cui est honor talem rẽ habere,seu redditum ex tali re.alij habent,& onere: & tunc respicit recipientem.& dixit Io.An. ꝙ verbũ honor, per.h. dẽt scribi, & sic aspirari:quia ad honores quilibet aspirat.Sed verbũ onere debet scribi sine h & sine aspiratione:quia ad onera nemo aspirat. ¶Item aduerte inquãtum hic dr̃ terram sterilem, & incultam reductam ad culturam posse cõcedi in emphyteusim.dicit do.Ant.post doc.procedere, qñ conceditur ipsi qui reduxit. alteri autem non posset concedi, sicut nec posset fieri alienatio nisi subsistente causa legitima,& interuenientibus solennitatibus debiti.s̃.eo.nulli.vnde s̃m eum hoc est priuilegium culturantium.Et aduerte:quia hoc vr̃ procedere,quãdo a principio fit de hoc instrm, cum solennitate debita:vel qñ facta fuit conuentio: licèt nõ fuerit factum instrm:quia quis confisus fuit in prælato. Sed vbi nõ esset factum instrm:nec præcederet cõuentio:an tũc debeat concedi illi qui reduxit rem ad culturam. Io. An.& d.Flo.hic videntur innuere,ꝙ non. ¶Sed do. Pet.hic vr̃ velle cõtrarium:quia scd̃m eum eadem ratio vr̃:& per ꝯñs vr̃ idem dicendum.s̃.de transla.c.ij. potes corcordare opin.quia aut reduxit ad culturam de licentia prælati non interueniente alia conuentione.& tunc possit procedere opi.do.Pet.aut sine licentia prælati reduxit ad culturam:& tunc,quia vr̃ quodammodo malæfidei occupando rem sine licentia. l.fi.C.vnde vi.vr̃ ꝙ non teneatur prelatus concedere si non vult.& sic posset intelligi Io.An.& d.Flo. satis tamen videtur ꝙ de æquitate possit concedi si velit, & sic etiam posset intelligi do.Pet.

a Terra. Idem summãt hic d. Ab. & An. Sicu.

SVMMARIVM.

1 *Decimas possidere non potest laicus.*

2 *Euentus qui nihil operaretur frustra expectatur.*

3 *Permutatio rerum ecclesiæ, quando permittitur.*

4 *In alienationibus rerum ecclesiæ non sufficit interuenire consilium capituli, sed requiritur consensus.*

5 *Alienatio, an dicatur, si vtile dominium solum transferatur.*

6 *Per præscriptionem res possunt esse de mensa prælati.*

7 *Res de mensa, quæ dicantur.*

8 *Ecclesia, quando dicatur de mensa.*

9 *Alienari nõ potest inutilis ex osus fundus minoris sine decreto iudicis.*

10 *Iurans non alienare rem ecclesiæ Romano Pontifice inconsulto, an si*

fiat alienatio in casu permisso ligetur iuramento.

11 *Et an in isto casu, quo prælatus iurauit non alie.sine licētia Papæ sufficiat peti licentia non facta mentione de iuramento.*

12 *Alienare rem modici valoris: an possit prælatus non obstante iuro.*

13 *Aeconomus quis dicatur.*

14 *Administratio rerum ecclesiæ non debet concedi laicis, & præcipuè consanguineis.*

15 *Legatum rei immobilis factum ecclesiæ: an possit per prælatum repudiari sine consensu capituli*

16 *Legatum acquiritur ignoranti.*

17 *Alienare, an possit prælatus res ecclesiæ, cum consensu capituli absq; tamen consensu sui superioris.*

a Prælatus. Vid ad hoc cap. Pau. de Ca. in cōsi. 134. quod incipit, viso istrumētō. qui hoc confirmat.

a VT super. Prælatus [a] qui iurauit non alienare rē ecclesiæ q̄ sunt de mensa, & illa ēt de quibus dubitat̄, an sint de mensa alienare nō pōt.h.d.primo. Secundo dicit, ꝙ possessiones minus vtiles pro vtilioribus de consensu capituli pn̄t permutari.h.d.Et sunt duæ partes quæ patent ex summario. Secundam ponens in tex.ibi:siue non, sup.si tn̄ dubium sit, an sint de mensa.nam tunc rōne dubij procedit, qđ hic dr̄. facit, qđ hr̄ in l.sufficit.ff.de condi.inde. secus si certū esset, ꝙ non essent de mensa: q̄a tunc clarū esset, ꝙ possent alienari. ꝓ id qđ hr̄ in c.ij.j̄.de feu. & qđ inferius dicet̄.
1 ¶†No.j.ꝙ licèt laicus nō possit decimas possidere.s̄.de præscri.c.causam quæ. Possessiones tn̄ datas loco decimarū: & ēt alios redditus tp̄ales ecclesiæ bene pōt possidere. Facit, qđ hr̄ in c.quamuis.j̄.de deci. ¶Item not.ꝙ dr̄ manu teneri, quod possidet̄ ꝓpriè enim possessio dicta est a pedum positione.l.j.ff. de acq.pos.
2 ¶No.ſm do.Ant.ꝙ † vbi casus dubius in quocūq; euentu habet extrema prohibita frustra q̄ritur eius certitudo ad finē prohibitionis cognoscēdæ. ¶Sed aduerte: q̄a licèt notabile sit verum in se ꝑ id quod hr̄ in l.aliqn̄.ff.ad leg.Velle.ver.patet, ꝙ frustra expectatur euentus qui nihil operaretur: tn̄ notabile non colligitur ex isto tex.q̄a hic alterum extremorū erat permissum, qn̄ videlicet bona nō fuissent de mensa. per id qđ hr̄.j̄.de feu.c.ij. & quod inferius dicetur, licèt hic ratione dubij Papa consuluit abstineri ab alia alienatione. ¶Item no.ꝙ in dubio tutior via est eligenda.facit.j̄.de spon.iuuenis. ¶Item no.ꝙ
3 †permutatio nō est permissa, nisi fieret ad vtilitatem ecclesiæ.facit.s̄.de his quæ fi.a præla.c.tua. ¶Itē not. contra opi.Host.de qua in c.postulasti.de conces.pb. ver.dicis.ꝙ in agendis per prælatum cū capitulo sufficit ꝙ habeat vnum de canonicis secum: q̄a hoc non est verū: imo requiritur, ꝙ habeat maiorē, & saniorē partē capituli. ¶Item no.vnam causam legitimā alienationis permittendæ ex cōtractu permutationis, qn̄ scilicet, inutilis possessio in fertilē intenditur permu-
4 tari.facit, quod hr̄.s̄.de his quæ fi.a prela. ¶†Vltimo no.ꝙ in alienationibus non sufficit interuenire consilium: imo requiritur cōsensus capituli.facit, qđ hr̄ ꝑ gl.in cle.si vna.de reb.eccl.non alie. ¶In gl.j.in fi.& pro dicta gl.facit, qđ hr̄ in c.oēs decimæ.& in c.decimas.xvj.q.vij.vbi satis vr̄ probari, ꝙ pro futuris non admittitur cōmutatio. & pro hoc etiam facit, qđ hr̄ in simili in l.de alimentis.C.de transa.vbi sup alimētis præteritis potest fieri transactio sine autoritate superioris, seu iudicis: secus si fieret super futuris.l.cū hi.ff.de transa. ¶In gl.ij.in fi.ideo gl.si.exposuit, q̄a hic verbū excipit, nō ponit pro exceptione, cum illa propriè sit actionis exclusio.l.j.ff.de except. Sed ponitur pro receptione: vt in simili etiam ponitur in c. non est nostrum.allega.in gloss. ¶In gloss.iij.ibi: immediatè subiectus. Idem secundum Ioan.Andr.si nō sit immediatè subiectus, si recipit ꝓmotionem a Papa, vel confirmationem, vel ꝯsecrationē.facit, quod hr̄.& no.in c.ego.M.s̄.de iureiu. ¶In ea.gl. ibi.dabit de nouo.sup.Romano Pontifice inconsulto.j̄.de feu. c.ij. ¶Et no.ſm Io.And.& tangit hic do.Flo.ꝙ aliud est simpliciter iurare non alienare bona ecclesiæ: aliud iurare Romano Pontifice inconsulto.de quo per Io. And.j̄.de rebus eccl.non alie.in vj.c.2.& inferius ēt
5 tangitur. ¶†In gl.alienationes.ibi:siue non.potes intelligere gl.velle, ꝙ siue trāsferat̄ directū dn̄ium, siue non transferat̄ directū, sed vtile, ꝙ tunc dicitur alienatio per ea, quæ dicta fuerunt in c.nulli.hic allega. potest etiā intelligi gl.ꝙ ēt velit, ꝙ dicat̄ alienatio ēt si non transferatur dn̄ium directum, nec vtile. & tūc intellige gl.ꝓcedere, qn̄ specialiter obligaret̄ pignori.d.c.nulli.alio modo vr̄ fieri alienatio si non transferatur dn̄ium directum: nec vtile: & nec specialiter pignori obligatur.per ea, quę dicta fuerūt in d. c.nulli.& quæ dicent̄ in c.seq. ¶In gl.intelligunt̄.ibi:non rn̄det.& sic vr̄ nos dimittere sub incerto.ꝯ ea, q̄ habent̄ in ꝓœmio huius libri.& in §. in prima cōstitutione.C.in eadē gl.ibi:quāto tp̄e tenuit, an p̄scripsit,
6 an sit de mensa.& sic innuit gl. ꝙ † per præscriptionē pn̄t res esse de mensa p̄lati.facit.c.venerabilis. ad fi. s̄.de exce.& hoc ēt tenuit gl.in cle.frequēs.de exces. præla.in gl.quæ incipit.no.Inn. Quantum aūt tp̄s requiratur ad præscriptionem.tanget inferius.& remittit hic d.Flo.ad no.per se.j̄.in c.ij.de feu. ¶In ea.gl. ibi:an malafide &c.non apparebit, an poterit præscribere:& ideo quia factum nō fuit certitudinaliter narratum non potuit Papa certum dare rn̄sum. facit.c.
7 de muliere.alle.in gl. ¶†Quæ autem res dicant̄ esse
b de mensa. [b] tangit hic Inn.d.Ant.hic dicit: ꝙ bona dicūtur de mensa, qn̄ illi, vel ille ad quos, seu ad quem spectat mensa pn̄t in vsus proprios redditus conuertere, & de illis ꝓ libito disponere.de quo remittit ad no.in d.cle.frequens.per glo. ad quam etiam hic remittit d.Pet.& do.Flo.& ibi gl.melius concludit.nā dicit aduertendum, ꝙ aut quæritur, quæ res dicātur esse de mensa. Aut quęritur, quę ecclesia dicatur esse de mensa. Primo casu concludit ꝙ ille res dicant̄ esse de mensa, qn̄ dn̄ium directum, & vtile spectat ad mēsam prælati, vel Rectoris: secus si quo ad vtile dn̄ium spectaret ad alium: quia vellet percipere redditus, vt contingit in emphyteuta, & feudatario, qui tunc hn̄t vtile dn̄ium: vt no.in l.si vt certo.§.si duobus.ff.commoda.& facit, qđ dicetur.j̄.de præb.c.j.nam tunc tales res non dicantur esse de mensa. ¶Si autē res tales redeant ad manus prælati forte ꝑꝑ canonem non solutum, vel lineam finitā ſm ea quæ hn̄r in c.potuit. de loc.& in præal.c.ij.de feu. Quanto autem tp̄e res dicuntur esse de mensa.gl.in d.cle. hoc non tangit: nec etiam Inn.hic: nec Io.An.gl.hic vr̄ innuere, quòd requiratur, ꝙ tanto tempore tenuerit dictam rem ad mensam suam, ꝙ præscripsit quantum tempus requiratur ad præscriptionem.gl.hic non declarat. Bar.in l.si vacante.C.de bo.vacan.libr.x.dicit: ꝙ si per annū tenuit, dicetur præscripsisse, vt sint de mensa.mouetur per istum tex.Sed certe hoc non probat: imo potius oppositum: quia dicit, ꝙ prælatus tenuit res ad manus suas donec vixit. & non declarat quanto tp̄e vixit:& sic poterat esse, ꝙ vltra annum vixit, & tn̄ hic innuitur, ꝙ non erat facta præscriptio.pro isto tamen dicto, quod tenuit do.Flo.in d.c.ij.de feu.& pro quo dixit ibi multos doc.consuluisse.allegatur, quod hr̄. xxxv.q.vij.c.j.ver.nuptiæ. dicantur nouę vsque ad laꝑsum anni, & non postea ad id etiā alle.l.interdictū. §.quoties feud.§.qui mancipia.ff.de publicanis. vbi mancipia dicuntur nouitia intra annū, & postea. facit etiam

a De mensa. Adde hic d.Abb. in ij. colū. ver.in glo. super versi. intelligantur.

cit etiã qđ hř in l.vetus.ff. de vi.triti.le. vbi vnum dř esse vetus post annũ. Sic igitur,& in proposito nõ dicentur iste res de nouo reuerse ad prælatum, qñ lapsus est annus.& hãc partem, ꝗ per lapsum anni inducatur dicta præscriptio.dicit do.Flo.tenuisse Arch. in d.c.j.35.q.8.sed certe si ibi ponderentur verba Archi.ipse hoc non dicit:sed bene dicit,ꝗ si prælatus iurauit non infeudare nisi ea quæ de nouo ad eũ perueniunt, ꝗ tunc non poterit infeudare res feudales ad eũ reuersas lapso anno a tpe reuersionis.& sic vř velle,ꝗ vbi hoc nõ iurasset modo prædicto posset infeudare etiam post annum,& pro hoc facit tex.iste,cum hic simpliciter loquatur.& poterat esse,ꝗ annus erat lapsus:vt superius tetigi.& ideo vř ꝗ requirat pręscriptio.40.ann.quę requiritur ad inducendũ certum statum in ecclesia.ar.eorum, quæ hñr in c.si de beneficio.de præb.in vj.& forte hoc voluit glo.hic.& etiam gl.in d.cle.frequens.per id quod.ĵ.tangetur. tene tñ menti dictum Bar.& d.Flo.pp eorum autoritatem. dicit etiam Bar.in d.l.si vacantia.ꝗ si per officiales ad hoc deputatos, & habẽtes super hoc potestatem descriptæ fuerunt tales res inter alias quæ sunt de mensa,intelliguntur incorporatę ad mensam.& idẽ si pręlatus declaret eas velle esse de mensa secundum eũ per ea quæ hñr in simili in d.l.si vacantia. vbi res dř incorporata in fiscum,seu in camerã fiscalem,qñ descriptæ sunt cũ alijs incorporatis per habẽtis ad hoc potestatem.Sed certe,vt patet ex prędictis.ibi loquiť in casu diuerso, qñ videlicet bona vacantia deferunť ad fiscum,qñ non sunt incorporata,q̃ qñ sunt incorporata.Facit,quod leg.& no.in l.intra quatuor.ff.de diuer.& tpalibus præscr.Sed hic loquimur de rebus quæ non sunt de mensa prælati, vt sunt res feudales, & emphyteuticæ,& quæritur quomodo fiant de mẽsa.nam vř ꝗ per prælatum solũ non debent posse redigi ad mensam: imo forte nec per prælatum cũ consensu capituli: ne ipse prælatus sit in facto suo ꝓprio autor contra ea quæ hñr in cle.si vna.de re.eccl. non alie.& ideo vř ꝗ ex quo non sunt de mensa:& sic habeat certum statum reqratur,ꝗ interueniat præscriptio.xl.ann.ad inducendum nouum statum in eis. ꝑ id quod hř in d.c.cum de beneficio. de præb.in vj.& quod no.gl.in d.cle.frequens.& Inn.hic.& sic videtur ꝗ vsque ad.xl.annos erit in potestate sua infeudare: sed postea non si intra prædictum tempus illas non infeudauit.facit ad pręedicta,quod habetur in d.c.cum venerabilis.ad fi.š.de exceptionibus. tene tñ menti dictum Bar.propter eius autoritatem. Sed de iure satis videtur dicendum:vt superius dixi.Non puto tamen,ꝗ impediatur dicta præscriptio:licèt prælatus sciuerit rem feudalem: quia per hoc non videtur necessario in mala fide. nam potuit bonafide facere retinendo illam rem ad mensam intra dictum tempus:quia forte id putauit vtile ecclesiæ. & tene bene menti prædicta:quia doc.non tangunt: nec bene declarant: prout superius declaraui.& hæc sufficiant de primo casu,quando quæritur quę res sint de mensa.

8 ¶†Secundo casu, quando quæritur quę ecclesię sint de mensa prælati ecclesiæ,vel præbendæ,quando sic fuerunt vnitæ mensæ prælati ecclesiæ,vel præbendę: quia nullum alium habent rectorem, vel vicariũ ꝑpetuum nisi ipsum prælatum cuius mẽsæ ecclesia est vnita,vel Rectorem ecclesiæ, cui alia ecclesia est vnita, non habebit vicarium nisi tpalem ponendum ad libitum illius,cui facta est vnio,vel qui poterat ad libitum remoueri:& ideo per mortẽ ipsius vicarij non dicetur ipsa ecclesia talis:vt hř in d.cle.frequens.Secus qñ haberet vicarium perpetuum:vt in c.extirpãdæ.in §.qui vero.š.de præb.¶Quomodo autem esse possit, ꝗ talis ecclesia sit vnita alteri taliter, dicit ibi gl.in d.cle.frequẽs.ꝗ hoc esse potuit altero de tribus modis, videlicet per vnionem factam per Epm cum consensu capituli sui modo prædicto.facit cle.si vna. de reb.eccle.non alie.Item per præscriptionem,facit prædictum.c.cum venerabilis. & quod hř in cle.ne in agro.§.ad hæc. de sta.mona. ¶Item tertio per tẽporalem cõcessionem.¶Aduerte tñ quia licèt ecclesia concedatur monasterio, vel alteri ecclesiæ pleno iure:non tñ intelligitur esse de mensa:vbi etiam cõcederetur in proprios vsus non tunc fiat pleno iure subiecta,& sic in spiritualibus,& tpalibus:nec est subiecta alteri, q̃ illi ecclesiæ cui est concessa respectu populi:nec respectu institutionis Rectoris,quæ hẽat fieri per alium. satis videretur tunc concessa ad mensam.secus si solum esset concessa pleno iure: sed non fuit concessa in propriũ vsum.per id qđ no.Inn.ĵ.de priui.pastoralis.& š.de præb.de mortali. de quo ibi plenè dixi.Itẽ secus si esset subiecta alteri quo ad populum.& haberet recipere institutionẽ Rectoris, vel vicarij ab alio.per id quod hř in cle.j.de iurep.& no. gl.in d.cle.frequens. ¶Quãtum aũt tp̃s requiratur, vt per præscriptionem quæratur,ꝗ ipsa ecclesia sit de mensa.satis vř ꝗ requiratur tp̃s.xl.annorum:vt hř in c.cũ de beneficio.de præb.in vj. & similiter quæ ecclesię dicantur esse de mensa.de quo hic per Inno.& per gl.in præal.cle.frequens. ¶In glo.siue non.ibi:in possessionem eorum.supple,tanq̃ de mensa:quia tenebat,vt alias res effectas de mensa.facit,quod hř in l.moueor.C.de ser.expor.vbi in dubio res debet iudicari ſm statum in quo reperitur,& aduerte: q̃a istud qđ dicit gl.fuit causa decisionis. nam licèt esset dubium,an esset de mensa,vel non.& sic esset dubium, an posset alienari, vel non: tñ quia in dubio ex quo possidebantur vt aliæ res de mẽsa, ꝓsumebanť esse de mensa,licèt poterat esse oppositũ. & ideo Papa consuluit,ꝗ in dubio alienenť.& dũ dicit litera,siue nõ, intellige,vt dubiteť,an sint de mẽsa: vt dixi in litera. ¶Et ex ꝑdictis apparet rõ dubitãdi,& decidẽdi.Gof. dicebat,ꝗ erat dubiũ,an decimæ quorũ loco successerunt possessiones,seu redditus legales fuissent de mẽsa,vel non:& ideo similiter fuit dubiũ de ipsis.s.possessionibus,seu redditibus loco ipsorũ subrogatis. facit.š.ne lit.pen.ecclesia.¶Inn.vero hic dicebat,ꝗ dubiũ erat:q̃a de nouo deuenerunt ad ꝑlatũ.vñ dubitabať, an iuſm de nõ alienandis ipsis q̃ sunt de mensa intelligať solũ de antiquis,an vero de nouiter acq̃sitis:tñ consuluit,ꝗ abstineať ab alienatione,cũ sit datũ iuſm intelligatur nõ solũ de antiquis,sed ẽt de nouo acq̃sitis.ar.c.relatum.ij.rñso.ĵ.de testa.& q̃a non occurrit rõ quare plus de alijs,q̃ de ipsis debeat intelligi.secus dř de his in quibus ecclesia hẽt directũ dominiũ,& alius vtile:vt sunt feuda, q̃ non pñt dici de mensa,cũ alius fructus,& vtilitatẽ percipiat.& iõ si illa deuoluanť ad ecclesiã:tunc nõ pñt infeudari:vt in c.ij.ĵ.de feudis.& est ratio ſm eum:q̃a de ipsis q̃ spectant ad alium rõne vtilis dñij:vt est feudum emphyteuticum nõ põt disponi in eius ꝑiudiciũ. facit,quod hř in l.j.& ij.ff.si ager vec.& in c.j.de inuestitu.de re alienata facta.& in c.j.de capitulis contradi.per glo. in vsi.feu.vř sic ab initio ordinatum, ꝗ ipsi tales res si redeant ad ecclesiam licitum sit infeudare, vel dare in emphyteu.quia res de facili reuertitur ad naturam suam.l.si vnus.§.pactus.ff.de pac.xxxv.dist.ab exordio.& subdit Ioã.Andr.ꝗ vbi de nouo aliqua dantur ecclesiæ in dubio videntur data, ut sint sub iudicio ecclesiæ,& eius dominio:& ut conuertantur in utili-

tatē ipſius eccleſiæ ea quę exinde peruenerunt: & ſic in dubio iudicari debent de menſa: & ideo nō debēt alienari.alleg.qđ hr̄ in l.priuilegia. & in l.iubemus. ij.C.de ſacroſan.eccle.¶In gloſ.fina. in fine.vltima ſolu.vr̄ eſſe contra ipſum tex.ideo tene primam.Sed contra illam facit, quod hr̄ in l.ſi fundus.ff.de rebus
9 eorum.vbi licèt † fundus minoris ſit exoſus, & ſterilis.& ſic ſimpliciter inutilis:tn̄ nō pōt alienari ſine decreto iudicis.& ſic ſine ſolēnitate requiſita in alienatione rei minoris,ſoluit ibi glo.ꝙ illud habet locū in minore qui ſperatur effici maior: ita ꝙ poterit ſibi prouidere poſt maiorem ætatem,ſi interim alienatio non fuit facta:ideo interim prohibetur ſine ſolennitate debita.Sed aliud in eccleſia quæ ſemper manet eccleſia:& ceſſat ratio ſuperius aſſignata in minore: ideo in alienatione talis rei non requiritur ſolennitas,quæ aliàs requireretur in alienatione talis rei eccleſiæ: & ideo poteſt per ſolum prelatum alienari.ꝑ id,qđ hr̄ in c.terrulas.xij.q.ij.& per id etiam qđ hic dicit glo. ¶Extra glo.tangit hic Io.An.an id, qđ hic dicitur in ver.ſeu.§.poſſeſſiones.contineat ius commune.an vero continet gratiam. Goffre. hic tenuit ꝙ continet ius commune. Sed contra eum: quia ſic aliàs etiam in ſimili exponit̄.xiij.diſt.nerui.ver.huic paucis.Inn.vero hic tenuit ꝯtrariū dicens,ꝙ iſte tex. continet gratiā in iſta ſecunda parte:quia non poterat alienare abſolute iur̄o, niſi hoc fuiſſet ſibi cōceſſum per Papā.do.Flo. hic cōcludit ꝙ interdū tractat̄ de re minus vtili ſimpliciter:& tunc pōt fieri alienatio pet p̄latū ſine cōſenſu capituli:& ſic ſi de illa intelligeret̄ contingeret ius cōe. & debent exponi: vt expoſuit Goff.vt in p̄alleg.c.terrulas.alle.in gl. & ēt ex honeſtate hic interuenit ꝯſenſus capituli, & non de neceſſitate,vt dixit gloſ.ſi vera ſolu.eſt. Si autem tangeret̄ de re minus vtili non ſimpliciter,ſed cōparatione vtilioris:tunc dicit recurrendū ad ea,quę no. Io.An.in c.fi.de eccl.ædifi.quia aut prælatus iurauit non alienare Romano Pontifice inconſulto: & tunc non poſſet ſine licentia Papæ cōmutare res ſibi minus vtiles pro vtilioribus.& ideo intelligēdo tex.iſtū iſto modo poneretur gratia.ꝓut voluit Inn. & Hoſt. & Egi.aut ſimpliciter iurauit p̄latus non alienare: & tunc ex quo in iur̄o non additur, ꝙ debeat habere lcīam ſuperioris:tūc poterit de iure cōi res minus vtiles pro vtilioribus ſine licentia Papæ alienare. & ſic intelligendo tex.iſtū in caſu prędicto vera eſſet opinio Goffre. & eius expoſitio.nam tale iur̄m deberet intelligi ciuiliter,videlicet, vt non alienet in preiudicium eccleſię.facit qđ no.in d.c.fi.per glo.& ideo per tale iur̄m non intelligeretur eſſe prohibita alienatio in caſu permiſſo ſuadēte vtilitate eccleſiæ: vt ibi voluit Io.An.In p̄alleg.c.fi.dicit tn̄ hic do.Flo.ꝙ tutius eſt ꝙ hoc caſu petatur licentia Papæ.ar. eorū quæ hn̄r in c.venerabilē. s̄. de elec.& tene mēti p̄dictam diſtinctionē,an p̄latus ſimpliciter iurat nō alienare:an vero iurat non alienare Romano Pontifice inconſulto.nā iuxta vltimū caſum vr̄ reſeruata ēt qn̄ fieret alienatio in caſu aliàs cōceſſo:& hoc ne detur materia inconſultè faciendi alienationē rei eccleſię: ſecus in caſu,qn̄ ſimpliciter iuratur nō alienare res eccleſię:q̄a vt dixi,nō ligat ſi ſit alienatio in caſu cōceſſo.¶Quidā tn̄,vt refert.Io.An.in d.c.fi. dixerunt
10 ꝙ etiā † qn̄ p̄latus iurat non alienare Romano Pontifice incōſulto, ꝙ tale iur̄m non ligat ſi fiat alienatio in caſu permiſſo,ꝙ nō eſt verū ſ̄m eū.ar. eorū q̄ hn̄r in c.aduerſus. ĩ. de immu.eccle.vbi ēt in his q̄ de ſe videntur licita:aliàs vr̄ requiri autoritas Papæ ex quo ſimpliciter erat diſpoſitū poſſe fieri illa ſine licentia Papæ.Fede.ītn̄ de Senis ſuo conſilio. ccx.vr̄ tenuiſſe opi.ꝙ non ſit differentia: an prælatus iuret ſimpliciter non alienare:an vero iuret non alienare Romano Pontifice inconſulto: quia in hoc ſcđo caſu vr̄ velle ꝙ poſſit alienare in caſu ꝓmiſſo ſine licentia Papæ. ¶Sed vt dixi Io.An.in p̄allega.c.fi.& do.Flo.hic tenuerunt contrariū faciendo differentiam inter caſus prædictos.qđ tene menti.tutius tn̄ eſt tenere opi.Io.
11 And.¶†Sed iuxta prædicta quęritur,vtrum eo caſu quo prælatus iurauit non alienare ſine licentia Papę ſufficiat peti licētia Papę nō facta mētione de iur̄o: dicit domi. Anto. hic ꝙ ſic per hanc decretalem in hac ſecunda parte:vt ſentit hic Ioā.And. nam iur̄m habet condictionē,niſi licentia petatur.& ideo ſi petatur licentia incōtinenti ceſſat iur̄m. & ideo nō eſt neceſſe facere mentionem de iur̄o:ſecus ſi iuraſſet Eps non alienare ſine licentia Archiep̄i:quia tunc ſi peteret licētiam a Papa non facta mentione de iur̄o præſtito Archiepiſcopo,impetratio eſſet ſurreptitia: & ſic non valeret: & per ꝯn̄s alienans eſſet periurus: ſecus vbi peteret licentiā ab ipſo Archiep̄o: quia nō eſſet neceſſe facere mētionē de iur̄o.per id, qđ dixi in ſimili,qn̄ iurat non alienare, ſine licentia Papæ.
12 ¶Vlterius tangit do.Pe. an ſi prelatus iurauit alienare rem eccleſiæ:vtrum poſſit rem eccleſiæ modici valoris & modici redditus alienare cōſanguineo, ꝙ multo maiores redditus vult dare eccleſię.& finaliter poſt Fede.concludit ꝙ ſic:quia tale iur̄m non vr̄ extendi ad caſum permiſſum: & p̄cipuè in iſtis minimis:per ea, quæ habent̄ in c.terrulas.alleg.in glo. fi.& qđ etiam hr̄ in c.fi.ĩ.de eccl. ædifi. & ſi dicatur non vr̄ potuiſſe fieri conſanguineo, per illud qđ hr̄. x.q.ij.hoc ius.ver.quibuſcūq;. & C.de ſacroſan. ecc. auth.quibuſcūq;.r̄ndet lex ꝙ ibi loquit̄, qn̄ fit alienatio ęconomo,& eius cognatis:ſed certè hæc ſolutio non vr̄ tuta:quia eadem ratio vr̄ in p̄lato, & eius
13 cognatis.¶Sed ideo fortè dixit de † ęconomo: quia ęconomus eſt cui res eccleſiaſtica gubernāda cōmittatur, ſeu mandat̄.lxix.diſt.quia in q̄buſdā.& c.volumus.& C.de Epiſ.& cle.l.oēs.& not.de iura.calū. c.Imperatoris,& ꝓpter hoc fortè Bar.non faciendo dr̄iam inter æconomū, & p̄latū dixit in auth.q̄buſcunq;.p̄alle.C.de ſacroſanc. eccle. ꝙ p̄latus non poterit concedere alicui ex cognatis ſuis rem eccleſiæ imperpetuū:ſed bene poterit concedere ad tēpus,cū ibi non ꝓhibetur:tamē,vt dixit Fede.in loco p̄alleg. tenet,ꝙ prælatus etiam poſſit imperpetuū cōcedere rem eccleſiæ conſanguineo ſuo. dūmodo id fiat bonafide abſq; lęſione eccleſiæ: & ipſe conſanguineus ſit bonæ opi.& famę.aliàs ſecꝰ eſſet, & ꝑ hoc allegat quod not.Archi.x.q.ij.c. Eps.vbi ſatis hoc vr̄ tenere Archi.& facit ēt,qđ no.per gl.in c.decēter. ſ̄m diſt. & hoc potiſſimè vr̄ ꝓcedere, quādo conſanguineus eſſet pauper:quia tenetur ei potius ꝓuidere q̄ alij: vt in c.non ſatis.ſic & cū opinione etiam trāſit hic do.
14 Pet.¶†Aduerte,quia de mente canonū vr̄ eſſe ꝙ adminiſtratio, vel officiū adminiſtrandi res eccleſię nō debeat cōcedi laicis, & p̄cipuè conſanguineis: vt in præalleg.c.decenter.& c.iudicatū. eadē diſt.vbi autē intuitu eleemoſyne concederet̄ aliquid ad tēpus modicū,vr̄ ꝙ poſſit concedi conſanguineo indigenti:imu potius ſibi,q̄ alteri.ꝑ id quod hr̄ in d.c.non ſatis.vbi autem fit conceſſio.vt habetur,puta in perpetuā emphyteuſim,tunc eſt magis dubiū,an poſſet talis cōceſſio fieri conſanguineo. nam quia per tales cōceſſiones,quæ talibus conſanguineis fit, conſueuit cōiter eccleſia ledi:videtur ꝙ intelligatur eſſe prohibita: & bene facit voluit Bar.in d.authen.quibuſcunque. quod

quod hr in tex.& gl.j.q.iij.peruenit.& quod no.etiã fm vnam solutionem ꝑ gl.in d.c.decẽter.tñ(vt dixi) Archi.voluit contrarium in præal.c.Eps.x.q.ij. & ẽt gl.in d.c.decenter.scd'm vnam solutionem, qñ consanguinei eẽnt bonæ famæ absq; læsione ecclesiæ. & hoc tenuit etiam Fed.in loco præal.& sequitur d.Pe. hic:tutius tñ esset propter opiniones vitandas,ꝙ non fieret per prælatum concessio perpetua rei ecclesiæ consanguineo suo.Tangit etiam d.Pe. q̃a in alienatione rei minoris debet interuenire causæ cognitio. & debet iudex inuestigare, quam rem sit vtilius vẽdi vt satisfiat creditoribus. l. magis puto. §. ne passim. ff.de reb.eor.an idem erit dicendum,qñ fit alienatio rei ecclesiæ,vt requiratur,an dicta causę cognitio fieri debeat,siue alienatur res ecclesiæ suadente necessitate,siue suadente vtilitate.facit,quod no.Inno.in c. vnico. & quod etiam ibi dictũ fuit.s.vt ecclesiastica beneficia. tñ potissimè vr adhibenda dicta causæ cognitio:quam videlicet rem expediat magis alienari. videlicet,an hanc,aut vero illam, qñ alienatio fit ex causa vtilitatis ecclesiæ,& non ꝑꝑ necessitatem:quia qñ fit ꝑꝑ vtilitatem non sufficit,ꝙ vtiliter aliquid sit ceptum nisi etiam sequatur euentus per no.per gl. & Archi.xij.q.ij.sine exceptione.cõcludit tñ,ꝙ siue ꝑꝑ necessitatem, siue ꝑꝑ vtilitatem ecclesiæ fiat alienatio:quia non vitiabitur alienatio:licèt dicta causæ cognitio fuerit omissa, dummodo appareat, ꝙ suberat vtilitas,vel necessitas ecclesiæ in alienando:licèt male faciat superior non adhibendo dictã causæ cognitionem.per id quod hr in l.si pupillorum.§.si prætor. vbi vr casus.ff.de reb.eor.quod tene menti. & facit, quod no.Fed.in suo consilio.ccxlij.¶Aduerte tñ:q̃a inquantum dixit do.Pet.ꝙ non sufficit vtiliter ceptũ nisi sequatur euentus,non vr procedere. per id quod dixi in c.tua.s.de his quæ fi.a præl.super gl.pe.& qđ ibi etiã no.gl.pe.& facit ẽt quod no.gl.eo.tit.cũ apostolica.in ver.profuturum.& quod ibi etiã dixi. Ter-
15 tio tangit hic do.Pet. an † legatum rei immobilis factum ecclesiæ possit repudiari per prælatum sine consensu capituli.& sic sine solennitate requisita in alienatione rei ecclesiæ.Fed.de Senis suo consi.ix.tenuit ꝙ sic: quia licèt solennitas requiritur in re acquisita ecclesiæ:tñ secus vr in re acquirẽda. facit,quod hr in l.seruus.C.de pac.ver.seruus.vel filius potest præiudicare dño,vel patri in acquirendis: licèt nõ in acquisitis.ad idẽ etiam facit, quod hr in l.fi.C.de acq. pos.similiter videmus,ꝙ debitor potest in fraudẽ creditorum facere ꝑiudicium in acquirendis: licèt non in acquisitis.l.qui autem.in prin.ff.quæ in frau.cred. & istam partem etiam tenuit dom.Flo.in c.tua.& ibi dixi, de his quæ fiunt a ꝑla.Pro ista parte etiam alle. d.Pe.ꝙ facilius potest quis renuntiare beneficio nõdum acquisito.de pœnis.si tibi absenti. in vj.iuncto c.admonet.& c.quod in dubijs.s.de renun. finaliter
16 tñ do.Petr.vr hic sentire contrarium:quia † legatum quæritur etiam ignoranti:& sic etiam ante exceptionem.l.cum pater.§.surdo.de leg.ij. licèt quæratur reuocabiliter: quia cũ potestate repudiandi.l.si quis ita hæreditatem.ff.de condi.insti.ideo ex quo res est acquisita ecclesiæ.vr ꝙ non possit prælatus præiudicare ecclesiæ sine solennitate debita.& pro ista parte ẽt vr casus in l.magis puto.§.fundum.ff.de reb.eor. vbi vr tex.ꝙ res immobilis legata minori:quia est acquisita minori virtute legati non poterit tutor,vel curator præiudicare minori,sicut nec in alia re immobili minoris sine solennitate debita.ista pars vr verior de iure in quam etiam vr inclinare hic do.Pe.tene tamẽ menti dictum Fed.qui consuluit oppositũ,cuius opinionem sequitur do.Flo.in præal.c.& vr etiam sequi Lap.de Castel. in suis alle. alleg.vj.& vr tñ illã transisse d.Ant.qui illas allegationes abbreuiauit.¶†Vl-
17 timo facit tex.iste ad quæstionem, an Eps sine cõsensu Archiepi:vel Archieps sine consensu,seu autoritate sui superioris possit res ecclesiæ cathedralis, cũ cõsensu sui capituli, & solennitate.c. sine exceptione. xij.q.ij.alienare.Nam vr ꝙ non:per istum tex. in causa,contrarium facit,quod hr.x.q.ij.hoc ius.ver.quod si necessarias.cõiuncta gl.ibi.gl.vr velle, ꝙ licèt olim duo, vel tres Epi prouinciæ debent adhiberi, & ipsa alienatio:tñ hodie solus Eps cum consensu capituli, & solennitate capituli sine exceptione sufficiat.idem Archi.in c.j.j.eo.in vj.¶Inn.posuit de hac opinione in c.j.de his quę fiunt a præla.vbi etiam de hoc dixi. potes dicere vt ibi voluit Hosti.ꝙ si Eps iurauit non alienare sine licentia Archiepi,vel sine licẽtia Papę, non poterit alienare nisi habita licentia per istũ tex. & per illa quę superius dicta fuerunt.Si vero nullum præstitit iurm:vel iurauit simpliciter nõ alienare, tũc non requirit licentia superioris,qñ ipse Eps, vel Archieps alienat res ecclesiæ cathedralis,q̃a non reperitur hoc iure cautũ.& text.in c.sine exce. qui loquit de Epo alienante res ecclesię cathedralis non requisiuit hanc solennitatem, ꝙ cum autoritate Archiepi hoc fieret:vt ibi patet.& ideo non vr esse talis solennitas de iure necessaria.& hoc, vt dixi vr velle glo.in d.ver.ꝙ si necessarias.& Archi.in d.c.j.j.eod.in vj.& tetigit etiam Inn.in d.c.j.de his quæ fiunt a præla.ibi etiam dixi.videretur tñ contrarium dicendum prima facie:quia sicut prælatus inferior Epo non potest alienare sine autoritate Epi sui superioris.xij.q.ij.Aabatibus.& xvij.q.iiij.in venditionibus.ita vr eadẽ ratione,ꝙ Eps non possit alienare res suæ ecclesiæ sine autoritate sui superioris.tñ contrariũ est dicendũ,vt patet ex prædictis:nisi iurasset non alienare sine licentia ipsius Archiepi, & forte ꝑꝑ prærogatiuam dignitatis Epalis.aliud statuendum est in Epo,q̃ in inferiorib'. vt in c.quia periculosum.de sen.excom.lib.vj.

SVMMARIVM.

1 *Locatio perpetua de re ecclesiæ non est permissa sine debita solennitate.*
2 *Locatio,quando dicatur fieri ad non modicum tempus.*
3 *Locatio perpetua,& emphyteusis,idem sunt in effectu.& nu.5.*
4 *Emphyteuticus contractus deficit a censuali.*
6 *Venditor rei ecclesiæ malè alienatæ, debet & tenetur restituere pretium emptori.*
7 *Episcopus,an posit esse iudex in causa ecclesiæ suæ.*
8 *Repetere,an posit emptor malæfidei,vel conductor id quod dedit.*
9 *Et si emptor non soluisset pretium,an ecclesia posset illud petere.*

D audientiam. Canonicus prę diũ ecclesiæ ꝑpetuo locare nõ põt.h.d.Et in prima narrat factũ.In secunda ꝓuidet.ibi: ideoque.
1 ¶†No.primo,ꝙ ꝑpetua locatio de re ecc.nõ est permissa sine debita solennitate.facit, qđ dictũ fuit.s.c. nulli.& rõ esse põt: q̃a per talẽ locationem transfert vtile dñium.l.j.& ij.cum ibi no.ff.si ager vec.vel emphy.petat. secus si fieret ad modicũ tps locatio rei ecclesiæ:q̃a per illã non transfert vtile dñium: ideo est permissa.j.ne præla.vices suas.c.fi.qñ aũt dicat fieri imperpetuũ.dicunt quidã vt hic tangit Io.An. qñ fit ad tps.30.annorũ.facit,qđ hr inst.de perpe.& temp. act.§.j.& l.sicut.C.de præscri.30.ann.do.Ant.hic remittit ad not.ꝑ gl.in cle.j.in gl.fi.de re.eccl.nõ alie.
2 ¶†Sed aduerte,q̃a illud est quærere qñ dicat locatio facta ad modicũ tps,qñ facta est pro tpe.x.anno.vel vltra,q̃a tale tps dr longũ tps,& sic nõ modicũ.C.de præscri.

p̄ſcrip.lon.temp. per totũ:& voluit glo. in l.j.& ij.ſi ager vec.vel emphy. & in rub. C. q̃ ſit long. ꝯſue.& ẽt glo.in d.cle.j.Scđo caſu pōt dici ſatisfieri imppetuũ,qñ fit ꝑ tẽpore. xxx.annorũ [a] vel vltra , vel etiã imperpetuũ, ꝓut verbũ ſonat donec videlicet pẽſio ſoluat̃.ꝑ id,qđ hr̃ in iuribus ſuperius allegatis. & in §.adeo.inſti.loca.¶Item aduerte quatenus dixi ꝙ ꝑ locationem perpetuã transfert̃ vtile dominiũ.gl.fi.q̃ non eſt alibi, tenuit oppoſitũ.l.penul.§.inſtituto.ff. de le.ij.¶Sed illa gloſſ. cõiter reprobat̃:maximè per Dy.& Bar.ibi.nam vr̃ eſſe contra tex. & ea,quæ hñr in d.l.j.& ij.ff.ſi ager vecti.Bal. tamẽ in d.§.inſtituto ſaluat.glo.illam,qñ expreſſe ageretur ꝙ nullum dominium etiã vtile tranſiret in cõductorem:quia tunc non tranſiret aliquod dominiũ : ſed ſolũ obligaretur locans,& non intelligeretur tunc alienare. vr̃ tamen illud dictum Bal.procedere poſſe in laico,qui prẹter ſe,& hæredes ſuos imperpetuũ obligaret.l.ſi p̄tium. ff.de ꝓba.& l.ſtipulatio iſta.ff.de verb. oblig.Secus vr̃ in prælato qui non pōt ſucceſſorẽ obligare,niſi ex cauſa,& cum debita ſolennitate.vt le.& not. ne pla. vices ſuas.in c.querelã.an aũt poteſt prælatus vitam alicuius cõcedere intuitu eleemoſyne rem eccleſię.

3 dicã.in c.ſeq.¶†Item aduerte:quia qñ fit locatio ꝑpetua vr̃ in effectu eſſe ꝯceſſio in emphy. Nã idẽ eſt effectus,ſiue locatur imperpetuũ ꝑ certa annua pẽſione:& ſic vñr tales contractus ſolũ quò ad nomen, & non quò ad effectum differre.& ſic etiam vñr velle doctores in c.nulli.s̄.eo.& ibi dixi.¶†Et not.ẽt ꝙ

4 alius eſt ꝯ̄ctus emphyteuticus:alius eſt ꝯtractus cenſualis.nam per contractũ emphyteuticũ tranſit vtile dñium, vt dixi in c.ad aures.s̄.eo.& facit l.j.& ij.ff.ſi ager.vecti.cũ ibi no.nec curo , ſiue dicatur ꝙ fiat cõceſſio ſub certa annua penſione,vel mercede,ſiue dicatur pro certo annuo cenſu,ex quò vtile dñium eſt tranſlatum:ꝓut in dubio vr̃ transferri alio nõ apparente.per ea,quæ hñr in d. c.j. & ij.& non ſit vis, an dicatur ſub annuo cenſu.bene facit dictum c.ad aures.ꝯtractus vero cẽſualis propriè, & ſtrictè eſt, qñ in eum cui concedit̃ res transfertur directũ dñium , & vtile,quia dr̃ concedo tibi talem , & trãsfero in te q̃cquid iuris in illa habeo.nã ꝯtractus eſt cenſualis ſi annuatim dẽt p̄ſtari certus cẽſus ꝑ illo.vt eſt text. coniuncta glo.in c.cõſtitutus.de relig.dom.nec curo hoc caſu,an fiat conceſſio ſub certo annuo cenſu. an vero ſub certa annua penſione,vel mercede: quia nihilominus cenſet̃ ꝯtractus eſſe cẽſualis. vt eſt tex. cũ gl.in d.c.conſtitutus.& ſumit̃ tũc pẽſio , vel merces pro cenſu ꝑꝑ ſubiectã materiã contractus.vt voluit gl.in d.c.& bene facit, qđ hr̃ in l.inſulã.ff. de p̄ſcrip.ver. qđ hr̃ in l.ſi duo. in prin.ff.loc. plus vr̃ dicendum ſi dictum fuerit : concedo tibi talem rem in emphyteuſim perpetuã:& q̃cquid iuris habeo in illa pro certa annua penſione ꝙ nihilominus cõtractus erit cenſualis,& nõ emphyteuticus.vt eſt tex.expreſſus,ſi bene põderetur in d.c.cõſtitutus. & ſic impropriabit̃ tũc verbũ in emphyteuſim,& in effectu exponet̃.i.in ꝯceſſionẽ cenſualẽ perpetuã ex quò expreſsè dictum fuit ꝙ quicquid iuris habebat cõcedens in re concedit illud, & transfert in ipſum cui fit cõceſſio,vt ſatis ꝓbatur in d.c. ꝯſtitutus. ſi bene aduertatur.qđ tene menti.& bene faciũt iura q̃ allegaui:vt videlicet verba impropriant̃ ſm naturã ꝯtractus ex mẽte ꝯtrahentiũ.vt d.l.inſulam.& d.l.ſi vna. & tene mẽti hæc.q̃a multi dicũt oppoſitum.¶Et no.ꝙ diſa eſt inter ꝯ̄ctũ emphyteuticũ,& ꝯtractũ cẽſualẽ:q̃a in ꝯtractu emphyteutico nõ ſoluẽs debitã pẽſionẽ intra bieniũ in emphyteuta ecclę, vel intra triennium priuato cadit a iure ſuo.l.ij.C.de iure emph. & in c. potuit.s̄.de loc.Secus ĩ ꝯtractu cẽſuali.eſt tex.cũ gl.

5 in d.c.ꝯſtitutus.qđ diligẽter tene mẽti.¶†Et ꝑ p̄dicta patet ꝙ c.potuit.s̄.de loc.& l.ij.C.de iure emph. non habẽt locũ in cõtractu cẽſuali ꝓpriè ſumpto vocabulo.& ad aliud qđ dixi.s̄. ꝙ nõ eſt diſa in effectu inter locationẽ q̃ fit imperpetuũ ꝑ certa annua pẽſione,& contractũ emphyteuticũ.bñ facit qđ notat̃ per gl.& docto.in auth.ingreſſi.C.de ſacro ſan.eccl. & ꝑ Bar.in l.ſi finita.§.ſi de vectigalib⁹.ff.de dã.inſe.

6 ¶†Itẽ no. ꝙ vbi reperitur res eccleſiæ malè alienata vẽditor debet,& tenetur reſtituere emptori prætium,quod percepit ſi res aliter aduocari non poteſt de quo tangitur in glo. penul.& ſuper ea. ¶Vltimo dum textu.dicit legitimè reuocare ꝓcures.dixit hic Abbas ꝙ Ep̄s,vt actor debet conuenire poſſeſſorẽ vt reũ, & corã iudice cõpetẽti reperiatur ꝙ ſit iudex in cauſa propria, vt habetur. C.ne quis in ſua cauſa ſit iudex.in rubro,& nigro.& hoc ſonat verbum legiti-

7 mè.Scđm poteſt tñ dici ꝙ† Ep̄s non ꝓhibet̃ eſſe iudex in cauſa eccleſiæ ſuæ,vt hr̃ in c.j.s̄. de maledi.& per Inn.in c.ex parte.s̄.de verb.ſig.& per gl. ij.q. vij. ſi quis ergo. & c.ſi quis Ep̄s. & de pęnis. Romana.in vj.& qđ qualiter ſit intelligendũ no.ꝑ Inn.& Io.An. in d.c.ex parte.¶In gl.penul.ibi:non tenuit contractus.ſupple,& ſic remanſit res in dñio eccleſiæ: & iõ vr̃ ꝙ de iure poſſit reuocari non ſoluto p̄tio emptori. ¶In gl.in fi.idem hic Inn. dicens ꝙ de facto nõ poterat reuocari,vel ſine ſcandalo:licèt de iure reuocare potuiſſet ex quo contractus nõ tenebat. Hoſt. nohic ad literã dicit non aliter reuocari poterunt . ſupplebat,maximè,quaſi voluerit, ꝙ etiã ſi de facto potuerit reuocari ꝙ debeat pretium reſtitui emptori:& hoc dicit,ꝙ ipſe tenuit ĩdiſtinctè: ſiue emptor ſit malęfidei,ſiue bonęfidei debet ſibi reſtitui p̄tiũ,vt dicet̃ ſuꝑ gl.ſeq. ¶Sed certe ẽt dato ꝙ ſua opinio eẽt vera de quo tñ dicet̃ ſuper glo.ſeq.non vr̃ ꝙ impediri dẽt de iure reuocatio rei eccleſiæ malè alienata: licèt nõ ſoluatur pretium emptori: quia licèt vẽditor teneat̃ ad p̄etiũ reſtituendũ, tñ qñ repetit rẽ eccleſiæ malè alienatam:tamen repetit nomine eccleſiæ:& ad vtilitatem eccleſiæ non poterit repelli exceptione ex eo: quia tunc teneat̃ p̄tium reſtituere emptori : q̃a tunc non hẽt obſtare illa regula quem de euictione &c. vt plenè dictum fuit in c.ſi quis p̄sbyterorũ. ibi de hoc per gl.fi.& ſuper ea.& ſi vẽditor repetens rẽ eccleſiæ non poteſt repelli dicta exceptione licèt remaneat emptori cõuento ſaluũ ius agendi ꝯtra vẽditorẽ ad recuperationẽ p̄tij:multominus poterit repelli exceptione alius q̃ vẽditor agẽs ad recuperationẽ rei eccleſiæ,ꝓut hic erat.& iõ melior vr̃ expoſitio glo.& Inn.in gl.fi.ibi:de euictio.proſpexit.puta,ſtipulãdo p̄tium debere ſibi reddi,ſi res euincat̃. ¶In ea.gl.in fi.& ratio ſpecialitatis eſt in caſu prædicto : quia ibi emptor nõ emebat rẽ alienã,ſed vẽdẽtis ſubiectã: tñ reſtitui : iõ voluit lex ꝙ ſi eueniat poſtea caſus reſtitutionis emptor poſſit agere ad p̄tiũ:nec etiã ad dutplũ ſi expreſſe illud eſſet ſtipulatus. vt ibi voluit tex. quia ſatis fuit , ꝙ de iure ſibi referuet̃ actio ad p̄tiũ, licèt ſciuerit rem ſubiectã reſtitutioni. & ſic hoc reſpectu fuit in mala fide.& not.bñ:q̃a gl.in effectu vr̃ idẽ velle in ꝯ̄ctu emptionis,qđ in ꝯtractu locationis inter ꝯductorẽ bonęfidei,& malęfidei:ita etiã diſtinguat̃ inter emptorẽ malæfidei,& bonæfidei:aliàs nõ feciſſet ad ꝓpoſitũ id,qđ dixit gl.dũ alle.l.vniuerſis. C.ne rei dñicæ, vel tẽplorũ.q̃ loquit̃ etiã in vẽditione.& cũ gl.ꝯcor.hic Inn.expreſſe in hac opinione ẽt vltimatè reſidet Inn.in c.ſi q̃s p̄sbiterorũ.s̄.eo. ¶In gl.magna.

[a] Xxx. an. Adde Bal. in addi. ad Spe. in tit. de loc. ver. locatio ad xxix.an. Et vide Bart.ĩ l.iuris peri tos.ff.de ex cuſ.tuto. & gl.in cle.j. hoc eo.ti.

gl.magna.circa fi.& ibi etiã tetigi hanc etiã opinionẽ tenuit hic Inn.Goff.& Lau.& Ioan.xij.q. ij.in c. Vulterana. & gl.in l.iubemus.§.sanè.C.de sacr.ecc. & clarius in §.si quis igit iurauerit.de nõ alie.colla. ij.idẽ etiam sonat glo.in l.queadmodũ in gloss. quæ incipit:reddit.& in gloss.fin.C.de agri.& censib.lib. xj.hãc opi.tenuit ẽt Io.An.& do.Flo.& etiã Io.Cal. in d.c.si qs p̃sbiterorũ.vt ibi etiã tetigi.hãc etiã opi. tenuit Ia.But.in d.l.iubemus.§.sanè.& Bar.in auth. qui res iã dictas.C.de sacrosan.ecc.Sed glo.in auth.

8 q res.tenet oppositũ.videlicet ꝙ † ẽt malæfidei emptor,vel conductor posset repetere, qđ dedit.& hoc ideo, quiá sicut dolus p̃põderet culpæ. l.si item obstetrix.§.fi.ff.ad le.Aq.l.& facit, qđ dicet in c.vno.j. de cõmo.ita dolus maior vr̃ p̃ponderare minori: & inde cũ maior videat̃ esse dolus in ęconomo,vel p̃lato malè alienãte rẽ ecclesiæ p.p officium,qđ habet ꝙ magis est obligatus ad defendẽdũ iura ecclesiæ,q̃ sit dolus emptoris,vel conductoris q non hẽt officium p.p qđ tenetur ad conseruãdas res ecclesiæ:ideo tenet̃ ꝙ p̃ponderare debet dolus ęconomi, vel prælati dolo emptoris,vel cõductorũ.& sic vr̃ ꝙ indistinctè etiã malæfidei emptor, vel cõductor possit agere ad repetendũ id,qđ dedit.& idẽ voluit gl.Io.x.q.ij.hoc ius.ver.q vero res iã dictas. licèt ipse Io.in c. Vulterana.superius allegat tenuit ꝯriũ,seu primã opi.vt.s̃. tetigi..& cũ gl.Io.in d.ver.q vero ꝯcordat ibi Hugo. & etiam Host.hic.& Guil.Naso dicẽs.hoc statutũ in odiũ malè alienãtiũ res ecclesiæ., vt si seniores fiant circa alienationem rei ecclesiæ.facit,qđ hr̃ in dicto. §.si quis igitur.in auth.de non alie.colla.ij.hanc etiã opinio.tenuit Cyn.in d.auth.quis iam dictas. & idẽ etiam tenuit ibi Bal.per eandẽ rõnem.& plus dixit, ꝙ licèt de rigore iuris ciuilis ecclesia lucratur pretiũ datum d.§.sanè.& d.auth.qui res. cum de æquitate p̃sertim catholica vr̃ ꝙ ecclesia si fuit ex pretio locupletata.debet illud reddere emptori aliter, qđ vero per Pau.in cle.j.de reb.ecc.non alie.& facit etiã, qđ no.gl.in d.§.sanè.& hoc salẽ, qñ non posset repetere a venditore:vt quia fuisset prælatus qui erat ꝓfessus:puta Abbas.& sic nõ poterat habere propriũ.de sta.mo.in c.cum ad monasteriũ, vel si aliter de facto non poterat recuperare a venditore : qđ tñ vr̃ velle procedere,qñ emptor fuisset bonæfidei:vt quia fuisset in errore facti credẽs rẽ alienã esse vẽditoris, vel in errore iuris:vt qa licèt sciuisset rẽ ẽẽ ecclesiæ credebat licitum esse alienãti illam alienare:forte,quia erat de ꝑsonis qbus permittat̃ ius ignorare.de qbus in l.cum de indebito. ff.de ꝓba. & j. de solo.c.fi. & idem vr̃ si esset de alijs, si ex circunstantijs constaret ꝙ fuisset in errore iuris ẜm not. per Bart. in l.ij.ff.de ꝯfes.nã aliter non præsumet̃ ius ignorare ẜm ea quæ hñr in c.j.s̃. de const.& in l.leges.C. de legi.Si autẽ fuisset emptor malæfidei: tunc licèt nõ posset recuperare a venditore qđ dedit,tñ non ab ecclesia: ẽt; si pecunia sit versa in vtilitate ecclesiæ : qa fuit in culpa sciens ius,& factũ,& sic malafide emẽdo rẽ ecclesiæ sine solẽnitate debita residet.nam sibi dẽt imputari dãnũ,qđ culpa sua sentit.de reg.iu. damnum.in vj.& ff.de re iu.in ꝟl.qđ quis.But.vero in d.§.sanè.dicit ꝙ si fuit bonafide ꝓpter errorẽ facti bene habet recursum cõtra ecclesiã ad quã peruenit pecunia si nõ põt recuperari a vẽditore.Secꝰ dicit si fuit in errore iuris:quia tunc imputet sibi:quia debuit consulere peritiores.ff.de bono.pos.l.in bonorũ. præcedens tñ opinio vr̃ magis æqua,ne ecclesia locupletetur cum iactura aliena..ar.l.nã natura.ff.de ꝯdi.inde. do. Ant. hic tenet in effectu opi.Host.& sequaciũ,videlicet,ꝙ in odiũ malè alienãtis detur actio etiam malæfidei emptori,vt possit repetere,qđ dedit ipsi venditori licèt non possit agere contra ecclesiam.p̃dicta auth.q res iam dictas.& qđ hr̃ in d.c.si quis igit̃. in auth.de non alie.dicebat in hoc concordare doct.in c.si qs. s̃.eo.& etiam hoc tenet Io.An.hic.& glo.in c.vulterana.Sed certè miror de hoc dicto ipsius: qa expresse Io.And.hic tenet opi.gl.& etiã Inn.in d.c.si quis. glo.etiam in d.c.vulterana concordat cũ opi.glo.hic positę. licèt ipse allegat oppositum,sed nõ bene.do. Pe.tenuit in effectu opi.Host.& sequentium. q̃ etiã hic tenuit do.Ant.in d.c.si quis. licèt do.Pe. de hoc ibi dubitauit:vt ibi dixi.& mouetur d.Pe.q.a qñ malè alienatur res ecclesiæ licèt non valeat contractus in præiudiciũ alienãtis.allega.quod hr̃ in l.ciuitas.ff. si cer.pet.& pro ipso põt allegari,qđ legit̃, & not.in l.& si is.C.de prædijs minorum. per gloss. & doc.& in l.cũ vir.cũ ibi no.per Bar.ff.de vsucap.& in l.cum res vel lex.ff.de fide.¶Sed certè põt rñderi ad l.ciuitas.qđ loquitur in diuerso casu,qñ videlicet administrator ecclesiæ recipit pecuniã mutuo:quia si non vertitur pecunia in vtilitatem ecclesiæ non obligatur ecclesia:sed ipse recipiens:nec ibi apparet de dolo mutuãtis,vel eius malafide.Sed hic loquit̃ in emptore malæfidei emente rem ecclesiæ scienter sine debita solennitate. & sic casus est diuersus.Et etiã vr̃ esse diuersa ratio per p̃dicta.Item ad l. & si is. & l.tñ vir.& l.cum lex.cũm ibi no.põt rñderi,ꝙ si tutor,vel curator q vendidit rem minoris sine solennitate debita bene potest se obligare:licèt non possit obligare minorem,vel res eius.Sed vbi expresse se nõ obligat de euictione:tunc vr̃ ꝙ si emptor sciuit rem esse minoris,& non prospexit sibi de euictione,ꝙ nõ poterit agere de euictione etiam contra ipsum venditorem.per l.si fundum.C.de eui.& hoc etiã voluit Bar. in d.l.cum vir.quid igitur dicendum in huius dubio. Canonistæ cõiter.& pro maiori parte vñr tenere, cũ hac gl.& maximè Inn.hic exp̃ssè.& Io.And.Io.Cal. in d.c.si quis.& do.Flo.hic, vnde difficile esset obtinere in practica saltẽ in foro ecclesiastico contra cunctorum opi.& præcipuè,quia gl. Legistarũ cõiter videntur tenere opi.huius gl.excepta gl. Auth.qui res iam dictas.vt patet ex his quæ superius dixi.hãc opi. seqtur Bar.& But.licèt Cy.& Bal.in d.Auth.qui res. teneant gl.ibi positã.fortè de iure posset dici,ꝙ quia emptori non datur actio de euictione simpliciter.sed solum ad petendum id qđ dedit . & sic vltra datũ nõ posset agere ad interesse:vt patet in d.Auth.q res.canonizata in dicto verb.qui vero.x.q.ij.hoc ius , ꝙ ẽt emptor malęfidei habeat actionem ad repetendum , qđ dedit non ad aliud interesse contra ipsum vendẽtem,& non contra eclesiã:vt hr̃ in d.ver.qui vero. & in d.Auth.qui res.& in §.si qs igitur.in Auth.de non alie. & sic speciale hoc casu in odium malè alienãtis rem ecclesiæ,vt teneatur ad restitutionẽ pretij etiam emptori malæfidei : licèt non ad aliud interesse, sicut in simili est speciale in l.fi.§.emptor.C. cõia de lega, vbi emptor etiam malæfidei agit ad pretium recuperandum contra venditorem,licèt non possit agere ad illud interesse:vt hic etiam voluit gl.fi.& sic speciale; vt dixi in odium ipsorum malè alienantiũ, & vt sint seniores in alienando.per id,qđ hr̃ in d.§.si quis igitur.in tex.in Auth.de non alie.tñ vt dixi in practica. vr̃ ꝙ difficile hoc teneretur propter autoritatem glo. Inn.hic positę.& Io.Cal.& p.p alios etiam hoc tenẽtes.de qbus.s̃.dixi.Sed de iure satis vr̃ dicta opi.posse defensari,per id quod.s̃.dixi.& licèt Iac.But.in d. §.sanè.& in d.Auth.q res. nitatur rñdere ad rationẽ gl.positæ

gl.positæ in d. Auth. qui res. dum dicit, ꝙ dolus æconomi, & ꝑlati malè alienantis ꝑpter officium ꝑponderetur dolo emptoris. dicens ipse But. ꝙ licèt habet officium rei ecclesię nõ tñ officium respectu emptoris: & sic non obstat ratio gl. secundũ eum. Sed certe ista responsio non vr̃ bona: quia licèt æconomus vel ꝑlatus hēat officiũ respectu ecclesiæ, & nõ respectu ementis. tñ ꝑp officiũ magis est obligatus ecclesię q̃ sit emptor, qui nõ habet aliquod officium: & ideo vr̃ magis delinquere: & sic potest defensari ratio glo. & per hoc sit expeditus iste articulus. ¶†Quid si emptor non soluisset ꝑtium, an ecclesia posset illud petere. de quo dubitat gl. in d. §. sanè. Butri. ibi tenet ꝙ sic per Auth. qui res. & ibi etiam idem Bart. dixit tñ Bal. ꝙ non agitur actione ex eo ꝯtu: tñ cõtractus sit nullus: sed condictione ex dicta auth. facit, quod hr̃ de resti. spo. sæpe. & in c. querelam. de ele. But. tamẽ in d. §. sanè. videtur velle, quòd etiam actione ex co ꝯtractu petere possit, quia licèt contractus sit nullus in ꝑiudiciũ ecclesiæ: tñ quo ad eius fauorẽ censetur esse validus: & ideo poterit agere ad pretiũ. Sed plus placet opi. Bal. quia agendo actione ex contractu vr̃ ratificare contractum: & sic non videretur posse res auocare ab emptore: quia tunc vr̃ reprobari contractus. & sic surgeret contrarietas: ideo nõ debebit audiri. l. j. de fur. & s̃. de ap. solicitudinẽ, quæ ratio cessat si agatur condictione ex lege iubemus. §. sanè. & quia superius tactum est de cõtractu emphyteutico, etiam suadeo posse queri, an emphyteuta, vel cẽsuarius possit se liberare cedẽdo rei emphyteuticæ, vel cẽsuatę. Dy. & Bart. de hoc tetigerũt in l. is cum quo. ff. de aqua plu. arcen. vbi etiã tangunt ꝙ de feudatario, an possit se liberare cedendo rei feudali. Et finaliter concludit ibi Bart. post Dy. in feudatario, & emphyteuta, ꝙ si obligatio fuit contracta ad certũ quid determinatum ꝙ non põt inuita altera ꝑte se liberare cedendo rei feudatariæ, vel emphyteuticæ cuius actione est obligat⁹: q̃a imputet sibi quare se a principio obligauit. nam qđ ab initio fuit voluntatis, ex postfacto fiat necessitatis. l. in commodata. §. sicut. ff. cõmo. & l. sicut. C. de acti. & obliga. facit, qđ no. ĩ. ti. ij. c. j. secus si obligatio non fuit contracta ad certum q̃d determinatũ, sed potius indeterminatũ: q̃a tunc poterit renuntiari ipsi rei feudali, vel emphyteuticæ ẽt inuita altera ꝑte. per id, qđ no. gl. valde notabilis. in c. j. de capitanco qui curiã vẽdidit in vsibus feudo rũ. vbi glo. ꝯcludit, ꝙ si vasallus se obligauit ad certũ seruitiũ nõ põt renũtiare feudũ inuito dño. secus, q̃n indeterminatè obligat se ad seruiendũ dño. & idem dicendũ eadem rõne in contractu emphytetutico. vt voluit Dy. & Bar. in loco ꝑalle. & similiter eadẽ rõne idem est dicendũ in contractu cẽsuali, cũ eadẽ sit rõ: & per ꝯ̃ns idẽ ius. s̃. de transla. c. ij. & ff. ad leg. Aquil. l. illud. & per prædicta etiam vr̃ ꝙ collectę imponãtur personis pro rebus. l. ex rescripto. §. fi. iuncta glo. ff. de mu. & ho. cũ on⁹ collectarũ sit extraordinariũ, & indeterminatũ, vr̃ ꝙ quis a collectis facturis cedẽdo rei, vel rebus pro qua, vel q̃bus imponebant̃ collectę liberetur. & hoc etiam voluit Bald. in l. is cum quo. ¶Quid autem si multo plus valeat res emphyteutica, vel cẽsualis q̃ obligatio annua ꝑ illa competens, an poterit tũc inuito dño renuntiare rei emphyteuticę, vr̃ ꝙ sic per dictam. l. is cũ quo. ad fi. sed in contrarium vr̃ veritas: quia hoc casu est obligatus ex facto suo, vel vt heres defuncti, si ex facto suo fuit obligatus: ideo non vr̃ inuito dño posse renũtiari. vt ꝑ Bar. ĩ d. l. de his. j. rñso. nec ob. ſm rñsum, q̃a loq̃t̃ q̃n ex dispositione iuris q̃s tenebat̃ ad patiẽtiã ꝑstãdam volenti destruere opus factum: non autem ex facto suo ad id tenebatur. de materia plenius ꝑ Dy. & Barto. in loco præalle.

SVMMARIVM.

1 *Possessio, quandoque capitur pro dominio, & si quis legat possessiones suas Titio sitas in tali loco, an veniant mobilia.*

2 *Ecclesiæ consuetæ Regi per monachos non debent asignari clericis secularibus.*

3 *In vsus laicorum conuerti non debent vestimenta altaris, & ligna ecclesiarum.*

4 *Ecclesia regularis, an comprehẽdatur sub mandato quo mandatur clerico seculari prouideri de aliquo beneficio.*

5 *Ecclesia curata, an posit concedi monacho.*

6 *Decimarum fructus, an posit concedi laicis ad vitam.*

7 *Acquirere, an posit Episcopus cum consensu capituli domum ad ipsum capitulum spectantem.*

POssessiones. Possessiones quæ sũt de mensa non possunt alienari. & ecclesiæ consuetę Regi ꝑ regulares secularibus clericis conferri nõ debent. h. d. & nõ recipit cõmodã diuisionem. quia
1 vnico constructu clauditur. ¶†Not. j. ꝙ verbum possessio, interdum accipitur pro dño facit. quod hr̃ in l. interdum. ff. de ver. b. signi. vnde etiã vulgariter dicimus locaui possessiones meas tali. Quid autem si q̃s legat possessiones suas Titio sitas in tali loco, an veniant mobilia imposita. tangitur per Cy. in l. fi. C. de compẽ. & per Bar. in l. ex ore. de lega. iij. ibi: concludit ꝙ non attento cõi vsu loquendi qui esse vr̃ ꝙ de immobilibus intelligatur. nã attendi debet cõis vsus loquendi. per id, qđ legitur, & no. in l. liberorũ. §. qđ tñ cassius. ff. de leg. iij. & l. lacedemonijs. §. asinam. ff. de fund. instruc. & ĩ. de spon. ex literis. interdum tñ ponit̃ possessio ꝑ simplici detentatione: vt cõtingit in rusticis, q̃ dicũt de possessione, locata est ista possessio mea in qua maneo. & no. gl. circa prin. de ori. iur. ¶No. ꝙ q̃dam sunt res spectantes ad mẽsam ꝑlati, vel capituli. q̃ autẽ dicant̃ propriè esse de mẽsa plena dictum fuit. c. vt super. s̃. eo. ¶Not. ꝙ attendi debet status ecclesiæ consuetus. facit, quod hr̃
2 in c. cum de beneficio. de præben. in vj. ¶†No. ꝙ ecclesiæ cõsuetæ Regi per monachos nõ debẽt assignari clericis secularibus. facit, qđ hr̃ in c. ꝑallega. cũ de beneficio. & c. cum singula. eo. tit. & in cle. quia regulares. de sup. neg. præla. ¶In gloss. j. ibi: Tertiarum q̃ debebant̃ olim Epis. de re. eccle. parochialis. vt ibi patet. Sed certè non est dare rõnem diuersitatis inter possessiones ecclesiæ parochialis. & tales tertias saluo, nisi vult alteri ecclesię concedere, seu cõferre. Ideo fortè gl. dedit huius regulæ solutionem: videlicet, vt ille tex. intelligatur, q̃n vult alienare illas tertias cũ cõsensu capituli, & causa legitima subsistẽte, supple, & cũ solẽnitate capituli sine exceptiõe. xij. q. ij. & istam solutionẽ tenuit ibi gl. & ẽt tenuit hic do. Fr. o. & ſm istam dẽt intelligi, & limitari iste tex. ¶In gl. monachi: ibi: seculares amoueri. & hoc contingit fauore religionis. facit, qđ hr̃ in l. sunt ꝑsonæ. ff. de relig. q̃ rõ cessat, q̃n Eps de ecclesia regulari vellet facere secularẽ. facit quod hr̃ in c. inter quatuor. ĩ. de relig. domi. qđ intellige, vt tangitur in gl. seq. ¶Item ea. gl. ibi: vsurario. in gl. dicit ꝙ prælatus æquiparatur vsurario. de hoc, an sit cõparandus vsurario, vel vsufructuario. no. per glo. meliorem in corpore iuris. in c. ꝑsenti. de offi. ordi. in vj. & facit, qđ dicetur in c. fi. de pecu. cle. de materia etiam per Archi. præalleg. c. presenti. ¶In glo. penul. in fi. quasi velit a contrario, qđ vbi non possunt reperiri regulares: poterunt tunc poni seculares in ecclesia, ne ecclesia remaneat destituta officio, prout videtur esse de mente. c. inter quatuor.

3 quatuor. ¶ In gl. fi. ibi: & lignis ecclesiarũ. ¶ † No. bene, ꝙ vestiméta altaris, & ligna ecclesiarũ non debẽt conuerti in vsus laicorũ, licèt qñq; fiat de facto contrarium, & non bene. & intellige de lignis ex quibus
4 constructa fuit eccles1a. ¶ † Extra gl, q̃rit hic Io. And. post Hosti. quid si mandatur clerico seculari ꝓuideri de aliquo beneficio. an sub tali mandato comprehẽdetur ecclesia regularis: concludit ꝙ non per istũ tex. & facit. s̃. de ele. cum causam. & in c. cũ in magistrũ. & j̃. de testi. c. j. qđ intellige, qñ ecclesia est consueta regi ꝑ regulares, qđ dr̃ esse, qñ in tali statu recta est per spatium quadraginta annorũ. arg. eorũ, quæ hñr. s̃. de causa pos. cum ecclesia. & c. Cumana. de elec. & hodie est expressum in c. cum de beneficio. de præb. in vj. & oportet ecclesiam esse ita capacem, vt saltẽ duos monachos sustentare possit. j̃. de cap. mo. ex parte. Quid econtra, si mandetur prouideri regulari, seu monacho de beneficio seculari. & vr̃ ꝙ sic. Sed quidã Bertrandus tenebat contrarium, q̃a cõtrariorum eadem est disciplina. insti. de his qui sui, vel alien. iuris sunt. §. & quia seruari dẽt antiquus status ecclesiæ. vt hic patet, & ẽt quia mandatum dẽt intelligi de ꝓuisione fienda ſm qualitatem personæ. l. plenũ. §. quod Titij. ff. de vsu & ha. & hæc intellige vera nisi vbi appareat Papã ex certa sciẽtia velle. facit, quod hr̃. j̃. de priui. cum olim. & s̃. de concef. præbẽ. proposuit. vel aliud fieret autoritate diœcesis cã subsistente, vt q̃a beneficiũ esset curatũ, & monachus eẽt instructus in ꝓdicationibus. nam tunc posset conferri sibi tale beneficium curatũ. j̃. de sta. mo. qđ Dei. de quo dicẽdũ vt ibi per istũ tex. dicebat Abbas, ꝙ si ecclesia est monachorum, & ꝑꝑ negligentiam deuoluta est ad collationẽ Epi, vel Archiepi, nõ habebit p̃tãtem ille ad quem facta est deuolutio cõferendi alteri, q̃ regulari: & ita est hodie determinatũ in cle. j. de sup. neg. pl. & ſm prædicta dicebat Abb. intelligi posse istũ text.
5 ¶ † Vlterius est sciendũ, ꝙ d. Gas. posuit hic certas cõclusiones quarũ vltima fuit, an ecclesia curata potest concedi monacho per id qđ hr̃ in præal. c. qđ Dei. & istud etiam satis fuit qđ res ecclesiæ põt cõcedi ad vitam intuitu eleemosyne clericis, vel laicis. per id qđ hr̃ in c. quia tua. xij. q. j. & 32. dist. c. si q̃s vero. & facit licèt non allegat, qđ no. in c. possessiones. xvj. q. j. & s̃. de his quæ fi. a præla. tua. coniuncta gl. fi. & qđ no. ꝑ gl. xvj. q. j. c. vlt. & j̃. de deci. quãuis. ibi glo. vñr velle,
6 ꝙ † fructus decimarũ possunt concedi laicis ad vitã. & hoc tenuit Fed. in consi. lij. Sed cõtrarium ipse tenuit in consi. ccliij. quia concessio, quæ fit ad vitã, vr̃ esse perpetua. xij. q. ij. hoc ius. ver. perpetua. cũ ibi no. & l. j. & ij. ff. pro soc. & ideo vr̃ ꝙ non possit fieri nisi solennitate debita. & hoc etiam satis vr̃ hodie probari in cle. j. de reb. eccl. non alie. ibi ad vitam concedẽtis, vel eius cui fit concessio: vel aliàs ad non modicũ tp̃s non põt fieri concessio: & ista pars vr̃ verior de iure per dictã cle. & hanc partem etiam tenuit Lappus in suis alleg. xxj. non ob. c. quia tua. & c. si quis vero. superius alleg. quia loquuntur in clericis Anglicis, q̃ erant in minoribus, & habebant vxores cum quibus ꝑꝑ nouitatem fuit dispensatum, ꝙ deberent habere dispendia ecclesiastica. vt no. glo. in d. c. q̃a tua. Nam hodie clerici coniugati non debẽt habere beneficia. de cle. coniu. Io. ¶ Item non ob. gl. præal. quia hodie non vñr procedere per ea quæ hñr in d. cle. & per id qđ dixi in d. c. tua. ſuꝑ gl. fi. vr̃ tñ satis posse dici, ꝙ si est res parui valoris, & parui redditus quid tũc, quia in alienatione talis rei non requiritur necessario solennitas req̃sita a iure in alienatione rei ecclesiæ. xij. q. ij. terrulas. tunc possit sustineri, qđ teneat concessio talis rei facta ad vitam: secus si essent aliæ res. per id
7 quod hr̃ in d. cle. j. ¶ † Vltimo tangit hic do. Pe. quid si capitulum habet domum quæ esset expediẽs Epo, an poterit cum cõsensu capituli acquirere. vr̃ ꝙ nõ: ne sit autor in facto suo. in cle. si vna. de reb. eccl. nõ alie. contrarium tenuit Fede. in consi. ccx. ex eo, quia non vr̃ esse quodammodo alienatio, ex quo in eadẽ ecclesia remanet res. ar. eo. q̃ hñr in l. voluntas. C. de fideicom. & qđ no. glo. in c. cum apostolica. de his q̃ fiunt a præla. ad hoc etiam facit, quod no. Host. in c. nouit. eo. ti. & gl. pe. in d. cle. si vna. & idem vr̃ tenere Io. An. in mercu. super litera, q̃ caret. de reg. iu. in vj. vbi vr̃ dicere, ꝙ cle. si vna. haberet locum, qñ ageret de re alterius ecclesiæ quàm cathedralis appropriãda ipsi Epo. secus qñ agitur de re ipsius ecclesiæ cathedralis. per id qđ. s̃. dixi. dicit tñ ꝙ tutius est id facere cum consensu superioris. facit, qđ no. in præal. gl. pe. & ad opiniones vitandas. dicit Fed. in loco præal. ꝙ possit Eps procurare vendi rem illam per capitulũ alteri causa subsistente, demum ab illo possit Episcopus vendere, alias emere, quod tene menti.

SVMMARIVM.

1 *Abbas potest autoritatem præstare in alienatione rei spectante ad monasterium.*
2 *Restitutionem petere potest ecclesia enormiter læsa aduersus contractum.*
3 *Ecclesia vbi restituitur aduersus contractum res debet reponi in pristinum statum, tamen aduersarius contrahens facit fructus suos.*
4 *Restitutio in integrum non datur ecclesiæ post quadriennium, nisi val de enormis esset læsio.*
5 *Abbas non exemptus non potest rem monasterij alienare etiam cũ consensu conuentus sine autoritate Episcopi: nec Abbas exemptus sine autoritate Papæ alienare potest.*
6 *Vtilitas putatiua quo ad validitatem contractus rei ecclesiæ sufficit.*
7 *Feudum principaliter dari non debet propter pecuniam, sed propter amorem, & honorem domini concedentis.*

a AD nostram. Restituit[a] ecclesia cõtra cõtractum in quo fuit enormiter læsa. In prima ponitur monachorum petitio. In scđa cõmissio. Scđa ibi: quo circa. ¶ No. primo vnã causam legitimã alienandi rem ecclesiæ, qñ videlicet, ecclesia est grauata
1 multo onere debitorũ. ¶ † No. ar. ꝙ Abbas in alienatione rei spectante ad monasterium põt autoritatem præstare de quo dictum fuit in c. j. s̃. eod. & j̃. aliquid
2 tangetur. ¶ † No. ꝙ ecclesia potest restitutionẽ petere aduersus contractum in quo reperitur esse læsam ipsam ecclesiam. de quo in c. ij. s̃. de resti. in integ. & in auditis. ¶ Not. ꝙ vr̃ requiri ecclesiam esse enormiter læsam: quia pro leui læsione non datur restitutio, vt
3 hic tangit gl. ¶ † No. ꝙ vbi restituitur ecclesia[b] aduer
b sus contractum etiam ex parte aduersarij, qui cõtraxit cum ecclesia debebit res reponi in pristinum statum. facit, quod hr̃ in l. j. & ij. si aduersus transactio. & l. j. C. de putationibus q̃ fiunt in iudicio. ¶ No. scđm vnum intellectũ, ꝙ supposita validitate contractus per quem dñium saltem vtile transfertur quantũcunque ecclesia sit lesa in contrahendo nihilominus aduersarius contrahens facit fructus suos, nec eos tenetur in pretio contractus compẽsare: sed potius lucrat̃ eos pro labore culturæ. facit, quod dictum fuit. s̃. eo. si quis presbyterorum. ¶ No. ꝙ ad hoc, vt valeat contractus rei ecclesiæ, vel alienatio, sufficit fieri ad vtilitatem ecclesiæ attento fine causa monente contractũ quamuis in modo contrahendi non fiat per oĩa vtilitas ecclesiæ. vt q̃a in pretio decipiat̃. vt hoc patet in c. ij. de resti. in inte. & ſm prædicta potest intelligi gl. quæ hr̃. xij. q. ij. in summa. ad fi. & c. sine exceptione. & qualiter dicit glo. possint saluari. plenè dixi. s̃. eo. si quis.

Ecclesia curata, an possit concedi monacho.

a Restituit. Nõ ẽ differẽtia in sũmatiõe huius c. inter tres sũmos viros. do. Ab. & And. Sic. & hũc nostrũ autorem.

b Restituit ecclesia. Imo prælatus ipse nisi petieritte sti. in inte. mortaliter peccat. vt ꝑ do. Car. in cle. j. 4. no. de restit. in integ.

quis.super gl.pe.& c.cum apostolica.in gl.super verbo profuturum.¶†In gl.j.in fi.Hoc intellige verũ ni-
4 si valde enormis esset lęsio:quia tunc ẽt post quadriẽnium daretur restitutio ecclesiæ. per id qđ hr̃.s̃.de resti.in inte.c.causã.ex literis.& c.j.coniuncta gl.eod. ti.in vj.& hoc modo potest saluari opi.Hosti.qui dicebat habuisse notitiã facti: & quod lapsum erat quadriennium,vel potest dici secundo qđ ibi Abbas, & monachi fuerũt auditi de iure cõi,ex eo, quia cõtractus fuit nullus ſm vnum intellectum.de quo tangetur in gl.seq. & ideo etiam post longum tp̃s debebit audiri.facit.s̃.de præscri.de quarta . Sed vbi ecclesia vellet venire de iure speciali per restitutionem in integrum . tunc regulariter non debet audiri post quadriennium.per id quod hr̃ in d.c.j.de resti.in inte.in vj.& in cle.vnica.eo.ti.& per id quod dicit glo.¶Ex prædictis patet duplicem fuisse intellectum in decretali.vnus qđ contractus fuit nullus ꝑꝑ defectum autoritatis Ep̃i,quę requirebatur.xij.q.ij.Abbatibus.& xvij.q.iiij.in venditionibus. alius fuit qđ contractus esset aliquis,sed ecclesiæ succurratur per rest.in inte. ratione enormis læsionis, & q̃s intellectus sit verior, tangeť cum gl.seq.¶In glo.ij.ibi : consensus capituli affuit.Sed certè hoc non vr̃ sufficere, qđ Abbas alienaret cum cõsensu capituli sui , nisi intercedat autoritas Ep̃i.xij.q.ij. Abbatibus.& xvij.q.iiij.in vẽditionibus.Et ꝑꝑ hoc dicebat Hosti.ꝙ contractus hic fuit nullus,quia nõ apparet, quod intercessisset autoritas Ep̃i.do.Ant.hic nititur concordare.nam dicit,ꝙ opi. gl. ꝓcedit in Abbate exempto. opinio vero Hosti.in Abbate non exempto per no.per gl.in cle.j.in versi. prælati.de re.ecc.non alie.& ꝑ id qđ dixi in c.j.s̃.eo. ¶Sed aduerte,quia dictum d.Ant.potest procedere qñ agitur de alienatione alicuius rei ecclesiæ subiectę Abbati.¶Sed vbi ageretur de alienatione rei monasterij cuius esset ipse Abbas prælatus.tunc nõ pro-
5 cederet dictum d.Ant.† Nam sicut Abbas non exẽptus non posset rem monasterij alienare etiam cũ cõsensu cõuentus sine autoritate Ep̃i per iura superius allegata: ita nec etiam poterit alienare Abbas exemptus sine licentia Papæ q̃ tunc censetur esse superior loco Ep̃i,per id qđ no.præal.cle.j.¶In ea.gl.ibi:cre-
6 debant vtiliter contrahere.¶†No.bene glo.ꝙ sufficit vtilitas putatiua , quo ad validitatem cõtractus rei ecclesiæ:licèt possit postea restitui,si reperiatur læsa. idẽ voluit gl.in c.cum apostolica.s̃.de his quæ fiunt a pl. in ver.profuturum.& eo.ti.c.tuæ.¶In ea.glo.ibi:vsq; ad legitimam præscriptionem.supple.xl.annorũ . vt C.de sac.san.ec.in Auth.quas actiones.& c.de quarta.de rescri.¶In ea.gl.ibi:iudicis officium.& sic solũ quadriennium ibi:per id quod hr̃ in c.j.de restitu. in inte.in vj.in glo.Sed hæc opinio cõiter non tenetur, quia imo competit actio ex ipso contractu , quando ecclesia ẽst decepta vltra dimidiam iusti pretij , & vt plenè not.in c.cum dilecti.j̃.de emptio.& vendic.& in c.cum causam . & per legi.in l.ij.C.de rescin.ven. Sed verè,licèt doc.non tangant,quia vr̃ ꝙ in casu decre.ecclesia fuit decepta vltra dimidiam.nã valor rei cõprehendit ex qualitate reddituũ, q̃ ex ipsa re percipiunť.l.si quos.C.de rescin.ven.& not.ꝑ gl.in d.l.ij. de rescin.ven. qđ redditus vnius anni ascenderũt ad quantitatem solutam pro monasterio.vnde si res valebat libras mille: vel saltem ad rationẽ octo ꝓ cẽtenario.& sic in multo priusq̃ sit dimidia iusti pretij vr̃ ecclesia fuisse decepta,seu læsa : & per ꝯñs vr̃ ꝙ non debuit huic dari restitutio.Sed competere de iure cõi remedium.d.l.ij.& d.c.cum dilecti . potes dicere,ꝙ
7 † feudum principaliter non debet dari ꝑꝑ pecuniã , sed ꝑꝑ amorem,& honorem dñi concedentis . vt hr̃ in c.j.de feudo dato in vicem legis cõmissoriè: & sic non debet sui natura pecunia emi. & ideo non attẽditur hic pecunia data quo ad cõsiderandum, an deceptio interuenerit in contractu feudi:& forte feudũ fuit liberum,& francum,& nil soluebat . Sed solum tenebatur ad conseruanda capitula fidelitatis . de q̃bus in c.j.de forma fidelitatis. in vsi.feu.& xxij.q.vj. de forma,& de feudo franco,& libero fecit mentionem Io.An.in addi.Spe.super rubrica de præscr.circa fi.Si autem certum seruitium debebat feudatarius ꝑstare tunc posset considerari, an reperiri potuissent qui præstitissent alia seruitia quorum æstimatio excederet æstimationem seruitij præstandi vltra dimidiam.nam etiam in locatione habet locum remediũ legis secundæ.de rescin.ven. sicut locum habet ẽt in venditione ac.¶Not.per doc.in d.l.ij.& voluit gl.in l.maioribus.C.cõia vtriusq; iudi. & bene facit.l.j.& ij.ff.loca.& insti.loca.in prin.in quibus dr̃,ꝙ locatio, & venditio eisdem regulis regulanť, & ſm prædicta posset saluari , qđ dixit gl.de deceptione vltra dimidiam.¶In gl.fi.ibi.ff.de rei ven.l.sumptus.Aduerte, quia si fecit expensam in fructibus percipiendis illã debet compensare cum fructibus, sed si fecisset expẽsam ad perpetuam vtilitatem rei: tunc talem expensam debet compensare,cũ fructibus,& si fructus excederent ipsam expensam veniunt restituendi per l. sumptus.hic alle.& hoc ſm gl.qñ vult petere mercedem laborum , aliàs si bonafide ꝑcipit lucrari vr̃ eos ꝑꝑ laborem.vt hic innuitur in tex.& in glo.hoc vero hic dicebat , ꝙ iste Ber. de quo in litera fuit lucratus fructus ex speciali prouisione Papæ , quia aliàs forte non poterat induci ad dimittendum feudum,vbi lucraretur fructus.Inn.hic vr̃ velle, ꝙ de iure cõi etiam si contractus fuit nullus : tñ si percipiens fructus fuit in bonafide facit fructus suos per iura alle.in gl.& bene facit,quod no.in l.& si lege.ff.de pet.hæred. & sic multofortius lucraretur,qñ cõtractus tenuit:licèt damretur restitutio.do.Ant.hic dicit, ꝙ bonafides non vr̃ iuuare,qñ contractus est nullus: quia tunc titulus hr̃ pro nõ titulo ſm ea quæ notanť in l.si fundum.C.de rei ven. & facit,qđ hr̃ . in c.cũ cã.s̃.de offi.dele.C.de iur.fis.l.prohibitis.lib.x.do.Pet.fuit hic locutus ambigue.nam primo dixit,ꝙ non credit , ꝙ ius debeat lucrari fructus,qñ contractus cõtra iura fit,quia ex hoc vr̃ in malafide.l.quemadmodum.C.de agri.& censi. lib.xj.nisi forte dr̃ ſcđm eum, qđ illud procedit quo ad præscriptionem impediendam,& non quo ad fructus per ea quæ hñr in d.§.si rem.nam potest q̃s esse in bonafide,si ignorauit ius. vt probatur in d.§.scire. & voluit glos.in d.l.quemadmodum. & præsumitur ignorantia , si est de personis quibus permittitur ius ignorare. de quibus in l.cum de indebito.ff.de ꝓba. & c.fi.j̃.de solu.cum ibi not.vel qñ ex circunstantijs apparet de ipso errore iuris.ſcđm no.per Bart.in l.ij. ff.de confes.quæ igitur opinio sit verior Io.An.hic nõ declarat.dixi de materia.s̃.eo.si quis presbyterorum. & satis vr̃ posse sustineri,qđ ꝑꝑ bonam fidem , licèt fuerit in errore iuris lucretur fructus.per ea quæ hñr in d.§.scire. & quia hic est casus ſcđm vnum intellectum,quem etiam sequitur Inn.hic & d.Flo.& finaliter vr̃ etiam residere do.Pet.licèt do.Ant.aliter dicat.& etiam do.Io.Cal.in d.c.si quis presbyterorum. in vltima oppositione.nec potest bene hunc text.tenendo contractus fuisset nullus nisi diceremus,ꝙ ꝓuisio fuit Papalis.vt dicit Hostien.aliàs non lucretur fructus errans in iure saltem in prędiudicium ecclesię. vt tetigi in d.c. si quis presbyterorum . Tamen pro opinione

opinione Inn. bene facit lex bonæfidei.ff.de acq.re. do.quæ loquitur etiam in re prohibita alienari: & sic qñ contractus est nullus: & tamen bonafide possessorem fructus lucrari.& ideo videtur ꝙ opi.Inn.posset probabiliter defensari.

SVMMARIVM.

1 *Laici quandoque appellantur religiosi.*
2 *Laici non possunt disponere de rebus ecclesiæ, nec statuta super illis facere.*
3 *Laicis non debent clericis imperare, sed eis subesse debent, & obedire.*
4 *Immunitas ecclesiastica fuit, & a sanctis patribus, & per Principes seculares concessa.*
5 *Statuendi potestas dependet ab imperio, & iurisditione statuentis. & a subiectione eius in quem statuitur.*
6 *Contra libertatem ecclesiæ venire dicitur qui aliquid disponit in præiudicium solemnitatis requisitę ad eius alienationem.*
7 *Statuere non possunt laici super alienatione rerũ ecclesiæ. & nu.12.*
8 *Alienatio rei ecclesiæ facta sine legitimo consensu psonarũ non valet.*
9 *Statutum laicorum, ꝙ non possit ecclesijs relinqui non valet.*
10 *Principes seculares possunt priuilegiare ecclesias super temporalibus.*
11 *Priuilegia per Principes seculares concessa ecclesijs quæ sint.*
13 *Feudum, an possit ecclesiæ pro anima relinqui.*

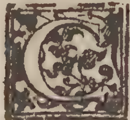

CVm laicis. Alienatiões factę de feudis, & rebus ecclesiasticis non valent etiã si per constitutionem laicorũ approbentur.h.d.Et primo recitat factum reprehensibile. scd̃o prohibet. secũda ibi:vo
1 lentes.¶†Not.primo, ꝙ laici etiam appellãtur qñq;
a religiosi, quod procedit latè sumpto vocabulo[a] scd̃m
2 no.per gl.in c.ex multa.ĩ.de voto.¶†No.ꝙ laici non habent ptãtem disponendi de rebus ecclesiæ:nec statuta faciendi super illis, qđ procedit etiã si ad vtilitatem ecclesiæ facerent statutum ad p̃iudicium eccle-
3 siarũ.¶†No.ꝙ laici censentur subesse clericis, & habent eis obedire in spectantibus ad eorũ officium. & ideo non pñt imperare, vel percipere ipsis clericis.fa
4 cit.s̃.de maio.& obe.cum inferior.¶†No.ꝙ immunitas ecclesiastiea non solum fuit concessa a sanctis patribus:sed etiã fuit concessa per Principes seculares. de quo.ĩ.de sen.excõ.nouerint. & facit, quod no.Io.
5 An.post Host.in c.j.de solu.¶†No.ꝙ ptãs statuendi dependet a superioritate, seu ab Imperio, & iurisditione statuentis, & a subiectione quo ad eum in quẽ statuitur.facit de constitutionibus in c.vt animarum.
6 §.j.lib.vj.& in l.fi.ff.de iur.om.iud.¶†No.ꝙ dr̃ quis venire contra libertatem ecclesiasticam, qñ aliquid disponit in preiudicium solẽnitatis requisite ad alienationem rei ecclesiasticæ.de quo per Inn.& Io.An. in d.c.nouerint. & p Legistas in l.j.C.de sac.san.ec.
7 ¶†No.ꝙ laici non possunt facere statutum sup alienatione rerum ecclesiæ, nec super mortuarijs, vel iurium ipsius ecclesiæ: nec etiã super annexis iure spirituali.& facit iste tex.ſm do.Pet. qđ non valeat statutum ciuitatis disponens, ꝙ circa funus non debeãt portari nisi tot funeralia, seu dupleria, vel debẽt indui de nigro nisi tot, vel non debent inuitari nisi tot clerici.dicic tñ ꝙ in tuscia talia statuta seruãtur, nec aliter declarat.potes dicere, ꝙ tolerari posset statutũ qualiter disponat de his quæ non applicantur ecclesijs, sicut sunt vestes nigrę quas portãt aliqui associãtes funus, & vt etiam sunt funeralia, quæ non remanent penes ecclesiam:sed quatenus disponunt, quod non pñt inuitari nisi tot clerici, vel quod nõ pñt offerri nisi tm̃ pro mortuarijs, vel quod non dent, nisi tot candelę, vel nisi tot denarios vr̃ ꝙ tale statutum
8 non valeat per hũc tex.¶†No.ꝙ alienatio rei ecclesiasticæ facta sine consensu legitimo personarum nõ valet ad hoc.s̃.de constit.quæ in ecclesiarum. & per istos duos tex.vr̃, ꝙ si alienatio fiat in casu non cõcesso, licèt alia solennitas seruetur non valebit alienatio, quia tunc non vr̃ interuenire legitimus consensus:& istud tenuit Arch.in c.ij.& vj.& est cõis opi.vt dixi.s̃.eo.si quis presbyterorum. licèt glos.xij.q.ij.in suã. & in c.sine exceptione.aliud dixit, quæ an possit saluari dixi in d.c.si quis presbyterorũ. super gl.an-
9 tepe.¶†Nota ꝙ non videntur valere statuta laicorũ, qui disponunt, ꝙ non possit ecclesijs relinqui, vel nõ valeat relictum eis sine solennitate.Facit, quod hr̃.ĩ. de testa.relatum.Et per hoc vr̃ ſm do.Ant. ꝙ statuta, quæ requirerent solennitatem in relictis ecclesiæ, & ponantur ad camerã actoris, vel aliam similem solẽnitatem requirant, ꝙ talia statuta non valent quo ad ecclesiam.de quo per Bar.in l.j.C.de summa trin.& per do.Ant.in c.cum ecclesia.de constit.& per Io.de Lig.in c.cum venissent.s̃.de eo qui mit.in pos.¶Vltimo no.ꝙ facientes contra hoc capitulum debẽt cõpelli per censuram ecclesiasticam, vt desistant. Dicit tñ hic Io.And.post Hosti. ꝙ multi prælati quærentes transitoriam pacem tanq̃ canes, multi non audẽt ꝑcedere contra tales cõtra quos loquitur Greg. in c.si rector.xlij.dist.& facit etiam quod hr̃ in c.in canonibus.xvj.q.j.vnde dicebat quidam do. Bertrãdus Grason, ꝙ Rectores, & Pontifices muti, sunt de iure suo malè tuti:vel cum sunt cornuti, nõ audent cornibus vti.¶In gl.ij.ibi.c.auditis.dic, vt ibi no.p glo.& doc. quia veritas est, ꝙ laici Principes possunt dare priuilegia libertatis ecclesiæ super rebus temporalibus. & possunt illas liberare a tributo, & ab onere.facit, quod hr̃.viij.dist.c.quo iure. Sed nõ possunt dare priuilegia super rebus spiritualibus.ĩ.de deci.tua. in fi.
10 ¶†In ea.gl.in fi.dic, ꝙ licèt Principes seculares possint priuilegiare ecclesias super temporalibus, vt dictum est:non tñ possunt se intromittere contra possessionem datam in dotẽ ecclesiæ quæ debet esse sub iurisditione Epi, & ita loquitur.¶Contrarium hic allegatur, ꝙ procedit etiam si per ipsos Principes data fuisset per id quod hr̃ contra.de præben.dilectus.m.
11 ¶†Extra gl. quæritur quæ sunt priuilegia cõcessa ecclesijs per Principes seculares.de ꝗbus hic dicit Ioã. An.post Host. ꝙ sunt ista, quia olim non poterat libere relinqui ecclesijs. Sed Imperatores prouiderũt cõtra.l.j.C.de sac.san.eccl. vr̃ tñ ꝙ illud qđ non posset olim libere relinqui ecclesijs potius ꝓcedebat de facto, q̃ de iure.per id quod hr̃ in c.cum oẽs.& c.relatum.ĩ.de testa.¶Item concesserunt priuilegium qđ posset fieri donatio Epis in quacũq; sñía, licèt secus sit in alijs.l.illud.C.de sac.san.eccle.& §.si minus.in Auth.de non alie.colla.ij.¶Item concesserunt, ꝙ in certis casibus transiret in ecclesia dñium ex solo titulo.l.fi.C.de sac.san.ecc.licèt regulariter ex solo titulo non transeat dñium.l.ex traditionibus.C.de pac. Et ista priuilegia fuerunt concessa in honorem, & reuerentiam Dei, & in fauorem ecclesiæ: & etiam interdum hr̃ loco filij.s̃.de proba.in præsentia.& fauore beneficij Principis.l.beneficium.ff.de consti.principum.& etiam fauore vltimæ voluntatis.d.l.j.C.de sac.san.ecc. & ideo talia priuilegia non debent viola-
12 ri.vt hic dr̃.¶†Vlterius põt opponi contra text.q a si laici non possunt statuere super alienatione fiẽda de rebus ecclesiæ, vr̃ ꝙ quasi omnes res laicorũ deuenirent ad ecclesiã, q̃ non de facili posset illas alienare. vt patet in c.sine exceptione.xij.q.ij.& sic poterit cõtingere, qđ adeo pauce res remanebũt penes laicos, qđ non poterunt sustinere onera sibi incũbentia, qđ vr̃ inconueniens.Soluit Host. ꝙ tunc recurrẽdũ esset ad Papã pro remedio adhibendo.arg.eo.quæ hñr.ĩ. de immu.eccle.c.non minus.& c.aduersus.Bar.tñ in l.rescri-

[a] Procedit late sũpto vocabulo. Nam propriè dicuntur religiosi illi qui tria substãtialia regulæ promittunt gl. in cle.j.de deci.do. Ant. & alij ĩ rubric.de regula.

l.reſcripto.§.fi.ff.de mu.&ho.nititur dare aliqua remedia:& præcipuè, vt res trāſeat ad eccleſiam, cum onere ſoluendo cōitati,prout ſoluebatur per laicos: an tñ remedia ibi poſita oīno de iure procedant pōt eſſe dubium per ea quę ipſe idē dixit in quodam ſuo conſi.qđ incipit,ſi aliqua poſſeſſio.ibi vř tenere contrariū ei⁹.g.qđ dixit in d.l.reſcripto.§.fi.qđ ad pſens nō examino. Sed forte dicam aliquid in c.ex literis. j.de pig.¶Vltimo pōt opponi, q̄a vř ꝙ laici pñt ſtatuere ſuper re eccleſiaſtica, q̄a ſtatuunt, ꝙ ſi eccleſia non ſoluat pēſionem debitā pro emphyteuſi,pdat ipſam rem.l.ij.C.de iure emphy.vbi perdit nō ſoluēdo intra triēniū.¶Item vñr tenere ſtatuta laicorū, quòd perdatur feudum in certis caſibus in c.j.q̄ fuit prima cauſa beneficij amittendi.¶Item ſtatuerunt,qđ non

a Precarię. Ad naturā huius tex. vide Bart. in l. ſi finiti.§.ſi đ vectigalibus. de dā. infe.

13 poſſit † feudum pro anima iudicari, ſeu relinq. in c. j.§.donare.in ti.qualiter feudum olim poterat alienari.in vſi.feu.in c.j.de prohi.feu.alie. per Fede.in ver. habito.Soluit hic Hoſti.ꝙ quoddam eſt feudū,tpale, vt eſt feudū guardiæ,ſeu caſtaldię,vel ſm alios,quod vocatur decanica:tunc clarū,qđ non tranſit ad eccleſiam.facit,qđ hř in c.j.de feudo guardiæ, vel caſtaldię.& de multiplici diuiſione feudorū,tangūt in c.j. de vſi.feu.& præcipuè Iac.de Bel.And.de Yſernia.& Bal.Quoddam aūt eſt aliud feudum in quo exigitur ſeruitium perſonale non congruēs clericis:puta,ſeruire dño cum armis. Nam arma clericorum ſm Ambroſium debent eſſe lachrimę.xviij.q.viij.cōuenio. & iſtud non tranſit ad eccleſiam,vel clericum: & ſic poteſt intelligi,quod hř in c.ſi de feudo fuerit cōtrouerſia.c.clericis. Idem dicit ſi ſit aliud feudū nō tranſibile ad hæredem: quia tunc non poterit tranſire ad eccleſiam.nec hoc ſtatuere eſt ſtatuere contra eccleſiam,vbi tradetur volens eccleſiæ non habet poteſtatem,q̄a plus iuris non pōt transferre,q̄ habet. Facit qđ hř.j.de don.inter vir.& vxo.in c.nuper.& j̄.de iurepa.in c.qđ aūt. Si aūt ſit feudum tranſibile ad hæredes,& habet annexum ſeruitiū honeſtum ēt clericis,& tunc bene vř relinqui poſſe eccleſiæ, & in ipſam tranſmitti.facit,quod no.per Legiſtas in l.q̄ſq̄s. C.de Epiſco.& cle.& ſi ſtatutum hoc caſu inhiberet tranſmiſſionem,vř ſm do.Ant.qđ eſſet illicitum, & non teneret per iſtum text.facit,quod hř in c.j.& ij. de gradibus ſucc.in feudis.in vſi.feu.& ſic reſidet hic Io.An.poſt Hoſt.& ſimiliter do.Ant.& domi.meus. ¶Sed certe videtur ꝙ indiſtinctè feudum laico conceſſum non poteſt transferri ad eccleſiā,quia ex hoc fieret deterior conditio domini ex eo, quia eccleſia nunquam moritur.xij.q.ij.liberti. & c.j.de alienatione feudi. in vſi.feu. & ſic non poſſet redire ad dominum per lincre finitam, ꝓut poteſt q̄ñ eſt penes laicum:& per ꝯñs deterior fieret cōditio domini,quod fieri non debet.vt in c.ij.§.ſimili. & §.fina.in ti.de l. Conradi.in vſibus. & ſatis videtur expreſſum in d.c. j.de alie.feudi.facit, quod dixi in c.cum apoſtolica. de his quæ fiunt a præla.

¶De precario. Rubrica.

¶Dictū eſt.s.in ti.ꝑcedēti.de alienatione in gñe, verū, q̄a conceſſio ꝑcarię continet ſpeciē alienationis, vt tangeť in c.j. iō poſt titulū ꝑcedentē ponit iſtum. ¶Vel ſcđo pōt ſic cōtinuari vidimus.s. de ꝯtibus ꝑ quos trāſferť dñium,reſtabit videre de contractibus per quos transferť ſolū cōmodum,& vtilitas fructus percipiendi,vt ſit q̄ñq; in ꝯctu ꝑcarię: ideo poſt titulū ꝑcedentē ponit iſte,de materia.x.q.ij.c.ꝑcarij. & ſe.xij.q.ij.ꝑcariè.& c.ſępe.& xvj.q.iij.c.clerici.cū ſe.

SVMMARIVM.

1 *Precarium in neutro genere, & precaria in fœminino differunt.*
2 *Precaria quid ſit.*
3 *Precaria differt ab emphyteuſi.*
4 *Contractus emphyteuticus eſt contractus nominatus.*

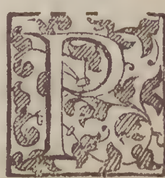

Recarię. Nō pōt breuius ſummari, vel pōt ſic ſummari. a ꝑcarię [a] cōceſſæ de rebus eccleſiæ debent ſcđm antiquā conſuetudinem de quinquennio in q̄nquenniū renouari, & non recipit cōmodā diuiſionē: & hř iſtud c.& ſequens pro palea.xvj.q.ij.c.ꝑcarię.& ſequenti. ſcđm Io.An.¶No.j.ꝙ contractus ꝑcarię rei eccleſiæ debet renouari de quinquennio in quinquenniū ſcđm antiquā conſuetudinē,& hoc ad finē, vt habeať memoria ipſius contractus.xij.q.ij.limitatū. de iure aūt cōtract⁹ ꝑcarię eſſe vř,q̄ñ ſit vſq; ad mortē eius cui cōcedit,vt tangiť in gl.j.¶

1 †In glo.j.ibi:Item dř ꝑcaria, & ſic vult gl.ꝙ dña ſit inter ꝑcariū in neutro genere, q̄a de illo ꝓpriè loquiť titulus.ff.de ꝑcario. & j̄.eo. c.ſi.in prin.& ꝑcariam in fœminino gñe, quia tūc dř ꝯtractus factus ad ꝑces aliquorū vſq; ad q̄nquēniū:

2 vt hic dř.¶†Itē vř ꝑcaria ꝯtractus factus ad ꝑces recipientis vſq; ad mortē ipſius accipiētis de cuius natura hř in c.ꝑcarię.x.q.ij. & in l.iubem⁹.§.fi.C. de ſac. ſan.eccl. aliq ēt faciebant dñā inter ꝑcariā in ſingulari,& ꝑcarias in plurali, vt dicit Io.An.hæc dña nō bene iure probať.¶Item aduerte,q̄a inquantum gl. dicūt, ꝙ ꝑcaria dř cōtractus factus ad ꝑces aliquorū vſq; ad q̄nquenniū,ſi intelligas, ꝙ ſolū vſq; ad quinquenniū ſit factus,tunc in effectu eſſet locatio, ſi interueniret penſio annua in pecunia: aliàs ſi pēſio eſſet in alia re,q̄ in pecunia, eſſet ꝯtract⁹ innoīatus ſimilis locationi.inſti.loca.§.j. & l.ij.§.ſi q̄s ſeruum.ff. depoſiti.Si aūt intelligas, ꝙ fuerit factus vſq; ad q̄nquēniū:& deinceps imperpetuū,vt ſic fiat renouatio de q̄nquennio in q̄nquenniū:tunc erit ꝯtractus ſimilis ꝯtractui emphyteutico,q̄a per ipſum trāſferť vtile dñium. ſicut in ꝯtractu emphyteutico ex quo cōcediť imperpetuum.per id qđ hř in l.j.& ij.ff.ſi ager

3 vec.† Et differt ab emphyteuſi,q̄a in illo nō eſt cautū, ꝙ fiat renouatio.licèt ſm conſuetudinē fieri dēat de.xxix.annis in alios xxix.annos. vt docet experiētia. & quare fiat iſta renouatio poſſet dubitari ꝯſiderato,qđ hñs rē in ꝑcariā, vel in emphyteuſim,nō ꝑſcribit contra dñm.l.male agit.C.de ꝑſcri.30.an.pōt dici,ꝙ iſtud fuit factū ad cautelam,vt melius teneret memoriæ forma ꝯtractus vt d.c.ſæpe.& c.longinquitatis.dř ēt interdū ꝑcaria,vt dicit gl.q̄ñ ſit conceſſio ad ꝑces recipientis vſq; ad mortē ipſius,& ſic certi redditus,& eccleſia ſibi concedat ad vitam fructū alterius rei eccleſiæ eiuſdem redditus, ita ꝙ vterq; poſt mortē redeat ad eccleſiā.facit, qđ hř in d.l.iubem⁹. §.fi.& de ſac.ſan.ec.& in d.c.ꝑcarię.x.q.ij.& de iſto ꝯtractu ꝑcariè non loquiť titulus.ff.de ꝑcario.d.Pe. ponebat hic aliū modū per quē ſit ꝯtractus ꝑcarię.vt ſi forte eccleſia hēt territoriū minus vtile, & danť ſibi forte.30.ſolidi ad hoc,vt poſſit dans ſibi ædificare, & demū danť facto ædificio.x.vel v.annuatim.& iſte cōtractus eſt ſimilis ꝯtractui ſuperficiario,de quo in l.j.ff.de ſuperficiebus.nā directū dñiū facto ædificio ſoli ædificij erit eccleſię,cū ædificiū cedat ſolo.l.obligationū ferè.§.palàm.ff.de ac.& obl.Sed vtile dñiū erit penès illum qui fecit ædificium, per id quod hř in l.j.§.j.cum ibi notatis per gl.& Bart.ff.de ſuperficiebus.& aduerte, quod quia dabūtur.30.ſolidi, vel alia ſimilis q̄ātitas pro territorio ad hoc, vt ibi poſſit ædificare,intellige hoc acto,quod demum remaneat

neat penes ecclesiam aliàs vr̄ esse emptū territorium
licèt emeretur ad factum ibi ędificandum per id, qđ
habetur in l.quoties.§.pecias.ff.de dona.& l.si mu-
lier. per gl.C.de iure do.Saluo, nisi esset adeo mo-
dica quātitas respectu valoris territorij, & verisimili
ter non fuisset intellectum de venditione, sed potius
de locatione territorij,vt ibi ędificetur.ar.eo.quę ha
bentur in l.semper.§.stipula.ff.de regu.iur.& d.l.j.§.
qui superficiem.ff.de superficiebus.& sic attendi dēt
quantitas pretij dati,& valor territorij. Si quæratur,
an debeat p̄sumi venditio, vel locatio ipsius territo-
rij alio non apparente.& hoc etiam tenuit do. Pet.&
facit,quod no.Bar.in l.j.§.qui superficiē.ff.de super-
ficiebus,& adde,qđ dr̄ in c.fi.super vltima glo.j̄.eo.
& no.ꝙ gloss.hic dicit contractum precariæ esse cō-
tractum innominatum,& vr̄ velle Ioan. An.hic post
Abb.Et similiter do. Ant.ꝙ dabit̄ ꝯdictio ex canone
sicut datur condictio ex lege pro contractu emphy-
teutico scđm notata in l.j.C.de iure emphyteutico.
& facit,quod hr̄ de rest.spo.sæpe.& c.q̄relam.& ista
vr̄ esse cōis opi.Bar.in l.vnica.ff.de cōdi. ex l.tenuit,
4 quòd ꝯctus † emphyteuticus est ꝯctus noīatus,& ex
illo dat̄ actio ex illo ꝯtractu.sicut dat̄ in alijs ꝯctibus
noīatis. nā vr̄ habere elegans nomen distinctū sepa-
ratum ab alijs, & sic videt̄ ꝙ possit dici ꝯtractus no-
minatus. facit,quod hr̄ in l.iurisgētium.§.quinimo.
ff.de pac.& l.j. C.de iure emphy. & in summa loca.
§.adeo.& eadem ratione vr̄ posse dici ꝯtractus p̄ca-
riæ est ꝯctus noīatus habens nomē distinctū, & sepa
ratum ab alijs. & sic vr̄ ꝙ possit dici,ꝙ detur actio ex
ipso cōtractu, sicut in alijs cōtractibus nominatis.ta
men cōis opi.est,ꝙ sit cōtractus innominatus,& dēt
ꝯdictio ex canone. In gl.ij.in fi.Hosti.dicit standum
esse contrario,qa eoipso,quòd nō fit renouatio, seu
non petitur ab ipso recipiente precariā, talis omissio
facit contrahentem cadere a iure suo ecclesia volen
te. facit,quod hr̄ in l.ij.C.de iure emphyteutico. &
j̄.de loca.c.potuit. Si aūt ecclesia vellet retinere reci
pientē in primęuo ꝯtractu,durabit ꝯtractus,qa istud
ꝙ recipiens cadit a iure suo non repetendo fuit statu
tum in fauorem ecclesiæ. ideo non debet redūdari,
seu retorqueri in eius læsionē per ea, quæ habent̄ in
c.j.j̄.de eo qui dux.in ma.& c.ꝙ ob gratiam.de regu.
iur.in vj.& aduerte,qa licèt hic dicit do. Flo.in hac
facta reuocatione vr̄ ꝙ nō requiratur ipsa fieri per p̄-
latum cum consensu capituli. sed sufficit ipsam fieri
per prælatum, qa talis renouatio non censetur quo-
dammodo esse alienatio.facit,quod hr̄ in c.ij.de feu
dis.& hoc voluit Spec.in tit.de loc.§.sequitur. ver.&
hoc.circa fin.quod est notandum secundum eum.

S V M M A R I V M.

1 *Contractus rei ecclesiasticę ad hoc, vt efficiatur realis, & sic transeat in successorem debet fieri rationabiliter.*

2 *Contractus rei ecclesiæ vbi est nullus, qa celebratus sine debita solēnitate non obligat successorem.*

3 *Creditor si vēdit pignus, & ꝓmittit pœnā, si res euincatur nō tenebitur ad penā, si poterat sine ꝓmißione ꝑ eodē p̄tio videre aliàs secus.*

4 *Pœnę adiectio non ualet, si procurator fisci uendendo rem fiscalem ꝓmisit duplum, uel triplum pro euictione.*

E precarijs. Per Rectorē ecclesiæ
reuocat̄ res ecclesiæ
per p̄decessorē ipsius irrationabiliter alie
nata.h.d.¶In prima variat̄ factū.¶In se-
1 cūda ꝓuidet.Scđa ibi:ꝑcipimus.¶†No.
primo,ꝙ ad hoc,vt contractus efficiatur realis, & sic
transit ad successorem oportet,ꝙ sit rationabiliter fa
ctus.facit,qđ leg.& no.in c.querelā.j̄.ne pręla.vices
suas.Quando autem dicatur contractus rationabili-
ter factus, dic,qn̄ fit suadēte vtilitate,vel necessitate
ecclesiæ, & cum solennitate debita de qua in c.sine
exemplo.xij.q.ij.de re.eccle.nō alie.c.j.in vj.aliàs dr̄
irrationabiliter factus, ideo tunc non ligat successo-
rem quantum ad principalē obligationem, nec etiā
quantum ad accessoriā obligationē pęnalē. facit,qđ
hr̄ in præallegato.c.querelā. & s̄.de to.compe.si dili
genti.& de le.nō dubium.& dicebat Inn.ꝙ vbi prin-
cipale nō valet ipso iure,vel ꝑ snīam reuocat̄,simili
ter & accessoriū. facit,quod habetur.s̄.de fi.instru.
c.inter dilectos.§.cæterum.& in præalle.c.si diligēti.
2 ¶†No.ꝙ vbi ꝯtractus est nullus,vt qa celebratus, sit
sine debita solennitate nō obligat successorem quò
ad obligationem principalem,nec etiam quò ad ac-
cessoriam pœnalem.¶Qualiter autē possit poni exē-
plū in decretali.dicunt quidam per.c.precarię.xij.q.
ij.Sed hoc exēplum nō placet do.Anto.iō dicit posse
poni aliud exēplū,puta si fortè ecclesia fecit cōtractū
non interdicente vtilitate ecclesiæ.vt qa laicus dedit
fundum sterilem ecclesiæ non reciperet alium fertilē
ab ecclesia ad vitā eius. Nam quòd talis contractus
nō valeat, ex quò fundus datus per laciū nō est tanti
redditus q̄ti est fundus ecclesiæ sibi ꝯcessus ꝑ id qđ
hr̄.xij.q.ij.p̄cariæ. & hoc exēplū satis possit sustineri
per.d.c.do.vero Flo.hic post Pe. & Abb.dicit,ꝙ cō-
cessio p̄cariæ dr̄ esse irrationalis. Si fortè laicus reci-
piebat de domo sua.x.ꝓ annua pēsione, & hanc do-
mū dedit ecclesiæ imperpetuū, & ecclesia dedit sibi
ad vitā ipsius ecclesiæ,ꝙ reddebat in anno.xxx.vel si
ipse retinuisset vsumfructū domus in vita, quā dedit
ecclesiæ, & ecclesia dedit sibi rem reddētē.xx.annua
tim.Sed certè vr̄ per p̄alleg.c.p̄cariæ. ꝙ dictæ p̄cariæ
sunt rōnabiles.qa ibi aperte vult,ꝙ qn̄ laicus ex toto
dat rem suā ecclesię posset ecclesia sibi dare ad vitam
rē ecclesię reddētis duplū.l.cū iubemus.§.fi. C.de sa
crosan.eccl.indistinctè dicit,ꝙ solum possit dari alia
res eiusdem redditus q̄ vr̄ esse ęquior,vt tangitur in
d.c.precariæ.& cōiter etiam sic practicatur,tn̄ de iu-
re vr̄ ꝓcedere qđ dixi.s̄.de triplo ꝑ id, quod hr̄ in d.
c.precariæ. ponebat etiam Io.An.hic exemplum ir-
rationabilis contractus,quando domus data per lai-
cum ecclesiæ erat in loco studij, & studium inde re-
cessit, ita quòd nō potest pensionari more solito, &
ex hoc ecclesia dānificatur. & iō possit reuocare con
cessionem precariæ.de quo in Spec.eo.ti.in prin. vbi
Io.An.in addi.reprobat hoc exemplum,& bene. li-
cèt do.Pe.hic simpliciter transeat. Nā ad sciendum
an ecclesia fuerit damnata debet cōsiderari initium
contractus per id,qđ hr̄ in d.c.ad aures.& l.si volūta
te.C.de rescin.ven.¶In glo.ij.ibi: soluere non tene-
tur.contra hoc facit.qa si contractus est irrationabi-
liter factus erga ecclesiam,debet stare contractui, &
ipsum agnoscere,& per consequens vr̄ ꝙ valeat adie
ctio pœnę,& illam soluere, si ꝯtrafaciat per id qđ hr̄
in c.dilecti.allegato in gl.& per istum tex. a contra-
rio sensu,potes dicere,ꝙ glo.debet intelligi qn̄ con-
tractus fuit rationabiliter factus. Sed nō tenet adie-
ctio pœnæ, vt qa fortè alienata, vel vendita fuit res
ecclesiæ cum debita solennitate.Sed tn̄ nō fuit rōna
biliter pœna adiecta,vt quia eodē modo poterit alie
nari sine adiectione pœnæ,sicut cum adiectione pœ
næ,& ideo tunc non tenetur ecclesia ad pœnam vbi
agnoscat cōtractum etiam quò ad ipsam pœnā. Sed
vbi res non potuisset pro tanta vtilitate alienari nō
adiecta pęna, ꝓ quāta fuit alienata adiecta pęna,tūc
vr̄ ꝙ ecclesia tenetur agnoscere ꝯctū, etiā quò ad pę
nam per id, qđ hr̄ in simili.l.si pignore.§.vlt.hic al-

3 legato, vbi si † creditor vēdit pignus, & ꝓmittit pœnā, si res euincatur, si poterat pro eodem pretio vendere sine promissione pœnæ non tenebit creditor ad pœnam. secus si nō potuisset vendi pro eodē ptio ꝓ quo fuit vendita sine adiectione pœnæ, vt ibi patet.
4 ¶ † In ea. gl. in fi. ibi: dicit, quòd si procurator fisci duplum, vel triplū pro euictione vendendo rem fiscalē promisit, fiscus tenetur solum ad simplum, & sic nō vr̄ valere pœnæ adiectio. Sed dic s̄m Io. An. ꝙ ibi loquitur qn̄ vltra materiam contractus pœna est promissa quo casu non tenet promissio pœnæ ad præiudicium fisci. ¶ Sed aduerte, quia hæc solutio non vr̄ perfecta. Nam potuit esse, quòd non potuit vendere pro eo pretio pro quo vendidit, nisi pœnam promissam, & cum ibi indistinctè dr̄ quòd fiscus non tenetur ad pęnam, posses dicere primo, ꝙ ille tex. debeat limitari, quando sine adiectione pœnæ in eius preiudicium. facit, qd̄ hr̄ in simili in l. fi. §. emptor. C. communia de le. an autem ipse procurator teneat̄ ad ipsam pœnam quam promisit. tāgit gl. in d. l. si procurator. & Bar. ibi, qui vr̄ concludere, ꝙ sic de quo dicendum, vt ibi, & hæc procedebant olim, hodie vero res vēdita per fiscū non potest euinci. l. bene a zenone. C. de quadr. præscr. licèt intra quadrienniū possit agi contra fiscum ad pretium, vt ibi habetur.

SVMMARIVM.

1 Precarium, ex quò transfertur possessio, vel detentatio ex parte concedentis transit ad hæredem ipsius concedentis, nec extinguitur per mortem eius cui facta est concessio.
2 Precarium transit in singularem successorem, in quem res est alienata: & durat donec ipse successor reuocet.
3 Precarium non soluitur nuda voluntate concedentis.
4 Precarium in neutro genere, & precaria in feminino differunt.
5 Precarium, & commodatum, quò ad quid conueniunt; & quò ad qd differunt.
6 Precarium a duobus posidetur.
7 Precarium contractus est quando quis recipit rem ab emphyteuta in perpetuum pro certa annua pensione.
8 Liuelli contractus quis sit.

Recarium. concessio p̄carij extinguit̄ ad voluntatē concedentis, seu ei succedentis. secus autem in cōtractu precariæ. h. d. Et sunt duę par-
1 tes quæ patent. Secūda ibi: pro. ¶ † No. primo quid sit p̄cariū. de quo in gl. j. No. ꝙ precariū, ex quò trāsfertur possessio, vel detētatio: vt tangit̄ super gl. j. ex parte cōcedentis transit ad heredem ipsius concedentis, nec extinguitur per mortem eius cui facta est con-
2 cessio. ¶ † No. ꝙ precarium transit etiam in singularē successorem in quē res est alienatā, & durat donec
3 ipse successor reuocet.[a] ¶ † No. ꝙ precariū non soluit̄
a nuda voluntate concedentis: & hoc ideo, quia per ipsum transfertur vtile dn̄ium: vel saltem durat vsq; ad vitā recipientis cōsiderata forma ipsius cōtractus. Sed ea, quę dixi in c. j. super gl. j. s̄. eo. ideo nimirum, si nō pōt reuocari nuda voluntate ꝯcedentis, q̄a non
4 suadet rō reuocationis, tūc fieri posse. ¶ † No. differētiam esse inter precariū in neutro genere, & p̄cariā in fœminino genere. de quo dictum fuit in c. j. s̄. eo.
5 & tangitur hic in glo. fin. ¶ † In glo. j. ibi. ff. eo. tam p̄cariæ, & sic vult glos. quòd precarium, & commodatum quò ad quid sint similia, quia per neutrum transit dominium rei ad vtraq;, & debet reuerti finaliter ad concedentem ... differunt tamen in alio, quia precarium potest reuocari, quandocunq; etiā si ad certum tp̄s fuerit cōcessum: sed cōmodatum nō pōt reuocari, nisi post completum vsum ad quē est factū cōmodatū. ¶ Itē per cōmodatū transfertur sola detētatio. l. rei cōmodatę. ff. cōmodati. sed per precariū in dubio transfertur naturalis possessio. & ita vult gl. & inferius tangetur. sunt, & aliæ differentiæ inter precariū, & cōmodatū. de quibus dicetur. ĩ. tit. j. c. j. ibi per gl. j. tangit̄ de materia, & adde, qd̄ dicetur, seu hr̄ in glo. vlti. & qd̄ ibi dicetur. ¶ In ea. gl. ibi: rogat p̄cario, a creditore. supple, cui fuit traditū pignus in quem in dubio vr̄ fuisse translata possessio ciuilis, & naturalis. l. cum vicissim. & qd̄ ibi no. C. de presc. xxx. an. Si aūt nō fuisset adhuc traditum creditori nihilominus rogaret debitor creditorē, nec liceret sibi pignus p̄carię retinere, tunc per talē p̄cariū trāsfertur ciuilis in creditorē, & naturalis remanet penes ipsum debitorē. per id, qd̄ hr̄ in l. quisquis. ff. de dona. & facit etiam quod hr̄ in l. interdum. in princ. cum ibi notatis. per
6 Bar. ff. de acqui. pos. ¶ † In eadē gl. ibi: vnus ciuiliter. scilicet ille cōcedens precario, alter naturaliter: scilicet ille cui fit concessio: & intelligo hoc verum in dubio in illum cui conceditur res precario videtur agi, ꝙ solum transeat naturalis possessio, & ciuilis remaneat penes cōcedentem. vt no. glo. aliàs habet. §. pe. alleg. in gloss. posset tamen agi expresse, ꝙ transeat vtraq; possessio. s. ciuilis, & naturalis in ipsum cui cōcedit̄ res p̄cario. ¶ Itē posset agi, ꝙ possessio transfertur: sed mera detētatio, sicut transit in cōmodatariū. vt est gl. in d. l. agat. §. pe. sed in dubio alio non apparente videtur agi, ꝙ cōcedēti remanet ciuilis possessio, & in illum cui concedit̄ transeat naturalis: & per prędicta vr̄, quòd si aliquis vendit rem, & cōstituit se noīe emptoris p̄cario possidere, ꝙ in ipsum emptorē intelligat̄ trāslata ciuilis, & penes ipsum venditorē remaneat naturalis. facit, qd̄ hr̄ in l. q̄squis. ff. de dona. secus si constituisset simpliciter venditor possidere. q̄a tunc videt̄ translata ciuilis, & naturalis in emptorem retenta sola detentione per venditorem. l. q̄dam mulier. ff. de re iudic. & l. quod in eo. in prin. & ibi per Bar. ff. qui pot. & facit etiam qd̄ leg. & no. eo. titū. l. interdum. & ibi idem etiam ipse Bar. in l. iij. C. de pig. in repetitione illius legis. & prædicta tene mēti, q̄a interdictum, vti possidetis, nō datur. nisi ei qui habet aliquā speciem possessionis, nō datur tn̄ ꝯ illū a quo q̄s habet precario. l. j. C. vti possidetis. ¶ In ea. gl. ibi: posidere nō possunt. supple, eadē specie possessionis: sed diuersa sic. vt s̄. voluit gl. & hr̄ de materia in l. iij. §. econtrario. ff. de acq. pos. ¶ In ea. glos. in fi. hoc verū, ꝙ non dr̄ nouū precariū qn̄ durabat tp̄s primæ cōcessionis tp̄e quo fuit prorogatio. secus si fuisset finita. vt patet in d. l. sed si manete. & facit ad q̄onē, ꝙ si ꝓroget officiū ptātis durāte tp̄e primi officij, non dicat̄ habere nouū. aliàs secus. de quo ꝑ Bar. in l. iij. ff. de dam. infec. ¶ In gl. ij. ibi: nisi volūtate noui dn̄i. Sed certè in dubio eoipso, ꝙ nouus dominus patitur ipsum cui facta cōcessio precarij rem tenere, satis videtur ex eius voluntate retineri: & ideo non reuocat̄ per solam alienationem. sed demum, si ille ad quē facta est alienatio. vt patet in d. §. ꝙ actio. §. illud. alle. in glos. ¶ Sed aduerte cum in eū cui fit concessio p̄cariæ trāseat possessio, nisi aliud dictum fuerit. vt dictū fuit in glo. præcedenti. quomodo potuit acquiri dominiū emptori, ex quò vēditor non tenebat rē: sed alius posidebat, q̄a ex solo tit. nō trāsfert dn̄iū. l. traditionibus. C. de pac. potes dicere, vt hic voluit Io. An. & d. Pet. ꝙ iste vēdens cōstituit se noīe emptoris posidere. & sic trāslata erat possessio ciuilis quæ erat penes venditorē in ipsum emptorem: & ič fuit trāslatum dn̄ium in emptorem. facit, qd̄ hr̄ in l. q̄squis. ff. de dona. & l. qd̄ meo. ff. de acqui. pos. & l. quędā mulier. ff. de rei ven. vbi aūt possessio naturalis, & ciuilis esset trāslata in illum cui fit ꝯcessio, tūc non

a Successor reuocet. Et sic ad volūtatē pōt reuocari. tamē si petat̄ reuocari nō pōt autoritate ꝓpria expelli vt tenet. d. Alex. de Imo. in consil. cvij. ... parte. & iij. pa... ꝑ ipsū Alex. vide in l. j. ff. de prec.

non vr̃ ꝙ constitutio vẽditorũ id operet̃, ex quò ipse non possidebat, sed potuisset tunc transferri dñium inducẽdo emptorem in possessionẽ, seu tradẽdo.l.si fundũ.ff.de fundo dota. vbi aũt etiã illi cui facta fuit cõcessio nulla posses.fuit trãslata:sed sola detẽtio.tũc clarũ, ꝙ ꝯstitutũ vẽditoris operet̃ ꝑ voluntatẽ vẽditoris.per id,qđ no.gl.in l.ij.§.nõ aũt.ff.de vi,& vi ar. & qđ ibi no.per Bar.licèt ꝯcedẽs p̃cario, tũc si expelleret̃ ꝑ tertiũ de possessione nõ perderet illã,ex quò deijceret̃ ille cui facta fuit concessio,sicut non perdit possessionẽ q. deijcit, si nõ deijcit̃ colonus ꝑ quẽ retinet ipsam possessionẽ.vt ꝓbat̃ in d.§.nõ aũt. an aũt post rem alienatã, & trãslatã in emptorẽ cõpetit interdictũ de p̃cario ei qui primo loco p̃cario cõcessit. Vin.dixit,ꝙ nõ, q.a illud interdictũ deinceps cõpetit emptori,& nõ debet cõpetere duobus. ar.l.ne in plures.ff.de exerc.an aũt,si ipse emptor reuocaret p̃cariũ,& ille nollet reddere, an poterit violẽter auferre,vr̃ ꝙ nõ ꝑ ea,q̃ hñr in l.cũ fundũ.ff.de vi, & vi ar. do.Pet.hic dicit recurrendum ad ibi not. satis vr̃ ꝙ si emptor adeptus fuerit possessionẽ saltem ciuilẽ,ꝙ poterit incõtinenti recuperare per l.§.cũ igitur. cũ ibi no.ff.de vi,& vi ar.nõ aũt ex interuallo potest, & sic dẽt intelligi.d.l.cum fundũ.vt ibi not.Bar.Si aũt vllã possessionẽ penes se habuisset emptor, cũ de volũtate vẽditoris reuocaret precarium: tunc est magis dubium. gl.in d.l.cũ fundũ.vr̃ velle,ꝙ si non admittitur ipse emptor non possit recuperare ipse emptor etiam incontinenti.sed ipse venditor. Vnde s̃m illam glos. nõ p̃ot expulsus reuocare,& violenter expellere per aliũ,sed solũ per se,qđ esset valde notãdũ, si esset verum. sed Bart.ibi tenet oppositum,quòd per aliũ de eius voluntate hoc faciente possit incontinenti recuperare possessionem per id,qđ hr̃ in l.si quis in seruitutem.ff.de fur.non ob.d.l.cum fundum.q.a illa ꝓcedit,nisi ex interuallo vellet recuperare, vt ibi voluit Bar.& prædicta procedunt qñ emptor vult extra iudicium rem recuperare reuocato precario. Sed nisi vellet agere interdicto de precario eo casu quo venditor transtulisset possessionẽ ciuilẽ,& naturalẽ in ipsum cui p̃cario cõcessit, vr̃ ꝙ tunc agere non posset emptor interdicto de p̃cario,nisi prius facta cessione a venditore per id, qđ hr̃ in l.flumine.§.adijcitur.ff. de dam.infec. & in l.si tertius.§.si quis prius q̃.ff.de aqua plu.ar.¶In ea.gl.ibi.ff.eo.l.si debitor.aduerte. q.a glo.clarè procedit qñ nullũ aliud erat debitũ,nisi illud ꝑ quo fuit res pignorata. ¶Sed vbi vltra illud fuisset ẽt debitũ chirographariũ sine hypotheca, vel pignore, tũc p̃ot esse dubiũ,an debitore soluẽte pecuniã pro qua pignus fuit obligatũ possit rem restituere inuito creditore,qui p̃cario pignus ꝯcessit etiam si nõ soluat̃ debitũ chirographariũ, nam vr̃ ꝙ nõ, sicut nec sufficeret soluere pecuniã creditori pro qua fuit obligatũ pignus,vbi etiã soluatur pecunia chirographaria,si debitor haberet penes se pignus per id, qđ hr̃ in l.vnica.C.de chirogra.pa. in pig.te. Sed ꝯtrariũ ibi tenuit Cy.in xij.q.& sic etiã dicit Dy.tenuisse in d.l.si debitor.& sic ẽt fuisse determinatum cũ per.d. l.si debitor. quæ loquit̃ indistinctè,& per cõsequens videt̃ intelligenda per.l.de precario.ff.de publi.& ĩ. de priuile.q.a circa.& hoc tenuit etiã hic d.Pet.¶In ea.glo.ibi: expressit volũtatem suã.s̃.q.a dixi cõcedo tibi talem rem p̃cario donec voluero. nam tũc,q.a ꝑ mortẽ extinguitur voluntas, quia mortuus non p̃ot dici aliq.d velle.iõ tũc finit̃ p̃cariũ morte cõcedẽtis. & ita loquitur lex.iiij.alle.in gl. secus qñ simpliciter conceditur precariũ. q.a tunc nõ finitur precarium morte concedentis,vt hic dicitur.¶Item secus videt̃ si fuisset dictũ, ꝯcedo tibi talem rem precario donec reuocauero. q.a tũc,si nõ reuocat ante mortẽ cũ moriẽdo etiã nihil dicat non videt̃ illud reuocare. & sic durabit etiã post mortẽ ꝯcedẽtis. & hæc faciũt ad q̃stionem,si potestas posuit aliquẽ ad cõfinia quousq; reuocauerit illa,vel donec voluit,an expirat ꝑ mortẽ ipsius potestatis,vel finito officio suo de quo ꝑ Bart. in l.cẽtesimis.§.fi.ff.de ver.obli.vbi cõcludit,ꝙ finiatur,qñ dixerit donec voluero. & idem,si dixisset, ꝙ volebat illa durare vsq; ad beneplacitũ suum. secus, si dixisset vsq; ad beneplacitũ officij potestatis per id quod habetur in c.si gratiosè.de rescrip.in vj.Sed vbi dixit,donec reuocauero,est magis dubiũ,an reuocetur morte potestatis. nam si verba sententiæ æquiparemus cõtractibus, ex quò nunc sunt reuocata durabunt etiã post mortẽ per ea,quæ superius dixi. si aũt æquiparemus vltimis volũtatibus.tunc videtur,ꝙ sit finita,q.a tunc dicta verba intelliguntur donec reuocauero.i.donec vixero per.l.vxorẽ.§.fi.ff.de le.iij. & dicit,ꝙ in pœnis benignior interpretatio est facienda.de regu.iur.in pœnis: in vj.ꝙ verba talis s̃niæ debent intelligi,vt in vltimis voluntatibus.& ꝑ hoc bñ facit,qđ hr̃ in c.si delegatus.de offi.dele.li.vj.in fauorem litiũ dirimendarũ, & vt citius finiat̃ cã, si quis delegauerit cãm donec reuocauerit vices suas non finitur delegatio per mortẽ iã.si aũt non sit facta reuocatio.¶In gl.pe.ibi:posset reuocari.supple etiam, si pactũ esset factum in precarium,q.a tale pactũ, velut factũ contra substantiam nõ valet,vt ibi hr̃,secus qñ fit contra ea quæ sunt accidentalia contractus iuxta ea quæ leg.& no.per glo.in l.pacta.ff.de ꝯhen.emp. de quo etiam in l.edit.ff.de cõdi.ob cau.ibi ꝑ Bart. & recolendę memoriæ do. Fran.de Ramponibus. in repetitione illius legis,& de materia etiã aliq.d tetigi in l.id vbi q.a donatur.ff.de dona.cau.mor.& ꝑ p̃dicta dicit hic do.Pet.ꝙ in his, q̃ pendent a volũtate disponentis nõ p̃ot se obligare ne illã reuocẽ per l.si quis.in prin.testamenti.ff.de leg.iij.& ideo, si constitui procuratorẽ non possem me obligare quominus reuocem, quod vr̃ procedere etiam si iure non reuocarem.vt est tex.cum glos.in c.de procuratore.in vj. hoc tamẽ casu,licèt reuocare possim,ero,periurus,si reuocem.vt ibi no.facit quod not.Io.An.in regu.qđ semel.de reg.iur.in vj.in mercurialibus, in quæstione illa qñ quis iurauit testamentũ non reuocare. de quo etiã plenè dixi in c.cũ contingat.de iureiu. ¶In ea.gl.ibi:culpam nõ p̃stat.supple,leuem,vel leuissimam: sed solũ dolum,& latam culpam, quæ dolo comparatur.ut sequitur in glo.& in hoc differt a cõmodato, q.a cõmodatarius tenet̃ etiam de leuissima culpa.l.si ut certo.§.j.ff.cõmoda.& est rõ diuersitatis.ut tangit hic Ant. q.a ad cõtractum precarij non ur̃ uenire dans p̃cario ꝓpter gratiam accipientis.Sed ex sola uoluntate,& libertate. secus in cõmodato.tu potes assignare aliã rationẽ quã uoluit Barto.in l.cõmodato.§.sicut.ff.cõmoda.& l.quod nerua.circa fin. ff.deposi.nam ratio diuersitatis esse potest secundũ eum,q.a cõmodatum non potest reuocari ante usum expletũ,seu cõpletum.ut d.l.in cõmodato.§.sicut.& ĩ.tit.j.& iõ grauat̃ cõmodatarius in alio, ut teneatur ẽt de leuissima culpa qñ cõmodatum fit eius gr̃a tantum.arg.l.eum q.ff.de iureiur.Sed p̃carium reuocat̃ qñcunq; ad uoluntatẽ eius ꝯcedentis ẽt si ad certum tp̃s fuisset concessum,ut hic dicit glo. ideo in alio releuatur ille cui fuit facta cõcessio.uidelicet,ut teneat̃ solum de dolo,& lata culpa.de alijs differẽtijs.tetigit gl.j.& sup ea dicet̃. ¶In gl.fi.in fi.de contractu precariæ.tãgitur in auth.ingressi.C.de sacrosan.eccle.& in l.

in l. finita. ff. de dã. infe. §. si de vectigalibus. & ibi et
7 per Bar. & dixit in glo. in d. auth. ingressi. q͡ †contra-ctus precariæ est, quando q̃s recipit rem ab emphy-teuta in perpetuũ ꝑ certa annua pensione. contra-ctus autem liuellari⁹, seu liuelli est, q̃n q̃s recipit rẽ ab eo, qui habet precariã. Sed Bar. in d. §. si de vecti-galibus. dicit, q͡ cõtractus p̃carię licet ipse nõ dicat, quando de re ecclesiæ ad vitã concederis fit serua-ta forma, q̃ habetur in capitulo p̃cariæ. x q. ij. & di-ctũ fuit. in c. j. in glo. j. & super ea, & istud puto uerũ licèt Bal. in v. rubrica, in vsibus feudorũ, in ver. aut si p̃rio, aliàs liuellario, videat̃ tenere gl. dictę auth. in
8 gressi. contractus † aũt liuelli dr̃ esse, q̃n fit concessio per feudatarium ꝑ certa annua mercede. qđ olim vi debatur posse fieri ꝑ vasallũ etiã sine cõsensu dñi. ꝑ id, qđ hr̃. in c. j. de alie. feu. dũmodo nõ fiat in fraudẽ, qđ q̃ p̃sumebatur ꝑ modicissima pẽsione duorũ denariorũ vt in ti. qualiter feudũ, olim poterat alie-nari. §. donee. & facit, qđ hr̃. in c. j. si vasallus feudũ qđ alienauit, ademerit. Et s̃m p̃dicta vr̃ intelligen-dum, qđ no. Bal. in d. §. si de vectigalib⁹. hodie vero omnis alienatio ẽ phibita vasallo sine consensu do mini, vbi quãdo vlt alij infeudare ꝑ id, qđ hr̃ de ꝑ hi. alie. feu. per Fed. in c. feu imperialem. §. j. & c. j. de lege conradi. cum ibi notatis. dicit tamen Bart. in d. §. si de uectigalibus. & Bal. in loco præallegato, quòd interdum ex usu loquendi appellamus contractum emphyteuticum contractum liuellarium. & similiter contractum precariæ contractum liuellarii. & hoc iõ forte, q̃a quantum ad effectũ non uidet̃ multũ differ re. facit, quod dictum fuit. in c. j. eo.

a Hic declarat. Ad intellectũ huius. c. videque dicuntur. C. eo. tit. l. j. & per domi. Ale. in l. qđ nerua. ff. de posi. & in l. si quis nec. ff. si cer. pe. vbi totam ferè materiam colliges.

¶ De commodato. Rub.

¶ Visum est in ti. j. de contractibus q̃ fiunt gratia ac-cipientis tm̃, vt est cõtractus precarij. verum, quia est alius cõtractus qui etiam fit gratia accipientis, vt est cõtractus cõmodati. ideo post titulũ præcedentẽ po nit istum, verum q̃a ista continuatio non vr̃ recipe-re cõtractum p̃carię, qui videtur fieri gratia vtriusq; de quo principaliter loquit̃ titulus præcedens in li-bro, & nigro, ideo potest aliter cõtinuari hac forma. quia contractus ecclesiastici de quibus inceptus est tractatus fiunt quãdoq; gratia accipiẽtis tm̃, vt cõi-ter contingit in cõtractu commodati, q̃nq; gratia dã tis tm̃, vt cõiter cõtingit in ꝯctu depositi: q̃nq; gratia vtriusq;, vt est cõtractus emptionis, & vẽditionis, & locationis, & similes. ideo de oĩbus istis erit vidẽdũ, in primo de cõmodato, q͡ Beatius est dare quàm ac-cipere, vt dicit gl. super rubrica. ff. cõmod. & iõ post tractatum præcedentem ponit istum.

SVMMARIVM.

1 *Dictio, cum, ponitur quandoq; pro, quia.*
2 *Commodatarius tenetur de leui, & lata, & etiam latissima culpa.*
3 *Commodatarius non tenetur de casu fortuito.*
4 *Commodatum non reuocatur ante vsum completum.*
5 *Beneficium dicitur beniuola actio gaudium tribuens capienti.*
6 *Gratia dicitur multis modis.*
7 *Transferre, & concedere differunt.*
8 *Precarium conceditur sine præfinitione certi vsus, secus in commodato, & qualiter differat precarium a commodato. & nu. 29.*
9 *Pecunia computantur inter res quæ vsu consumuntur, & quæ seruando seruari non possunt.*
10 *Contractus vbi fit gratia recipientis tm̃, tenetur de leuissima culpa.*
11 *Dolus quid sit.*
12 *Lata culpa quid sit.*
13 *Leuis culpa quæ dicatur, & quæ leuissima. & nu. 18.*
14 *Casus fortuitus quis dicatur.*
15 *Incendium, an sit casus fortuitus. & nu. 33.*
16 *Culpa quid sit.*
17 *Et quot eius species.*
19 *Mutuum quomodo differat a commodato.*
20 *Debitor mittens rem per idoneum nuntium, an re perempta liberetur.*
21 *Mutuatæ rei dominium transit in recipientem.*
22 *Si commodatur res cum famulo, an de re perempta teneatur commodatarius.*
23 *Casum fortuitum in se suscipiens, an, & quando teneatur.*
24 *Renuntiare, an possit quis iuri de futuro.*
25 *Renuntiare casibus fortuitis, an possit quis.*
26 *Commodatarius, si est in mora restituendi tenetur de casu fortuito etiam, si res apud commodantem fuisset eodem modo peritura.*
27 *Culpa, si præcedit casum, an teneatur quis indistinctè de ipso casu.*
28 *Commodatarius, si ex cõtumacia, aut per culpam (quia impeditus) restituere cesset, ad quid teneatur.*
30 *Vasa vitiosa commodans ignoranter non tenetur de vino effuso, & quid in vasa locato, vel vendito.*
31 *Contractus fit commodati gratia recipientis.*
32 *Furtum, an computetur inter casus fortuito.*

Vm gratia. Loco sũme p̃t dici, q͡ hic declarat, a q̃n, qualiter, & de quo teneatur commo-datarius, & quod commodatum intẽ pestiuè non potest reuocari. Et sunt duo principalia, quę patẽt, sicut sunt duo principalia dicta. Secunda ibi: contra eum. Pri-mo facit duo, quia primo ponit vnum dictum. Secũ-do aliud a quo excipit. Secunda ibi: licèt. Secunda similiter facit duo. quia primo ponit vnum dictum. scđo ipsius rõnem assignat. secunda ibi: cum non de-
1 cipi. ¶ † No. de ista dictione, cum, quæ ponit̃ pro q̃a. de quo per Io. An. super regula, nullus ex cõcilio. de reg. iur. in vj. ¶ No. q͡ commodatũ quãdoq; fit gratia commodatarij. & istud regulariter contingit in l. si vt certo. §. j. & §. cõmodatũ. ff. eo. tit. quandoq; vero fit gratia cõmodãtis, quãdoq; gratia vtriusq;, vt tãgit̃ in
2 gl. ij. ¶ † No. q͡ vbi cõmodatũ fit gratia cõmodatarij tm̃, tenet̃ cõmodatarius necdũ de leui, & lata culpa:
3 sed etiã tenet̃ de leuissima culpa. ¶ † No. q͡ cõmoda-tarius regulariter non tenetur de casu fortuito, de q̃-bus exceptis tangit̃ in gl. ij. & super ea patebit quali
4 ter debeat intelligi. ¶ † No. ex secũda parte, q͡ de mã cõtractus cõmodati est, q͡ cõcedat̃ ad certũ. & deter minatũ vsum, & q͡ tunc cõmodatũ nõ posset reuoca ri, nisi vsu finito, vt hic dr̃. & tangitur etiam in glo. j. ¶ No. s̃m do. Ant. q͡ in ꝯtractibus hincinde obligato rijs, quòd ab initio est voluntatis, ex postfacto est ne cessitatis. & ad hoc allegant doc. ad qđ benefacit. l. in cõmodato. § sicut. ff. cõmo. & l. sicut. s̃. de act. & obl.
5 ¶ † No. q͡ cõmodatũ appellat̃ bñficiũ, & ꝑ hoc facit: q̃a bñficiũ dr̃ beniuola actio gaudiũ tribuẽs capien ti. vt hr̃ in c. j. ex quibus causis feudũ amittat̃. non dr̃ tñ tũc bñficium ecclesiasticum: sed simplex bñficiũ. ¶ Not. illud vulgatũ, quòd non est conueniens nos decipi ex beneficio non collato: sed potius iuuari.
6 ¶ † Not. de verbo, gratia, quod accipitur hic pro vtili tate, seu contemplatione secundum domi. Floria. al legat simile, quod habetur in regula, quod ob gra-tiam. de regu. iur. libro sexto. ¶ Alio modo dicitur sci licet gratia Dei, & hæc est triplex secundum eum: quia quædam est gratia data quædam gratum faciẽs. Prima dicitur gratia data: quia ex latitudine, seu li-beralitate Dei prouenit, & præparat hominem, vt operatur ea per quę preuenitur gratia gratum faciẽs: largitas vero potest dici gratia gratũ faciens: q̃a per eũ q̃cq̃d factũ est gratũ est Deo, de quo per magistrũ sententia-

ſententiarũ.lib.vj.diſt.xxvij. & per Thomã in prima ſecũdæ diſt.c.xj.arti. pen. & vlti. facit etiam ad prædicta, quod hr̃ in glo.in cle.j.de magiſtris. ibi tangit gl.de gratia operante,& de gratia cooperante.In gl.j.
7 ibi:& non tranſlatio. ¶†No.benè ex glo.differentiã inter tranſlationem, & conceſſionem: quia verbum cõceſſio, verificat qñ ſola detẽtatio tranſit ex cõceſſione,vt contingit in commodato, & etiam in re locata.facit, qđ hr̃ in l.licèt.§.j.& in l.cõmodate.alle. in gloſ.& l.j.C.cõmunia de leg.Sed tranſlatio notat trãſlationem dominij,vel poſſeſſionis,qđ tene mẽti. ¶In ea.glo.ibi: in locationẽ,vel in contractũ innoĩatum.dic,ꝙ tranſit in locationẽ qñ merces eſſet in pecunia. Sed ſi vbi eſſet in alia re,tunc tranſit in cõtractu innominato,vt probatur in §.vltimo,allegato in gl.& bene facit inſti.loca.§.j.& l.naturalis.ff.de preſcrip.verbis.
8 ¶†In ea.glo.ibi: ſine præfinitione certi vſus,puta,q̃a ſimpliciter concedo tibi equũ, vel concedo tibi librũ. & hoc in caſu non eſt vis, ſiue dicatur concedo tibi equũ, vel concedo tibi librũ.an vero dicatur cõmodo tibi librũ, vel cõmodo tibi equũ: q̃a licèt verba videant̃ ſonare in cõmodatũ hoc vltimo caſu tñ erit precarium, ex quò eſt determinatus vſus. nam potius debet attendi mens,q̃ verba.facit, qđ hr̃ in l.inſulam.ff.de præſcrip.verb. & l.ſi vnum. ff.loca.& hoc etiam tenuit Cy.in l.ij.C.commodati. plus vr̃ ꝙ etiã,ſi fiat cõceſſio, vel cõmodatum rei ad certũ vſum,quòd ſi non fit ad tp̃s determinatũ expſsè,vel tacitè, puta q̃a cõmodo, vel ꝯcedo tibi domũ ad habitandũ,nec aliter exprimit̃ tp̃s,erit precarium, & nõ cõmodatum. per id,quod hr̃ in l.Lucius.ff.de dona.cum ibi notatis. per Bar. Et no.per eundẽ.l.in cõmodato.§.ſicut.ff.cõmodato. & per Cy.in l.ij.C. eo.ſecus,ſi certũ tp̃s fuiſſet expreſſum, vt quia dictũ fuiſſet concedo tibi domũ ad habitandũ pro dicto tẽpore,vel tacitè intelligitur, vt ſi concedo tibi equũ, vt vadas ad villam,q̃a tacitè intelligat̃ tp̃s, intra qđ poſſes ire,& redire facit, qđ hr̃ in l.cõtinuus.§.cum ita.ff.de ver.obli.& per prædicta vr̃ ꝙ ſi cõcedit domus ad habitandũ pro certo tp̃e, non poſſit reuocari cõceſſio ante tp̃s finitũ, ſecus vr̃ ſi non fuiſſet ſimplr facta ꝯceſſio, ſed dictũ fuiſſet concedo tibi precariè habitationem talis domus pro tanto tp̃e: q̃a tunc,ex quò cõſtat partẽ voluiſſe hoc cõtractũ præcarij poterit reuocari ante dictum tp̃s,cũ præcariũ ad tp̃s conceſſum poſſit ante reuocari.l.cum præcario.ff.de p̃ca.& no.gl.penul.s̃.tit.j.c.fi. & hoc etiã voluit ſentire gl.hic,dum dixit, quòd præcariũ qñq; conceditur ſine præfinitione certi vſus, quaſi voluerit, ſed poſſit etiam eſſe præcarium,licèt certus vſus fuerit expreſſus:q̃a partes hoc voluerunt,qđ tene mẽti. & ex p̄dictis habes vnam dif̃am inter p̃carium,& cõmodatũ: quia p̃carium concedit̃ vt plurimũ cum præfinitione certi vſus,ſed in cõmodato cõiter exprimitur certus vſus. ¶Itẽ eſt alia dif̃a,q̃a qñ cõceſſio fit ſimplr non expreſſo,qđ fiat p̃cario.licèt exprimat̃ certus vſus, ſiue nõ exprimat certũ tp̃s,nec tacitè ĩtellr, erit p̃cariũ:ſed niſi exprimatur certus vſus,& certũ tẽpus,vel tacitè ſubintelligitur tunc erit cõmodatum. ¶Item tertio eſt alia differentia:q̃a vbi eſt cõmodatũ nõ põt reuocari: vt patet ex iſto text.iuncta.l.præcario.ff.de præcario.¶Itẽ eſt quarta dĩa,q̃a ille qui recipit p̃cario tenet̃ ſolum de dolo, & lata culpa.l.quantũ.§. illud.ff.de præcar. ¶Et no.in gl.penul.c.fi.tit.præcedenti. ſecus in cõmodato, qui regulariter tenetur ẽt de leuiſſima culpa: vt tangit in gl.ſeq.Cõueniunt p̃carium,& cõmodatũ in aliquibus, de quibus.s̃.tit.j. c.fi.in gl.prima, quia per neutrum transfert̃ dñium.

¶Item cõſiſtit tam in re mobili,q̃ in re immobili.vt voluit alle.etiã hic circa finem.Alia tñ dif̃a,& quinta põt aſſignari inter præcarium, & commodatũ, q̃a ꝑ cõmodatũ non trãsfert aliqua poſ.l.rei commodatę.ff.cõmoda. Sed per præcarium in dubio transfert̃ naturalis.l.& habet.de præcario.& voluit glo.j.in d. c.fi.s̃.titu.j.vbi etiã dixi. Sed iuxta prædicta põt dubitari de duobus.primo quid ſi peto rem mihi cõcedi ad certũ vſum.& ad certum tp̃s expreſsè,vel tacitè.& conceſſio fit ſimpliciter,an erit præcariũ,an vero cõmodatũ.dic,ꝙ erit commodatum: q̃a in dubio rñſio intelligitur ſ̃m interrogata.§.præterea. inſti.de inut.ſtip.ſcđo quærit̃ q̃d ſi res eſt cõmodata ad certũ vſum,& certum tp̃s expreſsè,vel tacitè: ſed caſu fortuito impeditus cõmodatarius vti intra tp̃s, an poſt tp̃s poſſit reuocari.gl.& Bar.in l.in commodato.§.ſicut.ff.cõmo.tenẽt,quòd poterit reuocari: quia talis caſus nõ dẽt nocere commodanti q̃ certat de dãno: ſed potius cõmodatario,qui certat de lucro.facit,qđ hr̃ in l.cũ quæritur.& l.ſi vno.§.item cum quid.ff.loca.& ad materiam facit, quod no.Bart.in d.l.cõmodati.§.ſicut.& Cy.in l.ij.C.cõmodati.¶In ea.gl.ibi: duxiſti ad bellum.ſupple.& ſic fuiſti in culpa vertendo ad aliũ vſum,q̃ res fuerit conceſſa.ideo tũc tenet̃ de caſu fortuito etiam,vt voluit gloſſ.& probatur in §.interdũ.alle.in glo.¶In ea.gl.Viuianus,ſupple.iuriſconſultus.vt patet in d.l.j.ff.eo.
9 ¶†In ea.gl.ibi: nõ cõmodat̃,niſi ad Pompã.& ſic vr̃ velle gl.per l.quas. alle.quòd pecunia dicatur eſſe res quæ vſu conſumitur.Et hoc ideo contingit,q̃a eoipſo, ꝙ cõmiſcet̃ cũ alia pecunia ſimili nõ põt amplius diſcerni. & ideo cenſet̃ quodãmodo conſumi.l.ſi alieni.ff.de ſolu.& cõmodatur quãdoq; pecunia ad Pompam, vt ditior quis appareat, ne fortè creditores repetãt pecuniam ab illo cui ſit cõmodatũ, qui fortè aliàs repetijſſent: vbi non vidiſſent pecuniã,quæ fuit cõmodata quam fortè ignorant cõmodatam, & putauit eſſe campſoris debitoris. & hoc modo quãdoq; aliqui campſores euadunt,vt non incidãt in rupturã.¶Item etiam aduerte,ꝙ pecunia numeratur inter res, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt. vt eſt gl.notabilis in l.j.§.fuit q̃ſitũ.ff.ad treb.& hoc ideo: q̃a ſeruãdo pecuniã nihil vtilitatis hr̃ ex ea. ſed potius,qñ quis illa vtitur. & tũc etiam,vt dixi, qñ cõmiſcetur cum alia vr̃ quodãmodo cõſumi.d.l.ſi alieni.¶In ea.gl.in fi.&.eſt rõ diuerſitatis: q̃a principalis non põt facere ſibi præiudiciũ. ideo non obligant̃, niſi quatenus factus eſſet locupletior.l.j.§.fi.ff.eo.¶Sed benè poteſt ſibi acq̃rere reſtitutionem.de inuti.ſtip.§.principalis.& non eſt abſonum,quòd interdum fauore perſonæ claudicet contractus, vt habetur in l.Iulianus.l.ante pe.alle.in gl.licèt regulariter ſeruari debet æquitas inter
10 cõtrahentes.l.ſi cum dies.§.ſi arbiter.ff.de arbi.¶†In glo.ij.ibi:leuiſſima culpa. Nam regulariter vbi cõtractus fit gratia recipientis tm̃, tenetur etiam de leuiſſima culpa.Sed vbi fit gratia dãtis tm̃, regulariter tenet̃ ſolũ de dolo,ſupple. & lata culpa,quæ dolo æq̃parat̃.l.j.§.penul.ff.ſi menſor fal.mo.dix. & l.quod nerua. & ibi no.ff.depoſiti. ¶Si vero contractus fit gratia vtriuſq; partis:tunc regulariter tenet̃ de dolo, & lata culpa.vt ipſe tãgit, gl.ſupple.& ẽt de leui culpa:ſed nõ de leuiſſima.ꝑ id, qđ hr̃ in l.ſi certũ.§.nũc videndũ.ad fi.ff.cõmoda.& l.ꝯtractus.ff.de regu.iur. & ĩ.de reg.iur.c.ꝯtus.cũ ibi no.ꝑ gl.& Dy.& Ioã.An. Non aũt tenet̃ quis de caſu fortuito, ẽt ſi contractus ſit celebratus gratia recipiẽtis tantum,niſi in caſibus hic poſitis, & multominus tenet̃ de caſu fortuito, ſi contractus fuit celebratus gratia dantis tantum, vel

gratia vtriusq;,nisi in casibus hic positis. & aduerte, q a gl. hic supponit q d est dicere dolū latam culpā: leuem culpā,& leuissimā. ¶Item casu fortuito, & q̄ dicantur esse ista tangit gl.notabilis insti.quibus mo. re contrahi.obli.§.pe.& ideo Io.An. hic. & do.Ant. post eū. Bar.plenius tetigit in repetione.l.quod nerua.ff.depositi.& Io.An.hic transit simpliciter.Tamē dicit Io.An.nō faciendo mentionē de dictis Bar.do. Flo.hic aliqua tetigit de dictis Bar.d.Pe.hic non tetigit,sed remisit ad ea quę ipse dixit.j.ti.j.c.ij.vbi recitat do.Bar.do.Ant.hic dicit declarando. primo quid
11 sit dolus. & dicit † quòd est studiosa machinatio ad decipiendū alterum adhibita. Exemplum,si depositarius,vel commodatarius latenter indicant furi, vt veniat ad furandū rē depositā, vel commodatam,vt fortè postea partiet̄ eam cum eo.Lata vero culpa est
12 nō intelligere † qđ omnes intelligunt,vel non scire, ꝙ oēs sciunt, vel saltem maior pars.l.latæ culpæ.ff. de ver.sig.& l.qđ nerua. cum ibi no.ff.depo.exemplum,si cōmodatarius,vel depositarius dimittit rem cōmodatam,vel depositā in porticu,siue in via,siue in custodia,ꝙ cōiter homines nō faciūt. Ideo dr̄ es-
13 se in lata culpa.†Leuis vero est omittere illud,quod diligēs nō omisisset, vel facere illud,ꝙ diligens non fecisset. exemplū,si dimittit rem cōmodatam in camera,siue in aliqua clausula: ꝙ diligens nō fecisset. Leuissima culpa est, quæ prouideri potest per diligentissimam.facit.l.si putarem.ff.ad l.Aquil.& sic leuissima culpa est facere,qđ diligentissimus nō fecisset, vel omittere,ꝙ diligentissimus non omisisset. exemplū, si cōmodatarius dimisit librū cōmodatū in camera clausa cū catenatio, & fortè reuoluit clauē, & non temptauit, an esset bñ clausa, ꝙ diligentissimus non omisisset.imo temptasset,an esset bñ clausa, vt sic videret ne ex transuersione clauis esset deceptus.
14 Casus vero fortuitus est inopinatus rei † euentus, q etiam diligentissimus, seu a diligentissimo præuideri non potuisset.l.ij.§.si eo t pe.ff.de admi.rerū ad ci.p ti.& faciunt etiam hic allegata in gl.in verbo, casus vero fortuiti:exemplū,pono casum,si res commodata est ablata in cursu latronum,vel si est incendio cōsumpta.& licèt sic residet Io.An.& do.Anto.in hoc
15 vltimo pōt esse dubitatio videlicet, † an incēdiū censeatur esse casus fortuitus,cū plerunq; fit culpa inhabitantis.l.iij.ff.de offi.præfe.vrb. & l.si vna.ff.de peri.& cōmo.rei vend.de quo inferius dicet̄.& f'm p̄dicta patent tres species culpę:q a q̄dā est culpa lata,q̄dā leuis,q̄dā leuissima.& sic cōiter dicunt gl.vt patet hic in d.§.penul.insti.qui.mo.re ꝯhi.obli.f'm Bar.in l.qđ nerua.ff.deposi.dicit, ꝙ possumus considerare culpam in genere.& illa habet sub se quinq; species. nam quædam est leuissima culpa,& ista est dolus p̄sumptus.de quo hr̄ exemplum in l.ꝙ nerua.& j.etiā tangetur.& ibi probatur non violando literas secundum vnum intellectū, quem tangit ibi gl.& sequitur ibi Io.de Blonosto.& in suis libellis. & Bar.in d.l.qđ nerua. licèt gl.videat̄ ibi velle aliū intellectū,videlicet,ꝙ ibi ponat̄ latior culpa, & sic cōiter cōsueuerūt doc.trāsire cū gl.vt ēt patet hic ex dictis Io. An. Sed re vera vr̄ litera violari, q̄ loquit̄ de latiori culpa, & inter illas vr̄ esse dirā,vt j.tanget̄. & est latior culpa dolus p̄sumptus. ¶Item f'm Bart.est dare latā culpā, leuē,& leuissimā.& sic erūt quinq; species culpę,videlicet latissima culpa,latior,lata,leuis,& leuissima. vnde pro declaratione p̄dictorum est videndū, quid est culpa in genere sumpta. dicit Bar.in d.l.qđ nerna.ꝙ est deuiatio ab eo, ꝙ bonum est,quod per hoīs diligentiam potuit prędiuideri,siue deuietur faciendo malū, siue deuietur omittendo facere bonū sciēter, vel ignoranter. nam prima est culpa,vt appa ebit ex sequētibus. & ideo dixi per hoīs diligentiam,vt excludant̄ casus fortuiti. Pe.de Bellaper.diffiniebat sic
16 culpam.culpa † est a legis dispositione deuiare. Sed ista diffinitio non placuit Bart.q a solū vr̄ cōprehendere latā culpā,q̄ est ignorare, ꝙ ab oībus sciri dēt. l.latæ culpæ.ff.de verbo.sig.sed certè,vt hic refert d. Flo.in quibusdā additionibus sup repetitione Bart. in d.l.qđ nerua. dixit,ꝙ diffinitio Petri vr̄ habere eūdem intellectū quē diffinitio Bar.arg.eorum. q̄ hñr in l.qui liberos.ff.de ritu.nup. vbi satis vr̄ q s facere malū,si non studet ad bonum.alle.quod hr̄.j.de sen. exc.quātę: sed melius facit,quod hr̄ in c.j.de forma fidelitatis.in vsi.feu.vbi dr̄,quòd non sufficit abstinere a malo, nisi etiam fiat, quod est bonum, sed ipse Flo.dicit, quòd neutra diffinitio vr̄ complere totum diffinitū quāuis culpa accipitur large, & cōprehēdat dolum,q a f'm eum dolus non vr̄ esse propriè deuiatio q̄ dr̄ esse merū non eum, imo est potius quid positiuum:q a est machinatio,hoc est animi praua cōceptio,ꝙ est dolus malus hoc dico: q a est reperire etiā dolum bonum, vt qñ quis machinatur aduersus hostē.l.in x.ff.de dolo.vnde dicit dom.Flor.ꝙ culpa in genere pōt sic diffiniri,ꝙ est deuiatio a bono, vel praua operatio: sed certè diffinitio Bar.satis comprehēdit illud in effectu,vt patere potest ex his q̄ superius
17 dixi.Viso igitur quid sit culpa in genere † est videndum quot sunt species culpæ, gl.cōiter dicunt quot sunt tres,scilicet,lata,leuis, & leuissima. vt patet in hac gl.& §.penul.insti.qui.mo.re cōtrahi.obli.Bart. verò in d.l.quòd nerua.vt superi⁹ tetigi.dicit, ꝙ sunt q nq;,latissima,latior,lata,leuis, & leuissima,& dr̄ leuissima dolus verus,& manifestus,latior vero dolus præsumptus,vt j.dicet̄. & de alijs culpis quæ sint.j. tanget̄.& f'm hoc patet,ꝙ dolus potest dici culpa:q a vt patet ex p̄dictis est species culpæ. & sic cōtinetur sub genere, sicut & quęlibet species.l.si qđ eorū.§. inter emptū.ff.de leg.iij.& l.j.in fi.ff.de suis, & legi. & facit, qđ hr̄ de reg.iur.qm̄.lib.vj. & ꝙ dolus possit culpa dici, vr̄ etiā satis ꝓbari in l.si ex causa.§.si mulier.iuncta gl.ff.de mino. & l.non tm̄.§.conueniant. in gl.in verbo prædone.ff.de peti.hæredi. & bñ facit quod hr̄ in l.quòd hr̄ quis.iuncta gl.ff.de reg.iur.& ista faciunt ad quæstionem, si quis promisit recipiēti aliquem in famulum pro ipso famulo de resarciendo dāno quod eius culpa datum fuerit, an si q d subtraxit,vel dolosè fecerit ipse famulus tenetur ipse ꝓmissor,videretur ꝙ non:quia promisit,qđ famuli culpa datum fuerit,& nihil fuit dictū de dolo. & ista vident̄ esse diuersa, a culpa, vt vr̄ colligi ex hac glo.in princi. ¶Sed contrarium vr̄ dicendum, ꝙ sub culpa in genere sumpta comprehendit̄ etiam dolus,vt prędixi. & istud tenuit Bart.in d.l.quòd nerua.quod est idem,quòd dolus manifestus.& sic pōt diffiniri ꝓut diffinitur dolus.l.j.ff. de dolo. quia est machinatio ad recipiendum contra alterum adhibita manifestè. & quòd vltimo dicitur, videlicet, manifestè,dictum est ad differentiam doli præsumpti, qui dicitur in culpa latiori.l.quòd nerua.& secundum verum intellectum non violandum literam.ff.deposi.& de ista largissima, quæ est dolus manifestus potest poni exemplum,vt supra posui.de dolo.post Ioan.Andre. hic de largissima culpa. latior videtur culpa,quæ est dolus præsumptus. potest sic diffiniri: quia est imaginatio ad decipiendum,fallendumq; alterū,adhibita p̄sumptiuè.& ideo dicit̄ pręsumptiuè ad differētiā doli manifesti: sed aduerte, dices tñ cū dolus ꝯsistit in animo

in animo vr̃ q̃ semper debeat dici præsumptus: quia non potest benè cõstare quid habeat quis in animo, nisi ꝑ p̃sumptionem. facit quod hr̃ in l.dolũ. C.de dolo.& c.ij.de renũ. in vj.dicit Bart.in d.l.qđ nerua. quòd dolus manifestus satis possit, quando indicia sunt manifesta:q̃a illa inducat probata inducat dolũ manifestũ. d.l.dolũ.C.de dolo. & ibi patet exemplũ in glo.pueri. q̃n apparet,quòd datum fuit magnum vinũ alicui,vt inebriaret.& sic postea cõsueuerat alicui actui. Quædã vero sunt indicia,seu p̃sumptiones non ita manifestę, nec omnino concludẽtes. & ista non inducunt manifestũ: sed præsumptum.l.si procuratoris.§.dolo. & l.dolus.ff.mã.& patet etiam exẽplũ in d.l.quòd nerua. puta aliquis saluauit res proprias:sed non res depositas. nam vr̃ fuisse in dolo p̃sumpto. vt ibi patet,& ponebat etiam exemplũ do. Flo.magis specificum, puta,si res depositas dimisisti in aula,& tuas in camera. nã, si perdunt̃ res depositę tuis remanentibus saluis.tu teneris de dolo præsumpto, quod põt dici culpa,scilicet latior. vt d.l.quòd nerua.& ĩ.tit.j.c.ij.licèt alij dicãt, quòd potius dicitur tunc esse lata culpa. Sed certè.d.l.quòd nerua applicat illam culpam latiorem licèt gloss.ibi exponat idest latam: sed litera tunc violatur. est autem dr̃ia inter verum dolum,& præsumptum: q̃a a vero dolo minor non excipitur: sed a dolo præsumpto sic.l.vbi exigitur.ff.de eden.vnde licèt non restituatur aduersus dolum verum:tamen restituitur aduersus dolum prẽsumptum.vt in c.auditis.s̃.de restitu.in integ.vbi restituitur aduersus dolum,seu publicum testamentum. & faciat,qđ habetur in l.j.§.nũtiatio.per Io.de Are.ff.de no.ope.nũtia. ¶Item a vero dolo nulla est excusatio. sed a præsumpto bene interdum põt esse excusatio,vt patet ex his quæ no.in l.si vt certo.§.qđ vero senectus.ff.cõmodati. vbi patet, quòd licèt p̃sumptio doli sit aduersus eũ qui saluauit res ꝓprias, & nõ res depositas,vel cõmodatas tñ põt esse interdum excusatus, vt quia non poterat vtrasq; saluare, & res suæ erant prætiosiores. vt ibi no.secundum illud debet limitari.d.l.qđ nerua. ¶Itẽ differt in alia dolus manifestus a præsumpto: quia in criminalibus cum in eis requirant̃ probationes clariores luce, nõ debet quis ex prẽsumptione priuari.l.sciant cuncti. C.de proba.l.absentes.s̃.de pœnis. & hæc de culpa latiori. Culpa vero lata ſm glos.in d.§.penul.quibus modis re contrahi.obli.& d.l.quòd nerua. est nõ intelligere,quod omnes intelligunt.l.latæ culpæ.ff.de verb.signi.sed Bar.in d.l.quod nerua.dicit quòd hęc diffinitio nõ vr̃ bona:q̃a nõ cõuertit̃ cũ suo diffinito, prout cõuerti debet.l.j.§.j.& quod ibi nota.ff.de dolo.Furiosus enim nõ intelligit,qđ omnes intelligũt. & tamen non est in culpa.l.domus.ff.de offi.præsi.q̃ enim caret sensu non potest culpam committere.ff. si quadru.pau.fe.dicatur.l.j. & facit, quòd hr̃.ĩ.de delic.puer.c.j.Raynerius in additione super. d.l.qđ nerua.saluat diffinitionem dicens,quòd debet referri ad homines sanę mentis.alleg. quod hr̃ in l.super arg.ff.de mi.tu potes allegare,quod habetur in c.ad nostram.de iureiur.& l.fi.C.sine censu,vel reliq.s.& ista saluatio placet hic domi. Flo.vt sic saluetur diffinitio iurisconsulti q̃ dixi in l.latæ culpæ.ff. de verb. signifi.quòd latæ culpæ finis est nõ intelligere, q̃ oẽs intelligunt.Bar. tñ ꝓpter prædicta aliter diffinit latã culpam. nã in d.l.quod nerua. dicit,q̃ lata culpa est deuiatio incircũspecta ab ea diligentia q̃ cõiter habent homines qui sunt eiusdẽ professionis, & conditionis. ideo autem dr̃ deuiatio incircũspecta, vt differt a culpa latissima, & latiori in quib. nõ est deuiatio incircũspecta,sed potius machinatio habita ad alterum decipiendum.¶Item ideo dr̃ eiusdem professionis: quia si aliquis peritus alicuius artis,puta,medicus adhiberet diligentiam quam adhiberent non medici, nõ sufficeret.& hoc in spectãte ad illã peritiam.facit.c.fraternitatis.ĩ.de fri. & l.j.§.j.ff.de ven. inspi.& l.j.§.j.& §.penul.ff.si mensor fal.mo.dix.& per hoc dicit Bar.quòd non quælibet imperitia artificis est lata culpa:sed demum quando erratur in eo, quod cõiter sciant omnes artifices illius artis. Leuis vero culpa est q̃n erratur in eo,q̃ excellentes sciunt. Leuissima vero quando erratur in eo quod excellentissimi sciunt. & secundum prædicta debet intelligi secundum eum, quod hr̃ in l.j.ff.si mensor. fal.mo. dix.ideo autem dr̃,& eiusdem conditionis,vt excludantur homines habentes iustam causam ignorantiæ,vt sunt absentes q̃n aliq̃d præconizatur in ciuitate. facit,quod habetur in c.fin.ĩ.qui accu.pos.Iuxta prædicta quæri potest, an error iuris sit lata culpa.vr̃ per prædicta. q̃ sic in quolibet literato. Secus in illiterato. Sed in contrarium vr̃:quia iura dicunt ab oĩbus sciri.s̃.de consti.c.j.& l.leges. C.de legi.& licèt illiteratus non possit per se habere peritiam, satis est, quòd potest habere consulendo peritiores.l.in bonorum.ff.de bono.pos.& ideo regulariter non excusatur etiam illiteratus ab ignorãtia iuris. fallit in ꝑsonis enumeratis in l.regula.ff.de iur.& fac.igno. & l.cum de indebito.ff.de probatio. & tangitur etiam in c.fi.ĩ.de soluti.in glo.tñ circa hunc articulum,an error iuris sit lata culpa.dicit Bar.in l.quòd nerua. q̃ aut est error iuris communis, aut error iuris municipalis. primo casu est ius certum,& clarum,& est lata culpa. vt d.l.latæ culpæ, & l.liberorum.§.notanter.cum ibi no.ff.de his qui notantur infamia. Si vero est ius dubium super quo. vt quia super illo sunt opiniones,vt contingit potissimè in l.dos a patre. C. sol.matri.& facit,quod no.per gl.§.quibus.in prima cõstitutione Codicis:vel si est ius. de quo nõ reperit̃ casus expressus: sed oportet transire per argumenta. & similia,tunc dicit, quòd interdũ potest cadere in culpam leuem.puta,q̃n excellentes id scirent. idẽ in leuissima,puta q̃n scirent solum excellẽtissimum.facit,quod dixi.s̃.& quod no.Bart.in l.in actionibus. & quod no.etiam per glo.& Io. Andr.in d.c.vno.de postu.præla.in vj.& facit etiam,quod not.per gl.insti.de obli.quę ex quasi delic.nas.in principio.& §.j. & not.ẽt in l.si filius.ff.de iudi. ¶Scđo casu q̃n q̃rit̃ de errore iuris municipalis. & tunc,aut quæritur de illis qui habitãt in loco.& tũc idem dicendum qđ.s̃. dixi de errore iuris cõis,aut quæritur, quo ad alios. & tunc nõ censentur esse in lata culpa: sed potius in ignorantia facti in c.j.de consti.in vj.¶Item iuxta p̃dicta potest dubitari, an lata culpa tenet̃ ẽt de dolo. dic, qđ æquiparãtur.l.j.§.penul.ff.si mensor fal.mo. dix.fallit in aliquibus casibus de q̃bus inst.de suspe. tut.§.suspectus.& in l.in actionibus.ff.de iureiuran. vel dic,quòd in dictis glo.vident̃ poni tres casus. de quibus ibi dicetur. Nam plures etiam esse videntur, vt tangit Bar.in d.l.quòd nerua.Nam fallit vbi ageretur de pęna corporali imponenda: quia tũc nõ æquiparat̃ dolo.l.iij.§.j.ff.de sica. & hanc fallentiã posuit gl.in l.in actionibus. fallit etiam vbi agit̃ de pęna pecuniaria,si lex,vel statutũ requirit dolũ:q̃a tũc nõ veniret lata culpa.l.ij.§.vetatis.ff.vi bono.rapto.& no. gl.notabilis in l.nam neglig̃etia.ff.de reg.iur. seu de ver.sig.secus,q̃n simpl̃r lex,vel statutũ loquitur:quia tunc lata culpa æquiparatur dolo in pœna pecuniaria.l.i.§.non autem.ff.si quis testamento liber iussus es-

sus esse fuerit.& facit,qđ ibi not.Bart. & quod hr̄ in l.j.§.penul.ff.si men.fals.mo.dix. ¶Item tertio fallit quò ad infamiam irrogandam ſm legem in actionibus: q̄a non æquiparatur tunc lata culpa dolo,ꝙ dixit Azo esse verum. & sequitur Bar.in d.l.qđ nerua. q̄n agitur de infamia irroganda per sententiā. secus si irrogatur ipso facto: quia tunc æquiparatur dolo, etiam quò ad infamiam, vt vr̄ esse tex.cum glo.in l. liberorum.§.notanter.ff.de his qui notātur infamia. ¶Item fallit quarto in iuramēto in lite, qđ defertur ꝑꝑ dolum, & non propter culpam etiā latā, vt no. per glo.in l.in actionibus. & facit, quod not.in d.§. suspectus.instit.de suspec.tuto.¶Quinto fallit in petendo restitutionem in integrum per minorem,quæ non petitur cōtra verum dolum.l.si ex causa.§.nūc videndum.ff.de mino.Sed ꝯ latam culpam,vel dolū præsumptum sic.l.vbi exigitur.cum ibi notatis.ff.de edendo. & facit etiam,quod dixi.s̄.circa culpam latiorem.¶Item fallit inquantum ad malam fidem nō autē lata culpa, vt probatur in l.sed & si lex.§.scire. cum ibi not.ff.de peti.hęre. vbi patet,quòd errans in iure,licèt sit in lata culpa, vt superius est dictū,tñ dr̄ habere bonam fidem. vt ibi patet. & ex hoc sequitur fallentia,videlicet, ꝙ lata culpa non impedit acq̄sitionē fructuū: licèt dolus sic, vt probat̄ in d.§.scire. & facit etiā, quod hr̄ in l.si fur.§.j.ff.de vsuca. & hoc de lata culpa.Culpa vero leuis. vt voluit gl.in d.§.penul.est desidia,seu negligentia: sed do.Flor. dicit,qđ est desidia,seu negligentia,seu deuiatio ab ea diligētia quam habēt diligentes eiusdē professionis: & cōditionis, exemplificat in eo qui rem cōmodatam dimisit ī camera sine custodia ostio aperto. de lata aūt culpa posui exemplū.s̄.post Io.An.& posset etiā poni exemplum quādo ostium domus dimitteretur de nocte apertum: quia illud nedum diligentes: sed ēt cōmuniter omnes non faciunt. ideo tunc est lata culpa per id,qđ dixi in diffinitione latę culpę.ergo.Bar. autē in d.l.quod nerua. subtilius cōsiderando dixit, quòd lata culpa venit tripliciter consideranda, scilicet in rebus prorsus alienis. ¶Itē secundo in rebus cōibus incidenter. vt q̄a duobus eadē res cōiter fuit legata. ¶Item tertio in rebus communibus ex conuentione.

18 † Prima leuis culpa potest sic diffiniri secundum eum,scilicet,quando fit in rebus alienis:q̄a est deuiatio incircūspecta ab ea diligentia quā adhibent homines diligentes eiusdem professionis, & cōditionis in rebus alienis. & dr̄ deuiatio per ea, quæ superius fuerūt dicta in diffinitione culpæ in genere ēt ab ea diligentia,quam &c.per.l.si putator.ff.ad l. Aquil. & l.si conuenerit.ff.de pig.act.& vt differat a culpa lata in qua non hr̄ respectus ad diligentes: sed ad id,quod communiter omnes homines,vel maior pars faceret. licèt non essent multum diligentes. dr̄ etiam eiusdem professionis, & conditionis ꝑꝑ ea, q̄ dixi in diffinitione latę culpę.dr̄ etiam in alienis ꝓpter res cōmunes de quibus.ī.dicetur,& quod dixi in alienis idem dicendum in proprijs, quæ sunt restituēdæ,vt sunt res dotales quæ possunt dici quodammodo alienę.l.iij.solu.ma.licèt verè interim sint mariti durante ma.l.dote. C.de rei vendi. ¶Scđa vero leuis culpa videlicet, in rebus cōibus incidenter est deuiatio incircūspecta ab ea diligētia quam ipse deuians tunc temporis in rebus proprijs adhibebat.l. hæredes.§.non tm̄.ff.fami.hær.Si tñ nullā adhibent diligentiam in suis tenetur saltē tūc de lata culpa ꝑ d.l.si constante.§.si maritus.¶

19 †Tertia vero leuis culpa, videlicet in rebus cōibus ex conuentione est deuiatio incircūspecta ab ea diligentia quam ipse deuians tūc temporis in proprijs habere solebat quando contraxit societatē super re.vt insti.pro soc.§.fin. & sic aliter cōsideratur culpa leuis in rebus alienis, aliter in cōibus. & rō diuersitatis est ſm Bar.in d.l.q̄ nerua. q̄a mea,& aliena sunt extrema,& culpa culpat̄.sed non punit̄.l.in re mādata.C.mādati.secus in alienis,vt d.l.si constante.§.si maritus. iure vero cōi capitur media via,ne videlicet totaliter sit culpa impunita: sed sufficiat eam diligentiam adhiberi quam in suis. ideo aūt dicit inter communes ex cōuentione. & sic ex societate inita,& cōis ex incidēti est,q̄a q̄n quis contrahit. sed aliàs sine contractu incidit in cōmunionem. & hoc de culpa leui in rebus alienis. potest poni exemplum. vt s̄.posui post Io.An.& ponebat hic exemplum do.Flo.in eo qui dimisit rē cōmodatam in camera sine custodia ostio non clauso cum claui. de leui autem culpa in rebus cōibus incidenter. vel ex cōuentione,satis patere potest exemplum per ea quæ.s̄.dixi. ¶Leuissima vero culpa est deuiatio incircūspecta ab ea diligentia quā adhibēt homines diligentes, & diligentissimi eiusdē professionis,& conditionis.& ideo dixi diligētes.& diligētissimi, vt differat a culpa leui in quo non hr̄ respectus ad diligentissimos: sed solum ad diligentes, vt dixi superius super leuem culpam. & facit quod hr̄ in l.j.§.his quoq;.ff.de act.& oblig.& l.in rebus. in prin.ff.commo.§.item is cui. & §.ad hi.insti.quibus mo.tol.oblig.& eodem titu.§.præterea.Et ex prędictis patere potest qualiter positiones,& articuli formari debēt q̄n quis vult probare aliquid de supradictis culpis.& de hac leuissima culpa pōt poni exemplum.vt s̄.posui post Io. An.q̄n quis reuoluit clauē ad serraturā ostij, sed non tetigit postea, an ostium esset benè clausum,& similia, an fuisset deceptus ex reuolutione clauis,ꝙ cōsueuerunt facere diligentissimi. An autē sit fienda differētia inter leuē,& leuiorem culpam,sicut fit inter latam, & latiorem. dicit Bar.quod nō in d.l.quod nerua. quia non reperitur iure cautum,quod secus est in lata,& latiori. vt d.l. quod nerua.cū ibi no. ¶Iuxta prædicta potest quæri an aliquo casu culpa leuissima æquiparatur leui, seu latę,dicit Bar.ꝙ sic in d.l.quod nerua. quia culpa leuis, seu leuissima in faciendo æquiparatur latę in nō faciendo. allegat notata per gloss.in l.si constante.§. si maritus.ff.solut.ma. ¶Sed certè ibi hoc non benè probatur:sed in l.cum mora.§.per mulierem.cum ibi not.per gloss. eodem. titul.solu. matri. & bene facit,qđ hr̄ in l.Aquilia.ff.ad l.Aquiliam. ibi:leuissima culpa in faciendo venit in actione legis Aquilię. & sic multofortius debet teneri ad illā, qui tenet̄ ad custodiam vigore cōtractus. & istud etiā tenuit Dy. in regula ꝯctus. de regu.iur.in vj.& facit,quod hr̄ in l.in rebus.§. si autem.ff.commo. & ſm hoc vr̄ quòd indistinctè vbi culpa est in faciendo quis teneat̄ de illo etiam si sit leuissima: sed vbi est culpa in nō faciēdo: tūc nō tenetur de leuissima in alienis æquiparat̄ leui,aut latæ. sed Bar.dicit,quòd tūc cadit in latiorē culpam per.l.quod nerua. nō autem in leuem,vel leuissimam: quia illa fuit deuiatio incircūspecta.vt superius dixi in diffinitionibus eo.ū.& hoc casu est dolus præsumptus. vt patet in d.l.quod nerua.vbi appellatur ēt culpa latior.Quæ aūt culpæ veniūt in cōtractibus, & quasi,prosequit̄ Bar.in d.l.quod nerua. in viij.q.vsq;.ad finem. Et primo tanget de cōtractu depositi.Scđo de contractu mādati. Tertio de actione tutelæ. Quarto de actione negotiorum gestorū. Quinto de actione cōmodati. Sexto de ꝯctu ꝑcarij. Septimo de ꝯtractibus innominatis. Octauo q̄ culpa venit

pa venit in obligationibus ex vltimis volũtatibus de quibus tangit d.Pe.ĩ.ti.j.& ibi fortè aliquid dicet.de contractu aũt commodati.de quo tangitur in xij. q. in d.l.quòd nerua.infra dicam. & potes pro nunc cõcludere, quòd regula in contractibus qui fiunt gratia recipientis tantum tenetur quis etiam de leuissima culpa.¶Item no.de casu fortuito : nisi ex casibus hic expressis.& hoc, quando non transfertur dominium rei in recipientem,vt contingit in cõtractu cõmodati.l.rei commodatæ.ff.commoda.secus si transiret dominium in recipientem, vt ɔtingit in mutuo. l.ij.§.appella.ff.si cert.peta.vbi patet, quòd dicit mutuum ex eo:quia de meo tuum fiat,mutuũ gratia recipientis necdum tenetur de leuissima culpa:sed ẽt de casu furtuito : q̃a periculum casus fortuiti spectat ad dominum,vt probatur in l.incendium.ff.si cer.peta. facit.l.j.ff.de pericu.& commo.rei vend.& in §.item si is.institu. quibus mo.re contrahi. Et sic in duobus
19 differt mutuum a commodato.† Primo transfert dominium in mutuo in recipientem. secus in commodato.Secundo, quia recipiẽs mutuum tenetur de casu fortuito.secus in recipiente cõmodatum,vt hic patet,si autem cõtractus fuit gratia dantis tm̃,vt cõtingit cõiter in deposito,tunc tenet recipiẽs solũ de lata culpa l.j.C.deposi.& d.l.quòd nerua.& tenet etiã de latiori multofortius per d.l.ꝙ nerua. Aut contractus fuit gratia vtriusq; partis. & tunc rr̃ tenetur q̃s de dolo lata,& leui,sed non leuissima. per id qđ hic no.gl.& qđ habetur in l.si vt certo.§.nunc videndũ. ff.commo.& in l.contractibus.ff.de reg.iur. ¶In ea. gl.ibi.gratia dantis tantum.exemplum si maritus accommodat iocalia,vel alia ornamenta sponsę suę, vt ornatius veniat ad eum.vt patet in §.interdũ. hic allega. & facit ille text.quòd alia iocalia transmissa in dubio non vñr donata,sed fortius ɔmodata. de quo ibi per Bart.in d.§.interdum.& in l.j.§.castrense.ff. de colla.bono.Et no.per gl. quæ dicit hoc casu solũ recipientem teneri de dolo.sed Vincen.Phi.Gaspar. & Inno.dicunt,ꝙ etiam tenetur de lata culpa:quia illa æquiparatur dolo in contractibus.l.j.§. hęc actio. ff.si mensor.fal.mo.dix.& facit,qđ hr̃ in l. quòd nerua.& in l.j.§.non autem.ff. si quis testa.lib. esse iussus fu.& in l.is cui.§.dolum.ff.de pos. leg. & qđ habetur in tex.& gl.in l.magna negligentia.ff.de verb. signi.sed do.Flo.hic dicebat,quòd verior est gl. inq̃ntum dicit recipientem teneri hoc casu solum de dolo,vt videtur probari.in §.interdum.alleg.in gl.ibi ẽt gl.vr̃ idem tenere,ꝙ ista dicit. contraria opinio posset procedere in culpa latiori quæ cõtinetur sub dolo, vt superius dictum fuit,cum sit dolus p̃sumptus, refert tñ,ꝙ Bar.in d.l.quòd nerua.distinxit,ꝙ aut cõmodatus vltimo se obtulit ad cõmodatum. & tunc non tenetur commodatarius nisi de dolo. vt in glos. aut fuit requisitus a commodatario.& tũc venit culpa etiam leuissima.ff. commo.l. in rebus. ipse autem do.Flor.dicit, quòd hæc distinctio quò ad propositũ non videtur esse bona.nam,qñ fuisti requisitus a cõmodatario non potest dici commodatum factũ gratia tui,sed commodatarij.& dato,ꝙ non esset fortè sibi opus,sufficit,quòd sibi placuisti,sicut & aliàs dicit satisfactum quomodocunq; satisfiat voluntati creditorum.l.j.ff.quibus mo.pig.vel hypo.soluit. Et not. in regula,peccatum.de re.iur.in vj.in gl.ij. facit ẽt.licèt ipse non alleget.l.cum seruus.ff.de cõdi. ob causam.¶Sed aduerte,quia do.Flo.non bene recitat dicta Bar.quæ posuit in 12.q.in d.l.quod nerua.vbi tãgit quæ culpa veniat in contractu commodati. nam ibi distinguit tres casus : quia aut cõmodatũ fuit gratia recipientis tantum,aut gratia dantis tantum, aut gratia vtriusq;.primo casu concludit,ꝙ aut quæritur de directa actione contraria quæ datur contra commodãtem.& in illa venit solum dolus,id est lata culpa.l.pe.& fi.ff.commo. aut quæritur de directa actione commodata quæ datur contra commodatarium. & tunc,aut commodans vltimo se obtulit ad cõmodatum. & tũc tenetur commodatarius solum de dolo,& lata culpa per l.si vt certo.§. interdum.circa fi. secundũ vnum intellectum.ff.commo.aut non obtulit se commodans. & tunc tenet commodatarius ẽt de leuissima.vt hic patet secũdo casu,qñ fit gratia dãtis tantum, exemplũ posui.s̃.tunc f̃m eũ tenetur de dolo,& lata culpa,per ea quæ hñr in d.l. interdum. & facit, qđ habetur in d.l.j.§. hęc actio.ff.si mensor fal.mo.dix.& in alijs iuribus superius allegatis,in q̃bus dicitur,ꝙ lata culpa æquiparatur dolo. & sic dicit lex in d.§.interdum.& etiam gl. hic, & ibi debet suppleri inquãtum dicit de dolo.& etiam de lata culpa per iura allgata.& sic voluit Bart.in loco præallegato.& etiam Io.An.hic post Vincen.& Inn.& alios de quibus.s̃.dixi.& sic non vr̃ procedere opinio do. Flor. Tertio casu,qñ cõmodatum fit gratia vtriusq;. & qñ ego. & tu.inuitamus communem amicum ad cenam, tu accepisti onus cœnę faciendæ,& petijsti a me aliqua vasa commodari tibi.facit,qđ hr̃ in l. si vt certos.§.nunc videndum.& l.commodatum.§. commodatum.ff.commo. & tunc tenetur quis de dolo, & leui culpa, non autem de leuissima. vt habetur in d.l.si vt certo.§.nunc videndum.& ideo dum gl. hic dicit.si vero gratia vtriusq;.tunc spectat dolum,& latam scilicet culpam.vt debet suppleri.& etiam leuẽ. vt hic voluit Io.An.& Inn.& Bar. in loco p̃allegato. Non autem tenebitur de leuissima hoc casu, ex quò gratia vtriusque fit. ¶In ea.gl.ibi.Ioan.& c.cũ olim. & bene.facit qđ hr̃ in l.ij.§. si eo tẽpore.ff. de admi. rerum ad ciui.pert.¶In ea.ibi.secus si per idoneum. supple.de quo etiam diligentissimus fuisset in culpa
20 etiam leuissima.¶†In ea.gl.ibi.significãte.aliàs significatio:sed aduerte,q̃a illud capitulũ vr̃ facere in cõtrarium.nam ibi miserat debitor rem per idoneũ nũtium.& tñ non liberatur re perempta.sed f̃m Io.An. qđ ibi loquat in contractu mutui de cuius natura est
21 † vt transeat dñium rei mutuatę in recipientem.l.ij. §.appellante.ff. si cer. pet. ideo ibi non liberatur perempta pecunia transmissa.l.incendium.ff.si cer.pe. licèt excusetur a mora,vt ibi:sed loquitur gl. in ɔt̃u commodati quo casu non transit dñium rei commo. in commodatarium.l.rei commo.ff.cõmo.ideo perempta re sine culpa li,beratur.l.si ex lege causa.ff.de act.& ob.& l.argentum.ff.eo.¶Sed iuxta p̃dicta po
22 test quæri.† Quid si commodatur alicui res, & tradit etiam seruo,vel famulo, an excusetur tũc commodatarius a culpa, de quo habetur in l.si vt certo.§. si in me.& seq.ff.commo.vbi concludit Bar.ꝙ aut commodatur res,& etiam seruus,vel famulus,aut solum commodatur res, sed mittitur famulus pro custodia rei.primo casu dicit,ꝙ culpa famuli nõ excusat commodatarium a custodia quominus teneat de illa: sed dolus famuli non habebit iam nocere commodatario.d.§.si in me.Scđo casu,aut mittit famulus a principio cum re,vt illam custodiat, aut mittitur ex post facto.Primo casu excusatur commodatarius a custodia.ar.l.si solutus.ff.de solu.& ff.de acq.pos.l.quarundam.Si autem ex postfacto mittitur,tunc,aut res remanet penes commodatarium, & nõ excusatur a culpa,seu custodia:aut res non remanet penes eum: sed penes custodem ipsum.& tunc excusatur,vt habetur

betur in d.§.quòd in me.l. si mei causa.§.j. & l.seq. Si autem sit dubium, an res, & famuli fuerunt accõmodati, aut famulus fuit missus pro custodia. & tunc dicit Bar.quòd in dubio vr̃ commodatus etiã famulus.per id, quod no.gl.in l.pe.ff. vsufru.quẽadmodũ caueat.vbi gl. valde notabilis. & faciunt prædicta ad q̃onem quotidianam, scholari, vel alteri commodat̃ equus, & mittitur famulus cum equo:an tenet̃ scholaris, vel alius de custodia, an vero excusetur ꝑ p miss sionem nuntij:quia quid dicẽdũ patet ex ꝓmissis. dicit tñ, ꝙ vbi remittit equum per talem nuntiũ deinceps non tenet̃.ꝑ id, qđ hr̃ in d.l.si mei causa.§.j. de quo per Bar.in d.§.si de me.in d.l.si vt certo. & ſm ꝓ dcta debet intelligi gl.in d.l.pe.¶In ea.gl.ibi.§.quæsitum.& ibi plenè de materia per gl. Guil. & Barto.

23 ¶†Sed aduerte, quia glossatores ibi cõiter tenent, ꝙ ille.§.procedat in pacto.qđ interponitur in iudicio. & sic, q̃n circa iudicialia quis suscipit in se casum fortuitum.Nam vr̃ tunc solum teneri de expressis, & nõ de alijs.& sic vr̃, quòd si nulli sint expressi: sed solum in genere obligauit se ad casus fortuitos, quòd tunc non teneat obligatio, & idem etiam vr̃ velle.si aliqui numerantur subsecuta clausula generali de alijs: q.a solum scđm eos valebit conuentio in casibus expssatis:non autem in alijs contractibus, fuerunt opiniones, an possit quis se obligare ad casus fortuitos. Nã aliqui dixerunt, quòd sic, etiam si nõ fiat specificatio & istam opinionem tenuit Martinus in gl.in d.§.q̃situm.Ioã.vero ibi tenuit oppositum, videlicet, ꝙ non valet obli.nisi in specificatis.Bart. vero posuit tertiã opinionem:q.a aut quis se obligauit in genere ad casus fortuitos, tunc non valet obligatio.& hoc ne sub inuolucro verborum contrahentes obligãtur ad idẽ quod fortè in specie non obligassent.& quia generalitas parit obscuritatẽ l.ita fidei.ff.de iure fisci.& etiã interdum inducit inualiditatem actus.l. duo sunt Titij.ff.de testa.tute.¶Si aũt fiat specificatio casuũ aliquorum, & demũ subijciatur clausula generalis quo ad alios:tunc dicit, quòd valebit conuentio etiam in non specificatis.& bene facit, licèt non all.qđ habetur in c.qui ad agendum.de procur. in vj.& istã opi. dicit gl. ibi seruari de cõsuetudine.& idem ẽt tenuit Dy.de reg.iu.contractus.lib.vj.etiam per Io.And. & etiam per Cyn.in l.j.C.commo.in d.§.quæsitum.q.a iudicium reddit̃ in inuitum. l. inter stipulantem.§.j. ff.de ver.ob.contractus autem fiunt ex voluntate. de re.iu.contractus.in vj.& C.de act. & obli.l.sicut.sed contra istam dist.inter iudicia, & contractus.facit, ꝙ ẽt in iudicijs quasi ꝯhitur.l.3.§.item scribit.ff. de pecu.refert do.Flo.hic, ꝙ recolendę memorię do. Bar. de saliceto dicebat, ꝙ etiam in iudicio tenendũ erat, ꝙ dixit Bul.in ꝯctibus, vt sic specificatis aliquibus subiecta clausula generali illa includat casus non expressos in quibus sit similis, vel maior ratio, q̃. in expressis per rõnem pręallegatã, videlicet, quia in iudicijs, quasi contrahitur.& hoc dicit ponderandum, vt in §.quæsitum.formata fuit quæstio, an valeat denũtiatio generalis casuum fortuitorũ. Athilitius Iurisconsultus rñdet, ꝙ non.Vlpianus vero dixit, ꝙ nõ valet, nisi facta sit specificatio. & refert se ad q̃nẽ formatã, q̃n videlicet denuntiatio erit oĩno generalis. & sic secus vr̃ voluisse si aliqui casus sunt expressi secuta gñali.& sic tex. ille non facit contra opinionem supradictã, sed potius pro illa ſm ipsum do.Bart. sed ꝯ hanc opi.Sali.facit, vt in d.§.quæsitum.dr̃, ꝙ valet renuntiatio si exceptiones spãliter sunt expresse. secus est autem, q̃n non specialiter exprimuntur casus qui sub generali causa comprehendunt̃, vt de se patet.ideo dicit do.Flo.ꝙ tutior videtur esse opin.quæ habet, ꝙ in iudicijs sit necessaria specificatio ꝓ tex. in d.§.quæsitum.fatendo, ꝙ volendo defendere opi. Saly.posset dici, ꝙ ex quò ꝓcessit specificatio aliquorum casuum clausula generalis postea subiecta operatur, ꝙ ea quæ continentur sub illa satis censentur specificata.vt hr̃ in c.qui ad agendum.de procura.in vj. quæ autem posset esse ratio huius specificationis fiendę, dicit ne contrahentes illaqueantur qui facile inducuntur ad renuntiatiationem generalem.arg.c. de viduis.28.q.j.de quo etiam superius tetigi. & sic residet do.Flo.concludens, qđ in contractibus communis est opi.Bulgari posita per glo. in d.c.quæsitũ. videlicet, ꝙ si nulli sunt expressi, tunc non valet renũtiatio.si vero aliq. sunt expressi apposita clausula generali quò ad alios tunc valebit quò ad omnes casus dummodo sint similes, vel minores expressis. secus si maiores ſm Guil.de Cug. in d.§.quæsitum.ꝓ quo facit, qđ habetur.s.de rescri.sedes.in cle.non potest. de procura.in l.fi.§.fiducia.ff.de vino tritico lega.& eandem opi.tenet Dy.in regula contractus.de regu. iu.lib.vj.Et aduerte, q.a licèt Saly. non faciat differẽtiam inter iudicia, & contractus.ex eo, q.a in iudicijs fuit contractum, vt superius dictum est. & idem etiã voluit Cy.in l.j.C.commoda.dicens, ꝙ eadem ratio videtur esse in contractibus, & in iudicijs, ergo debet dici idem iuris.arg.l.illud.ff.ad l.aq. & s. de transla. in c.ij. Nec ob.si dicatur, quòd iudicium redditur in inuitum, vt tetigit gl.in d.§.inuitum.& sic videtur, ꝙ quodammodo inuitus renũtiaret in iudicijs: q.a hoc non sequitur.nam est præsumptio, ꝙ in iudicio patitur contra debitum iuris, vt l.non est verisimile. ff.ꝙ met. cau. cõis opinio est, quòd aliud sit in iudicijs, aliud in contractibus, vt patet ex gl.d.§.quæsitum.& sequitur ibi etiam Guil.& Bart.& assignat Bar.aliam rationem differentię inter iudicia. & contractus: q.a in iudicijs agitur de stipulationibus prætorijs, & iudicialibus, quę regulantur scđm mentem ipsius prætoris.l.prætoria. & l.cum prætorijs.ff. de præto.stipulatio.qui cum habeat semper æquitatẽ ante oculos. l. codicilli.ff.de eo, qđ certo loco. voluit partem ꝓ inuolutionem verborum sibi posse præiudicari.Sed in contractibus agitur de stipulationibus conuentionalibus quæ regulantur scđm mentem partium.l.conuentionalibus.ff.de ver.obl. ideo tunc facilius possit sibi præiudicare.¶Item attende, q.a in contractibus, vt dixi cõiter tenetur opi.Bulg.cum limitatione. de qua dixi, licèt gl. hic videatur tenere opinionem Io. positam in d.§.quæsitum.sed Io.An. hic tenet opin. Bulg.coniuncta opin.Odof.qui dicit, quòd si numeratio casuum est omissa per eum cui fit renuntiatio: quia nõ exprimit casus, vel solum exprimit aliquos, tunc nemo solum expressatur: sed vbi staret per illũ qui renuntiat quominus fieret expressio. puta, quia dum ille cui fit renũtiatio expressit aliquos casus, & volebat exprimere alias renuntiationes, dixit, ꝙ non erat expediens, quòd alios exprimeret, q.a illos volebat habere pro expressis. Nam tunc nocebit ei etiam quò ad non expressos, ex quò stetit per eum. & sic videtur, quòd tũc perinde habetur ac si post expressos fuisset apposita clausula generalis quo casu, vt dictũ est, præiudicaret etiam in non expressos, per ea quæ hñr in præal.c.qui ad agendũ.de procur. in vj.& pro opi.Bulg.quòd sufficiat expressio casuum aliquorum subiecta clausula generali.alle.hic Ioan.An.quia infiniti sunt quodãmodo casus fortuiti.l.fi.C. de tem. ap.& l.fi.C.de præscrip.30.anno. & sic quodammodo impossibilis esset enumeratio oĩum.Ideo videtur esse

esse æquum, qđ sufficiat expressio aliquorū casuū sub secuta clausula gñali prout voluit Bulg. addenda. & cum ista opinio Io. An. transit hic, & vr̄ transire cum Bulg. & limitatione Guil. de qua. s̄. dixi, Bart. vero in d. §. quæsitum. dicit, qđ aut quis simpliciter suscipit in se periculum. aut suscipit in se omnes casus fortuitos. primo casu concludit, ꝙ si suscipiens periculū aliàs tenebat̄ de illo, tenebit̄ de casu fortuito. l. periculū. ff. de nautico fenore. si aūt non tenebat̄ de periculo concludit, qđ aut q̄s suscepit in se periculum rei existentis penes aliū. & tunc, q̄a in illa verisimiliter non pōt committere culpam, ex quò non est penes se, tenebitur de casu fortuito. l. in venditione. ff. de peri. & commo. rei vend. si aūt suscipit periculum rei existentis penes se, tunc si prius tenebat̄ de dolo, & lata culpa, tenebit̄ de leui. & sic de periculo proueniente de leui culpa, si aūt prius tenebat̄ de leui tenebit̄ de leuissima, & sic de periculo ꝓueniēte de culpa leuissima. si aūt prius tenebatur de leuissima culpa nunc tenet̄ de casu fortuito, vt voluit glo. in d. §. q̄situm. ¶Scđo casu, q̄n quis suscipit in contractibus in se periculum casus. & tunc dicit gl. in d. §. quicunq;. & sequit̄. Bar. quod tenebitur de casu fortuito per l. fortuitos. ff. de pigno. act. & sic multofortius tenebit̄ quis si expressi fuerunt aliqui casus subiecta clausula generali in alijs, vt hr̄ in d. c. qui ad agendū, qđ intelligit. dummodo sint similes, vel minores expressis. & non maiores per iura q̄ alle. post Guil. dicit ēt, qđ non tenebitur ad casus insolitos per Epistolas. §. si. ff. de contrahen. emp. & idem etiā in hoc vltimo sentit do. Anot. ꝙ si clausula generalis non referat̄ ad nō solitos, & inopinatos ꝑ d. l. si fistulas. Sed certè si bene ponderet tex. ille vr̄ probare ꝯtrariū, videlicet, ꝙ vbi casus est fortuitus qui cōiter cōsueuit venire de illo non vr̄ actum. sed potius de illo qui non consueuit cōiter euenire. vnde ibi dicitur, quòd si aliquis vēdit frumentum futurū seminatum suscipit in se periculū si vi, aut tempestate cōtingit corrūpi si niues cōsueto euenire cōiter corrumperet non tenet̄. secus si niues intemperate, & non ꝯsuete cōiter euenire corrumpant ip̄m frumentum, q̄a tunc bene tenebit̄, vt ibi dr̄. ¶Itē aduerte, quia Bart. videtur velle, quòd si quis suscipit in se generaliter periculū casus fortuiti, ꝙ teneat talis conuentio. vt ibi voluit glo. in d. §. q̄situ. & licèt hoc vr̄ posse cōiter seruari in d. §. quæsitū. ideo in practica difficile esset obtinere cōtrariū. & de materia facit, qđ hr̄ in Spe. de loca. §. iam dicendum. ver. ad euidentiam. sed iuxta prædicta pōt quæri, q̄d si iur̄m superueniat super renuntiatione casuum fortuitorum. Bar. in d. §. quæsitum. dicit quòd ad illum casum operabitur iur̄m in quo operat̄ renuntiatio. & non in alio. per id, qđ habetur in l. fi. C. de non nume. pec. in l. fi. ff. qui satisda. cog. & in l. fi. ff. ad muni. Io. An. hic tangit q̄onem: an si renuntiatio generalis casuum fortuitorum sit iurata, an valebit. nam vr̄ s̄m eum, ꝙ sic saltem de iure canonico. ꝑ id, qđ hr̄ in c. quāuis. de pac. in vj. de iureiuran. cum contingat. in ꝯtrariū tenet: quia iur̄m vltra consensum non obligat, sicut nec stipulatio. l. obligationū substātia. §. fi. ff. de act. & obli. facit de iureiuran. q̄to. sed in cogitatis non vr̄ adesse consensus. facit, quod hr̄ in l. man. ff. de peti. hęre. & in l. mater. ff. de inoffi. testa. ideo vr̄ ꝙ non habeat p̄iudicare iur̄m. facit, qđ no. per Ioan. And. in c. pe. s̄. de iureiur. & ī. de emp. & ven. in c. pe. in gl. penul. ad finem. & idem sequitur hic do. Anto. idem etiam videtur fuisse de mente Barto. in d. §. q̄situm. idem etiam tenuit hic d. Flo. per rationem p̄alle. & quia iur̄m videtur esse quædā qualitas accessoria. ideo accedit statuto. vt dixi. post eū in c. dilectio. de præb. & plenius in c. j. s̄. de his, quæ fiunt a maio. par. c. & hanc partem dicit esse veriorem licèt cōtrarium dicat esse tutiorem: sed certè vr̄, ꝙ etiam de iure pars alia sit verior. nam licèt teneremus, ꝙ generalis renuntiatio nō valeat, tn̄ vr̄ ꝙ vbi interuenit iur̄m sit secus, per ea, quæ hn̄r in c. q̄uis. & in d. c. cum cōtingat. nec vr̄ verū, quòd talis renuntiatio non valeat ex defectu consensus: sed potius ex dispositione iuris fauore ipsarum renuntiationum, ne ex inuolutione verborum facit sibi præiudicium. Nam constat, ꝙ interuenit consensus: ex quò vult generaliter renuntiare. licèt enim in specie non cogitauit de quolibet casu tn̄ saltem in genere de quolibet casu cogitauit. facit, qđ habetur in l. quid iuris. ff. de testa. mili. & qđ no. per doc. & maximè Bart. in l. sub prætextu. & l. si debita. C. de transa. & ideo non vr̄ deficere consensus in iur̄o: quia non vr̄, ꝙ validet̄ ēt iur̄m, vt habet̄ in c. q̄uis. in c. cū cōtingat. & istā partē puto de iure veriorē, licèt cōiter doc teneant contrarium, vt prędixi. ¶Itē aduerte, q̄a inquantū dictū est, ꝙ non valet generalis renuntiatio vr̄ obstare, qđ habet̄ in auth. matri. & auie. C. q̄n mulier tutel. offi. fungi pōt. Sed pōt rn̄dere. vt voluit Bar. in d. §. quæsitū. quia ibi loquit̄, q̄n renuntiat̄ exceptionibus competentibus de pręsenti, seu de præterito: sed hic, q̄n renuntiatur exce-
24 ptionibus futuris: sed tunc ob. quia vr̄, † ꝙ etiā si fiat expressio non teneat renuntiatio: quia iuri de futuro non potuit renuntiare. l. si hi per scriptum. §. si sub cōditione. ff. de leg. ij. sed dicit verū si per simplicē renūtiationem. secus si ꝑ pęnā. l. j. & qđ ibi no. C. de pac.
25 ¶†Itē vr̄ facere contra ꝑdicta, q̄a si quis renuntiat casibus fortuitis vr̄ velle se obligare ad impossibile. Nā videt̄ per talē renuntiationē velle, ꝙ etiam si contingat ipsum propter casum fortuitū, ꝙ non possit adimplere, ꝙ conuenit, ꝙ nihilominus teneatur. Quis autē non posset se obligare ad impossibile. de regu. iur. nemo pōt. in vj. & in l. possibile. ff. de ver. obl. solutio s̄m Bar. in d. §. quæsitum. qđ hic a principio obligauit se ad impossibile: sed ex post facto poterat effici nō impossibile propter casum continentem: & sic cōpeteret: tunc si cōueniretur ex obligatione primo contracta. l. ij. ff. si quis cau. per renuntiationem autem casuum fortuitorum vr̄ velle renuntiare exceptioni sibi competenti, ꝙ facere pōt per. l. pen. C. de pac. non aūt videtur se obligare ad impossibile. ideo non vitiatur talis renuntiatio super obligatione ab ipso principio possibili. & sic intelligatur, quod superius est dictum inquantum renuntiatio sit facta modo valido. vt quia sunt expressi aliqui casus subsecuta clausula generali. aliàs solum in expressatis noceret, vt est di-
26 ctum. ¶†In ea. gl. ibi. eodem modo peritura. Nam satis est rem potuisse non perire apud ipsum dn̄m, seu commodantem forte: quia illam vendidisset. ita, qđ nō sibi perisset si naturalis interitus esset secutus. & hanc rōnē voluit gl. ī. ti. j. & ij. circa fi. licèt. M. glossator iuris ciuilis tenuerit contrarium, vt not. in l. qđ te. ff. si cer. pet. Et, vt ibi ēt tangit Guil. & Bart. est aduertendum, ꝙ interdum quis conuenitur actione reali. & tunc, an sit adhibenda dicta distinctio, an eodē modo res esset peritura penes actorem recurrēdum est ad tex. & gl. in l. si verberatum. ff. de rei vendi. aut conuenitur actione ex delicto. & tūc dicta distinctio non hr̄ in l. j. §. ditissime. ff. de vi, & vi ar. & l. subtracto. C. de fur. aut cōuenitur actione personali ex cōtractu, vel quæritur, tunc, an ꝓrsus indistinctè teneat̄ de interitu etiam si eodem modo posset peritura penes actorē fuerunt opi. de quibus in d. l. qđ te. ¶ Sed com-

communis opin.est,ꝙ indistinctè teneat̃ de interitu. per iura hic allegata in gl.per Bar.in l.nemo rem suā. ff.de ver.obli.¶Item aduerte,quia potest esse dubiu circa primū casum,dum dicit litera,nisi acciderit cul
27 pa sua, † an vbi culpa præcessit casum teneatur quis indistinctè de ipso casu.Bar.hoc tetigit in l. si vt certo.§.sed interdum.ff.commo.vbi cōcludit,ꝙ aut culpa cadit in mora.& tunc dicendum est, vt s.dixi de mora.aut non cadit in moram.& tunc, aut talis culpa nullo modo erat ordinata ad casum.& non tenetur quis de casu.l.non omne.ff.de sta.lib.& l.si alius. §. est alia.ff.ꝙ vi,aut clā.aut poterat esse ordinata ad casum.& tunc aut illam secutus est casus. & tunc tenet̃ de casu, & ita loquit̃ hic in d. §. sed interdū.aut ex illa non est secutus casus: quia absque illa etiam euenisset.& tunc, aut erit culpa in non faciendo, & non tenetur quis de casu.l.an in totum.ff.de impensis.aut fuit culpa commissa in faciendo.& tunc, aut non cadit in delicto.& non tenetur quis de casu, ex quo absq; illo casus euenisset.l.si vehendi.§.j.ff.ad l. rhodiam.de iac. aut talis culpa iacebat in delicto.& tunc tenebitur de casu.l.ita vulneratus.ff.ad l.aquil. qđ limitat Bar.verum,qñ delictum fuit commissum circa rem,secus si solum circa vsum rei:quia tunc per hoc non auget̃ obligatio ex contractu vltra naturam ipsius contractus.vt est tex.notabilis in l.cū furtū.ff. de condictio.furti. Si tñ conueniret̃ actione ex delicto descendente vr̃,ꝙ ēt indistinctè tenet̃ de casu, vt superius dixi.& no.Bar.in l.si furtū.¶Item aduerte, quia pōt esse dubiū, an extra istos casus hic positos teneatur de casu fortuito,dicunt aliqui,quòd sic.puta si res fuit tradita,& æstimata. vt habetur in l.si, vt certo.§.nunc videndum.& §.commodatum.ff.commo. & licèt super hoc fuerunt opi. vt hic refert Ioan. An.& Cy.in l.j.C.tamen cōis conclusio est.vt voluit hic Ioā. And.& latius Bar.in d.§.nunc videndum.ꝙ aut fit æstimatio rei in contractu de cuius natura est, vt transferat̃ dominium. aut fit ęstimatio rei in alio contractu de cuius natura est,vt transferat̃ dñiū.primo casu, aut æstimatio fit ad finē emptionis. & hoc constat.& tunc clarum, ꝙ facit transire interitus.l.j. ff.de peri.& cōmo.rei vē. & l.necessario. cum l.seq. eo.ti.& l.sicut.C.de act.emp. aut fit ęstimatio nō ad finem emptionis:sed vt sciatur,an crescat,vel decrescat valor rei.& ista solum operatur effectus, ad quā fit.l.si per virū.C.de iure dotiū. in dubio aūt vr̃ fieri, vt faciat emptionē,vt no.in d.l.si per virum. scđo casu,puta,qñ res est commodata,vel locationis ęstimatio,conclude,qđ si prius tenebat̃ quis ex natura ꝯtractus de lata culpa nunc tenebit̃ de leui, & si tenebat̃ de leui,tenebit̃ de leuissima.& si de leuissima tenebit̃ modo de casu fortuito.vt voluit gl.in d.§. nunc vidēdum.& sic vr̃, ꝙ vbi æstimatio quæ fit in ꝯtractu de cuius natura non transfertur dñium non operet̃ emptionē:nec ob.quod hr̃ in l.cū fundum.ff. locati. vbi vr̃ probari.ꝙ etiam in contractu locationis ęstimatio facit emptionem in dubio: qa responderi pōt ēt, vt tangit Bar.in d.§.nunc videndū. quòd vbi accessoria fundi,puta,instrumenta quæ fuerant fundi non fuerunt locata:sed ipse fundus. ideo nimirum si ibi quò ad ipsa necessaria ęstimatio facit emtionē.¶In ea.gl. ibi.aliàs.§.qñ non restituitur in eadē causa, seu forma res cōmodata.vt quia restituit̃ deteriorata. ¶†In ea.gl. in fi. quid aūt si commodatarius nullam restituat rē commodatā. dic, ꝙ si per contumaciā cesset restituere.licèt fortè mandatū fuerit per iudicem, vt restituat iurabit̃ in litem contra ipsum.l. in actionibus.ff.de in litem iurā.& l.3.§.2. ff.commoda.si aūt non ꝑ contumaciā:sed per culpā impedit̃ restituere. & non restituit,tunc tenebitur quāti plurimi fuit ipsa res a tempore morę. & hoc clarum in actione cōmodati quę est bonæ fidei.§.actiones.insti. de act. & no.s.de exceptionibus.cum Venerabilis.& l.in hac. ff.de tribu.¶In gl.mag.& in l.3.§. 2.ff.cōmo. & idē dicendū si petatur res ex contractu stricti iuris: quia si ageretur æstimatione ipsius rei,habetur res quanti plurimi fuit a tempore morę annū. & ꝙ no.ff.si cert. pet.& l.in hac.vbi gl.ff.de tritica. si autem agatur de fructibus,vel alijs accessionibus:tunc de eis hr̃,vt est in contractibus bonæfidei a tempore morę.l. mora. §.in bonafide.ff.de vsuris. sed in contractibus bonęfidei habetur ratio fructuum,vel cen.hoc est aliarum accessionum.nam sic exponit̃.l.præterea.ff.de rei vē. & per gl.d.l.in hac,qđ intellige verum,nisi ex cōtractu,seu actione stricti iuris peteretur,nisi illud qđ est vel fuit meum:qa tunc hr̃ ratio a tempore morę.l.videamus in fauiana.& §.si actionum.ff.de re.iu. & de materia in d.l.in hac.& d.l.vinum.& d.l.3.§.2. ff.cōmo.& ibi etiam per Bar.Sed iuxta prædicta pōt dubitari vsq; ad qđ tempus posset crescere æstimatio rei quæ petit̃ post morā commissam.gl.in d.l.in hac. & in d.l.iij.§.2.vr̃ velle, ꝙ in ꝯtibus stricti iuris posset crescere vsque ad tps iuris cōpositi:sed in contractibus bonæfidei vsq; ad sñiam.per id,qđ hr̃ in d.l.2.§. 2.sed istam opi.reprobat Bar.qa ꝑ cōtestationē litis non dēt fieri deterior,imo melior conditio litis contestantis.l.non solet.ff.de regu.iur.ideo concludit,ꝙ tā in ꝯtractibus bonæfidei,q̃ stricti iuris crescere pōt æstimatio ipsius rei vsq; ad morā ad præiudiciū conuenti quousq; ipsa mora fuit purgata.l.ideo.ff.de pericu.& commo.rei ven.si aūt mora non est purgata, tunc si res perit ante sñiam crescere pōt vsq; ad tempus peremptionis.facit, qđ hr̃ in l.arbitrio.§. nō tñ. ff.de dolo.si autem mora nō fuit purgata,nec res perijt ante sñiam,tunc crescere pōt vsq; ad sñiam.& ēt post vsq; ad executionē detracto tamen tpe, qđ dat̃ iudicato ad soluendum.per id,qđ hr̃ in d.l.3.§.2.& l.fideicōmissi.in prin.§.j.ff.de vsur. & no.per Bart.in d.l.3.§.2.Quid autem si accōmodaui alicui boues q̃ eius culpa perierunt,an si velit dare alios æquè valētes.x.aur.si potius fortè nolo æstimationem commodatorum,tetigit Spe.in ti.de solu.§. requiratur.ad finem.vbi arguit pro,& contra,potes dicere,ꝙ satis vr̃ sufficere dare ęquè ualentes,per id qđ hr̃ in l.ꝙ autē.
29 §.pen.ff.de consti.pecu.¶†In gl.pen.ibi: sed in precario ꝯrium est.& hoc ideo,quia precariū datur cōiter non determinato vsu,vt dictū fuit in gl.& sup ea. ideo si non posset reuocare quodammodo inutilis est proprietas,qđ esse non debet.l.3.§.ne tñ.ff. de vsu.
30 ¶† In ea.gl.in fi.aduerte,quia dictum gl.procedit in vase vitioso cōmodato: qa tunc fiet distinctio inter commodantem scienter,& ignoranter.vt dixit gl.secus aūt in vase vitioso vendito,vel locato: quia tunc non adhibetur distinctio scientiæ,& ignorantię,imo indistinctè tunc tenetur pro ipso vasę vitioso.l.tenet̃. §.qui vas.ff.de actio.emp.& vend. & l.sed adde.§.j. & ideo diuersitas est.qa in contractu uēditionis, uel locationis,uendens recipit ꝑtium,& locās mercedē, sed in contractu commodati ꝯmodās nihil recipit.iō plus tenet̃ uendens,uel locans,q̃ tenetur cōmodās, ut uidetur per Bar.in l.in rebus §.qui sciens.ff.com-
31 moda.¶†Extra gl.pōt opponi,qa ur̃,ꝙ licèt contractus fiat grā recipientis,non tñ per hoc debet teneri de leui,& leuissima,cuius contrariū hic dr̃ ex eo: qa ea quæ sunt inducta ob grām. & fauorem non dēnt in lęsionem retorqueri.l.quod fauore.C.de leg.& j. de reg.

de reg.iur.ob grãm.lib.vj.soluit Io.An.quòd ex ipsa gratia immediate, & qualiter ordinať in finẽ gratiæ non infert odium, nec surgit læsio, vt in cõtrarijs: sed bene potest occasionaliter surgere, vt contingit hic: quia in plus obligatur recipiens gratiã. facit, qđ hr̃ in c.septies.de pẹn.dist.5.vbi dr̃,ꝙ cui plus donatur plus debet diligere.facit,etiam ad prædicta, ꝙ no.in d.l.regula,ꝙ ob gratiam.¶ Item secundo põt opponi,ꝙ pactũ non potest operari, ꝙ quis teneatur de casu fortuito,qđ factũ contra naturam ꝯctus nõ valet. l.cum precario.ff.de precario.vbi non valet pactum, qđ non licet reuocare precatium, qđ esset cõtra substantiam,& naturã præcarij.facit,qđ hr̃.in c.fi.de cõdi.appo.sol.Io.An.ꝙ interdum pactum est cõtra substantialia contractus. & sic contra eius naturam. & tunc aliqñ vitiatur contractus.per id,qđ hr̃ in d.c.fi. aliqñ non valet,vt d.l.cum ꝑcario.de quo per Bar.in l.vbi ita donatur.ff.de dona. causa mor. & ibi etiam tetigi per Ioan.An.in d.c.fi.de condi.appo. & etiam tangitur in auth.ingressi.C.de sacrosan.ecc. & plenè per Fran.de ramp.in repetitione.l.fi.ff. de condi. ob causam.qñq; vero pactum non est contra substantiã vel naturam ꝯtractus:sed contra circũstantias,& accidentalia ipsius cõtractus.& tunc bñ põt valere pactum.& ita intelligatur hic.Nam de circunstãtijs cõtractus est,ꝙ in plus,vel minus teneatur commodatarius ẜm qualitatem commodati. ideo tunc pactum põt operari.facit,qđ no.gl.in l.pena.ff.de contrahẽ. emp.vbi bona gl.& propter prædicta dicebat hic, qđ non valebat pactũ de non restituẽdo commodatum post vsum finitum: quia hoc esset contra substantiã ipsius cõtractus,saluo,nisi partes vellent ipsum contractum transfire in alium, puta in contractum donationis.per id,qđ hr̃ in l.vbi ita donať.ff.de don. cau. mor.¶ Tertio potest opponi,q.a vr̃,ꝙ licèt mora precesserit quis non tenetur de casu.per id, qđ hr̃ in l. illud.ff.de pericu.& commo.rei ven.sol.q.a hic loqť qñ mora non fuit purgata. secus vbi fuisset purgata offerendo ipsam rem aduersario: quia voluit recipere.nam tunc nõ teneť de casu:quia vltima mora habet nocere,vt in contrario.¶ Quid autẽ opereť ipm creditorem esse in mora,seu illũ cui debuit fieri restitutio, hr̃ in tex.& gl.in l.si mora.ff.solu.matr.quia ꝑ hoc non debet debitor esse in lucro si se defenderet ne sentiat dãnum.vt ibi hr̃,Ideo si cõmodans fuit in mora recipiendi rẽ commodatã, quia voluit recipere eã non subsistentem,si creuit postea ęstimatio rei, tale lucrũ nõ spectat ad ꝯmodatariũ: sed dẽt ipsa res restitui ipsi ꝯmodãti,licèt ęstimatio eius creuit.si aũt q.s recepisset mutuo. x. corbes frumẽti & obtulisset ipsos.x.corbes mutuãti,& voluisset recipere:tũc, licèt postea crescat ęstimatio frumẽti ñ tenebiť postea dare ẜm ęstimationẽ postea crescẽtẽ,ne sit ĩ dãno:sed dare sufficiat ẜm ęstimationẽ q̃ erat tꝑe oblõnis.ꝑ ea quæ hñr in d.l.3.§.2.¶ Vlterius põt quæri, an ꝙ hic dr̃,ꝙ tribus casibus hic positis q.s teneať de casu nedum ꝓcedat in contractu qui fit gratia recipientis: sed ẽt si fiat gratia dantis,vel vtriusq;,dicit Ioã.An.ꝙ sic quò ad hoc,ꝙ hic dr̃ de pacto.& mora,idẽ quò ad id,qđ dr̃ de culpa præcedẽte casus,si culpa erat talis quæ venerit scd̃m naturam contractus. aliàs secus.

32 ¶ Vltimo tangit hic Ioã.An.† An furtum computeť ĩter casus fortuitos,de latrocinio eñ qđ fit vi hostiũ non est dubiũ,ꝙ cẽseť casus fortuitus.l. de fortuitis. ff.de pig.act.l.j.C.depo.in furto autem,qđ fit clam, vr̃ ita fiat culpa interueniente,per id quod no. in d. l.j.C.depositi.per gl.& Doc.ibi furtum esset factum a coniuncta persona,vel a tali de qua diligentissimus non suspicaretur: quia tunc cadit ad casum fortuitũ. l.cũ qui.§.idẽ scripsit.ff.de furtis.& facit,ꝙ no. Bart. in d.l.jff.depositi.Quid autẽ de incendio,an censeať

33 casus fortuitus.† vr̃, ꝙ non:quia dixit text.plerunq; cõtingit culpa habitantium.& sic regulariter.l.4.§.j. ff.de offi.præfec.vrb.& l.si vendita.ff.de pericu.& cõmo.rei vend.potes dicere,quòd quò ad ipsos inhabitantes regulariter ascribitur culpę potius, quã casui fortuito per iura allegata,nisi appareat,quòd ipsi inhabitantes habuissent diligentiam,quam diligentissimi solent habere quò ad alios autem cẽsetur esse casus fortuitus.facit,quod habetur in l.si alius.§. est.& alia. ff.quod vi,aut clam.

¶De deposito. Rubri.

SVMMARIVM.

1 Dictio, de, auget.

¶ Visum,& tractatum est in ti. pręcedenti de contractu commodati qui fit gratia recipientis:regulariter restabat videre de contractu qui fit gratia dantis, vt est depo. Ideo post præcedentem Rubricam ponitur ista,ad materiã.facit,qđ hr̃ in decretis.22.q.2.ne q.s hos tit.vero continuabat. ¶ Visum est.s̃.de commodato,restabat videre de commendato idest deposito. Nam commendare est apud alium deponere.l.commendare.ff.de ver.sig.& dicitur commendatum, aut depositum,quod alicui est datum ad custodiendum.

1 & † dictio,de,auget,quasi totum videatur in fide,& custodia recipientis depositum.l.j.ff.depositi.

SVMMARIVM.

1 *Argumentum ex nomine rei,an,& quando valeat.*
2 *Dictio,&,quandoque exponitur pro,idest.*
3 *Laicus contra clericum potest in foro ecclesiastico deponere quærelã.*
4 *Ecclesia non obligatur ex contractu inito cum particulari de ecclesia, nisi probetur rem esse versam in vtilitatem ecclesię.*
5 *Et quid de contractu cum ipsa ecclesia inito, an si non probetur dicta versio obligetur ecclesia.*
6 *Restitutio in integrum non datur aduersus dolum,sed aduersus latam culpam secus.*
7 *Furtum,an computetur inter casus fortuitos.*
8 *Ad torturam liberi hominis procedi an possit in causa ciuili ad elicien̄dam veritatem.*
9 *Torqueri,an possit clericus.& nu.20.*
10 *Pro debito in executione ciuili põt quis immediatè capi, & carcerari,quando ipsum debitum habet annexum delictum.*
11 *Clericus qui gessit negotia alterius, & reddit malam administrationem,an possit detineri donec satisfecerit.*
12 *Versio in vtilitatem ecclesiæ,an probari debeat ad hoc, vt ecclesia teneatur ex contractu.*
13 *Versio in solo mutuo probari debet.*
14 *Versio in vtilitatem in quibus casibus probari debeat.*
15 *Ex deposito facto apud clericum nõ tenetur ecclesia,nisi quatenus lucrum sentit.*
16 *Fideiussio facta per seruum,vel filium non nocet domino, vel patri, nisi quatenus tendat in vtilitatem domini,vel patris.*
17 *Ex mutuo facto nomine ecclesiæ non tenetur ecclesia,nisi versio probetur.*
18 *Versio quomodo probetur.*
19 *Soluens debita ecclesię,an liberetur si non probetur,qđ pecunia soluta sit conuersa in vtiliatem ecclesiæ.*
21 *Exceptio competens ecclesiæ non potest per capitulum remitti.*
22 *Exceptioni domino competenti, an renuntiare possit procurator priuatus.*
23 *Remitti non potest debitum liquidum ecclesię per prælatum,vel eius administratorem.*
24 *Transactio vbi per prælatum fit bonafide, & per transactionem venit danda pecunia ecclesiæ tenet transactio.*
25 *Sententia lata per calumniam,an teneat.*

Grauis.

a Ex depoſito. Super hoc.c.ad Itellectū gl. ij.ſi quęris verū, & qn̄ eccleſia teneatur ex dpoſito facto apud cam.diſtingue hic ſecundū do. Hēr. Boy.

a Rauis. Ex dpoſito a facto apud clericum eccleſię non tenetur eccleſia, niſi in eius vtilitatem ſit verſum. h.d. Et in prima ponit̄ deciſa facti narratio. In ſecunda eccleſiæ abſolutio. In tertia deponentis inſtructio. In quarta iudicū præceptū. In quinta compoſitionis. ſuaſio.ſecunda ibi.cū em̄.tertia ibi.quo circa.quarta ibi.nam etiam.quinta ibi.ſi autem. ¶In tex.ibi.in depoſito.ſupple ſm Io.An.inter Epm̄,& canonicos,ſeu eccleſiā longo tp̄e fuit quæſtio, & tādem petijt Eps̄ à Papa,vt præciſè præciperet per eccleſiā depoſitum reſtitui,vel ſaltē patienter ſuſtineret,ꝙ de redditibus cū eccleſia componeret.& his duobus rn̄det. & h.d. Hoſtiē. contineri in deciſa q̄ continetur ſub ver.qua. ¶Itē.ibi.vir Belial,aduerte:quia,vt dicit Io. An.Iſtud nomen Belial,pōt eſſe nomē depoſitarij qui ſic vocabatur. & tunc Eps̄ debebat ſibi pcauere accuſato ma
1 lo nomine ipſius depoſitarij,tamen ex † nomine arguimus.s̄.de præben.cum ſm.& facit,qđ no.in l.pacta.§.ſi in danda.ff.ad trebel.& an,& qn̄ poſſit argui ex noīe.tangit Bal.ſuper Rubrica inforтiati.& dom. Anto.j̄. de ſpōn.c.j.pōt etiā intelligi,ꝙ iſtud nomen Belial.ideſt vir diaboli dicit̄.facit.2.ad corinthios,vt ibi dicitur,quę coniunctio eſt Chriſti ad Belial quaſi dicat nulla.¶Item.ibi.loculos habet.pōt intelligi ſm
2 Io.An.ideſt,pecuniā ſubtractā,& tunc † dictio,&,q̄ ſequit̄ exponitur pro ideſt.¶ Alio modo poteſt intelligi, ꝙ loculos habet. ideſt pecuniā in ſecreto loco terre collocatam. nam loculus diminutiuè dr̄ quaſi paruus locus factus in terra ſecretè ad cuſtodiendam pecuniā,vt ēt voluit hic Io.Cal.& tūc dictio,ꝑſtat propriè.¶Item ibi.aſportauit,ſonat in vitium.dicit Io.And.& ſupple, vt autem poſſit pecuniam a fure rehabere id remedium, ꝙ poſſumus adhibemus. nam,& iudicibus,&c.vt ſequitur.¶†Not. ſcđm do.
3 Anto.laicum ꝯtra clericum in foro eccleſiaſtico poſſe deponere querelā,alle.qđ hr̄ de fer. cū ſit:ſed certè notabile non tollit̄:quia loquitur de Epiſcopo agēte.¶Item no.etiam non habet dubium,quia certum eſt, ꝙ clericus poteſt conueniri in foro eccleſiaſtico.
4 ¶†No.ꝙ ex contractu inito cum particulari de eccleſia non obligatur eccleſia, niſi probetur rem eſſe verſam in vtilitatē eccleſię.& ex hoc no.vnum caſum in quo requiritur ad obligandum eccleſiam, ꝙ probet̄ in eius vtilitatē factam verſionem. Quid de contractu inito cum certo monacho.tangit Inn. j̄. de priui. olim.2.& j̄.de fideiuſ.c.quòd quibuſdam.& ibi tan-
5 getur.¶†No.quòd ex cōtractu inito cum eccleſia vr̄ eccleſia obligari, licèt aliter non probetur verſio in eius vtilitatem,vt hic vr̄ probari a contrario ſenſu dū dicit perſonæ non eccleſiæ commodatā.ideſt depoſitā.facit,quod dixi eccleſiā obligari,qn̄ depoſitum factum eſt eccleſię intelligitur verum ſcđm Ioā. An.ſi eccleſia eſſet in dolo, & lata culpa.per id,qđ habet̄. in c.proximo.ne tunc impetraret reſtitutionē in delictis.ff.de minori.l.ſi ex ea.§.nūc videndū.& idem ſequitur hic do.Pet.& do.Flo.dicens,quòd tunc tenetur eccleſia eo modo quo alius tenet̄. facit, qđ hr̄ in gl.ij.& quod dicet̄ ſuper ea.¶Sed aduerte, q̄a licèt
6 aduerſus † dolum non det̄ reſtitutio,tn̄ aduerſus latam culpam vr̄ dari eccleſiæ,ſicut datur minori.l.vbi
7 exigitur.ff.de eden.& dixi.s̄.ti.j.c.j.¶†No.ꝙ furtum non vr̄ computari inter caſus fortuitos. Nam ſi cōſeruetur caſus fortuitus non teneretur eccleſia,licèt depoſitū fuiſſet factū eccleſiæ, ex quò res depoſita fuit ſubtracta,cuius ꝯtrarium hic innuitur:ſed de hoc dic vt dixi in c.j.s̄.ti.j.circa finem.& eſt gl.valde notabilis.in l.cum duobus.§.dāna.ff.pro ſoc. & in l.j.C.de poſi.quæ in effectu vult id,qđ dixi poſt Ioā.An.in d. c.j.ad finē.¶No.ꝙ hic Papa ſuadet actori,vt agat,nō autem præcipit.& eſt ratio: quia rl̄r nemo cogitur inuitus agere,vel accuſare.§.nemo inuitus.in rubro,& nigro.¶No.ꝙ ex verbis, & forma libelli apparet agētem ius agendi non habere contra quem agit ab ipſo principio,& libellus ab ipſo initio eſt reijciendus. facit,qđ hr̄ in tex.& gl.in l.j.ff.de offi.acceſ.& in l.j.§. j.ff.ſi menſor fal.mo.dix. ſi aūt iam inchoata inſtantia apparet de ineptitudine libelli: tunc pars eſt abſoluenda ab obſeruatione iudicij.s̄. de iud.examinata.& ibi ēt no.& no.bene,ꝙ ad hoc,vt libellus dicat̄ ineptus,& a principio reijci poſſit,non eſt neceſſe ius agēdi ex eo indiſtinctè non concludi:ſed ſufficit, ꝙ non concludat reſpectu illius contra quem agit̄ ſpecifice,vt hic probatur.¶No.quòd licèt q.s cępit agere contra illum contra quem non competit actio nō impeditur poſtea agere contra illum contra quē non verè competit.facit, qđ hr̄ in prælleg.c. examinata.
8 ¶†No.ꝙ in cauſa ciuili ad veritatē eliciendā pōt qn̄que procedi ad torturam etiam liberi hominis,qđ vr̄ eſſe contra ea quæ habentur in l. diuus. ff. de quæſtionibus.cum ibi notatis per Bar. vbi vr̄ concludi.ꝙ ſolum ſerui poſſunt tunc torqueri, qn̄ cauſa eſt ciuilis:ſed potes dicere,ꝙ hic loquit̄,qn̄ cauſa ciuilis habet in ſe annexum delictum. & ſic vr̄ voluiſſe hic d. Ant.ſecus,qn̄ eſſet cauſa merè ciuilis non habēs delictum annexum.& ſic intelligatur,qđ habetur in d. l.diuus.& tene menti pro limitatione dictæ legis, ꝙ Bar. ibi hoc non poſuit,nec domi.Ant.hic bene de-
9 clarauit.¶†No.ꝙ clericus videtur poſſe torqueri. de quo hic tangit gl. pen. & videtur intelligere hoc verum de clerico ſuſpecto.& dicit Io.An.etiā poſt alle. quòd ibi intelligendum eſt, qn̄ clericus eſt infamis. fatetur ꝙ moderatę debet torqueri circa periculū pſonæ.facit.j̄. de rap.in Archiepiſcopatu.& dixit Ab. no.nunquam inuenire in iure cautum, ꝙ clerici torqueant̄, niſi ſint infames, intelligo hoc eſt infamati, ſeu diffamati. & dicit, ꝙ hic erat infamatus, vel diffamatus per lr̄am hic,dū dicit,vt audimus.& de materia,qn̄ quis ſubijcitur tormentis plenè no.per Ioā. An.j̄.de iureiuran.cū contemplatione.do.Flo.hic dixit,ꝑ dictum Abb.non vr̄ oīno hic ꝓbari:q.a ex verbo audiuimus,non vr̄ inferri,ꝙ eſſet infamis.fatetur tn̄ dictum eius eſſe notabile,& cōiter approbat̄:poſſet tn̄ dici,ꝙ ſatis innuitur,quòd erat diffamatus, ex quò ad aures Papæ relatum erat de ipſo furto.& pro prædictis.facit,quod no.Ioan.An.hic ſuper dicta gl.
10 pe.¶†Not.ꝙ pro executione debiti ciuilis quis pōt immediatè capi pro debito,& incarcerari, qn̄ ipſum debitum habet annexum delictum,vt hic ſatis videt̄ probari,qđ tene menti.an autem aliàs, qn̄ debitum non eſt materiæ ciuilis pōt quis capi pro delicto recurrendum eſt ad ea,q̄ hn̄r in l.fi.C.qui bo.ce.poſ.& plenè no.Bar. in d.l.cum eo. aliàs.l.eſt.§.labeo.ſub. l.qui tabulas.ff.ad l.Iul.pecu. de quo ēt per Ange. in ſua repetitione in l.nemo carcerē.C. de exac. tribu. li.x.no.quòd iudex debet laborare, vt partes veniāt ad concordiam.de quo.s̄.de mu.peti.c.j.& de tranſla.c.fi.¶No.etiam,quòd vbi conſtat alteram ex partibus ius agendi non habere,vel non fouere iuſtitiā, videtur, ꝙ iudex ſalua cōſcientia poſſet laborare ad concordiam partium.de quo per Io.An. in d.c.j.s̄.de mu. peti. & ibi etiam dixi,vbi recitaui dictum Ioan. An.in prealle.additionibus.¶No.ꝙ Papa hic approbat compoſitionem per eccleſiam. & ſic vr̄ dicendū de eius adminiſtratore, quod qualiter ſit intelligendum

dum no.in l.pactum curatoris.C.de pac .ibi per gl.
& Doct.& inferius ēt tangeť. & no.ꝙ aliqui in ver.si
aūt.qui est circa finem hēnt.Si aūt cum eo,&c.litera
in se est clara,& loquitur,qñ fieret cum illo qui dice
baĩ subtraxisse.Alij hēnt,& hęc est communis litera
cum eis,& canonicis.& sic cum ipsa ecclesia.& tunc
qualiter debeat intelligi text.patebit ex dicēdis post
11 gl.¶†Vltimo no.ƒm Host.arg. quòd si clericus gessit
negotium alterius,& reddit malam administrationē,
ꝙ possit detineri donec satisfecerit. facit, qđ hř in c.
ij.ĵ.de cler.vel mona.& s̄.de obl.ad rati.c.vno.& sic
dicit Host. seruari in ecclesia Anglicana. & ipse dicit
ꝙ hoc non est tutū, nisi interuenerit litera Papę ,put
hic interuenit:quia per talem administrationem non
perdit priuilegihm clericale.ĵ.de sen.excō.in audiē-
tia.& c. contigit. & sic q̄diu paratus est dare cautio-
nem de stando iuri vř,ꝙ nō debeat detineri. pro hoc
alleg.Io.Cal.quod habetur in c.si clericos.ĵ. de sen.
excō.lib.vj.& c.2.præalle.respondet Host. ꝙ sol.pa-
tet ex his,quæ ibi no.per gl.& Doct. & sic transit hic
Ioan.And.& aduerte, quia potest, ꝙ dictum est pro
detētatione dupliciter intelligi vno modo,ꝙ detinea
tur per reum cuius negotia sunt malè administrata .
& tunc hoc videtur intelligēdū, qñ fuisset suspectus
de fuga.& qñ detineretur ad finem, vt duceretur ad
iudicem competentem.arg.l.ait prętor.§. si debitor.
ff.quæ in frau.credi.& quod no.s̄.de iudi.non ab ho
mine.per Io.An.& de sen.excō.vt famę.& c.vniuer-
sitatis.¶ Item potest intelligi de detentione facta p
iudicem.& tunc est intelligendum , vt habetur in d.
12 c.si clericos.ad finem:¶†In gl.j.in fi. Iuxta prædicta
quæri potest,an generaliter ad hoc vt teneatur eccle
sia ex cōtractu sit necesse probare , qđ versio sit facta
in vtilitatem eius.do.Flo.hic dicit,quòd Inn.hic va-
riauit.¶Nam primo dixit,quòd nō tm̄ in inuito : sed
etiam in oībus contractibus qui fiūt gratia vnius cō-
trahentis, non ecclesię non tenetur ecclesia nisi pro-
betur versio. Secus dicit in contractibus qui fiūt gra
tia vtriusque,vt in emptione,locatione,& similibus:
quia tunc sufficit,quòd vtiliter contraxit dummodo
seruata fuerit forma tradita a canone in ipso contra-
ctu tenebit contractus, licèt possit reuocari per resti-
tutionē in integrum.alleg.s̄.de resti. in inte.in c.j.&
C.de prędijs minorum.l.si quidem.& ex hoc vltimo
dicto.vt dicit d.Flo.vř Inn.tenere opi.gl.xij.q.2. sine
exceptione,& in summa. & dicit alienationē rei ec-
clesie tenere si sit seruata forma etiam si fiat in casu
non concessio cuius contrarium cōiter tenetur prout
not.per Ioan. dixi an hæc opi.aliquo modo possit sal
uari de quo etiam dixi. in ca.cum apostolica.in glo.
super versi. profuturum.s̄.de his , quæ fiunt a præla.
¶Subdit domi.Flor.quod Inno.quo ad primum di-
ctum successiue aliter dixit, videlicet,ꝙ ēt in contra-
ctibus,qui fiunt gratia vnius tantum non expedit ,p-
bare,ꝙ facta sit versio,nisi in mutuo. & pro hoc facit
vt dicit do.Flor.& Inn.vř sentire cira principium ea.
gl.litera hic,dum dixit,non ecclesię cōmendata,qui
a contrario sensu probat,ꝙ si depositum esset factum
ecclesię,teneretur ecclesia etiam non probata versio
ne.& dicit do.Flo.ꝙ circa hoc Inn.& alij variant, &
materiæ vñr valde intricatę.Ipse aūt pro materia ex-
plicanda concludit,ꝙ vera est vltima opinio Inn.vi-
13 delicet, † quòd solum in mutuo debeat probari ver-
sio.& ꝙ nō expediat hoc in deposito.& dicit hoc hic
bene probari inducendo lřam a ꝯtrario sensu.vt s̄.te
tigi. quia hic innuitur , ꝙ teneretur ecclesia si fuisset
depositum factum ecclesiæ : tamen non erat versum
in vtilitatem ecclesiæ. quia ille vir Belial exportaue-
rat, & plus dicit , ꝙ etiā in mutuo non semper opor-
tet probari versionē,sed tunc tm̄, qñ vt creditori sol-
uatur expedit,ꝙ alienenř immobilia ecclesiæ, vt mo
bilia prætiosa.nam scđm eū sicut non possunt præla
tus,& capitulum alienare talia sine solennitate.c. si-
ne exceptione . ita non possunt alienationis causam
petere contrahendo mutuū.& sic intelligit auth. hoc
ius porrectū.C.de sacrosan.eccle.q̄ est canonizata.x.
q.ij.& sic loquitur ƒm eum ver.is creditor.positus in
dicta auth.vt notanter.dicit esse pōderandū,ꝙ ibi po
nitur dictio,hic.& debet exponi hoc casu.de quo ibi
videlicet,dum q̄rit de facienda alienatione,aut sol-
uendo creditoribus,vt dixi in eadem auth.in prin.fa
tetur tñ ꝙ in aliquibus libris in dicto versi.hic credi-
tor. nō habetur dictio hic.tñ tenet, qđ dixi.& secus
dicit esse si nō est necesse immobilia alienari.puta,si
potest solui de fructibus,vt quia prælatus, vel colle-
giū parce viuendo possunt satisfacere. nā tunc scđm
eum magis debent clerici cogi ad soluendum q̄ ipsa
ecclesia,pro hoc alleg.c.peruenit.ĵ.de fideius.qđ ha-
beť in Auth. de alienatione,& emphyteusi.§. si vero
quis.colla.ix.fateť tñ,ꝙ Archidia. in dicta Auth.hoc
ius.dicit,ꝙ licèt aliquis a prælato,& capitulo destine
tur ad accipiendā certam pecuniam mutuo,tñ bene
obstat exceptio creditori de versione non facta.l.ve-
rū.§.seq.ff. de resti.& l.j.§.si pupillo.ff. quod ius.sed
certè ƒm eum ille leges hoc non probant,quia loquū
tur,qñ pupillus hoc fecit sine tutoris autoritate . se-
cus si cum autoritate tutoris fecisset,quia tunc obli-
gatur,vt innuitur in d.l.verum. & sic scđm eū dictæ.
ll.potius faciūt pro eo,qđ est dictum.nam cū præla-
tus, & capitulum habeant potestatem administrandi
fructus,vř ꝙ teneatur creditoribus ecclesiæ de fructi-
bus etiā si non doceantur fructus in tm̄, ꝙ etiā ex de
bito cōtractus prælati cum collegio teneatur succes-
sor,alle.quod no.in c.ij.in gl.3.s̄.de ord.cog.dicit tñ,
ꝙ hoc casu si esset prælatus secularis qui haberet hæ
redem tenebitur hęres non successor,per id,qđ hř in
dicta auth.de alienatio.& emphyteusi.§.si vero quis.
& ita dicit de facto consuluisse . & hoc dicit signāter
notandum esse, quia scđm eum peruenire credunť
cōiter ad ignorantem.An autem bene, & perfecte di
xit patebit ex.ĵ.dicendis ¶Sed aduerte, q a do.Ant.
hic aliter fuit locutus in secunda opin.nam dicit , ꝙ
videretur , ꝙ non est necessaria probatio versionis in
vtilitatem ecclesiæ ex eo,quia sufficere vř contractus
cum ecclesia haberet formalia sua , vt valeat contra-
ctus,& ex eo agatur contra ecclesiam. xij.q.2.sine ex
ceptione. ¶ Nam certè solennitates ibi.exigūtur in-
ter quas non numeratur versio, & sic vř sufficere , ꝙ
ex causa iusta ineatur contractus ad vtilitatē eccle-
siæ.licèt oppositum eueniet.s̄.de his , quæ fiunt a p̄-
lato c.cum apostolica,& c.tua.cum ibi no.& s̄.de re.
eccl.non alie.in c.ad nostram. & s̄.de resti. in inte.c.
tua.Subdit tamen Inn.per hanc decretalem voluisse,
ꝙ vltra solennitates requisitas in d. c. sine exceptio-
ne exigitur,ꝙ probetur versio,& vř scđm eum quos-
dam dicere in oībus contractibus hoc exigi,ita ꝙ ex
aliquo non obligeť,nisi probetur versio in vtilitatem
ecclesiæ.demum refert,ꝙ In.hic in prin.gl.j. & in fi-
ne finaliter persistit,quòd rřr, vt obligeť ecclesiæ nō
est necesse,quòd probeť actualis versio.sed hoc fallit
in aliquibus casibus.primo in contractibus qui fiunt
gratia alterius tantum ,vt in deposito, quia tunc cum
nulla videať supponi vtilitas ecclesię oportet , quòd
probetur versio , & sic videtur velle Inn.hic esse ca-
sum scđm.d.Ant.Ipse aūt dom.Ant.dicit, ꝙ dictum
Innoc.posset procedere, qñ contractus est ceptus cū
prę lato

prælato,vel aliquo particulari de ecclesia. quia tunc oportet, ꝙ probetur versio,vt hic dicit.secus,qñ cum ecclesia esset initus contractus,vt quia depositū fuisset factū capitulo. nā tunc satis videt̄ ab ecclesia euenisse,vt obliget̄ ecclesia,vt hic ,pbat̄ a contrario sensu,& habet̄.j.de fideius.qđ q.busdam. & pro hoc ēt, q.a capitulū vr̄ representare ecclesiam.j.de testa.relatum.quod intellige,nisi aliqua fraus,vel simulatio interuenerit. & qđ dixi de deposito facto capitulo idē ſm eum etiam fortè possit dici de rectore vbi solus est rector,vt tunc cēseatur peruenisse ad ecclesiam id quod peruenit ad rectorem. quia illud videtur possit Rector in ecclesi a non collegiata,qđ potest capitulū in præiudicando in ecclesia collegiata,vt vr̄ esse glo. valde singularis,& no.j.de loca. potuit facere dictū. c.relatū.& s.de præben.cū non ignores.& quod no. Io.An.in c.edoceri.s.de rescrip.dicit tñ,ꝙ non audet hoc firmare, ꝙ dixi de Rectore ecclesiæ non collegiatę,quod præiudicet factum eius ecclesiæ,nisi aliàs superioris autoritas intercederet, quia aliàs ſm eum illud tenere videretur esse valde præiudiciale ecclesijs de quo dicetur in d.c. potuit. fallit secundo ſm Inn. in mutuo.quia oportet mutuātem esse solicitum , vt pecunia mutuata vertatur in vtilitatem ecclesię di. auth.hoc ius.circa fin.& d.§.si vero quis.in Auth.de alienatione,& emphy.& hoc speciale ſcđm Host. in odium feneratoris ſcđm fauorem ecclesiarum,q.a tamen oportet ecclesiasticas personas frequenter mutuum contrahere,& creditores feneratores, & auari sunt prompti,& parati ad dandum mutuū.j.de vsur. manifestę.& sic consuluit.¶Item ne contingeret ista occasione passim, seu indistinctè distrahi bona immobilia ecclesiarum,& ꝯñr ne desint alimenta pauperibus fuit super hoc specialiter prouidendum , vt in l.iubemus nulli.C.de sacrosan.eccl.& in auth. de non alie.in prin.& per totum in dicta Auth.hoc ius. & sic in mutuo. Secundū est speciale, ꝙ creditor debet esse solicitus, vt vertatur in vtilitatē ecclesiæ,qđ in alio contractu nō requiritur, & est simile in seruo quia si pecunia fuit sibi mutuata oportet probari pecuniā versam in vtilitatē dñi,& dñs obligetur.l.iij.§. sed si sic.& quasi per totum.ff. de in rem ver. dat etiā simile in muliere obligante se cū viro , vel cum alio , requirat̄,ꝙ probetur versio in res eius. C. ad velle.l. antiq.& in auth.si qua mulier. Fallit tertio ſcđm In. qñ fit alienatio rei immobilis ecclesiæ , addit d.Ant. vel alterius rei ecclesiasticæ quæ prohibita est alienari.tñ In.solum dixit de re immobili.¶ Idem tamē qđ d.Ant.in hoc vr̄ voluisse do.Flo.vt patet, per id , qđ dixi post eū tñ reuera text. in dicta auth.hoc ius. solum loquitur,qñ fit alienatio rei immobilis ecclesiæ. Ideo tñ ponit casum specialem contra dictam regulam. Videtur, ꝙ non debeat extendi ad res mobiles,vt hr̄ in l.ius singulare.ff. de legi,& ꝙ no.e.tit.de reg.iur.qui a iure.in vj.erit ergo speciale, qñ alienet̄ res immobilis ecclesię,vt satisfaciat creditoribus soluendo ei debitum. nam tunc emptor debet esse solicitus ad hoc,vt tenet alienatio, ꝙ pecunia soluta vertatur in vtilitatem ecclesię, & in causa propter quam facta est alienatio,& vt Priori creditori prius soluat̄, quàm posteriori,vt vr̄ probari in §.fuimus.in auth.de immobiliū ecclesiasticarum re.alienatione,colla.vj. Nec vr̄ tenere vēditio,nisi emptor errauerit, vt dictū est:& probat̄ in dicta auth.hoc ius.& subdit d. Ant. qđ fallit etiam quarto, qñ contractus initur cum particulari de ecclesia non habēte administrationem ab hoīe,vel a iure per istū tex.dicit etiā, ꝙ prædicta inquantum dictum est non necessarium creditorē esse solicitū de versione,procedere quò ad hoc,vt hęc vēditio non exigat̄ ab ipso creditore,exigit̄ tñ ſcđm eū a iudice præstatio autoritatis contractui, & fit̄ ab ipso prælato alienante,vt in l.magis puto.§.queri pōt. & §.illud.ff.de reb.eorū.& dicta auth.hoc ius. & sic dicit residere Inn.dicit aūt d.Ant. circa casum de ꝯtractu mutui,ꝙ putat dictum Inn.procedere, qñ cōtractum mutui fit cum prælato , & fortius sic cū aliquo particulari de ecclesia,vt tūc sit necesse probare versionem,qđ limitat procedere,nisi fieret mutuum intra sñiam cōi prouidentia taxatam,& mandatam, vt in c.cum in quibusdam.j.de fideius. si autem fiat mutuum cum ipso capitulo tunc dicit, ꝙ ipsum capitulū mutuo suscipit respectu certi,& determinati vsus, vel causæ ad hunc Inn. dicit verum,quia oportet , ꝙ probetur versum in vtilitatem vsus, vel causę . & sic intelligit istum text.generaliter etiam extra casum , qñ fiat alienatio ad finem relationis , seu solutionis debitorum creditoribus,q.a vr̄ eadem rō ſcđm eū,qñ recipitur pecunia mutuo respectu certi , & determinati vsus,vel causæ, & sic intelligit̄ dictum Ant. circa hoc ius,& ꝑalle.§.si vero quis.si aūt ecclesia recipiat mutuū,puta prelatus cum conuentu,vel capitulo,& non determinat̄ certus vsus , vel certa causa in q̃,vel in qua recipiatur,tunc dicit,ꝙ non est contraria ,pbatio versionis,q.a eoipso,ꝙ peruenit mutuū ad capitulum censet̄ versum in vtilitatem ecclesiæ, vt vr̄ esse casus ſcđm eum non cauillando literam in c. ꝙ quibusdam.j.de fideiu.& hoc dicit esse notandū,q.a aliàs sic non dicit do.Pet.hic succintè transire cū eo, qđ hic ponit Io.An.¶ Sed aduerte, ꝙ mihi vr̄, ꝙ duo sunt videnda,primo q̃ propriè fuit mens Inno.in hac materia,cuius mentem.do.Flo.recitat suo modo.& similiter do.Ant. suo,secundo erit videndum qđ tenendum in materia,& an bene dixerit do.Flor.& an do.Ant.circa primum est aduertendum,ꝙ Inno. hic primo allegat aliquas concordantias ad id,qđ hic dr̄ ꝙ non teneatur ecclesia,nisi probet̄ uersio. demū dixit , ꝙ hic loquitur, qñ personę non ecclesiæ fuit res deposita successiuè.tertio dixit, ꝙ non tm̄ in mutuo , sed etiam in alijs contractibus,uidetur ꝙ debeat probari uersio,ut possit agi contra ecclesiā,demum dixit ꝙ hoc possit procedere in contractibus qui fiunt gratia alterius,vt est depositum. Sed ubi ꝯtractus fit grā ecclesiæ,ut contingit in emptione,& uenditione, & similibus,dicit,ꝙ tunc non est necesse probari in uersionem,nisi in mutuo,licèt fiat gratia ecclesiæ. Vnde in alijs sufficit,quòd utiliter contrahat̄,seu fuerit cōtractum,licèt non appareat nersio per l.uerū.§.sciendum.ff.de minori.& plus etiam dixit,ut s.tetigi, qđ si utiliter non contrahatur in alijs cōtractibus q. fiūt etiā gratia ecclesiæ dummō forma sit seruata capitulo sine exceptione tenet contractus, licèt posset dari restitutio si ecclesia sit lęsa,ut.s.dixi post do.Flo.& si dicatur, ꝙ non ur̄,ꝙ etiam in contractu uenditionis debeat emptor probat uersum in utilitatem ecclesiæ ꝑ id,qđ hr̄ in l.magis.§.illud.ff.de rebus eo. & in dicta auth.hoc ius.rñde,quia ſcđm eum in dictis iuridibus hoc non dr̄.sed dr̄ in §.illud.quod bene ad iudicem hñtem præstare autoritatem alienatione rei minoris spectat dicta solicitudo,ut faciat conuerti ꝑtiū, &c.soluēdo creditori.& in auth.hoc ius.debet intelligi, q.a spectat ad ꝑlatum habere dictam solutionē , qñ alienatur res ecclesiæ.emptori aūt sufficit, ꝙ seruata sit forma ibi posita,uerū,quia iste intellectus ur̄ esse ꝯ dictam auth.nisi expressæ litera ur̄ uelle, ꝙ solicitudo spectat ad emptorem,ut faciat cōuerti pretiū in soluendo creditoribus,aliàs non posset hēre : ā quæ

quæ vendit. Ideo fortè Inn. met intermixta qõne, an & qñ debitor ecclesiæ soluens plato videret liberatus, & an tũc sit necesse, ꝙ probetur pecuniã solutã esse versam in vtilitatem ecclesiæ. de quo j. dicetur. ¶Sub dubio fortè dixit, quòd speciale vr esse, quãdo alienatur res immobilis ecclesiæ pro satisfaciendo creditoribus, vt emptor dẽt esse solicitus, ꝙ pretium per ipsum datũ conuertatr in satisfaciendo creditoribus, & qđ dixi. s. de pecunia mutuata seruo, & mulieri. in alijs aũt venditionibus. & contractibus dicit esse secus. & sic resid et Inn. & ista dr esse ꝓpria mẽs Inn. vt patere põt ex his scriptis per eum ẜm dicta vr hęc esse conclusio. ꝙ ꝯtractus qui fit gratia alterius, vt est dispositum requiratr ꝙ ꝓbetr versio, & istu d firmat hic Inn. indistinctè. similiter etiã istud firmat in c. ꝙ quibusdã. j. de fideiuſ. in glo. magna. vbi dicit, ꝙ ciuitas, & ecclesia nullatenus tenent ex mutuo, nisi probetr versio. si aũt fiat gratia ecclesię, & alterius, vt est ꝯtractus emptionis, & venditionis, tunc dr velle, ꝙ non sit necesse probari per emptorem ꝑtium versum in vtilitatem ecclesiæ. Fallit ſcđm eũ, qñ fit alienatio rei ĩmobilis ecclesiæ, vt satisfiat creditoribus, qa tunc est locus ꝓ id, qđ s. dixi. & ista est in effectu ꝯclusio Inn. in hac materia, vt patere põt ex superius dictis. ¶Et aduerte, qa reperio Bald. in auth. hoc ius. C. de sa. san. eccle. in pe. col. intellixisse. Inn. prout superius recitaui, videlicet, ꝙ in tribus casibus reqrit

14 ꝙ probetr versio. Primus † est in cõtractu qui fit gratia alterius, vt in deposito. ſcđs in mutuo. Tertius qñ venditur res immobilis ecclesiæ: aliàs ẜm eũ non est necesse probare versionẽ, & per hoc fertur, ꝙ si Abbas emit pannũ pro vestimentis monachorũ non est necesse, ꝙ mercator qui vendidit pannũ ꝓbet pannũ versum in vtilitatẽ monachorũ, dicit etiã Inn. hoc verum, ꝙ qñ debitum ecclesię soluitr prælato liberabitr etiã si non ꝓbetr versio pecuniæ solutæ in vtilitatem ecclesię, de quo inferius dicetr, & etiã inferius tangã, an in ꝓcedẽti dicto bene dixi. Bal. dixit etiã Inn. velle, ꝙ sacerdos recipiẽs pecuniã mutuo noĩe ecclesiæ licèt non tenetr ecclesia si nõ ꝓbetr versio, tñ tenebitur ipse sacerdos, & eiusdẽ hæredes, vt voluit Inn. in c. ex ꝑsentibus. j. de pigno. satis ẽt ꝓbatr in §. si vero q. s. in auth. de alie. & emphyteusi. colla. ix. restat nũc

15 videre qđ tenendũ in materia. ¶†Aduertẽdũ primo qa circa depositũ, qđ Inn. dixit. in xij. gl. qđ fuerit factum depositũ nõ tenetr ecclesia, nisi quatenus lucrũ sentit. arg. l. iij. §. si filius. ff. de precario. vbi dñs non

16 tenetr † ex fideiussione facta per seruũ, vel filium, nisi quatenus tẽdat in vtilitatem domini, vel patris, & sic vr intelligere literam istam inqtum a ꝯrio sensu innuit ecclesiã tenere, si res fuit ecclesię cõmẽdata, seu deposita. do. vero Anto. & do. Flo. vt superius tetigi simpliciter videntur velle per istum text. a contrario sensu ecclesiam teneri, quando res fuit deposita ecclesiæ, potes dicere, ꝙ de iure obligata vr ecclesiæ, qñ depositum factum est ecclesiæ per istum tex. non violando eũ. sed potest tunc esse dubium, an ecclesia posset se iuuare aduersus dictam obligationẽ per restitutionem in integ. si res non reperiatur esse penes ecclesiam, potes dicere, ꝙ si ex dolo ecclesiæ. & sic ꝑlati & capituli desijt res esse penes ecclesiã. tũc nõ possit restitui ad instar minoris, qui non restituitr in delictis. l. si ex causa. §. nunc videndum. ff. de mino. dolus autem prælati, & capituli vr nocere ecclesiæ, vt videtur esse text. cum gloss. notabili. in c. cum dilectus. s. de or. cog. in gl. iij. de quo ibi per doc. & ibi etiã dixi. & de do. & cõtu. c. ij. ibi etiã tangitr de materia, & ibi etiã dixi, & no. in regula, delictũ. de reg. iur. in vj. & per gl. & Legist. in l. iubemus nullã. C. de sacrosan. eccle. si vero ex culpa lata prælati, & capituli desijt res esse penes ecclesiã, tũc Ioan. An. hic. & idẽ do. Flo. & do. Pe. vñr velle, ꝙ cum lata culpa æqparatr dolo. vt in l. ꝙ nerua. ff. deposi. & in l. j. §. pe. ff. si mensor fal. mo. di. ꝙ etiam tũc non restituatr, vt tetigi in notabilibus. sed vt in illis dixi, ꝙ minor possit restitui aduersus latam culpã, vt est tex. cũ gl. notabili. in l. nisi exigitur. ff. de eden. eadẽ rõne vr ꝙ ecclesia possit restitui aduersꝰ illã, cũ æqparetr minori, vt in c. j. s. de resti. in integ. & no. per gl. in l. iij. C. qñ ex offi. tu. & hoc vr intelligendũ, nisi quatenus aliqđ lucrũ peruenisset ad ecclesiã ex ipso, ꝙ posito per id

17 qđ superius post Inn. ¶†Nunc videndũ est qđ tenẽdum in mutuo. tu potes concludere, ꝙ aut mutuum factũ sit soli plato, & tunc non vr teneri ecclesia nisi probetr versio, sicut nec obligatr minor ex mutuo recepto noĩe ipsius minoris ꝑ tutorẽ, vel curatorem, nisi probetur versio in rem ipsius minoris. l. iij. C. qñ ex facto tutoris. & hoc etiam tenuit Cy. in auth. hoc ius. C. de sacrosan. eccle. & ꝓ hoc, quia vr ęquiparari ꝑlatus tutori, vel curatori minoris, vt voluit glo. in c. qualiter. & qñ. el ij. j. de accu. & facit, qđ hr in §. orphano. in Auth. de eccl. tit. ad finẽ. q̃uis nõ ꝑ oĩa ęqparãtur, vt est gl. valde notabilis. v. q. iij. c. fi. vbi ponit aliquas dñas inter tutorem, & curatorẽ ex vna pte, & ꝑlatum ex alia parte, tñ ꝙ ad illud qđ dictum est eadem est ratio & per ꝯñs idem ius, de const. translato. & de transla. c. ij. ff. ad l. Aqui. l. illud. videretur tamen satis esse, quòd ipse prælatus recipiẽs mutuũ possit conueniri, & cogi satisfacere de fructibus ab ipsis expectatis, vt in §. peruenit. de fideiuſ. & in ꝑalle. §. si vero quis. in Auth. de alie. & emph. & qđ no. Inn. in c. ex præsentibus. de pig. & qđ dixi de ꝑlato recipiente mutuum nomine ecclesiæ, multofortius procedit in alia particulari ꝑsona recipiente mutuũ nomine ecclesiæ, etiam si sit beneficiatꝰ in ecclesia, interdum vero mutuũ fit prælato, & capitulo, & tũc hoc casu est dubium, an ecclesia teneatur si non probetur versio in vtilitatem ecclesiæ. Azo tenuit quòd sic, & eius opinionem vr secus in gl. in auth. hoc ius. circa fin. C. de sacrosan. eccle. & idem tenuit Lau. & Gof. vt refert Arch. x. q. ij. hoc ius. idẽ etiã Bart. in d. auth. hoc ius. & idẽ vr velle Cy. saluo tñ qđ. j. dicã. gl. vero. in §. si vero q. s. in Auth. de alie. & emphy. tenuit ꝯriũ ꝓ tex. illũ & ꝓ id, qđ hr in auth. hoc ius. ad finem. in quibus videtur indistinctè dici, ꝙ ex mutuo facto nomine ecclesiæ non tenetur ecclesia, nisi probetur versio, & cũ illa gl. transit ibi Ia. de Belui. cum illa videtur hic transire Innoc. dum indistinctè dixit ex mutuo non tenere ecclesiam, nisi probetur versio, & idem voluit in c. quod quibusdã. j. de fidei. cõ. vbi dicit, quòd ciuitas, & ecclesia nunquam tenentur ex mutuo, nisi sit versum in vtilitatẽ ecclesię, idẽ dr sequi Archi. in d. auth. hoc ius. & si diceretur ꝑlatus cum capitulo potest ꝑiudicare ecclesiæ delinquendo, vt no. s. de ord. cog. cum dilectus. in gl. iij. & per ꝯñs potest præiudicare ecclesiæ ꝯtrahendo. rñdet gl. in d. §. si vero quis. & in d. l. iubemus nullã. C. de sacrosan. eccle. quòd facilius præiudicat prælatus cum capitulo ecclesię delinquendo, q̃ ꝯtrahendo, sicut minor facilius sibi præiudicat delinquendo quã contrahendo, & not. in l. si quis in tantum. C. vnde vi. Bart. vt dixi stat cum gl. dictæ auth. hoc ius. d. vero Ant. nititur ꝯcordare opi. nã dicit, ꝙ aut pecunia fuit mutuata in certã, & determinatã cãm, & tũc nõ credit, quòd sufficiat pecuniam esse mutuatã prælato, & capitulo, vel ipsi ꝑlato ꝯsentiẽte capitulo. sed oportet-

tet,quòd ꝓbeť verſio per id, quod hř in d.auth.hoc ius.& in d.§.ſi vero quis.qui text.ſecundum eũ non bene poſſunt cauillari.quia ibi fuit contractus factus cum prælato, & capitulo, & tamen non ſufficit mutuum factum eſſe prælato,& capitulo,niſi aliter probetur verſio in illam cauſam determinatã pro quã factum erat mutuum.Sed certe , ſi bene ponderentur dicti tex.non loquũtur de mutuo facto.ſed bene eſt verũ,ꝙ loquunť,qñ fit alienatio rei mobilis ad certã cãm,videlicet,vt ſatisfiat creditoribus quo caſu emptor dẽt eſſe ſolicitus,vt pretium conuertatur in illam cauſam pro qua fit venditio,& ſic, vt ſatisfaciat creditoribus.forte tñ do.Anto.voluit dicere per illũ text. ꝙ ſicut vbi , qñ alienatio fit ob certam cauſam emptor dẽt eſſe ſolicitus,vt ꝯuertatur in illam cãm , ita & eadem ratione dẽt creditor eſſe ſolicitus,quãdo fit muutum in certam cauſam, vt in illam cõuertatur,hoc tñ vt dixi non probať ibi,licèt argui poſſit pro dicto.do.Anto.per illum tex.in ſimili quatenus ibi dicitur de emptore.poſſet dici , quòd illud eſt in emptore qui vult ſequi rem immobilem eccleſiæ q̃ ratio vř ceſſare,qñ creditor mutuat ĩ aliam cauſam , tunc dicit do.Anto. ꝙ ſufficit probari mutuum eſſe factum prælato,& capitulo, vt hř.ĩ.de fideiuſ.quod quibuſdam.vbi vř eſſe caſus ſcđm eum.& ſcđm prædicta vř,quòd opinio.gl.in auth.hoc ius porrectum. ad finem.& ſequentium habeat locum,qñ mutuum eſt ſimpliciter factum prælato,& capitulo.& tũc nõ ſit neceſſe ꝓbari verſionẽ.opi.vero gl.in §.ſi vero q.s. & ſequentium habet locum, qñ mutuũ fit mediante determinata cauſa.quia tũc ſolicitus, & curioſus dẽt eſſe creditor,vt vertať in illã cauſam. ar.dictæ auth. hoc ius.Quòd aũt circa mutuũ dixit do. Flo.dixi ſuperius poſt eum.Sed ad arg.quia differentia q̃ facit do.Ant.an fiat mutuum,vt certa cauſa,an vero ſimpliciter non videť bene iure probari , vt tetigit ſuperius.Item non vř opi.do.Flo. procedere inq̃tum voluit,ꝙ in mutuo ſit neceſſe probari verſionẽ , niſi qñ agitur de alienatione rei immobilis eccleſiæ per id qđ dixi.ſ.poſt Inno.qui indiſtinctè vř velle, quòd ex mutuo nunq̃ teneať,niſi probetur verſio. & ſic videť quòd etiam ſi tractaretur de alienatione rei mobilis eccleſiæ etiam non præcisè nõ ſufficiat apparere de mutuo,niſi appareat conuerſum in vtilitatem eccleſiæ. Quid ergo dicendũ in hoc articulo in quo variæ fuerunt opiniones,vt patet ex prædictis potes dicere ꝙ vbi fit mutuum prælato, & capitulo conſentiente capitulo,& idem ſi fiat alteri de ꝯſenſu p̃lati, & capituli. ꝙ tunc eccleſia eſt obligata ex tali mutuo.vř eſſet tex.in præalle.c.ꝙ quibuſdã. & vř etiam ibi tenere Io.An.ſuper gloſſ.ſed dubium tunc eſſe põt,an eccleſia põt petere reſtitutionẽ in integrũ, ſi non appareat de verſione,& certe vř dicendum ꝙ ſic ad inſtar mutui facti minori cum autoritate curatoris qui põt reſtitui,ſi non ꝓbeť mutuum verſum in eius vtilitatẽ,vt eſt tex.in l.j.& ij.C.ſi aduer.credito.& iſtud vř etiam voluiſſe Cy.in dicta auth. hoc ius.vbi vř cõcludere,quòd ſi prælatus ſolus recipit mutuum ipſo iure non tenetur eccleſia,niſi ꝓbeť verſio. ſed vbi recipit mutuũ p̃latus cum capitulo. tunc de iure teneť eccleſia.ſed põt reſtitui ſi non ꝓbeť verſio ꝑ creditorem,& ꝓ hoc bñ facit , ꝙ eccleſia æquiparať minori vt in p̃dicto.c.j.ſ.de reſti.in inte. & iõ dẽt poſſe reſtitui ſicut minor,& ad hoc non tenebiť cum effectu, ſi petat reſtõnem, niſi ꝓbeť verſio ꝑ creditorẽ,& hoc mõ poſſit intelligi dictũ Inn.hic,& in d.c.ꝙ q̃buſdã. & gl.in d.§.ſi vero qs. & licèt aľs minor dẽt ꝓbare minorẽ ætatẽ,& læſionẽ.l.nã & poſtea.§.ſi minor.& qđ ibi no.ff.de iureiu.cum ſpãle eſt in mutuo , ꝙ nõ tenetur probare læſionem,& ſic eoipſo p̃ſumiť læſus qui allegat læſionem,niſi creditor ꝓbet eſſe verſum in vtilitatem eius.& idem eodem modo vř in eccleſia dicendum , videlicet,ꝙ licèt aliàs qñ eccleſia petit reſtitutionem dẽat ꝓbare læſionẽ ſm ea quæ hñr in d.c.j.de reſti.in inte.cũ iſto caſu,qñ agitur ex mutuo contra eum erit ſecus,quia ſufficit allegare lęſionem , ſeu eccleſiã fore læſam,niſi ꝓbetur verſio per ipſum creditorẽ , & hoc vř procedere, ſiue mutuum fuit receptũ in determinatã cãm,ſiue in nõ determinatã,& ſiue agiť de alienatione rei ĩmobilis,ſiue mobilis eccleſiæ,vř tñ per id,qđ ſuperius dixi,ꝙ p̃latus & ipſi de capitulo qui recipiunt mutuũ poſſunt ꝯueniri,& cogi,vt de fructibus ad ipſos ſpectãtibus ſatiſfaciant ipſi mutuanti.hř.ĩ.de fideiuſ.peruenit.& qđ dixi.ſ.poſt do.Flo.¶ Sed iuxta p̃dicta poteſt eſſe dubium , an quod dictũ eſt de mutuo reſpectu eccleſiæ procedat etiã ſi mutuũ non fuit fęneratitiũ.videretur dicendum,quòd demũ, qñ fuit fęneratitium in odiũ ipſorum fęneratorũ,& iſtud cenſiſſe hic Hoſtiẽ.dum dixit ꝙ ſpãle ĩ odiũ fęneratorũ,& vtilitatẽ eccleſiarũ vt ſuperiꝰ recitaui recitãdo.dictũ Ant. & poſt d.Flo. & ẽt ꝓpoſuit hic Io.An.dictũ Hoſ.Idẽ vř voluiſſe gl. in l.j.& ij.C.ſi aduer.cre.Idẽ ibi Bar. idẽ Cy.ĩ auth. hoc ius porrectũ.Inn.vero hic.& ĩ pal.c.qđ q̃buſdã. vř velle contrariũ dum dixit indiſtinctè eccleſiã nunquã teneri ex mutuo,niſi ꝓbeť verſio.& ꝓ iſta parte facit, quia licèt lex.ij. C.ſi aduer.credi. loquatur de creditore fęneratitio.tñ.l.j.de illo expreſſe nõ loquitur, ſed ſimpľr de mutuante,ꝗuis gl.ibi illã intelligit in creditore fęneratitio.cõis vř eſſe opi.vt patere põt ex ſupradictis , ꝙ id, qđ dictum eſt de creditore mutuante intelligatur de creditore fęneratitio , tñ non putaret abſonum tenere opi.Inn. vt ſuperius hř in l. j.C.ſi aduer.credi.non diriuando ad l.illã.rato.cum contingit,ꝙ mutuum non ſit feneratitium , vt docet experientia , & vtinam non eſſet,cum nimis magnis vſuris &c.& hęc ſufficiant de contractu mutui.Qualiter aũt probať verſio eo caſu quo expediens eſſet illã ꝓbari,vt eccleſia teneať.ĩ.tangetur . in cõtractu autẽ cõmodati facti gratia eccleſiæ ſatis vř ꝙ ſi ſit factum p̃lato,& capitulo teneť eccleſia. ar.huius.text. vt poſſet petere reſtitutionẽ, niſi probet læſionẽ, q̃a qđ ſufficiat allegare lęſionẽ, licèt non ꝓbeť vř ſpãle in mutuo, vt prædixi.ſi aũt ſic dicit cõmodatum ſoli pręlato,vř quòd eccleſia non teneatur, niſi ꝓbeť verſio,vel niſi apparet rem ſtare penes eccleſiã per hũc text.in contractu autẽ emptionis, & venditionis vř ꝙ ſi fiat venditio rei immobilis probare debet qđ hř in d.auth.hoc ius.qui emptor dẽt eſſe ſolicitus,vt p̃tium conuertatur in ſatisfaciendo creditoribus,aliàs non poterit rẽ habere,vt ibi dř.in alijs. autẽ venditionibus vř ꝙ ſufficiat ꝙ ſit facta per p̃latum , & capitulum cũ ſolennitate capituli ſine exceptiones eo caſu quo illa requiriť. nã tũc tenebit ꝯtractus,nec poterit reſtitui eccleſiæ,niſi ꝓbet læſionẽ,vt hic voluit Inn. & quod dixi,qñ fit venditio rei immobilis idem dicit do.Flo.& do.Ant.vt patere poſſit ex his quæ.ſ.dixi,qñ fit venditio rei mobilis prætioſæ quæ non põt alienari ſine ſolennitate capituli ſine exceptione, vt hř in ſimi.C.de admi.tuto.l.lex quæ. & dictũ fuit.ſ. de his q̃ fi.a p̃l.c.tua.Inn.tñ:& hic ſimiliter tex.in d. auth.hoc ius.ſolũ loquuť de re immobili , iõ de iure vř ſecus de re mobili.tutius tñ eſt propter vitãdas opiniones probare idem in re mobili prætioſa quãdo venditur, vt ſic emptor tunc ſit ſolicitus p̃tiũ cõuerti in cauſam ꝑ ꝑ q̃ fit venditio. ſi autẽ ꝙ dixi.ſ.ꝙ quando

qn̄ fit mutuum prælato,& capitulo, ꝙ tunc de iureiuran.ecclesia tenetur:obstat quod hr̄ in l. iubemus nulli.C.de sacrosan. eccle.vbi vr̄ ꝙ etiā si omnes de ecclesia consentiant non teneaſ̄ ecclesia.sed rn̄de,ꝙ ibi loquitur in alienatione prohibita,qđ dictū etiam procedit in mutuo , qđ non est pͦhibitū fieri eccleſię.& sic non hēt obstare qđ dictū est.s̄.Quid iuris,si mutuū fiat p̄lato tm̄,an censeaſ̄ esse factum ecclesię. do.Ant.vr̄ voluisse ꝙ sic inq̄tum dicit ꝙ capitulū repræsentat ecclesiam, vt hr̄.j̄.de testa.relatū.el ij. sed glo.in auth.hoc ius.in fi.vr̄ requirere,quòd sit factū oībus de ecclesia, & sic p̄lato, & capitulo.facit.s̄.de his q̄ fi.a prelato.c.nouit. & c.q̄to.potes dicere,ꝙ si diuisa est administratio capituli ab administratione p̄lati, tunc possit ꝓcedere dictū do.Ant.facit,qđ no. in c.edoceri.s̄.de rescri.qđ tn̄ vr̄ intelligendum,nisi esset magna quantitas quæ mutuo sumetur, ꝙ tunc vr̄ ꝙ dēt interuenire etiā ꝯsensus p̄lati p id,qđ not. Inn.in c.j.s̄.de proc.vbi vult , ꝙ licèt p̄latus haberet administrationem bonorū ecclesiæ, tn̄ in negotijs arduis,seu magnis negotijs teneſ̄ requirere consensum prælati.vbi aūt mutuum fit soli prælato, siue habeat administrationem diuisam a capitulo,siue habeat administrationem cum capitulo,siue solus habeat administrationē bonorū cōiū p̄lati , & capituli, prout de iure vr̄ esse hoc vltimū p ea , q̄ no.in d.c.edoceri. non obligabiſ̄ successor,nec ecclesia , nisi ꝓbeſ̄ versio,vt habetur in l.iij.C.quando ex facto tutoris.& p id,qđ superius dixi,qn̄ mutuū fit soli prælato.& per p̄dicta patere pōt, an Bal.bn̄ dixit ī p̄dicta auth.hoc ius. inq̄tum dixit ꝙ si Abbas emit panū pro vestibus faciendis monachis,ꝙ tūc pannarius qui vendit pānū poterit agere contra ipsum ecclesiā.& sic,an procedat, ꝙ tunc ex tali contractu Abbatis obligeſ̄ monasterium.nam vr̄ dicendum,ꝙ sic si Abbas haberet administrationem bonorum monasterij. ex quo iste non est contractus mutui, nec agitur de alienatione rei īmobilis ecclesiæ.& ideo vr̄,ꝙ teneaſ̄ ecclesia.licèt aliter non ꝓbeſ̄ versio. poterit tn̄ ecclesia petere restitutionem in integrum , si forte læsa esset in pretio panni,vel si fortè apparet,quòd culpa prælati per quem ipsum pannum emptum fuit.arg.eo. quæ hn̄r in l.siue habere.§.interposito.ff.de admi.tuto.& in l. pater.§.idem ex diuerso.ff. de minori. Secus si casu fortuito perijsset. quia tunc nihilominus tenebiſ̄ ecclesia argu.l.verū.§.sciendū.ff.de minori.& l.ij.§.vn̄ si seruus.ff.de in rē ver.& notauit. Cy.de pānario,si ille perisset casu fortuito, qđ tūc teneretur ecclesia. ar.iurium præallegatorum.Qualiter autem probetur versio eo casu quo expediens est illam probari. Conclude,ꝙ diuersimodi traduntſ̄ circa illud.nam glo.in d.auth.hoc ius.ad finem . dicit ꝙ satis vr̄ ꝓbari versio eo,quod mutuū factum fuit prælato,& capitulo. Gl.tn̄ tenuit in §.si vero quis cōtrarium. in Auth.de alienatione,& emphyteusi.colla.ix.do.An.hic,vt e͂t superius tetigi dicit, ꝙ si mutuū est receptum ob certam,& determinatam cām , tūc ꝓcedit secunda opinio.ar.eorum quæ hn̄r in dicta.auth.hoc ius.Si autē pecunia sit simpliciter mutuata prælato,& capitulo, tunc præcedit prima opinio.sed certe,vt superius dixi vr̄ ꝙ hoc casu,qn̄ fit mutuum p̄lato,& capitulo,ꝙ obligeſ̄ ecclesia.de iureiu.vt hr̄.j̄.de fideiuſ.ꝙ q̄busdā.sed tn̄ vr̄ ꝙ ecclesia posset petere restitutionē allegando læsionē etiā si aliter nō ꝓbat,quia spāle vr̄ in mutuo facto minori in l.j.& ij.C.si aduer.cred.& sic quo ad impediendā restitutionē in inte.nō dr̄ apparere de versione etiā si mutuū fuerit factū prælato,& capitulo,nisi aliter probetur q̄q̄ do. Anto. aliter hic dixerit , vt patet ex superius dictis . Alius modus est secundum aliquos ꝙ ꝓbeſ̄ p̄latū qui suscepit mutuū fuisse diligentē qui consueuit esse diligens in alijs negotijs.ar.l.nō oēs.§.ab arbitrijs.ff.de re mili.sed istā opinionē reprobat gloſſ. in d.§.si vero quis,& illam cōiter reprobant doc.ꝙ talis coniectura non vr̄ esse sufficiens,vt hr̄ in d.auth. hoc ius. ad finem. & facit etiā,qđ hr̄ in l.iij.§.sed si sic.ff.de in rē ver. Vnde alij dixerunt,ꝙ alius modus probandi versionē est si ꝓbetur p̄latū cōsueuisse diligentē esse, & ecclesiā tūc habuisse indigentiā de eo ꝑ ꝗđ mutuū accipiſ̄,puta reparatione , vel monachi egebant vestibus , vel frumēto,vel vino pro victu.& hoc casu si apparet indigentiam cessasse.vt quia reperitur ecclesiā esse reparatam,vel monachos indutos vestibus , vel fuisse alimentatos pane,& vino,licèt nō apparet specificè quod pecunia mutuo recepta conuersa fuerit in indigentia ecclesiæ , vel monachorum, tamen satis vr̄ præsumptione ꝓbabitur versio,& præsumeſ̄ subuentum indigentiæ ex pecunia mutuata.arg. l.si neuter. §.fi..ff.de pri.credi. per id,qđ notauit Bart.in l.cum seruus.ff.de ver.obli.& quod hr̄ in l.fi.C.de alimen. pup.p̄stan.& istud cōiter sequunſ̄ doc.præcipuè Cy. in dicta auth.hoc ius. & etiam Bald.ibi. & Sali.& d. Anto.hic.Si autem appareret pro tempore mutui recepti , quòd aderat indigentia , & non appareret illi indigētiæ fuisse satisfactum, quia adhuc durabat tūc est dubium, an si mutuans mutuauit , vt subueniret indigentiæ,& prelatus cōsueuit esse diligens.an hoc sufficiat , vt mutuans agere possit. ¶Quidam videnſ̄ voluisse,quòd sic per l.fi.ff.de exercito. & vr̄ sensisse glo.in dicta auth.hoc ius.sed doc.cōiter tenent contrarium , videlicet,ꝙ nō sufficiat id mutuari,vt possit agere contra ecclesiā,nisi aliter probet pecuniā conuersam esse in vtilitatē ecclesiæ , vt hr̄ in dicta auth. hoc ius.ad finem.& in l.ciuitas.ff.si cer.pe.sed nunc videndū est qualiter rn̄deatur ad dictā.l.fi.ff.de exercito.ꝓ cuius declaratione dicit Guil.in d.auth. hoc ius.quod quandoq; recipiſ̄ pecunia mutuo pro alio ab illo qui nullum habet mandatum, & tūc mutuās non pōt agere cōtra illum pro quo recipitur, nisi ꝓbet pecuniam versam in eius vtilitatem per id,quod hr̄ in d.l.ij.§.sed si sic.ff.de in rem ver.qn̄q; recipitur pecunia a non habente verum mandatum hominis, sed interpretatū a iure, vt contingit in tutoribus, & curatoribus qui propriè non habent mandatum ab ipsis minoribus, sed censetur hr̄e a iure.& ideo non agunt ꝯ ipsos minores actione mādati,sed tutor agit actione tutelę,& curator actione neg.gest.l.j.ff.de tute.& rōnibus distra.l.curatores.ff.de neg.gest.& idē etiā cōtingit in p̄latis ecclesiarū qui similiter cēsenſ̄ hr̄e a iure mandatū,& tūc in istis ꝓcedit, quod tenetur minor,vel ecclesia ex mutuo eis facto , nisi probetur versio , vt dicta auth. hoc ius.ad finem,& in l. iij.C.qn̄ ex facto tutoris.& idem in mutuo facto administratori ciuitatis, p id qđ hr̄ in l.ciuitas.ff.si cer. pet.& facit,quod no.j̄.de fidei.quod quibusdā.qn̄q; autem recipitur pecunia mutuo pro alio ab eo qui hēt verū mādatū ab hoīe.xxv.annorū , & hoc casu si hēt mādatū specificū ad recipiēdū ī certa cā , sufficit ꝙ recipiat pecuniā mutuo ob illā cām licèt postea ī illā cām nō ꝯuertit.l.j.§.nō aūt.ff. đ exercito.si aūt nō hēt specificū mādatū ad recipiēdū pecuniā mutuo,si in ꝯn̄a intelligitur hr̄e mandatū , qđ possit recipere pecuniā mutuo ꝓ reparatione nauis. & hoc casu ꝓpriè loquiſ̄ d.l.fi.ff.de exercito.q̄a ad hoc , vt creditor mutuās tali proposito hēat actionē ꝯ illū q. ꝓposuit,non sufficit simpliciter mutuare, sed oportet,ꝙ

ꝓbet ꝙ tpe mutui nauis indigebat reparatione, & ꝙ in loco vbi factum fuit mutuum erant res ex quibus poterat reparari,& ꝙ mutuans in causa illa, vt fieret reparatio nō tenetur,si probat creditor prædicta, licèt aliter non probet de reparatione sufficit,vt possit agere contra illum qui proposuit illum recipientem pecuniā.vt ꝓbatur in d.l.fi.& ꝓcedit illud.ideo ſm Guil. quia talis præpositus habuit verū mandatū ab homine maiore.xxv. annis exercenda negotiatione nauigandi.ideo tunc obligatur ille qui dedit mādatum tale cōcurrētibus coiecturis de quibus.s̄. etiam si non ꝓbetur aliter pecuniā in eius vtilitatē versam, Bart.autem in d.auth.hoc ius. & in l.ciuitas.ff.si cer. peta.in mutuo facto ciuitati concludit,ꝙ aut fit mutuum cōcilio generali, qđ representat populū,vt est gl.no.C.quæ sit lon.consue.ſup Rubrica. & tūc tenetur ciuitas etiam si aliter non ꝓbeť versio.Idē dicit, si fiat mutuū habenti spāle mandatū ad recipiēdum mutuū ab ipso concilio gñali,quia sufficiat tali mutuare, licèt aliter nō appareat,ꝙ pecunia sit versa in vtilitatē ciuitatis. Idē dicit si habuit mādatum recipiendi mutuū in certā cām. Nam sufficit ꝙ mutueť in illā causam,licèt appareat pecuniā in illā cām versam, alle.l.habebat.§. non aūt.ff.de exerci. & ꝙ no. Azo in summa de exercito.& Inno.j̄.de fidciuſ.ꝙ quibusdā.& facit,qđ no.ipse Bar.in d.l.j.§.non autem. & in l.fi.ff.de exercito.si autem recipiens mutuo nō hēt spāle mandatū. sed gñale interpretatū a lege, vt contingit in administratore bonorū ciuitatis. & tūc ita demū obligatur ciuitas, cū versio ꝓbeť, p id qđ hř in d.l.ciuitas.ff.si cer.pet.& in l.iij.C.qñ ex facto tuto.& in d.auth.hoc ius. & idē in simili vř voluisse Bar.dicendum fore in ecclesia,ꝙ dictum est.s̄.de ciuitate.vt sic distinguatur,an mutuum sit factum a p̄lato,& capitulo,vel habenti mādatum ab eis, vt tūc non sit necesse probare versionem, & hoc casu non hēt locum d.l.fi.de exercito. quia vt dixi prælati, & administratores ciuitatū censentur hře mandatum a iure interpretatum,non autē habent verum mandatum ab homine quo casu loquitur.d.l.fi.de exerci.vt superius dixi.¶Præterea,vt hic dicit do.Ant. loquiť in his qui habent mandatū ab illis qui possunt præiudicare sibi, qđ non cōtingit in administratoribꝰ bonorū ecclesiarū,vel ciuitatum, & per prædicta patet rñsum ad dictam.l.fi. an autē sit fienda dřia,an mutuum sit prælato, & capitulo simpliciter, an vero ob certam,& determinatam causam,& similiter,an deť mādatū per prælatū,& capitulū alicui ad recipiendū mutuū simpliciter. an vero ad recipiendū in certam & determinatam cām.do.Ant.hic voluit, ꝙ sic vt superius dixi post eum.Sed ꝙ ꝓcedat eius dictū patere pōt ex his quæ.s̄.dixi,dicit idem do.Ant.ꝙ nisi hēat mandatū a prelato,& capitulo recipere vltra summā sibi mandatā non obligaretur ecclesia, nisi probareť versio per id,qđ hř.j̄.de fideiuſ.ꝙ quibusdā. vbi aūt mutuū fit soli p̄lato,vel habenti mandatū ab eo concludit ꝙ indistinctè non obligatur ecclesia,nisi ꝓbeť versio facit quod hř ī d.l.iij.C.qñ ex facto tutoris.& ex prædictis patet ꝙ non sufficit ad probandum versionem factā in vtilitatē ecclesiæ,licèt apparet.ꝙ tpe mutui ecclesia indigebat reparatione,& ꝙ mutuum fuit in illam cām si postea non appareat ecclesiā esse reparatam,& ideo non poterit creditor obtinere,nisi probet aliter pecuniā versam in vtilitatē ecclesiæ.secus si apparet ecclesiā esse reparatam,licèt nō appareat ex pecunia mutuata ob dictā cām ob qđ fuit facta reparatio.nā q̄uis ex alia pecunia potuisset reparari,tñ in dubio debet p̄sumi,ꝙ ex pecunia mutuata dicta reparatio sit facta,vt in l.si neuter.§.fi.ff.de priuile.credi.& qđ hř in l.fi.C.de alimen.pup.præstan. & qđ no.per Bart.in l.cum seruus.ff.de conditio.& demon.istud etiam tenuit Bal.& Sali.in d.auth. hoc ius.& ibi etiam ponit Bal.qualiter priuatus obligetur per alium recipientem mutuū nomine eius. nam concludit ꝙ in tribus casibus obligatur,licèt non appareat versio.primus est,qñ hēt mādatū.ff. de exercito.secundus, qñ recipiens mutuū erat propositus alicui negotiationi ꝑ quā erat expediēs recipe pecuniā mutuo, & hoc casu propriè loquitur.l.fi.ff.de exercito.nam ibi loquiť,qñ quis erat prępositus negotiationi nauigandi quo casu tacitè censeť hře mādatū ad recipiēdum pecuniā pro reparatione nauis. vnde si tunc recipiat mutuo pecuniam ob dictā cām an possit creditor agere contra illum qui proposuit ipsum dictæ negotiationi, si non probetur pecuniā conuersam in dicta reparatione habet locum,qđ ibi dixi, quia si appareat, ꝙ tpe mutui nauis egebat reparatione, ꝙ acceptum fuerit mutuū ob dictā cām, & ꝙ in loco fuerunt res ex quibus possit nauis reparari tenetur tunc ille qui p̄posuit.licèt aliter non ꝓbeť pecuniā versam in reparationē ex quo interuenerint p̄dictę coniecturæ,aliās secus vt ibi patet.¶Tertius casus est,qñ recipitur per procuratorem habentem gñalem administrationē cū libera,vt hř in l.procurator cum libera.ff.de ꝓcur.& per prædicta infert quòd si aliquis solum deputatus est ad recipiendum fructus,vel custodiendos,vel ad custodiam castri, ꝙ si tali fiat mutuum non obligabiť dñs, nisi probetur pecunia versa in eius vtilitatem. ¶Item aduerte, qa vltra modos de qbus dixi superius probandi versionem factā vtilitatē ecclesiæ,dicunt aliqui esse alium modū,qñ videlicet prelatus,& capitulū confitentur pecuniā versam in vtilitatē ecclesiæ.d.Ant.hic ꝯcludit,ꝙ si p̄latus solus confiteť versionē non probatur versio per eius confessionē per id, qđ hř in d.auth. hoc ius,& in d.§.si vero quis.in Auth.de alie.& emphyteusi. & quia confessio solius prælati non nocet ecclesię,vt no.ratione, idem vř dicēdum si sit ꝯfessio p̄lati,& capituli,vt hř in d.c.pñtiū.si uero sit cōfessio p̄lati,& capituli, tunc gl.in d.auth.hoc ius.& Cy.ibi vř velle,ꝙ talis cōfessio præiudicet factū p̄lati,& hēt nocere ecclesiæ.vt hř in l.iubemus nulla. C.de sacro san.ec.& s̄.de or.cog.cum dilectus, & in c.j.de dolo & contu.ibi etiam dixi de materia,& facit.j̄.de fideiuſ.qđ quibusdā.& in c.dilectus.de simo.Glo. vero in d.§.si vero quis.vř tenere contrarium,videlicet,ꝙ dicta confessio nō sufficiat, & idē etiam tenet Bald. in d.auth.hoc ius. vbi,vt dixi aliud apparet. vt quia appareat ecclesiā indiguisse reparatione ex eo fuisse reparatā, idem etiā tenet Guil.de Cu.in d.auth.hoc ius.aliās ſm eum dareť materia delinquēdi.nā fortè sic confiterentur,& postea diuiderent pecuniā inter se.ideo tali confessioni non est standum ar.eorum q̄ hñr in l.qui testm̄.ff. de ꝓbatio. & in l.cum quis decedens.§.Titia.ff.de leg.iij.vbi patet, qđ regulariter ꝓhibitus,& certo casu permissus nō stať verbo dicētis factum esse in casu permisso.ad idem facit, quod no.Io.An.in addi.Spe.ſup rubrica de rebus ecclesię non alie.vbi dicit,quòd si per ecclesiam fit donatio alicui tanquam benemerito de aliqua re. & not.sacra.de meritis assertioni partium facit,quod habetur in l.si fortè.ff.de castren. pecu. in l.si donatione. C. de collationibus.& hanc opi.videtur sequi Archi.in d.auth.hoc ius.x.q.ij. & hāc opi.sequiť etiā d.Ant. ex eo, quia confessio talium administrationem per viam voluntariæ iurisdictionis nō debet præiudicare per

re per id, quod habetur,& notatur. in l.certū.§.sed an ipsas.aliàs si Ant. maximè per Bart.ff.de cōfes.& per Cy.l.j.C.de confes.in xiiij.& xv.q.Item quia tales cōfessiones sunt talis naturæ,ꝙ non possunt ipsos per partes liberè renūtiare in præiudicium ecclesiæ. ergo non est standum cōfessioni partium si aliud nō apparet per id,qđ hř in præalle.l.si fortè.& no.Bar. in l.sciendum.ff.de ver.obli. & hāc opi. dicit domi. Ant.esse valde vtilem, & necessariam ecclesijs.An autē sufficiat esse versum in vtilitatē, licèt non duret versum. tetigit Archidia.in dicta auth.hoc ius.& Inno.ĩ.de fideiuss.qđ quibusdam.& ibi diceť.& hæc sufficiant de isto articulo qualiter ꝓbeť versio.Quid
18 autem de † soluentibus ecclesiæ. an liberentur non
19 probato aliter quod † pecunia soluta conuersa sit in vtilitatem ecclesiæ.Innocē.hic tetigit illud dubium. domi.Anto. hic concludit, quòd si fiat solutio alicui particulari de ecclesia non habenti mandatum ad recipiendum solutionem,nec aliàs habenti administrationem oportet,quòd probetur versam esse pecuniā in vtilitatem ecclesiæ,vt liberetur ar.huius capituli. Si vero soluitur prælato habenti administrationem ecclesiæ.tunc in casu huius auth. hoc ius tenēdū est, qđ ibi dř.si autē ex interuallo soluatur pecunia ipsi prælato in alijs casibus. concludit post Inn. ꝙ si soluens vult cautè facere,seu soluere.faciat ꝙ soluatur autoritate superioris ar.l.ait prætor.§.permittiť.ff.de mino.& l.sancimus. & l.pe.C.de admi.tut.si aūt sine dicta solennitate soluit, tūc ꝯcludit ꝙ nř soluens prælato habenti administrationē ecclesiæ liberatur. sed ecclesia poterit restitui.si pecunia non sit in eius vtilitatem versa per id, qđ hř in l.j. C.si aduer.solutionem.& facit etiam,qđ hř in l.fine hęrede.§.interposito.ff.de admi.tuto. & in l.j.& ij.C.si tutor, vel curator interue. Itē fallit in aliq̄bus casibus in q.bus nō restituiť ecclesia,puta,qñ soluūť pēsiones,vel redditus non excedētes summā centū aureorū ꝑ id, qđ hř.in d.l.sancimus. & in d.l.pe.Nā vt patet ex dictis legibus. idē est qñ solutio fit tutori, vel curatori minoris.& sic a simili idē dicendū, qñ fit prælato ecclesiæ,cum minor, & ecclesia æquiparanť.š. de resti.in inte.c.j.dicit tñ do.Ant.qđ vbi pecunia manet salua semꝑ repellitur ecclesia. & etiā minor si petať resti. quia soluēs tutus est tūc doli exceptione.l.minor. ff.de admi.tuto.& C.pro emp.l.fi.facit.l.nā hæc vera.ff.de condi.inde.& qđ hř in l.in pupillo.ff.de sol. & prędicta dicit do.Anto.vera, qñ soluit prælato,& capitulo.q̄a tunc satis ex hoc dēt dici, seu ꝓsumi versam esse pecuniā in vtilitatem ecclesiæ.per id qđ hř ĩ.de fideic.qđ in quibusdā,nisi fortè facta fuisset solutio.vt verteret in certā causam.ꝑ id, qđ hř.š.ne sede vacan.c.fi.fm cū.Sed melius facit,qđ hř in auth. hoc ius.an tñ hoc sit verū,qđ eo ipso quo solutio fit prælato,& capitulo præsumiť versio, vt superius dixi.iō vlterius non insisto.an aūt solui possit successuro ꝓlato q̄ verè non est plat⁹. sed reputať ꝓ ꝓlato.remittit.do.An.ad no.ꝑ Inn.de resti.spo.in literis.& š. de ele.nihil est.nā vř ꝙ non per id, qđ hř in l.si Vrbana.ff.de condi. inde. an aūt prælato remoto possit solui.remmittit ad not.in c.venerabile.š.de elec.vbi vř concludi,qđ non post remotionem, & sic residet. do.An.do.vero Flo.hic in debitore ecclesiæ soluēte ꝓlato post recitationem dictorum Inno.concludit,ꝙ quātacūque sit summa nō est expediens in solutione fienda ꝓlato adhibere solēnitatem: ex eo,q̄a ꝓlatus hēt gñalē administrationē cū libera,allegat de rescri. edoceri. de quo ꝑ gl.licèt nō ali.ĩ c.is cui.de ele.ĩ vj. & v.q.iij.c.fi.& facit qđ hř.š.đ ele.cū nobis olim.ad finē.de quo ꝑ Archi.in c.fi.& per Ioā.And. in d.c.is cui.& š.de transac.ꝯtingit.Ad ll.allegatas per Inn.in effectu rñdet ꝙ loquunť ĩ debitore minoris,q̄ si vult esse tantus, vt minor non possit petere restitutionem debet soluere cum autoritate tutoris, vel curatoris, & iudicis, quæ solennitas non est necessaria in eo qui soluit pensiones annuas quæ non excedunt centum aureos,vt vř in l.cōstitutionē.C.de admi. tuto. & sic in effectu vř velle aliud esse in debitore minoris,aliud in debitore ecclesię.sed certè tutius est tenere opi.Inn.& do.Ant.ꝙ ecclesia ęquiparatur minori. d.c.j.de rest.in integ.tene tñ mēti dictū.¶In gl.ij.in fi.Inno.vero hic dicit,ꝙ etiā si fiat prælato,& capitulo nō teneť ecclesia,nisi ex deposito senserit aliquod lucrū.ar.l.licet.§.filius.ff.de pecu.facit qđ not. Ant. post Inn.ĩ.de priuile.el ij.in gl.quæ incipit.Ideo Inn. Ioā.An.hic distinguit,an depositū sit factū ei qui deputatus erat ad custodiā vasorū ecclesiæ. vt tunc non teneatur ecclesia nisi factū fuerit prælato,& capitulo consentiēte, an vero depositū fuerat factū ei qui deputatus erat ad custodiā depositorum in ecclesia, in qua consueuerunt fieri deposita, & vř velle,qđ isto casu teneatur ecclesia.si tali factū fuit depositum,licèt nō fuerit præsente ꝓlato,& capitulo,qđ intelligit do.Flo.si erat deputatus etiā ad recipiendū deposita aliàs scđm eum nō tenebiť ecclesia, nisi depositū sit factū đ ꝯsensu ꝓlati.& capituli.vt voluit gl.vbi aūt fit de consensu ꝓlati,& capituli dicis, ꝙ teneť ecclesia etiā si nihil lucri receperit per istū tex.a ꝯrio sensu.de quo satis superius dixi suꝑ glo.j.& idē in effectu hic voluit do.Ant.ꝯcludens, ꝙ si depositū fit cōsentiente fide.Si vero fit soli ꝓlato, & capitulo sufficit,vt ecclesia obligeť per hūc text.& ĩ.de elec.nisi aliter sit versum in vtilitatem ecclesiæ.vel de præsenti sit depositū penes ecclesiam tꝑe quo agiť, si vero factū fuit sacristæ deputatus ad custodiendū vasa ecclesiæ,nō obligať ecclesia,nisi quaten⁹ appareret versum in vtilitatē ecclesiæ, vel aliq̄ vtilitatem euenisse ecclesiæ.secus si factū fuerit sacristæ deputato ad custodiendū vasa,& ad suscipienda deposita.¶Sed aduerte,quia fortè Io.An.voluit, ꝙ si deputatus est sacrista ad custodiendū deposita ecclesiæ. & in ista ecclesia ꝯsueuerūt fieri deposita,tunc tali sacristę si cōsueuerunt fieri ꝙ tacitè tunc videatur habere mandatum ad dicta deposita suscipiēda, & custodienda. argu.eorum,quæ hñr.in l.vniuersorū.ff.de pig.ac.& in l.qui semisses.ff.de vsuris. ¶Itē aduerte, q̄a refert hic do.Floria.Innoc.hic dicere,ꝙ in eo casu quo pōt excipi de versione non facta si sit transactum suꝑ dicto dubio cessabit dicta exceptio, & refert quosdam dicere,vt tūc tetigit Inno.ꝙ si per calumniā quis obtinebit ex falsis allegationibus etiā aduersario, & iudice consentiente, tūc obstabit doli exceptio q̄a nō consensus eorum nō excusat a malitia.& per hoc dicit.quòd si ꝑ falsas allegationes aduersario cōsentiēte:tunc si erat talis cui non poterat præiudicare,vt est prælatus, qui non potest facere conditionem ecclesiæ deteriorem, & tunc non nocebit sententia. si aūt fit talis qui poterat præiudicari vt est priuatus maior xxv.annis qui potest sibi facere præiudiciū, tūc sententia tenebit. & ex hoc secundum eum, colligitur limitatio notāda ad l.si prætor.§.Marcellus.ff.de iudi. & pro ꝓdictis etiam allegat, quia qñ quis potest sibi præiudicare pōt etiā approbare falsas allegationes ĩ suum ꝓiudiciū,vt voluit Inn.š.de testi.cū cām. & hoc dicit notandum,ꝙ qñq; vidit in iudicijs malè allegari gloss.Inno. hic positam,& subdit post Inno. ꝙ si per transactionem conuenitur, ꝙ aliquid detur

pro vſuris,quòd talis conuentio non valet, quia per nullã trãſactionẽ quis poteſt obligari ad vſuras.ĩ. de vſur.per totũ.& ſ̃.de iureiurã.debitores.an autẽ do. Flo.bñ dixerit ſuperius patebit ex infra dicendis poſt gl.¶Itẽ aduerte,quia dixit Bal.in auth.hoc ius. poſt Inn.ĩ.ꝙ ſi fiat tranſactio ſuper dubio, quia tunc pręſumeretur tranſactio quę fieret in fraudem,& ſic nõ valeret,qđ dicit eſſe notandum contra vſurarios qui tpe contractus faciunt fieri procurator. procuratoris ad confitendũ debitum, vel ad tranſigendũ.facit qđ hr̃ in l.ſi quis ſub conditione.& qđ ibi no.per gl. ff.de condi.inſt. & de materia tranſactionis infra dicetur additio eſt.¶In gloſſ.penul.in fi.dicit hic Ioã.

20 An.qđ requiratur etiam ſm Abb.ꝙ† clerici, vt torqueantur ſint infames,quia ſcđm eũ non inuenitur qđ clericus ſit torquendus,niſi ſit infamis.dicit etiã, ꝙ eo caſu quo eſt ſuſpectus, & infamis dẽt torqueri moderate.& citra corporis periculũ per id, qđ hr̃ in iuribus allegatis in gl.& v.q.vj.c.j.§.porrò.& xlv. diſt.cum beatus.& ĩ.de pig.lator.& facit,qđ hr̃ in c. a nobis.ĩ.de apoſt.& ſ̃.de appe.dilectus. & plenè de materia, qñ poſſit quis torqueri hr̃.ĩ.de regu.iur.cũ contemplatione.per Io.An.& per Bar.in l.fi.ff.de q. & per Cy.in l.fi.C.eo.titu.facit, quod dixi in notabilibus.¶In gloſſ.fi.in fi.facit, quod habetur in l.j. ff.de his qui no.infa.& iij.q.vij.§.terra.circa fi.¶Extra glo.poteſt opponi contra text.quia vr̃ ꝙ Papa nõ debuerit habere ratum tranſactionem fiẽdam cum eccleſia in caſu huius cap.ex eo.quia tranſactio non poterat eſſe niſi calũnioſè ex quo cõſtabat ipſum nõ habere ius agendi contra eccleſiam in cuius vtilitatem nihil erat verſum.& ſic vr̃ ꝙ non valebat tranſactio per id,qđ hr̃ in l.in ſumma. in prin.ff.de condi. inde.& quod no.per gl.ſ̃.de trãſa.ſuper eo. ſol.põt, mandetur fieri cum illo Belial.& tunc non eſſet dubiũ, quod tenent, quia contra eũ bene competebat ius, & quia dolus ex parte rei non iuſtificat tranſactionem ſcđm opi.gl.in l.ſub prętextu.C.de tranſa. Alij habent in litera cum eis, & iſta eſt litera cõis,& ſic loquit̃ de cõpoſitione fienda cum eis de capitulo quæ hic vr̃ approbari per Papam.& ſcđm iſtã obſtat ↄ̃riũ.Inn.hic ſoluit contrariũ.quia hic reuera tranſactio erat nulla ex eo, quia p̃latus, vel etiam capitu-

21 lum† non põt remittere exceptionẽ competẽtẽ eccleſiæ.quia exceptio remitti non potuit. q̃a eſſet q̃dam donatio, alle.Inn.qđ hr̃ in l.contra iuris.& §.ſi creator.& ſequenti.ff.de pac.& facit,quod hr̃ in l.ſi quis delegauerit. cũ ibi notatis. per Bar.ff. de donatio.& ibi etiam tangit Barto.an procurator priuatus

22 poſſit† renuntiare exceptioni dño cõpetenti,de quo etiam per eundẽ in l.fi.in prin.ff.quæ in frau. credi. & per Inn.in c.cũ olim.ſ̃.de offi.dele.ad iſtũ tex. rñdet, qđ hic ex gratia a Papa fuit approbata fortè in ſuſtentationem in iure.& reparationem damni, qđ paſſus fuerat Eps. quia fortè erat pauper. potuit aũt id facere Papa.quia.ſ̃.ius eſt, vt in c.propoſuit.ſ̃.de conceſ.p̃ben.vt aũt ageretur ex mutuo,vel depoſito contra eccleſiã.& dubiũ eſſet.an eſſet facta verſio in vtilitatẽ eccleſię.& de hoc fuiſſet exceptũ dicit Inn. qđ ſi ſuper tali dubio fuit trãſactũ & iudicatũ, ſtãdũ erit tranſactioni, & ſñiæ, q̃a prætextu inſtr̃i nouiter reperti non reſcindit̃ trãſactio nec res iudicata.l.ſub prætextu.C.de tranſac.& ſ̃.de re iudi. ſuborta.quod intellige ſane.licèt ipſe vendicat, niſi eccleſia vellet venire per bñficiũ reſtitutionis in inte.per dictũ capitulũ ſuborta.aĺs aũt ſi ageret̃ actione in factũ ex ſñia vel actione p̃ſcriptis verbis ↄ̃ trãſactionẽ non poſſet obijci ex quo,nec ẽt ſolutũ p̃textu ſñia trãſactionis poſſet repeti ↄdi.inde.vel ſine cã,q̃a tale ſolutũ erat debitũ ſaltẽ ciuiliter virtute ſñæ.l.Iulia.ff. de condi. inde.& ſimiliter virtute trãſactionis erat debitũ.l.in ſumma.§.j.ff.de cõdi.inde. iõ tale ſolutum non põt dici indebitũ, neq; ſine cã eſſe penes eũ cui facta eſt ſolutio, & hæc vñr procedere ſm Innocẽ. qñ neutra pars fuit in calumnia.vt quia q̃s ſciẽs debitũ nõ ſubeſſe & verſionẽ factã non eſſe tranſegit.tũc talis trãſactio nõ valet ꝑ id qđ hr̃ in l. in ſumma.ff.de cond. ind.& ideo ſolutũ poterit repeti ↄdictione ſine cã,facit.l.ſi fideiuſſor.§.in oĩbus.ff.mã.& idẽ ẽt dicũt q̃dam ſm Inn.ſi ſñia fuit obtenta ꝑ calũniã ẽt iudice, & aduerſario ↄ̃ſentiẽtibus, ꝑ id qđ hr̃ in l.ſi p̃tor.§.j. ff.de iud. Alij tñ ſcđm Inn.intelligunt illum tex. qñ ↄ̃ abſentẽ ex dolo p̃ſentis fuit lata ſñia, & aliter non declarat de quo etiã aliquid tetigi in c.ij.ſ̃. de dolo: ſed inferius dicetur quid tenendum, demum ſubdit Inno.qđ id dictum eſt, qñ trãſactio per calumniam fuit obtenta hẽt locum,qñ agens fuit in calũnia. q̃a ſciebat debitũ non ſubeſſe nec verſionẽ factam. ſed eccleſia,ſeu p̃latus qui conueniebat̃ hoc ignorabat, ſecus ſcđm eũ ſi eccleſia ẽt ſciuiſſet.quia ſciẽti & volenti nõ vr̃ inferri dolus,vel calũnia.l.cõdẽnationis. C.de tranſac.& ĩ.de reg.iu.ſcienti.in vj. qđ dicit procedere,niſi a principio fuiſſet actũ,qđ ſup̃ futuro dubio deberet tranſigi.quia tunc vr̃ fieri fraus de contractu ad ↄtractũ,licèt diuerſo tpe fieri debeat.ideo nõn dẽt nocere.ſicut, nec qñ fit de ↄ̃ctu ad ↄtractũ eodẽ tpe.ĩ.tit.j.ad noſtrã.& l.ſi ſponſus.§.circa.ff.de dona.inter vi.& vxo.l.aliqñ.ff.ad Vell.& facit qđ hr̃ in l.fraus. & l.ↄtra.ff.de leg.Tandẽ refert Inno.alios dicere,qđ ẽt ſi ſciente eccleſia ſit facta tranſactio qđ

23 nõ valeat,& hoc facit, qđ nõ põt † remitti debitũ liq̃dũ,vel exceptio liq̃da ꝑ p̃latũ, vel adminiſtratorẽ eccleſiæ.l.p̃ſes.C.de trãſac.& in hac opi.finaliter reſidet dicens ẽt,ꝙ niſi trãſactione fit ↄuẽtio,ꝙ dẽt verſio qđ illa non valet, cũ vſura omni iure ſit indebita. ĩ.de vſur.q̃a in oĩbus.& ꝑ hoc hẽs dicta Inn.in effectu quo ad illũ articulũ. ¶Scđo erit videndũ q̃d de ſñia per calũniam obtenta. ¶Circa primum etiam erit videndum, an eo caſu quo teneat tranſactio aliquod remedium,& quale competat eccleſię.¶Item erit videndũ quid de tranſactione facta cum priuato maiore.xxv.annis circa tranſactionẽ licèt do. Anto. multa verba ſpargat & videat etiã repetere qđ dixit prius,tñ finalis ſua ↄcluſio ſtat in hoc. Nam qñq; in implemento tranſactionis venit aliquid tẽpore puta ſi eccleſia ex tranſactione debeat obligari ad dictas vſuras.tũc talis tranſactio eſt nulla.q̃a per trãſactionẽ non põt obligari ad vſuras ſcđm Inn.& plus dixit Hoſt.ꝙ vſuræ omni iure videntur ꝓhibitę, nec permittit obligationem per id,qđ hr̃.ĩ.de vſuris.quia in oĩbus.& c.ſeq.quod intelligit ꝓcedere, niſi tranſactio fieret inter priuatos præſtantes iurm̃ de illa ſeruanda.q̃a tunc licèt tranſactio nõ obligaret.tñ iurm̃ obligaret iurantẽ.ſ̃.de iureiur. debitores. de quo dicendũ,vt ibi & facit,qđ hr̃ eo.ti.ſicut noſtris.& ſ̃.de arbi.per tuas.& qđ no.ĩ.de ſolu.c.fi.Si autẽ impedimentũ tranſactionis non eſt turpe.tunc ↄcludit do. Ant.qđ aut facta eſt tranſactio a pręlato ſine ↄ̃ſenſu capituli.ſi ſimul cũ capitulo.tũc dicit, qđ ſi trãſactio eſt facta in fraudẽ mutui,vt q̃a a principio fuit ↄuentum,qđ ſi opponeret̃ de verſione non facta ſup̃ hoc debent tranſigi.& ſi poſtea eſt facta tranſactio. talis tranſactio non valet ꝑꝑ fraudẽ per id, quod hr̃.j.de priui.q̃to.& ff.de leg.l.fraus.& facit qđ dixi ſuperius poſt Inn.ſi vero non interueniat dicta cõuentio, ſeu ſimulatio. ſed aliàs intercedat fraus, & calũnia tunc concludit,

concludit, q si ex vtraq; pte interueniat. vt qa agens sciebat indebitũ esse, vel versionẽ non factã, & similiter platus, & capitulũ. tũc transactio nõ valebit sm eum. & sic sequit vltimã opi. Inn. de qua superius dixi. Nã tunc non vr subesse legitima causa transigẽdi, ideo non vr valere facit, quod habetur in d.l. præses. C. de trãsac. idẽ dicit si ex parte ipsius creditoris tm fuerat calũnia, & in hoc vr bene dicere ex quo calũnia est in litigando ex parte agentis per dictam l. in summa. ff. de condi. inde. ¶ Item etiã dicit si sit calũnia ex parte plati tm; quia scd̃m eũ non vr subesse tunc legitima causa trãsigendi. sed an hoc simplr pcedit, patebit ex sequentibus. si vero ex neutra parte sit fraus, vel calũnia, tunc dicit, q tenebit transactio. nec poterit ecclesia iuuari si sit læsa, nisi mediãte restitutione per id, qd̃ hr in d.c. suborta. & facit ad prædicta, quod hr in l. si quis cũ aliter. ff. de ver. obli. nã licèt non interuenerit verè calũnia. tñ re ipsa vr inesse stante læsione per id, qd̃ hr in d.l. si quis cũ aliter. tñ tũc, vt dixi vr q opus sit petere restitutionẽ in casu prædicto per id, qd̃ hr in d.c. suborta. an autẽ p viã possit deduci tale ius, qñ ecclesia est læsa ex trãsactione. recurrendũ est ad id, qd̃ in simili dr de minore. in l. nã & postea. §. si minor. ff. de iureiu. & facit qd̃ no. Inn. s. de or. cog. super spo. & pdicta dicit do. Ant. pcedere, nisi notorium esset debitũ nõ subesse, quia tunc non esset probabile dubium, ideo tunc nõ possit fieri transactio per id, qd̃ hr in l. post rẽ. cũ ibi no. ff. de transac. & p pdicta etiã põt inferri, quid iuris si trãsactio est facta cũ plato, & capitulo calũnia dante causam transactioni, quia vr q talis trãsactio erit nulla, cũ nõ videat subesse leuissima causa trãsigendi, & quia tales ɔ̃ctus ex quibus contingi ecclesiam absq; cã obligari, vel rẽ, aut eius ius alienari nõ vr valere per id, qd̃ hr. i. de reb. eccle. non alie. in c. j. in vj. & i. de fide, quod quibusdam. Si autem nulla interuenit calũnia in transigendo, vt quia fortè agens agebat ex facto alieno, qd̃ potuit ignorare pbabilr. l. qui alterius. ff. de iureiu. & tunc pp probabile dubiũ valebit transactio, dumtamen sit facta cũ solẽnitate debita, vt quia sit factã a prælato cum consensu capituli, per id quod habetur. s. de trãsac. statuimus. & c. contingit. facit, qd̃ no. Arch. q.v.c. vlt. & Io. An. in c. nouit. s. de his quæ fiunt a præla. & sic residet d. Anto. adde quod videtur etiam requiri autoritas superioris per ea, q̃ hñr in l. si ad resoluendũ. C. de predijs minor. & in l. j. & ij. C. si aduersus transac. cũ ibi notatis. per doc. si tñ ecclesia reperiatur læsa poterit iuuari per restitutionẽ per id, qd̃ hr in d.l. j. & ij. C. si aduer. transac. & in palle. c. suborta. & ex prædictis patet, an, & qñ transactio facta cũ plato, vel cũ plato & ecclesia teneat, & quale remediũ dat eo casu quo tenet si reperiatur ecclesia læsa. & vt clarius etiã pateant prædicta est videndum, an transactio facta per calũniã cũ priuato valeat necne. conclude, quòd aut calũnia interuenit in litigãdo, aut interuenit in trãsigendo. si in litigando, & tunc, aut ex parte actoris, & tunc trãsactio reddit nulla in priuato. ppter talẽ calũniã. vt est tex. in l. in suã. ff. de ɔdi. ind. aut interuenit calũnia ex parte rei, i. resistẽdo calũniosè, & sic calũniosè litigãdo, & tunc nõ reddit nulla ipso iure. & no. in l. sub prætextu. per gl. C. de trãsac. & in d.l. i summa. & rõ diuersitatis est, qa fauorabiliores sunt rei, quàm actores. ff. de reg. iur. in l. fauorabiliores. si autem non interuenit calumnia in litigando. sed in transigendo, & talis calumnia det causam transactioni, tunc sm Bar. si transactio fit super cõtractu bonæfidei, trãsactio erit ipso iure nulla, sicut etiam quãdo dolus dat causam contractui bonæfidei, contractus ipso iure redditur nullus. l. eleganter. in princi. ff. de conditio. & demon. & p hoc allegat etiã qd̃ no. glo. in l. de tutela. C. de resti. in integr. & in l. si maior. C. de dolo. & vtrobiq; aliquid per Bart. & tãgit ẽt p eũ in d.l. sub ptextu. & in d.l. in summa. si vero fiat trãsactio super cõtractu stricti iuris, tũc tenebit sm̃ de iureiu. sed venit rescindẽda per actionẽ de dolo, vel per exceptionem dol. l. dolo. C. de inutili stipula. vnde voluit Bar. qd̃ distractus q̃q̃ per viam transactionis iudicetur bonæfidei, aliàs censeat esse stricti iuris. do. Anto. hic dicit, q aliàs repetendo iura reprobat illam distinctionem. an fiat transactio super cõtractu bonæfidei, vel stricti iuris, finaliter hic dicit, q potest saluari. quia atrendenda vr materia super qua fit ipsa transactio, alle. qd̃ hr per gl. & doc. in l. ij. C. de rescin. ven. & in l. si quis cũ aliter. ff. de ver. oblig. recolendæ memoriæ do. Fran. de Ramponibus tenebat in d.l. sub ptextu. qd̃ nõ sit fiẽda dira, an sit facta transactio super contractu stricti iuris, an bonefidei, quia contractus transactionis non numeratur inter cõtractus bonæfidei, inst. de actio. in §. actionẽ. & ad l. de tutela. & ad l. si maior. rñdebat. qa iste leges nõ pbant dictũ Bart. intelligẽdo illas, prout ibi tetigi ẽt glo. secundũ alium intel. licèt secundum verum intelle. videantur facere pro Barto. sed secundum eum iste intellectus non vr bonus. quia vt dixi transactio vr esse contractus stricti iuris. & ideo vr q non procedat illa distinctio. & ista opinio forte verior est. de iure tamen probabiliter posset sustineri opinio. Bar. quia pro illa viderur esse casus secundum vnum intellectũ in d.l. de tutela. & in d.l. si minor. & secundũ hoc suppletur id, qd̃ hr in d. §. actionũ. per ea, q̃ hñr in præal. iuribus, & ex prædictis videtur cõcludẽdũ, quòd in casibus in quibus dixi transactionem fore nullam in priuato, multofortius erit nulla cum priuatio aliquo casu sit nulla in ecclesia, puta si ex parte agentis non erat calũnia. quia putabat fortè debitum subesse ex eo, quia reperit istrm debiti in hæreditate, & ignorabat de solutione. sed prælatus conuentus sciebat. an tunc erit nulla transactio si esset priuatus valeret, & imputet sibi. facit. l. j. C. de trãsa. sed in ecclesia si platus solus facit non valeret, vt dixi. & idẽ si cũ capitulo scd̃m do. Ant. quia tunc nõ vr subesse causa legitima in trãsigendo. & istud satis vr rationabile cum debeatur aliqua vtilitas satis vr ad opinionẽ illorum de ecclesia interuenire. facit quod hr in c. apostolica. & in c. tua. s. de his quæ fi. a præla. facit etiam ad prædicta, quod habetur in l. præses. C. de transac. per gl. & doc. si autem aliquis contra ecclesiam sciebat debitũ non subesse. tũc quia calũnia est in litigando ex parte agentis, transactio facta erit nulla. & si quando fit cum priuato. d.l. in summa. & hoc si prælatus, & capitulum ignorabant debitum non subesse. idẽ etiã si sciuissent. quia licèt in priuato quis possit sibi præiudicare, qñ sciret actorem calũniosè agere si faceret transactionẽ præiudicaret sibi. quia scienti. & volẽti non vr inferri dolus, de iureiu. scienti. in vj. & in l. j. in fi. ff. de actio. empt. tñ secus vr in ecclesia, seu prælato, & capitulo, qui non possunt scienter piudicare ecclesiæ, ex quo sciũt debitũ non subesse, facit, qd̃ hr in prealle. l. præses. & qd̃ dixi super gl. ij. post do. Flo. Si vero prelatus peteret indebitum scienter nomine ecclesiæ. tamen quia non est conueniens ecclesiam locupletari cũ iactura alicna. argumen. l. nam natura. ff. de conditio. indebi. & de regulis iuris. locupletari. in sexto. sicut transactio est nulla, quando calumnia est in priuato in litigando, vt

do,vt superius est dictum.ita videtur,ꝙ etiam sit nulla,quando est in prælato calumniosè litigante. Si vero reus etiam sciret calumniose agi tunc imputaretur sibi si transigeret. & noceret sibi ex quo est talis persona,quæ potest sibi p̄iudicare per id quod superius est dictum, & quod dixi post d.Flo.super gl. ij.& facit etiā qđ leg.& no.in c.licet causam.per gl.& doc. s̄.de proba.si vero agens cōtra ecclesiam peteret debitum, sed p̄latus calumniosè resisteret, cū deberet agnoscere bonā fidē, sicut & tutor.l.quoties.§.sicut. ff.de admi.tu.tunc si fiat trāsactio. q̄a ista verisimiliter tendit ad vtilitatē ecclesiæ, ex quo agēs petebat, qđ debitum erat,tenebit trāsactio. sicut & tenet reo priuato calūniosè resistēte ſm no.in d.l.sub p̄textu. C.de transa.& in p̄dicta.l.in summa. si aūt dolus nō fit litigando,sed interueniat in transigendo.& q̄a dolus dat cām transactioni,tunc si tenemus opi.Bar. ꝙ qn̄ fit sup contractu bonæfidei,q̄a tunc sit nulla.tūc nō valeret,qn̄ dolo aduersarij ecclesiæ dante causam transactioni inita esset trāsactio.si vero inita esset dolo p̄lati dante cām contractui transactionis. tunc vr̄ magis dubiū,cū delictū p̄lati nō dēt nocere ecclesiæ. de reg.iur.delictū.in vj.posset dici, ꝙ si interuenisset delictū, pōt p̄iudicare ecclesiæ ſm no.per gl.& doc. in c.ij.de ord.cog.tunc vr̄ ꝙ transactio esset nulla. & sic in priuata,si vero solū delictū p̄lati interuenisset. tunc si ex transactione fiebat melior conditio ecclesię,vr̄ ꝙ non inualidet transactio.tn̄ vt dixi delictum p̄lati non hēt nocere ecclesiæ.si per transactionē fiebat deterior conditio ecclesiæ.tunc vr̄ ꝙ non valebat ne per delictum p̄lati præiudicaret ecclesiæ.vbi vero transactio fieret sup contractu stricti iuris.tunc trāsactio cū priuato facta nō est nulla, sed veniet rescindenda p̄p dolū.l.dolū.de inuti.stip.vbi vero esset facta cum ecclesia in eius læsione.tunc vr̄ ꝙ si interueniret solennitas debita ex parte ecclesiæ de iure. ꝙ teneat trāsactio,sed poterit restitui ecclesia.non aūt dabit actio de dolo cōtra aduersariū,q̄a remediū actionis in integrū actionē de dolo concludit.l.j.§.itē Pō. ff.de dolo.& l.diuus.ver.nec inter has.ff.de restit.in inte.nec vr̄ ꝙ in hoc casu dolus aduersarij reddat trāsactionē nullā, q̄a hoc non reperit iure cautū. facit, qđ hr̄.s̄.de transa.p̄la.c.ij. per.j̄. dicta patere pōt d.
24 Ant.in hac materia non oīno perfectè dixisse. ¶†Itē potes addere superius dictis, ꝙ vbi transactio fit per p̄latū bonafide. & per transactionē venit danda pecunia ecclesiæ, ꝙ teneat transactio ēt si facta sit cum consensu capituli,ex quo p̄latus cēset habere administrationē gn̄alē,& liberalē scđm ea quæ hn̄r de rescri.edoceri.& per gl.in c.is cui.de elec.in vj.& quia tenet in tutore transigente,cui æquiparat p̄latus, vt hoc voluit Inn.in gl.j.de accu.qualiter. el ij.ad fi.& hoc vr̄ intelligendum,qn̄ non esset magna quātitas q̄ daret,aliàs deberet interuenire cōsensus capituli, q̄a in magnis,& arduis negotijs debet prælatus facere ista cū consensu capituli,vt voluit Inn. in c.j.s̄.de procur.& per prædicta plenè habes quid tenendū in
25 transactione facta cum ecclesia.¶†Circa sn̄iam vero obtentā per calumniā.conclude, ꝙ si lata est contra minorē.l.j.& ij.C.si ex fal.allegationibus. & eadē ratione idē vr̄ dicendū si contra ecclesiā ex falsis allegationibus. cū ecclesia æquiparat minori.s̄.de resti. in inte.c.j.Si aūt contra aliū p̄sentē sit lata ex fal. allegationibus,tunc de iure tenet sn̄ia,sed poterit dari restitutio. per id qđ hr̄ in d.l.p̄tor.§.j.& hoc qn̄ quis vellet reponi rem in pristinū statum.facit.l.diuus. & qđ ibi no.per Bar.ff.de iureiu.sed si vellet solū repellere aduersariū agētē ex sn̄ia per exceptionem doli, tunc possit per id qđ hr̄ in l.q. agnitis.ff.de exceptio. & in l.cū aliter.ff.de dolo.& in l.si fideiussor.§.i omnibus.ff.mandati.& facit,qđ no.per glo. & doc.s̄.de proba.licet causam.Et ad materiā etiā facit,qđ not. Inn.s̄.de rescr.cum dilecta.& qđ hr̄ in c.Bertold⁹.& qđ ibi ēt no.per Inn.s̄.de re iudi.& de materia p̄ gl. & ibi Bar.in l.si ex forte.ff.de acq.hære.aliquid etiam tāgitur in l.seruo inuito.§.cum prætor.ff. ad Trebel. vbi tangit quid iuris,si iudex corruptus pecunia, vel etiā precibus, sn̄iam fert,& ibi concludit, qđ primo casu sn̄ia est nulla. In secundo valet,sed dabit restitutio,de quo dicendū,vt ibi.& per p̄dicta patere pōt quid iuris,si sn̄ia esset lata contra prælatum in causa ecclesiæ,& collatione vtriusq; partis. Nā d.Ant.hic dixit,ꝙ subueniendū esset ecclesiæ per doli exceptionē,si probetur collatio, q̄a dolus prælati non debet nocere ecclesiæ.de reg.iur.delictū. in vj.sed certe potest dici, ꝙ tūc ipso iure sn̄ia erit nulla ex quo etiam falsis allegationibus lata est contra ecclesiam, per id qđ superius dixi.& de materia plenius per Bar. in d. l.si is ad quod.sed hæc sufficiant de isto articulo.

SUMMARIUM.

1 *Depositarius tenetur de dolo,& lata culpa tantum, sed non de leui, vel leuissima,aut casu fortuito.& nu. 13.*
2 *In deposito dolus præsumitur,quādo res depositarij salue sunt rebus depositis consumptis,& amissis.*
3 *Depositarius,quando teneatur de leui culpa.*
4 *Depositarius,quando teneatur de casu fortuito.*
5 *Compensationis exceptio non obstat contra agentem actione depositi.*
6 *Delictum,quando dicatur liquidum.*
7 *Compensatio,quandoq; cessat in odium ipsius opponentis.*
8 *Tutor non tenetur pecuniam pupilli fenori commendare.*
9 *Præsumptio iuris,quando sufficiat ad condemnationem.*
10 *Lata culpa dolo comparatur, & vbi quis tenetur de dolo tenetur de lata culpa.*
11 *Simile non est idem.*
12 *Depositarius qui mercedem accipit pro deposito tenetur de dolo, & lata culpa,& etiam de leui:sed non de leuissima.*
14 *Depositarius potest rem depositam retinere propter expensas factas in ipsa re deposita.*
15 *Depositarius retinet possessionem rei depositæ, nisi ponatur apud sequestrum:quia in dubio videtur in illum transferri possessio:& etiā proprietatem nisi quando in rebus consistentibus pondere numero, vel mensura expressè conueniatur, vt tantundem in eodem genere reddatur.*
16 *Depositum in quibus casibus non restituatur.*
17 *Compensatio fieri non debet de speciebus ad pecuniam.*
18 *Compensatio,an habeat locum in stipulationibus.*
19 *Compensatio,an possit obijci,quando ex vna parte debetur pecunia, vt species,& ex alia debetur,vt quantitas.*
20 *Deponens,si est mortuus,& duo contendunt se esse hæredes insolidū, & quilibet repetit depositum,cui solui debeat.*
21 *Culpa qualis veniat in actione depositi.*
22 *Et qualis in actione mandati.*
23 *Operas suas locans videtur se asserere peritum.*
24 *Culpa qualis veniat in actione tutelæ.*
25 *Culpa qualis veniat in actione negotiorum gestorum, & qualis in actione de precario.*
26 *Precarium recipiens tenetur solum de dolo,& lata culpa,sed recipiēs commodatum tenetur de leuissima.*
27 *Culpa qualis veniat in actione ex testamento.*

Onafides. Istud.c.gregorianū est, & satis vr̄ se summare, & tn̄ loco sūmæ,& diuisionis dici pōt,qđ tria facit.¶Nā primo īstruit ad q̄d teneat depositarius.Scđo qn̄ depositum pōt repeti. Tertio an contra depositariū possit obijci cōpensatio. secunda ibi:sanè.tertia ibi:contra quod.¶†Not.j.ꝙ depo-
1 sitarius

sitari⁹ circa rē depositā tenet̄ regulariter de dolo, & lata culpa tm̄, q̄ dolo cōparat̄ nō aūt d̄ leui, vel leuissima, vel casu fortuito, nisi in casibus de qb⁹ j̄. dicet̄.
2 ¶†Item not. ꝙ dolus præsumit̄ in deposito eoipso, ꝙ dicit res depositas esse amissas, vel cōsumptas si ap-
3 paret res suas esse saluas. ¶†Item not. duos casus in quibus tenetur depositarius etiam de leui culpa, vt qn̄ se obtulit deposito, vel fortè, quia præteritum recipit pro custodia rei depositæ. nā hoc vltimo casu vr̄ depositum factum gratia vtriusque partis. ideo tūc tenetur de culpa lata, & leui, non autem leuissima ꝑ ea, quæ habentur in l. vt certo. §. nunc videndum. ff. cōmo. & in l. j. §. si quis seruum. ff. eo. ti. in præcedēti casu vr̄ teneri etiā leuissima, qn̄ se obtulit deposito. nā tunc vr̄ fieri gratia ipsius depositarij. facit, qd̄
4 hr̄ in l. j. §. sępe. ff. eo. ti. ¶†Item no. tres casus in quibus depositarius tenet̄ de casu fortuito, qn̄ videlicet culpa, vel mora p̄cessit casum, vel qn̄ p̄parationi q̄s suscepit periculū casus fortuiti. Quod vltimū qualiter sit intelligendū, tangit hic gl. ij. & plenè dictū est in titulo p̄cedenti. c. vnico. sup̄ gl. antepe. circa finē. qd̄ autē dixit de culpa ad q̄ non tenetur, nō faceret eum tenere de casu. facit qd̄ dictum fuit in titu. p̄cedēti. c. vnico. super glo. ij. ¶Et no. ꝙ vbi propter moram, vel pretiū tenetur de casu fortuito, multoforti⁹ tenebit̄ de culpa etiā leuissima, cum in plus se habet casus fortuitus. arg. eius, qd̄ hr̄ ĩ auth. multo magis. C. de sacrosan. eccle. & s̄. de elec. in prin. in gl. & hoc
5 etiā tenuit hic Io. An. & do. An. ¶No. qd̄ † ꝯ agentē actione depositi non obst. exceptio cōpēsationis ēt si opponat̄ de debito liberè, vel de alio debito depositi. facit, qd̄ hr̄ hic in glo. pe. ¶No. qd̄ regulariter in alijs cōtractibus, seu in alijs actionibus, qn̄ debitum
6 est liquidum pōt dici cōpēsatio. ¶†Et not. ꝙ dicit̄ esse liquidū, qn̄ facilē exitū creditur hr̄e. & sic ꝙ de facili possit expediri, seu liquidari, & s̄m do. Anto. hic vr̄ hoc esse arbitrariū. & relinquit peritiei iudicantis. de quo dicet̄ sup̄ gl. fi. & tangit per Cy. in l. fi. C. de ꝯpē. & ꝑ Dy. & Bar. in l. offert. §. q̄ cōpēsatio-
7 nē. ff. de iu. fi. ¶No. vltimo, ꝙ † interdū cessat cōpensatio in odium, & perfidiam ipsius opponentis de alijs casibus notatis per glo. in l. hoc negotium. ff. de cōpen. ¶In gl. j. ibi, ꝙ nerua. bene facit, quod hr̄ in l. tutor. §. non est. ff. de admi. tut. vbi in simili dr̄ de tutore, ꝙ si apparet per eū pecuniā propriā collocasse, & non illam pupilli, ꝙ non excusatur si allegat se ꝑsonas idoneas non inuenisse penes quas collocet. facit, quod habet̄ in l. cum plures. §. fi. ff. de admi. tuto.
8 ¶†No. ꝙ licèt olim teneret̄ tutor pecuniam pupilli fęnori collocare. tn̄ hodie non tenet̄ per id, quod hr̄ in l. j. & in auth. ibi posita. C. de admini. tuto. & maximè hoc ꝓcedit de iure canonico, s̄m q̄d vsurę sunt ꝓhibitę. vt. j̄. de vsur. quia in oībus. ¶Sed s̄m p̄dictā auth. vr̄, ꝙ de iure cōi non teneatur etiam collocare apud mercatorē idoneū iuncta negotiatione ad p̄tē lucri, qd̄ tene menti. in aliquibus tn̄ ciuitatibus statuta disponūt ꝯtrariū, & maximè ĩ ciuitate Lucana. ¶In ea. gl. ibi: non minorē. bene dixit gl. non minorē. quia interdū tenet̄ ad maiora quàm in suis. Vnde gl. concludit sc̄d̄m Io. An. ꝙ si est diligens, vel diligētissim⁹ in suis, eadē diligētia debet p̄stari in alienis, & debet esse diligēs s̄m materiā ꝯtus. & sic saltem non esset in lata culpa in cōtractu depositi. q̄a in suis culpat̄, & nō punitur in l. re mandata ciuitati. sed in alienis culpat̄, & punit̄. l. si constante. §. si maritus. ff. sol. ma. ¶In ea. gl. ibi: adesse p̄sumit̄. nā remoto vno ꝯtriorū cēset̄ poni reliquū. vt in c. cū renuntiatū. infe-
9 rius allegatū. ¶†In ea. gl. in fi. & de mā, an & qn̄ p̄sumptio iuris sufficiat ad ꝯdēnationē hr̄ ꝑ gl. & doc. in l. filiæ possidet̄. C. de proba. & ꝑ glo. & doc. in c. is qui. j̄. de spon. & aliud etiā per gl. in c. j. semper. ij. q. j. & in c. fraternitatē. liiij. dist. allegata. ¶In gl. ij. ibi. Quod nerua dixi dolū, sed certè, vt hic tāgit do. Flo. ibi non loquit̄ de lata culpa. sed de laxiori, q̄ bn̄ est dolus præsumptus. vt no. Bar. in d. l. qd̄ nerua. & plenè dixi. s̄. tit. j. c. j. sup̄ gl. verūtamē. est qd̄ depositari⁹ nedum tenet̄ de vero dolo. sed etiā latiori culpa. & sic de dolo p̄sumpto. vt d. l. qd̄ nerua. violādo literā. Item tenetur etiam de lata culpa. l. j. C. eo. titu. ¶In ea gloss. ibi: latam culpam dolo comparari. Not. bn̄
10 † quod regulariter lata culpa dolo comparatur, seu æquiparatur. & ideo vbi quis tenetur de dolo. tunc etiam de lata culpa. fallit, in tribus casibus non æq̄parat̄ dolo lata culpa. vt est, qn̄ agit̄ de infamia. Secunda est, qn̄ agitur de pęna personali. quia tūc lata culpa non ęquiparatur dolo. l. in lege. ff. ad l. Cor. de Sica. ¶Item nō æquiparatur quo ad iur̄m in lite deferendum, quia licèt possit deferri propter dolū, non tn̄ propter latam culpam. vt no. in d. l. in actionibus. Item in actionibus. Item in alio nō æquiparatur: q̄a non valet pactum ne dolus futurus præstetur. vt j̄. tangitur per gl. & tn̄ valet pactum, vt non præstetur culpa etiam lata. vt l. j. §. cū venerit. ff. depositi. & de materia plenius dixi. s̄. tit. j. c. vnico. super glo. ij. circa articulū latæ culpæ. ¶In ea. gl. ibi, q̄a nihil. &c. Not.
11 bn̄ gl. ꝙ † nullū fiše est idē. & ad hoc sæpe alle. & idē no. in l. qd̄ nerua. ff. deposi. & decre. capitulum. s̄. de rescrip. ¶In ead. glo. ibi obtulit se deposito &c. non tenetur nedū de lata culpa. sed etiam de leui, & leuissima, quia ratione talis oblationis censet̄ depositū factum gratia depositarij. & hoc tenuit. d. Pet. hic, & etiā Bar. in l. qd̄ nerua. in viij. q. per l. j. §. sæpe. allega
12 ta. & etiā tetigi, vt ĩ notabilibus. ¶†In ea. gl. ibi: accipiat pro custodia. & tūc tenet̄ nō solū de dolo, & lata culpa. sed etiā de leui nō autē de leuissima. q̄a tūc vr̄ contractus depositi fieri gratia vtriusq;. ideo non venit leuissima culpa. vt in l. contractus. ff. de reg. iu. & in l. si vt certo. §. nūc videndū. ff. cōmo. ¶In ea. gl. ibi: conueniat inter eos: scilicet, ꝙ depositarius teneatur etiam de leui, & leuissima. quia secunda erit conuentio per iura allegata in gl. ¶In eadem glos. ibi: ne dolus præstetur. subaudi futurus. sed pręteritus bene pōt remitti per ea, quæ hn̄r in l. actione. C. de trāsa. ¶In ea. gl. ibi: leuissima culpa. & plus dicunt aliqui, vt sequitur hic do. Flo. quòd etiam hoc casu, quādo depositum fit gratia depositarij tenebitur depositarius de casu fortuito. & sic vr̄ velle gloss. in l. si quis nec causa. ff. si cer. pet. & illa gloss. cōiter tenetur per Legistas. & idem etiam vr̄ sensisse ista gl. inquantum
13 solum dixit de leuissima culpa. ¶†In eadem glo. ibi: & depositæ non apparent. nam isto casu præsumitur fuisse in dolo, vt hic voluit litera, & in d. l. quod nerua. ff. eo. quod intellige verum, nisi aliud ꝓbetur, ex quo tollatur præsumptio doli, vt quia opponat̄, qd̄ superueniente incendio nō potuit vtrasq; res saluare. nam tunc, si solum saluauit suas, non vr̄ sibi imputādum, cum prima charitas incipit a seipso in l. præses. C. de ser. & aqua. & hoc clarum, qn̄ res suæ erāt pręiosiores, quàm res depositæ, quę forte erāt viles. facit, qd̄ not. gl. in l. si vt certo. §. quod vero senectute. ff. commo. & facit etiam. l. si longus. ff. de iudi. & l. si q̄s graui. §. si tn̄ omnes. ff. ad Sil. & in l. in nauę. ff. loca. si vero econtra res depositæ erant prætiosiores. & res suæ viles, tūc secundum eum posset dici, ꝙ licèt res depositæ erant prætiosiores, si res suę erāt p̄tiosæ, licèt min⁹ p̄tiosæ quā depositæ, ita ꝙ ex ꝓditione rerum sua-

rum suarum nō modicū damnū fuisset passus, quod
tunc non imputetur ei, si prætulit res suas. arg. dictæ
l. præses. secus vbi modicum dānum ex amissione re
rum suarum fuisset passus, seu passurus, & sic pōt ꝓ-
cedere dictum Host. & per prædicta patere potest, si
fuissent æquè prætiosæ locus fuit gratificationi. facit
quod hr̄ in d. §. si cum omnes. nec ob. prædictis qđ hr̄
in §. necesse. xlvij. dist. vbi vr̄ dici indistinctè, quòd in
rebus proprijs quis maiorē debet adhibere diligētiā,
quàm in alienis, quia vt ibi tangit gl. exponi dēt ver-
bū debet. i. consueuit. non aūt semper maiorem dili-
gentiā adhibere debet ꝑ ea quæ dicta sunt superius.
¶In ea. gl. ibi: nominetur in pacto. de hoc, an sit ne-
cesse omnis casus fortuiti, vt quis teneatur de casu
fortuito plenè dictū fuit. s̄. ti. j. c. vnico. super gl. pen.
& ibi etiam dictum fuit, an qñ culpa ꝓcedit casum
tenetur quis de casu. ¶In ea. gl. ibi: potuit nō perire.
puta, quia potuisset rem distraxisse, vel vendidisse al-
teri. nec obst. quod hr̄ in l. si plures. §. fi. ff. eo. vbi vr̄ ꝙ
debeat distingui, an res eo modo peritura fuisset pe-
nes deponentem, vel nō, quia ibi loquitur, qñ depo
sitarius non erat in mora ex eo, quia habebat iustam
causam litigandi, quia volebat retinere rem deposi-
tā, donec satisfaceret de expēsis pro illa factis, vt ibi
14 no. gl. & sic habes, ꝙ † depositarius potest vti retētio
ne rei ꝑꝑ expensas factas in re, & hoc etiam tenuit
Inn. in c. ꝑꝑ sceleritatem. j̄. de loca. & sequitur etiam
hic d. Flo. licèt aliter videatur dicere in l. pe. C. eo. ti.
15 ¶†In ea. gl. ibi: & etiam possessionem hoc vr̄ esse ve-
rū regulariter, sed fallit, qñ res ponitur apud seque-
strum, quia vr̄ in dubio in illum transferri poss. vt hr̄
in l. licet. j. rñso. ff. eo. quod dixit gl. ꝙ rem depositam
etiam quo ad proprietatem retinemus, intelligo ve-
rum regulariter, fallit, qñ depositum cōsistit in rebus
consistentibus in pondere, numero, vel mensura, &
conuenitur expressè, vt tantundem in eodem gene-
re reddatur, & satis vr̄ tacitè idem conueniri, qñ de-
ponuntur prædicta non signata, vel clausa, quia tunc
vr̄ tacitè prohibitum, ne depositarius illis vtatur. l.
dies consaldorum. §. j. ff. deposi. ver. patet. quod si pe
cunia deponitur ad numerū vr̄ tacitè agi, quod suffi-
ciat tantam pecuniam reddere, quanta fuit numera-
ta, secus qñ fuisset pecunia deposita signata in saccu
lo, q̄a tūc vr̄ tacitè prohibitus deputatis, ne illa vta-
tur. & eo casu quo transit proprietas in depositarium
multofortius trāsit etiam possessio, qua autem actio-
ne teneatur depositarius de custodia rei depositæ. di
cit, ꝙ si non recipit mercedem, tūc si pecuniam rece-
pit tenetur actione locati, quia vr̄ operā suā locasse
ad custodiendum. Si vero aliam rem recepit pro mer
cede, tunc datur actio præscr. verb. quia tunc est ꝯon
tractus innominatus. l. j. §. si quis seruum. ff. eo. insti.
loca. §. j. & in istis casibus, qñ recipit mercedem tene
tur depositarius de leui culpa. vt probatur in iuribus
præal. & dixi superius super gl. ¶In gl. reuocare. ibi:
suo nomine. puta, quia per se fuit in iudicio. secus si
per procuratorem. l. furti. §. si quis aliena. ff. de his q.
no. infa. ¶In ea. gl. in fi. nec obstat si dicatur, ꝙ depo
situm non est reddendum ad libitum deponentis. vt
probatur. xxij. q. ij. in c. ne quis arbitretur. quia fallit
in casu illo quo tenetur ad restitutionem depositi ex
eo, quòd deponens factus fuit furiosus. ideo tunc nō
debet fieri sibi restitutio, & præcipuè, si gladius fuis-
set depositus per eum, vt ibi dr̄. Fallit etiā in casibus,
de quibus, tangit gl. sequens. ¶In glo. pen. ibi: dedu-
ctioni. scilicet, pro parte, vel potes dicere s̄m doc. qđ
compensatio fit in iudicio, sed deductio extra iudi-
cium. dicit tñ d. Flo. ꝙ verbum, compēsationis, sum-
ptum generaliter comprehendit etiam deductionē,
sed specialiter sumendo procedit, ꝙ hic, & vniuersi-
tas, de quo per glo. & doc. dr̄ compensatio debiti, &
crediti facta contributio. l. j. ff. de compē. ¶In ea. gl.
16 ibi. ff. eo. bonafides, & ibi etiam probatur, ꝙ † si depo
situm sit factum dño non tenetur restituere, q̄a in re
sua non consistit depositum, vt ibi, sicut nec emptio.
l. suæ rei. ff. de contrahen. emp. & sic habes duos ca-
sus in quibus non fit restitutio depositi. Tertius ca-
sus, qñ bona deponentis fuissent publica, quia tunc
non debet restitui depositum deponenti, sed fisco. vt
probatur in d. l. bonafide. Quartus casus est, quem di
xi super præcedenti. gl. qñ videlicet, deponens est ef-
fectus furiosus. ¶In ea. gl. in fi. Nam dicuntur bonæ-
fidei ex eo, quia in illis maximè debet superare bo-
nafides. vt leg. & no. in §. actione. insti. de act. ¶In gl.
fi. ibi: siue in rem. hoc intellige, vt no. gl. in ver. sed il
lud. ¶In ea. gl. ibi: intra duos menses, tñ glo. vr̄ senti-
re hic Io. And. & etiam do. Ant. hic super ista gl. qui
simpliciter transit cum dicto Io. And. dicentis, quòd
ex hoc t̄pis spatio non sit deterior conditio repeten-
tis debitum de quo constat, cum etiam vsq; ad qua-
tuor menses non debeat de iure cōi restringi ad sol-
uendum. l. fi. de re iudi. sed do. Ant. licèt recitando di
ctum Io. An. hic transeat cum illo, tñ in notabilibus
vr̄ voluisse, ꝙ istud sit arbitrarium, & relinquatur pe-
ctori iudicantis, & hoc etiam Cy. in l. fi. C. de compē
sa. vr̄ sequi gl. in d. §. qui compensationem. alle. in gl.
Bar. ibi aliter dicit, videlicet, ꝙ ideo ibi admittitur li
quidatio intra duos menses. quia duo menses dabū-
tur debitori fisci ad soluendum, & sic vr̄ velle, ꝙ vbi
dantur quatuor menses, vt est de iure in alio debito-
re, vt no. in c. quærenti. per gl. s̄. de offic. dele. & tunc
sufficiat liquidare. j̄. quatuor menses. & ex hoc etiā
vr̄ ꝙ si per formam statuti solum darentur. x. dies ad
soluendum, tunc intra illud tempus debet fieri liq-
datio, & etiam sufficit intra quod t̄ps debet fieri so-
lutio, vt hr̄ in d. c. qui compensationem. & istam opi
nionem etiam sequitur hic d. Pet. quam puto verio-
17 rem esse de iure. ¶†In ea. gl. ibi: non speciebus ad pe
cuniam, nec similiter de specie ad aliam speciem, tñ
eadem sit ratio, & sic solum admittitur compēsatio,
qñ hincinde est debita pecunia. idem si esset debitū
hincinde in rebus existentibus in pondere, & mensu
ra, puta si vnus deberet. x. corbes frumenti Titio, &
similiter ecōtra Titius deberet illi. 50. corbes frumē
ti, vel similiter deberet. x. libras olei Titio, & ecōtra
similiter Titius deberet. x. libras olei. nam fiet com-
pensatio, dummodo hincinde sit liquidum, & nō sit
ex causa depositi, per id quod hic dr̄. fit etiam com-
pensatio cōis ad genus in his quę sunt eiusdem gene
ris. secus in alijs, vt patet in l. j. §. penul. tñ ibi no. ff. si
pars hæreditatis ꝑ̄tatur. & no. per Cyn. in l. fi. C. eo.
& ex prædictis no. ꝙ interdum cessat compensatio ra
tione perfidiæ euitandæ, vt contingit in deposito, vt
hic probatur, & interdum etiam in odium violenti. l.
vlt. ad fi. ff. de compensa. interdum etiam in odium
illius q. malè administrauit annonā reipublicæ. l. ob
negationem. ff. de compen. interdum vero cessat cō-
pensatio ex eo, quia non est liquidum id quod quis
vult compensare, vt hic probatur, interdum ob fauo-
rem cessat compēsatio, puta, qñ fiscus petit solui tri
butum. & in alijs casibus positis in l. in ea. C. de com
pensa. & de materia etiam per gl. in d. l. ob negatio-
nem. ¶Itē cessat, qñ ex vna debetur pecunia, ex alia
18 species, vt hic voluit gl. ¶†In ea. gl. in fi. habet etiam
locum compensatio in stipulationibus. l. qui bona. §.
si quis quia. ff. de dam. infec. & in l. cum ambo. §. fin.
ff. de

ff.de compen.puta si voluisti mihi cauere de dã.infe. ꝑ ꝑ domum ruinosam tuam,quæ minabať ꝯ meam, & ꝑ ꝑ hoc fui missus in possessionem domus ruinosę: & est adiudicata, si dicta domus minatur ruinam ẽt contra aliam domũ tuam ꝑ ꝑ quã tu petas,qđ caueã tibi de dã.infe.non debes audiri,quia econtra volui sti mihi cauere.& ideo hincinde fit compensatio, & no.vt dixi superius, qđ speciei ad quantitatẽ non di mittitur compensatio.nã dicta compẽsatio obijci nõ põt per id qđ hř in l.si cõuenerit.ff.de pig.act.& alijs iuribus allegatis in gl.an aũt indirecta cõpensatio, q̃ propriè est,qđ retentio possit fieri.tangit Cy.in l.sub ꝑtextu.ff.com.& in l.fi.C.de cõpen. & Bar.in l.si nõ sortem.§.si centum.ff.de condi.inde.& tangit hic d. Petr.post Cy.in locis præal. qđ aut quantitas debeť ex vna parte,& species ex alia ex eodem contractu, aut ex diuerso. primo casu põt fieri retentio.l.Iulianus.§.ferè.ff.de act.emp.vbi venditor põt rem venditam retinere,donec sibi soluatur pretium. ¶Scđo casu,qñ non ex eadẽ cã debentur,aut vna dependet ab alia,& idem est dicendũ.l.in rebus.§.pñt.ff.com. vbi commodatarius põt retinere rem cõmodatã,donec sibi satisfiat de expensis factis pro ipsa re commodata.Interdũ vero vna cã non pendet ab alia. & tunc aut debitũ ꝑ ꝑ qđ quis vult retinere rem fuit cõ tractum,vt res perueniret per volẽtem illã retinere, & tunc si tale debitum fuit conuersum in vtilitatem volentis rem recuperare a detinente illam,& tũc po terit retineri per id qđ hř in l.emptor.ff.de rei vend. & in l.si prædijs.C.de prædijs minorum. secus si dñs vult vendicare rem suam, quã non dñs ab alio emit sine voluntate ipsius dñi põt emptor rẽ retinere,donec pretium sibi reddatur, si pretiũ fuit cõuersum in vtilitatẽ dñi,aliàs secus,si vero debitum ꝑ ꝑ qđ quis vult retinere rẽ non fuit contractũ, vt ipsa res haberetur, & tũc aut talis res est obligata pro aliquo debito ei,qui vult retinere pro alio debito,pro quo nõ fuit obligata,& tunc põt vt l.j.C.ob chirographa.pecu.l.pignus teneri. aut nõ erat obligata sibi dicta res quã quis vult retinere,& tunc aut deuenit ad ipsum sine voluntate dñi in volente retinere,& tunc cõcludit do.Pet.post Cyn.ꝙ aut deuenit translato dñio in ipsum ad quem peruenit, & tunc põt retinere.l.si nõ sortem.§.si centũ.ff.de condi.indeb.aut deuenit non translato dñio in recipiente, vt contingit in re cõmodata,vel deposita.& tunc non põt fieri retentio, per id qđ hic dř in l.sub prætextu.C.cõmo.& sic residet do.Pet.Sed aduerte, quia ſm hoc videreť ꝙ si deposita fuisset pecunia ad numerũ, vel cõmodata ad numerum,vt ditior quis appareat,ꝙ tunc cum transeat dñium in recipientem,vt hř in l.dicm.§.j.ff.deposi. & dixi etiã super gl.ij.circa fi.qđ tunc posset fieri retentio ꝑ ꝑ debitum, ꝙ est contra istum text. & ideo ista vltima distinctio,an sit translatum dñium in recipientem,vel nõ,vř bona. nec illam posuit Bar.in l.si centũ. ideo vř simpliciter dicendum ꝙ qñ res peruenit ad aliũ de voluntate dñi,qđ aut peruenit ꝑ ꝑ debitum ꝑ ꝑ qđ quis vult retinere,& tunc põt,vt est casus in d.§.si centum.vbi patet,ꝙ si soluitur res maiores pretij,q̃ sit debitum,& soluitur ab ignorante qui putabat magnum debitũ subesse, ꝙ tunc poterat res corrupta retineri,donec soluatur verum debitũ non aũt poterat ex parte ipsius rei pro vero debito inuito soluente,si vult satisfacere ex vero debito. aut res peruenit ad aliam de voluntate dñi,& non ꝑ ꝑ debitum ꝑ ꝑ qđ quis vellet retinere,& tunc nõ põt, sicut contingit,qñ quis rem cõmodatam vellet retinere ꝑ aliquo debito sibi a cõmodante, nisi esset debitũ ratione expensarum factarũ pro re commodata, per id qđ superius dixi, & ꝑ ea quæ hñr in l.sub ꝑtextu.C. commo.& in prædicta.l.in rebus.§.possunt.ff.com. & ex prædictis patere põt solutio qõnis formatæ per gl.in d.§.si centum.an videlicet scriptor põt retinere quinternos,donec sibi soluatur de pretio scripturæ. nam si vult retinere quinternos sibi datos, vt in illis scriberetur, quia ꝑ ꝑ scripturam tũc sunt maioris ꝑtij effecti poterit illos retinere.arg. eius qđ dictum est de impensa in re incommodata. si autẽ vult retinere quinternos exemplaris,& tunc illos non poterit retinere,vt hř in d.l.sub prætextu.C.com.& sic etiam tenuit Bar.in d.§.si centum.¶

19 †Sed iuxta prædicta põt esse dubiũ,an qñ debetur pecunia, vt species ex vna parte:& ex alia debetur,vt quãtitas,an poterit obijci compensatio.gl.multum notabilis dicit,ꝙ non in l.fundus.§.seruũ.ff.si cer.pet.pro qua.facit, quod ad quantitatem non admittať compẽsatio, vt dictũ est, sed vbi pecunia debetur,vt species,vt qñ datur pecunia in certo sacculo signato,vel in certo loco,vř de illa iudicandũ,vt de specie.l. sed si certo.ff.de le.j.sed Lotha.antiquus glosator iuris ciuilis,vt refert glo.in d.§.seruum.tenuit contrarium,& illam opinionem sequuntur Vltramõtani.& illam sequiť Bar.q̃a in pecunia non est dare rationẽ affectionis etiam si debeatur,vt species,ideo in ea vř secus quã in alijs speciebus;& ad d.§.seruum.rñderi põt,vt ibi not.per Bart. & pro hac opi.etiã facit,quod no.gl. in l.sub ꝑtextu. C.com.vbi gl.vult,quòd si pecunia accõmodata alicui ad inopiã,vt ditior appareat, quòd poterit obijci compensatio de debito ipsi cõmodatario,& cum indistinctè loquatur gl. vř velle id procedere etiã si nõ fuerit translatum dñiũ pecuniæ in depositario, & sic etiã si vt species fuerit accomodata. & illã gl.cõiter sequunť doc.& pro ipsa parte etiã facit ſm Bar.in d. §.seruum.q̃a spãle est de imposita, qđ non admittať compẽsatio,vt hic patet,cum tñ depositum sæpe fiat de pecunia in sacco signata.& sic qñ deponiť, vt species.tñ possit obijci cõpensationi,qđ tene menti, q̃a doc.hic non tangunt.nec do.Pet.hic tangit.¶Potest etiã q̃ri considerato, ꝙ debitum naturale põt in cõpensationẽ deduci.l.qđ nerua.ff.de cõpẽ. Si forte tu debes mihi.xx.naturaliter,& ciuiliter,& ego debeo tibi.x.naturaliter,an si timens,qđ si agã cõtra te. ad xx.tu opponens cõpensationem de.x.tibi debitis naturaliter,ego vendã actiones meas alteri,cõpetentes mihi contra te,an si ille cessionarius agat cõtra te poterit obijcere de eo, qđ tibi debebã naturaliter.vř ꝙ non, qđ illud non est debitũ per cessionariũ fiendũ. contrarium tenuit Dy.in c.si quis in ius.de reg.iu. in vj.ex eo,q̃a exceptio cõpensationis est in rẽ,& cõcernit ipsum debitum non simpliciter personã, & sic vř afficere substantiã debiti,& iõ poterit opponi ẽt contra cessionarium, q̃a non potuit cedens plus inter eũ trãsferre,q̃ ipse hẽbat.l.trãsactio.ff.de acq.rer.do.& ĵ.de iurepa. qđ aũt secus qñ esset exceptio solũ concernens personã,puta exceptio exceptionis,q̃a licèt illa obstaret cedẽti, nõ obstaret cessionario ex cã onerosa,vt est cã emptionis,vel similis,licèt secus qñ ex cã lucratiua,& ea q̃ hñr in l.apud celsum.§.de auto. & §.si cũ leuissima.ff.de doli exceptione. & idẽ ẽt voluit Bar.in l.si q̃s in rem.ff.de procu.vbi gl.formauit qõnem,sed non soluit.& idẽ ẽt tenuit Cy.in l.eius. C.de cõpen.& sequiť d.Pe.hic,& de materia ẽt per Io.An.in c.j.de iurepa.in vj.in gl.pe.& sup ea.¶

20 †Vlterius pt q̃ri de eo qđ hic tetigit Io.An.post eũ,videlicet,qđ iuris,si deponens est mortuus,& duo cõtendunt se esse hřdẽ insolidũ:& q̃libet repetit depositũ, cui debet

cui debet solui conclude, ꝙ illi qui vult cauere defendēdo depositariū aduersus aliū, & si neuter vellet cauere poterit gratificari primo venienti. si vero ambo concurrunt erit in ptāte depositarij, cui restituat. ar. c.fi.de rescr.in vj.tangit etiā Io.An.post Abb.an emphyteuta possit obijcere cōpensationē cōtra dominū petentē pensionē, si forte dñs ex cā mutui tenet sibi in x. tñ conuersio ēt pro pensione ipse emphyteuta teneretur ad x.nam vr̄ ꝙ sic, per istum text.dūmodo debitum sit hincinde liq̄dū, per id qd̄ hic dr̄, de quo in Spe.de loc.§.nunc aliqua.ver.lxxix.vbi Spe.vr̄ inclinare in istam partem, dūmodo opponat̄ cōpēsatio ante biennium in ecclesiam, vel trienniū, & non fuerit opposita compensatio, cum reuera tm̄ debebatur ex parte dñi emphyteute quantum econtra ꝑ ipsum emphyteutam.nam vr̄ ꝙ si non sit opposita compensatio ante tp̄s prædictum, qd̄ emphyteuta deciderit a iure suo saltem tenendo opinionem, ꝙ compensatio nō fiat ipso iure, sed demū, cum opponat̄ ab hoīe de quo per gl.& doc.in l.si constat.C.de cōpen. nā cōis opi.doc.& gl.est quod regulariter non fit compensatio nisi apponatur ab hoīe.fallit tñ quo ad pœnā impediendam, vel ad impediendum cursum vsurarum. & quia tunc tenet odio pœnæ vsurarum fit ipso iure f̄m no.in d.l.si constat.& f̄m hoc vr̄ ꝙ cum hic agitur de euictione pœnæ, ne ipse emphyteuta cadat a iure suo, qd̄ intelligat̄ ipso iure cōpensatio etiā si nō fuerit apposita ab hoīe ante tp̄s prædictū, qd̄ tene mēti. ¶Item aduerte, qd̄ dictū est.s̄.in glo.ij. & etiā voluit hic tex.qd̄ depositarius nō tenet̄ regulariter de casu nec similiter pōt esse dubiū, an si quis dicit rē amissam debeat illud probare, an vero aduersarius rem adstare.gl.aliquid tetigit, & plenius per Bar. si q̄s ex argentario.§.ꝓtor.ff.de edē.& ibi cōcludit, ꝙ aut nō constat rē peruenisse ad illū qui dicit illā non hr̄e. & rem nō adstare, & tūc stat̄ eius dicto nisi aliud ꝓbet̄ per id qd̄ no.gl.in l.cū de lege.ff.de ꝓba.& qd̄ hr̄ in l.iij.§.numera.ff.de acq.pos.aut constat rē ad ipsum peruenisse dicit illā deperditā, & tunc aut tenebatur ad illā exhibendā solum officio iudicis, & tunc stari debebit sacr̄o illius super deperditione, nisi aliud ꝓbet̄ per id qd̄ hr̄ in l.fi.C.de fi.instru.aut tenebat̄ ad illam exhibendā iure actionis, vt creditor depositarius cōmodatarius, & similes, & tunc non stabit̄ eius iuramento super perditione, sed requiritur manifesta probatio, qd̄ res sic deperdita sit cā accusationis, vt in casu dicti.§.prætor.siue defensionis, vt in casibus, de q̄bus statim dixi. & hoc plenè probat̄ in d.§. ꝓtor.sed tūc surgit dubiū, q̄n dicet̄ esse probatio manifesta dicit Bart. in loco præal.quod q̄dā sunt casus manifesti, puta incendiū, ruina, & similes, & tūc satis pn̄t manifestè probari.facit, qd̄ hr̄ in l.quæ fortuitis. & in l.si creditor.C.de pig.act.Quidā aūt sunt casus qui non sic manifestè occurrunt, vt est furtum, quod clam consueuit fieri.l.j.ff.de furtis.& tunc probabiliter per coniecturas, vt q̄a probatur ostiū fuisse fractū vbi erat res, & famulū fugisse.facit, qd̄ hr̄ ī l.nō oēs. §.a Barbaris.ff.de re mili.& ista probatio satis dr̄ manifesta fuisse, q̄a probatio q̄ fit ex præsumptione iuris satis vr̄ manifesta.l.licet Imperator.ff.de leg.& l.si q̄s locuples.ff.de manu testa.& no.gl.in l.si tutor. C.de pericu.tut. Sed iuxta ꝓdicta pōt esse dubiū, an q̄s debeat probare rē amissam sine sua culpa, vel dolo.An vero aduersarius dēt probare dolū, vel culpā. cōcludit Bar.in loco ꝓal.qd̄ q̄dā sunt casus q̄ cōiter cōtingunt absq; culpa, puta ruina, & tunc allegās dolum, vel culpā interuenisse dēt illud probare.l.cū ita. §.in specie.cum ibi no.per gl.ff.de leg.ij.Quidam sunt casus qui consueuerunt contingere ex culpa, vt est furtum, incendium, & fuga quæ debuerunt custodiri.l.cum duobus.§.danda.cū ibi no.ff. pro soc.& l.si vendita.ff.de peri.& com. rei vend.l.si vero.ff.de rei vē.& ex istis p̄sumit̄ culpa.vt voluit Bar.in loco ꝓal. & de materia etiā per Cy.in d.l.si creditor.& in l.cū fortuitis.ff.de pig.act.& facit.l.si quis fundum.§.Imperator.ff.loca.& l.pe.ff.de cust.reo.¶Vltimo d.Pe. hic tangit quid sit culpa in genere, & quid dolus, & q̄d latior culpa, & q̄d lata, & quid leuis, & q̄d leuissima, recitando dicta Bar.in d.l.qd̄ nerua. sed de his. dic, vt plenè dixi.s̄.tit.proxi.c.vnico. tangit etiā plus Bar.in d.l.qd̄ nerua.qualis culpa veniat in ꝯtractib9 conclude, ꝙ in actione commodati qualis culpa veniat recurrendū est ad ea q̄ hn̄r.s̄.tit.proxi.c.vno. in
21 gl.ij. & ibi super ea dixi.qualis autē † culpa veniat in actione depositi.cōclude, aut depositū sit gratia deponentis tm̄, aut sit gratia depositarij tm̄, aut sit gratia vtriusq;.Primo casu, q̄n sit gratia deponentis, ꝓut regulariter fieri consueuit.conclude, ꝙ aut quæritur de actione contraria, quæ datur depositario contra dñm, & in illa venit etiam leuissima culpa.l.si seruus cōis.§.qd̄ vero.ver.idq; euidētius.ff.de furtis. aut q̄ritur de directa actione depositi, quę datur cōtra depositarium, & tūc venit dolus latior culpa, & lata nō autem leuis, vel leuissima.l.quod nerua.ff.depositi.& l.j.C.depositi. & hoc q̄n depositarius non se obtulit deposito, aliàs teneretur etiam de leuissima, licèt nō de casu per legem primam.§.sæpe.ff.depositi.vt tetigi super glo.ij.Secundo casu, q̄n sit gratia depositarij tantum, & tunc depositarius tenetur etiam de leuissima non autem de casu fortuito.l.si quis nec causam. ff.si cer.pet.licèt gl.aliter senserit in d.§.sæpe. & do. Flo.hic, vt tetigi super glo. & hoc in actione depositi directa competente contra depositariū, sed in actione contraria depositi competente contra deponentē hoc casu venerit solum dolus, & lata culpa. facit.l.j. §.fi.ff.commo. Tertio casu, q̄n gratia vtriusq; sit depositum per l.j.§.si q̄s seruum.ff.depositi. & no.Bar.
22 in d.l.quod nerua.in viij.q.¶†Sed iuxta prædicta potest dubitari qualis culpa veniat in actione mandati, aliqui volunt dicere, ꝙ debeat distingui, aut gratia vtriusque f̄m quod in simili distinxit in deposito.sed gl.l.procurator.ff.man.vr̄ velle indistinctè, quòd ꝓcurator teneatur etiam de leuissima culpa.Bar.in d.l. quod nerua.in ix.q.concordat opi.nam dicit, ꝙ q̄nq; mandatur aliquid quod modicam, vel quasi nullam requirit diligentiam, vt in mandato de soluendo, qd̄ sit fideiussori, & tunc tenetur mandatarius solum de dolo, & lata culpa.l.si fideiussor. in prin.§.j.ff.mand. An mādatur aliquid quod sui natura requirit aliquā diligentiam, vt q̄n mandatur alicui, quod gerat negotia mandantis, vel quòd aliquam rem emat ꝓ ipso mandante, & tunc tenetur mandatarius, nedum de dolo, & lata culpa, sed etiam de leui, per id quod hr̄ in l.si procurator.§.fi.ff.man. & l.in re mandata. C.mand.Interdum vero mandatur, quod sui natura requirit exactissimam diligentiam, vt q̄n datur alicui mandatum, vt sit procurator ad iudicia. & tūc tenebitur mandatarius etiam de leuissima culpa, vt hr̄ in l.procuratore.C.mandati.& sic debet intelligi, quod ibi not.Dy.in regula contractus.de regu.iur.in vj.& quod no.in l.contractus.ff.de reg.iur.& ratio prædictorum est, quia quis suscipiendo mandatum vr̄ asserere se peritum in eo negotio, quod sibi mandatur, & pro quo suscipit mandatum, & sic secūdum qualitatem dicti negotij, & per ꝯn̄s vr̄ se asserere diligentissimum, q̄n suscipit mādatum super negotio, quod requirit

requirit exactissimam diligentiam. facit, quod habet in l. imperitiam. ff. de reg. iur. & quod no. per gl. in l. ij. ff. quod quisq; iur. & hæc procedunt, qñ mandatū fit gratia mandantis tātum quo casu qualis culpa veniat in actione mandati, quæ competit contra mandatarium patet ex prædictis. Qualis autem culpa veniat in actione mandati contraria, quæ competit mādatario contra mandantem dicit Bar. in loco præal. quod venit etiam leuissima culpa, ex quo actione mādantis tantum factum est mandatum, alle. quod habetur in l. si seruus cōis. §. quod vero. ff. de sorti. & facit, quod dixi. s. in simili circa actionem contrariam depositi. si autem mandatum fieret gratia vtriusque, tunc videtur ꝙ tam in actione mādati directa, quàm in contraria venit leuis culpa, per id quod hr̄ in l. si vt certum. §. j. ff. commo. & in l. contractus. ff. de reg. iur. si vero fit gratia commodatarij tantum, tūc tenetur de leuissima culpa mandatarius, sed dominus solū tenebitur de dolo, & lata in actione mandati contraria, quę contra eum competit per id quod dictum fuit in simili. s. qñ depositum fit gratia mandantis tātum, quòd tenetur mandatarius de leuissima, quādo mandatur negotium, quod requirit exactissimā diligentiam, quod videtur in illo suscipiendo mādatum asserere se peritum. nam videtur hoc esse cōtra illud qđ habet in l. j. §. hæc actio. ff. si mensor falsum mod. dixe. vbi mensor solum tenetur de lata. & non de leui. gratia. cuius contrarium videtur. suscipiēdo tamē officium mensoris videatur asserere se peritū. sed dic illud est speciale in mensore ex eo, quòd nulla ciuilis actio dabatur contra eum. ideo prætor qui actionem cōtra eum induxit solum voluit eum teneri de lata. d. l. j. & facit, quod not. in l. imperitia. ff. de regu. iur.

23 ¶ † Item non ob. si dicatur, quādo quis locat operas suas vr̄ asserere se peritum. facit, quod no. glo. in l. ij. ff. quod quisq; iuris. & sic videtur ꝙ debent teneri de leuissima in contractu lata, dum tamen solum teneat de dolo, & lata, & leui, ſm ea quę habentur in l. j. §. si quis seruum. ff. deposi. & in prælle. l. contractus. de regu. iur. Nam responderi potest, vt dicit Bar. in loco præal. quòd aliud est, qñ quis præstat, vt cōtingit, qñ quis gratis recipit procuratores ad iudicia, prout faciunt qñq; ſm Bar. alij procuratores nouitij, vt facilius concurrant ad eos. Nam tunc videtur quodammodo se in gerere, & se offerre. vnde tenentur de leuissima, & homines qui dant mandatum non sic habent diligentiam, qñ quis suscipit mādatum gratis, sicut habent, qñ mandatum non suscipitur gratis, & ideo ęquum fuit vt magis esset ille q. gratis, & quodammodo se ingerendo suscipit mādatum secundū eum, quod tene menti. & hoc de actione mandati.

24 ¶ † Quærit etiā vlterius Bar. in d. l. quod nerua. qualis culpa veniat in actione tutelæ, cum gratia pupilli tantū gerant negotia. Et rn̄det ꝙ venit dolus lata culpa, & leuis: fallit in duobus casibus in quibus tutor teneatur solum de dolo, & lata vnus est in l. nomina. C. de ar. tute. s. qñ nomina contracta per patrem pupilli effecta sunt non soluendo tempore tutoris. alius in l. tutor qui repertorium. §. competit. ff. de admini. tuto. qñ. s. tutor emit prædium pro pupillo, vt ibi patet, & ex prædictis etiam patere potest, quòd non tenetur tutor de leuissima culpa, glo. tñ tenuit contrarium in §. suspectus. insti. de suspec. tuto. sed non bene scđm Bar. in d. l. quicquid. & hoc de actione tute-

25 læ. In † actione vero negotiorum gestorū qualis culpa venit, remittit ad no. per gl. in l. iij. §. interdum. ff. de neg. gest. nam regulariter tenetur de leui. l. tutori. & l. curatorum. C. de neg. gest. fallit, qñ quis accesserit ad gerendum negotia alterius quæ erant omnino deserta, & a nullo sperabantur exercitari, quia etiam teneretur de dolo, & lata culpa. vt no. in d. l. interdū. tamen fallit, quando quis accesserit ad gerendū negotium alterius, quod alius diligentius erat gesturus si ipse non gessisset. nam tunc tenebitur de leuissima, vt not. in d. §. interdum. & in aliquibus casibus tenet etiam de casu fortuito, de quibus per gl. in l. si negotia. ff. de neg. gest. & hæc de actione nego. gesto. ¶ In actione vero de precario, venit solum dolus, & lata culpa ante moram. l. quæsitum. §. illud. ff. de ꝑcario. & concor. s. de preca. c. vlti. in gl. pe. & in hoc differt a cōmodato, q̄a licèt ꝑcarium, & cōmodatū fiat gra-

26 tia recipientis, tñ recipiens † precarium tenetur solum de dolo, & lata culpa. sed recipiens cōmodatū tenetur de leuissima, & est ratio diuersitatis, q̄a commodatū non pōt reuocari ante vsum expletum. s. ti. c. j. sed precarium quandocunq; reuocari, & sic magis grauatur, ideo magis ei subuenitur. & hanc rōnē etia sentit glo. in l. contractus. ff. de reg. iur. & hoc in acti. ꝑcarij. In actione vero ex cōtractu innominato cōcludit Bar. in loco præalleg. & do. Pe. ibi, quòd iudicandū est de contractu innominato ſm naturā cōtractus nominati. s. cui assimilatur. vt in l. j. §. si quis

27 seruum. ff. depositi. ¶ † Vltimo tangit qualis culpa veniat in actione ex testamento, & cōcludit, quòd si hęres habet parum lucrum, sed legatarius, vel fideicōmissarius magnū, tūc tenetur hæres solū de dolo, & lata culpa. l. mulier. §. alia cā. ver. si enim. ff. ad Treb. si vero ecōtra hæres habet magnum commodum, legatarius paruum tenebitur hęres etiam de leuissima. l. cum res. §. culpa. ff. de leg. j. Si vero hęres, & legatarius habeant ęquale commodum, tunc hæres tenetur de leui culpa. & nō leuissima. l. si seruus legatum. §. cum quid. ff. de leg. j. de quo per Bart. in d. l. quod nerua. in vlti. quæstione.

¶ De emptione, & venditione. Rub.

¶ Visum & tractatum est. s. de contractibus, qui fiūt gratia dantis, vel recipientis. restabat videre de contractibus, qui fiunt gratia vtriusq; inter quos est contractus emptionis, & venditionis, qui prę ceteris magis frequentatur. Facit quod hr̄ in l. j. ff. de contrahē. empt. ideo de ipsa post ciuiles præcedentes, & ante sequentes voluit tractare. facit. l. singularia. ff. si cert. pet. & pro tanto hic fuit posita ista rubrica. Vel scđm Host. potest dici. Visum est in præcedentibus titulis de contractibus, ex quibus transfertur commoditas vtendi. & nuda detentatio. verum quia sunt aliq̄ cōtractus ex quibus transfertur dominium, & etiā possessio, inter quos est contractus emptionis, & venditionis restabat de his videre, & ideo istam rubricam ponit, sed præcedens continuatio propter titulum de loca. vbi non transfertur dominiū, neq; possessio. tamen fit gratia vtriusq;, ideo melius cadit sub præcedenti continuatione. ad materiam facit, quod habetur in decre. de pœ. dist. v. qualitas. & j. q. j. qui studet. & c. eos qui. & q. ij. & iij. quasi per totum.

SVMMARIVM.

1 *Dictio, &, quandoque axponitur pro vt.*
2 *Ad eleemosynas dandas egentibus compelli possunt diuites per viā denuntiationis.*
3 *Ad hospitalitatem tenentur non solum presbyteri, sed etiam laici.*
4 *Res tantum valet quantum vendi potest.*
5 *Peregrini, & transeuntes non sortiuntur forum in loco.*
6 *Laici subijciuntur foro ecclesiastico, quando agitur de casu respiciente pietatem, vel quando tractatur de materia peccati. & nu. 10.*

7 Contra-

7 *Contrahentibus, licet se in pretio re ipsa decipere.*
8 *Cogi, an possit quis ut uendat rem, & nu. 11. & 13.*
9 *Peregrini, & transeuntes si inhumaniter tractentur possunt recurrere ad Episcopum.*
11 *Victualium appellatione comprehenditur habitatio.*

Lacuit. Non pôt cômode summari scd̃m Io. And. Sed d. Ant. summat c. sic, p̃sbyteri, & plebes debent esse hospitales, nec carius debent vendere res transeuntibus, q̃ in mercato vendant: aliàs possunt ad hoc cõpelli per excõicationem. h. d. & non recipit diuisionem scd̃m eum pp pendentiam. sed d. Flo. hic aliter summat & sic. Eps prohibere dẽt ne carius vendantur res transeuntibus, q̃ vendant in mercato. hoc est in loco fori. h. d. & scd̃m eum pôt diuidi in duas partes. Nam primo ponit modũ venditionis. Secundo modũ denuntiationis. secunda ibi: alioquin. ¶ Et no. scd̃m Io. An. quòd duplex pôt esse intellectus literæ. vnus qđ presbyteri debent essent hospitales, & ꝙ debent admonere plebes suas hoc est illos de plebibus suis, vt non carius vendant res transeuntibus, q̃ in mercato vendantur. scd̃m hoc litera debet iungi hoc modo placuit, vt p̃sbyteri hospitales sint, qđ est infra, & vt est ipsi scilicet presbyteri, quod similiter est infra plebes suas ammoneant, & non carius ẽt vt exponat & prout. &
1 † scd̃m hoc non dr̃ hic, ꝙ laici, seu plebani subiecti p̃sbyteri debeant esse hospitales, sed solũ dicit de his p̃sbyteris. verum quia iste intellectus aliqualiter vr̃ literam violare. Alius est intellectus, vt litera exponatur plane, vt iacet, & sic est sensus, quòd presbyteri debent admonere plebes suas, vt sint hospitales, & quod debent ẽt monere eos, vt non vendant carius res transeuntibus. ¶ No. ꝙ quatenus dicit presbyteri, loquitur de p̃sbyteris parochialibus, sed quod infra dicetur. in ver. alioquin ad presbyterum &c. intelligitur ibi presbyter pro Epo. vt tangit gl. ij. & rationem tangam super ea. ¶ Et not. etiam ꝙ scd̃m intellectum verbum hospitale potest accipi ꝓpriè, vt sonat. & potest exponi, vt hic voluit Hosti. & sint hospitalarij. idest, eleemosynarij, & caritatiui, q. a laici vltra decimam partem quam dare tenentur parochialibus presbyteris debẽt de nouem partibus residuis remanẽtibus facere eleemosynas pauperibus. vt hr̃ in c. j. s̃. de decimis & xvj. q. j. c. decimas. & c. reuertimini. & plus dixit gl. no. xlvj. dist. c. sicut hi. qđ
2 † diuites per viam denuntiationis possent compelli ad dandas eleemosynas indigentibus, quod tene mẽti. Item ibi: plebes suas. idest, illos de plebibus suis.
3 ¶ † No. ꝙ imminente necessitate non solum presbyteri, sed etiam laici videntur teneri ad hospitalitatem. dicit tñ do. Ant. quod non vr̃ teneri gratis illam facere ipsi laici vbi transeuntes non sunt soluendo. facit, qđ no. per gl. lxxxiij. dist. in summa. vbi etiam gl. tangit, an medicus debeat pauperem infirmum curare, qui non est soluendo, & vr̃ tenere ꝙ sic, aliàs vr̃ peccare. Et attẽde, quòd clerici, & religiosi præcipuè vñr teneri ad hospitalitatem. vt hr̃. s̃. de præben. de monachis. laici solum quo ad humanitatem videntur teneri, & ideo dicit Io. An. quòd respectu laicorũ Eps debet esse contentus quantum ad hospitalitatem sola monitione, de quo tangetur, cum glos. j. sed clerici possunt cogi, & excommunicari, vt hr̃ in §. hinc etiã. xvj. aliàs. xlij. dist. vbi dr̃ ꝙ Io. Euangelista quendam clericum pp hoc excommunicauit, quia nullam hu-
4 manitatem erga hospitalitatem habebat. ¶ † Not. ꝙ res tantum valet quãtum vendi potest, quod debet intelligi. s. in mercato, seu in loco vbi vendi consueuit. facit, quod hr̃ in l. pretia rerum. & quod no. ibi p Bar. ff. ad leg. Fal. & sic etiam potest no. s̃m do. Pet. vt inspiciatur pretium loci vbi venditur res, nõ autẽ p̃tium loci, de quo est volens emere. & not. scd̃m eũ,
5 † ꝙ licèt transeuntes, & peregrini nõ sortiant̃ forum in loco. l. hæres absens. §. j. ff. de iudi. Et not. in c. Romana. §. contrahentes. de for. compe. in vj. tñ possunt
6 se iuuare in rebus emendis cõsuetudine loci. ¶ † No. casum in quo laicus est subiectus foro ecclesiastico, vt qñ agitur, seu tractatur de casu respiciente pietatem, vel qñ agitur de materia peccati. ¶ No. ꝙ in his quę concernunt officium charitatis, & humanitatis,
7 vr̃ etiam laicus subiectus esse Episcopo. ¶ † Nota, ꝙ res non debet vendi carius, quàm sit iustum pretiũ. dicit tñ lex quòd cessante dolo licitum est contrahẽtibus re ipsa decipere se in pretio. l. in causæ. §. Pom. ff. de minori. quod intelligi debet, dummodo nõ sit deceptio vltra medium iusti pretij, aliàs in c. cum dilecti. & in c. pen. dixit cum glo. no. xij. q. ij. hoc ius. ꝙ prælatus ecclesiæ sciens iustum pretium rei non debet vendere illam maiori pretio pp honestatem, & cõscientiam, maximè clericis debitam. Lau. tñ ibi tenuit contrarium, sed potes dicere, ꝙ emptori scienti, & sponte ementi possit vendi pro aliquo pluri, q̃ sit iustum pretium, & sic possit procedere opi. Lau. imputet tunc sibi emptor sciens, sed emptore ignorante posset habere locum opinio gloss. in d. c. hoc ius.
8 ¶ † No. ꝙ interdum quis vr̃ cogẽdus, vt rem vendat, quod vr̃ esse contra legem, nec emere. C. de iure delib. & per l. inuitam. §. dudum. C. de contrahen. emp. de quo inferius dicetur. tñ potes dicere, ꝙ hic non dr̃ ꝙ cogantur ad vendendum, sed quod cogũtur, vt nõ
9 vendãt cariori pretio. ¶ † Vltimo potes notare, quòd qñ peregrini, & transeuntes inhumaniter tractantur possunt habere recursum ad Epm, & sic nota casum in quo Eps potest se contra laicos intromittere. facit quod hr̃ in c. si quis romipetas. & c. si quis de parentibus. xxiiij. q. iij. & quod no. Inn. s̃. de offi. dele. significantibus. & dicebat hic Abbas. vt refert Io. An. magistrum suum induxisse istam decretalem pro iurisditione ecclesiastica contra laicos, qui in cera, quam vendebant miscebant farinam fabarum. Nam vr̃ ꝙ
a Eps potest illos coercere,[a] sicut coercet hic carius vendẽtes, quàm sit iustum pretium, quod tene mẽti. ¶ In gl. j. in fi. Inn. hic tenuit cõtrarium nisi forte esset notorium istos inhumaniter se habere circa hospitalitatem imminente necessitate, quia tũc posset excõicari nisi se emendaret. Sed vt tetigi in notabilibus Io. An. vr̃ dicere, ꝙ respectu laicorum Eps dẽt esse sola monitione contentus. potes dicere illud dictũ intelligẽdum esse scd̃m dictũ Inn. Sed do. Gas. de Cal. hic in quibusdam qõnibus quas ponit super hoc tenet, quòd clerici beneficiati de iure tenentur ad hospitalitatem scd̃m qualitatem, beneficij, per id quod hr̃ in c. Archi. lxxxv. dist. & quod no. s̃. de præben. de monachis. & hoc ex eo, quia quicquid habent clerici ex beneficio debet esse pauperum. xvj. q. j. c. vlt. & not. glo. in d. §. de monachis. & intellige, ꝙ tenentur ad hospitalitatem pauperum, non autem aliorum. vt in c. j. s̃. de immu. eccle. & in l. j. C. de Epis. & cleri. & ideo dixi scd̃m facultatem beneficij, quia scd̃m eum primo sibi. & ꝓximis suis pauperibus prouidere debet si non potest alijs prouidere, aliàs etiã alijs prouidebit, raro tñ cõtingit, quòd clerici, vel religiosi hospitentur pauperes, quia vadũt ad hospitalia, si tñ nõ possunt reperire locum in hospitalibus de iure debẽt clerici beneficiati, & religiosi hospitare pauperes, & per id qđ possunt etiam laici ab Epo ad hoc cõpelli, habetur

[a] Illos coercere. Vide in hac materia late d. Anto. & Fel. in c. nouit. de iudi. & facit, quod voluit Ol. in consi. incip. quæritur an ecclesia. vbi multa pulchra dicit.

habetur.in c.hinc etiā.xlij.dis.clerici vero nō beneficiati,& laici non tenent ad hospitalitatem nisi sicut ad alia opera charitatis,facit, qđ habet xlij.dist. in suā,& ideo s'm eum non debent cogi ad hospitalitatem,qđ vr̄ limitandum nisi imminnente necessitate per id,quod dixi.s̄.post Inn.in gl.ij.ibi id, qđ tñ ideo sic exposuit gl.q.a p̄sbyteri parochiales nō habent iurisdictionē coercēdi,sed p̄lati ecclesiarū.s̄.de offi.ordi.cū ab ecclesiarū s'm do.Flo.¶Et no.ꝙ olim nō erat differētia inter p̄sbyterū,& episcopū, q.a ab initio nō fuit ĩuētū officiū Epi.sed postea ꝑꝑ schisma vitādū, vt habet.in c.cū olim.hic alleg.¶†In ea. gl.in fi.Io.And.dicit,quòd decr.ista loquit s'm antiqua tempora,sc'd'm quæ habebatur recursus ad ecclesiā ꝑ causis,vt hr̄.j̄.q. fi.sint legi. per venerabilē, vel potest dici,quòd licèt ista de quibus hic spectent etiam ad iudicem secularē.l.j.§.eā.ff.de offi.præfec. vrbis.tñ ratione peccati spectant etiam ad iudicē ecclesiasticum etiam ex dispositione legis, vt patet in l.j.C.de Episco.audi.& quod hr̄.s̄.de iudi.nouit, & de offi.dele.significant.& de so.compe.ex parte.b.& per hoc dicit Host. quòd cum hic agatur de correctione peccati contra huius correctionem non currit p̄scriptio,& sic non vr̄ valere consuetudo,vt hr̄ in c.fi. & c.cum venerabilis.de consuetudine.vnde dicebat hic do.Flo.ꝙ licèt hoc de facto nō seruatur,quia Episе non intromittunt, posset tñ seruari saltem qñ peccatum esset notorium.nam rōne peccati hr̄ recursus ad ecclesiam etiam cōtra laicos.supra de iud.nouit.

11 ¶†Extra glo.potest opponi,quia vr̄ ꝙ quis non dēat cogi rem suam vēdere certo modo, vel pretio per id quod hr̄ in l.Imperatores.ff.de contrahen.emp. & l. nec emere.C. de iur.deli. & l.inuitum.l.dudū.C.de contrahen.emp.Sol. regulariter non cogitur q.s emere,vel vēdere rem, fallit in casibus notatis.in d.l.nec emere. & hoc qñ non exponit rem venalem vendat, quia tunc potest arctari, vt s'm cōe pretium pro quo in mercato fit venditio, & vt non vendat cariori pretio.facit,quod no.gl.in l.j.C.de epis.audi. & in l.noua.ff.de var.& extraor.cog. & in l.j.§.cura.ff.de offi. præfe.vrb.& in l.fi.§.item Epi.ff.de mu.& ho. Host. hic vero dicebat, quòd in casu necessitatis potest q.s arctari ad vendendum ea quæ consistunt in victualibus, quia tunc interdum quis excusatur a furto.j̄.de fur.c.pe.& pro hoc facit,quòd t.pe necessitatis oīa videntur esse cōia.l.ij. cum ibi no.ff.ad l.Rho.de iact. facit.c.licet.s̄.de fer.& iō multo fortius t.pe necessitatis pōt quis cogi ad vendendum victualia, & ita ēt de facto vr̄ quotidie seruari.& per prædicta vr̄ ꝙ multofortius pōt quis cogi ad vendendum victualia, qñ exposuit.facit,quod hr̄ in l.j.§.j.ff.de furtis aduersus nautas.vbi patet,quòd ex quo quis cepit tenere hospitium potest cogi, vt recipiat hospites, sic ergo & in ꝓposito ex quo exposita sunt venalia victualia pōt cogi vendere,& quæ etiam iusto pretio vēdat, & nō cariori,quàm in loco mercati,seu fori per istū text. si autem non essent exposita venalia, & non immineret necessitas,vr̄ ꝙ tunc non deberet q.s cogi vēdere. secus vt dixi,qñ sunt exposita venalia, quod pōt cogi, vt vendat, & vt iusto pretio vendat,non tñ debet singulariter respectu vnius statui pretiū. facit l.rē nō emi.ff.rerū amot. sed vniuersaliter,puta vt libra carnium,vel corbes frumenti vendatur pro tanto pretio quod hr̄ in d.l.j.§.cura.ff.de offi.præfec.nec debebit etiam quis cogi vendere pretio minus iusto, vt hr̄ in l.ij.ff.ad l.Iul.de annona. & hæc procedunt in victualibus.in domo autem,& in possessionibus vr̄ ꝙ quilibet sit in re sua moderator,& arbiter.l.in re mandata.C.man.sc'd'm Host.& Io.An.& illud sequitur hic do.Ant.& sic vr̄ velle, ꝙ si exposuit domum,vel possessionem venalem non possit cogi illam vendere, si velit retinere,nec possit ēt falsari pretiū ipso inuito.

12 ¶†Aduerte tñ quia dixit Cy.in d.l.j.C.de Epis.aud. & refert hic do.Petr.quòd tñ appellatione victualiū comprehendatur habitatio.l.verbo victus.ff. de ver. obli. quod vr̄ ꝙ poterit fieri taxatio pretij habitationis,sicut pōt fieri in victualibus per iura superius allegata dubito etiam hic do.Pet. bene dicere in d.l.j. §.j.cum appellatione victualium cōtineatur vestimētum.d.l.verbo victus. quod etiam circa pannos optimos sc'd'm qualitatem personæ pro vestimentis poterit taxari pretium,sicut in victualibus quod tene mēti. Martinus vero de Silla. vt refert Cy.in d.l.j.& Io. An.hic dicebat in hac materia tria consideranda.Primum est simpliciter vendere.Sc'd'm minus iusto pretio vendere.Tertium iusto pretio vendere.

13 ¶†Ad primum,& sc'd'm nullus dēt compelli sc'd'm eum, alle. quod hr̄ in l.fi.ff.ad l.Iul.de anno. ¶Ad tertium dicit ꝙ singulari,seu particulari non dēt quis ad id cōpelli,& per l.non enim.ff.rerū amo.Si in cōi statuat iustum pretium,& sic per id quod hr̄ in d.§.cura.sed tene id quod superius dixi.quia per id hēs clariorē, & meliorem doctrinam.d.Flo.hic dicebat,ꝙ in tex. isto non probatur,quòd quis cogatur vēdere: sed ꝓhibetur ne carius vendat transeuntibus, quā vendat in mercato publico.Fallit qđ hr̄ ĩ l.annona.ff.de extraor.criminibus. vbi prohibetur annona augeri pretio,& licet glo.ibi dicat,ꝙ non cogatur quis vendere nec puniatur,si non vendat,sed solum, quòd carius vēdat.facit.l.ij.ff.ad l.Iul.de annona. cum ipse dicit ꝙ non tantum victualia.sed etiam alia ex causa poterit quis cogi vendere.ff.com.præd.l.venditor.§.si cōstat.ibi dr̄ ꝙ ille qui habebat lapidicinas in fundo,cū forte alibi non commode possent haberi,quod ratione consuetudinis,vel statuti, vel præcepti superioris ad vendendum tenetur pro pretio congruo, de quo dicendum vt hic.

SVMMARIVM.

1 *Pondera iusta, & similiter mensuras mutare prohibetur, & ad ecclesiam spectat determinare.*

2 *Et qualiter contra eos agatur.*

3 *Et qua pœna puniri debeant.*

a VT mensuræ. Si quis[a] iustas mensuras,& iusta pōdera mutare p̄sumpserit causa lucri. per 30. dies in pane & aqua agere debet pnīam. h.d.& sunt duæ partes,sicut duo sunt dicta. secunda ibi.si quis.

1 ¶†Nota ex decret. ꝙ ad ecclesiam spectat determinare,vt dent pondera iusta,similiter mēsuræ iustæ.& hoc ꝑꝑ peccatum euitandum.nam materia peccati potest habere cōcursum ad ecclesiam etiam inter laicos.vt s̄.de iudi.nouit.& in c.præcedenti. & præcipuè in foro pœnitentiali.ut hic patet.nota pœnam pœnitentialem,quam ponit ecclesia in falsantibus pondera,uel mensuras.dicit tñ Io.An.quod hodie oēs pœnitentiæ sunt arbitrariæ ad arbitrium sacerdotis,cui quis confitetur per id quod hr̄ de pœn. dist.j.mensuram.& in c.tempora.cum puniturіs.26. q.ij.

2 ¶†Et no.per gl.in c.significauit.j̄.de pœn. & remis.qualiter autem in foro contentioso possit agi cōtra illum qui decepit pondus, uel mensuras est glo. magistra.in l.ab arbitrio.§.de eo.ff.de dolo.& tangitur per Host.in summa eod.titu.§.quibus mensuris.

3 ¶†No.ꝙ mutatio ponderis,uel mensure,demum vr̄ prohibita,qñ fit causa lucri.secus si hoc faceret mensura minus iusta scienter,quia tunc illud non ꝓbat. l.Impera-

a Si quis. Ad declarationem huius ca. vide Spe. in ti.d paro. versi. fiat.in ti. si mē.fal.mo. dix.& facit, qđ not. do. Ale. de Im. in l.vbi exigit.ff. đ cđ.

l.Imperatores.ff.eo.in gl.in fi.& per prędicta iura dicit Io.An.patere, quòd etiam in iudicijs debet obseruari iusta statera, quod nō debet declinare ad dexteram, vel ad sinistram in c.cum æterni.de re iud.in vj. in glo.fi.in fi.& aduerte, quia loquitur de pœna fori pœnitentialis.sed l.allegata in gl. loquitur de pœna fori contentiosi.Est aūt pœna publicationis bonorū, & deportationis.l.j.ff.ad l.Cor.de fal.& aliqñ etiam est pœna relegationis. & aliqñ pęna damnationis ad opus publicum, vt patet in l.annona.alle. in glo.per quam hoc casu videtur imponi pœna relegationis, vel damnationis ad opus publicum.

SVMMARIVM.

1 *In libello vno an possint produci plura remedia.*
2 *Valor rei inspici debet secundum tempus contractus.*
3 *Decepto vltra dimidum iusti pretij, qualiter subueniatur. & nu.16.*
4 *Causa quando simpliciter committitur duobus sine additione alicuius clausulæ, non potest vnus procedere sine alio.*
5 *Plures executores, si simpliciter dentur in testamento, an in exequendo interuenire oportebit consensus omnium.*
6 *Delegatus Papæ, an possit exequi sententiam suam.*
7 *Obligatio si est alternatiua iudex non debet auferre electionem parti sententiando super altero alternatiuorum.*
8 *Attentata ui sententiæ nullæ debent rescindi officio iudicis pronuntiantis super nullitate.*
9 *Sententia vbi detegitur nulla prætextu certæ causæ, non obstat agenti, si postea obstat ex alia via.*
10 *Exceptio ineptitudinis libelli, an possit post sententiam opponi.*
11 *Iudex cognoscens de nullitate sententiæ, an possit eam reformare ex alia causa.*
12 *Sña lata ex causa non legitima expressa in sententia non valet.*
13 *Dolus, quando dat causam contractui, an sit aliquis.*
14 *Dolus contrahentis dans causam contractui bonæfidei reddit nullum, secus tamen est in dolo tertij dante causa contractui.*
15 *Deceptus per dolum potest approbare contractum, nisi aliàs contractus esset expresè reprobatus a iure.*
16 *Matrimonium per dolum celebratum, an teneat.*
17 *Libellus debet esse certus.*
18 *Deceptio si fiat ultra dimidiam iusti pretij in cōtractu locationis, aut permutationis, quid iuris.*
19 *Deceptio vltra dimidiam, an hēat locum in contractibus stricti iuris.*
20 *Metus cadens in constantem reddit matrimonium carnale nullum, et etiam spirituale, quod fit per professionem.*

a Cum res. Ad declarationem huius tex. vid l.ij.C.de rescin.ven. p omnes scribentes.& l. elegāter. ff. de do.& ibi per omnes scribentes.

a CVm dilecti. Cum res a venditur minus dimidia iusti pretij in arbitrio est emptoris, vt rem restituat pretio recuperato, vel iustum pretium supplere.h.d.& sunt duæ partes principales.nā in prima narrat factū, & ꝓcessum.in secunda diffinit. secunda ibi: q̃a verū.pōt etiam addi tertium scđm d. Flo.qđ colligitur in ver.saluo: quia ibi ponit̄ quædā protestatio.sed Io.An.& d.Ant. transit cum prima diuisione in tex.ibi processu forte, quia Eps fuit impeditus.Itē ibi induxit, & quæ sub isto.̃. decidit̄. quòd fortè fuit appellatum a sñia ad Papam, vel de nullitate sñiæ dictū corā Papa non auditis iuribus vtriusque partis, vt patet pronuntian.vt sequit̄.¶Not.primo, ꝙ interdum ex variatione in libello pōt colligi duplex remedium, vt hic contingebat. quia eo quod narrante capitulo allegabat̄ venditio facta surgebat remedium nullitatis ex eo, quia allegabat̄ deceptionē dimidij iusti pretij petebat̄ remediū.l.ij.C.de re
1 scin.ven.& de hoc. an in † eodē libello pn̄t produci plura remedia, & p̄cipuè, si vnus concernit nullitatem actus, & alius non, hr̄ in tex. & gl.ibi no.de rest. in inte.constitutus. & per Bart.in l.si expressim.ff.de
2 adop.¶No.ꝙ debet inspici † valor rei scđm tps contractus.facit, quod hr̄.s̄.de re.ec.non alie.c.ad aures.
3 ¶†No.vnum remedium rescindendi contractum cōpetēs de iure cōmuni cuilibet decepto, qñ videlicet, in contractu venit deceptio vltra dimidiam iusti p̄tij. nā si venditor fuit deceptus in pretio vltra dimidiā iusti pretij pōt agere, vt rescindat̄ contractus, & res restituat̄ reddito pretio percepto, vel ne pretiū legitimum, seu iustū restituatur, & no.ꝙ huius alternatiuæ electio est emptoris ꝗuenti. nā sicut in obl̄one alternatiua inducta ex dispositione hominis electio est rei, vt in l.plerunqȝ.§.fi.ff.de iure do. & l.vbi autē.§.qui illud.ff.de ver.oblig.ita etiā qñ obligatio est ex dispositione iuris, vt ibi ꝓbat̄, facit, qđ habet̄
4 de regu.iur.in alternatiuis.in vj. ¶†No.qñ cā cōmittitur simpl̄r duobus sine additione alicuius clausulæ, nō pōt vnus ꝓcedere sine alio, vt hic ꝓbatur a contrario sensu, & hr̄.s̄.de offi.de casu monasterij, & in c.prudētiā.in prin.secus qñ additur clausula de qua in litera, in ver.adijcentes. Quid autē, si simpliciter fuit cōpromissum in aliquos arbitros.An aliquo casu poterit vnus, vel duo ex tribus procedere.recurre
5 ad ea quæ hn̄r in cap.ij.de arbi.in vj.¶†Quid autē, si plures fuerunt dati simpliciter executores in testō, an sit necesse, ꝙ omniū cōsensus interueniat in exequēdo.recurre ad c.fi.de testa.in vj.quid etiā in pluribus datis administrationibus ad idē, an vnus sine alio pōt autoritates p̄stare.recurre ad.l.fi.C.de auto. p̄stā.Quid autē in duobus procuratoribus datis simpliciter.recurre ad c.si duo.de procura.in vj. & ad id
6 qđ hr̄ in l.pluribus.ff.de proc. ¶†No.ꝙ delegatus Papæ vr̄ habere ptātē exequēdi sñiam suā, vt in c.significasti.& in c.quærenti.ij.s̄.de offi.deleg. Quid aūt in delegato inferiori a Papa.no. ꝑ gl.& doc.in c.si quis cōtra clericum.s̄.de fo.compe.& de materia ꝑ Bart. in l.a diuo Pio.in prin.& §.j.ff.de re iud.¶Item no.ꝙ vbi ex natura materiæ in libello deductę ius agendi cōpetit alternatiuę, si sñia fert̄ pręcisè in altero alternatiuorū sñia est ipso iure nulla tanq̃ iuri contraria, & velut cōtinens expressum iuris errorē, facit, qđ ha-
7 bet̄ in c.j.s̄.de re iudi.& sic not.ꝙ † vbi obligatio est alternatiua, nō dēt iudex auferre electionē parti sententiādo præcisè suꝑ altero alternatiuorū, facit.l.vbi autē.§.qui illud.ff.de ver.obl.& in l.vt quid certarū.
8 eo.tit.¶†Item no.ꝙ attentata vi sñiæ nullæ rescindi debēt iudicis officio pronūtiantis super nullitate, & ideo si possessio virtute sñiæ nullæ fuerat parti ablata, debebit restitui officio iudicis suꝑ nullitate sentē-
9 tiantis.facit c.cōquerēte.s̄.de rest.spo.¶†Not.ꝙ vbi sñia detegit̄ nulla prætextu certę causæ, seu ex certa cā non obstat agenti, si postea ob.ex alia via, vt in l. cōquerebatur.ff.de re iudi.& in l.an eadē.ff.de exceptione rei iudicatę.Et no.etiā ex prędictis, quòd vbi sñia pronuntiatur nulla, iudex pōt reseruare ius parti cōpetens ex alia causa, quæ hr̄ in superius allegatis.& facit.c.pe.s̄.de exceptioni. & s̄.de iudi.exami-
10 nata. ¶†No.secundum do.Pe.ꝙ sic dicit se audiuisse sępius Bal.allegantē istā decre.ꝙ excep. ineptitudinis libelli pōt opponi ēt post sñiam. Nam hęc petitio fuit inepta ex eo, q̃a pręcisè fuerat petitum rem restitui, cū id nō eēt in obligatione, sed alternatiuę.s. rem restitui restituto pretio, vel iustum pretium suppleri.& ideo petitio fuit inepta per quā petebat̄ solā rem restitui. & ideo post talem sentētiā corā iudice appellationis, vel nullitatis, potuit etiā de ineptitudine, vel nullitate proponi.Nā etiam, vt dicebat Abbas, qñ obligatio est alternatiua, si alterum tm̄ p̄cisè petatur, videtur quis plus tamen petere.s̄.de plus petiti.c.j.& insti.de ac.§.si quis, & sentētia super inepto libello sit nulla, vt satis patet hic, & insti.de obli.cir-
11 ca principiū.¶†No.ꝙ iudex cognoscens de nullitate non vr̄ posse sñiam reformare ex alia cā, dū tñ iudex causæ

dex causæ appellationis id vr̃ posse.facit, qđ hr̃ in l. Titianus.ff.ꝙ cum e.& ĩ.de test.Raynutius.& c.Raynaldus ad finem,Bar.tñ vr̃ vtrobiq; velle idẽ esse dicendũ,& qđ iudex etiam nullitatis reformare sñiam ex alia cã posset.l.si expressum.ff.de app.& in l.si vt proponis.eo.li.C.quomodo,& qñ iudex.do.Pet.hic notabiliter dicit, ꝙ qñ nullitas surgit ex fundamẽto, ñ esset vitiũ,vt q̃a petitio fuisset apta,& sic libell⁹ aptus,licèt ex aliqua causa processus fuerit nullus, vel sñia nulla,vt quia lata sñia die feriata, vel processus factus die feriata,tunc posset iudex reformare sñiã si hoc fuerit petitũ,ex quo pōt cōformari petitioni appte a principio ꝓposite: & ita intelligatur,qđ notauit Bar.in d.l.si expressim.& in d.l.si,vt proponis,ꝙ tenemeti pro limitatione.d.Bart.¶ Ex hoc patet quare hic Papa non reformauit sñiam,q̃a a principio peti-
12 tio fuit inepta. vel pōt notare ſm do.Anton.ꝙ † sñia lata ex causa nō legitima expressa in sñia non valet, licèt ex alia causa non expressa potuisset iuuari. all. qđ habet.s̃.de conces.p̃ben.ex parte.& c.dilectus. & qđ hr̃ eo.ti.cum sup̃.posset tamen dici, ꝙ hic non poterat iuuari ex alia causa ex eo,q̃a petitio fuit inepta, & sic non potuit sñia valida proferri super dicta petitione. q̃a si feratur ſm formam petitionis vr̃ esse iuri contraria, & petitioni.Si aũt feratur alio mō nō vr̃ valere,q̃a ferret super non petito contra ea, q̃ hñr in l.fi.C.q̃bus ad lib.procla.non licèt.& in c.licèt heli.ĩ.de simo.& in l.in fundum.ff.cōi diui.¶In gl.j.in fi.adde,qđ tangit gl.j.in verbo reddenda.& qđ dicet super ea.¶In gl.ij.in fi.& facit ad prædicta, qđ habetur in c.ad aures.s̃.de re.eccle.non alie.cum ibi no. ¶In gl.reddendam.ibi in fi. vel potest dicere ſm In. ꝙ non constitit Papæ. quia venditio fuit facta ignorãte capitulo,nec aliqua probatio super hoc fuit facta. licèt hoc fuerit allegatum. sed solum fuit facta probatio super deceptione iusti pretij.& ideo Papa solũ sup̃ illa pronuntiauit: & sup̃ alia reseruauit ius parti.¶In gl.fi.ibi.cũ dolus,&c.quasi velit gl.quòd quædã est deceptio re ipsa etiam absq; dolo, vt qñ res vẽditur minus dimidia iusti pretij. & de ista satis Papa exp̃ssit in sñia.q̃dã est deceptio q̃ fit p̃ dolũ,& de ista Papa reseruat ius monachis.& dũ dr̃,& alia cã rōnabili.gl.non declarat quid importat litera ibi.Io.And. dicit, ꝙ sub alia cã rōnabili pōt cōprehendi.si fortè alleget alienationẽ fuisse factã sine consensu Epi. facit,qđ hr̃ in c.sine exceptione.12.q.ij. & in c.Abbatibus.eo.c.& q.¶Item pōt comprehendi ſcđm eum enormis deceptio.facit, qđ hr̃ in c. cum ex literis.de restit.in inte.Sed tunc vr̃ hoc intelligendũ, qñ esset deceptio vltra dimidiã iusti pretij.nã, qñ est vltra di-
13 midiã satis dictum erat.s̃.in litera.¶†In ea.gl. ibi.§. si venditor.Nota.bñ ex glo.ꝙ interdũ dolus dat cãm contractui.interdũ incidit in cōtractum, & ponebat Ioan.An.exemplum,qñ dolus dat cãm cōtractui, vt quia fortè aliq̃s habebat pulcherimum corpus iuris. & emptor volens emere dolosè suasit compilationẽ esse mutatã,qua publicata modicũ valuissent libri q̃ ante illã fuissent.& hoc induxit ad vẽdendũ illũ qui aliàs nō erat venditurus libros,seu ipsum corpus iuris.dr̃ aũt incidere in contractu,qñ quis aliàs erat vẽditurus, sed non vendidisset pro illo pretio ꝓ quo vẽdidit,nisi ad hoc fuisset inductus dolo emptoris, puta, q̃a fortè aliquis habebat aliquam mercantiã venalẽ,& fuit sibi suasum vẽdere, q̃a ipse habebat lr̃as qđ multe similes mercantiæ debebant portari ad locum,propter,ꝙ illud.v.valeret, & nō valebat postea quinq;, & ꝓpter hoc dolosè induxit cũ non esset verum, ꝙ allegabat ad vendendũ minori prætio quàm aliàs fuisset venditurus.facit, qđ hr̃ in l.itẽ si pretiũ. §.si.ff.locati vbi gl.vr̃ velle eoipso,ꝙ qui per mendacium aliquid asserit videat̃ in dolo.& no.ex gl.ꝙ vbi dolus dat cãm contractui stricti iuris, q̃a tunc est aliquis,sed pōt obijci exceptio ꝯtra agẽtẽ ex illa. & ista est cōis opinio gl.& Doc.Vltramon.& maximè Pet. de Bel.pertica,vt refert Cy.in l.ij.C.de rescin.ven.& Barto.in l.eleganter.ff.de dolo.tenet,ꝙ etiam dolus dans cãm ꝯtractui stricti iuris,mouet̃,q̃a ſcđm eũ nō vr̃ hęc differentia bñ probari. & q̃a vbi ꝯtractus hẽt sua essentialia dẽt valere,alle.qđ hr̃ in l.iurisgentiũ. §.si ob maleficiũ.ff.de pactis ad l.eleganter q̃ vr̃ dicere vẽditionẽ esse nullã,qñ dolus dat cãm venditioni rñdet,ꝙ ibi est nulla,scilicet quantũ ad effectũ. quia obstabit exceptio ꝯtra ipsum,etiam facit.l.3.in fin.ff. pro soc.vbi dicit litera societatẽ ipso iure nullam,qñ dolus dat cãm ꝯtractui societatis. Sed ipse intelligit illud si hoc opponat̃, sicut in simili dicimus de cōpẽsatione, in l.si constat. C.de cōmpensa.Sed certè iste rñsiones violant text.p̃dictos.& ideo verior vr̃ opin. glo.q̃ pro hoc facit, ꝙ dolus dans cãm liberationi in contractu bonæfidei reddit illam nullam.l.elegãter. §.non solũ.ff.de leg.facit,qđ no.in l.de tutela.C. de rest.in inte.& ꝙ dixi.in c.j.de deposito. ergo multofortius reddit obligationẽ nullã in ꝯtractu bonęfidei, ꝓ Petro tñ facit, q̃a ꝯtractus initus p̃ metum vr̃ valere de iureiu.l.j.& 2.ff.ꝙ metus cã, & tñ ĩ metu inest dolus.l.si cũ exceptione.§.cũ qui.& l.metum.§.volenti.ff.ꝙ me.cau.¶Sed gl.in l.dolo.C.de inuti.stip. Rñdet, ꝙ aliud est in dolo aperte q̃ rescindit ipso iure.& d.l.elegãter.aliud in velato q̃ ꝯtinet̃ in metu q̃ non rescindit ipso iure,& rō diuersitatis est,q̃a in velato interuenit cōsensus in cōtrahendo,& ẽt in causa cōtrahendi.q̃a voluntas coacta,licèt sit coacta. tñ pura voluntas est.l.si mulier.§.pe.ff.ꝙ me.cã,& in c. merito.xv.q.j.& sic cōsensus, licèt non fuerit spōtaneus,secus,qñ est dolus apertus, q̃a tunc q̃s circunscribit̃ ꝯtrahit̃,& tunc vr̃ deficere cōsensus,& iō reddit̃ cōtractus habens sua essentialia. q̃a istud non est verũ in cōtractu bonæfidei: q̃a non vr̃ inesse consensus p̃p dolũ interuenientem,quem si sciret pars non cōtraheret,& sic apparet, ꝙ melior vr̃ esse opinio gl. quæ cōiter tenetur.¶Nec ob.id qđ.ĩ.dicit,videlicet, ꝙ in quolibet contractu requiritur bonafides,quia licèt illud sit verũ tñ exuberantior requiritur in cōtractu bonæfidei in §.actionum.insti.de act.& ideo facilius inficitur contractus bonęfidei,quàm stricti iuris.
14 ¶†Et no.etiam ex glo. ꝙ licet dolus contrahẽtis dãs cãm contractui bonæfidei reddit ipsum nullum, tñ secus est in dolo tertij dante cãm cōtractui.puta si sit dolus mediatoris,seu procuratoris, q̃a tunc non reddit̃ ꝯtractus nullus,& hoc voluit gl.¶ Et not. etiã ex gl.q̃a in contractibus stricti iuris,si dolus dat causam contractui solum videtur competere remedium exceptionis,non autem remedium agẽdi, ꝙ an sit verũ inferius dicetur.Et ex prædictis patere potest,ꝙ interdum in ꝯtractibus interuenit exceptio dolosa, & sic ex proposito. interdũ interuenit exceptio re ipsa absq; dolo proueniente ex proposito.¶Primo casu,aut interuenit in contractibus bonęfidei aut in ꝯ̃ctibus stricti iuris si in ꝯ̃ctibus bonæfidei,& tũc dol⁹ incidit in contractu,aut dedit causam contractui. Si incidit in ꝯ̃ctu,tunc ꝯ̃ctus nō reddit nullus. sed agit̃ actione ex eo ꝯtractu in quo q̃s decipit̃ in l.Iul.§.si uẽditor. ff.de act.em.nō aũt aget̃ actionede dolo. & sic si emptor fuerit recept⁹ ĩ p̃tio dolo vẽditoris agere poterit ex ẽpto ꝯ̃ vẽditorẽ vt sibi reddat quatenus plus iusto p̃tio soluit. & sĩr eꝯ̃ si vẽditor fuit decept⁹ ĩ p̃tio dolo em-

lo emptoris poterit agere actione ex vendito ꝯ emptorem, vt ubi ſuppleatur id, qđ eſt ad iuſtū pretiū. Si vero dolus dat cām contractui, tūc ſi fuit dolus tertij, puta proxenete, ſeu mediatoris tunc nō redditur nullus. Sed competit actio de dolo ad intereſſe contra ipſum mediatorem, ſeu proxenetam d.l. eleganter.§.Itē de dolo. Si aūt fuit dolus alterius contrahentium, tunc ſcđm veram opinionem gloſſatorū, & do. cōiter reddit contractus nullus ꝓpter talem dolū, vt eſt caſus in d.l.eleganter.non violando literam, & d. l.iij.ff.pro ſocio. & pro iſta parte facit vltra ſuperius allegata, qa ſi contractus nō eſſet nullus purgaretur contractus per actionem ex eo contractu q̄ competeret etiā contra hęredes doloſi.vt in l.ſi hominē.§.dat. ff.depoſi.& l.ex contractu.ff.de act.& ob.qđ non cōtingit in caſu propoſito ex eo, qa tunc cōpetit actio contra hęredes doloſi in eo, ꝙ non peruenit ad eos, vt hr̄ in §.alioquin.inſti.de perpe.& tēp.act.& hoc in dolo aperto, ſecus in dolo velato conſenſu ſub euentu.quia ille, vt dixi, licèt det cauſam ꝯtractui bonæfidei non reddit ipſum nullum, vt voluit gl. in d.l.dolo.C.de inut.ſtip.& eſt ratio diuerſitatis ſm̄ aliquos, quia in metu.& ſic dolo velato ineſt conſenſus, licèt coactus.d.l.ſi mulier.§.pe.ff.ꝙ me.cauſa.Sed dolus apertus vr̄ includere errorem inductum per dolū, & ſic vr̄, ꝙ ꝑ ꝑ ipſum excluditur conſenſus.l.ſi per errorem.ff.de iuriſ.om.iud.ideo nimirū ſi tunc, qñ dolus dat cām contractui bonęfidei contractus ſit nullus, ſed certè, vt dicit Bart.in d.l.eleganter.§.j.ſi iſta ratio eſſet vera, ꝙ dolus dans cām contractui induceret errorem in decepto per dolum, & per hoc excluderet̄ ipſius conſenſus, videretur ꝙ idem eſſet dicendū in cōtractu ſtricti iuris.quia etiam in tali ꝯtractu requiritur conſenſus.per id, qđ hr̄ in l.j.ff. de pact. & in l.obligationum ſubſtantia.ff. de act. & ob.ideo ipſe aliter dixit in d.l.eleganter.videlicet, ꝙ dolus dās cauſam contractui non inducitur ad ꝯtrahendum eſſe falſum non contraheret, & ſm̄ eum vr̄ quodammodo cōſentire ſub conditione.ſi vero eſt cauſa ꝑ ꝑ q̄ inducit̄ ad contrahendum, & ſic non reperitur vera, quia doloſè fuit inductus vitiat cōtractum bonæfidei de cuius natura eſt, ꝙ veniat id, qđ bonum eſt, & ęquum, licèt expreſſę aliter hoc non agatur, vt in §.actionum.inſtitu.de act.ſecus in contractu ſtricti iuris cuius natura eſt ſtricta, & non conſideratur id, qđ in ipſo cōtractu ſtricti iuris non eſt deductū.l.quicquid aſtringēdę.ff.de ver.obl.& ſic reſidet Bar.in d.l.eleganter.d. Pe.hic, ſed certè iſta ratio non vr̄ bene inferre. & diuerſitatem inter contractum bonæfidei, & ſtricti iuris, nam ſi verū eſt, ꝙ dolus dans cām contractui inducat errorem in contrahendi cauſa, & ꝙ per hoc intelligatur contrahens ſub conditione contrahere, ſi vera eſt cauſa ꝓpter quā inducitur ad contrahēdam eadem ratio vr̄ ſubeſſe etiam in cōtractibus ſtricti iuris.& ſic debetur ſieri ipſo iure annullari.¶ Cuius tñ contrarium eſt verum, vt ſuperius eſt dictum. iō potes aſſignare aliam rationē meliorem, videlicet, ꝙ in contractibus bonæfidei requiritur exuberantior bonafides.& maior, quàm in alijs, vt patet ex his, quæ habentur in d.§.actionum.ideo dolus qui opponitur bonæfidei.s̄.tit.j.c.ij.magis contrariatur naturæ contractus bonæfidei, quàm naturæ contractus ſtricti iuris.per ea quæ habentur in d.l.eleganter.in princ. & pręallegata.l.dolo.C.de inuti.ſtipu.Et aduerte, quia id, qđ dictum eſt, ꝙ dolus dans cauſam cōtractui bonæfidei reddit ipſum nullum hoc debet intelligi inq̄tum ipſe deceptus hoc velit, videlicet cōtractum eſſe nullum.Secus ſi vellet ipſum valere, quia licèt ius fauore, & odio doloſi ſit nullus, valebit tamen cōtractus.facit, qđ hr̄ in l.ſi ꝑrio.ff.de iniuſto.teſta.& not. gl.in d.l.eleganter.in principio.¶ Item intellige, ꝙ pt 15 † deceptus per dolum approbare contractū ſaluo, niſi aliàs contractus eſſet expreſſę reprobatus a iure, vt voluit gl.in l.a diuo.ff.de ritu.nu.vt hic tangit d.Flo. ¶ Item aduerte, qa predicta ꝓcedunt in actibus temporalibus.In ſpiritualibus aūt dr̄, ꝙ dolus dans cām ꝯtractui ſpūali non variat ipſum fauore ipſorū ſpūaliū.facit, qđ hr̄ in c.cum dilecti.in gl.vltra.s̄.qđ met. cauſa.vbi gl.vr̄ velle, 16 † ꝙ teneat mr̄imoniū per dolū celebratum.& idē vr̄ in mr̄imonio ſpūali. vt qñ quis ꝑ dolum inducitur ad intrandū religionē, ꝙ talis doſus videtur eſſe dolus bonus, cū inducatur ad ſeruiēdū Deo.& ad meliorē vitā, facit, qđ no.ī d.c.dilecti. ad finem.& in c.conſtituit per gl.xx.q.iij.& ī. de cōuerſi.coniuga.dudum.in glo.antepe.& quod no.per Hoſti.eo.tit.§.qualiter reſcindat̄. & hoc de deceptione doloſa in qua quidem dicendū in cōtractibus ſtricti, ſiue det cām ꝯtui dolus, ſiue incidat in ꝯtractū non vitiatur ꝯtractus, ſed venit purgādus dolus per actionē de dolo.l.dolo.præallegata. Si aūt deceptio ſit re ipſa abſq; dolo. tunc ſi eſt in dimidia iuſti pretij vel infra dimidiam, non cōpetit remediū contra talē deceptionem, cū licitum ſit cōtrahentibus re ipſa ſe decipere abſq; ad dolo, vſq; dimidiā iuſti p̄.ij incluſiue, vt hic tāgit gl.qđ intellige verum, niſi eſſet perſona priuilegiata, puta minor, vel eccleſia. quia tunc, licèt ꝯtractus teneat̄ poſſet peti reſtitutio in inte. rōne leſionis.s̄.de reſti.in inte.c.j.¶ Itē fallit in muliere fauore dotis ſi fortè ſit decepta in æſtimatione rei dotalis, ēt ſi intra dimidiā ſit decepta, qa nihilominus ei ſuccurritur ne remaneat decepta.l. iuris ſuccurſum. §.fi.& l.ſi res.§.j.& ibi no.per gl.ff.de iure dotiū, qđ tene menti.¶ Si autem deceptio ſit vltra dimidiam. tunc etiam ſi ſit in modicū, puta in vno minimo, tūc aduerſus deceptionem talem ſuccurritur per remedium l.ij.C.de reſcin.ven.de quo hic ſit mētio, & in c.pē.ī.eo.& facit, qđ no gl.in c.pen.in prima gl.ī.e. An aūt hoc locum habeat in alijs contractibus ſtricti iuris.ī.tangetur.¶ In ea.gl.ibi.vſque ad dimidiā iuſti pretij.intellige incluſiue.vt no.in c.pe.gl.& intellige etiam hoc verum nr̄.fallit in caſibus de quibus.s̄.dixi, valet in eccleſia, & minore, & muliere decepta in æſtimatione rei dotalis.¶ In ea.gl.in fi.ibi.dicitur, ꝙ ſi quis emit a procuratore meo aliquā rem aſpectare habet actionē ex empto ꝑ quā agere pōt, vt autē ſtet emptioni, aut diſcedatur ab illa.& dicit d.Flo.ꝙ iſte §.non vr̄ probare id, ad ꝙ gl.inducit, qa ibi ꝯtractus non erat oīno nullus ex eo, quia dñs poterat illi ſtare ſi uolebat.Sed poſſes dicere, ꝙ gl.uoluit dicere, ꝙ ibi cōtractus erat nullus ad præiudiciū dñi. & ideo hoc reſpectu facit pro dicta gl. ¶ Extra gl.aduerte, qa ut hic patet ex tex. notatur forma in qua fuit cōcluſum per iſtos canonicos in ſua petitione, ſeu libello. Sed apparet in petitione, ſeu libello factam narrationem fuiſſe, quòd ſylua fuit uendita monachis ignorante capitulo ꝓ.x.libris, cum ualeret.x.Marchas tempore uenditionis.¶ Vnde poteſt intelligi, ꝙ fortè cōcludendo petierunt pronuntiari uenditionem nullam, & ipſam ſyluam ſibi reſtitui. niſi fortè uoluerunt ꝓpter duplicem cauſam dicere uenditionem non tenuiſſe.quia facta ignorante capitulo, & quia uendita erat res ualens.xl.pro.x.& ſic ꝓpter deceptionem ultra dimidiā iuſti pretij.ſed in ꝓceſſu ſolū fuerūt ꝓſequuti ſm̄ cām, & illā ꝓbauit.& ꝑ ꝑ iuſtam cām expreſſam in ſnīa iudex pronuntiauit uenditionem nō tenere.& ſyluā adiudicauit canonicis, iſta tamē ſententia

tentia non valuit tanquã iuri contraria, q̃a ꝑpter deceptionem vltra dimidiã non redditur ꝯ̃tus nullus ipso iure. sed venit rescindendus, nisi suppleat̃ iustũ pretium, ideo Papa snĩam decani pronũtiauit nullã, & licèt potuisset illam confirmare si constitisset sibi de prima causa, videlicet, ꝙ ignorante capitulo fuisset vendita. tamen, ꝙ illa ibi non constabat, nec sup ista fortè fuit aliquid actitatum, iõ Papa simpliciter ꝓnuntiauit snĩam decani non valere. facit, qđ dictum fuit in gl. iij. & super ea. & qđ etiam inferius dicetur. põt etiã intelligi, ꝙ canonici concludendo simpliciter petebant rem restitui. Sed tunc ꝯtra intellectum istũ facit, qđ dr̃, ꝙ snĩa decani valuerit inq̃tum pronuntiauit rem restituẽdam canonicis, quia vbi interuenit deceptio vltra dimidiã iusti pretij vr̃ in obligatione solum esse rem restitui, & in facultate emptoris vr̃ esse potestas addendi iustum pretium, vt no. p gl. in l. ij. C. de rescin. ven. & sic vr̃, ꝙ snĩa debeat valere, cum videatur lata super eo in quo erat obligatio. Nã per hoc non admittitur per talem snĩam ptãs soluẽdi id, qđ est in facultate soluẽdi. l. miles. §. 2. ff. de re iud. vbi patet, ꝙ si seruus dat damnum alicui dominus potest condẽnari ad resarciendum damnum, & tu potes dare seruũ pro noxa. quia in obligatione est emendare dãnum: sed in facultate soluẽdi est seruum dare pro noxa in dicta. l. miles. §. x. de re iud. Solu. vt hic tangit Ioã. An. post eum super hac materia fuerunt opiniones, vna fuit Ia. de Balduinis quem sequitur Accur. in d. l. ij. & Damasius in q. j. huius tit. ꝙ sit in obligatione restitutio rei, & in facultate sit emptoris supplere iustum pretium, & per hoc dicunt, ꝙ re perempta liberatur emptor p l. si ex legati causa. ff. de ver. obl. vbi patet, ꝙ debitor speciei liberatur re perempta ante morã, & sic non tenebitur etiam supplere iustũ p̃tiũ. Alia fuit opi. quam tenuit Bart. Brix. post Tan. in q̃stione venereali. lxij. videlicet, ꝙ vtrũ sit in obligatione alternatiuè valet rem restitui, vel iustũ p̃tium suppleri. & isto casu petitio debet formari alternatiuè, ꝑ id, qđ hr̃ in l. vbi autem. §. qui illud. ff. de ver. obl. & similiter etiam snĩam ferri alternatiuè, per ea quæ hñr ibi. & ideo si tunc feratur snĩa p̃cisè in altero ex alternatiuè debitis, non valebit snĩa & istã opi. s̃m Ioã. An. & Host. vr̃ hic Alexãder autor decretalis approbare, & ideo pronuntiauit snĩa decani nullam, qui pronuntiauit præcisè rem restitui. & sic super altero alternatiuorum tñ, & scđm istã opi. non obstat contrarium, quia procedit scđm aliã opinionem quã tenuit Accur. in d. l. ij. qualiter tñ possit rñderi ad istum tex. tenendo dictam opi. ĩ. tangetur. Et per p̃dicta vr̃, ꝙ ex quõ scđm istam opinionẽ vtrũque esset in obligatione alternatiuè. s. rẽ restitui, vel iustum pretiũ suppleri. facit. ff. de ver. obl. l. si duo rei. re perempta non liberatur emptor quin teneat̃ supplere iustum pretium, ratio ꝫ q̃a vbi quis est obligatus ad duo alternatiuè, si vnum dare non põt alterum est dandũ. l. plerunq;. §. j. ff. de iure do. & l. stichum, aut Pamphilũ. in prin. ff. de sol. secus si solũ in obligatione esset res, licèt in facultatem soluendi esset pretiũ supplere, q̃a tunc perempta re liberaret̃ emptor, nec teneretur ea ad supplendum pretium, per id qđ habetur in l. Titiæ textores. §. fi. ff. de leg. j. pro ista opi. quam sequitur Accur. in d. l. ij. facit, qđ hr̃ in d. l. miles. §. x. & in l. item. §. qđ prædiximus. ff. de pe. hære. sed potes dicere, ꝙ loquuntur in diuerso casu, quando seruus dat damnum est in obl̃one, seu emẽdatione sibi ꝯdemn. sed in facultate dñi est se liberare dãdo seruum pro noxa, licèt in sententia fuerit simplr condemnatus ad dãnũ, q̃a per illam non tollitur facultas dandi seruũ ꝓ noxa q̃ durat ẽt post snĩam donec dñs conueniatur actione descendente ex snĩa, vt patet in d. §. cum p̃diximus. sed certè iste casus est diuersus ab illo. ideo nõ est absonum, qđ diuersa sit dispositio cũ de separatis, non sit fienda illatio. l. si. ff. de

17 calumnia. & ĩ. q. fi. sint le. per venerabilem. ¶ † Itẽ facit ꝓ prima opinione, q̃a libellus debet esse certus, vt no. in c. j. s̃. de libel. ob. & in c. ij. eo. ti. sed alternatio parit incertitudinẽ. l. prætor. §. qđ autẽ. ff. de iniu. ergo vr̃, qđ nõ debeat ꝯcipi alternatiuè, soluit Host. in c. pe. ĩ. eod. ꝙ ꝯ̃rium ꝓcedit, qñ reus esset obligatus ad vnũ tm̃, vel qñ fieret conditio rei deterior alternatiuè ꝓponendo, vel incertè, quia tũc libell⁹ incertus rĩr nõ admittitur, vt patet in l. j. §. qđ autẽ. ff. quorũ legatorũ. secus vbi reus est obligatus alternatiuè formari, & per ꝯñs snĩam, ꝙ debet esse conformis libello, seu petitioni p id, qđ hr̃ in prælleg. §. illud quinimo si peteret̃ alterum tm̃ alternatiuorum videretur peti plus ea. s̃. de plus peti. c. vno. & per p̃dicta dicunt hic doc. potissimè Io. An. ꝙ ideo hic Papa voluit approbare snĩam đcani. q̃a petitio fuit inepte formata securè, & simpliciter. Si aũt fuisset petitio alternatiuè formata, & constitisset Papæ de veri-

18 tate super deceptione pretij vltra dimidiam iusti pretij, tunc monachos alternatiuè condẽnasset, ex quõ petitio fuisset apte formata. nam potuisset reformare tũc snĩas facit. ĩ. de testa. Raynutius. ad finẽ. & ideo non potuit reprehendi hic Papa si nõ reformauit dato, ꝙ de veritate deceptionis sibi constitisset, ex quõ petitio fuit inepta. facit, qđ dixi ĩ notabilibus. & hoc ꝓcedit tenẽdo scđam opinionẽ de qua. s̃. dixi ꝫ videlicet, ꝙ vtrunq; sit in obl̃one alternatiue. s. rem restitui p̃tio recuperato, vel iustũ p̃tiũ suppleri. & scđm istã opi. satis patet non obstare ꝯ̃riũ. s̃. formatum. Et ex ista ẽt habes, ꝙ vbi petitio est euidenter cõtra ius, tunc snĩa lata sup tali petitione est ipso iure nulla. Si aũt vellemus tenere primã opinionẽ, videlicet, ꝙ in obligatione p̃cisè sit rẽ restitui reddito p̃tio. & in facultate soluentis sit iustũ pretium suppleri. tũc vr̃ obstare ꝯtrariũ superius formatum. Sed potes rñdere, vt hic tangit. d. Ant. ꝙ ẽt tenendo opi. p̃dictam snĩa lata per istũ decanũ de quo in litera fuit nulla ex eo, q̃a pronuntiauit venditionem nõ tenere, & sic illã fuisse nullã ꝑꝑ deceptionẽ vltra dimidiã iusti pretij, qđ nõ erat verũ de iure ex eo, q̃a licèt interuenerit in ꝯtractu deceptio vltra dimidiam iusti pretij. cõtractus tñ non est ipso iure nullus. sed bene põt agi, vt rescindatur, & res restituatur pretio reddito. vt patet ex his, q̃ hñr in l. ij. C. de rescin. ven. & hic. & ĩ. e. c. pe. & ideo ẽt scđm istam opi. decanus de quo in litera malè ꝓnuntiauit, & ꝯtra ius inq̃tum ꝓnuntiauit venditionem nõ tenere, & sic nullã esse ꝑꝑ deceptionẽ vltra dimidiã iusti pretij. & iõ nõ potuit ẽt hoc casu redargui inq̃tum pronuntiauit snĩam decani fuisse nullã. q̃ aũt dictarũ opi. sit verior. Io. An. post Host. vr̃ velle, qđ superi⁹ tetigi, ꝙ scđa opi. verior sit, & hic approbat̃. s. ꝙ utraq; sit in obligatione alternatiuè, non aut alterũ tm̃. s. præcisè rem restitui p̃tio reddito. & in facultate soluentis sit p̃tium supplere. Bar. in d. l. ij. C. de rescin. uen. uidet̃ uelle, ꝙ possit etiã sustineri prima opi. & sic, ꝙ in cõclusione libelli possit simplr peti rem restitui oblato pretio recepta. tñ dicit finaliter ꝙ magis laudat, ꝙ concludatur alternatiuè, per id, qđ hr̃ in l. j. §. si maior factus. in iiij. li. codicis. circa finẽ ipsius legis. & istud ur̃ esse tutius ꝑꝑ opiniones uitãdas. licèt gl. in d. l. sequatur opi. primã. ut s̃. dixi. ¶ Itẽ aduerte scđm do. Ange. inq̃tum teneatur, ꝙ in obl̃one sit rẽ restitui, & in facultate soluentis sit supplеri iu-

ri iustũ pretium vr̃, ꝙ istud procedat si ante sñiam q̃s velit supplere iustũ pretiũ. secus si post ex eo. quia id qđ est in facultate soluendi non vr̃ esse compassibile cũ eo, qđ est in obligatione lata sñia. q̃a sñia rescindit cõtractũ, & per istã præcipit iudex rẽ restitui. Sed soluere iustũ pretiũ supponit contractũ validũ. ideo ꝙ post sñiam possit suppleri. Sed certè istud vr̃ procedere, q̃a cõis theorica est, ꝙ vbi aliquid est in facultate soluendi põt etiam post sñiam solui, donec cõueniat actione iudicati descendente ex sñia, per ea, q̃ habẽtur in l. miles. §. decẽ. superius alle. & l. item veniunt §. cũ prædiximus. ff. de pet. hære. qua aũt actione, seu quo iure sit agendũ, qñ interuenit deceptio vltra dimidiã iusti pretij, tangitur per gl. in d. l. ij. C. de resci. ven. & ĩ. eo. §. pe. & ibi dicet̃. nã cõiter tenet̃, ꝙ cõpetat actio ex eo contractu. Sed tunc obstat huic decretali. quia ex quò isti canonici egerunt actione ex eo ꝯtũ vr̃, ꝙ approbauerint ꝯtũ. sic nõ vñr postea posse contradicere contractui ex defectu consensus, per id, qđ hr̃ in l. j. C. de sur. soluit Io. An. ꝙ isti canonici non potuerunt approbare cõtractũ sine solennitate. 12. q. 2. sicut, nec possunt ab initio ꝯtractũ facere sine illa solẽnitate, qđ tene mẽti, & facit, qđ dicet̃. ĩ. e. c. fi.

18 ¶ † Vlterius q̃a hic loquitur in ꝯtractu vẽditionis, qñ in ipso interuenit deceptio vltra dimidiã iusti pretij potest quæri. An idem sit dicendum in contractu locationis. cõiter tenetur, ꝙ sic per. l. ij ff. loca. ibi dr̃, ꝙ fere eisdẽ regulis regulatur locatio, quibus & vẽditio. ad idẽ, qđ habetur in l. item si pretio. §. fi. ff. loca. Quid aũt de cõtractu permutationis. an etiã in isto habeat locũ remediũ dictæ. l. ij. de rescin. ven. de quo etiam hic fit mentio. & in c. penul. ĩ. e. cõiter tenetur, ꝙ sic, quia eadẽ est ratio, & per ꝯñs idẽ ius, arg. c. ij. s̃. de transla. & l. illud. ff. ad l. Aquiliã & q̃a pmutatio similis est emptioni. l. fin. ff. ex quibus causis in pos. ea. & in l. ij. ff. de contrahen. emp. facit, qđ hr̃ in l. fi. ff. de re. permu. an aũt prædictũ remediũ hẽat locum in contractu feudi, vel emphyteusi. Spe. eo. ti. in §. nunc dicendũ. ver. sed circa prædicta, & sequenti tenet, ꝙ non. quia non vñr similes emptioni. facit, qđ hr̃ ĩ §. adeo. insti. locati. & in l. j. C. de iure emph. Sed do. Ant. hic dicit, qđ in contractu emphyteutico põt procedere dictũ Spe. si habeat respectus in considerãda deceptione ad verũ valorẽ iuris emphyteutici: q̃a tunc putat, ꝙ ẽt in illo contractu habebit locũ remedium dictæ. l. ij. ex identitate rationis. ar. dicti. c. ij. de transla. præla. & facit, qđ not. s̃. de re. eccle. non alie. in c. pen. satis vr̃ idẽ dicendũ, vt sic debetur deceptio considerari respectu iuris feudalis, vt si in illo reperiatur deceptus quis vltra dimidiã iusti pretij possit sibi succurri. ¶ Aduerte tñ, q̃a posset dici, ꝙ ista lex. ij. habet solũ locũ in contractibus stricti iuris, & habet locum, qđ hr̃ in l. si q̃s cũ aliter. ff. de ver. obl. de quo statim dicam, & sic cũ ꝯtractus feudi, & similiter emphyteuticus nõ numerat̃ in §. actionũ. inst. de actio. nec per gl. in c. cum venerabilis. s̃. de exceptionibus. & sic sint stricti iuris, sicut, & cõtractus stipulationis facit, qđ no. per gl. in l. ex hoc iure. ff. de iusti. & iure. videtur, ꝙ propriè in eis non habet locum remediũ dictæ. l. ij. sed remedium. l. cũ aliter. Et propter prædicta põt dubitari q̃d iuris si in cõtractu bonæfidei interueniat stipulatio, vt quotidie contingit, an hẽat locũ remediũ. d. l. ij. glo. voluit, ꝙ sic. in l. si quis cũ aliter, præalle. & ẽt Bar. ibi, & hoc clarum, qñ stipulatio fuit coæqua. & sic non interposita animo nouandi. sed potius multiplicandi vinculũ prout in dubio præsumitur, nisi aliter appareat. l. duo societates. ff. ꝓ so. ideo tunc licèt stipulatio est stricti iuris interueniẽs in contractu bonæfidei nõ per hoc impedietur remediũ. d. l. ij. & plus voluit Bar. in d. l. si quis cũ aliter, ꝙ etiam si interponit stipulatio animo nouãdi ꝯtractũ bonæfidei, ꝙ nihilominus habebit remediũ. d. l. ij. q̃a priuilegiũ competens primæue actioni nouatæ intelligitur repetitũ in stipulatione nouãte, per id, qđ hr̃. in l. aliam. ff. de noua. Sed certè illud dictam non vr̃ ꝓcedere, q̃a d. l. aliã. loquitur in priuilegio ꝑlationis qđ põt intelligi repetitum in stipulatione nouãte. sed hic loquitur in priuilegio, qđ datur cõtractui bonæfidei. quod non vr̃ posse habere locũ si ipse cõtractus innominatus sit in contractu stricti iuris, qui q̃dẽ cõtractus stricti iuris non habet propriè priuilegiũ. d. l. ij.

19 ¶ † Iuxta prædicta põt quæri q̃d dicendũ in contractibus stricti iuris.[a] glo. in d. l. 2. C. de rescin. ven. & in d. l. si quis cũ aliter. videtur velle, ꝙ deceptus vltra dimidiã in contractu stricti iuris habeat solã exceptionem doli contra agentẽ, per ea quæ hñr in d. l. si q̃s cum aliter. sed non habeat actionẽ si fortè tradiderit rẽ in qua fuit deceptus, & hoc ideo, q̃a ante traditionem erat tutus doli exceptione, & sic vr̃, ꝙ post traditionem non põt repetere, per id, qđ hr̃ in l. qui exceptionẽ. ff. de condi. inde. si aliquis est tutus exceptione odiosa, & soluat, licèt per ignorantiã iuris nõ repetit, & istã opinionem tenuit Azo. in summa de rescin. ven. Bart. tenuit ꝯriũ in d. l. si quis cũ aliter. ex eo, q̃a licèt hic quis sit tutus exceptione odiosa. non tamen est odiosa odio ab ipso initio cõtracta quo casu propriè loquitur dicta lex qui exceptionẽ. s. qñ ab initio orta est exceptio odiosa. secus, qñ ex postfacto oritur, sicut hic. q̃a solum censetur dolus cõmitti tpe quo petit̃ res in qua quis est deceptus vltra dimidiã, & ideo tunc habet locũ. d. l. qui exceptionẽ. per id, ꝙ no. gl. in l. qui se debere. in gl. valde notabili. ff. de condi. ob cãm. & ideo soluens hoc casu poterit contradicere possessori, & istã retinere, donec decipiatur per id, qđ hr̃ in l. debiti. §. si nemini. ff. de cond. inde. & ideo si quis promisit animo donandi rem valentẽ x. tñ putauit solum valere quator. & cõstat poterit rẽ retinere donec sibi suppleatur iustũ pretiũ vltra quatuor. & fm hoc q̃tum ad effectũ non esset magna differentia inter remediũ d. l. si quis cum aliter. de ver. obl. qđ datur in cõtractu stricti iuris, esset tñ differentia in hoc, q̃a in contractu bonæfidei veniunt accessiones a tpe moræ. sed in contractu stricti iuris a tpe litis conte. l. cũ fundus. in principio. ff. si cer. pe. ¶ Et aduerte, q̃a dixit Bar. in d. l. si quis cũ aliter, q̃a ẽt in contractu stricti iuris videtur competere actio de dolo, & sic multofortius dari debet promissori per regulã. l. arrianus. ff. de actio. & ob. & ff. de reg. iur. l. fauorabiles. Sed certè illud dictũ non vr̃ procedere, q̃a d. l. id qđ. loquitur, qñ interuenit dolus ex proposito quo casu in stricti iuris iudicio bene dat̃ actio de dolo per l. dolo. ff. de inuti. stipu. sed hic loquitur, qñ deceptio non ex proposito. sed re ipsa, & de materia plenè dixi in d. c. cũ dilẽ. ¶ Vltimo potes addere duo his, quæ dicta sunt superius, vnum est, ꝙ qñ ꝯtractus bonæfidei est nullus transfertur dñium in accipientẽ, q̃a traditur res ex causa putatiua ꝓ quã putat tradẽs se obligatũ. licèt non sit, & ideo transfertur dñiũ, per id, qđ hr̃ in l. j. & per totũ. ff. de condi. inde. cum res traditur poterit repeti per actionẽ de dolo. vt d. l. eleganter. & ideo dixit ibi Bul. procedit venditio nulla. sed sequitur traditio infirmanda per actionem de dolo. ¶ Aliud potest addere, qđ licèt dolus apertus in tpalibus magis noceat interdum q̃ velatus, qui continetur in metu, tñ in iure spirituali videtur econtra, qđ interdum plus interficiat dolus velatus contentur in

a In cõtractibus stricti iuris. An hẽat locum deceptio vltra dimidiã iusti pretij, & adde hic do. Abb. in ij. col. versi. in glo. fi. in fi. ibi no. bene, & ibi ẽt tractat, an hoc. c. hẽat locũ in cõtractib' spiritualibus. sicut in mr̃imonio, vel in professione religionis.

tus in metu quã dolus simplex. nam † metus cadens in constãtem reddit mr̃imoniũ carnale nullum.j.de spon.cum locum,& similiter mr̃imoninm spirituale, qđ fit ꝓ professionem.s̃. quod me.cã.c.j. & ij. Secus est in dolo simplici,ut no.gl.in c.cum dilecti.s̃.quod me causa.vt s̃.tetigi,& ratio potuit esse. quia in ipsis spiritualibus requiritur plenissima libertas, vt colligi potest ex d.c.cum locum,& d.c.j.quod me.causa.

SVMMARIVM.

1 *Dos soluto mr̃imonio redire debet ad mulierem, & donatio propter nuptias ad virum.*

2 *Donatio propter nuptias non potest alienari etiam consentiente vxore si non reperitur de alijs bonis vbi satisfieri possit mulieri de dote. & nu.5.*

3 *Propter adulterium per virum commissum ipse vir perdit donationem propter nuptias: & etiam mulier dotem.*

4 *Redditus donationis propter nuptias spectat ad virum.*

6 *Pro donatione propter nuptias competit mulieri rei vendicatio quæ durat etiam soluto mr̃imonio antequam sit dos restituta, & habet etiam hypothecam.*

7 *Hypotheca non est in re propria.*

8 *Dos constante matrimonio non potest sine consensu mulieris alienari.*

9 *Alienatio, qñ est nulla consentiens põt tali alienationi cnntrauenire.*

10 *Donatio propter nuptias alienari potest de consensu mulieri tribus cõcurrentibus.*

11 *Error iuris respectu tituli impedit præscriptionem ad quem titulus requiritur.*

12 *Solennitas intrinseca ex diuturnitate temporis præsumitur interuenisse in actu.*

13 *Solennitas extrinseca præsumitur diuturnitate longi temporis vb principaliter agitur de acquirendo.*

Eruenit. Istum capitulum hẽt duos intellꝰs principales vnus ẽ quẽ posuit gl.videlicet,ꝙ non interuenit pactum de lucranda donatione ꝓpter nuptias.alius est, ꝙ interuenit pactum de lucrãda ipsa, & istum etiam tetigit gl.ſm primum intellectum potest sic summari. Si vir vendiderit rem donatam ꝑꝑ. nuptias vxori eo mortuo vxor emptorẽ super ista re inquietare non potest.h.d. ſm alium intellectum potest sic summari.Si vir habens alia bona, vnde vxor sibi consulere põt consentiente vxore rẽ ipsi vxori ꝑpter nuptias donatã vẽdiderit.& in vsus suos,& vxoris pretium cõuertit.emptorem q rem.30.annis. possedit sup illa vxor inquietare nõ põt.h.d. dicit ſcđm alium intellectũ quẽ sequitur hic ſm Ioã.An.& sunt duæ partes principales. Nã in prima ponit facti narratio,& cõsultatio.In ſcđa rñsio.Scđa ibi,quia igit.

1 & pro euidentia põt ꝑmitti ſm.d. Ant. ꝙ sicut † dos soluto mr̃imonio debet redire ad mulierem: ita donatio ꝓpter nuptias debet redire ad virũ soluto matrimonio,nisi pactũ,vel consuetudo aliud habeat, vt in c.fi.ad fi.de do.inter virum.& vxo.Et si dicatur,q̃. vtilitatẽ affert talis donatio mulieri, dic quòd affert vtilitatem,qñ esset pactũ de illa lucranda. Itẽ ẽt cessante pacto mulier habet vtilitatẽ: qa dicta † dona-

2 tio est pro cautela dotis, & iõ nõ potest alienari ẽt cõsentiente muliere si non reperit,vbi possit satisfieri mulieri de alijs bonis pro dotę in auth. siue a me. C.ad vell.& qñ vir vergeret ad inopiã nedũ dotẽ.sed ẽt donationẽ ꝓpter nuptias ad se vocare. & sic ex illis alimẽtet se,& maritũ.l.in rebus.C.de iure dotiũ.

3 ¶ † Item ꝑꝑ adulterium per virum commissum ꝑdit vir donationẽ propter nuptias,sicut & mulier dotem si ipsa cõmiserit adulterium.facit.c.j.s̃.vt lit.non cõte.& qđ no.Io.An.in d.c.vl.de dona.inter vi.& vxo. ante.gl.quæ incipit ad quid.Et attende etiã,ꝙ licet,

4 † donet res aliqua vxori ꝓpter nuptias, & ei tradat transfert dñium in illã, tñ nõ hẽbit ipsa mulier redditus constante mr̃imonio talis donationis. sed vir q sustinet onera mr̃imonij.aliàs si mulier haberet redditus, licèt vir reciperet redditꝰ rei dotalis in effectũ censeretur tãto minus recipere,q̃tum reciperet mulier ex donatione.& ideo,vt integraliter redditus dotis censeant deseruire oneribus mr̃imonij. dicendũ est,q̃a redditus donationis ꝑꝑ nuptias spectent etiã ad virũ. & hoc expressę tenuit gl. valde notabilis. in §.est & aliud. inst.de donatio.Et no.Bal.in auth.siue a me.C.ad velleia.& facit,qđ no.in l.vbi adhuc. C. de iure do.¶† Itẽ etiã attende,ꝙ differentia est inter rem viri obligatã ꝓ dotę mulieris,& ipsam donationem ꝑꝑ nuptias,ꝙ mulier põt renuntiare in alijs rebus iuri hypothecę saltẽ si alia bona supersint ex q̃bus mulieri posset cõsuli ne perdat dotẽ.l.iubemus. cum ibi no.per Bar.C.ad Vell.nec videtur requiri binus consensus mulieris, sed sufficeret vnicus consensus.vt patet ex d.l.iubemus.& plus vĩ. ꝙ qñ renũtiatio non fit extraneo,sed viro,ꝙ sufficiat etiã in vnico consensu.l.etiã.C.ad vell. secus in donatione ꝓpter nuptias,quia in illa ad hoc non ꝑiudicet mulieri cõsensus præstitus per eam in alienatione ipsius donationis requiritur duplex consensus, vnus tempore contractus:alius post bienniũ a tꝑe contractus, & vltra hoc requirit, ꝙ sint alia bona viri ex q̃bus mulier possit consuli pro dotę,vt patet in Auth.præallegata siue auiæ.aliàs non fit mulieri ꝑiudiciũ,licèt consenserit alienationi donationis propter nuptias q̃ censet facta pro cautela dotis in §.huic igitur, & sequenti. &§.his ꝯñs. in Auth.de ęquali.do. col.3.& facit,qđ hr̃ in l.pe.& fi. cũ auth.posita ibi.C.de do.ante nup.

6 ¶† Et no.etiã, ꝙ pro ipsa donatione ꝑꝑ nuptias mulieri debet competere rei vendicatio q̃ durat etiã solu.ma.anteq̃ dos. sit restituta etiã si pactum non fuit

7 appositũ de lucranda donatione. ¶ † Itẽ habet etiam hypothecam pro ipsa re donata, & sic actionem hypothecariam,& licèt aliàs in re propria non consueuit consistere pignus, seu hypotheca.l. neq; pignus, & l.neque ex prætoria.ff.de iur.dot.tñ fallit hoc casu fauore mulieris,& dotis,vt plures actiones sibi competant in fauorem dotis recuperandæ cũ intersit nostra plures actiones habere insti.de ac.§.sic itaq;. & ẽt põt alia rõ assignari. quia licèt sit mulier domina donationis ꝑꝑ nuptias speratur ab illa recedere sol. ma.cum debeat tũc redire ad virum,vel ad hæredes eius cessante pretio,vel consuetudine,vt superius dixi,& probatur in ꝑalle.c.vlti.j.de dona.inter virũ, & vxo.& ideo facilius ius voluit in tali re competere ei hypothecã.fa.qđ hr̃ in l.& si constante.§.latius.de exce.rei iud.& in l.libello.§.si quis seruum.ff.de captiuis.& bene facit,qđ hr̃ in l.adhuc.C. de iure dot. & hanc communem posuit Bal.in dicta. auth. siue a me.præcedẽs tñ vĩ esse melior,q̃a generalior. Nam comprehendit casum etiam, qñ mulier deberet lucrari donationẽ ꝑꝑ nuptias ex pretio,vel cõsuetudine, & hæc faciunt ad ea quæ dicentur super gl.¶ In tex. ibi: peruenit. fortè hoc significãte iudice coram quo vertebatur q̃stio.& erat in terris ecclesiæ.Vnde propter hoc cõsuluit Papã.fa.s̃.de ap.si duobus.Item ibi. relicta eius.i. vxor quodam eius.s. militis de quo.s̃. ¶No.ex text. primo,ꝙ vir facit donationem propter nuptias uxori.de quo dicendum,ut plenè habetur in

8 l.fin.cum auth.ibi posita.C.de dona.ante nup.¶† Itẽ nota,quòd sicut dos non potest constante matrimonio sine consensu mulieris alienari.l.j. & l.cum lex. C.de rei vxo.ac.ita nec etiã donatio ꝓpter nuptias.

9 ¶† Item, quia vbi alienatio est nulla potest etiam cõsentiẽs tali alienationi ꝯuenire,& eadem ratione videtur

det ét ipse alienans fa.l.quemadmodũ.C.de agri.& cẽ.lib.xj.& de hoc,an quis possit venire contra factũ suum.no.in c.diuersis.s̃.de cle.coniu.& ibi ét aliq̃d dictum fuit,& plenius per Ioan.Cal.in c.si quis pręsbyterorum.s̃.de rebus eccle.non alie.ibi etiam dixi
10 per leg.in l.post mortem.ff.de adop. ¶†Itẽ no. ꝙ tribus ꝯcurrentibus de quibus in litera,dr̃ validari alienatio donationis propter nuptias de consensu mulieris,videlicet si possessa est per istum in quem est alienata spatio.30.annorum,& sic alienationis t̃pe superat,vnde ex facultatibus viri possit mulieri satisfieri,si in communes vsus viri,& mulieris pretiũ est cõuersum,& hoc notauit,& procedit sequendo intellectum Ioan.Andr.qui voluit, ꝙ sit necesse, ꝙ omnes iste tres causę ad validitatem alienationis cõcurrãt,
11 ꝙ an sit verum patebit ex dicendis super gl,¶† Item no.quòd licèt error iuris respectu tituli, quia credit validus impediat pręscriptionem ad q̃ titulus requiritur.l.nunq̃.ff.de vsuca.tñ non impedit præscriptionem ad cuius substãtiam non requiritur titulus, sed sufficit sola bona fides,vt est præscriptio.30.annorũ. facit,qđ no.in c.cura.ĩ.de iurepat.per do. Ant.s̃.de præscriptio.vigilanti.& qđ dixi in repetitione capituli fi.s̃.de præscri.De iure tñ ciuili præscriptio.30. annorũ procedit ẽt cum mala fide.l. si quis emptionis. C.de præscriptio.30.an.licèt secus ſm canones,vt in d.c.fi.de præscri.ad id autem,ꝙ dictum est, qđ procedat cum bona fide, licèt interueniat error ius bene facit.l.si furt.de vsuca. Gof.vero hic dicebat,ꝑ licèt in foro ciuili non sit necesse allegare titulum in ꝑscriptione.30.an.vt d.l.si quis emptionis.tamen de iure canonico.& sic in foro canonico in quo erat hęc qõ debet allegari titulus,& propter hoc hic fuit allegatus ſm eum,sed de hoc,an in præscriptione.30.anno.requiritur titulus de iure canonico recurre ad c.j. de præscrip.in vi.vbi concluditur, ꝙ non,sed sufficit sola bona fides,nec ius commune,vel pręscriptio ali-
12 qua facit contra præscribentem.¶† Vltimo no.ꝙ Papa hic ad longam facti narrationem dat breuem rñsionem,talis erat mos,seu consuetudo iurisconsulti, vt patet in l.qui Romę.§.Calimachus.ff.de verb.sig. & in alijs legibus sceuole, vnde qñq; consueuit vulgariter,dici,ista qõ est magis longa quàm.§.Calima. seu quæstio.§.Calima.& tamen secunda ibi breuissime respondet.vnde mos secundæ cõiter est respõdere si vera sunt quę proponuntur posse,vel non posse, prout ratio suadebit.¶In gl.ibi,nec currit ei præscriptio in rebus dotalibus.supple, & sic eadem ratione vr̃,ꝙ curat viris donatio propter nuptias,facit,quod hr̃ in l.vbi adhuc.& qđ ibi no.gl. C.de iure d. & qđ inferius dicetur.¶In ea.gl.ibi-§.aliud, & sic videtur ꝙ prima causa q̃ hic allegatur, videlicet,ꝙ ꝑ.30. annos constante matrimonio emptrix domum possedit non fuerit bona fide,nec sufficiens.¶ In ea.glos. ibi.si qua mulier. & sic vr̃,ꝙ secunda cã hic allegata non fuit sufficiens.vr̃ etiã, ꝙ tertia non fuit sufficiẽs: quia non videtur sufficere, ꝙ tempore factę donationis fuerit.vnde mulier possit consuli in facultatibus viri:imo requiri vr̃, ꝙ etiã tempore quo agit̃ sit in facultatibus viri.vnde mulier possit sibi cõsulere,in authen.siue a me.in corpore vnde sumit̃.C.ad velle.& sic videtur, ꝙ neutra trium causarum hic positarum in text.de per se fuerit sufficiens,& per hoc,ꝙ etiam simul necesse non sufficiat.arg.l.spadonem.§.qui iu-
13 rat.ff.de excus.tut.¶†In ea.glo.ibi:respondet Papa. hęc prima solutio,seu iste primus intellectus vr̃ posse procedere,qñ mulieri fuisset satisfactum de dotæ: quia tunc reddit dominiũ rei donatę propter nuptias ad virum,vel eius hæredes.& ideo cum teneantur de euictione emp.merito remanet emptrix secura.& cõfirmetur emptio, ex quo reddit dominium ad vendẽtem,vel eius hæredem.l.cum vir.cum ibi nota.ff.de vsuca.¶ Sed tamen aduerte prosequendo istum intellectum,iste tres causæ,seu tres considerationes de q̃bus in litera non debuissent considerari. tñ etiam sine illis ſm intellectum emptrix fuisset secura,cuius tamen contrarium hic tangit Papa: quia ponderauit dictas tres considerationes,seu causas.& voluit concurrere. & ideo non vr̃ ꝓcedere iste intellectus, nisi suppleremus post verbum emptricem dictionem maximè,qđ tamen esset literam violare:tamen illam dictionem Papa non posuerit. Si autem nondũ fuisset restituta dos quæ fortè consistebat in pecunia: tunc non re fuisset trãslatum dominium in virum,vel eius heredes ipsius donationis propter nuptias, vt voluit Bal.in d.auth.siue a me. vt saltem remaneret hypotheca super dicta donatione propter nuptias, vt videtur hic voluisse dñs Flo.& etiã vr̃ sensisse.do. Ant.iõ tunc vr̃, ꝙ mulieri competat actio ꝯ̃ istam emptricẽ. & sic dato,ꝙ mulier non debuisset lucrari ipsam donationem ꝑꝑ nuptias nihilominus vr̃, ꝙ durat contrarium superius formatum per gl. cum additione q̃ feci. vnde qualiter tunc possit responderi patebit ex sequentibus,& ꝓpter prædicta, & quia etiam hæc litera indistinctè vr̃ loqui non distinguẽdo, an mulier debeat lucrari donationem ex pacto, vel consuetudine:an non, glo. transiuit ad ſm intellectum in ver. si mulier.videlicet,ꝙ hic intelligatur,qñ mulier debebat lucrari donationem propter nuptias. & qñ tantũ erat in bonis mariti,qđ poterat sibi consulere. & sic vr̃ velle,ꝙ suppleri debeat litera,ꝙ nedum t̃pe vẽditionis erat,vnde mulier poterat sibi consulere,sed ẽt tunc t̃pis quo agebat,& intelligit etiam gl.qñ interuenit secundus consensus consentiendo secundo expresse ipsi alienationi, vel saltem interuenit tacitus siue ꝑsumptus ꝑꝑ transcursum tã longi t̃pis ar. eorũ q̃ hñr in c.cura.de iurepa.& in l.si filius.C.de pet.hære.ubi patet, ꝙ filiusfamilias qui hrd̃itatẽ sibi delatã longo t̃pe detinuit patre sciente ꝑsumit̃ iussu patris agnouisse.& sic ibi est casus notabilis, ꝙ ꝓpter patiẽtiam diuturnitatis ꝑsumit̃ factũ extrinsecus interuenisse hoc est iussum pr̃is ꝓcessisse aditionem hrd̃itatis factã ꝑ filiũ,qđ facit ad multa ſm d. Flor. de quibus tangit̃ per Bal.in d.l.filius.& istud voluit glo.vsq; ad versum illa uero ratio.Et no.bene scđm istum intellectum ex gl.ꝙ ex t̃pis diuturnitate presumitur interuenisse solennitas intrinseca in actu,qđ est notãdum scđm do.Ant.facit.c.ea noscit̃.s̃.de his, q̃ fi.a præla. Sed huic intellectui obstat in inquantum dicit de secundo expresso consensu uidetur diuinare.Item inq̃tum dicit de licito ur̃ obstare, q̃a emptrix non excipiebat de isto tacito consensu,seu præsumpto, sed solum ex præscriptione se fundabat.dicit do. Ant.Do. hic uelle, ꝙ licèt non fundaret se ex tali ꝑsumpto cõsensu. quia non apparet iudici istam mulierem pęnitentem ius habere.Ideo potuit supplere ex officio.& hoc ẽt fortè fuit de mẽte gl.qđ est ualde notandũ.nã per hoc habetis, ꝙ licèt consensus non obliget̃ si tñ ex temporis diuturnitate hoc pretiũ possit iudex hoc perpendens ex his,quæ coram eo acta sunt ad utilitatẽ patris supplere. hoc tñ uidetur esse satis dubiũ,qđ Legistę uidentur uelle, ꝙ ubi aliquid præsumitur ex tempore,uel ex aliquo actu ita demum id præsumatur si allegetur, ut patet ex his,quæ habentur in l. si adulte.&ea quę nota.per Barto.ff.si certum petatur. in l.cum quid. & ff.de usuris.¶Et propter hoc dicit do.Ant.

do. Ant. hic, ꝙ non audet ponere pro constanti, ꝙ iudex posset supplere id, quod a iure presumit si id nõ allegeť per partem. dicit tñ, ꝙ putat sufficere, ꝙ allegatio fiat per partem intra tps datum ad allegandũ, seu ad faciendas allegationes in causa, qñ id, quod allegatur non est id super quo substantialiter fundať ius agendi: sed est coadiuuatiuum illius, de quo remittit ad notata per se in materia notorij. in c. vestra. s. de cohabi. cle. & facit, qđ no. per Io. An. in c. cum dilectus. de consuetudine. & per Inn. de concef. præben. in c. cum super. & de excep. pastoralis. & ꝑ Bar. in l. eum qui ita. §. j. de ver. obl. & in l. lecta. ff. si cert. pet. Tu potes dicere, quòd vbi si iudex non suppleret locupletaretur actor cum aliena iactura potest iudex ex officio, supplere ex his, quæ actitata sunt corã eo per l. planè. ff. de peti. hæred. & l. si vnus. §. pactus. & ibi per Bar. de pac. & ita erat hic: quia mulier agebat de lucro donationis propter nuptias in præiudicium emptricis, quia certabat de damno vitãdo, & hoc saltem, qñ mulier recuperauerat dotem, & insistebat in lucro donationis, q̃ debebat lucrari ex pacto, vel cõsuetudine. ¶ Et no. ex prædictis, ꝙ licèt vbi agiť principaliter de acquirendo præsumať solennitas extrinseca, & ex diuturnitate longi tpis, vt ꝓbatur in l. fin. allegata in gl. nec requiritur tempus longissimũ. 30. annorũ: tñ secus vr, qñ agitur de solennitate extrinseca præsumenda principaliter ad ꝑiudiciũ alterius, vt hic videtur: quia vr, ꝙ tunc requirať tps. 30. anno. vt hic vr colligi ex rñsione Papę. ¶ Ex prædictis etiã no. vnũ in decretali valet, ꝙ intelligať, qñ mulier debeat lucrari donationẽ propter nuptias: & qñ interuenit secundus consensus post biennium, vel qñ saltem tacitè intelligitur, seu ꝑsumitur interuenisse. & qñ tempore quo agitur est in bonis viri, vnde poterat sibi mulier consulere. ¶ Sed certè iste intellectus non vr literę conformari, quæ solum vr requirere, ꝙ tpe venditionis fuit in facultatibus viri. Vnde mulier potuit sibi consulere: & etiam diuinare est, ꝙ expressus consensus post biẽnium interuenerit. ꝑꝑ hoc forte Io. And. hic dixit, ꝙ speciale est, vt fiat mulieri ꝑiudicium in donatione propter nuptias concurrentibus tribus quæ in litera dicuntur, vt videtur hic colligi ex responsione Papæ. facit, qđ no. Ioan. An. in simili in c. consultationibus. j. de iurepa. quamuis alterum ꝑdictorum, vel si aliquis ex dictis tribus deficeret non sufficeret, an autem iste intellectus procedat inferius patebit. ¶ In eadem gl. ibi. quod in communes vsus, &c. ideo aũt dicta ratio non est efficax: quia licèt quatenus esset versum in vtilitatem mulieris ipsum pretium non posset dicto respectu ꝯuenire tñ pro parte pro qua pretium est conuersum in vtilitatem viri dẽt mulier posse contrauenire, cum dicto respectu censeatur ipsa mulier consentiendo intercedere quodammõ pro viro. ideo dicto respectu nõ vr valere consensus, per id, qđ hr in auth. si qua mulier. C. ad velle. vel ideo vr, ꝙ non possit repelli a reuocando rem ꝑꝑ nuptias donatam alienatam, nisi fortè offerret sibi quatenus in vtilitatem viri esset facta cõuersio. fortè tñ ipsa vellet pretium in eius vtilitatem conuersum reddere, & pro hoc rem recuperare, quã recipere ipsum pretium, quatenus fuit versum in vtilitatem deberet audiri, ex quò alienatio non valuit. videtur etiam, quòd pro parte qua pretiũ est versum in vtilitatem mulieris non debeat id considerari, qa ad virum spectat alere vxorem. l. pro omnibus. C. de iure do. versi. quoties. Sed ad hoc posset defendi gl. quia potest intelligi, qñ in communes vsus alios præterq̃ in alimentis fuit pretium conuersum in vtilitatem mulieris pro parte, puta, fortè pro redimendo parentes. l. q̃uis. ff. solu. ma. vel fortè pro redimendo ꝑdia dotalia habentia maiores redditus, q̃ ipsa donatio. facit. l. fi. de iure dot. & per hoc patet, ꝙ si pretiũ totaliter fuisset conuersum in vtilitatẽ mulieris, mulier repellitur ab agendo ex hoc solo sine alia consideratione. ¶ Sed qa non fuit totum pretium cõuersum in eius vtilitatem. ideo hic fuit ponderatum alia etiam interuenire. ¶ In ea. gl. ibi. damna communia, sic dicit Vin. esse de consuetudine in hispania. ¶ Sed certè non video, quòd licèt omnia lucra, & dãna essent cõia, ꝙ per hoc deberet mulier repelli, ex quò solutum est mrĩmonium, quia reperiretur pretium ꝓ parte fuisse cõuersum in vtilitatem viri. sic illo respectu non debetur mulier impediri reuocare donationem, siue petere rem donatam. ¶ In ea. gl. in fi. dicit Ioan. An. ꝙ cum ista gl. communiter transeunt Doc. & dicebat Abbas, ꝙ iudex potest ex officio supplere ex his, quæ erant excitata coram eo. licèt quis se ex illis non fundaret. & sic vr velle: quia licèt emptrix conuenta non allegaret, ꝙ mulieri non intererat agere, & per hoc deberet repelli, tñ iudex ex officio ob dictam causam potuit eã repellere. Sed certè ille intellectus vr literam violare, quia Papa hic non fundat se ex hac causa. sed ex eo, quia illa concurrebant de quibus fit mentio in litera. ¶ Præterea glo. non vr in se verum dicere inq̃tum dicit, ꝙ donatio ꝑꝑ nuptias soluto matrimonio, vel cadit in substantiam viri, vel applicatur communibus liberis, nec hoc probat. §. ad hoc dicimus. allegatus in gl. nam ibi loquitur, qñ interuenit pactum de lucranda donatione ꝑꝑ nuptias, & dicitur, ꝙ non potest alienari res immobilis propter nuptias donata, nisi cum solennitate de qua ibi, vt quia interuenit secundus ꝯsensus post biẽnium. & quando sint alia bona: vñ possit mulieri consuli pro ista donatione. Et dicit litera, ꝙ nedum interest mulieris, ꝙ non fiat alienatio ipsius rei immobilis donatę propter nuptias sine dicta solennitate. imo interest etiam viri: quia mulier tenetur lucrũ talis donationis reseruare liberis ipsius matrimonij. & sic nõ poterit esse, ꝙ etiam reuerteť in substãtiam viri si fortè liberi post mortẽ matris decedant ante patrem: qa pater succedit eis in tali donatione, q̃ mater habuit eis reseruare, & eis relinquere. non aũt dicit iste tex. ꝙ vbi interuenit pactum de lucrando ipsam donationem non intersit mulieris agere pro ipsa recuperãda, siue supersint liberi communes ex ipso mrĩmonio: siue non supersint. Nam interim, dũ viuit, debet ipsam rem habere, & si contingeret liberos ex ipso mrĩmonio, ex quò factum est lucrum nõ extare tpe mortis mulieris possit de ipsa re ad libitum disponere, & sic videretur, qđ gl. hic nõ bene dixit inquantũ dixit, ꝙ non intererat mulieris petere ipsam rem donatã. sol. mat. Host. vt hic refert Ioan. An. super fine istius glo. dicebat, ꝙ dictũ gl. non procedebat: qa donatio propter nuptias dabatur pro cautela dotis, & ꝓpter hoc prohibeatur alienari etiã consentiente muliere. alle. qđ habetur in §. huic igitur. & sequenti. & in §. is cõsequens. in auth. de ęqualitate dotium. & finaliter dicebat, ꝙ tandem hic assignantur tres rationes quarũ quælibet ſm eum vr de per se sufficere multofortius simul coniunctę sufficiant. arg. c. j. de treu. & pa. quia fortius est vinculum duplex, vel triplex q̃ vnum. Sed certè videtur Hosti. malè dicere inquantum dicit, ꝙ quælibet trium rationum positarum in litera per se sufficeret. nam prima, videlicet, quia. 30. annis fuerat res possessa constante matrimonio non videť sufficere, quia constante mrĩmonio nõ currit ꝑscriptio mulieri

lieri.l.iu rebus.ad fi.C.de iure do.& l.cum noti. §.illud.allegat.in gl.Sed ipse dicit,ꝙ hoc debet intelligi qñ vir vergebat ad inopiã,quia tunc mulier põt agere,& ꝑñr tunc põt currere ꝑscriptio.per l.vbi adhuc. C.de iu.do.Sed do.Anto. hic dicit,ꝙ ẽt cõstãte matrimonio,licèt vir nõ vergeret ad inopiam potuit mulier agere,q̃a ipsa erat domina rei non donatę sibi ẽt constante matrimonio.fa.Auth.permissa. licèt nõ allegat posita super.l.fi.C.de dona.ante nuptias. & iõ ſm eum ista prima ratio sola in litera posita erat sufficiens ad concludendam mulierem agentem.¶ Aduerte tñ,quia gl.hic circa principium vr̃ sentire contrarium,videlicet,ꝙ non incipiat currere prescriptio mulieri in donatione propter nuptias,nisi eo tempore quo inciperet currere in dote.¶ Et ꝓ ista parte bene facit tex.ĩ d.l .vbi adhuc.C.de iu.do.vbi litera dicit,ꝙ sicut sol.matri.lex dat mulieri actionem ꝓ dote,& pro donatione ꝑꝑ nuptias, qđ vr̃ intelligendũ, qñ mulier deberet lucrari donationem, vel qñ aliter non posset sibi consuli pro dotę , per ea q̃ dixi superius.& q̃ hñr etiam in c.fi.ȷ̃.de doña.inter vi.& vxo. ita etiam ius voluit prouidere,qđ constante mr̃imonio si vir vergeret ad inopiam possit mulier agere. ꝓ dote,& donatione ꝑꝑ nuptias,& sic vr̃ aperte innuere,ꝙ constante mr̃imonio non posset etiam peti donatio propter nuptias per mulierem,nisi vir vergeret ad inopiam,& potest pro hac parte facere, quia ipsa mulier constante matrimonio non habet administrationem ipsius rei donatę propter nuptias , sed potius vr̃ ipsius viri:cum debeat deseruire oneribus mr̃imonij.vt nota.in Auth.dos data.C.de do.an.nup.posita super l.fi.& in d.l.vbi adhuc.per gl.& in §.est , & alia inst.de dona.& ideo fortè de mente iuris fuit,ꝙ mulier non possit agere pro ipsa donatione cõstãte matrimonio,sicut nec poterat agere ꝓ dotę,nisi vir vergeret ad inopiã. secunda rõ de per se non vr̃ sufficiẽs quia saltem quatenus in vtilitatem viri ꝑtiũ esset cõuersum non deberet obstare quominus mulier posset petere rem donatã,per id,qđ superius dixi.fateor tamen , ꝙ si totũ ꝑtium esset conuersum in vtilitatem mulieris,puta,pro redimendo patre ipsius mulieris, vel pro redimendis prædijs dotalibus , ꝙ tũc mulier repelleretur,per ea quæ hñr in l.q̃uis.ff.solu.matr.& in l.fi.ff. de iure dot. & idem si in aliam rem mulieris fuisset ꝑtium conuersum fortè in reparatione alicuius rei paraphrenalis mulieris,facit,qđ hr̃ ĩ l.j. C. de pac.conuen.Tertia aũt causa de per se non vr̃ sufficiens,qđ requiratur ẽt emptor quo agit̃,ꝙ sit in bonis viri vnde mulieri satisfieri possit.& sic vr̃ ꝙ Hosti. non bene dixisset,do.Anto.hic aliter non declarat q̃ superius dixerim facit ad prędicta auth.siue a me.C. ad vell.& per prædicta videtur tenendus intellectus. Io.An.sed do.Flo.hic dicit, ꝙ istud capitulum est intricatissimum,& non excusatur per gl. nec per scribẽtes,nec sibi vr̃ placere intellectus.Ioan.Andr.ex eo, quia scđm eum Papa non vr̃ hic velle ius constituere.sed potius rñdere de iure ad consultationem factã alle.ꝙ no.plenè per gl.s̃.de tempo.ord. Item,q̃a si rõnes hic positę de per se non sufficerent non vr̃ ẽt, qđ debent coniunctim sufficere: q̃a non sunt eiusdẽ naturæ,facit qđ habetur in l.j.C. qui numero tutelarũ. & in l.spadonem.§.qui iura.ff.de excu.tu. all. etiam notata ꝑ se in c.cũ causam.s̃.de proba.Itẽ dicit , ꝙ ꝑ intellectum Ioan. An. non aperitur via ad tollẽdum contraria.vnde finaliter concludit omisso primo intellectu de quo hic tetigit glos.quia ille non videtur bonus propterea, quia istum tenendo non haberent locum illa,quę ponderant̃ in litera,seu non essent illa ponderanda,pro tanto præsupposito secundo intellectu,ꝙ mulier debebat lucrari per dotem,dicit ꝙ mulier hic egit hypothecaria quo casu anteq̃ audiat debent discuti bona mariti.& tunc audiet̃ si nõ inueniatur soluendo,per id qđ no.per gl.in l. vbi adhuc. C.de iu.do.& Cy.ibi in xj.q.hoc ꝑsupposito dicit,ꝙ prima consideratione,videlicet, ꝙ pretium erat conuersum in cões vsus non est omnino sufficiens,q̃a solũ ꝯcludit quatenus esset versum in vtilitatẽ viri . vñ mulieri poterat consuli.¶Itẽ, ꝙ emptrix possederat spatio.33.anno. ũ.Nã sicut excludit mulier ab hypothecaria si expressę post bienniũ consentit alienationi facere de re donata propter nuptias si est in bonis viri.vñ mulieri possit cõsuli,vt in auth.siue a me. C.ad vell.Ita hic concludit,quia præsumitur, ꝙ etiã postea fuerit in bonis.ar.re.semel malus.de reg.iu.in vj.& taciturnitas vsq; ad.30.annos o pareẽ idẽ,ꝙ cõsensus expressæ positus post bienniũ, q̃a ratione tãti tꝑis ꝑsumit̃ talis cõsensus,vt hic voluit gl.& plus dicit , ꝙ hic est casus multum sing. & ex diuturnitate patientiæ inducit̃, seu ꝑsumit̃ consensus tacitus qui plus operat̃ quã expressus,q̃a ꝑ consensum expssũm scđo ꝑstitũ ita demũ mulier excludat̃ ab hypothecaria,si tꝑe quo agit sit in bonis mariti.vñ possit sibi cõsuli.d.auth.siue a me. aliàs vt dr̃ in corpore vñ sumitur.d.auth.etiam,& subsequenter cõsenserit nõ ꝑiudicat̃ sibi.Sed taciturnitas.30.annorũ hic o pat̃ , ꝙ ñ audit̃ mulier dũmõ poterat sibi ꝯsuli tꝑe vẽdõnis ad excludẽdã mulierẽ sufficit ꝑsumptio de qua ꝑdixi,videlicet,qđ ex quo tꝑe venditionis erat vñ possit ꝯsuli mulieri ꝑsumit̃ ẽt hodie sic,& dicit,ꝙ istud sufficit ẽt si nihil de ꝑtio fuit conuersum in vtilitatẽ mulieris.Sed certè iste intellectus vr̃ ꝯ̃ tex.q̃ copulatiuè vr̃ reqrere , ꝙ concurrant tria posita in l̃ra. Præterea vr̃ velle.d.Flo.quodãmõ implicare cõtrarietatẽ.Nã primo dicit,ꝙ mulier egit hypothecaria, & ꝙ nõ debuit audiri,nisi prius discussis bonis mariti,& eo inuento non soluendo.postea dicit,ꝙ ex quo tꝑe venditionis erat vñ possit cõsuli mulieri ꝑꝑ taciturnitatẽ.30. annorũ ꝑsumit̃,ꝙ etiã hodie sic. Nã nõ video quõ possumus tractare de dicta ꝑsumptione si fuerũt dispensata bona viri, & cũ incertis non certis est locus coniecturis.l.ꝯtinuis.§.cũ ita.ff.de ver.ob. & sic vr̃ magis intricare intellectũ capituli,q̃ extricare. iõ vr̃ tutius esse tenere intellectũ Io.And.Nam licèt rr̃,& ꝑ se nõ sufficiũt ẽt ꝯiuncti tñ vr̃ fallere in casu isto ꝑꝑ multa hic occurrentia. & ſm hoc non est necesse supplere,qđ hic tꝑe quo agebat̃ erat ĩ bonis viri.vñ posset consuli mulieri , licèt aliàs extra casum istũ illud sit necesse.vt patet in d.auth.siue auiæ.¶Et aduerte, quia quatenus dictũ fuit.s̃.qđ dẽnt cõputari.30.anni a tꝑe quo vir incepit malè uti sua substantia,illud ꝓcedit, qñ allegat̃ cursus dicti tꝑis ad ꝑsumptionẽ inducẽdã.q̃a nõ prius currit ꝑscriptio q̃ mulier possit agere,ut superius dictũ fuit,ut ꝓbat̃ in c.ꝑ uestras ȷ̃.de dona.inter uir.& ux.& in l.in rebus.ad fi. C. de iu.dot.& l.ubi adhuc.eo.ti. Sed ubi allegaret cursus dicti tꝑis ad excludendã mulierẽ ex ui præsumptionis,sed ad inducendã ꝑscriptionẽ cõsensus post bienniũ.tunc satis põt dici,ꝙ etiã cõputet̃ tꝑs a tꝑe uenditionis ꝯstãte mr̃imonio. etiã si uir non uergeret ad inopiã,ut uoluit hic do.Flo.& ẽt do.Ant.& adde ꝑdictis,qđ si mulier ista q̃ consensit alienationi donationis ꝓpter nuptias iurasset non cõtrauenire. tũc certum esset, ꝙ non potuisset contrauenire,ut hic uoluit Host.& ꝓ hoc, q̃a si ĩ alienatione rei dotalis mulier iurat ñ ꝯtrauenire,nõ audit̃.de iureiu.in c.cũ cõtingat.ergo multofortius ñ audit̃, qñ iurauit nõ ꝯuenire

nire in alienatione ꝓpter nuptias. ¶Itē aduerte, q̄a licèt donatio ꝓpter nuptias fuit inuenta ꝑ cautela dotis, & sic mulier posset cōsuli in donatione ꝓpter nuptias, ꝓcipuè si fortè nō posset ꝯsuli in dote q̄ fuisset data in pecunia, vt patet ex his q̄. s̄. dixi in authē. siue auię. C. ad Vell. vr̄ hr̄e locum ēt si mulieri posset cōsuli in dote, al'r loquit̄ indistinctè. & sic indistinctè vr̄ intelligendū ar. l. ꝓtio. ff. de pub. & j̄. de priuil. quia circa. attende tñ, q̄a dicta auth. solum hēt locū, qñ res immobilis donat̄ ꝑꝑ nuptias, nō aūt in re mobili. q̄a in illa facilius pōt mulier sibi ꝑiudicare, vt ibi no. ꝑ gl. ¶Itē ēt attēde, ꝙ ſm iura Codicis erat in potestate viri, an vellet facere donationem ꝑꝑ nuptias. an vero non. & si faciebat a principio, an illa faceret equalē. l. fin. C. de do. ante nup. & si fiebat pactū de lucranda ꝑte dotis intelligat̄ factū de lucranda simili parte in donatione ꝑꝑ nuptias ꝑ ipsam mulierē. & si fiebat pactū expssum ēt suꝑ donatione ꝑꝑ nuptias debebat esse æquale in quātitate cū pacto facto suꝑ dote. Sed nō erat necesse, ēt ꝙ esset ęquale in quātitate. l. ex morte. & pl' ēt fuit statutū ꝑ ius auth. ꝙ vir necessitaret̄ facere mulieri donationē ꝓpter nuptias ęqualē doti. & ꝙ ipso iure ad hoc intelligat̄ obligatus, in auth. dos data. posita suꝑ. l. fi. C. de dona. ante nup. Sed vt dicit gl. posita in auth. situata ex l. suꝑ morte. C. de pac. cōuen. hoc nō seruat̄. vñ de cōsuetudine videmus, ꝙ nō fit ꝑ virum vxori donatio ꝑꝑ nuptias, nec ad hoc cogit̄ in aliquibus tñ partibus ēt vidi in ciuitate Senarū seruari, ꝙ vir facit donationem ꝑꝑ nuptias, prout sibi vr̄ & apponit̄ pactum, ꝙ certa pars lucrat̄ per mulierē soluto mr̄imonio. & faciunt pactū de ista parte lucranda de qua sibi vr̄ facere ipsum pactum. ¶Vltimo potes addere, ꝙ licèt fundus dotalis, seu datus in dotē inęstimatus absq; iuramēto nō possit alienari ēt ꝯsentiente muliere. l. j. §. & cū lex. C. de rei vxo. act. tñ secus est, si fuisset ęstimatus, tūc licèt non possit alienari sine cōsensu mulieris in ipsius ꝑiudiciū, tñ ipsa consentiente poterit alienari, dūmodo interueniat huius cōsensus ſm formā dictę auth. siue auiæ. & dūmodo supersint alia bona in facultatibus viri ex q̄bus mulieri possit ꝯsuli, vt voluit gl. ſm vnū intellectū in d. auth. siue & auię. & ēt sequtur hic do. Pet. & hoc ꝓcedit, qñ ęstimatio fuit talis, quæ facit emptionē. ꝙ qñ fit no. per glos. in l. si inter. C. de iure dot. idē dicit do. Pe. si solum fuit facta ęstimatio ad finē, vt videretur, an res efficeret̄ deterior per id, qđ hr̄ in l. si ęstima. ff. sol. ma. vbi ēt hoc tenet Iaco. de Are. Bar. & Bal. qđ est valde notandum, quia prima facie videret̄ contrariū, ex quo æstimatio nō fuit facta ad finē emptionis. & sic vident̄ remanere res dotales. & idem vr̄ dicendū, si res mobilis fuisset data in dotē per ea, q̄ habent̄ in d. auth. siue auiæ. Et ex ꝓdictis patet, ꝙ interdū alienat̄ res data in dotē: & tunc dēt distingui. an fuit res mobili, an vero immobilis, & si immobilis, an fuerit æstimata. an non. nā ex ꝓdictis satis patet, an possit alienari cōsentiēte muliere. Si vero alienat̄ donatio ꝓpter nuptias, tunc recurrēdū est ad dictā auth. siue auiæ. q̄a aut fuit donata res mobilis. & hoc scđo casu habet locum. d. auth. vt ibi no. Interdum vero mulier cōsentit alienationi sibi obligari ꝓ dote. & tūc hēt locū. l. etiā. & l. iubemus. C. ad Vell. q̄a nocet mulieri, dum tñ supersint alia bona ex quibus possit mulieri satisfieri, nec hoc casu requiritur binus cōsensus, vt patet ex ꝓdictis iuribus cū ibi notatis. per Bart. & maximè in d. l. iubemus. interdū vero mulier vult se obligare ꝓ viro, vel pignus dare ꝓ obligatione viri. & tūc ꝓpriè hēt locū auth. si qua mulier. C. ad velle. additio est.

SVMMARIVM.

1 *Tempus contractus consideratur in deceptione.*
2 *Contractus de retrouendendo, quando præsumatur simulatus.*
3 *Pactum de retrouendendo est in se licitum, & antequam res redimatur emptor lucratur fructus.*
4 *Fraus, & dolus nemini patrocinari debet.*
5 *Ius vsurarum compellendi ad restitutionē vsurariū, vel rei pignus date transit ad hr̄des debitoris etiā contra hæredes creditorum.*
6 *Ex præsumptionibus iuris vrgentis potest deuenire ad sententiam.*
7 *Simulatio contractus, an possit probari per testes.*
8 *Et, an simulatio allegari possit super contractu firmato iuramento.*

a AD nostram. Fictus emptor [a] q̄ verus est creditor restituere cogitur rē in veritate pignoratā, sed fictę venditam, si satisfactū est ei de sorte fructibus computatis in ea. hoc dicit. Et primo narrat factum. Secundo dat iudicem. secunda ibi: quia igitur istud capitulum est bonū, & hēt materiā quotidianam, & etiam hic docto. variabant. ¶In text. ibi: oliuas. i. petias terræ arborate. i. laborate secundum vnum intellectum, tamē in aliquibus partibus dicit̄ vulgariter iste campus est bene oliuatus quando est bene arboratus. ¶Vel scđo potest intelligi, quòd erant petiæ terræ in quibus erant arbores oliuatę. & istud videt̄ magis conformari literæ. item ibi a septēnio, &c. dic computando a tempore cōtractus quasi voluerit creditor ante septēnium rem posse redimi, quia omnino volebat redditus vsq; ad illud tēpus lucrari: & volebat, ꝙ lapso septennio vsq; ad nouē annos computandos a tempore contractus res redimi posset, non postea, vel sic, quòd post nouē annos res remaneret sibi. ¶Itē ibi: charlinorum. genus est monete facit. c. olim. el ij. j̄. de priuile. sicut etiam intellexi, quòd in apulia habet vncias charlinorū. Itē ibi vix dimidiā. si intellectus, quòd dictio vix in effectu exponatur pro non, tunc videtur, quòd competisset, etiam remedium. l. ij. C. de rescin. ven. Sed ideo illud non fuit intentatum secundum Inno. & Io. And. quia magis expediebant sibi dicere contractum venditionis fuisse simulatum, & reuera fuisset cōtractus pignoris propter fructus computandos in sortem, quod non fit, quando intentatur remedium dictæ legis. ij. facit, quod hr̄ in c. penul. s̄. de re. eccl. nō alie. Nam tunc cōtractus est validus, sed venit rescindendus, vt dictum fuit. s̄. eo. c. cum dilecti. & tangitur. j̄. eo. c. penul. ¶Si autem dicas, ꝙ dictio vix, notat veritatē, quia interdū dicimus, quòd id, quòd vix fit. l. vix exteris. ff. de iudic. tunc, non habuisset locum remedium. l. ij. ex quò non fuisset deceptio vltra dimidiā iusti pretij. Sed solum in dimidia per quod not. j̄. c. prox. ¶In gl. j. No. primo, quòd aliquando fit fraus, seu simulatio de contractu ad contractū, de quo per glo. j̄. de priui. quāto. & in l. fraus. ff. de leg. & de reg.
1 iur. certū. in vj. ¶†Itē nota, ꝙ in contractibus simulatis potius attenditur, quod in veritate agitur, quàm id, quod simulate concipitur facit, quod hr̄. C. plus valere, quòd agitur in rubro, & nigro. & pręcipuè in
2 l. iij. ¶†Itē no. quòd in deceptione consideramus tēpus contractus, de qua. s̄. eo. cum vnico. ¶Item not. quòd ex conuentione de reuendendo ad certum terminum contractus venditionis præsumitur simulatus concurrente altero, ex quò ſm do. Ant. vel quòd venditor, dum peteretur pecunia mutuo inductus est ad vendendum cum pacto prædicto, vel qñ ꝓtiū, non commensuratur valori rei venditæ, vt quia valde minus est pretium, q̄ valeret. sed do. Pe. hic aliter vr̄ colligere notabi. vnde no. ſm eum, ꝙ licèt pactum de reuendēdo de se sit licitū. l. ij. C. de pac. in empt. & antequam

[a] Fict' emptor. Ad intellectum huius. c. & eius materiæ, uide Pau. de Ca. in consilio. ccclxxxv. Incipiē. ad primū quæsitum. & oēs canonistas in c. consuluit. infra de vsur.

antequam redimatur res emptor lucretur fructus,vt
3 patet.† Et no.per gl.j.de vſu.conqueſtus,tamen hoc fallit, quando cum pacto de reuendendo concurrũt aliæ coniecturę propter quas pręſumi poteſt contractum fuiſſe ſimulatũ.& in fraudem vſurarũ,vt hic cõtingebat.nam hic ſecundum cum põderandũ erat,ꝙ iſte de quo in litera,erat vſurarius. Item cõcurrebat, quòd ante ſeptennium nõ poterat res redimi. Item, quòd a principio fuit petitum pecuniã mutuari. Itẽ cõcurrebat paruitas pretij. vnde nimirũ, ſi hoc caſu præſumit̃ cõtractus ſimulatus, & factus in fraudem vſurarum ſtante etiam pacto de vendendo, vt dicitur in litera,facit,quod.j.dicetur ſuper gl.
4 ¶†Itẽ no. illud vulgatum, quòd fraus, & dolus nemini debet patrocinari facit.s.de reſcrip.c.ex tenore.& ff.de dolo.l.ne ex dolo.
5 ¶†Itẽ nota, quòd ius compellendi vſurarium ad reſtitutionem vſurarum, vel rei in pignus datę tranſit etiam ad hęredes debitoris. Similiter etiam tranſit cõtra hæredes creditorum, cum teneantur ſm canones, etiam pro debito defuncti.j.de ſepul.per rationes.& j.de rapto.c.penul.& c.in literis.
6 ¶†Vltimo nota, ꝙ ex pręſumptionibus poteſt interdũ deueniri ad ſententiã, qñ ſunt præſumptiones iuris vrgentis.facit,qđ hr̃ in c.is qui.j.de ſpõ.& in l. ſiue poſſidetis.C.de probatio. & s.de præſumpt. afferte, & præcipuè vr̃ hoc procedere cõtra vſurarios, qui conant̃ quotidie occultare, & palliare ne videãtur facere ꝯctus vſurarios, adeo quòd de facili non pñt cõuinci expreſſe.ideo fuit ꝯ tales laxãda ꝓbatio, ar.corũ q̃ hñtur in l.ex cõſenſu.§.ſu ꝑ plag. C.de repud.facit cle.j.de vſuris, & qđ no.ẽt ꝑ Io.An.ĩ c.ex lr̃is.s.de iureiur.¶In gloſſ.iij.ibi:præſumit̃.hoc dixit gl.q̃a ex tenore inſtrumẽti patebat cõtractũ eſſe venditionis,& nõ pignoris,licèt pręſumetur factus ſimulatus in fraudẽ vſurarũ,& loco ꝯtractus pignoris.vñ poſſet ẽt exponi lr̃a,dũ dicit.patet.ſ.iuris reprehẽſione ꝓꝑ multas ꝯiecturas ꝯcurrẽtes in caſu iſto, facit, qđ dixi in notabilibus. ¶In ea.gloſ.ibi.l.ij.§.ꝑꝑ hoc aũt.fuit res veſtita minus iuſto pretio. & ꝯctus ſimulatus in fraudẽ ꝯctus pignoris.& iõ bñ ſequit̃ in glo. peius cõſiderandũ eſt q̃d agit̃, quã id qđ eſt ſcriptũ. facit,qđ no.gl.ij.s. ¶In ea.gl.in fi.aduerte ſcđm do. Ant.ꝙ gl.vr̃ voluiſſe in effectu, ꝙ aut ꝯhentes volentes mutuũ ꝯhere ſimulãt vẽditionẽ,& tunc clarũ,qđ ꝯctus taliter ſimulatus nõ valet. Sed de eo iudicatur vt de mutuo. vt hic probat̃, & in l.iij.C.plus vale.ꝙ agi.interdũ agit̃,& hoc cõſtat,ꝙ tãtũmodo fit venditio.& tũc talis vẽditio valebit,& emptor interim lucrabit̃ fructus donec vẽditor reddat pretiũ ipſi emptori.d.l.ij.C.de pac.inter emptor. vbi aũt ſumus in dubio gl.hoc nõ bene declarat ſcđm eũ, & doc. etiã nõ bñ ſimiliter declarãt.¶Sed ipſe dicit,ꝙ iſta decretalis vr̃ requirere duo.vt præſumat̃ ꝯctũ fuiſſe vſurariũ,ſeu ſimulatũ,& fictũ,videlicet paruitatẽ pretij.& pactũ de reuendendo ad certũ tp̃s, & illa duo vident̃ etiã exigere. Hoſt.quòd per ꝑdicta conuincat̃ de vſuraria prauitate ipſe emptor ꝑcipuè ex eo. q̃a paciſcit̃ ꝙ ad certũ tp̃s poſſit res redimi.q̃a ex hoc apparet, ꝙ interim vult fructus lucrari.ſola autem paruitas ꝑtij non ſufficeret ſcđm Inn. ad ꝑſumẽdũ ꝯtractũ ſimulatum, niſi interueniat pactũ de reuendendo ad certũ tempus.& ꝙ ſola paruitas pretij non ſufficiat. patet q̃a licitũ eſt ꝯtrahentibus ſe decipere re ipſa abſq; dolo dummodo nõ interueniat deceptio vltra dimidiã.l.in rẽ.§.pe.ff.de mino.& dicebat etiam Hoſt.& hic tangit do. Ant.ꝙ ſola paruitas pretij nõ facit ipſum ꝯtractũ ſimulatũ,nec ſolũ pactũ de reuendẽdo. Sed ꝑtiũ de reuendẽdo in duobus caſibus facit ꝑtiũ ſimulatũ. Primus eſt,qñ cõſtat vẽditorẽ præcisè primo loco pecuniã mutuari. & iſte a quo petebat̃ voluit ſibi fieri vẽditionẽ de rebus. Secundus eſt qñ cõcurrit paruitas pretij cũ pacto de reuẽdendo maximè ſi eſt pactũ de reuendendo in certũ tp̃s, & non ante. q̃a ex hoc apparet, ꝙ voluit certitudinaliter lucrari fructus percipiendos ante dictum tp̃s,& ſic vr̃ gloſſ. intelligere iſtũ tex.ſcđm do.Ant.in c.cõqueſtus.j.de vſu. facit eo.tit.cũ in dio.& xiiij.q.iij.plerique.& dicebat.Hoſt.hoc de facili ꝑſumẽdũ eſſe cõtra vſurarios. q̃a peſſimũ genus hoĩm.& q̃a ſic pretiũ expedit aĩabus eorũ.arg.c.iuuenis.de ſpõ.& j.de vſur.in ciuitate.nã faciũt multas fraudes. & quotidiæ nouos fingũt ꝯct⁹, q̃b⁹ optabat ꝓuideri.& Io.An.ẽt hic exprimit de multis fraudibus quas quotidię excogitabãt. facit qđ no.in Spe.in tit.de vſur.& ſic reſidet hic.do. Ant.Et ꝑ ꝑdicta habes ex q̃bus cõiecturis præſumatur ꝯtractũ vẽditionis eſſe fictũ.& ſimulatũ in fraudẽ vſurarũ. Sed aduerte q̃a do.Flor.aliter hic vr̃ loq. in illa mã. nã cõcludit, ꝙ aut fit pactum de reuendẽdo poſt certũ tp̃s.& tũc propriè hẽt locũ tex.iſte, interdũ verè fit pactũ de reuendẽdo ad libitũ vẽditoris. & tũc, aut fit pactũ de reuendẽdo pro maiori pretio, q̃ eſſet primũ, & tũc præſumit̃ ꝯtractus fęneratitius. ꝑ c.illo vos.j.de pigno.aut fit de reuendẽdo ꝓ eodem pretio. & tũc valebit.l.ij.C.de pact.inter empt.¶Ex ꝑdictis dicit, ꝙ hic fuit duplex ꝑſumptio: prima ꝓꝑ pactũ de reuendendo non ſimpliciter:ſed poſt ſeptenniũ. Item de reuendendo pro longo minori pretio,q̃ res valeret. nã ex his ſcđm eũ præſumitur,ꝙ contractus fuerit pignoratitius: & quòd creditor voluit lucrari fructus ſeptẽnij pro vſuris, nec eſt veriſimile ſecundũ eũ,ꝙ ſi fuiſſet vera vẽditio, ꝙ voluiſſet dari ꝓ minori,q̃ valeret. Sed certè illud vltimũ nõ vr̃ ꝓcedere,qñ vult dare ꝓ eodẽ ꝑtio pro quo emit, q̃a tũc ſatis illud eſt veroſimile. & ꝑ prædicta dicit ꝯſuluiſſe in quæſtione facti. Nã quidã habuerat a Titio certã quãtitatem: puta centum de ꝑdio valente ducenta, demũ per aliud inſtrumentũ promiſit Titius reddere prædium redditis ſibi centũ, dicit ſe conſuluiſſe,ꝙ ex hoc nõ potuit ꝑſumi ꝯtractus fęneratitius,ex quo nõ fuit factũ pactũ de cõputãdo fructus in ſortẽ,quo caſu ſecus eſſet,vt d.c.illo.Et pro hoc allegat. q̃a de natura emptionis eſt, ꝙ emptor faciat fructus ſuos: vt hic dixit. M.& ꝑ hoc dicit patere intellectũ huius capituli,in quo dicit ſcribentes variare quorũ ſñiam dicit nõ eſſe op⁹ referre,& ad prędicta allegat,qđ ipſe notauit.s.de iureiuran.ex his.& quod not. Cy.in l.iij.C.plus valere.ꝙ ẽt ibi cõcludit Cy.ꝙ ibi ẽt ſi interuenit pactũ de reuendẽdo,& etiã, ꝙ q̃s ſit vſurarius,& etiam paruitas pretij,ꝙ nõ pręſumit̃ ꝯtractus fęneratitius, q̃a licèt q̃s ſit vſurarius põt facere uerũ cõtractũ emptionis.& q̃a ꝑtiũ de reuendendo eſt illicitũ.l.ij.C.de pac.inter emptorẽ. & q̃a ẽt paruitas pretij ur̃ nocere per id, qđ hr̃ in l.dolus.s.de reſcin. uẽ.& qđ ẽt hic dicit Inn.& ad.c.illo uos. rñdit ꝙ ibi alia cõcurrebãt,uidelicet, q̃a fuit actũ,ꝙ fructus cõputarent in ſortẽ. ¶Item,ꝙ ultra pretiũ aliud daret, iõ nimirũ,ſi ibi præſumit̃ contractus fęneratitius, q̃ ceſſant in caſu.c.cum aũt ad q̃ſitũ.nitit̃ ibi Cy.rñdere,ut dixit Io.An.in d.c.illo uos. hr̃ corruptę. poſſes rñdere,ut uoluit.d. Flo.ꝙ hic fuit pactũ de reuendendo qñcunq; uoluerit uẽditor uſq; ad biennium, uel ad aliud tp̃s.poſſet ẽt rñderi, ꝙ multa hic concurrebant,ut dixi in notabilibus poſt do. Pet. & no.ꝙ Io. An.in d.c.illo uos.ur̃ trãſire cũ dicto Cyn.& ſr̃r do. Flo.hic,& do.Pe. ¶Sed do.Ant.hic ur̃ uoluiſſe contrarium,cum dicit, ꝙ qñ cõcurrit paruitas pretij,cũ

pacto de reuendēdo,ꝙ p̄sumit ꝯtractus feneraritius, maximè si pactū est de reuendendo post certum tps vel simplr,qñ placuerit vēditori,& idē vr̄ voluisse gl. in c.ꝯquestus.ĩ.đ vsu.vbi gl.vr̄ aperte velle, ꝙ parui tas pretij cū pacto de reuendendo qñcunq; placuerit vēditori facit p̄sumi ꝯtractum vsurariū , p̄cipuè si emptor cōsueuit exercere vsuras.allegat,qđ hr̄ in d. c.illo vos.ibi ponitur dictio,prẹsertim,quẹ importat idē,qđ maximè, & sic vr̄ gl.prædicta voluisse,ꝙ etiā in nō cōsueto fęnerari præsumit̄ ꝯtractū fore pignoratitiū , & istud etiā vr̄ tenuisse Archi.xiiij.q.iij.in c. plerisq;. & ista pars satis vr̄ rōnabilis,ex quò subiūgit̄ paruitatē pretij interuenire.tñ,vt dixi, Cy.voluit cōtrariū,qđ vr̄ sequi.Io.An.in d.c.illo vos. & ēt d. Flo. & do.Pe.hic,& reuera ad istum tex. & ad dictū.c.illo vos.tenēdo opi.Cy.& sequaciū posset rn̄deri.vt s̄. dictū est,tñ ꝑꝑ fraudes,quæ quotidiæ fiunt in fraudē vsurarū satis vr̄ ꝙ rōnabiliter posset teneri opi.gl. in d.c.cōquestus.quā sequit̄ Archi.in d.c.plerisq;.& d.

6 Ant.hic.¶†Et not.etiā,vt tāgit Bal.in d.l.iij.ꝙ qñq; cōtractus venditionis fit simulatè,vt q̃a cōtentat̄ creditor a quo petit̄ pecunia mutuo mutuare.sed dicit, ꝙ ꝓ sui securitate vult,ꝙ fiat instrumentū vēditionis de aliqua re cū pacto de reuēdendo . Interdum autē verè fit cōtractus vēditionis , sed fit in fraudē vsurarum, vt q̃a debitor petit pecuniā mutuo . Sed si vult ipse debitor vendere sibi talem rem pro tanto pretio cū pacto de reuendēdo, ꝙ ipse est cōtentus sic emere.Nā hoc casu scđm Bald.erit verus cōtractus venditionis factus in fraudē vsurarū.& sic sumit̄,ex quò originalis causa fuit mutui petitio.facit,qđ hr̄ in tex.

7 isto,& ꝙ superius dixi. † An aūt possit simulatio ꝓbari per testes. glo.in §.si vero aliquod tale.in Auth.de fide instru.& cautela,vt hic.tangit do.Pe.vr̄ velle,ꝙ sic vbi cōtractus fuisset factus in scriptura,seu in scriptis , ita ꝙ scriptura esset de substantia. q̃a tunc non posset ꝓbari,nisi per cōtrariā scripturā.facit,qđ legitur,& notatur in l.generaliter.C.de non nu.pec.ipse tñ do.Pe.hic fuit secutus quādā distinctionē quā posuit Cy.in l.optimā.C.de cōtrahē.& commit.stip.in iiij.q.q̃ mihi nō placet,q̃a fundatur ex.l.antiqua.C. ad Vell.& ex.l.fi.C.arbi.tute.q̃ iura loquūtur,qñ ex scriptura surgit p̄sumptio iuris. & de iure,cōtra quā non admittitur probatio in contrarium. vt no.ĩ.in c. is qui.de spōs.¶Itē aduerte,q̃a licèt dixerim,ꝙ iste. M.de quo in litera. erat vsurarius,vt etiam voluit hic Egi.tñ posset dici,ꝙ hoc nō bñ apparet ex litera.nec obstat litera,dū dicit per canonē ꝯtra vsurarios, &c. q̃a pōt intelligi,ꝙ voluit mutuare faciēdo contractū mutui sub vsuris ne posset ꝓcedi ꝯtra eū per canonē ꝓmulgatū ꝯtra vsurarios.¶In glo.pe.ibi:& si qōnes. solue,ꝙ ibi receptio paruę rei nō inducit simoniā p̄cipuè attēta qualitate ꝑsonæ recipiētis. vt hic,aut paruitas pretij inducebat magnā læsionē. ideo hic pōderat̄. ¶In ea.gl.ibi.l.dolus.ibi dr̄,ꝙ dolus nō arguitur ex paruitate pretij,nisi qualitas facti aliud suadeat.& ita cōtingit hic,q̃a cū qualitate p̄tij ꝯcurrebat qualitas facti ꝑꝑ quā p̄sumit̄ fraus. quia interuenit vltra

8 qualitatē p̄tij pactū de reuēdēdo post tps.¶†In ead. gl.ibi: si vsusfructus.ibi dr̄ ꝙ qñ vsusfructus alicuius rei datus fuit in dotē viro,q̃a vsusfructus est separabilis a persona soluto mr̄imonio ꝑ diuortiū nō posset reddi ipse vsusfructus mulieri.iō ex quadā necessitate pōdera ꝑ legē, ꝙ mulier cōducat ab ipso viro cōmoditatē vsusfructus soluēdo annuatim vnū nūmū , vel vnum bolendinū.& sic casus ille est valde diuer-

9 sus huius decre.& ꝑ ꝯñs nō obstat.¶†Extra glo.aduerte , q̃a dixit hic Hosti.ꝙ fęneratores multas fraudes, & multas baratarias quotidie faciēdo nūc emēdo,nūc partim emēdo,& partim vēdēdo ĩ fraudē vsurarū,q̃ vere dñr baratariæ s̄m eū:q̃a eos ducūt ad baratrū.i.ad infernū.& Io.An.etiā hic exprimit aliquas fraudes.nā dicit,ꝙ vbi emunt rem aliquā cū pacto de reuendendo,nolūt ꝙ de ipso pacto de reuēdendo appareat in instrumento venditionis . sed in alio de per se . & quando emunt volunt,ꝙ appareat aliquo modo pactum de reuendendo. sed quòd debitor ꝯfidat de eo,vt fit de vno sacrista. ¶Itē qñq; nolūt reuēdere, vel facere instrumentū absolutionis , nisi debitor econtra absoluat eum ab omni eo,quod posset petere occasione vsurarum, & quādoq; etiam faciunt fieri cessiones in sibi amicos,vel ꝯiunctos de eo , quod posset peti nomine vsurarū.& dicit Io.An.quòd bonum esset prouidere ꝯtra tales fraudes.& p̄cipuè s̄m eum posset fieri cōstitutio q̃ si post prædicta de quibus est superius dictum reperiretur quē exercuisse vsuras post dicta instrumenta, quòd præsumerentur facta in fraudem vsurarum.& quòd nō tenerent cessiones neq; liberationes de quibus.s̄.Dicit ēt , quòd qñ faciunt fraudē dādo pecuniam alicui ad negotiādū ĩ certa arte, cū tñ ille nullo mō negotiet̄.Itē qñq; vēdūt aliq̃ rē petenti pecunias mutuo, & postea recipiunt ꝓ lōge minori p̄tio q̃ vēdiderūt, & isti vocant̄ scochi vulgariter, dicebat ēt d. Pe.ꝙ uidit quēdā mutuātē gratis:sed si in termino nō soluat̄ : tūc sicut aliquid emolumenti dabatur scilicet sub titulo donationis differebat exactionem,aliàs se difficilem reddebat in exactione , & fortiter molestabat debitorē. & si ēt soluebat in termino,si aliq̃d ultra sortem non dabat scilicet sub ti.dōnis, alia uice non mutuabat . Nā s̄m eū iste erat usurarius saltē mētalis: licèt nō faceret exp̄ssum pactū đ usu.facit,qđ hr̄ ĩ c.fi.ĩ.de usuris.& dicit ēt,ꝙ aliq̃ usurarij nō scribunt id, qđ recipiunt de usuris . uel si scribunt : scribunt in schedulis quas postea lacerāt,& sic de facili nō possunt cōuinci đ usuris.facit cle.j.de usuris.unde ipse dicit,quòd satis vr̄ de iure posse dici , ꝙ qñ nō apparet aliquem fecisse aliud exercitiū quàm mutui,& apparet,quòd ualde est ditatus ultra q̃ a principio haberet ante dictum exercitium, quòd satis præsumitur ipsum fuisse ditatum ex usuris.& ideo ur̄ quòd ex tali præsumptione posset cōdemnari ad restitutionē usurarum . facit,quod no.Bar.in l.fi.ff.de quæstio. & Io.And.in c.ex lr̄s.s̄.de iureiur. & maximè ur̄ procedere, quod dixi qñ alia cōiectura nō apparebit ex qua posset dici ipsum lucratum fuisse:aliàs quod exercitio mutui & fama etiam uiciniæ hoc habebat , quòd ex exercitio mutui fuit lucrat⁹ illa , quę appareat ipsum fuisse lucratum post dictum exercitium . & ad hoc facit glo.ualde notabilis. licèt ipse non alleget in c.q̃q̃.in uersi.alioquin.de usuris.in vj.ubi est bona gl.& adde etiam superius dictis,quòd de hoc casu quo dixi cōtractum uenditionis præsumi simulatum multo fortius præsumetur,si in contractu sint adiecta illa uerba,ꝙ uenditor uēdit uere rem,& non fictè, aut simulatè.quia talis clausula non consueta apponi inducit maiorem suspicionem, & maiorē p̄sumptionem s̄m Bal.in d.l.iij.& no.glos.in l.si q̃s sub conditione.ff.

10 de condi.inst.quod tene menti † An autem iuramētum præstitum super cōtractu impediat dici de simulatione.glo.vr̄ velle,ꝙ no.in d.l.iij.& idem do.Flor. & do.Pet.hic.q̃a cū deficiat consensus in contractu simulato non extenditur iuramentum ad ipsum per id,quod hr̄ in l.fi. C.de non nu.pecu.quod vr̄ intelligendum,nisi expresse fuisset iuratū oīa,& similia in instrumento contenta esse vera: quia tunc allegando simula-

simulationē veniret ꝯ iurm̄. secus qn̄ sir̄ iurasset nō ꝯuenire.facit,qđ no.Bar.in d.l.fi.& do. An.in c.ꝯtingat.de iureiu.circa fi.& qđ ibi ēt plenè dixi, dicit ēt hic do.Flo.ꝙ licèt in instr̄o sit renuntiatū oībus exceptionibus comparentibus, ꝙ nihilominus poterit opponi exceptio simulationis: q̄a talis renūtiatio ēt censet̄ simulata.vt not.Bar.in l.nemo p̄t.ff.de le.j.& hoc qn̄ fuit facta in ipso instr̄o. secus si ex interuallo post instr̄m cōfectū.ar.l ij.C.qđ me.cā.& no.Bar.in d.l.nō oportet.& adde ēt qđ no.ꝑ ipsum Bar.ī l.emptor.ff.de aqua plu.arcē.ibi tāgit,an ex ꝯc̄tu simulato trāsfert̄ dn̄iū,vel possessio.& ꝯcludit,ꝙ no.de quo dicēdum,vt ibi per eum. Bal.& Dy.l.iij.additio est.

SVMMARIVM.

1 *Obligatio,si est alternatiua libellus alternatiuus procedit, & similiter sententia.*
2 *Tempus initi contractus inspici debet quò ad valorem rei quādo ad deceptionem vltra dimidiam iusti pretij agitur.*
3 *Læsio vsque ad dimidiam iusti pretij toleratur,sed non vltra.*
4 *Ad concludendum contractum rescindi debere propter deceptionē vltra dimidiam iusti pretij, sufficit concludere venditorem esse deceptum vltra dimidiam iusti pretij, licèt non determinetur in quantū.*
5 *Sententia incerta quandoque valet.*
6 *Contractus in quo apponuntur ista verba (vendit rem pro tanto pretio, & si apparet rem plus valere donat quantitatem in qua plus valere reperitur) an venditor videatur excludi propter donationem,ita ꝙ si sit deceptus vltra dimi.ius.pre.agere non poßit.*
7 *Valorem rei scire,an præsumatur,quis in dubio.*
8 *Clausula ista (si plus valet donat illud,&c.) qd operetur,& nu.10.*
9 *Indefinita quando æquipolleat vniuersali.*
11 *In deceptione vltra dimidiam iusti pretij, an procedat libellus in quo solum petitur rescindi contractus.*
12 *Transactio in qua aliquis vltra dimidiam iusti pretij decipitur, an valeat.*
13 *Condictiones omnes sunt actiones personales.*
14 *Actiones personales, quæ intelliguntur introductæ a iure ciuili sunt perpetuæ.*
15 *Nomen actionis scđm canones nō est necessario exprimēdū in libello.*
16 *Minor iurans non venire cōtra vēditionem ratione deceptionis vltra dimidiam iusti pretij,an sibi præiudicet,& similiter,si iurat non cōtrauenire ratione minoris ętatis,an sibi pręiudicet.*
17 *Minor iurans non venire contra contractum de iure, vel de facto, si non fuit certificatus de beneficio resti.in integrum, presumitur illud ignorasse.*
18 *Velleianum ignorasse presumitur mulier,nisi fuerit certificata.*
19 *Iurans presumitur certificatus de eo super quo iurat.*
20 *Contrauenire non dicitur,qui petit restitui.*
21 *Minor iurans non preiudicat sibi in beneficio sibi competente rōne minoris ętatis,scilicet beneficio restitutionis in integrum.*
22 *Contra non venire promittens, vel generaliter renuntians beneficio sibi competenti non per hoc uidetur renuntiasse beneficio restitutionis in integrum.*
23 *Restitutio in integ.non datur contra iuramentum a se prestitum.*
24 *Absolutionem petere,an poßit,qui iurauit non contrauenire.*
25 *Procedi qualiter debeat in materia deceptionis ultra dimidiam iusti pretij.*
26 *Error in deceptione iusti pretij quomodo probetur.*
27 *Valor rei in deceptione iusti pretij qualiter probetur.*
28 *Dictio,ultra, quid operetur in teste q dicit,quòd talis res ualebat decem,& ultra.*
29 *Tempus contractus,an sit inspiciendum in ęstimatione ualoris rei.*
30 *Sententia in deceptione ultra dimidiam iusti pretij qualiter pronuntiari debeat.*
31 *Stipulatio sapit naturam contractus cui adijcitur.*
32 *Feudum non datur pro pretio,sed ex amore,& gratia.*

Cum causa. Idem dicit in summa quod cap.cum dilecti. s̄.eo.vel pōt sic summari s̄m do.Pe.vēditor[a] deceptus vltra dimidiam iusti pretij agere pōt,vt res sibi redempti pretiū acceptum restituat,vel iustū pretiū suppleat. & in hoc casu electio

[a] Vēditor. Ad materiā huius text. adde Paul. de Cast.in l.ij. C.de resci.vē. Io. de Por.in l. si quis cum aliter. de ver. obligatio.do.Alc. in consilio. ccxxvij. in 2.parte.vbi pulchras limitationes ponit.

est emptoris.h.d.in primo recitat factū.s.in scđa diffinit.¶†No.ꝙ vbi obligatio est alternatiua ꝓcedit libellus alternatiuus. & sir̄ sn̄ia alternatiua, quinimo si libellus præcisè in altero alternatiuorū ꝯcluderet: sn̄ia sir̄ nō valeret.s̄.eo.c.cū dilecti. & ibi dictū fuit.ꝙ in debito alternatiuo ēt si sit alternatiuū ex dispositione iuris.electio est debitoris. facit reg.in alternatiuis.de reg.in vj.Idē si esset debitū alternatiuū ex dispositione hoīs.l.plerūq;. ad fi.ff.de iure do. & facit dicta re.in alternatiuis. Si aūt esset debitum alternatiuū.ex dispositione testamenti: tunc recurrendū est ad no.per glo.& doc.in l.Lucio.ff.de leg.ij.q̄a in dubio electio est legatarij,vt ibi not. nisi aliud appareat ex verbis ꝓlatis ꝑ testatorē.¶†Itē no.ꝙ ad ponderādum deceptionē vltra dimidiā iusti pretij attendi dēt tp̄s initi contractus,quò ad cōsiderādū valorē rei.facit,qđ no.s̄.eo.dilecti. ¶†Itē no.ꝙ tolerat̄ læsio vsq; ad dimidiā iusti pretij inclusiuè: sed nō vltra in rē esse pōt, q̄a qn̄ actus participat de pluribus regulatur a potentiori.l.q̄ritur.ff.de sta.ho. ¶†Itē no.ꝙ ad concludendū contractū esse rescindendū propter deceptionē vltra dimidiā iusti pretij.sufficit cōcludere vēditorē esse deceptū vltra dimidiā iusti pretij: licèt nō determinet̄ in quantū vltra sit deceptio: vt probatur ex isto.tex.iuncto.c.cū cā.s̄.de testi.qđ c.est pars huius.& ex hoc habes,ꝙ ꝓbatio incerta releuat probādum qn̄ est certa saltē respectu concludēdi intentionē agētis, dato ꝙ nō sit certa in aliquo particulari vltra ipsam intentionē: & ex hoc habes, ꝙ aliqn̄ valet sn̄ia incerta ꝓ parte, qn̄ est certa saltē respectu eius, qđ requirit̄ ad concludēdū intētionē agētis.quod est no.scđm do.Ant.ꝓ practica. licèt dicat,quòd ꝯ istā practicam videatur facere tex.coniuncta gl.in d.c.cū causa. Sed certè,si bn̄ pōderētur text.gl.ibi nō faciūt ꝯ practicā prædictam.imo potius faciūt ad prædictā, qđ hr̄.s̄.de transla.p̄la.in c.literæ.s̄.de dilatio.¶Aduerte,q̄a in exactione, si emptor elegit supplere iustum pretiū oportebit liquidari quātum res valebat tp̄e vēditionis. & sic in quātum pluris vltra dimidiā iusti pretij fuerit deceptio: vt ꝓbatur in c.cū causa.s̄. de testi.& facit ad prædicta,quod legitur, & no.in l. j.& ij.C.de sen.q̄ sine certa quanti.ver.interdū. sufficit in executione sn̄iæ certificari. ¶In glos.j.ibi.Sed primū verius est.& hæc opinio cōiter tenetur.& sequtur in l.ij.C.de rescin.vē.& pro ista opi.etiā facit: q̄a scđm aliā opi.quā ponit gl.non esset reperire casum deceptionis.& sic vr̄ esse contractus sine p̄tio,qđ nō potest esse in emptione, & venditione.l.inter partē. §.sine pretio.ff.de contrahen.emp.& insti.eo.titu.§. item pretium. ¶†In ea.gl.in fi.Aduerte,q̄a pōt esse dubiū qđ si in contractu sunt apposita verba,quæ vt plurimū apponuntur,vendit rem tāto pretio:& si apparet rem plus valere donat istam quantitatē,in qua plus valere reperitur:an tunc poterit habere locū remedium huius.c.& d.l.ij. C.de rescin.ven.quidā dicunt,ꝙ nō.q̄a vr̄ tūc venditor excludi ꝑpter donationem.per id,qđ hr̄ in l.cū in venditione.& in l.si quis donationis.ff.de cōtrah.emp. & hanc vr̄ tenere Azo in sum. de rescin. vend. & Nico. de Matha. vt refert Bal.in d.l.ij.C.de rescin.vend.in ij.seu.vj.quęst.Sed Bar.in d.l.ij.tenuit cōtrariū ex eo,q̄a ista donatio inquantum dōnat̄ id, quod plus valet videt̄ referri ad modicam quantitatem. arg.l.hæc aditio.ff.de verb.sig.& quod hr̄ in l.cū furti.ff.de iureiur.& iō vr̄ ꝙ nō obstāte dicta donatione fuit lęsus vltra dimidiā iusti p̄tij.Primū tn̄ dictū magis sibi placet.& hoc dicit ꝓcedere in ignorante valorē rei:in sciente aūt dicit secus:q̄a nō hēbat remediū dictę.l.ij.nec huius.c.etiā posito,

posito, q̃ nõ fuissent adiecta illa verba, q̃ donabat id in quo plus ualebat. arg.l.j.in fi.ff.de ac.emp.& facit quod hr̃ in l.quæritur.§.si venditor.ff.de ędi.edic. de quo etiã in Spec.eo.ti.§.nũc dicendũ.ver.quid si aliquis. & ver.sequentibus.etiã tractatur de materia huius.c.& dicit do. Pet.hic, q̃ si id,quod accedit iusto pretio ascenderet in tantã summã, q̃ si expresse donaret̃ requireret̃ insinuatio ſm ea, q̃ habent in l.sancimus.C.de don.etiã hoc casu requireret̃ insinuatio.arg.l.si q̃s oblone.cũ ibi no.p gl.fi.de reg.iur.al's quatenus eẽt vltra dictã summã & requireret̃ insinuatio nõ p̃iudicaret sibi etiã sciens valorẽ rei. ¶Itẽ aduerte inquãtum dixi scientẽ valorem rei facere sibi p̃iudiciũ,limitat Bald.in d.l.ij.in ij.q.nisi fortè esset persona,q̃ potius ex simplicitate videret̃ venditionẽ facere q̃ ex deliberatione,puta si esset mulier, vel ru
7 stic⁹.facit.l.regula.§.j.ff.de iur.& fac.ign.¶†An aũt in dubio præsumat̃ q̃s scire valorem rei suæ.text.est notabilis iuncta gl.in l.quisquis. C.de rescin. vend. q̃ in dubio nõ p̃sumit̃ sciuisse, si reperiret̃ deceptio vltra dimidiã iusti p̃tij: q̃a non est verisimile,q̃ si sciuisset voluisset sibi p̃iudicare in tãta quãtitate:qđ tene mẽti. licèt Bald.aliter videat̃ distinguere in d.l.ij.
8 ¶†Itẽ ẽt aduerte,q̃a dixit Bal.in p̃alle.l.ij.q̃ opi.Bar. posset esse vera q̃n simp̃r dictũ fuit.& si plus valet illud donat.sec⁹,si vniuersaliter fuit dictũ,& omne,& totũ in quo plus valeret donat.dicit tñ,q̃ de cautela est,q̃ vltra p̃dicta adijciant̃ illa verba, etiã si illud in quo valet ↄsistit nedũ in parua: sed ẽt in magna, vel
9 maxima quãtitate. p Bar.tñ põt allegari, q̃a † indiffinitũ videretur ęq̃pollere vniuersali.l.si pluribus.cũ ibi no.ff.de le.ij.& no.de elect.vt circa. in vj.& sic,q̃ idẽ sit dicere.& si q̃d pl⁹ valet donat,qđ est dicere.&
10 omne,& totũ in quo pl⁹ valet donat.¶†Itẽ aduerte, q̃a ↄ̃ Bar.facit: q̃a ẽt si dicta verba nõ apponant̃ non posset rõne modicę læsionis vẽditor agere, quinimo nec ẽt vsq; ad dimidiã inclusiuè, dũmodo non esset vltra dimidiã iusti p̃tij,vt hic dicit gl.j.& iõ vr̃ q̃ adiectio illorũ verborũ. & si q̃d plus valet,& tũc debeat aliq̃d operari,qđ nõ cõtingeret ſm opi.Bart. Sed si vis saluare opi.sua:potes dicere,q̃ illa verba intelligunt̃ p̃ lata gr̃a dubitationis tollendę. arg.l.si mutuã.§.nõ iõ.ff.mand.nõ aũt ex eo, q̃a p illa volũt sibi facere p̃iudicium in tã enormi quantitate quãta est quãtitas vltra dimidiã iusti p̃etij.tñ verosiĩr tãtã quãtitatem nõ donasset,si sciuisset.arg.l.cũ de indebito.ff.de p-
11 ba.¶†In gl.ij.ibi:ad rescissionẽ ↄ̃ctus. intelligit dom. Ant.gl.istã velle,q̃ p̃cedat libellus, si petat̃ solũ rescissio ↄ̃ctus quasi in obligatione sit rescindere ↄtractum: & in facultate emptoris addere pretium. Sed certè gl.hoc nõ dicit, q̃ agebat̃ ad rescissionẽ cõtractus,nisi emptor vellet supplere iustũ pretiũ. & si ita exp̃sse dixisset nõ egisset ad rescissionẽ solũ ad q̃ solam nõ dẽt agi tenẽdo opi.q̃ alternatiuè vtrũq; sit in obligatione.s.rẽ restitui reddito pretio recepto, vel iustũ pretiũ suppleri. de quo plenè dictũ fuit.s̃.eo.in
12 c.dilecti.& aliquid tanget̃ post gl.¶†In ea.gl.ibi: secus esset:& sic remanet glo.in cõclusione, q̃ in transactione nõ habeat locũ remedium.l.ij.C.de rescin. ven.nec huius.c.& istã opin.ẽt tenuit Dyn.in l.Lucius.§.fi.ff.ad Treb.& sequit̃ Pet.& Cy.in l.ij.& Io. An.hic,& etiã Spe.in tit.de empt. & vend.§ nunc dicendũ.ver.quid de trãsactione,sed Bar.in d.l.ij.tenet ↄ̃riũ.& sic dicit velle gl.in d.l.Luci⁹.§.fi.ad Treb. videlicet,q̃ remediũ.l.ij.& l.si q̃s cũ adiecta.ff.de ver. obl.habeat locũ in trãsac.sicut ẽt in alio ↄtractu, q̃n reperit̃ deceptio vltra dimidiã iusti pretij,est tñ dr̃ia in modo ↄsiderãdi,& ęstimãdi læsionẽ, & deceptionem in contractu trãsactionis, siue petatur restitutio ex remedio iuris cõis, siue ex remedio speciali restitutionis in integrũ ab alijs cõtractibus, q̃a in transactione,quò ad põderũdũ læsionẽ,seu deceptionẽ nõ hr̃ respectus ad verã rei ęstimationẽ simpliciter: sed habebitur respectus ad valorem rei considerato dubio euentu: & tunc tali læso,seu decepto succurreretur per remedium istorũ iuriũ:aliàs secus sed in alijs contractibus hr̃ respectus ad veram rei æstimationẽ. & per prædicta dicit Bar.in l.si quis cum aliter.alleg. & in l.si societatem.§.arbitrorũ.ff.pro socio.q̃ in arbitramentis,& laudis,si petatur arbitramentum, seu laudũ reduci ad arbitrium boni viri ad detegendũm & probandum iniquitatem arbitramenti:non dẽt haberi simplex respectus ad veram ęstimationẽ rei, vel iuris sup̃ quo est laudatum.Sed dẽt haberi respectus ad æstimationẽ ↄsiderato dubio litis euentu, vt si illo attento vr̃ pars dãnificata, q̃ debeat fieri reductio ad arbitriũ boni viri,tunc debebit deduci. Et p hoc facit ſm eũ: q̃a arbitramentũ obtinet vim transactionis:vt no.in auth.si vero contigerit.C.de iudic.& in corpore vnde sumitur valet ius, si ↄtigerit in Auth. de iudi.col.ix.& facit,qđ no.Io.An.post Inn.& Hosti.s̃.de iureiu. Quintauallis.Et no.bñ ex gl.scđm d. Ant.q̃ eoipso, q̃ a lite discedit dr̃ habere cõmodũ & vtilitatem ex actu p quẽ disceditur.& sic facit ſm eũ,q̃ transactio facta per ecclesiam,seu p ipsa ecclesia ẽt alia vtilitate nõ quæsita in dubio sit valida: q̃a in dubio p̃sumitur esse vtilis ecclesiæ,vt hic vr̃ velle gl.q̃ intellige verum: licèt ipse non dicat,nisi appareret illam factã esse super debito liquido ipsi ecclesię. per ea q̃ no.p gl.& doc.in l.p̃ses.C.de trãsa.& qđ di
13 xi ĩ d.c.j.s̃.de depo.¶†Sed aduerte,q̃a licèt gl.ĩ d.l. Lucius.§.j.ĩ d.l.fi.si benè põderent̃ verba eius,velit opinionem Bar.valet q̃ si reperiat̃ q̃s deceptus vltra dimidiã eius, quòd valet res habito respectu ad dubium litis euentum, q̃ tunc etiam taliter decepto in transactione succurratur.facit,qđ no.gl.in l.p diuersas.in gl.magna.C.mandati.& hanc opi.etiam sequtur do.Flo.& ẽt Ia.de Ra.in dicta.l.ij.& etiam Bar.& Angel.ibi tñ,vt dixit Io.An.hic. & Spe.in loco p̃allegato.sequuntur opi.gl.hic positę, & etiam Dyn.in d.l.Lucius.§.fi.& Bal.in l.ij. C.de rescin.ven.in viij. oppositione dicẽs sñiam illam esse communem doctorum,& esse veriorem ſm eum, & sñiam Bar.esse erroneã,mouet̃ p tex.in d.l.Lucius.§.fi.qui simpliciter,& indistinctè vr̃ innuere,q̃ si interuenisset trãsactio nullum remediũ daretur.Scđo p hoc alle.l.j.C. de plu.peti. ¶Itẽ tertio,quia sñia,& transactio ęquiparantur.l.post rem.ff. de re iudic.l.sub spẽ ergo nec transactio.Quarto pro hoc allegat:q̃a in actu liberatorio non haberet locum remedium dictæ.l.ij.per.l. sub prætextu.C.de trãsac.allegat etiam hic do.Pe.l. si inter.ff.de pac.sed certè illa modicum facit, alleg. etiam.l.tale pactũ.eod.titu.vbi confessio ad liberandum valet etiam sine causa. per prædicta concludit Bal.in vera transactione opi.communem dat veriorem,dummodo cesset fraudis continuum per id, qđ hr̃ per.l.in summa.cum ibi not.ff.de condi. inde.ibi quasi aũt transactione. & sic in arbitro idẽ dicit: q̃a secundum eum arbitrator debet habere respectum ad veram ęstimationem,nec in eo videtur habendus respectus ad litem, cum coram eo non dicatur esse iudicium,nec lis,nec consequenter res litigiosa, vt voluit Innocen.in c.Quintauallis. supra de iureiur. Præterea secundum eum arbitrator potest assumi super pretio declarando quo casu etiam non potest tractari de dubio litis. facit,quod habetur in l.fi.de cõtrahen.

An in trãsactione habeat locum remedium l.ij.C.de rescin.vẽ. Adde hic do. Abbat. ĩ ij. col. versi.j. gl.fi. & do. Andr. Sicu. in v.colum. vers.sed an hẽat locũ. nu.14.

trahen.emp.& hanc partem tenet etiam Salic.in d.l.ij.& etiam do.Pe.hic.¶Sed aduerte primo: q̄a si tenemus contractum transactionis fore contractum stricti iuris. de quo plenè dixi quid tenendum in c.j.s̄.depoſi.clarum eſſet,quòd non habet locum remedium.l.ij.nec huius. c.cum illa iura loquũtur,& intelligant in contractu bonæfidei ſecundum omnes. ¶Sed poteſt tunc dubitari, an habeat locum remedium.l.ſi quis cum aliter.ff.de verb.obli.quod ſecũdum omnes habet locum in contractibus ſtricti iuris:illud tetigi in c.cum dilecti.s̄.eod.vnde tunc poteſt dubitari,quæ opi.ſit verior:an opi.Bar.& ſequacium:an vero opi.huius gl.& ipſius Io.An.& ſequacium.Nã vr̃ q̄ poſſet defendi opi.Bar. ¶Pro qua facit,quod benè no.gl.in l.per diuerſas. C.manda.& gl.dictę.l.Lucius.§.fi.Si benè ponderentur verba gl. Item ſatis videtur ęquum,q̄ ſi tanta deceptio reperitur in ipſa tranſactione, ita quòd ſit vltra dimidiam reſpondetur,quòd debeat ſubueniri parti læſæ.argu.eorum, quæ habentur in dicta.l.ſi quis cum aliter. nec obſt.tex.in d.l.Lucius.§.fi.quia licèt ſimpliciter videatur loqui, vt non audiatur quis q̄n eſt facta trãſactio:tamen poteſt intelligi,& limitari,vt ibi voluit glo.niſi reperiatur quis deceptus vltra dimidiam: ẽt attento dubio euentu litis. & eodem modo poteſt reſponderi ad.l.j.C.plus valere.& ſimiliter ad.l.ſub p̄textu. C.de tranſact.nec ob.etiam,dum dr̃ q̄ ſnĩa,& tranſactio æquiparantur:q̄a illud vr̃ ꝓcedere q̄n eſſet eadem ratio.facit.l.illud.ff.ad l.Aq̄l.& s̄.de trãſla.p̄la.c.ij. Sed hic nõ vr̃ eſſe eadẽ rõ. Nam poſt ſententiam cõpetit remedium appellandi. ideo ſi pars non appellaſſet imputet ſibi.argu.l.ab eo. C.q̄ño & q̄n iudex. & s̄.de re iudi.q̄ ad conſultationem. ſed poſt tranſactionem aliud remedium nõ competeret ſi nõ cõpeteret remediũ.d.l.ſi quis cũ aliter. vel dictæ.l.ij.C.de reſcin.ven.ideo in hoc non vr̃ ęq̄parari tranſactio rei iudicatę. ¶Itẽ non ob.dum dr̃ q̄ corã arbitratore nõ dr̃ eſſe lis. ꝓ no.in d.c.Quintauallis, q̄a licèt illud ſit verum quò ad hoc, vt nõ ſit neceſſe ꝓcedi ordine iudiciario corã ipſo arbitratore.tñ non põt negari quin aſſumat̃ ſuper dubio litis,q̄d eſt vel eſſe põt,aut eſſe ſperat̃ inter partes. facit,quod no.ꝑ Bar.in l.j.§.& poſt opis.ff.de noui ope.nũtia.& in §.arbitrorũ.in dicta.l.ſi ſocietatẽ.ff.ꝓ ſocio.¶Item nõ obſtat q̄d aſſumatur interdũ ſuꝑ p̄tio declarãdo. q̄a licèt illud ſit verũ,& tũc debeat haberi reſpectus ad verũ pretiũ:tñ nõ ſequit̃,q̄d in alio caſu q̄n aſſumat̃ arbitrator ſuꝑ d̄cidẽdo dubio litis exiſtẽtis,vl̃ ipõte inter partes nõ debeat tunc haberi reſpectus ad tale dubiũ litis.ad q̄d bene facit,quod hr̃ in l.mortuis.cũ ibi nota.per glo.& doct.ff.de donat.cauſa mortis. & in l.j.§.ſi hr̃s.ff.ad Trebel.in quibus patet, quòd res dẽt ęſtimari habito reſpectu ad ꝯditiones.& qualitates ĩherẽtes ipſi rei,facit ẽt q̄d no.gl.ĩ d.l.ꝑ diuerſos. & per prædicta vr̃ poſſe ſuſtentari opi. Bar.q̄ ẽt in ſequa vr̃.tñ fortè difficile erit ꝓbare iſta.q̄a nõ de facili fortè reperiunt̃ teſtes qui bñ ſciant tale dubiũ litis ęſtimare.nam oporteret eos eſſe valde peritos. facit, quod dixi in d.l.ſi q̄s cũ aliter.¶In ea.gl.ibi:fuit opi. Pla.& ꝓ iſta opinione facit tex.in d.l.ij.dũ dixit iudicis autoritate intercedente &c.¶Item q̄ tale offm̃ iudicis non detur ad reſcindendum debet durare ſolum intra quadriennium. bene facit,quod habetur in l.hæreditarijs.§.ſed cum receſſiſſet.ff.de actio. & obligatio.Sed certè ad dictam.l.ij.poſſet dici, quòd loquit̃ de officio iudicis.c.ij.cum ibi no.facit,q̄d no. gloſſ.in l.iiij.C.depoſi.ibi bona gloſſ.Item ad id,q̄d dicitur, quòd vbi datur ad reſcindendum debet durare vſq; ad quadriennium.põt dici, q̄ illud ꝓcedit, q̄n remedium ad reſcindendum inducitur per prætorem.ſecus ſi per ius ciuile.quia remedium iuris ciuilis durat vſque ad 30.annos.l.ſicut.& l.omnes.C.de pręſcr.30.an.& ꝑ hoc forte alij dixerũt aliter,vt ſequitur in glo.videlicet,vt detur condictio ex illa.l.ij. Sed contra iſtam opi.facit:quia condictioni ex l.non vr̃ competere aliud remedium videlicet, actionis ex eo contractu.vt ĩ.dicetur.& ideo hæc opi.non vr̃ bo-

13 na.Nota tñ ex hac opi.vt tangit hic gl.† q̄ omnes cõditiones dicuntur actiones perſonales:facit,quod hr̃ in §.ſic itaq;.inſti. de act. & vt ibi etiam patet quælibet

14 bet perſonalis poteſt appellari conditio. ¶†Nota ẽt ex gl.q̄ actiones perſonales,quæ intelliguntur introductæ a iure ciuili ſunt perpetuæ. ideo autem dicuntur perpetuæ.quia olim durabant perpetuo.inſti. de perpe. & temp.act. in prin.§.j.hodie vero loco temporis perpetui durat vſq; ad 30.annos.C.de præſcri. 30.an.l.ſicut.& l.omnes.& facit, quod hr̃ in d.§.inſti.de perpe.& temp.act.& ideo quatenus dicuntur durare perpetuo,intelligitur hodie.i.vſq; ad 30. annos.per dicta iura. Tertia vero fuit opinio de qua hic per gl.in ver.credit. Vin.quod agatur conditione ex contractu alternatiuè,vt videlicet ſuppleatur iuſtum pretium,vel reſcindatur venditio.Et no.q̄ licèt gl.dicat,q̄ agatur conditione ex contractu: & ſic conditione ex vendito, q̄n venditor eſt deceptus, vt ſuppleatur iuſtum pretium,vel reſcindatur venditio. & iſta fuit opi.Vincen.quam etiam ſecutus fuit Iac. de Bel.per dictam.l.exemptos.§.ſuper. & etiam per rationem alleg.in gl. Quarto fuit opi.quę tangitur per Legiſtas in dicta l.ij.q̄ reſciſio contractus fiat officio iudicis nobili,& tale officium:quia inuentum a iure ciuili erit perpetuũ,ſicut aliæ actiones perſonales,cũ loco actionis perſonalis competere videatur:& durabit ſaltim vſq; ad xxx.annos.per id q̄d.s̄.dixi.& bene facit q̄d habetur in tex. iuncta glo. in d.l.ſicut.C. de pręſcrip.xxx.anno.nec ob.l.fi.C. de temp. in integ.reſt. quia ibi loquitur in officio iudicis,q̄d datur de iure communi.quia illud nõ expirat per quadriẽnium. ſed durat vſq; ad xl.annos. vt in d.l.ſicut. & hanc opi.tenebat Pe.in d.l.ij. vt hic refert d. Ant.& attende q̄d dicit d.Ant.Pe.velle,q̄d agatur officio iudicis ſeruiente actioni ex vendito quando venditor eſt deceptus vel actioni ex empto, quãdo emptor eſt deceptus.licet Pet. fuit ſibi contrarius. quia quando tenuit opinionem Pla.poſtea tenuit iſtam aliam vt refert Cy.in d.l.ij.¶Sed aduerte quia licèt d. Anto. taliter recitat d.Pe. tamen longa differentia eſt an dicamus competere officium iudicis nobile q̄d ſuccedit loco actionis, an vero officiũ iudicis deſeruiens actioni ex eo contractu,quia illa ſunt diuerſa, vt patet ex notatis per gl.in d.l.iiij.C.depoſi.licèt d.Ant. non videatur de prædicto facere drĩam. Hoſtiẽ.vero hic dicebat de iſtis ſubtilitatibus non curandum ſal-

15 tem ſm̃ canones, ſcd̃m quos non eſt † neceſſe exprimi nomen actionis in libello.s̄.de iudi.dilecti.cũ ibi no.Sed certè vt dicit d.Ant. licèt nõ ſit neceſſe exprimere nomẽ actionis ĩ libello. tñ neceſſe eſt ſcire nomẽ actionis:vt ſic ſciam⁹ q̄tũ durat actio.iõ vr̃ q̄ opi. gl.hic poſita q̄ fuit Vin.& Ia.de Balduinis ſit uera.& illa ẽ cõiter tenet̃ ꝑ doc.& eã ſequit̃ glo.in d.l.ij.C. de reſcin.ven.& ẽt Bar.ibi q̄ pro clariori intelligẽtia materiæ vbi ꝯcludit,vt ẽt hic refert d.Ant.q̄ q̄nq; cõtractus eſt annullatus ex diſpoſitione ꝯtrahentiũ, & agit̃ ad reſcindendũ quatenus de facto ꝓceſſit.& tũc dat̃ actio ex eo cõtractu.l.celſus.§.ſi fundus.ff.de cõtrahẽ.emp.& l.ex empto.§.ſi is q̄ vina.ff.de ac.emp.

quandoq;

q̃nq; est nullus ꝓpter dispositionem cōtrahentiū: vt q̃a dolus dat cām cōtractui. & tunc nō agitur actione ex eo contractu, sed actione de dolo.ff.de dolo.l. eleganter.in prin.facit.C.de rescin.ven.l.si dolo.q̃nque vero ꝯtractus est aliquis a principio, sed ex post facto petit̃ rescindi, & tunc si ad rescindēdū prodita est aliqua specialis actio,illa datur,vt patet in actione,ꝙ met.causa.q̃nq; ꝯtractus fuit initus per metū. facit,qđ hr̃.in l.metum.§.volenti.ff.quod met.cau. & per totū.& qđ etiam hr̃ de metus causa.idem dicit si modus rescindendi esset inductus ex aliquo speciali fauore:vt in restitutione in integrum,quę datur minori,vel ecclesię.facit,qđ hr̃.s̃.de rest.in integ.c.j.Si vero petit̃ restō de iure cōi,tūc in cōtractibus bonæfidei dat̃ actio ex eo contractu,dicta.l.ex empto.§.si quis virginem.ff.de ac.emp.& ideo in casu huius capituli dictæ.l.ij.C.de rescin.vē.agit̃ ex eo ꝯtractu,vt voluit hic Vincen.in contractibus vero stricti iuris, hēt locū remediū.l.si quis cum aliter.ff.de verb.obl. de quo dixi in c.dilecti.s̃.eo. & ꝑ prędicta vr̃ ꝙ nedū in contractu venditionis, sed etiā locationis, vel ꝑmutationis habeat locū remediū dictæ.l.ij.vt etiam voluit glo.ibi.& in d.c.cū dilecti. vr̃ etiā habere locū in ꝯctu diuisionis.l.maioribus. C.cōia vtriusq; iud. cōiuncta gl.facit,qđ no.ꝑ doc.in d.l.ij.Nec ob.p̄dictis, q đ hr̃ in l.venditi actio.C.de ac.emp.vbi vr̃ ꝙ actio ex vēdito non datur ad rescindendū cōtractū: q̃a verbū nō facile ibi positum tollit contrarium.Nā innuit, ꝙ licèt de facili non det̃ ad rescindendum: tñ q̃nq; detur.Et adde etiā inquantum dixi,quòd licèt actionē pīsonalē:& sic etiā actionē ex vēdito posse appellari conditionē.illud est verum lato sumpto vocabulo,vt patet insti.de act.§.sic itaq;.ver.appellamus. sed stricto sumpto vocabulo, aliud est actio ex vēdito.aliud ꝯdictio strictè sumpta comprehendit sub se cōditiones,vt est certi conditio. & ꝯditio incerti, cōditio indebiti:conditio ob causam,conditio ob turpē causam: conditio triticaria:& conditio furtiua.de quibus hr̃ in xij.& xiij.libro digesti veteris. & adde etiam, quòd dominus Petr.hic tenuit officium iudicis competere hoc casu, per id quod habetur in l.in cōtractibus.C.ex quibus causis ma.& in d.l.ij.C.de rescin.ven.Sed vt dixi cōiter tenetur,ꝙ cōpetit actio ex eo contractu per ea,quę superius dixi.Nec obstāt iura prææallegata.q̃a intelligi debent de officio iudicis competente loco actionis per ea quæ.s̃.dixi. facit

16 quod no.gl.in l.iiij.C.deposi.¶†In ea.glos.fin.cum glo.ista concordat glos.in l.ij.præallegata. & etiā in corpore vnde sumitur auth.sacramenta. C.si aduersus ven.& idē tenuit Bar.in dicta.l.ij.& etiam Bald. ibi.Sed Pet.de Bellapertica.vt refert Cy.in d.l.ij.dicit,ꝙ si minor simpliciter iurauit nō contrauenire, ꝙ per hoc iuramentū cum sit simplex indeffinitum aptum comprehendere vtrumq; remedium valet restitutionis in integrum. & dicta.l.ij.præiudicat minori in vtroque remedio,ex quò sic effuso sermone est locutus.arg.l.fin.C.de dotis promis.¶Itē,q̃a videmus in simili, ꝙ per vnicā repudiationem tollunt̃ duo remedia tunc cōpetētia.l.j.§.sed vidēdū.ff.de vsuca.ꝑ do.Idē vr̃ tenere Salyc.in auth.sacramenta. concludens, ꝙ si minor iurat non ꝯuenire rōne minoris ętatis,non præiudicat̃ sibi in remedio.d.l.ij.& silr̃,si iurat non venire ꝯ rationē deceptionis vltra dimidiam nō p̄iudicat sibi in beneficio restitutionis in integrū. secus, si iurat nō venire ꝯ rōnem minoris ętatis, vel alia de cā.& idē si simpl̃r iurat nō ꝯuenire ꝑ ea q̃ hñr in d.l.j.§.sed vidēdū.q̃a tale iur̃m indiffinitū vr̃ in dubio referri ad vtrūq; remediū.arg.dicti.§.vbi ex circūstātijs appareret eum rescindendū:puta si fortè dictum fuisset, & talis sciens se minorem iurauit non ꝯtrauenire. quia tunc dr̃ de mēte iurantis satis fuisse se restringere ad bñficiū competens rōne minoris ętatis. Sed in dubio nō apparente alia cōiectura iuramentum præiudicabit in vtroq; remedio. & hoc ēt tenuit Ange.in dicta auth.sed glo.hic in d.l.ij. C.de rescin.ven.tenuit cōtrariū videlicet, ꝙ iur̃m simpl̃r sumptū prestitū per minorē de nō veniente cōtra cōtractū nō p̄iudicat minori, nisi in bñficio restōnis in integrū, nō aūt in remedio.l.ij.p̄alleg.& istud etiam Bal.ibi post Nicol.de Matarell.facit, qđ hr̃ in l.j.C. si minor factus. in v.li.C.vbi patet,ꝙ si factus maior ratificat simpliciter contractum factū in minori ętate:non intelligitur ꝑ hoc tollere remediū dictæ.l.ij. ergo eadē rōne idē vr̃ dicēdū, si in minori ętate simpl̃r iurat nō ꝯtrauenire. q̃a satis operat̃ iur̃m in tollēdo bñficium restitutionis. & ideo non p̄iudicabit in beneficio.l.ij.nec ob.qđ hr̃ in d.l.j.§.sed videndum. q̃a ibi loquitur q̃n duo remedia competebāt ad idē. ideo nimirū,si tūc simplex renūtiatio trahit̃ ad vtrūque. Sed hic ista duo remedia tendebant ad diuersa. nam unū cōcernit remediū restitutionis in integrū, qđ datur ratione læsionis ēt si nō sit ultra dimidiam: dūmodo non sit modica læsio.l.scio.ff.de resti.in integ.sed remediū.l.ij.cōpetit demū,si læsio sit vltra dimidiam, vt dixit hic gl.j.& iō vr̃ ꝙ satis operat̃ iur̃m indiffinitū,si tollit remediū rest.in inte.sicut in simili approbatio facta ī maiori ętate de ꝯtractu inito ī minori ætate sic simplex totū īducit p̄iudiciū quò ad beneficiū restōnis, nō aūt quò ad remediū dictæ.l.ij.vt est casus valde notabilis ī d.l.j.si maior factus fuerit. iō vr̃ tutius eē tenere opi. glossarū, q̃ ēt in se vr̃ ęq̃or ne in dubio quis intelligatur uelle renūtiare tam magnæ deceptioni, quando est deceptio ultra dimidiā

17 iusti pretij. ¶†Item aduerte,quia cōsuluit Dy.ut refert Cy.in dicta.l.ij.& Io.And.hic, ꝙ licèt minor iurauerit cōtrauenire cōtra cōtractum de iure, uel de facto,si nō fuit certificatus de beneficio restitutionis in integrum mouetur,quia iuramentum nō extenditur ad alia de quibus non est uerisimile iurantem sensisse.l.j.in prin.ff.ad municip.facit,qđ hr̃ in l.adigere.§.fi.ff.de iurepatro. & l.fi. C.de non nume.pe.& quod hr̃.s̃.de iureiur.in c.petitio.& c.quāto. & c.ueniēs. Facit etiam,qđ hr̃ in l.tres fratres.ff.de pac.ubi generaliter renuntiatio non uidetur præiudicare in his quæ uerisimiliter fuerunt ignorata. & per hoc, q̃a nō est uerisimile quē uelle renuntiare iuri, quod ignorauit sibi cōpetere.l.j.ff.de inoffi.test. & l.legitimam.ff.de pe.hæredi.si minor non fuit certificatus de beneficio restitutionis præsumit̃ illud ignorasse sibi cōpetere: q̃a æq̃parat̃ minor,& mulier,quò ad præsumptionē ætatis:& tollendum ignorantiam.l.regula.ij.i ñ.ff.de iur.& facti igno.& ff.de eden.l.j.§.fi.

18 ff.de iur.fisc.l.ij.§.vlti.† mulier autē præsumit̃ ignorasse Vell.nisi fuerit certificata,vt no.gl.in l.fin.§.pe. ff.ad Vell.& Io.An.in c.si diligenti.de fo.cōpe.ergo in minore quò ad beneficiū restitutionis in integrū. & pro hoc facit, q̃a solēnitas extrinseca nō presumitur.l.quęcunq;.§.fi.ff.de publicia. & no.in l.sciēdū. ff.de verb.obl. & ideo ur̃ ꝙ in dubio nō ur̃ certiorata mulier de beneficio Velleiani:necnō de beneficio restitutionis,cū hęc sit quędā solennitas extrinseca: nisi aliud appareat per ea quę hñr in d.l.q̃cunq;.§.fi. & in d.l.sciēdū. & ideo de cautela est qđ notarij certificēt mulierē,& minorē de bñficio eis competēte, aliàs ur̃ ꝙ eis nō fiat p̄iudiciū. & in practica, quò ad mulierē hoc bene seruatur quotidie, q̃a notarij sępe illam

illam certificant de beneficio Vell.& scd͂m opi.Dy. si iur͂m non nocet in beneficio restitutionis, multominus nocebit in remedio.l.ij. Archidia.tamen in c. quamuis.de pactis.in vj.videtur velle, q̃ eoipso,q̃ in
19 †contractu est præstitum iuramentũ præsumať certificatus de eo super quo iurat,cum ad iurandũ de facili quis non veniat.& sic vr̃ velle,q̃ iuramentũ operetur,q̃ præsumetur quis scire. & cum hoc dicto trãsit Ioan.An.ibi:sed hic trãsit cum dicto Dy.Bar.in ꝑallega.Authẽ.sacramenta.in d.l.sciendum,& etiam in d.l.ij.dicit se cõsuluisse contra Dy.videlicet,q̃ si minor iurat nõ venire cõtra contractũ præiudicabit sibi: licèt non appareat eum aliter fuisse certificatum, mouetur primo per Auth.præallega.sacramenta, q̃ simpliciter vr̃ velle, q̃ si minor præstet iuramentum in cõtractu de nõ cõtraueniendo, quòd per hoc fiat sibi præiudiciũ,q̃ nõ possit petere restitutionẽ in integrum. ¶Item mouetur per ea,quæ hñr in l.si duo patroni.§.idem Iulianus.ff.de iureiur. & l.ex duobus. §.si quis iurauerit.eo.tit.vbi patet, q̃ si q̃s iurat non contraxisse cũ tali, vel nõ fecisse furtum rei,q̃ petiť, tolliť etiã ius cõpetens ex illo facto: licèt aliter non fuerit certificatus: nõ vr̃ in ꝓposito,q̃ ex quò minor iurat nõ fuerit certificatus,cũ illud includať in facto non contraueniendi. Ad rõnem Dyni rñdet,dũ diciť q̃ iuramentũ non extendiť ad non cogitata:qđ est verum qñ nõ est cogitatũ in genere,nec in specie.secus si fuit cogitatũ: q̃a tũc vr̃ q̃ possit extẽdi per id,quod legituř,& not.in l.sub prætextu.C.de transac.& in l. iurat.ff.de test.mili.& dicit, q̃ aliqui canonistę concordauerunt secum in cõsulendo. do.Ant.hic dicit, q̃ ratio quã facit Barto.per l.si duo patroni.& per l.si duobus. videtur esse satis friuola,ideo quia illa iura loquuntur in maiore qui nõ debet de iure certificari. sed hic loq̃mur de minore q̃ vr̃ certificad' de bñficio sibi cõpetente,sicut & mulier de bñficio Velle. & ideo tenet opin.Dy.q̃ vr̃ dicere esse communẽ.d. Flor.hic primo dicit, q̃ verius vr̃ q̃ etiã maior q̃ iurat nõ cõtrauenire possit vti remedio huius.c.q̃a nõ diciť simpliciter cõtrauenire, sed alternatiuè, vt superius dictũ fuit:nec debet extendi iur͂m ne videatur renuntiasse huic iuri quo hoc nõ fuit expressum. tñ postea dicit,q̃ q̃a in dubio stari debet iuramento.s. de elec.venerabilem. q̃ tutior est opi.gl.valet,q̃ maior iurans non cõtrauenire nõ audiť.& pro hac parte facit.q̃a ratio superius tacta per eum non vr̃ bona inquantũ dicit,q̃ vr̃ q̃ possit cõtrauenire.q̃a nõ simpliciter nõ cõtrauenit, sed alternatiuè. Nam istã rõ vr̃ reprobari per.l.quæ sub cõditione.§.si q̃s.ff.de cõdi.insti.& sic etiã vr̃ voluisse glo.in d.l.ij.In minore enim etiã dixit veriorẽ opi.Dy.q̃ Bar.q̃a in dubio cũ minor iurat non cõtrauenire intelligitur ratione minoris ætatis dicta Authẽ.sacramenta. Secus ergo si alia ratione possit cõtrauenire.Secundum dubiũ stat ratione minoris ætatis cõtrauenire poterit.¶Item ꝓ
20 opinio.Dyn.allegat †, q̃ petens restitui non dr̃ simpliciter cõtrauenire: nec dicitur violari,si iuramentũ iuris autoritate violatur,de iureiuran. quanto. & c. veniens.Itẽ,q̃a rescisso ꝯctu per iudicem sublatũ erit iur͂m:q̃ vr̃ durare donec durat cõtract'. per id,qđ dictum fuit de statuto iurato in c.dilecto.s̃.de præbẽ. & s̃.de his q̃ fi.a ma.par.capi.c.j.Sed certe iste rõnes d.Flo.parum vñr vrgere. nam dum dicit,q̃ nõ dr̃ simpliciter contrauenire non vr̃ procedere, vel prodesse per id, qđ hr̃ in dicta.l.qui sub cõditione.§.si quis. Item etiam non probat,q̃ autoritate iuris possit venire ꝯ hoc iuramentũ hoc casu, vel cõtra ꝯtractũ iuratum.& ideo nõ benè videtur probari ꝓ hac opi.Dy. nec ob.etiam,q̃ dicit de statuto iurato, quia ibi ptãs statuendi pẽdebat ab ipsis stauentibus. Sed hic contractus pẽdebat a consensu vtriusq; partis.ideo inuita parte cui est ius quæsitum: non videtur posse tolli.quæ istarũ opi.sit verior,an Dy.an vero Bart.videtur dici posse, q̃ si tenemus, q̃ de iure debeat certificari de beneficio Vell.& aliàs non fiat sibi præiudiciũ scd͂m not.in l.si.§.pe.ff.ad Vellia.eodem modo dicendũ sit in minore,q̃ debeat certificari de beneficio restitutionis in integrum:aliàs sibi non fiat ꝑiudiciũ per rationẽ superius allegatã ꝑ opi. Dy.nec videtur esse absonum: q̃ sicut.ll.loquentes de beneficio Vell.in quãtũ volũt,q̃ renũtiatio noceat mulieri limitentur,& intelligantur,si mulier fuit certificata de beneficio. ¶Item etiã limitentur iura loquentia de minoribus,& beneficio restitutionis compẽtẽtis minoribus,vt nõ ꝑiudicat renuntiatio,nisi primo fuit certificatus minor. & sic limitetur, & intelligať Auth.sacramẽta. cum in practica seruatur,q̃ mulier certificatur de beneficio Vell.sed in minoribus non seruať,q̃ certificeť,& nihilominus seruať iur͂m:& ꝓpter hoc fortè ꝯsuetudo vr̃ potius approbare opin. Bar.¶Pro qua facit gl.ista,& gl.d.l.ij.q̃a † simplr̃ di- 21
cunt minorẽ iurantem nõ sibi pręiudicare in bñficio cõpetẽte ratione ætatis. & sic in bñficio restitutionis in integrũ. nec requirũt,q̃ fuerit de hoc certificatus.tene tñ menti opi.quã sequiť hic Io. An.do.Ant. & do.Flo. & vr̃ esse multũ ęqua ꝓpter deceptiones q̃ fiunt sæpe minoribus. ¶Itẽ aduerte,q̃a d. Ant.hic vr̃ fuisse varius in articulo illo qñ simplr̃ iurať non venire contra. an tollať vtrunq; remediũ tã restõnis in integrũ,q̃ dictæ.l.ij.q̃a primo dixit,q̃ neutrũ tolliť si minor non fuit certificatus.secus si fuisset certificatus.q̃a non tolleť vtrũq;.nec ob.qđ hr̃ in c.non põt. ad fi.de ꝑbẽ.in vj. q̃a ibi loquiť f̃m eũ in deputatione q̃ strictè dẽt intelligi. secus in iur͂o,q̃ scd͂m eũ latè dẽt intelligi,postea vr̃ dicere etiã, q̃ qñ est certificatus de bñficio restõnis:nõ nocebit,si fuerit deceptio magna vltra dimidiã. q̃a non vr̃ in dubio esse mens eius donãdo magnã quãtitatẽ.ꝑ id,qđ hr̃ in d.l.ij.saluo, nisi de dicta quãtitatẽ esset certificatus: vel nisi iurasset nõ venire cõtra etiã si maxima quãtitate esset læsus. & sic finaliter residet. de hoc,an intelligať vtriq; remedio renũtiare, dic, vt superius dixi.q̃a in dubio.vr̃ tenẽdũ,q̃ solũ videať renũtiatũ bñficio cõpetẽti ratione ætatis,vt s̃.dixi. ¶Itẽ aduerte,q̃a Bal. in d.auth.sacramẽta. & etiã in d.l.ij.de rescin.vẽ.vr̃ velle concordare opi. Dy.& Bar.& põt ꝓcedere qñ minor ꝯtraxit cũ curatore:q̃a sciẽtia curatoris censeť esse sciẽtia ipsi' minoris.allegat,qđ leg.& no.in l.pupillus.ff.de acq.hære.Et ideo tũc ꝑiudicabit renũtiatio:licèt minor ꝑsumiť congregare bñficiũ sibi competere.per id qđ hr̃ in l.j.ff.de edẽ. & l.clausula.§.j. ff.de iu.& fac.ign.nec est q̃ tũc supplet sciẽtiã, quæ non suppleť ex facto iudicis: cũ hoc non reperiť iure cautũ scd͂m eũ.& ideo in hoc casu ꝓcedit opi.Dyn. q̃a tñ,vt dixi minor ꝑsumiť ignorare bñficiũ sibi cõpetens rõne minoris ætatis, nõ vr̃ q̃ trahať renũtiatio ad tale bñficiũ, nisi fuerit certificatus ꝑ ea q̃ hñr in l.q̃.cũ tutoribus.& in l.cũ Aq̃liana.ff.de transa.& in l.leuissimã.ff.de pet.hęre.& in l.mater.ff.de inoff. test.& qđ no.ꝑ gl.in auth.sacramẽta. nõ placet hæc distinctio. q̃a f̃m eũ non reperiť iure cautũ, q̃ iudex põt supplere defectũ tutoris,uel curatoris. ¶Præterea,ut ipse Saly.etiam tangit. licèt ipse curator sciat cum ipse numero nesciat iure præsumptione qui est ille q̃ principalis renuntiat.& sic uidetur,quòd cum ipse ꝑsumat ignorare,ut est dictum,q̃ non dẽret nocere etiam

cere ēt, qñ interuenit curator. af tñ nō declarat quæ opi. sit verior de iure, & de hoc dic, vt dictū fuit superius. ¶ Itē aduerte, q a dixit Bal. notabil r in l. ij. ꝙ licèt q s ꝓmittat nō ꝯuenire, vel gñaliter renūtiat bñficiū sibi ꝯpetēs. nō vr per hoc renūtiasse bñficio dictæ. l. ij. & sic dixit tenuisse Nico. de Ma. eo q a non vr hoc casu sufficere gñalis renūtiatio q̄ non vr trahēda esse in dubio ad ea q̄ q s verisil r p̄sumit ignorare. per ea, q̄ hñr in palle. l. q. cū tutoribus. & in l. cū Acqui. ff. de trāsac. Et in dubio nō p̄sumit q s emisse p̄tium rei, qñ reperit deceptus vltra dimidiam iusti pretij: vt gl. valde notabilis in l. q cūq;. C. de rescin. ven. & ibi etiā per Bart. Et ꝑ hoc ēt facit, q a cū in instr is apponit clausula illa, & ꝑtes ꝓmittūt p̄dicta obseruare, & nō ꝯdicere, vel venire, nunq̄ hēt locū remediū d. l. ij. etiā nullo præstito iur o de non contraueniēdo si eoipso quis promittat non contrauenire intelligeret renūtiasse remedio d. l. ij. qđ tene menti. ¶ Sed ꝯ istā opi. facit fortiter, qđ dictū est supra videlicet, maiorē iurantē de non contraueniēdo excludi a remedio. d. l. ij. & huius. c. nā vr, ꝙ si opi. Bald. & Nico. est vera, etiam si iur m interponitur, & iuretur non ꝯtrauenire, ꝙ per hoc non debeat tolli remediū d. l. ij. q a iur m non extenditur vltra mentē partiū. per id, qđ hr. in l. fi. C. de non nu. pec. & in c. quanto. de iureiu. & not. Bart. in l. si quis pro eo. circa finē. ff. de fide. & sic si in dubio renūtiatio gñalis non trahitur ad tolēdum dictum remedium d. l. ij. quia verisimiliter non vr ad illud se extēdere mens partiū, seu ipsius renūtiantis ꝑꝑ ignorantiā q̄ præsumitur in d. casu. vt. s̄. dixi. eadē rōne videret, ꝙ sil r, qñ maior simpliciter iurat non ꝯtrauenire non tollat remediū d. l. ij. cuius cōtrariū voluit. hic gl. & in d. l. ij. quas cōiter sequuntur doc. & sic vr, ꝙ opi. Nico. non procedit: & si vellet sustinendo opi. Nico. dicere, ꝙ in casu glo. illud operat autoritas sacri: non vr bene dictum: quia iur m, vt dixi non dēt extendi vltra mentem partiū. & sic, cum mēs partis videat in dubio esse, ꝙ velit ibi prçiudicare, qñ enormis est læsio. quia vltra dimidiā iusti p̄tij non vr, ꝙ ad talem casum se extendat iur m. & sic vr quòd vel opi. Nico. non sit vera, vel extendit verisimiliter mēs partium. benè facit, quod habetur in d. l. j. C. de non nume. pecu. & quod no. Bart. in l. si quis. §. quæsitum. ff. si quis cau. vbi ꝯcludit, ꝙ ad quēcunq; casum non extenditur renuntiatio non extendit etiā iuramentum. & facit etiam, quod not. Barto. in d. l. si quis pro eo. ad fin. & istam partem videtur tenuisse Gof. vt refert. Iac. de But. in d. l. ij. vbi dicit, quòd tale iur m recipit conditionem, nisi appareat de enormi lçsione: ꝑ id qđ hr in l. si libert⁹. ff. đ ope. lib. & sic nō videtur præiudicare, si sequitur enormis læsio. vt no. Bar. in l. si societatem. §. arbitrorum. ff. pro so. & Ioā. And. in addi. Spe. in titu. de arbi. §. fi. in ver. item q d sit compromissum. facit etiam, quod not. Bar. in l. fi. ff. de prçto. stipu. vbi concludit, ꝙ si quis cōpromittit vel iurat stare dicto alterius, ītelligitur, nisi enormiter ledat. & sic non prçiudicat, si appareat postea de enormi lçsione. & idem videtur velle Bald. in vsibus feudorū. in ti. de pace. iuramēto firmāda. in §. sacra. ¶ Aduerte, quia ad dictam. l. libertus. & ad id, qđ dixi de renūtiatione: aliàs de reductione ad arbitrium boni viri, posset r̄nderi: vt tetigit Butr. in d. l. ij. quòd illud procedit, qñ quis leditur per alium: quia ex facto arbitratorū, hic aūt, qñ q s ledit ꝑ seipsum ex suo ꝯtu, quo casu nō est fienda omnimoda æquiparatio inter prædicta. nam videamus, ꝙ in alio differunt, ꝙ maior læsio requirit, qñ quis ledit ꝑ seipsum, q a requirit, ꝙ sit vltra dimidiā iusti p̄tij, q̄ requiratur, qñ quis leditur per alium: quia sufficit maior læsio, vt patet ex his q̄ no. per Bart. in d. l. si societatem. §. arbitrorum. ff. pro soc. & pro glo. posset allegari, quòd sicut iuramentum præstitum per minorem de non contraueniendo ratione minoris ætatis: vt quando simpliciter iurat non ꝯtrauenire prçiudicat sibi bñficiū qđ potest sibi cōpetere rōne minoris çtatis: vt patet in auth. sacramenta. prçalle. & etiam volulit hic gl. in d. l. ij. ita vr, ꝙ si maior iurat non contrauenire præiudicet sibi in beneficio, qđ sibi cōpetit rōne deceptionis vltra dimidiam, cum eadē ratio videat. & per consequens etiam idem ius, arg. c. ij. de transl. p̄la. & ff. ad leg. Aquil. l. illud. cum similibns. Item vr ꝙ si maior promittat non contrauenire etiam non apposito iuramento. qđ ob. sibi exceptio, si velit intentare remedium dictæ. l. ij. quia vr tunc venire contra suam promissionem, vt ibi tetigit But. & facit etiam, quod not. gl. in d. l. ij. & Goff. in libellis suis, in rubri. si aliquis euicit seruum, vel liberum. in penul. col. & pro opi. glo. etiam facit, ꝙ vbi iuratur simpliciter super facto non contraueniendi, vr ꝙ per tale iur m excludit omne remedium tendens ad contrauētionem arg. l. si duo patroni. §. Marcellus. & §. si quis iurauerit. ff. de iurepatro. & facit qđ not. Butri. in d. auth. sacramenta. & sic videtur, ꝙ dictnm iur m excludat remedium. d. l. ij. licèt Pla. aliter dixerit. vt ibi refert gl. pro alia tamen contraria. opi. fortiter facit, qđ habetur in l. fi. §. item quæ sit. ff. de condi. inde. vbi patet, quòd quando quis ex errore inducitur ad aliquem actum, licèt promittat non cōtrauenire, nō facit sibi præiudiciū: vt ibi est casus singularis, & notabilis. vñ si quis per ignorantiam soluit indebitum, & promittit nullam controuersiam mouere. & sic non coutrauenire: non præiudicat sibi quo minus possit solutum petere per condictionem indebiti. & est ra tio scđm Bar. ibi quia ex eodē errore quo inducitur ad soluēdum indebitum vr induci ad faciendum dictam ꝓmissionem. & ideo non dēt prçiudicare. arg. l. doli. except. §. diuisum. ff. de don. & l. si mulier. C. ad Velle. facit etiam qđ no. Bar. in l. qui Romæ. §. duo fratres. ff. de verb. ob. & plus dixit Bar. in d. §. quæ sit, quòd etiam si renūtiaret cōdictioni indebiti, & sine causa, & omni alteri auxilio, ꝙ non prçiudicabit talis renūtiatio per rōnem prçdictam. Sed certè illud vltimum dictum non vr verum: quia si renuntiat condictioni indebiti apparet aperte, ꝙ in ipsa renuntiatione cogitat de ipsa cōdictione indebiti specificè, ergo vr ꝙ fiat sibi præiudicium, ex quò expresse renunciat. vt l. pe. C. de pac. & sic non vr dictū suum procedere dicto casu: cum per ea, quç hñr in d. §. item quçritur. & per ea, quç supra tetigi vr ꝙ iuramentum de non cōtraueniendo non excludat a remedio. d. l. ij. quia ex eodem errore quo quis inducitur ad vendendum rē pro minori pretio vltra dimidiam: ex eodem errore videtur induci ad prçstandum iur m per ea, quç superius tetigi. & ꝑꝑ prçdicta non potest negari hūc passum non esse dubium. videtur tamen posse dici, ꝙ si maior iurans est persona quç prçsumitur ius ignorare, vt mulier, vel rustic⁹. l. r̄ſa. §. j. de edē. tunc, q a non prçsumit hr̄e notitiā d. l. t pe quo contraxit, vr ꝙ nō excludatur a dicto remedio per dictum iuramētum. Sed vbi est ꝑsona quæ non prçsumitur ius ignorare, vt est regulariter quilibet maior. l. leges. C. de leg. & supra de consti. c. j. & facit, quod not. Bartol. in l. quod nerua. ff. deposi. & quod dixi ī c. vno. supra de commo. tunc, quia talis prçsumptio iuris habuit notitiam. d. l. ij. quòd ex quo simpliciter iurat non contrauenire. & sic generaliter, & verisimiliter potuit in

genere cogitare,ꝙ potuit esse talis casus in quo competeret sibi remedium.d.l.ij.vr̃ , ꝙ tunc sibi ꝑiudicet dictum iuᷓm.ar.l.qui iuris. ff.de testa.mili.& in d.l.si duo.§.Mercellus.& §.si quis iurauerit. facit,qđ not. Bal.in d.l.ij.inquantum facit differentiam inter mulierem , & rusticum ex vna parte , & alios pro alia. contra tamen dictam distinctionem facit , qđ hr̃ in d.§.item quæsijt.aliàs quæsiuit.Nam qđ ibi dicitur, vr̃ procedere in quocũq; soluẽte indebitum, & promittente non mouere qõnem, quia non vr̃ sibi talis promissio præiudicare,cum videatur facta eodẽ errore quo solutum est indebitum. & sic eadẽ rõne vr̃ ꝙ etiã in quocunq; non præiudicet iuᷓm ad tollendum remedium d.l.ij. cum ex illo errore quo inducitur ad vendendum minus dimidia iusti pretij.veri similiter ex eodem errore inducatur ad iurãdũ. & ꝑ prædicta videretur dicendum,ꝙ de iure non habeat obstare tale iuramentum nõ præiudicet sibi circa remedium.in d.l.ij.per rõnem superius tactam:& quæ colligitur ex not.in d.§.item quæsiuit. & hæc opi. vr̃ satis ꝓbabiliter de iure sustineri , per ea q̃ superius sunt dicta.q̃uis gl.hic.& in d.l.ij.& etiam docto.hic cõiter teneant contrarium.Si tñ vellemus sustinere opi.cõem,posset dici,ꝙ aliud sit in iuramento:aliud in prouisione simplici.&sic ꝓcedat dictum. Nic. & Bal.ratio diuersitatis põt allegari: quia in ꝓmissione presumitur quis eodẽ errore inductus ad vẽdendum pro minori pretio.& iõ licèt de mero rigore sit obligatus non contrauenire. & hoc possit excipi ꝯ eũ , tñ poterit replicari , ꝙ dicta ꝓmissio non habeat ꝑiudicare.tunc cum ex errore videat̃ facta , vt est dictũ. & sic non dẽt ꝑiudicare, ꝑ ea quæ hñr in l.ij.§.circa. ff.de doli excep.sed licèt iuᷓm ꝓsumeretur ex errore præstitum.tamen obligat,nec vr̃, ꝙ possit cõtra illud venire.quia periurus esset veniendo cõtra ipsum iuramentum,sicut etiam de mero rigore iuramentum ꝓstitum per metũ,vel dolũ.vt in c.si vero.s̃. de iuriu. & ideo vr̃ , ꝙ de iureiu.sit obligatum ꝑ ꝑ iuᷓm eadẽ rõne.& per ꝯñs vr̃,ꝙ non possit propter iuᷓm intentare remedium .d.l.ij. quia illud intentãdo venire ꝯ contractum , vt ibi voluit gl.& consequenter contra

23 iuramentum.¶†Et ꝑ prædictis bene facit,quod no. Inno.in c.ij.s̃.de iureiu.vbi dicit, ꝙ contra iuramentũ a se ꝓstitũ non datur restitutio aliquo casu.Sed solum subuenitur per absolutionem. & per hoc etiã vr̃ ꝙ qñ est extortum per metum , ꝙ non possit excipi, seu opponi exceptio ex titulo. qđ metus cã,licèt secus sit qñ non interuenit iuᷓm.l.metũ.§.volẽti. & §. ꝓcedenti.ff.qđ me.cau.cum ibi not.sed in iuro vr̃,ꝙ debeat peti absolutio. licèt fuerit per metũ extortũ: licèt videatur cõpetere exceptio,qđ me.cau.non tñ poterit quis illa vti obstante iuᷓm.Si tñ quis fuerit illa vsus,dicit,ꝙ repellit agens,& excipiens absoluet̃: sed certe gl.in hoc vltimo non vr̃ bene dicere.q̃a nõ vr̃,ꝙ possit obtinere excipiẽs nõ petita absolutione, ex quo non põt vti exceptione obstante iuro anteq̃ fiat absolutio per id,qđ legi.& no.in l.necnon.§.exceptio.ff.ex qui.cau.ma.& in l.nam & postea.§.si minor.ff.de iureiur.& ideo vr̃,ꝙ prius dẽat petere absolutionem.& sicut etiam vr̃ ibi velle Archid. satis tñ vr̃ ꝙ possit dicere metum passus.dico,ꝙ iuᷓm fuit ꝓstitum per metũ.& ideo non põt me ligare effectualiter.& vt habilius possim hoc allegare peto me absolui.& ex nunc absolutione obtenta oppono exceptionẽ.facit quod no.in l. Põpo.§.si filius.ff.de inoffi.tes.& quod no.Bar.in d.§.minor.& Fed.de Senis. in suo ꝯsi.lx.circa finẽ.& sic per ꝓdicta vr̃ , ꝙ licèt ꝓsumet̃ in casu huius.c.iuᷓm ex errore ꝓstitum,sicut

Practica libellandi in pñti mate-

ex errore præsumit̃ vendidisse minus dimidia iusti pretij.tñ vr̃,ꝙ ante absolutionem a iuro nõ possit intentari remedium huius.c.& d.l.ij.nec ob.qđ habetur in l.fi.C.de non nume.pec.& in c. queãdmodũ. s̃.de iureiurand.vbi dicitur , quòd iuramentum non habet obstare etiam ante absolutionem:quia ista iura loquunt̃, qñ ex mente partium fieret aliqua conditio ipsi dispositioni.& ꝯñr iuramento. nam tunc si non euenit conditio iuᷓm non obligat. vt d.c.queãdmodũ.& patet etiam in d.l.fi.C.de non nu.pecu. quia si quis cõfiteatur se habere.x.a Titio sub spe futuræ numerationis:& ꝓmittit,& iurat soluere dicta. x.& intelligitur,si sequatur numeratio.& ideo si nõ sequatur iuᷓm nõ obligat.vt patet in d.l.fi.sed in caso de quo dixi,qñ maior iurat non ꝯtrauenire statim obligatur iurari.licèt ex errore sit inductus ad pręstãdum iuramentum. ideo nimirũ, si tunc non põt venire ꝯtra hãc absolutionẽ.

24 ¶†Sed iuxta hoc põt esse dubium , an hoc casu a tali iuro põt peti absolutio, sicut ꝓt peti,qñ per dolum,vel metum præstitum.& secũdũ,ꝙ hr̃ in d.c.si vero.& s̃.qđ me.cau.ad aures. per Inno.& de elec.in c.venerabilem.& dubium facit,qđ hoc non bene reperitur iure expressum.& q̃a vr̃ imputandum iuranti quare præstiterit iuramentum de non contraueniendo:tñ potuerat cogitare,ꝙ aliquod remediũ sibi cõpeteret , & præcipuè remediũ.d.l.ij.In ꝯrĩũ facit,quia ex quo ex errore inducit̃ ad iurandum.satis vr̃ ꝙ dẽat dici iustam causam subesse,propter ꝙ debet fieri absolutio ex quo errore facti inductus est ad præstandum iuᷓm.arg.l.ij.ff.de iuris,& fac.ign.facit qđ no.in c.quãto.de iureiu.sed m opi.Tan.quam ibi sequitur Host.& ibi refert Io.An. facit,quod hr̃ in præalleg.c.ad aures.& c. venerabilis.alleg.per Inno.& Ioã.An. & s̃.de iureiur. debitores.& qđ not.per glo.& Arch.in prælle.c.autoritatem.xv.q.v.& in Spe.tit.ij.§.nunc videndum. versi. xxiiij.& hæc pars satis vr̃ æqua,& de iure probabiliter satis vr̃ posse defensari,cum fortè,& difficile esset obtinere in practica:quia cõis opi.glossarum, & doctorum vr̃ esse ꝙ hoc casu iuramentum præstitum ꝑ maiorem de non veniendo contra ꝯtractũ ꝑiudicat ipsi maiori. vt nõ possit intẽtari remediũ d.l.ij.posset tñ dici, ꝙ gloss.& doc.nihil dicunt de absolutione a iuro,tamen reuera vñr velle simpliciter,ꝙ tale iuᷓm præiudicet ipsi maiori.in minore autem iurante qđ tenendum,dictũ fuit supra. do.Pe. hic vr̃ tenere opi. Dyn.quam sequitur hic Ioan. And.refert tñ Bald.in d.l.ij.dicere,ꝙ aut iuramẽtũ accedit renuntiationi , & tunc non pręiudicet ipsi minori.arg.l.claudius.ff. de acqui.hære.si nõ fuit certificatus. secus si accedat ꝓmissioni de nõ cõtraueniendo: vt all.ad hoc sedm eũ.& ideo dicit tutius esse teneri opi. Dy.& Io. An. sed quid in hoc tenendum,satis supra dixi.& iõ non insisto.Et no.etiã quòd in lectura Bal.q̃ hodie cõiter hr̃ non reperit̃ distinctio q̃ recitaui ꝓximè post do. Pet.Sed fortè aliter ipse habebat in lect.Bal. in d.l.ij. q̃ hodie cõiter habeatur.& de materia facit,quod di

25 xi in c.contingat.s̃.de iureiu. ¶†Extra gl.tãgit hic d. Anto.aliqua concernentia practicam materiæ huius decre.& d.l.ij.C.de rescin.ven.nam primo quęrit de practica libellandi in hac materia. Scdo de practica ꝓbandi.Tertio de practica suñandi. Quarto tãgit,an materia huius capituli , hẽat locũ si stipulatio intercessit in ꝯtractu venditionis. ¶Circa primũ cõcludit post Bar.in d.l.ij.qđ in libello dẽnt narrari tria principaliter.Primo,qđ res valebat tm̃ tpe venditionis. Secundo, qđ errore ductus vendidit viliori pretio q̃ sit dimidia iusti pretij exprimendo, quãdo valeat res & inquan-

& inquantum sit deceptio vltra dimidiam iusti ptij. ¶Item tertio.debet dicere in libello,ꝙ paratus sit restituere pretiũ, qđ recepit, & ꝙ dixi debere narrari de valore rei scđm tps contractus.satis probatur hic & s.eo.cum dilecti. & ibi etiam not. Circa scđm dicit do.Anto.ꝙ sufficit dicere,ꝙ errore ductus vendidit viliori ptio q̃ sit dimidia iusti pretij: licèt nõ specificet quantitatem q̃ sit vltra dictam dimidiam.per id,qđ hr in text.& in c.cum causam.s. de testib.& facit,quod ibi notabiliter dixi.¶Sed aduerte,quia exprimitur quantitas, quæ dicitur fuisse iustum pretiũ secundum tempus contractus. & dicitur, etiam qđ pro tanto pretio fuit vendita,quòd errore ductus reperitur deceptus vltra dimidiã, & inquantũ inspecto pretio, quod dicitur valuisse res scđm tps cõtractus,sed solum dicit,ꝙ vendidit talem rem pro tanto pretio : & quòd errore ductus id fecit. tamen minori pretio q̃ fuit dimidia iusti pretij scđm tps cõtractus. tunc procedit libellus: licèt alia non fuerit facta declaratiõ.vt voluit do.Ant.Item etiam aduerte: q̃a in q̃tum dicit. Bar.ꝙ vẽditor dẽt offerre se paratum restituere pretiũ receptũ.dixit Bal.in d.l.ij.in pe.charta. circa finem. quòd etiam si non fuerat facta dicta oblatio procedit libellus:q̃a sufficit scđm eũ, ꝙ fiat p̃sente iudice ante sñiam.per id, qđ hr in l.si maior. C.de trãsa.in d.l.j.C.de resc.ven.tutius tñ est facere oblationem ad opiniones vitandas. qualiter autem debeat fieri conclusio in libello fuerunt opiniones. Nam quidam dixerunt, ꝙ in conclusione libelli dẽt petere rem sibi restitui, q̃n venditor intentat hoc remediũ: & talis restitutio venit iure actionis ex eo ꝯctu.sed suppletio pretij veniat postea officio iudicis. arg.l.miles.§.decẽ.ff.de re iudi.vel scđm Bart.in d.l. ij.melius est, ꝙ libellus concludat alternatiuè, puta peto rem restitui,vel iustum pretium suppleri.alleg. quod hr in l.j.C.si maior factus ratum habuerit.in v. li.C.de hoc,ꝙ in secundo li.hr eadem rubri. & istã. q.dicit etiam do. Anto. hic magis approbari. ¶Sed aduerte,quia gl.in d.l.ij.& Cy.ibi, & etiam Bald.& cõiter Legistæ vñr tenere,ꝙ prima conclusio ꝓcedat quando simpliciter petitur rem restitui : quia secũdũ eos illud est in obligatione,rem restitui, vel iustum pretium suppleri.& est longa dirã inter prædicta: q̃a si solum in obligatione, rẽ restitui, pro re perempta liberatur emptor,nec tenetur supplere iustũ pretiũ. & ita etiam voluit gl.in d.l.ij.& ẽtCy.& Bal.secus si vltimum esset in obligatione alternatiuæ:quia pereẽpto vno alternatiuorũ, quis tenetur ad reliquum.l. stichum.in prin.ff.de solu.cõiter canonistę tenent ꝙ vtraq; sit in obligatione alternatiuæ . per id, qđ hr in c.cum dilecti.s.eo.& ibi dixi.fortiter in foro ciuili seruaretur opi.glo.d.l.ij.& Legistarum.sed in foro canonico seruaret opi.canonicorũ.& ꝓ opin.gl.d.l. ij.allegabat Bal.in d.l.ij. q̃a si diceremus vtrũq; esse in obligatione alternatiuæ,considerato ꝙ mutatio ptij est circa substantialia ꝯctus emptionis, & venditionis,cũ pretiũ sit de ipsius substantia.l.inter partẽ. §.fine ptio.ff.de ꝯhen.empt. cogeretur quodãmodo quis ad faciendum nouũ contractũ.facit, qđ hr in l. pacta ꝯuenta.ff.de ꝯtrah.emp.qđ esse non dẽt.l.nec emere.C.de iure delib.Sed certe ad hãc rõnem posset rñderi, ꝙ cũ actio ex eo ꝯtractu ex iuris dispositione cõpeteret ad vtrũq; alternatiuè. iõ induceret ex hoc nouus ꝯtractus: sed potius iustificabit prim⁹, si suppleẽ pretiũ.Qualiter autẽ possit rñderi ad.c.cũ dilecti.tenẽdo opi.Legistarum.ibi dixit.tutius tñ est ad opi.vitãdas,ꝙ ꝯcludat alternatiuè petẽdo rẽ restitui, vel iustũ ptiũ suppleri. nã tolleret talis ꝯclusio etiã,si ptium iustũ suppleri, eẽt in facultate soluẽdi. per id, qđ hr in d.l.miles.§.decẽ. & in c.si maior factus. non vitiatur tñ libellus scđm opi. Legistarũ, si solũ peteret rem restitui.& licèt posset fieri mẽtio in libello de bñficio cõpetente,& eo conuento.per ea, q̃ hñr in iuribus pręallegatis.tñ nõ est necesse de tali in libello facere mẽtionem.l.pater.ff.qđ cum eo. &
26 d.§.decẽ. & hoc de primo principali.¶†Circa scđm videlicet de modo ꝓbandi. Primo est vidẽdũ qualiter error.q̃a allegat in libello inq̃tum q̃s dicit, ꝙ errore ductus vendidit pro minori pretio q̃ sit dimidia iusti pretij,dic, quòd satis ꝓbatur ex ipsa allegatione:q̃a a iure p̃sumit ipsum errore inductũ fuisse, q̃n reperitur deceptus vltra dimidiã iusti ptij. vt voluit gl.& Bar.in l.quisquis.C. de rescin.ven. ¶Scđo est
27 vidẽdũ qualiter ꝓbetur † valor rei. primo,an possit probari per instrm.quidam dicunt,ꝙ nòn vr posse probari per testes.Scđo an possit probari per instrm, quidam dicunt,ꝙ non vr posse probari per testes:q̃a licèt testis dicat,ꝙ res tantum valuit tempore vẽditionis:quia ipsum tantum dedisset quãuis plures testes sic dicant:non vr,ꝙ probẽt : quia vñr esse singulares in eorum dictis. & sic non videntur probare ꝓ id,qđ hr.s.de elec.bonę.cle.j.in c.cũ dilecti.s.de ꝓba.licèt hæc ratio non placet do.Ant.quia sufficit,ꝙ testes sint testes in principali dicto . & sic concordãt licèt non sint testes in causis dicti:per id,ꝙ no.Inno. in c.qualiter.el.ij..j. de ac.vnde ipse dicit,ꝙ alia rõne posset dici,ꝙ testes prædicti non probãt.quia debent testificari de cõi pretio non de singulari. l.ptia rerũ.ff.ad leg.fal.& l.si seruũ.ff.ad leg.Aquil.& facit qđ dictũ fuit s.eo.c.ij.& sic per hoc tñ posset intelligi, qđ no.gl.in d.l.ij.secus dicit post Bar.Si testis diceret,ꝙ valet tm: quia dedisset tm pro cõi ęstimatione,& ptio ipsius rei.Nam tunc plures testes sic deponentes probabunt:quia videntur testificari circa idẽ in quo vñr esse æqualiter periti,videlicet in cõi æstimatione.facit,qđ hr ĩ l.nemo.ff.de duob.reis.& qđ ibi not.per Cy.in l.j.circa fi.C.de sen.quæ pro eo,ꝙ interest.& quod not. Inno.in pręalleg.c.qualiter.el. ij.& sic residet Barto.in d.l.ij.Sed in d.l.j. circa fi.de sen.quæ pro eo.videtur tenere contrarium dicens,ꝙ non sufficit qđ liquidũ fuit ęqualiter periti, seu eiusdẽ peritię:nisi ex cõuentione hic sit actum.per id,qđ hr in d.l.nemo ff.de duob.reis.vbi etiam de hoc tangit. & ideo dicit in d.l.j.ꝙ testis debet dicere, quod tantum dedisset pro communi ęstimatione,& ꝙ etiã quilibet alius similis conditionis similiter tm dedisset.Sed certe quatenus deponit de alio non dr deponere de eo. qđ percipiat per sensum corporeum. & sic vr,ꝙ nõ probet. per id,quod hr in l.testium.C.de testi.& de testi.cum causam.ideo videtur, ꝙ melius esset testem dicere,quòd ipse tantũ dedisset pro cõi ęstimatione.& ꝙ vidit, & audiuit ab alijs similis conditionis, ꝙ tm dedissent. additio est plus dixit Bald. ĩ d.l.ij.& ẽt testis simpliciter dicit, ꝙ res tm valet,vel tm valuit tpe ꝯtractus:q̃a tm daret,vel tm dedisset,si plures testes in hoc concordant ꝓbabũt alio nõ apparente:quia in dubio debet intelligi, qđ tm darent sibi pro cõi æstimatione:quia cõiter consueuit fieret & ꝯñr sic debet p̃sumi.ar.eorũ quę hr in l.ij.& in l.si pactum.ff.de proba. & ff.de pac.l.iurisgentium.§.pactorũ.cum ibi not. iõ scđm eum in dubio ꝓbabunt, nisi appareat in eis subsistere aliqua cã singularis affectionis,puta q̃a sunt vicini : vel quia res sunt maiorum suorum.facit qđ hr in l.si in emptione.ff.de mino.& in l.si cui.ff.de leg.ij.glo.tñ in d.l.ij.vt dixi, vr sentire ꝯtrarium,& ẽt Bar. & do. Ant. videlicet,ꝙ in

dubio non probent. q̄a dubium est, an admoneant ad testificādum de quantitate de qua testificant ex affectione, an vera rōne cōis. & iō vr̄ ꝙ in dubio non ꝓbent, ꝑ id, qđ hr̄ in c. in præsentia. s̄. de proba. ideo tutius est tenere dictum gl. & Bart. tene tamen mēti dictum Bal. Item vr̄ ꝙ alio modo possit probari valor rei; per testes, puta si essent plures testes qui dixerūt ꝙ tunc tp̄e contractus, & ante, & post viderunt q̄ plures volentes emere ꝓ tāto p̄tio, vr̄ tñ ꝙ hoc casu quodāmodo argueretur scientia iusti pretij in venditore: si ipse fuisset ille cui dictum pretium dare voluissent. Sed si voluissent dare ꝓcuratori domino absente: tunc probabilis esset ignorantia respectu dñi. arg. l. fi. ff. pro suo. & ꝙ præfati testes probēt: facit qđ res dr̄ valere tm̄ quantum vēdi pōt. l. si seruus. & ibi no. ff. de condi. furt. Si autem non reperiantur testes qui deponant secundum prædicta. tamē alia practica poterit fieri. nā poterunt plures articuli fieri. Primo ꝙ prædium venditum erat tanti redditus tēpore venditionis, & ante post. Item prædicta tāti redditus sita in tali loco consueuerunt tanto pretio vendi. Nā si dicti articuli probentur per testes satis probabitur de valore rei. l. si quos. C. de rescin. vē. facit qđ hr̄ in auth. de nō alie. §. quia vero. & §. si vero alicuius. co. ij. & in auth. de alie. & emphy. §. qđ aūt. & §. hoc autem. col. viij. ¶ Vnde ex prędictis iudex poterit æstimare quantū sit iustū pretium. Nam ad eius officium hoc pertinet. l. vt tm̄. §. æstimatio. ff. seruo corrupto. & l. fin. ad fi. C. de iur. do. impetrando. & facit, quod hr̄ in l. si quod ex Pamphila. ff. de legat. ij. poterit ēt alia practica teneri: quia poterit iudex facere ꝙ eligātur duo boni æstimatores per partes: vel ipse iudex eligat de consensu partium qui habeant inuestigare de iusto p̄tio rei & referre p̄stito sacro đ legaliter æstimādo ꝑ id, qđ hr̄ ī l. hac edictali. §. is illud. C. de sec. nup. vnde poterunt etiam ire ad rem, & illam inspicere. facit, quod habetur in l. si irruptione. ff. finium regund. & si partes essent discordes, iudex posset ex officio illas eligere, vt dixit Bald. in d. l. ij. & si electi essent discordes possent stare dictis plurium. & si essent ęquales numero, posset eligi tertius scđm Bald. cuius autoritati stetur, per id quod habetur in l. itē si vnus. §. fi. cum l. sequenti. ff. de arbi. & facit quod habetur in c. j. de arbi. in vj. & pro prædictis facit, quia in his in quibus potius est dare iudicium q̄ testimonium: iudex debet facere, ꝙ periti assumantur: per id, quod habetur in l. comparationes. C. de fide instr. & in l. j. ff. de ventre inspi. quantum autem res valet non potest videri per oculum: sed comprehendetur per intellectum, ideo pn̄t super hoc eligi periti in arte. facit, quod hr̄ in Auth. de nō alie. §. quod autem. ver. vt neq;. col. ij. & ibi etiam patet ꝙ interdū poterit assumi vnus solus, si hoc pateat partibus: vel si fortè vnus solus reperiatur in arte ita peritus, & ista ꝓcedunt, qñ agit̄ de probando pretiū rerū immobiliū: tunc si cōsistat in pondere, numero, vel mēsura qualiter debeat ꝓbari dictū fuit. s̄. eo. c. ij. quia ꝓbat ꝓbando pro quanto pretio vendit̄ in mercato, seu in loco fori. facit, quod hr̄ in l. pretia rerū. ff. ad leg. Fal. & qđ ibi no. ꝑ Bar. Si autē sit alia res: tunc dicetur tm̄ valere quantū vendi pōt. l. si serui. ff. de condi. fur. satis tñ vr̄ ꝙ etiā posset ꝓbari per relationē peritorum assumptorū ad hoc per id, qđ hr̄ in d. l. hac edictali. §. is illud. Sed iuxta prædicta pōt dubitari, quid si testes deponunt, ꝙ per annū ante tēpus venditionis res valebit tm̄. an illud sufficit. Bal. ī d. l. ij. vr̄ velle ꝙ sic, quia præsumendū est, ꝙ eodē modo valuerit tempore venditionis s̄m eū, qñ res erat īmobilis: nisi fortè appareat, vel probetur, ꝙ post p̄dictū tp̄s superuenit guerra ante tp̄s venditionis: vel alia similis cā ꝑꝑ q̄ minoratum fuit pretiū rei, qđ tene menti: facit quod hr̄ in l. siue possidetis. C. de ꝓba. & hr̄ in auth. sed q̄uis. C. de rei vx. ac. vbi patet, quòd si pater semel dotauit filiam in certa quantitate: & postea velit q̄ndo scđo nubit minorem dare dotē, non pōt: nisi alleget, vel probet aliquā cladē, vel causam euenire ꝑꝑ quā diminuta sint eius bona. & sic eodē modo vr̄ ꝙ non præsumatur mutatus valor rei, nisi aliud probetur. de quo per Cy. in d. auth. sed quāuis. in vlt. q. addendo tñ tutius est, qđ deponant etiam de tp̄e ɔ̄ctus: q̄a aliàs dictū eorū necessario nō ɔcluderet ad tp̄s ɔtractus. & sic non videret̄ necessariū id de quo quærit̄: qđ hr̄ in c. j. in præsentia. s̄. de proba. & q̄a pretia rerū variant̄ ex tempore. l. p̄tia rerū. ad fi. ff. ad leg. Fal. ¶ Item aduerte, q̄a si vendita est res ꝑ quatuor. & dicūt testes, qđ valebat decē, & vltra, valet dictū eorū licèt nō adijciāt q̄tum vltra. si fortè non fuerunt interrogati. ꝑ id qđ hr̄ hic, & s̄. de testi. cum cām. secus s̄m Bal. si dicerent, ꝙ valebat res octo, & vltra. quia ꝑ hoc non ꝓbāt deceptionē vltra dimidiā iusti p̄tij. cū
28 † dictio vltra: aliter non declarata modicū operet̄ in teste. l. cū furti. cū ibi no. ff. de in litē iur. & sic nō esset ꝓbata deceptio vltra dimidiā: cū quatuor sint p̄cisè dimidia ipsorū octo. & in l. vltra: vel minus dimidio ipsorū octo. & hæc satis vr̄ esse mens Bal. licèt aliter videatur ponere exemplū per ea, quæ dixi. s̄. de venditore satis patet, ꝙ dicendū econtra in emptore decepto. & per ea, q̄ dixit hic gl. j. & qđ dr̄ in vēditore: dicendū est idē in emptore. facit, qđ hr̄ in l. j. C. de cupres. ex luco dā. cedendis. lib. xj. & est vltima rub. qđ no. per Bar. in l. fi. ff. de accepti. & hæc sufficiant. De scđo videlicet, de practica ꝓbandi. adde tñ ꝙ qñ nō determinat̄ q̄tum vltra valeat res in executione hoc poterit declarari, vt dixit nota. An autem possit fieri ꝓbatio p̄tij per instr̄a: vr̄ dicendum ꝙ non, quia instr̄a fiunt de pretio conuento: & de illo rogat̄ notarius: non autē de pretio cōi: nec de isto rogat̄ notarius: & ideo, qđ instr̄m non probet per id, quod hr̄ in §. nos aūt. in Auth. de tabellio. col. v. & q̄a instr̄m confectum inter certas personas nō videtur probare inter alias. facit, qđ hr̄ in l. desideriū. & qđ ibi no. per Bal. C. de bo. pos. final. concludit Bar. in d. l. j. ꝙ si super ęstimatione rei facta est scriptura autoritate publica. vt contingit in li. ęstimationū qui fit publica autoritate: tunc per talē scripturā ꝓbabitur ęstimatio, seu pretiū rei. facit, qđ hr̄ in l. celsus. ff. de prob. Alia autē instr̄a confecta inter priuatas personas non vn̄r plenè probare ęstimationē, seu pretium rei s̄m cōem valorem. ꝑ ea, q̄ supra dixi, vr̄ tñ si apparerent multa, instr̄a in quibus appareret, quod tornatura terrę sitę in tali loco fuisset vendita pro tanto pretio, quod faciunt magnā p̄sumptionē, qđ tornatura terrę de qua q̄ō vertit̄: sit sita in dicto loco tm̄ valet: tamen necessario nō ꝓbaret. q̄a possibile eēt ꝙ illa de qua q̄rit̄ nō
29 esset tanti redditus q̄ti essent alię. ¶ † Itē aduerte s̄m Bal. ꝙ si sint testes qui deponunt de p̄tio rei, siue ęstimatores, debent se referre ad tp̄s ɔ̄ctus, vt hic patet. dicit tñ hoc ꝓcedere qñ non esset mutatus aspectus rei, vel secus. vt si fortè de terra aratoria tp̄e ɔ̄ctus postea facta est vinea, vel si esset terra ī culta tp̄e ɔ̄ctus: postea est cultiuatiua, vł eɔ̄: q̄a tūc nō pn̄t ęstimatores ęstimare qđ oculis videre nō pn̄t. alle. qđ hr̄ ī l. 3. C. de allu. & in l. intra. §. vēdentibus. ff. de mino. melius facit: licèt non alleget, qđ hr̄ in l. j. §. j. ff. de his q̄ in test. dele. qđ tene menti. vr̄ tñ Bal. velle, qđ qñ est mutat⁹ aspectus possint ęstimatores deponere de tēpore

pore ɔ̄ctus, qđ vr̄ intelligendū, qn̄ verisimiliter habebat notitiam cōis pretij similium rerum. Qūo autem aliud est pretium conuentum: aliud cōe: aliud singulare. no. per glo. & doc. in l. j. C. de sen. quæ pro. Item etiam aduerte, quod dixit Bal. in d. l. ij. ꝙ si aliqui testes dicāt de maiori pretio: aliqui de minori, quòd vr̄ standum dicto illorum, q. dicūt de minori: q.a scđm eum vnr̄ minori affectione moueri. Si autem neuter mouetur ex affectione, dicit, ꝙ magis credit̄ affirmātibus, q̄. negātibus per l. diem proferre. §. si plures. ff. de arbi. Tu potes dicere melius, quod stabitur maiori numero testium, siue dicant de pluri, siue de minori: vr̄ ꝙ credatur illis qui sunt maioris autoritatis. per quod hr̄ in præal. c. in nostra. ¶ Si autem omnino essent æquales, tunc vr̄ credendum illis qui dicunt de maiori: licèt illi q. dicunt de minori dicant valeat tm̄ & non plus. quia vr̄ ꝙ tunc in dubio magis dēat credi affirmantibus. per id quod no. per glo. in d. l. diem proferre. §. si plures. ff. de arbitr. nisi fortasse illi essent maioris autoritatis: quia tunc vr̄ ꝙ debeant præferri. quia licèt deponunt super aliquo negatiuè: quia tamen potest cadere illud in sensum testis non vr̄ reijci testimonium. per id quod no. Bar. in d. §. si plures. ff. de re iudi. & prædicta procedunt, qn̄ testes in eorū dictis, & rationibus referūt se ad cōem æstimationē. & sic non deponunt ex affectione: & per hoc cessabit ratio Bal. inquantum dixit, ꝙ deponentes de maiori pretio, vnr̄ minori affectione moueri: quia ex quo se referunt ad cōem æstimationem non vnr̄ moueri ex
30 affectione. additio est. ¶ † Ad tertium videlicet de practica sententiæ fuerunt opiniones. Nam quidam dixerunt, ꝙ pronuntiari debet contractum non valere: sed certe hæc opi. non est vera. quia contractus est aliquis, seu venit rescindendus, vt dictum fuit. s̄. eo. c. 3. Vnde alij dicunt, ꝙ cōdemnabitur ad restitutionem rei ipse emptor: sed postea erit in facultate ipsius emptoris soluere iustum pretium. hanc opi. dicit d. Ant. esse falsam per id quod hr̄ in d. c. iij. ¶ Sed certe fm̄ opi. gl. j. in d. l. ij. & secūdū cōem opi. Legistarum toleraretur talis sn̄ia. Sed fm̄ Canonistas esset secus. & si sic intelligatur, toleraretur dictum do. Ant. & ideo tutius esset quòd iudex condemnet alternatiuè emptorem, vt restituat rem, vel suppleat iustum pretiū.
31 facit, qđ dixi. s̄. circa conclusionem libelli. ¶ † Circa quartum, & vltimum dicit d. Ant. post Bar. quòd q.a stipulatio sapit naturā ɔtractus, cui adijcit̄. l. si stipulatus. de vsuris. talis stipulatio coæqueua non nouat contractum, nisi hoc fuerat actum. l. si societatem. ff. pro socio. vel si nouat, cū qualitatibus, & priuilegijs primi contractus. l. aliam. ff. de noua. habebit locum remedium ipsius legis. Sed de hoc dic melius, vt dixi in c. cum dilecti. s̄. eod. & in l. si quis cum aliter. ff. de ver. obl. & no. ꝙ hic propriè loquitur in contractu bonæfidei, & similiter. d. l. ij. Vnde scđm doct. habet locum etiam in alijs contractibus bonæfidei, & etiā dixi in d. c. cum dilecti. & sic etiam in locatione, & permutatione, vt ibi dixi. & consequenter etiam in datione insolutum, cum illa sit similis venditioni. l. si prædium. C. de euic. & etiam in contractu diuisionis: cum ibi interueniat permutatio partium. l. maiori. C. com. vtriusq; iudi. An autem habeat locum in contractu stricti iuris remedium huius c. & l. ij. C. de rescin. ven. communiter tenetur, ꝙ non: sed habet locū remedium. l. si quis cum aliter. ff. de ver. obli. de quo plene dixi. s̄. eo. cum dilecti. vbi dixi, ꝙ dabitur exceptio ante traditionem: post traditionem dabitur conditio incerti, vel conditio indebiti. Bald. autem in d. l. ij. dicit, quòd dabitur actio in factum per l. quoties. ff. de præscri. verbis. Sed certe ista videtur cessare, quando alia actio competit, vt ibi dicetur: an habeat locum in contractu feudi. Spe. eo. ti. §. dicendū. versi. nunquid. dixit ꝙ non. & nihil allegat. Sed forte fuit motus: per id qđ ipse no. in contractu emphyteutico. in verb. ibi sequenti. de quo statim dicet̄. Bal. in
32 d. l. ij. dicit ꝙ ratio esse pōt, ꝙ † feudum non datur ꝓ pretio: sed ex amore, & gratia. & est quædam remuneratio inæstimabilis fidei: quia tenetur dn̄m adiuuare. nihil allegat. sed bene facit, qđ hr̄ in vsi. feu. c. j. de feu. dato inuicem l. commissoriæ. & in c. j. de forma fidelitatis. tn̄ contra id dictū, facit quod hr̄ in c. ad nostram. s̄. de reb. ecc. non alie. vnde vr̄ per id c. posse dici contrarium, vt ibi tetigi. Facit ēt quod dixi post d. Ant. in præal. c. cum dilecti. quia est contractus similis venditioni, & locationi, vt colligitur in d. c. adeo. & facit, quod hr̄ in l. ij. ff. loca. tangit ēt hic d. Pet. an habeat locum in quasi contractu aditionis hæreditatis. & concludit, ꝙ non. q.a iste quasi contractus perficitur voluntate vnius tm̄. s. hæredis adeuntis. insti. de rerum qualita. & dn̄ia. §. fi. sed remedium huius c. & l. ij. de rescin. ven. & d. l. si quis cum adita. habet locū in actu qui perficitur consensu duorum. tangit etiam an habeat locum in permutatione beneficiorum, & dicit, ꝙ non. q.a tunc titulus hr̄ a superiore non a parte. vt in c. j. de rerū permu. in vj. Tangit ēt an poterit habere locum remedium huius c. & vr̄ concludere ꝙ sic. si forte pro illa spe emptor dedit vltra dimidiā eius qđ cōiter fuisset datum. & eodē modo in venditore, si vendit minus dimidia quā cōiter daret̄. ar. eo. quæ hn̄r in l. iij. §. si quis filio. ff. de mino. & sic debet intelligi scđm eum, quod hr̄ in l. si actū. ff. de actio. emp. quid aūt si reperiatur ex postfacto rem plus valere, q̄. cōiter reputaretur tꝑe contractus. vt quia forte ex postfacto est habita notitia alicuiꝰ seruitutis debitæ rei vēditæ propter quod res plus valet. Dicit hic d. Pet. hoc non esse attendendum: quia non vr̄ habitus respectus ad id quod non apparebat tꝑe contractus: per id quod hr̄ in l. lege. & l. rutilia. ff. de cōtrah. emp. sicut nec hr̄ consideratio thesauri postea inuenti. & sic dicit Bal. tenere in d. l. ij. cōiter tn̄ in lectura q̄ modo hr̄ nō reperitur hoc dictum. ¶ Vltimo dicit d. Pet. & voluit etiam Bal. in d. l. ij. quòd licèt venditor sciens præiudicet sibi in remedio huius c. & d. l. ij. vt superius dixi, tn̄ secus est, si hoc sciuerit administrator minoris, vel ecclesiæ: q.a tales non habent ptātem donādi. l. ɔtra iuris. §. fi. ff. de pac. l. si filius. ff. de don.

SVMMARIVM.

1 *Emptor, an, & quando de euictione habeat regressum contra venditorem re euicta.*
2 *Emptor debet denuntiare venditori (lite sibi mota) ꝙ veniat ad defendendum rem per eum venditam.*
3 *Et si sciuerit litem motam emptor, licèt non fuerit sibi denuntiatum, an tenebitur.*
4 *Et si venditor non reperiatur, an debeat emptor fideiussori nuntiare litem sibi motam.*
5 *Et quousq; possit emptor litem sibi motam denuntiare venditori.*
6 *De euictione tenetur hæres quando legata fuit res in genere.*
7 *De euictione non tenetur venditor, si emptor compromittit in arbitrum, & contrariam sententiam reportauerit.*
8. *Venditor in multis casibus non tenetur emptori de euictione.*
9 *Contumax, an possit appellare.*
10 *Iniuria quæ fit emptori non contingit venditorem. & nu. 1.*
11 *Casus fortuitus cōtingens post perfectam venditionē nocet emptori.*
12 *Iudex qui tulit iniustam sententiam facit litem suam, & si pars a tali sententia non appellauerit, an iudex tenebitur.*
13 *Iudex si corruptus pecunia tulit sententiam, est nulla.*
14 *Venditor non tenetur, si emptori ablata sit possessio rei venditæ.*

15 *Periculum rei venditæ ad quem spectet ante traditionem rei.*
16 *Venditor ad quid teneatur.*
17 *Venditor an teneatur emptori tradere instrumenta tituli sui.*
18 *Euictio, an debeatur in contractu permutationis, & actionis in solutum, & quid de contractu transactionis.*
19 *Euictio, an debeatur in donatione.*
20 *Et an debeatur in legato.*
21 *Quæstio si moueatur emptori post rem sibi traditam, & ante pretiũ solutum non debet soluere nisi sibi satisfdetur de euictione, & an venditor tenebitur satisdare pro quacunq; euictione futura.*
22 *Seruus communis plurium potest acquirere vni duorum insolidum.*
23 *Ante euictionem secutam, an possit aliquo casu agi.*
24 *Et si res restituatur mouenti quæstionem agnoscendo bonam fidem nõ interueniente sententia, vel renuntiatione, an posset agi de euictione.*

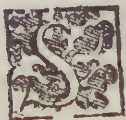

SI venditori. Loco summarij. dic, ꝙ ponit tres casus in quibus re euicta venditor emptori de euictione non tenet̃.h.d. & ideo diuiditur.

a De euictione: Limita tamẽ istam conclusionem non habere locum si emptori scienti res aliena vendita fuisset, quocasu vẽditor nõ tenetur de euictione, nec ad pretij restitutionem, vt latè tenet do. Ale.de Im.in cõsi. 55.ĩ 4.parte.& consi. 90. eadem parte. doc. & Bar.in l. vẽditoris. ĩ j.q.de ver. obli. & adde hic dist. quã ponit d.Hẽ. Boy. in c. princ. huius c.

1 ¶†Nota tres casus in qbus emptor non habet regressum contra venditorem de euictione [a] re euicta. Primus est, qñ emptor denuntiauit venditori litem motam, vt veniret ad ipsum defendendũ. Secundus est, qñ fuit lata snĩa contra eum ꝑꝑ contumaciam. & ex hac collige vnam regulam scd̃m do. Anto. ꝙ vbicunque snĩa se extẽdit ad præiudicium alterius, q̃ istius contra quem est pronuntiatum, nunq̃ ista snĩa præiudicat tertio qñ est lata in contumaciam eius contra quem principaliter iudicatur. facit.l.præses.C.de pigno.& ff.de inoffi.test.l.qui repudiantis. & ff.de eui. l.si ideo.& sic debet intelligi, & limitari.c.pe.s̃.de re iudi. Tertius casus est, qñ snĩa lata est per iniuriã iniustè contra emptorem, non aũt ex defectu iuris ipsius venditoris. facit, quod hr̃ in l.si imprudẽtiam.ff. de euic. ¶Et no. ꝙ iniuria iudicãtis potius nocet emptori, q̃ venditori. & ratio esse potest, quia qñ iudex facit iniuriam vr̃ esse quodãmodo quidam casus fortuitus occurrens, & ideo periculum tale spectat ad emptorem: quia periculum est casus fortuiti contingentis post perfectam venditionem, & iõ pertinet ad emptorem.l.j.& l.necessario.ff.de peri. & cõ.rei vẽ.

2 ¶†Item not. quid dẽt denuntiare emptor venditori lite sibi mota: q̃a debet denuntiare, ꝙ veniat ad defendendum rem per eum vẽditam.& sic vr̃, ꝙ nõ fiat denuntiatio simplex ad finem sciæ inducẽdæ. sed vt aliquid faciat ipse venditor cui fit denũtiatio, qđ est notandũ ꝑꝑ ea q̃ dicũtur super gl.j. ¶In gl.j.ibi: debet ei denuntiare. hoc intellige verũ nisi fuit remissa necessitas denuntiandi. per id quod hr̃ in l.erroneus. j.rñ.ff.de euic.& sic cõiter hodie in instr̃is fit dicta remissio. vt docet experientia, quæ est efficax rerũ magistra. de ele.q̃ sit.in vj. secus si non sit remissa: q̃a tũc procedit gl. an autem ad hanc denũtiationem faciẽdam debeat emptori dari dilatio. tangit Spe.in ti.de dila.§.j.ver.denũtiatio.in ij.col.& ibi vr̃ tenere ꝙ sic.

3 ¶†In ea.glo.ibi: ei non tenetur. sed quid si venditor sciuerit litem motam emptori: an tunc tenebitur vẽditor etiam si ei non fuerit denũtiatio facta. vr̃ ꝙ sic, quia qui certus est, certiorari non debet.l.j.in fi.ff.de act.emp.& de re.iur.eum qui certus est certiorari nõ debet.in vj.& hoc tenuit glo.in l.emptor.C.de euic. hic alle. dicit tñ quòd tutius est denuntiare etiam in casu permisso.arg.l.denũtiasse.§.quid tñ.ff.de adult. & cum gl.vr̃ concordare Dy.in dicta regula, eũ qui. & Cy.in d.l.emptor.Io.An. hic tenet contrarium dicens, ꝙ licèt venditor esset certus litem motam esse emptori, si non sit sibi denuntiatio ab emptore non habebit emptor actionem de euictione per dictã denuntiationem: assignat rõnem hic.& in addi. Spe.eo. ti.ad fi. vbi etiã Spe.vr̃ tenere, quia vbicunq; denuntiatio requiritur solum ꝑꝑ finem certificandi: tũc nõ exigitur denuntiatio: quia qui certus est &c. vt in dicta regula.cum qui. secus vbi fit vt veniat ad defendendum, & producendum probationes: quia tũc ex quo ex sola scientia, & certificatione non habemus oẽm finem denuntiationis exigitur denuntiatio: non obstante dicta scientia per d.l.denuntiasse.& ꝑ hoc etiam facit qđ possibile esset, qđ emptori adeo vr̃ de iure suo, ꝙ non curaret per alium defendi.& iõ exigitur denuntiatio. dicit tñ Io.An. videri fuisse dictum Dy.in dicta regula.ei qđ in dubio. si non apparet ad quid exigatur denuntiatio: qđ vr̃ potius exigi ad certificandũ.pro Io.An.& Spe.facit quod no.s̃.de ꝑcu. non iniustè.in glo.vltra quod hr̃ in l.non solum.§.is qui.ff.de lib.leg.rõnem opi.Io.licet ipse nõ alleget. concordat Bar.in d.l.denũtiasse. & mouetur eadem rõne cum Io.An.& hanc opi. ẽt sequitur hic d.Ant. d.Pet.& d.Flo. qui alle. pro hac denuntiatio in casu isto non fuit ad vicinandum vẽditori: sed fieri debet ẽt vt defendat rẽ q̃ petitur ab emptore, & sic residet ĩ lite. allegat quod hr̃ in l.si parentes.C.de euic.& in l. empti.eo.ti.& in l.cũ successores. ibi vt tibi assistãt. vt dr̃ in d.l.emptor. & etiam satis dr̃ in l.cũ successores.& ideo scd̃m eum tenebitur emptor denuntiare vẽditori ẽt si sciat litem motã, & sine dubio: vt dicit gl.in d.l.emptor. tutius est, qđ denuntietur, cũ de iure vr̃ posse sustineri, ꝙ sufficiat venditorem scire litẽ motam. vt voluit gl.in d.l.emptor.& Cy.& Dy.in d. regula, eum qui. Nam licèt aliqui videantur velle, ꝙ fieri debeat denuntiatio venditori, vt veniat ad defendendum ipsum emptorẽ, vt hic in d.l.si parentes. cum alijs præal.cum text. in l.si quæstio.C.de euic. aperte vr̃ velle, ꝙ sufficiat emptori denuntiare venditori litem sibi esse motam. & sic certiorare eum de lite mota: licèt aliud non denuntiat. & per cõñs vr̃ ꝙ si ipse vẽditor sit certus litem esse motam, ꝙ nõ sit necesse denuntiando eum certũ facere. arg. dictæ regulæ: eum qui certus.& l.j.in fi.ff.de act.emp. facit etiã quod hr̃ in l.si dictũ.§.si præsente.ff.de euic.& sic vr̃, ꝙ licèt emptor denuntiare possit venditori litem sibi motam.& vt veniat ad eum defendendum. tñ vr̃ ꝙ si sufficiat si denuntiat litem: licèt non adijciat, ꝙ veniat ad eum defendendũ: per d.l.si cõquestio. vbi de hoc vr̃ esse casus notabilis nõ violando literã. & ad l.denũtiasse.§.qui eum.ff.de adulte. tenendo opi.gl. posset rñderi vt voluit Dy.in dicta regula. cũ qđ ꝑ le.ibi voluit denuntiationem non esse de substantia. ideo dẽt fieri mulieri: licèt sciat actionem institutã cõtra adulterũ. & rõ esse potuit fauore matrimonij: vt sic non impediat matrimoniũ nisi fuerit denũtiatũ mulieri ne nubat: q̃uis sciuerit litẽ motã ꝯ adulterũ. Est enim matrimoniũ res fauorabilis, & ei fauent iura. in c.fi.de re iudi. in casu aũt ꝓposito non reperit̃ expssum qđ denuntiatio fit oĩno scienti: qm̃ imo nec reperitur expssum, ꝙ oĩno fieri debeat vt veniat ad defendẽdum. imo vr̃ reperire, qđ sufficiat qđ denuntiet̃ litem esse motam.d.l.si conquestio. & ideo vr̃ per prædicta, ꝙ opinio gl. & sequaciũ de iure posset probabiliter sustineri. tutius tñ est ꝑꝑ opi. vitãdas qđ fiat denuntiatio ẽt scienti. Cõtra enim hodie per instr̃a q̃ fiunt tollitur hoc dubium: q̃a vitijs remittit̃ emptori necessarijs denuntiandi. Et no. ꝙ si denũtiatio sit facta venditori non est necesse, quòd fiat fideiussori per l.mora.ff.de ver.obli. vbi mora rei principalis nocet fideiussori. & de hac etiam est casus in l. autore.C.de euic.

4 ¶†In ea.gl.ibi: quidam tamen dicunt &c. recens opin. communiter tenetur scd̃m do. Ant.& est magis tuta.& pro illa facit, quod hr̃ in d.l. emptor.

emptor.ad finē.a contrario sensu.& quod hr̃ in simili in l.si dictum.§.si præsente.ff.de euic.& ꝑ hoc etiā facit,ꝙ ex quo obligatus est fideiussor de euictione, vr̃ ꝙ ei debeat denuntiari si non pōt denuntiari principali autori,vt sic fiat denuntiatio cui fieri pōt,sicut in simili fit ꝓcuratori venditoris,quādo venditor est absens.vt no.in d.§.qui præsente.& facit quod hr̃ in
5 l.si ideo.§.præsente.ff.de euic.¶†In ea.gl.j.§.quolibet tempore.vnde dicunt aliqui ꝙ vsq; ad conclusionem in causa fieri poterit, & non postea. pro quibus facit quod habetur in c.cum dilecti.s̃.de fide instr.& hoc modo intelligunt prælle.§.quolibet tempore. qđ tandem admittitur denuntiatio q̃diu saluum sit ius suum venditori.argu.eorum, quæ hn̄r in l.mancipiorum.cū l.seq.ff.de optio.leg.gl.no.in d.§.quolibet.dixit ꝙ valebit etiam denuntiatio facta per emptorem venditori in cā optionis: dummodo tūc oīa iura vēditoris sint integra.& circa testes:& circa alia optima.& nihil ei perierit.facit,qđ hr̃ in d.l.mancipiorū.cū l.seq.potes dicere ꝙ in cā principali potest fieri denuntiatio, & pōt iūgi prima opinio cum opi. Host.In cā aūt optionis poterit similiter fieri ante cōclusionē in cā: dūmodo oīa iura vēditoris etiam sint integra.& ꝓderit dicta denuntiatio emptori.licèt nō fuerit facta denūtiatio in cā principali.vt voluit glo. in d.§.quolibet,qđ est no.Sed contra p̄dicta fortiter facit, qđ hr̃ in l.j.§.concubinā.§.si hæres.ff.de lega. iij.vbi vr̃ ꝙ debeat fieri denuntiatio. an & qñ iudex. & qđ hr̃.s̃.de offi.deleg.c.super quęstionum.§.j.glo. in d.§. hæres. rn̄dit. ꝙ iudicium ibi debet accipi pro sn̄ia.Pro qua facit ꝙ multis modis accipiť iudiciū.vt no.gl.in §.p̄terea.insti.quib.mo.testa.infir. & de re. iur.in iudicijs. in vj.inter quos vr̃ esse vnus, ꝙ accipiatur interdum pro sn̄ia,tn̄ quia propriè iudiciū dicitur esse ceptū:qñ facta est litis contest.per ea, quæ habentur in d.c.super qōnum.hæc solutio non vr̃ bona.ideo Dy.& Bar.in d.§.si hæres.& Cy.ī l.qm̄.C.de eui.dicūt,ꝙ aut ius agēdi de euictione,qñ legať certa res.l.si ex substituto. §.j.ff.de le.j.tn̄ fallit in aliq̃bus casibus, de quibus in l.cum alienam. C.de leg.
6 ¶†Item teneť de euictione hæres, qñ legata fuit res in gn̄e,puta si legatus fuit vn⁹ seruus, vel vnus equ⁹. scđm ea,quę hn̄r in d.§.si hæres.& no. etiā in l.si domus.§.de elec.ff.de elec. & isto casu qñ ius agēdi de euictione a causa lucratiuo. dicunt magis distingui ipse q̃ vult agere de euictione. ideo dēt denuntiare ante litis contestatio.per dictum.§.si hæres. aliàs repellitur a potestate denūtiandi de euictione surgit ex alia causa lucratiuo q̃ legati:puta a causa donationis in q̃ interdum debetur euictio:vt qñ expresse ꝓmissum est de euictiōe,vel qñ incipit a ꝓmissione, & nō a traditione.vt nota.Cy.in d.l.qm̄.& facit,qđ no.in simili.in l.j.C.de iu.do. Eadē em̄ est rō ex quo cā est lucratiua rōne donationis quæ est, qñ est lucratiua ratione legati.& ꝑ ꝯñs idē ius dici dēt l.a Titio.ff.de ver.obli.& s̃.de transla. pla.c.ij.& ꝑ hoc etiā:q̃a legatū est q̃dam donatio.l.legatū.ff.de lega.ij.Interdū vero ius agendi de euictione surgit a cōtrouersia, vt ꝯtingit in emptione,& similibus, & tūc isto casu ꝓcedit,qđ superius dixi,ꝙ potest fieri denuntiatio per ea,q̃ hn̄r ī d.l.si rē.§.quolibet.ff.de euic.ī gl.j.§.si p̄sente,& dicit Io.And. ꝙ putat cautū esse ꝙ isto casu nisi latitet impedit venditor,ne fiat denuntiatio serueť practica cle.cām.de elec.per ea,q̃ hn̄r.circa fi.& idē si aliter non possit hr̄i p̄ntia ipsius vēditori absq; eius facto ꝑ pal.cle.cām.vn̄ tūc poterit fieri denūtiatio ad domū,in qua cōiter cōsueuit habitare, & si de ista nō appareret.poterit fieri apud ecclesiam cathedralē denūtiatio ī scriptis.& ibi affigi,& ēt ī loco rei
7 de qua est qō.facit,qđ hr̃ in l.iij.ff.de dā.infec.¶†In ea.gl.ibi.§.si cōpromisero.rō est ſm do.Ant.q̃a sn̄ię dēt stari,siue æqua,siue iniqua sit.l.diē ꝓferre.§.stari.ff.de arbi. ideo scđm eū, si ꝑdidit emptor vr̃ poti⁹ p̄didisse de cā q̃ ex eo ꝙ iustā cām non habuerit,pōt tn̄ esse dubium scđm eū qđ iuris. si forte fuerit factū compromissum ꝙ tm̄ scđm ius deberet ꝓnūtiare.an erit tūc idē dicendū, & sub dubio forte dicit ꝙ sic,& nihil alle.dubiū facit in d. qōne, quia si arbiter tunc non pronūtiat de iure vr̃ contra formā mandati sibi dati ꝓnuntiare.& sic vr̃ ꝙ non valeat sn̄ia per id, qđ hr̃ in c.cum dilecta.s̃.de rescrip.& in l.diligenter.ff. mandati.facit qđ no.Bar.in d.§.stari.vbi hoc vr̃ tenere, videlicet ꝙ sn̄ia tunc sit nulla. Alij vero dixerunt ꝙ tunc vr̃ exprimi ꝙ tacitè inerat. q̃a arbiter de iure dēt ꝓnuntiare ſm ius.l.j.ff. de arbi. & ideo talis expressio nihil vr̃ operari ex quo tacitè inerat.arg.l.nō rectè.s̃.de fide.īstr.& ī l.iij.ff.đ le.j.istā partē tenuit d.Ant.in c.Quintauallis.s̃.de iureiur.& an hæc opinio sit vera,ibi plene dixi.tangitur etiam de materia per Bar. in l.si societatē.§.arbitrorū.ff.ꝓ soc.sed q̃cquid sit de p̄dicto dubio,an tūc sn̄ia arbitri sit nulla, vel aliqua, vr̃ dicendū ꝙ nō agat emptor de euictione per rationē text.in d.§.si cōpromisero.nā dicit ibi tex.ꝙ nō agit emptor.qñ cōpromisit,quia ex voluntate sua factū est cōpromissum,sic vr̃ ex facto suo voluntario euinci.iō tunc non agit,sed ratio cessat, qñ euincitur per sn̄iam, cum iudiciū reddiť in inuitū.l. inter stipulantē.§.j.ff.de verb.ob.& per prædicta dicit hic do.Flo.& etiā do.Pet.ꝙ si quis non cōpromitteret voluntariè,sed necessariè, vt q̃a forte per statutū fuit ad hoc coactus,vel alio modo,ꝙ tunc non haberet locum dictus.§.si cōpromisero:quia cessaret ratio ibi posita, dū dicit nulla enim necessitate cogēte id fieri.& sic dicit d.Flo.de facto se consuluisse,& ꝑ prædictis facit,qđ hr̃ in c.arbitris.de offi.del.in vj. & in l.fi.C.de iudi.& in l.si fideius.§.si necessaria.ff.qui satis.cog.vbi patet, ꝙ magis succurritur faciēti actū ex necessitate,quàm ex voluntate,& sic patet, ꝙ imputatur emptori,qñ compromittit voluntariè, quia tunc vr̃ sua volūtate posuisse cām in periculo. & per prædicta vr̃ ꝙ super quæstione intentata contra emptorē possit cōpromitti in venditorem, quia nō vr̃ in re propria ipsius venditoris compromissum, cū tunc de euictione non teneatur per dictum.§.si cōpromisero.& per hoc ēt nō potest dici suspectus, qđ sit ꝓnuntiaturus pro emptore, ex quo tunc de euictione non tenetur,de quo in Spe.de arb.§.ij.ver.sed in vēditore,& sequenti,Spe.tn̄ ibi finaliter de hoc vr̃ dubitare,an videlicet,si pronuntiat ꝯ̃ emptorem teneatur de euictione,tn̄ ex facto ipsius venditoris tunc videať res euinci.Sed posset rn̄deri, ꝙ imputādum est emptori quare cōpromisit, ꝑ ea quæ hn̄r in d.§.si cō-
8 promisero.¶†In ea.gl.in fi.l.& alij casus scđm Ioan. An.in quibus non teneť venditor de euictione. Primus est,qñ quis sciens rem alienā emit:& non est stipulatus de euictione.l.si fundū.C.de euic.Scđs casus est, si culpa sua fact⁹ est ipse emptor de possessore petitor,& sic grauauit se onere probādi.l.si rem quoq;. §.si duplex.ff.de euic.Tertius casus est,si emit seruū alienum qui non erat venditoris,& ipsum manumisit.l.si seruum.ff.de euic.& est ratio, quia non censeť hr̄e dānum si euincitur,& sic nō fuit factus suus: q̃a si fuisset factus suus, fuisset effectus liber ex manumissione.ff.de iust.& iur.& si dicatur,si fuisset factus suus habuisset saltem iuspatronatus.dic, ꝙ illud non cōsideratur ꝑ id,qđ hr̃ in l.planè.el ij.§.fi.ff. de le.j.

Quartus casus est si seru⁹ mortu⁹ est, licèt fuerit alienus,q.a nõ hẽt tunc actionẽ de euictione.l.si seru⁹.ff. de euictione.& hoc ĩtelligo,qñ mortuus est añ litis conte.ꝯ emptorẽ, secus vr̃ si postea , per ea quæ hñr in l.vtiq;.ff.de rei ven.nam tunc poterit deueniri ad sñiam secundum formã ibi notatã per gl. ex quo lis iam erat cõtestata si agens obtinebit poterit emptor de euictione agere,si denuntiauerit venditori,vt veniat ad defendendum eum per ea , q̃ hñr in d.l.vtique.Quintus casus est si euincitur ex eo , q.a emptor contra legẽ venditionis versatus est,seu fecit.l.si mãcipium. primo responso.ff.de eui.Sextus casus si emptor habuit rem emptã pro derelicto.l.fi.ff. de euic. Septimus est si bonã causam iuris p̃sumptione propter p̃scriptionem t pis perdidit, vt quia permisit labi tẽpus appellandi.l.Herennius.§.j.ff.de euic.nam licèt p̃sumat̃ ꝓ sñia anteq̃ sit appellatum.facit.š.de renũ.in p̃sentia.tñ secus est postq̃ est appellatũ.ꝑ id qđ legi.& not. in d.l.Herennius.§.j. Octauus est, si vẽditor,vel alius sciente emptore esset sepultus in locum emptũ, q.a tunc locus efficit̃ religiosus,si fuisset suus,& sic non hr̃ interesse.l.si imprudẽtiã.§.si locũ. ff.de euic.Nonus si nõ apparuit per ea,q̃ hñr in d.l. Herẽnius.§.j. qđ nõ placet aliquibus de quo remittit Io.An.ad no.per se in c.non iniustè.š.de,pc.ibi ẽt ꝑ d.Ant.nã fuit qõ an emptor teneatur appellare,si sentẽtia sit lata contra eũ. & breuiter vr̃ dicẽdum,ꝙ si constat ex actis iustè latã,non tenetur appellare facit,quod hr̃ in l.propter veneni..§.fi.ff.ad Sill. & l.si bona.C.de admi.tut.Si autem constaret,quòd iniustè fuisset data,tunc debet̃ appellare per ea,quæ hñr in iuribus præalleg.in dubio autem p̃sumitur pro sententia dicti.c.in præsentia. ideo non tenetur appellare,vt etiã videtur sentire glos. in d.l.Herẽnius. §.j.& no.Bar.in d.l.veneni.§.fi.C. de proc.l.inuit⁹. licèt aliter videatur loqui in l.ꝓcuratorem.§.si ignorante.ff.manda.Si tñ apparuit tenebitur appellationem prosequi , quia per appellationem rescinditur sñia.l.j.§.fi.ff.ad Turpil.& š.de iureiu. venientes.& ideo tunc cessat p̃sumptio quæ erat pro sñia,& ꝓ tãto tenebitur prosequi apppellationem aliàs imputabitur ipsi emptori, vt etiam voluit gl.in l.Herẽnius. §.j.vbi est gl.valde notabilis,& ibi etiam aliquid per Bar.nec obstat qđ hr̃ in d.l.inuitus.& in d.c. nõ iniustè.vbi procurator tenetur appellare, & in dubio, quia ibi loquitur de procuratore simpliciter, qui nomine alieno,& ad cõmodũ alienũ est in iudicio.Sed loquuntur in emptore qui nomine suo est in iudicio ad cõmodum tm̃,vel incõmodũ vẽditoris , qui tenetur de euictione.& ideo hoc casu nõ tenet̃ in dubio appellare per ea, quæ hñr in d.l.Herennius.§.j. & in l. propter veneni.§.fi.& de materia plenius in d.c.non iniustè.& de materia etiam per Bar.in d.l.inuitus.& in d.l.propter veneni.& in d.l.Herenius. & idẽ dicit Bar.in locis p̃all. in fideiussore,qđ dixi in emptore. Si quæritur,an tempore teneat̃ appellare cũ ipse etiã nomine suo cõueniat ad cõmodũ , vel incõmodum alienũ , cũ habiturus sit regressum ꝯtra principalẽ.& sic eadẽ est rõ q̃ in emptore.vt voluit Barto. in locis p̃alle.Aduerte tñ q.a Inn.& Ioã.An. in p̃all.c.nõ iniustè.š.de ꝓcu.vñr æq̃parare fideiussorẽ simplici ꝓcuratori.Sed d.An.ibi tenet opi.Bar. q̃ ẽt ibi tenuit. & ista ẽt vr̃ verior de iure ꝑ rõnẽ superi⁹ allegatã . & adde ꝙ dixi si certũ est emptorẽ.& ꝯñr fideiussorẽ eẽ iniustè dãnatũ,ꝙ tũc tenet̃ appellare.bñ facit,qđ hr̃ ĩ
9 l.si pro eo.C.man.additio. ¶†In gl.ij.in fi.de hoc,an ꝯtumax possit appellare recurre ad ea, quæ leguntur & plene not. in cle.si tm̃.de dolo,& ꝯtu. quia verus cõtumax nõ appellat.sed fictus sic , vt ibi no.de quo etiam in l.fi.de resti.in inte.per gl.& Bar.in l.ex consensu.§.fi.ff.de ap. & ꝑ Cy.in l. ꝓperãdũ.§.sinautẽ. C.de iud.& etiam in p̃allegato loco. tangit quis dicatur verus contumax.
10 ¶†In gl.pe.ibi: contingit venditorem,& hoc clarum,qñ iniuria facta est ex culpa emptoris , fortè quia emptor habuit verba iniuriosa cum iudice,& propter hoc iudex tulit sñiam ꝯ eum. Si autem sñia esset lata ex iniuria tm̃ ex culpa venditoris,tũc teneretur venditor de euictione.ar. eorum quæ hñr in l.pen.ff.solu.mat.& in l.si merces.§.culpa.ff.locati.& facit, quod not.in l.si per imprudentiam.ff.de euic. Si autem emptor nõ fuit causa iniuriẹ,nec etiam vẽditor.vt quia fortè iudex corruptus pretio,vel amore tulit sententiam iniustã. tunc hoc casu est dubium,an nocebit emptori.nam gloss.in l. si per imprudẽtiam.vr̃ velle , ꝙ non ex quo non peruenit ex culpa emptoris , contrarium vr̃ vellle gloss. in l.exceptione.ff.de fideicõ.& ista cõiter tenetur.l. si pro eo.C.man. & l.si seruus plurium. §. fina.ff.de leg.j.& q.a sicut casus fortuitus post perfectam venditionem cõtingens nocet emptori.l.j.C.de peri. & commo.rei vẽ. Ita eadem ratione periculũ talis sñiæ spectat ad emptorem. secus tñ est in sentẽtia lata iniustè cõtra fideiussorem absque culpa sua , quia iste non dẽt sibi nocere.vt est casus in d.l.exceptione.ff. de fideius.a contrario sensu.licèt gl.ibi subaudiendo maximè voluit cõtrariũ, sed illa gl.cõiter non tenet̃. vt ibi no.per Bar.Item quia Inno.hic videtur intelligere decretalem , quando sentẽtia est lata per talem iniuriam ex qua iudex facit litem suam.secus dicit si non faceret litẽ suam, vt quia tulit sñiam contra cõuentũ ab emptore:ex eo,quia non fuerunt factæ ꝓbationes sufficientes cõtra eũ sine dolo, & culpa emptoris.nã tunc poterit agere emptor ꝯtra venditorẽ. quia vẽditori imputatur culpa sua,& sic etiã residet hic Io.An.& do.An.& do.Pet. põt etiã dici,ꝙ cũ iudex debeat iudicare.scđm allegata,& ꝓbata,vt le.& no.in l.illicitas.§.veritas.ff.de offi.præsi. & š. de offi. dele.c.pastoralis.§. quia non.dẽt dici propriè facere iniuriã,si tulit sñiam ꝯtra agentẽ ꝑꝑ defectũ ꝓbationũ , licèt fortè inspecta veritate actor habuit iustitiã & hoc respectu põt dici rem re ipsa iniuriosam , seu iniustã inspecta veritate de qua non,tñ ꝯstat iudici. facit, qđ legit̃, & nota.in simili in l.si quis cũ aliter. ff.de ver.sig.Itẽ aduerte, q.a id qđ hic dr̃ de sñia lata ex iniuria iudicis.l.si ꝑ imprudentiam.vel errorẽ iudicis.l.si per imprudentiam.ff.de euic. qñ autem iudex dicat̃ facere litẽ suã hr̃ in l.fi.ff.de va.& extraor. cog.& in l.si filius.ff.de iudi.& insti.de obl.q̃ ex quasi delic.nascunt̃ in principio , & in l.ex maleficijs.§. iudex.de ac.& obl.& tangit̃ cũ gl. l.fi.etiã no.in c.j. de re iud.in vj.
11 ¶†In gl.fi.ibi:condẽnabit̃. hoc procedit,qñ ipse emptor fuit conuentus,& idem esset dicendum econtra si absq; culpa sua perdidit possessionem,& egit contra tenentem rem venditam. quia si conuentus fuit absolutus per iniuriã iudicis nocebit talis sñia emptori per istum text. q. loquit̃ indistinctè.& q.a ẽt eadẽ est rõ.¶In eadẽ gl.ibi,& ipse tenetur.inq̃tum autem teneatur glo. non declarat:sed hr̃ in l.si filius.alleg.in gl. quia si dolosè tulit sñiam tenetur in verã ẽstimationẽ litis.si vero per imperitiã, aut errorẽ, tenet̃ inq̃tum visum fuerit esse æquũ iudici habẽti iudicare ꝯ eũ.vñ in plus condẽnabit̃ si errauerit in casu legis vulgatẹ , & super qua non sunt opi.q̃ si errauerit ĩ aliqua lege singulari cui⁹ nõ sit cõiter notitia , vel qñ errauit in lege suꝑ qua erant opi. nã in istis casibus nũtius puniendus est,facit,qđ no. gl.insti.

gl.insti.de obli.quæ ex quasi delic. nascunt̃ in princ.
hodie etiã addita est pœna si corruptus pecunia tulit
sñiam,q.a in causa ciuili ꝯdẽnatus est in triplum, &
efficitur infamis.in causa criminali cõfiscari debẽt
eius bona , & ipse dãnari in exiliũ.l.fi.& in auth.ibi
posita.C.de pœna iudicis:est ẽt hodie statutũ in iudi
ce ecclesiastico, si tulit iniustã sñiam satisfacere dẽt
ꝑti læsę,& etiã suspenditur ab officio,vt est tex.in c.
12 cũ æterni.de re iudi.in vj. ¶†Sed iuxta hoc põt esse
dubiũ quid iuris,si iudex fert sñiam iniustã,& sic fa-
cit litẽ suã,an ipse teneatur si pars nõ appellauit a ta
li sñia cũ posset : & vr̃, ꝙ non ex quo pars potuit ap-
pellare,& non appellauit,contrarium tñ cõiter tene
tur per id,quod hr̃ in tex.& in glo. in l.j.circa princi
pium.ff.de appel.& in l.j.ff.qđ quisq; iuris. nec vr̃ iu
dex posse obijcere hoc parti cũ ipse fuerit cã iniustę
sñiæ potius vr̃ facere ꝓ eo, ꝙ non fuerit appellatum
ne discooperiatur eius iniustitia. facit in argu. quod
habetur.in l.cum in fundo.§.si fundus.ff.de iure do.
An aũt si pars appellauit tenebit̃ iudex , vr̃ ꝙ nõ,q.a
per appellationem rescindit̃ sñia.l.j.in fi.ff.ad Turp.
& s̃.de iureiu.venientes.Bar. in qõne per ipsum di-
sputata quæ incipit a sñia iudicis qui per prudẽtiam
ꝯcludit,ꝙ si fuit appositũ,& obtinuit nõ põt agi ꝯtra
iudicẽ ad totale ĩteresse, quia ex quo obtinuit vr̃ de-
sijsse interesse quo ad æstimationẽ litis, & vr̃ desijsse
facto suo,ideo non vr̃ ad illud posse agere per id,qđ
hr̃ in l.ideo.ff.de condi. furti.& in l.si vendidero.§.
si Titius.ff.de furtis.Et in qua auth.§.j.ff. si quis cau
tio.iste tñ.§.primus possit allegari in contrarium,sed
dic,vt ibi plenè no.per Bar.Sed poterit agi ad inte-
resse expensarũ quas occasione iniustæ sñiæ fecit in
causa appellationis per.l.si sine.§.cũ aũt. ff.rem ratã
habe.qđ intellige,qñ ille contra quẽ obtinuit cõdẽ-
natus q̃ deberet aliàs non videret̃ interesse ipsius q
appellauit respectu iudicis quo ad expensas . Et pro
prædictis etiã allegat Bar.qđ no.glo. in l.fi.ff.de var.
& extraor.cog.vbi est gl.valde notabilis, & singula-
ris q̃ dicit,ꝙ si iudex fert per iniuriã sñiam q̃ sit nul-
la non facit litẽ suam, qđ intelligo verum illud æsti-
mationis litis iniquę sñiæ bene facit iudex litẽ suã &
tenet̃ ꝓ id,qđ dixi superius.Sed aduerte,q.a certũ est
13 ꝙ si † iudex tulit sñiam corruptus pecunia ꝙ sñia tũc
est nulla.l.venales.C.qñ ꝓuo.non est necesse,& fa-
cit,qđ no.in c.j.s̃.de re iud.& sic vr̃ ꝙ teneat̃ in verã
æstimationẽ litis,vt est text.expressus in l.filius.ff.de
iudicijs.alle.in gloss.& dictũ Bart.debet intelligi,qñ
alia de causa sñia est nulla,vt quia fortè est lata con-
tra ius ꝯstitutionis expresso errore in sñia.s̃.de re iu
di.c.j.vel fortè delegatus tulit sñiam nullã ex eo,q.a
non seruauit formã mãdati.facit.s̃.de offi.dele. vene
rabili.& de rescrip.cũ dilecta. ¶Non aũt põt saluari
gl.& dictũ Bar.si sñia eẽt nulla,quia iudex corruptus
pecunia illã tulisset.nam est expressum in dictis iuri
bus, ꝙ in eius odium tenet̃ in verã æstimationẽ litis.
facit.l.fi.C.de pęna.iud.ver.etiam vr̃, ꝙ tunc, si fue-
rit condẽnatus efficiatur infamis. Si autem appellãs
succubuisset, dicit Bar.in quæstione præalleg. ꝙ iu-
dex non tenebitur,ex quo prima sñia fuit iniusta,&
ideo vr̃ , ꝙ licèt talis sententia confirmatoria noceat
ipsi appellanti respectu aduersarij, non tñ noceat ap
pellãti respectu iudicis. tñ sñia in alios lata non hẽt
quo ad alios præiudicare.s̃.de re iu.cũ inter vos.& l.
cũ quæritur.ff.de exc.rei iu. & ideo vr̃ ꝙ in lite mo-
uenda contra iudicem qui tulit sñiam primam iniu-
stam possit de ipsius iniustitia ipse qui appellauit do
cere non obstante sententia lata cum aduersario in
casu oppositionis,& istã partẽ puto de iure veriorẽ,
licèt Bar.tenuit contrariũ.& non ob.d.l. pro consu-
libus,q.a ibi dr̃,ꝙ si primus iudex qui tulit sñiam nõ
detulit appellationi,si iudex ad quẽ est appellatũ il-
li deferat , q.a de iure fuerat deferendũ puniri debet
iudex qui non detulit.Si vero iudex ad quẽ etiã non
detulit , quia de iure non fuit deferendum, tũc punit̃
pars,quæ vr̃ appellasse in casu ꝓhibito , vt ibi patet
in dubio,si aliud non apparet vr̃ standũ declarationi
iudicis ad quẽ ibi innuitur,nisi ostenderet̃ ipsum ini-
què declarasse,q.a inter easdẽ personas versat̃ ibi qõ,
an fuit deferendũ oppositioni , vel non. ideo tunc,si
non declarat̃ a declaratione iudicis ad quem ei stat̃ ,
sed in casu de quo.s̃.dixi, cã appellationis ventilata
est inter appellantem. ideo vr̃ ꝙ non habeat nocere
sñia in ea lata in iudicio mouẽdo ꝯ iudicẽ per ipsum
appellantẽ.Si autẽ pręsente appellante a sñia iniustè
lata velit agere contra iudicem qui istam tulit,dicit
Bart. in dicta qõne in eius solutione, ꝙ poterit agere
ad interesse expensarũ,non aũt ad æstimationẽ litis,
si succũberet idẽ tenendo opi.suã de qua sũpius di-
xi.Sed tenẽdo ꝯriũ posses dicere ꝙ præsente lite po-
terit agere ad expensas,& etiã ad æstimationem litis.
nam non vr̃ impediri agere contra iudicẽ.cum lis pẽ
deat cũ alio,& diuersum sit cõpetẽs cõtra iudicẽ ab
eo,ꝙ cõpetit contra aliũ.facit,qđ hr̃ in l.creditor.ff.
man.in prin.vr̃ aũt, ꝙ si prius condemnetur iudex in
ęstimatione:& soluat remaneat actio ꝯ possessorẽ.se-
cus econtra si possessor prius fuerit condẽnatus rẽ re
stituere ꝑ.l.nec nulla.§.pe.ff.de pe.hær. illud autem
satis vr̃ certum,quod qñ dr̃ sñiam dolosè iniustè la-
tam,qđ tunc dẽt posse agi contra iudicẽ ad verã ęsti
mationem litis.etiã si pendeat appellatio dicta sñia
per ea, quæ hñr in d.l.si filius.ff.de iudi.& in l.fi.C.
de pęna iudicis.attende tñ,quia satis vr̃ ꝙ non pos-
sessor prius condẽnaret̃ rem restituere ꝙ iudex libe-
raretur per id, qđ hr̃ in simili in d.l.nulls.§.pe.& fa-
cit , qđ hr̃ in l.iij.§.his quibus. ff.de alie.iudi.& hæc
14 ꝓcedunt, qñ iniuria cõmittitur per iudicẽ. ¶†Quid
aũt si fuerit iniuria extra iudiciũ , vt q.a emptor spo-
liaret̃ de facto iniuriosè de possessione rei vẽditę, vel
auferet̃ sibi res violenter.dic ꝙ hoc casu non tenet̃ vẽ
ditor.l.fi.C.de ac.emp.An aũt hoc ꝓcedat si vẽditor
ꝓmisit defendere emptorẽ de iure, & de facto.Bart.
tetigit in l.stipulatio ista. circa fi. principij.ff. de ver.
ob.videretur ꝙ nõ ꝓcedat , qđ est dictũ ex quo pro-
misit defendere etiã de facto,& sic vr̃ ꝙ ꝑ dictã ꝓ-
missionẽ non teneatur.sed Bar.finaliter ibi cõcludit
ꝙ venditor in dicto casu tenebit̃ ꝙ ista verba de iu-
re,& de facto pñt multipliciter intelligi . vno mõ, ꝙ
defendet in iudicio,siue fiat iustitia,siue nõ,alio mõ
possunt intelligi,ꝙ defendet de iure ꝓducendo iura
ad defensionẽ,& etiã defendet de facto suscipiendo
in se litẽ,& ministrãdo expẽsas.de facto pñt,& intel
ligi tertio vt sonãt,ꝙ defendet de facto aduersus vio
lentiã,vel rapinã.Sed quia iste tertius intellectus nõ
est scd̃m naturã contract⁹. vt patet in d.l.fi.C.de ac.
emp. & in dubio stipulatio,vel ꝓmissio dẽt intelligi
scd̃m naturam ꝯctus sup quo adijcit̃.l.si stipulatio.
ff.de vsur.& l.legatũ.ff.de le.j.& l.dãni.ff. de dã.inf.
ideo dicta ꝓmissio dẽt intelligi scd̃m primos duos
modos,& nõ f̃m tertiũ,vt voluit Bar. ĩ d.l.stipulatio
15 ista.¶†Extra gl.tãgit hic Io.An.ad quẽ spectat peri-
culũ rei vẽditę ante traditionẽ rei.& ꝯcludit ꝙ ad em
ptorẽ si est purè vẽdita,nec expectet̃ aliqua degusta-
tio partiũ ꝑtinentiũ ad emptorem ex ꝑcepto casu pu
blicationis,vbi culpa,vel mora vẽditoris aliud indu-
cat ꝑ l.qđ sæpe.§.res vẽdita.ff.de ꝯhẽ.empt.insti.eo.
§.cũ autẽ. & §. seq.de quo habes remediũ ad notata
plenè

plenè per gl.& Legistas in l.j.ff.de peri.& cōmo. rei ven.& ad ea, q̃ hñr in l.j.C.de peri.& commo.rei vē. ¶Aduerte tñ, quia licèt sic transeat Io.An.& do.An. inq̃tum excipiunt casum publicationis, tñ vr̃ idem dicendum in illo per l.Lucius.ff.de euic. obstat.l.si fundus.ff.loca.vbi casus publicationis nō noceat cōductori, quia hic loquimur in emptore cuius periculo est res post contractum perfectū etiam ante traditionem per ea, quæ hñr in d.l.j.C. de peri.& como. rei ven.nisi culpa, vel mora venditoris aliud inducat supra dictū est, secus in venditore ad quē nō spectat.
16 periculum casus ꝯtingētis absq; culpa sua. ¶†Tangit etiā Io.An.ad quid tenet emptor.& ad quid venditor: concludit, ꝙ venditor tenet̃ simpliciter ad tradendum ex materia contractus, & sic non tenet̃ ad translationem dominij si non est dominus: quia pōt quis vendere rem alienā. & tradere.l.rem alienā. ff. de ꝯhen. emp.& l.j.& l.ex empto.ff.de ac.emp.& iō sufficit, ꝙ de euictione teneat̃, vt patet in dictis iuribus superius not.& tenetur a translatione dñij ꝑ me q̃ dicat̃ pro pretio ipsi vēditori, vt patet in d.l.ex empto.hoc autē nō ꝯtingit ex nã ꝯtractus, sed ex natura rei quæ versatur in obligatione, quia emptor tenetur in genere ad quantitatem conuentam ꝓ p̃tio, & ideo tunc dēt facere accipientis id, qđ soluit̃ ꝓ obligatione generis.l.qui cōcubinam.§.si hæres.ff.de le. iij. Et no.in d.l.ex empto.venditor vero tenet̃ in specie, videlicet ad rē venditā tradendā, iō sufficit venditori tradere ipsam qualis est ĩ d.l.rem alienā.& facit, qđ hñr in d.l.j.ff.de ac.emp. & l.si ex substituto.§.j.ff. de leg.j. Si autem venditor est dñs tūc tradendo trāsfert̃ dñium in emptorem.d.l.ex empto.in principio. adeo, ꝙ si fuisset factū pactum ꝙ non deberet trāsire dñiū rei in emptorē nō esset vēditio.sed potius alius ꝯtractus, vt est tex.valde notabilis.l.cum manusata. §.fi.ff.de ꝯtrahē.emp. & tunc verbū vendo ꝓpriatur & intelligit̃ ꝓ alio ꝯtractu.l.insulā.& ibi tex.notabilis.ff.de p̃scri.& per p̃dicta pōt inferri, ꝙ si venditor tenet̃ in genere, vt quia vendidisset.x.corbes frumēti, ꝙ tūc tenebit̃ trāsferre dñiū ipsorū.x.corbiū in emptorem ꝑꝑ naturā obligationis gñis per d.l.si ꝯcubinā.§.si hæres.ff.de leg.iij.qđ no. per gl.& Bar.in d.l.
17 ex empto.in princi. ¶†Vltimo quærit hic do.Pet.de aliquibus ꝓ declaratione materiæ.c.j.an autē venditor teneat̃ tradere emptori instr̃a tituli sui, & cōcludit ꝙ non, & sic illa pōt penes se retinere per id, qđ hñr in l.instr̃a.C.de fideicom.& in l.Titius.& in l.creditor.ff.de ac.emp. cū ibi notatis.debebit tñ illa exhibere, & ꝓducere si qō moueatur emptori, vt no.in iuribus p̃al. Scđo tangit: quia hic loquit̃ in cōtractu vēditionis, in quo vēditor tenet̃ de euictione. an idē
18 erit in ꝯtractu † ꝑmutationis, & actionis insolutū, & ꝯcludit ꝙ sic, quia isti etiā sunt ꝯtractus onerosi, & in eis ēt debet̃ euic. l.si p̃tium.C.đ eui.& l.libera.C.de sent.& l.j.ff.de re.ꝑmu. & voluit Bar.in d.l.libera.ꝙ in omni casu in quo q̃s tenet̃ de euictione dēat fieri denūtiatio autori, sicut in ꝯtractu venditionis ꝑ d.l. libera.qđ est notādū in quo tꝑe dēat fieri denūtiatio & debebit attēdi, an actio de euictione surgit ex cōtractu oneroso, an vero ex lucratiuo ꝑ ea, q̃ superius dixi. ¶Quid aũt de ꝯtractu trāsactionis, an ĩ illo dēat euictio.remittit ad notata in l.si ꝓfundū.C. de trāsa. vbi vr̃ ꝯcludi. ꝙ pro re q̃ dimittit̃ ex cā transactionis nō debet̃ euictio, secus in illa q̃ tradit̃ noīe trāsactionis de quo dicendū, vt ibi, an autē in cōtractu dotis si res data in dotē euincat̃ euictio. recurrendum est ad l.j.cū ibi notatis.C.de iure dot. q̃a debet̃ euictio si quis stipulatus fuerit de euictione: idē si dos cepit

a cōuetione, vel ꝓmissione, aut pollicitatione. secus a traditione, nisi dol⁹ interuenerit de quo in d.l.j.& hęc đ ꝯtractib⁹ onerosis. ¶Sed an ĩ ꝯtractu lucratiuo debeat̃ euictio pōt dubitari, & primo in donatione,
19 scđo in legato. ¶†Circa donationē ꝯcludit Cy. in l. qm̃.ff.de euic. ꝙ si interuenit stipulatio de euictione debetur euictio. idem si donatio incepit a stipulatione de donādo, secus autē si incipiebat a cōuentione nuda de donando, q̃a illa non inducebat actionē.l. iurisgentiū.§.j.ff.de pac.hodie vero parit actionē in ꝯtractu donationis per l.si quis argētū.C. de don.& sic idē ac si ĩcepisset a stipłone đ donādo, vñ tūc obligat⁹ est donās ad donādū. dare aũt est accipiētis facere, ĩsti.de act.§.sic itaq;.& l.vbi aũt.§.fi.ff.de ver.ob. & tūc si euincat̃ & sic appareat rē non tūc factā accipientis poterit agi ac si res nō fuisset data, vt in dictis iuribus, & in l.Iulianus.§.qui fundū.ff.de verb.ob.si aũt donatio incepit a traditione.vt q̃a nulla p̄cedente ꝯuentione, vel ꝓmissione traditur res ex cā donationis, & tunc non debet̃ euictio.l.ad res.ff.de ædil. edic. Si aũt tradēs fuisset in dolo.vt q̃a sciēter tradidisset rē alienā ingnoranti tenebitur ad interesse donatario, si fortè fecit expensas in re q̃ postea euincit̃
20 per id, qđ hñr in l.aristo.ff.de dona. ¶†In legato autē an debeat̃ euictio ꝯclude, ꝙ si legatur res in genere debetur euictio per id, qđ hñr in l.qui concubinā.§.si hæres.ff.de lega.iij.secus si legatur res in specie, q̃a tūc tñr nō debet̃ euictio, & sufficit tradi rē qualis est l.si ex substituto.§.j.ff.de le.j. Fallit, qñ sciēter testōr legasset rem alienam, & idē si ignoranter. Si legasset coniunctæ personę cui verisimiliter etiam legasset si sciuisset alienā.l.cū alienam.C.de leg.& ibi de ma-
21 teria in l.si res obligata.ff.de leg.j. ¶†Vlterius etiam queri pōt quid si moueat̃ qō emptori post rē sibi traditā ante pretium solutum, dicit ꝙ nō tenet̃ soluere pretium, nisi sibi satisdetur de euictione.l.si post ꝑfectā.C.đ euic. ¶An aũt tūc sufficiat vēditori satisdare de euictione ꝓ illa lite q̃ mouetur, an vero tenebitur ēt satisdare ꝓ quacūq; euictione futura gl. dubitauit in l.pe.§.j.ff.de peri.& cō.rei ven. vbi de hoc q̃siuit. & non soluit. Sed de hoc videtur esse tex.in l.fi.ff.de rescin.ven.vbi videt̃ probari, quòd ꝓ omni euictione futura dēt satisdare.& hoc ibi tenuit Bar. & scđm p̄dicta intelligit̃ etiā suppleri.d.l.pe.§.j.qđ tenc mēti. ¶Vlterius aduerte.q̃a prædicta ꝓcedunt, qñ venditur res singularis, q̃d aũt si vendit̃ vniuersitas.recurrēdum est ad l.j.C.de euic.& no.per Cy.in l.qm̃.eo.ti. vbi concludit Cy. quod aut venditur vniuersitas iuris, vel hæreditatis, vel peculium, aut vniuersitas facti, puta grex pecudū, vel porcorū, primo casu concludit ꝙ si ipsa euincat̃ non est dubiū ꝙ tenet̃ de euictione per ea, q̃ no.in d.l.j. Si vero euincit̃ res particularis quæ erat in hæreditate. tunc non debet̃ euictio, nisi ꝓ illa fuit promissum de euictione, vel nisi vēditor affirmasset illā esse hæreditariā.vt leg.& no. in d.l.j.aliàs nō tenet̃, & iō q̃a aut res nō erat hæreditaria.& non vr̃ fuisse vendita ex quo nō affirmauit eā esse hæreditariam: aut erat hæreditaria.& tunc, si euincit̃ vr̃ euinci ꝑ iniuriā, cū de iure ad ipsum emptorē spectaret hęreditas & ꝯñr res hæreditaria. talis aũt iniuria nocet emptori.vt hic patet: si vero vēditur viniuersitas facti, puta, grex pecudū: tūc si euincit̃ aliqua res de ipso grege non debet̃ euictio, nisi fuerit ꝓ illa de euictione ꝓmissum, vel nisi asseruerit illā esse de grege ꝑ id, qđ dixi.s̃.in simili de re hęreditaria: q̃a si res euicta nō erat de grege nō vr̃ fuisse vēdita: quia vniuersitas gregis vēdita fuit nō singula corpora de grege.si aũt erat de grege.tūc si euincit̃ ꝑ iniuriam,

iniuriā,& sic noceri dēt emptori. vt patet,& hæc ītelligit vera,qñ remanet grex. nō obstāte euictione rei euictę,puta,q̄a remanēt nihilominus decē capita pecudū:illa faciunt gregē. l.oues.ff.de abigeis.secus ergo si nō remanerent,nisi nouē,q̄a tūc nō remaneret grex.& iō si euincat̄ decima, pecus debebit̄ euictio, de quo dicendū vt no. ꝑ Cy.in d.l.qm̄.Vlterius pōt quæri,an agi possit re euicta pro ꝑte,cōcludc ꝙ certū est ꝙ sic actione ex empto.l.nauē.ff.de euic.& l.j.eo. ti.cū ibi not.Sed an possit agi ex stipulatione de culpa si fuerit interposita saltem respectu partis euictę. fuerunt opi.de quibus per glo.dictę legis primæ.potes dicere,ꝙ si fuerit euicta ꝑs quota,puta tertia dimidia pōt agi etiā ex stipulatiōe de dupla,nisi totus euincatur,vt no.per gl.in d.l.j.& ideo pōt esse scd̄m Bar. q̄a quo ad q̄dam ex quo seruus remanet ꝑ ꝑte licèt aliqua pars fuerat euicta affert commoditatem in aliquibus ac si in nulla parte esset euictio.Nā seruus cōis pluriū acquirere pōt vni dominorū insoli-
22 dum ex re ipsius dñi stipulādo † vel noīatim vni stipulādo,vel iussu vnius stipulādo.l.v.ff.de stipulatio. ꝫ etuo.& l.ij.ff.per quas perso.nob.acqui. licèt Pet. aliter dicat vt refert Cy.in d.l.qm̄ . ¶Si aūt vniat̄ ꝑs quędā quota, puta vna tabula nauis. & tunc clarū ꝙ non cōmittitur stipulatio de dupla.sed solū actio ad interesse.l.nauē.ff.de euic.An autem tenet̄ venditor ꝓmittere de dupla ꝑ euictione. dic ꝙ non rł̄r.fallit, qñ petitur,vt caueat de dupla pro rebus prætiosis.l. emptori.ff.de euic. vel si id haberet consuetudo per id,qđ hr̄ in l. qđ si nolit.§.q̄ assidua.ff. de ædil.edic. aliàs non tenet̄ cauere de duplo.sed solū de simplo. l.ij.& ibi not.ff.de euic.neutro tñ casu tenetur dare fideiussorē,nisi qō moueretur ante pretium solutum
23 per ea,q̄ hñr in l.si post perfectū.C.de euic. ¶†Iuxta p̄dicta pōt quæri , an ante secutā euictionem pōt aliquo casu agi.Conclude,ꝙ rł̄r non potest agi.l.qui rem.C.de euic.& l.euicta.ff.de euic. Fallit scd̄m gl. in d.l.qui rem.in aliquibus casibus ibi no.per gl. nā fallit si ita est cōuentū videlicet, ꝙ mota lite etiā ante euictionē secutam posset agi.l.siue in libertatē.C. de euic.Itē fallit,qñ quis scienter vēdit rem alienam ignoranti.vt est text.valde notabilis. in l.seruus.§.fi. ff.de ac.emp.ibi tñ non dr̄,ꝙ agitur de euictione.sed qđ agere poterit ad interesse quanti interuenit emptoris rē alienam non fuisse sibi vēditam. Item fallit scd̄m gl.qñ imminet euictio in limine ꝯtractus, hoc est qñ ante pretiū solutū mouetur qō.l.si post ꝑfectā. C.de euic.sed certe ibi non agitur de euictione.Sed nō tenet̄ emptor soluere pretiū , nisi detur sibi fideiussor pro euictione,de quo superius dixi. ¶Itē quarto fallit.scd̄m gl.qñ venditur res alteri obligata emptori ignoranti.l.ex prædijs.C.de euic. Sed certe ibi non agitur de euictione , sed vt liberetur ipsa res ab obligatione,vt ibi patet, an aūt mota qōne ꝯtra emptorē poterit emptor agere ad expensas. glo.vr̄ velle ꝙ non in l.j.C.de euic. & in l.qui absente.ff.de ꝑcu. nā scd̄m gl.aut obtinebit emptor, & tunc condēnabitur sibi aduersarius in expensis, & sic nō intererit sua agere ꝯtra venditorē:aut succūbet. & tūc poterit agere ꝯ̄ vēditorē ꝑ euictione rei & pro expēsis.vt voluit gl.in d.l.si absente.sed Gui.de Cunio ibi,& Bar. in l.venditores.ff.de verb.obli.dicūt, ꝙ licèt nō posset agi p̄sente lite de euictione rei de qua qō,tñ poterit agi ad interesse expensarum : q̄a venditor non defendit tenebit̄ ad interesse [expensarū : q̄a in obligatiōibus facti post morā succedit obligatio interesse.l.stipulationes nō diuidunt̄.ver.celsus.ff.đ ver.ob. & bene facit,qđ hr̄ in l.conquerebatur.ff.iudicatum solui.vbi patet in simili , ꝙ stipulatio iudicatū solui ex clausula defendēdi in ea comprehēsa punitur ad interesse si non fit defensio ꝑ hoc etiā alleg.Bart.qđ venditor tenetur facere,vt emptori liceat rem hr̄e.l. emptorem.§.pe.ff.de act.emp. l.Stipulatio autē hr̄e licere.§.si fortè.ff.de verb.obli. & ideo dēt posse agere ad interesse expensarū si vēditor nō defendat emptorē.dicit etiā Bar.in d.l. venditores.ff.de verb.ob. qđ poterit esse ꝙ emptor obtinebit fortè aduersarius ad expensas,vel in minus condēnabit̄ quā sint expēsę factæ per emptorem etiam si fuerunt moderatę: & ideo non concludit ratio glo.inquantū dixit,ꝙ si obtinebit recuperabit expensas ab aduersario de quo plenè per Bar.in d.l.venditores. & adde superius dictis,quòd de cautela est, ꝙ in instr̄o vēditionis exprimat̄ ꝙ venditor ꝓmittat defendere , & promittat de euictione si moueatur qō de ꝓprietate,siue super tota, siue super parte , vt tollat̄ dubiū de quo superius dixi,& etiā,qđ tangit̄ in gl.d.l.vēditores. vbi vr̄ velle gl. ꝙ promissio in dubio referat̄ solū ad qōnem de proprietate.Bar.tñ tenuit ꝯtrariū videlicet, ꝙ in dubio referat̄ etiam ad qōnem super ꝓprietate de quo dicēdum vt ibi per eum.quid aūt si euincitur aliqua seruitus.recurrēdum est ad l.ad seruitutes.ff.de eui.
24 ¶†Vltimo pōt quæri, an si res restituat̄ mouēti qōnem agnoscendo bonam fidē nō interueniēte sn̄ia , vel renuntiatione, posset agi de euictione.vr̄ ꝙ sic ꝑ ea,quæ hn̄r in l.emptorē . aliàs est.§. solis ex empto. ff.de ac.emp.& ꝑ no.ꝑ gl.in l.at q̄ nā.§.cū eo absente.l.euicta.& l.habere licere.ff.de eui. & in l.qui rē. C.de euic.Bar.vr̄ fuisse cōtrari⁹ sibi.nā in d.l.emptorē.tenet, qđ nūquā committitur actio de euictione, nisi feratur sn̄ia,& res auferatur virtute sn̄iæ per iura præallegata, & per id , quod hr̄ in l.vtique.ff.de rei ven. ¶Nec obst.d.l. emptorem. scd̄m eum,quia ibi bene fuit lata sn̄ia.& facta executio , licèt non fuerit facta defensio per emptorem, quia notorium erat rē esse agentis contra emptorē,vnde dicit etiā ibi scd̄m gl.ꝙ tunc debuit denuntiari autori. q̄a fortè debuisset hr̄e aliquā defensionē q̄ ignorasset emptor, vt vr̄ velle glo.& dicit , ꝙ etiam in notorijs exigitur sn̄ia, allegat,qđ hr̄ in c.cū sit Romona.de appella. & bñ, & qđ no.gl.in c.ad nostrā.el.iij.de iureiur. ipse autē Bar. in d.§.cum absente.& etiam gl.ibi vr̄ velle, ꝙ si emptor sciat rē esse agentis possit agnoscere bonā fidem , & istā restituere absq; sn̄ia. facit d.l.emptorē. s̄m vnū intellectū.& in l.quoties.§.sicut. ff.de admi. tut.dicit tñ Bar.in præallegato loco,ꝙ tunc grauat se emptor onere probandi rem esse istius cui restituit , & ꝑꝑ hoc dicit vnū notabile verbū,ꝙ si fiant per aduersariū positiones suꝑ dominio ipsius aduersarij, ꝙ non tenebitur ille rn̄dere si non vult.nam tenet̄ ille rn̄dere sub sacramēto.l.ij.§.qđ obseruari.C. de iur. cal.& facit,qđ legit̄,& not.c.j.de ꝯfes.in vj.aut oportet ipsum deierare negando illas.aut si ꝯfitet̄ grauaret se onere ꝓbandi de iure aduersarij si volet agere ꝯtra suū autorē:& iō iustè pōt recusare, ꝙ noluit rn̄dere arg.eor.q̄ hñr in l.alias.& in l.q̄ iurasset.§.si pr̄. ff.de iureiuran. & ideo poterit dicere non teneor respondere,sed volo, quod facias probationes de iure tuo.vt sic possit agere de euictione,qđ tene mēti,dicit tñ ꝙ semper debebit denūtiari autori:q̄a licèt emptor putet rē esse aduersarij agentis. tñ fortè vēditor posset hr̄e aliquas defensiones quas ignorat emptor, & sic vr̄ velle,qđ ad hoc,vt absq; aliqua probatione posset emptor agere contra venditorem de euictione requirat̄ ꝙ denūtiet.¶Itē ꝙ non restituat,nisi secuta sn̄ia,& factis ꝓbationibus per agētem. Si autē velit restituere

reſtituere rem ſine ſnĩa.tunc vr̃ velle, ꝙ debeat omnino denuntiare venditori anteq̃ reſtituat, vt veniat ad eum defendendum:& ſi non venit: tunc reſtituat ſine ſnĩa. quia viſum ſibi fuerit agentem fouere iuſtitiam,& per hoc,q̃a agnouit bonã fidem poterit agere de euictione. Sed oportebit eum probare de iure illius cui reſtituit,& iſta vr̃ eſſe concluſio Bar.in d.§. cũ eo abſente. ¶Sed aduerte,quia plus vr̃ ꝙ ẽt ſi nõ ſit facta denuntiatio. Idem ſit dicendum ſi venditor in l.rationabile.alleget.nec oſtendit contra ius illius cui facta ſit reſtitutio, q̃a tunc nõ vr̃ intereſſe ipſius venditoris denuntiationẽ ſibi fuiſſe factã, ex quo apparet eũ non debuiſſe aliquã defenſionẽ cõtra ius illius cui facta eſt reſtitutio.& ſic vr̃ ꝙ ſi excipiat d̃ denuntiatione non facta, & nõ expectata ſnĩa poſſit replicari, quòd ſua non interat ex quo ille cui facta eſt reſtitutio habebat ius, & ipſe venditor non habebat defenſionẽ cõtra tale ius.facit optimè qđ no.gl. in ſimili in l.niſi hoc actum.ff.de pac. & qđ not.etiã Ang.in d.l.decẽ.ff.de ver.ob. Nã vr̃ velle gl.& Ang. ꝙ licet hodie debeat prius diſcuti principalis quam veniat̃ ad fideiuſſorẽ,in auth.p̃ſente.C.de fideiuſ.tñ ſi non fuit facta diſcuſſio,& excipiat fideiuſſor de diſcuſſione non facta poterit replicari, ꝙ ſua non intereſt.q̃a debitor non eſt ſoluendo,& ſic vr̃ eod. mõ poſſe replicari contra venditorem,ꝙ non intereſt ſua denuntiationem factã eſſe, nec expectatã fuiſſe ſententiã ex quo apparet, quòd iſte cui facta eſt reſtitutio habebat ius, nec apparet venditorem aliquã defenſionem habuiſſe, ĩtellige,ꝙ hoc caſu vr̃ poſſe agi actione ex empto pro euictione,nõ aũt ex ſtipulatione deducta, quia illa oĩno requirit rem eſſe euictam per ſnĩam.l.hñe licere.ff. de euic. ſecus in actione ex empto.l.nõ tñ.& l.ſi ei cui.ff.de euic. in q̃bus patet ꝙ ſi emptor ſuccedit dño rei,licèt aliter non euincat̃ res per ſnĩam, ſi tñ conſtat iſtũ eſſe dñm cui emptor ſuccedit põt agi de euictione.& ſic vr̃ eodem mõ dicendum idem q̃n aliter conſtat de dñio alterius, cui reſtituit emptor,licèt ſine ſnĩa fuerit res reſtituta, tutius tñ eſt ꝙ expectet̃ ſnĩa,& expectent̃ probationes agentis,& non rñdeatur poſitionibus eius per id qđ ſuperius dixi,& quòd etiam denuntietur venditori. ſi tñ velles rñdere ad d.l.ſi ei.poſſes dicere ꝙ vbi hoc lucrum hæreditatis, qđ quærit emptor nõ eſt ſibi imputãdum,ſi acceptat hæreditatem illius qui erat dñs rei venditæ,quæ ratio ceſſaret,q̃n abſq; aliquo lucro quis reſtituit rem ipſi qui mouit litem.cum ſubtilizãdo etiam poſſes dicere,ꝙ illa lex ſi ei.etiam haberet locum,ſi dñs legaſſet rem ipſam emptori. nam tunc dr̃ quodammodo ſuccedere ſic in re iſta. ar.l.ad tẽpus.§.j.ff.de vſuca.& tunc fortiter faceret pro eo qđ s̃.dixi.quãdo reſtituitur res abſque ſententia, tutius tamen eſt ſeruare quod ſuperius dixi.& hęc ſufficiãt de materia huius capituli.

¶De locato,& conducto. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Penſio in contractu locationis debet eſſe in pecunia numerata.*

¶Hæc rubrica continuatur in hunc modũ. Viſum, & tractatum eſt in titulo p̃cedenti.de contractu emptionis,& venditionis,verũ quia contractus locationis,& conductionis hẽt magnã ſimilitudinem, cũ dicto ɔ̃ctu emptionis.in tm̃ quòd in aliquibus caſibus dubitari ſolet,an ſit vẽditio, an vero locatio.l.j.& ij. eo.ti.Et inſti.loca.§.adeo.Ideo poſt p̃cedentem titu-
1 lum ponit iſtum, † facit,qđ hr̃ inſt.loc.in prin.& §.j. vbi patet,ꝙ merces,ſiue penſio in contractu locationis debet eſſe in pecunia numerata,ſicut & p̃tium in emp.& ven.l.inter partem.§.ſiue p̃tio.ff.de contrah. emp.poſſet etiã aliter continuari.& ſic,viſo.s̃.ti. p̃x. de contractu emp. & ven.qui celebrat̃ gratia vtriuſque pariter,q̃a ſimiliter contractus locationis, & cõductionis gratia vtriuſque celebratur.ideo poſt præcedẽtem titulum ponitur iſte, facit quod hr̃ in l.ſi vt certo.§.j.ff.com. & de materia in decre.x.q.ij. auth. perpetua.cum ſequenti.

SVMMARIVM.

1 *Legatus de latere poteſt in ſua legatione facere conſtitutionem, quæ durat etiam finito officio legationis.*

2 *Sententia lata per iudicem, quæ forte interdicit exercitium alicuius artis, vel miniſterij, an habeat durare vltra tempus iuriſditionis proferentis.*

3 *Legatus poteſt confirmare conſtitutionem alterius legati ſui prædeceſſoris.*

4 *Vniuerſitas ſcholarium eſt ſubiecta iudici eccleſiaſtico, & ſtatutis iudicis eccleſiaſtici ligantur.*

5 *Doctores vocantur magiſtri.*

6 *Doctorum, vel magiſtrorum appellatione, an veniant ſcholares, vel econtra.*

7 *Prohibitum ſub pœna excommunicationis videtur canon latæ ſententiæ non ferendæ, & nu. 11.*

8 *Excommunicatio, & anathema differunt.*

9 *Scholarium appellatione non continentur ſcriptores.*

10 *Legio quid ſit.*

11 *Præceptum ſi fiat ſub pœna excommunicationis, an cõtrafaciendo incurratur ipſo iure excommunicatio.*

12 *Bononia eſt de patrimonio eccleſiæ.*

13 *Vniuerſitas cenſetur eccleſiaſtica.*

X reſcripto. Excõicati sũt magiſtri & ſcholares Bononiæ qui ante tp̃s ɔductionis conducunt aliorũ magiſtrorũ,vel ſcholariorũ hoſpitia ſine ipſorũ ɔ̃ſenſu.h. d. Et ponit deciſam relationem legati. Secundo ponit conſtitutionem ipſius.Tertio illã publicare mandat.Secunda ibi:conſtitutionem. Tertia ibi:ſtatuẽtes.¶In tex.ibi:tuſculanen. Epi. hic eſt de numero Cardinalium,ſicut Portuen.de quo ſequit̃, & ſimiliter Arbanẽ. de quo.s̃.de confir.vti.vel inut. c.pe.¶Item ibi:noſtram.§.magiſtrorũ.& ſcholarium Bon.cõmorantium.Item ibi. cõueniri.i.conuentionem cum hoſpite facere,ſeu cum dño domus. Item ibi:& conſenſum expreſſum,& tacitũ fauorem præſtando.facit,quod hr̃ de his quæ fi.a ma.par.ca.c.ex ore.& aduerte,quia licèt plus litera.s̃.dicat ſimpliciter de habitantibus,ſeu vbi fit in læſionem, ſeu præiudicium habitantium,tñ vr̃ id reſtringendũ ad ſcholares habitantes,vt voluit Io.An.ſummando, & etiã
1 ſequit̃ hic dñs Ant. ¶†No.primo ꝙ legatus de latere põt in ſua legatione facere conſtitutionẽ, q̃ durat ẽt finito officio legationis.facit,qđ hr̃ in c.ſi.de offi.le.
2 An aũt ſnĩa † lata per iudicẽ per quã fortè interdicit exercitiũ alicuius artis,vel miniſterij hẽat durare vltra tp̃s iuriſditionis proferẽtis.no.in l.puto.ff.de poſtulando.per gl.& in l.ſi.ff.de pœ.vbi concluditur ꝙ ſic ſi cã cognita,& ſeruato iuris ordine fuit lata: aliàs ſecus.facit,qđ no.per gl.in c.a nobis. el j.s̃.de ſentẽ.
3 excõ.¶†Item not.legatũ poſſe confirmare conſtitutionẽ alterius legati ſui prædeceſſoris.Ioã.tñ An.hic dicit,ꝙ confirmare propriè ſpectat ad ſuperiorem,& approbare,& ratificare ad parem, vel inferiorem p̃
4 id quod legi.& no.per gl.in c.ſuper.de offi.le.¶†Itẽ no.vniuerſitatem ſcholariũ fore ſubiectam iudici eccleſiaſtico,& ſtatutis iudicis eccleſiaſtici ligari.facit, qđ tangit hic gl.plene.& qđ dicet̃ ſup ea.& idem ẽt hic dicit de vniuerſitate magiſtrorum, ſeu doctorum nec

nec mirum,q̄a illi subiecti rectoribus vniuersitatis q̄ sunt clerici:& q̄a etiā ciuitas Bon.est subdita ecclesiæ,vt dixi in c.si diligenti.de fōc.iō nimirū si pñt ligari statutis iudicis ecclesiastici . facit.ī.de ap.si duob⁹.
¶Itē no.ꝙ licèt constitutio eoipso, quòd est publicè promulgata liget, de quo in c.j.s̄.de cōsti.& in c.qđ dictis.xvj.di st.nihilominus ad cautelā,nisi in cōstitutione ꝓmulgat̄ pœna excōicationis cautū est, vt plu-
5 ries publicetur.facit,qđ tangit̄ hic in gl.fi.¶†Itē no.
a ꝙ doc.vocant̄ magistri,de quo per gl.in cle.j.[a] de magistris.vbi glo. concludit , ꝙ commentati in legibus vel canonibus vocant̄ doc. In alijs autem facultati-
6 bus vocantur magistri.¶†Item no.differentia est inter magistros,seu doc.& scholares, & sic appellatione magistrorū,vel doctorū non vr̄ cōprehēdi scholares,nec econtra,de quo in proœmio huius libri super salutatione. & aliquid in proœmio sexti, & clemen-
7 tinarum . ¶†Item not. ꝙ vbi aliquid prohibetur sub excōmunicatione, vel sub pœna anathematis,vr̄ esse canon latæ sententiæ non ferendæ , de quo in glossa
8 penultima.& super illa tangetur . ¶†Itē nota dr̄iam esse inter excōicationem , & anathema , de quo per docto.in c. cū non ab homine.s̄.de iudi. q̄a anathema est excōicatio solennis facta cum solennitate.c. dēt.xj.q.iij.sed facta sine sollennitate appellatur simplex excōicatio.¶In gl.ij.propter potentiores.facit. l.j.ff.de alie.iud.& c.j.& ij.s̄.alie.iudi.mu.causa fac. Et no.glo.quæ vult,ꝙ magistri,seu doc.& scholares ibi censent̄ alijs potentiores. ¶In ea. gloss.qui gratia scholariū insunt.facit auth.habita.C.ne filius pro
9 patre.¶†In ea.gl.ibi: vxoratos.quasi innuat gl.secus esse in non vxoratis,cum idem vr̄ dicendum in illis cum etiā de ipsis hic nō loquat̄. & hoc etiam tenet hic do.Ant.& similiter tenet hic do.Flo.mouētur,q̄a hæc constitutio est pœnalis,& in stricta significatione appellatione scholariū non cōtinent̄ scriptores. in materia aūt pœnali vocabula debent accipi strictè, & non largè,de elec.statutū.in vj. & ꝓ hoc etiā alle. do.Anto.q̄a licèt qñ id de quo quærit̄ cōprehendit̄ sub eodē vocabulo q̄uis latè intellecto possit procedi ex identitate rōnis ad extensionem faciendā,vt in tex.cū gl.in cle.j.de elec.tñ vbi agitur de extensione fiēda ad diuersum vocabulū nullatenus cōprehensum sub expresso non vr̄ fienda extensio in materia pœnali exorbitāte.& circa istam materiam extensionis,& qñ fieri possit dicit hic do.Ant.ꝙ aliàs notauit multas glo.in sexto,& in cle.quarū aliquæ vñr velle ꝙ ex identitate rōnis fiat correctio.& hoc tenuisse dicit Nico.de Matha.in repetitione.l. de quibus.ff. de le.& de materia per eū in d.cle.j.de elec. & in c.fi.s̄. de cōsue.cōiter tñ tenet̄ ꝙ ex idētitate rōnis nō dēt fieri correctio,vt ēt voluit auth.quas actiones. C.de sac.san.ec.& de materia extensionis plenariè dixi in l.si vero.§.de viro.ff.sol.ma.Nec ob. allegata in ꝯ̄riū tenēdo opi.glo.nā primo non obstat ꝙ debent verba sumi lato sumpto vocabulo.quia illud nō ꝓcedit in materia pœnali.vt patet.in c.statutū.de ele.ī vj.¶Itē non ob. dum dr̄,ꝙ scriptores sunt gratia scholariū in studio per id qđ vr̄,ꝙ etiam ad illos trahat̄,q̄a id,qđ concernit antecedens vr̄ concernere & ꝯñs , sicr qđ iuris est de principali vr̄ esse de accessorio.Nam pōt dici fm d.Flo. ꝙ nō:sed id hēt locū,& p̄cipuè ī his q̄ sunt strictę interpretationis.facit c.per exemptionē, & c.pe.de priui.ī vj. ¶Itē nō ob.qđ hr̄ ī §.exercitū . vbi dr̄,ꝙ licèt ꝓpriè dimissus ab exercitu dicat̄ propriè esse dimissus a cohorte.Sed illud ideo est,q̄a ibi ꝑ ꝓ demerita fuit dimissus. iō ne delictum remaneat impunitū pœna infamiæ quæ sequitur dimissum ab exercitu sequit̄ etiā dimissum a cohorte fauore publicè vtilitatis cuius interest ne delicta remaneāt impunita.l.ita vulneratus . ad finem.ff.ad l.Aquil.& ī.
10 de sen.exc.vt famæ.q̄d aūt sit legio,& quid† cohors. tangit gl.in d.§.exercitū.& dixi post Io.An. in c.j.ne sede vacan.super verbo Lutanen.Epi.hic aūt de iure cōi non erat delictum añ tp̄s finitum primæ locationis conducere pro tp̄e futuro post finitā primā locationē.l.ne cui.C.loc. & ideo prohibitio facta magistris.& scholaribus non dēt trahi ad scriptores . Nec ob.etiam c.cum in partibus.q̄a ibi non ꝓpriè fit extensio.Sed ex ꝓprio significato id de quo q̄rit̄,vt ibi no.per gl.¶Quod aūt dixit gl. meretrices nō cōprehendi.intellige verū scđm Io.An.nisi participarent delicto cū scholare,vel magistro, puta conducēdo ꝓ illo contra formā constitutionis hic positæ, vel inducendo istū ad conducendū contra formam dictā . nā tunc teneret̄ meretrix, vel concubina participans in tali delicto.ī.de sen.excō.si concubinæ,vñ etiā dicit secus esse si ꝓ se cōduceret habitationem in qua habitaret magister, vel scholaris pro tp̄e secuturo post finē ꝯductionis scholaris, vel magistri. ¶Et aduerte qđ opi.glo.tenuit Io.An.& Goff.licèt Host.Vin. tenuerūt opi.Lau.& pro eo ꝙ dixi circa solutionem.§. exercitū.Facit qđ ibi no.Bar.& Dy.in rl̄a odia de re. iu.in vj.in glo.pe.ibi latæ sñīæ,& sic vlut ꝙ ipso iure contrafaciens sit excōicatus, sed vbi nō esset ipso iure excōicatus,sed excōicādus.tunc esset canon ferē-
11 dæ sñīæ.¶†Et aduerte q̄a gl.hic vr̄ velle,ꝙ vbi aliq̄d præcipitur sub excōicatione , vel sub pœna excōicationis ꝙ contra faciens ipso iure incurrat excōicationem.ꝯ̄riū cōiter tenet̄,& istud tenuit gl.in c.vnico.ī. de sagittarijs.& in c.sicut tuus.ī.de symo.& in c.j.de eo qui fur.or.rece.& in c.cū esses . in gl.fi.ī.de testa. ꝓ ista parte facit,q̄a ista verba sub pœna excōicationis pñt intelligi dupliciter. s.ferendæ , vel ipso iure incurrendæ.In dubio aūt mitior interpretatio dēt sumi in materia pœnali.de re.iur.pœnis.li.vj.& l.si præses.l.interpretationē.ff.de pœnis.& sic in dubio dēt fieri interp̄tatio,vt ipso iure non incurritur excōicatio cū illa sit mitior interp̄tatio.Nec ob.iste tex.quia dēt intelligi ꝙ hic nō recitat Papa verba ꝯstitutionis formal̄r.& ñ erāt formalia verba ꝯstitutiōis illa q̄ hic ponunt̄:sed alia ex q̄bus apparebat ꝙ erat canō latæ sñīæ. vt q̄a fortè fiebat ꝓhibitio sub excōicationis pœna. Sed ipso facto ꝯfaciēs īcurreret pœnā,facit,qđ no.glo. in d.c. sicut tuus.de symo.vñ dicebat hic do. Flo.ꝙ fortè gl.habuit respectū ad factū.puta: q̄a legatus sub excōicatiōes ꝓhibuit,hoc ē excōicauit. & ꝓ hac opi.qđ vbi aliq̄d p̄cipit̄ sub pœna excōicationis, vel sub pœna anathematis, ꝙ non inducatur ipso iure excōicatio,vel anathema si fiat ab hoīe , siue à iure , bñ facit,qđ hr̄ in c.relatum. ad fi.ī.de iure patrona. vbi ꝓbat̄,ꝙ si fiat tale p̄ceptū ab hoīe nō īducit̄ ipso iure excōicatio.vel anathema.facit etiam,qđ hr̄ in c. clericis.§.fi.ī.ne cle.vel mo.vbi ꝓbatur, ꝙ si fiat a iure per solā conuentionē ipso iure non incurrit̄ excōicatio vel anathema.& per hoc vr̄ reprobari opi.dicētium , quòd licèt vbi fit præceptum a iure sub pœna excommunicationis non inducitur tunc excommunicatio ipso iure cōtrauenīēdo.secus,qñ fit ab hoīe, cum mitius agatur cū l.q̄ cū ministro legis.l.celsus. ff.de arbi. Et no.per gl.in c. salonitanæ.lxiij dist.Nō est etiam vera opi.dicentiū,ꝙ si fiat p̄ceptū sub pœna excōicationis non incurritur ipso iure excōicatio cōtrafaciēdo,secus si fiat præceptū sub interminatione anathematis,vel sub excōicationis īterpositione,de qua tetigit gl.in d.c.relatū. sed reprobat ibi per Ioā. And.

[a] In cle.j. Vbi vid d. Car.& vide doc. ī l.quibus præcipua. ff. de ver.sig.vbi de ista materia multū scribūt.

An. Sed aduerte, quia fortiter vr̃ obstare prędictis qđ hr̃ in c.si quem.ĩ.de sen.exc.vbi si iudex excõicat aliquem, intelligitur excõicari maiori excõicatione.nõ minori.& sic verbum, excõico, licet sit aptum ad maiorem excõicationem, & minorẽ iuxta ea quæ legũ. & not.in c.si celebrat.ĩ.de cle.excõ.& in c.a nobis.s̃.de sen.exc.cum ibi no. per Io.An.in præal.c.si quẽ. tñ in dubio intelligitur de maiori, licèt agatur de pena excõicationis, vt ibi patet, & si teneremus rationem quam ibi posuit Hosti. videlicet, ꝙ ideo intelligatur de maiori excõicatione, q̃a pœna spritualis est medicinalis.de sen.exc.in vj.ideo intelligatur de maiori excõicatione, & sic de maiori pœna. secus in pœnis tp̃alibus, in q̃bus in dubio mitior debet̃ fieri interpretatio, & sic de minori pœna debet intelligi.l.si p̃ses.& l.interpretatione.ff.de pœn.rñdetur dicendo eadem rõne, ꝙ licet qñ fit p̃ceptũ sub pœna excõicationis possit intelligi.s.ferendæ, vel quã ĩcurrat ipso facto si cõtra fiat, q̃a ex quo agimus.de sen.exc.q̃ spiritualis, & medicinalis est, qđ in dubio dẽt fieri ĩterpretatio in maiori pena, per id qđ hr̃ in d.c.si quẽ. & sic, qđ incurrat̃ ipso facto excõicatio. in dubio potes dicere, ꝙ istam partem tenere non possumus ꝑꝑ ea quæ hñr in d.c.relatum.& in d.c.clericis.§.fina.in quibus est casus in cõtrarium, vt s̃.dixi. Item nõ posset dici ꝙ alia fuit ratio in d.c.si quem.quare ibi verbum excõico intelligitur de maiori excõicatione, videlicet, quia sicut excõicatio intelligitur scđm vulgarem, & cõem modum loquendi, verba aũt ꝓlata in dubio debent intelligi scđm cõem vsum loquendi. de spons.ex literis. & l.liberum.§.qđ tñ cassius.ff.de leg.iij.quæ rõ cessat in casu proposito.quia licèt non operetur excõicationem ipso iure, saltem operat̃ excõicationem quam habet timere iste cui fit p̃ceptum sub dicta pęna, & per hoc habes istam materiã declaratam.

12 ¶†In ea.gl.ibi:in cis. hoc non procedit scđm d.Flo.cũ ciuitas Bononiæ sit de patrimonio ecclesię. & per ꝯñs habebit iurisditionem in ipsos. facit.s̃.de app.si duobus. Ideo scđm eum hæc rõ non est vera, sed alia rõ scđm eum est, quia iniustũ fuisset interponere legem locatori, cum in re sua quilibet dẽt esse arbiter, & moderator.l.in re mãdata.C.man. & illud voluit finis gl.scđm eum. Sed Host.hic tenuit cõtrarium videlicet, ꝙ locatores ligantur hac constitutione ex eo, quia locando conducenti contra formã huius constitutionis participant in specie delicti ipsius conductoris, & ideo rõne talis participij debent incurrere excõicationẽ per id qđ hr̃.ĩ.de sen.exc.si cõcubinę.& id ẽt sequitur hic d.Ant.& d.Pet.Nec obsi dicatur, ꝙ constõ illa loquitur de conductore, & sic nõ dẽt extendi ad locatorem, cũ sit pœnalis, & ꝑ ꝯñs stricta bñ tñ extendit̃ ad locatorẽ ex natura correlatiuorũ, cũ locator & ꝯductor sint noĩa correlatiua, & in materia ẽt stricta, & odiosa fit extensio de vno correlatiuorũ ad aliud.l.fi.& ibi no.C.de indicta viduitate.vbi statutũ in vxore trahit̃ ẽt ad viros ex identitate rõnis, & per ꝯñs etiã dixit Bar.ꝙ pœna imposita venditori extendit̃ ẽt ad emptorẽ quatenus ꝓporrionari põt, vt ipse notauit in l.fi.ff.de accep.& facit ẽt qđ ipse no. in d.l.fin.C.de indi.vidui.& qđ hr̃ in l.j. C.de cupres.ex luco dam.lib.xj.ad fi.libri. ¶Præterea põt dici, ꝙ participiũ, qđ fit in crimine damnato subijcit̃ ipse locans statuenti, per id qđ hr̃ in p̃dicto capitulo, si concubinæ, & per id qđ superius dixi. In

13 ea.gl.ibi:pro maiori parte. ¶†No.bene ex glo.ꝙ vniuersitas censet̃ ecclesiastica, & sic stãte pars ꝑsonarũ de vniuersitate est ecclesiastica. & sic stante mistura clericorũ, & laicorũ ĩ vniuersitate iudicari dẽt scđm maiorẽ partẽ, facit lex q̃ritur.ff.de sta.ho. & no.Bar. in l.fi.C.de coll.illicitis.& per p̃dicta dicimus, ꝙ vniuersitas scholariũ subiecta est Ep̃o de iure cõi.facit, qđ hr̃ in auth.habita.C.ne filius pro patre, & ꝑ hoc ẽt qđ Rectores vniuersitatis qui sunt capita, sunt & esse debent clerici. ¶In gl.fi.ibi.l.j.in fin.& ĩ.de reg.iur.eum qui certus.in vj. ¶In ea.gl.ibi:publicè promulgata.supple, saltem post duos menses, de quo dicendum vt leg.& no.in c.j.s̃.de consti. & ibi tetigi ĩ in auth.factæ nouæ consti.coll.vj. ¶In ea.ibi:ad cautelã, & hoc p̃æcipuè scđm d.Pet.q̃a scholares quotidie nouiter veniunt. & sic verisimiliter non statim pñt habere notitiam. ¶An aũt sufficiat vt Ep̃s Bononi. dicat̃ obseruare constitutionẽ ipsam quod faciat ipsam legi per scholas.dicit Io.An.post Tan.qđ nõ, q̃a ista non est cõis audiẽtia omnium scholariũ. & ideo scđm eum deberet in congregatione scholarium publicari. Sed vt dicit hic.d.Ant. de facto non seruatur quod fiat ista publicatio, & in desuetudinem abijt. ¶Extra gl.opponitur, ꝙ vr̃ ꝙ ista constitutio cõtineat in se iniquitatem, quia si non est licitum interpellare locatores, vt locent ante tp̃s finitũ, quia iam erit apta via ad deludendum locatorem, q̃a si expectabitur tp̃s finitæ conductionis poterit esse quòd tunc iste q̃ habitabat recedat, similiter ille qui nolebat ꝯducere aliter disposuit quã recipere domum. & sic remanebit vacua domus.soluit Io.An.imaginãdum esse qđ erat certum tp̃s ante finitam locationẽ, qđ erat determinatum scđm consuetudinẽ ad interpellandum locatorẽ, vt dicit hic esse in Bononia in medio augusti, & forte etiam sic erat tp̃e suo.sed hodie vr̃ seruari in festo sancti Petri Apostoli, qđ est circa finem mensis iunij.refutari dẽt domus, vel reconduci, & si nõ refutatur in dubio intelligit̃ reconducta, nisi dñs ante dixerit conductori se nolle dare pro futuro tp̃e, mõ ad propositum dicit Io.An. ꝙ tp̃s istud locationis faciendæ non dico iam factę non erat licitũ.& sic loq̃t̃ hæc decretalis de tp̃e locationis faciendæ non iã factæ.quia aliàs posset sequi absurdũ, de quo p̃dixi.de iure aũt licitum est q̃ncunq; interpellare locatorem ẽt durante tp̃e primæ locationis habituræ effectum post finitam primam locationẽ.ar.l.in tp̃s.ff.de hær. inst.& probatur expresse in l.ne cui.& ibi per Cy.C. locati, sed speciale est hic in magistro, & scholarib⁹ ꝙ non pñt interpellare locatorem ante tp̃s locationis de quo dixi. ¶Vlterius q̃rit̃, an hæc cõstitutio cõstringat locatorem ad locandũ pro secũdo anno illi cui pro primo anno non est locata dicta domus.dicit Host.ꝙ non, q̃a hæc cõstitutio nihil dicit de necessitate locandi in secundo anno, & iõ poterit locare alteri ẽt sine consensu inquilini pro secundo anno:dũ modo lapsum fuerit tp̃s conductionis fiendę:de quo supra dixi:alias id non posset fine ꝯsensu inq̃lini. vt hic ꝓbatur.dicebat tñ hic Gof.ꝙ si nouus inquilinus vult hr̃e pro eodem p̃tio quo antiquus, ꝙ antiquus est p̃ferendus. sicut dicimus in locatore p̃diorũ fiscalium per l.congruit. cum l.seq.C.de loc.præd.fiscalib.xj.d.Ant.hic dicit, ꝙ non reperit̃ iure cautũ istud qđ dicit Gof.nisi in conductoribus fiscalibus, de q̃bus loquit̃ illa.l.congruit. & potuit esse rõ scđm Cy. in d.l.ne cui.q̃a tales conductores fiscales pñt inuiti detineri pro tp̃e sequenti.l.totam.§.fi.ff.de publi.iõ q̃a in isto grauat̃ in alio releuat̃ vt debeat proferri nouiter conducere volentibus si velint idem p̃tium dare, q̃ rõ cessat in alijs.facit quod hr̃ in l.eum qui.ff.de iureiu.dicit do.Ant.hic, quòd ex quadam vrbanitate potius deberet locare antiquo conductori, quam nouo, si vult dare idem pretium, & quodammodo si fiat contra-

contrarium pot dici sibi fieri q̄dam iniuria lata. arg. eius qđ hr̄ in simili.l.j.§.permittit.ff. de aqua quoti. & æsti. vbi et̄ Bart. dicit ꝙ licèt de rigore iuris finito tp̄e emphyteusis non tenet̄ dn̄s antiquo emphyteute concedere.tn̄ si paratus est alij locare,& cōcedere dēt potius cōcedere antiquo quā nouo pro eadē q̄titate aliàs dicet̄ ei facere iniuriam.& vr̄ sentire Bar.ꝙ in isto casu haberet officium insistēdi coram superiore contra dn̄m vt ab hac iniuria desisteret, sicut dicimus in simili de postu.q.a ex ea acquirit̄ ius quoddā gratiosum insistēdi corā superiore,vt gratiā faciat po stulato,q̄ si non facit dr̄ iniuriā facere.scđm ea q̄ hn̄r s̄.de postu.bonæ.el j.& ibi et̄ tetigi.sic et̄ dr̄ de p̄sentato per laici patronū de iure patr.pastoralis.& c.cū aūt.Et no.bene pal.dictū Bart.cū quo transit hic do. Ant.nā facit,qđ si finita sit emphyteusis cōcessa vsq; ad tertiā gn̄ationem , & supersit aliq̄s de quarta qđ dēat illi potius concedi quā alteri.& ad idē facit, qđ no.Bar.in l.j.ff.de priui.cre.an aūt dictum Bar. oīno ꝓcedat tetigi in d.c.bonæ.& tāgā in c.ij.j̄.de feu. nā sæpe de facto isto occurrunt.l.quo aūt . Ad id qđ dictū est,an teneat̄ locator pro scđo anno scholari, vel magistro q. conduxit pro primo dicit d.Ant. hic seruanda esse statuta vniuersitatis,q̄ su ꝑ hoc disponūt . & dixit.j̄.c.proxi.hic esse statutū,qđ pro triennio p̄t scholaris ꝓ eodē p̄tio retinere de iure cōi vr̄ secus ꝑ ea q̄ hn̄r in d.l.ne cui.¶Vltimo tāgit hic Io.An.post Host.an ista constō sit seruanda in alijs scholaribus , quā Bon.& sic an hēat locū gn̄aliter in quolibet studio.Host.hic dicit ꝙ sic.quia aliàs frustratoriè fuisset ista constō hic posita,q.a suffecisset cōstō legati.¶Itē q.a scđm eū olim fuit ī suprascriptione Ep̄o Bon. qđ fuit remotū.Itē vr̄ eadē rō in alijs, & per ꝯn̄s idē ius dēt esse.s̄.de consti.transla.& de transla.c.ij. Pro p̄cictis et̄ qđ hæc constitutio fuit gn̄alis aliter.q.a est clara in corpore iuris,licet de Bon. studentibus loquat̄ facit insti.de iur.natu.gen.& ci.§.sed quid principi,cū sequenti. & ꝑ hoc et̄,q.a fundata vr̄ super bono publico,& cōi.ideo vr̄ ꝙ gn̄aliter habeat locū etiam in alijs facit qđ hr̄.iiij.dist.erit aūt ꝯtrariū tenēt alij , & sequit̄ Io.An. quia scđm eū hæc cōstitutio fuit localis in scholaribus,& magistris Bon.habitātibꝰ, vt patet ex verbis cōstitutionis. & sic non dēt esse gn̄alis. Itē q.a pœnalis est,& per ꝯn̄s restringenda,& nō ampliāda.de iureiu.in pœ.Nec ob.qđ in suprascriptione olim erat Bon.Ep̄o,q.a dicit Io.An.id non esse verū nisi sit talis p̄scriptio remota aīo ampliandi, cū dicit patere ex magistro,qđ determinat̄ solū ad locum Bononiæ.& id dicit d.Ant.esse tenendū. Nec ob.qđ eadē.est ratio,q.a sumus in materia pœnali, & exorbitate a iure cōi,vt patet hic,& in l.ne cui.C.loc. iō non est fienda extensio,per id qđ hr̄ in c.cōstitutio . de reg.iu.li.vj.& de reg.iu.ea q̄ eadē.Nec obst.et̄ qđ ista constitutio clara tn̄ restrinxit se ad certū locū, & est exorbitās,vt prædixi,iō non inducit ius cōe.facit optime,qđ hr̄ in l.neq; dorotheū.& in l.dotati.C.de decurio.li.x.do.tn̄ Flo.hic dicebat,qđ quo ad alia volebat, & inducebat ius ista constō ex quo est inserta in corpore iuris quo ad dispositionē quā continebat ar.c.j.& fi.s̄.de consti.Sed rō pœnæ erat localis,quia ista nō dēt extendi,vt in d.c.statutū.de ele.in vj. Sed verius puto qđ non hēat locum et̄ quo ad dispositionem,vt voluit Io.An.& d.Ant.& etiā hic d.Pe. quia et̄ ista constitutio est exorbitans a iure cōi respectu suæ dispositionis,vt patet ex his q̄ hn̄r in d.l.ne cui . & ex his q̄.s̄.dixi.& ideo non vr̄ extēdenda,& ꝑ hoc nō obstat qđ no.Io.An.in c.dispendia.de rescr.li.vj. super d.gl. vbi in simili dixi idem qđ hic dicit d.Flo. videlicet,ꝙ illud c.licet loquatur in actionibus p̄sonalibus habet locum pœna ibi posita.Nam potes dicere,ꝙ ibi non loquitur in exorbitantibus a iure cōmuni.sed hic secus vt prædixi.

SVMMARIVM.

1 *Locari laicis possunt ad modicum tempus fructus, seu redditus decimarum.& nu.8.*

2 *Dominium directum non transfertur in locatione ad modicum tempus,nec etiam vtile.*

3 *Statutum facere non potest Episcopus ad præiudicium inferioris ecclesiæ.*

4 *Statuta facere potest Episcopus in his quæ spectant ad suam iurisditionem.*

5 *Consentire,an videantur præsentes qui non contradicunt.*

6 *Præsentia cum taciturnitate,an habeatur pro consensu.*

7 *Decimæ,an possint concedi laicis.*

Estra. Reuocat̄ statutū, qđ arctat ecclesiasticos res suas certis locare personis.h.d.vel sic scđm d.Flo.p̄sonæ ecclesiasticę locare p̄nt ꝓuentus decimarū his cū q̄bus conditio ecclesiæ fit melior statuto diecœ.ꝯtrario nō obstāte . Et primo ponit̄ monachorū decisa q̄rela.scđa ꝓuisio,cū declaratiōe. scđa ibi:diecœsanorū.¶In tex.ibi: ad firmā.i.ad annuum censum,vel p̄siones, & est vulgare Anglicorū scđm
1 Io.An.¶†No.j.ꝙ fructus,seu redditus decimarū p̄nt
a ad modicum tp̄s locari laicis,[a] licet non p̄nt laici de nouo infeudare de decimis,vel de iure decimarum, de quo in c.q̄uis.j.de deci.qđ hr̄.s̄.de his q̄ fi.a præl.
2 cum apostolica.¶†Itē no.de materia cōtractus ad firmū,q.a vr̄ pro contractu locationis ad modicū tp̄s in quo non transfert̄ dn̄ium directū,nec vtile.¶Itē no. ꝙ non valet cōstō , vel statutum per qđ restringatur libera facultas cōtrahendi , & limitat̄ ad certas p̄sonas tm̄.nam tale statutum vr̄ esse cōtra ius,vt hic patet,& in l.dudum.C.de contrah.emp. hoc tn̄ intelli ge verū nisi fieret ex cā per id qđ leg. & not.in l.j.C. non licere habitatoribus Metropo.lib.xj.& in preal.
3 l.dudū.in gl.fi.& qđ inferiꝰ dicet̄.¶†Item no.ꝙ Ep̄s non potest facere statutum ad præiudiciū inferioris ecclesiæ,& ad hoc sæpe allegat̄ decre.quod vr̄ intelligendum non subsistēte cā legitima, per id qđ hr̄ in c.fi.de his quæ fi.a ma.par.c. & per id et̄ quod inferius dicetur.¶In gl.ibi: nō modicum impediebatur . supple,ex quo non poterant libere locare, cui volebant oportebat eos interdū locare cui nolebāt.¶Et not.ꝙ licèt iste decimæ essent inter fines parochialiū ecclesiarum, tn̄ spectabant ad monachos forte ex donatione sibi facta per laicos,qui illas tenebant in feudū ab antiquo interueniente cōsensu Ep̄i in dicta donatione f̄m ea quæ hn̄r in c.cū apostolica. licèt aliàs de iure cōi spectarent ad ipsos parochiales presbyteros in quorum parochijs erant dictæ decimæ.j̄.de resti.spo.ad decimas.lib.vj.¶In ea.glo.ibi: Papa tollit statutum.supple,de facto, quia de iure non vr̄ valere tanq̄ irrationabile,& contra libertatem ecclesiæ, & ipsius vtilitatem, & sic de iure non valebat.s̄.de consue.c.j.& de his q̄ fi.a ma.par.c.c.j. & ita etiā voluit hic d.Ant.nec est nouum,qđ illud qđ de iure nō valet de facto tollat̄ quatenus de facto ꝓcessit,per id qđ
4 hr̄ in l.j.§.j.ff.de fer.& s̄. de ele.auditis.ī fi.¶†Et aduerte,quia concludit hic Inn.ꝙ Ep̄s facere potest statuta in his quæ spectant ad suam iurisditionem non autem ad præiudicium inferiorum ecclesiarum , vel inferiorum sibi subditorum,qđ dicit ꝓcedere et̄ si fit cum cōsensu capituli,nisi fieret etiam cōsentiētibus Ep̄i inferioribus , vel nisi fieret statutū ipsis p̄sentibꝰ quasi tacite intelligatur,tunc in inferioribus, vel nisi fieret

[a] ¶Locari laicis. Adđ hic Pau.de Cas.in cōs. 136 . & in consi. 156. doc.in l. in quorū.ff. đ pign.& per hic scribētes.

fieret statutũ ipsis pſentibus,& non cõtradicentibus quasi tacite intelligant tunc consentire,facit de reg. iur.is qui tacet.lib.vj.qđ hr̃.s̃.de maio. & obed.c.fi. & istud etiam vr̃ loqui.hic Host.sed Ioan. An.hic vr̃
5 velle contrarium videlicet,ꝙ † præsentes,licèt nõ cõtradicant non hñt pro consentientibus. Si non apparet de eorum cõsensu per no.per Inn.in c.in genesi. de ele.& per gl.in præal.reg.is qui tacet.vbi nota. ꝙ qñ agitur de præiudicio alterius,tacens nõ hr̃ pro cõsentiente.secus qñ agitur de fauore. facit qđ hr̃ in l. qui patitur.cum ibi no.per Cy.in l.Lucius.C.de pc. & qđ no.per Bar.in l.quæ de dotis.ff.sol.mat. & istã partem vr̃ hic sequi d.Ant.& etiam.d.Pet.limitat.tñ d.Ant. hoc verum,nisi iusta cã subesset in statuendo ad præiudicium alterius. q̃a tunc valeret ẽt sine consensu ipsius inferioris.facit qđ leg.& not.in c.fi.ff.de his q̃ fi.a ma.par.cap.aliàs non subsistẽte cã iusta,nõ valeret statutũ in p̃iudiciũ alterius inferioris nõ consentientis.¶Si aũt intelligas, ꝙ ecclesia istorũ monachorũ fuisset adempta.tunc clarũ, ꝙ ad p̃iudiciũ ipsius non potuisset statuere,& multofortius qñ nõ est exempta. nã in ecclesia exempta nullã hẽt iurisditionem saluo nisi illa haberet capellas non exẽptas, q̃a tunc rõne taliũ capellarũ ecclesia talium monachorum censet̃ subiecta Epõ.ĩ.de priuil.ex ore. & facit qđ leg.& no.in c.dilectus.s̃.de off.or.& no.bñ qđ dictũ est,videlicet, ꝙ Eps ad p̃iudiciũ inferiorũ ecclesiarũ ẽt cũ ꝯsensu capituli non hẽt ptãtẽ faciendi statutũ sine ꝯsensu illarũ,nisi cã ltĩma subsistente.facit, qđ no.in simili per Inn.& Io.An.in c.in nr̃a.de iniurijs.& qđ no.per gl.pe.& qđ ibi ẽt dixi.s̃.de his q̃ fi.
6 a ma.par.cap.c.j.¶†Aduerte tñ ad id qđ dictũ est de p̃ntia inquantũ ius vult qđ p̃ntia cũ taciturnitate hr̃ ꝓ ꝯsensu ẽt respectu illorũ,de quorũ p̃iudicio agit̃, d.Flo.hic dicit,ꝙ ꝯtrariũ cõiter no. in d.c.in genesi. & in d.regula.is qui tacet.li.vj. ipse tñ dicit saluãdo Inn.ꝙ põt dici,ꝙ hoc operat̃ ptãs Epi qui gñaliter pt rñdere,& statuere in tota diecę. & scđm eũ vr̃ ꝙ valeat statutũ si grauatus per illũ non contradicit, cum possit cõtradicere. sed de iure verius vr̃ dictũ Io.An. & sequaciũ, ꝑ not.in d.c.in genesi.& in d.regula is q̃ tacet.licet d.Flo.aliter dixerit,vt p̃dixi,& licèt ẽt aliter dixerim in prædicto.c.j.de his q̃ fi.a ma.par.cap. sup gl.pe.in quadã additione.Si tñ vis sustinere Inn. põt dici, ꝙ vbi actus,q̃ fit ad præiudicium p̃ntis non valet,nisi consentiat,tunc tacẽs hr̃ ꝓ consentiente.vt no.per gl.& doc.in c.nõne.de præsum. & per gl.in l. Caius.ff.de pig.act.& ĩ l.sæpe.ff.de re iudi.secus vbi actus in se valet,seu põt esse validus ẽt isto non consentiente,exẽplum patet,si vendit̃ aliena res p̃nte, & dño tacente. q̃a valet venditio.l.rem alienã.ff.de cõtrahen.emp.licèt non præiudicet ipsi dño non cõsentienti.vt no.in d.c.& in d.l.Caius.& iõ in proposito, si statutũ sit ad p̃iudiciũ p̃ntiũ, cũ non videat̃ valere sine consensu illorũ,de quorũ p̃iudicio agit̃. nã non vr̃ statuens hr̃e in hoc ptãtem per istum text. & ꝓ id qđ dixi super gl.ideo si fit statutũ ad p̃iudicium pſentiũ,& nõ ꝯdicunt, vr̃ ꝙ intelligant̃ cõsensisse ex quo aliàs non valebit statutum sine ipsorũ consensu. per
7 no.in d.l.Caius.& in d.c.nõne.¶†In ea.gl.in fi.facit qđ hr̃.s̃.de præscr.cãm.& per istã gl.& iura alle.in c. regula.vr̃ ꝙ non põt concedi decima laicis.contrariũ vr̃ velle tex.iste, sed forte gl.voluit soluere ꝙ ius decimarũ tanq̃ spũale non põt vẽdi, vel locari ẽt laico. sed fructus decimarũ bene p̃nt concedi laico. põt ẽt dici secundo, ꝙ locatio fructuũ decimarũ põt ad tps fieri laico.& ita loquitur litera non aũt imperpetuũ. facit qđ hr̃ in c.q̃uis.ĩ.de deci.d.Ant. coniungit has solutiones concludens,ꝙ ius decimarum non põt cõcedi laico,vel locari ẽt ad tps.sed fructus, seu redditus decimarum bene p̃nt locari laico ad tps non imperpetuum,vel ad tps non modicum. & quid dicatur tps nõ modicum.recurre ad no. per gl.in cle.j.de re.ecc.non alie.¶Nec ob.p̃dictis qđ hr̃ in c.iudicatum. 89.dist.quia ibi vetat administrationem,& ptãtẽ laico super clericos.facit quod hr̃ de ætat. & quali.c.ij. hic autem permittit laico locari fructus decimarum ad tps ex quo plus offert, & in hoc procuratur vtilitas ecclesiæ,ideo hoc tolerat̃ in p̃al.c.q̃uis.ĩ.de deci. & pro isto tex.facit quod hr̃ in x.q.ij.c.hoc ius.do.tñ
8 Flo.hic dicit ꝙ † decimæ non p̃nt locari ti. perpetuo laicis,sed tp̃ali sic,ẽt posset iste text.intelligi,& ratio diuersitatis scđm eum est,quia titulus perpetuus dat ius vtile, quod ius censet̃ spirituale ex quo esset perpetuum.talis aũt iuris laicus non est capax d.c.cãm. de præscr.facit ad prædicta quod legi.& not.in l.j.& ij.ff.si ager vec.vel emphy.petatur.per locationẽ autem temporalem solum acquirit̃ ius tp̃ale respectu receptionis fructuum, aliàs perceptionis, põt autẽ dici ꝙ transferatur vtile ius decimarum,& ideo nullum ius spirituale tũc acquirit laicus, sed solum ius temporale percipiendi fructus remanente iure spirituali decimarum penes ecclesiam.Et per prędicta vr̃ ꝙ licèt ecclesia locet decimam laico ad tps modicũ non vitietur possessio,quia per hoc non intelligit̃ cõcedere ius spirituale decimæ,quia id non posset,licèt concessio esset tp̃alis,vt notabiliter voluit hic gl.Sed potius intelligitur prouẽtus, vel fructus decimarum locasse.Et ad hoc bene facit,quod hr̃ in c.querelam. ĩ.ne præl.vices suas, vbi toleratur locatio ecclesiæ facta ad tps modicum, quia intelligitur facta respectu prouentuum ecclesiæ,quod tene menti. ¶Extra gl. inducitur decretalis ista per Io.And.contra statutum vniuersitatis, quod non permittit ciuibus de maiori pretio locare domum in qua inhabitat scholaris, vel doctor quam locauit in præsenti anno.nam vr̃ esse ꝯ libertatem ipsorum ciuium sibi de iure cõi competẽtem in locando.l.ne cui.C.eo.ti.& dicit hic do.Ant. fore statutum quòd pro triennio põt scholaris ꝓ eodem pretio retinere,& sic quodammodo vr̃ Io. And. innuere statutum non valere, & similiter do.Flo.& do.Pet.hic.Sed do.Ant. defendit statutum prædictũ ab hac decretali, quia statutum de quo in litera non habeat iustam causam statuẽdi id quod statuebat,secus in statuto vniuersitatis. Nam quod ex priuilegio vel ex statuto illud concedatur scholaribus vr̃ subesse legitima causa, quia publica vtilitas vr̃ versari in fauendo ipsis scholaribus. facit, quod hr̃ in l.j.C.de studijs liberalibus vrbis Romæ.lib.xj.& in l.j.ad fin. per Bar.ff.sol.mat.vbi etiam dicit Bar.& tangit gl.in d.l.j.quod iuxta domum scholę non potest venire faber ad habitãdum ne impediatur publica vtilitas studentium.dicit tamen hic do.Pet.quòd si faber præuenisset in habitando scholarem qui vellet ire ad habitandum prope habitationem fabri ex quo esset iam præuentus non posset istum expellere,qđ tene menti.Dicit etiam hic Io.And. se consuluisse,quòd vnus canonicus non potuisset locare fundum prebẽdalis. vel domum alteri canonico.& sic etiam transit dom. Flo.quod oportet omnes canonicos tali statuto consentire.Sed do.Ant.dicit hic dictum Ioan.And.non procedere causa iusta non subsistente.secus si subesset iusta causa, vt quia forte si locaretur extraneo nõ de facili posset retrahi ad manus ecclesiæ sine scandalo.& ideo ponderandum erit,an subsistit causa statuendi secundum eum.

SVM-

SVMMARIVM.

ROpter. Non pōt summari breuiter multitudinē dictorum f̄m Io.An.vel pōt dici f̄m do. An.sic summā do.Propter sterilitatē [a] ex qua conductor magnū dānū ꝯseqt fit remissio p rata, nisi cū vbertate præcedentis, aut sequētis anni sterilitas valeat cō pensari.h.d.primo. Et locator inqlinū de domo cōducta expellere non potest ante tp̄s cōductionis,nisi in iiij.casibus,in litera expssis.h.d.scd̄o,& diuidit̄ in duas principales.nam primo loquitur in prædio rustico.scd̄o in pdio vrbano.secunda ibi: verū.¶†Not.

1 p p sterilitatem vnius anni contingentē fieri dēt remissio pensionis p rata fructuū nō collectorū, saluo, nisi sterilitas cū vbertate pcedentis,vel sequētis anni valeat cōpensari. ¶Itē no.q ppter sterilitatem ne dum cōtingentē casu fortuito. sed etiam vitio rei dūmodo non interueniat culpa coloni dēt fieri remissio pensionis p rata, qd̄ est intelligendum f̄m ea, q̄

2 tangunt̄ in gl.ij.¶†Itē no.quatuor casus in quibus licitum est locatori expellere ꝯductorem ante finitū tp̄s locationis. Primus est qn̄ superuenit necessitas locatori habitandi domum.Quæ autē possit esse necessitas talis,tangit hic gl.iiij.Secundus est quādo superuenit necessitas reficiendi, seu reparandi ipsam domum. secus ergo si tpe locations eadē necessitas imminebat,qa tunc non posset propter hoc expelli. ar.a sensu ꝯrio hui⁹ tex. qd̄ est in iure validū.s̄.de his q̄ fi.a præla.cū apostolica.cū ibi not.& sic facit qd̄ si qs contrahat cū aliquo, & postea ea supueniat suspicio fuge ppterea,qa ex postfacto malefecit facta sua q tunc pōt creditor petere, q detineatur tanq̄ suspectus. secus, si non supuenit noua cā suspicionis.l.si creditores.& p Bar.ff.de his,q̄ in frau. & facit,qd̄ ipse no.in l.ait ptor.§.si debitorē.in eo.ti.& plenè etiā tāgit Ang.in sua repetitione.l.nemo carcerem. C.de exactoribus tributorum.li.x.facit etiā ad pdicta, qd̄

3 hr̄.l.is a quo.§.fin.cū.l.seq.ff.vt in pos.leg. ¶† Quid autem si mulier ꝯtrahat matrimoniū, & det dotē illi q malè facit sua facta, videt̄ q si ex postfacto incepit malè facere possit repetere dotē etiā constāte matrimonio,p ea q̄ superius sunt dicta.secus videret̄ si tpe datę dotis malè faciebat. Sed tn̄ fauore dotis vr̄ idē dicendū ac si ex postfacto incepisset malè facere. vt hic voluit do.Pet.& Bar.in l.si constante.ff.so.ma.& facit ad pdicta,qd̄ habet̄ in c.per vestras.s̄.de dona. inter virū,& vxo.& quod le. & no.in l.adhuc. C.de iure do. Tertius casus qn̄ puersè inquilinus versat̄ in domo locata,de quo hic in glo.antepe. Quartus, qn̄ canonem,seu pensionē per biennium non soluit

4 nec moram.ī.breue tp̄s purgauit. ¶†Vltimo not.q colonus propriè est in villa, & in prędio rustico. sed inquilinus in ciuitate,seu in prædio vrbano,facit,qd̄

5 habetur in l.re pignoris.ff.de acqui.pos. ¶†In gl.ibi: etiā seminis nō superfit,&c.& sic videtur velle gl. q magnū incommodū,seu damnū,& consequenter sterilitas dicat̄ esse quando non recolligitur semen, qd̄ hr̄ in d.l.ex ꝯducto.§.j. & in l.si vno.§.vbicunq;.e.ti. gl.vero ī l.licet.e.ti.dicit, q inspici dēt vulgi opinio. & sic si opinio vulgi hēt, q fuerit sterilitas isto anno. tūc fit remissio fiēda,& hēat locū iste text.aliàs secus. & p ista opinione facit, q ī talib⁹ vr̄ attēdēda opinio uulgi.p id,qd̄ hr̄ in l.j.ff.de decurionibus. & in l.cū delanionis.§.asinam.ff.de fundo instructo.& facit.ī. de spō.ex lr̄s. uñ si dicāt coloni optimas segetes habemus,& nō sufficimus ad colligēdū fructus, uel ad recipiēdū illos oīa uasa sunt plena. & sic cōiter uulgariter oēs coloni loquunt̄.tūc ann⁹ dr̄ fertilis. Si uero dicāt nil ualēt reddit⁹, operas nr̄as pdimus uis semē recollegimus, iste annus dr̄ sterilis.Ista opinio ēt placuit gl.ī l.si uno.ī pri in.ff.locati.Pe.tn̄ nō placuit. & hāc opi.ēt gl.tenuit in d.l.licèt.C.eod.& hāc opi. sequitur hic do.Flo.dicens iure tenere, quòd in hoc stetur communi opi.colonorum,seu vulgi, ar.prędictæ.l.ibi de fluminibus, & prealleg.decre.ex literis. ī.de spon.hāc ēt opi.dicit d. Ant.cōiter placere do-Ioan.ab Imo.super iij.Decret. Dd ctoribus

[a] Propter sterilitatē. Ad intellectum huius materię uide d.Andre. Sic. in quodā consi.(uo inci. scripsit ppheta, ubi latè d hoc. Pau.de Ca. ī cōsi.54.ī ci.quia exceptiones. & dominus Alc.d Imo. cōsi.vj.scda parte.

doctoribus.Sed Petro,vt refert Cy.in d.lege.licet.nõ vr̃ placere. nã dicit,ꝙ in vno agro posset esse sterilitas.& in alijs nõ.Sed vt dicit Cy.in d.l.licet,& ẽt Io.An.hic põt dici,ꝙ ẽt tũc,quò ad illũ agrũ cõsiderabitur opi.vulgi.& dicit d.Flo.ꝙ fiet remissio in tota pẽsione,si nihil fuit ꝑceptũ.alˢ si aliq̃d fuit ꝑceptũ fiet ꝓ rata remissio.¶Sed aduerte. q̃a prima opin.nõ vr̃ esse gñalis. q̃a nõ haberet locũ in vineis,& pratis in q̃bus interuenit semen, facit qđ no.Sal.in d.l.licet. vbi tenet scđm opin.sed attende.q̃a ipsa opinio non clare ꝓbatur iure, q̃a in materia ista iura non debẽt ꝯsiderari vulgi opi.sed debent cõsiderari, an interueniat casus ꝑꝑ quẽ magno incommodo efficiat̃ conductor.vt hic patet ĩ d.l.vñ ꝑꝑ hoc fortè.Alij dixerũt tertio ꝙ tunc dr̃ esse sterilitas qñ non percipit̃ dimidia fructuũ, vel redditũ qui cõsueuerunt cõiter ꝑcipi. vt si cõiter percipi ꝯsueuerunt ex agro locato.xx. corbes.tunc,si percipiantur.x.nõ erit sterilitas.quia non ꝑcipit minus q̃ dimidia eius, qđ cõsueuit percipi cõiter. & istã opi.vr̃ seq̃ gl.in d.l.si vno.in princi. vbi dicit, ꝙ si ex fundo cõiter consueuerunt percipi xxx.si ꝑcipiant̃.xv.nõ erit sterilitas. q̃a ista sunt dimidia de.xxx.& sic dimidia eius,qđ ꝯsueuit percipi.secus si minus fuerit perceptus quam.xv.& istã opi.vr̃ sequi Azo in summa.C.locati.in versic.Itẽ agitur ex cõducto,& sequẽti. & ꝓ ista opin.bñ facit,ꝙ vbi nõ percipit dimidiã,ꝙ cõsueuit percipi, satis vr̃ posse dici, ꝙ tunc conductor afficiatur magno incommodo, sicut etiam in simili dicimus, ꝙ quis dr̃ esse enormiter deceptus, qñ in ꝯhendo fuit deceptus vltra dimidiam iusti ꝑtij.s̃.ti.j.cũ dilecti.&.c.pe.& istam opi.ẽt posuit Bal.in d.l.licet. & ipsam ẽt hic vr̃ tangere do. Ant.licèt nõ videatur bñ explicare, seu exẽplificare ꝓut.s̃.exemplificaui.Io.An.post Host.vr̃ dicere,ꝙ si de tribus starijs terræ locatis pro tribus solidis singulo anno, vel tribus aureis consueuerũt haberi cõiter xv.corbes,si cõtingat in quo habeant̃.xxx.annus erit fertilis. Si vero percipiantur solum.x.vel minus erit sterilis,& vult Io.And.& silr̃ Hosti.ꝙ si percipiant̃ in vno solum.x.censebit̃ esse sterilis ꝓ tertia parte pẽsionis, & f̃m eos fiet remissio ꝓ rata, & sic pro tertia parte pẽsionis,& ideo solũ duo solidi, vel floreni tertio retento,nisi annus p̃cedẽs fuisset fertilis. puta,q̃a perceptę fuissent.xxx.corbes.nã tunc integraliter soluent ipsa tria ꝓ ipso anno in quo fuit sterilitas ꝓ tertia pte. nã illa põt cõpensari cũ fertilitate p̃cedẽtis anni.Et idẽ ẽt dicũt,si in pręcedẽti anno.xx.fuissent percepta.& sic quinq; vltra id,qđ cõsueuit ꝑcipi. nã illa quinq; sunt tertia pars eius, qđ consueuit ꝑcipi. q̃a sunt tertia pars de quindecim,& illa possunt computari cum tertia anni in qua fuit sterilitas pro ipsa tertia,q̃a solũ.x.fuerũt ꝑcepta f̃m eos. Sed certè ista opi.nõ placet. q̃a nõ reperitur iure cautũ, ꝙ damnũ cõtingens ꝓ tertia parte eius,qđ cõsueuit percipi habeat inducere sterilitatem, seu ꝙ ex hoc dicatur annus sterilis,nec ẽt reperitur cautũ, ꝙ tunc dicatur colonus affici magno incommodo. ¶Præterea f̃m opi. p̃dictorũ vñr si essent ꝑceptę.xij.corbes cũ dimidia ĩ dimidia tertię ptis diceret̃ sterilitas.& ꝯñr,ꝙ ꝓ dimidia tertiæ partis pensionis deberet fieri remissio, qđ nõ reperitur iure cautũ,nec vr̃ ẽt in se verum, q̃a nõ põt dici,ꝙ tunc colonus magno incommodo afficiatur,vt de se patet,& ideo ista opi. nõ vr̃ de iure ꝓcedere licèt istã videat̃ hic sequi Io.An.& Hosti.& ẽt d.Ant.hic in vltima q̃stione primę ptis ante gl.scđæ ptis. Alia fuit opi.Ia.de Are.q̃ dixit,ꝙ sterilitas esset qñ consideratis expensis occurrentibus circa fructus cum ille ipso iure fructus dominant.nã si uctus dñr q̃ supersunt deductis expẽsis,seu sumptibus.l.si uctus. ff.sol.ma.& l.fundus q̃.ff.fami.erc.& l.j. C.de fruc. & li.expensis.Vnde si põderata pẽsione,q̃ soluitur, & sumptibus occurẽtibus circa fructus reperitur colonus deceptus vltra dimidiã iusti ꝑtij. vt q̃a fructus qui subsunt non ascendunt ad valorem dimidij ꝑtij, qđ soluit colonus pro pensione,tunc dicetur esse sterilitas,& affici colonus magno incõmodo, per id qđ hr̃ in simili in l.ij.C.de rescin.ven.& s̃.ti.j.cũ dilecti. & c.penul.ista opi.tetigit Cyn.in d.l.licèt, & eam ẽt tetigit Bal.& vr̃ ẽt cum ipsa transire,licèt ẽt Bald.ibi transire videat̃ cũ opinione tertia q̃.s̃.dixi. & istam opinionẽ ẽt vr̃ sequi Bart.in d.l.licèt. & in l.si vno.§. vbicunq;.ff.eo.ti.¶Sed ꝯ istam opinionẽ facit,quod in cõsideranda deceptione vltra dimidiã iusti ꝑtij,vr̃ ꝙ debeat attẽdi tp̃s ꝯctus.l.si voluntatẽ.C.de rescin. ven.& s̃.ti.j.cũ dilecti.& ibi not.& ꝑꝑ hoc ista opin. placet Salyceto in d.l.licèt,sed do.Anto.hic vr̃ velle ipsam defensare in ver.& si dicas. nã dicit,ꝙ ꝯriũ ꝓcedit qñ fit ꝯctus super re, quę est in rerum natura, sed hic loquit̃ qñ fit super spe fructuũ percipiẽdorũ, ideo oportet tũc expectari futurũ euentum, & ita intelligatur ista opin.dixit etiã Barto.in l.merces.§.vis maior.ff.de eo.ꝙ debebit haberi respectus ad valorẽ qui erat tp̃e contractus,& non ad valorẽ ipsorũ fructuum qui ex tp̃e post sunt percepti per dictã.l.si voluntatẽ.istud tñ non bñ videt̃ iure aliquo ꝓbari, & ideo nõ videt̃ esse tutũ illud tenere per ea q̃ hñr in l. illam.C.de colla.& s̃.de transla.præla.c.ij.¶Nec ob. d.l.si voluntate,q̃a vt dixi loq̃tur qñ cõtractus fit super re q̃ est in rerũ natura.hic aũt licèt locet̃ fundus. qui est in rerum natura,cũ id fit ꝑꝑ spem fructuũ ꝑcipiendorũ qui nõ sunt in rerũ natura anteq̃ nascantur.facit,qđ ipse idẽ Barto.notauit in d.§.vis maior. ¶Alia fuit opi.in d.§.vis maior.licèt do.An.hic allegẽt eũ illã ponere.l.ex cõducto. in §.itẽ tñ quidã.ff. eo.aliàs est ille.§.vis maior.nã ibi non tenet opinionẽ q̃ tenuit in d.l.licèt.q̃ fuit Ia.de Are.

6 ¶†Sed dicit aduertẽdũ, an cõtractus locationis hẽt in se quandã tacitã vẽditionẽ redditũ, & est similis cõtractui vẽditionis.l.j. & ij.ff.locati. hoc supposito dicit, ꝙ hęc materia,& mens eius declarari, & colligi põt per ea quæ hñr in l.si necessario.§.qđ si pręsente.ff.de ꝑicu. & cõmo.rei vẽ.& in l.nec emptio.ff.de ꝯrahẽ.emp. In ista enim locatione f̃m eum vident̃ fruct⁹ quodãmodo conditionaliter vendi cũ nascuntur,vñ dicit,ꝙ sicut si venditio sit cõditionalis,& res vendita nullo modo subsit tp̃e euenientis cõditionis, vt q̃a vendo seruũ sub ꝯditione, si nauis ex Asia venerit,& seruus ante moritur nõ tenebit venditio.secus si viuat,licèt sit deterioratus.q̃a tunc bñ tenet cõtractus,& tenebitur emptor ad pretiũ, vt ex his quæ habentur in d.§. quòd si præsente,& in d.l.nec emptio.similiter eodẽ modo dicit in ꝓposito, cũ redditus videant̃ venditi ꝯditionaliter,si ꝯtingat,ꝙ deductis expẽsis nihil supsit deficit ꝯtractus ꝑꝑ defectũ rei nõ subsistentis tp̃e ꝯditionis natiuitatis ipsorũ fructuũ. q̃a iuris fictione non cẽsent̃ extare, si nihil superest deductis sumptibus in d.l.fructus.cũ alijs ꝑalle.superius.& iõ tũc nõ tenebit̃ colonus ad soluẽdũ ꝑtiũ,seu pẽsionẽ. & põt tunc dici esse sterilitatẽ. Si vero aliq̃d deductis sumptib⁹ supsit,licèt id sit modicũ,tũc poterit agi rẽ subesse licèt deterioratã. iõ debebit solui integrũ ꝑtiũ, nec poterit agi ad remissionẽ mercedis ar.dicti.§.q̃ si præsente.dictæ.l.nec emptio,& istam opin.sequitur in dicto.§.vis maior.sed certę ista opi.non placet. q̃a vt dicit do.Anto.si ista opi.& hæc doctrina,seu theorica sit vera nunquã fieret remissio ꝓ rata, imo semper

aut

aut fieret remissio, aut in totū, ut in nihil, q̄q est ɔtra istū tex. dū dicit ꝓ rata, &c. & in l. si vno. §. vbicūq;. ff. eo. vbi similiter dicit fieri remissionem pro rata. Præterea, vt dicit dominus Ant. si considerentur iura in hac materia, non videntur ponderare, quòd videat̄ esse venditio. Sed aliter ponderant rationem. quia dicunt, quòd ideo fieri debet remissio propter magnū damnum. quia bonafides id exigit, vt patet in d. l. licet, vel quia ęquum est, quòd pro rata damni fiat remissio, qn̄ magno incommodo afficitur colonus. vt hic patet. & ideo videtur quòd dicta opinio Bart. non sit bona Et pro tanto concludit considerari debere consuetudinem reddituum. vnde dicit, quòd si contigat, quòd in redditibus attento eo, quòd cōsueuit percipi sit tanta sterilitas, quòd reperiatur colonus deceptus vltra dimidiam iusti, pretij poterit tūc agere, vt fiat sibi remissio mercedis. aliàs secus. vnde dicit, quòd si consueuit percipere. xx. si recipit. viij. vel ix. non habet tunc dimidiam eius, quod consueuit habere, & pro quo soluit pensionem. Ideo tunc censetur esse sterilitas, secus si recipit. x. vel vltra, & hāc opi. dicit sibi placere, & fuit originaliter opi. glo. licèt ipse non allegat in d. l. vno. in princip. & Azo in summa. s̄. loca. in versi. Item agitur ex conducto, & sequentibus, & sic secundum eū potest dici, ꝙ quò ad quid qn̄ fit locatio fundi colono videt̄ fieri q̄dā tacita venditio de spe perceptionis fructus. ideo si decipitur in hac spe vltra dimidiam iusti pretij habebit remedium. l. ij. C. de rescin. vend. & s̄. tit. j. c. pe. & hoc ne decipiatur, & vt sibi fiat remissio pro rata. Sed aduerte, quia si dicimus censeri factam venditionem tacitè de spe perceptionis fructuum, videtur quòd debeamus inspicere tempore contractus per ea q̄ habentur in l. si voluntate, per præallegata. & per id quod dixi in c. cum dilecti. in c. pe. s̄. tit. j. vnde si cōmuniter quilibet pro tali spe dedisset pretium, quod dedit colonus, vel etiam, si minus dedisset dummodo non sit minus q̄ dimidia eius, quod communiter fuisset datum non habet locum remedium dictæ. l. ij. nec dicti. c. cum dilecti. licèt postea fortè eueniat, ꝙ tantum non percipiat prout sperabat. facit, quod hr̄ in l. si iactum. ff. de ac. empt. & ideo melior ratio dicit̄ tenendo opinionem prædictam, quòd quando percipit minus dimidia eius, quod consueuit percipi. tūc dicatur esse sterilitas, potest dici, ꝙ ratio sit non illa, quia reperiatur deceptus vltra dimidiam iusti pretij. q̄a vt dixi, quò ad illam dēt inspici tempus contractus, si sit ratio. quia ex quò percipit minus, quam sit dimidia eius, ꝙ ɔsueuit: cēset̄ affici magno incōmodo sicut in simili censetur esse magnum incommodum, & enormis læsio qn̄ a principio tempore contractus quis decipitur vltra dimidiā iusti pretij. & istud fortè fuit de mente gl. in d. l. si vno. & Azo. in præalleg. ista opi. satis videtur posse sustētari per ratione prędictam. potes tamen in hac materia concludere, quòd aut apparet, quòd est sterilitas secūdum vulgi cōem opi. & tunc illud sufficit, ꝙ debeat fieri remissio ꝓ rata, & qualiter intelligendum sit patebit ex sequentibus. Si autem non appareat de vulgi opinione. & tūc aut bis semen est recollectum, & multofortius, si semen non est collectum videtur, ꝙ sit sterilitas cēsenda per id, quod tetigit hic, & quod dictum fuit in prima opi. Si vero vltra semen est facta recollectio, vel in his in quibus non interuenit. vt in vineis, & pratis, & tunc, aut deductis sumptibus non remanet tm̄ q̄d ascendit ad dimidiam partem p̄tij, quod soluit. & tunc vr̄ ꝙ etiam possit dici esse sterilitatem per id, q̄d dixi. s̄. post Iac. de Are. aut supest vltra. & tūc, aut est ꝑceptum minus dimidia eius, q̄d ɔsueuit ꝑcipi, vel vltra: & tūc nō censeat̄ sterilitas ꝑ id, q̄d voluit gl. in d. l. si vnū. & Azo in loco præallegato. & hoc modo possunt reduci opi. ad concor. opi. tñ q̄ sequit̄ hic Io. And. & Hosti. non placet, vt superius dixi. & rōnem etiam assignaui quare non procedat de iure, & statim etiam inferius dicet̄. Et no. ꝙ do. Petr. fuit hic secutus opi. Barto. in §. vis maior. Sed illa non videtur bona vt dixi superius post do. Ant. & ꝓ opi. tamē Bar. quā ponit in d. §. vis maior. allc. do. Pe. hic rōnem quā allegat etiā Bart. in d. §. vis. maior. nam dicit, ꝙ ꝓ ꝑ fructuum paucitatem nō videtur fiēda remissio. l. si vno. §. cum quidam. ff. loca. & sic videtur, quòd etiam si ꝑceperit minus dimidia eius, q̄d cōsueuerit ꝑcipere nō debeat fieri remissio, sed sufficiat aliquos fructus esse perceptos, licèt paucos, vt uoluit Bar. in d. §. vis maior. sed certè huic rationi pōt rn̄deri, q̄a verū est, ꝙ ꝓpter paucitatem fructuū non dēt fieri remissio. l. si vno. §. cum quidam qn̄ nō est tanta, ꝙ magno incōmodo afficeret cōductorem, q̄a tunc esset secus, vt hic ꝓbat̄. nam tūc videntur inducere sterilitatem ꝓpter magnum incommodum per id q̄d superius dixi ideo deberet fieri remissio, & no. quod Bar. variauit, & vr̄ sibi fuisse ɔ̄rius in hac materia. nam aliud dixit in l. licet. C. loca. & in l. si vno. §. vbicūq;. ff. loca. vbi tenuit idē, ꝙ in dicta. l. licèt, videlicet q̄d tunc dicatur sterilitas qn̄ vltra dimidiam reperitur colonus deceptus, aliud dixit in d. §. uis maior. ubi uidet̄ reprobare hanc opi. & tenere, ꝙ sufficiat aliq̄d superesse de fructibus deductis sumptibus, ad hoc ut nulla fiat remissio, sed ista sua opi. nō est uera, ut superius dixi. ¶Cōtra tñ superius dicta uidetur facere, q̄d habetur in l. damnū. C. eo. titu. ubi si contingat damnū per uiolentiam non uidetur posse agi, ut fiat remissio, gl. ibi soluit, ꝙ si ui diuina, seu diuinitus contingente contingat damnū intolerabile: & sic magnum, tunc bñ fit remissio. secus si contingat ex ui hostium humanorum, q̄a talis uiolentia damnatur a iure, ut ꝑ totum titulū. ff. de ui, & ui ar. & s̄. de restit. spo. olim cām. Sed certè

7 solutio est contra † tex. in l. ex conducto. §. si uis tēpestatis. ff. eo. tit. ubi enumerat̄ incursus latronū inter casus qui habent p̄bere ꝑtātem petendi remissionem. nec obst. dicta. l. damnum, q̄a pōt intelligi qn̄ damnum datur in fructibus iam recollectis, sic separatis a terra. nam tunc, si corrumpantur, uel auferant̄ ui hostiū postq̄ sunt recollecti dn̄ium ipsorū erit coloni. l. si illis. §. j. ff. de furtis ibi ideo tunc casus fortuitus spectat ad ipsum. l. q̄ fortuitis. C. de pig. act. & pro tanto non fit remissio: secus qn̄ fructus nondum erant recollecti, sed pendentes, q̄a tunc interim non sunt coloni. l. fructus præsentes. ff. de rei uen. iō tūc si propter casum fortuitum contingentem afficitur colonus magno incommodo, bñ fieri debet remissio,

8 sic intelliguntur superius dicta. ¶†Et aduerte, ut hic tangit. Io. An. super glos. ij. & Cy. post Iacob. de Are. in l. licèt. C. eo. & Bar. in d. l. si uno. §. ubicunq;, & in d. §. si uis maior. & do. Ant. hic. & ēt d. Pe. & d. Flo. ꝙ qn̄q; ɔtingit, ꝙ coloni allegant fructuū sterilitatē, q̄d qn̄ si superiꝰ declaraui, & tūc dēt fieri remissio ꝓ rata ut hic, & in d. l. si merces. §. uis maior. & in l. ex ɔducto. §. j. ff. eo. ti. & s̄. eo. in l. licèt. Fallit quatuor casibus, ī q̄bꝰ nō pōt peti remissio. de quo tradit. Bar. ī l. si una. §. ubicunq;. ff. eod. ubi istos quatuor casus enumerat, idēq; in §. uis maior. l. si merces. ff. eo. Primus est quando conuentum est quòd periculum sterilitatis spectat ad colonum, & propter sterilitatē non possit peti remissio mercedis, ut est casus in l. licèt. C. eod. & facit, q̄d habet̄ in l. si de fundo. & in l. legē.

eo.titu. Secundus casus est quando culpa coloni cõtingit sterilitas, vt hic probatur à contrario sensu, dũ dicit, sine culpa, &c.& in l.si merces.§.culpæ.ff.eod. Tertius casus est qñ colonus dimisit agrũ incultum, & postea illo anno contingit sterilitas. nã potest dici sterilitatẽ intulisse fructus aliàs fructuũ qui nõ fuissent percepti, nec nasciturі, ex quò ager fuit ĩcultus. l.ex conducto.§.quidem.ff.eo. Quartus casus est qñ fit compensatio cum vbertate sequentis, vel præcedentis anni, vt hic probatur, & hoc clarum qñ proximus præcedens annus, vel sequens habuit, seu habet vbertatẽ. Quid autem, si in alio anno non proximo præcedenti fuisset hæc vbertas, an talis vbertatis ẽt habebitur ratio. Ioan. And. hic nõ tetigit. sed reperio Hosti. tetigisse in summa eo. titu.§.q̃ actionis verbo. fit autẽ, & sequenti. nã vr̃ prima facie dicendũ, ꝙ nõ, cũ hic solũ in singulari dicat de vbertate præcedentis anni, vel sequentis ꝯriũ, tñ finaliter tenuit Hostiẽ. in loco præallegato, q̃a eadem vr̃ esse ratio vtrobiq; & per ꝯñs idem ius ar.c.ij.de transla.præla.& l.illud. ff.ad l.Aquil. Nec obstat iste text. quia singulare hic positum debet resolui in plurale propter identitatẽ rõnis, sicut ecõtra plurale resoluit in singulare qñq; suadente rõne.l.iij.§.negotia.ff.de neg.gest.ĩ.de priuile.vt priuilegia. Inn. tñ hic non vr̃ tenere opi. Host. nam dicit, ꝙ solũ ꝓximi præcedentis, vel sequentis anni vbertas dẽt considerari, nõ aũt interpellari. Sed certè ratio nobilior, & iustior vr̃ esse opi. Hosti. Aduerte tñ, q̃a vt dixit Bal. in l.licèt.s̃.eo. & etiam Saly. ibi istud, ꝙ vbertas vnius anni compensari valet cum sterilitate alterius anni hẽt locum qñ annus vbertatis, & sterilitatis continentur sub eadem locatione, secus qñ vbertas cõtingeret in alia locatione, qm̃ tũc illius non haberet̃ ratio respectu sterilitatis alterius anni locationis, licèt inter easdem personas, & de eadem re facta fuerit vtraq; locatio, qđ tene mẽti. Et ꝑ hoc facit. q̃a ex quò locationes sunt separatę, & diuersæ de vna ad aliam, vel de anno vnius ad annum alterius inferri non debet, arg.l.si naturalis.ff.de calum.& l.Papinianus exuli.ff.de minoribus.& ĩ.q. si lij sint leg. ꝑ venerabilem. Quandoq; vero colonus allegat fundi casmasitatem. vt quia dicit, ꝙ casmate: hoc est terremotu, vel ruinositate perijt fundus. Nam casma est ruina versus abyssum. & tunc debet fieri remissio ꝑ id, quod hr̃ in l.ex conducto.§.sed si ager.ff. eo. qñq; colonus allegat fructuũ vtilitatem, vt q̃a parum valet, licèt in magna copia fuerint ꝑcepti. & tũc nõ põt peti remissio. q̃a tunc nõ põt dici fuisse sterilitatem. sed potius abundantiam. idem si alleget fructuum vitiositatem, vt q̃a non sunt ita boni ꝓut esse consueuerunt. vt q̃a fortè vinũ est magis acerbũ, q̃ ꝯsueuit, vel frumẽtũ nõ est ita bñ annitum, sicut consueuit, nã tunc etiã nõ põt peti remissio, vt l.si vno.§. cũ q̃dem, & d.l.ex cõducto.§.j. qñq; allegat colonus fructuũ paucitatẽ. & tunc, si non est tanta, ꝙ inducat sterilitatẽ, nec afficiat magno incõmodo. & tunc non fit remissio.l.si vno.§.cũ q̃dẽ.ff.e. qñq; allegat dãnũ in fructibus ꝑꝑ defectũ possessionis, puta vineæ vetustatẽ q̃ ꝓpẽdere potuit ꝯductor. & tũc ẽt nõ est fiẽda remissio dictæ.l.ex cõducto.§.j.& sequẽti. idẽ ẽt si sit aliqua sterilitas cõsueta ꝑꝑ q̃ nõ vr̃ danda remissio, cũ pars verisimiliter vr̃ illã sciuisse. facit, qđ hr̃ in d. l.ex ꝯducto.§.sed si ager.& sequenti. facit, quod not. Bar. in d.§.vbicunq;, & in d.§.vis maior. refert etiam hic d.Ant. ꝙ Albe. Pap. in palleg.l.licèt. eodẽ modo limitat supradicta inquantũ dictum est remissionem fieri debere, qñ actio surgit ex ꝯ̃ctu bonæfidei, vt est ꝯ̃ctus locationis, & actio ex cõducto surgens ex illo. secus dicebat, si ꝯ̃ctus locationis esset trãslatus in stipulationẽ, q̃a ista est stricti iuris. & sic vr̃ ꝙ tunc non posset peti remissio. ꝯtrariũ tenet ipse do. Ant. ꝑ ea q̃ dixi in c.cũ dilecti. & in c.pe.s̃.tit.j.& q̃ no.gl. in l.ij. C.de rescin.vẽ.& in l.si q̃s cũ alr.ff.de ver.obl.& q̃a ſm eũ dicta stipulatio dẽt trahi ad materiã actionis bonæfidei, cuius loco est surrogata. ar.l.si eum.§.qui iniuriarũ.ff.si quis cautionibus, & s̃.vt lite pendente ecclesia.el j.& ꝑꝑ hoc ẽt dicebat Iac. de Are. in pal. leg.l.licèt, ꝙ supradicta etiã locũ habẽt, si ꝯtractus locationis transiuerat ẽt in ꝯtractũ innominatũ do, vt facias, vel facio, vt des, q̃a ꝯtractus innominatus iudicari dẽt ſm naturã cõtractus noĩati cui assimilat̃.l. j.§.si quis seruũ.ff.depositi. & l.naturaliter. cum ibi no. potissimè circa finem.ff.de pręscrip.verb.& quod dixi post do. Ant. idẽ esse, si ꝯ̃ctus locationis sit trãslatus in stipulationẽ hoc esset clarũ, qñ stipulatio non esset facta animo nouandi. q̃a nihilominus remanet actio ex ꝯducto, licèt ei competeret actio ex stipulatu. sed vbi esset interposita animo nouandi. tunc esset magnum dubiũ, an id procederet. ꝑꝑ ea, quę dixi in d.c.cũ dilecti.& in d.c.pe. facit tñ ꝓ dicto suo, q̃a habetur in l.aliam.ff.de dona.

9 ¶†Item aduerte, quia contra supradicta facit. nã vr̃ ꝙ cum contractus locationis sit bonæfidei non teneatur de casu fortuito etiam cõtingente in fructibus pendentibus, sicut nec aliàs quis tenet̃ de casu fortuito in alijs cõtractibus præcipuè bonę fidei.l.quę fortuitus.C.de pigno.act. soluit glo. in d.l.si vno.§.item cum quidam. aliàs est sub lege ex conducto. ꝙ locator ex casu fortuito nõ tenetur ad totale interesse conductori, sed solum tenetur ad aliud, videlicet ad remittendum pensiones pro rata quam aliàs debebat consequi. ¶Sed contra istam solutionẽ facit, q̃a venditor re perempta post venditionẽ ꝓbatam non tenet̃ reddere pretium, nec remittere obliuionem ad pretium, sed omne periculum post contingens pertinet ad emptorẽ.l.j.C.de peri.& cõmo.rei vend. & l.necessario.ff.de peric. & cõmo.rei uendi. & sic vr̃ ꝙ eodẽ modo nõ debebat teneri locator remittere mercedem, cum eisdem regulis regulentur venditio, & locatio.l.j.& ij.ff.eo.ti. Soluit gl. in d.§.itẽ cum quidam. ꝙ aliud in venditore, aliud in locatore, & ratio diuersitatis est ſm gloss. quia venditio est de damno vitãdo: nam si non haberet pretium, ex quò res esset perempta careret re vendita, & etiam pretio, sed locator vr̃ tractare de lucro. q̃a non amittit rem licèt sit sterilitas. nõ aũt est eadem ratio lucra non facere, & aliquid perdere.l.fi.§. & si præfatam.C.de iure delib. Sed certè, vt dicit Bar. hæc ratio non vr̃ generalis, q̃a possibile est, quòd res locata casu fortuito periret puta casmate, & sic nõ habebit tunc rẽ, quæ erat perempta, nec mercedẽ si fiat remissio ꝓut tunc fieri dẽt, vt superius est dictũ. Ideo Cy. posuit aliam rationẽ in d.l.licèt, seu in l.legem. C.eo. videlicet, quia commodum est modico tꝑe duraturũ apud cõductorẽ, cũ locatio fuerit tꝑalis. Sed res vendita perpetuo debet esse penes emptorẽ, iõ magis noceat casus fortuitus emptori. Sed vt dicit Bar. in dicto.§.item cum quidam. non videtur bona ratio diuersitatis saltem pro tempore pro quo spectat commodum ad colonum, quòd pro illo etiam non debet spectare ad ipsum periculum casus fortuiti, sicut spectat ad emptorem, & pro tanto dicit. Bar. in dicto.§.item cum quidam. quòd ratio diuersitatis esse potest, quia in emptore venditur res quæ est in rerum natura, ideo spectat tunc periculum interitus ad ipsum emptorem, sic loquitur dicta.l.j.C.de pic. & commo.rei vendi. cũ similibus. secus si vendit̃ res, quæ

quæ non est in rerum natura,puta, si vendantur. 10. corbes frumẽti,q̃ nascẽtur ex tali fundo, si nõ nascũtur,nisi.v.fiat remissio pretij pro rata. & sic pro dimidia.l.si debitor.§.j.ff.de contrahẽ.empt. & ideo cũ locator locat operas suas tenetur ad operas futuras , q̃
10 non sunt in rerũ natura,& similiter ille q † locauit rẽ ꝑ certo tpe,tenetur ad patientiam ꝑ toto ipso tpe,q̃ patientia nõ põt considerari anteq̃ veniat tps. & iõ, si casus fortuitus contingat ꝑpter quem opera pręstari non possunt, vel propter quem patientia pro futuro præstari non possit merito debet fieri remissio pro rata tẽporis,sicut in simili fit remissio in emptione,& venditione , qñ venditur certa quantitas fructuum futurorum, seu nasciturorum ex aliquo fundo, cum eadem sit ratio vtrobiq; , & q.a etiã ex eisdẽ regulis procedunt isti duo cõtractus locationis,& venditio-
11 nis.d.l.j.& ij.ff.e. ¶†Et aduerte, q.a.s̃.dicta ꝑcedũt in colono qui ꝯducit pdiũ ꝑ certa mercede,& sic dat mercedem respectu reddituũ quos recipere dẽt , q.a talis potest petere remissionem pp sterilitatem,secus in colono partiario,qui recipit fundum colẽdum ad medietatem fructuum. nam tali non debet fieri aliqua remissio, imo debet dare medietatẽ fructuũ tpe sterilitatis,sicut tpe fertilitatis, vt est text.in l.si merces.§.vis maior.ff.eo.tunc enim quilibet pro rata sua portabit onus,cũ cẽseatur inter eos esse quædã societas quodammodo in fructibus percipiẽdis. facit,qđ hr̃ in l.cum duobus.§.quidam , & §.damna.ff. pro
12 socio.¶†Quid autem in emphyteuta,an possit petere remissionẽ.mercedis pp sterilitatem tãgit hic do. Ant. Sed melius cadit in sequenti.c.vbi propriè tractatur de emphyteuta, & etiã expresse de hac materia tangitur p gl.pen.circa fi.ver.sed nunq̃.d. Et tangit ẽt hic d.Ant.an si ꝯtingat emphyteutã pp guerrã nõ posse recipere fructus,an possit peti remissio mercedis,de quo plenè dicam super dicta gl.pen. ¶Vlterius est sciendum,qđ Inno.hic dixit. & Io.And.post eum,ꝙ hic loquitur, quando locatur res,quo casu fit remissio mercedis propter sterilitatem, & sic pp casum fortuitum illum inducentem.secus dicit,quando non locatur res,vel corpus certę rei. sed locat q.s operas suas pro certa mercede,vel locat rem, & operam,quia tunc scđm eum , licèt impediatur præstare operas per casum fortuitum, siue casus contingat in persona conducentis,siue in persona locantis,pręstari debebit integra pensio,nisi culpa, vel mora debentis præstare operas interueniat.allega.quod hr̃.in l.j. §.diuus.ff.de var.& extraor.cog.& in l.sed, & idem. §.pe.& fi.,& l.qui operas.§.j.ff.eo.& l.pen. C.de cõdi.ob cau.& per hoc põt inferri ad q̃stionẽ: si Paulus
13 locat operas suas †, & casu impeditur illas præstare, fortè pp infirmitatẽ superuenientem , an põt petere salarium totum etiam ꝑ tpe infirmitatis .Inn.hic p pdicta videt̃ velle , ꝙ cum agimus de locatore operarum,non dẽt fieri remissio salarij,sed dẽt fieri integra solutio etiã pro tpe infirmitatis. & hoc expresse tenuit gl.in l.arboribus.§.de illo.ff.de vsufruc.Bart. vero.in l.si duo.§.itẽ cũ quidã.ff.loca.vt refert hic , ẽt d.Ant.tenuit ꝯriũ,videlicet, ꝙ dñs non teneat̃ pręstare salarium. nisi pro rata tpis pro qua seruit per ea quæ habentur in d.§.item cũ quidam. vbi patet,ꝙ si quis locauit operas suas , si impeditur casu fortuito nõ dẽt habere mercedẽ , & sic vr̃ ꝙ pro rata dẽt fieri remissio qñ ꝑ parte tpis opas præstaret. vbi aũt casu fortuito ꝯtingeret ex parte debentis præstare mercedẽ. tunc bñ vr̃ ꝙ debeatur tota merces , & sic totũ salariũ locatori operarũ, vel locatori operarũ & rerũ per.l.si vehenda.in prin.ff.ad.l.Rhodiam de Iactu.& no.gl.in d.§.itẽ cũ quidã. ¶Sed aduerte,q.a ista fuit opi.venerij,q̃ posuit gl.in d.§.item cũ quidã. & illã sequitur Bar.& vr̃ sequi gl.in l.pe.C.de cõdi.ob cau. Sed opinio q̃ sequitur Inn.& Io.An.hic fuit opi.Azonis,quã posuit in summa. C.loca.& illã finaliter sequitur gl.in d.§.item cum quidã.dicẽs illam veriorẽ, & etiã Inno.& Io.And.hic. & Host.in summa huius tit.§.q̃ actiones ver.quid aũt.cum sequentibus.& Salyc.in dicta.l.licèt .& glo.in dicta.l.arboribus.§.de illo.videtur esse cõis,vt patere potest ex supradictis.tamen contra ipsum fortiter facit dictus.§.cũ quidam. per quem.§.Bar.dicit hãc opi.de iure non ꝑcedere, sed potius opi.venerij. de qua supra. & idem etiam voluit Bar.ff.de vsufru.legato. vbi etiã concludit famulo pro tpe infirmitatis pro quo non seruiuit non deberi salarium.Sed ad dictum.§.tenendo opi. Inn. & Azo.posset responderi, vt hic voluit sentire Inno. ꝙ ille tex.debet intellligi,quando præcessit culpa vel mora locatorũ.tamẽ,quia ista solutio videtur diuinare,& violare literã illam,de iure verior vr̃ opi. venerij,quam sequitur Bart. & do.Anto.hic,& etiam do. Pe.tene tamen menti opi.Inn.q.a non est modicę autoritatis,maximè attento,quòd glossatores iuris ciuilis communiter istam sequuntur , & etiam illam sequitur hic Io.An.& Hosti.in loco.præalle.¶Itẽ , q.a Bar.pro declaratione materiæ in d.l.j.§.diuus.ff.de var.& extraord.cog. tãgit etiã aliquid in dicto.l.j..§. item cũ quidam. distinguit quatuor casus in locatione operarũ,& de locatione corporũ,vel rerum remittit ad no.in dicto.§.itẽ cũ quidam. nã qđ quandoque vnus dẽt operam, alius mercedem non ex contractu vero.sed ex contractu qui succedit in locum dispositionis legalis. & de istis omnibus plenè ꝑsequit̃ in dicto.§.diuus.¶Et circa primum casum ẽt considera ꝙ quandoq; vnus dẽt operas. alius mercedem tam, ex contractu nominato, q̃ ex innominato aut voluit repetere mercedẽ ex capitę pœnitentiæ, quæ hẽt locum in contractibus innominatis. l.si pecuniam.in princ.ff.de condi.ob cau.aut vult repetere mercedẽ vel petere remissionem. q.a causa non est secuta pp casum fortuitũ. & prosequitur singulos casus, & sic etiam in secundo casu principali. Et in tertio facit aliquas distinctiones.Nam in secundo casu distinguit , ꝙ aut salariũ principaliter datur ꝑpter laborẽ, vt in stipendiario.aut propter ꝓbitatem scientiæ,aut prudẽtiæ datur principaliter:vt in doctore,& aduocato,aut datur propter vtrunq;,vt cõtingit in capitaneo qui præest certo numero stipẽdiariorum,cui dat̃ salarium tanq̃ stipendiario,& etiam rõne prudentiæ per quẽ hẽt gubernare stipẽdiarios quibus pręest,aut datur salarium principaliter pp dignitatem,& quid iuris in casibus prædictis ꝑsequitur Bart.in d.§.diuus. In quarto autem casu qñ agit̃ de cõtractu qui succedit in locũ dispositionis legalis,dicit ille id, quod qñ agit̃ de dispositione , seu de obligatione legali p id, qđ hr̃ in l.fori.C.de offic.diuer.iudi.cum ibi not.per glos.& docto.& p prædicta determinat quid de doctoribus legẽtibus,& aduocatis,potestatibus,& alijs rectoribus assessoribus,& officialibus alijs locãtibus operas suas,an si impediantur casu illas pręstare siue casus contingat in personas eorum, siue in personas illorum quibus debent,debeatur pręstari tota pensio seu ratio salarij , an vero debeat fieri remissio ꝑ rata tpis impedimenti de qua materia ẽt remittit hic do. Ant.& similiter do.Pe.ad no.per Bar.plenè in dicto. §.diuus. inquantum dicit,ꝙ potestates terrarũ tenẽt locũ maiorum iuidicũ,seu habentiũ maiorẽ,vel magnam dignitatem s̃m notata per gl.in l.ij. C.de sen.

ex picu.recitan. & ꝑ hoc ēt dixit, ꝙ electus in ptātē alicui⁹ loci.licèt moriaẗ anteq̃ ītret ei⁹ offm̄ & anteq̃ illud intrauerit,ꝙ hr̄des eius deberēt hr̄e totū ſalariū per id,qđ hr̄ in l.ſi q̄s in ſacris. C. de ꝓximis ſacro. ſcriniorū.li.xj.& l.fin.C.de domeſti.& ꝓtectoribus. li.12.nam hoc nō ſeruatur de facto,vt docet experiētia. ¶Itē nō vr̄ procedere ratio ſua,q̄a dicit,ꝙ ex tp̄e electus cōſequitur dignitatem,ſicut ꝯtingit in maioribus.l.fi.C.de decurio.li.10.& ſic de conſulibus.li. 12.hæc enim ratio non videtur vera,quia cōiter preſentantur electiones ante finitum tēpus alterius poteſtatis cui dēt ſuccedere. Sic non iudici, ꝙ de iure, & tp̄e præſentate electionis cōſequentur dignitatē, ex quò alius in iſta nō eſt quæ ratio ceſſat in legibus allegatis per eum. & ideo qđ tunc de iure non debeat habere ſalarium electus in ptātem,ſi nondū intrauit officiū,ſecus vr̄ ſi intraſſet ꝑ ea,q̄ leg.& no.in d.§.diuus. ¶Iuxta prædicta pōt quæri de quæſtionē quam poſuit.Bar.in l.cū pluries.in prin.ff.eod.& eā etiam poſuit hic do.Ant.& do.Pe.quæ eſt talis.nam quidā eugubius credens multos romipetas tranſire in anno tunc futuro ꝑ ciuitatem illā conduxit multas domos ꝓ hoſpitio tenēdo,& habitādo, ꝯtigit poſtea,quòd euenit guerra ꝑꝑ quā nullus trāſiuit,modo quæritur,an ſibi debeat fieri remiſſio mercedis.& ſimilis q̄ſtio poſſet fieri,quò ad illos qui conduxerūt domos in ciuitate iſta,cū poſtea ſuꝑuenit guerra ꝑꝑ quā nullus tranſiuit per ciuitatē iſtam, an eis debeat fieri remiſſio. videẗ ꝙ non inducat remiſſionē mercedis.d.l.ſi vno.§.cū quidā.ff.eo. Sed ex illis domibus ꝯductis,licèt nō ꝑcipiant fruct⁹,ſicut ſi trāſierint romipete,vel alij itinerantes,tn̄ videtur,ꝙ poſſit percipi aliq̄s fructus. Quapropter ipſe cōductor inhabitauit cū ſua familia,& multo cōmodius quam ſi tranſirent romipetę, vel alij in cōtrariū. facit dicta.l.cum plures.in pꝛin.Bar.ibi dicit eſſe animaduertendum, ꝙ fructus fundi dicūtur nō ſolū illi qui ex fundo ꝓueniunt.ſed etiam illi qui fundi occaſione ꝓueniūt, puta ſi capiebanẗ ibi aues fere,& ſic iſte beſtię ſylueſtres, & ſimilia.l.item ſi fundi.§.aucupiorū.ff.de vſufru.hoc præmiſſo dicit, ꝙ aut iſte ꝯduxit eam cā ſuę habitationis prīcipaliter licèt ipſe cogitaret ibi alios ēt hoſpitare.& tunc, q̄a inter eum,& dn̄m ſolū, fuit cogitatū de habitatiōe nō dēbat fieri remiſſio mercedis,ex quò illā pt habitare, l.habitatores.ff.e.aut fuit facta locatio ad tenendum hoſpitium,& ſic fuit cogitatum de fructu qui percipitur hoſpitando, & tunc debebit fieri remiſſio mercedis.quia ſatis tunc cenſetur ſuperueniſſe ſterilitas,ex quò non potuerit percipere fructum hoſpitando propter guerram ſuperuenientem, facit,quod habeẗ in d.l.ex conducto.§.j.ff. eo.aut dubitatur qua de cauſa facta fuit locatio, an ad habitandū,an vero ad tenendū hoſpitiū, & tūc dicit,ꝙ ex qualitate domus, & ꝑſonæ cōductorū poterit de hoc iudicari,& præſumi. Nam ſi ꝯducens erat hoſpitator,& cōſuetus ad illud exercitium,& cōduxit magnam domū,præſumēdū eſt, ꝙ cōduxerit pro hoſpitio,& ſic pro hoſpitādo,& ideo debebit fieri remiſſio,vel in totū, vel ꝓ rata ꝓut iuſtū fuerit per hāc decr.aliàs ſecus,vt voluit Bar.in d.l.cum plures. qđ

14 tene menti. ¶†Vlterius pōt q̄ri quis hic loquitur,qn̄ ꝓpter ſterilitatē petitur remiſſio quid ecōuerſo, an ꝓpter fructuū abundātiam,& magnā vbertatē poterit locator petere augmentum mercedis.[a] ſicut ecōtra colonus ꝑꝑ ſterilitatem poteſt petere remiſſionē mercedū.gl.tetigit de iſta materia in d.l.ſi merces.§. vis maior. vbi arguit ꝓ,& ꝯ,& demū ꝯcludit de mā, ēt ibi tāgit Bar.qui latius ꝯcludit q̄ glo.Vnde cōcludit,ꝙ aut colonus multum lucratur non ex eo, quia multos recollegit fructus.ſed propter maximū valorem fructuum. & tunc non poteſt peti augmentatio mercedis, ſicut nec propter diminutionem fructuū poteſt peti remiſſio, vt ſuperius dixi.aut contingit augmētū propter fructuum magnā ſuperabūdantiā, & tūc cōcludit glo.& etiā Bar.in d.§.vis maior.quod ſi contingat tale augmentum ꝓpter diligentiā coloni non dēt fieri augmentatio penſionis per id, quòd hr̄ in l.j.& ij.C.de alluui.& in l.ij.C.de feu.re priua. lib.11.& l.fi.C.de omni agro.deſer.eo.li.& facit,qđ no.in c.cum M.ſ.de conſti. Idem ſi ꝯtingat propter bonitatē territorij. q̄a de eo veriſimiliter fuit habita ꝯſideratio in pretio,cū dn̄s præſumatur ſcire qualitatem.& ſic bonitatē rei ſuę.l.quiſquis.C.de reſcin.vē. ideo tunc nō fiet augmētatio.Aut cōtingit augmētū caſu fortuito, & inſolito,ſi in tali augmēto in pretio moderādo veriſimiliter non fuit habita cōſideratio, & tūc debet fieri augmētatio. ſm̄ gloſ. & ſeq̄tur ibi Bar.& Io.An.hic poſt Inn.Cy.tn̄ in l.legem.C.eo.vr̄ tenere ꝯriū,videlicet,ꝙ locator non poſſit petere aliquo modo pēſionis augmētū licèt ecōtra ꝓpter ſterilitatem poſſit peti remiſſio. aſſignauit rōnē diuerſitatis. q̄a ad conductorē modico tp̄e duraturū ſpectat onus ſupportabile cum conduxit ad tp̄s ideo dēt penes eū remanere emolumentū.Sed onus inſupportabile nō dēt ſpectare ad eū,vt d.§.vis maior. Sed certè ille.§.ſm̄ vnū intellectum facit in ꝯrium a contrario ſenſu inquātū vult,ꝙ modicum lucrū nō debeat auferri. & ſic a cōtrario. ſecus vr̄ velle ſi ſit magnū lucrum.q̄a vr̄ ꝙ tūc illius debeat haberi cōſideratio,vt non remaneat ſimpliciter penes conductorē. & iſtā partem cōiter ſequuntur doct.vt prædixi, & ſequiẗ glo.in d.§.vis maior. pro hoc facit,q̄a cōtrariorū eadem dēt eſſe diſciplina.l.& ſic ꝯ.ff.de vulga.& pup. & l.fi.ff.de leg.iij.Et per prædicta dicit Barto.ꝙ ſi oīa molēdina fuerunt deſtructa ꝑꝑ impetum aquarum vno excepto. & ꝓpterea ille qui cōduxit illud,qđ remanſit,eſt multum lucratus vltra dimidiam eius,qđ conſueuit percipere,poterit peti augmētatio penſionis ꝑꝑ magnam vbertatē.nō reperio declaratum per doctores.potes dicere,ꝙ ſi tanta fuit vbertas,& ꝑcepit duplum eius,qđ conſueuit percipere. tūc debeat augmentari penſio ad duplum, vt ſi ſoluebat tres florenos, modo ſoluat ſex pro illo anno,ſi vero nō recepit duplum. & tunc ſi recipit tantum q̄tum conſueuit percipere, vt ſi fortè erat cōſuetus percipere.xxx. corbes, & vltra dictas.30.corbes,etiam percepit aliq̄d, nō tn̄ vſq; ad duplum,& ſic non percipit.45.vel minus,& tūc videtur, ꝙ nō debeat augmentari penſio,ex quò nō percipit vltra dimidiā eius,qđ cōſuetus eſt percipere, licèt perceperit id quod conſueuit percipere.quia 30.& ēt vltra,q̄a quindecim. q̄ ſunt dimidia de.30.& ſic eius,quod conſueuit ꝑcipi ſicut econtra videmus, ꝙ non fit remiſſio mercedis qn̄ q̄s percipit dimidiam eius, qđ conſueuit percipere, vt ſuperius eſt dictū.ſi vero q̄s ꝑcepiſſet id qđ eſt ꝯſuetus ꝑcipere,puta.30.corbes, uel ultra,hoc ēt ꝑcepit ultra dimidiā dictæ quātitatis. puta, q̄a ꝑcepit quinquaginta. & tunc,q̄a percepit duas partes ex tribus vltra id, qđ ꝯſuetus eſt percipere ultra ſolitum ꝓtiū, debebit ſoluere duas partes ex tribus dicti ꝓtij, ſicut econtra ꝓ rata ſterilitatis fit diminutio penſionis. & hæc procedunt qn̄ nō fuit ſterilitas.& ſic nō expedit vbertatē cū ſterilitate cōpēſari.aliàs nō fieret augmētatio pēſionis ꝑꝑ vbertatē,ſi cōpenſabiẗ vbertas an-

15 ni fertilis cū ſterilitate anni ſterilis ꝑ id,qđ hic dr̄ qđ qualiter intelligaẗ patebit ex ſequentibus. ¶†Vnde. iuxta

[a] Augmētum mercedis. Adde hic.d.And. Sic.ī ij.col, ver.no. ...

iuxta pdicta pōt quæri inquantum debeat esse vbertas vltra solitum, vt fiat cōpensatio cū sterilitate anni sterilis,& ꝯñr impediat remissionem mercedis.gl. de hoc tangit in l.si vno.in princip.ff.loca.& etiam Azo in summa. C.loca.in ver.item agitur ex conducto.cum sequentibus.& posuit gl.& Azo duas opin. vna est,ꝙ tanta debet esse vbertas vltra solitū, ꝙ reperiatur pcepisse duplum eius, qđ cōsueuit,puta,si cōsuetus erat percipere.xx.percipit.xl.Sed certè ista opi.vt tangit Saly.in l.licet.C.eo.vr̄ nimis fauere cōductori,cū rarissimè cōtingat duplum percipi. Vnde scđa fuit opi. ī qua vr̄ residere gl. & Azo,ꝙ tūc dicat̄ esse vbertas qñ cōsiderata quātitate fructuum pceptorum vno anno neuter annus dēt dici sterilis. puta,si in vno anno pceptę sunt.xxx.corbes, & sic ꝯñr cōsueuerunt pcipi: & in sequenti anno nihil est pceptū deductis sumptibus,facit.l.fructus.ff.sol.mat.& l.j.C.de fruc.& li.expen.& tunc ſm glo.in loco pręal leg.fiet compēsatio,& cēsebitur esse vbertas,& neuter annus sterilis, & pro vtroq; debebit solui. nā ſm eos,si in vno anno pceptę essent tm̄.xv.corbes,& sit dimidia eius,quod cōsueuit pcipi,& in sequenti anno similiter fuerunt solum pceptę.xv.corbes. qa ēt in hoc esset percepta dimidia eius,qđ cōsueuit pcipi cum cōiter consueuerunt percipi.xxx.neuter annus dicet̄ sterilis. & ideo p vtroq; debebit fieri solutio. & sic intelligunt istum text.& quod hr̄ in d.l.si vno. Sed certè,vt dicit Saly.in l.licet.non vr̄ ꝙ ppriè dicatur esse vbertas vnde solū pcipitur id, qđ ꝯsuetū est percipi. & ista etiam opi.vr̄ nimis fauere locatori, iō ipse dicit recurrendū esse ad vulgi opi.qñ dicat̄ esse vbertas,sicut & recurritur, qñ quæritur qñ dicat̄ esse sterilitas. Sed certè per istam opi.non hr̄ perfecta intelligētia materiæ. d.Ant.hic posuit duas opi.in hac materia,vna est, quòd debet tanta esse vbertas,quæ equiualeat sterilitati cum qua fieri debet compensatio. exempli gratia ſm eum si.xxx.corbes ſm cōem cursum colligebant̄,& hoc anno tantū pceptę sunt.x.Si in pcedenti solū pceptę sunt.xxx.corbes. & sic in sequenti post istum in quo tantum perceptę sunt.x.corbes, non fiet compensatio aliqua,quia nulla videtur fuisse vbertas in anno pcedenti, nec in sequenti.Si autem in præcedenti anno.xl.corbes fuissent pceptę.& sic.x.vltra.xxx.tunc dicit, ꝙ ille.x.cōpensabunt̄, & contribuētur cum alijs.x.de perceptis anno sterili,& sic pro rata fiet compensatio,vnde censebit̄ in anno in quo habuit.x.percepisse.xx.& sic solum fienda erit remissio mercedis pro alijs.x.quę nō sunt perceptę.& sic fieri debebit remissio mercedis p tertia parte,cum restet sterilitas in ipsa pro tertia parte. Alia fuit opi.quam ipse tāgit, quòd si in pcedēti anno fuerūt pceptę.xl. corbes,& in anno sterili solū.x. ideo computando.x.anni pręcedentis percepta vltra solitū cū.xxx.consueuerunt percipi,reperietur quòd in anno sterili censebitur habere.xx.ipse colonus, & sic annus non debebit censeri sterilis cum censeatur colonus hēre de redditib⁹ vltra dimidiā eius,qđ cōsueuit percipi. & sic vult ista opinio, ꝙ nulla fiat remissio mercedis tunc pro isto anno in quo solum.x. corbes fuerunt percepti,& in hoc differt a præcedēti opinione,quæ voluit, quòd pro tertia parte debe-ret fieri remissio pensionis,& quæ opin.sit verior ipse non declarat,videtur tñ residere in ista.Sed qd tenendum statim dicam. si autem solnm.xxx.corbes in præcedenti anno fuissent perceptę,tūc dicit,quòd etiam assumendo aliqd de illis non dicetur colonus habere fructus vsq; ad dimidiā respectu anni in quo pcepit.x.tm̄,& iō poterit tūc peti remissio scđm eū.

¶Sed certè istud dictū nō vr̄ pcedere,qa si assumātur.x.de anno pcedēti in quo perceptę sunt.xxx.corbes,& tribuant̄ cū anno in quo pceptę sunt in quolibet anno, & reperitur colonus habere vltra dimidiā eius,qđ cōsueuit habere, cū in quolibet prædictorū reperiat̄ habere.xx.& sic non procedit dictū do.Ant. Quæ autem opi.ex duabus tactis p.do. Ant.in effectu sit verior,potes dicere,ꝙ prima,vt sic in casu quē posui qñ cōsueuerunt pcipi.30.corbes. & xl.in anno pcedenti sunt pceptę, & in anno sequēti solū decem ille decem percepte vltra.30.contribuent̄ cū illis.x.annis,in quo tantū.10.sunt perceptę,& sic solū remanebit sterilitas p tertia parte, ex quò solum cēsebit̄ hēre.30.iō debit fieri remissio,ex quò in anno, in quo pcepte sunt.20.attēta vbertate anni pcedētis censetur percepisse.alij.10.quæ vltra solitum in anno pręcedenti sunt pceptę cum fuerint percepta.40. & sic non censeatur habere.20.& per consequens vltra dimidiam eius, quod consueuit percipere videtur,ꝙ non sit fienda remissio.Opin.in qua residet do. Ant.potest respōderi. ꝙ non pōt negari quin in anno in quo solum perceptę sunt.10.corbes,fuerit sterilitas,cum perceperit colonus minus dimidia eius, quod consueuit percipere,& quia solum tertiam partem percepit eius,quod consueuit percipere, vr̄ ꝙ p duabus partibus debeat fieri remissio pensionis ipsi colono. & sic si consueuerat soluere tres flore. solum pro illo anno debebat soluere vnum florenum, & ad hoc de iure videtur, ꝙ dominus tenebat̄ pp ipsam sterilitatem facere remissionem de duabus partibus ex tribus pensionis. Si ergo in anno præcedenti percepta sunt.40.& sic.10.vltra solitū vr̄ ꝙ illa.10. debeant contribui cum alijs.10.anni sterilis,& sic solum vr̄ ꝙ habeat operari, ꝙ vbi pro duabus partibus pensionis attenta sterilitate anni dēbat fieri remissio pēsionis ipsi colono mō solum habebit fieri pro tertia parte,quia propter illa.10.anni vbertatis,quæ cōtribuuntur omni anno sterilitatis vr̄ quòd non sit fienda remissio pro duabus, sed solum pro tertia parte, ex quò in compēsationem habet p vna ex illis duabus partibus.facit.quod no.in simili.C.de rescindē. vendit.in l.ij.& in c.cum dilecti.& c.pe.ſ.tit.j.versi. sed si venditor. est deceptus vltra dimidiam iusti ptij non sufficit, ꝙ emptor vellet supplere tm̄, qđ reperiat̄ venditor deceptus vltra dimidiā iusti ptij. sed oportet, ꝙ suppleat totum iustum ptiū,ita dicam in pposito, si reperiat̄ colonus deceptus vltra dimidiā eius,qđ ꝯsueuit pcipe,dēt fieri remissio ī toto eo,qđ vltra reperit̄ deceptus,& non dēt sufficere, quòd restauret̄ taliter, ꝙ nō censeat̄ vltra dimidiā deceptus, sicut nec sufficit in ꝯctu emptionis,& venditionis,cū eadem rō sit vtrobique. & eisdē ēt regulis regulant̄. l.j.& ij.ff.loc.Sed ex prædictis patet,ꝙ aliud est,si in anno pcipiant̄.20.qñ cōsueuerūt pcipi.30.qa tūc talis annus nō dēt dici sterilis, cū vltra dimidiā pcepit colonus.& sic nō dēt dici sterilitas p ea,q̄ supius dixi.aliud est qñ solū pcipiunt̄.10.qa tūc nō pōt negari annū talē de se esse sterilē,cū sit pceptū min⁹ dimidia ei⁹, qđ ꝯsueuit pcipi:& sic đ se causat ius petēdi remissionē p rata sterilitatis.& sic de duabus ptibus ex tribus fuerit sterilitas. & sic licèt in anno pcedēti pcepti sunt.10.vltra solitū, puta.xl.licèt illa.10.ꝯtributa cū anno sterili faciāt cessare vnā deductis duabus partibus, vr̄ ꝙ remaneat ius colono, vt fiat sibi remissio in quam nullā habet copensationē,& istud
16 puto esse de mente iuriū loquētiū de hac mā. ¶†Iuxta præmissa pōt quæri, qualiter p rata tantum est fienda remissio pēsionis prout innuit hæc litera. & in l.si

vno.§.vbicunq;.ff.eo.d. Ant.hic vř recitare opinio. tādē finalr vř velle, ꝙ ſi tanta fuit ſterilitas in anno, ꝙ nihil eſt recollectū deductis ſumptib⁹, ꝙ tūc nihil debebit ſolui de penſione, & ſic ꝓ tota penſione debebit fieri remiſſio. & ſic ſi pro tribus ſextarijs terræ ſol
17 uebantur tres ſolidi, ſeu Floreni remittuntur omnes tres quos pro illis ſextarijs terræ ſoluebat. ſi autē ſequenti anno percipiat.xxx.corbes, cum ſit ſolitus ꝑcipere.xv.ſoluet penſionem duplicatā. & ſic ſex, & per conſequens in effectu ſoluet̃ penſio. & etiā pro anno ſterili integra, ex quò duplum eſt perceptum eius, quod cōſueuit, & ſic cōpenſatione anni ſequētis neuter annus eſt ſterilis. Si autē primo anno recipit.x.corbes cū conſueuerunt ꝑcipi.xv.ſoluet duos Flore.ſeu ſolidos tertio non ſoluto.q̃a ꝓ tertia parte videtur annus eſſe ſterilis, & ſi ſequenti anno percepit.xx.ſoluet quatuor, q̃a in ſequenti anno videt̃ pro tertia parte fuiſſe vbertas vltra ſolutū, & ſic ſoluet quatuor. & iſta fuit ſnīa Io.An.& Hoſt.quam vř hic ſequi do.Ant.¶Sed vt ſuperius dixi, hęc opinio non placet, q̃a cōſueuerunt percipi.xv.& x.ſunt ꝑcepta ſ̃m Io.An.& hoc ſequit̃ hic do.An.quia ꝓ tertia eſſe vř ſterilitas ſ̃m eos fiet remiſſio pēſionis ꝓ tertia, ꝙ non puto eſſe de mēte iuris. tñ q̃a nō eſt colonus deceptus vltra dimidiam eius, ꝙ cōſueuit percipere, ex quò duas partes ex tribus conſuetis percepit, & per ꝯñs non poteſt dici, ꝙ magno incommodo afficiatur ꝑ ea, q̃ ſuperius dixi. tñ etiam, q̃a eadem ratione, ſi ſolū perceptę ſunt.xij.corbes cū dimidia, q̃a ꝓ dimidia vnius tertiæ partis eſſet ſterilitas deberet pro illa fieri remiſſio, & ſic debent ſoluere duos ſolidos, vel duos Flo.cum dimidia tantūmodo, qđ nō vř verum, imo vř ꝙ debeat ſoluere integram penſionem cum magno incommodo ꝑꝑ ſterilitatem non afficiatur. Vnde poteſt dici, ꝙ habemus videre qualiter pro rata fieri debet remiſſio quando in anno præcedēti nō fuit vbertas, & fuit ſterilitas vno anno.tūc vt dixi debemus videre qualiter pro rata debeat fieri remiſſio. conclude, ꝙ ſi nihil eſt perceptum de fructibus deductis ſumptibus. tūc dēt remitti penſio. q̃a iſta eſt tūc rata congrua remiſſionis, ex quò nihil eſt perceptū. arg.l.illud.§.minus.ff.de tributoria. Si autem aliq̃d eſt perceptū. tunc ſi illud aſcēdit ad dimidiam eius, qđ cōſueuit percipi, & vltra nō cenſet̃ eſſe ſterilitas per ea, quæ ſuperius dixi. & ideo non eſt tractandū de remiſſione quicquid dixit Io.And.& Hoſti. & do. An.poſt eos.Si aūt aliq̃d ſit perceptū minus dimidia eius, qđ ꝯſueuit ꝑcipi.tūc fiet remiſſio pro rata.exēplum, ſi ꝯſueuerunt ꝑcipi.xxx.& ſolū.x.ſunt ꝑcepta. q̃a pro duabus partibus ex tribus ēſt ſterilitas fiat remiſſio penſionis pro rata, & ſic pro duabus partibus penſionis, & ꝑ ꝯñs ſolum pro tertia parte ſoluebat̃ penſio.¶Si autem conſueuerunt percipi.xv.& ſunt ꝑcepte tātūmodo ſex.tūc, q̃a percepta eſt tertia pars ſoluet̃ pēſio ꝓ tertia parte. & vna corbes vltra tertiā partē. quinta pars vnius alterius tertiæ partis, & pro quatuor partibus vnius tertiæ in q̃bus eſt ſterilitas, & ſic pro alia tertia in qua ſilr eſt ſterilitas, & fieri debebit remiſſio mercedis. & ſic in effectu ſolū tertiam partē mercedis debebit ſoluere colonus, & vnā quintam partē vnius tertiæ ꝑtis in reſiduo, vt dixi, & idē in ſimilibus, & hoc modo intelligo iſtam materiā, q̃ meo iudicio malè eſt declarata ꝑ doctores Legiſtas, & canoniſtas.& ex ſupradictis p̃t inferri, ꝙ aliud eſt qñ agit̃ de vbertate ad finē, vt augmētet̃ pēſio, q̃a tūc nō dr̃ eſſe vbertas, niſi fuerit ꝑceptū id, qđ eſt ꝯſuetū & ēt vltra hoc dimidiā eius, ꝙ ꝯſueuit ꝑcipi, ſecus ſi ſolū dimia, vel minus vltra fuerit percepta. Aliud eſt qñ agitur de vbertate vnius anni compenſanda cum ſterilitate alterius, q̃a tunc ſufficit, ꝙ vltra ſolitū aliquid ſit perceptum, etiam ſi non ſit vltra dimidiam eius, qđ cōſueuit percipi.ſed ſolum dimidia, vel minus ꝑ ea, q̃ ſupius dixi.¶†In gl.ij.ibi: nec poterit colonus occurrere, ſecus ſi potuiſſet occurrere fortè faciendo ſulcos quos non fecit. nā tunc vř eſſe in culpa, ideo ſibi imputat̃ ſi ſuffocarent̃ ſegetes ꝑꝑ pluuiā & hoc ſatis probat̃ hic a ꝯrio ſenſu. ¶In ea.gloſ.ibi: coacuerit.i.fuerit effectū acetoſum, fortè ſ̃m Ia.An. q̃a nimis tarde vindemiauit, & ſic poterit tūc occurrere, & ꝯñr fuit in culpa non occurrendo ſimiliter in caſu ſequēti.¶In ea.gl.ibi: potuit occurrere truncādo, & extrahendo malas herbas, & ꝑcedēs exemplū magis placet, quàm id, ꝙ poſuit Hoſti.in ſumma co. tit.§.q̃ actiones. ver.dr̃ autem ſterilitas, & in ſequenti ponit exemplum qñ tenuit vinum iuxta ignem, & ꝑꝑ hoc effectum eſt acetoſum. nā illud exēplum nō bñ congruit. nam hic loquitur, qñ vitium contingit in fructibus pēdentibus. Sed Hoſt.poſuit exemplum qñ vitiū cōtingit in fructibus iam collectis, quo caſu etiam ſi ſine culpa coloni inſurgat corruptio, videt̃ ꝙ periculum ſit eius ꝑ id, quod dixi ſuper prima gl. Hoſti.tñ vř velle, ꝙ ſi corrumpunt̃ ꝑcepti ſine culpa coloni propter vitiū territorij in quo ſunt nati, ꝙ tūc fieri dēt remiſſio mercedis, qđ diligēter tene menti, & ꝙ id qđ dixi.ſ̃.in j.gl. debebit limitari quando cōtingit damnū in fructibus collectis, aliter q̃ ex vitio ſoli, quod tene menti. ¶In ea.gl.ibi: potuit colonus occurrere, & qualiter potuit occurrere ſatis patet ex his quæ.ſ̃.dixi ſuper glo. & iſtam ſolutionem tenuit hic Io.An.& Hoſti.alij vero dicebant, ꝙ contrariū loquit̃ de rigore iuris ciuilis, hic autem de benignitate canonica. Alij vero dixerunt, & tertio, quòd ꝯriū loq̃tur qñ vitium ſoli, erat adeò graue, quòd inducebat redditionem ſ̃m.l.ſi prædiū.C.de ędi.edic. Sed certè hæc ſolutio vř minus reſtringere tex.iſtum, præcedens vero ſolutio non vř bona, quia in dubio nō debemus inducere diſcordiam iuris ciuilis a canonico ſi poſſunt cōcordare per id, qđ hř.ĩ.de no.oper.nū. c.j.facit de electio.cum expediat.li.vj.ideo ſol.gloſſ. vř melior ꝑ hunc tex. ¶In eadem gl.ibi: caſus etiam fortuitus intelligit Innoc.ſiue ſit caſus fortuitus ꝑꝑ incurſum hoſtiū, ſiue ꝑꝑ incendium, ſiue ꝑꝑ tempeſtatem, ſiue propter inundationē aquarū, ſiue ꝑꝑ deuorationē fructuū factam ꝑ aues, vel feras, vel locuſtas, per ea quæ habentur in l.ex conducto.§.ij.Sed certè, vt ibi tāgit gl.& etiā finaliter hic voluit ſentire Inn.& etiā Hoſt.in p̃al.§.in ver.dr̃ aūt ſterilitas.cum ſequētibus. & tangit hic etiam Flor.illud dēt intelligi qñ modicū damnū eſt datū, ſecus aūtē ſi magnū, vt voluit glo.in d.§.iij.pro quo facit, qđ habet̃ in l.ſi merces.§.vis maior.ff.eodē. ¶In eadem gloſſ.ibi: in totum, vel in parte. qualiter hoc debeat intelligi plenè declaraui ſuper glo.j.circa fin.& dicebat hic Inn. ꝙ bonum erat expectare annum ſequentem poſt ſterilitatē, vt videat̃, an in iſto ēt vbertas licèt annus ꝑcedens annū ſterilitatis fuerit fertilis, q̃a tunc duo anni veniunt in cōpenſationē, & ſic facilius patit̃ ſterilitas cōpenſari. hoc tñ dictū qualiter poſſet ꝓcedere ſatis patere pōt ex his quæ dixi ſuper gloſ.circa finē. ¶In eadem gloſ.ibi: poteſt petere integram penſionem, & ſic remiſſio vř in ſe habere quandā tacitā cōditionem, niſi ſequat̃ vbertas, quæ poſſit compenſari cum ſterilitate per ea quæ habentur in l.ſi vno.hic al
18 leg.Quid autem † econtra, ſi ante annum ſterilitatis fuit annus vbertatis, & nihilominus dñs ꝓpter ſterilitatem anni fecit remiſſionem mercedis, cum nō te-

neretur,

neretur,an sibi id nocebit.glos. in d.l.si vno.tenuit,ꝙ sic,ꝙ nocebit domino si sciuit vbertatem pcedentis anni,qa tunc vr̄ scienter ius suum remittere,iō sibi p̄iudicat vij.q.j.quam sit periculosum.l.queritur.§.si venditor.ff.de ęd.edic.secus si ignorasset vbertatē p̄cedentē pcedentis anni,fortè qa fuisset absens a ciuitate,vt etiā tenuit Host.in d.§.q actiones.vbi ēt dixit & ēt tangit Io.An.ꝙ colonus non soluit decimas,ꝙ vr̄ culpa coloni cōtingere sterilitas si ipsam contingit euenire ꝑ id,qđ hr in c.reuertimini.xvj.q.j.posset tn̄ hoc iudicium reuocari in locis in quibus non soluunt decimæ de consuetudine,in quibus,an consuetudo aliquid possit operari tangit̄ ꝑ gl.& Doc. in c.j. de deci.li.vj.& j̄.de deci.li.vj.& j̄.de deci.super rub. & ī c.a nobis.& ibi dicā. ¶In gl. quo locationis tp̄e ibi corruit,vel minat̄ ruinā.supple,ex post facto.¶In ea.gl.ibi.vxorē duxit.supple,q̄ ex post facto se obtulit eū spes de deducenda vxore non subesset tp̄e locationis aliàs.secus,ꝑ id qđ hr̄ in l.si quis.§.j.ff.loca. ¶In gl.peruersè. in fi.& pro dicta gl.facit,qđ hr̄ in l. non solum.ff.in quibus causis pignus taci. ꝯtrahi.& in l.qui insulam.§.qui mulas.ff.loca.& cū gl.ista cōcordat gl.in l.ea.C.eo.Et aduerte,quia quatuor casus ponunt̄ in lr̄a,vt tetigi in notabilibus† qbus p̄t

19 inqlinus expelli,& in duobus primis si expellat̄,puta,qa expedit domum refici,vel necessitatem hēt dominus ꝑp necessitatē venientem,de qua tetigit glo. hic,& in d.l.edem.clarū est,ꝙ debebit fieri remissio pensionis pro residuo tp̄e in quo non habitabit inqlinus,qđ intellige verū,nisi dn̄s daret sibi aliā domū æquè idoneā,qa tūc nulla fieret remissio,ꝑ id qđ hr̄ in l.habitatoris. cum l.se.ff.eod.¶Sed in tertio casu, qn̄ videlicet ꝑpter peruersum ipsius inqlini ipse expellit̄ est dubiū. an tunc aliqua debeat fieri remissio pro residuo temporis.super hoc fuerunt opi.vt hic tetigit gl.Nam aliqui dixerunt ꝙ non,imo integra pēsio debebit solui.aliqui dixerunt ꝯtrariū. Et pro prima opi.multum facit iste tex.q in primis duobus casibus facit mentionem de remissione fienda pro residuo tempore.sed in duobus vltimis casibus expellit̄ propter culpam ipsius inquilini.ideo vr̄ sibi imputādum per regulam iuris.de reg.iur.c.dānum.lib.vj. & iō vr̄,ꝙ debeat teneri ad integram pensionem. Ioan. And.hic vr̄ concordare opi.Nam dicit,ꝙ qn̄q; inquilinus ꝑuersè vsus est domo dānificando domum,vel dando damnum in ipsa,vt quia retinebat ludum,vel tenebat mulieres inhonestas. & tūc procedat prima opi.s̄m eum,& Host.facit,qđ leg.& no.in text.& gl. in l.non aliter.ff.de vsu.& ha.vbi vr̄ ꝑbari,ꝙ non est licitū tenere mulieres inhonestas in ipsa domo ꝯducta,& de materia remittit Io.An.ad Spe.e.ti.§.postq̄ vero,sed vtrū.& sic residet hic do.Ant.& do.Pet.hic post Cy.in dicto ti.e.dicit,ꝙ ita demum licitè est expellere,qn̄ ꝑuersè vtitur domo tenendo ibi ludū,vel mulieres inhonestas,qn̄ ex hoc generari pōt pręiudicium locatori,vel ipsi rei locatę,fortè qa locator hēt domum ibi vicinam.aliàs secus s̄m Cy. quia etiā interdum in domibus q̄ sunt honestarum ꝑsonarū retinentur mulieres inhonestę,vel ludus.l. ancillarū. ff. de peti.her.Sed certè satis videtur,qđ in dubio si res est consueta locari ad honestam habitationem non debeat conductor vti inhonestatè,cum in dubio nō debeat alterare vsum consuetum rei,ar. eorum q̄ habentur in d.l.non naturaliter.licèt Cy.in d.l. nitatur ad illa rn̄dere.sed non vr̄ bona rn̄sio ꝑpter rationem superius dictam,& cum opi.Io. And.hic simpliciter transiuit ēt d.Flo.& pōt esse rō diuersitatis tenēdo distinctionem Io.An.& quia qn̄q; inqlinus ꝑuersę vtit̄ dānum dando,dn̄s hēt remediū pro restauratione dāni,vt hic dixit gl.sed vbi peruersè vtit̄ non dādo damnū:tunc non vr̄ habere remedium ꝑ restauratione. iō tunc integraliter solui debebit pensio.& hæc opi. ꝑp autoritatem fortè seruaret̄ in practica,tn̄ satis vr̄ de iure posse dici,ꝙ prima opi.simpliciter sit vera ꝑ istum text.quia in duobus vltimis casibus nil repetit de remissione,qđ facere potuisset faciliter si voluisset. & iō cum non fecerit satis vr̄ voluisse esse secus in istis duobus vltimis casibus.ar.l.j.§.finautē ad efficientis.C. de cadu.to.non obstat,ꝙ dn̄s potest agere contra inquilinum pro damno dato. qa non per hoc sequitur,ꝙ dēat fieri remissio mercedis ꝑ residuo tēporis,ex quò ꝑpter culpam suam expellitur. sic stat rō,ꝙ sibi debeat imputare dato etiam,ꝙ teneat̄ ad reficiendum damnū.per id,qđ hr̄ in d.regula danū.gl. tn̄ Accu. in l.edem.C.e.vr̄ velle,ꝙ in omnibus istis quatuor casibus debeat fieri remissio pro residuo tēporis sed esse vr̄ de iure,qđ dixi.facit,qđ;no.Spe.ī d.

20 §.postq̄.s̄m præallega.ver.sed vtrum.¶†In gl. pe.in fin.Ioan.And.hic super tex.ante gl. & do. Ant.circa prin.huius decre.concludit,ꝙ vbi locatio non transit in contractum emphyteuticū non est differētia inter ꝯductorē ab ecclesia,vel de priuato,quia vtrobique si cessatum fuit per biennium in solutione poterit repelli conductor per istum tex.& per ea,q̄ hn̄r in d.l.quæro.allegata in gl.In emphy.aūt bene est differentia inter emphyteutam ecclesiæ,& emphyteutā priuati,quia emphyteuta ecclesiæ si non soluit ꝑ biēnium potest repelli.sed in emphyteuta priuati requiritur triennium,per id,qđ hr̄ in c.si quē.& in l.ij.C. de iure emphyteutico.& sic transit do. Ant.ante gl. Sed super ista gl.aliter dicit.nam dicit,ꝙ si loquimur de emphyteuta,qn̄ possit expelli si non soluit debitū canonem bene est differētia inter emphyteutam priuati,& emphyteutam ecclesiæ,quia primus demum potest expelli si non soluit debitum per trienniū.l.2. C.de iure emphy.sed in secundo sufficit,ꝙ nō soluit

21 per biennium.j̄.c.proximo.¶ In conductore † autē, dicit,ꝙ si est ad breuissimū tp̄s statim poterit expelli eoipso,ꝙ nō soluit pensionē,quia tunc nō vr̄ implere contractum ex parte sua,prout facere dēt.l. Iulianus.§.j.ferri.ff.de act. emp. & bene facit lex edē.C. eo.ti.idem dicas,licèt ipse hoc non tangat,qn̄ locatio facta est ad bienniū solū,vel ad minus tp̄s non est necesse expectare bienniū.Similiter si est facta ad solum biennium non est necesse expectare ipsum biēnium,seu finem eius,qa tunc posset expelli ꝑp finitam locationem,& sic non esset tractandum,an posset expelli ratione solutionis non factæ,quia ēt si fuisset facta,ex quò finita est locatio potest expelli,& tetigit similiter in l.edem.C.eo.ti. Si aūt fit conductio ad maius tempus biennio.& tunc,aut pactum est interpositum,ꝙ non dēat expelli.& tunc illud pactum intelligitur,nisi differatur soluere bienniū. & iste est casus singularis qui non est alibi in l.q̄ro.§. inter locatorē.ff.loca.Si vero locatio simpl'r fuit facta,& nō est appositum pactum de non expellendo conductorē,& tunc poterit locator incontinenti eoipso,ꝙ nō soluit pensionem,& non expectato biennio ip̄m expellere,ꝑ id,qđ hr̄ in l.idē.& qđ ibi no.in gl.fi.e.tit. qđ intelligo verū de iure cōi.& qn̄ nō est appositum quo tp̄e dēat fieri solutio,nec ēt apparet cōsuetudo, vel statutū determinans quo tempore debet solutio ex pacto,consuetudine,vel statuto,non video quare ante illud tempus posset expelli,cum ante nō teneat̄ soluere,licèt istud non tangat hic do.Ant.& per ea, quæ superius dixi post do.Ant. dicit do.Anto.ꝙ decret.ista

cret.ista inquantū loqˀ de ꝯductore, & vult biēniū expectari, dēt intelligi s̄m d.l.quæro.in ꝑalle.§. inter locatorē.secus, qñ pactū esset appositū de non expellendo conductorem, aliàs ēt non expectato biennio poterit repelli, & sic dicit materiam istam intelligēdam, qñ pactum fuit appositum de non expectando conductorē, ista vr̄ esse magna deriuatio ad istū tex. quia hoc non dicit. ideo ipse finaliter vr̄ dicere, ꝙ si sit conductio ad longum tempus, puta ad decenniū, & vltra s̄m no.per gl.in cle.j.de re.ec.non alie.ad finem. tunc procedat hęc decre. vt requiratur spatium biennij, vt voluit tex.& ratio est, quia tunc esset eadem ratio q̄ in emphyteuta, cū ex tali contractu trāsferatur dominium.l.i.& ij.ff.si ager.vect.vel emphy. petatur.& in l.j.§.qđ ait.ff.de superficiebus.& sic intelligendo tex.in conductore non ad modicum tempus non est expediens cauillare text. & intellige, ꝙ fuit appositum pactum de non expellēdo. & per hoc dicit do.Ant.ꝙ inquantū gl.hic intellexit tex. qñ cōductio fuit facta ad tp̄s longum, & sic ad.x.annos, vel plus, bñ dixit, sed inquantū intellexit qñ conductio fuit facta ad minus tp̄s, puta, sex, vel quinq; annorum non vr̄ bene dixisse, & similiter si aliter facta fuerit ad minus tempus.x.annorum, s̄m do.An. qui tamen, vt dixi super hac gl.variat. nam primo simpliciter tenuit, ꝙ aliud sit in emphyteuta, aliud in conductore, & assignabat rationem, quia in cōtractu emphyteutico transit dñium vtile, ideo non est ita de facili resolubilis sicut contractus conductionis per quē dominium non transfertur.¶Item, q̄a pensio q̄ soluitur ab emphyteuta non soluitˀ eo respectu, vt perficiatur contractus emphyteuticus qui statim perficitˀ a principio cū est initus, sed datur respectu recognitionis dominij, & sic substantiale contractus nō consistit in solutione pensionis, & per ꝯñs non potest dici non implere contractum, non soluēdo, sed potius imposita est pęna per ius in casu in quo nō soluit intra bienniū si est emphyteuta ecclesiæ, vel intra triēnium si est emphyteuta priuati, & per hoc dicebat patere, ꝙ etiā si erat contractus locationis non ad modicum tp̄s idem videbatˀ dicendum in eo, qđ dictū est in locatione ad modicum tempus quis cum non videatˀ implere contractum ex parte sua si nō soluit videtˀ.ꝙ possit repelli.per id, qđ hr̄ in l.Iulianus.§.afferri.ff.de act.empt.Sed aduerte, quia prima ratio ꝑ ipsum assignata vr̄ facere cōtra ipsam opi. nā sicut

22 † in contractu emphyteutico transit vtile dñiū, ita ex contractu locationis ad longum tp̄s nō debet esse ita de facili resolubilis, sicut contractus locationis ad longum tp̄s.¶

23 † Item secunda ratio per ipsum assignata non vr̄ bona.quia, licèt cōtractus emphyteuticus ex conuētione a principio perficiatur, tñ requirit ad sui implementum, ꝙ soluat pensio. & sic aliud est quęrere, an contractus de se sit perfectus: & aliud, an sit ēt impletus, nam ēt videmus in simili, ꝙ contractus vēditionis ꝯsensu ꝑficitˀ.insti. de obli.ex consensu.§.j. & tñ non est impletus, nisi, qñ pretiū est solutum per emptorem, & res tradita ꝑ venditorē.l. Iulianus.§.offerri.ff.de act.emp. & non vr̄ secūda ratio esse bona. præterea etiam dato, ꝙ esset bona, tñ vbi sunt duæ rationes finales sufficit alteram tm̄ adesse, vt est gl.notabilis.in l.liberorum.§.noanter.ff.de his, qui no.infa.vnde, licèt prædicta non tetigerit do.Ant. tñ finaliter remanebat in conclusione, ꝙ aliud sit in locatione ad modicum tp̄s, aliud in locatione ad non modicum tempus.vt s̄.tetigi.& ista est verior opi.quam etiam voluit sentire gl.in d.l.quero.§.inter locatorē. ff.loca.& etiam Bar.ibi.Vnde ex prædictis pōt con-

24 cludi, ꝙ aut loquimur in † emphyteuta ecclesiæ, & tunc si per biennium cessat in solutione, pōt expelli, vt probatur.ĩ.c.proximo.aut in emphyteuta priuati.& tunc demum pōt expelli si cessat per trienniū.l.ij.C.de iure emphy.Scđo casu, qñ loquimur in conductore.& tunc, aut est conductor ad tempus biēnij, vel minus.& statim poterit expelli si non soluatˀ pensio.aut est conductio facta ad tempus maius biēnio. & tunc, aut est facta ad tp̄s minus decennio.aut ad tēpus decennij, vel maius.& sic ad longū tp̄s.si ad tempus minus decennio.& tunc, aut fuit appositū pactū de non expellendo, & isto casu requiritˀ, ꝙ cessauerit ꝑ bienniū, vt posset expelli, vt est casus singularis in d.l.quæro.§.inter locatorem. aut hoc non fuit actū, ꝙ non debeat expelli, & tunc si non soluit integrā pēsionem statim poterit expelli.l.edē.& ibi no.C.eod.ti. Si autem conductio fuit facta ad longum tp̄s. tunc vr̄, ꝙ demum possit expelli si non soluit per bienniū, vt est casus in d.§.inter locatorem.scđm vnum intellectum.& colligi pōt ex ibi notatis per gl.& hic etiā est casus scđm vnum intellectum, vt superius tetigi. Et no.bene, ꝙ non vr̄ esse differentia, qñ locatio sit ad modicum tp̄s, an q̄s conducat ab ecclesia, an vero a priuato.q̄a vtrobiq; vr̄ sufficere, ꝙ per bienniū non soluatˀ, secus in emphyteuta. q̄a aliud est in emphyteuta ecclę, aliud in emphyteuta priuati cū ĩ emphyteuta ecclesię sufficiat cessari ꝑ biēniū in solone.sed ĩ emphyteuta priuati requiritˀ triēniū, & illud ideo, q̄a sic reperitur expressum in iure de ipso in emphyteuta, ꝙ sit dr̄ia inter empyteutā ecclesiæ, & emphyteutam priuati.vt patet in c.seq.iūcta.l.ij.C. de iure emphy.Sed in conductore ad non modicum tp̄s non reperiatur iure cautum dr̄iam esse, an quis conducat ab ecclesia, vel priuato imo potius oppositū, vt in hoc.c.& in d.§.inter locatorem cum ibi.no. & ista vr̄ esse cōis conclusio glossatorū, & doctorum.¶Sed aduerte, q̄a inq̄tum dictum est, ꝙ si locatio sit facta ꝑ biennium, vel minus, vel si facta sit ad maius tempus, dūmodo non sit facta ad decenniū, vel vltra, & nō sit appositū pactū de non expellendo, ꝙ statim possit expelli colonus, vel inquilinus, nisi soluat integrā pensionem vr̄ esse dubium.nā cū de iure cessante pacto & ꝯsuetudine solutio pensionis dēat fieri in fine triēnij, vt est gl.in d.l.edem.in fi. & inferius etiā tangetˀ. & facit, qđ hr̄ in l.qui hoc anno.ff.de ver.obli.vr̄, ꝙ non dēat dici in mora ipse ꝯductor ante finem triennij.cum interim videatˀ habere exceptionē. ꝑ id, qđ hr̄ in l.j.in fi.ff.qñ dies lega.ce.& in l.lr̄a.ff.si cer.pe. & per ꝯñs vr̄, ꝙ non debeat posse expelli. licèt non saluat pensionem ante finē triēnij. doctores illud cōtrarium non tangunt, nec etiā glo.¶Sed tenēdo opi. cōem glossarū, & doct.de qua.s̄.dixi potes dicere duplicem viam posse cōsiderari respectu locationis, vna est.Si vult agere in iudicio ad pēsionē.tūc nō poterit, nisi ad finem termini, & sic procedit ratio in oppositum facta, & ꝑ hoc etiam. q̄a dēt prius impleuisse locator ꝯctum ex parte sua, & sic patiētiam p̄stitisse ipsi cōductori ꝑ tp̄s locationis, ar.l.Iulianus.§.offerri.ff.de act.emp. Alia via est si vult expellere ꝯductorē, q̄a ad requisitionē eius nō soluit integrā pensionem, & tunc vr̄ ꝙ ista via nō possit vti etiā ante finē termini ꝑ ea, quæ hn̄r in d.l.edem.a contrario sensu. C.loca.Ista tñ saluatio nō vr̄ ꝓcedere sine dubitatione ꝓpter rōnē superius tactā, q̄a si cōductor non tenetur soluere, nisi in fine termini nō dr̄ esse in mora in non soluendo ꝑ id qđ.s̄.dixi, & ꝑ ꝯñs non vr̄ ꝙ sit iusta cā expellendi, si ante terminū non soluit, & iō mihi vr̄, ꝙ aliter sit dicendū. nā aut conductor nō est in re

in re locata, vel si est intrauit illam ignorante, vel cõ
tradicente locatore, & hoc casu puto, ꝙ si non est in
re locata locator non possit petere pensionem, & q̃a
nondũ impleuit ꝯtractũ ex parte sua. d.l. Iulianus. §.
offerri. ¶ Si aũt sit in ipsa re locata locatore ignorante,
vel contradicente, vr̃ ꝙ possit expelli, q̃a tunc licitè
non est secutus detentationẽ ar.l. si ex stipulatione.
ff. de acqui. pos. & intellige q̃n intrauit cõtradicẽte
locatore nõ tñ animo spoliandi dñm possessione,
sed solum animo q̃rendi detentationẽ virtute locationis,
quia tunc non solũ detineat, & nõ possideat.
l.j. C. cõia de vsuca. & l. cũ plures. §. edẽ. ff. loc. iõ tũc
põt expelli. secus si intrasset animo q̃rendi possessionẽ,
& interuertendi possessionẽ ipsi locatori. q̃a tũc
non posset expellere, nisi hoc faceret incontinenti: &
non ex interuallo in l. colonus. ff. de vi, & vi ar. & l.j.
C. vnde vi. & s̃. de rest. spo. c. olim. aut conductor est
in re locata de consensu expresso locantis, & ẽt tacitè,
vt quia locatore sciẽte, per id q̃d hr̃ in l. minus insertus.
C. de acqui. pos. & hoc casu non puto, ꝙ possit
expelli, licèt non soluat pensionẽ añ finẽ termini. q̃a
ex quò solum tenetur soluere in fine termini non vr̃
esse in mora si ante non soluat, & ꝓ ꝯñs non vr̃, ꝙ sit
iusta causa expellendi eũ, licèt tunc non soluat integrã
pensionẽ. nec obst. d.l. edẽ. a contrario sensu. q̃a
vr̃ intelligenda esse ſm p̃dicta. scilicet, q̃n ignorante
locatore, vel contradicente ingressus est rẽ locatã ipse
ꝯductor: aliàs vr̃ esse secus, ꝑ ea q̃ superius dixi, q̃d
tene menti, q̃a istud non reperio declaratum, ꝑ doc.
vel ꝑ gl. & p̃dicta ꝓcedunt, nisi actum esset expresse,
ꝙ statim integra pensio dẽt solui. q̃a tunc si noua solueret,
satis puto, ꝙ posset expelli conductor si nõ seruaret
25 uaret ꝯuẽtionẽ, & sic etiã põt intelligi. d.l. edẽ. ¶ † In
gl. fi. in fi. An aũt possit in istis casibus propria autoritate
cõductor expelli a locatore. dicit Io. An. post In.
ꝙ sic, q̃a colonus habet solam detentationẽ, facit, q̃d
hr̃ in l.j. C. cõia de vsuca. & in l. cum plures. §. hęred.
ff. eo. & in l. si duo. §. cum inquilinus. ff. vti pos. & iõ
potest ab illa tali detentatione expelli cã subsistente,
nec est licitum colono, vel inquilino resistere ipsi domino,
vel locatori. ff. de vi, & vi ar. l. colonus, q̃d intellige
anteq̃ intrauerit possessionẽ ipsius locatoris. nã
aliàs si interuertisset non posset dñs expellere eum
ex interuallo, sed solum incontinenti. d.l. colonus,
& superius tetigi. & p̃dicta procedunt in colono, &
inquilino tp̃ali, secus in perpetuo, vel qui conduxit
ad nõ modicum tp̃s, q̃a iste hẽt vtile dñium. l.j. & ij.
ff. si ager vectiga. ideo iudicis autoritate debebit expelli.
facit, q̃d hr̃ in l. Iulianus. C. de fun. patrimonialibus.
li. xj. & ideo dicebat do. Ant. Doc. hic dicere in
emphyteuta. refert tñ, ꝙ gl. iuris ciuilis vult cõtrariũ
26 in l. ij. C. de iure † emphyteutico. Bart. autem ibi dixit,
vt etiam tangit hic do. Ant. ꝙ ẽt emphyteuta non
poterit expelli propria autoritate, sed bñ poterit turbari
propria autoritate ab ipõ locatore ꝑ ꝑ ciuilẽ possessionẽ
q̃ habet ipse locator. Sed de ipso emphyteuta,
an possit expelli propria autoritate. dic, vt tãgetur
in c. sequenti. vbi tangit gl. pen. & ibi tangetur super
ea. & attende, ꝙ non est verum, ꝙ Io. An. hic aliquid
dixit de emphyteuta, sed de conductore ad modicũ
tp̃s post quem dixit expelli non posse propria autoritate
saluo tñ eo, q̃d habetur in c. seq. ſm eum. ¶ Item
aduerte, q̃a q̃d dixi. s̃. in conductore ad modicũ tempus,
vt possit in casibus hic positis expelli propria autoritate.
Idem dixit In. in additione, in commodatario,
& precario rogante. quia tales etiam non habẽt,
nisi meram detentationem, & ideo propria autoritate
possunt expelli. & per hoc etiam eis non datur interdictum

terdictum si expellatur, nisi iam interuertissent pos-
27 sessionem dño. d.l. colonus. ff. de vi, & vi ar. ¶ † An autem
si conductor ad modicũ tp̃s fecisset aliquas expensas
necessarias posset resistere domino volẽti eũ
expellere si non reficit sibi expẽsas, & videtur quod
sic per ea quæ no. in d. l. colonus. ff. de vi, & vi ar. & q̃
habẽtur in tex. iuncta gl. ¶ An autem extra casus positos
in litera etiam non subsistente casu de quo proximè
dixi poterit inquilinꝰ, vel colonus resistere ne
expellatur. dicit. d. Pe. hic, ꝙ sic per istum tex. a contrario
sensu, & præcipuè, q̃n conductori fuerunt obligata
bona ipsius locatoris, & ꝯñr ipsa res locata ꝓ
obseruantia contractus, per id, q̃d no. Bar. in l. inter
emptorem. C. eo. & in l. qui fundum. ff. eo. vbi dicit,
28 ꝙ † conductor põt expelli per emptorẽ qui emit rem
a locatore, cum emptor non teneatur stare ipsi conductori,
vt patet in d.l. emptorem. q̃d intellige verũ
ſm do. Pe. nisi conductor haberet bona locatoris obligata,
& ꝯñr rem locatam, voluit Ba. in d.l. emptorẽ.
& in præal. l. qui fundũ. vel nisi esset cõductor ad nõ
modicum tp̃s. quia talis hẽt ius in re. vt patet in l.j. &
& ij. ff. si ager. vectig. & superius est dictum. ideo tũc
non posset expelli per emptorem qui solum potuit a
domino ius directũ emere, cum illud solum haberet,
ꝑ id, q̃d hr̃. ĩ. de iure pa. ꝙ aũt extra gl. dicit Io. An. hic
q̃d iq̃tum litera dicit locatorẽ propter necessitatẽ habitationis,
vel refectionis posse conductorem expellere.
ꝓcedit, q̃n illa necessitas inhabitandi, vel referẽ
di p̃uidere non potuit. aliàs secus, per id, q̃d hr̃ in c.
j. de seruis non alie. & in l. si quis domum. §. j. ff. e. ti.
29 & facit, q̃d no. in l. edem. C. e. ti. † Item, ꝙ dr̃ hic fieri
debere remissiones mercedis pro residuo tp̃e, intellige
verum, nisi in aliqua parte domus congrue possit
habere commoditatem sine magno incommodo. nã
modicum incõmodum pati dẽt. l. habitatore. cum se
30 quẽti. ff. e. ti. & l. si merces. §. si vicino. e. ti. ¶ † Quid
si conductor cã non subsistente repellit̃. dic, ꝙ tenebitur
locator conductori ad interesse, & ad dãnũ eius.
31 l. qui insulam. ff. loca. ¶ † An aũt conductor aliqua cã
subsistente possit dimittere rem conductam ante finitum
tp̃s locationis. dic, ꝙ sic subsistente ligitima causa,
dum tñ soluat pensionem ꝓ rata tp̃is ꝓ qua inhabitauit.
l. dñi horreorum. §. qui contra. ff. eod. & l. j. in
prin. §. si pensio. cum ibi no. ff. de migrando. & d.l. habitatores.
cum. l. se. Dicebat Inn. hic, ꝙ si locator turbat
colonum, vel inquilinum poterit celeri pnía oĩa
purgare anteq̃ intersit ipsius coloni, vel inq̃lini, nec
nocebit paucorũ dierũ mora. l. si in lege. §. si colonus.
32 & §. si dñs. ff. e. ¶ † An aũt, q̃n inquilinus expellit̃ teneat̃
ipse locator dare aliam domũ sibi ad habitãdũ.
tangit hic d. Flo. & concludit, ꝙ non: si iuste expellit̃,
secus, q̃n ex causa nõ põt inquilinus inhabitare, all.
l. cũ in plures. & l. si quis domũ. in prin. ff. eo. dicit tñ
ꝙ ẽt, q̃n expellitur inquilinus, ꝙ ęquius est, ꝙ det̃ sibi
alia domus ꝑ locatorem si p̃t ar. dictarũ. ll. ¶ Sed aduerte,
q̃a vr̃, ꝙ q̃n expellit̃ in duobus casibus vltimis
hic positis non vr̃, ꝙ teneat̃ sibi locator dare alienam
domum cũ ꝑ culpã inquilini ipse expellat̃. & sic nõ
vr̃ esse ęquum aliã domũ sibi dari: imo ẽt vr̃, ꝙ non
dẽat fieri remissio mercedis in istis duobus casibus ꝓ
residuo tp̃is, vt tetigi suꝑ gl. in verbo, ꝯuerse, licèt aliq
ꝯ̃l, vt ibi etiã dixi. Sed ꝓ dicta opi. ꝙ non dẽat etiã
fieri remissio. facit, q̃a aliàs in ꝯñtiam teneret̃ dare locator
aliã domum ad inhabitãdũ si dẽt fieri remissio
mercedis, ꝑ id, q̃d hr̃ in l. habitatores. & in l. seq. ff.
eo. aliàs non posset euitare remissionem, argu. legum
præal. iniquum enim esset, ꝙ teneretur dare aliã domum
ad inhabitandum, ex quò propter culpam expellitur

pellit ipse inquilinus,& ideo vsq; in pñtiam non dēt fieri remissio mercedis.ar.l.q̄ sub conditione.§.si q̄s. ff.de cond.inst. vbi aūt inquilinus sine culpa sua pp aliquam cām expellit, vt in primis dictis casibus hic positis. tunc bñ dēt sibi dari alia domus ad habitádū æquè idonea, si dñs vult q; non fiat remissio mercedis.& ꝓpterea si ex iusta causa ipse inqlinus recedit d.l.habitatores.cum l.seq.ff.eo. & facit,qđ hr̄ in d.l.
33 cum in plures.& in l.si quis domum. ¶†Deterius tāgit hic Io.An.post In.quo tempore dēt pensio solui, & concludit, q; si hoc sit determinatum per pactum, seu conuentionem partium, vel per consuetudinem aut statutum loci.tunc tale tp̄s debet attendi, als cessante pacto,& consuetudine, ac statuto,dicit,q; in fine tp̄is locationis dēt solui. q̄a in dubio, qđ minimū est inspici dēt.l.semper in stipulationibus. ff. de reg. iur.in obscuris.libr.vj.& idem dicit in eo,qui ꝓmittit aliquid in annum,vel diem certum,vt in kalē. vel in nundinis,vel scilicet annis.x.quia semꝑ finis tp̄is inspicitur.l.qui hoc anno.& l.eū qui kalen.ff.de verbo.obli.& l.si in annos.ff.de cōdi. & demō. & hoc, qñ est vnicum debitū,secus si esset debitum annuū, q̄a tunc debet fieri solutio in principio cuiuslibet anni.l.j.C.qñ dies le.ce.qđ procedit tam in legatis,q̄ in stipulationibus,licèt aliqui aliter dicant, & non bñ, vt notatur in l.qui hoc anno.vbi de materia per Bar. & per gl.& Doc.in d.l.j.qñ di.le.ce. & aliquid ēt de materia in c.ꝓuenit.s̄.de arbi. Vnde ꝯsueuerunt dari versus. Annua si debes tunc recipere caput anni. Anno si debes in fine teneberis anni.& qđ dixi.s̄.pēsionē debere solui in dubio in fi.tp̄is,procedit in lo-
34 catione rerum de quo per gl.in l.ædē.C.eo.¶†Quid autem in eo qui locauit operas suas,an debebit solui salarium,vel pensionem in principio,an vero in fine temporis,siue loquamur de famulo locāte operas, siue de aduocato,siue de procuratore,siue de alio locante operas suas.allegat,qđ hr̄ in l.j.C. de suffra.& per.C.de postu.l.quisquis. q̄uis s̄m eum aliqui dicāt contrarium in aduocato,videlicet, q; absente petere possit salarium,per id,quod hr̄ in l.properandum.§. illo.C.de iudi.& in l.j.§.in honorarijs.& §. diuus.ff. de varijs,& extraor.cog.¶Sed dicit Inn.q; si illa iura bene ponderentur hoc non probant, & debent intelligi s̄m eum in spōte oblato,vel oblato ab initio. vel ex forma conuentionis.Fallit in aduocato vbi est speciale,q; in principio temporis solui debēt. l. per hāc. C.de aduoca.diuer.iud.Et prædicta ꝓcedunt s̄m Io. An.nisi aliud dicatur ꝓpter consuetudinem,vel aliā iustam causam,vel nisi aliud sit actum,& per hoc infert,q; si quis mercedem magistrorum,vel pensiones domorum alicui locauit,vel promisit,spectādum est tp̄s quo solui debent tales mercedes, vel pensionēs. l.nec semel.§.j.ff.qñ dies le.ce.& de materia in Spe. de sal.§.nunc de procura.in fi.& in Specu.de loca.§. postq̄.ver.sed q̄ritur,qñ.& §.sequit̄.ver.sed,qñ.vbi ēt Spe.concludit, qđ in locatione rerum in dubio dēt solui in fine termini pensio,tñ si ante non fit solutio pōt conductor expelli,per ea q̄ habentur, & no.in l. ædem.C.eo.& ista videtur esse communis opi.vt tetigi super gl.pe.Sed,an de iure procedit ibi plenè dixi.Sed do.Pe.hic post Bar.in l.j.§.diuus.prællegata aliter dixit.nā dicit,q; aut loquimur in locatione rerum,& tunc si quæritur quo tp̄e solui debeat pēsio, vel salarium in locatione operarū,tūc cōcludit,q; aut debetur ex contractu,aut ex legis dispositione.Sed si ex contractu,tunc debet inspici id,q; actum est inter partes arg.j̄.de re.iur.cōtractus.li.vj. si vero illud nō appareat,debet inspici,qđ verisimiliter videtur fuisse actum, puta si aliquis locauit operas suas ad faciendum certum ædificium,& non est potens ad illud faciendum,nisi soluatur sibi salarium conuētū in principio,vel saltem certa pars singulis mensibus,& tunc videtur,& præsumitur esse actum, qđ in initio tēporis soluatur,vel saltem in singulos ēmses certa pars, arg.eorum,q̄ hn̄r in l.si vero remunerandi.§. fi.ff.māda.& eius,qđ hr̄ in l.semper in stipulationibus.ff.de reg.iur.lib.vj. & similiter si ex aliqua ꝯuentione posset verisimiliter apparere,q; voluit soluere in fine, tūc dicto tp̄e fiat resolutio. in dubio aūt cessantibus coniecturis in fine debebit fieri solutio, per ea q̄ hn̄r in dicta regula, in obscuris.de reg.iu.lib.vj.in prælle. l.qui hoc anno.Si aūt debeat̄ salariū ex dipsositione legis,vl̄ ex ꝯuētione q̄ succedit in locū dispositionis legalis, vt contingat in aduocato iuxta no. per gloss. in l.fori.C.de aduo.diuer. iudi. & tunc si vnica p̄statio est fienda solui debet in prin.per ea, quæ hn̄r in d.l.j.C.de suffra.Si vero sit fienda solutio annua,tūc in princ. cuiuslibet anni dēbit fieri.l.post duos.C.de aduoca.diuer.iudi.& sic patet si bene cōsideres, q; in salario aduocati.Inn.tenuit contra gl.Accu. qui voluerunt, q; in prin. debeat fieri solutio.Sed Inn. voluit contrariū,vt s̄.dixi,& pro Inn. multum facit d.l. j.C.de suffrag.non violando illam, cum glo.ibi nitat̄ rn̄dere.vnde in foro ciuili,q; Bar. etiam sequitur opi. glossarum vr̄, q; seruanda esset opinio glossarum iuris ciuilis,nisi cōsuetudo,vel statutum aliud inducat. & pro hoc etiam facit, quia in interpretatione iuris ciuilis,per id q; legi.& notā.in simili in,c.vt cæterum.ix.dist.& de materia etiam posuit Spec.in ti.de sala.§.sequit̄.in pālle. ver.sed qñ.ad id autē q; dictū est in locatione rerum fieri debere in dubio solutionem in fine termini alle.domi.Pe.hunc tex.inq̄tum dicit remissionem fiendam pro residuo temporis, & non dixit restitutionem fiendam ēt pro residuo temporis.¶Vlterius per hunc tex.dicit Io. An. post Inn. q; sicut terminus hominis interpellat pro homine. l. magnam.C.de contrahen.& cōmit.stipu.sic etiā terminꝰ statuꝰt a iure hoc ꝓbat̄.& c.ꝓximo.nā,vt hic pa-
35 tet nō † soluens canonē infra terminū a iure statutū est in mora sicut ille q̄ non soluit.j̄.tp̄s statu ūab homine.d.l.magnam.Idem in ele. de conces. præbē.c.
36 ij.s̄.de elec.ne pro defectu.& sic patet, q; † mora cōtrahitur per lapsum diei appositi ab homine, vel a iure similiter etiā per lit.ꝯtest.factā contra debitorem. l.nemo in fi.ff.de uer.obli.quinimo etiam contrahit per interpellationem factam cōgruo tempore,& loco.l.si ex legati causa.ff.de ver.obl. dummodo intelligat,vel intelligere debeat se fortè debitorem.l.q; te.
27 ff.si cer.pet. Quid autē † sit mora,& quis sit effectus eius habet̄ in tex.& gl.in l.moram.ff. de vsur. & per Host.in summa de vsuris.§.ex quibus causis. ver.moræ.& j̄.de reg.iur.mora.li.vj.& aliquid de materia tāgit Inno. qui etiā tangit aliquos effectus moræ.nam vnus est, q; facit debitorem teneri quanti res plurimi fuerit tempore moræ.l.in hac ff.de tribu.l.uinū. ff.si cer.peta.Item facit in actione personali quem teneri de casu fortuito etiam si eodem modo esset res petitura penes creditorem.l.cum res.§.fi.ff.de leg.j. & no.per gl. in c.ij.s̄.de depo.in cōuento autē actione reali reccurendum est ad notata.in l.si verberatū. ff.de rei ven.Item in alijs effectibus,quia facit quem teneri ad fructus in cōtractibus bonæfidei.& etiā in ultimis uoluntatibus, quæ in hoc sapiunt naturam actionis bonæfidei.l.mora.§.in bonæfidei.ff.de vsur. & in l.minorum.C.in quibus causis restitutio nō est necessaria.Idem in actionibus stricti iuris si petantur,

tur, qđ est, vel fuit agentis. l. videamus. §. infamia. ff. de vsur. allè. in ɔtractibus stricti iuris solum a tpe lit. cõtest. veniunt fructus. l. cum seruis. in prin. ff. si cert.
38 pet. de quibus effectibus hic latius sequit̃ Inn. ¶†Itẽ aduerte, q̃a dixit hic do. Pe. ꝙ licèt cõductor, vel emphyteuta non soluens debitum canonem intra tempus de quo est dictum cadat a iure suo, tñ secus est in contractu censuali, vt est tex. ɔiuncta gl. & non est alibi in c. ɔstitutus. ĩ. de re. diui. & in quo differat cõtractus censualis a contractu emphyteutico ibi tangitur, & plenè dixi in c. ad aures. & in c. ad audiẽtiã. s. de reb. eccl. non alie. dixit etiam do. Pet. per id, qđ hic dr̃ in secunda parte in pe. casu. ꝙ si constitui aliquem ꝓcura. qui ex postfacto effectus est prodigus malorũ morũ imitator, ꝙ ex hoc intelligit̃ tacitè reuocatus, ꝓ hoc bñ facit, qđ hr̃ in l. si cum cornelius. ff. de solu. Secus si esset peruersę cõditionis tpe quo constituit ꝓcurator, & constituens hoc sciret, q̃a tũc sibi imputet̃. arg. istius tex. a sensu contrario, & bene facit, qđ hr̃ in l. si is a quo. §. fi. ff. vt in pe. le. dixit ẽt hic do. Pe. qđ quando expellitur emphyteuta in casu permisso a iure, ꝙ perdit melioramenta, & etiam expensas factas, secus, qñ expellitur colonus, quia ñ debet perdere expensas necessarias factas per eum, vt no. gl. in §. si vero quis in auth. de alie. & emphy. col. ix. & facit, ꝙ hr̃ ĩ l. colono. ff. de vi & vi, & ar. l. colonus. ff. eo. Dixit etiam per istum tex. inquantum dicit in principio, ꝙ propter diminutionem emolumẽti fit diminutio oneris pro rata. ad ꝙ facit, qđ hr̃ in l. plautius. ff. de condi. & demõ. ꝙ idem vr̃ si vendidi duas domos pro vno prætio: si non possim alteram p̃stare, ꝙ fieri debet remissio prętij pro parte, & sic ꝓ alia parte debet solui tradendo aliam domum: tñ cõtrarium tene, per id, qđ hr̃ in l. qđ si vno. ff. de in di. adiect. vbi vr̃, ꝙ ex quò vnica fuit emptio ꝓ vno prætio, nisi tradatur vtraque non tenetur emptor soluere aliquam partem prætij. Et intelligo hoc dictum, qñ non perijt aliqua domus, aliàs si perijsset sine culpa vendentis si emptio erit perfecta quò ad consensum partium periculum interitus spectat ad emptorem. l. j. C. de pericu. & commo. rei vend. ¶†Vltimo
40 tangit hic do. Pe. quæstionem, q̃. disputauit Bar. quæ incipit, publicanus, in qua in effectu querit quid si publicanus emit a communitate pedagium, & etiã fructus reddit, & prouentus qui percipiant̃, & percipi possunt ex pedagio, & etiam ex edificijs, & molendinis ipsius communis pro mille florenis vsq; ad. x. annos soluendo quolibet anno pro rata dictæ q̃titatis, quid iuris si contigat, ꝙ propter guerras nil potuit ꝑcipi ex pedagio, nec ex molendinis propter inunda-
a tionem aquarum, an debebit fieri remissio [a] tempore quo nihil erat perceptum, & dubium facit, q̃a vr̃, ꝙ non. nam, ex quò fuerit facta emptio vr̃ periculum spectare ad emptorem. l. j. C. de ꝑicu. & cõmodo. rei vend. in contrarium facit, q̃a vr̃ fuisse potius locatio, ex quò aliquid debeat solui annuatim, cum id sit proprie de natura locationis, vt in l. j. C. de iure emphyteutico. per glos. & dato, ꝙ esset emptio vr̃, ꝙ talis ɔtractus sit similis locationi. & ideo vr̃, ꝙ fieri debet remissio sicut in contractu locationis, vt hic probatur, & in dicta quæstione, vt refert hic etiam do. Pe. & finaliter concludit, quòd cum dubitatur de qualitate contractus, an sit emptio, vel locatio, dẽt attendi quãtitas pretij. & qualiter fiat solutio. per id, qđ not. in l. j. §. j. ff. de superficiebus. & ĩ d. l. j. C. de iu. emphy. & ideo etiam s̃m eum si solutio pretij debet fieri annuatim debet fieri remissio. ¶Nec ob. ꝙ sit cõtractus locationis, & per cõsequens debet fieri remissio. ¶Nec ob. ꝙ vsi sunt contrahẽtes verbo, emo, quia lato sum pto vocabulo conductor etiam appellatur emptor, quia videtur quodammodo emere id, quod conduxit. l. si hi. coniũcta gl. C. locati. & l. cęsar. & l. dotem. de publi. & sic non vr̃ absonum, ꝙ attẽta qualitate dicti contractus sumatur verbum, emi, pro conduxi. facit, qđ hr̃ in l. insulam. ff. de præscrip. verb. Nec ob. ẽt ꝙ vsi sunt verbo pretio: ꝙ vr̃ cõuenire emptori. l. inter partem. §. sine pretio. ff. de contrahen. emp. q̃a respõdet, ꝙ etiam potest conuenire contractui locationis. l. qui insulam. §. qui edem. ff. eo. ti. & no. Azo. in summa. C. locati. circa prin. in j. col. Secus dicit si simpliciter emisset publicanus pro mille florenis non distribuendo solutionem pro rata annuatim. sed solũ simpliciter emendo pro mille. quia tunc s̃m eũ esset emptio, ex quo solutio nõ debet fieri annuatim. sed vnica tantum. & ideo non debebit tunc fieri remissio aliqua, quia censetur emisse potestatem percipiẽdi redditus ex pedagio, & ex molendinis. & sic quodãmodo quandam spem, sicut iste qui emit iactum rhetis. ideo si nihil percipiatur non fiat aliqua remissio ꝓ id qđ hr̃. in l. si iactum. ff. de acti. emp. & l. nec emptio. ff. eo. & cum ista conclusione transit hic d. Pe. ¶Nec ob. etiam prædictis s̃cđm Bar. si dicat̃, ꝙ vnica est cẽsenda emptio pro vnico pretio in quęstione prędicta, licèt solutio pretij sit diuisa per tempora. per l. cum sine præfinitione. ff. qñ dies le. ce. quia respondet, qđ illud est verum in vltimis voluntatibus, vel in obligationibus simplicibus. secus in obligationibus respectiuis, & est obligatio descendens ex contractu emptionis, & ɔductionis. nam tunc distributio pretij vr̃ respectiuè fieri ad res, per id, qđ hr̃ in l. ędiles. §. fi. coniuncta gl. ff. de ędil. edic. & cum dicta q̃stione Bart. transit hic do. Pe. vt ꝑdixi. ¶Sed aduerte, quia determinatio Bar. non est sine dubitatione. nam s̃cđm eũ intelligitur esse empta perceptio reddituũ, vt ipse tãgit in dicta quæstione, & in l. cotem ferro. §. fi. de publi. & sic videtur, ꝙ ex quò empta intelligitur perceptio reddituum videatur in effectu empta spes percipiendi redditus. & sic vr̃, ꝙ si non percipiũtur illud cedit ad damnum ipsius emptoris per l. nec emp. ff. de contrahen. emp. facit, qđ hr̃ in l. si iactũ. ff. de acti. emp. & hoc est clarum s̃cđm eum si pro vnico pretio fuisset acta emptio, nec fuit distributa solutio annuatim. tamen idem videtur dicendum, qñ etiam facta est distributio, quia nihil repugnat, ꝙ non possim emere perceptionẽ redditiuum plurium annorum dando quolibet anno tñ, vt est tex. iuncta. l. Pompo. ff. quibus modis vsusfructus amit. iuncta gl. in verbo omitti. quæ incipit. Sed qd nocet. & iõ vr̃, ꝙ periculũ sit, ꝙ qñ solutio fienda est annuatim in dubio debet iudicari contractus locationis per gl. in l. j. §. j. ff. de superficiebus, & in l. j. C. de iure emphy. q̃a illud posset ꝓcedere in casu dubij: puta ciuitas similiter cõcessit publicano pedagium, & redditus qui percipient̃, & ꝑcipi potuissent ex illo, & ex molendino per tp̃s. x. annorũ pro pretio mille ducatorum, soluẽdo annuatim pro rata. nam tunc cum simpliciter sit facta cõcessio, nec apparet, an facta fuerit vendendo, an vero locãdo. tunc bñ põt dici esse dubium, an intelligat̃ fuisse emptio, an vero locatio, ideo tunc ꝓcedit dictũ Bar. ꝙ propter solutionem fiendam annuatim p̃sumat̃ locatio, idem vr̃ posse dici, qñ in cõtractu fuisset dictũ, ꝙ communitas vendidit, & locauit pedagium, vt s̃. quia tunc non posset etiam esse simul locatio, & vẽditio oportet alterum dictorum verborũ impropriari ex mente partium. & ideo in dubio tunc poterit dici ꝙ impropriabit̃ verbum, vendidit, per rationem Bar. & per

[a] fieri remissio. Ad de. hic do. And. sic. in vij. colũ. ver. quid si cõduxi pedagiũ. nu. 26.

& per id,qđ hr̄ in l.cęsar.ff.de publi.Sed,qñ simpliciter vendit pedagiū, & redditus ipsius pedagij. tunc ex verbis clare patet,ꝙ est venditio. & ideo non indigemus alia interpretatione. arg.l.ille,aut ille.§. cum in verbis,ff.de leg.3.& per hoc non obstat.gl.in d.l. j.§.j.de superficiebus.& est.l.j. C. de iure emphy. & debet intelligi,qñ est dubium,an sit locatio,vel venditio.secus vr̄,qñ sumus certi,sicut vr̄ esse in proposito,ex quo simpl̄r publicanus emit ipsum pedagium. ¶Item non ob.si dicatur,ꝙ licet sit emptio debet iudicari s̄m naturam locationis cui assimilat̄. per l.j.§. si quis seruum.ff.depo.quia ibi loquitur,qñ est contractus innominatus,q. bñ dēt iudicari s̄m naturā cōtractus noīati cui assimilat̄.Sed hic agimus de contractu noīato emptionis qui habet suam specificam naturam.ideo non expedit,ꝙ iudicet̄ s̄m naturam alterius contractus.Et per p̄dicta vr̄,ꝙ decisio Bar.non sit sine magna dubitatione,de quo ēt tetigi in l.cotē.

41 §.fi.ff.de publi.¶†Iuxta p̄dicta tangit hic do.Pet. q.d si vendunt̄ fructus pluriū annorū pro vno pretio non distributa solutione per annos.Sed simpl̄r pro certo pretio,de quo tetigit Bar.in d.l.cotē.§.fi. & concludit, ꝙ aut venditur ius vsusfructus pro certo tempore. & tunc clarum est periculum spectabat ad emptorem si aliquo tp̄e non percipiuntur fructus p̄ l.j. C. de peri. & commo.rei vend. aut vendit̄ pceptio fructuum.& tunc similiter erit periculum ementis per. d.l.nec emptio.ff.de contrahen. empt. qñq; emūtur fructus vsq; ad certum pro certo pretio. & tunc dicit Bar.ꝙ aut exprimitur certa quantitas fructuum,puta si emerentur.x. corbes frumenti nasciturí ex tali fundo. & tunc si pauciores nascerentur fiat remissio p̄tij pro rata.l.si debitor.§.j.ff.de contrahen.emp.aut vēdunt̄ fructus futuri ex certo fundo pro pluribus annis pro certo pretio nō determinata q̄titate fructuū. & tunc dicit, ꝙ aut ipse emens propria autoritate habebat percipere dictos fructus ex forma contractus & tunc cēsebitur esse emptus vsusfructus ipsius fundi,ideo spectabit periculū ad emptorem.per id,qđ superius dixi,aut debebat accipere de manu vēdentis. & tunc vr̄,ꝙ non censeat̄ emptio vsusfructus.& ideo vr̄ pro rata debeat fieri remissio.facit ad prædicta,qđ hr̄ in l.si quis ita.cum gl.sua.ff.de vsufru. aut non apparet ex forma contractus, an emptor habeat percipere propria autoritate.& tunc dicit, ꝙ ponderanda sunt verba.Nam si dictū fuit vendo tibi fructus si qui percipiant̄,vr̄ vendi spes,per id,qđ hr̄ in simili.in l.ꝙ si in venditione.ff.de hęre.vel act.ven.aut simpl̄r vēdunt̄ fructus futuri.& tunc dicit, ꝙ si omnes fructus vendunt̄, vr̄ tacitè agi,ꝙ emptor illos percipiat ꝑpria autoritate.& sic vr̄ vsusfructus esse venditus. secus si pars vsusfructus fuit vendita, quia tunc vr̄ agi in dubio,ꝙ percipiat de manu vendentis.per id , qđ hr̄ in l.defuncta.§.fi.ff.de vsufru. Quid autem si quis emit fructus unius anni tantum.dic,ꝙ hoc casu attēdi debent verba, quia si dicatur , ꝙ talis emit fructus talis anni erit emptio.Si autem dicatur,ꝙ cōduxit fructus talis anni,erit conductio.per id,qđ habetur in l. qui saxum.ff.de dona.& hoc , qñ vendunt̄ fructus futuri

42 qui non sunt præsentes.Si autem fructus † pendētes emātur planum est,ꝙ periculum est ipsius ementis, facit,quod habetur in l.manu.§.cū emptio.ff.de contrahen.empt.& de materia plenius per Bar.in d.l.cotem.§.fi.qui etiam ibi tangit, an si res in qua quis habet vsumfructum indiget expensa quis habet illā facere.an dominus,an vsufructuarius , & concludit,ꝙ si est modica spectat ad vsufructuarium.Si āt magna , spectat ad proprietarium soluere pecuniam cum ad vsufructuarium spectat cultura,& diligentia,& sollicitudo faciendi dictam expensam . de quo latius per eum in d.l.cotem.§.fi.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuta,an possit vendere ius emphyteuticum,& quot,& quæ requirantur.*
2 *Pœna emphyteutæ alienantis irrequisito domino.*
3 *Purgatio moræ admittitur quandoque aduersus maleficium.*
4 *Mora eo casu quo potest purgari debet purgari intra breue tempus.*
5 *Præscriptio biennij,quando currat contra ecclesiam.*
6 *Emphyteusis fit solum de rebus immobilibus.*
7 *Dominium directum, & vtile per venditionem transfertur , sed in contractu emphyteutico dominus retinet dominium directum , sed vtile transit in emphyteutam.*
8 *Meliorationes in rebus ecclesię factas,an possit superficiarius alienare sine consensu capituli.*
9 *Dn̄ium directū vendere volēs,an teneatur requirere emphyteutam.*
10 *Donare,an possit emphyteuta ius sibi competens in emphyteusi.*
11 *Emphyteuta , an possit donare rem emphyteuticam sine consensu domini directi.*
12 *Quinquagesima æstimationis rei,an solui debeat directo domino , qñ fit donatio.*
13 *Quinquagesima quæ aliàs appellatur laudemium,vel secundum alios laudemium solui debet,quando in alium confertur emphyteusis.*
14 *Emphyteusis ecclesiæ donari non potest.*
15 *Per obligationem non transfertur ius emphyteuticum in alium.*
16 *Emphyteuta,an possit permutare sine consensu domini.*
17 *Emphyteuta,an possit rem emphyteuticam dare in dotem sine consensu domini.*
18 *Emphyteuta,an possit rem emphyteuticam alteri legare.*
19 *Emphyteuta,an possit heredem extraneum instituere.*
20 *Emphyteuta,an possit rem emphyteuticam alteri in emphyteusim dare sine consensu domini.*
21 *Et an possit eam dare in feudum sine consensu domini.*
22 *Emphyteuta, an possit locare rem ipsam alteri sine consensu domini.*
23 *Et qualiter agere dominus possit contra illum cum res emphyteutica vendita est,vel data in emphyteusim sine consensu domini.*
25 *Emphyteuta si dedit in emphyteusim alteri de voluntate dn̄i , an ipse secundus debebit requirere cōsensum domini si vult alienare,an vero consensum emphyteutæ.*
45 *Emphyteuticam rem emere qui prohibeantur.*
26 *Emphyteuta si ingreditur religionem, an emphyteusis transeat in monasterium.*
27 *Emphyteuta ecclesiæ,& emphyteuta priuati qualiter differant.*
28 *Clausula(rato manente pacto)quid operetur.*
29 *Emphyteuta qui non soluit per biennium, an possit purgare moram.*
30 *Emphyteutam expellere,an possit dominus propria autoritate,& numero.31.*
32 *Emphyteuta,quando contradicit interuertēdo possessionem,an possit dominus ius sibi dicere.*
33 *Emphyteuta si cessauit soluere canonem per tantum tempus,ꝙ nō possit purgare moram, an dominus recipiendo solutionem sibi p̄iudicet,*
34 *Et quid si in eo casu prælatus cum consensu capituli recipiat pensionē, an poterit postea emphyteuta expellere.nu.36.*
35 *Vendere potest Rector ecclesiæ non collegiatæ rem ipsius ecclesię suadente vtilitate,vel necessitate ipsius,licèt nō interueniat tractatus.*
37 *Pensionem recipiendo,an sibi præiudicet dn̄s in iure expellēdi emphyteutam.*
38 *Pensionem pro tempore pręterito petere , an possit dn̄s emphyteutæ quando incipit ab expulsione.*
39 *Pensionem recipiendo ab emphyteuta sine protestatione, an sibi præiudicet dominus in iure expellendi propter canonem non solutum.*
40 *Emphyteuta,an teneatur soluere integram pensionem si magna pars rei emphyteuticę intereat.*
41 *Tributum augetur aucto prędio tributario.*
42 *Emphyteuta si propter guerram nō potuit percipere aliquos fructus ex re emphyteutica,an pro illo anno debeat sibi fieri remissio pensionis, siue affictus.& nu.43.*
44 *Donans domum ecclesiæ, vel monasterio , vt ab ea recipiat alimenta tp̄e vitæ suæ si postea cōtingat domum cōburi,vel destrui,an ecclesia tenebitur alimenta præstare.*
45 *Remissio pensionis,an debeat fieri propter peremptionem , vel diminutionem casu fortuito contingentem.*

46 Aug-

46 *Augmentum rei emphyteuticæ, an spectet ad emphyteutam. & an pensio augeri debeat propter augmentum rei emphyteuticæ.*
47 *Emphyteutæ cohæredes, an expelli possint a dominio si vnus eorũ nõ soluerit pensionem.*
48 *Emphyteuta si vendidit rem emphyteuticã domino non requisito, an possit purgari mora, siue tale delictum intra breue spatium discedẽdo ab ipsa venditione.*
49 *Alienata non dicitur res vendita nondum tradita.*
50 *Creditor cogi non potest ad petendum debitum.*
51 *Dictio, a significat separationem.*
52 *Contumax in non respondendo, an habeatur pro adeunte, vel pro repudiante.*
53 *Mora purgari põt ad euitationem pęnæ, q̃n dies, & pœna est a iure statuta: secus si ab homine, vel ab arbitro.*
54 *Emphyteuta non soluendo canonem debitum intra tempus statutum a iure non cadit a iure suo si dominus voluerit.*
55 *Mortuo vno emphyteuta, an pars accrescat alteri.*
56 *Emphyteuta ignorans rem esse emphyteuticam si non soluit debitum canonem intra tempus statutum, an cadat a iure suo.*
57 *Pactum de non expellendo emphyteutam, an valebit, & an licitum erit domino non obstante pacto si non fiat solutio intra tempus debitum expellere emphyteutam.*
58 *Emphyteutæ bona si propter delictum fuerint publicata, an publicabitur res emphyteutica.*
59 *Publicatis bonis feudatarij, an publicabitur feudum.*
60 *Emphyteusis priuati, an possit transire ad extraneos hæredes.*
61 *Emphyteusim pro se filijs, & nepotibus recipiens, an pariter succedẽt in emphyteusi, si inæqualiter sunt instituti, vel vnus in re certa, alij vniuersaliter, & quid si vnus sit exhæredatus, an noceat sibi exhæredatio, & si repudiat hæreditatem paternam, an poterit habere rẽ emphyteuticam.*

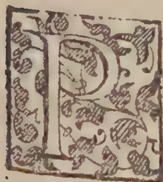

Otuit. Gregorianum est istud. cap. ponens plura dicta, & non summatur per Io. An. vel potest sic summari. emphyteuta ecclesiæ seruata forma hic tradita in c. sibi competens rñdere põt. secus si aliter rñdere præsumat, vel canonẽ
a intra bienniũ non soluat. quia tunc licitè expellitur.[a] h. d. potest etiam aliter summari s̃m do. Ant. Meliorationes certo modo per emphyteutã vendi põt, quo non seruato ipsa melioramenta perduntur. h. d. do. Flo. hic plenius summat. & sic emphyteuta ecclesiæ meliorationes vendere non potest, nisi seruatis his, de quibus in litera. h. d. & si contrafecerit, vel canonẽ per bienniũ non soluerit. vel moram postea celeriter non purgauerit, iuste potest expelli. h. d. & primo ponit requisita, vt meliorationes possint vendi. Secũdo contrafacientem punit. Tertio tollit obstaculũ illud soluens. Secunda ibi: emphyteuta. Tertia ibi: non obstante. vel vt dixit hic do. Ant. materia huius capituli est satis prolixa, & ad saturitatem ponitur plenè per Spe. per multos versiculos ponendo versus ꝓ nume-
1 rum in ti. de loca. §. nunc aliqua. ¶ † Nota primo ex tex. plura requisita ad hoc, vt possit emphyteuta procedere ad venditionem iuris emphyteutici. ¶ Nã primo oportet prius requirere dñm. Secundo, ꝙ denũtiet q̃tum offertur sibi per volentem emere. Tertio, ꝙ denũtiet id, ꝙ reuera offertur. facit, qđ habetur in l. fi. co. ti. aliàs non prodest denuntiatio, & haberetur pro non facta scđm Host. Quarto requiritur, ꝙ ecclesia, seu dño non rñdente lapsi sint duo menses a tpe denuntiationis. Quinto requiritur, ꝙ vendat solum ius sibi competens. Sexto ꝙ non vendat personis ꝓhibitis. Septimo requiritur, ꝙ non cessauerit in solutione canonis per biennium, & hæc patet ex tex. Itẽ, ꝙ vbi tempus est statutum ad declarandam voluntatem, & ad p̃sumẽdum declarationẽ. Si aũt terminus expresse declaratur non est terminus vlterius expectandus facit, qđ hr̃ in c. ab eo. de ap. li. vj. & qđ not. s̃. de rescrip. ab excõicato. & qđ no. Bal. in l. a filia. §. alũno. ff. ad treb. vbi in simili dicit, ꝙ finita causa dilationis censetur esse finita dilatio. & non impedit iudex ꝓcedere, licèt adhuc duret determinatio dilatio-
2 nis. ¶ † Item not. pęnã emphyteutę alienãtis domino irrequisito, vel in personã prohibitã, vel non soluentis canonem intra bieniũ qui procedit in emphyteuta ecclesiæ. Nam emphyteuta priuati habet trienniũ vt tangitur hic in gl. ¶ Item not. ꝙ si dies esset statuta a iure interpellat pro domino, & constituit quem in mora, sicut & hominis interpellatio constituit quem in mora. l. mora. ff. de vsur. & l. quod te. ff. si cer. pe. & & dictum fuit in c. præcedẽti post gl. fi. multofortius dies statuta ab homine interpellat pro homine. l. ma-
3 gnã. C. de contrahen. stipu. ¶ † Itẽ no. ꝙ aduersus maleficium aliq̃n admittitur purgatio moræ etiam vbi dies, & pena est a iure statuta. facit, qđ hr̃ in l. insulã. ff. de ver. ob. vbi de materia purgationis per Bar. in l. & si post tres. ff. si quis cau. vbi de materia purgationis moræ per gl. & Doc. & aliquid etiam in c. mora.
4 de reg. iur. li. vj. ¶ † Itẽ ño. ꝙ eo casu quo mora potest purgari debet purgari intra breue tempus, vł spatiũ,
5 de quo in d. l. insulã. & in d. l. & post tres. ¶ † Itẽ not. in quo currit p̃scriptio biennij cõtra ecclesiã, de quo remittit do. Ant. ad ea, quæ hñr in c. j. & c. constitutus. s̃. de resti. in integ. ¶ Aduerte tñ, ꝙ hic ꝓpriè nõ dr̃ currere contra ecclesiã, sed potius contra emphyteutam in fauorem ecclesiæ, vt satis patet ex litera.
6 ¶ In gl. j. ibi † tm̃ de immobilibus, & in hoc etiã differt a contractu venditionis, q̃a potest fieri etiam de mobilibus. ¶ In eadem gl. ibi. aliquid datur. & ꝓ hoc facit, qđ habetur in auth. qui res iam dictas. C. de sacrosan. eccl. canonizata. x. q. ij. & qđ habetur in l. priuata. C. de excusationi. munerum. lib. x. & quod habetur in l. priuata. C. de iure emphy. vbi datur legitima valoris rei, q̃n fit translatio iuris emphyteutici in alium, & istud tenuit Ia. de Are. in l. j. C. de iure emphy. & ibi refert. Cy. videlicet, ꝙ de substantia cõtractus emphyteutici sit, ꝙ aliquid detur a principio, & ꝙ fiat conuentio, ꝙ aliquid soluatur annuatim ꝓ futuro tempore, & Io. An. hic dicit, ꝙ licèt aliquid dari possit ab ipso principio tẽpore quo in emphy. res dat per ea, q̃ habetur in dicta auth. qui res iam dictas. cũ alijs. s̃. allegatis, tñ non est hic necessariũ, & sic etiam poterit fieri cõtractus emphyteuticus dato etiam, ꝙ nil a prin. detur, & pro hoc allegat Ioã. An. qđ habet in auth. de alienatione, & emphy. circa princ. col. ix.
7 ¶ † In eadem. gl. ibi: transferatur dñium. suple totaliter, & sic directum, & vtile. sed in contractu emphyteutico dominus retinet dñium directum, sed vtile transit in emphyteutam. l. j. & ij. ff. si ager vectigalis. & quò ad hoc differt a contractu locationis, quia in conductore non transfertur dñium etiam vtile. Item differt a contractu venditionis, quia in emptorẽ transfertur naturalis, & ciuilis possessio, sed in emphyteutam trãsfertur sola naturalis, & penes dñm remanet ciuilis, sicut contingit in vsufructuario. l. naturaliter. ff. de acq. pos. & facit, quod legitur, & no. in l. j. C. vti pos. & l. si vt certo. §. si duobus. ff. commo. & per prædicta differt etiam a locatione. quia in conductorem non transfertur aliqua possessio. sed mera detẽtatio, l. j. C. ꝯmunia de vsuca. secus in emphyteuta in quẽ transit naturalis possessio, vt prędixi. ¶ Item differt a contractu venditionis, quia periculum post emptionem perfectam spectat ad emptorem. l. j. C. de pericu. & commo. rei vendi. secus in emphyteuta. quia solum pertinet periculum ad ipsum, quãdo res tota nõ perit. aliàs secus. l. j. C. de iure emphy. ad finem, insti. locati.

[a] Expellit. Adde, ꝙ ẽt excõmunicari põt, vt per Inn. in c. significasti. de cẽsi. Bal. ĩ mar. vers. denegãs. Ad materiam aũt huius tex. vide Doc. ĩ l. fi. C. de iure emphy. gl. in l. quæro. ff. loca. & per scriben. hic.

locati.§.adeo.Item differt a contractu venditionis,licet pretium nō soluatur, nō resoluitur per hoc ꝯtractus.sed potest dici contra emptorem, vt cogatur soluere pretium,vt in l.non id circo.ff. de contrahend. emp.Sed in emphyteuta resoluitur contractus si nō soluat debitum canonem per biennium si est emphyteuta ecclesiæ, vel per trienniū si est emphyteuta priuati.cum locatione autem conuenit inquantum aliquid soluitur annuatim,vt tangit gl.Differt aūt contractus emphyteuticus a contractu vēditionis,& locationis quò ad originem.quia dicti contractus sunt, & fuerunt introducti de iuregen. l.ex hoc iure.ff. de iusti.& iure.Sed contractus emphyteuticus fuit inductus a iure ciuili:vt patet in d.l.j.C. de iure emphy. & in d.§.adeo. ¶ Item differt a prædictis, quia actiones descendentes a contractu venditionis,& locationis sunt bonæfidei.insti.de act.§.actionem.& not. p gl.in c.cum venerabilis.de exceptio.Sed actio descēdens a contractu emphyteutico est stricti iuris. quia non numeratur in d.§.actionem.nec per gl.in d.c.venerabilis.Item differt cōtractus emphyteuticus a cōtractu venditionis.quia in contractu venditionis requiritur,ꝙ interueniat pecunia.vt d.l.inter partem.§.fine pretio.ff.de contrahen.emp. Sed in contractu emphyteutico pōt dari aliud quā pecunia a principio, & etiam annuatim.facit,qđ no.per gl.in §.adeo.insti.loca.& per hoc etiam differt a contractu locationis in quo pensio debet esse in pecunia.aliàs esset ꝯtus innominatus.l.j.§.si quis seruum.ff.depo.& insti.loca.circa prin.¶ Item differt contractus emphyteuticus a contractu venditionis.quia emptor potest libere facere,quod vult de re empta sine cōsensu vēdentis.secus in emphyteuta,qui non potest alienare nisi requisito domino.vt hic patet.¶ Item differt a ꝯtu venditionis,& locationis,quia in illis non requiritur scriptura, nisi hoc sit actum,secus in contractu emphyteutico,per id qđ hr̄ in l.j.C. de iure emphy. & istam opi.ibi tenet gl.primo loco, licèt in alia glo. postea videatur dubitasse, hanc partem etiam gl.tenuit in præalle.§.adeo.hanc etiam opi. sequitur gl.in c.j.de censi.lib.vj.& Spe.in ti.de instr.edi.§.restat.in iij.col.Sed ipse idem Spe.eo.ti.§.nunc aliqua. versi. quinto.tenuit contrarium dicens,ꝙ necessario nō requiratur scriptura,nisi sit actū,ꝙ cōtractus fiat in scriptis.& in l.contractus.C.de fide instr. & sic dicit seruari. q̄a non subscribunt partes in instrumento ꝓut fieri deberet si requireretur scriptura de substantia prout habetur in l.contractus.Non ob.d.l.j.C.de iure emphy. quia fm eum licèt contractus fieri posset cum scriptura non negat quinetiā sine scriptura posset fieri.vt etiā tetigit gl.fm vnam solutionē, seu expositionem.& istam opin.ꝙ scriptura non sit de substantia in contractu emphyteutico dummodo aliter probetur, tenuit etiam Bar.in d.l.j.& sic dixit etiam de facto seruari,& cum ista opi. etiam hic transit do. Ant.d.Flo.hic transit cum opi.contraria, per notata in d.c.j. per gloss. de censib. libr.vj. & vr̄ illam sequi domi.Pet.hic.& in d.l.j.& istam etiam sequitur. do. Ioan.And.in addi.Spe.in præalleg. §.nunc aliqua.su super ver.quinto:dicens. ꝙ licèt non requiratur subscriptio partium fm formam,legis contractus. C. de fide instru.& sic etiā seruetur. tamen aliàs requiritur scriptura ad probationem, & ad substantiam probationis,& sic aliter non poterit fieri probatio,nisi per scripturam per id,qđ habetur in d.c.j.per gl.de censi.lib.vj.& Spec.in præalle.§.restat. & ista vr̄ esse cōmunis opi.vt patere pōt ex suprascriptis.ideo videt, ꝙ seruetur in practica,per id,qđ no.Ioan.And. in c.

ne innitaris.s̄.de const.& Bar.in l.fi.C.de iu. de materia gl.habetur in præalle.§.nunc aliqua.in j. col. & per Cyn.in d.l.j.de iure emphy.& ibi etiā per glo.& insti.loca.§.adeo.do.vero Flo.hic dixit,ꝙ emphyteusis potest dici locatio. vnde etiam qn̄q; vulgariter dicimus talis locauit talē rem in emphyteusim tali, & propter hoc potuit poni in hoc titulo,licèt in C.habeat titulum per se a titulo locati. dicitur etiam emphyteusis ab emponeumate,greco vocabulo,qđ idē est,quod melioratio. nam cōtractus emphyteuticus potest dici contractus meliorationis,facit, qđ habet in l.ij.& fi.C.de iure emphyteutico.vel dr̄ ab em grece,quod idem est,quod in,& phicos fides.quia in fide suscipientis cōstituitur emphyteusis, vt melioret rem fm do.Flo.& hoc etiam posuit in Spe.in §.nunc aliqua.circa principium,quę differentia sit inter contractum emphyteuticum,& liuellum. in quo autem differt contractus emphyteuticus a contractu liuellario.tetigit Cy.in dicta.l.ij.& ibi videtur velle, ꝙ contractus emphyteuticus sit imperpetuum vsq; in tertiam generationem, sed liuellarius sit ad renouandū de.xxx.annis.¶ Sed certè gl.alr dixit in auth.ingressi.C.de sacrosan.eccl.de quo etiam Bart.tetigit in l.si finita.§.fina.de vectigalibus.ff.de damno infec.& dixi in c.fi.de præca.Præterea etiā videmus,ꝙ emphyteusis datur ad renouandum interdum de.30. annis. in xxx.annos.interdum de xxix.annis in xxix.annos, & hoc communiter seruatur. In quo autem differat contractus emphyteusis a contractu præcarie patet ex his,quæ habentur in c.j.& quia ibi dixi de pręcari.d.Flor. hic dicebat,ꝙ præcariæ renouantur de qn quēnio in quinquenniū.d.c.j.de præc. & durat ēt solum aliqn̄ ad vitam eius cui conceduntur,vt ibi notatur,emphyteusis autem reuocatur scd'm eū de xxx. ann.in xxx.annos,& aliquando.in xxix.tamen ex pacto etiam posset in emphyteusi apponi tempus breuius scd'm eum.In quo aūt differt emphyteusis a superficiario patere potest,per ea quæ habentur in l.j. & per totum.ff.de supficiebus, q̄a superficiarius est qui habet ędificium super territorio alio pro quo soluit annuatim certam pensionem. Sed contractus emphyteusis nō requirit,ꝙ superficium fiat. nam potest territorium in emphyteusim concedi,& similite hn̄s domū potest illam in emphyteusim concedere, dicebat hic Flo.ꝙ contractus emphyteuticus, & contractus liuellarius,& supficiarius,& pręcarium, multū conueniunt in natura ipsorum q̃tum ad effectum,facit,quod dixi in d. c.j. & fi. de pca.d. alicubi contractus emphyteuticus dicitur,& appellatur contractus liuellarius, & sic dicit appellari Paduæ, & variantur dicti contractus,& nomina ipsorum ex varietate cōsuetudinis,& regionum,vnde dicebat,ꝙ contractus liuellarius vr̄ differre ab emphyteusi ex eo,q̄a cōtractus emphyteuticus est de iure cōi.l.j.C.e.& hic.sed liuellarius magis consistit ex consuetudine q̃ de iure,vt no.Azo.in summa.C.loca.in ij.col.¶† Iuxta p dicta q̄rit do.Flo.quid si superficiarius facit meliorationes in re.ecc.an poterit illas alienare sine consensu ecclesiæ,& sic an erit idem,ꝙ in emphyteuta.Bar. in l.j.§.pe.ff.de superficiebus.dicit,ꝙ sic,quia nō poterit in alium transferre,nisi seruato eo,ꝙ hic dicit, allegat etiam pro hoc, quod habetur in l.ij.C.ne rei dominicæ,vel templo.Sed vt dicit hic d.Flo. ista.l.vr̄ potius loqui,qn̄ sit alienatio etiam quò ad dominiū directum,& nō simpliciter quò ad meliorationes,tene tn̄ dictum Bar.vt sic illud, qđ dr̄ hic de emphyteuta locum habeat in superficiario volente distrahere meliorationes,& istud etiam Specu.tenuit eodem ti. §.nunc

9 §.nūc aliqua.ver.cxix.¶†In gl.ij.in fi.ecōuerso aūt si dn̄s velit vēdere directū dn̄ium non tenebit̄ de iure req̄rere emphyteutā, licèt æquū esset, ꝙ req̄reret, vt no.in Spe.in pal.§.nūc aliqua.ver.xciij, & hoc iō cōtingit, q̄a in re sua q̄libet dr̄ moderator, & arbiter.l.ī re mādata.C.mādati.& sic dēt posse vēdere cui vult, nisi reperiat̄ cautū iure in dn̄o, ꝙ teneat̄ req̄rere emphyteutā iō non tenebit̄ req̄rere, & poterit alteri vēdere eo non req̄sito.secus est ꝯtra in emphyteuta cū reperiat̄ in iure expressum, ꝙ teneat̄ primo dn̄m req̄
10 rere, vt hic patet.& in l.fi.C.de iure emphy.† In glo. iij.ibi vr̄ ꝙ non ꝓ hoc facit q̄a donatio est alienatio. s̄.de reb.ec.nō alie.nulli. Sed emphyteuta vr̄ ꝓhibitus alienare ius sibi cōpetens, nisi prius dn̄m req̄rat. C.de iure emphy.l.vlti.ergo non vr̄ ꝓhibita sibi do-
11 natio.¶†In ea.gl.ibi:alij dicūt.& hanc opi. in qua vr̄ hic residere hæc gl. seq̄tur ēt Acc. in d.l.fi.C.de iur. emphy.& ēt Phi.& Pe.hic & Guil.in Spe. in p̄alle.§. nūc aliqua.ver.cvij.& seq̄tur Io.And.hic, & in addi. ibi assignat rōnem diuersitatis inter ꝯtractū venditionis, & ꝯtractū donationis quæ donatio cōiter fit ꝑ meritum, & ꝑ affectionem q̄ hēt quis ad personam cui donat̄. Sed dn̄s fortè nō ita meruit, vt sibi fiat donatio, sicut ille cui fit.emphyteuta vult donare, nec illā affectionē fortè hēt ad dn̄m, q̄ habet ad istū cui vult donare, & ideo non sic hr̄et finalē intentionem suam volens donare in ꝯtractu donationis respectu dn̄i. & ideo vr̄ ꝙ teneat̄ requirere dn̄m & hanc opi. dicit Io.An.tenendā reprobata distinctione q̄ tetigit Spec.in loco præal. distinguendo inter emphyteutā ecclesiæ, & alteri⁹, vt sic in emphyteuta ecclesię nō possit emphyteuta donare, nisi prius ecclesia requisita secus in emphyteuta priuati, & mouent̄ isti, q̄a res ecclesiastica non pōt alienari sine solennitate a iure statuta.xij.q.ij.sine exceptione.Sed vt dicit Ioā. An. ista rō ꝓcederet si alienaret̄ ius ecclesiæ. sed in casu ꝓposito tale ius non alienatur, sed vtile ius cōpetēs ipsi emphyteutæ. ideo vr̄ posse donari sine alia solēnitate.& istā opi.etiā sequit̄ do.Flo. dicens eam esse cōem, videlicet ꝙ possit emphyteuta donare dn̄o nō requisito, & assignat rōnem diuersitatis, q̄a ille q̄ donat afficit̄ donatario.sed ille qui vendit non afficit̄ ꝑsonæ ementis: sed potius p̄tio in quo p̄tio non cadit affectio a quocūq; habeat̄.l.minimis.ff.de in lit. iur. ideo non fit iniuria emphyteutæ si cogat̄ potius vendere dn̄o a quo etiam habebit pretium. Sed bene fieret iniuria, si cogeret̄ donare dn̄o cui fortè nihil afficit̄, subdit tn̄ ꝙ dēt hoc casu requiri dn̄s. vt ꝑ donatariū res recongoscat̄ a dn̄o qd̄ vltimum tenementi ꝑ id, qd̄ ī: dicet̄.Bar.in l.fi.C.de iure emphy.vt hic tangit do.Ant.tenuit primā opi.glo. videlicet ꝙ non possit donare dn̄o non requisito, q̄a oīs translatio in alium vr̄ esse prohibita emphyteutæ absq; consensu dn̄i, vt vr̄ notari in d.l.fi. dum dicit alienare, vel ius emphyteuticū transferre.& hāc opi.vr̄ tenuisse gl.in l.j.C.de fun.p̄rmonialib⁹.li.xj.q̄ hic alle.ī gl. & hoc in emphyteuta ecclesiæ, vel priuati.secus in emphyteuta reipublicæ, vt vr̄ probari in d.l.j. de fun.patrimonialibus.& ibi etiam tangit gl.& sic etiam pōt intelligi, qd̄ hr̄ ī l.si domus.§.fi.ff. de le. Et pōt eē rō diuersitatis f̄m Bar. q̄a fiscus pōt a quocūq; possessore petere pensionem.l.j.& per totum.C.sine cē. vel reli.fun.&c.Sed secus est in emphyteuta priuati, vel ecclesiæ.& iō cum dn̄s non posset tunc agere ad pensionē ꝯ ipsum donatarium qui non haberet ab eo cām, oporteret eum agere rei ven. & sic haberet necesse ꝓbare de dn̄io. vnde cū difficilis sit ꝓbatio dn̄ij.s̄.de test.&spo.sæpe.cum ibi notatis, fortè succūbere si hr̄et necesse agere actiōe reali, seu rei vēdicatione, & ꝯn̄r probare dn̄ium, nō enim posset agere ad pensionē ꝯ ipsum donatarium, cum nihil sibi promisisset, & obligatio personalis non sequatur possessorem, sed potius personam se obligantem, & eius hæredes. ff.ad Treb.& ista opi.vr̄ satis colorata ꝓ qua ēt facit.d.l.fi. C.de iure emphy.vbi nedum vr̄ prohibere venditio. sed etiā ne fiat alienatio ne trāsferatur ius in emphyteuticum in alio dn̄o non req̄sito. & sic vr̄ ꝙ cōprehendet̄ ēt donatio, cum per illam satis dicatur fieri alienatio, & ius emphyteutæ transferri vt d.c.nulli.s̄. de re.ec.non alie.do.An.hic dicit, q̄a ecclesia, & respublica, seu fiscus æquiparant̄.l.fi.C.de sa.san.ecc.vr̄ posse dici in emphyteusi priuati procedere dictum Bar.in emphyteusi opi.Inn.& sequacium, vt si dicat̄, idem in emphyteuta eccle. qd̄ in emphyteuta fisci. tn̄ finaliter non tenet hāc opi.quia hoc priuilegium quòd posset ecclesia agere contra tertium possessorē ad possessionem non reperitur iure cautū in ecclesia licèt illud cōpetat fisco.& sic vr̄ eadem ratio in emphyteuta priuati.Nec obst.d.l.fi. C.de sa.san. eccle. q̄a ibi æquiparant̄ respublica, & ecclesia quo ad casus ibi expressos inter quos iste non reperit̄. Ideo finaliter dicit, quòd posset dici non esse absurdū dominum debere requiri etiā in donatione nō ad finē vt ei debetur ius competens:q̄a non haberet intentū suum donans, per id qd̄ superius dictum est.sed ad finem, vt recognoscat istum in emphyteutam qui habeat etiam promittere sibi soluere pensionem, & tenebitur ipsum recognoscere, nisi allegaret cām quare non teneat̄, & quare sua intersit ipsum non recognoscere, seu nō recipere in emphyteutā.& sic dicit posse saluari opi.do.vero Pet.hic post Cyn. in l.fi.de iure emphy.refert.quosdā modernos inter quos fuit Gui.de Cu.& ex eius scriptis apparet, licèt ipse non dicat.q̄ dixerunt, ꝙ d.l.fi.C.de iure emphy.hēt locū siue emphyteuta vendit ius sibi cōpetēs, siue donet, siue alter in aliū quatenus verba dictæ legis possunt adaptari.& ideo dicunt, quòd licèt, qn̄ emphyteuta donat, seu vult donare nō possit seruari id, quod ibi dicitur de consensu domini habendo, & quod etiam ibi dicitur de soluenda quinquagesima æstimationis rei, & sic f̄m eos.d.l.hēt locū in omni alienatione ꝑ q̄ transfert̄ ius emphytenticum in alium.Pro quo allegat tex.in d.l.fi.circa prin.vbi vr̄ loqui, qn̄ fit alienatio transfertur ius emphyteuticum in alium. allegant etiam tex.inquantum dicit solui debere quinquagesima pretij, vel æstimationis. nā quòd ibi dicit̄ de æstimatione vr̄ resolui ad alios cōtractus q̄ venditionis, & ꝙ dr̄ de q̄nquagesima p̄tij vr̄ referre ad cōtractū venditionis facit, qd̄ hr̄ in simili in l.fi.C.litigio.¶Nec obst scd̄m eos, qd̄ ibi vr̄ tm̄ mentio de vēditione fieri, & non de alijs contractibus, quia scd̄m eos verbum venditionis latè sumitur, vt comprehēdat etiam alios contractus, probatur in l.statu liberi. §.quintus.ff.de statuli.& nota gl.in l.ij. C. de vsuca. pro emp.¶Nec ob.etiā, qd̄ hr̄ in l.iij.C.de p̄d.curia. li.x.vbi solum prohibetur vēditio strictè sumpta, q̄a illud est sp̄ale in casu illo, vt colligit̄ ibi ex text.& gl. Item non ob.qd̄ hr̄ in l.j.C.de fun.patrimo.vbi vr̄ ꝙ res emphyteutica possit alteri donare sine consensu dominij ibi loq̄tur in emphyteusi reipublicæ, vel fisci. quæ potest vendi, & donari etiam non requisita republica, vel fisco.& illud ideo videtur, quia fiscus & respublica habent actionem ad pensionem contra possessorem, licèt nihil promiserit reipublicæ, vel fisco.l.j.& fi.C.sine cen.vel reli. Secus in emphyteuta ecclesiæ, vel priuati q̄ nō p̄nt agere ad pensionē ꝯtra

tertiũ possessorẽ qui non ꝑmisit, vt superius tetigit. Et ꝓbat̃ in l.j.§.si heres.ff.ad Treb.¶Nec ob.ꝙ hr̃ in §.adeo.inst.loca.quia ille §.dẽt tintelligi ſm d.l.fi.C. loca.Cyn.ibi residet cũ gl.Accur. q̃ sequitur etiã hic Inno.& Io.An.per rationem quam.s̃.dixi, q̃a in vẽditione habetur respectus ad pretium in quo non cadit affectio in l.minus. ff.de in litẽ iuran.& iõ si vult põt hr̃e a dño a quo habuit bñficium emphyteuticũ vr̃,ꝙ potius ab ipso debeat recipere arg.c.cũ in offi.j. de testa.sed in donatione habetur respectus ad affectionem personæ quæ non sit fortè erga personã dñi, sicut hr̃ erga personam alterius,& in hac opi. vr̃ etiã residere d.Pet.& istã ẽt tenuit Dy.vt refert Cy.in d.l. fin.:& si volumus tenere hanc opin. potest responderi ad contrarium primo dum dr̃,qđ in d.l.fi.fit mẽtio de alienatione,quãdo transfertur ius emphyteuticum in alium non potest dici, ꝙ illa mentio non fit in statuto legis,sed in dubitatione quæ erat,vt ibi patet,& ideo ex illo tex.nõ põt fieri bonũ fundamẽtũ, sed potius ex statuto,& ideo cũ in statuto solũ faciat mentio de venditione, vr̃ ꝙ non habeat locũ in alijs ꝯctibus,& pro hoc facit quia illa quæ postea sequũtur de denũciatione fienda de pretio,qđ offertur nõ adaptantur,nisi ad ipsum contractum vẽditionis, & ideo vr̃,ꝙ strictè debeat sumi verbum venditionis & nõ latè.¶Nec obstat si dicatur, ꝙ ibi dr̃ in statuto, ꝙ emphyteuta non põt ius emphyteuticũ vendere, vel in alium transferre sine dñi cõsensu. & sic quatenus dicit,vel ius emphyteuticũ in aliũ transferre vr̃ comprehendere aliũ ꝯctum,q̃a põt dici,vt ibi etiam tangit gl.ꝙ ibi dẽt intelligi de translatione iuris q̃ fit per ꝯctũ vẽditionis ꝑ id, qđ postea dicet̃ de donatione faciẽda dño,an velit ipsum ius emphyteuticũ ꝑ ꝑtio ꝙ offert̃.ꝑ hoc etiã põt rñderi ad id, qđ dr̃ in ca.l.de quinquagesima ꝑtij,vel æstimationis.nã ꝙ dr̃ de ęstimatione debebit ĩtelligi de æstimatione, q̃ fit ꝑ ꝑtiũ cũ res tñ dẽt æstimari q̃tũ vẽdi põt.l.si seru⁹.§.j.ff.de condi.fur.¶Sed aduerte,q̃a licèt tenendo opi.gloss. Accur.simplr̃ posset rñderi ad dictã.l.fina. ꝑut.s̃.tetigit, tñ q̃a pur. vr̃ aliqualiter lr̃am violare in q̃tũ dicit vendere,vel ius emphyteuticum transferre,& inquãtum dicit pretij,vel æstimationis cũ dictio,vel de sui natura debeat poni inter diuersa.l.hæc verba.§. ille.aut ille.ff.de de ver.sig.mihi placet opinio,q̃ hẽt ꝙ quaten⁹ verba illius legis pñt adaptari ad alios cõtractus, quo ad illa habeat locum etiã in alijs cõtractibus,& istud vr̃ satis sentire hic do. Anto.dum dixit debere requiri dñm etiam in donatione, non vt ei donet̃,sed vt istum recipiat, & recognoscat in emphyteutam, & idem etiã vr̃ voluisse hic do.Flo.dum dixit,ꝙ isto casu,qñ fit donatio dẽt req̃ri dñs & sic ꝑ donatariũ recognoscat̃ res a dño,& iõ vr̃ ꝙ licèt non teneat̃ emphyteuta volẽs donare ius emphyteuticũ requirere dñm an velit sibi donari, q̃a hoc non est iure cautũ,nec hoc dr̃ hic,nec ĩ l.fi.tñ dẽbit req̃ri,vt recipiat donatariũ in emphyteutã, & ipsum ĩtroducat in possessionẽ ſm formã dictæ.l.dñs autẽ non tenebitur istũ recipere, nisi sit de personis non ꝓhibitis,& nisi ꝓmitat sibi soluere annuatim pẽsionẽ, seu đbitũ canonẽ,& ꝑ hoc ꝯsulet̃ dño,vt nõ hẽt necesse agere rei vẽdicatiõe emphyteuta,seu ipso donatario nõ soluẽte,q̃a vt dixi nõ tenebit̃ ipm recipere,nisi recognoscat eũ in dñm,& ꝓmittit soluere debitũ canonẽ annuatim,& si dñs sine iusta cã nollet recipere ipm vr̃ ꝙ tunc post lapsum duorũ mẽsiũ fieret ꝑiudiciũ ipsi dño,& posset emphyteuta tradere possessionem ipsi donatario ꝑid ꝙ hr̃ ĩ d.l.fi.& no.ꝙ vbi fit vẽditio primo fit denunciatio dño, an velit emere pro pretio, ꝙ offert̃ ab alijs,& tunc dẽt expectari ꝑ duos mẽses eius rñsum q̃bus elapsis,si nihil rñdeat poterit alteri vendere quo facto debebit req̃rere dñm, vt recipiat emptorem in emphyteutã, & illum inducat in possessionẽ, & si dñs differat expedire debebit per alios duos menses expectari q̃bus elapsis, si dñs negligat poterit tunc emptor per emphyteutã induci in possessionem, & sic, qñ agit̃ de venditione habebit dñs interdũ quatuor menses ad declarandũ voluntatem suã, & primos duos hẽt,an velit recipere emptorem emphyteutã,& inducere eũ in possessionẽ,vt probat̃ in d.l.fi.Sed in donatione habebit duos menses cum primi duo menses non pñt bñ adaptari ad donatariũ vt patere põt ex supradictis.¶

12 † Itẽ qñ fit donatio satis vr̃ ꝙ solui dẽat de iure q̃nquagesima æstimationis rei per d.l.fi.non violando eam cũ qua verba illius pñt adaptari etiam ad donatariũ,& sic dictio,vel dum dicit de quinquagesima pretij,vel æstimationis stabit inter diuersa, q̃a prima pars poterit respicere ꝯctũ venditionis scđa ꝯctũ donationis, & similr̃ inq̃tũ ibi dr̃, ꝙ non põt emphyteuta ius suũ vendere, vel in aliũ transferre sine ꝯsensu dñi dictio,vel stabit ꝓpriè.& qđ dr̃ ius emphyteuticũ trãsferre nõ posse sine consensu dñi põt verificari etiã in ꝯtractu donationis ad id,qđ dr̃ in d.l.fi.ꝙ req̃rit̃, vt emphyteuta requirat dominum, vt in effectum præstet eius consensum recipiẽdo donatarium in emphyteutã,& inducendo eum in possessionem,& idem vr̃ dicendum in alijs contractibus quatenus verba pñt adaptari de quo inferius ẽt tangetur, & per hanc vim pñt saluari opi.& etiam verba text.¶

13 †Aduerte tñ quia.vt dicit Cyn.in d.l.fi.qđ illud,ꝙ ibi dr̃ de q̃nquagesima soluenda,qñ ꝯfert emphyteusis in aliũ de cõsuetudine in aliq̃bus locis nõ seruat̃,& in aliq̃bus minus soluit̃ q̃ quinquagesima q̃ in aliquibus ꝑtibus appellatur laudumiũ.q̃a fortè dat̃ ꝑ laudatione,& approbatione,qđ facit dñs recipiendo nouum emphyteuam facit ꝙ notauit Spec.in Specu. de loca.§.nunc aliqua. versi.cxvj.in aliquibus vero nihil soluitur. ¶

14 †Item aduerte,quia cum emphyteusis ecclesiæ videatur solum transire ad eum cui conceditur, & eius descendentes.in Auth.de non alie.§.emph.col.ij.& not.in l.ẽt.ff.so.ma.ꝑ gl.& in Spe.in pall.§.nũc aliqua.ver. cxiij.& ꝑ Barto.in l.qđ dr̃.ff.de verbo.obli.vr̃ ꝙ non possit donari, quia transiret etiam ad eius hæredes extraneos.l.si pactum. ff.de proba.& not. in d.l.qđ dr̃. vnde videretur,ꝙ in emphyteuta ecclesię hoc nõ procedat, qñ extraneo vult donare.potes dicere, ꝙ tenendo opi. ꝙ emphyteusis ecclesiæ non transit ad extraneos,q̃ vr̃ tenuisse Specu.in hoc ti.ver.cxiiij.& Io.An. ibi in add.ꝙ aliud est, qñ agit̃ de alienatione fienda in vita quo casu seruari debet, ꝙ est dictũ.nã & ẽt põt vendere ex̃neo ſm formã huius.c.aliud est, qñ agit̃ de alienatione fienda per vltimam volũtatẽ, quia tũc procedat, qđ nõ possit trãsferri in extraneũ emphyteusis ecclesiæ tenendo opi.ꝑdictã. ¶Aduerte tñ. quia olim esset clarum, ꝙ emphyteusis ecclesiæ nõ possit dari,nisi pro ipso recipiente filijs,& nepotibus,vel ẽt pro vxore eius. vt in Auth.de nõ alienãdis,co.ij.tñ hodie est dubiũ,an indistinctè ille.§.sit correctus.per §.licentiam.in Auth.de alie. & emph. colla.ix. vt sic possit dari etiã vltra nepotes.& etiã in extraneos.gl.cõiter Legistæ tenent. ꝙ ille.§.emphyteusis.indistinctè sit correctus ꝑ ꝑal.§.licentiã.vt no. gl.in §.alienationis.in d.Auth.de non alie.& in d.§. licentiã.& in d.§.adeo. instit.locat.& in auth.si quas ruinas.C.de sacros. ecc.Idem vñr etiã cõiter tenere doc.Legistæ.Item etiam Spe.in §.nũc aliqua. in ver. vij.quæritur

vij.quæritur.Sed ꝙ iũ vr̃ sentire ipse Spe.in d. versi. 114.seu 113.& Io.An. ibi in additione vbi dicit notabiliter,qđ §.licètiam. corrigit §.emphyteusis. solũ quò ad minimum descendentiũ . & sic vbi olim per §.emphyteusis.solum poterat fieri in filiũ,& nepotẽ, & non vltra modũ,per dictũ.§.licentiam possit fieri. & concedi pro omnibus descendentibus recipientis in emphyteusim in infinitum non autẽ corrigit quò ad qualitatẽ hæredum. & sic possit concedi , vt transeat ad extraneos hæredes.& hoc fortè voluit ẽt glo. in d.l.etiam.licèt aliter dixerit in gl.superius allega. Idem etiã voluit Io. An.in c.in præsentia.s̃.de ꝓba. super gl.Idem etiam fortè voluit Bar.in d.l. quòd dr̃, licèt aliter videatur velle in dicta auth.si quas. facit, qđ no.Iac.de Belui.in d.§.alienationis. & d.§.licentiam.vbi vr̃ tenere idem quod Ioã.An.in Spec.in d. §.vij. & in versic.cxv. tenuit contrarium videlicet,ꝙ indistinctè corrigat.§.emphyteusis.per p̃alle.§.licẽtiam,nedum quò ad materiam.sed etiã quo ad qualitatem successionum.& sic patet,ꝙ gl.variant in hac materia,quinimo ipsemet Spe.fuit varius in p̃alle.§. nunc aliqua.vt patet ex his quæ superius dixi.Bar.ẽt voluit variare, vt patet ex his quæ dixi in dicta auth. si quis ab his quæ dicit in d.l.quòd dicitur.ff.de ver. obliga. vbi plenè dixi de hoc articulo , & per p̃dicta nõ põt negari hunc articulũ esse dubiũ,tñ de iure vr̃ dicendum , ꝙ si emphyteusis conceditur cum solennitate debita quæ requiritur in alienatione ſm formã.c.sine exceptione.xij.q.ij.& c.de rebus eccle.nõ alienã.cum ibi notatis.lib.vj.possit emphyteusis sibi ꝯcedi recipienti pro se & etiã hæredibus extraneis. nã si posset res ex toto alienari in extraneũ cũ solennitate p̃dicta quo ad tale dñium directũ,& vtile,ergo multofortius debet posse alienari quo ad vtile domi nium tantum.argu.ff.de regu. iur. cui licet.lib vj.& ideo videtur verior opinio quæ habet , ꝙ indistinctè sit correctus.§.emphyteusis.in prælle. §. licentiam. Attende tñ quia potest dici, ꝙ aut constat ꝙ datur in emphyteusim ꝓ se & descendẽtibus.& tũc nõ trãsibit ad extraneos.& sic posset intelligi dictus.§.licentiam.aut simpliciter datur res per ecclesiã in emphyteusi alicui recipienti,& pro se, & hæredibus.& iste casus est dubius,intelligit̃ facta concessio ẽt pro hæredibus extraneis,& de iure vr̃ dicendum, ꝙ sic, qa ex quo simpliciter fit concessio pro heredibus ipsius recipientis,vr̃ ꝙ intelligatur etiam extraneis. arg.l.si pactum.ff.de proba.& quod no. per gloss.in l.si tibi. §.si pacto.& hoc vr̃ intelligendum , nisi consuetudo aliter se haberet arg. c.dilectus.s̃. de consue.& ff.de leg.ij.l.minime.vnde si consuetudo haberet, ꝙ tunc solum transiret ad descendẽtes , vt voluit Io.An.illa esset obseruanda,& vr̃,ꝙ de ꝯsuetudine cõiter istud seruatur.& hoc modo posset saluari opi.Io.An.cum de iure cessante cõsuetudine verius vr̃,ꝙ deberet intelligi de hæredibus extraneis, per id quod superius dixi,& per id,qđ not.Bart.in l.Gallus.§.etiam si emptor.ff.de lib.& posthu.Vbi autẽ semel data est emphyteusis cum solennitate debita, & sic translatum dñium vtile in alium , vr̃ ꝙ si res venit ad ecclesiam poterit dari alteri in emphyteusi sine alia solennitate cũ non censeatur esse de mensa,vt plenè dixi in c.vt super.s̃.de rebus eccle.non alie.in emphyteusi autẽ ꝯcessa priuato clarum est,ꝙ si ꝯcedit̃ alicui pro se,& hæredibus suis intelligit̃ cõcessa etiã hæredibus extraneis,qđ vr̃ ꝓcedere etiã si ꝯcessio fuit facta alicui ꝓ se,& hæredibus suis per id,qđ no.Bar.in d.§.ẽt si emptor. licèt aliq̄ volunt dicere , ꝙ tũc intelligat̃ de descẽdẽtibus,vt voluit sentire.Spe.in dicto ver.113.

seu 114.& Io.An.ĩ additione,licèt aliter videat̃ sentire ipse Spec.in ver.cxv. & de materia etiam dixi in d.l.ꝙ dr̃.ff.de verb.obl.¶In ea.glo.in fin.facit, quod habetur in l.lex vecti.ff.de pign.& pro hoc etiam facit quia per obligationẽ non transfertur ius emphyteuticũ

Emphyteuta, an possit permutare sine cõsensu domini.

15 †in aliũ, nec vr̃ habere locum d.l.fi.C.de iure emphy.de quo in Spe.de legato.§.nũc aliqua.ver. cxxij.¶Nec ob. ꝙ appellatione alienationis , qñ lex prohibet vr̃ prohiberi etiam obligatio pignorũ,vt.s̃. de rebus eccle.non alie.in c.nulli.& l.fi. C. de rebus eccle.non alie.quia potest dici, ꝙ in d.l.fin. C. de iure emphy.non prohibet̃ simpliciter alienatio,sed ꝓhibetur vendi ius emphyteuticum , vel in aliũ transferri , vt ibi patet. & ideo non intelligitur obligatio

16 prohibita.¶†An autẽ possit emphyteuta permutare. remittit Io.An.ad no.in Spe.in §.p̃all.ver.cxj.vbi vr̃ Spec.primo dicere,ꝙ non possit sine consensu dñi cũ permutatio sit similis venditioni.l.fi.ff.ex qui.cau.in pos.eatur,& in l.ij.ff.de rerũ ꝑmu.¶Similiter vr̃ residere,ꝙ si dñs nõ hẽt rẽ ꝓ qua emphyteuta vult ꝑmutare,ꝙ tunc possit ꝑmutare sine consensu dñi eo nõ req̄sito,aliàs non vr̃ eadem ratio q̃ in donatione.vnde vr̃ quòd etiam quo ad illa quæ dixi habere locum dictam.l. finalẽ in donatione, ꝙ etiã in ꝑmutatione quo ad illa habebit locum.d.l.fi.nam eadem vr̃ esse rõ , per ꝯñs idem ius esse dicẽdum ar.c.translatum.

Emphyteuta, an possit rem emphyteuticã dare in dotem sine cõsensu dñi.

17 s̃.de consti.c.ij.s̃.de transla.p̃læla. ¶†Tangit etiã hic Io.An.an possit emphyteuta dare ipsam rem emphyteuticam in dotem pro filia,& concludit,ꝙ sic per id quod hr̃ in Auth. de nõ alie.col.ij.& dicit,ꝙ durabit donec duraret in persona ipsius emphyteutæ, per id qđ hr̃ in c.nuper.ĩ. de dona.inter vir.& vxo.& hoc, qñ datur ipsa res inæstimata. Si autẽ daret̃ æstimata. quia æstimatio facit emptionem. l.si inter virum. cũ ibi no.C.de iure do.vr̃, ꝙ tunc dñs deberet requiri, sicut in venditione cũ eadem esse ratio,& voluit etiã sentire.Spe.in §.nunc aliqua.ver.cix.¶Et not. bene qđ Spec.posuit exemplũ,qñ datur in dotem pro filia ad quam vr̃ transire emphyteusis eccclesiæ.d.§. emphy.vnde posset esse dubiũ , ꝙ si daret in dotem pro extranea muliere.an hoc etiam dici põt , ꝙ cum tũc vr̃ quodammodo donare mulieri.facit,quod hr̃ in l. fi.C.de iure dotium,ꝙ idem esset dicendum,qđ s̃.dictum est de dona.& hoc,quando data est inęstimata, aliàs videretur idem dicendum, qđ in venditione p

Itẽ an possit legare.

18 id qđ superius dixi. ¶†Itẽ tangit hic Io. An.an possit emphyteuta rem emphiteuticã alteri legare. de quo Spe.in præal.§. nunc aliqua.ver.cxij. vbi simpliciter tenet, ꝙ sic per.l.si domus.§.fi.ff.de le.j.& qa legatũ est quodãmodo donatio in testamento relicta.l.legatum.ff.de leg.ij. ideo sicut potest emhpyteuta donare:vt superius est dictum,ita vr̃ ꝙ possit legare , & sic vr̃ velle, ꝙ etiã extraneo legari possit , & hoc satis vr̃ procedere in emphyteuta priuati,cum ad eius heredes etiam extraneos trãseat emphyteusis.l.si pactũ . ff.de proba.& sic eadem rõne transire poterit etiã ad legatarium extraneum qui succedere censet̃ iure illo. l.id tempus.ff.de vsuca.sed in emphyteuta ecclesiæ tenendo, ꝙ nõ transeat ad extraneum hæredẽ vr̃ esse magnum dubium.nam vr̃ , ꝙ sicut non transiret ad extraneum hæredem de quo infra tanget̃ ita non transeat ad legatũ extraneum. posses dicere saluãdo dictum Spe. ꝙ legatũ sit q̃dam donatio,& fiat ꝑpter meritũ.l.nec adiecit.ff.pro soc.& ꝙ tunc non debeat requiri consensus dñi,sicut nec in donatione, cũ forte non ita meruit, sicut legatarius,sic vr̃ eadẽ rõ q̃ in

19 donatione.¶†Iuxta p̃dicta queritur,an emphyteuta possit extraneum herẽdẽ instituere. vr̃ ꝙ sic.quia hæ-

redem instituendo non vř emphyteuta alienare.l.ex hoc edicto.§.alienare.ff.de alie.iudi. In contrariū vř tex.in l.peto.§.fratre.ff.de le.ij.& in l.si ita q.s.§.ea.l.ff.de ver.obl.Spe.in pal.§.nunc aliqua. ver.cxiij.finaliter vř tenere,ꝙ in emphyteusi priuati possit institui hæres extraneus.secus in emphyteusi ecclesię.q.a illa vř solū transire ad descendētes,ꝙ olim erat certū per præal.§.emph.in auth.de nō alie.colla.ij.Sed an hodie illud sit correctum per.§.licentiam.in auth.de alie.& emph.coll.ix.tangit ibi Io.An.in addi.vbi cōcludit,ꝙ il le.§.em ph.corrigitur quo ad dñm successorum,& sic vbi olim solum poterat dari in emph. ꝓ filijs,& nepotibus hodie possit dari pro omnibus descendentibus in infinitū. sed non corrigitur quo ad qualitatem hæredis,vt sic possit dari in emph.ꝓ hæredibus extraneis.de quo hic,& an hoc dictū procedat plene dixi superius.Spe.in d.ver.cxv.vř tenere contrarium eius quod tenuit in d.ver.cxiij. Sed dic,vt superius dixi.Bar.vero in l.fi.C.de iure emph.vř velle, ꝙ licèt emphyteuta reipublicæ, vel fisci possit alteri emphyteusim donare,vel legare,aut permutare sine licentia dñi tñ secus fit in emphyteusi priuati,vel ecclesiæ per rationem quam superius dixi post eū circa articulū donationis.

¶An possit hæredē extraneum instituere.

20 ¶†Item iuxta ꝑdicta pōt quæri, an emphyteuta possit alteri in emphyteusim dare sine consensu dñi Spe.in d.§.nūc aliqua.ver.cxxv.dicit ꝙ non,quia est q̃dam alienatio per quam trāsfert ius emphyteuticum in alium,& ideo vř ꝙ id fieri nō possit sine cōsensu dñi per id quod hř in d.l.fi. C.de iure emph.& pro hoc facit,q.a interesse vř ipsius dñi vt requiratur,an ipse velit habere pro pensione, quæ potest ab alio haberi.nam si erit eadem pensio q̃ soluebatur sibi tunc recipiendo liberabitur ab emphyteutica re sicut si alteri esset cōcessa res de consensu dñi,& desinit esse res emphyteutica,quia res sua nō pōt dño seruire,seu seruitutem debere.l.iure cōi.ff.de ser.vrb.præd.& facit,quod no.Specu.in præal.§.nunc aliqua.ver.129.Si autem maiorem pensionem posset habere ab alio quam esset ista q̃ soluitur dño tunc videretur ꝙ pro rata pro qua esset maior deberet dñs respōdere ipsi emphyteutæ, sicut etiam vř ꝙ deberet respondere alius emphyteuta in quā trāsfertur cum consensu dñi.dubium tñ facit, quia non vř posse cōsistere seruitus in re propria,& ideo vř ꝙ tūc dñs posset dare ipsi emphyteutæ q̃tum vendi posset illa obligatio annua quæ in plus esset quam illa quæ solueretur sibi,& hoc modo desineret res emphyteutica,& sic non seruiret res sua dño.

¶An possit alteri i emphyteusim dare se nō domini cōsensu.

21 ¶†Item potest q.i an emphyteuta possit dare in feudum ipsam rem emphyteuticam sine consensu dñi vř ꝙ non,cum videatur alienatio per quam transfertur ius in alium tamē feudatarius habet vtile dñium in c.j.cum ibi not. de inuestitura facta de re aliena.& sic vř ꝙ non possit fieri sine consensu dñi in d.l.fi.C.de iure emph.in contrarium facit,quia dñs non possit recipere in feudum cum res sua seruire sibi non possit vt superius est dictum,& quia forte vult alicui qui meruit, & ad quē afficitur ipse emphyteuta feudum dare, & ideo vř ꝙ non teneatur requirere dñm, sicut nec in donatione dictū est superius.de quo in Spe.in prę al.§.ver.139.

22 ¶†Item potest quæri,an emphyteuta possit locare rē ipsam alteri,de quo in Spe.in præal.§.ver.123.vbi vř velle,ꝙ ad modicum tp̄s possit sine consensu dñi, q.a talis locatio non est alienatio,nec per ipsum transfertur aliquod dñium,vel possessio.sed sola detentati.l.non solet.ff.loc.Si vero vult locare ad non modicum tp̄s,tunc quia per talem locationem transfertur ius vtile.l.j.& ij.si ager vect.vel emphyteuti petatur vř ꝙ non possit id facere sine consensu dñi,tñ quia re propria non cadit locatio.l. si rem aliquā.ff.de acq.pos.& l.ei a quo.ff.de vsuca. vř ꝙ non debeat requiri dñs an velit cōducere,quia vt dixi non posset rem ꝓpriā cōducere, & ideo videtur, ꝙ talis locatio possit fieri etiam dño non requisito. Si tñ non solueret pensio ipsi dño poterit expelli ipse conductor per id, qđ hř in l.lex vectigalis.ff.de pigno. & quod ibi dixi videt ꝓcedere qñ locatio non esset imperpetuum.tunc an dñs esset requirēdus videret dicendū id, quod dixi. s̄.qñ conceditur in emphyteusim.

23 ¶†Quo iure autē agere possit dñs cōtra illum cui res vendita est vel data in emphyteusim sine consensu dñi tangit Spec.in d.§.nunc aliqua.versi.cxxv.q.a si videt,ꝙ non soluatur sibi pensio poterit agere rei vēdicatione, & si excipiatur, ꝙ ipse dñs dedit rem in emphyteusim illi a quo talis habet causam poterit replicari, ꝙ nō est sibi seruata conuentio.& ideo non tenetur etiam illā seruare.s̄.de iureiur.in c.iij.& in l.cum ꝓponas. C.de pac.& subdit ibi notabiliter Spe.ꝙ si dñs induxisset scđm emphyteutam in possessionem scđm formam.l.fi.C.de iure emphy.ꝙ tacite vř actum,& contractum,ꝙ ille secundus soluat dominum,& iō tunc dominus ageret contra eum vigore dictæ.l.fin.qđ vř procedere etiam si alter expresse non promisit soluere,quia vt videtur sentire Spec.& fortè fuit de mente.d.l.fi.inquantum voluit,ꝙ dñs deberet requiri,vt inducat illum in quem transfert ius emphyteuticū in possessionem,qđ ter e menti. tangit ēt hic Io.An. post Hosti.

24 ¶†Quid si emphyteuta dedit in emphyteusim alteri de voluntate dñi, an ipse scđs debebit reqrere consensum dñi si vult alienare, an vero consensum emphyteutę. Concludit,ꝙ oportet requirere cōsensum primi dñi,seu primum ipsum dñm ex eo, q.a penes ipsum primum emphyteutam nullum ius remansit.nam non habet directū dñium,q.a illud remansit penes dñm,& sic non transiuit in eum. vtile vero qđ transiuit in eum transiuit postea in scđm, & sic nullū ius remansit penes eum,& iō nō est necesse ꝙ ipse requirat,sed debebit requiri primus dñs,& ille est etiā q. habebit ſm emphyteutā inducere in possessionē de quo ēt Spe.in pręallegato.§. nūc aliqua. ver.cxxvj.facit,quod habetur in simili in appellatione.in c.super qōnem.§.porro.s̄.de offi.dele.inquantum ibi dř debere appellari ad primū delegātem, & quod debeat requiri primus dñs, & nō primus emphyteuta ēt tenuit gl.in l.fi.C.de iure emphy.

25 ¶† In gl.ꝓhibentur.in fi.dicit ēt hic Ioā.And.post Vin.ꝙ intelliguntur prohibitę personæ notabiliter pauperes,& milites, & mulieres facit,qđ habet.in l.milites.& l.curiales.C.locati.& ad id,qđ dicit de notabiliter paupere facit,q.a non debet fieri trāslatio iuris emphyteutici in ꝑsonā minus idoneā quā fuerit primus emphyteuta,per id,qđ hř in simili in c.ij.§.similiter, in ti.de l. conradi.in vsi.feu.facit,qđ hř in l.quia aūt.§.pen.ff.de consti.pecu.ad id aūt, ꝙ dixi de muliere. facit, quia illa non pōt detineri pro debito etiam eo casu quo posset masculus in auth.sed nouo iure.C.de off.diuer.iud.¶Et aduerte, q.a vř sensisse hic Io.An.& gl.post Phi.& Inn.nō clare reperitur in iure expressum q̃ ꝑsonæ sunt ꝓhibitæ respectu trāslationis iuris emphyteutici in illas. & iō intelligunt istū tex.qñ erant ꝓhibite forte per l.vniuersalem,vel consuetudinē,vel per pactum ꝯtrahētiū.facit, qđ hř in l.si ita quis.§.ea.l.ff.de verb.ob. vnde etiā dicebat hic do.Ant.ꝙ non reperit aliquis tex.expressus q. ꝓhibeat ius emphyteuticum priuati trāsferri in ecclesiā.licèt hoc dicat hic gl.& facit ēt,qđ hř in l.fin.C. de iure

de iure emphy.& hoc dixit.gl.ſm eum,q͠a ex mente tex.d.l.fi.vr̃ gn̄aliter ꝓhibere translationem fieri in perſonā per q̃. fiet durior conditio dn̄i laici ſi fieret translatio emphyteuſis in eccleſiā. q͠a forus mutat̄. & ſic ſm eum ſaltem reſpectu facultatis cōueniēdi dr̄ durior cōditio fieri per id, qđ hr̄ in c.ij.s̄.de alie. iud.mutā.cā facta.¶Sed aduerte,q͠a non eſt ſine dubitatione,an iſta ſola dubitatio fori habeat facere, ꝙ dicatur durior ꝯditio fieri,per no.in d.c.ij.Ideo alia ratio pōt aſſignari q̃ tangit hic do.Flo.& etiā ſtatim tetigit Spe.in d.§.nunc aliqua.ver.cxvj.vr̄, ꝙ dicitur conditio dn̄i fieri deterior,ſi poſſet transferri in eccleſiā.quia nō eſſet ſpes, ꝙ res poſſet redire ad dn̄m per mortē,cum eccleſia non moriat̄,de pręſcr.ſi gratioſè.li.vj.xij.q.ij.liberti.cum tn̄ aliàs defuncto emphyteuta ſine hæredibus reuerteret̄ emphyteuſis ad dn̄m.Item etiā ſcđm Spec.eccleſia non de facili pōt iura ſua alienare, ſicut priuatus. & iō non ſic recipit faciliter laudumiū,ſeu qđ dr̄ pro laudumio,ſicut qn̄ emphyteuſis transfert̄ in priuatū,& q͠d ſit laudumiū dixi.s̄.Dicebat tn̄ Hoſt. ꝙ ſicut dn̄i legum excipiunt eccleſiam ab emphyteuſi laici,vt non poſſit ad eccleſiam trāsferri,ita ecōtra dn̄i decretorū deberent excipere laicos ab emphyteuſi eccleſię.Sed vt dicit do. Flo.iō nō excipiunt̄ laici ab emphyteuſi eccleſię,q͠a non ꝑ hoc fit deterior conditio eccleſiæ, ſi transfert̄ in laicum eccleſiæ potius q̃ in aliam perſonā,imo fit melior conditio eius. Sed ꝯ non fit melior conditio laici ſi transfert̄ in eccleſiam,vt p̄dixi,& ꝑ hoc,ꝙ nō poſſit in eccleſiam transferri.bene facit,quod hr̄ in ſimili.in c.j.de alie.feu.vbi licèt feudum poſſit dari alteri in feudū,non tn̄ pōt feudū dari eccleſię.quia per hoc foret deterior conditio primi dn̄i,vt ibi dr̄,cum eccleſia non moriat̄,vt eſt dictū,dicit tn̄ Io. An. ꝙ ſi emphyteuta priuati donet,vel leget ius emphyteuticū eccleſiæ,ꝙ valebit ſaltē, vt poſſit eccleſia æſtimationē petere, & ita etiā dixit Spe.in d.§. nūc aliqua. ver.cxvij.& ibi etiam dixit Spe.de ꝯſuetudine ſeruat̄ in ꝓuincia, ꝙ ſi eccleſia reperiat̄ hr̄e emphyteuſim priuati,vel qui conſueuit eſſe priuati tenet̄ intra annū vendere, pro eo aūt ꝙ dictum eſt, qđ ſi priuatus transfert emphyteuſim in eccleſiā,ſeu donat,aut legat,ꝙ debet̄ æſtimatio per id, qđ hr̄ in l.apud Iulianū.§.fi.cum l.ſeq.ff. de le.j. ꝙ autē nō poſſit trāsferri in eccleſiam nō eſt illud ex culpa eccleſiæ. ſed ex eo quia eccleſia non morit̄,& ſic fieret deterior cōditio dn̄i.vt eſt dictum, & hoc ſatis puto verū in legato.vt in d.l.apud Iulia.Sed in donatione vr̄ ſecus per ea, q̃ hn̄r in l.multū.ff.de ver.ob.licèt Io.An.hic, & doc. cōiter tranſeūt cū dicto Spe. Sed vr̄ ꝙ nō bn̄,q͠a quo ad hoc vr̄ eſſe dr̄ia inter legata,& ꝯtus,per ea q̃ hn̄r in d.l.multū.

26 ¶†Quid aūt ſi emphyteuta ingredit̄ religionē an tranſit emphyteuſis in monaſteriū.glo.& Legiſtę de hoc tangunt in auth.ingreſſi.C. de ſa.ſan. ec.& tangit̄ ēt ꝑ Io.An.in c.in pn̄tiā.s̄.de ꝓba. & in Spe.ꝑalle.§.nunc aliqua.ver.cxix.vbi vr̄ ꝯcludere,ꝙ ſit in ptāte dn̄i emphyteuſis, ſeu rē emphyteuticam recipe.an vero dimittere apud eccleſiā recipiēdo pēſionē de quo dicēdū,vt ibi,& in locis ꝑal.d.vero Pe. hic quo ad id,qđ tangit hic ꝯcludit,ꝙ ſiue loquamur in emphyteuſi eccleſiæ,ſiue priuati ꝑſona in q̃ fieret deterior ꝯditio dn̄i intelligit̄ ꝓhibita facit, qđ hr̄ in

27 d.l.fi.C.de iure emph. ¶†In gl.biēnium.ibi:in priuata trieniū,& ſic eſt dr̄ia inter emphy.eccleſię,& emphyteutā priuati.In colono autē, ſiue ſit colonus eccleſiæ,ſiue priuati, nō vr̄ eſſe dr̄ia,& q̃tum tp̄s req̃rat in colono ad hoc, vt poſſit expelli.tangit gl.pe.in c.ꝑcedēti.& ibi plenè.¶In ea.gl.in fi.idē tenuit Spe. in ꝑalle.§.nūc aliqua.ver.ccxxiij.Ver. de materia,cū duobus.ver.ſequentibus,& facit ēt,qđ hr̄.xxv.q.ij.ſi eccleſiæ.& s̄.de arbi.dilecti.circa finem vltimæ. glo.

28 ¶†No.bene glo. iſtam q̃ aperte vult,ꝙ clauſula, rato mente pacto, intelligatur, & operatur in fauorē eius qui ſeruat cōtractum non illius qui cōtrauenit, imo potius vr̄ apponi in ipſius odium,& idem voluit glo. in d.l.q. fidem.& in l.ij.C.de iure emphy.& ideo qn̄ dn̄s apponit pęnam,ſi emphyteuta non ſoluit canonem cum clauſula rato manente pacto, tunc ſi non ſoluatur penſio pōt exigi pœna,& cum hoc etiā pōt dn̄s ſtare cōtractui,ſi vult. pōt ēt non ſtare,ſi vult,& expellere emphyteutā,nec poterit emphyteuta ſe iuuare ex dicta clauſula,ex quo nō ſeruauit ꝯtractum per id,qđ hr̄ de reg.iu. ex eo.li.vj.facit,qđ no.Dy.& Bar.in l.cū pater.§.libertis.ff.de lega. ij. & hoc dicit d.Flo. eſſe valde notandū,quia ſæpe ꝯtingit,& vidit in hoc errari.Sed aduerte,quia gl. debuiſſet p̄mittere aliā q̄nē,videlicet q͠d iuris ſi dn̄s ſtipulatus ſit pęnā,ſi emphyteuta non ſolueret canonē: & nō appoſuit clauſulā,rato manēte pacto:an tūc ſi emphyteuta non ſoluat per biēniū,ſi eſt emphyteuta eccleſiæ: vel trieniū,ſi eſt emhyteuta priuati poterit expellere emphyteutam.vr̄ ꝙ non, q͠a pœna, & prouiſio hoīs facere vr̄ ceſſare pœnam, & prouiſionē legis ar.l.fi. C.de pac.conuē.ꝯtrariū tenuit gloſ.in l.ij.C.de iure emphyteutico.q̃ cōiter ſequunt̄ doc.Nec obſtat d.l. fi.de pac. conuentis. q͠a ibi loquit̄ de quodam iure ſp̄ali inducto in fauorē mulieris, qđ facilius tollit̄,q̃ ius cōmune.l.ei⁹ militis.§.militia miſſum.ff.de teſt. mil.& in §.quia vero veriſimile.in auth.de non alie. col.ij.Et ex hoc etiam habes,ꝙ ſtipulatio pęnalis nō nouat primitiuam obligationem etiam deſcēdentē ex ꝯtractu iuris ciuilis. de quo plenè per Bart.in l.ita ſtipulatus.ff.de ver.ob.& tangit etiam in l.obłonum fere.§.fi.ff.de act.& obl.vtrūq; aūt valet petere pęnā & ēt expellere emphyteutā facere non pōt,ſed debebit alterum eligere per id,qđ hr̄ in reſcrip.§.ſi pactum.ff.de pac.& hoc, qn̄ non eſt appoſita clauſula rato manente pacto, ſeu ꝯtractu, ſi ſecus appoſita,vt dixit hic glo.& ſuperius etiam dixi.& pro hoc etiam facit,vt tangit hic Io.An.& Spe.loco ſu͠pius all.ſatis dr̄ ratum manere pactum,qn̄ ſeruat̄ id,qđ vult natura ꝯtract⁹, & iō cū nā ꝯtractus hēat,vt poſſit fieri expulſio ꝑꝑ ſolutionem non factā debebit talis expul-

29 ſio poſſe fieri ſtante dicta clauſula.¶†In gl.celeri regimine hoc inuenias.Aduerte tn̄ vt plurimū iura allegata in glo.vn̄r loqui quo ad aliam materiā q̃ quo ad effectum purgationis morę.nā aliqua tangunt,an qn̄ impugnando teſtm̄ dicatur quis pœnā incurrere, vt non poſſit petere aliqua ex teſtō,vt patet in §.meminiſſe.& in l.alia.alle.in glo. aliqua tangunt,an qn̄ q̄s promiſit ſub pœna bona amplius non petere, qn̄ dicat̄ pęna cōmitti. & ſic loquit̄ ꝓpriè lex amplius. aliqua iura tāgūt.qn̄ quis incurrat pęnā plus petēdo vt patet in l.vna.de plus peti.alle. in gl.lex ēt ꝓmiſſo.§.j.non tangit de purgatione morę: ſed dicit q. cōſtituit ſe ſoluturū debitū hēt terminū.x.dierū a iure: ꝙ nō cēſet̄,nec vr̄ poſſe ꝯſtitui ī mora ſil̄r.§.ꝙ ſimpl̄r. nō tractat de purgatiōe moræ.ſed modico tp̄e ꝙ dat̄ poſt reuerſiōem ab̄n̄tis cā reipublicę.l.& ſi poſt tres. nō loq̃tur de purgatione morę.ſed loq̃tur in ſtipulatione iudiciali,& circa p̄paratoria iudicij.§.cōfeſtim. non tractat de purgatione moræ.Sed dicit, ꝙ mater q̃primū pōt dēt petere tutorē filio quaꝑꝑ nō loq̃tur de purgatione morę,vt ēt ibi patet.¶In ea.gl. ibi:ipſū interpellat,& ꝑꝑ hoc dicit Io.An.& fuit ēt de mēte Inn. ꝙ ſi nō exigit̄ īterpellło extraiudicialis multomi

nus non exigitur interpellatio iudicialis ꝑ ꝯstitutionē,vel sniam,& ideo tene , ꝙ vltimatè hic tenuit gl. pro qua etiā facit,qđ no. in simili in c.fi.lxxx.dist.& qđ hr̄ de offi.dele.in c.de causis , & istam etiam opi. ꝙ ad tempus modicum referatur, qđ hic dr̄ arbitrio iudicis considerandum tenuit etiam dn̄s Flo.dicens hoc tenendū:licèt multę super hoc fuerunt opi.vnde poterit iudex inspecta qualitate ꝑsonarū , & circunstantijs aliter,& aliter arbitrari.nā emphyteuta diuite,& valde pecunioso minus tp̄s poterit arbitrari,q̄ in non diuite neq; pecunioso.& si hoc in dubiū fuerit reuocatū,qđ iudex malè fuerit arbitratus posset appellari per id,qđ legitur,& notatur per gl.in c.super his.j.de accu.& qđ hr̄ in l.si qua pęna.ff. de verbo.signi.& istud est tenēdū, licèt Inn.hic posuit opi. nam ſm eum quidā dixerūt celerem esse satisfactionē si fiat anteq̄ expellatur, vel interpellatur emphyteuta tenendū,qđ possit ꝓpria autoritate expelli:vel si teneat, qđ autoritate iudicis debeat expelli tunc dicetur celerē satisfactionē fieri , si fiat anteq̄ interpelletur,seu vocet̄ ad iudiciū ipse emphyteuta,dicit tn̄ quòd non vr̄,ꝙ sit expediens expectari contestationē litis . & sic,quòd interpelletur per lit.ꝯtest.q̄a non exigatur interpellatio extraiudicialis, vt hic vr̄, multominus ꝙ exigatur interpellatio per contestationem lit.vr̄ innuere Innoc. si fiat satisfactio anteq̄ vocet̄ ad iudicium,vel etiam post,si fiat incōtinenti, ꝙ sufficiat . vnde etiam ille dicitur celeriter satisfacere qui exactus in iudicio incōtinenti satisfacit.secus si exactus deneget satisfacere.Host.vero consuluit,qđ nō expectet,vt exactus in iudicio satisfaciat. quia sic inuitus videretur satisfacere, & sic non celeriter.de quo etiam in Spe.in ꝑallega.§.nunc aliqua. versi.lxxxiiij.Tu potes tenere conclusionē gl.ꝑ ea,q̄ s̄.dixi.tn̄ Pe.hic dicit,ꝙ in materia purgationis morę iura variè vident̄ loqui. nam quędam vn̄r velle,ꝙ non admittatur purgatio moræ , q̄dam qđ admittat̄ intra modicum tp̄s,q̄dam vsq; ad contesta.lit.q̄dam vsq; ad sniam,faciant iura alle.in gl.q̄dam etiā post sniam quousq; ꝯueniat̄ actione iudicati.l. item veniunt.§. vt ꝑdiximus.ff. de peti.hære.vn̄ de materia dicit remittendum esse ad distinctionem Bar. q̄ posuit in l.insulam.ad fi.ff.de verb.ob.q̄ etiā posuit hic do.Pe.in fin.lecturæ suæ huius capituli,q̄tum tn̄ ad intellectum capituli tene menti. ¶Sed aduerte, q̄a ꝯ text.& supradicta facere vr̄ , ꝙ nullo modo debeat admitti purgatio morę. q̄a emphyteuta non soluēte canonē intra biēnium,si est emphyteuta ecclesię,vel intra biēniū,si est emphyteuta priuati vr̄,ꝙ sit ipso iure priuat⁹ iure suo,& sic vr̄ facta executio a iure post executionem etiam factam a iure. nam vr̄ esse locus purgationi morę etiam incontinenti per id, qđ hr̄ in c.licèt,& in c.literas.s̄.de sup.negli.præla. & de elec. cano.li.vj.& facit etiam,qđ not.de re.iu.morā.eo.li. Soluit Inn.dupliciter,primo, ꝙ emphyteuta ipso iure non est priuatus per lapsum biēnij , sed venit priuandus per sniam.& istam partem tenuit. Spe.in ꝑalle.§.nūc aliqua.vers.xlviij. & ipsam etiā sequit̄ hic do.Flo.dicens ꝙ iō hic ꝑmittit purgatio morę.q̄a dato,ꝙ emphyteuta nō soluat ꝑ hoc nō ꝑdit ipso iure meliorationes suas, ꝑ id qđ hr̄ in l.ij.C.de iure emphy.ver.ſm eū vr̄ satis innui,ꝙ res ipso iure non reuertat̄ ad dn̄m. licèt emphyteuta possit expelli. facit ſm eū,qđ not.gl.ī l.ij.ff.si ager vec.vel emphy.peta. ¶Sed ꝯ istā sol.facit,q̄a si nō eēt ipso iure priuatus ꝑ lapsū biēnij, vel triēnij,nō dēret posse expelli anteq̄ priuaret̄ ꝑ sniam cui⁹ ꝯriū vr̄ innui.d.l.ij.& ēt hic iō fortè Inn.dat scđam solutionem dicēs,ꝙ non est priuatus q̄diu dn̄s patit̄ emphyteutā stare in re emphyteutica.hinc est,ꝙ si dn̄s recipiat postea pensionē reformat̄ ꝯctus.facit,qđ dicet̄ in gl.seq. & super ea. & sic do.Ant.vr̄ velle, ꝙ licèt emphyteuta sit priuat⁹ ꝑ lapsum dicti tꝑis ipso iure : tn̄ quia non est ex toto omnino priuatus:q̄a habet spem,vt reuiuiscat ꝯctus ipso soluente pensionem, seu canonē,& dn̄o recipiēte,& ꝑꝑ hoc admittit̄ purgatio moræ, si incōtinenti fiat.& ista fuit mens Inno.ſm eum. ipse autē dicit,ꝙ nullibi reperit̄ in text.expresse declaratū an emphyteuta lapso biēnio,vel triennio sit priuatus ipso iure. licèt tex.dicat,ꝙ possit expelli, vt.patet hic.& in d.l. ij.ipse tn̄ dicit cōiter teneri,ꝙ ipso iure sit priuat⁹.& hoc tenēdo dici. posse solui ꝯriū ꝓut tetigi post In.in scđa solutiōe . Pōt ēt & aliter solui ſm eū,videlicet, ꝙ verū est rīr,ꝙ non admittit̄ purgatio moræ post executionem factam a iure , fallit si in iure aliud exprimatur , vel ita intelligatur hic.Et per prædicta dicit primo Inno.clarum esse , ꝙ si emphyteuta expectet ꝯte.lit.q̄a non admittit̄ purgatio morę, quia ſm ius antiquū erat ipso iure priuatus lapso biēnio, nec admittebatur purgatio morę,sed per hæc iura noua admittit̄ purgatio,si celerem satisfactionē faciat. & sic intra breue tp̄s ad arbitrium iudicis declarandū. facit,qđ no.in simili in c.fi.lxxx.dist. & sic residet do. An.potes dicere, ꝙ emphyteuta non soluēdo canonem intra biēniū,aut trienniū non sit simpl̄r ipso iure priuat⁹.sed si dn̄s hoc voluit per id, qđ hr̄ in d.l.ij. C.de iure emphy.facit , qđ cōsueuit dici in simili de cōpēsatione quę fit ipso iure,si tn̄ opponat̄ ab homine.l.si constat.C.de cōpensa. & facit etiam,qđ not. Spec.in d.ver. xxvij.& istam partem vr̄ etiā tetigisse Bart.in d.l.ij.C.de iure emphy.in l.ij.ff.de excep.rei iudica.Et ex hoc insurgit , ꝙ si emphyteuta qui non soluit intra tempus prædictū canonē cecidit a possessione,& agat cōtra possessorem, ꝙ non possit possessor excipe , ꝙ sit priuatus iure suo ex quo non est simpl̄r ipso iure priuatus,sed ita demū, si dn̄s voluit, & istud voluit gl.notabilis. in l.ij.ff.de exce. rei iud. facit etiam , quod hr̄ in l.his consequenter.§.j.ff. fami.ercisc. & quod ipso iure sit priuatus domino volenti satis facit.l.ij.C.de iure emphy.inq̄tum dicit ꝙ dominus si voluerit pōt eum expellere post lapsum dicti tꝑis,& nisi priuaret̄ ipso iure non posset eū expellere post lapsum dicti tꝑis , nisi priuaret̄ per sententiam,qđ non vr̄ de mente istius text.nisi autē apponatur de iure tertij,qđ ex toto,& simpl̄r sit exclusiuū iuris agētis bene pōt de tali iure opponi ꝑ id, ꝙ leg.& not.in l.cū seruum.C.de seruis fugi.cū ibi no. ꝑ Cy.& Bar.& ꝑ Bar.ī d.l.ij.ff.đ excep.rei iu.& no. ꝙ licèt ꝑmittat̄ purgatio mora intra modicū tp̄s post lapsum biennij,tn̄ in emphyteuta priuati nō reperit̄ ꝙ in lapsum triennij possit mora etiam intra breue tp̄s purgari.vt patet ex d.l.j. C.de iure emphy. & sic vr̄ , quòd secus sit in emphyteuta priuati, tn̄ ꝙ idem debeat dici in emphyteuta priuati facit,quia si admittit̄ purgatio moræ in emphyteuta ecclesiæ quæ aliàs est in multis priuilegiata , multofortius videt̄, quòd sic in emphyteuta priuati debeat dimitti qui non est priuilegiatus,vt ecclesia,& ista pars vr̄ habere æquitatem,tamen nō est sine dubitatione per tex.l.ij. vbi nulla fit mentio de purgatione morę. & quia in emphyteuta priuati maius tēpus requirit̄ anteq̄ cadat a iure suo,quia datur trienniū vbi est emphyteuta priuati,vt admittatur purgatio morę post trienniū licèt admitat̄ in emphyteuta ecclesiæ post biēniū,q̄a satis vr̄ succursū emphyteutæ priuati ex quo dat̄ sibi triēniū,& hęc ꝑs fortè est de iure verior,licèt nō reperiā

istam

30 istam qōnem tactā p doc. Ideo tene menti. ¶†In gl. pen. ibi, sed melius facit, idē notauit glo. in l. ij. C. de iure emphy. Idē in effectu vr̄ voluisse hic Inno. tn̄ vbi glo. dixit, sed melius Inno. dixit, sed tutius. & sic gl. & Inno. videntur velle, q de iure possit propria autoritate dn̄s expellere emphyteutam. Sed melius, & tutius sit, q hoc faciat iudicis autoritate. Specu. in p̄allega. §. nunc aliqua. versi. xlviij. dicit hanc opi. procedere posse, qn̄ ɔstat emphyteutā ipsum nō soluisse canonem intra tempus debitū, secus si neget se esse emphyteutā, vel dicat non esse lapsum tp̄s, vel se soluisse, cū per negationē fiat res dubia. l. iij. C. q̄bus ad liberta. pcla. non licet. & ideo tunc non debebit repelli propria autoritate. ¶Casus autem in quibus q̄s propria autoritate pōt ius dicere. posuit Spe. in ti. de actore. §. j. versi. itē, q sua. aliàs est ver. itē q vult. Et q̄ actionem intentat dn̄s contra emphyteutam non soluentē canonē, vel contra extraneum possessorē. tāgit in præalle. §. nunc aliqua. ver. xlix. & ver. lvj. vbi etiā Specu. tangit plures modos p quos ecclesia agendo rei vendi. contra extraneū possessorē pōt probare de dominio. ¶Sed aduerte, quia si dicatur pp negationem fieri rē dubiā de facili poterit impediri, nec dn̄s poterit expellere propria autoritate Bar. in l. ij. C. de iure emphy. dixit, q dn̄s pōt turbare emphyteutā nō soluentē debitum canonē intra tp̄s debitum, sed nō pōt expellere ipsum emphyteutam, & hoc ideo fm eū, q̄a ipse emphyteuta habet naturalē possessionē, dn̄s vero ciuilem, & quia ille naturalem habet a dn̄o non iniustè vr̄ tenere illam, si non soluit. Ideo vr̄, q dn̄s, si turbet ipsum emphyteutā agit interdicto vti possidetis cū succūbere debeat ipse emphyteuta cum iniustè videatur tunc a dn̄o possidere. facit, qđ hr̄ in c. licet cām. s̄. de prob. & in l. vna. C. vti pos. & in l. j. ad finē. ff. vti pos.

31 ¶†Expellere aūt ipsum emphyteutam ppria autoritate nō poterit dn̄s fm Bart. p̄cipuè illo resistente, q̄a ab illa naturali q̄ hēt nō dēt deijci, nisi deijciatur per viā iudicij fm eū, do. Ant. dicit hoc esse verum, nisi ex retentione illius naturalis cōtigeret expelli dn̄m a sua ciuili, quo casu licitū esset dn̄o suā ciuilē recuperare, & ɔn̄r illū expellere, dū tn̄ incōtinēti hoc faceret. ar. l. clā possidere. §. fi. cū ibi no. ff. de acq. pos. & c. olim cām. de rest. spo. An autē hoc dictū pcedat. patebit ex infra dicendis. Cy. in d. l. ij. C. de iure emphy. refert Pe. dixisse, q periculū est dicere emphyteutā propria autoritate posse deijci ipso resistente, quia vr̄ dari materia rixę. facit quod hr̄ in l. non est singulis. ff. de re. iur. & ideo fm eum non vr̄ hoc licitū, cū ipse emphyteuta hēat naturalē possessionem, secus dicit in simplici colono, quia merā hēt detentationē, & ideo bn̄ pōt expelli propria autoritate, si nō soluat pensionē per id, qđ hr̄ in c. p̄cedēti. & qđ ibi dictū fuit, & in l. edē. C. locati. d. Flo. vr̄ hāc opi. tenere. Nam dicit nedū melius est hoc fieri autoritate iudicis, sed etiā ex necessario emphyteuta cōtradicente, & nolente exire. nā tunc fm eū est idē ac si alius deiecisset emphyteutā quo casu non pōt dn̄s talem ppria autoritate expellere, vt hic tetigit glo.

32 ¶† Not. ēt qn̄ emphyteuta ɔdicit interuertēdo possessionē nō vr̄ posse dn̄s ius sibi dicere p id qđ hr̄ i l. non singulis. ff. de re. iur. refert tn̄ opinionem Bar. de qua. s̄. dixi, videlicet, q dn̄s possit ingredi ppria autoritate possessionē turbando emphyteutā in sua naturali, quia vr̄ tunc vitiosè ab ipso dn̄o possidere. facit, qđ hr̄ in l. i. in fi. cum l. sequen. ff. vti pos. & qđ no. s̄. de p̄scr. veniēs. & p̄cipuè p ipsum d. Flo. Subdit tn̄ q verius vr̄, q nō liceat dn̄o turbare ex eo. q̄a fm eū emphyteuta nō cadit ipso iure. sed cadit, si dn̄s velit per ea, q̄ ibi dixit Rayne. de Forl. vt hic tangit do. Pe. tenuit opi. huius. gl. & Inn. p tex. istū. & d. l. ij. C. de iure emphyt. in quibus simpr̄ dr̄, q dn̄s pōt expellere emphyteutā. & sic vr̄, q autoritate propria possit expellere per id, qđ hr̄ in l. iij. §. cum igit. ff. de vi & vi ar. & vr̄ etiā pbari in auth. qui rē. C. de sa. san. ec. allegat, qđ hr̄ in auth. de alie. & emph. §. si vero quis locator. col. ix. do. Pe. hic dixit, q habem⁹ in simili alibi aliam qōnē, an creditor ex pacto de ingrediendo, seu q sit licitū sibi ingredi possessionē bonorū debitoris, si non soluat debitū intra terminū poterit debitore non soluēte ingredi possessionem bonorum debitoris ipse creditor debitore cōtradicente, seu resistente. de qua qōne tangitur p gl. in l. iij. C. de pig. & plenius per Bart. ibi in repetitione illius. l. in quarta principali qōne vbi ɔcludit, q si debitor sine iusta cā resistit: aut resistit solo verbo, & nō obstāte tali resistētia verbali poterit creditor ex vi pacti ingredi possessionē, q̄a non est licitū debitori mutare voluntatem per id, qđ hr̄ in l. aliud. ff. sol. & in l. sicut. C. de act. & obli. aut resistit de facto, & tunc dicit, q aut ipse debitor cōstituit se nomine creditoris possidere, & tūc tn̄ videatur omnē possessionem, & sic naturalē, & ciuilē transtulisse in creditorem per id, qđ legi. & not. in l. q in eo. ff. de acq. pos. cū ibi no. per Bar. si resistet debitor de facto vr̄ velle spoliare creditorē possessione. & ideo poterit ipse creditor ipsum debitorē propria autoritate expellere ingredi. possessionē, q̄a licet incōtinēti vim vi repellere. l. iij. §. cū igit. & §. cū fundū. cū ibi no. ff. de vi & vi ar. l. j. C. vnde vi. licèt secus esset, si ex interuallo postq̄ creditor fuisset repulsus vellet p violētiā recuperare possessionem, q̄a tūc de iure non posset per ea, quę hn̄r in iuribus p̄allegā. & in l. colonos. & in l. qui fundum. ff. de vi, & vi ar. & qn̄ dicatur quis incontinenti velle recuperare poss. no. per glo. in d. l. iij. §. cū igitur. s̄. de restit. spo. olim. el. ij. per gl. & doc. idem dixit Bart. in loco p̄ræalleg. Si debitor constituit se precario nomine creditoris possidere, q transfertur ciuilis possessio in creditorē, & remanet naturalis penes debitorē per id, qđ leg. & no. in l. quisquis. C. de dona. & in l. & hēt. §. eū qui. ff. de precarijs. & facit, qđ dictū fuit in c. fi. s̄. de p̄ca. in gl. prima, & su p ea, & ideo si debitor de facto resistit. q̄a vr̄ violentiam inferre creditori in sua ciuili, vr̄ p illius defensione posse expellere ipsum debitorē p ea q̄ hn̄r in d. l. iij. §. cum igitur. cum alijs p̄alle. Si vero non cōstituit simpliciter, nec p̄cario se noīe creditoris possidere, tūc dicit, q si debitor đ facto resistat nō erit licitū creditori ingredi possessionē bonorū debitoris p l. non est singulis. ff. de re. iur. vnde dicit do. Pe. q illa q̄ dcta sunt. s̄. qn̄ ex pacto datur licentia ingrediendi possessionē quatenus possunt adaptari habebunt etiam locum, qn̄ p legem dat̄ licentia ingrediendi possessionē, & aliū expellendi, cū de facto cōtrahentiū vr̄ posse argui ad factū legis alleg. in ar. l. si cōuenerit. ff. de pac. & melius facit, qđ hr̄ eo. ti. l. non impossibile. & in l. fi. ad fin. C. de fideius. & sic vr̄ voluisse do. Pet. aliter non declarat. q si est emphyteuta solūmodo verbū, resistit, non impediat̄ dn̄s ppria autoritate ingredi possessionē rei emphyteuticæ. Idē vr̄ sentire, si de facto resistat ex quo dn̄s hēt ciuilem possessionē licèt emphyteuta habet naturalē iuxta illud, qđ legi. & no. in l. si certo. §. si duobus. ff. com. & in l. j. & ij. ff. si ager vec. vel emph. pet. & ēt vr̄ in simili voluisse Bar. in l. iij. C. de pig. p aall. in iiij. principali qōne, inq̄tum vult, q si resistatur hn̄ti sola ciuilē, si resistit indebite etiā de facto resistendo. quia tunc vr̄ inferri violentiam habenti ciuilem poterit expelli

habens naturalem etiam, qñ indebite reſiſtit, vt defendat ſuã ciuilem habens illam per hoc vĩ, ꝙ poſſet ſaluari opi.glo.hic poſitę, & Inno.inquantũ voluerit, ꝙ de iure poſſit propria autoritate poſt biẽnium, vel trienniũ expelli emphyteuta.tamen, vt dixi dñs habeat ciuilem, licèt emphyteuta habeat naturalẽ, & ſic cum indebite reſiſtat, ex quò lapſum eſt bienniũ, vel trienniũ, vĩ ꝙ poſſit propria autoritate expelli, no.per Bar.in d.l.iij.de pig.in ſimili in loco ꝑalle. ipſe tñ Bart.vĩ fuiſſe ſibi contrarius per id, qđ ipſe dixit in l.ij.C.de iure emphy.vbi voluit, vt ſuperius etiã recitaui, ꝙ licèt dominus hẽat ciuilẽ poſſeſſionẽ tñ non poſſit expellere emphyteutam reſiſtentẽ, q.a ſic priuaret ipſum emphyteutã ſua naturali poſſeſſione, ſed bene poterit ipſum turbare, & ſic vĩ ꝯdicere his q̃ dixit in d.l.iij.vbi voluit, ꝙ ſi reſiſtat de facto habenti ciuilẽ, & reijciatur indebite, q.a vĩ violentiã inferre ipſi habenti ciuilẽ, ideo põt tunc aliũ expellere ꝓ defenſione ſuę ciuilis, q̃ igit̃ opi.ſit verior dñs Ant.hic nõ declarat, nec tangit ẽt ꝯtrarietatẽ ꝑdictã vĩ dici poſſe, ꝙ aut emphyteuta reſiſtit de facto volẽdo dñm priuare ſua ciuili, & tũc vĩ, ꝙ ꝓ defenſione licitũ ſit ipſum emphyteutam expellere, per ea q̃ hñt in d.l.iij.§.cum igitur.ſ.de reſt.ſpo.olim cauſam.aut emphyteuta, licèt reſiſtat de facto reſiſtit ne expellatur, ꝓteſtat̃ tñ qđ non intendit dñm priuare ſua ciuili, ſed vult defendere ſuã naturalẽ, q̃ ꝓteſtationem vĩ facere poſſe ꝑ id, qđ legi.& not. in ſimili ꝑ glo.& doc.in l.vna.C.vti poſ.& tunc vĩ dici, ꝙ ꝓcedit opi. Bar.in d.l.ij.In dubio autẽ ſi de facto reſiſtat ne dñs ĩtret poſſeſſionẽ vĩ facere violẽtiã ẽt reſpectu ciuilis per id, qđ le.& not. in l.clã poſſidere.§.fi.cũ l.ſeq.ff. de acquir.poſſ.& iſto mõ poſſet ſaluari Bar.a ꝯrietate, & poſſent ẽt ſaluari opi. tñ q.a hic, & in l.ij.C. de iure emphy.ſimpliciter dicit, ꝙ poſt lapſũ biẽnij, aut triẽnij poſſit emphyteuta expelli vĩ velle indiſtinctè ꝙ propria autoritate poſſit expelli, & ꝑ hoc facit, q.a licèt emphyteuta poſſidet naturalr̃, & ꝓteſtat̃, ꝙ non vult dñm priuare ſua ciuili, tñ ex quò lapſum eſt biẽnium, vel triẽnium indebitè & iniuſtè poſſidet, & ſic poſſidendo iniuſtè ꝯñr vĩ turbari, & violentiã inferre circa ciuilẽ poſſeſſionẽ dñi ꝑ hoc qđ hr̃ ĩ l.vim facit. ff.de vi & vi ar.Et ideo vĩ, ꝙ ex quò cẽſet̃ facere violentiam dño in ipſa ciuili, ꝙ poſſit propria autoritate ipſum emphyteutã expellere, ex quò aliter non põt bene deſiſti a violentia, & turbatione cuilis.facit qđ no.ĩ ſimili, in ꝑallegata.l.clam poſſidere.§.fi.cũ l.ſeq.ff.de acquir.poſ.vbi patet, ꝙ interdũ vti poſſidetis hẽt vim recuperandi naturalẽ poſſeſſionem, qñ retinendo naturalẽ non põt deſiſti a turbatione ciuilis.Sic igit̃ in ꝓpoſito, q.a nõ vĩ poſſe reſiſti a violẽtia & turbatione ciuilis, ſi emphyteuta retineat naturalẽ, ex quò retinet indebite vĩ, quòd poſſit expellere ipſum emphyteutã.& ſi dicas, imo illud qđ hr̃ in d. l.clam poſſidere.§.fi.vĩ potius facere ꝯ ꝑdicta, q.a licèt per viam iudicialẽ agẽdo interdicto, vti poſſidetis, ꝑ illum qui hẽt ciuilẽ interdum poſſit recuperari naturalis cũ ibi non dr̃ extraiudicialiter ꝑ violentiã poſſit dñs recuperare ipſam naturalẽ ꝓteſtat̃, ꝙ non vult dñm priuare ſua ciuili, & reſpectu illius nõ vult repellere dñm.Nã põt dici, ꝙ ibi loquimur, qñ q.s occupauit poſſeſſionẽ naturalẽ vacãtem in abñtia dñi quo caſu non reperitur, ꝙ poſſit talis repelli, niſi dñs vellet repellere a ſua ciuili nullatenus admittẽdo eũ vt ibi patet.Sed hic loquit̃ in caſu in quo exꝑſſo mõ ꝑmittit ipſum emphyteutã habentẽ naturalẽ.ſi illã indebite tenet, ꝙ poſſit expelli.& ſic vĩ ꝙ de iure poſſit defenſari opi.gl.hic poſitæ.& ĩ l.ij.C.de iure emphy.q̃ ẽt ſecut⁹ fuit Inn.hic.Non ob.ꝙ hr̃ in l.nõ eſt ſingulis.ff.de reg.iur.vbi vĩ ꝙ nõ dẽt ꝯcedit alicui, ꝙ ꝓpria autoritate ius ſibi dicat, q.a rñderi põt, ꝙ illud ꝓcedit vbi aliud in iure non reperiat̃ expreſſum, vt contingit in caſu iſto, & facit, qđ not.Spec.in ti.de act.§.j.ver.itẽ ꝙ ſua autoritate. ¶Nec obſtat ẽt ꝑdictis, ſi dicat̃, ꝙ emphyteuta ꝯdicente, vel reſiſtente vĩ interuertere poſſeſſionẽ dñi.& ſic vĩ, ꝙ ſicut alius nõ põt tunc eijcere emphyteutã. l.coloni. ff.de vi & vi ar.& l.cum fundus.eod.tit.Ita nec etiã poſſet dominus, vt hic dixit dom.Flor.quia reſponderi poteſt, ꝙ vbi emphyteuta reſiſtit, verum eſt quòd videtur interuertere poſſeſſionẽ dñi, & ideo licitum eſt dñm illã defendere, & ſi fuerit expulſus, ſeu non admiſſus eſt, dñs vĩ ꝙ ꝯtingẽti poſſit recuperare ſuam ciuilẽ poſſeſſionẽ.licèt non poſſit illud facere ex interuallo, vt ſuperius dixi.& ſic non eſt idem dicendũ, ac ſi alius eieciſſet emphyteutã.q.a alius non agit de defenſione, vel recuperatione ſuæ ciuilis, ꝓut facit dñs.& ſic patet, ꝙ rõ do.Flo.nõ procedit, nec eius opi. ¶Et ꝑdicta etiam vĩ ꝙ poſſit, licèt hoc non poſſit facere ex interuallo.& ſic vĩ intelligẽdũ idẽ, qđ hic dicit gl. in verſ.ſed ſi alij tradidit.cõiter tñ doc.tranſeunt cũ gl. quando emphyteuta alij tradidit poſſeſſionem, vel ab alio expellitur, ideo tunc tutius eſſet per viã iudicialẽ recuperare poſſeſſionem, de iure tñ vĩ procedere, quod dixi, per ea quæ habentur in l.coloni.alleg. in glo.in l.qui poſſeſſionem. & l.cum fundũ.cum ibi notatis.ff.de vi & vi ar.licèt aũt opi.glo.de iure poſſet defenſari, & ſiħ Inn.tñ vt aliqui dicunt melius & tutius eſt qđ autoritate iudicis expellat̃ emphyteuta, vt tollan̄t materialiter rixæ q̃uis etiã & qđ de iure poſſit etiã ſi ſit potens ipſe dñs propria autoritate de facto expellere.qualiter practicabitur via iudicialis, quando dominus eligit, ꝙ autoritate ꝓpria emphyteuta expellat̃.& an tunc neceſſaria erit libelli oblatio, vel citatio partis.tangit Barto.in d.l.ij.C.de iure emphy.& plenius in l.iij.C.de pigno.not.circa fi.de quo plenè dicã poſt gl.¶In eadẽ gloſ.ibi.Reſpon.in priuato &c. ¶†Aduerte quia gl.vult diſtinguere inter emphyteutã priuati, & emphyteutã eccleſiæ, primo caſu, ſi dominus ſimpliciter recipiat penſionem intelligitur ſuo iuri renunciaſſe.& ſic poterit ammodo emphyteutã repellere, qđ vĩ intelligere gloſſ. qñ dominus ſimpliciciter recipit penſionem ſine aliqua ꝓteſtatione. ſecus ſi recipiat ſaluo iure ſuo in expellendo, ſi voluerit. quia tunc talis proteſtatio operabit̃, ꝙ non fiet ſibi ꝑiudiciũ. & ſic tunc, licèt recipiat penſionem poterit nihilominus emphyteutã expellere, vt ĩ.voluit gl.in verſi.itẽ qđ ſi dicat.† In emphyteuta autẽ eccleſiæ.gl.in effectu concludit, quòd aut eſt ecleſia collegiata, aut non collegiata. Si collegiata tunc ſi ꝑlatus cum ꝯſenſu capituli recipiat pẽſionem non poterit poſtea emphyteutam expellere, intellige ſi recipit ſine proteſtatione, aliàs etiam per id quod dixi in emphyteuta priuati. Si autẽ recipit ſine conſenſu capituli. tunc poterit expellere. quia nõ fit præiudiciũ eccleſiæ per factum ſolius ꝑlati. & ſic. eius factũ non nocebit eccleſiæ, niſi poſtea capitulũ ꝯſenſiſſet.Si vero ſit eccleſia non collegiata. tũc velle vĩ gl. ꝙ rector in dicta eccleſia, ſeu rector talis eccleſiæ habeat in dicta eccleſia ptãtem q̃ hẽt prælatus cum capitulo in eccleſia collegiata.& ſic vult glo. ꝙ ſi recipiat penſionem ſine proteſtatione, ꝙ fiat præiudiciũ eccleſiæ, vt ammodo non poſſit expelli emphyteuta.& ex hac gl.ita no.diligẽter, ꝙ illud põt ſolus rector in eccleſia q̃ nõ eſt collegiata, qđ põt ꝑlat⁹ cũ capitulo ĩ eccleſia collegiata.& ꝑ hac gl.bñ facit qđ habetur.

habetur.j̄.de testa.relatū.el ij.vbi ecclesia in tali Re-
ctore vr̃ præsentari.& per hoc dicit Io.An. posse ar-
gui,quòd cum delictum prælati,& cōuentus noceat
ecclesię s̄m no.in c.ij.de ord.cog.& in d.c.j.de dolo
& contu.& in regula delictum.tñ nō vr̃ hoc verum,
nisi sit vnus Rector tm̃ in ecclesia, quia tunc vr̃ ꝙ de-
lictum ipsius possit præiudicare ecclesię,sicut delictū
collegij,seu prælati, & collegij hẽt præiudicare eccle
siæ.vt superius dictum est . hoc tñ non audet ponere
pro constanti . facit quod dixi in c.j.s̄.de deposi.ipse
tñ vr̃ transire cum hoc dicto in pręalle.c.j.de dolo &
contu. ¶Quantum sit delictum Rectoris. an noceat
ecclesiæ, vel non,hic non agitur propriè de delicto ,
sed de facto prælati, vel Rectoris , an habeat nocere
ecclesiæ in iure expellendi emphyteutam, si recipiat
pẽsionem ab emphyteuta quo casu Doctores cōiter
transeunt cum gl.& potissimè Io.And.hic, imo plus
dixit d.Flo.ꝙ non erat distinguendum.an ecclesia ha
beat capitulum,seu collegium,vel non,quia etiam si
habeat, tñ scd̃m eum poterit solus prælatus recipien
do pensionem pręiudicare ecclesiæ in iure expellẽdi,
mouetur,quia hoc ius expellendi non vr̃ esse cū effe
ctu adhuc apud ecclesiam, cum scd̃m eū emphyteu-
ta non cadit a iure suo ipso iure.vt dixi super gl.præ-
cedenti.& ideo vr̃ ꝙ possit præiudicari per solum p̄la
tum ecclesiæ in tali iure.pro hoc potest adduci quod
dixi post eum in c.tuam.s̄.de his q̃ fi.a præla. vbi con
cluditur per Fede.de Se.quòd solus prælatus pōt re-
pudiare legatum factum ecclesię.an hoc procedat di
xi vobis aliquid ibi,& pro ista parte etiam facit,quia
ius expellendi emphyteutam ꝓꝑ canonem nō solu
tum ita demum competit,si dñs voluerit,vt patet in
d.l.ij.C.de iure emph.& dixi super gl.præcedẽti, sic
vr̃ agi de iure quærendo ipsi dño,vel ecclesię,& ideo
vr̃ ꝙ prælatus possit præiudicare ecclesiæ negligendo
acquirere,& declarare,si vellet expellere emphyteu
tam,ar.l.seruus.C.de pac.vbi seruus,& filiusf.potest
præiudicare dño,vel patri in quærendis,licet non in
quæsitis, ad hoc etiã qđ no.per gl.in regula,delictū.
vbi glo.vult,ꝙ negligendo possit prælatus p̄iudicare
ecclesiæ, sic vr̃ ꝙ negligat expellere emphyteutam ,
& recipiat pensionem, quod per hoc p̄iudicat̃ eccle-
się.& istam partem etiam tenuit Mar.de Fa.vt refert
Spe.in sæpius all.§.nunc aliqua.vers.26.per id quod
hr̃ in simili in l.aduersus.C. de vsur. vbi administra-
tor reipublicæ negligendo petere,& recipere vsuras
maiores. Si receperit tm̃ minores tñ cum de iure ci-
uili vsuræ essent ꝑmissæ scd̃m iura codicis,vt ibi pa-
tet,& in toto titulo illo, & sic vr̃ ꝙ eodem modo p̄la
tus etiã possit p̄iudicare ipsi ecclesiæ negligendo ex-
pellere emphyteutam,& recipiendo pẽsionem,cum
respublica,& ecclesia æquiparant̃.l.j.& quod ibi no.
C.de sacros.ecc.& hęc pars satis vr̃ posse defendi,de
iure tñ Doct.cōiter tenuerũt cum gl.videlicet,ꝙ vbi
ecclesia est collegiata solus p̄latus non p̄iudicat ec-
clesiæ recipiendo pẽsionem, & iō etiam voluit Spe.
in d.§.nunc aliqua.ver.26.ideo difficile esset obtine-
re in practica , qđ in ecclesia collegiata solus p̄latus
possit p̄iudicare ecclesiæ recipiendo pensionẽ . ¶Itẽ
aduerte inq̃tum glo.hic posuit, ꝙ idem possit p̄latus
cum capitulo in ecclesia collegiata.nam cōiter doc.
transeunt cum gl.& idem etiam dicit Spe.in præalle.
versi.26.Idem ẽt voluit in simili Spe.in ti.de emp.&
ven.§.nunc dicendum restat. de alienationibus mi-
noris in ver. centum.vbi viuet̃ velle,ꝙ Rector eccle-
35 siæ non collegiatæ possit † vendere rem ipsius eccle-
siæ suadente vtilitate,vel necessitate, cum autoritate
Epi,licèt non interueniat tractatus qui fieri non pōt
ex quo non habet capitulum,& idem ibi voluit Ioã.
An.in addi. & sic idem pōt tunc Rector solus in tali
ecclesia nō collegiata,quod potest prælatus cum ca
pitulo in ecclesia collegiata.de quo etiam dixi in c.j.
36 ad fi.s̄.de dolo & contu.¶†His declaratis est viden-
dum an procedat dictum gl.inquantum dixit,ꝙ p̄la-
tus recipiendo pensionem sine protestatione præiu-
dicat sibi in iure expellendi, prout etiam vr̃ voluisse
gl.in l.ij.de iure emphy.Io.An.simpliciter transit hic
cum gl.remittendo etiam ad ea quæ hñr in Spec. in
p̄al.§.nunc aliqua.ver.23.& 25.do.Flo.dicit ꝙ istud
dictum gl.procedat,qñ recipit pensionem tꝑis futu-
ri postq̃ cessauit in solutione canonis per triẽnium ,
& ipse emphyteuta priuatus fuit. facit licèt non alle-
gat quod hr̃ in l.qui furtum.ff.de pact.& in l.ij.§.nō
malè.ff.de doli exce.secus dicit si recipit pensionem
tꝑis præcedentis, quia tunc si illam recepit cū prote
statione de qua tangitur in gl.in ver. Item quid si di-
cat.tunc non p̄iudicabit̃ sibi,& sic dicit intelligendū
esse gl.Si autem recepisset pẽsionem pro tꝑe futuro,
seu secuto postq̃ cessauit in solutione dicit,ꝙ ꝓtesta
tio non iuuaret,quia vr̃ esse contraria facto,& sic nō
dẽt prodesse per id quod hr̃ in c.cum M.de const. sal
uo nisi aduersarius consentiret ꝓtestationi scd̃m no.
per eum in d.c.cum M.de const.& sic vr̃ velle,ꝙ vbi
recipit pensionem pro tꝑe futuro, seu secuto post ip
sam cessionem tunc p̄iudicat sibi si non fuit protesta
tus. Idẽ si fuit protestatus de iure suo.s.expellendo si
aduersarius non consensit protestationi.d.Ant.hic re
fert Barto. dixisse in d.l.ij.C.de iure emph.ꝙ si rece-
pit pensionem pro tꝑe præterito nō p̄iudicat sibi,q̃a
scd̃m eum hẽt ptãtem petendi pensionem pro dicto
tꝑe,& ẽt expellendi colonum copulatiuè . facit,qđ
hr̃ in l.colonus.ff.loc. & recipiendo talem pensionẽ
etiam sine protestatione non vr̃ renũtiare iuri expel
lendi. Si aũt pro tꝑe futuro recipiat , tunc cum istud
non se cōpatiat̃ cum actu expulsionis accipiendo ta
lem pẽsionem sine protestatione sibi p̄iudicat per le
ges allegatas in gl.secus si recipiat cū protestatione.
¶Do.Ant.hic satis placet dictum Bar.inq̃tum dicit,
ꝙ si recipit pro tꝑe p̄terito non fit sibi præiudicium
alle.pro hoc,quia cum talis receptio possit hr̃e dupli
cem intellectum.videlicet, vt fiat aīo renunciãdi iu
ri expellendi, & ẽt vt fiat aīo non renunciandi in ca
su dubio debet intelligi, vt nō intelligat̃ facta aīo re
nunciandi iure suo ex eo.ꝙ in dubio non dẽt p̄sumi,
ꝙ vellet perdere rōnem iuris sui.ar.l.cū de indebito .
ff.de proba.& s̄.de renun.super hoc , & de p̄sum.q̃a
verisimile.Sed vbi recipit pro futuro.tunc concludit
ꝙ siue ꝓtestet̃, siue non p̄iudicat sibi quia non iuuat
ꝓtestatio cum sit ꝯria actui,nō enim cōpassibile est ,
ꝙ ꝑ futuro tꝑe habeat pensionem,& qđ ẽt expellat,
& iō non vr̃ tenere protestatio per id qđ hr̃ in c.cum
M.s̄.de consti.& sic vr̃ in hoc tenere ꝯra Bart. & sil̃r
d.Flo.vt pōt patere ex his q̃ superius dixi . vnde non
vr̃ dictū Bart. ꝓcedere inq̃tum voluit ꝓtestationem
operari, qñ recipit pensionem pro tꝑe futuro nisi ve
lis saluare, qđ aduersarius consentiret ꝓtestationi ꝑ
37 id qđ dixi post d.Flo.¶†Et no.q̃a Bart.& d.Ant.vñr
velle ꝙ ꝓtestatio nō sit necessaria,qñ recepit pensio-
nem pro tꝑe p̄terito ꝯtrarium tñ hic vr̃ sentire gl. &
ẽt d.Flo.Cy. tetigit de materia ī d.l.ij.de iure emph.
& ibi ẽt per Iac.de Are.& tangit hic d.Pet.nam vt re
fert Cy.in d.l.ij.Pet.dixit,ꝙ qō gl. pōt dupliciter in-
telligi inq̃tum q̄rit , an dñs recipiendo pensionẽ sibi
p̄iudicat in iure expellendi.nam vno mō pōt intelli-
gi,qñ recipit pensionẽ tꝑis p̄teriti . alio mō, qñ tꝑis
futuri.& sic ītelligat̃.scd̃o modo clarū est scd̃m eū,ꝙ
dominus

dominus ꝑiudicat sibi in iure expellẽdi,per id qđ hr̃ in l.post diem.in l.ꝓcedenti.§.fi.alle.in gl. Si aũt intelligatur primo mō.ipsę vr̃ tenere, ꝙ etiam si nõ ꝓtestetur non fiat sibi ꝑiudicium, & sic ꝙ possit recipere dictam pensionem,& etiam expellere emphyteutam.facit qđ hr̃,in auth.quidam.C.de sac.san.ec. & in §.si vero quis.in Auth.de alie.& emph.coll.ix.demum Cy.ibi refert distinctionem Ia.de Are.q̃ dixit, ꝙ aut dñs incipit ab expulsione, & põt postea petere pensionem pro ipso tp̃e ꝑterito.l.colonus.ff.loc.aut ecõtra , primo modo,si recipit pensionem,& tũc aut recipit pro tp̃e futuro, & facit sibi præiudicium.d.l. post diem.cum l.seq.aut recipit pro tp̃e præterito.& tunc aut recipit sine protestatione, & sic sibi facit ꝑiudicium,quia scđm eum vr̃ quodammodo fieri purgatio morę.arg.l.ij.ff.si quis cau. & l.vectigalia.§.fi. ff.de publ.aut recipit cũ protestatione.& tunc nõ fit sibi ꝑiudicium,per ea q̃ hñr in l.si debitor.ff.q.mod. pig.vel hyp.sol. & cum hac conclusione residet Cy. in d.l.ij.& fi.c.d.Pe.hic, scđm quam esset intelligenda,& limitãda ista gl.¶Sed aduerte,quia Ia.de Are. vr̃ velle facere drĩam,an incipiat dñs ab expulsione, an vero primo recipiat pensionem pro tp̃e pręterito. Bar.tñ in d.l.ij.& d.Ant. hic nõ vñr facere drĩam inter prædictos casus.& pro hoc etiam faciat, quia nõ vr̃ posse dari bona ratio diuersitatis, & sic vr̃ ꝙ idem

38 esset vtrobiq; dicendum.¶†Gl.vero Accur.in d.l.ij. vr̃ velle, ꝙ si incipiat ab expulsione non possit postea petere pensionem, & similiter ecõtra,si incipiat a receptione pensionis non vr̃ ꝙ possit postea expellere, q̃a scđm gl. solum alterum prædictorum non habebit,ad quod facit quod hr̃ in l.scriptum.§. si pacto.ff. de pac.& in l.apud celsum.§.Labeo ff. de doli exce. & illud etiam satis voluit hic gl. qñ nõ intercessit ꝓtestatio.alle.gl.Accur.ad prædicta id qđ hr̃ in §.si vero quis locato. in Auth.de alie.& emph.¶Sed certe mirandum est qũo gl.allegauerit illum.§.quia ille.§. facit expresse in ꝯrium, videlicet ꝙ possit peti copulatiuè pensio pro tp̃e præterito. & etiã ꝙ possit emphyteuta expelli,& idem etiã probaṫ in auth.q̃ rem. C.de sac.san.ecc.& sic vr̃ ꝙ non sine dubitatione ꝓcedat opi.gl.& similiter non sine dubitatione vr̃ ꝓcedere opi.Ia.de Are.opi.etiã Bar. vr̃ esse dubia ꝑꝑ autoritatem gl.potes dicere, ꝙ in emphyteuta ecclesiæ procedat opi.Bar.vt sic posset recipere pensionem ꝓ tp̃e præterito etiã sine protestatione,& nihilominus posset expellere ipsum emphyteutã, & similiter ecõtra,si ecclesia expulit emphyteutã poterit postea petere pensionem pro tp̃e ꝑterito.quia casus est in d.§. si vero quis.& in d.auth.qui rem. canonizata.x. q.ij. hoc ius ibi qui rem. Sed in emphyteuta priuati posset procedere opi.gl. vt sic dñs decipiendo pensionẽ sine protestationẽ non possit postea expellere emph. per id qđ ĩ simili hr̃ in l.respectu.§.si pacta.ff.de pac. & in l.apud celsum.§.Labeo.ff.de do.exce. in q.b.patet,ꝙ si ꝓmisi aliq̃d dare, & si nõ darẽ ꝓmisi certam pœnã,ꝙ tunc non põt peti vtrunq;. sed alterũ tm̃.& ita eodem mõ vr̃ dicẽdũ in ꝓposito.ex quo.l.vult,ꝙ si non soluaṫ pensio intra tp̃s debitũ in pœnã nõ soluentis possit ipse non soluens expelli.vt hic patet in ꝑal.l.ij.C.de iure emph.& ideo vr̃ ꝙ alterũ tm̃ possit dñs consequi,& eo.modo econtra. Si primo dñs expulit emphyteutã,vr̃ ꝙ non possit postea petere pensionem eadẽ rõne,& q̃a expellendo emphyteutã ꝑdat ipse emphyteuta etiã meliorationes suas,vt probaṫ in d.l.ij.& in auth.qui rem . & hoc ẽt tenuit Iac. de Bel.vt hic refert d.Flo.in auth. de nõ alie.§.quod autẽ.col.ij.& iõ satis dẽt esse dño ꝙ expulit emphyteutam,& lucreṫ meliorationes,licèt non possit petere pro tp̃e præterito pensionẽ, vt voluit gl.in d.l.ij. C.de iure emph.vbi concludit,ꝙ alterũ põt dñs eligere,videlicet,vel ius expellendi, vel ius petendi pẽsionem,non autem poterit vtrunq; copulatiuè eligere pro quo.l.apud celsum.§.Labeo. ¶Nec ob.prædictis qđ hr̃ in l.colonus.loca. per quã vr̃ ꝙ si dñs incipit ab expulsione , ꝙ possit nihilominus petere pensionem pro tp̃e ꝑterito,prout voluit Iac.de Are.& ẽt Bart.quia ibi loquiṫ in simplici colono qui non ꝑdit meliorationes suas factas in re.vt forte fecit expẽsas per quas res melioratur,vt ibi patet. nã licèt expellatur poterit illas expẽsas dño repetere, vt ibi dr̃,& iõ non absonũ ꝙ pro tp̃e ꝑterito possit ab eo peti pensio.Sed hic loquimur in emphyteuta, qui per expulsionem ꝑdit suas meliorationes,vt patet in iure ꝑal. ideo non vr̃ consonũ,quòd etiã petatur ab eo pensio pro tp̃e præterito, ne duplici pœna puniatur,contra id quod hr̃.s̃.de iudi.at si clerici.§.fi. & si dicas idem dẽret dici in emphyteuta ecclesię eadẽ rõne cuius tñ cõtrariũ vr̃ expressum.in d.§.si vero q.s.& in d.auth. qui rem.põt rñderi, ꝙ fuit specialiter statutum in fauorem ecclesiæ cuius etiam fauore fuit statutum , ꝙ qñ quis nõ legitimè recipit in emphyteusim rem ecclesię possit peti pensio pro tp̃e præterito quo tenuit rem,& etiam pro tp̃e futuro,& nihilominus , ꝙ possit expelli,vt probatur in Auth.qui res iam dictas.C. de sac.san.ecc.& no.in ꝑal.auth.qui rem.& in d.§.si vero quis.& iõ cum reperiaṫ statutum in emphyteuta ecclesiæ,quòd licèt receperit rem ecclesiæ in emphy.lẽtimè si non soluit intra debitũ tp̃s:seu intra biẽniũ debitam pensionem,ꝙ possit emphyteuta expelli,& nihilominus peti pensio pro tp̃e præterito:vt in ꝑal.§.si vero quis.& in d.auth.qui rem.nõ tñ seq̃tur qđ idem debeat dici in emphyteuta priuati,cũ priuato non sit dandus tantus fauor,quantus daṫ ecclesiæ. & sic scđm prædicta vr̃ opi.gl. posse sustineri in em-

39 phyteuta priuati:& per ꝯñs dñs † pensionem sine ꝓtestatione recipiendo ꝑiudicat sibi in iure expellendi:licèt sit pensio præterita, secus vr̃ si recipit illã saluo iure suo expellendi.& sic cum ꝓtestatione per id quod hic dixit gl.& quod hr̃ in l.si debitor.ff.q.mo. pig.vel hyp.sol.¶Sed aduerte,quòd hic põt esse dubium, an hoc casu sufficiat simpliciter ꝓtestari de iure suo in expellendo:sed aduersarius expsse non consentit,si tacet:potes dicere,ꝙ si expresse consentit ꝓtestationi aduersarius,seu ipse emphyteuta,tunc clarum est,quòd fiet sibi ꝑiudicium: quia taliter cõsentiendo vr̃ renuntiari iuri suo : per ꝯñs sibi debet fieri præiudicium per id quod hr̃.ĩ.de regularibus.ad apostolicam . & in l.mater.C.de rei ven.& in l.pe.C.de pac.& vr̃ expressum in simili in l.fi.§.item si prædixerit.ff.nau.cau.sta.Si autem expresse non consentiat : sed taceat,tunc est magis dubium. nam vr̃ secus per id quod hr̃ in d.§.item si prædixerit. a contrario sensu.gl.tñ ibi subaudit,maximè:& sic vult idem esse si expresse non consentiat:& ita eodem modo vr̃ dicẽdum in proposito.Pet.tamen ibi non tenet gl.illã,vt refert ibi Bar.& bene facit tex.ille pro opi.Pet.a cõtrario sensu:quæ opi.scđm Bar.ibi procedit,qñ ꝓtestatio fit ad ꝑiudicium iuris iam quæsiti, sed vbi fieret ad præiudicium iuris quærendi,ꝓcederet opi.illius gl.& per hoc vr̃,ꝙ cum hic agatur de præiudicãdo iuri iam quæsito ipsi emphyteutę,videlicet,vt habeat exceptionem,ne dominus consequatur vtrunq; per ea quæ habentur in simili.in d.§.Labeo. ideo vr̃ ꝙ protestatio non ꝑiudicet ipsi ęmphyteutę nisi consentiat ipsi protestationi per ea quæ habentur in d.§. item si

item si prædixerit.& qđ ibi notauit Bart.Glo.tamen hic fortè voluit,ꝙ sufficiat dominum protestari de iure suo in expellendo: licèt aliter non consentiat ipse emphyteuta.& per hoc facit: quia videtur imputandum emphyteutę quare soluit pensionem stāte ꝓtestatione prædicta.Sed adhuc posset respōderi,ꝙ emphyteuta sciebat ius suum durare: licèt ipse taceret. facit,qđ habetur in l.sicut.§. non videtur. ff. quibus mo.pig.vel hypo.sol.si vis tenere istam gl.potes dicere,ꝙ non est q̄situm ius excipiendi emphyteutæ antequam soluat pensionem,vel expellatur. Sed demū qñ dñs recipit pensionē simpliciter sine protestatione quæritur emphyteutæ ius excipiendi ꝯ ius expellendi,& similiter econtra si fuerit expulsus.quia tunc quęritur ius excipiendi cōtra petitionem pensionis, facit qđ hř in d.§.si pacto. & ideo vř,ꝙ si dominus recipiat pensionem protestando de iure suo in expellendo, quod imputandum sit ipsi emphyteutæ si soluit pensionem, & non ꝯdicit protestationi. & istud vt dixi satis videtur fuisse de mente gl.hic.¶ In eadē glo. ibi clade.dicit Io.An.ꝙ clades ponitur pro interemptiōe,vt si fortè paulatim interijt. Casma vero ponitur pro terremotu,vel fractione:q̄a fortè fracta est, & aperta terra versus abyssum.dicit tamen, ꝙ ꝓpriè
40 clades dicitur interemptio per gladium.¶†In ea.gl. ibi. alij dicunt,& melius:& sic gl.inquātum dicit,& melius vř tenere istam scđam opi.videlicet,ꝙ etiam si maior pars rei emphyteuticę intereat:nihilominus debeat emphyteuta soluere integram pensionem,& istam opi.etiam tenuit gl.in l.j.C.de iure emphy. & in §.adeo.inst.loca.& pro hac parte videtur esse tex. in d.l.j.dum dicit,ꝙ si tanta clades emiserit quæ ꝓrsus ipsius rei substantiam perierit:tunc liberatur emphyteuta.aliàs secus:& idem probatur in d.§. adeo. vbi dicit, qđ liberatur emphyteuta si totius rei interitus accessit:aliàs secus. & hāc partem etiam tenuit Spe.in pal.§.nunc aliqua.ver.xxxv. & hanc opi. etiā sequitur Cy.& Bart.in d.l.j. vnde consueuerunt dari versus vulgares.Si pereat,&c.& assignat Bar. in d.l. rationem diuersitatis.quia,quando res ex toto est perempta dominus non pōt implere contractū ex parte sua,cū teneat̄ ad pręstandū patiētiam ipsi emphyteutę.facit,qđ hř in simili in l.ex conducto.§.j.ff. loca.qñ enim res est perempta non potest dari vsus ipsius rei,nec ꝯñr patientia circa illud. Sed vbi pro aliqua parte remansit saltim respectu eius partis pōt dari vsus,& ꝯñr patientia.& ideo tunc restingit ius emphyteuticum ad illam partem, & per ꝯñs cum illius respectu impleat dñs ꝯctum ex parte sua potest agere ad pensionem.facit,qđ hř in l.si pendēte.ff.de pericu.& commo.rei ven.aliàs est. §. sub lege necessario. & tene menti hanc q̄ōnem q̄ etiam sequitur hic
41 do.Anto.propterea q̄ infra dicuntur.¶†In ea.gl.ibi: spāle est in tributo. supple q̄a aucto prædio tributario augetur tributū, & similiter illo diminuto diminuit̄ tributū.vt ibi patet:facit,qđ hř in l.forma. ff. de censi.Nec obst. prædictis,quod hř in l.domum.ff.de contrahen.emp.quæ vř multū facere pro prima opi. nā ita demū ibi vitiatur vēditio si maior pars domus emptæ combusta erat:secus si dimidia,vel minor ꝑs, quando fuit vendita vtroq; videlicet vēditore, & emptore ignorante combustionem,nam ibi loquit̄, qñ fuit diminuta ante contractum. quo casu dicendum est,vt ibi habetur.hæc vero diminutio contingit post contractum perfectum.& ideo non sic de facili resoluitur contractus.¶In ea.glos. ibi:& certè.nam istud cōiter tenetur,& tenuit Ia.de Are.Cy.& Bart. in l.j. C.eo.& Spe.in præalle.§.nunc aliqua.versi. cxxxvij.

& rōnem diuersitatis inter locationē, & emphyteusim assignat Bar.in d.l.j.vt hic refert do.An. q̄a in locatione pēsio q̄ annuatim soluit̄ per respectū ad fructus q̄ percipi unt̄ vř scđm eum quasi q̄dam tacita vēditio fructuum futurorum:ideo si cōtingit ipsum decipi in ipsa spe taliter, ꝙ ledatur vltra dimidiam iusti pretij poterit petere remissionem per id, qđ hř in c.præcedenti.& in l.licet.C.eo.sed pēsio emphyteutica non datur per respectum ad fructus:sed potius in recognitione directi dominij. & ideo non debet diminui, vel remitti pensio: licèt ꝓpter sterilitatē fructus non percipient̄.sic residet do.Ant.¶Aduertēdū tñ inq̄tum Bar.dicit,ꝙ in locatione vř esse q̄dam tacita venditio fructuum scđm ea,q̄ plenè dixi in c.ꝑcedenti.sup prima gl.quia hoc simpliciter non vř verum, vt ibi plenè dixi, & qualis deceptio requiratur rōne sterilitatis in ꝯtractu locationis, vt fieri debeat remissio, etiā plenè dictū fuit sup dicta gl.in c.ꝑcedenti:q̄a hoc clarum est,qđ debet fieri remissio mercedis ꝑꝑ sterilitatē, qñ locatio fuit facta ad modicū tꝑs.& sic ꝓ minori tꝑe.x.annorū. Si aūt fuit facta ad longum tꝑs,& tūc est maius dubium, an tūc debeat fieri remissio ꝑꝑ sterilitatē.nam vř,ꝙ non ex eo, q̄a per locationē ad longū tꝑs transit vtile dñium per id qđ leg.& not.ī l.j.& ij.ff.si ager vec.vel emhy.petat̄. qđ non ꝯtingit in locatione ad modicū tꝑs.l.non solū.ff.loca.& ideo vř idē dicendū in ꝯductione ad lōgū tꝑs.facit qđ dicimus in emphyteuta,ꝯrium tñ tenuit Cy.in l.ij.C.de iure emphy.& sequit̄ hic d.Pe. notanter,quia licèt locatio fiat ad longū tꝑs,tñ finito tꝑe reuertit̄ ad dñm. Sed si emphyteusis ꝯceditur imperpetuū, & ideo nō est eadē rō in d.l.locatione. quæ est in emphyteusi.tñ cū res dicant̄ aliàs debeāt esse perpetuæ penes emphyteutas, & ideo cū in hoc habeat cōmodū non est incōueniēs, si in alio sentiat incōmodū.& sic ꝑꝑ sterilitatē nō fiat remissio pēsionis.ar.l.eū q̄.ff.de iureiu.q̄ rō cessat ī locatione facta ad longū tꝑs. Et prędicta faciūt ad q̄ōnem quotidia-
42 nā, videlicet † si emphyteuta ꝑꝑ guerrā non potuit percipere aliquos redditus ex re emphyteutica,an ꝓ illo anno debeat fieri remissio pensionis,seu affictus, vř dicendum, ꝙ non, quia demum vř emphyteuta liberari ab affictu,qñ tota res perit,vt dixit hic gl. & superius fuit dictū,sed in casu ꝓposito nō perijt ipsa res,licèt non potuerit propter geurram laborari, vel fructus percipi.ergo vř,ꝙ emphyteuta pro dicto tꝑe non sit liberatus,& pro ista parte etiā facit, quia ꝓpter sterilitatē fructuum nō debet fieri remissio pensionis emphyteutæ,licèt secus sit in locatione, vt dixit.glo.q̄ cōiter approbat̄ ab omnibus,vt s̄.dixi,ergo eodē modo vř ꝙ si fructus non percipiunt̄ ꝑꝑ guerrā non debet fieri remissio pensionis cū guerra videatur potius sterilitatē inducere, q̄ rei perēptionem. ¶In contrarium videtur dicendum, quia paria esse vñr rem inūdatā eē ad flumine, vel mari, & occupatā eē ab hostib⁹ l.cū minus.§.fi.ff. de bo. au.iudi.pos.Sed id,qđ est inundatū ab aquis donec duret inundatio censet̄ deperditū.l.si inundatione.§.j.ff.de pericu.& com.rei ven.& in l.iij.§.Labeo. & l.qui vniuersas.§. itē ꝙ amari.ff.đ acq.pos.ergo eodē mō & eadē rōne dēt dici deperditū id, qđ propter vim hostiū nō pōt possideri ar.l.illud.ff.ad leg.Aq.l.& ar.c.ij.s̄.de trāsl. pręla.Et pro ista parte etiā facit,q̄a nullo ꝑdicto tꝑe ꝑstari pōt q̄tum ad effectum per dñm patientia,sicut nec posset,si res tota perijsset. ergo interim nō dēt teneri emphyteuta cui dñs tenet̄ ad patientiam. vt not. Bar.in l.j.circa prin.C.de iure emphy.& do.Ant.hic post eū,vt superius tetigi, sicut nec teneret ipse emphyteu-

phyteu-

phyteuta ſi res periiſſet ex toto,& hãc partẽ expreſſe tenuit Ia.de Are.& Cy.poſt eũ in l.j.ad fi. C.de iure emphy.& iſtã etiã partẽ ſequiť ibi Bar.circa fi.d.l. in vltima.q.Idẽ ẽt ſequiť Bal.Sali.& etiã Ang. Idem etiã tenuit dñs meus.do. Pet.de Ancha.hic in xj.q. Idem etiam tenuit hic do. Flor. hanc partem tenuit etiam Ioã.An.in addi.Spec.in ti.de loca.§. nunc aliqua.verſi.cxxxvij.do.Ant.hic tetigit de hac qõne in præcedenti.c.vbi vř aliter dicere.nam ibi dicit,quòd Iaco.de Are.& Bar.ipſos recitando dicunt licẽt non bene proben. ſcďm eum, ꝙ ſi contingat emphyteutam propter guerrã non poſſe recipere fructus , ſeu redditus,ꝙ peti poterit remiſſio pẽſionis, ſeu affict⁹, qđ dicit ſatis ſe putare ęquum,ſi non modico duraſſet,quia non poſſit peti remiſſio, ſicut nec ꝑꝑ ſterilitatẽ ſcďm eum,& plus non dicit, ſed certe vt patere põt ex ſuperius dictis. Ia.de Are. ſatis vř ꝓbare opi. ſuã per rõnes,& iura ꝓ hac parte ſuperius allegata , patet,quia dictinctio.do.Ant. non vř iure aliquo ꝓbari.& ſic non vř bona.ar.l.illam.C.de colla. & c.ij. ŝ.de tranſ.ꝑlat.Item q̃a ſi triẽnio,vel biennio fuiſſet res inũdata aquis deberet ꝓ illo tꝑe fieri remiſſio ꝑ rõnes,& iura ſuperius allegata, ergo eadẽ rõne fieri deberet remiſſio ſi dicto tꝑe durauit guerra taliter ꝙ nihil potuit percipere per ea,q̃ ſuperius dixi.nec habent obſtare ſuperius allegata in cõtrariũ , quia ſatis patere põt mſio ex ſupradictis.nã non obſtat dũ dř, ꝙ ſi non periȷt res tota nõ liberať emphyteuta , quia rñderi põt,ꝙ hoc caſu iuris interpretatione cẽleť interim tota periiſſe, ex quo ꝑꝑ vim hoſtiũ patiẽtia haberi nõ põt,ſicut & ſi fuiſſet ab aq̃s inũdata.ꝑ id,qđ legiť & no.in d.l.cũ minus.§.fi.& in d.§.Labeo.& in d.§. dãnę.Itẽ non obſtat cũ dř ꝙ propter ſterilitatem non fit remiſſio mercedis,ſeu penſionis,q̃a illud cõtingit ideo,quia in dicto caſu bene hř patiẽtia vtẽdi re emphyteutica, licẽt ꝑꝑ ſterilitatẽ fructus non ꝑcipianť hic.¶Itẽ non obſtat ſi dicať ꝙ emphyteuta pręſtat penſionẽ in cognitione dñij , vt ſuperius tetigi , q̃a põt reſpõderi, ꝙ ex quò iuris interpretatione interim cẽſetur res periiſſe per id,quod.ŝ. dictum eſt, non poteſt habere locũ recognitio,ſicut nec qñ vere

43 res tota periȷt.†Et ex prædictis cõcludendum vř emphyteutã non teneri ad affictum, ſeu penſionẽ illius anni in quo nihil percipit,vel percipere potuit propter guerram per ea,quæ ſuperius ſunt dicta, & hęc eſt cõis opi.doc.vt patere poteſt ex ſuperi⁹ dictis, iõ ab illa non videtur recedendum in iudicando. & cõſulendo.& per id,qđ no.in l.nunc.ff.de leg.& ideo etiam de facto conſului,ſecus tñ videretur ſi aliquos fructus ꝑcepiſſet vel recipere potuiſſet ꝓ illo anno , quia tunc non poteſt cenſeri rẽ pro illo anno taliter peremptã,ideo vř , ꝙ tunc de iure non deberet fieri remiſſio per ea,quæ hñr.in d.l.j.C.de iure emph.qđ tene menti.¶Et prædicta etiã faciunt ad qõnem de qua tangit Cy.in d.l.ij.circa fi.C.de iure emph.& d.

44 Pet.hic videlicet,qñ dať † domus aliqua per aliquẽ alicui eccleſię,vel monaſterio, vt præſtet ſibi alimẽta toto tꝑe vitę ſuæ,& poſtea cõtingat domum caſu ꝯburi,vel deſtrui,an teneať eccleſia,vel monaſteriũ ad p̃ſtanda alimẽta . Nam vř,ꝙ non. q̃a ipſa res tota periȷt,q̃a illud cõtingit ex eo, q̃a dñiũ totale nõ fuit trãſlatũ i emphyteutã.ſed ſolũ vtile , iõ in dicto caſu ſeruať,qđ hř in d.l.j.Sed in caſu p̃dicto dñium directũ,& vtile.& ſic ex toto fuit trãſlatũ in eccleſia, vel monaſteriũ, ad quẽ ſpectat ꝑiculũ caſus fortuiti quẽ dñs totaliter ꝓbat.l.q̃. fortuitis.C.de pig.ac. ¶Præterea põt dici,ꝙ in caſu p̃dicto nõ poterit res tota q̃a remanſit area quæ cenſeť maxima pars domus.l.qui res.§.arena.ff.de ſolu.¶Itẽ ẽt vř ſi ipſa area caſu nate periiſſet per rõnẽ ſuperius tactã. & ideo cõcludebat

45 do.Pet.ſi quæritur,an debeat fieri † remiſſio ꝑꝑ peremptionem,vel diminutionẽ contingentẽ caſu fortuito,ꝙ aut fuit tranſlatum totale dominiũ . aut fuit tranſlatum ſolũ vtile,aut non fuit trãſlatũ vtile,nec directũ.Primo caſu ſpectat periculũ ad ipſum dñm, & nõ fit remiſſio,vt dixi.ſcďo caſu diſtinguit,aut fuit tranſlatũ vtile dñium ad tp̃s. & tunc fit remiſſio per id,qđ dixi.ŝ.de locatione facta ad longũ tp̃s.aut fuit trãſlatũ vtile dñium imperpetuũ , vt cõtingit in emphyteuta.& tunc debet diſtingui, an tota res pereat, aut nõ:vt patet in d.l.j.Tertio caſu,quando nõ trãſfertur dñium directum,nec vtile, vt contingit in locatione ad non longũ tp̃s,& tunc bene fit remiſſio ꝑ ea,quæ hñr in c.p̃cedenti.& prædicta dicit dñs Flor. hic,ꝙ cũ debeať per emphyteutã ſi res tota nõ periȷt licẽt pro parte perierit , ꝙ ſi prelatus ꝑꝑ petemptionem partis ipſius rei emphyteuticæ tenet penſionẽ non pręiudicabit eccleſię,cum iſte ſit quidã redditus perpetuus eccleſiæ,vt habeať loco ĩmobiliũ.facit,qđ hř in §.j.in Auth. de non alie. col.ij.& in l.iubemus nulli.C.de ſacroſan.ec.non poterit alienari ſine ſolennitate q̃ req̃riť in alienatione rei eccleſiæ de qua in c.ſine exceptione. xij.q.ij.& ſic talis remiſſio non p̃iudicabit ſucceſſori.facit , qđ hř in c.ij.ŝ. de preca. imo ipſe idem vř poſſe reuocare talem remiſſionem per ea,quæ leguntur,& no.in c.ſi q̃s p̃sbiterorũ.ŝ.de re.eccle.non alie..¶

46 †Iuxta prædicta põt quæri, quia tactum eſt ſupra an propter diminutionẽ rei debeat fieri remiſſio aliqua emphyteutæ,& dictũ eſt,ꝙ non, ſed talis diminutio ſpectat ad periculũ emphyteutę, quid iuris eſt de augmento,an ad ipſum emphy.ſpectat augmentũ emphyteutæ. Spe.tangit in p̃dicto.§. nunc aliqua.ver.cxxxj.& vř dicere, ꝙ ſic ſi latẽs fuit augmentũ, ſeu latenter abueniẽs , puta per alluuionem.ſecus ſi patẽter,ſicut in ſimili dř de vſufructuario.l.itẽ ſi fundi.ff.de vſufru. Pet. vero in d.l.j. C.de iure emph.vt refert ibi Cy.vř velle,ꝙ neutrum augmentum ſpectat ad emphyteutã , ſed certe ,cũ plus iuris hẽat emphyteuta , q̃. vſufructuarius, cum hẽat vtile dñium,qđ non habet vſufructuarius. vř ſaltem, ꝙ incrementum latens ſpectat ad emphyteutam, ſicut ad vſufructuariũ:imo plus vř,ꝙ ſpectat ad eũ etiã incrementũ patens,ex quò habet vtile dñium ipſius rei emphyteuticæ per id,qđ no.Spec.in præal. verſi. cxxxij.vbi tangit,quid ſi per tertium inueniať theſaurus in fundo emphyteutico,cũ medietas debeat eſſe inuentoris,alia medietas eius cuius eſt fundus.inſti. de re.diui.§.theſaurus.facit , qđ hř in l.nunq̃.§.theſaurus.ff.de acq.re.do.concludit Specu.ibi, ꝙ debet ſpectare ad emphyteutam qui habet vtile dñium.ergo eadẽ rõne vř,ꝙ etiã augmentũ patẽs ſpectat ad eũ & non ad dñm.Spe.tñ in augmento tenuit,vt vř voluiſſe do.Pet. hic illud ſpectare ad dñm, ſed de iure ſatis vř poſſe ſuſtineri,qđ dixi.& tñ Spe.vř trãſire cũ Io.An.remittẽdo ad dicta ipſius.Aduerte tñ , ꝙ ſi bñ aduertať dictum Spe.vř potius tenere ſimpř augmẽtũ ſpectare ad emphyteutã. licẽt referat opi. aliquorũ faciẽtiũ diſtinctionẽ inter augmẽtũ patẽs, & augmẽtũ latẽs.& adde ẽt ꝙ tetigit ipſe Spe.in verſi. 136. vbi tãgit,an ꝑꝑ augmentũ rei emphyteuticæ augeri dẽat pẽſio: & ꝯcludit ꝙ nõ:ſi eſt augmentũ latens,ſiue patẽs: & ſic ad ipſũ ſpectat ꝯmodũ ad quẽ ſpectat ĩcõmodũ,de re.iu. in l.ſm nãm.& l.fi.§.fi.ſeu pe.C. de fur.vbi aꝑte dicit,ꝙ vbi eſt periculũ dẽt etiã lucrũ

47 collocari.¶†In ca.gl.ibi:ſi ſoluant pẽſionẽ totam.& ſic a contrario ſenſu videtur velle.glo.ꝙ ſi vnus hæredum

Augmentũ an ſpectat ad ipſũ emphyteutã .

redũ emphyteutæ non soluat partẽ suã. & alij cohæredes non soluant pro eo qđ tunc fit eis ꝑiudiciũ: & sic vr̃ ꝙ poterunt expelli: poterunt tñ agere contra hęredem non soluentem ex cuius facto damnificantur actione fa. erc. vt resarciat eis damnum. per ea q̃ hñr in d. l. hæredes. §. si vnus. & §. in illa. & §. idem iuris. ff. fa. erc. Pro declaratione tñ gl. esset per prius videndum, an si ipse emphyteuta soluat partem pensionis, & soluat totam pensionem, an incurrat pœnam insolidum, & sic an poterit expelli in totum, an vero pro parte, & si promissa fuit pœna. an solita possit peti, an vero pro parte &c. & vr̃ dicendum, ꝙ insolidum cõmittat̃, & insolidum possit expelli. q̇a vbi pœna adijcitur dationi quantitatis cõmittit̃ insolutũ, si solutio totaliter non fuerit facta. l. v. §. si sortem. ff. de ver. ob. & l. in executionibus. §. pe. & fi. eo. ti. & l. quandiu. & l. stilicidiũ. C. de distr. pig. Nec ob. qđ hr̃ in l. si seruꝰ. §. j. ff. si q̇s cau. vbi solũ pro parte non implet̃, q̇a ibi est sp̃ale in iudicijs: vt ibi no. ¶ Item non ob. qđ hr̃ in c. cõstitutus. ĵ. de re. do. quia ibi loquitur in cõtractu censuali: quia in quo licet non soluat̃ census non põt expelli ille qui habet rem censualem, vt ibi patet, & etiam no. Sed hic loqmur in contractu emphyteutico, qui differt ab ipso ɔ̃ctu censuali: vt not. per glo. & doct. in d. c. constitutus. & dixi in c. ad aures. & in c. ad audientiã. de re. ecc. non alie. ¶ Item non ob. ꝙ hr̃ in c. præced. quia ibi loquit̃, qñ ꝑꝑ casum fortuitum contingit diminutio: sed hic qñ ꝑꝑ fraudem, vel cõtumaciam non soluentis agitur de pœna incurrẽda. ¶ Item non ob. ꝙ hr̃. ff. ad le. Fal. & ad l. repetũ. ff. de his qui. vt indi. quia ibi erant diuersa corpora: iõ delictum circa vnam rem non nocet circa aliam: hic erat vnica pensio: ideo secus & hanc partẽ tetigit hic do. Pet. & tenuit etiam Old. in consilijs suis. consi. xxix. ¶ Et ex prædictis patere põt, an si vnus cohæredũ nõ soluat, nec alij soluunt pro eo an tunc poterunt oẽs expelli: nam vr̃ dicendum ꝙ sic: quia ex primo hærede non debet mutari conditio obligationis. l. ij. §. ex his. ff. de ver. obl. & etiam vr̃ hic sensisse gl. vt prædixi poterunt, tñ alij agere contra ipsum non soluentem iudicio fa. erc. vt resartiet damnum, vt prædixi superius de materia. in Spe. in præal. §. ver. lxxj. & hæc ꝑcedunt de iure ciuili. Sed de iure canonico, secus q̇a canonistæ non sic subtiliter considerauerunt materiã diuidui, vel indiuidui, prout faciunt Legistæ in l. ea. §. cato. ff. de ver. ob. vbi plene per Bar. & patet ex his q̃ legun. & no. in c. suam. ĵ. de poe. vbi vr̃ ꝙ æquitate canonica, licet pars nõ fuerit soluta non committatur in totum pœna. & potest esse magis dubium: ideo recurrendum esset ad ea quæ hñr in d. c. suam. Spec. tñ in præal. §. nunc aliqua. ver. 39. dicit ꝙ vbi ꝑꝑ non cõtumaciam non soluitur integra pensio: tunc in totũ committitur pœna: secus si ꝑꝑ paupertatem. per l. j. §. si cum duobus. ff. de col. bo. Sed certe potius vr̃ recurrendum ad ea quæ not. in d. c. suam. Aduerte tñ, quia do. Flo. per istam gl. dum dixit non credo dixit posse dici, ꝙ non est locus pœnæ, nisi qñ tota pensio non soluitur sic dixit ꝙ hic vr̃ innui. secus si pars sit soluta, & pars non. nam scđm eum dñs recipiendo partem vr̃ nolle vti expulsione. dicit tñ tutũ esse consilium gl. ꝙ vnus hæredum soluat totam pensionem, & repetat a cohæredibus. Sed quicquid dicat d. Flo. puto de mente gl. contrarium fuisse per id qđ subiũxit. gl. dum dixit, sed soluat pensionem totam: & q̇a etiam de iure ad euitationem pœnæ non vr̃ sufficere soluere partem per ea quæ superius dixi. & sic vr̃ ꝙ dñs recipiendo partem nõ per hoc sibi præiudicat de iure ciuili. de iure tñ canonico potest esse dubium, an saltem pro rata partis receptæ fiat sibi præiudicium, vt pro eadem rata non possit petere pœnam, nec ꝓñr pro rata ipsius rei pro qua reperitur facta solutio expellere emphyteutam per ea quæ hñr. in d. c. suam. & de materia etiam in Spec. in præal. §. nunc aliqua. ver. 71. & ver. 77. ¶ In ead. glo. ibi: emptor non potest expelli. facit qđ dixit gl. s̃. in verbo, sed alij tradidit, & ꝙ ibi etiam dixi vbi etiam tetigi, an hoc dictũ simpliciter procedat: & facit ista gl. inquãtum dicit ꝙ iste ver. nisi refertur ad solum casum, qñ non soluitur pẽsio.
48 † an si emphyteuta vendidit rem emphyteuticã dño nõ requisito: an possit purgari mora, seu tale delictum intra breue spatium discedendo ab ipsa ventione de qua qõne tetigit. Spe. in præal. §. versi. cxvj. vbi concludit, ꝙ si solum vendidit, & nõ tradidit, qđ non incurrit pœnam: quia venditio non vr̃ cum effectu facta ex quo non est facta traditio. allegat qđ hr̃ in §. venditæ. insti. de re. diui. verba autem debent intelligi cum effectu. l. iij. §. hæc autem verba. ff. quod cuiusq; vni. nomine. & de pœn. dist. j. §. hæc autẽ verba. & istud etiam vr̃ sequi hic Io. An. remittendo ad Spe. & similiter do. Ant. & tunc clarum est, quod gl. bene diceret, ꝙ non deberet referri ad vendentem nõ seruata forma hic posita. Si autem vendidit, & tradidit. tunc si non ꝓuidit sibi celeriter redimendo adhuc vr̃ gl. bene dixisse, quia cum res sit penes emptorem non vr̃ ꝙ possit expelli per dñm sine iudicis autoritate, vt dixit gl. de ipso autem emphyteuta expellendo non vr̃ tractandum ex quo res non est apud eum. Si autem vendidisset, & postea celeriter redemisset. tũc est dubium, an inciderit in pœna. nam vr̃ ꝙ sic per ea quæ hñr in l. j. §. si rem. ff. deposi. In contrarium facit iste tex. si iste vers. non referatur ad vtrunq; casum ꝑcedentem. Nam vr̃ ꝙ potuerit purgari tale delictum præambulum ex quo celeriter redemit: & ideo vr̃ ꝙ non possit expelli, do. Ant. hic refert Alb. Papi. in l. j. C. de iure emph. tenuisse quod emphyteuta non euitet pœnam redimendo: cum pœna venit committenda ex facto affirmatiuo. ideo non vr̃ admitti purgatio moræ. in d. l. j. §. si rem. ff. deposi. ipse autem dicit ꝙ tenendo opi. quam videntur tenere Canonistę, videlicet, ꝙ aduersus factum affirmatiuum non admittit̃ purgatio moræ, nisi qñ ius permittit illam f̃m ea quę hñr in c. si quis. s̃. de reb. eccl. non alie. & de reg. iur. mora. lib. vj. vr̃ posse dici, ꝙ hic admittatur purgatio moræ, seu delicti. per istum tex. in ver. nisi referendo ipsum ad oĩa ꝑcedentia, & sic etiam ad casum venditionis. nam celer satisfactio non põt dici alia quam redẽptio facta incontinenti, seu intra breue spatium, qñ alienauit: & sic per hoc r̃ñdetur ad contraria. Sed de materia hr̃ in Spe. in præal. ver. xcv. & versic. xcvj. Spe. tñ in d. versi. xcvj. vr̃ resistere ꝙ non euitat pœnã redimendo in præal. l. j. §. si rem. & vr̃ idem ibi sentire Io. An. in addi. dum dicit, ꝙ iste ver. nisi referat̃ solum ad casum, qñ cessatum fuit in solutione canonis per biennium: & istud etiã voluit hic gl. & dicit aliud qđ est expressum, qđ si vasallus alienat feudum sine ɔ̃sensu dñi: licet postea redemat non euitat pœnã in c. j. si vasallus feudũ qđ alienauit redimit: & istã partẽ tenuit Dy. & Bar. in l. seq̃. §. Labeo. ff. de vsuca. & sic vr̃ ꝙ ista pars sit cõis, & eam etiam vr̃ hic sequi d. Pe. remittendo ad no. per Bar. in loco præal. & ꝓpter ꝑdicta in practica difficile forte esset obtinere contra istam opi. & ipsam tenendo põt dicere, ꝙ versiculus non vr̃ bona adaptari ad casum, qñ fit venditio: quia vendidit, & tradidit alij, & non redemit: frustra diceretur, ꝙ iste posset expelli cum res nõ esset apud eũ, sed apud emptorem: & sic nõ videtur fieri posse bonum fun-

num fundamentũ ex iſto ver.niſi pro opi.quã tenuit
do.An.& pro tanto vř,ꝙ illa opi.q̃ eſt cõis magis de
iure ꝓcedat Spe.tñ in d.ver.xcvj.dicit de facto fuiſſe
obtẽtũ,qđ euitat pęnã redimendo. Sed certe de iure
verior vř opinio oppoſita per ea q̃.s̃.dixi. pro eo aũt
qđ dixi ꝙ vendidit,& non tradidit , qđ non incurrat
pœnã.facit , qđ hř in l.alienatis.in prin.cõiuncta gl.
49 ff.de ver.ſig.¶†Aduerte tñ,ꝙ dicta lex alienatis. põt
induci ad propoſitũ.nam ibi dř,ꝙ ſi res vendiť,& nõ
eſt, tradita nõ dř alienata.ſed bene dicitur vendita,
& ſic videť , ꝙ cũ l.fi.de iure emphyteutico ꝓhibeat
emphyteutam vendere rem emphyteuticam, vel ius
emphyteuticum in alium trãsferre,vř ꝙ emphyteu-
ta incurrat pęnam ex ſola venditione,licè non traſtu
lerit ius emphyteuticum in aliũ:quia non tradiderit:
& ſic vř,ꝙ ex ſola venditione incidat in pœnam per
illã.l.& iſtud ſatis de iure poſſet ſuſtineri ꝑ p̃dictã l.
fi.vbi vř caſus non violando illam. Nec ob.ꝙ verba
debent accipi cũ effectu.ĩ.de cler. non reſi.relatũ.cũ
alijs ſuperius alle.q̃a põt dici,ꝙ ſatis dř cum effectu
facta vẽditio,ex quo purè facta eſt, cũ ꝑficiať ſolo cõ
ſenſu.inſti.de obli.q̃ ex conſenſu.circa prin.& facit,
qđ legiť & no.in l.j.C.de peric.& cõmo.rei vend.&
iſtud tenendo bñ poſſit referri.ver.niſi etiã ad caſum
venditionis cum vt dixi ſuperius cõiter tenetur,ꝙ ex
ſola venditione,ſi non eſt ſecuta traditio nõ incurrit
pęnã de iure:tñ vř ꝯrium dicendũ, per ea q̃ ſuperius
50 dixi.¶†In gl.fi.in fi.melius facit ad id, qđ dixit glo.
creditorẽ non poſſe cogi,vt petat debitũ. qđ hř in l.
vna. C. vt nemo.inuitus agere , vel accuſa.cogatur.
¶Extra gl.quia litera hic dicit , ꝙ dẽt req̃ri eccleſia.
tangit.do.Pet.hic in notabilibus qualiter requireť,
& ꝯcludit,ꝙ req̃reť requirendo Rectorẽ,vel p̃latum.
per id,qđ hř.vij.q.j.c.ſcire debes.vbi eccleſia dř eſ-
ſe in p̃lato,& prælatus in eccleſia. tangit ſecundo in
notabilibus,an ſufficiat extraiudicialis requiſitio. &
concludit,ꝙ ſic.per id,qđ hř in l.qui Romæ.§.cohę-
redes.ff.de verb.ob.Tertio tangit, an ſi emphyteuta
denuntiat ſe certũ p̃tiũ poſſe hře,an erit credẽdum
ſuæ aſſertioni.& dicit,ꝙ non, niſi aliter appareat per
id,qđ hř in l.ſi forte.ff.de caſt.pecu.& in auth.ſed iã
neceſſe.C.de dona.ante nup. vnde debet denuntiari
illud,qđ reuera poſſit habere per ea, quæ hñr in l.fi.
C.de iure emphy.alìàs habereť denuntiatio pro nõ
facta.vt etiã voluit Io.An.Et no.Spe.in præal.verſi.
xcij.Et aduerte,quia poſt.Io.An. dicit,ꝙ iſta denun-
tiatio debet fieri anteq̃ vendat, nõ autem anteq̃ ve-
nalẽ exponat:quia tunc non appareret p̃tiũ aliquod
oblatũ veroſil: & ſic non poſſet ſeruari forma denũ
tiationis,de qua hic facit,qđ no.in d.ver.xcij.Quar-
51 to tractat de iſta † dictione a,ꝑꝑ id, qđ dicitur a de-
nuntiationis tꝑe.nam dicit , ꝙ notat ſeparationẽ.de
quo per gl.in c.ſtatutum.de præb.in vj. & in l.rõ.§.ſi
per venditionẽ.ff.de ac.emp.& per Arch.in c.pia.de
exce.li.vj.tangit etiã quot dies habet menſis. de quo
eſt bona glo. in c.q̃ ſit.de elec.li.vj.qđ eſt vtile ſcire,
qñ iudex certa die alicuius mẽſis dat terminũ vnius
52 menſis ad aliquid faciendum. ¶†Quinto per hunc
tex.dicit ꝙ cõtumax in non reſpondendo hř pro re-
pudiante.facit,qđ hř in l.q̃diu.la.iij.ff.de acq.hęre.
vbi ꝯcludit,ꝙ ſi vtile eſt illi ad cuius inſtantiã dať ter
minus,vt ꝯtumax habeať ꝓ repudiante , vt apparet
hic, & ẽt ibi , qñ ſtatuiť terius inſtituto ad adeundũ
ad petitionem ſubſtituti:ſecus ſi vtile eſſet ipſum cõ
tumacem haberi pro acceptante,vt contingit,qñ ſta
tuitur terminus hæredi ad adeundum ad inſtantiam
creditorum : quia ſi ſit contumax in rñdendo hř pro
adeunte,vt ſic creditores habeant quem poſſunt cõ-
uenire.vt per Bar.in d.l.quandiu. Et not. ꝙ licèt ex
cõtumacia non reſpondendo intra tp̃s duorũ mẽſiũ
hic tribuat ptãtẽ vẽdẽdi: intelligitur tñ dũmodo nõ
vendat ꝑſonis ꝓhibitis.facit,qđ hř in ſimili in l.Lu-
cius Titius.ff.de le.ij.vbi in generali diſputatione in
dubio non includuntur perſonæ odioſæ, vel prohibi
53 tę.¶†Vlterius per hũc tex.dicit, ꝙ põt mora purga-
ri ad euictationẽ pęnæ,qñ dies,& pœna eſt ſtatuta a
iure.ſecus ſi ab homine,vel ab arbitro. per ea , quæ
habentur in l. cum dies.§. fi.cum l.ſeq.ff.de arbi. &
in l.magnam.C.de contrahen.& cõmit.ſtipul. & ſic
vř velle regulam eſſe , ꝙ admittatur purgatio moræ
qñ dies , & pœna eſt a iure ſtatuta. Sed certe poſſet
dici,vt hic voluit ſentire do.Ant.per ea q̃ s̃.dixi poſt
eum:ꝙ hic non admittatur purgatio moræ,ex quo ẽt
dies,& pœna,niſi hoc fuiſſet expreſſum,facit,qđ no.
gl.de reg.iur.in c.mora.lib.vj.& ibi de materia pur-
gationis morę.& per Bar.in l.inſulã.ff.de verb. obli.
54 cuius diſtinctionẽ poſuit hic do.Pet.poſt gl.¶†Vlte-
rius etiã per iſtũ tex.dicit do.Pe.ꝙ emphyteuta non
ſoluendo canonem debitũ intra tp̃s ſtatutñ a iure nõ
cadit a iure ſuo , ſed ſi dominus voluerit. hinc eſt ſm
eum,ꝙ dñs præiudicat ſibi recipiendo pẽſionem pro
futuro.vt etiã hic voluit Inno.& per hoc etiã dicit, ꝙ
tertius nõ poterit opponere de tali iure.de quo ple-
nè dixi poſt gl.antepe.de materia etiã in Spe.in p̃al.
55 §.ver.lxvj. & ver.lxxxvij. ¶†Item eſt aduertendum
poſt gl.tãgit aliquas quæſtiones. Primo,ꝙ ſi cõceſſa
fuit emphyteuſis duobus,an ſi aliter moriať ſine hę-
rede accreſcat ſua pars alteri. de quo tetigit. Specu.
in præal.§.ver.lxix.& per Bar.in l.ſi mihi & Titio.ff.
de ver.obl.vbi ꝯcludit,ꝙ q̃a in ꝯctibus nõ hẽat locũ
ius accreſcendi, nõ accreſcat dicta portio alteri em-
phyteutæ:ſed potius reuerteť ad dñm,& hoc,quãdo
fuit conceſſa duobus:ſecus dicit,ſi alicui fuit res cõ-
ceſſa in emphyteuſim pro ſe,& filijs: quia tunc por-
tio vnius filiorũ deficiẽs accreſcat alteri.facit, qđ hř
in c.j.de duobus fratrib9 de nouo bñficio inueſtitis .
de quibus plenius per Bar. in d.l.ſi mihi.Tangit etiã
ſecundo quis debet probare, an emphyteuta ſe vo-
luiſſe penſionem,an vero dominus, qđ emphyteuta
non ſoluerit,& cõcludit,ꝙ domino agente:quia fun-
data eſt intentio domini ex obligatione debeť em-
phyteuta probare ſe ſoluiſſe.facit, quod habeť in l.j.
C. de proba. ſecus ſi diceret emphyteutam non ſol-
uiſſe: vt quia forte fuiſſet excommunicatus emphy-
teuta ſi non ſoluerit intra certum terminũ. nã ſi ter-
tius lapſo termino vult dicere eũ excõicatũ ex eo,q̃a
nõ ſoluit in termino,debebit hoc probare: alìàs non
poterit repellere emphyteutã tanq̃ excõicatũ.voluit
Inn.in c.ſuꝑ his.ĩ.de accu. & Cy.& Bart.etiã in l.in
illa.& in l.hoc iure.ff.de ver.ob.vt etiam tetigit,qua-
liter talis negatiua poterit probari.nam vř ꝙ probari
poterit in faciendo fieri diſcuſſionẽ ſuꝑ hoc , an dño
ſit facta ſolutio.de quo dicendũ:vt ibi. & de materia
ẽt in Spe.in p̃al.§.ver.xxj. dicit tñ d.Pe.hic.& voluit
ẽt Spe.in loco p̃alleg.ꝙ ſi apparet de ſolutione vlti-
morũ triũ annorũ p̃ſumeť ſolutio facta ẽt aliorũ an-
norũ.& hoc ẽt tenuit Spe.in p̃alle.§.ver.xxvj. & pro
hoc ẽt eſt tex.in l.pe.C.de apo.publi.lib. x.qđ tene
mẽti.nã ꝑ hoc dicit fuiſſe defenſatũ quendã Abba-
tẽ ab excõicatione: q̃a apparebat eũ ſoluiſſe capitu-
lo tribus vltimis annis: & fortè tenebať ſolutionẽ fa
cere capitulo alterius eccleſiæ . Tertio tangit an pro
pluribus annis futuris poſſit emphyteuta ſoluere pẽ
ſionẽ.nã vř ꝙ ſic,quia ille qui ſoluit ante tp̃s vř plus
ſoluere.inſt.de ac.§.plus aũt.& facit,qđ hř in c.vno.
s̃.de plus petit. & ſic vř ꝙ cũ faciat ad id qđ debet &
plus

plus debeat talis solutio admitti. ¶In contrarium facit,quia vr̃ interesse dñi,vt potius fiat solutio annua ꝑp recognitionẽ annuã,q̃ surgit ex annua solutiõe. facit,qđ hr̃ in l.cũ notissimi.§. sed & si q.s.C.de ꝑsc. 40.an.& in l.cũ de in rẽ verso.ff.de vsur.& in l.si certis annis.C.de pact.Et ꝓ ista parte etiam facit qđ hr̃ in l.male agitur.C.de præscri.30.& etiam facit quod emphyteuta non possit cogi inuitus soluere ante terminum:ergo nec ecõtra dñs dẽt inuitus recipere ante terminũ rõne æqualitatis seruandæ.argu.l.fi.C.de fruc.& lit.expẽ.& l.si cum dies.§.si arbiter.ff.de arbi. & istã partem tenuit Dy.& Bar.in l.iabolenus. aliàs incipit eum qui.ff.de an.leg. & sequit̃ hic etiam do. Pet.facit qđ leg.& no.in l.q. Romę.in prin.ff.de ver. obl.Et hoc etiam tenuit Spe.in præal.§.versi.33.Nec ob.qđ no.in præcedenti.ver.quia debet intelligi,qñ
56 dñs sponte recepit,ne aliàs Spe.sibi ꝯdicat.¶†Quarto tangit an emphyteuta ignorans rẽ esse emphyteuticã,si non soluit debitum canonem intra tṗs statutũ cadat a iure suo,de quo tetigit gloss.in l.ij.C.de iure emph.& Spe.in pręal.§.ver.xviij.& Dy.& Bar.in l.cũ filius.§.in hac.ff.de verb.ob.& cõiter tenet̃ ꝙ sic:sed poterit restituere ex clausula gñali,de qua in l.j.ĩ fi. ff.ex quib.cau.maio.nam iustam cãm ignorantiæ potuit habere.de iureiu.cum quis.lib.vj.Pe. tñ vt refert Cy.in d.l.ij.tenuit ꝙ non restituit̃, quia cõtractus habuit originem a defuncto, & ideo vr̃ ꝙ nõ debeat dari restitutio etiam si esset minor : quia successisset ipsi defuncto.per id quod hr̃ in l.Emilius.ff. de minoribus.& in l.ij.C.si aduersus vẽ.Sed certe vt dicit Bar. in d.§.in hac.verum est, ꝙ hæres ex ꝓprio priuilegio non debet iuuari ex clausula gñali.de qua hr̃ in d.l.j. ad fi.ff.ex qui.cau.ma.vbi dr̃ ꝙ qñcunq; aliqua iusta cã appareat suadẽs dari debere restitutionem, quòd tũc dari debet restitutio: & ideo cum hic subsit iusta cã ꝑp ignorantiam quodãmodo fuit impeditus sol-
57 uere:& hãc opi.ẽt sequit̃ hic d.Pe.& d.Flo.¶†Quinto ẽt tangit si sit pactum de non expellendo emphyteutam,an tale pactum valebit, an vero non obstãte tali pacto licitum erit dño, si nõ fiat solutio intra tṗs debitum expellere emphyteutam.de quo ẽt hic tangit d.Ant.& ẽt d.Flo.& tangitur ẽt in Spe.præalle.§. ver.89.vbi recitant̃ opi.nam quidam dicunt pactum non valere quasi sit contra naturã,seu contra substantiam ꝯctus.per l.cum ꝑcario.ff.de preca.& quia tale pactum vr̃ dare etiã materiã delinquendi cõtra.l.cõuenire.ff.de pact.dotalibus. Alij vero dixerunt, ꝙ si fiat pactũ de non expellendo ad certũ tṗs:vt sic intra illud non posset expelli,licèt non soluat, tunc valet pactum de non expellendo:secus si fiat pactũ de nõ expellendo imperpetuũ.l.in hoc iudicio.§.si conueniat.ff.cõi diui. & istam partẽ etiã tetigi in l.ij.C. de iure emph.Glo.tñ ibi finaliter tenet & Odoff. ꝙ tale pactũ ẽt de non expellendo imperpetuũ teneat: quia ius expellendi est inductũ in fauorẽ dñi: & iõ debet posse illi renuntiare,per id qđ hr̃ in l.pen.C.de pac. & j.de reg.iu.c.ad apostolicã. & q.a pacta facta circa expulsionẽ valent : vt d.l.ij.& sic eadẽ rõne ẽt pactũ factũ de non expellendo,debet tñ esse eadẽ disciplina.in l.j.in fi.ff.de his qui sunt sui vel alie.iuris. Non ob.dum dr̃ ꝙ pactum contra substantiam contractus non valet,quia vt dixit Bar. in d.l.ij.istud pactum nõ est contra substantiã contractus:sed potius contra accidentia,& consecutiua ipsius contractus:iõ dẽt valere,ꝑ id quod hr̃ in l.pacisci.ff.de pac. & in l.pacta. ff.de contrahen.empt.facit quod no.Bart.in l.vbi ita donatur.ff.de don.cau.mor. pactum aũt per qđ conuenitur de non soluendo canonem bene esset cõtra substantiam venditionis, sicut etiam contra substantiam venditionis est, ꝙ fiat sine pretio.instit .de emp. §.pretium.vel si apponatur pactum in venditione, ꝙ non debeat solui pretiũ: quia tunc bene esset contra substantiã contractus:vt hic voluit do.Ant.& tetigit etiã do.Flo. Sed vt dixi ꝙ emphyteuta possit vel non possit expelli.istud non est de substãtia,seu de substãtialibus contractus:& iõ valet pactũ,qđ dixi non valere pactũ si in contractu venditionis agat̃ ꝙ pretium non soluat̃ vr̃ illud procedere,qñ tale pactum in ipso contractu apponit̃: sed vbi ex interuallo venditor vellet remittere ꝑtium emptori non video q.d repugnat.¶Item non ob. ꝙ vr̃ dictum pactum dare materiam delinquendi:quia hoc negari põt. nã licèt non poterit expelli tñ poterit peti pẽsio:& si resistat finaliter etiã condemnabit̃ in expensis.l.properandũ.§. sin autẽ alternatiua.C.de iudi.& s̃.de dolo & contu. l.finem.cũ ibi no.Nõ ob.qđ hr̃ in d.§.si cõueniat.q.a loquitur in alio casu, qñ videlicet fit pactũ , ꝙ nunq̃ discedatur a cõuentione:quia tale pactum noluit ius valere ne perpetuo quis cogatur stare in conuentione, ne inuitus cum coĩo interdum consueuit excitare discordias.l.cum pater.§.dulcissimis.ff.de lega.ij.& intellige qõnem qñ fuit pactum appositum de non expellendo ẽt si non fiat solutio canonis intra tṗs statutũ a iure, aliàs si simpliciter fieret pactũ de nõ expellendo:vt dixit hic do.Ant.intelligitur in casu in quo fieret solutio canonis: & sic intelliget̃ ꝙ habeat effectũ nisi cesset in solutione,per ea q̃ hñr in l.q̃ro.§.inter locatorem.ff.loca.Et an ius expellendi trãseat ad singularem successorem.remittit hic d.Ant.in fi.huius c.ad not.in l.j.§.fi.ff.de ope.no.nun. an aũt transeat ius expellendi contra singularem successorẽ.tangit hic gl.pe.in ver.sed si alij tradidit. Si aũt non q̃rit̃ de iure expellendi,de quo loquit̃ decretalis : sed de iure ingrediendi tenutã,& possessionẽ propria autoritate rei obligatæ, an tale ius possit exerceri contra singularem successorem: plene tangitur in d.l.iij.C.
58 de pig.& per gl.Bar. ¶†Sexto quærit hic do.Pet.q.d si bona emphyteutę fuerint publicata ꝑp delictũ,an publicat̃ res emphyteutica.Spe.tetigit in ꝑal.§.versi. 77.& in ti.de feu.§.qm̃.vers.xl. & ibi vr̃ concludere, ꝙ sic.Sed de hoc dicendum melius:vt tetigit Bart.in l.si finita.§.si de vectigalibus.ff.de dam.infe. vbi tan
59 git an publicatis bonis † feudatarij publicet̃ etiã feudũ, & silr̃ an publicatis bonis emphyteutæ publicet̃ etiã res emphyteutica.Circa primũ concludit, ꝙ nõ publicat̃ feudũ,sed transit ad agnatos. in c.j.de eo q interfecit fratrẽ dñi sui.eo.lib.Circa ₰m concludit,ꝙ si sit emphyteusis ecclesiæ nõ publicetur in effectu. Sed põt ecclesia istã aduocare a fisco, si illã reperiat̃ habere, in Auth.de alie.& emph.§.j.coll.ix.Si vero sit emphyteusis priuati:& sic talis q̃ possit transire ad extraneos hæredes,tunc bene non publicaret̃, si filij extarent,per id qđ hr̃ in l.j.C.de bo.lib.& in l.ij.seu iij.ff.de interdic.& rele.& si filij non extarẽt vr̃ ꝙ reuertentur ad dñm , per ea quæ hñr in dictis iuribus.
60 ¶† An aũt emphyteusis priuati possit transire ad extraneos hr̃des. attendi dẽt forma cõuentionis,in dubio autem vr̃ ꝙ transeat etiam ad extraneos hæredes etiam si reciperet pro se,& filijs : per id quod dicam in sequenti qõne.& per l.si pactum.ff.de prob. & qđ
61 no.in l.quod dr̃.ff.de verbo.obl.per Bar.¶†Septimo tangit,quid si aliquis recipit emphyteusim pro se, & filijs,& nepotibus , an pariter succedunt in emphyteusi,si inæqualiter sunt instituti,vel vnus in rę certa alij vr̃.& quid si unus sit exhæredatus,an noceat sibi exhæredatio, & nunq.d etiã si repudiat hæreditatem

paternam poterunt nihilominus habere rem emphyteuticã.& de his remittit ad no.per Bar.in l.iurisiur.§.si liber.ff.de ope.lib.& per Bal.in auth. si q.s.C.de sac.san.ecc.& de materia etiam hr in Spe.præalle.§.ver.78.& ver.58.& aliter non declarat hic d.Pe.Bar.vero in loco præal.concludit,ꝙ ex quo emph.est acquisita pro se,& filijs,ac nepotibus,ꝙ isto casu, cum ius videatur qsitum ipsis filijs ex contractu paterno, & sic æqualiter eis quæsitum ꝙ licèt postea instituti sint vel etiam vnus eorum sit institutus in re certa tñ oẽs æqualiter succedunt in re emphyteutica, per id qđ hr in l.si patronus.§.si quis non mala.ff.de bo.lib. dicit etiã quòd poterunt repudiare hæreditatem paternam, & hre rem emphyteuticam ex contractu paterno.Nec ob,qđ hr in c.j.an agnatus,vel filius repudiata patris hæreditate feudum possit hre vbi filius non potest hre feudum,si renũtiat hæreditati paternæ:quia procedit in feudo ex eo, quia ibi sic specialiter est, statutum contra regulas iuris, ideo non est extendendũ ad emphyteusim.per id quod hr in c.ea quæ.de reg.iur.in vj.& in l.quod vero.& l.ius singulare.ff.de legi.& hoc qñ q.s.recipit emphyteusim ꝓ se,& filijs.Secus si dixisset pro se,filijs,& hęredibus: quia tunc copulatiuẽ requiritur, quòd sint filij,& hæredes,vt possint venire,& sic trãsit Bar.in d.§.si liberi.Tu potes dicere, ꝙ dicta sua procedunt in emphyteusi ecclesiæ, tenendo ꝙ emphyteusis ecclesiæ non transeat nisi ad descẽdẽtes.de quo dixi super gl.ij.& tangit per Io.An.in c.in præsentia.š.de prob.sup gl. Nam tunc pater recipiendo pro se, & filijs, vr velle prouidere filijs,vt filijs.per id qđ no.per gl.& Bar. in l.si tibi.§.si pactus.ff.de pac.& in præal.l.qđ dr: secus vr in emphyteusi priuati: qa cum illa possit trãsire etiam ad extraneos in dubio vr tunc prouidere filijs, & hæredibus.per id qđ hr in d.§.si pactus.& in d.l.qđ dr. Et ideo vr ꝙ tunc solũ venirent pro hæreditarijs portionibus: non aũt æqualiter,si inæqualiter essent instituti:& sir ille qui esset institutus in re certa solum in illa succederet: & sic non veniret ad rem emphyteuticam. facit quod dixi in præall.l.Gallus.§.j.ff.de lib.& posth.vbi plene declarat, an filij videant̃ tunc vocati simul cum patre, an vero veniant post mortẽ patris:& sic in ordine successiuo,de quo etiã aliquid tangit ibi per Bart.Bal.& Ang.Et cõiter doc.dicũt ꝙ vñr inuitati ordine successiuo.

62 ¶†Vlterius etiam põt queri,an in dicto casu,qñ quis recipit emphyteusim pro se,& filijs, ac nepotibus,includantur etiam naturales tñ.de quo in Spe.in præalle.§.ver.lxvij.& per Io.An.in c.in præsentia. super gl. & ibi etiam dixi.š.de proba.& per Bar. in l.ex postfacto.§.si quis rogatus.ff.ad Treb.

63 ¶†Item qri põt, an emphyteuta possit renũtiare rei emphyteuticæ inuito dño. de quo in Spe.in præal.ver.128.vbi vr concludere,ꝙ si pactum super hoc intercessit illud sit seruandum,cessante dicto debet attendi terræ consuetudo,cessante autẽ pacto,& consuetudine dicit, ꝙ non poterit renuntiare nisi iusta causa subsit,& vr velle quòd sit iusta cã,qñ res pro maiori parte perijt. Sed certe istud vltimum non vr bene dictum . per id quod hr in l.j.C.de iure emph.vbi vr ꝙ ad instar vasalli possit renuntiare dño inuito.per id quod hr in c.j.de vasallo qui contra cõstitutionem Lotharij Regis fun.alienauit . Sed certe istud procedit, qñ feudum nõ fuit datum ad certum seruitium : secus si fuisset datum ad certum seruitiũ faciendum , quia tunc non poterit renuntiare inuito dño.vt est gl.valde notabilis. in c.j.de capitaneo qui curiam vẽdidit.in vsi.feu.quam sequitur Dy. & Bar. in l.is cum quo.ff.de aqua plu.arcen.& Io.An.in addi.Spe.super d.ver.128.& per hoc vr ꝙ cum emphy. obligauerit se ad certam pensionem , ꝙ non poterit inuito dño renuntiare emphyteusi: quod tene menti.de quo etiam dixi in d.l.is cum quo .

64 ¶† Vlterius etiã potest quæri.Quid si tpe quo conceditur emph. datur licentia emphyteutæ,vt possit rem vendere, an poterit vendere dño non requisito vr ꝙ sic virtute pacti,quod seruandum est pro lege inter cõtrahentes. de reg.iur.contractus.libr.vj.& l.j.§.si conueniat.ff. deposi.contrarium tenet notabiliter Spe.in d.§.vers. xciiij.vbi dicit tale pactum debere intelligi sm naturam contractus super quo interponitur. arg.l.si stipulatus.ff.de vsur.& l.si legati.ff.de leg.j.& l.si vno. in prin.ff.loca.Contra istud tñ facit: quia sm hoc dictũ pactum nihil operabitur,quod in dubio esse non debet.per id quod hr in c.si Papa.de priui.in vj.& in l. si qñ.ff.de le.j.& ideo videretur ꝙ de iure tunc posset vendi dño non requisito. Fateor tñ ꝙ non debebit introducere emptorem in possessionem:sed debebit reqrere dñm,vt illum ponat, & ipsum etiam expectare per duos menses:vt in l.fi.C. de iure emphy. quia quo ad hoc per pactum prædictum nõ dr dictæ legi derogatũ.Et ad allegata per Spec.posset rñderi, ꝙ procedunt,qñ pactum,vel stipulatio non omnino esset inutile,vel inutilis,cuius contrarium contingeret in casu proposito,si teneremus opi.suam.tene tñ menti dictum suum,quia cum illo transit.Ioã.An.in in addi.Spec. & ideo non est sine dubitatione tenere oppositũ:de iure tñ satis vr ꝓcedere,qđ dixi. & not. ꝙ Spec.tractauit materiã rei emphyteutæ.in d.§.nũc aliqua.ver.174.quæstiones.de quibus aliquas ponebant hic Pet.& Abb. & de materia etiam per Io.An. in c.in præsentia.super prima gl.š.de proba.

65 ¶†Vltimo potest queri,qualis erit practica,qñ ex vrbanitate aditur iudex pro expulsione emphyteutę:& an tũc erit pars citanda, vel libellus offerendus. gl.in simili in hoc,vñr fuisse contrariæ.nam gl.in l.meminerint. in secunda gl.circa fi.C.vnde vi. vr velle ꝙ non reqratur citatio,nec ɔñr libellus.gl.videtur tenuisse contrarium in l.ij.de iure emphy.Iac.de Belui. disputauit quæstionem:vt refert Bart. in l.iij.C.de pigno.in quinta principali.q.in qua disputatione in effectu cõcludit, ꝙ si imploretur officium iudicis ex vrbanitate, vt det sibi licentiam faciendi id quod aliàs ꝓpria autoritate poterat. Si iudex id concedit non facta citatione partis,& postea ille cui facta est concessio faciat:ideo quod poterat facere propria autoritate:puta in casu proposito,quia ingreditur possessionem rei emphyteutæ,& expellit emphyteutam , vel in casu dictæ.l.iij.qñ propria autoritate ex pacto poterat ingredi possessionem rei debitoris obligatæ ipsi crediti . Si ingreditur post habitam licentiam possessionẽ ipsius rei:dicit ꝙ cõfirmari debebit quod factum est. nam non obstante tali petitione debebit confirmari ipse dñs,vel creditor in possessionem, ex quo ꝓpria autoritate id facere poterat per id quod habetur in l. iij.§.missum.ff.de carbon.edict.& in l.j.C.de carbo. edi.& in l.iij.in prin.ff.ne vis fiat ei . Si autem iudex fecit partem citare,quod videtur rationabilius scdm eum,per id quod hr in l.de vnoquoq;.ff.de re iudi.& in l.nam ita diuus.ff.de adop.& in c.intra quatuor. de maio.& obe. tunc si pars citata veniat ad contradicendum ne detur dicta licentia,& cõpareat,& cõfiteat̃ verũ esse qđ narrat̃ per implorantẽ officiũ iudicis: vt qa tunc si emphyteuta fateat̃ se esse emphyteutã,& se nõ soluisse canonem intra tps statutũ: tũc dicit ꝙ nõ erit necessarius libellus,p id qđ hr i l.ꝓinde.ff.ad le.Aql.& sic poterit fieri in effectu executio.

confessio-

confessionis, cum confessus in iure habeatur pro iudicato. l. vna. C. de confes. ideo poterit dari licẽtia nullo alio libello oblato: secus si negaret se emphyteutam, vel se non soluisse. quia tunc dandus esset libellus ſm eum: vt voluit gl. in d. l. 2. & ſm prædicta possunt reduci. gl. ad concordiam. ſm Iac. de Bel. Aduerte tñ, q̃a vr̃ sentire ipse Iac. ꝙ licèt iudex posset dare ſnĩam prædictam parte non citata: tñ vr̃ velle, ꝙ non teneẽ illam dare parte non citata cum dicat hoc rõnabilius esse per iura allegata per eũ, Bar. vero in d. l. 3. in præal. q. v. dicit, quòd nedum non tenetur dare licentiam prædictam parte non citata: sed nec etiam debet, sicut non debet impartire officium suum imploratum pro executione sententiæ, nisi prius parte citata ad contradicendum, ne fiat executio cum multe exceptiones possent opponi in executione etiam sententiæ, per id, qđ leg. & no. per glo. & Doct. in l. j. C. de iur. & fac. ign. & facit etiam, quod no. Cy. in l. ab executore. C. quorum appel. non reci. & ideo vr̃, ꝙ debeat pars citari: aliàs vr̃, ꝙ licentia data sit ipso iure nulla si data fuerit parte non citata. per id, quod hr̃ in d. l. de vnoquoq;. cum alijs superius allegatis. & ideo talis ingressus, vel expulsio vigore talis ſnĩæ non videtur valere, cum in effectu talis licentia data parte non citata ex quo est nulla habetur pro nõ data. dicit tñ ꝙ licèt talis ingressus, vel talis expulsio vigore talis licentiæ non valeat, vt iudicialis, valebit tamen vt extraiudicialis, si extraiudicialiter id de iure facere poterat. Vnde tunc, licèt petatur pronuntiari ipsum ingressum, & ipsam expulsionem fore nullã, ꝙ id fuit factum parte non citata, tamen debebit confirmari, ex quò, vt extraiudicialis valere potest. facit qđ habetur in l. 3. §. missum. ff. de carbo. edi. & in l. j. C. de carbo. edi. & hoc si de iure extraiudicialiter poterit expellere: secus si extraiudicialiter id facere nõ potuisset. fortè, quia adhuc non erat elapsum tempus statutum in cessatione solutionis canonis: quia tunc non dẽret confirmari: imo caderet a iure suo ꝑ id, qđ habetur in l. meminerint. C. vnde vi. quod legitur, & no. in l. si quis in tantam. eo. ti. ¶ Inquantũ aũt Iac. dixit, ꝙ si citatus ad contradicendum, ne detur licẽtia ingrediendi, & expellendi compareat, & neget id fieri debere, vel quia se negat emphyteutã, vel se cessasse in solutione intra tp̃s statutum, ꝙ tunc debet offerri libellus, & sic intelligit gl. in l. ij. C. de iure emphy. non placet hoc Bar. in loco præal. q̃a ista via executiua dẽt tractari summariè. sicut executio ſnĩæ in qua ꝓcedit summmariè, & sine libello iudicis officio implorato, ſm no. in l. attentari. §. j. ff. de iud. & in l. intra dies. ff. de re iud. ꝑ Bar. ista aũt via executiua vr̃ æquiparari executioni ſnĩę, per id, qđ hr̃ in l. pe. C. de pig. act. & in l. quæ dotis. ff. sol. ma. & ideo vr̃, ꝙ nõ sit necessaria libelli oblatio quando officium iudicis imploratur pro hac via executiua. & pro hoc etiã alle. quia in executione ſnĩæ latę ab arbitro cuius potestas processit a partium conuẽtione. l. non distinguemus. §. de offic. ff. de arbi. etiam summariè fit executio: vt leg. & no. in l. pe. C. de arbi. & in l. a diuo Pio. §. fi. ff. de re iud. & sic eadem rõne idẽ dicendũ in casu proposito. & pro hoc etiam, quia in via executiua q̃ oritur ex iureiur. etiã præstito ex conuentione partiũ ꝓceditur summariè, per id, qđ habetur in l. 2. & in l. iusiurandum, ꝙ ex conuentione. & in l. sed, & si possessori. §. si cum de hæreditate. ff. de iureiurã. Nec ob. prædictis, qđ no. per gl. in d. l. 2. C. de iure emph. quia rñderi potest, ꝙ licèt non sit necessarius libellus q̃n implorat̃ officiũ iudicis per viã executionis: ꝑ ea q̃ superius sunt dicta, tñ põt pars libellũ offerre si vult, & sic põt intelligi illa gl. ſm eum: & qđ no. Spe. in ꝑal. §. ver. xlix. Si tñ aduertatur dictum Spe. nihil exp̃sè dicit, q̃n imploratur officiũ iudicis pro expulsione an debeat pars citari, an libellus offerri. ¶ Non ob. ẽt prædictis si dicat̃, ꝙ q̃n imploratur officium iudicis vr̃ necessaria libelli oblatio, per id, qđ habetur in l. 2. §. dies. ff. quis ordo in bo. pos. serue. Et in c. fin. s̃. de offi. iud. quia illud procedit in officio iudicis, ꝙ loco actionis intentat̃. Sed hic, q̃n imploratur ꝓ executione quo casu est, secus ꝑ ea q̃ superius dixi. ¶ Item non obstat. si dicat̃, ꝙ si aliquis turbat me possum extraiudicialiter eũ repellere propria autoritate. l. quẽadmodum. §. j. ff. ad l. Aquil. & l. si vitem. §. si ad ianuã. ff. qđ vi, aut clam. & tñ si iudicialiter agere volo interdicto, vti pos. dẽt libellus offerri. inst. de interdi. §. retinendæ. illud ideo, quia interdictum habet vim actionis. C. de interdi. l. fi. in qua act. afferri dẽt libellus: vt leg. & no. plenè in l. j. in prin. ff. de edend. & in l. ędita ac. C. eo. ti. & in c. j. & 2. s̃. de libel. obl. hic autem, q̃n imploratur officiũ iudicis per viam executiuam quo casu non est necessaria libelli oblatio, per id, quod superius dictum est. Et ex ꝑdictis ẽt satis p̃t patere solutio ad aliqua alia quæ possent allegari in contrarium, de quibus tangit. Bar. in loco pręal. & sicut colligi põt ex supradictis. Bart. residet in conclusione, ꝙ q̃n imploratur officium iudicis pro expulsione: & sic pro hac via executiua expulsionis non tenetur, nec debet iudex impartiri officiũ suũ, nec dare licentiã parte non citata. & si dederit quid iuris sit superius dixi. Si autem pars fuerit citata, & cõparuerit, & contradicat, & non confiteatur intentionem agẽtis, seu implorantis iudicis officium. tunc summariè debebit procedi absq; libello. & ista est in effectu cõclusio sua. Saly. autem in d. l. 3. C. de pig. dicit diligenter ponderandũ esse qualiter imploratur officiũ iudicis ex vrbanitate. nam si pars compareat corã iudice, & dicat dñe iudex ego concessi talem fundũ in emphyteusim pro tanta mercede annua, iam lapsi sunt tres anni, & vltra, vt patet ex instrumento inito suꝑ contractu emphyteutico, qđ coram vobis in publica forma ꝓduco. dico etiã, ꝙ per trienniũ cessauit mihi soluere debitã pensionẽ, & ob hoc possem eũ ꝓpria autoritate expellere: tñ volo vrbanius agere: iõ imploro officiũ vestrũ, vt detis mihi ſnĩam ingrediẽdi, & expellẽdi dictũ emphyteutã, isto casu ꝓceditopi. Bar. q̃a tũc actus ingrediẽdi, vel expellẽdi vr̃ fundari suꝑ ſnĩa iudicis, & dẽt ꝑs citari, & si data fuerit ſnĩa
66 ꝑte nõ citata erit nulla. ¶ † Quid tñ si secuta fuerit expulsio vigore dictę licẽtię. dixi suꝑius. Si aũt ꝑs citata fuisset, & ꝯpasuisset, sed ꝯdiceret. tũc nõ erit necessa libelli oblatio, ꝑ id, qđ dictum est. s̃. dicit tñ Saly. ꝙ qualisqualis petitio redigẽda est in scriptis apud acta super qua possit fundari officiũ iudicis sicut consueuit fieri in alijs iudicijs summarijs iuxta ea, quæ leg. & no. in cle. sæpe. de ver. sig. Si aũt pars vadat ad iudicẽ, & dicat, vt superius dixi in simili. Sed vbi dixi, qđ petit dari sibi ſnĩam ingrediendi, & expellendi nõ dicat, nec petat illud, sed dicat, ꝙ intendat vti iure suo in expellendo tamẽ ex vrbanitate, vt tollat̃ occasio rixæ petit sibi nuntium, & familiã qui associẽt eum; tunc dicit, quòd quia expulsio fienda non fundatur in actu iudicis poterit iudex etiam parte non citata dare nuntium, & familiam qui associent eum: cum ad ipsum spectet prouidere, vt tollatur occasio rixæ. facit, quod habet̃ in l. equissimum. in prin. ff. de vsufr. & q̃a ſcđm eum, quando cõceditur gratia non vr̃ necessaria citatio partis, per id, quod no. gl. in l. antepe. ff. ex qui. cau. maio. all. etiã, qđ habetur in l. pe. C. de his qui

his qui veni. ætatis impe. & in l. quæris.ff.de natalibus restituen. iste tñ duæ leges non multũ faciunt, vt patere põt ex eis. aduerte tñ, quia vr̃, ꝙ saltẽ summariè debeat fieri iudici fides de solutione nõ facta saltem per iurm̃, vel per testes qui interfuerunt confessioni, qđ non soluerit intra trienniũ. facit, qđ habet in simili in c. qm̃ frequenter. §. qđ si super. s̃. vt lit. nõ contest. aliàs non video quõ æquitas suaderet iudicẽ debere dare ipsi imploranti suum officiũ familiã suã. Et no. hãc opi. bene, & practicam Sali. fortè tñ iudex non de facili adhærebit huic opi. qđ velit dare familiã, vt associat si pars nõ fuerit citata. & si videret istũ paratum ad expellendũ propria autoritate, & verisimiliter posset suspicari de magna rixa posset prohibere sub certa pęna ne talem expulsionẽ faceret. arg. d. l. æquissimum. cum ibi notatis. & tene tñ menti opi. Sali. quia in se vr̃ satis rõnabilis: facta tñ saltem sibi summariè fide solutione nõ facta. vnde vr̃, ꝙ si dictã opi. fuerit sequutus nõ posset per hoc redargui in sindicatu. & ſm prædicta possit intelligi, & saluari glo. l. meminerint. C. vnde vi. ¶ † Et no. ꝙ Spe. in l. præalle. ver. xviij. tetigit plures vias circa expulsionẽ emphyteute, vna ꝙ intentaret dñs rei vendicationẽ, & petat rem restitui, & violenter auferri. l. qui restituere. ff. de rei ven. & in ista via, quia agitur via actionis necessaria esset citatio partis, & libelli oblatio per no. in d. l. j. ff. de edẽ. etiã si emphyteuta exciperet de cõtractu emphyteutico replicari poterit, ꝙ non debet seruari in eius fauorem, cũ ipse emphyteuta non seruauerit contractũ in c. 3. s̃. de iureiur. & l. cum ꝓponas. C. de pac. cũ isto casu vr̃, ꝙ haberet necesse probare dñiũ, per id, ꝙ plenè no. Bar. in l. si aliena. ff. so. ma. cuius dñij probatio est valde difficilis. s̃. de resti. spo. Sæpe tñ aliquos modos probandi posuit Spe. in præal. ver. lvj. & Bar. in l. rem quæ nobis. seu in l. si rẽ mobilẽ. ff. de acqui. pos. ¶ Item põt intentari condictione ex hac decre. Si est ecclesiæ, vel ex. l. 2. C. de iure emphy. si est emphyteuta priuati. & quia ista est etiam via actionis: tñ omnis conditio sit personalis actio. de act. §. si itaq;, & §. appellamus. erit necessaria citatio partis, & libelli oblatio. per id, quod. s̃. dixi. ¶ Item tertio poterit agi interdicto, vti possidetis, quasi videatur turbare dñm in sua ciuili iniustè detinendo naturalem, ex quõ non soluit debitum canonem intra tempus statutum, & in hac uia cũ indictũ habet vim actionis: vt s̃. dixi etiã, requirit̃ citatio partis, & libelli oblatio. Item poterit intentari cõdictio sine cã, vel ex iniusta causa, & iniustè vr̃ tenere, ex quõ non soluit pensionẽ in fi. ad debitũ tp̃s. facit, qđ habet̃ in l. j. & ij. ff. de condi. sine cã: & in hac via quę est via actionis etiã requirit̃ partis citatio, & libelli oblatio, per ea, quæ superius sunt dicta. Itẽ poterit implorari officium iudicis, vt faciat ille expelli ostẽdendo instrumentũ factũ super contractu emphyteutico iam tribus annis elapsis, & vltra asserendo non esse factam solutionẽ intra tp̃s statutum: non tñ declarat Spe. an tũc pars debeat citari, vel libellus offerri si dicit, ꝙ iudex velit tale officium impartiri, ꝙ recurrendũ erit ad alterã de vijs supradictis. dicit tñ tutiorem esse viã, ꝙ agat̃ ꝯdictione sine cã. Potes dicere, ꝙ aut simpliciter implorat̃ officiũ iudicis, vt faciat expelli emphyteutã, & tunc necessaria erit citatio. per id, qđ s̃. dixi post Bar. aut dicit, ꝙ licèt ꝓpria autoritate possit expellere tñ volens vrbanius agere petit sibi dari lnĩam expellendi. & hoc casu ẽt debet citari: vt s̃. dixi. & quid iuris sit si pars non fuerit citata ẽt superius dixi. Interdũ aũt implorat officiũ iudicis ex vrbanitate dicens, ꝙ põt ꝓpria autoritate expellere de iure: tñ volens vrbanius agere ẽt vt tollatur occasio rixe petit sibi dari nuntiũ, & familiam, vt ipsum associent ad expellendũ: & isto casu locũ habet opi. Saly. quæ qualiter sit intelligẽda, & an procedat dixi superius.

68 & hæc sufficiant de isto articulo. ¶ † Vltimatè põt q̃ri qđ iuris si aliqs recepit aliquã rẽ in emphyteusim ꝓ se, filijs, & nepotibus, an poterit vni ipsorũ illã rẽ prælegare. põt dici, ꝙ aut est emphyteusis habita a priuato: & tunc, qa vr̃ voluisse prouidere filijs, vt hęredibus, cum talis emphyteusis de sui natura possit trãsire ad ex̃neos heredes. facit, qđ hr̃ in l. si pactũ. ff. de ꝓba. & no. per Bar. in l. qđ dicit̃. ff. de verb. obl. & ꝑ gl. in l. si inter. §. si pactus. ff. de pac. & tetigi etiã superius in p̃cedenti lectione. facit, qđ habet̃ in l. tale pactũ. §. fi. ff. de pac. etiã vr̃, ꝙ possit prælegare vni dictã rẽ emphyteuticã sicut etiã possit aliam rẽ hęreditariã de qua est certũ per l. ex facto. ff. de hæred. insti. & in l. nesennius. ff. de re iu. Si aũt fuerit emphyteusis habita ab ecclesia tenẽdo, ꝙ nõ transit ad extraneos hęredes: sed solũ ad descẽdentes, vt voluit Io. An. in c. in p̃sentia. s̃. de proba. tunc est magis dubiũ. nam tũc videt̃, ꝙ recipiẽdo pro se, & filijs, ac nepotibus, videt̃ ꝓhibere voluisse filijs, vt filijs, & nepotibus, ut nepotibus, & non, vt hęredibus, ex quõ sui natura nõ trãsit ad ex̃neos hr̃des ꝑ no. per gl. in l. si tibi. §. si pactus. ff. de pac. & sic vr̃, ꝙ tunc ipsis filijs fuerit vtile ius q̃sitũ, & vtilis actio ex cõtractu paterno, per id, qđ no. in l. quodcunq;. §. 2. ff. de uerb. ob. & in l. si quis operas. & in l. vt iurisiur. §. si liberi. ff. de ope. lib. & sic ur̃ ꝙ tunc dispositio testamentaria ipsius p̃ris non possit p̃iudicare filijs, seu aliquibus eorũ sine eorũ consensu. ꝑ id, ꝙ leg. & no. in l. id, qđ nostrũ. ff. de re. iu. & in l. fin. ff. de pac. & in c. j. de succes. feu. in usib. feu. ubi uidet̃ casus in simili. nã licèt ibi loquat̃ in feudo tamen idẽ videt̃ dicendũ in emphy. cũ sit eadẽ ratio: & per ꝯñs idẽ ius. per l. illud. ff. ad leg. Aql. & hoc ẽt uidet̃ tenere Spe. in ti. de loca. §. nunc aliqua. uer. 78. & Bar. in l. iurisiuran. §. si libe. ff. de ope. libe. & ꝑ hoc ẽt bñ facit, qđ habet̃ in d. l. si liberi. ubi ur̃ ꝓbari, ꝙ ẽt si filius non sit hęres, vel sit hęres in certa alia re nihilominus ius sibi quæsitũ ex ꝯ̃tu paterno cõpetat, facit ẽt, qđ habet̃ in l. si operarũ. eo. titu. & sic uidet̃, ꝙ nõ obstãte testamẽtaria dispositione pariter possunt uenire filij ad dictã rẽ emphyteusim, seu emphyteuticã. ¶ In contrariũ uidet̃ dicendũ pro cuius declaratione est aduertendũ, ꝙ cum res emphyteutica fuerit acq̃sita per recipientẽ ꝓ se filijs. & sic noĩe filiorũ q̃ erant in potestate patris, & erant nati ex l̃timo m̃rimonio inst. de nup. §. j. Nam idẽ est aliqđ facere pro Titio, & nomine Titij. ꝑ id, qđ le. & no. in l. fideicõmissa. §. interdũ. ff. de leg. 3. & inst. per quas ꝑso. seu de his ꝑ quos agere pos. in prin. & no. exp̃sse Bart. in l. j. §. nũtiatio. ff. de ope. noui nũ. & sic vr̃ in effectu q̃dã donatio collata in filios in p̃tãte. ꝑ id, qđ hr̃ in l. filię cuius. C. fa. ercis. & ꝑ ꝯñs videt̃ potuisse reuocari. per id, qđ le. & no. in d. l. filię. & not. vbi non esset reuocata ꝯfirmaret̃ morte ipsius patris: vt ibi patet. & in l. morte donãtis. ff. de dona. inter vi, & vxo. aut ergo dicet̃ dictã donationẽ censeri simplicẽ donationẽ factam in filijs in p̃tãte, & clarũ est, ꝙ potuit reuocari. & sic seruari dẽt dispositio testamẽtorũ: vt patet in d. l. filię, aut dicet̃ dictã donationẽ cẽseri dẽre fore donationẽ cã mortis, qđ vr̃ dicendũ ex eo potissimè, qa ista verba apposita in ꝯtractu emphyteutico ꝓ se, & filijs intelligunt̃ ordine successiuo. ꝑ id, qđ leg. & & no. in l. gallus. §. j. ff. de lib. & posth. & ibi ẽt plenè dixi. & no. exp̃sse Bar. in d. l. qđ dr̃. ff. de ver. ob. & bñ facit, qđ no. ꝑ eũdẽ in l. si mihi, & Titio. e. ti. & ꝑ ꝯñs.

censenda

censenda vr̃ donatio cã mortis.per id,qđ no.gl. in l. fi.C.de pac.& per id,qđ no.in l.j.& per totum.ff.de dona.cã mor.& p id,qđ no.Bar.in d.l.si mihi,& Titio.& tunc similiter est clarum, ꝙ etiã potuit reuocari.vt in l.qui mortis cã.ff.de do.cã mor.& in l.non oĩum.ff.si cer.pe.& pro ista parte etiã bene facit,qđ leg.& no.in l.qui Romæ.§.flauius.ff.de ver.ob.cum ibi no.per Bart.vbi patet, ꝙ qñ cõtraho cum aliquo, & in contractu appono pactum, per qđ alteri tertio actio,seu aliquod ius q̃ritur,dicta actio,& dictũ ius, ita demũ irreuocabiliter acquiritur si non interuenit pęnitentia:vt ibi probatur iuncta.l.3.ff.de ser.expor. & sic in casu prædicto, qñ quis recipit emphyteusim pro se, & filijs cum censeant apposuisse pactũ in fauorem filiorũ,vt eis quæratur ius dicta re emphyteutica:ergo vr̃, quòd ex pęnitentia potuit impediri effectualis acquisitio istius iuris. Nec ob. huic rationi, qđ habetur in l.seruus.& l.filius.C.de pac. & in l.fi. ff.de pa.quia rñderi potest,ꝙ interdum ille ex cuius pacto alteri quæritur non est sui iuris: sed alteri subiectus,vt seruus,vel filius:& sic tenet illa acquirere & tunc idem.& sic loquitur.l.fi.ff. de pac. nam reus tenetur quærere liberationem pro suo fideiussore. facit.ff.de pac.l.hæredi.§.fi.& eodẽ mõ tenetur procura.acquirere domino.l. stipulatio ista. §. si quis in tantam.& §.si stipulator.ff.de ver.ob.Interdum autẽ quis est sui iuris:nec tenetur alteri acquirere:& tunc vr̃,quòd ex pęnitentia impediri possit effectualis acquisitio,per id,quod le.& no.in d.§. flauius. & in d. l.3. interdum autẽ ex facto tertij mihi non quæritur ius immediatè:sed venit quærendũ,demum sequuta mea ratificatione: & tunc non põt ex pęnitentia impediri acq̃sitio:vt le.& gno.in l.si ego.ff.de neg.gest. Item non ob.huic rõni,qđ hr̃ in l.id,qđ nostrũ.ff.de reg.iur.& ibi dr̃,ꝙ id, ꝙ nostrum est sine nostro facto auferri non põt:quia responderi põt, ꝙ interdum alicui est ius quæsitum irreuocabiliter:& tunc non põt sine eius consensu auferri:sic loquitur.d.l.id, qđ nostrum.ꝙ intellige,nisi iusta causa in auferendo intercedat,per id,qđ hr̃ in toto tit.ff.& C.de bo. dam.Interdum vero est alicui quæsitum ius: sed reuocabiliter,& tunc non est absonum tale ius auferri posse sine consensu istius cui est quæsitũ,vt probatur aperte in d.l.3.ff.de ser.expor.& iuncto.d.§. flauius. cũ ibi notatis per Bar.& hoc etiã satis probatẽ ex his,q̃ hñr in l.sed,& si quis.§.interdũ.ff.de vsufru. iuncta glos. vbi patet,ꝙ si seruus fructuarius aliquid emit, & sibi tradidit habita fide de pretio interim dñium efficitur domini proprietatis.vt ibi dicit gl.& tamen si postea soluatur venditori pecunia vsufructuarij qui habet vsumfructum serui censetẽ non fuisse acquisitum dominium ꝓprietario,sed vsufructuario.& pro ista differentia,videlicet, qñ quædam sit acquisitio reuocabiliter,& q̃dam irreuocabiliter. facit bene,qđ leg.& no.in l.si quis ita hrditatẽ.ff.de condi.inst. iuncta gl. l.cum pater.§.surdo.ff.de leg.2.cum ibi not.& in l.si mortis causa.cum.l.seq.ff.de dona. causa mor. Et ꝓ ista parte etiã bene facit,qđ no.Bar. in d.l.vt iurisiu. §.si liberi.iuncta gl.ff.de oper.libe.inquantũ dicit,ꝙ pater qui stipulatus est a libero operas sibi,& filijs, potest tale ius assignare vni filiorum: si tñ nõ assignat cõpetit oĩbus operarũ petitio,& in hãc partem vr̃ satis inclinare Barto.in §.flauius.licèt in d.§.si liberi.in aliquibus rõnibus aliter sentiat .& pro ista parte ẽt bñ facit,qđ no.Bal.in auth.si quas Ruinas.C.de sac. san.eccl.vbi videtẽ hanc partẽ tenere,licèt aliter videatur loqui in l.liberi.C.de ope.li.hęc pars videtẽ in dubio amplectenda:quia fauet testamento, & dispositioni testamentorum pro quo testamẽto in dubio est iudicandum.l.si pars.ff.de inoffi.testa.& in c.fi. s̃.de re iud.in hac parte etiam de facto consului.nec obst. in contrarium allegata:q̃a satis ex ipsa patere põt rñ-

69 sio,per ea quæ superius dicta sunt.¶† Posset etiã q̃ri quid iuris si aliquis recipit emphyteusim pro se, & filijs,an videantur fœmine inclusæ.videtur ꝙ sic, cum masculinum concipit fœmininum.l.j.ff.de ver.signi. & q̃a emphyteu.ecclesiæ etiam pro filiabus põt accipi.in §.emphyteusim.in Auth.de non alienan.col.ij. In ꝯrium vr̃ dicendum, quia in contractibus vr̃ fienda interpretatio contra illũ ad cuius commodũ verba proferuntur.l.veteribus.ff.de pac.& de reg.iur. ꝯ eũm.lib.vj.& sic vr̃,ꝙ masculinum non concipiat fœmininum.& hoc tenuit expressè Archi.in c.si q̃s sua dente.xvj.q.4.& sic etiam de facto consului,nisi cõsuetudo aliud haberet.: & tunc illi eẽt standum.s̃. de consue.cum dilectus.& ff.de leg.3.l.minime.¶Item aduertẽ,ꝙ si quis reciperet emphyteusim pro se filijs & filiabus posset esse dubium,an pariter videantẽ inuitatę fœminæ cum masculis.Bart. tetigit in d.l.iurisiur.§.si liberi.vbi concludit, ꝙ si in loco pariter ab intestato succedunt fęminæ cũ marculis:tunc videãtur fęminæ pariter inuitatę cum masculis.Si vero masculi ꝑferuntur fęminis ab intestato fortè vigore statuti tunc non videbuntur fęminę inuitatę cũ masculis. nam in dubio ſm Bar.verosimile est patrẽ voluisse se conformare dispositioni statutariæ loci, qđ tene mẽti.pro eo autem,qđ dixi in contractibus sub masculino non comprehenditẽ fęmina,nisi aliter exprimatẽ: bene facit,qđ no.Bar.in l.liberorũ.ff.de ver.sign.vbi concludit,ꝙ licèt aliàs vbi in vltima voluntate fieret mentio de filio ꝯprehenderetur ẽt nepos: tñ in contractibus non ꝯprehẽderetẽ nepos appellatione filij, nisi aliud appareat fuisse de mente partiũ,per ea quę hñr in d.l.veteribus.nec ẽt ob.prædictis, qđ hr̃ in d. §.emphyteusim.vbi vocari uideantur ẽt filiæ:quia illud verũ,qñ fuit expressum: secus vr̃,qñ simpliciter recipitur pro se,& filijs:per id,quod superius dixi.& hæc sufficiant pro ista decretali.

¶De rerum permutatione. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Emptio,& venditio sine pretio esse non potest.*
2 *Adoptio generaliter sumpta sumitur pro arrogatione.*
3 *Arrogatio propriè fit de homine qui est sui iuris: sed adoptio fit de illo qui est in alterius potestate.*
4 *Permutatio generaliter sumpta comprehendit omnem contractum in quo hincinde aliquid accipitur.*
5 *Permutatio strictè sumpta est contractus innominatus.*
6 *Contractus innominati qui sint,& quot.*

¶Cõtinuatẽ ista rub.ſm Io.An.& do.Ant. sic. Visum est.s̃.de emptione,& venditione.verum, q̃a permutatio siñs est emptioni.l.ij.ff.de re.ꝑmu. Idcirco post titulũ ꝑdictũ ponit istũ.¶Sed aduerte, q̃a ista continuatio non vr̃ bona:q̃a nõ vr̃ fieri ad ꝓxima,ꝓut fieri dr̃, ſm qđ hr̃ in l.ij.ff.de sta.ho.& in ꝓhe.sexti.nã ꝓximè ꝑcessit ti.de loca.non aũt de emp.& ven.ideo põt alr̃ continuari,& sic. Visum est.s̃.in ti.2. de emp. & ven.q̃a aũt locatio similis est vẽditioni,& emptio-

1 ni.nam sicut † emptio,& venditio sine pretio esse nõ põt.l.inter partem.§.sine pretio.ff.de ꝯhen. emp. ita etiam locatio non potest esse sine mercede in pecunia constituta.ff.loca.l.2.ideo post ti.de emp.& ven. posuit ti.de loca. Verum etiã,q̃a nedum locatio siñs est emptioni: sed etiã ꝑmutatio cũ illa similitudinẽ habe-

habet.d.l.ij.ff.de rerũ permut.Idcirco poſt ti.præceden.ponit iſtum. Quomodo aũt in multis conueniat permutatio cum emptione,& venditione:& in multis etiã differat,tangitur per gl.& Doc.in l.ij.C.de rerum permut.¶Et eſt aduertendum,ꝙ permutatio pt dupliciter ſumi vno modo in genere: alio modo in
2 ſpecie. ꝑut in ſimili etiam † dicit̃ de adoptione q̃ in genere ſumpta comprehẽdit ẽt arrogationem: ſed in
3 ſpecie differt ab illa:q.a † arrogatio propriè eſt de homine qui eſt ſui iuris:ſed adoptio fit de illo qui eſt in
4 alterius poteſtate:vt patet in l.2.ff. de adop. † ꝑmutatio autem in genere ſumpta comprehendit omnẽ ꝯctum in quo hincinde aliquid accipitur: vnde hoc mõ ſumendũ comprehendit ẽt locationem: q.a ꝑmutantur opera cũ mercede quæ pro illa dat̃, vt patent prędicta ex his,q̃ hñr in l.j.ff.de cõtrahen.emp. & in l.2.ff.loca.ideo dicitur in d.l.j.ꝙ emptio, & venditio traxerunt originẽ ab ipſa permutatione, ꝑut autem ſumitur in ſpecie ꝯprehendit ſolũ contractũ permutationis ſtrictè ſumptum,quæ propriè eſt,qñ dat̃ ſpecies pro ſpecie.l.j.ff.de rerum ꝑmu.& l. naturalis.§. j.ff.de præſcri.ver.ſi aũt daret̃ ſpecies pro pecunia numerata non eſſet propriè contractus permutationis ſtrictè ſumptus:ſed emptio,& venditio,vt patet in d. l.j.ff.de contrahen.emp.¶Item etiam aduertendum
5 ꝙ † permutatio ſtrictè ſumpta eſt contractus innominatus:& ideo non parit actionem ſtatim:ſed demum ſecuto implemento ex parte agere volentis.l.rebus. & l.ex placito.& l.cum præcibus.C.de rerum ꝑmu. & d.l.j.ff. eo. ſecus autem eſt in contractibus nominatis.l.iuregen.§.j.qđ ibi no.ff.de pac.Quare aũt nõ dicatur contractus permutationis cõtractus noĩatus, ſed potius innominatus,dic,ꝙ ratio eſt,quia non aſſumpſit ſibi nomen aliquod ſpeciale: ſed remanſit in nomine generis ſui. & pro tanto dicitur eſſe contractus innominatus.i.non habens nomen ſpecificum, ſeu ſpeciale:vt no.per gl.& Doc.C.eo.in rub. & in l. iuriſgen.§.j. præal. ſecus aũt eſt in contractibus nominatis:quia ſumpſit ſibi nomen ſpeciale alijs nõ cõuenien s,vt patet in emptione,& venditione, & in locatione,& conductione,& ſimilibus. Quare autẽ ſic remanſit in nomine generis ſui.dic, quia commodè aliud nomen non potuit reperire. nam plura ſunt negotia q̃ vocabula.l.nam naturalis.ff.de præſcrip.ver.
6 ¶Item aduertendum,ꝙ † contractus innominati dicunt̃ eſſe quatuor.ſ.do, vt des,qñ datur ſpecies pro ſpecie,& iſte etiam propriè eſt contractus permutationis,qui vt dixi dicitur cõtractus innominatus.Secũdꝰ eſt facio,vt facias.Tertius eſt do,vt facias. Quartus,quando eſt econtra facio aliquid, vt tu aliq̃d des de iſtis quatuor ſpeciebus contractuum innominatorum plenè habetur in l.naturalis.§.j.ff.de ꝓſcri. verbis.¶Et aduertẽdum etiã,ꝙ in do,vt des:& in facio, vt facias, dat̃ actio præſcri.ver.implenti contractum ex parte ſua contra aduerſarium non implentẽ,vt impleat,vel ſaltem condemnet̃ ad intereſſe, non aũt vt quis poſſit cogi præciſè ad implendum. vt probatur in l.cum præcibus.C.e.& ibi etiam not.per gl.& idẽ dicendũ in contractu do,vt facias.In contractu vero facio,vt des,idẽ eſt dicendum ſi factũ eſt tale,ex quo commodum pecuniarium nõ eſt aduerſo quęſitum, puta ſi manumitto ſeruum meũ, & tu des mihi certum librum,vel aliam rem.tunc dabitur actio de dolo mihi contra te ſi non imples conuẽta.l. naturalis. §.quod ſi faciam.ff.de præſcrip. verbis.an aũt in iſtis duobus contractibus innominatis do,vt facias:& facio,vt des,ad conſiderandum ſpeciem actionis attendi debeat forma cõuentionis,an vero quid prius impleat̃, vel ab ipſo initio ex vtriuſq; parte diuerſimodè dẽat iudicari, & ſic ex parte dantis iudicari dẽat, do,vt facias.& ex parte facientis facio,vt des,non attenta forma cõuentionis fuerunt opiniones inter Legiſtas.gloſſato.iuris ciuilis. cõiter tenent,ꝙ attendat̃ forma conuentionis.vt patet ex his,quę hñr per glo. in l.cum proponas.C.de dolo.& in l.cũ mota. C.de tranſa.& in d.l.naturalis.§.quod ſi facio.& iſta eſt cõmunis opi.Doct.citramontanorum.¶Vltramontani tamen quos vr̃ Bar.ſequi in d.§.quòd ſi facio.tenent, ꝙ ab initio,& vtriuſq; parte debeat iudicari ſicut cõtingit ĩ emptore,& venditore.de quo ẽt per Cy.in d. l.cum proponas.Sed opi.gl.ſequitur Iac.But. in d.l. cum proponas. & etiam recolendæ memorię dominus meus d.Fran.de Rampo.in repetitione ſua.l.fin. ff.de don.ob cau.& illa etiam, vt dixi eſt communis opi.& hęc ſufficiãt pro canoniſtis pro aliquali declaratione iſtius rubricæ, & contractuũ innominatorũ. de quibus plenè hr̃ in d.l.naturalis.§.j.& in l.ſi pecuniã.ff.de cond.ob cau.vbi etiam patet,ꝙ licèt in cõtractibus noĩatis non habeat locũ pñia, tñ ſecus eſt in contractibus innominatis,quia illi ſunt debilioris naturę,vt patere etiam ꝑt ex his, quæ ſuperius dixi. De materia rubricæ hr̃ in decre.x.q.ij.hoc ius.verſi. ſed permutare.& xij.q.ij.in c.diaconi.& c.præcariæ. & c.ſine exceptione.& c.Epiſcopus qui mancipium. & repetitur etiam hęc rub.in vj.& in cle.

SVMMARIVM.

1 *Princeps,an poßit rem immobilem cum eccleſia,vel pio loco permutare.*

2 *Permutatio debet fieri de conſenſu partium.*

3 *Alienari poteſt res eccleſiæ etiam ſi non fiat melior conditio, quãdo de ea re eccleſia recipit damnum.*

4 *Imperator poteſt facere conſtitutionem,per quam ligetur eccleſia dũ tamen per Papam approbetur.*

5 *Imperator ſi vult contrahere contra iura debet ſuper hoc legem promulgare.*

6 *Permutatio rerum eccleſiæ cum Principe valet,licèt non procuretur vtilitas eccleſiæ.*

7 *Pragmatica ſanctio dicitur conſtitutio facta a conſilio procerum, & præſertim pro rebus vniuerſitatis.*

8 *Solennitates quæ ſeruari debent in alienatione rerum eccleſiæ, debent ſeruari in earum permutatione.*

a I princeps. a ¶ Eccleſia ꝑt res immobiles cũ Principe permutare.h.d.ſ̃m Abb. & Ioã. An.vel aliter latius ſ̃m do. Flo.& ſic. Princeps põt rem immobilẽ eccleſiæ per permutationẽ acq̃rere data re maiori,vel æquali. h.d. Et in hoc vltimo quatenus dicit̃ de re æquali,eſt ſingularis fauore Principis. nam in alijs eſt ſecus:vt patet ex his,q̃ hñr in c. ſine exceptione.12.q.ij.Et licèt non recipiat commodã diuiſionẽ: quia vnico conſtructu claudit̃,tamen quò ad mẽtem põt diuidi in duas partes.vt hic etiã voluit d.Flo. Nã inprima parte ponit̃ thema in quo tacitè eligit̃ q̃ſtio. In ſcđa ſolutio.ſcđa ibi.liceat.¶No.ex tex.an,& qñ
1 Princeps † poſſit rẽ immobilẽ cum eccleſia,vel pio loco ꝑmutate.nã vr̃,ꝙ pluribus concurrentibus hoc facere poſſit.primo, qñ accedit etiã voluntas eccleſiæ, vel pij loci:& ſic,qñ fit ex cõi conſenſu,ſeu voluntate.¶Itẽ qñ rationabilis cã interuenit. ¶Itẽ & tertio, qñ ꝑſtat̃ ꝑ Principẽ maioris ęſtimationis q̃ ſit res eccleſię,vel ſaltẽ æqualis.¶Itẽ etiã quarto, qñ ſuꝑ hoc emanat pragmatica ſanctio :de quo vltimo tangit̃ in gl.fi.¶An aũt,ꝙ hic dr̃ in Principe habeat locum nedũ in Imperatore:ſed etiam in alio Principe cũ ẽt inferior ab Imperatore interdum poſſit dici Princeps:vt patet in aliq̃bus habẽtibus dignitatẽ principatus, vt contingit

a Si princeps.Eccleſia ad nateriam huius tex.vid Barto.& Doct. ĩ l. ſicut. §. permiſerit. quibꝰ mo. pigno. vel hip.ſolu.Et add hic di. d.Hẽr. Bo. in princi.c.

contingit in Principe Agaiæ,& in Principe etiā Arāti,& pluribus alijs,facit,qđ no.gl.in cle.j. de bap.& qđ hr̄ in c.fundamenta.de elec.in vj.vbi dicit,ꝙ illud solum hēt locum in Principe qui sumitur ꝑ Imperatore:q̃a ille solus pōt facere pragmaticam sanctionē
2 facit qđ hr̄ in l.fi.C.de leg.¶†Itē not.ꝙ permutatio debet fieri de consensu partiū,& sic vr̄,ꝙ ꝯtus permutationis dependet a partiū consensu, & non exigit aliā solennitatem verborū: secus in stipulatione.
3 l.j.ff.de verb.obli.¶†Itē no.casum in quo pōt alienari res ecclesiæ etiā si non fiat melior conditio de ecclesia dūmō recipiat damnū,& est spāle in cōtractu isto permutationis qui fit cum Principe.vt hic patet, & sic valet tunc contractus si hoc suadeat necessitas, vel vtilitas Principis,licèt hoc non sudeat necessitas,
4 vel vtilitas ecclesiæ.¶†Itē no.ꝙ Imperator pōt facere sanctionē,seu ꝯstitutionē ꝑ q̃ ligeť ecclesia,si tñ ꝑ Papā hoc approbeť: aliàs non: facit qđ hr̄.s̄. de consti.in c.eccl'ia Sāctę Mariæ.posset tñ dici, ꝙ ista pragmatica sanctio non fit ad ligamē ecclesię, sed ad excusationē cleri,vt accusari non possit, ꝙ ꝑmutationē non fecerit non expedientē ecclesię. nā necesse habuit hoc facere ꝑ ꝑ priuilegiū cōcessum Principi.per hoc.c.adeo,qđ si noluisset ecclesia cōsentire,seu clerici de ecclesia potuissent per superio.ē cogi.j̄.de iu-
5 repa.in c.nullus. fm̄ Ioā.An.¶†Item pōt notare fm̄ do.Pet. de Anch.ꝙ vbi imperator vult ꝯhere contra iura,debet super hoc legē ꝓmulgare,aliàs non vr̄ dispensare:sed de hoc,an superior aliq̃d faciendo contra ius intelligatur dispensare.recurrēdum est ad no. per Inn.in c.veniens.de fil.præsby.& per gl. & Ioan. And.in c.ij.j̄.de schismaticis.& aliquid per Bar. in l. quidā consulebat.ff.de re iud.posset tñ dici,ꝙ hic fiebat lex per Principē ad alium officium, videlicet ad executionē cleri,vt superius dixi.¶In gl.prima in fi. pōt tñ dici,vt tetigi in notabilibus.ꝙ si clerici noluissent consentire potuissent cogi ꝑ supiorem.ꝑ id,qđ
6 hr̄ in pal.c. nullus.de iurepa.¶†In gl.tertia.ibi procurator.Host.dicit, ꝙ etiam si vtilitas ecclesiæ nō ꝓcureť valebit permutatio cū Principe, vt innuit hic in litera,inq̃tum dicit,ꝙ sufficit dari rem æqualis valoris: & istud est priuilegiū Principis hoc est Imperatoris.& fuit hoc satis iustum tale priuilegiū concedere:q̃a & ipsi Imperatores multa priuilegia concesserunt ecclesijs.facit qđ leg. & no.in c.fi.s̄.de reb.eccl. non alie.& fm̄ hoc aliter,pone exemplū de cā rōnabili:puta si ecclesia habeat castrum in cōfinio hostiū Principis.Pro cuius custodia expēdebat multū. nam potuit hoc dare Principi ꝓ re ęquali maximè,vt princeps tanq̃ potentior melius arceat hostes,vel pōt poni exemplū, qñ ecclesia habet prædiū iuxta palatiū Principis,& Princeps vult ampliare Palatiū,vel vult sibi facere viridariū.nā talis causa censebitur rōnabilis,interest etiā Principis, vt rē confinē sibi possit habere.facit,quod habetur in l.si cui fundus.ff. de leg.
7 ij.¶†In gl.fi.in fi. & de pragmatica sanctione tangiť ēt per gl.in c.j.cj.dist.& dicebat Vin. ꝙ si pragmatica sanctio dr̄ constitutio facta a concilio procerū. & præsertim pro rebus vniuersitatis.l.fi.C.de diuer.rescri.& no.ēt gl.in auth.qua in ꝓuincia.C.vbi de cri. agi.opor. An aūt pragmatica sit rescriptū ꝓprio motu ꝯcessa,hic aūt vt sentit gl.vr̄ poni pragmatica sanctio pro scriptura testimoniali,facit ad excusationē cleri. An āt vltra talem scripturā interuenire debeat etiā solennitas q̃ debet interuenire in alienatione rerum ecclesiæ.Inn.hic dixit,ꝙ sic.facit,qđ hr̄ in c.j.de reb.ecc.non alie.in vj.in c.sine exceptione.12. q.2. Sed Host.tenuit contrariū:q̃a fm̄ hoc nil esset spāle in Principe,qđ vr̄ esse contra tex.Quinimo fm̄ dictā opi.Princeps vr̄ quodāmodo durioris conditionis q̃
8 alij.Io.An.cōcordat opi.Nā dicit,ꝙ † solennitates q̃ seruari debent in alienatione rerum ecclesiæ debent seruari ēt hoc casu:vt voluit Innoc. eo excepto,ꝙ vbi aliàs non posset fieri ꝑmutatio cum alio, nisi melior fieret conditio ecclesiæ hoc casu fieri poterit etiā si non fiat melior: puta si detur solum res æquiualens. vt hic habetur,& aperte colligitur.

SVMMARIVM.

1 *Successor reuocare pōt, qđ indebitè factum est per prædecessorem.*
2 *Hæres an possit reuocare factum a defuncto.*
3 *Venire contra factum proprium, an possit quis.*

VT commutationes. Breue ē, & ñ eget summario,vel pōt sic summari. ꝑmutationes factæ inconsulte de rebus ecclesiarū ꝑ antecessorē possunt per successorem reuocari.h.d.& non diuidiť.¶Et no. qđ dictū est in summario.& sic
1 potes notare, ꝙ † indebite factū ꝑ prædecessorē pōt ꝑ successorem reuocari. & hoc clarū in rebus eccle-
2 się.An aūt in alijs rebus † hæres possit aliquo casu reuocare factū a defūncto:recurre ad id,qđ hr̄ in fin.§. in computatione.C.de iure delibe. & in l.cum a matre.C.de rei ven.¶In gl.j.in fi. hoc dixit gl.ne oratio sit imperfecta.& ꝑ ꝯns mala grammatica,qđ esse nō debet.s̄.de rescrip.ad audientiam.& in l.plautius.ff. de auro,& arg.leg.¶In gl.2.ibi:dānum ecclesiæ.pōt ēt dici inconsulte facta,qñ est facta sine consensu capituli:vel qñ sine debita solennitate.de re.ecc.ñ alie. c.j.ī vj.¶In ea.gl.ibi ille q̃ fecit.de hoc,an &, qñ q̃s
3 possit † venire ꝯ factū ꝓpriū: de hoc recurrēdū est ad no.in c.nosti.s̄.de ele.& in c.diuersis fallacijs.de cle. coniug.& in c.si quis præsbyterorum.de reb.ecc.nō alie. & ibi plenè dixi: & aliquid etiam per Legistas. in l.post mortem.ff.de adop.

SVMMARIVM.

1 *Mancipia ecclesiastica non sunt commutanda cū mancipijs prophanis.*
2 *Seruus ecclesiasticus ad hoc, vt possit manumitti quæ requirantur.*
3 *Semel Deo dicatum non debet ad humanos vsus transferri.*
4 *Dispensare, an possit Papa, vt aliquo casu monachus contrahat matrimonium.*
5 *Patronus laicus non habet potestatem in rebus collatis ecclesiæ.*
6 *Consecratio rei alienæ inanimatæ, puta calicis tenet, licèt dēat æstimatio dño præstari: & tamen secus est in re animata, vt quando seruus ordinatur, quia talis ordinatio non tenet.*
7 *Seruus si fuerit ordinatus ad sacros ordines quid iuris.*
8 *Vestimenta, vel manutergia altaris non debent in vsus laicorum deputari.*

MAncipia. ¶Mācipia ecclesiastica nō debent cōmutari, nisi ad liad libertatē,hoc dicit.& pt̄ diuidi in duas partes. Nā primo ponit dictū. Scđo rōnē submittit.scđa ibi,ꝙ enim.¶In tex.ibi, homine.i.ser
1 uo.facit,qđ hr̄ in c.j.j̄.de ser.non or.¶No.ꝙ † rłr mācipia ecclesiastica non sunt cōmutanda cum manci-
2 pijs ꝓphanis.fallit,qñ permutanť cā libertatis.¶†Et no.bene,ꝙ ad hoc, vt seruus ecclesiasticus possit manumitti vr̄ necessariū,quòd dentur duo mancipia.& sic duo alij serui ecclesiæ pro ipso seruo ecclesiastico manumittendo,de quo in c.iij.s̄. de rebus.eccl.non alie.& 12.q.j.in capi. Eps q̃ mancipium.quod intellige,vt ibi dictum fuit.Quare aūt serui dicantur mācipia:dic,quia dicuntur a capio,& manu:quia manu capiebanť ab hostibus.inst.de iure perso.§.serui.& in
3 l.iiij.ff.de statu ho.¶†Itē no.rłam de qua in fi.videlilicet,qđ semel deo consecratum non dēt trāsferri ad humanos actus.Et no.ꝙ hic latè accipitur verbū,cōsecratum,ꝓ omni eo,qđ deputatur ad cultū,seu ser-

uitiū ecclesiæ.nā consecratio ꝓpriè est q̃ fit p Epos
in casibus deputatis a iure.ĩ.de consecra.eccl.vel al
ta.in c.aqua.facit,qđ hr̃ in regula semel Deo.de reg.
4 iur.in vj.vbi etiā tangit Io.An. an Papa † possit dispē
sare aliquo casu,vt monachus ꝯtrahat mr̃imoniū. de
quo ēt per Inn.in c.cū ad monasterium. de sta. mo.
in gl.j.in fi.vel dic fm Io.An.qđ §.loquit̃ in seruis do
natis a Principe ipsi ecclesiæ qui possunt permutari
cum Principis consensu:& hoc intellige fm d.Flor.si
Princeps sibi retinuit hoc ius:aliàs dando simpliciter
ecclesiæ trāsfert omne ius in ecclesiā, & sic amplius
de illis non se haberet intromittere.x.q.j. in c.noue-
rint,& sic idē esset dicendum,qđ in datis ab alijs. Ar
chi. vero in d.c. Præcariæ.dicit illud statutū fuisse ex
cā, & in certis locis propter scandalum euitandum.
5 Nā rl̃r nullus † patronus laicus habet ꝑtātem in re-
bus collatis ecclesiæ:vt probatur in d.c.nō nouerint.
& fm hoc illud.c.esset locale,pōt etiā dici fm d.Flo.
ꝙ ibi solū dr̃,ꝙ non pñt res,vel mancipia data eccle-
siæ per errorē commutari sine consensu Regis:nō tñ
ibi dr̃,ꝙ consensus Regis sufficiat. vnde cum illo dēt
ēt seruari,qđ dr̃.& sic no.ibi arg.a ꝯtrario sensu,cum
hic ꝯtrariū dicat̃.facit,qđ no.p gl.in c.vnico. de ęta.
& quali.in vj.& per Io.An.in c. publicato.š. de elec.
& per Legistas.in l.ij.C.de Epi.& cle.¶In gl. secun
da,in fi.facit etiā,qđ habet̃.ĩ.de sen.exc.in c. relatū.
scđm Gof.potes dicere formalius ad contrariū,vt vo
luit Io.And.ꝙ illud, ꝙ hic dr̃ in fine iniustè consecra
tus:secus si iuste,vt contingit,qñ seruus ordinat̃ do-
mino contradicente,vel ignorante,q͂a tunc dēnt de-
poni, & restitui dño cum fieri hoc de iure nō debue
rit ipsis non consentientibus:& sic iniustè, seu inde-
bitè tunc ordinant̃.ideo dēnt deponi,& restitui dñis
hoc petētibus,qđ tñ intellige scđm distinctionē quā
tangit gl.in c.ij.š.de ser.non ord.& in c. ad hoc.ĩ. de
relig.do.& facit etiā ad materiā,qđ no.per gl. in c.q̃
6 semel.xj.q.iij.¶†Quare aūt tenet ꝯsecratio facta rei
alienę inanimatæ:puta calicis ꝓphani:licèt dēat dño
æstimatio ꝑstari. & tñ secus est in re animata : vt qñ
seruus ordinatur ad ordines: q͂a talis ordinatio nō te
net in præiudiciū dñi:vt patet in d.c.ex antiquis.& c.
frequens.& no.per gl.in præal.c.frequens.& in c.cō
perimus.14.q.vj. & voluit hic sentire gl. nā ideo est,
q͂a res inanimata cum careat anima non pōt dici de
linquere,qñ consecratur.secus aūt est in re animata.
& sic in seruo qui patitur se ordinari dño ignorante.
nā delinquit patiendo se ordinari. & ideo non tenet
talis ordinatio ad ꝑiudiciū dñi,qđ intellige,qñ ordi-
7 nat̃ ad minores.†Quid āt si fuerit ordinat⁹ ad sacros
ordines:recurre ad notata.per gl.in d.c.ij.š.de seruis
non ord.Et ad ꝑdicta bene facit,qđ hr̃ in l.si rē mobi
lē.ff.de acq.pos.vbi patet,ꝙ facilius perditur posses-
sio rei mobilis īanimatę,q̃ animatę,si res effugiat cō
spectum dñi,& possessoris.Nam tunc si est inanima-
ta perdit̃ possessio.secus in seruo,& sic in re animata
quia eius retinet̃ possessio saltē ciuilis: licèt sit in fu-
ga.d.l.si rē mobilē.& l.j.§.si seruū.ff.de acq.pos.¶In
gl.fi.ibi.i.seculares.intelligit glo.seculares hoīes lai-
cos.hoc dico,q͂a clericorū alij sunt clerici seculares,
alij religiosi.12.q.j.in c.duo sunt genera. & ad vsum
clericorū seculariū, vel religiosorū bñ pñt adeo trāf-
8 ferri.vt ēt tāgit.gl.in c.q̃ semel.19. q.iij.¶ †In ea.gl.
ibi:ligna:ibi dr̃, ꝙ ligna ecclesiæ destructę nō dēnt in
vsus laicorū deputari,seu trāsferri.qđ tene mēti, q͂a
qñq; cōtrariū fit de facto.& sılr vr̃,ꝙ vestimenta, vel
manutergia altaris non dēnt in usus laicorū deputa-
ri,vel trāsferri:licèt in hoc qñq; ꝯtrariū fiat de facto,
& malè,per c.vestimēta.allegatū,in gl.¶In ea.gl. ibi:

dicit Alanus:idē tenuit Gofr.& pro eis litera, dū fa-
cit mentionē de cōsecratione.tñ,vt colligi pōt ex his
q̃ hic dicunt̃ in prin.latè sumit̃ cōsecratio. vt dixi in
notabilibus ꝓ deputatione facta ad seruitium eccle-
sie.ꝑp hoc fortè Laur. vt sequit̃ in gl.dedit aliā solu-
tionē:tamen eius solutio nō vr̃ bona:q͂a fm illā hoc.
c.hodie esset correctū.qđ nō est dicendum,cū corre
ctio sit euitanda.de elc. cum expediat.in vj. & C.de
app.in l.ꝑcibus.ꝓpter hoc fortè data fuit tertia solu-
tio.& illa est vera. Nā ibi loquit̃, qñ per Papā datus
fuit seruus ecclesiæ illi qui serui erant ecclesiæ: & sic
voluit ex gratia seruitorē sibi concedere quo fortè in
digebat.vt ibi patet.& ex hoc patet,ꝙ illud.c.non ꝓ-
bat dictum Inn.inq̃tum dicit, ꝙ illud,qđ hic dr̃, qđ
mancipia ecclesiæ non conuenit commutari. dēt in-
telligi.s.ex honestate. vel non conuenit de facili illa
commutari,vel sine magna cā:& mouebat̃ ꝑ illud.c.
ecclesiastici.ꝑ id,qđ dicebat̃,ꝙ licèt ex honestate nō
dēret fieri cōmutatio.ꝑ istū tex.tñ si fiebat,de iure te
nebat,sicut,est si bos,vel alia res ecclesiæ cōmutaret̃
cum alia.Sed certè,vt dixi illud.c.ecclesiasticis. non
ꝓbat pro Inn.imo potius facit in oppositū scđm ter-
tiā solutionem.& econtra Inn.ēt facit, qđ hr̃ in c.se.
in prin.vbi expresse dr̃,ꝙ iniustū,& impium est man-
cipia ecclę ꝑmutari cum alijs mācipijs ꝓphanis. &
vr̃,ꝙ nedum de honestate. sed ēt de iure ꝓcedit, qđ
hic dr̃ in isto.c.& sic aliud erit ī seruis ecclesiæ q̃ nō
pñt cōmutari,nisi ad libertatē.vt hic dr̃,aliud in alijs
rebus ecclesię.q̃ pñt ꝑmutari seruata forma.c.sine ex
ceptione.12.q.2.& c.j.de re.ecc.non alie.in vj.& rō
esse potuit diuersitatis,q͂a serui si sunt boni īpediunt
fraudē ꝯmitti in rebus ecclesiæ.Alij ēt pñt subijci tor
mētis,vt đtegāt fraudes si q̃ fuerint ꝯmissę.faciat,qđ
hr̃ in sili.de seruis mino.l.lex q̃ tutores.C.de ad.tut.

SVMMARIVM.

1 *Oblationes quæ fiunt ecclesiæ in honorem Dei, vel sanctorū proficiunt ad remißionem peccatorum.*
2 *Mancipia deputata ad seruitium ecclesiæ.*
3 *Seruus non potest habere dignitatem.*
4 *Serui ecclesiæ fugitiui vendi poßunt, & alienari.*

Niustum. Serui ecclesiæ cū ꝓpha-
nis ꝑmutare nō pñt nec
alienari,nisi sint fugitiui.h. d. Et tres pñt
dici partes,sicut tria sunt dicta,secūda ibi
& ideo.tertia ibi:& est.¶In tex.ibi. consecrarunt.ex
pone.i.deputarunt ad seruitium ecclesię.& sic latè su
mit̃ hoc verbum ꝯsecrarunt,vt dixi in c.ꝑcedēti.¶Itē
ibi:eleemosina vnius.s.ꝯferentis seruū ecclesię.¶Itē
ibi:alterius:supple alienātis seruū ab ecclesia.¶Not.
1 ex text. primo, ꝙ † oblationes quæ fiunt ecclesiæ in
honorē Dei, vel sanctorum proficiunt ad remissionē
2 peccatorum.¶†Itē no.ꝙ iniustū,& impiū est,ꝙ man
cipia deputata ad seruitium ecclesiæ cōmutent̃ cum
alijs pro vsu seculariū,seu laicorū:& sic vr̃,ꝙ de iure
hoc fieri nō possit.non aūt tātūmō hoc ꝓcedat ex ho
3 nestate.licèt Inn.alr̃ dixit in c.ꝑced.¶† Itē no.ꝙ ser-
uus ecclesiasticus,seu deputatus ad seruitiū ecclesiæ
dr̃ esse in dignitate:sed ꝯtra hoc facit, q͂a seruus non
pōt hēre dignitatē. nec fortè etiā pōt esse tabellio.l.
generali.C.de tabel.lib.x.Sed potes dicere, ꝙ dū lr̃a
hic dicit ab ecclesiastica dignitate.dēt exponi.i.ab ec
clesiasticę dignitatis subiectione.vel potes dicere, ꝙ
lato sumpto vocabulo pt̃ dici esse in dignitate seruus
ecclesiæ pro tāto, q͂a sunt serui Dei ad cuius seruitiū
sunt deputati,& cuius est dñiū rerū ecclesiæ. fm ea,
q̃ hñr in c.cum super.š.de cā pos.& ĩ.de verbo.sign.
in c.cum cām.cui seruire est regnare.vt no.Io.An.ĩ.
de regula.in c.cum iuris.super glo.facit,qđ hr̃ in sili
in l.

in l.sed,& si q.d.ff.de vsufr.vbi etiã latè interdũ serui
4 dicuntur habere dignitatẽ.¶†In gl.prima,ibi:nõ dẽt vendi.ratio est,q̃a fuga censetur esse q̃dã species libertatis cũ tunc non sit in p̃tãte alicuius. ff. de edil. edi.l.q̃d sit fugitiuus.§. idẽ posset tñ dici,q̃ est spãle in seruo ecclesiæ.vt possit vendi ẽt,dũ est in fuga . & sic põt intelligi hic.facit,qđ no.gl.in l.fugitiui. allegata in gl.tangit rõnem q̃.s̃.dixi. illud aũt est certũ , q̃ ẽt a quolibet põt vendi,dũ est in fuga si non vendatur pure,sed sub conditione si cõprehendat̃.& q̃ tũc demũ,cũ fuerit apprehensus procedat vẽditio.l.j. ff. ad l. flauiã de plagia . non p̃hibet̃ tñ agi actione cõi diui.vel fam.ercisc.pro seruo posito in fuga.l. arbor. §.iudex.ff.communi diui.¶ In gl.fi.ibi:in seruis minoris.& de illa dixi in præcedenti.

SVMMARIVM.

1 *Dictio,præsertim,ponitur pro maximè.*
2 *Canonicus põt esse delegatus apostolicus si habeat canoniam,& prębendam.*
3 *Dispositum in dignitate non habet locum in præbenda, nisi aliud exprimatur.*
4 *Permutatio beneficiorum debet capere principium a potestate, & arbitrio superioris.*
5 *Permutatio beneficiorum debet fieri ex causa necessaria.*
6 *Permutatio beneficiorum debet fieri ex officio Episcopi.*
7 *Permutatio præbendarum facta præcedente pactione tanquam simoniaca non valet.*
8 *Permutare,an possint beneficiati sine tutoris autoritate.*
9 *Annexa spiritualibus quæ dicantur.*
10 *Permutandi practica.*
11 *Permutatio quid sit.*
12 *Permutari possunt omnia beneficia quæ habent titulum.*
13 *Permutari non potest beneficium commendatum cum intitulato.*
14 *Permutari,an possit hospitale cum hospitali, vel beneficium cõmendatum cum commendato.*
15 *Permutari, an possint beneficia vnita cum beneficio alio,quòd quis habet in titulum.*
16 *Permutatio non habet locum in ecclesia non habente certum numerum canonicorum,& præbendarum.*
17 *Obligatio extinguitur, quando vnus duorum correorum qui erant p̃ eodem debito insolidum obligati soluit: & sic non põt sibi cedi actio per creditorem.*
18 *Conferri non possunt beneficia ex causa permutationis renuntiata,nisi permutare volentibus.*
19 *Permutari,an possit beneficium ecclesiasticum cum illo qui non hẽt beneficium,sed expectat.*
20 *Permutari,an possit beneficium pingue cum tenui.*
21 *Permutare,an possit habens beneficium cum titulo cum tenente beneficium de facto,& non habente titulum.*

Væsitum. Præbendæ pacto p̃cedẽte permutari nõ p̃nt.põt tñ Ep̃s ex cã de loco ad locũ permutare p̃sonas. h.d. ¶Et in prima ponit q̃õ. ¶ In sc̃da q̃õnis solo distinguens modũ licitũ ab illicito.secunda ibi:gñaliter.¶In tex.ibi: interdũ.supple: & nil dr̃ ibi de p̃mutatione p̃bendarum : & sic poterat dubitari , an illa esset similitudo p̃hibita . an vero intelligeret
1 permissa.ex quò ibi de illa.in l.dicebat.¶Itẽ ibi. † p̃sertim,expone.p̃maximè.facit,qđ hr̃ in c.illo vos.j̃. de pig. & intellige non interueniente autoritate superioris,q̃a non est licita permutatio. talis etiam nõ
2 p̃cedente pactione aliqua.¶†Not. ex text. primo,q̃ aliud est dignitas.aliud p̃benda.& sic, licet canonicus habeat p̃bendã nõ per hoc dr̃ habere dignitatẽ , põt tamẽ esse delegatus apostolicus si hẽat canoniã, & p̃bendã cathedralis ecclesiæ : licèt non habeat di-
3 gnitatẽ in c.statutũ.de rescri.in vj.¶Itẽ no.q̃ † dispositũ in dignitate non videt̃ hẽre locum in p̃benda,nisi aliud exprimat̃.vt hic vr̃ colligi iũcto.c.maioribus.

s̃.de p̃bẽ.& sic colligit in eff.ctu.d.Ant. Sed do.Pet. de Ancha.hic colligebat c̃triũ,videlicet, q̃ dispositũ in dignitate quo ad cõmutationẽ ipsarũ dignitatum habeat locũ etiã in cõmutatione p̃bendarũ. Et istud notabile satis procedit hodie post istud cap. sed añ hoc capitulũ erat dubiũ an idẽ esset dicẽdum in cõmutatione p̃bẽdę,qđ dicebat̃ in cõmutatione dignitatum.tñ satis puto,q̃ istud capitulũ emanauerit ad declarandũ hoc dubium.tñ etiam si non emanasset, idem erat dicendum,q̃ eadẽ ratio in cõmutatione p̃bendarũ q̃ erat in cõmutatione dignitatum. Nam sine autoritate superioris neutrũ debebat fieri posse, cũ bñficia ecclesiastica quæcũq; sint non p̃nt obtineri sine canonica instõne.de reg.iur.in c.j.li.vj.& sic si non p̃nt partes sibijpsis titulum cõferre . sed oportet legitimè habeant a superiore.facit,qđ hr̃.s̃. de insti.
4 c.iij.& eo.tit.in c. fi.¶†Item not. q̃ permutatio non debet capere principium in beneficialibus permutantibus. sed a potestate , & arbitrio superioris.facit, qđ hr̃.j̃.eo.c.pe.Nã reprobat̃, tñ quin partes possint a seipsis incipere tractatum de permutãdo, dũmodo nil inter se firment:sed reponant in arbitrio superioris.vt vr̃ tex.cum glo.in cle.j.de re.permu.in ver. volentibus.& facit,quod no.Io.An.super rubri. eo. tit.
5 in addi.Spe.¶†Item no.q̃ permutatio beneficiorum dẽt fieri demũ ex causa necessaria. Idẽ tñ dicas si fit cã vtilitatis.vj.q.j.ĩ c.scias. & sic dẽt fieri ex cã necessitatis, vel vtilitatis ecclesiæ.sufficiet etiã si fiat propter necessitatem,vel vtilitatẽ permutantiũ. vt p̃bat̃ in c.pe.j̃.e.ibi.si vtilitati vtriusq; &c. ¶Dicit tñ hic Io.An.qđ in minoribus bñficijs haberi dẽt respectus ad necessitatẽ , vel vtilitatẽ ecclesiæ.licèt q̃nq; etiam posset haberi respectus ad vtilitatẽ p̃sonæ,sicut hr̃ in dispẽsatione in c.de multa.s̃.de p̃ben.& facit, qđ hr̃ in c.quorũdam.lxiiij.dist.& in c.ad supplicationẽ.s̃. de renũ.in minoribus autẽ facilius sufficit ad p̃mutationẽ,q̃ expediat vtilitati personarũ permutantium.
6 ¶†Item no.q̃ p̃mutatio bñficiorũ debet fieri ex officio Ep̃i . nã interponere autoritatẽ in p̃mutationib⁹ spectat ad Ep̃m,vel superiorẽ Ep̃o: & nõ ad inferiorem.vt est glo.notabilis in cle.vnica.de rerũ permu. & intellige,q̃ Ep̃s ex officio poterit permutare personas bñficiatas de vno loco ad aliũ dũmodo hoc faciat eis volentibus non inuitis.vt hic sentit Io.An.in verbo personas.dũ dicit.s. volentes. Nã permutatio non vr̃ fieri,nisi a volẽtibus.facit.s̃.eo.c.j.f͠m do.Flo. Hoc tñ videret̃ listandũ,nisi ex causa aliud videretur superiori.per id,quod leg.& not.in c.nisi cum pridẽ.
7 §.pro graui.& quod ibi dictũ fuit.s̃.de renun. ¶†Itẽ no.q̃ permutatio præbendarum facta præcedente pactione tanq̃ simoniaca non valet.¶Item not. q̃ sicut pactio in meris spiritualibus inducit simoniam. ita etiam in annexis spiritualibus.facit quod habetur.s̃. de iudi.in c.quanto. ¶Item potes notare, quòd vbi procedit conuentio de permutando vitiatur permutatio sequens:quia intelligitur tacitè repetita in permutatione postea sequenti.per id,quod hr̃ in l.quędam mulier.cum ibi notatis per glo.ff.de rei ven. & ideo cum pactio, seu cõuentio facta permutãdo bñficia quę hñr in titu.vt hic patet merito vitiatur permutatio,& postea sequens,q̃ vr̃ p̃cedere etiã si Ep̃s qui permutationi autoritatẽ præstat ignorauerit cõuentionẽ per id,quod hr̃.j̃.e.cũ olim. & ibi etiã hoc tenet do.Pet.¶Item potes notare, quòd maioris efficaciæ est autoritas iudicis , q̃ conuentio partium in beneficijs quæ tenentur in titulum.& ratio est,quia bñficiati nõ dicunt̃ dñi,sed procuratores.j̃.de dona. in c.cæterũ.& facit,quod dicetur infra c.proxi. & c.

cum olim, cū ibi notatis. Autoritas aūt iudicis vr̃ tol
lere omne vitium.ar.l.furti.§.qui iussu.ff. de his qui
no.infa.qđ est intelligendum,qñ non præcedit con-
uentio partium.per id,qđ.s̃.dixi. ¶ In gl.j.ibi:& etiā
diuisio.istud verbū,diuisio,fuit additio quę fuit facta
ideo,q̃a gl.si illud verbū non esset positū voluisset ẽt
commutationē p̄bendarū fuisse prohibitam in cōsi-
lio Turon.qđ nō esset verum,q̃a ibi solum prohibet
diuisio p̄bendarum, & nil dicitur de p̄mutatione p̄-
bendarū.& pro tanto emanauit istud cap. ¶ In gl.fi.
in fin.vt ibi patet, qñ quis in vno loco non moratur
sanus potest trāsferri ad aliū locū vbi possit sanus mo
rari. & similiter etiā vbi in vno loco pōt magis profi
cere q̃ in alio etiam tunc potest fieri mutatio.facit,ꝙ
inferius dicetur.& qđ no.Io.An.in addi.Spec.super
rub.huius ti.& pōt poni exemplū, qñ bonus theolo-
gus habet ecclesiā in rure:& presbyter qui est bonus
agricultor habet ecclesiam in ciuitate quæ magis in-
digeret bono theologo. vnde hoc casu suadere vr̃ p̄-
mutationem fieri nedum vtilitas ecclesiarū,sed ẽt p̄-
8 sonarum. ¶ † Extra gl.p̄t opponi,ꝙ possint benefici-
ati qñq; sine superioris autoritate permutare præben
das:vt quia sunt præbendati in eadem ecclesia : quo
casu per permutationem non videtur,seu dicitur fie
ri alienatio.per id,quod habetur in simili.in l. vnum
ex familia.ff.de leg.ij.& qđ no.per gl.in c.cum apo-
stolica.s̃.de his,quæ fiūt a præla. in ver. reuocare.In.
hic vr̃ soluere, ꝙ istud,quod hic dicitur debet intelli
gi de præbendis diuersarū ecclesiarū.vel etiam eius-
dē,qñ censentur diuerso iure: vt q̃a vna deputata est
vni officio:puta,cantori.alia alteri officio.vel vna ha
bet onus sacerdotij annexum:alia non.facit qđ habe
tur.s̃.de præbē.in c.significatum.secus dicit si essent
deputatę eidē officio.vel altare haberet simile onus,
quia tunc poterunt habentes tales præbendas inui-
cem permutare.& intellige,ꝙ dixi eidem officio.i.si-
mili.vtraq; est deputata officio cantoris.& sic plures
sunt cantores in ecclesia.& sic transit Inn.hic,videli
cet,ꝙ vbi sunt præbendæ eiusdem ecclesiæ q̃ non cē-
sentur diuerso iure, ꝙ possunt tunc sine autoritate
superioris permutari.& ratio esse pōt,quia non vide
tur quodammodo fieri alienatio,ex quo fit in alio si
mili de ecclesia.per id,quod hr̃ in d.l. vnum ex fami
lia.Host.tñ dicit,ꝙ propter connexitatem,quam hēt
canonia cū præbenda.facit,qđ hr̃ in c.cum M.ferra-
riensis.cum ibi no.per glo.s̃.de consti.& in c.si quis
obiecerit.j.q.3.tutius est semper facere permutatio-
nem autoritate superioris propter periculum simo-
nię.Et hoc dixit d.Ant.hic esse tenendum Io. de lig.
vt refert.do.Pe.in c.fi.j̃.eo.in tracta.permutationis,
quem ibi ponit in ij.col.tenet,ꝙ nedū tutius est sem-
per facere permutationem præbendarum autoritate
superioris : sed etiā de iure aliter fieri non debet s̄m
eum p̄p connexitatem, q̃ habet præbenda cū cano-
nia.d.c.cum.M.cum ibi no.& per id,ꝙ hic dicitur in
ver.p̄sertim.d.Flo.hic vr̃ cōcordare opi.Nam dicit,
ꝙ si permutentur p̄bendę hoc est p̄dia p̄bendarū pōt
p̄cedere dictum Inn.illa prædia constituit in tempo
ralitate.facit,qđ hr̃ in c. seq. secus si permutarent p̄-
bendę,hoc est tituli præbēdarū.nā tales sunt spiritua
les.s̃.de preben.in c.dilecto.& ideo tunc opus est,vt
faciat autoritate superioris scđm ꝙ hic dr̃. & hęc opi.
9 satis vr̃ rōnabilis.¶ † Vlterius q̃ri pōt q̃ dicant anne-
a xa spūalibus.a dic ius p̄ronatus.j̃. de iud.in c.q̃to. &
ius funerandi.s̃.de sepul.in c.fi.& intellige, ꝙ hic dr̃
de annexis spiritualibus procedere,qñ intātum sunt
annexa, ꝙ non p̄nt separari a temporalibus, sed vbi
possent separari : tunc ex puris temporalibus cadere

a Annexa spūalibus. Add hic. d. And. Sic.in 3.co.ver. q̃ autem dicatur.nu.6.

10 posset permutatio.vt patet in c.seq.¶ † Itē q̃ri pōt de
practica permutandi. dicunt quidam, vt etiam tāgit
Inn.ꝙ fieri poterit hoc modo: quia clericus debebit
porrigere supplicationem Episcopo hoc modo,cum
in tali ecclesia,q̃ habeo non possim securę morari p̄p
inimicitiam, vel p̄p aeris qualitatē mihi bene nō cō
formē supplico, vt alteri prouideatis de mea ecclesia
& mihi de alia.posset etiā dicere aliter hoc modo:cū
mihi vtilius esset esse in ecclesia quam habet talis,&
sibi vtilius esset esse in mea.Iō supplico, vt vobis pla
ceat nos permutare.& hęc practica satis posset susti-
neri.Io.An.tñ dicit,ꝙ pro maiori cautela practicauit
& practicabat,ꝙ deberet principiari p̄mutatio a supe
riore hoc modo. Reuerendus ac venerabilis in Chri
sto pater d.talis Eps̄,&c.Cōsiderans, ꝙ talis clericus
se vtilius haberet in tali ecclesia:& talis in tali p̄pter
talem causam quam pōt exprimere.requisiuit dictos
clericos, an vellent consentire permutationi facien-
dę.& quia rñderunt se cōtentari. ideo tale de tali ec
clesia transtulit ad aliā ecclesiam, & ecōtra talē ad ta
lem recepta resignatione ab vtrolibet cuilibet con-
tulit ecclesiam.de qua est prędictum.facit,qđ legi.&
no.in cle.vnica.hoc eo.ti.& qđ no.plenè per Io.An.
in add.Spe.eo.ti.super rubrica.An aūt sufficiat inter-
uenire in permutatione consensum, & autoritatē so-
lius Epi,qñ permutantes consentiunt.dicit, ꝙ sic s̄m
Io.An.si collatio spectat ad Epm tm̃: secꝰ si spectaret
ad capitulū,vel ad eum,& capitulum simul: q̃a tunc
requireretur etiam consensus capituli.per id, qđ hr̃
in c.ad hoc.s̃.de offi.archi.& in c.fi.de maio.& obe.
& j̃.de reg.iur.in c.ꝙ oēs.lib.vj. quinimo si esset bñfi
cium patronatum vr̃,ꝙ etiam requiratur ꝯsensus pa-
troni,qñ fit permutatio.vt no.gl.in c.j.j̃.eo.interpo-
nere tñ autoritatē permutationi spectat ad Epm, &
non ad inferiorē Epo.vt dixi.s̃.& no.gl. in d.cle.vni-
11 ca.eo.ti.¶ † Vlterius est aduertendum,q̃a d. Flo.hic
pro declaratione decre. & materiæ quærit de aliqui-
bus.Nam primo quærit quid est permutatio.Rñdet,
ꝙ permutatio generaliter sumpta est rei propter rem
breui conuentione facta traditio.facit, qđ hr̃ in l.ex
placito.C.e.ti.& in l.j.ff.de rerū permu.& per Azo.
in summa.illius ti. p̄mutatio aūt beneficiorū est duo
rum beneficiatorum vnius in alterum beneficiorum
12 facta per superiorem translatio,& econtra. ¶ † Scđo
quærit quæ beneficia possunt permutari. Respōdet,
ꝙ omnia quæ habentur in titulū beneficij. vt hic pa-
tet.j̃.eo.cum olim. & intellige autoritate superioris
non præcedente conuentione.per ca,quæ.s̃.dixi.sed
titulus beneficij non potest permutari cum alio iure
etiam spirituali.puta cum iure funerandi,vel decimā
di.facit,qđ no.gl.in cle.vnica.e.ti. in ver.beneficia.
Ex hoc infert, quòd titulus beneficij non poterit p̄-
mutari cum hospitali, qñ hospitale non est collatū in
titulū.sed tanq̃ bono viro,vt fieri pōt,vt habetur cle.
q̃a contingit.ver.vt aūt.de relig.do.secus si esset col-
latum in titulum.qđ fieri p̄t.vt probatur in d.cle.q̃a
contingit. nam tunc bñ posset habens hospitale in ti
tulū permutare cum habente aliud bñficium eccle-
siasticū,q̃a diuersitas qualitatis beneficiorum vr̃ im-
pedire p̄mutationē.j̃. eo. cum olim.vbi permutabat
p̄positura cū archidiaconatu.dicit tñ d.Flo.hic.ꝙ Fe
de.de senis in suo tractatu p̄mutationum vr̃ simplici
ter tenere,ꝙ si clericus hēat hospitale, ꝙ poterit per-
mutare cum illo ecclīastico beneficia.¶ Sed contra-
riū s̄m eū tenet Lapus in apostillis sup̄ tractatu.& ẽt
Alex.de antilla qui diu legit in studio Paduę. sic̄ te-
nebat contrarium in repetitione.c.vnici.j̃.eo.lib.vj.
Sed ipse.d.Flo.dicit. verius esse, qđ primo loco di-
ctum

ctum est. videlicet, vt distinguatur, an clericus habeat hospitale in titulum, & tunc possit permutare cũ alio bñficio ecclesiastico. An vero sit ei concessum tanq̃ bono viro. & tunc non possit. nam etiã taliter põt cõcedi laico hospitale. vt patet in dicta cle. q̃a cõtingit.
13 ¶†Per prædicta etiã infert, ꝙ bñficiũ cõmendatũ nõ poterit permutari cũ bñficio intitulato. licèt aliqui in hoc varient. pro hoc allegat, q̃a commenda nõ est propriè titulus bñficij: cũ tituli beneficiorũ conferãtur imperpetuum donec viuant. de filijs presby. in c. veniẽs. & ibi no. & ꝓbaẽ in c. pastoralis. vij. q. j. & lv. dist. in c. præcepta. cõmenda vero fit ad tps. vt patet
14 in c. nemo deinceps. de elec. in vj. ¶†An autem hospitale cum hospitali, vel bñficiũ cõmendatũ, cum alio cõmendato possit permutari. non tangit hic do.
15 Flo. dicã in c. fi. j. co. ¶†Per prædicta etiã infertur, an bñficia vnita possint ꝑmutari, cũ bñficio alio, qđ q̃s habet in titulũ: & cõcludit, ꝙ nõ: q̃a per vnionẽ extinguũtur tituli, vt leg. & no. per. c. j. s̃. ne sede vacante. & facit, quod hr̃ in c. cum accessissent. de consti. & iõ non possunt permutari iure tituli: sed iure proprietatis sic prout permutanẽ aliæ res ecclesiarum. vt ꝓba-
16 tur. j. in c. proximo. ¶†Per prædicta etiam infert, ꝙ in ecclesia non habente certum numerum canonicorum, & præbendarũ non habet locũ in talibus canonicatibus, & præbendis permutatio: q̃a tituli tũc extinguuntur per renuntiationem, & reereantur de nouo per collationem. s̃. de præben. in c. dilecto. Refert tñ hic do. Flo. Collectariũ dixisse cõtrariũ ex eo, q̃a qñ talia bñficia renũtiãtur ex cã ꝑmutationis nõ extinguuntur tituli. ar. l. Modestinus. ff. de solu. Sed certè, vt dicit do. Flor. illa. l. hoc non probat. nã cum aliter declarat prima facie põt induci ꝑ Collec. inq̃-
17 tũ ibi dicitur, ꝙ † vbi vnus duorũ correorũ qui erant insolidũ obligati pro eodem debito: soluit simpliciter creditori extinguitur obligatio. & sic nõ põt cedi actio per creditorẽ ille qui soluit. secus qñ conuenisset volens soluere anteq̃ soluat cum creditore, ꝙ sibi deberet cedere actionem. Nã tunc, ex quò solutio fit præcedente dicta conuentione per solutionẽ nõ tolleretur actio, & poterit cedi per creditorem ipsi qui soluit. & sic idem videretur dicendũ in casu prędicto qñ renuntiatio fit causa permutationis, vt tunc tituli non extinguanẽ per talem renuntiationẽ. ¶Sed potes dicere, ꝙ aliud est in casu. d. l. Modestinus: ex eo, q̃a ibi erat in ꝑtãte patris facere, ꝙ nõ extingueretur obligatio qñ hac intentione soluebat, vt non extingueretur, sed in casu proposito non erat in ꝑtãte renuntiantis facere, ꝙ non extingueretur titulus ꝑ renuntiationem. per ea, q̃ hñr in d. c. dilecto. ideo ibi secus. ¶Iuxta prædicta quærit do. Flor. q̃d si impetrasti certum bñficiũ. puta archidiaconatũ talis ecclesię qñ vacaret. poterit ne archidiaconatus ille anteq̃ vacet cũ alio permutare nõ obstãte impetratione tua.
18 vr̃ ꝙ sic per c. vnicum. j. eo. in vj. vbi dicir̃, ꝙ † bñficia renũtiata ex causa ꝑmutationis cõferri nõ possunt, nisi permutare volentibus etiã si sint aliqui expectantes autoritate apostolica. Cõtrariũ tenuit Alexander de Antilla, vt hic refert d. Flo. dicens, ꝙ c. vnicũ pręallegatum loquiẽ in eo q̃ gñaliter impetrauit primum beneficiũ vacaturũ. nã tũc licèt nõ ꝯsequatur beneficiũ resignatũ causa permutationis ipse q̃ impetrauit primũ vacaturũ poterit tamẽ ꝯseq̃ aliud. Sed qñ q̃s impetrauit certũ beneficiũ nõ ꝯtingit in casu ꝓposito, si ab illo excluderet annihilaretur eius gr̃a. iõ tũc non haberet locum. d. c. vnicũ. & est notabilis, & singularis limitatio ad illud. c. iõ illã tene mẽti. ¶Cõtra tamẽ illã facit, q̃a qñq; q̃s impetrauit primũ vacaturũ statim, cũ vacat aliqđ ꝑinde est acsi illud impetrasset. vnde dicimus, ꝙ tale rescriptũ est speciale. sed incertũ. vt no. in c. ex parte. el j. s̃. de offi. deleg. & in c. j. ad fi. s̃. de rescri. dicit do. Flor. ꝙ hoc ꝯrĩu valde vrget. nec vr̃ illud ꝯsiderasse Alexãder: tamẽ sibi placet dictum Alexandri, ꝙ s̃. posui: ex eo ꝑcipuè, q̃a c. vnicũ. j̃. eo. in vj. deuiat a regulis iuris cõis, & fundar̃ sup ꝑ æquitate. vt ibi dr̃. & aliud dicendũ foret de iure si illa decre. non emanasset. & iõ non dẽt trahi extra casum suũ per regulã, q̃ a iure. de reg. iur. li. vj. & sic. d. c. j. non habebit locũ quãdo quis impetrauit certũ beneficiũ. sed solũ, quando impetrauit primũ vacaturum, qđ est singulariter notãdum, vt prædixi. tangit etiam nunquid plura beneficia poterunt cũ vno permutari. & concludit, ꝙ sic per id, qđ leg. & not. in c.
19 venerabilis. & ibi hoc tenet Io. An. s̃. de excep. ¶†Itẽ quęrit nunquid possit beneficiũ ecclesiasticũ permutari cũ illo q̃ nõ hẽt beneficiũ, sed expectat. & sic nõ hẽt ius in re; sed ad rẽ. facit, qđ hr̃ in c. pe. de rescrip. in vj. & tenet post Fede. ꝙ non, pro hoc facit licèt ipse non alleget, quod hr̃ in c. vnico. j̃. eo. in vj. vbi permisit permutari beneficia sua ipsorum permutantiũ & sic videẽ ꝙ requiratur vtrũq; permutare volentiũ habere ius in re. aliàs nõ ꝓcedat permutatio, si alter habet ius in re, & alter ad rem. & hoc etiam vr̃ ibi velle Io. And. in nouella. facit etiã qđ hr̃ in extraua-
20 ganti, sed sedes apostolica. Ioã. xxij. ¶†Itẽ etiã q̃rit nunq̃d bñficiũ pingue possit ꝑmutari cũ tenui. Rñdet, ꝙ sic licèt aliqualiter sit suspicio fraudis. ꝑ id, qđ leg. & no. in c. quod verisimile. s̃. de ꝑsumptionibus.
21 ¶† Vltimo quærit, an habens beneficiũ cum titulo possit permutare cũ tenente beneficium de facto, & non habente titulum. & concludit, ꝙ non, quia dans id, quod non habet non põt permutare d. c. venerabilis. & l. j. ff. eo. & iõ hoc casu, si a principio hñs titulũ ignorauit illũ, cũ quo ꝑmutauit hr̃e titulũ, si postea ex postfacto ꝯstat sibi de nõ titulo illiꝰ poterit reuerti ad suũ beneficiũ. per id, qđ hr̃ in c. si de beneficio. de præben. in vj. In cuius. c. intellectu se inuoluit. Alex. vt refert do. Flo. Sed ipse dicit, ꝙ illud. c. debet intelligi vbicunq; subest ratio probabilis ignorãtię. nam dictũ. c. fingit acsi beneficium non fuerit renuntiatum. vt ibi etiam patet. & ibi ẽt tangit Arch. & iõ poterit ignorans probabiliter redire ad suum beneficium propria autoritate quando videt ꝙ nõ potuerit perfici permutatio, ex quò ille nõ habebat ius, secus si non subesset ratio probabilis ignorantiæ, quia tũc imputatur renuntianti. & ideo potest alij libere conferre, & non põt redire ad illud. & iste est verus intellectus. c. secundum eum. Quid autẽ si quis haberet ius in beneficio. sed illud non possideret, an poterit cum alio permutare. d. Flo. hic non tangit, dic ꝙ sic, vt dicam. j̃. eo. in c. fin. & ibi hoc etiam tenet. do. Pe. satis est enim, ꝙ habeat ius in beneficio, vt teneat permutatio. licèt non habeat possessionem. & de materia plenè dicetur in dicto. c. fin. j̃. eodem. & aliquid tetigit. domi. Anto. in c. cum olim, & plenè per Fede. in suo tractatu permutationis.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia conuentualis potest habere parochialem ecclesiam sibi subiectam.*

2 *Ius spirituale cum spirituali potest permutari quando permutatio fit ratione proprietatis, & non respectu tituli.*

3 *Permutatio temporalium, & spiritualium simul facta hinc, & inde seu vicissim debent in permutatione spiritualia restringi ad spiritualia, & temporalia ad temporalia.*

4 *Permutari potest vna ecclesia, si talis commutatio tendat ad commodum ecclesiarum permutare volentium.*

5 *Ecclesiæ quæ debent permutari, si non sunt æquales potest per additamentum p cuniæ minoris pretij adæquari.*
6 *Contractus super rebus spiritualibus debet esse distinctus a contractu qui fit super rebus temporalibus.*
7 *Vtile per inutile vitiatur quando non possunt separari.*
8 *Ecclesia cum calice, an possit commutari.*
9 *Autoritas superioris requiritur, quando vna ecclesia permutatur cũ alia iure proprietatis.*
10 *Munus a manu dicitur.*
11 *Venditio non habet locum in spiritualibus.*
12 *Spiritualia pura non transeunt cum vniuersitate temporalium.*

a Ecclesiæ. Eodem modo summãt hoc ca. do. Abb. & do. And. Sicu. Et ad materiã huius. c. adde quæ dicuntur in auth. sed & permutare. C. de sacrosan. eccle. & ibi per oẽs scribentes, cum authẽ. sequenti.

a D quęstiones. Ecclę^a iure ꝓprietatis possunt adinuicẽ ꝑmutare. possessiones etiam ipsarũ permutari pñt. & ꝓ minus valẽtibus pretium suppleri. h. d & est cõis diuisio, & rñsio. scd̃a ibi: fidemus. ¶† Nota primo, ꝙ ecclesia cõuentualis põt habere parochialẽ ecclesiã sibi subiectã. qđ procedit ẽt si ecclesia cõuentualis sit regularis. per id, qđ legi. & no. in c. de monachis. s̃. de p æbẽ. ¶† Not. scd̃o, ꝙ ius spirituale cũ spirituali potest ꝑmutari, qñ permutatio fit ratione proprietatis, & non respectu tituli: nec committitur tũc simonia: licèt interueniat conuentio. & per hoc patet, ꝙ ad excusandum vitiũ simonię non requirit̃ tunc autoritas superioris: sed benè reqritur ad finem, vt permutatio sit valida, cum per eã fiat alienatio iuris ecclesiæ. & sic requirit̃, ꝙ interueniat autoritas superioris ĩ aliqua alia alienatiõe. ꝑ id, qđ habet̃ in c. sine exceptione. xij. q. ij. & similiter põt permutari res tpalis vnius ecclesiæ cũ re temporali alterius ecclesiæ. nec vitiabitur ꝯ̃tus, si detur pecunia ex altera parte habito respectu ad temporale ad finẽ reducendi ꝑmutationẽ ad qualitatẽ. ¶† Itẽ nota ꝙ vbi fit ꝑmutatio temporalium, & spiritualiũ simul hinc, & inde, seu vicissim debẽt in ꝑmutatione spũalia restringi ad spiritualia: & tẽporalia ad tẽporalia. aliàs si tẽporale respiceret spũale, vel econuerso, contractus vitiaretur velut simoniacus. Quis aũt sit intẽtus literæ, dum dicit, ꝙ ꝯ̃tus non debent permisceri. dic, vt voluit Inn. & do. Anto. post eũ, ꝙ põt esse duplex intellectus, vnus ꝙ ꝯ̃tus non debẽt simul ꝑmisceri: sed separatim fieri. puta primo sup spũalibus. scd̃o super temporalibus. & sic nõ sunt eodẽ tpe cõmiscẽdi ne videant̃ hr̃e spẽm simonię. Alius põt esse intellectus, ꝙ ꝯ̃tus non debent cõmisceri, vt sic tẽporalia respectiuent̃ ad tẽporalia. vel econtra, q̃a tũc esset vitiũ simoniæ. sed solũ debet respectiuari, seu referri spũale ad spũale. & tẽporale ad tẽporale. ¶† Itẽ no. ꝙ vna ecclesia põt cũ alia cõmutari, si talis cõmutatio tẽdat ad cõmodũ ecclesiarũ ꝑmutare volẽtiũ. & satis cẽset̃ versari cõmodum, si vtraq; ecclesia quę commutatur est magis alteri principali ecclesiæ, quã suæ principali vicinę. vicinos enim fundos sępe ẽt. s̃. iustam ęstimationẽ interest nostra acquirere. l. si cui fundus. ff. de leg. ij. & ideo censetur permutatio in dicto casu fieri ꝑ ꝑ vtilitatem ecclesię. & per ꝯñs est ꝑmissa. xij. q. ij. sine exceptione. ¶† Item nota remẽdiũ qñ res quæ debent permutari non sunt æquales. Nã põt per additionem, seu additamentum pecuniæ minoris pretij adęquari. & ꝓpter hoc præsertim fuit inuentus vsus pecunię. l. j. ff. de contrahẽ. emp. ¶ Itẽ no. ꝙ in permutationibus ecclesiarũ contractus non fit cũ ipsis ecclesijs subiectis. sed cum illis q̃bus sunt subiectæ. Nam ipsarum ecclesiarũ dominantiũ accedente consensu, & autoritate superioris permutatio est efficax. vt hic patet. facit. s̃. de transa. c. ꝑterea. & s̃. qđ me. cã. c. pe. & sic vr̃ ꝙ ecclesia subiecta sola domini, seu principalis ecclesiæ voluntate in aliã ecclesiã transferri põt. Cõtra hoc tñ facit. & fm do. Pe. l. inuitus. ff. de fideicõ. liber. vbi subditus vnius nõ põt ꝑ dominũ ipso inuito degradari. & sic residet do. Pe. q. non soluit contrariũ. Potes dicere, quòd in ꝯtrario est subditus qui habet nolle, & velle. ideo eius exigitur ꝯsensus. ꝑ id quod ibi hr̃. & qđ no. Cy. in l. j. C. de noua. & ꝑ Bart. in l. ij. §. j. ff. solu. ma. Hic aũt ecclesia subdita non habet aliquẽ q. sibi pręsit, nisi ipsum qui præest ecclesiæ principali cui ipsa ecclesia est subiecta. Ideo non est alius cuius consensus debeat reqri. & per hoc vr̃ posse dici, ꝙ si ecclesia subiecta haberet specialẽ rectorem: licèt certo respectu esset subiecta alteri ecclesiæ, ꝙ tunc non posset fieri, nisi ẽt interueniat consensus rectoris ipsius ecclesiæ subiectæ. ꝑ id, quod hr̃ in dicta. l. inuitus, & in alijs iuribus superius allegatis. ¶† Item nota, quòd cõtractus super rebus spiritualibus debet esse distinctus a contractu qui fit super rebus temporalibus ipsarum ecclesiarũ, ne ecclesia quæ est res spiritualis videatur cõcedi pro tẽporalibus, in habẽtibus enim symbolum. idest similitudinem facilior est transitus. l. in rem. §. itẽ si de quacunq;. ff. de rei vendi. vnde dicunt quidã, quod ecclesia poterit permutari, cum decima, vel calice, cum vterq; sit spirituale. hoc tñ non placet Vincen. quia dicta mobilia, licèt sint spiritualia tẽporaliter possunt æstimari saltem per conflationẽ ipsarum. xij. q. ij. c. aurum. & C. de sacrosan. eccl. l. sancimus. cũ ibi notatis. non ita in ecclesia etiam terremotu diruta. q̃a solum remanet religiosum. l. pacta. §. res sacra. ff. de cõtrahen. emptio. ¶† Item nota, quòd cõmistio hic habet vitiare cõtractus. & ideo, q̃a vtile per inutile vitiatur qñ nõ possunt separari. j̃. de reg. iur. in c. vtile. lib. vj. & ꝑ Barto. in l. si lege. §. vltimo. ff. de fideius. & subdit hic do. Pe. quòd vbi ꝯ̃tus conficitur ex duobus quorũ vnũ reddit ipsum ꝯ̃tum validum inspiciamus id, quod nocet, & nõ id, quod prodest. ad qđ allegat. l. si vir. & quod nota. per Bar. ff. ꝓ donato. & facit, quod ibi no. in l. si spõsus. §. si maritus. & §. gñaliter. ff. de donationibus inter virũ, & vxo. Sed certè in d. l. si vir: probatur oppositũ, q̃a ibi inspicit̃ id, qđ ꝓdest, & nõ id, qđ nocet. vt ibi patet, sed põt dici, vt tãgit Bart. quod illud ibi, ideo est, q̃a illud qđ prodest offuscat id, qđ nocet. vbi autẽ non offuscaret: tũc dẽt attendi, an possit vnũ ab altero separari, vt tunc fiat separatio. l. relegato. ũ. §. fin. ff. de inter. & releg. aliàs inspiciat̃ id, qđ nocet. l. eleganter. §. vlti. & fi. ff. ad Sille. ¶ In gl. ij. ibi. c. nemini. ꝑ istud ca. dicebant q̃dam, quòd † ecclesia potest commutari, cum calice. sed istud non placet Vincen. vt dixi in notabilibus. nec obstat. c. istud, q̃a hoc non probat si benè inspiciat̃. vt ibi patet. ¶† In ea. gl. ibi: autoritate superioris. intellige gl. sane, quod requiritur autoritas superioris, qñ permutatur vna ecclesia cum alia iure ꝓprietatis ad fi. vt valeat permutatio. nõ aũt ad finẽ excusandi vitiũ simoniæ, si permutatio fiat pręcedẽti conuẽtione partiũ, q̃a hoc casu nullũ cõmittit̃ vitiũ simonię, licèt ꝑcedat conuentio, ex quo spirituale, cũ spirituali permutat̃. & fit iure ꝓprietatis, vt etiã tetigi in notabilibus. ¶ In ea. glo. ibi: non põt ex permutatione. expone. i. ex ꝯtractu permutationis facta per ꝯuentionẽ bñficiatorũ. vt patet in c. ꝑcedẽti. nam requirit̃ quòd fiat ꝑ collationẽ supioris. vt ibi patet. & in cle. vnica. hoc eo. ti. ¶† In ea. gl. ibi: munus a manu: supple ex cõuentione partium datur vnum bñficium, vt aliud habeat̃. facit, qđ hr̃ in c. sunt nonnulli. j̃. q. j. & ꝑ hoc, qđ dixit gl. vr̃ posse solui cõtrarium de. c. ꝑce. & istud non põt dici, quòd ibi loquit̃ de permutatione, quę

ne quæ fiebat in beneficiũ,seu in titulũ.hic de illa q̃ fiebat in ꝓprietate,quæ facilius tolerat a iure.argu. corũ,quæ hñr in c.j.s̃.de conces.preben.iuncto.c.cõ sultationib⁹.j̃.de don.& facit,qđ hr̃ ĩ c.cũ q.de eo q. mit.in pos.li.vj.vel pt dici scđo,ꝙ ibi loqt̃ de ꝑmuta tione ꝑsonarũ quã ipse personæ nõ possunt facere. vtpote allegatę ipsi bñficio . facit, qđ hr̃.s̃.de renun. admonet. hic autẽ loquit̃ de permutatione rerũ quæ põt fieri a dñs.l.j.C.eo.ti.¶Sed aduerte, dices tu si- cut est munus a manu qñ ex cõuentione partiũ per- mutat̃ bñficium in titulũ cũ alio : ita vr̃ ꝙ dicat̃ esse qñ permutat̃ ecclesia vna cũ alio ratione proprieta- tis. & sic videtur ꝙ etiam tunc conuẽtio partium sit ꝓhibita.potes dicere, ꝙ ius magis abhorret dictã cõ uẽtionẽ in permutatione q̃ fit in titulũ q̃ illã q̃ fit in ꝓprietatem:q̃a per ꝑsonã daretur ingressus vitiosus ad obtinendũ beneficiũ:ꝙ non cõtingit in scđa per- mutatione:facit,qđ hr̃ in d.c.cũ qui. & ꝑ ṗdicta ha- bes vnã rõnẽ quare aliud in ꝑmutatione, q̃ fit ĩ titu lũ q̃ in ꝑmutatione q̃ fit ĩ ꝓprietatẽ.d. vero Ant.hic assignat aliã rõnẽ.nã dicit,ꝙ ex ꝑmutatione ecclesia- rũ iure ꝓprietatis nõ agit̃ de aliquo iure spãli crean- do.sed đ eo,qđ est de vno ad aliũ trãsferẽdo qñ dat̃ spirituale pro spirituali creando,vt ꝯtingat qñ fit rõ- ne proprietatis permutatio spũaliũ id fieri põt.secus qñ agit̃ de iure creando : q̃a ius, qđ q̃s habet in be- neficio rõne tituli non põt in aliũ transferi: q̃a alius sine noua collatione non põt habere titulũ.j̃.de reg. iur.c.j.in vj.& de insti.c.iij.& si per creationem iuris fiendã in beneficio induceret̃ pactũ esset simonia.iõ id fieri non põt . Præterea permutantes non possunt sibi inuicẽ titulum dare.s̃.c.proxi.nec a seipso q̃s põt accipere titulũ.j̃.de insti.c.fi. ¶Aliã rõnẽ diuersita- tis inter permutationẽ q̃ fit in titulũ , & illã, quę fit in proprietatẽ.ponit gl.j̃.eod.cũ olim.aliam etiã po- suit hic do.Flo.de qua inferius dicetur.¶In ea.glos. ibi:non tñ emptio.per hoc potest colligi s̃m.do.Flo. quæ potuit esse ratio dubitãdi in isto.c. & vt clarius hoc pateat dicit, ꝙ vt patere põt ex sequẽtibus in gl. Ratio dubitandi potuit esse ꝓpter duo primo, q̃a da batur pecunia.vnde non videbatur esse permutatio,
11 seu venditio. ¶†Itẽ, q̃a venditio non hẽt locũ in spi ritualibus,vt dr̃ in gl.videbatur etiam in permutatio ne quæ est vicina emptioni. vt voluit gl.circa.fi. Sed ratio decidẽdi fuit q̃tum ad primũ, ꝙ licèt hic inter- uenerit pecunia,non interuenit respectu spiritualiũ: sed respectu tẽporaliũ. vt patet ex lr̃a,iõ illud ibi nõ fuit ꝓhibitũ, cũ ẽt res temporalis eccl̃iæ possit vendi seruata forma capituli sine exceptiõe.xij.q.ij.¶Quò ad scđm ratio decidendi fuit,q̃a licèt permutatio ali quã similitudinẽ habeat cum emptione. facit,qđ di- xi su ꝑ rubri.huius titu.tñ re vera non est emptio: q̃a non est sine pretio,seu pecunia numerata.l.inter par tem.§.sine pretio.ff.de ꝯhen.emptione . ¶Sed in ꝑ- mutatione interuenit pretiũ, quia illa propriè est qñ datur species pro specie.l.j.ff.co.& dixi super rubri. & ideo nimirũ, si permittit̃ permutatio in spirituali- bus,& non venditio.¶Et subdit hic.do.Flor.ꝙ quia per scribentes nõ bene declaratur illud, ꝙ tetigit ista gl.& quare aliud in permutatione q̃ fit ratione tituli q̃ in illa q̃ fit iure ꝓprietatis ideo dicit aduertendũ, ꝙ eo casu quo ꝑmutant̃ ecclesię iure ꝓprietatis:licèt possessiones sint accessoriæ ecclesijs.tñ permutantur tanq̃ separatæ . ꝙ fieri non põt qñ bñficia ꝑmutant̃ iure tituli.tũc enim nõ hẽt locũ separatio prædicta , q̃a statim cũ titulus cõfertur intelligunt̃ collata prę- dia,& redditus bñficij, q̃a non possunt a titulo sepa- rari.s̃.de cõsti.in c.cũ . M.cũ ibi notatis. & j.q.vj.c.si quis obiecerit. Sed qñ iure proprietatis fit permuta- tio põt fieri talis separatio, q̃a ipse ecclesiæ cẽsentur tanq̃ duæ,& possessiones bñficiorũ principalium,& possessiones ipsarũ ecclesiarũ potius accedũt princi palibus bñficijs q̃ ipsis ecclesijs , q̃ iure proprietatis possident̃.nã desinunt esse tituli bñficiales.s̃.de con- sti.c.cũ accessissent.iõ sicut cũ monasteriũ põt vnũ ṗ- diũ monasterij cũ ṗdio alterius monastarij ꝑmuta- re,ita vt possessiones ecclesiarũ, q̃ sunt de mensa mo nasterij põt ipsum monasteriũ separatim ab ecclesia ꝑmutare,& sĩr ecclesiã subiectã, cũ alia ecclesia . & per hoc dicit patere rationẽ huius literæ,qđ dicit es- se subtile.¶Sed certe meo iudicio non apparet ma- gna subtilitas in dictis superius ꝑ eũ . tene tñ menti dictũ suũ, q̃a ex illo potes cõprehẽdere rõnẽ diuersi tatis ĩter ꝑmutationẽ spũaliũ q̃ fit in titulũ, & illã q̃ fit ĩ ꝓprietatẽ,al's rõnes tetigi supius , & al's tãgit gl. j̃.c.cũ olim.¶In gl.vl.ibi:cũ vniuersitate.ꝯriũ vr̃ tene re Inn.ĩ c.ex lr̃is.hic allegato:vbi dicit,ꝙ mere spũa-
12 lia.vt sunt ecclesiæ:† vel decimæ non transeunt cum vniuersitate tẽporaliũ. illud est verius s̃m.do.Flor.& vt tangit hic Io.An.& d.Ant. dictũ Inn.procedit,qñ fit alienatio in laicũ . secus qñ fieret in ꝑsonam ec- clesiasticã,q̃a tũc hẽt locũ,qđ dixit gl.nec obst.dictũ Inn.c.ex literis : q̃a ibi loquit̃ de iurepatronatus,qđ nõ est mere spũale,cũ possit etiã cadere in laicum. vt patet in c.j.& ij.j̃.de iurepa. & ideo illud facilius trã sit cũ vniuersitate, etiã si trãsferret̃ vniuersitas in lai cũ,vt ibi patet.¶Extra gl.põt quæri de duobus . pri- mo nunquid ad hoc , vt procedat detur inquantum vult fieri posse permutationẽ procedat quomodocũ- que sint subiectæ. Inno.hic dubitauit.tñ finaliter te- net,qđ sic: & sic,siue pleno iure : siue alio modo sint subiectæ dũmodo ꝑmutatio fiat de spũali ad spiritua le,& interueniat etiã consensus illorũ ad quos eccle siæ spectãt,& qui in eis ius habeãt per id,qđ hr̃ in c. pręterea.de transac.& in c.pe.j̃.quod me.cã.& j̃.de dona.in c.ꝯsultationib⁹.& in c.inter dilectos.¶Vlti mo quęri põt qñ in ꝑmutatione ab vna parte inter- uenit spẽs:ab alia parte spẽs , & pecunia,qualis dẽat iudicari talis cõtractus,an permutatio.an vero ven- ditio.dic,vt voluit Io.An.hic , & Bart.in l.Aristo.ff. de dona.& sequit̃ do. Ant.ꝙ primo inspiciendũ est, quod agit̃ inter partes. & sic erit vẽditio,si principali ter hoc agatur.& similiter permutatio si principaliter hoc agatur.si autẽ hoc nõ apparet,dicit,ꝙ si q̃titas,q̃ datur ab altera parte dat̃,vt spẽs. vt q̃a datur in saccu lo signato,& nõ numerata,erit ꝯtractus permutatio- nis.l.j.§.si pecuniã.ff.deposi.& l.si certo.ff.de leg.j. Si vero dat̃ q̃titas,& sic ad numerũ. tunc si species q̃ datur in q̃titate in valore excẽdit in ipsam q̃titatẽ. & sic est maioris ęstimationis q̃ quãtitas. tunc censebit̃ contractus permutationis, ex quò pręponderat q̃ti- tati: q̃a a cã potentiori iudicandũ est.l.quęritur.ff.de statu ho.secus si pecunia , q̃a tunc iudicabitur ꝯtra- ctus emptionis,& non permutationis. Et hęc faciũt ad q̃stionẽ q̃ posuit Bar.in d.l.Aristo.qñ ꝑ Papã da- ta est licẽtia alicui ṗlato, vt possit vẽdere de bonis ec clesię: an si vẽdat rẽ aliq̃ ꝑ certo ṗtio,& ꝑ aliqua re, simul dãda cũ ṗtio:an hoc facere potuerit. Nã vide- ret̃,ꝙ nõ,q̃a vr̃ fecisse vẽditionẽ,& ꝑmutationem:& istud nõ fuit ꝯcessum,sed sola vẽditio . Nã certè dici põt ꝯtrarium si expresse dixit, ꝙ vendebat pro tanto pretio,& pro tali re, q̃a tunc cõstat cum principali- ter fit venditio.de quo in pręallegata lege Aristo.

SVMMARIVM.

1 *Permutantes beneficia propria autoritate priuandi sunt beneficijs.*
2 *Super notorijs ferenda est sententia diffinitiua.*

3 Duo si

3 *Duo si inculpantur de communi delicto confessio vnius nō nocet alteri nec etiam sententia.*
4 *Pecunia, si ab altera partium detur iudici, vt ferat sententiam sententia est nulla: secus si detur a tertio.*
5 *Dignitates diuersæ speciei, vt præpositura, & archidiaconatus possunt adinuicem permutari.*
6 *Confessus sponte mitius punitur, quam conuictus.*
7 *In confessum ferri debet diffinitiua in causa ciuili quando confessio fuit facta præcedente libello.*
8 *Dominium rerum ecclesiæ est penes Christum.*
9 *Clerici in vita æquiparantur vsufructuario, sed in morte æquiparantur vsuario.*

a Beneficia sua. Eodē modo summant hoc. c.do. Abb. & an. Sic.

a CVm olim. ¶Beneficia sua a ꝑdere debent qui ea propria autoritate permutant.h.d. Et in prima narrat processum. In secūda diffinit.secūda ibi: cū ergo.¶In textu ibi:cōmutassent:supple,sine autoritate superioris.& sic malè,& ꝯ ius.¶Itē ibi:& ĩ.deciditur,ꝙ hoc fuit relatū ad aures Papæ. & ꝑ hoc Papa ex officio inquisiuit veritatē per modū qui.ĩ.sequitˀ. ¶Itē ibi:& præpositurā:supple,quā tenebat ex cā ꝑmutationis. ¶Itē ibi: & illū.supple,si vero.¶Itē ibi: archidiaconatu. supple,quem tenebat ex causa per-
1 mutationis. ¶†No.j.pęnā permutātiū bn̄ficia ꝓpria autoritate:quia priuandi sunt bn̄ficijs:quasi permutatio de iure nō teneat.facit qđ no.per gl.in c.su ꝑ hoc. s̄.de renun.¶Itē no.ꝙ eoipso, ꝙ constat notoriè Papæ de delicto in iudicio ad alium finē instituto non inchoata alia instantia potest pronūtiare super illo. ¶Nā hic verisimiliter non agebatur ad istum finem, vt vterq;,vel alter priuaretur suis beneficijs.sed fortè aliàs contendebant inter se occasione permutationis. & tamen Papa pronuntiat super pœna surgente ex permutatione a qua non vr̄ fuisse actū.vt hic videtur probari s̄m do. Ant.Sed do.Pet.hic dicit,ꝙ Papę fuit intimatum de permutatione facta per istos,ideo ex officio voluit de hoc inquirere non de canonicatu titulo bn̄ficij.vt legitur,& notatˀ in c.ordinarij.de
2 officio ordi.in vj. & in rl̄a.j.de reg.iur.eo.li. ¶†Item no.ꝙ etiam super notorijs vr̄ ferēda diffinitiua sn̄ia. de quo in c.ad nostram: el iij.s̄.de reg.iur.vbi bona gl.nam per confessionem, & similiter per probationem iudicialem fit res notoria.ĩ.de coh.cle.in c.fin.
3 ¶†Itē nota,ꝙ vbi duo inculpantˀ de cōi delicto confessio vnius non nocet alteri,sicut nec sn̄ia.facit c.significasti.ĩ.de adulte.& l.renuntiasse.§.fi.ff.de adulte.de quo aliquid per gl.in c.tātis Daniel.lxxxj.dist. & iij.q.vj.in c.& quippe.& s̄.de re iudi.in c.pe. & vlti.¶Itē not.scđm do.Petr.ꝙ licèt ordinarius purè, & bonafide cōferat beneficia vacantia per renuntiationē, tn̄ si renuntiationē præcessit cōuentio de permutando collatio ordinarij in bonafide facta vitiatur.vt hic vr̄ probari scđm eum. Nam vr̄ ꝙ debeat intelligi,ꝙ isti primo permutauerunt.& postea vterq;:ordinarius vero contulit beneficium ab alio renuntiatū. Et prout etiā vr̄ satis innui ex litera. & ex hoc colligitur, ꝙ fraus, & dolus beneficiati vitiat collationē cōferentis licèt ipse conferens careat fraude. allegat qđ hr̄ in q.iiij.in summa. quod tn̄ multū nō vr̄ facere.Sed melius facit iste tex.Idem dicit qn̄ a tertio da
4 tur pecunia iudici,vt ferat sn̄iam.allegat,qđ † no.in l.elegāter.in prin.ff.de dolo.Sed certe ibi no.faciūt ĩ cōtrarium. nam ibi dr̄ ꝙ licèt dolus cōtrahētis dans causam cōtractui bonæfidei vitiet cōtractum ipso iure.facit,qđ hr̄ in c.cum dilecti.s̄.de emp.& ven.tn̄ secus est in dolo tertij,q̄a nō reddit ꝯtractum nullum. sed agi potest de dolo cōtra ipsum tertium.& sic eodem modo videtˀ ꝙ qn̄ datur a tertio pecunia iudici, vt ferat sn̄iam ꝙ sn̄ia valeat.sed posset agi de dolo cōtra dantem:licèt qn̄ daretur pecunia iudici per partem sn̄ia esset ipso iure nulla.l.venales.C.qn̄ prouo. non est necesse. & facit, quod no.s̄.de vita,& hone.
5 cle.in c.cum ab omni. ¶Item nota,ꝙ dignitates † ēt diuersæ speciei. vt est præpositura,& archidiaconatus possunt ad inuicē permutari. facit, qđ hr̄.ĩ.c.ꝑxi.de quo dicetur.ĩ.eo.c.fi.
6 ¶†Item nota, ꝙ non agitˀ mitius cum sponte confesso,q̄ cum conuicto.& hoc ideo, q̄a sic placuit Papæ. aliàs consueuit mitius agi cum spōte cōfesso. vt leg.in c.presbyterū.50.dist.& s̄.de elec.c.innotuit.in ver.multa. Vel pōt dici,ꝙ illud ꝓcedit qn̄ agitur de pœna personali. hic, quò ad
7 alia.¶In gl.j.in fi.facit,qđ dixi in notabilibus.¶†In gl.fi.ibi:in ciuili causa. Nota bene,q̄a hæc glos.iunctis his q̄ sequuntur in glo.vult, ꝙ etiā in ciuili causa in confessum debeat ferri diffinitiua.sed glo.in c.dudum. el ij.s̄.de cle.vr̄ dicere hoc verum qn̄ confessio fuit facta præcedente petitione,seu libello. aliàs nō debet fieri diffinitiua. sed fieri præceptum in confessum.facit,qđ hr̄ in l.si debitori.ff.de iudi. & ĩ.de ver.sig.ĩ c.cū olim.& in l.proinde.ĩ.allegata.posset tn̄ dici, ꝙ gl.in c.dudū.loquitur in causa mere ciuili,& pęnali descendente ex crimine. ideo tunc fertur diffinitiua,sicut etiam in causa criminali quæ ferri debet, vt ĩ.sequitˀ in gl.& not.etiā per Legistas in l.j.C.de confes.& hoc tene menti pro limitatione,& declaratione eorum q̄ notantur in d.c.dudum.¶In ea.glos. ibi.l.vltima.& bene facit,qđ hr̄.s̄.de excep.in c. cum
8 venerabilis.¶†In ea.gl.ibi:sui beneficij. supple:quia dn̄ium rerum ecclesiæ dr̄ esse penes Christum.vt leg. & not. in c.expedit.12.q.1. & 16.q.1.c.qm̄. & ĩ.de ver.signi.in c.causam.& ꝑ Inn.& Io.And.s̄.de causa
9 pos.in ca.cum super. ¶†In ea.glo.ibi.quasi vsuario. No.bene gl.ꝙ clerici ęquiparantur vsuario.& sic habēti vsum rei,& nō dn̄ium,& vsumfructum. de quo dicetur in c.vlt.ĩ.de pe.cle. vbi tangitur per doct. & tangitur etiā per gl. meliorem de corpore iuris in ca. præcedenti.de offi.ordi.in vj.vbi gl.vr̄ concludere,ꝙ in vita clerici beneficiati ęquiparantur vsufructuario qui percipere pōt oēs fructus, & redditus rei.l.1.& 2.ff.de vsufruc.sed iuxta mortem æquiparantur vsuario, q̄ solum pōt percipere fructus quatenus ꝓ eius necessitate expedit.l.j.& 2.ff.de vsu & habi. ꝙ an ꝓcedat. dicetur in c.vlt.de pec.cle.¶In ea.gl.ibi:adinuicem permutari:supple,ex pacto etiā sine autoritate superioris. & qn̄ permutantur ecclesiæ iure proprietatis non requiritur autoritas superioris ad excusandum vitium simoniæ. sed ad validādum permutationem per quā fit alienatio iuris ecclesiæ. vt dixi in c.ad quæstionem.s̄.eo.¶In ea.gl.ibi: in fine.hæc rō vltima non vr̄ bona:q̄a si simpliciter attēderetur,cōcluderet ꝙ nō possit fieri permutatio ecclesiarum ēt ratione ꝓprietatis.qđ nō est verum. vt patet in c.p̄cedēti.ideo melior fuit ratio p̄cedēs posita in gl. Nā licèt ꝑmutatio sit vicina emptioni. tn̄ rationē quare vere nō est emptio:vt dictū fuit ĩ c.p̄cedēti.¶Et aduerte,q̄a ex gl.habes, ꝙ beneficia in titulū non possunt permutari.alia ratio assignatur etiam per doc.q̄a si permutaretˀ permutatio talis nō interueniēte autoritate superioris viderētˀ vterq; se eligere.qđ est cōtra vlti.c.ĩ.de insti. & ideo tunc recte procedit permutatio quando inititur arbitrio superioris, & non ex pacto partiū. vnde tunc aboletur vitiū. ar.l.furti.§.qui iussu.ff.de his qui no.infa. & facit, qđ dictū fuit in c. præcedenti. ¶Et extra glo.etiā habes rationē tituli-& illā q̄ fit rōne ꝓprietatis de quo ēt ꝑ gl.ĩ c.p̄cedēti.&

ti.& ibi etiã dixi. ¶Extra glo.est sciendũ,ꝙ do.Ant. hic tangit aliquas quæstiones quę sunt numero sex, vel septem.de quibus dicetur.j.co.in c.fi.dicam solum illas.¶Nã tetigit primo,an Epi cũ autoritate sui superioris possint facere permutationem. ¶Scđo q.d de monachis habentibus bñficia manualia, an possint inuicẽ permutare. ¶Tertio, an expectantes pro quibus sunt affectę præbendę:vel habentes ius ad rẽ possint dicta sua iura permutare.¶Quarto,an si taceatur in ꝑmutatione aliud beneficiũ, qđ quis habet vitiet permutationẽ. ¶Quinto,an si ꝑmutatio sit perfecta ex vna parte possit peti, vt ꝑficiatur ex alia. & an si nõ fiat resignatio ex alio poterit ille qui resignauit suum bñficium ad illud redire.¶Sexto,an in casu in quo alter ipsorum clericorũ non habeat ius in bñficio ꝑmutando queratur aliquod ius ex permutatione.de q̃bus dicetur in c.fi.j.eo.& facit qđ not.Fede. in suo consi.cc.& lxiiij.tangit etiam an beneficia cõmendata possint inuicem permutari. de quo dicetur in d.c.fi.ideo hic omitto.

SVMMARIVM.

1 *Permutantes beneficia propria autoritate priuandi sunt beneficijs.*
2 *Clausula (amoto quolibet detentore) quem effectum habeat.*
3 *Iura non subueniunt decipientibus,sed deceptis.*
4 *Simplicitas amicatur iuri,& datur ei venia,secus ignorantia,quia illa non toleratur præsertim in clericis.*
5 *Renuntians bñficio ex causa, an causa nõ secuta possit ad illud redire.*
6 *Promittens de permutando non potest cogi ad permutandum.*
7 *Beneficium renũtiatum ꝓpter fraudẽ tertij nõ põt tertio iustè cõferri.*
8 *Tractatus de permutando beneficium est prohibitus.*
9 *Renuntians beneficio propria autoritate causa permutandi non habet potestatem repetendi illud.*
10 *Permutatio,an valeat, si alter permutantium non hẽt ius in bñficio*

Vm vniuersorum. Clerici ꝑ se sua bñficia ꝑmutantes suis bñficijs priuanĩ, nisi ex natura ꝓp simplicitatẽ tolerenĩ.h.d. Et in prima facti narratio. In scđa gratiosa prouisio. scđa ibi:cũ igiĩ. & ſm hoc decre.ꝓtinet gratiam. & ista est cõis opi.Sed.d.Flo.hic dicit,ꝙ põt intelligi,ꝙ ꝓtinet ius.vnde sic summat.si ꝑmutatio bñficiorũ est cõpleta ex vna parte. & ꝑ alterã partẽ stet quominus impleaĩ, restituitur prim⁹ ad suũ bñficiũ.h.d.Et primo ponitur factũ.Scđo ꝓuisio: cũ igiĩ.¶Not.j.ꝙ clerici ꝓpria autoritate non possunt bñficia ꝑmutare.facit.
1 s̃.eo.quæsitũ. ¶†Itẽ not.pœnã permutantiũ bñficia propria autoritate,q̃a veniunt priuandi bñficijs,nisi
2 ex natura tollerenĩ.facit,qđ hĩ in c.præcedẽti.¶†Itẽ no.clausulã,q̃ hodie frequentatur in literis gratiosis, videlicet amoto quolibet illicito detentore.de cuius effectu,hĩ in c.cũ nr̃is.s̃.de ꝯces.pb. & ibi Io.Cal.Itẽ not.ꝙ ẽt bñficia diuersa vñr posse ꝑmutari adinuicẽ. Nã hic iste Gerardus erat canonicus,sed Laurẽ.erat simplex cleric⁹.& sic habebat titulũ clericatus:& nõ titulũ canonię,quẽ habebat Gerar.& tñ adinuicẽ ꝑmutauerũt, & valuisset ꝑmutatio tũc: si licitè fuisset facta.¶Itẽ no.ꝙ ꝓp vtilitatẽ ꝑmutantiũ põt fieri ꝑ
3 mutatio,facit qđ dixi in c.ad q̃stiones.s̃.c.¶†Itẽ no. illud vulgatũ,ꝙ iura nõ subueniũt decipiẽtibus: sed deceptis.de quo ĩ gl.Interdũ tñ nõ multũ differt decipere,& decipi.xxvj.q.j.ĩ c.si cupis.qđ intellige, vt ibi no.q̃a illud ꝓcedit qñ deceptio fit circa finẽ, q̃a
4 in illa non dẽt quis pati se decipi. ¶†Itẽ no.ꝙ datur
a venia simplicitati. [a] nã illa amicatur iuri.insti.de fideicõ.hæredi.§.sed & q̃a.secus in ignorantia,q̃a illa nõ toleraĩ,ꝓsertim in clericis.xxxvj.dis.§.j.& ꝑ totũ. vbi tñ dĩ ꝙ sicut nõ dẽt ꝓmoueri ignotus: & sic nec simplex. Si tamẽ fuerit promotus vĩ quòd interdum
5 parcatur simplicitati.vt hic patet. ¶†Itẽ no.ꝙ vbi q̃s renũtiat ex certa cã beneficio,vĩ ꝙ cã nõ secuta possit ad illud redire.sed certe ſm cõem opin.de gr̃a hic redit.vnde de hoc dicendũ,vt not.in c.cũ inter. R.s̃. de ele.& de pac.c.cũ pridẽ.& de renun.in c.sane. &
6 in c.veniens. ¶†Item not. ꝙ ex sola promissione de ꝑmutando nõ vĩ ꝑmissum posse cogi ad ꝑmutãdũ. & sic vĩ habere locũ pœnitẽtia etiã re nõ integra. de quo remittit do.Pet.ad.l.si pecuniã. cũ ibi not.ff.de cõdic.ob cãm. hoc tamẽ ſm eũ nõ dĩ ꝙ promiserint ꝑmutare,sed ꝙ habuerunt tractatũ.Sed certe imo vĩ dici de promissione per literã: ibi sicut promiserant. Vnde põt dici, ꝙ licèt in rebus ꝓphanis nõ sit licitũ reintegra penitere quominus teneat non implens ad interesse.l.cum p̃cibus.cum ibi no.s̃.de rerũ ꝑmu.& l.rebus.eo.tit.& d.l.si pecuniã.q̃.quis soluẽdo interesse non possit cogi præcisè implere ꝑmutationem. vt voluit gl.in d.l.cum p̃cibus. tamẽ,quia in sp̃ualibus non põt haberi consideratio interesse pecuniarij. vt no.per gl.s̃.de offi.deleg.in c.corã. & de cã pos.in c. cum olim. ideo etiã re non integra habeat locũ peni
7 tentia.¶†Itẽ no.ꝙ beneficiũ renuntiatum ꝓp fraudẽ tertij non põt tertio iuste conferri.intelligit tamẽ Inno.hic ꝙ iste tertius fuit cõscius fraudis.& ꝯñr particeps.simoniæ. iõ sicut nõ tenuisset collatio simonia
8 ca.sic nec ꝑmutatio,seu renuntiatio.¶†In glo.j.ibi: ꝙ nõ licèt.& sic vult glo.ꝙ tractatus de permutando beneficium sit prohibitus partibus. sicut & ipsa permutatio ad quã ꝑ tractatũ peruenit.facit ꝑ hoc, qđ hĩ in rl̃a, cum q.d.de reg.iur.in sexto.& in l.oratius. ff.de sponsa.& hoc etiã tenet do.Pet.& vĩ velle etiã Inn.s̃.eo.quæsitum. dicit tamẽ idem do.Pe.ꝙ minus puniĩ attentatio q̃ cõsummatio delicti.vt hic vĩ colligi, & in d.c.præce.facit.l. vulgares.§.qui furti.ff.de furtis. sed certe scđm cõem opinionem hic fuit gr̃a. & sic de iure habebat locum pœnã priuationis: licèt non fuisset ꝑfecta permutatio,sicut si fuisset perfecta & consummata.& scđm hoc hic nõ corrigereĩ. aliàs corrigereĩ dictum suum. ¶Itẽ hic aduerte,q̃a illud, qđ dixit de tractatu nõ vĩ simpliciter ꝓcedere. vnde dicebat Gof.& Io.An.post eum, ꝙ tractatus de permutãdo bene poterat interuenire inter volentes ꝑmutare. sed per illos ꝯ̃ctus permutationis nõ põt ꝑfici,seu finiri,q̃a totum a superioris potestate dependet.s̃.eo.in c.quæsitum. & facit,quod notauit glo.in cle.j.co.tit.& qđ dixi in d.c.quæsitum. & scđm ꝑdicta debet intelligi hæc gloss.& quod no. Innocen.in d.c.quęsitum.in glos.in dicta clem.j.¶In gl.ij.ibi:vel alia conueniens. puta si fortè bonus theologus hẽat ecclesiam in rure, q̃ potius indigebat bono agricultori,& econtra p̃sbyter bonus agricultor habebat in ciuitate ecclesiam, quæ potius indigebat bono theologo.facit,qđ dictũ fuit.s̃.eo.in c.quæsitũ. ¶In ca.glo. ibi:sed non est verũ. An glo.in hoc bene dicat.colli-
9 gi põt ex his quæ tanguñ circa fin.gl. ¶†In ea.gl.in fi.cũ gl.concordat Io.& Vin.& ẽt Inn.& Host.& Pe. & Abbas. vnde dicebat hic do.Ant.quòd licèt gl.se inuoluerit,& videaĩ variasse.tamen veritas est,ꝙ renuntians nõ hẽt ptãtem repetendi beneficiũ,ex quò sponte renuntiauit permutationis causa propria autoritate.& sic priuari debebat.& per ꝯñs obstabat sibi exceptio.tandẽ Papa fecit sibi gratiã: & huic gr̃æ dedit cãm dolus partis,ne alius de suo dolo commodum reportaret: & alter ex sua simplicitate remaneret in dãno.dicũt tamẽ doc.ꝙ hodie beneficiũ renuntiatũ ex cã ꝑmutationis non põt alteri ꝯferri. vt hĩ in cle.vnica.eo.ti.dicit tamen d. Ant. quòd non credit,quòd

a Simplicitati. Hiero. sup Osea. prudẽtia sine simplicitate malicia ẽ,& simplicitas absque ratione stultitia nominatur.

dit, quòd illa cle. corrigat casum istius decre. q̃a in diuerso casu loquitur. nā ibi loquitur vbi permutatio fit licitè autoritate superioris. hic q̃n illicitè propria autoritate, facit, qđ hr̄ in tex. & gl. ĵ. eo. c. vno. li. vj. & sic residet do. Ant. & etiā do. Pe. cū cōi opi. videlicet ꝙ hæc decre. ɔtineat gratiā. & sic, ꝙ iste. g. fuerit auditus de grā nō de iure. & ꝓ hac opi. facit litera: ibi, simplicitati venia tribuatur. Sed do. Flo. hic dicit, ꝙ ſm hoc decre. de modico seruiret. ideo cōcludit prout dixi summando, ꝙ pōt intelligi, ꝙ ꝓcedat de iure prōnes de quibus tetigit gl. & per id, q̃ ĵ. dicetur. & ad ɔ̃riū præcedētis. c. pōt r̄nderi. ſm eū, ꝙ loquitur, q̃n vterq; renūtiauit, & sic cōpleta erat permutatio q̃tū erat in ipsis ꝑmutātibus. hic aūt nō erat cōpleta q̃tū ad. L. q̃ nō renūtiauerat. vñ nō pōt dici ſm eū, ꝙ priuari dēret bñficio. & sic multominus ipse. g. qui fuit deceptus. & in litera dr̄. & ad ca. qđ in dubijs. ꝑ qđ gl. fundat̄, pt dici ſm eū, ꝙ loq̄t q̃n renūtiatio est pfecta quo ad renunciantē, & q̃a purè renūtiauit: nā tūc stat̄ renūtiationi ī eiꝰ ꝑiudiciū. vt ibi dr̄. secꝰ vr̄ q̃n nō est pfecta. ꝑ id, qđ hic dr̄. nā hic vr̄ renūtiasse sub tacita conditione ipse. g. vt etiā. L. renuntiaret. & sic cōpleretur permutatio. facit, quod no. in c. inter cętera. š. de præben. in eo. quod ibi no. per Io. An. de bñficijs resignatis cā permutationis. & facit, qđ hr̄. š. de pac. cū pridem. & ideo cū. L. noluerit cōplere permutationē non potest dici permutatio esse facta. & ideo non est tūc locus pœnæ. c. præcedentis. imo sicut in permutatione aliarum rerū repetit permutans rē suā. l. rebus. & l. ex placito. & l. cum precibus. C. eod. ita & iste dēt posse repetere bñficium sum. nec obst. litera hic, dum dicit simplicitati venia, &c. quia r̄ndet, ꝙ tribuitur venia ipsi. G. nō in hoc, ꝙ repetit bñficium. sed q̃a potuisset priuari bñficio per sñiam ꝑꝑ hunc excessum. & hoc dicit esse notandū. & subtile. ¶Sed aduerte inquātū dixi, qđ q̃a. L. nō renuntiauerat nō debebat priuari, non vr̄ verum, q̃a licèt renuntiasset. tñ fecerat pactionē illicitā, & simoniacā conueniendo propria autoritate, cum Gerar. de permutando. & sic vr̄ ꝙ ꝑpter illud potuerit priuari ꝑ ea q̃ habentur in c. præcedenti. š. eo. quæsitum. ¶Itē inquantū dicit ꝙ iste Gerar. potuit repetere bñficium suum: q̃a intelligitur renuntiasse sub tacita conditione si. L. renūtiaret, & cōpleret permutationem non vr̄ procedere: quia in spiritualibus renuntiatio debet esse pura, & simplex. j. q. ij. q̃. pio. & no. per gloss. iij. c. cum. R. š. de ele. & iō ex quo simpliciter renūtiauit, vr̄ ꝙ ad eius præiudicium teneri t renuntiatio. per id, qđ hr̄ in palle. c. quod in dubijs. nā si renūtiatio facta in manibus non sui iudicis tenet quò ad præiudiciū renuntiantis. vt ibi patet. multofortius debet tenere renuntiatio facta in manibus sui prælati. s. ex causa ꝑmutationis. & sic vr̄ ꝙ de iure nō debuerint isti audiri. sed solum de gratia ꝑut dixit gl. eōiter tenent doc. ¶Extra gl. quærit hic do. Petr. de duobus. Primo q̃d si rector vnius ecclesiæ in manibus sui Epi renūtiauit ecclesiā ex cā permutationis fiendę cum alio rectore alterius ecclesiæ, q̃ aliter rector recepta dicta resignatione per Epm nō vult renuntiare, vel morit̄ ante renuntiationem, vel alia de cā ꝑmutatio nō pōt ꝑfici: an talis q̃ primo renuntiauit possit sua autoritate redire ad suā ecclesiā sine noua collatione. vr̄ ꝙ sic ꝑ c. si bñficia. de præben. in vj. Cōtrariū tenet hic d. Pe. post Fed. in suo consi. clvj. aliàs. cl. mouetur. q̃a bñficiū renuntiatū ex cā ꝑmutationis vere vacat. vnde de iuris rigore expectans amplius nō posset illud petere. ĵ. eo. c. j. in vj. ¶In gl. quę incipit mortem. & iō vr̄ ꝙ ex quo perdidit ius per renūtiationem nō possit illud petere sine noua collatione. non obstant iura ciuilia, q̃ allegātur in c. cū inter. R. de electio. ꝑ q̃ vr̄ ꝙ ex quo permutatio non sortit̄ effectū possit repeti id, qđ est datum. l. rebus. & l. ex placito. & l. cū precibus. C. eo. q̃a r̄nderi pōt vt no. per gl. in d. c. cū inter. q̃a illa iura habēt locū in rebus prophanis q̃ possunt sub certo modo, vel sub certa cōditione renuntiari. hic aūt nos loquimur in bñficijs, q̃ sunt spūalia in q̃bus renuntiatio dēt purè fieri. j. q. ij. q̃. pio. ¶Itē non obst. d. c. si bñficia. quia ibi nō resignauit bñficiū. sed de facto dimisit, q̃ dimissio nō hēt vim renūtiationis, q̃a ex futuro euentu appareat in eū de quo ibi loq̄t nō fuisse translatū: quo casu etiā non hēt locū. c. de multa. de pben. ꝑ id, qđ hr̄ in c. si q̃s iā translatus. 21. q̃. 1. secus aūt q̃n renūtiauit. nā si renūtiatio facta in manibus non sui iudicis valet in præiudiciū renuntiantis. & no. in c. quod in dubijs. š. de renū. multofortius renūtiatio facta in manibus sui plati ex causa ꝑmutationis valebit in ꝑiudiciū renūtiantis. nec ob. iste tex. vbi dr̄ ꝙ poterit redire ad suum bñficiū. & istud fuit de gratia, vt hic dicitur. & sic residet do. Pe. hic. ¶Sed aduerte, q̃a aliter dixit ipse do. Pet. ĵ. e. in c. fi. sua quarta principali q̃stione. vbi refert Fede. in viij. q. sui tractatus materiæ permutationis bñficiorum dicere Io. Andr. tenere, ꝙ de æquitate illius. c. si

a bñficia possit rediri ad suum beneficium[a] ꝑpria autoritate. refert tamē, ꝙ alij dixerunt ɔ̃: iū ꝑ not. in c. cū precibus. C. eo. in gl. ij. ibi dr̄, ꝙ q̃uis ex altera parte non sit secuta traditio. tamē ille q̃ tradidit amisit dominiū. & sic cum beneficium per renuntionē sit ꝑditum non vr̄ posse recuperari sine noua institutione. ar. de reg. iur. c. j. in vj. nā seipsum quis instituere nō pōt. de insti. c. fi. finaliter Fede. dicit, ꝙ opi. Io. An. est ęquior. per quā circuitus euitat̄. facit cle. auditor. de rescr. Itē tenet Fed. in dicto cōsi. clvj. ꝙ noua collatione est opus. sed ɔ̃ ipsum multū facit palle. c. si beneficia. per quod satis vr̄ probari opi. Io. An. nec vr̄ bona respōsio, ꝙ ibi loquat̄ in dimittēte de facto beneficiū. q̃a plus est ipso iure renuntiare, q̃ verbo. per id qđ in c. mem̄. de app. & facit, quod notauit Lapus in additionibus ad consiliū prællegatū. Et ꝙ etiā not. Archid. in d. c. si beneficia. vbi dicit, ꝙ ex iuris dispositione fingit̄ non fuisse renuntiatū beneficiū in casu. d. c. si beneficia. & ideo ibi ꝑmittit̄ reuerti ad primū beneficium. & hæc pars indubitanter est æquior vt ipse ēt dicit. nā certū est, ꝙ saltē de nouo dēret sibi cōferri. & ideo vt circuitus euitet̄ æquius vr̄ ꝙ sine alia collatione possit ad suū bñficiū redire cui renuntiauerat ex causa permutationis.

13 ¶†Scd̄o quærit q̃d si duo autoritate superioris permutauerūt beneficia. demū apparet alterū non habuisse ius in beneficio: an collatio talis beneficij facta alteri permutanti suū, quod canonicæ tenebat valeat. Ioan. Andre. in capi. primo. ĵ. eod. in sexto. concludit, quòd nō valet permutatio, si alter permutantium non habet ius in beneficio cui renuntiat. & ideo non valet permutatio, & neuter eorum acquiret ius in beneficijs ex permutatione habitis. vt voluit Io. An. in d. c. j. in verbo, sua. in nouella. de quo per Fede. in ɔsi. clxiiij. aliàs. clviij. vbi videtur idem tenere. de quo dicetur in c. fi. ĵ. eo. sub quarta principali quæstione.

[a] Suum beneficium. Hanc quæstionem tāgit. hoc dicit. Abb. circa finē. & do. Andre. Sicu. hic in iij. col. ver. tangit hic do. Pet. nume. 4. & adde do. Ant. de Bu. in c. supra ꝑxi. & qđ not. Fed. de Se. in tractatu ꝑmuta. beneficiorū. q̃ō. x. & qđ no. do. in c. c. j. de rerū permu. in vj. ver. quid si ex ꝑmutātibus. adde d. Fely. in c. venerabilem. circa priuc. de exceptionibus.

SVMMARIVM.

1 *Compromitti potest in iudicem delegatum, & quid de ordinario.*
2 *Arbitrium habet instar contractus cui assimilatur in pronuntiatione, & modo implementi.*
3 *Laudum in quo iubetur pro spirituali iure dari aliquid temporale ab alia parte, an valeat, & nu. 12.*
4 *Attentata prætextu laudi nulli veniunt in irritum retractanda.*
5 *Senten-*

5 *Sententia, & laudum potest ferri sub conditione.*
6 *Compromitti potest in arbitros super decimis.*
7 *Sententia incerta potest super accessorijs ferri.*
8 *Ius decimarum tanquam spirituale non potest vendi.*
9 *Principale vbi non tenet, non tenet etiam accessorium iuramenti.*
10 *Super decimis futuris, an possit fieri compositio.*
11 *Super alimentis præteritis debitis ex testamento transigi potest sine autoritate iudicis.*
13 *Permutatio large sumpta comprehendit omnem contractum per quẽ fit rei pro re in alium translatio.*
14 *Permutatio, an solo consensu perficiatur.*
15 *Quæ actio detur ex permutatione.*
16 *Permutare, an possint Episcopi suos Episcopatus.*
17 *Permutare, an possint Abbates, vel alij prælati beneficia.*
18 *Permutare, an possint habentes beneficia manualia.*
19 *Commenda, an sit titulus canonicus, & nu. 21.*
20 *Commenda si fiat per Papam de beneficio, quod spectabat ad collationem alterius inferioris finita commenda redit potestas conferendi ad ordinarium collatorem.*
21 *Expectantes pro quibus affectæ sunt præbendæ, vel habentes ius ad rem, an possint sua iura permutare.*
23 *Permutare, an possint habentes ius in re non in possessione.*
24 *Et an canonici eiusdẽ ecclesiæ possint inuicem permutare præbendas quas habent in eadem ecclesia sine superioris autoritate.*
25 *Hospitale, an permutari possit cum beneficio,*
26 *Permutari, an possit beneficium simplex cum curato.*
27 *Plura beneficia, an possint pro vno permutari.*
28 *In permutatione qui debeant consentire, vel autorizare.*
29 *Cogi an possit clericus ad permutandum.*
30 *Permutare an possint inuicem duo prælati ecclesiarum collegiatarũ inuitis collegijs cum autoritate superioris.*
31 *Permutatio facta contemptis collatoribus, electoribus, vel patronis sit nulla ipso iure, vel annullanda per sententiam.*
32 *Et intra quantum tempus agere debeant de contemptu illi qui fuerũt contempti in actu permutationis.*
33 *Permutationi autoritatem præstare, an possit inferior ab Episcopo.*
34 *Resignatio beneficij permutandi, an fieri debeat in manibus episcopi si collatio spectat ad alium quàm ad episcopum.*
35 *Vicarius episcopi, vel capitulum, an possit sede vacante præstare autoritatem permutationi.*
36 *Sede vacante, an capitulum poterit recipere renuntiationem, vel resignationem beneficiorum ex causa permutationis, si collatio spectat ad solum episcopum.*
37 *Beneficia reseruata, an possint permutari.*
38 *Permutatio, an habeat locum in beneficijs reseruatis.*
39 *Permutatio an possit fieri in beneficijs in quibus habet locum optio, siue potestas optandi.*
40 *Optio an habeat locum in beneficijs vacantibus ex cã ꝑmutationis.*
41 *Permutatio, an habeat locum in beneficijs vnitis.*
42 *Permutatio si ratione reseruationis Papæ non tenuit, vel alia ratione an valebit resignatio facta ex causa permutationis.*
43 *Resignantes qui non possunt consequi beneficia permutata, an possint redire ad propria beneficia taliter resignata.*
44 *Et si possunt redire, an possint propria autoritate redire.*
45 *Vnus ex permutantibus, si non habet ius, puta, quia simoniacus, vel aliter non habet titulũ non tñ pertinet illud beneficiũ ad alium, nunquid acquiret ius in beneficio, quod consequitur ex cã ꝑmutationis.*
46 *Vnus ex permutantibus, si non habet ius in beneficio non consequetur ius ex collatione episcopi sibi facta de alio beneficio loco illius.*
47 *Simoniacus, an censeatur habere titulum.*
48 *Permutatio, an possit fieri ex interuallo.*
49 *Superior in cuius manibus resignata sunt beneficia ex causa permutationis intra quantum tempus teneatur illa conferre.*
50 *Inæqualitas beneficiorum, an reddat permutationem inualidam.*

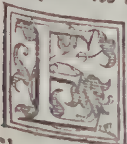

Xhibita. Spirituale cũ tpali ꝑmutari non põt ẽt per viam cõpromissi.h.d. Et in prima ponit̃ facti narratio. In scđa diffinitionis cõmissio. Scđa ibi:quo circa.¶In text.ibi:solidorũ regaliũ.genus est monete scđm vnũ intellectũ. facit, qđ hr̃ in si li.s̃.de confes.c.ij.vel secundum Inn.erat certa mensuralis. Item ibi.& ĩ.deciditur,quòd Abbas,& monachi dicebant arbitrum simomoniacum fuisse. & propter hoc petebat Papa ipsum cassari. Vnde Papa prouidit
1 vt sequit̃.¶†No.ꝙ in iudicẽ delegatũ põt cõpromitti.de quo in c.lr̃as.s̃.de præsum.& sic patet,ꝙ iudex delegatus põt esse arbiter in cã sibi delegata. an aũt idẽ in ordinario,vt possit in eũ cõpromitti.hr̃ in c.cũ tpe.s̃.de arbi.vbi vr̃ dici,ꝙ sic.vñ vr̃ scđm do.Pet.ꝙ possit partim in cã ꝓcedi tanq̃ ꝑ arbitrũ: & partim tanquã ꝑ iudicẽ,facit qđ habet̃ in c.nisi essent.de ꝑben. & qđ no.de illo in quẽ cõpromissum est tanq̃ in arbitrũ,& arbitratorẽ,an possit partim ꝓcedere vt arbiter,& partim,vt arbitrator.in c.Quintauallis. de iureiur.& ibi plenè dixi. facit,ẽt qđ not.in l.j.ff.de iu.
2 & in l.si miles.ff.de test.mili.¶†Itẽ no.ꝙ arbitriũ habet effectũ, & instar ꝯtus cui assimilat̃ in ꝓnuntia-
3 tione,& implemẽti,& modo. ¶†Itẽ not.ꝙ non valet laudum in quo iubetur ꝓ spũali iure dari aliqđ tpale ab alia ꝑte.vñ sicut nõ est licitũ ꝑ viã pacti,vt spirituale detur ꝓ tpali tollẽdo,vel criminãdo. ita nec ꝑ
4 viã laudi.facit c.ij.s̃.de arb. ¶†Itẽ no.ꝙ attentata ꝑtextu laudi nulli veniunt in irritũ retractãda. & not. etiã ꝙ vbi laudũ est nullũ põt ꝑ viã nullitatis retractari. nec est necesse, ꝙ petat̃ reduci ad arbitriũ boni viri.vt cõtingit in casu isto qñ respectu implementi laudi fiendi ex forma ipsius laudi annectitur laudũ ad vitiũ simonia.facit,qđ leg.& not.in c.j.de arb.
5 ¶† Itẽ no.ꝙ sñia laudi põt ferri sub ꝯditione.de quo in l.j.§.biduũ.ff.qñ app.sit.& ꝑ Bar.in l.2 diuo Pio. §.si venditionẽ.ff.de rei ven.¶Itẽ no.ꝙ possunt impetrari ad scholares Bono.cõmorantes. & sic ibi possit, de cã cognsci licèt sup ꝑ noĩe dignitatis alibi existẽtis sit facta cõmissio.super quo dicit do.Pe.se dubitare,si cõmissio talis fiat: & ille ꝯ quem facta est impetratio distet vltra dietas limitatas in cap.nonnulli.s̃.de rescri.co.ti.statutũ.lib.vj.fortè voluit dicere, ꝙ vr̃ tunc rescriptũ nõ tenere. potestis dicere,ꝙ licèt locus dignitatis quã habet delegatus distet vltra dictas dictas.si tñ locus in quo morat̃ nõ distet vltra dictas dietas valebit rescriptũ, dũmodo ex forma rescripti appareat Papã habuisse notitiam loci vbi trahit morã ipse delegatus.puta si cõmitteret̃ cã alicui canonico Romano Bononiæ cõmorãti ꝯ aliquẽ qui nõ distaret a loco Bononiæ vltra dietas limitatas a iure.facit qđ leg.& no.in c.fi.supra de iudi. ¶Itẽ not.ꝙ vbi est q̃stio de re spirituali põt cõponi pro re tpali.& sic nõ põt q̃stio de re spũali ꝑ transactionẽ de tpali sopiri. & no.scđm do.Pet.ꝙ eiusdẽ naturæ ęstimari dẽt litis
6 pẽdẽtia cuius est res sup qua q̃stio pẽdet.¶†Itẽ no.ꝙ de qõne decimarũ põt in arbitros cõpromitti.qđ est verũ scđm Hosti.si fiat tanq̃ in amicabiles cõpositores.per id,quod hr̃.supra de ꝑben.in c.nisi essent. &
7 de arbi.in c.cũ olim. de quo.ĩ.tãget̃. ¶†Vltimo põt no.ex lr̃a ibi. Et quicqd,ꝙ super accessorijs põt ferri sñia incerta.de quo per Inn.in c.tãta.de exces.pla.& in c.grauis.de resti.spol.& per Cy.in l.cũ propria.C. si quis alteri.vel sibi.& no.etiã in c.ij.supra de libel. obla.& ibi ẽt dixi.¶In gl.pe.ibi:siue trãsactio.de qua
8 dic,vt no.supra de transactio.in c.super eo. ¶†In ea. gl.in fi.& ideo est,quia ius decimarũ tanq̃ spirituale non põt vendi.per id,quod habet̃ in c.q̃relam. de simo.secus in fructibus, vt dixi in gl.de quo in c.q̃uis.
9 in gl.ij.ĩ.de deci.& in c.vlti.xvj.q.j.in iij.gl.¶†In gl. fi.ibi: etiam si iurm̃ interuenisset. & sic vbi nõ tenet principale non tenet ẽt accessorium iuramenti:quod est verum qñ eadẽ ratio est vitiandi vtrunq;. secus si non esset eadem ratio uitiandi accessorium iuramẽti.vt patet in c.debitores.cum ibi notatis.supra de iureiu.¶In ea.gl.ibi:sed soluitur. supple,quia ibi loquitur quan-

tur, qñ datur tpale pro satisfaciendo decimis pteritis, qđ fieri pōt cū satisfactio illa in effectu habeat fieri de re tpali. sed hic loqr̃ qñ debet̃ ꝓ decimis futuris tollendis. & ꝯñr ꝓ iure decimarū, qđ est spūale tollēdo. ꝙ fieri nō pōt per dationem tpalis rei. vt hic
10 patet. & ꝑ hoc vr̃ ꝙ † cōpositio non possit fieri super decimis futuris, licèt possit fieri suꝑ decimis pteritis, qđ hr̃ in simili in l. de alimentis. C. de trāsac. & in l.
11 cū hi. ff. de transac. vbi patet. ꝙ † super alimentis pręteritis debitis ex testō pōt trāsigi sine ptore, seu autoritate iudicis. secus in futuris. Vñ dixit Io. An. in c. pe. đ ꝯfir. vti. vel inuti. ꝙ suꝑ futuris decimis nō pt fieri cōpositio sine licentia Papæ si ꝑ illā diminuat̃ ius decimarū. secus si fieret cōpositio, in quo loco, vel tēpore deberet solui. ꝑ id, qđ hr̃ in d. c. pe. ¶ Sed attende, q̇a ꝯ prædicta multū facit, qđ hr̃ in c. statuimus. s̄. de trāsac. vbi, vr̃ ꝙ ēt super futuris sine licētia Papę autoritate suꝑioris ecclesiastici possit fieri cōpositio: potes dicere, ꝙ illud pōt intelligi qñ subesset iusta cā, q̇a fortè ille qui hēt soluere decimas est pauper, & habet magnā familiā quā non posset regere si integraliter solueret decimas. nā vr̃ iusta cā cōponendi cū tali, & diminuendi solutionē decimæ. Nam decimæ cēsentur esse tributa pauperū. xvj. q. j. c. vlt. & iō non est mirandū, si tūc autoritate superioris possit fieri cōpositio. de quo plenè dixi in dicto c. statuimus. ¶ Aduerte tñ, ꝙ licèt res tpalis ex cā compositionis possit dari ꝓ decimis pteritis ēt si talis sit diuersa a rebus q̄ debebāt præstari occasione decimarū. puta si data fuerit petia terræ pro q̄titate frumenti debita pro decimis præteritis. & hæc nō procedat in futuris. vt s̄. dixi. tñ hoc vr̃ intelligendū qñ res data pro decimis præteritis æquiualet valori quātitatis decimarū pręteritarū debitarū. secus vr̃ si esset minoris valoris: q̇a non vr̃ posse rector ecclesiæ remittere ius debitū ecclesiæ in totū, vel in partem. per id, quod hr̃ in l. ꝑses. C. de transact. quod vr̃ intelligendū, nisi ex cā, & cum autoritate superioris id fieret. per id, quod hr̃ in præallegato. c. statuimus. & qđ ibi. s̄. de transac. ¶ In ea. gl. in fi. & pro hoc etiam, quod hr̃ in c. omnes decimæ. xvj. q. vij. & qđ notauit etiam Bartholomeus Brixiē. in sua dñicali qōne. xlix. tñ tenet, ꝙ tale pactū factū ad decennium ecclesiæ seruare tenetur, etiā si res ꝓ decimis permutata casmate pereat. & sic residet Io. An. & do. Pe. ¶ Sed certè istud dictum non vr̃ procedere, si res fuit mutata pro decimis futuris: q̇a sicut non pōt ius decimarum futurarum ex toto ꝑpetuo tolli pro re temporali. sic nec vr̃ ꝙ ad tempus, cum etiā tunc stet ratio, ꝙ nō licèt tpale cū spirituali cōmutare. pōt etiā esse ratio quare dicta permutatio fieri non pōt de decimis futuris. q̇a decimæ sunt cibus in domo dñi. in c. reuertemini. xvj. q. j. ideo sicut super alimentis futuris ex vltima voluntate cessat trāsactio. l. cum hi. de transac. sic vr̃ ēt, ꝙ cesset in decimis. hæc tñ ratio licèt assignetur per d. Pe. non vr̃ ꝑfecta. tñ, q̇a super alimētis futuris debitis aliter quā ex vltima voluntate pōt trāsigi ſm no. in d. l. cū hi. & in l. de alimentis. C. de trāsac. tñ etiā, q̇a pōt interuenire transactio etiā super futuris debitis ex vltima voluntate, si hoc fieret autoritate iudicis. vt hr̃ in iuribus præallegatis. secus in decimis futuris in q̇bus nō pōt interuenire trāsactio sine Papæ licētia. vt supius tetigi, & no. Io. An. in c. pe. de ꝯfir. vti. vel inuti. vnde fortè ꝑ hoc aliā rationē assignauit. do. Pe. videlicet ꝙ decimæ sunt tributa quæ oīpotens dñs in signum vniuersalis dñij reseruauit. j̄. de deci. c. tua nos. Si autem talis cōpensatio, vel cōpositio esset permissa, vt recognosceret singulis annis Christū autorem oīum rerum. & ideo nō pōt semel fieri solutio ꝓ toto tpe. facit, qđ no. ꝑ Cy. & Bar. in l. eū qui. aliàs incipit Iabolenus. ff. de annu. leg. & qđ dictū fuit in c. potuit.
12 s̄. de loca. ¶ † Extra gloss. opponi pōt. Primo, q̇a vr̃ ꝙ laudum de quo in litera debuerit valere, q̇a non cōprehendat vitiū simoniæ. nam possibile est, ꝙ Abbas non habebat ius: & ꝙ præpositus habebat ius, & sic licitum erat interuentus pecuniæ ex parte eius ad redimendū vexationem. vt j̄. de simo. dilectus. q̇a non datur tūc spirituale pro temporali. sed pro vexatione redimēda soluunt aliqui, ꝙ hic constabat Abbatē, & conuentū ius habere. ideo datio pecuniæ vitiū simoniæ induxit. Si autē constitisset Prepositū ius habuisse. tunc licitū fuisset ei suā vexationē redimere. vt in ꝯrio, quamuis tunc monachi indebite recepissent. vt ibi no. Hosti. vero dicit, ꝙ hæc solutio non vr̃ ꝓcedere ad literā: q̇a hic nō constabat, ꝙ ius haberet Abb. quod satis vr̃ patere, q̇a hic lis pendebat, & euentus litis est dubius. l. qđ debetur. ff. de peculio. vnde dicit, ꝙ his nō valuit arbitriū: q̇a factū vt in arbitros, & nō in amicabiles cōpositores: q̇a tunc valuisset. allegat, quod hr̃. s̄. de præben. nisi. & de arb. cōtingit. & c. cū olim. do. Ant. hic cōcludit, & melius, ꝙ si constitisset Abbatem non habere ius, datio pecuniæ fuisset licita. vt d. c. dilectus. si autē constitisset eum habere ius. tunc fuisset illicita. & sic potest intelligi hic ſm vnū intellectum. In dubio autem, si nō constat de prædictis non est licitum dare pecuniam. sicut nec in casu certo. & ideo est, q̇a licèt tunc non sit ibi certitudinaliter simonia. habet tñ speciem simoniæ: sicut voluit tex. in §. statuimus. de transactio. dum dicit speciem. i. figurā continet simoniæ & pro hoc, q̇a ꝓsumendū est in dubio. vt dicit Hosti. ꝙ ius habeat ipse Abbas, ex quò agit contra alium: quia non est verisimile, ꝙ sine causa agat, nisi aliud appareat. An autem procedat differentia quam fecit Hosti. inter arbitrum, & amicabilem compositorem. j̄. patebit. ¶ Secundo potest dici, ꝙ ex quò autoritate superioris ex vi compositionis interuenit datio rei temporalis sit licita, licèt aliàs stricta transactio sit prohibita. per id, quod habetur in c. nisi essent. de præben. iuncto præallegato. c. statuimus. ¶ Soluit Inno. ꝙ aliud est quando ex conuentione inita inter partes, vt detur tēporale pro spirituali. quia ex forma sententiæ arbitri stricti sumpto datur temporale pro spirituali. quia tūc hoc non est licitum. facit. c. ij. s̄. de arbi. aliud est quando non ex forma stricti laudi, seu arbitramenti aliquod temporale datur pręcedente compositione partium compromittentium tanquam in amicabilem compositorem. & sic intelligatur. c. nisi. & ita videtur intelligere Inno. & idem videtur voluisse Hostien. per id quod s̄. dixi in notabilibus. ¶ Sed certè si bene litera ponderetur vniformiter concludit, ꝙ vtroq; casu habeat locum dispositio huius capituli. Vnde potest dici secundo, vt tangit hic do. Ant. ꝙ aliud est quando implemētum compositionis principiatur, & ex toto disponitur per eum in quem est cōpromissum. & tunc procedere potest, quod potest aliquid dari temporale ex compositione superioris occasione rei spiritualis. vt patet in dicto c. nisi. aliud est superiorem non perficere dispositiones: sed referre illas ad implementum partis, & tunc hoc non est licitum quando temporale pro spirituali venit dandum. & ita loquitur hic. & hæc solutio satis vr̃ bona. Ipse tñ dat tertiā, videlicet, ꝙ licitū est, vt aliquid tpale retineatur ex cōpositione superioris pro iure spirituali, facit qđ hr̃ in capitulo constitutus. j̄. de religiosis domibus. & sic loquatur c. j. nisi. ꝙ aūt tpale detur ꝓ spirituali etiam ex compositio-

compositione superioris non vr̃ licitum. vt hic dicto capitulo secundo. de arbitris. ¶Sed certè iste intellectus non videtur bonus, quò ad .c. nisi. quia ibi non retinetur tpale: sed datur. vt ibi patet. & ꝓ hoc fortè tertio dicit, ꝙ aliud est compromittere in aliũ suũ superiorẽ q̃ habeat potestatẽ de bñficio ꝓuidẽdi. q̃a hoc bene põt fieri, & tenebit compositio facta a tali superiore. vt d.c.nisi. aliud est compromittere in delegatum non suum superiorem: quia tunc non est licitum. & ita loquatur hic. Sed certè ista solutio etiam non est bona, quia in c.nisi. ẽt fuit compromissum in delegatum. vt ibi patet. & sic melior vr̃ solutio secunda. & per hunc tex. & s̃. de arbi. c. ij. dicit domi. Ant. multoties se abstinuisse a cõpositionibus super spiritualibus: q̃a non vr̃ f̃m eum, ꝙ arbiter possit componere inter partes: nisi aliàs sit superior partium ille in quẽ cõpromittitur. fatetur tñ, ꝙ vidit multos doc. nõ abstinere. & malè ꝑ prædicta f̃m eũ. ¶Tu potes dicere ꝙ de re spirituali non põt cõpromitti in laicũ. s̃. de arbi. cõtingit. si autem cõpromittatur in personã ecclesiasticã, tunc si hoc fit tanq̃ in amicabilẽ cõpositorem, vt videlicet habeat videre quæ pars habeat ius, & foueat iustitiam. & tũc vr̃ ꝙ hoc fieri possit. ꝑ id, qđ hr̃ in d.c.nisi. & plus etiã vr̃ ꝙ illud. c. ꝙ si fuerit compromissum tanq̃ in amicabilem cõpositorẽ nedum poterit declarari q̃s ius habeat: sed etiam ordinare ꝓ bono pacis, & concordiæ, ꝙ aliquid detur per vnam partẽ alteri. de quo dicendũ, vt in d.c.nisi. vbi vr̃ probari, ꝙ non sit fienda dir̃a, an idem in quẽ cõpromittitur sit superior partium, vel non. vt s̃. dixi. vr̃ etiã, ꝙ licèt in rebus ꝓphanis possit fieri compromissum in arbitriũ stricto sumpto vocabulo, adeo ꝙ eius sñiæ stari debebit etiam si fuerit iniqua. l. diem. §. stari. ff. de arbi. tñ secus vr̃ in rebus spiritualibus: q̃a non videtur ꝙ possit fieri compromissum in arbitris stricto sumpto vocabulo, vt sic stetur sñiæ eius ẽt si sit iniqua. ꝑ id quod hr̃ in d.c.ij. de arb. & etiã hic. & hic patet, ꝙ saluari põt dir̃a quam facit Inn. Hosti. inter compromissum, quod fit in arbitriũ strictè sumptum, & com-
13 promissum, quod fit in amicabilẽ cõpositorẽ. ¶†Vlterius quærit. do. Ant. quid cõtineat appellatione ꝑmutationis. r̃ndet, ꝙ lato sumpto vocabulo cõprehẽdit oẽm ꝯtum per quem fit rei pro re in aliũ trãslatio strictè non sumitur pro ꝯtu, vt detur spẽs pro specie. l. j. C. de rerum permu. & l. j. ff. eo. tit. de quo ple-
14 nè dixi super rubrica. ¶†An autem solo consensu ꝑficiat̃ ꝑmutatio. dicit ꝙ nõ, nisi deueniat ad actũ traditionis. l. j. & ij. ff. eo. Est em̃ ꝯtus innominatus. vt dixi sup rubrica. ideo solo cõsensu nõ ꝑficit, vt pariat
15 actionẽ. ¶†Vltimo quærit q̃ actio detur ex permutatione. ꝯcludit, ꝙ duę. s. actio p̃scriptis verbis, quę dat̃ illi q̃ nõ impleuit ex parte sua ꝯ illũ q̃ nõ implet, & nõ dat, qđ dare dẽt, ꝙ non põt cogi pręcisè ad dãdũ. ꝓpterea q̃ obligatus est ex ꝯtractu innominato qui debilioris naturæ est q̃ ꝯtractus nominatus in quo si aliq̃s sit obligat⁹ ad dãdũ rẽ aliq̃ posset cogi p̃cisè ad dãdã. l. vbi ãt. §. si. ff. đ ver. ob. facit, qđ ibi no. per Bar. & e. ti. l. stipulatiões nõ diuidunt̃. & qđ notauit glo. in l. cũ p̃cibus. C. de rerũ permu. & in l. si pecuniã. ff. de cõdi. ob cãm. Itẽ dari põt cõditio ob cãm ad repetendũ rẽ datã. l. rebus. & l. ex placito. C. de rerum permu. & hęc sufficiãt pro intellctu. c. Item vlterius est sciendũ, ꝙ Fed. de Senis, q̃a mã ꝑmutationis bñficiorũ est quotidiana. & sic plenius attingenda ꝑ id qđ dicit tex. in simili in l. legaui. ff. de libe. lega. cõposuit quẽdã tractatũ sup dicta mã, quẽ expediuit ꝑ xl. qões. & illũ tractatũ dixerit dño Lapo Abbati q̃ scripsit ẽt additiones sup sexto. & fecit additiones ad dictũ tractatũ. Do. vero Petr. de Ancha. hic reduxit materiã permutationum ad. viij. qões principales. & ad aliquas alias accessorias. Prima est qui possint bñficia permutare. Scđa qui debeãt cõsentire, & autoritatẽ interponere in ꝑmutationibus bñficiorum. Tertia q̃ bñficia possint ꝑmutari. Quarta q̃d si nõ tenuit ꝑmutatio rõne reseruationis Papę, vel alia simili rõne, an valebit resignatio facta ex cã ꝑmutationis. Quinta, an possit fieri ex interuallo. Sexta in quantũ tp̃s superior in cuius manibus renũtiata, seu resignata sunt bñficia ex cã ꝑmutationis teneat̃ illa ꝯferre. Septima q̃d si tractantes de ꝑmutatione suorũ bñficiorũ ꝯuenerunt adinuicẽ data fide procuratori permutationis bñficiorũ ipsorũ per illos quorũ interest. & facere, ꝙ autorizent q̃ autorizare pñt. Quid si alter vult pœnitere, & nõ renuntiare ex causa prędicta altero instante possit ad ꝑmutationẽ cõpelli. Octaua & vltima, an inequalitas bñficiorũ, siue illa sit rõne redditũ, siue rõne oneris incumbentiũ vni bñficio, & non alteri reddat ꝑmutationẽ nullã quasi pręsu-
16 mat̃ frauduletèr facta. ¶†Circa primã qõnẽ tractat de pluribus. Primo, an Epi possint suos Epatus ꝑmutare. & ꝯcludit, ꝙ nõ sine Papę autoritate. q̃a sine licẽtia Papæ nõ pñt resignare Epatũ. s̃. de transla. præla.
17 ¶†Scđo q̃rit q̃d de Abbatibus, vel alijs prælatis, an possint bñficia ꝑmutare. & ꝯcludit, ꝙ sic seruata forma c. quæsitũ. s̃. eo. & idẽ vr̃ dicendũ in alijs bñficiatis. ꝑ ea q̃ hñr. nec obst. prædictis. c. maioribus. de ꝑben. vbi ꝓhibet̃ permutatio dignitatum. & idem ẽt dicitur de pręben. s̃. eo. quęsitũ: q̃a illud dẽt intelligi qñ permutatio nõ fit licite autoritate superioris. secus qñ fieret licite autoritate superioris f̃m formam
18 præallega. c. quæsitum. s̃. eo. ¶†Tertio q̃rit, an habẽtes manualia bñficia pñt ꝑmutare. videretur, ꝙ non, q̃a pñt ad libitũ superioris reuocari. in cle. q̃a regulares. §. p̃missa. de supplen. negli. pręlato. ꝯtrariũ tenet, q̃a talia bñficia possunt vacare per mortẽ. dicta cle. q̃a regulares, & sic eadẽ rõne pñt vacare per renũtiationẽ fiendã ex cã permutationis. ideo tenere dẽt ꝑmutatio. qđ intellige verũ, si fiat cum autoritate Epi, & interueniente cõsensu superioris qui pñt tales reuocare. & ad quos spectat talia bñficia cõferre. ꝑ id, qđ hr̃ in c. j. s̃. eo. in vj. cũ ibi notatis per gl. de quo ꝑ Fede. in consilijs suis, consilio. ccclj. & in suo tractatu ꝑmutationũ. q. xvj. ¶Quarto quærit, an habẽtes cõmendã ecclesiæ f̃m formã. c. nemo deinceps. de elec.
19 in vj. possint permutare. & concludit, ꝙ sic, q̃a cõmẽda vr̃ esse titulus canonicus per id, quod habetur in d.c.nemo. & hoc satis videtur procedere si permutetur cum alio habente aliã præbendã. Si vero habens talem cõmendã velit permutare cum alio habente beneficium in titulũ est magis dubiũ. tamen Fed. in xv. q. dicti tractatus videtur velle, ꝙ sic: q̃a scđm eũ vt s̃. dixi, cõmenda vr̃ esse titulus canonicus a iure approbatus. & idẽ multofortius videretur dicendũ in cõmendis q̃ hodie ꝯceduntur ad vitã per Papam, cum illa habent cõmodnm fructuum. & sic videãtur habere ius in bñficio. ¶In ꝯtrariũ tñ facit: q̃a licèt cõmẽda sit titulus canonicatus. idest certo respectu nõ censeatur ecclesia vacare ex eo, q̃a interim nõ currit tp̃s habentibus eligere, vel p̃sentare ac ꝯferre. vt patet ex his q̃ legunt̃, & no. in d.c.nemo. tñ alio respectu videret̃, ꝙ vere vacet donec fuerit ꝓuisum de prĩcipali p̃lato, seu rectore. ꝑ id qđ leg. & no. in d.c.nemo. Vnde finita cõmenda nõ dr̃ esse noua vacatio. sed potius vr̃ durare antiqua. vnde si tempore factæ commendæ beneficium vacasset in curia sublata cõmenda, seu finita beneficium remanebit vacans

in curia.vt leg.& notatur per doc.in cle.j.vt lite pē.
20 ¶†An autem si commenda fiat per Papā de bñficio, quod spectabat ad collationē alterius inferioris finita commenda redeat potestas conferendi ad ordinarium collatorem.
21 ¶†Nota per Inno.& Ioan.Andre. in c.inter dilectos.de exces.prała.& sic residet hic.d. Pe.aliter non declarando. do.Flor.in c.quæsitum.s̄. eod.vt ibi dixi concludit, ꝙ commenda non est propriè titulus bñficij, cum fiat ad tps.d.c.nemo.tituli autem bñficiorū cōferuntur imperpetuum.vt no.in c.veniens.de filijs presby. & per hoc dicit,ꝙ bñficiū cōmendatū non permutatur cū intitulato. nō prohibet tñ alio commendato permutari. sed potius a cōtrario sensu vr̄ permutare: ex quò solum vr̄ velle: ꝙ sit prohibitum commēdatum permutare cum intitulato.& pro hoc facit,quod notauit. Io. An.in simili, j̄.eo.c.j.in sexto.vbi dicit,quòd si hospitale sit collatum non in titulum. sed tanq̄ bono viro. quod fieri potest.vt in cle.quia contingit.§.vt autē. de relig.domi.non potest permutari cum beneficio intitulato. ¶Aduerte licèt iste passus sit dubi⁹ vr̄ posse sustineri de iure,quòd etiam commendatum cū titulato possit permutari. quia vt dixi commenda est titulus canonicus. & licèt sit diuersus a titulato principalis beneficij.tñ vr̄ quòd hoc non habeat impedire permutationem. nam qua ratione beneficium pingue potest permutari cum tenui.eadem ratione vr̄ quòd habens titulum perpetui beneficij possit permutare cū titulo temporali habito cum alio beneficio,arguendo de re ad tps. quod est licitum. ar.in iure.l.miles ita.§.& quia diximus.ff.de testa.mili.& pro hoc ēt, quia vna res temporalis posset permutare pro alia re perpetua.puta seruus pro prædio. & sic eadem rōne idem vr̄ dicendum in spiritualibus.non video enim quid repugnet, quòd ille qui habet beneficium in titulū imperpetuum nō possit ex causa permutationis resignare pro commenda temporali.& ideo vr̄ quòd opi.Fede.possit sustineri,& multofortius procedatur qñ esset commenda perpetua concessa ad vitam per Papam.q̄a tunc cessaret etiam ratio do. Flor.tene tñ menti dictum do.Flo.cum quo transiui in d.c.quęsitum.Sed re vera non est sine dubitatione.& pro opi. do.Flo.posset allegari,quòd in habentibus symbolū hoc est similitudinem facilior est transitus.l.in rem.
22 §.idem si quęcunq;.ff.de rei vendi. ¶† Quinto dubitari potest,an expectantes pro quibus affectę sunt prębendæ,vel habētes ius ad rem possint dicta sua iura permutare. de quo per Fed.in suo tractatu.q.xiij. vr̄ quòd sic,q̄a vtrunq; est ius spirituale. facit.s̄.eod. ad quęstiones.in contrarium vr̄ dicendū per.c.j.j̄.e. in vj.vbi litera dicit,facultatem permutandi beneficia sua,expectantes autem non possunt dicere beneficia fore sua antequam vacent, vel sibi conferantur, sed sibi debita.vt in c.pe.de prębeņ.in vj.& sic videt̄ ꝙ nō possint permutare. Et pro hoc facit, q̄a autoritate ordinarij non poterit vnus ex expectantibus cum alio permutare tale ius,quia ligatę sunt manus ordinarij,ex quò præbendę sunt. affectę de concessio. p̄ben.in c.si soli.& in decre.si capitulum. de concessi. p̄ben.in vj.¶Itē nec ēt autoritate executorū suorum quorū pactum non extendat̄ ad alias personas, nec ad alia beneficia. per id qđ hr̄ in c.p.& g.de offi.deleg.& eo.tit.c.cū olim.& sic patet,ꝙ executor gratiæ meæ:licèt illā alteri cōcedere nō posset:posset tñ illi ꝯferre bñficiū,qđ mihi dēt ꝯferri,vł id qđ dēt sibi cōferri mihi ꝯferre ꝑ dictū.c.p.& g. Et ꝑ p̄dicta ēt vr̄ ꝙ habētes canonicatus suꝑ numerarios sub expectatione p̄bēde nō possunt ꝑmutare ēt ipsos canonicatus; q̄a per illos non habent ius in re, sed ad rem per id, quod hr̄ in c.penul.de præben.in vj.& in c.fi.de cōcess.præben.eo.lib.& pro hoc etiā:quia talia iura supernumeraria non manēt eadē in substantia: sed extinguuntur per renuntiationē quæ fieret ex cā permutationis & secuta collatione nascunt̄:vt le.& no. in d.c.dilecto.de p̄ben.& eo.tit.in c.dilecto. ¶In ꝑmutatione aūt iura debent esse in substātia quæ erāt ante permutationem. per id,qđ hr̄ in c.j.j̄.eo.in vj. & ideo nō poterit tūc fieri permutatio de qua ēt dixi post do.Flo.in c.q̄sitū.s̄.eo.& per p̄dicta ēt satis patere pōt,ꝙ ius,qđ quis hēt ad bñficiū,& sic ad rem nō in re non pōt cum alio permutare, siue sit ius cōpetens ad p̄bendam affectam, siue etiā ad nō affectam. ¶Nec ob.qđ hr̄ in c.ad audientiā. el ij.de rescri.vbi vr̄ dici, ꝙ habens literas ad bñficiū ex pacto pōt renūtiare,vt habeat aliud bñficiū.& ratio est s̄m Host. ibi,q̄a spiritualium ad inuicem potest fieri permutatio:q̄a rñderi pōt. & etiā tangit Feder.in loco pal.ꝙ Hosti.ibi nō dicit quòd fiat permutatio in casu illo. nam re vera ibi nō fit permutatio de bñficio ad bñficium,qđ patet:q̄a ibi ius competēs ex bñficio literarū nulli q̄rit̄:sed extinguit̄ per renunciationem factam illi qui erat obligatus ad beneficiū cōferēdū: sed iō illud dicit, vt excuset̄ pactū ne sit simoniacū. ¶Et pro hoc facit, quia ibi ēt sine pacto recipiendo aliud beneficiū loco alterius sibi debiti intelligitur renuntiare illi,quod sibi debebatur. & ideo,ex quò tacitè intelligit̄ renuntiare vr̄ ꝙ non vitiet̄ pactū cōtinens illud qđ tacita renūtiatio.ꝑ id,qđ leg.& no.in
23 c.significasti.de ele.¶†Sexto tangit,an habentes ius in re nō tñ in possessione possint permutare. Do.Pe. hic dicit, ꝙ sic ꝑ ea quæ notantur per Inn.in c.inter cætera.s̄.de p̄ben.& quæ habentur in c.si tibi absenti.de præben.in vj.& sic vr̄ ꝙ sufficiat, ꝙ quis habeat
24 titulum beneficij. ¶†Septimo tangit, an canonici eiusdem ecclesiæ possint inuicem permutare p̄bendas quas habent in eadem ecclesia sine superioris autoritate.Io.de Lig.vt hic refert do.Pe.dicit,ꝙ nō,q̄a tales p̄bēdę:licèt in tꝑalitate ꝯsistant,sunt tñ annexe iuri spirituali.s.canonijs.s̄.de ꝯsti.in c.cū.M.cū ibi no.quas certum est nō posse permutari sine superioris autoritate.s̄.eo. quæ & h.d.tenendū Io.de Lig.licèt Inn.& Hosti.aliter dixerunt.s̄.eo.quęsitum.& sic residet do.Pe.¶Tu potes cōcordare opi.prout vr̄ voluisse do.Flo.in d.c.quæsitum. ꝙ opi.Inn.procedat, qñ prædia pębendę volunt permutare:quia ille sunt mere tꝑalia. secus si vellent permutare præbendas: q̄a tunc procedat opi.Io.de Lig.per rationem suam.
25 ¶†Octauo quærit̄, an hospitale cū bñficio possit ꝑmutari.vr̄ ꝙ sic si hospitale sit ꝯcessum in titulū, & in ꝑstimoniā per id,qđ no.Io.An.in c.j.j̄.eo.in vj.& in cle.j.in ver.bñficia.eo.ti.secus si non in titulū:sed vt bono viro sit ꝯcessum ēt clerico.facit,qđ hr̄.s̄.de rebus.do.in cle.q̄a cōtingit.§.vt aūt. vbi patet,ꝙ interdū hospitale cōcedit̄ in titulū. Interdū,vt bono viro.Fede.tñ de Se.in sua.q.xiiij.dicit ꝙ si clerico cōmissum sit hospitale: licèt non sit cōmissum in titulū poterit permutari cū bñficio ecclesiastico:q̄a licèt hospitale nō sit ꝑpriè bñficiū nō est tñ titulus ꝓfanus: sed titulus ecclesiasticus,vñ vēdi nō posset.j̄.de sim.in c.cōsulere. & ei ēt pñt accedere spiritualia in cle.ꝑ lr̄as. de p̄ben.& hoc ēt vr̄ seq. do.Pe.dicens ex mente Fede.posse colligi,ꝙ spirituale cum quasi spirituali potest ꝑmutari,qđ dicit esse addendum ad id,qđ hr̄ in c.ad quæstionē. s̄.eod. & per hoc vr̄ s̄m eum, ꝙ ius patronatus possit cum ecclesia permutari, & sic residet do.Pet.sed vt dixi primā opi. sequit̄ Io.An.in d. c.j.&

c.j.& do.Flo.in d.c.quæsitum. vt ibi ēt dixi.& ſm.d. opi.vr̄ ꝙ vbi hoſpitale non cōferē in titulum nō poſſit ꝑmutari cum bñficio intitulato bene, tñ vr̄ ꝙ duo hoſpitalarij clerici, vel laici habentes hoſpitalia non in titulum poſſint illa inuicem permutare. pro quo facit,q̄a in habentibus ſymbolū hoc eſt ſimilitudinē facilior eſt tranſitus.ff.de rei vend.l.in rem.§.item ſi quęcunq; .& per hoc vr̄ ꝙ non poſſit ius patronatus, cum eccleſia,ſeu eccleſiaſtico beneficio permutari, tamen ſint poſita diuerſa iura. ¶Sed aduerte,q̄a de iure videtur poſſe ſuſtētari opi.Fed. q̄a ex quo vtrūque eſt ius ſpirituale vr̄ poſſe fieri ꝑmutatio ꝑ id qđ dixi.s̄.in ſimili,in q.iiij.de beneficio commendato.

26 ¶†Per ꝑdicta pōt inferri,an ꝑmutari poſſit bñficium ſimplex cum curato,vel econtra videreē,ꝙ non,cum ſint diuerſæ qualitatis.ɔ̄rium tenet Io.de Lig.q̄a ſufficit, ꝙ ambo ſint beneficia intitulata, licèt diuerſę qualitatis,pro hoc eſt text.in c.j.ī.eo.in vj.vbi indiſtinctè permittit beneficia inuicē ꝑmutari. & bñ facit.s̄.eo. cum olim. vbi permutatur ꝑpoſitura cū archidiaconatu,& s̄.c.ꝑxi.vbi permutaē canonicatus,

27 cū clericatu.¶†An aūt plura bñficia poſſint ꝓ vno ꝑmutari,vel eɔ̄.Io.An.tenet,ꝙ ſic in c.cū venerabilis. de exce.ꝑ illū tex.& ibi de hoc ꝑ eū.Fed.tñ in xiij.q. ſui tractatus dicit, ꝙ ſi q̄s hēt duo bñficia curata ex diſpenſatione, & vult permutare cū vno curato, vel ſimplici,ꝙ id fieri non poterit: q̄a diſpenſatio iſta eſt ꝑſonalis,& non pōt tranſire ad alium cū quo vult ꝑmutare. de priui.in c.ſanè. nec Ep̄s ēt poterit in hoc diſpēſare:q̄a non pōt diſpēſare in duobus curatis: vt nos.in c.de multa.s̄.de ꝑben. Si aūt ille qui hēt duo curata ex diſpenſatione vult vnum ex illis permutare cū habēte vnū curatū,tūc caueat ſibi: q̄a recipiendo illud curatū vacabit id,qđ ſibi remanſit:q̄a diſpēſatio facta ſuꝑ duobus curatis intelligitur de primis duobus.ī.de ꝑbē.c.non pōt.in vj.& in cle.in plures. de ꝑben.ſecus ſi ꝑmutat vnū de ſuis curatis cū alio ſimplici: q̄a poterit retinere illud ſimplex cum alio curato ſaltem ex diſpenſatione Ep̄i: quia circa talia pōt diſpēſare iuxta illud,qđ le.& no.in c.dudū.el ij. de ele.& c.lr̄is.de ɔceſ.ꝑben.¶Et ex ꝑdictis patet ꝙ ſiue ex vna parte, ſiue ex vtraq; bñficia teneanē ex diſpēſatione reqreretē in ꝑmutatione diſpenſatio illius cuius fuit neceſſaria in primęua collatione. & hæc

28 ſufficiāt de primo principali q̄ſito.¶†Circa ſm q̄ debeāt ɔſentire in ꝑmutatione, vel autorizare,dubitaē de pluribus. & primo,an debeāt ipſi ꝑmutātes conſentire,an vero laici,vt transferri poſſint de ſuis bñficijs ad alia.vr̄ ꝙ debeant cōſentire: q̄a nemo vr̄ cogēdus accipere bñficiū eccleſiaſticū,vel dignitatē.facit de ele.in c.q̄ ſit.li.vj.& de ꝑbē.ſi tibi.eo.li. & lxxiiij. diſt.ī c.geſta.licèt aliud videaē in honoribus ſecularibus:vt no.Inn.in c.j.de his q̄ fi.a ma.par.ca.& hoc ēt vr̄ tenere Io.An.s̄.eo.q̄ſitū.ſuꝑ ver.ꝑſonas,dū dicit. ſ.volētes.& hoc ēt tenuit Io.in c.Ep̄s.de loca.vij.q.j. In ɔ̄riū facit qđ hr̄ in c.q̄ris.de æta.& quali.& s̄.eod. in c.q̄ſitū. cum ibi no.ꝑ Hoſti.vbi Hoſti.vr̄ dicere,ꝙ illa ꝑmutatio ibi eſt commēdabilis, cū ad eam inuiti cōpellanē.allegat, qđ hr̄ in c.ante oīa.xl.diſt.& viij. q.j.in ſcriptis.& 23.q.iiij.in c.diſplicent.& hoc ēt vr̄ tenere Inn.in c.niſi.§.ꝑꝑ maliciā. in ver.perſecutio. s̄.de renun.vbi dicit, ꝙ ſi periculū deſtructionis eccleſiæ,vel magnū ſcādalū imminet,cogiē ꝑlatus inuitus cedere, dūmodo bonū cambiū alterius ꝑlaturæ, vel dignitatis ſibi aſſignetur,& ſic pōt intelligi ꝑalle. c.q̄ſitū. & hoc ēt vr̄ tenere Arch.in d.c.Ep̄s de loco. vbi dicit, ꝙ vbi neceſſitas, vel vtilitas eccleſiæ expo-

29 ſcit pōt Ep̄s cogere clericū ad ꝑmutandū. ¶†Idem no.in c.ſi ꝑꝑ.in ver.vacabunt. de reſcrip.in vj. ¶Idē vr̄ tenere Feder.in 25.q.vbi dicit,ꝙ ſi, nec per dationē coadiutoris, nec alio modo pōt cōſuli neceſſitati eccleſiæ, ꝙ poterit tunc bñficiatus inuitus trāſferri ita tñ ꝙ ſibi fiat bona recompenſatio in alio bñficio & ꝑ hoc, quia publica vtilitas dēt ꝑferri priuatę. vij. q.j.c.ſcias. Dicit tñ Fede.in loco ꝑalle.ꝙ hoc facere debebit Ep̄s cū conſilio ſui capituli,ſicut facit collationes,& inſtitutiones:vt in c.nouit.de his q̄ fi.a ꝑla. ſaluo niſi ꝑſcripſiſſet ɔſenſum, & cōſilium capituli, vt ſine illo facere poſſit per id,qđ hr̄ in c.ij.de cōſue. in vj.& qđ no.ī c.cū ex eo.de ele.eo.li.Et ꝑdicta ꝓcedunt in nō curatis,& in clericis ſecularibus,ſecus dixit Fede.in religioſis qui velint nolint ꝑnt trāſferri. facit de ele.ſi religioſi. in vj.Idem dicit Fed.in conſi. ꝑal.in Ep̄is,& curatis ꝑꝑ publicā vtilitatē. facit, qđ no.Io.An.in c.fi.ſuꝑ ver.collatū.de poſtu.ꝑl. & ī regula ꝙ ob grām.in mercu.de reg.iur.in vj.& ſic videē reſidere do.Pet.Sed certè ſatis vr̄ dicēdū, ꝙ nec Ep̄i, nec curati,& ſir̄, nec prælati religioſi,dūmodo non ſint manuales. per id qđ hr̄ in cle.q̄a regulares.§.ꝑmiſſa.de ſup.ne.præla.poſſint inuiti trāſferri,niſi legitima cauſa ſubſiſtente ꝑ id quod hr̄ in d.c.ep̄s. de loca.& qđ no.Io.An.in d.c.q̄ſitū,& qđ no.Inn.in d. §.ꝑꝑ malicitiam,qđ intelligo ſalua Papæ ꝑtāte q.s̄. ius eſt.s̄.de cōceſ.ꝑbē.in c.ꝓpoſuit. & ſic poſſet etiā inuitos transferre licèt non apparet cauſa legitima. ſecus in Ep̄is, & alijs ſuperiobus: ſed non vnr̄ poſſe trāſferre inuitos,niſi legitima cauſa ſubſiſtēte. ¶Et per ꝑdicta vr̄ ꝙ Ep̄s cū capitulo poterit expedire ꝑmutationē inuitis illis q̄ hn̄t cōſentire,ſeu ꝑmutare: ſi ꝑmutatio ſit ſumme utilis cū poſſit facere maiorē. ī.de exceſ.ꝑl.c.ſicut unire. licèt Fed.uideaē uelle cōtrarium in q.24.Sed certè.h.d.do.Pe.hic non tangit. Feder.in d.24.q.non loquiē de ipſis permutantibus: ſed de illis qui habēt cōſentire permutationi,ut ſunt habētes eligere,vel cōferre.nā talibus inuitis non ur̄ fienda ꝑmutatio: q̄a ſm eum alia via pōt prouideri: q̄a poſſet priuari bñficiatus q̄ eſſet inutilis eccleſiæ, & alius poſſet eligi:ſed q̄n ſubeſt cauſa bñ pōt fieri permutatio inuitis ipſis habentibus permutare,intellige ſm Fed.in d.25.q.poterunt cogi, ut de nolentibus fiant uolentes per ſubtractionē reddituum, uel per aliud remediū. nā ſm eū ēt poterit tunc illos priuare titulo quē habēt, & demum cōferre uni eorum unū ex dictis bñficijs,& alteri aliud.& ex hoc ſit ex-

30 pedita iſta q̄ſtio. ¶†Scđo q̄ri pōt iuxta prædicta,an duo ꝑlati eccleſiarū collegiatarū poſſint inuicē ꝑmutare inuitis collegijs cū autoritate ſuperioris, cōcludē,ꝙ ſi hoc ſit per Papam,ſeu autoritate Papę hoc fieri ꝑt, q̄a ipſe pōt auferre de iure unius,& dare alteri, vt no.in c.ɔſtitutus.ī.de relig.do. Si autem hoc uult facere Ep̄s:& tūc ſi ad ipſum ſpectabat collatio taliū dignitatū hoc facere poterit ēt inuitis collegijs.Si uero ad collegia ſpectaret electio,pręſentatio,uel collatio.& tunc cōiter teneē,ꝙ ad quos ſpectat electio,ꝑſentatio,uel collatio debēt cōſentire:ut patet ex his, q̄ notanē.ī.eo.c.uno.in vj.& ideo Ep̄s illis inuitis, nec ēt legatus poterit auferre electionē ipſi collegio ꝑ id,qđ hr̄ in c.iij.& iiij.& de offic.leg.in vj.& 16.q. vij.in c.decernimus. & ꝓ tāto tunc nō poterit Ep̄s, uel legatus facere ꝑmutationē inuitis collegijs ipſarū eccleſiarū:q̄a ut dixi nō poſſunt auferre electionē dicto collegio,cuius ɔ̄riū eueniret ſi ꝑmutatio poſſet fieri eis inuitis,& iō ɔcludit, ꝙ ī ꝑmutatione dēt tūc collegiū ɔſentire,uł maior ꝑs,& ſir̄ ſi dictę eccl̄ię habēt patronos debēt oēs,uel maior ꝑs reſpectu aliarū ꝑtiū,ſeu ɔparatiōe minoris ɔſentire id, qđ hr̄ ī c.3.

Conſentire in ꝑmutatione q̄ debeant.

de iu.pa.& intellige verum, q sufficiat psensus maioris partis qn permutatio est necessaria vel vtilis ecclesijs.secus si esset voluntaria,qa tunc melior esset conditio phibentis, & sic requirerent psensus oium iuxta id,qd no.in c.cu oes.de consti. & per Io.An.s.eo. c.j.in vj.& p Pau.in cle.j.eo.tit.& p Fed.q.19.20.&
31 21.¶†Tertio quæritur, an pmutatio facta contentis collatoribus,electoribusv,el patronis, sit nulla ipso iure,vel annullanda per sniam. Feder.in q.30.tenet q est aliqua,licèt veniat cassanda. & hoc vr voluisse p Pau.in cle.j.e.ti.inquantu dicit, q prędictoru consensus pt interuenire ante, & post.& per hoc satis vr velle, q non sit nulla,sed annullanda. Nam aliàs no possit ratificari,si fuisset nulla per id quod hr in c.auditis.de elect.s.eo.& pro hoc etiā facit,qd hr eo.tit. in c.sicut.& in c.cum in ecclesijs.de præb.in vj.in qbus patet,quòd vbi in actu qui fit non requiritur ille cuius consensus debeat interuenire,non vr actus esse nullus:sed annulládus.faciat etiā, qd legit,& no. per Io.And.in c.illud.de iurepat.& in c.ea noscitur. de his quę fiunt a pręla.¶Pro prędictis etiā alleg.Fede.quia actus permutandi,& authorizandi vr principaliter dependere ab Epo,quáuis collatio ad eu non pertineat. per id,quod hr in c. quæsitu.s.e.& qd nota.per glo.in cle.j.eo.tit. &c. non vr esse defectus ex parte facientis permutationē,licèt malè faciat contēnere eos quorum interest, & propter hoc peti possit cassari per ea quæ hnr in d.c.quod sicut. & c.cum in ecclesijs.¶Et per prædicta patere pot,q facta permutatione autoritate Epi sine psensu collatoris,vel electoris non poterunt ipsi collatores,vel electores eligere, vel conferre ante cassationem permutationis, secus si diceremus eam esse nullā iuxta id, qd legit, & not.in palle.c.auditis. & in c.inter dilectos.s.de excel.præla. & hoc vr tenendu, licèt alij aliter dixerut p reg.non præstat.de reg.iur.li.vj. Sed certè dici pot,q dicta regula hēt locum qn actus esset nullus. aliàs esset secus, per ea quæ hnr in iuribus præall.& pdicta pcedut qn pmutatio fit pteptis collatoribus, electoribus, vel patronis. Quid autē,si per Epm fiat collatio de bnficio no requisito patrono,& sic eo cōtēpto,an talis collatio erit nulla.an vero annullāda. videret q esset aliqua,sed annullanda. per id, qd.s. dixi. ¶In prium vr esse tex.in c.decernimus.xvj.vbi litera vr velle,quòd sit irrita pro prima parte, videlicet quòd sit irritanda videtur esse tex.expressus in c. illud.s.de iurepat.¶Et pro ista parte etiam facit, qa ad Episcopum videtur principaliter spectare prouidere de beneficio. hinc est quòd per institutionem Epi confert titulus in bnficio, & non per præsentationē patroni.s.de iurepa.pastoralis. & s.de insti.in c.iij.& sic non vr esse defectus ex parte conferentis titulu,licèt malè faciat ptemnere patronu.& pp hoc ad petitionē patroni cassari debeat,huc articulu no reperio tactu,nec bn declaratu per docto.tn satis vr de iure, q pcedat, quod dixi.s.q collatio non sit nulla, sed annullanda p quo vr text.in d.c.illud.cui text.tanq posteriori potius vr stādum quàm. d.c.decernimus. per ea quæ no.in c.j.de cōstit.in vj.& plenè no. Bar. in l.omnes populi.ff.de iusti.& iu. & in materia statutoris.& sm hoc tex.in d.c.decernimus. du dicit irrita debet exponi.i.irritanda. per id,quod hr in d.c. ¶Præterea etiam dici pot, q etiā si diceretur collationē esse nullam: tn poterit ratificari,si patronus ex postfacto psentiat:qa eius consensus requirit p modum consensus, & non per modu autoritatis, cu inferior no hēat autorari superiori.ar.c.cu inferior.s.d mai.& obe.& iō cu reqrat amboru cōsensus: & hoc fauore patroni,vr q possit ratificare collationē q erat inualida ob eius fauorē.per id qd hr in l.filio pręterito.ff.de iniu.testa.& quod no.Bar.in l.iij.in princ.ff. de lega.iij.Et per hoc non ob.qd not.Inno.in c.cum consuetudinis. de cōsue.inqtum dicitrvbi actus est nullus per sequentem consensum no potest ratificari:quia illud est verum quando actus esset nullus alia de causa qàum pp fauorem habentis consentire. secus vbi est nullus propter fauorem habentis cōsentire: qa tunc potest ratificari,vt probatur in d.l.filio pterito. vbi patet, q qa testamentum in quo filius in potestate est pteritus a patre est nullu fauore filij,potest filius tale testamentum approbare:& sic patet,q si tenemus collationem Epi esse aliquam, qn fuit facta cōtempto patrono, licèt possit peti cassari absq; dubio poterit ratificari per patronum. per id, quod hr in c.quod sicut.de ele.Si autem dicatur,q sit nulla,adhuc vr quòd idem sit dicendum,quòd possit ratificari.per id qd.s.dixi. Et pro prædictis pōt etiā induci, qd hr in c.cura.s.de iurepa.vbi patet, q si laicus patronus donat, seu cōcedit ecclesiam cuius est patronus alicui loco religioso, q licèt talis collatio, no valet:qa non pōt quis dare,quod non hēt.s.de iurepatr.c.q aut. & sic cu non habeat ipse patronus pprietatem ecclesiæ, no pōt illam dare loco religioso sine cōsensu Epi. tn si Eps ex postfacto cōsentiat ratificatur dicta donatio q̄uis a principio fuerit inualida,& ratio in casu illo: qa ad ipsum Epm principaliter spectabat facere ipsam donationē. ideo si postea cōsentit ratificatur saltem,vt ex tuc. per id,qd habetur in l.obseruare.§.fi.ff.de offi.procon. & lega.& sic vr quòd sicut ibi,qn patronus donat ecclesiā sequēs cōsensus Epi pfirmet illam.sic etiā vr ecōtra,qn Eps confert ecclesiam sine patrono.& postea patronus cōsentit.& tene menti hunc articulum: quia non re-
32 perio benè declaratum per doc. ¶†Quarto iuxta pdicta quæritur intra quantum tps debeant agere de contemptu illi q fuerunt contēpti in actu permutationis.cōclude sm Fede.in q.31.q si ille qui fuit ptēptus,postea psentit tacitè, vel expressè no audietur vlterius. per id,qd hr in c.ex ore.s.de his quæ fin.a præla. vel audietur intra sex menses a tpe scientię factę permutationis sm Hosti.alle.qd hr in c.ij.de concess.præben.& hoc intellige in collatore contempto. ¶In electoribus vero contēptis est secus sm Io. An. in d.c.ex ore.qa illis fit præiudicium si non cōparet intra tps edicti.de quo in d.c.fi.de ele.in vj.saluo eo quod hr in c.fin.s.qui matri.accu.pos.de illis qui verisimiliter permutationē potuerunt ignorare,& attēde,quia ideo Io.An.facit dria inter collatorem, & electorē:qa forma c.fi.de elect.in vj.non habet locu in collationibus,sed bene habet locu in electionibus
33 vt ibi no.per glo.¶†Quinto qrit,an inferior ab Epo possit autoritatem præstare permutationi, dic quòd non per id,qd hr in tex.& in gl.in cle.j.eo.tit.& per Host.in summa.eo.titu.§.quid pōt.vers.& nunquid.
34 ¶†Iuxta hoc quæritur,an si ad aliu quā ad Epm spectet collatio bnficij permutandi debeat fieri resignatio in manibus collatoris, an vero in manibus Epi. ¶Fed.tangit in 21.q.& videretur dicēdu, q in manibus collatoris,vel electoris fieri debeat autorizante Epo.p id,qd hr in simili.xij.q.ij.in c.ab Abbatibus. & xvij.q.iiij.c.in venditionibus.vbi patet,q qn alienatio est fiēda p aliquē platu,ille platus alienat psentiente,& alienāte Epo.Et p hoc ēt faciat,qa si in manibus Epi haberet fieri resignatio, & p ipsum ēt fieret collatio,posset dici Eps i pxima vacatione q postea occurreret eē in possessione pferēdi. hoc aut est prēcauen-

præcauendum ne vocatus ad aliquem actum ex aliqua iusta causa ius ꝓtendat, p p ꝗq iuri alterius ꝑiudicium grauetur. vij.q.j. Pontifices. ¶ Contrarium tenuit Fede. scilicet ꝙ totum possit Eps expedire de cõsensu electorum, vel collatorum. & hoc satis videtur probari ex his quæ habentur. s̃. eo. quæsitũ. ex hoc videtur sequi quodammodo mirabile videlicet, quòd ecclesia cõsueta reformari per viam electionis, & cõfirmationis, vel præsentationis, & institutionis reformabitur tũc per viam collationis per Epm qui aliàs habebat instituere, vel ꝯfirmare, sed certè, vt dicit ipse Fed. nullum in hoc est incõueniens, ex quo illius ꝯsensus requiritur q̃ hẽt cõferre, vel eligere, vel præsentare. facit, qđ no. in simili per Host. s̃. de iu. pat. cõsuluit. ad fi. vbi dicit, ꝙ patronus poterit recipere ecclesiã ab Epo, licèt ad Epm non pertineat collatio, sed institutio. facit, qđ no. ꝑ Io. An. in c. ꝑ vestras. e. ti. ¶ Nec ob. prędictis. c. Pontifices. q̃a illud haberet locũ vbi Eps simpliciter cõferret ſm id, qđ hr̃ in c. fi. cum fi. de cau. pos. & ꝓprie. ꝗq nõ est in casu nostro: q̃a non simpliciter confert, sed ex cã permutationis.

35 facit, qđ hr̃ in cle. j. ad fi. de fo. cõpeten. ¶ † Sexto q̃rit an vicarius Epi, vel capitulũ sede vacante possit ꝑstare autoritatẽ ꝑmutationi. de capitulo sede vacãte. tenet gl. in cle. j. eo. ti. ꝙ non si collatio talis bñficij spectabat ad Epm: secus si spectasset cõiter ad Epm, & capitulum, q̃a tũc deuoluitur collatio ad capitulũ sede vacante, vt hr̃ in c. vno. ne se. va. in vj. ¶ De vicario vero dicendum, ꝙ non põt autoritatem interponere ꝑmutationi ex eo, q̃a ille põt resignationem bñficij recipere qui põt inuitũ destituere, vt no. Inn. in c. qđ in dubijs. de renunc. & per gl. in cle. j. de renun. Vicarius aũt Epi non põt destituere, nec ẽt conferre bñficia, nisi aliud specialiter habeat in mandatis. in c. ij.

36 & iij. de offi. vica. in vj. ¶ † Iuxta prædicta incidenter quæritur, an poterit capitulum sede vacante recipere renuntiationem, vel resignationem bñficiorũ ex causa ꝑmutationis, si spectat collatio ad solum Epm. vr̃ ꝙ non. per id quod no. in cle. j. in gl. penul. hoc eo. ti. ¶ In ꝯtrium facit, quia capitulum tanq̃ tũc gerens vices Epi potest beneficiatos priuare: & per ꝯns vr̃ posse recipere resignationem bñficiorum, & licèt nõ posset tunc perficere permutationem per id qđ superius est dictum. illã poterit Eps successor perficere, quem ex licita cã vicegerens inchoauit faciãt no. per Inno. & docto. in c. eam te. de rescri. ¶ Nec ob. si dicatur, ꝙ capitulum sede vacan. non potest facere gratiam, licèt posset illa expedire quę sunt iurisdictionis contentiosę, vt no. in c. vno. de mai. & obe. in vj. quia potest dici, quòd hic non facit gratiam aliquã, ex quo non perficit permutationem. ¶ Et pro prędictis faciat: quia multa põt capitulum sede vacante, q̃ sunt voluntariæ iurisditionis. Nã põt cõmendare beneficia spectantia ad collationem solius Epi. vt not. per Archi. in d. c. vno. & sic Eps potest commendare beneficia spectantia ad collationem Papæ, vt not. in c. nemo deinceps. in fi. magnæ gl. de ele. in vj. de hoc per Fede. in 36. q. vbi de hoc. circa finem. finaliter cõcludit, ꝙ si gratiosè fiat resignationis receptio nõ poterit capitulum sede vacante illam recipere. ar. eorũ quę no. in c. admonet. de renũ. si vero fieret in pęna, tuncpossit. faciat, quod hr̃ in l. alienationes. ff. fami. erc. & in extrauag. Io. 22. quæ execrabilis. in §. quia vero certũ. & sic residet d. Pe. Sed certè satis vr̃ sustineri posse de iure, qđ ẽt si gratiosè fiat resignationis receptio possint illã recipere vacãte sede. & sic ex cã permutationis, licèt non possit perficere permutationem. ꝑ hoc, ꝙ no. Fed. in simili. in iij. q. vbi tenet, ꝙ si beneficia sunt reseruata per Papã, ꝙ tñ Eps possit recipere resignationem beneficiorum ex causa permutationis, licèt non possit perficere permutationem, sed illam habebit perficere Papa, sic, & hic habebit illam perficere Episcopus successor, vt s̃. dixi. & ex his q̃ superius dixi, ꝙ resignatio debet fieri in manibus illius qui potest destituere inuitum potest inferri, ꝙ si duo diuersarum diœcesum volunt permutare beneficia, requiratur autoritas vtriusq; Epi. arg. c. illorum. j̃. de sen. exc. ¶ Quid autem si duo sint in curia vbi etiam est eorum Eps, & volunt permutare, an autoritas Episcopi sufficiat: an vero requiretur autoritas Papæ: quia per renunciationem vacarent in curia: & sic spectaret ad collationem Papæ. de præben. in c. iij. in vj. & hoc vltimũ vr̃ verius ratione prædicta. ¶ Quid autem si duo commorantes in curia constituant procuratorẽ ad resignandũ bñficia ex causa permutationis extra curiã hendę quis locus debebit attẽdi quò ad interponendam autoritatem. dic vt colligi põt ex not. per glo. in cle. j. vt li. pend. nã vr̃ ꝙ locus vbi fit resignatio debeat attendi per no. in cle. j. facit, quod no. per Bar. in l. si vt ꝓponitur. ff. de fideicom. & hæc de secundo principali.

37 ¶ † Circa tertiũ principale videlicet quæ beneficia possint permutari, est aduertendum, ꝙ in permutationibus interuenit vacatio, quę inducitr per renuntiationem, seu resignationẽ, & post ipsam sequitur collatio quæ potuisset sequi, nisi pręcessisset vacatio in c. j. s̃. de ꝯcess. pręben. & probatur in cle. j. hoc eod. titu. ibi beneficia resignata, &c. hoc supposito quæritur primo, an beneficia reseruata possint permutari, ita quòd facta resignatione ex causa ꝑmutationis possint, & debeant conferri illis pro quibus sunt reseruata, & ꝙ non debeant alijs: sed ipsis ꝑmutantibus, vr̃ satis ꝓbari per. c. j. j̃. eo. in vj. Breuiter vr̃ dicendum, ꝙ si esset reseruatio specialis nõ facta motu proprio non habet impedire permutationem ex eo: quia illam etiam non impedit reseruatio executoris Papæ facta etiam cum decreto. per id, quod hr̃ in dicto. c. j. j̃. eo. in 6. Secus videtur si facta fuerit motu proprio, vel fuerit reseruatio generalis: quia tunc vr̃ quòd impediatur permutatio per extrauagantem benedicti. 12. quę incipit, dudum. & per extrauagantẽ execrabilis Ioan. 22. ad fi. in quibus patet, quòd ꝑmutatio facta de bñficijs reseruatis simpliciter non valet sine autoritate apostolicę sedis. & pro prędictis faciat, quia inferior non potest se intromittere de his quę Papa sibi specialiter reseruat. per id, qđ hr̃ in c. ad nostram. cum glo. sua. s̃. de appel. hinc est quòd per reseruationem Papę ligatur manus ordinarij, etre non integra. de electio. si eo tempore. faciat, quod no. Archid. in c. fi. de consue. in 6. vbi vr̃ dicere. quòd paria sunt beneficia vacare in curia, & beneficia esse reseruata, non potest autem negari quin in permutatiõe interueniat vocatio, & collatio, vt s̃. dixi. ¶ Nec ob. prædictis, quod habetur in c. 1. j̃. eodem. in 6. vbi permutatio procedit non obstantibus literis expectatiuis concessis a sede apostolica: quia responderi põt prout ibi loquitur in literis ad beneficia impetratis, quæ sunt odiosę, & restingendę in c. quamuis. de ꝑben. in 6. ideo non impediunt permutationem. reseruationes autem generales, vel speciales quę fiunt proprio motu Papę sunt fauorabiles. & ideo ampliandę per id, quod habetur. in capitulo. si pluribus. de pręben. in 6. & ideo licèt in casu. dicto. c. 1. ꝑferatur ęquitas rigori, cum ibi agatur de literis impetratis. secus videt in casu reseruationis vbi dicta ęquitas videtur cessare cum reseruationes, vt dixi sint fauorabiles, & literę impetratę sint odiosę. iõ tunc habebit

bebit locum rigor.prout tangit etiam Io.de Lig.in c. quæsitum.s.eod.Quid autem tenendum qñ rigor,& ęquitas sunt ɔ̃ria.not.per legi.in l.j. C.de legi.& in
38 c.fi.s.de transa.& ibi dixi. ¶†Et ex prædictis videt̃ quòd permutatio non habet locum in reseruatis generaliter, & idem in reseruatis specialiter motu proprio: secus vr̃ si ad impetrationem facta sit specialis reseruatio.& hoc satis vr̃ fuisse de mente Fede.in d. q.j.Inquantum dicit, ꝙ reseruationes speciales, vel generales,quæ fiunt proprio motu Papę sunt fauorabiles. & literæ ad beneficia odiosę,quamuis respondendo ad quæstionem videatur simpliciter dicere, ꝙ permutatio non habeat locum in beneficijs reseruatis.de quo etiam per Federi.in consi.suis.consi.112.
39 ¶†Secundo queritur quid de beneficijs in q̃bus habet locum optio,seu potestas optãdi. an in illis possit fieri permutatio: & † an optio habeat locũ in bñficijs vacantibus ex cã permutationis. Fed.tractat plenè in q.29.& in consi.lx.aliàs.lxij.vr̃ quòd in bñficijs resignasti ex causa permutationis habeat locũ optio ꝑꝑ vacationem mediam quæ interuenit antequã conferatur ex causa ꝑmutationis. per id, quod s.dixi.circa princ. tertiæ princ. quæstionis. ¶Et pro hoc etiam,quia statutum, & cõsuetudo debet seruari,nec vr̃ esse intentionis Papæ illã tollere.de cõstit. c.j.in vj. & sic eadem ratione vr̃ quòd licèt mandet conferri bñficia permutantibus per suam cõstitutionem.iuxta id,quod hr̃ in cle.j.eo.tit.nõ vr̃ intelligẽdum,quòd velit consuetudini derogare. ¶Præterea si permutantes sciebant consuetudinem, vel scire verisimiliter poterant,videtur,quòd sibi debeant imputare si stante dicta consuetudine resignant beneficia, licèt ex cã permutationis.¶In cõtrarium facit,quod habetur in c.j.eo.tit.in vj.& in cle.j.eo.titu.in q̃bus videtur quòd quando fit resignatio beneficiorum ex causa permutationis,talia beneficia debeant conferri ipsis permutantibus,& non alijs. & pro hoc etiam facit: quia aliàs non erant resignaturi bñficia, nisi illa debuissent sibi conferri. Item prædicta cle.j.vr̃ p̃cisè mandare,quòd ipsis permutãtibus ɔferantur. & hãc partem tenet Fede.de Se.& do.Pe.post eum,de quo hic latius in loco superius hic allegato.Sed aduerte, quia iste passus est satis dubius. Et super illo fuerunt opi.vt refert Fede.in locis prælle. & præcipuè in d. q.28.Nam do.Guido Eps Concordiensis, & nepos Arch.Bonon.disputando tenuerunt,quòd de rigore iuris habebit locũ optio,sed nõ de ęquitate. & sic vr̃ voluisse, ꝙ cã ęquitatis hoc casu non reperiat̃ scripta in iure,ꝙ standum sit rigori.de quo in d.c.j.fit mẽtio: quia vr̃ tunc præferendus rigor per illum tex.arguẽdo per locum a speciali.arg.l.ius singulare.ff.de legi.& pro ista opin.bene facit, quia non videtur eadẽ ratio æquitatis in isto casu quæ est in d.c.j. Nam ibi si expectantes admitterentur, permutantes ex toto excluderentur a beneficijs optatis:non tamen excluderẽtur ab alijs beneficijs quæ remanerẽt loco optatorum quæ illorum loco succederent, facit quod hr̃ in c.ecclesia.el j.s.vt lite pen.facit,quod not.Io.An. in c.fi.de cõsue.in vj.& pro ista opi.etiam, quia vbi fit optatio, seu electio non interuenit collatio: sed optans intelligitur habere ex antiquo titu.vt voluit Io.An.in d.c.fi.& sic non vr̃ habere locum hoc casu cle.j.eo.tit.q̃ vitiat collationes alijs factas cum ꝑmutantibus. Pau.de Lea.in d.cle.j.tenet non habere locum optionem in bñficijs resignatis ex cã permutationis.Mouetur,q̃a dicta cle.j.vr̃ mandare dicta bñficia conferri permutantibus, qđ nõ contingeret hoc casu si possent optari. ¶Nec ob.ſm eum.c.fi.de cõsuet.in vj.quia ibi mandabat̃ prouideri de beneficio vacaturo alteri non debito. ideo non potest tũc prouideri de beneficio optato, sed in isto casu mandatur præcisè conferri permutantibus bñficia resignata.& pro ista parte ẽt facit: quia,vt dicit Fed.si diceremus habere locũ optionẽ, posset esse ꝙ per optionẽ remaneret bñficiũ dimissum ꝑ optãtem,qđ haberet aliquod onus annexum,ꝙ non habebat bñficiũ resignatũ ex causa permutationis, & cui fortè non posset deseruire ipse permutans:vt si haberet onus sacerdotij.& ipse permutans non esset habilis ætatis ad sacerdotium ſm formã cle.generalẽ. de ęta.& quali. & sic remaneret sine bñficio,& cessaret ratio Io.An. & ꝑꝑ hoc tenet Fed.hanc partem,ꝙ non habeat locum optio. Lapus in addi.super.d.q.dicit,ꝙ aut constat consuetudinẽ optandi extendi ad bñficia resignata ex causa permutationis:aut constat nõ extẽdi,aut sumus in dubio.¶Primo casu,si non ɔsentit agẽs potestate optandi poterit optare. secus si cõsentiret ꝑmutationi fiendę.Nam fit sibi præiudicium in potestate optandi si simpliciter consensisset. secus si consensisset saluo iure suo: q̃a tũc ratione protestationis non fieret præiudicium sibi.s.de elect.Cumana.& l. sicut.§.non vr̃.ff.qui.mo.pig.vel hypo.sol. ¶Secũdo clarum,ꝙ non habebit locũ optio. ¶Tertio casu vr̃ ꝙ nõ habet locum per ea quæ superius dixi: tñ finaliter dicit posse dici, ꝙ si permutatio fiat ob vtilitatem permutantiũ: tunc habeat locum optio in hoc tertio casu. secus si fiat propter vtilitatem ecclesiarum, ratio diuersitatis:quia præcedens videtur ambitiosa.& sic potius restringenda quam amplianda.& hęc opinio satis vr̃ rationabilis.per quam opinio. reducuntur ad concordiam.licèt Pau.& Fede.indistinctè videantur tenere non habere locum optionem in beneficijs resignatis ex cã permutationis:
41 ¶†Tertio q̃ritur de bñficiis vnitis,an in illis habeat locũ permutatio,&c.in effectu est quęstio si duę ecclesię sint canonicę vnitę mensæ cuiusdã monasterij cedentibus,vel decedentibus rectoribus,an dicti rectores possint inuicem permutari,dic,ꝙ non.Nam per talem vnionẽ latę sunt de mensa. & ammodo vacare non possunt in cle.j.ver.quidam etiam. de exces.prela.& sic non põt habere locũ pmutatio cum in illa habeat interuenire vacatio,& per hoc etiam vr̃ ꝙ talia bñficia nõ debebuntur habentibus literas expectatiuas, etiam cum decreto autoritate apostolica.facit qđ fuit dictũ in c.j.ne sede vac. ¶Quarto quęrit quid si numerus decimus canonicorũ, & prębendarũ est restrictus ad octauum cedentibus,vel decedentibus aliquibus,& iuramento vallatus, an duo de numero excessiuo.& sic vltra octauũ poterunt permutare saltem accedente autoritate legati.vr̃ ꝙ non per illa quę dicta sunt. s.in simili de vnitis a quibus illa restrictio non videtur differre, nec autoritas legati vr̃ posse tollere statutum ecclesię,vt no.Archi.de pręb.si a sede.li.vj.vr̃ tñ autoritas legati eos excusare a periurio si eius mãdato ɔueniunt.arg.c.j.& c.debitores. de iureiu.q̃a si quis iurauit nõ exire domũ intra.15.dies.& interim citetur a iudice,tenetur comparere, nec est trãsgressor iuramenti, vt no.Arch.in c.authoritatis.16.q.6. & Spec.in tit.de citatione.§.1.ver.q̃d si quis, & Ioã. An.in c.cum parati.s.de app.& sic vr̃ hic residere Fede.in q.33.& similiter do.Pet.hic.¶Sed aduerte,q̃a ex quò legatus non põt tollere statutum ecclesię,nõ vr̃ quòd eius autoritas excuset. per id,quod no.glo. in c.pro illorum. s.de pręben. ¶ Quid autem, si illi qui numerum restrinxerunt cũ iuramento consenserũt huic permutationi, an valebit permutatio,quasi

per

per contrariũ actum videatur recessisse a restrictione iuramenti,vr̃ ꝙ sic.per.c.accessissent.de consti.huius quæstionis solutio dependet ab illa,an teneat receptio canonici facta ꝯ statutum iuratum.Inno.vr̃ velle,quòd non in c.dilecto.de præben. & idem Archidia.in c.si a sede . de præben.in vj.Ioan.Andre.contra.in d.c.vlti.de offic.vica. & Fede.in q.33.de quo dicẽdum.vt plenè dixi in d.c.dilecto. ¶Vlterius põt queri,quid de expectante fructus beneficiorum vacãtium vsq; ad annum: an sibi debeantur fructus beneficiorũ vacantiũ ex eadẽ causa permutationis. dic,ꝙ sic, vt nòt.gl.in d.c.tua.de rescr.in vj.& propter hoc facit quod hoc casu non prohibetur per hoc, ꝙ non possint conferri bñficia permutantibus: & sic non impedit permutationẽ sortiri effectum. & hoc de tertia
42 principali questione. ¶†Quarto principaliter q̃rit̃, quid si nõ tenuit ꝑmutatio ratione reseruationis Papæ,vel alia ratione.an saltem valebit resignatio facta ex cã permutationis. Fede.in iij.q.tenet,ꝙ sic. & fiet ꝓuisio,seu collatio ipsis permutantibus per Papam.
43 arg.c.quidem.s̃.de renuntia. ¶†Iuxta hoc incidenter quæritur,an taliter resignantes, ex quò non possunt consequi beneficia permutata possint redire ad propria beneficia taliter resignata. dicit Fede.ꝙ nõ,si reseruatio erat nota. secus si fuisset occulta: q̃a tũc bene possunt redire ad sua beneficia per.c.si bñficia. de præben.in vj.faciat ad primũ dictum, qđ hr̃ in c.j.
44 s̃.de postul.præla.& in c.ij.de cõst.in vj. ¶†Sed iuxta prædicta insurgit dubiũ, an in illo casu in quo pñt redire,poterũt redire ꝓpria autoritate, an vero indigebunt noua collatione,vel institutione.Feder.tãgit in q.viij.& refert Io.An.dicere, ꝙ de æquitate illius capituli, si beneficia possunt redire ad sua beneficia ꝓpria autoritate, refert tñ,quòd alij contra. & ipse idem in cõsi.156.aliàs 151.tenet,ꝙ noua collatione est opus. sed in d.q.viij.dicit,ꝙ opi.Io.An.est ęquior per quã circuitus euitat̃. facit cle.auditor.de rescrip.
45 de quo dixi latius in c.pe.s̃.eo.¶†Iuxta prædicta q̃ri potest,quid si vnus ex permutantibus nõ habet ius: puta,q̃a simoniacus,vel alter non habet titulũ:nõ tñ illud beneficium pertinet ad alium nunq̃d acquiret ius in beneficio,q̃d ꝯsequit̃ ex causa permutationis. Fede.in x.q.dicit,ꝙ non duplici ratione.Primo,quia aliàs sequeretur absurdum. nã quis per phas,& nephas conaretur acquirere bñficium. & videns se illud non posse tenere salua conscientia permutaret cum alio ius habente, &c.Scđa ratio est, q̃a dans rẽ alienã non ꝯhit permutationẽ.s̃.de excep.cũ venerabilis.cum ibi no.& pro hoc ẽt,q̃a Eps qui confert sibi bñficium intendit illud conferre loco alterius,qđ amittit,ex quò non habet ius: ideo posito,ꝙ Episcopus aliàs potuisset simpliciter ipsi conferre bñficiũ: q̃a tñ non contulit simpliciter, sed ex cã permutationis ille nihil ꝯsequetur,& habebit locũ illud vulgatũ quod potuit noluit,&c.de offi.deleg.cum super.& l. multũ.C.si quis alteri,vel sibi. & de rescri.susceptũ.
46 li.vj.& hoc tenet Io.An.in c.j.ͯ.eo.in vj. ¶†Ex predictis patet, ꝙ si vnus ex permutantibus non habet ius in bñficio non consequet̃ ius ex collatione Epi sibi facta de alio bñficio loco illius: & silr̃ tradens beneficium per eum canonicè possessum ex causa permutationis cum bñficio, ꝙ recepit non canonicè possesso per illum a quo recepit nõ acquirit titulum canonicum ex collatione Epi:& sic poterit suum recuperare,vt s̃.dixi,quod intellige verum q̃ñ iusto ductus errore bñficiũ ex cã ꝑmutatiõis resignauit,& aliud nõ potuit obtinere de quo in q.palle.& in ꝯs.164.Si aũt in ꝑmutatiõe ambo,vel alter fraudẽ cõmisisset:fraudem cõmittentes non possunt redire ad priora bñficia,sed sunt priuati ipsis talem fraudẽ cõmittentes.s̃. eo.cum olim.& sic tenet do.Pet.sed certè ibi non dr̃
47 ꝙ sint priuati, sed ꝙ sunt priuãdi,vt ibi patet. ¶†Et circa id,quod dictum est de simoniaco. an censeatur habere titulum,an non,recurre ad nota. per gloss.in c.nisi.a prin.s̃.de renun.& ibi etiam dixi.¶Quid aũt si illi qui cum fraude permutarunt possiderunt bñficia taliter permutata:quia fraus erit occulta,an ipsis mortuis, & fraude detecta dicantur dicta bñficia vacare per mortem,an vero ꝑ priuationem iuris. nam ius vr̃ priuare tales cum fraude permutãtes. dicto.c. cum olim. & hoc tenet Fede.in q.vij.alle.c.eum q. de præben.in vj.& hæc habent locum q̃ñ interuenit fraus.Si autem non ꝑꝑ fraudem, sed alia ratione ꝓpter culpam permutantium permutatio foret nulla, vt quia fortè erant reseruata, & reseruatio non erat nota eis,sed fuerunt in culpa non inuestigandi de illa,tunc dicta beneficia dicentur vacare per resignationem non per mortem:q̃a non vident̃ habuisse ius aliquod in vita. tamen ipse Fede.in q.vj.finaliter dicit,ꝙ dicentur tunc vacare per mortẽ: q̃a illa resignatio fuit facta sub conditione saltem tacita,si permutatio sortiretur effectum quo effectu nõ secuto prior titulus vr̃ durasse qui per mortem dissoluitur:& hoc etiam vr̃ sentire, vt ipse dicit Io.An.in c.j.ͯ.eo.in vj. super glo.quæ incipit,si super.ver.si vero Epi.& hæc pars vr̃ vera,cum eam finaliter teneat Fede. & etiam videatur ipsam tenere Ioan.And.in d.c.j.¶Qualiter autem poterit apparere de fraude: dic ex circunstantijs per id quod legit̃,& not.in c.ij.de renun.in vj.& in l.dolum. C.de dolo.¶Et adde inquantum est dictum,quòd ꝑꝑ fraudem ius priuat permutantes. nã vr̃ vt superius tetigi,ꝙ ipso iure nõ priuet. sed veniãt priuandi per.c.cum olim.s̃.eo.nisi velis dicere,quòd verbũ,spoliare,ibi positũ sumit̃ pro spoliatione facti & præsupponit priuationem iuris. facit,qđ legitur, & no.in c.conquerente.s̃.de restit.spolia. hoc tñ nõ vr̃ bene colligi ex.d.c.cum olim. vel nisi dicas, ꝙ in bñficijs in quibus habet locum.c.de multa.procedat qđ est dictum de priuatione. & sic vr̃ sentire Fed.inquantũ in præalleg.q.dicit id,quod dixi de priuatione habere locum in bñficijs in quibus habet locum c.de multa.& tñ vr̃ velle,quòd tunc non fiat priuatio ipso iure,sed per sententiam. & hæc pars videtur tutior.ar.regulæ,in pœnis. de reg.iur.in vj.saluo tamen id quod habetur in c.ij.de renun.eo.libr.& hæc
48 de quarta principali quæstione. ¶†Quinto principaliter quæritur, an permutatio possit fieri ex interuallo: puta si bñficiati in diuersis diœcesibus volunt ꝑmutare. & primo vadunt ad vnum Epm̃,& vnus resignat suum bñficium,demum vandunt ad alium, & alius resignat suum in manibus sui Epi, an hoc fieri poterit Io.Mo.& Io.And.in c.1.ͯ.eo.in 6.ꝯsuluit,ꝙ omnia fiant ĩ instãti. & sic, qđ ambo Episcopi simul cõueniant,& sint pręsentes in uno loco.per id,quod hr̃ in c.cũ illorũ.ͯ.de sen.excõ. & ibi simul expediãt permutationẽ. Nã aliàs posset difficultas cõtingere. pone enim, ꝙ ego primo renuntiaui bñficio meo ex cã ꝑmutationis,qđ tibi collatũ,& traditũ fuit, certè si interueniat interuallũ non diceretur vacare tuũ ex resignatione q̃ postea faceres, sed ex acq̃sitione mei bñficij,si ambo erãt curata. vt in c.de multa.s̃.de ꝑbẽ.& sic ꝑꝑ interuallũ sequi posset intricatio, posset ẽt aliud inconueniens sequi.de quo per Io.An.in d. c.j.& ideo melius,& vtilius est oĩa sine interuallo fieri.& hoc ẽt tenet Fed.in q.11. ¶Vlterius,q̃a dictum est.s̃.q̃d iuris. si Eps ꝑsentibus ꝑmutare volentibus

& petentibus renũciationem admitti, & collationẽ hincinde fieri.rñdeat Eps.placet vobis, & permutamus vos, an hoc ſufficiat. vr̃ ꝙ ſic, vt ſic per hanc breuem locutionẽ verborũ videant̃ iſti renũciaſſe, & eps recepiſſet renunciationẽ, & contuliſſet. Nã ꝑ clerita tem actuũ cõiungendorũ melius actus interdum oc cultatur, & hr̃ pro expreſſo.l.ſingularia.ff.ſi cer.pet. & l.iij.ff.de dona.inter vi.& l.illud.ff.de acqui.hęre. Et pro hoc ẽt bene facit, quod no.Inn.in c.inter cęte ra.s̃.de præben. vbi dr̃ ꝙ permutantes habent ius in beneficijs permutationis ſtatim cum ſuperior ſuam autoritatem interponit. Ad hoc etiam bene facit, qđ no.Io.An.poſt Inn.& Hoſti.in c.ex ore.s̃.de his quæ fi.a præla.vbi dicunt, ꝙ ſi Eps confert beneficiũ de voluntate beneficiati valet collatio: q̃a ille intelligit̃ renunciaſſe, & Eps acceptaſſe. & hãc opi.dicit Fed. de ſubtilitate iuris poſſe ſuſtineri in q.xxvij. Subdit tñ, ꝙ tutius, & ſecurius eſt, vt ẽt Hoſt.ꝯſuluit in d.c. ex ore, ꝙ fiat expreſſe renũciatio, & collatio. & ſic ẽt ſeruat cõſuetudo quæ ſatis probatur in cle.j.eo.tit.

49 & hæc de quinta principali q̃one. ¶†Sexto principaliter quæritur, intra quantũ tempus ſuperior in cu ius manibus ſunt reſignata beneficia ex cauſa ꝑmu tationis teneatur illa cõferre. Pau.in d.cle.j.dicit, ꝙ non reperitur tp̃s in hoc a iure præfixum, ſed cõpelli poterit per ſuum ſuperiorem, ſi deprehẽdatur negligens. per id, qđ hr̃ in c.nullus. de iurepa.facit, qđ no.idem Pau.in ſimili, in cle.q̃a cõtingit de reli.do. vbi concludit, ꝙ non eſt tp̃s præfixum in iure intra quod hoſpitalia debeant cõmitti. & idem ẽt not.de executore, in cle.ſi de beneficio. de præben. Idẽ etiã eſt in electione canonicorũ vbi non eſt certus nume rus ſtatutus in eccleſia, vt not.Io.An.poſt Hoſt.in c. cũ eccleſia Vulterata.de ele.& de conceſ.ꝑben.in c. ex parte.nec ob.c.ij.de cõceſ.prebẽ.vbi ſtatuitur tp̃s ſex menſium: q̃a ibi loquit̃ qñ vacant bñficia ſimpl̃r. hic autem non ſimpliciter vacant. ſed ſm̃ quid.ſ.ex cã permutationis. ¶Itẽ ibi collator habebat arbitriũ conferendi cui volebat, hic præciſè debebat conferre ipſis permutantibus. hæc tñ vltima ratio vr̃ tolli ꝑ Io.An.in c.publicato.s̃.de elect.vbi dicit, quòd aſtricto eligere certam perſonam currit tempus. d.c.ij.iõ melior eſt ratio: quia hoc caſu non reperitur tempus a iure prẽfixum. & ideo poteſt per ſuperiorem ſtatui, quo elapſo ipſe ſuperior vr̃ poſſe facere id, quod incumbebat.arg.eo.quæ leg.& not.in c.irrefragabili. §.exceſ.de offi.or.Refert tñ Fede.Lap.Abb. tenere, quòd elapſo termino per ſuperiorem præfixo, vel elapſis ſex menſibus ſit in arbitrio permutantium redire ad priora beneficia, vel ipſum collatorem per ſupe riorem compelli ad conferendum, alleg.c.beneficia. de prẽben. in vj.& c.j.s̃.de ſup.neg.prẽla. & qđ not. Hoſt.in d.c.irrefragabili. Sed do.Petr.hic dicit ſe dubitare, an ꝑpter moram, & culpam collatoris poſſit redire ad priora bñficia, & plus non dicit. Potes dice re hoc non eſſe verum, ex quò aliud remedium poſſunt habere, videlicet vt faciant cogi ſuperiorem ad conferendum. nam c.ſi beneficia, qđ permittit redire ad beneficia vr̃ habere locum qñ aliud remediũ nõ competit, vt ſatis videtur innuere prẽal.c.ſi beneficia.

50 & hoc de ſexto principali. ¶†Septimo principali ter q̃ritur, quid ſi aliqui tractantes de permutatione ſuorũ bñficiorũ ꝯuenerunt adinuicem data fide ꝑcurare permutationem illorũ bñficiorũ ꝑ illos quorũ intereſt, & facere, qđ autorizent qui autorizare poſſunt, & poſtea alter ipſorũ velit pęnitere, & non vult reſignare ex cã p̃dicta de qua facta eſt mẽtio. An inſtante altero poterit ad ꝑmutationẽ cõpelli, vr̃ ꝙ nõ: q̃a pacta non vr̃r licita in ſpiritualibus.j.q.ij.c.quã pio.& s̃.de pac.c.fi.In ꝯrium vr̃ ꝙ iſti nõ conuenerũt permutare: ſed dare operam cum habẽtibus poteſtatem, qđ non videtur prohibitum.ar.c.olim. de reſti. ſpo.& eius quod not.in c.ad audientiam.el ij.in gl. Sed nunquid.s̃.de reſcrip.in c.ſignificatum. de prẽben.Fede.in q.38.Concludit, quòd iure actionis nõ poſſet compelli, ſed ex officio iudicis. Iuxta id, quod habetur.s̃.eo.quęſitum. nam per tale officium iudicis videtur, quòd poterit ille qui promiſit: vt eſt dictum compelli ad permutationem. facit, quod hr̃, & no.in c.ꝙ in dubijs.s̃.de elec.& s̃.quod me.cau.in c. pe.nec ob.iura quę in talibus prohibent pactiones: q̃a loquuntur de pactione illicita.ſed hic promiſerũt dare operam cũ ſuperioris autoritate, quę non vr̃ re probata. Nam quantuncunq; permutatio teneat ex ſuperioris arbitrio.ſupra eo.q̃ſitum. & pactiones ẽt reprobentur: vt in iuribus prẽall.tamẽ ſimplex mani feſtatio, & declaratio voluntatis beneficia poſſidentium, quòd volunt permutare non vr̃ prohibita, nec etiam additio ſuperioris, & imploratio officij eius ſu per hoc, prout ſentit gl.in cle.j.e.ti.in ver.volẽtibus. & Archidi.in c.j.ĩ.eo.in vj.& ſic reſidet do.Pe.¶Sed certè iſta deciſio non vr̃ tuta: q̃a aliud eſt manifeſtare voluntatem non prẽcedente pactione, vel obligatione: q̃a illud bene vr̃ eſſe permiſſum. & voluit glo.in d.cle.j.aliud eſt per pactum aſtringere ad procurandum permutationem: quia iſtud non vr̃ eſſe licitum, imo vr̃ eſſe ꝯ tex.in prẽalle.c.quęſitum. ſupra.eo.qđ ſimpliciter prohibet quamlibet pactionem, & idem vr̃ quòd talis conuentio non valeat: & ideo abſtinendum eſt a talibus. nam abſq; dubio vr̃ in ſe habere ſpeciem mali.facit, quod habetur in c.audiuimus.ĩ. de ſimo.& quod not.Fed.in q.39.vbi conſulere vr̃ a talibus fore abſtinẽdum. ¶Aduerte tñ, quòd ſi alter permutantiũ paciſceret̃ expreſſe, quòd alius ſecũ ꝑmutans teneat̃ ſoluere debitum tali, & tali ꝑſonę, nomine, & occaſione beneficij permutati, cũ pacto, ꝙ tale pactum non vitiabit permutationẽ.quia ẽt abſq; pacto ex debito tenetur ſucceſſor ad debita prẽdeceſſoris ꝯtcta noĩe eccleſię in c.j.ĩ.de ſol.facit quod no.

51 Fed.ĩ d.q.39.& hec đ ſeptimo principali.¶† Octauo & vltimo quęrit̃ principaliter, an inęqualitatis beneficiorum, ſiue ſit ratione redditũum: quia aliud habet maiores redditus quàm aliud, ſiue ratione oneris incumbentis vni beneficio: & non alteri: vt quia vnum eſt curatum, aliud nõ.uel habet onus annexũ, quod aliud non habet, reddat ꝑmutationem inualidam quaſi fraude probata rõne dictę inæqualitatis. Fed.in ulti.q.tenet ꝙ non: licèt dicat ꝙ aliqualis ſit tũc ſuſpicio fraudis, cũ ſm̃ eũ nõ eſt tãta, ꝙ niſi aliud ap̃peat ex hoc vitiet̃ ꝑmutatio.& iſtud ẽt tenuit Io. An.& Io.Mo.in c.j.ĩ.ẽ.in vj.Et p̃dicta intellige, niſi adeſſent alię ꝯiecturę, & circũſtantię ex q̃bus fraus ꝑſumeret̃ a iure.per id qđ hr̃ in c.ij.& ibi põt colligi exemplũ. de renun.libr.6.& tene mẽti bñ p̃dicta, ui delicet, quòd ſola inęqualitas non reddit ꝑmutatiõnẽ inualidã, ſed demũ, ſi aliæ ꝯiecturæ ſufficiẽtes cõcurrant: ut uoluit Io.An.in d.c.j.ĩ.e.in 6.& Fed.in d. ulti.q.& ibi dicit ẽt ꝙ ꝑpriè non ur̃ eſſe ꝑmutatio ſi renũtio bñficiũ meũ: ut tu habeas illud, & tuũ detur nepoti meo.& idẽ ẽt uoluit Io.An.in d.c.j.ĩ.eo.in 6. & d.Flo.s̃.eo.c.pe.ubi latè q̃ri põt, an in ꝑmutatione bñficiorũ fieri debeat mentio de alijs beneficijs q̃ obtinent permutãtes.tãgit Fede.in q.18.& ibi cõcludit, ꝙ in ordinario clarũ eſt, ꝙ nõ expedit.facit, qđ leg.& no.ĩ cle.& ſi apoſtolicę.de off.or.& c.fi.de off. leg.in 6.Si uero fiat autoritate Papę, uel legati recitat opi.

tat opi.tñ finaliter tenet indistinctè permutationem valere non facta mẽtione de alijs bñficijs:quia ꝑmutatio non est ꝓpriè impetratio,nec collatio simplr facta.& ideo, licèt in impetrationibus fieri dēat mentio de rescriptis a proponente non sequitur, ꝙ hoc casu fieri dēat mentio.& hęc dicit. nam saluo stilo curię:q̃a si de illo appareret dēret seruari in c.q̃ graui. ĩ.de cri.fal.¶ Et hæc de vltima quæstione,ista sufficiant de hac materia permutationis bñficiorum. de qua hic do.Pet.tractauit.& Fede.in suo tractatu quẽ fecit sup hac materia.Ioan.de Imo.

¶ De feudis. Rubrica.

a ¶Visum,[a] & tractatum est.s̃. de certis contractibus ex q̃bus res ecclesię alienantur,& per alienationẽ interdum transferuntur dñia directa,interdũ vtilia.facit,qđ le.& no.s̃.de re iud.in c.cum Bertoldus.ad fi. & in l.j.ff.si ager vectiga. verũ, quia inter alios ꝯctus ex quibus transfertur dñium est ꝯctus feudi per quẽ transfertur dñium saltẽ vtile:vt no.gl.plena.& notabilis in c.j.de capitulis conra.in vsi.feu. ideo post titulos præcedentes ponit istum,de materia in decretis in c.de formatione.22.q.v.

SVMMARIVM.

1 *Feudalem rem potest dominus dare pignori domino feudi.*
2 *Fructus ex re pignorata percepti, quando a creditore licitè retineantur eis non computatis in sortem.*
3 *Ecclesia potest recipere rem in pignus.*
4 *Fructus quãque cedunt ad lucrum creditoris,nec computantur in sortem.& nu.7.*
5 *Vasallus ad quæ sit dominus obligatus.*
6 *Vasallus qui non possidet rem feudalem non tenetur ad seruitium prę standum.*
8 *Vasallus tenetur ad Antidora.*
9 *Vasallus,an possit inuito domino renuntiare feudo.*

Nsinuatione. Si ecclesia a suo vasallo recipit feudũ in pignus abstinendo ab eius seruitio non teneẽ fructus computare in sortẽ.h.d.Et in prima poniẽ hoc dictũ.in scđa limitatio. Secunda ibi:ita.vel ẽm.d.Flo. põt summari sic.Si dominus a vasallo recipit feudũ in pignus abstinendo ab eius seruitio non teneẽ computare fructus in sortẽ.h.d.& sic vult do.Flo.qđ istud.c. nedũ habeat locum in feudo ecclesiæ: sed ẽt in feudo alterius laici. & istud etiã cõiter teneẽ:ut.ĩ.tãgetur.In tex. ibi:Gregorius.fortè scđm Host.erat Gualcheria q̃ idem est, ꝙ fulonica apta.s.ad repurgandũ pannos. de qua hr in l.ęquissimum.§.vlt.ff.de vsuf.vel expone Gualcheria.i.pignus:vt voluit gl.& est vulgare loci,in quo cõ
1 tractus iste fuit factus.¶†No.primo,ꝙ res feudalis pt dari pignori per vasallum dño feudi.& ex hoc no. ꝙ inre ꝓpria põt pignus consistere,qđ est verũ respectu iuris tertio competentis in re illa:vt hic erat respectu vasalli:aliàs esset secus:quia in re ꝓpria qæu esset oĩ no ꝓpria non posset consistere pignus.l.neq; pignus. ff.de regu.iur.hinc est, ꝙ si dñium rei pignoratæ acquratur creditori extinguiẽ pignus per dictam.l. neque coniũcta.& l.quia in eã.ff.ad l.Aquil. quod est verũ si acquiraẽ irreuocabiliter.secus si reuocabiliter: q̃a tunc non extingueẽ pignus,cum non debeat tunc talis acquisitio creditori nocere.l.debitor.ff.ad treb.& l.in libello.§.si quis seruum.ff.de cap.& l. ex sextante.§.latinus.ff.de exce.rei iud.facit etiã, qđ not.in l. 3.C.quod me.cau.per gl.& doc.& per Cy.in l.fi.C.
2 de his,qui in prio.lo.¶†No.casum in quo fructus ex re pignorata percepta licitè a creditore retinẽtur eis non computatis in sortẽ.s.qñ ecclesia feudũ propriũ ecclesiæ recipit in pignus, dumtñ pro tempore recollectionis reddituum remittat seruitium a vasallo de
3 bitum.¶†Et ex prædictis etiã not.ꝙ ecclesia põt recipere rem in pignus.& sic inter cõtractũ pignoris, qđ vr̃ procedere vbi aliquã vtilitatẽ licitè põt ex pignore ꝑcipere,seu consequi:vt hic contingit: aliàs si non posset vtilitatẽ licitè recipere nõ vr̃,ꝙ possit pecuniã mutuare,cũ inde nihil sperare debeat,& ꝯhere hẽat: vt meliora recipiat.s̃.de his, quæ fi. a præla.in c. tua nuper.& sic residet do.Pe.Sed certè ibi loquitur, qñ agiẽ de alienanda re ecclesiæ alia q̃ pecunia. Pecunia aũt consueuit numerari inter res quæ seruando seruari non possunt.vt legiẽ,& no.in l.j.§.quæsitũ.ff. ad trebel.vbi hoc vr̃ velle gl.notabilis.& sic vr̃, ꝙ teneretur ꝯctus mutui factus per p̃latum: licèt aliã vtilitatẽ non haberet ecclesia, sicut etiã tenereẽ cõtractus mutui factus per tutorẽ. vt l.lex quæ tutores. & l.sancimus.C.de admi.tu. satis tñ vr̃, ꝙ p̃latus non deberet mutuare pecuniã ecclesiæ, nisi fortè indigenti.& sic rõne necessitatis ꝓximi.nam tunc vr̃, ꝙ dẽret subuenire,per id, qđ habeẽ in c. Pasce famæ morien
4 tem.86.di.¶†Not.casum in quo fructus non computantur in sortẽ.sed cedũt ad lucrũ creditoris. de quo tangeẽ cũ gl.¶No.ꝙ vasallus teneẽ ecclesiæ, & præ
5 lato ad seruitiũ rõne feudi.Ad † q̃ aũt vasallus sit domino obligatus.hr̃ in c.de forma. 22.q.v. & ibi in fi. & econuerso hñr illa ad quæ dominus teneẽ vasallo: & quã pęnã incurrit alter eorũ,illa ad quæ est obligatus non seruans.de quo etiã in ti. qualiter feudũ alieneẽ.& in c.dño est committente.in ti.si de feu.fu.cõtrouersia.& in tit.qualiter dñs ꝓprietate priueẽ.c. ex facto.aliàs est sub rubr.de capitulis conradi.& est.§.
6 ¶†Vltimo no.ꝙ vasallus qui non possidet rẽ feudalẽ nõ tenetur ad seruitiũ p̃standũ,qđ est verũ,qn res est penes dñm.Si aũt detineretur ab alio mala fide. dicit do.Pet.ꝙ fortè idẽ esset quasi fortuito casu desierit possidere.vt dicit Cy.in fiñ in emphyteusi ab hostibus occupata in l.fi.C.de iu. emphy. & dixi in c.potuit.de loca.vbi etiã ꝑ do.Pe.in xj.q. per eũ ibi posita.¶Sed aduerte,q̃a licèt sic resideat do.Pe.vr̃ illud, qđ dixi, qñ detineẽ ab alio mala fide debere intelligi,qñ contra talem non põt haberi remediũ,vt contingit,qñ occupatur,& detineẽ ab hostibus: secus vr̃ si posset habere remedium contra detinentem mala fide: q̃a tunc videẽ imputandũ vasallo si non recuperat.¶In gl.j.in fi.alij aliter dicunt: vt hic tangit Ioã. An.sed,q̃a nullius est vtilitatis non est insistendũ: vt
7 dũ dicit feudũ.supple.s.datũ in pignus.¶†In gl.ij. in prin.ꝑ recitatione huius gl.põt obijci,ꝙ creditor debeat fructus computare in sortẽ. per id, qđ habeẽ in c.2.ĩ.de vsu.& in c.ad nostrã.el j.s̃.de iureiu.& ĩ.tit. j.c.illa nos.& C.de pig.act.l.j.& ij. huius timore facta est hæc gl.quæ in effectu vult soluere,ꝙ contrariũ ꝓcedit rr̃.fallit in casu isto,vbi permittiẽ ecclesia fructus non cõputare in sortẽ,vt res illa citius deueniat ad ecclesiã. & sic vr̃ sentire gl.ꝙ sit priuilegiũ ecclesiæ,vt non teneatur fructus in sortem computare. & sic secus vr̃ voluisse esse in alijs,etiã in casu huius capituli:sed hoc non placet Host.nec ẽt Io.An.nec cõiter Doc. q̃a nullũ potest esse priuilegiũ super pacto concedendo.& ideo cũ non cõputare fructus in sortem uideaẽ esse vsura,cũ recipiatur aliquid vltra sortem, videtur ꝙ possit super hoc priuilegiari ecclesia: & præcipue:quia vsuræ sunt prohibitè in nouo,& veteri testamento, in c.quia in oĩbus.ĩ.de vsur.& quia etiam plus videtur esse prohibitum clericis,& ecclesiasticis personis vsuras facere, seu recipere q̃ laicis. per id,

[a] Visum. Do.An.Sic super hanc rub.facit lõgũ tractatũ, & multa bona dicit vide eũdem.

per id, qđ hr̃ in c. fornicari. 88. dist. Et ꝓpter hoc fortè alij dixerunt, ꝙ speciale est in feudo ecclesię pignorato ecclesiæ ꝓpter odiũ ipsorum feudorum, cũ feuda quæ tenent̃ ab ecclesia teneantur de gratia, q̃a de iure alienari non possunt, nisi necessitate imminente quasi nolint ipsi, ꝙ fructus veniãt computandi in sortem, qñ res pignorata non est creditoris: sed vbi est creditoris, & ab alio malè detinetur bene sit licitum non cõpensare fructus in sortẽ. hęc solutio vr̃ diuinare inq̃tum vr̃ restringere text. ad casum in quo feudũ ecclesiæ malè: & sic licitè detinebatur. Vnde alij, & tertio dixerunt, qđ hic loquitur in feudo cõcesso rustico qui tm̃ impendebat de labore q̃tũ valebant fructus: ideo si laborem non ponit voluit ius, ꝙ hẽret commodũ fructuũ quasi velit ista solutio, ꝙ vbi fructus habent aliam ꝯpensationẽ, q̃ ꝙ compensent̃ in sortẽ non debeant tunc in sortem computari. Hęc solutio etiã vr̃ diuinare. Vnde alij, & quarto dixerunt, ꝙ hic loquitur, qñ hoc actum est inter partes, ꝙ fructus non computent̃ in sortẽ. contrariũ vero ꝓcedat, qñ hoc non est actũ. hæc solutio non placet doctoribus: quia pactum non põt facere, ꝙ vsura licitè percipiat̃ cõtra ꝓhibitionem noui, & veteris testamenti, d. c. q̃a in oĩbus. Vnde alij dixerunt, & quinto, ꝙ hoc operat̃ directũ dñium remanens penes ecclesiam: licèt vasallus habeat vtile: vt dixi super rubrica: vnde qñ res venit ad ecclesiam per contractum pignoris receptio reddituũ ꝑ ꝑ directũ dominium, & ipsius rationẽ potius applicabit̃ ad naturã ipsius antiqui dñij quã ad naturã actualẽ pignoris ex eo ꝑcipiue: q̃a rõne directi dñij obligat̃ vasallus dño fm̃ diuersas consuetudines regionũ, & illis deficientibus obligat̃ iure scripto: vt patet in lib. feu. c. j. & in c. j. de forma fi-

8 delitatis. eo. li. & obligat̃ etiã † vasallus ad antidora. l. sed, & si lege. §. consuluit. ff. de pe. hære. vñ prædictis consideratis si vasallus obligat dño feudũ, dr̃ res reuerti ad suam naturã. facit. l. si vnus. §. pactus. ff. de pact. xxxv. dist. c. exordio. & propter hoc Papa hic declarauit fructus ꝯputari in sortẽ, qđ facere potuit: q̃a ex cã põt ius, & dñium simpl'r loquens declarare: vt facit in casu isto. c. salubriter. j̃. de vsuris. & facit, qđ no. Inn. & Io. An. in c. q̃ in ecclesia: ũ. de const. & hęc ratio ita vr̃ hẽre locũ in feudo seculari, sicut ĩ ecclesiastico. & ideo vr̃, ꝙ etiã in feudo seculari habeat locũ istud. c. & istud vr̃ sequi hic Host. & ẽt do. Flo. & do. Pe. & do. Ant. vnde dicebat do. Flo. Host. velle, ꝙ rõ huius. c. sit ꝓpter naturam feudi cuius directũ dñiũ remanet penes dñm. & sic cũ pignoratur dño vr̃ reuerti ad suã naturã, & ꝑ ꝯñs dñs debet posse percipere fructus, prout perciperet si non dedisset in feudũ. & hoc declarando dicit idẽ Flor. ꝙ ex quò dñs abstinet a seruitijs vr̃ esse perinde ac si res non esset feudalis, quo casu fructus essent dñi. & ꝓpter hoc vult litera, ꝙ hoc casu dñs percipiat fructus, nec cõputet in sortem: q̃a vr̃ percipere iure suo. & est casus valde notabilis, & singularis fm̃ eum tñ cum isto tex. cõcordat. c. j. & c. conquestus. j̃. de vsur. & sic licèt sit casus notablis non est singularis. & habet locũ ẽt in feudo seculari: q̃a eadẽ est rõ in tali feudo q̃ est in ecclesiastico. iõ etiã in illo dẽt habere locũ: vt. s̃. dixi, & voluit etiã d. Flo. sententiando. ¶ Quid aũt si feudũ fuisset liberũ. i. ꝓpter ꝙ nulla seruitia dẽbãtur, an idẽ esset dicendum, qđ hic dr̃ si tale feudũ fuisset pignoratũ ipso dño, videretur, qđ sic ratione directi dñij, qđ remãsit apud dñm: tñ d. Flo. tenet contrariũ, q̃a hoc. c. deuiat a reg. iu. cõis, vt patet in iuribus allegatis in cõtrariũ. iõ fm̃ eum tutius est stare literæ, prout iacet. & sic habeat locũ solũ in feudo, propter qđ debẽtur seruitia.

do. An. hic concludit, ꝙ si feudum illicitè fuit cõcessum, vel sit casus in quo non teneat cõcessio. tũc fm̃ eum clarum est, ꝙ procedit decr. quia ecclesia tunc ꝑciperet redditus ex re propria, non vt ex pignore, cum nõ tenet̃ pignoratio, ex quò res erat ꝓpria. ff. de re. iur. l. neq; pignus. & hoc casu est clarũ, ꝙ nõ est spãle in ecclesia, seu fundo ecclesiastico, facit, qđ dixi in scđa solutione. si aũt facta sit insinuatio taliter, ꝙ valuerit. tunc procedit decr. duobus concurrentibus. videlicet, ꝙ ecclesia retinuerit directũ dñiũ, ꝙ sit parata remittere seruitiũ ipsi vasallo, maximè qñ esset ęquiualens seruitiũ redditibus: q̃a tunc faciliter res redit ad naturã suã. & etiã vt faciliter recuperet̃ res ecclesię poterit ex pacto debito remittere fruct⁹. & sic loquat̃ decre. fm̃ eum. Sed certè etiã si nullũ pactũ interueniat vr̃ ꝓcedere decretalis: q̃a simpl'r loq̃tur, & de nullo pacto facit mẽtionẽ. ¶ Et aduerte, q̃a potes attẽtare, licèt Doc. non dicant, ꝙ sit spãle in ecclesia, ꝙ possit fructus ꝯputare in sortẽ si velit, seu parata sit remittere seruitiũ ẽt si vasall⁹ noluit acceptare talẽ remissionẽ, sed secus sit in feudo seculari: quia non ꝓderit remissio seruitij q̃ fieret ꝑ dñm, nisi consentiat ipse vasallus, cũ in eo non reperiat̃ hoc statutum: sed solũ in ecclesia. facit, qđ dicet̃. j̃. suꝑ hac gl. Et ꝑ ꝓdicta patet, ꝙ põt saluari solutio gl. & sic prima solutio. s̃. posita, qđ tene menti. q̃a est noua cõsideratio, & nouus intellectus q̃ nõ tangit̃ ꝑ Doc. ¶ An ãt

a dispositio decre. extendenda sit ad emphyteusim,[a] vl locationẽ, vel similes cõtractus factos ꝑ ecclesiam si postea res pignoret̃ ecclesiæ. Io. And. post In. dicit, ꝙ suꝑ hoc esset consulendũ. Præterea de quo remittit Host. ad sñiam in ti. de vsu. §. an aliquo casu. ver. primo. do. An. hic cõcludit. ꝙ si cõtractus nõ teneret: q̃a tunc decr. continet ius cõe ex identitate rõnis posset fieri extensio, ꝑ id, qđ hr̃. s̃. de consti. trãsla. & in c. 2. de translatio. pla. sed vbi contractus teneret. tunc est magis dubiũ ex eo: q̃a tunc æqualiter ledunt̃ regulæ iuris cõis: vt patet ex iuribus superius allegatis in cõtrariũ. iõ non videt̃ fienda extensio ad alium casum, nisi extensio fieret per hñtem ptãtem extendendi, & ius condendi. per id, qđ hr̃ in c. q̃ a iuris. de reg. iu. in vj. satis, puto ꝙ inquantũ priuilegiat̃ ecclesia: vt possit remittere seruitiũ non trahi dẽat ad aliũ casum, vt possit ecclesia inuita altera parte facere remissionem ei⁹, qđ dẽret, sed vbi esset emphyteusis, & remitteret̃ merces, seu pensio soluenda, & ꝯsentiret emphyteuta videret̃ eadẽ rõ ꝑ oĩa, q̃ est hic in feudo. & per ꝯñs videret̃ idẽ ius. per id, qđ hr̃ in d. c. ij. & qđ no. glo. in c. j. de tẽp. or. in vj. & istud puto satis posse de iure sustineri, ex quò, vt dixi ꝑ oĩa est eadẽ rõ, tñ do. vident̃ velle cõtrariũ, videlicet, ꝙ non sit fienda extensio ex-

9 tra istum casum. ¶ † In ea. gl. ibi. salubriter. ibi est spãle in re mobili pignorata genero pro dotę soluenda, vt possit ꝑcipere fructus non cõputandos in sortẽ, & rõ est ꝑ ꝑ onera mr̃imonij q̃ sustinet vir cõstante mr̃imonio. l. ꝓ oneribus. C. de iu. do. ¶ In ea. gl. ibi: in fi. supple. s. ipse vasallus: q̃a non poterit velle seruire excludendo dñm ab hoc iure. & sic facit gl. ad id, qđ. s̃. dixi, videlicet, vt possit esse speciale in ecclesia: vt possit remittere seruitiũ: licèt non cõsentiat in hoc vasallus: sed in feudo seculari, licèt ꝓcederet istud capitulũ, vt non teneat̃ dñs computare fructus in sortẽ si remittat seruitiũ. tñ non poterit remittere inuito feudatario: sed demũ ipso cõsentiente, cũ solũ in ecclesia reperiatur exp̃ssum. ¶ Quid aũt si ecclesia admisisset, vel receperit seruitiũ. dic, ꝙ vr̃ huic iuri renũtiarit, & sic tenebit̃ fructus cõputare in sortem saluo fm̃ Host. nisi ꝓcederet ꝓtestatio conuentionalis, hoc est

recepta

recepta ex partiū ꝯuestione allegat.l.ij.C.de iur.dñij impe.& ſ.de conſti.c.cū.M.& ſic reſidet Io. And.& d. Ant. ¶Sed tu potes addere, ꝙ ꝓteſtatio eſſet iuri ꝯ̃tria:vt hic colligiẗ,& per ꝯñs non valeret, ꝑ id,qđ legi.& no.in c.cum.M.de conſti.¶Extra gl. de vno pt q̄ri,nunquid vaſallus poſſit inuito dño renũtiare feudũ:a vt a ſeruitio libereẗ,vr̄ ꝙ non ꝑ l.ſicut.C.de act.& obl.& l.Imperator.§.ſi centum.ff.de leg.ij.& l.quicunq;.C.de fun.pa.li.xj.¶In ꝯtrariũ facit.l. cũ vſuſfructus.ff.de vſufr.& l.ſi fortè.§.labeo. ff.ſi ſerui. vẽ. determinatũ fuit ꝑ plura iura, ꝙ non pōt renuntiare dño inuito, qđ vr̄ eſſe cōtra caſum expreſſum in c.j. de vaſallo qui contra conſtitutionem lotharij Regis feudũ alienauit.¶Sed dic,ꝙ illud c.intelligiẗ,qñ fuit feudũ conceſſum ſimpl̄r, ſecus ſi ꝑꝑ certũ,& determinatũ ſeruitiũ: q̄a tunc non poſſet renũtiari dño inuito:vt eſt gl.notabilis, & ſingularis quæ alibi non reperiẗ in c.fi.de capitaneo qui curiā vēdidit de quo ēt per Bar.in l.is cũ quo.ff.de aqua plu.arcē. Et ꝑ p̄dicta vr̄,ꝙ ſi collectę extra ordinē imponunẗ ꝓpter res ꝙ poterit q̄s ſe liberare a collectis ſi velit rebus renũtiare ꝑꝑ quas collecta imponiẗ: quia ille ſunt incertę,ſecus ſi eſſent tributa certa quę præſtarentur propter res: quia tunc non poſſet quis ſe liberare dimittendo res per ſuperius dicta,q̄a illa ſunt certa,& hoc tenuit.Bar.in d.l.is cum quo,& tangit ēt hic.do.Pet.

SVMMARIVM.

1 *Vaſallo decedente feudum reuertitur ad dñm, qñ datum eſt ad vitā ipſius, vel ſi decedat ſine deſcendentibus.*
2 *Feudum reuocare in aliam perſonam, & feudum nouiter concedere differunt.*
3 *Feudi priuatio in patre, vel conſanguineo non impedit renouationem fieri in filium conſanguineum, vel conſortem. & nu. 11.*
4 *Feudũ illicitè per aliquem detentum licitum eſt alij dare.*
5 *Prælati iurantes non alienare res eccleſiæ Romano Pontifice inconſulto, an tunc ſufficiat licentia.*
6 *Aliud eſt infeudare de nouo, & aliud feudum antiquum ad eccleſiā reuerſum iterum infeudare.*
7 *Feudum ſi ab vno ex conſortibus alienetur ipſius portio non reuertitur ad conſortem, ſed ad eccleſiam.*
8 *Ex feudatarij delicto priuatur filius iure ſucceſſionis feudi, poteſt tamē ei concedi per dominum.*
9 *Cedere in potentiorem poteſt eccleſia ius ſibi competens, qñ feudum alienatum recuperare non poteſt.*
10 *Feudum non pōt imperpetuum alienari, pōt tñ ad tempus, puta vſq; ad vitam feudatarij alienari dando in dotem.*
12 *Libellus eſt locatio vſq; ad.xxx.annos, & demum poſtea de nouo renouanda.*
13 *Vaſallus non poteſt aliquam partem feudi alienare ſine dñi voluntate, nec etiam pignori obligare.*
14 *Vaſallus, & ſi propter alienationem perdat feudum, an reuertetur ad dominum, an ad agnatos.*
15 *Ius accreſcendi, an habeat locum in feudo pluribus conſortibus pertinenti, quorum vnus partem ſuam alienat.*
16 *Vaſallus ſi propter delictum, vel feloniam priuetur feudo, & dñs ſibi remittit Feloniam, & delictum, cenſetur retinere illud feudum tā quam antiquum, & non tanquam nouum.*
17 *Delicta tenere debent ſuos autores.*
18 *Patronus qui libertum accuſat de crimine capitali perdit ius p̄ronatus, & vocari poterit in ius a liberto ſine venia, non tñ nocebit filii patroni.*
19 *Delictum patris quò ad honores non nocet filio nato, vel concepto ante delictum.*
20 *Liberi eminentiſsimorum virorum vſque ad pronepotem non torquētur, nec pœnis plebeiorum ſubijciuntur.*
21 *Feudo priuari, an debeat filius propter delictum patris.*
22 *Delictum patris, an noceat filio in bonis emphiteuticis.*
23 *Delictum patris, an noceat filio in bonis feudalibus.*
24 *Feudum ſi alienetur ſine licentia domini reuertitur ad dominum.*
25 *Feudum non pōt alienari ſine licentia domini vendendo, vel obligando, poteſt tamen dari in feudum alteri per ipſum vaſallum.*
26 *Delictum propter, qđ vaſallus priuatur feudo ſi nō reſpicit offenſam domini feudum debet venire ad agnatos ſi eſt antiquum.*
27 *Feudũ vbi eſt auitum ſi deficiat portio vnius de feudatarijs dēt venire ad alium: ſed an veniat iure accreſcendi, an iure ſucceſſionis.*
28 *Vaſallus ſi intra annum non petit inueſtituram ab hæredibus domini priuatur feudo.*
29 *Feudum ſi per vaſallum alienetur, an dñs poterit incontinenti recuperare feudum.*
30 *Feudatarius ſi eſt ita potens, ꝙ ab eo non pōt peti penſio, vel ſeruitiũ, quod ratione feudi dētur, an poterit feudum alteri potentiori dari.*
31 *Alienari prohibita, an prohibeantur pignorari.*
32 *Liber de vſibus feudorum, an contineat ius commune.*
33 *Decretorum liber æditus a Gratiano, an ſit approbatus.*
34 *Feudum quid eſt.*
35 *Feudum Vnde dicatur.*
36 *Feudum diuiditur in plures ſpecies.*
37 *Res conſueta dari in feudum quæ dicatur.*
38 *Feudum maſculinum, an poſsit prælatus mutare in fœmininum.*
39 *Et ſi feudũ, qđ ſolis maſculis dari conſueuit cōceditur pro maſculis. & fœminis, an tota cōceſsio vitiabitur, an vero ſolum illa in qua fit mētio de fœminis.*
40 *Feudum reuerſum ad eccleſiam, an poterit prælatus infeudare quandocunque voluerit*

EX parte. Ponit tres caſus in q̄bus nō obſtāte iur̄o de nō infeudādo pōt Ep̄s antiquũ feudũ al̄s nō vaſallo cōcedere.h.d. Et in prima ꝯſultatio.In ſcđa r̄ñſio.Scđa ibi:in primo.Et triplex eſt ꝯſultatio,ſicut tri-
1 plex eſt q̄ſtio:vt patet in litera.¶†No. primo,ꝙ dece-
b dente vaſallo feudũ vr̄ reuerti ad dñm, b qđ ꝓcedit qñ fuiſſet datũ ad vitā ipſius vaſalli,vel qñ decederet ſine deſcendentibus.ꝑ id,qđ hr̄ in ti.j.in vſibus feudorũ.vbi patet, ꝙ hodie ſi haberet filios tranſiret ad
2 eos.¶†Itē no.ꝙ aliud eſt feudũ etiā in alia ꝑſona renouare aliud feudũ nouiter concedere.& ex hoc no. ꝙ iur̄m de non infeudando de nouo non extendiẗ ad feudũ antiquitus cōceſſum ad eccleſiam reuerſum,
3 & nō aliā ꝑſonā renouatũ.¶† Itē no. ꝙ priuatio feudi de patre, vel cōſanguineo nō impedit renouatio-
4 nem fieri in filiũ cōſanguineũ,vel cōſortē. ¶†Itē no. caſum in quo licitũ eſt feudũ illicitè per aliũ detentũ alteri infeudare,& qđ dr̄ hic de illicitè alienato. & ꝑ aliũ detento.dicit Hoſt. ꝓcedere ēt in feudo ſubuerſo,qđ dr̄ eſſe, qñ vaſallus non vult ad obolũ rñdere Ep̄o.nā tunc ſm eum poterit alteri infeudare q̄ illud
5 ab ipſo recuperet.¶†Itē no. ꝙ p̄lati iurant qñq; non alienare res eccleſiæ Romano Pōtifice inconſulto,&
6 an tũc ſufficiat lnīa.inferius diceẗ.¶†Itē no. ꝙ aliud eſt de nouo infeudare aliud feudũ antiquũ ad eccleſiā reuerſum iterũ infeudare.ꝯcordantię allegant in gloſ.q̄bus adde,qđ hr̄ in c.nō ſatis.vbi aliq̄d de hoc 24.q.ij.ff.de itine.actuq; priua.l.3.§.facere.vbi aliud eſt facere:& aliud reficere.Sed aduerte, q̄a mirũ vr̄, ꝙ poſtq̄ feudũ eſt conſolidatũ cum ꝓprietario. & ſic extinctum,ſicut extinguiẗ vſusfructus morte vſufructuarij, qđ retineat priſtinā cōditionē,cum de natura rei antiq̄ videaẗ,ꝙ ſi extingueẗ nō reuiuiſcit.l.qui res.§.aliā.ff.de ſol.& facit,qđ hr̄ in c.j. de iurepa.in vj.pōt dici ſm do.Pe.ꝙ hoc ꝓcedit ex eo:quia attendiẗ,ſeu attēdi dēt nā rei reſpectu vſus ad quē eſt deſtinata.ꝑ id,qđ leg.in l.ſi tutor.ff. de fideicō. & in l. id,qđ.ff.de do.& in c.vt.ſ̄.cũ ibi no.ſ̄.de re.ecc. non
7 alie.¶†Itē no.ꝙ ſi vnus ex conſortibus alienat feudũ, ipſius portio reuertiẗ ad eccleſiā, & non ad alium cōſortē. & ſic facit ad q̄ſtionē,ſi duobus fratribus eſt cōceſſa res in feudũ,vel in emphyteuſim:an altero decidente ſine deſcendētibus eius portio reuertaẗ ad dominũ.an vero ad fratrē ꝑ ius accreſcēdi.de quo.ĩ.dicetur.

a Renuntiare feudum. Adde hic do.Ab. in j. colũ. ver. an aũt poſſit vaſallus.

b Reuerti ad dominum. Add. ad materiā hui⁹ c. do. in c. verũ de foro cō pe.& Bald. i c.j. de ꝑ. hi.feu. ali. per Federi.

8 cet.¶†Itē no.ꝙ ex delicto feudatarij priuatꝰ filius iu-
re successionis feudi.de quo.ī.dicetꝰ sup gl.¶Not.ꝙ
vbi propter delictū priuatur vasallus non ꝓhibetur
eius filio feudū per dn̄m concedi.& sic vr̄,ꝙ vbi pro
pter delictū patris ꝓhibetur ipsi patri acquiri,non vr̄
talis ꝓhibitio ad filiū extēdi.facit.l.non tm̄.§.eman-
cipatus.ff.de ꝯtab.& licèt sic simpl'r transeat do.Pet.
dic hoc intelligendū,qn̄ in l.venerit q̃rendū patri si fi
lius habeat:aliàs secus.ff.de bo.lib.l.q̃rit.& per not.
in l.diui.ff.de iurepa.vbi bona gl.Subdit tn̄ do.Pe.se
credere,ꝙ ecclesia possit ex cā restituere vasallū ad
feudū amissum ꝑpter delicta.per id,qđ leg.& no.in
l.qđ dr̄.ff.de pe.de quo dicendū est,vt in simili tan-
gitꝰ p gl.& Doc.de eo qui misit emphyteusim: an ec-
clesia possit sibi restituere in c.potuit.ſ.de loca.p glo.
& Doc.& hæc faciunt ad ea,q̄ hn̄r in simili in c.com
9 missa.de ele.in vj.¶†Itē no.casum in quo ecclesia pt
ius sibi competens cedere in potentiorē.ſ.qn̄ feudū
alienatū recuperare nō pōt,intellige de facto ꝑpter
potentiā:q̄a de iure,qn̄ pōt ecclesia recuperare cum
vasallus alienans ipso iure cadat a feudo.fm Inn.&
Io.An.facit,qđ hr̄ in c.j.de vasallo q̄ ꝯ constitutionē
Lotharij Regis feudum alienauit.vbi dr̄,ꝙ vasallus
alienando feudū sine dn̄i voluntate id ꝑdit,& libe-
re ad dn̄m reuertitꝰ.ad idē,qđ hr̄ in l.imperialem.§.j.
de ꝓhibita feudi alienatione p Fed.& in c.j.de ꝓhi-
bita feudi alienatione p lothariū.regulariter aūt ec-
clesia non pōt alienare in potentiorē.ſ.de alie.iudi.
c.j.& ij.de quo per Host.in summa huius ti.sup rub.
de suc.act.¶In gl.j.ibi:alienari non pōt.supple:vt sa
tis vr̄ probari in iuribus allegatis in vltimo notabili.
10 ¶†In ea.gl.in fi.quasi fortè voluerit gl.qđ licèt im p
petuū feudum alienari non possit,tn̄ ad tp̄s,puta vs-
que in vitā feudatarij possit alienari dādo in dotem.
& sic fortè voluit glo.ꝙ speciale sit,ꝙ propter casum
dotis possit feudū ad tp̄s alienari: & hoc expressę vo-
luit Inn.in c.nup.hic allegato.vt ibi etiā refert Ioan.
An.super gl.& sic ob aliam causam posset dari ēt ad
tp̄s:vt voluit Inn.ibi,& glo.hic a ꝯtrario sensu.Host.
aūt,vt ibi refert Io.An.sup glo.dixit,ꝙ ex quò dabatꝰ
ad tp̄s ēt ob aliā causam dari poterat.all.c.q̃relam.ī.
ne.pla.vi.suas.& sic residet ibi Io.An.& do.Flo.& ēt
d.An.sed certè.c.q̃relam.allegatū p Hosti.non facit
ad ꝓpositū.q̄a ibi nō loquitꝰ in re feudali : sed in ob-
uentionibus ecclesiæ quæ bn̄ possunt ad certū tp̄s lo
cari,vel vendi:vt ibi patet saltē,qn̄ non est longum,
prout ibi nō erat.nam ibi loquitꝰ de septenio,qđ nō
dr̄ longū tp̄s.sed tp̄s.x.annorū.per id,qđ legi.& not.
in rubr.C.quæ sit lon.ꝯsue.& no.gl.in cle.j.de re.ec.
non alie.ad fi.vbi bona gl.præterea,qđ plus est vr̄,ꝙ
non possit feudum dari in dotē:vt est tex.in c.j.§.do-
nare.in ti.qualiter feudū olim alienari poterat in vsi.
feu.& no.Io.An.in addi.Spe.in ti.de loca.§.nūc ali-
qua.ver.cix.vbi,licèt Spe.dicat,qđ emphyteusis pos-
sit dari in dotē filiæ per vasallū.tn̄ secus est in feudo
p̄alle.§.donare.& sic videretꝰ,ꝙ ista gl.nō ꝓcedat.nō
video aliā rn̄sionē,nisi ꝙ dicamus,qđ ille.§.donare,
limitetꝰ per c.nuper.& sic,qđ ibi dr̄,ꝙ non pōt feudū
dari in dotē,intelligitꝰ.ſ.vltra vitā vasalli.secus si detꝰ
ad vitā vasalli:vt in d.c.nuper.Et p hoc vr̄,ꝙ Hosti.
nō bn̄ dixerit inq̄tum hic dicit,ꝙ illud,ꝙ dicit gl.ꝓ-
cedit in tp̄ali feudo.vn̄ dicit,ꝙ in perpetuo feudo,
& paterno secus esset: q̄a illud poterit dari simplici-
ter pro dote,& ēt p mortuario:seu p anima,vel p il
la iudicare,seu relinquere.allegat no.p se in c.fin.ſ.
de re.ec.non alie.& in summa.de immu.ec.§.inq̄tū.
ver.sed nec illa.nā hoc dictū,ꝙ feudū perpetuū pos-
sit simpliciter dari,vr̄ esse ꝯ tex.expressum in d.§.do-
nare.& ideo non vr̄ ꝓcedere.pro dicto tn̄ Host.vr̄ fa
cere dictum.c.nuper.a contrario sensu.nā ibi vr̄ vel-
le,ꝙ reseruatꝰ ius dotis ꝑpter mortem vasalli ex eo:
q̄a feudū erat cōcessum ad vitā.& sic vr̄ innuere a cō
trario,ꝙ si fuisset feudū perpetuo durasset,& sic post
mortē vasalli.& sic pōt rn̄deri,ꝙ non dēt ibi sumi.ar.
a ꝯrio sensu:q̄ā esset expresse ꝯtra tex.in d.c.donare.
facit,qđ no.gl.in c.vno.de æta.& quali.in vj.& qđ
& no.in l.ij.de condi.inser.& in l.conuenticula.C.
11 de epis.& cle.¶†In gl.ij.in fine.& sic vult gl.ꝙ vasal
lus possit alienare vsque ad partem dimidiā feudi in
clusiue,sine lnīa dn̄i.nec incurrat pęnam amissionis
feudi.secus si alienat totū feudum,vel maiorem par-
tem sine licentia dn̄i:quia tunc vr̄,ꝙ perdat feudum,
¶Sed aduerte,quia glo.pōt procedere fm iura anti-
qua:vt patet ex iuribus allegatis in gl.& ex eo,quod
habetur in c.j.qualiter feudum olim poterat aliena-
ri.postea autem fuit statutum,ꝙ posset vsq; ad dimi-
diam inclusiue per libellum dare,vel obligare pigno
ri.per tex.allegatum in gl.& sic etiam dixit Iaco.de
Bel.in ti.de success.feu.in §.quid aūt sit concedere ad
libellū.dicit Io.An.ꝙ est vulgare mediolanesium ex
quorū vsibus,& consuetudinibus cōditus,seu com-
positus fuit liber vsus feudorū.Azo in summa de iu.
12 emphy.dicit,† ꝙ libellus est locatio vsq; ad.xxx.an.
& demū postea de nouo renouāda de cuius dicto ali
qui hēnt additionē ad auth.ingressi.C.de sac.san.ec.
Bar.vero in l.si finita.§.si de vectigalibus.ff.de dā.in
fec.dicit,ꝙ ꝯtractus locationis perpetuę factæ per va
sallum p modica mercede.de quo etiā dixi in c.2.&
13 c.fi.ſ.de p̄ca.hodie vero non pōt† vasallus aliquam
partem feudi alienare sine dn̄i voluntate : nec etiam
pignori obligare.p id,quod hr̄ in c.j.de ꝓhibita alie
natione feudi per lothariū.in c.j.de vasallo q̄ cōtra
constitutionē lotharij feudum alienauit.in c.j.de ꝓ-
hi.feu.alie.per Fede.in §.j.adeo,ꝙ si etiā partē alie-
nauit sine dn̄i voluntate vr̄ perdere totū feudū per iu
ra p̄allegata:sed cōiter iura p̄dicta intelligunt,ꝙ si vē
dit partem illā solā perdit:& si totum,tunc totū per-
dit,vt uoluit gl.in ti.quibus modis feudum amittatꝰ.
§.si frater.& in ti.de ꝓhibi.alie.feu.per Fed.in d.c.j.
faciat,qđ hr̄ in l.rescripta.ff.de his,quib.vt indig.&
14 sic pertranseunt hic doc.¶†Sed aduertendū,q̄a licèt
sit certū,ꝙ uasallus alienando feudū sine dn̄i uolunta
te illud perdat,tn̄ dubium est,an ad dn̄m reuertatur:
an uero ad agnatos.tex.in iuribus præalle.uīr uelle,
ꝙ ad dn̄m reuertatur.in contrariū facit,qđ hr̄ in c.j.
§.j.de feudi successione.& in c.titius.si de feudo fue-
rit controuersia.conclude,ꝙ si feudū est nouū,hoc
est nouiter acquisitum,tunc clarū,ꝙ si ipse uasallus
qui nouiter acquisiuit ipsum alienat sine dn̄i uolun-
tate,ꝙ tunc perdit illud,& ad dn̄m reuertitꝰ.facit,qđ
no.gl.in d.c.j.§.j.de feudi successione.aut feudū non
erat nouum,sed antiquum,& acquisitum per prede-
cessores uasalli,& tunc est magis dubium:nam uide
retꝰ idē dicendū,qđ iura prąllegata quę simpl'r,& in-
distinctè uīr loqui,& hanc partē etiā tenuit glo.in §.
itē si fuerit.in ti.q.mo.feu.ami.& p illa uīr esse casus
in c.j.§.fi.in ti.q̄ fuit prima causa beneficij amitten-
di.ubi litera vr̄ uelle simpliciter,ꝙ reuertatꝰ ad dn̄m
qui uīr esse contemptus,& sic iniuriatus per uasallū
qui sine eius uoluntate feudū alienauit,pro ista par-
te etiam uīr hic esse casus simpliciter intelligēdo tex.
etiam in feudo antiquo,cum indistinctè uideatꝰ loq.
cōtrarium tenuit gl.in d.c.j.§.j.de successione feudi,
quæ assignat rationem.nam prohibendo alienationē
& in reuocanda uidetꝰ,quod agnatus uasalli dn̄o feu
di p̄feratur in ti.qualiter feudum olim poterat alie-
nari.

nari.c.j.§.fi.& ideo vr̃,ꝙ non debeat reuerti ad dñm: sed ad agnatos,seu ad proximũ agnatũ ipsius vasalli. ¶Itẽ,quia vbi nõ delinquitur in dominum:licèt propter delictũ feudũ debeat perdi,non tñ redit ad dominũ:sed ad ꝓximũ agnatum:vt patet in ti. an ille q̃ interfecit fratrem dñi sui. c.j. & hanc partem tenuit Ia.de Bel.Sed Pe.de Ceruetis.Doc.Bononiẽ. tenuit primã partẽ:vt refert Bal. in d.§.j. & illã ẽt dicit Bal. esse verã.& satis probari per istum tex. Idẽ vr̃ tenere Odo.in summa,feudorũ. in ti.ad quos pertineat,seu reuertatur,feudum,qñ amittiť:vt etiã refert Bal.in d. c.j.si vasallus feudo priuatur cui deferat.Idem etiã tenuit Io.fasiola.de pisis. in quadam sua summa,vt refert Bal.in d.c.j.si vasallus feudo priuať. & si q̃s vellet tenere istã partem posset rñdere ad rationes gl.in d.§.j. Nã prima ratio ꝓcedebat de iure antiquo , qñ feudũ alienabatur iure permittente , qđ erat in casibus de quibus tetigit gl.nam tunc præferebatur agnatus in recuperando si conferebat pretium emptori q̃uis dñs etiam esset paratus refundere pretiũ emptori.& sic non loquiť eo casu quo alienatio fit in casu prohibito in quo casu hodie est expressum , ꝙ perdiť feudum,& reuertiť ad dñm:vt in iuribus præallegatis.Nec obst.etiam scđa ratio , ꝙ illa habet locũ, qñ non delinquiť in dñm: sed hoc casu vr̃ delinqui in ipsum contẽnendo eum:vt aperte videtur velle text. in d.§.fi.inti.q̃ fuit prima causa bñficij ꝑdendi seu amittendi.& sic cessat dicta ratio.¶Itẽ ad illum.§.j.c.j.de feudi successione.& ad c.titius.si de feudo fuerit cõtrouersia.posset dici,ꝙ illa iura loquebanť,qñ fit alienatio in casu permisso. vnde de iure satis vr̃,ꝙ posset ista pars sustineri.tñ,q̃a gl.firmat pedes in d.§.j.& illã sequitur ibi Iaco.de Bel. non vr̃ esse tutũ recedere ab opi.illius gl.per id,qđ no.Ia.de Bu.in l.j.ad fi. C. qui pro sua iurisditione.& tene menti prędicta:quia Io.An.hic non declarat,neq; do.Ant.nec d.Flo.nec etiam do.Pe.& ſm prædicta vr̃,ꝙ hic deberet intelligi,qñ feudũ erat nouũ,aliàs si fuisset antiquum: licèt tunc filij,& alij descendentes excludãtur. per id,qđ hr̃ in c.si vasallus culpã.in ti.si de feudo fuerit cõtrouersia.& in c.j. si vasallus feudo priuať cui deferať.tñ vr̃ reuerti,seu transire ad agnatos ipsius vasalli . & vr̃ ꝙ tunc veniat ꝓximior vsq; ad quartum gradum.per id,qđ hr̃ in d.c.j.si vasallus feudo priua. & licèt Iac. de Bel.& ibi etiã Bal.videanť velle,ꝙ veniat agnatus qui sit in quarto gradu . & alij qui sunt vsq; ad tertiũ inclusiue excludantur,sicut filij quasi in eis,sicut, & in filijs propter ꝓximitatẽ, quam hñt in vasallo voluerit ius illos excludi cum glo.in d.c.si vasallus culpam.vr̃ velle,ꝙ etiam illi qui sunt agnati in scđo, vel tertio gradu admittanť.& ideo etiã vltra quartũ gradum saltem vsq; ad septimũ.facit,qđ habetur in c.j. qui feudũ dare possunt circa fi.quinimo vr̃ , ꝙ etiam vsq; ad finitũ.per id,qđ hr̃ in prælle. c.j. si vasallus feudo priuatur.& ista pars vr̃ magis de mente gl.facit,qđ no.in d.§.j.

15 ¶†In gl.consortẽ.ibi,quasi iure accrescendi.certè istud hic non colligitur , ꝙ accrescať consorti,imo potius innuitur oppositũ inq̃tum litera vult , ꝙ consors debeat habere per nouam inuestiturã fiendam per dñm.nec ob.etiã.§.præterea. allegatus.in gl.quia ibi hoc non dr̃.do.tamen An. hic simpliciter transibat cum gl. dicens notandũ ex gl. cum tex.ꝙ sicut in vsufructu,ita & in iure feudi uideť habere locũ ius accr.Sed certè,vt dixi hoc notabile nõ intelligit hic,imo oppositũ:vt hic etiã voluit do.Flo. vnde dicit,quòd in feudo non habet locũ ius aerescẽ scẽdi,nisi inuestitura sit facta sub hoc pacto.nã si duo fratres sunt inuestiti de feudo nouo pars decedentis sine liberis non accrescit fratri : sed reuertitur ad dominũ,nisi sub hoc pacto fuerit facta ĩuestitura:vt habeť in ti.j.§.conradus.in usib. feu. & in c.j. de duobus fratribus de nouo beneficio inuestitis.Generaliter aũt,an &,quando hẽat locum ius accrescendi. remittit ad ea,quæ leg.& no. in l.vna.C. de cadu.tol. & in l.j.ad fi.ff.de vsufru.accre.vbi ꝑ gl.& Rayne.C. qñ non peten.par.l.una.& ꝑ Bar.plenè in l.in re coniuncti.ff.de le.3.Sed.d.Pe.hic remittit,& bñ de hac materia . an in feudo vel emphyteusi habeat locũ ius accrescendi.ad no.per Bar.in l.si mihi,& Titio.ff.de ver.obl.Nam videretur,qđ nõ:q̃a licèt in vltimis volũtatibus hẽat locũ ius accrescendi.d.l.una.§.is ita;. tñ secus est in contractibus, quia in illis non hẽt locũ ius accrescendi in ꝓprietate,licèt in vsufructu sic. d.l.j.ad fi.ff.de vsufr.accre.Bar.finaliter concludit in d.l.si mihi,& Titio,ꝙ si emphyteusis,vl feudũ de nouo concediť duobus si deficiat pars vnius non accrescit alteri,sed reuertiť ad dñm. nisi aliud fuerit conuentũ.ꝑ id,qđ hr̃ in d.c.j. de duobus fratribus de nouo bñficio ĩuestitis.Si aũt q̃rimus de feudo antiquo, tunc si pars unius deficiat,bene accrescit tunc cõsorti.per id,qđ hr̃ in c.j.de gradibus successionis in feudũ.& plus dicit Bar.in d.l.si mihi,& Titio.quòd si esset feudũ antiquum,vel emphyteusis antiqua: sed finita fortè,quia fuerat concessa usq; ad tertiam generationẽ.& si de nouo ɔcedatur illis qui erãt de agnatione,qđ fieri dẽt ſm eum. & si non fieret cẽsereť fieri eis iniuria per l.j.§.permittitur.ff. de aqua quoti. ¶ Videtur tñ concessa cũ eadẽ qualitate in qua erat, & sic,vt habeat locũ ius accrescendi,qđ tene mẽti.facit,qđ no.gl.in l.qđ diciť.ff.de impen. facit. qđ not. gl.in l.peculio.§.si hære.ff.de pecu.¶Et aduerte , q̃a gl.in d.l.qđ diciť.ponit differentiã inter feudũ nouũ, & antiquũ.iõ ipm no.

16 ¶†Itẽ ẽt aduerte:q̃a glo.in d.l. ꝙ dr̃.& in d.l.peculio.§.si habetur. vult notabiliter , ꝙ quando ꝓpter delictũ , seu Feloniam uasallus feudo priuatur , ꝙ si dñs remittit sibi Feloniã;: & sic delictũ , ꝙ censetur retinere feudum tanquam antiquũ , & nõ tanq̃ nouum.& idẽ voluit gl.in ti.de ꝓhi. alie. feudi.per Fed.in §.an super.Bal.tñ ibi dicit, ꝙ hoc pt procedere, quando uasallus non priuabiť ipso iure , sed ueniebat priuandus per sñiam: secus si fuisset priuatus ipso iure : quia tunc ſm eum censendum esset feudum nouum , licèt dominus remitteret sibi Feloniam.Sed certè doc.cõiter transeunt cum gl.simpliciter,& indistinctè,& illã puto sustineri posse: quia licèt esset casus in quo ipso iure priuareť uasallus,tamen illud intelligeretur si dñs uoluerit,per id,qđ hr̃ in simili ĩ l.2.C.de iure emphy.ubi patet,ꝙ licèt emphyteuta priuetur quandoq; ipso iure tamẽ illud est uerum si dñs uoluerit:ut ibi patet,& facit,qđ no.per Bar.in l.ij.ff.de excep.rei iud.& per gl.in l.j. & ij.ff.si ager uectiga.& ideo si dñs non uult, qđ sit priuatus: quia remittit Feloniam , ur̃ ꝙ intelligatur habere ex antiqua inuestitura,prout uoluerunt gl.pręalle.¶Itẽ aduerte inq̃tum dixi,ꝙ§.preterea.allegatus in gl.nõ uidetur facere pro gl.posses dicere,ꝙ pro certo respectu potest induci pro glo. nam ibi dr̃. ꝙ si proximior agnatus ad quem feudum debebat deuenire consensit inuestiri remotiorem, quòd non potest postea cõtradicere,& sic uidetur ibi ꝓbari,ꝙ si non consensisset remotiorem,quòd non potest postea ɔdicere , & sic ur̃ ibi ꝓbari,ꝙ si non consensisset remotiorẽ inuestiri , ꝙ ad ipsum deuenisset,& sic sibi accreuisset,& hoc modo põt induci pro glo.¶Sed potes dicere , ꝙ illud habet locum in feudo antiquo,in quo bene habet locum ius accrescendi. secus in feudo nouo concesso

cesso duobus vt superius dictũ fuit. & de materia per Bart. in d. l. si mihi. & Titio. per Bald. in auth. si quas. C. de sacrosan. eccl.

17 ¶ † In gl. pe. ibi consortem, vel filium, sed dic, ꝙ non respicit, q̃a delicta debent tenere suum autorem. §. de his, quę fi. a maio. parte cap. in c. quæsiuit. & l. sancimus. C. de pę. ¶ Aduerte tñ ꝙ filius. vel consors non venit hic ex iure alienantis: q̃a illud erat reuersum ad dñm: vt ibi in litera. & j. tangit gl. in ver. Ioannes. Sed dr̃ hic, ꝙ pōt uenire ex noua inuestitura, q̃ pōt facere dñs ipsi filio, vel consorti. ¶ In ea. gl ibi, iure successionis. hæc ratio dubitandi non est bona: q̃a per alienationẽ feudũ erat reuersum ad dñm, & sic non poterat iure successionis venire ad filiũ, vel consortẽ vnde dicit, ꝙ melior ratio dubitandi fuit: q̃a ex quo feudũ erat reuersum ad ecclesiam ꝑ alienationẽ factã sine consensu dñi, videbat̃ ꝙ ipse p̃latus nõ posset infeudare alteri per iurm, qđ præstiterat de non infeudando de nouo Romano Põtifice inconsulto. tñ ꝯrium decidit̃: q̃a vt tangit glos. circa fin. aliud est alienare de nouo, & aliud est antiquũ feudũ ad ecclesiam reuersum concedere. & hoc voluit gl. ibi, & in constitutione Fed. supple, qđ habetur in vsib. feu. & in ti. de prohibita feudi alien. per Fed. ¶ In gl. in fi. & facit, qđ hr̃ in c. ñ satis. 34. q. ij. & in l. 3. §. j. ff. đ iti. actuq; priua. vbi aliud ẽ facere. aliud

18 reficere. ¶ † In gl. ibi: adoptiuũ, in fi. vbi de hoc aliqd per gl. & ibi dicit, quòd licèt patronus ꝑdat ius pronatus ex eo, q̃a libertũ accusauit de crimine capitali: & ꝓpter hoc possit vocari libertũ in ius sine venia: tñ hoc non nocebit filio: & ideo nõ poterit vocari filius

19 innocens sine venia. ¶ † In eadẽ gl. ibi. §. nullũ. ibi dr̃, ꝙ delictũ patris quò ad honores non nocet filio nato, vel concepto ante delictũ per patrẽ cõmissum. & facit, qđ hr̃ in l. emancipatũ. ad fin. ff. de senato. ¶ In eadẽ gl. ibi. §. si plures. ibi dicitur, & in primo rñso. ꝙ licèt ex delicto patris bona veniant publicãda. tñ Imperator consueuit partẽ concedere filio. & si sint plures interdũ totũ ne delictum p̃ris noceat filio, seu filijs. ¶ In eadẽ gl. ibi. dr̃, ꝙ si patronus perdit ius succedendi liberto propter suum delictum non nocebit fi-

20 lio eius emancipato. ¶ † In ea. gl. diuo. ibi dr̃, ꝙ liberi eminentissimorũ virorum vsq; ad pronepotẽ nõ torquent̃: nec pęnis plebeiorũ subijciuntur. & in hoc facit pro eo, ad qđ gl. allegat. Sed dñ subdit id ꝓcedere si liberos Prioris gradus nulla macula constringat vr̃ facere ꝯ. ¶ In ea. gl. ibi. iura vero. ibi vr̃ dici, ꝙ licèt iura patronatus ꝑdat patronus non nocet filio. ¶ In ea. gl. ibi: qui contra legem. ibi dr̃, ꝙ patronus qui cõtra legem eliascentiã ad iusiurandũ de vero ꝯhendo nuptias coegerit libertũ nihil iuris hẽt in successione liberti ipse, nec liberi eius. Qđ tñ ibi dr̃ liberis, vr̃ intelligendũ, qñ erant in p̃tate: & sic venirent ad successionẽ liberti accquisiuissent patri: ideo tunc repelluntur: secus si fuissent emãcipati. ꝑ id, qđ hr̃ in l. q̃ritur. ff. de bo. libe. de quo in d. l. qui contra legẽ. & in l. diui fratres. eo. tit. & q̃a gl. hic non declarat q̃tũ ad text. dicit d. Flo. ꝙ hic non dr̃, ꝙ filius se intricatur ex eo: q̃a pater fuerit inuestitus: sed ex nouo iure per no-

21 uã inuestiturã. ¶ † Si aũt q̃ratur generaliter, an ꝓpter delictum patris filius priuet̃ feudo. Gof. hic dixit, qđ recurrendum est ad constitutiones, & cõsuetudines feudorũ. de q̃bus habet̃ in libro vsus feudorũ. Hosti. vero remittit ad notata per eum in summa huius. ti. §. qui. mo. vel causis feudum amittat̃. vbi vr̃ cõcludere, ꝙ si est delictũ, qđ respiciat offensam dñi: tunc delictum patris noceat filio, & reuertatur ad dñm. facit qđ habetur in §. deniq;. in ti. quæ fuit prima cã beneficij amittendi. Si autem non respiciat offensam dñi tunc noceat filio, sed non agnatis: vt ibi dr̃. & sic erit deterioris conditionis filius q̃ agnatus: vt etiam not. gl. in ti. si vasallus feudo priuet̃. c. j. & hoc, qñ feudũ est antiquũ. si aũt esset nouũ: tunc multofortius delictũ patris nocet Flio. facit, qđ no. per gl. in §. j. in c. j. de succes. feu. Dy. vero in regula, non dẽt. de reg. iu. in vj. distinguit, an feudũ sit auitũ, seu ab auo quæsitum. an vero paternũ. & sic a patre q̃situm. primo casu delictũ patris non nocebit filio per l. 3. ff. de interdic. & releg. secus in secundo casu. & sic residet Ioan. And. de quo etiã remittit ad no. in Spec. de feudis. §. vlt. vbi Spe. aliqualiter vr̃ latius loqui. do. Flo. hic trãsit cum dicto Dy. dicens, ꝙ si est paternũ priuatur filius ꝓpter delictũ patris: secus si ꝓueniat ab vlteriori genere. puta ab auo, vel ꝓauo. per d. l. iij. & sic etiã vr̃ trãsire hic. do. Ant. ¶ Sed aduerte, q̃a vt hic tãgit do. Pe. & etiã. Bar. in d. l. iij. ff. de interdi. & rele. Gy. post Pe. in l. ij. C. de libertis, & eorũ liberis ꝓbat dictum Dy. inq̃tum dicit, ꝙ si est feudũ auitũ, delictũ patris non nocebit filio, & sic nepoti aui. nam hoc vr̃ exp̃sse contra tex. in c. si vasallus culpã. in titu. si de feudo fuerit controuersia. & in c. j. si vasallus feudo priuatus sit cui deferatur. & pro tanto ipse Petr. & Cyn. post eũ dicunt, ꝙ aut filius est venturus ad feudũ iure suo, vt q̃a feudũ fuit acceptum pro se, & suis filijs, & descendentibus, & tunc non nocebit ei delictum p̃ris. arg. l. stipu. ista. §. si quis inter. ff. de ver. ob. aut nõ venit iure suo, sed mediante persona patris inq̃tũ eius heres, & tunc nocebit ei: quia censebitur eadẽ ꝑsona cũ eo, cum hæres, & defunctus censeant̃ eadẽ persona. in auth. de iur. a moriente p̃stito. in prin. sed Bart. in d. l. iij. cum quo ẽt transit hic do. Pet. latius distinxit. Nã dicit, ꝙ interdum quis cõmittit delictũ ꝓpter qđ directo debet priuari feudo: vt q̃a delinquit ꝯtra dñm offendendo eũ, vel aliquid facit contra conuentionẽ feudi: & tunc delictũ patris nocet filio. ut in d. c. j. si vasallus feudo priuat̃. & ĩ d. c. si vasallus culpã: & pro hoc ẽt facit lex prima. ff. si quis aliquem testari ꝓhibuerit. vbi patet, ꝙ si ꝓximior ꝯmittit delictũ ꝓpter qđ auferĩ sibi hereditas, ut indigno nocet sequẽtibus in gradu. & hoc intellige in feudo iam patri q̃sito: vt quia auus erat pręmortuus. sed si non erat q̃situm, sed q̃rendũ: vt q̃a erat apud patrem delinquentis, & auũ quo ad nepotem: & tunc nõ noceat nepoti imo incipiet tenere locũ primũ quò ad ipsum auũ per l. gallus. §. quid si tñ. ff. de li. & posth. l. 3. §. si emãcipatus. ff. de contratab. Si vero propter aliud delictũ dẽat priuari feudo, nõ principaliter sed ꝯñr, puta, q̃a non delinquit ꝯtra dñm, nec cõtra ꝓmissiones factas in cõtractu feudi, & tunc dicit distinguendũ, ꝓut no Cy. in d. l. ij. in fi. C. de li. & eorũ. li. q̃a aut tale feudũ dẽt trãsire ad filiũ ex ꝑsona p̃ris tanq̃ p̃ris successorẽ & tunc delictũ patris nocet filio. aut debet trãsire ad eũ iure suo, vt q̃a ad eũ, vt filiũ dẽt transire, nõ quia hæres, & tunc delictum patris sibi non nocet, vt probatur in simili in iure libertorũ. in d. l. 3. & per hoc infert Bar. in loco prælle. ꝙ in contractu emphyteusis, qñ quis recipit pro se, & suis filijs, & nepotibus, si primus, vel secundus deliquit circa ipsum ꝯtractum nõ soluendo canonẽ debitum, vel alienãdo sine dñi licentia nocet sequentibus per iura prællegata: sed si aliàs delinqueret ꝓpter qđ bona publicarent̃, tũc dicta bona emphyteutica dẽrent remanere apud filios & nepotes: q̃a non transeunt ad eos, vt hæredes. sed habent ea iure suo ꝓpter ius sibi quæsitum vigore cõtractus. per id, qđ habtuur in simili in l. vt iusiurãdi. §. liberi. cũ ibi nota. per Bar. ff. de ope. libe. subdit tamen, ꝙ vbi dixi filio non nocere delictum patris debet in-

bet intelligi dummodo patri.in l. veniat qrendũ:per id,qđ le.& no.in l.diui fratres.ff.de iure patro.& ibi bona gl.& in l.qrit.ff.de bo.libe.& sic residet Bar.in loco præalle.& do.Pe. hic licèt Bart.latius fuerit loquutus.quã hic tangit do.Pet. & eius dicta superius recitauit,& no.bene,ꝙ vr̃ velle Bar.ꝙ vbi non prestatur debita pensio:intellige per bienniũ in ecclesia,& per triẽnium in priuato.iuxta.c. potuit.s̃.de loca. & C.de iure emphyteu.in l.ij. vel si alienat̃ res emphyteutica sine lnĩa dñi,ꝙ tale delictũ nocet oĩbus,quia res videt̃ reuerti ad dñm.& hoc satis puto procedere in emphyteusi,per ea,q̃ hñr in d.c.potuit.& in d.l.2. An aũt procederet in feudo si non prestetur debitum seruitiũ,vel si alieneť sine licentia dñi.Bar.& do.Pet. vñr velle,ꝙ sic.& vñr tenere opi.ꝙ tale delictum noceat etiã agnatis. qđ tene mẽti.tñ in alienatione hoc procedat,qñ non est feudũ nouũ,sed antiquũ,an tũc reuertat̃ ad dñm:an vero ad agnatos. dixi super gl.2. tñ tene dictum Bar.& do.Pe. quia cũ iura in hac materia, an delictũ patris noceat filio videant̃ variare. Sali.in d.l.2.C.de lib.& eorũ libe.plenius tangit materiã q̃ alius,cũ in aliquibus non bñ dixit.vt.j̃. patebit.& cõcludit si quæritur,an delictum patris noceat filio.ꝙ aut qritur,an noceat in dignitatibus,& oneribus:aut an noceat in bonis ꝓprijs, aut an noceat in bonis emphyteusis:aut an noceat in bonis feudalibꝰ. Primo casu remittit ad.l. emancipato.ff.de senat. & ad l.2.§.nullũ.ff.de decu. vbi in effectu concludit, licèt ipse non exprimat,ꝙ si erat natus,aut conceptus ante delictũ non nocebit sibi delictũ patris: aliàs secus.Secundo casu remittit ad gl.in l.diui.ff. de iure patro.& vlterius non dicit.¶ Sed potes concludere, ꝙ aut sunt mobilia,vel immobillia,vel iura alia q̃ libertorũ:& tunc si est delictũ in quo bona veniant publicanda nocebit delictũ patris filio,& filijs,intellige nisi Princeps ex gratia bona, vel partem concedat filio,vel filijs.l.cũ rõ.ff.de bo.damnatorũ.Et adde,qđ hr̃ in auth.bona dãnatorũ.vbi patet, ꝙ licèt olim ex multis criminibus bona venirent publicanda:tñ hodie non publicãtur,nisi in crimine lese maiestatis.de quo dicendũ,vt ibi.Si autẽ sint iura libertorum: tũc recurrendũ ad gl.in d.l.diui.quia si est ius,quod trãsit ad filiũ etiã in vita patris: puta, ꝙ non vocetur in ius sine venia:& tunc delictũ patris non nocet filio.l. adoptiuũ.in fi.ff.de in ius vocã.Si aũt sit ius,ꝙ venit ad filium per successionem, & sic de iure succedendi liberto: tũc si delictum est commissum per patrem viuente auo nepotis non nocebit nepoti.d.l.diui.Si autẽ ius patronatus resideret in patrẽ per mortẽ aui nepotis:tunc delictũ patris nocebit filio,vt nõ possit succedere liberto si erit in potestate patris sui.nam si acquireretur ipsi filio in ꝯñtiam ꝓdesset patri: iõ tunc ne hoc contingat delictum pr̃is nocet filio:secus si filius esset emancipatus a patre,& sic illi acqrereť, vt patri si filius veniat ex successione liberti:vt no.in d.

22 l.diui.¶†Tertio casu,qñ qritur de emphyteuticis.remittit ad no.per se in l.si quis presbyter.C.de Epi.& cleri.vbi in effectu vr̃ concludere,ꝙ si est emphyteusis q̃ transit ad ex̃neos delictum patris nocebit filio. Si vero solum hẽt transire ad filios, tunc nõ nocebit per id,qđ.s̃.dixi post Cy.& Pe.& ẽt Bar.sed tu potes latius dicere, ꝙ aut est emphyteusis ecclesiæ, & tũc si est emphyteuta cõmittit delictum ꝑ ꝙ qđ bona publicant̃, vr̃ ꝙ si res emphyteutica occupetur per fiscũ sit in electione ecclesiæ,an velit rẽ recuperare, an vero velit rem dimittere penes fiscũ recipiendo pensionem p̃dictam.per id,qđ hr̃ in auth.de alie. & emph. §.j.col.ix.aut est aliàs emphyteusis q̃ hr̃ a priuato.& tunc conclude, ꝙ aut emphyteusis residebat in ꝑsona aui: & tunc delictum patris non nocebit filio quo minus postea moriente auo succedit nepos ipsi auo in ipsa emphyteusi.facit.l.gallus.§.j.ff.de libe.& posthu.& qđ no.Spe.in ti.de feudis.§.vl.circa prin.aut emphyteusis residebat in personã patris delinquentis:vt qa auus erat præmortuus: & tunc conclude, ꝙ aut emphyteusis proueniebat a genere:& sic ab auo, vel proauo:& tunc non nocebit filio delictum patris per id,qđ hr̃ in l.3.ff.de interdi.& rele.& in l. reorũ. ff.ad l.iul.maiesta,aut emphyteusis veniebat ab ipso patre:& tunc,aut filius veniebat iure suo: puta si accepta fuit emphyteusis pro se filijs,& nepotibus, & tunc delictum patris non nocebit per dictam.l.stipulatio ista.§.si quis ita.ff.de ver.obli. & per notata per Cy.in d.l.ij.C.de libertis,& eorũ li.& per Bar.in d.l. 3.aut non ueniebat filius iure suo: sed ut hæres pr̃is. & tunc dicit Pe.& Cy.in d.l.ij.& Bar.in d.l.3.ꝙ delictum patris nocebit filio: ex quò ꝓpter delictũ patris bona publicant̃: qa tunc filius non est eius hæres,sed fiscus habetur loco hæredis,licèt uerè non sit per oĩa hæres sed successor bonorũ.ꝑ id,qđ legit̃,& notat̃ in l.inter eos.§.fi.ff.de fideiusso.cum ibi no.ꝑ gl.& Bar.& in l.2.C.ad le.iul.de ui.& sic trãsibit emphyteusis in fiscum:ex quò est talis naturę, ꝙ transibit in hæredem ex̃neum.ꝑ id,qđ legit̃, & notat̃ in l. j.C.de bo.li.per gl.& Doc.& per Bar.in l.si finita.§. si de uectigalibus.ff.de dam.infec. ubi etiã tangit de hac materia.& p̃dicta satis uidentur habere locũ,qñ publicantur bona ꝓpter aliud delictũ q̃ propter crimen lesę maiestatis commissum in Principẽ.Si autẽ propter tale crimen uenirent bona publicãda adhuc uidetur,ꝙ si filius erat uenturus iure suo: vt quia accepta fuit emphyteusis pro se filijs,& nepotibus,si filius tunc erat emancipatus ur̃, ꝙ non excludatur ab emphyteusi prædicta:quia pater censetur ex cã donationis noluisse qri ius ipsi filio emancipato post mortẽ suã.& talis donatio vr̃ ualuisse, ex quò filius erat emancipatus, & fuit facta emancipatio ante crimen commissum.facit,qđ habetur in l.quisquis. C.ad le. iul. maiesta. secus ur̃ si fuisset filius in potestate tempore cõtractus initi super emphyteusi.nam uidet̃, ꝙ tunc nõ tenuerit donatio q̃ uidebatur fieri in filiũ in potestate: sed ueniebat firmanda morte per l. donationes.C.de do.inter uirũ.facit,qđ not. Bal.in auth. si quas Ruinas.C.de sac.san.ec. unde hoc casu uidet̃, ꝙ non possit filius uenire si pater commisit crimen lesę maiestatis in Principẽ. & per hoc habes expeditũ

23 casum de bonis emphyteuticis.¶†Quarto casu, qñ qritur, an delictũ patris noceat filio in bonis feudalibus.cõcludit Sali.in d.l.ij.ꝙ aut delictum cõmissum ꝑ patrẽ est crimen lesę maiestatis:aut est delictũ cõe: aut est delictum feudale, seu cõmissum cõtra leges, seu consuetudines feudorum.Primo casu dicit,ꝙ aut est cõmissum in Principem,uel alios de eius cõsilio: & tunc,qa proles etiã innocẽs punit̃,& omni honore nudat̃ parentibus nõ succedit.C.ad l.iul.maiesta. in l.quisquis.canonizata.vj.q.j.& tũc dicit, ꝙ delictũ patris nocet filio ẽt si tunc feudum residisset in ꝑsona aui:quia nec auo,nec proauo succedere potest.d. l.quisquis.§.j. non transibit in fiscum feudum:sed reuerteť ad dñm per c.felicis.de pęnis.in vj.& est ratio ſm eum quare non trãsit in fiscum multiplex.tum uidelicet,quia fiscus propriè non est hæres. facit, licèt non alleget,qđ hr̃ in d.l.inter eos.§. fi.ff. de fideicõ. tũ quia non est de liberis:tum etiam,quia dñs q̃ concessit tale feudum uerisimiliter noluit fiscum habere uel potentiorẽ eo cui concessit.facit,licèt nõ alleget.

quod

quod hr in c.j.ad fi.de le.conradi.in vsib.feu. tũ etiã quia seruitia psonalia velut impotẽs ad illa cũ sit psona ficta, & repsentata non pstaret fiscus. facit, qđ no.Cy.in l.quisquis.C.de Epi.& cle.¶ Sed aduerte, qa non vr Saly.bene dicere.nã eo casu in quo vasallus priuat feudo pter delictũ, ꝙ non respiciat psonã dñi:tunc non reuertit feudũ ad dñm:sed ad agnatos:licèt filij, & descendentes priuent:vt pbat in ti. q̃ fuit prima causa beneficij amittẽdi.c.j.§. denique. & in ti.de eo qui interfecit fratrẽ dñi sui in ca.j.& in c.j.si vasallus feudo priuet,& in ca. si vasallus culpã. in ti.si de feudo fuerit cõtrouersia.& iõ vr, ꝙ hoc casu, licèt delictũ patris noceat filijs, & descendentibus,nõ tñ nocebit agnatis. p iura pal. Nec ob.qđ hr in.c.felicis.qa ibi loqt in feudo,qđ hr in ecclesia:& qñ delictũ cõmittit in ecclesiã:quia ꝯ Cardinalẽ Sãctæ Romanę ecclesiæ. nã censet delictũ tunc cõmitti ꝯtra vniuersalẽ ecclesiã.& ꝯñr etiã ꝯ illam ad quã feudũ habebit.facit,qđ legit,& no.in c.cum apostolica.s̃.de his,q̃ fi.a pla.iõ nimirũ si tũc reuertit ad ecclesiã. Si aũt delictũ non fuit commissum in Principẽ,nec in aliquẽ de his, qui censent pars sui corporis,sed circa alia capitula illesę maiestatis.tunc dicit Saly.idẽ dicendũ,qđ dicet in casu sequenti. ¶Scđo casu,qñ est delictũ cõe,qđ cõmittitur per patrẽ, tũc concludit, vt superius in simili dixi in emphyteusi, qa aut feudũ residebat in psonam aui,vel proaui:aut residebat in psonam pris, & hoc secundo casu:aut p ueniebat a genere,aut ab ipso patre,aut filius veniebat iure suo,aut vt heres patris,& in oĩbus pdictis casibus cõcludit id, qđ.s̃.in simili dixi in emphyteusi. Et subdit,ꝙ vbi habet venire vt heres patris nocebit ei:qa eius hæres non est, ex quo pater cõmisit delictũ ppqđ bona publicantur.facit.l. deportatorẽ.C. de pęnis.sed fiscus loco hęredis habet, licèt verè pprie non sit hæres,sed successor; vt s̃.dixi. & fm eum non transibit feudũ in fiscũ p rõnes quas.s̃.dixi post eũ in casu pcedenti, qñ delictũ cõmittit in Principẽ: sed contra hoc facit: qa cum in fiscũ tunc non transeat feudũ vr satis humanũ, ꝙ in filiũ tunc transeat, sed ipse rñdet:ꝙ humanius est feudũ finiri,& ad dominũ reuerti q noluit feudũ ad filios trãsire, nisi sint hæredes,nec ob.etiã pdictis fm eum si datur, ꝙ ẽt in feudo pueniente a genere filius non succedat in feudo,nisi patris hæres extiterit.per id, qđ hr in vsi. feu. in ti.an agnatus,vel filius repudiata patris hæreditate feudũ retinere possit: & sic vr, ꝙ cũ non possit hrs esse si bona publicant,ꝙ non possit hẽre feudũ:qa rñderi põt fm eum,ꝙ ille titulus,an agnatus,vel filius, &c.intelligit in feudo concesso pro se,& suis filijs, q sint hrdes non pro se,& filijs simpliciter: & ita se hẽt cõis opi.fm eũ,qđ diligenter tene menti. & si pure velles contra cõem opi.tenere,ꝙ sic,ꝙ titulus ille ẽt intelligat,qñ qs fuit inuestitus p se, & filijs suis simpliciter,potes dicere fm eum.ꝙ ille titulus debet strictè intelligi in terminis suis, qñ filius repudiat hrditatẽ:& sic, qñ põt illam cognoscere non aũt habebit locũ,qñ illã non accepit, qa ipsum habere non põt, vt cõtingit in casu nostro.& sic resident Sali.¶ Sed certè malè vr directę inqtũ dicit feudũ reuerti ad dñm, ex quo delictũ non est cõmissum in psonã dñi. & sic vr,ꝙ transeat ad agnatos, licèt filij,& descendentes non succedant per iura,q̃ superius allegaui,qñ delictũ cõmittit contra Principẽ. ¶ Item vr malè dicere inqtum vult, ꝙ vbi feudũ pcedat a genere succedat tunc filius,& delictum patris sibi non noceat. nã vr expressę ꝯ iura superius allegata,maximè contra.c.j. si vasallus feudo priuetur. & in c.si vasallus culpã.si de feudo fuerit ꝯtrouersia.vbi vr,ꝙ delictũ patris noceat filio,licèt feudũ perueniat a genere,& transibit tunc ad agnatos,& non ad dñm: vt in dictis iuribus. & hoc,qñ feudũ residebat in psonã patris delinquẽtis,secus si resedisset in psonã aui.per l.diui.ff.de iurepatro.& voluit Spe.in hoc ti.§.fi.& Bar.in d.l.3.& & hęc de secundo casu. Tertio casu, qñ delictum patris non est cõe,sed feudale. & sic commissum cõtra dñm,vel contra formam fidelitatis, seu legem feudalem:& tunc cõcludit, ꝙ aut erat feudũ acquisitũ per patrem,& delictũ patris nocet filio.d.ca.j. si vasallus fuerit feudo priuatus.aut fuit acquisitũ ab auo.& tũc concludit si tpe quo pater delictũ cõmisit residebat feudũ in psona aui nõ nocebit nepoti quominus postea moriẽte auo possit succedere in feudo. arg.l. gallus.§.& qđ si tm.ff.de libe.& posthu.& superius etiã dixi: secus si residebat in personã patris delinquẽtis: vt qa auus erat præmortuus:qa tunc eius delictũ nocebit filio etiã si venibat iure suo,vt filius.per id, qđ habetur in d.c.si vasallus culpã.si de feudo fuerit cõtrouersia.facit,qđ hr in simili in l.j.§.j. & §.fratris.ff. si quis aliquẽ testari phibuerit.vt prohibẽs aliquẽ testari nedum nocet sibi,sed ẽt sequẽtibus suo iure venientibus.& pro hoc etiã, quia si cõtingit hoc in emphyteuta non soluente debitũ canonem non præiudicat cæteris sequentibus, licèt veniant iure suo.& hoc ideo fm eum:quia ex natura cõtractus inest ꝯditio tacita si debitus canõ soluatur.l. quæro.§.inter locatorẽ.ff.loca.& C.de iure emphy.l.2.sic etiã in feudo inest tacita conditio, vt reuertatur ad dñm si felonia ꝯmittatur ꝯtra eũ.& sic resident Sal.¶Sed aduerte:quia Ia.de Bel.in ti.de succes.feudi.§.j.latius vr psequi hunc articulũ vltimũ, qñ delictum cõmittitur p legẽ feudalẽ.Nam dicit,ꝙ aut ꝯmittit culpam, seu delictũ alienando,seu consentiendo alienationi,aut taliter delinquendo.Primo casu cõcludit,ꝙ si est feudũ nouum delictũ patris nocet filio, & reuertitur ad dñm. p id,qđ no.gl.in d.§.j. si vero est antiquũ: tunc dicit,ꝙ aut vasallus alienat feudũ iure,vel consuetudine permittente:& tunc non nocet filio si esset: & si non esset nocebit agnato.d.§.j.tamen videtur,ꝙ non veniet filius,vel agnatus ad reuocandum viuente vasallo alienante, sed demum post mortem:vt vr pbari in d.§.j.saluo nisi ptium offerret ipsi cui facta fuit alienatio.per id qđ hr in c.j.ad fin.Qualiter feudum olim poterat alienari in c.Titius.si de feudo fuerit cõtrouersia.aut alienat in casu prohibito:& tunc dicit, ꝙ delictũ patris noceat filio, tñ non nocebit agnato. & hoc casu,qa fit alienatio in casu prohibito ẽt viuo vasallo, & nullo dato ptio poterit feudũ reuocari p agnatũ. & ꝙ dixi filiũ excludi: iõ procedit fm eum: qa non posset hrẽ feudum nisi adiret hæreditatẽ patris per c.j.in ti.an agnatus,vel filius. & sic nõ posset venire contra factũ defuncti, ex quo esset hæres.l.cũ matre.C.de rei ven.hoc tñ limitat nisi faceret inuentariũ de hæreditate patris,& nihil proueniret ad eũ: qa tunc vr ꝙ debeat admitti filius ad reuocandũ, & non agnatus:secus qñ aliquid haberet de bonis prĩs: quia tunc non amittetur ad reuocandũ ne veniat cõtra factũ defuncti.& sic ẽt resident Bald.in d.§.j.¶ Sed aduerte, quia mirum vr ꝙ qñ feudũ alienat iure permittente,ꝙ tunc possit filius vocare ad reuocandum illud post mortẽ prĩs:& tñ non possit vocare, qñ alienatur iure prohibente. hoc dubium non reperio declaratum posse dici,ꝙ si alienasset vasallus iure permittente:& obligasset se de euictione, ꝙ tũc si filius sit hæres patris, & velit reuocare feudum non poterit: quia non poterit venire contra obligationem paternam.

ternam.d.l.cum a matre. Sed si simpliciter vendidit,
& non obligauit se de euictione vr̃ esse de mente iu-
ris,ꝙ intelligat̃ vendidisse emptori:& ipsum feudum
hēat viuo vasallo ex quo ius vult, ꝙ post mortē pos-
sit reuocari.Et ideo ex quo non tenebit̃ de euictione
non impediet̃ tunc reuocare.facit, qđ hr̃ in l.fundũ.
ff.de eui.vbi aũt alienatur in casu prohibito: tunc ve
risimile est, ꝙ emptor faciat sibi promitti de euictio.
ideo tunc repellitur filius hæres patris. ¶Secũdo ca-
su,qñ ꝯsentit alienāti ipse vasallus:tũc dicit ꝙ nõ no
cet filio : quia per talem consensum se non obligauit
de euictione,sed simpliciter consentit.¶Si aũt aliter
deliquit, tũc si est feudum nouũ,:delictũ nocet filio.
per no.in d.§.j.per gl. Si vero antiquũ,tunc si in aliã
personã quã dictũ est deliquit ꝑꝑ quã veniat feudo
priuandus,nocebit filio.sed non agnatis: vt in d.c.j.
si vasal.feudo priue.& c.j.de eo q̃ interfe.fra.do.sui.
Si aũt deliq̃t in dñm: tunc si feudum residebat in ꝑ-
sonã aui non nocebit filio:aliàs sic: & reuertit̃ tũc ad
dñm in c.j.§.deniq;.ĩ ti. q̃ fuit prima cã benefi.amit.
Et cum dist.Ia.de Bel.vr̃ transire Bal.in d.§.j. Sed in
c.si vasallus feud.priue.ibi no.ponit de materia solũ
facit duo mēbra:q̃a videlicet, aut vasallus delinq̃t cõ
tra contractũ:puta alienando sine licentia dñi:& tũc
q̃d dicendũ.superius tetigi super glo. iõ non repeto.
Aut aliq̃d extra ꝯtractũ, & tunc distinguit in effectu
Ia.de Bel.q̃a aut deliq̃t in aliũ q̃ dñm: vt s̃.tetigi,de
materia ẽt per ipsum Bal.in l.fi.C.de lib.cã.& l.ij.C.
de lib.& eorũ li. Vnum restat dubium,videlicet,q̃d si
non ꝑstat̃ seruitiũ debitũ,an perdi debeat feudũ,& si
perdat̃,an reuertet̃ ad dñm, an vero ibit ad agnatos.
Sal.hic:& ẽt do.Pe.& Bar.in l.iij.vñr velle,ꝙ perdat̃
feudũ,& reuertit̃ ad dñm, sicut ĩ simili dr̃ de emphy
teuta in c.potuit.de loca.& in l.ij.C.de iure emphy.
¶Tu potes dicere,ꝙ aut req̃situs recusauit ꝑstare ser
uitiũ debitũ,& ꝙ nõ ꝑmisit t̃pe ꝯtractus feudi.& sic
illud non facit ad req̃sitionē dñi:& tunc ꝑdit feudũ,
& reuertit̃ ad dñm:vt vr̃ probari in d.c.j.q̃ fuit prima
cã benefi.amit.gl.nunc.facit qđ hr̃ in c.breui. de iu-
reiu.¶Nec ob.ꝙ legi.& no.in c.ꝯstitutus.de reli.do.
vbi vr̃ ꝙ ꝑꝑ canon.non solutũ nõ ꝑdat̃ rẽ,licèt pos-
sit cogi censuarius ad soluendũ:q̃a ibi loquit̃ in cen-
suario in quē trãslatum erat dñiũ directum, & vtile.
¶Itē non mirandũ,si tunc nõ priuat̃ re cēsuali , licèt
nõ soluerit cēsum debito t̃pe.facit qđ not.gl.in d.c.
constitutus.sed ibi loquimur in vasallo in quē solum
vtile dñiũ est translatũ directo dñio remanēte penes
dñm in c.j.de c.Conra.cũ ibi no. Si aũt nõ fuerit re-
quisitus , tñ fuerit negligens in ꝑstando seruitiũ t̃pe
debito,satis vr̃ ꝙ si per biennium, vel trienniũ fuerit
negligens ex quo fuerit req̃situs non ꝑdat feudũ: q̃a
hoc non reperit̃ iure cautũ:secus in emphyteuta , vt
patet in d.c.potuit.Et facit ẽt per hoc:q̃a si requisitus
etiã vnica vice non ꝑstat debitũ seruitiũ priuat̃ feu-
do.§.sed nunq̃d.qđ nõ ꝯtingit in emphyteuta:q̃a re
quisitus in primo anno nõ soluente nõ priuaret̃ em
phyteusi:vt patet in d.c.potuit. iõ q̃a in vno plus gra
uat̃ feudatarius,q̃ emphyteuta in alio releuetur.ar.l.
eũ qui.ff.de iureiu.Et sic vr̃ ꝙ feudatarius, licèt etiã
per trienniũ non ꝑstiterit seruitiũ debitũ,si non fue-
rit requisitus non perdit feudũ, & nõ reperit̃ expres-
sum in iure.qđ tene menti: q̃a non reperio hũc pas-
sum per doc.declaratũ. Et per hoc sit materia expe-
24 dita,an delictũ patris nocet filio.¶†Adde tñ aliqua.
primo ꝙ pro opi. q̃ hēt ꝙ si feudũ ẽt antiquũ alienet̃
sine licentia dñi reuertatur ad dñm, & non vadit ad
agnatos,multũ vr̃ facere tex.in §.fi.in ti.q̃ fuit prima
cã benefi.amit.inquantũ ꝯiungit.§.deniq;.ibi proxi-
mè ꝑcedēti.in quo dr̃ ꝙ vr̃ feudũ perdere, & ꝑꝑ iniu
riã cõmissam in dñm redit ad dñm,& nõ ad agnatos
in §.fi.sequenti dr̃ ꝙ vbi feudum alienat̃ sine licentia
dñi reuertit̃ feudum ad dñm : vt sic hēat suæ iniuriæ
vltorē ꝑꝑ eius contēptum:q̃a fuit contēptus per va-
sallũ alienātē sine eius licentia.tñ tenendo opi. quã
tetigi.s̃.gl.ij.videlicet, ꝙ vadat ad agnatos.ille.§.fin.
dēret intelligi in feudo nouo:aliàs qñ nõ extãt agna
ti:vt no.gl.in ti.de suc.feu.c.j.§.j.in gl.magna. Illud
aũt est cer.tum , ꝙ vbi emphyteuta alienat rē emphy-
teuticã sine licentia dñi : etiã si emphyteusis sit anti-
qua redit ad dñm,& nõ ad agnatos per tex.in l.ij.C.
de iure emph.& in c.potuit.s̃.de loca.qui tex. simpli
citer,& indistinctè loquunt̃:& sic indistinctè vr̃ intel
ligendum.j̃.de priui.quia circa.nec est bona ęquipa
ratio ad oĩa de emphyteusi ad feudũ, cum in multis
discrepent:vt not.Bar.in l.iusiurãdũ.§.liberi.de ope.
lib.& facit qđ superius dixi.¶Aduerte tñ : quia licèt
25 † feudũ nõ possit alienari sine licentia dñi vendēdo ,
vel ipsum obligãdo: tñ põt dari in feudum alteri per
ipsum vasallum,dummodo ea.l.detur : q̃a fuit datũ,
& non fiat deterior conditio dñi. per id qđ hr̃ in c.j.
§.fi.de l.Conradi.& no.gl.in c.j.de capitulis Conra
26 di.qđ tene menti.¶†Itē aduerte inquãtũ dixi: ꝙ vbi
delictum ꝑꝑ qđ vasallus priuat̃ nõ respicit offensam
dñi,feudum dēt venire ad agnatos,si est antiquũ. Nã
illud vr̃ procedere, qñ feudum fuit simpliciter acce-
ptum:sed vbi fuisset acceptum pro se,filijs,& descen
dentibus:tunc vr̃ ꝙ ꝓbabiliter possit sustinere, ꝙ deli
ctum patris non noceat filio,vel nepoti, cum veniãt
iure suo:vt no.Cy.in l.ij.C.de libe.& eorum libe.&
Bar.in d.l.iij.ff.de interdic.& rele.q̃uis gl.nec in vsi.
feu.non vñr istam distinctionem facere.Item adde ꝙ
27 vbi † feudum est auitum.i.procedens ab auo,si defi-
ciat portio vnius de feudatis:clarum est, ꝙ debet ve-
nire ad alium. Sed an deueniat iure accrescendi : an
iure successionis, põt esse dubium.nã vr̃ ꝙ veniat iu-
re successionis.per id quod hr̃ in c.j.de gradibus suc-
cessionis in feudum.& hoc satis credo,qñ simpliciter
feudum fuit acceptum per ipsum auum.sed si fuisset
acceptum pro se,filijs,& nepotibus:tunc videtur di-
ci posse,ꝙ portio deficiens accresceret alteri descen-
denti . nam illam portionem debebat habere solam
mortuo auo,& etiam patre.per ea quæ no.in l.Gal-
lus.§.j.de lib.& posth.& etiam per Bar.in l.quod dr̃.
ff.de ver.obl.& sic ex donatione ꝑ dñm causa mor-
tis,vel ex mortis causa capiens:vt no.Bar.in l.si mihi
& Titio.de ver.obl.& Bal.in auth.si quas.C. de sacr.
san.eccl. ideo habet locum tunc ius accrescendi per
l.j.ad fi.C.de cad.tol.vbi patet, ꝙ in donatione cau-
sa mortis habet locum ius accrescendi : & sic in feu-
do vr̃ ꝙ esset actio illius ad quē deberet deuolui por
tio deficiens : an vellet venire ex iure accescendi, an
ex iure successionis. facit quod habetur in l.publicũ.
C.de iure delib.sed in emphyteusi solum vr̃ posse ve
nire ex iure accrescēdi nisi ille cuius portio defecis-
set instituisset istum ad quem deuoluitur portio: se-
cus in extraneo,cum nõ reperiatur in emphyteusi sta
tutum , ꝙ si deficiat portio vnius alter illi succedit .
¶Doc.tamen videntur sentire idem quod in feudo ,
sed re vera non bene reperitur illud iure ꝓbari.¶Itē
adde inquantum dixi, ꝙ vbi emphyteusis est talis na
turæ quod potest transire ad extraneũ:ꝙ si publican-
tur bona propter delictum,quod non respicit offen-
sam dñi transit in fiscum:vt videtur velle gl. in d.l.3.
& Bart.in l.si finita.de dam.infect. & Sal.in l.si quis
presbyter.C.de Episcop.& cleri.contra hoc videtur
facere:quia videt̃ fieri alienatio in potentiorem tunc

pōt vasallus alienare taliter in præiudicium domini de loca. potuit.cū ibi not.¶Potes dicere, ꝙ illa alienatio non fit immediatè per vasallū:sed iuris dispositio.& vt dicit Guil.in d.l.si q̄s presbyter. vr̄ ꝙ ad instantiam dn̄i debebit vasallus ius suū concedere alicui priuato a quo facilius possit dn̄s hr̄e pensionem . ar.l.quicūq;.C.de procu.& l.cum quasi.in princ.§.j. ff.de fideicōmis. liber.& sequitur Sali. in l.si quis p̄sbyter.¶In eadem glo.ibi:non quæsierit.hoc probat̄ in c.j.in prin.quæ fuit prima causa beneficij amittēdi.& in c.imperialis.§.ꝑterea. si quis in feuda. & qđ dixit glos.potest in sequentibus. ꝓbatur in d.c.j.quæ fuerit prima causa beneficij amittendi. ¶In eadē gl. ibi:puta statum eius.supple, vasalli, secꝰ in statu dn̄i: prout hr̄ in c.j.de eo qui interfe. fra.do. sui. ¶In ea. gloss.ibi:quibus modis feudum amittit.in melius facit.præallegatus titu.quæ fuit prima causa beneficij. ¶In eadem gloss. ibi:non probatur.sup. vt probatur in c.si vasallus culpā.si de feu.fue. ꝯtrouer.& in c.j.si

28 vasallus feudo priuatur.¶†Et adde,quod dixit gl.ꝙ si vasallus intra annū non petit inuestituram ab hæredibus dn̄i priuatur feudo,illud verū si iusta causa non fuit impeditus in c.j. quo tempore miles inuestiturā feudi petere debet.& inter alios casus est excōicatus,seu hæredes dn̄i qua durante non tenet̄ vasallus petere se inuestiri ne cōiuret dn̄o:vt no.glo.in d. c.j.qđ est valde notabile scđm do.Flo.¶Extra gloss. tangit domi.Flo.ꝙ p̄stito iur̄o de non infeudando de nouo,an possit dari licentia per legatū de latere.dicit ꝙ non si p̄stitū fuit Papæ,vt voluit gl.in c.pro illorū. de præl. Si vero fuit p̄stitum iur̄m Ep̄o vel inferiori vel Archiepiscopo, tūc si non est de prouincia legati si iurauit non potest sibi dare licētiam legatus de nouo infeudandi etiam si vellet causa subsistente,&

29 suadente vtilitate ecclesiæ.¶†Secundo tangit.quid si contingit alienationem de feudo fieri per vasallū, an dn̄s poterit incontinenti feudū recuperare. cōcludit ꝙ sic:q̄a alienans cadit a iure suo.facit,qđ hr̄ in c. potuit.de loc.scđm Abb.& Inn. Hoc tn̄ intellige s̄m

30 ea quæ dixi in gl.ij.¶†Quid aūt si feudū nō est alienatū per feudatariū.sed ita potens est, ꝙ non potest ab eo peti pensio, vel seruitium, qđ debetur ratione

a feudi:an poterit dari alteri potentiori [a] in feudum:vt sic ꝯn̄r ecclesia possit res ecclesiæ recuperare.Io.An. post Hosti.tenet,ꝙ sic.per id, qđ dicitur in text.isto. nec obst.si dicatur,ꝙ singulariter prohibita est alienatio in potentiorē.l.j.& ij.ff.de alie. iudi.& in c.j.& ij. de alie.iudi.quia responderi potest ꝙ illa iura loquūtur,quando alienatio fit in potentiorem dolosè , & animo turbandi aduersarium: hic q̄n fit bonafide.& vt facilius bona ecclesiæ recuperentur.& est speciale fauore ecclesiæ.per hoc dicunt doc.ꝙ clericis non est licitum quo ad patrimonialia. de quo per Hostiē.in

31 summa.de alie.iud.sub rub.de cessione actio. ¶†Vlterius tangit do.Pe.duo.Primum est si res prohibent̄ alienari an intelligantur etiā prohibita pignori obligari.videtur ꝙ sic:per l.fi.C.de rebus eccle.nō alie. In contrarium vr̄ tex.in l.in quo.ff.de pig. concludit post Bar.in l.quorū. Aut statutū,vt lex prohibet rem alienari:& tūc intelligit̄ prohibere pignori obligare, d.l.fi.aut statutū prohibet quē emere: puta forensem prohibet rem mobilē emere:& tunc non intelligitur prohibere quominus possit rem immobilem pignori acccipere.Intellige illud verū,nisi pro tanta pecunia pignoretur, qđ non esset verisimile de prohibitis rebus,quia non vr̄ per l.q̄ habebat.ff.de lega.iij.& no. Bar.in d.l.in quorū.& ratio est, q̄a licèt pignori accipiat non per hoc illū acquirit:& licèt non possit pe

a Alteri potētiori. Adde hic. do. And. Sicu. i 7.col.ver. not.casum, nu.11.

tere illā adiudicari:& tunc censet̄ in effectu emere. facit l.si prædium.C.de euic. tn̄ non ꝓhibebit̄ rē illā distrahere ex ꝯuentione,vel s̄m legis dispositionem. facit.l.fi.C.de iure domi.impe.& tn̄ qō non fuit necessaria quo ad intellectum capituli, & materiæ: q̄a expresse est dispositū,ꝙ res feudalis sine licentia dn̄i nedū nō p̄t alienari: sed nec ēt pignorari in c.j.§.j.in titu.de prohibi.alie.feu.per Fede.¶Secundo q̄rit ꝓpter id,qđ tangit̄ in gl.j.ex qua colligitur , ꝙ resoluto iure datoris resoluitur ius acceptoris. in casu quo resoluitur ius datoris.remittit ad no.per Bar.in l.iudicis.ff.de aqua plu.arcen.ibi concludit Bar.ꝙ si ius datoris resoluitur eo inuito resoluit̄ etiam ius acceptoris.l.iiij.§.sed & Marcellus.ff.de in diem adie. Si vero non resoluitur eo inuito . & tunc si resoluit̄ ex facto datoris ad hoc principaliter tendentis:& tūc nō resoluit̄ ius acceptoris.l.res distracta.ff.qui.mo.pig. vel hypo.sol.secus si principaliter non tendit ad hoc sed in quandam ꝯn̄tiam.l.res vectigalis.ff.de pig. de

32 quo latius per Barto.in d.l.in diē.¶†Vlterius quærit hic Ioan.An.an liber vsus feudorū ꝑter ꝯstitutiones imperiales contineat ius cōmune. Et arguit primo ꝙ non ex defectu constituentis.nam liber fuit compositus de cōsuetudinibus præcipuè Mediolanensium. facit,qđ dixi.s̄.glo.ij.Ius aūt cōmune est,q̄n aliquid statuitur a Principe,vel Senatu:aut a populo Romano. vel præfecto prætorio.l.ius autem.ff. de iusti.& iure.& l.forma.C.de offi.præfe.præto. & ideo cū tale ius non fuerit conditū ab aliquo prædictorum non vr̄ esse ius commune.Secundo pro hoc allegat: quia partes dicti libri non habent formā traditā requisitā a legibus,de quo in l.humanū. C.de legibus. ex forma aūt ꝑtiū concluditur forma totius. ff.de aqui.re. do.l.adeo.§.cum quis. Tertio aduerte: quia vt dicūt quidā,liber ille fuit editus a Federico per ecclesiā cōdemnato:vt patet de dicta dānatione in c.ad apostolicę.de re iudi.in vj.sed certe hoc non bene apparet ꝙ ab ipso fuit editus.ideo ista ratio non vr̄ multum efficax.Vnde in contrariū allegat̄ primo: quia lex est omne,qđ rōne consistit.j.dist.consuetudo. sed naturalis rō dictat id ,qđ est in ipsis legibus feudorū diffinitum:ergo &c.¶Itē pro hoc facit:quia gl.& doct. vtriusq; iuris illū librū cōiter allegant, & gl.est solēnis.& vetitus est pluries in studio ꝑ docto. in studio Bonon̄.q̄ legū nutrix appellat̄ in procemio ffor̄ū.§. hoc autē.& hoc etiam factum est per tot t̄pa, ꝙ non est memoria in cōtrariū:ergo dēt hr̄i dictus liber pro solenni s̄m formā.d.l.humanū.ar.c.j.de præscrip.in vj.& in c.super quibusdā. de ver.sig. & hanc partem multi tenent:vt refert Ioan.And.dicit tn̄, ꝙ dn̄s suus multū accedebat ad opinionem , ꝙ non ligaret. pro quo facit,qđ no.Io.An. in c.lator. super prima gloss. qui filij sint legi.& ad materiā facit , qđ dicimus de

33 volumine decretorū edito per † Gratianum qui non habuit ptātem ius condendi:tn̄ hr̄ pro approbato.& idē vr̄ dicendū in libro vsus feudorū. facit tn̄ in ꝯriū: q̄a verbis,vel diffinitionibus Gratiani non oīno stamus:sed solum quatenus rōnabilia reperiant̄ scđm, qđ no.per Io.An.in c.ij.s̄.de rescrip.qui cōiter tenet ꝙ illa cōpilatio est approbata. & qđ dicit autori.insertis ibi per Gratianū statur dictis Gratiani.demum statur,si rationabilia sint:vt dixit. Et pro hoc pōt dici ꝙ cōstitutiones Imperiales insertę in vsibus feudorū faciunt ius cōe:sed aliæ non. Cōiter tn̄ dicit do.Ant. seruant̄ pro iure leges t̄pe feudorum: prout experiētia docet.¶Vltimo do.Flor.hic pro declaratione decreta. & materia huius titul. tractauit hic aliqua de

34 materia feudorū. Nā q̄n † q̄rit q̄d est feudū. dicit, ꝙ est beni-

est beniuola actio tribuens gaudium capienti, & capiens tribuendo in id quod facit prona, & sponte, siue paratus: vt est text. in x. col. in libro vsus feudorũ, in ti. quib. mod. vsusfru. amitt. c. j. Vel breuius potest diffiniri, vt alij dicũt: videlicet, q̃ est beneuola actio tribuens gaudium capienti: aliàs accipienti cum retributione seruitij, sed hæc diffinitio non videtur ita plene continere naturam diffiniti, prout prima. Ideo dicit seruandum: prout per tex. prædictũ. Et ibi subditur, ꝙ natura huius beneficij est, ꝙ dominio directo rei immobili remanente penes dominum fructus transferantur in accipientem, & intellige s̃m eum, ꝙ etiam in ipsum vasallum transfertur dñium vtile, sicut in emphyteuta nil allegãt. sed potes allegare qđ no. gl. in c. j. de c. Conradi. Ia. de Bel. licèt ipse non dicat inquantum liber vsus feudorum scribit de per se feudum, vt sĩr beneficium de per se, sed reuera cum hic agatur de beneficio feudi. satis vr̃ sufficere diffinitio superius data: quam etiã ponit Hosti. in summa

35 huius tit. §. j. ¶ † Secũdo tangit vnde dicatur feudum. dicit ꝙ a fide, seu fidelitate: scilicet, qñ fit inuestitura vasallus promittit fidelitatem. & licèt in alijs contractibus debeat seruari fides. l. j. §. j. ff. de consti. pec. tñ maxime in feudo debet seruari fides, & legalitas: quia dñs quodammodo se committit vasallo quo ad personam honorarij: & bona s̃m ea quę hñr in c. j. de

36 noua forma fidelitatis. in vsi. feu. ¶ † Tertio tangit q̃ sit diuisio feudorum. vñde ꝙ multipliciter potest diuidi. nam tale est feudum: quod transit ad condescẽdentes, & collaterales, quoddam ad filios tm̃. quoddam etiam ad extraneos. quoddam ad neminẽ post mortem vasalli. & de hac vltima specie aliquid fuit dictum. s̃. j. gl. vt potest etiam exemplificari in feudo dignitatis: vt marchiæ ducatus equitatis, & de alijs: nam de iure talia feuda non trãseunt etiam ad filios de consuetudine. paternum est cõtrarium, ꝙ filij succedant: vt hr̃ in ti. de alie. feudi. ad fi. & in ti. de feudo marchiæ, seu in ti. quis dicatur dux marchio. c. j. facit quod hr̃ in c. venerabilem. de elec. vbi dicit, ꝙ imperium non transit ad hæredes: & qui sunt ad quos spectat electio Imperatoris deficiẽte Imperatore. gl. fin. in c. ad apostolicæ. de re iud. in vj. ¶ Et subdit d. Flor. ꝙ in talibus dignitatibus filij nõ pñt petere legitimã. & est gl. in c. licet heli. de voto. & ibi etiam per Inn. Secunda diuisio est: quia quoddam est feudum conditionale. i. quod datur sub certa conditione, seu modo. puta ad certum seruitium. facit in ti. qui. mo. feu. amit. c. j. Aliud non conditionale: vt quia aliqđ opus imponitur: & tale feudum solet dici feudum nobile, seu francum. Et de hoc facit mentionem Io. An. in ti. de pscr. in addi. Spe. licèt d. Flo. hic non alleget. ¶ Itẽ est alia diuisio: quia feudorum aliud paternum: aliud nouum: aliud fœmineum. Paternum dr̃ ꝙ ab aliquo de maioribus ipsius vasalli est acquisitum: vt in ti. de gradibus successionis in feu. c. j. Nouum dr̃ ꝙ de nouo est acquisitũ: vt in ti. per quos fiat inuestitura. c. j. Fœmineum vero, seu maternum dr̃ ꝙ per fœminã est acqsitum. de quo in tit. de beneficio fœmineo in c. j. ¶ Item aliter põt diuidi. nam aliud est feudum, quod habet naturam feudi: aliud qđ non habet naturam feudi. Primum non põt alienari sine licentia dñi. Secundum sic. & exemplum ibi est, si conceditur alicui feudum pro se, & pro illo cui dedit. de quo in tit. de feudo non habente naturam feudi. c. j. & si tale feudum alienetur non est locus pœnæ. de qua hic: vt dicit gl. do. Flo. vt probatur in d. c. j. qđ est singulariter notandum scđm eum. & sic dicit se consuluisse de facto super quodam feudo dñi Michaelis de Rabotta qui fuit miles Paduanus. ¶ Itẽ est alia dñia: q̃ aliud est liberum, aliud non est liberum. facit qđ dixi. s̃. Et facit quod no. Io. An. in addi. Spe. super rub. de pscri. in pen. & vlt. col. ¶ Item quoddam est feudum ligiũ, & quoddam non ligium. In primo initur fidelitas cõtra omnem hominem mundi, & hoc procedit, qñ dñs feudi non recognoscit superiorem. In secundo, qñ recognoscit superiorem salua superioris autoritate. de quo in cle. pastoralis. §. rursus. in glo. q̃ incipit: de homagio. ¶ Item feudorum aliud est ecclesiasticũ: aliud seculare. Ecclesiasticum est, quod datur ab ecclesia, seu a prælato ecclesiæ. Item interdum datur a clerico, qđ potest fieri ĩ bonis patrimonialibus: ꝓut hr̃ in tit. de clerico qui fecit inuestituram. in vsi. feud. Dicit etiam d. Flo. ꝙ interdum suscipitur ab ecclesia. sed certe hoc non bene reperitur iure cautum: sed potius oppositum, cum reperiatur feudum trãsire ad ecclesiam in c. j. de alien. feudi. dicit etiam ꝙ interdum suscipitur feudum a clerico: sed certe non reperitur iure cautum, sed potius oppositum in c. clericis qui. in ti. si de feu. fue. controuer. vbi patet, ꝙ si feudũ concessum fuit laico qui postea efficitur clericus ꝑdit feudum, & reuertitur ad dñm, & sic vr̃ ꝙ clericus sit inhabilis ad accipiendum feudum. ¶ Sunt & aliæ diuisiones de quibus per Iac. de Bel. in libro de vsi. feud. & ibi per Bald. Et inter alias diuisiones est illa: quia quoddam est feudum quasi castaldię, quod temporatiue esse censetur. de cuius natura hr̃ in c. j. de feudo guardiæ, & castaldiæ. aliud est feudũ simplex. de quo cõiter hr̃ in vsi. feu. ¶ Item scđm Iac. de Bel. quoddã est feudum nobile quod datur ab Imperatore Regi, Duci, vel Marchioni. quoddam non nobile: vt in feudo, quod datur a prędictis. quoddam mediocre, vt in feudo quod datur ab illis qui receperunt a Duce, vel Marchione. quoddam ignobile: vt est illud quod recipitur ab illis qui receperunt a Duce, vel Marchione. de quo per Iac. de Bel. in loco præal. ¶ Et aduerte: q̃ vt dicit hic Inno. res ecclesiæ quæ consueuerunt dari in feudum, vel emphyteusim non censentur esse de mensa prælati: quia dñium vtile est penes emphyteutam, vel feudatarium. facit quod superius dixi, & qđ no. Inn. c. vt s̃. de reb. eccl. non alie. & ibi etiam dixi. ¶ Et not. ꝙ prælatus demum potest dare res ecclesiæ in feudum, qñ sunt cõsuetæ dari in feudum, aliàs nõ posset dari sine solennitate. c. j. de reb. eccl. non alie. in vj. & c. sine exceptione. xij. q. ij. & facit quod hr̃ in

37 c. nulli. de rebus eccl. non alie. Quando dicatur † res consueta dari in feudum. tangit Iac. de Belui. in ti. de vsi. feu. ti. j. c. j. & in tit. Episcopum, vel Abbatem. c. j. concludit Iaco. de Bel. ꝙ res dr̃ consueta dari in feudum, qñ intra quadraginta annos bis fuit datũ suadente vtilitate. & ibi etiam concludit, ꝙ si aliæ res cõsueuerunt dari in feudum, & aliæ sint quæ non consueuerunt, ꝙ tunc solum ille poterunt dari in feudũ sine solennitate, & sine exceptione, quæ etant con-

38 suetæ dari in feudum. ¶ † Iuxta prædicta potest quæri: nunquid prælatus poterit permutare naturam feudi, vt si erat masculinum: & quia consuetum dari masculis poterit mutare, vt fiat fœmininũ. Dicit d. Flor. ꝙ consuluit ꝙ non: quia clericus non potest infeudare de nouo: vt hic patet. sed istud esset de nouo infeudare quatenus ibi mutaret naturam antiquã feudi: ergo non poterit: vt hr̃ in c. vno. in prin. in ti. Epm, vel Abbatem. in vsi. feud. & hoc maxime procedit in feudo antiquo cõcernente totam agnationem. nam in præiudicium masculorum non tenebit talis alie-

36 natio in ti. de alie. feud. c. j. §. hoc quoque. ¶ † Sed hic surgit dubium, qñ cõceditur feudum ꝓ masculis, & fœmi-

fœminis,qđ non conſueuit concedi niſi ꝓ maſculis. An tota conceſſio vitiabit: an vero ſolũ illa in qua fit mentio de fœminis.Bar.in auth.quam rem.C.de ſacroſan.eccl. vr̃ innuere ꝗ tota conceſſio vitietur.ſed Bal.in auth.ſi quas.in fi.C.de ſacroſ.ecc. tenet conceſſionem valere reſpectu maſculorũ,ex quo eſt conſueta dari maſculis: ſed vitiabitur reſpectu fœminarum,non aũt vitiat̃ tota conceſſio, quia in his q̃ ſunt ſeparabilia vtile per inutile non vitiatur.& hæc pars vr̃ verior per rationem prædictam.¶Vlterius quærit hic d.Flor.quia hic dr̃,ꝗ p̃latus pōt feudũ reuerſum ad eccleſiam infeudare non obſtante iur̃o de nō infeudandoq;an hoc procedit, ſi eſt feudũ decimarũ cõpetẽs laico:an poterit alteri laico infeudari. vr̃ ꝗ nō: quia in decimis vr̃ eſſe ſpecialis prohibitio:vt infeudentur laicis.ĩ.de decimis.ad hæc. & c.quãuis.& c.prohibemus.& ideo licèt hic gñaliter permittatur p̃lato infeudare feudum reuerſum ad eccleſiã, tñ quo ad feudum decimarum non vr̃ ſufficere gñalis permiſſio prædicta.arg.c.cum in gñali.de offi.vica.contrarium dicit conſuluiſſe ex eo:quia ſ̃m eum,in decimis ſolum prohibetur,quòd nō infeudatur de nouo poſt Lateranenſe concilium. facit licèt non alleget de decimis,nuper.Sed hoc caſu non infeudat de nouo ex quo eſt feudum reuerſum ad eccleſiam: ergo poterit concedere laico. & iſtud dr̃ ſatis voluiſſe gl. in d.c.prohibemus.ſed Io.An.ibi ſuper gl.vr̃ velle,ꝗ tutius ſit tenere contrariũ per d.c.prohibemus. ¶Et pro iſta parte etiam facit qđ hr̃ in c.ad apoſtolicam. s̃.de his quæ fiunt a præla. vbi permittitur feudũ decimarum concedi per laicum eccleſię cum conſenſu Epi.& ſic vr̃ innui, ꝗ laico non poſſit concedi etiam cum conſenſu Epi.Et ſic non ſolum vr̃ prohiberi infeudatio,quæ fit poſt concilium Lateranenſe, ſed ẽt qñ in feudum fuit conceſſum ante.& vult concedere alteri laico,& hæc pars de iure verior,& tutior.vr̃ tñ cōiter ſeruari opi.d.Flo.& gl.in d.c.prohibemus.

40 ¶†Quærit demum d.Flo.an feudũ reuerſum ad eccleſiam poterit prælatus infeudare etiam poſt annũ, qñcunq; voluerit etiam poſt annum reuerſionis.quidam magni doc.ſ̃m eum conſuluerunt,ꝗ ſic.ſed dicit,ꝗ non bene conſuluerunt, & non fuerunt bñ copioſi in canonibus.nam ſ̃m canones dicendũ eſt contrarium ſ̃m eum:vt no.Arch.in c.j.xxxv.q.viij.vbi dicit Arch.ſcđm eum,ꝗ poterit infeudare ſolum intra annum computãdum a tp̃e reuerſionis ad eccleſiã, & non poſtea illius c.vbi patet,ꝗ dicũtur nuptię nouæ,quæ intra annum ſunt contractæ.¶Ad idem allegat quod hr̃ in l.fi.§.quoties.ff.de pub.vbi mancipia dicuntur nouitia, quæ nondum anno ſeruierunt, & anno completo dicuntur vetera. & ſic ꝗ eadem materia feudi dicetur de nouo reuerſum intra aññũ tm̃. & ſic poſt annum dr̃ applicatum menſæ, qđ dicit eſſe ſingulariter notandum. ¶Et p̃dicta intellige vera niſi appareret,ꝗ prælatus ideo non infeudaſſet: quia volebat inuenire bonum vaſallum: nec prius potuit inuenire.¶Et ex prædictis hẽs vnum modum ꝑ quẽ feuda incorporantur menſę p̃lati.Alium modum ponit Bar.in l.ſi vacantia.C.de bo.van.li.x. qñ per officiales reputatos bona ſcriberent̃ ĩ libro vbi ſunt alia bona menſalia.facit qđ hr̃ in d.l.ſi vacãtia.& l.ſi qñ. eo.ti.& quod dixi poſt eum.s̃.de reb.eccl.non alie. c.vt s̃.Et in prædictis duobus modis, idem vr̃ tenere Bar.in d.l.ſi vacantia.Et quo ad primum allegat, qđ hr̃ in d.c.vt s̃.ſed certe,vt hic dixi, ille tex.non ꝓbat, ꝗ poſt annum dicatur de menſa, ſi ante non ſit facta infeudatio:imo potius ꝓbat oppoſitum, vt ibi latius declaraui,& ibi etiam rñdi ad no. per Archid.in c.j. xxxv.q.viij.¶Quo ad ſecundum modum vr̃ poſſe dici,ꝗ ille eſt contra mentem dicti.c. vt s̃.& d.l.ſi qñ. & d.l.ſi vacantia.non vr̃ obſtare: quia vr̃ loqui in diuerſo caſu:vt ibi dixi.vnde prout ibi tetigi. vr̃ demũ dicere incorporata menſæ,qñ per ipſum quadraginta annorum ſic fuit obtenta ad vſum menſæ, & iſtud de iure verius,per ea quæ ibi dixi. tene tñ menti dictos duos modos quos poſuit hic do.Flo.& etiã Bar. in d.l.ſi vacantia.ꝑꝑ autoritatem eorum.¶Vltimate quærit d.Flor.quia hic permittitur prælato infeudare rem feudalem occupatam per illum a quo de facili non poteſt reuocari, quid erit de non feudali, ſi erit ſimiliter occupata per eum a quo de facili nō poterit reuocari:an poterit alteri infeudari,vt ſic faciliter redeat ad eccleſiã.¶Refert d.Flor.ꝗ quæſtio fuit de facto in ciuitate Paduana tp̃e quo Io.An.ibi legebat.& conſuluit Io.And. ſuper hoc ꝗ fieri non poterat ex eo: quia id ſolum permittitur de re feudali. ¶Nec obſt.ſi dicatur, ꝗ prælatus non poterat infeudare,& ſic vr̃ ꝗ erat eadem quæ in feudo:q̃a cũ iſtud ſit exorbitans a iure cōi non debebit extendi ad aliũ caſum.ar.regulæ,quæ de iure.de reg.iur.in vj.Vnde debebit tunc habere recurſum ad ſuperiorem,& vltimate ad Papam pro recuperatione ipſius rei. & ꝓ prædictis facit: quia ſi permiſerũt infeudari dicto caſu res non feudales poſſet aperiri via fraudibus:quia prælatus volens amico infeudare de nouo poſſet ꝓcurare ſibi, & ab aliquo potente, vt ſic poſſit amico ſuo infeudare. malitijs aũt via non eſt aperiẽda.ĩ.de diuor.quanto.¶Vltimo potes addere, vt dixi.s̃.poſt Inn.ꝗ bona quæ ſunt conſtricta infeudari,vel data in emphyteuſim: q̃a in illis alius habet vtile dominiũ, & eccleſia ſolum directum:vt voluit glo.in c.j.de c. Conradi.de vſi.feu.talia bona non cenſentur de mẽſa,ſeu vſibus prælati.& hoc voluit gloſ.ſing.in c.frequens.in glo.no.j.de exceſ.præla.

¶De pignoribus. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Cautio eſt ſimplex.*

a ¶Viſum [a] & tractatum eſt in titulis p̃cedentibus de multis ſpeciebus cõtractuum ex quibus res eccleſiæ poſſent alienari ſaluis in certis caſibus: verũ q̃a poterat dubitari:an & qñ poſſint res eccleſiæ pignori obligari, vel alia cautio ſuper eis interuenire: ideo fuit hic poſita iſta rubr. ¶De materia hr̃ in decretis.x.q. ij.& in c.hoc ius.poſt principiũ. ¶Et aduerte,per id
1 qđ hic dr̃:& de alijs cautionib⁹,ꝗ multiplex eſt†cautio:vt hic tangit d.Pe.de Anch.nam quædam eſt cautio ſimplex,& nuda.& hæc conſiſtit in ſola promiſſione.l.ſancimus.C.de ver.ob. Quædã iuratoria in qua interuenit promiſſio cum iur̃o.s̃.vt lit.non cõte.qm̃. §.in alijs.Quædam eſt cautio ſufficiẽs,vel idonea,& iſta dr̃,qñ promiſerunt,& interuenerunt etiam fideiuſſores,vel pignora.l.ſi mandata pignora.§.fi.ff.mã. facit qđ no.in c.j.de ſequeſt.poſ.& fruc. Quædã aũt eſt cautio pœnalis, & fit qñ aliquid permittit̃ ſub pęna.l.ij.§.ſi dubitetur.per gl.ff.de iud. ¶An aũt qñ fit mentio de cautione in dubio debeat intelligi de nuda cautione.an vero de fideiuſſoria, vel pignore: recurrẽdũ eſt ad gl.cũ ibi no.per doc.in l.ſancimus.C. de ver.ob.quia aut verbũ, cautio, ꝓfert̃ cũ adiectione ſufficienti,vel idonea,& tunc intelligitur,ꝗ dẽant dari etiã fideiuſſores, vel pignora per d.l.ſi mandato. §.fi.Aut vero ꝓfertur ſine alia adiectione, & aut ꝓfertur a lege ciuili,vel ꝯtrahentibus:& tũc [illegible]

a ¶Viſum, Do.Andre. Sicu. ponit ſuper hac rub. multũ tractatũ, & multa eleganter more ſuo dicit. vide eum.

da promissio.d.l.sancimus. aut profertur a lege prætoria:& tunc requirit ꝙ fiat cũ fideiussoribus, vel pignoribus:per id qđ hr̃ in l.ꝑtorio.ff.de præto.stip.Et adde qđ ibi dixi,ꝙ sufficit nuda cautio,vr̃ ꝙ satis debeat fieri cũ obligatione bonorũ per l.filio.& qđ ibi no.maxime per Bar.ff.vt lega.no.caue.satis etiam vr̃ ꝙ tunc debeat promitti sub pœna cum faciliter fieri possit:licèt non faciliter possent dari fideiussores,vel pigno.facit,quod no.gl.in d.c.si dubitetur.

SVMMARIVM.

1 *Presbyteri appellatione comprehenduntur clerici inferioris ordinis habentes aliquam administrationem.*
2 *Ornamenta ecclesiæ pro diuinis officijs deputata prohibentur pignorari.& nume.6.*
3 *Necessitas non subijcitur legi.*
4 *Libri ecclesiæ non benedicuntur.*
5 *Animæ hominum sunt cunctis rebus proferendæ.*
6 *Res sacræ in nullius bonis sunt.*
7 *Res ecclesiæ pro quibus causis possint obligari.*
8 *Iura incorporalia ecclesiæ,an possint pignori obligari.*
9 *Nomen debitoris,an possit in pignore alteri obligari.*
10 *Liber homo non potest in pignus dari.*
11 *Captiuum ab hostibus redimens: an possit illum retinere ad sibi seruiendum.*
12 *Vendere filium,an,& quando possit pater.*
13 *Vendere potest pater filium propter famem,sed non econtra.*
14 *Condemnatus pro debito,si nõ cedit bonis potest capi,& incarcerari.*
15 *Capi an possit aliquis.*
16 *Mulier,an possit capi pro causa criminali.*
17 *Debitor qualiter potest caute pro debito capi, & extrahi de domo.*
18 *Debitor,an possit renuntiare legi prohibenti debitorem capi in domo.*
19 *Cessionis beneficio,an per pactum renuntiari possit.*
20 *Cogi,an possit quis præcisè ad factum.*
21 *Operas suas imperpetuum locare,an possit quis.*
22 *Soluens pro carcerato eo inuito,an poterit ab eo repetere.*
23 *Soluens pro condemnato ad decem, vel ad amputationem manus eo inuito,an possit repetere.*
24 *Pater qui soluit pecuniam pro filio capto ab hostibus,an computabit in legitimam.*
25 *Capi olim poterat debitor pro debito,& tradi creditoribus puniẽdus.*

Vllus presbyter. Sine cã rationabili non dẽt res ecclesiæ alienari.h.d. ſm d.Ant.vel aliter ſm d.Flor.res ecclesiæ non debent pignorari sine necessitate.h.d.ſm eũ. Et primo ponitur dictũ.In secũda exceptio,ſcđm eũ. Vel aliter.Res ecclesiæ hic descriptæ non pñt pignori obligari: nisi vrgẽte iustissima necessitate.h.d.& in quo differat istud summariũ ab alijs dicã in gl.¶†In tex.ibi:presbyter:
1 latè sumitur vt cõprehendat ẽt clericos inferioris ordinis habentes aliquã administrationẽ: q̃a in illis est eadẽ rõ.facit,qđ hr̃ in c.ij.de coha.cle.& mu. Itẽ ibi:
2 in vadiũ,vel pignus:& sic facit titulũ. ¶†No.hic multas res mobiles ecclesię,q̃ prohibẽt a clericis pignorari nisi vrgẽte necessitate, hodie est prouisum in cle. si beneficiorũ.de deci.ꝙ res hic nominatæ, & aliæ, q̃ sunt deputatæ ad ornamenta ecclesiæ nõ pñt capi,pignorari,vel distrahi. aut modo aliquo tolerari ꝓ collectionẽ decimarũ.Alia aũt ornamenta ecclesiæ,quę non essent deputata pro diuinis officijs bene possent capi,vel pignorari ꝑ ipsos collectores:vt ibi voluit gl.
3 ¶†No.ꝙ in casu necessitatis:aliàs prohibita concedũtur:nec mirũ,q̃a necessitas non habet legem: seu nõ subijcitur legi.l.j.C.de ope.lib.de conse.dist.j.sicut. & de consue.quãto.vnde in casu necessitatis, qñ q̃s aliter non euaderet licitè se defendendo alium occideret.in cle.si furiosus.de homi.& l.scientiam.§.q̃situs.cum alle.ff.ad leg.Aquil.& similiter alienam domum licet destruere causa arcendi incendium.l.si alius.§.bellissimè.ff.quod vi aut clam.Et etiã furtum cõmittere in c.iij.& quod ibi no.ĩ.de fur.Nam vt ibi dicit gl.tẽpe necessitatis, ne quis famæ pereat,intelliguntur omnia cõia . ideo ne quis famæ pereat licitũ erit furari tñ,ꝙ ipse ꝑ hoc non pereat: & similiter etiam ꝑ necessitatem famis pater põt filium occide-
4 re:vt tangit gl.¶†In ea.gl.ibi:nõ benedicuntur, libri scilicet ecclesiastici,qđ intellige singulariter,sed fallit in missali,qui debet benedici. & habet orationes suas in libro pontificali.dicit tñ Io.An.ꝙ calix,& patena,& vestimenta sacerdotalia bene habent certam benedictionem,vel certã ꝯsecrationem:vt colligitur ex his quæ hñr in c.vno.ad fi.de sac.vnc.& ita voluit Hosti.finaliter,tñ dicit Io.And.ꝙ æquè põt distingui inter bñdictionẽ,q̃ fit cũ vnctione,vt contingit in ea q̃ fit in calice,& patena:vt patet in d.c.vno.Et benedictio q̃ fit sine vnctione etiã contingit in ea q̃ fit de missali,& de vestimentis sacerdotalibus.¶Forte voluit Io.An.ꝙ vbi fit benedictio sine vnctione, ꝙ põt dici ꝓcedere stricto sumpto vocabulo, sed latè sumpto vocabulo.Põt ẽt dici res sacra q̃ etiã non benedicit:prout vr̃ voluisse Hosti.¶Et per prædicta vr̃ ꝙ gl. non bene facit miscere vestimenta,& alia q̃ benedicuntur cũ libris qui non bñdicunt. tñ gl.põt saluari quo ad tex.quia oẽs res hic noĩatæ prohibent pignorari,nisi in casu posito in litera.¶In ea.gl.in fi. potes dicere , ꝙ illa quæ hic noĩantur fortius prohibent in pignore obligari,q̃ aliæ res ecclesiæ ex eo: quia sunt deputatæ ad cultũ diuinũ: & ideo licèt aliæ res ecclesiæ possint alienari suadẽte aliqua necessitate,vel vtilitate ecclesiæ:vt in c.nulli.alle.in gl.& xij.q.ij.c.sine exceptione . tñ vr̃ ꝙ res hic nominatæ non poterunt ꝑ necessitatem alienari:sed demũ ꝑ iustissimã causam necessitatis:puta ꝑ captiuos redimendos:vel ꝓpter alimentationẽ pauperũ qui alr̃ ali nõ pñt: vt tãgit gl.sequens.& l.sancimus.C.de sacros.ecc. & per hoc patet ꝙ differunt res hic noĩatæ ab alijs rebus ecclesiæ,& pro tãto dedi tertium summariũ.¶In gl.ij. ibi:& ꝓ ꝑdicto intellectu bene facit tex.ĩ.& l.sancimus nemini.C.de sacros.ecc.& xij.q.j.præcipimus. qui vr̃ velle,ꝙt sit speciale in dictis casibus ex eo: q̃a
5 † animæ hominũ sunt ꝑferẽdæ cũctis rebus. facit qđ dicetur super gl.seq. ¶In gl.ij.ibi:caperentur.sup.& aliunde non possent redimi . & eodẽ mõ.supple,qđ subijcit glos.pro pauperibus alendis.supple,qñ bene
6 aliunde ali non pñt. ¶†In ea.gl.ibi:a cõtrario sensu. Nam dicta iura vñr velle, ꝙ res q̃ non sunt in nostro commercio,& sic vendi non pñt, nõ pñt ẽt obligari: sed res sacræ non sunt in nostro commercio: quia in nullius bonis sunt.insti.de rerum diui.§.sacra . ideo videtur ꝙ non possunt obligari.facit.l.j.§.eandem.al leg.in gl.quæ dum dicit.ff.e.ti.l.puta legaliter.ff.quę
7 res pig.obli.pos.¶†In ea.gl.in fi. idem tenent Goff. & Inn.& sic videtur velle Flo.& prędicti,quòd aliud sit ſcđm leges:aliud sit secũdum canones.& ꝙ canones in hoc præualent,& sic videtur velle gloss. quòd secundum leges etiam in casu , de quo in gloss.non possunt res nominatæ in litera pignori obligari . sed Host.tenet contrarium dicens,ꝙ etiam secundum leges in dicto casu possunt obligari:vt est casus in §.ijsdem pœnis.allega.in gloss.& bene facit quod habetur in l.sancimus nemini.& sic glos. non videtur bene dicere.sed do.Flor.saluat gloss.inquantum dicit, ꝙ canones præualent ex eo: quia canones expressius dicunt quam leges, sed certè satis exprimitur in legibus.d.§.ijsdem.& in d.l.sancimus nemini.& sicut ꝑdicta saluatio non videtur bona: & per consequens

gl.non vr bene dixisse. Quod autem pro dicta causa possint res obligari.dic q sic:quia verisimile est Christū q. est dñs rerum ecclesiæ in c.cām.de verb.sig. & per Inn.in c.cū sup.de causa pos. & vr etiam velle, q bona ecclesiæ distrahantur & obligent pro redéptione captiuorum:& sic pro redemptione animarum, cū pro illis etiā effuderit sanguiné ppriū:& ideo obligatio facta de dictis rebus valet, seu volente dño tenet per id, qđ hr in l.alienam.ff.de pig.actio.facit ad pdicta qđ no.xij.q.ij.in c.hoc ius.in glo.quia ad pphanas.vbi gl.tangit,an qñ iste res obligantur in casu licito cadat ius obligationis in illis, nam scđm vnam opi.q sic,q possint res sacræ obligari . vr tñ qñ védit calix, vel patena dére conturbari, si vêderet priuato. per id, qđ hr in l.sancimus nemini. vel fortè etiā pôt dici speciale, q possit vendi in eadem forma.videtur tñ q priuatus nen deberet illis vti ad vsum pphanū: sed posset vendi alteri ecclesiæ, vel alicui sacerdoti indigenti.per id, qđ dixit glo.j.secundū alium intellectum quē ponit gl.prędicta, q incipit ad pphanos. pôt dici, q in eis ꝯstituitur ius pignoris in rebus hic noīatis:tales possunt retineri, ex quo pignorant:acsi in eis ꝯstituereč obligatio:sicut in simili dicitur, q ēt interdum pro re non obligata retinetur pignus. facit, qđ not.in c.ex rescripto.s̃.de iureiurā.& xxiij.q.

8 viij.c.vt pridé.¶†Extra gl. qritur de vno:an iura incorporalia possint pignori obligari : puta iurisdictio, iuspatronatus , & seruitutes personales.& reales, & pedagiū.Barto.tetigit in l.si is qui.§.an vsufructus.ff. de pigno.vbi concludit, q si consistant in noībus, vt iurisdictio, & ius, qđ habet dñs in vasallo, vel patronus in liberto.& ista non possunt obligari, nisi in cā magnæ necessitatis:vt hr in l.pro hærede.§. qui tñ.ff. de acquir.hæredi. & in l.ij.C.de ope.liber. & in l.cū vero.in princi.ff.de fideicom.liber. ¶Quædam sunt iura quæ cōsistunt in re:vt iuspatronatus in ecclesia, ius percipiēdi pedagium in loco : & si sunt aliqua ex quibus non percipitur cōmodū pecuniariū :tunc nō possunt obligari.de re iud.l.cum Bertoldus.& qđ hr in l.planè.ff.de leg.j. secus si sunt talia ex quibus cōmodū pecuniarium possit percipi:. per ea quæ hñr in d.§.vsusf uctus.& ibi patet, q vsusfruct⁹ pôt obligari & sic seruitus personalis:& etiā pôt obligari seruitus filialis, si est seruitus prædiorum rusticorū :'puta seruitus eundi de vno fundo ad aliū. secus in seruitute vrbanorū prædiorū.l. in his qui.§.fi.cū l.seq. qđ intelligit ibi Bar. pcedere, nisi obligatio prædij vrbani fieret eo casu in quo esset ratio quę est in seruitute pdij rustici.nā tūc idé est dicendum. ar.l.illud.ff.ad le.

9 Aquil.& s̃.de transl.c.ij.¶†An aūt nomen debitoris possit in pignore alteri obligari.& dicit, q sic l.nomē. C.quæ res pig.ob.pos. Et ex tali obligatione quærit vtilis actio cui obligatur nomen ꝯtra debitoré, cuius nomen obligatur:vt patet in l.nomen.An auté dicta vtilis actio possit intentari contra debitoré ipsum nō facta excussione bonorū obligantis ipsum nomen.tāgit Cy.in d.l.nomen.& concludit, q sic:licèt aliàs fit qñ res corporalis fuit obligata : quia contra tertium possessoré non posset agi, nisi prius facta discussione bonorū debitoris, in auth.hoc si debitor.C.de pig.& idē Bar.in l.si ꝯuenerit.ff.de pig.ac.& q a olim de iure antiquo nō erat necesse ptendere excussioné.l.distractis.C.de pig. & solū reperit mutatū in reb⁹ corporalib⁹:iō ī incorporalib⁹ erit secus, cū correctio sit euitāda , & nō hēat locū nisi expresse.l.pcipimus.C. de appel.c.cū expediat.de elec.in vj.Labor.hoīs ēt si nō sit soluēdo nō dēt p debito retineri, & nō pôt cō

10 mode diuidi.¶†Nota q liber homo nō pt in pignus dari etiā in subsidiū aliarū rerū deficientiū: imo hodie punit recipiens liberū hoīm in pignus perdit debitum, & tm̄ de suo soluit, & etiā corporali supplicio punit:vt probat in auth.vt nulli iudicū.§.q a verum. col.x.Et ratio esse pôt, q a res quæ non sunt in nostro cōmercio nō pñt obligari.l.j.§.enim.ff. q̃ res pig.ob li.pos.liber aūt homo non est in dñio alicuius. nam ēt nemo est dñs suijpsius, vel mēbrorū suorū : intellige , vt possit quis dici habere ipsum dñium quo ad proprietatē:prout habet in illis rebus.l.liber homo . ff.ad l.Aquil.aliàs autem bene videtur esse dñs mē-

11 brorū suorum quo ad potestatem vtendi illis. ¶†In glossa ibi:ab hostibus retinetur. supple si redimat ab aliquo.nam redimens pôt retineri illū ad seruiendū tanq̃ sibi obligatū:qđ est verū hodie vsq; ad q nquēnium.si aūt seruierit p quinquēniū post redéptioné: tunc recuperat libertatē.l.ab hostibus.& l.vlt. alleg. in glo.recuperat etiam illam si reus remittat sibi ius,

12 quod habet in eo.l.Senatus.§.fi.ff.de leg.j.¶†In ea. glo.ibi:in maxima necessitate.puta p p famem: vt hr in l.ij.alle. in gl. qđ non debet extendi ad alium casum, cum in exorbitantibus a iure non debeat fieri extensio.de reg.iur.quæ. in vj.& qđ ibi not.per Dy. & Io.And.j̃.de infan.& langui.c.vno. Refuso tamen pretio emptori recuperabit filius pristinā libertatē: vt probat in l.ij.alle.s̃.cū ibi no.An aūt anteq̃ pro eo soluat debitum, vel detur seruus. æqualis valoris filius venditus sit seruus creditoris.an vero sit obligatus seruire creditori tanq̃ seruus.tetigit glo.d.l.ij.vbi ponit opi.finaliter dicit, q interim sit seruus. qđ tene menti.Et per prædicta dixit Iaco.de Are. vt refert

12 Cy.in d.l.ij.q si quis † hēt panē, & vidit patrē suū, & filiū suū famę perire, q potius dēt subuenire pr̄i q̃ filio:quia pater pôt vendere filiū propter famē: nō aūt filius patrem propter dictam necessitatē:licèt alij aliter dixerunt.quod tene menti.¶In eadem gl.ibi , ex rescripto.de hoc dic, vt no.per gl.& doc. vr tñ q qñ ab hostibus Romani impetij, vt sunt infideles datur obsides Imperatori pro aliqua causa, vel Papæ, q tales interim possint teneri tanq̃ obligati per l. diuus. ff.de iure fisci.& ideo tales sunt innominati , quod serui cēsent quodāmodo. Adeo, q nō possunt testari vt ibi dicitur.sed vbi liber homo datur pro obstagio occasione alicuius debiti priuatę personæ:an tunc id fieri possit hr in c.ex rescripto. de iureiu.& ibi ēt dixi.nam sine eius consensu non pôt dari: vt hic patet. An autem, cum eius consensu dari possit:& si det, an aliqđ ius qratur, necnon, vide ea, quę hñr in d.c.ex rescripto.gl.tñ in l.ij.C.de patri.qui fi.distraxe.dicit q licèt de iure liber homo non possit dari obsidé pro debito:sed per consuetudiné vsurpatū est contrariū: & sic qđ in die de facto seruatur. Consuetudo autem

13 habet vim legis.l.de quibus.ff. de legi. ¶†In eadem gl.ibi:ordinarium.i.regulare.Idem ibi cū bonis cedit libet vadat.& sic vult gl. a ꝯrio q ꝯdēnat⁹ pro debito si nō cedit bonis possit capi, & incarcerari. & hoc ela rius dicit gl.sequens.qđ intellige verū, qñ ꝯdēnatus nō soluit id ad qđ est ꝯdēnatus:nec alius pro eo , & ante facta excussione bonorū ipsius ꝯdēnati nō aliàs nisi facta fuit excussio non vr posse incarcerari ex eo maximè, ad hoc vt possint capi nomina debitoris pro executione snīæ debet præcedere excussio bonorū: & demū, si non reperiant mobilia, nec imobilia: vel deuenietur ad capiendū noīa pro executione snīę.l. a diuo Pio.§.in venditione.fi. de re iudic. sic multo fortius dicimus, q anteq̃ deueniat ad captioné personæ debebit fieri discussio bonorum [illegible] mobiliū.Secundo immobilium. [illegible] rum.&

rũ.& si his nõ põt satisfieri debitori tunc poterit deueniri ad capturã ꝑsonæ condẽnati in subsidiũ.& ita voluit glo.q̃ reputat̃ singularis in l.pe.ff.de suspe.tu. & ibi per Bart. & hoc tene menti pro limitatione,& declaratione huius gl.& sequentibus.& eius,q̃d legitur & nota.in l.j.C.qui bo.ce.pos.¶In eadem gl. in fi.Ioã.And.post Hosti.addit alios casus in quibus quis põt capi.Nam aliud est in libero hoĩe suspectus & malemerito ratione maleficij cõmissi.s̃. de depo. c.j. ¶Itẽ in teste vacillãte.l.ex libero.ff.de qõ.Item in raptore virginis, si fugiat ad ecclesiã non seruatur ei vita, sed cogitur seruire vbi se redimat ĩ c.raptoribus.xxxvj.q.j.& q̃tum tẽpus debeat seruire.Do.non dixit,sed dicit,ꝙ erit in arbitrio iudicis: vt voluit gl: in illo c. præallegato.c. de raptoribus.super versi.ad deseruiendum.gl.tñ transiuit ad alium intellectum. ¶Item est,& alius casus in committente crimen capitale: vel quia inducat pœnam capitalem.l.j.C.de rap.vir.dum tñ ducatur ad iudicẽ post capturã intra tempus statutũ.l.capite q̃nto.ff.de adult. q̃d est tp̃s. xx.horarũ:vt patet.Item aliud est in iudice q̃ potest pro causa criminali faceret quẽ capi:& etiam de domo extrahi:vt no.in l.sed & si his. ff.de in ius vocan. & in l.nemo de domo.ff.de regu.iur.facit,quod habetur in l.j.C.de offi.diuer.iudi.quod dicit do. Ant. procedere excepta muliere, per id quod hr̃ in d.l.j. cum auth.ibi posita. sed melius facit, quod habetur in auth.nouo iure.C.de custo.reo.de quo inferius dicetur. ¶Item fallit de debitore fugiente cum pecunia.l.ait prætor.§.si debitorem.ff.quæ in frau.cred.& not.in c.cum non ab homine.s̃.de iudi. super prima glo.& ibi etiã not.An hoc procedat in laico volente capere clericum fugientẽ cum pecuniã, & cõiter tenetur:ꝙ sic:si capiat̃,vt ducat̃ ad iudicẽ ecclesiasticũ: licèt aliq̃ ꝯ.de quo plenius ibi no.¶Itẽ fallit, qñ q̃s est debitor in diẽ quæ nõdũ venit,& suspectus est de fuga,nõ p̃t tũc capi,vt creditorẽ faciat securũ, dẽbit tñ prius de suspectione cõstare.l. hoc aũt.§.j.ff.si cui plus q̃ per leg.fal.¶Item fallit in debitore publicarũ punitionũ.l.ij.C.de rap.tribu.& sic residet Io.An. & do.Ant.post eũ.Si autẽ potes dicere clarius,& melius in hac materia:prout tetigit Bart. in l. sacrilegij. §.Labeo.aliàs est l.cum eo.ff.ad le.Iul. pecu.Et tãgit

15 etiam do.Pet.post Bar.¶†Vnde dic si quæratur, an quis possit capi.Quod aut quæritur,vt quis possit capi a priuata persona;aut an possit capi a publica:puta a iudice,vel eius autoritate.Primo casu aut quęritur: an quis possit capi a priuato pro debito:& tunc dic ꝙ non potest capi per l.non est singularis.ff.de reg.iur. Falllit, qñ debitor alicuius fugit cũ pecunia debita: quia tunc põt capi,vt ꝓbat̃ in d.l.ait prætor.§. si debitorẽ.superius allega.Et vr̃ ꝙ possit capi, vt ducatur ad iudicem: cuius autoritate recuperet pecuniã,per ea quæ hñr in d.§.si debitorẽ. An autem licitum sit laico capere clericum debitorẽ fugientẽ cũ pecunia debita dixi. superi⁹.& no.in c.cũ nõ ab hoĩe.s̃.de iudi.super.j.gl.Aut quærit̃,an pro crimine possit quis capi per priuatã personam:& tũc dicit, ꝙ si reperitur delinquens in actu criminis:& sic in fragranti crimine poterit capi, si crimen sit tale,ꝙ inducat pœnam capitalẽ:aĩs pœnã corporalẽ.l.j.de rap.virg.l. si q̃s in seruitute.ff.de fur.& intellige ꝙ poterit capi, vt detineat̃ vltra spatiũ.xx horarũ, si intra illas ducat̃ ad iudicẽ.l.capite quinto.ff.de adul.Sc̃d̃o casu,qñ quærit,qñ q̃s possit capi a iudice,vel eius autoritate.concludit Bar.vt.s̃.quia aut q̃rit̃,an q̃s possit capi ꝓ crimine. & dicẽdũ est, ꝙ sic.& ꝓ illo poterit extrahi de domo:vt no.gl.in l.nemo de domo.ff.de re.iur.& in l.sed & si his.ff.de in ius vocan.& probat̃ in l.si vero q̃s cõprehensorũ. in auth. vt nulli iudi. col.ix. Fallit sc̃d̃m Bar.in muliere q̃ non põt capi, nec extrahi de domo etiam pro causa criminali per l.j. C. de off.diuer.iudi.cũ auth. ibi posita. sed certe ibi nihil dr̃ de causa criminali, sed solum dr̃, quòd pro casu ciuili, vel fiscali non dẽt mulier extrahi de domo nec capi.

16 ¶†Vnde in hoc, si q̃rit̃:an mulier ꝓ causa criminali possit capi.recurrendum est ad auth.noui iuris.C.de cust.reo.ibi vr̃ dici,ꝙ mulier possit capi pro crimine, sed tñ non debet incarcerari, sed detrudi in aliquo monasterio custodienda.Hodie vero de cõsuetudine seruat̃, ꝙ ponit̃ in carceribus separatis a carceribus hoĩm,vt docet experiẽtia: aut q̃rit̃, an posset q̃s capi a iudice,vel eius autoritate pro debito:& tũc dicit,ꝙ pro debito fiscali potest quis capi per d.l.cũ eo. aliàs est.§.Labeo.vt p̃dixi.non tamen debebit incarcerari,nisi fuerit in contumacia non soluendi per l.nemo.C.de exac.tribu.lib.x.ibi, tamen vr̃ velle,ꝙ non ponatur in carceribus, sed detineatur in palatio sub custodia.facit q̃d not.Cy.in l.j.C.qui bo.ce.pos.in j. q.aut quæritur, an possit quis capi autoritate iudicis pro debito priuatæ personæ:& tunc aut quæritur,an possit extrahi de domo.& dicendum ꝙ nõ.l.pleriq;. ff.de in ius voc.in l.nemo de domo.ff.de reg.iur.aut q̃ritur,si reperitur extra domũ,an possit capi.& tunc dicit,ꝙ aut aliàs fuit in iudicio, & præstitit cautionẽ de iudicio sisti.& tunc poterit capi,si nõ cõpareat ad finẽ,vt veniat ad procedendũ in cã,in auth. de exhi. re.§.si vero.etiã q̃dã iurẽt nõ tñ incarcerabit̃, ex quo non constabat de debito.aut aliàs nõ fuit in iudicio, & tunc dẽt capi anteq̃ citatus fuerit ter, vel vnica citatione perẽptoria,& nõ ꝯpareat. Postea autẽ erit in arbitrio iudicis,an velit ipsum facere capi, vt veniat ad ꝓcedendũ.an vero procedat ad alia remedia ꝓdita a iure ꝯ contumacẽ.de quibus in l.cõsentaneũ.C. q̃uo,& qñ iud.pro debito tñ nõ debebit poni in carceribus anteq̃ cõstet de debito:& sic anteq̃ sit condẽnatus.Postea vero sic,& sic post sñiam ꝯdẽnatoriã q̃ transiuerit in rẽ iudicatam poterit capi pro debito,& incarcerari,si nõ soluit intra tempus statutum a iure de quo in c.quærenti.s̃.de offi.dele.& hoc si non cedit bonis.secus si cederet bonis,vt voluit gloss.& sic transit Bar.in loco ꝑall.& d.Pe.hic: sed q̃d dixit cõdẽnatũ non soluentẽ,si non cedit bonis posse capi,& incarcerari,intellige verũ si pri⁹ facta fuit excussio bonorũ ipsius debitoris.primo mobiliũ.sc̃d̃o ĩmobiliũ, & tertio nominũ debitorũ.& si ex illis non possit satisfieri, aliàs nõ p̃cedẽte dicta excussionẽ de iure cõi non posset capi quis ꝓ debito,& incarcerari.ꝑ id q̃d no.gl.in l.ij.§.pe.ff.de suspec.tut.vt s̃.tetigi.q̃d tene menti.statuta tñ q̃nq; aliter ꝓuident,& illa seruãda essent in loco suo.per id, q̃d hr̃ in l.oẽs populi.ff.de

17 iusti.& iur.¶†Ex his tñ quæ dicta sunt dat Bar.cautelã ad hoc,vt possit debitor priuatæ personæ capi ꝓ debito, seu detineri in carceribus. nam si debitor citatus ter sit ꝯtumax,& non cõpareat,& stet in domo & illam non exeat,poterit iudex rõne cõtumaciæ illum mulctare:& sic imponere sibi mulctã, seu pœnã applicandã fisco.per id, q̃d hr̃ in l.j.ff.si quis ius dicen.non obtem.& facit,q̃d not.in c.tuæ.s̃.vt lit.non ꝯtesta.& in l.mulctarum.C.de modo mulct.vñ propter illam poterit extrahi de domo,cũ sit pęna criminalis.Propterea,quia imponitur ratione cõtumaciæ quæ censetur esse delictum.l.omne delictum.§. contumacia.ff.de re militia.& q̃a pęna venit applicanda fisco.vñ etiã ex hoc censetur cã criminalis.ꝑ id,q̃d no.gl.in l.iij.ff.de sepul.vio.in §.j.& postq̃ fuerit ca-

ptus pro dicta causa poterit recõmendari in carceribus ꝓ debito ipsius priuati.per id,qđ legit, & notat maximè ꝑ Bar.in l.ij.ff.de cust.reo.qđ tene mẽti.Et per pdicta sit expedita materia. An & qñ possit quis capi.¶In glos.fina.ibi:si bona cedit.Aduerte tamen vt tangit hic do.Flo.ꝙ demum potest cedere si fateatur se debitorem,vel sit conuictus,& condẽnaus. nã tunc aliter non potest cedere bonis,nisi creditor cõsentiat per l.penul.ff. de cess.bon. & ibi per gloss. & Bartol.

Cogi an quis possit præcisè ad factum. vide in l.j.§.hoc autem iudicium ff. de op.no.nũ. & ibi per doc.

11 ¶†Sed iuxta prædicta quæri potest nunquid legi prohibenti quem capi pro debito,possit per pactum renunciari.Spec.tetigit in ti.de renun. & conclusione.§.j.ver.item est beneficium.vbi vr̃ dicere ꝙ aliqui tenebant,ꝙ sic.& propter hoc scđm eũ aliqui doct.Bonoñ.qñ mutuabant pecuniam scholaribus faciebant eos renunciare legibus prædictis:vt sic pro debitis possent detineri,sed ipse tenet cõtrarium dicens,ꝙ pactũ non valet.per id, quod hr̃ in l.ob es. & Imo.in auth.ibi posita.C.de act.& oblig.fallit scđm eum in scriptoribus qui põt in carceribus poni,vt cõpleant scripturas quas promiserunt scribere. per id, quod not.glo.in l.stip.§.siue.ff.de noui oper.nun.& similiter fallit in obsidibus qui tanq̃ obsides se obligarunt.per id,qđ hr̃ in c.ex rescripto.de iureiuran. de quo dicẽdũ,vt ibi hr̃,& etiam superius dixi super prima glo.Io.And.in addi.Spec. super dicto ver.item est beneficium.dicit ꝙ hæc quæstio recidit in illam,

19 an † per pactum possit renuntiare beneficio cessionis bonorum dato a iure.nam videtur ꝙ sic: quia olim ꝑ legem antiq̃ poterat quis capi pro debito , vt not.in l.j.& in l.fi.C.qui bo.ce.poss.ergo videtur ꝙ possit ꝑ pactũ induci.ar.l.non impossibile.ff.de pac.In cõtrarium facit ; quia induceret tale pactũ q̃dã speciẽ seruitutis.facit l.Titio centum. §.j.cũ ibi no.ff.de cõdi. & demon.quæ non potest induci etiam per consensum.l.nec si volens.C. de liber. cau. & l.j.& ij. ff.de libe.cau. & hanc partem tenebat Dy. & etiã Richar. Malum.ꝑ id,quod hr̃ in præalleg.l.ob es.& in auth. ibi posita.sed Iaco.de Are.vt tangit Cyn.in l.j.C.qui bo.ce.pos.distinguit an renunciatio fiat in cõtractu , & tunc valebit tanq̃ vestita cohærẽtia contractus: an postea ex interuallo tunc non valebit per l.iurisgentium.§.quinimo.ff.de pac.& hanc opi.dicit do. Flor. hic esse veriorem de rigore iuris.nam potest quis teneri in carceribus eo volente: puta pro obside , vt.s̃. dictũ est:nec vr̃ esse contra bonos mores ex quo cõsensit:& lex permittere videtur.C.qui bon.ce. pos.l. vlti.sed alia opi.scđm eum est benignior. & ideo sequenda per c.fina.s̃.de transac.Barto. in l.alia.§. eleganter.ff.solu.matr.tenet, ꝙ rl̃r tale pactum, & talis renunciatio non valet,fallit in duobus casibus. Primus est,qñ debitor dissipasset bona in fraudem creditorũ per.l.fi.circa fi.ff.quę in frau.cre.Secũdus est si tempore quo cõtraxit sciebat se non esse soluẽdo. & dolosè illud tacuit per l.penul. ff.de iure do. aliàs non valeat per rationes Dyn.nec ob. ꝙ olim poterat fieri per legẽ captura anteq̃ introduceret bẽficium cessionis:quia non sequitur ꝙ possit fieri per pactum. nam licèt aliqñ illud,qđ fit per legem possit fieri per pactum: nõ tñ semper omne id,qđ põt fieri per legẽ põt fieri per pactũ,vt probat ex his q̃ legunt. & not. in l.neq; pignus.§.priuatorũ.ff.de re.iur. facit, quod no.per Bart.in d.l.nõ impossibile.& in l.omnes pop. in illa qõne,super quibus possint fieri statuta.Itẽ non ob.§.quinimo. quia loquit in alia materia in qua nõ inducetur species seruitutis. Item non ob.c.ex rescripto.de iureiur. quia illud per consuetudinẽ est vsurpatũ,ꝙ dẽtur obsides pro debito, sed de iure esset secus vt voluit gl.in l.ij.C.de patri.qui fil.distra.& di-

20 xi superius.¶†Et pdicta faciunt,nunquid quis possit cogi præcisè ad factum, & an quis possit locare operas suas in perpetuum . super primo fuerunt multæ opi.de quibus per Bar.in l.stipulationes non diuidũtur.ff.de verb.obl.in viij.q.ibi finaliter concludit,ꝙ rl̃r non potest quis cogi præcisè ad faciendum illud ad qđ quis se obligauit,sed sufficit soluere interesse, si non facit per d.l.stipulationes. in ver.celsus. & in l.si quis ab alio.§.fin.ff.de re iudi.facit, qđ no.Inno. in c.sacro.j̃.de sent.excõ.fallit,qñ quis est obligatus ad aliquid faciendum ex dispositione legis,vel ex obligatione succedẽte loco obl̃onis legalis per dictam l.stipulatio.§.siue.Item fallit, quando quis ex vltima voluntate esset obligatus per se.l. fideicõmissa.§.si. de lega.iij.& hoc,qñ aliquid est fiendum extra iudicium.Si vero esset fiendum in iudicio : an tunc possit cogi quis præcisè ad illud faciẽdum , recurrendũ est ad notata per text.& gl.cũ ibi not.l.sed & hæ.§.præter.ff.de procu.& per prædicta dicit Bart.ꝙ de suprascripta nõ posset carcerari, vt sic pcisè cõpellatur ad scribendum,sed posset liberari soluendo interesse, licèt glo.dixerit contrarium in d.§.siue. quem videtur sequi Spec.in loco superius allegato.& miratur Bar. quomodo scriptores non destruxerunt istã gl.Io.An. in addi.Specu.dicto versi.item est beneficium.videt dicere,ꝙ si fuit electa industria personæ. prout in dubio præsumitur per l.inter artifices.ff.de sol. ꝙ poterit tũc pręcisè compelli,& in carceribus detineri , si timeatur de fuga. secus si non esset electa. industria personæ.& istam partem vr̃ tenuisse Cy. Bar.tamen non placet de iure,ꝙ etiam si sit electa industria p̃sonæ possit præcisè cõpelli:imo scđm eũ debet liberari soluẽdo interesse.& sic gl.præal.nõ vr̃ vera secũdum eum,nisi dicatur,ꝙ propter fauorẽ publicum, & studij procedat illud, qđ dixit illa gl.eo casu quo electa fuit industria.& hæc opi.vr̃ esse communis.& vr̃ etiã satis æqua, licèt de rigore iuris opi.Barto.posset defensari.Et quia dixi,ꝙ regulariter non põt quis cogi præcisè ad factũ,sed sufficit præstare interesse potest esse dubium , an hoc procedat, si interuenerit etiam iuramentum.do.Ant.hic tenet ꝙ sic:quia iuramentũ vr̃ regulari scđm naturã obligationis super quã interponit.ar.l.si.C.de non nume.pecu.sed certe in cõtrarium est gl.parua.ff.de condi.ob cau. l.si pecuniã. & illa vr̃ verior:quia iuramentũ debet impleri in forma specifica in c.ad nostram.el.j.cum ibi no. s̃.de iureiuran.licèt Inno.in hoc articulo fuerit varius,vt patet ex his quæ tãgit in c.per tuas.de arbi.& c.veniẽs. de iureiuran.& ibi de hoc dixi,& aliquid etiam teti-

21 gi in d.c.per tuas. De † scđo,an q̃s possit locare operas suas in perpetuũ.tangit gl.in l.iij.ff.de vsufr.nam vr̃ ꝙ non : quia videtur inducere speciem seruitutis. contra id,quod habetur in l. Titio.§.j.ff.de condi.& demon.contrarium tenet gloss. quia poterit liberari præstando interesse, per ea quæ hñr in d.l.si quis ab alio.§.fi.& in d.l.stipulationes nõ diuiduntur.§.celsus.an autẽ debitor fiscalis possit cedere bonis.dic ꝙ sic,nisi fuerit contumax non soluendo: q̃a tunc non

22 poterit, vt no. Cy.in l.j.C.q. bo.ce.pos.in j.q.¶†An autẽ si aliquis soluat pro carcerato eo inuito poterit ab eo repetere. vr̃ ꝙ non per l.fi. C. de neg.gest.cõrũ tenuit Io.And.in c.fi.de foro cõpe.in vj.quia intelligit vtiliter gessisse negotiũ ipsius capti, si aliter nõ poterat exire carceres,qđ tene mẽti:q̃a põt de facto cõtingere.facit qđ no.Bar.in l.Stichus.ff.de pecu.le.& ꝑ pdictis faciat:q̃a stare inuitus in certo loco est species seruitutis ꝑ l.Titio cẽtũ.§.j.ff.de cõdi.& demõ.a seruitute

seruitute autem pōt quis inuitus liberari.l.j. & ij.ff.
23 de lib.cau.¶†Et aduerte:q̄a Bar.in d.l.Stichus.tangit,quid si aliquis sit condemnatus pro maleficio ad certam quantitatem pecuniæ,& si non soluerit intra mēsem amputet̄ ei manus,vel pes: an si alius soluat pro eo vellet potius sibi amputari manū,vel pedē, q̄ soluere pecuniam.poterit repetere.& cōcludit ꝙ sic. per id qđ hr̄ in d.l.Stichus. & idem dicit si quis fuerit condēnatus ad certā q̄titatem pecuniæ, & si non soluerit intra mensem sit bannitus de ciuitate: quia vbicunq; timet̄ ne q̄s perdat membrū,vel ciuitatē si pecunia non soluat̄, vr̄ ꝙ nō posset allegari pecuniā nō esse solutā bene.& ideo poterit repeti.facit qđ hr̄ in l.non tm̄.ff.de app.tāgit etiam Bar.in d.l.Stichus. an si pater soluit condemnationē pecuniariā ꝓ qua filius ex maleficio fuit condēnatus, an talis pecunia debebit postea cōputari in legitimā suā,& concludit ꝙ si filiusfa.habebat peculiū profectitiū,vel aduentitium,intelligit̄ pater de illo soluisse. ꝓ id qđ hr̄ in l. Nesennius.ff.de neg.gest.& in l.pe. seu fi.ff.de peti. hære.& sic cōputabit in legitimā. Si aūt nō habebat peculiū aliquod,tunc si soluit coactus, vt q̄a fideiusserat pro filio:vel forte ex forma statuti poterat pater cogi ad soluendā condemnationem filij:& tunc computabit in legitimā: q̄a in necessitatibus nemo liberalis existit.l.rem legatā.ff.de adi.leg. & sic non vr̄ soluisse aīo donandi.secus si sponte soluisset:q̄a tunc vr̄ soluisse ex pietate paterna,& aīo donandi.ar.l.j.& l. si filius.C.de neg.gest. & ideo non cōputabit in legitimā.
24 ¶†Quid aūt si fuerat filius captus ab hostibus, an si pater soluit pecuniā pro eo redimendo cōputabit filius in legitimā.concludit ꝙ non:q̄a vr̄ pater cā pietatis fecisse.facit qđ hr̄ in l.lib.C.de cap. & quod no.Gui.de Cu.in l.frater a fratre.ff.de cond.inde.& differt ista q̄o a p̄cedenti:q̄a supra fiebat sol.ꝓꝑ maleficiū filij.Hic aūt non fiebat solutio pro cā maleficij.ideo iste casus est magis fauorabilis.Itē adde inq̄tū dixi,ꝙ pro debito ex cā criminali pōt quis extrahi de domo,& incarcerari, & demū recōmēdari ꝓ debito priuato.nam illud vr̄ intelligendū,qn̄ pro debito priuato poterat q̄s capi si fuisset extra domū:& sic impediebat̄ executio solū:q̄a stabat ī domo: de qua non debet extrahi pro debito priuato. d.l.pleriq;.ff. de in ius voc.vn̄ videret̄ si esset casus in quo non potuisset q̄s capi ꝓ debito priuato: q̄a nondū forte erat ꝯdēnatus,nec ex forma statuti poterat capi. nam tūc vr̄ ꝙ pro tali debito nō posset recōmendare ex quo adhuc nō erat ortū ius ad capturā faciēdā. & istud satis vr̄ fuisse de mente Bar.in l.ij.ff.de cust.reo.inq̄tū dicit ꝙ qn̄ sunt duæ causæ ex quarū quælibet fieri p̄t executio,si captus sit in vna ꝙ poterit pro alia recommendari:vnde cautela esset, ꝙ dū esset captus ꝓ vna cā liquidaretur debitū interim pro alia taliter ꝙ posset fieri executio:& tūc poterit recōmēdari ꝓ illa cā.
25 ¶†Vltimo pōt opponi de c.nō satis.86.dist. vbi vr̄ ꝙ possit quis capi pro debito, & tradi creditoribus puniendus,vel ad seruiendū eis.Solue ꝙ ibi loquit̄ f̄m iura antiqua ante inductū beneficiū cessionis. de q̄bus in l.j.& ibi per gl.& in l.fi.C.q̄ bo.ce.pos.& f̄m legem veteres testamenti etiā illud ꝓcedebat:vt patet.iiij.Regū.iiij.c.Hodie vero secus vt hic patet. & ī d.l.j.vel pōt dici ꝙ ibi loq̄t̄ vbi ꝓ maleficio q̄s capit̄. facit.s̄.deposi.ī c.j.& ȷ̄.de homi.c.sicut dignū.§.eos.

SVMMARIVM.

1 *Rector ecclesię non potest obligare rē ecclesię pro necessitatibus suis.*
2 *Successores habere possunt clerici in bonis patrimonialibus.*
3 *Calix debet esse argenteus.*
4 *Obligatio accessoria pignoris non valet.*
5 *Creditor qui recipit rem pignori habet ius retentionis,donec soluatur sibi pecunia mutuata.*
6 *Filius ex legitima vxore ante clericatum patris natus, an succedet patri.*
7 *Rector vel prælatus ecclesiæ si pro necessitate sui victus,vel vestitus obligat ecclesiam,vel res ecclesiæ tenebitur successor.*

a EX præsentium. Si rector[a] ecclesiæ ꝓ facto ꝓprio rē ecclesiæ obligauit cogitur eius hr̄s rem redimere, & restituere ecclesiæ. h.d.Et in prima narrat factū.In secūda dat iudicem. scđa ibi:vn̄ q̄m.in text.ibi: de offi.i.de illo loco.Item ibi:p̄sertim.expone,ꝓ maxime.licèt enim de his quę sunt ministerijs sacris deputatę:magis est cauēdum, ne pereant:tn̄ idem in alijs.s̄.de re.eccl.non alie. in
1 c.nulli.¶†No. ꝙ rector ecclesiæ non vr̄ posse obligare rem ecclesiæ ꝓ necessitatibus suis,licèt posset obligare pro necessitate ecclesiæ,qđ est intelligendū, vt ȷ̄.dicet̄:q̄a hoc procedit, qn̄ necessitas ꝯcernebat res patrimoniales clerici, secus si concernebat necessitatē personæ clerici.per id qđ legi.& no.in c.j.ȷ̄.de sol.
2 & s̄.de præb.c.cū scđm.¶†No.ꝙ clerici in bonis patrimonialibus p̄nt habere successores,& hæredes.de quo in c.j.& ij.ȷ̄.de succes.ab intes.¶No.vnam viam agendi competentē ecclesiæ,qn̄ res eius est per rectorem male alienata:quia pōt eligere rectorem,vel successorem ipsius rectoris, vt sic eū compellat ad redimēdam rem male alienatā.¶Itē no.plures res posse pro vno debito obligari,nec mirū:q̄a etiā ꝓ vno debito p̄nt oīa bona obligari.l.fi.C.q̄ res pig.obli.p̄nt.
3 ¶†Item not.ꝙ calix debet esse argenteus. facit.ȷ̄.de cele.mis.in c.fin.¶Item no.ꝙ interdum quis p̄uenit̄ morte,vt emendare non possit q̄ male egit. & multi f̄m Gof.sic p̄ueniunt̄.facit.c.nullus. de pœn.dist.iiij.
4 ¶†Item no. ꝙ licèt obligatio accessoria pignoris nō valeat:tn̄ non viciatur obligatio personalis cōpetens contra debitorem,& eius hæredes:nec mirū: q̄a accessoriū non regulat principale, sed potius econtra. l.ex pupillari.ff.de vul.& pup.ȷ̄.de reg.iur. accessoriū.in vj.an aūt econtra,si non tenet,vel ex postfacto extinguit̄ principalis obligatio,an haberet locū, qđ sit:& duraret obligatio accessoria fideiussoris, vel pignoris.No.per Cy.in l.vsuc.C.de pign.& per Bar.in l.j.§.cū p̄di.&ibi etiā per glo.ff.de pig.& per eundē in l.fideiussor obli.in prin.ff.de fideius.& de materia ēt in l.intelligere.C.de pign.vbi tangitur,an sublata principali actione personali tollatur etiam obligatio accessoria hypothecæ,& concluditur, ꝙ si est eadem æquitas tollendi ipsam accessoriam tollitur,aliàs secus,de quo dicendum vt ibi gl.& doc.facit quod no. Cy.in l.pen.C.de vsufru.¶Item no.ꝙ ita demum vr̄ posse agi contra filiū post mortem patris, si appareat quòd teneat bona patris. & sic non vr̄ fundata intentio creditoris hereditariorū ex sola filiatione.Alij tn̄ cōtra per illud vulgatum dictū capituli,si filius,ergo hæres.sed prima opi.verior est per istū tex. & est glo. ordinaria quæ reputatur notabilis, & singularis in l. si cum dotem.§.trāsgrediamur.ff.sol.mat.facit qđ hr̄ in l.j.C.si vt se ab hær.abst.in l.necessarijs.ff.de acq.
5 hære.& ibi per Bart.¶†Item not.ꝙ creditor qui recipit rem pignori habet ius retentionis,donec soluatur sibi pecunia mutuata. facit.l.si rē.§.omnis.ff.de pig. act.qđ est verum, qn̄ obligatio pignoris tenet,secus qn̄ non tenet, vt contingit in re aliena pignorata in casu non concesso, quo casu non valet obligatio.An aūt possit cōfirmari ex dn̄io postea quęsito debitori. plene hr̄ in l.j.in prin. & §.j.ff.de pign.& in l.rē alienam.ff.

a Si rector. Nulla ē disparitas in summatione huius c. īter. d.Ab. & An. Sic. & d.Ioā. de Imo. Super hoc.c. si q̄ris. an, & quādo pręlatus ecclesię possit rē ecclesiæ obligare.& verum,& qn̄ prælat⁹ obligans, vel successor ipsius eā luere possit.distingue hic secundū d. Hen.Boyc.

nam.ff.de pig.act.¶Item no. caſum in quo quis cõpellit̃ contra alium.nam compellitur filius ſacerdotis agere contra creditorẽ, vt rẽ alienã ſibi pignoratã reſtituat ſatisfacto ſibi prius debito, ex quo collige, ꝙ creditor cõtra debitorẽ repetentẽ pignus non põt ſibi referre qõnem de dñio tertij, nec ſifr ſm d.Pet. de dñio ſuo ꝓprio, qđ ꝑtenderet in ſe creditor,allegat.l.nec creditores.C.de pig.act. & l.rẽ alienã.ff.de pig.act.& ibi de materia,ſed melius ꝑ Bar.in l.ſi alienã.ff.ſol.ma.vbi vr̃ velle, ꝙ licèt nõ poſſet referri qõ de dñio tertij per creditorem:tñ poſſet referri de ſuo ꝓprio:q̃a illud infringeret contractũ pignoris oĩno, cũ in re ꝓpria non poſſit conſiſtere pignus.l.neq; pignus.& l.neq; ex ꝑtorio.ff.de reg.iur. & hoc qñ agit̃ actione ex contractu. facit qđ hr̃ in l.rei cõmodatæ. ff.com.ſecus ſi ageẽ act.l.ſi quis conductionis.C.locati.q̃a tũc verũ eſt,ꝙ non põt obijci etiã de dñio ꝓprio conuenti,vt ibi no.& plene per Bar.in d.l.ſi alienã.& hoc modo agendi ago,vt agas, hr̃ ſm do.Pe.in l.Iulianus.§.ſi quis colludente.ff.de acti.empt.ibi tñ ꝓpriè non agit̃ contra procuratorem colludentẽ, vt agat,ſed vt faciat dñm approbare, quod eſt actũ,de quo dicendũ vt ibi.¶In gl.j.circa fi.ibi: ad inſtar minoris.nã in electionẽ eſt minoris,an velit conuenire illũ qui fuit tutor,an vero illũ, cũ quo tutor contraxit,vt patet in iuribus allegatis in gl.& æquiparat̃ rector eccleſiæ tutori,vel curatori minoris, vt ſentit gl. fi.& no.etiã gl.fi.in c.qualiter & qñ.ad fi.de accu.& hęc vltima ſolutio eſt ipſa veritas,licèt aliæ in ſe poſſint etiã procedere,vt dixit d.Flo. ¶Extra glo.tñ dat̃ alia ſol.videlicet, ꝙ forte ignorauit iſte creditor rem fore eccleſiæ,ideo magis ſibi fauet̃.ar.l.liberi.cum l. ſeq.ff.de contrah.emp.Sed certe vt dicit d.Ant.& ẽt d.Pet.iſta ſol.non eſt bona.quia ignorantia creditoris nõ impediret quo minus eccleſia poſſet repetere rẽ ſuã:ex quo obligatio,vel alienatio non tenuit,ſed bene eſſet diſtinguẽdũ,an ꝯctus eſſet factus ab ignorante,vel non quo ad finẽ habendi,vel nõ habẽdi remediũ de euictione:q̃a ſciens nõ haberet.l.ſi fundũ. C.de rei ven.ſecus in ignorãte.d.l.liberi. & facit,qđ not.gl.in c.ſi q̃s ꝑſbyterorũ.de re.ec.nõ alie.ꝑꝑ hoc forte Inn.aliter dixit. nã dixit ꝙ forte res fuit obligata noĩe eccleſiæ,& forma ſolennitatis eccleſiæ ſeruata,ſed ꝑtiũ non fuit cõuerſum in vtilitatem eccleſiæ, quo caſu vr̃ ꝙ agi debeat contra alienantẽ,& nõ cõtra illum qui rem recipit,ſed iſta ſol.non vr̃ bona, vt tangit hic.do.Ant.ꝑꝑ ea quæ no.Inn.in c.j.s̃.de depoſi.vbi vr̃ concludere,ꝙ in contractu pignoris inito occaſione mutui ſuper rẽ eccleſiæ oportet creditorẽ probare pecuniã fuiſſe ꝯuerſam in vtilitatẽ eccleſiæ. iõ eo non ꝓbãte eccleſia vr̃ hr̃e recurſum immediate contra creditorẽ. & pro tanto tenet vltimã ſol.ſed d.Flo.hic ſaluat ſol.Inn.nam ſm eum Inn. vult ꝙ qñ cõtractus fuit initus noĩe eccleſiæ, & forma ſeruata, ſed non ꝯſtat verſum eſſe mutuũ in vtili.eccleſiæ, ꝙ talis ꝯtractus,licèt non obliget eccleſiã,tñ obliget rectorẽ,ſeu ꝑlatũ ꝯtrahentẽ,vt teneat̃ ipſe,& ſui hæredes,& iſtud etiã tenuit Bal.vt ipſe refert in auth.hoc ius porrectũ.C.de ſac.ſan.ec.licèt hoc ibi nõ ꝓbet̃, ſed bene ꝓbat̃.in auth.de alie.& emph.§.ſi vero q̃s. col.ix.qđ dicit eſſe ſignanter notandũ, licèt ſm eum cõiter nõ reſeruet̃ ignorat̃. eſt tñ valde ęquũ, vt ipſe dicit,ꝙ teneat̃ ꝑlatus ſtare contractui,ac ſi fuiſſet validus quo ad ſui ꝑiudiciũ nõ enim vr̃ audiẽdus,ſi dicat ꝯtractũ non tenere quẽ ipſe fecit, qñ de eius ſolo ꝑiudicio agit̃.facit qđ hr̃ in c.diuerſis.de cler.ꝯiu.& in l.ſi creditoribus.C.de ſeruo pig.dato manumiſſo. & finaliter,an,& qñ,& qualiter ꝓbari debeat verſio remittit ad ea q̃ no.in c.j.s̃.de depo.& ibi dixi. ¶In

6 gl.pe.ibi:† ante clericatũ.ſupple,ex lrĩma vxore. alĩs aũt non eſſet legitimus,facit.c.j.& per totũ.s̃. de fil. ꝑſb.iõ non poſſet ſuccedere patri.l.j.C. de naturalibus li.an aũt patri poſſit aliquo caſu ſuccedere.hr̃ in tex.& gl.in l.ſi qua illuſtris.C.ad orficianũ.¶In glo. fi.ibi:curator eccleſiæ.expone.i.aſſimilari põt curatori minoris,& ſic vult gl.ꝙ rector, vel ꝑlatus eccleſiæ æq̃paret̃ tutori,vel curatori minoris, & hoc etiã voluit gl.in c.qualiter & qñ.el ij.ad fin.j̃.de accu.& eſt verũ quo ad id de quo hic q̃rit̃, aliàs nõ,ꝑ oĩa eſt bona æq̃paratio,q̃a rector eccleſiæ põt vti fructibus rerũ eccleſiæ ad iuũ cõmodũ,qđ non põt facere tutor, & iõ vt dixit Inn.in c.licet heli.j̃.de ſimo.liberiorem cenſet̃ hr̃e adminiſtrationẽ rector,vel ꝑlatus quã tutor,vel curator,facit qđ no.gl.notabilis. in c.vlt.v.q. iij.Et ex ꝑdictis etiã inſurgit,ꝙ ꝑlatus põt cõſtituere ꝓcuratorẽ ante litis ꝯte.facit qđ not.ꝑ doc.in l.j.C. de bo.mat. licèt ſecus in tutore.l.neq;.C.de procur. ¶In ea.gl.ibi:tenet̃ inſolidum.hoc intellige de eo,ꝙ ꝑuenit ad ipſum ſacerdotem ex dolo,vel lata culpa, aliàs non tenerent̃ hæredes ipſius ſacerdotis, ſeu rectoris,ſicut nec hæredes tutoris.l.j.& l.iiij.& vlti.C. de hære.tu.ſm Inn.& dicebat hic d.Flo.ꝙ in caſu iſto in quo cõuenit̃ hr̃s ex facto defuncti ex quaſi cõtractu. nã ſcđm eum obligat̃ rector eccleſiæ ad non diminuendũ res,& iura eccleſiæ, ſed potius ad augendũ,& ita ẽt ſolent iurare ſcđm eũ,& iõ ſi aliter faciũt tenent̃ ex quaſi ꝯctu ſeruare eccleſiã indẽnẽ, & ſurgit quaſi ꝯtractus ex eo, q̃a tacitè vr̃ ꝑlatus accipiendo beneficium ad hoc ſe obligare,& eius bona ẽt ad inſtar tutoris, & curatoris ſunt tacitè obligata ꝓ mala adminiſtratione,vt no.in c.ex literis. in gl.vlt.j̃.e. Gñaliter aũt qñ hr̃s ex facto defuncti teneat̃. remittit ad notata ad ea q̃ hñr in c.vlt.j̃.de ſepul.¶Vltimo põt opponi ꝯtra tex. nã hic dr̃ ꝙ iſte ſacerdos obligauit res eccleſiæ pro ſua neceſſitate,ergo vr̃ ꝙ tenuerit obligatio,q̃a ſacerdos dẽt viuere de bonis eccleſiæ. in c.cũ ſcđm.s̃.de præb.Sol.ſm Io.And.q̃a illud qđ hic dr̃ ꝙ pignorauit pro ſua neceſſitate,dẽt intelligi, qñ pignorauit pro neceſſitate rei patrimonialis ſuæ, puta, pro refectione domus ꝓpriæ,nõ aũt dẽt intelligi de neceſſitate ſua pro ſuſtentatione ſuæ vitæ, & vt ſe aleret, q̃a tunc potuiſſet pro tali neceſſitate obligari res eccleſiæ,per id qđ hr̃ in d.c.cum ſcđm.& ex

7 hoc habes,ꝙ ſi † rector, vel ꝑlatus pro neceſſitate ſui victus,vel veſtitus obligat eccleſiã,vel res eccleſiæ tenebit̃ ſucceſſor ad tale debitũ,qđ dicit d.Flo.multos ignorare,& ſæpe accidere de facto, & ſic etiam ſe cõſuluiſſe,quod tene menti, tamen pro iſto dicto videtur etiam eſſe tex.in c.j.j̃.de ſolu.

SVMMARIVM.

1 *Contractus iudicari debet talis ex verbis formaliter in inſtrumento deſcriptis.& nu.6.*
2 *Conditio reſolutiua contractus emptionis, & venditionis,non reddit contractum conditionalem.*
3 *Dictio,niſi,in cuntractibus non facit conditionem ſimpliciter,ſed reſolutionem,& quid in ſententijs,& actibus iudicialibus.*
4 *Contractus præſumitur ſimulatus ex pacto contra naturam contractus appoſito.& nu.13.*
5 *Plures poſſunt agere,& conueniri ſimul in eodem libello.*
7 *Emptio quandoque eſt conditionalis,quandoque eſt pura.*
8 *Conditionis implementum tranſit ad hæredes, licèt referatur ad perſonas principales.*
9 *Reſolutio contractus poteſt pendere ab arbitrio alterius cõtrahentiũ.*
10 *Vnus ex hæredibus,an poſſit ſine mandato agere,& defendere nomine ſuo,& aliorum.*
11 *Ex præſumptionibus iudicatur.*
12 *Contractus ex quibus cauſis iudicetur vſurarius.*

14 Emptor

14 *Emptor non facit fructus suos, quando apponitur pactũ resolutiuum contractus.*

15 *Pactum in contractu emptionis de resoluendo contractum, si venditor intra certum tempus, vel cum sibi placuerit restituat pretium emptori non facit præsumi contractum simulatum, si aliud non appareat.*

16 *Paruitas pretij cum pacto de reuendendo, an faciat præsumi contractum simulatum.*

17 *Contractus ex quibus coniecturis præsumitur simulatus.*

18 *Contractus, an præsumatur vsurarius, si quis emit rem, & eam locauit venditori pro certa annua pensione, siue fructuum.*

19 *Clerici poßunt aliquam rudem materiam emere, & redigere illam ad aliquam formam, & ex illa lucrari, & tale lucrum dicetur ex artificio prouenire non ex negotiatione.*

a LLO VOS. Si vsurarius[a] emit rem eo pacto, ꝙ illam post tp̃s restituat venditori recipiẽdo aliqd lucri vltra sorte fructibus, tñ in illa cõputatis iudicabit̃ ꝯtractus fœneratitius.h.d. & est cõis diuisio. scd̃a ibi:verũ q̃a.vel ibi.Rñdemus. Et aduerte scd̃m d.Flo.q̃a quatenus dixi in principio summarij, si vsurarius emit, illud ꝓcedit, si exponat̃, dictio, ꝓsertim, posita circa fi.literę pro tñ, secus si exponat̃, ꝑ maximè, prout in dubio dẽt fieri scd̃m ea quæ hñr in c.j.s̃.de exce.& facit, qđ no.gl.in c.ad abolendã. de fil. ꝓsb.& tunc intelligendo ꝑ maxime deberet stare in summario, si vsurarius, vel alius q̃cunq; emit rẽ &c. ¶In tex.ibi:sed pure.i.nõ simulate, & sic vr̃ esse mẽs allegantis. Papa tñ aliter intellexit hoc verbũ in rñsione.s.ĩ respectu ad ꝯriũ simulatũ.¶Itẽ ibi:dare exponunt aliqui.i.restituere, vt tãgit Io.An.sed melius stat verbũ dare, quia solũ.xxiij.libræ fuerunt datæ ꝓ ꝓtio, & non.xxvj.¶Itẽ ibi: debet̃.supple, & terras de
1 q̃bus.s̃.recipere debet̃.¶†No.j.ꝙ talis est iudicãdus ꝯtractus, qualis argui põt ex verbis formaliter in instr̃o descriptis, nisi ex cõuentionibus appositis in in-
2 str̃o aliud sit p̃sumendũ.¶†Itẽ no.ꝙ conditio resolutiua contractus emptionis, & vẽditionis non reddit ꝯtractum conditionalẽ, sed purũ resoluendũ in ꝯditionis euentũ.facit qđ hr̃ in l.ij.cũ ibi no.ff.de in diẽ adiec.& ibi etiã no.Quid in lega.& vltimis voluntatibus. Et aduerte, ꝙ si dico vendo tibi talem rem pro x.si alius non attulerit meliorẽ conditionẽ intra mẽsem est ꝯ̃ctus conditionalis.Si aũt dico vendo tibi talẽ rem pro.x.vel sit empta tibi talis res pro.x.nisi ali⁹ attulerit melio.ẽ conditionẽ infra mensem, tũc vẽditio vr̃ esse pura, sed resoluenda in condõnis euentũ.
3 Et sic dictio. † nisi, in ꝯ̃ctibus non facit condõnẽ simpliciter, sed resolutionẽ, & sic condõnẽ resolutiuam, secus est in vltimis voluntatibus.l.q̃bus diebus §.q̃dã Titio.ff.de ꝯdi.& demõ.Quid aũt in sententijs, & actibus iudicialibus, an dictio, nisi, reddat actum cõditionalẽ, an vero sit resoluendũ sub conditione. tangit per Inn.in c.ꝑterea requisisti.s̃.de app.& per glo. in l.obligationũ ferè.§.placet.& §.conditio.ff.de act. & obl.& per Bar.in l.centesimis.§.fi.ff.de verb.obli.
4 ¶†Itẽ no.ꝙ ex pacto contra naturã contractus apposito proportionabili natura alterius ꝯ̃ctus p̃sumit̃ de simulatione contractus, & iõ pactũ de computandis redditibus in sortẽ repugnat naturæ contractus emptionis, & ꝓportionabile naturæ cõtractus pignoris facit p̃sumi ꝯtractũ initũ in forma emptionis, & venditionis esse simulatũ, & qđ nõ fuerit ꝯtractus pignorũ.¶Not. ꝙ pactũ de resoluendo ꝯtractũ appositum in ꝯtractu emptionis, & venditionis in fauorẽ debitoris duobus ꝯcurrentibus facit p̃sumi ꝯtractũ esse simulatũ, & vsurariũ, videlicet, si intercessit ꝓtiũ de cõputandis fructibus in sortẽ, & qđ aliq̃d recipere debeat emptor vltra sortẽ, & ex quo p̃sumit̃ cõtractus pignorũ ex scd̃o p̃sumit̃ ꝯtractus vsurarij. ¶Itẽ no.ꝙ ꝯtractus vsurarius suꝑ simulatione ꝯtractus de facili
5 ius p̃sumit.¶†Itẽ no.ꝙ plures p̃nt agere, & cõueniri simul in eodẽ libello, & loquit̃ hic in pluribus hr̃dibus.Quid aũt in pluribus reis tradẽdi. ¶No.ꝑ Bar. in l.ij.ff.de duo.reis.& adde qđ no.gl. in l.j.de fideiuſ.tut.vbi gl. vult qñ duo ꝯueniunt insolidũ quorũ vnus solus liberat aliũ dẽt actor ꝓtestari, ꝙ vnica solutione erit ꝯtentus, de quo ꝑ Bar.in d.l.iij.Qñ autẽ plures hr̃des simpl̃r ꝯueniunt ꝓ q̃ta parte ĩtelligant̃ ꝯueniri.d.Pe.hic dicit ꝙ ꝓ virili.sed tu dic, ꝙ ꝓ hæreditaria portione.l.j.C.si cer.pet.& hoc qñ conueniunt̃ actione ꝑsonali, si aũt conuenirent̃ actione reali.recurrendũ est ad.l.ij.§.fi.cũ ibi no.ff.de ꝓto.sti.& ad l.de eo.§.pen.ff.ad exhi.& licèt pignoratitia actio sit ꝑsonalis, vt ꝓbat̃ in l.fi.C.de dist.pig.si vnus hæredũ possidebat pign⁹, an ipse solus poterit ꝯueniri.colligi põt ex no.in d.l.ij.§.fi.& in l.ij.§.hr̃s.ff.cõ.& ibi vr̃ ꝓbari ꝙ sic.¶Itẽ no.ꝙ de spẽ ꝯtractus interdũ ꝓbabiliter dubitat̃.nã hic ab vna parte dicebat̃, ꝙ contractus initus erat venditio.ab alia dicebat̃, ꝙ erat pignus, & inter dictos ꝯtractus sunt multæ dr̃iæ, & multi effectus diuersi.opportunũ est ẽt iudici ecclesiastico cognoscere sub qua spẽ ꝯtractus cadat oblo deducta in iudiciũ, & q̃d in illa veniat, qđ scire non põt si ignoraret spẽm actionis, vt colligit̃ ex his q̃ hñr insti. de act.ꝑ totũ. & ex his q̃ notant̃, & ibi dixi in c.fi.s̃: de deposi.& sic patet ꝙ licèt rl̃r ad iudicẽ ecclesiasticũ, & ad canonistã non sit expediens subtiliter indagare, seu perquirere spẽm actionis, tñ interdũ sibi ex-
6 pedit illã scire, vt hic colligit̃.¶†Itẽ not.ꝙ spẽs ꝯtractus magis cognoscit̃ ex tenore cõuẽtionis, & pactorũ, quã ex verbis positis ĩ ꝯtractu.nã hæc verba ĩstr̃i sonabãt vẽditionẽ, & tñ pacta apposita ĩ ꝯtractu inferebant pignus, & istud potius dẽt attendi, q̃a poti⁹ dẽt attendi mens quã verba.j̃.de ver.sig.c.intelligẽtia.& c.ꝑterea.& 14.q.4.in c.pleriq;. & facit qđ di-
7 ctũ fuit in c.pe.& fi.s̃.loc.¶†Itẽ no.ꝙ emptio, & venditio, qñq; est pura a prin.sed venit resoluẽda sub cõditione, qñq; vero a prin.est ꝯditionalis, & inter ista est dr̃ia, vt plene legi.& no.in l.ij.ff.de ĩ diẽ adiec.& in l.j.ff.de don.& tetigi ẽt superius qualiter cognosci possit an sit conditionalis, an vero sit pura, sed resol-
8 uenda sub ꝯdõne, de quo ẽt tangã super gl.pe.¶†Itẽ no.ꝙ licèt implementũ conditionis referat̃ ad personas principales, tñ transit ad hæredes, de quo in l.ij. C.de pac.inter emptorẽ.& ꝑ Bart.in l.si decẽ cũ pe-
9 tiero.ff.đ ver.ob.vbi plene hoc examinat. ¶†Itẽ no. ꝙ resolutio ꝯtractus põt pẽdere ex arbitrio alteri⁹ cõtrahẽtis.secus in substãtia ꝯtractus, q̃ nõ põt pẽdere a voluntate alterius ꝯtrahentiũ.l.in euẽtu.& ibi not. C.de contrah.emp.facit qđ hr̃ in l.hæc vẽditio.ff.de ꝯtrah.emp.& in l.fideicom.§.sic fideicõmissum.ff.đ leg.iij.& de hac mã vtrũ ꝯtractus possint poni in arbitrio tertij, vel alterius ex ꝯtrahentibus.tangit̃ ꝑ Bar. in l.si q̃s arbitratu.ff.de ver.obl.& ꝑ Cy.in l.fi.C.de ꝯtrah.emp.& facit etiã qđ no.ꝑ gl.& Bar.in l.j.ff.de
10 le.ij.¶†Itẽ not.ꝙ vnus ex hæredibus vr̃ agere posse, & defendere noĩe suo, & aliorũ ẽt sine mandato, de quo dicendum vt in l.ij.C.de ꝯsortibus eiusdẽ litis, vt ibi patet clarũ est, ꝙ põt defendere alios.sed an & possit agere sine mãdato, ibi dr̃, ꝙ sic post litis conte. ꝓstãdo cautionẽ de rato.¶Itẽ potes notare illud vulgatũ, ꝙ xx.solidi faciunt librã. nam lx.hic faciebant tres libras, vt patet ex litera.¶†Item no. ꝙ ex p̃sump-
11 tionibus iudicatur, qñ sunt p̃sumptiones a iure ꝓbatę, ut hic colligit̃ scd̃m Inn.facit, qđ no.in c.ad nostrã.s̃.de emp.& uẽ.& in c.auferre.s̃.de præsumptio.

¶†Et

a Si vsurarius. Eodẽ modo summãt d. Ab. & An. Sic. & si quæras vtrum si pęna apponitur nisi soluatur certo tempore, distingue, vt hic per do. Hen. Boy.

12 ¶†Et no.ꝙ Papa hic ex tribus vr̃ iudicare cõtractum vsurariũ, videlicet propter pactum de computandis fructibus in sorte,& qđ recepit aliquid vltra sortẽ,& qđ vsuras exercere ꝯsueuit.istud tñ vltimũ nõ vr̃ necessariũ,si exponatur dictio,pſertim,pro maximè,vt tetigit circa summariũ.dixit tñ hic do.Pe. & Cyn.in l.iij.C.plꝰ valere,qđ agit.& refert Ia.đ Are.tenuisse, qđ ex illis solis tribus non iudicatur contractus vsurarius, de quo remittit d.Pe.ad no.in c.ad nostram. de emp.& vendi. & per Cy.in d.l.iij.Sed certe Iaco. de Are.& Cy.non loquunt̃,qñ tria de quibus hic in tex.interueniũt.sed qñ alia tria diuersa,videlicet,qñ res est empta ꝓ modico ꝑtio, & est appositũ pactũ đ reuendẽdo,& emptor sit vsurariꝰ.nã dicit Ia.de Are. & Cy.ꝙ ex illis non ꝑsumit̃,nec ꝓbat̃ ꝯtus vsurariꝰ. ꝙ an sit verũ dicam post gl.& nõ sic loquit̃ de tribus de q̃bus hic loquitur.aliàs dictũ eius expresse fuisset ꝯ casum huius capituli,& non haberet ꝯñr dubitationem.¶In gl.illa ibi:agebatur. supple,verisimiliter attentis pactis appositis in instrumẽto. ¶In gl. secũda.in fi.& sic alludit litera vulgari prouincialiũ, qui appellant filios hęredes,sicut etiam in alijs locis, qñq; sit in vita parentum, vel potes exponere hæredum.i.cohæredum.quia ista fuit cum alijs instituta. vel põt intelligi tertio,vt dicit Inn.& ista gl.cepit iudiciũ.& ipsa postea mortua hæredes eius fuerũt ꝓsecuti.¶In gl.iij.ibi:qñq; velit.idem si aliud certũ tp̃s sit appositũ, quia intra illud poterit emptor discedere, per ea quæ hñr in l. qđ si nolit.hic allegata.¶In gl.pura.Aduerte,quòd aliqui habent in glos.j.certis verbis.alij vero habent inspectis verbis,& ista est melior,q̃a inspectis verbis, prout ab illis non recederet̃ erat venditio pura,sed inspecta mente contrahentiũ quæ colligitur ex verbis pactorum positis instr̃o erat pignus,vt dicit gl.sequens.¶In gl. ex forma. in fi.facit qđ not.xxij.q.v.in c. humane aures.& j̃.de verb. sig.in c.pręterea.& in l.cũ virũ.C.de fideicommis.& in l.Labeo.§.tubero.vbi bona gl.ff.de supellectili le. ¶In gl.fructus. ibi:lucratur fructus. cõtratiũ vr̃ velle

13 gl.pe.j̃.de quo ibi dicet̃.¶†In ea.gl.ibi,& in legibus prædictis. quasi velit glo. ꝙ pactum,ꝙ fructus cõputent̃ in sortẽ facit pactum contractum fuisse pignoris in rei veritate,& non venditionis,quia est contra naturam contractus venditionis,de cuius natura est, ꝙ emptor fructus lucret̃,sed bene conuenit naturæ cõtractus pignoris de cuius natura est, ꝙ fructus computari debeant in sortẽ,vt in ti.j.& ij.C. de pignora. actio. & ideo istud pactũ de cõputandis fructibus in sortẽ facit præsumi,ꝙ fuerit ꝯtus pignoris, non aũt facit ꝑsumi, ꝙ fuerit ꝯtus vsurarius,sed hoc supposito,tñ ex sc̃đo pacto videlicet,ꝙ darent̃ tres libræ vltra sortẽ,sed vltra ꝑtiũ datũ bene præsumitur ꝯtus fœneratitius,& vsurarius, q̃a creditor cui est res pignorata non dẽt hr̃e aliquid vltra sortem, vt dicit gl. sequens.¶In ea.gloss.ibi, & quia iste.Hæc particula fuit additio,vt hic etiam dicit.do.Flo. qui etiã dicit, ꝙ inq̃tum gl.ponderat hic,& in glo.sequenti.qđ iste emptor erat vsurarius,qñ istud maximè procedit,qñ est vsurarius, sc̃đm quod dr̃ in litera,sed eo cessante quod non fuisset vsurarius locum hr̃et istud.c. nam hic non quæritur principaliter, an contractus fuerit vsurarius,vel fœneratitius,tunc enim debuisset poni in tit.de vsuris. Sed quæritur principaliter,an fuerit contractus emptionis,an vero contractus pignoris. ¶In glo.pe.ibi:suos facit.supple,& sic computando tales fructus in pecunia recipienda vr̃ satisfacere de suo ipse emptor in eo,qđ plus dẽt recipere de sorte, seu ꝑtio primo loco dato. & sic vr̃ ꝙ in effectu non censeat̃ recipere aliquid vltra sortẽ,ex quo in effectu de suo vr̃ sibi cõputare, & cõpẽsare q̃tum est aliud plus,ꝙ dat̃ vltra ꝑtiũ primo loco datũ.¶In ea.gl.ibi: tenet̃ eos restituere.& sic quo ad effectũ non censet̃ fecisse suos,& per ꝯñs non vr̃ satisfacere de suo ipse emptor quo ad id,qđ recipit vltra pretiũ primo loco

14 per ipsum datũ.¶†Et no.ex ista glo.ꝙ licèt apponatur pactum resolutiuũ cõtractus, emptor non lucrat̃

a fructus.[a] sed tenet̃ illos restituere, ꝯrium vr̃ voluisse gl.s̃.in verbo,fructus.vbi dicit,ꝙ emptor illos lucratur.Io.An.hic ꝯcordat gl.nã dicit, ꝙ glo. ꝓcedit, qñ fit pactũ de resoluenda venditione, si alius attulerit meliorẽ ꝯditionem,prout etiam gl.hic voluit in fi.& sic,qñ fuit appositum pactum adiectionis in diẽ, secus si fuisset appositũ pactũ de resoluenda vẽditione si displiceret vẽditio,q̃a tunc emptor lucrat̃ fructus, vt dixit gl.in verbo fructus, & patet in l.ij.& l.si a te. C.de pactis inter emptorẽ,& venditorẽ. qđ est verũ, nisi recepisset emptor fructus post receptã pecuniã ab ipso venditore,vel post illã oblatã, & ꝯsignatã ac depositam,si nollet recipere,per id,qđ hr̃ in d.l.ij.& l.si a te.& l.obsignare.C.de sol.& facit,qđ hr̃ ĩ l.acceptam.C.de vsuris.& est rõ diuersitatis f̃m Io.An. q̃a in primo casu agitur de vtilitate venditoris,cũ fuerit pactum adiectionis in diem, & ideo cum sibi sit vtile vt restituantur fructus restituunt̃ fructus,& similiter econtra venditor dẽt restituere pretiũ cũ vsuris, p l. illud.§.vlti.ff.de ędil.edi.& no.per gl.in l.itẽ ꝙ dictũ. allegata in gl.& sic transit Io.An.sed qđ dicit de vsuris,poterat procedere sc̃đm leges antiquas f̃m quas permittebant̃ vsuræ,vt patet in ti.de vsuris. C.& ff. hodie non procedetur,cũ sint prohibitæ,vt in c.quia in oĩbus.j̃.de vsuris.sed in sc̃đo casu, qñ apponitur pactũ de resoluenda venditione,si venditio displiceret tunc agitur solũ de placito.i. voluntate habentis resoluere, ideo tunc non restituunt̃ fructus, & dicit do.Flo.ꝙ si resolutio contractus pendebat a placito venditoris est quid sibi imputet̃, si prius nõ declarat displicẽtiam, q̃ recipiant̃ fructus,ideo sibi non restituunt̃. sed ista rõ non vr̃ bona, vel saltem necessaria cõcludere, q̃a etiã si resolutio contractus pendeat a potestate emptoris,vt erat in casu huius.c.emptor lucratur fructus,vt voluit gl.in verbo, fructus,& tñ nõ est quid imputetur tunc venditori.ideo alia ratio potest dari, q̃ voluit sentire hic do. Flo. licèt non clare explicet,pro cuius declaratione est sciendũ,ꝙ interdum in cõtractu emptionis, & venditionis apponitur pactũ adiectionis in diẽ,interdũ apponit̃ pactũ.l. cõmissoriæ.interdũ apponit̃ aliud pactũ tendens ad resolutionẽ ꝯtus, exemplũ pacti adiectionis in diẽ est,si vendo fundũ pro x. nisi alius attulerit meliorẽ ꝯditionẽ intra mensem.nã tunc intelligit̃ actum,ꝙ si alius ꝑtiũ dederit intra mensem res sit inempta quo ad primũ emptorẽ,& sic,ꝙ resoluat̃ titulus ipso iure & transferat dñium in venditorẽ,vt colligit̃ ex his q̃ hñr in l.ij.ff.de in diem adiec.& in l.j. & ibi bona gl. ff.de do.& ibi etiã p Dy.& Bar. & p Cy. in l.qui ea. & in l.cõmissoriæ.C.de pactis inter emptorẽ. exemplũ sc̃đi,& sic pacti legis ꝯmissoriæ est,qñ vẽdo fundũ. ꝓ x.hoc pacto, qđ si ꝑtiũ non soluat̃ intra mensem,res sit inempta,& sic resoluat̃ titulꝰ ipso iure,& transferat̃ dñium in vẽditorẽ,sicut si nulla fuisset facta vẽditio,& est spãle in istis duobus, ꝙ re trãsferat̃ dñium in venditorẽ.& hr̃et ꝑinde ac si res non fuisset vẽdita. & iõ in istis duobus casibus fructus debẽt restitui vẽditori, ꝓbat̃ de pacto adiectionis in diẽ in l.item ꝙ dictum est.allegata in glo.de pacto legis cõmissoriæ probat̃ in l.lege fundo.ff.de l.cõmissoria.& non

[a] Fructus, Vide hic distinctionẽ, quã ponit. d. Hẽ. Boy. ĩ 2.col.ver, super eo. c. & pro hac materia.ad de etiam.d. An.Sic. hic ĩ 3.col.ver. not. ꝙ emptio.nu. 7.

non est mirũ,si tunc restituunt, q̄a vt dixi virtute dictorũ pactorũ ꝓinde est ac si res nunq̄ fuisset vẽdita, quo casu nõ est dubiũ,ꝙ fructus spectassent ad vẽditorẽ.iõ in dictis casibus fructus debent restitui. fallit tñ ĩ pacto.l.ꝯmissoriæ,qñ emptor soluisset partẽ ꝑtij & postea in termino non soluisset residuũ,q̄a tũc ꝑderet ꝑtẽ ꝑtij solutã,& lucrare͂t ipse emptor fruct⁹.l.4.§.sed q̄d ait neratius.ff.de l.ꝯmissoria. Et aduerte, q̄a si vẽdo tibi rẽ ꝓ.x. si ꝑtiũ solueris intra mensem, vẽditio est ꝯditionalis,& iõ emptor interim nõ ꝑcipit fructus.secus, qñ dr̃ vẽdo tibi fundũ ꝓ x.& si nõ solueris ꝑtiũ intra mensem sit res inempta:q̄a tũc vẽditio est pura. sed est resoluenda in ꝯditionis euẽtũ. & ideo interim emptor ꝑcipit fructus,sed si cõtingat cõtractũ resolui restituit illos venditori, vt s̄.dixi,& est propriè pactũ legis cõmissoriæ,vt prędixi.Si autẽ dicat̃ vẽdo fundũ ꝓ x.si ali⁹ nõ attulerit meliorẽ ꝯditionem intra mensem tũc venditio est cõditionalis. ideo emptor interim non ꝑcipit fructus, idẽ si dicat̃ ꝑficiat̃ emptio, si alius non attulerit meliorẽ conditionẽ intra mensem. Idẽ si dicat̃ ꝑficiat̃ emptio talis fundi inter te,& me ꝓ x. nisi alius attulerit meliorẽ conditionẽ intra mensem.& sic patet, ꝙ vbi apponũtur verba futuri t̄pis,siue apponatur dictio si,siue dictio,nisi,venditio reddit̃ cõditionalis ꝑ id,qđ not.ꝑ gl.in l.ij.ff.de ĩ diẽ adiec.& qđ ẽt ibi hr̃ in text.iõ tũc emptor non percipit fructus interim. secus si apponatur verbũ præsentis t̄pis,puta vendo tibi fundũ ꝓ.x.vel sit ꝑfecta emptio fundi ꝓ.x.inter me, & te.nã tunc si apponitur dictio, nisi,puta nisi alius attulerit meliorẽ ꝯditionẽ intra mẽsem erit emptio pura, vel resoluenda in cõditionis euentũ, & erit ꝓpriè pactũ adiectionis in diẽ, secus si apponere͂t dictio,si, puta vẽdo tibi fundũ pro.x.vel sit ter emptus talis fundus pro.x.si alius non attulerit meliorẽ conditionẽ intra mensem.q̄a tunc ꝯ̃tus est conditionalis, vt hæc colliguntur ex his quæ hñr in d.l.ij. cum ibi not. & hoc de pacto adiectionis in diẽ.& de pacto.l.cõmissorię. ¶Sed dicebã tertio,qđ est aliud pactũ tendens ad resolutionẽ ꝯtractus,ꝙ non est propriè pactũ.l. cõmissorię,nec adiectionis in diẽ.& istud põt esse duplex. nã interdum apponit̃ pactum ꝑ id, qđ pendet resolutio ꝯ̃tus a potestate emptoris.& de isto propriè loquitur hic in text.puta, qñ fit pactũ, ꝙ si displicuerit emptori ipse contractus,ꝙ reddat̃ sibi ꝑtium, & reddatur res venditori.Alio modo põt fieri, vt resolutio contractus pendeat a ꝑtãte venditotis,puta si sibi displicuerit contractus intra certũ t̄ps reddatur res, & pretium restituatur emptori.vel si apponatur pactũ, ꝙ si intra certum t̄ps venditor restituat pretium emptori reddatur sibi res.vel si apponat̃ pactũ, qñcunque venditor soluat ꝑtiũ emptori,seu restituat reddatur sibi res.& ista duo vltima pacta tendentia ad restitutionem ꝯ̃tus magis sunt in vsu q̄ alia.& de istis duobus hr̃ in l.ij. C.de pactis inter emptorẽ. & ista pacta sunt diuersa à pactis.l.cõmissoriæ.& adiectionis in diem,vt patere põt ex prędictis,& vt etiã patere põt ꝯsiderando formam dictorum pactorum non apponuntur verba tendentia ad resolutionem tituli ꝓut apponunt̃ in pactis.l. commissorię. & adiectionis in diem,& ideo in ista tertia specie non resoluit̃ contractus ipso iure,sed venit resoluendus ex pacto ꝑtiũ,& sic non re transfert̃ dñiũ in venditorẽ, & per ꝯñs non hr̃ oĩno ac si res non fuisset uendita.ideo ni mirũ,si in hac tertia specie emptor lucrat̃ fructus: licèt non lucretur in pacto.l.commissoriæ.& adiectio 15 nis in diem,quia ibi apponuntur verba quæ inducũt resolutionem contractus ipso iure,& re translationẽ dñij ipso iure in uenditorẽ,& sic hr̃ ꝓinde ac si ꝯ̃tus nõ fuisset fact⁹.facit qđ no.gl.& Dy.& Bar.ĩ l.j.ff.de do. & qđ no.Cy.in l.q ea.l.& in l.cõmissoriæ.C. de pac.inter emptorẽ.Et ex ꝑdictis patet ratio diuersitatis quare emptor non lucretur fructus,qñ interuenit pactũ.l.cõmissoriæ,vel adiectionis in diem,& tñ qñ interuenit tertia species pacti de qua hic in tex.& in l.ij.& l.si a te.C.đ pac.ĩter emptorẽ lucrat̃ fruct⁹,ꝓut voluit glo.in verbo,fructus.Quid aũt si in hac tertia specie pacti apponerent̃ verba tendentia ad resolutionẽ tituli ipso iure, puta si displicuerit emptori intra tm̃ tempus res sit inempta, vel si dicatur, si venditor restituat ꝑtium emptori res inempta,an hoc casu deberet emptor restituere fructus,sicut restituit in pacto legis cõmissoriæ, & adiectionis in diem,vr̃ ꝙ sic.quia vr̃ tũc eadem rõ, ex quo sunt apposita verba resolutiua tituli ipso iure.Sed certe licèt dicta verba sint apposita,non tñ fiet hoc casu resolutio ipso iure per id,qđ hr̃ in l.si prædium.de ędilitijs actionibus. & tenuit Bar.in l.j.ff.de dona.vbi dicit esse speciale in pacto adiectionis in diẽ,& legis cõmissoriæ ꝓpter eorum frequentiã.facit l.iusto.ff.de vsucapio. ꝙ verba tendentia ad resolutionem ti.ipso iure illã inducant re translationẽ dñij ipso iure in venditorẽ.vnde secus est in alijs pactis per dictam.l.si prædium. nam rłr ex solo pacto non transfertur,nec re transfert̃ dominium.l.traditionibus.C.de pac.. & sic vr̃ ꝙ in ista tertia specie pacti.etiã si apponant̃ verba tendentia ad resolutionem ti.ipso iure emptor lucretur fructus ex quo non habent tantã potentiã dicta verba q̄tum habẽt in pac.l.commissoriæ, & adiectionis in diem, quod tene menti.¶In glo.fi.ibi:ex qualitate personę præsumitur hic s̄m.d.Flo.quòd istud, ꝙ põderat gl. quòd iste emptor erat vsurarius non erat necessariũ, licèt in se sit bona coniectura, & maximè tunc præsumi debeat ꝯtractus vsurarius concurrentibus alijs de quibus in litera,& hoc voluit litera,dum dixit,ꝑsertim, quæ dictio,importat idẽ ꝙ maximè. ¶In ea. glo.ibi:legitimum modum vsurarum. cũ autẽ hodie vsuræ sint prohibitę, dic, ꝙ vbi pœna adijcitur obligationi quantitatis soluendæ præsumitur in fraudẽ vsurarũ,sicut olim præsumebatur, qñ excedebat legitimum modũ ipsarum,secus qñ adijceretur obligationi facti,vel speciei,vt no.per gl.& doc. in l.cũ allegas.C.de vsuris.facit qđ no.Bar.& qđ plenè dixi ĩ l.stipulatio ista.§.alteri.ff.de ver.obli..s̄.de arbi.¶In ea.gl.in fi.dic ꝙ potissima coniectura hic fuit,q̄a fuit appositum pactum,ꝙ fructus computarentur in sortem,qđ est contra naturam contractus venditionis, prout plenè dixi super gloss. in verbo, fructus, adde s̄m Io.An.& Host. ꝙ præsumit̃ etiam ꝯtra vsurarium si exegit iur̃m a debitore,allegat.c. suꝑ hoc.s̄.de renun. Debitores enim cõiter indigent, & creditores abundant, ideo de facili contra creditores est præsumendum,nec vr̃ hoc esse contra eos s̄cđm Host. sed potius id expedit animabus eorũ,allegat de sponsali. ĩ c.iuuenis.& facit,qđ no.ĩ c.ad nostrã.s̄.de emp.& vẽ. & sic residet Io.An.& do.Ant.Caue tñ ne erres, quia solũ iur̃m est limitatũ, seu illicitũ in casu huius c.si nõ interuenissent alia pacta de q̄bus hic nõ esset sufficiens præsumptio ad pręsumendũ ꝯtractũ vsurariũ, quia hoc non reperitur iur.cautũ,licèt aliqualis ꝑsumptio surgat contra ipsum vsurariũ.¶Extra glo. inducitur iste tex.ꝯtra opi.Iac.de Are.& Cy.q̄ ponit Cy.in l.iij.C.plus valere,qđ agit̃.vbi dicit,ꝙ si apponit̃ in contractu emptionis,& vendi.pactũ † de resoluendo contractum, si venditor intra certum t̄ps, vel qñ sibi placuerit restituat pretiũ emptori,& interueniat

niat etiã paruitas ꝑtij, & etiã emptor ſit vſurari⁹,qđ ex ꝑdictis non dẽt iudicari ꝯtus ſimulatus, ſi aliud non ꝓbat̃.nã vr̃ ꝙ illa opi.ſit ꝯtex.iſtũ,ſed Cy.r̃ndet ꝙ iſtud ꝯtingit hic ꝑꝑ pactũ appoſitum de fructibus cõputandis in ſortẽ, qđ nõ fuit appoſitum in caſu de quo loquit̃ Cyn.& eo mõ vr̃ r̃nderet c.ad noſtrã.de emp.& vendi. licèt r̃nſio Cy. cõiter habeat̃ corrupta ad dictũ.c.& non vr̃ bona, quia ibi non fuit pactum de computandis fructibus in ſortẽ,ſed interuenit ibi paruitas ꝑtij,& illud ponderatur ibi. & etiã vr̃ principaliter ponderari,qđ cũ paruitate pretij interuenit pactum de reuendendo,& ſic vr̃ eſſe mens illius tex. ꝙ illis duobus concurrentibus ꝑſumat̃ cõtractus ſimulatus, & ꝙ verè fuerit pignus,& iſtud voluit gloſſ. in c.ꝯqueſtus.j. de vſu. q̃ eſt valde notabilis, & ſin-
16 gularis.circa intellectum dicti.c.ad noſtrã.Et† vult illa glo.ꝙ paruitas ꝑtij cum pacto de reuendendo faciat præſumi ꝯtractũ ſimulatũ maximè, ſi emptor ſit vſurarius,& ſic vr̃ velle idẽ etiã ſi non ſit vſurarius,& hoc ſatis vr̃ de mente.c. ad noſtrã. vbi ſolũ ponderat̃ paruitas pretij,& pactũ de reuendẽdo.Et aduerte,licèt ibi fuerit appoſitũ pactum, ꝙ a ſeptennio vſq; ad nouennium poſſet venditor reemere rẽ vr̃ illud notare facti contingentiam non autẽ, qđ idem nõ eſſet ſi ſimpliciter fuiſſet pactum appoſitum de reuendẽdo,qñ venditor reſtitueret ꝑtiũ,cũ paruitate ꝑtij.ſed maximè præſumat̃ contractus ſimulatus, qñ taliter apponitur pactũ de reuendendo, ꝙ demũ poſt certũ tps vſq; ad aliud poſſit redimi res & ita etiam voluit hic.do.Ant.& per hoc vr̃ ꝙ opi.Ia.de Are.& Cy.reprobat̃ per dictũ.c.ad noſtram.vbi ex mente tex.vñr ſufficere duo,qđ pręſumat̃ ꝯtractus ſimulatus,videlicet pactũ de reuendendo,& paruitas ꝑtij. vñ cõcludit hic do.Ant.ꝙ ſi reſolutio ꝯtractus pendet a facultate venditoris.tunc ꝓpriè ꝓcedit.c.noſtram, qđ vr̃ velle,qñ ſola paruitas pretij,cum pacto de reuendẽdo,maximè qñ eſt appoſitũ certũ tps intra qđ redimi non poſſit,ſed poſtea faciat ꝑſumi contractũ ſimulatũ ſi aũt reſolutio ꝯtractus pendet a ꝑtãte emptoris.tũc iſte eſt propriè caſus.c.quo caſu concludit, ꝙ ſi interuenit unũ ex pactis hic poſitis, uidelicet de cõputandis redditibus in ſortẽ ꝑſumet̃ cõtractus ſimulatus, & ſic qđ uere fuerit pignus,ſed non ꝑ hoc neceſſario ꝑſumit̃,ꝙ contractus fuerit vſurarius,imo tale pactũ potius tẽdit ad excludendã vſurã. Si aũt intercedãt duo pacta q̃ hic ponunt̃, uidelicet,ꝙ fructus cõputẽtur ĩ ſortẽ ꝙ & ultra pactũ reſoluendo ꝯtractũ aliq̃d ꝑcipiat creditor vltra ſortẽ hoc caſu ex prĩo pacto ꝑſumit̃ ꝙ fuerit pignus ex ſcđo iudicat̃ uſurari⁹, & ita inteligit̃ iſte tex.in hoc autem caſu, qñ reſolutio pẽdet a ꝑtãte emptoris, an ſufficiat paruitas pretij cum d.pacto de reſoluendo, ut dicit hic do.Ant.non habemus tex.expreſſum,q̃a c.ad noſtrã.nõ loquit̃ hoc caſu,qñ reſolo pendeat a ꝑtãte emptoris.ſed qñ pẽdet a ꝑtãte uenditoris. tñ ſm do. Anto. ſatis vr̃ ꝙ ex rõne decre.ad noſtrã dẽat ꝑſumi contractus ſimulatus.ex quo ꝑtiũ non æquiualet valori ipſius rei vẽditę.& eſt appoſitũ pactũ reſolutiuũ ꝯtractus. nam tũc non eſt veriſimile ꝑtes vendidiſſe firmiter, ſeu vere, & ſic tunc vr̃ ꝙ præſumat̃ contractus ſimulatus, & ſi qđ fuerit vere pign⁹, maximè ſi emptor cõſueuit vſuras exercere dato,quòd non interuenerit pactum de fructibus cõputandis in ſortẽ, & ſic reſidet do. Ant. Sed certe hoc dictum non vr̃ bñ probari. quia vt dixi.c.ad noſtrã.loquitur alio caſu,qñ.ſ.reſolutio contractus pendet a ꝑtãte venditoris, ſed vbi pendet a ꝑtãte emptoris non loquit̃ ibi,nec ur̃ ẽt eſſe eadẽ rõ. ex quo non eſt in ꝑtãte uẽditoris reſoluere ꝯtractũ, & iõ fortè hoc caſu poſſit ꝓcedere opi.Iac.de Are.& Cy.q̃a non vr̃ iure ꝓbari ꝙ ꝯtus debeat ꝑſumi vſurarius,qñ reſolutio pẽdet a ꝑtãte emptoris. licèt interueniat paruitas pretij. & licèt emptor ſit vſurari⁹,ſi tñ eẽt d̃ceptio vltra dimidiã iuſti ꝑtij hr̃et remediũ.l.2.C.de reſcin.vẽ.ſec⁹ ſi nõ eſſet vltra dimidiã iuſti ꝑtij.q̃a tunc hr̃et dictũ remediũ, nec vr̃ ẽt iure ꝓbari ꝙ ex ꝑdictis ꝑſũmat̃ ꝯtus ſimulat⁹. & iſtud puto,ꝙ de iure poſſet defenſari tene menti dictũ.do. Ant.q̃ tenuit ꝯriũ, & voluit, ꝙ in dicto caſu ꝑſumat̃ ꝯtus ſimulatus,vt ſ̃.dixi. ¶Vlterius aduerte.q̃a di-
17 xit hic do.Flo.ꝙ † ꝯiectura arguit̃ ꝙ ꝯtus fuit ſimulatus,vt ꝓbat̃ in tex.iſto vbi duę ꝯiecturæ pununt̃ in lr̃a eſt ẽt alia ſm q̃ ſæpe accidit ſm eũ.nã ſi venditor remãſit in poſſeſſione rei vẽditę. vt q̃a ꝯduxit ipſam rẽ venditã ab emptore.ꝑſumit̃ ꝙ non fuerit venditio in rei veritate.ſed ſolum ſimulata ꝑ.l.ſicut.§.ſuperuacuũ.& l.volũtate.illo r̃nſo.ff.q.mo.pig.vel hypo. ſoluit̃.Et no.gl.in ſol.in l.ſi.C.de remii.pign. ¶Aduerte tñ ſm eũ ꝙ hęc ꝯiectura ſufficit quo ad tertiũ, puta creditorẽ dicentẽ ꝯtractũ fuiſſe ſimulatũ.& ſibi nõ ꝑiudicare licèt ꝯſenſerit debitor,ꝙ venderet̃, ſed venditor dicat ꝯtũ per ſe factũ.l.ſi creditoribus.C. de ſeruo pignori dato manumiſſo.qđ tenet Bart.ĩ d. §.ſuperuacuũ,& in l.poſt ꝯtum. ff. de do.quo ad ipſum ergo venditorem requirent̃ ẽt aliæ ꝯiecturæ, puta ille q̃bus in litera, vel ſ̃.de emp.& vẽ.c.ad noſtrã. & ſic reſidet do.Flo.Sed aduerte,q̃a qđ dixit quo ad tertiũ ꝑſumi ꝯtractũ, ſimulatũ,ſi vẽditor remanſit in poſſeſſione intellige,qñ diu manſit.& ſic nõ modico tpe facit,qđ no.Bar.in d.§. ſuperuacuum.& d.l.poſt ꝯtractum.vr̃ tñ velle Bar.in dictis locis, ꝙ habebit iudex arbitrari ex circũſtantijs, qñ dicet̃ diu remãſiſſe, & vr̃ ꝙ per triennium remanſiſſe ꝑſente emptore, & non impedito q̃ interim paſſus eſſet venditorẽ rẽ tenere, & nihil interim ꝑceperit ab ipſo venditore de domo,vel fundo vendito.arg.l.pen.ſeu fi.C.de apo. pub.li.x. ſecus vr̃ interim recepiſſet pẽſionẽ aliq̃ ob ipſo venditore, vel partẽ fundi venditi. q̃a tunc ꝑſumeret̃ venditio ſimulata.vt voluit Bar.in d.§.ſuperuacuũ q.§.loquit̃.& ſic dẽt intelligi,qñ interim emptor nihil percipiebat, vt ibi ẽt dicit Bart.& per hoc ẽt vr̃ ꝙ ſi venditor cõduxit rẽ venditã ab emptore,& ſoluit ꝑ illa penſionẽ, ꝙ non ꝑſumet̃ ꝯtractus ſimulatus,licèt venditor remanſerit in poſſeſſione rei venditę.& ſi do.Flor.aliud voluit non bene dixit. ſed dictũ eius poſſet ſaluari,qñ ꝯduxiſſet.& nihil vnq̃ ſoluiſſet,& tñ diu remanſiſſet in poſſeſſione reuera, tñ illa.§.ſuperuacuũ.non loquit̃ eo caſu quo fuiſſet ꝯducta res vendita per vẽditorẽ ab emptore vt ibi patet, vñ in dicto caſu eſt clarũ,ꝙ ꝑſumit̃ ꝯtractus ſimulatus,qđ dicit Bar.ibi ꝓcedere,ẽt ſi vẽditor ꝯſtituiſſet ſe noĩe emptoris poſſidere, q̃a ꝑꝑ hoc nõ minus ꝑſumet̃ ꝯtractus ſimulatus, ſi diu emptor remanſit in poſſeſſione q̃a illa eſt q̃dã ficta traditio.l.qđ meo.ff. de acq.poſ.q̃ in actu vbi eſt ſuſpicio ſimulationis nõ ſufficit ar.l.j.C.de ſuffra. & per ꝑdicta etiã põt infer-
18 ri ad id,qđ tãgit ẽt do.Pet.videlicet † q̃d ſi vſurarius emit rẽ, & venditori locauit pro certa annua penſio. ne,ſeu fructuũ perceptione,an hoc præſumit̃ cõtractus vſurarius,Ia. de Are.vt ipſe refert mouit q̃õnẽ, & eam dimiſit inſolutã,quia pendebat de facto, ſed. ipſe dicit ꝙ vr̃ ꝙ præſumat̃ dicta venditio fictitia, & ſimulata ex eo, q̃a ꝙ emptor paſſus eſt diu vẽditorẽ eſſe in poſſeſſione, & poſſidere per dictũ.§. ſuperuacuũ.& ꝑ not.ꝑ Bart.in l.poſt ꝯtũ.& per hoc etiã ſm eũ patet,q̃a cõtra vſurarios de facili eſt ꝑſumendum ꝑꝑ fauorẽ,& ſalutem animarũ ipſorũ.arg.c.iuuenis. j.de

ſ.de ſponſ.& l.ratas.C.de reſcin.ven.& h.d.maxime procedere ſi multi ꝯtractus per ipſum vſurariũ repe-riant̃ initi ſub dicta forma, & ſubdit ẽt ꝙ in ciuitate ſenarũ iſti contractus venditionis ſæpe fiebant, quia venditor conducebat rem venditã pro certa penſio-ne,vel ꝑ certa portione fructuũ fundi, qñ fund⁹ erat venditus, & dicit ꝙ ſatis v̄r p̄ſumendũ ꝙ tales con-tractus initos ab vſurario eſſe initos in fraudẽ vſura-rũ,& ſic reſidet do.Pe.Sed certe non v̄r bene dixiſſe, q.a.§.ſuperuacuũ. per quẽ ipſe mouet̃ non loquit̃ eo caſu quo emptor recipit pẽſionẽ, vel partẽ fructuũ a venditore,vt s̃.tetigi.nã tũc v̄r ipſe emptor vere poſ-ſidere mediante ꝑſona venditoris ex quo ab illo re-cipit fructus,vel penſionẽ,per id qđ leg.& no.in l.li-tibus.C.de agri.& cẽſi.li.xj.Et no.Bar. in d.§.ſuper-uacuum. iõ licẽt diu taliter remaneat in detẽtatione rei ipſe venditor nõ per hoc dẽt præſumi ꝯctus ſimu latus, nec hoc iure aliquo probat̃ ẽt ſi emptor ſit vſu rarius,ex quo non interueniunt pacta de quibus hic in litera,nec interuenit paruitas pretij,& pactum de reuendendo,de q̃bus loquit̃.c.ad noſtrã.nec ẽt tunc vt dixi habet locũ.§.ſuperuacuum . iõ v̄r ꝙ licẽt ali-qualis ſit p̄ſumptio rõne qualitatis ꝑſonæ emptoris qui eſt vſurarius , nõ tñ v̄r ſit tanta præſumptio qđ ſit ſufficiens ad iudicandũ contractũ ſimulatũ,cũ hoc iure nõ reperiat̃ cautũ,& poſſibile ſit qđ ẽt vſurarius fecerit iuſtũ,& licitũ contractũ.facit qđ not.in d.l.4. C.plus valere qđ agit̃.per Cy.& Bal. Tene tñ menti dictũ.do.Pe. ꝑꝑ eius autoritatẽ.¶Vltimate,quia di-ctũ fuit.s̃. in notabilibus neceſſariũ fore cognoſcere ſpeciẽ ꝯctus.tractat hic.d.Pe.qualiter poterit cogno ſci,& ĩ effectu poſuit illud qđ dicit Bar.in l.ij.ĩ prin. ff.ſi cer.peta. vbi facit duo mẽbra principalia.nã aut agitur vt eadẽ ſpecies q̃ traditur reddatur. aut agitur vt aliud reddat̃.Primo caſu ſubdiſtinguit.q̃a aut per tradentẽ non transfertur dñium in recipientem, aut transfert̃,ſi non transfert̃,& tunc,aut dat̃ cã cuſtodię, & erit depoſitũ.l.j.ff.depo.aut recipiens ſpecie tradi ta vtatur , & tunc ſi tradit̃ ad certũ , & determinatũ vſum erit cõmodatũ.l.j. & l.in cõmodato.§. ſicut.ff. com.ſi vero ad vſum indeterminatũ erit p̄carium ſ̄m no.in d.§.ſicut.& l.j.ff.de precario. & in l.Lucius.ff. de don.& per Cy.in l.j.C.cõmodati . ſi vero tráſfert̃ dñium ſpeciei in recipientem erit contractus innoĩa tus,de quo ĩ l.ſi tibi aree.& l.naturalis.§.j.ff.de p̄ſcr. ver.Scđo caſu,qñ agitur vt aliud reddatur ſubdiſtin guit in d.l.ij. ſed quia aliud nõ facit ad intellectũ.c. nõ proſequor,ſed ſufficiat remittere ad no. ꝑ ipſum

19 Bar.in d.l.ij.& extrauagãti.dixit hic.d.Pet.qđ † per-miſſum eſt clericis rudẽ aliquã materiã emere,& re-digere illã ad aliquã formã,& ex illa lucrari, & dicet̃ lucrũ prouenire ex artificio non ex negotiatione , vt probat̃ in c.fornicari.88.diſt.& in c.nunq̃. de conſe. diſt.v.Et no.xiiij.q.iij.in fi.in ſumma. & per hoc di-cit ꝙ ſi per clericũ, vel p̄latũ eccleſiæ empta ſit vena ferrea,vt ſic ex illa faciat extrahi ferrũ,qđ talis cleri-cus,vel prælatus nõ tenebit̃ ſoluere gabellã, q̃ ſolui dẽt ex negotiatione,vt voluit Fede.de Se.in ꝯſi.207.

SVMMARIVM.

1 *Mulier pro delicto viri non poteſt condemnari,nec conſtringi,nec eius dos debet publicari.*
2 *Emptio rei alteri hypothecatæ non tollit ius alteri competens.*
3 *Libellus pro reſtitutione dotis , quando agitur contra tertium poſſi-dentem res hypothecatas pro dote poteſt alternatiuè formari .*
4 *Libellus alternatiuus procedit , quando vnum eſt in obligatione , & aliud in facultate ſoluendi.*
5 *Libellus non vitiatur vbi ex narratis in libello concluditur ius agẽdi.*
6 *Bona omnia viri ſunt tacitè vxori hypothecata ꝑ reſtitutione dotis.*
7 *Cauſa dotis v̄r ſpectare ad eccleſiam etiam ſi principaliter intentetur.*
8 *Mulieribus faueri debet ſuper dote.*
9 *Mulier agens hypothecaria contra tertium poſſeſſorem bonorum ma riti quid habeat probare.*
10 *Proponere non ſufficit niſi probetur.*
11 *Iudicare debet iudex ſecundum allegata,& probata.*
12 *Mulier quo ad dotem habet hypothecam priuilegiatam , vt cæteris creditoribus habentibus tacitas hypothecas etiam priores tempo-re,ſed non habebit illud priuilegium prælationis,quo ad donationem propter nuptias.*
13 *Mutuans in refectionem rei præfertur omnibus habentibus hypothe cam,licẽt ſint tempore priores.*
14 *Mulier an habeat priuilegium prælationis in dote confeſſata, licẽt nõ numerata.*
15 *Dos confeſſata peti poteſt actione ex ſtipulatu.*
16 *Delictum filiæ, an debeat nocere patri in dote : puta ſi filia committit adulterium propter quod debet perdere dotem.*
17 *Renuntiatio hypothecæ in bonis viri pro dote facta pro filia habet præiudicare patri eo caſu quo ſi illa eſſet ſui iuris ſibi præiudicaret.*
18 *Filiusfa.vel emancipatus,ſi iuſſu patris dotem recipit,an bona patris ſint hypothecata.*
19 *Mulier an pro bonis paraphrenalibus p̄feratur cæteris creditoribus.*
20 *Mulier habet tacitam hypothecam a lege in bonis viri, quando de il-la exp̄ſſe ſibi non ꝓuidit, ſecus vbi de illa expreſſe ſibi prouidetur.*
21 *Bona prælati ſunt pro mala adminiſtratione eccleſiæ obligata.*
22 *Prælatus eſt curator eccleſiæ.*
23 *Agere pro dote conſtante matrimonio non poſſunt mulieres, quæ nu-bunt hæreticis.*
24 *Actio pro dote non competit conſtante matrimonio.*
25 *Sententia debet eſſe conformis libello.*
26 *Fugam accipiens præſumitur ſuſpectus , ſi dominus eius percipit ſibi aliquam rem deficere.*
27 *Præuentio in faciendo ſe mitti in poſſeſſionem,an proſit immiſſo.*
28 *Hypotheca tacita pro dote mulieris a quo tempore incipiat, an a tem-pore datę dotis,an a tempore promiſſionis.*
29 *In dote putatiua,an mulier habeat priuilegiũ hypothecę priuilegiatę.*
30 *Minor.lxxv.annorum, an poſſit ſine curatoris autoritate contrahere matrimonium,& dotem recipere.*
31 *Priuilegium,an poſſit per ceſſionem tranſire ad extraneum.*
32 *Priuilegium prælationis,ſiue tacitę hypothecę, & alia quæ competũt mulieribus pro dote,an competant hęredibus mulieris.*
33 *Cauſa dotis eſt multum a iure priuilegiata.*

a X literis. Agere [a] põt mulier ꝑ dotę ꝯ quemlibet detinentẽ bo na mariti.h.d.Et in prima conſultatio. in ſcđa rñſio.ſcđa ibi:mandamus.¶†No.ꝙ

1 mulier ꝑ delicto viri non põt condẽnari,nec ẽt de iu re conſtringi , nec eius dos ẽt de iure poteſt , vel dẽt publicari.facit.l.ob maritorũ.C.ne vxor pro marito, vbi etiã v̄r velle.gl. qđ mulier poſſet ſe obijcere cõ-tra executionẽ q̃ fit pro facto mariti ſi res ad eã ſpe-ctans occupet̃ faciat ad p̄dicta.s̃.de his,quæ fi.a ma. par.ca.c.q̃ ſunt,& l.ſancimus.C.de pę. an aũt econ-tra ꝑpter delictũ mulieris publicari dẽat dos . rñr dr̄ qđ non in præiudicium mariti.de quo dicendum,vt

2 hr̄ in l.q̃nq; legibus.ff.de bonis dãnatorũ. ¶†Itẽ no. ꝙ emptio rei alteri hypothecatæ etiã ſi fiat mandato curiæ, ſeu iudicis non tollit ius hypothecæ alteri cõ-petens.nã factũ iudicis non dẽt tertio præiudicare.s̃.

3 de re iud.c.cũ ſu ꝑ.& de offi.dele.in c.ſu ꝑ eo. ¶†Itẽ

b no.practicã [b] libelli ꝑ reſtitutione dotis,qñ agit̃ ꝯtra tertiũ poſſidentẽ res hypothecatas ꝑ dotę.quia alter-natiuẽ põt ꝯcludi,vt dos reſtituat̃ vł inducat̃ in poſ-ſeſſionẽ ipſius rei hypothecatæ poſſeſſę ꝑ ipm̃ tertiũ ꝯ quẽ agit̃,& contingit hoc,q̃a licẽt in oblõne ſit,vt poſſeſſio hypothecata det̃ ipſi agẽti hypothecaria.l.ſi cũ vẽditor.ff.de eui. tñ in facultate ſoluẽdi eſt penes ipm̃ ꝯuentũ ſoluere debitũ ꝑ quo res eſt hypotheca ta,ſeu obli.l.paulus.§.j.ff. qui.mo.pig.vel hypo.ſol.

4 ¶†Et ex p̄dictis habes,ꝙ vbi vnum eſt in oblõne, & aliud

a ¶ Agere . Idẽ eſt ſum marium ꝑ omnes ſcri bentes.

b Not.practicam.Ad de hic . do. Abb.in tertio notabili.

aliud ĩ facultate soluẽdi ꝓcedit libell° alternati°. facit,qđ hr̃ in l.miles.§.decẽ.ff.de re iudi. & qđ leg.& no.in c.cũ dilecti.& c.pe.s̃.de emp.& vẽdi.& toleratur dicta incertitudo in libello exurgit ex alternatiua ex eo, q̃a pendet a ptãte cõuenti q̃ ꝑtẽ velit eligere
5 facit,qđ hr̃ in l.j.§.ꝙ aũt.ff.quorũ legatorũ.¶†Item no.ꝙ vbi ex narratis in libello ꝯcludit̃ ius agendi ꝑ viã actionis nõ vitiat̃ libellus. licèt ex officio iudicis petat̃ illud, qđ veniebat scđm naturã actionis,vt patet ex text.ibi.ex officio.&c.nã agens cõcludebat in hypothecaria.& tñ implorabat officiũ iudicis, & vr̃ hic innui,qđ hoc fieri poterat, qđ est ꝯ aliquos Legistas tenentes contrarium quasi libellus scđm eos sibijnuicẽ videatur contradicere cũ iudicis officium non ꝓsupponat obligationẽ, nec actionẽ.l. quintus. ff.de annuis le.& l.qui per collusionẽ.ff. de act.emp. Sed certe nihilominus libellus saluat̃.q̃a intelligitur imploraſſe officiũ iudicis deseruiens illi actioni.facit
6 qđ leg.& no.in l.iij.C.deposi.vbi est bona gl.¶†Itẽ no.ꝙ oĩa bona viri sunt tacitè obligata,& hypothecata vxori pro restitutione dotis.facit.l.fi.C.qui pos. in pig.ha. ¶ Itẽ ad aliud ad qđ quotidie allegat̃ hæc decretalis. videlicet,ꝙ ius afficiens rẽ seq̃tur rẽ quocunq; vadat,& transit etiã ꝯtra singularẽ successorẽ, & ex hoc etiam nota illud vulgatum,ꝙ res transit cũ onere suo,& ad hoc allegat̃. cõcordantiæ hñr in gl.
7 fi.facit.l.via.§.si fundus.ff.de serui.rusti. pdio. ¶†Itẽ nota.ꝙ causa dotis etiam si principaliter intentat̃, vr̃ spectare ad ecclesiam, seu ad iudicem ecclesiasticũ. nam hic non erat q̃o de matrimonio.sed de dote.& tñ tractatur coram iudice ecclesiastico, qđ tene mẽti,& de hoc ẽt leg.& no.in c.de prudentia.j̃.de dote post diuorti. & in c.q̃cunq;. & hoc etiam voluit hic
8 Hostien.¶†Item nota. ꝙ multus fauor debetur mulieribus in dotibus repetẽdis, vt hic patet,& in l.assiduis.allegata in glos.tamen similiter debetur fauor in eis constituendis, vt patet in l.fi.C. de dotis promissio.& in l.qui liberos.ff.de ritu nupt. & similiter in eis conseruandis,vt patet in l.j. & in l.lex Iulia.ff. de fundo dotali. & sic patet, qđ tp̃e inchoati matrimonij, & eo durante etiã eo finito mulieres habent priuilegium in suis dotibus,de quo plenè per Bar.in
9 l.j.ff.solu.matri.¶†Itẽ not.quòd dẽt probare mulier agens hypothecaria ꝯtra tertium possessorem bonorum mariti.nã vr̃ ꝙ duo præcipuè debet probare, primo videlicet dotem fuiſſe datam,& sic numeratã.& per hoc vr̃ ꝙ non sufficiat,ꝙ fuerit confessata, & hoc etiã voluit gl.in l.fi.C.qui pos.in pig.ha.& sic ꝑtransit hic do.Pe. sed an hoc sit verũ, tangã super glo.iij. ¶Itẽ debet probare rem pro qua agitur fuiſſe in bonis debitorum, facit qđ hr̃ in l.& qui nondum.§.qđ dicitur.ff.de pignoribus.& an requiratur, quòd fuerit in bonis tp̃e obligationis, an vero sufficiat, ꝙ postea fuerit acquisita per debitorẽ. tangitur in Specu. de obligationibus.& sol.§.j.ver. sed quid debet creditor,& sequenti.vbi Spec.dicit in alio creditore agẽte hypothecaria,quòd debet probare rẽ sibi fore generaliter,vel specialiter obligatam & pecuniã fuiſſe numeratam debitori, & quod res fuerit in bonis debitoris, & an sufficiat ꝙ post tp̃s oblõnis fuerit acquisita per debitorẽ.tangitur ibi, & plenius in l.j.ff. de pigno.& per Cy.& Bar.in l.cũ res.C.si aliena res
10 pignori data sit.¶†Item no. ꝙ non sufficit aliquid ꝓponere,nisi probetur, de quo.s̃.de conces.ꝓbẽ.in c. cum super. & in l.j.ff.si quadrupes paupe.fecis.dica.
11 ¶†Vltimo potes notare,ꝙ scđm allegata, & ꝓbata debet iudicari.de quo in c.pastoralis.§.q̃a vero.s̃.de offi.dele.¶Item potes notare, ꝙ possessio quæ consistit in pluribus ꝑtijs minutis difficilius reperit emptorem,q̃ q̃n consistit in vna integra.¶In gl.iij.ibi, qui habẽt ꝑsonales. supple etiã si mulier agat actione personali pro dote.nam si ageretur hypothecaria non est dubium, quòd præfertur creditoribus habẽtibus solũ ꝑsonales actiones.l.eos.C.qui pot.in pig.
12 ha.¶†In ea.gl.ibi:tacitas hypothecas. a supple.etiã
a si sint priores tẽpore,vt patet in l.assiduis.j̃.allegata, & hoc quo ad dotẽ,vt sequitur in glo.quia respectu illius hẽt hypothecã priuilegiatã,vt preferat̃ alijs habentibus tacitas hypothecas etiam priores tp̃e, sed non hẽt hoc priuilegiũ prælationis quo ad donationem propter nup. vt dicit gl. Nam veritas est ꝙ licèt etiam ad donationem ꝑꝑ nupt. mulier habet tacitã hypothecam, non tñ hẽt illam priuilegiatã, vt illius respectu pręferat̃ habentibus tacitã hypothecã priorem tp̃e, sed demum præfertur habentibus posteriorem iuxta id,qđ hr̃ in rłа.qui prior.de re.iur.in vj.d. tñ Pe.circa istud, qđ hic tãgitur de don.ꝑꝑ nuptias. dicit ꝙ habeat locũ priuilegium.nam dicit,ꝙ aut q̃ritur de actione intentanda a viro ad quẽ dẽt reuerti donatio ꝓpter nuptias soluto matrimonio,nisi alud fuerit conuentũ.j̃.de dona.inter virum.c.fi.aut agitur de actione intendanda a muliere pro ipsa donatione. primo casu dicit,ꝙ vir non hẽt aliquod priuilegium in illa.vnde non hẽt etiã tacitã hypothecam in bonis vxoris pro illa,quia hoc nõ reperit̃ iure cautum: & sic nõ ad ipsum hoc casu poterit extendi priuilegiũ per.l.si vero.§.de viro.ff.solu.mat. Scđo casu ꝯcludit, ꝙ si agitur de donatione propter nuptias ex pacto lucrando per mulierem,tunc hẽt mulier tacitã hypothecam pro tali donatione,sed nõ priuilegiatã, prout hẽt pro dote,vt voluit gl.& superius dixi,& patet.l.assiduis.allegata in gl.aut vult agere mulier pro donatione propter nuptias tanq̃ sibi obligata ꝓ sua dote,vt sibi de illa satisfiat,& isto casu dicit, ꝙ mulier habet fortius ius in illa donatione prosequenda q̃ in alijs bonis mariti pro repetitione dotis ꝑ id, qđ hr̃ in auth.vt immobilia ante nuptialem donationẽ. §.j.coll.iij.¶In ea.gl.ibi: habentibus expressas.supple,priores tp̃e,& ista fuit opi.Bul.quam tenuit glo. in l.assiduis.hic allegata, vbi de hoc in gl.magna.& Dy.ĩ §.fuerat.& in §.accusationũ.insti.de acc.hoc ꝑ rationem,quam ponit hic gloss.& quia etiam lex cõcedens dotibus priuilegium prælationis videtur cõcedere illud quo ad creditores habentes ius a lege ꝑ tacitas hypothecas, nõ autem habentibus aliunde, puta per ꝓtium expressum, nam fortius est ius cõe, q̃ priuilegiũ, in Auth.de nõ alie.§.q̃a vero verisimile.col.ij.& not. in in cle.cãni.de elect. Item firmius vr̃ esse ius,qđ quis hẽt sua prouisione q̃ ilud, qđ hẽt ex legis prouisione per id,qđ legit̃,& not. in l.si quid bello.ff.de captiuis. & ĩ l.si filius.§.erit.ff.de fideicõmissa.libertatibus.& sic nõ est mirum, si lex facilius tollit suũ auxiliũ q̃ illud ꝙ pars sibi acquisiuit. ¶Sed Martinus ĩ gl.vt refert gl.in d.l.assiduis.tenuit ꝙ mulier ꝓfert̃ in dote oĩbus creditoribus ẽt habentibus expressas hypothecas priores tp̃e per d.l.assiduis. & hoc ẽt tenuit Iac.de Are.& Pe.& Cy.in ea.l. per literam ibi,dũ dicit,ꝙ pręfertur mulier in oĩbus vallatis priuilegio tp̃is,vt loquatur indistinctè. & sic indistinctè dẽt intelligi.ar.c.quia circa.j̃.de priuile.& ꝓ hoc
13 etiam allegat, quia mulier ꝓfertur creditori q̃ † mutuauit in refectionem rei,vt patet in auth.posita sup. d.l.assiduis. & tamen mutuans in refectionẽ prefert omnibus habentibus etiam expressis tẽpore priores. l.interdũ.ff.q̃ potiores in pigno.habe. ergo eodẽ mõ mulier dẽt ꝓferri per rłam illam, si vinco vincentem te potius

a Tacitas hypothecas. Adde hic distinctionẽ Hẽ. Boyche. in prin.c.

te potius vir co te,de qua in l.de accessionibus.ff.de diuersis,& tem.præscri.& hæc opi.ſm do.Flo.cōiter recipitur in iudicijs.Ad contraria rñdet, videlicet,dū dixit, ꝙ non debet præiudicari iuri prius quęsito ex pacto,rñdet post Cy.in l.assiduis.ꝙ potuit lex p̄iudicare,ex quò voluit.licèt in dubio non videatur velle p̄iudicare,qñ hoc non exprimit.sed ibi hoc exprimit ſm eū,sed ipse do.Flor. dicit,ꝙ formalius pōt rñderi videlicet,ꝙ quò ad creditores,qui habebant expressas hypothecas tpe quo emanauit.d.l.assiduis.nō potuit p̄iudicare.ar.c.2.§.de const.sed quò ad hypothecas post illā.l.creditor. cui acquiritur hypotheca dēt scire hoc posse euenire, ꝙ debitor vxorem accipiet, & recipiet dotem,ideo sufficit, ꝙ de priuilegio mulieris potuit cogitare.vnde per legem.assiduis.non vr̄ p̄iudicari iuri q̄sito.sed statuitur modus obligationi, & ponitur casus exceptus a regula illa quæ habet, ꝙ habens priorem hypothecam præferat posteriori.de qua in p̄al.regula,qui Prior.ad id aūt,quod dicit gl. de fisco, rñdet ꝙ fiscus, & mulier in dote se habent tanq̄ excedentia,& excessa.nā qñq; plus conceditur fisco quam mulieri quandoque mulieri qñque econtra,vt in isto casu,& non residet.sed certè q̄cquid dicat.d.Flo.cōiter tenetur,& practicatur opi.gl. vñ illam tenet Bar.& ēt Ia.de Bu.vt patet ex not. ꝑ eos in d.l.assiduis.& sequuntur cōiter Doct.& tenendo illā pōt rñderi ad d.l.assiduis.dum dicit, ꝙ præfertur mulier omnibus vallatis priuilegio temporis,non loquitur de habentibus priuilegiū ex conuentione.sed ex iuris priuilegio,vt tangit,gl.in d.l.assiduis.& nō obstat.etiam ratio illa si vinco vincentem te, &c.quia. vt dicit gl.illa regula non semper habet locum,& patet hoc ex his,quæ leguntur, & notantur in auth.licèt.C.de naturalibus lib.vnde potest dici,ꝙ qñ extaret cum muliere ille qui mutuauit in refectionē rei, ꝙ tunc mulier ex regula prædicta præfertur omnibus mediāte persona ipsius qui mutuauit in refectionem.sed vbi ille non extaret,tunc remanebit,ꝙ mulier non debebit, tunc præferri habētibus expressam hypothecam priorem, q̄a dicta regula hoc casu non pōt locū habere, ex quò non superest ille qui mutuauit in refectionē,& licèt posset instari,super prędicta opi.tñ vt dixi opi.gl.hic posita cōiter tenet̄, & illā ēt

14 sequitur hic do.Pe.& do.Ant.¶† Iuxta p̄dicta quæri pōt,nunquid mulier habeat hoc priuilegiū prælationis etiam in dote confessata, licèt non ꝯstat de actuali numeratione ipsiꝰ dotis.gl.in d.l.assiduis.in verbo, dotæ,dicit,ꝙ non,quia illa videtur requirere,qđ dos realiter sit data.facit,quod hr̄ in l.si quis post hac.C. de bonis dā.Ray.de Forliuio.in d.l.assiduis.vt refert hic do.Flo.dicit hoc verum,nisi maritus renuntiauerit exceptioni non numeratæ,seu non datę dotis,per id,quod leg.& no.in l.j.C. de dotę cauta non numerata.Quando aūt renuntiauit maritus dictę exceptioni.tunc mulier ſm eum quò ad maritum, & successores habebat priuilegium . sed non cōtra creditores priores.quia contra illos venit de iure speciali . ideo quò ad illos excludit.ar.auth.sed iam necesse.C.de dona.ante nup.Bal.vero,vt hic refert idem.d.Flor.in l.cum aliquis.C.de iure delibe. simpliciter tenet gl. præal.mouetur.quia priuilegium hypothecæ in dotę datur actioni ex stipulatu. i.qñ dos petit illa actione dos ꝯfessata non petitur actione ex stipulatu ſm eū, sed condictione ex lege,cui non reperitur indultum priuilegium p̄lationis præmissæ ſm ipsum Bal.& hęc opi.placet do.Flo.nec ſm eum Ray. in effectu ꝯtradicit,si bene considerentur superius dicta,& ꝑ ista ꝑte facit ſm eū,q̄a d.l.assiduis.vr̄ expresse req̄rere, ꝙ dos realis sit data,& sic residet.hanc opin.vr̄ ēt sequi hic do.Pe.& tetigit in notabilibus,do.vero Ant. nō tangit q̄ōnē istā Bar.in d.l.assiduis.dicit gl.ibi positā ꝓcedere,qñ non est transactū tp̄s opponēdi exceptiones non numeratæ dotis,nec est illi exceptioni renūtiatum.secus si esset transactum dictū tp̄s,vel dictę exceptioni renuntiatū,& hoc dicit ēt voluisse gl.in d.l. si quis post hac.inq̄tum vult,ꝙ creditores possint opponere exceptionē non numeratę pecunię competētem debitori ꝑꝑ eorum interesse,& sic dicit quotidie practicari.Et pro ista opinione facit,quia vr̄ imputādum creditoribus quare intra tp̄s debitū non opposuerunt exceptionē non numeratę dotis, ex quò illā potuerunt opponere,vt p̄dixi.& facit,qđ hr̄ in auth. hanc aūt querelā.C. de non numerata pecu. & hæc opi.vr̄ rationabilior, quia imputent sibi creditores si fuerunt negligentes in oponendo exceptionē intra tp̄s debitum.ar.regulæ.damnū.de reg.iur.in vj. & ꝑ ista parte etiam facit, quia vbi super causa dotis sunt opi.in dubio illa opi.est sequenda quæ fauet dot.per id,quod hr̄ in c.fi.s̄.de re iu.& in l.in ambiguis.ff.de reg.iu.& in l.j.ff.sol.ma.& tene hoc menti, quia sæpe potest de facto contingere.¶In ea.glo.ibi. præcipua.i. multa præcipua. hoc est specialia habet causa dotis,vt patet ex l.j.cum ibi notatis.ff.sol.ma.& inferius etiam tangetur, & de multis priuilegijs dotis etiam posuit Spe.in tit.de dona.inter virum. ad finē. ver.in summa,& Bar.in d.l.j.& aduerte,q̄a iste versi. præcipua,melius stetisset.s̄.in gl.ante ver.sed non p̄fertur,& post verbū assiduis.nec ob.qđ dicit Bal.vide

15 licet, ꝙ dos † confessata non petitur actione ex stipulatu,q̄a illa opi.non vr̄ vera per l.j.circa princi. C.de rei vxo.acti.vbi expresse dicit oēs dotes posse peti ꝑ actionē ex stipulatu, & sic etiam dotem cōfessatam, quando transactum est tp̄s opponendi exceptionem non numeratæ dotis,quia qui omne dicit nihil excludit in c.solitæ.de maio.& obe.¶In gl.4.ibi:in fi.loq̄tur ibi in casu speciali.s. quando pater remansit debitor ꝓpter officiū primipili administratū per eum,de quo ēt tangitur..s̄.de cōsue.in c.ex parte.in gl.& super ea ibi etiā tetigi rōnem specialitatis quā tangit Io.An.ibi.Sed aduerte quid econtra, an † delictū filiæ nocebit patri in dote, puta si filia commisit adulterium,propter quod debet ꝑdere dotem.l.cōsensu. C.de repudijs.& ĩ.de adul.c.j.& 2.Gl. videtur dicere,ꝙ sic in l.si dotem.C.so. ma. & tangitur etiam de materia in d.l.consensu.d.Ant.hic dicit aduertendū, ꝙ q̄dam est dos aduentitia,puta,qñ ab alio q̄ a patre filiæ fuit data:& nō pro ipso patre,& in ista pater nō habet ius.l.profectitia.cum ibi notatis.ff.de iure dotium.& in ista ꝓcedit qō, ex quò pater non habet in ipsa ius.Quædam vero est dos profectitia,q̄a de bonis patris ꝓfecta est,seu data, & tunc si pater emācipasset postea filiam consolidata esset actio in filia,& sic pater nō haberet in illa ius.l.j.§.videamus.C. de rei vxoriæ actione. Si aūt non emancipauit filiā q̄ habebat in p̄tāte,& pro qua dedit dotem, & tunc actio pro tali dotę est cōis patri,& filiæ,& ideo vr̄,ꝙ factū patris non noceat filiæ,nec econtra.l.2.ff.so.mat.sed mortuo patre bene efficitur dos solius filiæ, & sic cōsolidatur in illa, & econtra mortua filia etiā cū liberis dicta dos profecta a patre reuertitur ad patrē de iure,nisi ꝯsuetudo aliud habeat.l.dos a patre. C.sol. ma.& propter p̄dicta,licèt.d.Ant. non tangat,Dy.vt hic refert.d.Pe.tenuit,ꝙ delictū filiæ non nocebit pr̄i ipso viuente si ꝯtingat esse locū repetitioni dotis,sed ipsi filię patre mortuo bene noceret,per id, quod hr̄ in l.2.§.item si voluntate.ff. solut.matri. & per præ-

17 dicta pôt inferri,an † renuntiatio hypothecæ in bonis viri ꝓ dotẽ facta pro filia habebit ꝑiudicare patri eo casu,quo si filia esset sui iuris sibi præiudicaret,qđ qñ sit, hr̃ l.iubemus.& l.etiam.C.ad Vell.nam vr̃ ꝙ non nocebit patri. sed post mortẽ patris nocebit ipsi filiæ,facit.l.ij.§.qđ si in patris.& qđ ibi no.ff.so.ma. & hoc etiam tenuit Spec.in ti.de dona. inter virum.
18 §.ij.ver.quid si filia.†Quid autẽ si filiusfa. vel emancipatus iussu patris recipit dotem.an bona patris sint obligata.Spec.tetigit in d.§.in duobus. versi.seq.dictum ver.quid si filia.Sed Barto.de hoc tetigit in l.si cum dotem.§.transgrediamur.ff.sol.mat.vbi conclu dit,quòd si dos fuit data cõtemplatione patris,& filij.vterq; tenebit,& vtriusq; bona erunt obligata, si autẽ cõtemplatione patris tm̃ fuisset, data tunc solũ patris bona erũt obligata,in dubio tñ censebitur data contemplatione patris,& filij facit.l.in ambiguis. ff.de reg.iur.de quo per ipsum Bar.in d.§. transgre-
19 diamur.¶†In glo.pen.ibi:ad paraphrenalia.i.ad bona q̃ mulier tradidit viro vltra dotem,& intellige gl. ꝙ mulier hẽt etiam priuilegiũ in bonis viri pro ipsis paraphrenalibus, si solũ occasione vir obligeẽ mulieri, q̃ habebit mulier tacitè hypothecata bona viri ꝓ dictis paraphrenalibus,non tñ habebit hypothecam priuilegiatã,vt ꝑferaẽ habẽtibus tacitã hypothecam priorẽ tpe,sed demũ habentibus posteriorẽ hypothecã, licèt secus sit in dote,vt dictũ fuit in gl.iij.& supra,& sic ꝓ paraphrenalibus,& etiã ꝓ donatione ꝓꝑ nuptias hẽt tacitã hypothecã,sed non priuilegiatam priuilegio ꝑlationis,vt etiã hic voluit Inn. Et aduer-
20 te,quia verũ est,ꝙ† mulier hẽt tacitam hypothecam a lege in bonis viri,qñ de illa expresse sibi non ꝓuidit,secus vbi expresse de illa sibi ꝓuideẽ.qa prouisio hominis facit cessare prouisionẽ legis , vt patet in d. l.vlt.¶An aũt idem sit in dote,qđ si mulier expresse ꝓuideat sibi de hypotheca nõ hẽat tũc tacitã hypotecã priuilegiatã sibi datã a iure. Pe.dixit ꝙ nõ.qa ꝓuisio hoĩs vr̃ tollere prouisionẽ legis , & scđm hoc deterior esset ꝯditio mulieris,qñ expresse ꝓuideret sibi de hypotheca,seu obligatione bonorũ viri:qa tũc non hr̃et tacitã priuilegiatã. nec ista expressa reperiẽ priuilegiata , & sic non ꝓferret habẽtibus priorem hypothecã etiã tacitã.Io.tñ gl.iuris ciuilis.in d.l.vlt. C.de pac.cõuen.tenet ꝯtrariũ.s.qđ secus sit in dotę q̃ dicaẽ ibi in bonis paraphrenalibus.& iõ f̃m eũ per prouisionẽ expressę hypothecæ non ꝑdet priuilegiũ tacitę priuilegiatæ sibi datæ a iure , & sic ẽt habebit tacitã hypothecã priuilegiatã priuilegio ꝑlationis . & pro ista opinione facit,qa ꝑ pactũ nõ pôt fieri deterior ꝯditio dotis l.de die.& l.seq.ff.de pactis dotalibus.& pro hoc facit.qa cõiter hodie mulieres ꝓuident sibi de expressa hypotheca, & tñ quotidię practicaẽ ꝙ ꝑferẽ habẽtibꝰ priorẽ tacitã, & sic ꝯsuetudo vr̃ approbare opi.Io. facit.l.nume.ff.de legi. & c. cũ dilec.s̃.de ꝯsue.Qũo aũt in multis casibus inducit tacita hypotheca a lege.hr̃ in l.j.& ꝑ totũ.ff.in qui.cau. pig.tacite ꝯtrahaẽ.¶In ea.gl. ibi:sunt obligata ecclesiæ,vñ sumat gl.illud dictũ non bñ apparet.sed potes dicere,ꝙ volunt arguere,ꝙ sicut bona viri sunt tacitè obligata vxori pro dotę,sic vr̃ ẽt dicẽdum in simili, ꝙ bona ꝑlati sint obligata ecclesię. nã prælatus dr̃ spõsus,seu vir,& ecclesia vxor,vt probaẽ in c.sicut alte-
21 rius.vij.q.j.& facit.s̃.de pę.in c.ꝑsbyteri.& † ideo bona ꝑlati ea rõne debent esse obligata ecclesiæ ꝓ mala administratione rerũ ecclesiæ, sicut sunt obligata vxori bona viri ꝓ dotę.facit.c. qcũq;.cũ ibi no.xij.q.
22 iiij.Itẽ ꝓ gl.facit † qa ꝑlatus cẽseẽ cura.ecclesiæ , vt dixi glo.in fi.in c.iij.s̃.eo.& sic æqparaẽ curatori minoris,& tutori,vt etiã tetigi.& no.gl.in c.qualiter,& qñ.el ij.ad fi.s̃.de accu.& sic,sicut bona tutoris,& curatoris sunt tacitè obligata minori,ita ẽt debent esse bona ꝑlati tacitè obligata ecclesiæ, & iste pñt eẽ rõnes q̃ mouerũt gl.licèt illas nõ sic expsse dixerit, qđ tene mẽti. qa sæpe ẽt allegaẽ hæc gl.In ea.gl.ibi:res Epi.idẽ dicas de rebus alterius ꝑlati,vel rectoris ecclesiæ,qa est eadẽ rõ,& per ꝯñs idem ius.s̃.de cõsti. transla.& hoc etiam tenuit hic do.Flo. remittens ẽt ad id,qđ dictũ fuit in c.fi.s̃.de vita, & ho.cle.facit ẽt
23 quod no.per glo.in c.similiter.allegato in glo. ¶†In ea.glo.ibi:non percipiunt cõionẽ.supple,vel q̃ scienter nubunt hæreticis. de quo in c.decernit.s̃.de hær.
24 in vj.¶Extra gloss.potest opponi primo, quòd † constante matrimonio non potuerit agi pro dotę , quia actio pro dotę videtur competere demum solu.mat. l.ij.ff.sol.mat.& in l.rebus.ad fin.C.de iure dotium. Solutio dic,quòd licèt regulariter non possit agi pro dotę constante ma.fallit quãdo vir vergit ad inopiã; vel malè inchoat vti substantia sua.l.vbi adhuc.cum ibi no.C.de iure do.sed hic poterat dici malè vti. qa hic bona sua fuerunt publicata,& vagabatur per orbem, ideo merito potuit agi etiam constan.mat.pro ipsa dotę,facit l.si constante. in princ.& ibi plenè,de materia maximè ꝑ Bar.ff.sol.ma.& s̃.de don.in vj.c. per nostras.¶Secundo opp. ꝙ non potuerit agi contra tertium possessorem non pręcedente executione bonorũ.in auth.hoc si debitor.C.de pig.solue.ꝙ illud procedit rł̃r,fallit qñ est notorium de inopia viri,ꝑut hic fuerat,quia omnia bona viri fuerant occupata per curiã,& distracta,ideo nõ fuit necessaria excussio vt legi.& no.in l.fi.ff.si cer.pet.& facit etiã qđ no.in l.fideiussoris.ff.de pac.& in l.decẽ. per gl.& Bart.ff. de ver.ob.Et not.etiã ibi ꝑ Bar.facit qđ no.Cy.in d.
25 l.vbi.C.de iure dot. ¶Tertio opponitur † quòd sñia non fuerit confor mis libello,prout esse debet in c. licet heli.s̃.de simo. & l.vt fundus.ff. cõmuni diui.nã hic mulier petijt alternatiuè dotem sibi restitui , vel se in possessionem induci rei hypothecatæ, & tamen in sñia fuit condemnatus vir,de quo in litera simpliciter ad restitutionẽ dotis eatenus quatenus reperiebatur possidere de bonis mariti.do.Pet.hic tangit cõtrarium,& nõ clarè soluit , potes dicere,ꝙ vbi vnum est in obligatione, & aliud in facultate soluẽdi, ꝑut erat in casu isto,vt declaraui in notabilibus , ꝙ sufficit iudicẽ ꝯdemnare in altero ꝑdictorũ , nec per hoc intelligit iudex tollere ꝑtãtem parti quominus possit eligere q̃ partem velit adimplere. per l.miles.§.decem.ff.de re iudica.& satis hoc vr̃ probari in tex.isto iuncto.d.§.decem ,vnde vt dicit ipse d.Pe.vr̃ ꝙ si iste vir non obstante ꝯdẽnatione de eo facta in forma de qua in litera vellet dare possessionẽ rerũ mariti ꝑ q̃bus ꝯueniebatur non prohibebitur dare,per ea quæ hñt in d.§.decem.¶Vlterius tangit hic Inno.An iudex hic iustè fecerit faciẽdo vẽdi bona delinquẽtis , & satisfieri mercatori. dic ꝙ sic,dũmodo prius fecisset detrahi debitũ vxoris, & aliorũ habẽtium hypothecas tacitas,vel expressas.& qa litera hic facit mẽtionẽ de fuga. tangit hic do.Pet.An per fugã probeẽ delictũ. de quo plenè per Bart.in l.lege Cornelia.ff. ad Sillanianũ.illud aũt est certũ ꝙ inducit suspicionẽ ad hoc,qđ notauit gl.in §.si vero etiã.in auth. de exhibendis, & introducendis reis.vbi gl.vr̃ velle,quòd
16 sit† præsumptio cõtra familiam arripientem fugam , si dñs reperit aliquam rem sibi deficere. ¶†Vlterius
27 per hunc text.dicit do.Pet.ꝙ ꝑuentio in faciendo se immitti in possessionẽ nõ ꝓdest ĩmisso,si alius postea veniens hẽat ius potentius.vbi aũt non hẽt ius potentius

tius tunc in pignore ꝑtorio præuentio vnius non nocet alteri.l.cum vnus.ff.de bonis autori.iudi. possi.sec⁹ dicit,qñ fit immissio ꝓ executione iudicati, & sic finię,quia vr̄ prodesse ꝑuentio per l.si & iure.cum ibi
28 notatis per Bar.ff.qui potiores in pig.ha.¶†Vlterius pro declaratione materiæ dictæ, & eorū quæ tetigit gl.Quærit do. Pe.a quo tpe incipiat tacita hypotheca ꝓ dote,an a tpe datę dotis,an vero a tpe ꝓmissionis dotis glo.in l.assiduis.allegata in gl.tenet,ꝙ a tpe dotis datę.Sed Cy.ibi in prima qōne tenet,qđ a tpe ꝓmissionis,& matrimonij secuti per l.j.ff. qui potiores in pig.ha.& istud vr̄ sequi hic.d.Pe.Sed certe melius vr̄ dicendū,ꝙ a tpe promissionis incipiat secuta tñ postea numeratione,vt probatur in d.l.j.¶Sol.tangit ꝑsupposita opin.glo.& cōi nunqd in postea q̄sitis post obligationem in literis præfertur mulier etiam habentibus priorem expressam videretur,ꝙ sic ad instar fisci,vt tangit gl.in d.l.assiduis.sed cōtrarium ibi tenet gl. quia non reperitur hoc cautum in muliere, ideo cum sit exorbitans a iure cōi non debet extendi,de re iud.quæ a iure.li.vj.¶†Iuxta prædicta quæri
29 pōt,an in dote putatiua habeat mulier priuilegiū hypothecæ priuilegiatę,& Cy.in d.l.assiduis.& consideratis si vasallus obligat dño feudum dr̄ res reuerti ad suā naturā.facit.l.si vnus.§.pactus.ff.de pac.35.dist. c.exordio.& propter hoc Papa hic declarauit fructus computari in sortē,qđ facere potuit:quia ex causa ꝑtius,& dñium simpliciter loquens declarare : vt facit iñ casu isto.c.salubriter.ī de vsu. & facit,qđ no.Inn. & Io.An.in c.q̄ in ecclesiarū. de consti. & hæc rō ita vr̄ habere locū ī feudo seculari sicut in ecclesiastico : & ideo vr̄, ꝙ etiam in feudo seculari habeat locum istud c.& istud videtur sequi hic Host. & ēt do.Flor. & d.Pe.& d.Ant.vnde dicebat do.Flo.Hosti.velle,ꝙ ratio huius.c.sit ꝓpter naturā feudi,cuius directū dominium remanet penes dñm.& sic cū pignoratur domino vr̄ reuerti ad suā naturā, & per ꝯñs dñs debet posse ꝑcipere fructus,prout ꝑcipiet si nō dedisset in feudū.& hoc declarando. ff.de re. eorū.In contrariū facit,quia lex permittit minori. xxv. annis dummodo sit maior.14.contrahere matrimonium, instit.de nup,§.j.& leg.& no.s̄.de resti.spo.in c.ex parte.ergo in consequentiam intelligi debet sibi permissum esse accessorium, & sic dotem recipere. facit l.mutus. ff.de iure dotium. & in hanc partem vr̄ declinare gl. arguendo.in l.fi.C.de legitima tutela.quæ gl. reputatur notabilis,& singularis.& ibi ēt hoc tenet Cyn. dicens, ꝙ ista videtur esse obligatio quæ inducitur a lege ideo non requiretur alia solennitas. facit.l.2. & 3.de rebus eorū.alibi tñ gl.in simili vr̄ tenere ꝯrium. in l.item q.a.ff.de pac.vbi tenet, quòd inuecta,& illata per minorem domum conducta per eum nō obligantur tacitè,licèt alias ex legis dispositione in ꝑsonam maioris surgat talis obligatio.l.certi.C.loca.& illam gl.sequitur Dyn.in §. item seruiana.institu. de actio.Guli.de Cu.in d.l.item. quia saluat vtranq; gl. nam dicit,ꝙ prima glo.procedit ex eo,quia surgit obligatio a lege absq; alio facto extrinseco interueniēte.Sed gl.2.procedit,qñ demum surgit obligatio ex legis dispositione, qñ aliquod factum extrinsecū partis interuenit.puta, qñ ipse debitor in domum conductam inuehit,& inducit res aliquas, vt patet in d. l.certi.cum ibi not.C. loca. Bar.in l. si constante. in prin.in 4.q.principali tenet, ꝙ non sint obligata bona minoris pro dote per eum recepta si non interuenit autoritas curatoris,& decretū iudicis, per id,qđ legi.& not.in l.lex q̄ tutores.C.de admi.tuto.& in l. Titia.ff.de iure do.& hanc partē tenui in d.l.si cōstāte.ex eo,quia certum est, ꝙ minor nōn hñs curatorē potest se obligare ad certam quantitatem pecuniæ. l.si curatorem habens.C.de resti.in inte. & tñ ꝓ hoc nō intelligitur sibi esse permissum, ꝙ possit bona sua obligare sine solennitate debita,vt patet in d.l. lex q̄ tutores.ergo eodem modo in proposito, licèt ꝑmissum sit minori.xxv.annis contrahere mr̄imoniū,non tñ sequitur per hoc, ꝙ intelligatur esse concessum,ꝙ bona sua possit obligare pro dote sine solēnitate de-
31 bita.¶† Vlterius q̄ritur nunquid priuilegium possit per cessionem transire ad extraneum.Cy.tangit in d. l.assiduis.& etiam tangitur per Bar.in l.j.C. de priui. dotis.cōis conclusio est, ꝙ si est tale priuilegium, ꝙ transit ad hæredem extraneum,vt est priuilegium tacitę hypothecæ pro dote,prout inferius tangetur, & tunc illud potest per cessionem transferri in ex̄neum ar.l.ex pluribus.ff.de admi.tut.secus si sit priuilegiū, ꝙ non transiret ad extraneum hæredem,vt est priuilegium prælationis,quod datur mulieri,nam ꝑfert̄ habentibus tacitam hypothecam etiam priorem tpe,vt dixit gl.nam tale priuilegium non poterit per cessionem trāsire ad extraneum per dictam.l. ex pluribus.
32 ¶†An autem priuilegium tacitę hypothecæ,& alia q̄ competunt mulieribus pro dote competant hæredibus mulieris,dic,ꝙ ad filios eiusdē matrimonij trāseunt oīa priuilegia competentia mulieri,vt no. per gl.in d.l.assiduis.& in l.etiam.ff.sol.mat.Ad alios autem non transit priuilegium ꝑlationis. sed solum tacitę hypothecæ,vt no.in d.l.assiduis, & ibi per Cyn. in nona qōne Bar.tñ in l.j.ff.so.mat.latius hoc decla
33 rat dicens,ꝙ † dotis causa est multum a iure priuilegiata,vt dr̄ in d.l.j.nā quoddam est priuilegium tacitę hypothecæ, & transit ad quēlibet ad quem transit actio pro dote,vt in §.fuerat.inst.de act.& sic ad quēcunq; hęredem mulieris,& ex̄neum,& ēt si filius alterius mr̄imonij sit. ¶ Scđm est priuilegium, ꝙ illa hypotheca sit priuilegiata, vt ꝑferat̄ habentibus tacitam,& priorē tpe,& istud priuilegiū non transit, nisi ad filios eiusdem mr̄imonij.vt s̄.dixi,& no. in l.j.C. de priui.dotis.vbi per Cyn.in d.l.assiduis.in vlt.q.& ibi etiā per Bar.& istud priuilegium non datur doti, nec actioni de dote ꝓpriè loquendo, sed a lege mulieri ꝓ dote sequenda,vt probat̄ in d.l.assiduis.¶Tertium est priuilegiū, ꝙ fundus dotalis non possit alienari, & istud transit ad quēlibet ad quem transit ipsa res dotalis.l.cum vir.ff.dé vsucap.& l.j. & l. fundus. ff.de fundo dotali.¶Quartum est, ꝙ in ambiguis fiat interpretatio pro dote.l.in ambiguis.ff. de reg.iur.& istud etiā transit ad quē transit dos,vt sic fiat interpretatio pro dote quocunq; agente pro illa.¶Quintum est priuilegiū,qđ datur ꝯtractui dotis,q.a est ꝯtractus bonæfidei,vt patet in §.fuerat. & §.actionum.inst.de act.& istud etiā transit ad oēs ad quos transit dos, vt patet in d.§.fuerat.¶Sextum est priuilegiū, vt preferat̄ in actione ꝑsonali alijs personalibus actionibus, & istud dat̄ mulieri,& filijs eiusdem mr̄imonij,& ad alios non transit.l.dabimus.ff. de priuile.creditorū. & l.j.C.de priuile.dotis.¶Septimum est, ꝙ datur instantiæ causæ dotis, nam quia est fauorabilis ideo dilationes per iudicem sunt abbreuiandæ, & est iusta causa illas abbreuiandi.l.2.ff. de re iud. & in cle.dispendiosam.de iudicijs.¶Octauum est priuilegium, quia fingit̄ stipulationem intercessisse etiam si de illa non appareat.l.j.in prin. C.de rei vxoriæ actione. & istud vr̄ transire ad quęcunq; dos transit, vt ibi patet. ex ꝑdictis patet,ꝙ quoddam est priuilegiū, qđ datur actioni de dote, vt est actio ex stipulatu etiā si de illa non appareat.Item priuilegiū tacitę hypothecæ. Itē

qđ in dubio iudicetur pro dote . Quoddam autẽ eſt
priuilegium,qđ datur cõtractui dotis,quia eſt bonę fi
dei,vt s̃.dixi,quoddam daṫ doti hoc eſt rei dotali,qđ-
dam daṫ inſtantiæ cauſę dotis.quoddã datur mulieri
pro ipſa dotæ,vt eſt priuilegiũ pręlationis in actioni
bus perſonalibus, & etiã habentibus tacitam hypo-
thecam Priorem de quibus tangitur in d.l.j.per Bar.
ſol.ma.Quid aũt ſi pater agat ꝓ dotæ,an habebit pri
uilegiũ prælationis , qđ habet mulier,dic ꝙ ſic ſi agit
ad vtilitatem filię:aliàs ſecus,vt no.Bar.in l.poſt do-
tem.ff.ſo.mat.& eadem ratione idẽ videtur dicendũ
ſi extraneus ageret ad vtilitatẽ ipſius mulieris , vt ẽt
tetigit Bar. in loco.prealle. & hæc ſufficiant pro de-
claratione materiæ dictæ,& eorum q̃ tetigit gl.de q-
bus tangitur in d.l.j.& in d.l.aſſiduis.¶ Vltimo, quia
hic frater mariti mulieris de mandato iudicis poſſeſ-
ſionem retinuit,& ſoluit pecuniam mercatori , & tñ
ↄ aliũ hñtem iura potiora non tuetur ipſum factum
iudicis, facit iſte tex.ſm.d. Pet.ad q.ſi aliquis ſit ex-
pulſus de ciuitate rõne ſectę,& debitores eius com-
pellantur a cõi ſoluere ipſi cõi debitũ,ꝙ talis ſolutio
non liberet debitores a creditore expulſo de quo re-
mittit ad notata per Bar.in l.creditores. in pi inc.ff.
de ſol.vbi concludit,ꝙ ſi res publica habeat hypothe
cata bona ipſius expulſi , ꝙ tunc debitores ſoluentes
cõmunitati liberantur per l.nomen.C.q̃ res pignori.
& per id,qđ hr̃.j̃.c.proxi. idem ſi bona fuiſſent publi
cata per l.2.C.ad l.Iuliã de vi.Si vero erant obligata
nec publicata dicta bona ipſius exitij , tunc dicit,ꝙ
ſi exactio ſit in iniuriã ipſiꝰ ſeu expulſi liberãtur debi
tores.arg.l.ſi merces.§.culpe.ff.lo.ſecus ſi in iniuriã
ipſorum debitorum, in dubio dicit,ꝙ ſi erat debitor
ſpeciei liberabiṫ. ex quò ſine culpa deſinit poſſidere.
ar.l.ſi ex legati cã.ff.de ver. ob. ſecꝰ ſi erat debitor q̃
titatis,q̃a illa nõ põt dici ꝑire l.incẽdiũ.C.ſi cer.pe.

a Si creditor. Super hoc.c. ſi q̃ris cum aliqs obligat rem aliquã quod iꝰ obligare vidatur, & quid iuris. vide diſtinctionẽ.do. Hẽ. hic in principio.

b Vitiabiṫ. Inſtrumentũ . De hoc adde Bart. & Alex. in l.j.§.j. ff.de no,ope.nũ.

SVMMARIVM.

1 *Fructus percepti ex pignore computari debent in ſortem.*
2 *Compenſatio ſpeciei ad quantitatem fieri non debet altera parte inuita.*
3 *Fructus ex pignore percepti non fiunt creditoris.*
4 *Dictio, quondam,excludit de præſenti qualitatem cui adiungitur.*
5 *Creditor pignoris,an teneatur de fructibus qui ex pignore percipi potuerunt.*
6 *Transferre non poteſt quis plus iuris in alium quam habeat penes ſe. & nu.7.*
8 *Libellus qualiter debeat formari,qñ res commodata redditur deteriorata.*
9 *Actio perſonalis non competit contra ſingularem ſucceſſorem rei.*
10 *Creditor primus,qñ obligat pignus ſecundo creditori,an debitor poſſit petere pignus a ſecundo creditore.*
11 *Et ſi primus creditor obligat nomen ſui debitoris ſecundo creditori , an detur aliqua actio creditori ſecundo contra ipſum cuius nomẽ eſt obligatum.*
12 *Debitor cuius nomen eſt obligatum ſecundo creditori , an poſſit poſt dictam obligationem ſoluere primo creditori non obſtante, ꝙ nomẽ ſuum ſit obligatum per ipſum primum creditorem.*

a Vm contra. Si creditor [a] vel is q̃ ab eo cãm hẽt rece-
perit tot fructus ex pignore , ꝙ ſatisfactũ
ſit ſorti dẽt reſtitui pignus debitori.h.d.&
in prima narrat factũ,& ꝓceſſum,in ſcđa diffinit.ſe-
cunda ibi.nos igitur.¶In tex.ibi.poſſeſſiones.ipſe.i.
fructus,ſeu redditus ipſarũ poſſeſſionũ,& aduerte,q̃a
non eſt inculcatio verborũ in lr̃a ſuperflua.Nã ſupe-
rius dicit q̃d iuris,hic aũt reſpicit probationes facti .
1 ¶†Nota.j. ꝙ fructus ꝑcepti ex pignore tam a primo
creditore q̃ a ſcđo cõputanṫ in ſortẽ,& extenuãt de-
bitũ,& vr̃ eſſe mirabilis cõpenſatio ſm.d.Pe.videli-
cet de fructibꝰ ad pecuniã,& ſic de ſpẽ ad q̃titatem,
qđ fieri non conſueuit iuxta ea quę leguṅt,& notanṫ
in l.fi.C.de cõpenſa.de quo remittit ad ea, q̃ ibi con
ſueuerũt dici in c.ad noſtrã.el.j.de iureiu.& facit,qđ
hr̃ in l.j.C.de p̃to.pigno. & omni caſu potes dicere
ſi fructus extant, & non ſunt conſumpti tunc veniũt
reſtituendi,& non poſſet fieri compenſatio inuita al
2 tera parte,cũ † ſpẽi ad q̃titatẽ non fiat cõpenſatio al-
tera ꝑte inuita,ꝑ id,qđ ſuperius fuit dictũ.ſed ſi ſunt
conſumpti,vel non,apparent tunc,q̃a tenetur ille q̃
ꝑcepit ad æſtimationẽ ipſorũ, & ſic ad q̃titatẽ bñ p̃t
tunc,& dẽt fieri cõpenſatio de ipſis ad ſortẽ,& ita p̃t
intelligi hic.& ex p̃dictis colligi põt, vt ẽt voluit hic
d.Pe. ꝙ creditor põt vẽdere fructus quos percipit ex
re pignorata,& ſic remanebit tunc obligatus ad pre-
tiũ receptũ ꝓ eis.& pro hoc facit,q̃a fructus cenſenṫ
eſſe res quæ cõiter ſeruando ſeruari non poſſunt ſal-
tem diu,vt voluit gl.in l.j.C.ſi aduerſus vſucapionẽ.
ideo non eſt mirandum ſi dicatur eſſe ꝑmiſſum cre-
3 ditori dictos fructus diſtrahere.¶†Not. ꝙ fructus ex
pignore perceptos creditor non facit ſuos,imo teneṫ
ad reſtitutionẽ, vel ad computandum illos in ſortẽ .
¶Not. ꝙ extenuato debito primi creditoris reſolui-
tur pignus ſecundi creditoris a primo recipientis. Et
ex hoc no.illud vulgatum, ꝙ reſoluto iure datoris re
ſoluitur ius acceptoris.facit, qđ hr̃ in l.lex vectig. ff.
4 de pi.¶†No.de dictione, quondã,q̃ videtur excludere de præſenti qualitatẽ cui adiungiṫ.facit.c. ex par-
te.b.de fo.ↄpe.vnde ſi dr̃ in inſtrumento.b. quondã
titij,illa dictio,quõdam, denotat Titium mortuum,
& ſic vr̃ inſtrumentum probare alio non apparente.
Quid aũt ſi inſtrumento dicatur.b.filius Titij,& non
dicatur quondam Titij , tamen reuera ſit mortuus ,
b an per hoc vitiabitur inſtrumentum [b] . Specu. teti-
git in tit. de inſtru.ędi.§.reſtat.ad finẽ.& ibi ↄcludit ,
ꝙ non per hoc vitiabiṫ inſtr̃m, ꝑ id qđ hr̃ in l. eius q̃
in prouincia.iuncta gl.in verbo,defuncti.ff.ſi cer.pe.
& facit etiã,qđ hr̃ in l.cotẽ.§.pe.ff.de publicanis.nã
vt dicit.d.Flo.ibi cum dicit dñs,ſubaudiṫ ſi quondã.
& ſic vr̃, ꝙ pro ſaluando inſtr̃m ſit fiendum in caſu p̃
dicto.& ad prædicta facit,qđ no.gl. in l.nec emptio.
ff.de cõtrahen.em.vbi ponit de iſta dictione , quonſ-
dam.¶†In gl.prima in fi.facit.l.j.& 2.C.de pignora-
titia actione.& de hoc per Hoſt.in ſumma.eo.ti.§.qñ
efficaciter.ver.ſed nunq̃d creditor.do.Ant.hic ↄclu-
cit,ꝙ de iure etiam percipiendi, & ſic illi qui percipi
potuerunt ẽt computanṫ in ſortem,non tñ ſub rõne
vſuræ peti poſſunt,vt cõputenṫ , quia iuri percipien-
di nihil addunt vltra ſortẽ,ex quò non fuerunt perce
pti,& ſic ſub ratione vſuræ non veniunt.d. vero Flo.
hic dicit,Hoſt.dicere in loco præallegato,ꝙ non im-
putaṫ creditori ſi non coluit prædia pignorata , niſi
fraudem cõmiſerit,aliàs non tenereṫ de ꝑcipiendis.
Sed ipſe dicit gloſ.veriorem eſſe ex eo,quia creditor
quò ad vtendũ fructibus vr̃ eſſe poſſeſſor non bonæ
fidei,per id,qđ legiṫ,& notaṫ in c.cũ bertoldus.in gl.
ult.s̃.de re iud. Malę fidei aũt poſſeſſor teneṫ ẽt de ꝑ
cipiendis.l.ſi nauis.ad finẽ.ff. de rei uen. & l.domũ.
C.de rei uen.& licèt ſcđm eum cum gl.in l. ſi fundũ.
C.de rei uen.dicat,ꝙ titulus excuſat malę fide poſſeſ
ſorem a percipiendis,niſi a quatuor caſibus quos ibi
enumerat gl.hoc tñ ſcđm eum iure nõ ꝓbaṫ, ſed po
tius oppoſitum per d.l.ſi nauis.& l.domum. dicit ẽt,
ꝙ dato,ꝙ illa gl.eſſet uera,tñ ꝓcederet ſolũ in titulo
qui tribuit ius in re,ut quis utaṫ illa tanq̃ ſua, qđ nõ
ↄtingit in titulo pignoris per quẽ non habet ius utẽ-
di fructibus ad ſuũ ꝓfectũ, ſic reſidet certè non eſt in
ſtandũ,an creditor teneaṫ de ꝑcipiẽdis.q̃a iura ſunt
expreſſa q̃ allegat gl.& q̃ ſuperius allegaui. An autẽ
malæ

malæ fidei possessor excusetur a percipiendis, qñ habet titulum alium q̃ pignoris. cõiter tenet gl. q habetur in d.l. si fundũ. q cquid ipse dicat de quo dicendũ ꝑut hr̃ per glo. & Legistas in d.l. si fundum. C. de rei ven. ¶In gl. cumputari. in fi. & q̃ sit ratio specialitatis in dictis iuribus. dic, vt dictum fuit in c. j. s̃. de feudis. ¶In gl. pe. ibi: quàm ei fuerat obligatum. supple, attẽto tempore quo obligauit primus creditor secundo creditori, puta si mutuauerat centum, & ex p̃dio pignorato perceperat. 80. quia in illis erat extenuatum debitũ non potuit obligare p̃dium, nisi ꝑ xx. quæ superarant, & hic potest colligi rõ dubitandi. nam fortè prius creditor obligauerat pignus secundo creditori ꝑ tota q̃titate per eum mutuata debitori, & sic credebat secundus creditor se possessionẽ pignoratã ꝑ illa retinere. sed ꝯtrariũ decidit. & rõ dicendi colligit ex gl. q a non potuit in aliũ plus iuris transferre ipse primus creditor, q̃ haberet t pe quo obligabat secundo creditori ipse primus creditor. iõ cogitur secũdus restituere pignus si sunt percepti tot fructus, qđ prima sors sit extenuata. ¶In ea. gl. ibi: non est nouum.
6 Solue, qđ rl'r † q s non põt plus iuris trãsferre in aliũ q̃ habeat penes se. fallit, qñ hoc facit iuris, & iudicis autoritate, ꝑut contingit in creditore vendente pignus autoritate iudicis, & legis, facit, qđ hr̃ insti. qui. aliena. licet. in §. j. & qđ no. gl. in c. Romanus. de cõ-
7 secra. di. 4. ¶†In ea. glo. in fi. dic, ꝙ illud, qđ quis hẽt habitu, & actu, põt in alium transferre. secus, qñ habet in habitu, licèt non in actu, vt contingit in domino qui habet plenã proprietatem rei, nam licèt non habeat vsumfructum in re sua, q a vsusfructus est seruitus ꝑsonalis. institu. de vsufru. §. j. & res sua nemini seruire põt. l. in re cõi. ff. de serui. vrb. p̃dio. & tñ hẽt ꝑtãtẽ ꝯstituẽdi vsumfructũ alteri, & sic loq̃tur ꝓpriè lex ꝙ nemini. nã ibi, licèt non habeat seruitutẽ vsusfructus in actu ipse dñs plenã ꝓprietatẽ habet, tñ in actu, & in potentia, vt possit causare alteri vsumfructũ formalẽ, & de materia in d.c. Romanus. & j. q. j. í
8 c. nuper. allegato in gl. de materia per gl. in c. nemo plus iuris. de reg. iur. in vj. ¶†In gl. fi. in fi. & qualiter formari debeat libellus, qñ res cõmodata reddit deteriorata. No. Bar. in l. sed mihi. §. j. allegata in gloss.
9 ¶†Extra gl. opponitur. Nam vr̃ ꝙ iste. R. agebat contra istũ g. de quo in litera pignoratitia actione, prout ẽt tangit hic Inn. q̃ competit debitori cõtra creditorẽ soluto debito. l. si reus. §. oĩs. ff. de pig. act. Sed cõtra hoc facit, q a actio pignoratitia est personalis, vt probatr̃ in l. fi. C. de dist. pig. & no. per gl. super rub. ff. de pig. act. sed personalis actio non cõpetit ꝯtra successorẽ singularẽ rei. l. j. §. si heres. ff. ad Trebel. ergo vr̃ ꝙ non potuerit agi pignoratitia actione per istũ. R. contra. G. qui erat tertius possessor, & singularis successor in pignore. Inn. hic tangit contrarium, & nõ clare soluit. Io. An. hic dicit primo, ꝙ põt dici ꝙ iste. R. non agebat actione pignoratitia contra vi. cui res sua pignorata fuerat per primum creditorem: quia illa non competebat per iura præallegata, sed dicit ꝙ iste. R. egit rei vendicatione, qua actione agere potuit si pater ipsius. R. erat dñs ipsius rei pignoratæ. & ipse. R. hæres patris sui fuerit. & semel fuerit adeptus possessionem. allegat. l. cum dominam. C. eo. ti. & l. quod si in diem. §. non solum. ff. de peti. hære. Sed certe vt dicit hic d. Ant. inquantum ista solutio requirit partẽ. R. fuisse dñm vt possit agere rei vẽdicatione bene dicit. per id quod hr̃ in l. rem actio. ff. de rei vendi. quia aliter non competeret ei rei vendica. sed inquantum vr̃ requirere ꝙ sit necesse quòd hæres apprehenderet possessionẽ, vt habeat ven. nõ bñ dicit, quia licèt possessio rei hæreditariæ non trãsferatur in hæredem sine apprehensione illius, tamen secus est in dominio quod per solam adiectionem acquiritur hæredi. l. cũ hr̃des. ff. de acqui. poss. & propter hoc forte datur secunda solutio, videlicet, quòd iste. R. non egit pignoratitia actione: sed implorauit officium iudicis contra ipsum secũdum creditorem, cui res fuit impignorata per primum, per id quod habetur in l. ij. C. si pignus pignori datum sit. dum dicit intercessu præsidis hoc est iudicis. &c. Et sic refert illa ad iudicem, ideo vr̃ competere iudicis officium. per id quod no. glo. q̃ reputatur notabilis in l. si soror. C. de colla. & facit, quod no. Bar. in l. j. de conditione ex. l. facit etiam ad prædicta, qđ habetur in l. debitor. §. j. ff. de pig. actio. & in l. grege. §. cum pignori. ff. de pignoribus. & hæc solutio videtur esse in se bona. per ea quæ habẽtur in d. l. ij. Hosti. tamen dicebat, ꝙ non est curandum de istis ex eo: quia nomen actionis præcipuè de iure canonico non est necessarium exprimendum in libello. vt legib. & not. in d.c. dilec. s̃. de iudi. Alij vero vt refert hic d. Anto. dixerunt, ꝙ potuit agi pignoratitia actione in casu isto per præallegatam. l. si debitor. in §. & facit quod habetur in l. iiij. §. sed quod Marcellus. ff. de in diem adiec. & hanc opi. licèt ipse non dicat vr̃ voluisse gl. in l. grege. §. cum pignori. ff. de pignori. & pro illa bene facit. d. l. debitor. in §. fi. vbi dicit ꝙ soluto debito primo creditori non datur persecutio, neq: retentio secundo creditori. & cum illa lex sit in ti. de pig. act. vr̃ intelligenda ꝙ non datur retentio, quando contra secundum possidentem pignus actum fuerit pignoratitia. ꝑ id quod habetur in l. Imperatoris. ff. de in diem adiec. & l. fin. cum ibi no. per gl. ff. de condi. inde. quamuis enim pignoratitia actio sit personalis, tñ potest dici ꝙ ius voluit illã extẽdere etiam contra s̃m creditorem, nec istud oĩno est mirãdum: quia interdum actio personalis a iure datur cõtra tertium possessorem, qñ disponit illam esse in rẽ scriptam. l. si cum excep. §. hæc actio. ff. qđ metus cã. Nec ob. huic solutioni, qđ habetur in l. peten. ff. de pigno. act. vbi vr̃, ꝙ qñ debitor satisfacit primo creditori non debeat agere ipse contra s̃m tenẽtem pignus: sed debet agere contra primum creditorẽ qui pignorauit, vt repetat pignus: quia responderi potest, vt ibi voluit gl. ꝙ ibi loquitur, qñ primus creditor non habuit rem pignoratam: quia sibi nõ fuit obligata: sed postea de consensu debitoris rem ipsius debitoris pignorauit sc̃do creditori. ideo non mirum si, licèt debitor soluat primo creditori non põt agere contra s̃m tenentẽ pignus: sed dẽt agere contra primum, vt repetat pignus a secundo. secus si ipsi primo creditori res fuisset obligata per creditorem. & demũ primus creditor illã obligasset secundo, q a tunc ꝓcedit, qđ superius dixi. ¶Solutio põt opponi contra tex. q a vr̃, ꝙ cum qõ esset inter puros laicos non debuit tractari coram iudice ecclesiastico. per id, qđ hr̃ in c. nouit. s̃. de iudi. & j̃. qui. fi. sint legi. in c. causam. potes soluere, ꝙ fortè isti erant de loco subiecto tẽporali iurisditioni ecclesiæ. ideo potuit coram iudice ecclesiastico agi. facit. s̃. de app. si duobus. & quod ibi no. vel potes dicere, ꝙ consueto erat in loco, ꝙ posset haberi recursus ad iudicẽ ecclesiasticũ. nã ꝯsuetudo tribuit iurisdictionẽ. l. j. C. de emãcipationibus liberorũ. & s̃. de foro cõpe. c. cum ꝯtingat. & facit, qđ no. gl. eo. ti. c. si clericus. Nunq d aũt sc̃dus creditor posset iterũ tertio pignus obligare. Spe. e. ti. §. j. ver. sed cũ pignus. dicit, ꝙ vltra tres vices ñ poterit dari in pignus res primo loco pignorata ꝑ l. fideicõmissa. §. si q s decẽ. ff. de le. 3. & ꝑ c. cũ in multis. de rescr. li. vj. & sic trãsit Io. And.

ſed certè iura præallegata loquuntur in diuerſis caſibus.& non vr̃ inferre neceſſario ad propoſitum.nam §.ſi quis.dicit,ꝙ ſi teſtator legauit alicui decẽ. & ſi illa perdiderit iterũ ſibi legat,ꝙ ſi ſemel perdiderit habebit ſolũ ſecundo,& non vlterius,ne hr̃s nimis grauetur: ſed hic nos loquimur,an ſi pignus obligatum primo creditori obligeť per illũ ſecundo creditori,an ſecundus poterit ipſum tertio creditori obligare, & ſimiliter tertius quarto. & certè vr̃ dicendum, ꝙ ſic, q̃a nullũ p̃iudicium fit debitori ex eo, q̃a ſatisfacto primo creditore reſoluitur ius primi creditoris.& cõſequenter oĩum illorũ hñtium ab illo cãm.l. lex vectigalis.ff.de pign.& ideo, ex quò non fit p̃iudicium debitori videtur, quòd non impediatur pignus etiã tertio,& quarto creditori obligari,q̃ ratio ceſſat in d.l.ſi quis decem.non ob.ẽt qđ habetur in c.cũ in multis.de reſcri.lib.vj.q̃a ibi loquiť in materia reſcriptorum ad lites q̃ eſt reſtringenda,cũ ꝑ illa p̃iudiceť poteſtati iudicis ordinarij.facit.c.fi. de reſcrip.& iõ ibi ſub clauſula illa gñali. & quidam alij, vel contra Titium.& quoſdam alios voluit ius comprehendi vltra quatuor:ſed iſta ratio nõ habet locũ in caſu ꝓpoſito, ex quò non fit præiudicium ipſi debitori,vt ſuperius dixi.¶Iuxta p̃dicta põt quæri.Quid ſi Titius obligauit primo fundum ſeio,demum de voluntate ſeij obligauit ſecundo loco caio.& demum tractu temporis Titius debitor offert debitũ caio, & repetit pignus, ſeius primus creditor ſe opponit, & vult dicto caio ſuũ debitũ ſoluere, & ſuum pignus recipere,q̃s p̃ręferať,an primus creditor,an vero debitor.dicit,ꝙ debitor.q̃a ſibi dẽt reddi pignus ſolito debito ipſi creditori tenenti pignus,& cui pignorauit per l.ſi rem.§.omnis.ff.de pign.act. & quia primus creditor ꝯſentiendo pignus ſibi obligatum obligari ſecundo creditori videtur remiſiſſe vinculum pignoris,qđ ſibi competebat ꝑ obligationem pignoris ſibi primo loco factã, vt eſt tex.in l.paulus.in prin.ff.q.mo.pig. vel hypo. ſol.& ſic, ex quò extincta eſt ſua hypotheca non põt ipſe primus creditor illam intentare, nec ẽt põt auferre debitum ipſi ſecundo creditori,ex quò ipſe primus creditor non poſſidet pignus: quia tertio demũ permittitur offerre creditori habenti rẽ obligatã poſſidet.l.paulus.§.j.præallega. & hæc vera,niſi primus creditor poſſet prætendere ſuſpicionem contra debitorem de baratatione rei pignoratę,ſi reluať ꝑ debito rem ab ipſo ſecundo creditore.nam tunc ꝯſilium eſt quòd faciat rem ſequeſtrari,vel ſatiſdari de re nõ baratanda.ꝑ ea, q̃ hñr in l.ſi fideiuſſor.§.fi.ff.qui.ſatiſ. cogan.& hoc etiã tenuit Fede.de ſenis.in conſi. 126. alias.127.& do.Pe.ſ̃.eo.in c.fi.vbi etiã dicit, ꝙ non putat poſſe ſtatui tp̃s debitori ad reluendum pignus, cum hoc non reperiatur iure cautum.arg.l.illam.C. de colla.

10 ¶†Vlterius,q̃a hic tractatur, qñ primus creditor obligat pignus ſecundo creditori.& q̃ritur, an debitor poſſit a ſecũdo creditore petere pigignus.tãgit hic do.Pe. quid ſi ille ſcđus non poſſidet pignus: ſed debitor, an ipſe ſecundus creditor cui pignus eſt obligatum per primum creditorẽ qui obigauerit habeat aliquam act.contra primum creditorem.& quã actionẽ.remittit ad ea, q̃ no.Bar.in l.grege.§. cum pignori.ff.de pig.ibi concludit Bar.ꝙ qñq; primus creditor obligat nomen debitoris ſui ſecundo creditori, qñq; obligat pignus.primo caſu dicit aduertendum, quòd eo ipſo, quòd primus creditor obligat nomen ſui debitoris,intelligitur etiam obligare pignus ſibi obligatũ per ſuum debitorem,cum obli. pignoris ſit acceſſoriũ ad oblĩonem perſonalem.& ſic vbi trãsfert quis perſonalem,in ꝯñtiam videtur transferre etiam acceſſoriũ ius hypothecæ, vt probať in l.emptori.ff. de hære.vel actione vendita. & in l.poſtq̃.& l.nominis.C.de hær.vel act.vendita.& l.ſi inſolutum. & l.ſi a creditore.C.de act.& obl.¶Si ergo quæritur quando primus creditor obligat nomẽ ſui debitoris ſecũdo creditori.

11 ¶† An aliqua actio detur ipſi ſecundo creditori contra ipſum cuius nomen eſt obligatum, & quæ,gl.videntur variare.Nam gl.in l.nomen.C.q̃ res pig.obl.poſ.dicit,ꝙ aget vtili actione perſonali,q̃ competit directa primo creditori per illam l.& per iura præal.ſed gloſ.in d.l.grege.§.cum pignori.dicit,ꝙ agit vtili hypothecaria ipſe ſecundus creditor contra ipſum cuius nomen eſt obligatum, ſed directa hypothecaria competit primo creditori.Bart.in d.§.cũ pignori.concordat opin. quia ſi ſecundus creditor vult agere ad debitum contra ipſum cuius nomen obligatum eſt,poterit agere vtili actione perſonali:quia cõpetebat directa primo creditori,vt prædixi.Sed ſi velit agere ad rem pignoratam ipſi primo creditori,tũc poterit agere vtili hypothecaria. quod tene menti.

12 ¶†Sed hic inſurgit dubiũ,nunquid debitor cuius nomẽ eſt obligatum poſt dictam obligationem poterit ſoluere primo creditori non obſtante, ꝙ nomen ſuũ ſit obligatum per ipſum primum creditorem ſecũdo creditori.dic ꝙ ſic,niſi fuerit ſibi denuntiatum per ſecundum creditorem quòd non ſoluat deinceps, primo, ſed ſibi non ſufficeret tantũ iſta ſimplex denuntiatio niſi certificaretur debitor quomodo nomẽ fuit obligatum ipſi ſecũdo creditori. per id quod hr̃ in d.l.nomẽ ibi certior a te factus &c.nec crederetur ſimplici dicto ipſius creditoris,niſi legitimè faciat fidem per publicum inſtr̃m,vel teſtes idoneos de obligatione nominis ſibi facta per l. ſi quis inficiatus.ff.depoſiti.& quod ibi no.per Bar. & in l.non ſolum.§.morte.in materia proteſtationis circa ſpeciem proteſtationis incitatorię.ff.de no.ope.nun.¶Quid autem ſi debitor ſciret nomen ſuum fuiſſe obligatum ſecundo creditori,tñ aliter non eſt ſibi denũtiatum, quod non ſoluat primo creditori, an poterit ſoluere primo creditori.glo.ſenſit quòd ſic in d.l.nomen.contrariũ voluit in l.ſi cum emptore.ff.de pac. Bar.in d.§.cum pignori.remittit ad no.per ſe in l.pacta.§.ſi hæres.ff. ad Trebel.ibi quo ad caſum propoſitum vr̃ tenere in effectu gl.d.l.nomen.de quo dicendum plene.vt no. per eum. ¶Nunquid aũt qñ creditor agit contra nomen ſibi obligatum debeat præcedere aliqua excuſſio.tetigit Cy.in d.l.nomen.& Bart.in l.ſi conuenerit.ff.de pig.act.& tenent vterq;,ꝙ non ſit neceſſaria aliqua excuſſio:quia olim nõ erat neceſſaria.l.diſtractis.C.de pig. nec in hoc reperitur aliquid innouatũ per ius authẽticorũ hoc caſu.nã auth. hoc ſi debitor. C.de pig.non loquiť hoc caſu:ſed qñ quis vult deuenire ad tertiũ poſſeſſorem rei pignoratæ.& iõ remanemus in iure antiquo quo ad caſum noſtrũ.Secũdo caſu,qñ primus creditor non obligat nomẽ, ſed obligat pignus ſibi datum a ſecundo creditore.tunc dicit Bart.in d.§. cũ pignori.ꝙ ſecundo creditori ſolũ cõpetit vtilis hypothecaria,& nõ actio perſonalis.& ſic hoc caſu cõpetat hypothecaria ſine ꝑſonali. licẽt r̃r contra,ſm no.in l.j.§.cum p̃diũ.ff.de pig.per Bar.& per hoc dicit,ꝙ ex quo non habet ſecundus creditor actionẽ perſonalẽ contra ipſum cuius nomẽ eſt obligatum,ꝙ non poſſet impedire quominus debitor ſoluat primo creditori ẽt ſi eidẽ nũciat ne ſoluat, qđ tene mẽti.Et ex p̃dictis patere põt,an iſte.g.de quo in litera potuiſſet agere cõtra.R.actione ꝑſonali,vel hypothecaria.nã ex ſupradictis ſatis colligi põt:q̃a ſi ſolũ pignus fuit ſibi obligatũ,ſolũ cõpetebat ſibi vtilis hypothe-

hypothecaria contra ipm debitorem. Et pdicta pcedunt, qn creditor obligat nomé, vel res sibi obligatas secudo creditori: sed qnq; contingit, q idem obligat res suas puribus successiuè, vel simul. tuc si posterior possidet, an Prior poterit ab eo abuocare, vel si Prior possidet poterit posterior ab ipso abuocare offerendo debitu, & an si satisfaciat ipsi primo debito succedat loco eius dicendum, vt legitur, & no. in l. j. & ibi et p Cy. C. de his, qui in priorum loco. & per Bar. in l. aristo. ff. quæ res pign. obligari possunt. & hæc sufficiat de materia decre.

SVMMARIVM.

1 *Pactum legis commissoriæ est reprobatum in contractu pignoris, sed an validetur iuramento. & nu. 14.*

2 *Debitor transmittens pecuniam creditori per fidelem nuncium liberatur a pœna periurij, & etiam conuentionali quis nuncius non soluat in termino, non tamen liberatur a debito quin perempta pecunia teneatur iterato soluere.*

3 *Contra nuncium infideliter agentem circa rem sibi traditam, vt illam alteri portet agi pot actione furti, & conditione furtiua.*

4 *Causa legitima censetur excepta a quolibet iuro, & a qualibet pœna conuentionali.*

5 *Carceratus dicitur legitimè impeditus ad soluendum in termino.*

6 *Obligatus ex iuro ad soluendum intra triennium post lapsum triennij iudicandus est periurus.*

7 *Debitor debet ire ad domum creditois, & illi soluere.*

8 *Impedimentum tollit commissionem pœnæ, & periurij, non tamen tollit obligationem.*

9 *Pactum legis commissoriæ, an reprobetur in pignoribus.*

10 *Renuntiare, an possit debitor beneficio iuris improbantis pactum legis commissoriæ.*

11 *Pecunia a debitore per nuncium qui credebatur fidelis, & idoneus transmissa creditori cuius periculo pereat.*

12 *Mater si mittit procuratorem ad petendum tutorem filio suo pupillo, & a latronibus interficiatur non dicetur mater fuisse morosa.*

13 *Nuncij culpa cui imputari debeat, quando res transmissa perit, & cuius periculo perire dicatur.*

15 *Mittens pecuniam creditori per nuncium qui infideliter se habuit si ipse mittens fuit incarceratus, an teneatur soluere pecuniam, vel mittere.*

16 *Mittens rem, vel pecuniam per nuncium qui postea infideliter agit, an excusetur.*

17 *Nuncius si fideliter agit, & postea in via captus sit a latronibus, an poterit agere contra mittentem, vt eum redimat, vel saltem contribuat ad redemptionem.*

18 *Debitor, an debeat portare rem ad domum creditoris, aut econtra. & nu. 22. & 24. 25. & 26.*

19 *Excommunicatus, an sit qui non soluit intra diem assignatu si fuit impeditus soluere.*

20 *Pensio rei pignoratæ computari debet in sortem.*

21 *Iurans soluere intra certum terminum excusatur si fuerit impeditus soluere intra terminum.*

23 *Debitor debet perquirere creditorem, quando sunt eiusdem fori, & cotra creditor debitorem, quando sunt diuersi fori.*

27 *Colonus partiarius qui tenetur ad meditatem fructuu percipiedoru ex fundo locato, an teneatur conducere partem tangentem dnm ad domum domini suis expensis.*

a Ignificante. Si is a q. sub pacto legis ꝯmissoriæ pignorat ré suá, & iurauit non ꝯuenire iuste impeditus intra diem statutam rem mo redimit post diem illá redimere poterit. h. d. Et in prima debitoris qrela. In secunda dant iudices. secunda. ibi igitur. Et pro euidentia decre. potes pmittere, vt etiá hic tangit do. Ant. q est reperire quoddá pactu. l. comissoriæ. qd est originaliter inductu in ꝯctu emptionis, & venditionis. & fuit inductum ad resolutioné tituli ipsius ꝯctus, exemplum patet ex notatis in prima gl. & istud tale pactum non facit a principio ꝯctum conditionalé: sed puru resoluendu in coditionis euetum. vt hic tangit gl. & facit, qd hr. s. eo. iti c. illo vos. quoddam aut est pactu, qd apponit in ꝯtractu pignoris, & tunc transfert contractum pignoris in contractum emptionis, & venditionis sm do. Ant. exéplu ponit, qn mutuat pecunia, & obligat res aliqua creditori, & sibi tradit pacto apposito, q si non reluitur ipsa res pignorata, q sit ipsius creditoris. & quia tunc resoluit per tale pactum contractus pignoris. ideo appellat pactum legis comissoriæ: tn hoc pactu est reprobatum in ꝯtractu pignoris, qd qualiter sit intelligendu dicet sup gl. ij. ad fi. & sic residet do. Ant. Sed aduerte, qa non vr bene dixisse inquantu dicit, q pactu legis comissoriæ appositu in contractu pignora. trásfert cotractu pignoris in contractu emptionis, & venditionis. & ponit exemplu, qn dr, q si debitor non reluat ré intra tm tps sit creditoris. nam in dicto exéplo non vr, q transferat in contractum emptionis: sed q partes velint, q res sit creditoris pro debito. & iō tuc pactu non valet. secus si fuisset dictu, q si debitor no relueret rem intra tm tps, tunc res pignorata sit vendita creditori. nam hoc casu bn vr resoluere ꝯtractu pignoris in ꝯtractu venditionis, & valebit tuc pactu, qa intelliget in dubio, q sit vendita p iusto pretio, vt tangá. s. gl. ij. quo casu valet pactu. l. si fundus. §. fi. ff.

1 de pigno. ¶†Not. j. q pactum legis comissorię est reprobatu in ꝯtractu pignoris. nunqd aut tale pactu validet iuro decre. ista sm do. Ant. pot induci pro, & cotra. & sic ex illa non vr haberi firmu fundamentu sup hoc. ná si teneat, q infidelitas nuntij, & impotentia excusauerit a iuro. & sic, q aliàs obligatus fuerit ex illo: tunc hic vr pbari iurm firmare tale pactum. Si at teneat, q impotentia, vel infidelitas nuncij sola non excuset: sed qualitas pacti iprobati a iure, tuc hic pbaret contrariu. Sed qd in hoc sit tenendu, dicá sup

2 gl. fi. ¶†No. q transmissio pecunię p fidelé nuntiu cre

b ditori excusat non soluenté [b] in termino a pena piurij, & ꝯnr a pœna etiá couentionali, licèt ipse nucius infideliter agat, & non soluat creditori pecuniá sibi traditá, non tn liberatur a debito quin perempta pecunia iterato debeat soluere, vt hic pbatur. & sic habes, q dolus, & infidelitas nuncij in omittendo non nocet dno respectu pœnæ periurij, vel couetionalis, nocet tn respectu debiti: quia non obstáte fraude nucij tenet soluere ipse debitor. & hoc intellige verum qn debitor misit pecuniá per suum nunciu. secus si illá soluisset nuncio misso p creditoré: quia tunc pfidia nuncij noceret creditori, & sibi intelligent res perire. p id, qd legit. & no. in l. eum qui. §. fi. cu. l. sequeti. ff. comodati. & est ratio diuersitatis: qa primo casu non discedit pecuniæ dnium a debitore anteq soluatur creditori. ideo si interim perijt non interueniente culpa creditoris pijt periculo ipsius debitoris: vt hic et patet, sed qn tradit nuncio creditoris, statim dniu transfert in creditorem. l. qui mihi donatum. cum ibi no. ff. de dona. & facit, qd hr in l. si ego. ff. de neg. ge. ideo tunc perijt piculo creditoris cuius est. & intellige hoc veru, qn nuncius fuit missus p creditoré debitori ad recipiendu pecuniá ab ipso debitore. secus si solu fuisset missus ad monendu debitoré. & sic interpelládu, vt soluat pecuniá creditori: qa imputaret debitori si ei soluat, cu ad hoc non héat mandatu. p ea, q hnr in d. l. eu q. §. fi. cu. l. seq. ff. comodati. & si nuncius diceret sibi esse comissum, vt pecuniam recipiat non debet debitor credere, nisi hoc ostédat. p id, qd hr in l. fi. §. dolu. ff. de eo p qué factu erit. & in l. si qs inficiat. ff. deposi. & iō si verbo nutij credidit alio no doc. imputat sibi. facit. l. qui hominem. §. si nullo. ff.

3 de sol. ¶†Quæ aut actio possit copetere contra nuncium

a Si is. Idé summat d. Abb. & An. Sic. & hoc. c. est valde notabile p materia legali legis comissorię

b Excusat non soluétem. Vide hic distinguédo Hé. Boy. in ij. eo. c. ver. sunt eo. c. videlicet, a n sola oblatio debiti in iudicio ipediat venditioné pignoris.

cium infideliter agentem circa rem sibi traditam, vt illam alteri portet.dic, ꝙ poterit agi actione furti, & conditione furtiua contra ipsum.l.si is cui.C. de furtis.¶†Itē no.ꝙ a quolibet iurō.& ꝯnr a qualibet pęna conuentionali promissa cēsetur excepta legitima causa.facit,qđ habetur in c.breui.s̄. de iuraran.e.ti. c.queamodum.& l.qui iurato.ff.qui satisda.cogan.Et
4
5 nota bene,quòd eoipso,ꝙ quis est † detentus in carcere vł legitimè impeditus ad soluēdum in termino, quod debebat soluere, quod est notandum ſm do. Ant.maximè pro soluere debētibus pensiones in cōtractibus emphyteuticis,ut videantur iuste impediri soluere in termino si reperiantur incarcerati. ¶ Item no. quòd cessante vi pacti legis commissorię in re pignorata: res pignorata remanet sub titulo pignoris.
6 ¶†Item no.argu.ꝙ obligatus ex iurō ad soluendum intra triennium post lapsum triennij iudicandus sit periurus:nisi ostendat impotentiā soluendi fuisse intra ipsum triennium,qđ intelligit d.Ant.procedere, quando constat eum non soluisse,ne aliàs obstet.qđ no.Inn.in c.super his.de accu.& sic residet. Sed certè,vt patet ex ibi notatis per Inn.& etiam per Cy. in l.ij.C.de iure emphyteutico.& per Bar.in l. illa.& l. hoc iure.ff. de ver.obl.si est creditor qui allegat solutionem non sibi factam. & per hoc dicat eum periurum satis concluditur contra ipsum debitorē si aliud non ostendat.Secus,quando esset tertius qui allegaret ipsum debitorem periurum ex eo: quia non soluit intra terminum creditori: quia debebit hoc probare,aliàs nō obtinebit.& qualiter dicta negatiua poterit probari potest colligi ex his, quæ habenł in c.j. de confes.in vj.& ex no.ꝑ Bar.in d.l.hoc iure.¶†Itē
7 no.ſcđm Inn.quòd debitor debet ire ad domum creditoris,& illi soluere. & si non inuenit eum, dicit ꝙ debet consignare pecuniam coram iudice loci ſcđm formam.l.acceptam.C.de vsuris.& l.obsignatione. C.de solutio. ¶ Sed contra dictum Inn.facit,qđ habetur in l.item illa.in prin.ff.de consti.pecu.Sed potes dicere,vt ibi tangit gl.quæ reputatur singularis,videlicet,quòd dictum Inn.procedit,quando debitor, & creditor sunt eiusdem domicilij,& sic eiusdem fori.Secus si creditor esset alterius domicilij. & sic haberet domicilium in alio loco quàm debitor.nā tunc non tenetur ire ad domicilium creditoris:sed potius ipse creditor debet venire ad domicilium debitoris. quod tene menti.¶Et aduerte, quòd ista ꝓcedunt, quādo in obligatione est dies expressa,vel tacita: qa tunc ne debitor incurrat moram dēt ante lapsum termini ire ad domum creditoris, qñ est eiusdem fori. ¶ Si aūt non esset in obligatione dies tacita,nec expressa:tunc,quia creditor non debet soluere,seu non constituitur in mora,nisi interpelleł.l.si ex legati cā. ff.de ver.ob.ñ tenetur debitor tūc ire ad domum creditoris etiam si sit eiusdem domicilij: sed debet creditor,siue sit eiusdem fori, seu domicilij,siue diuersi si vult debitorem in mora constituere interpellare ipsum debitorem.& sic ire ad eius domum si alibi non
8 reperiatur.¶†Item no.ꝙ licèt impedimentum impediat commissionem pęnæ,& periurij,nō tamen tollit obligationem.facit,qđ hr̄ in c.dilecti.s̄.de do.& contu.¶Ex hoc etiam not.quòd licèt difficultas præstationis non impediat obligationem.l.continuus.§.cū ita.& §.illud.ff.de verb.obl. tñ impedit commissionē pœnæ.vt hic per Bar.in d.§.illud.& facit,quod no.in c.ij.s̄.de testi.cogen.¶In gl.ij.ibi, in potestate venditoris. nam licèt videtur resolutus ꝯtractus si emptor non soluit intra terminum ꝑꝑ pactum legis cōmissoriæ appositum in ꝯtractu venditionis,tñ illud ꝓcedit ita demum si venditor sit contentus contractum esse resolutum. secus si potius velit stare cōtractui,& nō vti dicto pacto: quia poterit propter rōnem gl. nam cum dictum pactum fuerit appositum in fauorem ipsius venditoris ad hoc, vt emptor citius induceretur ad soluendum pōt renuntiare tali pacto, & ipso non vti:qa quis potest ei, qđ in suum fauorem est inductum renuntiare.l.pe.C.de pac.& ĩ.de regulari.in c. ad apostolicam. ¶ In ea.gl.ibi.conditionalis vēditio contrahitur.hoc clarum ſcđm do.Flo.quò ad vltimā l.sed quò ad.l.si fundus.allegatā in glo.non sic videt procedere ista solutio:sed certè,vt hic videtur velle ēt do.Ant.solutio gl. videtur ꝓcedere ad vtranq; legē. nam mens glos.fuit, ꝙ si pactum legis cōmissoriæ sit appositum in contractu emptionis, & vēditionis tūc non facit contractum conditionalem, sed resoluendum in conditionis euentum.& ratio est,quia pręcedit pura venditio quæ vigore pacti venit resoluenda in conditionis euentum,videlicet,si emptor non soluit intra terminū.facit,qđ habeł.s̄.e.c.illo vos. Sed si apponitur pactum legis commissoriæ in contractu pignoris: tunc bene facit venditionem ꝯditionalem: quia ibi non præcedit venditio pura.vnde si pignorata re addito,ꝙ si non redemero, seu reluero intra certum tp̄s rem ipsam pignoratam res sit empta ipsi creditori pro iusto pretio:tunc ibi est conditionalis venditio:quia tunc p̄cessit pura quæ possit resolui.differt tamen pactum legis commissoriæ appositū in contractu emptionis:qa qñ apponił in cōtractu pignoris ordinatur ad resoluendū contractū pignoris, & ad ineūdum contractū venditionis: sed qñ apponił in contractu venditionis: tunc solū tēdit ad resoluendū ipsum contractū venditionis.& per hoc patet gl. bene dixisse quò ad l.si fundus.& ēt quò ad l. vltimā. allegatā in gl. qa vtrobiq; fuit pactū legis cōmissoriæ appositū circa pignus, licèt in d.l. vlt.fuerit appositū, cum fideiussore.& in d.l.si fundus.§.fi. fuerit appositum cum ipso creditore. ¶†In ea. gl.in fi. Circa hoc quod tangit gl. an indistinctè pactum legis commissorię reprobetur in pignoribus.Cōclude,ꝙ aut apponitur inter debitorem,& fideiussorē, & tunc videtur valere,vt videtur casus singularis qui non est alibi in l.vltima pimo responso.ff.de contrahen.em.aut apponitur cum ipso creditore.& tūc,aut apponitur pactum, ꝙ si non soluatur pecunia intra terminū res pignorata sit empta pro iusto pretio declarando.& tūc tale pactum valet casus singularis est,& non est talibi in l.si fundus.in fi.ff. de pig.aut fit pactum cū creditore,ꝙ si pecunia non soluitur intra terminū res pignorata sit ipsius creditoris pro debito. & tunc, aut istud pactū apponił a prin.t.pe contractus.& tunc nō ualet,vt hic probatur.& in l.j.& 3.C.de pactis pign. aut fit dictū pactū ex interuallo post cōtractū pignoris cū ipso creditore. & tūc tale pactū non valet quò ad hoc,ut ex illo creditor cōsequał actionē. Sed bene ualet quò ad hoc,ut creditor ex illo habeat exceptionē, ut sic ex illo possit se tueri si rem pignoratam possideat,ut colligitur ex his,quæ hñr in l. Titius.ff. de pig.act. iuncta.l. q̄uis. quæ aliàs incipit Callipodius.ff.de solutio.& ibi de materia per Bar.& si dicał q̄ rō diuersitatis inter pactum legis commissoriæ appositum in ꝯtractu uenditionis,qđ simpł̄r ualet.& tñ secus,qñ apponił in ꝯtractu pignoris. dic ſm Io.An. ꝙ rō est,qa cōiter.& rł̄r res uendił iusto pretio.& licèt qñq; secus ꝯtingat,hoc raro ꝯtingit,& iura adaptanł ad cōiter accidentia, & non ad illa q̄ raro accidunt.l.nā ad ea.ff.de legi. & ideo si tale pactū simpł̄r ualeat in contractu uenditionis,nō uideł esse aliqua deceptio:

deceptio:sed pignus regulariter obligatur ꝓ multo minori quantitate q̃ valeat. vnde multum deciperētur debitores si pactū.l.cōmissoriæ. simpliciter valeret in pignore.nā creditores si scirēt valere pactū nō mutuarēt,nisi interueniret pactū.l.cōmisso- ię.& debitores indigentes pecunijs necessitarent̄ ad talia pacta faciēda sperātes, ꝙ fortè intra terminū haberent ptātē soluendi q̃ postea fortè nō haberent. & sic remanerent multū dānificāti,si pactū valeret.& iō voluit lex, ꝙ tale pactū.l.cōmissoriæ.in pignoribus nō valeret. ¶Itē,q̇a tale pactū vr̄ quodammodo fauere vsuris,cū tendat ad finē,vt creditor habeat vltra sortem. iō dictum pactum non valet,cū vsurę sint prohibitę.j̄.de vsuris.in c.quia in omnibus. Quare aūt potius valeat inter debitorem , & fideiussorem, q̃ inter debitorem,& creditorē. potes dicere,ꝙ ratio est: q̇a ius nō habuit tm̄ præsumptionem fraudis ꝯ fideiussorem quātam habuit cōtra creditorē qui pecuniam mutuauit.ideo voluit,quòd valeret inter fideiussorē & debitorem.vt probatur in d.l.vltima.primo respōso.ff.de contrahen.emptio. & intellige istud verum, nisi fieret fraus de persona ad personam. q̇a fingeretur esse fideiussor qui vere esset creditor . nam tunc si hoc apparet nō valeret.per id,quod habetur in c. quāto.j̄.de priuile.& in l.ꝯtra.l. & in l.fraus.ff.de legi.& dicit Io.Andr.quòd ista fraus fiebat in ciuitate Paduę.¶Item aduerte,quia pōt dici,ꝙ in d.l.vltima primo responso fuit appositum pactū, quòd debitor deberet liberare fideiussorē a fideiussione intra certū terminū.& si hoc non faciat,& fideiussor soluat debitum tunc res pignorata sit empta fideiussori.& nō dicit , ꝙ fuerit actū : ꝙ sit empta pro quantitate debita creditori.vn̄ pōt intelligi,ꝙ intelligat̄,ꝙ sit empta ꝓ iusto p̄tio.& si sic intelligeret̄: tūc pactū esset validū ex eo:q̇a ēt si fiat cū creditore valet,vt superius dixi.& in dubio, ex quò dr̄ ꝙ res sit empta ipsi fideissori vr̄ ꝙ debeat intelligi, ꝙ sit empta pro iusto pretio: ꝑ id,quod no.Bar. in l.q̄uis.ff.de solu. & qđ etiā dixit hic do.Anto.nā dicunt prædicti, ꝙ etiā si fiat pactū cum creditore. & dicat̄, ꝙ si nō solueret pecuniā intra terminū res sit empta,vel vēdita creditori,qđ ī dubio intelligetur esse actum,quòd sit empta , vel vēdita pro iusto pretio.secus qñ dr̄ ꝙ si non soluatur pecunia intra terminū , ꝙ res pignorata sit creditoris : quia tunc videtur actum,quòd sit creditoris pro debito.per ea quæ habentur in d.l.quamuis.& idem,si dicatur, quod si non soluatur pecunia intra terminū creditor habeat rem in solutum . nam intelligetur ꝓ debito.per id,quod hr̄ in d.l.q̄uis. & sic vr̄ ex prædictis,ꝙ non valet pactum qñ fit cum creditore,si dicatur, ꝙ si non soluatur pecunia intra terminum res pignorata sit sibi empta:q̇a intelligitur,ꝙ sit empta pro iusto pretio , vt prædixi, multofortius dēt valere qñ fit cum fideiussore. & ita pōt intelligi.d.l.vltima.primo rñso docto.tñ cōiter vnr̄ velle , quòd illa lex habeat locum qñ fit pactum cū fideiussore etiam si fiat pactum, quòd res sit empta fideiussori pro quātitate debiti,qđ tene mēti . Ex prædictis habes duplicē intellectū ad.l.vltimā.in princ.ff.de ꝯhen.emptio. nā s̄m vnū intellectū valet ibi pactum l.cōmissoriæ inter fideiussorē , & debitorē. & iste intellectus cōiter tenet̄ ꝑ doc.s̄m quē ibi valet pactū ēt si dictū fuerit, quòd res sit empta fideiussori pro debito:sed s̄m aliū intellectum ꝓut intelligitur , ꝙ sit empta fideiussori. scilicet ꝓ iusto pretio tunc non est dr̄ia , an pactum fieret inter debitorē,& fideiussorē,an vero inter debitorē,& creditorē, q̇a tūc vtrobiq; valeret,vt patet ex illa.l.si fundus.§.fi.ff.de pig. Quis aūt hēat declarare iustū pretiū.dicit , ꝙ bonus vir qui dr̄ esse iudex habebit hoc declarare.l.cōtinuus.§.cū ita.ff.de ver. obli.& l.vir bonus.ff.iudi.solui.¶Itē aduerte,q̇a rō diuersitatis inter casum qñ pactū apponitur a prin. contractus , & qñ apponitur ex interuallo esse pōt : q̇a qñ apponit̄ a prin. t̄pe cōtractus apponit̄ eo t̄pe quo debitor nondū habuit pecuniā . & sic est verisimile,ꝙ vt pecuniā recipiat faceret illud pactum creditori, ꝙ voluerit.quæ ratio cessat qñ fit ex interuallo.& sic t̄pe quo iam habuit pecuniā,iō tūc saltē valet,quò ad exceptionē,vt supius dixi.¶Itē aduerte, ꝙ pactū.l.cōmissoriæ in ꝯtu pignoris reprobat̄, siue dicatur,si nō redemero intra tm̄ t̄ps rē pignoratā , ꝙ res sit insolutum creditori pro debito.d.l.q̄uis.aliàs callipodius.ff.de sol.siue dicatur , ꝙ non liceat in ꝑpetuū redimere.per id,quod hr̄ in d.c.fi.s̄.de pręcarijs.siue dicatur,ꝙ creditor habeat rem in feudum.ꝑ id quod hr̄ in c.nostram.s̄.de reb.ecc.nō alie.siue dicatur in perpetuū non repetam . facit.l.si duo.§.idē Iulianus.ff.de iureiur.s̄m Io.An.& sequit̄ do.Anto.
10 ¶†An aūt possit renunciari b̄n̄ficio huius iuris improbantis istud pactum legis cōmissoriæ in pignoribus.vr̄ ꝙ sic: quia istud ius videtur inductum in fauorem debitorum,ne aliquando nimis deciperentur,vt hic tangit do.Anto.super hac gl.& suꝑ gloss.pe. Sed cōtrarium est verum . vt etiā voluit hic do. Anto.& rō esse pōt licèt ipse nō dicat:q̇a vt tangit hic do.Pet. Istud pactū vr̄ improbatum a iure principaliter odio creditoris . licèt sc̄dario in fauorē debitoris hoc tendat.& ideo nō pōt debitor tali iuri renunciare cū nō sit in eius fauorē principaliter inductū: sed in odiū alterius.ꝑ id qđ legitur,& no.in l.tametsi.ff.ad Macedonia.& in c.si diligenti.de fo.cōpe.& q̇a est improbatū a iure non valeret ēt appositio pęnę.ꝑ id,qđ hr̄ in l.nō dubiū . C.de legi.& in l.cū allegas.de vsuris. & in l.eleganter.§.penulti.ff.de condi.indebi. ¶ Itē aduerte inquantum dixi.s̄.qđ si interponitur pactū inter debitorem,& creditorem sub hac forma,quod si non fiat solutio in termino res sit empta ꝓ iusto p̄tio , ꝙ tūc valet pactum etiam si non sit iuratum per d.l.si fundus.§.fi.nā hoc dicit verum do. Anto.de iure ciuili, & canonico si agatur inter partes , ꝙ redditus interim percepti restituant̄,vel cōputentur in sortem , vel si in respectu ad redditus resoluitur contractus in emptionem . Exemplum pōt poni,licèt ipse nō ponat,si dicatur,ꝙ res pignorata sit empta pro iusto pretio dando ꝓ re , & fructibus ꝑceptis aliter s̄m eū nō valeret de iure canonico:q̇a saperet vsurā,fatetur tñ,ꝙ si dicat̄ res sit vēdita,vel sit empta creditori si nō fiat solutio ītra terminū, ꝙ intelligit̄ fuisse actū de iusto p̄tio vendat̄,seu sit vēdita. & idē voluit Bar. in d.l.q̄uis.vt superius tetigi . ¶ Aduerte tñ,q̇a satis puto,ꝙ vbi nulla fit mentio de fructibus:sed simpliciter dr̄ sit res empta , vel vendita ipsi creditori, ꝙ fructus remanebūt in dispositione iuris cōis, ex quò nihil de eis est dictum.argu.c.susceptū.de rescriptis.in vj.& l.si extraneus.ff.de condi.ob cām.& ideo debebunt restitui debitori,vel in sortem cōputari. Si aūt ageret̄,ꝙ creditor lucraret̄ fructus, tūc tale pactū saperet vsuram,ex quò illos haberet vltra sortem.& iō non valeret saltē de iure canonico. per id quod hr̄ in c. debitores.s̄. de iureiuran. & hoc nisi interuenisset iuramentū: q̇a tūc obligaret iurantē,nisi relaxaret̄ ꝑ superiorē.per id,qđ hr̄ in d.c.debitores.& eo.ti.c.ij. Dixit ēt hic do. Anto.ꝙ interdū etiā de iure canonico nedū in cōtractu pignoris : sed nec etiā in contractu vēditionis valet pactū legis cōmissoriæ . puta qñ resolutio cōtractus pēderet a ptāte emptoris ad certum

tum tempus, qa p̄sumeret̄ f̄m eū hoc factū in fraudē vsurarū maximè in vsurario per.c.illo vos.s̄.eo.secus dicit si resolutio penderet a ptāte venditoris. facit licèt nō allegaret. qđ hr̄ in l.ij. C.de pactis īter emptorē. & licèt dicat in exēplo glossæ pēdere a ptāte vēditoris, illud cōtingit pp id, qđ dixi su p gl. tamē prima facie in exēplo gl. resolutio pēderet ab emptore. vt patet ex gl.& tene mēti dictum do.Ant. inquantū voluit, ꝙ vbi resolutio ꝯctus venditionis pēdet a potestate emptoris ad certū tp̄s, ꝙ p̄sumitur hoc factū in fraudē vsurarū. & maximè in vsurario per.c.illos vos. nam reuera illud.c.nō ꝓbat suū dictū. vt ibi dixi. nā ibi alia pacta non interuenerūt pp q præsumitur fraus. vt ibi patet. Sed vbi illa pacta non interueniunt: tunc videret̄ secus vt ibi dixi, tene tñ menti dictū suum. Quid aūt si vendo tibi fundū cū pacto, ꝙ vsq; ad.xx.annos possim recuperare ip̄m, dicit hic Io. An. post Inn. ꝙ valet tale pactū p.l.si vir vxori.ff.de præscrip.verb.& bñ facit, quod hr̄ in.l.ij.C.de pactis inter emptorē. đq intellige, nisi fieret illud in fraudē vsurarum p.c.illo vos.s̄.eo. qđ dicit do.Anto.in dubio præsumendū, si pro paruo pretio res fuisset vēdita. per id, quod hr̄ in c.ad nostram.s̄.de emp.& vendi. maximè in consueto fœnerari, de quo plenè dixi

11 in d.c.illo vos.& c.ad nostram. ¶†In gl.in verbo, certum. ibi l.argentū. licèt ista lex certo respectu faciat ad id, quod allegat gl. qa ibi nō imputatur dño malitia nuncij qui credebat̄ idoneus, tñ alio respectu illa lex facit ꝯtra istum tex. nā ibi dr̄ argentum per te mihi cōmodatum tibi remitto per nunciū meum quem putabā, & merito fidū, & cautū, & ille fortè si ab alio deceptus exportet, vel perire permittat, perit periculo tuo. Sed hic dicitur cōtrariū, qa hic pecunia nō perit periculo creditoris imo, debitoris mittentis: qa nō liberat̄ a debito licèt pœnā periurij euitet. solue f̄m Abb. ꝙ ibi argentū fuit cōmodatū, vt species. & sic remansit cōmodantis, quò ad dñiū, & possessionē, vel rei cōmodatę. & ideo ibi perit cōmodāti cuius erat. & non cōmodatatij cuius non erat. & q non tenebatur de casu vbi non præcesserat culpa ipsius commodatarij. facit, qđ hr̄ in c.j.s̄.de cōmoda. sed in casu.c. si mutuasti mihi centū, illa statim sunt mea.ff.de rebus creditis. in l.scđa. vnde si remitto tibi postea pecuniam per meū nūtium donec tradatur tibi, illa est in meo periculo: quia interim mea est. & sic nō perit tibi, cuius non est, nec tua interuenit culpa: sed mihi cuius est. & sic rectè ꝯsiderādo ratio, quæ facit in l. ꝯtraria remittentem liberari hęc eadē ratio. l. suadet

12 hic remittentē non liberari. ¶†In ea.glo.ibi.cū a matribus. ibi dr̄, ꝙ si mater misit procuratorē ad petendū tutorē filio suo pupillo. & ille iuisset: sed per latrones est interfectus non dr̄ mater fuisse morosa in mittendo tutorē filio.

13 ¶†In ea.glo.ibi: cū olim. dicit do.Flo. quòd ibi non fuit infidelitas nūcij: sed temeritas partis, quæ violauit sigillum iudicum. & ibi punitur de illa temeritate. & hæc solutio procedit, si glo. voluit allegare.c.cū olim magister. & sic vr̄ intellexisse do. Flo.gl. voluisse: sed fortè gl. voluit allegare.c.cū Abbas.eo.tit.& ad illud pōt r̄nderi, ꝙ ibi pactū ꝓcura. nocet dño: qa postq̄ sciuit non cōtradixit, cū potuit. vt ibi hr̄, & sic fuit in culpa, iō illi nocet. secus qñ non est in culpa, vt hic patet. & hoc modo ēt pōt r̄nderi. ad.c.in grauibus. allegatū in glo. nam ibi dr̄, cū is qs displicet ad intercedēdum mittitur irati animus ad deteriora prouocatur. & sic dr̄ loqui qñ quis fuit in culpa in malè eligendo. ideo sibi nocet. facit, quod hr̄ in l.eum qui.§.fina.cum.l.seq.ff.cōmodati Ad.l. apud.§.fi. r̄ndet hic do. Flor. nam ibi dr̄, quòd si cum velles emere argentum vascularius. id est habens vasa argentea ad vendendum tibi reliquit argentum. & sic vasa argentea. & cum non placuisset remisisti sibi per seruum tuum, seu nuncium tuum, ꝙ si perijt ipsum argentum detrimentum est vascularij. & ideo vr̄ facere ꝯtra tex. Sed subditur ibi, ꝙ tu debes prestare culpam nuncij, hoc est qđ si periret culpa nuncij, qđ tu teneris. & inquantum ibi dicit te teneri de culpa nūcij, intellige f̄m d.Floria. illud procedere, qñ illud actum fuerat inter partes, quod per certū nunciū remitteretur ipsum argētum, & ipse cui fuerat relictū per alium remisit: tūc enim talis electio est in culpa. & ideo imputatur tūc remittenti per aliū. secus si nō fuisset actum, vt per certum nunciū remitteret̄. nam tunc si ille qui remisit elegit eū quē putauit idoneū, & qui sic cōiter fuisset reputatus idoneus, tunc casus permutationis secutus non imputabitur mittenti. vt patet in l.argentum. pręallegata. & ratio patet ex his quæ dixi circa intellectū dictæ legis argentū. in dubio vero qñ non cōstat quid fuerit actū. dicit do.Flo. & fuit dictū Bar.in d.l.eum qui.§.fin. ꝙ ex qualitate personarum, & rerū cōsuetudine hoc poterit ꝓpēdi qd actum tacitè intelligatur. p id, qđ hr̄ in l.vel vniuersorum.ff.de pigno.actione. & l.q semisses.ff.de vsuris. & per hoc patet responsum ad ꝯtrarium Ioā. An. tñ hic dicebat a cōtrario, ꝙ infidelitas nuncij nō imputatur quò ad periurium: sed bene imputat̄, qa perit pecunia ꝑiculo mittēs nuncium. & de mā plene per Bar.in d.l.eum qui.§.fi.glos.pe. in fi. ibi hr̄ de hoc circa fi.c.sed d. Ant. hic dicit, ꝙ ibi iur̄m erat cōtra publicum. & cōem fauorē, hic autē erat ꝯ fauorē singularium ꝑsonarum. & sic vult, ꝙ istud pactum de quo in lr̄a, improbet̄ pp fauorē debitorum. & est verum scđario, sed principaliter est improbatum pp odium creditoris, vt superius dixi su p gl.ij. tñ iur̄m obligat de mero iure sicut etiā obligat iur̄m p̄stitum su p vsuris.s̄.de iureiurā.in c.debitores. facit, quod tangetur super glo.sequenti, do.vero Flo. hic dicebat soluēdo cōtrarium, ꝙ in ꝯtrario iur̄m nō poterat seruari sine interitu salutis æternę: qa erat ꝯtra publicā vtilitatē, hic autē secus, qa hic agebatur tm̄ de pręiudicio creditoris. facit qđ no.glo.in d.c.si diligenti. in glo.mag.& etiā in gl.penul.& qđ dixi ibi. ¶In gl.fi. in fi. ibi. tangitur in d.c.cum ꝯtingat.in gl.mag. potes dicere. vt hic tangit do.Flor. quòd hic expresse litera nō dicit, an iur̄m obliget, vel non. sed dicit, quòd per iur̄m non debet faueri creditori, vt possit exigere vltra sortem, tñ a sensu ꝯtrario tacite vr̄ velle. vt tetigit gl. p̄cedens, quòd si nō interuenisset impedimētum, ꝙ tunc iur̄m esset seruandum. & sic fuit hic excusatus a iuro pp impedimentum: quia quantum in eo fuit, debitor illud impleuit, nō autem ex eo: qa iur̄m non obligaret. & sic vr̄ ꝙ si interuenisset impedimentum deberet seruare iur̄m. vnde dixit Inn. in vna par

14 te † qđ licèt pactum legis commissoriæ nō valeat in contractu pignoris: tñ iuramentum obligat. p id, qđ hr̄ in c.cum cōtingat. allegato in gl. & facit, qđ hr̄ in c.q̄uis.de pactis.in vj.& scđm hoc iste tex. ꝯtradicit. c.cum contingat. imo potius concordat si recte intelligatur. & sic etiam voluit glo.in d.capitu.cum contingat. Et ideo dicebat do. Anto. ꝙ Papa si mandauit prout dr̄ in litera pp impedimenta q̄ interuenerunt, non qa iuramentum non sit obligatorium. & ideo si impedimentum non interuenisset Papa secúndum eum mandasset iuramentum seruari. Sed aduerte, qa contra prædicta fortiter facit tex. iste, inquantum Papa asserens pactum l.commissoriæ in pignoribus reprobatum mandat, quòd non obstante pacto, vel iuramento

iuramento cogitur creditor ad reluendum pignus, & sic vr̃ litera velle, quòd pactum legis commissoriæ adeo sit in pignoribus reprobatum, ꝙ pars possit venire ꝯ non obstāte iur͂o præstito super eius obseruantia. & vr̃ hic Inn. in gloss. sua finali dicere hoc verum esse de iure communi sine aliqua dispensatione, vel relaxatione iuramenti. Alij tñ, vt refert Io. An. & tangit do. Ant. & do. Pet. dicunt, ꝙ hic relaxat̄ iuramentum, quia erat cōtra ius. per id, quod hr̃ in simili in c. j. & c. debitores. s̄. de iureiur. & sic vñr isti velle, ꝙ relaxatum fuerit iuramētum debitori in casu isto. Io. An. hic non clare loquitur: sed dicit dicendū, vt superius primo dixi post Inn. fortè Io. An. voluit dicere, ꝙ vbi interuenit impedimentum. & sic debitor adimpleuit iuramentum quantum in eo fuit: tunc sibi nō obstat iuramentum quominus possit repetere pignus de iure cōmuni sine aliqua dispensatione, vel relaxatione. & sic intelligatur dictum Inn. in vlti. gl. sed vbi non interuenisset impedimentū: tunc non posset interuenire ꝯtra iuramentum, nec posset repetere pignus, nisi non satisfecerit in termino obstante iuramento, nisi relaxaretur sibi iuramentum prius, & satis vr̃ ꝙ posset peti relaxatio. de quo prohibetur pactum principaliter in odium creditoris. per id, quod hr̃ in c. j. & c. debitores. s̄. de iureiu. & hoc mō possit saluari opi aliorū, quam superius recitaui. & sic puto fuisse de mente Io. An. licèt clare non expresserit, nec etiam do. Pe. hoc declarauerit. do. tñ Ant. hic nititur aliter concordare opi. nam dicit, quòd si in cōtractu emptionis in quem resoluit pignus hr̃ respectus ad fructus medio tempore perceptos, vt transferant̄ in emptorem, tunc procedat opi. quod iuramentum sit obligatorium: quia non est ibi tunc aliqua vsura. exemplum ponit, si dicatur, si non soluat pecuniam debitam intra tale tēpus volo, ꝙ res sit tua cum fructibus, & in dubio ſm eum satis vr̃ hoc agi. Si autem in contractu emptionis in quem resoluitur contractus pignoris non habeatur respectus ad fructus: sed vt lucraret̄ creditor fructus perceptos. & tunc cum interim ante resolutionem fuerit pignus inquantum ordinaretur ad fructus non repetendos, qui nō fuerunt transfusi in ꝯtū emptionis tēdat ad nutriendā vsuram. ideo tunc licèt iur͂m obligaret: quia pactū l. cōmissorię non est improbatū ſm eū: q̄a sit cōtra bonos mores, sed in fauorē debitoris ideo firmat̄ iur͂o: tamen posset peti relaxatio. ꝑ id, qđ hr̃ in d. c. j. & c. debitores. de iureiuran. Et huius secūdi membri ponit exemplū: quādo pretiū sortis respectiuat̄ ad rem tantum. & non ad fructus, q̄a vult illos creditores lucrari. & sic residet. & vult hoc modo aliam opinionē saluari. Sed aduerte inquantū dixi pactum istud improbatum in fauorem debitoris debet intelligi secūdario: sed principaliter fuit improbatū in odium creditoris. vt s̄. dixi. facit. qđ hr̃ in l. qui sine. ff. de condi. inde. Idem inquātum dixi iur͂m firmare pactum, non vr̃ verum, nec hoc dicit Inn. sed simpliciter dicit quòd licèt non valeat pactum. l. cōmissoriæ in pignore, tñ iur͂m obligat. & sic potest dictum suum intelligi, quòd licèt non valeat pactum, nec ꝯfirmet̄ ꝑ iuramentum: tñ iur͂m sit seruandū, vt in simili ꝯtingit in iur͂o præstito suꝑ pacto de vsuris ꝓstandis ſm ea, q̄ legunt̄, & notant̄ in c. debitores. de iureiur. & istam partem tenet hic do. Flo. & illā etiā tenet Bart. in l. si qs ꝓ eo. in prin. ff. de fideius. in ver. iiij. Et ſm Bar. ibi ista fuit mēs Inn. hic. & ista pars vr̃ verior de iure ꝑ ea q̄ hñr in d. c. debitores. & vt dicit hic d. Flo. est lōga dr̄ia, an iur͂m cōfirmet pactū, seu ꝯtū, an vero nō ꝯfirmet: sed solū obliget iurantē ad obseruādū iuramentū. de qua etiā dr̄ia tetigit Bar. in dicto ver. iij. & do. Flo. in d. c. cū cōtingat. & etiā ibi ꝑ Io. Cal. & d. Ant. & ibi etiā plenè dixi. Fed. tñ de Senis in suo cōsi. 140. 127. vr̃ velle, ꝙ pactū. l. cōmissoriæ ꝯfirmetur iuramēto. nam ibi enumerat multa ꝓhibita a iure, q̄ firmant̄ iur͂o. & ꝑcipuè pactū. l. cōmissoriæ. & donationē inter vi. & vxo. & alienationem fundi dotalis. Sed verius puto esse, ꝙ non firmet̄ iur͂o pactū legis cōmissorię. licèt iurans illud seruare obliget̄ ad obseruantiā iuramenti. per id, qđ. s̄. dixi. q̄uis. do, Pe. videat̄ hic transire cū Fede. & etiā do. Anto. vt s̄. dixi. ¶ Item aduerte in quātū do. Anto. voluit, ꝙ si dicat̄, si nō soluam pecuniā debitam intra tale tp̄s, volo, ꝙ res sit tua cū fructibus, ꝙ tunc tale pactū non cēseat̄ vsurariū, & valeat, & sir̄r iur͂m. nā nō videt̄ verū hoc dictū: q̄a eoipso, ꝙ dicit̄ res sit tua cū fructibus, intelligit̄ sibi pro debito, vt colligit̄ ex his quæ habentur in l. q̄uis. ff. đ sol. & ibi no. ꝑ Bar. & ideo cū nō valeat pactū, qñ dicit̄ si nō soluā intra tale tp̄s, volo, ꝙ res sit tua: q̄a intelligit̄ scilicet pro debito. & sic est pactū. l. cōmisso. qđ est improbatū ī pignorib⁹, multofortius non valebit qñ dr̄, volo, ꝙ res sit tua cū fructibus, cū intelligat̄ scilicet ꝑ debito, vt ꝑdixi. & sic haberet rē & fructus pro debito. & ꝯñr debitū, & etiam fructus vltra sortē, cū res cōiter valeat plusq̄ debitū. & ideo tale pactū velut pactū l. cōmissoriæ, & nutriēs ēt vsuram non vr̃ valere, & ꝯñr iuramentū videret̄ tūc nutrire vsurariā prauitatē. & sic non esset simpliciter licitū ꝓut videtur voluisse do. Ant. iō dictū suū nō videtur ꝓcedere, posset tñ saluari si diceret̄ si nō soluā intra tale tp̄s, volo, ꝙ res sit tua cū fructibus ꝑ iusto ꝑtio dādo ꝑ re, & fructibus. & ista fortè fuit mēs do.
15 Ant. licèt nō bñ explicauerit. ¶ † Iuxta ꝑdicta q̄rit q̄d si aliq̄s misit pecuniā ꝑ nūtiū qui infideliter se habuit & ipse mittēs fuit incarceratus: an cū fuerit relaxatus teneat̄ soluere pecuniā, vel mittere. Io. And. ꝙ sic, vt satis videt̄ esse de mente huius literæ. & ꝑ hoc, quia obligatus soluere certo die videt̄ obligatus ad duo, videlicet ad soluendū, & ad soluendū die debito. per id, qđ hr̃ in l. celsus. ff. de arbi. & s̄. de do. & contu. cū dilecti. iō licèt excusat̄ a scđo ꝑꝑ infidelitatē nūcij, aut incarcerationē, nō tñ erit excusatus a primo. ꝑ id
16 qđ hr̃ in iuribus ꝑallegatis. ¶ † Vlterius tractat hic d. Ant. an gñalr̄ sit verū, ꝙ excuset̄ remittēs rē ꝑ nūciū vel pecuniā, si nūcius postea infideliter agat excusetur. & in effectu ꝯcludit ꝓut tetigi in notabilibus distinguendo, ꝙ aut fuit nūcius debitoris, aut creditoris. & si creditoris, aut habuit mandatū ad solutionē recipiēdā, aut ad monēdū debitorē. & q̄a hoc declaraui in notabilibus nō insisto. & facit, qđ dixi suꝑ gl. iij. Sed incidenter q̄ro đ eo, qđ hic tāgit Io. An. videli
17 cet q̄d † si nuncius fideliter egit, & in via fuit captus a prædonibus: an poterit agere cōtra mittētē vt redimat, vel saltē cōtribuat ad redemptionē. remittit ad notata in Spec. de iudi. ibi. illud aūt. vbi finaliter concludit Spec. ꝙ si nuncius se obtulit non tenebitur ei mittens ad aliquid, vt l. inter causas. §. non oīa. ff. māda. & l. q̄ data. ff. ex q̄b. cau. maio. vel saltem de æq̄tate tenebitur mittens. de quo plenius per Barto. in l. si seruus cōis. §. qđ no. ff. de furtis. Tāgit etiam Spec. in ver. sequēti. dictum ver. illud q̄d. de illo qui cum equo, & armis iuit pro Titio ad exercitum ad quē tenebatur Titius ire. & ibi captus fuit ipse q̄ iuit, & perdidit, & arma, & equum, an poterit recuperare ab ipso Titio. & videtur ꝯcludere, ꝙ licèt de rigore nō possit recuperare ab ipso Titio: tñ saltem de ęq̄tate possit. satis videtur posse distingui, vt in casu ꝑcedenti: q̄a aut q̄s se obtulit, aut nō. Inn. tñ in c. sicut. s̄. de iu-

s̃.de iureiuran.& ibi etiam dixi,videtur dicere,quòd possit recuperare ab ipso Titio cuius mãdato iuit:q̃a verisimiliter potuit cogitare Titius dictũ casum euenire posse, ideo ex quò hoc non obstante mãdauit, vt iret pro eo vr̃ ꝙ teneat̃ resarcire sibi damnum. de quo per Io.An.in d.c.sicut.& ibi dixi. ¶† Vlterius ẽt tangit hic domi.Anto.an debitor debeat ire, & portare rẽ ad domum creditoris, an vero econtra creditor teneatur ire ad domum debitoris. Et concludit, qđ si in obligatione non est dies tacita,nec expressa, q̃a tunc debitor nõ est in mora,nisi interpelletur.l.si ex legati cã.ff.de ver.ob.& creditor si vult ↄstituere debitorẽ in mora dẽt ire ad domũ eius,si alibi eũ nõ reperiat.l.j.§.j.ff.de libe.agno.Si vero in obligatione inest dies expressa, vel tacita a iure subintellecta. vt patet in c.potuit.de loca.tunc tenet simpliciter dictũ Inno.hic ꝙ debitor si vult euitare moram,vel pœnã, vel si esset iam in mora debet ire ad domum creditoris.& allegat prælleg.c.potuit. & si ibi nõ inuenerit creditorẽ debet corã iudice loci ꝓtestari, & assignare rẽ per.l.acceptam. C.de vsur.& l.obligatione. C. de sol.& idem dicit Inno.ꝙ si aliquis promisit facere cessionẽ,vel renunciationem sub pœna: q̃a debet ire ad domum creditoris.& si nõ reperiat dẽt facere ꝓtestationem corã iudice,vel publicis personis.arg.c.pastoralis.de offic.ordi.Hosti.vero hic dicit, ꝙ in tp̃alibus illam cessionem, & renunciationẽ poterit facere in manibus notarij tanq̃ publicę personæ recipientis nomine absentis.arg.notatorum. per Inn.s̃.de pactis.c.penul.& j̃.de côuer.coniug.in c.dudum. facit quod hr̃ in text.& gloss.in l.in causæ.§.fin.ff.de procura.& quod not.Bart.in l.acceptam.C.de vsuris.in xij.q.& sequentibus,vbi tractat de materia ista.in renunciatione aũt spiritualium semper oportet, ꝙ sit facta corã suo superiore.s̃.de renũcia.in c.admonet. & sic residet do.Ant.qui simpliciter vr̃ transire,cum dicto Innoc.qui non distinxit,an debitor,& creditor sint eiusdem fori non prout tetigit glo.in l.item illa. de constitu.pecu.sed melius dic, vt dixi in notabilibus.& inferius etiam tangetur. ¶† Vlterius tãgit hic
19 do. Anto.An casus istius c.ꝓcedat in excõicatione, vt sic intelligatur excõicatus ille qui non soluit.j.diẽ si fuit impeditus soluere.refert Io.An.in c.q̃q̃.de vsuris.in vj.sentire,ꝙ talis sit excõicatus.& sic quòd non procedat dicta decre.in dicto casu hæc qõ, vt ipse tãgit latius tãgitur per Inn. & Io.An.s̃.de offi.deleg.in c.p.& g.& quid tenendũ ibi tangitur ꝑ Io.An.& do. Ant.& ibi etiam dixi.& licèt ſm do.Ant.doc. cõiter teneant,ꝙ talis sit excõicatus tñ sibi vr̃.& sic dicit se solitum tenere,ꝙ in dubio nõ sit excõicatus, nec videatur esse mens excõicantis,ꝙ si sit iuste impeditus ille qui excõicatur sit excõicatus.sed certe quicquid dicat vr̃ ꝙ in dubio talis sit excõicatus ꝑꝑ p̃sumptã ↄtumaciã test.tex.expressus in c.venerabilibus.§.idẽ est.de sñia.excõ.in vj.fatendum est tñ ꝙ si doceat̃ de de impedimento, ꝙ dẽt excõicatus absolui sine difficultate,vt ibi dr̃.& de materia per gl.& ibi etiam di
20 xi.in c.ij.s̃.de testit.cogendis. ¶† Vlterius,quia text. hic dicit, ꝙ pensiones computari debent in sortem. Quærit hic domi.Petr. quid si creditor non percepit pensionẽ, sed domũ inhabitauit. dicit ꝙ perinde est ac si percepisset nihil allegat.pt allegari,qđ no.Spe. eo.tit.§.j.versi.q̃d si mihi.vbi Spec.vr̃ hoc tenere.dicit tm̃ ibi,qđ dẽt haberi respectus ad pẽsionẽ ꝓ qua ↄduxisset domũ ipse creditor. & non ad illã pro qua alius ↄduxisset.arg.l.in suam.§.in frumẽto.ff.de ↄdi. inde.Sed attẽde,ꝙ ille.§.in frumẽto.loquit̃ in mã recipiente aliq̃d indebitũ,in qua nõ tenetur quis vltra quam sit factus locupletior,facit.l.nã natura.ff.de cõdi.inde. Sed hic loquimur in materia in qua quis nedum tenet̃ de redditibus perceptis: sed etiã de percipiendis.vt no.s̃.c.ꝓxi.in glo.j.Et ideo videret̃,ꝙ teneat̃ computare pensionẽ q̃ alius dedisset si illa fuit maior.& sic nõ vr̃ ꝓcedere dictũ Spe. ¶Itẽ aduerte, q̃a dixit hic do.Pet.ꝙ hic vr̃ probari, ꝙ iurm̃ præstitũ in forma de qua in principio.c.referat tam ad molestationem non fiendã post terminũ,quã ad solutionẽ faciendã in termino. & sic illa dictio,nisi,quæ ponitur hic circa principium ponit ſm eũ, ꝙ dicit patere: quia exigitur diligentia in mittendo pecuniam intra terminũ per fidelem nuncium. & quod per eum debitorẽ non stet,sed per casum.& dicit se non videre ad quid diligentia requirat̃ in termino,nisi vt de ꝓpiu rio non teneatur.nam q̃tum ad effectũ repetendi pignus soluta pecunia ẽt post terminũ non vr̃ talis diligentia necessaria,cum talis appositio termini reprobetur a iure. & per p̃dicta vr̃ ꝙ si iuro, ꝙ nisi tibi dedero centũ vsq; ad paschã dabo tibi equũ, ꝙ nõ soluendo in paschate sim periurus,& tenear ad equum. & de dictione,nisi,remittit ad no.per Dy.& Io.And. in regula,pactũ,de re.iur.in vj.sed melius, & plenius de illa hr̃ per Bart.in l.si eũ.§.qui iniuriarũ.ff.si quis cautio.Et vr̃ do. Pet.residere in cõclusione prædicta: sed certè illam non puto verã inquantũ vult,ꝙ si iuro, ꝙ nisi tibi dedero centũ vsq; ad pascha dabo tibi equũ,ꝙ non soluẽdo tibi centũ in paschate sim periurus,& teneor ad equũ.nam vr̃ ꝙ nõ sim periurus: q̃a dicendo, nisi tibi dedero centũ vsq; ad Pascha dabo equum.idest si non dedero tibi centũ.nã hoc casu dictio,nisi,resoluitur in si nõ.& sic idẽ importat.vt voluit gl.in l.si eum.§.q̃ iniuriarũ.ff.si q̃s cautio.& etiã Bart.ibi.& satis probat̃ in l.obligationũ fere.§.cõditio.ff.de actio.& obli. Constat aũt,ꝙ si dixissem iuro ꝙ si non dedero tibi centũ vsq; ad Pascha dabo tibi equũ,quòd tunc non essem periurus, si non darem centũ, ergo nec etiã in casu prædicto qñ apponit̃ dictio,nisi. nec ob.iste tex.q̃a licèt expresse hoc nõ dicat tñ mens eius fuit, ꝙ debitor ꝓmisit cũ iurõ intra certũ terminũ domũ redimere, & ꝓmisit cũ iurõ, ꝙ nisi hoc faceret creditorem vlterius non molestaret, & hoc etiam vr̃ voluisse do.Flo.in notabilibus,vbi di
21 cit. ¶† No.ꝙ qui iurat soluere intra certũ terminum excusatur, si fuerit impeditus soluere intra terminũ. Quid autẽ si sub vno iuramento duo promittantur quorũ vnũ sit,licitũ aliud reprobatũ a iure.dic,quòd debet impleri in eo, quod est licitum alio reprobato per.l.quæ sub conditione.§.quoties.ff.de cõdi.insti. hæc sufficerent ꝓ intellectu decr.& materię:tñ quia
22 materia est quotidiana. † An debitor debeat ire ad domum creditoris,vel econtra,q̃uis aliquid de illa.s̃. dixerim,q̃a do.Pet.hic latius ꝓsequitur. & tangit illa q̃ plenè no.Bar.in l.item illa.ff.de ↄsti.pecu.potes cõcludere in hac materia ſm Bar.in loco præallegato. nam aut solutio est fienda pro aliqua re, seu occasione alicuius rei,vt ↄtingit in emphyteuta. & tũc si creditor est eiusdem fori vbi est res,& ipse debitor. & sibi soluere. & tũc dẽt debitor ire ad creditorem, & sibi soluere. s̃.de loca.c.potuit. Si aũt creditor esset diuersi fori non teneretur debitor extra suum forum ire. per id, quod hr̃ in d.l.itẽ illa. & in l.meuia.ff.de annu.leg. & ideo si creditor non esset in loco fori sui debitoris vbi debet fieri solutio posset debitor die adueniente in domo sua coram vicinis protestari, quòd ipse est paratus soluere id, quod debet occasione talis rei,si esset aliquis qui legitimè possit solutionem recipere pro tali cui debet fieri solutio. & de hoc facere rogari nota-

ri notarium,& erit excusatus, quod est notandũ. Et hoc,qñ creditor esset diuersi fori. vt s.dixi alias debe ret ire ad domũ creditoris.Qñq; vero solutio alia rõne est fienda. & tunc,aut respicit cõmoditatem psonæ cui debet fieri. & tũc debet ad illum iri.l.qđ nisi. ff.de oper.libertorũ. & ibi patet exemplũ qñ qs dẽt seruire alicui.Qñq; solutio respicit cõmodum bursale,& isto casu ɔcludit, ꝙ aut ex solone qs vult aliud ɔsequi.& tunc dẽt ire ad illum cui fienda est solutio & illi soluere.l.penul.C.de ɔdi.infer.& l.penul.§.j. ff.de ɔdi.& demon. Et per hoc ẽt patet, ꝙ si qs vult alium cõstituere in mora debet ire ad eum, & interpellare.facit.l.j.§.ipsũ.ff.de lib.agnoscẽ.aut qs vult se exonerare ne videlicet incurrat moram, vel pœnam.& hoc casu dẽt distingui,an debitor,& creditor sint eiusdẽ fori,vel non. vt primo casu debeat debitor ire ad domum creditoris,secus in scđo,vt no.per gl.in d.l.item illa. Quid aũt si reus ɔstitutus in mora vult illam purgare. dic ꝙ si tũc vult aliqd cõseq scilicet liberationem ab illa mora dẽt ire indistinctè ad creditorem. & idẽ eẽ si actor esset in mora,& vellet
23 illam purgare. ¶†Iuxta pdicta quæriť qa dixi,ꝙ dẽt debitor perquirere creditorẽ qñ sunt eiusdem fori, & ecõtra creditor debitorẽ qñ sunt diuersi fori.ĩ quo loco dẽt fieri ista perquisitio.dic in locis in qbus cõsueuit cõuersari ille qui debet, & sufficit,quòd perquirať in locis publicis,& manifestis. nam in occultis non teneť perquirere.l.hoc aũt.§.j.ff.ex qui.cau. in pos.eať.Itẽ queriť qualiter debeat intelligi, ꝙ sint eiusdẽ fori,an sufficiet, ꝙ sint eiusdẽ puinciæ,an vero requiratur,quòd sint eiusdem ciuitatis ciuitatis. Bart.in d.l.item illa.dicit,ꝙ qa hæc materia fundata est super bono, & ęquo fieri debet interpretatio iuxta bonam æquitatem facit.l.qđ si ephesi.ff.de eo,qđ certo loco.iõ dicit,qđ dñr eiusdẽ fori qñ sunt eiusdẽ
24 ciuitatis. ¶†Sed iuxta pdicta qriť qđ si vnus sit de ciuitate,puta debitor, & alter puta creditor de comitatu dicit, quòd cum videatur actum in dubio, quòd solutio fiat in loco vbi peti potest per.l.ꝙ legatur.ff. de iudi.cum ibi notatis.& facit.l.si dcum dies.§.si arbiter.ff.de arbi.& cum in ciuitate debeat quis cõueniri vř ꝙ debitor nõ teneatur ire ad creditorem in comitatu:sed potius ecõtra creditor ad ciuitatem venire debeat in termino fiendę solutionis. alias vř excusari debitor, si habeat pecuniã paratã coram testibus in domo sua,& protestetur,ꝙ paratus sit soluere tale debitum,si esset qui legitimè reciperet p id, qđ superius dixi. Quid aũt si ambo scilicet debitor,& creditor habitãt in comitatu,sed in diuersis locis comitatus.dicit Bar.quòd cum solutio fienda sit in ciuitate per id,quod.s.dixi,si facilius esset debitori ire ad ciuitatem q̃ ad locum in quo habitat creditor non tenebitur ire ad creditorẽ,sed sufficiat,ꝙ vadat ad ciuitatẽ in termino,& ptesteť,vt dixi. Si aũt facilius esset ire ad locũ vbi habitat creditor q̃ ire ad ciuitatẽ: tunc potius deberet ire ad creditorẽ.arg.l.in fundo. ff.de rei vendi. Et hæc dicit vera,nisi qualitas perso-
25 narũ aliud suadeat.¶†Quid erit si debitor parue conditionis habitat in ciuitate, & creditor magnus nobilis,vel miles,aut doctor,vel multo maioris conditionis quã sit debitor habitat in comitatu, tũc debet ire debitor ad eum.secus si esset paris ɔditionis debitor vel melioris p id,quod.s.dixi. dicit etiã Bart.quòd si debitor esset doctor, & creditor esset inferioris conditionis,quãuis essent eiusdẽ ciuitatis deberet tũc creditor ire ad domũ debitoris,similiter ecõtra si debitor non esset doctor, & creditor sic,vř ꝙ licèt essent diuersę ciuitatis dẽret debitor ire ad creditorẽ,arg.l. ad egregias.ff.de iureiurã.& p prędicta potest infer-
26 ri.¶†Quid si debitor,& creditor inhabiteť,sed ĩ duobus castris vicinis diuersarũ prouinciarũ,an debebit debitor ire ad castrũ creditoris. nã fm Bar.si facilius esset debitori ire ad tale castrum quàm ad ciuitatẽ sub qua est castrum vbi habitat debitor debebit ire ad ipsum castrum debitoris,secus si facilius esset ipsi debitori ire ad ciuitatem per id, qđ.s.dixi in simili qñ in diuersis locis eiusdem comitatus habitat debitor,& creditor.Et prædicta puto vera, q̃ dixi de duobus castris, qñ non posset debitor cõueniri in castro vbi habitat in ciuitate in cuius territorio est situm dictum castrum. Si autem posset in dicto castro conueniri, puto ꝙ non teneret ire tunc ad ciuitatem, nec ad castrum vicinum, sed creditor deberet venire ad domum habitationis ipsius debitoris. & idem dicerem,si essent duo castra diuersa in eodem comitatu, & in vno habitaret debitor, & ĩ alio creditor, si in castro vbi habitat debitor posset ɔueniri: qa vř ꝙ tunc non tenereť ire ad ciuitatem, nec ad castrũ creditoris, sed sufficeret, ꝙ protesteťur corã testibus in termino,prout.s.dixi,qñ debitor, & creditor habitant in diuersis ciuitatibus. Et prædicta dicit Bart.in d.l. item illa.ff.de consti.pecu.procedere,qñ res põt portari de loco ad locum sine sumptu,vt est pecunia. Si aũt sit res quæ non possit portari sine sumptu. vt est frumentum, vel vinum, vel aliud simile. tunc dicit do.Pe.hic recurrendũ ad ea quę hñr in l.cũ res.ff.de leg.j.& in l.qđ legatur.ff.de iudi.Bar.vero in d.l.itẽ illa.dicit,ꝙ si est debitum in genere non subalterno debet portari expensis debitoris.secus si sit debitum in genere subalterno,puta si debeatur certa quãtitas vini de certa vegete,vel quãtitas vuę ex certa vinea. nam tunc expensis creditoris debebit portari per ea
27 quæ habentur d.l.quod legatur, & in d.l.cũ res. †Et per pdicta vř ꝙ colonus partiarius qui tenetur ad medietatem fructuum percipiendorum ex fundo locato non tenetur conducere partem tangentẽ dñm ad domum domini suis expensis,cuius contrariũ seruatur: qa conducit partem dñi suis expensis ad domũ eius excepta expensa gabellæ.facit,qđ no.Bald.in l. acceptã.C.de vsuris. vnde in hoc potest dici attendẽdum esse ɔsuetudinẽ loci.facit,qđ not.Bart.in simili in l.si non sortem.§.Libertus.ff.de condi.inde.

SVMMARIVM.

1 *Vsusfructuarius an sit dominus rei in qua habet vsumfructum.*
2 *Vsusfructuarius habet naturalem possessionem ipsius iuris vsusfructus non tamen habet dominium.*
3 *Cautio quam debet dare vsusfructuarius debet esse idonea,& sic cum fideiussore,vel pignore.*
4 *Vsusfructus an consistat in pecunia,vel rebus q̃ vsu consumuntur.*
5 *Pecunia censetur esse de his quæ seruando seruari non possunt.*
6 *Vsusfructus finitur morte fructuarij, & reddit ad proprietariũ,nec transit ad heredem vsufructuarij.*
7 *Cautionis nomine intelligitur nuda promissio.*
8 *Cauere debet vsufructuarius, quod fruatur rebus immobilibus salua ipsarum substantia, & hanc cautionem remittere non põt testator,sed ab hęrde remitti põt cũ in eius fauorẽ sit introducta.& n.34.*
9 *Legare potest testator rem hęredis.*
10 *Vsusfructus quid sit,& vnde dicatur remissiue.*
11 *Ius vsusfructus vendi non põt quis fructus, seu cõmoditas vẽdi posset:sed secus in emphyteuta qui põt vendere ius suũ scilicet meliorationem eius vtilis dominij,& idem est in vasallo.*
12 *Vsufructarius non hẽt vtile dñium,nec directũ, sed solum habet potestatem vtendi,& fruendi re in qua habet vsumfructum.*
13 *Pignore siue re pignorata vti non potest creditor.*
14 *Vsum habẽs solũ pcipit fructus quatenus est sibi necesse p suo victu, & vestitu residuũ vero fructu spectabit ad pprietariũ: sed q hẽt vsumfructũ potest pcipere oẽs fructus, & illos conuertere in suam vtilitatem.*

15 *Vsufru-*

15 *Vsufructus beneficij, an spectet ad clericum, an solū habeat vsum in ipso beneficio.*
16 *Vsusfructus est ius in corpore consistens quo sublato necesse est ipsum vsumfructum perire.*
17 *Cautio non est de substantia vsusfructus in rebus quæ vsu non consumuntur: secus in rebus quæ vsu consumuntur.*
18 *Vsusfructus an possit esse in rebus quæ vsu cōsumuntur, & nu. 23.*
19 *Vsufructuarius si percipat fructus ante præstitam cautionē p eū, an faciet fructus suos.*
20 *Vsufructarius an teneatur reficere edes.*
21 *Cautio quæ præstanda est per fructuarium qualis esse debeat, & an, & quando remittatur, & nu. 34.*
22 *Pecunia a debitore soluta creditori, si a creditore misceatur cum alia sua pecunia, adeo quòd discerni non possit dr̄ quodammodo consumpta, & efficitur creditoris, licèt ipsa pecunia non esset debitoris.*
24 *Vsusfructus vegetum, vel vestium si relinquatur, an caueri debeat de restituenda æstimatione ipsarum rerum.*
25 *Capitis diminutio maxima: media: siue minima, quæ dicatur.*
26 *Difficultas facti non liberat ab obligatione.*
27 *Vsusfructuarius si nō potest satisdare, an res in qua habetur vsusfructus debeat sequestrari.*
28 *Vsusfructus alicuius domus si alicui relinquatur, & illa domus penitus vsq; ad aream, vel solū conburit: an erit extinctus vsusfructus.*
29 *Seruitutes psonales sunt quatuor, scilicet, usufructus: usus: opa seruorum: & habitatio: & an in ipsis debeat pstari cautio cū restitutione.*
30 *Testator, si relinquit uxorem suā dominā, & usufructuariā omniū suorū bonorum, an valebit tale relictū tanq̄ repugnantiam continēs, & an uideatur sibi relicta proprietas.*
31 *Et si in pdicto casu institut⁹ est fili⁹, & extrane⁹, uxor ex parte filij habebit alimēta: & ex parte extranei habebit usumfructū dictę partis.*
32 *Et si filium instituit, & extraneum ei substituit quid iuris.*
33 *Testator si reliquit Titię, uel Berte usumfructū oīm bonorum in eius uita, & post mortem instituit pauperes Christi an ualebit tale legatum usufructus.*
34 *Remittere an possit testator cautionem quæ dēt præstari a fructuario.*
35 *Falcidiam remittere an possit testator.*

a Vm constet, Vsufructarius a cauere debet đ vtendo fruēdo salua rerum substātia, in rebus mobilib⁹ āt q̄ vsu ꝯsumunt̄ cauet de restituēda æstimatione, vel đ restituēdo tātūdē finito vsufructu. h. d. & in prima pte q̄rela. In scđa ꝓuisio scđa ibi. Mādamus. & aduerte, ꝙ hęc decre. venit ad scđam ptē rubricę, dū dicit, & alijs cautionib⁹. Quidā tñ hn̄t hic rubricā de vsufr. sed nō est necessaria: q̄a satis pōt cōprehēdi sub scđa pte rubricę, vt pdixi. ¶ Not. practicā, & formā cautōis q̄ pstat̄ a vsufructuario ꝓprietario tā in rebus immobilibus q̄ mobilibus, & q̄ vsu cōsumunt̄. ¶ No. ꝙ qn̄q; vnus succedit ī vsufructu defuncto, ali⁹ in ꝓprietate, & an tūc interim debeat hr̄s ille q̄ succedit ī vsufructu ꝯsiderato, ꝙ morte dēt finiri, īsti. đ v sufr. §. finit. remittit d. Pe. ad ea q̄ hn̄r ī l. hęreditas ex die, & in l. Titio. §. fi. ff. đ leg. ij. Sed đ hoc plenius dixi. in l. fili⁹ a pr̄e. ff. de li. & posth. & ꝑ ea q̄ ibi dixi vr̄ dicēdū, ꝙ interim sit hr̄s ex re certa nō est absonū hoc casu, ꝙ p mortē desinat esse hr̄s, cū habeat̄ loco legatarij, ex quo ali⁹ succedit in ꝓprietate l. quoties. C. de hr̄di. insti. & sic ad tp̄s pōt esse hr̄s sicut, & legatū ad tp̄s dari pōt. l. fin. C. de lega. ¶ Quid aūt si alius non succederet in vita fructuarij, sed demū post mortē. tūc an ille cui relictus fuit vsusfruct⁹ possit illū hr̄e. ē magis dubiū de quo plenè dixi in filius a patre. & ī. aliq̄d tanget̄. ¶ † Not. ꝙ vsufructuarius nō pt̄ dici dn̄s cū ad aliū dn̄iū spectet̄, vt hic patet, & colligit̄ ēt ex diffinitōe vsusfruct⁹ dū dr̄ ꝙ ē ius vtēdi, & fruēdi alienis reb⁹, &c. l. j. ff. đ vsufru. dr̄ tñ vsufructuari⁹ hr̄e nālē possessionē rei ī qua hēt vsumfructū. l. nāliter. ff. đ acq. pos. & iō si expelleret̄ đ ipsa possessiōe hēt. iterdū vn̄ vi, & alia remedia de q̄b⁹

1

in l. 3. §. vnde vi. ff. de vi & vi ar. & in l. j. §. j. ff. de no. ope. nun. & in l. rē q̄ nob. ff. de acq. pos. Sed aduerte, ꝙ licèt vsufructuarius non hēat dn̄iū rei in qua hēt vsumfructū, qn̄ est res immobilis, vel mobilis, q̄ vsu nō ꝯsumit̄, tñ alio respectu pōt dici hr̄e dn̄iū, vt sensit gl. in rub. C. de vsufru. nā dicit pōt hr̄e dn̄iū iure vsusfructus. hinc est ꝙ ꝑ tali iure cōpetit sibi actio cōfessoria. l. vti frui. ff. si vsusfr. peta. q̄ actio ꝯfessoria nō dat̄ nisi dn̄o. l. j. & ij. ff. si ser. ven. ¶ † Itē ēt aduerte, ꝙ licèt nō habeat vsufructuarius dn̄ium habet tñ naturalē possessionē ipsius iuris vsusfructus, vt voluit gl. notabilis. ī l. si plures. §. deiectū. ff. de vi & vi ar. & facit qđ hr̄ in l. fi. ff. vti possi. & in l. quoties. ff. de ser. ti. gn̄ali. ¶ † No. ꝙ cautio quā dēt pstar̄ vsufructuari⁹ a dēt esse idonea, & sic cum fideiussore, vel pignore, vt tangit̄ in gl. & quid debeat continere talis cautio hr̄ in tex. ¶ † No. ꝙ in pecunia, & rebus q̄ vsu ꝯsumunt̄ dr̄ consistere vsusfructus, hoc tñ est improprie, q̄a in illa substantia non est salua, q̄ est de essentia vsusfructus. l. j. & ij. ff. de vsufr. earū rerū. & l. sed & si possessori. §. Itē si iurauero. ff. de iureiur. ¶ † No. ꝙ pecunia censet̄ esse de his q̄ vsu ꝯsumunt̄. nā hic illis æquiparat̄ ꝑm gl. & pro hoc facit, q̄a pecunia ēt censet̄ eē de his q̄ seruādo seruari non pn̄t, vt voluit gl. notabilis. in l. j. §. fuit q̄situm. ff. ad Trebel. q̄ sæpe allegat̄, & iō sic dixit gl. q̄a vtilitas non hr̄ ex pecunia illā tenēdo in capsa. Sed demum, qn̄ quis vtitur illa, & in alium ipsam transfert, facit quod hr̄ in l. si alieni. ff. de solu. ¶ † Not. ꝙ vsusfruct⁹ finitur morte fructuarij, & redit ad proprietariū, de quo in gl. Et not. bn̄ ꝙ licèt vsusfructus nō transeat ad hr̄dem vsufructuarij, tñ bn̄ trāsit ad hæredem ꝓprietarij, q̄a ꝯsolidat̄ ipso finito cū ꝓprietate q̄ reperit̄ penes hæredē proprietarij, vt hic patet, facit. l. vsufru. ff. sol. ma. ¶ Vltimo no. ꝙ sublata significatione vsusfructus intelligit̄ ēt vsusfructus illarū rerū in quibus ꝯsistit abusiue, & impropriè, facit l. j. C. de vsufr. & l. gn̄ali. ff. de vsuf. leg. & de vsuf. earū rerū, q̄ vsu cōsumunt̄ in l. j. & ij. facit quod notauit Bar. in l. ꝑal. C. de vsuf. & est ratio ꝑm d. Pe. q̄a in testamentis plenior dēt fieri interpretatio. ff. de reg. iu. l. in testamētis. Sed certe hæc ratio non est bona, q̄a ēt in contractibus pōt constitui vsusfructus. in rebus q̄ vsu consumuntur. d. l. j. & ij. ff. de vsufr. earū rerum vnde melior est rō, quia vtilitatis cā sic a iure fuit inductū, vt colligit̄ in d. l. j. ij. & iij. ff. de vsufr. earum rerū, & probat̄ etiā clarius in §. constituit̄. ver. sed vtilitatis. insti. de vsufr. ¶ In gl. j. ex testō filij qui. supple, forte instituit matrē in vsufructu oīm bonorū & M. de quo in litera forte suā sororem in ꝓprietatē posset induci, & ēt dici ꝑm doct. ꝙ forte filius instituit matrem & illā. M. vtes hæredes, sed quia postea inter se intentarunt iudicium fam. ercis. pro hęreditate diuidenda, forte iudex adiudicauit vsumfructum matri, & proprietatem illi. M. facit quod habetur in l. puto. ff. fam. erc. vel etiam potest dici ꝙ pater filio impuberi substituit matrem in vsufruc. & illam. M. in proprietate, quod facere potuit, per id qđ hr̄ in l. Papinianus. §. sed nec impuberis. ff. de inoffi. testa. vel etiā potest dici secundum Innoc. quòd iure successit filio in bonis paternis quo ad vsumfructum tantum, quia forte transiuerat ad scđa vota, per id quod habetur in Auth. de nup. §. hæc nos. col. iiij. & quælibet expositio in se potest sustineri. Circa primam tamen attende, quia videtur ꝙ mater legitimam suam debuerit habere nedum quo ad vsumfructum, sed ēt quo ad proprietatem, per id, quod legit̄, & nota. ī Auth. de trien. & semis. §. j. col. iij. & illam debet habere libere sine onere, ideo illius respectu non præstabitur hæc

2
3
4
5
6

a Vsufructuari⁹. Ad intellectū huius. c. ad de doct. in l. j. C. đ vsufru. & Bar. in l. fi. ff. si cui plus q̄ p. l. fal. do. Ale. đ Imo. in l. si tibi. in fin. ff. de vsufr. ea. re. quæ vsu cō su. Spec. in tit. de satisda §. ē quo que versic. is quoq;.

hæc cautio,sed respectu residui.¶In ea.gl.ibi:parentes in totum succedunt.supple,qa si extat solum pater ille succedit,& si sola mater,illa succedit.Si autē pater,& mater extant,tūc simul veniunt,& quilibet vocaē ꝓ dimidia,& idē dicas qñ extaret solus auus, vel sola auia,vel ambo simul. Si aūt extaret pater,& auus,vel auia perfertur pater,& succedit tunc in totum,& similiter,si extaret mater,auus,vel auia præferetur mater in totū. vt patet in auth. defuncto.hic allegata. Si aūt extaret auus paternus,& auus maternus,vel auia materna:tunc auus paternus veniret ad dimidiā,& auus maternus,vel auia materna ad aliā dimidiā,vt ꝓbaē in prealleg.auth.defuncto.¶In ea.gl.ibi : auth.in successione hæc auth.non hī in tit.ad tertulianū:sed in tit.præce.sub Rubrica de suis,& legiti.hæredib⁹.¶†In gl.ij.ibi: noīe cautionis. supple, qñ simpliciter ꝓferē, vt etiam dixi suꝑ rubrica huius titu.¶In ea.glo.ibi:satisdatione . & sic pignus,vel fi-
8 deiussorē,vt dixit gl.¶†In ea.gl.ibi . C.eo.non dicas de pignore.sed vult gl.allegare rubricam . C.de vsufruc.¶In ea.gl.ibi:hæres potest remittere. & hoc iō, qa eius fauore est inducta.facit.l.penul.C.de pac.ꝯ hoc tñ aliqualiter facit id,qđ dixit gl.in l.j.C.de vsu fruc.vbi dicit, ꝙ nō pōt remitti a testatore ista cautio quę præstari dēt per fructuariū : quia fauore hæredis est inducta.& ēt ne deē vsufructuario materia delinquendi . nam si attendatur hæc scđa ratio vr̄ ꝙ non possit etiam ipse hæres remittere,arg.l.conuenire.ff. de pact.dotę. & l.si vnus.§.pactus.ff.de pac. sed potes dicere.vt hic tangit do.Ant.ꝙ per hoc non inuitabitur ad delinqnendum,& male vtendū:qa licèt fuerit sibi remissa cautio per illum cui debet prestari nō deficient alia remedia a iure ꝓdita,si dolose,vel aŀs male versetur circa ipsam rem in qua habet vsumfructum.nā poterit agi etiam actione.l.Aquil.ꝯ eum si male ipsa re vtatur, & dānū det.l.j.& per totū.ff.ad. l.Aquil.¶Itē aduerte,qa vr̄ ꝙ testator deberet posse remittere hāc cautionem, licèt fauore hęredis sit in-
9 ducta:sicut etiā pōt † legare rem hæredis.l.vnum ex familia.§.rem.ff.de le.ij.doc.non tangūt hoc ꝯrium, pōt dici,ꝙ aliud qñ legat rem hæredis: qa tunc pōt, cum aliæ res hæreditatis testatoris remaneāt pœnes hæredem . & sic habet recōpensationem q̄ ratio non bñ vr̄ habere locum qñ testator remittit cautionē:qa loco talis remissionis non vr̄ propriè aliqd remanere penes hæredem . vbi aūt cautio esset inducta fauore testantis . vt est illa, ꝙ hæres tenetur p̄stare cautionē de soluendo legatum adueniēte die sub qua est relictum. de quo hī in l.j.& per totū.ff.vt legatorū noīe
10 caueaē.bñ posset testator illā remittere, vt no.per gl. in l.scire.C.vt in pos.lega. ¶†In glos.vtatur.aduerte, qa vt tangit hic Io.An.& do.Pet.gl.hic tractauerunt materiā vsusfructus q̄ pōt reduci ꝑ modum summæ ad nouem qōnes quę tanguntur hic per gl.nam primo querit quid est vsusfructus,& eius diffinitionem ponit,& singula verba diffinitionis prosequiē, & gl. cū tribus sequētibus.¶Scđo q̄rit in quibus rebus cōstituatur vsusfructus . de hoc tangit glo.q̄ incipit hæc aūt cautio ad fi.ver.cōstituitur aūt . ¶Tertio quærit quomodo finiaē. & de hoc ponit gl.penul.ad finem. ¶Qnarto tractat quarū rerū noīe vsufructuarius caueat,& de hoc tangit gl.in uer.notabilibus.q̄ incipit hæc aūt cautio in prin. ¶Quinto tangit qualis sit ista cautio.& istud tangit eadē gl.quæ incipit hæc aūt in ver.& arbitrio. ¶Sexto quid ꝯtineat,seu debeat cōtinere cautio q̄ p̄staē ꝑ fructuariū.& de isto tractat gl. palle.in ver.& ꝯtinet.¶Septimo tractat qñ ꝑ testatorē,vel hr̄dē possit remitti. & de his duobus tāgiē circa fi.scđę gl. ¶Octauo tractat in q̄bus casib⁹ fructuarins non teneatur cauere,de hoc tractat in dicta gl.q̄ incipit hic autem in ver.quandoq; tamē. ¶Nono,& vltimo tractat qđ si cauere non possit ipse futurarius,
11 prout tenetur.& de hoc tractat glo.fi. ¶†In ea.glos. ibi.& est ius in corpore.supple,ꝑsonale,& īcorporale.& ideo cum personæ cohęrcat ipsum ius vsusfructus vendi nō pōt q̄uis fructus : seu cōmoditas posset vendi.l.necessario.§.fin.ff.de pericu.& cōmo.rei vendi. & facit, qđ hī in §.item finiē . institu.de vsufru.& per hoc differt ab emphyteuta qui pōt vendere ius suū,scilicet meliorationē eius vtilis dñij seruata tñ forma quæ hī in c.potuit.de locato. ¶Idē dicit d.Ant.hic de vasallo,qđ dictum est de emphyteuta. nam ille posset consentiente dño ius suū alteri vendere, aliter nō.s̄.de feu.c.ij.Ideo aūt dicit alienis rebus ꝑꝑ id,qđ dicit gl.& adde , ꝙ non pōt q̄s habere vsumfructum formalē: qa ille nō est seruitus : sed est cōmoditas vtendi.& per illā pōt alteri causare vsum fructū formalē l.si cū argentū.§.penul.ff.de exce.rei iud. ¶Item,dū gl.sequēs dicit,quod ideo dr̄ vtatur, ad dñā vtilis dñij,qđ habet emphyteuta,& feudatarius in rebus alienis,nota bene,ꝙ emphyteuta habet vtile dñiū rei emphyteutę . & hoc ꝓbaē in l.j.§.fi.cū ibi notatis.ff.si ager vecti.vel emphy. & siŀr feudatarius hēt vtile dñium, vt plenè not.in c.j.de capitulis
12 Cōra.†vsufructuarius aūt nō hēt vtile dñiū,nec directū:sed solum habet ptātē vtēdi, & fruendi re in qua habet vsumfructū.pōt etiam dici,ꝙ verbum,vtendi,
13 ponitur ad differentiam † creditoris qui non pōt vti re pignorata,nisi hoc sit sibi ꝓmissum.aliàs incidit in
14 crimine furti.insti.de obli.q̄ ex delic.§.furtū . ¶†In gl.fruatur.ibi:minus est in vsu,supple : qa qui habet vsum solum pōt ꝑcipere fructus quatenus sit sibi necesse pro suo victu,& vestitu, residuū fructuum spectabit ad proprietariū : sed ille qui habet vsumfructū in re . pōt percipere oēs fructus , & illos conuertere in suam vtilitatem.¶In ea.gl.ibi: possunt dici vsura-
15 rij. ¶†Not.bene quale ius dicantur habere clerici in beneficijs : quia s̄m hanc gl.dicunē habere vsum,& non vsumfructū.de quo ꝑ glo.meliorē de corpore iuris ad quam quotidie recurriē,quæ hī in c.præsenti. de offi.ordi.in vj.& de hoc ēt tangiē, & ibi dr̄ in c.fi. ī.de pecu.cle.Et aduerte, qa opi.quam hic tenet gl. quòd clerici dicantur vsurarij in suis beneficijs tenet hic dom.Anto. remittens ad notata plenè per se in repetitione.c.fi.s̄.de causa pos.Sed de hoc dic , vt dicetur in d.c.fin.de pecu.vbi etiam tangit do.Flor.
16 ¶†In gl.salua rerum . ibi,ne in totum pereat substātia. hoc ideo dixit gl.quia si vsusfructus est ius in corpore consistens quo sublato necesse est ipsum vsum fructum perire,vt probatur in l.ij.ff.de vsufruc.& per hoc facit,quia perempta substantia pereunt qualitates.l.eius qui in prouinciam. cum ibi no.ff.si ce.pet. & ideo si periret substantia rei in qua hī vsusfructus non esset necesse præstare cautionem.d.l.ij.& secundum expositionem glo.in diffinitione vsusfructus in l.dr̄ de cautione.& sic per illam non ꝓbabitur,ꝙ cautio præstanda a fructuario sit de substantia vsusfructus. Alij vero exponunr illa verba,salua rerū substātia.id est præstita cautione de saluando substantiam. quasi velint isti , quòd cautio de qua in litera sit de substantia vsusfructus:sed hoc non est verū : qa talis cautio non est de substantia diffinitionis intelligendo,vt intellexit gl. ¶Item,qa fuut aliqui casus in q̄bus nō p̄staē ista cautio de q̄bus.ī.tangit gl. sequēs. & tñ tūc ꝯsistit vsusfruct⁹ in dictis casibus , vt ꝓbaē ī iuribus allegatis in gl.seq.in ver.qñq;. & istā partē,ꝙ cautio

cautio nõ sit de substãtia vsusfructus tenuit gl. in l. j. ff. de vsufr. Iacob. tñ de But. in l. j. C. de vsufru. cuius
17 opi. ibi sequitur Bar. dicit † ꝙ in rebus q̃ vsu non ꝯsumuntur cautio non est de substantia vsusfructus. & sic ꝓcedat opi. gl. in d. l. j. ff. de vsufru. In rebus vero quæ vsu ꝯsumuntur, dicit quòd cautio est de substantia. per id, qđ hr̃ in l. j. & ij. ff. de vsufru. earũ rerum. & bene facit, quod hr̃ in §. constituit. ver. sed vtilitatis
18 causa. instit. de vsufru. † Sed cõtra istud vltimũ dictũ facit, q̃a etiam in rebus quæ vsu consumuntur videt̃ posse esse vsumfructũ etiã ante præstitam cautionẽ, vt probatur in l. hoc senatus. §. j. ff. de vsufru. earum rerum. & ꝓp illum text. gl. in d. l. j. ff. de vsufru. videt̃ tenere, quòd etiam in rebus quæ vsu ꝯsumuntur cautio non sit de substantia, do. aũt Ant. dicit hic, quòd illi tex. põt faciliter responderi, ideo tenet opi. Butr. & Bar. sed certè licèt dicat faciliter posse responderi ad. d. l. hoc senatus. §. j. non tamen respondet, nec video bonum responsum, nisi dicatur, ꝙ ideo ibi ius tolerat posse dici vsumfructũ ante præstitam cautionem: q̃a licèt non si præstita tñ ius introduxit, quòd præstari debetur ad effectum, vt sicut in rebus q̃ vsu nõ cõsumũtur adest verũ subiectũ super quo cadere põt vsusfructus, ita in rebus q̃ vsu ꝯsumũtur occasione cautionis præstande de qua ex iuris dispositione hr̃ quodãmodo loco ꝓprietatis. d. §. constituitur. ver sic. sed vtilitatis. sic in talibus rebus esset subiectum quodammodo imaginatum, & inductũ ex iuris dispositione. & hoc modo põt respõderi ad. d. l. hoc se-
19 natus. §. j. ¶ † Sed iuxta p̄dicta põt dubitari, an vsufructuarius, si percipiat fructus ante prestitã cautionem per eũ, an faciet fructus suos gl. vr̃ tenere ꝙ non in l. si cuius. §. j. ff. de vsufru. & videtur fuisse opi. Alberici, sed contrarium vr̃ voluisse gloss. secundum Azo. in l. vxori. lib. j. ff. de vsufructu. lega. Cy. in l. j. C. eod. seu in l. vsufructu. eo. titu. dicit, ꝙ aut petita fuit cautio a fructuario: sed tñ illã non præstitit. & tũc nõ facit fructus suos: aut nõ fuit petita dicta cautio. & tunc si bona fide non prestitit illam, vt q̃a fuit in errore iuris. & ignorauit se illam debere præstare, & tunc facit fructus suos. nã sufficit quò ad fructus, ꝙ q̃s sit in bona fide. licèt fuerit in errore iuris. per id quod hr̃ legit̃ & no. in l. sed, & si lege. §. scire. ff. de peti here. & in l. si fur. §. j. ff. de vsucap. secus si sciuerit se teneri: quia tunc vr̃ esse in mala fide. ideo vr̃ ꝙ non faciat fructus suos. faciat, qđ no. in d. l. si cuius. §. j. & in l. si hoĩem. ff. de vsucap. & cũ hac opi. transit hic do. Pet. sed Bar. in d. l. vxori. ff. de vsufru. leg. dicit, quòd facit fructus suos ẽt hoc casu vltimo, si sciente, & patiente. & sic non ꝯtradicente proprietario cui debet caueri vsufructuarius percepit fructus. per id, quod hr̃ in l. hac edictali. §. finautem vtraque. C. de secund. nup. secus si ignorante proprietario, vel ipso contradicente ꝑcepit fruct⁹: q̃a tũc ex quò sciret se teneri vr̃ ꝙ nõ facit fructus suos, & hoc etiã in effectu finaliter vr̃ tenere
20 Cy. in d. l. j. ¶ † In ea. gl. ibi: reficere edes. & hoc verũ si expensa sit modica. secus si sit magna: q̃a illa spectat ad ꝓprietariũ, licèt cura, & solicitudo spectat ad vsufructuarium. vt colligit̃ ex his q̃ habent̃ in l. eum ad quẽ. C. de vsufru. cũ ibi no. per Bar. & in l. cotem. §. q. maximos. ff. de publica. ¶ In ea. gl. ibi. C. eo. titu. vult allegare. C. de vsufru. ¶ In gl. in verbo, immobilibus, ibi, siue immobilis, puta, q̃a sit dñs, & ꝑ hoc differt ab eo, ꝙ sequit̃ ibi, siue soli. ibi loquit̃ de fundo. facit, qđ legitur in §. cõstituitur. institu. de vsufruct.
21 ¶ † In ea. gl. ibi. & arbitrio boni viri. ex hoc potes colligere qualis debeat esse cautio præstãda per fructuarium, q̃a debet esse talis qualis arbitratur bonus vir hoc est iudex, vt tangit gl. seq. & sic cum illis fideiussoribus, vel pignoribus de q̃bus fuerit ipse iudex arbitratus. nã hic reqrit dari fideiussores, uel pignora, vt dixit gl. ij. ¶ In ea. gl. ibi: redire ad fructuariũ. exẽplũ patet qñ simpliciter relinquit̃ vsusfructus alicui, & eidẽ post certũ tp̃s relinquit̃ proprietas, vt colligitur in §. plane. allegato in gl. ¶ In ea. gl. ibi: in rebus filij, supple aduentitijs, vt colligitur in l. vlti. allegata in gl. & facit, quod notauit glo. in l. vsusfructus. ¶ In ea. gl. in fi. & bene facit, quod hr̃ in §. cõstituitur. insti. de vsufru. ¶ In glo. pe. ibi: assiduam permutationẽ. vr̃ q̃a permutatur de vna persona in aliam cui traditur, vt tangit gloss. in §. constituitur. allegato in gloss.
22 ¶ † Item ibi, commistione. nam si debitor tuus soluit tibi pecuniam, quæ non erat sua, si tu commisces cũ alia tua pecunia, ita quòd discerni non potest, dicit̃ quodammodo consumpta, & efficitur tua, vt est tex.
23 in l. si alicui. allegata in gloss. ¶ † In eadem. gloss. ibi: quasi vsusfructus. & sic vult glo. quòd licèt in pecunia, & in rebus quæ vsu consumuntur non propriè cadat vsusfructus, talis tñ toleratur locutio licèt sit impropria, si dicatur quem habere vsumfructum in talibus rebus per id, qđ hr̃ in l. j. & ij. ff. de usufru. earũ. & in l. sed, & si possessori. §. itẽ si iurauero. ff. de iureiu. & istud notandum pro sustentatione libellorum, quia etiam uerba libelli possunt sustineri sumẽdo uerba improprie, & hoc fieri dẽt, facit qđ hr̃ in l. sed & si possessori. §. item si iurauero. ff. de iureiur. & ibi no. & no. etiam ꝑ Bar. in l. j. C. de usufru. ¶ In ea. gl. ibi: uel ęstimationem. Aduerte, ꝙ quędam sunt res quæ usu consumuntur, & recipiunt fruitionem in genere suo. ut uinum, frumentum, & oleum, & tunc duplex potest esse practica qñ falsum rerum relinquit̃ ususfructus una, qđ caueatur de reddendo tantumdem similis bonitatis, facit, qđ hr̃ in l. cum quid. ff. si cer. pet. & in l. si uini. hic allegata. Alia practica esset potest hęc ur̃ esse magis expedita q̃ uoluit hic glo. & colligitur ex. d. l. si uini. uidelicet, ꝙ tales res ęstiment̃ & caueatur de ęstimatione restituẽda. in rebus aũt, q̃ usu consumuntur, & non recipiunt fruitionem in genere suo, ut contingit in uestibus, tunc clarum est, ꝙ talia debent ęstimari, & caueri de æstimatione restituẽda, facit, quod hr̃ in §. cõstituitur. allegato in gloss. ubi hoc ur̃ probari, & idẽ, quod dixi de uestibus, dicit do. Flo. ꝙ non sp̃ habet hoc locum, ꝙ caueri debeat de ęstimatione restituẽda in qualibet ueste. sed solum in his quæ usu ꝯsumuntur, & sunt modico tẽpore durature. secus sc̃d̃m eum, si multo tp̃e essent durature: q̃a tũc p̄stabit̃ cautio sicut præstabit̃ in rebus immobilibus, & sic dicendo, & reddẽdo arbitrio boni uiri, & sic de ueste restituenda finito usufructu, & sic uoluit ſm eũ Azo in summa de usufru. uer. nũc uidendũ. ubi exẽplificat in q̃busdã uestibus grecorũ & p̃t ẽt exẽplificari ſm d. Flo. in uestib⁹ q̃ in q̃busdã, ecclesijs hñr ad aliqua spectacula faciẽda, sicut in ecclesia Paduana sunt aliq̃ uestes q̃ hñr in rep̄sentãdo festũ magorũ, & herodis in die epiphanię, sic & olim erãt uestes scenice hoc est deputate pro apparatu ludorũ q̃ fiebant in scena hoc est in ludo deputatę ad ludos faciendos. facit licèt ipse non alleget, qđ hr̃ in l. sed, & si quid. §. uestimentorũ. ff. de usufruct. & qđ
24 no. glo. in d. §. ꝯstituit̃. ¶ † Per p̄dicta põt inferri q̃d si reliquitur ususfructus uegetũ. nã dicit. d. Flo. ꝙ erit cauendũ sicut, & in immobilibus: q̃a licèt talia inueterescãt nõ tñ dñr usu cõsumi uidelicet uestiuo. Fed. tñ ꝯriũ sensit, ꝙ minus bñ ſm eũ in ꝯsi. 46. ubi ꝯcludit, ꝙ si relinq̃t ususfructus uestiũ, uel uegetũ caueri dẽt de restituenda ęstimatione earũ rerũ. & istud sequitur

quitur hic d.Pet.& d.Ant. Sed forte dictum d.Flor. est verius per id qđ no.per Azo.in loco præal. & qđ
25 hr̃ in d.§.si vestimento tot ũ.¶†In ead.gl.in fi.& dr̃ esse maxima capitis diminutio,qñ quis perdit libertatẽ, & ciuitatem,vt quia dãnatur in metallum. media capitis diminutio est,qñ quis perdit ciuitatem , sed nõ libertatem,vt quia deportatur in insulam.facit quod hr̃ in l.j.& ij.ff.de his quæ pro non scriptis hñr. & in l.si tibi mandauero.§.is cuius bona.ff.mãdati.& insti.de capitis dimi.§.j.& ij. minima autem capitis diminutio est,qñ quis nõ perdit ciuitatem , nec libertatem.sed mutat statum,vt quia erat dñs sui iuris, & dat se arrogandum alteri qui eum arrogat in filium. nam transit in ptãtem illius.l.fi.ff.de capi.dimi. & ꝑ minimam capi.dimi.non perditur vsusfructus vt patet in §.finitur.hic allegato.& per prędicta potest inferri,an per ingressum monasterij finiatur vsusfruct⁹ vr̃ ꝙ sic,quia ille qui ingreditur monasterium profitendo religionem hr̃ pro mortuo.l.Deo nobis.C. de Epis.& cle.& hoc tenuit Gof. sed contrarium cõiter tenetur,quia per ingressum monasterij non perditur ciuitas, neque libertas,quia remanet liber homo,& eius ciuitatis,& sic solum inducit̃ minima capi.dim. q̃a mutat statum. nam cum esset sui iuris trãsit in potestatẽ Abbatis,facit qđ hr̃.xij.q.j.c.nolo.& de elec. in c.nullus.& c.religiosus.li.vj. Ideo vr̃ ꝙ non finiat̃ vsusfructus ꝑ ingressum monasterij.& hoc cõiter tenet̃,vt patet ex no.per gl.& doc.in auth.ingressi.C.đ sacrosf.eccl.& in auth.si qua mulier.xix.q.ij.c. si qua mulier.vbi per gl.& doc.in l.cum debet. iũcta auth. idem est.C.de bo.quæ li.cum ibi no. & facit etiã qđ no.per Io.An.in c.in præsentia.s̃.de prob.An aũt bãnitus pro homicidio scđm formã statutorum perdat vsumfructum ꝑp bannum.Cy.tetigit in l.pe.ad fi.C. de vsufr.vbi refert aliquos tenuisse, ꝙ sic,sed ipse remittit ad notata per se.in l.ij.C.de hær.inst. vbi tangit cui debeant æquiparari bãniti nostri tp̃is, an deportatis,an vero damnatis in metallum.an vero relegatis.d.Pet.remittit ad glo.quæ reputatur singularis in §.relegati.inst.qui.mo.ius pa.po.soluitur.vbi dr̃ ꝙ si bona publicantur æquiparantur deportatis,vel æq parantur relegatis,& sic primo casu finiretur vsusfructus non in secũdo,sicut nec finiret̃ per relegationẽ. de hoc tñ quibus debeant tales banniti æquiparari . Bar.plene tractauit in sua qõne,q̃ incipit, statuto Lucanæ ciuitatis cauetur.vbi vr̃ concludere, ꝙ perdant solum iura ciuitatis cuius sunt banniti non autẽ iura cõia. & sic vr̃ ꝙ si bona non publicantur non finiret̃ vsusfructus,secus si publicentur,si habebat vsumfructum in re subiecta ciuitati cuius erat bannitus,sec⁹
26 esset si haberet ĩ alia re subiecta alteri ciuitati. ¶†In gl.fi.in fi.opi.Azo.tetigit gl.in l.vsufructu.C.de vsufru.& assignat ibi rationem,quia difficultas facti non liberat ab obligatione.l.continuus.§.illud.ff.de ver. obl.nec ob.§.impossibilis.inst.de ver.obl.quia ibi loquitur de impossibilitate iuris,vel naturæ,sed hic nõ est impossibilitas,sed potius difficultas , quæ non ex-
27 cusat.d.§.illud . ¶†Tertia opi.tangitur per gl.in d.l. vsufru. ꝙ hoc casu,qñ non põt vsusfructuarius satisdare debet sequestrari res in qua hr̃ vsusfructus penes aliquem qui habebit r̃ndere de fructibus vsufructuario.ar.l.litibus.C.de agri. & censi.libr.x.facit.ĩ. de don.inter vir.in c.per vestras. ista non vr̃ tuta,q̃a hr̃ sequestratio est ꝓhibita.l.vna.C.de prohi.seques. ¶Alij vero dixerunt,& quarto, quòd vsufructuarius cauebit de soluenda tertia parte cẽtesimæ partis fructuum proprietario per l.hac edictali.l.j.§.his illud . C.de sec.nup.sed certe istud est speciale in casu illo.

vt tãgit gl.in d.l.vsufructu.Io.An.ibi post Host.dicit, ꝙ prima opi.posita in gl.est benignior.& secunda est iustior.dicit tñ ꝙ dari potest media via,videlicet, vt sufficiat præstare iur̃m,& postea si dissipet bona, vel malè vtatur perdat priuilegium.arg.c.suggestum. de deci.& dicti c.per vestras. de quo remittit ad sententiam Host.eo.ti.§.constat.& §.seq.d.Ant.hic concludit post Bar.in d.l.vsufructu.ꝙ si persona vsufructuarij est suspecta cui de facili non sit credendum debet tunc fieri sequestratio,vt etiam voluit Guil.de Cun. in d.l.vsufruc.Si autem persona non sit suspecta,sed fide digna cui merito sit credendum,tunc stabit̃ eius iur̃o.ar.l.cum non facile.ff.si cui plusquam per l.Fal. & istud tenuit etiam hic d.Flo.ꝙ sufficiat tũc iurare , & sic tenent Ricar.Mal.& Pet.& Cy.in d.l.vsufru.& facit secũdum eum pro hoc,quia nemo debet ad impossibile obligari.de reg.iur.nemo.lib.vj.do.tñ Ant. dicit ꝙ putat contingi hoc casu id quod dixit Hosti. quia si reperiatur postea ipsum discrepare, & esse suspectum ex postfacto carebit priuilegio,& de duob⁹ fiet alterum, q̃a vel carebit vsufructu. vt voluit Azo. aliàs sequestrabitur , & istud vltimum vr̃ etiam satis fuisse de mente Gui.de Cu.& hæc opi. quam sequit̃ do.Ant.satis vr̃ rationabilis,& per illam reducuntur
28 opi.ad concordiam.¶†Extra gl.quæri potest, quid si legetur vsusfructus alicuius domus,& illa domus cõburitur vsq; ad areã , seu solũ,erit ne extinctus vsusfructus.dic,ꝙ si relictus fuit vsusfructus.oĩm bonorũ in quibus erat domus,quę postea est consumpta,seu combusta per ignem remanebit vsusfructus in area, seu in solo.Si aũt fuisset relictus vsusfructus certę domus q̃ postea fuisset combusta.tũc extinguitur vsusfructus in totum , per ea quæ hñr in l.quoties.§.fi.ff. de vsufr.& ratio diuersitatis est,quia vbi vsusfructus gñaliter est relictus in omnibus bonis,non determinatur magis ad aream,quàm ad domum,& ita areæ sicut domus hr̃ vsusfructus. Ideo tunc non reperitur subiectum extinctum,licèt domus sit combusta.sec⁹ vbi certę domus debetur vsufr. quia tunc subiectum formale est domus. ideo combusta domo extinguit̃ vsusfructus in totũ,vt colligitur ex d.l.quoties.§.fin.
29 ¶†Secundo q̃ri põt , quia seruitutes personales sunt quatuor,videlicet vsusfruct⁹, vsus, opera seruorũ,& habitatio,vt colligitur ex his q̃ hñr.ff.de vsuf.per totũ.& ff.de vsu & ha.per totũ in rubr.ff. de ope.lib.an in oĩbus prędictis quatuor personalibus seruitutibus debeat præstari cautio cum iurisditione. dic ꝙ sic , ꝑ ea quæ hñr. in l.j.& l.huic stipulationi.ff.vsufructuarius quemadmodum caueat. vñ vsufructuari⁹ debet cauere de vtendo,& fruendo arbitrio boni viri, & de restituendo finito vsufructu in rebus q̃ vsu non consumunt̃,vt hic patet.In pecunia vero,& alijs quę vsu consumunt̃ caueri debet,vt dr̃ in litera, vsuarius aũt debebit cauere de vtendo arbitrio boni viri, & de restituenda finito vsu.& hoc in rebus quæ vsu non consumunt̃.In pecunia vero, & alijs q̃ vsu consumuntur cauebit eo modo quo cauet vsufructuarius , cũ eadẽ sit rõ,& in illis non sit vis,an relinquat̃ vsus,an vsusfructus , vt colligi potest ex l.j.& ij.cum alijs legibus eiusdem ti.ff.de vsufructu earum rerum quæ vsu cõsumunt̃.ille vero cui debetur seruitus opere serui cauebit ꝙ vtet̃ illa arbitrio boni viri , & restituat seruũ finita seruitute.facit qđ hr̃ l.j.& ij.ff.de ope.seru. ille vero cui debetur habitatio cauebit de habitando arbitrio boni viri, & de restituenda finita seruitute habitationis, facit quod habetur in d.l.huic stipulationi.qũo autem in aliq̃bus differt seruitus opere a seruitute vsusfru.tangitur per gloss.in l.ij.ff.de ope.ser-

uo. & in l.homines.ff.de vsufr.leg. & similiter quomodo differt seruitus habitationis in aliqbus ab vsufructu,hr in l.cum antiquitas.C.de vsufruc.¶Tertio quærit qualiter intelligi debeat illud quod hic dr,ꝙ debet vsufructuarius vti arbitrio boni viri, tam in faciendo,quàm in reficiendo,& etiam in non faciẽdo. vnde debebit pascere equum in quo habet vsumfructum taliter, ꝙ verisimiliter ꝑꝑ defectum cibariorũ non moriatur,vel deterioretur. Item debebit reficere domum ita ꝙ non destruatur, si eget refectione aliqua,qđ intellige,& limita,vt dixi super gl.super verbo,salua rerum.Item non debebit aliquid facere ꝑꝑ qđ res verisimiliter fiat deterior.l. ęquissimum.ff. de vsufr.

30 ¶†Vlterius qrit hic d.Pe.quid si testator reliqt vxorem suam dñam,& vsufructuariam omniũ suorũ bonorũ an valebit tale relictũ, & qd importabit. nã vr ꝙ quodammodo contineat in se repugnantiã. qa inquantũ relinquit illã dñam vr velle,ꝙ habeat proprietatem, & inquantũ relinquit illã vsufructuariam vr velle oppositum,cũ quis nõ possit hre vsumfructũ in re cuius habet proprietatẽ,vt colligitur ex diffinitione vsusfructus.Dyn.hoc tetigit in l.Titia cũ testã.§.fi.ff.de leg.ij.& ibi plene per Bar.& concludit Dy. ꝙ electio erit vxoris,an velit petere proprietatem,an vsumfructũ per l.si Titio.ff.de vsufr. leg.nã cũ ponat copula,& inter incõpassibilia resoluitur in disiunctã, seu alternatiuam.d.l.si Titio.Bar.in d.l.Titia.§.fi.dicit,ꝙ solum virtute talis relicti debebit hre vsumfru. qa licèt reliquerit eã dñam intelligit hoc dixisse, vt hẽat quandã præeminentiã,nõ aũt ꝙ voluerit sibi relinquere ꝓprietatem, cũ eã videat reliquisse hæredi vlr instituto.dic tñ ꝙ de consuetudine extantibus liberis hæredibus testõris solum habebit alimẽta, sed existente extraneo hęrede habebit vsumfructũ oĩum bonorũ,vt dicit gl.ĩ auth.hoc locũ.C. si mulier scđo nupserit.

31 ¶†Iuxta pdicta põt esse dubium,quid si institutus est filius,& extraneus in dicto casu.dic ꝙ respectu partis filij habebit alimẽta,respectu vero partis extranei habebit vsumfructũ dictę partis,faciat in argu.l.hac consultissima.§. ex imperfecto.C.de testi.

32 ¶†Quid autẽ si testator in casu pdicto filiũ instituit, & extraneũ ei substituit, & euenit casus substitutionis. dicit Bar.in d.§.fin.ꝙ si substitutus succederet ex vulgari substõne. vt quia aliquo casu filius non esset hæres,tunc qa legatũ incipit deberi a substituto,qui est extraneus habebit vsumfr.oĩum bonorũ. Si autẽ successisset ex pupilla.substõne,& sic pupillus fuisset hæres,sed mortuus esset in pupillari ætate,tunc quia legatũ incepisset deberi a pupillo debuisset hre solũ alimenta,& sit ẽt habebit a substituto, qui est hrs pupilli.facit.l.qui fundũ.§.qui filiũ.ff.ad le.Fal. & hoc dicit Bar. verũ,si simpliciter relinquit testõr vxorem dñam,& vsufructuariã suorũ bonorũ.Si aũt dixisset, ꝙ reliqt vxorem suam dñam, & vsufructuariã oĩum suorũ bonorũ,donec castè, & honestè vixerit.qa tale legatũ censet esse ꝯditionale annuũ.l.legatũ.ff. de ann.leg. in initio cuiuslibet anni cedit dies talis legati.l.cũ in annos.ff.de ann.leg. & sic pro tpe quo incipiet deberi a substituto habebit vsumfructũ, pro tpe vero ꝓ quo debebit a pupillo habebit solũ alimẽta, de quo plene p ipsum Bar.in d.l.Titia.§.fi.& pdicta tene mẽti.qa quotidiana sunt & quotidie đ facto occurrũt.

33 ¶†Vlterius qrit d.Pe.qd si testõr reliqt Titiæ vel Bertę vsumfructũ oĩm bonorũ ĩ eius vita,& post mortẽ instituit pauperes Chri,an valebit dictũ legatũ vsusfructus.vr ꝙ sic,qa dies vsusfructus legati cedit ab adita hæreditate.l.vnica.§.in nouissimo. & §. cum igitur.C.de cadu.tol.Sed hoc casu non vr posse adiri hæreditas in vita ipsius legatariæ.qa post mortẽ eius solũmodo instituit hæredes. facit qđ hr in l.hæres meus.ff.de condi.& de.& sic vr ꝙ non valeat dictũ relictũ.Nec ob.l.præposteri. C.de testa.vbi præposteratio ordinis non vitiat.qa illud verum qñ preposteratur ordo qui non est necessarius,seu de substãtia, aliàs secus.l.ij.§.prius. cum ibi notatis.ff.de vul.& pup.dñs Pe.hic dicit Bal.in repeti.l.j. C.de sacrosanc.eccl.tenere,ꝙ in dicto casu valet legatũ vsusfructus ex eo,qa certũ est omnino, ꝙ persona instituta extabit tẽpore mortis legatariæ, qa certũ est ꝙ semꝑ extabunt pauperes,vt dr in euangelio.Ioan.xij.c.ibi pauperes aũt semper habebitis vobiscum.& ideo ex quo certum est, ꝙ omnino extabit persona instituta tempore mortis legatariæ videt hæreditas ex die data, & vr ꝙ deijciatur de medio ꝑ l.hæreditas ex die. ff.de hæredi.insti.& sic etiam in vita legatariæ adiri poterit hrditas, & ꝑ ꝯñs legatũ poterit habere effectũ,secus dicit si persona certi pauperis, vel alterius fuisset instituta post mortem legatariæ, qa tunc bñ surgeret perplexitas,qa non est certum, an talis ꝑsona instituta erit tpe mortis, & ideo non poterit tunc adiri hęreditas in vita legatariæ, ideo vr vitiari legatum ratione cuiusdam perplexitatis. argu.l.si Titius. ff.de condi.insti.& sic residet do. Pe.Sed aduerte,qa dictũ Bal.non vr uerum inquãtũ vult,ꝙ qñ instituũtur pauperes post mortem legatariæ,ꝙ possit tũc ante mortẽ legatariæ adiri hrditas per pauperes, qa ex post mortem legatariæ pauperes vñr instituti q erũt tempore mortis legatarię, & non illi q sunt in vita legatariæ,qa possibile erit, ꝙ illi q viuunt in vita legatariæ erunt mortui tpe mortis legatariæ. ideo tales non possunt hæreditatem adire, vt satis probatur per ea quæ hñr in l.cum pater.§.a filia. cũ ibi notatis per Bart.ff.de leg.ij.& ideo non vr vera opi.Bald.prædicta.vnde potes dicere,ꝙ aut testator legauit, seu relinquit Berte, vel alteri ꝑsonæ vsumfructum in vila sua oĩm bonorum, & post mortem ipsius legatariæ instituit alium hæredem, in quo casu vr loqui do. Pet.& Bal.& tunc vr ꝙ relictũ non valeat per rationẽ superius tractã, qa videlicet non põt adiri hrditas in vita legatarię,& legatũ vsusfructus nõ cedit, nisi adita hęreditate,vt est dictum,& hoc etiam satis vr velle ipse Bal.& do.Pe.qñ nõ põt adiri hęreditas in vita legatariæ,& hoc etiam videtur tenere Ioan. An.in addi. Spe.in ti.de pigno.§.j.super versi.porrò cum fructuarius.licèt Bal.aliter videatur loqui in l.id qđ pauperibus.in xiiij.q.C.de Epis.& cle.& in l.extraneum.C.de hrdi. & tangit etiam de materia in d.l.miles ita. ff.de test.mili.& in l.filius a patre.in prin.ff.de lib.& post.vbi etiã vr aliter dicere q̃ superius recitaui. aut testator instituit aliquem in vsufructu bonorũ suorũ in vita ipsius instituti, & post mortem instituit alios hæredes, & tunc tenendo opi.Bart.cũ qua tenuerũt Legistę in l.ex facto.ff.de hæredi.insti.poterit ꝓpria autoritate apprehẽdere vsumfructum, ex quò est insti.hæres, licèt sit institutus in vsufructu,& non vniuersaliter, & similiter primum testm̃ oĩno habebit vires,qa si morieẽ hęres institutus post mortem legatarij in vita legatarij institutio facta de vsufructu trahit ad se vniuersa ꝑ l.quoties. C.de hęre.inst.ex quò nõ esset,nec speret alius vniuersalis hrs. Si aũt extaret tpe mortis legatarij hęres institutus post mortẽ, ille poterit adire,& censebitur retro fuisse hęres tempore mortis testatoris. l.hrs qñq;.ff.de acq.hęre.& sic iuris fictione intelligeẽ fuisse adita hrditas.in vita legatarij.& ideo legatũ dẽt valere. & de mã plenius dixi in d.l.filius a patre.

34 ¶†Vltimo aduerte, quia inquan-

inquantum glo. dixit in glo.ij. ꝙ testator non pōt remittere cautionē q̄ dēt pstari fructuario. dicit d. Pet. hic post Cy. in l.j.C. de vsufr. hoc esse verum qn̄ dēt pstari pro re, q̄ vsu non consumit, q̄a tunc poterit remittere, per id, qđ hr̄ in auth. sed cum testator. C. ad
34 leg. Falc. vbi † testator pōt remittere Falcidiam q̄ vr̄ inducta fauore hæredis, & ratio diuersitatis inter primū casum, & scd̄m est fm Cy. ꝙ primo casu remissio posset inuitare ad delinquēdū ex quo remanet substantia rei q̄ non transit in dñiū fructuarij, quæ ratio cessat in secundo casu, quia res transit in dñium fructuarij, & vsu consumit: & sic residet d. Pe. cum dicta opin. Sed certe non vr̄ bona dicta dr̄ia, q̄a duplex vr̄ esse ratio in primo casu quare testator non pōt remittere. nam quia illa est fauore hæredis inducta, alia ne inuitetur vsufructuarius ad delinquendū, & vbi sunt duæ rationes feriales vnius dispositionis sufficit vnā adesse, licèt altera deficiat. vt not. in l. liberorū. §. notantur. ff. de his qui no. infa. & sic licèt deficiat secunda rō in secundo casu, q̄a non deficit prima, non vr̄ ꝙ debeat cessare dispositio, & præcipuè cū cautio in dicto secundo casu, sit loco proprietatis, & substantiæ, vt superius tetigi, nec ob. auth. sed cum testator, q̄a vt dicit Bar. in d. l.j.C. de vsufr. ptās detrahēdi Falcidiam non solum vr̄ inducta fauore hæredis, sed ēt vt facilius inuiteт hæres ad adeundā hæreditatē. inst. ad leg. Fal. §.j. in prin. sine qua aditione testm̄ nō valet. l. eam quam. & ibi no. C. de fideicō. ideo ibi facilius permisit posse prohiberi Falcidiam quā permiserit cautionē istā remitti, ppea ibi, ideo pōt testōr remittere, quia sic fuit expressum per ius Authenticorum. vnde olim non poterat. l. ꝙ de bonis. §. fin. ff. ad leg. Fal. ideo licèt ibi hodie illud sit correctū non sequit ꝙ ēt idem sit in casu nostro, q̄a correctio est euitanda. de ele. cum expediat. lib. vj. & C. de app. l. præcipimus. ad fi. & hæc sufficiant de materia huius decre. de qua etiam habetur in l.j. ff. & l. vsufru. & in l. vxori. ff. de vsufru. leg.

¶De fideiussoribus. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Fideiussor, & mandator qualiter differant.*
2 *Intercedendi pro alio quot sunt modi.*
3 *Fideiussor est qui ad mandatum, vel præces alterius fideiubet pro eo.*
4 *Sponsor dicitur qui non præcedente mandato, vel nomine fideiubet pro alio sponte.*
5 *Constitutor quis dicatur.*
6 *Expromissor quis dicatur.*
7 *Fideiussor, an possit accedere omni obligationi.*
8 *Fideiussor non potest obligari in duriorem causam, quàm obligetur principalis.*
9 *Fideiussor, an possit intercedere pro eo qui tenetur officio iudicis.*
10 *Fideiussor qui pro carcerato propter homicidium fideiubet, si fractis carceribus aufugit, an fideiussor poterit decapitari.*
11 *Renuntiare an possit reus defensioni, vel appellationi in cā criminali.*
12 *Custos carceris, an teneatur pœna personali pro carcerato, qui a carceribus aufugit.*
13 *Renuntiare, an possit clericus foro sine consensu sui superioris.*
14 *Fideiussor, an possit se obligare ad pœnam capitis.*

¶Visum & tractatum in titulo præcedenti est qualiter res ecclesię possint pro debito obligari. verū quia poterat dubitari, an & qn̄ personæ ecclesiasticæ possent pro debito alterius obligari, & pcipuè in fideiubendo, ideo post tit. pcedentem ponit istū, & de materia in decre. xj. q.j. te quidē. & 23. q.v. in c. cum hō.
1 & de conse. dist. iiij. c. vos aūt. & c. quæris. †Et aduertendū ꝙ licèt hic simpliciter ponatur rub. de fideius. tamen in C. & ff. eo. tit. ponuntur in rubrica de fideiussoribus, & mādatoribus, vt etiā tangit hic do. Pe. & est dr̄ia inter fideiussorē, & mādatorē. q̄a fideiussor pōt accipi post obligationē rei, & etiā ante pobligatione futura ipsius rei principalis. Sed mandator rēr interuenit ante obligationē principalis, licèt fallat in casu qui hr̄ in l. si vero nō remunerādi. §. si post creditam. ff. manda. Item fideiussor obligatur verbis, q̄a per stipulationē. l. blāditus. C. de fideius. & l.v. §. satis acceptio. ff. de ver. ob. sed mandator obligat ex cōsensu. l. si hæreditatē. §.j. ff. māda. & obligat actione mandati q̄ est bonæfidei. inst. de actio. §. actionū. & no. per gl. in c. cū venerabilis. s̄. de excep. Sed fideiussor tenet certi ꝯditione, & stipulatione q̄ est stricti
2 iuris. q̄a non numerata, in §. actionū. † Et attēde, qđ quinq; sunt modi intercedendi palio de q̄bus tres gl. notabiles, vna est in l. in personā. §. qui pecuniā. ff. de pac. Alia est in l. Sticū. §. aliqn̄. ff. de solu. Tertia est melior pceteris. in Auth. de fideiussorib⁹. §.j. col. j. nam interdum quis interuenit pro alio fideiubendo. interdū mandando. interdū spondēdo. interdum ꝯstituendo. interdum expromittēdo pro alio nō ob-
3 ligato. †Fideiussor aūt est qui ad mandatum, vel pces alterius fideiubet p eo. & hoc pt fieri nedū post obligationē principalis. sed etiā ante. vt dixi. s̄. & pobatur. insti. de fideiu. §. ij. & obligat talis fideiussor creditori per stipulationē. vt etiā. s̄. dixi. Sed ꝯ debitorē, si soluit pro eo hēt actionem mandati. l.j. ff. mandati. mandator vero est q mandat alteri mutuāti pecuniā vel aliam rē ad præces eius cui debet fieri mutuū, & iste tenet actione mandati ꝯtra debitorē ad cuius pces mādauit creditori, vt mutuaret ipsi debitori per ea, q̄ hn̄r in d. l.j. ff. mandati. & rēr dixi. s̄. mandatum fit ante obligationem debitoris principalis. fallit in casu. l. si vero nō remunerandi. §. si post creditam. ff. mādati. vbi post obligationē principalis interdū pōt mandatū interuenire, & sicut mandator post ipsam
4 obligationē obligari. † Sponsor vero dr̄ qui nō p̄ecedente mandato, vel nomine fideiubet pro alio sponte. & si hoc facit p̄esente debitore, & non phibente intelligitur interuenire tacitum mandatū. l. qui patitur. ff. mandati. Si aūt absente debitore, & ignorante fideiubet. tunc vr̄ competere actio nego. gesto. l. si p te. ff. mandati. & intellige ꝙ cōpetit actio negotio. gesto. ꝯ debitorē pro quo fideiussit, si soluit pro eo: sec⁹ si fideiubet pn̄te debitore, & prohibente: quia tunc non hr̄et actionē contra debitorem. d. l. si pro te. & l.
5 fi. C. de nego. gest. ¶†Constitutor autem dicitur qui post contractum debitum per aliquem ꝯstituit se pro illo soluturum ipsum debitum creditori ex tali ꝯstituto nudo pacto facto, licèt nō interueniat stipu. l.j. ff. de cōsti. pecu. & iste obligat creditori actione q̄ vocatur actio de cōsti. pecu. d. l.j. ff. de ꝯsti. pec. ¶Cōtra debitorē vero, si soluat pro eo hēt actionē mandati, si eius mandato fecit cōstitutū vel ipso pn̄te, & nō cōtradicente, per id quod hr̄ in l. qui patri. ff. mandati. Si autē absente fecisset constitutū hr̄et actionē negotiorū gestorū ꝯtra ipsum debitorem, per id quod hr̄
6 in d. l. si pro te. ¶† Expromissor vero dr̄ qui promittit aliquid pro alio non obligato. l. eleganter. §. seruus pactionis. ff. de dolo. vel etiam quando quis pmittit animo nouandi obligationem debitoris, vt voluit gl. in dicta auth. de fideiussorib⁹. circa principiū. ¶Et aduerte, quia in quatuor primis modis, seu speciebus intercedendi habet locū auth. præsente. C. de fideius. de qua fit mentio in c. ij. s̄. eo. in prima gl. in qua cauetur, ꝙ prius debeat excuti principalis, q̄ fideiussor: & sic intercedens pro alio non autem in quinta specie, quia in illa nō reperit principalis obliga-

ligatus, & sic non potest tunc prius conueniri principalis, & hoc voluit glo. in d. auth. de fideiussoribus. circa princ. seu in §.j. & sic quod dr de fideiussore, &
7 constitutore, sed non expromissore. ¶ † Vlterius tangit hic do. Pe. an omni obligationi possit accedere fideiussor. & concludit, q sic per l.j. ff. de fideius. ideo siue sit obligatio naturalis, & ciuilis simul, siue naturalis tantum vt illa quæ oritur ex sententia. facit. l. Iulianus. ff. de cond. inde. potest accedere fideiussor. & similiter, siue sit obligatus ex contractu: siue ex quasi contractu, siue ex vltima volūtate, siue ex delicto, vel quasi, dummodo non contineat cām inhonestam, vt probat hoc vltimū. l. grege. §. sed & ex delicto. & l. si reo. §. fin. ff. de fideius. & probant etiā pdicta in d.l.j. Aduerte tn, q vbi obligatio principalis est nulla, vt qa improbat a iure non pōt tali obligationi accedere fideiussor. l. qui contra Senatus. ff. de fideius. & est rō, quia obligatio fideiussoria est accessoria ad principale, iō si principalis non valet nō potest valere fideiussoria. l. fideiussor obligari. in principio. ff. de fideius. facit c. inter dilectos. §. cæterum. de fid. instru.
8 ¶ † Item non potest fideiussor obligari in duriorem cām quā obligat principalis, sed in parē, vel leuiorē. vnde si principalis sit obligatus sub conditione non poterit fideiussor purè, & sic statim obligari, nec similiter in maiorem quantitatem quā principalis. l. grege. §. illud. & l. hi qui. de multiplici diuersitate q pōt considerari inter obligationē principalis, & obligationē fideiussoris, siue sit diuersitas in loco solutionis fiendæ, siue in tpe, siue in qtitate, siue aliter. Et q diuersitas hēat impedire, vel nō impedire ibi plene tra
9 ctat ipse Bar. ¶ † Iuxta pdicta qri pōt, an pro eo q tenet offō iudicis possit itercedere fideiussor vr q nō, quia officium iudicis nō præsupponit obligationē. l. qui per collusionem. ff. de act. emp. & l. qui. ff. de annuis leg. contrariū est verū, qa licèt talis q tenet efficio iudicis non dicat proprie obligatus, tn lato sumpto vocabulo pōt dici quodāmodo obligatus, facit qd no. inst. de act. §. j. ideo pōt pro illo interuenire fideiussor, vt probatur in l. cum quis. §. si quis pro reo. ff. de sol. vbi probat qd pro illo qui potest conueniri officio iudicis nobili potest interuenire fideiussor, & per hoc facit, quod tale officium loco actionis hr in c. fi. s. de offi. iudi. & similiter vr q non possit interuenire fideiussor pro eo qd venit in officio mercenario deseruienti actione. l. quæro. in prin. cū ibi no. ff. loc.
10 & facit quod hr in c. iij. j. eod. ¶ † Vltimo tangit [a] hic
a d. Pet. Quid si aliquis fideiubet pro carcerato p homicidio, & ille postea fractis carceribus aufugit, an fideiussor poterit decapitari. vr q non, quia quis non est dns suorum membrorum. l. liber homo. ff. ad leg.
11 Aql. & sic nullo mō potuisset se sic expsse, † vel tacitè obligare ad pœnam capitis, & pro hoc etiam facit quia reus in causa criminali non potest renūtiare defensioni, vel appellationi. l. non tantum. ff. de app. in contrarium facit, quia iudex qui condemnat aliquē ad mortē iniustè vr decapitandus. l. lex Iul. ff. ad leg. Iul. repetundarum. ¶ Eadem ratione idem vr in teste ex cuius falso testimonio quis est occisus. idem videmus in accusatore. q obligat se ad pœnā talionis hoc est similitudinis supplicij, si non probat accusationē.
12 l. fi. C. de accu. Idem † videmus in cōmentariensi hoc est custode carceris ex cuius dolo, vel negligētia magna fugit qui erat carceratus pro pœna personali. l. ad commentariensem. C. de cust. reo. & ibi de hoc p Cy. qui finaliter ibi concludit, q talis fideiussor non punietur ad mortem, sed pœna pecuniaria, si illā pmisit, vel arbitraria si nullam promisit, sed simpliciter fideiussit. nec ob. contrarium, qa aliud est directè se obligari ad pœnam mortis, qd fieri non pōt: quia quis nō est dns membrorum suorum, vt pdixi. aliud indirectè, & per quandam ꝯntiam. puta suscipiendo aliquod officium publicum p p qd ad illud obligat, vt contingit in cōmētariensi, seu custode carceris, qui suscipiendo tale officium in ꝯntiam obligatur ad pœnam personalem, si sit in dolo, vel magna negligentia. d. l. ad commentariensem. & l. si quis reum. ff. de custo. reo. pro hoc facit, quia in simili videmus, q
13 † clericus pōt expresse renuntiare foro sine consensu sui superioris. de for. comp. significasti. & tn indirectè per quādam ꝯntiam potest. s. de for. comp. c. dilecti. vbi contrahendo in aliena diœce. in ꝯntiam sortitur ibi forum, faciat etiam qd hr in l. spōsus. §. si donationis. & §. gnaliter. ff. de dona. inter virum. vbi patet, q licèt vir non possit directo donare vxori, tn potest per quandam ꝯntiam, facit etiam ad prædicta, qd hr in
14 l. j. in fi. ff. de aut. tut. & sic residet d. Pe. ¶ † Vnde q in contrarium, videlicet, q fideiussor possit expresse se obligare ad pœnam capitis. vr tex. expressus in c. cū homo. 23. q. v. Sed glo. ibi dicit, q illud qd ibidem dr denotat facti contingētiam, nō aūt iuris ministeriū, quia de iure hoc non reperitur cautum, vel respicit ibi consuetudinē certi loci. vn finaliter gl. ibi ꝯcludit illud qd dixi. s. qd poterit puniri pœna pecuniaria, vel arbitraria, non tn dēt decapitari. qd tene menti.

a ¶ Vltimo tangit. Hāc quæstionē. recitat etiā d. And. Sic. hic i 3. col. versi. tangit hic d. Pe. & Ancha. qrit etiā hic i fi. dom. And. an fideiussio sit contractus, & remittit ad Bald. post Gui. de Cu. in l. j. si cerpeta.

b Non potest. Si autem quæras quando aliquis possit seu tenetur fideiubere. distīgue hic secundum. d. Hē. Boy. in prin.

SVMMARIVM.

1 *Fideiussiones frequentare non debent clerici: & si fideiubeant, an obligentur. & nume. 3.*
2 *Dictio, in quid denotet.*
4 *Clericus fideiubens pro laico, an sibi præiudicet quo ad fructus beneficij sui.*
5 *Fideiussorem dare qui tenetur, an liberetur dando clericum in fideiussorem.*
6 *Fideiussor idoneus, si efficiatur nō soluēdo, an liberabitur principalis.*

b CLericus. Nō pōt [b] breuius summari, nec recipit cōmodā diui
1 sionē. ¶ † No. ex tex. q clericus nō dēt frequentare fideiussiones. Et nota. pœnam si hoc faciat. an autem tunc obligetur. tangit gloss. j. & etiam tangitur per glo. in c. te quidem. xj. q. j. Et quia litera hic non declarat a quo debeat abijci clericus frequentans fideiussiones. potest dubitari de eius intellectu. dic secundum docto. quod abijciendus erit a clero, & sic deponendus ab officio, & beneficio, vel ab ecclesia cōtra cuius phibitionem fideiussit, & sic priuari poterit bnficio, qd pcedit sm Host. nisi se correxerit, per id qd hr in c. ij. j. de peculio cle. & intelligo exceptionē Host. tā respectu secūdæ expositionis, quā primę, cū eadem sit ratio. vel tertio pōt exponi, vt abijciatur. s. a fideiussione, vt sic non recipiat, & illā primā expositionē tenet d. Flo. sed scda vr esse benignior. & iō potius vr amplectēda, per regulā in pœ
2 nis. de reg. iu. in vj. ¶ † Item no. de ista dictione: in q, vt dicit glo. hic no. frequentiā. facit qd hr in simili. in c. j. 35. dist. qnq; ponit pro fine. l. pe. §. si vir. ff. sol. ma. ibi iussu. i. sine iussu, qnq; ponit in, p valde: vt no. ff. sol. ma. in gl. rubricę. & in l. Gallus. §. ille casus indifficilis. ff. de lib. & posth. qnq; ponit pro contra. ij. q. j. si peccauerit. ibi in te. i. contra te, facit. s. de iud. in c.
3 nouit. ¶ † In gl. j. pro recitatione huius gl. potest opponi q clericus possit fideiubere, & obligetur, per id qd hr. j. c. proxi. & c. seq. cuius contrarium litera vr velle. gl. voluit soluere dupliciter, primo, q clericus semel pōt fideiubere, sed non frequentare fideiussiones, & hoc velit verbum inseruiens, quod vr notare frequentiam. ¶ Secundo modo soluit glo. quòd licèt non

non debeat fideiubere, tñ si fideiubeat obligaŧ, & tenet fideiussio, qđ intelligo quo ad hoc, vt eius personam obligeŧ, & quo ad p̄iudiciũ rerum patrimonialiũ ipsius clerici, sed non quo ad p̄iudiciũ rerũ ecclesiæ, tenet tñ ēt quo ad fructus beneficij qui pro hac causa capi p̄nt. vt j.c.prox. Alij tñ dicunt ꝙ clericus pro laico non dēt fideiubere, q̄a nõ multũ dēt se immiscere pro laicis, sed ꝓ clericis sic vt j.c.ꝓxi. & sic nõ dēt fideiubere vltra summã in ecclesia taxatã.j.eo.c. pe.gl.vero in c.te quidē. dicit, ꝙ clericus pro ecclesia sua pōt fideiubere, vñ poterit fideiubere ꝓ ꝓcuratore constituto in cã ecclesiæ, in §.aliũ.in auth.de sanctissimis Epis.col.ix. Item pro alio clerico.l.oēs.§.in hac.C.de Epis.& cle. ꝓ laico aũt non debet fideiubere nisi suadēte necessitate ꝓximi.arg.c.pasce.& c.nõ satis.86.dist.dicit tñ Archi.in c.sicut.xj.q.j.ꝙ necessitate proximi laici in fideiubēdo prius deberet subueniri per aliũ in subsidiũ quã ꝓ clericũ, vř tñ ꝙ etiã si absq; necessitate fideiubeat clericus pro laico, licèt male faciat teneaŧ, & præiudicet sibi quo ad res ipsi⁹

4 p̄rimoniales, vt p̄dixi & voluit gl.† Et an præiudicet hoc casu quo ad fructus b̄ñficij satis forte fuit de mēte gl.ꝙ sic ex quo simpliciter dixit fideiussionē tenere, & allegauit duo capitula sequētia, & in illis apparet permitti pro debito fideiussionis capi fructus beneficij illi, tñ tex.re vera loquunŧ, qñ clericus ꝓ clerico fideiussit, tñ dixi satis vř fuisse de mente glo. idē esse si ꝓ laico fideiussit, cũ indistinctè fuit locutus, facit qđ dicet.in c.seq. Illud aũt est certum, ꝙ demum, qñ clericus frequētat fideiussiones patiŧ pœnam, de qua hic, quia alio casu non reperitur exp̄ssa, & pœnæ sunt restringendæ, & non ampliandæ, de pœn.dist.j.

5 §.pœnæ.¶† Extra gl.tangit hic d.Pet. Quid si aliquis tenetur ex promissione, vel ex iuris dispositione dare fideiussorē, an liberatur dando clericũ in fideiussorē. Bar.in l.ij.ff.de fideiuss.dicit ꝙ nõ, si teneŧ dare fideiussorē de iudicio sisti, quia oportet, ꝙ talis fideiussor sit eiusdē fori cum principali, vel priuilegio fori renuntiet. facit.l.j.& qđ ibi no.ff.si quis in ius voc.non ie.& in l.fideiussor.ff.qui satis.cog. qđ non pōt facere clericus, vt patet in c.significasti.s̄.de fo.comp. secus si teneatur simpliciter dare fideiussorē, quia tunc sufficit, ꝙ detur talis qui possit sine exceptione conueniri, & qui sit idoneus facilitate conueniēdi.l.ij.ff. qui satis.cog.& iõ si dareŧ fideiussor ille qui h̄ret mãsionem in arce, seu rocha inexpugnabili non censeŧ

6 esse idoneus fideiussor p̄p difficultatem conueniendi, vt notauit gl.in d.l.ij.¶† Quid autē de illo q. idoneè satisdedit, sed postea factus est fideiussor non soluendo. remittit do.Pet.ad no.in d.l.ij. Sed melius h̄ř in l.si is a quo.§.fi.ff.vt in poss.leg. quia debebit dari alter loco illius, vt ibi patet.

SVMMARIVM.

1 *Clericus fideiubens pro clerico obligatur.*
2 *Creditor an possit agere contra fideiussorē anteq̃ excutiatur debitor.*
3 *Edere tenetur tertius instrumenta ad fundandam intētionem alterius, siue ad illam iuuandam.*
4 *Instrumēto exēplato ex iudicis autoritate fides adhibetur. & nu.35.*
5 *Sigillo Episcopi, vel delegati ad certum articulum creditur.*
6 *Fideiussor soluens debitum habet regressum contra principalem debitorem, vt consequatur restitutionem debiti a se soluti, & etiam interesse, siue damnum.*
7 *Fructus beneficij clerici, an possint capi in solutum pro debito personali clerici.*
8 *Delictum de quo in iudicio constat incidenter iudici pōt pœna extraordinaria suspensionis puniri. & nu.34.*
9 *Periurium de quo incidenter constat in iudicio qualiter puniatur.*
10 *Fides, & iuramentum videntur æquipollere. & nu.32.*
11 *Duo possunt se obligare insolidum tanquam duo rei debendi.*
12 *Duo rei debendi qualiter constituantur, & qualiter duo rei credendi.*
13 *Duo rei debendi, an possint vno libello conueniri.*
14 *Edere siue exhibere debet creditor instrumentum debiti ad petitionē fideiussoris.*
15 *Fideiussor qui soluit repetit pecuniam a debitore sine alia cessione actionis sibi facta per creditorem.*
16 *Creditor an teneatur fideiussori coniunctio, vel se offerenti, & soluenti cedere pignora, & actiones, & iura quæ habet contra debitorem, & quæ habet contra alium fideiussorem.*
17 *Creditor an possit retinere pignus pro chirographaria pecunia.*
18 *Debitor tenetur resarcire fideiussori damna quæ passus est occasione fideiussionis.*
19 *Fideiussor tenetur in eo quod crescit vltra sortem ratione moræ, vel culpæ debitoris.*
20 *Iuramentum in contractu appositum violans efficitur periurus, & infamis: & si sit laicus efficitur de foro ecclesiastico.*
21 *Executio debet primo fieri de bonis mobilibus, secundo de immobilibus, tertio de nominibus debitoris.*
22 *Sententia lata contra principalem habet executionem paratam contra fideiussorem.*
23 *Fideiussor an possit conueniri ante reum principalem.*
24 *Debitor quando dicatur esse absens.*
25 *Fideiussor si reo absente conueniatur, & iudicio pendente superuenit reus principalis, an fideiussor poterit opponere, quòd prius conueniatur ipse reus.*
26 *Fideiussor non debet prius conueniri, q̃ principalis, & si plures pro vno fideiusserint h̄ñt beneficium diuisionis ex epistola diui Adriani.*
27 *Diuisionis beneficium ex epistola diui Adriani competens debet opponi ante litis contesta.*
28 *Fideiussor soluens vsuras, an possit eas a debitore repetere.*
29 *Stipendia clericorum, an possint capi pro causa iudicati.*
30 *Fructus, siue redditus beneficiorum efficiuntur clericorum.*
31 *Clericus simpliciter beneficiatus facit fructus beneficij, siue præbendæ suos.*
32 *Veniens contra iuramentum est periurus, secus in eo qui violauit simplicem promissionem.*
33 *Promissio simplex, siue loquela, sicut iuramentum obseruari debet, quia inter simplicem loquelã, & iuramētum non facit Deus d̄ñam.*
35 *Fideiussor qualiter probabit debitum solutum.*

Eruenit. Cōpelliŧ debitor ꝯseruare fideiussorē suũ indēnē ēt per assignationē fructuũ b̄ñficij.h.d. & in prima impetrãtis ꝯquestio. In scđa ꝓuisio.scđa ibi:ne igiŧ.¶

1 †Not.j.clericũ pro clerico fideiubente obligari. An aũt idē sit si ꝓ laico fideiussisset.

2 plene dictũ fuit in c.p̄cedēti.¶†Not.ꝙ creditor vř h̄re facultatē agēdi ꝯ fideiussorē nõ excusso prius

3 debitore, qđ quãř sit ītelligēdũ.tãgiŧ in gl.j.¶†No. ꝙ tertius h̄ñs instr̄a teneŧ illa edere, vel saltē exēplũ tradere ēt ad fundandã ītētionē alterius, vel saltem ad illã iuuandã, de quo plene ꝯsueuit dici in c.j.s̄.de

4 ꝓb.& ibi ēt dixi ꝓ Legistas in l.fi.C.de edē.¶†No.ꝙ instr̄o exēplato ex iudicis autoritate fides adhibeŧ, sicut originali, de quo in c.j.s̄.de fi.instru.& de offic.

5 del.in c.cũ in iure.per gl.& doc.¶ Item no.ꝙ† sigillo Epi, vel delegati ad certũ articulũ crediŧ, de quo plene in c.post cessionem.s̄.probaŧ eccl.xj.q.iij.c.curæ.

6 ¶†No.fideiussorē soluētē debitũ h̄re regressum ꝯtra principalē debitorē, vt cōsequaŧ restitutionē debiti a

7 se soluti, & etiã interesse, vel dãnũ suũ.¶†Not.scđm cōem intellectũ, & sic ēt vř sensisse Io.An.in summario, ꝙ fructus beneficij clerici capi possunt insolutum pro debito ꝑsonali clerici, qđ qualiter sit intelligen-

8 dum.tãgetur super gl.pe.¶†No.ꝙ delictum, de quo incidenter constat in iudicio iudici potest pœna extraordinaria suspensionis puniri absq; alia tela iudicij s̄m.d.Ant.d.vero Pet.hic notabat, ꝙ si sine aliquo processu ꝯstat euidenter de delicto incidenter in iudiciũ deducto pōt delinquens puniri, de quo remittit ad id qđ h̄ř in c.cum in positionibus.de iureiur.

in vj.& de or.cog.in c.cum dilectus. ad fi.& ĩ c.j.de excep.& de dolo,& contu.veritatis,ſed notabile do. Ant.vr̃ eſſe magis rõnabile, per id qđ tãgeť ſuper gl.
9 fi.¶†Not.pœnã periurij de quo incidenter cõſtat in iudicio, quia iſta eſt pœna ſuſpenſionis ab officio,& beneficio.non tamẽ illo priuatur, ſecus eſſet quãdo principaliter agereť,vt puniať de periurio,per id qđ habetur.s̃.de iureiurã.querelam,& per hoc patet,ꝙ notabile do. Pet.qui ſimpliciter hic colligit pœnam periurij eſſe ſuſpenſionẽ ab officio, & beneficio non vr̃ pfectè fuiſſe collectum , licèt ipſe remittat ad p̃-
10 alle.c.querelam.de iureiur.¶†Not.ꝙ fides, & iuramentum videntur æquipollere.facit,quod hr̃ in c.ad aures.s̃.qđ met.cau.& tangiť etiã hic in glo.ſed hoc, tamen non vr̃ probari,vt dicit d.Ant. quia non dixit alternatiuè fidei,vel iuri,ſed copulatiuè. fidei & iuramenti, & niſi fortè dicatur, ꝙ alter promiſerat ſub fide ſua alter per iuramentum, de hoc tamen tangeť
11 ſuper gl.fi.¶†Item potes notare ſcđm do.Pet.quòd duo poſſunt ſe obligare inſolidũ tanq̃ duos reos debẽdi.nam ita vr̃ ꝙ fuerint iſti duo clerici pro quibus. B.fideiuſſit.Sed certe litera neceſſario hoc non probat:nam litera non põt procedere etiã ſi illis duobus clericis fuiſſet pecunia mutuata , & quilibet fuiſſet obligat⁹ ꝓ parte ſua facit.l.reos.§.cũ tabu.ff.de duo.
12 reis.hinc tñ ſumpta occaſione dicit do.Pe.¶†qđ hic tractari poſſet qualiter conſtituãtur duo rei debẽdi, & qualiter duo rei credendi, de quo per Bar.in l.j.& l.in duobus.ff.de duo. reis.nam duo rei debendi dicuntur , qñ duo ſe obligant ad eãdem rem reſtituẽdam,vel dandam,& quilibet eorũ ſe inſolidum obligat facit.l.j.& ij.ff.de duo.reis.ſi aũt vnus obligaret ſe pro dimidia.tunc non ſunt ꝓpriè duo rei debẽdi , quia reqriť ꝙ vterq; ſit ad idẽ inſolidũ obligatus , vt dixi , duo autẽ rei credẽdi dicuntur,qñ quis duobus inſolidum ſe obligat ad eandẽ rẽ, vt habetur in d.l.j. & ij.& ſic ſecus ſi ꝓ parte obligaret ſe vni,& ꝓ parte
13 alteri, vt hr̃ in d.l.j.& ij.de duo. reis.An autem † in vno libello poſſint duo rei debendi conueniri,vel ẽt in pluribus.plenè tractatur per Barto. in d.l.j.& l.in duobus.Item quando plures ſimul obligant̃ , vel ſimul gerunt aliquod officium , vel aliquam negotiationem.an teneãtur inſolidum , vel pro parte hr̃ per Bar.in l.reos.ff.de duo.reis. & in l.j §.ſi plures.ff.de exer. ¶Quid autem ſi vnus conreorũ debendi ſoluit in integrum debitum , an poterit aliquid repetere a conreo,& econtra ſi vnus ex conreis credendi exigit ſolidum debitum.an tenebitur alijs conreis communicare,& qua actione . tãgiť per gl.& Cy.in l.j.C.de duo.reis.& plenius ꝑ Bar.in l.reos.& l.duobus.Bar. plenè examinat,an factum vnius conrei noceat, vel proſit alijs conreis , & ꝓſequitur per.xij.caſus principales,de quibus ibi per eum,& hoc verum eſt, regula fallit in caſibus de quibus in c.fin.j̃. eo.& l.pro ea.C.mandati.& l.Lucius.ff.mãdati.& in l.ſi qs mãdato.ff. de nego. geſt.¶Item not. ꝙ non debet affici
14 damno qui meretur præmiũ.de quo in gl. ¶†Itẽ not. ꝙ ad petitionẽ fideiuſſoris debet creditor edere, ſeu exhibere inſtrm̃ debiti, & ſibi de eo facere copiã. & ex hoc no.ꝙ ipſum inſtrm̃ debiti non teneť creditor tradere fideiuſſori ſoluẽti debitũ ipſi creditori.an vero teneať debitori ſoluẽti tradere iſtrm̃ cãcellatũ . vr̃ ꝙ ſic,per id qđ hr̃ in l.diſſolutæ.C.de cõdi.ex leg.de quo dicẽdum , vt ibi in l.quidem tabulare.ff.de fur.
15 ¶†Item no.ꝙ fideiuſſor eoipſo,ꝙ ſoluit repetit pecuniã ſolutã a debitore ſine alia ceſſione actionis ſibi facta per creditorẽ.& rõ qa debitor mãdãdo ꝙ fideiubeat dr̃ ẽt ſibi mandaſſe,ꝙ ſoluat ꝓ eo.l. indebitã.ff.

de ꝯd.inde.& iõ agere põt ſolutionẽ actione mãdati ꝯtra ipſum debitorẽ. Cõtra aliũ aũt fideiuſſorẽ nõ agit ſine ceſſione ſibi facta ꝑ creditorẽ.vt patet in l.vt fideiuſſor.ff.đ fideiuſ.& rõ eſt,qa ipſe ĩ l.egit.cũ alio fideiuſſore ꝓ ꝓ qđ ꝯpetat ſibi actio ꝯtra ipm̃ ſine ceſ-
16 ſione.¶†An atem creditor teneať cedere fideiuſſori cõiũcto,vel ſe offerenti, & ſoluẽti pignora, & actiones,& iura q̃ hẽt contra debitorem:& contra aliũ fideiuſſorẽ. dic ꝙ ſic per id , qđ hr̃ in d.l.fideiuſſor.& ꝑ id,qđ le.& no.in l.ij.C.eo.& ibi ꝑ Cy.ibi ẽt dicit, ꝙ tenebiť fideiuſſori cedere pignora tradita creditori,nec poterit illa retinere ꝓ alia chirographaria pecunia debita per debitorẽ creditori.per dictã.l.ij.nec obſtat.l.j.C. ẽt ob chirographariam pecuniã pignus
17 retineri poſſe.vbi dr̃,ꝙ põt† creditor retinere pignus etiã pro chirographaria pecunia.quia illud verum reſpectu ipſius debitoris. & ſic quo ad p̃iudicium debitoris,ſed non quo ad præiudicium fideiuſſoris.& ſic dẽt intelligi,& limitari.d.l. Quid autẽ ſi creditor nõ poſſet cedere actionẽ fideiuſſori contra aliũ fideiuſſorẽ.an poterit tunc creditor repelli ab ipſo fideiuſſore , & ſic obſtabit creditori exceptio cedendarum actionũ.No. ꝑ Cy.in d.l.ij.& plenius ꝑ Bar.in l.ſi ſti-
18 pulatus.§.j.ff.đ fideiuſ.facit qđ diceť ſuꝑ gl.j.¶† Itẽ no.ꝙ debitor teneť reſarcire dãnũ fideiuſſori,qđ paſſus eſt occaſione fideiuſſionis.Quid aũt de alio q̃ mãdatũ ſuſcepit ſi in itinere fuerit capt⁹, & dãnificatus, an poterit agere ꝯ mãdantẽ ad dãna q̃ ſuſtinuit.Not. in Spe. de iud.in §.j.ver.illud.vt & per Inn.in c.ſicut.
19 el 3.de iureiu.& dixit.s̃.ti.j.ĩ c.ſignificatẽ.¶†Itẽ no. ꝙ fideiuſſor vr̃ teneri in eo, ꝙ creſcit vltra ſortẽ rõne moræ vel culpę debitoris,de quo in l.qro.in prin.ff. loca.& in l.cẽtũ capuæ.ff.de eo,qđ certo loco,& j̃.
20 c.pxi.vbi etiã tangiť per gl. ¶†Itẽ not.ꝙ qñq; apponitur in ꝯtractu iurm̃,& eſt magnę efficaciæ.qa violans illud efficitur periur⁹,& infamis l.ſi quis maior. C.de tranſact. & ſi fuerit laicus efficiť de foro eccleſiaſtico rõne iurĩ in c.cũ.C.laico.de fo.cõpe.li.vj.fa-
21 cit qđ no.Io.An.in c.parochiano.j̃.de ſepul.¶†Item not.ꝙ hic mãdat̃ ſatisfieri de redditibus,& ſic de rebus mobilibus, nec mirũ ſm̃ do.Pet.qa ordo executionis ſn̄iarũ eſt,vt primo ſatisfiat de mobilib⁹.ſcđo de immobilibus, & tertio de noĩbus debitoris l.a di uo Pio.§.in venditione.ff.de re iudi.& ſic reſidet do. Pet.¶Sed aduerte,qa ſi illa eſſet iõ huius tex.ꝓpterea debuiſſet præcisè mandare ſatisfieri de rebus mobilibus.Sed poſſet dici, ꝙ fortè cõſtabat alia mobilia non reperiri,vel hoc fecit: quia in arbitrio iudicis vr̃ eſſe a quibus mobilibus incipiat, facit qđ leg.& notat.ĩ d.§.in vẽdõne,& adde,qđ diceť ſuꝑ gl.pe. in pignoribus aũt ꝯuẽtionalibus,an poſſit creditor ꝓ paruo debito vẽdere pign⁹ magni p̃tij.ꝑ gl.ĩ l.q̃diu.C. đ diſtrac.pig.& hr̃.etiam in l. creditoris. & ibi etiam ꝑ Barto.ff. de diſtractione pigno. & ibi concluditur, ꝙ ſi eſt vnicum pignus poteſt vendi ſeruata forma cõuentionis,vel iuris, de qua in l.fi.C. de iure dominij impetrando,& imputet ſibi debitor qui non ſoluit . Si autem eſſent plures res datæ pignori diſparis valoris debent tunc rem minoris valoris vendere, facit qđ no.ĩ d.l.q̃diu. ¶Vltimo ꝑ iſtũ tex.dicit do.Pet.vr̃ poſſe colligi,ꝙ facta fide iudici de ſolutione debiti ꝑ fideiuſſorẽ ſtatim debitor debeat cogi ad ſolutionẽ, vt hic vr̃ innui.nam dicit litera moneatis,& nõ dicit
22 cõdemnetis,& pro hoc facit ſecundũ eũ, qa † ſn̄ia lata contra principalẽ hẽt paratam executionẽ ꝯtra fideiuſſorẽ đ iudicio ſiſti,& iudicato ſoluẽdo, faciat.l. j.ff.iudi. ſol. ergo & ecõtra ſn̄ia lata ꝯtra fideiuſſorẽ dẽt hr̃e paratã executionẽ ꝯ principalẽ,aliàs ſi nõ haberet

beret p morā iudicij distraheret fideiussor,& sic pateret dānū ꝯ id,qđ hic dr̄ in tex. Sed finalr̄ ipse dicit, ꝙ nō credit esse verū,qđ est supradictum videlicet,ꝙ lata snīa ꝯ fideiussorē possit statim peti executio p fideiussorē ꝯ reū, q̄a fideiussor qui intercessit in ꝯtractu, & soluit pro reo hēt actionē mandati ad repetēdū solutū.l.indebitā.ff.de conditione indebiti . ergo ī iudicio debebit seruato ordine iudiciario experiri, insti.de ac.in princip.de pdicto tñ articulo, an snīa lata ꝯtra principalē possit mādari executioni ꝯtra fideiussorē.remittit ad nota.per Cy.in l.fin.C.de vsu. rei iu.& per Bar.in l.j.ff.iudi.solui.& p glo. in c.j.de iniurijs,& dā.dato.in vj.& in Spe.de executio.snīe. §.sequit.ver.sed nunq̄ snīa,& aliter nō declarat, nec rn̄det ad istū text.vn̄ aduerte primo inq̄tum dicit, ꝙ snīa lata ꝯtra principalē hēt paratā executionē ꝯtra fideiussorē đ iudicio sisti.malè dicit,q̄a illa fideiussio finit lata snīa.l.grege.§.& post.lit.ff.de fideius. & tāgit hic do.Ant.sup prima gl. Sed vbi esset fideiussor de iudicato soluendo,bn̄ pōt pcedere dictū suū.vbi aūt fideiussor datur extra iudiciū in ꝯtractu,tūc cōiter tenet,ꝙ snīa lata ꝯtra principalē nō hēt paratam executionē ꝯtra fideiussorē datū in ꝯtractu p debitorē,vt voluit gl.in d.c.j.de iniurijs,& dā.dato.& ēt do. Ant.hic sup glo.j.& p Bar. in l.j.ff.iud.solui.& sic vr̄ ecōtra,si snīa sit lata ꝯtra fideiussorem ꝯtractus non hēat ꝯtra ipsum agi ordine iudiciario seruato.Contrariū tñ vr̄ litera velle dū dixit moneatis,& nō dixit cōdēnetis . vt s̄.tetigi. Sed potes rn̄dere.licèt do.Pe. nō rn̄deat ad literā, dū dicit, moneatis.pt & dēt supleri,facta prius ꝯdēnatione de ipso debitore,vel potes dicere scđo ꝙ poterit duplex esse practica.vna ꝙ fideiussori qui soluit agat ꝯtra debitorē, & faciat illū ꝯdēnari,vt sibi soluat,& demum faciat eū cogi ad soluendū,& ista est plana practica.Alia practica poterit esse per istū tex.ꝙ fideiussor q̄ soluit cōpareat coram iudice,& narret se soluisse pro tali pro quo fideiusserat,& petat,ꝙ recipiat supra hic pbationes citato ipso reo,& demū illis factis petat, ꝙ moueat debitor, vt sibi satisfaciat, & si nō satisfacit īploret offm̄ iudicis,vt satisfiat sibi đ reb⁹ debitoris,& hęc practica vr̄ pbari p istū tex.tuti⁹ tñ est seruare primā practicā. p scđa tñ multum vr̄ facere iste tex.non diuinando.iō ipsum tene mēti.

23 ¶†In gl. prima.ibi:non molestat,& hoc procedit,qn̄ pn̄s est debitor, & si inuenit,seu inueniri pōt.Si aūt eēt abn̄s adhuc pcedit,qđ dicit gl. quo ad hoc.q̄a ad instantiā ipsius fideiussoris dabit p iudicē sibi dilatio ad pn̄tandū debitorē intra tps arbitrio iudicis moderādū,vt dr̄ in auth.pn̄te. allegata in gl.& in corpore vn̄ sumit.Si aūt non pn̄tet intra dictū tps,& ipse debitor sit abn̄s,tunc pōt molestari,& sic cōueniri ipse fideiussor. Et si dicat quare hic non fuit primo ꝯuentus principalis.pōt dici, q̄a non erat pn̄s,nec fuit pn̄tatus intra tps statutū fideiussori,vel nullū fuit petitū tps per ipsū fideiussorē, & reus ipse erat abn̄s,vel ēt pōt dici,vt voluit sentire gloss.ꝙ hic fideiussor renuntiauerat bn̄ficio,qđ cōpetit fideiussoribus per auth.pſente.& ideo potuit conueniri ēt ante principalē.¶Et aduerte , quia vt hic tangit do. Pe.circa fi.& Cyn.in d.auth.pn̄te.pn̄t considerari in hac mā tres casus. nam qn̄q; vterq;.s.reus & fideiussor est pn̄s,qn̄q; vterq; est absens,qn̄q; alter pn̄s est, & alter abn̄s,primo casu, qn̄ vterq; est pn̄s dēt debitor prius conueniri.q̄ fideiussor,per auth. pn̄te.allegatā in gl.& corpore.vn̄ videlicet in auth.de fideius. §.j.col.j.fallit in tribus casibus,primus est , qn̄ fideiussor renuntiasset huic beneficio vt hic voluit.gl.& facit.l.pe.C.de pacti.Secundo fallit,qn̄ notoriū esset principalem debitorem non esse soluendo. per id qđ legit,& no.ī l.fi.ff.si cer.pe. & in l.decet. ff.de verb. ob.& in l.nec hoc actū.ff.de pactis. Fallit tertio , qn̄ debitor principalis est solū naturaliter obligatus, vt q̄a seruus,vel pupillus, & sic non pōt conueniri per creditorē,iō tunc pōt fideiussor cōueniri. facit quod hr̄ in l.si pupillus.ff.de arbi. & qđ hr̄ in l.Marcellus. ff.de fideius.& per gl.in auth.de fideius.§.j.Et no.p Cyn.in d.auth.præsente.aliàs irregulariter prius debet conueniri principalis debitor,q̄ fideiussor. Scđo casu,qn̄ vterq; est abn̄s , tūc dicit Cy.in d.auth.pręsente.& do.Petr.hic post eum,ꝙ si æqualiter distant a loco in quo debent conueniri,idem dicendum,qđ dictum est.s̄.qn̄ ambo sunt præsentes. Si autem inæqualiter distant, tunc si reus minus distat prius debebit conueniri , secus si econtra,si fideiussor minus distaret,& sic dic posse colligi ex mente auth. pſente,& tex.in dicto corpore vn̄ sumitur. Tertio casu dicit,ꝙ si pn̄s sit principalis , & fideiussor absens,clarū est,ꝙ dēt principalis conueniri . Si autem eꝯ principalis sit absens,& fideiussor pręsens. tunc conueniri poterit fideiussor qui tamē poterit petere sibi statui tps arbitrariū ad præsentandū debitorē quo elapso, si non se præsentent procedetur contra eum.

24 † Sed hic occurrit dubiū.Quando dicetur esse absens ipse debitor,gl. ī Auth.de fideius.§.j.dicit, qn̄ est absens extra territorium ciuitatis , seu subditum ciuitati in qua debebat,& poterat conueniri,& istud etiam tenuit Barto.in l.duobus.ad fi.ff.de duobus reis.& ibi dicit hoc procedere,etiam si sit intra territoriū eiusdē prouincię,dummodo sit extra teritorium ciuitatis in qua erat conueniendus.Cyn.tamen dicebat in dicta auth.præsente , ꝙ absens dr̄ qui non est in ciuitate, vel suburbijs per.l.præsens.ff. de procurat. Sed certe ibi loquitur quo ad aliā materiam,vt ibi patet,iō tutius est tenere gloss. Et adde etiam supradictis, ꝙ qn̄ vterq; est absens,ex quo de iure antiquo erat electio creditoris quem primo vellet conuenire,vt hic dixit glo.& non reperiatur istud immutatum in casu isto. vr̄ posse dici ꝙ remaneam⁹ in iure antiquo,licèt Cy. & do.Pe.aliter dixerint,vt s̄.recitaui.Et si dicas quomodo si sunt absentes poterunt conueniri.dic, ꝙ poterunt citari ad domū solitę habitationis sui domicilij,facit,qđ leg.& no.in l.ab eo.C.quomodo, & qn̄ iudex,& in c.Romana.§.contrahentes.de for.cōp.in vj.& per illum.§. etiam vr̄,ꝙ ad instantiam,& req̄sitionem iudicis domicilij , vel cōtractus,poterit iudex loci vbi erit fideiussor, vel principalis citari. dictum tñ Cy.& dn̄i Pet.vr̄ sapere æquitatē,sed de iure vr̄ posse sustineri,qđ prædixi. ¶Quid aūt si cōtingat , ꝙ pro debito fuerit datū pignus, & vltra hoc fideiussor . gl.in auth.de fideius.§.j.tangit hoc dubiū, & vr̄ velle,ꝙ non,& hoc tenuit Dy. qn̄ incontinenti & de facili nō pōt vendi, aliàs prius dēt vēdi. & hoc ēt tenuit Bar.in l.inter reos.§. creditor.ff.de fideius. & sic ēt tenet hic do.Pet. & vr̄ ēt tenere Cy.in dicta auth.pn̄te.Sed do.Flor.hic tenet oppositū per auth. pn̄te,& text.in corpore.vn̄ sumitur , vbi vr̄ pbari,ꝙ non possit deueniri ad fideiussorē, qn̄ debitor est pn̄s nisi prius discussis bonis debitoris nō reperiatur.vn̄ possit creditori satisfieri. & iō vr̄ ꝙ indistinctè prius debeat vendi pignus,vel si non reperiat emptor debeat pignus æstimari , & adiudicari creditori solutū iuxta æstimationem faciendā arbitrio iudicis per l.fi. C.de iure dn̄ij.impetrando . & potissimè. circa fi.& ista opi.vr̄ verior de iure per rōnem præallegatā.Et aduerte,q̄a do.Flo.hic dicit ꝙ Cy.in dicta auth. pn̄te.& ēt tenet opi.Dy.

25 ¶†Iuxta pdicta pt q̄ri,q̄d si absente

sente reo conuentus fuit fideiussor, & demũ pendẽte iudicio superuenit reus principalis. Nũquid fideiussor poterit opponere exceptionem, qđ prius conueniaẽ ipse reus, Pe. vt refert Cy. in dicta auth. pñte. tenuit, qđ non, qa exceptio superueniẽs lite pendẽte nõ pdest reo, nisi superueniat ex cã de pterito, vel facto agentis per. l. si rẽ. §. fi. ff. de pig. act. & l. elegãter. §. si qs post. ff. de ꝯdi. inde. iũcta l. ij. §. j. ff. de execu. tu. Sed ꝯ istã opi. facit, qa vr̃ ꝗ reo hẽat pdesse exceptio ẽt extra duos casus pdictos si supuenit lite pẽdẽte sine facto rei. l. sinautem. §. j. ff. de rei vendi. & notauit Bar. in l. j. ff. de excep. potes dicere, ꝗ si reus supuenit ante litis ꝯtest. non dr̃ esse ꝯuẽtus fideiussor. sed dr̃ creditor velle ipsum cõuenire. l. amplius. ff. rẽ ratam hri, & iõ põt dictã executionẽ opponere, secus qñ supueniret reus principalis post litẽ cõtest. cũ fideiussore, & sic postq̃ esset fideiussor cõuẽtus, qa tũc nõ posset fideiussor dictã exceptionẽ opponere quæ datur sibi a iure, ne ꝯueniaẽ prius q̃ principalis. Nõ aũt, qñ iam est ꝯuentus, vt colligi põt ex tex. in auth. de fidiuss. §. j. An autẽ hæc executio, ꝗ prius conueniaẽ principalis, q̃ fideiussor sit dilatoria, an vero peremptoria, vel anomala. Glos. in l. ij. ad fi. ff. de excep. dicit ꝗ vr̃ esse anomala. nã si reus principalis non reperiaẽ soluẽdo, & de eiꝰ bonis satisfiat creditori erit peremptoria quo ad fideiussorem, qa non poterit cõueniri. sed Bar. in d. l. ij. & etiam. Cy. in l. exceptionẽ, C. de pba. circa fi. dicũt, ꝗ ista exceptio q̃ cõpetit fideiussori, vt prius conueniaẽ principalis, est exceptio ordinis, & principaliter, & sine natura est dilatoria, qa differt iudiciũ ꝯ fideiussorem, accidẽtaliter possit euenire, ꝗ hẽat effectũ peremptoriæ, si reus principalis reperiatur soluendo, & satisfiat creditori. sed illud ꝯtingit virtute satisfactionis non vi ipsius exceptionis principaliter, & iõ vr̃ ꝗ ante litis ꝯtest. debẽt pponi, facit qđ hr̃ in l. si mancipiũ. §. si cõi diuidũdo. ff. de eui. & ibi no. & istud vr̃ voluisse Cy. in d. l. exceptionẽ. Bar. aũt clarè non decidit in d. l. ij. sed remittit ad dictã. l. si dubitetur, & qđ ibi not. ff. de fideius. ibi tñ nõ dicit de isto bñeficio, qđ datur fideiussori, vt prius cõueniatur principalis. sed tractat de beneficio diuisionis, qđ datur pluribus fideiussoribus ex epistola diui Adriani. de quo. j. diceẽ. ¶ In ea. gl. ibi: & constitutioni diui Adriani. Aduerte qđ in l. fi. hic allegata, appellaẽ epistola diui Adriani & ex illa epistola, seu constitutione datur fideiussoribus, qñ sunt plures qui p eodem fideiusserũt, quamuis insolidũ fideiusserint, & se obligauerint p illo bñficicio diuisionis, vt sic diuidaẽ debitũ inter eos si oẽs sunt pñsentes, & soluẽdo, & hoc postulet ipse vnus ex fideiussoribus conuentus ante litis contest. l. fi. C. de cõsti. pec. allegata in glos. & pbatur etiã de fideius. l. si dubiteẽ. & l. inter fideiussores. & l. si plures. & huic bñficio etiã pñt fideiussores renuntiare, vt etiã dixit gl. & hẽt locũ hoc bñficium nedũ inter plures fideiussores, sed ẽt inter plures mandatores, & plures ꝯstitutores, & spõsores, vt colligiẽ ex iuribus pallegatis, facit, qđ notauit gl. in auth. de fideius. §. j. Item hẽt locũ dictũ bñficium inter plures contutores. l. j. §. nũc tractemus. ff. de tutelis, & rõnibus distrahẽdis. Inter plures aũt reos debendi qui principaliter obligãtur pro eodẽ debito olim non habebat locũ. sed solũ inter plures obligatos accessoriè, & non principaliter. l. cũ apparebit. ff. locati. hodie vero bñficium diuisionis est inductum per ius authenticorũ ẽt inter plures reos debẽdi. C. de duo. reis auth. hoc ita. & in corpore vñ sumitur. facit qđ no. per Cy. in dicta auth. pñte.
26 & p Host. ĩ sum. e. ti. §. inter quos. in prin. ¶ † Et ex pdictis patet, ꝗ fideiussor hẽt duo bñficia, vnum est, ꝗ prius cõueniatur principalis q̃ fideiussor, aliud est, ꝗ si plures fideiusserint p vno, ꝗ habent bñficium diuisionis ex epistola diui Adriani, quod est verũ rr̃, fallit fauore pupilli interdum. l. fi. ff. rem pupilli saluam fore. habet etiam fideiussor tertium beneficiũ, videlicet bñficiũ cedendarum actionum. l. fideiussoribus. ff. de fideius. & l. Modestinus. & l. Stichum aut Pamphilum. §. pen. ff. de sol. Nam si fideiussor soluit, vel soluere vult creditori, põt petere a creditore, ꝗ sibi cedat actiones ꝯ debitorẽ d. l. Modestinus. & dicta auth. pñte. ad fi. & vr̃ ꝗ possit petere etiã solutionem factam ex interuallo, vt plenè no. per Bar. in dicta. l. Modestinus. Item põt petere fideiussor a creditore, vt cedat sibi actionem ꝯ fideiussorẽ, & nisi cedatur sibi posset recusare soluere d. l. Stichum. §. pe. & de isto bñficio cedendarũ. tangiẽ per Cyn. in dicta auth. pñsente. & plenius per Bar. in l. si stipulatus. §. fi. ff. de fideiuss. vbi vr̃ concludere, ꝗ rr̃ habet obstare, fallit in certis casibus, de quibus ibi habetur per eũ. ¶ Prædictis autem beneficijs cõiter consueuit renũtiari in instrumẽtis, vnde consueuerunt notarij apponere in instrumentis, ꝗ renuntiauerũt dicti fideiussores bñficio de fideiussoribus, & beneficio epistolæ diui Adriani in beneficio cedendarũ, & si aliqui obligant se, vt duo rei renuntiant etiam de beneficio de duobus reis, de quo in Specu. de renuntiatione, &
27 conclusione. §. j. ver. & qm̃. ¶ † Item aduerte, quia vr̃ velle do. Flor. quòd beneficiũ diuisionis competens ex epistola diui Adriani debeat opponi ante lit. contest. & hoc etiam videtur tenere ipse Cy. in d. l. exceptionem. C. de proba. & facit, qđ ipse no. in d. auth. præsente. Sed Bart. tenuit ꝯriũ in l. si dubitetur. ff. de fideius. & illa opi. vr̃ verior per tex. in l. fide. C. eo. ti. vbi vr̃ probari, qđ possit opponi qñcũq; ante sñiam. ¶ In glo. ij. in fin. solue, ꝗ ibi loquitur de liberto cui patronus aliquid legauit, post mortẽ vero patroni libertus detulit, seu denuntiat fisco, qđ patronus fuerat negotiaẽ illicitę mercis quo casu mereẽ præmiũ quo ad fiscum, quia aliquid in remunerationem denuntiationis dat. sed est indignus quo ad legatum, iõ illud sibi aufertur, & sic ibi patitur pœnã. & præmiũ habet diuersis respectibus. Eodem aũt respectu non dẽt quis hrẽ pœnam, & præmiũ. & sic intelligãt iura allegata in gl. ¶ In gl. ex confessione. in fi. & de materia plenè no. in c. fi. s. de ꝯfes. ¶ In gl. in verbo, seruet indẽnem. ibi, qa si de mutua, melius dixisset idẽq;. qa sub illa. l. est. §. generaliter. allegatus ĩ gl. ¶ In ea.
28 gl. ibi: repetet ab vsurario, & sic vult glo. † ꝗ vbi non interuenit iurm̃ super vsuris, quòd tunc, si fideiussor illas soluit creditori non possit illas petere a debito-
a re.[a] ¶ Si autem interuenit iuramentum, tunc si non potuit petere a debitore vsuras solutas creditori. secus si potuit petere absolutionẽ, & nõ petijt, sed alij, vt est hanc, vt sequiẽ in gl. tenuerunt ꝯriũ videlicet, ꝗ si potuit petere absolutionẽ, licẽt nõ petierit possit repetere a debitore vsuras solutas creditori, & hoc ẽt tenet hic Vincẽ. Host. in c. j. ĩ. de vsuris. & ẽt Gof. hic qa licẽt debitor teneaẽ excipere, qñ exceptio sibi cõpetit non tñ teneẽ agere vel itẽ mouere, qa hoc non reperiẽ iure cautũ, & iõ nõ dẽt sibi ĩputari si nõ petijt absolutionẽ. & p hoc facit, qa talis petitio vr̃ q̃dam inhonestatẽ inducere respectu fideiussoris q iurauit, facit. l. quintus. ff. mãda. iõ excusaẽ fideiussor, si hoc non facit per. l. idemq;. §. generaliter. ff. manda. vbi patet, quòd fideiussor potest inhonestam exceptionẽ ex sui persona ꝯpetentẽ omittere. & ideo vr̃, ꝗ nõ imputetur sibi si non petijt absolutionẽ a iuramẽto. & plus

a Repetere a debitore. Add hic d. Andre. Sic. ĩ 3. col. ver. no. tex. hic. num. 11. & adde hic distin. d. Hier. Boye. in 3. colum.

& plus vr̄ velle Host. q̄ si soluit fideiussor vsuras etiā vbi non interuenit iur̄m p̄p pignora fideiussoris, vel debitoris obligata, quæ aliter non poterant haberi si fuissent distracta nisi soluisset vsuras, q̄ poterit tunc repetere per l. si mandato. §. si fideiussor. ff. man. & p̄ hoc potest inferri ad quæstionem Barth. Brix. de scholare qui habebat pecuniam sub vsuris, & cum pecuniæ forent sibi destinatæ mutuauit pecuniam socio, cum hoc pacto, vt solueret vsuras, an poterit scholaris, qui mutuauit ab alio scholare, cui mutuauit petere nedū sortem, sed ēt vsuras, & vr̄ dicere q̄ non potuit repetere vsuras quod vr̄ procedere, si nō iurasset soluere vsu. ipse prim⁹ scholaris, aliàs videret secus, per ea quæ supra sunt dicta, de materia per Io. An. in regula, dānum. de regu. iur. in vj. in mercurialibus. & licèt d. Ant. hic satis instet, tñ finaliter reducit materiam ad tres casus principales. primus est, qñ principalis, & fideiussor obligat se ad vsuras sine iur̄o. Secundus, qñ vterq; obligat se ad illas cum iur̄o. Tertius est, qñ alter tm̄ eorum obligat se cum iur̄o. Primo casu clarum vr̄ q̄ fideiussor solués vsuras nō pōt illas repetere a debitore: quia ille sunt indebitæ. & iō si soluit, voluntariè vr̄ soluere, & ideo non habet regressum contra debitorem, qđ intelligit verum. do. Ant. nisi forte tradidisset pignus fideiussor de voluntate debitoris, qđ aliter de facto recuperare non potuisset, nisi vsuras soluisset. nam tunc ex ęquitate dēt hr̄e recursum ɔtra debitorē, ne dānū patiat̄ p̄p fideiussionē factā pro principali. Et aduerte, q̄a vr̄ velle. d. Ant. q̄ soluens voluntariè vsuras indebitas, videat̄ donare, & sic vr̄ q̄ non possent repeti etiā ab illo cui sunt solutæ. per l. j. ff. de condi. inde. sed certe hoc nō est verum: vt plene dici consueuit in c. debitores. s̄. de iureiu. & ibi dixi. Secundo casu, qñ vterq; iurauit soluere vsuras. & tunc pōt repetere fideiussor a debitore, si soluat illas creditori, q̄a soluere necessitat̄ virtute iur̄i, & ex vrbanitate ēt tenetur seruare p̄missa, & sic nō petere absolutionem, ne q̄tum ad vulgū fama sua ledatur. facit. l. quintus. ff. man. & ēt quia nō reperitur iure cautum, quòd fideiussor necessitetur agere, licèt teneat̄ excipere, qñ exceptio sibi ɔpetit. Tertio casu cōclude, q̄ si solus debitor iurauit soluere vsuras, &. fideiussor simpliciter intercesserit sine iur̄o, illas non possit repetere, quia ipse non erat obligatus, licèt debitor esset obligatus. ideo vr̄ sibi impu- tandum, si illas soluit. si vero principalis se obligauit simpliciter ad vsuras sine iur̄o, & fideiussor intercessit ēt pro vsuris cum iur̄o, videretur prima facie dicēdum, q̄ fideiussor respectu vsurarum non teneat, q̄a nulla reperit̄ obligatio principalis sup̄ illis cui posset accedere. facit. l. fideiussor obligari. in princi. ff. de fideiusso. & sic vr̄ q̄ si soluat posset repetere a creditore. Sed in contrarium facit, quia ex quo interuenit iur̄m, vr̄ q̄ fideiussor sit obligatus, cum iur̄m videatur habere in se clausulam, vt intelligatur obligatio contracta eo modo quo fieri possit. l. cum pater. §. filius matrem. ff. de leg. ij. & sic cum poterit se vt principalem obligare, vr̄ q̄ saltē, vt principalis fuerit obligatus. facit quod no. Bart. in l. ei qui. ff. de fideiuss. & sic vr̄ q̄ tenebatur soluere iur̄i virtute, & p̄ hoc ēt vr̄, q̄ si soluit illas creditori, possit eas repetere a debitore si eius mandato fideiussit in vsuris cū iur̄o, licèt etiam posset illas repetere a creditore, si vellet per c. debitores. de iureiu. secus videretur si absq; mandato principalis iurasset illas vsuras soluere, quia tunc vr̄ q̄ solū ab ipso creditore posset repetere. ¶ Et aduerte, vt hic tangit d. Flo. q̄ eo casu quo dixi fideiussorem posse repetere tanq̄ dānum, seu interesse non tanq̄ vsuras, de quo in præallegata regula, damnum, & concludit etiam q̄ si debitor se obligauit etiam in maiori q̄titate quàm receperit, puta, si mutuata fuerunt sibi quinquaginta. & obligauit se in centum, q̄ istō casu non vr̄ imputandum fideiussori, si soluat ipsa centum, quia illa nō petit, vt vsuras, sed vt sortem. & sic etiam voluit Io. An. super dicta regula, dānum. Si autem creditor expresse petit vsuras, tunc p̄cedit id quod dicit gl. q̄ fideiussor debet excipere, aliàs imputatur sibi, fallit in duobus casib⁹. primus est, si exceptio non solebat admitti in loco, vt quia vsurarius erat priuilegiatus a ciuitate, vt possit exigere vsuras. & sic de facto ibi seruabatur. nam tunc non est quid imputetur fideiussori. ¶ Itē fallit scđo, si interuenit iuramentum super vsuris præstādis, quia nō tenetur fideiussor petere absolutionem a iuramento, vt superius est dictum, facit ad materiam quod no. per gl. in c. conquestus. j̄. de vsuris.

29 ¶ † In gl. pen. ibi: ex cā iudicati a iudice possunt. hoc verum in subsidium vt videtur probari in l. stipendia. hic allegata. Et no. Bar. in l. commodi. ff. de re iudi. & ēt Spe. in tit. de executione sententiæ. §. sequitur. circa fi. ubi dicit, quòd p̄ causa iudicati nō possunt capi stipendia clericorum. Sed demum in subsidium quando non sunt alia bona patrimonialia clerici ex quibus satisfieri possit. allegat p̄all. l. stipendia. & istud vr̄ sequi do. Pet. & per

30 hoc etiam dicit posse colligi, quòd † clerici faciunt suos fructus seu redditus suorum beneficiorum de quo dr̄ in c. fi. j̄. de pec. cle. & ēt aliq̄d j̄. tangetur. & p̄ gl. in c. p̄senti. §. porro. de offici. ordi. in vj. mortuo autem bñficiato moritur ius eius. & iō deinceps fructus, & redditus spectant ad successorē. facit, qđ habet̄ in vsibus feudorū. in ti. de capitulis Conra. in c. si eps, vel clerici. ubi dr̄, q̄ si uasallus facit aliq̄d ɔtra dñm p̄p qđ debeat feudo priuari, q̄ tunc rector ipse ad vitam suam priuabitur. sed non præiudicabit successori, & sic residet hic dñs Pe. sed do. An. hic dicit post. Io. An. & Host. q̄ illud, qđ dr̄, q̄ p̄t satisfieri creditori clerici de redditib⁹ bñficij, p̄cedit qñ est cleric⁹ simpliciter beneficiatus, secus si sit rector ecclesiæ curatè uel aliàs hēat administrationem alterius ecclesiæ, quia tūc debebit rector de p̄prio patrimonio satisfacere. allegat, quod not. in c. reprehensibilis. s̄. de ap. vbi etiā aliquid tangit̄ per Io. An. post Hosti. & rō

31 diuersitatis scđm eum, q̄a † clericus simpliciter bñficiatus facit fructus beneficij, seu prębendę suos. secus in rectore ecclesiæ, vt notauit glo. in p̄alleg. p̄nti. §. porrò, & demū ad istud, qđ est dictū, q̄ fructus bñficij p̄nt capi in cām iudicati p̄ debito clerici, allegat qđ hr̄ in c. olim. el ij. s̄. de resti. spo. In ɔtrarium tñ allegat, qđ hr̄ in c. p̄uenit. s̄. de arbi. vbi est bo. text. s̄m eum. Tandē refert Arch. in c. statutum. §. assessorem. de rescrip. in vj. tenere indistinctè, q̄ fructus, seu redditus bñficij ecclesiastici non possunt capi in cām iudicati, quod vr̄ esse contra hunc tex. & mouetur ipse, q̄a indistinctè s̄m eum clericus non facit fructus bñficij suos, de quo dr̄ in dicto. c. fina. ad istum text. respondet dupliciter, primo, q̄ istud fuit hic de mādato Papę factū, al's hoc fieri nō potuisset. Sed certe, vt dicit d. Flo. ista solutio vr̄ diuinare. & reducere dēt ad ius speciale, quod fieri non dēt, imo in dubio dēt fieri interpretatio, vt ponat ius commune, per id, qđ leg. & no. in c. pen. s̄. de temp. ord. Secūda solutio est q̄ s̄m eum hic non exprimitur de quibus redditibus loquatur. iō dēt intelligi s̄m eum de redditibus p̄rimonij proprij. & non de fructibus, vel redditibus beneficij. Sed certè, licèt hanc solutionem non impugnet hic do. Ant. tamen non videtur bona, & ipsam impu-

Impugnat hic d.Flo.ex eo,quia in prin.c.litera vocauit istos clericos,& ideo cũ in ver.alioquin. mandet satisfieri de redditibus eorũ dẽt intelligi de his redditibus quos habebant tanq̃ clerici.& sic de redditibus beneficiorũ,quia qualitas p̃cedẽs intelligi dẽt repetita in sequentibus.arg.s̃.de app.in c.ij.requiris.& l. in repetendis.ff.de leg.iij.demũ d.Ant.hic dicit doc. tenere hic quod.s̃.dixi.videlicet, ꝙ si clericus est simpliciter beneficiatus satisfiet de redditibus sui beneficij.Si vero sit rector ecclesiæ non satisfiet de redditibus ecclesiæ in præiudiciũ ecclesiæ, per id qđ legi. & no.in c.reprehensibilis.de app.& facit qđ no.glo. in c.de multa.ver.is quoq;.s̃.de præb. & in d.c.reprehensibilis.dixit Host.vt ibi refert Io.And. ꝙ nedũ de patrimonialibus clerici satisfiet pro eius debito: sed etiam de redditibus ecclesiæ, dũmodo ecclesia enormiter non lędatur.arg.regulæ delictum.de reg.iu.in vj.Et ꝑꝑ hoc forte d.Ant.hic dixit,ꝙ si sit clericus rector ecclesiæ satisfiet de redditibus rectoris.nõ tñ in præiudicium ecclesiæ,q̃a hoc casu,qñ fieret præiudicium ecclesiæ debet p̃latus de ꝓprio satisfacere, per ea quæ hñr in d.c.reprehensibilis. Sed meo iudicio melius,& clariꝰ dixisset, qđ qñ est rector satisfiet de redditibus ecclesię,dummodo ecclesia enormiter nõ lędatur,vt dixit Host.in d.c.reprehensibilis.hic tamẽ Host.simpliciter dicit beneficiatum,& clericũ rectorem ecclesiæ,vt superius recitaui.quia recitat etiã d. Ant.dictum Spe.de quo supra feci mentionem.¶Vltimate concludit,ꝙ aut loquimur in clericis non habentibus administrationẽ vt sunt illi qui capiunt redditus manu alterius,nec habent aliquam administrationem distinctam.& in istis dicit ꝙ pñt capi fructus seu redditus beneficij in causam iudicati ꝓ debito personali ipsius clerici,seu pro quo persona clerici est obligata.aut loquimur in clericis habentibus administrationem,vt sunt rectores ecclesiarũ,vel p̃lati, vel clerici p̃bendati habentes p̃bendas distinctas. & dicit ꝙ si q̃ritur,an in talibus possint capi fructus beneficij in causam iudicati ꝓ debito ipsius clerici hoc vr̃ pendere ab illa q̃one, an tales clerici cẽseri debeãt vsuarij, an vero vsufructuarij super qua fuerunt opi. de quibus in c.p̃senti.§.porrò.de offi.ord.in vj.Nam si tenemus cõem opin.videlicet,ꝙ in vita sint vsufructuarij fructus poterunt capi ꝓ vna vice pro ipso debito in vita clerici non credit tñ d.Ant.ꝙ ad tp̃s possit assignari in cãm iudicati ius colligendi fructus ipsiꝰ beneficij,arg.eius qđ hr̃ in c.peruenit.de arbi. saluo nisi fieret autoritate Papæ, & sic intelligit istum tex. si vero teneamus aliã opin. videlicet,ꝙ non sint fructuarij,sed vsuarij,& sic habent victum,& vestitum. tunc dicit, ꝙ demũ in subsidiũ capi poterunt fructus ipsius beneficij,vt dixit Spe.& capiẽt tunc ſm eum solũ ad ratam eius qđ sufficiat ad victũ, & vestitũ clerici,& aliunde cogetur clericus ꝑquirere victũ,& vestitũ non tñ assignabunt tales redditus annuatim.per id qđ hr̃ in d.c.ꝑuenit. saluo nisi autoritas Papæ intercederet,per id qđ,s̃.dixi.¶Quæ aũt opi. sit verior remittit ad no. per se in repetitione.c.fi.s̃.de cã pos. vbi vr̃ tenere scđam opi.facit qđ dixi ĩ §.fi. & qđ ibi no.gl.s̃.ti.j.subdit tñ ꝙ q̃cq̃d sit de iure in dicto articulo,an clerici sint cẽsẽdi vsufructuarij,an vero vsuarij cõiter seruaẽ de ꝯsuetudine.gl.notabilis,& singularis melior de corpore iuris q̃ hr̃ in c.p̃nti.§.porrò. de offi.or.in vj.q̃ gl. ſm eum põt tolerari ꝑꝑ consuetudinẽ.sciant qđ hr̃ in c.dilectus.s̃.de consue.vbi cõsuetudo hẽt ptãtẽ interpretandi ius,& sic residet do. Ant.sed d.Flo.hic aliter dixit.nã primo sup hac glo. pc.in fi.dixit,ꝙ ꝯriũ p.l.specie. allegatæ.ĩ gl.ꝓcedit in alijs stipendijs quàm clericorũ.& verum dicit ipse q̃a in alijs stipendijs loquitur q̃ dabanẽ a re publica, vt ibi patet tandẽ gl.in l. stipendia.C. de executione rei iud.dixit,ꝙ illud. ꝙ ibi dr̃ de alijs stipẽdijs habet locũ ẽt in stipendijs clericorũ. & sic in fructibus bñficij ecclesiastici.& illam gl.tenuit Bart.in l.cõmodis. de re iud.& Spe.in loco superius allegato, vt recitaui sup principio huius gl.Et q̃ opi. sit verior infra tãgetur,& ex gl.& tex.notat.& colligit do.Flo. ꝙ clericus tenetur de ꝓuentibus bñficij satisfacere ꝓ debitis suis,ꝙ intelligit Host.secundũ eũ,qñ clericus facit fructus suos,vt q̃a habet simpliciter beneficium. secus si est rector, vel prælatus.quia tunc teneẽ de suo p̃rimonio satisfacere,ꝓ id quod hr̃ in c.reprehẽsibilis de app.Sed ipse do.Flo. multum notabiliter dixit,ꝙ gñaliter vr̃ idem dicendum in prælato, vel Rectore, ꝙ dictum est de clerico habente simpliciter beneficium ex eo, quia non videẽ p̃iudicari ecclesiæ in hoc ꝙ satisfiat de redditibus ecclesiæ pro debito p̃lati,vel Rectoris,q̃a illos libere poterat prælatus, vel Rector administrare, & ꝙ plus est ſm eum idem vr̃ dicendũ ẽt in prælato regulari.q̃a ẽt ille hẽt liberã administrationẽ fructuum.& iõ vr̃, ꝙ de illis poterit satisfieri ꝓ debito per eũ cõtracto dũmõ ſm eum reseruẽt tm̃,ꝙ sufficiat pro ministris ecclesię.& ꝓ alijs oneribus bñficij,ꝓ id,qđ hr̃ in c.de mona.de p̃ben.& bene facit, licèt non alleget,qđ hr̃ in d.c.p̃nti.§.porro. & cõcludit, qđ licèt in talibus fructibus beneficij sint multe opi.an clericus censeaẽ vsuarius,an fructuarius tñ secũdũ eũ dici dẽt vsufructuarius, & ẽt plus iuris vr̃ habere q̃ fructuarius,ꝓ id,qđ legitur,& notaẽ.& qđ ibi ẽt diceẽ in c.fi.ĩ.de pecu.cle.& ibi ẽt per do.Flo.& tãgit in cle.gratiæ. de rescrip.& sic non est mirandum si possunt redditus bñficij capi in cãm iudicati ꝓ debito clerici ꝓ hac parte facit ſm eũ, q̃a cõtraria opi. vr̃ sapere iniquitatem, nam per eã fraudarenẽ creditores,vel non inuenirent clerici aliquos q̃ secum vellent ꝯhere,vel eis subuenire,seu mutuare facit qđ dictum fuit in c.ij.s̃.de deposito.& qđ dicetur in c. qđ q̃busdam.Et hęc opi.do.Flo.videlicet, ꝙ possint capi ı redditibus bñficij in cãm iudicati ꝓ debito clerici đ reseruatis tñ tot fructibus quot sufficiãt ꝓ ministris, & alijs oneribus incũbentibus satis vr̃ rõnabilis per istum tex. qui non distinguit,an fuerit clericus simplr̃, & personalr̃ bñficiatus nõ hñs administrationẽ, an vero sit clericus habens administrationẽ. & sic cũ indistincte loquaẽ in vtroq; vr̃ ꝓcedere arg.c. q̃a circa.ĩ.de priuile.& l.de pretio.ff.de publi. & sic eadẽ rõne idẽ vr̃ dicendũ si sit clericus Rector,vel prę latus ecclesiæ,ꝓut voluit do.Flo.Quod aũt dẽant reseruari tot fructus,qđ sufficiant ꝓ ministris ecclesiæ, & alijs oneribus incũbentibus ecclesię satis vr̃ rõnabile, per id,qđ hr̃ in dicta decre.p̃nti.§.porro.de offi. or.in vj. & ꝓ id,qđ notauit Host.s̃.de app.c.reprehensibilis.

32 † Quid aũt si fructus, seu redditus non sufficerent ꝓ minist.ecclesiæ.& alijs oneribus, vel nihil vltra superesset. dicit qđ tunc vr̃, qđ in alijs bonis clerici fieri debeat executio si illa habeat. Si aũt nõ haberet alia bona,tunc q̃d fiendũ recurrendũ erit ad id,qđ habetur in c.odoardus.ĩ.de sol.& quod ibi diceẽ, an aũt, qñ clericus hẽt alia bona possit fieri executio ꝓ eius debito in redditibus bñficij non facta alia discussione aliorum bonorũ, an vero demũ fieri possit in subsidium non facta discussione aliorum bonorum ſm. l.a diuo pio.§. in venditione.ff. de re iu.in subsidiũ. possit tũc fieri executio in redditibus bñficij.gl.Accursij in l.stipendia.C.de execu.rei iudi.& Bart.in l. ꝯmodis.ff.de re iu.& Spe. in loco superius allegato. & do.

& do. Pe. hic tenet, q demũ in subsidium, qñ alia bona clerici non reperiuntur põt fieri executio p debito clerici in redditibus bñficij per d. l. stipendia. sed tex. iste in ɔ̃riũ facit q simpl'r vr̃ pmittere, q redditus bñficij pñt capi in cãm iudicati p debito clerici, nec req̃rit aliquã discussionẽ fuisse factã de alijs bonis. Idẽ ẽt vr̃ voluisse ista. gl. pe. q̃ in sui principio simpl'r dicit posse in cãm iudicati capi stipendia clerici, idẽ vr̃ ẽt voluisse Io. An. sñiando. Idẽ ẽt do. An. q in vno solo casu vr̃ voluisse, q in subsidiũ capiant, vt patet ex his, q̃ superius recitaui post eũ. d. ẽt Flor. hic videt idẽ velle. s. qđ non sit necesse aliam discussionẽ fieri de alijs bonis, vnde, & in fi. huius. §. pe. dicebat, q cõtrariũ. l. spẽ allegatæ in gl. pcedat in alijs stipendijs q̃ clericorũ. & verũ dicit, q a illa lex. & l. stipendia allegata in gl. loquunt̃ de stipendijs q̃ habeant̃ a republica, hic ẽt loquimur de redditibus bñficij in q bus vr̃ standũ huic tex. qui non requirit aliquã discussionem aliorũ bonorũ fieri. & sic vr̃, q sicut in alijs bonis mobilibus debitoris p̃t fieri executio sñię, ita posset fieri in huiusmodi redditibus, & hæc opi. vr̃ verior per istum tex. facit, qđ dixi in notabilibus post d. Pet. tene tamen menti gl. in d. l. stipendia, & dictum Bar. in d. l. commodum. & Spe. in loco superius allegato p eorũ autoritatẽ. & per hoc habes declaratã istam gl. cum sua materia, quę est quotidiana.

33 ¶†In gl. fi.[a] ibi, sicut contra iurm. supple fm do. Flor. non tñ per oĩa idem erat. nam ille qui iurat veniendo cõtra est periurus non sic si violauit simplicem promissionem de quo per Archi. in c. iuri. allegato. in gl. & subdit etiã q litera hic, dũ dicit, & iuri, põt exponi. &, pro idest, & ista vr̃ mens literæ fm eum, & tunc non colligitur id, q dicit glo. sed certè ista expositio vr̃ lr̃am violare, iõ melius dic, vt dixi in notabilibus. & adde, q d. Flo. non vr̃ bene pcepisse mentẽ gl. nam gl. non voluit dicere, q idem esset venire ɔ̃ simplicem promissionem, & venire contra iurm. sed voluit dicere, quòd idem vr̃ esse venire contra pmissionem sub fide sua, vel p fidem suam factam, sicut venire ɔ̃ iurm. hoc est ɔtra pmissionem iuratã per Deum, vel sacra euangelia. & ad hoc bene facit qđ leg. & no. in c. ad aures. allegato in gl. vbi videtur, q cõtraueniens vtroq; casu possit dici piurus. facit, qđ hr̃ in c. & si Christus. & ĩ c. penul. s̃. de iurei. vr̃ tñ, q licèt vtroq; casu possit dici periurus, tñ maius peccatũ sit, & ɔ̃ñr maior pęnitentia possit imponi, qñ venitur contra iurm, p id qđ no. gl. in d. c. pe. ¶In ea. gl. ibi: non facit Deus differẽtiam. supple quò ad obseruãtiã, q a vtrũq; dẽt seruari, siue sit simplex loquela, siue pmissio, siue iurm, tñ maius vr̃ peccatũ, qñ venit contra iurm, ppter contẽptã religionẽ facit, qđ not. in pall. c. pe. de iureiu. & ad mãm etiã facit, qđ leg. & no. in c. rursus. j̃. q. clerici, vel vouentes. ¶In ea. gl. ibi: non sit actum. supple, & sic vr̃, q non debuerit mãdare ipsos puniri, ex quò hoc nõ fuit petitum, per id, qđ leg. & no. in c. 2. ad fi. s̃. de or. cog. & j̃. de Simo. in c. licèt heli. ¶In ea. gl. in fin. de intelle. dicti. c. ecce. ibi tangit̃. & in palle. c. 2. ad fi. s̃. de or. cog. Inn. no. hic soluit aliter cõtrarium, videlicèt, q licèt ad hoc non fuerit actum. Si tñ ipsis clericis se defendentibus conuicti fuerunt de alio crimine corã ordinario, vel đlegato, poterit iudex eos punire maximè si sit notorium iuris, qñ conuincunt̃. j̃. de coha. cle. c. fi. & infamia inde orta sufficit ad suspẽsionem. 2. q. v. & in c. psbyteri si a plebe, sec⁹ dicit, si q̃s nõ esset in iudicio, & pbaret crimen ɔ̃ ipm, p id qđ hr̃ in d. c. 2. & qđ no. in c. pe. j̃. de pur. ca. Sed ɔ̃ id qđ dicit de delegato. opponit d. Flo. q a delegat⁹ nõ hẽt iurisditionem nisi in sibi commissis. s̃. de offi. del. c. P. & G. & sic vr̃ q non poterit punire de crimine super quo nõ fuit sibi data potestas. sed põt rñderi fm eum, qđ dictum Inn. procedit, qñ vult punire de defendendo suam iurisditionẽ quam non põt aliter exequi per c. j. de offi. dele. ¶Vel secundo potest dici secundũ eũ, q poterit punire extraordinariè, sicut punit testẽ corã eo vacillantẽ. l. nullum. C. de testi. aliàs non poterit ex offõ suo punire delegatus. Ordinarius aũt indistinctè poterit punire crimina vndecunq; claruerint, & in ipsis pcedat, qđ dicit hic glo. in fi. facit qđ dictũ fuit in c. ij. s̃. de ɔfes. & qđ ibi no. p d. Flor. & in pal. c. ij. ad fi. de or. cog. Sed aduerte, q a non vr̃ verũ qđ dicit Inn. & d. Flo. de delegato, vt possit extraordinariè punire, sicut põt punire testẽ vacillantẽ per l. nullum. q a lex nullũ non hẽt locũ in delegato, q a nõ poterit punire taliter testẽ, sed debebit remittere ad superiorẽ, vt ipsum puniat, per id qđ hr̃ in §. si vero ignoti. in auth. de test. col. vij. & hoc ẽt expsse tenuit Inn. q in hoc vr̃ fuisse sibi ɔ̃rius in c. dilectus. j̃. de pœn. Idem tenuit Bar. in l. diuus. ff. de falsis. potes concordare opi. vt dictũ Inn. & do. Flo. hic positũ habeat locũ in delegato Papæ, qui est maior ordinario. s̃. de offi. del. c. sanè. & de offi. leg. c. studuisti. Sed in delegato alteri⁹ inferioris a Principe, vel Papa pcedat dictũ Inn. in c. dilectus. & dictũ Bar. in d. l. diu⁹.

34 ¶†Et aduerte, q a cũ solutione Inn. transit d. Ant. dicens illam valde notabilẽ, & de ea signanter spãliter facit mentionẽ in d. c. ij. de ord. cog. & in effectu vult Inno. fm eũ, q si constat incidenter in iudicio de delicto ɔ̃ aliquẽ, & ipse non assumit defensionẽ sup eũ q tunc de tali crimine non dẽt puniri, per id qđ legit̃ ĩ d. c. ij. ad fi. de or. cog. Si aũt sup crimine, qđ detegit̃, vel deducit̃ in iudicio incidenter assumit disceptationẽ, seu defensionẽ, tunc puniri poterit saltẽ pęna extraordinaria, & ita intelligat̃ hic. Exemplũ primi casus, qñ solũ inter partes fuit disputatio de exceptione criminis opposita ɔ̃ testẽ absente teste. Exemplũ secũdi, qñ testis ɔtra quẽ opponit̃ exceptio criminis dicit dñe iudex. ego volo defendere famã meã. & sic me defendere a dicto crimine. & assumit defensionẽ super hoc, vnde tunc si nõ obstãte tali defensione pbet̃ crimen poterit puniri saltẽ pœna extraordinaria. secus in casu pcedenti. & sic solutio Inn. vr̃ bona, & notabilis, licèt d. Pe. hic videat̃ ipsam reprobare dicens, q nõ videt q si objciat̃ crimẽ in judicio, qđ nõ veniat in disceptatione. Sed certe p̃t venire in disceptationẽ solũ inter partes, licèt nõ fiat disceptatio cũ isto teste. & iõ vr̃ q saluari possit sol. Inn.

35 ¶†Ex gl. p̃t opponi. nam litera hic vr̃ velle, q instrõ exemplato fides adhibeat̃, hoc aũt vr̃ esse ɔtra tex. ĩ c. j. s̃. de fid. instr. & in auth. si quis in aliquo. C. de edendo. soluit Inn. qđ si instrm sit exemplatũ cum solẽnitatibus de quibus ĩ c. signi. & c. Albericus. s̃. de testi. & in c. pe. & fi. de fide instr. tũc tali instrõ adhiberi debet fides & ita põt intelligi hic fm eum. Cessante aũt solennitate pdicta fides non adhibet̃ instrõ, exẽplo vt in cõtrarijs, & hoc ẽt dicit esse de mente litere q̃ vr̃ voluisse qđ non simpliciter stet̃ transcripto. inquãtũ in ver. mandamus. vr̃ velle, q ẽt aliàs debeat de hoc ɔstare. Sed Hosti. non placet dictũ Inn. inquantũ vr̃ velle, q in exẽplatione q̃ fit autoritate Papę requirat̃ solennitas illorum iurium, de quibus superius est dictũ, vnde dicit, q etiã si fiat exẽplatio sine illa solennitate, dũmõ fiat de mandato Papæ, & autoritate iudicis talis exemplatio obtinebit vim publici instrĩ, & probabit. Nec obstẽt ɔtraria, quia loquunt̃ de exẽplatione facta autoritate notarij, vel alterius priuati, vel ẽt iudicis sine mandato Papę, hic aũt in facto iudicis autoritate.

a In gl. fin. Add. hic d. Abb. ĩn iij. colũ. ibi in gl. fi.

toritate.& Papæ mandato. Ideo tūc probat,facit qđ hř in c.cum dilecti.j.de purga.ca.& in c.ſcriptum.ſ. de elec.¶Nec ob.iſte text.in ver.mandamus.qa ſi.b illis verbis,vel aliàs legitimè,poteſt intelligi.ſcilicet per teſtes,vel per tranſcripta prædicta.¶Solutio poteſt opponi,quia litera vř ſibi cōtradicere. nā primo dicit ꝙ fructus debent capi in cauſam iudicati, tñ poſtea dicit ꝙ iſti ſunt priuati redditibus , cum ſuſpendantur a beneficijs , vt patet hic iuncto c.paſtoralis. ad fi.de app.¶Soluit Io.An. ꝙ hæc ſuſpenſio nō ſuſpendit a corpore beneficij, ſed a quotidianis diſtributionibus,quia ſic fuit limitata,& ideo redditus beneficij poſſunt capi ī cauſam iudicati . hęc ſolutio vř diuinare, ideo dicit ſecundo , & melius , ꝙ licet fiat hæc ſuſpenſio a beneficijs,intelligitur fieri ſine præiudicio fideiuſſoris,vel creditoris,ideo non impedit quòd redditus non poſſint capi in cauſam iudicati .

36 ¶† Vltimo poteſt quæri qualiter probabit fideiuſſor debitum ſolutum creditori.dic per inſtrumētum ſolutionis factæ per creditorem propter ſolutionem ſibi factam . nam melius probabitur ſolutio per tale inſtrumentum, quàm ſi fideiuſſor oſtenderet inſtrumentum debiti,quod haberet penes ſe:quia non per hoc ſequitur quod debitum ſit ſolutum , licèt appareat , quòd ſit redditum inſtřm per creditorē ex hoc videatur remitti debitum.l.inductum.cum ibi no.C. de ſol.& per id quod legi. & not.in l.poſtquam.ff.de pac.& in l.ſi chirographus.ff.de prob.& ſ.de renun. in c.ſanè.de offi.deleg.c.coram.

SVMMARIVM.

1 *Fideiuſſor an , & quando poſſit agere contra principalem debitorem antequam ſoluat debitum.*

2 *Conſuetudo per quam in iudicio partes releuantur a neceſsitate preſtādi iuramentum calumniæ non valet.*

3 *Teſtes cogi non debent inuiti ire ad locum remotum.*

4 *Teſtes quos intendit pars producere,an debeat nominari.*

5 *Fides quāta ſit adhibenda teſtibus, ſiue inſtřis eſt in arbitrio iudicis.*

6 *Obligatio quæ conſiſtit in pecunia poteſt creſcere propter moram.*

7 *Mora rei nocet fideiuſſori,& quid contra.*

8 *Delegatus Papæ non poteſt de cauſ. ſibi commiſſa alibi cognoſcere in loco delegationis.*

9 *Fideiuſſor vbi ſimpliciter fideiubet,an teneatur ad vſuras.& nu.7.*

10 *Statuto ſi caueatur,quòd reus neget maleficium incurrat pœnam, vt teneatur in quarto pluri vltra pœnam diſpoſitam a ſtatuto , vtrum ſi quis fuerit accuſatus de maleficio dederit fideiuſſorem de iudicato ſoluendo : ſi contingat reum negare ſe commiſiſſe maleficium , & poſtea probetur contrarium,an teneatur fideiuſſor.*

11 *Vſure ſecundum canones peti non poſſunt.*

12 *Teſtes audire non debet altera partium.*

13 *Fideiubens pro obligato ad tempus,ſeu in diem: ſi tempus eſt prorogatum,an tenebitur fideiuſſor.*

a Per diſtrictionē. Eodem modo ſūmat hoc c.d. Abb.& Andr.Sicu.

b In remotis. Si qris vtrum partes in curia Romana litigantes teneantur in ipſa curia teſtes producere , & ſuam intentionem probare. diſtingue vt hic per d.Hen. Boych.

a Onſtitutus. Per diſtrictionē a eccleſiaſticā cōpellitur clericus debitor a fideiuſſione fideiuſſorē abſoluere,ſeu liberari facere,qui a creditoribus moleſtaī.h.d.Et diuidiī in duas partes, ſicut proxi.decre.Nam in prima parte,quęſtio.In ſecūda, prouiſio.ſecunda ibi.Ideoq;.¶In tex.ibi:augmentatum.ſupple,forte propter vſuras,vel pœnas . ¶Item ibi:abſoluat.i.liberet,ſeu faciat liberari.Itē incluſas.

1 & ſic ſigillatas,vt ſic dicta teſtiū ſint ſecreta.¶†No.j. vnū caſum in quo fideiuſſor hēt ꝑtātem agendi ꝯtra principalem debitorē anteq̄ ſoluat debitum, qñ videlicet,diu ſtetit in obligatione,& moleſtaī a creditore,maximè ſi debitū augmenteī de quo in c.fi.j̄.e. vbi ēt vř probari idē eſſe ſi ꝓ tunc non moleſtaī,dūmodo diu ſteterit in obligatione.¶†Item not. ꝙ non

2 valet cōſuetudo per quā in iudicio partes releuantur a neceſſitate ꝑſtandi iuřm calumnię,vř enim eſſe irrōnabilis cū tendat ad tollendā facultatē veritatis indagādæ,facit quod hř.ſ.de iur.calum. in c.cęterum.

3 ¶†Not.ꝙ vbi iuriſditio agitaī in remotis b partibus

b a loco vbi ſunt teſtes nō cōpellunī partes in loco iudicij teſtes adhibere.ſed in loco vbi ſunt teſtes eſt cōmittēda examinatio. facit l.iij.§.fi. ff.de teſt.vnde teſtes inuiti non ſunt cogendi ire ad locū remotū , & ꝑcipuè ex ꝓuinciā,ꝓ id qđ hř ī d.l.3.ad fi.& 3.q.6.ī c.neminem,qđ vř eſſe verum, niſi conſuetudo in loco aliter ſe haberet.vt d.l.iij.ad fin. vel niſi Papa, vel Princeps aliud mandaret , facit quod habetur in capitulo ſtatutum.§. proferendo. de reſcript. in ſexto. Nota . practicam commiſſionis . quia ante commiſſionem debet citari ille contra quem teſtes producuntur ad præſtandum cautionem idoneam de eundo ad videndum iurare teſtes,facit quod habetur in

4 d.c.ſtatutum.§. pe. ¶†Nunquid autem pars cogatur noīare teſtes quos intendit ꝓducere.tangiī in Spec. tit.de teſt.§.æqualiter.in prin. & ver.ſcribit autē.vbi ponitur practica cōmiſſionis.& in loco ꝑallc.ꝯcludit ꝙ tp̄e quo daī dilatio ad ꝓbādū non eſt neceſſe ꝙ teſtes noīet,ſed ſufficit , ꝙ poſtea noīet , qñ illos vult ꝓducere.No.quale dēt eſſe officium iudicis recipiēdi teſtes, qa vř ꝙ debet recipere autoritate cōmittētis.& eius vice,& ſic,vt delegatus,non aūt ꝓpria autoritate,qđ facit ad ea, q̄ inferi⁹ dicenī. & iō cautus dēt eē notari⁹ in formādis actis, dēt ēt recipiēs teſtes trāſmitterre atteſtationes incluſas. & ſic ſigillatas.& dēt etiā ſignificare q̄ta ſit fides teſtibus adhibēda.facit l.iij.§.j.ibi,tu magis ſcire potes q̄ta ſit fides adhibenda.ff.de teſtib.ſuꝑ quo recurrēdum eſt ad id, qđ

5 no.Inn.in c.qm̄ contra falſam.de ꝓba. ¶†Et ex hoc etiā no. ꝙ multū eſt in arbitrio iudicis quāta ſit fides adhibēda , qđ intelligo ſm̄ notata in c.qm̄ cōtra falſam,per Inno.& Io.And.& not. etiam bene ꝙ nedū recipiens teſtes , ſed etiā recipiens inſtrumēta alteri iudici tranſmittenda dēt ſignificare q̄ta fides illis inſtrumentis ſit adhibenda.& hoc melius probaī hic, q̄ alibi,quatenus dř de inſtřis, vř tñ ꝙ dēat aſſignare cauſam quare videatur minus credēdū, per id qđ hř in d.c.qm̄ . Item , ꝙ partes debent eſſe præſentes ad teſtes audiendos,qđ intellige reſpectu iuřī.& ſic,qñ iurant, non autē qñ teſtificanī. quia tunc in ſecreto eorū dicta deponūt,vt leg.& no.ſ.de teſti.c. in noīe

6 dñi.& facit,qđ hř.eod.ti.in c.venerabili. ¶†Not.ꝙ obligatio quæ conſiſtit in pecunia pōt creſcere ꝑp morā, & ex hoc collige,ꝙ non ſemper illud qđ accedit ſorti eſt vſura.ſed pōt eſſe intereſſe.& tūc pōt peti ēt ſm̄ canones,ſm̄ ea q̄ leguni,& notanī.j̄.de vſur. in c.ꝯqueſtus.& per gl.Accurſij in l. ſociū qui in eo.

7 ff.pro ſoc.¶†Item not. ꝙ fideiuſſor ſimpliciter acceptus teneī etiā in eo ī quo creſcit obligatio ex mora rei principalis. & ſic mora rei nocet fideiuſſori , qđ eſt verū niſi creditor pri⁹ fuiſſet ī mora reſpū fideiuſſoris,vt eſt caſus ſingularis in l.mora.ff.de verb.obl. An autē ecōtra mora fideiuſſoris noceat reo.ibi,vero.& dř,ꝙ non,vt ibi patet,& pro hoc,qa principale trahit acceſſoriū.& acceſſoriū ſequiī illius naturam.de reg.iu.acceſſoriū.li.vj.non autē eō,facit l.ex pupilla

8 ri.ff.de vul.& pup.¶†Itē no.ꝙ licèt delegatus Papæ de cā ſibi cōmiſſa non poſſit cognoſcere alibi q̄ in loco delegationis.vt in c.ſtatutū.§.in nullo.de reſcr.in vj.tñ certū articulū cauſę vř poſſe delegare alibi tex. hic,tñ vř hodie ibi prohiberi, dū dicit,nec alibi quā j̄.quomodolibet cōicat vices ſuas.& ſic videtur hodie correctum,niſi dīcas,ꝙ ibi ꝓhibetur cōmiſſio cū iuriſditione. ſed iſta videī eſſe ſine iuriſdictione,hęc tñ ſolutio ſm̄ do.Pet.non vř bona , quia ille cum ſit

commiſſio

commissio receptionis testiũ hẽt iurm deferre.& exceptiones quæ opponuntur audire,& examinare.facit,qđ habetur.s̃.de testi.c.præsentiũ. ideo dixit sup hoc cogitandũ.& aliter non decidit,potes dicere,qđ ille tex.limitatur per istum,vt sic iur non possit in aliquo sibi cõmittere vices suas.fallit,qñ vult cõmittere receptionem testium in alia domo propter distantiam loci.& hoc satis etiam probat̃,per ea quæ habẽtur in d.c.statutũ.§.pe.cum ibi notatis.facit ad mate-
9 riam,qđ no.per gl.in cle.j.de offi.dele.¶† Et no.bene lr̃am.dum dicit vice tua.q.a facit ad hoc, qđ not. Io.An.in Spe.in ti.j.§.2.super ver. antepe. ꝙ incipit. Sed ẜm præmissa.[de quo tangam post gl. ꝙ vbi fideiussor simplr̃ fideiubet, ꝙ non tenetur tunc ad vsur. sed ꝯrium tenuit gl. post Io. in l. fideiussor. hic allegata.vbi de materia,& idem etiã vr̃ velle in l.q̃ro allegata in glo.Vnde potes concludere,ꝙ interdum fideiussor intercedit,seu fideiubet in certa quantitate. & tunc ad alium non tenetur. s. fideiussor magistratuum allegata in gl.aut fideiubet in diem causam.& tunc tenetur ad vsuras,per id, qđ habetur in d.l. aut simpliciter fideiubet.& iste est casus dubius sup quo fuerunt opi.glo. hic vr̃ tenere,qđ tunc,non tenet̃ ad vsuras.sed Accur. post Io. videtur tenere ꝯtrariũ in d.l.fideiussor,vt superius dixi.& hanc opi.etiam sequtur Bar.in l.fin.in antepe.col.ff.de eo,qđ certo loco. ibi tamẽ plenius distinguit in hoc casu, qñ simpliciter fideiussit.An aũt quærit̃, an teneatur in vsuris debitis per stipulationẽ, aut non teneat̃ in vsuris debitis ex mora, vt contingit in contractibus bonæfidei. l.mora.§.in bonęfidei.ff.de vsur.aut an teneat̃ in interesse,primo casu dicit,ꝙ si tẽpore fideiussionis vsuręerant debitę tunc ad illas tenebitur, ex quò tunc debitę erant,q.a videtur fideiubere pro eo,ꝙ res hẽt, secus si tunc non fuissent debitę. sed postea fuissent ꝓmissę,q.a tunc fideiussor non tenet̃,ar.l.fi.de pac. & l.si ita.ff.de aur.& arg.l.¶Scđo casu, qñ q̃ritur de vsuris debitis ex mora,tunc ad illas tenet̃ etiã si post fideiussionem contrahat̃ mora, q.a illę veniunt ex natura obligationis,ideo ad illas tenet̃ fideiussor simpliciter fideiubens per l.si postea.ff. rem pupilli saluam fore.& l.si quis pro eo.§.si nummos.ff.de fideiussoribus.& sic intelligat̃ opi.Io.¶ Tertio casu,qñ quærit̃ de interesse,tunc subdistinguit,q.a aut quęritur de interesse ad quod succedit obligatio ratione moræ in obligationibus facti.l.stipulationes non diuiduntur. ver.celsus.ff.de ver.ob. & tunc fideiussor simpliciter acceptus in obligationibus, facit,ꝙ post moram tenet̃ ad tale inteaesse,q.a venit ex natura obligationis ipsius facti.l.cum filius.cũ ibi no.ff.de ver.ob.Aut q̃ritur de interesse ratione rei,vt si fortè res deterioret̃ post morã.& tunc tenet̃ ad tale interesse.l.si seruũ.§. sequit̃.ff.de ver. ob. aut q̃ritur de interesse rõnc affectionis propter quã interdum iurat̃ in litem. & tunc vr̃,ꝙ non teneatur per l.j.ff.de in lit.iur.de quo tñ dicendum,vt ibi not.aut q̃ritur de interesse rõne loci, vt qñ cõmittitur in non soluendo in loco demonstrato.& tunc super hoc fuerunt opi.de quibus plenè in d.l.fi.ẜm Bar.finaliter ibi cõcludit,qđ si fideiussor intercessit ante morã non tenet̃ ad tale interesse,q.a nõ venit propriè ex natura actionis q̃ est stricti iuris,sed ex accidenti rõne adiectionis loci ꝓpter quam actio stricti iuris efficitur arbitraria,vt sic iudex possit hẽre rõnẽ interesse si non fiat solutio in loco destinato in-sti.de ac.§.pterea quasdã.idẽ dicit si intercesserit post morã,vt lis nondũ fuerit ꝯte.secus si post morã.& li.
10 cõte.per ea,q̃ hñr. in d.l.fi. & p̃dicta faciũt ad q̃õnẽ. ¶†Quid si caueatur statuto, quòd si reus neget maleficium tunc incurrat pœnã, vt teneatur in quarto pluri vltra pęnã dispositã a statuto.¶An si aliq̃s fuerit accusatus de maleficio dederit fideiussorẽ de iudicato soluendo: an si ꝯtingat reum negare se cõmisisse maleficiũ,& postea probet̃ ꝯriũ,an teneat̃ fideiussori non solũ ad pęnam dispositam in statuto ꝓ maleficio:sed etiã ad quartũ plus ꝓpter dictam negationẽ.nam vr̃ dicendũ,ꝙ non,per id,qđ hr̃ in d.l.j.ff.de in lit.iur.vbi etiam non tenet̃ ad id, qđ crescit ꝓpter iurm in li.ex contumacia rei. de quo ẽt ibi per Bart. ideo cautela est ẜm Bar.ibi,ꝙ accipiat̃ fideiussor nedum pro pęna malẽficij, sed etiã pro pœna quæ possit ex processu ꝯtingere.¶Item faciunt p̃dicta ad aliã q̃õnem, videlicet si per statutũ imponitur certa pęna pecuniaria pro vulnere. & pro homicidio imponat̃ maior: & demũ aliquis accusatus fuerit, ꝙ vulnerauit Titiũ:& Titius dedit fideiussorem de iudicato soluendo.an si contingat penden.processu mori vulneratum, an tenebitur fideiussor ꝓ pęna quæ imponit̃ pro homicidio.vr̃,qđ sic: quia ex quò ex vulnere secuta est mors,vr̃ mortuus ex tp̃e vulneris.l.huic scripturæ.ff.ad l.Aquil.Bar.ad hoc tetigit in l.fideiussores magistratuum.allegata in gl. & dicit cõiter teneri,quòd si vulnus erit mortalę,ꝙ teneatur fideiussor. quia tũc ex natura ipsius rei vr̃ augeri ipsa oblı̃o.iõ vr̃ teneri fideiussor,per id,qđ hr̃ in l.si q̃s ꝓ eo.§.si nõmos.ff.de fideiusso.& idẽ do.Pe.hic,si accusatio fuit institutã tanq̃ de vulnere mortali.secus dicit si simpliciter fuit instituta de vulnere.Bar.no.in d.l.fideiussores magistratuũ.dicit, ꝙ decisio q̃õnis prædictæ pendet ab alia,an videlicet ex eadem instantia possit sequcondẽnatio ad pęnã q̃ imponit̃ ꝓ mortę: puta si pro vulnere imponit̃ pęna centũ:& pro mortæ mille. an poterit ex eadẽ instantia si sequat̃ mors pendente accusatione instituta sup vulnere fieri ꝯdẽnatio ad mille.& breuiter dicit,ꝙ licèt ageret̃ de pęna iuris communis,qđ imponit pęnã mortis, qñ q̃s vulnerat aliũ animo occidendi.l.is qui cum telo.C.ad l.Corne.de Sica.tunc posset ex illa instantia sequi condẽnatio ad ipsam pęnã iuris cõis.Sed qñ agitur de pęna statuti, ꝙ imponit diuersam pęnã ꝓ vulnere, & diuersam ꝓ mortę,si accusatio est instituta pro vulnere non poterit ex eadẽ instantia sequi condẽnatio sup pęna mortis:cũ illa sit diuersa a pęna vulneris.& ad illã non sit actũ,sed ad pęnã vulneris.facit.l. cum q̃ritur. & l.cũ de hoc.ff.de excep.rei iud.iõ non tenebitur tunc fideiussor ad dicta mille: cũ ad illa nõ possit seq cõdẽnatio ex eadẽ instantia,vt est dictũ.fideiussor aũt qui promisit de iudicato soluendo.vr̃ promisisse de eo,ꝙ iudicabit̃ in eadẽ instantia.q.a cautio de iudicato soluendo,& de iudicio sisti vr̃ respicere instantiã.l.2.ff. de iudic.sol.& l.grege.§.& post li.ff. de fideius. & vt ibi patet,cautio de iudicio sisti expirat lata sñia.& de
11 materia per Bar.in d.l.fideiussores.¶†In ea.glos.ibi: scđm canones.supple scđm quos vsurę peti non pñt. ĩ.de vsur.c.q.a in oĩb⁹. & idẽ ẽt vr̃ hodie scđm leges no.per gl.in auth.ad hæc.C.de vsur.& in d.c.quia in oĩbus.An tñ oĩno hodie vsuræ sint ꝓhibitæ ꝑ leges. licèt gl.teneat,qđ sic in locis p̃allegatis,tñ Bar.aliter dixit in l.j.C.de summa trini.& ibi ẽt ꝑ But. & Bal. ¶Aduerte tñ,ꝙ licèt vsuræ non possunt peti,qñ simpliciter promittunt̃.secus tñ est, qñ cum iuramento ꝓmittuntur.quia tunc virtute iur̃i,nisi petat̃ absolutio.vt patet in c.debitores alleg.in gl. Et ad materiã gl.facit,quod dictum fuit in c.præcedenti.& qđ no. Host.in sum.eo.ti.§.ad quid fideiussor. ¶In gl.3.ibi: quantum ad causas ciuiles quasi, secus quò ad causas sp̃uales.per id, qđ habetur in c.literas.s̃. de iura. calum.

calũ.Sed hodie etiã quo ad causas spũales dēt iurari de calũnia.licèt olim esset secus,vt ꝓbatur in c.j.de iura.cal.in vj.Sed aduerte dices tu. vr̃ ꝙ hic ageretur de causa spirituali:quia agebatur de vsuris. & sic vr̃ ꝙ non debuisset præstari iuramentum calumniæ: cum causa vsurarum censeatur spiritualis:vt leg.& not.in c.ex literis.s̃.de iureiurã.& xj.q.j.in sum. Sed dic, ꝙ hic non petebanꝰ vsurę, vt vsuræ : sed vt interesse:& sic nõ erat cã spiritualis. ideo s̃m ista tpa debuit iurari de calũnia. hodie vero, vt dixi etiã in causa spũali debet iurari de calũnia.¶In ea.gl.in fin.dic,ꝙ canones hic allegati loquunꝰ in causis ecclesiarũ in qbus clerici non tenẽtur per se præstare iur̃m calũnię,sed possunt per alium præstare. de quo plenè in c.j.s̃.de iureiu.In causis aũt ꝓprijs dēt illud per se præstare, vt hic.¶In gl.satisdatione. ibi:ĩ noĩe dñi.hęc solutio dr̃ esse ꝯtra tex.q dicit,ꝙ iste dēt cõpelli ad satisdãdũ & sic non est in ptãte sua an velit satisdare, vel non. ideo glo.in ver.vel fortè.posuit aliã solutionẽ. tñ anteq̃ illam ponat voluit tollere vnũ ꝯtrariũ,videlicet,

12 ꝙ pars non debeat audire † testes cum dicta eorũ recipianꝰ in secreto.vt no.in c.in noĩe dñi.s̃.de testi.iõ glo.exponit audiendos.i.vidẽdos iurare.¶In ea.gl.[a] ibi,vel fortè hæc pars est additio secundum Io.And. ex dictis Inno. & est scd̃a solutio ad primum ꝯtrariũ formatũ in gl.videlicet,ꝙ ideo hic cogiꝰ ad præstandum satisdationẽ de qua in litera.quia erat præsumpcio ꝯtra ipsum cancellariũ ne malitiosè,vel in fraudem negaret debitum.gl.tñ.j̃.in ver.sed hæc non vr̃. contra istam solutionem vr̃ opponere : quia non vr̃ interesse agentis, ꝙ præstetur ista cautio ex eo,quia siue vadat,siue nõ, ipse cancellarius ꝯdẽnabiꝰ in expensis aduersario rõne victoriæ. si ipse cancellarius succũbat:per id,qđ hr̃.s̃.de dolo,& cõtu. in c.finem litibus.Sed certe,vt dicit finaliter glos.ij.solutio põt saluari ex eo,quia interest ipsius aduersarij,vt ipse cãcellarius compellatur ad adeundum, vel mittendũ ad locum vbi sunt testes.qa per hoc grauabiꝰ in expensis quas oportebit fieri in eundo, & redeundo. & sic nedum in expensis aduersarij finaliter grauabitur,sed etiã in illis quas ipse faciet,& ꝓpter hoc fortè inducetur ad ꝯfitẽdum, & desistẽdum a negatione.& per istum tex. & superius dicta ꝓuidebãt olim iudices contra malitiã litigantiũ, & contra illos qui malitiosè causa dilatandi litem petebãt dilationẽ ad ꝓducendos testes de longinquis partibus.nam prouidebãt per modum de quo hic in simili dicitur,aliquando prouidebant,quia faciebant iurare de malitia.facit, quod hr̃ in c.ij.j̃.eo. in vj.Sed ista erat modica prouisio. quia multi parum curant de reuerentia iurĩ.& dicunt intra se, si deuenitur ad iuramentũ mihi dandum capra erit nostra. grauiter tñ tales peccant.hodie vero est etiam aliter prouisum: per id, qđ habetur in c.statutum.§.pe.de rescr.in vj.quia iudex poterit facere deponi pecuniam pro expensis testiũ in eundo, stãdo,& redeundo.vnde fortè ne cogatur tantam pecuniã exbursare desistet a petitione malitiosæ dilationis.¶Alia cautela esse põt, q̃ tangit hic do.Pet.videlicet,ꝙ si iudex suspicatur malitiam contra petentem dilationem quod ipse cõmineꝰ sibi pęnam aliq̃ q̃tum non approbauerit,qđ facere poterit per l.ius alimentorũ.§.prius tñ.ff. vbi pupillus educari debeat.& l.si quis dicat.ff.de manu.& idem poterit facere,si præsumptio sit contra negantẽ:quia similiter poterit cõminari sibi pœnam,si contingat cõqueri de mẽdacio.facit,qđ hr̃ in §.studiũ. ĩ Auth. de triẽte,& semis.col.iij.Faciat etiã ad prædicta,qđ no. Inn.in c.post electionẽ.de conces.pben.Tene menti prędicta: qa sæpe occurũt in practica.& per hãc decre.& ea, q̃ superius sunt dicta.dicit Io.And.ꝙ curia nõ cõpellit partes ꝓducere testes de lõginquo : nisi aliter esset cõuẽtũ:vel nisi ꝓpter malitiã partis aliud mãdaret Papa:facit,quod habetur in l.iij.ad fi.ff.de testi.& j̃.de priuile. cũ olim.el j.& in glo.pe.ibi,secus in criminalibus. idẽ dicit Io.An.in causis matrimonialibus:ꝑ id,qđ hr̃.in c.j.j̃.de cõsag.& affi.fatetur quando post Goffr. ꝙ tales causę de consuetudine subdelegantur.allegat de hoc, qđ habetur.s̃.de offi.deleg.c.super qõnum.§.intentionis. ¶ In gl.fi. in fi.debet ẽt facere relationem respectu instrumentorum,vt dixi in notabilibus. facit qđ habetur.s̃.de ꝓba.in c.licet,& c.causam.el ij. ¶ Extra gl.opponi potest contra id qđ hic videtur inquantum mittitur ad iudices Bononienses ꝓ receptione testium.nã videtur, ꝙ hæc missio poterit esse sine effectu si iudex Bononiensis noluerit parere:nõ eñ videtur posse ad hoc cogi cum sit alterius territorij, facit.l.fi.ff.de iurisdi.om.iudi.& c.ij.§.j.de consti.in vj.& sic solũ videtur posse rogari,& nõ cogi. Spe.in ti.j.§.ij.ver. añpel.qđ incipit: sed s̃m præmissa vr̃ hoc fateri.& allegat istũ tex.sed certè.vt ibi dicit Io.And.iste tex.facit in oppositũ q̃tum dicit vice tua. & sic vr̃ velle,ꝙ iudex Bononiẽ.habeat facere receptionẽ vice delegati Papæ.facit qđ hr̃ in c.sup literis.ad fi.s̃. de rescri. & s̃.de iuris.om.iudi.in l.& qa. vnde dicit Ioã.An. in addi. super dicto ver.ꝙ dictũ Spe.posset ꝓcedere, qñ delegatus ordinarij,vel ordinarius cõmittit receptionẽ testium,secus vbi delegatus Papæ cõmittit,vt faciebat hic iudex Anglicus,seu Archieps Cãtuariẽsis q in hoc erat delegatus Papæ. ideo potuisset iudicẽ Bonon.cõpellere.ar.c.pastoralis.s̃.de offi.dele.

13 ¶†Vltimo qrit Ioã.An. Quid si pro obligato ad tps seu in diẽ aliqs fideiussit:an si tps est ꝓrogatũ tenebitur fideiussor. & cõcludit ꝙ sic,si de volũtate fideiussoris facta est prorogatio. aliàs secus per.l. si fideiussor.§.j.ff.man.de quo ẽt aliquid in c.præterea requisisti.s̃.de appel.in Spe.eo.ti.§.j.ver.illud aũt qriꝰ. & sic residet.do.Ant. Et pro hoc dicto facit,quod hr̃ in l.itẽ qritur.§.qui impleto.ff.loc.& l.si cũ hermes.C. loc.sed certe vt hic dicit d.Pe.in dictis iuribus fiebat prorogatio obligationis non simpliciter exactionis, prout vr̃ fieri in q.proposita. vnde qñ fit prorogatio solũ exactionis: vr̃ ꝙ illa fieri posset ẽt sine consensu fideius.qa ẽt sine aliqua prorogatione,si labitur dies appositus ad exactionẽ, seu solutionẽ fiẽdam remanet nihilominus debitor obligatus, & ꝯñr etiã fideiussor.s̃.de dolo & contu.cũ dilectus. & l.Celsus.ff. de arbi.sed vbi tps apponitur ad limitãdũ obligationem. vt qñ quis cõduxisset fundum pro duobus annis ꝑ certo pretio,vel vectigalia, & dedisset fideiussorem:tunc licèt prorogareꝰ tps obligationis:non tene-

14 neꝰ fideiussor nisi consentiat: vt probatur in d.l.si cũ hermes.& in d.§.qui impleto. secus qñ tps adijcitur exactioni,vt dixi. vt qñ quis ꝓmittit soluere in paschate,vel in fine anni. & dat fideiussorem,qa tũc tenebitur fideiussor ẽt post tps,si nõ sit facta solutio in tps:quamuis non interuenerit aliqua prorogatio, & sic multofortius tenebitur, si prorogatio interuenerit:licèt non interuenerit consensus fideiussoris.

SVMMARIVM.

1 *Religiosi habent conuentum,& capitulum.*
2 *Monachus an fideiubendo obliget monasterium.*
3 *Fideiussione religiosi ecclesia non obligatur.*
4 *Ex contractu mutui inito cum particulari de ecclesia, cum consensu prælati,& capituli obligatur ecclesia.*
5 *Constitutio loquens de certis religiosis non est extendenda ad alios.*
6 *Fideiu-*

[a] In ea. gl. Add. hic d. Ab.ĩ 3.col. ver.in gl.in ver. satisdationem.

6 *Fideiubere non potest religiosus, vel mutuum suscipere sine mandato.*
7 *Conuentus non obligatur ex facto, siue contractu monachi.*
8 *Monachi contrahentes absq; mandato capituli non obligant capitulũ.*
9 *Transgressor canonis debet subijci grauiori vltioni.*
10 *Fideiubere, an possit clericus secularis.*
11 *Elemosynam facere potest monachus.*
12 *Actio de in rem verso non est propriè nomen actionis.*
13 *Ecclesia, an teneatur pro mutuo facto pro ecclesia.*
14 *Versio in vtilitatem ecclesiæ, an debeat probari ad hoc, vt ecclesia obligetur ex contractu pro ea inito.*
15 *Ecclesia, an teneatur, qñ recipitur mutuum vltra summam taxatam.*
16 *Ecclesia, an teneatur ex cõtractu facto per ipsius rectorem si ecclesia non habet collegium, vel capitulum, sed solum rectorem.*
17 *Versio, an sufficiat, si versio non duret.*
18 *Versio, quãdo requiritur non sufficit apparens versio, si non est vera.*
19 *Versio, ꝙ sit facta in vtilitatem ecclesiæ dẽt manifeste cõstare: sed an in hoc sufficiat confessio prælati. Et quid de confessione prælati, & conuentus, siue capituli, an talis confessio præiudicet ecclesiæ.*
20 *Et an post biennium talis confessio habet prẹiudicare ecclesiæ.*
21 *Probibitum regulariter, & aliquo casu permissum non sufficit assertio asserentis factum esse in casu permisso.*
22 *Cõfessio solius p̃lati, vel sñia cõtra ipsum lata nõ p̃iudicat conuentui.*
23 *Ex cõtractu monachi, vel religiosi non obligatur ecclesia, si est claustralis*
24 *Ex contractu administratorũ suorũ, an teneantur domini, & nu. 28.*
25 *Procurator dicitur qui ex mandato domini aliquid administrat.*
26 *Institor vnde dicatur, & quis dicatur institor.*
27 *Exercitor quis dicatur.*
29 *Dominus, an teneatur ex dolo creditoris administratoris.*
30 *Hæres tenetur ex dolo defuncti, si cõmissus fuerit circa contractum.*
31 *Ex contractu vnius, an teneatur alter, & an ex contractu serui, vel liberi obligetur dominus, vel alter liber homo.*

a Vod quibusdam. Si sine [a] licentia p̃lati, & maioris p̃tis capituli religiosus fideiusserit vel mutuũ accepit cõuentus monasterij nõ tenetur, & ipse punit̃. h. d. & in prima p̃te ponit duo dicta, & duas ꝓhibitiões. In scd̃a ponit effectũ ꝓhibitionis. In tertia ponit pẹnã agentis, seu ꝯtra ꝓhibitionem. Scd̃a ibi: alioquin. Tertia ibi. Qui ꝯtra. In text. ibi: extendi. similis extensio hr̃. j̃. de priuile. qd̄ nonnullis. & j̃. de clan. despon. c. vlt. & facit, quod habetur in cle. causam. de ele. ¶ Item ibi: conuentus. scilicet monasterij. Et not. s̃. appellauit capitulum. & sic vr̃ hic probari, quòd religiosi nedum dicantur habe-
1 re † conuentum: sed etiam capitulum: licèt aliàs consueuerit dici, ꝙ clerici seculares ecclesiæ collegiatẹ habeant capitulũ: sed religiosi habeant conuentum. facit, qd̄ cõsueuit dici in decre. capitulũ. s̃. de rescri.
2 ¶ † Nota primo ex litera arg. ꝙ de iure ante istã prohibitionẽ monachus fideiubẽdo etiam sine licentia p̃lati, vel ẽt cũ licentia p̃lati sine ꝯsensu ꝯuentus obligabat monasteriũ. qd̄ vr̃ intelligendũ, quando erat monachus habẽs administrationem. alius enim monachus claustralis nõ hẽt proprium, nec censetur habere velle, nec nolle. xij. q. j. c. nolo. & c. non dicatis. Hodie vero ita demũ obligat monachũ, si dicta duo intercedant, videlicet lnĩa p̃lati, seu Abbatis, & ꝯsen-
3 sus ẽt ꝯuẽtus. ¶ † No. ꝙ fideiussione religiosi ecclesia nõ obligat̃ nõ interueniẽte licẽtia p̃lati, & ꝯsensu cõuẽt⁹, nisi ꝓbet̃ ex fideiussione aliqd eẽ versum in vtilitatẽ ecclesiæ. ¶ Et ex prædictis not. a ꝯtrario sensu, ꝙ ex ꝯtractu inito cũ particulari de ecclesia de ꝯsensu p̃lati, & capituli obligat̃ ecclesia, & dato, ꝙ nõ ꝓ-
4 bet̃ alia versio. ¶ † No. ꝙ ex ꝯ̃ctu mutui inito cũ particulari de ecclesia cum consensu p̃lati, & capituli: vr̃ obligari ecclesia: licèt aliter nõ ꝓbet̃ mutuũ esse versum in vtilitatem ecclesiæ. dũ tñ fuerit receptum intra summã cõi ꝓuidentia taxatã: aliàs non obligatur ecclesia, nisi manifestè ꝓbet̃ versio in vtilitatẽ ecclesiæ: vt in litera dr̃. & sic vr̃ ꝙ non sufficiat tũc versio præsumpta, sed vr̃ requiri manifesta. Ex ex hoc no. ꝙ ex mutuo facto cũ particulari de ecclesia sine cõsensu p̃lati, vel capituli, vel vltra summã taxatã nõ obligat̃ ecclesia, nisi ꝓbet̃ versio manifesta in vtilitatẽ ecclesiæ: & sic vt dixi non vr̃ sufficere versio p̃sumpta.
5 ¶ † Itẽ no. ꝙ cõstitutio loquẽs de religiosis certis nõ vr̃ extendenda ad alios, nisi illa extensio fiat p̱ extensionem latorum iuris. & talis extensio ꝭm do. Pet. vr̃ esse respectu locorũ non personarũ. nã priuilegium vel ꝓhibitio q̃ dirigit̃ ad vniuersitatem censet̃ reale, & realis, & non p̱sonale, vel p̱sonalis. q̱a ꝯcedit̃ gñi p̱sonarũ, qd̄ nõ vr̃ perire vt dictũ fuit in c. cũ venissent. s̃. de insti. facit l. ꝓponebatur. ff. de iud. Aduerte tñ, licèt sic resideat do. Pe. ꝙ vr̃ posse dici constitutionem loquentem de certis religiosis non esse extẽdendam ad alios per hoĩem, sed solum per legislatorem, qñ illa esset exorbitans a iure cõi. per id, qd̄ hr̃ in c. non solũ. de regulari. li. vj. & de reg. iur. c. q̃ a iure. eo. li. aliàs videtur, quòd possit fieri extensio per id, qd̄ habetur. j̃. de sta. mona. in c. quod Dei timorẽ. & s̃. de postulan. in c. ij. & facit, quod habetur in c. ij. de transla. præla. vbi dicitur, ꝙ similium idem debet
6 esse iudicium. ¶ † Item no. ꝙ religiosus non potest fideiubere, vel mutuum suscipere sine mãdato, quod videtur intelligendum de habente administrationẽ. nam de alio nõ est dubium, vt supra tetigi. ¶ Itẽ no.
7 quòd † conuentus non obligatur ex facto, siue contractu monachi, & sic not. quòd monachi simpliciter serui non possunt facere deteriorem conditionẽ domini, facit. l. seruus. C. de pact. ad hoc etiam facit, quia iura quẹ loquunt̃ de seruis videntur posse adaptari ad monachos, vt voluit Inn. in c. cũ olim. el. ij. j̃. de priui. & gloss. Accursij in l. cum hæredes. §. fi. ff.
8 de acq. pos. & Bar. in l. j. & in l. pe. ff. de stip. ser. ¶ † Itẽ no. quòd monachi contrahentes absq; mandato capituli non obligant capitulum: nisi inquantũ sit versum in vtilitatem monasterij. & sic titulus de in rem verso, qui loquitur de seruis, & filijsfamilias locum habet etiam in religiosis. vtrum autem, si non durat versum tenebitur nihilominus capitulum. tangetur
9 super gloss. pe. ¶ † Vltimo not. ꝙ trangressor canonis dẽt subijci grauiori vltioni: & quæ dicatur grauior vl-
b tio.[b] hr̃ in c. fin. de regula. & melius per glo. in c. non solum. de reg. in vj. & ibi dicitur quẹ sit grauior vltio, seu pẹna quo ad religiosos. quia inspicitur dispositio regulæ, vel consuetudinis quo ad ipsos religiosos. in alijs autem transgredientibus canones quæ pẹna veniat imponenda notauit gl. in c. generali. de ele. li. vj. ¶ In glo. j. in fi. hæc glo. melius stetisset super verbo, mãdamus. nam ineptè videtur stare super verbo, ꝓhibitum, super quo est posita. ¶ In glo. ij. in prin. recitationi huius gl. pot opponi, vt tangit d. Flo. in eo qd̄
10 litera dicit de religioso. nam idem vr̃ in clerico † seculari, quòd non debeat fideiubere supra eo. c. j. glo. in sui prin. fatetur contrarium. & sic ista litera debet suppleri per literam. c. allegati in contrarium. Põt tñ dici ꝭm do. Flo. ꝙ magis specialiter prohibentur religiosi q̃ clerici, q̱a magis debẽt abstinere a cõmercijs laicorũ. s̃. de syndico. c. vno. & ideo fortè p̱p hoc expressis religiosis. ¶ In eadem gl. ibi: non satis. do. Flo. hic dicit, quòd etiam in casu necessitatis non debet monachus, vel clericus ꝓ alio fideiubere, & ad c. nõ satis. allegatum in gl. rñdet, ꝙ loquitur de alia subuẽtione, videlicet victus, seu eleemosynẹ. Nam põt etiã monachus facere eleemosynam ꝭm notata per gl. in cle. ij.

a ¶ Si sine. D. An. Sic. & Io. nihil differũt in summando hoc c. licèt Abb. super addat pauca verba. vide eum.

b Grauior vltio. Adde hic d. And. Sic. ĩ 2. col. ver. vlt. no. vbi etiã declarat, quæ sit pẹna grauissima. ad de Bal. in l. ij. in vl. co. C. de prob. glo. in c. cũ canoni. in fi. de of. or. & ibi per scribentes:

11 cle.ij.ad fi.de vita, & hone.cleri.¶†Sed do.Ant.hic transit cum gloss.& videtur, quòd satis posset sustineri, vt si proximum incursus fit magnum damnum, nisi præstet fideiussionem.nam videtur, quòd si alius non reperiatur qui fideiubere possit:tūc clericus, vel religiosus fideiubet ex pietate, vel ex charitate qua quis tenetur ad proximum. arg. dicti.c.non satis. Et aduerte, quia secundum domi.Flo.Hostiē. intelligit hanc literam de religioso prelato qui habet administrationem. secus dicit in claustrali qui nihil habet. xij.q.j.nolo.vnde in illo non habet locum distinctio huius.c.secundum Hostien. sed ipse dicit, quòd imo habet locum, vt innuit hic in litera circa fin.vnde dicit, quòd etiam simplex religiosus, quando habet licentiam prælati, & capituli, vel quādo fideiubet, vel recipit mutuum intra summam taxatam:intelligitur habere administrationem.allegat quod habetur in c. ij.ē.de postulando. quod modicum facit ad propositum, si bene inspiciatur, & etiam inquantum dicit, ꝙ si recipit mutuum intra summam taxatā intelligitur satis habere administrationem.& sic vult, quòd tunc non requiratur licentia prælati, & capituli, non videtur bene dicere.Et cōtrarium videtur tenere hic do. Anto.& do. Pet.& videtur etiam hic probari ſm intellectū Host. tñ potes cōcordare opi. nā attendi dēt forma taxationis.Si enim p̄latus cum capitulo statuerunt quòd quilibet monachus liberè possit ꝯtrahere mutuū vsq; ad certā summā, puta x.librarū, tūc posset ꝓcedere dictū do.Flo.q̄a attēta forma dictę taxationis satis pōt dici, ꝙ intelligatur per illā h̄re administrationē, vt possit simpliciter religiosus recipere motum vsq; ad dictam summā.q̄a hoc satis sonat forma dictæ taxationis.secus si fuerit statutū simpl'r ꝙ vsq; ad tātā summā:puta quinquaginta librarū possit recipi, seu cōtrahi mutuum pro ecclesia, quia tunc, ex quo non declaratur quis habeat ꝯtrahere mutuum, non poterit tunc simplex religiosus dictum mutuum contrahere etiā inter dictā summam. & sic intelligit dictum Hosti.& do.Ant.& do.Pet.¶Itē aduerte, q̄a ſm do.Flo.hic loquit̄ litera, q̄n q̄ritur, an ecclesia obligetur:sed quo ad obligandū clericū, vel religiosum vt teneatur de prouentibus sui beneficij satisfacere non habet locum distinctio huius.c. imò indistinctè vr̄ tunc teneri ipse religiosus, vel clericus quo ad p̄dicta:per id quod h̄r in c.ij. & quod ibi dictum fuit. ē.eo.& bñ facit, qđ h̄r in auth.de aliena. & emphyt. §.si vero quis autem.locato. col.ix. ¶In ea.glos.ibi: inter se pn̄t. hoc intellige verum ſcđm dom.Flo.quo ad obligandum se personaliter, vt nūc dixi.sed quo ad obligandum ecclesiā etiā pro alio clerico non poterit clericus fideiubere:nisi in casibus hic positis.facit, qđ dictum fuit in c.j.ē.eo. ¶In gl.pe.in prin. pro recitatione huius gl.pōt opponi, vt voluit Inn.hic, & do.Ant.Nam hic litera facit dr̄iam, an recipiatur mutuum intra summā taxatam, an vltra.vr̄ enim, ꝙ non sit fienda ista dr̄ia:sed solum distinguere debeamus, an pecunia sit versa in vtilitatē ecclesiæ, & tunc obliget ecclesia, an non sit versa: & tunc nō obligetur ecclesia, siue sit recepta pecunia mutuo intra summā taxatā, siue vltra, per id qđ h̄r in auth.hoc ius porrectū.versi.is creditor.C.de sac.san. eccle. canonizata. x.q̄ō.ij.facit, qđ h̄r in c.j.ē.de deposito. cuius timore facta est hæc glos. q̄ vr̄ tangere duas solutiones:& sic duas opin.Prima est, ꝙ semper requirat̄ pecuniā esse versam in vtilitatem ecclesiæ, vt obliget̄ ecclesia. & ꝓ hac opi.multū faciūt iura p̄allegata, verum q̄a ista opi.non tollit ꝯriū.iō glo.iij.ver. a ꝯrio sensu voluit dare secundam solutionē.& opi.videlicet, quòd verum est, quòd probari debet versio in vtilitatem ecclesiæ.sed aduertendum, quòd nihilominus procedit distinctio decre.quia eoipso, quòd recepta est pecunia mutuo intra summam taxatā præsumitur versa in vtilitatem ecclesiæ.sed q̄n vltra summam taxatā est receptus non p̄sumit̄ tunc in vtilitatē ecclesiæ versum quatenus vltra est receptū, nisi manifestè ꝓbet̄ de versione.& sic q̄tum ad ꝯtrariū fatendū est, ꝙ nō obligat̄ ecclesia, nisi ꝓbet̄ in vtilitatē ecclesiæ versam esse pecuniā receptā verè vel p̄sūptiuè.& p̄sumptiuè satis probatur versio si intra summam est receptum mutuū. ideo alia probatio non requirit̄, secus q̄n vltra summā taxatā est receptum mutuum, requiritur ꝙ manifestè ꝓbet̄ versio. vnde dum gl.dicit nō teneatur creditor probare.potes supplere, q̄a a iure satis intelligit̄ probatū ex iuris pręsumptione ex quo intra summā taxatam fuit mutuum, & ista vr̄ fuisse mens gl.ſm do.Ant.An autē procedat gl. patebit ex infra dicendis. ¶In ea.glo.ibi.sed agetur actione de in rem verso.hoc dicit do.Ant.posse procedere, nisi dicamus, ꝙ eoipso, ꝙ ecclesia acceptat illud, qđ est versum intelligatur ratificare cōtractū. nam tūc pōt dici, ꝙ obligabit̄ ex ipso contractu:qđ dicit posse h̄re locū vbi contractum fuit mutuum nomine ecclesiæ: q̄a tunc ecclesia acceptando versionem h̄et ratū cōtractū noīe suo gestum.vñ satis pōt tūc dici, ꝙ obligetur ex cōtractu ꝑ versionē: alias obligabitur solum de in rem verso:cum non possit ratum haberi nō suo noīe gestum.de reg.iur.c.ratum.li.vj. & de sent.excō.c.cum quis.eo.li.& in l.pupilli.§. sed si ego.ff.de nego.gest.& sic residet do. Ant.Io.An.tñ & do. Pet.

12 ac etiā do.Flo.transeunt cū gl. sed aduerte † q̄a glo. non vr̄ bñ dicere.q̄a actio de in rem verso nō est ꝓpriè nomen actionis.sed q̄dā adiectio, vt leg.& not. in l.iij.§.cui ꝯgruit.ff. de peculio.& iō oportet, ꝙ q̄n agit̄ de in rē verso.substātialiter adsit alia actio q̄ dat̄ cū dicta adiectione de in rem verso. per id, qđ h̄r in d.§.cui cōgruit.& ideo vr̄ ꝙ in casu gl.& huius. c.q̄n accipit̄ mutuū ꝓ ecclesia vltra summā taxatā, si ecclesia facta sit locupletior ꝑ versionē pecuniæ factā in vtilitatē ecclesię ꝯpetat ꝯtra ecclesiā certi cōdictio ex mutuo q̄ ꝯpetit ꝓ cōtractu mutui.l. certi ꝯdictio. & l.si q̄s certū.ff.si cer.pe. & ꝯpetit cū adiectione de in rē verso.Nec ob.si dicatur, ꝙ ꝯtus vr̄ esse null9, ex quo vltra summā taxatā receptū est mutuū.& sic nō vr̄ posse agi ex illo ꝯtractu.vt dixit gl.q̄a r̄ndet̄ ꝙ verū est ꝙ cōtractus est nullus rl'r, q̄n fit vltra summā taxatā, sed fallit, q̄n in vtilitatē eccl'iæ est versum id, qđ est vltra receptum. hoc satis vr̄ velle litera.& hoc ne ecclesia locupletetur cum aliena iactura.ar.l.nā natura.ff.de cōd.inde.& pro hoc facit, ꝙ h̄r in simili.in l.j.§.fi.& l.iij..ff.commo.vbi patet, qđ licèt ex cōtractu facto cum pupillo sine tutoris autoritate nō possit conueniri pupillus.tñ illud fallit, q̄n ex illo reperiretur locupletari:vt ibi patet.& in l.j.§.an in pupillum.ff.depositi.& per hoc etiam patet quòd do.An. non perfectè fuit locutus.nec etiam glo.hic vr̄ bene dixisse, per ea q̄ superius sunt dicta.Vel pōt dicere, ꝙ q̄n suscipitur mutuum vltra formā taxatā, licèt ꝯuertatur in vtilitatē ecclesiæ non teneat̄ ecclesia certi cōdi.ex mutuo, ex quo vltra mandatū receptū est mutuū. & sic nō vr̄ h̄re locū actio ex ꝯtractu.sed poterit agi actione neg.gest.cum vtiliter sit gestum negotiū ecclesiæ re ipsa.facit, quod legi.& nota. in l.si pupilli.§.item quæritur.ff.de neg.gest. ¶In ea.glo.ibi:nō teneatur creditor probare.supple, ſm do.An.q̄a satis ꝓbatur præsumptiuè iuris præsumptione versio, ex quo intra summam receptum est mutuū. Alij tamē doctores

doctores simpliciter transeunt cum glo. absq; dictã a additione.¶ In ca.[a] gl. in fi.no.bene gl.istã:quia ex il 13 la videtur decidi quæstio qua quæritur,?an pro mutuo facto pro ecclesia teneat ecclesia.nã videtur glo. concludere,quòd sic:si fuit factũ intra summã taxatã a capitulo etiã si non probetur alia versio: secus si fuerit receptum vltra summam taxatã: q̃a tunc non tenebitur ecclesia: nisi ꝓbetur pecuniam versam in vtilitatem ecclesiæ. Sed contra istam conclusionem facit,q̃d hab et in ca.hoc ius.x.q.ij. versi.is creditor. vbi videtur ꝙ non teneatur ecclesia:nisi probet versio.Sed Guil.Naso.hic dicebat,ꝙ ibi loquitur quando ille,qui recepit mutuum non erat prælatus ecclesiæ:nec habuit mandatum, secus si fuisset prelatus, vel habuisset mandatum.quia tunc scd̃m eum teneretur ecclesia:licèt non probetur versio,quando summa non est taxata:vel si est taxata recepit intra summam,aliàs s̃m eum sequeret absurdũ: quòd si aliqs mutuaret pecuniã prælato ituro ad curiã pro negotiis ecclesię,quod deberet ire cũ ipso prelato,& esset curiusus, ut uideret qualiter expenderentur pecuniæ,q̃d vr̃ esse incõueniẽs.sed ubi recipit ultra summã taxatã:tunc bene debet ꝓbari uersio.& hãc opi. s̃m d.Pe.vr̃ sequi Io.An.& Host.hic in summa.e.ti. §.& quis.uer.sed oportet.& seq.dicit tñ, ꝙ aliter fuit locutus Io.An.in c.j.s̃.de deposito. de quo remittit ad no.ibi.d.Pe.simpl̃r transit referendo dicta Inn. & Io.An.& sic patet,q̃d non bene declarauerit materiam istam,in qua quid tenendũ plene dixi in d.c.j. & j̃.tangetur. ¶Iuxta prędicta quærit.d.Pe. an si facta fuerit uersio sufficiat:licèt non durat.& cõcludat quod sic: si mutuũ fuit factũ intra summã taxatã. si vero ultra sit factũ.tunc dicit quòd Inno. posuit opinio.unde uidetur ille,quòd tunc non sufficiat factã fuisse uersionem si non durat, & demum refert Ioã. An. dicere,ꝙ quicquid dicatur videtur inherendum huic literæ,quę vr̃ uelle ꝙ si mutuũ fiat intra summã teneat ecclesia:licèt nõ probetur aliter uersio,& aliter distinguit.& sic vr̃ uelle, ꝙ sufficiat probare uersionem factam esse,licèt non duret.& sic vr̃ residere do.Petr.qui tamen subdit quòd sibi uidetur,ꝙ licèt mutuũ recipiatur intra summam taxatam quod ecclesia non obligetur:nisi saltem appareat, quod tempore recepti mutui aliqua necessitas imminebat:puta,refectio necessaria ecclesiæ, uel ædificii ecclesię: uel monachi egebant uestibus,uel panno pro uestibus,uel frumento,aut uino pro alimentis.nã cũ alii contractus,non debeãt fieri per ecclesiã: nisi fiat melioratio,& sibi ꝓspiciat.s̃.de his,quę fi.a prela.c. tua nup.multofortius uidetur ꝙ idẽ sit dicendũ in mutuo potissimè:q̃a cõiter censetur esse odiosum ꝓpter mutuantes,qui cõiter mutuãt ad usuras. facit ꝙ no. Ioan.An.in c.j.s̃.de deposi.& Cy. in authen.hoc ius porrectum.C. de sacros.ec.& sic residet d.Pe.hic in hac materia,qui materiã istã nõ bene declarauit hic nec etiam in d.c.j.ut patere põt ex his,quę dixi in d. c.j.do.vero Flo.in ista materia aliter fuit locutus.Nã quęrit generaliter,an si creditor mutuat ecclesię teneatur indistincte probare uersionem in utilitatem ecclesię.& r̃ndet,ꝙ gl.pe.hic dicit,ꝙ sic nisi certa sũma fuerit taxata:q̃a tunc intra illã non teneẽ probare.Inn.uero, ut ipse refert hic dicit ꝙ duobus modis dr̃ conuerti in vtilitatem ecclesiæ. Primo id solum, quod conuertitur in rem ecclesiæ, etiam in posterũ duraturũ,puta in emptionẽ alicuius dom[9]:vel villę, aut fundi,seu possessionis:sic accipit hic.ff.de impe. & l.j.& l.iii.& l.pe.& quasi ꝑ totũ.Scd̃o mõ dr̃ ꝯuerti id,q̃d nõ accipit ad ꝑpetuã vtilitatẽ,sed ad tpalẽ, puta,pro colendis agris:vel pro domibus non necessariis.aliàs tñ magnificè,& vtiliter faciendis:licèt ecclesia nõ sufficeret ad tantas expensas quo inspecto, põt dici,ꝙ tunc vere nõ est eius utilitas. ex quo non sufficit ad tãtas expẽsas.facit.l.in fundo.ff.de rei vẽ. & sic tunc potius est vtilitas apparẽs,q̃ vera,& idem cõtingit in alimentis monachorũ, quos noluit plat[9] parce viuere:cum tamẽ id facere dẽret per id, q̃d hr̃ in c.ecclesiæ princeps.xxxv.dist.& c.gloria Epi.xii. q.ii.& sic paucioribus potuissent esse contenti. licèt forte cũ difficultate.nam tunc pecunia recepta pro talibus alimentis pinguiorib. vltra illud q̃d sufficiebat parce uiuendo:apparenter vr̃ versa in utilitatem ecclesię:quia in alimentis ministrorum, sed nõ existenter ex quo aliter fieri poterat.faciat ad prędicta, q̃d hr̃ in d.l.si fundo.& l.sumptus.& l.si fundi. & in l.si a dño.§.fi.cum duobus seq.ff.de pe.hære.hoc supposito dicit Inn.ꝙ qñ fit prouisio in ecclesia. ꝙ accipiatur mutuũ vsq; ad certã summam taxatam ẽt pro tpalibus vtilitatibus.Sed pro istis temporalibus non poterit recipere vltra summam:sed ꝓ ꝑpetuis sic: ita q̃d teneat ecclesia,ẽt si vltra fuerit receptũ mutuũ, dicit ẽt q̃d si vsq; ad summam taxatã accipiat mutuũ,& conuersum sit in utilitatẽ ecclesiæ,ẽt si postea perierit tenebit ecclesia.si aũt ultra summã taxatã sit acceptũ:tũc licèt cõuertat in utilitatẽ ecclesiæ,tñ ecclesia non tenebit nisi duret uersum. Allegat Inn.in ar.ff.de transa.in l.cum hic.§.si quis de alimentis. q tñ.§.non multũ facit scd̃m d.Fl. Als ẽt opi.in hoc refert Inn.&ẽt alii scribẽtes s̃m d. Fl.ꝑ quas scd̃m eũ nimiũ inuoluitur hæc materia,nec a scribentibus in iure canonico, vel etiam ciuili, põt colligi ueritas determinata scd̃m eum.vnde dicit per multas considerationes considerandum esse, q̃d distinctio Inno. p̃missa de verso,an duret uersum, vel nõ.& leges ad hoc superius allegatæ videlicet.l.j.& pe.ff.de ipẽ. nõ loquunt in casu nostro.nam nos loq̃mur de illo qui mutuat ecclesię in faciendo sumptus sup rebus: puta p̃diis,in quibus nõ percipit fructus,nec in hoc augeẽ eius utilitas, qui mutuauit in meliorando p̃dia quorum fructus ad ipsum pertinet,hoc eñ casu non hẽt actionẽ ꝑ uerso:nisi duret uersum. sed qñ nõ hẽt fructus,dẽt hr̃e actionem de oĩ uerso ꝑ æq̃tatem.l.si me & Titiũ.ff.si cer.pe.q̃a de suo ꝓuenit ad aliũ, q̃d aũt p̃allegatæ leges.ff.de ipẽ. loquant, ut dixi,patet s̃m eũ.q̃a loquunt de marito ad quẽ ꝑtinẽt fruct[9] rerũ dotaliũ ĩ q̃b.rebus si facit sumpt[9] ꝓcedit distinctio p̃missa,an uersũ sit duraturũ,vel nõ.nã qñ duraturũ nõ est hoc spectat ad onus mariti:q̃a ei[9], q̃d expẽdit hẽt cõmoditatẽ.i.fruct[9] ampliores.sed ĩ eo q̃ mutuat ecc̃liæ cessat hæc rõ.dũmõ sit versũ ĩ utilitatẽ ecc̃liæ indistincte teneẽ ecc̃lia, ut satis ꝓbat hæc l̃ra s̃m eũ ĩ uer.nisi q.nõ distinguit,an talis sit utilitas, & subdit,ꝙ hęc l̃ra recte intellecta tradit doctrina ĩ hac materia,videlicet,ꝙ si sũma est taxata teneẽ ecc̃lia ĩtra summã ꝑ mutuo facto.ẽt si nõ ꝓbeẽ versũ, vt ẽt uoluit hęc gl.pe.ĩ fi.& ꝓbat ẽt ĩ.tex.isto a ꝯtrario sensu.sed vltra summã taxatã, uel si nulla est taxata,dicit,ꝙ si ille,q̃ cõtraxit mutuũ habuit viã dtã ad hoc a p̃lato,& capl̃o,adhuc teneẽ ecc̃lia,ut hic vr̃ ꝓbari ĩ litera[9] ibi absq; maioris ꝑtis &c.a cõtrario. Si aũt habuit mãdatũ nõ teneẽ ecc̃lia,nisi ꝓbeẽ versũ:sed ꝓbato uerso ĩdistincte tenebit, siue duret,siue nõ vt hic vr̃ probari tn uer.alioq.n.& ex his hẽs s̃m eũ cõclusiones in hac materia quas dicit certas, & ueras, & hæc ꝓbari. Nã hic loquit de religioso, q̃ nõ habuit mãdatũ,nec accepit mutuũ intra summã taxatã quo casu nõ teneẽ ecclesia, nisi ꝓbetur uersum,ergo ꝯrio secus

a In ca.gl. Adde hic d. Ab.in j.co. versi. tertio no. ubi facit distinctionẽ, quã laudat do. And. Sicu. hic in 3.col. lũ.ver. apponitur, & videtur.

secus si habuit mādatum tenebiť ecclesia ex fideiussione, vel mutuo. Item secus in ecclesia si nō habuit viam datam, dummodo acceperit intra summā taxatam:& ex summa taxata pōt exemplificari scd'm eū: vt q.a forte platus, & cōuentus determinauerunt qñ opus erat tanta quātitate, & qđ quicūq; ex ipsius melius posse curaret eā inuenire mutuo: nō tñ dederūt ad hoc mandatū, vel statuerūt, ꝙ q.libet monachus posset ꝯtrahere mutuū vsq; ad certam summā, puta. decē librarū.& ꝯcludit qđ oī casu siue hēat mandatū siue nō recipiēs mutuum pro ecclesia & siue summa sit taxata siue non tenebitur ecclesia si manifeste constiterit versum esse in eius vtilitatē. facit quod dictū fuit in c.1.s̄.de deposito.& qđ ibi not. per ipsum do. Flo. Et p̄dicta oīa dicit signanter menti tenenda: q.a cōiter ignorantur scd'm eum. & sic residet in hac materia. ¶Sed aduerte primo inquantū do.Flo.dixit, ꝙ clericus ecclię p̄t accipere mutuū intra summā taxatam, & obligaŧ ecclesia. illud posset ꝓcedere qñ esset clericus platus, vel habuisset mādatū. aliàs vř secus: nisi forte talis fuerit forma taxationis ꝙ per illā censeaŧ hr̄e mandatū. per id quod dixi super gl.2. Itē aduerte secundo inquātum dicit, quòd in marito dēt id distingui, an versio duret, seu sit duratura, uel non bene pōt dicere qñ expensa sit pro agris colēdis ad fructus percipiendos, quia talis expēsa est t̄palis. & dēt esse ad onus mariti qui ꝑcipit fructus, vt ipse dicit, sed vbi expensa fieret ad perpetuā vtilitatē rei. puta, domus in fundo, vt possint ibi habitare coloni. tūc talis expensa spectat ad mulierem.& pro illa teneŧ mulier ēt si non duret si forte casu fortuito puta p̄p terremotum destructa sit, ut est tex. in l.& in totū. ff.de impen. vnde si do.Flo.voluit talem expensam spectare ad onus mariti ex quo non durauit non vř bene dixisse per dictam l.& in totum. sed bene est verū qđ vbi fit expēsa t̄palis: puta pro agris colendis qđ tunc non est eadē rō in creditore q mutuat ecclesiæ q̄ in marito, q.a maritus nō repetit illa cū fiat gr̄a fructuū quos percipit, sed mutuās ecclesiæ pro agris colēdis non percipit fructus. ideo bene est æquum, & iustū, ꝙ tale mutuū versum in vtilitatē ecclesiæ repetere possit. ¶Item aduerte inquantū dixit do.Flo. quòd de sua taxata pōt exemplificari qñ prælatus & ꝯuentus determinauerunt qđ opus erat tanta quātitate:& qđ quicunq; ex eis melius posset: procuraret illā inuenire mutuo, non tñ dederūt ad hoc mandatū, vř quodāmodo ponere casum implicantē ꝯdictionem, q.a eoipso qđ dicunt qđ q.cunq; ex eis melius possit ꝓcuret eam inuenire mutuo. vř quod tacitè uideaŧ dari mandatū cuicunq; de ecclesia, vt possit illā mutuo recipere pro ecclesia, quia ille uř inuenire qui apprehendit ipsam pecuniam recipiendo ipsam mutuo. ꝑ id quod legitur & no. in l.si barsatorem latronē inuenire, &c. C.de fideius.& in l.j. in prin. cum ibi no. per Bar. ff.de acquir.pos. Sed posses dicere, ꝙ ibi loquiŧ in alia materia qñ quis promisit latronē: quia ille dř inuenire qui eū apprehendit. tñ clarius posset poni exemplum prout hic tangit do.Ant. post Io.And. nā dř summa cōi prouidentia taxata, qñ ex statuto, uel alia dispositione, uel consuetudine ordinatum est in ecclesia qđ si contingat aliqđ mutuum ꝯtrahi possit prælatus usq; ad tantā summā cōi prouidentia ꝯtrahere, & nō ultra sine ꝯsensu capituli. & tunc dicetur summa, & cōi prouidentia taxata. ꝓcedit practica decre. q.a si prælatus, uel habens administrationē recipiat intra summā mutuū obligauit ecclesiā licèt non probeŧ uersio, & idē dicit posse dici in simili in ꝯtractu donationis si ī ecclesia esset taxata summa: q.a illam poterit facere platus. dūmodo taxatio nō sit immoderata. & sic pōt intelligi qđ hr̄ in c.cæterū. ĵ.de dona. Et per p̄dicta habes dicta do.Flo. in hac materia exceptis quibusdā q̄onibus quas hic tangit circa articulū quar ꝓbeŧ versio. de quibus. j. diceŧ & an bene & ꝑfectè dixerit do.Flo. in hac materia patebit ex his q̄ inferius diceŧ. vñ aduertendū qđ do. An. hic aŕr prosequiŧ & plenius istā materiā. nā dicit añ oīa reducendū esse ad memoriā regulā Inn. quā ipse posuit in c.1.de deposito. quia hæc materia est connexa materiæ dicti.c. ibi tradit regulā, qđ regulariter non

14 est necesse ꝓbare † versionē in vtilitatē ecclesiæ, ut ex ꝯtractu inito pro ecclesia obligeŧ ecclesia. excipit tñ ibi tres casus. Primus est qñ gr̄a alterius tm̄, nō ecclesiæ iniŧ ꝯtractus, vt cōtingit in deposito, seu in cōtractu depositi. Secūdus casus est ꝯtractus ī ꝯtractu. & iste est casus in isto capitulo. & ibi cōcludit qđ in tali ꝯtractu semꝑ oportet versionē ꝓbari per hoc. c. 10.q.2.& c.hoc ius. Tertio fallit f̄m eum qñ fit alienatio rei immobilis ecclesiasticæ, vt dissoluaŧ debitum: quia oportet, vt in illā causam probeŧ versum. Primum & tertium casum non prosequiŧ hic do.An. Sed de illis dic, vt plenè dixi in d.c.1.de deposi. Secūdum casum hic prosequitur circa illum examinādo tres casus pro declaratione decre. & huius materiæ. Primus est quid iuris qñ ī ecclesia nō est aliqua summa taxata cōi prouidētia, & recipiŧ mutuum, an exigatur quod probeŧ versio. Secundus casus est qñ reperitur in ecclesia certa summa cōi prouidentia taxata, & receptum est mutuum intra summam. Tertius casus est qñ reperitur summa taxata cōi prouidētia, & receptum est mutuum vltra summā, an sit necesse quod ꝓbeŧ versio. & ad istos tres casus tota hæc materia deuoluitur. ¶Circa primū dixit Gui.naso. quòd refert, an mutuū ꝯtrahatur per particularem de ecclesia non habentem administrationē bonorū ecclesiæ: nec habentem mandatum.& tunc non obligabiŧ ecclesia ex tali mutuo: nisi probeŧ versio. per id, qđ hr̄, ī d.c.j.de deposito.& 10.q.2.hoc ius. ver. is creditor. an vero recipiatur mutuum nomine ecclesię per habentem administrationē ecclesiæ, vt per prělatū, vel per alium habentem mandatū. nam tunc dicit quòd non est necesse ꝓbari versionē. aliàs dicit qđ sequeretur vnum satis durū secūdū eum, videlicet, quòd si prælatus pro causis gerendis in curia reciperet mutuum oporteret qđ creditor iret cū eo, vel mutuaret aliqua, vt videret in quo cōsumereŧ pecunia. ideo secundum eum ne hoc contingat sufficit prělato mutuari, vt ecclesia obligetur, hęc opi. vt tangit hic do. Ant. non est bona per id quod no. Inn. in d.c.1.de deposito. ubi uř cōtrarium huius opi. tenere, an autem aliquo casu possit saluari. ĵ. patebit. Inno. uero in hoc casu, ut hic tangit do.Anto. uř uelle, quòd ad hoc qđ ecclesia obligeŧ requiraŧ qđ probeŧ uersum in utilitatē ecclesiæ. dicit tñ qđ nō exigiŧ qđ duret uersum, q.a sufficit utiliter esse acceptū. ff.de neg.gest.l.sed an ultro.§.1.& sic sufficit tēporalis uersio, licèt nō sit ꝑpetua per d.l.sed an ultro.§.j.do.Ant. hic in hoc casu qñ summa non est taxata, cōcludit qđ si recipiŧ pecunia à nō habēte administrationem, nec mandatum, tunc tenenda est opi.Gui. q.a oportet qđ probeŧ uersum, & si non durat uersum non sufficit, & qñ durat uersum, an obligeŧ tūc ecclesia ex ꝯtractu, uel actione de in rē uerso recurrendū est ad id quod dixit gl. & quod dixi suꝑ illa. Si aūt recipitur pecunia à plato, uel alio hñte administrationē ecclesię, uel habente mandatū. tūc dicit, ꝙ est necesse qđ ꝓbeŧ uersio, & hoc casu obligabiŧ eccl̄ia ex ei9 ꝯtractu si ꝓbabiŧ uersio

uersio & non solum de in rem uerso. ¶Circa hoc tñ adde quod dixi sup gl. & sufficit versum fuisse: licèt non duret versum ex eo, q̃a sufficit vtiliter fuisse acceptũ per d.l.sed an vltro.& hoc dicit tenendũ quicquid dixerit Guil.qui voluit cõrium, vt s̃.patet. & cõtra Guil. vr̃ casus in simili in l.3. C.quando ex facto tutoris.licèt do.Ant.non alleget.nam ibi in simili dr̃ quod ex mutuo recepto per administrationẽ tutoris non obligatur minor:nisi appareat quod sit versum ĩ vtilitatem minoris.& hanc partem ẽt voluit Cyn. in auth.hoc ius porrectũ.C.de sacr.san.eccl.& istã opi. etiã tenuit in d.c.1.de deposi.Nec obst.absurdum de quo dixit Guil.quia aliter poterit probari versio quã cum creditor vadat cum prælato ad curiã & de modo probandi dictũ fuit, vt in d.c.1.de deposi.nã sufficiet probare quod ecclesia indiget pecunia pro negotijs expediendis & quod ob illã causam fuit mutuatum:& quod postea negotia fuerunt expedita: nã licèt nõ appareat prçcisè qđ ex pecunijs mutuatis fuerint expedita:tñ præsumeť ex illis fuisse expedita ar. eorũ quæ not.maximè per Bar.in l.cum seruus. ff.de verb.obl.& quod hr̃ in l.fi.C.de ali.prçstan. facit qđ j.diceť.¶Item potest dici qđ talis creditor habet sibi imputari si potuit habere consensum capituli & nõ habuit, quia si mutuasset prçlato cũ consensu capituli.vr̃ quod non sit necessaria ꝓbatio alia quã sit facta versio.vt j.tangetur. Et hoc qñ mutuũ est cõtractum cũ prælato & capitulo p̃sente capitulo, vel cũ p̃lato & alio habẽte mandatũ à capitulo.tunc dicit do.Ant. qđ obligabiť ecclesia & capitulũ ꝑ hãc decre. & ꝑ id qđ hr̃ in d.c.j̃.de deposito.nec erit necesse fm eũ qđ alia versio probeť.& est rõ, vt ipse dicit, quia eo ipso qđ capitulũ consentit qđ illã pecuniam recipiat mutuo satis dicitur taxare illam summam: & sic sumus in casu decre. Item, quia sufficit quod prælatus cum consensu maioris partis capituli recipiat, vt hic dicitur.& sic duplici respectu videtur hæc decre.probare versionem: hoc tamen temperat verum esse do.Ant. nisi mutuum tale reciperetur in certam & determinatam vtilitatem, vel necessitatem, puta, ut dissoluatur debitum, uel ob aliam causam, quia tũc esset necesse quod probetur pecuniam uersam in illam causam.per id quod habetur in auth.hoc ius. C.de sacr. san.eccle.canonizata.12.q.2. & idem etiam tenuit in d.c.de deposito. Sed aduerte, quia ista distinctio, an mutuum recipiatur in certam & determinatam causam, uel non, ratio uidetur bene probari, ut plenè dixi in d.c.1.& ad auth.hoc ius porrectũ potest responderi, ut ibi dixi. ¶Item aduerte, quod satis puto qđ quando prælatus cum capitulo recipit mutuum teneatur ecclesia etiam si non probetur uersio per istũ tex.tamen potest esse dubium, an ecclesia possit petere restitutionem in integrum, & an debebit illã obtinere, quia si non probetur uersum de quo plenè dixi in d.c.1.& de hoc primo casu principali. Secundo casu quando taxata est summa communi prouidẽtia, & mutuum est receptum intra illam: tunc concludit quod si est receptum à non habẽte administrationẽ, nec mandatum, nõ obligatur ecclesia etiã intra summam:nisi probetur uersum.per id quod habetur ĩ d. auth.hoc ius. Nec ob.ista decre. inquantum dicit ecclesiam obligari per religiosum quando recipit intra summam, quia istud debet intelligi quando religiosus habet aliquam administrationem:aliàs non procederet quod hic dicił. & facit quod dixi supra post Gui.in præcedenti casu.Si autem sit facta receptio ꝑ habentem administrationem, uel per conuentũ, uel alium de mandato conuentus, tunc dicit post Inno. quòd si est uersum in utilitatẽ ecclesiæ, & durat uersum ita quòd perpetua sit versio, non est dubiũ quòd ecclesia obligatur.si vero est versum, sed non durauit versio adhuc dicit quod obligatur ecclesia. facit qđ habetur in d.l.sed an vltro.ff.de neg.gest.& concludit do.Anto.post Inno.quod qñ summa est taxata, & mutuum receptum intra summam ad hoc, vt obligetur ecclesia oportet quod aliqualiter versio probeť: tñ sufficiet siue vltima sit perpetua, siue temporalis, & siue fuerit apparens, siue vera, & de tẽporali, & de apparente potes ponere exemplũ, vt s̃.posui post do. Flo.vbi post eum posui exempla quæ hic ponit Inn. Si autem nullo modo probetur mutuũ esse versum in vtilitatem ecclesiæ, nec apparenter, nec verè, nec temporaliter, nec perpetuo, tunc nõ obligabitur ecclesia, quia oportet scđm Inn. qđ probetur aliqualis versio.sed Guil.naso.vt s̃.tetigi tenuit contrariũ, q̃a non videtur necessarium quòd probetur versio aliqua ex quo est receptum intra summam ipsum mutuum & hanc partem vr̃ sequi hic Host.& Ioã.And. nam satis dicił probari versio eo ipso quod recipitur intra summam.& hunc text. de quo etiam per Host. in sum.eo.tit.§.& quis.ver.sed oportet. & sequẽti.& idem dicit Io.An.tenere Accur.in præalle. auth. hoc ius.quamuis contrarium no.in auth.de alien.& emphyt.§.si vero.Quis autem prçlato.col.8. Sed d.Ant. hic dicit posse dictas glo.concordari, quia si pecunia est recepta per prælatum præsente capitulo, vel per habentem mandatum à prælato præsente capitulo non est necesse quòd probetur alia versio. & sic procedat gl.in d.authẽ.hoc ius.Sed vbi in absentia capituli per particularem de ecclesia habente mãdatum. tunc dicit standum dicto Inno. & glo. in d. §.si vero. quia oportet quòd probetur uersio: tñ sufficit quòd sit apparens, uel temporalis, ut s̃.dixi post Innoc.Et pro prædictis facit iste tex. secundum eum dũ requirit manifestam versionem quando ultra summã recipitur mutuum.nam hoc satis uidetur innuere à cõtrario quod intra summam non requiratur manifesta uersio.& sic residet do.Ant.¶Sed aduerte, quia si do.An. intellexit qñ in absentia capituli recipił mutuum per particularem de ecclesia habentem mãdatum: qñ habuit mandatum à prælato tm̃ potest procedere dictũ do.Ant.quia tunc perinde est acsi ꝑ prælatum habentem administrationem in absentia capituli mutuum recipiatur intra summam, quo casu uidetur quod sufficiat uersio temporalis, uel apparens. uel potest dici quod non requiratur probari aliquam uersionem ex quo recipit intra summam taxatã, q̃a satis uidetur recipere cum consensu capituli ex quo intra summam taxatam per capitulum recipit ꝑ istũ tex.& uidetur etiam uoluisse do. Flo. ut superius dixi post eum.& ista pars uidetur uerior. Si autẽ intellexisset de habente mandatum à capitulo & recipiẽte in absentia capituli mutuum non uidetur bene dixisse, quia satis dicił recipi nomine capituli ex quo recipitur per habentem mandatum ab ipso capitulo ad ipsum mutuum, recipiendum cum paria sint aliquid per se facere, uel per alium. lib.6.& sic non uidetur procedere concordia quam facit do. Ant. Aliã concordiam posuit in d.c.1.de deposi.uidelicet, ut distinguatur mutuum in certam, & determinatam causam, ut tunc sit necesse quod probetur uersio in illã causam.& sic procedat dictum Innoc. & glo. in d.§.si uero.an uero non recipiatur ob certam, & determinatam causam, & tunc procedat glo. in d.auth. hoc ius.ad fi.Sed ut tetigi.s̃.hæc distinctio non uideł bene probari.unde põt aliter cõcordare, ut dixi in d.c.

j.de depo.quia si mutuum sit prælato,&capitulo,vel etiam prelato intra summam taxatã, teneaturtunc ecclesia de mero iure per istum text. &sic intelligat gl.in d.auth.hoc ius. sed si quærit, an possit peti rest. in integ.& an illa dari debeat si non probetur versio. uidetur dicendũ per id, quod hr in simili in minori in l.j.& ij.C.si aduer.credi. & sic effectualiter tũc nõ tenebitur,si non probetur versio, & petita sit resti.in integ.quia illa debet dari,si versio non probat, vt p̃dixi.& hoc uidetur procedere,quãdo mutuum sit factũ sub vsuris.si aũt fuisset sine vsuris, tunc an idem sit dicẽdum est magis dubiũ. de quo dixi plene in d. c.j.& per hoc habes scd'm casum principalem expeditum.¶†Tertio casu qñ recipitur mutuũ vltra summam taxatã,an tunc teneat ecclesia. ꝯcludit d. Ant. ꝙ aut constat non esse versum in vtilitatem ecclesiæ, aut cõstat esse versum ipsum mutuũ receptũ, aut est dubiũ.primo casu certũ est, ꝙ non tenet ecclesia, vt hic ꝓbat.idẽ dicit in tertio casu, qñ est dubiũ, an sit versum:quia tũc cõiter tenet,ꝙ ex quo est receptum vltra summã taxatã non præsumit versum, nisi ꝓbetur,vt hic etiã satis probatur. Scd'o casu concludit, ꝙ si est versum in vtilitatem ecclesiæ verã,& q̃ durat tenetur ecclesia,vt hic ꝓbat.sec⁹ dicit Inn. si ꝯuersũ sit in vtilitatẽ apparẽtẽ,& nõ verã,qđ qñ sit declaraui.s.cũ do.Flo.post Inn.& tunc dicit,ꝙ non tenet ecclesia.& ꝓ hoc bene facit,qđ hr in l.sed an vltro.§.j. ff.de neg.gest.vbi satis hoc vr probari.& bene facit, qđ hr in l.in fundo.ff.de rei vẽ.idem dicit Inn.si versum fuit in vtilitatẽ ecclesiæ,sed non durauit.ꝓ quo bene facit,qđ hr in l.si pupilli.in prin.ff.de neg. gest. & sic sm Inn.erit dña,an recipiat mutuũ intra summam taxatam:an vero vltra:quia si recipit intra summam sufficit quòd probet versio etiam temporalis, vel apparens.si vero ultra summã sit receptum oportet,ꝙ probetur vera uersio,& manifesta,quæ sit ꝑpetua.& sic dñabit.& hãc opi.vr tenere:licèt referat aliquos sentire cõtrariũ.fundamentũ Inn. vr esse, quia ex quo taxata est summa videtur prohibere administratori ne vltra recipiat,& sic recipiẽdo vltra,vr recipere ꝯ mandatũ.ideo non obligatur ecclesia per l.fi. C.de neg.gest.nec obst.d.l. sed an vltro.§.j.quæ videt uelle.quòd sufficiat esse versum, licèt nõ duret: quia debet intelligi,qñ recepta est pecunia mutuo, & non est recepta cõtra voluntatem dñi. Sed hic vr recipi ꝯtra uolũtatẽ saltẽ tacitã ipsorũ de ecclesia:q̃a ꝑmittẽdo recipi intra summã tacitè videt prohibere ne vltra recipiat.ar.l.maritus est.de procu.& s.c.nõne.de presump.non ob.etiam hęc decre.q̃ videt velle,ꝙ sufficiat esse versum, quia debet intelligi si durat versum,& ꝯstet versum esse:aliàs vel secus,faciat l.si pro patre.§.versum.ff.de in rem verso. ¶Itẽ non ob.si dicat,ꝙ ex quo pecunia creditoris peruenit ad ecclesiã ęquum est illã ad ipsum redire. & sic ecclesiã esse obligatã ex æquitate.l.si & me & Titiũ.ff.si cert.pet.q̃a illa æquitas durat vbi cõstat de vera versione,quæ durat,& qñ non sit cõtra uoluntatẽ,& nõ durat,ut est dictũ.& ꝓ hoc etiã facit:q̃a ille q̃ dat vltra summam põt dici,qđ uideatur donare datum vltra smmã.iõ non obliget ecclesia.ad istud tñ vltimũ p̃t rñderi, quòd hic p̃sumptio tollitur ex quo datur pecunia sub noĩe mutui:q̃a tacitè vr dãs ꝓtestari, ꝙ uult illam repetere,& multofortius toleret dicta pręsumptio si expressè non interueniret ꝓtestatio.¶Et ex prædictis apparet scd'm Inn.multiplex dña inter mutuũ,qđ sit intra summam taxatam. & illud qđ sit ultra.Prima est,q̃a qñ sit intra summã sufficit secundũ Inn.uersio apparẽs,licèt nõ sit uera, & silr uersio tpalis:licèt nõ sit ꝑpetua:sed si ult ra summã recipit non sufficit uersio tpalis, uel apparens:sed oportet qđ sit uera,& ꝑpetua.Scd'a dña est,q̃a qñ sit intra summam in dubio p̃sumit uersio, ut hic etiã sensit Hostiẽ.sed qñ sit ultra oportet,qđ ꝓbetur.& ex hoc etiã resultat.Tertia dña est,q̃a ubi intra summã recipitur sufficit p̃sumptiua uersio.& adde p̃dictis scd'm d.Anto.post Io.An.& Ho.qđ vbi dixi ecclesiã obligari recipiendo intra summã ecclesia fuerit dãnificata: q̃a tũ hẽbit potestatem,illud procedit nisi ex surreptionibus mutuis receptis intra summã ecclesia petendi restõnem in integrum:per id,qđ hr in c.j.supra de resti.in integ.& supra de reb.eccl.non alie.in c. ad nostrã.facit quod leg.& no.in c.apostolicè.§.fi. j.de dona.& subdit etiam d.Ant.qđ si eodẽ instãti fieret receptio pluriũ summarũ quarũ q̃libet esse intra summã,& ipsis coaceruatis læderet ecclesia,qđ posset dici receptionem nõ valere uelut factam in fraudẽ huius constitutionis: per id, quod legit,& not.in simili in l.sancimus.C.de dona.de pluribus donationibus factis eodẽ t pe,q̃ singulariter per se consideratæ non non excedũt summã in qua nõ requirit insinuatio: tñ bene excedũt si simul coaceruent. nã videt ꝙ requiratur insinuatio:alias non valeat donatio,ut ibi not. & in l.modestinus.ff.de do.ubi per Bar.
16 ¶†Iuxta p̃dicta quærit do.Ant.Quid si ecclesia hẽt unũ rectorẽ tm,& sic non habet collegium,uel capitulum, an ex cõtractu mutui facto per talem rectorẽ obliget ecclesia.& vr concludere,quod sic: q̃a idem uidetur posse talis rector ex quo ecclesia nõ hẽt collegiũ,uel capitulũ,qđ posset prælatus cũ collegio,uel capitulo in ecclesia collegiata,ut uidetur uelle gl.notabilis in c. potuit.de loca.& ideo sicut quãdo prælatus cũ capitulo recipit mutuũ obligat ecclesia,& sufficit p̃sumptiua,uel apparens uersio,& etiã vera:licèt nõ duret vt supi⁹ est dcm:ita & in casu isto de quo tñ plenius dixi.Et an simplr ꝓcedat dixi in c.j.supra de deposito.ꝓ p̃dicta,ẽt põt inferri ad unũ tangit hic d.An.qñ uidelicet p̃latus uel hñs administrationẽ eccl'iæ emit aliqua necessaria ꝓ clericis ecclesiæ puta pãnos ꝓ vestib.vel frumentũ ꝓ uictualib.obligabitur ecclesia, non probata alia uersione.& concludit,qđ sic: quia iste est contractus emptionis in quo est exigit ꝓbatio uersionis.licèt secus sit in cotractu mutui ut uoluit Inn.in c.j.de deposi.ubi ẽt de hoc dixi.& ꝓ Bald. in auth.hoc ius.C.de sac.san.eccl.hoc hoc tñ litat uerũ,nisi forte ĩ ecclesia esset ẽt quo ad hoc summa taxata:q̃a tũc ꝓcederet dispõ huius capituli ex idẽtitate rõnis scd'm eũ,& ꝓ hoc hẽs ea,q̃ tãgit hic alia materia d.An.& ẽt q̃ tetigit Inn. & Io.And.& silr Host. Sed aduerte q̃a diligẽter ꝯsiderando ꝓ declaratione materiæ sunt quatuor uidenda.Primũ est qualis fuerit intellectus Inn.in c.j.de deposi.qñ quæritur,an ex ꝯtractu inito ꝓ eccl'ia obliget eccl'ia,siue sit ꝯtus depositi siue mutui,siue emptiõis:siue ali⁹:& an requirat ĩ p̃dictis,uel aliquo p̃dictorũ,qđ ꝓbet uersio ad hoc, ut obligetur ecclesia. Scd'm est q̃a esset uidendũ qđ tenendum sit in materia prædicta. & sic Inn. in omnibus bene dixit.Tertium est: q̃a esset uidendũ præsupposito,qđ aliquo casu requirat,ꝙ ꝓbet uersio qualiter dicta uersio ꝓbabitur. Quartũest qualis†uersio
17 sufficiet, & an sufficiat uersum esse licèt non durat super primis tribus non insisto:quia late illa examinaui in d.c.i.de deposito.& in contractu mutui. Quid tenẽdum,vltra illa, quæ ibi dixi satis superius declaraui per tres casus post dom.Ant.¶Circa quartum no.ꝙ hic examinauit Inn.& Ioan.And.post eũ & similiter do.Floren.& do.Petr.& do.Anto.Concludc

elude,quòd eo casu quo probari debet uersio: oportet qđ probetur uera versio .& sic non sufficit apparens,& realr non existens,ꝑ id., quod hr̃ in l. sed an vltro.§.j.ff.de neg.ge.& l.siue hæreditaria.c.ti.Si autẽ ꝓbetur iura uersio.& tunc si fuit temporalis ꝑ sui natura:puta pro agris ecclesiæ colendis ad fructus recipiendos:uidetur quòd talis uersio sufficiat,ex quo ecclesia est locupletata ex tali uersione.argu.regulæ locupletari.de reg.iur.in vj.& l.nam natura.ff.de cõdi.inde.¶Nec ob.quod habetur in l.3.ff.de impẽ.qa ut uoluit hic do.Flo.ibi loquitur in expensa facta ꝑ maritũ pro colendis agris dotalibus, quãdo non põt repetere a muliere ꝑꝑ ea,q̃a percipit fructus ipsorũ agrorum in quos est facta expensa.l. pro onerib.C. de iure do.sed hic mutuans pro colendis agris ecclesiæ,non recepit fructus:sed ipsa ecclesia: ideo conueniens est,qđ teneatur ecclesia in cuius utilitatẽ pecunia est conuersa.Interdũ uersio sui natura erat ꝑpetua:ut quia facta fuit pro reparatione ædificij:sed postea ędificium periit casu fortuito.& sic non durauit, hoc casu est dubium,an sufficiat talis uersio, ut possit agi cõtra ecclesiam.nã vr̃ ꝙ sic per istum tex.dum simpliciter videtur uelle quòd sufficiat pecuniã mutuam uersam in utilitatẽ ecclesiæ.ad idẽ quod hr̃ in d.l.sed an ultro.§.1.& l.siue hr̃ditaria.ff de neg. gest. Et istud vr̃ tenere hic d.Flo.Sed Inn.hic uidetur uelle ɔ̃riũ:qñ ultra summã taxatã recipit̃ mutuũ:secꝰ qñ intra summã recipit̃, uel qñ sũma nõ est taxata:& cũ Inn.uidetur trãsire Io.An.& do.Pe.& d. Ant.Põt cõcordare opi.quia si mutuum sit receptum per particularem de ecclesia non habente administrationem aliquam,nec aliquod mãdatum per alium extraneũ sine aliquo mandato receptum sit mutuũ ꝑ ecclesia. videtur ꝙ teneatur ecclesia: licèt mutuũ sit uersum in utilitatẽ ecclesiæ,nisi duret:ꝑ id, quod hr̃ in l.si ꝑ parte.§.uersum.ff.de in rẽ uerso. & in l. si pupilli. in prin.ff.de ne.gest.ubi in simili patet, qđ si extraneus gessit negotia pupilli,nõ tenet̃ pupillus, nisi utiliter gesserit,& durat utilitas.ergo eodem modo idẽ dicẽdũ in ecclesia, q̃ ęquiparat̃ minori.s̃.de resti.in inte. c.1.Si uero per prælatũ habentẽ administrationẽ receptũ sit mutuũ:tũc si fuisset receptũ intra summam taxatã,uel si nõ erat taxata vr̃ sufficere,ꝙ utilr fuerit factũ.licèt nõ durauerit,ut uoluit Inn.hic,& ꝓbat̃ ꝑ id,quod hr̃ in l.3.§.sufficit.ff.de cõtrario iudicio tutelæ.vbi in simili sufficit, quòd administrator datus minori utiliter gesserit:licèt nõ durauerit.& no.Bar. in d.l.si pupilli.in prin.Si uero per prælatum.uel per rectorẽ hñtẽ administrationẽ receptũ sit mutuũ ultra summam taxatã:tũc uideret̃,ꝙ non sufficit, qđ sit facta uersio in utilitatẽ ecclesiæ,nisi duret, ut hic dicit Inn. tñ videt̃ uerius,& puto ɔ̃trariũ ex quo est prelatus habens administrationem qui recepit mutuũ ꝑ ecclesia.arg.dictæ.l.1.§.sufficit.de cõtrario iudicio tutelæ.& ꝑ istum tex. inquantũ simplr uidet̃ uelle, ꝙ recipiatur ultra summam obliget̃ ecclesia,si uersum sit mutuũ in utilitatem ecclesiæ, nec distinguit, an durauerit,uel non.& istud etiam uidetur uoluisse d. Fl.ut patet ex his,q̃ dixi supius post eũ.nec ob. si dicatur,ꝙ p̃latꝰ recipiẽdo ultra summã taxatã vr̃ recipere cõtra mandatũ.ar.c.nõne.s̃.de pręsump.& sic non debet obligari ecclesia per l.fi.C.de neg.ge.q̃a rñderi põt ꝙ verũ est ꝙ vr̃ satis dici posse recipere mandatũ quo ad hoc,ut nõ obligetur ecclesia ex tali mutuo,si nõ ꝓbat̃ uersio.si aũt uidet̃ ꝓhibitꝰ recipere ultra si ꝓbetur uersio,ut hic satis colligi põt.alr̃ sequeret̃ si esset receptũ mutuũ vltra summã taxatã,& versum esset in utilitatẽ ecclesiæ,& duraret,ꝙ nõ posset repeti : q̃a vbi q̃s facit expẽsã in negotia dñi ɔtra eiꝰ ꝓhibitionẽ non obligat eum ẽt si vtiliter gesserit negotiũ dñi,& duret vtilitas. ut patet ĩ d.l.fi.C.de neg. gest.& ideo non est dicendũ,ꝙ in casu ꝓposito oĩno intellıgat̃ ꝓhibitus p̃latus recipere vltra summã.Sed solum in casu in quo non probetur versio : licèt illa non durauerit,ex quo facta fuit ꝓbet̃ per p̃latũ: vr̃ ꝙ obliget̃ ecclesia ꝑ istũ tex.& ꝑ dictã.l.3.§.sufficit. & ꝑ id,quod notauit Bar.in d.l.si pupilli.in prin. & istã partẽ puto de iure verã,quã sequit̃ ẽt do.Flo.licèt Innocẽ.& Ioan.An.& Pe.& do.Ant.sequantur opi Innoc.quã tene menti ꝑꝑ autoritatẽ ipsorũ:licèt vt di-
18 xi de iure videat̃ tenendũ quod dixi. ¶†Item nõ ob. prædictis inquantum dixi, quòd eo casu quo requiritur versio non sufficit apparens,si non est vera,quod dicit hic Inn.inquantum dicitur,ꝙ si intra summam recipitur mutuum:sufficit apparens versio : quia põt dici,ꝙ ubi recipitur intra summã non est necesse ꝓbari versionem aliquam,ut hic uidetur probari non uiolando literã.& satis p̃sumit̃ tũc a iure versio quo ad hoc vt obligetur ecclesia per istum tex.ideo non mirum,si tunc sufficit uersio apparens: quia etiam si nulla appareat,satis est,quòd mutuũ sic receptum intra summam ad hoc ut obligetur ecclesia. & de hoc etiam tetigi circa secundum casum:& per hoc habes expeditum istũ articulum.Quartũ eo casu quo requiritur,quod ꝓbet̃ uersio debeat probari:& an sufficiat ꝙ semel sit facta uersio licèt non durauerit,& similiter,an sufficiat quòd uersio fuerit temporalis.de aliis
19 tribus articulis plene dixi in d.c.j.¶†Iuxta prædicta quæri potest de aliquibus de quibus hic quærit do. Flo.Circa tertium articulum:nam quatenus hic dicitur in litera,ꝙ debet manifestè constare, ꝙ facta sit uersio in utilitatem ecclesiæ.quæritur,an in hoc sufficiat confessio prælati.& dicit ꝙ nõ per id,quod no. gl.in c.dudum.el secundo.s̃. de elec. & in c.fi.in gl. fi.supra de præscriptio. & uidetur probari.in c.fi.de testi.in vj.& ibi etiam no.ꝑ gl.in verbo conuentum. & ex notatis in locis pręallegatis satis uidet̃, ꝙ non sufficit confessio solius conuentus.vel capituli.quia confessio solius prelati, uel capituli non videtur nocere ecclesię per ea,q̃ habent̃ in locis præallegatis. ¶Iuxta hoc quæritur quid de confessione prælati,& conuentus,seu capituli,an illa sufficiat.gl. in authẽ. hoc ius.C.de sac.san.eccl.videtur tenere, ꝙ per talẽ confessionem prælati,& capituli præiudicetur ecclesiæ.& hoc ẽt uidetur uelle glo.in locis præallegatis. in præcedenti.q.& pro hoc facit,quia ex confessione prælati,& capituli tenetur ecclesia,vt no.ĩ c.ij. in tertia gl.supra de or.cog.& hoc qñ cõicato consilio faciat.l.sꝑ.§.2.ff.quod ui aut clam. facit qđ no. plene per Bar.in l.aut facta.§.fi.ff.de pœnis.& in d.c. dilecti.el 2.j̃.de simo.& ꝑ Inn.de sen.excom.in c.graue. sed gl.in Auth. de alie.& emph.§.si uero q̃s aut epo col.ix.tenet contrarium dicens non sufficere confessionẽ prælati,&.collegii,seu capituli:nisi uere probetur uersum.& hoc ibi tenet Ia.de Bel.& Bal.in d.authen.hoc ius.do.Flo.hic finaliter dicit sufficere,ꝙ p̃latꝰ,& collegiũ decreuerint accipere, vel acceperint mutuo certã summã,vt hic vr̃ probari. & supra etiã fuit dictũ.& idẽ dicit si confitentur se recepisse certã quantitatẽ mutuo,dũmodo nõ expediat alienari bona immobilia pretiosa ꝑ satisfaciendo creditoribus. nã quo ad hoc,ut possint p̃dicta alinari, nõ sufficit cõfessio prælati,& capl̃i.sicut.n.nõ possunt expsſè alienari p̃dicta, nisi seruata solẽnitate de qua in d. auth. hoc ius.& xii.q.ii.sine exceptiõe. & ĩ c.i.de reb.eccl. nõ ali.ĩ vi.& cũ supioris autoritate ita nec tacite pos-

sunt dare cām alienationi.& iō quo ad hoc vt deueniat ad alienationē creditoris oportebit uere ꝓbari versam esse pecuniā in utilitatē ecclesiæ.& sic intelligit dicta auth.hoc ius.uer.is creditor.de quo ēt dcm̄ fuit in c.j.s̄.de deposito.& sic residet do.Flo. Sed aduerte,q̄a interdū p̄latus,& capitulum recipiunt mutuū.& sic pecunia mutuata numerat̄ prælato,& capitulo.& tūc satis vr̄ ꝙ obligetur ecclesia ꝑ istū tex.In terdū aūt prælat⁹,& capitulū ꝯfitent̄ se recepisse,ꝓ ecclesia mutuo tertiā q̄titatē pecuniæ,& tunc vr̄ ꝙ intra bieniū poterit opponi exceptio,nō numeratæ pecuniꝫ.ꝑ id,qđ hr̄.in l.si ex cautione. & in l.in ꝯtracti

20 bus.C.de non nu.pe.& ꝑ no.in c.fi.j̄.ti.j. ¶†An aūt post bienniū hēbit præiudicare talis confessio ecclesiæ.tangitur in d.c.fi.per Io.An.& Host.j̄.titu.i.& ibi dicetur.Interdum autem prælatus habēs administrationē recepit mutuū sine capitulo,& non erat determinata summa in ecclesia:vel si erat recepit vltra sūmā,in q̄b⁹ casibus dēt ꝓbari de versione, ut patet ex his,q̄ dixi circa primū,& scđm casum post d.Ant. & hoc casu pōt dānari,si prælatus, & capl'm fateant̄ pecuniā esse conuersam in utilitatē ecclesiꝫ.an hoc sufficiat,& hoc casu sunt opi.vt patet ex p̄dictis. Nā do. Fl.uoluit ꝙ sic. dūmō nō expediat alienari bona imobilia p̄tiosa ꝓ satisfaciēdo creditoribus.Sed glo.in d. §.si uero q̄s.& Iac.de Bel.ibi tenuit oppositū.& Bal. in d.auth.hoc ius.& Arch.x.q.ij.in c.hoc ius.& Gul. de Cu.in auth.hoc ius.& do.Anto.& do. Pet. in do. c.j.de deposito.vt ibi etiam dixi,& pro ista parte etiā

21 facit:†quia ubi aliquid est regulariter prohibitum,& certo casu permissum non sufficit assertio asserentis factū esse in casu ꝑmisso.& per id,quod hr̄ in l.cū q̄s.§.Titia.ff.de leg.3.& in l.q̄ testm̄.ff.de ꝓba. & iō cū ex mutuo facto p̄lato rr̄ non teneatur ecclesia.& hoc fallat si appareat de uersione,nō vr̄ sufficere ꝯfessio prælati,& capituli asserentis versum esse.Nec ob. qđ no.ī d.c.2.in 3.gl.de or.cog.q̄a ibi loq̄tur qn̄ p̄lat⁹,& capl'm delinquūt:nō aūt qn̄ ꝯtrahūt,seu aliū actum faciunt.facili⁹ aūt interdum fit p̄iudiciū delinquēdo,q̄ ꝯtrahendo:ut patet ex his, q̄ notant̄ in l.si q̄s in tantā.C.vnde vi. ubi minor delinquendo pōt prꝫiudicare sibi in dn̄io rei suæ:& tn̄ nō p̄iudicat sibi cōtrahendo, ut patet in l.j.& ꝑ totū.ff.de reb.eo.& C.de p̄dijs mino.in l.non solū.& l.si p̄dia.Itē nō ob. quod hr̄ ī tex.& gl.c.2.de testi.ī vj.q̄a ibi loq̄tur qn̄ fit confessio per prælatum,& capitulum in iudicio ꝑ modum cōtentiosꝫ iurisdōnis.sed in casu p̄misso fit ꝯfessio per prælatum,& capl'm ex̄ iudicium,& ꝑ modum uoluntariꝫ iurisdōnis. ideo vr̄ ꝙ non præiudicet, facit qđ no Bar.ī l.certum.§.sed an ipsos.ff.de cōfes.& Cy.ī l.vna ī 14.& 15.q.C.de ꝯfes. & ꝙ dicta cōfessio etiam non habeat præiudicare.facit quod legitur,& no.in l.si forte.cum ibi no.per Bar.ff.de castrē. pecu.& in l.si donatione.C.de colla.per gl.& doc. & hæc opi.vr̄ esse cōis,ut patet ex supradictis. iō vr̄ tenenda per id,quod no.Io.An.c.j.de quæst.& eo.tit.c. ne innitaris.& Bar.in l.fi.C.de pꝫna iud.& præcipuè vt obuietur fraudibus, & malitijs. ar.c. quanto.j̄.de diuor.& quia fauorabilis ecclesia,ar.l.sunt ꝑsonæ.ff. de religiosis.& hoc etiā dixi in d.c.1.de deposito. tene tn̄ menti opi.do.Flo.¶Vlterius iuxta prædicta tenet d.Flo.quid si super confessione solius prælati fuit lata sententia, per quam condemnatus fuit monachus : an defuncto prælato mandabitur executioni contra monachum:& sic contra successorem videtur qđ sic per id,quod no.Inno.in c.1.s̄.de deposi.ubi dicit,ꝙ post rē iudicatā non audit̄ ecclesia nisi pro restitu.in integ.contrariū tenet idē d.Flo:dicens, ꝙ non mandabit̄ sn̄ia executioni, si prælatus nō fuit in iu-

22 dicio.& sic dicit se de facto consuluisse.† Mouet̄,q̄a confessio solius prælati,vel sn̄ia contra ipsum tm̄ lata non præiudicat conuentu, ex quo cōuentus, nō fuit in iudicio.ar.l.1.§.item cum ex edicto.ff.q̄ sent. sine ap.rescin.& supra de cōsti.in §.ecclesia. & de re iud.in c.cū super.& c.pen.& ideo nō p̄iudicabit talis sn̄ia quo ad obligandum monachum. Sed si conuentus fuisset in iudicio,& sn̄ia cōtra vtrunq; fuerit lata:& sic contra p̄latū, & cōuentū. dicit ꝙ p̄iudicat eccl'iæ,nisi subueniat̄ ei ꝑ restōnē in integrū.& poterit intra quadriennīū iuxta id, qđ hr̄ in c.j.de resti.in integ.lib.vj.& in l.fi.C. de temp.rest.in integ. a quo aūt tp̄e computabit̄,tunc quadriennīū petendæ restōnis:dicit quòd computabitur nō a tp̄e latæ sn̄iæ, sed a tp̄e mortis prꝫlati confitentis.per id,qđ legitur, & no.in c.sacerdotes.xvi.q.3.scđm primam lectu gl. & facit quod no.in c.ex l'ris.& c.cum ex literis. & quod ibi no.ēt do.Flo.s̄.de resti. in integ. tempus.n. prꝫlati male administrantis deducitur de dicto quadriēnio: per id, quod no. in d.c.j.de in inte.restitu.in vj. Sed primum verius secundū d.Flo.de quo plenius ꝑ eum in d.c.cum ex literis. De alijs autem modis ꝑ quos possit ꝓbari versio in vtilitatem ecclesiæ plenē dixi ī d.c.j.s̄.de deposito.Et aduerte,q̄a illa dicta sunt superius,& quꝫ dicuntur hic in litera de religiosis secundū d.Flo.hodie l'itātur quo ad monachos nigros sancti Benedicti in quibus tradita est specialis forma in mutuis contrahendis per eos,& in alienationibus faciendis per extrauagantem Benedicti Duodecim. quæ incipit:profecto.facit quod nota.Io.An.in addi. Spe.in ti,de locato.§.ij.super ver. & scias. vbi etiam Io.An.tangit de istis monachis nigris sancti Benedicti.licèt do.Flo.non alleget dictum Io.An.¶In glo. fi.in fi. vel dic ꝙ erit pœna de qua habetur in tex. & gl.in c.non solum.ad fi.de regula.in vi.& tetigit etiā

23 in nobilibus. ¶†Extra gl.formari potest vna oppositio:nam videtur ꝙ ex contractu monachi, vel religiosi non obligetur ecclesia,si est claustralis.quia ille non habet administrationem.j̄.de testa.c. requisisti.ad fi.nec ipse etiam uidetur obligari, quia nō hēt ꝓprium.xii.q.i.c.nolo.sol.doc. contrarii huius timore,intelligūt decre.in religioso,qui est p̄latus,vel qui hēt administrationē:nō aūt in monacho, vel religioso particulari:q̄a tunc cum non habeat mandatū ab hoīe,vel a iure frustratoria esset disputatio:an eius facto obliget̄ ecclesia.facit qđ hr̄ in d.c.req̄sisti.ad fi.& j̄.de priu.c.cū olim.el 2.alii tn̄ vt ēt tangit Host.dicūt decre.gn̄al'r intelligendam per id, quod hic dr̄ in fi. de grauiori vltione.Sed certe illa pōt cadere in hn̄te administrationem.& licèt do.Flo.uideatur tenere,ꝙ etiam procedat decre.nedum in religioso habēte administrationē:sed ēt in alio non habēte:vt tetigi su-

24 per gl.2.un̄ de hoc dic ut ibi dixi. ¶†Vltimo est sciēdum,quòd Io.An.hic post Inno.posuit longam glo. magis ciuilem,seu legalē,quā canonicā : in qua tractat qualiter dn̄i teneant̄ ex contractu suorū administratorū in mutuo,& aliis cōtractibus, qđ dicit Inn. esse utile clericis,& religiosis,qui freqūēter multos ꝓponunt in suis negotiis exercendis:& partem hui⁹ gl.prosecutus hic fuit d.Ant.d.vero Flo.quia glo p̄dicta non facit ad intellectum literꝫ, non prosequit̄ illam:sed solum nititur declarare aliquos terminos circa illam.nam Inn.in illa tractat de ꝓcuratore gn̄ali,seu hn̄te gn̄alē administrationē. Itē de institutione.itē de insulano,seu de īsulario.itē de exercitore, & de magistro nauis,vn̄ nitit̄ declarare dictos termi-

25 nos dicēs, ꝙ q̄s dicat̄ † procurator satis patet in l.i. ff.de

ff.de procu.nam est ille qui mandato domini aliqd administrat,vt ibi patet.& s.de pc.per totū. de insti-
26 tore vero dicit q†dr ab insto instas.quia instat,seu pficitur alicui negotiationi,vt patet in istis,qui pponūtur ad pannos emendos: vel ad aliam negotiationē, & hoc clarum,si præficitur negotiationi vli. idem si pficiatur negotiationi,seu certo negotio singulari. facit.l.j.ii.& iij.& l.cuicunq;.in prin.§.j.ff.de institoria.Est tamē dria, qa vbi præficitur negotiationi vli datur directa institoria.sed vbi particulari negotio pficitur:datur utilis institoria.l.j.cū.j.rn.ff.de institoria.& l.3.ff.de exer.Insulanus aūt,seu insularius dicitur ille qui præponitur ad refectionem insulæ.i. domus,vel insularius.i.domorum.d.l.cuicūq;. licèt gl. ibi:etiam ponat aliam expositionem,sed præcedens uerior fm d.Flo.fatet, qd hoc nomē insula interdū accipit p domo, vt est dictū.Interdum accipit aliter, videlicet p terra circundata mari,vel flumine.instit. de re di.§.insula.& de hoc ibi.no.& in l.adeo.§.insula.ff.de acqui.rerum do.magister aūt nauis est ille, cui toti9 nauis cura mādata est.l.j.§.magistrū.ff.de ex
27 ercito.Exercitor†vro dr ille ad quem obuētiones,& redditus nauis proueniunt:siue sit dns nauis,siue nauem quā uexerit.d.l.j.§.exercitorē.ff.de exerci.dicit tamen,q alicubi,vt Venetijs exercitor dr Capitane9 nauis.magister nauis dicitur patronus, q gubernat nauē.& de his qūo obligent,& qūo p pcuratorē obligetur dominus. prosequitur hic Inn.dicens,vt præ dixi.q licèt materia sit legalis. tn necessaria est clericis,q suis negotijs interdū multos pponunt.Sed do. Flo.dicit,q non est necessaria clericis ex eo,qa in eis sunt aliæ spāles regulæ,quā in laicis.iō in clericis dicendū,vt dictum fuit in gl.pe.& super ea. Et verum pōt dicere do.Flo.qn agitur de obligandis bonis,seu in rebus ecclesiæ:p ea,q dicta sunt in gl.pe.& sup ea vbi ageretur de bonis patrimonialibus clericorum: tunc pōt pcedere dictum Inn.tn pp pdicta do. Flo. hic non prosequitur glo.Inn.d.Anto. vt prędixi solū prosequitur per glo.do.autem Pe.hic plenius alijs p sequitur dictam gl.¶Pro cuius declaratione dicit ad
28 uertendum q†considerari pnt duo casus principales si quæritur,an domini teneant ex contractu suorum admistratorum.nā qnq; tales administratores habēt certum,& limitatum mandatum. Quandoq; uero de certa forma,vel l.mandati,nō apparet, vt qa simpliciter committitur administratio.primo casu dicit q diligenter consideranda est forma mādati. nā vltra illā nō obligat dns.l.diligēter.ff.mādati.& s.de re scri.c.cū dilecta.nisi quatenus appareret uersū esse in utilitatē domini:ut hic pbat:uel nisi gestū p pcu.eēt vicinū mandato,seu ei cōnexū puta si fuisset pcurator ↄstitutus ad uniendū rem.nam poterit ēt de euictione cauere.l.Iulianus.§.si pcurator.ff.de ac.emp. ¶Scdo casu quādo apparet de certa forma mādati: tūc ↄsiderat d.Pe.post Inn.duos casus. qa interdum committuntur aliqua negotia procuranda. Interdū committit aliqua negotiatio quæstuaria: hoc est ex qua percipitur quæstus,seu lucrum.nā talis dr eē negotiatio quæstuaria, vt qn qs præponitur ad pānos emendos,& vendendos pp lucrum inde pcipiēdū. secus quādo cōmittit alicui custodia uillę,& ut pcipiat fructus,& custodiat:qa illa non est negotiatio qstuaria.l.si cum vilico.ff.de institoria.sec9 vr si qs pponeret ad cōducēdos agros alienos pp qstū,seu lucrum fructuū: qa tunc satis dicet pręfici negotia cōi qstuariæ:per id,qd hr in c.cuicūq;§.j.ibi:agrorū colēdis.&c.iuncto eo,p ibi no.Bar.ff.de insti.primo casu,quādo cōmittuntur aliqua negotia pcuranda.dicit q aut cōmittit libera administratio villæ,vel pbendæ:aut ↄmittit libera administratio,& generalis omniū bonorū:aut nō cōmittitur libera,nec gnalis, sed simplr ↄstituitur qs ad pcurāda negotia uillæ,vel pbēdæ.primo casu poterit agere noīe ↄstituentis pro necessitatibus,uel utilitatibus uillę,uel præbendæ, & solutionē ab eis recipere,& pacisci, & trāsigere sup rebus uillæ,uel præbendæ, pmutare p l.rescriptū. §.fi.cum tribus sequentib9.ff.de pac.& per l.si liberā. C.qd cum eo.quod tn dixi de permutatione rerū pbendæ intellige scdm ea,quæ dicta fuerunt in c.quæ sitū.de re.pmu.licèt Inn.& d.Pet.simplr pertranseāt. Item poterit mutuum recipere pro necessitate, uel utilitate uillę, uel præbendæ,non obligando psonā dñi,sed res uillæ,uel præbendæ faciat.l.fi.C.qd cum eo.& sic transit Inn.& Io.An.& d.Pe.& ēt do.Anto. adde qd vr q possit obligare personā domini vsq; ad uires rerum uillæ,uel præbendæ sicut seruus habēs liberam administrationem peculij obligat dominū vsq; ad uires peculij.d.l.si liberā.C.qd cum eo.Scdo casu quādo cōmissa est libera administratio,& generalis omniū bonorū:& tunc poterit mutuū recipiendo p utilitate rerū domini obligare ēt personā domini:nā talis pcurator pt facere institorē ex cuius ↄctu domin9 obligabit.l.cuicūq;.uer.fi.cū l.seq.ff.de īstitoria.& sic multoforti9 talis pcura.obligauit dñm ēt mutuū accipiendo.fallit tn scdm Inn.in ciuitate. & in ecclesia q scdm eum ex mutuo nō obligātur, nisi in utilitatē uersum sit mutuū per l.ciuitas.ff.si cer.peta.& C.de sac.san.eccl.auth.hoc ius.& no.per Azo. ī sūma.C.in tit.si cer.pe.uer.nisi aūt accipit.qd dicit In noc.de ciuitate lītat Bar. in d.l.ciuitas,nisi mutuū reciperetur p ↄsiliū ciuitatis,qd representat totū populum,ut no.gl.notabilis.j.respon.C.quæ sit lōg. ↄsue. uel nisi reciperetur ab habēte mandatum a dicto cōsilio:sed ubi ars recipitur per administratorem deputatū ad bona ciuitatis:tunc pōt procedere dictū Inn. de quo plene dixi ī c.j.s.de deposi.vbi ēt plene dixi, de intellec.l.fi.ff.de exerci.quatenus autē Inn. dixit de eclesia intellige secundum ea,quæ dicta fuerunt ī gl.pe.& plene dixi ī d.c.j.de deposito.Tertio casu qn non hēt liberam,nec generalem non pōt nouare debitum,nec pacisci,nec mutuum,uel solutionē recipere.l.mādato generali.& l.pcurator tutorum.ff.de pcur.licèt secus sit quando hēt generalē,& liberā,ut pdixi.& probatur in l.procur.cui libera.ff.de pcur.vr tamē,q pcuratori generali licèt nō sit sibi data libera ptās:possint solui pensiones, & redditus uillę, uel pbendæ,quas etiam si ↄsistant in fructibus, uel alijs reb9 domini, qui seruari nō possunt poterit alienare C.de admi.tut. l.fi.& facit l.sumus.& l. cōstitutionē co.ti.& l.pcurator tutorum.præalleg. & ad pdicta ēt facit qd hr in l.uero pcurator tutorū.præalle.& ad pdicta ēt facit qd hr in l.uero pcuratori.ff.de sol.Scdo casu principali.quādo qs pficit negotiationi qstuariæ:& qrit,an possit talis dominū obligare. ↄcludit d. Pe.post Inn.q aut talis recipit mutuū in re sibi expsè cōmissa:puta,si est ppositus ad pecunias mutuandas,& mutuo recipiēdas: vel si est pposit9 ad regimē nauis,& data est sibi ptās recipiēdi mutuū p necessitatib9 nauis.& tūc clarum q talis pt dnm obligare,& sufficit,q in rē sibi ↄmissā recipiat mutuū.l.j.§.nō āt ff.de exercito.vt accipit mutuū in re q nō est expsè sibi cōmissa:sed tacitè,puta, quia simplr fuit cōmissa administratio nauis.nā tacitè vr ēt cōmissum q possit recipere pecuniā p reparatione nauis,uel p necessarijs ad nauē regendā: tn hoc casu curiosus dēt esse creditor si mutuat ī refectiōe nauis,seu reparatiōe vt

inueſtiget, an nauis indigeat refectione, ſeu reparatione, & an recipiatur pecunia ob illã cãm: & vt nõ recipiatˀ p luſq̃ ſit neceſſe: & an percipiatˀ mutuum in loco in quo poſſit haberi res neceſſaria ꝓ reparatione nauis: nam ſi hæc concurrant obligabitˀ dñs ẽt ſi poſtea non cõuertatˀ mutuũ in cãm ꝓ qua eſt receptum: vt legitur, & no. in l. fi. ff. de exercitoria. ¶ Et aduertendum, q̃a illa lex loquitˀ qñ maior. xxv. an. q̃ non eſt perſona priuilegiata cõmiſit regimen nauis. vnde illo caſu ſufficit, ꝙ creditor fuerit diligẽs in his quæ dixi. licèt pecunia non conuertatur in vtilitatẽ nauis: ꝓ qua recipitˀ. q̃uis ſecus ſit in pecunia mutuata eccleſiæ, vel ciuitati: q̃a non obligatˀ ciuitas, vel eccleſia niſi vertatˀ in vtilitatẽ, vt ſuperius fuit dictũ. & ſic non ſufficit quo ad eccleſiã, & ciuitatẽ, ꝙ habeatˀ diligentia in illis de quibus ſuperius dixi. & de q̃bus dr̃ in d. l. fi. de exercitoria. de quo ẽt plene dixi in d. c. j. de depoſi. Si aũt creditor non fuiſſet diligẽs in his de q̃bus. s̃. dixi. tunc non obligaretˀ dñs, vt patet ex his quæ legũtur, & notantˀ in d. l. fi. ff. de exercitoria. An autem fienda ſit dr̃ia in mandato negotiationis: vtrum fiat mandatũ de multis rebus, an vero de vna tm̃. Inn. dicit ꝙ non quo ad effectũ: ſed ſolũ erit dr̃ia, quia primo caſu competet indirectè inſtitoria. Scđo caſu cõpetet utilis. ut ꝓbatur in l. in eũ. in prin. ff. de inſtito. & inquantum dixi, ꝙ propoſitus negotiationi recipiendo mutuum obligat dñm ſcđm ſuperius dicta intelligendo ſm Inn. qñ fuit conſtitutus inſtitor puta ad inſulas faciendas, vel reficiendas, vel ad aliã negotiationem: ſecus ſecundũ eũ ſi eſſet conſtitutus propriè ad ædificiũ faciendũ, nõ inſtitor. nã vr̃ ꝙ talis nõ poſſit mutuum contrahere pro ædificando: ſed de pecunia ſua, vel dñi dẽbit ædificare: per id, quod habetur in l. fieri. C. quod cum eo requiritur ergo ſm eum ad hoc vt poſſit dñm obligare, ꝙ ſit ꝓcurator, & inſtitor, vel ꝓcurator ad hoc, vt hñs ſpãle mandatũ. l. 3. C. de exercitoria. l. 3. & l. ei q. & l. fin. C. qđ cũ eo. & ꝓ p̃dicta põt rñderi ad id, qđ hr̃ in d. l. cuicũq;. §. ſed cũ fullo. ff. de inſtitoria. vbi vr̃ ꝙ dñs nõ obligetˀ ex facto inſtitoris: q̃a ibi fuit non ꝯſtitutus inſtitor, ſed ꝓcurator ad gubernandum, & ſolicitandũ familiã dñi, vel circa ea, quæ dominus cõmiſerat familiæ. Et no. bñ ex p̃dictis, q̃a Inn. vr̃ uelle, ꝙ ſit dr̃ia inter inſtitorẽ, & procuratorem. In alia tñ parte vr̃ ſentire oppoſitum. Sed potes dicere, ꝙ eius mens fuit iſta ꝙ qñ quis p̃ficitˀ vñi negotiationi non eſt vis, ſiue dicatˀ conſtitutuo talẽ inſtitorẽ in tali negotiatione, ſiue dicatur facio talẽ ꝓcuratorẽ in tali neogatitione. Sed vbi conſtituitur quis adminiſtrator ad certum negotium, puta ad certum ędificium faciendum, vel aliud certum negotium, tunc videtur uelle Inno. ꝙ ſi conſtituens dicat, conſtituto talem inſtitorem ad tale ædificium faciendum: ꝙ tunc talis poterit dominum obligare mutuũ recipiendo ꝓ dicto ædificio faciẽdo. ſecꝰ ſi dicat ꝯſtituo talẽ ꝓcuratorẽ ad tale ædificiũ faciendũ: q̃a tunc nõ poterit mutuũ recipere ꝓ dicto ædificio quo ad hoc, vt obliget dñm, niſi ad hoc habuiſſet ſpãle mandatum. & tene mẽti diligenter hãc dr̃iam quam voluit Inn. quia non clare ꝑcipitur ex his, quæ hñr in dicto tit. ff. de exercitoria. ſed ipſe vr̃ illã ſumpſiſſe ex his, q̃ hñr in d. l. cuicunq;. §. ſed cũ fullo. Iac. uero de Bu. in l. Iulianus. §. ſi procurator. ff. de actio. emp. dicit ꝙ triplex poteſt eſſe dr̃ia inter procuratorem, & inſtitorem. nam inſtitor proprie eſt, q̃ p̃ficitur vniuerſali negotiationi, & improprie in oĩ negotio. Sed procurator ꝓ̃priè in omni negotio conſtituitur. Item inſtitor, quando aliquid facit pro re ſibi commiſſa intelligitur facere nomine dñi etiam ſi hoc non dicat. ſecus in procuratore, ſi non exp̃imit ſe facere noĩe domini, nec exprimit ſe ꝓcura. nã tũc eſſet ſecus per id, quod hr̃ in l. quacunq; rõne. ꝑ gl. & Bar. ff. de ꝓcura. & in l. ſciendum. §. tutores. ff. q̃ ſatiſ. cog. Item tertia dr̃ia eſt: quia pro geſto per inſtitorem propriè ſumpto vocabulo datur directa inſtitoria: ſed pro geſto per procuratorem, qñ fuit ad particulare negotium inſtitutus competit vtilis inſtitoria, vt ſuperius dictum fuit: & probatur in l. in eum. ff. de inſtitoria. Et ꝑ prædicta habes expeditũ qualiter ex contractu talium adminiſtratorũ teneantˀ dñi. Et aduerte, quia inſtitor ꝓ̃priè dr̃ qui præponitˀ negotiationi, q̃ fit per terrã. Exercitor autẽ dr̃ qui præponitur negotiationi nauali, ſeu quæ fit ꝑ nauem. & ꝯ̃r per aquam, primum probatur in l. j. & per totum. ff. de inſtitoria. ſecundũ in l. j. & per totum. ff. de exercitoria. ¶ † Circa prædicta quærit etiã Inno. an ex dolo creditoris adminiſtratoris teneatˀ dominus. & cõcludit ꝙ non, ſi dolus cõmittatˀ ex̃ officiũ cõmiſſum. ſecus dicit ſi cõmittatur in officio ſibi cõmiſſo: & ꝯ̃r circa contractum ad quem ſe extendit officium ſuũ: per id, quod habetur in l. ſed & ſi. §. ſi ſeruus cum ſequẽ. ff. de tributoria, quod intelligit eſſe verũ: niſi dominꝰ purgauerit dolũ, q̃primũ ſciuerit. ꝑ id qđ hr̃ ĩ c. j. ad fi. s̃. vt lit. nõ ꝯteſt. & † ad prædicta adducit ſimile de hærede qui tenetur ex dolo defuncti, ſi commiſſus fuerit circa contractum. l. ſi hominẽ §. datur. ff. de poſiti. & per hoc habes dicta Inno. Ioan. tñ An. poſt Hoſt. quærit, an clerici, qui p̃ficiunt alios adminiſtrationi ligentur legibus diſponentibus, vt ſuperius eſt dictum. videtur ꝙ non per id, quod habetur in c. filius. j̃. de teſta. & quod no. in c. vlt. j̃. ti. j. & quod no. in c. i. j̃. de noui oper. nũ. Hoſt. hic ſenſit contrariũ dicens, ꝙ in his obligationibus ex quibus quis naturaliter obligatˀ, admittendæ ſunt leges quæ fraudes clericorum excludunt, & ipſos contrahentes ſeruant indẽnes. ar. eius quod not. in c. j. & ij. s̃. de pactis. & j. de don. c. ꝑ tuas. ver. nos igitur. & dicit ẽt ꝙ ſic ſentire intereſt etiam ipſorum clericorum, quia ſi vellent priuilegio gaudere cõtra iura ciuilia, nõ reperirẽt ſecũ ꝯtrahẽtes, vt in ſiñ dr̃ de minorib. in l. ſancimus. C. ad Treb. maximè vr̃ hoc ſentiendum. qñ iudicialis autoritas eſt appoſita in contractu per l. ait p̃tor. §. j. ff. de mino. & ſic reſidet Io. An. & do. Pe. potes dicere, vt s̃. tetigi. ꝙ opi. Hoſt. poteſt procedere, qñ p̃ficiuntˀ adminiſtratores per clericos in bonis patrimonialibus. ſed vbi præficiuntur in bonis eccleſiæ, tũc vr̃, ꝙ non ſit recurrendum ad l. ſupradictã. Sed ad id, quod hic hr̃, & in gl. pe. & ſuꝑ ea & s̃. de depoſito. in c. j. Eſt aduertendũ ẽt vt hic tangit Ioan. Andr. ꝙ in caſibus in quibus eccleſia non obligatur ex facto adminiſtratorũ: videtur tñ ꝙ ipſe adminiſtrator obligetˀ per id, qđ hr̃ in c. ꝑ tuas. ver. q̃a iuro ſupra de arbi. & bene facit, qđ hr̃ ĩ auth. de alie. & emphyteu. §. ſi vero quis. auth. locator. colla. ix. & quod dixi ſuper glo. pe. & idem voluit Cy. in l. ei qui. C. qđ cũ eo. ¶ † Et quia hæc materia cum generaliter, quæritur, an vnꝰ ex contractu alterius teneatur[a] videtur eſſe ſatis lata & in ea poſſet fieri longa diſtinctio. Nam qñq; quæritur, an ex cõtractu ſerui obligetˀ dñs: qñq; q̃ritur, an ex cõtractu liberi alius liber homo obligetˀ. primo caſu dicit, ꝙ ſic: quia quãdoq; obligatˀ de peculio quandoq; de in rẽ verſo. quãdoque ꝙ iuſſu: qñq; ĩſtitoria, quãdoque exercitoria, qñq; tributoria, vt patet ĩ ſuis titulis. ff. per totũ. & facit qđ hr̃. C. qđ cũ eo. & C. de exercitoria. Scđo caſu quãdo queritur de contractu liberi hoĩs. & tñc cõſidera, ꝙ aut quæritur de ꝯtractu liberi hoĩs ĩ alteriꝰ ꝑtãte cõſiſtentis, vt eſt filiuſfami. qui

29 30 31 (margin section numbers beside the right column)

a Alterius teneatur. Adde hic diſtinctionẽ bonam, quã ponit dominus Hẽr. Boyc. in prin. huius. c.

qui est in potestate patris:& tunc idem dicendū,ꝙ in seruis.insti.ꝙ cum eo.in prin.aut quærit̄ de contractu liberi hoīs sui iuris:& tunc dic,ꝙ aut quærit̄, an ecclesia teneat̄ ex contractu sui administratoris,& dicēdū,vt hic hr̄:& dictū fuit in glo. pe.& super ea.& s̄. de deposi.in c.j.Aut quærit̄,an pupillus teneat̄ ex cōtractu sui tutoris,vel adultus ex contractu sui curatoris.& tunc dicendū prout habet̄ in l.post mortē.ff.qñ ex facto tutoris.& l.j.& per totū.C.qñ ex facto tutoris.quia regulariter tenent̄.nisi aliud reperiatur exp̄ssum.l.iij.C.qñ ex facto tutoris.& no. ꝑ Azo. in sum. huius ti.qñq; quærit̄ an dñs teneatur ex facto sui ꝓcuratoris:& tunc si quærimus in iudicijs dicendū, vt in c.j.ad fi.supra.vt lit.nō contesta.aut in contractibꝰ & tūc dicendū,vt no.per Cy.in l.ei qui.C. qđ cū eo. & ēt superius est tactum.& de hoc ēt est glos. plena, & magistra in l.pupilli.§.itē si procuratori.ff. de neg. gest.& ibi āt tangit an ex ꝯtractu negotiorū gestorū, & sic qui non habet mādatū,& per ꝯñs nō est procurator teneat̄ dñs,& ibi ēt de materia per Bar.aut quæritur,an ipse administrator teneat̄ ex cōtractu per eū inito noīe alieno.& de hoc dicēdū: vt legi. & no. in l. procurator qui ꝓ euictione.ff.de procura. & per Cy. in d.l.ei qui.& per Bar.in sua quæstione,quæ incipit adunātia generalis.& cōis conclusio est,ꝙ si est administrator voluntarius, vt est procura. tenetur,secus si sit necessarius,vt est tutor de quo dicendum, vt no. ꝑ glo.& Bar.in d.l.procura. qui pro euictione. Et hæc sufficiant de hac decre.&c.

SVMMARIVM.

1 *Fideiussor regulariter non potest agere contra debitorem antequam soluat:nisi diu steterit in obligatione,quia tunc potest agere, vt eum liberet.& nume.5.*

2 *Fideiussor potest agere contra debitorem, qui incipit dilapidare bona sua,vt eum liberet a fideiussione.*

3 *Creditor in diem,vel sub conditione,si debitor incipit dilapidare bona potest agere,vt præstetur sibi cautio de soluendo adueniente die, uel conditione.*

4 *Fideiussor cōdēnatus statim pōt agere cōtra debitorem,vt eū liberet.*

6 *Fideiussor quādo obtulit pecuniā creditori,& illā cōsignauit,& deposuit pōt agere contra debitorem qui propter hoc est liberatus.*

7 *Fideiussor,quando vult se absentare.& transferre ad studium.*

8 *Diu stetisse in obligatione,quando dicatur fideiussor ad hoc, ut agere possit contra debitorem,ut eum a fideiussione liberet.*

9 *Si Titius promisit dare mutuo Seio centū,& ego fideius pro Seio tandem ego nuntio,& protestior Titio quod non debeat numerare pecuniam Seio aliàs nolo teneri:an tenebor si numeret.*

10 *Creditor qui per stipulationem promisit mutuare reo,an tenebitur.& an ad hoc posit cogi.*

Vm pro quo. ¶Ponit tres casus in quibꝰ fideiussor anteq̄ soluat agit cōtra debitorem,vt a fideiussione liberet̄.h.d.Et aliter nō pōt cōmode summari nec diuidi. ¶No.j.regulā qđ fideiussor regulariter nō pōt agere cōtra debitorē anteq̄ soluat. Fal
1 lit in tribus casibus hic positis.¶†Et no. ex primo ca
a su,ꝙ si fideiussor diu sterit ᵃ in obligatione potest agere,vt eū liberet,& sic cōiter allegat̄,& sic ēt trāsit do. Pe.Sed do.An.hic dicit, ꝙ pōderāda est lr̄a q̄ dixit si diu in debiti solōne cessauit:& nō dixit si diu in obligatione stetit,nā ista stāt simul,ꝙ fideiussor diu steterit in oblōne:& tñ nō sit diu cessatū ī solōne. Exēplū pōt poni,si reus ꝓmiserit dare cētū intra decēniū: & dedit fideiussorē. nā tūc fideiussor diu stat ī oblōne: qa ꝑ decēnium, & tñ nō poterit agere,vt liberet̄: qa nō est diu cessatū añ decēniū in solōne,cū añ nō dēat solui,& sic ante nō sit in mora.ff.si certū pet. in l.lecta.& ꝑ hoc dixit Cy:in.l.si ꝓ ea.C.māda.ꝙ si quis ꝓmisit de euictione pro re q̄ vēdidit,& dedit fideiussorē: licèt diu steterit in obligatione fideiussor anteq̄ sequat̄ euictio:tñ,qa diu non est cessatū in solutione ex quo nōdū secuta est euictio,nō poterit agere, vt liberet̄:& idē voluit.Io.An.in addi.Spec.in ti.de iudiciis.§.j.super ver.si vero fideiussor,qđ tene mēti,quia
2 pt sæpe contingere.¶†Itē no.ꝙ fideiussor pt agere ꝯ
b tra debitorē qui incipit dilapidare ᵇ bona sua,vt eū li
3 beret a fideiussione, & pro hoc facit,qa † creditor in diē vel sub condōne pt dicto casu agere,vt præstet̄ sibi cautio de soluēdo adueniēte die, vel condōne.l.in oībus.ff.de iud.facit,qđ no.Bar.in l.si finita.§.eleganter.ff.de dam.infec.similiter etiā mulier cōstante matrimonio pōt agere contra virū qui incipit dissipare bona.l.si constāte.in prin.ff.sol.matri.& l.vbi adhuc. C.de iure do.& intellige agi posse contra debitorem dilapidantem qñ dilapidādo subuenit post fideiussionē,& obligationē. secus si tp̄e quo fit fideiussio erat debitor dilapidator:qa tunc imputandum est fideiussori per id,qđ habet̄ in l.si is a quo.ff.vt in pos.le.& facit,ꝙ le.& no.in l.si creditorem.ff. de priuile. cred. &
4 in l.si cū cornelius.ff.de so.¶†Vltimo no.ꝙ fideiussor condemnatus statim pōt agere cōtra debitorē,vt eū liberet,& sic est ar.ꝙ si fideiussor se obligat per instrumentum confessionatum,vel guarentigiæ, ꝙ habet executionem paratā vigore statuti vigentis tūc in loco,quòd tunc fideiussor statim posit agere cōtra reū vt eum liberet:& hoc vr̄ tenere Bart. in l.si fideiussor ꝓ uenditore.ff.de fideius.& sic transit do.Pe.Sed certè ista opi.non videtur vera, quia scđm hoc reus ex fideiussione nullum commodū haberet, ꝙ esse non debet nā ex beneficio cōueniēs est nos iuuari:& non decipi.l.in cōmodato.§.si cer.ff.cōmodati.An aūt sit necesse,ꝙ fideiussor condēnatus appellet:tangit Ioā. An.in addi.Spe.in ti.de iudicijs.§.iij.super ver. si vero fideiussor.& ibi concludit, qđ nō per istū tex. qui simpliciter dicit posse agi post condēnationē, & hoc clarum qñ non habent iustā causam appellandi aliàs vr̄,qđ debetur appellarē,vel saltē denūtiare reo principali,vt appellaret.facit l.si procuratorē.§.si ignorātes.ff.mand.¶†In gl.i.ibi:si diu stetit in obligatione.
5 sic cōiter loquūtur gl.& doc.tñ tex.in l.lucius. allegata in gl.dicit si diu in solutione cessatum fuit:& inter ista est longa differētia,vt dixi in notabilibus:vñ intelligo gl. dum dicit si diu stetit in obligatione.s. postq̄ cessatū est in solutione:& qñ dicat̄ diu stetisse, tangit.
6 j.per glo.¶†In ea.glo.ibi:fideiussor pro debitore.Adde quintū cāsum, quādo fideiussor obtulit creditori pecuniā,& illā cōsignauit,& deposuit.nā tūc poterit agere cōtra debitorē qui ꝑpter prædicta est liberatus l.obsignatione.C.de so.& l.acceptū.C. de vsu. & l. q mutuas.§.fideiussor.ff.mandati.& no.per glo.in l.lu
7 cius.ff.e.ti.¶†Sextū casum addunt doc.quādo fideiussor vult se absentare,& se transferre ad studiū. nā pōt petere,vt liberet̄ a fideiussione rōne talis absentiæ longeuæ per id,quod legitur in l.aut longa.ff. de ꝓcu.Et no.Spe.in ti.de iud.§.j.uer.quid si fideiussor. & ibi etiam tāgit Io.An.in addi.Quid si superueniat inimicitia inter reum,& fideiussorē,an poterit petere,vt liberet̄,& concludit,quòd non si est leuis inimicitia.Idem si grauis si superuenit culpa fideiussoris,secus si culpa rei principalis per id,quod habetur in l.si me.ces.§.culpæ.ff.loca.¶In ea.gl.ibi secus est in præcario,supple,& est rō:qa illud sui natura pōt ad libitū reuocari,vt ibi ꝓbatur,& in l.j.ff.de præca.¶ † In ea. gl.ibi ad arbitrium iudicis.& istud cōiter tenetur, ꝙ iudex habebit arbitrari, quando dicat̄ fideiussor diu stetisse in obligatione:& hoc arbitrabitur ex tp̄is cursu con-

a Diu stetit. Adde hic dis. dñ Hē.Boy.in prī.huiꝰ.c.

b Incipit dilapidare. Adde dom. Alexan. de imo in l. lucius.ff.ma. & in l. facere.ff.so.matri.qđ limita scđm dominum Io. An.in additio. ad Spe. in ti.de iu. §.speciali. ver.si uero. in prin. vbi omnino videas.

ſu cõſiderando quãtũ tẽpus arbitrabitur ex qualitate perſonę habẽtis affectionẽ ad ipm reũ, & attẽde ea q̃ inter eos acta ſunt, vt hr̃ in l. luci⁹. hic allegata. Alij tñ dicebãt, ꝙ diu dr̃ ſtetiſſe, qñ per bieñiũ ſterit. l. cũ dñi horreorum. ff. loca. Alii qñ per quatuor mẽſes per id, ꝙ hr̃ in c. ſi eps. iij. q. ij. Alij vero qñ per deceñiũ ꝓ id qđ hr̃ i l. ſed ſi fideicõmiſſaria. §. ariſto. ff. qui, & a q. b. Hoſt. verò dicebat, ꝙ diu dicetur eſſe, quãdo venit dies ſolutionis, & per aliquod tp̃s ceſſat in ſolutione & fideiuſſor moleſtat a creditore. s̃. e. cõſtitutus, & c. peruenit. de quo ẽt per eũ in ſum. eo. ti. §. fi. vbi ẽt refert aliquos tenere, ꝙ diu dr̃ eſſe, qñ per duos mẽſes ſtetit per. l. pe. C. de fideiuſ. Sed certè ibi loquit in fideiuſſore de iudicio ſiſti, qui fideiuſſit non interueniẽte ſcriptura, & in cã priuata, & ſic in diuerſo caſu, vnde tene, qđ ſuperi⁹ dixi. & aduerte, q̃ aliqui addũt aliũ caſum iu quo dicũt poſſe fideiuſſorẽ agere anteq̃ ſoluat, qđ videlicet fideiuſſor fuit pignoratus, vel dãnũ paſſus. per l. ij. C. mãdã. & s̃. e. cõſtitutus. ſed hæc non placet. Io. An. q̃ in d. l. ii. fideiuſſor ſoluerat. vnde nõ mirũ ſi poterat agere. nec ob. ẽt c. cõſtitut⁹. q̃ ibi nedũ dãnũ erat paſſus: ſed ẽt diu ſteterat in oblõne aliàs aũt ſola pignoratio, & turbatio non ſufficit. ¶ Sed iuxta ꝓdicta p̃t queri. Quid ſi fideiuſſor dicat creditori, & interpellet eũ, ꝙ agat ꝯtra debitorẽ ꝓcipuè ſi debitor incipit dilapidare bona ſua, an agat, vt liber. dic qđ non, vt eſt tex. in l. ſi fideiuſſor creditori. ff. de fideiuſſo. qđ eſt verũ, quãdo ſimpliciter fideiuſſit: ſecus ſi fideiuſſiſſet ꝓ eo, qđ minus poterit creditor conſeq. a reo, q̃ tũc non poterit creditor agere ꝯtra fideiuſſorẽ, niſi prius diſcutiat reũ principalẽ. l. inter creditorẽ. & l. ſi fideiuſſor in id. ff. de fideiuſ.

9 ¶ † Sed iuxta ꝓdicta p̃t ẽt q̃ri. Quidã Titius ꝓmiſit mutuare ſeio cẽtũ, & ego fideiuſſi ꝓ ſeio demũ anteq̃ Titius mutuaret pecuniã, ego denuntio, & ꝓteſtor Titio, qđ non debeat numerare pecuniã ſeio aſs nolo teneri. an ſi numeret nihilomin⁹ tenebor. gl. tãgit iſtã q̃õnẽ in l. luci⁹. ff. de ꝓcu. & in d. l. ſi fideiuſſor creditori. ff. de fideiuſ. ẽt per Bar. & per Cy. in l. tã mãdatori. C. de non nu. pec. & tãgit ẽt in Spe. de fideiuſ. §. j. ver. quid ſi fideiuſſor. & ibi Spec. concludit, ꝙ ſi Titi⁹ erat oblatus mutuare, vt q̃ ꝓmiſerat per ſtipulationẽ. tunc prohibitio mea nihil operabit facit. l. ſi q̃s ꝓhibuerit. ff. de publicia. Si verò nõ erat obligat⁹, vt q̃ pacto nudo ꝓmiſerat, qđ nõ eſt efficax ad agẽdũ. l. iuriſgẽ. §. i. ff. de pac. & tũc ſi mutuet contra meã prohibitionẽ nõ tenebor ſibi, & vr̃ ꝓcedere hæc diſtinctio de iure ciuili. nã de iure canonico ẽt ex pacto nudo p̃t agi. s̃. de pac. c. j. & ij. & ſic nõ ꝓcederet dicta diſtinctio de iure canonico. plus ẽt dicit Bar. in d. l. ſi fideiuſſor creditori. ꝙ ẽt de iure ciuili nõ ꝓdeſt diſtinctio. quia licèt ex pacto nudo poſſit agi, tñ verecũdia eſt nõ ſeruare ꝓmiſſa ẽt per pactum nudũ. & iõ ſi creditor numerauit ne incurreret talem verecũdiã eſt ſibi parcẽdum per id, ꝙ habet in l. quintus. ff. man. quæ lex eſt valde notabilis in hoc. & facit ẽt, ꝙ habetur in l. pecuniæ ſortẽ. ff. de ali. le. vnde etiã hoc caſu non operabitur prohibitio mea.

10 ¶ † An autẽ tenebit creditor qui per ſtipulationem promiſit mutuare reo, & an ad hoc poſſit cogi. dic, ꝙ ſic, ſi intereſt rei per id, quod habetur in l. ſi pęnã. & in l. q̃ Romæ. in prin. ff. de uer. ob. & ſimiliter ecõtra reus coget recipere, ſi intereſt ipſius creditoris per ea quæ habent in dicta. l. qui Romę. in prin. cum ibi no. ff. de ver. ob. & aliquid ẽt per Bar. in dicta. l. ſi fideiuſſor creditori.

¶ De ſolutionibus. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Ex contractu oritur obligatio, & ex obligatione actio.*
2 *Obligatio per ſolutionem extinguitur.*

¶ Viſum, & tractatũ eſt in ti. pręcedẽtibus de materia
1 cõtractuũ, & obligationũ. nam ex † cõtractu orit obligatio, & ex obligatione actio: vt legit, & no. in l. licèt.
2 §. ea. obligatio. ff. de procur. verum quia † per ſolutionẽ extinguit obligatio. inſti. qui. mo. tol. obligatio. in prin. iõ poſt titulos præcedẽtes reſtabat videre de ſolutionibus. de materia habetur in decre. xiiij. q. vj. & c. j. & ij. de pęni. diſt. i. in c. medicina. & diſt. iiii. in primis quatuor capitulis.

SVMMARIVM.

1 *Succeſſor in beneficio tenetur ſoluere debita prædeceſſoris.*
2 *Filius tenetur ſoluere debita patris. & nu. 5.*
3 *Succeſſor in dignitate æquiparatur illi qui ſuccedit priuatæ perſonæ in hæreditate.*
4 *Succeſſor in beneficio ad hoc vt teneatur pro debito prædeceſſoris, an ſufficiat probare, ꝙ debitum fuerit cõtractũ pro neceſſitate eccleſiæ.*
6 *Hæres an teneatur ex delicto defuncti, & nu. 9.*
7 *Inuentarium facere debet hæres, aliàs tenetur ad omnia debita.*
8 *Hæres ſi non facit inuentarium an teneatur vltra vires hæreditatis.*
9 *Eccleſia non moritur nec alteratur ex variatione prælatorum.*
10 *Succeſſor in dignitate qualiter teneatur ex delicto defuncti.*

D hoc. ¶ Breue eſt, & nõ ſummat, nec diuidit, ſcđm Ioã. An. vel põt ſic ſummari ſm̃ do. An. Succeſſor † in bñficio tenet ex
1 legitimè debito ꝓdeceſſoris hoc dicit.
2 ¶ † No. i. ꝙ fili⁹ tenet ſoluere debita patris. an autẽ ſit fundata intentio creditoris agẽtis cõtra filium poſt mortẽ patris ex debito paterno, itaq; alio non docto cogend⁹ ſit fili⁹ ad ſoluẽdũ: vr̃, ꝙ ſic per iſtum tex. & per illud Apoſtoli. Si fili⁹, ergo hæres. Sed contrarium eſt verum, quia requirit, ꝙ creditor probet, ꝙ filius ſe immiſcuerit hæreditati. nã ſi abſtineat ſe ab illa nõ tenetur creditoribus hæreditariis rñdere: & ideo ſi non apparet de immiſtione non põt cogi ad ſoluendũ per id, ꝙ leg. & no. in l. neceſſariis. ff. de acqui. hære. & ibi per Bar. & notatur in gl. q̃ reputatur ſingularis in l. dotem. §. tranſgrediamur. ff. ſol. ma. & ibi ẽt Bar. & ſcđm hoc intellige dictũ Apoſtoli in quãtum dicit, ſi fili⁹: ergo hęres. quo ad hoc, vt filius poſſit ſe immiſcere hęreditati paternæ, & illam agnoſcere alio nõ apparente, nõ autẽ quo ad hoc, vt poſſit a creditoribus cõueniri: ſi nõ appareat, qđ illã
3 cognouerit. ¶ † No. qđ equiparat ſucceſſor in dignitate illi qui ſuccedit priuatæ perſonæ in hæreditate: nã in quẽlibet eorum deſcẽdit oblõ: tñ differẽtia eſt quo ad quid: quia hæres tenet ad debita defuncti qualitercunq; cõtracta a defuncto: ſed ſucceſſor in prælatura tenet ſolum ad debita cõtracta pro neceſſitate eccleſiæ, & ſic p̃t dici, qđ ꝓcedit ęquiparatio quo ad hoc, q̃ ſicut hæres ſuccedit in vniuerſum ius defuncti. l. hr̃editas. ff. de reg. iur. ſic, & p̃latus ſuccedit in ius prælati prædeceſſoris. facit. j̃. de teſta. c. relatũ. el. ij. in ver. noĩe. & põt dici ſcđm Hoſt. ꝙ ſicut filius tenet de omnibus de q̃bus pater tenebat, ſic p̃latus tenet de omnibus de quib⁹ prædeceſſor tenebat, vt prælat⁹, & ſic pro quibus eccl̃ia erat obligata, & nõ ſimpliciter. nã ſucceſſor in prælatura nõ ſuccedit perſonæ: ſed dignitati, & bonis dignitatũ: & ideo nõ eſt propriè hæres: q̃ ius, quod recipit ſucceſſor nõ recipit a prædeceſſore ſicut facit hæres priuatæ perſonæ qui recipit ius a defuncto: ſed recipit ius ab illo qui ſibi confert dignitatẽ: & iõ nõ eſt propriè hæres, ſed quaſi, vt tangit in gl. prin. & facit, qđ dr̃ ſuper ea. Similiter fiſcus dicit eſſe ſucceſſor bonorum, & non ꝑſonę, nec per oĩa dicit eſſe hæres: vt legi. & no. in l. inter eos. §. fin. ff. de fideiuſ. & in l. ſi conſtante. §. fin. cum ibi no. ff. ſol. mat. & in l. i. §. an bona. ff. de iure fiſci. & in l. quoties. ff. de noua.

noua.¶†Itẽ no.ꝙ ad hoc,vt successor in beneficio teneať pro debito prædecessoris videť sufficere, ꝙ debitũ fuerit contractum pro necessitate ecclesiæ.Inn.vero hic vr̃ velle,quòd vltra hoc ẽt requirať,ꝙ facta fuit versio in utilitatẽ ecclesiæ.Quod dicit abbas esse notandum.facit,ꝙ habeť in c.pe.s̃.titu.j.Sed Host. dicit posse argui in contrarium per istũ tex.qui solum videtur requirere,ꝙ debitũ fuerit cõtractũ pro necessitate ecclesiæ.Io.An.remittit ad no.s̃.tit.j.c.pe.& in c.i.supra.de depo.do.Anto.hic dicit posse cõcordare opi. ꝗa opi.Hosti.põt habere locum in aliis contractibus
5 ꝙ mutui:sed in mutuo habeat locũ opi.Innoc.¶†In glos.i.in fi.aliàs cõtra per id,ꝙ hr̃ in l.si patri tuo,& l. eris alieni.C.de dona.& sic patet,ꝙ filius tenetur demum ad debita patris si sit hæres patris.ꝗa immiscuerit se hæreditati patris,vel illam agnouerit.secus si abstineat se ab illa,vel illã repudiet ꝑ iura præallegata, an aũt sufficiat creditori agẽti ꝑ debito paterno ꝓbare,ꝙ fuit filius defuncti,si aliud nõ probet.dic qđ nõ, vt dixi in notabilibus:ꝗa ex hoc solo nõ est fundata intentio creditoris, ideo expedit ꝙ etiã probetur, ꝙ se immiscuerit in hæreditate,alias succũberet, vt voluit gl.in l.si cũ dotẽ.§.trãsgrediamur.ff.so.ma.& dixi in notabilibus.facit,qđ no.per legistas in l.i.& ii.C. si vt se ab hære.absti.¶In gl.ii. ibi:nisi inquãtũ ad eũ peruenerit supple ex delicto pro quo agiť: nõ em̃ teneť in plus de iure ciuili etiam si tantũ peruenisset ex hr̃ditate, ꝙ posset satisfieri agẽti ex delicto: vt patet in l.vna allegata in gl.¶In ea.gl.ibi:fuerit cõtestata, supple,super actione descẽdẽte ex delicto ꝑ quo agi-
6 tur.¶†In ea.gl. ibi:vr̃ ꝙ teneať. supple, vsq; ad vires hæreditatis ẽt dato ꝙ in l.peruenit ad hæredẽ ex delicto defuncti nec lis cũ eo fuerit contestata,licèt secꝰ sit de iure ciuili,& de materia in l. vult. allegata hic in gl.& in c.in literis.& xii.q.ii.in c.episcopus qui filios.& tãgetur in d.c.vlt.facit,ꝙ habetur in c.i.xl.di-
7 stin.¶†Et aduerte inquantũ gl.dixit,ꝙ hæres tenetur ad oĩa debita si non fecerit inuentariũ,istud ur̃ esse verũ in foro contẽtioso.sed in foro cõscientiæ vr̃ ꝙ non teneatur vltra vires hęreditarias, vt hic dicit do. Flo. & no.Io.An.in c.quamquã super gl.dicebat de vsuris.in vj.de quo per Bar.& Bal.super rub. ff.de acqui. hære. & ibi ẽt tetigi de hac materia de qua ẽt tangit do.Pet.in c.Raynutius.j̃.de testa.& ibi tangeť. Item ẽt aduerte,quia dicit hic do.Ant.ꝙ ẽt si hæres nõ facit inuentarium,qñ est debitum ex delicto,vel.j̃.videtur, ꝙ solũ tenebiť de iure canonico inquãtũ patiuntur vires hęreditatis, & nõ vltra ex eo,ꝗa intantũ ab initio fuit introducta obligatio à canone: & iõ in plꝰ non debet teneri:& sic dicit se de facto cõsuluisse ex eo,quia iura quæ loquũtur quando nõ conficitur inuentariũ cõseruant actiones ad solidum,qñ antiquitus competebant ad solidum ante inuẽtũ beneficiũ inuentarij.facit.l.fi.§.si vero.C.de iure. deli. Non aũt ampliãt actiones quæ solũ debebanť inquãtum peruenicbat ad hæredẽ,& per consequẽs nõ vr̃,ꝙ ꝑpter non confectionẽ inuẽtarij teneatur hæres ex delicto defuncti vltra vires hæreditarias:& sic residet do.An. Sed aduerte,ꝗa contra eum videť esse gl. iuncta cum tex.in c.cum literis.j̃.de raptoribus.& sic dictum suũ non est sine dubitatione.de quo dicã in d.c.vlt.de se-
8 pul.¶†Item aduerte,quia tangit hic do.Flo.an in eo quòd dicit hic gl.ꝙ hæres tenetur vltra vires hæreditarias si non facit inuẽtariũ,procedat hoc indistinctè: & ꝯcludit,ꝙ dictum gl.regulariter ꝓcedit. fallit in fisco scđm eũ per id, ꝙ dicit Bal.in l.sancimus.allegata in gl.vbi dicit,ꝙ si fiscus occupat bona vacantia non teneť facere inuẽtariũ:& dato, ꝙ nõ faciat nõ teneť vltra vires hęreditarias per l.nõ possunt.& l.j.§.an bona.ff.de iure fisci.& istud ꝓcedit ẽt si bona deuoluantur ad fiscum propter delictũ.nam tunc fiscus nõ est propriè hæres,sed successor vindictæ causa.l.non solum.§.fi.ff.de resti.in integ.& generaliter idẽ dicit ex quacunq; cã succedat fiscus alicui:nã intelligiť hr̃ditas quæ defertur fisco sibi esse delata quatenus nõ est onerosa dicta.l.nõ possunt.& d.§.an bona. & ibi per Bar.& idem dicit do. Flo. de ecclesia si deferatur sibi aliqua hæreditas,nam nõ tenebitur vltra vires hæreditarias:licèt non confecerit inuentarium ex eo: quia gaudet priuilegio fisci per id,ꝙ legitur,& notatur in c.i.s̃.de rest.in inte.& in l.fi.C.de sac.san.ecle.ꝓ hoc ẽt,ꝗa sicut interdicitur alienatio rerum ecclesiæ: ita etiam interdicitur ne deť sterilis,vel onerosa possessio.C.de sac.san.eccl.auth.sicut alienatio.& hoc ẽt tenuit Bal.in d.l.sancimus.quod diligenter tene mẽti. Sed contra prædicta fortiter facit,ꝙ hr̃ in §.pupillus. & in.§.pe.& in fi.Auth.de hæredibus,& falcidia. colla.i.vbi vult, ꝙ etiam pupillus si adiuerit hęreditatẽ autoritate tutoris teneatur insolidum ad oĩa debita si nõ fecit inuentarium: licèt possit petere restitutionẽ in integrum.& similiter ẽt vult dispositionẽ illã de inuẽtarii ꝯfectione habere locũ in quacunq; persona, siue fuerit persona militaris,siue sacerdotalis,siue imperialis,& sic ẽt si imperator fuerit institutus,& generaliter in omni persona,& sic videretur, ꝙ ẽt in persona fisci debeat habere locum, qñ ei defertur hæreditas,& non cõficitur inuentarium: & similiter ẽt in ecclesia pro hoc,ꝗa idẽ beneficiũ uideť cõpetere Imperatori,qđ cõpetit fisco.l.fiscus.§.fi.ff. de iure fisci. & sic videreť,quòd d.l.j.§.an bona.sit correcta per ea, ꝗ habenť in d.§.pupillꝰ,& in d.§.pe.& fi. Bar. de hoc dubitauit in auth.sed cũ testator.C.ad l.fal.& nõ decidit,satis videť posse dici, quòd hodie in omni ꝑsona habeat locum, qđ si nõ faciat inuẽtariũ teneať, vltra vires hæreditarias per tex.superius allegatum. & per gl.secundã in c.i.j̃.de test.& per ea quæ ibi, & super ea dicuntur.Iac.de pon.fateor tñ,quòd si erit persona priuilegiata,vt pupillus fiscus,& ecclesia, ꝙ poterũt petere restitutionẽ in integr. si reperianť læsi ex non confectione inuẽtarii,vt quia conuenirẽtur vltra vires hæreditarias per ea ꝗ habentur in d.§.pupillus,& hoc satis videtur de iure procedere,nõ est tñ sine dubitatione:ꝗa Bal.tenuit cõtrarium in dicta.l.scimus. in prin.d.Flo.hic, & Bar. dubitauit in d.auth.sed cũ testator.Sed opi.Bal.& do.Flo.poterat procedere anteꝗ̃ emanasset.d.§.pupillus.& d.§.pe.& fi. tene tamẽ mẽti opi.eorum propter ipsorum autoritatẽ.¶In gl. pen.in fi.facit,ꝙ habetur.xl.dist.in prin.Sed d.Flo.hic dicit,quòd melior est ratio,quia ex quò debita fuerũt contracta pro utilitate ecclesiæ: ecclesia obligatur.s̃. tit.i.c.qđ quibusdam.& supra.de pigno.c.iij.& adde,
9 quod ibi dictum fuit. † ecclesia vero non moriť nec alteratur ex variatione prælatorum.de rescrip. si gratiosè.in vi.facit,quod no.Inn.& Io.An.supra. de rescrip.in c.significauit:& per hoc etiam satis patet declaratio glo.sequentis.& facit ẽt,quod dixi in notabilibus¶.In gl.fi.ibi facere debuit.supple,cum effectu, & noĩe ecclesiæ scđm Ala. & Io. Et aduerte, ꝗa qualiter teneatur successor priuatę personę ex delicto defuncti,satis tetigi in secunda glo.Qualiter autẽ tenea-
10 tur † successor in dignitate ex delicto prædecessoris. tangitur per gloss. in c.ii.supra. de ordi. cogni.& per Barto.in l.i.ff.de priua.delic. vbi etiam tangit de successore priuatæ personæ.

SVMMA-

SVMMARIVM.

1 *Obligare non poteſt prælatus eccleſiam pro alienis debitis, & nume.8.*
2 *Obligationem alienam ſuſcipere prohibitum eſt prælatus.*
3 *Soluens pro inuito an poſſit repetere.*
4 *Sigillum alicuius habens admittendus eſt tanquam procurator illius. & nume.11.*
5 *Actus qui geritur contra iura non valet, imponitur tamen pœna contra facientibus.*
6 *Conditio propter cuius implementum oritur actio ſi non poteſt impleri de iure, ſufficit quòd impleatur de facto.*
7 *Pœne appoſitio non firmat actum qui fit cõtra iuris prohibitionem.*
8 *Prælatus, vel rector eccleſiæ obligans eam pro alienis debitis de iure ſuſpenditur ab adminiſtratione temporalium, & ſpiritualium.*
9 *Literis prælatorum quando credatur.*
10 *Clericus requiſit⁹ de fideiusſione qualiter poſſit ſe excuſare. & nu.8.*
11 *Inſtrumenta alicuius habens pœnes ſe facientia ad certam cãm an admitti debeat tanquam procurator illius cuius ſunt inſtrumenta.*
13 *Sententia excõicationis an proferatur per iſta verba, ſi non ſolueris tali decem intra talem terminum noueris te excommunicatum.*
14 *Excommunicatus donec ſatisfecerit tali: an ſi ſatisfecerit requiratur abſolutio.*
15 *Suſpendi debet prelatus ab adminiſtratione temporalium, & ſpiritualium ſi pro debitis alienis obligat eccleſiam a qua abſolutione poterit Epiſcopus abſoluere.*
16 *Et ſi taliter ſuſpenſus celebret interim an incurret irregularitatem.*
17 *Et an prælatus incurrat dictam pœnam ex ſola traditione ſigilli, vel literarum, licèt non ſit ſecuta aliqua obligatio ad præiudiciũ eccleſię.*
18 *Affectus non punitur niſi ſequatur effectus.*
19 *Debita aliena quæ dicantur.*
20 *Prælatus an poſſit impune pecuniam ſuperfluam eccleſiæ alicui perſonæ indigenti mutuare.*
21 *Remittens debitum eccleſiæ alienare videtur.*
22 *Procurator eccleſiæ habens literas ad accipiendum mutuũ pro eccleſia ſi recipit, & mutuat alteri an factum talis procuratoris imputabitur prælato.*

a Si ꝑlat⁹. Sic ẽt format sũmariũ hui⁹. c. d.Abb.Et ſi q̃ris an oẽs qui faciunt cõtra tenorẽ huius.c. incurrãt ſẽtentiam ſuſpenſionis, diſtingue, vt hic ꝑ do. Henr.Boy.

a I quorundam. ¶Si prælat⁹ debitis pro
alienis obligat eccleſiam ſuſpẽſus eſt
ab adminiſtratione tẽporaliũ, & ſpũa
liũ, & eccleſia nõ tenet.h.d.Et tria fa-
cit, q̃a primo ꝓhibet. ſcd'o decernit.
tertio pœnã imponit.ſcd'a ibi: decernẽtes.tertia ibi;
1 ſi qs.¶†No.primo ex litera iſta, ꝙ prelatus nõ põt ec
cleſiã obligare ꝓ alienis debitis: & rõ eſſe põt, quia li
cèt prælatus habeat generalẽ, & liberã adminiſtratio
nẽ.s̃.de elec.cũ nobis.ad fin.& eo.tit.in vj.& facit, qđ
no.Inn.j̃.de ſimo.in c.licèt heli.tñ nõ põt donare, ſi-
cut nec alius cui cõcedit̃ generalis adminiſtratio cũ
libera.l.filiusfa.ff.de dona.& l.cõtra iuris.§.fi.cũ.l.ſe
quẽ.ff.de pac.talis aũt obligatio ꝓ debito alieno ſa-
pere vr̃ donationẽ ideo non, vr̃ ꝙ poſſit illam facere.
2 ¶†Nota, ꝙ ſpecialiter prohibetur prelatis alienã ob-
ligationẽ ſuſcipere.& ſic videt̃ alijs eſſe cõceſſum, ſi
ue ſuſcipiãt fideiubẽdo, ſiue ſe prĩcipaliter, vt corre⁹
obligãdo ſiue ſuſcipiẽdo obligationẽ animo nouãdi.
Hoc tñ fallit in muliere q̃ nõ põt ſuſcipere alienã ob
ligationẽ, & ſi ſuſcipiat cõpetit ſibi exceptio velleia-
ni.l.j.& ꝑ totũ.ff.ad velleianũ.Vtrũ aũt interuẽtu no-
uæ perſonæ ſuſcipiẽtis obligationẽ alienã fiat noua-
tio.olim clarũ erat, ꝙ fiebat niſi ſuſciperet' obligatio-
nẽ ſe acceſſoriè obligãdo: puta: vt fideiuſſor.inſt.qui.
mo.tollit̃ obl.§.p̃terea.hodie verò an pręſumat̃ in du
bio nouationi.recurrendũ eſt ad.l.fi.C.de noua. vbi
vr̃ dici, ꝙ nõ niſi aliud appareat de quo plenè ꝑ Bar.
in l.vale.ff.de p̃to.ſtipu.An aũt poſſit quis ſe obliga
re oĩa nouãdi, vel ẽt non nouãdi pro alio inuito, vel
ignorãte hr̃ĩ l.ſolutionẽ, & l.iudiciũ.ff.de ſol.& ibi ꝑ
Bar.& in l.ſoluẽdo.ff.de nego.geſt.Nã vr̃ ꝙ ſic per iu
3 ra p̃dicta.An aũt poſſit † q̃s repetere ſi ſoluit ꝓ inui-
to dic, ꝙ non per l.fi.C.de neg. geſt. licèt ſecus ſi ſol-
uat pro ignorãte.d.l.ſoluendo.ff.de neg.geſt.An aũt
poſſit quis ſuſcipere iudiciũ pro alio aĩo nouãdi, dic
qđ ſic, vt habet̃ in d.l.ſolutionẽ, qđ eſt verũ ſi credi-
tor agẽs cõſentiat, aliàs nõ poſſet ſuſcipere eo inuito
aĩo nouãdi.q̃a non p̃t tollere actionẽ creditoris ipſo
inuito facit.l.ſi mandato meo.§.fi.ver. aut ſi nulli. ff.
mã.& qđ no.ꝑ Bar.in d.l.ſolutionẽ.& qđ habet̃ in l.
ſtichũ.§.fi.ff.de noua.Sed ſi vellet uenire non aĩo no
uãdi, ſed tanq̃ defenſor ſatiſdãdo de iudicato ſoluen
do bñ poſſet per id, qđ hr̃ in l.minor.§.qm̃.ff.de pro-
cu.& in d.l.ſolutionẽ.ff.de ſol.& facit, ꝙ legi.& no.in
4 l.ſi actor.ff.de procu.¶No.ar.ꝙ † habẽs ſigillũ alicui⁹
admittẽdus ſit tanq̃ illius ꝓcura.ſi taliter velit admit
5 ti de quo inferius tanget̃.¶No.ꝙ † actus qui geritur
contra iura nõ valet, & tñ pęna imponit̃ contrafaciẽ-
tib⁹: & ſic habes, ꝙ licèt actus nõ ſortiat̃ effectũ iuris,
tñ punit̃ qui actũ geſſit, qñq; eſt cõtrariũ, vt patet in
l.ea quidẽ.C.ſi mancipiũ ita fuerit alienatũ: & ibi de
materia per Cy.vñ potes conſiderare, ꝙ interdũ quę-
rit̃ an ſufficiat de facto fieri ad actionẽ quęrẽdã: & tũc
dicendũ eſt, vt habet̃ in l.mulier.ff.de condi. inſti. &
6 in l.ſi Titius.ff.de ver.obl.in quibus patet, qđ ſi † cõ-
ditio ꝓpter cuius implemẽtũ debet oriri actio nõ p̃t
impleri de iure, ſufficit qđ impleat̃ de facto interdũ
quærit̃ an ſufficiat fieri de facto ad euitãdã pœnã ſeu
pęnæ cõmiſſionẽ, & dicẽdũ eſt, qđ ſi de iure fit.non p̃t
id, ꝙ erat fiendũ.l.qui cũ filiũ.& ibi per Dy.& Bar.ff.
de ver.obl.interdũ quærit̃ an ſufficiat de facto cõtra-
facere ad pęnæ cõmiſſionẽ, & ſic, vt pęna cõmittat̃, &
hoc caſu dicendum, vt no.per Cy.in d.l. ea quidẽ. &
per Bar.in l.vbi pactũ.C.de trãſac.vbi cõcludit, qđ at
tẽdi debet mens partiũ, vel diſponẽtis, ſi de illa ꝯſtat,
in dubio aũt dicunt, qđ ſi ex contrauentione facti lę
dit̃ aduerſarius: tũc cõmittit̃ pęna per id, qđ habet̃ in
d.l.vbi pactũ ſecus vbi nõ lęderet̃, per id, qđ habet̃ in
d.l.ea quidẽ.facit ad materiã, qđ hr̃ in l.ſi ſtipulatio
7 iſta habere licere.§.q̃ſitũ.ff.de ver.obl.¶† Itẽ no.qđ
appoſitio pęnæ nõ firmat actũ qui gerit̃ ꝯtra iuris ꝓ-
hibitionẽ: & hoc ideo, q̃a ibi cõſtat de mẽte diſponẽ
tis, vt hic patet.An aũt in dubio vbi lex, vel ſtatutũ ꝓ
hibet aliq̃d fieri ſub pęna, actus ſit nullus ſi ꝯtra fiat.
an uero ſit aliq̃s, ſed cõmittat̃ pęna, no.Bar. ĩ l.p̃tor.
in prin.ff.de no.ope.nũ.vbi notabiliter ꝯcludit, qđ ſi
pęna ſapit nullitatẽ actus.tunc clarũ: q̃a act⁹ erit nul
lus.Si aũt ſit pœna extrinſeca.tũc dicit, qđ ſi actu exi
ſtẽte nullo nõ poſſet habere locũ pęna, tũc act⁹ nõ in
ualidat̃ per l.fi. ff.de diuor. Si aũt pœna cõpatit̃ ſi cũ
nullitate actus, & tũc dicit, qđ ſi nullitas actus ſolũ re
ſpicit præiudiciũ illius cui impoſita eſt pęna: tũc act⁹
erit inualidus, ſecus ſi reſpiciat p̃iudiciũ alteri⁹: vt ple
8 nè no.per ipſum in d.l.prætor.in prin.¶†Vltimo no.
pęnã prælati, vel rectoris obligãtis eccleſiã ꝓ alienis
debitis.q̃a ſuſpendit̃ a iure ab adminiſtratione tp̃aliũ
& ſpũaliũ per hoc dicit Io.An.ꝙ cleric⁹ req̃ſitus pro
alieno debito, vt fideiubeat obligãdo ſe, & eccleſiam
ſuam põt ſe excuſare, ꝙ hoc facere non põt propter
pœnã quã incurreret per hãc decr.¶In gl.ſigilla.ibi:
qm̃ cõtra.dic, ꝙ ibi loquitur de proceſſu habito corã
iudice ſuper quo nõ creditur niſi de illo cõſtet per le
gitima documẽta ſm̃ formã ibi traditã. qualiter aũt
ſit credendũ literis prælatorũ.recurrendũ eſt ad nota
ta in c.poſt ceſſionẽ.s̃.de proba.& an credatur p̃lati ſi
9 gillo.not.in c.ij.s̃.de fide inſtru.¶†In eadẽ gl.ibi fati-
garetur de facto, & tale præiudiciũ voluit tollere hæc
decre.facit, qđ leg.& no.in ſimili in c.peruenit, iun-
cta

cta gl.ij.supra.de arb.¶In ea.gl.in fi.sed qualiter gra-
uabatur ecclesia pro alieno debito.dic fm Io.And.qa
fortè recipiebat prælatus mutuo pecuniā pro satisfa
ciēdo alterius debito,vel fideiudebat ꝑ illo,& hoc vl
timū facit ad id,ꝙ dixi in notabilibus.circa fin.videli
10 cet,vt † clericus reqsitus de fideiussione possit se ex-
cusare per hāc decr.vr̃ tñ,ꝙ si nō obligaret ecclesiam
sed personā suā , ꝙ nō incurreret pęnā huius.c. cum
hoc casu nō loquat̃,& pęnæ sint restringēdæ de pę.di
stin.j.§.pœnæ.& de re.iur.in pœnis.in vj.¶Vlteri⁹ ēt
quæri pt̃.Qualiter potuit ecclesia obligari per tradi-
tionē literarū,vel sigillorū,dic, ꝙ poni pōt exēplū de
literis:fortè qa p̄latus tradebat lr̃as in quibus obliga-
bat ecclesiā ꝑ mutuāte pecuniā illi cui lr̃as dabat,de
sigillo aūt poni pt̃ exemplū.Si fortè p̄latus tradidit ali
cui sigillū cū quo debita ecclesiæ sigillabantur,seu in
strumēta facta super debitis ecclesiæ. vnde post tradi-
tionē sigilli poterat fieri instrumētū in quo cōtineba
tur,ꝙ ecclesia mādabat recipi mutuū per istū , & po-
stea poterat sigillare tale instr̃m , & sic poterat de fa-
cto fatigari ecclesia:vel fortè tradebat̃ schedula vacua
sigillata.& postea scribebat̃ in tali schedula.Quomo-
do ecclesia se obligabat ꝑ tali,& qa ēt ex hoc poterat
ecclesia fatigari fuit hoc prohibitū:& de istis schedu
lis vacuis sigillatis tetigit ēt Io.An.post Inn.in c.ij. s̃.
de fide instru.& ibi ēt dixi.& prædicta faciūt in arg.ꝙ
habēs literas,vel sigillū alterius si vult agere tanq̃ il-
lius procurator sit admittendus:qa eo ipso vr̃ habere
mādatum:ꝑ hoc,qa in sigillo cōsueuit imprimi ima-
go:& nomen dñi,vel saltē nomen dñi. de pe. di.ij. c.
principium.& de fi.instru.inter dilectos.& sic transit
11 Goff.Sed Host.nō placet,ꝙ † per solā traditionē sigil-
li ꝓbet̃ mādatum ꝓcuratoris.sed demū,qñ tradit̃ lr̃a
sigillata.facit,qđ hr̃ in l.j.de ꝓcu.& in c.j.s̃.de ꝓcu.&
ff.de procura.in l.si ꝓcuratorē absentē: qđ dicit ꝓce-
dere nisi fortè ꝓcurator pręstet cautionē de rato, vel
aliàs faciat fidem de mandato per id,ꝙ leg. & no. in
l.vna.C.de satisdando.Sed aduerte inquātū dictū est,
ꝙ habēs literas dñi in quibus apparet de mādato per
dñm hoc clarū,ꝙ tūc debet admitti tanq̃ ꝓcurator si
cōstat lr̃as esse scriptas per dñm ꝑ cōfessionē partis ,
vel ꝑ testes,vel per cōparationē lr̃arum,q̃ hoc casu si-
cut,& olim facit plenā fidē:licèt secus sit in apodissa,
quę nō plenè hodie probat̃ per solā cōparationē lr̃a-
rū,vt plenè no.Bar.in l.admonēdi.ff. de iureiur. & in
l.nuda.ff.de don.& dixi plenè in c.j.& ij.s̃.de fide in
str.& facit,qđ hr̃ in l. ꝓcuratorē absentē.cū ibi nota-
tis maximè per Bar.ff.de procu.Quòd autē dr̃ de sigil
lo dum dicit an,qđ cum sigillū sit vagum,& dubium
nā pōt se habere ad plures actus.supra.de ap.c.signi-
ficauit.nō vr̃,ꝙ possit cōcludere,& arguere certū mā
datum per id,qđ habet̃ in c.illud.c.de præsump. qđ
dicit ꝓcedere saluo nisi esset sigillū deputatum tātū-
modo ad mādatum causarum, nā tunc videt̃ , ꝙ pro
tali habēte tale sigillum p̄sumēdum sit si vult admitti
tanq̃ procurator illius cuius est sigillum.arg.isti⁹ tex.
ꝙ videt̃ ꝓcedere si sit p̄sona honesta , & verisimiliter
nō suspecta,nec surripuerit sigillū ꝑ id , ꝙ habet̃ in l.
fi.C.de lati.liberta.tollē.Si autē cōstaret traditum es
se sigillum per dñm,& esse deputatum ad mādatum
causarum videt̃,qđ tunc debeat admitti tanq̃ ꝓcura-
tor:tutius tñ est ad opi.vitādas, ꝙ tunc caueat̃ de ra-
to,vt voluit Host.facit,qđ no.in c.corā.supra.de offi.
12 deleg.¶†Quid autē si aliquis habeat penes se instr̃a
alicuius faciētia ad certā cām.an si velit admitti tan-
q̃ procu.illius cuius sunt instrumenta,debeat admit
ti,dic,qđ sic saltē si vult cauere de rato per id,qđ no.
in d.c.corā.& in l.fi.C.de pact. cōuen. & per illā.l.ēt
videt̃,quòd si appareret dñm tradidisse illa instr̃a , ꝙ
satis ex hoc videatur sibi dare mādatum tanq̃ ꝓcura
tori.& nō p̄sumetur in dubio donatio arg.l.cū de in-
debito.ff.de ꝓba.licet autē nō apparet , ꝙ dñs tradi-
disset dicta instrumēta tñ ex quo sunt penes eū, & al
legat se habere mādatum p̄sumitur ꝑ eo , vt sic dicat̃
saltem esse dubium de mādato ad finē,vt admittatur
cum cautione de rato fm ea q̃ habētur in l.j.C. de ꝓ-
cu.& in p̄alleg.c.corā.¶Quid autē si aliqs dat alicui
literas in qbus facit eum ꝓcu. ī cā q̃ habet in curia,
& dat sibi mādatum, vt faciat scribi instr̃m in curia ,
scđm cōsuetudinē curiæ.Ipse verò postea facit scribi
instrumētum, ꝑ qđ recipit mutuum nomine dñi,an
obligabitur dñs dicit Io.An.quòd nō si talis erat per-
sona de qua dominus cōfidere debebat per id,qđ ha-
betur in c.significāte.s̃.de pign.& in c.cum olim Ab-
bas.de offi.dele.vnde tunc talis appositio mutui non
trāsit sine vitio falsitatis dicit tamen, ꝙ nō negat qn
datis literis prędictis ꝓcurator possit facere cōfici in-
strumētum scđm stilum curiæ mutatis verbis:sed nō
alterata forma,seu substātia mādati : & dicit sic curiā
seruare,nec ꝑ hoc reputari falsum instr̃m: & isto casu
vr̃,quod notari⁹ q cōficiet,& extēdet institutionē in
curia poterit cōficere hoc mō.Qūo talis habebat lite
ras ꝓcuratorias a tali domino in qbus cōtinebatur ,
quòd posset facere cōfici,& extēdi mādatum ꝓcura-
tionis in curia secundum cōsuetudinē curię,& quod
p̄sentibus talib⁹ testibus fuit rogatus ab ipso qui di-
ctas lr̃as habebat,quòd instr̃m ꝓcurationis cōficeret
& extēderet secūdū cōsuetudinem curiæ : & sic fecit.
13 ¶†In glo.si ibi ipso iure.& facit iste tex.cū glo. ꝙ per
hæc verba si non solueris tali decē intra talē terminū
noueris te excōicatū ꝓferat̃ excōicatiōis sñia de quo
in c.j.s̃.de iudi.& similiter si dicat noueris te suspen-
sum ꝓferat̃ suspēsionis sñia , & est suspēsus ipso iure
lapso termino.nā ista sunt verba sapientia tempus p̄-
sens,vel p̄teritū,nō aūt respiciunt futurū: iō alia sñia
non requirit̃ secundū no.in c.si diligenti.de foro cō
peten.¶In ea.gl.in fi.aduerte,quia gl.non respondet
ad c.si qui sunt.& ad alia iura superius allegata, licèt
potes dicere,quòd interdum quis simpliciter suspen
ditur,& tunc quantuncunq; quis satisfaciat nō resti
tuitur donec ꝑ sñiam , vel factū superioris restituat̃,
& sic absoluat̃ a dicta suspēsione, & ita itelligat̃ gl.In
terdū vero qs suspēdit̃ ad certū tp̄s.& tunc lapso tp̄e
cessabit suspēsio,nec erit necessaria aliqua sñia,vel fa
ctū superioris per id,ꝙ legit̃,& notat̃ in c.vlti.j̃.de ma
trimonio cōtracto cōtra interdic.ecclesię.facit.l.statu
liberū.§.si stichū.ff.de leg.ij. vbi ꝓhibitū ad tp̄s post
tp̄s intelligit̃ permissum.Interdum vero qs suspendi
tur donec satisfecerit.& tunc qa suspēdit̃ ad tp̄s incer
tum scđm Inn.in c.cum bonæ.s̃.de æta. & quali. ne-
cessaria erit absolutio sup̄ioris etiam post satisfactio-
nē.Gl.tñ in cle.j.de deci.in gl.quæ incipit sic suspēsi.
tenet,ꝙ sufficiet sñia declaratoria per q̃ appareat sa-
tisfactū esse,licèt aliter nō fiat absolō:& ꝑ hoc bñ fa-
cit,ꝙ habet̃ in c.si qui sunt.allegato in gl.& istud cōi
ter sequūtur Doc.vr̃ tñ posse dici,ꝙ statim cum satis-
fecit ipso iure cesset suspensio : tñ interim habebitur
pro suspenso,donec declaret̃ ipm satisfecisse.sed secu
ta declaratione apparebit retro ipm nō fuisse suspen-
14 sū post tp̄s satisfactionis seu postq̃ satisfecit.¶†Quid
autē si aliqs fuerit excōicatus donec satisfecerit tali.
gl.in d.cle.j.videtur velle,ꝙ licèt satisfecerit requirat̃
absolutio per ea quę habentur in c.cum desideres.de
sentē.excom.Gl.tamen in d.c.fi.j̃.de matrimonio cō-
tracto contra interdic.eccle.videtur velle contrariū .
Sed prima opi.cōiter tenetur : videtur tamen , ꝙ iure
posset

possset sustineri etiã scđa opi. quia nõ video, quid repugnet: quare non possit iudex limitare excõicationẽ ad certũ tps, sicut põt ẽt limitare suspẽsionẽ. 15 ¶ † Iuxta prædicta quæri põt. Quis habebit potestatẽ absoluendi suspensum scđm formã huius. c. dic, ꝙ Eps ex quo Papa sibi non reseruat absolutionẽ arg. c. nu. ꝑ. ĩ. de sentẽ. excõ. non debebit tñ absoluere nisi prius ecclesiã conseruet indẽnem. arg. c. ex parte. ĩ. de verbo. sign. ¶ No. hoc dictũ scđm do. Ant. per qđ extẽdit. c. nuper. qđ loquitur in sentẽtiã excõicationis. nã ẽt habet locum in sñia suspẽsionis. Quid aũt si sit eps qui fecerit cõtra hanc decre. An incurreret hanc pęnam: dic, ꝙ non: qa in pęna suspẽsionis regulariter non cõpræhendit eps. de sentẽ. excõ. ĩ. c. qa periculosum. in vj. & facit, qđ habet in c. si compromissarius. de elec. eo. lib.

16 ¶ † Sed quid si suspensus scđm formã hui⁹ capituli interim celebret, an incurret irregularitatẽ. Hostien. tenuit, ꝙ sic: quia quilibet a iure suspensus, ſm eum si interim celebrat incurrit irregularitatẽ. ĩ. de reg. iur. c. i. in vj. & de sen. excõ. c. i. eo. li. Sed istud non placet Io. An. quia iura allegata per Host. loquuntur, quando quis est suspensus ab officio, vel a diuinis, ꝙ hic non est, sed tãtũmodo est suspẽsus ab administratione temporaliũ: & spiritualiũ, quo casu nõ est in iure expressum, qđ irregularitatẽ incurrat. iõ dicta pœna non habebit locum. facit, ꝙ habetur in c. is qui. de sentẽ. excom. in vj. & istud ẽt tenet hic Ioan. Cal. dicens, ꝙ licèt largè sumendo sub administratione spiritualium includatur celebratio diuinorũ. facit. ŝ. de cor. viti. c. ex parte. el. ij. tamen secus est si sumatur strictè, qđ in dubio fieri debet in materia pęnali ꝑut est ista per regulam in pœnis. ĩ. de reg. iur. in vj. & hęc differentia an quis suspendatur ab officio, vel a diuinis an verò ab administratione spiritualium, & temporaliũ est diligẽter menti tenenda.

17 ¶ † Et vlterius quærit Io. And. an prælatus cadat in pœnã de qua hic ex sola traditione sigilli aut literarum: licèt non sit secuta aliqua obligatio ad præiudiciũ ecclesiæ, videẽ qđ sic ꝑ istũ tex. qui aliud nõ vr̃ requirere, & sic videtur puni re affectũ, licèt nõ sequaẽ effectus. facit, qđ hr̃ in l. si quis nõ dicam. C. de epi. & cle. canonizata. de pę. dist. j. In contrarium faciunt iura quæ videntur velle, ꝙ

18 † non puniatur affectus nisi sequaẽ effectus de quib⁹ in l. i. ff. de extraor. cri. & per Cy. & legistas in d. l. si qs non dicã. Io. An. hic tenet primã partẽ per ea quę notauit in regula in pœnis. in mercu. de re. iur. in vj. vbi cõcludit, ꝙ ponderanda sunt verba iuris inducentis pœnam. nã si ius non cõsiderat effectum facti, sed solum affectum. & tunc habet locũ pœna etiã si non sequatur effectus. & ita patet in tex. isto in quo solũ põderat traditionẽ literarũ, vel sigilli ex quibus posset ecclesia obligari: secus vbi lex nõ cõsiderat affectũ solum, sed ẽt effectum, & in impositione pœnę, qa tũc nõ habet locũ pœna nisi sequaẽ effectus. facit ad prædicta, quod habetur in l. & generaliter. §. j. ff. de calũniatoribus. & in l. i. §. bestias. ff. de postulan. & dicit ẽt Io. An. in dicta regula, in pœnis, ꝙ vbi imponiẽ pœna ipso iure per ius, ꝙ in dubio uidetur esse mẽs disponentis si aliud nõ apparet, ꝙ requiratur actũ esse consummatũ, & sic, ꝙ sequatur effectus, vt pęna locũ habeat per id, quod habetur in c. perpetuo. de elec. in vj. secus vbi aliud apareret de mente disponẽtis, vt contingit in casu isto.

19 ¶ † Quæritur demũ pro declaratione literæ quę debita appellanẽ hic aliena. dic qñ cõtrahuntur pro alio extraneo, & nõ pro ecclesia, vel prælato, & hoc est clarũ. Idẽ dicit verũ si nõ pertinebat ad ecclesiã, licèt pertineat ad prelatum occasione suorũ bonorũ patrimonialiũ. Sed Hostię. dicit, ꝙ ista est nimis amara interpretatio: iõ videẽ euitãdã. facit, qđ hr̃ in l. si id qđ. §. si quis. ff. de don. inter virũ. faciat ẽt ꝑ hoc, qa ĩ pęnis mitior interpretatio est seruãda, de reg. iur. in pœnis. in vj. Si aũt pro necessitatibus ꝓprijs, puta, pro alimẽtis prælatus obligaret ecclesiam nõ diceret tũc debitũ alienũ, qa ad illud teneẽ ecclesia. ŝ. de præb. in c. cũ scđm. ¶ Iuxta prędicta quæri põt. Quid si ecclesia sit subiecta prælato qui habet specialẽ administratorẽ. an tũc superior ꝑlatus patieẽ pęnã, de qua hic si obliget ecclesiam illã ꝓ debitis alienis. dicit Ioã. An. ꝙ nõ si ipse prelatus superior nõ habebat administrationẽ: sed prælatus specialis ad hoc deputatus, & sic demũ incurreret pęnã ipse specialis ꝑlatus si faciat contra hãc decr. secus si superior ꝑlatus haberet locũ in eo pœna huius capituli q̃ habet locũ in quocũq; cui ecclesia sit cõmissa, & sic siue sit commissa in cõmẽdã, siue aliter administratio, vel procuratio administrationis ecclesiæ sit cõmissa habebit locũ pœna huius. c. per id, ꝙ habetur in c. j. lxxj. dist. & in. c. qui plures. xxj. q. j. & in c. cũ nobis olim. ŝ. de ele. & plus dicit Io. An. ꝙ hoc ꝓcedit ẽt in eo q̃ occupauit ecclesiã, ne melioris cõdõnis sit prædo q̃ ali⁹. arg. l. iii. §. videamus. ff. de dona. inter virũ, & vxo. & c. cũ

20 qui. de præbẽ. in vj. ¶ † Sed quid si ecclesia habeat pecuniam superfluam, an prelatus poterit illã mutuare alicui personæ indigẽti, dicit Io. An. ꝙ sic: quia ecclesia teneẽ de eo, qđ sibi supest facere eleemosynã. Op⁹ ẽm pietatis est in necessitatibus alteri subuenire. i. q. ii. c. aurũ. & c. gloria epi. & xvi. q. i. c. fi. & in c. pasce. lxxxvi. dist. ideo tale mutuũ nõ vr̃ esse prohibitũ: bñ tñ ex illo non graueẽ ecclesia. & qa videtur in euãgelio permitti tale mutuũ, dum dr̃ mutuum dãtes, & nihil inde sperãtes.

21 ¶ † Quid aũt si ꝑlatus nõ aggrauat ecclesiã ipsam ꝓ alio obligando, vel mutuũ recipiendo pro alio: sed remittendo debitum, an cadat in pœnã hui us capituli. Quidã, vt refert Io. And. dicunt, ꝙ sic: quia ille qui remittit videẽ alienare l. si mulier. ff. de condi. ob causam. & l. licèt. ff. de iure do. Sed hæc opi. nõ placet Io. An. quia pœna huius. c. imponiẽ solum obligãti ecclesiã, & nõ alienãti, de qua in c. si qs præsbyterorum. de reb. eccle. nõ alie. non tñ cadit in pœnam obligationis: de qua hic, & sic hæc decr. non est superflua per illam: qa ibi imponitur pœna alienãtibus bona ecclesiæ, hic obligãtibus ecclesiã pro alie

22 nis debitis. ¶ † Vltimo tangit Io. An. quid si ꝓcurator ecclesiæ habẽs literas ꝓ recipiẽdo mutuo ꝓ ecclesia recipit mutuo pecuniã, & illã sic receptam alteri mutuat, an imputabitur hoc prelato. dicit Io. An. qđ non imputabiẽ sibi factum talis procuratoris qui infideliter se habuit saluo nisi fuisset in culpa eligẽdo minus idoneum per id, qđ hr̃ in c. significãte. de pig. & idẽ dicit si talis ꝓcurator cõuerteret pecuniã in vsus proprios, & adde in quãtũ dixi. ŝ. ꝙ eps nõ incurrit pœnã suspẽsionis, de qua hic qa verũ est ipso iure, tñ qa ſm Io. An. & d. An. possit talis a suo suꝑiore suspẽdi ab administrõne tꝑaliũ, & spũaliũ ꝑ id ꝙ hr̃, qđ tene mẽti.

SVMMARIVM.

1 *Cessio debitoris non impedit substantiam obligationis impedit tamen effectum exactionis.*

2 *Excõicatio cessante contumacia est relaxãda, obligatur tamẽ interim.*

3 *In confessum non sunt partes iudicis nisi in condemnando, vel compellendo confitentem.*

4 *Actio est inanis quæ inopia debitoris excluditur.*

5 *Exceptio inopiæ habet obstare durante inopia.*

6 *Inopiam excipiens ad hoc vt gaudeat priuilegio talis exceptionis debet confiteri debitum, & cauere de satisfaciendo cum peruenerit ad pinguiorem fortunam.*

7 *Debitor si a multis creditoribus qui simul concurrunt eodem tempore conuenitur, an aliqui ex eis præferantur alijs.*

8 Clericus

8 *Clericus conueniri non potest vltra quam facere possit nec etiam miles armatæ militiæ.*
9 *Exceptio ne quis conueniatur ultra quam facere possit potest opponi post sententiam in executione.*
10 *Confessus in iudicio habetur pro condemnato.*
11 *Debitor si non est idoneus ad soluendum admittitur particularis solutio illius partis quam soluere potest.*
12 *Dilationem solutionis impetrans an debeat cauere.*
13 *Cedens bonis non liberatur: sed remanet ciuiliter, & naturaliter obligatus, licèt habeat exceptionem donec perueniat ad pinguiorem fortunā: & oīa sibi auferūtur, & dimittitur cū vestibus quotidianis.*
14 *Damnato ad mortem relinquuntur vestes.*
15 *Cedens bonis non debet admitti ad cessionem antequam recognoscat debitum.*
16 *Cedens bonis an teneatur iudicare bona sua, & an facta cessione poterit debitor pœnitere.*
17 *Excōicatio lata cōtra illū qui soluere nō pōt an teneat. & nume. 26.*
18 *Cessionis beneficium habere non debet dolosus: nec debitor rei publicæ nec etiam ille qui tenetur ad factum præcisè.*
19 *Pauperem, vel inopem esse aliquem qualiter constare possit.*
20 *Mendicantes validi expellendi sunt de ciuitate.*
21 *Debitor quando non est soluendo, an sit necessaria cessio.*
22 *Renunciari an possit beneficio ne quis conueniatur vltra quam facere possit.*
23 *Cedere bonis an possit debitor creditoribus non vrgentibus eum ad solutionem.*
24 *Cedere bonis an possit debitor sufficiens ad soluendum, creditoribus ipsum ad soluendum vrgentibus.*
25 *Inopiam debitoris probare non tenetur creditor, quando vult agere contra fideiussorem.*
27 *Exceptio excommunicationis an habeat impedire cessionem quæ petitur coram iudice.*
28 *Seruus regulariter non potest esse in iudicio secus si contendere velit, absoluatur à seruitute.*
29 *Incarcerari, & tormentis subijci an possit ille qui non potest soluere.*
30 *Cedere bonis coram iudice simpliciter sufficit sine alia solennitate absque grauamine famæ, & alia iniuria corporali.*

a ODoardus. ¶Debitor[a] qui non est soluendo, excōicatus q.a nō soluit, absoluit̄ præstita cautione de soluendo si ad pinguiorē fortunam deuenerit. h.d. Et in prima impetrātis q̄rela. In scd̄a iudicū datio:
1 scd̄a ibi: mādamus. ¶†No. ꝙ cessio debitoris, licèt nō extinguat substantiā obligationis impedit tn̄ effectū exactionis inopia durāte: & sic habes vnā exceptionē respicientē actū executionis, & nō substātiā obl̄ionis: facit, ꝙ hr̄ in l. ex diuerso. ff. so. mat. & ꝓcedit notabile intelligendo, ꝙ hic iste Odoardus cesserit bonis ꝑ ut ēt videt̄ intelligere gl. fi. tn̄ reuera istud hic nō exprimit, ꝙ cesserit bonis, facit, quod j. dicetur. ¶Itē no.
2 ꝙ † excōicatio lata cessante contumacia est sine diffi cultate relaxāda, obligari tn̄ interim videt̄: de quo in
3 glo. iij. ¶†No. ꝙ in cōfessum nō videntur esse aliquæ partes iudicis nisi in cōpellendo cōfitentē, vel in cōdemnādo eum, vt colligit̄ hic iuncto eo, ꝙ leg. & no. in l. proinde. §. j. ff. ad l. aquil. & s̄. de elec. dudū. el. ij. ꝑ
4 gl. in verbo dicēda. ¶No. ꝙ † inanis est actio. i. sine effectu quā inopia debitoris excludit: facit, ꝙ no. hic in
5 glo. iij. ¶†Item nota, ꝙ exceptio inopiæ est tp̄alis: q.a differt ad tempus executionē, & sic no. ꝙ ius excipiē di cōmensurat̄ causæ, ꝓductiuę ipsius iuris: vt sic, si cā sit tp̄alis ipsum ius excipiēdi sit tp̄ale. & iō exceptio inopiæ habet obstare durante inopia, & nō superueniente pinguiori fortuna: & sic non habet perpetuo
6 impedire effectū exactionis. Et no. vt quis † gaudeat priuilegio excipiendi rōne inopię vident̄ req̄ri duo, primo, ꝙ recognoscat debitū. secūdo, ꝙ pręstet cautionē de satisfaciendo, cum peruenerit ad pinguiorem
7 fortunā. ¶ † Itē no. quòd interdum quis conuenitur a multis creditoribus qui simul cōcurrūt eodē tp̄e, an autem aliqui ex eis pręferantur alijs, remittit. do. Pe. ad id, ꝙ habet̄ in l. priuilegia. ff. de priuile. credi. & de reg. iur. qui prior. in vj. & in l. fi. ad fi. præal. dicit̄, ꝙ si tractetur de dandis dilationibus q̄nq; quinquēnalibus, vel de admittenda cessione bonorum per creditores, ꝙ non præfert̄ aliquis creditor alteri ratione priuilegii, hypothecæ, vel occasione alterius priuilegij. Sed attenditur quis sit creditor in maiori summa, vbi aūt agitur de bonis debitoris diuidundis benè præferuntur illi qui habent priuilegiū respectu hypothe
8 cæ, vel alio respectu, vt ibi dr̄. ¶†Itē no. quòd cum in litera nō fiat expressa mētio de aliqua cessione bono
b rum: [b] videtur hic probari, ꝙ clericus ēt si nō cesserit bonis non possit exigi vltra quam facere possit, seu vltra q̄ possit soluere, & sic videtur satis hic colligi posse, ꝙ sicut miles armatæ militiæ habet priuilegiū ne cōueniat̄ nisi quatenus facere pōt: ita etiam sit cēsendum in clerico, qui censet̄ esse miles cęlestis militiæ: facit, quod hr̄ in c. i. s̄. de cle. ęgro. & hoc tenuit gl. Accursii, & etiam Bar. in l. miles. in princip. ff. de re iud. vbi probatur de milite secularis militiæ: & hoc etiā videt̄ sequi do. Pe. quod diligenter tene menti. Sunt ēt alii qui habēt tale priuilegium, ne videlicet, cōueniātur seu exigantur nisi quatenus facere possunt, vt maritus, patronus, donator, & soci⁹, de quib⁹ ī l. sunt
9 qui. cū sequētibus. ff. de re iudi. ¶† Item not. ꝙ exceptio illa ne quis conueniatur vltra q̄ facere possit pt̄ opponi ēt post sententiā in executione. nā hic opponebat̄ post cōfessionē factā in iudicio q̄ habetur pro
10 sn̄ia, † cū confessus in iudicio habeatur ꝓ cōdēnato. l. j. C. de cōfes. & facit, quod no. in c. fi. s̄. de confes. & est ratio: q.a ista exceptio non impugnat sententiam, sed opponitur ad moderādā executionem: ideo nimirū si potest opponi post sn̄iam. facit, ꝙ habetur in l. ex diuerso. §. fi. ff. sol. ma. & quod no. per legistas in l.
11 j. C. de iur. & fac. igno. ¶†Itē no. ꝙ vbi debitor nō est idoneus ad soluendum, admittitur particularis solutio illius partis quā soluere potest. Regulariter vero, quando debitum est liquidum non admittitur particularis solutio inuito creditore. l. tutor. §. lucius. ff. de vsu. & legitur, & no. in l. quidam existimauerunt. ff. si
12 certum pe. ¶†Itē no. ꝙ ille qui consequit̄ dilationem ad soluendū a iure debet cauere idoneè, de quo per Cyn. in l. vniuersa. C. de præci. impe. offe. & si cautio nō præstat̄, vr̄ ꝙ tunc nō consequat̄ beneficium dilationis, de quo dicendū: vt no. per Cy. in loco palle. & adde etiam, qd̄ hic tangit gl. in verbo, idonea, faciat, qd̄ hr̄ in l. in omnibus. ff. de iud. pendente autē dilatione non curret p̄scriptio. l. fi. ad fi. C. qui bonis cedere pos. ¶Vltimo no. fm̄ vnum intellectū quem tan-
13 git gl. fi. ꝙ † ille qui cedit bonis nō liberatur, sed remanet ciuiliter, & naturaliter obligatus, licèt habeat exceptionē donec perueniat ad pinguiorē fortunam. Glo. tamen in l. vbicūq;. ff. de fideiuss. dixit, qd̄ cedēs bonis liberat̄ a ciuili obligatione: licèt nō a naturali, sed cōiter reprobatur, vt ibi tāgit Bar. q.a si esset liberatus a ciuili non posset postea conueniri. quando ꝑueniret ad pinguiorē fortunā cum sola naturalis non sit efficax ad agendū. l. iurisgen. §. j. ff. de pact. &, vt ibi dixi vnus est intellect⁹, qd̄ hic odoardus cesserit bonis, vt sensit gl. fi. tn̄ re vera nihil exprimitur in litera de cessione. & sic pōt intelligi scd̄m aliū intellectū, ꝙ iste odoardus ex eo, q.a clericus, & sic miles cœlestis militiæ habebit benficiū, de quo in litera sine cessione, vt ēt superius tetigi. Et est lōga differētia scd̄m dominū Pe. an quis virtute cessionis, velit se excusare a soluēdo an vero sine cessione velit se excusare ex bn̄ficio

a Debitor. D. Ab. ponit hic duplex summariū. primum cōcordat cū isto. scd̄m vero aliqd plus importat. vide eum.

b Cessione bonorum. Quia ī hoc ca. tractatur de cessione bonorū si q̄ ris quis debitor possit cedere bonis, & quibus, & qualiter, & qn̄, & quos effectus habet cessio bonorum. distingue, ut hic per Hē. Bo. in prin. c.

ficio sibi cõpetẽte ex iuris dispositione ne cõueniat vltra q̃ facere possit: quia sc'do casu conuenietur, & fiet exactio deducta prius tanta quantitate q̃ sufficiat sibi pro alimentis: & sic ne egeat. l. miles. in prin. ff. de re iudi. & l. sunt qui. eo. ti. & ff. de reg. iu. l. in cõdẽnatione. Sed in primo casu omnia sibi auferunt vsq; ad interuallũ s'm aliquos, vel saltem illa cũ vestibus quoti
14 dianis dimittit, sicut fit in † dãnato ad morte. l. diu°. ff. de bonis dãnatorũ: & hæc sc'da opi. cõiter tenet, vt no. per Cy. in l. j. C. qui bo. ce. pos. & intellige hoc verũ respectu bonorũ q̃ habebat tẽpore cessionis: quia oĩa occupabant per creditores exceptis vestibus p̃dictis. Sed respectu bonorũ quę q̃rerent post cessionẽ habet beneficiũ, vt deducat tantũ, q̃d nõ egeat sc'dm q; habetur in l. qui bonis. ff. de cessione bonorũ: & sic solum poterit conueniri in eo, q̃d supererit deductis prius alimentis, seu tot bonis quę sufficiant ad alimẽta. ¶ In gl. j. in fi. gl. dicit verũ in se. sed non quo ad literã quæ loquitur de officiali: & sic de vicario Archiremeñ. vt patet ex litera. ¶ In gl. ij. ibi recognoscat debitum. supple extraiudicium, vt differat ab eo, q̃d. ĩ.
15 dicit gl. ibi aut in iure connfitetur. ¶ † In eadem glo. ibi: audiri non debet: & sic videtur gl. habuisse literã negatiuam in l. pe. allegata in glo. & illa litera communiter habetur. Alii tamen habent literam affirmatiuam, vt vtraq; litera potest saluari per id, quod tangit glo. & Bar. in d. l. pe. nam in electione creditoris, est, an velit admittere debitorẽ ad cessionẽ añ recognitionẽ debiti, an uero post, & sic inuito creditore nõ debet admitti ad cessionẽ anteq̃ recognoscat debitũ, vel condemnetur, & est ratio: q̃a potest interesse creditoris ne ante fiat cessio rationę probationum fiẽdarũ debita quas hodie habet, & fortè ipsas nõ haberet nec habere posset t̃pe quo debitũ exigi posset: iõ ĩuito creditore nõ fuit cõueniẽs, q; ante admitteret, sed demum ipso nolente: vt no. in d. l. pe. Qualis autẽ debeat esse recognitio debiti: dic, q; sufficiet si extra iudicium confiteat coram testibus, vel corã notario, & testibus in forma debita. facit. s̃. de fide instru. in c. si cautio. cum ibi notatis. Idem si fideiussorem det, vel pignus, vel confiteatur in iudicio. facit, q; habetur in l. cũ notissimi. §. sed, & si quis. C. de præscrip. xxx. annorum. sufficiet etiam si patiatur se condemnari per iudicem facta probatione per creditorem. An autem
16 teneatur cedens indicare bona sua: dic, q; sic † & ad hoc poterit cogi iudicis officio: vt no. glo. in d. l. pe. & in. l. j. C. qui bo. ce. pos. facit, q̃d no. in Spe. de primo, & sc'do decreto. §. nũc videamus. ver. quæritur an cessio. Sed an facta cessione poterit debitor pęnitere. dic, q; sic si hoc facit anteq̃ bona sint distracta per creditores: vt l. quem pęnitet. & l. is qui bonis. de cessio. bono. & per Cy. in l. j. C. q̃ bo. ce. pos. vbi ponit multas quæstiones in materia cessionis. de qua ẽt per Hosti. in sum. eo. ti. sub rub. de cessione actionis. Sed do. Pe. hic dicit, q; ibi cõiter non habetur materia: sed hr̃ sub §. fi. de dona. inter virũ. sub rubri. de dote cõstituẽda.
17 ver. sed quis constituit. circa fi. ¶ † In gl. iij. ibi. q̃m videtur. gl. hic voluit quærere an teneat excõicatio lata contra illum qui soluere nõ potest. Et primo arguit, q; non demum. ĩ. ver. sed dic voluit arguere ad contrarium per istum tex. ad quem nititur r̃ndere, vt in gl. patet. ¶ In ea. gl. ibi. vel in partem soluere posset supple. nec etiam bonis cesserat. ¶ In eadem gl. in fi. ibi. Hoc tutius est, & est etiã verius s'm do. Flo. nã s'm eũ etiam si constat, q; non sit soluẽdo tenet excõicatio licèt sit iniusta, vt legit, & nota. in c. ij. & ibi de hoc in gl. fi. s̃. de test. cog. Sed do. An. hic dicit, q; possunt concordari opi. q̃a si inopia esset notoria sñia erit nulla tanquã lata cõtra notoriũ, facit, q; notauit idẽ do. An. s̃. de rescri. ab excõi. & q̃d legitur, & no. in c. inter cæteras. s̃. de re iudi. ĩ. de sen. excõ. per tuas, & per Pau. de leaza. in cle. pastoralis. de re iudi. Si aũt inopia nõ esset notoria, tũc procedit opi. gl. per id, q̃d habet in c. j. xj. q. iij. ¶ Sed aduerte, q̃a quem esse inopẽ, & sic non soluendo cũ videatur esse negatiua nõ bene posset transire in notorium. nã possibile est, q; posset habere pecunias occultatas, facit, q; habetur, & no. p̱ legistas in auth. qui semel. C. qũo, & quãdo iudex. ideo tutius est tenere gl. nisi error esset expressus in sñia, vt quia iudex dixisset excõico talẽ clericũ, licèt cesserit bonis, vel licèt non sit soluẽdo: nã tunc satis videtur, q; sentẽtia esset nulla per id, q; hr̃. ĩ. de sentẽ. excõ. in c. per tuas. ¶ In gl. pen. ibi si põt pro hoc, vt q̃a dicit do. Flo. potest esse, q; licèt nõ sit soluẽdo, tamẽ est aliàs probatæ fidei, & bonæ opi. sed casu fortuito factus est non soluẽdo, & sic verisimile est, q; hoc casu inueniet fideiussores pars de soluendo cũ venerit ad
18 pinguiorẽ fortunã. ¶ † In gl. fi. ibi: quia periurus. quasi velit gl. q̃d in contrario fiat executio insolidũ p̱pter periuriũ. nam dolosus non videtur habere beneficiũ cessionis sicut nec debitor reipublicæ. C. de exa. tributorum. li. x. l. nemo. similiter nec ille qui tenet ad factum præcise. vt Cy. in l. j. C. qui bo. ce. pos. hæc tñ solutio nõ placet do. Flo. ex eo: q̃a ibi de periurio aliter punit, vnde dicit, vt potest dici, q̃d hic non apparet, quòd fuerit beneficiatus, vel potest dici in glo. q̃d ad hoc non fuit actum. Iudex aũt non impartit officiũ suũ nõ petitũ ad priuatã, vtilitatẽ. l. iiij. §. hoc aũt. ff. de dam. infec. & no. per Inn. s̃. de iureiur. ad nostrã. el secũdo, vel põt dici, q̃d ibi nõ cessit bonis, hic sic. vel ibi non erat inops, hic sic: q̃a forte etiam nõ habe
19 bat beneficium: vt s̃. tetigi post do. Flo. ¶ † Sed iuxta prædicta queri potest quõ dicetur constare aliquem esse pauperem, vel inopẽ. dic sc'dm doc. q; per famam q̃a sic est fama in vicinia vbi habitat, & inter cognoscẽtes eũ: facit q̃d no. per gl. & Cy. in l. vbi adhuc. C. de iu. do. & in l. si constante. in prin. & q̃d ibi plenè p̱ Bar. ff. sol. matri. vel dicetur constare, si vere, & non ficte ostiatim ibat mendicando: nam hoc est signũ paupertatis nisi ex aduerso probetur per creditores, q; loculos depositos habeat hoc est pecuniã, vel res alias. s̃. depositi. c. j. & l. ex persona. C. de proba. & ff. qui sa-
20 tisda. cogã. l. si vero. §. quæ pro rei. de iure † tñ reprobatur, quod sanus existẽs vadat mẽdicando: vt habet in l. j. C. de medicantibus vali. lib. x. vnde tales videntur expellendi de ciuitatibus, vt habetur ibi, q; videt intelligendum nisi ex causa mẽdicaret. vt quia fortè tanq̃ peregrinus volens visitare limina apostolorum Petri, & Pauli, vel corpus sancti Antonii, vel sancti Iacobi de Galicia, vel ex alia cã, vel dic sc'dm Host. q; eoipso, quòd quis cedit bonis satis probat ipsum esse inopem: vnde nõ debet postea detineri, vel incarcerari. l. j. & fi. C. qui bo. ce. pos. & s̃. de pig. in c. ij. Et aduerte quatenus dictum est de cessione in hac gl. fi. & superius dicit do. Flo. quòd quando certum est, q̃d debitor non est soluendo non est necessaria cessio. q̃a illa certitudo sufficit de excussione, quo ad omnẽ effectũ per id, q̃d hr̃ in l. fi. in prin. & q̃d ibi no. per glo. ff. de ff. si certum pe. & in l. decem. vbi etiam per glo. ff. de ver. obl. vbi etiam Bar. dicit dando super hoc doctrinã, q̃d fieri poterit certitudo p̱ libros estimi in q̃bus describunt bona ciuiũ, quasi velit, q; si reperiat debitor ibi descriptus: & nõ sint bona aliqua ibi descripta q; satis probetur inopia: dicit tñ do. Flo. q; contrariũ videt velle Iaco. Bu. in auth. hoc si debitor. C. de pig. sed prima opi. verior est secũdum eũ. sed certè verior uidetur

videtur secunda, quam ibi tenet Barto. in d.l. decem. ubi etiam de hoc dixi. nam possibile est, ꝙ post æstimum factum debitor acquisiuisset bona, & sic uidet̄ præsumere ius l. si defunctus. C. arbitr. tutelæ, & sic licèt non reperiat̄, ꝙ in æstimo sint bona, sufficientia non ꝑ hoc sequitur, qđ t̄pe quo agit̄ ex hoc sit ꝓbata inopia. sed oportebit fieri discussionē bonorū ſm ea, q̄ habentur in l. a diuo pio. §. in venditione. ff. de re iudi. Item non videtur esse verum, quod dixit do.
21 Flo. videlicet, ꝙ quando est certum, ꝙ† debitor nō est soluēdo non sit necessaria cessio. al's posset detrudi in carcerem ꝑ id, qđ habetur in l. j. C. q̄ bo. ce. pos. iuncto eo, qđ legitur, & no. in l. 3. §. p̄terea. per gl. & Bar. ff. de suspec. tu. vbi patet, ꝙ ad capturam personæ potest deueniri, quando facta excussione bonorum nō reperiuntur bona sufficientia, nisi cedat bonis: & sic opi. d. Flo. non est vera. verū est tamen, ꝙ vbi est certū debitorē non esse soluendo, n̄ est necessaria excussio ad finē, vt possit deueniri ad fideiussores, vel ad tertium possessorem pignorum per notata in dicta l.
22 fi. & dicta l. decem. & l. fideiussoris. ff. de pac. ¶† Sed iuxta prædicta q̄ri pōt, an possit renūtiari bñficio, ne quis conueniat̄ vltra, q̄ facere possit. Concludit Io. An. post Host. ꝙ si competit ratione personæ priuilegiatæ non poterit renuntiari per l. alia. §. elegāter. ff. sol. matr. & facit, quod no. in c. j. in gl. 2. j. de dona. Si vero ratione contractus conceditur actori tale priuilegium, vt ꝑ illā conuētus non conueniatur ultra, q̄ facere possit, sicut cōtingit in actione ꝓ socio. & tūc poterit renuntiari, vt etiam not. per gl. in l. si conuenerit. ff. de re iud. & de beneficio cessionis, an possit illi renuntiari. tangitur per Cy. in l. 1. ad fi. C. qui bo. ced. pos. & ꝑ Bar. in d. alia. §. eleganter. vbi concludit, ꝙ regulariter non potest renuntiari: fallit in duobus casibus de q̄bus dixi. in c. 2. s̄. de pig. s. quando debitor dissipasset bona in fraudem creditorū, per l. fi. ad fi. ff. de his, q̄ in frau. cre. vel, quando sciens se nō esse soluendo contraxit. l. pe. ff. de iure do. Cy. tamen in d. l. i. C. q̄ bo. ce. pos. in vltima quæstione aliter dixit, vt refert ēt Bart. in d. l. alia. §. eleganter. Sed verior vr̄ opi. Bar. per ea, q̄ hn̄r in dicto. §. eleganter. & in iuri-
23 bus prællega. ¶† Iuxta prædicta quæri potest, an debitor possit cedere bonis creditoribus non vrgentibus eum ad solutionem. Ia. de Ra. tenuit, quòd nō, vt notauit Cyn. in l. i. in viii. q. C. qui bo. ce. pos. Mouet̄, q̄a istud beneficium fuit inductū ad euitādam morā carceris. d. l. i. & l. pe. & fi. eo. ti. & ideo si nō teneatur de dicta iniuria, vt quia creditores non urgent ad debitum, non videtur, ꝙ eis inuitis posit cedere bonis & potissimè, q̄a possit fieri eis præiudicium in quęrendis post cessionem, quia non teneretur insolidū ꝑ illis: sed solum quatenus facere posset deducto ne
24 egeat. l. q̄ bonis. ff. de ces. bo. ¶† Querit etiam hic do. Pet. an ille qui est sufficiēs ad soluendum possit cedere bonis inuitis creditoribus, intelligo eis instātibus, vt sibi fiat solutio per debitorem, & sic ipsis urgentibus debitorem ad soluendum, al's procederet, ꝙ dixi in præcedenti quæstione. uidet̄, quòd non: q̄a a miseria, & inopia causat̄ bñficiū cessionis l. pe. & fin. C. q̄ bo. ce. pos. & sic ex inopia ur̄ fundari intētio uolentis cedere: ideo ur̄, quòd illā n̄ debeat, ꝓbare sicut
25 non tenet̄† creditor probare inopiā debitoris, quādo uult uenire ad fideiussorem ꝑ Bar. in l. iam hoc iure: & in l. in illa stipulatione. ff. de uer. obl. & hoc tenuerūt q̄dam. Sed Fed. de senis, ut refert do. Pe. in consi. suo. clxxxviii. sentit ɔtrarium, mouetur, quia dictum Host. hic positum ī c. dum dicit, ꝙ eo ipso, ꝙ q̄s cedit bonis ꝓbatur inopia: nec debet detineri. facit l. i. C. qui bo. ce. pos. & qđ etiam. s̄. tetigi in quæstione, quo modo ꝓbetur inopia potes dicere, ꝙ ista vltima opi. procedit in dubio, seu in causa dubij: sed vbi constaret, ꝙ debitor esset soluendo, & quòd licèt satisfaceret creditoribus multa bona sibi remanerent, tūc vr̄, ꝙ nō possit cedere creditoribus inuitis: q̄a nulla æq̄tas hoc suadet, ꝙ tunc admittatur ad beneficium cessionis. fateor tamen, ꝙ non est verisimile, ꝙ tunc quis velit venire ad beneficium cessionis ex quo multa bona superessent satisfacto creditoribus. argu. l. cum de indebito. ff. de proba. vbi patet, quòd in dubio nō est verisimile, quòd quis velit iactare suū, seu bona sua.
26 ¶† Vlterius, q̄a hic dr̄, ꝙ excōicatus in casu. c. absolui debet sine difficultate. ¶ Quęri pōt, quę difficultas hic excludatur. dic, qđ cautionis, & iuramēti de stando seu parendo mandatis ecclesiæ, & sic superioris, vel etiā absolutionis expēsarum, q̄a non habebit in casu isto necesse soluere aliquas expēsas aduersario, nec etiam habebit necesse præstare cautionē, vel iuramentum prædictum, ex quo non erat cōtumax, q̄a propter inopiam non soluebat, & sic quo ad eum nō erat obligatus: ideo hoc casu ad tollendam excōicationem nō requiritur forma dictæ cautionis, & iuramēti: sed absoluetur illa etiā nō præstita, licèt al's iuramentū sit de substātia absolutionis ab excōicatione scđm Host. Iuxta notata ꝑ Ioā. An. post eum. in c. cum desideres. j. de sen. excōi. & facit, quod habetur eo. ti. in c. sacro. & quod ibi etiam no. cōiter tñ tenet̄, ꝙ iuramētū non est de substātia absolutionis: vt no. per Io. An. in dicto. c. cum desideres. ¶† Iuxta prædi- 27
cta quæritur, an exceptio excōicationis habeat impedire cessionē, quæ petitur coram iudice. videt̄ ꝙ sic ꝑ c. intelleximus. s̄. de iud. in cōtrarium est veritas, ut hic tāgit do. Pe. & do. An. ex eo, q̄a cessio subseqūēs est causa absolutionis ab excōicatione præcedente, vt hic patet, ideo cum cessio dissoluat tale vinculum eius petitioni debet obstare. facit. l. cui necessitas. ad fi. ff. de libera. causa. & pro prædictis etiam facit, quia petitio cessionis non poterit in figura iudicij, sed extra ordinem officio iudicis. ideo videtur, ꝙ ad illam admittatur etiā excōicatus, sicut etiam seruus admittit̄ ad petēdam bonorū possessionem, quæ petit̄ non in figura iudicij. l. seruus. ff. de bo. pos. & facit, quod no. per gl. super rubri. ff. de interrogatorijs act. & in l.
28 j. C. q̄ admi. ad bo. pos. ¶† Itē, q̄a seruus licèt regulariter nō possit esse in iudicio, tñ admittit̄ vbi vult cōtendere, vt absoluat a seruitute. l. vix certus. ff. de iud. & sic eadem ratione excommunicatus debet posse esse in iudicio pro actu faciente ad absolutionē consequendam, hoc tenuit Fed. in p allega. consi. clxxxviij.
29 ¶† Vlterius potest opponi contra text. nam videt̄, ꝙ ille q̄ non potest soluere debet incarcerari, & tormētis subiici. s̄. de deposi. c. i. præterea alibi dicitur, ꝙ q̄ non potest soluere in ere debet luere in corpore. l. fi. ff. de in ius vocan. & l. i. ad fi. ff. de poenis. & C. de seruis fugiti. in l. quicunque. & j. de maledic. in c. ii. hic vr̄ dici contrarium, quare soluit Inno. notabiliter, ꝙ q̄nque q̄s conuenitur ciuiliter ad interesse, vel ad rē pecuniariā: & tūc siue cōueniat̄ ex ɔ̄ctu, siue ex maleficio, sufficit ꝙ bonis cedat, vt hic patet ſm vnū intellectū, & facit l. i. C. q̄ bo. ce. pos. nā ꝑ puro interesse dicit Inn. ꝙ n̄ dēt q̄s subiici pęnæ corporali. sed reseruari pinguiori fortunæ, vt satis hic vr̄ ꝓbari: & ī d. l. i. & ī l. q̄ bonis. ff. de cessio. bo. Interdū vero q̄s cōmittit̄ ciuiliter ad pęnā applicādā parti, puta ꝓ furto. facit. j. de poenis. tuæ. vel ad poenitentiam imponēdā: & tūc dicit Inn. ꝙ si debitor condēnatus non pōt soluere, n̄ cōputabit talis pena in pęnam corporalē inuito

actore: sed demũ si hoc sibi placeat.facit, qđ legi.& no.in c.fraternitatis.xii.q.ii.Et pro hoc etiã facit: qa id,qđ nostrum est sine nostro facto non debet nobis auferri.ff.de reg.iur.l.id,qđ nostrum.si tñ consentiente actore commutetur pœna pecuniaria in corporalem liberabitur debitor a pęna pecuniaria ĩ quem de facto fuit pęna corporalis imposita: vt no.gl.ĩ c.sicut dignum.j.de homicidio. Interdum uero qs accusat criminaliter ad pęnam pecuniariam applicandam fisco,qđ in dubio semp intelligitur,qñ ĩ.ĩponitur pęna pecuniaria ex crimine,nã intelligitur,ꝙ in dubio debeat applicari fisco,nisi aliud exprimatur l.mulctarum.C. de mõ mulctan.& facit, qđ notauit Bar.in l. agraria.ff.de termino moto.& tunc etiam inuito accusatore poterit fieri cõmutatio ꝑ iudicẽ ꝑ id,qđ hr̃ in d.l.i.ad fi.ff.de pęnis.& j.de maled.c.ii.& in d.c.sicut dignum.de hom.& j.de sen.excõ.ut famę.Et no. qđ vbi pęna pecuniaria ex delicto uenit applicanda fisco,cẽsetur esse pęna criminalis,& nõ ciuilis:ut legitur,& notatur.ĩ l.iii.§.fi.per glo.& Bar.ff.de sepul. uiola.& ꝑ Inn.in c.qualiter,& qñ el.ii.j.de acc.ubi uero qs conueniretur actione iniuriarũ, quæ datur ad uindictam.l.quod senatus.ff.de iniur.& l.i.e.ti.an tunc possit inuito actore iudex commutare pęnam pecuniariam ĩ corporalem si conuentus non sit soluendo inuito actore.Inn.hic primo uĩ dicere,ꝙ sic,& qñ criminaliter agitur ad pęnam applicandam fisco. demum finaliter uidetur residere in opi.contraria,videlicet,ꝙ vbicunque ciuiliter agiĩ de crimine,& pęna uenit applicanda parti non possit eo ĩuito fieri cõmutatio ẽt si sit actio tẽdẽs ad vindictã,& ista opi.vĩ verior:nam interest actoris,ne eo ĩuito id fiat, vt sic nõ liberetur ab obligatione:nã posset tractu tꝑis deuenire ad pinguiorẽ fortunã. facit l. defunctus.C.arbitrium tutelæ,& interest ipsius actoris,vt non surrogetur pęna corporalis ꝑ q̃ liberetur ab obligatione a qua non liberetur si eo nolente id fieret:vt no.d.c.sicut dignum.¶ Vltimo hic potest opponi,vt hic tangit do.Flo.cõtra id,ꝙ dixit hic gl.fi.& qđ hic dicitur sc̃d'm unum ĩtellectũ,videlicet,quòd istæ clericus debet cedere bonis: nã ꝑ cessionẽ aggrauatur opi.cedẽtis,& sic vĩ,quòd redderetur cedẽs inhabilis ad bñficium.s̃.de bigamis.c.i.& de elec.c.super e.& de test. c.testimonium, & c.fi.& j.de accu.in c.Deus oĩpotens.soluit do.Flor.qđ cesset tali modo,vt prouideatur creditoribus sine ꝑiudicio famæ ipsius cedentis: vñ si erat bñficiatus non tenebitur cedere bñficio dicit tñ,quòd collectarius sc̃d'm eum vidit seruari ĩ Romana curia, qđ clerici non habentes patrimonialia cogebãtur cedere fructibus beneficiorũ deducto eo, qđ sufficeret ꝓ administratione diuinorum, & sic ꝓ ministris ẽt ecclesiæ, & de residuo fructuũ soluebãt creditoribus,facit,qđ dictũ fuit.in c.peruenit.s̃.de fideiuss.ipse tñ dicit,ꝙ ista non est ꝓpria cessio de qua iura sequuntur:& sic residet. Adde, quod de iure cõi absq; grauamine famæ, & alia iniuria corporali sine alia solennitate suffiçit simpl'r corã iudice cedere bonis.l.in oĩ.& l.fi.C.qui bo.cede.poss.in aliquibus tñ locis de consuetudine, vel ex forma statuti fit cessio satis uituperosa: quia cum sono tubæ in loco publico cum interuallo,& absque sarabulis percutit quendam lapidem cum posterioribus dicendo cedo bonis:& ita dicit Cyn.in dicta.l.i.& dicit,quòd Romæ fit super quendam leonem marmoreum qui est pęnes schalam capitolii:& de iure taliter fieri non debet,& dicit Cyn.quòd tales modi videntur quodammodo contra bonos mores,tñ in dubio vbi seruãtur non trãseunt si neinfamia cedentis.

SVMMARIVM.

1 *Solutum indebitæ repetens debet probare illud fuisse indebitum.*
2 *Solutionem negans si conuincatur de mendacio potest ad aliam defensionem transire.*
3 *defensionibus pluribus vti non probibetur reus.*
4 *Soluens indebitum,an possit illud repetere,& quando.*
5 *Indebiti tres sunt species.*
6 *Legatum integrum soluens non deducta falcidia non soluit plus debito.& nu. 8.*
7 *Testator vltra dodrantem id est nouem vncias relinquere non pot.*
9 *Videtur,verbum,est verbum fictionis.*
10 *Debitum an censeatur,quod per falcidiã retineri pot.& nu. 5.& 6.*
11 *Quarta trebelianica detrahitur de fideicommisso vniuersali, sed quarta,quæ detrahitur ꝑ falcidiam detrahitur de relictis particularibus.*
12 *Relictum in testamento minus solenni dicitur naturaliter debitum: sed indebitum ciuiliter,*
13 *Hæres,& defunctus censetur eadem persona.*
14 *Testamẽtum minus solenne(ex quo est conditum coram duobus, vel tribus testibus tantum) valet de iuregẽtium,& sic de iure naturali.*
15 *Ex sententia absolutoria oritur exceptio rei iudicatæ.*
16 *Actus agentium non operantur vltra intentionem eorum.*
17 *Per sententiam absolutoriam,an tollatur obligatio.& nu. 25.*
18 *Mutuum ciuile tantum est,quod contrahitur per confessionẽ factam in chirographo per quam confitetur quis se debere decem ex causa mutui,& spe futuræ numerationis.*
19 *Indebitum solutum per errorem,an possit repeti.*
20 *Minor soluẽs debitũ naturaliter tantũ per errorẽ iuris,an possit illud repetere de iure cõi,an vero illud petet ꝑ restitutionẽ in integrum.*
21 *Indebitum solutum,an possit pro alio debito retineri.*
22 *Indebitum iure naturali tantum,& sic ciuiliter debitum,& quando quis per chirographum obligatur spe futuræ numerationis, an tale indebitum solutum possit repeti.*
23 *Indebitum ciuiliter,& naturaliter si soluatur ex ignorantia tam iuris,quam facti repeti potest.*
24 *Soluens debitum ante tempus,an possit illud repetere.*
26 *Exceptione rei iudicatæ tutus si soluat per errorẽ, an possit repetere.*
27 *Exceptione præscriptionis.xxx.an.tutus,an si soluat possit repetere.*
28 *Obligatus per chirographum spe futuræ numerationis, an ex hoc oriatur sola ciuilis,an oriatur etiam naturalis.*
29 *Scripturam propriam negans in qua cõtinetur confessio ex causa mutui ad certam quantitatem, vel negat pecuniam numeratam esse si conuincatur de mendacio,an poterit postea dicere se soluisse.*
30 *Pecuniæ appellatione lato sumpto vocabulo omnes res continentur.*
31 *Confessio facta ex certa causa continens certum, an statim præiudicet confitenti.*
32 *Exceptio non numeratæ pecuniæ debet intra biennium opponi.*
33 *Exceptioni non numeratæ pecuniæ,an renuntiari possit.*
34 *Prælatus si confiteatur nomine ecclesiæ se recepisse pecuniam sub spe futuræ numerationis,& non interposuit quærelam intra biennium an possit post biennium opponere.*
35 *Exceptio non numeratæ pecuniæ,quæ opponi debet intra biennium, an astringat clericos.*
36 *Lex imperialis priuilegians ecclesiam, vel personam ecclesiasticam, & sic fauens ecclesiis, vel clericis,& ecclesiasticis personis extenditur ad ecclesias, clericos,& ecclesiasticas personas.*
37 *Lex imperialis tẽdẽs ad præiudiciũ ecclesiæ,vel ecclesiasticæ personæ nõ astrĩgit ecclesiã,nec ecclesiasticã ꝑsonã nisi ꝑ ecclesiã approbetur.*
38 *Prælatus si confiteatur se recepisse pecuniam,& iurauerit ad certum terminum soluere, & renuntiauit exceptioni non numeratæ pecuniæ,an teneat renuntiatio.*
39 *Exceptioni non numeratæ pecuniæ,an renuntiari possit.*
40 *Stipulatio simpliciter facta causa non adiecta, an valeat.*
41 *Confitens se debere decẽ ex causa mutui, an ex tali confessione possit efficaciter conueniri post lapsum bienniȷ si non interuenit scriptura.*

IS qui. Repetẽs solutũ tanq̃ indebitũ ꝓbare tenẽt illud eẽ ĩdebitũ,nisi aduersarius de mẽdacio conuincaĩ.h.d.sc̃d'm Ant.vel aliter sc̃d'm d.Flo.Cõquerẽs se indebite soluisse ꝓbare debet nisi in casu hic posito.h.d.Vel aliter f'm do. Pe.Qui dicit se ĩdebitè soluisse tenẽt hoc ꝓbare, fallit si recipiẽs solutionẽ negauerit quo casu de mẽdacio ꝯuict⁹ ꝓbare tenẽt se debitũ recepisse.h.d.Et diuiditur

dit ī duas partes: nā primo ponit dictū. secūdo casum exceptū: scđa ibi nisi. Et decr. ista fm d. Flo. est difficilis, & ītricata ī gl. is. fm eū. d. vero An. hic dicit, ꝙ ista decr. hēt materiā poti⁹ legalē, q̄. canonicā q̄ ꝑ doc. legistas ē multū examinata ī quolibet passu tacto ꝑ gl. & ī q̄buslibet exēplis gl. nā hæc materia plenè tractatur ꝑ tres gl. legistarū, vna ē ī l. cū q̄s. C. de iur. & fac. ign. & ibi ēt ꝑ Cy. & Bar. & ꝑ alios legistas. Alia gl. est in l. j. ff. de ꝯd. īde. & ibi etiā ꝑ Bar. Tertia gl. est ī l. cuius per errorem. ff. de re. iur. Nitar declarare ea q̄ erūt opportuna ꝑ declaratiōe gl. & eorū quę tāgunt in illa, & fuit istud capitulū extractū, & sumptū ex. l. cum
1 de īdebito. ff. de ꝓb. ¶ † No. j. rłam, qđ repetēs pecuniā solutā, vt īdebitā arctat ad onus ꝓbādi illā fuisse indebitā. Et sic no. ꝙ postq̄ q̄s soluit alteri pecuniā ꝑsumit soluisse debitū: & sic, ꝙ fuit detenta, & est rō: q̄a nō est verisile, ꝙ q̄s iacter suas pecunias. l. cum de indebito. ff. de ꝓb. & iō hæc ꝑsumptio trāsfert on⁹ ꝓbādi ī ipsum soluētē ꝯ quē facit ꝑsumptio: & sic reus ꝓ quo ꝑsumit hēt fundatā intētionē suā de iure cōi, iō releuat ab onere ꝓbādi: facit, qđ hr. in l. siue possidetis. C. de prob. & s̄. de ꝑsum. c. afferte. & c. q̄a verisimile. & s̄. de renun. in c. sup hoc. & s̄. vt ecclesia. be. in
2 c. vnico. ¶ † Itē no. ꝙ si negans solutionē ꝯuincat de mēdacio potest ad aliā defensionem transire, & dicere se debitum recepisse, dūmō id probet: & est rō q̄a
3 † reus non prohibet vti varijs defensionibus: vt legit & notat. in l. nemo. vt ibi ꝑ Bar. ff. de exce. & de reg. iur. in c. nullus pluribus. in vj. & ibi per Dy. de quo ēt aliquid. j̄. tangetur. Vin. tamen per hunc tex. instruit reū, ꝙ precise non neget: sed dicat nō credo me teneri de quo in Spe. de exce. §. viso. ver. sed q̄s sit debitor.
4 ¶ † Vltimo no. ꝙ soluens indebitū pōt illud repetere, qđ q̄n sit verū, & qualiter sit intelligendū, tangit hic in gl. j. & ꝑ legistas in locis superius allega. ¶ In gl. j. in prin. ꝑ recitatione glo. pōt opponi: ꝙ ille qui soluit indebitū non possit de hoc conqueri, nec illud repetere per id, quod hr. in l. cum quis. C. de iur. & fac. igno. & in l. error. C. ad leg. fal. in q̄bus patet, ꝙ saltē q̄n ꝑ errorē iuris soluit indebitū n̄ pōt repeti. Cuius ꝯtrarium vr̄ hic dici inquantū indistinctè vr̄ permittere, ꝙ possit repeti solutum indebite. huius timore facta est gl. q̄ pro declaratione materiæ distinguit
5 tres species † indebiti: nā quoddā est indebitū iure ciuili tm̄: & sic debitū iure naturali tantū: & sic debitū iure ciuili, quoddā, & tertio est indebitū iure naturali, & ciuili, & sic nullo mō debitū, & sic istas tres spēs posuit hic in gl. in prin. Sed alia ēt est quatta species quā gl. j̄. tangit, in ver. aliud vero. q̄a quoddā est debitum vtroq; iure: sed indebitū ope exceptionis: & ista quarta species subdiuidit, q̄a īterdū cōpetit exceptio dilatoria, seu tēporalis, interdū vero cōpetit exceptio q̄ est dubia, an sit futura tp̄alis, vel perpetua, & q̄n cōpetit exceptio perpetua fit ēt subdiuisio: q̄a interdū talis exceptio est fauorabilis: interdū est odiosa, interdū vero est inducta ad rigorē iuris cōseruandū, & de istis tangit ēr inferius per gl. & in oībus ꝑdictis sunt duo vidēda. primū erit de exemplis, & sic de exēplo cuiuslibet creditoris. fm erit, an si fiat solutio cōpetat repetitio, & de istis duobus ēt gl. aliquid tangit. Et aduerte ēt q̄a in soluēte distinguit, an soluat sciēter, vel ignorāter, & si ignorāter, an ꝑ ignorātiā iuris, an vero ꝑ ignorātiā facti. Et quo ad cōtraria dixit gl. ꝙ loquit q̄n q̄s soluit indebitū iure ciuili: sed naturaliter erat debitū: & sic de prima specie indebiti quo casu ꝓcedit qđ dr̄ in ꝯrijs, q̄a si solutū ꝑ ignorātiā facti pōt repeti: secus si ꝑ ignorātiā iuris. [a] Sed hic pōt intelligi q̄n erit oīno idebitū. & sic naturali, & ciuili iure erat indebitū: iō nimirum si pōt repeti quocūq; errore sit solutū ex quo nullo iure erat debitū. Et per ꝑdicta patere pōt circa primā spēm indebiti qualiter fit exēplum in dicta specie, & q. d tenēdū sit si tale indebitū soluatur secūdū gl. Et aduerte, quia glo. ponit exēplū de eo, qđ pōt retineri ꝑ falcidiā, & sic voluit, ꝙ illud sit debitū naturaliter, sed ciuiliter indebitū. vnde discutiendum est, an hoc sit verum: nā glo. in l. cum quis. C. de iur. & fac. ign. & in l. j. ff. de cōd. inde. & in l. cuius per errorem. ff. de re. iur. idem tenuit: sed Pe. vt refert Cy. in d. l. cum q̄s. tenuit oppositū dicēs; ꝙ illud, quod potest retineri per falcidiam nullo iure est debitum, & sic non est debitum etiā naturaliter, sed potius indebitū ciuiliter, & naturaliter. Mouet; q̄a lex falcidia ipso iure resecat legata. l. plautius. & l. lineam margaritarū. ff. ad leg. fal. Item quia lex videtur resistere potentiæ legali vltra dodrantem, & sic vltra nouem partes ex duodecim. l. j. §. j. ff. ad leg. fal. & inst. ad le. fal. in prin. ergo nulla orietur obligatio ex tali legato quatenus est vltra dodrantē. & sic quatenus cōcernit quartā partem quæ debet remanere penès hæredem, q̄a vbi lex resistit alicui actui ex illo n̄ oritur naturalis, nec ciuilis. l. si non sortem. in princ. ff. de cond. inde. & l. cum lex. ff. de fideiu. Gui. de Cu. & cōiter doc. citramontani tenent gl. præterea q̄a in testamentis, & legatis voluntas testatoris ꝑdominat, & debet attendi. ff. de cond. & demō. in l. in conditionibus primum locnm. & facit, qđ hr̄. in §. disponant. in Auth. de nup. col. iiij. & ideo, quia propter fundamentum voluntatis testatoris, videtur subesse æquitas naturalis, vt legatum præstetur integraliter prout voluit testator. ideo vr̄, ꝙ non impediatur obligatio naturalis ꝑ dispositionem legis falcidiæ. sed solum obligatio ciuilis, cum lex falcidia fuerit inducta ꝯtra voluntatem testatoris. l. Titia. ff. ad le. fal. & hanc partem ēt tenet Bar. in d. l. cum quis. per l. j. C. ad leg. fal.
6 vbi dr̄, ꝙ † soluens integrū legatū non deducta falcidia non soluit plus debito, & sic aperte tex. ibi vult, ꝙ sit aliquo iure debitum illud, quod poterat retineri per falcidiam. sed certum est, ꝙ non est debitū ciuiliter, ꝙ lex falcidia resecat tale legatum. d. l. plautius. & l. linea. ergo erit debitū naturaliter, & ciuiliter īdebitū. Et ad ꝯtraria potest r̄nderi. primo dum dicit, ꝙ lex falcidia resecat ipso iure legata. nam pōt dici, ꝙ illud est verum quo ad dn̄ium, vt sic dn̄ium quartę partis remaneat penès hæredē, non aūt transeat in legatariū, & ita intelligat. d. l. plautius. & l. lineam. Quo ad obligationem autem saltem naturalem non resecat falcidia penitus legatum respectu quartæ partis ipsius legati, per id, quod hr̄. in d. l. j. C. ad leg. falc. Itē non ob. dum dr̄, ꝙ vbi lex resistit actui ex illo nō orit aliqua obligatio etiā naturalis: q̄a r̄nderi pōt, quòd lex falcidia non resistit potentiæ legandi, dicit enim qđ q̄s possit legare quātum vult, dūmō quadrās hoc est quarta pars remaneat penès hæredem, vt patet. in l. j. ff. ad leg. fal. & sic potest dici, ꝙ non prohibet legari vltra dodrantem. & sic non resistit potentiæ legandi. sed disponit, quòd quadrās hoc est quarta pars rei legatæ remaneat penès hæredem, & hoc mō saluat Bar. opi. huius glo. & aliarum gl. superius allegatarū. & hęc est cōis opi. vt dixi, cum qua ēt transit hic do. Ant. & do. Flo. & ēt do. Pe. Contra eam tamen mul-
7 tum. facit, quod habet insti. ad leg. fal. in prin. vbi † dr̄ ꝙ l. falcidia cautum est ne vltra dodrantem, & sic nouē vncias quæ sunt tres partes ex. xij. in quas diuidit hæreditas legali diuisione, insti. de hæred. insti. §. hęreditas. relinquatur per testatorem, & sic videtur prohibere, & resistere potentiæ legandi, ideo videt, ꝙ non

[a] Ignorantiam iuris, Et si q̄ris, an ignorantia iuris, vel facti excuset, & quando vide hic distin. pulchram, & amplā do. Hen. Boyc. in prin. c.

oriatur etiam naturalis.per d.l.cum lex.ff. de fideiuſ. Et ad id quod dicitur, ꝙ propter conſenſum teſtãtis debet oriri naturalis obligatio reſponderi pōt, quòd illud procederet niſi lex reſiſteret tali uoluntati. Itē ad l.j.C.ad leg.fal.poteſt reſponderi, quod illa.l.non
8 dicit,ꝙ † ſoluens in integrum legatū nō retēta quarta non ſoluat plus debito:ſed dicit,ꝙ non uř plus debito
9 ſoluiſſe.uerbum † autē uidet̃,eſt uerbum fictionis,ut patet ex.l.non uř.ff.de acq.poſ.& in l.ꝗ actionem.ff.de reg.iu.ubi dicit, ꝙ qui actionem habet ad rem conſequendam ipſam rem habere uidetur:nam certum eſt, ꝙ uere non habet ipſam rem, ſed iuris fictione, & interpretatione vř habere ex quo habet actionem ad illam recuperandam: facit, qđ notauit Bar.in l.ſi is qui.ff.de vſucapio.pro emptore.in materia fictionis:& ſic illa.l.j.ad le.fal.nō probat id, quod dicit Barto.quia iſta ſtant ſimul,quòd reuera ſoluitur plus debito hæres ſoluens integrum legatum nō retenta faleidia:tamen quo ad impdiendam repetitionem iuris fictione nō videatur, & ſic cenſeatur plus debito ſoluiſſe.ſed potius plenum obſequiū, & officium exhibuiſſe implenda voluntatē teſtantis. facit, quod hř. in l.ſi ſponſus.§.ſi.ff.de dona.inter virum.ꝑ hoc dicitur,ꝙ de iure poſſet defenſari opi.Pe.& vltramontanorum qui tenuerunt contra glo.dicentes, ꝙ
10 illud,quod † poteſt retineri per falcidiā nullo iure eſt debitum,& ſic nō debetur ēt naturaliter, & diſputando,& repetēdo ſatis poſſet hæc opi.defenſari. Et ad l. error.C.ad leg.fal.tenendo hanc partem poteſt rñderi inquantum ibi dicitur, ꝙ ſi ſoluitur per errorem iuris id, quod poteſt retineri per falcidiam non poteſt repeti,cuius contrarium videtur dicendum, ſi omnino eſſet indebitū,nam poteſt dici, quòd illud cōtingat, ꝙ reuera ſit omnino indebitum:tamen iuris fictione non cenſetur omnino indebitum, vt colligit̃ ex.l.j.C.ad leg.fal.& ſuperius eſt dictum, ꝗa tamen opi.glo.eſt communis ſeruaretur in practica.¶ Item aduerte,quia glo.in d.l.cum quis. & in d.l.cuius per errorē.& in d.l.j.ff.de condi.inde,ponunt aliud exēplum huius priuilegio ſpeciei.tamen anteꝗ veniam ad illud poſſet quæri.Quid de eo,quod poteſt retineri
11 ri pro † quarta trebellianica quæ detrahitur de fideicōmiſſo vniuerſali.Sed quarta quæ detrahitur per falcidiam detrahitur de relictis particularibus:vt patet. ex l.j.ff.ad legem fal.iuncta.l.j.ff.ad treb.dicit Bar.in d.l.cum quis.quod idem dicendū in quarta trebellianica,qđ dictū eſt in quarta debita per l.fal.per id, qđ hř.in l.debitorem.ff.de his quæ in frau.cred. Sed ꝗd de eo, qđ poteſt retineri pro legitima debita filio, vel patrono dic, quòd illud oīno eſt indebitū:& ideo ſi ſoluatur id,quod poteſt retineri propter legitimā filij, vel patroni poteſt repeti etiam ſi pro errore iuris
12 ſoluatur.l.ſi patronus.in prin.ff.de don.¶† Nunc venio ad aliud exemplum huius primæ ſpeciei indebiti:nam aliud eſt exemplum ſecundum gl.ſuperius allegatam quando aliquid relinquitur in teſtamento minus ſolenni:puta,quia non interuenerunt ſeptem teſtes qui debent interuenire, vt dicatur teſtamentū ſolenne.l.hac conſultiſſima.C.de teſta.nam relictum in tali teſtamento minus ſolenni dicitur eſſe naturaliter debitum ꝑꝑ defuncti uoluntatem: ſed ciuiliter dř indebitum, quia tale teſtamentum ex quo non interuenit debita ſolennitas non recipit fomentum a iure ciuili. Sed vltramontani reprobant iſtam opi.ut refert Cy.in d.l.cum quis.mouetur,ꝗa naturalis obligatio oritur ex conſenſu.l.j.ff.de pac.& in l.his.§.imperator.ff.de ſolutio.ſed in caſu iſto non uidet̃ adeſſe conſenſus teſtantis: quia uidetur uoluiſſe decedere inteſtatus ex quo ſolēniter non fuit teſtatus.præterea ipſe teſtator noluit obligari, nec obligatur dū uiuit ad legata,poſt mortem autem nō obligatur hęres inſtitutus, quia non poteſt adire ex teſtamento ex quo eſt minus ſolenne,& ſic inualidum,& ſic per conſequens non adeſt conſenſus talis hæredis, ſimiliter ſi hæres ab inteſtato adeat hæreditatem non uidet̃ ſe obligare uelle ad præſtandum legata in tali teſtamento:ꝗa ab eo nō fuerunt relicta,ſi extraneus fuiſſet inſtitutus,& ſi ipſe fuiſſet inſtitutus in tali teſtamento non ſolenni uerìſimiliter licèt adeat hæreditatem ab inteſtato non uidetur ſe voluiſſe obligare ad præſtanda talia legata ex quo non erant debita de iure.arg.l. cum de indebito.ff.de proba.¶Item pro prædictis allegat,quia ubi illud quod agitur peccat in forma,totum uitiatur, & impeditur oriri ciuilis, & naturalis obligatio.l.j.§.ſi quis ita.ff.de uerb.obl.ſed teſtamentum prædictum peccat in forma tradita a iure,ut patet in d.l.hac cōſultiſſima.C.de teſta.ergo ex illo teſtamento non orirẽ etiam naturalis obligatio, & ꝓpter ꝓdictas rōnes ultramontani reprobant iſtud exēplum.ſed Iaco.Bu.tenet cum opi.glo.ex eo, ꝗa † hæres,& defunctus cenſetur eadem perſona.in auth.de 13
iureiu.a moriente præſtito in prin.col.iij.Sed defunctus conſenſit legata prædicta præſtari. ergo ēt eius hæres intelligit̃ conſentire in eo, quod voluit defunctus, & ſic ex tali ficto cōſenſu orirẽ obligatio naturalis Bar.in d.l.cum quis.& in l.j.ff.de condi.inde.ſimiliter tenet cum gl.† Mouetur ꝗa teſtamētū minus 14
ſolēne ex quo eſt conditum corā duobus, vel tribus teſtibus valet de iuregen.& ſic de iure naturali,vt patet ex.l.j.& l.Lucius.& l.diuus.ff.de teſta.mil.vbi patet, quòd ꝗa relaxat̃ militibus ſolēnitas iuris ciuilis in teſtando ſufficit,quòd teſtent̃ ſecundum ſolēnitatē iuriſgē.quod appellatur ius naturale.j.diſt.iuriſgē. & facit, quod hř. in l.ſtichum.§.naturalis.ff.de ſol.& in l.cū amplius.§.j.ff.de reg.iu.& ſic patet,ꝙ vbi adeſt ſolennitas iuriſgen.ſeu iuris naturalis:vt ꝗa fit teſtamentū coram duobus,vel tribus teſtibus. licèt nō interueniat ſolennitas iuris ciuilis, vt quia nō interueniant ſeptem,tamen ex tali volūtate debet oriri obligatio naturalis. non ob.quod dicitur, ꝙ hoc caſu nō videt̃ interuenire conſenſus. & ſic videtur ꝙ nō oriatur naturalis: ꝗa poteſt reſponderi, quòd ſufficit, ꝙ interueniat æꝗtas iuriſgen.ſeu naturalis ſuadēs obligationem,hinc eſt,quòd interdū etiam non interueniente cōſenſu illius ꝗ obligatur nihilominus ſurgat obligatio, vt contingit quando aliquis gerit negotia abſentis ſine mandato vtiliter,vel gerit negotia furioſi vtiliter.nam obligatur naturaliter, & etiam ciuiliter ipſe abſens,& furioſus,licèt ipſorum cōſenſus nō interueniat:& hoc ideo, ꝗa ſic ſuadet æꝗtas iuriſgē. ſeu naturalis. & ideo in propoſito non eſt abſonum, qđ ex quo interuenit ſolennitas iuriſgē. ꝗa interfuerunt duo, vel tres teſtes, ꝙ ꝑꝑ hoc oriatur naturalis oblo,licèt non oriat̃ ciuilis, & pro iſta opi.etiā bene facit, quod hř in l.in teſtō.ff.de fideicō.liber.& l.ij. C.de fidei.& ꝗa vt ēt ſuperius eſt dictū hæres, & defunctus cēſet̃ eadē ꝑſona,& ſic cēſet̃ velle,ꝗ ꝑ voluit defunctus·iō debet dici ortā eſſe naturalē obligationē,& vt dixi ēt dato, ꝙ non diceretur cōſentire:tñ ꝗa interuenit ſolēnitas iuriſgen.ſatis videt̃ ꝙ ꝑꝑ illam oriri debeat naturalis, & per hoc patet reſpōſum ad id,quod dř,quòd hic deficit conſenſus.non obſtat ēt quod dicit̃ videlicet, ꝙ vbi actus deficit in forma,tūc nō orit̃ ēt naturalis,quia rñderi poteſt, ꝙ hic nō deficit in forma ſubſtātiali,quæ ſurgit ex voluntate teſtantis, ſed deficit ſolū in ſolēnitate probatoria:ideo non

non per hoc impeditur oriri naturalē ex quo nō deficit forma substātialis, nec forma tradita a iuregē.seu naturali.licèt deficiat solēnitas probatoria. facit, qđ legi.& no.in l.cōtrahit.ff.de pig.secus dicit Bar. si deficeret in forma substātiali:& sic in voluntate, vt qa præterijsset filius quem ignorabat se habere.l.sicuti certi. & l.si cū vel in vtero.C.de testa.mili.vel qa esset pupillus q̄ faceret testamentū. nā ille non habet voluntatē legitimā ad testandum.l.fi.C.de testa.mil. & sic patet opi.gl.in hoc exemplo, qñ aliqd relinquitur ĩ testō minus solēni posse saluari. facit, qđ no.gl. in l.si post diuisionē.C.de iur.& fac.igno.¶Tertium exemplū ponunt legistę,& ponit gl.in l.j.ff.de cond. inde.& ĩ d.l.cuius per errorē.s.qñ qs est absolutus ꝑ sententiam iniustam. qa licèt tunc tollatur ciuilis ꝑ sñiam:tamen remanet naturalis.l.Iulianus.ff.de cond.inde.¶Sed istud exemplum etiam reprobant vltramontani, vt refert Cy.in d.l.cum quis.dicentes, ꝙ per sñiam absolutoriā nulla tollitur obligatio. Mouē-
15 tur primo. qa ex † sententia absolutoria oritur exceptio rei iud.l.j.& per totum.ff.de excep.rei iud.exceptio aũt est actionis exclusio.l.j.& ij.ff.de exce.& sic ꝓsupponit, quòd agi possit,& quòd actio cōpetat:vnde vr̄, ꝙ remanserit nedū naturalis, sed etiam ciuilis obligatio, qa ex sola naturali non pōt agi.l.iurisgen.
15 §.j.ff.de pac.† Secundo allegat, qa actus agentiū non operant̄ vltra intentionem eorum.l.non omnes.ff.si cer.pet.& l.obligationū substātia.§.fi.ff.de act.& ob. iudex autem videt̄ per sñiam suā declarare. facit.l.si cuti.§.sed si quæratur.ff.si seruitus vendice.& sic nō vr̄ esse eius mens tollere ciuilem, vel naturalē, sed solū declarari, vt ille, q. absoluit nō teneat̄, sic videt̄ ꝙ per sñiam absolutoriam non tollatur naturalis, nec ciuilis.sed Bar.in d.l.cum quis.& cōiter citramonta-
17 ni tenent cum gl.seu cum opi.glo.videlicet, † ꝙ per sñiam absolutoriam tollatur ciuilis obligatio, sed remanet naturalis,& pro glo.videt̄ casus nō cauillando in l.Iulianus.ff.de cond.inde.vbi litera dicit, ꝙ absolutus per sententiam natura. & sic naturalis debitor manet,& per ꝯñs tacitè innuit, ꝙ non maneat ciuiliter obligatus:qa qui de vno dicit de alio prohibere videtur.s̄.de præsum.in c.nonne. & l.cum prætor. ff.de iud.& pro hoc ēt facit:quia per sñiam condemnatoriam inducit̄ ciuilis obligatio.l.iij.§.idē scribit. ff.de peculio. & l.nepoti.ff.de fun.instruc.ergo econtra absolutoria debet tollere ciuilem obligationē, vt sic cōtrariorū sit eadem disciplina, per id, quod le.& no.ĩ l.& si cōtra.ff.de vul.& pup.& pro hoc ēt facit, quia sñia est actus inductus a iure ciuili ꝭm ea, q̄ legunt̄, & no.in l.ex hoc iure.ff.de iust.& iur.& iō licèt nō possit tollere ius naturale:& sic obligationem naturalē inst.de iure natu.§.sed naturalia.tñ dēt posse tollere ciuilē oblōnē quæ est inducta a iure ciuili. Non ob.ꝙ allegat̄ in contrarium,& prius dum dicit̄, ꝙ si sublata esset ciuilis, & remaneret sola naturalis, ꝙ tunc nō cōpeteret actio, cū sola naturalis nō ꝓducat actionē:nā rñderi pōt, ꝙ contrarium ꝓcedit, qñ a principio sola naturalis esset, sed vbi a principio fuit iūcta cū ciuili,& ꝓduxit actionem, tūc sola naturalis pōt cōseruare actionē sicut ĩ simili ecōtra videmus, ꝙ si a principio naturalis fuit iūcta cū ciuili licèt ex postfacto tollat̄ naturalis, puta, ꝑ pactū de nō petēdo tñ sola ciuilis cōseruat actionē.l.si vnius.§.pactus.& §.si stipulatus.ff.de pac.¶Itē nō ob.dum dr̄, quòd iudex ferendo sñiam absolutoriā nō agit tollere aliquā oblōnem:sed declarare absolutū nō debere, qa rñdetur, quòd licèt expsse ñ agat tollere aliquā oblōnē:tñ tacitè vr̄ agere ut tollat obligationem ciuilem quā tollere pōt per id, quod hr̄.in d.l.Iulianus. & quia licèt iudex ferat sñiam declaratoriā:puta reū conuentū nihil debere:tñ tacitè videt̄ absoluere.l.quid tñ.§. si arbiter.ff.de arb.& sic eadem rōne absoluendo vr̄ velle in ꝯñiā tollere ciuilem. Aduerte tñ, quia si quæritur, an possint repeti solutū ꝑ talem absolutum per sñiam, dicit Bar.in d.l.cum quis.considerandū, quòd interdū absoluit̄ reus a petitione actoris simpliciter, vel quia non ꝓbauit actor, vel quia non debitū, quo casu intelligit̄.s.ciuiliter, cum sñia sit stricti iuris,& ñ differat nisi id, qđ ex ea necessario infert̄ secundū ea q̄ hñr ĩ d.l.Iulianus. ĩ dictis casibus solutū ꝑ errorem facti ꝓbabilem poterit peti:secus si ꝑ errorem iuris, vel ꝑ errorem facti non ꝓbabilem sit facta solutio, quia tūc ñ posset repeti. interdū uero iudex absoluit reū ex eo, quia nō fuit ꝯtractum ꝓut actor asserit:& tūc istis casibus licèt ꝑ sñiam talē absolutoriam non tollat̄ in rei veritate naturalis obligatio, cū sñia tanq̄ actus inductus a iure ciuili non possit tollere ius naturale, & sic naturalem obligationē.d.l.Iulianus. in prin.& facit.§.sed naturalia.insti.de iure naturali gētiū & ciuili.tñ ex quo iudex absoluit reum ex eo, qa nullo mō est debitum petitum per actorem, vel qa nō est ꝯctum, qa sñia habet̄ pro veritate.l.res iudicata.ff.de reg.iur.claudit os parti volenti dicere aliquo modo debitum esse, facit, quod hr̄.in l.fi.ff.de iureiu. & l.si duo.§.si quis iurauerat.eo.tit.& sic quo ad effectum talis sñia tollet effectū naturalis obligationis, licet ipsam velle nō tollat ꝑ d.l.Iulia.& cum hoc dicit Bar.trāsit hic do.Ant.sed do.Flo.hic sequendo Bart. in d.l.cum qs.dicit, ꝙ ĩterdū sñia est dispositiua, vt est sñia quæ fertur in querela inofficiosi testamēti,& illa tollit naturalem,& ciuilem ipso iure.per l.posthum⁹. §.si quis ex his.ff.de inoffic.test.aut est sñia declaratoria.& tūc aut est lata in reali actione, & ista non tollit naturalē, nec ciuilem:qa actio realis nullā præsupponit obligationē personæ:sed datur contra possidentē ēt nullo iure obligatio.l. de eo.§.fi.ff.ad exhibē.& s̄.de iud.in c.examinata.aut est lata in actione personali.& tunc aut actio tendit ad vindictam, & tūc ipso iure tollit̄ per sententiā absolutoriā.l.sed si vnus. §.si aũt.ff.de iniur.aut est lata vigore contractus, vel quasi, vel vltimæ voluntatis,& tunc secundū eū non tollitur obligatio, sed eliditur, qa non tollitur actio, sed cōpetit exceptio rei iudicatæ, vt dixit Pe.& sic ꝑ hoc vltimū, vr̄ tenere opin.Pe.& vltramontanorū, ꝙ per sñiam absolutoriam non tollat̄ ēt ciuilis obligatio, sed gl.hic,& glossæ legistarum superius allegatæ tenent ꝯriū.s.qđ ꝑ absolutoriā nō tollat̄ ciuilis obligatio, licèt remaneat naturalis,& istam opi.vt s̄.dixi. sequit̄ Bar.in d.l.cum quis.& cōiter citramontani,& etiam do.And.hic,& do.Pe.hic etiam satis videt̄ primo loco cū hac opi.residere. Et ꝑ prædicta habes expeditum tertium exemplū huius primæ speciei indebiti.¶Quartū exemplū ponit̄, qñ aliqd est debitū pacto nudo, qa tūc est debitū naturaliter, sed ciuiliter ĩdebitum,& hoc exemplū potest procedere ꝭm leges. secūdū quas pactum nudū non producit actionē.l.iurisgen.§.j.& §.quinimo.ff.de pac.& sic non habet effectū ciuilis obligationis, secus de iure canonico.nā de iure canonico ex pacto nudo pōt agi.in ca.j.s̄.de pac.¶Itē posset poni exēplū in obligatione ꝯtracta inter dñm,& seruū, vel inter patrē, & filium ĩ ꝑtāte, ut dixit gl.in l.j.ff.de cond.indeb.tñ qa seruus nō habet ꝑtātem agendi, nedum contra dñm, sed nec etiā cōtra extraneum.l.seruus.C.de iud.& l.uix cer.ff.de iud.nec filius ĩ ꝑtāte cōtra patrē.l.lis nulla.ff.de iud. nō esset tractandū quo ad istos de repetitione soluti.

¶Item aduerte,q̃a do.Flo.hic dicit,ꝙ glo.iſta hic ad fi.videtur ponere aliud exẽplũ in eo,quod dr̃, quòd obligatio naturalis tm̃ eſt illa q̃ orit̃ re ipſa. puta numeratione pecuniæ,& ſic vult glo.ſm eũ, quòd hoc caſu ſit indebitũ iure ciuili tm̃, vt quia pecunia mea puenit ad te ſine facto meo.l.ij.in fi.ff.ſi cer.pet.vbi dicit glo.hoc notare. Subdit tñ ꝙ tu efficaciter poteris cõueniri in dicto caſu allegat inſti.qui.mod.tollit̃ ob.in prin.& ſic reſidet do.Flo.Sed meo iudicio non bñ dixit,q̃a meus gl.in l.2.§.fi.ff.ſi cer.pe.nõ fuit illa quã ipſe dicit,nec vult ibi gl.declarare,qñ ſit naturaliter obligatus,ſed voluit declarare,qñ dicat̃ eſſe mutuũ naturale tm̃, & qñ dicat̃ mutuũ ciuile cui cooperat̃ natura:nã † mutuũ ciuile tm̃ eſt, qd̃ ꝯhit per ꝯfeſſionẽ factã in chirogra.per quã q̃s confitet̃ ſe debere decẽ ex cã mutui,& facit ſpe futuræ numeratiõis.facit,qd̃ hr̃.inſt.de literarũ oblig.& qd̃ j.dicet̃. Mutuũ naturale tm̃ eſt,qñ interuenit actualis numeratio pecuniæ,& iſtud eſt,quod voluit illa gl.Ciuile vero mutuũ cui cooperatur natura eſt,qñ interuenit numeratio a creditore ſtipulãte pecuniã mutuatã ſibi reddi: nã tunc agitur ex numeratiõe ĩmediatè,ſed ex ſtipulatione.l.cum.n.ff.de noua.vñ patet,quòd d.Flo.nõ bene dixit,iõ tene alia exẽpla.de q̃bus ſuperius eſt dictum. & attẽde ẽt q̃a ꝓ declaratione gl.d.Ant.ẽt hic dixit ſciẽdum eſſe,quòd anteq̃ eſſent inducta iura ciuilia erat ſolum naturalis oblõ, quæ oriebatur a ſolo cõſenſu ex ęq̃tate iuriſgen.facit.j.diſt.c.iuriſgẽtium. vnde qñ cõſenſui puro aſſiſtebat æq̃tas naturalis ꝓducebatur ex illo naturalis obligatio, q̃ iõ appellatur naturalis,q̃a inſeq̃tur æq̃tatem, & naturalẽ rõnẽ quæ ineſt hoĩ prout differt a brutis, & hæc naturalis habebat effectum manu regia, q̃a ibatur ad habentes regimẽ ciuitatis,& narrabat̃ factum,& illi poſtea mãdabãt illud executioni.l.ij.§.j.ff.de ori.iur.ꝑ hæc manus regia põt dici ſecundũ eun,ꝙ ẽt durat hodie in parte per id, quod hr̃.in l.cõgruẽtius.C.de patria poteſtate.poſtea aũt ſuperuenit ius ciuile,& quia vidit eſſe æquum illud,quod diſponebat iuſgẽtium illud aprobauit,& dedit ei fauorẽ ſeu fomẽtum , & ſic ex eo , quòd lex ciuilis aſsiſtit obligationi naturali, ſucceſsiue ĩducta eſt ciuilis obligatio,& ſic ſunt duę obligationes in ſubſtãtia.i.ciuilis, & naturalis ſcd̃m cõem opi.vt hr̃ inſti.de oblig.licèt aliq̃ aliter dixerint, & ſic vbi naturalis erat ſterilis añ introducta iura ciuilia,poſt illa incepit parere actionẽ adiuncta ſibi ciuili obligatione facit, quod no.per Inn.in c.q̃ in eccleſiarũ.ſ̃. de cõſt.& j̃.de ĩmu.ecc.in c.q̃a pleriq;, & ſic patet, ꝙ vbi cõſenſui ſuadẽti obligationẽ aſſiſtit approbatio iuris ciuilis introducit̃ naturalis, & ciuilis oblõ q̃ ꝓducunt actionẽ, vt probat̃ inſti.de act.in prin. Si aũt cõſenſui ſuadẽti obligationẽ ſolũ aſſiſtat approbatio iuris ciuilis,& nõ rõ naturalis,vt contingit ĩ obligatione quæ orit̃ ex chirographo,ſeu literis vt inferius dicet̃: & hr̃ inſt.de literarũ oblig.tũc non orit̃ obligatio naturalis,ſed ciuilis,& ſimiliter econtra ſi conſenſui ſuadenti obligationẽ aſsiſtat æquitas naturalis,ſed non approbatio iuris ciuilis,vt contingit in pacto nudo:tũc oritur ſolum naturalis obligatio, & nõ ciuilis.d.l.iuriſgẽ.§.j.ff.de pac.¶Et per p̃dicta habes declaratũ exẽplũ poſitũ ex glo.circa primã ſpẽm indebiti,& ſimiliter alia exẽpla q̃ circa dictam

19 ſpẽm tangunt̃ per gl.& doc.¶† Nunc reſtat videre de ſecundo circa iſtã ſpeciem,an videlicet tale indebitũ ſolutũ poſsit repeti:& gl.hic dixit, qd̃ ſic,ſi ſit ſolutũ ꝑ errorẽ facti.ſecus ſi iuris . do.Flo.limitat primũ dictũ qñ eſt error facti ꝓbabilis:ſecus ſi eſſet nõ ꝓbabilis:q̃a tunc idẽ eſſet in illo,quod in errore iuris.l.error.& l.nec ſupina.ff.de iur.& fac.igno.& notauit gl. in l.cuius per errorẽ.ff.de re.iur.ſecundũ membrũ ẽt limitat, q̃a dicit , ꝙ fallit in minore muliere , vel alia perſona priuilegiata quæ excuſet̃ per iur.ignorãtiã: puta ruſticus,vel miles,per id, quod hr̃.in l.interdũ. ff de condi.inde.& l.cum de indebito.ff.de proba.& hoc dicit cõiter teneri,licèt alij aliter dicant de quo. in d.l.interdum. Sed aduerte,q̃a quicquid dicat glo.

20 cõiter tenetur,ꝙ † minor ſoluens debitum naturaliter tm̃ per errorẽ iuris illud non poſſit repetere de iure cõi, ſed ſolum per reſtõnem in integrum , vt patet ex his quæ notauit glo.in d.l.interdum.& in l.indebito.C.ſi aduerſus ſolutionẽ. Bar.tñ in pupillo per d.l. interdũ.ff.de cõd.inde.vr̃ dicere eſſe ſpãle,quod poſſit repetere tale indebitum ſolutum per errorẽ iur.ſine reſtõne per illas.ll.& ſic in alio minore.xxv.an.q̃ non ſit pupillus dr̃, ꝙ non poſsit repetere tale indebitum ſolutũ per errorẽ iur.niſi mediãte reſtõne in integrum , & per hoc vr̃ ꝙ ſecus ſit in muliere maiore xxv.an.& ſimiliter in milite ſoluit̃ id , quod eſt oĩno indebitũ quo caſu dr̃ ibi,quòd poſſunt repetere allegando ſe ſoluiſſe indebitũ niſi aduerſarius ꝓbet oppoſitũ,non autẽ loquit̃ qñ erat ſolutũ id, qd̃ erat debitũ naturaliter tãtum.& ſic vr̃ reſtare cõcluſio,qd̃ ſi ſoluit̃ indebitũ ciuiliter tãtum,& ſic naturaliter debitũ,quod põt repeti,ſi ſoluitur ꝑ errorẽ facti ꝓbabilẽ. Sed pla.tenuit ꝯtrarium.ĩ d.l.cum q̃s.& illã opin.ſequunt̃ vltramontani,vt refert Cy.in d.l.cũ q̃s.Mouetur q̃a cõd.inde.oritur ex naturali æquitate.l.nã natura.ff.de condi.indeb.illi autẽ cui debet̃ naturaliter tm̃ habet ẽt ꝓſe æq̃tatẽ naturalẽ: & ideo ſolutũ ſibi non vr̃ poſſe repeti: q̃a in pari cauſa potior eſt conditio poſsidentis.j̃.de reg.iur.c.in pari.in vj.& ſic cum repetẽs p̃tẽdat ęquitatẽ naturalẽ,& ſimiliter ille cui facta eſt ſolutio debiti naturalis tm̃, vr̃ ꝙ potior ſit cõditio ipſius rei cui facta eſt ſolutio, & ſic poſsidentis debitum naturaliter tm̃.Itẽ ꝓ hoc facit,q̃a debito naturali poteſt obijci compẽſatio ad aliud debitum. l.etiã.ff.de compenſa.ergo fortius vr̃, ꝙ de ipſo debi

21 to naturali ad ſeipſum poſsit obijci cõpenſatio.†Tertio ꝓ hoc facit, q̃a indebitũ ſolutũ põt ꝓ alio debito retineri.l.ſi non ſortẽ.§.ſi cẽtum.ff.de condi.inde.ergo fortius vr̃ poſſe retineri ꝓpter ſeipſum ex quo eſt naturaliter debitum.Quarto ꝓ hoc facit,q̃a vr̃ ſpãle in minore, quod poſsit illud repetere.l.interdum.ff. de condi.inde.& ſic in alijs vr̃ eſſe ius cõe in ꝯtrariũ, arg.l.ius ſingulare.ff.de legi.ſed Bart.tenet cum opi. glo.per ea,quæ habentur.in l.fideicommiſſum.ff.de condi.inde.& in l.error.C.ad leg.fal.& ad ꝯ̃ria reſpõdet primo ad id,quòd dicitur,ꝙ ſunt in pari cã agens condictione indebiti.& ſic repetens, & ille qui conuenitur cui facta eſt ſolutio.nam dicit,ꝙ non eſt verũ, ꝙ ſint in pari cauſa.nam agens condictione indebiti habet ꝓ ſe æq̃tatẽ naturalẽ in ſpecie ex eo,q̃a ſicut ꝑpetuitate cõſueuit ſuccurri minori.vt no.in d. l.interdũ.& in l.j.ff.de mino.ita ex iuſta cã ſuccurrẽdũ eſt illi q̃ eſt lęſus ꝓpter ſolutionẽ factã errore facta interueniẽte.ſed ille cui ſolutũ eſt debitũ naturale tm̃,habet ęq̃tatẽ naturalẽ in genere.ideo p̃ferri debet repetens per condictionẽ indebiti habẽs ęquitatẽ ſpecialiter,cũ ſpecies deroget gñi.de re.iur.generi ꝑ ſpeciem in ſexto.& facit,quod not.Dyn.in regula poſſeſſor.de reg.iur.lib.vj.Nõ obſt.ẽt,qd̃ ſcd̃o allegatur,dum dr̃,ꝙ obijci põt cõpenſatio de debito naturali ad aliud debitũ.& ſic vr̃,ꝙ fortius poſsit obijci cõpẽſatio de ipõ debito naturali ad ſeipſum:q̃a rñdetur,qd̃ verũ eſt,ꝙ debito naturali põt obijci cõpẽſatio ꝯ̃ petẽtẽ ad aliud.ſed nõ ꝯ̃ repetẽtẽ ſolutũ p̃textu erroris

erroris facti quia videt̃ quodãmodo ſpoliatus,ex quo errore facti ductus ſoluit.ideo ante oĩa debet reſtitui per id qđ habetur in c.literis. de reſti.ſpo.& in l.ſi qs ad ſe feudũ.C.ad leg.Iul.de vi.& iſtud etiã voluit gl. in l.interdũ.ff.de cõdi.inde.& clarius etiã ſenſit hãc ſolutionẽ in l.cũ his.§.j.eo.ti.¶Itẽ non obſt.tertium, dum dicit̃ ꝙ indebitum ſolutum põt retineri propter aliud debitum d.l.ſi non ſortẽ.§.ſi centum.ff.de cõdi. inde.& ſic fortius ꝓpter ſeipſum : quia reſpondet̃ ꝙ poteſt retineri pro alio debito ciuiliter & naturaliter debito.& ſic loquitur.§.ſi centũ. non aũt pro naturaliter debito.¶Itẽ non obſtat quartũ,dum dicit̃ ꝙ ſpeciale eſt in minore vt poſſit repetere tale indebitum ciuiliter & naturaliter debitũ ꝑ l.interdũ.ff.de cõdi. inde. & ſic in alijs ſunt ſecus, quia reſpondet̃ ꝙ ſpeciale eſt in minore qñ ſoluit ꝑ errorẽ iuris tale debitũ vt poſſit repetere.ſecus ĩ aliis. Sed vbi ſoluit̃ ꝑ errorẽ facti:tunc nihil eſt ſpeciale in minore.nam etiã tunc maior põt repetere ſi eſt error facti probabilis.vt voluit hic gl.& ſic ẽt reſpondet Bart.in d.l.cum quis.& Io.An.& hic dicit ꝙ tale indebitum ſolutum ꝑ ignorantiã iuris nõ repetit̃ niſi à minore,muliere,vel ꝑſona fauorabili. puta, ruſtico,vel milite.allegat d.l.interdum.& l.cum de indebito.ff.de ꝓbat.& idẽ dixit Io.j.q.iiij.§.notãdum. & ẽt do.Flo.vt ſuperius tetigi. ſed aduerte quia vt etiã.ſ.tetigi non repetit̃ à minore tale indebitum ſolutum ꝑ errorẽ iuris niſi mediante reſtitutione in integrũ vt voluit gl.in d.l.interdũ. & eſt cõis opi.legiſtarũ. & ſic vr̃ ꝙ ſecus ſit in muliere: ruſtico:vel milite,quibus non competit reſtitutio in integrum.Nec obſt.d.l.interdum.q̃a loquit̃ in minore.nec d.l.cum de indebito.quia loquitur qñ ſoluitur nullo iure debitum.quo caſu bene eſt ſpeciale ꝙ ſi repetat ſolutũ non teneatur ꝓbare eſſe indebitum qđ ſoluerũt,licẽt debet ille cui facta eſt ſolutio ꝓbare ſe debitũ recepiſſe.licẽt alię ꝑſonę repetentes ſolutum tanq̃ indebitũ regulariter debeãt ꝓbare eſſe indebitum id qđ eſt ſolutũ vt hic patet.¶Itẽ aduerte quia Bar.tenuit ꝙ ĩ pupillo ſit ſpãle ꝙ abſque reſtitutione poſſit repetere ſolutum ꝑ errorẽ iuris indebitũ ciuiliter.ſed naturaliter debitũ ꝑ d.l.interdum.quãuis in maiore pupillo requirat̃ reſtitutio.gl.tñ ibi in d.l.interdum.nõ facit differentiã inter pupillũ & alium minorẽ & vult vtrobiq; neceſſariã eſſe reſtitutionẽ.& illa eſt ẽt cõis opi.aliorũ doc.tñ opi.Bar.ſatis vr̃ poſſe defenſari ꝑ d.l.interdum.Item ẽt aduerte q̃a ſupradicta ꝓcedunt in obligatione naturali q̃ oritur ex conſenſu,vel ex æquitate iuriſgen.Sed ſi quærit̃ de obligatione naturali q̃ appellatur obligatio ad antidora, & oritur ex illa generali & naturali æquitate. vt benefacienti benefaciamus,de qua in l.ſed ſi lege.§.cõſuluit.ff.de pet.hære.tunc eſt dubiũ ſi tale debitũ naturale ſoluatur poſſit repeti.Bar.de hoc tetigit in l.ſi teſtamento.§.j.ff.de fideiuſ.vbi cõcludit,ꝙ ſi ſoluitur illud in ſpecie in qua cõtracta eſt talis obligatio.tunc nõ poterit peti ſi ſoluatur ꝑ errorẽ iuris. vt ꝓbatur in d.l.ſi teſtamento.§.j.ſecus ſi ſoluat̃ aliud ad qđ in ſpecie nõ eſt cõtracta obligatio.facit quod notauit Bar. in l.ſi non ſortẽ.§.libertus.ff.de cõd.inde.Quid aũt ſi ſoluat̃ debitum ꝑ preſcriptionẽ ſublatũ,an poterit repeti.dicã inferius.& hæc ſufficiãt de prima ſpecie in-
12 debiti.¶† Circa ſecundã quia indebitũ iure naturali tñ.& ſic eſt ciuiliter debitũ.de quo gl.hic ponit exẽ-
a plum,qñ per chirographum [a] quis obligatur ſpe futuræ numerationis. & tunc cõcludit gl.quod tale indebitũ ſolutum põt repeti ꝑ iſtum tex.& per id qđ habetur in.§.notandũ.j.q.iiij.vbi etiã de materia. & ibi gl.Io.dicit hoc ꝓcedere quocunq; errore iuris vel facti fuerit ſolutum.& idẽ voluit hic Hoſt.& ẽt Accur. in l.cum quis.C.de iur.& fac.igno.& in l.j.ff.de cõdi. inde.& in l.cuius ꝑ errorẽ.ff.de reg.iur.allegat in gl. l.cum de indebito.primo reſpõſo.ex qua ſumpta fuit hæc decre.& alia iura allegata in gl.& ꝓ hoc eſt expedita gl.vſq; ad ver.ſolutũ vere.¶Sed aduerte q̃a dubium eſt an de iure ꝓcedat exemplũ quod poſuit gl. de iſta ſecunda ſpecie indebiti. nã ſuꝑ dicto exẽplo fuerunt opi.vna fuit, ꝙ qñ quis in chirographo ſeu ſcriptura cõfitet̃ ſe certã quãtitatẽ pecuniæ recepiſſe mutuo.& talẽ cõfeſſionẽ facit ſpe futurę numerationis,ꝙ tũc ſolũ oriatur ciuilis obligatio,quia talis cõfitens cum tali ſolennitate inducta iure ciuili vr̃ velle obligari ciuiliter facit qđ habet̃ inſti.de literarũ obligationibus.verũ quia nõ recipit numerationẽ ſed ſperat illã,non vr̃ ſentire naturaliter obligari & ideo ſolum dicit̃ ciuiliter obligatus ex obligatione literarũ per chirographũ nõ aũt naturaliter & iſtã opi.tenuit hic gl.& eã etiã ſequunt̃ gl.iur.ciuilis vt patet ex gl. d.l.cum quis.& d.l.cuius ꝑ errorẽ.& in d.l.j.de cõdi. indeb.& etiã ex gl.quæ habet̃ in d.ti.inſti.de literarũ obligationibus.¶Alia vero fuit opi.quã tenuit Iaco. de Rauen.videlicet,ꝙ talis nõ ſit obligatus etiã ciuiliter quia vr̃ dictã confeſſionem feciſſe ſub quadã tacita cõdictione,videlicet,ſi ſequatur numeratio.In debito autẽ conditionali nõ orit̃ obligatio aliqua ante aduentum conditionis l.cedere diẽ.ff.de verb.ſig.& l.j.ff.de condi.& demõ.tacita aũt conditio ita ſuſpẽdit obligationẽ ſicut expreſſa, vt eſt gl.notabilis.in l. itẽ q̃a.ff.de pac. ¶Tertia fuit opi.Pe.vt talis ſit obligatus naturaliter,& ciuiliter,ſed obſtat exceptio.mouetur,q̃a cõpetit exceptio nõ numeratæ pecunię cõtra agentẽ ex tali confeſſione in ſcriptura,ſeu chirographo facta.l.ſi ex cautione.& l.in contractibus.C. de nõ nu.pe.& ſic vr̃,ꝙ vtraq; obligatio ſit orta, cum orta videat̃ actio,q̃ nõ naſcit̃, niſi qñ vtraq; obligatio eſt orta,vt legit̃,& no.inſti.de oblig.in prin.& §.j. & ꝙ ſit orta actio videtur ꝓbari,quia competit exceptio non numeratæ pecu.vt dixi.Exceptio autem eſt actionis excluſio.l.ij.ff.de excep.Itẽ mouetur, quia cõpetit cõditio, vt talis cautio repetat̃ l.ſi quaſi.ff.de nõ nume.pec.& ſic vr̃,ꝙ talis cautio obligabat:q̃a repetet̃ ad fi.vt diſſoluatur obligatio. priuatio aũt præſupponit habitũ.j.de deſp.impu.c.ad diſſoluendũ, & l.decẽ.ff.de ver.obl.& in l.manumiſſiones.ff.de iuſti. & iur.¶Itẽ tertio pro hoc allegat,quia vbi cõtractus habet debitã formã,licẽt nõ ſit ſecutũ implemẽtũ oritur obligatio ciuilis & naturalis & ↄſequẽter actio,licẽt obſtet exceptio.l.Iulianus.§.offerri.ff.de act.em. ¶Quarto ẽt pro hoc adducit,q̃a vbi cõtractus habet debitã formã nõ curat̃ de iuſtitia vel iniuſtitia cauſæ, imo oritur obligatio ciuilis & naturalis licẽt obſtet exceptio,ſicut patet ĩ cõtractu inito ꝑ metũ vel dolũ l.dolo.C.de inutilib⁹ ſtipulationib⁹. Sed certe q.c.q.d. dicat Pe.& Iac.de Ra.Cõmuniter tenetur opi.glo.& illã ſequitur Bar.in d.l.cum q.s.& pro ea vr̃ eſſe caſus in l.q. pecuniã.ff.ſi cer.pet.vbi dicit,ꝙ ſi confeſſus eſt ſe debere pecuniã ex cauſa mutui habet in poteſtate ne ſe aſtringat ſeu obliget.& ſic vr̃,ꝙ nõ erat oĩ obligationi aſtrictus vel obligatus & ſic vr̃ ꝙ naturaliter nõ erat obligatus ſed ſolũ ciuiliter ex quo ſecundum formã traditã a iure ciuili ſe obligauerat,facit quod habetur in l.pe.ff.quæ res pig.obl.poſ.& in l.j.ff.qui pot.in pign.ha.nõ obſtant rõnes in cõtrariũ factæ,& primo nõ obſtat rõ Ia. de Ra. q̃a nõ eſt verũ ꝙ cõditionaliter velit obligari imo ex quo adhibet ĩ obligatione ſolẽnitatẽ iuris ciuilis videtur velle ſtatim ciuiliter obligari,fateor tñ ꝙ non vr̃ velle obligari naturaliter

a Per chirographũ. Si ergo q̃ris de exceptione non nu.pec.quẽ effectũ habeat, & vtrum obligat⁹ꝑ chirographũ ex cauſa mutui ſpe futuræ numerationis ſi ſoluat ignorãter repetere poſſit diſtĩgue,vt hic per d.Hen. Boych. ĩ ij. col.ver.ſup eo.capitulo primo.

raliter ex quo numeratio non est secuta & facit confessionem spe futuræ numerationis per id,qđ habeť. in d.l.qui pecuniā.Item nō ob.prima ratio.Pe.dū dicit,ꝙ cōpetit exceptio non numeratę pecu.& sic cōpetere debet actio, cū exceptio sit actiōis exclusio.& cōsequēter debet dici ortā naturalē,& ciuilē, qa ambæ simul producūt actionē.nā dicit Bar.ꝙ licèt regulariter ciuilis obligatio,& naturalis simul producant actionē,ut leg.& no.inst.de oblig.in prin.& §.j.tñ interdū etiā sola ciuilis pōt inducere actionē,sicut etiā interdū sola naturalis inducit actionē.ff.de vsu.etiā facit,qđ legi.& no.in l.legitima.ff.de pac.& l.iurisgē. §.quinimo.ff.eo.nec mirandū, qa ēt interdum nulla præcedente obligatione datur actio a lege,quæ appellatur actio datiua, & non natiua, vt leg.& no.in l.cū mota.C.de transac.& ibi etiā per Bar.& ꝑ eundē.in l.j.ff.de act.& obli.& dat etiam simile naturale,nam Deus creauit vnū hoīem sine viro,& muliere,vt puta Adā. aliū creauit ex viro sine muliere, vt fuit Eua. aliū creauit ex muliere sine viro,vt fuit Christus, licèt regulariter ex viro,& muliere alius homo nascatur,ideo in simili secūdū eū nō est absonū, qđ legislator ꝗ introduxit actiones ītroduxerit aliquas sine aliqua obligatiōe,vt sunt actiones datiuę,aliquas ex ciuili tantū obligatione,aliquas ex naturali tm̄, & aliquas ex naturali,& ciuili,ꝓut cōmuniter cōtingit,& licèt in casu ꝓposito ex sola ciuili oriatur actio,tñ obstat exceptio si nō est secuta numeratio, vt dictū est. Itē nō obstat secūda rō.Pe.qa in §.offerri. obligatio oritur ratione correlatiuæ obligationis : nō rōne implementi.nā ideo obligor tibi ad tradendā rem vēditam:qa tu ecōtra obligaris mihi ad pretiū.ideo nimirū si oritur obligatio ante implementū, licèt competat exceptio si agēs nō impleuit ex ꝑte sua.vt patet.in d.§.offerri.sed in casu nostro obligatio naturalis habet oriri rōne implemēti:qa facta est cōfessio sub spe futuræ numerationis.¶Itē nō obst.qđ ex quo ꝯtus habet debitā formā oriri debet obligatio vtraque, & actio.licèt possit obstare exceptio.vt cōtingit in cōtractu inito ꝑ dolū,vel metū: qa est cōsensus licèt coactus, vel extortus ꝑ dolū l.si mulier.§.si metu.ff.qđ met.cau.& xv.q.j.c.merito q̄rit.Sed ī casu nr̄o nō cōsentit q̄s obligari naturaliter,ex quo nō est secuta numeratio.ideo solū obligať ciuiliter ex tali cōfessione facta spe futuræ numerationis.¶Item nō obst.qđ repetitur cautio : qa ꝑ hoc necessario nō sequiť, qđ ex cautione orta sit ciuilis,& naturalis obligatio,qa interdū repetitur cautio post dissolutam omnem obligationē.l.dissolute.C.de cōdi.ex.l.& sic debet ēt posse repeti, qñ subest obligatio ciuilis tm̄.Ex prædictis patet defensatū exēplū gl.Alij aūt ponūt aliud exemplū,videlicet,quādo q̄s fuit condemnatus iniustè ad soluendū aliquā rem,vel quātitatem.nā sn̄ia inducit ciuilē obligationē l.iij.§.idē scribit.ff.de peculio. & l.nepoti.ff.de fun.instr.& no.ꝑ gl.in l.Iulianus.ff.de condi.indebi.non autem inducit naturalem,qa iudicium redditur in inuitum l.inter stipulantē.§.j.ff.de verb.obl.¶Itē,quia sn̄ia absolutoria nō inducit naturalē.Sed aduerte,qa licèt in sn̄ia condēnatoria nō dicať inducta ficta,vel ꝓ̄sumpta naturalis, qa fingiť,& præsumitur a iure cōsentire sn̄iæ ille qui non appellat l.ab eo.C.quō, & qñ iudex.& ē.de re iud.c.qđ ad cōsultationē,& hoc satis vř dici posse, qñ q̄s pōt appellare,& nō appellat. Sed nō posset appellare, vt qa fortè bis appellasset:& sic ñ posset tertio appellare.ē. de app.in c.directe,& in l.vna.C.ne in vna eadēq; cāliceat tertio ꝓuocare.nō vř,ꝙ possit ꝓ̄sumi ipsum cōsentire cōtra quē fuit lata sn̄ia.vnde vř, ꝙ tūc potius sit ciuilis cōsequēs effectū ēt naturalis:sicut etiā dicimus post biennium lapsum in obligatione, quæ oritur ex chirographo:qa tūc videť ibi esse ciuilis,& naturalis ꝓpter lapsum biennij,ꝑ quem pōt conueniri:nec pōt obijci exceptio nō numeratę pecu.Qđ tñ qualiter sit intelligendū inferius tāgeť. posset ēt dici ſm Bar.in d.l.Iulianus,ꝙ in sn̄ia cōdēnatoria:seu per illā inducatur nedū ciuilis obligatio, sed ēt naturalis quæ oritur ex ęquitate illa iurisgē.qua cauetur,ꝙ superioribus,& patrię parere debemus l.j.in fi.& l.seq. ff.de iusti.& iur.& ideo,qñ est ciuilis habēs effectum & efficaciā ciuilis,vel naturalis, vt cōtingit in ciuili, quæ inducitur ꝑ sn̄iam cōdēnatoriā, & ēt in ciuili, q̄ induciť ex chirographo secuto lapsu biēnij : qa licèt ante biēniū talis ciuilis nō habeat efficaciā ciuilis,& naturalis:sed solum ciuilis,tamē postea ex lapsu biennij assumit efficaciā ciuilis, & naturalis, & iō in istis casibus tale ciuile debitū licèt vere sit naturaliter indebitū,si soluatur,nō poterit repeti quocunq; errore fuerit solutū, & sic in tali ciuili debito nō habet locū gl.sed demū, qñ est sola ciuilis obligatio non habēs effectū ciuilis,& naturalis : sed ciuilis tm̄,vt cōtingit in obligatione ciuili,quæ oritur ex chirographo ante lapsum biēnij.nā in tali ciuili debito ꝓcedit,qđ dicit gl.quod solutum potest repeti quocunq; errore fuerit solutum, & sic siue sit solutum ꝑ errorē iuris,siue facti.& siue sit error facti ꝓbabilis:siue nō, poterit repeti ex quo erat indebitum naturaliter,& solum erat ciuiliter debitū, & talis ciuilis nō habebat effectum naturalis,& sic patet, ꝙ fortius est vinculum naturale tm̄:q̄ ciuile tm̄:qa qñ solum est vinculum naturale tm̄, nō repetiť,qñ soluerit ꝑ errorē iuris:vel errorē facti nō ꝓbabilem, vt dictum fuit circa primā speciē indebiti.faciat ad ꝑdicta,qđ hř ī §.sed naturalia.insti. de iure naturali gētium,& ciuili.& qđ dixi supra,tale indebitum solutū posse repet.intellige, verum regulariter:fallit in casibus q̄ no.ꝑ gl.in d.l.cum q̄s, & in l.i.C.de cōdi.inde.& in l.elegāter.§.si.ff. de cōdi. inde.& per Host.in sum.huius ti.sup rubri.de cessione bonorum.§.si quis.nam fallit si esset solutum autoritate sn̄iæ d.l.j.cum ibi no.uel ex causa uerę trāsactionis:uel fictę:ut quando fuisset solutum ex causa, quę crescit per inficiationem seu negationem l.ea q̄. C.de cōdi.inde.& facit, qđ no.in l.error.C.de iur.& fac.igno.nam in dictis casibus etiam si fuisset indebitum omni iure illud, quod fuisset solutum non repeteretur : vt patet ex his,q̄ notanť.in d.l.j.C.de condi. inde.& in aliis iuribus superius allegatis, & in ista secunda specie indebiti,qñ est indebitū naturaliter:sed ciuiliter debitum non habens efficaciā naturalis obligationis pōt dici secundū d.Flo.idē qđ diceť in tertia specie, qñ scilicet soluiť illud,qđ nullo iure est debitū,de quo statim diceť, & adde,qđ ī debito ciuili tm̄ ēt pōt poni exemplum,qñ a prīcipio fuisset debitum vtroque iure:tñ ex postfacto fuisset sublata naturalis ꝑ pactum de non petēdo ꝑ.l.si vnus.§.pac.ff.de pac. l.stichum.§.naturalis.ff.de sol.Guil.tamen de cu.dicebat ita demum tolli naturalē ꝑ pactum de non petendo, quādo ēt paciscēs liberat debitorē.secus si solum fieret pactū de nō petēdo:qa tunc nō tolletur naturalis, sed elideť ꝑ id, qđ hř in simili.l.i.ff.ad mace.sed cōiter teneť,ꝙ tolliť naturalis ꝑ tale pactū per d.l.stichū.§.naturalis.vbi vř hoc ꝓbari.& qa ex quo facit pactū de nō petēdo satis in cōsequētiā vř eū velle liberare.facit in arg.qđ hř in l.qd tñ.§.si arbiter.ff.de arb.& iō tolliť naturalis,nec obst.l.j.ad Velleia.quia ibi nō interuenit cōsensus pr̄is de nō petēdo,& sic ēt respōderi pōt ad l.j.ff.ad mace.tolliť ēt naturalis per iura-

iuramentũ præstitum ipsi debitori per creditorẽ d.l. stichũ.§.naturalis.nam videt cõsentire creditor non petere si iuret ille cui defertur iuramentũ se nõ debere.facit l.qui iurasse.§.fi.ff.de iureiur.Et hæc sufficiãt de ista secunda specie indebiti.¶ † Tertia species est de qua tangit gl.in ver.solutũ.qñ videlicet est indebitum vtroq; iure.& sic nõ debet ciuiliter,nec naturaliter.& tunc cõcludit gl.ꝙ si soluat tale indebitũ per quãcunq; ignorantiã,& sic iuris vel facti post repeti. vt in l.j.C.de condi.inde.secus si sciens se nõ debere soluit qa tunc nõ repetit.præterea quia videt donare soluẽdo sciẽter id qđ est indebitũ l.j.ff.de cõdi.inde. & l.cuius per errorẽ. allegata in gl.Sed attende quia hic primo videndũ est de exẽplis. Potes ponere exẽplum qñ quis debitum solutum per patrẽ suum hoc ignorãs soluit postea post mortẽ. nam per solutionẽ factã per patrẽ extincta erat omnis obligatio.institu. quibus modis tollitur obligatio.in prin.& sic nullatenus postea fuit debitũ. & in dubio videt habere causam ignorãtię ille qui alteri successit l.qui alterius.ff. de reg.iur. Itẽ posset poni exemplũ,qñ quis soluisset virtute instrumenti quod postea repertũ est falsum. Nam apparet oĩno tunc illud fuisse indebitum omni iure.Et attende quia qñ tale debitũ soluitur,põt repeti quocunq; errore soluat. & hoc verum regulariter, fallit in casibus qui notantur in l.j.C.de condi.inde. de quibus ẽt dixi in præcedẽti specie.Si autẽ soluitur scienter nõ repetitur. vt dicit gl.intellige hoc verum regulariter.fallit in ver.vsuris.quas quis põt repetere: licèt sciens illas indebitas soluerit secundum ea quę leguntur & notãtur in d.c.debitores.§.de iureiur.do. tamẽ.Flo.hic in hac tertia specie dicit plenius distinguendum,quia aut tale debitũ soluerit scienter: aut ignorãter.primo casu nõ repetitur iur.actionis.intelligo hoc verum nisi sint vsurę vt superius dixi.Sed bene quãdoq; per exceptionẽ cõpensatur, seu repetit. vt patet in l.si cum auris.ff.de solu.vbi patet ꝙ si promisit tibi certum põdus auri, & ego postea solui tibi pondus metalli tibi ignoranti id nõ esse aurum non liberor ex tali solutione,nec ẽt possum repetere solutum tanꝗ indebitũ. Si tu petis aurum tibi ꝓmissũm obstabit tibi exceptio,si non reddis metallum qđ habuisti.Si vero soluit ignorãter.& tunc si ꝑ ignorantiã facti repetitur l.si non sortẽ.§.indebitum.ff.de cõdic. indebi.Idẽ per errorẽ iuris vt hic dicit gl.& pro hoc facit,quia error iuris æquiparat imprudẽtię.sed si soluitur ꝑ imprudentiã repetit l.si is cum quo.& l.cum is.§.j.ff.de condi.inde.Itẽ quia iuris ignorantia excusat in damno vitando l.iuris ignorantia. & l.error.ff. de iur.& fac.igno.& facit quod no.§.de rescri.ab excõmunicato.& hanc distinctionẽ dicit tenendã,licèt dicat alios aliter dicere.hoc ideo forte dixit quia Cy. in d.l.cum quis,aliter dixit: & ipsum videt sequi hic do.Pet.eo casu quo soluitur per errorem iuris non distingui.aut soluens tractat de lucro & non repetit. & sic intelligit l.error.C.ad leg.fal.quasi velit ꝙ hęres, qui habet titulũ hæreditarium dicat habere titulum lucratiuum.pro quo facit quod no.per gl.& doc.in l. si duo.ff.de acqui.hær.aut soluens tractat de damno. & tunc si ipse solus tractat de damno & nõ ille cui facta est solutio,põt repetere.allegat l.si is à quo.§.fi.ff. vt in pos.leg.secus si vterq; tractaret de damno, quia tunc potior esset cõditio possidentis l.q. erat.ff.fa mi. hercis.& hæc distinctio satis in se videtur rationabilis.fallunt tamen prædicta in casibus notatis in d.l.j. de condi.inde.¶Quarta est species de qua tangit gl. in ver.aliud vero.videlicet, quãdo aliquid est indebitum per exceptionẽ,sed est debitũ vtroq; iure.& hoc casu vt dicit glo.debet subdistingui quia aut cõpetit exceptio temporalis: aut perpetua. aut est dubia an sit tẽporalis:an perpetua.& si est perpetua subdistinguit,quia aut est exceptio fauorabilis:aut odiosa:aut inducta ad rigorem iuris conseruandum. & de istis

24 omnibus prosequitur hic gl.¶† Primo casu quando est exceptio temporalis,cõcludit gl.simpliciter ꝙ soluens tale debitũ ante tẽpus non põt repetere per id quod habet in l.in diẽ & l.nã & si maritus.& l.nam si cum moriar.ff.de cõdic.inde. & sic transit glo.in d.l. cum quis.dicit hoc verum si soluitur per errorẽ iuris. secus si facti.& idem glo.in l.si cuius per eerorẽ.ff.de regu.iur.Sed aduerte quia pro pleniori declaratione põt distingui : qa interdũ est debitũ in diem certam, puta si promisi tibi soluere ex post pascha.Interdum est debitũ in diem incertũ omnino. & sic an & quando.vt si ꝓmitto tibi.x.si cũ Titius factus fuerit cõsul. nã dictio, cũ principaliter notat tẽpus.licèt secundario faciat ꝯditionẽ l.si Titio.ff.qñ dies leg.cedit & sic facit diẽ principaliter. Interdũ est debitũ ĩ diẽ certũ, an:sed nõ qñ vt est dies mortis:qa certũ est quẽ moriturũ,licèt nõ sit certum qñ, primo casu gl.variãt vt dixi.nã glo.hic simpliciter tenet ꝙ solutũ ante talem diẽ nõ repetitur. & videt probari in d.l.in diẽ.sed gl. in d.l.cum quis.tenet hoc verũ si per errorẽ iuris soluatur.secus si facti. & pro illa facit qa rõne interusurii medii tẽporis vr solui plus debito. sed Bar.in d.l. cum q.s.dicit ꝙ tale interusuriũ cõsistit in lucro.ideo licèt eius habeatur rõ quo ad cõmodum retẽtionis, si reus cõueniat ante aduentum diei. tñ non vr ꝙ habeat eius ratio,vt detur actio ꝓpter illud. arg.l.si sterilis.§.cum ꝑ venditorẽ.ff.de act.emp.sed Bal.in d.l. cum q.s.circa fi.dicit, ꝙ dictũ Bar.posset ꝓcedere qñ esset ꝑ editum ĩ specie ex qua ꝑcipi possent fructus. puta si ꝓmiserat dare certum fundum post certũ tempus.tunc videt cessare rõ Bart.cum interim ex ipsa re possent ꝑcipi fructus.ideo dicit ꝙ alia est rõ,quare solutũ ante diẽ oĩno certum nõ põt repeti. qa adiectio diei nõ impedit obligationẽ,nec actionẽ, licèt impediat facultatem agendi.ideo quia subest obligationis substãtia impedit repetitio. Sed certè hæc rõ non videt bona,qa secundũ illa tutus exceptione fauorabili perpetua non deberet posse repetere ex quo subest obligationis substãtia,licèt cõpetat exceptio.& ideo vr ꝙ cũ ille q est obligatus in diẽ male agit & obstat sibi exceptio.l.j.in fi.ff. qñ dies vsusfruct.leg.cedat. ideo vr ꝙ ex quo erat tutus exceptiõe ipse reus si soluit ꝑ errorẽ facti ꝙ possit repetere. vt voluit gl.in d.l. cum q.s. cum intersit sua repetere ꝓpter interusuriũ medii tꝑis.vt potes ponere exemplum,si q.s forte soluerit debitũ in diẽ certum oĩno contractum ꝑ suum ꝓcuratorẽ q putabat pure ꝓmisisse:cum re vera promisisset in certã diẽ.nã in facto alieno probabilis est ignorãtia l.fi.ff.ꝑ suo. & sic vr ꝙ possit defensari opi. gl.in d.l.cum q.s.licèt doc.cõiter illã nõ teneant.sed istã,vnde illa non tenet Bal.nec Bar.nec ẽt Saly.ĩ d.l. cũ q.s.tñ vt dixi satis puto ꝙ possit de iure defensari.si autẽ sit debitum in diẽ oĩno incertũ, de quo.§.posui exẽplum.tũc qa talis dies facit ꝯditionẽ solutũ,ante qa tunc est oĩno indebitũ repeti põt.siue sit solutũ ꝑ errorẽ iuris: siue facti.facit qđ habet ĩ l.cedere diẽ.ff. de ver.sig.& l.nã si cũ moriar.ff.de cõdi.inde.Si aũt sit debitũ in diẽ certũ an:sed incertũ,qñ vt dies mortis, & tũc est differẽtia inter ꝯtractus,& vltimas volũtates,nã in ꝯtractibus,qa spẽs conditionalis obligationis trãsmittit ad hrdẽ.inst.de ver.obl.§.ex cõditionali certũ est diẽ oĩno uẽturũ.& sic obligationẽ hrẽ effectum.ideo dicit solutum ante non repetitur.d.l.nam si cum

si cũ moriar. ideo si ꝓmissi tibi.x.cũ Titius morieẽ si soluã añ nõ repetã, q̃a certũ est Titiũ esse moriturũ, & sic, ꝙ obligatio habebit effectũ iõ nõ põt repeti solutũ. Sed in vltimis volũtatibus legatũ cõdõnale nõ trãsmittiẽ ad hr̃dẽ.l.vnica.§.sin autẽ sub cõditione.C. de cad.tol.ideo ante euẽtũ cõditionis non est certum legatũ habiturum effectum, & ꝑ tãto si testator legaret tibi.x.cum Titius morieẽ, tale legatum cẽseẽ esse conditionale nã si tu eris viuus tp̃e mortis Titij diceẽ cõditio extitisse, & legatũ habebit effectũ. Sed si morieẽ ante Titiũ legatum esset extinctum. facit, qđ habeẽ.in l.hæres meus.ff.de cõdi.& demon.& in l.si cũ hæres.ff.qñ dies leg. cedat, & ideo si post mortẽ testãtis hæres solueret tibi legatum cum mortuus sit Titius si soluat ꝑ errorem iuris, vel facti poterit repetere cum interim sit oĩno debitum: nec sit certum, ꝙ sit oĩno futurum debitum facit, quod notaẽ.in d.l.nam si cum moriar. An autem in ꝯctibus si promitto tibi decẽ cum Titius morieẽ interim nata sit aliqua obligatio. sed obstat exceptio. an vero nulla sit nata. Bar. posuit in l.ita stipulatus.in ij.q.principali, ver.ij.quæro.ff.de verbo.obli.;& tenet, ꝙ nulla interim sit nata obligatio. allegat id, qđ no.gl.in l.in oĩbus.ff.de reg. iur.nec obst.d.l.nam si cum moriar, q̃a scđm eum ibi nõ dr̃ obligationẽ esse natã. sed impediri repetitionẽ quia certum est oĩno debitum esse futurum, & per hoc sit expeditum id, qđ tãgit gl.de exceptione tp̃ali. Si autem sit ꝑpetua. tunc si est fauorabilis, vt exceptio velleiani, quia fuit inducta principaliter in fauorẽ mulierum, vt possint se tueri exceptione velleiani, qñ obligãt se ꝑ alijs, & tunc solutum repeti potest, siue soluaẽ ꝑ errorẽ facti, siue iuris. ꝑ l.q̃uis.ff.ad velle. & l.qui exceptionẽ.ff.de condi.inde. Si autẽ sit exceptio odiosa: vt est exceptio macedoniani, q̃ fuit inducta odio creditorum mutuãtium pecunias filijsfa. qui interdum suadebãt filijs, vt p̃res occiderẽt, vt efficerenẽ sui iuris.l.i.ff.ad mace.& hoc casu cõcludit gl. ꝙ solutum nõ põt repeti siue sit solutum ꝑ ignorãtiã iuris, siue facti ꝑ d.l.q̃ exceptionẽ, & l.si is q̃.e.ti.& idẽ voluit gl.i.q.iii.§.notãdũ, sed gl.Accursij. in d.l.cum quis. q̃ sequunẽ communiter doc.& illã ẽt sequiẽ hic Host.& Io.An.dicit, ꝙ si sit solutum ꝑ ignorãtiã facti poterit repeti, & ꝑ hoc est casus.in l.ii.ff.ad mace.& aduerte, quia exceptio dr̃ esse fauorabilis, qñ principaliter inducit ꝑꝑ fauorẽ licèt in consequentiã resultet odiũ alteri, vt contingit in exceptione velleiani, & similiter illa dr̃ odiosa, q̃ principaliter est inducta ꝑpter odium: licèt alteri resultet fauor, vt contingit in exceptione macedoniani, q̃ fuit inducta principaliter odio creditorum mutuãtium filiisfa. licèt resultat fauor ipsis filiis, vt non teneanẽ cum effectu, ꝑꝑ dictã exceptionẽ. Et hæc theorica colligiẽ ex.l.qui exceptionẽ.ff.de cond.inde. Item, qđ dictum est de exceptione odiosa intellige, qñ originaliter est odiosa, secus si ex postfacto, quia tũc attẽdeẽ potius primordialis natura. facit, qđ leg.& no. in l.qui se debere.ff.de condi.ob causam.¶ Itẽ scđm alium modum loquendi, qđ dictum est de exceptione odiosa ꝓcedit, qñ est inducta ꝯ ius cõe, vt est in exceptione macedoniani. secus si ſm ius, vt cõtingit in exceptione doli inducta in subsidiũ exceptionis facti de qua in l.rescripto. §.fi.ff.de pac.& facit, qđ no.Cy.in d.l.cũ q̃s. si autẽ sit exceptio ꝑpetua inducta ad rigorẽ iuris cõseruãdũ: tunc cõcludit hic gl. ꝙ tutus tali exceptione si sciẽter soluit nõ repetit. ꝑ l.Iulia.ff.de cõd.ind.& q̃a sñia est de iure ciuili.& sic ea, q̃ iuris naturalis sunt nõ potest tollere. facit, qđ hr̃ inst.de iure naturali.§.sed naturalia. Et iõ si soluat tutus tali exceptione non repetẽt, & sic residet hic gl. sed gl.Io.in c.j.§.notandum.j. q.iiij.aliter dicit. nã fateẽ, ꝙ si tut⁹ exceptione ꝑpetua inducta ad rigorẽ iuris cõseruãdũ. vt est exceptio rei iudicate, ꝙ tũc nõ põt repeti: q̃a soluẽs erat tutus exceptione ꝑpetua, & nõ odiosa. refert tñ, ꝙ aliq̃ tenuerũt ꝯrium ꝑ rõnẽ quã noluit hic sentire gl. videlicet, q̃a sñia absolutoria non tollit naturalẽ obligationẽ. l.Iulianus.ff.de cond.indebi. quia sñia est de iure ciuili. facit, qđ hr̃ in l.ij.§.post originẽ.ff.de ori.iur.& ideo non põt tollere ea, q̃ sunt iuris naturalis, ut in d.§.sed naturalia. superius allegato.¶ Et aduerte, q̃a ex p̃dictis gl. vr̃ sentire duo. primum est, quòd exceptio rei iudicate dicaẽ esse exceptio inducta ad rigorẽ iuris conseruãdum, ſm est, an tutus tali exceptione si soluat possi repetere. primum cõiter sequunẽ gl. vt patet ex his, quæ hic hñr ꝑ gl.& in d.§.notãdũ.& in d.l.cum q̃s, & in d.l.Iulia. sed Bar.in d.l.cum q̃s. dicit, ꝙ exceptio rei iudicate non est de exceptioni-

25 bus inductis ad rigorem iuris conseruandum † quia sñia absolutoria licèt non tollat naturalem obligationem d.l.Iulia. tñ tollit ciuilem obligationem, & tolliẽ ex d.l.Iulia. a contrario sensu, sed exceptiones inductę ad rigorẽ iuris ꝯseruãdũ scđm eũ non perimũt neq; tollũt aliquã obligationẽ, sed solũ respiciunt facultatẽ agẽdi. vt contingit in exceptione præscriptionis fori, & in exceptione, ꝙ prius conueniaẽ principalis, q̃ fideiussor. de qua auth.p̃sente.C.de fideius.& i exceptione cõpetẽte ex epistola diui Adriani. de qua in l.fi.C.de consti.pec.ꝑ quã daẽ vni fideiussori exceptio, ꝙ nõ conueniaẽ insolidũ, sed solum ex p̃te, qñ alter fideiussor est soluẽdo, & similiter i exceptione competẽte vni ex duobus reis æquè principaliter obligatis, vt non conueniaẽ insolidum allegato cum reo existẽte præsente, & soluẽdo. de qua in auth.hoc ita posita sup.l.j.C.de duobus reis. Itẽ in exceptione litis pendentis ꝑꝑ quã interim quis non potest cogi ad soluẽdũ.d.l.Iulianus.de cond.inde. nã iste sunt exceptiones scđm Bar. inductę ad rigorẽ iuris conseruãdũ, & non perimunt aliquã obligationẽ principalis, sed respiciunt facultatẽ conueniẽdi. licèt interdũ in consequentiã possit seq̃ peremptio obligationis: vt sic contingat excuti prius principalẽ, & ipsum soluere debitũ: nã tũc tolleẽ obligatio non principaliter ex vi exceptionis: vt prius conueniaẽ principalis, q̃ fideiussor. sed ex vi solutionis postea factę per debitorem cũ per solutionẽ oĩs tollaẽ obligatio. inst.q.mo.tolliẽ oblig.in prin.& cũ hac opi. trãsit hic do.Ant. sed Sal. in d.l.cũ q̃s. dixit glo. posse sustineri, ꝙ exceptio rei iudicatę dicaẽ esse exceptio inducta ad rigorem iuris conseruãdum ex eo, q̃a sñiæ stari debet siue sit iusta siue iniusta, dũmodo non habeat in se errorẽ expressum si non fuit appellatũ.l.j.ff.de re iud.& s̃.de re iu. in c.ꝙ ad consultationem.& l.ij.C. quando prouo. nõ est necesse, & hoc, vt sit finis litium. do.Flor.hic, ꝙ si tenemus, quòd per sententiã absolutoriam tollatur ciuilis obligatio ꝑut tenuit glo.in l.j.ff.de condi.inde.& sequitur Bar.& communiter citramontani. tũc põt ꝓcedere, quod dicit Bart. ꝙ ista non dicitur exceptio inducta ad rigorẽ iuris cõseruãdũ: q̃a sub isto mẽbro comprehẽdit exceptio, q̃ cõpetit subsistẽte naturali, & ciuili obligatione. vt patet ex his, quæ dixit hic gl. si vero teneremus, ꝙ ꝑ sñiam absolutoriã nulla tollaẽ obligatio. sed solũ elidat actionẽ, & obligationẽ prout vr̃ sensisse gl.in l.Iulianus.in ij.glo.ff.de condi.inde.& videtur etiam sequi Bal.in d.l.cum q̃s. tunc posset ꝓcedere opi. huius gl.& similiũ glossarũ. & hæc opi. videtur satis habere in se rationem: an tñ

26 procedat statim patebit.¶ † Circa secundũ autem an si ille

si ille q. est tutus exceptione rei iudicatæ soluat ꝑ errorem possit repetere.fuerunt opi.vt patet ex supradictis.nam aliqui voluerunt dicere, ꝙ sic.vt dixit gl.in d.§.notādū.alij vero dixerunt tale solutum quocūq; errore:& sic siue iuris:siue facti non repetitur.ita voluit sentire gl.in d.l.cum quis.vbi videtur cōcludere generaliter,ꝙ vbicunq; q.s est tutus exceptione inducta ad rigorem iuris conseruādum si soluat etiam per errorem facti non repetat.sed gl.in l.j.ff.de condi.inde.dicit,ꝙ si soluitur per errorem iuris illud,quod q.s poterat retinere uelut tutus exceptione rei iudicatæ ꝓpter sn̄iam absolutoriā ꝓ eo latā nō poterit repetere, ꝙ talis sn̄ia non sustulit naturalē obligationē li-

87 cèt sustulerit ciuilem.†ideo non debet posse repetere per id, qđ habetur in d.l.Iulianus,& in l.error.C.ad leg.fal.& qđ etiam hic tetigit glo.in prima specie indebiti.secus si soluerit ꝑ errorē facti,q.a poterit repetere,ꝓ id,qđ hr̄.in d.l.error.Et qđ dixit hic gl.circa primā speciē indebiti,& in d.l.cū q.s.Et hāc opi.seq̄t Bar.in d.l.cum quis.& in d.l.j.ff.de condi.inde.& sequitur etiam ipsam Salyc.in d.l.cum q.s. sed Guil.de Cu.& Bal.in d.l.cū quis. & cōit alij legistę vn̄r seq. opi.qđ tale solutū per errorem facti non repetatur,cū talis solués ſm eos fuerit tutus exceptione perpetua inducta ad rigorē iuris conseruandū ꝓ quo facit qđ superius dixi post Saly.do.Ant.hic sequitur opi.Bar.& pro illa facit, q.a vbi est dubium de repetitione in dubio faueri debet repetitioni.in l.nō debet.§.fi.& l.in ambiguis.§.fi.ff.de reg.iu.& ideo ex quo sunt opi.& gl.ēt contrariæ:vr̄ tenenda opi.quæ fauet repetitioni.Nec ob.ꝙ ista exceptio possit dici inducta ad rigorem iuris conseruādū propter id, quod dixit Sal.q.a licèt illo respectu possit illud tolerari. tn̄ alio respectū nō vr̄ illud ꝓcedere si tenemus opin.ꝙ per sn̄iam absolutoriā tollatur ciuilis obligatio.licèt non tollat̄ naturalis, quā sequit̄ Bar.& gl.in d.l.j.de cond.inde.& cōiter citramontani vt etiam dixi circa primā speciem indebiti.nā ꝓprie ille dicuntur exceptiones inductę ad rigorem iuris conseruādū,qn̄ subest obligatio ciuilis,& naturalis:& respiciunt facultatem cōueniēdi.vt voluit sentire gl.& ꝓ hoc est expedita gl.vsq; ad versi.si vero incertū.vbi gl.tāgit q.d iuris, qn̄ est incertum, an exceptio sit tēporalis, an ꝑpetua.& cōcludit,ꝙ de illa iudicandum,vt de perpetua.& per l.sufficit.ff.de condi.inde.& ibi patet exemplum,puta si debes mihi centū,& ego facio tibi pactum de nō petēdo, donec Titius factus fuerit cōsul.nā si cōtingat Titium fieri consulē postea potero te conuenire.& sic exceptio fuerit t.palis. sed si cōtingat Titiū mori anteq̄. fiat cōsul:& tūc nunq̄. potero te cōuenire,& sic erit perpetua.& sic vr̄ velle glo.ꝙ tutus tali exceptione dubia si soluat ꝑ errorē iuris,vel facti possit repetere.sed hic aduertendū,q.a istud ꝓcedit,qn̄ in certū casum oīno ꝓmittit̄ obligatio.vt patet in exēplo p̄dicto,sed vbi non ꝓmittit̄, vt contingit in exceptione ne q.s cōueniat vltra q̄. facere possit: q.a interim anteq̄. possit facere licèt possit se tueri exceptionē.ē tn̄ obligat⁹ ciuiliter,& naturaliter.facit,qđ dictū fuit in c.ꝓcedenti.& sic ēt contingat,qđ efficiat soluēdo, vt possit cōmode satisfacere: tūc nō cōpetit exceptio ista.ergo exceptio ne q.s cōueniat vltra q̄. facere possit,pōt dici dubia,q.a est incertū,an tutus dicta exceptione efficietur soluendo.Nunq.d ergo tutus tali exceptione si soluat ꝑ errorē possit repetere.gl.in l.nā si maritus.ff.de cōdi.inde.dixit, ꝙ nō ꝓ illā.l.& ꝓ illa facit,q.a talis exceptio p̄sumit̄ t.palis.cū p̄sumptio sit iuris,ꝙ q.s efficiat̄ soluendo.l.si defunctus.C.arbitriū tutelæ.& facit,qđ no.ꝓ gl.in l.qđ noīe.ff.de cond.inde.& iō vr̄,ꝙ non possit repetere, sicut nec ille q. tutus exceptione t.pali soluit añ.l.in diē.ff.de cōd.inde.& superius est dictum.sed ꝯriū voluit gl.in l.ex diuerso.§.fi.ff.sol.ma.Dy.ibi vr̄ ꝯcordare opi.q.a si soluit̄ ꝑ errorē iuris non poterit repeti.& ita intelligat̄ prima opi.secus si ꝑ errorē facti.& ita ītelligat̄ secunda Bar.in d.l.ex diuerso.& Cy.in d.l.cum q.s reprobant opi.Dy.ꝓ rōnē ꝑallega.videlicet, q.a dicta exceptio p̄sumit̄ temporalis: tum q.a p̄sumitur,qđ efficiet̄ soluēdo.d.l.si defunct⁹.& l.cura.§.deficiētiū.ff.de excu.mu. tn̄ ēt q.a talis exceptio nō trāsit ad hr̄dē regulariter.l.sciendum.ff.de re iud.& istam partem etiā vr̄ tenere gl.ī l.ij.seu iii.ff.de exce.sed Sal.in d.l.cū q.s.dicit opi.Dy.posse saluari, q.a incertū est viuente ipso debitore,an erit t.palis dicta exceptio:q.a possibile est ꝙ non efficietur soluendo.& licèt sit præsumptio, ꝙ acquiret̄.nō tn̄ oīno necessario infert.ideo scđm eū uidetur,ꝙ si soluerit ꝑ errorem facti.puta,q.a receperat quandā hæreditatē quā putabat ad se spectare,q.a nulla fuerat institutus per illum qui non reputabat̄ habere filium,& tn̄ postea reptū est oppositum,& iō tunc ex quo si soluisset errauerit in facto vr̄, ꝙ possit repetere si aliter commode non pōt se sustentare, & hæc opi.satis vr̄ esse æqua:tn̄ de rigore iuris verior videt̄ opi.Bar.& Cy.ꝓ rōnes superius allegatas, & hoc pōt procedere si teneamus opi.quòd solutum añ diē certum oīno non possit repeti etiam si fuerit solutū per errorē facti.Sed vbi teneremus opi.quòd tale solutum ꝑ errorē facti possit repeti ꝓut tenuit gl.ī d.l.cum q.s. tunc vr̄ ꝙ ēt de iure sustētari possit opi. Dy.¶Iuxta p̄dicta pōt q̄ri q.d de tuto exceptione præscriptionis.xxx.anno.an si soluat possit repetere Io.An.remittit ad notata in Spe.in ti.de p̄scrip.circa princ.ibi Spe.recitat opi.gl.in l.fi.ff.rem ra.hab.videt̄ tenere, ꝙ soluens tunc per errorē possit repetere per id, qđ ibi hr̄,Bar.ibi concludit,ꝙ si exceptio p̄sumptionis surgit ex ꝯuentione.vt q.a quis se obligauit vsq; ad certum tp̄s: & tunc,q.a ibi vr̄ interuenire tacitum pactum, vt post tp̄s non teneatur tollitur naturalis obligatio: qđ habetur in l.si fideiussor.§.fi.ff.mandati.ideo poterit repeti solutum etiā ꝑ errorē iuris.Aut exceptio p̄scriptionis surgit ex natura actionis, quæ est temporalis.vt contingit in redhibitoria, quæ durat sex mēsibus:& tunc ꝑ talē p̄scriptionē tollitur ciuilis,& nō naturalis.l.at qui natura.ff.de nego.gest.ideo deberet distingui, an fuerit solutum per errorē iuris,vel facti. per id, qđ dictum fuit circa primā speciē indebiti.¶Interdum vero actio sui natura erat ꝑpetua:sed tollit̄ per p̄scriptionē.xxx.ann.& tunc ꝑ talē p̄scriptionē tollitur ciuilis:& licet per illā non possit tolli penitus naturalis: quia ius ciuile non potest tollere penitus ius naturale.vt in §.sed naturalia.insti.de iure naturali.tn̄ tollit omnē effectum ēt naturalis obligationis. per id,quod hr̄.in l.sicut.& in l.oīs.C.de p̄scrip.xxx.anno.& ideo si tutus tali exceptione p̄scriptionis soluat ēt per errorē iuris repetet, vt voluit gl.in d.l.fi.§.j.ff.rē ra.habe.& cum ista opi.transit hic domi.Anto.sed Salyce.in d.l.cum quis dicit hoc verum si soluatur per errorē facti.per id, quod hr̄ in l.fi.ff.ad mace. & in l.error.C.ad le.fal.secus si per errorē iuris, q.a iste vr̄ esse tutus exceptione odiosa.licèt perpetua, cum odio negligentium talis exceptio sit inducta.s̄.de p̄scrip.in c.vigilāti.& facit,quod no.in l.fin.C.de edic.diui.adria.tol.nec obst.secundum eum.d.l.sicut.& d.l.oīs.q.a ibi solum tollit facultatē agēdi.& sic vr̄, ꝙ remaneat naturalis obligatio,cum tēpus nō sit modus tollendi obligationē.l. obligationū ferè.§.placet.ff.de actio.& obl.Nec obst.quod hr̄.in l.

Tutus exceptione præscriptionis. xxx. annorum si soluat,an repetere possit.

in l.si q̃s postq̃.ff.de fideius.vbi liberato ꝑ pſcriptione nõ põt accedere fideiussor, cui⁹ ꝯtrariũ esse dẽt si naturalis obligatio remãsisset, cũ ẽt naturali obligationi posit accedere fideiussor.l.j.ff.de fideius.quia põt respõdere, ꝙ ibi loquit̃ in liberato ꝑ pſcriptionẽ cõuentionalẽ, vt q̃a obligauerat se ad tp̃s, & sic post tẽpus tollitur obligatio naturalis.vt s̃.dixi.Non aũt potest intelligi de pręscri.xxx.anno.quia illa nõ erat cognita secundũ tẽpora digestorum.vt notauit glos. in l.q. accidit.ff.ad leg.aqui.& ꝑ hoc est expedita gl. vsq; ad versi.ciuilis tantum, & hęc opi.Sali.de qua.s̃. dixi, satis vr̃ posse de iure defensari per p̃dicta quam
28 uis cõmuniter legistæ transeunt cum opi.Bar.¶† In ea.gl.ibi:ciuilis cum dicitur, &c.de hoc, an qñ q̃s se obligat per chyrographum spe futurę numerationis oriatur sola ciuilis. An vero oriatur ẽt naturalis: sed obstat exceptio : plenè dixi.s̃.circa secundam speciẽ indebiti.nam cõis est opi.cum glo.quòd solũ ciuilis oriatur, & non naturalis ante biennium post biennium vero dicunt aliqui, ꝙ oriat̃ naturalis: q̃a sc̃d̃m eos lapsus biennij habetur ꝑ numeratione.vel sc̃d̃m alios, & hæc est cõis opi.quã sequitur gl.in l.generaliter.C.de non nu.pec.etiã post biennium est sola ciuilis.sed habet effectũ naturalis.iõ tunc post biẽniũ non obst.exceptio non nu.pec.de quo inferius dicetur. Pe.tñ quẽ sequitur Bal.in d.l.cum q̃s.& etiã do. Flo.hic dicunt, ꝙ etiã añ biennium oritur etiã naturalis.sed obst.exceptio.sed p̃cedens opi.cõiter tenet̃, vt dixi circa sc̃d̃am speciẽ indebiti. & facit, ꝙ dicã post gl.¶ In ea.gl.ibi:puta numeratione pec.Sed certe si numeratur pecunia ex causa mutui nõ orit̃ tunc naturalis tantum:imo oritur nedum naturalis:sed ciuilis, vt patet ex his, q̃ hñr insti.qui.mo.re contrahitur obli.in prin.&§.j.& sic gl.simpliciter intellecta vt sonat, non bñ dixit.licèt do.Flo.videat̃ illã sequi, vt dixi circa primã speciẽ indebiti.vnde gl.melius ꝗ̃ dixisset, ꝙ naturale mutuũ tm̃ est, qñ fit numeratio pecu.sed qñ q̃s se obligat per chyrographũ ex cã mutui spe futuræ numerationis :tunc illud est mutuum ciuile tm̃.vbi aũt ĩterfuisset numeratio, & stipulatio. tunc est mutuum ciuile cui cooperatur natura :quia agitur ex stipulatione, nõ ex numeratione, q̃ censet̃ facta cã implendę stipulationis.l.cum enim.ff.de noua.& no.per gl.in l.ij.§.fi.ff.si cer.pe.& hũc puto fuisse intellectũ gl.licèt ineptè fuerit locuta.¶In ea.glo. ibi:tollit̃.supple naturalis obligatio.vt patet.in §.naturalis.alleg.in gl.¶In gl.pe.ibi:legitimis ꝓbationibus.puta ꝑ testes, vel instrumẽta.secus si ꝓbet ꝑ iuramẽtũ delatũ ipsi reo, q. licèt prius negauerit solutionẽ.tñ delato sibi iuro fuit cõfessus. nã tunc, q̃a releuauit agẽtẽ ab onere ꝓbãdi nõ patit̃ pœnã aliquã ex mendacio, qđ prius fecerat ꝑ id, qđ hr̃.in l.eum q.ff. de iureiur.& sic habetur perinde acsi nullatenus ne gasset solutionẽ sc̃d̃m Vinc.& Ioã.And.¶In glo.ibi: crescit in duplum.Sed nunquid si reus qui negauit confiteatur postea euadat hãc pęnã dupli.dic, ꝙ sic si hoc facit añ ꝓbationes factas ꝑ errorẽ.vt no.gl.in §. itẽ mista.insti.de act.& Spe.in ti.de confes.§.nũc videdũ.ad fi.ver.quid si ẽt.Quid autẽ si fideiussor fuerit datus ꝑ reũ cõuentum actione.l.aquilię.de iudi. soluen.an tenebitur ad duplum, & sic ad incremẽtũ contingens rõne negationis, si contingat ꝓpter hoc reũ in dicto duplo condemnari, videret̃ ꝙ sic ex quo fideiussit.de iu.sol.facit.l.iudicatũ solui.ff.de iud.sol uen.In ꝯ̃riũ vr̃ esse casus.in l.fi.ff.de fideius.&hoc tenuerũt aliq. ꝑ d.l.alij vero tenuerũt ꝯtrariũ, & sic primã partẽ, q̃a mora rei nocet fideiussori.l.mora.ff.de verb.oblig.sed secundi dicunt illud verũ, qñ fideiussor nõ defendit reũ, aliàs secus.l.sancimus.C.de fideius.sed opi.primã, qđ fideiussor nõ teneat̃, tenuit gl. accursij.in l.j.ff.qui satisd.cog.vt etiã dixit Spe.in ti. de fide.§.j.ver.sed pone.Et istã ꝑtẽ tenet hic do.Flo. dicẽs illã cõiter teneri.videlicet, quòd nõ teneat̃ fideiussor p̃dictus rõne incrementi negationis.ꝑ d.l.fin. & cũ ista opi.vr̃ trãsire hic Io.An.& do.Ant.& ẽt do. Pe.sed Bar.in d.l.fi.vr̃ tenere ꝯ̃riũ ex eo, quia ex natura actionis ex eadem instantia sequit̃ condẽnatio ad tale incrementũ.& ideo ex quo reus est ꝯdemnatus ẽt ad illud, & fideiussor fideiussit de iud.sol.& sic de eo, qđ iudicabit̃ ꝯtra reũ.ideo vr̃, quòd fideiussor teneat̃ de tali incremento.secus dicit in actionibus in quibus fit incrementũ, sed ad illud nõ fit ꝯdemnatio in eadẽ ĩstantia.vt cõtingit ĩ actionibus arbitrarijs, in quibus ferunt̃ duæ sñiæ sc̃d̃m ea, q̃ hñr.in l.actionibus.ff.de in lit.iu.& in l.si cũ exceptione.§. hęc actio. & §.quatenus.ff.qđ metus cau.nã vr̃ fideiussor ꝓmisisse soluere illud, qđ iudicabit̃ ex eadem instãtia, & non ad id, quòd in alia instãtia fiet condemnatio.facit, qđ hr̃. in l.ij.ff. de iud. sol.& in l.j.ff.de in lit.iur. & ibi notaui ꝑ Bart.Sed aduerte, quia vr̃ cõem opi. posse defensari ꝑ quã vr̃, qñ q̃s fideiubet de iudicato soluendo in dubio intelligatur fideiubere ꝗ̃ de⁹ eo, qđ iudicabitur suꝑ eo, qđ principaliter petitur, & nõ super eo, quod potest crescere rõne negationis, vel contumaciæ.& ita videt̃ sonare.d.l.fi.¶Et ꝑ hoc satis patet responsum ad rõnem Bar.& ꝓ hac parte bene facit gl.in d.l.iij.ff.qui satisd.cog.qđ diligenter tene menti, q̃a põt sæpe cõtingere in practica.& maxime attẽtis statutis, quę interdũ in maleficijs rõne negationis, & contumaciæ augent pęnã.facit, qđ dixi. in d.l.fi.¶In ea.gl.ibi auth.contra q. ꝓpriam.aduerte, q̃a illa auth.facit ad id, qđ allegat gl.inquãtũ ibi negãs, si conuincat̃ de mẽdacio punit̃.Sed alio respe-
29 ctu facit ꝯtra.nã ibi dr̃, ꝙ qui † negat ꝓpriã scripturã in qua continet̃ confessio ex cã mutui ad certã quãtitatem:vel negat pecuniã numeratã esse, si conuincat̃ de mẽdacio non poterit dicere postea se soluisse.Sed dic, ꝙ ibi est spãle, vt cõuictus de mendatio patiatur pęnã.de qua ibi.videlicet, quòd non possit docere se soluisse ad fi.vt ẽt si hoc cõstet nõ teneat̃ tãtũdẽ soluere, licèt certo respectu audiat̃ si ꝓbet se soluisse, q̃a non condẽnabit̃ tunc in duplum:sed solum in aliud simplũ.vt ibi patet. Et no.etiã ꝑ Bar.secus aũt est in alio debito ẽt si ꝑ̃petatur vigore publici instrumenti. nã negãs solutionẽ si ẽt conuincatur ex plubico instrumẽto põt trãsire ad aliã exceptionẽ.puta iurisiurandi, vel pacti.aut pſcriptionis l.nemo.& ibi ꝑ Bar. ff.de exce.& in regula, nullus pluribus.de reg.iu.in vj.& hoc facit ad q̃õnẽ, si accusatus de homicidio dicit se nõ fecisse, & cõuictus ꝑ testes vult postea ꝓbare, ꝙ ad sui defensionẽ fecerit.nã certe vr̃, ꝙ debet audiri ꝑ p̃dicta.& ita ẽt tenet Iac.de are.Cautius tñ esset a principio dicere, cõuẽtionaliter dico illud nõ fecisse.& inquãtum appareat, ꝙ illud fecerim feci ad mei defensionẽ.facit, qđ leg.& no.ĩ c.cũ venerabilis. s̃.de exceptio.& ĩ l.si q̃dẽ.C.de exceptio.¶Extra gl. duo principaliter tãgunt̃.primum est, q̃a lr̃a ibi loquitur, qñ q̃s cõquerit̃ pecuniã indebitã soluisse q̃d iuris si aliã rẽ dicit indebite soluisse.dic idẽ dicẽdũ, q̃a eadẽ est rõ.& per ꝯñs idẽ ius esse debet.s̃.de transla.
30 pręla.c.ij.& l.illud.ff.ad le.aqui.†Item, q̃a appellatione pecuniæ lato sumpto vocabulo oẽs res cõtinent̃. j.q.iij.in c.totũ.vbi lr̃a dicit totum quicq̃d habes pecunia est, intellige.s.lato sumpto vocabulo, vt ibi ẽt no.& facit.l.quisquis.ff.de leg.iij.qñq; aũt nomẽ pecunia, sumit̃ minus late ꝓ oĩbus rebus, q̃ cõsistũt in pondere

pondere,numero,& mẽsura,& nõ ꝑ alijs.l.talis scri-
ptura.& ibi per Bar.ff.de leg.j.Qñq; ex vero sumit̃
stricte ꝓ pecunia numerata.insti.de emptio.§.itẽ pre
31 tiũ.¶†Secunda q̃stio est,quia licèt regulariter cõfes-
sio facta ex cã certa cõtinẽs certũ statim p̃iudicet con
fitenti.l.generaliter.C.de non nu.pecu.tñ fallit, qñ
fit confessio ex cã mutui,q̃a tunc nisi aliud appareat
p̃sumit̃ facta spe futuræ numerationis,& ideo intra
biennium competit exceptio non nu.pec.vt patet.in
l.si ex cautio.& in l.in ꝯtractibus.C.de non nu.pec.
Itẽ fallit in confessione facta ex cã dotis,quia sĩlr illa
præsumit̃ facta spe futuræ numerationis ideo potest
opponi exceptio non numeratę dotis anq̃ sit lapsum
tps de quo.in l.j.& auth.ibi ꝑosita.C.de dote cauta,
& non numerata.& est ratio p̄dictorum, quia sępe ta
les confessiones fiebãt spe futuræ numerationis, iõ
ne tales sic confitẽtes reperirent̃ delusi non sequeba
32 tur numeratio:ius ꝓuidit.vt supius est dictũ.¶† Mo
do ꝑp p̄dicta q̃rit hic Host.& Ioã.An.post eũ pone,
quòd fui confessus me recepisse a Titio.x.ex cã mu-
tui,& iuraui soluere ĩ certa die añ bienniũ:nullã que
relã interposui de pecu nia non numerata:an si lapso
biẽnio conueniat habebo aliq̃d remediũ contra agẽ
tẽ si uero non numerauit,& refert opi.esse contrariã
inter legistas,nã vna fuit opi.Azo.& Bulga.& Iac.de
Balduinis, quòd nullũ cõpetat remediũ.Mouentur
isti primo ꝑ.l.ĩ contractibus.de non numerata pecu-
nia,q̃ vult,quòd post lapsum biennij non possit obij
ci exceptio non numeratæ pecuniæ,& sic vr̃,quòd ci
uilis oblo prius nata ꝑ lapsum biẽnii habeat effectũ
ciuilis,& naturalis,vt etiã tangit gl.in l.generaliter.
C.de non nu.pec.nec vr̃ posse dici, ꝙ post bienniũ
cõpetat exceptio doli,vel exceptio in factũ,q̃a scd̃m
hoc prouisio dictæ legis in cõtractibus,quę vult post
biennium non posse objici exceptionem non nu.pe
cu.de facili posset euacuari,quod non est dicẽdũ,q̃a
vna via prohibitum,non debet alia via esse conces-
sum de reg.iur.in c.cũ q̃d vna via.in vj.& s̄.de ꝓcu.
in c.tuæ.¶Itẽ ꝓ hoc facit, q̃a vr̃ ĩputãdũ mihi qua-
re intra biennium nõ opposui exceptionẽ nõ nu.pe.
facit,quod habetur de regu.iur.c.damnũ.in vi.Itẽ vr̃
ꝙ per lapsum biennii surgat præsumptio iur.& de iu
re, ꝙ facta sit numeratio.& sic vr̃ posse probari con-
trarium per id, quod leg.& no.in c.is qui.j̃.de spon.
& in l.siue possidetis.C.de proba.& l.fi.C.arbitrium
tutelæ, & pro hoc bene facit,quod habetur.in d.l.in
cõtractibus.§.illo.vbi nõ tenet̃ creditor p̄stare iura-
mẽtũ sibi delatũ sup numeratione.& sic vr̃, ꝙ debi-
tor nõ admittat̃ ad ꝓbãdum pecuniã nõ esse nume-
ratã.Alia fuit opi.Hug.quẽ seq̃tur Accur.in l.gene-
raliter,& ĩ l.si ex cautione.& ĩ d.l.ex ꝯtractibus.C.
de nõ nu.pe.ꝙ licèt post biẽniũ nõ possit obiici exce
tio nõ nu.pe.tñ possit obiici exceptio doli, vel in fa-
ctũ,incumbet tñ ꝓbatio ipsi debitori excipiẽti pecu
niã nõ esse numeratam.licèt a principio creditor nõ
fuerit ĩ dolo.tñ vr̃, ꝙ nũc sit in dolo tp̃e quo agit pe-
tẽdo pecuniã q̃ nõ numerauit.ꝑ id,q̃d hr̃.in l.ii.§.cir
ca.ff.de doli excep.vñ dicit Host.ꝙ qñ q̃s cõfitet̃ pe-
cuniam se recepisse ex cã mutui,est triplex,seu qua-
druplex remediũ.Vnum est exceptionis non nu.pe.
& hoc remediũ habet effectum, vt grauet creditorẽ
in ꝓbãdo pecuniã numeratã esse.& hoc remedium
cõpetit intra biẽniũ.sed per lapsum biẽnii tollit̃ hoc
remediũ,& sic loq̃tur d.l.in cõtractibus.¶Scd̃m re-
mediũ est exceptionis doli,aut in factum cõsiderata
qualitate p̄sonæ ꝯ q̃ opponit̃,q̃a ꝯ parẽtẽ,vel patro-
num nõ dat̃ exceptio doli:sed in factum,facit,q̃d hr̃
in l.nõ debet.ff.de dolo.& istud remediũ cõpetit ẽt
post lapsum biẽnij: q̃a ẽt si tunc petat creditor pecu-
niã quã nõ numerauit vr̃ esse in dolo.vt superius est
dictum,& iõ talis exceptio objici põt post biẽnium,
nã scd̃m Host.licèt exceptio nõ numeratæ pecuniæ
reperiat̃ tp̃e limitata.tñ exceptio ista doli, vel in fa-
ctũ nõ reperit̃ tp̃e limitata.& sic ẽt post biẽniũ debet
cõpetere.ꝑ id, q̃d hr̃.in l.puræ.§.fi.ff.de doli excep.
& præcipuè, q̃a sequunt̃ naturã regularẽ aliarũ exce
ptionũ,videlicet,ut excipiẽs ꝓbet suã exceptionem,
q̃d est regulare.l.ĩ exceptionibus.ff.de ꝓba.licèt fal
lat in exceptione nõ numeratę pecunię in qua exci-
piẽs nõ ꝓbat:sed ille cõtra quẽ opponit̃ ĩtra biẽniũ.
¶Tertiũ remedium est cõdictionis sine cã ꝑ l.si qua-
si.C.de non nu.pe.& istud remedium,q̃a est actio ꝑ-
sonalis instit.de act.§.appellamus durat vsq; ad xxx.
an.l.sicut.& l.oẽs.C.de p̄scr.xxx.anno.nec habet ne
cesse iuramẽtum,q̃a iuramẽtum in dubio intelligit̃
iurasse si pecunia numeraret̃ facit,q̃d hr̃.in l.fi.C.de
non nu.pe.& hoc,qñ iuramẽtũ fuit simp̄r p̄stitum,
secus videret̃ si debitor iurasset pecuniã sibi fuisse nu
meratã,q̃a tunc,vt tangit d.Ant.vr̃ sibi obstare iura-
mentum nisi peteret̃ solutio.nec vr̃ etiã posse renũ-
tiari tali exceptioni doli.quia dolo futuro renuntiari
non potest.l.si vnus.§.illud.ff.de pac.nec vr̃ creditor
posse p̄scribere cũ videat̃ esse ĩ mala fide ꝑ id,q̃d hr̃.
in c.fi.s̄.de p̄scri.& hãc opi.ꝙ etiã post bienniũ possit
objci exceptio doli, vel in factum si excipiens uult
ꝓbare pecuniã nõ esse numeratã,sequitur hic Hosti.
& Ioã.And. dicens, ꝙ illã sequuntur etiã cõiter mo
derni.& seq̃tur etiã illã Inn.in c.q̃a pleriq;.j̃.de im-
mu.eccle.& Dy.etiã dicit,ꝙ saltem de ęq̃tate canoni
ca hæc opi.ꝓcedit in regula locupletari.ad fi.de reg.
iur.in 6.Nec obstant allegata ꝓ prima opi.nã primo
non ob.l.in cõtractibus, q̃a illa loquitur in exceptio
ne nõ nu.pe.q̃ non põt objici post biẽniũ.Itẽ nõ ob.
dum dr̃,ꝙ f̃m hoc euacuabit̃ dispositio.d.l.in contra
ctibus.nã hoc nõ est verũ,q̃a nõ poterit objci exce-
33 ptio non nu.pe.ad fi.vt creditor teneatur ꝓbare pe-
cuniã numeratã, q̃a satis est,ꝙ grauet̃ debitor onere
ꝓbãdi si objciat̃ intra biennium.Sed, qñ opponitur
exceptio doli,vel in factũ,excipiẽs habebit ꝓbare,ꝙ
pecunia ñ fuit numerata.q̃d erit satis difficile,q̃a nõ
poterit faciliter ꝓbari dicta negatiua nisi ꝑ confessio
nẽ partis.in c.j.de cõfessis,in sexto.vel nisi esset coar-
tata certo loco,vel tẽpore.l.optimã.C.de cõtrahen.
empt.& in c.tertio loco.de ꝓba.& sic patet,ꝙ in effe
ctu non euacuabitur dispositio.d.l.in cõtractibus.li-
cèt post biẽniũ opponat̃ exceptio doli, vel in factũ,
nec põt etiã dici,ꝙ dicta exceptio doli,vel in factum
surrogat̃ loco exceptionis non nu.pe.q̃a est alterius
naturæ.nã opponens exceptionẽ non nu.pe.nõ tene
tur ꝓbare illã, sed opponens dictã exceptionẽ doli,
vel in factũ tenet̃ ꝓbare pecuniã nõ esse numeratã.
¶Itẽ non obst.q̃d dr̃ de p̄sumptione iuris,& de iure,
q̃a põt dici,ꝙ ꝑ lapsum biẽnij nõ surgit p̄sumptio iu
ris, & de iure.sed solũ p̄sumptio iuris tm̃.ideo bene
potest admitti ꝓbatio in contrariũ per id, q̃d legi.&
no.ĩ l.siue possidetis.C.de ꝓba.& ĩ c.is qui.j̃.de spõ.
¶Itẽ non obst.q̃d dicit̃, ꝙ creditor non tenetur p̄sta-
re iuramentũ sibi delatũ.ꝑ id, q̃d hr̃.in d.§.illo.quia
potest rñderi,ꝙ illud verũ,qñ haberet iustã cãm recu
sandi.vt ibi no.Barto.& facit, q̃d habet̃.in l.gñaliter.
C.de iureiu.¶Vel secũdo potest dici,ꝙ non cogetur
numerare ad instãtiã partis, sed bene ex officio iudi-
cis poterit cogi.facit, q̃d habet̃.in c.cũ clamor.s̄.de
test.vel tertio põt dici f̃m Hostiẽ.ꝙ ille.§.ꝓcedit, qñ
opponeret̃ exceptio non nu.pe.secus, qñ oponeret̃
exceptio doli,vel in factũ,q̃ est alterius naturæ,q̃ ex-
ceptio

ceptio nō nu.pe.vt superius est dictū, & ꝑ hoc patet responsum ad oīa, q̄ allegant̄ ꝓ prima opi. Nec ob. etiā dum dicitur, ꝙ si debitor non opponit exceptionē nō nu.pe.intra bienniū vr̄ esse in culpa.& sic vr̄ si bi esse imputādum ꝑ id,qđ hr̄ in regula,damnum.de reg.iu.in vj.nā pōt rn̄deri,ꝙ licèt debitor sit in culpa tn̄ creditor vr̄ esse in dolo petēdo pecuniā quā non numerauit, dolus autem ꝑponderat culpæ,ꝓut leg.& no.ī l.itē si obstetrix.§.fi.ff.ad l.aqui.& in c.ad falsariorum.j.de cri.falsi.Et hāc opi.ꝙ post bieniū audiat̄ debitor,tenuit ēt do.An.hic,vt s̄.dixi.dicēs, ꝙ credit hāc opi.verā esse saltem de æquitate canonica,vt debeat audiri ꝑ viā denuntiationis euāgelicę,cū sumus in materia pacti.& licèt legistę oēs tenēt ꝯriū.tn̄ vbi agitur de materia pacti potius stādum est canoni, vt etiā hic tāgit Host.& ꝓbatur ꝑ ea,q̄ hn̄r.in c.fi.cum ibi notatis.s̄.de præscri.& in regula,possessor malefidei.de regu.iur.in vj.¶Sed aduerte, q̄a debitor non teneatur etiā post bienniū,qn̄ pecunia nō fuerit numerata.hoc clarum est in foro cōscientiæ, & sic uidetur loqui Inn.in c.q̄a pleriq;.j.de immu.eccle.& sic etiā uidet̄ intelligēdū dictū Dy.in regula,locupletari.sed ī foro cōtētioso uidetur,ꝙ nullo mō debeat audiri debitor post bieniū.& ita ꝓnūtiauit clemēs quartus ꝯtra quēdā tenere.s.electio.nā ꝓnūtiauit, ꝙ non debebat audiri, nec poterat opponere post bienium exceptionem non nu.pe.uel doli,in quosdā mercatores agētes ꝯtra eū,& ꝙ dicti creditores nō tenebātur rn̄dere positionibus ipsius Treuerēsis faciētibus ad dictā cām.istā ptē seq̄tur etiā Bal.in l.cū q̄s.in ult. charta.C.de iur.& fac.igno.uidelicet,ꝙ in foro cōtētioso post biennium nullatenus audiatur ipse debitor,& ita pronuntiauit Cle.quartus, vt dixi.& refert Spe.in ti.de rest.in inte.§.ij.ver.hoc aūt notādū.& ꝓ ista parte bene facit.d.l.in ꝯtractibus.ī prin.vbi dicit, ꝙ post bieniū nullo mō audiretur q̄rela nō numeratæ pecuniæ.& sic aperte uidetur uelle, ꝙ non possit obijci etiā exceptio doli allegando pecuniā non esse numeratā.facit etiā,qđ habetur in eadem.l.in ꝯtractibus.in §.illo.vbi dicit̄,ꝙ post bieniū non potest deferri iuramētū,& sic vr̄, ꝙ non admittat̄ ꝓbatio,cū iuramētū si tspēs ꝓbationis.facit,qđ habet̄,& no.in c.fi. s̄. de iureiur.& in l.j.& ij.ff.de iureiu.& hæc opi.ꝙ in foro cōtētioso post bieniū nullatenus audiatur debitor.fortè de iure est verior ꝑ dictā.l.in ꝯtractibus, & maxime attento,ꝙ Cle.quartus illa vr̄ approbasse.& istā etiā seq̄tur Bal.in d.l.cum q̄s.tn̄ cōtraria opi.s.ꝙ post bienniū audiat̄ debitor si opponat exceptionem doli allegādo pecuniā non esse numeratā, & offerendo se paratum hoc ꝓbare,qđ tenuit gl.in d.l.generaliter.& in alijs locis præalle.& Host.hic,q̄ dicit illam esse cōem videtur esse ęquior.& illā tenēdo possit rn̄deri ad d.l.legē in ꝯtractibus.dū dicit,ꝙ post bienium nullo modo admittet̄ q̄rela non nu.pe.ꝙ illud est verum si opponat̄ exceptio doli,& velit opponēs ꝓbare pecuniā non numeratā.licèt aliqualiter uideat̄ uiolari ille tex.& ad §.illo.posset rn̄deri,ut superius respōdi.tn̄, q̄a negatiua nō pōt de facili ꝓbari nisi ꝓbet̄ ꝑ confessionem partis,vt.in c.j.de confes.in vi.uel nisi sic coartata certo loco, & tempore.s̄.de ꝓba.in c.iii. uñ de facili poterit opi.gl.& Host.habere effectū ēt si illa teneat̄.

33 ¶†Iuxta ꝑdicta tāgit hic Ioā.And.post Host.an possit renūtiari exceptioni non nu.pe.& ur̄ tenere,ꝙ nō,q̄a talis renūtiatio, q̄ ur̄ tēdere ad tollēdū dolū futurū cui nō potest renūtiari.l.si unus.§.illud.ff.de pac.Sed Bart.in l.si ex cautione.de non nu. pec.eligit mediā uiā dicens, ꝙ si a principio tp̄e quo fit confessio in instr̄o renūtiat dictæ exceptioni.tunc q̄a dicta renūtiatio ꝑiudicat,q̄a eadem fragilitate,& eadē spe futuræ numerationis qua īducit̄ debitor ad ꝯfitēdū,eadē ducit ad renūtiādum dictæ exceptioni. iō n̄ debet renūtiatio nocere.ar.l.doli.§.diuersum.ff. de noua.secus si postfacto ex interuallo renūtiet̄ dictæ exceptioni.q̄a tūc ꝑiudicabit renūtiāti.ar.l.cū fidē.C.de n̄ nu.pe.facit,qđ no.in simili de pacto legis cōmissoriæ ī pignorib⁹ reprobato, q̄a ibi sir̄r distinguit̄,an a principio fiat:an ex postfacto. ut leg.& no. in l.q̄uis.al's incipit calipodius.ff.de sol.& ibi:ꝑ Bart. & in l.Titius.ff.de pig.act.facit,qđ consueuit dici de exceptione uelleiani,cui ur̄ posse renūtiari ex interuallo n̄ incōtinēti.ut no.Io.An.in c.si diligēti.de fo. comp.& Bar.in l.fi.C.ad uelle.& sic trāsit hic.d.Ant. Sed aduerte,q̄a do.Flor.hic dicit,ꝙ licèt Cy.in d.l.si ex cautione.teneat,ꝙ n̄ possit renūtiari exceptioni n̄ nu.pe.tn̄ gl.ibi s̄m eum tenet ꝯriū,& istud cōiter approbat̄ scd̄m ipsum,ꝓ quo allegat, q̄a q̄libet pōt renuntiare iuri suo.in c.ad apostolicā.j.de reg.& l.pe. C.de pact.Sed aduerte,q̄a si q̄rit̄,an exceptioni non numeratæ pecuniæ possit renunciari,ut non audiatur renuntiās intra bienniū si uelit assumere onus ꝓbādi pecuniā nō esse numeratā.& tunc gl.ī d.l.si ex cautione.dicit,ꝙ nō tenet renuntiatio,q̄a uideretur renuntiari dolo futuro,ut ēt dixit Host.Si aūt q̄ritur an possit renuntiari dictæ exceptioni ad fi.ut etiā si opponat̄ intra biennium non audiatur debitor ad finem, ut creditor teneatur ꝓbare pecuniā esse numeratā ꝓut debetur probare,qn̄ opponitur exceptio nō numeratæ pecuniæ intra biennium,& n̄ est renuntiatum dictæ exceptioni.& hoc casu bn̄ dicit gl.in d.l.si ex cautione.ꝙ tenet renuntiatio, ut sic creditor non teneatur ꝓbare pecuniā numeratā,licèt opponatur exceptio intra bienniū,& hęc opi.communiter tenetur quo ad hoc,sicut etiā tenetur opinio gl.simpl'r,ꝙ teneat renuntiato exceptionis velleiani scd̄m no.in l.fi.§.pe.ff.ad velle.Sed de iure uerior videt̄ opi.Bar. de qua supra dixi.

34 ¶†Vlterius q̄rit Io.An.post Host. an dispositio.l.in contractibus habeat ꝑiudicare ecclesijs.vt si ꝑlatus cōfiteatur noīe ecclesiæ se recepisse pecuniā sub spe futuræ numerationis, & non interposuit q̄relam intra biennium,ut non possit opponere post bienniū.Hos.dicit,ꝙ d.l.non habet locum in ecclesijs,q̄a in illis nō sufficit apparere,ꝙ vere pecunia fuit numerata. nisi ꝓbet̄ versio.s̄.ti.j.c.qđ q̄busdā, & s̄.de deposito.c.j.vñ multo minus sufficiet apparere dictam cōfessionē,al's sequeret̄ absurdum, cū melius esset creditori hr̄e confessionem ꝑlati cū cursu biennij,quā facere verā numerationē, ꝙ non est dicēdum.

35 ¶† Tangit etiā successiue,an d.l.in cōtractibus, q̄ excludit post biennium potestatē opponendi exceptionē non numeratæ pecuniæ astringat clericos, & ecclesiasticas ꝑsonas circa ꝑrimonialia. & concludit Host.ꝙ iura, q̄ inducunt ꝑiudiciū ecclesiasticis ꝑsonis non vn̄r ualere,nisi ꝑ ecclesiā approbētur facit,qđ hr̄.in c.j.s̄.de consue.& q̄a etiam clerici non vn̄r iudicādi scd̄m leges:sed scd̄m canones. s̄.de fo.comp.in c.qđ clericis.& de iudi.in c.clerici. facit Io.xviij.c.& ibi scd̄m legem vestram iudicate. & ꝓ ꝑdictis ēt facit scd̄m Host.q̄a vbi Papa uult approbare materiam legalē,facit de illa aliquam mentionem,ut patet hic in materia repetitionis indebiti.sed de materia non numeratæ pecuniæ non reperitur, ꝙ Papa fecerit mentionē,iō ur̄, ꝙ clerici non ligentur ꝑ d.l.ī ꝯtībus.¶Et ꝓ declaratione ꝑdictorum ponit hic Io.An.post Host.tres regulas, q̄ sæpe allegantur,& ad illas sæpe fit remissio,qn̄ tractatur, an leges, uel statuta,aut consuetudines habeant ligare

Leges, statuta,& cōsuetudines, an ligent clericos, vel ecclesiasticas, personas.

gare ecclesiam,uel clericos,aut ecclesiasticas psonas
de qbus etiam per Archi.x.dis.in c.i.& seq.Prima re
6 gula est,ꝙ†lex imperialis priuilegiãdi ecclesiam, vel
ecclesiasticam personam , & sic fauens ecclesiis,,vel
clericis, & ecclesiasticis personis etiam porrigitur,&
extenditur ad ecclesias, clericos,& ecclesiasticas per
sonas.& rõ est,qa eoipso,ꝙ est lex imperialis , & pri-
uilegiat ecclesiam,vel ecclesiasticam personã intelli-
gitur approbata.facit,quod legitur,& notat̃. in d.c.j.
& ij.& de noui oper.nun.in c.j.vbi etiam de materia
37 per Io.An.& Io.Cald.Secunda regula est,ꝙ † lex im
perialis tendens ad præiudicium ecclesiæ, vel eccle-
siasticæ personæ nõ astringit ecclesiam,nec ecclesia-
sticam personã nisi per ecclesiam approbet̃. facit,qđ
habetur in d.c.j.& per totum.x.dist.& has duas regu
las dicit similiter procedere in consuetudine laicorũ.
In statutis autẽ particularibus laicorũ datur tertia re
gula,ꝙ reiecta differẽtia,an respiciat cõmodũm , vel
incõmodum ecclesiæ non ligant ecclesiã. vt probat̃.
in c.ecclesia.s̃.de consti.& in c.bene quidẽ.xcvi.dist.
Et ex prædictis infert ad quæsitum.ꝙ l.in cõtractibus
inquantum inducit remedium fauorabile exceptio-
ni non numeratæ pecuniæ,vt illa possit opponi,& op
ponens nõ teneatur probare.sed creditor habet locũ
etiam in ecclesiis,& ecclesiasticis personis, qa lex est
imperialis fauorabilis . inquantũ vero statuit , ꝙ post
biennium non possit opponi , qa istud tendit ad præ
iudiciũ ecclesiæ,& ecclesiasticæ personæ. iõ nõ obli-
gabit ecclesiã, nec ecclesiasticam personã ex quo nõ
reperitur approbata per ecclesiã.& sic residet Host.&
Io.An.post eum.Sed d.Ant.hic dicit,ꝙ ista opi.Host.
est vera tenendo, ꝙ l.in contractibus excludat ex to-
to omne remediũ contra confessionẽ per lapsum biẽ
nij,qa quo ad hoc , videtur esse quodãmoeo irratio-
nabilis,& contra naturalẽ æquitatem . vnde tunc sa-
tis põt dici,ꝙ non extenderetur ad ecclesiasticas per-
sonas. Sed si intelligeremus dictam legẽ in contracti
bus secundũ cõem opi.videlicet,quòd solum aggra-
uaret debitorem onere probandi post biennium,vbi
intra biennium nõ aggrauatur tali onere . tunc dicit
considerandũ, ꝙ exceptio nõ numeratæ pecuniæ nõ
fuit introducta,vt cõpeteret ꝑpetuo.sed fuit introdu
cta cum certa limitatione temporis contra regulam
communem, quæ habet, ꝙ reus suam exceptionem
debet probare.& ideo ex quo a principio inducitur
beneficium exceptionis non numeratę pecunię:non
simpliciter, sed temporaneè, & limitate si persona ec
clesiastica vult vti tali beneficio oportet , ꝙ vtatur cũ
sua causa,& cum sua limitatione.lapso autẽ biẽnio
non dicitur tolli priuilegium.sed reuerti ad ius com
mune,nec etiam competit ecclesiasticæ personę nisi
cum sua causa,& limitatione. ideo non videt̃, ꝙ post
biennium possit opponere ecclesiastica persona ex-
ceptionem non numeratæ pecuniæ ad finem,vt cre-
ditor teneatur probare numerationem,sicut tenere-
tur si intra biennium fuisset apposita.licèt Hosti.hic
voluerit contrarium,& idem,quod dixi post do.An.
voluit etiam hic do.Pe.& do.Flo.per rationem præ-
dictam,videtur tamen do.Ant.vltimatè dicere,ꝙ cũ
a principio fuerit introducta exceptio nõ numeratæ
pecuniæ,vt duraret intra qnqueniũ licèt hodie loco
quinquenij statutũ sit bienniũ d.l.in ꝯtibus,qđ po
test dici,ꝙ ex quo semel cõpetijt ecclesię,& ecclesia-
sticæ psonæ ptãs opponendi exceptionẽ non nume
ratæ pecuniæ intra quinquen nium ex dispositione
l.antique.quod etiam hodie poterit intra quinquen
nium obiicere, & non tenebitur probare : sed credi-
tor, quia non potuit quinquennium ad biennium re
duci in præiudicium ecclesiæ, & ecclesiasticæ perso-
næ.facit , quod leg.& no.per Io.And.in c.nouit.s̃.de
iud.quod tene menti.Clemens tamen quartus,vt re
fert Spe.in loco præalle.videlicet in tit.de rest.in in-
teg.§.ij.ver.hoc autem notandum.videtur approbare
opi.ꝙ ẽt ecclesiastica persona,& sic clericus post biẽ
nium non possit opponere exceptionem non nume
ratæ pecuniæ : nec doli . de quo superius dixi est ve-
38 rius.¶† Vltimo Host.an si prælatus confiteatur se re
cepisse pecuniam, & iurauerit ad certum terminum
soluere. & renuntiauit exceptioni non numeratæ pe
cuniæ,an teneat renuntiatio.concludit,ꝙ non pręiu-
dicabit ecclesiæ. facit,quod habetur . in c.i.s̃.de arb.
ideo consuluit,quòd prælatus dicat,quòd nullo mo
do intendit se vel sua obligare:sed solum ecclesiam,
39 & eius bona. Sed d.Flo.hic dicit,† quòd decisio quę-
stionis pendet ab illo dubio, an possit renuntiari ex-
ceptioni nõ numeratæ pecunię,& in effectu dicit, id
quod dixi supra post eum.& quia hoc superius decla
raui.ideo vlterius non insisto . & per hoc sit expedita
decre.Et adde, quòd dicetur circa rubricam sequen-
40 tem . & adde etiam quòd quęri possit,an † stipulatio
facta simpliciter cã aliqua non adiecta valeat. de quo
per gl.& Cy.in l.generaliter.C.de non nume.pec.&
Bar.in l.ii.§.circa.ff.de doli excep.& plene dixi.in l.a
Titio.ff.de verb.ob.& in c.si cautio.s̃.de fide instru-
41 men.& ibi etiam plene dixi, quando quis † confite-
tur se debere decem ex causa mutui : an ex tali cõfes-
sione possit efficaciter conueniri post lapsum biẽnii,
si non interuenerit scriptura : sed solũ facta fuit corã
testibus.nam quando interuenit scriptura satis decla
raui superius:sed vbi non interuenit scriptura , videt̃
quod post biennium non possit qs conueniri,qa tũc
non potest dici, quòd sit literis obligatus ex quo scri
ptura non interuenit . de qua obligatione literarum
habetur inst.de literarum obl.& quòd talis confessio
facta coram testibus ex causa mutui etiam post bien
nium non valeat,nec habeat effectum.tenuit gl.val-
de singularis . in l.non singuli.C.si cer.peta.& illam
etiam ibi sequitur Iac.de Bu.licèt Bar.aliter dixerit.
de quo plene dixi.in d.c.si cautio.

¶De donationibus. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Donatio quid sit.*
2 *Soluens scienter debitum ciuiliter tantum non habens effectum exactionis videtur donare.*
3 *Procurator cui data est potestas soluendi debita, an poterit soluerè debitum naturale tantum.*
4 *Donatio vnde dicatur.*
5 *Donationis plures sunt species.*

¶Visum, & tractatum est supra de contractibus non
gratuitis : & incidenter de fideiusso.& sic de accesso-
riis obligationibus, & solutionibus , & sic de modo
tollendi obligationem:verum qa sunt aliqui contra-
ctus gratuiti.vt est donatio.restabat de illis videre : ꝑ
tanto hic ponit istum titulum,de materia in decreta.
lxxxvi.dist.c.donare,& duobus sequẽtibus. & c.non
satis. & i c.placuit.xvi.q.3.& in c.sunt qui opes.xvii.
q.4. Circa istam rubricã quęritur de duobus . primo
1 quid sit donatio. secũdo vnde dicat̃.¶ † Circa primũ
dic,quòd est quędam mera liberalitas quę nullo iure
cogẽte conceditur . vel secundũ Host.donatio est rei
licitæ nullo iure cogente mera liberalitate facta col-
latio.probatur.in l.donari.ff.eod.ti.rei licite.ideo di-
xi:quia sicut in re illicita non cadit venditio , ita nec
donatio.l.quod sępe.§.veneni.ff.de contrahen.emp.
nullo

nullo iure cogēte.ideo dixi,quia dato,ꝙ subesset aliquod ius. si tamen propter illud, q̃s non potest cogi non impeditur donatio,exemplũ q̃n subest sola naturalis obligatio quæ non habet effectum naturalis, de qua dixi.in c.fi.s̃.ti.j.Ista non impedit donationē, q̃a non habet effectum exactionis.& sic per illā quis non poterat cogi. secus dicit Io.An.si subesset naturalis procedens ex pacto. q̃a licèt illa non sit efficax ad agendum de iure ciuili.l.iurisgen.§.j.ff.de pac.t̃n q̃a tunc secundum naturalē æquitatem quis videtur astringi.l.quintus.ff. man. & l. pecuniæ sortem.ff.de adimen.leg.tunc nō esset proprie donatio,q̃n donat̄ ad id,quod quis erat naturaliter obligatus ex facto.l. hoc iure.§.fi.ff.de dona.si esset obligatio naturalis ad antidora quæ oritur ex illa naturali æquitate,vt bene facienti benefaciamus. de qua in l.sed si lege.§.cōsul uit.ff.de peti.hære.q̃a illa non impedit donationem sicut nec obligatio ciuilis tantum, an autem talis naturalis obligatio ad antidora impediat repetitionem solutionis.tangit Bar.in l.si testamento.§.j.ff.de fideiuſ.vbi concludit, ꝙ si sumus in materia in qua talis obligatio est reducta ad necessitatem præstationis,vt cōtingit in libertis,seu seruis manumissis. tunc impedit repetitionē.l.si non sortem.§.libertus. & quod ibi no.ff.de cond.indeb.Si vero non est redacta post ius præstandi necessitatē. tūc soluit̄ illud ad q̃d obligatio talis est contracta,vel tantundem non pōt fieri repetitio per dictā legē si testamento.§.j. secus si soluat̄ aliud, ad quod non est cōtracta obligatio,q̃a tūc posset repeti cū talis oblīo videatur continere q̃d incertum. & sic nō videt̄ habere impedire effectū repetitionis,vt voluit Bar.in d.§.j.& facit,quod habetur. in l.triticū.ff.de verb.ob.An aūt q̃n soluitur ciuiliter t̃m debitū possit repeti.dictū fuit.in c.fi.s̃.ti.j.q̃a pōt repeti si non habebat effectū exactionis, & solutum fuit per errorē ēt iuris. & per hoc etiam v̄r ꝙ obligatus ciuiliter causa mutui si intra biennium soluat ꝑ errorē etiam iuris poterit repetere. nec ob.ꝙ dicta exceptio est temporalis,cum finiatur lapsu biennij. & sic non videtur,ꝙ possit fieri repetitio. per l.in diem. ff.de cond.inde.& per no.in d.c.fi.quia contrariū ꝓcedit quando exceptio temporalis, non perimebat obligationē.vt contingit in obligatione in diem certam.secus,q̃n haberet perimere, vt contingit in casu isto.ita voluit Cy.nin l. cum q̃s.C.de iur.& fac.igno. & no.d.Pe.in c.præcedenti,vbi aūt soluit̄ debitū naturale t̃m: tunc nō pōt repeti solutū nisi esset solutū ꝑ errorē facti:secus si iur.vt plene dictū fuit. in d.c.fi. & hoc q̃n esset debitū naturale ex pacto. Si aūt esset naturalis obligatio ad antidora,quid tenendū. dixi.s̃.

2 Et ꝑ prædicta pōt inferri,ꝙ si † quis soluit sciēter debitū ciuiliter t̃m non habēs effectū exactionis videt̄ donare. & ideo si excederet̄ summa quingentorū aureorū indigeret insinuatione.l.sancimus.C.de do.& facit,q̃d no.gl.notabilis.in l.j.ff.de dona.& idē dicendū, q̃n soluit indebitū omni iure scienter,q̃a v̄r esse donatio.per id,quod h̄r. in l.j.ff.de cond.inde.& in l. cuius ꝑ errorē.ff.de re.iur.ideo si excederet summā. de qua supra,indiget insinuatione. & bñ dixi q̃n soluit indebitū vtroq; sciente.q̃a non consentirēt ambo in cām donationis.sed solum soluens.facit,quod h̄r. in l.si ego.ff.si cer.pe. poterit t̃n recipiēs vti defensione ꝑ voluntatē soluentis.d.l.si ego. quod intelligo vsque ad dictam sniam. facit, quod dixi.in d.l.1.ff.de dona. Si autem naturale debitū t̃n soluat̄ sciēter,nō censet̄ esse donatio.l.hoc iure.§.pe.& fi.ff.de don. & ideo indigent insinuatione etiam si tale solutū excederet summā prædictā. An † autē administrator, vel

3 procurator cui data sit potestas soluendi debita poterit soluere debitū naturale t̃n.dic ꝙ non,nisi hoc habeat spāliter in mandatis,ꝑ id,quod leg.& not.in l.si is cui.§.flauius.& ibi casus notabilis.ff.de solu.& ibi ꝑ Bar.iō aūt d̄r nullo iure cogente.& sic spōte. q̃a in necessitatibus nemo d̄r esse liberalis.l.rem legatā. ff. de adimē.leg.quod intellige,vt leg.& no.in c.relatū. s̃.de præb.Et hoc de prima q̃ōne.¶ Circa secūdā,vn̄

4 dicat̄ † donatio.dic,ꝙ dicitur quasi dono.i. per donū datio,vel quasi doni datio.l.senatus.§.i.ff.de dona.cā mortis.vel potest dici quasi denudatio.q̃a donans se denudat,seu spoliat re donata.Tāgit etiam tertio Io. An.quare dixit in plurali de dona.& non in singula-

5 ri.dic,q̃a plures † sunt species donationū. nā quædā est pura.quædam conditionalis,vel in diem. quædā modalis.facit,quod h̄r. in l.i.ff.de dona.& in c.verū. j̃.de cōdi.appo.Itē quædam est inter viuos.q̃dam cā mortis, vt patet in ti.ff.de dona.& in ti.ff.de don.cā mor.Itē quædam est inter cōiuges.quædā inter alios. & de prima h̄r.j̃.de do.inter virū. Quarto, & vltimo quæri pōt reus hic autor propter id,quod d̄r.in c.fi.j̃. eo.non posuit spālem rubr.de reuo.dona.prout fecit in c.dic,ꝙ hoc est de arbitrariis,& dependētibus a voluntate legislatorū, q̃a ita potuit ponere mareriā de reuocandis dona.sub hoc titulo. sicut potuisset ponere sub diuerso titulo. facit, quod h̄r.inst.de dona.vbi sub vnico tit.posuit de omnibus speciebus donationū,& ēt de reuocādis dona.licèt in c.plures titulos fecerit in hac materia.ponendo primo tit.de dōn.in genere,secundo tit.de dona.quæ sub modo. & tertio titulum de reuo.dona.quarto titu.de dona.causa mor.

SVMMARIVM.

1 *Nobilitas in quo propriè consistat,an respectu generis siue sanguinis: an respectu diuitiarum:an respectu morum,& uirtutum.*
2 *Donans non debet recuperare id,quod donauit.*
3 *Donatio ratione ingratitudinis reuocare potest.*
4 *Donans non debet,nec potest donationem reuocare.*
5 *Legem sibi impnnere,an possit quis.*
6 *Liberalis non dicitur clericus qui de bonis superfluis ecclesiæ dat eleemosynam.*

PRudentes. Breue est, & non recipit commodam summationē vel potest sic summari secundum dom.Flor. Liberalis cum donat existimat se debere id, quod tri buit.h.d.Et duo sunt dicta quæ patent. secūda ibi:& nisi.& iste tex.secundum do.Ant.est bonus tex.ad inducendum,& aduerte,quia Ioan.And.dicit decre.posse exemplificari, & intelligi in facientibus eleemosynam,maxime de bonis superfluis ecclesiæ: q̃a ad ipsas eleemosynas faciendas induci debēt,nec si fecerint debent reuocari : an tamen hoc exemplū simpliciter procedat patebit ex.j̃.dicendis,potest etiā exemplificari in donatione quam facit Imperator ecclesiis:q̃a ibi sola immensitas est mensura : vt habetur.in §.si minus.in Auth.de non alie.col.ii.ideo si illam facit reuocari non debet per id,quod dicitur. Tu potes dicere, quòd ille patricius de quo in suprascriptione fortè donauerat aliqua ecclesiæ,& tardabat illa tradere,vel tradi : sed quærebat reuocare,ideo Papa sibi scripsit prout habetur in litera,& istud sit loco positionis casus.¶

1 †In text.ibi:nobilitas supple,generis, vel etiam morum,& in quo propriè consistat nobilitas :an respectu generis,seu sanguinis : an uero respectu diuitiarum:an uero respectu morum,& uirtutum plene nota.Bart.in l.i.C.de dig.lib.xii.¶Item ibi:tribuit.i.tribuere promisit.potest etiam stare propriè.ꝑ id,quod s̃.dixi circa casus positionem.¶Item ibi: nisi

2 met,sensus literæ est secundum Hostien.q̃d † donās non

nō debet recuperare id,qđ donauit, vnde Seneca in libro de beneficijs.accepti beneficij memor esto, sed dati nunq̃.ratione tñ ingratitudinis pōt † donatio re
3 uocari.j.eo.ti.c.fi.vel fm do.Flo.mens literæ est, qđ liberalitas est causa donationis,ita ꝙ tunc dr̃ propriè donatio,qñ quis ad donādū mouet sola liberalitate, facit,qđ hr̃ in l.donari.ff.eod.ti. ¶No.primo tex.pro laudanda liberalitate. ¶Itē not. ꝙ a nobilitate animi
4 ꝓcedit donatio.facit,qđ hr̃ in l.filiusf.de do. ¶†No. ꝙ donātis ꝓpositū debet crescere in beneficijs. Ideo non debet,nec pōt donationē reuocare,nisi ex causa ingratitudinis.j.e.tit.c.fi.debet tñ haberi discretio in liberalitate donandi:vt hr̃ in c.non satis.86.dist.nam aliàs posset cadere in prodigalitatē quæ est vitium,& & non virtus.xl.dist.in c.sæpe vitia mentiuntur se es-
5 se virtutes.& facit,qđ no.in c.pe.s̄.de cōsue.¶†Item no.ꝙ quis videtur posse sibi legē imponere, qđ est verum quò ad id de quo hic dicit: sed talis regulariter non pōt quis sibi per legem imponere per q̃ se astringit,nec sibi impetrare.l.pe.ff.de ar.& l.si qs. in princ. testamenti.ff.de leg.iij.facit.l.ille a quo.§.tempestiuū. ff.ad.treb.¶In gl.j.quā accipere habetur autoritas recitata per Paulum Apostolum,Act.20.capitulo.ad fi. & ad id quòd.j̄.dicit gl.etiam facit,qđ hr̃ Eccle.4. in fi.vbi dr̃ non sit porrecta manus tua ad accipiēdū,& ad dādū collectā,& potes exponere collecta.i.stricta, & collecta.i.aperta. ¶In gl.fi.in fi. & hēt hic Io.And. quosdā versus in quibus cōtinet qūo nouem possent considerari ex parte recipiētis donationem, & sex ex parte donantis:& quia modicę autoritatis sunt nō insisto.¶ Extra glo.quæritur quare litera dicit,ꝙ sponte tribuit.dic,quia aliter non esset donatio,nisi spōte fieret ꝓpterea:q.a ī necessitatibus nemo liberalis existit,vt dixi super rubrica.ea em̄ sunt in nostris officijs gratiora quę impendimus, cum liceret nō impēdere vt dr̃ in canone.iam nunc.18.q.j.Et per hoc infert d. Ant.quòd clericus dans eleemosynam de bonis superfluis ecclesiæ non dr̃ liberalis: nam ad hoc vr̃ teneri. xvj.q.c.fi.& lxxxvj.dist.c.non satis.& xij.q.ij.aurum. & c.gloria Episcopi.Sed aduerte,quia contrarium videtur Ioā.And.sensisse inquantum dixit decre.posse exemplificari, & intelligi in facientibus eleemosinā maximè de bonis superfluis ecclesiæ,pt dicere, ꝙ nō est liberalitas tūc in dando, sed pōt dici liberalitas in cui dando.facit,qđ no.in c.relatū.s̄.de pb.Si aūt clericus sibi subtraheret necessaria,vt daret eleemosinā, tunc bene posset dici liberalis etiam in dando.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus in bonis ecclesiæ non est dominus,sed procurator.*
2 *Tutores, & curatores non vtuntur fructibus rerum pupilli, secus in prælatis,*
3 *Delictum siue factum procuratoris,an in iudiciis noceat domino.*
4 *Prælatus habet liberam administrationem in bonis ecclesię non tamē potest donare.*
5 *Reuocare, an poßit prælatus autoritate propria, quod donauit antecessor.*
6 *Alienatio non legitimè facta etiam alterius ecclesiæ reuocatur.*
7 *Prælatus non habet omnimodam dispositionem bonorum ecclesiæ, vt illa alienare poßit pro suo libito,sicut bona propria.*
8 *Libertus si plures res alienando fecit se minorem centenario,id est, ꝙ habeat in bonis minus q̃ centum aureos, licèt reuocata vna de rebus alienatis remaneat maior centenario,omnes tamen reuocantur,quādo simul fuerunt factæ.*
9 *Prælatus non potest remittere exceptionem competentem ecclesiæ.*
10 *Exceptionem domino competentem remittere, an poßit procurator,*

a Raternitatem. Non val t[a] donatio q̃ facit plātus ad dānū ecclesiæ īncōsulto capitulo.h.d.Et in prima ponit exordium.In scđa narrationē. In tertia cōclusionē.scđa ibi:accepim⁹. tertia ibi: vñ.Et incipe casum in ver.accepimus.vbi ponit facti
1 naratio.¶†No.ꝙ plātus in bonis ecclesiæ non dr̃ habere dñiū: sed tm̄modo dr̃ ī illis esse ꝓcurator. facit, qđ hr̃ c.vlt.& ibi etiam de hoc.xij.q.j.& in c.ꝙ autē. xxiij.q.iij.& v.q.iij.c.vlt.ad fi.glo.magnę. per hoc dicit Ioan.And.ꝙ non debet superbire prælatus deferens mitram cornutam: nā licèt superior alijs sedeat in ecclesia,tñ scire debet in camera se habere collegam non tñ faciēdo se contēni:vt leg. & no.in c.eps in ecclesia.xcvj.dist.& quia vt dixi est ꝓcurator, & non dñs,hēt tñ maiorē ptātem q̃ habent ꝓcuratores etiā habentes liberā:q.a illi nihil possunt donare: sed plāti bene possunt modicū quid donare: vt tangitur in gl.iij. Itē q.a pñt ↄstituere plāti ꝓcuratores ante li. conte.facit,qđ hr̃ in c.pen.s̄.de iur.cal.ꝙ non possint
2 facere procuratores.l.neq;.C.de proc. ¶†Itē maiorē potestatem habent quàm tutores, & curatores:q.a illi nō vtuntur fructibus rerum pupilli, sed prælati sic & ideo habent maiorē,& liberiorē administrationē. facit ꝙ no,Inn.in c.licèt heli.j̄.de simo.& hr̃ in c.præsenti.§.porro.de offi.or.in vj.& ex hoc etiā descendit qđ pōt procuratorem constituere ante li.conte.sic & pars habens vsumfructū in bonis aduentitijs filij.l.
3 j.& ibi not.C.de bo.mat.¶†No. prælatum posse facere meliorē conditionem ecclesiæ,& nō deteriorē, qđ est verum in quæsitis.secus in quærendis.per id, qđ hr̃ in l.fin. C.de acqui.pos.An autem in iudicijs factum,vel delictū ꝓcuratoris, aut eius contumacia nocet dño.hr̃ in c.j.ad fi.s̄.vt lit.non cōte.& in l.j.§.si procurator.ff.si quis ius di. nō obtemp.cum ibi not. per Barto. & an delinquendo prælatus posśit nocere ecclesiæ leg.& no.in regula delictū.de reg.iur.in vj. & in c.ij.s̄.de or.cog. ¶Item not. prælatū non posse facere graues donationes sine consensu capituli.de
4 quo in glo.pe.& super ea.¶†Not.ꝙ licèt plātus dicat
b habere liberā administrationem[b].facit, quod hr̃ in c.cum nobis olim.ad fi.s̄.de elec.& eo.ti.is cui.in vj. tñ non pōt donare,nec mirum:quia etiam in cōcessione liberę potestatis non venit ptās donādi l. cōtra
5 iuris.§.fi.ff.de pac.¶†No.ar.prelatum non posse reuocare ꝓpria autoritate, qđ donauit pdecessor, nisi hoc sibi indulgeatur a Papa ↄriū est,tñ verū:vt tangitur in gl.fi.ubi etiā rñdet ad hūc tex. nā ipse idē etiā pōt reuocare id,qđ malè donasset,& sic uenire cōtra factum ꝓprium cum de iure nō teneat, prout plenè legi.& not. in c.si quis presbyterorū.s̄. de re.ec.non alie.& in c.diuersis fallacijs.s̄.de cle.cōiu.& in c. nosti.de ele.& sic multofortius dēt successor in dignita
6 te posse reuocare id qđ fecit prædecessor. ¶†Not.ꝙ alienatio non legitimè facta etiā alterius ecclesiæ reuocatur, & sic si priuilegiatus etiam cū alio priuilegiato contrahat,uř etiam posse uti suo priuilegio.de quo per Cyn.& alios in l.fin.& auth.ibi posita.C.de
7 sacrosan.ec.¶†In glo.i. in fi. do.Flo.hic dicit,ꝙ plātus non est simpliciter procurator:sed pro tanto ꝓcurator:q.a non hēt omnimodā dispositionē bonorum ecclesię, vt posset illa alienare ꝓ suo libito,sicut bona ꝓpria hēt tamē plenam administrationē scđm ea, de quo dicet post eū in c.fi.j̄.de pecu.cleri.facit ad pdicta ꝙ j̄.dr̃ in glos.3.facit etiā ꝙ dixi in notabilibus. ¶In glo.2.ibi.c.si tutor. qñ bene administrat hr̃ loco dñi:sec⁹ quādo malè administrat,& idē pōt dici in si-

a Non valet Idē summāt d. Ab. & An. Sic.

b Liberam administrationem.An præla⁹ hēat liberam administrationem rerum ecclesię.Ad de hic distīctionē do. Henr.Boy.

mili de plato scd̄m Host.& Io.An.¶In gl.iij.ibi.Sed in omittendo.puta permittēdo præscribi rē ecclesię. & de materia hr̄ in regula delictū.de regu.iur.in vj.& tenendū est quod ibi dicit̄,licèt Io.An.hic referat ali quas opi.antiquorū.¶In ea.gl.in fi & benè facit, qđ habet̄ in c.vlti.ſ.de offic.vic.in vj. & v.q. iij.c.vlti. ad fi.gl.magnæ.& in l.cōtra iuris.§.fi.ff.de pact.facit,qđ
8 dicetur post gl.¶†In gl.in ver.graues. ibi.§.si q̄s plures.vbi dicitur,ꝙ si libertus plures res alienādo fecit se minorē cētenario.i.ꝙ habeat in bonis minus quā cētū aureos,licèt reuocata vna de rebus alienatis remaneat maior centenario tn̄ omnes reuocantur, & hoc qn̄ simul fuerūt factę:secus si vna post aliam: q̄a tunc illa sola reuocat̄ per quā fit minor centenario. Et aduerte,vt intelligas effectum.d.l.quod lex ciuilis voluit,ꝙ vbi libertus est maior centenario.& sic habet vltra centū aureos,quòd tunc si non habet descēdētes si facit testamentum tenetur patrono relinquere tertiā partē suorū bonorū:secus qn̄ esset minor cētenario:q̄a tūc non tenetur aliquid relinquere:vt patet in §.sed nostra.insti.de suc.lib.¶In ea glo. ibi,qđ vltra licitum est reuocatur.& hic tenet Goff. & Inn. in c.seq.& ista opi.uidetur uera,qn̄ nō simul,sed succesiuè factæ fuerunt plures donationes.per id,quod habetur in iuribus a leg.in gl.& in l.si libertus.§.fi.ff. de iurepa.secus si plures simul fuissent factę per quas ultra licitū lęderetur ecclesia:q̄a tunc uidet̄,ꝙ oēs reuocētur,per id,qđ habetur in d.l.si libertus.§. si quis plures.¶In ea.gl.ibi.Si idē. vbi dicit̄,quòd si aliquis agat contra aliquem ad diuersas quantitates ex diuersis causis quarū quantitatē quęlibet de per se claudit̄ sub iurisdictionē iudicis:licèt simul coaceruatē faciāt tantam summam,ꝙ nō claudetur sub iurisditione iudicis nō fit coaceruatione impediatur iurisditio.¶In ead.gl.ibi.§.si quis cum unā.ibi dicitur,ꝙ si quis fuit condēnatus in una actione quæ habebat sub se plures species,& quælibet de per se considerata non erat sufficiēs,ut posset appellari ad Principē,tn̄ si sic fuissent coaceruate poterat appellari dicit ibi,ꝙ fit coaceruatio,ut non impediatur appellatio.& sic pōt dici quòd vbi impediretur iurisdictio si fieret coaceruatio tūc nō fit coaceruatio.l.si idē allegata. in gl.sed qn̄ ꝑ coaceruationē fauetur iurisditioni tunc fit coaceruatio:ut patet in d.§.si quis.& facit,ꝙ statim dicet̄.¶In ea.gl.ibi:si plures habent eandē actionē,ut sunt plures correi stipulandi,habentur loco unius.Sed aduerte,q̄a puto,ꝙ glo. uoluit allegare in prin.d.l.sed finē. ubi dicitur, ꝙ si quis est creditor in pluribus q̄titatibus quarū nulla per se considerata est maior, quā sit alia quantitas alterius creditoris,seu aliorum creditorū,tamē si simul ipsis coaceruatis reperiatur esse creditor in maiori quantitate quā sit alius vocibus aliorū, si agatur de remittēdo parte debiti debitori.vnde circa hoc an sit fienda coaceruatio potest dici, vt hic tangit Ioan.An.quòd interdum æquitas suadet coaceruationem fieri,puta ne creditor prosequēs sibi debitum priuetur iure suo contra eius voluntatem, & tunc fit coaceruatio.& ita loquitur d.l.si plures. ad fi. ¶Interdum verò æquitas suadet coaceruationē non fieri,vt creditor possit peruenire ad sibi debitum, & ne impediatur iurisdictio iudicis,& tunc non fit coaceruatio.& sic loquitur d.l.si idem. secus vbi faciendo coaceruationem non impediretur iurisdictio: sed potius illi fauetur:quia tunc fiet coaceruatio.& sic loquitur.l.si quis separatim.§.si quis cum vna.¶In glo. pe.in fi. Aduerte tamen secundum Ioan.Andr. quòd vbi facit cōsultis canonicis,& solēnitate seruata, tūc tenet contractus, & non rescinditur nisi per resti. in integ.ſ.de resti.in integr.in c.j.sed vbi fit contractus inconsultis canonicis,vel solennitate canonica non seruata tunc contractus ipso iure est nullus: vt no. in
9 c.sui exceptione.xij.q.ij.& ea.q.in summa.¶† Extra glo.per hanc decre.inquantum dicit, quòd prælatus non potest facere deteriorem conditionem ecclesię. dicit Ioan. Andr. quòd prælatus non potest remittere exceptionem legitimam competentem ecclesiæ: quia hoc esset donare:facit licèt non alleget,quod habetur in l.si quis delegauerit.ff.de noua. & quod ibi no.per Bar.& ideo nō poterit facere illa sicut nec potest donare:vt hic patet facit,quod no.Inno.in c.j.supra.deposi. & quod dixi in c.fi.circa fi.ſ.tit.j.De procuratore autem an possit remittere exceptionem domino competentem uidetur dicēdum,quòd non eadem ratione.de quo per Inn.in c.cum olim.supra. de offi.deleg.& per Bar.in d.l.si quis delegauerit.& l.fi. ff.de his quæ in frau.credi.Secundo tangit Io. And. quia litera dicit, quòd prohibita est donatio rerum ecclesiæ:an hoc sit intelligendum in omnibus rebus. dicit, quòd intelligi debet de rebus immobilibus,& etiam de mobilibus preciosis. facit, quod habetur in l.lex quæ tutores.C.de admi.tu. Mobilia autem modica non pretiosa possunt prælati donare maximè si consuetudo hoc habeat, vel suadeat: vt probatur in c.infra.proxi.& vult litera hoc a sensu contrario, dū dixit graues, vt tetigit gloss. dicit etiam Ioan. Andr. quod facienti opus, uel honestum seruitium ecclesiæ potest prælatus aliquid dare gratia remunerationis,puta medico,uel ꝓcuratori, aut aduocato.xij.q. ij.c.quicunq; suffragio.nec poterit successor illam reuocare.xvj.q.vj.c.illud.

SVMMARIVM.

1 *Donare potest prælatus modicam rem ecclesiæ vbi hoc habet consuetudo.*
2 *Vox abbatis siue episcopi non facit maiorem partem capituli etiam si aliqui de capitulo concurrant cum ipso.*
3 *Consuetudo loci,vel terræ ligat ecclesiam quando talis consuetudo nō obuiat canonibus.*
4 *Donare non potest prælatus rem immobilem ecclesiæ, licèt minimam nec rem mobilem prætiosam,& nu.7.*
5 *Eleemosynam facere an posit monachus pauperi.*
6 *Eleemosynam facere tenemur cum possumus.*

a CAeterum. Prælatus a modicā rē ecclesię donare, pōt ubi hoc hēt cōsuetudo hoc dicit. Et non recipit commodā diuisionē, uel potest dici. primo ponit factū ex quo tacita resultat q̄stio. in scd̄a responsio.secūda ibi datę rei.¶In tex.ibi:prior. supple claustralis.de quo in c.cū ad monasteriū.§.prior.j. de
1 sta.mona.¶†No.ꝙ per consuetudinem pōt induci,ꝙ in donatione,& alienatione non requiratur consensus conuentus,uel capituli, qn̄ donatio est modica. Et sic secus quando esset immoderata.facit, quod ha
2 betur in cle.si una.de re.ecc.non alie.¶†No. ꝙ abbas cum priore,& aliquibus de conuentu non dicuntur facere maiorē partē capituli quando non interuenit pars maior cōuentus,seu capituli.& sic ur̄ hic probari,quòd uox abbatis,& eadem ratione uox episcopi non facit maiorem partem capituli ēt si aliqui de capitulo concurrant cum ipso abbate,uel epo:licèt aliqui tenuerint contrarium.de quo per Io.An.in c. postulasti.ſ.de cōces.pręben.& ibi dictum fuit. ¶Not. quòd pars conuentus potest se opponere ne fiat alienatio rei ecclesiasticę cōtra iuris dispositionē,nec mirū:q̄a tūc ēt vnus solus de cōuētu pōt se opponere.ſ. de his quæ fi.a ma.par.ca.in c.j.Et quis admittatur ad reuocan-

a Prælatus. Vide.dom. An.in c. veniens. in vlti.ver. huic obuiat de præscri. & Bal.in c.fi. in v. colū. ver. quæro nūquid. de consue.

reuocandū rē male alienatā plenè habet in c. si quis presbyterorū.de re.ec.nō ali.& ēt ibi fuit dictum in
3 c.cū olim.s̄.de testa.¶†No.ꝙ terræ seu loci consuetudine ligant ecclesiæ,sicut ēt & minores.l.si sine hęrede.§.lucius.ff.de admi.tu.& benè facit,qđ hr̄ in c.cū venissent.s̄.de eo qui mit.in pos. Et hoc verū qñ cōsuetudo non obuiat canonibus:vt hic patet,& de iuribus consuetudinis an aliquo casu possit obuiare canonibus,seu valere contra canones plenè habet in c. fi.s̄.de cōsue.& aliqd in c.ea noscit.supra.de his quę
4 fi.a pla.& in c.3.de cōsue.in vj.¶†No.ꝙ ex quātitate rei deprehendit vtrū valeat donatio, vel nō,similiter cōsideranda est rei qualitas,quia nō pōt platus donare rē immobilē:licèt minimā, vel rē mobilē ptiosam quæ rei immobili vr̄ cōparari . per id,qđ hr̄ in l. lex q tutores.C.de admi.tut.& facit,qđ leg.& no. in c.j.
5 & c.nulli.s̄.de re.ec.nō alie.¶†In gl.ij.ibi:qlibet prelat⁹ ecclesiæ.An aūt monachus possit facere eleemosynā pauperi.gl.tetigit in c.non dicatis.xij.q.j. & ibi concludit gl.ꝙ sic,si periculū est ne famæ moriatur. Et hoc tenet ibi Archi.post Ray.si non pōt habere p̄sentiā abbatis,aliàs deberet ab eo petere licentiam si tñ illā nō daret,& periculū esset ne famæ periret pauper posset illam dare inuito abbate:q̄a magis obediēdū est Deo quàm homini.xj.q.iij.c.Iulianus.& facit, ꝙ no.in c.alia causa xvi.q.i.& in cle.ii. per gl.de vi.&
6 hone.cle.¶†In ea.gl.ibi:vel ēt potest præcedēs intellectus in se verus:sed minus restringit, & impropriat literā:ut hic tangit d.Flo.nā qđ datur pro eleemosyna nō dicitur propriè donari,cū moueatur ad hoc ex mera liberalitate:sed ex pietate.item q̄a ad hoc tenemur.s.facere eleemosynā cū possumus.per id, qđ le. & no.in c.nō satis.lxxxv.di.ac si nō videt fieri ex mera liberalitate ex qua fieri debet donatio. s̄.eo. c.i. & l.donari.ff.de dona.ideo verior est secūda solutio posita in gl.in ver.vel ēt.quā cōiter tenent doc.¶In ea. glo.ibi dat iurisditionē.supple:vt probatur in c.cū cōtingat de fo.cōpe.& in c.cōquestus.ix.q.iij.¶ In ea. gl.ibi tribuit administrationē.supple:ut probatur in c.iij.de consue.in vi.& de præben. cū in ecclesiis. eo. li.¶In ea.gl.in fi.per id,qđ dixit glos. & qđ habet in tex.dicit Io.An.qđ si est cōsuetudo in certo loco vbi est sita abbatia,& abbas possit dare.xx.solidos:vel cētū,uel rē mobilē,quæ superest ipsi ecclesię pauperi, uel nobili indigenti,uel puellæ nobili pauperi maritādæ,ualebit cōsuetudo siue permittat dari siue in uita,siue in morte.per id,qđ habetur in c.ad hęc.& c.relatum el.ii.j̄.de testa.& plus etiam dicit post doct.qđ si eps consueuit facere milites,& aliquid eis donare, ꝙ poterit illud facere si hoc habet consuetudo:q̄a militare nō est in se peccatum.xxiii.q.i. in c.militare. & subdit ēt Host.quòd fortè ualebit donatio facta vi cōsuetudinis si fiat egenti:licèt nō nimis.nō tñ poterit obligare ecclesiā.per id,qđ hr̄ in c.ii.s̄.de solu. & sic residet Io.An.sed d.An.hic dicit, ꝙ per p̄dicta nō hr̄ plena ueritas.ideo cōcludit,ꝙ si prælatus uult immobilia donare,uel mobilia prætiosa nō poterit, siue sit consuetudo,siue non per id,qđ hr̄.s̄.c.proxi.& etiam hic,nisi intercederet solēnitas consensus capituli, & alię solēnitates requisitę in alternatione rei ecclesiasticę.per id,qđ habet in c.perpetuas.j̄.eod.& idē uidetur uoluisse hic d.Pe.& Io.An.in c.pręcedēti.put ēt ibi tetigi.Sed d.Flo. hic tenet oppositū dicens, ꝙ litera hic indistinctè uidet posse intelligi ēt de immobilibus,& per hoc dicit, ꝙ licèt nō valeat donatio q fiat per prelatū de bonis immobilibus sine debita solēnitate,tñ nō uidet uerū nisi hoc habeat ꝯsuetudo, q̄a tūc ualebit dūtamē sit moderata.p id,qđ hic dixit gl.in fi.& idē dicit de mobilibus prętiosis:q̄a de illis iudicat idē,ꝙ de immobilibus p id, qđ hr̄ in l. lex q tutores.C.de admi.tu.& facit,qđ no.in c.nō nulli.s̄. de re.ec.nō alie.& pro ista opi.posset adduci, qđ hr̄ in c.terrulas.xij.q.ij.per quē tex.vr̄,qđ hæc opi.possit satis sustētari si esset res modici valoris,tñ vt dixi Io. An.& d.An. Acc.ēt d.Pe.videntur tenere cōtrariū, tñ tutius esset abstinere propter opi.vitādas. Si vero platus velit rē non mobilē prætiosam alienare,& tūc concludit d.An.ꝙ aut vult facere donationē de redditibus quos facit suos,ꝙ qñ sit no.per gl.in c.presenti. §.porrò.de offi.ordi.lib.vi.& tūc pōt donationē facere in quantacunq; quātitate voluerit ēt sine cōsensu capituli,vel superioris ex quo sunt sui. nec ob. qđ hr̄ in c.cū olim.el.2.j̄.pe priui.quia ibi non loquitur de fructibus:sed de mobilibus ecclesiæ:quia de pecunia quā eps qui erat religiosus acquisiuerat.nam illa cedit episcopatui.per id,qđ hr̄ in c.1.18.q.1.iō nō pōt de illa disponere in quātitate immoderata,sed qñ esset moderata sic.s̄.c.proxi.In fructibus aūt agitur tūc de præiudicio solius prælati.ideo pōt donare in quātacunq; quantitate uult,cum prælatus de illis possit libere disponere.facit,qđ dixi in c.2.s̄.de fideiu.& ꝙ dicetur in c.fi.j̄.de pec.cle.Si verò vult donare de redditibus quos nō facit suos,tunc cōcludit.do.An.qđ si vult donare aliquid minimū benè merēti possit etiā donare sine consensu capituli ēt non subsistente aliqua consuetudine,& ꝙ dicatur minimum,vel nō,stabitur determinationi consuetudinis si de illa apparet aliàs videt,ꝙ arbitrio superioris hoc poterit determinari.arg.c.de causis.de offi.dele.qui habebit considerare quantitatem,seu valorē rei.facit,qđ hr̄ in authē. pręterea.C. vnde vir, & vxor, & in l.1.ff.de dolo,per quā.l.uideretur,qđ possit arbitrari quantitatē duorū aureorū esse modicā nisi aliud haberet consuetudo, vel dic,ꝙ dicetur minima seu modica quātitas.xx.solidorū.per id,qđ no.gl.in c.terrulas.12.q.2. & qđ hr̄ in ea.causa,& q.in c.si quos.Si autē vult donare aliquid,qđ non sit minimū non tamen ledere ecclesiā enormiter,& tūc sine consensu capituli nō poterit nisi hoc habeat consuetudo,si cū consensu capituli hoc posset. Si aūt uellet immoderatè donare tūc nō posset ēt cū cōsensu capituli.& ēt si cōsuetudo hoc haberet:q̄a talis consuetudo uelut onerosa ecclesiis non ualeret.s̄.de cōsue.in c.i.& sic residet.d.An.d.tñ Flo. hic dicit,qđ si prelatus donet rē mobilē non prætiosam,si moderatę donat ualebit donatio etiā cessante consuetudine s̄m eum per tex.in c.pręcedenti.a contrario sensu.& in d.c.cum olim.el.2.In quibus improbatur donatio ex eo:quia fuit immoderata,& sic non modica.quod tene menti,tamē propter opi.uitandas tutius uidetur esse, quòd fiat cum consensu capituli nisi consuetudo aliud haberet.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium ab aliquo possessum non potest alteri conferri in titulū viuente intitulato,potest tamen conferri in proprietate.& num.4.*

2 *Collationes de ecclesiis non vacantibus factæ priuatis personis, & sic in titulum sunt ipso iure nullæ, nec conualescunt si moriantur illi qui eas possidebant.*

3 *Testamentum vsurarij manifesti,quod est nullum propter cautionem non prestitam an reconualescat,si postea prestetur.*

a 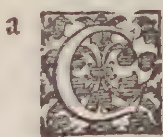Onsultationibus. Eccl'iaa non uacās in beneficium seu in titulū cōcedi nō pōt: licèt proprietas concedi posset de autoritate epi sine pręiudicio pręlati seu rectoris.h. d. Et pōt diuidi,q̄a distinguit duo mēbra,& secundū mēbrum p̄sequit.ibi:si religiosus,ꝙ determinat ī uer.ita ꝙ, vel

a Ecclesia. Si q̄ris vtrū eps, vel ali⁹ prælat⁹ possit ecclesiā non vacātē cōferre seu donare.dis. vt hic per Hē.Boy.in princi.

pôt diuidi scd̄m Io.An.ꝙ in prima ponit̄ decisa ꝯsultatio.in secūda distinguēs rn̄sio,scd̄a ibi:donationes. ¶In tex.ibi:priuatis personis.hoc nō dicit ad differentiā clericorū:qa imo compræhendit clericos : sed dicit ad differentiā locorū,vel ecclesiarum, vel dignita
1 tū,quibus fieret cōcessio:vt j.patet.¶† No. primo ex tex.ꝙ ecclesia,quę ab aliquo possidet̄ nō pōt alteri cōferri ipso viuente,qđ intellige qn̄ possidet canonicè & sic iur. & superiorū autoritate, secus si de facto tm̄ possideret,seu detineret:vt quia esset ipso iure prælatus,titulo nā posset tūc alteri cōferri. ꝑ id qđ hr̄ in c. de multa.§.is vero.s̄.de pbē.& in c.licèt eps.de preb. lib.vj.unde dicebat hic do.An. ꝙ ubi adest titulus in possidente,uel color possidendi,nō poterit cōferri ecclesiæ nisi cassato titulo,uel illo colore. per id, qđ hr̄ in c.cū nostris.s̄.de cōces.pbē.de quo dicendū,ut ibi plene dictū fuit.& facit,qđ hr̄ in pręalleg.c.licèt eps. ¶No.ꝙ licèt ecclesia nō possit alteri cōferri in titulū uiuente intitulato tn̄ pōt conferri in proprietatē. & sic quo ad subiectionē locis religiosis duntamen hoc fiat sine pͥudicio intitulati.¶No.prælatū nō posse sine consensu epī donare ecclesiā sibi subiectā religiosis,seu alicui monasterio,& idē dicendū eadē rōne si
2 uellet donare alicui alteri ecclæ,uel dignitati.¶†No. quod collationes factæ de ecclesijs nō uacātibus priuatis personis,& sic in titulū sunt ipso iure nullæ. & sic non uidentur conualescere ēt si moriantur illi qui eas canonicè possidebant. facit, ꝙ habetur in c.fi. j. de iurepat.& in regula nō firmatur.de reg.iur.in vj.fatet̄ tn̄ Io.An.ꝙ de nouo eligi posset si ille cui secūdo facta fuit collatio ignorauit de titulo primi.ubi uero sciuisset potuisset eligi ex dispositione de iure cōi ad instar matrimonii carnalis.facit.s̄. de cōces. præbē.c. i.& c.post electionē.& de eo q. dux.in mat.c.i.Et hoc
3 ēt pōt induci ad quæstionē.¶† Nunquid testamentū usurarii manifesti, ꝙ est nullū propter cautionē non præstitā recōualescat,si postea fuerit præstita. de quo per Io.An.in c.q̄. q̄.in gl.fi.& super ea.de usu.in vj.& per Bar.in l.filio præterito.ad fi.ff.de iniu.testa.ubi uidet̄ cōcludi de quo dic,ut in dictis locis.¶No.ꝙ concessio quæ fit in proprietatē nō præiudicat ei qui possidet beneficiū in titulū.& iō pōt fieri ēt non uocato illo:vt habetur in cle.si vna.de re.ec.nō alie. ¶ In gl. ij.ibi:quidā dicūt.& hæc opi.est hodie approbata in
4 c.j.de iurepa.in vj.¶†Extra gl.quæritur,quare ecclesia viuente intitulato nō pōt alteri cōcedi in titulū, & tn̄ pōt concedi quo ad proprietatē loco religioso. dic,qđ ratio est scd̄m do.& presertim.Io.An.qa si cōferetur respectu tituli alterius induceret̄ votū captandæ mortis alterius,videlicet ipsius primi intitulati, ꝙ esset cōtra tex.in c.2.s̄.de concef.præbē. & l.fi.C. de pac.q̄.ratio cessat si donatio fit in ꝓprietatē collegio, vel dignitati:qa dignitas,& ipsum collegiū est persona ficta,& repręsentata,& caret anima.facit,qđ hr̄ in c.romana.§.vniuersitatē.de sentē. excō. in vi.& in l. mortuo.ff.de fideiul.ideo nō surgit tūc votū captādę mortis alterius.Itē,qa per collationem tituli præiudicaret intitulato: sed per concessionem in ꝓprietatē præiudicatur solū concedēti,& non alteri : qa solū ius subiectionis,qđ habeat penes se transfert in aliū, & sic non pręiudicat̄ intitulato;sed solū concedenti. ideo talis concessio in ꝓprietatē facilius concedit̄ q̄ est realis,& nō ꝑsonalis facit,qđ hr̄ in c.cū venissent s̄.de insti.& aduerte, qa istā cōcessionē in ꝓprietatē ꝑlatus sine cōsensu capituli facere non pt̄ nec sine solēnitate q̄ interuenire debet in alienationibus rerum ecclesiæ.& hoc vbi ecclesia spectabat ad epm:sed vbi spectaret ad inferiorē ꝑlatū nō pōt talis inferior prælatus ipsam ecclesiā alteri ecclesiæ cōcedere sine autoritate epi,per id,qđ hic dicitur.& j.de iur. pa. in c. ꝙ autē.& illa autoritas epi benè sufficiet sine consensu de quo habetur in c.cum apostolicam.s̄.de his quę fi.a præla.Interdum etiam solus consensus episcopi tribuit causam ꝑscribēdi.j.de iu.pa.in c.cura.de quo dicendum,vt ibi habetur.

SVMMARIVM.

1 *Alienari siue donari permittitur res ecclesiæ ex causa remunerationis beneficij exhibiti prælato.*

2 *Decipere se etiam in modico non est licitum partibus respectu quantitatis rei,licèt in pretio secus.*

3 *Noua concessio non dicitur fieri vbi fit supplementum contractus secundum naturam,vel mensuram primæ conuentionis.*

4 *Infeudare non potest de nouo prælatus sine licentia Papæ.*

5 *Episcopus expulsus de sua diœcesi an possit extra diœcesim aliquam iurisdictionem exercere.*

6 *Emphyteusis rei ecclesiasticæ concessio si fiat alicui pro se, & hæredibus an comprehendantur extranei.*

7 *Recipiens rem an videatur renuntiare iuri competēti in qualitate rei, vel aliàs concernente ipsam rem.*

8 *Fraus,vel deceptio in contractibus committi non debet.*

9 *Deceptio in quātitate rei non est licita etiam si fiat intra dimidiā rei, etiam si fiat ignoranter,sed in quantitate prætij secus.*

10 *Et si res quæ clauditur certis finibus traditur sub certa mensura quid iuris si ibi plus,vel minus reperiatur.*

11 *Vindemia est pars vineæ, & concessa vinea conceditur vindemia.*

a 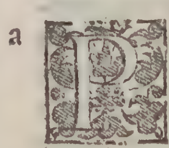
Er tuas. Non obstante [a] iuramento de non infeudando prelat[o] potest reintegrare feudum a suo predecessore concessum si appareat vasallū fuisse deceptum in mensura.h.d.In prima cōsultatio. in se
1 cūda responsio.scd̄a ibi:nos igit̄.¶†No.vnam legitimam cām permittēdę alienationis, & donationis rei ecclesiasticę,qn̄ scilicet fit ob remunerationē beneficii exhibiti in ꝑsonā prelati.& sic facit scd̄m.d.An. ꝙ si factū fuerit mutuū ad sustentandū personā prelati,vel vt prelatus redimat̄ de captiuitate,ꝙ dicat̄ tale mutuum versum in vtilitatē ecclesię,vt sic ecclesia obligetur,quę forte nō habebat aliter vnde posset pre
2 latū redimere,vel sustentare.¶†No.ꝙ ad deceptionē respectu quantitatis rei etiam si non sit vltra dimidiā nec ex proposito agi potest ad supplementū, etiā qn̄ titulus est lucratiuus:& sic no.quòd non est licitum partibus etiam in modico se decipere etiam respectu quātitatis rei:licèt in pretio aliud videat̄: vt tangit̄ in gl.& quæ sit ratio diuersitatis ibi dicetur. Induci pōt iste tex.scd̄m Io.An.contra illud uulgarū ad equum donatū noli respicere in fronte. facit, qđ habetur in l.ad res donatas.ff.de edilitio edi.Sed illud soluit,qn̄
3 non adesset deceptio:aliàs secus:vt hic patet.¶†No. quòd vbi fit supplemētū contractus scd̄m naturam, mensurā primę conuentionis non dicitur fieri noua concessio. & ideo non obstante iuramento de nouo non concedendo fieri pōt tanquam veniat ad consequentiā primi cōtractus.facit,qđ tangitur hic in glo. in ver.de nouo.¶ Not.quòd prelati tp̄e schismatis se interdum abscondunt,& latēt,& sic derelinquūt plebē sibi subiectā.an autē hoc facere possint plenè no. per Io.An.in c.nisi essent.§.pro graui.s̄.de renū.& ibi plenè dixi,& habetur etiam vii.q.i.ad fi.¶No. quòd receptās prelatū tepore schismatis debet remunerari ab ecclesia:qa non contēplatione personę uidet̄ impensum illud obsequiū,sed ecclesię,aliàs si beneficiū fuisset prelato tanquā priuato impensum non obligaret̄ ecclesia ad antidora scd̄m d.Pet. Sed fortè posset dici oppositū ex quo vtiliter gestum est negotiū ecclesię.per id,qđ hr̄ in l.Itē si cum putaui.ff.de neg. gest. ¶†Not.

a Nō obstā te. Nihil differūt ī summario hui[9] c.d.Io.Abb. & An.Sicu. Et adde hic vtilē distin. d.Hē. Boy.

4 ¶†No. quod etiā subsistente legitima cā non pōt prę
latus de nouo infeudare sine licētia Papę. facit, ꝙ ha-
bet̄ in c.ij.§.de feu.& per hoc videt̄, quòd non proce
dit vnū notabile, quod hic tangit do.Pe. vbi dicit, ꝙ
ꝓlatus potest satisfacere de beneficio ad qđ ecclesia
est obligata de iure naturali per obligationē ad Anti
dora q̄uis in generali, & libera administratione ali-
cui concessa non veniat potestas soluendi tale debi-
tū per l.si is cui.§.flauius ff.de sol. nā vt dixi, & ipse
ēt in alio notabili dicit nō videt̄ posse facere sine li-
5 centia Papæ. An autem eps † expulsus de ꝓpria dię.
possit iurisdictionē aliquā exercere extra suā dię. re-
currēdū est ad cle.vnicā.de fo.cōp.¶An autem si fiat
6 † cōcessio emphyteusis rei ecclesiasticæ alicui pro se,
& hęredibus cōprehendant̄ ēt extranei.¶No. ꝑ Bar.
in l.vt iurisiu.§.si liberi.ff.de oper.lib.& est gl.in l.ēt.
ff.solu.ma.quæ vult, ꝙ non, sed solū descendentes.de
quo etiam per Ioā.An.in c. in præsentia.s̄. de proba.
super prima glo. An autem sufficiat, ꝙ sit de liberis:
licèt nō sit hæres tangit̄ in d.§.si liberi.& dixi etiā in
7 l.ꝙ dicitur.de verb.obli.¶†No.ꝙ ille cui traditur mi
nor mēsura quā fieri debeat agere pōt ad supplemen
tū, nec videtur in dubio renuntiare ei, ꝙ sibi deficie-
bat in mensura. An autem quis recipiēdo rē videtur
renuntiare iuri cōpetenti in qualitate rei, vel aliàs cō
cernēte ipsam rē, habetur in l.iij.§.si reddita.ff.cōmo.
vbi videtur ꝓbari, ꝙ non.& facit, qđ habet̄ in l. libe-
ra.C.de sen.& inter.om.iudi.& facit ēt, qđ habet̄ in
8 l.iul.§.qui fundū.ff.de ver.obl i.¶†Vlti.no. ꝙ eccle-
sia non debet in suis contractibus fraudē, vel dece-
ptionē cōmittere, intellige maximè, nam idem etiam
in alijs personis cū eadē sit ratio.ar. c.ij.s̄. de transla.
præla.¶In gl.j.in fi.facit, qđ hr̄.xij.q.ii. in c.cuicūq;
9 suffragio.¶†In gl.4.ibi:citra dimidiā rei.hic potes iū
gere.uer.secus est qui ponit circa fi.gl.& ex gl.habes,
qđ qn̄ aliq̄s decipitur in quātitate rei non est licita
deceptio etiā si sit intra dimidiam rei, qđ videtur pro
cedere ēt si fiat ignoranter nedū ex proposito, & sic
dolosè: secus tn̄ in quantitate pretij: q̄a ibi est licita
deceptio dūmodo sit intra dimidiā, & re ipsa nō ex ꝓ
posito: vt patet ex his quæ leg.& no.in c.cū dilecti.al
legato in glo.& ratio diuersitatis est: vt hic tangit do.
An.q̄a quantitas rei nō sic de facili pōt perpendi an-
teq̄ mensuret̄, sicut pōt perpēdi quātitas pretij re cer
ta existēte.& iō magis īputādū est illi q̄ trāsit ad emē
endū rē nō bn̄ deliberato valore rei q̄ sit ei īputādū,
qn̄ trāsit ad emēdū nō determinata quantitate rei iō
magis subuenit̄ qn̄ est deceptio in quantitate rei. Tu
potes dicere, quòd hic præcesserat concessio, & assi-
gnatio quatuor modiorū, & sic erat istis nobilib⁹ ius
quęsitū, vt daretur sibi terra quatuor modiorū.ideo si
postea assignatur sibi certa terra quæ est quatuor mo
diorum nō est verisimile, quòd valuerint renuntiare
iuri sibi quæsito super quātitatē quatuor modiorum
cū nō sit præsumendū ipsos uelle iactare ius sibi quæ
sitū.ar.l.cū de indebito.ff.de ꝓba. Quæ rō cessat, qn̄
nulla præcedente conuentione de pretio emitur res
pro minori pretio quàm ualeat: q̄a tunc imputandū
est cōtrahēti qui nō diligēter cōsiderauit ꝑtiū rei. iō
nō pōt agere si deceptio fuerit intra dimidiā rei ipsi⁹,
& nō ex ꝓposito, seu dolosè facit, qđ hr̄ in l.i causę.
§.pe.& fi.ff.de mino.¶In ea.glos.ibi:rē illā.hic habet
iungi.ver.& qđ qui rē.& demū rediri ad ver.q̄a tūc.
Et aduerte pro declaratione gl.ꝙ interdū statutū fuit
certū tp̄s ad mēsurandū rē, & renuntiandū intra illud
si, & quāte minoris mēsuræ sit, & tūc, vt emptor pos-
sit agere ad supplemētū oportet, ꝙ actus mēsuratio-
nis, & ēt renūtiationis si, & quāte minoris mēsuræ sit
factus intra terminū statutū aliàs non audiret̄: vt pro
bat̄ in l.qui fundū.allegata in gl.nisi hoc euenerit ꝑ
pter dolū agrimēsoris: q̄a tunc posset agi cōtra eū ꝑ
l.j.ff.si mē.fal.mo.di.& eo.tit.l.agrimēsor. Interdū nō
est certū tp̄s statutū ad mēsurandū, & sic ad actū mē-
surationis: q̄a de illo nihil fuit dictū, & tūc sufficit mē
surationē factā esse intra tp̄s, & postea poterit fieri re
nūtiatio quantę mensuræ fuerit reperta, ēt si fiat post
terminū statutū ad mensurandū: q̄a isti sunt diuersi
actus, & separati.ideo terminus statutus in uno non
astringit in alio: vt probat̄ in l. qui fundū.allegata in
gl. Interdum vero, & tertio cōuētum est inter partes,
ꝙ terra vendita seu res vēdita mensuret̄, & nō est ap
positum aliqđ certū tp̄s, & tūc vsq; ad lx. dies pote-
rit fieri mēsuratio, & renūtiatio an sit minoris mensū
ræ per.l.qđ si nolit.§.si quid inter.ff.de ędili. edi. & si
hoc fiat intra tp̄s dictū agi poterit ad supplemētum:
aliàs sec⁹, vt in d.§.si q̄d inter. Si autē nihil penit⁹ est
dictum de mēsuratione, tunc si reperiat̄ esse minoris
quātitatis audiet̄ emptor vsq; ad xxx.an.per l.oēs. C.
de ꝓscri.xxx.an.& hoc scđm leges: sed scđm canones
dicit Hos. ꝙ audiet̄ perpetuo emptor, cum vēditor de
cipiēs sit in mala fide. & sic non vr̄ posse præscribere
aliquo tp̄e de ꝓscri.c.fi.& cum simus in materia pec
cati preualēt canones legibus ēt in foro ciuili, scđm
notata in regula.possessor.de reg.iu.in vj.& in d.c.fi.
s̄.de ꝓscri. Sed d.An.hic dicit, & benè, ꝙ dictū Host.
procederet vbi deceptio fieret ex ꝓposito, & sic dolo
sè.secus vbi fieret deceptio reipsa.q̄a tunc ꝓcederet,
qđ dictū est de ꝓscriptione.xxx.an. ¶In gl.in posses-
sione.in fi.Host.dicit posse dici, ꝙ litera ꝓbat opposi-
tum: q̄a licèt nō fuerit trāslata possessio respectu illi⁹
quantitatis q̄ deficiebāt, tn̄ respectu quātitatis quę in
ueritate erat: videlicet duorū modiorum, bn̄ fuit trās
lata possessio: vt patet ex litera de hoc tn̄ dicendum
vt no.in c.autoritate.s̄.de instit.& ibi dictū fuit.& in
c.trāsmissa.s̄.de ele.vbi per Io.And. Et no.ēt in c.ij.s̄.
de cōsue.& ibi ēt tetigi. ¶In glo.de nouo ibi:ab alio
fuit factū.facit, qđ hr̄ in c.lr̄is.& c. Abbatē.s̄. de re-
scrip.¶†Vltimo dicit hic do.Pet.post Oldra.decre. ꝓ 10
cedere qn̄ res tradit̄ de mēsura nō demonstratis cer-
tis finibus. Si autē certis finibus claudat̄, & dicat̄ tra-
do tibi in feudū hāc rē tot modiorū demōstrata ipsa
re sub incertis finibus dubitari pōt q̄d iuris si repe-
riat̄ plus, vel minus.& dicit post Oldr. in suo. consil.
ccxxxij.ꝙ si illud, ꝙ plus est clauditur sub finibus de-
mōstratis veniet in cōcessione per l.si fundū sub cō-
ditione.§.si libertus.ff.de leg.i.& similiter uidet̄ senti
re, qđ si erit minus solū habebit feudatarius id, qđ re
periet̄ sub finibus demonstratis vnde scđm eū refert
an loquēs incipiat exprimere mentis cōceptum a no
minibus designantibus numerū, vel mēsurā: q̄a tunc
nō deducit̄ plus in actu quā significet̄ per præcedētē
numerū, vel mēsurā.per id, qđ hr̄ in l.si quis testamē
to.in prin.ff.de leg. i. An verò incipiat a nominibus
designantibus certā speciē siue corpus determinatū
licèt postea fiat adiectio mēsuræ in loco demōstratio
nis quę si sit falsa nō vitiat nec minuit illud cui adii-
cit̄.l.si seruus legatus.§.qui quinq;.ff.de leg.i.& l.his
verbis.§.pr̄.ff.de le.3.& ita uident̄ determinari scđm
eum ꝑ l.si vēditor.in prin.ff.de act.emp.& ꝑ no. in l.
pe.§.vltro.e.ti.fortè tn̄ posset dici, ꝙ dictū Oldr. proce
dat ī ti.lucratiuo, & nō in ti.oneroso emptionis, & vē
ditionis: q̄a uerisimiliter in ꝑtio haberi deberet respe
ctus ad mēsurā, & ponit ēt d.An.hic q̄ōnē filii, in qua
q̄rebat̄ si medietas ꝑdii sei; tp̄e guerræ fuit occupata
ꝓ defensione ciuitatis: q̄a ex illa factæ sunt foueæ al-
tera pars remāsit: demū, ser⁹ vēdidit fundū suū postea

guerra cessante fouee sunt replete, & prioribus dñis restitute, nã quærebatur an locus vbi erat fouea cedat emptori prædij, an vero venditori, & soluit, ꝙ ponderanda sunt verba contractuum. Nã si simpliciter vendidit fundũ suũ non vr̃, ꝙ cedat emptori, sed venditori. ar. l. si ita. ff. de au. & argẽ. leg. nã videt̃ tũc solũ vendidisse id, qđ tunc tp̃e venditionis erat suũ per d. l. si ita. secus si vendidisset dictũ fundũ cũ omni iure, qđ ad ipsum pertineret, vel ptinere posset occasione dicti, fundi de quo per Pyleum in sua disputatione que
11 bononiensis dũ ciuitatẽ suã, &c. ¶ † Tangit ẽt hic d. Pe. Quid si dñs dixit vasallo cõcedo tibi vineas meas & fundũ fructibus plenũ, an vindemiã uideret̃ cõcessisse, videtur ꝙ non: qa clausula uidet̃ referri ad proxima per hunc tex. & qa illud verbũ salua ratione recti sermonis nõ uidet̃ adaptari ad uineã: ergo, &c. ar. l. plautius. ff. de aur. & ar. le. In cõtrariũ facit: qa uindemia est pars uinee. l. fructus pẽdẽtes. ff. de rei uẽ. iõ cõcessa uinea illa uidet̃ cõcessa uindemia. & hãc partem tenet Dy. & Bar. in l. cum filio. ad fi. ff. de leg. j.

SVMMARIVM.

1 *Clausula onerosa post multas donationes apposita respicit proximam donationem. & nu. 4. & 9.*
2 *Donatio est beneficium, & donationes, & beneficia interpratari debent latissimè, quatenus tangunt iura donãtium inquantum vero tangunt iura aliorum secus est. & nu. 11.*
3 *Intentio disponentis attendi debet.*
4 *Clausula in fine posita refertur ad proxima non ad omnia præcedentia. & nu 7. & 9.*
5 *Hæres donatoris potest conuenire donatarium super obseruantia pactorum appositorum in donatione.*
6 *Ius excipiendi transit in singularem successorem, sed ius agendi non transit in successorem nisi cedatur.*
8 *Foresta quid sit.*
10 *Legans vina sua videtur legasse vasa uinaria si sunt parua deputata & ad seruandum vinum.*
11 *Interpretatio plena fieri debet in contractibus: in testamẽtis plenior: in beneficijs plenissima, & quę sit ratio.*
12 *Si donetur vinea hospitali sub conditione, quod non possit alienari, an hospitale poterit alienare.*
13 *Legato castro si ibi reperiantur nomina debitorum, & etiam arma, an illa ueniant in legato.*

a Ad proxima. Et ad hoc iste tex. allegatur, sed in cõtrariũ ẽ tex. in l. fi. ff. de re. du. ideo ibi vide Bart. & magistralẽ doctrinam quam sup hoc tradit Barto. post glo. in l. si idẽ cum eo dem. ff. de iurisd. om. iudi.

Vm dilecti. In donationibus largissima fit interpretatio. & ob hoc clausula
1 † onerosa post multas donationes apposita proximã donationẽ respicit. h. d. scđm unũ intellectũ, uel aliter. & sic scđm d. Fl. clausula post duas donationes, uel plures apposita cõcernit proximã tm̃ nõ superiorẽ, q̃ habet suã clausulã. h. d. scđm aliũ intellectũ, & in prima iudicũ consultatio. In scđa respõsio. scđa ibi: mãdamus. ¶ In tex. ibi: & j. hic deciditur qũo cã fuit delegata ꝑ Papã, & iudices qui cognouerunt de cã dubitauerunt sup ꝑ diffinitiuã proferendã pro eo, ꝙ in instrumẽto donationis cõtinebant̃ hæc uerba, uel similia, dono tali monasterio fũdũ Titianũ. Itẽ dono fundũ sempronianũ. Itẽ dono fundũ cornelianũ, pro quo soluat monasteriũ hr̃di meo. x. solidos annuatim habeatq; ibi heres usum forestæ, uel fortè dicebatur, ꝙ si non soluerit prędictã pensionẽ heres meus habeat ibi usum forestæ. vnde dubitabãt iudices, an clausula de foresta referret̃ ad fundũ ẽt Titianũ, & sempronianũ, an uero ad cornelianũ tm̃, ideo cõsuluerũt Papam trãsmittendo ipsum instrumentũ. Papa uero uiso instrumento mãdauit iudicibus: ut sequitur in litera. ¶ Et no. ꝙ põt intelligi, ꝙ iste Alanus erat actor, & petebat pronuntiari, & declarari cõpetere sibi ius forestæ in oĩbus rebus sibi donatis per patrẽ. itẽ ẽt põt intelligi. ut tãgit Inn. ꝙ monasteriũ agebat ꝯtra Alanũ interdicto, vti possidetis, & vterq; intellectus in se bonus. ¶ In tex. ibi: quę cã libera. dupliciter põt intelligi iste tex. vno modo, ꝙ primo loco fuit facta donatio aliquarũ rerũ simpliciter, & purè, nulla adiecta cõditione, vel grauamine. & sic per hoc vr̃ fuisse pura, & libera, vt sic esset immunis ab exactione, & cõsuetudine seculari. Alio modo põt intelligi, ꝙ in donatione primo loco facta fuit expssum, ꝙ esset pura, & libera immunis ab exactione, & cõsuetudine seculari. & hunc scđm intellectũ posuit hic Host. & sequit̃ ẽt d. Flo. sed præcedẽs intellectus vr̃ esse magis notabilis: qa maiorẽ dubitationẽ habet in se quam scđs.
2 ¶ † No. ꝙ donatio appellat̃ bñficiũ, & ꝙ donationes, & bñficia interpretant̃ latissimè, ꝙ est verũ quatenus tãgũt iura donãtiũ. facit. s̃. de cõsue. cũ dilectus. & maxime, qñ donatio fit locis religiosis. ar. c. ij. s̃. de do. & contu. Inquantũ verò tangũt iura aliorũ: secus est, qa stricta fit interpretatio in c. ex tuarũ. s̃. de usu pal. nõ debet tñ calũniosè fieri interpretatio. per id, ꝙ hr̃ in c. in his. j̃. de priui. & facit, ꝙ le. & no. in c. fi. s̃. de transla. pla. & de rescrip. in c. cãm. vbi aliqđ ꝑ Io. An. vbi ẽt tangit qũo proprie sumpto vocabulo aliud est priuilegiũ aliud beneficiũ. Nã priuilegiũ concedit̃ ꝯtra ius: qa dr̃ quasi priuãs legẽ. iij. dist. in c. priuilegia. sed beneficiũ est præter ius: ut patet in l. beneficiũ. ff. de
3 consti. prin. & l. si qñ. C. de bo. ua. li. x. ¶ † No. ꝙ recurrẽdũ est ad intentionẽ disponẽtis. facit, qđ hr̃ in c. p̃terea. j̃. de uer. sign. ¶ No. ꝙ illud dicitur constare euidenter, quod constat ex serie instrumenti quãuis inanis seu uana possit cadere dubitatio.
4 ¶ † No. ꝙ clausula in fine posita refertur ad proxima [a] & non ad oĩa
a præcedẽtia. facit, qđ habet̃ in l. si idẽ. §. fi. ff. de iurisd. om. iud. ibi tñ ratione cõtrarietatis nõ poterat referri ad oĩa: ut ibi no. Ideo dicebat hic do. An. quòd ubi si clausula referretur ad omnia præcedentia restringeret dispositionem sui natura largam debet referri ad proxima, & non ad oĩa superiora: ut hic probatur secundũ unũ intellectũ potes notare, ꝙ clausula in fin. posita restringens dispositionẽ refert̃ ad alia pręcedẽtia quæ sunt similis cõditionis, & nõ ad illa quæ sunt dissimilis conditionis scđm do. Flo. potes ẽt notare: ut tetigi in summario scđo, qđ clausula in fine posita respicit proximã tãtũ donationẽ non superioris quæ habet clausulã suã separatã. ¶ Itẽ potes notare, quòd laicus donãs rem ecclesiæ põt opponere pactũ in donatione respiciens onus rei quæ uidetur esse. ẽt posset apponi pactum, quòd possit donans illã in certo casu reuocare, & ingredi possessionem propria autoritate. & sic facit ad notata per Inn. & Io. An. in c. uerum. s̃. de fo. comp. & Bar. in l. iii. C. de pig. & facit, qđ
5 habetur in c. uerum. j̃. de condi. appo. ¶ † Itẽ no. quod hæres donatoris põt conuenire donatariũ super obseruantia pactorum appositorum in donatione, nã pacta quæ respiciunt rem donatam scđm. d. Pe. non solum ad hæredem: sed etiam ad singularem successorẽ transeunt. de quo remittit ad l. si quis sub hoc pacto. ff. de contrahen. emp. & in l. iij. C. de pig. & ibi ꝑ Bar.
6 Aduerte tñ ne faciat te errare, quod licẽt ius † excipiendi transeat in singularẽ successorẽ. l. ẽt si in rem. ff. de iureiur. tñ ius agendi non transit singulariter in successorem, nisi cedatur in l. fluminũ. §. adijcitur. & ibi no. ff. de dam. infec. & in l. si Titius: §. si quis prius.
7 ff. de aqua plu. ar. & ibi etiam per Bar. ¶ † Vltimo no. tex. in fin. qui sæpe allegatur. de materia aũt clausulę siue apponatur in prin. siue in medio, siue in fi. No. ꝑ Bar. in l. talis scriptura. ff. de leg. i. & consueuit ẽt dici in c. inquisitioni. & c. scđo requi. s̃. de ap. ¶ In gl. j. in fin. facit, qđ hr̃ in l. usufructuarium uenari. §. si uiuariis.

rijs.& quòd ibi no.ff.de vsufruc.& vt dicit hic d. Flo. post Io.An.istud nomen foresta,est vulgare Franciæ,
8 & Angliæ,& dicitur † foresta nemus sine clausura,& sine aqua:sed qñ est prope flumẽ dicitur sylua,quando vero circundat aquis dicit̃ insula.qñ autẽ circundat̃ muro,vel palis dicit̃ Varghus seu Pargus:vt dicitur de illo quẽ habet Dux Mediolani Papiæ.¶In gl. ij.in fi.hoc dicit verũ Io.An.post Host.qñ de ipsa mẽte pôt constare, vel fit interpretatio prout fauorabi-
9 lius erit animæ.ĩ.de sponsa.iuuenis.¶†In glo.iij.ibi: plures fuerint donationes.exponãt scđm d. Flo.i. res donate.nam si fuissent diuersi cõtractus nullũ fuisset dubiũ in hoc.c.Inn.vero hic dicebat, quòd hic fuerũt donationes duplicis generis, & diuersarum rerũ in eodem instrumẽto.prima pura.secunda cũ pensione.& cũ clausula,ꝙ posset reuocare si fortè nõ solueret pensionem. & ad hãc vltimã refertur clausula de foresta quæ fortè erat ſm eũ,ꝙ liceret ei venari in rebus donatis,vel in forestã redigere.sed scđm do.Flo. ꝑ hoc non hr̃ clarus intellectus literæ.ideo scđm eũ Host.clarius exemplificat dicens,ꝙ in instrumẽto dicebat dono fundũ Titianũ. Itẽ dono sempronianũ, & quantũ ad hoc volo,ꝙ habeat monasteriũ illa purè, & libere ita ꝙ sint immunia ab oĩ consuetudine seculari.Item dono fundũ cornelianũ pro quo volo, ꝙ soluat̃ hæredi meo tanta pensio,puta.x.& si monasteriũ hoc non seruauerit possit hæres redigere in forestã,& qa postea monasterium hoc non seruauit hæres volebat oĩa donata redigere in forestam.respõdetur,ꝙ pôt tñ vltimo donata, & ꝙ ad illa tantũ refert̃ clausula de foresta.& hũc intellectũ posuit Spe.scđm eũ in tit.de instru.edi.§.nunc autẽ.ver.itẽ excipe. de dif.& alleg.§.post hæc.ver. vel in princ. & sic intelligẽdo dicit do.Flo.ꝙ licèt ponatur in litera vna ratio, videlicet propter plenissimã interprætationẽ donationis.tñ strictior rõ est:quia licèt natura clausulæ sit concernere oĩa præcedẽtia, hoc tñ fallit, qñ ꝓcedẽtia habẽt suas clausulas:vt hic habebant.facit,qđ habet̃ in l.talis scriptura.in fin.ff.de leg.j.& C.de lib.prçte. l.j.& vtrobiq; de materia, & in c.ij.requiris. de app. ¶Et ex prædictis infert ad quçstionẽ facti.nã testator legauerat possessionẽ ecclesiæ mãdãs ex fructibus fieri anniuersariũ sub certa forma singulis annis,& adiecit.Itẽ volo,ꝙ dicta possessio nõ possit vendi, vel pignorari.& si contra factum fuerit in aliquo prædictorũ deuoluatur possessio ad talẽ ecclesiam. reuocabatur in dubiũ nunquid clausula ꝑdicta haberet locũ si non fieret anniuersariũ,& dicit,quod certè ẽt,tũc habet locũ ex quo illud.c.non habuit aliquã determinationẽ:& hoc satis credo,qa vna res tantum fuit legata,& circa illã duo onera adiecta.ideo satis vr̃, quòd dicta clausula refertur ad ipsa.Sed in casu nostro fuerunt plures res donatæ:vt superius est dictum. Et licèt intellectus Host.sit in se verus,tamen intellectus Inn.videt̃ esse magis notabilis,& maiorem in se dubitationẽ habet,nec tex.hic necessario probat intellectum Hostiẽ. per id,quod dixi super litera.Tene tñ menti intellectũ Host.¶Ratio autem intellectus Inn. patere pôt ex his quæ dixi in notabilibus de materia clausulç,an debeat referri ad omnia per Bart.in l.talis scriptura.ff.de le.j.vbi concludit,ꝙ si adiiciatur in principio,siue in medio,siue in fi.referri debet ad oĩa nisi alia rõ suadeat oppositũ.& rõ interdũ suadet oppositũ quando apponitur in fi.& alia superiora habẽt suã determinationẽ: vt hic est casus scđm intellectũ Host.Itẽ quãdo ratione contrarietatis non potest referri ad oĩa.nã tunc refertur ad proxima.l.si idẽ.in fi. ff.de iurisd.om.iu.Idẽ qñ resultaret aliqua superfluitas vel absurditas:qa nõ refererret̃ tũc ad talia in q̃bus si referretur resultaret dicta superfluitas,vel absurditas. l.cum vulgari.ff.de do.præleg.idem videtur,quando sumus in materia latissima:vt cõtingit in materia donationis quæ censet̃ beneficiũ:qa tunc si est in fi.posita.& est clausula onerosa refertur solũ ad ꝓxima:vt hic est casus ſm intellectũ Inn.Si aũt clausula in medio unius capituli tantum sit posita,tunc ad illud solum refertur per l.j.§.filius.ff.de libe.& posthu.& ibi no.per Bar.in d.l.talis scriptura.¶Sed iuxta prædicta potest opponi:vt hic tangit Flo:quòd etiam ultimam donationem non possit hic hæres reuocare: quia res data ecclesijs nõ debet detrahi ad prophanos vsus. s̃. de re.permu.c.iij.& iiij.soluit, quod hoc operat̃ reseruatio,quã fecit donator cũ illam facere potuerit.ĩ.de condi.appo.in c.verum præterea scđm hic nõ reuocabat propria autoritate,sed iudicis ecclesiastici. de quo remittit ad no.ꝑ Io.An.& Inn.in c.verũ.s̃. de fo. cõpe.& ibi ẽt per Hosti.vbi ẽt dixi an aliquo casu possit propria autoritate reuocare.de quo per Barto.in l. iij.C.de pigno.¶In gl.in ver.plenè.l.vlti. ibi dicit̃, ꝙ obligans oĩa bona sua simpliciter intelligitur nedum præsentia,sed ẽt futura obligasse.¶In ea.glo.ibi.l.iij. ibi dicitur,ꝙ si mutuat̃ certa quãtitas vini, vel frumẽti,intelligitur tacitè conuentũ,ꝙ æquè bonũ reddat̃.
10 ¶†In ea.gl.ibi expediatur,& sic vult gl.ꝙ non intelligantur vendita dolia.secus videtur, qñ testator legat vina sua:quia videtur legasse vasa vinaria si sunt parua deputata ad seruandum vinum.l.iij.ff.de vino, & triti.leg.allegata in gl.seq.& sic videtur fieri plenior interpretatio in testamentis,quàm in cõtractibus.gl. tñ in d.l.iii.videtur intelligere,ꝙ veniant vasa, qñ sic erat cõsuetudo regionis. vnde exempla alia possunt poni quã ponunt hic doc.quõ in contractibus sit interpretatio plena,in testamentis plenior, & in beneficiis plenissima.nam ponunt exemplũ per l. quç vti optimus.ff.de ver.sig.per quã patet,ꝙ si aliquis inter viuos permittit,vel vẽdit fundum vti optimus interpretamur largè, ꝙ debeat præstare ipsum esse liberũ & non debetur seruitutẽ alteri.Si vero legetur modo prædicto interprætabimur largius,vt non solũ præstetur liber,sed ẽt cũ omni suo iure suorum instrumentorum ipsius fundi l.quæsitũ.§.prædia.ff.de leg.iii. Si aũt princeps fundũ sibi delatũ concedat alicui inter ꝑtabimur largissimè,vt non solũ veniant instrumenta fundi,& sic quç sunt pro laborando fundũ,sed ẽt dependẽtia,& adiacẽtia ipsi fundo.l.si quãdo.C. de bo.
11 va.li.x.Quæ autem sit ratio,ꝙ in contractibus fit † interprætatio plena: in testamentis plenior: & in beneficiis plenissima.dic ꝙ ratio est,qa cõtractus vltro citroq; ex vtraq; parte obligant.l.labeo.§. contractũ. ff.de ver.sig.ideo seruatur quædam çqualitas,vt non nimis strictè,nec nimis largè pro vno contra aliũ fiat interpretatio.arg.l.contractus.ff.de iureiu.vbi patet ꝙ media via eligit̃ circa cõsiderationẽ doli, & culpç, cũ fit contractus gratia vtriusq;,non venit tũc dolus, & culpa leuis,& leuissima:sed vltimç voluntates respiciunt fauorem.ideo in eis fit plenior interpretatio facit.l.nec semel.§.i.ff.qñ dies leg.ce.In bñficiis vero fit plenissima: qa donator potuisset sibi reseruare interpretationẽ,ꝙ nõ pôt testator moriens. & hoc maximè ꝓcedit in bñficiis principũ,vel nobiliũ ex quorũ nobilitate latius debet recipi donatio.s̃.e.c.i.dicit tñ Inn.ꝙ licèt regulariter in beneficiis fiat larga interpretatio.fallit si aliquod enorme prçiudiciũ fieret per l.quoties.cũ ibi no.C.de pet.imp.offe.dicit ẽt Io.An. ꝙ fienda est interpretatio scđm possibilitatẽ ꝓid,qđ
12 habetur in c.porrò.ĩ.de priuilegiis.¶†Vlterius quç-

rit hic do. Flo. Quid si donata fuit vinea hospitali sub conditione, ꝙ nō possit alienari. sed in perpetuū stet ad vsum pauperum an poterit hospitale alienare, & si alienat an cōpetat actio donanti ad rescindendā donationē. Fre. vt refert do. Flo. in suo consi. clxxxiiij. dicit, ꝙ quicq̄d sit de alienatione, & sic siue valeat, siue non, tñ donatori nō cōpetit ius reuocādi etiā si nō valeat alienatio. & hoc ideo, q̄a sibi hoc ius nō reseruauit. per id, q̄d hr̄ in c. verū. j̄. de cōdi. appo. & ibi notabiliter ēt potest colligi, an alienatio teneat. ¶ Quærit etiā hic vltimo. d. Ant. & do. Pe. de tali quæstione, testator instituens. a. & b. in suo testamento subiūxit volo etiam solui per dictos meos hæredes omnia debita, videlicet, quòd. a. soluere teneatur omnia debita quibuscunq; creditoribus talis, & talis villę, & specialiter summā pecunię quę soluēda restat pro dote Gēne filiæ meæ, necnō omnia alia quæ debeo, & teneor quibuscunq; creditoribus ex quacunq; causa. Quęritur modo, an dictus. a. teneatur soluere q̄buscunq;, an uero illis tantum dictarum villarū quæ fuerūt specificatę. & videtur, quòd omnibus propter prędictam clausulam necnon omnia quæ debeo, &c. Contrariū determinat Olda. s. quòd teneatur ad ea tantum quæ debentur in villis nominatis, quod sic probat: quia generalitas, & vniuersalitas sermonis postremo seu ultimo loco probati distinctionem limitationem, & specificationem recipit ex præcedenti specie, nec ultra illā amplius euagatur l. quoties. C. fa. hær. adducit ēt alias tres rationes, de quibus tenet in suo consilio. viij. & cum Old. residet do. Pe. & do. An. & satis puto procedere posse dictum Oldr. in terminis supradictis propter ea: quia primo loco disposuit solus per suos hæredes omnia debita: licèt postea fecerit specialē dispositionē. circa vnum ex hęredibus. nā, ut tāgit Old. in dicto consilio, si ille teneatur ad omnia debita prima dispositio per quā iussit hæredes soluere omnia debita esset reuocata, quod in dubio nō est præsumēdū, quia non est verisimile, quòd incontinenti uoluerit se corrigere l. nam ad ea. ff. de cōdi. & demon. Sed ubi dicta prima dispositio non procederet: sed simpliciter disposuisset, quòd. a. soluere teneatur oīa debita in forma de qua superius est expræssum: satis videtur ꝙ tunc ille. a. teneret̄ soluere omnia debita: nā aliàs illa clausula, necnō omnia alia quæ debeo: & teneor q̄buscunq; creditoribus ex quacunq; causa esset superflua, ꝙ esse non debet, ex quo pñt aliquid operari per l. si q̄n. ff. de leg. j. & j̄. de priui. si Papa. in vj. nec ob l. quoties. allegata. nec similiter alia iura ꝓ ipsum allegata: q̄a ex illis nō surgebat sup̄fluitas, ꝓut surgeret in casu proposito ſm rectā rōnē sermonis. iō in casu p̄dicto uidetur esse secus. facit, ꝙ no. Bar. in l. emptor. §. lucius. ff. de pac. & in l. si de certa. C. de trāsac. & in
13 l. si ex pluribus. ff. de sol. ¶ † Vltimo quærit do. Petr. & d. An. Quid si aliquis legauit castrū in quo sunt reperta nomina debitorū. Itē arma an illa cedāt in legato: & concludunt, q̄d nomina debitorū nō cedunt in legato per l. si mihi media. ff. de leg. iij. secus in armis quæ erant in castro ad tuitionem castri: q̄a cedent in legato per. l. generali. §. uxori. ff. de usufru. legato. de quo secundum eos per Old. in suo consilio. cxcix.

a Si episcop⁹. Idē summat hic d. Ab. & And. Sicu.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus non potest donare ecclesiam patronatam loco religioso, nec illam subijcere alteri ad præiudicium patroni sine ipsius consensu, nec potest concedere loco religioso ecclesiam sibi subiectam sine consensu capituli.*
2 *Concedo, verbum, an importet translationem dominij.*
3 *Concedere, & cedere differunt.*
4 *Per mandatum non transit aliqua actio: secus per cessionem.*
5 *Consentiēs alienationi alicuius rei vr̄ cōcedere ius, quod habet in illa.*
6 *Episcopus concedens simpliciter ecclesiā monasterio intelligitur cōcessisse quos in illa habebat, & si nullos percipiebat, intelligitur concessisse fructus quos ecclesia ipsa percipiebat.*
7 *Ecclesiæ totius diœcesis sunt subiectæ Episcopo.*
8 *Episcopus, quando concedit religiosis ecclesiam in qua nullos fructus percipit, videtur omnes prouentus concedere præter cathedraticum.*
9 *Legato fundo cuius vsufructus ad testatorem non spectat, an poterit peti vsufructus.*
10 *Legatum rei alienæ valet, vt habeatur æstimatio.*
11 *Societatem simpliciter contrahentes intelligitur de his quæ obueniunt ex opera, vel ex artificio, secus si contraheretur societas omnium bonorum.*
12 *Indefinita an ęquipoleat vniuersali.*
13 *Eps licèt det ecclesiā intelligitur tamen sibi iurisdictionem reseruasse.*
14 *Libertus tenetur patrono ad reuerentiam: & reuocari potest in seruitutem propter ingratitudinem.*
15 *Cathedraticum retinere intelligitur episcopus in ecclesia, licèt eam monasterio concessit, & quid de canonica portione. & nu. 21.*
16 *Episcopus non potest dare habitum iuris canonicæ portionis.*
17 *Episcopus donans ecclesiam in qua non habet aliqua temporalia, an intelligatur dare quo ad omnia.*
18 *Consensus capituli in donatione rei ecclesiasticæ ab episcopo faciendæ requiri debet taliter, quòd obtineatur.*
19 *Et an consensus capituli sit necessarius.*
20 *Cōsensus capituli requiritur vbi eps vult decimas vnius ecclesiæ in totū, vel in partē dare alteri ecclesiæ, & ēt tractatus in alienatione rei ecclesiasticæ, nec præscribi, pōt quòd eps sine cōsensu capituli faciat.*
21 *Cathedraticum non venit in simplici cōcessione ecclesiæ, & quare.*
22 *Eps eximens ecclesiā an per hoc intelligatur cōcedere iurisdictionem.*
23 *Eximere an possit eps ecclesiā quo ad redditus spūales, & tēporales.*
24 *Et si Archiepiscopus, Abbas, vel alius prælatus habet ecclesiam in dœcesi alterius episcopi, & diœcesanus illam eximat, an intelligatur in totum exempta cum clericis, & laicis.*
25 *Concessio ecclesiæ per episcopum facta monasterio sine consensu capituli an aliquid operetur.*
26 *Iurisditio an videatur concessa concesso castro.*
27 *Concessa ciuitate, an intelligatur concessus comitatus.*

a PAstoralis. Si eps [a] in ecclesia quā donauit pio loco de consensu capituli, & patroni, percipiebat certos redditus donare vr̄ alias omnes prouentus ecclesiæ præter cathedraticū cedunt illi loco. h. d. Et in prima ponitur cōsultatio. secūdo rñsio. scd'a ibi: inquisi-
1 tioni. ¶ † Not. ꝙ eps nō potest donare ecclesiam patronatam loco religioso, nec illam subiicere alteri ad præiudicium patroni sine ipsius cōsensu. ¶ No. ꝙ eps nō potest cōcedere ecclesiam sibi subiectā loco religioso absq; cōsensu sui capituli, & sic eadē rōne nō videtur posse cōcedere spūales redditus, aut t̄pales sibi debitos in ecclesia sibi subiecta absq; consensu sui capituli. de quo in c. extirpāde. s̄. de p̄bē. & in c. ea noscitur. & c. pastoralis. & c. fi. supra. de his quæ fi. a. p̄la.
2 ¶ † No. ꝙ verbū, cōcedo, aliquādo inducit translationē dñii, & iuris certarum rerum aliquando inducit translationē omnium iuriū, & dicit d. Pe. ꝙ verbum, concedo hic faciebat dubiū: q̄a ipsius significatio de sui natura non, vr̄ apta ad translationē dñij, siue iur. vnde alibi dicit gl. Accu. in l. fi. ff. de dona. Quòd quidam non volens ius trāsferre dixit cōcedo, sed nō cedo tibi talē rē: & sic de proprio significato videt̄ diffe-
3 rētia inter † cōcedere, & cedere. unde ille qui cōcedit potestatē agendi cōtra Titiū uidetur dare mādatum vt agere possit: ut no. ī d. l. fi. nec trāsit tūc aliqua actio in eū cui fit cōcessio: secus si cedant̄ sibi iura cōtra Titium: q̄a tūc per talem cessionē transfert̄ vtilis actio: vt ibi etiam no. & erit differentia ēt inter cedere, &
4 mādare. ¶ † No. in l. j. C. de act. & ob. quia per mandatū non trāsit aliqua actio. secus per cessionē. in casu tñ huius capituli verbū, cōcedo, denotat trāslationē iuris

iuris realis ex mente disponētis sicut hic patet, & dicit hic.d.Pe.ꝙ ubi in dispositionibus apponunť verba dubia sumēda est interpretatio ſm naturā cōtractus,q̄ gerit͂ si de illo liquet.l.si stipulatus.ff.de vsu.& l.si vno.in prin.ff.loca.Si aūt nō liquet de specie cōtractus,tunc recurrendū est ad significatū verborū. & ad ea quæ le.& no.in c.ex litetis.j̃.de spō.¶No.ꝙ
5 ille q̄†consentit alienationi alicuius rei vr̃ ꝯcedere ius,qđ hēt in illa.facit qđ le.& no. in l.quæ dotis.ff.
6 sol.ma.& in l.caius.ff.de pig.ac.¶†No. ꝙ Eṗs concedēdo simpliciter ecclesiam monasterio,si aliquos fructus ꝑcipiebat in illa,intelligit͂ illos cōcessisse monasterio.Si aūt nullos ꝑcipiebat fructus: tūc intelligit͂ concessisse oēs fruct⁹ quos nō ipse,sed ecclesia ipsa percipiebat ipso iure.& iste vr̃ esse intellectus literę, vt ēt vr̃ velle Io.An.in summario.sed do.Ant.hic dicit ꝙ qn̄ Eṗs non percipit aliqn̄ portionē fructuū,intelligit͂ concedere omnes redditus spirituales præter cathedraticum.Sed præcedens intellectus verior vr̃. per id,quod ēt tanget͂ sup gl.pe.ad p̄dicta facit ſm d. Pet.quia in simili videmus,quòd si prælatus legat rē, quam tenet si erat sua videtur legare dominium. Si autem habebat vtile ius in rem,videtur illud legare. l.si domus.§.fi.ff.de leg.j.Si autem nullum ius haberet,tunc hæres debet redimere,& prętare ſm dispositionem.l.cum alienā.C.de leg. de qua ēt in c.fili⁹. j̃.de testa.¶No.ꝙ Eṗs qn̄q; percipit aliquos fructus ecclesiæ sibi subiectę,quandoq; nullos,de quo dicēdum:vt hr̃.x.q.i.in summa,& per totum. & est etiam notandū,ꝙ quando nullos fructus percipit tn̄ potest oēs fructus alteri ecclesiæ cōcedere,& est rō: q̄a quo ad vnionem,separationem, & protectionē, & vt ex
7 cā possit de iure†unius ecclesiæ dare alteri omnes ecclesiæ dicuntur esse subiectę Eṗo.xvj.q.vii.c.oēs.basilicæ.facit quod habetur in c.fi.de succes.ab inte. & in c.j.de re.alie.nō alie.ĩ vj.& ĩ c.ꝯstitutus.cū ibi no. per gl.de reli.do. ¶Et aduerte quia licèt Eṗs habeat aliquam portionem fructuum percipere in ecclesia, seu de reddibus ecclesiæ,hoc potest contingere,qn̄ tēpore collationis tale onus fuit impositū.ꝑ id, qđ hr̃ in c.eleuterius.xviii.q.ij. ¶ No. ꝙ qui minus hēt ius in ecclesia cōcedendo illam alteri plus confert, quā si aliquod ius hēret, & iō est: quia si aliquod ius hēt, pōt dispositio Eṗi in illo iure ualere.iō nō dēt ulteri⁹ euagari:sed si nullū fructū percipit Eṗs in ecclesia debet ualere concessio eo modo quo valere pōt, & sic ille cui cōcedit͂ hēat oēs fructus ecclesiæ, qđ p̄t Eṗs ex cā facere.ꝑ id,quod hr̃ in c.consultationibus.s̃.e. & in cle.si vna.de reb.ecc.non alie.facit quod tangit͂
8 in gl.pe.& super ea.¶†Item not. ꝙ qn̄ Eṗs concedit religiosis ecclesiam in qua nullos fructus percipit,vr̃ omnes prouentus concedere præter cathedraticum, & in cathedratico est ratio secundū Inno.quia datur in signū subiectionis spiritualis, & iurisdictionis spiritualis,quæ non intelligetur tunc remitti, & ꝑ ꝯn̄s non intelligetur etiam remitti cathedraticū, & quid sit cathedraticum hr̃ in c. conquerente.s̃.de off.ord. Et ex prædictis vr̃ uelle Inn.ꝙ Eṗs simpliciter cōcedendo ecclesiā non uidetur a se eximere iurisdictionē.Quid autem si habens iurisdictionē in castro simpliciter ipsum concedat, an intelligatur, & iurisdictionē concedere inferius tangitur.¶Vltimo not. ꝙ in concessione,quam facit Eṗs requirit͂ cōsensus sui capituli,dicit tamen Host.ꝙ sola cōcessio Eṗi uidet͂ p̄stare cām p̄scribendi.per id,qđ hr̃ in c.cura.j̃.de iu-
9 repa.de quo dicendum,ut ibi no.¶†In gl.j.ibi.§.ultimo.melius dixisset.§.pe.secundū Io.An.ibi dr̃ ꝙ si legat Titio fundus cuius ususfructus erat ulterius,q̄ testatoris.quòd poterit peti ipse vsusfructus. & sic vr̃ ꝙ censeatur legatum solum ius ꝓprietatis,qđ hēbat testator, quod vr̃ esse contra hunc tex. & ea quæ. s̃.dixit gl.Sed Io.An.hic dicit,ꝙ ideo illud cōtingit: q̄a
10 valet†legatū rei alienæ:vt hēatur æstimatio ſcđm ea quæ le.& no.j̃.de testa.in c.filius.& hr̃ etiā ꝑ legistas in l.cum alienam.C.de lega.& cū hac solutione trāsit d.Flo.Sed certe hæc hęc solutio nō vr̃ tollere formam cōtrarij:q̄a ex quo habebat aliq̄d in fundo: q̄a ius proprietatis,qđ illud solū debetur intelligi legasse:vnde potes dicere quod interdum deficit tale ius ꝑꝑ quod interim nō pōt percipi aliqua cōmoditas, vt cōtingit in iure vsusfructus: q̄a si ususfructus est alienus,non pōt interim percipi cōmoditas, & tunc non solum videtur esse legatum ius,quod hēt testōr: sed etiam ius quod deficit,& ita est casus ualde notabilis,& melior de corpore iuris in d.§.pe.& sic dēt tūc tale ius redimi ꝑ hæredē:vt ibi patet.Interdū vero ius qđ deficit nō impedit quin aliqua cōmoditas possit percipi:ut contingit qn̄ testator legat rem cuius habet dominium utile,& alius hēt dominiū directum.& tunc solum uidetur legare ius qđ habet. nā rōne ipsius utilis dominij poterit legatarius peicipere utilitatem:quia poterit recipere fructus rei.iō tūc solum censetur tale ius utile legatum.d.l.si domus.§. fi.ff.de leg.j.& per hoc hēs ueritatē huius articuli.d. tn̄ Ant.hic dicebat,ꝙ ille.§.pen.uult ꝙ si testator habet vsumfructū in fundo alieno, & legat ipsum fundum,quòd non uidetur legasse usumfructum:sed ꝓprietatem.& concludit ꝙ si legans nullū ius hēt in re valet legatum in tota re,vt æstimatio debeatur: quia valet legatum factum de re aliena quo ad æstimationē,ſcđm tamen distinctionem,quę hr̃ in l.cum alienam.C.de leg.& in c.filius.j̃.de testa.¶Si aūt habet ius in re,tunc dicit ꝙ si est tale ius qu d sit aptū durare etiam tempore quo dispositio debet sortiri effectū & tunc illud tantum intelligitur legatum: licèt res simpliciter fuerit legata.ideo si habens dimidiā partē fundi leget,vel donet ipsum fundum intelligetur solum de dimidia in effectu dixisse. & si dicat,lego dimidiam talis fundi,& in dicto fundo haberet solā dimidiam dimidię illa solum intelligeret͂ relicta,nisi ex coniecturis contrarium posset pręsumi per id,qđ leg.& no.in l.serui electione.§.fi.vbi ꝑ Bar.& de materia.ff.de leg.j.& idē si haberet solū utile dominiū: q̄a illud intelligeretur solum legasse:ut prędixi, licèt simpliciter legassefundū.Si aūt ius quod hēt legans non est duraturum in tṗs effectus dispositionis, seu in quo debet dispositio sumere effectū, ut cōtingit in usufructu qui extinguitur morte, cū tale legatum factum in testamento sumere debeat effectū ꝑ mortē testantis.j̃.de cele.mis.in c.cum marthę.tunc secūdū eū vr̃ legata tota res: q̄a ſcđm tṗs ĩ quo dispositio debet sumere effectum nullum ius reperit͂ habere legans,ideo in tota re tenebit͂ dispositio ſcđm eum ex eo:q̄a rem alienam potest legare,& sic residet.d.An. Sed certe eius dictum uidet͂ cōtra casum.l.vxor pr̃i. C.de leg.& l.qđ in rerum.§.j.ff.de leg.j.in quibus ur̃ probari,quòd si habens usumfructum in fundo alieno legat simpliciter ipsum fundum,non ualet legatum:quia solum ius quod habebat uidet͂ legasse: licèt morte extingueret͂.¶In ea.glo.ibi:donare potuit j̃.de iurepa.in gl.prima,& ultima.Et si dicas,quare ēt Episcopus hoc casu in quo loquit͂ gl.non intelligit͂, ēt concessisse ius quod ipse hēt,sicut ecōtra qn̄ concedit ecclesiam de consensu p̄roni uterq; ur̃ concedere ius quod habet dic ꝙ ratio esse potest:quia quādo laicus donat eccclesiam religiosis de cōsensu Epi

scopi

ſcopi, q̃a donatio laici nõ tenebat ſine cõſenſu Epiſcopi ſatis operatur conſenſus Epiſcopi faciendo illam validam. Sed vbi Epiſcopus concedit eccleſiam conſenſu patroni: conſenſus patroni non requirebatur ad validandã conceſſionem Epiſcopi: q̃a illa reſpectu iuris ipſius Epiſcopi valebat, ẽt ſine cõſenſu patroni. ideo vt conſenſus patroni aliquid operetur intelligit̃ quod voluerit ius, quod habebat cõferre,
11 & ſic ius patronatus. ¶ In gl. ii. ibi. ſocietatem ſimpliciter. ſupple: quia tunc ſolum Intelligitur cõtracta ſocietas de his, quæ obueniũt ex quæſtu, hoc eſt ex opera, vel ex artificio. & ſic non intelligitur cõtracta ſup alijs, vt ſi forte ex legato, vel hęreditate aliquid perueniret ad alterũ ſociorum. Sed vbi cõtrahit̃ expſsè ſocietas omnium bonorũ, tunc intelligit̃ eſſe cõtracta etiam ſup illis, quę obueniunt alteri, quã ex opa,
12 vel artificio, vt eſt legatum. vel hæreditas. ¶ † In ead. glo. in fi. In iſtis iuribus allegatis in cõtrariũ vr̃ probari, quod indefinita non æqpollet vl̃i. Sed dic ꝙ ex proprio ſignificato non ęquipollet: q̃a indefinita ex ꝓprio ſignificato põt tñ in vno uerificari: ſecꝰ ĩ vl̃i, l. is qui ducenta. §. vtrum. ff. de reb. dub. An aũt ex iuris interpretatione æqpollere habeat vniuerſali. gl. tangit in c. vt certa. de elec. in vj. concluditur, quòd ſi eadem eſt ratio omnium ſub indefinita compreprehenſorum, tunc æquipollet vl̃i: aliàs ſecus. de quo per Dy. in rub. de reg. iur. in vj. & per Bar. in l. ſi pluribus. ff. de le. ii. ¶ In gl. pe. ibi: ius inſtituendi. ſed cano. & Hoſt. tenent contrarinm: quia licèt Epiſcopus generaliter, & ſimpliciter conceſſerit eccleſiam religioſis, ſi nullos redditus tpales habet in ea ſolũ videtur conceſſiſſe prouẽtus tpales eccleſiæ, & ſic nullum ius ſpirituale: ſed inſtitutio eſt ius ſpirituale. j. de ſimo. in c. tñ. in fi. ergo non intelligitur inſtitutio cõceſſa, nec ob. quod hr̃ in c. viſus. allegato. in gl. q̃a loquit̃ qñ conceſſio fuit facta pleno iure. facit qđ ibi notatur. ſed hic conceſſio fuit ſimpliciter, & gene
13 raliter facta. ¶ † In ea. gl. ibi: correctionem, & ſic iuriſdictionem cuius vigore competit correctio. quam iuriſdictionem non poteſt a ſe abdicare ſine licentia Papæ. per id, qđ hr̃ in ſimili in l. legatus. ff. de of. pſi. ubi dr̃ ꝙ legatus pręſidis non põt a ſe abdicare iuriſdictionem. facit, quod hr̃ in c. irrefragabili. & c. licet. de off. ord. ¶ In ea. gl. ibi: & uiſitatione. Idẽ dicit Hoſ. de inſtitutione autorizabili. ꝑ id, quod hr̃ in c. cum ſatis. s̃. de offi. archi. nam hic videtur eſſe talis inſtitutio præſcriptibilis. per id, quod habet̃ in d. c. cũ ſatis.
14 ¶ † In ea. gl. ibi. retinet in liberto, nam retinet ius reuerentię, & ius reuocandi in ſeruitutem ratione ingratitudinis. & adde inquantum dixit gl. & etiam hr̃
15 hic in tex. ꝙ retinetur † cathedraticũ, nã idẽ ſub dubio forte dicit Inn. de canonica portione: q̃a canonica portio, & cathedraticũ, ęqparãtur: ut s̃. de of. ord. c. conquerente. quod dicit procedere, niſi expreſsè illam conferat, quod facere poteſt, per id, quod habet̃ in c. fi. xii. q. iii. & licèt ex titulo generalis conceſſionis non tranſeat, tamen ex illo poterit pręſcribi contra Epiſcopum. per id, quod habetur in c. de quarta,
16 s̃. de pręſcri. ubi de hoc. † Alii uero dixerunt, ꝙ Epiſcopus non põt dare etiã expreſsè ius canonicę portionis ſibi inhærens, & ſic non poteſt dare habitũ iuris canonicę portionis, licèt dare poſſit redditus, & fructꝰ pręteritos retentos, & etiã futuros, in vita ſua tantum, & non vlterius in pręiudicium ſucceſſoris, & ſic intelligunt. c. vlrimum. xii. q. iii. facit quod hr̃ in l. neceſſario. ff. de pericu. & cõmo. rei uen. & quod no. in c. ii. de locato. & ſic reſidet Io. And. ſed de hac materia eſt dicendum: ut plene no. per Io. An. in c. cũ venerabilis. j. de cenſi. dicebat tñ hic. d. Ant. ꝙ in exẽptione vr̃ dicendum ꝙ r̃r non transferuntur iura ſpiritualia, ſed dr̃ia eſt quo ad redditus ſpiritualis inter conceſſionem generalem, & exemptionem: quia in conceſſione ſeruatur diſtinctio decr. ſed in exemptione ſecus, quia in ea ſimpliciter facta veniunt oẽs redditus ſpirituales, & temporales, finaliter tamen remittit de materia ad nota. in d. c. cum venerabilis. vbi ſm eum melius ponitur veritas per Io. An. quàm hic
17 tãgatur. ¶ † In ea. gl. in fi. Et eſt mens gl. ꝙ ideo quando Epiſcopus donat eccleſiam in qua non habet aliqua temporalia intelligitur dare quo ad omnia ne donatio alias ſit inutilis, quæ ratio ceſſat, quando aliquos redditus tẽporales habet, nec ob. c. cũ dilecti. s̃. e. vbi dicitur, ꝙ latiſſimè debet interpretari donatio: quia illud procedit ubi nõ ſit ꝑiudiciũ ſucceſſoris in dignitate hic, ſecus. iõ non ſufficit quo aliquid modicum operetur. ¶ In gl. in fi. adde ſm Io. An. quòd li
18 cèt litera dicat, † conſenſum capituli requirẽdum, debet intelligi taliter quod obtineatur, aliàs non ſufficeret ſolũmodo requirere. per id, quod leg. & not. in cle. ſi vna. de reb. ecc. non alie. & facit quod dixi in
19 ſummario. ¶ † Extra glo. poteſt opponi. vt hic tãgit d. Fl. ꝙ nõ ſit neceſſarius ꝯſenſus capituli. ꝑ id, qđ habetur in c. ea noſcitur. s̃. de his quæ fi. a præla. ſoluit primo, ꝙ ibi Epiſcopus præſcripſerat, hic ſecus. vel dic ſecũdo, & melius ſm eum quòd ibi loquitur qñ conceditur eccleſiæ in titulum: quia illud fieri poteſt per Epiſcopum ſine conſenſu capituli, ſi hoc habet conſuetudo, & ſic ſi hoc ius eſt pręſcriptum: ſecus qñ eccleſia, vel aliquod ius eccleſiaſticum perpetuo datur: quia tunc talis donatio pertineat ad alienationẽ. facit. c. tua. s̃. de his, quæ fi. a præla. neceſſarius eſt cõſenſus capituli: vt hic patet, & s̃. de his, quæ fi. a præla. in c. paſtoralis. nec præſcribi poteſt contrarium: ut hic tenet Inn. & Io. An. & probatur in cle. ſi vna. de re. eccl. non alie. & ibi ẽt no. & licèt ibi loquatur de vnione, ſeu donatione eccleſiæ, tñ idẽ dicẽdũ de quocunque iure eccleſiaſtico in perpetuum transferẽdo, vt eſt ius decimarum, vel ſimile. facit quod habetur in d. c. tua. & c. paſtoralis. & quod habet ĩ c. j. de reb.
20 ecc. non alie. in vj. Et per hoc infert̃ ꝙ † ſi Epiſcopus decimas vnius eccleſiæ in totum, vel in partem vult dare alteri eccleſię, req̃rit̃ conſenſus capituli, ſupple, & ẽt tractatus requiritur in alienatione rei eccleſiaſticæ. & d. c. j. de reb. ecc. non alie. in vj. vr̃ etiã ꝙ req̃rat, quòd ex cauſa hoc faciat ꝑ ea q̃ hñr ibi. & j. de religio. do. & c. ꝯſtitutus. cũ ibi no. ꝑ gl. nec põt pſcribi ꝙ ſolus Eps, ſine cõſenſu capituli faciat, qđ tenet ẽt gl. ĩ d. cle. ſi vna. & ꝑ hoc q̃a eadẽ eſt rõ ſicut qñ eps donat eccleſiã, vel pbendã in ꝓprietatẽ alteri eccleſię, vel alicui dignitati. nã per donationẽ decimæ, vel ſimilis iuris ſit alienatio ꝑpetua, q̃ fieri non dẽt per Epm ſine conſenſu capituli. xii. q. ij. ic. ſine exceptione. & d. c. j. de reb. ecc. non. alie. in vj. & ſic dicit d. Fl. ſe cõſuluiſſe. putat tñ ꝙ Eps poſſit præſcribere, qđ ſolus faciat non per xl. an. ſed per tps de cuius contrario non ſit memoria. nã tale tps hẽt vim priuilegii, & tollit iuris reſiſtentiam. j. de pręſcr. c. j. libr. vj. & j. de verb. ſig. in c. ſup q̃buſdam. & in l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quot. & ęſti. quod tene menti ꝑ litatione eorum, quę tangunt hic doc. & in dicta clem. ſi vna. ¶ Vlterius quęrit hic do. Flo. generaliter, qñ concedit̃ eccleſia, vtrum ſp hẽat locum quod hic dr̃ in litera. Inn. ut ipſe hic tangit vr̃ dicere, ꝙ non. nam ſi cõcedit̃ archipresbytero, uel archidiacono. eccleſia conſiſtens intra fines archidiaconatus, uel archipresbyteratus in qua nullum ius habebat intelligitur conceſſa

cessa quo ad iura archidiaconalia, vel archipresbyteralia. secus si concedatur monachis: ut hic patet, qa tunc solum intelligitur concedi quo ad temporalia. Et circa hoc quo ad multa alia dicit Inno. ex quibus fm eũ vr̃ multũ intricari ista materia. inter cætera tñ notabiliter dicit ꝙ ex ꝑsonis dantibus, & ex rebus, q̃ dantur debemus cognoscere quid dari intelligat. ar. c. & si qõnes. ĵ. de simo. & generaliter quo ad totã gl. concludit, ꝙ si Episcopus concedit ecclesiã pleno iure transeunt oĩa præter illa de quibus in iure reperit ꝙ non possint transire. Et quæ sint illa, no. in c. cũ venerabilis. ĵ. de censi. & pro hoc quia in donationibus fieri dẽt plenissima interpretatio. s̃. c. proximo. Si aũt Episcopus donat ecclesiam simpliciter habet locum distinctio huius c. quod dic procedere, siue donat religiosis, siue alijs: quia in hoc non vr̃ ratio diuersitatis, & sic q̃q̃ consideret in donationibus cõditio donantis, donatarij, & rei donatæ: vt prædixi, tñ quãtũ ad intellectum huius c. talis distinctio non procedit fm eum. Et hoc dic ꝙ id, quod dicitur in litera, quòd donatio fuit facta religiosis narrat factum: quia idem esset dicendum, si alijs facta fuisset, & sic residet do. Flo. Sed aduarte, quia Inn. hic vr̃ voluisse contrariũ: ut etiam superius recitaui post d. Flo. in ver. vlterius quærit, & etiam tangit hic do. Ant. post Inn. & Ioan. An. Nam primo limitat decre. inquantũ hic dr̃ quòd ex concessione facta religiosis transferuntur tꝑalia, si illa habet Episcopus, nam dicit ꝙ hoc est verũ ubi per Epm conceditur ecclesia abbati, uel alij prælato regulari. sed ubi fieret archidiacono, vel archipresbytero concessio ecclesiæ existentis intra terminos sui archidiaconatus, vel archipresbyteratus in qua nullum ius haberet, & fieret simpliciter, tunc non transferentur tꝑales redditus competentes Epo: sed solũ quoddam ius superioritatis, quod cadere potest in Archidiaconum, & presbyterum, & inter cętera est ius leuiter castigandi, & de iuribus, quę vendicãt Archidianoni, uel archipresbyteri in ecclesia, quę sit intra limites archidiaconatus, vel archipresbyteratus. no. ꝑ doc. & præcipuè ꝑ Io. An. in c. fi. sup̃ prima gl. supra de offi. arch. & per eundem in d. c. dilectus. ĵ. de cap. mona. & ꝑ gl. & Arch. in c. alia cã. xvi. q. j. sed vbi fit ɔcessio abbati, quod talis superioris de qua in præ alle. titulis non proportionatur sibi, ideo in eum tũc transferunt̃ redditus tꝑales secũdũ distinctionẽ hic positã, & sic aperte uoluit Inn. & Io. An. & d. Anto. & sequitur ẽt. d. Pet. ꝙ aliud sit qñ conceditur ecclesia per Epm abbati. aliud qñ cõceditur archipresbytero vel archidiacono, licèt do. Flo. aliter dixerit: sed verius videtur esse dictum Inn. ex eo: quia ista donatio: quæ fit per Epm concernit pręiudicium sui prædecessoris in dignitate Epali, ideo vr̃ ꝙ sit restringẽda. ar. c. sup̃ eo. cum ibi no. supra de offi. delegat. & l. nec auus. C. de emã. li. & facit, qđ dixi sup̃ gl. pe. circa fin. & ideo uidet̃ ꝙ sufficiat, quòd aliquid operet̃: licèt non intelligãtur concessi redditus tꝑales competentes Epo, prout contingit, qñ concedit̃ eccclesia ipsi archidiacono, uel archipresbytero, q̃ nõ erat sibi subiecta, & nihilominus fuisset sibi concessa ꝑ Epmt, unc qa nihil operet̃, nisi intelligant̃ cõcessi, & hoc casu põt saluari opi. dñi Flo. qa idẽ erit sicut si fuisset cõcessa abbati, & sic religiosis. Scđo limitat Inn. decr. vt dẽat intelligi, qñ ɔcessio fit abbati, aut prælato r̃lari nõ exẽpto, quo casu donatio simpliciter facta intelliget̃ secũdũ ꝙ hic dr̃. Si aũt fiat loco exempto, tunc dicit Innoc. ꝙ si monasterium est exemptũ sine capellis, & sic capellæ non sunt exemptæ, idẽ dicendũ ꝙ hic dr̃ in litera allegat ꝙ habetur in c. j. xvj. q. v. ¶ Si aũt fiat concessio monacho exẽpto cum capellis habitis, & habituris tunc dicit ꝙ hoc casu operabit̃ cõcessio ecclesiæ facta tali monasterio: qa videbit̃ esse ecclesia donata libertati, non aũt vñr donati prouentus tꝑales quos ibi percipit Eps. ex quo. n. concedi ipsam tali monastrio vr̃ ipsam ecclesiam a se eximere. ideo vr̃ ecclesia libertati donata ꝑ hoc allegat: qa fm qualitatẽ ꝑsonæ cui donat̃, & cui legatur, & donatũ, & legatũ aĩr, & aliter intelligit̃. facit qđ le. & no. in c. & qõnes. ĵ. de simo. & in l. si filiæ. ff. de leg. 3. & in l. si quis filio. §. sed & si q. s. ff. de iniu. testa. & in l. plenũ. §. æquitij. ff. de vsu & ha. Host. vero hic dicebat ꝙ nõ videt bonã rõnem prædictorum, & vr̃ velle, ꝙ standum sit ei quod dr̃ in litera, & sic forte noluit sentire illud, quod tenuit d. Flo. videlicet q̃tum ad intellectũ lr̃æ nõ sit dñia cui fiat donatio. Sed certe, vt hic dicit. d. Ant. rõ patet satis ex supradictis. qa non vr̃ sufficere, ꝙ talis donatio aliquid ẽt modicũ operet̃, & ideo vt tunc non habeat locum hæc decr. per id, qđ superius dixi ideo dicit standum cũ Inn. Tertio limitat Inno. decre. procedere, qñ episcopus donat ecclesiam hñtẽ, vel non habentem populũ. vbi vero Papa esset qui donaret concludit, ꝙ si Papa suam capellã donat non habentem populum adhuc ꝓcedit decr. secundum eum. Si vero Papa ecclesiã subiectã Epo alteri donaret, si non eximit illam non intelligitur præiudicare iuri Epi. ꝑ id, qđ hr̃. ĵ. de priui. in c. pastoralis. Si aũt eximat ecclesiã ab Epo, vt illã postea donet abbati, tunc siue in illa hẽat iuspatronatus Abbas, siue non, si nõ hc̃t populũ vr̃ illã pleno iure donare adeo qđ suberit Abbati quo ad legẽ iurisdõis, & sic quo ad vtraq; legem de quibus hr̃. s̃. de offi. or. in c. conquerente. & c. dilectus. & rõ est qa cũ fuerit exempta per Papam, vt alteri donetur, si Papa aliqd sibi retinuisset, seu intelligeret̃ retinere in hoc possit notari de pupillaritate de ambitione. ar. l. si qñ. C. de bo. va. li. x. & hoc procedit qñ ecclesia donata nõ habeat populum. si aũt hẽret populum, dixit Inn. quòd tunc Papa donando ecclesiam vr̃ eam subijcere ex toto quo ad clerum, sic quantũ ad utranq; legem & sic iurisdictionis, & diœcesanæ. vnde habebit prælatus ibi instituere rectorẽ, & poterit ibi exercere oĩa, quę pertinent ad legem iurisdõnis, illo tñ saluo, qđ ubi ueniret imponenda pœna grauior, puta depositionis debebit haberi recursus ad Papã. arg. eorum q̃ hñr in c. ad hæc uer. in epistola. s̃. de offi. arch. ¶ Itẽ quo ad legem iurisdictionis, si aliquid rõne cleri obueniat de hoc erit rñdendũ abbati, & sic de quarta canonicæ partis de mortuariis aliunde venientibus, quã rõne populi: sed quo ad ea, quæ obueniunt rõne populi non hẽbit partem, sed Eps: qa licèt ecclesia esset exempta non tñ populus est exemptus. ĵ. de priui. c. ex ore. unde cõcludit, qđ curã recipiet rector ab abbate sine examinatioue, tñ intelligo necessaria fienda: quia extraiudiciaria põt instituere rectorem, vel ecclesiam. per iđ, qđ leg. & no. in c. ɔstitutis. lo ulti. s̃. de app. & facit, qđ leg. & no. in c. fi. de præsump. & in cle. j. de offi. dele. Excipi aũt poterit contra ipsum rectorẽ, & accusari coram abbate scđm Inn. vr̃ tñ ꝙ si ueniat imponenda pęna depositionis, dẽat haberi recursus ad Papã ꝑ id, quod supra dixi. De mortuarijs aũt ꝓuenientibus a populo, respõdebit rector epo. per id, qđ hr̃ in c. ex ore. Item si aliquid rõne iurisdõnis occasione populi obuenit hẽbit partẽ eps, & non abbas, & si necesse sit applicari in talib. obuenientibus a populo applicari debebit Epo. facit qđ no. Io. An. in d. c. ex ore. in nouella. in gl. quæ incipit eps. ¶ Quarto lĩtat Io. An. in donatione, seu concessione

cessione simplici: secus si esset facta pleno iure: quia tunc vr̃ concessa ecclesia nedũ quo ad tpalia: sed et̃ quo ad spiritualia, & sic trãsiret etiã institutio, & similia spũalia. p id, qđ hr̃ in c.j.xvi.q.ij.& facit quod plene dictum fuit in c.de monachis.s̃.de pbẽ. ¶†De
21 inde quæri pôt quæ est rõ quod in simplici cõcessione non venit cathedraticum. dic f̃m Inn. ꝙ rõ est: q̃a datur in signum iurisdictionis spiritualis.s̃.de offic.ord. conquerente. Sed per simplicem constitutionem eps̃ non perdit iurisdõnem spiritualem: vt dictũ fuit in gl.pen.& super ea, & sic non perdit significatũ, ergo nec illius signum. demum quæri pôt ad ĩtellectum literæ in ver. q̃d si ex ipsis. inquantũ ibi dr̃ ꝙ veniunt oẽs prouentus qui erunt illi dicunt aliqui vt refert Inn. & Io. An. quod erit moderatũ auxilium j̃.de censi.c.prohibemus.& c.apostolus.de offi.ordi. in c.cõquerente.¶Item si aliquid detur epo de multis, quæ recipiantur rõne iurisdõnis. nam isti redditus scđm istos trãsferunt: q̃a nomẽ prouẽtus oĩa cõprehendit. l.usufructu legato.ff.de vsufru.accre.a talibus tamen debebit Abbas abstinere, & illas causas epo dimittere. per id, quod hr̃ in c.j. ad finem.xvi.q.ij. Alii vero dixerunt ꝙ concedere tunc vr̃ quartã decimarum, & alios redditus spiritualiũ. de quibus in d.c.cõquerente. nõ tñ intelligeẽ cõcessisse iurisdõnẽ vel illa quæ ex iurisdõnẽ proueniunt, finaliter Inno. dicit ꝙ sibi vr̃ esse sensus literæ talis, videlicet ꝙ si nõ pcipit eps̃ redditus tpales vr̃ cõcedere religiosis q̃bus concedit ecclesia, qđ oẽs redditus ipsius ecclesię sibi, approprient quod placet Io. An. & iste vr̃ esse intellectus Inn. do. tñ Ant. hic aliter ipsum recitat. nam dicit Inn. velle, ꝙ si episcopus nõ percipit redditus tẽporales, quod tunc transferuntur omnes redditus spirituales. non dico omnia iura spiritualia. per id, quod s̃. dixi. & inferius dicetur. sed certe iste non est intellect⁹ Inn. ut patere potest ex eius verbis: sed ille quẽ supra dixi. Et si dicas si teneamus dictum intellectũ vr̃ ꝙ si eps̃ intelligitur facere dictum cessionem, ut dixit Inn. ꝙ intelligaẽ per hoc quodammodo cõcessisse, qđ talis ecclesia sit vt gratia sub prælato. & sic non retineret cathedraticum, nec procurationem: vt patet in c.fi.j̃.de censi. quod esset cõtra istũ tex. Rñdet Inn. ꝙ hoc non habet obstare: quia licèt dicti religiosi possint sibi appropriare redditus ipsius ecclesię sibi concessę: tamen non poterunt nisi illud quod superit de redditibus ipsius ecclesiæ retenta, & assignata congrua sustentatione vicario, seu rectori ecclesiæ & ministris, sine quibus ecclesia non debet manere: supra de præbendis. c. in lateranensi. & sic debent ecclesiam conseruare in statu suo, ut ibi, nec pactũ ꝯrium, nec iurm̃, nec priuilegiũ, nec consuetudo, nec constitutio obesse posset. per id, quod hr̃ in c. extirpãdę. §. cũ igiẽ. s̃. de pb. scđm Host. qđ tñ dictũ est de priuilegio intelligo, nisi esset priuilegium papale ex certa scientia aliter concessum. per id, quod hr̃ in c. proposuit. supra de conces. præb. & ex prædictis concludit Io. And. quòd episcopus dando ecclesiam loco religioso qñq; censeẽ dare tpalia. i. redditus debitos ratione temporaliũ: vt hic patet. quandoq; oẽs obuentiones ecclesiæ: vt hic ẽt patet. quãdoq; institutionẽ ex modo cõcessionis: ut q̃a cõcedit pleno iure. xvj. q. ii. c. i. quandoque omnes obuentiones: siue sint spirituales, siue aliæ ex quacũq; cã obueniẽtes, ex mõ concessionis prędictorum de quo apppareat. j̃. de cẽsi. in c. cũ venerabilis. & ibi de materia per Io. An. &
22 plene etiam dixi in c. de monachis. s̃. de pbẽ. ¶†Quęrit vlterius Io. An. Quid si eps̃ eximat a se ecclesiã, quid intelligitur concedere, & an hoc facere possit. dicit Inn. ꝙ f̃m aliquos non per hoc cõcedit iurisdictionẽ: q̃a non hẽt potestatẽ eximendi a se iurisdõnẽ. per id, qđ hr̃ in l. legatis. ff. de offi. præsi. vbi legat⁹ præsidis non pôt a se eximere iurisdõnẽ, quã habet in subiectos, nec illam deponere. an aũt dicta exemptio valebit. quod ad aliquid dicunt aliqui f̃m Inn. ꝙ valet quo ad specialiter expressa, si aliqua specialiter expresserit eps̃. Si vero gñaliter eximit, tunc refert opi. nam quidã dicunt ꝙ non valet exemptio, nisi dicat a quibus eximat: ut quia dicat ꝙ eximit, vt nõ teneatur soluere moderatum auxilium, & sic de alijs. ¶Alii autem quos sequitur Inn. dicũt ꝙ valebit exemptio generalis, nam valebit quo ad redditus tpales, & ẽt spirituales, si sint tales qui possunt remitti. p id qđ habetur in c. cum uenerabilis. j̃. de censi. & in c. constitutus. j̃. de reli. do. & q̃ sint iura, quæ nõ pñt remitti, plene no. Io. An. in d. c. cũ venerabilis. & ibi diceẽ, fateẽ tñ Inn. ꝙ quando non fit exẽptio sed simplex concessio, qu òd tunc locum habet ista decreta-
23 lis. †Et ex prædictis concludit, ꝙ nõ solum Papa, sed etiam eps̃, & archiepiscopus habet potestatem eximendi ecclesiam quo ad redditus spirituales, & temporales, allegat, quod habetur in c. & temporis qualitas. xvj. q. j. & j̃. de exces. præl. in c. sicut in iure. Quod tamen intelligit procedere dummodo hoc faciat cũ debita solennitate, supple: & cum causa legitima. per id, quod hr̃ in hoc. c. & quod legitur, & no. in c. vno. vt eccle. benefi. & per gl. in c. constitutus. j̃. de reli. do mi. & facit quod habetur in c. j. de reb. eccl. nõ alie. in vj. Et aduerte quia prædicta procedunt, quãdo eps̃
24 eximit ecclesiam sibi immediate subiectã. ¶†Quid aũt si archieps̃, abbas. vel alius prælatus, habet ecclesiam in diœcesi alterius epi, & diœcesanus illam eximat. dicit Inn. ꝙ tunc intelligitur in totum exempta, cum clericis, & laicis: ita ꝙ illi prelato, qui ipsam habebat, qñ plenarię subiacebit. & hoc dicit verum q̃tum ad ius parochiæ, seu parochiale: secus dicit de iure epali. nã ẽt si ecclesia, quã eps̃ dat religiosis exẽptis, sit exempta: populus tñ nõ intelligeẽ exemptus vt dictum est. supra. & facit quod habeẽ in c. ex ore. & c. recepimus. j̃. de priui. & idem si intelligereẽ exẽpta quo ad ius tpale respectu eorũ quæ sunt ordinis, & consecrationis. nam grande esset periculũ, si eps̃ non posset ministrare populo sacra: & sic non posset cofirmare in fronte, seu crismate: nec sacros ordines conferre: nec ecclesias, vel altaria cõsecrare, quæ Abbas, vel alius p̃latus ministrare nõ posset, in c. aquã. de consecra. eccl. ideo si diœcesanus eximat ecclesiã nõ intelligiẽ eximere in talib⁹ seu quo ad talia saluo nisi illa ecclesia erat subiecta alteri epo, licèt cẽt ĩ diœcesi ipsius eximentis: q̃a tũc videreẽ eximere nedum quo ad tpalia, sed ẽt quo ad ea, quę sunt ordinis epalis: q̃a ille eps̃ posset talia administrare. facit ad materiam quod no. Io. And. & Inno. in c. pastoralis. j̃. de
25 priui. ¶†Vlterius quæritur, an sola concessio epi, sine cõsensu capituli aliquid opereẽ. dic ꝙ nõ quo ad trãsferendũ, sed quo ad præbendã cãm præscribẽdi sic: per id qđ habeẽ in c. cura. j̃. de iurepa. & sic min⁹ iustus titulus p̃stat cãm præscribẽdi, qđ intellige f̃m d. Ant. procedere, qñ causatur iniustus titulus ab errore facti: aliàs secus: vt est gl. notabilis melior quæ sit in iure in c. apostolicæ. j̃. e. tit. an aũt ex cõsuetudine possit induci, vt eps̃ possit concedere ecclesiã sine consensu capituli, dic ꝙ sic si vult concedere in titulũ. per id, quod habetur in c. ea noscitur. s̃. de his, q̃ fiunt a præla. secus si uellet concedere in ꝓprietatẽ: q̃a illa non est cõcessio tpalis, sed perpetua, q̃ sapit alienationẽ: iõ non ualet in hoc consuetudo velut onerosa

onerosa ecclesiæ:vt etiam no.gl.in cle.si vna.de reb. eccl.non alienā.& dixi etiā superius.¶Vlterius q̄ri pōt ad declarationem literæ.Qualis fuerit forma ver bororū relatorum per ep̄m dic, ꝙ licèt litera videat̄ exprimere.tn̄ Inn.dicit ꝙ forte fuit talis:q̄a dictū fuit nos talis ep̄s,& talis patronus concedimus vobis re ligiosis talē ecclesiā: vel forte dixit ep̄s concedimus vobis talē ecclesiam de consensu patroni,vel simpli citer ep̄s dicat concedimus vobis talem ecclesiā,intelligitur tacite dixisse de consensu patroni,q̄n ep̄s, & patronus ad hoc conuenerant ad id, q̄d h̄r in c.iuuenis.j.de spon.¶Quid aūt si per priuilegium Papa concedat ecclesiā religiosis in proprios vsus:an poterunt in illam propria autoritate intrare.dic ꝙ nō:sed demum petita licentia ab ep̄o diœcesano.j.de priui.

26 in c.pastoralis.¶†Vltimo inducit hic do.Pe.ea, q̄ superius dicta sunt ad quæstionem,si comes habēs iurisdictionem in castro illud simpliciter concedit:an videat̄ etiam iurisdōnem concedere in ipso castro,videretur ꝙ non.ꝑ ea,quæ dixi in notabilibus, &per istum tex.in ver.quid si inquantū.ibi d̄r ꝙ intelligit̄ concedere prouentus ecclesiæ ipse ep̄s, & non iurisdōnē competētē ipsi ep̄o,vt etiā dixit gl.pe.& super ea dictum fuit.sed d.Pe.dicit ꝙ iste tex.& p̄dicta nō faciūt ad q̄onem prædictam,seu ad eius decisionem: q̄a iste tex.& prædicta habēt locum quādo concedi tur ecclesia cui nō coheret iurisdō actiuè:sed passiuè. nā actiuè residet in ꝑsonā episcopi.ideo nō est mirū si tunc non transit iurisdō,sed ciuitati,& castro v̄r cohærere iurisditio actiuè,& passiuè de iure cōi, vel ex consuetudine:iuxta notata ꝑ Bar.in l.j.ff. de damno infect. ideo dicit ꝙ si concedit̄ ciuitas,vel castrum v̄r concessa iurisdō cohærens territorio non personæ sicut seruitus,& alia iura realia,& incorporalia cohærentia rei.l.via.§.si fundus.ff.de serui.rust.præd.& facit quod habetur in l.rei appellatione.ff. de ver. sig. & pro parte facit licèt non allegét quod h̄r in l.j.§.cū vrbem.ff.de of.præfec. vrbis. & in l.si quando.C.de bonis vacan.de quo secundum eum habetur ꝑ Old. in cōsi.clxx.secus dicit si iurisditio resideret in domino,& non in castro per istum tex. & facit quod ipse no.in c.in his.j.de ver.sig.& quod no.ꝑ Oldra.sc̄d'm

27 eum in consilio.clviij.ubi etiam tangit̄ f'm eū†an cō cessa ciuitate videatur concessus comitatus. & satis videretur dicendum ꝙ sic per id, quod habetur in d. l.j.§.cum vrbem.& in d.l.si quando.& facit quod habetur in l.fi.ff.de consti.principum.& s̄.eo.in c.cum dilectus.ad materiā etiam facit quod no. in c.rodulphus.s̄.de rescrip.& per Bar.in l.ij.ff.de verbo.sig. tn̄ in c.Rodulphus loquitur in literis,seu rescriptis ad lites,vel ad beneficia, quæ stricte interpretantur.s̄.de rescrip.in c.fi.sed beneficium principis latissimè debet interpretari.supra.eo.cum dilectus.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata in possessorio ex vna causa non obstat agenti possessorio ex alia causa.& nu.15.*
2 *Sn̄iam latā in possessorio,non obstat agēti petitorio, & quid ecōtra.*
3 *Accumulari, an posit petitorium,& possessorium a principio, vel etiam lite pendente,& an vno suspenso posit ad aliud transiri.*
4 *Iuspatronatus habere,an posit laicus in hospitali in quo sunt fratres in congregatione.*
5 *Hospitale alij subijcere non possunt illi,qui sunt de congregatione hospitalis sine consensu patroni.*
6 *Excōicatio repellit aliquē ab actibus collegij, & congregationis, ēt si sint alij actus,q̄ electionis:& an repellatur a facultate cōtrahēdi.*
7 *Subiectio facta lite pendende tenet in præiudicium se subijcientis,licèt non teneat in præiudicium superioris sup illa litē habentis.& n.18.*
8 *Turpitudinem allegans non debet audiri.& nu.17.*
9 *Res quæ solet habere pertinentias pōt in sn̄iam adiudicari, cum pertinentijs,licèt in libello non fuerit petita cum pertinentiis.*
10 *Tractatus requiritur in submissione fienda de hospitali, vel ecclesia.*
11 *Possessio subiectionis acquiritur per apprehensionem loci in quo fit subiectio.*
12 *Contractus potest dici nullus multis de causis, & eas accumulare potest excipiens.*
13 *Turpitudo concernit singulos singuli, non possunt illam opponere nec uniuersi,ut capitulum.& nu.17.*
14 *Exceptio quæ obstat singulis de capitulo videtur obstare eis congregatis tanquam capitulum.*
16 *Nullitatem contractus allegans eo,quia minor pars capituli in capitulo fuit debet hoc probare.*

Nter dilectos. Possunt hospitalarij se, & suā domū alteri religiosę domui subijcere.h.d.Et in prima ponit actorū petitio. In sc̄da reorū r̄nsio. In tertia diffinitio.In quarta ꝑtestatio, & ipsi⁹ rō.sc̄da ibi:procur.tertia ibi:attendēs.quarta ibi: ita q̄d.¶In tex.ibi:receperūt. & j.decidit̄, ꝙ ꝯcludebāt hospitalarij sancti sepulchri ꝑ allegata ꝑ ipsos dēre adiudicari sibi hospitale sancti alucij. ¶Itē ibi:celebrata.j.decidit̄, q̄d cōcludebat ꝑcu.fructuū sc̄i Alucij,ꝙ debebat pro eis ꝓnūciari,& sic debebāt absolui a petitione actorū.

1 ¶†No.primo ꝙ sn̄ia lata ī possessorio ex vna cā nō obstat agēti possessorio ex alia

2 cā.Et ex hoc no.ꝙ variata cā agendi cessat exceptio a rei iudi.facit.c.fi.s̄.de cā pos.& supra de exce.in c.aduersario.& ff.de exce.rei iu.l.cum quærit̄.& l. cū de hoc.& l.an eandē.§.actiones.l.si m̄r.§.j.ff. de excep.

2 rei iu.¶†No.ꝙ sn̄ia lata in possessorio nō ob.agenti petitorio.facit.d.l.& an eādē.§.fi.& rō v̄r esse:q̄a nihil v̄r h̄re cōe possessoriū cū proprietate.l. gn̄alr̄.§. nihil cōe.ff.de acq.poss.& ibi ꝑ Bar.vbi tāgit,an hoc sit verū,& q̄d ēt ecōtra,an sn̄ia lata ī petitorio obstet in possessorio,de quo ēt ꝑ Dy.in r̄la qui ad agēdū.de reg.iu.in vi.& ꝑ gl.& Io.An.in c.pastoralis.de causa

3 pos.& ibi ēt tāgit̄,an a principio posit†petitoriū,& possessorium,vel etiam lite pendente: & an vno suspenso posit transiri ad aliud de quo dicendū, vt ibi

4 plene habetur:& ibi etiam dixi.¶†No.ꝙ in hospitali vbi sunt fratres in congregatione uidet̄ laicū posse habere ius patronatus q̄d est notandum sc̄d'm d.An. In ecclesia autem collegiata videtur secus.j.de iure-

5 patr.in c.nobis.¶†No.ꝙ illi qui sunt de congregatione hospitalis,non possunt alteri subijcere hospitale sine consensu patroni:nec mirum, quia vbi agit̄ de statu hospitalis,vel ecclesię req̄ri debet patronus in c.filius.xvj.q.vii.¶No.ꝙ fratres hospitalis, & patroni sine ꝯsensu ep̄i p̄nt subijcere hospitale alteri ecclę quo ad præiudicium suum,licèt non quo ad præiudi

6 cium ep̄i.¶No.ꝙ excōicatio videtur repellere quē ab actibus collegij, & congregationis, ēt si sint alij actus,q̄ electionis. & ex hoc potes notare secundū do.Ant.ꝙ excommunicatio repellit quem a facultate contrahendi q̄n cōtrahit rōne dignitatis, vel corporis,seu collegij.facit quod habetur in c. veritatis. supra de do.& contu.& ibi etiam tāgitur, an quādo aliàs excōicatus uult ꝯtrahere,an posit ita ꝙ teneat cōtractus.nam Innoc. ibi tenuit ꝙ sic: licèt Hos. ibi teneat contrarium.de quo ibi per Io.And.& d. Ant.

7 & ibi etiā dixi.¶†Item no. ꝙ subiectio facta lite pendente tenet ad præiudicium se subijcientis, licet nō teneat ad præiudicium superioris super illa litem habentis.facit quod habetur in c.cum super. supra de iud.¶No.illud uulgatū,ꝙ iura subueniunt deceptis

8 & non decipientibus.¶†No. ꝙ allegans turpitudinem suam nō debet audiri de quo in gl.sup ea.

¶Not.

a Cessat exceptio. Vide ad istā materiam Pau.de Ca. in cōs.174 qui melius quā alius quilibet in finita de hac q̄one examinat.

¶No.practicam sententię quãdo agit̃ de iure subiectionis:quia debet esse adiudicatoria.¶No.cautũ esse in snĩa excipere ius tertij, q̃uis snĩa de iure illi
9 nõ hẽat præiudicare.¶†No.diligenter scd̃m d.Flor. & do.Pe.ꝙ si petitur res,quę solet hr̃e pertinentias, q̃uis in petitione non fuerit petita cum pertinentiis, tñ in snĩa adiudicari põt cum pertinentijs:vt hic probatur.nam hic petitum fuit hospitale sancti Alucii, non habita mentione de pertinentijs,& tñ adiudicatur cũ ꝑtinentijs,qd̃ peruenit ex eo: quia pertinentiæ veniunt accessoriæ.s̃.de rest.spo.cũ ad sedẽ. vbi
10 per Io.An.post Inn.¶†Item no.ꝙ in submissione fienda de hospitali, vel ecclesia vr̃ requiri tractatus: nec mirũ,quia si in alienatione perpetua rei ecclesiæ,vel hospitalis requiritur tractatus:vt in c.tua.s̃.de his, q̃ fi.a pla.in c.j.de reb.eccl.non alie.in vj.& fortius debet reqri in alienatione hospitalis,vel eccle. arg.authenticæ multomagis.C.de sac.san.ec.& eorũ q̃ hñr in c.cum in cunctis.in prin.de electio.no.ꝙ per procu.potest quis se alteri subijcere:nec mirum,quia similiter potest per procura.matrimoniũ carnale, & spirituale cõtrahi.s̃.de præben.c.accedẽs.de procur.
11 c.fi.in vj.¶†Not.ꝙ possesio subiectionis acquirit̃ ꝑ apprehẽsionẽ loci in quo fit subiectio per quã apprehensionẽ vr̃ quæri possesio ẽt in personis,quæ se subiciunt.de quo ꝑ Inn.in c.dilectus.j.de capel.mona. vbi plene per eum.& de materia ẽt tangit in c.in li-
12 teris.de resti.spo.& in c.bonæ el 2.s̃.de postul. ¶†Itẽ no.in ver.ꝑcu.ꝙ multis de causis cõtractus põt esse nullus,& oẽs cãs nullitatis põt excipiens accumulare,qd̃ est vtile:qa si ex vna succumberet,ex alia posset obtinere.de quo ꝑ Dy.in regula nullus pluribus. de reg.iur.in vj.& ibi etiã tangit de actore, an poset plures causas accumulare ad victoriam obtinendã. de quo etiam per legistas in l.edita.C.de eden.vbi ẽt
13 Cy.& Bar.¶†No.ꝙ vbi turpitudo concernit singulos,sicut nõ possunt illam singuli opponere:vt in iuribus allegatis in gl.ita nec ut uniuersi, siue vt capi-
14 tulum.†Et no.secũdũ do.Pe.ꝙ exceptio, quæ obstat singulis de capitulo vr̃ ẽt obstare eis cõgregatis,tanquã capitulũ,ꝙ contractus initus per dolum alterius contrahentiũ tendet in præiudicium ipsius cõmittẽtis dolum. facit, qd̃ hr̃ per legistas.in l.eleganter.in
15 prin.ff.de dolo.¶†In gl.j.ibi:& postea de recuperanda.& sic vult gl.ꝙ primo fuit actũ possessorio vnius speciei:postea fuit actũ possessorio diuersæ speciei,& sic ex diuersa cã:vñ nimirum si snĩa primo lata nõ habuit preiudicare in secundo iudicio. & adde quid iuris de illo,qui in curia habuit vnam snĩam contra se in cã beneficiali, siue super possessorio, siue sup petitorio:qd tunc fiendum?nã recurrendũ ad ea,q̃ hñr in cle.vna.de seque.pos.¶Item adde quantũ ad intellectum literæ quod Inn.hic dicit,ꝙ litera põt ẽt itelligi, quando fuit actum eadem specie possessionis ex diuersis tñ causis,vt si primo egerant hospitalarij sancti Sepulchri possessorio recuperandæ: vt quia dixerunt se violenter eiectos a fratribus hospitalis sancti Alucij:& postea egerunt ex eo:quia fuerunt eiecti,seu spoliati.s̃.de resti.spol.cũm ad sedẽ.uel si egerũt inrerdicto recuperandæ,tanq̃ cõtra spoliatorem & secundo loco volunt agere tanq̃ contra singularẽ successorem scienter succedentẽ in vitiũ ex conditione decre.sæpe.de resti.spo.nam scd̃m Inn.interdicta possessoria sunt ꝑsonalia.facit.l.ij.ff.de interdi. ideo ex diuersis causis possunt proponi. secus dic in realib.actionibus:qa non pñt intentari, nisi ex vna cã,vt patet ex notatis.in l.eandẽ.§.actiones.ff.de exce.rei iud.& in c.Abbate.de re iud.l vj. & sic residet d.Ant.sed aduerte ne erres:qa nõ est dr̃ia inter actiones reales,& personales qñ exprimit̃ certa cã:vt patet ex notatis in d.c.abbate.& q̃ ibi hñr in tex. & in l.si mater.§.j.de exce.rei iud.& in c.ij.s̃.de libel.obl. Sed bene est dr̃ia ubi agitur non expressa cã:qa in ꝑsonalib.si certa cã in processu fuerit ꝓsequuta, & nõ ꝓbata.non obstabit exceptio rei iudicatæ, nisi in illa: secus si fuisset actũ reali actione:quia obstabit in omnibus exceptio rei iudicatæ. & ratio diuersitatis: quia ius reale,seu dominium,non põt haberi nisi ex vna cã,sed obligatio personalis bene põt ex pluribꝰ causis acquiri ad eandẽ rẽ:vt no.in d.§.actiones.& in d.c.abbate.& in d.c.2.de libel.obla. ¶Item aduerte, quia dixit Host.ꝙ simplex esset qui iudicia possessoria vellet successiue proponere, prout dixi superius post Inn.quia ab initio posset illa proponere sub distinctione s̃m ea quæ habentur in præalle.c. cum ad sedẽ.de quo dicendum,ut ibi. ¶In gl.tertia,ibi: non valuit trãslatio.supple,in præiudicium plebani: vt j. sentit gl.& patet in fi.tex.Illi tñ q̃ donauerũt nõ pñt contrauenire:vt hic dicit Inn.ut patet ẽt ex lr̃a:& sic in ꝑiudiciũ alienantiũ tenet alienatio:qa nõ pñt cõtrauenire.sed non ad præiudiciũ plebani, & per hoc patet solutio ad iura allegata hic in gl. aliter tñ etiã põt dari solutio s̃m Io.An.videlicet,ꝙ hæc reuera lis non pendebat,licèt hoc allegaret̃:& sic falsa erat allegatio.& eodem modo põt respõderi ad alias rationes hic allegatas per istos fratres sancti Alucij:qa id, quod allegabant, non probabat̃ de cõtemptu fratrũ non ꝓbabant,& similiter illud, quod alllegabãt de periurio,& excõicatione: ideo ex quo non cõstabat de allegatis ꝑ eos in iudicio ꝓinde erat, ac si illa nõ fuissent.per id,quod hr̃ i l.in lege.ff.de cõtrah. emp. & in c.solennitates.de consecra.distin.j.vel ẽt ad id, quod dictum est de contemptu.põt rñderi,ꝙ illa allegatio ꝓcederet cõtẽptu ꝓsequente ius suũ.nã alius, nõ põt opponere de ꝯtẽptu:& iõ si illi, q̃ fuerũt contẽpti,nõ ꝓsequebant̃ ius suũ.j.de ꝑb.cũ in ecclesiis. li.6.& ibi no.Ad illud aũt,qd̃ dr̃ de excõicatione, & ꝑiurio põt dici ꝙ talia via nõ repellũt quẽ ab actu donãdi:ut no.per Inn.in c.veritatis.de dolo & contu.& facit,qd̃ dixi in notabilibus ad illud not. quod dicit̃ de minore parte capituli.dicit Io. Andr. ꝙ allegatio fuisset bona,& lr̃ima,si fuisset ꝓbata.sed qa nõ fuisset ꝓbata,nec erat vera saltẽ qd̃ appareret: iõ cõtrãriã snĩam reportauerũt fratres hospitalis sancti Alucii.& ꝑ hoc dicit Host. ꝙ oĩa p̃sumuntur solenniter acta,insti.de fideius.§.j.& s̃.de proba.in c.tertio loco. & ideo ista de cã ẽt succubuerũt.Et no.diligenter se-
16 cundũ do.Flo.†ꝙ allegans nullitatẽ cõtractus ex eo: qa minor ꝑs capituli.in cap.fuit,tenet̃ hoc ꝓbare:vt etiam .videt̃ velle Inn.hic tenuit ẽt Fed.in suis consiliis.consi.ccvii.& facit quod no.Inn.in c.ea noscitur. supra de his,q̃ fi.a præla.& procedit hoc scd̃m d.Flo. ẽt si appareat,ꝙ ante tp̃s contractus plures erãt in ecclesia,q̃ illi, qui dñr interfuisse:qa illud nõ sufficit, nisi doceat̃,ꝙ tp̃e contractus erant plures:ita ꝙ illi q̃ ĩterfuerãt fuerũt minor pars:vt dicit Fed.ĩ loco. pall.
17 quod est notandũ secũdũ eum.¶†In gl.in verbo,turpitudinẽ.in fi.& sic uult gl. ꝙ rr̃ allegãs turpitudinẽ
a suã.[a] non audiat̃.fallit trib.casib.positis in gl. ¶Sed aduerte quia inq̃tum dicit ꝙ ad vtilitatem ecclesiæ põt allegari.videtur per hoc ꝙ isti fratres hospitalis sancti Alucii debuissent audiri. potes dicere, ꝙ ipsi nõ opponebant ad vtilitatẽ ecclesiæ, uel hospitalis: sed ad vtilitatem propriam:ideo non audiunt̃. ¶Itẽ per hoc quod dicit de causa libertatis. videtur ꝙ hic debuerunt audiri,cum ageretur de causa libertatis. sed

a Allegans turpitudinẽ suã. An & quãdo sit audiendus. Adde hic d. Aud. Sic. circa finẽ coll, 2. & adde Bal. & doc. in l. 2. C.de cõd.ob tur. cau.& vide de hoc multa per Ale. de Imo. in consi.38.in iiij.parte,

sed potes dicere, ꝙ hic non est proprie cã libertatis habito respectu ad cãm seruitutis de qua loquit̃.l.j. & l.interrogatã.alleg.in gl.quia licèt hic isti fuissent subiecti,tñ remanebũt liberi,seu personæ libere,nõ serue,qđ non contingit in d.l.j.& in l.interrogatã.ꝑterea.l.interrogatã.ponit alium casum diuersum,videlicet,ꝙ confitens se seruum corã iudice in iudicio liberalis causæ instituto, non præiudicat confessio. vt no.gl.in c.fi.s̃.de confes.Alii tamẽ soluũt aliter cõtraria,videlicet,ꝙ allegans turpitudinem suã agẽdo non audit̃,excipiendo sic.ar.c.ex tenore.supra de cõces.preben.Sed Io.An.dicit ꝙ hæc solutio reprobat̃ ꝑ istũ tex.vbi patet, ꝙ se defendendo isti fratres hospitalis sancti Alucij allegabãt turpitudinem suam, & tamẽ non audiuntur. vnde dicit ꝙ si q̃s vult hanc solutionẽ saluare debet intelligi,ꝙ audit̃ q̃s excipiẽdo,qñ exceptio est lĩtima ex eo,q̃a tollit,& ꝑimit ius agẽdi actori.sed hic nõ erat lĩtima:q̃a nõ ꝑimebat̃ ius agẽdi:aliàs fuisset secus,pro hoc allegat do.Flo.ꝙ qñ perimitur intentio actoris,ẽt minime opponente iudex dẽt eijcere actorẽ,qui non habet ius agendi.per id,quod hr̃.supra de iud.cãm.& facit quod no.gl.& Bar.in l.vbi pactum.C.de transac.dicit ẽt do.Flo. ꝙ auditur allegans turpitudinem suam quando quis allegat illam cõtra illum,qui est actor per illã.l.a[illegible]s. cũ gl.sua.ff.de iureiur.d.vero Pe.hic dicit ꝙ licèt exceptio sit talis,q̃ perimat ius agẽdi, nõ vr̃ ꝙ debeat quis audiri allegãs suã turpidinẽ: nec ꝓbatio vr̃ etiã opitulari dẽre doloso fraudẽ cõmittenti.ꝑ id, qđ hic dr̃:nec videtur etiam ꝙ iudex ex officio debeat se intromittere: q̃a demum æquitate suadẽte debet hoc facere.l.quid si ephesi.ff.de eo,quod certo loco. quæ æquitas non uidetur subesse,qñ se interponeret̃ ad commodum dolosi.& fraudem cõmittentis: ideo sibi non placet solutio,quam facit Io. An.sed tenet solutionem gl.Bar.in l.iusiurandũ.§.procu.ff. de iureiu.tangit de materia gl.& ibi cõcludit, ꝙ si q̃s vult allegare turpitudinem cõtra se,& ad sui ꝑiudicium, potest per l.inde neratius.§.fi.ff.ad le.aq.Si vero vult allegare cõtra aliũ,ẽt dicit ꝙ si vult allegare agendo, & principaliter ex illa se fundando non põt.ꝑ id, qđ hr̃ in l.j.& per totum.ff.de condi.ob tur.cau. Si aũt vult allegare excipiendo,vel replicando , tunc dicit ꝙ si hoc vult facere cõtra illũ qui fuit particeps fraudis pt̃, si ille tractaret de lucro.per id,quod habetur in l.de tutela.C.de restitutio.in integ.secus si vterq; tractaret de dãno.per id,quod habetur in l.viro.ff.solut.mat.& in c.pen.j̃.de adult. aut quis vult allegare turpitudinẽ suam contra alium,qui non fuit particeps:& tunc,aut talis turpitudo fuit per alium detecta,seu manifestata:& tunc põt allegari.ꝑ id , qđ hr̃ in l.pe.ff.de suspect.tuto.& l.relegatorũ.§.fi.ff.de interdi.& relega.& in d.§.procurator.cum l.seq.secus si non sit per alium detecta:q̃a tunc non põt rr̃ allegari.fallit in casibus hic positis in gl. & in auth. sed nouo iure.C.de pœna iudicis q̃ male iud. & in l.q̃squis.C.ad le.iul.maie.& per hoc hẽs conclusionem
18 huius articuli.¶†In gl.in verbo iudicare.in fi. & sic vult gl.ꝙ isti fratres potuerunt se subijcere ad præiudicium ipsorum,sed non ad præiudiciũ epi.Sed contra hãc solutionẽ primo facit: q̃a non videt̃ ꝙ aliqđ præiudicium generaretur episcopo:q̃a licèt isti fuissent subiecti hospitalariis sancti sepulchri, nihilominus remanebant subiecti etiam epo.j̃.de reli. do. c.j.Sed dic ꝙ licèt remansissent subiecti epo nihilominus fiebat ꝑiudiciũ ipsi epo: q̃a descendente epo ad locũ illi hospitalarij sancti Sepulchri voluissent defendere suã subiectionẽ:& sic fuissent quasi q̃dam festuca in oculo epi.ꝑter ea interest suꝑioris hr̃e locupletes subiectos.insti.de his,q̃ sunt sui,vel ali.iur. §.fi.Sed vbi subditus hẽt plures dños,hẽt plures ꝓcuratores:& sic plus expẽderet,& sic remaneret minus sufficiẽs , q̃ si vnũ solũ dñm hẽret:iõ interest epi,ꝙ subiectio nõ teneret.Scđo obstat soloni gl. q̃a si nõ valuit subiectio,licèt illi sibi ꝑiudicauerint,non possent cõtradicere:nec debuit hospitale sancti Alucij adiudicari hospitalarijs scĩ Sepulchri : sed dẽat ĩponi silentium istis fructibus sancti Alucii sup cõtradictione fienda.vel debuit Papa auferre sibi potestatẽ ꝯdicẽdi.ꝑp hoc Inn.ponit alium intellectũ in decre. dicens,ꝙ istud hospitale sancti Alucii erat priuatũ , & non publicum,& sic non erat locus religiosus,vel sacer:sed mere prophanus q̃ poterat ꝑ laicos,seu seculares regi.j̃.de reli.do.in c.ad hęc. iõ nimirũ,si isti laici,qui erant dñi huius loci docuerunt ipsum subijcere hospitalarijs sancti sepulchri , possunt eñ aliq̃ domum suã deputare ad hoc hospitalitatem. & ẽ ic talis locus ꝓphanus.& non religiosus,vel sacer.& ẽt si hoc fiat sine licentia epi.hospitale aũt publicũ dr̃, qñ est fundatum cum licentia epi:vnde tũc sine eius consensu nõ põt alteri subiici.secus quãdo est hospitale priuatũ laicorũ.&.ita intelligat̃ iste text. ſm istũ intellectum.sed aduerte,vt quia tãgit Inn.cõtra istũ intellectum facit. quia ex tribus signis potissimè vr̃ ꝙ debeat dici,ꝙ istud hospitale sancti Alucij erat publicum,& non priuatũ.primo q̃a appellabat̃ sub nomine sancti Alucii:& sic vr̃ ꝙ erat ibi ædificatũ altare sub noĩe dicti sancti:& per ꝯñs debet dici, ꝙ erat hospitale publicũ,sed ad hoc respondet Inno. ꝙ ibi poterat esse altare priuatũ:& priuatũ oratorium sub noĩe sancti,sicut sunt in multis palatijs magistratuũ oratoria priuata sub nomine sancti:& qñ ibi occulte celebrat̃ missa:nec hr̃ ibi publice aditus per omnes, facit.c.fi.j̃.de censi.& quod habetur in c.vnicuique. de cõsecra.dist.j.vel potest dici secũdum Inn.ꝙ forte nominabat̃:sub nomine sancti Alucii . & sic ab illa ecclesia sic nominabat̃ , non tamẽ ꝙ hospitale esset annexum ipsi eccle.vel ecclesia esset in hospitali.Secundo ex alio videtur ꝙ debuit iudicari publicũ hospitale:q̃a ibi erant rector, & fratres , & sic vr̃ ꝙ erat tanq̃ conuentus,& ecclesiasticæ personæ. sed rñdet Inn.ꝙ licèt sic appellarentur tñ re uera erant laici. facit quod no.Ho.in summa de regula.§.j.uer.quid de rusticis.vnde vt dicit Inn. forte ibi erant aliqui laici qui non intrauerunt autoritate episcopi, sed autoritate paternorũ laicorũ,qui voluerunt, ꝙ isti haberẽt seruire pauperibus,& deberẽt hr̃e necessaria sibi ad vitam,& cum consilio ipsorum debebãt tractari occurrentia in ipso hospitali: & potuerũt ẽt tales facere collegium ad talem pium vsum. facit quod hr̃. in l.fi.ff.de collegiis illicitis.Tertio videt̃ ꝙ ex alio signo debeat dici hospitale fuisse publicũ q̃ habebat patronos.patroni autem proprie dicunt̃ qui habent præsentare ad loca publica,seu ecclesiastica.j̃.de iurepa.per totum.sed respondet Inn.ꝙ cõtrariũ procedit secundũ ꝓpriam significationẽ:sed secundũ latã appellari pñt patroni,ẽt illi q̃ sunt dñi loci deputati ad piũ vsum.pro hoc ẽt quia vulgariter dr̃.Interdũ talis est patronus talis possessionis, uel domus loquẽdo de dño:& sic vr̃ ꝙ ꝑ signa,quę superi⁹ sunt dicta , licèt prima facie videret̃ præsumendum hospitale esse publicum non tamen necessario hoc concludit̃ vt patere potest ex supradictis. ideo,nisi aliud ostendat̃ non vr̃ sufficienter necessario probari hospitale fuisse publicum.nec obst.si dicatur quòd si hospitale prædictũ erat priuatum. & isti fratres erant laici.debuisset

buisset quæstio agitari corā iudice seculari.s̄.de foro comp.c.cū sit generale.qa rn̄det Inno.ꝙ nihil de hoc fuit oppositū:iō tenuit iudiciū. vel scd̄o pōt dici,ꝙ si attēdat primus status. scilicet anteq̄ esset facta subiectio,cū isti essent rei,ista q̄stio debuisset tractari corā iudice seculari.Sed hic Papa attendit statū post subiectionē q. erat fm tps litis,q̄ subiectio nō poterat esse nisi spiritualis cū fieret ꝑsonis religiosis.& iō corā iudice ecclesiastico fuit cā tractāda, nō corā seculari q. ēt incidenter nō pōt cognoscere de re spirituali.s̄.de ord.cogn.in c.tuā. Vel tertio pōt dici, ꝙ erat dubiū, an hospitale esset publicū,vel priuatū. vn̄ in casu dubij debuit cā tractari corā iudice ecclesiastico : tanq̄ digniori.ꝑper id,qđ hr̄ in c.solite.de mai.& obe.& in c.qđ in dubijs.j̄.de ꝯsecra.eccle.& de senté.excō.c.si iudex laicus.li.vj. Sed aduerte,qa vt hic tāgit d. Ant. & do.Pe.si istud hospitale fuisset priuatū. ꝓut voluit Inn.fm intellectū de quo.s̄.dixi,frustratoriè Papa reseruasset ius Epō,nisi dicas, ꝙ reseruatio fuit facta ex eo:qa Papæ non plenè cōstabat Epm nō habere ius in hospitali. & si dicas,si nō plenè de hoc cōstitit nō debuisset adiudicari hospitalarijs. potes dicere scd̄m do. Anto.ꝙ quò ad ꝑiudiciū factū Sancti Alucij satis cōstitit Papæ de iure gentiū: iō illo respectu ꝓnūtiauit ꝓ eis.& sic patet intellectus Inn. posse saluari. potest ēt saluari intellectus gl.vt tāgit do. Ant.qa paria videntur esse adiudicari hospitali saluo iure diœcesani,& auferre ꝑtātem ꝯdicendi ipsis conuentus,& eis silentiū imponere.nec ob.ēt intellectum gl.si dicat̄, ꝙ si hospitale erat publicū : vt voluit gl.nō debuisset libellus agentiū recipi,quia non tenuisset subiectio, ex quò non interuenisset consensus Episcopi: qa potes dicere,ꝙ saltē procedebat,quò ad præiudiciū fratrū Sancti Alucij q. cōueniebant: iō toleratus fuit talis libellus. & sic patet posse sustentari intellectū gl. videlicet,ꝙ istud hospitale fuisset publicū,& etiā intellectū Inn.si ꝙ hospitale istud fuerit priuatū. & tene diligenter menti illa,q̄ dixi.s̄.post.Inn.qa dicit d. Ant.ꝙ vidit magnam q̄ōnem Florētiæ super quodā hospitali,qđ fuerat impetratū a sede apostolica,nam si fuisset publicū tenebat impetratio.secus si priuatū nam arguebat̄,ꝙ esset publicū : qa appellabat̄ hospitale Sancti Pauli. sed rn̄debatur,ꝙ veritas erat ꝙ erat parochia Sancti Pauli.& ꝓpea sic appellabat̄ non ex eo,quia ꝙ esset publicū, vt hic in simili dixit Inn.de hospitali Sancti Alucij.allegabat̄ etiā,ꝙ ibi erat oratoriū,seu altare:sed fuit responsum,ꝙ erat priuatū:vt in simili ēt hic dicit Inn.& licèt allegaret̄ ēt, ꝙ habebat figuram extrinsecam hospitalis publici, tn̄ quia non sequit̄ necessario, ꝙ esset publicū, nisi aliud appareat per ea,q̄.s̄.dixi.post Inn.fuit obtentū,ꝙ iudicaretur priuatū. ideo tene menti diligenter supradicta: quia possunt sæpe de facto occurrere. & sic ex prædictis habes,ꝙ hospitale nō censetur esse publicum,nisi appareat, ꝙ fuerit cū consensu Epi fundatū : vel ꝙ Episcopus consecrauerit ibi altare: & ideo in istis priuatis hospitalibus cōiter nō sunt altaria consecrata, sed priuata.& ponit̄ lapis cōsecratus super ipsum,q̄n celebratur. ¶ Extra glo.quærit Io.Andre.de duobus. primo, quid si nullum præiudicium fiat Episcopo ꝑ talem subiectionē de qua in litera: an poterit Episcopus compelli ad consentiendū. Gof.dicit,ꝙ sic:vnde ad superiorē poterit haberi recursus, vt ipsum cōpellat.j̄.de iurepatro.c.nullus.sed Host.dicit,& benè,ꝙ quæstio præsupponit impossibile de iure,videlicet,ꝙ ꝑ talē subiectionē nullū ꝑiudiciū inferat̄ diœcesano. facit,quod dixi.s̄.& qđ hr̄ in c.ij.j̄.de capel.mo. & s̄. de re iudi.in c.suborta. & j̄.de religio.do.c.j.& iij.& j̄.de iurepatro.per tuas. ¶ Vltimo quærit, qđ est ius, quod seruatur Episcopo dicit post Innocen. quòd si pius locus erat sacer, quod non poterat esse sine autoritate episcopi intelligitur reseruatum sibi ius episcopale.j̄.de reli.do.in c.j.& in capitu.ad hæc. & isto casu prosequente ius suū, ex quò nō fuit requisitus, sed cōtemptus, seu spretus,nō valuit subiectio ad ꝑiudiciū epi:licèt valuerit ad præiudicium se subijciētium. facit,quod hr̄ in l.si heres.ff.de ser.vrba.prędio. & cōcludit, ꝙ q̄uis nō possit fieri locus sacer sine autoritate episcopi.hoc dicit esse verum de iure cōi: ex priuilegio tn̄ spāli possunt hospitalarij secūdum eū cōstituere sacra loca: & tūc virtute priuilegij possent talia facere priuilegia. tn̄ talia intelligerent̄ saluo iure diœcesani:sic prius ab eo habita licētia.j̄. de priuile. pastoralis.facit,qđ hr̄ in c.autoritate.de priuile.in vj. & de verb.sign.in c.veniens. eo.lib.ad materiā facit, quod no.glo.in c.bene quidē.xcvj.dist.in verbo præter Romanum,quę fuit additio.& in c.peruenit.xcv. dist.& in c.quanto.s̄.de consuetudinibus.

SVMMARIVM.

1 *Diœcesis tota Episcopi dicitur eius parochia.*

2 *Confiteri potest quilibet sacerdoti parochiali: item archipresbytero ecclesiæ cathedralis:& episcopo:& minoribus prædicatoribus carmelitis,necnon hæremitis Sancti Augustini.*

3 *Canonicam portionem habere debet episcopus de relictis ad pias causas in sua diœcesi,& quare.*

4 *Titulus minus legitimus per præscriptionem fit legitimus.*

5 *Vna grauatio damnosa prohibetur,sic etiam plures minimæ,si faciunt unam grauem.*

6 *Quinquagesimam, uel centesimam dare,an posit episcopus eidem ecclesiæ,uel diuersis.*

7 *Monasterium construi facere,an posit eps sine consensu capituli.*

8 *Vbi error iuris interuenit cum errore facti non impeditur ꝑscriptio.*

9 *Titulus minus iustus prębet causam præscribendi.*

10 *Titulum iustum habere,an dicatur quis si sciat,quòd peti posit restitutio in integrum aduersus contractum initum per eum cum ecclesia,uel minore.*

11 *Quinquagesimam,uel centesimam donare,an posit episcopus ecclesię edificandæ extra diœcesim.*

12 *Et an posit dictam quinquagesimam donare de bonis ecclesiarum inferiorum sibi subiectarum.*

13 *Quinquagesimę donatio qualiter reuocabitur,si est grauosa.*

14 *Plures summę simul collectę si faciant unam magnam idem de eis iudicandum esse,quod de una summa magna.*

a Postolicæ. Donatio. q̄nquagesimæ,vel cētesimæ, q̄ facit eps cum graui ecclesiæ detrimento pōt legitimè reuocari. h.d.In prima ponit̄ decisa ꝯsultatio de qua in prima gl.in scd̄a respōsio.scd̄a ibi: inquisitioni.illa secunda subdiuiditur.nam primo reꝑetit ius antiquū. scd̄o illud declarās q̄ōnē ꝓpositā soluit.tertio ponit antipoforam : hoc est tacitę q̄ōnis solutionē.quarto soluit incidentē q̄ōnem. scd̄a pars huius scd̄ę est ibi,in ver.hoc sp.tertia ibi:nā & si prima.quarta ibi:si vero in tm̄.& hęc diuisio ꝓcedit.fm gl.licèt Host.alr̄ diuidat,vt tāget sup gl.j. ¶ †In text.

1 ibi:in parochia.i.in diœcesi.nam tota diœcesis episcopi pōt dici eius parochia:[b] vt j̄.dicetur. Itē ibi,vel pro suis.pōt intelligi scilicet proprijs: qa eps ibi elegit sepeliri. vel potest intelligi pro suis,scilicet ipsius ecclesiæ cui fit donatio: vt quia multi ibi ꝓpter deuotionē sepeliebant̄.¶ Item ibi:remuneratione.i.donationē,& est sensus literæ, ꝙ vnus episcopus non potest has duas donationes facere de quibus superius facta,est mentio.Itē ibi:vel alius.scilicet prædecessor vel successor.Itē ibi:in quā talibus,& sic si ēt in mil-

2 lesima portiōe fieret.¶ †No.primo,ꝙ diœcesis eps vr̄ esse eius

[a] Donatio. Idem summant do. Abbas, & And. Sicu.

[b] Eius parochia. Adde Bald.in l.si quis ad declinādā, §.in omnibus. C de Epi. & cleric. & doc. in c.significauit.

esse eius parochia. & ꝑ hoc facit scd'm Host. q̃a q̃libet in ea habitans est subditus episcopo tanq̃ parochiano. & ideo sicut parochiano sacerdoti pôt quis cõfiteri: ita etiã epo. facit, qđ hr̃ in c.iij.s̃.de offic.archipresby.& qđ ibi not. ꝑ Io.An.& qđ no.in cle.j.de priuile. vñ dicit Io.An.in d.c.iij.ꝙ de iure cõi, q̃s hẽt tres personas: quarũ cuilibet potest confiteri. vna est parochialis sacerdos. alia archipresbyter ecclesiæ cathedralis. tertia episcopus, hodie etiam hẽt quis alios quibus pôt confiteri, qñ sunt religiosi de ordine mẽdicantiũ, vt minores, & prędicatores qui sint electi secundũ formã cle.dudũ. quæ cõfirmat extrauagantẽ Bonifacij super cathedram de sepulturis, quæ fuit extẽsa etiã ad carmelitas, & hæremitas Sancti Augustini: vt no.per doc.in prææalle.cle.faciat ad prædicta, quod hr̃ in c.significauit.de offi.ord.& c.irrefragabi-
3 li.& in c.j.j̃.de rap.& j̃.titu.j.c.j.& ij. ¶†Et ex prædictis surgit ratio scd'm Hosti.quare licitum est episcopo petere canonicã portionẽ de relictis ad pias causas in sua diœcesi: q̃a vt dixi, diœcesis, & ciuitas est eius parochia: ideo sicut parochiano debentur decimæ, & mortuaria: & etiã debetur quarta de relictis ecclesię, vbi parochianus elegit sepulturã: vt habetur in pręallega.cle.dudum.quæ confirmat extrauagãtes Bonifacij super cathedram. ita etiam conueniens fuit, ꝙ ratione curę quam habet eps in tota sua diœcesi, quæ vt dixi cẽsetur esse sua parochia habere debeat canonicam portionẽ.facit, quod hr̃ in c.fi.j̃.de testa.¶No. ꝙ ad actus pios exp̃ssos in litera permissa est episcopo donatio vsq; ad mẽsuram in litera taxatam. ¶No. limitationem, & determinationem dictæ permissionis: quia permittitur in causis prædictis dicta donatio: dum tñ per illam non nimiũ grauetur ecclesia. Et no. ꝙ in dubio, si fiat vsq; ad summam taxatam nõ p̃sumitẽ grauare, nisi aliud appareat: secus vbi fit vltra summã taxatam: quia tunc præsumitur grauare, nisi aliud appareat. & ideo, si inter summã taxatam fiat, & constet, ꝙ grauetur ecclesia non poterit fieri donatio. Si vero fiat vltra summam, & constet, ꝙ nõ grauetur ecclesia, tũc poterit fieri cum autoritate. ¶No. ꝙ vbi limitatio fit respectu certę causæ intantũ seruãda est limitatio, in quãtũ impellit, seu suadet ipsa causa, & similiter a limitatione pôt recedi, si causa id suadet. facit, qđ habetur in l.ita aũt.in princ.ff.de admi.tuto. ¶No. ꝙ episcopus non pôt facere donationem cẽtesimæ eidẽ ecclesiæ, vel diuersis: sed solũ alteram ex illis facere potest, dum tamen facit sine graui detrimento ecclesię, vt est dictum. Et no. ꝙ vbi semel ab vno episcopo facta est vna de illis nõ p̃t ab alio ab eodẽ epo aliqua alia de prædictis fieri. ¶No. ꝙ magis fauetur ecclesijs cõstruendis q̃ pro iam constructis. nã maior portio p̃t dari ꝑ ꝯstruendis, quã ꝑ iã ꝯstructis & ratio esse potest: q̃a per nouiter construendũ ecclesias religio magis augẽt, ideo plus fuit cauendum. fa-
4 cit, qđ hr̃ in clemẽ.vlti.de rescrip. †No. ꝙ per præscriptionẽ titulus minus legitimus fit legitimus. de quo tangitur hic in glo. ꝙ ita. ¶No. ꝙ licẽt aliquid præsu-
a matur prima facie: tamen recipitur ꝓbatio in contrarium [a] propter quam receditur a iuris præsumptione. facit, quod legitur, & not.in c.j.j̃.de sponsa.& in c.in nostra.s̃.de procu.circa fi.¶No. ꝙ ea quę cõsistũt in facto nõ possunt certis regulis coarctari. facit, quod dr̃ in simili de mora in l.mora.ff.de vsuris. sic etiam quędã sunt q̃ magis intellectu percipi, q̃ verbis exprimi possunt. l.ratũ.& l.quòd dicimus.ff.de solutio.
5 ¶†Vltimo no. ꝙ sicut prohibeẽ vna dãnosa grauatio, ita plures minimę, si faciunt vnam grauem. nam per minimã deuenitur ad vnũ totũ. vnde alibi dr̃ frustatim lupus comedit agnũ in §.j.xiij.q.j.& hoc faciat ad ea quæ inferius dicentur. ¶In glo.j.in fi.Host.ve-
6 ro dicit, ꝙ hic fuerunt factæ tres quæstiones. † prima an licitũ sit episcopo eidẽ, vel diuersis ecclesijs dare cẽtessimã, vel quinquagesimã.& ad illã rñdeẽ in ver. inquisitioni. vsq; ad ver.hoc sp. scd'a fuit quã posuit gl.& ad illã rñdeẽ in ver.hoc semper. tertia fuit quæstio, si mensa episcopalis in tm̃ abundabat, ꝙ posset dare vltra centesimã, vel quinquagessimã sine grauamine ecclesiæ: & an tunc posset, & ad hanc rñdetur in versi.si vero, q̃a dr̃ ꝙ sic superioris autoritate. & hæc diuisio satis posset in se tolerari: tñ Io.An.transit cũ gloss.vt tetigi in diuisione. & illa etiam satis videtur amicari literæ.¶In gl.iij.ibi: reuocatur per successorem.& sic scd'm sententiam opin.Hugonis reducentẽ aliæ opi.ad concordiam.sed do.Ant.& do.Pe.hic tenent scd'am opi.per.c.si Episcopus. allegatum in gl. & etiã, quia Eps nõ cẽsẽ esse totus sine capitulo, cũ ipse sit caput: & ipsi sunt membra.s̃. de his quæ fi. a præla.in c.nouit.& c.ea noscitur.nec ob. litera, dum dicit ꝑ se: q̃a illud dicit respectu superioris, qñ facit donationẽ.j̃.summã taxatã: non aũt illud dr̃ respectu cõsensus capituli. & ideo vr̃ ꝙ non possit ẽt intra summã taxatã facere donationẽ sine cõsensu capitu-
7 li.sed do.Flor.hic dicit, ꝙ si quærat̃, an † monasteriũ possit Eps facere cõstrui sine ꝯsensu capituli.& dicẽdũ est, ꝙ nõ. ꝑ id, qđ hr̃ in c.Eps.alleg.in gl.Aliud est q̃rere, an si monasteriũ fuerit ꝯstructũ de cõsensu capituli.& tunc dicẽdũ est, ꝙ sic. & sic intelligat̃ prima opi. vt etiã voluit Io.An.in c.pastoralis.s̃.de his, quæ fi.a præl.& ibi etiam dixi, & per p̃dicta vr̃ quãdo vult donare ecclesiæ iam constructę: & quã ipse non fecit cõstrui dãdo scilicet centesimam ex causis positis in litera poterit id facere sine consensu capituli: vt voluit prima opi.q̃ gl.vr̃ tenere. vel dic tutius esse tenere, ꝙ requiratur hoc casu ꝯsensus capituli, ex quo nõ pręcessit in aliquo cõsensus capituli.¶In ea.gl.ibi: satis potest cõcedi.& hoc ẽt sequitur hic Gof.& Inn.& istud ẽt dicit Io.An.tenendum ex eo: quia magis expedit ecclesiæ cathedrali dare q̃nquagesimã possessionũ, q̃ dare singulis annis quinquagesimã fructuũ: & sic habere istam obligationẽ perpetuam. dicit tamen Gof. ꝙ putat de mente iuris esse, ꝙ ecclesia cathedralis retineat dominiũ directũ. sed Io.An.dicit, ꝙ nõ videt vnde hic colligat Gof.& ideo non vr̃ benẽ dicere: vt ẽt voluit hic do.Ant.quia litera simpliciter permittit, quòd possit donare ipsam quinquagesimam, vel centesimam, quando non grauatur ecclesia. ¶In glo.in verbo reuocari.in fi.cum gl.cõcordat hic Gof. & in summa tituli de his quę fi.a pla.circa fi.& similiter Hosti.qui dicit, ꝙ siue plures fiant, siue vna, illud tantũmodo: & illud totũ reuocabitur. qđ not.in c.qđ quibusdã. supra de fideiuss.& in c.ij.in glo.quarta.supra eod. Damasus uero, & Philippus dicebant, ꝙ de singulis fieret detractio per.l. si totas. C. de inoffic. dona. nã scd'm eos ultima donatio per se considerata non grauat ecclesiam, sicut nec prima: sed grauat̃ ex oĩbus simul iunctis. ideo ex oĩbus fiet detractio secũdũ eos. facit, qđ hr̃ in l.si libertus.§.fi.ff.de iure patro. qđ no.gl.i d.c.bone rei. In ꝯriũ tñ facit: q̃a prima donatio tenuit q̃ nõ lęsit ecc̃liã, ergo solũ reuocabit̃ illa quæ postea cepit grauare. facit, qđ hr̃ in regula factę legitimè. de reg.iur.in vj. per hoc dicit Io. And. ꝙ si constat quæ fuerit prima, & quæ posterior illa solũ reuocabitur quę cępit grauare: & sic uerior est opi.gl. & ad.l.si totas. superius alle. respondet, quòd loquit̃ in alio casu: vt no.glo.in uer.alij distinguunt. Si uerò nõ cõstet de prioritate, & posterioritate tũc potest ꝓcedere

a In cõtrarium. ad de Bal.in l.si ue posside tis.in 2.ro & iij.colũ. versi.sed q.ro. C.d ꝓba.doct. in c.j.vt eccl. benefic. & in l.si extraneus. de cõ di.ob cau.

cedere opi. Damasi, & Philippi sm Ioan. And. Sed tu posses dicere, q tunc, quando non cōstat de prioritate vr, q omnes reuocentur per id, quod habet. in d. l. si libertus. §. penulti. & quod dixi. s. eo. c. ij. Tene tamen opi. ipsius Damasi, quam in dicto casu vr sequi hic Io. And. ¶ In gl. iij. in verbo, præscriptione ibi: & bonā fidē. supple, qa eipso, q fit donatio intra summam taxatam præsumitur, q non grauetur ecclesia enormiter: & ideo cū habeat titulum, & bonam fidē iuris præsumptione: merito potest præscribere. facit, qđ hr. in l. penul. C. de præscri. long. temp. & pro hoc
8 etiā facit, qa vbi interuenit † error iuris mistus cū errore facti, nō impeditur prescriptio. l. si vir. & ibi: no. per Bar. ff. de vsucapio. pro donato. secus vbi esset solus error iuris: vt qa quis putaret, q si donatio esset facta intra summā taxatā, licèt lederetur ecclesia grauiter, quòd teneret tūc nō pdesset talis error p iura allegata in gl. & sir si putaret, quòd donatio facta vltra summam taxatā teneret, qa esset error iuris nō pscribetur: secus si esset error facti, vt quia ex aliqua iusta causa credetur superioris authoritas intercessisse, & ecclesiam non grauari. nam tunc posset pcedere pscriptio. facit, quod habetur. in l. celsus. ff. de vsucapio. & quod ibi: plene no. per Bar. quod habetur in c. bene quidem. circa mediū cum ibi no. super gloss. lxxxvi. distin. Et nota diligenter hanc gl. quia est valde notabilis, & melior de corpore iuris: per quam li-
9 mitant aliæ gl. simpliciter dicentes, q † minus iustus titulus præbet cām pscribēdi. nā ille debet intelligi, quādo interuenit error facti. secus si interueniat error iuris: vt hic voluit gl. & Arch. in c. quia cognouimus. x. q. iij. & Io. de Ligna. in c. i. de rebus eccle. non alie. & hoc videtur uerum scdm legistas, quādo tractatur de præscriptione longi tēporis, & sic. x. vel xx. annorum: qa illa non procedit nisi interueniēte bo-
a na fide, iusto titulo vero, vel putatiuo errore facti[a] pbabili interueniente. l. celsus. & ibi not. ff. de usucapionibus. & l. penul. C. de prescri. lon. tempo. secus videt in præscriptione longissimi temporis. xxx. uel xl. annorum. unde tunc error iuris non uidetur nocere dūmodo qs habeat bonam fidē. facit, quod no. Bart. dicta. l. celsus, & idem uidetur dicendum de iure canonico eadem ratione, quando in prescriptione sufficeret bona fides sine titulo. Qđ quando fit plene hr in c. i. de præscriptio. in vi. & s. de præscri. in c. si diligenti. de quo etiam plene dixi in repetitione. c. fi. s. de præscriptionibus.

a Errore facti. Secus in errore iuris vt supra p xi. adde ad istam conclusioné d. Alc. de Im. in l. celsus. de vsuca. & hic per do. Anto.

10 ¶ † Sed iuxta prædicta pōt dubitari de eo, quod tangit dñs Ant. an si aliquis sciat, q possit peti restitutio in integrum aduersus contractū initum per eum cum ecclesia, uel minore: an dicatur habere iustum titulum, ut posit pscribere: do. Ant. dicit se als dubitasse. nam uidetur, q sic: quia talis habet iustum in se titulum licèt rescindibilem beneficio restitutionis, & hunc articulū nō dedit dñs Ant. quia non audet ponere hoc p constanti: quia scdm eum debet esse una lex, quæ in hoc cōtradicit: sed dicit se non recordari. Tu potes dicere, quòd satis pbatur talem non esse in bona fide. p id, qđ hr. in l. in cāla. i. §. interdum. cū sequēti. ff. de mino. ubi aperte ur hoc probari. nā ibi distinguit, an qs sciuerit peti posse restitutionem, uel non. ¶ In gl. in uerbo, exceptione. in fi. adde, uel ex eo: quia interuenit confirmatio Papæ ex certa scientia scdm Goff. & Inn. p id, quod hr. in c. peñ. s. de confir. uti. uel inuti. ¶ In glo. in uer. ostensione ibi grauata. facit, qđ hr. in c. in presenti. §. porro. de offi. ordina. in 6. ¶ In eadem glo. in fi. facit, quod habetur. in c. i. s. ne sede uacante. in c. ex parte. s. de concef. præben. ¶ In gl. fi. in fin. supple, in tertia

11 gl. de quo dicendum, vt ibi dictū fuit. ¶ † Extra gl. tāgit hic Io. An. aliqua. Primo, an Episcopus possit qnquagesimam, vel centesimam de qua in litera donare ecclesiæ ędificandę extra diœcesim. dicit, q non: per istum tex. qui requirit, q in sua parochia, hoc est diœcesi, ædificet monasterium. & sic text. restringit se ad diœcesim. & ideo non posset etiam donare pro magnificandis sepulturis ecclesiæ existentis extra diœcesim. dicit tñ do. Ant. q loco exempto donare posset: quia licèt sit extra eius parochiam ex eo: quia non est sub ipsius cura: non tñ extra diœcesim suam. facit, qđ no. in c. si propter. de rescrip. in vj. & in cle. ne Roma-
12 ni. de electio. ¶ † Scđo tāgit, an Episcopus poterit donare istam quinquagesimam de bonis ecclesiarū inferiorū sibi subiectarum. & concludit, q non post In. quia hic loquitur, qñ vult donare de bonis ecclesiæ cui præsidet ipse Eps. Pe. tñ in c. pastoralis. s. de his, q fiunt a præla. tenuit ɔriū. Sed præcedens opin. verior sm d. Flo. per istum tex. posset tamen saluari opi. Pet. qñ ex causa legitima cum cōsensu capituli vellet aliquid dare de bonis inferioris ecclesiæ. p id, qđ habet in c. j. de rebus eccle. non alie. in vj. & per gl. notabilem. in c. constitutis. j. de religi. do. ¶ Tertio tangit, an hanc centesimā, vel quinquagesimam poterit ex testamento relinquere ex causis hic positis. dicit, q non, quia non solū in vita permittit hoc sibi, q possit largiri, seu donare: ideo non poterit in testamento relinquere. facit, qđ hr in c. ad hæc. j. ti. ij. ¶ Quarto tangit, qñ dicetur magnificare ecclesiā. dic, qñ instituit ibi clericos vltra illos qui erant ad augendum cultū diuinū. Petr. vero dicebat, q dicit magnificare, qñ de ecclesia non cathedrali vult facere procurari, q sit cathedralis. qđ non placet Io. An. quia per id eximeret a potestate Epi. s. de maiori. & obedien. c. cū inferior. qđ nō pōt facere ipse Eps. per ea, quæ notantur. s. eo. pastoralis. ¶ Quinto per text. dum dicit. Competens subsidiū conferat, &c. dicit Io. An. q non poterit Eps donare istā quinquagesimā, vel cētesimam, nisi sufficiat ad subsidiū vitæ eorum qui sunt ministri in tali ecclesia, cui fit donatio. & idem dicit anteq talis ecclesia ex se haberet tm, q ministri possent sustentari: quia tunc, vr q non possit fieri ista donatio: quia non subesset iusta causa, ex quò ecclesia per se esset sufficiens. ¶ Vlterius aduerte, qa dom. Anto. hic videtur aperte dicere contra istum text. inquantum dicit, q Episcopus non potest eodem instanti dare cētesimā, sed diuerso tempore, sic ēt eidem ecclesiæ dum tamē nimium non grauet ecclesiā suam. nam hoc est aperte contra istum tex. in versi. hoc semper. & in ver. pcedenti. vbi aperte probat, q solum vna de istis donationibus potest fieri per Epm: & si vna ex illis fiat non pōt postea per eundem Epm, vel successorē alia donatio centesimę, vel quinquagesimę fieri inqtum vr inducere tex. ad ea, quæ habentur in clem. j. de reb. eccle. non alie. quæ pmittit fieri locationem ad breue tempus sine magna solennitate, vt si cōtingat, q fiat plures ad breue tempus eodē instanti: puta tres quarum quælibet sit ad quinquennium, quòd tunc non valeat: quia censetur tunc facta ad. xv. annos, & sic ad longum tempus q̄uis dixit prelatus loco tibi talē possessionem ecclesiæ per quinque annos, & illis finitis ad alios quinque: & post secundo quinque annos ad alios qinque. nam talis locatio videtur fieri in fraudem iuris: ideo non tenet, ex quò fit eodem tpe: secus dicit si diuerso tpe fierent: puta si finita prima locatione quæ fortè fuit ad sex annos fieret postea alia ad alios sex. nā tunc bene teneret, ex quò finita prima fit secunda. & ita dicit tenuisse. Lap. de Castel-

castellione.¶ Vlterius dicit p istum tex. q Episcopus potest donare centesimam, vel quinquagesimā nō solum de bonis spectantibus ad mensam suā, sed ēt de spectantibus ad ecclesiam cathedralem: an autem requiratur consensus capituli, dicendum est, vt dictum fuit super gl. iij. tutius tamē ad opin. vitandas, q semper
13 adhibeatur consensus capituli. † Tangit vlterius quomodo reuocabitur ista donatio centesimæ, uel quinquagesimæ, quando est grauosa. dicit post Inn. & Vinc. q reuocabitur petita restitutione in integrū. do. Anto. hic dicit, & puto, quòd bene, si donatio sit facta intra summam: quia fit iure permittente tūc pcedit dictum Inn. secus si fieret vltra summam taxatam sine licentia superioris: quia tunc ipso iure esset nulla tanq̄ facta a iure nō permittēte.¶ Vltimo quærit. Quis eit iste superior qui habet dare licentiā Episcopo, vt possit excedere summam taxatā. dicunt quidam, q Papa: qa cum Papa hic limitauerit summam, & in c. bonæ rei. xij. q. ij. non vr̄ inferior posse facere contra dictam limitationem. Hosti. vero dicit, q etiā interdum Archiepiscopus hanc licentiā poterit dare, quando videlicet ei fuisset præstitum per Episcopum iuramentū de nō alienādo res ecclesiæ. nō pari forma præstat̄ iuramētū Archiepiscopo eo casu quo sibi præstatur in qua præstatur Papæ. s. de iureiurando. in c. ego. N. & ideo debet esse eiusdem potētiæ iuramentū præstitum Archiepiscopo, cuius est iuramētum pstitū Papæ, ideo si iurauit Papæ ipse Papa erit superior qui poterit autoritatē præstare. Si vero pstasset Archiepiscopo, Archiepiscopus erit superior q poterit autoritatē præstare. facit, qđ hr̄. in c. vt super. s. de rebus eccle. nō alienā. & s. de feud. in c. 2. & j. de pœnitē. & remis. in cap. 1. do. tamen Flor. hic dicit, q hodie Episcopi iurāt nō alienare incōsulto Papa, facit, quod hr̄. in dicto. c. vt super, & sic procederet tūc prima opi. q̄ fuit Inno. ex eo: quia inferiores non vr̄ posse dispensare contra hanc decre. nec contra canonem bonæ rei. sed solus Papa per id, quod habet̄. in c. dilectus. s. de tempo. Sed certè videt̄ posse dici contrarium ex quo Papa hic sibi non reseruat hanc potestatē, & sic simpliciter concedit, q cū superioris autoritate possit hoc fieri per id, quod habetur in c. super. j. de sen. excom. & quod no. in c. at si clerici. §. de adulteriis. supra. de iud. & per id etiā, quod no. in d. c.
14 dilectus.¶ † Vltimo inquātū lr̄a dicit siue semel id facere velit, siue pluries, dicit d. Pe. posse colligi, quòd idē videt̄ iudicandū de pluribus paruis summis, quæ faciant vnā magnā simul collectæ, qđ iudicat̄ de vna summa magna, & hoc inducit ad q̄stionē, si statuto cauet̄, q cōdēnatus ad cētū libris supra possit ipune offendi, & contingit, q stāte dicto statuto aliquis sit ꝯdēnatus ex vna cā in qnquaginta, & ex alia in sexaginta: ita q oēs coaceruatæ, & accumulatæ excedunt summā cētū librarū: sed diuisæ. & tanquā singulæ cōsideratæ n̄ excedūt: an poterit tūc talis impune offendi. vr̄ q sic, quasi debeāt cōsiderari dictæ summæ, vt accummulatæ, & n̄ vt singulæ. p id, qđ dr̄.¶ In ꝯrium facit videlicet, q iste n̄ possit offendi: qa vr̄, q dictæ summæ debeāt cōsiderari, vt diuisæ, & n̄ vt accumulatæ. p id, qđ alibi dixit gl. notabilis, & singularis. in l. vbi fideiussor. ff. de solu. vbi gl. dicit, quòd. x. & alia. x. per se nō vr̄ facere vigint. & istud tenuit ibi Bar. quia in materia pœnali, & odiosa nō debet fieri dicta accumulatio. facit, qđ hr̄. in c. odia. de reg. iu. in vj. licèt in materia fauorabili aliud videat̄ dicēdū p id, qđ dixi. in c. 2. supra. e. & p hoc ēt pōt r̄nderi ad istū tex. qa fauor est ecclesiæ, q fiet accumulatio ad finē, vt non lędat̄ ecclesia, & sic in casu pdicto talis ꝯdēnatus nō poterit offendi. Idē dixit. Bart. in dicta. l. vbi fideiussor. si iudex in vna sn̄ia dicat ꝯdēnamus te in cētū, & decē videlicet ex tali vulnere in sexaginta, & ex alia pcussione in quinquaginta, nā coaceruatio pcedēs intelligat̄ diuisa a pricipio p illa verba q̄ sequunt̄ ī sn̄ia, dū dr̄, videlicet, ex tali vulnere, &c. allegat, qđ hr̄. ī l. ędiles aiunt. §. fi. & l. si plura. ff. de edil. edic. facit ēt, qđ no. gl. in l. itē labeo. ff. fami. hercis cū. facit ēt iste text. ad aliā q̄stionē ſm do. Pet. si statuto cauet̄, q q. cūque est allibratus in ęstimo in libris qgentis, vel supra, teneat̄ mutuare cōi centū pro emendo frumēto. Quid iuris si ꝯtingat, q qdā successit Titio qui erat allibratus in li. trecē. & ipse sit in aliis trecē. an tenebit̄ mutuare, vr̄ q non, qa vr̄, q separatim prædicti debeāt ꝯsiderari per l. si idem. ff. de iurisdi. om. iudi.¶ In cōtrarium vr̄ per l. si pluries. ff. de pac. Bar. in l. qui fundū. §. cohæres. ff. ad l. fal. tenet si in uita defuncti fuit factū statutū: qa tunc nullus prædictorū fuit ligatus dicto statuto, cū essent diuersa patrimonia: ita ēt modo tempore solutionis non fiat contributio, seu coaceruatio: secus si postquā successisset factū sit statutum: quia tunc ceperant patrimonia esse vnita. l. sed si plures. §. filio. ff. de uulga. & pupilla. iō talis tunc ligaret̄ statuto: vt no. per Bar. in d. §. cohæres. ubi etiā tangit. Quid si plures filij successerūt patri qui erat allibratus in quingentis, an modo considerabitur, vt vna allibratio, an vero, vt plures, postquam ad plures deuenit, & finaliter tenet, q considerabit̄, vt plures: & sic ī singulis habebit̄ rō p se, ar. l. in singulis. ff. ad l. fal. & qa hoc onus, sicut & alia diuidit̄ iter hr̄des p l. duodecim tabularū. l. j. C. si cert. peta. & l. p hæreditariis. C. de hæreditariis actionibus. faciat. l. si §. penu. ff. de bonis dānatornm, nec obstat l. tria onera. ff. de excu. tuto. qa ibi ꝯsideratur labor ex parte tutoris, q non multiplicatur ex pluralitate psonarū patrimonio existente indiuiso. hic vero inspicitur onus respectu ipsorum filiorum succedentium, quorum quilibet tantum potest patrimonio existente indiuiso, sicut ipso existente diuiso: ideo tunc aliud dicendum: vt plene not. per Bart. in dicto. §. cohæres.

SVMMARIVM.

1 *Donans non potest regulariter reuocare.*
2 *Ius reuocandi donationem propter ingratitudinem non transmittitur ad hæredes. & nu. 8.*
3 *Donatarius non debet esse ingratus donatori, quia ei obligatur naturaliter ad antidora.*
4 *Ingratitudo quid sit.*
5 *Ingratus dicitur qui offendit donatorem.*
6 *Propter ingratitudinem non reuocatur donatio ipso iure.*
7 *Venire contra factum potest quis ex causa superueniente.*
9 *Donatio semel pfecta nō reuocatur prætextu imperialis rescripti, nisi rescriptū esset concessum ex certa sciētia, cum clausula, non obstante.*
10 *Donatio ex qb⁹ causis reuocari possit. & n. 13. 14. 15. & 16. & se.*
11 *Libertus a patrono reuocatur ī seruitutē si ei idigēti negauit alimēta.*
12 *Donatio reuocari potest propter literas a patrono susceptas post ipsam donationem.*
19 *Delictum capituli, quod noceat ecclesiæ qualiter intelligatur.*
20 *Donatio, an reuocetur in totum in casibus in quibus reuocari potest.*
21 *Lex si vnquam. C. de reuocandis dona. an habeat locum si vna res tātū fuerit donata, vt reuocetur donatio, q̄n facta est extraneo, vel liberto propter superuenientem natiuitatē liberorū ipsius donantis.*
22 *Et si filij fuerint nati post donationem, sed postea incontinenti fuerint mortui, an propter eorum mortem conualidabatur donatio.*
23 *Iniuria cognoscitur ex tribus causis an si atrox, scilicet ex facto: ex loco, & ex persona.*
24 *Vasallus si comittat feloniā, vel fraudem cōtra dn̄m, & ipse dominus nō reuocat feudum, an post mortem dn̄i poterit hæres reuocare.*
25 *Donatari⁹ si post mortem donantis stupraret ipsius vxorem, debet sibi, vt ab indigno auferri, sed si in vita hoc fecisset ignorante domino poterit hæres reuocare.*

16 *Donatarius si commisit ingratitudinem, & mortuus est antequam moueatur sibi q̄o, an poterit donās mouere cōtra hæredes donatarii.*
17 *Mulier si commisit adulterium, si decesserit ante quæstionem motam nihilominus comptet merito ius contra hæredem mulieris, vt pronuntietur vxorem perdere dotem.*
18 *Pactum in donatione ne reuocetur appositum, an valeat.*
19 *Donator si tacuit iniuriam donatarij non potest hæres post mortem eius agere de ingratitudine, & qunndo dicetur tacuisse.*
20 *Collator beneficij ecclesiastici, an possit reuocare beneficiuuu propter ingratitudinem beneficiati.*
21 *Ingratus, an dicatur qui se defendendo donatorem percutit, vel si donatarias ignoranter percutiatur donatorem credens alium pcutere.*
22 *Et quid si donatarius non per se, sed per alium graue damnū, vel iniuriam intulerit donatori.*
23 *Dannum, quando dicatur graue.*
24 *Donatarius si tentauit inferre graue damnum donatori, sed non intulit, an poterit donatio reuocari.*
25 *Donatarius si fuerit iudex in causa mota contra donantem super aliquo crimine, & condemnauit eum vt fustigetur, uel ad aliam penam personalem secundum formam iuris, uel statuti, an ex hoc donatarius ipse dicetur ingratus.*
36 *Donatarius, an teneatur alere patrem.*
37 *Donatio, quæ excedit summam quingentorum aureorum si non insinuetur venit reuocanda.*
38 *Et quid in donatione ob causam, vel in remissione debiti ex causa donationis, an sit fienda insinuatio si excedat dictam summam.*
39 *Pactum in donatione appositum, ꝙ tot sint donationes, quot sint res an valeat, vt sic non possit reuocari donatio excedens quingentos aureos esto, quod non sit insinuata.*
40 *Donatio excedens summam quingentorum aureorum si fuerit iurata, an confirmetur iuramento.*
41 *Donatio, quæ fieri solet in cōtractibus potissimæ venditionis in quam apponitur pactū, quod si plus valet res vendita, quàm sit pretium dotum, quod illud donatur per uenditorem emptori.*
42 *Si in donatione fuit iuratum non contrauenire, an aliquo casu possit contraueniri non obstante iuramento.*
43 *Obligatio ex delicto transit ad heredes & etiam in hæredes.*
44 *Actio iniuriarū, quæ datur ad vindictam nō transit ad hæredes iniuriati si moritur ante litis motionem, nec etiam transit contra hæredem iniuriantis si nihil peruenit ex iniuria.*
45 *Ius reuocndi donationem est personale, & nu. 43.*

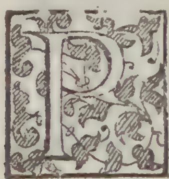

Ropter. Donatio reuocari pōt p donatorē: sed ñ p hrdē eius ob ingratitudinē donatarij in casibus hic expressis.h.d. Et primo ponit dictū scd̄o illud specificat exēplificando. Tertio moderat̄.scd̄a ibi: si forte tertia ibi: qd̄ tñ.¶In tex.ibi: liberalitas.i.donatio liberalis, seu quę liberalitate procedit.s̄.eo.c.j.¶Itē ibi: graue.l.uero finalis de reuocandis dona.ex qua tracta fuit hæc de
1 cre.dicit nō leue.facit, quod j.dicetur.¶†No.primo, ꝙ regulariter donans nō potest reuocare ex cā ingratitudinis. Et no.quatuor casus hic expressos concludentes ltīnā causam ingratitudinis, & habilē ad re-
2 uocādū donationē.¶†Not.ꝙ ius agēdi ad reuocatio
a nē donationis pp ingratitudinem a nō trāsmittit̄ ad hęredes, & ratio esse pōt: q̄a reuocatio ista fit ratione iniuriæ, & actio iniuriarū extinguit̄ morte iniuriati. l.iniuriarū actio.ff.de iniuriis.& l.si eum.§.q̄ iniuria-
3 rū.ff.si q̄s cautio.& inst.de iniur.§.sed hr̄dib⁹.¶†No. ꝙ donatarius nō debet esse ingratus donatori: nec mirum, q̄a obligat̄ naturaliter ad antidora.l.sed si lege. §.ꝯsuluit.ff.de peti.hæredi.facit, qd̄ no.in c.cū in offi
4 cijs.j̄.ti.ij.¶No.ꝙ † iura puniūt ingratitudinē. Et q̄d sit ingratitudo, tāgit hic Io.An.q̄ dicit post beatū Benardinum in sermone q̄nquagesimo sup̄ canticis, ꝯ est ventus vrens, & siccans fontem mię, & rorem pietatis ac fluenta gratiæ, & ꝓuenit hoc pecatū a superbia f̄m eū ex eo: q̄a tales ĩgrati credūt sibi debita
5 oīa seruitia, quæ sibi fiunt.¶†No.ꝙ ingratus d̄r qui offendit donatorē ille aūt q̄ ñ offendit licèt remune

a Propter ingratitudinem a Quod est magnū, vt ꝑpter ipsam reuocetur perfecta donatio. Vide ad hoc doc.in l. si pr̄. §. j. C. de reuocā. don.& Alexandr. de imo.in cō-si. xlij. iiij. patte.

ret q̄uis nō bene faciat nō punit̄ nec excludit̄ a consecutione ꝑmij.facit, qd̄ hr̄.in l.cū pr̄.§.rogo.ff.de lega.ij.& in l.seruos, & in l.testō cēturio.ff.de manu-
6 mis.test.& in c.vno.s̄.de scrutinio.¶†Item no.ꝙ propter ingratitudinē ñ reuocat̄ donatio ipso iure, vt hic ꝓbat̄ f̄m q̄nē Pe.inq̄tū hic dicit, ꝙ potuit reuocari, & ñ dicit, qd̄ ipso iure reuocet̄, & ꝓ hoc ēē facit: q̄a si ipso iure fieret reuocatio trāsiret hoc ius ad hæredes per id, qd̄ hr̄.in l.commissa.ff.de publicanis, qd̄ hic non est. Et no.ꝙ de rigore pōt reuocari: & sic amplectit̄ hic autor rigorē strictū q̄ p̄fert̄ ęquitati ñ scriptæ l.ꝓspexerit.ff.qui, & a quibus, & facit, qd̄ no.in c.fi.
7 s̄.de transactio.¶† No.ꝙ ex cā superueniente pōt q̄s venire ꝯ factum ꝓpriū.facit l.q̄ro.§.inter locatorē.ff. locati.& s̄.de iureiur.in c.quēadmodū.al̄s aūt non potest quis venire contra factum suū.l.post mortē, & ibi: de materia.ff.de adop.& in c.diuersis fallacijs.s̄.
8 de cleri.cōiu.¶†No.ꝙ licèt regulariter ꝑsecutio pœne transeat ad hæredē licèt nō trāseat contra hęredē nisi lite cōtestata.l.i.ff.de priuatis delictis, & insti.de perpe.& tēpo.actio.§.pe.tamē potestas reuocādi donationē ratione ingratitudinis non transit ad hæredes, & ideo esse potest, qd̄ supra dixi: q̄a ista reuocatio fit rōne iniuriæ, & actio iniuriarū ñ trāsit ad hr̄dē
9 vt supra dixi.¶†In gl.i.ibi: imp̄ialis rescripti.supple. nisi forte rescriptum esset ꝯcessum ex certa scientia cū clausula nō obstāte de quo dicēdum: vt plene no. in l.fi.C.si cōtra ius, vel vti.publi.& supra de ꝯsti.c.q̄ in ecclesiarum.& de rescrip.in c.i.¶In ea.gl.ibi: ꝑfecta donatio.& ꝓcedit hoc siue fit ꝑfecta ꝑ stipulationē, siue ꝑ pactū siue ꝑ traditionē: q̄a postea ex postfacto ex interuallo nō pōt adiici aliquod onus: vt not.
10 in l.ꝑfecta.alle.in gl.¶†In ea.gl.ibi: reuocat̄ propter ingratitudinem. aduerte pro declaratione gl.& materiæ, ꝙ ex triplici causa potest reuocari donatio vno modo ex tacita, & p̄sumpta voluntate donātis ꝑpter superuenientiā liberorū, & de hac reuocatione proprie loquit̄.l.si nunquā.C.de reuoc.dona.Scd̄o modo reuocari potest propter ingratitudinem commissam ꝯtra donatorem ꝑ donatariū: & sic rōne ingratitudinis.& de ista ꝓprie loquit̄ gl.& loquitur iste tex. Tertio modo potest reuocari ex eo: q̄a fuit inofficiosa: & sic venit reuocanda per titul.C.de inoffi.dona. & de ista proprie loquit̄ ille, titulus potest etiam dici ꝙ quarto modo fit reuocatio, q̄ñ nō adimpletur modus appositus in donatione: vel conditio, seu conuētio in illa apposita.& de hac tāgit̄.j̄.per gl.ibi: aut extraneo no.duos casus f̄m Ioā.An.q̄a interdum fit donatio filio, interdum ecclesiæ: quid iuris in dictis casibus inferius dicet̄.¶In ea.gl.ibi: sola intētione: al̄s ex sola ratione: & melius.¶In ea.gl.ibi.C.de reuoc. dona.l.i.facit, quod no.in ti.prox.in c.inquirendum.
11 in gl.ii.in gl.¶†In ea.glo.ibi: intellige gl.procedere nisi esset obsequium valde necessarium: vt q̄a patronus famæ periret: nec habet vnde se alat.nam tunc si libertus cum possit non p̄stat sibi alimēta poterit patronus reuocare libertatem: & sic reuocare eū in seruitutem, vt no.in l.solam.hic allegata.¶In ea.gl.ibi, octaua discussio.& ibi de hoc per gl.& eadē q̄stione. c.diaconi.& c.liberti. Et no.bñ, ꝙ libertus ecclesię facilius reuocat̄ in seruitutē, quā libertus priuatę personę.facit, qd̄ legit̄, & no.in iuribus ꝓ
12 xime allegatis.¶†In ea.gl.ibi, propter liberos susceptos a patrono.supple post ip̄m donationē.¶In ead. gl.ibi.c.vl.ibi loquitur, q̄ñ donatio fuit facta ecclesię & postea nascuntur filii ipsi donanti, nam v̄r ibi propter dictos liberos reuocari donatio, quæ facta fuerat ecclesiæ.Gl.tñ, vt seq̄tur hic dicit, ꝙ illud procedit

dit de iure poli:non tñ de iure fori: & sic de æquitate quadã ecclesia bene facit restituere res donatas : sed de iure non tenetur totũ reddere,sed solũ põt fieri reuocatio vsque ad legitimã, & expone poli.i.cœli.nã cœlum dr̃ polus scd̃m Ioã.An.qa politũ,& fultũ variis stellis,vnde dicto.c.vltimo.& in §.ibi:posito dicit illud procedere iure cœli,& sic vr̃ idẽ esse dicere,iure poli, & iure cœli.¶ In ea.gl.ibi : in totũ reuocat.supple:sed solum debitũ bonorum subsidium,seu ltĩmę tm̃,sic sequit̃ hic glo.opi.Azonis quã posuit in sum. C.de reuocan.dona.videlicet, ꝙ l.si vnq̃.C.de reuo. dona.solũ habet locũ in casu in quo loquitur,videlicet,quãdo donatio fit per patronum liberto,vt illam in totum reuocet propter liberos postea susceptos: secus si facta fuerit alii,q̃ liberto:qa tunc non reuocabitur in totũ,sed solũ vsque ad legitimã gl.tamẽ in d.l.si vnquã.dicit idẽ dicẽdũ si donatio fuit facta alii, quã liberto,vt reuocet̃ in totũ ꝓpter liberos postea natos donator,& illa cõiter tenet̃ si donatio sit facta extraneo:qa eadẽ est rõ, q̃ est, quãdo est facta liberto,nã eo quoque casu verisimile est,ꝙ si cogitasset de liberis postea susceptis illa non fecisset:secus si facta est in filio:qa licèt postea nascant̃ alii filii nõ reuocabitur donatio in totũ,sed solum vsque ad ltĩmã ꝑ id, qđ hr̃.in l.si totas.alleg.in gl.non enim eadẽ est ratio coartandi eodem modo filium quo coartat̃ extra
13 neus,vel libertus.facit, quod inferius dicet̃.¶†In e. gl.ibi:reuocatur ex ingratitudine.bene dicit ex ingratitudine : quia si ageretur de reuocatione fienda ex præsumpta volũtate:puta ꝓpter liberos postea susceptos : tunc reuocaret̃ ꝑꝑ solã natiuitatẽ filiorum per l.si unquã.C.de reuocan.dona.vt superius tetigi.
14 ¶†In ea.gl.ibi: uulnerando,vel fustibus cedẽdo , sed certè ista duo exempla satis possunt cõprehendi sub primo casu inquãtũ dr̃,si impias manus iniecerit : iõ Ioã.And.dicit,ꝙ iste secundus casus potest exemplificari in graui iniuria verbali,vel etiam,quando insufflasset donatorẽ , vel etiã tenuisset eum carceratũ in certo loco non imponendo manus in eum.facit, qđ habetur.in c.nuper.ĩ.de sen.excom.puta si clausisset hostium camere,vbi erat,& sic differat iste casus a p̃-
15 cedẽti,& sequenti.¶†In ea.gl.ibi:nõ adimpleuit.adde,ꝙ ius reuocandi ex hac cã dat̃ hæredi, & in hæredẽ:qa hoc ius non est inductũ ꝯtra communes regulas:secus in iure reuocãdi ex aliis causis.s.positis:qa illud nõ dat̃ hæredi donatoris:vt hic ꝓbatur, & hoc iõ:qa est cõtra cões regulas iuris uolentis donationẽ ꝑfectã nõ reuocari.l.ꝑfectã.C.de dona.q̃ sub modo. Itẽ adde sextã causam, scilicet si donatarius ñ subuenit donatori existẽti in extrema necessitate, cũ possit subuenire.nã vr̃ periculũ vitæ inferre.l.necare.ff de libe.agno.ideo etiã ex hac causa potest reuocari do-
16 natio:ut no.gl.in l.fi.C.de reuocan.dona.¶†In ead. gl.ibi:ex tribus em̃ causis,& sic uult gl.ꝙ istud c.nõ habet locũ in donatione facta ꝑ matrẽ collata in filiũ si trãseat ad scđa uota : quia non poterit reuocari ex oĩbus causis hic positis,sed solum ex tribus causis positis ĩ gl.Et aduerte,quia quatenus dicit gl.de mr̃e q̃ trãsiuit ad secũdas nuptias.dicit Hosti.ꝙ fortè hoc corrigit̃ ꝑ c.pe.& ulti.ĩ.de secun.nup.sed Io.An.dicit,quòd bene dixit:qa illa iura nõ tollũt , nec corrigunt pęnas quas lex infligit mulieri ex eo: quia secũdo nubit:sed solũ illas quas ĩponit ex eo:quia nubit intra tp̃s luctus.de quo ꝑ Inn.& Io.An.in d.c.pe.& ultimo.& ꝑ legistas in l.feminæ.C.de secũ.nup.An aũt,qđ dicit glo.de mr̃e trãseũte ad secũdas nuptias habeat locũ ẽt in pr̃e trãseunte ad secundas nuptias si fecerit donationẽ filio emãcipato,ut sic tũc solum ex tribus causis de quibus in gl.donatio reuocet̃.Gl. dicit,quòd nõ,in auth.has quoque.C.de reuo.dona. qa ñ est eadẽ rõ in pr̃e,q̃ est ĩ mr̃e:vt ibi dicit gl.qa ñ sic faciliter mouet̃ pr̃ ꝑ nouercã supinductã filio si
17 cut mr̃ ꝑ s̃m virũ.¶† In ea.gl.ĩ fi.ꝑ declaratiõe gl.& materiæ potes concludere,ꝙ interdum donatio fit liberto:interdum extraneo:interdum filio:interdũ ecclesiæ.primo casu dicẽdum est,vt dixit gl.secũdo casu, aut quærit̃ de reuocatione fienda ex p̃sumpta voluntate propter liberos natos donatori post donationẽ:& tũc idẽ dicẽdũ, qđ in casu p̃cedẽti scđm cõem opi.vt voluit gl.in d.l.si vnq̃.& s.dixi,licèt gl.hic aliter sentiat ñ bñ,vt dixi sup illa,aut agit̃ de reuocãda donatione rõne ingratitudinis,& tunc dicẽdũ,ꝙ reuocari põt ex quatuor causis hic positis in tex.& in gl.& ẽt in alio addito :qñ scilicet nõ subuenit donatori in alimẽtis indigẽti.de quo ꝑ glo.in l.vlti.C.de reuocan.dona.aut agit̃ de reuocãda donatione propter ꝯditionem appositã ñ impletam:& tunc in quocunq; donatario : vt hic voluit gl.iij.versi.idem adde quintum,aut agitur de donatione reuocanda ex tit. de inoffi.dona.& tunc,an reuocari debeat in totũ:an vero solum vsque ad ltĩmã,fuerũt opiniones,sed dic vt ĩ.dicetur.¶Tertio casu, qñ donatio facta est filio, & tunc aut facta fuit filio emãcipato: & tunc hoc tenuit donatio.& dicit Io.An.& do.Flori.ꝙ reuocatio fit oĩbus casibus in q̃bus reuocat̃ donatio facta extraneo.Sed tu dic hoc verum, qñ agit̃ de reuocatione fienda rõne ingratitudinis:secus vbi agit̃ de reuocãda donatione ꝓpter liberos postea natos:vel ex eo qa fuerit inofficiosa:qa tunc nõ est idem, ꝙ in extraneo:vt ĩ.patebit.Si uero donatio facta sit filio in potestate,dic,ꝙ regulariter illa non valet:sed confirmatur morte donãtis si nõ fuit reuocata.l.antepe.C.de do.inter virũ,& vxorẽ.& no.in c.fi.ĩ.de do.inter vir. & vxo.fallit in certis casibus in q̃bus valet donatio ab ipso initio facta filio in potestate.de quibus ꝑ gl.
18 in l.2.C.de inoff.dona.¶†Primus est,qñ fit donatio ꝑꝑ nuptias,vel ex cã mortis.l.Pompo.Phila.ff.fami. hercis.& l.fi.C.de coll.bo.¶Secũdo fallit, qñ donat aliqua bona:puta equos , vel arma filio militi eũti in castra.facit l.si filiusfa.C.fami.hercis.¶Tertius est, quando pater remittit vsumfructum filio in aduentitiis.l.cum oportet.§.si uero.& l.fi.& §.finaũt.C.de libe.& posthu.¶Quartus est,qñ fit donatio in cã alimentorum:ut no.gl.in d.l.2.& istis casibus in q̃bus tenet donatio.idem dicendum in filio in ptãte , qđ dictum est in filio emancipato.¶Quintus casus põt addi , qñ pater donat aliquid filio , ut bene merito si merita præcesserunt,qa tũc tenet donatio,ut proprietas acquiratur filio, ut aduentitium: ut legit̃ , & no.in l.si donatione.C.de colla.¶Quarto casu principali,qñ fit donatio ecclesiæ dic,ꝙ regulariter nõ reuocat̃.fallit in certis casibus,nam fallit primo ex defectu modi,uel conditionis adiectæ.s̃.eo.cum dilecti. & in c.uerum.ĩ.de cõdi.appo.Aduerte tamẽ,ꝙ si defectus modi ꝯtingat solum ꝑꝑ factum p̃lati non nocet ecclesiæ:secus si ꝑꝑ factũ p̃lati,& capituli: ut no. in d.c.uerum,quod est diligenter notandum s̃m do. Ant.propter relicta, q̃ quotidie fiũt ecclesiis. Secundo casu propter turpitudinem pacti:vt si aliquid promitteret ecclesiæ,seu regentibus ecclesiã ex cã simoniaca. nã talis ꝓmissio non valebit per id, quod hr̃.ĩ. de simo.in c.de regularibus.& c.de hoc.¶Tertio fallit ꝓpter turbationem donantis: vt quãdo pater iratus erga filium ipsum exhæredat,& donat bona sua ecclesiæ.xiij.q.ij.c.si quis irascatur,& sic residet Ioã. And.& do.Ant.Sed aduerte,quia vt dicit glo.in d.c,

quis non potest pater exhæredare filiũ nisi ex causis, quæ habent̃.in §.causas.cũ sequẽtibus ĩ Auth.ut cum de appellatione cognoscit̃.coll.8.Item dicit ibi glo.ꝙ si q̃s turbatus cum filio donat bona sua ecclesiæ reseruata legitima portione filio,ꝙ tenebit donatio.tex.tñ videtur ibi velle,ꝙ eccl̃ia ex æquitate debeat tm̃ restituere filio,ꝙ ipsa non habeat plus, q̃ filius ĩ casu p̃dicto.¶Quarto fallit ꝓpter fraudẽ,& dolu donatarii,seu recipientis donationẽ ꝑ ecclesia : vt ꝓbatur.in c.constituit.xx.q.3.& facit, qđ h̃r.in c.fi.ĩ.ti.2.¶Quinto fallit ꝓpter nouam filiorũ ipsius donãtis natiuitatẽ.17.q.4.c.quicunq;.Aduerte tamẽ,ꝙ in dicto casu reuocatur vsq; ad debitũ bonorũ subsidium,seu legitimam iure fori, sed iure poli,seu de ęq tate in totum,& sic est in potestate ecclesiæ restituere totũ si vult,& videtur satis æquè facere si hoc facit:tñ si nõ vult non tenet̃ restituere nisi ltĩmã:vt ibi patet,& facit,qđ dixi su ꝑ gl.2.¶Sexto fallit propter donãtis impotẽtiã.ꝓpter id, quod habetur.in c.quæsti.17.q.4.nam si q̃s fecerat magnã donationem in ecclesia, & demũ deueniat ad inopiam,tenebitur ecclesia.& sic alere,& hoc respectu quo ad q̃d dr̃ reuocari facit, qđ no.in l.fi.C.de reuoc.dona.¶ Septimo fallit ꝓpter effectum causæ donantis per id,quod habetur.in c.qđ a te.cum materia sua.s̃.de cleri.coniuga.¶Octauo fallit,qñ excedit modũ per id, quod habetur.in c.præcedenti.¶Nono fallit s̃m aliquos propter ingratitudinẽ,ꝓpter id,quod hic dicitur.Sed aduerte:q̃a si est ingratitudo solius prælati illa nõ videtur nocere ecclesiæ.ĩ.de reg.iu.delictũ.li.vi.Si uero fuerit ingratitudo ꝓlati,& cõuẽtus,tũc videt̃, quòd illa sufficiat,ut possit fieri reuocatio.per id, qđ le.& & no.ꝑ doc.& gl.ĩ c.2.s̃.de ord.cog.& ĩ c.1.s̃.de do

19 lo,& cõtu.¶†In contrarium facit,qđ no.ĩ spe.eo.ti. versi.q̃d si aliq̃s Baro.vbi tenet,qđ si Baro ædificauit monasteriũ,& illud dotauit multis bonis : & postea ꝓlatus,& monachi oẽs delinquẽt, & ĩgratitudinem cõmittãt ꝯtra istum Baronẽ,ꝙ nõ ꝑ hoc destruet̃ monasterium,sed prælatus,& monachi inde repellẽtur, & alii loco ipsorũ surrogabuntur,sic nõ auferent̃ bona monasterio,& cũ hoc dicto uidet̃ trãsire Io.And. remittẽdo ad dictum spe.& similiter do.Pe.hic.Illud ẽt expressè seq̃tur hic do.Ant.dicens dictũ spec.esse ualde notãdum:q̃a sc̃dm eum uidetur declarare qualiter debeat ĩtelligi illud,qđ dicitur,ꝙ delictũ capituli nocet ecclesię:vt no.ꝑ gl.in d.c.2.de or.cog.q̃a secũdũ hoc illud erit verũ, nõ vt ꝑ hoc ecclesia debeat suis bonis priuari,sed ut ipsi de ecclesia puniãtur,& priuentur commodis ab ecclesia ꝓueniẽtibus,& subdit do.Anto.ꝙ hoc uidetur uerum.qñ delictum non fit nomine ecclesię:nec id ꝓpter qđ delinquitur spectat ad ecclesiã quasi uideatur uelle, ꝙ al̃s sit secus. Sed aduerte contra dictum spec.uidet̃ facere, quod habetur.in l.iubemus nullã nauẽ.C.de sac.san.ecc. & qđ dictũ fuit.ĩ c.i.supra de dolo,& ꝯtu.nã ꝑ ꝑ delictũ ꝓlati,& ꝯuẽtus priuat̃ ecclesia re sua: ut patet d. l.iubemus, & ex his,quæ dixi.in d.c.1.potes dicere, ꝙ ĩterdum si delictum ꝓlati,& capituli, uel ꝯuentus noceret ecclesiæ,ecclesia priuaret̃ omnibus suis bonis,uel maiori parte:ita ꝙ nõ posset deseruiri ecclesiæ ĩ diuinis.& tunc ꝓcedat dictũ Spec.Interdũ autẽ priuaret̃ solũ aliqua re particulari,& remanerẽt aliqua bona ex q̃bus posset deseruiri ecclesiæ ĩ diuinis & ministri ipsius sustẽtari:& tũc põt ꝓcedere, quod h̃r.ĩ d.l.iubemus,& ĩ d.c.1,qđ tene menti.q̃a ut dixi

20 doc.simpliciter trãseũt hic cũ dicto Spe.¶†Iuxta p̃dicta põt q̃ri de eo casu quo reuocari põt donatio, seu reuocat̃:an reuocabit̃ ĩ totũ,an uero solũ ꝓ parte.super quo fuerunt opi.de q̃bus.in l.1.C.de inoffic.dona.ꝑ gl.& doc.& in l.titia seio.§.Imperator.ff.de leg.2.vbi ꝑ gl.Dy.& Bart.sed potes concludere,ꝙ interdum agit̃ de reuocatione fienda rõne ingratitudinis, vel ratione modi adiecti in donatione nõ seruati: q̃a tunc reuocat̃ ĩ totũ:vt patet.in l.fi.C.de reu.don. aut agit̃ de reuocãda donatione ex ꝓsumpta voluntate donantis,vt qñ q̃s prius fecit donationẽ.& postea su perueniunt, seu nascuntur sibi filij de q̃bus nõ cogitauit:& tunc dic,ꝙ aut donatio fuit collata ĩ libertũ, & reuocatur ĩ totũ.l.si nunq̃.de reuocan.dona. idem si fuerit collata in extraneum: vt ibi no.gl.quæ communiter tenet̃:licèt glo.hic in ver.reuocat̃,sentiat cõtrariũ,& ñ bñ,vt su ꝑ illa ẽt dixi.Aut fuit collata ĩ filiũ:& tunc reuocabitur vsq; ad debitum bonorũ subsidiũ,seu vsque ad legitimã:vt ꝓbatur.ĩ l.si totas.C. de inoffi.dona.qñque vero agitur de reuocatione fiẽda ex titulo de inoffi.dona.q̃a dr̃ illa fuisse facta contra officium pietatis:& per illũ filiũ esse fraudatũ: & tunc dic,aut plures donationes valide successiue factæ fuerunt,& tunc illa sola reuocat̃ ꝑ quã priuabat̃ filius legitima:& sic potest intelligi s̃m Io.And.d.l.si totas.C.de inoff.don.& valide possunt esse donationes,qñ sunt factæ extraneo, vel filio emancipato.Si autẽ essent factę filio in ꝑtãte,ille ñ valẽt:licèt morte donãtis ꝯfirment̃.l.donationes.C.de do.inter vi.& vxo.tñ ueniẽt de falcãdæ taliter,ꝙ alter filius habeat legitimã suã.facit,qđ habet̃.ĩ l.don.C.ad l.fal.& idẽ dicẽdum si fuisset vnica donatio collata ĩ vnum ex filijs existẽtibus in ꝑtãte donatoris.Si uero fuit vnica donatio inualida:& tunc,aut fuit facta filio emãcipato,vel ꝑ matrẽ uni ex filiis,& donata sunt oĩa bona: & tunc alter filius in cuius ꝑiudicium tẽdit donatio solum poterit reuocare vsque ad ltĩmã ꝑ id,qđ habetur.in d.l.si totas, aut donatio fuit facta extraneo: & tunc aut filio q̃ vult venire ad reuocãdum donationẽ fuit aliq̃d relictũ:& tunc poterit agi solum ad supplemẽtũ legitimę:& sic,vt suppleat̃ sibi quatenus minus est ĩ relicto ꝑ l.oĩmodo.C.de inoffi.test.iuncta l. fi.C.de inoff.don.& facit,quod no.in l.j.eo.ti.idẽ vr̃ dicẽdum,si aliq̃d datum fuisset ĩter uiuos, vt cõputaret̃ ĩ ltĩmã ꝑ id,qđ h̃r.in l.si qñ §.j.C.de inoff.testa. Si uero nihil fuit relictum,nec datum: & tunc si donatio fuit ĩofficiosa re ipsa,& ẽt ex ꝯsilio:& sic ex animo fraudulẽto, & tũc reuocat̃ ĩ totum ꝑ l.si libertus. §.pe.ff.de iurepa.secus si solum fuisset re ip̃a,tenetur inofficiosa : q̃a tũc solũ reuocabit̃ vsque ad ltĩmã ut ẽt uoluit Vgolinus :ut no.gl.3.l.1.C.de inoff.do.Et de materia hic tetigit Io.An.& Bar.in d.§.Imperator ubi ur̃ in effectu uelle,qđ superius est ꝯclusum,& se

21 quit ẽt hic do.Pet.& do.Flo.& ẽt do.Ant.¶ † Circa p̃dicta tñ põt dubitari,an lex si unq̃.C.de reuo.don. habeat locum si una res tm̃ fuerit donata,ut reuocetur donatio, qñ facta est extraneo,uel liberto ꝓpter suꝑueniẽtẽ natiuitatẽ liberorũ ipsius donãtis.Bar.tetigit.in d.§.Imperator.ꝯclude,ꝙ si oĩa bona fuerunt donata clarum est,ꝙ habet locum dicta.l.& idẽ si nõ oĩa:sed maior pars ꝑ id,qđ ibi fit mẽtio de ꝑte faciat qđ h̃r.in l.oĩs.§.lucius.ff.de his, q̃ ĩ frau.cred.Idẽ vr̃ si dimidia bonorũ fuerit donata:q̃a ꝑtis appellatione dimidia cõtinet̃.l.nomẽ filiarũ.§.portionis.ff.de uerb.sig.Idẽ ur̃ si fuerit minor pars,quã dimidia,q̃a ibi nõ simpl̃r dicit de parte:sed dicit,& loquit̃,quando pars aliqua donat̃:& sic ur̃ comprehẽdi etiam minor pars quã dimidia.facit, quod no.gl.in d.cle.uni. ca.de fo.compet.Interdum uero non donatur pars bonorum sub nomine ꝑtis,sed certa res,& tunc tex. ibi de hoc nil dicit.Bar.tñ in d.§.Imperator.dicit idẽ: quia

quia eadem ratio videtur ſm eum, quæ eſt, qñ aliqua pars bonorũ donaẽ, & ſatis videẽ hoc rõnabile, ſi res erat non parui valoris ſecus fortè dicẽdũ videretur ſi res donata fuiſſet parui, ſeu nõ magni ualoris: q̃a cũ donatio conſueuerit fieri ꝓpter merita, nõ eſt veriſimile, ꝙ voluerit tũc illã ꝓ ſuꝑueniẽtiã liberorũ reuocari. facit, qđ no. Bal. in l. j. C. de inoff. dona. ¶†Quærit etiã Bar. in d. §. Imperator. Quid ſi filij fuerint nati poſt donationem, ſed poſtea incontinenti fuerint mortui: an propter mortẽ conualidabitur donatio. videtur, ꝙ ſic per id, qđ habetur. in l. poſthumus. ĩ prin. ff. de iniuſt. teſta. ubi patet, qđ licèt ꝑ poſthumi natiuitatem ꝑteriti naſcentis in vita teſtatoris teſtamẽtũ rũpatur: tamẽ recõualeſcit de ęq̃tate ſi poſtea incontinẽti moriatur. Item ꝓ hac parte facit, q̃a ceſſare debet effectus. s. de appel. cum ceſſante. ſed Bart. ibi tenet oppoſitũ: q̃a ex quo ſemel eſt reuocata ꝓ natiuitatẽ filiorũ ñ reconualeſcit ꝓ regulã, ñ firmaẽ. de reg. iur. in vj. Nec obſt. d. l. poſthumus, q̃a loquiẽ in teſtõ qui de æquitate in ſcripta recõualeſcit: ſed nos loquimur in contractibus, ſeu in contractu dona. in quo non requiritur dicta æquitas ſcripta: ideo ſecus, & ꝑcipuè: q̃a in teſtamẽtis plenior fit ĩterpretatio, q̃ in ꝯtractibus. s. eo. cum dilecti. ¶Item nõ obſt. ꝙ ceſſante cauſa ceſſare debet effectus: q̃a illud ꝓcedit, qñ cauſa non conſummaſſet effectũ: vt patet. in l. fin. ff. unde liberi. ſed hic effectus erat conſummatus: q̃a ꝓ natiuitatẽ filiorũ reuocata fuit donatio. Et cum hac opi. etiam tranſit do. Pe. Bal. tñ. in d. l. j. C. de inoffic. do. uidetur dicere hoc uerum, niſi donãs cauſato tempore ſubmerſerit quo potuerit reuocare, & nõ reuocauerit: quia videtur tũc uelle ꝑſeuerare ĩ donatione ex quo nõ mutat uoluntatẽ. arg. l. cũ tacitũ. ff. de ꝓba. & hæc opi. ſatis uidetur ęqua, ut hic ſaltẽ ĩ dicto caſu retẽto ipſi donatario. ¶In eadẽ glo. ii. in fi. cũ gl. cõcordat Inn. Alij uero dixerunt, ꝙ reuocatio fiet iudicis officio. per id, quod habetur. in l. ij. C. de liber. & eorũ libe. ſed Hoſt. dicit, ꝙ de nomine actionis nõ eſt curandum per id, qđ habetur. in c. dilecti. s. de iu. Bart. uero in d. l. Titia. §. Imperator. ff. de le. ii. dicit, ꝙ ſi agiẽ de reuocãdã donatione ex præſumpta uolũtate donãtis, ut cõtingit in caſu. l. ſi unq̃. C. de reuo. dona. qñ ſcilicet poſt donationẽ nati ſunt filij: & tũc fit reuocatio ipſo iure, & agi poterit rei uẽdicatione ad res donatas recuperãdas per d. l. ſi unquã. ſi uero agitur de reuocãda donatione ex titulo de inofficioſis donationibus: tunc dicit, quòd opus eſt ꝑmittere q̃relam, hoc eſt prius agere quærela inofficioſæ donationis ad reſcindẽdũ ipſam donationẽ. facit, quod habetur. in l. fi. C. de inoffi. dona. & in §. ſi q̃s ĩ fraudem. inſt. de actio. ſi uero agitur de reuocãda rõne ĩgratitudinis: & tunc fit reuocatio iudicis officio, uel conſuetudine ex l. fi. C. de reuoca. dona. Bal. uero, ut hic refert do. Flo. dicit ĩ d. l. j. C. de inof. dona. quòd ſi agitur ſolum ad reuocandum legitimam, non eſt neceſſe prius intentare querelã inofficioſæ donationis ad reſcindendum illam: ſed poterit unico libello ſe expedire narrãdo donationẽ inofficioſam ĩ eius præiudiciũ fuiſſe factam per patrem, uel alium aſcẽdentẽ, & petendo condemnari donatariũ ĩ quẽ facta fuit donatio ad dãdã ſibi lẽĩmã, nã ex quo agiẽ ad lẽĩmã agi põt ad dãdũ cõtra donatariũ ſm eum: ut uoluit Guil. de cu. Bal. ĩ d. l. j. facit. l. ſi liqueat. C. de inof. do. ſi aũt ageteẽ ad reuocationẽ totius donationis: tunc dicit do. Flo. poſt Bal. ꝙ tunc opus eſt prius agere querela inofficioſæ donationis ad reſcindendũ donationẽ, & lata ſentẽtia ĩ illa poterit agi vtili rei vẽdicatione, nã directa non videẽ competere ſm eum: quia dominiũ fuit tranſlatũ in donatariũ. facit, qđ no. gl. in d. l. j. circa fi. ſed certe opi. Bar. videtur verior de iure, q̃a ex quo donatio fuit valida de iure, ſed licèt veniat reuocanda tanq̃ inofficioſa videtur, ꝙ etiam, qñ ſolum petiẽ reuocari vſq; ad legitimã debeat prius agi querela inofficioſæ donationis ad reſcindẽdũ illã vſq; ad legitimã, cum idem iuris debeat eſſe de parte quo ad partem: qđ de toto quo ad totum. ar. l. quæ de tota. ff. de rei ven. Interdum vero fit reuocatio non rõne modi nõ impleti: & tunc ſi modus cõcernebat piã cãm: puta alimenta. videtur, ꝙ agi poterit vtili rei uendicatione. l. j. & l. iij. C. de dona. quæ ſub modo. cũ ibi no. ſi vero non reſpicit piam cãm: & tunc fit reuocatio ꝑ conditionẽ ob cauſam per id, qđ hẽ in iuribus preal le. & l. ea. lege. C. de cond. ob cãm. ¶Item attende circa intellectũ dictæ. l. ſi vnq̃, ꝙ aut cõſtat, ꝙ q̃s cogitauit de liberis futuris, & nihilominꝰ donauit, & tũc nõ habet locũ. d. l. ſi vnquam. facit l. qui iuris. ff. de teſta. mil. aut cõſtat, ꝙ non cogitauit de liberis. & tunc clarũ, ꝙ habet locũ, aut eſt dubiũ, an cogitauerit de liberis naſcituris, vel non, & tunc dicit Bar. in d. §. Imperator, ꝙ in dubio non præſumiẽ cogitaſſe de liberis. arg. l. tale pactum. §. fin. ff. de pac. ideo habebit d. l. ſi vnq̃. in dubio ubi aliud non apparet, qđ tene menti. Item aduerte ꝓ ĩtellectũ. d. l. ſi vnquã, q̃a dubitari põt. Quid iur. ſi in caſu illius. l. donans iuraſſet nõ cõtrauenire: an tũc habebit locum. d. l. Bar. in d. l. Titia. §. Imperator. circa fi. ff. de leg. ij. dicit, ꝙ etiam hoc caſu habebit locum. d. l. q̃a ĩ iuramẽto ĩtelligiẽ ĩ dubio ineſſe tacita conditio, quæ tacite ineſt principali diſpoſitioni. l. fi. de non nu. pec. & ideo tale iuramẽtũ intelligetur niſi ſuperueniat natiuitas filiorũ ipſi donanti. per ea, quæ habentur. in d. l. fi. & ſic dicit ſe de facto cõſuluiſſe cum domino Cupero de ſancto mẽniano, & dño Andrea de piſis, & idem multofortius ſi ſine iuramẽto ꝓmiſiſſet ñ contrauenire etiam ſub pœna: q̃a dicta ꝓmiſſio ĩtelligitur habere tacitã conditionẽ niſi ſuperueniant liberi: & ſic niſi nouo caſu ſubueniat, quæ ex ꝑſumpta mẽte donãtis habeat inducere reuocationẽ, facit, qđ habeẽ. in l. quæro. §. ĩter locatorem. ff. loca. & ĩ c. quemadmodum. s. de iureiu.
23 ¶†In gl. penul. ibi: ex tribus caſibus. ſcilicet ex facto ex loco, & ex perſona. nam ex iſtis tribus cauſis conſideratur, an iniuria ſit atrox. Exemplum de facto ponitur hic ĩ glo. ĩ ver. vt ſi q̃s. de loco põt proponi exẽplũ, qñ ĩ platea ſeu ĩ loco publico multis aſtantibus: vel ẽt, qñ eſt percuſſus ĩ facie de perſona poteſt poni exemplum, qñ perſona cui fuit facta iniuria erat ĩ dignitate. facit, qđ habetur. ĩ c. cum illorum. uerſic. nos tamen. j. de ſen. excomm. & ĩ l. prætor edixit. §. atrocem. ff. de iniur. & ibi etiam additur quarta cauſa ex quo redditur iniuria atrox: puta, quando inferretur iniuria clerico, dum celebrat diuina. facit, qđ habeẽ. in l. ſi q̃s ĩ hoc genus. C. de epi. & cle. vel iudici, dum reddit ius. facit, qđ hẽ. ĩ d. §. atrocẽ. & quod habetur in l. aut facta. ff. de pœnis. ¶In gl. fi. ibi. huius cãę. ſupple poteſtatis reuocandi donationem ratione ĩgratitudinis. ¶In ea. gl. ibi: no. ñ fuit plus. dicit Io. Andr. ꝙ interdũ non auferẽ ẽt ſi patri q̃ mota fuit. ꝓ id, qđ dictũ fuit in c. ii. ſuꝑ gl. fi. s. de feu. de quo dicẽdũ, vt ibi. ¶ In ea. glo. in nn. dicit Io. An. quia text. hic non proprie uidetur probare articulum in caſu cõuerſo.
24 vt ſi vaſallus † feciſſet feloniã, & fraudem contra dominũ, & ipſe dñs ñ reuocauerit feudum propter dictam feloniam, nam videtur, ꝙ poſt mortem dñi eius hæres non poterit reuocare propter cauſam ꝑdictã, & ſic colligit gl. arg. ĩ l. omnimodo. C. de inoff. teſta. & in l. fi. C. de reuo. dona. qđ dicit eſſe verũ Io. Andr.

si dñs sciuit feloniam commissam,& habuit sufficiẽs tempus ad reuocandum : al's hæres posset reuocare. allegat in arg.qđ hr̃.in c.cũ in veteri.s̃.de ele.& pro ista parte etiam facit hic litera dum dicit, qui hoc tacuit,& sic innuit, ꝙ haberet scientiam.nã al's ꝓprie non diceretur tacuisse. & ideo satis vr̃ a ꝯtrario sensu:quòd si ignorasset poterit hęres reuocare.& facit, ꝙ notat̃ in l.sororẽ.C.de his q.b.vt indig.vbi patet,ꝙ si legatari⁹ adulterat vxorẽ testãtis eo ignorãte ñ debebit habere legatum:q̃a si sciuisset uerisimiliter reuocasset.¶Vbi autem post mortem testatoris adulteraret:tũc licèt ñ posit dici legatũ reuocari ex volũtate testãtis,ex quo non viuebat tempore commissi adulterii:tñ censebitur indignus,& auferetur sibi tãquã ab indigno.l.j.ff.de his qui.vt indig.& facit, qđ le.& no.in l.fideicõmissum.C.de fideicommis.& sic
25 eadẽ rõne uideret̃,quòd si † donatari⁹ stupraret vxorẽ olim donãtis post mortẽ eius,quòd deberet sibi auferri vt ab ĩdigno.sed ubi ĩ uita hoc fecisset ignorãte donatore,ur̃ quòd hæres poterit reuocare,ꝑ id,qđ superius dixi.¶Extra gl.põt opponi inq̃tũ tex.hic requirit atrocẽ esse iniuriã, ut donatio reuocetur.nã uidetur,qđ imo sufficit, ꝙ negligebat obsequium ad qđ tenebat̃.l.i.C.de reuo.do.saluo, quòd ibi:loquit̃ ĩ patrono donãte liberto quo casu facilius reuocat̃ donatio:q̃a facilius cõmittit̃ ĩgratitudo.¶ Scđo põt obiici:nã uidet̃,quòd hr̃des posint reuocare donationẽ & sic dicitur cõpetere ius reuocãdi hæredi ex eo: q̃a iura, & obligationes transeunt actiuè, & passiuè de defuncto ad hæredẽ.l.unĩ.C.ut actiones ab hæredibus, & ꝯtra hæredes.& l.ꝓ hæreditariis.C.de act.& obli.& j.de sepul.in c.fi.Itẽ,q̃a obligatio, q̃ descẽdit ex delicto transit ad hr̃des,& ẽt ĩ hr̃des quatenus ꝑuenit ad eos.l.i.ff.de priuatis deli.& inst.de ꝑpetuis & tẽpo.act.§.non tñ.& §.sed hęredibus.Solue, quòd quędã est pęna ordinaria:& ĩ ista loquit̃ ꝯtrariũ, q̃dã aũt est pęna specialis,& extraordinaria ĩducta ex quadã ęq̃tate, ut est facultas reuocãdi donationẽ ꝯcessa donãti.nã illa est ĩducta ꝯtra cõmunes regulas, q̃ habẽt,quòd donatio perfecta ñ dẽt reuocari.l.perfecta. C.de don a.q̃ sub mõ.talis pęna debet restringi, & ñ ampliari.j̃.de reg.iu.ĩ regula,q̃ a iure.lib.6.& ꝓcedit istud scđm do. Flo.qñ agit̃ de pęna imponẽda,ut cõtingit in casu isto:quia ñ fit reuocatio ipso iure ꝑ ingratitudinẽ,sed cõpetit facultas reuocãdi:secus si in ea,q̃ imponeret̃ ipso iure ꝑ id,qđ no.glo.in l.3.§.qđ aũt.ff.quod quisq; iuris,& ex hoc dicit do.Flo.quòd eo casu quo uasallus perdit feudum ipso iure : ut q̃a illud alienauit sine cõsensu dñi,licèt dñs non reuocauerit feudũ ad se anteq̃ moreret̃,tñ eius hæres hoc facere poterit,& sic dicit notasse.Bal.in c.imperiale. §.in sup.de prohi.feu.alie.per Fede.in vsibus feudorũ.gl.tamẽ ibi. simpl'r vr̃ tenere , ꝙ ẽt tũc hæres non poterit reuocare ex quo defunctus non mouit q̃õnẽ, & ꝓ illa gl.facit:q̃a licèt per alienationẽ non uideat̃ reuocari ipso iure feudum,illud vr̃ uerũ si dominus voluerit,per id, quod hr̃.in l.ii.C.de iure emphy.& ideo si dñs non declarauerit volũtatẽ suã, vr̃ ꝙ hr̃s non posit auferre.facit,qđ no.in l.i.§.fi.cũ l.sequenti.ff.si ager vectigal.Bar.in l.ii.ff.de excep.rei iud.& sic uidetur,quòd gl.possit saluari licèt Bald.& d.Flo. aliter dixerint, vt supra dixi.Sed iuxta prædicta aduerte, clarum videtur quod ius reuocandi non tran-
26 sit ad hæredem donatoris per istum text.¶†Sed dubium esse potest secundum d.Pe.an transibit contra hæredes donatarii,puta,si donatarius cõmisit ingratitudinem, & mortuus est antequam mota sibi fuerit quæstio,an poterit donans mouere quæstionem cõtra hæredẽ ipsius donatarii?videtur qđ non,q̃a crimina morte committentis extinguuntur.23.di.c.quorundã.In cõtrarium facit, quod hr̃.in l.fi.C.de adul.
27 vbi ur̃ probari , quòd si † mulier commisit adulteriũ propter q̃ quod vir potest petere,vt pronuntietur vxorẽ perdere debere dotem , ꝙ si mulier decesserit ãn motam quæstionẽ, ꝙ nihilominus marito competat ius contra hæredẽ mulieris.dicit.d.Pe.dici posse,ꝙ si agitur de iure excipiendi illud,bene transit cõtra hæredem,& ita loquit̃ dicta l.fi.q̃a ibi hęres mulieris repetebat dotem a viro,sed vir per exceptionẽ occasione adulterij cõmissi per mulierẽ ibi nitebatur hæredem repellere , & hoc sibi permittit̃ , & ita etiã posset dici in casu ꝓposito,ꝙ si non fuisset tradita res donata,sed solum ꝓmissa, ꝙ posset donãs se tueri cõtra hæredẽ donatarij.Sed,an posset agi cõtra hæredẽ donatarii non dr̃ in dicta.l.fi.vnde dicit se in hoc dubitare,an ius agẽdi cõpetat in hæredẽ pro reuocatione donationis,nã s̃m eũ in exorbitantibus non est fienda extensio de reg.iur.quæ a iure,li.vi.Tu potes dicere,qđ gl.hic aperte vr̃ decidere hanc quæstionẽ.nam vult,quòd si non fuit mota q̃õ donatario,non posit moueri eius hęredi,& idẽ ẽt vr̃ velle hic Ioã.And.in vlti.q.inquãtũ vult,quòd ius reuocãdi donationẽ sit ꝑsonale ex parte donãtis , & etiã ex parte donatarii. & ad l.fi.C.de adul.posset dici,ꝙ fuit ibi mota q̃õ viua muliere, q̃a fuit repudium commissum ipsa viuẽte ꝑ ꝑ adulteriũ,vt ibi patet.vnde videtur posse dici, ꝙ si sciuit ingratitudinẽ cõmissam ꝑ donatariũ,& potuit reuocare ante eius mortem,& non reuocauit, ꝙ si res donata erat penes donatarium,ꝙ non poterit reuocari.Si autẽ non fuisset res tradita donatario, sed ꝓmissa.licèt ante mortem donatarii nil dixerit donãs tñ satis videtur, ꝙ poterit se tueri exceptione contra hæredẽ, vt uoluit.d.Pe.& q̃a fortè non iurauit reuocare ex quo nondũ erat res tradita gerens in animo se tueri exceptione si petatur ꝑ hæredẽ,& sic non sequit̃ necessario , ꝙ videat̃ remisisse offensam ex quo alia cõiectura capi potest arg.l.si cũ aurum.ff.de solutionibus.facit,qđ hic notauit Ioan.An. ĩ vltima quę
28 stione,& ꝙ inferius dicet̃.¶†Vlterius,quęrit Io.An. an valeat pactum appositũ in donatione,ne reuocetur donatio etiã ex cã ingratitudinis vr̃ quòd sic, q̃a talis ĩgratitudo põt remitti ex misericordia.xlv.dist. in c.tria.in contrarium facit,q̃a dolus futurus nõ vr̃ posse remitti.l.si unus.§.illud.ff.de pac.Spe.eo.tit.§. i.ver.q̃d si pactũ.tenet,quòd non valet, q̃a ur̃ inuitare ad delinquendũ contra.l.conuenire.ff.de pac.do. Io.And.ibi:in addi,tenet, quòd si pactum est factum cõmissa iam ingratitudine tenet:q̃a talis dolus de ꝑterito potest remitti.facit,quod plenè no.Barto.in l. aurelius.§.caius.ff.de lib.leg.& qđ no.in d.l.si unus §.illud.Si uero fuit pactum de non agendo in futurũ propter ingratitudinẽ futurã:& tunc si non est iuratũ,nõ ualet.d.§.illud secus s̃m eum si est iuratũ ꝑ id, qđ hr̃ in c.quẽadmodũ.ad fi.s̃.de iureiu.do.Ant.hic dubitauit de hoc vltimo.nam primo videtur tenere, quòd tale iuramentũ,non obliget cum videatur esse contra bonos mores ex quo ordinatur ad remittẽdũ dolum futurũ ꝑ.d.§.illud.& demũ dicit alternatiuè teneri posse dictũ Io.An.per d.c.quẽadmodũ. posses dicere,vt ibi patet,ꝙ licèt non admittat̃ directè ꝯtra iuramẽtũ poterit tñ ꝑ viã denũtiationis euangelicæ agere ꝯtra talẽ,vt ibi patet,& hæc ꝓcedũt,qñ factum est pactũ exp̃ssè de nõ reuocãdo donationem ex cã ingratitudinis.Si aũt simpl'r promisisset donans non venire cõtra donationem,talis promissio haberet in se tacitã cõditionẽ,nisi donatarius cõmitteret ingratitudi-

titudinē. ar.l.quæro.§.inter locatorē.ff.loca.& c.quē-
29 admodū.s̄.de iureiu.¶† Secundo quærit, quia litera dicit, ꝗ si tacuit donator non potest hæres agere qñ diceř tacuisse,dicunt qdā qñ ex pacto sibi nō ꝓuidit de ptāte reuocandi. Alij dicūt,& melius secūdū Hos. ꝗ diceř tacuisse qñ in vita non egit contra donatariū nec ad agendū se parauit: ar.l.si pater.C.de inof.test.
30 de quo per Host.in summa eod.ti.circa fi.¶ † Tertio
a quærit,an collator beneficij a ecclesiastici habeat potestatē reuocandi beneficiū propter ingratitudinem beneficiati.concludit,ꝗ si talis est magistratus ecclesiæ, & sic cōmittit ingratitudinem contra ecclesiā in qua est beneficiatus reuocari potest beneficium, per id,quod habetur.in c.fi.s̄.de postu.dicit tamē,ꝗ hoc proprie nō fiet per viam donationis,seu priuationis, qa poterit institutus per iudicem competentem priuari, & eodem mō intelligitur.c.grauem.j̄.de exces. pla.qa ibi deponiť,non autē reuocať ꝓprie,si vero est ingratus personæ collatoris,dicit ꝗ tunc reuocari nō pōt, quòd licet aliquo respectu conferens beneficiū dicať donator,videlicet in eligendo cui donat: nō tñ dř donator quo ad substantiam donationis, qa necesse habebat illud alteri conferre,nec poterat pro se retinere.s̄.de præb.c.relatū. cum ibi no.quinimo si ītra tempus statutū a iure non conferebat priuabatur potestate conferendi.s̄.de conces.prę̄ben.c.ij.iō talis nō est purus,& merus donator, & pro tanto non hēt ius reuocādi,licèt contra ipsum cōmittatur ingratitudo.
31 ¶† Quartò tangit,quid si aliquis defendendo percussit donatorem suū, an per hoc dicetur ingratus.concludit quòd non:qa tunc non possunt dici impiæ manus illatæ in donatorem,ex quo hoc fecit ad se defendendum,ideo cessat dispositio ipsius capituli per literā,dum dicit impias manus, & sic a contrario secus, qñ non sunt impię.¶Quinto tangit hic quid si ignorāter donatarius percutiat donatorem credens, ꝗ sit alius.dicit,quòd non dicetur per hoc ingratus,nec ꝑ hoc poterit donatio reuocari.per l.si ignorans.ff.loc. & j̄.de sen.excō.in c.si vero. fatetur tñ quòd tenebiť de iniuria illata. licèt non possit reuocari donatio ex
32 quo ignorabat ipsum esse donantē.¶† Quid autē si donatarius non per se,sed ꝑ alium graue dānum,vel grauē iniuriā intulit donatori, an habebit locū decr. dic,ꝗ sic,per id,quod hř.in c.mulieres.j̄.de sen.excō. & xvii.q.iiii.c.si qs suadente.& per ibi notata. & dicit,quòd idē dicendū si non cū manu,sed cū pede ītu
33 lit grauē iniuriā ipsi donatori.¶†Sexto tangit,qñ dicatur graue dānū,& concludit hoc relinquendū arbitrio iudicātis,cū hoc non reperiať iure determinatū. ar.ca.de causis.s̄.de offi.dele. Alii tñ dicunt, quòd dř graue damnū, qñ per id perdit donatarius oīa bona, vel maiorē partē.ar.l.ꝑꝑ litem.ff.de excu tu.& c.frequēs.de rest.ipo.in vj.sed prima opi.sibi placet.qa nedū oīum bonorum,vel maio.partis.sed ēt interdum, qñ centesimæ, vel quinquagesimæ inferť damnū,dř graue dānū.s̄.c.prox.q̄uis in alja materia ibi loquať. Nec ob.d.c.frequens.qa loquiť in casu suo, & similiter.d.l.ꝑꝑ litē, q̄ lex tñ est hodie correcta per aut.mi
34 noris debitor.C.q. tuto.da.pos.¶† Septimo tangit, quid si donatarius tentauit inferre graue damnū donatori:non tñ intulit, an habebit locum pœna decr. quidā quòd sic per tex.dum dicit inferre præsumpsit adhuc idem auth.hoc quoq;.C.de reuo.don.dum dicit,molitus est iacturam.Io.An.secundum d.An. hic concludit, ꝗ si agitur de damno rerum non sufficiat damnū voluisse inferre,nisi sit illatū. Sed quo ad iniuriā personalē sufficiat affectus licèt non sequať effectus, quia tex.videatur ponderare quo ad illum affectum.facit,qđ dictum fuit.in c.si quorundā.s̄. de sol. & quod no.per Io.An.in regula in pœnis. de reg.iu. in vj.& sic etiam videtur do.Pe.hic recitare Io.And. sed re vera Io.And.non facit dictam differentiā: sed dicit, ꝗ regulariter non sufficit in pœnis imponēdis affectus,nisi sequatur effectus fallit vbi reperitur contrarium, & sic fallit hic quando præsumpsit inferre periculum vitæ.Item fallit in casu dictæ authen.hoc quoq;. licèt ibi loquatur de damno rerum, & sic per illam auth.non videtur bonus intellectus quem vř dare do.An.& do.Pet.& Io.An.hic in quæstione ꝓdicta.
35 ¶ † Iuxta prædicta quæri potest,qd si donatarius fuerit iudex in cā mota cōtra donantē super aliquo crimine,& condemnauit donantem,vt fustigeť, vel ad aliam pœnam personalem ſm formā iuris, vel statuti,an ex hoc diceť ingratus ipse donatarius.dicit d. Pe.hic,ꝗ non:qa censetur necessitate officij id fecisse cum officiū iudicandi sit necessarium.l.numerū.§.iudicandi.ff.de mune.& hon.secus dicit si fuisset aduocatus, vel procur.cum tale officium sit voluntarium: ideo tunc puniret,vt ingratus per id, quod habetur in l.pe.ff.de inof.testa.& l.post legatum.§.aduocatū. ff.de his qui.vt indig.facit ad prædicta, quod no.Ioā.
36 And.in c.inter dilectos.s̄.de fide instru.¶ † Vlterius quærit hic do.Pe. An donatarius teneatur indistincte alere donatorem. Gl.videtur velle, quod sic in l. fi.C.de reuo.dona.contrarium voluit in l.in condēnatione.ff.de reg.iur.do.Pe.hic cōcordat opi.quia si fuit facta magna donatio habet locum opi.quādo reperiretur donans deuenisse ad inopiam,quia faciens magnam donationem alteri assimilatur parēti.l.si patronus.ff.de confir.tuto.& ideo sicut filius teneť alere parentem inopem.l.si quis a liberis.& l.alimenta. ff.de lib.agn.ita etiam donatarius tenebitur alere dictum donantem,secus si fuisset facta parua donatio, & sic intelligatur.glo.iij.l.in donatione.& ita dicit,ꝗ videtur fuisse de mente Cy.in d.l.fi.C.de reuoc.do.
37 ¶†Vlterius quærit do.Pe.an donatio veniat reuocanda ex alia rōne quēm hic dicatur in hoc.c.& concludit,ꝗ sic, quia si excedit summam quingentorum aureorū, & non sit insinuata,reuocabitur quatenus excedit dictam summā per id,quod hř.in l.sancimus.&
38 in l.pe.C.de don.¶†An autem in donatione ob causam, vel in remissione debiti ex causa donationis sit fienda insinuatio si excedat dictam summā. notauit Bart.ī l.Aquil.eo.ti. In quibus videtur concludere,ꝗ in donatione ob causam non sit necessaria,sed in remissione debiti ex causa donationis sic.facit, qđ not.
39 gl.in l.si quis obligatione.ff.de regu.iur.¶ † Sed iuxta prædicta quæri pōt quid de pacto,qđ adijcitur ī donatione, videlicet, ꝗ ītelligant esse tot donationes, quot sunt res, quod fit ad euitandum insinuationē, vt sic non possit reuocari donatio excedens quingentos aureos,dato quòd non sit insinuata.d.Flo.hic dicit, ꝗ tale pactum nō valet:nam licèt sint plures res, tñ intelligitur vnica donatio ex quo simul siue eodē tempore,fit per d.l.sancimus.§.si qs autem. secus si diuerso tempore fierent: vt voluit Iac.de Are.& Cy. in d.l.sancimus. & no.per Bar.in l.modestinus.ff.de
40 dona.& ibi etiam tangit,an donatio † excedens summā prædictam si fuerit iurata confirmetur iuramento, & in l.si quis pro eo.ff.de fideius.de quo dixi.ī d. l.modestinus. & in c.cum contingat.s̄.de iureiuran.
41 ¶† Tangit etiam hic do.Flo.de donatione quæ fieri solet in contractibus potissimè venditionis,quando apponitur pactum,quòd si quid plus valet res vēdita q̄ sit pretium datum,quod illud donatur per vēditorem emptori. Quid operetur tale pactum.concludit, quòd

a Collator beneficij. Adde dom. Abb.hic in iiij.col.ver. sed hic q̄ritur.

quòd aut vendens sciuit plus valere,& tunc valet donatio: quia etiam valuisset venditio sciēter facta pro pretio conuento,aut ignorauit:& tunc illa verba referuntur modicum,facit licèt non alleget.l.hæc adiectio.ff.de verbo.sign.ideo si multo plus valet poterit reuocari.l.ab Anastasio.C.manda.nisi expresse esset dictum quod donat illud plus etiam si sit excessus in magna quātitate,de quo per Bart.in l.ij.C.de rescin.vend.& sic residet do.Flo.Adde quod demum dicit esse magnus excessus,quando esset vltra dimidiā iusti pretii,per ea,quæ habentur. in l.ij.præalle.& in c.pe.s̄.de emp.& ven.nam licitum est contrahentibus se decipere adinuicem in pretio non interueniente dolo,dummodo deceptio non excedat dimidiam iusti
42 pretii,vt legitur,& no.in iuribus præalle.¶† Vltimate quærit hic do.Pe.Quid si in donatione fuit iuratum non contrauenire, an poterit contraueniri aliquo casu non obstante iur̄o.concludit, quòd aut q̄s vult venire contra donationē ex eo,q̄a sit inofficiosa vt q̄a facta sit per ascendentem in præiudiciū filij. & tunc dicit, ꝙ tale iuramentum non impediet filium agere querela inofficiosæ donationis, q̄a iuramentū non habet præiudicare tertio,& quatenus tangit p̄iudiciū tertii non seruatur per id, quod hr̄.s̄.de iureiu.cōtingat,& de pactis q̄uis.in 6.aut agit̄ de donatione reuocanda p̄p superuenientem natiuitatem filiorū,& hoc casu ēt non impedit iur̄m, q̄a intelligitur habere in se tacitam conditionem, nisi superueniāt liberi,ut superius dixi,& no.Bar.ibi,quod hoc procedit in casu dubii, sed ubi constaret, ꝙ donans non uellet donationē reuocari ēt si superueniāt liberi.tūc non reuocabit̄ ex quo constat de eius uoluntate, nā p̄p superueniētiā filiorū reuocatur ex p̄sumpta uoluntate donan.per ea,quæ habentur.in l.si unq̄.C.de reuocan. ideo si constet de mente contraria illi stabitur.ar.l.cōtinuus.§.cū ita.ff.de ver.ob.aut agitur de reuocanda donatione p̄p omissam insinuationē, & tūc,an firmetur iur̄o tangit̄ per Bar.in l.modestinus.ff.de dona.& dixi. in c.cum contingat, vbi tenui, ꝙ sic, aut agitur de reuocanda dona.propter offensam, vt contingit in casu huius.ca.& tūc si simpliciter fuit iuratū non contrauenire non habet obstare iuramentū:q̄a in iuramēto subintelligitur condō nisi noua cā superueniat,per id,quod hr̄.in c.quēadmodū.ff.de iureiu.& facit.l.quæro.§.inter locatorē.ff.locati. Si aūt fuisset iuratū expresse non reuocare, & ex cā ingratitudinis,tūc quid iur.siue loquamur de ingratitudine præterita,seu futura dixi superius.nā in præterita clarū est, q̄d seruari debet iur̄m. sed in futura est magis dubiū.nam Ioan.And.tenet in addi.spe.eo.ti.§.j.sup ver.q̄d si pactū, ꝙ seruari debet iur̄m.c.quemadmodū.ad fi.de iureiu.& idē dicit hic do.Pe.tenere Ray. in additionibus ad dicta Cy.quia non videt̄ tam agi de remittēdo dolo futuro,quàm de iure reuocādi p̄p offensam,satis tn̄ videret̄,q̄d p̄ viā denūciationis euāgelicæ posset tūc agi ꝯ donatarium, per id, quod hr̄.
43 in d.c.quēadmodū. ad fi.¶† Vltimo q̄rit hic Io.An. quæ fuit rō statuendi, q̄d ius reuocādi donationē sit p̄sonale,dubiū facit secūdū eū. q̄a obligatio ex delicto s̄m canones trāsit ad hæredes, & etiā in hæredes vt hr̄.in c.fi.j̄.de sepul.sed secūdū leges trāsit ad hęredes,& ēt in hæredes inquantū p̄uenit,licèt lis nō fuerit ꝯtestata,vt no.in d.c.fi.& in c.Ep̄s,q̄ filios.xij.q.ij. dicit Io.And. ꝙ ex ista posset de facili se expedire dicendo, ꝙ hic agit̄ de pœna ingratitudinis ex qua nil p̄uenit ad donatariū,nec cōsequēter ad eius hæredē. non.n.ex delicto ingratitudinis. sed ex donatione p̄cedēte hēt illud de quo reuocādo q̄rit̄, sed certè ista ratio non solū concludit,q̄uo non cōpetat ius reuocandi in hæredē,seu cōtra hæredē donatarij. Nō aūt cōcludit quare non transeat ad hæredē donā. vn̄ potes dicere,quòd melior rō est,q̄a ius reuocandi cōpetit rōne vindictæ p̄p iniuriam illatam donatori.iō si-
44 cut † actio iniuriarū q̄ dat̄ ad vindictam non transit ad hæredē iniuriati si moritur ante litis motionē,nec transit ēt contra hæredem iniuriantis, si nihil peruenit ex iīuria.l.iīuriarum actio.ff.de iniurijs.Ita ēt contingit ī hoc iure reuocādi,q̄d datur rōne vindictæ, & hęc rō pōt assignari secūdū eos.secūdū canones,dicit Io.An.ꝙ si ex delicto,vel iniuria illata contra douantē abest aliq̄d de patrimonio ipsi donanti dicit, quòd tunc duplex ius pōt cōsiderari vnū quatenus tangit tale delictū damnū donan. & tale ius bene transit ad hæredes donan.& etiā cōtra hęredem donatarij vsq; ad vires hęreditatis.per c.fin.j.de sepulturis.aliud est ius,q̄d competit rōne vindictę propter quod dat̄ donatori facultas reuocādi donationem, & istud ius,q̄a est extraordinariū, & contra regulas cōes quę volūt, quòd donatio perfecta non reuocetur, non est ampliandū,sed potius restringendum.j̄.de reg.iu.quę a iur.li.vi.& l.q̄d vero.ff.de legibus.ideo voluit ius, ꝙ
45 † tale ius reuocandi sit personale, & pro pręd ictis facit:q̄a donatio,seu liberalitas procedit ex animo donatoris, & non ex animo hęredis eius,imo sępissimè displicet filio,uel hęredi donatio patris, uel filii. Itē donatio fit contemplatione donatarii, nō hęredis ipsius donatarii quem ēt quandoque donās habet exosum. ideo conueniens fuit statui, quòd tale ius esset personale.Et per hęc sit expedita hęc decre.

De peculio clericorum. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Peculium quot modis sumitur.*
2 *Peculium quid sit.*
3 *Peculium proprie non cadit in eo qui est sui iuris.*
4 *Peculium est quadruplex:scilicet profectitium:aduentitium: castrense,& quasi castrense.*
5 *Peculium profectitium est patris quo ad proprietatem, & etiā quo ad cōmoditatem vsusfructus:in illo tamen pōt obligare patrem qui sibi concessit peculium vsq; ad vires peculij,dummodo non donet.*
6 *A patria potestate non liberatur filius per ordinem clericatus, sed quid si ordinem sacrum suscipiat.*

¶Visum, & tractatū est in tit.pręcedenti de dona.uerū ēt:q̄a clerici possunt facere donationem de p̄prio peculio ipsorum,licèt non de peculio ecclesię,iō ponit̄ hic ista Rubrica.de materia xiij.q.2.3.& 4.per totū.& 1.q.3.per totū.& facit,quod habetur.xii.q.1.ca.
2 de laicis cū sequēti.¶†Quęrit hic Io.An.primo quot modis sumatur peculiū in iure, secūdo quid sit peculiū.tertio,quotuplex sit peculiū. Ad primū dicit, q̄d multis modis sumitur in iure,nā quandoq; sumit̄ peculium pro patrimonio.l.cogi.ff.ad treb.& ita etiam pōt sumi hic.aliq̄n sumitur pro eo, quod patrefamilias:& sic existenti in sua p̄tāte, vt dn̄s seruo, cōcedit & de hoc hr̄.ff.de peculio.per totum. Aliq̄n sumitur pro eo, quod præsidij, seu auxilij cā pro casu guerre reponitur.l.si chorus.ff.de lega.iij.Interdū ponit̄ pro salario.l.ordinariorū.C.de contra tabu.libr.xii.interdum ponitur pro rebus paraphrenalibus.l.si ego. de iure dotium. & de hoc etiam per gl.in Rubrica.ff.de
2 peculio.¶† Ad secundum dicit, vt hic etiam tangit. do.Flo.quòd peculium dr̄ quasi pusilla,seu parua pecunia.l.depositi.§.peculium.ff.de peculio. ex eo,q̄a illud, q̄d supererat domino ex parsimonia consueuerat

uerat dari in peculiũ seruo, vel filiofa. vt ibi patet, & eo.ti.l.peculium. Non aũt ex eo quinetiã modica q̃titas nõ posset dari in peculium filiofa. vel seruo: & sic põt dici peculium a pecunia. dr̃ aũt pecunia a pecoribus, ex eo, q. a principio diuitiæ antiquitus ceperũt a pecoribus, seu animalibus, vt hr̃.i.q.3.in ca.totum.
3 ¶† Ad tertium dic, ꝙ loquendo latius quàm tangat hic Io.An.& etiam alibi dicit, quod proprie sumpto vocabulo, & stricte, peculiũ non cadit in eo q. est sui iur. q. a talis non dicitur proprie habere peculiũ: sed patrimoniũ.l.fi.C.de inoffi.testa. proprie autẽ, & stricte peculium dr̃ habere qui est in potestate alterius, vel seruus, vel filiusfa. In seruo potest appellari peculium dominicũ, in filio aũt familias dicit, quod põt
4 considerari quadruplex † peculium. nam quoddã est peculium profectitiũ, quoddam aduentitiũ, & quoddam castrense, & quoddã quasi castrense. Peculiũ ꝓfectitiũ dr̃, quod pater dat filiofa. & sic existẽti in suã ptãte, vel quod datur sibi per alium cõtemplatione patris.l.cum oportet.C.de bonis quæ libe. Castrense vero dr̃, quod filiusfa. miles acquirit in militia: & sic in castris.l.1.& per totum.ff.de castrensi pecul. Quasi castrense vero est, quod filiusfa. acquirit ex scĩa, puta ex aduocatione, vel ex officiis publicis.l.fi. & ibi no. C.de inof.testa. ¶ Aduentitiũ vero peculiũ appellat̃, quod nõ est q̃situm ex substantia patris, sed aliunde, & nõ est castrense, nec quasi, vt qñ filius ex industria sua aliq̃d acquirit, vel per extraneum, vel ẽt ꝯiunctũ aliquid sibi dat̃, vel relinquit̃ contẽplatione ipsius filii, vt patet. ĩ d.l.cum oportet, & de istis quatuor speciebus peculii tangit̃. in d.l.fi.C.de inoffi.testamen.
5 ¶† Et no. ꝙ peculium profectitium est patris quo ad proprietatẽ, & ẽt quo ad cõmoditatem vsusfruc. in illo tñ potest obligare patrẽ qui sibi concessit peculiũ vsq; ad vires peculii, dummodo non donet, per id, quod hr̃. in l.si quis seruum.§.ẽt.ff.de peculio. castrense vero, & quasi castrẽse spectat ad filium quo ad ꝓprietatẽ, & vsumfructum. vt patet ex his quæ habentur. in d.l.fi.C.de inoffi.testa. Sed aduentitium aliunde q̃situm spectat ad filium quo ad proprietatem. sed quo ad vsumfructum spectat ad patrẽ.d.l.cum oportet.& l.fi.C.de bo.q̃ li.& l.i.& ꝑ totũ.C.de bonis maternis. vnde nõ põt testari in illo, nec in profectitio. facit, quod hr̃. in l.pe.& fi.C.de testa. secus in castrense, q. a in illis potest filiusfa. licèt sit in patria potestate testari dicta.l.fi.C.de inof.test.& hæc procedũt in laicis. In clericis aũt dicit Io.An. post Host. ꝙ potest cõsiderari duplex peculiũ.s. aduentitiũ, & profectitiũ: vt sic ꝓfectitium dicat̃, qd̃ prouenit ex rebus ecclesiæ, & de hoc clericus non põt testari.j.ti.j.c.j.& ij.& c.q̃ nos. Aduentitium antem dr̃ quod aliunde q̃. ex bonis ecclesiæ, vel cõtemplatione ecclesiæ obuenit clerico, dicit tñ hic do. Flo.& etiam voluit Host.& Ioan. An.& do. Pe.& etiam d. Ant. ꝙ istud peculium aduẽtitium in clerico non tenet simpliciter naturã aduentitii, sed illud, quod est in laico aduẽtitium in clerico censet̃ esse quasi castrense, adeoq; qd̃ licèt sit clericus in ptãte patris, tamẽ poterit de illo testari, ꝓ id, quod legitur, & not. in c. quia nos.j.titu.j.& in l.cum lege. & l.sacrosanctæ.& auth. presbyteros.C.de epi.& cle.
6 Et sic patet, quòd per † ordinem clericatus non liberat̃ clericus a patria ptãte licèt, secus sit ĩ ordine Episcopali.C.de episco.& cle.auth. sed Ep̃alis dignitas. ¶An autẽ ꝑ susceptionem ordinis sacri liberet̃ clericus a patria ptãte.gl. videt̃ voluisse, quòd sic. in c.inde corum.s.de æta.& quali. Sed cõiter tenet̃ cõtrarium, vt ibi no. quod solus ordo Episcopalis liberat a patria ptãte, vt habet̃. in auth. sed Episcopalis. habet tamẽ priuilegium clericus in minoribus, vel in sacris, ꝙ de quæsitis aliunde quam ab ecclesia põt testari, & sic quo ad hoc censet̃ quasi castrense peculium, ꝑ ea quæ hñr. in iuribus præalleg.& in l.fin.C.de inof. test. vbi autẽ clericus esset sui iur. tunc clarum esset, ꝙ posset testari ex aliunde q̃sitis, quã ꝯtẽplatione ecclesiæ.d.c.q. a nos.j.ti.j.de materia peculiorum tãgit̃ per Azo. in summa.C.de bonis quæ lib.& per Host. in summa eo.ti.de actore.§.j.ver. Item cum agi de peculio, & sequen. ¶ Vltimo potes addere, ꝙ in beneficialibus, & in spiritualibus filiusfam. licèt sit in ptãte patris ex quo est clericus põt agere in iudicio ꝓ illis ẽt sine consensu patris. licèt regulariter filiusfa. q. est in ptãte patris non possit esse in iudicio sine eius consensu, vt probat̃. in c.fi.ad fi.de iud.lib.vj.& l.non solum.§.necessitate.cum ibi notatis.C.de bonis.q̃ libe.

SVMMARIVM.

1 *Quæsita a prælato nihil habente tempore promotionis præsumuntur empta de bonis ecclesiæ.*
2 *Negatiua quandoque est probabilis.*
3 *Paupertas non repellit quem a promotione dignitatis ecclesiasticæ, vel beneficij ecclesiastici: secus in tutore.*
4 *Fructus beneficij couuertere potest beneficiatus in sua alimenta.*
5 *Imperator potest habere duplex patrimonium, scilicet, vt priuatus, & vt Imperator.*
6 *Quæsita per prælatũ, an p̃sumãtur q̃sita de bonis ecclesiæ. & nu. 9.*
7 *Promoueri non debet qs ad ordinẽ ecclesiasticum sine titulo beneficij.*
8 *Beneficiatus simpliciter dr̃ qui non habet dignitatẽ, vel personatum.*
10 *Tutor si aliquid quæsiuit durante tutela non præsumitur quæsitam de bonis pupilli.*
11 *Ecclesia dicitur uxor prælati.*
12 *Vir est dominus rerum uxoris sibi datarum in dotem.*
13 *Vxor si aliquid in uita uiri acquirat, an præsumatur illud de bonis uiri quæsiuisse. & nu. 6.*
14 *Quæsita per filiumfa. existentem in potestate patris, an præsumatur quæsiuisse de bonis patris.*
15 *Vicarius ecclesiæ, an si aliquid acquisiuit præsumatur illud de bonis ecclesię quæsiuisse.*

a Nuestigandum. Quæsita a per prælatum qui tempore ꝓmotionis patrimonialia non habebat præsumuntur de bonis ecclesiæ fore quæsita. h.d. Et primo format q̃stionẽ, quã sc̄d̄o soluit ibi. qm̃ f̃m. Io. An. põt dici, qd̃ ponit quãdã instructionẽ in tex. ibi: ꝓuectus. i. ꝓmotus, vt colligit ẽt. j. circa fi. ¶ Itẽ ibi: ordinẽ. expone. i. titulum ꝑ quẽ peruenit̃ ad bñficium, & ad ordinẽ: vt j. tanget̃. ¶ No. primo, ꝙ bona empta de bonis ecclesię spectare debẽt ad eccle
1 siã. ¶† No. ꝙ bona empta a p̃lato nihil habẽte tp̃e ꝓmotionis præsumunt̃ empta de bonis ecclesię. & sic no. ꝙ in dubio quicquid quærit p̃latus nihil habẽs de patrimonio præsumit̃ q̃siu. sse de bonis ecclesię. ¶ Itẽ
2 no. ꝙ † negatiua vr̃ aliqñ esse probabilis ꝑ inuestigationẽ iudicis. facit, qd̃ no. Bart. in l. in illa. & l. hoc iu-
3 re. ff. de ver. ob. ¶ † No. ꝙ paupertas nõ repellit quẽ a ꝓmotione dignitatis ecclesiasticæ, vel beneficij ecclesiastici. secus in tutore, vt probat̃. inst. de excu. tu. §. sed propter paupertatẽ. Et no. per gl. xij. q. ij. c. j. &
4 rõ diuersitatis esse põt: † quia bñficiatus põt frũctus bñficii cõuertere ĩ sua alimẽta. s. de ꝑb̃c̃. cum f̃m. qd̃ nõ põt tutor, nisi aliàs expresse fuerit sibi ꝓmissum. l. a tutorib⁹. §. fi. ff. de admi. tu. ¶ Itẽ no. ꝙ qñq; de contractibus vnius põt merito dubitari cui per illos q̃ratur, quod cõtingit, qñ quis repræsentat duplicẽ ꝑsonã. s. vt priuatus, & vt prælatus, nã põt inire cõtractus vt prælatus, & similiter, vt priuatus, & similiter ẽt habere põt duo diuersa patrimonia, vnum ꝓpriũ, aliud quo ad curam, & administrationẽ. facit, quod hr̃. in

l.ij.

a Quæsita. Vide ad materiam huius tex. do. Alexan. de Imo. in consil. xxx. in 4. par. doc. in auth. ex testamẽto. C. de colla. & hic per nouissimos scribentes.

l.ij.& l.bene a zenone.C.de quadriēnij pſcriptione.
5 vbi patet, ꝙ ēt Imperator † pōt hr̄e duplex patrimo
niū,videlicet,vt priuat⁹,& ēt,vt Imperator.¶In gl.j.
in fi.ſupple ordinario,vel delegato,per id, qđ hr̄: &
6 no.ſ.de pb.in c.quoniā ꝯ ſm Hoſt.¶ † In gl.fi.ibi.ff.
eo.l.de do.inter virū. Et no.ꝙ lex ēt pxime allegata.
in gl.& in l.quintus q̄ ſtatim allegat̄ loquunt̄ in vxo
re:qa ſi aliqd reperit̄ qſiuiſſe vxor in vita viri pſumit̄
qſiuiſſe de bonis viri,& ſm hoc cū platus, vel rector
videat̄ eſſe maritus eccleſiæ, & ēt videat̄ eſſe vxor,vi
deretur,ꝙ bona qſita p prælatū non deberent præſu-
mi qſita de bonis eccleſiæ:ſed potius de bonis ipſius
plati:& ſic dicta iura pñt induci pro ꝯrijs ad id,quod
hic dr̄,ſed potes ſoluere:vt ĩ.dicetur.¶In ea.gl.in fi.
Extra gl.pōt opponi.primo nā vr̄,ꝙ licèt aliqs ſit pro
motus ad eccleſiaſticū ordinē ipſo nihil habēte nō p
hoc debeat pſumi qſiuiſſe de bonis eccleſiæ illud,qđ
qſiuit. nā licèt ſit promotus ad ordinē nō ſequit̄ per
hoc, ꝙ habeat beneficiū, vel adminiſtrationem,ſeu
eccleſiā.Solutio,expone literā ſecūdū doc.dū dicit ad
eccleſiaſticū ordinē.i.ad titulū eccleſiæ, ſeu admini-
ſtrationē eccleſiaſticā.Nam p p titulum eccleſiæ, vel
beneficij puenit ad ſuſceptionem ordinis.ſ.de elec.
cū in cunctis.§.inferiora, & de æta.& qua.c.j.& c.q̄-
7 ris. Nec ēt debet qs † promoueri ad ordinē eccleſia-
ſticū ſine ti.beneficii.ſ.de pbē.c.cū ſecundū. & p p̄-
dicta intelligūt doc.tex.qñ qs fuit pmotus ad benefi
ciū eccleſiaſticū habēs adminiſtrationē annexā.Sec⁹
ſi ſolū qs fuiſſet ordinatus,ſeu pmotus ad ordinē,&
nullū beneficiū habuiſſet.idē dicunt ſi habuiſſet ſim
plex beneficiū in eccleſia non habēs aliquā admini
ſtrationē,nec haberet rectoriam eccleſiæ:vt qa forte
aliqua portio ſibi daret̄ de bonis eccleſiæ.facit,quod
hr̄.in c.requiſiſti.j.ti.i. & qđ no.p gl.in c.præſenti.§.
portio. de offi.or.in vi.& per ibi notata per gl.& p id
ēt quod hic voluit Io.An.& Hoſt.vr̄, quòd hoc.c.nō
habet locum in clerico ſimpliciter,& perſonaliter be
8 neficiato, & dicitur ſimpliciter † beneficiatus:qa ha
bet beneficiū ſimplex,& non dignitatem, vel pſona
tū q̄ interdum appellant̄ bñficia duplicia. iuxta ea q̄
legunt̄,& notātur.ſ.de pben.ſup inordinata. dr̄ autē
pſonaliter bñficiatus,qa non habet adminiſtrationē
aliquā a bonis eccleſiæ:ſed certa portio datur perſo-
næ eius de bonis eccleſiæ.facit,qđ dicet̄. in c.fi.ĩ.eo.
vbi aūt qs habet dignitatē, vel pſonatū, vel rectoriā
eccleſiæ,vel adminiſtrationē bonorum bñficij: tunc
9 habet locū iſtud capitulū.¶ † Secūdo pōt opponi,nā
vr̄,qđ quæſita per adminiſtratorem debeāt præſumi
quæſita de bonis ppriis adminiſtratoris, vel ex eius
induſtria,nō aūt de bonis ſuę adminiſtrationis. p l.ſi
10 defunctus.C.arbitriū tutelæ.vbi ſi apparet† tutorem
aliqd quæſiuiſſe durante tutela non pſumitur qſitū
de bonis pupilli,niſi aliud appareat:ergo eodem mō
vr̄ dicendum in prælato,vel rectore eccleſię.ſolue,ꝙ
aliud in tutore,vt ibi.aliud in prelato eccleſię de quo
hic,& rō diuerſitatis eſt,qa platus habet adminiſtra-
tionē ppetuā,& ſuſtentat de bonis eccleſiæ.lxx.diſt.
in c.ſanctorū,& ſupra de pben.in c.cū ſecūdū.Tutor
nō habet adminiſtrationē tpalem, & ſuſtentat̄ de bo
nis pprijs nō pupilli:& ſic reſidet.d.An.Tu potes di-
cere,ꝙ melior vr̄ eſſe rō diuerſitatis:qa ſi in tutore p
ſumeret̄ qſiuiſſe de bonis pupilli pſumeretur p hoc
ſubtraxiſſe bona pupilli:& ſic deliquiſſe.In dubio au
tē non debemus pręſumere delictum.l. merito.ff. p
ſocio.iō in dubio pręſumitur potius tutor aliunde q̄-
ſiuiſſe,q̄ de bonis pupilli. facit,qđ no.Bar.ĩ l.cū opor
tet.in prin.C.de bon.q̄ libe.quæ rō ceſſat in prelato,
vel rectore eccleſiæ: qa ſi pſumit habuiſſe de bonis
eccleſiæ, & ex illis quęſiuiſſe cum teneat̄ bona eccle
ſię augmētare. facit,quod hr̄.xij.q.iiij.c.j.Ideo ius vo
luit,quod pſumeretur de bonis eccleſiæ alio non ap
11 parēte.¶† Tertio pōt opponi,nam eccleſia dr̄ vxor p
lati.vij.q.j.c.ſicut alterius. ſed illud quod q̄rit vxor p̄
ſumitur,quòd ſit de bonis viri.l.quintus. & l.etiam.
quæ allegat̄.in gl.fi.& ſic videtur quòd potius debet̄
præſumi,quòd prælatus acquiſiuerit de bonis ppriis
& non de bonis eccleſiæ quæ cenſet̄ vxor,cuius con-
trarium hic dr̄.Solue,ꝙ aliud eſt in viro ſpirituali,vt
eſt prælatus,vel rector.aliud in viro carnali. ratio di-
uerſitatis eſt:qa vir ſpiritualis.& ſic prælatus, vel re-
ctor cenſetur eſſe adminiſtrator rerū eccleſię,nō aūt
dñs,ſed ipſa eccleſia. in c.cæterum.ſ.ti.j.ſecus ĩ viro
12 carnali:qa ille eſt dominus † rerum ſuarum, & ēt re-
rū vxorum datarum in dotem.l.dote.C.de rei vēd.&
ſic pōt dici, quòd vtrobiq; pręſumitur pro eo qui eſt
dñs.nā in viro carnali pręſumitur pro eo: qa eſt dñs
vt p̄dixi. Sed in viro ſpirituali non pręſumit̄ pro eo:
qa non eſt dñs:ſed eccleſia. & pōt dici ſecūdo, quòd
licèt aſſimiletur matrimoniū carnale ſpūali. facit,qđ
hr̄. in c.ij.ſ.de transla.præla.tñ non ſemper eſt bona
ęquiparatio,& argumētatio de vno ad reliquum, nā
in multis differunt interdum, vt notauit Io.An.in c.
tuę.ĩ.de ſponſa.vnde ēt poteſt dici, vt hic voluit Ioā.
An.ꝙ non debet ſumi ſimilitudo ſm rudē,& ſimpli-
cē figuram:ſed a radice rōnis ſecūdū qđ pōt dici, ꝙ
vtroq; caſu ſurgit pręſumptio,vt vitetur ſuſpicio tur-
pis quęſtus. mulieres enim raro ſe immiſcent nego-
tiationibus,nec ille ēt cōueniunt mulieribus:qa nō
debent ſe immiſcere cœtibus virorum.l.alienā.C. de
pcu.& l.fœminę.ff.de reg.iu.iō illud, qđ reperit̄ pe-
nès vxorem alicuius pręſumitur a iure, qđ ſit de bo-
nis uiri, ut euitetur ſuſpicio turpis qſtus.d.l. qntus.
& d.l.etiam. eadē eſt rō ēt in prelato ſi bene conſide
retur,nā platus phibetur negotiari.ĩ.ne cle.uel mo.
c.j.& ij.& iō, quod penès eum reperitur pſumi dēt,
ꝙ ex iuſta cauſa quęſiuerit: & ſic,ꝙ ex redditibus ec-
cleſię cuius habet adminiſtrationē nō autem pſumi
tur, ꝙ ex negotiatione qſiuerit cum illa ſit ſibi phi-
bita, ut eſt dictū:& ſic delinqueret ſe illi immiſcēdo,
& in dubio nō debet pſumi delictum.l.merito.ff.pro
ſocio. & ſic eadē rō diligenter ꝯſiderata operatur di-
uerſam pſumptionē ĩ dictis caſib⁹.dicit tñ hic.d.Pet.
ꝙ in uxore ſi poneretur de facto, quòd fuiſſet diues,
& maritus nihil habens, ꝙ tunc illud, qđ uxor qſi-
uiſſet non debet pſumi de bonis uiri, q. nihil habe-
bebat:qa ex bonis q̄ non apparent lucrum aliqđ pfi.
ciſci non pōt.facit,quod hr̄.in l.i.ff.de ꝯtrahen.emp.
Et ad materiā facit,quod no.in c.ſignificāte. ſup ter
13 tia gl.¶† Ex p̄dictis patet,an uxor illud, quod quęſi-
uit ĩ uita uiri pręſumatur quęſitum de bonis uiri, qa
uidetur dicendum,quòd ſic,niſi aliud probetur, & ſi-
militer, an prelatus pręſumatur quęſiuiſſe de bonis
eccleſię.facit etiā quod legitur:& no.ĩ.c.proximo,&
quod dicet̄.ĩ.eod.in c.iij.Et qd iur.etiam de tutore.
Quid aūt de filioſa.exiſtente in ptāte patris,an illud,
14 quod † acquiſiuit præſumatur quæſitū de bonis pa-
tris.Io.An.ſimpliciter hic dicit,quòd ſic ſicut & vxor
præſumit̄ quæſiuiſſe de bonis viri,& ſic tranſit dom.
An.Sed gl.in l.cū oportet.in prin.C.de bonis, q̄ lib.
dicit,quòd recurrendum eſt ad circūſtantias,nā ſi pr̄
eſſet pauper,& filius valde induſtrioſus, & ſolicitus:
tunc præſumetur quæſiuiſſe ex ſua induſtria.Si vero
pater eſſet diues, & filius negligens præſumeret̄ qſi-
uiſſe ex bonis patris,de quo ēt ibi p legiſtas,& maxi
15 me Bar.¶† Iuxta p̄dicta q̄ri pōt:qa hic loquitur in p
lato,vel rectore eccleſiæ. Quid de vicario eccleſię,an
pręſume-

præsumetur acquisiuisse ex bonis ecclesiæ, ↄcludit Ioã. And. ꝙ si est vicaria tṗalis q̃ forte hẽt certã portionẽ ꝑ seruitio, qđ facit: tũc ñ ṗsumeret ꝑ ecclesia: q̃a nõ dr̃ hr̃e administrationẽ eccle. s. de fil. presby. c. ↄstitutus, & de priui. c. j. ad fi. li. vj. si aũt esset ꝑpetu⁹ vicari⁹: tũc dr̃, ꝙ ex qualitate vica. & q̃titate patrimonij, seu ex his, q̃ ex ꝓspera fortuna ꝓbaẽ q̃siuisse, bonus iudex iudicabit, vel ꝑ hæredibus, vel ꝑ ecclesia diuidet inter eos ſm qđ sibi videbiẽ. arg. c. fi. s. de trãsa. & j. ti. j. c. relatũ el secundo: & sic residet Io. An. d. vero Pe. hic dicit, ꝙ eadẽ ↄsideratio posset haberi nedũ in vicario: sed etiã in rectore, & ṗlato. Quid. n. si aliquis est rector ecclesiæ ex qua modicũ, vel nihil ꝑcipit, & hẽt officiũ lucrosum: q̃a forte est doctor salariatus ad legendũ, vel ẽt ex industria aduocationis multa q̃rit, certè nõ ṗsumeẽ tũc, qđ q̃sitũ ꝑ eũ sit de bonis ecclesiæ, vel aliud modicũ hñtis in redditib⁹: sed potius ex ĩdustria officii aduocatiõis, vel lecturæ. ¶ Vlteri⁹ q̃ri põt, q̃d de aliis rectoribus secularibus. Cy. in auth. licẽtiã. C. de epi. & cle. vt hic tangit d. Pet. distinguit: vt s. in simili dixi de vicario. nã aut habet ꝑpetuã administrationẽ. & tunc idem dicendũ, qđ in ṗlatis, vt ṗsumanẽ q̃siuisse de bonis administrationis, aut habẽtẽ tṗalẽ administrationẽ, & de anno ĩ annũ reddunt rõnẽ, & tũc secus, q̃a tunc ṗsumenẽ q̃siuisse ex industria ꝑsonę, vt notauit Cy. in d. auth. licentiã. Sed iuxta hoc põt dubitari. Quid si respectu ei⁹, ꝙ reperiẽ hr̃e industria est parua, vt põt poni exemplũ, qđ dicit. d. Pe. de facto ↄtigisse. nã quidã administrauerat negotia cuiusdã maximi dñi, demũ venit ad ciuitatẽ cum cẽtum milibus ducatorum, an tunc ṗsumẽdum ; qđ fuisset q̃situm ex bonis dñi, & ex administratiõe, an vero ex industria, & dicit d. Pe. ꝙ potuisset esse industria ĩ baratariis extorquendo ab isto, & ab illo sufful t⁹ fauore dñi, & ñ declarat al'r q̃d ṗsumẽdum. ¶ Posset dici, ꝙ si reddidit rõnem non ṗsumaẽ tunc ex bonis dñi q̃siuisse, al's uidereẽ secus. An autẽ q̃sita ꝑ industriã ex baratariis tenereẽ restituere dño. dic, quod nõ. q̃a illa essent illicite quæsita, & in foro consciæ tenereẽ ad restituẽdum illis a q̃bus extorsit, facit, qđ no. in simili Cy. in l. cum oportet. C. de bon. q̃ lib. & quod hr̃. in l. qđ autẽ. & in l. ṗcedenti. in fi. ff. pro soc.

SVMMARIVM.

1 *Instrumento in dubio standum est nisi alia præsumptione elidatur virtus instrumenti.*
2 *Res præsumitur empta de pecunia illius cuius nomine instrumentum est scriptum.*
3 *In alternatiuis pœnis electio est iudicis, & non partis.*
4 *Præferre debent clerici ecclesiam coniunctis.*
5 *Tutor qui procurauit testatorem, vt sibi, & non pupillo relinqueret, an teneatur pupillo ad interesse.*
6 *Prælatus qui blando sermone induxit testatorem, vt sibi sub nomine priuato, & non dignitatis relinqueret, an teneatur ecclesiæ ad interesse, & nu. 4.*

PResbyter. Instrumẽta emptionum factarum de bonis ecclesiæ conficere debet presbyter noĩe ecclesiæ. h. d. & non recipit cõmodã diuisionem. ¶ In tex. ibi: presbyter. exponi potest. i. Episcopus, vel si intelligas proprie: tunc verbum, diœcesim, expone pro ecclesia, seu parochia. ¶ Item ibi: ordinatione. i. administratione. itẽ ibi discedat. i. remoueatur. ¶ No. ex tex.
1 coniuncta gl. ꝙ in dubio standũ est † instrumẽto, nisi alia præsumptione elidatur virtus instrumenti. fa-
2 cit. l. cũ precibus. C. de proba. ¶ † No. ꝙ de pecunia illius præsumitur ĩ dubio res empta cuius noĩe instrumentum reperitur esse scriptum. in gl. ij. in fin. facit, quod hr̃. in c. ad quæstiones. s. de re. permu. ¶ In gl. fi.
3 in fi. no. bñ ex glo. ꝙ nõ semꝑ † ꝑ alternatiuã datur electio: sed interdũ sonat in cõminatione rõne subiectæ materiæ. facit, quod habetur. in c. crapula. s. de vita, & hon. cle. vbi vr̃ qđ in pœnis alternatiuis electio nõ sit partis, sed iudicis, ꝑ id, quod ibi dr̃ in vlti. glo. ¶ Extra gl. opponiẽ. nã vr̃ quod presbyter non distinguat diœcesim. sed Eps. s. de of. or. c. inter cætera. & c. q̃m solue, qđ litera põt exponi dũ dicit presbyter. i. Eps, & sic verbum, diœcesim, stabit ꝓprie. Alij vero exponũt, diœcesim ꝑ ecclesia, vel parochia, & ex hoc habes, ꝙ verbũ dioe. interdũ stat ꝓprie. interdũ vero sumiẽ ꝑ parochia. ĩterdũ vero ꝑ ꝓuincia, vt le. & no. in c. Epi. ix. q. ij. ¶ Vlterius q̃riẽ. Quid vult dicere lr̃a, ab eius ordinatione discedat, dicit, qđ exponi dẽt. i. re-
a moueri debet ab administratiõe.[a] vñ dicebat Abbas quòd ꝑꝑ incorrigibilitatẽ debet remoueri, & ꝑ hoc cõcludit, ꝙ ṗlati magis debent diligere ecclesiã, q̃ attinẽtes, & ñ debẽt instrumẽta ↄficere sub noĩe consanguineorũ allegat. c. cũ ĩ officijs. j. ti. j. & de pœnis. ca. ij. dicit tñ ꝙ pauci hoc seruãt. Et ex ṗdictis patet, ꝙ clerici debent ṗferre ecclesiã extraneis, & ↄiũctis.
4 ¶ † An aũt sibijpsi debeat præferre. põt dubitari. pone. n. ꝙ vnus volebat in testamento relinquere aliq̃d ecclesiæ. sed ipse clericus ꝑ blanditias induxit testatorẽ, vt sibi tanq̃ priuato, & nõ, vt ṗlato, nec intuitu dignitatis relinquat, an ex hoc tenebiẽ ecclesię. ista q̃õ, vt refert hic do. Pe. formatur per legistas. in simili
5 in tutore, q̃ procurauit, quod testator † sibi, & nõ pupillo relinqueret, an ex hoc teneatur pupillo. gl. posuit istam quæstionẽ. in l. quicquid. C. arbitriũ tutelę. vbi dicit hanc esse q̃õnem sabbatinam Mar. sillaniani: vt ibi refert Cyn. dicit, ꝙ in dicto casu teneẽ tutor pupillo ad interesse, per id, quod hr̃. in §. & hoc peruenit. in auth. vt nulli iudicum. colla. ix. & in §. si conuictus. in auth. vt cum de appella. cognoscitur. coll. viij. & in l. lucius. §. sempronia. ff. de le. secũdo. Cy. vero finaliter ibi cõcludit, ꝙ tutor ad nihilũ teneẽ pupillo, si blando sermone induxit testatorem, vt sibi relinquat, per id, qđ hr̃. in l. fi. ff. si quis aliquẽ testari ꝓhi. & C. eo. ti. in l. fi. secus, si per dolũ, & fraudem induxisset testatorem ad sibi relinquendũ: q̃a tunc procedit, qđ dictum est superius: q̃a tunc tenebiẽ tutor ad interesse: & sic intelligit, qđ no. in l. Titia. ff. ad muni.
6 Et hæc distinctio ſm do. Pet. uiẽ fieri in prælato † qui procurauit se præferri ecclesiæ eadem ratione. & dicit hunc articulum esse notandum si dolus dat cãm testõ, an illi qui ab intestato, uel aliter erãt successuri possint agere. facit, quod hr̃. in l. quidam cum filium. ff. de hære. insti. & sic residet do. Pe. Tu adde, qđ glo. in prælato, seu rectore ecclesiæ expresse format quęstionẽ istam. in c. quicunq;. xii. q. iiii. & ibi concludit, ꝙ in casu ṗdicto prælatus nullo modo potuit illud facere: & sic uult, ꝙ teneatur ad interesse ecclesiæ etiã si blando sermone induxerit testatorem, & illud etiã uiẽ ibi tenere tendi. ex eo, q̃a prælatus utilitatẽ ecclesiæ tanq̃ publicã debuit ṗferre suæ utilitati priuatæ facit, quod hr̃. uii. q. i. c. scias. & in auth. res quæ. C. cõmunia. de leg. unde ẽt ibi dicit arch. ꝙ si prælatus potuit saluare res suas, & res ecclesiæ ab incẽdio debet utrasq; saluari. Si autẽ solum posset saluare res suas, uel res ecclesiæ: tunc dicit, ꝙ si res ecclesiæ sunt ṗtiosiores, q̃ suæ, illas debebit ṗferre. si uero econtra suę sint pretiosiores poterit illas pręferre. facit, qđ legiẽ, & no. in l. si ut certo. §. quod no. senectute. ff. cõmodati. & in l. quod nerua. ff. depositi. Si autem essent ęquales conditionis dicit, ꝙ pręferre debet illas ecclesię cũ in eis uersetur utilitas publica quæ ṗferenda est priuatę, ut superius dictũ est, & tene menti gl. ṗallegatã in

[a] Administratiõe. Vide ad hoc. d. Barto. & Ange. in l. nõ est ignotũ. C. de admi. tut. & vide. cap. licẽt Heli. de testi. & c. qualiter, & quãdo. de accusa. spe. in ti. de instru. ædi. §. xiij. ver. quid si executor ẽ suspectus.

in d.c.quicunq;.per quam videtur quòd aliud sit dicē dum in tutore, aliud in p̄lato, nam in tutore ꝓcedere pōt qđ dixi post Cy. sed in prælato vr̄ seruanda glo. p̄allegata:& sic non videtur procedere æqparatio de prælato ad tutorem, licèt d.Pe.voluerit contrarium.

S V M M A R I V M.

1 *Acquirere ecclesiæ incipit rector a tempore consecrationis.*
2 *Administrare potest electus a tempore confirmationis electionis.*
3 *Prælatus si reperitur aliqua quæsiuisse quis habeat probare, ꝙ aliun de sint quesita quàm de bonis ecclesiæ.*
4 *Possessio releuat ab onere probandi.*
5 *Prælatus si reperitur mutuasse pecuniam nomine proprio, an post mortē eius præsumetur dictā pecuniā fuisse q̄sitā de bonis ecclesiæ.*

T vnusquisq;. Quesita a p̄sbitero, seu rectore ecclesiæ post ꝓmotionē p̄sumunt̄ q̄sita de bonis ecclesiæ.h.d.Et nō diuidit.¶In tex.ibi:cōsecratiōis.i. instōnis,vel ꝓmotionis, vel dic.vt ĩ. 1 dicet.¶† No.a quo tpe incipit q̄rere rector ecclesiæ, qa a tpe consecrationis: & sic plenę trāslationis. facit,qđ hr̄. in c.j.xviij.q.ij.& in c.si qs iam trāslatus. xxj.q.ij.¶In gl.j.in fi.hoc dixit gl.vt sit cōgrua,& ꝑfecta oratio,& per consequens bona grammatica, ꝙ aliàs non fuisset prout esse debet. supra de rescriptis. c.ad audientiam. & l.plautius.ff.de aur.& argē.leg. ¶In gl.ij.ibi:occasione ecclesiæ:& sic vult gl.ꝙ interdum presbyter post promotionem acquirit ex rebus ecclesiæ,& hoc casu loquitur hic si de hoc cōstat.interdum quærit aliunde, & si hoc constat:& tunc non habet locum iste tex.vt patet in c.quia nos. & c.requisisti.ĩ.ti.j.interdum dubitatur vnde sit facta acquisitio.& tunc gl.nō declarat.Sed quid tenendū inferius dicetur.¶Extra glo.opponitur, quia presbyter non consecratur:sed solus Episcopus.supra de elec.quod sicut,& de temp.or.in c.nec Episcopi. Solutio.expone presbyter.i.Eps̄,qui debet esse presbyter.ĩ.de exces.præla.in ca.literis.vel expone literam dum dicit, consecrationis.i. ordinationis.¶Secundo opponit̄, ꝙ quæsita ante tps̄ cōsecrationis p̄sumantur quæsita 2 de bonis ecclesiæ. † qa a tpe ꝯfirmationis electionis factæ de Epo.pōt electus administrare. supra de ele. c.transmissam,ergo ex illo tpe q̄sita ex quo hēt administrationē, p̄sumi debēt de bonis ecclesiæ,doc.fatentur contrarium.iō istum tex.supplent,dum dicit ꝯsecrationis.subaudiēdo, vel confirmationis habitæ possessionis,ꝓ id,qđ hr̄.in d.c.transmissam.¶† Vlterius quærit̄ ꝓ declaratione.c.& totius tit.pone, ꝙ reperit̄ prælatum aliqua q̄siuisse qs habebit probare,an hæredes p̄lati,ꝙ aliūde sint q̄sita q̄ ex bonis ecclesiæ. an vero ecclesia, ꝙ de bonis ecclesiæ sint q̄sita,sup hoc fuerūt opi.de quibus per gl.in c.sint manifeste.xij.q.j.& per Host.ĩ.ti.j.c.requisisti.Nam quidā distinguūt an prælatus simul vtatur rebus ecclesiæ,& suis,an vero alterū tantum prædictarum. Alij vero dicūt attendendum a tpe promotionis,an habuerat aliqua bona ꝓpria,vel non. Tertij dn̄t attendēdū qs possideat, vt sic agenti,& nō possidenti incumbat ꝓbō. Quarti distinguunt,an prælatus fecerit inuentariū, vel non. Io.An.finaliter cōcludit tres casus principales. nam aut cōstat clericū, seu prælatum habuisse ꝓpriū tpe ꝓmotionis, aut ꝯstat ipsum dicto tpe nihil propriū habuisse,aut dubitat̄. primo casu dicit attendendum qs possideat.nam ille grauat̄ onere ꝓbandi q̄ nō possidet,vn̄ si heredes p̄lati petūt illa tanq̄ bona p̄rimonialia ipsius p̄lati,& tanquā quæsita ex rebus p̄rimonialibus p̄lati,& sic aliūde quā ex bonis ecclesię. & tūc eos oportet ꝓbare hoc. si aūt eꝫ possidētibus heredibus ecclesia petat ex quo apparet clericum habuisse patrimonialia,ecclesia grauabitur onere ꝓbandi,ꝙ sint q̄sita de bonis ecclesię,vel cōtēplatione ecclesię, & sic ꝓcedat opi.Gof.qui distinxit inter possi-
4 dentē,& nō possidentē pro hoc, qa regulariter † possessio releuat ab onere ꝓbandi.s̄.de prob.c.ex lr̄is. & in c.i.xij.q.v.secūdo casu qn̄ constat p̄latum nihil habuisse tpe promotionis.& tūc cōcludit,ꝙ si appareāt aliqua q̄sita p p̄latum,nec cōstet vn̄ fuerūt acq̄sita,ꝙ in dubio p̄sumet̄ pro ecclesia, & sic, ꝙ sint q̄sita de bonis ecclesię,vel eius occasione,& hoc dixit ꝓcedere,siue ecclesia possideat rē de qua est qō,siue hr̄des p̄lati,siue agat ecclesia,& siue heres p̄lati, ꝓ id, qđ hr̄.in c.j.s̄.eo & in hoc.c.& in c.j.& ĩ.ti.j.& sic isto casu n̄ attēdit̄ qs possideat. nec ob.ꝙ actor dēt probare. l.qui accusare.C.de ędē.& s̄.de prob.c.ex literis. qa illud est verū nisi p̄sumptio sit p reo, vt leg.& no. in l.siue possi.C.de ꝓb.& s̄.vt ecclesiastica benefi.in c.vnico.Tertio casu qn̄ est dubium, an p̄latus habuerit bona tpe promotionis. cōcludit Io.An.ꝙ adhuc in dubio p̄sumimus pro ecclesia,siue ecclesia ꝯueniatur,siue agat.& hoc maxime dicit esse verū si p̄latus nō fecit inuentarium de bonis ecclesię,ꝓ id quod hr̄.in c.i.ĩ.ti.i.facit,quod hr̄. in cle.qa ꝯtingit. de reli.do.& in c.syracusane.xxviii.dis.vnde arctabit̄ hoc casu hr̄s p̄lati ad ꝓbandum,ꝙ sint quęsita aliūde q̄ ex bonis ecclesię,vel contēplatione ꝑsonę. vel ad ꝓbandum,ꝙ bona ꝓpria habebat tpe ꝓmotiōis. nā de vltimo casu haberet locum distinctio Goffr.vt inspiciatur quis possideat. per id,quod dixi in primo casu,al̄s hęrede nihil probante succumbet, qa p̄sumptio est ꝓ ecclesia.vt p̄dixi.& vr̄ ꝓbari.in c.i.ĩ.tit.j. ¶Nec ob.ꝙ agēti incumbere debet ꝓbō, qa superius est rn̄sum.¶Non ob.etiam p̄dictis.c.j.xij.q.v.quia loqtur qn̄ constabat, ꝙ habuit aliqua tpe ꝓmotiōis, ideo tunc inspicitur qs possideat,vt sic si heres p̄lati possideat,nō auferat̄ sibi possessio nisi aliud ꝓbetur per ecclesiam. & hęc videtur esse conclusio Io.And. do.tn̄ Ant hic vr̄ dicere,ꝙ p̄dicta ꝓcedūt qn̄ cōstaret bona fuisse empta post ꝓmotionem.si aūt de hoc dubitaret̄,an an̄,vel post fuerint q̄sita.dicit,ꝙ videretur distinguendū qs sit ĩ possessione,sed certe, vt ipse tāgit,hęc opi.vr̄ ꝯ tex.in c.j.iō tenenda est conclusio
5 Io.And.¶† Quid aūt si rector ecclesię reperitur mutuasse pecuniā noīe ꝓprio,an post mortē eius p̄sumet̄.d.pecuniā fuisse q̄sitā de bonis ecclesię.dicit do. An.ꝙ sic si probetur, ꝙ habuit bona tpe ꝓmotionis. & idē dicit si probetur,ꝙ talis erat persona quę licitè potuit acq̄rere dictam pecuniā,puta rōne aduocationis,vel lecturæ. nā dicit,ꝙ satis p̄sumetur tūc dicta pecunia mutuata,fuisse quęsita de proprio ipsius p̄lati.& p hoc videtur,ꝙ actio quęsita contra extraneū per p̄latum noīe proprio acquiratur heredi p̄lati, si probetur, quòd tpe promotionis habuit bona propria, vel quod habuit officium aduocationis, vel lecturę,ex quo potuerit lucrari:& tene menti superius dicta,quia possunt de facto sępe contingere.

S V M M A R I V M.

1 *Prohibitus nomine proprio contrahere prohibetur etiam contrahere nomine alterius.*
2 *Res empta de pecunia ecclesiæ videtur posse p ecclesiā peti. & nu. 5.*
3 *Oblationes, vel vota fidelium non veniunt appellatione redditum ecclesiæ, sed solum redditus temporales.*
4 *Sacrilegus est qui bona ecclesiæ distrahit, vel dilapidat.*
5 *Res empta ex pecunia mea regulariter non efficitur mea.*
6 *Solum cedit ædificio, quando de pecunia ecclesiæ ædificatur.*
7 *Pecunia consumpta dicitur si cum alia misceatur.*
8 *Sacrilegium quid sit.*

Inquiren-

Nquirendum. Quæsita de rebus ecclesiæ ascribi debēt ad nomē ecclesiæ, & nō ad alienū.h.d. Et tres sunt ptes, nā primo ɔsiliū iubet fieri inqsitionē. secundo cām ponit.tertio illā aggrauat. secunda ibi:qa,tertia ibi:qm̄.¶In tex.ibi:presbyterorum.supple rectoriā,vel administrationem habētiū. Itē ibi:furabatur.supple.vt hr̄ in euangelio Io.xij.c.
1 in prin.¶No.ex litera,†ꝙ qui prohibeť proprio noīe cōtrahere,prohibeť etiā noīe alterius contrahere.facit,qđ no.in cle.si religiosus. de procu.¶No.contra infideles seruiētes,ꝙ subtrahunt de eo,qđ dispensare tenentur.facit,qđ no.gl.in l.Iulianus.§.j.ff. de act.
2 emp.¶†No.ꝙ res empta de pecunia ecclesiæ, vr̄ posse p ecclesiā peti,de quo tangiť.in gl.ij.& ibi dicetur
3 sup ea.¶†No.ꝙ appellatione redditiū ecclesiæ proprie,seu stricto sumpto vocabulo,nō veniūt oblationes,vel vota fideliū, sed solū reddit⁹ tpales ecclesię, nā hic poniť alternatiua inter prædicta ꝗ sui natura poni debet inter diuersa.l.hæc verba . ille aut ille.ff. de ver.sign.& similiter potes notare, ꝙ appellatione oblationis stricto sumpto vocabulo non cōprehēdū
4 tur illa quæ offeruntur ex votis fidelium.¶† Vltimo no.ꝙ sacrilegiū,vr̄ bona ecclesiæ subtrahere, vel dilapidare.in gl.i.in fi.supple.qñ visitant ecclesias. facit,
5 qđ hr̄.in c.Roma.de cēsi.li.vi.¶†In gl.ii.ibi:spāle est in ecclesia.s. vt res empta ex pecunia ecclesiæ efficia
a tur ecclesiæ,[a] sicut etiā dicimus de re empta ex pecunia militis,vel ex pecunia pupilli.vt sequr.in gl.Regulariter vero res empta ex pecunia mea non efficiť mea.l.si ex ea.C.de rei vē.& de materia p glo.& legistas.in l.si vt pponis.C.de rei vē.& ī d.l.si ex ea. & p gl.xii.q.ii.in c.apostolicos. ad fi.& in Spe.de emp.& ven.§.iij.versi.hoc aūt scias.Alios casus addit Io.An. de qbus ēt in Spe.in loco præalle. nā fallit ēt ī re empta a marito ex pecunia vxoris.l.vxor marito.ff. de do.inter vir.& vxo.qđ intelligunt legistę pcedere de mū,vt subsidiū qñ aliter mulieri cōsuli nō posset . vt no.in l.si vt pponis.per Cy.& Bar.Fallit ēt in re empta a liberto de pecunia sibi donata a patrono ꝗ reuocatur ēt sola rōne obsequii nō pstiti.l.i.s.de reuo. dona.& facit,quod no.in c.fin.s.ti.i. Item fallit in re empta ex pecunia fenebri.per id,quod habetur.in c. cum tu.ad fi.j.de vsur.An tamen hoc simpliciter pcedat . tangiť ibi per Io.An.¶Itē aduerte:qa ꝙ dictū est de pupillo limitāt legistę,quādo facta est emptio per tutorem,secus si per extraneum , vt notauit etiā Bar.in l.filię.ff.de solu.¶Item attēde: qa licèt gl.hic dicat esse speciale in ecclesia,quòd res empta de pecunia ecclesię.tamen dicit Host.hoc non bene iur. pbari.nā hoc c.istud non probat si bene inspiciatur. nec reperiť etiam aliud ius super hoc expressum, dicit tñ,ꝙ longa interpretatio magistrorū, & doct.habet,& habuit illud,qđ dixit gl.s.qđ sit ēt spāle in ecclesia sicut est speciale in milite,& pupillo, & p hoc etiā facit: qa ecclesia ęqparatur pupillo.s.de resti.in integ.c.i.& per consequens idem vr̄ dicendum , pro hoc ēt allegat.d.Flo.qa ecclesia equiparatur fisco,vt notauit gl.in l.si procurator.§.i.ff.de iure fisci.nam sicut si procurator fisci uendit rem fisci non sufficit ꝙ sit habita fides de pretio: vt per hoc dicať trāslatum dñium, ꝗuis res fuerit tradita.d.l.si pcurator.§.i.ita etiā in ecclesia vt no.ibi gl.& ibi ēt Bar.& plenius p eūdē in l.a diuo pio.§.sed si emptor.ff.de re iud.& intellige ꝭm do.Flo.qñ fuit uendita res ecclesię in alienatione requirebať solennitas , secus dicit si platus vēdat fructus,ꝙ libere pōt distrahere.vt legi.& not. in c.nulli.de reb.eccle.nō alie. & diceť in c.seq.nam tūc sufficit ꝙ sit habita fides de ptio , sicut ī plato:qa in hoc nō gaudet platus priuilegio ecclesiæ:& sic dicit se đ facto ɔsuluisse,vt sic sufficiat hoc casu ꝙ fides sit habita de ptio sicut ī alijs rr̄ sufficit.īst.de re.diui. §.venditę.& dicitur habita fides de pretio etiā si simplici voluntate venditor sequutus sit fidem emptorum. vt gl.in d.§.venditę. & Azo in summa illius tituli.licèt Iaco.de Are.vt refert Cy.in l.in ciuile.C.de rei ven.dicat.ꝙ requiritur saltē promissio empto.sed primū verius ꝭm do.Flo.vt pbať in d.§.vēditę. & de materia plenè per Bart.in d.l. a.diuo Pio.§.sed si emptor.Et no.bene glo.hic positā inqꝫtum æqparat ecclesiā militi, vt pupillo. qa singulariter est menti tenēda scđm do.Flo.d. vero An.hic dicit,ꝙ licèt Host. dixerit non probari iure ꝙ res empta de pecunia ecclesiæ sit ecclesiæ.tñ potest dici ꝙ satis hoc pbať non cauillando.tex.in c.j.j.ti.j.dum dicit in dñio ecclesię conseruetur:& sic vr̄ ꝙ ecclesia poterit vendicare, tñ vt dicit possent dicti text. euadi si quis vellet subtilizare.& propter hoc fortè Io.An.tenuit opi. Hosti.cū iure non reperiať expressum ꝙ res empta ex pecunia ecclesiæ sit ecclesiæ. sed potius sit inductū ex inter-
6 pretatione magistrali.¶†Et pdicta faciūt ad quæstionem de clerico qui de pecunia ecclesiæ,vel de bonis ecclesiæ facit ædificium in solo proprio. de quo tetigit gl.in c. Apostolicos.xj.q.ij.& Spe.in ti.emp. & vēdi.§.tertio loco. ver.hoc aūt scias.& ver.q.d si cleric⁹. gl.in d.c.apostolicos.ad fi.& Spec. in loco pręallega. dicit,ꝙ fauore ecclesię solū cedit ædificio, licèt aliàs rr̄ econtra ædificium cedat solo. instit. de re. diui.§. ex diuerso.Io.An.in addi.Spec.sub loco pręalle.dicit quòd putat æquius esse,quòd dicatur,quòd res sit cōmunis. ecclesiæ,& clerici:vt sic ædificium spectet ad ecclesiam.& archa, seu solum,ad hæredes ipsius clerici qui ædificauit,& de bonis ecclesiæ, & cuius erat solum , & hoc ne ecclesia locupletetur cū aliena iactura cōtra.l.nam natura.ff.de condi.inde. & ne fauore ecclesiæ foueat iniustitiam.j.de do.inter virum.c. nuper.ad finē.Itē qa scđm regulam ædificium solet cedere solo,ideo satis est conseruari ecclesię ædificiū absq; eo , qđ ædificiū trahat ad se solū. & pro hoc ēt adducit:qa nō bñ apparet iur.scriptū id,qđ ex bonis ecclesiæ sit ecclesiæ.sed est potius hoc inductū ex interpretatione magistrorū . Et ex prædictis habes casus in quibus res succedit loco pecuniæ.In quibus casibus autē econtra pecunia succedat loco rei, hr̄ p gl.& doc.in l.si rem & pretiū.ff.de peti.hæ.vbi ɔcludiť ꝙ in iudicijs vniuersalibus ptiū,seu pecunia,quę redigiť ex re succedit loco rei,& pōt peti:sicut poterat peti ipsa res,vt ibi patet.secus in iudicijs singularibus per.l.qui vas.§. fi.ff.de fur.t.fallit in subsidium re perempta, vel pscripta.l.mater. & ibi p Cy.C.de rei vē.& per hoc dicebat hic do.Pet.ꝙ si pecunia mea puenit ad te. & ex illa emisti rē,ꝙ si postea pecunia il-
7 la sit ɔsumpta p vēditorē ꝙ dr̄ fieri † ēt si ɔmisceať cū alia pecunia.l.si alieni.ff.de solu.qđ hoc casu in subsidiū cōpetet actio mihi ɔ̄ te ad rē per te emptā ex pecunia mea.Sed hoc non,puto verū:qa licèt pecunia nō fuerit cōsumpta,tu tenebaris ad illā mihi,seu ad tātūdē ex æqtate. l.si & me.& Titiū.ff.si cer.pet.ꝗ rō cessat eɔ̄ qñ rē meā vēdidisti.& repetisti ptiū si postea res sit empta,vel pscripta : qa nullū remediū tūc hēo ad rē, iō in subsidiū cōpetit mihi ɔ̄ te actio ad ptiū. vt patet in d.l.nostra.¶In gl.pe. ibi:large sumpto vo-
8 cabulo.h.d.gl.qa † strictè sumpto vocabulo sacrilegiū est,qñ auferť sacrū de sacro,vel nō sacrū đ sacro, vel ęcōtra.xvij.qō.iiij.§.sacrilegiū. als est sub c.quisquis.

[a] Efficiatur ecclesię. ad de hic do. Abb.in ver. in glo.ij.& per d. And. Sicu. hic in a.nota.

quis.& hoc ſm canones. Scdm leges proprie vr ſacri legium, quando ſacrum aufertur de ſacro.l. diuus.ff. ad Leg. Iulia. pecu.

SVMMARIVM.

1 *Meliorationes factæ per prælatum in rebus eccleſiæ ſunt ſuæ in vita. & nume:6.*
2 *Prælatus eccleſiæ poteſt plantare vineas in ſolo eccleſiæ, & agella facere pro ſua ſuſtentatione. & nu.5.*
3 *De acquiſitis ex induſtria poteſt prælatus teſtari, & in illis habere ſucceſſores ab inteſtato.*
4 *Quæſita de bonis eccleſiæ poteſt prælatus donare benemeritis: quando merita reſpiciunt eccleſiam.*
6 *Meliorationes quas fecit clericus perdere non debet etiam ſi beneficio renuntiet, vel eo priuetur.*
7 *Vſufructuarius præſtare debet cautionem.*
8 *Clerici quo ad eorum beneficia, an æquiparentur vſuarijs, & an faciant fructus ſuos, ita q᷑ poſſint de eis libere diſponere.*
9 *Fructus beneficij poteſt clericus conuertere in eius victum, & veſtitum, & in vtilitatem, vel neceſsitatem eccleſiæ, & illud quod ſupereſt debet pauperibus erogari.*
10 *Proprium, vel ſuum poteſt aliquid dici duobus modis.*
11 *Fructus beneficiorum, an ſint proprij beneficiatorum.*

a Res eccleſiæ. Hoc eodem modo ſummāt. d. Ab. & An. Sicu. Et eſt decre. ſecūdum eundē Sic. ſolēnis & ad eam quotidie recurritur cō plem⁹ examināda. Si ergo hoc aliquid deficit recurre ad eūdem.

a SI quis ſanè. Res eccleſię a ad culturam reductæ non efficiunt̄ ꝓpriè cultiuantis: ſed eas vſq; ad vitā tenere p̄t.h.d. Et ſunt duę partes principales, ſicut duo dicta principalia. ſcdā ibi verū. ¶ Vel
1 potes ſummare ſm d. Flo. & ſic, † meliorationes factę ꝑ p̄latū in rebus eccleſię ſunt ſuæ ī vita. ſed de his teſtari nō p̄t.h.d. ſm vnū intellm q̄ eſt cōior ſm eū, ſm quem pōt diuidi hoc cap. nam primo ponit vnum dictum. ſcd̄o aliud ibi verū a quo excipit ibi in fi. ¶ In tex. ibi: agella.i. paruos agellos, fortè faciēdo pome-
2 rium, vbi ſint fructus delicati. ¶ † Not. ex tex. q᷑ in ſolo eccleſię pōt prælatus plantare vineas, & agella facere pro ſua ſuſtentatione. & ſic plus iur. habet prælatus in bonis eccleſię, q̄ fructuarius qui hoc facere nō
3 poteſt. vt hic no. in gl. ¶ † Not. q᷑ licèt de acquiſitis ex induſtria poſſit prælatus teſtari, & in illis habere ſucceſſores ab inteſtato. s̄. tit. j. c. quia nos. tñ hoc nō pōt ſi illa impedit ī bonis eccleſię, cedit eñ eccleſię augmentum, & vtilitas annexa ſuis rebus, ſecus qñ eſt ſeparata vtilitas a rebus eccleſiæ: quia de illa poteſt tūc
4 teſtari. & ſic dicit do. Pe. colligi poſſe ex hoc. c. ¶ † Itē potes no. q᷑ p̄latus bona eccleſiæ, ſeu quæſita de bonis eccleſiæ pōt donare bñ meritis, qñ merita reſpiciunt eccleſiā non ſolā perſonā prælati, qđ no. ꝓpter
5 iſtud, qđ hr̄ in c. ij. s̄. de do. ¶ † In gl. j. in fi. & ſic gl. poſuit duplicem intellectū in iſto tex. ſed In. hic poſuit tertium intellectum dicens, q᷑ hoc poteſt intelligi de poſſeſſionibus emptis ex redditibus eccleſiæ, intelligo qñ in illis fecit vineolas, vel agella. facit, qđ hr̄ in c. fixū. xij. q. v. d. Flo. hic dicit, q᷑ primus intellectus poſitus in gl. magis conſonat literę, & verior eſt ſm eū. ¶ Scd̄s aūt intellectus gl. non procedit ſm eum: quia non induceret litera aliqđ ſpeciale, ſed ſcd̄m primū intellectū inducit hoc ſpeciale: quia iſte clericus qui reduxit ad culturā habebit illa q̄ reduxit vſq; ad obitū ſuū ēt ſi dimittat bñficiū: & ſic cōiter intelligitur hoc. c. ſcd̄m eū. & dicit Inn. hoc ꝓcedere etiā ſi dimittat bñficiū ꝓpter crimen, qđ eſt notādum, aliqui tñ, ut refert Inn. dicunt contrariū vbi de ꝯſenſu Epi hoc fecerit per c. ad aures. s̄. de reb. ec. nō alie. ſed ꝓcedēs dictum verius ſcd̄m d. Flo. & ad c. ad aures. pōt rñderi, q᷑ loquitur de illis qui non pręſunt eccleſiæ: & ſic loquitur, qñ fit melioratio per aliū q̄ per clericū intitulatū: ſed hic loquit̄ de rectore eccleſię: & ſic qñ fit meliora mentū ꝑ clericum intitulatū. Et ꝑ hoc patet
6 declaratio † ſummarij: & ſm ꝑdicta eſt hic caſus ſingularis in quo clericus etiā ſi renuntiat bñficio, vel priuetur non tñ dimittet oīa bona beneficij, qa non dimittet illa in quibus fecit melioramētū, qđ eſt val de notandū ſcd̄m. d. Flo. & ratio huius eſſe potuit, vt ex hoc inducantur bñficiati ad meliorandū res eccleſię. vnde ēt in quibuſdā eccleſijs eſt ſtatutū, q᷑ ſi aliqs de eccleſia recuperat aliqua bona eccleſiæ occupata per laicos teneat ipſa in vita, etiam ſi non ſpectēt ad ſuū beneficiū, ſed alterius de eccleſia. nec ob. etiā ꝑdictis, qđ dicat̄ alienatio ad longū tp̄s, ex quo cōceditur ad vitā, & ſic non vr̄ permiſſa ꝑ id, qđ hr̄ in cle. j. de reb. eccl. non alie. quia rñdent, q᷑ fallit in caſu iſto ꝓpter rōnem ſupradictā. Itē aduerte, qa ſecundos intellectus gl. & ēt intellectus Inn. vñr poſſe ſaluari per prædicta ſi fiat melioramentum in terra culta pro beneficio aſſignata, vel in terra empta ex reb⁹ eccleſiæ. nam ſtat ratio quā etiam ſuperius dixi. ¶ In gl. ſecunda. ibi: facere vineam, & in hoc differt a fructuario, vt
7 ſequit̄: differt etiā in alio, qa † vſufructuarius præſtat cautionē de qua in l. j. ff. vſufructuarius quemad. caueat. & s̄. de pig. in c. fi. ſecus in clerico. ¶ In ea. gl. ibi: moderamine. ſupple. qa poteſt intuitu eleemoſynæ aliquid elargiri. ¶ In ea. gl. in fi. No. bene, qa gl. videt̄
8 hic finaliter reſidere, † q᷑ clerici quò ad eorū bñficia ęquiparentur vſuarijs. de quo per gl. in c. fi. s̄. de pign. & de materia etiam, an clerici beneficiati faciant fructus ſuos, tāgit̄ per gl. 12. q. j. c. duo ſunt. & ibi ēt tangit̄, an libere poſſint de illis diſponere. de quo ēt in c. res eccleſię. eadem cauſa, & qōne. & ꝑ Inn. in c. indecorum. s̄. de ęta. & quali. & de materia etiā, an ſint cōparandi vſufructuario, vel vſuario. tractauit hic Hoſt. & gl. in c. pręſenti. §. porro. de offi. ord. in vj. vbi ponit opi. quā poſuit hic Hoſt. & illam ibi ſequit̄. & de mā etiam per Arch. in c. ſtatutum. §. aſſeſſorem. de reſcri. in vj. d. Flo. hic dicit, q᷑ clerici non poſſunt ꝓciſè ęqparari fructuario, ꝑ id, qđ hic dixit gl. & qđ s̄. dixi. & per id, q᷑ etiam non poſſunt præciſè æquiparari vſuario vñ alibi ęquiparantur procuratori. s̄. de dona. in c. ij. alibi ęquiparantur tutori. s̄. de reſti. in inte. c. auditis. in 4. glo. & j̄. de accuſ. c. qualiter. el ij. ad fi. tamen, vt ipſe dicit nulla iſtarum comparationum eſt præciſa, ut faciliter pōt patere hoc conſideranti. unde dicit q᷑ poteſtas clericorū in beneficijs limitatur a iuris diſpoſitione. per id, qđ hr̄ in ca. Epiſcopus. x. q. ij. & xij. q. j. c. Epiſcopus. & c. præcipimus. & c. fi. Aduertendū tñ ſm Flo. q᷑ circa hoc, an beneficiati faciant fructus ſuos ſuorum beneficiorum: ita, q᷑ poſſint liberę diſponere ſicut veri dñi. nā vr̄, q᷑ ſic ęquiparando ipſos fructuarijs. In ꝯrium facit ſi comparantur vſuarijs. ſuper hoc fuerunt opi. vt patet ex notatis per Inn. in præalleg. c. indecorum, & per Hoſt. hic, cuius opi. ſequitur gl. in d. c. pręſenti. §. porro. de off. ord. in vj. Io. Cal. hic videtur tenere opi. Inn. de qua in c. indecorum. vide-
9 licet, q᷑ † clericus poteſt fructus beneficij conuertere in eius victum, & veſtitum, & in utilitatē, uel neceſſitatem eccleſię: & illud, qđ ſupereſt debet pauperibus errogari. facit, qđ hr̄ in c. res eccleſię. xij. di. & ſic uidetur uelle, q᷑ non ſimpliciter faciat eos ſuos. adducit ꝑ hoc, qđ hr̄ in c. ij. & in c. 4. s̄. e. Et iſtam opi. etiam tenuit Arch. in d. c. ſtatutum. §. aſſeſſorem. ubi dicit hęreticum eſſe de iure canonico dicere, q᷑ clerici faciāt liberè fructos ſuos, & ſicubi reperiatur, q᷑ dicātur domini fructuum. dic, q᷑ dicuntur domini quò ad fidelē diſpenſationem fiendam: prout ſuperius eſt dictum. allegat, qđ habet̄ in c. oīno. 30. diſt. & c. ſtudeat. 50. diſt. & xliiij. diſt. in prin. verſi. ſacerdos. cūibi no. & x. q. ij.

10 do, Flo. hic dicit aliquid † proprium, vel suũ põt duo bus modis dici, vno modo quo ad hoc, vt libere, & impune possit disponere: prout vult. & hoc modo dicuntur nostra quorum habemus dñium. de iuregentium, vel ciuili, ita quòd illa possimus vendicare. ff. de rei ven. l. in rem actio. & s̃. de postu. p̃la. c. j. cum ibi not. p gl. Scđo modo dr̃ ꝓpriũ id de quo quis habet liberã dispositionẽ nõ tñ animo libere, & impune. & in hoc differt a membro præcedenti. & de hoc in l. is qui. ff. de manumis. & facit, qđ hr̃ in l. ij. in gl. ff. de ori. iur. & ſm primum modũ ꝓcedit illa r̃ła, iure suo qlibet est legitimus moderator, & arbiter. l. in re mandata. C. mãdati. & facit. j̃. de sepul. in c. de his

11 ſm modum ſm dicit, ꝙ † fructus bñficiorũ sunt proprij bñficiatorum. nã de ipsis pñt libere disponere secundum do. Flo. & in quocunq; disponant non põt reuocari, qđ est factũ, sed de mala dispẽsatione possunt corrigi, & puniri, adeo ꝙ qñq; poterunt ab ecclesia remoueri. s̃. eo. c. ij. nec ob. prædictis. c. ij. & iij. s̃. eo. q̃a rñdet. d. Flo. ꝙ illa capitula probant solũ, ꝙ si emit res de redditibus ecclesiæ debet instr̃m ꝓfici nomine ecclesiæ, non aũt per hoc tollitur quin clericus possit fructus bñficij donare cui vult. Si tñ aliqđ acq̃rit ex eis dẽt acquirere ecclesię, vt in dictis iuribus. & vltimatè ꝯcludit si quæritur de potestate clericorum, vel personarum ecclesiasticarũ circa fructus vel circa bona ecclesiastica. nã aut quæritur de bonis ecclesiasticis, an & qñ possint alienari. & tunc standũ est his quæ legunt, & notant, nec sine exceptione. 12. q. 2. & in summa. d. q̃onis. & s̃. de re. ec. nõ alie. c. nulli. & per totũ. & in c. j. eo. tit. in vj. Si aũt quęritur de fructibus bñficiorum ꝯcludit, ꝙ aut loquimur in administrationibus q̃ non sunt ꝓpriè bñ ficia, aut q̃ritur đ his quę sunt bñficia vel de simplicibus bñficijs, primo casu ponit exemplũ in hospitalibus quę non sunt propriè bñficia. vt in cle. ꝑ literas. de ꝑben. & in cle. quia ꝯtingit. de reli. do. & tunc dicit, ꝙ in talibus institutus non facit fructus suos, vt patet in d. cle. q̃a cõtingit. scđo casu subdistinguit: q̃a aut quæritur, an bñficiatus faciat fructus suos, ita ꝙ libere disponere possit sicut dñs, adeo ꝙ si etiam malè dispenset non possit puniri: & tunc dicit, ꝙ nõ ꝑ id, quod. s̃. dixi. aut q̃rit̃, an faciat fructus suos in tantũ, ꝙ possit illos sibi ꝯseruare, vel ex eis aliqđ acquirere, ꝙ sit suũ, & adhuc dicit, ꝙ quo ad hoc non facit etiã suos. per id, qđ hr̃ in c. iij. s̃. eod. aut quæritur, an faciat fructus suos: ita, ꝙ de eis possit disponere in vltima voluntate, aut inter viuos: si in vltima voluntate cõiter dr̃ ſm eum, qđ non põt per id, qđ hr̃. in c. ad hęc. & c. relatum. el ij. j̃. tit. j. Si vero vult disponere ĩter uiuos: tũc dicit, ꝙ indistinctè poterit ẽt donãdo, q̃a cleric⁹ bñficiat⁹ efficit̃ dñs fructuũ quos ꝑcipit, vt vr̃ ꝓbari ĩ c. vno. ad fi. j̃. de cler. ñ resi. in vj. & hoc cõiter intelligũt oẽs secundum eum de fructibus ꝑceptis, & redditis. nam cõparant clericos usufructuario q̃ facit fructus suos qñ sunt ꝑcepti, & reconditi in horreo, seu granario non prius: vt vr̃ probari in l. si vsufructuarius. ff. qui. mo. vsusfru. amit. Illa lex tñ ſm eum hoc non dicit ſm verũ intellectũ. vnde dicit verius esse, ꝙ sicut bonæfidei possessor facit fruct⁹ suos statim, cum a solo sunt separati, q̃uis ẽt non sint recõditi, sic, & ẽt vsufructuarius. Et tñ ẽ dr̃ia ĩter vsufructuariũ, & bonæfidei possessorẽ in hoc, q̃a fructus efficiunt̃ bonefideĩ possessoris ꝑ quęcunq; sint separati a solo, vsufructuarij vero tũc demũ fiunt fructus eius cũ ꝑ ipsum, vel eius nomine fuerunt separati, & iste est verus intellect⁹. in d. l. vsufructuarius. ꝓut ibi ẽt voluit Bart. & Cy. in l. certũ. C. de rei ven. licèt gl. aliter videat̃ sentire in decre. pñti. §. porrò. de offi. or. in vj. sed non bñ. Bñficiatũ enim magis conuenienter. vt dicit. d. Flor. possumus cõparare bonęfidei possessori q̃ vsufructuario, cũ differat ab illo: vt voluit hic gl. ij. Et sic residet. do. Flo. hic in hac materia, q̃a vt patet ex eius dictis q̃. s̃. recitaui, & q̃ ẽt dixi post cũ in c. ꝑuenit. s̃. de fideius. & in c. cæterũ. de dona. vr̃ satis amplã ꝑtãtẽ cõcedere clericis bñficiatis circa fructus suorũ bñficiorũ. nã vr̃ velle, ꝙ efficiantur dñi illorũ, & ꝙ possint illos alteri ẽt donare, & in magna quãtitate, & si hoc fecerint non postea reuocet̃ donatio: & istud etiã clarius dixi in d. c. cæterum. & d. c. peruenit. vt ibi etiã recitaui, licèt non possint de eis testari, nec aliqđ ꝓpriũ ex illis sibi acq̃rere. ¶ Et no. ꝙ nõ vr̃ distinguere, an clericus habeat administrationem, an vero simplex bñficiũ, licèt Host. hic. & gl. in d. §. porrò. faciat ꝑdictã distinc. d. Pe. hic vr̃ trãsire cũ opi. Host. & glossæ prædictę, q̃a ad illã remittit de hoc articulo. Inn. vero in c. indecorum. de ętã. & qual. cuius opi. vr̃ sequi Io. Cal. hic, & Archi. in præalleg. c. statuũ. §. assessorẽ. non vr̃ facere dr̃ĩã, an clericus habeat administrationẽ, vel simplex beneficiũ. Sed vtrobiq; vr̃ velle, ꝙ fructus perceptos ex bñficio põt conuertere in victũ, & vestitũ: & sic in sua alimenta, residuos debet cõuertere in necessitatẽ vel vtilitatẽ ecclesiæ, & si aliquid superest debet erogari in pauperes. per id qđ hr̃. 12. q. j. c. quia tua. & c. Ep̃i, vel hr̃dibus. & c. res ecclesię. cum ibi. no. & c. fin. & §. fi. eadẽ causa, & q̃one. Et sicubi reperiat̃, ꝙ clerici dicant̃ dñi fructuũ ꝓut vr̃ ꝓbari in c. j. de cle. non resid. in vj. Et notauit gl. & in c. duo sunt genera. 12. q. j. & bñ facit, qđ hr̃ in c. peruenit. s̃. de fideiusso. vbi dicit, ꝙ debet intelligi, ꝙ sint dñi quo ad hoc, vt fideliter possint dispẽsare ipsos fructus ſm dispensationẽ de qua prædixi. facit, qđ hr̃ in c. oĩno. 31. dist. & 43. dist. in prin. ver. sacerdos. cum ibi notatis. & istã opi. etiam tenet. do. Ant. esse veram de iure: ꝓut ipse notauit in c. fi. in iij. cã. s̃. de cã pos. & sic ęquiparat clericos vsuario de iure, prout etiam uoluit gl. in c. fi. s̃. de pigno. vbi ẽt tetigi. dicit tñ. do. Ant. ꝙ de cõsuetudine seruat̃ opi. Hosti. quã posuit glo. in d. §. porrò. vbi distinguit, an clericus bñficiatus habeat administrationem, vt tunc ęquiparetur vsufructuario in vita, vt sic in vita possit disponere de fructibus, dũmodo moderate hoc faciat. per id quod hr̃. s̃. de dona. in c. cętերum. & in c. fraternitatem. in morte non ęquiparatur vsuario: q̃a non potest testari de fructibus, posset tamen intuitu eleemosyne aliquid de ipsis elargiri, licèt non possit per viam vltimę voluntatis disponere. j̃. tit. j. c. ad hęc. & §. relatum. el ij. Si autem sit cleric⁹ non habens administrationẽ, sed simplex beneficiũ, tunc ęquiparat̃ fructuario scđm Hostien. in vita, & in morte. & sic de illis libere potest disponere in vita, & etiam de eis testari. facit, quod habetur in c. requisisti. j̃. tit. j. & no. ꝙ glo. in dicta. l. porrò. loquitur qñ q̃s est simpliciter, & personaliter bñficiatus, & non habet administrationem, quod potest esse. vt tetigi in c. j. s̃. eo. quando quis habet simplex beneficium: & sic qđ non est rectoria, nec personatus, aut dignitas. & personaliter dicitur beneficiatus: quia non habet administrationem: sed certa portio fortè, vel certa pensio datur sibi de redditibus ecclesię. vt dixi in c. j. secundum hoc si esset canonicus qui non haberet distinctã prębendam: sed daretur sibi certa portio, talis faceret fructus suos, & posset de eis testari. plus videntur velle aliqui, quòd etiam si habeat distinctam prębendam: & sic habeat administrationem ipsius prębendę, ex quo habet simplex beneficium, quòd talis faciat fructus suos, & possit de eis libere disponere, & de eis

de eis testari.& istam opi.tetigit Archi.in d.§.assesso rem.licèt illā ibi non teneat,& illā tangit.do.Ant.in c.cū in officijs.ȷ.titu.ȷ.ibi tn̄ non vr̄ illā tenere. & ex prędictis habes tres principales opi.vna est quę multum restringit potestatem clericorum circa fructus bn̄ficij. Et ista fuit opi.Inn.& Archi.& Io. Cal.etiam de iur.sequitur.do.Ant.vt prædixi. ¶Scd'a est opi.q̄ dat magnam,& largam potestatem clericis circa fructus, & redditus bn̄ficiorum. & ista fuit opinio dn̄i Flo.nā voluit, quòd clericus bn̄ficiatus nō distinguēdo,an habeat administrationē,vel non faciat fructus suos,& de illis in vita habeat plenā potestatem,& administrationem,adeo quòd illos poterit etiam alteri donare, si voluerit, & non reuocabitur donatio non poterit tn̄ testari de eis s'm eum.¶Tertia fuit opi.Hosti.& glo.in d.c.præsenti.§.porrò.quę vr̄ eligere mediam viam distingendo inter clericū simpliciter, & personaliter beneficiatū,& clericū habentē administrationem.[a] nam primus s'm eū efficitur dn̄s fructuū bn̄ficij. & habet plenā dispositionem ipsorum in vita,& in morte: sed scd's.s.qn̄ habet administrationē in morte non pōt testari: sed in vita dr̄ facere fructus suos, & potest de eis disponere etiam donando aliquid de eis dūmodo moderate hoc faciat. & in hoc, q̄ dicit.d.Flo.qui voluit,ꝙ clericus possit donare fructus bn̄cij etiam in magna quantitate. vt dixi etiam post eum in d.c.cæterum. in d.c.peruenit.Et ꝓ opi. d.Flo.facit,q̄a vr̄ ꝙ beneficiatus faciat fructus suos, & acquirat dn̄ium illorum. vt vr̄ esse text.in c.j.de cle.non resi.in vj.& bn̄ facit. c.ꝑuenit.de fideius.vbi patet ꝙ pro debito personaliter clerici etiam non cōtracto pro vtilitate ecclesiæ possunt fructus beneficij capi in causam iudicati. licèt Archi.in d.§.assessorē. nitatur respondere ad illum text.vt ibi dixi. sed eius responsio videtur violare illum text.& diuinare,facit etiam pro dicta opi.gl.in d.c.duo sunt. vbi etiam dicit,ꝙ clerici efficiuntur dn̄i fructuū, tn̄ etiā vt tetigit Arch.in d.§.assessorem.rn̄debat: sunt dn̄i quo ad fidelem desponsationem fiendam prout voluit Inno. indecorum.Quid igitur tenendū in hac materia cōsiderato,ꝙ in ea sunt opiniones prędictę.potes dicere ꝙ de iure vera videt̄ opi.Inn.per ea quæ habent̄ in iuribus allegatis per Archi.in d.§.assessorem.& per superius etiam allegata videret̄,ꝙ moderate posset aliquis donare de ipsis fructibus saltem si ꝯsuetudo id haberet.illud vero cōiter dr̄, ꝙ opi.Hosti.seruatur,de ꝯsuetudine vr̄ ꝙ illa cōsuetudo possit tolerari. per id qd' hr̄ in c.si ꝓpter tua debita.de rescri.in vj.& in ex. ua.Io.xxij.quæ incipit suscepti.& ꝑ id qd' no.Io.An. in mer.super regula, nemo plus iur.de re.iur.li.vj.in quibus patet,ꝙ valet ꝯsuetudo, ꝙ fructus bn̄ficij vltimi anni in quo clericus decedit etiā si nondum sunt percepti spectēt ad hr̄dem ipsius clerici:& sic breuiter ꝯsuetudo in talibus multum possēt operari. & ꝑ ꝗn̄s vr̄ ꝙ teneat consuetudo,ꝙ clericus habens simplex beneficium faciat fructus beneficij suos, & ꝙ de illis possit etiam testari:& si cōsuetudo talis vigeat prout vident̄ doc.dicere,q̄ dicunt opi.Hosti.seruari de consuetudine vr̄ ꝙ etiam cum bona cōscientia posset clericus habens fructus beneficij.vel quintum ex illis disponere de illis,vt de alijs rebus. Si autē sit clericus habens administrationē.tunc voluit Hostiē. licèt videat̄ facere eos suos quo ad hoc vt habeat ipsorum administrationē nō tn̄ posset donare in magna quantitate alteri.Et istud puto verius de iure,licèt d.Flo.aīr dixerit puto tn̄, ꝙ ꝓꝑ debitū clerici factū ex alia cā q̄ donatiōs poterūt capi fruct⁹ bn̄ficij ī cām iudicati,ēt si sit debitū nō modicę quantitatis. ꝑ id qd' hr̄ in d.c.ꝑuenit.Nā talis alienatio vr̄ esse q̄dā alienatio necessaria cum fiat in iudicium, qd' reddit in inuitum.l.inter stipulantem.§.j.ff.de ver.ob.ideo illa facilius permittitur q̄ voluntaria alienatio. facit. l.ij.§.itē quæri potest.ff.de reb.cor.& de hoc, an fructus bn̄ficij possint capi in causam iudicati ꝑ debito clerici dicendū: vt plenè dixi.in d.c.ꝑuenit, & adde etiā ꝑdictis, ꝙ si in clerico ēt habente administrationē cōsuetudo ecclesiæ haberet,ꝙ fructus vltimi anni spectarēt ad hr̄dē bn̄ficiati,ꝙ vr̄ꝙ talis cōsuetudo teneret,per ea quæ habentur in d.c.si propter tua debita.& in dicta extrauaganti suscepti. & in dicta regula,nemo plus iur.per Io.And.seruari tn̄ debebit tunc moderatio quę hr̄ in dicta extrauaganti suscepti. ad hoc, vt tn̄ remaneat ecclesiæ, quòd possint ministri sustentari. & sic ecclesia non patiatur lęsionē,de quo dicendum,vt in d.extrauaganti,suscepti.Et ꝑ hęc sit expedita ista materia. An clerici beneficiati dicantur simpliciter facere fructus suos,& an libere de eis possint disponere,& est materia quotidiana, & sæpe fit remissio ad ea, quę hic tanguntur & ad gl.in d.c.ꝑsenti.§.porrò.sed vltra alios plenè dixi vobis.s̄.

[a] Habentē administrationem.Qn̄ aūt cleric⁹ dicatur hr̄e administrationē, vide hic p And. Sic ī v.col. ver.qn̄ aūt. nu.11.

De testamentis. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Vltima voluntas ambulatoria est vsq; ad mortem.*
2 *Testamentorum plures sunt species.*
3 *Testamentum est quando in eo fit heredis institutio.*
4 *Testes quinq; requiruntur,& sufficiunt in codicillis,& in donatione causa mortis,sed in testamentis debent esse septem liberi, & masculi:& debent esse rogati.*
5 *Feminę non possunt esse testes in testamento.*
6 *Donatio cā mortis reqrit ꝑn̄tiā ꝑsonę, sed in vltima volūtate secus.*
7 *Ius accrescendi habet locum in donatione causa mortis.*
8 *Mortis cā capio in quo differat a donatione cā mortis an de ea possit falcidia detrahi,sicut de donatione causa mortis.*
9 *Testari qui non potest non potest etiam codicillari.*
10 *Contractus an possit fieri in testamento.*
11 *In stipulatione non debet interuenire actus extraneus.*
12 *Testamentum an possit taliter fieri quòd non possit reuocari.*
13 *Testamentum quid est.*
14 *Mors ciuilis an,& quando equiparetur naturali.*
15 *Si ꝓmitto tibi per stipulationem omnia bona mea post mortem meā, an talis promissio valebit.*

¶Visum,& tractatū est in præcedentibus de ꝯ̄tibus & sic de ꝯ̄tibus inter viuos:restabat videre de vltimis volūtatibus q̄ fiunt in extremis,seu in morte, & sic de testamētis,& de vltimis vlūtatibus, & iō ponitur hic ista rubrica.posset ēt ꝯtinuari ad titulū ꝑcedētem. Nā visum est ī titulo ꝑcedēti de peculio clericorum, verū q̄a poterat dubitari, an clerici possent testamēta,& vltimas volūtates facere de ipso peculio. iō hic posuit istā rubricā. de mā in decre.12.q.v.per totū.& q.3.c.2.& 13.q.2.c.vltima volūtas.cū seque. & 16.q.j.c.admonere,& c.seq.& 17.q.vltima.c.fi.& 19.q.vltima.c.q̄a īgredietib⁹.vsq; ad fin.¶Cōtra rubricā ꝑt obijci.nā vr̄ ꝙ tit.iste d' testamētis tāq̄ dignior debuerit ꝑcedere tractatū de ꝯ̄tib⁹,cū a digniori bus sit inchoādū.s̄.de.maio.& obe.in c.statuimus.& instit.de iure natu.gen.& ciuili.§.fi.Solo,pōt dici,ꝙ ista sunt q̄ pēdent a principis, seu legislatoris p̄tāte, iō potuit ordinare prout sibi placuit,facit qd' leg.& no.ī c.si qn̄.s̄.d' rescri.Vel ꝑt dici scd'o, ꝑ sicut vita ꝑcedit mortē,sic tractat⁹ dispositionū īter viuos d'buit ꝑcedere tractatū testamētorū.Ordo cū verborū designare hēt ordinē gestarū.j,q.j.c.vt euidēter.& 20.di. §.j.

§.j.¶Scd'o pōt obijci, q ista rubrica sit sup̄flua. nam sufficiebat dicere de vltimis volūtatibus. nā p hoc cō prehēdebant ēt testamēta q̄ sunt vltimæ voluntates. etiā similiter econtra sufficiebat dixisse de testamentis sumendo testm̄ large pro mētis testatione. vt no. in c.ij. j.eo.tit. nā p hoc cōprehendebant ēt oēs vltimæ volūtates. soluit Io. An. q ista duo fuerūt expressa ad nostrā instructionē clariorē p hoc: q̄a que dubitationis tollende cā dr̄, ius cōe nō ledunt. l. quæ mutuā. §.j.ff.manda. Et aduerte, q̄a dr̄ vltima voluntas, non q̄a semp in mortis articulo ordinet, sed, q̄a p mortē cōfirmatur. j. de cele.mis.c.cū marthe. nā ante mor-
1 tē ambulatoria est † voluntas vsq; ad vltimū vitę terminū. l. ali. in fin.ff.de le. adeo q pacto, vel alio modo non pōt quis legē sibi imponere, ne liceat sibi variare, vel mutare. l. si q̄s. in princ.ff.de leg.iij. & sic dr̄ vltima voluntas q̄ facta est ante mortē, & nō est reuocata. l. sancimus. C. de testa. & alibi ēt dr̄, q nihil est, qd' magis hoībus debeat q̄ vt supme volūtatis postquā iā aliud velle nō possunt, liber sit stilus, qd' aliàs primū, iterū nō redibi arbitriū. l. j. C. de sac. san. eccl.
2 ¶†Demū quærit quare in plurali dixit de testamentis, dic, q pp plures species testamentorū. nā quoddā est nuncupatiuū: quoddā in scriptis. l. hac ꝯsultissima. C. de testa. Itē quoddā est testm̄ militare, q conficit a milite. C. & ff. de testō milit. quoddā est testm̄, qd' ꝯficit a pagano, & sic nō milite. facit, qd' hr̄ in l. j. & ij. C. de testō militis. de quo in Spe. de instru. edi. §. cōpēdiose. aliàs est. §. vt aūt. ver. ad huius aūt instru-
3 ctionē. ¶†Quęro scd'o a, q̄a hic dr̄ de vltimis volūtatibus q̄ sint alię vltimę voluntates q̄ testamēta. dic, q testm̄ est qn̄ in eo fit hr̄dis institutio. insti. de legatis. §. ante hr̄dis. & l. pximè. ff. de his q̄ in testō delē. Sed vbi nō fit institutio hr̄dis tūc reperit alia vltima volūtas q̄ appellat codicillus. & alia ēt q̄ appellat donatio cā mortis. de prima hr̄. ff. de iur. codicil. & C. de codicil. de scd'a hr̄. C. & ff. de dona. cā mor. & in istis
4 vltimis voluntatibus videlicet in codicillis, & in donatione cā mortis sufficiunt, & requirunt quinq; testes ēt si non sint rogati, & etiā si sint fœminę. l. fi. C. de codi. & in l. fi. de do. cā mort. In testamētis autem
5 debēt esse septē testes liberi, & masculi: q̄a † fœminę nō pn̄t esse testes ī testō. l. q̄ testō. §. mulier. ff. de test. Licèt sec9 ī alijs vltimis volūtatib9, vt pdixi, dēt ēt esse rogati testes in testō. l. hac consoltissima. C. de testa. licèt secus in alijs vltimis voluntatibus, vt pdixi.
6 ¶†Aduerte tn̄, q̄a donatio cā mortis participat de natura ꝯctus, & vltimę voluntatis, magis tn̄ accedit ad naturam ꝯctus quo ad ipsius ordinationē. vt not. gl. q̄ reputat notabilis, & singularis in l. ij. in princi. ff. de dote pręle. nā requirit p̄sentiā p̄sonæ cui fit donatio. l. inter mortis. ff. de don. cau. mor. secus in vltima voluntate vbi nō requirit pręsentia personę eius cui relinquit. l. cū pater, §. donationis verba. ff. de leg. ij. sed quo ad numerū testiū accedit vltimæ voluntati, in illa req̄runtur quinq; testes, sicut in codicillis. l. fi. de don. cau. mor. Itē etiā quo ad insinuationē: q̄a nō req̄rit insiuatio, sicut nec in vltima voluntate. vt ibi
7 patet. Itē quo ad ius † accrescēdi accedit vltimę voluntati, q̄a in ea hēt locū ius accrescendi, sicut in vltimis voluntatibus. l. j. in fi. C. de cadu. toll. secus. in ꝯ ctibus in q̄bus nō hēt locū ius accrescēdi. l. si mihi, & Titio. & ibi p Bar. ff. de ver. ob. ¶Et no. q etiā reperit mortis cā capio quæ hēt locū qn̄ q̄s capit aliquid pp mortē alterius, vt si testator relinq̄t Titio fundum si dederit seio x. nam seius dr̄ mortis cā capere illa x. donatio aūt cā mortis est qn̄ q̄d donat alicui mortis cā. l. j. & ij. ff. de do. cau. mor. & l. mortis cā. & l. q̄

pretio. eo. tit. & ibi per Bart. qui tangit in quo differat
8 † mortis cā capio a donatione causa mortis. Et an de de ea possit falcidia detrahi, sicut de donatione causa mortis. de quo dicendum, vt ibi, facit ēt qd' hr̄ in l. in donationibus. C. ad le. falci. ¶Et prædicta inquantū dictū est, q diuersę sunt spēs vltimarū voluntatū, faciunt ad q̄nē, si per statutū p̄hibeat minorē. 25. annis posse testari, an p hoc intelligat p̄hibitus, vt non possit facere codicillos, vel donationē cā mortis, vt superius est dictū. de separatis aūt nō vr̄ fienda illatio. l. si maritus. C. de do. inter vi. & vxo. & l. Papinianus exuli. ff. de mino. & l. fi. ff. de cal. ¶Contrariū hic tenuit do. Pe. sequēdo Bart. in l. fm̄. ff. de leg. j. nam licèt regulariter non sit fienda extēsio in his quæ sunt separata, & diuersa. istud fallit qn̄ fieret extēsio p regulā iur. antiqui. nā illa est q̄ se extēdit ad alium casū cōprehēsum sub rl̄a. p id qd' hr̄ in l. ex falcidia. ff. ad le. falc. Et no. in l. si quis seruo. maximè p Bart. C. de fur. & p eundē in l. oēs populi. in materia interpretationis statutorū. facit etiā, qd' le. & no. in l. qd' not. ff. de legi. & in l. vt tm̄. ff. de ser. corrup. & in l. j. §. j. de mu. & hon. & per Io. An. in c. q̄. q̄. circa fi. de vsur. lib.
9 vj. & ideo cū reperiat rl̄a iuris antiqui, q qui † nō potest testari non pōt etiā codicillari. vt p̄bat in l. sciēdū. ff. de leg. j. ideo p̄hibitus testari virtute statuti p̄missi intelligit etiā p̄hibitus codicillari, licèt hoc nō fuerit expressum in statuto. ¶Quid aūt si statutū dicat in testamentis sufficiāt q̄nq; testes, licèt de iure cōi requirantur septē, vt probat in l. hac ꝯsultissima. C. de testa. an in codillis sufficiāt tres, vt sic videatur numerus diminutus in eis, sicut in testamentis. Bar. in d. l. sciēdū. tenuit q non, q̄a in iure non reperitur aliqua regula, q in codicillis sufficiāt duo testes pauciores q̄ in testamentis. & iō remanebit ius cōe in codicillis, fm̄ qd' req̄runt quinq;. l. fi. C. de codicil. facit, qd' no. per gl. & doc. in l. illud. C. de sac. san. ec-
10 cl. ¶†Tangit etiā hic do. Pe. an ꝯctus possit fieri in testamēto. & tenet q sic p gl. l. hr̄des palā. §. fi. ff. de testa. & idē ibi tenet Bar. & Dy. in rl̄a, q semel. de re. iu. in vj. & idē Cy. in l. cum antiquitas. C. de testa. & per hoc vr̄, q si dū conficitur testm̄ testator Titio in præsenti dicat dono Titio talem rem: valebit donatio. & idem si dicat vendo Titio talem rem pro decem, qd' tene menti. Contra hoc tamen aliqualiter facit. d. l. cum antiquitas. quę vr̄ uelle, q dum cōficitur testm̄ nō debeat interuenire actus ex̄neus. Sed potes dicere, q id procedit qn̄ esset actus extraneus habens in se magnum interuallum. secus qn̄ paruū, ut contingit in casu pręmisso. per id, qd' hr̄ in simili. in l. q̄ ex-
11 trinsecus. ff. de uer. obl. ubi in simili patet, q † licèt in stipulatione inter interrogationē, & responsionēem non debeat interuenire actus extraneus. facit. l. continuus. ff. de uerb. signi. tn̄ si est actus parui interualli non uitiat. Et per p̄dicta etiā patet, q si testator in testamēto dicat, lego Titio decē quæ sibi debeo ex cā depositi: & ita cōfiteor me debere ad ipsius instantiam ibidē p̄sentis, & acceptātis, & in p̄sentia testiū, & notarij de dicta ꝯfessione etiā rogati, q dicta ꝯfessio ualebit, & licèt postea reuocaretur testm̄ faciēdo ailud testm̄ non per hoc tollet ius quæsitū ipsi Titio ex dicta cōfessione, nec quo ad hoc pōt testator dictū testm̄ reuocare. quod tene menti. facit, quod nō. maximè per Bar. in l. j. C. de falsa causa. & in l. Lucius. §.
12 quisquis. ff. de leg. ij. tangit etiam do. Petr. an † testm̄ possit taliter fieri, q non possit reuocari, ut si dicat testator, q uelit testm̄ ualere iure donationis inter uiuos, uel ꝯfiteat se uendidisse hr̄ditatē hr̄di instituto q certo pretio, qd' cōfitetur se recepisse: dic q p̄pter

a Quæro scd'o. Adde hic Abb. in prima colū. ver. sed contra rubricam.

hoc non impedietur testm̃ manere, q̃a nõ potest q̃s tollere sibi liberã facultatẽ testãdi.l.si q̃s in prin.testamenti.ff.de le.iij. & ibi per Bar.Bald.ẽt impugnet ſm modũ.vt hic tãgit.do.Pe.q̃a talis modus reducet nos ad ius vetustissimũ,ſm qđ testm̃ fiebat ꝑ es,& ꝑ imaginariã vẽditionẽ: vt hr̃ inst.đ testa.in prin.q̃ modus est sublatus,& abolitus ꝑius: vt ibi patet,iõ non vr̃ per talẽ modum quẽ posse sibi auferre liberã testamenti factionẽ ꝑ.id qđ hr̃ in d.l.si q̃s in prin.testamẽ
13 ti.& in l.stipl'o hoc mõ ꝯcepta.ff.de ver.ob. ¶†Vlterius q̃rit ad declarationẽ rubri.Quid est testm̃.tex. in l.j.ff.de testa.dicit, ꝙ est volũtatis nostræ iusta sententia de eo,ꝙ q̃s fieri velit post mortẽ suã, & vt cessent ꝯ̃ria de legato,& codicillis,& donatione cã mortis,quæ videnẽ posse cõprehendi sub diffinitione per hęc verba cũ instõne heredis.& cũ gl.trãseunt cõiter doc.excepto Bar.q̃ dixit,ꝙ non est verosimile, ꝙ iuriscõsultus posuerit diffinitionẽ imꝑfectã. iõ dicit illã posse saluari ꝑꝑ verbũ iustæ in ea positũ . nã illud verbũ põt exponi.i.ꝑfecta,sicut exponiẽ in l.cũ filio. ad fin.ff.de le.iij.Cõstat aũt demũ ꝑfectã esse dispositionẽ vltimæ voluntatis qñ ẽt facta est hr̃dis institutio,facit.l.ꝓxi.ff.de his quæ in testa.delen. & iõ satis ex iur.dispositione in dicta diffinitione includiẽ heredis institutio , & hoc modo põt sustineri dicta diffinitio.¶Iuxta ꝓdicta q̃rit.do.Pe.q̃a in diffinitione dr̃ post mortẽ suã, an illa verba debeant intelligi de morte naturali, an vero ẽt intelligant de morte ciuili,puta si q̃s ingrederetẽ monasteriũ, & sic hr̃ ciuiliter ꝓ mortuo.l.Deo nobis . C.de Epi.& cler.& xvj. q.j.c.placuit.vr̃ ꝙ solũ intelligatẽ de morte naturali.
14 ꝑ.l.ex ea pte.§.fi.ff.đ ver.ob.& q̃a mors ciuilis †nõ ęq̃paraẽ nãli,nisi in casibus exp̃ssis in iure.vt no.glo. no.ĩ c.susceptũ.de rescrip.ĩ vj.& in d.c.placuit.& vr̃ ẽt ꝓbari ꝑ id,qđ hr̃ in l.statius.§.Cornelio.ff.de iure fis.Bart.in l.j.ff.de testa.distinguit inter ingredientẽ religionẽ non habentẽ ꝓprium ẽt in cõi , vt est religio fratrũ minorũ , & ingredientẽ in illa religione q̃ põt habere ꝓpriũ in cõi,vt est religio monachorũ, & canonicorũ regulariũ . primo casu dicit,ꝙ quia talis mors ciuilis hẽt eundẽ effectũ quẽ naturalis quo ad id de quo q̃riẽ,ꝙ tunc testm̃ sumit vires per talem mortẽ ciuilem,sicut per naturalẽ:secus in sc̃do casu, q̃a bona ipsius testãtis acq̃renẽ monasterio,qđ ĩgrediẽ,& illa habebit in vita ipsius ingressi,& demũ post mortẽ naturalẽ testm̃ habebit effectũ de quo latius ꝑ Bar.in d.l.j.& ibi ẽt tãgit,an testm̃ debeat cõsiderari vt aliq̃d intellectuale,an vero,vt aliq̃d, qđ ad oculũ demonstreẽ,& cõcludit,ꝙ ſm subiectã materiam,& ſm modũ loquẽdi aliter,& aliter põt ꝯsiderari . nã si statutũ dicat , ꝙ ꝓ quolibet testamẽto soluaẽ tm̃ pro gabella,tũc ꝯsiderabiẽ intellectualiter , & sic ꝓut est vnicũ quo ad intellectũ,licẽt de illo fierẽt scripturę: vt q̃a forte essent plures hr̃des, & cuilibet ipsorũ notarius daret vnũ,& idem videretur si statutum diceret,ꝙ ꝓ quolibet testõ accipiat notarius tãtã quantitatẽ. nã vr̃ ꝙ sufficiat,ꝙ inter oẽs hęredes detur dicta quãtitas.Sed si statutũ dicat, ꝙ ꝓ scriptura cuiuslibet testamẽti soluaẽ tm̃,tunc vr̃ ꝙ si plures fiant scripturę de eodẽ,ꝙ ꝓ qualibet scriptura poterit notarius facere sibi solui,& sic intelligereẽ đ testõ. ꝓut p̃t ad oculũ demonstrari, & ꝑ ꝓdicta ẽt vr̃ ꝙ in casu p̃cedẽti si q̃libet hr̃dũ nõ esset cõtẽtus, ꝙ fieret vnica scriptura ꝓ oĩbus,sed q̃libet vellet vnã scripturã ꝓ se, ꝙ tunc ꝑꝑ reiterationẽ laboris debeẽ satisfieri notario per quẽlibet ipsorũ. Satis tñ puto,ꝙ si oẽs contulerũt ad soluendũ ipsi notario : vt det testm̃ in forma ſm formã statuti,si postea aliq̃s eorũ vellet , ꝙ ẽt aliud scribat,ꝙ sufficiet tunc satisfieri de laborẽ arbitrio boni viri ex quo semel est soluta quantitas statutõ taxata disponẽte,ꝙ pro testamẽto m̃ soluaẽ. Sed vbi disponiẽ, ꝙ ꝓ qualibet scriptura testamenti notarius possit accipere tm̃,tunc vr̃ ꝙ si iteraẽ scriptura possit ꝓ illa accipere quãtitatẽ sibi taxatã,cũ verba statuti hic videãtur portare. de quo ꝑ Barto.in d.l.j.ff.de testa.
15 ¶†Vltimo tãgit do.Pe.Quid si ꝓmitto tibi ꝑ stipulatione oĩa bona mea post mortẽ meã , an talis ꝓmissio valebit.de quo tãgit gl.& ibi ẽt ꝑ Legistas in l.fi. C.de pac.& cõiter teneẽ, ꝙ valet , & vr̃ esse donatio causa mortis ex quo in ea facta est mentio mortis. ꝑ l.Seia.& ibi not.ff.de dote præle.& l.Seia.ff.de dona.cau.mor. & ideo posset ex penitentia reuocari.l. non oĩs.ff.si cer.pet.Et facit,qđ legi.& no.in l.j.& ij. ff.de do.cau.mor.Si aũt dictũ esset promitto tibi ex cã donationis inter viuos oĩa bona mea post mortẽ meã ista esset donatio inter viuos,& valeret, q̃a intelligetur solũ de p̃sentibus bonis , & nõ de his quæ post ꝓmissionẽ acquirenẽ l.si ita.ff.de aur.& arg.leg. ¶Quid aũt si esset dictũ ꝓmitto tibi ex cã donationis inter viuos oĩa bona mea p̃sentia, & futura post mortẽ meã , an tũc valeret talis ꝓmissio.cõiter teneẽ quòd nõ, q̃a ꝑ talẽ ꝓmissionẽ vr̃ tolli libera facultas testãdi, qđ est improbatũ a iure.l.stipulatio hoc mõ ꝯcepta.ff.de ver.ob.& ibi ꝑ Bar.licẽt aliq̃ ꝯ̃. de quo ibi plenè dixit.tãgitur ẽt ꝑ Bar.in l.fi. C.de pac.vbi ẽt tãgit,an tota dicta ꝓmissio vitietur,an vero solũ illa adiectio ĩquantũ adiecit ad futura , & dimittit sub dubio. nã videretur , ꝙ solũ dicta adiectio vitietur ꝑ rr̃am utile.de re.iur. in vj.ubi in his quæ separabilia sunt,vtile ꝑ inutile nõ vitiaẽ.In ꝯ̃riũ , ꝙ tota stipulatio vitietur, facit, q̃a ꝑ illã vr̃ q̃s uelle facere sibi hr̃dẽ,qđ nõ p̃t fieri ꝑ stipulatione vel pactũ.l.hr̃ditas. C.de pac.& d.l.stipl'o hoc modo ꝯcepta.& iõ nõ ur̃ valere talis ꝓmissio velut facta ꝯ̃ iuris dispõnẽ . & in hac parte ur̃ inclinare.Bar.in d.l.fi. C.de pac.& pro hac parte bñ facit.d.l.hereditas . nec ob.regula, utile.q̃a põt dici, ꝙ hic rõnc formę improbatę a iure nõ fit separatio in casu isto ꝓut in simili notauit Barto. in l.grege.§.illud.ff.de fideius.ubi in simili dicit , ꝙ si principalis ꝓmittit x.& fideiussor promittit xij.& sic fideiubet in duodecim licẽt quantitas sit separabilis & duo possint separari a quãtitate duodecim: q̃a talis forma data est a iure,quòd fideiussor non obligetur plusq̃ principalis,uitiaretur tota fideiussio, & õn ualet ẽt in x.& ꝑ ꝓdicta ẽt patere p̃t. ¶Quid si ꝓmitto ex cã donationis inter uiuos hr̃ditatẽ meam tibi post mortẽ meã.nã non ualet dicta ꝓmissio,quia uideor uelle ꝑ pactum,seu stipulationẽ uelle facere te mihi hæredẽ.Quid aũt si dicã promitto tibi dimidiã hęreditatis meę post mortẽ meã ex cã donationis inter uiuos. dicit Cyn.in d.l.fi.ꝙ intelligatur promissa medietas bonorũ p̃sentiũ,& futurorũ ꝑꝑ uerbũ,hereditatis,quod est uerbũ cõprehẽdẽs p̃sentia,& futura. facit , quod hr̃ in l.si quis seruũ.§.fi.ff.de leg.ij.secus est qñ dicitur ꝓmitto tibi dimidiã bonorũ meorum, q̃a nõ ꝯtinẽtur , nisi p̃sentia ꝑ id qđ habetur in d.§. fi.& in l.si ita.ff.de au.& ar.leg.dicit tñ Cyn.in d.l.fi. quòd qñ q̃s ꝓmittit dimidiã partẽ hęreditatis suę ex cã donationis inter uiuos post mortẽ suam, quòd licẽt ueniãt p̃sentia,& futura, q̃a tñ remanet alia medietas ualebit ꝓmissio . q̃a de alia medietatẽ poterit testari,& sic nõ aufertur in totũ libera facultas testãdi.sed d.Pet.hic dicit se credere, quòd sicut nõ ualet ꝓmissio in tota hæreditate,sic nec etiam in quota hæreditatis.per.l.si stipulatio hoc modo ꝯcepta.supius allegatã.& pro ista parte bene facit,q̃a per talẽ promissionem

missionem vr̃ velle facere sibi hæredē in dimidia hæreditatis,ꝙ vr̃ esse improbatū a iure per id, quod hr̃ in d.l.hæreditas·C.de pac.cōuen:ideo vr̃ qđ talis ꝑmissio non valeat, licèt non fiat de tota hæreditate, sed solum de dimidia,vel alia quota.

SVMMARIVM.

1 *Testari non potest prælatus de bonis ecclēsię,vel eius redditibus,vel acquisitis intuitu ecclesiæ.*
2 *A prælatura non repellitur qui filios habet.*
3 *Hæreditas diuiditur in duodecim vncias.*
4 *Testari possunt prælati,& clerici de bonis patrimonialibus,& de illis quę quesiuit antequam fuerit promotus ad ecclesiam,& etiā de his quę aliunde quesiuit quam ex bonis ecclesię.*
5 *Quæsita post promotionem prælati etiam ab habēte patrimonium ꝓsumuntur in dubio quæsita de bonis ecclesiæ.*
6 *Quesita ex bonis ecclesię videntur esse in dominio ecclesię.*
7 *Ecclesia instituta a prelato,vel Episcopo non tenetur res proprias ipsius ecclesię,quę fuerunt detente per ipsum Episcopum,vel prelatum communicare coheredibus.*
8 *Iurisditio datur per verbum hortamur.*
9 *As est pondus duodecim vnciarum,& quę sint eius partes.*
10 *Institutus a patre qui rem filij alienauit,an poterit ipse filius illam rem recuperare.*
11 *Testator si ingreditur religionem faciendo professionem,an testamentum valebit,vel an erit reuocatum per talem ingressum.*
12 *Testator si instituit vnum in vndecim vncijs alium in sex,an videatur transire ad dispōdium,& sic velit diuidere hereditatem in plus quàm in duodecim vncijs:vel an videatur voluisse adimere illa sex a primo instituto.*
13 *Testator si instituit vnum in vndecim vncijs,& alium simpliciter,uidetur ipsum instituisse in eo,qđ restat:sed si instituit vnum in duodecim,& aliū simpliciter,intelligitur eū instituisse in alijs duodecim.*
14 *Institutus in tertia parte fundi Corneliani si alius ī eodē fundo in duabus partibus dicti fundi instituatur,quid vterque consequi debeat.*
15 *Institutus vniuersaliter si moriatur,vel repudiet ante aditam hereditatem taliter,ꝙ non transmittat illum,nec ius deliberandi,an institutus in re certa poterit venire ad vniuersam hereditatem.*
16 *Et si institutio fiat in re certa,& testator prohibeat,quòd plus non petat,an nihilominus habebit totam hereditatem.*
17 *Testator si reliquit sorori suę decem,& prohibuit,quod plus non petret,& instituit Petrum in re certa,an in foro conscientię Petrus possit totam hereditatem habere.*

a Vorundam. Eps̄ testari ᵃ p̄t de reb⁹ ꝓprijs,
1 nō eccłię.h.d.Et duę sunt ꝑtes. nā in pria narrat factū. ī scd̄a ponit cōmissio.scd̄a ibi:hortamur.¶†No.ꝙ p̄lat⁹ nō p̄t testari. đ bonis eccłię,vel eius
2 redditibus,nec acquisitis intuitu ecclesię. ¶†Not.ꝙ habēs filios vr̄ posse in Epm ꝓmoueri. nā litera hic dicit,ꝙ habebat nurū,& ꝯnr̄ p̄supponit,ꝙ habebat filiū cuius vxor erat sua nurus, & sic vr̄ ꝙ licèt q̄s habeat filios nō sit repellendus a p̄latura, vel dignitate Ep̄ali,ꝙ qual. sit intelligēdū inferi⁹ tāgeī, & tāgit ꝑ gl.in c.priusq̄.28.dist.& hic ēt ꝑ Inn.& Io.An.& hr̄
3 ēt in c.de Syracusane.28.dis. ¶†Tertio no.ꝙ hr̄ditas diuidit̄.in xij.vncias,& ista est certa, & gradualis diuisi.vt hr̄ in §.hr̄ditas.insti.de hære.insti.& tangit in
4 gl.j.¶†Itē no.ꝙ p̄latus, & clericus libere p̄nt testari de bonis suis patrimonialibus,& illis q̄ q̄siuit antequā fuerit ꝓmotus ad ecclesiā,& idē dicas de illis,q̄ postea acq̄siuisset aliūde q̄ ex bonis ecclesię, vel ꝯtē platione ecclesiæ ꝑ id,qđ hr̄.j̄.eo.c.q̄a nos.& tangit
5 hic in gl.fi. ¶†Itē no.ꝙ quęsita post ꝓmotionē p̄lati ēt ab habēte patrimoniū videntur in dubio pręsumi q̄sita de bonis ecclesiæ,sicut in simili q̄sita ꝑ mulierē p̄sumunt̄ q̄sita de bonis viri. facit,qđ dictū fuit ī c.j. s.ti.j.¶Et no.ēt bn̄,ꝙ ecclesia vr̄ hr̄e intētionē suam fundatā ꝯ oēs q̄ tenēt bona q̄ p̄latus tenuit tp̄e suæ vitę.nā p̄sumunt̄ fuisse de bonis ecclesię, nisi cōstiterit aliunde q̄siuisse,vel habuisse. facit,qđ hr̄ in auth.
6 licentiā.C.de Epi.& cle.¶Itē no.ꝙ † acquisita ex bonis ecclesię videnī esse in dn̄io ecclesię,'& sic vr̄ satis ꝓbari. ꝙ res emptę de pecunia ecclesię efficianī ecclesię:de quo dictū fuit in c.inquirendū. & ibi ēt per gl.s̄.tit.j. ¶Itē no.ꝙ Ep̄s vel p̄latus q̄ facit testm̄ non vr̄ in dubio bona ecclesię relinquere heredibus insti. & pro hoc facit. q̄a in dubio vr̄ ius,ꝙ hēt relinquere.
7 l.si domus.§.fin.ff.de leg.j.per hoc ēt no.ꝙ† ecclesia instituta ab Ep̄o vel prælato non teneī res ꝓprias ipsius ecclesię q̄ fuerunt detente ꝑ ip̄m Ep̄m,vel p̄latū
8 cōicare cohęredibus,vt hic etiā satis colligit̄.¶†No. vltimo ex verbo,hortamur,ꝑ qđ daī iurisditio,vt hic colligit̄.& j̄.e.c.nos quidē. & ij.q.vij.c.sicut inquit. vbi de hoc per gl.& ꝓcedit hoc s̄m Flo.ex eo,q̄ a hic ꝑ alia verba satis patet,ꝙ voluit dare iurisditionē:vt patet ꝑ id qđ dicit discutias. facit,qđ hr̄.j̄.de ver.sig. forus.& ꝑ id ēt, qđ dicit agnouerit. aliàs verūb hoc de ꝑ se hoc nō operaretur, sicut nec verbum monemus. de quo ꝑ Io.An.in nouella.in c.si pau ꝑ clericus.de p̄bē.in vj.& ibi ēt ꝑ Archi.& Pau.in cle.j.de
9 pęnis.¶†In gl.ibi:dr̄ As.supple.vel pōdus, aut libra. vt colligit̄ ex his q̄ hn̄r in §.hr̄ditas. cū sequēti allegato in gl.& quodlibet p̄dictorū ꝯtinet in se.xij.vncias. in quas q̄libet hr̄ditas diuidit̄, & silr̄ diuidi p̄t q̄libet res ex legali diuisione:vt patet in d.§.hr̄ditas.& in l. seruū.§.hr̄ditas.ff.de hęre.insti.& dictę vncię habent ꝓpria noīa. vt patet in d.§.hr̄ditas. excepta vncia, q̄ stat ī noīe suo, & cōmodè nō fuit re ꝑtū aliud nomē. vt not.in pręalle.§.hr̄ditas. vn̄ reperit̄ sexs. & istud stat ꝑ vncia cū dimidia.l.Papi.§.qm̄ aūt quarta.ff.de inoffi.te.Sextans vero stat ꝑ duabus vncijs. quadrās ꝑ tribus vncijs ex duodecim.Triēs ꝑ quatuor vncijs ex.xij.quincus ꝑ quinq; vncijs. Semis ꝑ sex vncijs. Septunx pro septē vncijs. bes ꝑ octo vncijs. dodrās pro nouē vncijs. dextans pro decē vncijs. deunx pro vndecim vncijs. as pro.xij.vncijs. & silr̄ pondus stat pro.xij. vncijs vt colligit̄ ex his q̄ habenī in d.§.hr̄ditas.cū seq.¶In gl.scd̄a ibi:pro qua hęres.intellige respectu quotæ. & sic si hæres pro tertia,vt hic fuit ꝑ illa solū repręsentat defunctum,& non pro alijs partibus.l.si vxori.C.de bo.auto.iudi possid.Et aduerte, q̄a si non facit inuētariū repellitur oīno ecclesia ꝑ illa quota pro qua est hæres si vult petere rē ipsius ecclesiæ quæ fuit alienata ꝑ Ep̄m,& hr̄ tunc solum respectus ad quotam,& nō ad quantā,seu ad quantitatem hoc est quātū valeat illa quota:ideo siue hr̄ditas valebat trecenta,& ecclesia est instituta in tertia parte hr̄ditatis,seu in quatuor vncijs,qđ idē importat:vt patet ex his quæ dicta sunt in gl.prima. & sup ea licèt reperiatur habere solū centū q̄ est tertia hr̄ditatis,si tn̄ res ecclesię q̄ fuit vendita ꝑ sexcētis,& si tertia pars dictę rei ꝯsistat in ducētis repellit̄ ecclesia ꝑ dicta tertia parte ex quo est hęres pro tertia. & sic in effectu repelleretur pro ducentis respectu ipsius rei alienatę q̄uis in tertia hæreditatis habeat solū centū. & hoc ꝯtingit duplici de cā.prima est, q̄a ex qua ꝑsona q̄s sentit cōmodū,teneī hr̄e factū eius ratū.l.ex qua ꝑsona. allegata in gl.Alia est,q̄a quē de euictione tenet actio,eundē agentē repellit exceptio.l.vendicātē.ff.de euic.& l.exceptio. C.de euic.& ideo,q̄a si ab ecclesia euinciaī res vēdita ꝑ defunctū,teneī de euictione pro illa quota pro qua est hæres,cum onera hr̄ditaria diuidantur pro hr̄ditarijs portionibus.l. ꝑ hr̄ditarijs.C.de hr̄ditarijs actio.ideo pro dicta rata repellitur,& ꝓcedit,vt dixit q̄n nō fecit inuētarium, q̄a tūc nō teneret̄,nisi inquātū vires hr̄ditatis q̄ peruenit

a Episcopus testari. Hoc eodē modo summant. do. Abb.& An. Sicu. Et ad materiā huius tex. uide doct.in auth.de eccle. ti.§.interdicim⁹. & in auth. licentiam. C.de Epis. & cle.& in c. q̄a nos. de test.

uenit ad eam paterentur, seu se extenderent. & iõ in casu de quo.s̄.ex quo in tertia parte hæreditatis ecclesia non haberet nisi centum, non repelleretur integraliter pro tertia rei alienatę, & sic simpliciter respectu quotę, sed poti⁹ repelleret̄ respectu quartę, & sic solū respectu quãtitatis q̄ ad eã ptinet. & per ɔ̄ns solū in centum repelletur, si vult rem alienatam per defunctum, & ista fuit mens gloss. quæ hoc expresse vult, ꝙ si ecclesia non facit inuentarium bene instituitur heres quòd solū insolidum tenetur hæredibus pro illa sola quota pro qua instituitur. & sic.l.fin.C. de iure delib.loquens de confectione inuentarij. & sic auth.sed cū testator.C.ad leg.Fal. & §.sancimus. cum sequen.in Auth.& de hæred. & falci.coll.j.habent locum etiã in ecclesia. ɔ̄rium tenuit do.Flor.in c.j.s̄.de solu.& ibi dixi.& Bal.in l.fi.circa prin. C.de iur.delib.Bart.aũt dubitauit, & non decidit in dicta Auth.sed cū testator. Sed gl.hic aperte hoc dubium decidit, & opinionem huius gl.tenui,in d.c.j.licèt illam ibi non allegauerim ideo adde illam ad ea,quæ ibi dixi.& pro ista gl.vr̄ esse tex.in d.Auth.de hęredibus,& falcidia.§.fi.vbi aperte vult, ꝙ nulla persona etiam sacerdotalis,vel militaris, vel etiam imperialis excipiatua a dispositione huius legis.& sic vr̄ ꝙ ēt fiscus hodie si fuerit institutus,vel veniat tanq̄ heres teneat̄ facere inuentariū,licèt olim esset secus, ꝑ id qđ hr̄ in l.nõ possunt.ff.de iure fis.& l.j.§.an bona. eo.tit.vbi autem occuparet bona fiscus nõ vt heres, sed alia de causa: tunc non teneretur vltra vires hęreditatis etiam si non faceret inuentarium per ea, quæ habentur in dictis iuribus.facit quod dixi in materia inuentarij in l.j.ff.si cui plusq̄ per.l.falcidiam. & qđ etiã dixi super rubri.ff.de acqui.heredi. & not.bene quod ex glo.habes quando defunctus alienauit rem heredis si institutus fuerit heres extraneus,vel ecclesia,an possit recuperare rem venditam per defunctū, a quia si non fecit inuentariū[a] non pōt ꝑ illa quota ꝑ qua est heres. sed si fecit inuentarium, tunc non habetur respectus ad quotam,sed ad quantã,& sic quãtum in effectu percipiat.Aduerte tamen quia ecclesia posset petere restitutionem in integrum aduersus omissam confectionem inuentarij. & hic etiam voluit Ioã.And.& do.Ant.sicut etiam minor per id qđ habetur in §.pupillus.in Authen.de hæredi. & falci.

[a] Non fecit inuentarium. Vide ad hoc doc.& Bal. in auth.sicut alienatio.đ sacro san.eccl.& in l.fin. in princ.C.de iure deli. Bar.in l.j. iiij.q.prin. C.eo.tit.

10 ¶†Quid autem in filio instituto a patre cuius pater rem spectãtem ad ipsum filium alienauit, an poterit filius illã recuperare.Glo.vt hic tangit do.Pe.tractauit istam quæstionem in l.fi.§.in cõputatione. C.de iure delib. Et aduerte,q̇a ɔclusio est, quòd aut hereditas non est soluendo, & ɔ̄ñr nulla debetur legitima filio cum illa debeatur demū deducto ere alieno.l.Papinianus.§.quarta.ff.de inoff.test. & tunc cõclude, quòd si non fecit inuentariū tunc ex quò hereditas nõ est soluẽdo: & sic nihil remanet penes eū in nihilum repelletur: q̇a per beneficium inuentarij conseruatur,vt non recipiat damnum.l.fi. C.de iure delibe.Si autem hr̄ditas sit soluendo,tūc aut fecit inuentarium,aut non.Si fecit inuentarium. tunc si solum habet legitimam in nihilum repelletur.s̄m glo. in d.§.in computatione.sed si habet aliquid vltra legitimam vsq; ad dictam quãtitatem repellètur. facit quod hr̄ in l.dotale.§.si vxore.ff.de fundo dotali.sed glo.tenuit.ɔ̄rium in l.cū a matre. C.de rei vend.vbi dicit,ꝙ etiam si solum haberet legitimã:& sic nõ pōt pretendere illã respectu emptoris ɔ̄ quē vult agere, cum ibi teneat̄ de euictione,& illa gl.approbat̄ cõiter ꝑ doc.tñ Bart.in d.§.in cõputatione saluat vtraq; gl.q̇a si esset casus in quo nõ posset agi de euictione, vt quia expresse hoc esset actum,vel esset res donata nõ vendita quo casu non agit̄ de euictione r̄ła̅riter. l.ad res donatas.ff.de edil.ędic.tunc non ꝓcedat gl. in §.in cõputatione.q̇a tunc filius nõ pōt repelli,nisi per exceptionem descendẽtem ex 1ła,ex qua psona, qui sentit cõmodū non debet cõtra factū defuncti venire.ff.de reg.iur.ex qua persona.ideo,q̇a non censet̄ habere cõmodum defuncto qñ solum habet legitimã.ideo tunc nõ repellitur,sed solum repelleret̄,si haberet aliquid vltra,& tūc solum in eo, quod esset vltra.si autē nõ fecit inuentariū. tūc aliq̇ dicūt ꝙ tenebit̄ insolidū ēt si solū legitimã hēat q̄ vr̄ posse retinere ēt si non faciat inuẽtariū.vt no.glos.in l.fin. ad fi.C.de.iu.del.de quo dicet̄ in c.Raynutius.vel in c.Raynaldus.ı̄.eo.sed illa est cõis opi.glossarū. ꝙ nõ priuet̄ filius legitima ꝓpter non ɔfectionē inuẽtarij. Alij vero dixerunt,ꝙ si filius solum habeat legitimã licèt nõ ɔficit̄ inuẽtarium, ꝙ nõ repellet̄ quominus possit rē suã alienatã ꝑ patrē ı̄solidū reuocare. Bart. ɔcordat opi.ı̄ d.§.in cõputatione.q̇a pr̄ia opin.ꝓcedit qñ defunctus tenebat̄ de euictione,sc̄d̄a qñ nõ tenebat̄ ꝑ id,qđ.s̄.dixi ı̄ simili qñ fecit inuẽtariū. ¶Et ꝑ p̄dicta pt̄ inferri,q̇d si hr̄ditas patris valeret trecẽta & res filij vẽdita ꝑ patrē valeat triginta tres, & filius sit institutus in tertia, an si fecit inuentariū repellet̄ in tertia dictæ q̄titatis. nam si repellit̄ nõ habebit effectu integra cētū, cū petat.xj.de ꝓprio pr̄imonio q̄ sunt tertia. trigintatriū do.Pe.hic vr̄ velle,ꝙ repellat̄ in dicta tertia.& sic in illis.xj.& quòd illa recuperabita cohæredibus.Sed certe non video qūo hoc procedat,q̇a si defunctus tenebatur de euictione illa trigintatria debebant deduci de trecentis,& sic in tertia hæreditatis non fuissent integraliter centum, sed solum octuagintanouem.Si autem defunctus non tenetur de euictione.tunc,ex quò non haberet nisi legitimã,non posset repelli quominus peteret rem suã ꝑ id,qđ dixi.s̄.post Bal.¶ Iuxta p̄dicta quæri pōt q̇d si statuto caueat̄, ꝙ hæres non possit venire contra factum defuncti, an si defunctus vendit rē hæredis poterit heres rē vendicare si fecit inuẽtariū,& hereditas non reperiat̄ soluẽdo,videret̄ ꝙ non,vt statutū aliq̇d operet̄.ar.l.si qñ.ff.de leg.j.& istud tenuit Cyn. in §. in computatione.& vr̄ sequi hic do.Pet.Sed contrariū voluit gl.in d.§.in cõputatione. & illã tenet Bart. q̇a licèt statutū simpliciter loquat̄, dēt tñ restringi ad cãm,qñ heres non fecit inuentariū, ne aliàs indebitè dãnū patiat̄.ar.l.2.C.de noxa.Nec ob.ꝙ statutum nihil operabit̄,q̇a pt̄ dici,ꝙ satis operat̄ adijcẽdo aliud vinculum vltra vinculū iuris cõis eo casu quo nõ fiat inuẽtariū.per id,ꝙ leg.& no.per Bar.in l.j.§.j. & qđ ibi dixi.ff.ad l.fal.& diligenter tene menti illã gl. ꝓpter statuta quæ disponunt, ꝙ executio instr̄i possit fieri ēt cõtra heredes.nã s̄m p̄dicta intelligent̄,& sita buntur,nisi hr̄s fecerit inuentariū,& non reperiat̄ in hr̄ditate, vñ possit fieri executio.¶In gl.pe.ibi:renūtiauit ꝓprijs, & sic ꝓfessus est religionē approbatã, ideo vr̄, ꝙ postea non potuit aliquid ꝓpriū sibi acq̇rere. sed q̇cq̇d acquisiuit acquisiuit ecclesię in qua facit ꝓfessionē,& cuius est Eps,per id, qđ leg.& no. in c.cum olim.el 2.ı̄.de priui.& seq.& 18.q.j. in c.j. & facit,qđ not.in c.q̇a tua.12.q.j.¶Aduerte tñ, q̇a Host.hic dixit glossam ꝓcedere,qñ acquisiuit postea intuitu eccłię,seu officij.seu dignitatis Ep̄alis: q̇a de illis ñ potuisset disponere: secus dicit si q̄suisset ı̄tuitu psonę:q̇a de illis potuit disponere,cū ēt monach⁹ videat̄ ı̄ morte absolui a vı̄culo obediẽtię.ꝑ id qđ hr̄ ı̄ c.đ vxo.ı̄.đ se.sed ut dicit.Io.An.& d.Ant.hęc opi. Host.ñ ē uera,q̇a ex quò est ꝓfess⁹,licèt sit Eps nihil proprium

pprium pōt acquirere, sed q̄cquid acquirit, acquirit ipsi ecclesiæ: vt patet in iuribus superius allegatis. iō de illo nō pōt disponere, vt đ pprio, sed solū vt de re ecclesiæ, & pro tanto nō posset de illo testari: q̄a tñ hæc prima dispositio vr̄ diuinare. glos. dedit aliam in versic. vel quicquid. & etiam in gl. fi. intelligatur litera, ꝙ si aliquid postea quæsiuit ex rebus ecclesiæ, vel intuitu, seu cōtemplatione ecclesiæ, ꝙ de illis nō potuit disponere: secus si aliqua acq̄siuisset intuitu p̄sonæ, q̄a de illis potuisset disponere, vt voluit glo. fi. & sic patet, quòd q̄n aliquid fuit q̄sitū post pmotionē p̄lati, aut cōstat, ꝙ fuit quæsitū de rebus ecclesiæ, & tunc clarum, ꝙ illud spectat ad ecclesiam. aut constat quòd fuit quæsitū contēplatione p̄sonæ: & tūc illud spectat ad prælatum, & consequenter ad eius hęredem, aut dubitatur qualiter fuerit acquisitū. & tūc s̄m Host. vr̄ ꝙ in dubio p̄sumendū sit p ecclesia. per istū tex. & hoc satis vr̄ dicendū, si nō appareat, ꝙ ante pmotionē aliqua habuerit ppria. si aūt appareret, ꝙ aliqua propria habuisset tunc vr̄ hic dicere Gof. ꝙ p̄sumptio erit pro possessore. s̄m quod tetigi in c. iij. s̄. tit. j. & facit, quod hr̄ in c. j. xij. q. v. & qđ ibi etiā no. p glo. do. vero Ant. dicit, ꝙ agenti incumbit pbatio, ex quo constat, quòd prelatus habebat bona ante pmotionem, & qđ hoc casu nihil p̄sumet̄, vel si aliq̄d presumatur presumi debebit s̄m arbitrium iudicantis aliter, & aliter inspecta quantitate bonorū patrimonialium, & bonorum ecclesię, & sic non sp̄ presumentur quesita de bonis ecclesię illa q̄ fuerunt q̄sita post promotionē prelati, ex quo constat, ꝙ ante promotionem habebat aliqua bona ppria, & aliter non declarat. potes dicere, ꝙ in effectu voluit, ꝙ agēs habebit probare id, quod allegat vere, vel ex coniecturis; & si hęres prelati agit ꝯ ecclesiam debebit probare illud, qđ petit fuisse quęsitum per prælatum ex rebus proprijs, vel cōtemplatione suę p̄sonę poterit ea pbare ex cōiecturis probando q̄ntum habebat prælatus de pprio patrimonio ante promotionē, & quantum redditū habebat ex illo patrimonio, & similiter quātum habebat in redditibus ex bonis ecclesiæ deductis oneribus incūbētibus. & si fortè reperiat̄ p iudicem, quòd tantum habebat ex reddituu pprij patrimonij quantum habebat ex reddituu ecclesiæ, arbitrabitur iudex rem petitam esse, & spectaret p dimidia ad ecclesiam, & pro alia dimidia ad heredes prelati, & similiter si in duplo percepisset ex reddituu patrimonij plusq̄ reciperet ex reddituu ecclesiæ arbitrabitur iudex, ꝙ res petita sit, & esse dēat ecclesiæ p tertia parte, & heredum prælati pro duabus partibus. & hoc satis vr̄ colligi ex his quę hn̄t in tex. in c. ij. xij. q. iiij. & facit, qđ notauit gl. in c. ij. s̄. titu. j. & qđ plenè dixi in c. iij. s̄. ti. pxi. Et aduerte, ꝙ vbi prelatus est pfessus religionē approbatā etiam si sit Episcopus nō pōt habere ppriū, & quicquid acq̄rit: acquirit suę ecclesię, vt superius tetigi. & pbat̄ in c. j. xviij. q. j. & j. de priui. cum olim. el ij. vnde non posset testari ēt de bonis acquisitis intuitu personę, licèt Host. hoc dixerit, & non bñ. vt hic voluit Io. An. & pbat̄, per id qđ hr̄ in Auth. ingressi. C. de sacrosan. ecc. & xix. q. vlt. c. q̄a ingredientibus.

11 ¶ † Quid aūt si aliq̄s facit testm̄, & postea ingredit̄ religionē faciendo pfessionē, an talle testm̄ valebit, an vero erit reuocatū p talē ingressum. plenè hr̄ p gl. & Legistas in Auth. si qua mulier. C. de sac. san. eccl. canonizata. xix. q. vlt. & ibi ēt p gl. & Arch. & cōis est opi. ꝙ si fecerat testm̄ non cogitās de ingressu monasterij, ꝙ tūc reuocet̄ testm̄. nā vr̄ tacite mutare volūtatē, cū p ingressum monasterij acquirant̄ bona monasterio. dicta auth. ingressi. Si vero tpe quo facit testm̄ cogitauit de ingressu, & nihilominus fecit testm̄; tūc cōiter dicūt gl. ꝙ si nihil sit relictū monasterio rūpit̄ testm̄, cū monasteriū videat̄ haberi loco filij. s̄. de pba. c. in p̄sentia, & i §. sed hoc p̄senti. in Auth. đ San. Epi. coll. ix. iō sicut natiuitate posthumi p̄teriti rūpit̄ testm̄. l. posthumo. C. de ꝯtra bu. & l. j. & ij. C. de li. prete. ita ēt rūpit̄ hoc casu quasi censeatur natus posthumus testatori, ex quo monasterium post ingressum hr̄ loco filij. secus si in aliquo instituisset monasteriū. q̄a tunc valeret, & si nō haberet tm̄ q̄ntū ascenderet, ad legitimā vnius filij, poterit agere ad supplemētū. p id qđ hr̄ in d. Auth. si qua mulier: & in l. omnimodo. C. de inoffic. testō. Bart. tñ in d. Auth. si qua mulier. dixit, ꝙ valet testm̄ etiam si nihil fuerit monasterio relictū p id, qđ hr̄ in §. illud. in Auth. đ monachis. coll. j. vbi s̄m eū vr̄ esse casus nō cauillādo, fatet̄ tñ ꝙ poterit agere monasteriū cōdi. ex dicta Auth. si qua mulier. ꝯ hr̄dē ad petendū q̄ntū ascendet̄ ad legitimam filij. Et hec opi. satis vr̄ posse iure defensari, sz tuti⁹ est ad opi. vitādas, ꝙ in aliquo instituat̄ monasteriū. ¶ Ex̄ gl. opponi pōt. nā hic dr̄ ꝙ iste Eps habebat nurū, & p ꝯns filiū, & sic vr̄ ista velle, ꝙ habēs filiū possit pmoueri i Episcopū. Sed ꝯ hoc videt̄ esse tex. i c. Cathinēsis. xlj. di. & in c. de Syracusane. xxviij. dis. soluit Inn. ꝙ de iure cōi habens filios nō pōt promoueri ad Episcopatū, vel ad inferiores platuras, & idē dr̄ de habente nepotes p id qđ hr̄ in Auth. quomodo oportet Epi. §. j. coll. j. fatetur tamen ipse Inn. ꝙ si in tali promuendo precessit longa cōtinentia, ꝙ tunc dispensatiuè, & sic ex dispensatione poterit promoueri cum cautela de qua in d. c. de Syracusanę. q̄a conficere dēbit inuentariū p id, qđ appareat q̄ sint bona ecclesię, & q̄ sua, & cauebit etiā de nō dādo bona ecclesię filijs, vel nepotibus, & tali modo poterit pmoueri, nisi aliter esset suspectus. facit, qđ hr̄ i c. priusq̄. xxvij. di. vbi gl. idē uoluit, ꝙ Inn. subdit tñ Inn. ꝙ s̄m tēpora primitiuę ecclesię poterāt haberi filios, & de iure pmoueri allegat. §. necesse. & qđ ibi hr̄. xlvij. dist. & refert hic Ioā. An. ꝙ Cle. iiij. tpe quo fuit pmotus in Papam habebat duas filias, & similiter Beatus Petrus Apostolus habebat vnā filiā, videlicet Beatā Petronillā. de alijs Romanis Pontificibus nō legit̄, quod habuerint filios, vel filias. vñ dicit Hieronymus ꝯ Iouinianū. j. li. Credendū est, ꝙ alij non habuerūt filios, ex quo hoc nō reperit̄. Host. vero hic dicit, ꝙ habētes filios possunt de iure in Episcopos pmoueri, allegat dictum Apostoli dicentis, ꝙ dēt Eps esse vnius vxoris vir. facit, qđ hr̄ in p̄alleg. §. necesse. & de facili contingit, ꝙ habens vxorem non est sine filijs. nec obst. s̄m eum timor carnalitatis, q̄a si ille attendatur etiā habentes attinētes nō p̄nt promoueri, cū in eis subsit idē timor allegat, quod hr̄ in c. Moyses. viij. q. j. & s̄. de p̄ben. in c. graue. & ideo concludit Hosti. ꝙ de iure cōi habens filios posset promoueri in Epm̄, vel prelatum, & sic dicit etiam do. Anto. & do. Pe. Mihi etiam vr̄ ꝙ de mēte canonum sit, ꝙ de facili talis non debeat pmoueri si alius idoneus possit haberi, & de hoc vr̄ sonare tex. in d. c. Cathinēsis. vbi aūt alius nō reperiretur idoneus satis vr̄, quòd possit pcedere opi. Host. p rationes per ipsum allegatas.

12 ¶ † Vlterius p p id quod hic tetigit glo. prima. tractat do. Pet. Quid si testator instituit vnum in xj. vncijs. alium. in vj. an videatur transire ad dispendium, vt sic velit diuidere hæreditatem in plus q̄ in xij. vncijs. An vero videatur voluisse adimere illa. vj. a primo instituto. de quo per glos. magistram. in l. cū quæstio. C. de legatis. & ibi ꝯcludit, quod in dubio vr̄ voluisse adimere illa sex a primo in-

mo instituto sic, & quilibet erit hæres in sex vncijs. & per ɔñs pro dimidia. secus econtra si vnum primo instituisset in sex vncijs, postea alium in xij. quia tūc videtur transire ad dispendium, quia. xij. nō possunt adimi ex sex: & sic censebitur diuisisse in xviij. vncias, & in effectu duas partes hæreditatis habebit in-
13 stitutus in xij. tertiam institutus in sex. ¶†Quid autē si instituit vnum in xj. vncijs, alium simpliciter. dic, ꝙ videtur instituisse in eo, quod restat, & sic in vna vncia. l. interdum. & l. Iulianus. & l. item quod sabinus. ff. de hæredi. insti. Si autem instituit vnum in xij. vncijs, alium simpliciter. intelligitur illum instituisse in alijs. xij. & sic quilibet habebit dimidiam: vt probaē in dictis iuribus. si autē instituat vnū in quatuor vncijs, vel in sex, & alium non instituat, iste per ius accrescendi habebit totam hæreditatem, q̄a nō pōt decedere pro parte testatus, & ꝑ parte intestatus. l. ius nostrum. ff. de re. iur. & ex hoc etiam descendit, ꝙ si testator instituit vnum in fundo, vel in domo, vel alia re alio nō instituto habebit nihilominus totā hr̄ditatem, ac si simpliciter fuisset institutus nō facta mentione illius rei. l. j. §. si ex fundo. ff. de hæred. instit. & hoc ne decedat ꝑ pte testatus, & ꝑ parte intestatus. idē dicas, si instituas duos in certis rebus alio nō instituto, q̄a erūt hr̄des equaliter q̄libet iur. ꝓlegati habebit rē in qua est institutus. l. quoties. §. si duo. & l.
14 ex facto. ff. de hr̄dibus instit. ¶†Quid aūt si vnus instituit in tertia parte fundi corneliani, alius in duab⁹ partib⁹ dicti fundi alio nō instituto. videreē, ꝙ institutus in tertia haberet tertiā partē hæreditatis alius duas partes, sed ɔ̄riū est verū, q̄a erūt equaliter hr̄des ī fundo Corneliano, tñ habebunt partes, ut voluit testator in l. si alterius. ff. de hr̄di. insti. Si aūt unus institutiē in re certa, alius simpl̄r, vel vniuersaliter: tūc institutus in re certa hr̄ loco legatarij. l. quoties. C. de hære. insti. & sic in hr̄dē vniuersalē trāsibunt iura
15 hr̄ditatis actiuè, & passiuè. ¶†An aūt si vniuersaliter institutus repudiet, vel moriaē ante aditam hr̄ditatē, & taliter, ꝙ non transmittat illā, nec ius deliberandi, an institutus in re certa tūc poterit venire ad vniuersam hr̄ditatē. cōiter teneē ꝙ sic. vt not. in d. l. quoties. ꝑ Legistas. & maximè ꝑ Bar. in d. l. ex facto. ff. de hæredi. insti. & sic institutus ex re certa nō hr̄ simpliciter loco legatarij, cū inter legatarium, & hr̄dē nō habeat locum ius accre. l. nemo. ff. de testa. tutela. & sic institutus ex re certa nō est p̄cisè legatarius, nec precisè hr̄s, sed tenet dimidiā viā inter hr̄dē, & legatariū, & quò ad q̄dā hr̄ loco hr̄dis. primo quò ad excludēdū quærelā ī inofficio testamēti, si filius sit institutus in re certa. vt no. in d. l. quoties. Scd̄o, quò ad ius accrescendi si vniuersaliter institutus repudieē, vel deficiat, tertio quò ad ɔfirmādū testm̄ si agnoscat suā institutionē. vt no. Bar. ī d. l. ex facto. loco aūt legatarij hr̄ regulariter, q̄a non teneē creditoribus, nec sibi cōpetūt actiones hr̄ditatis. d. l. quoties. ¶Itē trāsmittit rē in qua est institutus licèt hæreditas nō trāsmittaē non agnita. l. q̄m sororem. C. de iure delibe. & de materia ista institutionis, & re incerta plenissimè dixi vltra oēs in l. j. §. si ex fundo. ff. de hære. insti. vbi
16 tractaui an opi. Bar. ī d. l. ex facto ꝓcedat. ¶†Quid āt si institutio fiat in re certa, & ꝓhibeat testator, ꝙ plus nō petat, an nihilominus habebit totā hr̄ditatē. Bar. in d. l. quoties. §. si duo. ff. de hære. insti. tenuit, ꝙ vitiabiē institutio tanq̄ cōtinēs repugnantiā iur. q̄a nō pōt q̄s decedere ꝑ parte testat⁹, & ꝑ parte intestat⁹. vt s̄. est dictū, & vr̄ ꝙ testator pōt ꝓhibere ius accrescendi ꝑ id q̄d hr̄ in d. §. si duo. & in l. pe. ff. de iniu. test. Cōtra istud tñ multū facit. l. si quis ita instituaē ex certo fundo. ff. de hære. inst. vbi vr̄ ꝓbari, ꝙ testator nō posset ꝓhibere ius accrescendi. nā institutus ibi in oībus excepto fundo hēt ēt fundū: sed ipse rñdet, ꝙ ibi non fuit manifestissima voluntas in ꝓhibēdo ius accrescendi, q̄a pōt intelligi excepto fundo. l. q̄a de illo nil dico. non q̄a velim prohibere, ꝙ illud nō haberet, vel scd̄o pōt dici, & ista vr̄ satis rationabilis rñsio, ꝙ ibi potentior erat cā testati: ideo attrahit ad se cām intestati. argu. l. q̄rit. ff. de sta. ho. nā ibi instituebat in oībus bonis, & exceptuabat fundū, & si ꝓhibeaē in certa re ius accrescendi, ideo nō valuit illa prohibitio ꝑ quā volebat decedere intestatus in fundo: secus q̄n esset potētior cā intestati, vt q̄a solū instituit in re certa, & ꝓhibet, ꝙ plus non possit petere: quia tunc causa testati solum est super certa re, cā intestati est super omnibus alijs ideo velut potētior attrahat ad se causam testamenti. & hoc modo potest intelligi opi. Bar. in d. §. si duo. d. tñ Pet. hic dubitauit, an dicta ꝓcederēt, q̄a ex vna parte stat regula, ꝙ q̄s ñ p̄t decedere ꝑ p te testat⁹ & ꝑ parte ītestat⁹, ex alia vr̄ ꝙ fauēdū sit testō. ꝑ l. si pars. ff. de inof. test. & aliter nō declarat. satis vr̄ ꝙ possit defensari opin. Bar. q̄a nō est fauēdum testō q̄n dispositio testatoris est ꝑplexa. l. si Titius. ff. de ɔdi. insti. nisi aliud repiaē dispositū ꝑ id, q̄d hr̄ in d. §. si duo. & in d. l. si ita q̄s.
17 ¶†Vltimo q̄rit hic. d. Pe. q̄d si testator reliq̄t sorori suæ x. & ꝓhibuit, quòd plus non peteret, & instituit Petrū in re certa, an in foro etiā conscientie possit Petrus totā hæreditatē habere. nā certū est, ꝙ in foro cōtentioso, ex quò alius nō est vniuersaliter institutus dēt habere totā. d. l. j. §. si ex fundo. & finaliter post Fed. de Senis cōcludit, ꝙ ēt in foro cōscientie poterit cū bona cōsciētia hr̄e totū. moueē, q̄a leges nō ɔ̄riantes canonibus approbanē per ecclesiā. j. de no. oper. nū. in c. j. & in c. de capitulis. x. dist. modi autē acquirendi diuina sunt inducti a iure gentiū, & ēt a iure positiuo ꝑ ɔstitutionē humanā Regū, & Imperatorū, vt ꝓbaē ī c. quo iure. & l. ex hoc iure. ff. de iust. & iure. & in l. j. ff. de acqui. re. do. & inter ceteros modos est modus iste acquirendi inductus ꝑ ɔstitutionē principū, & legislatorū, ꝙ q̄s acq̄rat totā hr̄ditatē, si instituaē in re certa alio vniuersaliter nō instituto. d. l. j. §. si ex fundo. ff. de hr̄di. insti. & ideo ēt in foro cōsciētiæ, & sic s̄m bonā cōsciētiā poterit dictā hereditatē habere, q̄d dicit Fed. esse verū, nisi testator dolosè fuisset inductus ad faciendū restitutionem in re certa suadendo sibi, ꝙ plus nō haberet, nec posset petere. nam tunc nō posset vltra rem in qua est institutus cū bona cōscientia retinere, sed potius debetur venientibus ab intestato dare. vt no. Fede. in consil. 131. & hęc sufficiant de isto capitulo.

SVMMARIVM.

1 *Testari non potest monialis, vel Abbatissa post professionem tacitā vel expressam.*
2 *Professio tacita fieri vr̄ per assumptionē dignitatis Abbatie, & etiā assumpto habitu professorum, seu professarum. & nu. 16.*
3 *Habitus secularium clericorū: monachorū. & monialiū dicē eē distincē⁹.*
4 *Consuetudine tolli non potest, quod monachi, uel moniales non deferāt habitum religioni congruentem.*
5 *Monachi per ep̄m compelli possunt ad portandum habitum.*
6 *Ingressus monasteriū non hēt dñium rerum suarum, nec pōt testari.*
7 *Testamentum cadit in non habente bona. Hereditas dicitur esse sine bonis.*
8 *Tutor dari nō potest, nisi in testō, uel codicillis testō confirmatis.*
9 *Consuetudo potest induci per non factum.*
10 *Monachus esse potest quis, & professus licèt nō detulerit habitum.*
11 *Dictio, pœne quid significet.*
12 *Dictio, forte, quid significet.*
13 *Testamentum quid sit.*

14 *Argumen-*

14 *Argumentum ab allusione vocabuli non est bonum, qñ diffinitio pugnat allusioni vocabuli.*
15 *Ingrediens religionem in qua regula non seruatur non intelligitur iõ profiteri, licèt ibi stet per plures annos. & nu. 17.*
18 *Bona ingredientis monasterium, an efficiantur monasterij sine apprehensione possessionis.*
19 *Testari, an possit ille qui est intra annum probationis.*
20 *Conuersi alicuius religionis, an possint testari.*
21 *Testari qui prohibeantur.*
22 *Testamentum imperfectum, siue vltima voluntas, an valeat.*
23 *Mutus surdus, vel cecus, an, & quando testari possint.*
24 *Impubes sagax in quo malicia suppleat ętatem, an possit testari.*
25 *Testari potest filiusfamilias de castrensi, vel quasi castrensi: sed de aduentitio, secus est.*
26 *Donare potest filiusfa. causa mortis patre consentiente.*
27 *Sepulturam eligere potest filiusfa.*
Testari, an possit filiusfamilias ad pias causas patre consentiente.
28 *Filiusfamilias, an possit per statutũ habilitari ad testandum.*
29 *Prodigus cui interdictum est bonis, an possit testari ad pias causas.*
30 *Damnatus ad mortem naturalem, vel ciuilem, an possit testari.*
31 *Testm̃ damnati ad mortem q moritur appellatione pendẽte, an valeat.*
32 *Et quid de eo qui decedit in carcere ante sententiam.*
33 *Damnatus ad amputationem manus, vel pedis, an possit testari.*
34 *Damnatus per Episcopum ad perpetuum carcerem, an possit testari.*
45 *Vsurarius manifestus, an possit testari, & quid si postq̃ facit testm̃ effectus est vsurarius manifestus, & non præstita cautione decessit, an rumpatur tale testamentum.*
36 *Vsurarius manifestus si non præstita cautione condidit testm̃ demum illam ex interuallo præstitit, an valebit tale testamentum.*
37 *Excommunicatus, an possit facere testamentum.*
38 *Testari qui prohibentur, an possint recipere ex testamento.*
39 *Illegitimè nati, an possint succedere patri.*
40 *Spurius filius, an possit ex statuto institui a patre.*
41 *Testator si relinquat bona immobilia fratribus minoribus, vel alijs mendicantibus cui adiudicabantur talia bona.*
42 *Testator si in testõ relinquat cõuentui mendicantium decem singulis annis vsque ad certum tps, vel vni fratri toto tpe vitæ suæ, an valebit relictum.*
43 *Deportatus, si instituatur hæres ad quem deueniet hæreditas.*
44 *Institutio facta damnato de hæresi, an valeat, & quid de bannito.*
45 *Bannitus, an possit institui hæres.*
46 *Ingratitudinis vitium purgatur per religionis ingressum.*

Via Ingredientibus. Abbatissa ᵃ testari non põt. h. d. & in prima ponitur q̃rela. in secunda prouisio. secunda ibi, necessarium. ¶ In tex. ibi: ingredietibus. & ĩ. deciditur, qđ hr̃. 18. q. vltima. c. quia ingredientibus, qđ est pars huius. vt tangit gl. fi. ibi dicitur, ꝙ ingredientibus monasteriũ conuertendi se causa non adest facultas testãdi. quia res eius monasterio acquiruntur, vt est legali. prouisione decretum. Item ibi libuisse. & ĩ. decidit, ꝙ petebat dicta Gabbina de opportuno remedio prouideri.
1 ¶ † No. quòd monialis, & Abbatissa tanq̃ propriũ nõ habens non potest testari ᵇ post professionem tacitã, vel expressam. facit, qđ hr̃ in auth. ingressi. C. de sacr. san. eccl. a contrario vero, quòd ante professionem. & per ꝯñs intra annum probationis potest fieri testm̃. & hanc etiam tenuit Archi. & Ioan. An. in c. beneficij. de regulari. in vj. ¶ † Item not. ꝙ per assumptionẽ
2 dignitatis Abbatię etiam assumpto habitu professorum, seu professarum ur̃ fieri tacita professio. facit, qđ habetur in ca. vidua. ĩ. de regularibus. & ex hac nota. vnum modum inducendi tacitam professionem. de alijs habetur in dicto. cap. vidua. & eo. ti. c. ex parte. & c. statuimus. & de regula. c. j. & c. non solum. in vj.
3 ¶ † Not. ꝙ distinctus debet esse habitus seculariũ cle
4 ricorum monachorum, & monialium. ¶ † Et no. etiã ꝙ vt moniales, vel monachi non deferant habitũ cõgruentẽ religioni. non põt induci per consuetudinẽ: qñ habitus est in totũ distinctus a religione. & nõ ꝓportionabilis religioni, & ratio esse potest, q̃a censetur esse delictũ non ferre habitum conuenientẽ religioni. ideo non põt per ꝯsuetudinem induci, vel viurpari. s̃. de consue. c. fi. ¶ † Item no. ꝙ ad Epm̃ spectat cõ
5 pellere monachos ad portandum, seu deferendũ habitum cõgruentẽ religioni. ¶ Not. ꝙ illi loco in specie ꝓpter ingressum religionis q̃runtur bona in quo quis est ingressus, & ꝓfessus tacitè, vt expressè, & sic facit ad ea, quę hñr in c. in pñtia. s̃. de prob. & ex hoc
6 descendit, ꝙ † ingressus monasterium non põt testari: quia non habet dñium rerũ, in auth. ingressi. C. de sac. san. eccle. & hoc ideo, q̃a de iure non hẽt bona, nec habere põt. ¶ Quid aũt si de facto nõ hẽat, vt q̃a est pauper, an poterit facere testm̃. vr̃ ꝙ non: q̃a non põt de alieno testari. ĩ. e. filius. contrarium tenuit hic
7 do. Pe. dicens, ꝙ † titulus testamenti cadit ẽt in nõ habente bona, q̃a hr̃ditas alicuius dr̃ esse etiã sine bonis ex iuris intellectu. l. hæreditatis appellatio. ff. de ver. sig. & si dicat ad q̃d est vtile hoc scire, ex quo nõ habet bona. dic fm̃ eum ꝑꝑ substitutionẽ pupillarẽ. nã si non posset testari non posset filiũ pupillariter.
8 l. ij. §. filius. ff. de vulg. & pupil. ¶ † Itẽ ꝑꝑ dationẽ tutoris q̃ non põt fieri, nisi in testamento, vel codicillis testamento confirmatis. l. 3. ff. de testa. tute. & facit,
9 qđ no. Bal. in rubr. de acq. hęre. ¶ † Item no. ꝙ per nõ factũ vr̃ posse induci consuetudo de quo per Ioã. An.
10 in c. Ioannes. de cle. con. ¶ † Itẽ no. ꝙ omissio habitus no facit ad substãtiam monachatus: q̃a quis põt esse monachus, & professus ẽt si non detulit habitũ: vt hic patet. & ĩ. de reg. in c. porrectũ. facit. l. hærennius. ff. de decurio. & sic magis cõsideratur professio tacita,
11 vel expressa, q̃ delatio habitus. ¶ † No. de ista dictione, pęnè, q̃ vr̃ idẽ importare, ꝙ ferè, fm̃ d. Flo. & importat fm̃ eum temperamẽtũ, vt sic sit sensus quò ad intellectum lr̃æ, dum dicit bene licuisse. i. videri, ꝙ li
12 cuerit, & sic fuerit licitũ, cum tñ nõ licuerit. ¶ † Item no. de dictione, fortè. de quo ẽt in gl. antepe. nã non est nota dubitationis, vt ibi dicit gl. sed potiꝰ est Philosophicũ temperamentũ. vt gl. 3. l. mutus. in prin. ff. de ꝓcura. & in l. in cõmodato. §. sicut. ff. cõmo. & facit, qđ no. glo. in l. si duo. §. j. ff. de arbi. vbi gl. dicit, ꝙ sub dubio fortè rñdent sæpe periti. ¶ In gl. j. in fi. & ꝓbatur ẽt in §. j. ff. de test. Aduerte tñ, q̃a aliter ibi diffinitur, vt dixi super rubrica. Nã ibi dr̃, ꝙ † testm̃ est
13 voluntatis nostræ iusta snĩa de eo, qđ post mortem nostrã fieri volumus. & illud verbũ, iusta, exponit ꝓ perfecta. l. cum filio. ad fi. de le. 3. & ideo includit in se institutionẽ hęredis, q̃a aliter nõ esset perfecta: vt dixit Bar. in d. l. j. & dixi super rubrica. & illa est melior diffinitio gl. hic posita quæ est potius q̃dã descriptio q̃ ẽt ꝯprehenderet codicillũ: & licèt arguẽdo ab allusione vocabuli videat̃ noĩe testamenti ꝯprehendi codicillus, cum testm̃ dicat̃ quasi mẽtis testatio: vt vo
14 luit gl. tñ qñ † diffinitio repugnat allusioni vocabuli non est licita argumentatio ab allusione vocabuli: vt notauit Bar. in l. j. ff. de testamẽ. & in l. j. ff. de acq. pos. licèt aliàs sit licita argumentatio ab allusione vocabuli. l. tugurij. ff. de ver. sig. ¶ In gl. 2. ĩ fi. & est text. in l. legatũ. ff. de leg. 2. non intelligas tñ, ꝙ sit necesse ꝙ testator dicat ĩ testamẽto dono Titio decẽ: sed sufficit, ꝙ dicat relinquo Titio decẽ, q̃a illa vr̃ sibi quodã modo velle donare, vt illa hẽat post mortẽ suã. ¶ In glos. 3. ibi: & in talibus. sup. q̃ sunt ꝯ iura, & nutriunt peccatũ, secus vbi ꝯsuetudo non esset ꝯtra ius, vel dato, ꝙ esset ꝯtra ius non nutriret peccatũ: q̃a talis consuetudo p̃t valere, vt plenè hr̃ in c. fi. s̃. de ꝯsue. ¶ In gl. iiij.

a Abbatissa. do. Ant. Sicu. & do. Abb. latius sũmãt hoc ca. vide eos hic.

b Non potest testari. Intra tamẽ annũ professionis vr̃ quod testari possit vnaq; moniais, vt tenet Bal. in l. generali. ĩ prin. C. de sac. san. ec.

gl.4.ibi:ꝯsecrata.supple,vel instituta. Abbas tñ Benedictus ꝯne benedictionis consequitur:ſm ea,quę leguntur,& notantur in c.tuas.ſ.de æta.& quali. & facit,qđ hr̃ eo.ti.in c.cum contingat.¶In gl.fortè.ibi: in euangelio.supple Ioã.14.c.& adde,qđ dixi in notabilibus.¶Extra glos.opponit.nam vr̃,ꝙ ista Gabbina Abbatissa allegaret contra se in facto ꝓponendo, ꝙ Sthephana antiqua Abbatissa nõ assumpsit habitum monachalem.nam istud potius faciebat ꝓ validitate testi q̃ inualiditate.soluit Io.An.ꝙ Gabbina sic narrauit,ne possit notari de surreptione,& sic vt factum plenè constaret Papæ,non autem ex eo,ꝙ pretendetur illam non fuisse professam, & ꝑñr inhabilẽ ad testandũ.¶Secundo opponit,quia vr̃,ꝙ testamenta facta ab istis mulieribus non mutantibus habitum debeant tenere.per id,qđ legitur,& notatur in c.vlt. Soluit Inn.ꝙ ibi loquitur in mulieribus q̃ nullã professionem sr̃ emittunt expressam, vel tacitam, licèt aliàs monialiter viuant.hic autem loquimur in emittẽtibus professionẽ.facit,qđ not.gloss.in cap.indẽnitatibus, ad finem.de elect.in vj. & in cle. attendentes.de regula.¶Tertio opponitur,ꝙ per solũ lapsum anni videatur fuisse ista Stephana ꝓfessa per c. statuimus.& c.ex parte.ĩ.de regula. & sic vr̃,ꝙ non requirantur plures anni.cuius contrarium hic innuitur,dũ dicit ꝑ annos plurimos.Soluit Io.An. ꝙ ad lr̃am dẽt suppleri,maxime,quia idem si stetisset per annum, vt in contrarijs,vel dic ſm Host. ꝙ

15 † hic loquitur vbi quis ingreditur religionem in qua regula non seruatur: ideo licèt stet per plures annos non intelligitur profiteri:sed tũc cogi debet,vt profiteatur, aut exeat monasterium.ĩ.de rła.c. cum monasterium. idem si ibi seruatur regula,sed recipitur cum protestatione, & per quantumcunq; tp̃s ibi stetit non intendit profiteri, sed solum probare religionem.& sic esset in ꝓbatione.facit.ĩ.de regula.in ca.2.§.si vero.d.Ant.hic concludit, ꝙ q̃tum ad intellectum literæ veritas est: vt voluit etiã Io.An.ꝙ

16 † ex actu assumptionis dignitatis Abbatiæ vr̃ esse professa, quia non vr̃ esse Abbatissa,nisi sit professa.& sic,ꝙ allegabatur de pluribus annis allegabatur ad ostendendum apertiorem volũtatem.& ideo etiam stat expositio per quam subauditur,maximè, tene tñ menti dictum Host.inq̃tum voluit,ꝙ

17 † ingrediens religionem collapsam in qua rła non seruatur non intelligitur tacitè profiteri per lapsum anni,istud tñ nõ necessario hic ꝓbatur nec alibi etiam bñ probatur:ideo non vr̃ esse tutum hoc tenere,licèt Io.An.& do.Anto.transeant cum Host.& concludit hic do.Ant. ꝙ eoipso,ꝙ quis patitur se assumi in Abbatem,aut prælatũ ecclesiæ regularis statim vr̃ tacitè profiteri.allegat,qđ hr̃ in c. vidua.ĩ. de regula. nam cum se ingerit actibus professorum: iõ inducitur professio.per id,qđ hr̃ in d.c.vidua.Hodie tñ non valet electio facta de non professo expresse, & sic non sufficit tacita professio ad validitatem electionis in c.nullus.de ele.lib.vj. & de monialibus ẽt habemus tex.expressum,ꝙ non põt eligi in Abbatissam,nisi illa quæ sit expresse professa in c.indẽnitatibus.de elec.in vj.& sic vr̃,ꝙ hodie non ꝓcederet hęc decre.qñ per viam electionis prouideretur de Abbatissa,sed posset procedere,qñ per viam postulationis vel ꝓuisionis ꝓuideret.& sic residet Ioã.And.& do. Ant.Sed aduerte,quia inq̃tum dictum est, quòd ſm ista iura assumens dignitatem Abbatię videatur tacitè profiteri,videtur esse cõtra casum.c.cum causam. ſ.de ele.doc.non tangunt hoc ꝯ̃rium. Potes dicere, ꝙ ibi electus in priorem non consenserat,seu non assumpserat dignitatẽ prioratus, sed solum fuerat electus,secus si assumpsisset dignitatẽ prioratus per istũ

18 tex.& per id,qđ no.hic Ioã. And.¶† Vlterius tangit hic do.Pe.an bona ingredientis monasteriũ efficiant monasterij sine apprehensione possessionis. ꝙ sic per c.2.ſ.de consue.Sed certè ibi interuenit actus corporeus qui per consuetudinẽ habet loco apprehensionis possessionis qui hic non interuenit:vnde cũ monasteriũ habeat loco hęredis,videt ꝙ sibi q̃rat dñiũ,sed non possessio q̃ non acquiritur hæredi sine apprehensione.l.cum hæredis.ff.de acq.pos.& pro hoc etiã facit,qđ no.gl.in l.cum duobus.§.idem respõdit. ff. ꝓ socio.vbi est gl. q̃ reputatur singularis, ꝙ licèt in multiscasibus q̃ratur dñium sine possessione,tñ possessio non acquiritur sine apprehensione.Cõiter tñ tenet, ꝙ monasterio acquiritur etiã possessio:per id, qđ hr̃ in l.si adoptauero.ff.de pca.vbi patet, ꝙ ibi a possessione personę quæsita intelligitur possessio bonorum,& dñium qui sunt accessoria ad personam.& ita tenuit Cy.in Auth.si qua mulier.xix.q.vl.& ibi etiã hoc se

19 quit Archi.¶† Tangit vlterius hic do.Pe. certũ est,ꝙ existens intra annũ probationis potest testari, q̃a intra illum non efficitur professus.facit de regula.beneficium.li.vj.Quid si decedat intestatus intra annum. an bona spectabunt ad monasteriũ in quo est ingressus,an uero ad uenientes ab intestato.Cy. tãgit hãc q̃õnem in auth.ingressi.C.de sac.san.eccle. ubi dicit quosdã distinguere,ꝙ aut purè se dedicauit, aut sub cõditione, aut est dubium.primis duobus casibus dicit dicendum,ut colligi põt ex notatis in fili in l.2.ff. de in diem adiec.nam ur̃,ꝙ si purè se dedicauit, ꝙ p̃t facere ẽt intra annũ,cum possit suo beneficio renunciare.ĩ.de regula.ad apłicam. bona spectent ad monasterium, secus si dedicauit se sub conditione,si ꝑseuerauerit per annũ.¶Tertio casu dicunt,ꝙ ex quò decedit in habitu monachali ur̃ ꝑsumẽdũ,ꝙ sibi placuerit, ꝙ sit monachus,& bona sua sint monasterij, & ista ur̃ fuisse sua uoluntas,nisi expresse dixerit cõtrariũ,& hanc opi.tenuit Iac.de Rauen.& Pe.ꝓ quibus etiam allegat Cy. ꝙ summa est rõ quę ꝓ religione facit.ff. de religio.l.sunt ꝑsonæ. facit, qđ hr̃ in d. Auth.si qua mulier,& in corpore uñ sumitur,ut dicit Cy.ista opi.ur̃ dura, quia excludit in dubio uenientes ab intestato, ꝙ nõ ur̃ fiendum, ex quò intra annũ ꝓbationis non inducit ꝓfessio, & ante ꝓfessionẽ non fit trãslatio ꝑsonæ ad q̃ accessoriè bona ueniũt, in Auth.ingressi.ꝑallega.& in Auth.de monachis.§. sancimus.col.j.tñ Cy. ur̃ residere in opi.Ia.de Ra. & Pe.& etiam do.Pe.hic dicens, ꝙ ꝑseuerantia in religione usq; ad tp̃s mortis tacitè ur̃ declarare animum ipsius ingredientis,& sic inducere tacitam dedicationem ꝑsonæ.ar.l.3.ff.de diuor.& q̃a status uiuentis a statu morientis non debet uariari.argu.l.unicę.C.de editi.lib.tollen.& facit,qđ hr̃ in c.maiores. ad fi.infra.de baptismo,qđ no.diligenter,& tene menti: tñ meo iudicio ista decisio non est sine dubitatione, q̃a non reperit iure cautum,ꝙ intra annũ ꝓbationis inducat tacita ꝓfessio,& sic ur̃,ꝙ ex hoc non sint bona q̃sita monasterio, ex quò aliter non ꝓuidit de bonis suis,ur̃ ꝙ in dubio uideat uoluisse,ꝙ ueniant uenientibus ab intestato,per id,qđ leg.& no. in l.conficiũtur.ff.de iur.codicil.Bar.tetigit de ista q̃õne in auth. si qua mulier.ad fi.& non decidit,sed arguit ꝓ,& cõtra.nã dicit,ꝙ ur̃,ꝙ bona spectent ad uenięntes ab intestato ex eo, q̃a cum non fuerit facta ꝓfessio,monasteriũ qđ hr̃ loco filij posthumi non ur̃ posse uenire, q̃a non ur̃ talis posthumus uenisse ad lucem, ex quò nõ est inducta professio,in ꝯ̃rium allegat, qđ hr̃ in c. fi.de succes.ab intesta.sed certè illud c. hoc nõ probat,quia

bat,q̃a ibi loquiť, qñ ꝓbať ꝓfessio, quæ hoc casu nõ ꝓbat,& sic vř ꝙ de iure verior sit opin. ꝙ vocenť venientes ab inte. Tene tñ menti opi.in qua residet Pe. & Cy.in d.auth.ĩgressi.& d.Pe.hic, & adde ad id qđ dixi post d.Pe.de illo qui nõ hẽt bona de facto,licèt de iure posset hr̃e,an possit testari,qđ no.Bar.ĩ auth.
20 ĩgressi.vbi ẽt vř tenere id qđ dixi post d.Pe. ¶†Quid aũt de conuersis alicuius religionis pñt ne testari,dicit ꝙ si faciunt ꝓfessionem non pñt testari, & eorum bona acquirunť monasterio,vt no.per Archi.in c.ex eo.de ele.in vj.hr̃ ẽt per glo.valde notabilem in c.vt lex continentiæ.27.q.j.vbi est bona glo. & ibi ẽt per
21 arch.& tãgiť ẽt per gl.& Bar.in d.auth.ingressi.¶†Vlterius,quia hic fit mentio de Abbatissa,q̃ testari non põt, q̃rit hic.d.Pe.& tractat gñaliter,qui sunt hi qui de iure ꝓhibeantur facere testm̃,& cõcludit, ꝙ licèt rłr quilibet, qui non reperitur ꝓhibitus possit facere testm̃,tñ multi reperiunť prohibiti. nã q̃dã ꝓhibenť testari ex mentis exilio,vt furiosus,& demẽs,seu mẽtecaptus.ĩ.ti.j.c.fi. & l.furiosum.C. qui test.fac.pos. q̃dã, & secundo ꝓhibenť ꝑ carentiã aliquorũ sensuũ,vt surdus,& mutus.l.distractus.C.q̃ test.fa.poss. Quidã,& tertio ꝑ morbi acerbitatem, vt quia non pñt articulate loqui, nec scribere.l.iubemus.C.eod. Quidã,& quarto ꝑ defectũ ætatis, vt q̃a impubes. l.qua ætate.ff.de testa. Quidã,& quinto ꝑ defectũ suæ ptãtis,vt filiusf.seruus,& monachus,l.Seniũ.§.j. C.qui test.fa.pos.Quidã,& sexto ꝑ prodigalitatẽ. l.is qui bonis.ff.e.ti.Quidã, & septimo rõne pœnalitatis,vt dãnati ad mortẽ naturalẽ,vel ciuilẽ.l.eius q̃. ff.eo.Quidã,& octauo,q̃ cõmiserũt crimen, de quo ẽt post mortẽ pñt accusari.l.ij.C.q̃ test.fa.poss.Quidã,& nono rõne vsurarię prauitatis in c.q̃q̃.de vsur. li.vj.Quidã,& decimo rõne excõicationis, in auth. credentes.C.de hæreti.Quidã,& vltimo rõne dubietatis.l.de statu.ff.eo.& circa p̃dictos casus aliqua hic ꝓsequiť. Potes addere ꝙ prædicti qui ꝓhibenť testari,continenť sub his versibus videlicet. Testari nequeunt impubes,& religiosus.Filius,in sacris,morti dãnatus,& obses.Prodigus,ac stultus, seruꝰ,dubius, ac furiosus.Crimine dãnatus,cũ muto,surdꝰ,& ille. Qui maiestatem læsus sit,cæcus,& ipse.Bar.aũt in l. si q̃ramus.ff.de testa.reducit p̃dictos casus ad quinq; casus principales. Nam q̃nq; quis prohibetur testari ꝑ defectum suæ ptãtis,vt filiusf.seruus monachus, seu religiosus, & obses. Quidã secundo ꝑ defectũ mentis,vt impubes,furiosus,mentecaptus,& prodigus.Quidã vero ꝑ đfectũ sensualitatis,vt cæcꝰ,mutus,& surdus.Quidã rõne pœnalitatis,vt dãnatus ad mortem,vel deportatus,vel dãnatus de crimine, ex quo efficitur intestabilis,vel dãnatus de crimine, de quo post mortem posset accusari.Q̃nq; quinto rõne dubietatis,vt dubius de statu suo.l.de statu.ff.eod.& ista doctrina Bar.vř fuisse rõnabilior:tñ sequendo ordinẽ quẽ dixi post d.Pet.ꝓsequar aliqua post ipsum circa primum casum,q̃n quis prohibeť ꝑ mẽtis exilium,concludit,ꝙ si defectus mentis ꝓcedit a nã, vt in furioso,& de mentecapto, nõ põt testari etiam ad pias cãs ꝑ id qđ hr̃ in l.furiosum.C.qui test.fa.pos. & in c.fi.vbi casus.ĩ.de suc.ab inte. nec talis defectꝰ cũ procedit a natura posset per ius tolli, per id quod hr̃ in §.sed naturalia.insti.de iur.natu.secus si ꝓcedetur ex iur.præsumptione,vt contingit in ꝓdigo,quia tunc per statutũ posset talis habilitari ad testandum, ex quo per ius surgit dicta prohibitio,per id qđ hr̃ in l.oẽs populi.ff.de iust.& iur.& hoc etiã tenuit Bar.in
22 d.l.si quæramus.ff.de testa.¶†Sed hic quæriť incidẽter,quid si testator incepit testari, & expressit qđ instituebat pauperes Christi, & non perfecto testõ superuenit frenesis,seu furor,vel mors,an valebit dicta institutio,& alia expressa in testõ.vř ꝙ sic per l.iubemus.§.j.C.eo.ti.& per regulam vtile.de reg.iu.in vj. contrarium tenet hic do.Pe. quia fauorabilior est cã filiorũ,q̃ ecclesiarum.17.q.4.c.fi.&no.glo.in l.si q̃s ad declinandam.C.de Epi.& cle.Sed tale testm̃ etiã inter liberos non valet ex quo tolliť vt imperfectũ,vt legi.& no.in l.fi.C.fa.ercis.ergo idem in ecclesia,& pia cã, faciat.l.si is qui.& l.ex ea.& qđ in eis no.ff.e. & in l.fideicommissa.in prin.cum ibi no.ff.de leg.3. & in d.l.furiosum. non ob.d.l.iubemus.quia ibi voluntas fuit completa,& absolutus fuit actus factus ꝑ testatorem,sed fuit defectus formę in certa particula q̃ fuit minus solẽnis.nã ibi fuit facta noĩatio aliquorum hæredũ scđm solennitatem ibi positã, & aliqui alij fuerunt noĩati non seruata illa solennitate:ĩõ nõ valuit institutio illorum,in quibus nõ interuenit solennitas, nõ tñ per hoc vitiatur alia institutio habẽs debitam solennitatẽ,vt ibi probať.facit l.hac consultissima.§.ex imꝑfecto. & qđ ibi hr̃.C.de testa.& hęc cõis opin.ꝙ voluntas imperfecta,seu testm̃ imperfectum rõne voluntatis nõ valet etiã inter liberos, vel pias cãs.Bar.tñ in l.in testõ.ff.de fideic.li. vř voluisse oppositum videlicet, ꝙ valeat ad pias cãs. & facit etiam qđ ipse notauit in d.l.fideicommissa.de leg.3. vnde põt concludere,ꝙ interdum volũtas est imperfecta,quia non fuit publicata corã testibus:prout testator volebat facere q̃uis aliàs fuisset scriptũ testm̃ manu ipsius testatoris,& non fuit publicata volũtas: quia fuit morte præuẽtus anteq̃ veniret tabellio, vel anteq̃ venirent testes: & tunc satis vř ꝙ talis volũtas valeat inter liberos:& etiam ad pias cãs, dummodo constat illam fuisse scriptam manu ipsius testãtis, q̃a sufficit de illa cõstare quibuscunq; indicijs legitimis inter liberos.l.fi.C.fa.erc. & eadem ratione sufficiat ad pias causas. per id quod hr̃ in c.cum ibi relatum. ĩ.e.& sic potest intelligi,qđ notauit Bar.in d.l.fideicommissa. q̃uis inter alios non valeret dicta volũtas ex quo non fuisset solenniter publicata scđm formã l.hac consultissima.C.de testa. Interdum vero est imperfecta ratione voluntatis, vt quia testator volebat vltra disponere,q̃ sit dispositum, sed non potuit ꝑ mortem superuenientem,vel morbum superuenientem:& tunc poteris dicere,ꝙ interdum ex obseruantia voluntatis de qua appareret,posset sequi scandalum ꝑ discordiam inter fratres ꝑ inæqualitatem: & tunc non seruabitur voluntas etiam inter liberos. arg.l.cum oportet.§.j.C.de bo.quæ lib. & l.cum pater.§.dulcissimis.de le.ij.& c.ij.ĩ.de oper.no.nun.Interdum vero non tenet scandalum ex obseruãtia voluntatis expressè,& tunc si constat,ꝙ illa veniebat diminuenda ex eo qđ testator ꝓposuerat facere:vt cõtingit in casu.d.l.si is qui.ff.de testa.& quia diminuta fuisset portio priorum hæredum per institutionẽ aliorum quos volebat instituere,sed non potuit morte præuentus: & tunc si mulier non volebat dicta voluntas,q̃ non fuit perfecta ratione voluntatis:vt probatur in d.l.si is qui. & hoc ne reperiatur noĩatus plꝰ habere quam voluerit testator, & quia nõ potest decedere pro parte testatus,& pro parte intestatus. de regu.iur.ff.in l.ius nostrum.ideo talis voluntas nihil valebit,interdũ verisir̃ non mutasse primã dispositionẽ, nec illius obseruãtia sequiť verisimiliter aliquod scandalũ, vt si mãdauerat capellam fieri in aliquo loco,& expendi ducenta pro illa.tunc vř sustineri posse,qđ valeat dicta voluntas ex quo ad pias cãs,tñ talis volũtas sit de se perfecta quo ad actũ illũ, de quo quæritur

q̃ritur,nec est verisimile,ꝙ testator se correxisset.ar. l.nam ad ea.ff.de condi.& demon.ergo nō dēt vitiari ex alio actu omisso separato.ar.regulę,vtile.de re. iu.in vj.Nec ob.si dicatur,ꝙ testm̃ censet quid indiuiduum.l.furiosum.C.qui testa.fa.pos.q̃a illud est verum ex dispositione iuris ciuilis: tñ ꝯrium vr̃ ex ęquitate iurisgentiũ : & etiam aliàs ex mēte regulari iuris ciuilis in alijs actibus : q̃a ex quò dispositio fit super pluribus sæparatis, vr̃ ꝙ tot videantur dispositiones quot res.ar.l.si debemus.ff.de ver.ob.& istud vr̃ sua dere æquitas talem volũtatē debere seruare: ex quò de illa constat quæ satis de se est.perfecta quò ad id de quo quærit̃.& ita pōt intelligi,ꝙ no.Bar. in d.l.in testamento.facit,qđ hr̃ in præalle.c.cum esses, & c. relatum.ĩ.eo.& in c.clerici.& c. quæ oblationes.13. q.2.& tene menti prædicta , quia latius habes hunc
23 articulum q̃ per alios tangatur.¶†Circa fm,& tertiũ de prohibito testari ꝑꝑ carentiam alquorum sensuũ vel morbi acerbitatem.potes concludere,ꝙ si est mutus,& surdus a natura non potest testari,si aũt ex accidenti pōt testari si scit scribere.l.discretis.C. qui testa.fa.pos.Si aũt sit surdus tm̃,sed non mutus,tunc testari pōt.d.l.discretis.Si aũt sit mutus tm̃,non pōt testari,nisi sciret scribere, vl̃ nisi hoc impetraret a Principe.d.l.discretis.& l.si mutus.ff.eo.nec posset ꝑ statutum disponi,ꝙ mutus possit testari, cum hoc sit reseruatum Principi.d.l.si mutus.facit.l.j.§. de qua.ff. de posthu.& no.Bar.in d.l.si quæramus.& in l. si mutus.ff. de testa. Cecus autem non simplr̃ prohibetur testari.sed demum, qñ vellet testari non seruata solēnitate quæ hr̃ in l. hac consultissima. C.qui testa. fa. pos.vnde seruata illa solennitate potest testari. & dicit Bar.in d.l.si quęramus. ꝙ per statutũ posset solennitas illa diminui,ex quò est ĩducta a iure ciuili.Bal. in d.l.si quæramus.dixit, ꝙ licèt statutũ disponat testamentum valere si fiat coram q̃nq; testibus, ꝙ tale statutũ in dubio non extendet̃ ad testm̃ fiendum per cecum.& ideo debebit seruari solennitas dictæ.l.hac consultissima.in illo, licèt aũt mutus non possit testari vr̃ tñ posse codicillari:q̃a nutu possunt fieri legata. l.nutu.ff.de leg.3.¶ Iuxta prædicta q̃ritur quid si aliquis aduocatus infirmus perdidit loquelā , & factus fuit adeo tremebundus,ꝙ non potest scribere.hēt tñ bonum intellectum, an aliquo modo possit de bonis disponere.do.Pe.dicit q̃onem fuisse de facto in qđdam aduocato qui liberos non habebat. nam q̃dam religiosus dixit sibi coram testibus amice bonũ est , vt prouideas saluti animæ tuæ: vnde si tu vis instituere pauperes Christi porrige mihi manum , & stringe manum meā, vel accipe hunc librum quē tibi dabo, & ille sic fecit, an valebit talis institutio . vr̃ ꝙ sic per c.cum tibi.ĩ.e. & q̃a Deus potius respicit cor q̃ manum,seu operationē.14.q.v.c.si quid inuenisti.In cōtrarium facit,quia hæc institutio non vr̃ valere si fieret inter liberos.per id,qđ hr̃ in auth.hoc inter liberos.& l.iubemus.C.de testa.sed codicillus bene valeret,quia pōt fieri nutu,sicut,& legatũ.l.nutu.ff. de leg.3.Et no.per gl.in d.l.iubemus . & prædictis modis,& similibus ꝓbatur consensus per nutum.facit, qđ legit̃,& no.in l.seruo inuito.§.si pupillo.ff.ad tre. & ꝑ Bar.in l.mutum.ff.de acq.hr̃.Bal.vt hic refet do. Pe.in repetitio.l.j.C.de sac.san.eccl.tenet,ꝙ valet dicta institutio facta nutu ad pias causas,ex quò liquet & constat de consensu,& mente testantis.per id,qđ hr̃ in c.cum tibi.ĩ.eo.cum ibi not.Ex quibus vr̃ colligi , ꝙ si testator dicit amico suo pono bona mea , & & aĩam meā in manib.tuis , ꝙ istud interpretet̃,ꝙ in effectu dicer̃ voluerit facio te hr̃dē ꝓ paupib. Christi,licèt pauperes nō sint expresse scripti hęredes:sed in quasi quodā nutu,subintellecto a iure,qđ tene mē-
24 ti.& facit,qđ plenè dicet̃ in d.ca.cùm tibi.¶†Circa quartum,qñ ratione ætatis quis prohibet̃, vt q̃a impubes,quæritur,an si sit impubes sagax in quo malicia suppleat ætatē,an possit testari.dicit do.Pe.qđ nō etiam ad pias causas,q̃a iste est defectus naturalis,& non vr̃ etiam fm eum posse tolli per statutũ. & sic dicit notare Bar.in l.si quęramus.ff.de testa. & pro hoc etiam allegat , quia si posset testari ad pias cās pater nō posset sibi substituere ad pias causas,qđ ē falsum, vt in c.si pater.de testa.in vj.& facit,qđ no.Io.An.in c.fi.de despon.impu.& sic residet,adde,ꝙ Bar.in d.l. si quæramus . dicit oppositũ eius ad qđ ipse allegat. nā ꝯcludit ibi Bar.ꝙ per statutũ posset disponi, ꝙ impubes in quo malicia suppleret ætatē posset testari. Ange.tñ ibi tenuit ꝯtrarium per l.fi.C.de testa.mili. & illa. l. bene facit ꝓ Angelo inq̃tum dicit , ꝙ nullo modo pōt impubes testari . & sic exp̃sse ibi dicit imperator se velle, & sic per illa verba vr̃ satis ꝓhibuisse ne per statutũ possit disponi,vel dispensari ꝯtrariũ. ꝑ id,ꝙ notauit gl.in fiñ in cle.vt hi,q̃ de eta.& quali. vbi gl.in simili per illa verba ibi prolata nullo modo &c. dicit sublatam ꝓtātem Epis in dispensando contra illud, qđ ibi dr̃.Illud āt satis vr̃ ꝓcedere.ꝙ de iure non possit impubes ēt si malicia suppleat ætatem,testari etiā ad pias causas ꝑ dictum.c. si pater.indistinctè disponit , ꝙ pōt substituere etiā ad pias causas fi-
25 lio impuberi.Et hæc sufficiāt de quarto.¶†Circa q̃ntum, qñ ꝑꝑ defectum suæ potestatis quis ꝓhibetur testari,ut cōtingit in seruo,monacho,& filiofamilias. nā de seruo,& monacho certum est,ꝙ nō possunt testari.per id,qđ hr̃ in Auth.ingressi.C.de sac.san.ecc. & facit,qđ hr̃ ĩ l.qđ attinet.ff.de re.iu.saluo tñ in monacho eo,qđ hr̃ in auth.si qua mulier.C.de sacrosan. ecc.Circa autem filiũfamil.conclude,ꝙ de castrensibus,vel quasi,pōt testari.l.fi.C.de inoffi.testa.de aduentitijs autem testari non pōt ēt si sint talia aduentitia in q̃bus prī non q̃ratur vsusfructus, qđ ꝯtingit in aliquibus casibus de quibus hr̃ in auth. excipit.& in auth.item hæreditas.C.de bo.q̃ lib.vt ꝓbat̃ in l. pe. C.qui testa.fac.pos. vbi est casus notabilis,& ꝓcedit hoc ēt si velit testari patre consentiente, q̃a hoc facere non pōt.per id,qđ hr̃ in l.qui in ꝓtāte. ff. de testa.
26 & in l.sennium.§.j.C.qui testa.fa.pos.q̃uis † donare possit causa mortis patre consentiente.l. tam his.§.j. ff.de do.cau.mortis.& rō diuersitatis est inter donationē cā mortis,& testm̃:quia testm̃,& vltima volũtas non potest pendere ex alieno arbitrio.l. illa institutio.ff.de hęred.inst. Si autem filiusfa. posset testari patre consentiente videretur vltima voluntas ex arbitrio alterius pendere,ideo hoc non potest.sed donatio causa mortis videtur accedere potius ad naturam contractus q̃ vltimæ voluntatis:vt est gl. quæ reputatur notabilis in l.2.in prin.ff.de dote prele. ꝯtractus aũt pōt pendere ex alieno arbitrio.l.fi.C.de cōtrahen.em.& l.si quis arbitratu.ff.de uer. ob.ideo pt̃ fieri patre consentiente.facit,qđ no.Bart. in d.l.q̃ in
27 potestate.& Cy.in d.l.senium.§.j.potest † tñ filiusfa. sibi eligere sepulturam:ut probat in c.licèt. de sepul. in uj.an aũt poterit testari ad pias causas patre cōsentiente.ur̃, ꝙ sic per id qđ hr̃ in d.c. licèt. a contrario sensu. Sed Bal.ut hic refert.d.Pe.in d.l.j.C. de sacrosan.ecc.tenet contrariũ, ꝙ si autoritas tutoris nō extenditur ad hunc casum,multominus ur̃ se extendere autoritas patris.facit,qđ legit̃,& notatur in l.si infanti.C.de iure deli.& in l.aurelio.§.caius.ff.de libr. lega.& sic residet do.Pe.Tu adde,qđ Bar.in d.l. q̃ in potestate.

potestatē.tenuit ɔtrarium,videlicet, ꝗ filiusfa. possit testari cum consensu patris ad pias causas per text. in d.c.licèt. a sensu contrario vbi satis vr̄ hoc probari.& idem etiam tenuit Fed.de se.in con.294.& plus dixit Bar.in repeti.l.j.C.de sacrosan.eccl. ꝗ filiusfa. in aduentitijs in quibus patri non quæritur vsusfructus poterit testari ēt sine consensu patris, quia tunc patris non interest, ex quò non habet vsumfructū in talibus bonis:& ideo eius ɔsensus nō vr̄ necessarius, & ꝓ hoc,q̄a in relictis ad pias cās non vr̄ ꝗ sit necesse seruare solennitatē iuris positā.per id,qđ legit̄, & no.j.eo.cum esses.& c.relatum.& c.cum tibi. secus si essent talia aduentitia in quibus patri esset q̄situs vsusfructus:q̄a tunc non poterit testari etiam ad pias cās sine ɔsensu patris,sed cum eius cōsensu sic. & sic p̄t intelligi,qđ hr̄ in d.c.licèt.& eadem ratione det̄, ꝗ posset testari de profectitijs ad pias causas p̄re cōsentiente cum eadem ratio vr̄. & sic idē ius dici dēt. arg.l.illud.ff.ad le. Aquil.& c.ij.s̄.de transla. prælа. & hæc opi.Bar. & Fede. vr̄ verior de iure per d.c.licèt a ɔ̄rio sensu. Nec ob.ratio Bal. quia pupillus nō intelligitur testari: quia non habet plenū iudicium. l.fin.C.de test.mili.& in actu testandi autoritas tutoris,vel administratoris nihil habet operari,per id,qđ hr̄ in d.l.Aurelio.§.caius, sed filiusfa.adultus habet plenum iudiciū quò ad actum testādi,qđ patet:quia adultus sui iuris testari potest.l.qua ętate.ff. de testa. ideo nimirum si existens in potestate patris poterit testari ad pias causas eo consentiente ad non pias nō poterit testari ēt patre consentiente, & ēt si sint aduētitia in quibus patri non q̄ratur vsusfructus.& sic intelligat̄.d.l.pe.C.qui testa.facere pos.& s̄m p̄dicta li-

28 mitari dēt.d.l. qui in ptāte.& d.l.seniū.§.j. An † aūt filiusfa.per statutū possit habilitari ad testandū. Bar. in l.si quæramus.ff.de testa.tenuit,ꝗ sic, q̄a impedit̄ testari ꝓp impedimentū poterit tolli per statutum. ꝑ id,qđ hr̄ in l.oēs populi.ff.de iusti.& iure. & tunc si habilitetur poterit testari de aduentitijs in q̄bus patri non quæritur vsusfructus. & idē vr̄ etiā de illis in quibus patri q̄ritur vsusfructus dūmō taliter testet̄, ꝗ non fiat p̄iudiciū patri circa vsumfructū.& hęc suf-

29 ficiant de isto casu. ¶ †Circa sextū,q̄n quis prohibetur testari ꝓp vitiū prodigalitatis dubitari pōt, an talis cui interdictū est bonis ꝓp tale vitiū poterit testari ad pias causas.Bal.in repe.d.l.j.vt hic refert d.Pe. tenet,ꝗ non: q̄a prohibitus alienare ēt in ecclesiam: vt legit̄,& no.in l.si ita quis.§.ea lege.ff. de ver.obl. fatetur tñ,ꝗ testm̄ factum ante interdictū, seu interdictionē bonorū non rumpet̄.per id,qđ legit̄, & no.in l.j.§.exigit.ff.de bo.poss. scđm tab.quia ꝓdigus non delinquit in aliū,sed in seipsum tm̄:licèt secus sit,q̄n post testm̄ quis efficit̄ inhabilis ad testādū ꝓpter delictū commissum in aliū:vt hr̄ in d.§.exigit. & ꝓ prędictis etiā facit, q̄a prodigo non aufertur ius bonorū suorū:sed administratio futura post interdictū. facit, qđ habet̄ in l. is cui.ff.de testa.Et hoc de sexto casu.

30 ¶ † Circa septimum de dānato ad mortē naturalem, vel ciuilē, conclude,ꝗ dānatus ad mortē naturalem nō potest testari:q̄a efficit̄ seruus pęnę.l. qui vltimo. ff.de pęnis.& l.si quis filio exhęredato.§.irritū.ff. de iniusto test.idem dr̄ de dānato in metallū: q̄a ēt efficit̄ seruus pœnę:& sic perdit libertatē,& ciuitatē, & bona.l.q̄dā.ff.de pęnis.Si aūt quis fuerit dānatus ad deportationē,iste ēt non potest testari:quia publicant̄ bona.l.deportatorū.C. de pęnis.& ēt perdit ea, quæ sunt iuris ciuilis.d.l.quidē. & ideo non potest testari, cū testi factio sit de iure ciuili.l.testamenti.ff.de test. & facit.qđ hr̄ in l.ei⁹.§.si cui.ff.de test. secus in relegato.nā ille p̄dit ciuitatē.d.§.si cui. & sic retinet ea,q̄ sunt iuris ciuilis:vt ibi patet.& etiā retinet bona,nisi expresse adimant̄:vt ibi hr̄,& in d.l.quidē.ff. de pœnis.& licèt auferantur bona,ex quò nō perdit ciuitatem Romanā.& sic ea,q̄ sunt iuris ciuilis poterit acq̄rere alia bona: q̄a in publicatione bonorū non veniunt,nisi illa quæ hñr t̄pe publicationis: vt est text. no.coniuncta gl.in l.nā ad ea.ff. de condi. & demō. ideo poterit testari.Item aduerte,ꝗ olim erat dubiū, ꝗ deportatus non poterat testari, q̄a bona publicātur.d.l.deportatorū.C.de pęnis. sed hodie reseruant̄ liberis,& personis. de quibus hr̄ in auth.bona dānatorū.C. de bonis damna.& sic videretur ꝗ, posset testari.contrariū tñ cōiter tenet̄: quia de illis bonis nō potest testari,cum ex iuris dispositione debeāt deuenire ad ꝑsonas.de quibus in d.auth. & etiā, q̄a p̄dit ea,q̄ sunt iuris ciuilis.nā licèt ex contractu iurisgentiū possit deportatus acq̄rere:per id,qđ hr̄ in l. si mā dauero.§.is cuius bona.ff.man. tñ non poterit de illis testari,q̄a perdit ea q̄ sunt iuris ciuilis, & sic p̄tātem testandi.& iō ante auth.prędictā: q̄a moriens poeratt habere hrđē bona predicta applicabant̄ fisco ipso moriente.d.l. deportatorū. sed hodie spectarēt ad personas.de quibus in d.auth.bona dānatorū. & per p̄dicta ēt patet,ꝗ damnatus ad mortē,vel dānatus ad metallū:licèt bona taliū hodie non publicarent̄: sed veniant ad personas de quibus in d.auth.bona damnatorum.non tñ potuerunt testari, q̄a perdunt nedū ea,q̄ sunt iuris ciuilis:sed ēt libertatem: vt patet in d. auth.quidē.& in l.q̄ hodie. tñ nemo dānatus ex supplicio seruus efficit̄ si dēt superuenire post dānationē in auth.sed hodie.& in corpore vñ sumit̄.C.de don. inter virū.dānatus aūt ad mortē naturalē nihil est innouatū quò ad hoc,q̄a talis efficit̄ seruus pęnæ.d.l. q̄ vltimo.licèt quò ad bona sit innouatum ꝑ d.auth.bona dānatorū.Et hæc ꝓcedunt de iure cōi,s̄m qđ sn̄ia de crimine capitali non pōt ferri in abñtem.l. absentē.ff.de pęnis.sed de iure municipali per statuta prouidetur, ꝗ possit ꝓcedi cōtra absentes de crimine capitali, & qđ possunt banniri,vñ reuocatur in dubiū, an banniti nostri t̄pis poterunt facere testm̄, & ꝓcedit qō, q̄n banniti sunt de crimine capitali bona publicata.Si aūt bona non essent publicata, tunc videretur secus. nā videt̄, ꝗ q̄n bona publicantur tales ęquiparent̄ deportatis.& sic vr̄, ꝗ non possint testari & potissime,ex quò bona sunt publicata.facit, qđ hr̄ in l.eius q̄ in fi.ff.eo. & in l. lex Cornelia. ff.de vulg. & pupil. Sed vbi bona non publicant̄ vr̄ æquiparari deportato:vt est gl.q̄ reputat̄ singularis in §.relegati. insti.q̄bus mo.ius.pa.pote.soluit.Ia.de Are.vt ēt tāgit Bar.in d.l.eius qui,& in l.ex facto.ff.ad tre.dicit, ꝗ si vult testari scđm statuta,& priuilegia suæ ciuitatis:vt puta corā duobus testibus, vt est in ciuitate Venetiarū:tunc non poterit, q̄a talis efficit̄ hostis ciuitatis.l.amissione.§.qui deficiunt.ff.de capi.dimi.iō non dēt gaudere priuilegijs patrię,& hoc,q̄a odiosi in dubio non vñr uocari ad priuilegia.l.Lucius.§. Lucius. Titius dāna.ff.de le.ij.& facit,qđ notauit Cy. in l.j. C.de natura.liber.de his qui sunt ex̄ ꝑfectionē cōis: secus si vult testari scđm ius cōe.nā poterit,q̄a dispositio administrata ad certū territoriū ñ dēt ꝑducere effectū ex̄ territoriū ɔ̄ dispositionē iuris cōis.arg.l. cū vnus.§.is qui.ff.de bonis auto.iudi.possiden. vr̄ tñ,ꝗ si talis postea caperetur, & fieret executio, ꝗ rescinderet̄ testm̄, quia ꝓp delictum efficitur intestabilis, & rōne sn̄iæ ɔ̄ ipsum latę occasione delicti. iō rescindit̄ testm̄ prius factum,per ea q̄ hñr in d.l.j.§. exigit. facit,qđ no.p̄cipue per Bal. in l. qui a latronibus.§. fi.ff.de

si.ff.de testa. & hoc credo verũ de iure cõi ſm statuta.tñ consuetudine locorũ vř, ꝙ damnatus ad mortẽ non prohibeat habere heredem si bona non publicãtur,& ꝯñr vř,ꝙ non fiat seruus pœnæ: & iõ quotidie obseruatur,ꝙ in carceribus faciunt testamenta: licèt dãnari debeant ad mortem,& testamẽta eorũ seruãtur,nec rescinduntur,& illud ꝓcedit ex vi statuti,vel cõsuetudinis,sed de iure cõi esset secus: q̃a ſcd̃m ius cõe dãnatus ad mortem efficit seruus pœne, vt est di
31 ctum.¶†Quid aũt de testamento cõdẽnati qui morit̃ appellatione pendente,vt intra tp̃a data ad appellãdũ.nã de iure cõi in cã criminali p̃t appellari.l.nõ tãtum.ff.de appel.& l.addictos.C.de Episco.audi.licèt per statuta hodie cõiter ꝓhibeatur appellatio in crĩalibus,vt docet experientia.Cõclude,ꝙ si moritur intra tp̃s datũ ad appellandũ si per sñiam perdiderat ius testandi, q̃a dãnatus erat ad talem pęnã per q̃ perdebatur ius testandi,ꝙ qñ fit superius declaraui. tũc gl. q̃ reputatur notabilis,& singularis in l. ex iudiciorũ. ff.de accusa. vř,ꝙ idem operet̃ pendẽtia tp̃is dati ad appellãdũ, qđ operatur pendẽtia ipsius appellationis. sed ꝯrium tenuit ibi Bart. quò ad hoc,quia ex quò ꝑ sñiam perdit ius testandi si interim moritur intestabilis: ideo interim non potetit facere testm̃:& si ante facit,inualidatur per d.l.si quis filio exhęredato.§.irritum.nec obst.qđ hř in c.non solum.de appel.in vj. vbi vř, ꝙ pendente tp̃e dato ad appellandũ nõ debet aliquid innouari,sicut nec pendente appellatione:q̃a illud verum quò ad appellationẽ fiendam per hominem:sed ꝙ perdatur ptãs testandi ꝑ sñiam statim ipsa lata,istud contingit ex dispositione iuris.d.l.qui vltimo. & simile videmus ẽt in pęna infamię quæ ipso iure infringit̃ per sñiam,ex qua damnatus efficit̃ infamis,vt contingit in dãnato in crimine furti, vel de crimine iniuriarũ.l.furti.ff.de his qui notant̃. infa.& in c.cum te.s̃.de re iudi.& l.nõ potest.ff. de furtis.Si aũt moriat̃ quis pendente appellatione:q̃a per illam extinguitur interim,vel suspendit̃ pronunciatum.l.j. ff.ad turpilia.& s̃.de iureiuran.venientes.si bona expresse non fuerunt publicata,sed veniebant publicãda accessoriè in ꝯñtiam criminis,tunc extinguit̃ crimen morte,& quò ad bona,& testm̃ factũ añ sñiam, vel ẽt post pendente appellatione valebit,per id , qđ hř in l.fi.C.si reus,vel accusa.mor.fuerit. secus si bona essent expresse publicata in sñia: quia tunc remanebit qõ ꝑꝑ bona ẽt post mortẽ , & si non probet̃ de innocentia , sed potius ꝓbet̃ crimen non valebit testm̃,ſm ea quæ hñr in d.l.fi.& in l.j.& 2.C.si pen.appela.mors interue. an autẽ dãnatus ad mortẽ de iure cõi non subsistente alio iure municipali, vel consuetudinario poterit testari ad pias cãs.dic,ꝙ non : quia talis efficit̃ seruus pęnæ, vt est dictũ.& hoc ẽt tenuit Io.An.in c.q̃q̃.in nouella.de vsur.in vj.& Bar.in repetitione.l.j.C.de sac.san.eccl. An aũt deportatus q aliquid quæsiuisset post deportationem ex ꝯ̃ctu iuris gentiũ,qđ põt:vt superius dixi,poterit testari ad pias causas.videret̃ ꝙ non:q̃a non põt habere hřdem, cũ illud sit de iure ciuili.& sic vř, ꝙ non poterit instituere etiam ecclesiã,vel pium locum.In ꝯ̃rium facit,q̃a talis vř impediri solum ꝑꝑ impedimentum iuris ciuilis.& iõ vř,ꝙ possit ad pias cãs habere hřdẽ,licèt quò ad alia habere non possit,per id qđ hř.j̃.eo.in c.cum esses.& capitu.cum tibi. & secundum hoc videretur lĩtandũ,qđ hř in l.deportatorũ.C.de pœnis. istud tñ non est sine aliquali dubitatione,satis vř posse defensari,per id qđ superius est dictum:& per p̃dicta pate
32 re põt.¶†Quid de illo qui decedit in carcere añ sententiã.nam vř,ꝙ non irritetur eius testm̃.facit, quod hř in l.si quis post.ff.e.qđ intellige, nisi fuisset incarceratus pro tali crimine pro quo posset accusari post mortẽ,qđ qñ sit, hř in l.ex iudiciorum.ff. de accusa. ¶ Quid aũt de illo qui interfecit seipsum in carceribus.dicit,ꝙ si se interfecit ꝑꝑ aliam cãm q̃ ꝑꝑ timorem pęnæ inferendæ hoc sibi non nocet.l.2.C.qui testa.face.pos. Si aũt interfecit se timore pœnæ inferẽde: tunc si erat talis pęna ex qua non perdebat ptãtẽ testandi,tunc non validat̃ testm̃, secus si fuisset talis pęna per q̃ perdidisset ptãtem testandi,de quo dicendum,vt no.per gl.& Doc.in d.l.2.C.qui testa.fa. pos. Et adde in q̃tum dixi, ꝙ licèt deportatus possit aquirere ex contractu iurisgentium: tñ non põt in illis habere hřdem,& allegaui.l.deportatorum.C.de pęnis.nã melius facit,qđ hř in l.deportati.C.de bonis damnato.& ibi expresse hoc probat,& ad id ẽt,qđ s̃.dixi de bannitis.facit, qđ no.Spe.in ti.de instru.ædi.§.compendiosè.ver.quid de bannito.& Bar. in sua qõne q̃
33 incipit:statuto Lucanæ ciuitatis cauet̃.¶†Quid autẽ de damnatis ad amputationẽ manus,vel pedis,an tales possint facere testm̃. dic ꝙ sic: q̃a tales non efficiũtur serui,nec ꝑdunt ciuitatẽ Romanã:& per ꝯñs non ꝑdunt iura ciuilia.facit,qđ hř in l.qui manus . & qđ ibi no.per Bar.ff.eo.ti.& procedit hoc ẽt si ex accidẽti sequatur mors, ex quò principaliter talis pœna ad hoc non ordinat̃.ar.l.si quis nec cãm.ff.si cer. pet.& sic non irritabit̃ testm̃ antea factum.& idem dicas de damnatis,vt exoculent̃.i.vt sibi extrahãtur oculi: q̃a non irritabitur testamentũ antea factum eadẽ rõne, & etiã poterunt testari ꝓut pñt ceci ſcd̃m formam.l. hac cõsultissima.C.qui test.fa.pos.faciat,qđ no.Spe. in d.§.cõpendiosæ.ver.quid de exoculatis. & Bar.in d.l.qui manus.Nec ob.si dicat̃,ꝙ tales vñr remanere infames.& sic vř , ꝙ non possint testari, per id qđ hř in l.is cui.§.fin.ff.eod.q̃a rñderi potest,ꝙ rłr infamis non ꝓhibet̃ facere testm̃,vbi in casibus in iure exp̃ssis:vt ꝓbatur in l.j.C.de secundis nup.& patet in relegato qui vř esse infamis ꝑ l. cognitionũ.§.minuit. ff.de varijs,& extraor. cogni. & tñ põt testari.l. eius qui.§.fi.ff.eo.nec ob.d.l.is cui.§.fi. quia ibi est spãle in damnato ob carmen famosum. facit , qđ hř in l.j.
34 C.de famosis libellis.¶† Quid autẽ de damnato per Epm ad perpetuum carcerem.dic,ꝙ non potest testari,q̃a efficitur seruus pœnæ:vt nota.Inno.in c.quatr.
35 el 2.de accusa. Et hęc de septimo, & octauo.¶†Circa nonum de vsurario manifesto.conclude,ꝙ non potest testari si præstat cautionem de restituendis vsuris ſcd̃m formam.c.q̃q̃.de vsuris.in vj.¶Quid autẽ si ante fecisset testm̃,& postea effectus est vsurarius manifestus,& non præstita cautione decessit.dic,ꝙ rumpitur tale testm̃ prius factum,q̃a fenerari est delictũ, qđ in alium committitur.facit,qđ hř.j̃.de vsur.c.q̃a in omnibus.iõ inhabilitas superueniens rumpit testamentum.per id,qđ no.in præal.l.j.§.exigit.ff. de bo.
36 pos.ſcd̃m tabul.& facit,qđ not.Bald. in d.l.j.de sac.san.ecc.& etiã Bar.Sed iuxta prædicta q̃rit̃.¶†Quid si vsurarius manifestus non præstita cautione condidit testm̃,demum illam pręstitit ex interuallo,an reconualescet.Nico.de matha.disputando tenuit,ꝙ sic per l.qui soluendo.ff.de here.inst.& idẽ Io.An. in c. q̃quam.de vsur.in vj.idem Bar.in l.filio pręterito.ad fi.& ibi etiam dicit.ff.de iniusto test. Quid autem de illo qui præstita cautione fecit testamentum, & demum continuauit vitium vsurarum,an valebit testamentum.Fede.de senis in consi.vij.tenuit,ꝙ non. & ibi videtur velle , ꝙ hoc procedat etiam si post testamentum manifestè nõ exerceat vsuras,qđ est notandum,tamen iura per eum allegata non bene videtur id pro-

id probare. & de materia per Bal. in d.l.j. & per do. Pe.hic.& in c.quia in omnibus.j.de vsuris.Et hęc de
37 nono.¶†Circa decimum de excõicato, an possit facere testm̃.gl.valde notabilis dixit, ꝗ non in d.c.decernimus.de sen.exc.in vj.& s̃m illam.dicit.do.Pet. fuisse consultum Perusij.postea Ioã.And.in nouella mutauit opi.& tenuit, ꝗ valet testamentũ excõicati ẽt si sit publicus,& manifestus excõicatus, q̃a nulla lege vr̃ reperiri cõtrariũ.imò potius vr̃ ꝯrium ꝓbari, videlicet,ꝗ valeat testm̃,in auth.credentes.C. de hęre.vbi patet,ꝗ excõicatus pro suspicione hæresis intra annũ potest testari, & demum post annum prohibetur.& hoc etiã tenuit Ia.de Bel.disputando: vt patet ex his,quæ ipse scripsit in auth.de sanctissimis episcopis.col.ix. & idem Federi.in consi.lxxij. aliàs.74. idem Bar.in l.si quæramus.ff.eo.& etiam hoc vr̃ velle Inn.in c.cum voluntate.de sen.excõi.dicit tñ Bar. in d.l.si quæramus.ꝗ si excõicatus relinquat pro anima,non valebit legatum.& idẽ dicit in quolibet notorio criminoso.facit,qđ hr̃ ĩ c.placuit.23.q.v.& 13. q.ij.in c.ꝓ obeuntibus.& hoc etiam voluit Inn.in d. c.cum voluntate.vbi vr̃ concludere, ꝗ licèt excõicatus possit testari,nõ tñ posset pro anima relinquere. Bal.vt hic refert.d.Pe.in d.l.j. de sac.san.ecc.tenet,ꝗ valet relictum pro anima.nã licèt sibi non ꝓsit,si tñ factũ sit ecclesiæ relictum ꝓ anima ecclesia illud capiet,q̃a non vr̃ stare per ecclesiã ratio impedimenti sed potius ꝑ delictum ipsius relinquentis.arg. eius qđ habeẽ in l.miles.§.areã.ff.de adult. & cũ ista opi. pertransit do.Pe.Sed verior vr̃ opi.Inn. cum qua trãsit ẽt Io.in d.c.cum voluntate.q̃a vr̃ incongruum, ꝗ ecclesia acceptet relictũ pro anima illius qui decessit in peccato mortali,& de quo constat.& iõ vr̃, ꝗ non sit congruũ,ꝗ ecclesia talia relicta possit petere, quia hoc haberet speciem mali exempli, iõ nullatenus est fiendum,per id qđ hr̃ in c.cum ab oĩ.s̃. de vi. & ho. cler.¶Circa vndecimũ,& vltimum,videlicet, qñ quis ꝓhibetur testari, q̃a est dubius de statu suo potest dubitari, an talis poterit testari ꝓ aĩa.Bar.in l. j.C.de sac.san.ec.tenuit,qđ hr̃ in l.si militari.§. si miles.& in d.l.j.de testa.mili.sed Bal.in d.l.j. tenuit cõtrarium,q̃a illud simplr̃ vr̃ prohibere tali potestatem testandi.& cum ista opi.transit hic do.Pet.non facta mentione dñi Bar.per iura per ipsum allegata, & q̃a illud impedimentum vr̃ esse impedimentum inductum a iure ciuili, ideo vr̃, ꝗ non habeat nocere in relictis ad pias causas.per id qđ hr̃.j̃.eo.in c.cum esses.& c.relatum. & c.cum tibi.& ista ꝓcedunt circa
38 personas,q̃ non habent testĩ factionem actiuè, & nõ possunt facere testm̃. an † autem prædicti sic prohibiti hẽant testĩ factionem passiuè,vt sic etiam pñt capere ex testamentis aliorum. an vero non possint tangit hic do.Pe.& concludit,ꝗ filiusfa.impubes furiosus ꝓdigus mẽtecaptus possunt ex testĩs aliorum recipere,q̃a valet relictum ipsis factum.& silr̃ valet relictum factũ seruo,& monacho,facit,qđ hr̃ in c.in ꝑsentia.s̃.de ꝓbat.seruus tñ nõ acquireret sibi,sed domino:& silr̃ monachus acquiret suo monasterio.d.c. in pñtia.& l.non minus.ff.de hęred.inst.& l.debitor. §.seruo.ff.de leg.ij.de relicto aũt filiofa. cui acquiratur recurrendum est ad l.filio.ff.de condi. & demon. quia acquiritur patri si factum fuit relictum contemplatione patris,aliàs acquiritur filio quò ad ꝓprietatem,& patri quò ad vsumfructum.l.cum oportet.C. de bonis q̃ lib.An aũt excõicatus possit capere ex testamento.fuerunt opi.sicut in alijs acquisitionibus q̃ ꝓueniunt ex ꝯtibus.Inn.tñ in c.veritatis.de dolo & contu.tenuit,ꝗ excõicatus possit acquirere ex ꝯtu, & ꝯñr vr̃,ꝗ etiam ex testamento. de quo dicendum, vt dici consueuit in d.c.veritatis.Et no.ẽt per Fed.in
39 cons.74.¶†Quid aũt de illegitimè natis,an tales sint capaces.cõclu.de,ꝗ si sint naturales pñt succedere patri ex testõ non obstantibus legitimis,& ab intestato in duabus vncijs in auth.licèt.C.de naturalibus.lib. secus in spurijs,quia nullo modo pñt succedere,quoniã nec ali dẽnt de iure ciuili d. auth. licèt. & Auth. ex complexu.C.de incestis nup.de iure tñ canonico ali debent: vt in c. cum haberet.j̃. de eo qui duxit in matrimo.Aduerte tñ,q̃a licèt spurius non possit institui a patre.per id,qđ hr̃ in §.fi.in auth.qui.mo. naturales efficiuntur sui.colla.vij. tñ potest institui a fratre etiam ltimò,& quocunq; alio, quia non reperiẽ hoc prohibitum. & vr̃ etiam velle notabiliter in d.§. fi.imo etiam forẽ ex testõ patris succedetur pupillo ex pupillari substitutione in alijs bonis q̃ paternis: vt ꝓbaẽ in l.si is qui.ff.de vulga.& pupil.sed ex vulgari,vel fideicommissaria substitutione nõ posset capere,quia per illa succeditur ipsi testanti.l. cohęredi. §.cum.filiæ.ff.de vul. & pupilla.An aũt filius legitimus spurij possit institui ab auo.Bar.tenuit, ꝗ sic in l. gallus.§.quid si is.ff.de libe.& posthu.& idem Fede. de senis.in con.56.aliàs.57.Bal.tñ in d.l. gallus.§.q dam rectè. tenuit contrarium, sed re vera rõnes suæ sunt contra tex.in l.fi.C.de naturali.libe.de quo di-
40 xi in d.§.quid si is.¶†Iuxta pręd icta quæritur, an valeat statutum disponẽs, ꝗ filius spurius possit institui a patre.cõiter teneẽ,ꝗ non:quia tale statutum dat materiam peccandi.ideo non debet valere,per id quod hr̃ in l.si vnus.§.illud.& §.pacta.ff.de pact. & hoc ẽt tenuit Bar.in l.3.ff.de testa.& Fed.in cons.268.aliàs. 75.& 267.& facit qđ no.Host.in summa,q̃ fil.sint legi.§.vlt.ver.quid si Imperator.nec obst. si dicatur, ꝗ potest Imperator spurios legitimare, & habilitare ꝑ suum rescriptum:vt patet ex his,quæ hñr in d. auth. quibus mo.natura.efficianẽ sui.& sic vr̃, ꝗ possit sup hoc cõtra legem facere,cuius ꝯtrarium tenuit Host. in loco præal.quia rñdere potest,ꝗ prædicta nõ sunt propriè dispensare, & legem condere.nã & Ep̃s põt dispensare cum illegitimis saltem in certis casibus.facit,qđ hr̃ in c.j.de filijs presby.in vj.& tñ non posset facere ꝯstitutionem, ꝗ spurij sint capaces, & rõ diuersitatis est,quia constitutio respicit futura,& per illam inducerentur hoĩes ad peccandum. dispensatio verò respicit præterita,& non fit sine causæ cognitione.s̃.de fil.presby.c.veniens.cum ibi not.per Inn.& per gl.& Io. An.in c.ij.j̃. de schisma.& sic si Imperator non posset constitutionẽ facere,ꝗ spurij sint capaces,ꝓut voluit Host.in loco ꝑallega.multominus pt̃
41 fieri per statutum.¶†Iuxta prędicta q̃ri potest.Quid si relinquantur immobilia fratribus minoris,vel alijs mendicantibus cui abdicabuntur, cum ipsi non sint capaces.do.Pe.hic remittit ad notata per Iac. in c.in præsentia.de proba.& per Cy.in l. Deo nobis.C. de Epi.& cle.vbi ponit tres opi.Prima fuit Iac. de Ra.& Pe.quòd non valeat.& sic nulla.Secunda,ꝗ valeant, nõ,vt relicta possideanẽ, sed vt pretium in eorum vtilitatem conuertatur.facit, qđ habetur in c. vnico.de relig.do.in vj.cum ibi no.per gl.Tertia fuit, ꝗ habebit illa ecclesia Romana, & ex illis sustentabunẽ fratres.de quo etiam in Spe.de sta.mo.§.j.ver.3. & 4.& licèt d.Pe. sic resideat.potes dicere,ꝗ in fratribus minoribus, q̃a illi omnino sunt incapaces talium relictorũ ex rr̃a,ꝗ talia relicta sunt nulla,sed in alijs mẽdicantibus:quia non sunt mendicãtes regulares. sed potius ex constitutionibus potest habere locum secũda opi.per id,quod hr̃ in d.c.vnico.& qđ no.Spe. in lo-

42 in loco præal.& dixi in d.c.in præsentia.¶† Quid autem si testator in testamento reliquit conuentui fratrum prædicatorum, vel minorũ decem singulis annis vsq; ad certum tps, vel vni fratri toto tpe vitę suę, an valebit relictum. vr̃ ꝙ non: quia annui redditus inter immobilia computantur in cle.exiui.§.cunq;.de ver.sig.Fede de senis in cons.xij.Finaliter concludit, ꝙ si sint legata annua facta ad cultum diuinum, puta pro sacrificio, vel pro luminaribus, vel pro paramentis,& similibus, ꝙ tale relictum valebit: quia per talia legata non releuatur mendicitas: quia non ꝓficiunt ad victum, vel vestitum, ideo vñr valere.arg.c.fi.j̃.de sepul.Si vero relinquerentur pro victu, vel vestitu dictorum fratrum: tunc si factum sit ad modicum tempus valebit relictum: qa vr̃ potius esse quædam summa relicta dilata tñ quo ad solutionẽ vsq; ad tps q̃ redditus annu⁹.facit, qđ hr̃ in l. si cum præfinitione. ff.q̃n di.leg.ce.secus si tales redditus fiant ad nõ modicum tps, quia tunc talia relicta repugnãt statui paupertatis: ideo non vr̃ valere.d.§.cunq;. Quod aũt dicatur esse modicum tempus.no.in cle.j.de reb.eccl. non alienan.

43 ¶ † Vltimate tangit quid si deportatus instituatur hæres ad quem deueniet hæreditas.gl.in l.j.C.de hęre.inst.dicit, quòd ad fiscum, & pro illa facit.l.si deportati seruo.ff.de leg.3. Nec ob. huic opi. d.l.j. dũ dicit, ꝙ q̃n instituitur deportatus hæreditas in ea causa est, acsi scripta non fuisset.& sic vr̃, ꝙ veniat ad venientes ab intestato: quia rñdet ibi gl. ꝙ verum est q̃tum ad institutum non q̃tum ad alium, iõ veniet fiscus qui pręstabit legata.facit.l.cum in tabulis.§.j.ff.de his, qui.vt indig.& hanc opi. sequitur Ia. de Are.& Pe.sed alij, vt Cy.& Ia.de Ra.tenent, ꝙ hæreditas deueniat ad venientes ab intestato non ad fiscum per d.l.j. quia deportatus hr̃ pro mortuo.l.j.§. pe.ff.de contratabu.vbi autẽ mortuus instituitur, nihil valet institutio: vt in §.in primo. in l.vnica. C. de cadu.tollen.& ideo non põt fiscus venire: quia oportet, vt fiscus veniat, ꝙ titulus sit radicatus in personã ĩdignia qua vult auferre.l.ex facto.§.Iulius.ff.de vulga.& pupi.& istam partem vr̃ velle gl.in §.legari.insti.de legatis. Raynerius de forliuio vr̃ tenere primã partem per tex.in d.l.j.iuncta.l.aliud est capere.ff.de ver.sig.nam tex.in d.l.j.dicit, ꝙ si instituitur deportatus non potest capere, non autem dixit, ꝙ nõ possit accipere.capere autem dr̃ quis, q̃n capit ad commodũ suum, sed accipere dr̃ etiam si accipiat ad commodũ alienum.d.l.aliud est capere. & per hoc vr̃ posse defensari opi.gl.Bar.tamen ibi tenuit opi.sc̃d am: qa tñ hodie non est in vsu hæc pœna deportationis nõ est multum super hoc insistendum.dicit tñ.do.Pe.quòd

44 † posset in simili dubitari in damnato de hęresi instituto a cõsanguineo, vel amico, an dicta institutio esset pro non scripta, quia q̃tum ad se non est capax: vt in c.cum scd̃m leges.de hære. in vj.an vero debeãt applicari fisco, vel ecclesię,& aliter non declarat, posset dici, ꝙ hæreticus, licèt sit excõicatus.j̃. de hære.c. excõicamus.nõ vr̃ esse prohibitus acquirere. per id, qđ dixi.s̃.de excõicato.licèt illud postea confiscetur.per id, quod hr̃ in d.c.cum s̃m leges.& ꝓpter præpicta ẽt

45 tangit si† instituitur bãnitus alicuius ciuitatis, an veniant venientes ab intestato. vel fiscus.gl.in §.relegati.institu.qui.mo.ius pa.potesta.soluit. vr̃ considerare cãm delicti, vt si tale fuerit delictum pro quo olim quis deportabatur, tunc bannitus equiparetur deportato, alias secus.Iac.vero de Are.dicit, ꝙ banniti nostri tpis possunt indistinctè institui, quia non habentur pro deportatis, propterea quia deportare est propriũ ciuitatis Romanæ non prælidis, vel rectoris ciuitatis, l.2.ff.de pœnis.& ita refert Cy.in d.l.j.C. de hæred. inst.qđ tradit.d.Pe. ꝓcedere, si quis fuit bannitus bonis non publicatis;& idem si bona fuerunt publicata si extra ciuitatem illam in qua est bannitus relinquatur hęres, quia tale bannũ nõ abstulit sibi iura cõia, vel iura alterius ciuitatis, sed vbi esset institutus in ciuitate illa de qua est bannitus, vel in qua sunt bona publicata, tunc dicit posse dubitari, an institutio sit ꝓ non scripta, an vero veniat fiscus,& non decidit. vr̃ dici posse, ꝙ cum publicatio bonorũ non trahat ad postea q̃sita.per id qđ legit, & no.in l.nam ad ea.ff. de cõdi.& demon. ꝙ talis institutio tenebit si sit facta s̃m formam iuris cõis.& sic vr̃, ꝙ ex illa poterit acquirere, cum non perdiderit ea, quæ sunt iuris cõis: vt voluit Bar. in dicta qõne q̃ incipit statuto Lucanę ciuitatis.& facit, qđ notauit Spe.in §.compendiosæ.ver. quid de bannito.superius allegato. Si autem hr̃ditas sit relicta spurio per patrem.dic, ꝙ non valet institutio,& venient venientes ab intestato, ex quò palã relictũ est spurio, secus q̃n occultę relinqueret, qa tũc veniret confiscandũ illud, ꝙ tacitè, & occulte relictũ sibi esset.l.non intelligiĩ.§.j.& ibi nota.maximè per Bar.ff.de iure fisci.& per eundem plenè in l. fin.ff.de his, qui.vt indi.& per Bal.in l.3.ff.de testa.vbi Bald. concludit, ꝙ si ꝓpter delictum testatoris hęres sit incapax, tũc ꝓcedit, ꝙ superius dixi qđ intellige, nisi sit delictum lese maiestatis.per id qđ hr̃ in l. q̃quis. C. ad le.iuli.maiesta. Si autem hæres esset incapax ꝓꝓ propriũ delictum, tunc si est verum, & propriũ delictum,& tale, ꝙ penitus sit incapax, & si censetur relictum pro non scripto.l.j. & ij.ff. de his, quæ ꝓ non scriptis hñr, secus si sit tale, ꝙ licèt non posset capere ad commodũ suũ tñ potest accipere ad commodũ alienum, puta fisci,& tũc applicatur fisco.l.Papinianus.§.meminisse.ff.de inoffi.testa.Si vero non sit ꝓprium seu verum delictum, sed potius mali mores,& tunc non applicatur fisco, sed alijs personis s̃m l.j.C. de secun.nupt.

46 An autem per† ingressum religionis purgetur vitium ingratitudinis cõmissum per filiũ. gl.tetigit in Auth.de mona.in prin.co.j. Et finaliter, ibi concludit, ꝙ sic: per id, qđ hr̃ in c.non liceat. xix. q.3.vbi est casus expressus. & ad hoc etiam bene facit tex.in d.Auth. de mona.in prin.vbi dicit omnem maculam abstergit per ingressum religionis.& idem etiam tenuit Cyn.in l.fi.C.de Episco. & cleri. & per hæc sit expedita hæc decre.

S V M M A R I V M.

1 *Religiosus dici potest laicus honestè viuens.*
2 *Religiosus, an possit esse executor testamenti.*
3 *Voluntas defuncti, q̃n non potest impleri, vt voluit potest per Epm immutari.*
4 *Exequi potest Episcopus testm̃ testatoris negligẽtię hærede, vel executore.*
5 *Legatum pro monasterio construendo valet.*
6 *Voluntas defuncti debet per heredem impleri.*
7 *Voluntas defuncti debet per hæredem impleri intra annum.*
8 *Terminus datus a iure ad explendam voluntatem testatoris incipit a die monitionis.*
9 *Legatum, an ratione incertitudinis vitietur.*
10 *Hæres si per annum a die monitionis est negligens in non implẽdo uoluntatem defuncti omnia possunt ab ipso auferri, & dari pio loco, quod debebat construi.*
11 *Eulogium vnde dicatur.*
12 *Volũtatẽ defuncti nõ iplẽti currit annalis ꝑscriptio a die monitionis.*
13 *Et quid si hæres impeditus nihil pœnitus fecit inttra annũ; an sibi currat illud tempus.*
14 *Testator si mandauit centum distribui in pauperes eligendo per executores testamenti: an electio per ipsos executores facta post annũ valebit.*

15 *Testator si iussit capellam, vel ecclesiam fieri, nec adiecit tēpus, quantum tempus habebit executor ad illam faciendam.*
16 *Testator si mandauerit certa prædia assignari monasterio, nūquid assignabuntur cum fructibus.*
17 *Testator si mandauit construi monasterium, licèt non declarauerit locum in quo construi debeat, an valeat.*
18 *Legatum ad pias causas, non vitiatur propter incertitudinem personarum: nec loci.*
19 *Legatum caducum, quod dicatur.*
20 *Legata ad pias causas, an possint fieri caduca.*
21 *Testator si minus reliquit, quàm Episcopus in ædificatione monasterij, quod testator in vltima voluntate præceperat ædificandum, an poterit illud plus exigere ab hærede.*
22 *Legatum si non potuit adimpleri, prout voluit testator, an possit commutari.*
23 *Intentio testatoris, si non potest impleri: prout voluit est aliter commutanda.*
24 *Legatum factum pro monasterio construendo valet: sed si relinquatur aliquid monasterio construendo: an valeat tale relictum.*
25 *Legatum non requirit presentiam partis, secus in donatione.*
26 *Si legatur genus generalissimum: vt res, vel substantia, non valet relictum propter nimiam incertitudinem, nec etiam si legetur genus subalternum.*
27 *Legatum relictum ab instituto, an intelligatur relictum a substituto.*
28 *Legatum factum sub falsa demonstratione, vel causa, an vitietur.*
29 *Legatum factum non certo onere, si postea adimit onus, an legatum vitietur.*
30 *Testator si legat Titio domum, cum onere donandi aliquid, ad aliquid faciendū, deinde adimit legatum ipsius domus a Titio, & trāsfert in Seium, an onus intelligatur translatum in Seium.*
31 *Conditio potestatiua, quando adijcitur in persona tertij, & non legatarij, de illa iudicatur, vt de causali.*

a 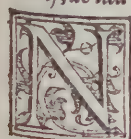Os quidem. Propter [a] negligentiam hæredis Eps exequit piā defuncti voluntatē. h. d. Et in prima ponit narratio. In secunda ꝓuisio. secunda ibi: quāobrem. Illa secunda facit: q̃a primo mandat moneri. Secundo mādat suppleri. Tertio dicit quare. secunda ibi: qđ si tertia ibi: si enim. ¶In tex. ibi: religiosa. i. honesta. non tn̄ erat monacha. secūdū Gof. hoc ideo dixit, quia si fuisset monacha non potuisset esse hæres ad suum commodū. facit qđ dicet in notabilibus. vel ſm Io. An. hoc dixit ꝑ antiphrasim: ex eo, quia impediebat opus religiosum. ¶Item ibi: tecū. i. te consulto consentiēte: q̃a monasterium, vel ecclesia non pōt sine cōsensu Epi ædificari. de cō
1 secra. dist. j. c. nemo ecclesiā. ¶†Not. j. ꝙ persona etiā laica honestè viuens latè pōt dici religiosa. facit qđ no. gl. in c. ex multa. ĩ. de voto. & qđ hr̄ in c. fin. s̄. de reb. ecc. nō alie. de quo ēt aliquid per Io. An. in rubr.
2 de regula. & ĩ. eo. c. Ioannes. an aūt † religiosus possit esse executor testamenti. hr̄ in c. religiosus. de testa. in vj. nam vr̄ ꝙ sic, si sit prælatus, vel si sit alius religiosus, & habeat lnīam a suo superiore, ꝑ id qđ ibi hr̄, hoc tn̄ fallit in fratribus minoribus: quia nō pn̄t esse executores testamentorū in cle. exiui. de verb. signi. ¶No. ꝙ per verbū, hortamur, aliqñ excitatur iurisditio ordinaria, aliqñ non inducit̄ delegatio, qñ scribit̄ alteri, quā ordinario. s̄. eo. c. j. & ij. q. vij. presentium. facit, qđ hr̄ in c. dudum. xviij. q. ij. ¶Itē no. ꝙ vbi monasteriū nō pōt ædificari in loco determinato a testatore pōt arbitrio Epi ad alium locū fieri alteratio. Et
3 sic no. ꝙ † interdū Eps pōt aliquid immutare de voluntate defuncti, qñ videlicet, illa nō pōt impleri: vt voluit testator. facit qđ hr̄ in l. legatum. ff. de vsufru. leg. & ibi de materia per Bart. facit qđ hr̄ in l. legatū.
4 ff. de admi. rerū ad ci. perti. ¶†Not. arg. ꝙ id qđ dicit Epm negligente hærede, vel executore succedere in ptāte exequendi, vr̄ restringendum ad legata tātummodo ad cās pias. ꝑ id qđ ibi dr̄ pijssimas &c. tn̄ cōtrarium vr̄ velle gl. in c. si hæredes. ĩ. eo. in gl. ij. circa fin. dum dicit ꝙ hoc præcipuè procedit in his quæ ad pias causas relinquuntur, & sic vr̄ velle idem esse in alijs. & istud tenuit ēt Host. vt no. Io. And. ĩ. eo. in c. Ioannes. in vlti. q. de quo tangetur in d. c. si hæredes. nec ob. iste text. quia non dicit pijssimas voluntates, sed pijssimas leges. præterea pōt dici pia. quia piū esse vr̄ quamlibet vltimam volūtatē adimpleri: ex quo mortuus est ille qui disposuit. & sic nō potest ipsam adimplere. facit qđ hr̄ in §. huic nobis. & §. sancim⁹.
5 in auth. de hære. & fal. ¶†Not. ꝙ valet legatum factū pro monasterio construendo, an aūt valeat legatū fa-
6 ctū monasterio constructo. inferius tanget̄. ¶†No. ꝙ ad hæredem prin. spectat implere volūtatē defuncti, nec mirū, quia in ipsum transeunt oīa iura, & bona defuncti, & censet̄ eadem persona cū eo, in auth. de iureiur. a moriente præstito. in prin. colla. iij. facit. l. q̄dam. §. nihil. ff. de edē. Item quia semper vr̄ interesse hæredis impleri volūtatem defuncti: vt legi. & no. in l. si tibi legatum. ff. de le. iij. Et no. bene ꝙ vbi nullius certæ personæ interest voluntatem testatoris impleri vt contingit, qñ mandatur construi monasteriū, pōt & debet hæres cogi per officium iudicis illam adimpleri. facit qđ hr̄ in l. quintus. §. j. ff. de an. lega. & in l. hæreditas. §. j. ff. de pet. hæ. & in l. seruos ad custodiā. ff. de ali. leg. vbi etiam Bar. dicit hoc notandū pro relictis fratribus minoribus pro alimentis: q̃a licèt non videant̄ posse hr̄e actionem, tn̄ habere actionē pn̄t, quia nihil proprium habere pn̄t, tn̄ poterunt officiū iudicis implorare. facit qđ hr̄ in l. si victū. ff. de re iu.
7 ¶†No. ꝙ intra annum dēt hæres exequi voluntātem defuncti, & incipit iste ann⁹ a die monitionis, & hoc dicit esse verum d. Pet. vbi non fuit tp̄s a testatore p̄fixum ipsi operi construendo curret a testatore tēpus p̄fixum a die aditę hæreditatis, & scientiæ. per id qđ hr̄ in l. statuliberos. §. si quis. ff. de statulib. & in l. fin. §. finautem dubius. C. de iur. delib. & per hoc dicit se consuluisse de facto in ciuitate Senarū, ꝙ si testator Titio debitori suo in centū relinquit liberationem si dederit quinquaginta hospitali intra mensem a die mortis suę: aliàs illa centum relinquit hospitali, ꝙ licèt non soluerit intra mensem post mortē testatoris dicta quinquaginta: q̃a habuit ignorantiā testamēti, ꝙ potuit etiā elapso mensæ implere dictā conditionē, ꝙ licèt testator dixerit intra mēsem a tp̄e mortis suæ, suppleri dēt, & sciæ. per id qđ hr̄ in d. §. finautē
8 dubius. ¶†No. ꝙ terminus datus a iure ad implendū volūtatē testatoris incipit a die monitionis. facit qđ hr̄ in auth. hoc amplius. C. de fideic. & in § si q̄s aūt non implēs. in Auth. de hær. & Fal Et no. bene ꝙ hic datur tm̄ annus a die monitionis ad construendum monasteriū, qđ vr̄ ītelligēdū iusta de cā si ille ad quē pertinet fuerit impeditus: vt hic voluit Host. & Fed. ī
9 consi. 124. aliàs 128. ¶†Itē no. ꝙ testator hic mandauit monasterium simpliciter construi non declarata longitudine, vel latitudine, nec numero ministrorū, nec alijs sine quibus monasteriū non subsistit, & tn̄ valuit legatū, nec vitiat̄ ratione incertitudinis. nā veniet certificandū arbitrio Epi inspectis facultatibus defuncti. Quid aūt in alijs legatis: vt si relinquat̄ domus, vel fundus simpliciter nō distinctus finibus, vel bos, seruus, aut equus. no. per gl. & Legistas in l. lega
10 to gn̄aliter. ff. de le. j. & aliq. d. ĩ. tāget̄. ¶†Vltimo no. ꝙ vbi hæres est negligens per annū a die monitionis in non implendo volūtatē defuncti, ꝙ oīa pn̄t ab ipso auferri, & assignari pro loco, q. debebat ꝯstrui. ¶In gl. j. in fi. facit l. quidam eulogio. C. de iure delibe. &
11 dicit Io. An. ꝙ† eulogiū dr̄ ab eo. ꝙ est bonū, & logos,

[a] Propter. Ad materiam huius text. adde doc. & Ange. ī Auth. de ecc. ti. §. si quis aūt. Car. in cle. j. q. j. de testa.

qđ est sermo quasi bonus, & authenticus sermo. facit. l. hæreditas. §. si defuncto. ff. de peti. hære. Hostiē. vero dicit, ꝙ dr̄ ab eo, qđ est tristis, seu flebilis sermo: eo qa testatores cōiter in infirmitate faciunt testamēta, & mittunt tristes sermones, seu flebiles, al. aūt sumit̄ eulogiū in c. de eulogijs. xviij. dis. vbi sumit̄ pro modico exennio donato Archiepō in consilio. ¶ In gl. iiij. ibi: intra annum. supp. cōputandum a monitione facta per iudicē: vt hic patet. ¶ † In ea. glo. in fi. no. bene ex hac glo. s̄m do. Flo. de pscriptione annali q̄ currit non implenti voluntatē defuncti a die monitionis. Et aduerte s̄m eum, qa sufficit vnica monitio quo ad hoc, vt fiat deuolutio ad Epm: sed quo ad hoc vt iussus adimplere perdat sibi relicta in testō requiritur bina monitio. per id, qđ hr̄ in auth. licet. C. de Epis. & cle. & in §. si autem. & hoc facere in auth. de ecclesia. tit. col. ix. ¶ Tu adde, ꝙ lapsus anni post monitionem sufficit, vt perdat oīa sibi relicta: vt hic ꝓbatur. & qn̄ est negligens in adimplendo piam volūtatē defuncti vr̄, ꝙ oīa debeant in ipsam piā cām distribui: vt hic colligit̄, sed vbi non impleret aliā volūtatē quæ non esset relicta ad pias causas, vr̄ ꝙ tūc bona deberent deuenire ad personas: de quibus in d. auth. hoc amplius. vbi autē interuenit bina monitio vt impleat dispositum in piam cām, tunc vr̄ ꝙ etiam ante lapsum anni ꝑdere debeat relicta sibi in testō. ꝑ id, qđ hr̄ in dicta auth. licèt. & in d. §. si autē. & notauit gl. in §. si quis autē non implens. in Auth. de hær. & fal. col. ij. & sic nō ꝑfectè fuit locutus do. Flo. ¶ Itē aduerte, qa §. si qs ædificationē. allegat⁹ in glo. vr̄ facere ɔ̄ tex. nā ibi dicit ꝙ oratoriū dēt ɔstrui intra qnquēniū, hospitale vero intra annū. & sic vr̄ ꝙ in casu. c. debuisset hæres hr̄e quinquenniū, & nō annū tm̄. Soluit Io. An. ꝙ illđ s̄m leges. sed hodie stādū est huic capit. quia non vr̄ fienda dr̄ia inter hospitale, & oratoriū: sed vtroq; casu vr̄ ꝙ hęres solū debeat hr̄e annū a die monitionis. & hoc seq̄tur hic Host. & Io. An. & etiā do. Ant. & Fed. etiam de Se. in suo ɔsilio. cxxiiij. aliàs 129. & istud ēt sequit̄ hic do. Pe. & do. Ant. do. vero. Flor. hic dicit ꝙ forte lex q̄ fecit dr̄iā inter oratoriū, & hospitale vr̄ habuisse respectū, qa facilius cōstruit̄ hospitale q̄ ecclesia, & scđm eum non de facili intra annum ɔstruitur ecclesia, posset ēt dici scđm eū ꝙ istud capitulum loquit̄ de cōstructione monasterij quæ pōt cōparari constructioni hospitalis: qa licèt in monasterio fiat ecclesia, non tn̄ adeo magna sit & solennis scđm eū, sicut fit, qn̄ fit ecclesia sola q̄ debet esse magis ampla ꝑꝑ frequentiā populi, sed qcquid ipsa dicat cōiter tenet̄ qđ dixi. s̄. post Io. An. & Host. ¶ Quid aūt, si hr̄s inchoauit ītra annū. & fecit qcqd potuit, nec potuit adimplere monasteriū ꝑꝑ magnitudinem operis, an fiet deuolutio ad Episcopū, do.
13 Flo. ꝙ non, arg. l. imputari. de reg. iur. in vj. ¶ † Quid autē, si hæres impeditus nihil penitus fecit intra annum, vr̄ ꝙ sibi nō currat tp̄s. ar. c. diuersitatē. s̄. de cōcess. prębē. ɔ̄riū tenuit Spe. multū notabiliter, vt ipse refert. in tit. de instru. edi. §. nunc aliqua. versi. quid si executor in potētia iuris, vel facti &c. allegat. l. nulli. & l. si qs ad declinādā. C. de Epis. & cle. q̄ tn̄ leges nō ꝓbant, vt hic dicit &c. do. Flo. dicit tn̄ dictū Spe. esse singulare, & pro ipso allegat, & qa omne tp̄s est continuū, nisi aliud apparet: vt est gl. notabilis in rubr. de diuer. & tempo. pscrip. facit. l. nunq̄. ff. de vsucapi. & maximè dicit, ꝙ hoc vr̄ procedere in locis vbi sunt ɔstitutiones synodales limitātes tp̄s anni a morte testatoris. & ad pdicta ēt adducit, qa non agit̄ de piudicio hæredis: sed executoris, si deuoluat̄ ptās exequēdi ad Epm, qa nō vr̄ referre per q̄ fiat executio. facit l. cū seruus. ff. de ver. ob. licèt non alleget, sed sic resi det. Sed certe de iure vr̄ ɔ̄riū dicendū, qa ibi tp̄s dat̄ ad conuincendam negligentiā non vr̄ currere impedito. per id, qđ hr̄ in d. c. qa diuersitatē. per id, qđ legitur, & no. in l. gn̄o. ff. de his q̄ notant̄ infa. & ibi in simili vr̄ velle Bar. & pro hoc etiā facit, qa nō vr̄ bona rō diuersitatis inter casum, qn̄ fuit īpeditus ēt inchoare, & casum, qn̄ incepit, & fuit impeditus perficere, cū eadē rō debeat esse toti⁹ ad partē. ar. l. quę de tota. ff. de rei ven. & s̄. de offi. deleg. c. pastoralis. §. j. & sic vr̄ ꝙ dictū Spe. non procedat, nec ob. ꝙ tp̄s in dubio intelligit̄ esse cōtinuū: qa illud posset procedere, qn̄ simpl'r statuitur. secus qn̄ statuit ad negligentiā conuincendā. ꝑ id, qđ leg. & no. in d. l. gn̄o. ¶ Ite non ob. ꝙ non refert. per quē fiat executio: qa illud nō vr̄ ꝓcedere, qn̄ fit cōtra voluntatē eius ad quē spectabat executio, & qa non erat illa priuatus ar. eorum quæ hn̄r in l. pe. ff. de ɔdi. ob cau. Et aduerte, qa dixit do. Flo. ꝙ dictū Spe. ꝓcedit respectu deuolutionis ptātis exequēdi fiedę in Epm, nō aūt quo ad hoc, vt nō exequēs priuet̄ eo, qđ sibi relictū est in testō. nā quo ad hoc reqrit̄ cōtumacia nō exequentis in §. si quis aūt non implens. in Auth. de hæred. & fal. & etiam bina monitio: vt s̄. dixi. post eū ꝙ qualiter sit intelligendū, superius dixi: & vt dixi ēt respectu deuolutionis non
14 vr̄ procedere dictum Spec. ¶ † Iuxta prædicta quærit̄ quid si testator mandauit centū distribui in pauperes eligendos per executores datos in testamento, an valebit electio facta post annum per ipsos executores. Bar. tangit hoc dubiū in l. cū quidā. la ij. ff. de leg. ij. & ibi final'r ɔcludit, ꝙ valebit electio, si sit lapsus annus datus per ɔstitutionem Epalem ad exequēdum testamēta. nā scđm eum, licèt virtute talis deuoluat̄ executio ad Epm non tn̄ deuoluet̄ electio, q̄ est nudi facti, & qa vr̄ aliud esse declarare, aliud exeq. l. q̄ executorem. C. de exec. rei iudi. vbi patet, ꝙ alius est qui declarat, puta iudex, qui pronunciat. facit, qđ hr̄ in l. quid tn̄. §. si arbiter. ff. de arbi. alius est qui exequit̄, quia ipse nuncius: vt ibi patet, & sic dicit se de facto ɔsuluisse: vnde scđm eū etiā post annū pōt fieri electio pauperū, sed distributio, seu solutio erit ad Epm, & sic executores non poterūt illam facere, sed Eps. & cū hac opi. trāsit do. Pe. Sed do. Flo. hic tenuit ɔtrariū dicens, ꝙ istā opi. Bart. non recipiūt Epi, nec illā obseruant. & istud etiā tenui in d. l. cū quidā. Nā non pōt negari, ꝙ testōr nō voluerit fieri executionē in duob⁹ ꝑ executores, videlicet electionē pauperū, & distributionē in eos: & iō si in dictis duobus non sunt executi volūtatē defuncti vr̄ ꝙ executio sit facta ad ipsum Epm, ex quo ɔstitutio simpl'r vult ꝙ deuoluat̄ ptās executorū post annū ad Epm, tene mēti: qa pōt sæpe de facto contingere. Nō ob. ēt rō Bar. qa licèt sit verū, ꝙ alius est q̄ ꝓnūciat, seu declarat, & alius executor q̄ exequit̄ ꝓnūciationē iudicis. d. l. executorē. C. de execu. rei iud. non tn̄ per hoc sequit̄ ꝙ in casu ꝓposito eligere pauperes non si pars executionis voluntatis testantis qui voluit, ꝙ duo fierēt, & exequerent̄ per executores, videlicet, ꝙ eligerent pauperes, & ꝙ ipsis electis distribuerēt, seu soluerent id, qđ ipse reliquit. & iō non vr̄ ꝓcedere opi. Barto.
15 ¶ † Vlterius q̄rit̄ qd si testator iussit capellā, seu ecclesiā fieri, nec adiecit tp̄s q̄tū tp̄s habebit executor ad illā faciendā. Fede. de Senis in consilio. cxxiiij. aliàs cxxvij. dicit, ꝙ habebit annum a die monitionis per hunc tex. & per id, qđ hr̄ in auth. hoc amplius. C. de fideicōmis. Tp̄s aūt psentandi rectorē in ecclesia, seu capella curret patrono a die in qua ędificatū, poterit dici ecclesia. nam tunc tm̄ incipit indigere regimine sacerdotis.

ſacerdotis.ar.eorũ,quæ hñr in c.pe.ĵ.de eccl.ędi.qđ
16 tene menti.¶†Quid autẽ, ſi teſtator aliqua mãdauit aſſignari monaſterio,puta certa ƥdia, nũquid aſſignabunt cũ fructibus. dicit hic do.Flo.ꝙ ſic per iſtũ tex. dum dicit,ꝙ debet aſſignari ſine diminutione. & iõ ſm eũ aſſignabunt cũ fructibus perceptis a morte teſtatoris citra , ad hoc allegat,qđ hr̃ ĩ l.ſi ita relictum. §.Pegaſus.ff.de leg.j.& ita dicit ɔſuluiſſe Bar.& do. Frã.de Albergotis de Aretio. qđ dicit eſſe notandũ. & ſic reſidet. & ſcđm hoc lr̃a hic dũ dicit , & oĩa dẽt intelligi.ſ.aſſignata, ſeu relicta ꝑ teſtatorẽ monaſterio.& iſte põt eſſe vnus intellectus literæ.alius intellectus eſſe põt quẽ ſuperius tetigi: vt intelligat̃ lr̃a,ꝙ oĩa q̃ ſpectabãt ad hæredẽ debeãt ſine diminutione per Epm̃ aſſignari ipſi monaſterio , quia ꝑꝑ negligẽtiam vr̃ ꝙ perdat hęres illa quę ex teſtõ hr̃e debebat, & ꝙ applicari debeant pię cauſę , circa q̃ commiſſa eſt negligentia,& ſic ipſi monaſterio in caſu propoſito.per id,qđ hr̃ in §.ſi autem.qui hoc facere in auth. de eccleſiaſti.titu.colla.ix. & licèt ibi videatur reqri bina monitio,põt dici ꝙ illud procedit, quando agit̃ de priuãdo ante lapſum anni per negligentiam , ſed vbi interuenit lapſus anni ſufficere debet ipſa vnica monitio:vt voluit gloſſ.in §.ſi quis autẽ non implẽs. & ſuperius etiam tetigi. & facit,qđ hr̃.ĵ.eod.ſi hęre-
17 des.& qđ ibi etiam dicetur.¶†In glo. penul.in fi.Et ſic remanet gl.in opi. ꝙ fauore vltimę voluntatis , & pię cauſę valeat diſpoſitio teſtatoris, ſi mandauerat monaſterium conſtrui,licèt non declarauerit locũ in quo debeat cõſtrui.&.iſta opi. vr̃ eſſe cõmunis. nam eam vr̃ ſequi Lauren. vt ſ.tetigit glo.illam etiam tenuit Tancre.vt dicit hic glo.& idẽ etiam tenuit Goffre.hic.& etiam Hoſtien. qui etiam dicunt hoc ſatis ꝓbari hic,dum litera dicit, & alibi placet, nec aliter declarat in quo loco, allegant etiã , quia talia relicta habẽt magnum fauorem a iure:vt patet ex eo , quod hr̃ inſtitu.de act.§.itẽ iuxta.& §.in duplum.circa fin. idẽ etiam tenuit Inno.qui per iſtum tex.dicit, ꝙ ſi in loco in quo teſtator mandauit monaſterium cõſtrui, vel reparari:id cõſtrui,& reparari non poſſit, alibi ędificabit̃.idẽ Guil.in Specu.de inſtru. edi.§.nunc vero aliqua.verſi.quid ſi teſtator.Et idem etiã tenuit Egidius hic, do.Flo.hic aliqualiter variauit. nam primo vr̃ tenere primam opi.glo. ꝙ ſit differentia,an teſtator expreſſit certum locum,vel nõ, quia quando expreſſit certum locum diſpoſitio teſtatoris videtur ab initio fuiſſe valida , ſecus qñ non expreſſit, finaliter tñ tenent,quòd valet legatũ, etiã ſi nõ exprimat̃ locus:q̃a electio loci ſpectabit ad Epm̃ de cuius ɔſenſu pia loca cõſtruuntur,in c.nemo eccleſiam. de cõſecra.diſt.j.& ĵ.de conſecra.eccleſię,vel alta.in c.cũ ſicut.& ſic venit locus certificãdus. & ſperatur veriſimiliter certificari,qñ relinquitur monaſteriũ fieri.
18 facit ad prędicta,qđ hr̃ in l.nulli.C.de Epiſco.& cle. vbi,† qñ relinquitur ad pias cauſas,& non exprimit̃ per quẽ fieri debeat erogatio, hoc ꝑtinebit ad epm̃ . Et pro prędictis etiam facit, quia aliàs non vitiat̃ legatum ad pias cauſas propter incertitudinẽ perſonarum, vt ſi relinquitur ad redemptionem captiuorum & non dicitur quorum d.l.nulli.nec etiã vitiatur ꝑꝑ incertitudinem loci cui relinquitur:vt not.glo. iij.in c.ſeq.& probatur in auth.de eccle.titu.§.ſi quis in homine.Et per prædicta patet ſolutio ad ɔtraria, q̃a loquuntur in contractibus qui vitiantur ratione incertitudinis, hic aũt in teſtamẽtis,& relictis ad pias cãs.
19 ¶†Itẽ aduerte,quia ꝑꝑ id,quod dixit gl. ꝙ relictum fieret caducum , declarat hic Ioan.An. poſt Abba.ꝙ dicatur legatum caducum . nam dicit aduertẽdum, ꝙ qñq; legatum eſt pro nõ ſcriptum.Qñq; eſt in cauſam caduci,& qñq; caducum.Exemplum primi patet,quando relinquitur ei qui tempore teſtamẽti nõ erat in rerum natura.Exemplum ſecundi,quãdo ille cui relinquitur erat viuus tẽpore teſtamenti, ſed moritur viuo teſtatore.Exemplũ tertij, qñ poſt mortem teſtatoris pendente cõditione legati.l. vna.§.& cum triplici.C.de cadu.tollẽ.& ꝑ hoc dicit do.Flo. ꝙ nõ propriè fuit locuta gl. cum dixit propter incetitudinem relictum fieri caducum. nam melius dixiſſet,ꝙ ſit nullum, dictis autẽ tribus modis inualidantur legata:ſed eſt dubium ad quẽ tranſeunt. dic, ꝙ ad ſubſtitutum, ſi illum habuit,aliàs ad coniunctum,ſi illũ habuit,& ſi non habuit ſubſtitutum , vel coniunctũ remanet penes hæredem:vt probatur in d.l.vna.§.in primo.& §.ꝓ ſecũdo.& §.in nouiſſimo.¶An aũt trãſeunt ad prædictos cum onere iniuncto illis in cuius perſona deficit relictum.dic,quòd r̃r in non ſcripto tranſit ſine onere. fallit in caſibus no.in d.§.j.ſed relictum caducum,vel quaſi tranſit cum onere ſuo: vt patet in dicto.§.pro ſecundo.in §.in nouiſſimo.& rõ diuerſitatis eſt, quia qñ legatum ſit pro non ſcripto, tunc non eſt reperire tempus in quo onus habuit aliquam ſubſtantiam,ſecus in caduco,& quaſi.¶Item aduerte inquantum dixi,quòd quaſi caducum,& caducum tranſit ad coniunctũ cum onere, intellige verum,qñ erat coniunctus re,& verbis, vel verbis tm̃ , ſecus ſi erat coniunctus re tantum , quia tali iure ꝓprio per ius non decreſcendi vr̃ venire relictum d.l. vna.§.ſinautem ad deficientes.Et no. Barto.in l.quæ conditio.ff.de condi.& demon.¶Item ꝙ dixi pro nõ ſcriptis, ꝓcedit in legatis.Si autem loquimur in hęręditate,vel parte hæreditatis pro non ſcripta: an idẽ ſit,vt non tranſeat cum onere.habetur in d.l.quæ cõditio.& ibi per gloſſ.& Bart. & tangit etiam hic do. Pet.nam ſi onus fuit iniunctũ omnibus hæredibus , tunc tranſit cum onere.d.l.quæ conditio.Si autẽ aliquis nominat,tunc ſi fuerunt nominati oẽs eiuſdem gradus,tranſit cum onere,quia cenſetur onus iniunctum gradui potius, quàm perſonis. Si autem nominato vni tantum hæredi ſit iniuctum onus,tunc non tranſit cum onere.per id,quod hr̃ in l.celſus.§.quod alicui.ff.de lega.ij.& de hoc plenè per glo.& Bartol. in d.l.quæ conditio.¶In gl.ſi.facit etiam qđ hr̃ in §. ſi quis autem.de eccle.titu.colla.ix. & adde hic, qđ dixit glo.præcedens.& in deſcriptionibus lucratiuis, qđ lucratiua inſcriptio in effectu erat, quia diſpoſitũ eſt per legẽ,ꝙ ſi curialis Imperatoris,vel curialis alicuius ciuitatis relinquebat non curiali quartam ptẽ faciebat,ſi ad pias cauſas erat relictũ.facit , quod hr̃
20 in l.vna.C.de impo.lucra.deſcrip.li.x. ¶†Item adde qđ eſt dubium , an legata ad pias cauſas poſſint fieri caduca.nam pro,& contra vr̃ facere,qđ dixit gl.ƥcedẽs.Bar.de hoc poſuit in l.pater.§.Tuſculanus.ff.de leg.iij.vbi concludit,ꝙ ſi teſtator principal̃r reſpicit in relinquẽdo in cauſam piam. puta quia reliquit in certum pium vſum.& tunc non efficit̃ caducũ, q̃a ẽt ſi non poſſit impleri in illum cõmutabit̃ in alium.ꝑ id,qđ hr̃ in l.legatũ. ff.de vſufru.lega.& idem ſi reliquiſſet alicui pauperi perſonæ pro anima relicturus alteri perſonæ ſi illa nõ fuiſſet. Interdum principal̃r reliquit contẽplatione perſonæ, vel collegij,& tunc põt effici caducum.per id, qđ hr̃ in d.§.Tuſcluanus. Interdũ dubitat̃,an reſpexerit potius cãm,q̃ pſonã. tũc ɔcludit , ꝙ ſi expreſſit cauſam piam vr̃ potius ad illam habuiſſe reſpectum q̃ ad perſonã.arg.l.ſunt ꝑſonæ.ff.de relig.ſecus ſi cãm non expreſſit.vt not.per eum in d.§.Tuſculanus. ¶Extra gl.tãgit hic Io.An.

21 & d.Ant.post eum.Quid iuris si † Eps in ædificatione monasterij plus expendat quã reliquerit testator, an poterit illud plus exigere ab hærede,& ꝓcedit qȯ intelligendo literã, ꝙ so ñ auferant ab hærede q̃ fuerũt relicta pro monasterio : vr̃ ꝙ sic in l.cũ in testȯ.ff. de ver.lig. In contrarium facit qđ hr̃ in l.qui aliena. §.j.ff.de neg.gest.dicunt quidã ꝙ hoc superior habebit arbitrari ex qualitate personæ defuncti,& quantitate patrimonij.ar.l.q̃ro.ff.de iure do.& ff.de vsu.in l.qui semisses.Io.An.finaliter concludit,ꝙ de æquitate canonica non debet exigi vltra illud qđ hr̃ in d. l.qui aliena.§.j.& in l.fi.C.de neg.gest.& facit quod hr̃.ĩ.eod.filius. & ĩ.de censi.ex parte.potes dicere,ꝙ vbi onus imponitur hæredi,vt certam quantitatẽ expendat in constructione monasterij , quòd tunc non poterit minus,sed plus poterit si voluerit : q̃a in hoc pȯt sibijpsi præiudicare, & sic loquiť.l.cum in testȯ. sed vt alteri iniungať onus: vt certam quantitatẽ expendat in constructione monasterij, & illa sibi relinquiť ab hærede: tunc talis nȯ poterit in ꝑiudiciũ hæredis plus expendere. per id qđ hr̃ in d.l.qui aliena. §.j.& qđ ibi no.per glo.& ẽt in d.l.cum in testȯ.& ꝑ hoc patet dictũ Io.An.procedere, q̃a nȯ poterit Eps in ꝑiudiciũ hæredis plus expendere quàm fuerit reli
22 ctum.¶† Vlterius q̃ritur,an legatum possit cȯmutari vbi non pȯt impleri:prout voluit testator. hic vr̃ esse casus,ꝙ sic.& istud ẽt tenuit hic Inn.dicens:ꝙ si testator mandauit in certo loco fieri monasterium, & ibi fieri non possit fiet alibi.& idem voluit Spec.in ti.de instr.edi.§.nunc aliqua.ver.quid si legauit.& ver.q̃d si testator.& fiet hæc cȯmutatio autoritate Epi,si legatũ erat factum loco ecclesiastico.vt hic patet,dum dicit tecũ implere.nã loquitur Epȯ.¶In alijs aũt relictis poterit fieri cȯmutatio de cȯsensu hæredis, & eius cui est relictum,& sic eius cuius interest:vt probatur in l.legatum.ff.de vsufr.leg.Et aduerte,quia dicta commutatio fieri poterit nisi deposuerit, ꝙ si nȯ possit fieri ibi monasterium vbi disposuit fiat in certo alio loco.nam tunc illud seruabitur si seruari pȯt. per id qđ hr̃ in l.liberto.§.Lucius.ff. de an.leg.cũ ibi no.per gl.& Bar.& aduerte scđm d.Flor.ꝙ nȯ debet fieri cȯmutatio pro libito,sed ex cã:vt satis voluit litera,dum dicit,seu sibi non pȯt.nam a contrario sensu innuit si fieri posset non deberet fieri cȯmutatio. facit qđ no.Spe.in d.ver.qđ si quis.idem tenet hic d.
23 Pe.in effectu ꝯcludẽs,ꝙ vbi nȯ pt† intẽtio testȯris impleri ꝓut voluit est alr̃ cȯmutãda.Si vero pȯt dispositio testȯris in forma specifica impleri,tũc non pȯt in
a aliud cȯmutari sine licentia Papæ [a] q̃uis facta fuerit in piam causam.per id qđ legi.& no.in cle. q̃a cȯtingit.de relig.do.nam vbicunq; dispositio testatoris est certa respectu personæ,causæ,vel loci, & potest impleri,vt disposuit non potest per Epm alteri.l.si quis ad declinandam.§.sinautem.C.de Epi.& cle.& facit qđ no.per Bar.in d.l.legatum.ff.de vsufr.leg.¶Quæ aũt personæ debeant vocari eo casu quo pȯt fieri cȯmutatio. tex.vr̃ hic velle,ꝙ Eps,qñ est relictũ in piã cãm,aliàs debebit fieri de consensu hæredis, & eius relinquiť:vt patet in d.l.legatum. & vbi essent in discordia superior se interponet: vt no.Bar.in d.l.legatum.Item aduerte, quia qñ non posset construi monasterium loco deputato,forte quia ille ad quem spectat locus non vult cȯsentire satis pȯt procedere,qđ hic dr̃.facit quod hr̃ in l.si Titius statuas.ff.de condi. & dem. ¶Quid aũt si non pȯt a prohibente constitutione Papali qua caueť , ꝙ mendicantes non possint acquirere noua loca ad habitandum : vt patet in c.j. de exces.præla.in vj.& in cle.vlt.circa prin. de pœn. an si testator mandauit ecclesiam cȯstrui in loco , cũ domibus sufficientibus ad habitandum.xij.fratribus minoribus. & pro hoc relinquit x.milia ducatorum : an q̃a ecclesia,& habitatio prohibeť construi pro dictis fructibus per dictũ.c.j. an erit hoc legatum caducum:an vero ꝯuertendũ in alium vsum.& certe vr̃ ꝙ in aliũ pium vsum possit conuerti. per id qđ hr̃ in d. l.legatum.& qđ ibi no.per Bar. nec vr̃ ꝙ expectandũ sit an licentia possit obtineri a Papa,q̃a illud qđ a solo Papa fieri pȯt:aliàs cẽsetur difficile , qđ iudicatur impossibile quodãmodo.l. apud Iulianum.§. fi.ff.de leg.j.In contrarium tñ facit qđ no.Fed.de Sen.in ꝯs. 170.aliàs 175.vbi concludit,ꝙ si donatio sit facta certarum possessionũ certo monasterio cum ꝑdicto onere construendi ecclesiã,& habitationem pro tot fratribus minoribus quot valebit donatio,& onus ꝑdictum qđ de iure impleri non pȯt de medio remouebitur,sed certe illud procedit, quia donãs in casu de quo ibi loquitur Fed.expresse disposuit,ꝙ si onus impositum non posset de iure impleri: vel esset ꝯ canonicas sanctiones,qđ haberetur pro non adiecto:ideo nimirum,si tunc non ꝯuertitur in alium vsum. secus si hoc non fuisset dictum,sed simpliciter fuisset impositum onus ꝯstruendi ecclesiam , & habitationem ꝑ tot fratribus minoribus,quia tunc ex quo tale onus non posset impleri dẽt conuerti id qđ est deputatũ ꝑ tali onere in alium pium vsum.per id qđ hr̃ in d.l.le
24 gatum . ¶† Iuxta prædicta quæri pȯt pro declaratione.c.nam hic dr̃ ꝙ legatum factũ pro monasterio cȯstruẽdo valet , an similiter valebit legatum si aliquid relinquatur monasterio ꝯstruendo . Bart.tangit in l. seruos.ff.de ali.leg.& ibi concludit ꝙ sic.licet t pe relicti nȯdum sit in rerum nã monasterium.nã nihilominus valet relictũ,sicut ẽt valeret si aliq̃d relinquať posthumo nascituro.l.pe.ff.de le.j. Nec ob.qđ hr̃ in c.Abbate.de re iud.li.vj.vbi monasterio non vr̃ posse donari. & ꝑ ꝯñs posse legari , cum legatum sit q̃dã donatio.l.legatum.ff.de lega.ij. quia rñderi pȯt ꝙ
25 aliud est in † donatione , q̃ requirit ꝑsentiam personę.facit qđ hr̃ in l.inter mortis.ff. de don.cau.mor. aliud in legato,qđ non requirit partis præsentiam.l. cum pater.§.donationis.ff.de lega.ij.Item non ob.si dicatur ꝙ priuilegium non vr̃ posse dari ecclesiæ construendæ.ĩ.de ecc.ædifi.c.pen.quia verum est quo ad hoc vt tũc statim valeat,& sumat effectum, sed vt valeat,& sumat effectum postq̃ cȯstructum fuerit monasteriũ , bene pt hoc fieri.facit quod no.Bar.in d.l. seruos.¶Vlterius,quia hic vr̃ valuisse legatum factũ monasterio construendo non demonstrando latitudinẽ:nec minori ministrorũ.tangit hic do.Pe.q̃d erit in alijs legatis. puta si lego Titio domum,vel fundũ, non distinctis finibus relinquo bouem,vel equũ, vel seruum.an valeant talia legata.gl.magistra.in materia tangit in l.legato generaliter.ff. de leg.j.vbi ꝯclu-
26 dit,ꝙ† si legatur genus generalissimũ.vt res, vel substantia , nȯ valet relictum propter nimiam incertitudinem.idem si legetur genus subalternum.puta si legatur animal, quia sitr non valet:nam dãdo muscam liberaretur.Si vero sit legatum in genere inferiori:& tunc subdistinguitur,quia aut res dicti generis habet fines lĩtatos a natura.vt homo,seu seruus,bos,equ⁹, & similia.aut habet genus sola destinatione hominis vt fundus,facit l.quod in rerum.§.fi.de le.j. aut facto hoĩs,vt domus.nam facto hoĩs,puta parietem in tecto.de vna fiunt duæ.l.si quis duas.§.j.ff. com.præd. primo casu valet relictũ.Cuius aũt tunc erit electio. tangit glos.in d.l.legato.Cȯiter tenetur, ꝙ si testator legauit equum,vel seruum,& in patrimonio suo habet equos,

a Licentia Papæ. Adđ oẽs doc. in cle.quia cȯtingit. đ reli.do.& vide Paul.de Ca.in cȯsi. 16. & do. And. Sicu-hic.ĩ 2.col, nu.6.

bet equos, vel seruos, q electio est legatarij, per prædictã. l. legato. secus si nõ hr̃ in suo patrimonio, quia tunc electio esset hæredis. de quo dicetur in c. sequẽ. ¶In secundo casu, qñ simpliciter legat fundũ nõ valet relictũ, q.a assignãdo modicum terræ liberaretur, cum fundus sola destinatione patrisfa. terminet. seu hẽt fines. vt in d. l. q in rerũ. §. fi. ¶In tertio casu. scilicet in domo, qñ simpliciter legatur domus dicendũ est, vt hr̃ in l. si domus. in prin. ff. de leg. j. quia aut testator non habebat domos in patrimonio, & tũc valet legatũ. & legatarij est electio. facit qđ dicet in c. seq. & qđ ibi no. do. Ant. Quicquid aũt sit in casibus pdictis certũ est, q valet relictũ pro monasterio construendo, licèt videat incertũ. vt hic proba. & dẽt intelligi de monasterio cõdigno facultatibus, & dignitati testatoris. per id qđ hr̃ in l. in testõ lapsa. ad fi. ff. de condi. & dem. ¶Tangit etiã hic d. Pe. nunq.d omne iniunctũ per modũ conditionis in personã institutorũ intelligat repetitũ in personas substitutorũ. per id qđ superius tetigi super gl. an p nõ scripta, quasi non caduca, vel caduca trãseant cum onere, vr̃ q cõditio non intelligat repetita in personã substitutorũ. per id qđ hr̃ in l. quæ conditio. ff. de condi. & dem. & in l. sub conditione. ff. de hær. inst. gl. in §. pro secundo. in l. vna. C. de cad. tol. vr̃ velle, q si sit cõditio causalis non intelliget repetita. secus si sit potestatiua. Bar. in l. q̃ conditio. concludit, q gl. prædicta põt pcedere in lega. non in institutionibus, q.a cõditio aliqua non intelligitur repetita in substitutione. d. l. sub conditione. de qua ibi & in l. q̃ conditio. superius al-

27 legata. An aũt † legatum relictum ab instituto intelligatur relictum a substituto. hr̃ in c. licet. & ibi per Bar. ff. de leg. j. quia rl̃r intelligit repetitũ nisi relatio aliud suadeat, de quo ibi plene per Bart. ¶Vlterius etiam p p id quod hic dr̃ in litera, quòd qñq; non potest impleri voluntas testantis. tangit hic d. Pe. materiam q̃ tractatur per Legistas in l. j. ff. de condi. inst. & in l. j. C. de insti. & subst. & in l. in testõ. la ij. ff. de ɔd. & dem. vnde tangit, q in vltima voluntate interdũ apponit ɔditio necessaria. interdũ ɔditio impossibilis. interdũ ɔditio possibilis, & necessaria subdistinguit. q.a iterdũ ẽ necessaria oĩs certitudo. puta si sol oriet, interdũ est necessaria, an sed nõ põt, vt si relinquitur sub ɔditione mortis. & hoc casu subdistinguit: aut apponit in psona hæredis, vel tertij: aut in psona legatarij. facit, qđ hr̃ in l. si pupillus. §. q̃ sub ɔditione. ff. de noua. & in l. hæres meus. ff. de ɔdi. & demõ. Si est impossibilis subdistinguit, an sit impossibilis de iure turpis, aut de natura, vt si digito cęlũ tetigerit, an rõne pplexitatis, vt in casu. l. si Titius. de cõdi. insti. an impossibilitate facti. vt si montem aureum dederis. & de materia istarũ conditionũ plenè hr̃ in l. j. de cõdi. insti. & aliq.d in l. vna. C. de his q̃ pœnæ noĩe. Si aũt sit possibilis conditio, tunc subdistinguit, q.a aut est casualis, aut ptãtiua, aut mista. & si mista aut depẽdẽs ex potestate implere debẽtis, & iuribus fortunæ. vt ptãte eius, vel alterius. & de oĩbus istis plenè hr̃ p gl. & do. in d. l. j. C. de insti. & in d. l. in testõ. per gl. & Bar. & per Dy. in regu. imputari. de regu. iuris. in vj. ¶Tangit etiã quid si apponat modus in sex modis: & onus a princi. vel ex postfacto non põt impleri. de quo per Bar. in l. codicillorum. in prin. ff. de leg. ij. Si

28 aũt † fiat legatũ sub falsa demonstratione vel cã. dic q rl̃r nõ vitiat legatũ. de quo plenè in l. demonstra-

29 tio. in prin. §. j. ff. de ɔdi. & demõ. per Bart. ¶† Tangit etiã q.d si testator legat cũ certo onere, & postea adimit onus, an vitiet legatũ: & ɔcludit, q sic quatenus onus respiciebat legatũ per. l. filio. §. nostri. ff. de an-

30 nu. leg. ¶Vltimo tãgit q.d si testator legat Titio domũ cũ onere dãdi aliq.d. vel aliq.d faciendi. deinde adimit legatũ ipsius domus a Titio, & trãsfert ipsum in Seiũ, an intelligat onus trãslatũ in Seiũ. de quo p Bar. in l. alũne. in prin. ff. de ali. leg. vbi cõcludit, q si nouũ onus est iniunctũ, nõ vr̃ repetitũ onus iniũctũ primo legatario, idem si non est nouum onus, si onus iniunctum primo legatario cohęrebat personę eius: aliàs intelliget repetitũ. de quo latius per Bar. in d. l. alũne. in prin. Et not. bene, q.a dixit hic do. Pet. q qñ

31 cõditio † potestatiua adijcit in persona tertij, & non legatarij. puta lego Titio x. si Seius ascẽderit capitolium, vel si inchoauerit scholas, q de illa iudicatur, vt de causali, qđ tene menti. facit, qđ no. in l. j. C. de insti. & substi. an autem Eps possit facere cõstitutionem per quam minuatur tempus anni ad exequendum testamentum. tangam in c. tua. j. eo. titu.

SVMMARIVM.

1 *Scriptura non est de substantia testamenti.*
2 *Testamentum factum ad pias causas valet, licet non fuerint testes rogati.*
3 *Legatum nudis verbis relictum valet.*
4 *Volo, verbum, an inducat dispositionem.*
5 *Dispositio, licèt sit defectiua respectu verbi, vel alio respectu, si salua ratione recti sermonis potest suppleri defectus valet.*
6 *Verba dispositiua in testamentis disponunt, secus in deprecatiuis, vel exhortatiuis.*
7 *Legatum factum sine testibus, & scriptura, an valeat.*
8 *Pactum sine scriptura valet.*
9 *Testamentum sine solennitate testium quo ad valorem legatorum de iure ciuili, & canonico tenet: sed an valeat quo ad institutionem.*
10 *Legatum ad pias causas per verba enuntiatiua relictum valet.*
11 *Testamentum si est nullum legata non tenent.*
12 *Monasterio Sanctæ Mariæ relictum si sint plura monasteria Sanctę Mariæ debetur pauperiori.*
13 *Legatum incertum, an valeat.*
14 *Brauium habere quis debet si duo pariter ad illud venerunt, nec appa ret quis eorum prior venerit.*
Legatum generis generalißimi, vel etiam subalterni nõ ualet, secus in legato generis inferioris, quod apud logicos appellatur species.
15 *Testator si legat equum: seruum, vel bouem, & habet plures equos cuius erit electio, an hæredis, vel testatoris.*
16 *Legatum si fiat alternatiuè, & uerba referantur ad hæredem: tunc electio erit hæredis.*
17 *Optio est rei in alternatiuis obligationibus.*
18 *Vinum corruptum non censetur esse uinum.*
19 *Si legatur seruus in fuga constitutus cuius expensis perquiratur.*
20 *Si de re legata moueatur quæstio testatori, vel eius hæredi autequam tradatur legatario cuius sumptibus agitabitur quæstio.*
21 *Testator qui tempore mortis reperitur habere plures liberos, quam tempore testamenti, si legasset concham argenteam suis liberis, an uenient solum illi qui erant tempore testamenti.*
22 *Testator si relinquit decem familię, uel agnationi Titij, qui erat defunctus, an ualebit legatum.*
23 *Et si testator dicit lego possessiones meas, intelligitur de illis quas habebat tempore testamenti: secus in rebus quę usu consumuntur.*
24 *Testator qui est doctor, si instituit alium doctorem, & rogat eum, ut det omnes libros suos Caio, an intelligatur de libris testatoris.*
25 *Testator si legat alicui scutellam simpliciter, & habeat plures, scilicet aliquas de pęltro, & aliquas de argento, intelligitur de illa quę est minoris valoris.*
26 *Et quid si scutella argentea legetur, & redigatur ad massam ex qua fiunt coclearia, an debebitur illa noua species.*
27 *Et si scutella argentea sit ornata lapidibus pretiosis maioris pretij, uel minoris, quàm sit scutella, an ueniant in legato.*
28 *Testator si legat apothecam pannorum, an intelligetur solum sensisse de corpore apothecę, an etiam de pannis in ea existentibus.*
29 *Et quid si dicat lego apothecam pannorum, cũ omnibus, quę ibi sunt.*
30 *Et quid si aliquis legat mensam suam, uel mercantiam pannorum suorum, an locus ipsius apothecæ ueniat in legato.*

31 *Testator si dicit relinquo sextarium frumēti Titio, an intelligetur de frumento mensuræ sextarij: an vero de vase ad mesurādū frumētū.*

a Debetur. Adde intel-lectum præsentis. c. vide Paul. de Cast. in l. iubemus. C. de sacr. san. ecc. & in cō sil. 185. doc. in c. cum ti bi. hoc e. tit.

a INdicante. Debet^a legatum nudis verbis a testatore relictum. h. d. & in prima narrat factū. in scd'a puidet. secunda ibi: in quibus. ¶ In text. ibi: edēpti, pprium nomē est viri vxoris de qua loqtur lra. ¶ Itē ibi: nudis verbis. expone scd'm do. Flor. i. enuntiatiuis scd'm vnā lect. vel fm aliā. i. sine solēnitate. & ista magis cōgruit lræ. facit, qd' j. dicet sup gl. j. ¶ Itē ibi: liber. als est liber. & ita habuit d. Pe. sed
1 prior lra cōiter hr. ¶ † No. primo scd'm vnū ītellectū
2 q scriptura non est de substantia testamēti. ¶ † No. q qnq; apparet de voluntate defuncti facta corā testibus, licèt sit facta non interueniētibus solēnitatibus rigorosis a lege reqsitis, talis volūtas valet. & est executioni mandanda in relictis ad pias causas. & sic facit fm. Ant. q valeat testm factū ad pias cā s, licèt nō fuerint testes rogati q̄uis scd'm eū ɔtrariū cōsuluerit do. Fran. de Albergotis de Aretio. de quo dicetur in c. cum esses. j. eo. & aduerte, quia notabile pōt colligi, si hr in litera libertis, & illi fuissent pauperes, quia videret tunc relictum in piā cām, sicut etiā relictum monasterio. facit, qd' legit, & not. in l. cum hi. §. si in
3 dicet annos. ff. de trāsac. ¶ † No. q valet legatū nudis verbis relictū, facit qd' hr in l. fi. C. de fideicō. & qd' sup gl. j. sifr ēt valet legatū, si relinquat nutu. l. nutu. ff. de le. iij. & no. in l. iubemus. C. de testa. licèt secus sit ī institutione hæredis. vt ibi no. qd aūt si testator dixerit vellē Titiū hre x. per id, qd' hr in l. Pāphilo. §. ppositū. ff. de le. iij. qd' est clarū, qñ in apparatu testādi, seu vltimā volūtatē ɔdēdi dicta verba pferunt. vt
4 ibi patet. An aūt als † verbū, volo, inducat dispositionē no. per Barto. in l. j. C. de sum. tri. & in l. serui electione. ff. de le. j. & ibi ēt dixit. facit ēt qd' hr in tex. &
5 gl. in l. eminēti. C. de contrahē. empt. ¶ † Itē aduerte q valet dispositio, licèt sit defectiua respectu verbi, vel alio respectu. si salua rōne recti sermonis pōt suppleri defect⁹ iō valebit dispositio, si testator dixit Titius heres, licèt nō adiecerit verbū, esto. qa intelligit. s. heres. l. j. ff. de heredi. insti. facit, qd' hr in l. cū pater. §. cū impfecta. ff. de leg. ij. & sic patet, q qnq; verba dispositiua habent defectum ex pte verbi, & tñ non vitiant. Qnq; aūt hñt defectū ex pte psonæ eius a quo relinquit, vel eius cui relinquit, & ī dubio debēt intelligi relata ad hæredē. l. peto. ff. de leg. ij. & in l. seruus. §. qui Margaritā. ff. de le. j. & l. ita liber. ff. de statulibe. An aūt defectus personæ in contractibus habeat vitiare. hr in auth. si qñ. C. de cōsti. pecu. qa nō hēt vitiare. si est parte eius cui dēt q̄ri obligatio, secus si ex pte eius cuius futurus est obligari. vt ibi pa-
6 tet, ¶ † Itē attende. vt tangit hic do. Pe. q qnq; in testamento, seu vltima voluntate sunt verba dispositiua. interdum ɔsultiua. interdū exhortatiua, vel depcatiua. de primis non dubiū q disponunt. de secūdis tāgetur cum glo. de tertijs dic, q non disponunt. l. cum pater. §. mā. ff. de le. ij. de quarta dic, q si referunt ad grauatū disponūt, aliàs sec⁹, vt leg. & no. in l. gñali. in princ. ff. de vsufr. leg. & in l. vnū ex familia. §. fi. ff. de lega. ij. Not. scd'm do. Pe. prout hr in litera liberis, q dispositio facta inter personas coniunctas, & priuilegiatas, & pro anima, & etiam qñ fit pro anima. valet etiam si dispositio sit imperfecta ratione solēnitatis. facit, quod hr in l. hac ɔsultissima. §. ex impefecto. C. de testa. & quod dicetur in c. cum esses. j. eo. & quod habetur in l. fi. C. fami. ercis. dicit, tamen q non credit hic aliquid fuisse speciale, quia etiam inter extraneos valeret. vt codicillus, dispositio. de qua in litera si quinq; testibus probaretur, licèt non interuenisset scriptura. facit, quod habet in l. & in epistola. C. de fideicommis. per quem autem debuisset fieri venditio. de qua in litera, dic per hæredem, quia verba impersonalia in testamēto prolata, siue concernant cōmodum, siue grauamen vñr ad hæredem in dubio referenda. per id, quod hr in præalleg. l. peto. & in d. l.
7 ita liber. & in d. l. si seruus. §. qui Margaritā. ¶ † In gl. j. in l. vlt. vbi dicit, q valet relictum, etiam si nulli testes interfuerunt, dūmodo hoc fateatur grauatus fm do. Ant. Sed tu dic clarius, quòd illa lex habet duos intellectus: vnus est, quando testator voluit testari, seu facere legatum sine testibus, & sine scriptura, & ponere illud in fidē hæredis. & sic solum grauare hæredem, vt sub fide prestet relictum. nam si legatarius hoc alleget ad instātiam eius coget hæres iurare: an hoc sit verū, si fateatur debebit illud pstare. licèt non probet aliter per testes, vel scripturam. Si vero iuret nihil tale audiuisse a testatore. & sic ī effectu neget: tunc nō coget pstare, si aliter nō pbat relictū. Sed si cōfiteat coget pstare, ēt si diceret, q nō interuenit solēnitas testiū reqsitorū a iure, qa illa talis solennitas reqrit, qñ testōr voluit solēniter testari, & ɔfidere d' fide hrdis. & non sic, qñ voluit solēniter testari, alius est intellectus, q si legatarius petit legatum, & heres neget illud relictum, & demū post negationē legatarius sit ɔtentus stare suo sacramento, q coget iurare, aliàs cogetur pstare legatū, nec audietur, si velit dicere, q fuerit relictum in minus solenni volūtate. & ita ibi est casus. & in §. fi. insti. de fideicō. hære. secus qñ a princ. cōfiteret legatū fore relictū, sed in minus solenni voluntate. nam tūc cogeret pstare per l. iuret. C. de fideicō. nisi fortè esset relictū ad pias causas. j. eo. c. cū esses, & c. relatū. & hoc intellige, qñ testator voluit corā testibus, vel per scripturā. sed minus solēniter fuit testat⁹. qñ aūt voluit facere legatū sine pñtia testiū, & sine scriptura. & solū grauare herēdē sub fide sua, vt pstet legatū tūc hēt locū, qd' dixi. s. in primo intellectu. ¶ In glo. ibi: in fine. facit, qd' no. in qō. vj. in c. quo. el j. & in c. cuicūq;. suffragio allegato in glo. & s. de pac. in c. j. de iureiurā. in c. pe. & aduerte vt tāgit do. An. q dū gl. dicit p nuda verba, pōt intelligi, q sit nuda a scriptura qa si scriptura nō īteruenerit: & tūc induceret oblo nedū d' iure canonico. sed
8 ētiā de iure ciuili. qa scriptura rlr nō est de substātia. vt valet † pactum etiā sine scriptura. l. pactum. C. de pactis. & l. contrahitur. ff. de pigno. potest etiam intelligi gl. q intelligatur de nudis verbis. l. a vestimēto. leg. scd'm leges plura sunt vestimenta pactorū. de quibus in l. iurisgētiū. §. quinimo. ff. de pac. & scd'm hoc vult glo. q pactum nudum pducit effectualē obligationē de iure canonico. licèt sit secus de iure ciuili. primū
9 pbatur in l. iurisg. §. j. ff. de pac. & subdit d. An. q † testamentū etiam sine solennitate testiū quo ad valorē legatorum de iure ciuili, & canonico tenet. sed an valeat quo ad īstitutionē remittit ad ea q̄ dicent ī c. relatū. & c. cū esses. j. c. ¶ Aduerte ne erres, qa vr velle do. Anto. q testm factū corā duobus testibus, vel alia vltima voltas valeat quo ad legata. ēt d' iure ciuili: & nō sint legata ad pias cās. Sed cōiter tenet ɔtrū vide licet, q nō valeat legatum si nō fit ad pias causas. nisi sit factum corā qnq; testibus p l. fi. circa fi. C. de codicil. de quo dicet ī d. c. cum esses. Itē aduerte qa d. Flo. hic dicit q gl. s. vr ītelligere literā: dū dicit nudis verbis, vt exponat. l. sine solēnitate. dicit, q scribētes nō d'clarāt. vñ dicit, q illa verba nudis verbis pñt duplr exponi, primo vt exponatur. i. enuntiatiuis: quia
10 valet † legatū ad pias causas per verba enūciatiua relictum,

lictum.probaт in c.fi.ſ.tit.j.in ver.asseruit. & ꝑ illud ſm eum pōt exemplificari hoc c. & pro hoc etiã allegatur, q.a etiã hoc permittit militi.l.ex his verbis.C. de test.mili.ergo idem dẽt dici in relictis ad pias causas. & pro hoc, quia de iure naturali talia verba vñr sufficere.ideo debent inducere dispositionẽ.ſ.eod.cũ esses.& c.relatum.& istud etiam tenuit Bar. in l.j.circa fi.in pe.col.C.de sacrosſ.eccl.licèt do.Flor.alleget qđ dicat in l.j.C.de sum.tri.& ista lec. ſcđm eum est notabilis, & vera in se : ſcđm quam habes ꝙ verba enuntiatiua etiam ꝑ ꝑ aliud prolata inducunt dispositionem in relictis ad pias cãs,sicut in testõ militis, secus in alijs relictis factis a nõ milite. sed vbi essent verba enunciatiua principaliter ꝑ ꝑ se prolata inducerẽt dispositionem ẽt in alijs relictis,q̃ ad pias causas factis ẽt a non milite.l.ex hac scriptura. & ibi de materia per Bar.ff.de don.hæc tñ lec. non congruit literæ,q.a hic fuerunt verba dispositiua.patet dũ lr̃a dicit,iussit venũdari &c. ideo dicit secũdo ꝙ potest exponi nudis.i.sine solennitate testamẽti. nam secũdũ Inn.valẽt legata facta in codicillis ab intestato. & sic non facto testõ,& valent ẽt sine scriptura. Azo tñ in summa de codicillis. dixit ꝙ codicillus non scriptus abusiue dr̃ codicillus:valet tñ si est factus coram quinque testibus.l.fi.C.de codicillis. Et hãc lec.ſcđm eũ sensit gl.inquãtum allegauit.l.vltimam.C.de fideic. & concludit,ꝙ hic erat nudum legatum,q.a non erat factum in testõ.nã qñ fit in testõ, vel in codicillis cõdito testõ non pōt dici nudum,quia vestitur a testõ. Sed certe quantum ad intellectum.l.vltimæ.C.de fideicom.dicendũ est,vt s̃.dixi. q̃tũ aũt ad intellectũ tex.potes dicere,ꝙ litera intellexit legatũ esse factum nudis verbis.i.sine solennitate scripturæ. vt s̃.tetigi. nam valet si factũ sit coram quinq; testibus, & ẽt ad nõ pias cãs, vel etiam coram duobus si sit factum ad pias cãs,licèt non interuenerit scriptura. ¶Sed ꝯtra ꝑdicta opponit d.Flo.q.a † vr̃ ꝙ si testm̃ est nullum legata non teneant.l.si iure.C.de testamentaria manumissione.soluit qđ qñq; ꝯstat qđ testator voluit decedere intestatus, vt quia hoc expressit,ẽt tunc ꝓcedit hoc c.q.a nihilominus valẽt legata, licèt nõ vestiant testõ.qñq; constat qđ voluit decedere testatus.vt q.a condidit testm̃, & tunc si testm̃ non valet legata non debent, nisi dixerit qđ velit illa præstari etiam ab intestato,vel adiecerit illam si non valeret iure testamẽti,valeat iure codicillorũ.d.l.si iure.& l.si veritas.C. de fideicõ.qñq; est dubiũ,an voluerit decedere testatus:& tũc ꝑsumit voluisse decedere intestatus, qñ fecit legata sine hæredis institutione. vt hic ẽt satis vr̃ probari ſm d.Flo.facit ad prædicta qđ legi. & not.in l.j.de iure codicil.vbi patet,ꝙ qñ facit hæredis institutionẽ vr̃ velle testari: ideo si non adhibet solennitatem debitã non valet testm̃, nec legata in eo relicta, nisi fuerit apposita cl'a codicillorũ, & interuenerint saltẽ quinq; testes.per id qđ hr̃ in l.ij.ad fi.C.de cod.

12 ¶†In gl.ij.ibi: pauperiori.[a] hoc intellige verũ nisi ex
a coniectura aliud possit ꝑsumi. vt quia vnũ erat in sua parochia.aliud erat extra suam parochiam. Nam ꝑsumeret,ꝙ voluerit intelligere de illo qđ est in sua parochia.arg.l.q̃ conditio.§.fi. & ibi tangit per Bart.ff. de condi.& dem.& idem videret ſcđm Cy. in l.j.C. de sac.ſan.ecc.si in altero ꝑdictorum magis conueniebaт quã in alio.arg.l.qui semisses.ff.de vsur.Si aũt ambo erãt in sua parochia,& æqualiter ꝯseruabant, tunc procedit gl.ꝙ debet pauperiori.Si aũt ambo essent in parochia.& æqualis ꝯditionis:& sic vnũ non esset pauperius altero,tunc est dubiũ quid fiendũ:quidã dicunt ꝙ dabit primo petẽti. ar.l.si pluribus.ff.de leg.j.Alij vero dixerunt,ꝙ si ab aliquo ipsorũ aliqua merita acceperit ei debebit legatum.Si aũt a neutro receperat merita,vel pariter ab vtroq;,& tunc vr̃ dicendum,sicut in simili dr̃ in legato facto in certa ꝑsona.puta si legata sint Titio decẽ,& duo reperiant Titij,& qua amicitia, & charitate ꝯiuncti testatori quo casu,qñ monasterio est factum relictũ ſcđm Host.& Io.And.in loco hæredis Eps poterit gratificare alteri assignando,vel diuidẽdo.ar.l.Titia testõris.ff.de le.j. & ſ.de parochijs.c.j.de quo etiã in Spe. de instr.edi. §.nunc aliqua.ver.quid si aliquis.& aduerte quare in casu.§.si inter duos. si hæres nollet aliquem eligere non cogeret alicui ipsorũ dare nisi probaret testatorẽ de eo sensisse.per id qđ hr̃ in l.si fuerit.ff. de re.du. & in l.duo sunt Titij.ff.de testamẽtaria tutela. & ꝑ ꝑ hoc vr̃ velle Cyn.in d.l.j.C.de sa.san.ecc.ꝙ hr̃s non teneret de iure si nollet alicui ꝑdictorũ monasteriorũ dare,qñ ambo essent in parochia, & æqualis cõditionis.sed Io.An.tenuit qđ dixi post Hosti. & sequit hic d.Ant.& d.Petr.& pōt dici hoc ſpãle fauore piæ causæ,vt incertitudo non habeat vitiare relictũ.facit qđ dictũ fuit in c.ꝑcedenti.¶Itẽ aduerte,ꝙ si vnũ solũ esset monasteriũ tale in ciuitate de illo intelligeret.sed si nõ esset in ciuitate, sed in territorio ciuitatis illi debebit dari.si aũt nullũ esset monasteriũ in ciuitate,nec in territorio,tunc dabit ecclesiæ cathedrali in qua testõr habebat domiciliũ. ꝑ id qđ hr̃ in §.si quis ab hoĩe.allegato in gl.vt hic tangit Io.An. & ẽt d.Flo.qui etiã sequit ad qđ dixi.s̃.post Host.in ea.gl. ibi:qñ hæres est ĩ mora,& sic vult gl.ꝙ a prin.electio sit hæredis. Sed si sit in mora eligendi tũc transferat ꝑtãs eligẽdi in legatariũ,& ista fuit opi.Bul.vt hic tetigit gl.in l.legato gñaliter.ff.de lega.j.& ꝙ opi.sit vera infra patet.vñ aduerte ſcđm d.Ant. ꝙ qñq; legatũ

13 † est incertũ respectu loci, & tunc dicendũ vt dictũ fuit in c.ꝑcedenti. Qñq; est certũ respectu personæ, cui legat: vt si lego Titio cũ sint duo eiusdẽ noĩs. & tunc q.d dicendũ dictũ fuit superius in ꝑcedenti q̃one,& an certitudo ꝑsonarũ hẽat indistinctè vitiare, siue loquamur in legatis,siue in institutionibus,siue in datione tutorũ : siue in executorib[9],siue in electis ad officia.tangit Bar.in l.quidã relegatus.ff.de re.du. & facit qđ no.Cy.in l.id qđ pauperibus.& in l.nulli.

14 C.de Epi.& cle.& qđ dicet in c.Ioãnes.ſ.e.¶†Quid aũt de duobus currẽtibus ad brauiũ, si ambo pariter venerũt ad illud:& sic nõ apparet quis prior venerit, an aliq̃s ipsorũ hẽbit,& certe vr̃ dicendũ ꝙ nõ, si per statutũ,vel cõsuetudinẽ ꝓuideat, ꝙ ille hẽat brauiũ q̃ prior venerit ad illud,ꝑ id qđ hr̃ ĩ l.si fuerit.ſ. prin. ff.de re.du.de quo etiã aliq̃d per Io.de Are. in j.ꝯstiſorũ.& hoc intellige nisi aliud hẽat ꝯsuetudo:q.a illa tũc esset seruãda.arg.l.minime.ff.de legi. vnde in aliquibus locis de ꝯsuetudine, qñq; iterato currit,& aliqñ seruat,ꝙ solum illi duo currũt,aliqñ seruat ꝙ inter eos diuiditur,sed de iure vr̃ ꝙ nullus ipsorũ admittat per d.l.si fuerit. Interdũ vero est cõsuetudo respectu rei: & hoc potest esse dupliciter:vno modo,q.a dispositio fit in genere verificabili in pluribꝰ speciebus. Alio modo potest esse propter dispositionem alternatiuam.facit quod hr̃ in l.prætor.§.quod autem. ff.de iniurijs.& in l.ita fidei.ff.de iure fisci. & in l.le-

15 gato generaliter.ff.de le.j.¶ † Primo casu ꝯcludit d. Ant.ꝙ si est legatũ gñis gñalissimi,vt si lego substãtiã, vel rẽ,non valet legatũ,q.a dãdo paleã verificaret dicta dispositio,& sic eẽt derisoriũ legatũ,si vero est legatũ gñis subalternum, qđ continetur sub gñe gñalissimo,& prædicat de pluribus differentibus specie, vt si lego animal.& idem dicas,q.a dãdo muscã verifica-

[a] Paupiori. Vidꝫ ad hoc Spe. in ti.de instr.edi.§. 14.versicu, quid si qs. Hostien.in sum.de test. in §.fi. ver. & nota.postre.d. An. Sic.hic. numero.4.

ficaretur, si aũt sit legatũ gñis ĩferioris, qđ appellatur species apud dialecticos, & genus apud iuristas. vt quando legatur illud, quod est prædicabile de pluribus differẽtibus numero nõ specie. vt hõ, equ⁹, bos, & similia. & hoc casu concludit, ꝙ aut tale genus habet certos terminos ex sola destinatione hominis. vt fundus. aut habet terminos facto hoĩs. vt domus: aut habet certos terminos a natura. vt homo, seu seru⁹, vel bos, aut equus. & in istis quid dicendum, dixi in c. pcedenti. qa in primo casu non valet legatũ. In secundo valet, si hẽt domos in patrimonio. In tertio valet relictũ & dẽt dare medium d. l. legato generalr. sed cuius sit electio hoc vltimo casu fuerunt opin. vt hic tetigit gl. & in d. l. legato gñalr. ff. de le. j. do. An. hic cõcludit, ꝙ aut verba diriguntur ad hæredẽ. puta si testator dicat hæres dato seruũ Titio, & tunc heredis est electio: quia in hoc satis sonãt verba testoris, ex quo relata sunt ad eũ. facit. l. si ita relictũ. §. fi. ff. de leg. j. & l. ꝗ ꝯcubinã. §. j. ff. de leg. iij. aut sunt relata ad legatariũ. puta Titiæ: sumito tibi vnũ seruũ: & tunc electio est legatarij. ex quo verba sunt relata ad eũ. l. plane. §. fi. ff. de leg. j. aut verba ad neutrũ dirigũtur: sed simplr fit legatũ: & tunc ꝯcludit, ꝙ aut legat̃ certũ de incerto. aut legat̃ ĩcertũ de certis, primo casu, & tũc si testator sensit de certo. sed nõ apparet de quo, tũc heredis est electio. Exẽplũ si testator legauit Titio Stichũ. & plures hẽbat Stichos. nã ad hr̃dẽ spectat declarare volũtatẽ defuncti, cũ eius loco succedat. l. si qs a filio. §. si plures. ff. de leg. j. Sed cõtra hoc facit, qa vr̃ ꝙ declaratio volũtatis defuncti non possit fieri per hæredẽ. per id, qđ hr̃ in l. itẽ Põpo. scribit. §. fi. ff. de rei ven. soluit Bart. in d. §. si qs plures. ꝙ qñ ex declaratione heredis tertius posset ledi, & ꝯtingit in casu dicti. §. fi. qa si heres posset declarare forte declararet de illo super quo nõ esset facta defensio p rerũ in iudicio: ideo ad ipsum non spectat in d. casu declaratio. facit, qđ hr̃ in l. duo sunt Titij. ff. de testamẽtaria tutela. vbi si testator dedit Titiũ tutorẽ pupillo suo, si duo sunt Titij non poterit hæres declarare, ne forte declaret de illo per qđ preiudiciũ fieret pupillo. & ne fiat præiudiciũ declarato, cũ tutela sit onus, & pp declarationem posset astringi ad onus tutelæ. iõ non spectat tũc ad hæredẽ declaratio ne fiat p̃iudiciũ alteri. facit, qđ not. Bart. in d. §. si plures. Qñqꝫ ex declaratione alius capit cõmodũ q̃cũqꝫ declaratio sequatur: & tunc ius voluit, ꝙ hæres posset declarare. & ita ꝯtingit in casu supra posito. qa legatarius alterum ex Titijs testatoris hẽt. & de isto articulo an declaratio transeat ad heredem. & an quis possit per aliũ declarare. tangit̃ in d. §. si qs plures. & in l. inter stipulantẽ. §. j. ff. de verb. ob. & l. si stipulatus fuerit illud, aut illud. eo. ti. per Barto. & solutio supradicta fuit de mente Bart. in d. §. si quis plures. & ẽt sequit̃ hic do. Pet. tñ do. Ant. hic aliter exemplificat, qñ tertius posset ledi ex declaratione hæredis. Nam ponit exemplũ, qñ testator hr̃et in patrimoniũ seruos magni valoris, & modici. nã dicit, ꝙ si spectaret ad heredẽ posset p̃iudicari legatario, si nollet soluere illũ q est modici valoris non dẽt solui mediocris. per id qđ hr̃ in l. si quis argẽ. §. ij. C. de dona. & in l. fin. C. cõia de leg. & d. l. legato generaliter. Sed qñ res esset par. tunc ex declaratione alius non lederetur: ideo tunc posset heres declarare per d. §. si quis plures. & sic vr̃ velle do. Ant. ꝙ si testator legauit Sticum Titio & habet plures Stichos ꝙ ita demũ declaratio spectet ad herẽdẽ si sint parui valoris. aliàs nõ spectabit: sed debebat̃ mediocris, qđ non puto verũ per illũ text. qui simpliciter, & indistincte videtur intelligendus. arg. l. de p̃tio. ff. de publi. & ĩ. de priui. qa circa. Nec obst. l. legato generaliter. quia loquitur, qñ legat̃ incertus de incerto. puta qñ testator legat simpliciter vnũ seruũ Titio, quia tũc debet̃ mediocris. vt ibi dr̃. & ĩ. tanget̃. Tene tñ menti dictũ do. Ant. qui vr̃ limitare dictũ. §. si qs plures. qñ sm erat parui valoris. & hec esset notabilis limitatio, si esset vera interdum vero testator legat incertũ de certo, & nõ sensit de certo, vt quia dixit lego Titio vnũ de seruis meis non adijciendo nomen ꝓpriũ: & tunc electio erit legatarij. vt est tex. in l. qui duos. ff. de leg. j. interdũ vero testator legat incertũ de incerto. puta quia dicit lego seruũ Titio, vel lego equũ Titio, vel bouẽ: & tũc, aut testator dimisit in suo p̃imonio species illius generis legati. & sic aliquos seruos, equos, vel boues: & tũc electio est legatarij. p id, qđ hr̃ in l. si seru⁹. §. cũ homo. ff. de leg. j. & d. l. legato generaliter. dũmodo mediocrẽ eligat nõ meliorẽ. l. legato generaliter. & est ratio quare hoc casu electio hic cõpetit legatario pro legato. l. j. C. cõia. de leg. & electio actionis est legatarij. l. cũ filius. §. varius. ff. de leg. ij. ideo ne tollatur electio actionũ legatario cõpetat sibi potestas res eligendi. facit l. ij. §. Sceuola. ff. de eo ꝙ certo loco. aut testator nullos reliquit in patrimonio, & simplr legauit seruum Titio. & tunc electio est hæredis. dummodo det mediocrẽ, & non minimũ. d. l. legato generaliter. facit, qđ hr̃ in l. iij. & iiij. ff. de vino, & triti. leg. & si nõ posset habere deberet soluere æstimationẽ. l. non dubium. §. fi. ff. de leg. iij. & est ratio quare hoc casu nõ cõpetit electio legatario: qa ex quo erat patrimoniũ testatoris nõ poterat cõpetere legatario actio realis: sed tm̃ personalis, cuius electio sibi nõ soluit: licet heres habeat eligere, qa vr̃ in effectu grauatus heres in q̃titate pro qua dẽt emere seruũ. & hoc de primo casu princ.

16 ¶ † Circa scd̃m est incertitudo, quia legatũ alternatiue est factũ: & tunc ꝯcludit, ꝙ si verba fuerũt relata ad hæredẽ. puta qa dixit testator hæres mi dato Titio Sticum aut Pamphilum, & tunc electio est hr̃dis. p id qđ dixi. s̃. in simili, in pcedẽti casu: aut fuerũt relata legatario. puta quia dixit testator Titiæ: sumito tibi Sticum, aut Pamphilũ: & tunc electio erit legatarij facit. l. plane. §. fin. superius allegata. aut ad neutrũ sunt relata. vt qa similiter lego Titio Sticum aut Pamphilũ: & tunc electio est legatarij in dubio per id, qđ legit̃, & notat̃ in l. Lucio. & ibi bona gl. ff. de leg. ij. Nec ob. qđ hr̃ in l. plerunqꝫ. in fin. ff. de iure do.

17 † vbi in dubio electio est rei in obligatione alternatiua. qa ibi loquit̃ in ꝯ̃ctibus. secus in vltimis volũtatibus in quibus plenior fit interpretatio. ff. de regu. iuris. l. in testamentis. s̃. de dona. in c. cum dilectus. & de materia per glos. & Dy. in regu. in alternatiuis. de regu. iuris. in vj. vbi per gl. & Dy. facit etiã qđ legit̃, & notat̃ in c. inter cæteras. s̃. de rescript. in c. gratia. de rescriptis. in vj. ¶ Sed ꝯtra p̃dicta opponit̃, & vr̃ ꝙ nulli detur electio: sed id, qđ est minimũ videat̃ relictum. per id, qđ hr̃ in l. si ita scriptũ. ff. de lega. j. soluit Bar. in d. l. legato generalr. & do. Ant. hic post eũ, ꝙ in casibus in quibus datur electio hæredi. d. l. non contradicit. quia præsumptio est ꝙ eliget minimum. facit, qđ legitur, & no. in l. apud Iulianum. §. Scio. ff. de leg. j. ¶ Item non contradicit in casibus, qñ datur electio legatario, quia intelligit̃, qñ testator reliquit vnum de certis, vel incertis, ꝙ electio possit intelligi translata in legatariũ. sed in dicta. l. si ita scriptum. verba fuerunt ita composita, ꝙ nullo modo intelligi põt, ꝙ sit relicta optio, seu electio, merito tũc debet̃ id quod est minimum. nam ibi testator legauit Titio primo vnã rem: postea secundo legauit aliã, demum in fine

in fine testamenti dixit cui bis legaui.semel tm̃ debe ri volo.ideo illi debetur res minoris valoris . & cum ista solutione transit do.Ant. vt dixi. Sed potes meo iudicio melius dicere,ꝙ interdum legatur species ali qua in genere in qua est reperire aliquas quas poti⁹ expedit non habere:vt cõtingit in equo,& boue , q̃a põt esse adeo tristis quòd melius esset non habere , quã habere:& tunc ius voluit, ꝙ q̃nq; electio est hæredis,q̃d debeat eligere mediocrem: nõ aũt possit tri stissimum eligere,& similiter, q̃n electio est legatarij nõ possit eligere meliorem,sed mediocrem. Quicq̃d senserit d.Ant.facit quod not.gl.in d.l.legato gñaliter.Sed quædam sunt res quas expedit habere etiam si sint minimi valoris,puta in quantitatibus : & sic in minimis,vt si relinquantur decẽ ẽt si de minori pecunia fiat solutio vtilitatem affert:& siſr si legentur decem corbes fructus, vel vini ẽt si sit de fructu minimi valoris,vel de vino minimi valoris tñ vtilitatẽ affert: ideo tunc vr̃ in dubio,q̃d minimum est relictũ.vt voluit gl.in d.l.legato . & in l.fideiussorem.ff.mandati.
18 Et intelligo de frumento,&† vino,q̃d non sit corruptum,quia illud non censet̃ esse frumentũ,vel vinũ, sicut nec reproba pecunia.l.elegãter.§. q̃ reprobos . ff.de pig.ac.& l.Paulus.ff.de ver.sig.facit q̃d no.Dy.
19 in reg.in obscuris.de reg.iur.in vj.¶†In ead.gl.in fi. dic melius vt tangitur in d.l.cũ seruus.per gl.nam in seruo existente in fuga,& in quacunq; re legata existente in longinquo distinguenda sunt quatuor t̃pa. q̃a aut seruus, vel alia res erat absens t̃pe testamẽti, & accepit eã absens post testm̃,aut post mortẽ, & añ aditã hæreditatẽ:aut post mortẽ,& aditã hæreditatẽ : primo casu spectat ad hæreditatẽ sumptus,& opera, seu labor ꝑquirendi seruũ,seu ipsam rẽ.d.l.cũ seru⁹. & si dubitet̃ vbi seruus sit:cauetur de restituẽdo si ad eius manus perueniat ad prædicta, q̃n res est absens multũ in longinquo, vel aliàs ignorat̃ vbi sit , & pro inquirendo req̃rit̃ magnus sumptus.nã tunc ne legatũ sit inutile ius voluit,ꝙ expensis hæredis perquiret̃.& sic ꝓsumit testatorẽ voluisse.sed si nõ esset multũ in longinquo liberaret̃ dando vbi esset per l.q̃d lega.ff.de iudi.vnde dicit hic d.Pe.ꝙ si aliq̃s nobilis venetus legaret Titio x.corbes frumenti de possessionibus quas habet in territorio Paduæ,vel Teruisij : q̃a nõ multũ distat a Venetijs sufficiet dare in loco , vbi sunt possessiones.q̃a magno sumptu pñt haberi . sec⁹ si legaret de possessionib⁹, quas hr̃et ĩ insula Lingua pontis q̃ multũ distat a Venetijs:& sic magna expensa requireret̃ ad portandũ Venetias. vbi esset legatarius.facit q̃d no.Bar.in l.ij.de ali.le. vbi etiã tãgit in quo loco debeant ꝓstari alimenta, & vr̃ concludere, ꝙ tanq̃ in loco domicilij testatoris sufficiat ꝓstari . & ibi etiã tangit si aliqua gabella debeat solui ad quem spectet,& vr̃ concludere ad hæredẽ,si concernat rem ipsa gabella.facit l.cũ in plures.§.fi.ff.loc. de quo latius per eũ in d.l.j.¶Scd̃o casu, q̃n post testm̃ res cepit esse absens, & tunc si sunt legatarij debet ꝑquiri,& opera hæredis,& sic labor ꝑsonæ spectat ad hæredẽ.vt no.in d.l.cũ seru⁹.maxime per Bart.¶Tertio casu,q̃n cepit esse absens post mortẽ ante aditã hęreditatẽ,& tunc si hæres est in culpa.ad eũ spectat sumptus,& perquisitio,aliàs spectabit ad legatariũ.Idem dicas in quarto casu nisi hæres venit in mora, q̃a tũc ꝑꝑ moram idẽ dicẽdũ.ac si fuisset in culpa,alia.facit q̃d hr̃ in l.cũ res.ff.de le.j.& q̃d not.in d.l.cũ seruus.
20 Et ꝓdicta faciũt scd̃m d.Pet.si de† re legata moueat̃ q̃õ.in iudicio testatori , vel eius hæredi anteq̃ tradat̃ legatario.cuius sumptibus agitabat̃ q̃õ.de quo remittit ad id q̃d legi.& no.in auth.nunc si hæres.C.de litigiosis.vbi gl.distinguit,an q̃n legabatur erat res litigiosa.& tunc sumptu hæredis dẽt fieri litigiũ, an vero postea viuo,vel mortuo testatore moueatur q̃õ,& tunc sumptu legatarij dẽt fieri,nisi postq̃ heres cepit esse in mora,vt no.in d.auth.q̃d aũt si pro noĩe debitoris dato in dote per mulierẽ maritus fecerit expẽsas,an ille venient detrahendę de quantitate exacta. tangit Bar.in l.j.ff.de expensis. vbi concludit ꝙ si nomen fuit datũ æstimatũ non debent detrahi expẽsæ, q̃a verisimiliter vr̃ minus fuisse æstimatum ꝑꝑ expẽsas,q̃ requirebantur.facit l.si in oẽm.ff.de hær.vel ac. vendita.secus si non fuit datum æstimatum.q̃a tunc solum cẽset̃ peruenisse ad maritũ illud q̃d sibi supest deductis expensis.facit q̃d leg.& no.in glo.in l.ꝑ
21 diuersas.C.mandati.¶†Extra gl.quærit hic d.Pet.de aliq̃bus.primo quid si testatrix de qua in litera,si habebat liberos t̃pe testamẽti . & plures alios reperitur hr̃e t̃pe mortis.an si legasset concham argenteã suis liberis.venirent illi solum qui erant t̃pe testamenti. an vero,& illi qui erant t̃pe mortis. vr̃ ꝙ illi qui erãt t̃pe testamẽti vocent̃,sicut in simili videmus ꝙ si aliquis legasset res suas non intelligitur de rebus quas habebat t̃pe testamenti.l.si ita.ff.de aur.& ar.leg. cõtrarium vr̃ dicendum videlicet , ꝙ ẽt veniant illi qui erant t̃pe mortis , per id quod hr̃ in l.si cognatis suis ff.de reb.dub.vbi in simili,si q̃s legauit aliq̃d cognatis suis.veniunt ẽt illi qui sunt cognati t̃pe mortis.secus dicit Bar.in d.l.si cognatis.quia intelligeretur de illis qui sunt t̃pe testamenti rõne.l.si ita.ff.de aur.& ar.leg.nam illa.l.si cognatis . scd̃m eum vr̃ exorbitare a regula quæ colligitur in d.l.si ita.& ideo non debet extendi ad alium casum.argu.l.q̃d no.ff.de legi. & j̃.de reg.iur.quæ a iure.in vj. & cum hoc dicto trãsit hic d.Pet.q̃d tene menti pro limitatione.d.l. si cogna.posset tñ dici ꝙ illa.l.si ita loquitur.q̃n legat̃ personis.& sic videretur ꝙ illa.l.si cognatis.posset trahi ẽt ad casum,q̃n fieret relictum cognatis Titij.& ideo non est sine dubitatione.ita dicit Bar. tene tñ ipsum
22 menti.¶†Secundo tñ quærit . quid si aliquis relinq̃t decem,vel aliã rem familiæ,vel agnationi Titij , q̃a idem erat defunctus,an valebit legatum. vr̃ ꝙ nõ,q̃a cum Titius esset mortuus non potest dici ꝙ haberet familiam,quia non entia non vr̃ esse causæ.arg.c.ad dissoluendum.j̃.de despon.impu. Cõtrarium tenuit Bar.in d.l.si cog. quia vr̃ relictum oĩbus qui sunt de gñe Titij per l.pronuntiatio.§. familiæ.ff.de ver.sig. & per hoc ẽt facit,quia ẽt si ipse habet cõem vsum loquendi.vt etiam appellat aliquos de familia illius iã mortui , & idem si q̃s dicat lego oĩbus de tali domo etiam quia intelligitur de oĩbus, qui sunt de tali stipite,seu gñe.facit quod hr̃ in l.j.ff.ad Sille. & aduerte,quia dicit Bar.in d.l.si cogna.q̃d isto casu admittẽtur non solũ illi qui erant in ꝓximo gradu defuncto: sed ẽt venient oẽs æqualiter,q̃a cessare vr̃ ratio affectionis coniunctionis.ex quo testõr non reliquit suę familiæ . vbi reliquisset suæ familiæ videretur legatũ factũ ẽt ratione affectionis , & sic ordine successiuo , vt præferant̃ priores in gradu per l.peto.§.fratre.ff.d̃
23 leg.ij.& l.oĩa.§.fi.ff.eo.ti.¶†Tertio quęrit quid si aliquis dicit lego possessiones meas. dic , ꝙ intelligetur de his quas habet t̃pe testamenti per d.l.si ita. Secus dicit d.Pet.in rebus quæ vsu consumuntur.vt si relinquo frumẽtum meum,vel vinum meum.& illud q̃d erat t̃pe testamenti est consumptum,& aliud reperitur t̃pe mortis. nam certe de illo intelligetur , per id q̃d leg.& no.in l.fructus.ff.sol.matr. & hoc ẽt voluit Bar.in d.l.si ita.& idẽ dicit d.Pet. in legato minori si
24 intra t̃ps mortis pecunia fuisset numerata. ¶†Quarto quæ-

to q̃rit quid si in testō scripto in tertia persona. vt cōiter scribunt notarij reperitur, ꝙ testator existens doctor instituit alium doctorē hæredē, & rogauit eū, vt daret oēs suos libros caio. an intelligatur de libris testatoris. an vero de libris hęredis. concludit post Bar. ꝙ intelligetur in dubio de libris testatoris, per id, qđ hr̃ in l. cum in testamento. ff. de aur. & arg. leg. & ibi per Bar. facit ēt, qđ hr̃ in tex. coniuncta gl. in l. ex facto. ff. ad trebel. Secus dico si testm̃ esset scriptū in prima persona: vt quia notarius scripsit, ꝙ testator dixit instituo Titium mihi hr̃dem, & grauo eū de dando libros suos caio, quia tunc intelligit̄ de libris hæredis: cum de alijs non possit intelligi salua ratione recti sermonis. facit. l. plautius. ff. de aur. & argē. leg. Quomodo autem instrm̃ pōt scribi in prima persona, &
25 etiā in tertia, hr̃ in c. dudū. ꝭ. de ꝯuer. cōiuga. ¶ † Quinto quærit quid si testator reliquit alicui simpliciter scutellam. & habet aliquas de peltro. aliquas de argento. dic, qđ intelliget̄ de illa quæ sit minoris valoris. & sic de peltro. arg. l. nummis. ff. de leg. 3. & eadē rōne si venetus legaret tibi centū libras intelliget̄ de libris solidorū, seu marchetorū, & non de libris grossorū. Et prædicta vera nr̃. nam interdum fauore religionis fit plenior interp̃tatio. q͞a si aliq̃s legat calicē alicui ecclesiæ intelligetur relinquere calicem etiam de argento. Et similiter si relinquit planetam intelligitur planeta de serico, per id, qđ hr̃ in l. Titia. §. Seia. ff. de auro, & ar. leg. & ibi hoc not. Bar. vbi etiā dicit, ꝙ si aliquis reliq̃t, vt fiat in ecclesia figura etiā Chri-
26 sti, cū ap̃lis, intelligit̄ de duodecim ap̃lis. ¶ † Quis āt in casu c. si testatrix scutellā argenteam redegisset ad massam, & fecisset coclearia, an debit̄ illa noua species. do. Pe. hic remittit ad l. q̃situm. §. illud fortasse. ff. de le. 3. & sic vr̃ sensisse per illum. §. ꝙ debeat̄ noua species, cū illa possit redegi ad primā legatā. Sed etiā fortè ꝯrium est verius. Ex quò prima species est extincta, ꝓ id, qđ hr̃ in l. Seia. ff. de au. & ar. le. & qđ no. Bar. in l. rem legatā. ff. de adimē. le. nec ob. §. fortasse. q͞a ibi loquit̄, qñ simpliciter legat̄ materia. puta, quia testator dicit: lego argentū meum Titio: q͞a tunc venit argentū, qđ est in massa, & ēt argētū, qđ est in specie facta: quia illa pōt redigi ad massam. id est, ex quò simpliciter legauit argentū vtrūq; venit: sed nos loq̃mur, qñ testator legat certam spēm argenti, an si illa transmutetur debeatur noua species, nā vr̃, ꝙ verba legati non vr̃r verificari. secus in casu p̃cedenti. de quo loquit̄ ille. §. illud fortasse. ¶ Quid aūt si legata fuit domus. & postea destruat̄ ꝑ testatorē, & reficiat̄, an debebit̄ domus refecta, remittit. ad l. si ita. §. si domus. ff. de le. j. vbi concludit, ꝙ debet̄ si particulatim fuit refecta, q͞a tunc censet̄ eadē domus. secus si totaliter fuisset destructa, licèt postea fuerit refecta, q͞a il-
27 la non censet̄ eadē domus. ¶ † Vlterius quærit q͞d si scutella argētea fuisset ornata lapidibus pręciosis maioris pretij, vel minoris q̃ sit scutella. an venient in legato. dic ꝙ sic, si gratia ornandi scutellā erant dicti lapides applicati, per id, qđ hr̃ in l. & si nō sint. §. peruenimus. ff. de aur. & ar. leg. Tangit etiam q͞d si alicui mulieri legentur per virum vestes ipsius mulieris. an venient maspilli argenti affixi vestibus. dic, ꝙ sic. Ex quò sunt affixi per l. cum aurum. ff. de au. & ar. le. & ibi per Bar. Quid aūt si sit certū ornamentū applicatū vesti ꝑ modū, ꝙ inde leuatur, & ponitur ad libitū, an tale ornamentū tunc veniet. dubitauit hic do. Pe. & non decidit. Mihi videtur, ꝙ non veniat, quia tunc vr̃ positū ad tp̃s, & non, vt perpetuo ibi sit, ideo non vr̃ venire in legato. ar. l. si fundus. cū ibi no. ff. de leg. iij. ¶ Quid aūt si aliquis legat ornamenta sua. dicit do. Pet. ꝙ non vr̃ legare ea quę haberet ad ꝓpriū vsum. per id, quod hr̃ in l. generali. §. vxori. ff. de vsufruct. lega. & l. pediculis. §. auro. & §. item cum quęritur. ff.
28 de auro, & argēto lega. ¶ † Vlterius quærit quid si testator legat apothecam pannorum: an intelligetur solum sensisse de corpore apothecæ, an etiam de pānis in ea existentibus. Bart. in l. cum pater. §. mense. ff. de leg. ij. dicit, ꝙ non intelligetur sensisse de pannis, seu de mercantia pannorum. sed de loco pannorum & illa verba, pannorū, videnṫ adiecta cā demonstrationis loci ꝑ l. qui tabernas. ff. de ꝯhen. empt. & ꝑ id
29 qđ ibi hr̃. ¶ † Quid aūt si dixisset lego apothecam pānorum cū oībus quæ sunt dicit Bart. in loco p̃realle. & sequitur hic do. Pe. ꝙ relictę videnṫ res corporales quę sunt in apotheca, & non debita, & credita, vnde si vult illa etiā legare. dēt adijcere cum oībus quę ibi sunt, & debitis, & creditis, vel debet̄ vti nomine vniuersali. puta dicendo relinquo mercantiā meā Titu-
30 lis hypothecę. ¶ † Iuxta prædicta pōt dubitari. Quid si aliquis legat mensam suā, vel mercantiā suorū pānorum. an locus ipsius apothecę veniat in legato. gl. sensit ꝙ non in d. §. menses. & vr̃ sequi ibi Barto. nisi aliud appareat de mēte testantis per. l. librorū. §. chartis. ff. de le. iij. vbi si legatur bibliotheca librorū ita ꝙ testator senserit de libris non veniet armariū vbi sunt libri. vt ibi videtur esse tex. valde notabilis. Sed aduerte, q͞a potes p̃dicta dicere vera, ꝙ testator dicit lego mensam meam, vel lego mercantiam meorum pannorū. Si autem legaret apothecā pānorum, vel simpliciter diceret lego apothecam meā tūc vr̃ recurrendum ad ea, quæ legunṫ, & notanṫ ꝑ Bar. in l. cū tabernā. ff. de pignori. q͞a si testator nullū ius habebat in apotheca, seu in loco apothecę, tunc vr̃ intellexisse de apotheca pannorum, & non de loco. Si autem haberet ius in ipsa apotheca: tunc vr̃ ꝙ ipsum locum videat̄ legare ꝑ l. qui tabernas. ff. de ꝯhē. emp. & sic vr̃ ꝙ tunc non venient pāni qui essent in
31 apotheca. ¶ † Vltimo quærit q͞d si testator dicit relinquo sextariū frumenti Titio, an intelligetur de frumento mensurę sextarij, an vero de vase ad mēsurādū frumentū. Bar. in l. Titia seio. in princ. dixi, ꝙ intelligetur de frumēto qñ legauit starium frumenti secus si legasset starium frumentariū. quia tunc videretur legasse vas illius mensurę. de quo dicendū, vt ibi.

SVMMARIVM.

1 *Legatum rei ecclesiæ non valet etiā ad finem, vt debeatur æstimatio.*
2 *Legatarijs, & creditoribus non tenetur filius qui se non immiscuit hæreditati paternę.*
3 *Agere potest Episcopus pro legato facto ecclesię suæ.*
4 *Ecclesia, & personæ ecclesiasticę non ligantur legibus.*
5 *Legari non potest res vnius ecclesiæ alteri ecclesiæ,*
6 *Legatarius rem legatam occuppare non debet autoritate propria.*
7 *possessor malæ fidei debe vltro se offerre ad restitutionem rei, cum cognoscit eam alienam.*
8 *Legatum factum ecclesiæ gratia sepulturæ dētur ecclesię, licèt testator ibi sepeliri non possit, quia excommunicatus, vel ecclesia est interdicta.*
9 *Legatum rei alienę, an & qñ valeat, & qñ debeatur eius æstimatio.*
10 *Et quid si legatur res aliena ab ignorante pro anima, an valebit relictum.*
11 *Legatarius si non est capax rei legatę, an sibi debeatur æstimatio.*
12 *Testator si legauit mihi fundum quē hæres mihi tradidit, sed postea euictus est a me, an hęres tenebitur de euictione.*
13 *Testator si legauit rem emphyteuticam, & postea superuenit ius directi dñij: an illud debebitur legatario.*
14 *Testator si habebat fundum cōem, & legauit eu simpliciter, an videatur legasse suam dimidam, an vero totum.*
15 *Grauare non potest testator quem non honorat.*
16 *Testator si me presente, vel consentiente legat rem meam quid iuris.*

13 Hæres

17 Hæres an rem legatã pignori obligatam liberare a pignore teneatur.
18 Testator, si legat rem propriam quam postea alienauit: an extinguatur legatum.
19 Legatũ si gratia sepulturæ fiat alicui ecclesiæ: & testator mutato proposito disposuit alibi sepeliri non facta alia mentione primi legati, an videatur reuocatum legatum.
20 Verba enuntiatiua per modũ causæ prolata, an iducãt dispositionem.
21 Testator, si reliquit filiæ suæ ducenta pro ipsa maritanda demum postea viuens ipsam maritauit, & dedit sibi centum nomine dotis, an patre mortuo poterit filia petere alia centum.
22 Dos potest augeri constante matrimonio.
23 Legata diuersa, si successiuè fiant ob eandem causam, an teneant.
24 Si eodem testamento, vel diuersis sæpius eadem quantitas, vel species legetur, an sæpius poterit peti.

1 Ilius. Non debet [a] legatũ, cũ testator rẽ non suam: sed ecclesiæ legauit alteri ecclesiæ. h.d. Et in prima ponitur cõ. In scd'a ꝓuisio. secũda ibi, & q̃dã. In tex. ibi: vestrę ex nimia humilitate loquit̃ Greg. autor decre. in plurali Epo. de quo ĩ suprascriptione. hodie vero nõ est mos Romani Põtificis loq̃ alicui ĩ plurali. imo vitiaret̃ rescriptũ, si in eũ repiret̃ loq̃ in plurali alicui ĩ. de cri. falsi. c. q̃ graui. & sic ſm antiqua tp̃a ꝓcedit lr̃a. ¶ Itẽ ibi: teneant̃ supplere, & sic petere non põt. nã ſm vnũ intellectũ Ep̃s molestabat filiũ testatoris. ſm aliũ intellectũ verbũ, teneant̃, stat ꝓpriè, q̃a fortè res legatę puenerãt ad ipsum Ep̃m ꝙ quał̃r possit eẽ infra tãget̃, & petebat ab ecclesia cuius erãt, & Ep̃s illas restitueret, ꝙ q̃a nõ faciebat filius testatoris. fuit de hoc ꝯquestus. & quare tunc fuerit ꝯquestus. tãgit
1 gl. j. & tanget̃ cũ illa. ¶ † No. ꝙ legatũ rei ecclesiæ non vr̃ valere etiã ad finem, vt debeatur æstimatio. ¶ No. ꝙ causæ q̃ vertũtur inter duas ecclesias. licèt ius, seu origo surrexerit a laicis, seu a dispositione laici de-
2 bent tractari ſm canones, & non ſm leges. ¶ † Not. ꝙ filius põt inquietari ꝓ legatis factis a patre, qđ est verũ, qñ se immiscuit hæreditati. aliàs sine immistione non teneretur legatarijs, nec creditoribus. vt no. per gl. & Bar. in l. cũ dotẽ. §. transgrediamur. ff. solu. mat.
3 & in l. necessarijs. ff. de acqui. hęre. ¶ † No. ꝙ Ep̃s põt agere ꝓ legato facto ecclesiæ suæ: an autẽ possit agere pro legato facto ecclesiæ sibi subiectæ. vr̃ casus, ꝙ
4 sic in c. fi. ĩ. ti. j. ¶ † Not. ꝙ ecclesia, & ecclesiasticæ ꝑsonæ non ligantur legibus. de quo per Ioan. An. post
5 Host. in c. fi. s̃. de sol. & ibi etiam dixi. ¶ † Nota ꝙ res vnius ecclesiæ non potest alteri ecclesiæ legari, nec tali titulo inualido retineri, & per id, qđ dicit litera, teneantur, vr̃ velle, ꝙ Ep̃s erat in possessione eorũ legatorum: & est verũ ſm intellectum. vt tetigit super litera, hoc aũt esse potuit, q̃a testator fortè ꝯdẽnauerat Epo, vel fortè hæres post mortẽ, vel ꝙ hæres soluit cedens illas fuisse proprias testatoris: & ſm hoc Ep̃s non occupauit ipsas res legatas propria autoritate. Si autẽ post mortẽ testatoris vigore legati ꝓpria autoritate occupasset, videretur cecidisse a iure suo,
6 etiam si res fuisset defuncti. quia non debet † legatarius occupare rẽ legatam propria autoritate. sed de manu testatoris accipere. l. non dubiũ. C. de legatis. & l. j. & ꝓ totũ. ff. quorũ legatorũ. & sic residet d. Pe. Posses dicere, ꝙ si solus prælatus occupauit non noceret ecclesię per regulam, delictum. de regu. iuri. in vj. secus si prælatus cum capitulo. per id, quod legit̃,
7 & notatur in c. ij. s̃. de ordi. cogni. ¶ † Nota quòd improbe quis tenere contendit id, quod licitè retinere non potest. & sic debet malæfidei possessor vltro se offerre ad restitutionẽ rei cũ cognoscit eã alienã: ał̃s vr̃ esse in mora. p id, qđ hr̃. xiiij. q. v. c. si q̃d inuenisti,
8 & c. multi. & s̃. de rest. spo. c. sępe. ¶ † Not. ꝙ interdũ legatũ fit ecclesiæ gratia sepulturæ. Quid autẽ, si ibi nõ posset sepeliri. vt q̃a esset excõicatus. dicit. d. Pe. ꝙ ecclesia nihilominus habebit legatũ, q̃a per eã nõ vr̃ stare. ar. l. miles. §. ream. cum ibi no. per Dyn. ff. de adul. & idem dicit si ecclesia esset interdicta: sed fortè põt dici hoc verum, qñ sine delicto ecclesiæ: seu clericorũ ecclesię, ecclesia est interdicta. secus videret̃, si ꝑ ꝑ delictũ p̃lati, & capituli, fuisset interdicta. per id, qđ hr̃ in p̃alle. c. ij. s̃. de ord. cog. Sed aduerte q̃a contra id, qđ dixi. s̃. ꝙ qñ testator reliquit aliquid ecclesię gratia sepulturæ. ꝙ si decedit in excõicatione. & sic nõ possit sepiliri in ecclesia, ꝙ ecclesia nihilominus põt petere legatum: vr̃ facere id, quod no. Inno. in c. cum voluntate. de sen. excõ. vbi voluit, ꝙ nõ valeat legatũ factũ pro anima per excõicatum. & facit ẽt qđ not. Bart. in l. j. C. de sac. san. eccle. de quolibet decedẽte notoriè in peccato mortali. potes dicere ꝙ legatum fit pro anima alicui ecclesię: & tunc ecclesia non dẽt acceptare tale legatum, ex quo legãs decessit notoriè in peccato mortali. & ita ꝓcedit dictum Inn. in d. c. cum voluntate. & Bart. in d. l. j. Interdum autẽ relictum fuit factum gratia sepulturæ ab eo, qui post testm̃ decessit in excõicatione. & tunc cum legatum fuit a principio validum, & per ecclesiã nõ stet: sed potius per excõicatum, vr̃ ꝙ legatum possit peti. nam licèt legatum, qđ præstaret ecclesiæ dicatur præstare in piam causam, vt voluit Spe. in titu. de instru. edi. §. nunc vero aliqua. versic. & scias. el ij. nõ tamẽ necessario recipitur pro anima, ex quo hoc non fuit expressum. Interdũ simpliciter legat̃ ecclesiæ: & tunc vult Inno. in d. ca. cum voluntate. ꝙ etiam si sit factũ per excõicatum possit ecclesia petere, sicut quilibet extraneus. & pro hoc facit, quia vt dixi, licèt tale legatum præstetur ecclesiæ: & sic fiat p̃statio in piam causam: non tñ sequitur necessario, ꝙ p̃stetur pro anima, ex quo hoc non est expressum: ideo vr̃ posse peti. scilicet tale legatum. secus qñ factum esset ꝓ anima: vel qñ per hæredẽ fieret aliqua obligatio ecclesię pro defuncto quẽ constat decessisse in peccato mortali. quia tunc vr̃ ꝙ ecclesia non debeat recipere, q̃a talis oblatio q̃ fit pro ipso defuncto: vr̃ fieri pro ipsius anima. ideo recipi non debet. facit, qđ hr̃ in ca. q̃a ĩ oĩbus. ĩ. de vsur. & qđ no. Inn. ĩ d. c. cũ volũtate.
9 ¶ † Vltimo no. ꝙ legatum rei alienę non vr̃ valere de iure canonico, qđ vr̃ intelligendum, nisi esset res hæredis: quia tunc videtur valere cum valeat etiam ſm leges. ẽt si fiat a testatore ignorante. l. vnum ex fami. §. si rem. ff. de lega. ij. in glos. j. in fi. & fortè scd'm Inn. promiserat testator restituere res sub pœna, & ꝓcedunt expositiones glossarum. quia res legatæ erant penes Ep̃m, & petebantur per ecclesiam, cuius erãt, vñ ĩterer at filij testatoris ꝙ dictę res restituerent̃ propter causas positas in gl. & ꝑ ꝑ id, qđ dixi. s̃. post Inno. põt etiã dici, vt hic tãgit Hosti. ꝙ fortè Ep̃s conabatur extorquere p̃tium ipsarum rerum ab ipso filio testatoris. per id, qđ disponunt leges. vt ĩ. tangitur in litera. ¶ In gl. 2: ibi: coiũctæ personæ, vel vxori, vel alteri cui tantũdem requisisset si sciuisset. vt ꝓbatur in l. cum alienã. hic allegata. ¶ In ea. gl. in fi. & facit, qđ hr̃ in reg. præsumi. de reg. iur. in vj. Et aduerte, quia glo. fi. in ver. imò reddere. Sed certè ista lectu. vr̃ esse contra tex. Ideo fortè gl. fi. posuit aliam lectu. videlicet de æquitate, seu benignitate canonica non valet legatum rei alienę etiã quo ad æstimationẽ, licèt sit factum a sciente rẽ alienã. secus fit de iure stricto, & rigore iuris ciuilis. q̃a ſm ius ciuile, & sic ſm leges valet legatũ rei alienæ factũ a sciente, vt redimat̃, vel p̃stet̃ æstimatio. Sed certe ista lectu. nõ vr̃ bona, q̃a vt dicit

a Nõ debetur. Idem sũmãt hic do. Abb. & And. Sic. & dt hic idẽ And. Sic. j. ꝙ ista decret. est famosa, & turbauit antiquorum, & modernorũ mẽtẽ. tã ĩ iure ciuili, quàm canonico.

dicit Flo. in litera nõ fit mentio de æquitate, nec de rigore: ideo Inno. hic fortè posuit alias lecturas. nam dicit Inn. hic. & fuit etiam opi. Ioã. in c. si Eps. xij. q. v. quòd vbi res ecclesiæ legatur etiam a sciente non debetur res, nec etiam æstimatio. & sic non valet aliquo modo legatũ rei ecclesiæ, & hæc est intentio literę. secundum eum, mouetur. quia vbi legatur illa q̃ sine magna difficultate nõ possunt haberi. vt sunt p̃dia cęsaris Imperatoris, nõ valet legatum etiam quo ad æstimationem. l. apud Iulianũ. §. fi. ff. de leg. j. & sic eadem ratione idem vr̃ dicendum in rebus ecclesiæ quæ sine magna difficultate non possunt alienari xij. q. ij. c. sine exceptione. Itẽ quia res ecclesiæ sunt deputatę cõibus vsibus. xij. q. j. c. videntes. ideo non vr̃ valere legatum in eis: sicut nec legatum rei deputatę ad publicum, & cõmunem vsum. d. l. apud Iulianũ. §. fi. & insti. de lega. j. §. non solum. ¶ Item quia legatur res cuius alienatio est contra ius cõiter: ideo non videtur valere legatũ. facit. l. si quis inquilinos. §. fin. ff. de leg. j. alle. etiã pro hoc, quia rei ecclesiæ non vr̃ esse cõmercium inter laicos. xij. q. ij. c. non liceat. & sic non vr̃ valere legatum, facit. l. mortuo. §. Labeo. ff. de legat. ij. ꝙ ergo hic dicit̃ in litera, q̃a lege Dei &c. dẽt exponi. i. quia res ecclesiæ, nõ sunt per oĩa cẽsendæ, sicut res seculi. sed hęc expositio vr̃ lr̃am violare. vñ ipse Inn. aliter exponit dicens, ꝙ ius Dei, seu ius poli appellatur ẽt ius, qđ cõtinet̃ in iure ciuili. sed tñ p̱p̱ fauorẽ Dei segregatũ est ĩ aliquo a iure cõi, sicut contingit in iure statuto super ꝓhibitione ecclesiæ. & sic vult Inn. ꝙ idẽ sit dicere lex Dei, & ius poli. pro hoc facit fm̃ d. Flo. qđ hr̃. xvij. q. vlti. c. quicunq;. ibi, fori, non iure poli. Sed aduerte, q̃a ipse idẽ Inn. vr̃ recedere ab hac expositione dicens, ꝙ de rebus ecclesiasticis non cõtinet̃ aliquo iure ciuili: sed tm̃ canonico, ꝙ alienari non possint. hoc aũt dictũ Inn. vt dicit do. Flor. non est verũ. nã expresse hr̃ in iure ciuili de rebus eccle. non alienandis. sine magna solẽnitate. in auth. hoc ius porrectũ. C. de sacrosan. ec. canonizata. x. q. ij. hoc ius. & mirandũ est quomodo Inn. dixerit contrariũ. vñ põt litera aliter exponi, & conueniẽtius. vt hic tangit Io. An. & do. Flo. vt exponat̃. l. Dei. i. theologica, & canonica. facit ĩ. eo. cum esses. scđm quã nõ debemus aliena surripere, vel tenere. Exodi. xx. c. ibi: furtum non facies. i. nullũ dãnũ dabis alicui in suis rebus. & pro hoc. c. si quid inuenisti. xiiij. q. & c. gñalis. liiij. dist. & scđm hoc erit sensus literæ, ꝙ aliud scđm legẽ. Dei. i. scđm ius canonicum. aliud scđm leges seculi. i. fm̃ leges ciuiles. Et ista expositio magis consonat literæ. Et ex his q̃ dixi supra. ꝯcludit Inno. ꝙ si testator rẽ vnius ecclesię legat priuato, vel alteri ecclesiæ nõ debet̃ ipsa res, nec ẽt æstimatio p̱p̱ difficile cõmerciũ, & cõem vsum. sed Hos. tenuit ꝯ̃riũ: videlicet ꝙ tenet legatũ rei ecclesiæ q̃tũ ad æstimationẽ, dũmodo sit rei cõmericũ, vt quia res nõ sit sacra. vñ dicit, ꝙ in casu capituli. res ecclesiæ restituet̃ ipsi ecclesiæ, & pręcipuè ab hr̃de solueret̃ ecclesiæ cui factũ fuit legatũ. dicit tñ Host. ꝙ si hęres nimis grauet̃ totũ p̃tium soluẽdo ecclesia cui factũ est legatũ non dẽt illud cũ intolerabili grauamine hęredis extorquere, qđ facere posset đ iure ciuili. & hũc scđm rigorẽ hic intendit impetrate scđm eũ allegat, qđ hr̃ in simili. ĩ. de cẽsi. c. licet. & c. ex parte. & xvij. q. iiij. c. si. & s̃. de cler. cõiu. in c. ꝙ a te. & de re. iur. in c. locupletari. in vj. & scđm p̃dicta dicit esse intelligendũ, ꝙ ipse notauit in summa. e. ti. §. ad q̃d hęres. ver. qđ si rẽ. & si velles tenere opi. Host. posses dicere, vt tãgit do. Floria. ꝙ licèt sit difficilis alienatio rei ecclesię non adeo ꝙ dici debeat impossibilis. q̃a pñt res ecclesię alienari ẽt sine licẽtia Principis, vel Papę seruata solennitate. c. sine exceptione. xij. q. ij. qñ aũt dicitur, ꝙ non valet legatũ rei q̃ non potest sine magna difficultate alienari intelligitur, quãdo adeo est difficilis alienatio, vt reputetur impossibilis, sicut cõtingit in rebus Cęsaris, seu Principis. nam commercium, seu alienatio prędiorũ cęsaris, seu Principis nõ potest fieri sine ipsius licentia. ideo tale commerciũ reputatur impossibile: quia illud ꝙ per Principem tm̃ potest explicari censetur impossibile. vt notauit gloss. in l. continuus. §. cum quis. ff. de verbo. obliga. & Dy. in regu. semel Deo. de regu. iuris. in vj. & Bart. in d. l. apud Iulianum. §. & sic ratio. Inno. non bene videtur necessario concludere, tñ vt hic tãgit domi. Pet. opi. Hostien. non videtur procedere, quia vltra iustum p̃tium non tenetur heres de iure ciuili dare. l. non dubium. §. fi. de le. iij. & sic nõ est verum dicere, ꝙ ius ciuile in hac mã fuerit rigorosum. & iõ ipse tenet cum opi. Inn. sequitur etiã hic do. Ant. dicens, ꝙ licèt res ecclesię non sit sacra. tñ nõ p̃t alienari, nisi subsistẽte necessitate, vel vtilitate ecclesiæ, & cum solennitate debita: & ideo non valet legatũ rei, & ecclesiæ etiã quo ad æstimationẽ. & licèt ꝓptera hic dicat ꝙ leges dicũt ꝯ̃riũ. dicit do. Anto. ꝙ habuit respectũ ad allegationẽ partis. & ad. ll. generales. sed habito respectu ad leges speciales. & potissimè ad id, qđ hr̃ in dicta l. apud Iulianũ. §. fi. & §. non solũ. insti. de lega. concordant in effectu leges cũ canonibus. ¶ Aliã, & quartã lectu. posuit Inno. videlicet, ꝙ testator hic ignorauit rẽ esse alienã. Sed hæc lectu. non procedit: q̃a tunc legatum nõ tenet etiã de iure ciuili, vt dixit gl. litera aũt hic vr̃ facere dr̃iã ĩter leges, & canones. ¶ Quintam lecturam posuit Inno. ꝙ licèt hic mandetur legatario, ꝙ restituat res ecclesiæ non per hoc parcetur hæredi quin teneatur ad æstimationẽ. Sed certe hæc lectu. reprobatur, vt p̃cedens, quia tunc nõ esset dr̃ia inter leges, & canones. Pet. vt refert. Cy. in l. cũ alienam. præallegata in gl. dicit, ꝙ legatum rei alienæ factum a sciente valet in præiudiciũ hæredis: vt dicitur in illa. l. non in præiudiciũ domini. vt hic dicitur: & sic intelligit istud capitulum, & legem p̃dictam. Sed ista lectu. etiam reprobari potest, vt præcedens, quia scđm nõ esset dr̃ia inter leges, & cano. Aliã lectu. dicit do. Flo. se qñq; posuisse, videlicet, ꝙ hic loquatur in foro pęnitentiali. & l. cũ alienam. in foro ꝯtentioso. & pro hac lect. facere scđm eũ in litera. ibi. l. dei. & scđm istã lec. erit sensus literæ, ꝙ legatũ rei alienę salua cõscientia non exigitur, pro hoc adducit, quia Papa non cogit hic res alienas esse res Titij: sed enũtiatiuè dicit iniustum eas esse Titij, tñ super hoc erat facta q̃õ. vt hic patet in princ. pro hac lectu. etiã facit scđm eũ, q̃a ꝙ debeat̃ æstimatio vr̃ quidã rigor, & iuciũ odiosum a quo dẽt abstineri in foro animæ. Sed ꝯ̃ hãc le. facit, q̃a fuit posita q̃rimonia publicè, & Papa ẽt publicè r̃ndet publicando ꝑsonas ꝙ non sit in foro pęnitentię. ĩ. de pęni. & remis. oĩs. & tanto hæc lectu. non vr̃ bona, nec de mẽte lr̃æ vñ finar̃ dicit, ꝙ mens literæ est ẽt in foro iudiciali facere distinctionẽ inter leges, & canones, vt scilicet scđm leges, qñ legat̃ res aliena sciẽter debeat̃ æstimatio, tñ qñ tale legatũ fit ecclesię, vel ꝑsonę ecclesiasticę, q̃ lege Dei viuit. i. canonica, secus q̃a non debit̃ ẽt æstimatio: & q̃a per hunc intellectũ corrigunt̃, seu restringunt̃ leges: iõ scđm eũ dẽt hęc lr̃a strictè intelligi in suis terminis tm̃: & sic, qñ legatũ rei alienę fit ecclesię, & de re ecclesiastica hoc est alteri⁹ ecclesię: & sic ẽt sentit. & pro hoc in litera in suprascriptione q̃ loquit̃ Epõ cuius ecclesię factũ erat legatũ: & ẽt lr̃a ibi. Quę cuiusdam

iusdam ecclesiæ &c. vult ꝙ res legatæ erant alterius
ecclesiæ:& sic duobus ꝯcurrentibus ꝓcedit,ꝙ legatũ
rei alienæ non valet ẽt scienter factũ, videlicet qñ le
gaẽ res ecclesiæ,& qñ legaẽ alteri ecclesiæ,vel eccle-
siasticæ ꝑsonæ, & sic hoc casu tñ corrigent leges. si
dicas ꝙ respectus hæredis nõ est ius,an res sit eccl'iæ,
an alterius tertij.& sic an legeẽ ecclesię,vel ecclesia-
sticæ personæ.aut aliter dici põt scd'm do.Flo.ꝙ imo
est ius, q̃a non æquè facil' põt emi res ecclesiæ,sicut
alia. Itẽ sicut eccl'ia ecclesiastica ꝑsona legataria,si va
leret legatũ inducetur ad occupandas res alterius ec
clesiæ sibi legatas, ꝓut ẽt hic de facto fuit: iõ ne hoc
fiat secus.& ĩ illa dictæ rõnes pñt reddi ꝓ hac lec. &
sufficere vr̃ s'm eũ pro sua rõne, ꝙ ita reperiẽ esse scri
ptum.vj.q.j.c.scriptũ est in lege.& l.prospexit.ff.qui
& a quibus.sed certe ista lectu. non vr̃ de mente lite
ræ dici qui aliena restituere debuisti.nam dicta ratio
concludit generaliter in re aliena etiã alterius,q̃ ec-
clesiæ,qđ est,qñ legaẽ res aliena alterius quàm eccle
siæ, vel ecclesiasticę personæ, si valeret legatũ posset
similiter deduci ad occupãdum,sicut qñ legatur res
ecclesiæ: & sic videtur eadem ratio, siue legetur res
alterius ecclesiæ,siue res alterius laici, ideo ista lect.
non vr̃ bona.glo.in l.cum alienam.simpliciter dixit,
ꝙ aliud scd'm.ll.aliud s'm canones: & iste intellectus
vr̃ magis literæ amicari:nec bonus intellectus quem
cõiter sequũtur doc.videlicet,ꝙ aliud sit in re eccle-
siæ q̃ in alia re.quia licèt res ecclesiæ nõ possint alie-
nari sine debita solennitate, non per hoc vr̃ posse in-
ferri,qđ legatũ non debeat valere, quia aliàs seque-
retur,qđ si legaretur res pupilli, vel minoris, cũ illa
nõ possit alienari ẽt sine debita solẽnitate.l.j. & ꝑ to-
tũ.ff.de re.eor.& l.magis puto.§.nõ passim.ff.e.tit.&
l.nõ pñt.& l.si p̃diũ.C.de p̃dijs min.& tñ ĩ cõiter te-
neẽ,ꝙ si legeẽ res minoris a sciẽte debeẽ ęstimatio.&
hoc expresse tenuit Bart.in d.l.apud Iulianum.§.fin.
vbi etiam tangit,si legetur fundus dotalis,an debebiẽ
æstimatio:& concludit, ꝙ sic:licèt non possit alienari
nisi in certis casibus.l.si cõstante.& l.penul.ff.de iu-
re dot.& l.dotalem. ff.de testamento militis. dicens
quòd non valet legatum factũ de fundo dotali.Sed
communiter tenetur contrarium. vt ibi tangit Bart.
in d.l.apud Iulianum.§.fi.facit etiam quod not. Cy.
in l.prædium.C.de iure dot.Bald. tñ in dicta l.apud
Iulianum.§.fin.& etiam in l.cũ alienam.dicit,ꝙ si sit
res immediatè ecclesiæ Romanę, cum illa non possit
alienari sine licentia Papæ non valebit legatum talis
rei,sicut nec valet legatum prędij Principis eadem ra
tione.quia tunc censetur quasi impossibilis alienatio
cum ab vno solo, seu ex vnius solius voluntate fieri
possit: secus dicit in rebus aliarũ ecclesiarũ,quia in il
lis secundum eum valebit legatum:vt saltem debea-
tur æstimatio. vt voluit Hostien. & per hũc modum
possent concordari.opi. tñ quia litera hic non vr̃ loq.
de re ecclesiæ Romanæ: sed alterius ecclesiæ,non vr̃
ꝙ ista opinio sit bona.vnde vr̃ ꝙ verior sit opi.glos.in
l.cum alienam.quòd aliud sit de iure ciuili aliud de
iure canonico ꝓut hic litera sonat: & rõ potuiẽ esse
q̃ vr̃ colligi ex litera.quia ius canonicum voluit tol-
lere materiam occupãdi res alienas. & ideo in foro
canonico videreẽ seruanda hæc decre.sed in foro ci-
uili in terris imperij vr̃ seruandũ ius ciuile.per id,qđ
no.gloss.in c.ij.de arbi. in vj. Aduerte tñ q̃a vr̃ posse
dici ꝑ p̃ id,ꝙ litera dicit,q̃a leges Dei viui &c, ꝙ de-
cre.habeat locũ, qñ relinquiẽ res aliena ecclesię,vel
ecclesiasticæ personæ.secus qñ alteri personæ legatur
res aliena.Sed certe etiã laicus q̃ est subditus eccle-
sięe, vt q̃a est de terris subiectis ecclesię ẽt viuere dẽt
lege Dei,seu canonica,& nõ s'm leges. vt ꝓbaẽ in c.
si duobus.s̃.de appel.& ideo vr̃ ꝙ in foro ecclesiasti-
co,vel etiam in foro ciuili in terris imperij: & sic in
10 effectu ꝓcedere vr̃ qđ dixit gl.ĩ d.l.cũ alienã.¶†Sed
iuxta prędicta q̃ri potest quid si legeẽ res aliena ab
ignorante ꝓ anima,an valebit relictum: vr̃ ꝙ sic.q̃a
qñ fit relictũ cõiunctę personę etiã ab ignorãte vide-
licet rei alienę.d.l. cũ alienã. sed nulla vr̃ esse maior
cõiunctio q̃ animę,cũ illa sit cęteris rebus pręferẽda.
l.sancimus.la prima.C.de sacros.ec. & xij.q.j.c.pre-
cipimus.& ĩ.de sim.c.Mattheus. & sic vr̃ ꝙ si valet le
gatũ rei alienę,qñ fit cõiunctæ personæ etiã si fiat ab
ignorante rẽ alienã,multofortius vr̃ valere,qñ fieret
ꝓ anima.In contrariũ facit iste tex. vt hic ẽt dicit do.
Ant.nam hic legatũ fuit factum ecclesiæ. & sic scd'm
eum videẽ contẽplatione animæ relictũ:& tñ hic dr̃,
ꝙ non valet,potest dici primo,ꝙ istud quod ibi dici-
tur procedit, quando sit relictum de rebus ecclesiæ.
vt voluit Inno.tamen quia iste intellectus non vr̃ tu-
tus propter id quod superius dixi. videtur ꝙ non va-
leat legatum rei alienæ ad pias causas.& istud vr̃ hic
tenere do.Ant.dicens, ꝙ fauor qui impedietur con-
iũctæ personæ in d.l.cum alienam.vt valeat tunc le-
gatum etiam si fiat ab ignorante non videtur impẽdi
piæ causæ.& ita dicit sentire hic docto. qđ dicit esse
notãdum,quia vidit hoc aliqñ in dubium reuocari.
¶Sed aduerte,q̃a licèt legatum fiet ecclesiæ non se-
quitur necessario, ꝙ dicatur esse relictum ꝓ anima:
licèt possit dici relictum in piam causam,vt superius
tetigi circa nocabilia.Itẽ etiã aduerte, q̃a ista decre.
procedit de iure canonico. vt superius dixi.vnde vr̃
secus de iure ciuili. vt litera etiam hic innuit. & per
hoc vr̃ posse dici,ꝙ si relinquaẽ res aliena alicui pau-
peri pro anima,ꝙ valeat legatum,etiam si factũ fue-
rit ab ignorante per rõnem,q̃ superius tetigi:q̃a nul-
la vr̃ esse maior coniunctio,q̃ animæ quæ cunctis re-
bus p̃ferẽda est,etiã vt voluit ius ciuile,vt patet in d.
l.sancimus.& iõ puto ꝙ in foro ciuili poterit dictum
legatũ peti etiã si factũ sit ab ignorante,sicut si factũ
esset cõiũctæ ꝑsonæ, licèt in foro canonico nõ possit
peti cum secundũ illud valeat legatum rei alienæ:&
plus etiam vr̃ ꝙ legatum factũ ecclesiæ,vel ecclesia-
sticæ personæ de re aliena non possit peti in foro ciui
li,vt vr̃ hic esse casus intelligendo ꝙ hęres qui ꝯue-
niebaẽ esset de terris imperij, cũ litera simpliciter,&
indistinctè loquatur,nec appareat, an fuerit de terris
ecclesiæ.an vero imperij: qđ tene mẽti, tñ q̃a cõiter
tenetur opi.Inn. difficile esset in practica obtinere ꝯ
illam:& s'm opinio.Inno. qñ legatur res aliena q̃ nõ
est ecclesiæ valet legatũ scd'm distinctionẽ.l.cũ alie-
nam. Sed de iure vr̃ procedere, quod superius dixi.
¶Vlterius queritur ad declarationem literæ q̃ erant
iste res legatæ alterius ecclesiæ. dicit Io.An. ꝙ vt pa-
tet in antiqua iste res fuerũt vnus seruus, & quidam
calix electiuus.i.confectus ex ere, & argento: lex tñ
vr̃ velle, quòd electiuũ sit species metali de ꝑ se, in
l.pediculis.§.Neratius.ff. de auro, & argen.leg.& de
diuersis speciebus metallorum remittit Ioan.An.ad
id,quod habetur per Isidorũ in lib. Historiarũ.li.xvj.
11 ad finem.¶†Extra glo.quærit hic do. Pet.de aliqui-
bus, primo quid si legatarius nõ est capax rei legatę,
an sibi debeatur æstimatio.gloss.tangit de materia in
l.sed & si res.ff.de lega.j. & ibi etiam ꝑ Bar.qui con-
cludit ꝙ aut rei legatę non est cõmercium propter
ipsius rei naturã, vt in re sacra,vel religiosa, vel in li-
bero homine:& tunc non debeẽ etiã æstimatio.facit,
quod hr̃ in §.non solũ.insti.de legatis.& in l.inter sti
pulantẽ.§.sacram.ff.de verb.ob.aut non est ꝯmerciũ
rei pro-

rei propter q̃dam qualitatem, vt quia est coniuncta ędibus, seu posita in ædificio:& tūc licèt non debeat̃ res ne destruantur ædificia, tñ debeatur ęstimatio, vt l.cætera.§.si duobus.ff.de leg.j.aut legatur res cuius cōmercium est in cōi:& tunc aut est cum magna difficultate adeo vt censetur quasi impossibilis, vt cōtingit in prædijs Cæsaris, seu Imperatoris, vel rebus ecclesiæ Romanæ, & tunc non valet legatū ēt quo ad æstimationem.l.apud Iulianū.§.fi.ff.de leg.j.¶Quid aūt de rebus ecclesiarū aliarū dixi.s̄.aut est cōmerciū sine magna difficultate:& hoc ꝯclude, ꝙ aut defectus cōmercij est ex parte hæredis, & non legatarij, & sic rei.aut est defectus ex parte legatarij, & tunc aut ꝑꝑ delictū, vt contingit in iudæo prohibito mercari mācipiū Christianū: & tunc nō valet relictū etiā vt debeat̃ æstimatio.l.& mortuo.§.Labeo.ff.de leg.ij. aut legatarius non hēt cōmerciū ꝑꝑ aliqđ vitium, seu ꝑꝑ aliquem defectū, & non ꝑꝑ delictum: & tunc, aut testator sciuit vitiū, seu defectū, & debet̃, aut ignorauit & tūc valet ñ ēt quo ad æstimationē.l.fideicōmissa.§.si quis seruo.ff.de le.iij. & ibi patet exemplū qñ.s. legat̃ seruo militia, seu reddit solū cōgruens libero. Et prędicta faciunt, ꝙ si statuto caueat̃, ꝙ forensis non possit q̃rere immobilia in loco, vt est Perusij.scđm d. Pe.qđ si legatur res immobilis forēsi debeat̃ æstimatio.q̃a forensis non impeditur q̃rere immobilia in loco ꝑꝑ suum delictum:sed ex eo:quia forēsis.secus tñ esset si forensis stipularetur sibi dari rem immobilem in dicto loco, q̃a nō debebit̃ ēt æstimatio.l.mutum. cum ibi no.ff.de ver.ob. & sic fauorabilior est dispositio vltimæ voluntatis quā contractus. ¶†Secundo

12 q̃rit, quid si testator legauit mihi fundū: quem hæres mihi tradidit: sed postea euictus est a me:an tenebit̃ hæres de euictione.Cy.tangit in præal.l.cum alienā. sed gl.& Bar. tangunt in l.domus.§.de eui.ff.de le.j. conclude, ꝙ qñq; legatur res in gñe, qñq; in specie. Primo casu debetur euictio potius ex natura rei relictæ quàm ex titulo obligationis.vt leg. & not.in l.q̃ concubinā.§.si hæres.ff.de leg.iij.nā ex quo quis est obligatus in gñe non liberat̃ quis a tali obligatione, nisi faciat accipientis quā tradidit d.§.si hæres.& l.ex empto.in prin.cum ibi no.ff.de act.emp.& hoc verū si legatur res in gñe simpliciter, secus si legatur incertum de certis, vt si lego vnum ex seruis meis, q̃a tūc æquiparatur legato speciei.l.in ratione.§.diligenter. ff.ad leg.Fal.¶Item ꝓdicta vera, qñ legatur res gñaliter hic vna determinata in gñe, puta, si legatur equ', vel seruus in gñe, sec' si legatur aliquod vl̃e, vt peculium, vel hæreditas, quia tunc si aliqua res particularis euincatur damnum est legatarij.l.j.C.de euict.& ibi patet ratio, q̃a si erat hr̃ditaria facta fuit iniuria, si non erat hæreditaria non comprehendat̃ sub hæreditate.Secundo casu, qñ legant̃ certe species:& tunc aut erat testatoris, aut aliena, si erat testatoris:& tūc dicit glo.in d.§.de euictione.ꝙ tunc frustra quæritur de euictione, quasi velit dicere, ꝙ si erat res propria testatoris nō potuit euinci nisi per iniuriam iudicis non debet nocere hæredi.l.si per imprudētiam.ff. de euic.& facit quod hr̃ in c.fi.s̄.de empt.& ven.& hæc vera, qñ euinceretur res in totum, sed ratione alicuius iuris, qđ haberetur in re:& tunc hæres non tenetur, quia testator non vr̃ legasse nisi ius quod habebat in re.l.si domus.§.fi.ff.de lega.j. ¶Si aūt ius per quod euincitur, licèt non sit ius dñij aufert rem legatario in totum, vt contingit in hypothecaria, tunc dicēdum vt ĩ.dicetur.¶Si vero species legata erat aliena:& tunc si legata fuit a sciente, & tūc debetur euictio.d.l.cum alienam. quod intellige, qñ sciuit eam simpliciter alienam. secus si respectu alicuius iuris, quia tunc vr̃ legasse ius quod habet.d.l. si domus.§. fi.vbi simpliciter legans rem tenet in emphyteusim. licèt sciat illam alienam respectu dicti dñij solum vr̃ legasse ius vtile dñij, qđ hēt ratione emphyteusis, aut legata est res aliena ab ignorante, vel errante: & tunc si legatur extraneo non debetur.secus si coniūctæ ꝑsonæ.d.l.cum alienam. qđ limitat gl.in d.§.de euictione.nisi error præcedentis causæ nullæ, vel finitæ aliud inducat, quia tunc non valet relictum ēt factum coniunctæ personæ, de errore causæ finitę patet exemplum in l.Sticho.ff.de vsuf.leg.& in l.quod in rerum.§.j.ff.de leg.j.& in l.vxor patrui.C.de lega. qñ videlicet, habens vsumfructum in re legat ipsam rem.nā extinguitur vsusfructus morte.insti. de vsuf. §.finitur. ideo si putet durare non valet relictum, vt dictis iuribus.¶De errore causæ nullæ pōt poni exēplum. Si testator putabat rem quam legabat esse suā ex causa emptionis factæ a pupillo, vel adulto sine solennitate debita.nam hoc casu non valet legatum ēt si fiat coniunctæ personæ scđm gl.pręal.& scđm hoc habet limitationem ad dictam l.cum alienam.q̃a habet locum, qñ testator putabat rem simpliciter esse suam non respectu alicuius causæ limitatę, qđ tenementi:tñ istud dictum est sine dubitatione. Et ꝓdicta vera, qñ q̃ritur, an debeatur euictio in legatis, in prelegatis autem an debeatur euictio hr̃ in l.cum pater.§. euictio.ff.de leg.ij. vt si vni hæredū factum sit prælegatum.& ibi dr̃ ꝙ non est.ratio esse pōt, quia licèt illud prælegatum euincatur: remanent tñ sibi aliæ res hæreditariæ.de hoc tñ latius dicendum: vt ibi hr̃, & prædicta procedunt, qñ res legata euincitur in totū,

13 vel in partem.¶†Quid autem econtra, an videlicet, si ius superueniat testatori in re legata prosit legatario, puta si legauit rem emphyteuticam, & postea superuenit ius directi dñij, an illud ēt debebitur legatario:vr̃ ꝙ non:per id quod notauit gl.& Iac. de Are.in l.seruum filij.in prin.ff.de leg.j.& istud vr̃ tenere ibi Bar.& sequitur etiam.d.Pet. hic dicit tñ ꝙ si superueniat tale ius quod primum ius trahat se ad illud, tūc illud ius superueniens debetur per l. si mihi vsusfructus.ff.de vsufru.quemadmodum caueat. vbi patet, quòd si legatur proprietas:& postea leganti superueniat vsufructus, quia proprietas attrahit ad se vsumfructū debebitur legatario proprietas, & vsusfructus. Sed contra prædicta facit l.si ex toto.in prin.de leg.j. vbi augmentū contingens in re legata non solū circa substantiā rei prodest legatario, vt ibi patet.Barto.in d.l.seruum filij.propter hoc dicit, ꝙ si testator dixit: lego fundum meū: vel alio modo expressit se legare ius suū:& tunc ius superueniens non auget legatum dicta.l.cū alienam.quod intellige, qñ sciuit causam simpliciter.l.serui electione.§. fi.cū ibi notatis. ff.de leg.j.& sic procedat, qđ supra dixi. Aut testator legauit fundū simpliciter non adijciendo verbū meū, nec restringendo se ad ius, qđ habebat:& tūc omne augmentum superueniens in re, vel in substantia rei cedit in legato.d.l.si ex toto.& l.ꝙ in rerū.§.si q̃d post. eo.ti.& hoc, qñ legatū ab initio tenuit.secus si ab initio nullo modo tenuit: q̃a tunc non cōfirmaret̃ impediēte regula Cathoniana, nisi supuenerit ius ex cā quæ retrotraheret̃, vt patet in d.l.seruū filij.in prin.

14 ¶†Et prædicta faciunt ad q̃onem, si testator habebat fundū cōem, & legauit eū simpl'r, an videat̃ legasse suā dimidiam:an vero totum. Quidam distinguunt, an dixerit:lego fundum meū, vt tunc videat̃ legasse suam dimidiā:n vero simpliciter dixerit, vt lego totū fundum, vt tunc totū debeatur, & istam opi.vr̃ sentire glo.

re glo. in d.l. secundum electionem.§.fi. Sed glo. videtur sentire contrarium: videlicet, quod indistinctè nõ debeatur nisi dimidia in d.l. cũ alienam. & istud etiam sequitur ibi Cy. & Bar. in d.§.fi. & plus videtur, quod si partem socij redemisset postea testator nõ veniet in legato: quod intellige nisi redemptio fuisset necessaria per iudicationem factam in iudicio cõi diuid. secundum id quod habetur in l. Iulianus.§.celsus.ff.de act.emp. Sed cõtra prędicta facit, quia quando fundus totus est alienus debet legatũ, si hoc sciuit testator. insti. de lega.§.si vero res aliena. & & d.l. cum alienam. ergo eodem modo videtur quando sciebat partem esse alienam: sed dic, quod non est bona æquiparatio, quia primo casu legatum in nihilo valeret, quando res esset in totum alienata: ideo ius voluit quod ex quo testator sciuit, quod valeat, ad hoc vt hæres teneat illum emere, & præstare legatario: vel præstet æstimationẽ, si illud emere non posset. Sed quando legatur fundus qui est cõis cum tertio: tũc saltem valet in parte quæ est legantis: ideo in dubio illam solum largire videtur: nisi testator diceret, quod legaret totum talem fundum. per id quod habetur in l. Iulianus.ff.de leg.iij. & prædicta procedunt, quando testator legat rem cõem cum extraneo. Si autem esset cõis cum hærede suo, tunc debetur tota, ac si esset sua. vt l. vnum ex familia.§.si rem. & l. cum filius.§.dñs.ff.de leg.j. quod intellige verum nisi testator dixerit: lego fundum meum, quia tunc partem suam, & non hæredis videtur legare. vt voluit Bar. in d.l. secundum electionem.§.fi. & sic debet intelligi, quod ipse

15 etiam notauit in d.l. vnum ex familia.§.si rem. ¶ † Et no. bene quod si testator legat rem alienam: licèt quandoque hæres teneatur redimere, & præstare legatario, vt patet ex supradictis: nũquam tamen illi cuius est generatur præiudicium, vt illã rem tradere, vel vendere teneatur. nam quem testator non honorat non potest grauare. l. ab eo. C. de fideicommiss. & l. sed & si sic.ff.de

16 leg.iij. ¶ † Sed iuxta prædicta surgit dubium. Quod si testator me prȩsente, vt consentiente legat rem meã. Bar. in d.l. cum quis. de leg.iij. concludit, quod talis consensus videtur inducere quoddam tacitum mandatum, per id quod habetur in l.j. & iij.ff. mandati. ideo dicit quod hæres tenebitur ad legatum: sed habebit actionem mandati contra consentientem, quam cedere poterit legatarijs. per id quod habetur in l. qui duos.§.j.ff.de leg.ij. & in l. quidam cum filium.ff.de hæred. insti. de quo latius

17 per eum in d.l. cum quis. ¶ † Tertio prin. quærit, quia dictum est.s. an hȩres teneatur rem alienam legatam redimere, & præstare: nunquid tenebitur rem legatã pignori obligatam a pignore liberare, & concludit quatuor casus. Nam quandoque legat testator rem suam alteri obligatam, quandoque legat rem meam obligatam extraneo: quandoque legat rem legatarij obligatam ipsi testatori, quandoque legat rem alienam alteri obligatam. ¶ Primo casu, quando testator legat rem suam alteri obligatam: & tunc tenetur resoluere in tribus casibus. de quibus in l. si res.ff.de leg.j.s. quando testator sciuit rem esse obligatam. idem quando reliquit cõiunctæ personæ. facit quod habetur in l. prædia. C. de fideicommiss. ¶ Item quando plus valeret res quàm esset debitum pro quo est obligata, quia tunc modicam vtilitatem afferret legatum, si legatarius teneretur reluere, ideo tunc spectat onus reluendi ad hæredem, & prædicta intelligit Bar. quando res fuit obligata pro debito non hæreditario: puta pro debito amici testatoris, si autem pro debito hæreditario tunc tenebitur hæres indistinctè reluere. secundum Bart. mouetur, quia etiam secundum materiam digestorum non poterat ad hypothecariam deueniri nisi excusso principali debitore. l. debitoris. C. de pig. & sic auferebatur res legata dolo, vel culpa hæredis, ideo hæres debebat teneri per l. cum res.§. culpa.ff.de lega.j. faciat. l. apud Iulianum.§. hȩres eo. ti. & cum hoc dicto transit do. Pet. ¶ Sed contrarium consueui tenere in d.l. si res obligata. per l. illam quæ indistinctè videtur loquitur: & sic indistinctè videtur intelligenda, siue fuerit obligata pro debito hæreditario, siue pro alio. arg. l. de pretio. ff. de publiciana. & ĩ. de priui. in c. quia circa. nec obstat ratio non est verum. nam de iure digestorum, & Codicis ante ius authenticorum, & sic ante auth. hoc si debitor. C. de pig. non tenebatur creditor necessario prius excutere principalem, quàm agere hypothecaria. l. distrac. C. de pig. nec ob. d.l. debitoris. quia loquitur ex vrbanitate, vel de cõsilio, vt ibi not. & ideo potest dici, quod hȩres non est in culpa nõ reluendo nisi in tribus casibus. in d.l. si res. ¶ Secundo casu, quando testator legat rem meam obligatam extraneo: & tunc videtur grauare hæredem, vt debitum soluat: & sic liberari ipsam rem. l. si tibi. in prin.ff.de leg.j. ¶ Tertiò casu, quando legat rem legatarij ipsi testatori obligatam: & tunc sufficit quòd hæres reddat pignus remanẽte personali actione. l.j.ff.de liberatione leg. & facit bene quod leg. & no. in l. postquam. & l. ab eo.ff.de pac. nam satis videtur afferre commodũ legatum debitori. vt sibi reddatur pignus propter vsum pignoris quem poterit tũc habere: & ideo non intelligitur legatum debitum, seu liberatũ a debito, quod intelligitur verum nisi res esset obligata pro tanto debito quod verisimiliter ipsam non curasset reluere ipse debitor, quia tunc videtur testator relinquere illam quasi propriam. per id quod habetur in l. qui habebat.ff.de leg.iij. & ideo tunc videtur etiam legata liberatio a debito. ¶ Quarto casu, quando legat rẽ alienam alteri obligatam, quȩ non erat legatarij, nec testatoris, & tunc si scienter legauit, tenebitur hæres ipsam redimere, & luere, cũ teneatur de euictione. l. cum alienam. C. de leg. & l. si domus.§. de euictione. cum ibi no.ff.de leg.j. facit quod no. Bar. in d.l. si

18 tibi. ¶ † Quarto quærit, quia dictum est.s. quando fit legatũ rei alienæ. quid si testator legat rem propriam, quam postea alienauit, an extinguatur legatũ. Bar. in l. rem legatam.ff.de ali. leg. distinguit tres casus: quia testator legat quantitatem, seu pretium ipsius rei. Primo casu dicit, quod si ex dicta quãtitate legata aliqua res emit legatum non extinguitur: sed res empta præstabitur per l. pater.ff.de ali. leg. Secũdo casu, aut illa species alienatur ab hærede, & non extinguitur legatum. l. seruum filij. l. si pocula.ff. de leg.j. aut alienatur a testatore, & tunc aut fuit legatũ sub conditione, si mea erit, vel quæ mea erit. vt quia dicit testator: lego Stichum qui meus erit, & tunc per alienationem reuocatur legatum, siue alienatio fuerit facta ex voluntate, siue ex necessitate per l. nuper. in fi.ff.de aur. & ar. leg. quod intellige nisi loco ipsius rei alia redimatur. l. filiæ.§.j.ff.de condi. & demo. aut fuit res simpliciter legata. & tunc si alienat testator dissoluendo ipsam speciem, & in aliam commutãdo reuocatur legatũ, quasi res desierit extare per l. Seia.ff.de aur. & ar. leg. nisi constaret aliud fuisse de mente testãtis. per id quod habetur in d.l. filiæ.§.j. aut alienatio fit manentȩ re legata in suo statu. & tunc si facta sit ex voluntate reuocatur legatum. secus si ex necessitate rei familiaris. l. fideicommissa.§. si rem.ff.de leg.iij. Tertio casu, quando legat species, & quantitas. hoc est pretium rei, tũc vendẽdo rem non extinguitur legatum, vt probatur in l. Lucius. la j.ff.de leg.ij. sed si alienatio fieret alio modo, puta per donationẽ insolutum, vel per permutationẽ: tũc esset magis dubium, tamen finaliter dicit idem: quia ex illo capite quo relinquitur pretium saltem debet legatum, & est perinde secundum eum, ac si scienter

esset

esset relicta res aliena.iõ valet legatum per l.nõ dubium.ff.de leg.iij.& facit,qđ hr̃ in d.l.Lucius. Quid aũt,si alienauit vsumfructũ tm̃,vel pignorauit ipsam rem legatam post testamẽtum , an videatur legatum reuocatum.dic quòd non per l.iij.C.de leg.& ibi est expressum,quòd hęres tenebitur reluere.facit,quod hr̃ in §.si rem.inst.de lega.Si autẽ alienasset pro parte,& pro parte non,& alienauit ex voluntate, tũc ꝓ parte alienata extinguitur legatũ per l. si ex toto.ff. de leg.j.& per hoc videtur posse attentari , quòd cũ vsusfructus censeatur esse partem dominij.l.iiij.ff.de vsufruc.cum l.seq.si testator alienauit vsum.quòd respectu ipsius vsusfructus minuitur legatũ . licèt Bart. videatur dicere ꝯtrarium in l.rem legatam . vbi æquiparat rem legatam pignorari per testatorem post testamentum,vel per ipsum alienari vsumfructũ, vt s̃. tetigi.& sequitur etiam do.Pe.Sed fortè aliud est in vsufructu,vt non teneatur hæres ipsum redimere,sicut nec tenetur redimere partem rei alienatæ.& p̃dicta,qñ testator alienat in extraneum.Quid autem,si ipsi legatario in vita soluit legatum . dic extinguit̃ in totum,si in totum soluit̃,extinguet̃ pro parte soluta, nisi testator soluisset animo duplicandi.quod in dubio præsumit̃,nisi aliud probetur.d.l.Lucius.de le.ij. ¶Vtrum autem ex tali legato soluto per testatorem poterit detrahi falcidia,an poterit testator tale legatum reuocare.tãgit Bart. in l.legatum.ff.de leg.ij.vbi concluditur , quòd sic si soluit ex causa legati. secus secundum eum,si simpliciter dedit: quia tunc vr̃ donare.dicit tñ quòd vtroq; casu vr̃ translatum dominium.facit,qđ legitur , & not.in l.dotis fructus.§.fi. ff.de iure dotium.Quid autem,si testator legauit nomen debitoris,qđ postea exigit,an intelligatur legatum reuocatum.dic ꝙ sic , nisi aliud appareat de mẽte testantis.per id, qđ leg.& no.in l. fideicõmissa.§.

19 si rem.¶†Quinto quærit quid si factum esset legatũ gratia sepulturę alicui ecclesię,& testator mutato ꝓposito disposuit alibi sepeliri non facta alia mentione legati primæui,an videatur legatum reuocatum, sic ꝙ ecclesia cui erit factum legatum nõ possit illud ẽt petere . dic ꝙ sic q̃s agendo onere legati vr̃ legatũ adéptum,ꝙ oneris causa erat relictũ.l.alũne.§.Seia. & l.filio.§.matri.ff. de adimendis leg. An autẽ defectus causæ generaliter habeat vitiare legatum. tãgit Bar.in l.demonstratio.§.quod autem. ff.de condi. & demõ.vbi ẽt tangit,quę sit causa.& quę dictiones inducant causam,& concludit, ꝙ defectus causæ finalis vitiat legatum.secus si sit causa impulsiua.l. cum tale.§.penul.ff.de condi.& demõ.& an etiam & qñ falsa causa vitiet contractum,vel institutionẽ s̃niam, vel rescripta,tãgit in d.§.ꝙ aũt.& de s̃nia ẽt hr̃ ĩ l.si is ad quem.ff.de acqui.hære.vbi per glo.& Bar.etiã di-

20 xi.¶†An autem verba enuntiatiua per modum causæ prolata inducãt dispositionem.dicendum,ꝙ sic.ꝑ id,qđ hr̃ in l.emptor.§.fi.ff.de rei vẽ. & in l.socer.§. Lucius.ff.so.mat.¶An autẽ in dubio p̃sumatur causa impulsiua,vel fi.No.per gloss.Dy.in l.ij.§.fi.ff.de dona.& ibi etiam per Bar. & ibi etiã dixi,& plenius in c.post translationem.s̃.de renun. vbi etiam plenè examinaui illud vulgatum , an & qñ cessante causa

21 cesset effectus.¶†Vltimo quærit [a] de quæstione quæ põt sæpe contingere,pone , quòd pater reliquit filiæ ducenta pro ipsa maritanda demũ postea viuens ipsam maritauit , & dedit sibi cẽtum nomine dotis,an mortuo patre poterit petere filia alia cẽtũ vr̃ ꝙ sic ꝑ l.Lucius.ff.de le.ij.contrariũ ibi tenuit Dy. notabilr̃ dicens ꝙ illa.l.loquit̃, qñ legatum fuit simpliciter factum pro ipsa maritanda.& sic ob certã causam quæ

a ¶Vltimo q̃rit. Adde hic d.And. Sic qui hãc q̃õnem hic tractat, & dicit ipsam sæpe vidisse de facto.

fuit finita,cũ sit maritata,ergo finitũ est legatũ.per id qđ hr̃ in l.libertis. in prin.ff.de alim.& cib.leg.& qđ no.gl.in l.q̃nquaginta.ff.de ꝓba.Nec vr̃ obstare,qđ hr̃ in l.Titia.§.qui in vita.ff.de lega.ij. quia ibi pater primo dotauit postea legauit. & ideo cum per dotationem fuerit ius quæsitum filiæ non potest ius filię minuere per legatum,hic autem econtra primo legauit postea dotauit.& non est dubiũ, ꝙ potuit primũ legatũ reuocare,& minuere.Oldra.tñ quem vr̃ sequi Bart.in d.l. Lucius.& etiã do.Pe.hic tenuit ꝯtrariũ, videlicet,ꝙ filia poterit petere residuũ, & sic alia cẽtum mouetur:quia qñ legatum est factũ taxata certa quantitate , nõ vr̃ minui per adiectionem causæ per l.Lucius.ff.de alimẽ.leg.& l.creditor.§.si inter.ff.mãdati.& ideo cum illi sit legata quantitas certa,nõ dẽt diminui ex eo: quia adiecerit ꝓ ea maritãda. & hoc etiã sequit̃ Bar.licèt cã tunc finiatur, qñ est maritata: & multofortius dicit idẽ,qñ testator legasset pro dotę filiæ ducenta , seu noĩe dotis ipsius filiæ:q̃a tũc ea

22 maritata nõ est finita cã.nã ꝯstãte † matrimonio põt dos augeri.l.pe.& fi.& auth.sed iã necesse. C.de do. ante nuptias. & sic residet do.Pet. Cõsueui dicere in d.l.Lucius, ꝙ opi.Dy.vr̃ verior de iure per d.l.libertis.ff.de alimen.lega.& per id,qđ no.gl.in d.l.quinquaginta.nec vr̃ bona responsio vltra in d.l.liber.inq̃tum dixit, ꝙ ibi in secundo legato continet̃ plus q̃ in primo:q̃a illud non est verũ,imò ibi plus cõtine-

23 bat̃ in primo. nam † in primo in effectu ꝯtinebantur centum viginti: quia singulis mensibus decem erant legata.Sed in sc̃d̃o legato continebantur solum centum quatuor:q̃a erãt legata septena menstrua. & sic singulis mensibus, quæ ascendebãt in anno ad quãtitatem octuaginta quatuor,& legata erant dena annua,& sic viginti.l. si quis testamento.ff. de le.j.& si addit viginti dictis octuaginta quatuor erant solum in legato annuatim centum quatuor. & tamen quia primum legatum,& secundum erat factum ob certã causam alimẽtorum , videlicet ob cãm sc̃d̃m tm̃ põt peti.& non põt peti etiã id plus,qđ erat in primo,vt ibi patet.facit, qđ not.glos.in d.l.quinquaginta.Nec ob.l.Lucius. de alimen.lega. q̃a ille casus est diuersus a materia nostra.nam ibi testator legauit certam quãtitatẽ ꝓ alimẽtis,& adiecit,ꝙ volebat certa p̃dia esse obligata ꝓ dictis alimẽtis , & ex redditu ipsorũ dictã quãtitatẽ p̃stari.vñ ibi dr̃ , ꝙ si minus percipiatur ex dictis,testator vr̃ deintim : q̃ sit quantitas relicta non nocet legatario demonstrasse ,vñ possit hr̃i dicta quantitas non aũt per hoc restringet̃ legatum.vñ ibi fuit vnicum legatũ demonstrato.vnde poterit fieri solutio.¶Nos autem loquimur, qñ diuersa legata fuerunt facta successiuè ob eandẽ causam. ¶Item nõ ob.§.si inter. quia ibi dicitur , ꝙ si pater promisit genero dotem promisit soluere certam quantitatẽ annuatim pro alimẽtis filiæ ipsi marito q̃ habebat onus alimentãdi vxorem,si postea fiat pactum inter patrẽ filiæ,& generum,ꝙ onus alimentandi spectat ad ipsum generũ . & ꝙ ipse pater teneatur dare certã q̃titatem annuatim : tunc licèt aliquid superlucraretur maritus ex quantitate quæ p̃statur per patrẽ non tenetur restituere. secus si ex mandato patris gener alimẽtaret vxorem,vt hr̃et occasionẽ implendi mandatum daret sibi certam quantitatem.nã tunc si aliquid superesset bene teneret̃ restituere ipsi patri.& sic patet , ꝙ ille casus est valde diuersus a casu nostro , qñ sint diuersa legata ob eãdem cãm.vñ tunc vr̃ standũ

24 d.l.libertis.& ei ꝙ dixit gl.ĩ d.l.q̃nquagĩta.¶†Quid aũt si in eodẽ testamento, vel diuersis sępius eadẽ q̃titas , vel eadem species legetur , an sępius poterit peti

peti hoc incidit in dubium, an plures causæ lucratiuę possint eadē concurrere. de quo dubio, & de qua mā plenè hr̄ per Bar. in l. Meuius. §. duobus. ff. de leg. ij.

SVMMARIVM.

1 *Hæredi non implenti testm̄ defuncti possunt redditus interdici, & capi, seu auferri, vt de eis satisfiat legatis. & nu. 12.*
2 *Episcopus succedit in potestate exequendi testamenta in quibuscunq; legatis hærede non adimplente voluntatem defuncti.*
3 *Fructus, & emolumentum differunt.*
4 *Voluntatem defuncti non implens qua pœna puniatur.*
5 *Hæres non negligens præferri debet Epo, & cuilibet alteri in executione testamenti.*
6 *Sed si fuerit negligens implere voluntatem defuncti executio deuoluitur ad Episcopum etiam si testator prohibuerit.*
7 *Hæres qui non obtemperat voluntati defuncti priuari debe fructibus & cæteris emolumentis.*
8 *Et quid de illis bonis quę ad Episcopum taliter deferuntur fieri debeat.*
9 *Et si Episcopus fuerit negligens in executione testamenti ad quem deferetur potestas.*
10 *Hęres quantū tps habeat ad implendā uoluntatem defuncti. & n. 15.*
11 *Executio testi maximè in relictis ad pias causas pertinet ad Epm, & quid in relictis ad non pias causas.*
13 *Heres si non implet voluntatē testantis priuari debet tota hęreditate, sed ad quem deferetur hęreditas.*
14 *Testator si apponat pœnam priuationis ab hr̄ditate in casu negligentię vel delicti, nec prouidet ad quem heredit as deuoluatur, cui tunc applicabitur.*
16 *Hęres si non possidet bona testatoris qui reliquit centum pauperibus, sed quidam tertius ea possidet, an poterit Episcopus eum cogere ad soluendum.*
17 *Eps videtur habere ius, & nomē heredis vbi aliquid relinquitur pauperibus, & sic habet actionem: sed coram quo debebit agere contra detentores bonorum.*

a I hæredes. Non implente [a] hærede testatoris voluntatē Eps eum cogere pōt ad ipsam implēdam, seu exequendam. h. d. Et non pōt recipi commodā diuisionem fm Io. An. & do. Ant. sed do. Flor. hic dicit, ꝙ dec. hēt tres prin. lec. & vt oībus ꝯueniat pōt sic summari scd̄m eum. ¶ Hæredi non implenti iussa testatoris ab Epo interdicunt̄ res a testatore relictę. h. d. Et pōt diuidi scd̄m eum in tres partes. Nā in prima ponitur thema, ex quo tacita elicitur quęstio. In scd̄a ponit̄ solutio. In tertia ratio. scd̄a ibi: ab Episcopo. tertia. ibi: vt vota. ¶ In tex. ibi: canonicè: id est monitione p̄missa: quia vindictam p̄cedere debet
1 mnsitio. 12. q. 2. c. indigne. ¶ † No. j. vnā practicā cōpellēdi hr̄des ad exequenda testamenta defunctorū: qa possunt eis interdici redditus, & capi, seu auferri,
2 vt de eis satisfiat legatis. ¶ † No. arg. pro opi. quę hēt, ꝙ Eps succedat in potestate exequendi testamēta in quibuscunque legatis ēt non pijs, vt vr̄ hic colligi in tex. dum indistinctè dicit, iussa testatoris non impleuerint. & sic vr̄ comprehendere casum etiam, qn̄ testator fecit in testamento relicta ad nō piam causam, & ad hoc etiam inducit istum tex. Inn. in c. nos quidē. s. eo. facit, qd̄ hr̄ in c. præcedenti. j. eod. Ioannes.
3 ¶ † Not. differentiā esse inter fructus, & emolumētū: quia fructus est qui ex re percipitur emolumentum vero, qd̄ ex humana industria percipit̄. facit, qd̄ le. & no. in c. pastoralis. j. de decimis. an aūt sit dr̄ia inter emolumentum, & lucrum, tangitur in c. nemo. j. de Simo. Vbi per Io. An. & ibi concludit, ꝙ emolumentum ꝓpriè ēt sumpto vocabulo est lucrum ꝓueniens ex emolumento: lucrū vero dicit̄, ꝙ aliàs ex industria percipitur, dicit tn̄ Io. An. ibi, ꝙ etiā lato sumpto vocabulo emolumentum comprehendit oē lucrum, vt
4 ibi colligi potest. ¶ † No. pęnā non implentis voluntatem defuncti. de qua habetur in litera, alibi vero dicitur, ꝙ amittit lucrū qui voluntati defuncti non obtemperat in §. si quis aūt non implens. in auth. de hęre. & fal. col. j. & in §. si quis aūt pro redemptione. in auth. de ecclesiasticis titulis. coll. ix. Et ex hoc potes notare, ꝙ ille qui lucrum consequitur ex testamento implere debet voluntatē defuncti, aliàs venit priuandus emolumento. facit. l. nesennius. ff. de excu. tuto.
5 & l. pe. C. de leg. ¶ † No. ꝙ si hęres non est negligens, est Epo, & cuilibet alteri p̄ferendus in executione testamenti. nam ēt scd̄m. do. Petr. speciales executores tenent̄ sibi reddere rationem, allegat, quod no. Bar. in
6 l. alio. de alimen. lega. ¶ † No. ꝙ si hæres negligit implere voluntatē defuncti deuoluitur executio ad Episcopū, qd̄ procedit ēt si testator ꝓhibuerit. vt probat̄ in pal. §. si. quis autem pro redemptione. & in auth. licèt. C. de Epis. & cle. ¶ Item no. ad quē Ep̄m fiat deuolutio: qa ad Ep̄m loci ipsius testatoris, in quo scilicet, hēt domicilium. vt probat̄ in d. l. si quis ad declinandā. C. de Epis. & cleri. ibi larem fauere ac deferere noscitur. ¶ Aduerte tn̄, quia in l. nulli. C. de Epis. & cle. litera dicit de Epo originis. vnde ibi gl. dicit, ꝙ vterq; Eps poterit exequi per d. ll. & arg. eius, qd̄ hr̄ in l. assumpto. §. iur. prudentibus. ff. ad municipales. sed d. Pe. hic vr̄ dicere, ꝙ ambo Episcopi debeant cōuenire simul in executione. ar. l. iur. peritos. §. cū oriūdus. ff. de excu. tu. de duo dicetur in c. Ioannes. j. eo. & procedit, qd̄ dictum est de deuolutione fienda ad Episcopum, vbi testator non prouidit de alio executore hærede negligente. nam si ꝓuidisset tunc præferretur ipse Episcopo, sicut tutor testamentarius p̄-
7 fertur legitimo. l. j. & 2. C. de testa. tute. ¶ † Not. quòd hæres qui non obtemperat voluntati defuncti priua-
b tur fructibus, & cæteris emolumentis. [b] & ex hoc no. scd̄m do. Pe. ꝙ vbi resoluitur titulus quem possessor habet si resoluitur sua culpa titulus. & bona fides p̄cedens non excusat eum a fructibus, vr̄ em̄ scd̄m eū extingui in ipso hærede titulus, & nomen hæredis, vt sic, scilicet si semel fuit heres, tn̄ desinat esse heres ex iur. dispositione, vt no. per gl. in §. si quis autem non implēs. præal. 3. auferri. & facit qd̄ leg. & no. per gl. in l. in substitutione. ff. de vulg. & pup. vbi patet, qd̄ licèt qui semel est hæres itr non desinat esse hæres. l. & si fine. §. sed, & Papinianus. ff. de mino. tn̄ fallit, qn̄
8 ex dispositione iur. ciuilis priuat̄. ¶ † No. quid fiendū de istis bonis quæ deferuntur ad Ep̄m: quia non deferuntur ad eum, vt imburset: sed vt dispenset, seu distribuat, & vota defuncti adimpleat. vnde vt hic etiā dicit. do. Pe. non debebit illa apprehendere in occulto, sed publicè, vt patet in d. l. nulli. vbi dicit̄, ꝙ statim gestis, seu actis interuenientibus rerū quantitatem, & tempus quo ipsas recipit apud præsidē loci publicare debet, & similiter in executione intra annū facere fidem, & numerū captiuorum, & redemptorū. & p̄tia ꝓ ipsis data manifestare, ista tn̄ malè de facto seruantur. vt Iac. But. in d. l. nulli. & debet Eps sine aliquo emolumento sibi applicādo facere executionē. l. si quis ad declinandam. C. de Epis. & cle. & ibi etiā dicit Iac. de Bu. ꝙ vbi testator iussit expendi aliquam q̄titatem pecuniæ in certam piam causam, Eps non debet, nec de iure potest in aliam causam expendere. facit, quod habetur in clemen. quia cōtingit. de re
9 li. domi. & qd̄ dixi in c. nos quidem. s. e. tit. ¶ † Quid autem si Episcopus sit negligens. dic, quod tunc succedat Archiepiscopus in executione, vt habetur in §. si quis autem pro redemptione. cum sequentibus. in auth. de eccle. ti. & præcipue in §. fin autē sanctissimus. & tenet hoc etiam Ioan. And. & Host. qui etiam

a Non implente. Ad itellectum huius. c. ad de Pau. de ca. in cons. cxlv. Bal. in l. iij. C. de ꝓcu. & Io. de Por. in l. si fundum. §. stichum. ff. de leg. j.

b Emolumentis Limita tamē istam conclusionem, vt per Fed. de Se. in cōsil. cxxiiij. & doct. in authē. hoc iᵃ porrectū.

dicunt, ꝙ licitum erit cuilibet hanc q̃onem mouere, & solicitare, vt causę pię modis oĩbus impleant̄.d.§. sinautem sanctissimus. & sic censetur causa publica. & sic ēt vtilitatem viuorum includens. nam vt refert hic do.Pe.dicit Seneca in declamationibus, ꝙ totum ius testatoris tollit̄ si viui neglexerint imperia defun
10 ctorum.¶†In gl.j.in fi.& sic vult gl.ꝙ hæres hēat annum ad implendam voluntatem defuncti. & intellige, ꝙ annus incipiet a die monitionis, vt dictum fuit in c.nos quidem.s̄.eo.& sufficiet vnica monitio. per id, qđ hr̄ in iuribus allegatis in gl.nec ob. quod hr̄ in §.si autem.qui hoc facere.in Auth.de eccle.ti. vbi vr̄ requiri bina monitio:quia respōdet glos. in §.si quis autem non implēs.in Auth.de hæredi.& fal.ꝙ ibi, iō requiritur bina monitio:quia maior pęna imponitur cum incontinenti oĩbus relictis priuetur etiam non expectato lapsu anni. Sed in d.§.si quis autē.implēs. & in iuribus allegatis hic in gl.demum priuatur post annum.& sic etiam dicit hic.do.Pe.Potes dicere, ꝙ in d.§.si autem.qui hoc facere loquitur in relictis ad pias causas in quibus si interuenit bina monitio. & sic negligens monitus poterit priuari etiã añ lapsum anni oĩbus sibi relictis. Sed vbi interueniret vnica sola monitio solum post annum veniret priuandus oĩbus relictis. In relictis aũt ad nō pias causas, satis puto, ꝙ etiam si interueniret bina monitio ante annum non posset hæres priuari, cum hoc non reperiatur in eis iure cautum.& ideo in illis standum est d.§. si q̃s autem non implens, vt requiratur lapsus anni.& ſm prædicta intellige id, quod dixi in c.nos quidē.¶ Itē aduerte, quia ur̄, ꝙ sufficiat lapsus sex mensium, per id qđ hr̄ in §.si autem legatum.in d.auth.de ecclesia. ti.gl.ibi.& in §.hæc eadem. in Auth.de hær. & fal.vr̄ velle, ꝙ in relictis ad pias cās sufficiat lapsus sex mēsium. & sic loquatur.d.§.si autē legatum. sed in alijs relictis requirat̄ lapsus anni.¶Sed aduerte.quia tex. in c.nos quidem. loquitur in relictis ad pias causas. & tñ vr̄ requirere lapsum anni, sic nō vr̄ dicta solutio bona, do.hoc non declarant.potes dicere, ꝙ quò ad hoc, vt hæres priuetur oĩbus relictis sibi requirat̄ lapsus anni etiã in relictis ad pias causas, qñ vnica monitio interuenit.¶Sed quò ad hoc, vt possit id, qđ ē legatum in piam causam auferri, cum oĩ emolumento:tunc procedit, qđ dicitur in d.§.si aũt legatum.q.a post semestre poterit auferri.& vult ibi litera, ꝙ incipiat semestre ab insinuatione, seu publicatione testĩ. & vult etiã, ꝙ si q̃titas est relicta ad piam cām teneat̄ grauatus etiã ad vsuras dictæ q̃titatis. & vr̄ velle gl. in d.auth.de ecc.ti.circa prin. ꝙ sit speciale in casu illo, vt possint peti vsuræ:sed certè illud non vr̄ procedere ſm canones.ꝑ id, qđ habetur in c.quia in omnibus.j̄.de vsur.¶Item aduerte, quia dixit.do.Pet.ꝙ in relictis ad pias causas: quia in eis non vr̄ requiri additio, prout voluit Bar.in l.j.circa fi.C.de sac.san.eccle.& an sit verum dicam in c.cum tibi.j̄.e.ꝙ Eps statim mortuo testatore poterit monere hęredem, vel illum qui debet implere relictū in piã cām statim monere, vt adimpleat, & sic causatiuè, & indirectè poterit cogere hæredē ad adeundum in annum quamuis scđm ius possit perpetuo adire, prout leg.& not.in l. licèt.C.de iure deli.qđ tene menti.¶In gl.ij. ibi, vt ibi dr̄, ꝙ limitat Host. nisi consuetudo aliud haberet per l.j.& fi.C.de emãci.liberorum.& facit, ꝙ no.Io. And.s̄.de fi.instru.c.vlt.in gl.ij.nouelle, in versi.hæc autem publicatio.¶In ea.gl.ibi.& j̄.eo.Ioannes ibi not.glos.in c.Episcopus tuititionem.lxxxviij.distin.
11 ¶†In ead.gl.ibi.& hoc præcipue.quasi velit gl.ꝙ idē ēt sit in alijs qui ad pias causas non relinquunt. & idem voluit Inn.s̄.eo.nos quidem.vbi dicit, qđ executio testĩ ꝑtinet ad Epm maximè in relictis ad pias causas, & expressè etiam ibi dicit idē in alijs. & hoc etiam tenuit Host.vt no.Io.An.j̄.eo.in c.Ioannes. in vlt.q.Sed gl.j̄.eo.in c.tua.dixit, quòd Eps solum executor testĩ est in relictis ad pias causas.sed j.opin.ſm do.Flo.cōiter tenet̄, vt no.in d.c.ioannes. & per Archi.in c.siluester.xj.q.j.& istud etiam tenuit Gof. dicēs, ꝙ hoc ꝑtinet ad ecclesiam saltē rōne peccati, qđ contrahitur veniendo contra voluntatē defuncti illã non implendo. Alleg.s̄.de iud.c.nouit.sed d.Pet.hic tenuit secundam opinionem, q̃ tenuit gl.fi. ibi siluester, intellige.nisi in casu in quo lex de alia quota ꝓuidit.& sic soluitur contrarium.l.si quis in suo.C.de inoff.testa. vbi in casu illo hæres non implens volūtatem defuncti ante ius authenticorū nō priuabitur tota hęreditate: sed solum tertia parte.aliàs autē stabat regula quam hic dicit gl.quòd qui non adimpleuerit volūtatē defuncti priuabitur omni successione.
12 ¶†In ea.gl.in fi. aduertē, q.a pro solutione contrarij authenticę amplius hoc capitulum.de fideicōmis.vt hic tangit.do.Flor. Tres lecturæ colliguntur ad hoc. c.ex gl.& ēt, vt ipse finaliter dicit. 4. possunt colligi. Prima est, ꝙ hic interdicantur bona. & sic non priuetur ꝑpetuo, sed ad tp̄s, sed dicta auth. loquitur de priuatione perpetua. & hæc lectura ponit̄ in ver. & hic non dicit vsque ibi, vel hoc reducit̄. Scđa lectura est ꝙ hic loquit̄ de interdictione id est de priuatione ꝑpetua:sed intelligit̄ salua legitima, vt dicit̄ in d.auth. amplius hoc.& hæc ponit̄ in ver.vel ad hoc reducit̄. Tertia lec. est, ꝙ hic loquat̄ in relictis ad pias causas.& hæc colligitur in verbo.Alia aũt. & istã tenuit Host.Quarta lec.potest colligi ex gl. circa fi.in versi. & hoc intellige, scilicet, qñ hic loquat̄ in hæredē extraneo cui non debet̄ legitima. & licèt varijs respectibus ſm.do.Flo.possent defendi oēs iste lec.tñ Hosti. tenuit tertiã.vt sic faueat̄ relictis ad pias cās, vnde dicit, ꝙ ēt in suo hærede in relictis ad pias cās, & quò ad vota patris implenda crescente eius conseruantia pōt priuari totali hęreditate, & etiã naturali debito. nam, & in talibus relictis cessat falcidia.C. ad l.falci. auth.similiter.dicit tñ, ꝙ si peniteat non denegabitur ei eleemosina.& hanc opi.ſm do.Ant. sequitur Cal. in quadam additione super capitulo siluester. allegato hic in gl.& illam etiam videt̄ sequi hic.do.Pet. & do.Ant.qui concludit, ꝙ si factum sit relictum in piã causam practica erit, ꝙ primo interdicant̄ redditus. & fiat solutio ex his, si ex illis satisfieri potest. Si vero ex illis non possit satisfieri, & adhuc ꝑseueret̄ in cōtumaciã, tunc exigente contumacia potest totali hęreditate priuari, siue sit extraneus, siue suus hr̄s hoc est filius, vel aliquis descendens.¶In relictis vero ad non pias causas dicit, ꝙ esset similiter eligere hãc viã, vt primo satisfieret de redditibus, postea etiã procederetur ad priuationem.& ex toto, quãdo extraneus esset perseuerans in contumacia:quia priuabatur tota hæreditate, sed si sit suus hæres, seu qui sit de liberis testatoris relicta sibi legitima priuabatur toto residuo.facit, quod no.in capitu.siluester.allegato in gl. sed domi.Flor.dicit, quòd attento, quòd legitima ꝓpriè non prouenit a defuncto vr̄ verius dicendum, ꝙ tenenda sit scđa lec.& sic, ꝙ litera hic intelligatur salua legitima.nec ꝯdicit huic intellectui ista lr̄a in eo, qđ dicit, ꝙ interdicuntur omnia relicta hæredi a defuncto.nam secundū eum legitima debetur aliunde q̃ ex testamento ex iur.dispositione, vt patet.j̄.eo.c. Raynutius.& in auth.nouissima.C.de inoff.test.& ꝓ hoc facit ſm eum.§.si quis aũt non implens. allegatus in

tus in gl. vbi dr̄ heredem priuandum his quæ relicta sunt a testatore.& sic nō dicit,ꝙ priuetur eo, qđ sibi debet ex iur.dispositione.& per hoc concludit,ꝙ intelligendo hanc lr̄am in hæredem cui debetur lt̄ima priuabitur tunc oībus relictis sibi a defuncto ſm eū, hoc capitulū ꝓcedet,siue sint relicta ad pias cās,siue nōn,& vtroq; casu relinquitur lt̄ima heredi si sit talis cui debeat lt̄ima, in eo aūt,qđ dixi circa primā lec. tenendo illa dicit do.Flo.ꝙ inducitur hic aliquid noui,vt sic dicamus,ꝙ etiam ante annum poterit Eps ꝑ subtractionem commodi hæreditatis cogere hæredē ad exequendum,seu implēdum voluntatē defuncti, & hoc dictum,ꝙ prima lec.procedat,seu possit ꝓcedere,vt inducat illud,qđ statim dixi.satis pt̄ tolerari. inq̄tum aūt dicit.do.Flo.ꝙ si hæres suus. & sic de liberis quibus debet lt̄ima sit negligens, seu cōtumax implendo voluntatē defuncti etiā ad pias causas, qđ non priuabit lt̄ima:sed auferet sibi hæreditas reseruata sibi legitima. Hosti.vt s̄.dixi tenuit contrarium.& cum ipso vr̄ hic transire Io.An.& Archi. in d.c.siluester.& do.Ant.& do.Pe.hic,& sic vr̄ esse cōis opi. illa quam tenuit Host.¶ Sed aduerte,quia potest dici, ꝙ verior sit opi.do.Flo.de iure ex eo: quia ꝑp fauorē piæ causæ non vr̄,ꝙ filius sit priuandus lt̄ima,cū magis videatur fauendum in hoc filio, q̄ piæ causæ per dictū Augustini, qđ posuit gl.in c. si quis ad declinādam.C.de Epis.& cle.vbi gl.dicit Augustinum dixisse, quòd qui vult filium priuare hæreditate, & Deū instituere alium quærat pro consilio quàm Augustinum.& ideo æquior,& rationabilior videtur opi.do. Flo.q̄uis rationi suæ posset rn̄deri, quòd licèt legitima debeatur a iure, & non a defuncto,tn̄ hæreditas relinquitur sibi a defuncto.& tex.hic vult, ꝙ priuetur oībus relictis sibi a defuncto. & sic satis dicta verba possent verificari in filio. Fateor tn̄,ꝙ satis ęquū est, & menti iur.consonum,qđ priuetur hæreditate relicta, seruata tn̄ legitima ipsi filio.vt etiam hic voluit gl.in vna solutione, cōis tn̄ opi.est cum Host.vt s̄.dixi.

13 ¶ † Iuxta prædicta quæri pōt inquantum dictum est.quòd hæres priuatur tota hæreditate propter negligentiā, seu contumaciam in non adimplendo voluntatē testātis ad quem deuoluetur dicta hęreditas. tex.hic & in §.si autem qui hoc facere.in Auth.de eccle.ti.colla.ix.vr̄ dicere,ꝙ ad Episcopum.in ꝯriū videtur esse tex.in §.si quis autem implēs.in Auth. de hæredi.& falci.& in auth.amplius hoc.C.de fideicōmis.vbi dicitur,ꝙ primo defertur substitutis.secundo coniūctis.tertio fideicōmissarijs vniuersalibus. quarto legatarijs particularibus.quinto extraneis hoc volentibus.& sexto,& vltimo fisco.vnde illi vīr præferendi Episcopo in honore,& onere si volunt. & per hoc vr̄, ꝙ si tot personæ in consecutione æmolumenti,& implemento oneris præferuntur Epō, non de facili Eps manum apponet super talibus bonis.d. Pet. hic tangit istud dubium,& dicit, ꝙ credit saluo meliori iudicio iura iuribus hoc modo esse concordanda,videlicet,quòd hr̄de negligēte, quò ad relicta ad pias cās deuoluitur hęreditas ad Epm,& executio relictorum ad pias cās,& sic propriè loquit̄.d.§.si autē qui hoc facere.vbi aūt hæres in alijs relictis quàm ad pias causas deprehendat̄ negligens deuoluet̄ executio, & emolumentum ad personas de quibus in d.§. si quis autem non implens.& in dicta auth. amplius hoc.facit,qđ dixi.s̄.e.in c.nos quidem. & per hoc dicit,ꝙ non putat veram esse opi.Inn. & Hostē.qui tenent,vt dixi super gl.secunda,ꝙ etiam quò ad relicta ad nō pias causas spectet executio ad Epm.¶ Et aduerte,quia vt ipse etiam tangit prædicta allegant pro se tex.in c.tua.j̄.eo.dum dicit vniuersa ꝓcedant, & demū subdit plenariè etiam.§. si quis pro redēptione.in Auth.de eccle.tit. dum dicit omnia ex quibus vniuersalibus verbis, videtur qđ cōcludatur ad epm executionē spectare etiam in relictis ad no pias cās, & pro hoc ēt allegant, q̄a magna vr̄ esse pietas adimplere votum illius qui non pōt se iuuare, nec loqui, cum mortuus sit.faciant.l.j.C.de sac.san.ecc. & 13. q.ij.vltima voluntas.adducit ēt Hosti. q̄a dicit lex,ꝙ expedit reipublicę,ne quis re sua male vtatur.& sup hoc ēt ꝓuidet.insti.de his,qui sunt sui iur.§. sed hoc tp̄e. & sic eadē rōne imò fortiori circa defunctorū voluntates vr̄ esse ꝓuidendū. nam iudiciū defuncti vr̄ esse pium, qđ vr̄ patere ex eo:quia ad executionem testī pōt p̄fici executor persona religiosa.j̄.eo.c.ij.in vj.quòd aliàs non videret̄ fieri posse.facit,qđ hr̄ in c. j.& s̄.de postulando.Io.An.in c.pen.ad finē,dixit æq̄ posse distingui si q̄ritur,an in relictis ad non pias causas possit Eps se intromittere:quia aut hoc vult facere ex officio per viā executionis.& vr̄,ꝙ possit,ꝑ ea q̄ superius sunt dicta,aut per modum libelli. & sic per viam actionis,seu accusationis.& tunc hoc non sit licitum contra laicos hæredes,sed do.Pet.dicit hic, ꝙ Ioan.An. & p̄dicti non rn̄dent ad d.§. si quis aūt non implens.& dictam auth.amplius hoc, nec dicta iura allegant.vnde ipse dicit, quòd q̄cquid sit in personis debilibus,& miserabilibus q̄bus reperiant̄ facta legata in quibus personis pōt dici opi.p̄dictorū posse ꝓcedere, vt sic in fauorē talium personarum deuoluat̄ executio ad Epm,tn̄ quò ad alias personas q̄bus relicta sunt facta in testō, vel ad quas ex iuris prouisione hęreditas deuoluit̄,ꝙ non valet,qūo Eps possit se de talibus intromittere.& pro hoc adducit rl̄am:q̄a non debet iudex impendere officium suū non petitum,nisi pro personis miserabilibus. & in certis casibus de quibus.in c.bonę.s̄. de postu.præla. & in l.4. §.hoc aūt.& ibi per Bar.ff.de dam.infe. Scd̄o ꝑ hoc allegat, q̄a si illi ad quos spectat commodum hr̄ditatis in casu in quo hæres priuatur volunt tacere,& differre vr̄ absurdum ſm eum, ꝙ Eps vltimo illos compellat agnoscere, quia fortè ꝑ tunc nolūt agnoscere sed nolunt in suspenso retinere,agnitioni enim rectè terminus præfigit̄ ad petitionē eius cuius interest p̄textu emolumenti ad eum deuoluendi.l. q̄diu.ff. de acq̄r.hære. Eps aūt est merus executor, & ex priuatione nullū cōmodū dēt consequi,sed onus. ꝑ id qđ hr̄ in l.si quis ad declinandam.C.de Epis.& cle.& iō quo iure de factis laicorum possit tunc Eps se intromittere dicit se non videre,pręsertim quia ꝯ negligentiam non implentis votum defuncti est plenè prouisum per leges in dicta auth.amplius hoc. & d.§.si q̄s aūt non implens.vnde dicere vr̄ esse ꝯ dictos text. q̄ volūt ēt,ꝙ cautionē idoneam præstet oīs ille ad quē fuerit deuoluta hæreditas ſm dispositionem dictorū Iurium,vn̄ esset negotiū intricare si diceremus Epm posse admitti contra id,qđ hr̄ in c.tuam.s̄. de or.cog. & per prædicta concludit, ꝙ Eps debet esse suis terminis contentus, & pro pauperibus, seu relictis ad pias causas tantum se impedire non, aūt alias tuitionem totius testamenti suscipere contra id, quod habetur in c.Episcopus.lxxxviij.dist. & hāc opi. tenuit gl.in c.tua.j̄.eo.licèt hic senserit oppositū, videlicet, ꝙ etiam in non pijs posset se intromittere,dum apposuit dictionem,pręcipue,quę implicat idem esse etiā in non pijs,vt dixi super glo.& sic residet.do.Pet.Ad iura autem allegata per Hostien.non respondet, sed faciliter potest respondere.& primo ad c.tua. & ad §. si quis pro redemptione merito.§.si aūt q̄ hoc facere

ꝙ prædicta iura loquuntur in relictis ad pias causas, vt in eis patet.¶ Nec ob. etiã ꝙ censeatur esse pium adimplere voluntatẽ defuncti:q̃a non per hoc sequit̃ ꝙ Eps possit se intromittere in relictis ad pias cãs, & potissime, q̃a in illis vr̃ esse prouisum per dictã auth. amplius hoc.& per d.§.si quis autẽ non implens.Ca nonistę tñ cõiter sequuntur opi.Inn.& Hosti.saltem cum distinctione.de qua dixi post Io. And.& vt dixi sequitur ẽt hic do.Flo.& Arch.in c.siluester.¶Et ad uerte, q̃a si consideramus iura ciuilia satis vr̃ proce. dere opi.do.Pe.per.§.si quis aũt qui vñr hoc facere. de iure aũt canonico, an idem sit dicẽdum vr̃ primo posse dici si volumus tenere opi.Inn.& Host. ꝙ licèt scd̃m.ll.procedat qđ dixi tñ f̃m canones vr̃,ꝙ indistinctè possit Eps se intromittere per istum tex.q̃ videtur loq̃ indistinctè, & f̃m hoc in terris ecclesiæ seruari posset opi.Inn.& Host. & in terris imperij opin. do.Pe.& scd̃m hoc ista decre.in terris ecclesiæ in relictis non ad pias causas corrigiret.§. si quis aũt non implens.& dicta auth.amplius hoc verum: quia cor rectio iurium est euitanda.per id,qđ hr̃ de elec. cum expediat in vj.& l.præcipimus.C.de appella.vr̃ secũdo posse dici,ꝙ aut Eps vult se intromittere, qñ hæres est negligens in relictis non pijs subtrahendo fructus,& alia emolumenta non aũt veniendo ad priuationẽ hæreditatis:& tunc possit, & ita intelligat hæc auth.vult se intromittere priuando hæredem, & tũc vr̃,ꝙ non possit se intromittere ad finem,vt capiat hęreditatẽ.& vt ipse distribuat,sed ad finem, vt deferatur personis de quibus in dicta auth.amplius hoc bñ possit.& sic possit etiã istud capitulũ intelligi,& suppleri per dictã auth.& per d.§.si quis autem non implens.& scd̃m hoc ẽt posset dici, ꝙ personæ nominatę in dicta auth.haberent electionẽ, an vellent agere contra hr̃dem non implentẽ coram iudice seculari, an vero coram Epo.pōt etiã dici,ꝙ aut Eps solũ vult se intromittere,vt fiat executio relictorũ ad non pias causas.& tunc ꝓcedat opi.Inn.& Host.aut ad fin.vt tota hæreditas deferat̃.& tunc hẽat se intromittere. per id,qđ hr̃ in dictã auth.amplius.cõiter tñ practicatur,ꝙ Epi se non impediant de relic.ad non pias causas.sed de relic. ad pias causas. & absq; dubio illa vr̃ magis expedita opi.ꝙ solum hẽat se impedire de relic.ad pias causas.& prædicta ꝓcedunt, qñ iura puniunt contumaciã hęredis.¶†Quid aũt si testator ap-

14 ponat pęnã priuationis ab hęreditate in casu negligẽtiæ,vel delicti,nec ꝓuidet ad quẽ hæreditas deuoluatur,cui tunc applicabit̃.? remittit do.Pe.ad no.ꝑ Bar. in l.vxorẽ.§.hæres.de lega.3.vbi vr̃ dicere, ꝙ applica

15 bit̃ substituto, vel coniuncto. ¶† Tangit ẽt vltimus intra q̃tum tp̃s debeat hęres exequi voluntatẽ defuncti.& concludit, ꝙ intra annum a die monitionis,vt dicit.gl.j.& concludit, ꝙ in relictis ad pias cãs poterit statim mortuo testatore facere monitionem: quia in eis non requirit̃ aditio,vt ẽt tetigi suꝑ gl.j.de quo tñ dicet̃ in c.cũ tibi.ĩ.eo.in alijs aũt relictis q̃ capiũt effectũ ex aditione.l.si nemo.ff.de testa.tut.dicit,ꝙ si vera esset opi.Inn.& Host.ꝙ ad Epm in talibus deuolueret̃ executio videret̃ sequi vnum inconueniens, vt ꝙ Eps posset monere hęredem anteq̃ adeat,& sic causatiuè, & indirectè cogere possit ad adeundũ intra annũ,cum tñ possit perpetuo,seu vsq; ad xxx. annos adire.vt legit̃,& no.in l.licèt.C.de iure delib.qđ vr̃ esse absurdũ,q̃a sic in effectu ad petitionẽ legatariorũ, seu ꝑ legatarios particulares cogeret̃ hr̃s adire sub pœna priuationis,qđ esse nõ debet:q̃a ad petitionem vniuersalis fideicõmissarij non aũt particularium legatariorum cogit̃ hæres adire.l.j. & per to-

a Recepit beneficiũ. Vide pro hoc.d.Ca. I cle.j.§.iõque. de reliq.& ven. sancto.qui discurrit ꝑ oẽs casus. & ꝑ Hosti. in summa. đ pe.& do in c.transmissa đ deci-

16 tum.ff.ad trebel.¶†Vlterius quærit hic.do.Pet.quia hic loquit̃ de ꝯpulsione hęredis.Quid si tertius possidet bona testatoris qui reliquit centũ pauperibus,an Eps poterit illum cogere ad soluendũ. vr̃ꝙ non.quia non allegat se hęredẽ.& sic cõtra eũ non vr̃ competere petitio legatorũ.¶ Contrariũ tenuit Bal. f̃m eũ in repetitione.l.j.C.de sac. san.ccc. vbi dicit,ꝙ aut cogetur soluere,aut bona dimittere.per l.j.§. toties. ff. si quis omissa causa testamenti.nam licèt talis nõ habeat titulũ lucratiuum hẽt tñ possessionẽ lucratiuam

17 f̃m eũ,qđ tene mẽti.¶†Tangit ẽt vlterius, ꝙ vbi relinquit̃ pauperibus Eps dr̃ habere ius,& nomen hæredis.vt patet in d.l.si quis ad declinandã. & sic hẽt actionẽ corã quo debebit agere ꝯ detentores bonorum.nã corã se non vr̃ posse agere,q̃a sic esset actor, & iudex in eadẽ causa,ꝯtra id qđ hr̃ in l.vna.ne quis in supradicta.l.nulli.eo.ti.dat Epo petitionẽ, & non cognitionẽ. ideo vr̃, ꝙ de iure dẽret agere corã p̃side loci.dicit tñ Iac.de But.in d.l.nulli. ad fin.ꝙ Epi sibi vsurpant totũ,& sic petitionẽ.& cognitionẽ. & licèt ipse non dicat.& do.Pe.ipsi non agunt, sed faciunt, ꝙ syndicus pauperũ agit. & ita fit quotidie in practica.facit,qđ le.& no.in c.insuꝑ.s̃.de testis.an aũt Episcopus in casu.d.l.si quis ad declinandã. qñ pauperes sunt instituti.& Episcopus censet̃ hr̃e ius, & nomen hæredis, an poterit petere se intromitti ex edicto diui Adriani, vr̃ ꝙ non.q̃a illud remediũ solũ vr̃ competere hæredi scripto,sed Eps non est hæres scriptus, ergo,&c.Contrariũ tenuit But.in d.l.si quis ad declinandã:quia ex quò hẽt ius,& nomẽ heredis ꝑꝑ institutionẽ factã de pauperibus non dẽt sibi deficere dictũ remediũ: q̃a sicut nomẽ alicui⁹ ip̃m designat dictũ nomẽ pauperũ in dicto casu representat Ep̃m.

SVMMARIVM.

1 *Eleemosinam dare potius dẽt quis ei cui est obnoxius,seu a quo recipit beneficium pari indigentia subsistente.*
2 *Testari nõ possunt clerici de bonis ꝑ ecclesiã acq̃sitis. & nu.6. & 7.*
3 *Obligatio ad antidora non necessitat illum q̃ recipit reddere, sed obligat eum naturaliter ad antidora.& nu.8.*
4 *Obligatus pluribus dẽt prius satisfacere illi cui grauius est obligatus.*
5 *Obligatus vni ex pluribus causis si soluit partem debiti p̃sumitur sol uisse in causam duriorem.*
9 *Testari de quibus bonis possint clerici.*
10 *Clericus si hẽt plures ecclesias dẽnt bona diuidi post eius mortẽ, & vtrique ecclesiæ secundum proportionem redditutum assignari.*
11 *Et si in bonis proprijs non habeat agnatos, nec cognatos vsq; ad septimum gradum quis succedet.*
12 *Clerico,vel prælato mortuo quis possit occupare bona per eum possessa.*
13 *Hęres clerici,vel prelati,an teneatur ecclesiæ de his,quę male gessit.*
14 *Tutor durante administratione non cogitur reddere rationem,secus in prælato.*

Vm in officijs. In bonis ꝑ ecclesiã acq̃sitis seu ꝑꝑ ecclesiã clerici testari non possunt.h.d.Et primo ponit factũ damnabile.¶ Scd̃o illud dãnat.scd̃a ibi, hoc igit̃.¶In tex.ibi:p̃sumunt.supple vltimã voluntatẽ condendo,vt sic faciat ad titulũ.¶No. principium pro exordio faciendo ad inuitandũ ad remunerationẽ bñficij,vel ad excusandũ quẽ si aliũ añ

1 remunerauit cui magis q̃ erat obligat⁹.¶†No.ꝙ sub sistente pari indigẽtia danda est eleemosina potius ei

a cui est obnoxius,seu a quo recepit bñficiũ.[a]¶†No.ꝙ

2 clerici non pñt testari de bonis ꝑ ecclesiam acq̃sitis. & sic occasione ecclesiæ acq̃sitis.¶No. ꝙ in cõferendis bñficijs in ordine charitatis. habenda est dr̃ia ꝑsonarum. vnde alleg.do.Pe.dictum Tullij in lib.j.de officijs

officijs vbi dicit. Optimè aũt societas hoĩm coniunctioq; seruabit:si ꝑut q̃sq; erit coniunctissimus in eũ benignitatis plurimũ ꝯferat. Multi tñ inordinatam charitatẽ hẽnt.vt dicit Prosper in libro de vita ꝯtẽplatiua,& hr̃ in c.charitas.de pe.di.ij. tales erãt ẽt clerici de q̃b⁹ in lr̃a.¶† No.ꝙ bñficiũ mihi ab alio collatũ
3 constituit me illi obnoxiũ.vt hic patet,dum dicit teneamur,& sic me illi obligat.& dr̃ talis obligatio ad antidora.vt tangit. gl.j. vñ non necessitat illũ q̃ recipit reddere, sed obligat eum naturalr̃ ad antidora de qua naturali obligatione,& eius effectu dixi.s̃.in rubrica.de don.¶†Not.ꝙ obligatus pluribus prius dẽt
4 satisfacere illi cui grauius est obligatus.¶ Silr̃ etiam dicit lex,ꝙ †si obligatus vni ex pluribus causis soluit partẽ debiti presumitr̃ soluisse in cãm duriorẽ,hoc est in cãm q̃ plus grauabat infamiã,scd̃o in illã q̃ inducebat pęnã. Tertio in illã pro quo pignus erat obligatũ.Quarto in vetustiorẽ obligationem , & prius etiã ꝓ sua cã q̃ pro aliena.l.ex pluribus.ff.de so.& l.j.eo.
6 ti.& ibi de materia.¶†No.ꝙ nõ solũ ꝑlati,sed ẽt clerici non pñt testari de bonis q̃sitis ex bonis ecclesiæ , vt satis colligit̃ hic,dum gñaliter dicit. Quidam clerici,&c.& sic facit,ꝙ non solum in ꝑlatis , sed etiã in clericis vendicet sibi locũ illa ꝑsumptio, ꝙ illa q̃ q̃siuerunt intelligat̃ de bonis ecclesiæ q̃siuisse: sed ẽt habeat locũ in oĩbus alijs clericis.Quidã tñ,& forte nõ malè scd̃m Inn.ꝙ in illis clericis q̃ nõ sunt ꝑlati, sed simplices clerici ꝑsumit̃ acq̃ri intuitu ꝑsonæ, & non ecclesiæ, q̃n quò ad q̃rendum noĩe ecclesiæ nullum habeant officiũ.iõ tunc suo noĩe q̃rere vñr.de quo.j.
7 dicet̃.¶†No.ꝙ nullus clericus, vel ꝑlatus de reb.ec. etiã mobilibus põt testari, vt hic ꝓbatur.& j̃.c. ꝓxi. pñt tñ in egritudine constituti aliqua intuitu eleemosinæ errogare.j̃.eo.in c. ad hęc.& silr̃ aliqua ꝯferre remunerationẽ laborũ,seu seruitiorũ sibi exhibitorum tam a consanguineis q̃ ab alijs.j̃.eo.c.relatũ.§. licèt. & idẽ vr̃ dicendũ de rebus quas emerunt de redditibus suis.12.q.j.c.Epi.de rebus.& q.3.c.j.& q. v. qui sunt. pñt ẽt testari si hoc hẽt cõsuetudo saltẽ de aliq̃bus mobilib⁹ ſm Vgutionẽ in c.si Eps.12.q.v.ꝓ quo facit.c.cæterũ.s̃.de don.& qd̃ hr̃.j̃.eo. relatum.¶ Itẽ põt testari de re mobili ecclesiæ.si in recõpensationẽ relicti tm̃ daret ecclesię.facit,qd̃ hr̃ in præallegato.c. si Eps.& 12.q.2.in c.si quis clericus.& si quos seruis.
8 ¶†In gl.j.ibi naturaliter obligat̃.talis tñ obligatio nõ est efficax ad agendũ.vt legit̃,& no.in §.cõsuluit.inferius allegato. & tetigi in notabilibus.s̃.de dona. in rubri.& adde,qd̃ no.gl.in cle.Romani.ver. vtrunq;. de iureiur.vbi tangit de verbo, antidora.¶ Extra gl. Inn.hic tangit principaliter duo.primo de quibus bonis pñt clerici testari.scd̃o q̃s mortuo prælato potuit occupare bona per ipsum possessa , cum magnum sit cõmodũ possessionis.instit.de interdic.§.cõmodũ. & facit.s̃.de probatio.in c.ex literis.¶†Circa primum [a]
9 ꝯcludit , ꝙ quædam sunt bona de quibus constat,ꝙ sunt ecclesiæ . & in istis certum est.ꝙ non põt cleric⁹ nec ꝑlatus testari,vt hic patet.& j̃.eo.ad hoc.& c.relatũ.nec vr̃ ẽt illa alteri posse conferre per istum tex. & per iura ꝑallegata.fallit tñ in casibus de quibus dixi in vltimo notabili . Quædã aũt sunt bona q̃ cõstat esse ipsorũ clericorũ . & tũc in istis possunt clerici ad suũ libitũ testari.per id,qd̃ hr̃.j̃.eo. quia nos. & 12.q. v.ca.j.& 2.& q.3.c.j.q.2.c.sint manifestæ. & si de his non fuerunt testati spectabunt ad ꝯsanguineos ipsorũ clericorũ succedẽtes ab intesta.facit,qd̃ hr̃ in c.j.& 2.j̃.ti.j.& qd̃ ibi dicet̃,& ꝑdicta ꝓcedũt,siue talia bona fuerũt clericorũ añ clericatũ, siue obuenerint postea.& donatio sibi fcã intuitu ꝑsonę,vel ex artificio autdoctrina.j̃.e.q̃a nos.& c.relatũ.&c.req̃sisti.¶Itẽ ꝑdicta sunt vera in casu certi. Si aũt sit dubiũ,an sint bona clerici,vel prælati,an ecclesiæ,& an sint acq̃sita intuitu personæ,an vero intuitu ecclesiæ hoc casũ refert d.Flo.Inn.dicere ꝙ quia in his difficiles, & quasi impossibiles sunt probationes.s. q̃d & q̃tum de redditibus ecclesiæ,& q̃tum de proprio emerit, seu acq̃siuerit,qd̃ in hoc dubio iudex multũ ꝓcedet ex præsumptionibus,& ꝯiecturis, cũ ꝯtingat ẽt q̃nq; vnam ꝑsumptionẽ elidere aliã.s̃.de ꝑsum.c.illud. & c.literas.pro tanto iudex habebit arbitrari quãtũ sit patrimoniũ clerici,& quot sunt eius redditus, & silr̃ quot sunt redditus ecclesiæ.¶Item quid lucret̃,seu fuerit lucratus clericus de artificio,seu doctrina , vt si forte fuerit scriptor,vel magister scholariũ,vel ẽt ex industria,si forte fuerit doctor, & lucratus sit ex aduocatione,vel ex lectura.facit qd̃ infra dicet̃ . Et istud intelligit,q̃n sunt cõiecturæ,qd̃ aliqua acquisiuerit intuitu personæ,& aliqua intuitu ecclesię,in dubio autem ꝑsumetur pro ecclesia.all.c.iij.vbi de hoc.s̃.ti.j. & sic residet,sed de hoc forte.j̃.latius dicã.Et ex ꝑdictis infert d.Flor.ad q̃õnem,quã dicit fuisse de facto. nã summus vates,& orator d.Fran.Petrarcha, dũ vixit possedit quasdam domos in ciuitate Parmæ in qua fuit Archi.ecclesiæ Parmensis, & eo defuncto hæres ipsius laicus tenuit dictas domos,& deinde tractu tẽporis ipso hærede absente successor in Archidiaconatu occupauit dictas domos.vnde suꝑ illis orta fuit q̃õ inter hæredem dicti dñi Francisci, & dictum successorẽ ĩ Archidiaconatu,& q̃rebat̃ quid esset præsumendum . nã dicebat hæres domos fuisse acquisitas per dictũ d.Fran.anteq̃ esset Archi.successor vero in archidiaconatu hoc negabat dicens, ꝙ erant acq̃sita intuitu personæ aditus,tãdẽ super hoc fuit habitum consiliũ,& finaliter fuit consultũ, ꝙ aut ꝯstare poterat domos fuisse q̃sitas ante archidiaconatũ,aut non, primo casu tales domos censet̃ peculiũ quasi castrense,vt dictũ fuit super Rub.s̃.ti.j.ideo potuit d.Frã.de illis testari.per id qd̃ hr̃ infra in c.quia nos.& in l.sacrosan.C.de Epis.& cle.& dato ꝙ expresse nõ dispo suerit de illis tñ hæres eius etiã laicus successit in illis.xij.q.j.c.sint manifeste.& facit qd̃ hr̃ in auth.sententiam.C.de Epi.& cle.& xij.q.4.c.ij.& qd̃ ibi no. & s̃.tit.j.c.ij.iij.& iiij. dum in illis dr̃ postea emerit a ꝯrio sensu.vñ hoc casu nullo iure p̃t se tueri successor in archidiaconatu.¶Secundo casu,q̃n non põt constare,ꝙ præsumitur ante archidiaconatum, tũc vr̃ ꝑsumendum pro archidiaconatu.per id qd̃ hr̃ in c.pe. s̃.ti.j.¶In contrarium facit,quia vt prędixi hæres laicus possedit aliquãdiu dictas domos.ideo vr̃ sibi cõpetere interdictum,vñ vi,si nõ fuit admissus ad possessionem.per id qd̃ hr̃ in c.olim causam.s̃.de restitu. spo.& in l.clã possidere.§.qui ad nundinas.ff.de acq. pos.Conclusum fuit ꝙ aut constabat , ꝙ antequam fieret archidiaconus habebat proprium patrimoniũ, aut constabat,ꝙ non habebat,aut erat dubium . primo casu acquisita non præsumebantur acquisita intuitu ecclesiæ,nec ꝑsonę.& sic non erat præsumptio pro hærede,nec pro successore.s̃.tit.j.c.j.a sensu contrario.vbi patet ꝙ præsumitur ꝓ ecclesia solũ eo casu quo clericus nihil hñs patrimonij fuit promotus . & ideo hoc casu standum est regulæ , vt præsumatur pro possessore.xij.q.j.c.j.& ideo cũ præsupponat̃ , ꝙ hęres fuit in possessione aliquãdiu debebat ante omnia restitui.per id quod hr̃.s̃.de resti.spo.c.in literis. & c.item cum q̃s.quo restituto , si successor aget incumbet sibi probatio.s̃.de probat.in c.literis . Si autem hęres non fuisset in possessione, tunc dicit quòd

[a] Circa primum. Add hic d.Abb. in j.co.ver sic. sed hic quæro.

locus erit arbitrio iudicis q habebit arbitrari ex coniecturis de quibus.s.dixi. sed fortè melius dixisset, q tunc præsumeretur p Archidiaconatu si successor in Archidiaconatu possidebat.per id,qđ hr in d.c.ex literis.& sic obtineret iste successor in Archidiaconatu,non hæres probaret verè,vel presumptiue,q fuissent quæsitæ aliunde, q ex bonis Archidiaconatus. & in presumptiua probatione bene est locus arbitrio iudicis qui ex coniecturis. de quibus superius fuit dictum habebit arbitrari.& idem videretur dicendum in casu proximè præcedenti, cum eadem ratio videatur.Si autem constat, q ante Archidiaconatum non habebat primonium, vel de hoc sit dubium,tunc psumendu vr pro successore.per id,qđ dictu fuit in c. vt vnusquisq;.s.ti.j.& sic residet.do.Flo.¶Sed aduerte,qa tertium casum supradictum, qn valet non constat,an bona sint clerici,vel plati, vr ecclesie.& an intuitu ecclesiæ sint acquisita.do.Ant. hic post Inn. latius hoc prosequitur,vnde cocludit,q qnq; clericus nullum habet beneficium.& tunc in dubio illud,qđ reperitur per eum quæsitum præsumitur ex proprio, & sui contemplatione qsitum, aut clericus habebat beneficium,q qualiter inteligatur.j.dicetur. & tunc dicit,q aut constat clericum bona habuisse tpe acceptationis beneficij. & tunc qsita per eum præsumuntur quæsita de bonis ecclesiæ.s.eo.c.j.& s.ti.j.c.inqrendum, aut constat clericum,vel prælatum habuisse ante pmotionem bona primonialia,vel aliqua qsiuisse ex artificio,vel doctrina, aut contemplatione personæ.& tunc dicit post Inn. quòd in talibus multum pōt arbitrium iudicantis in psumendo ex circunstantijs,cum de facili non possint haberi certe pbationes.& sic oportet, q recurratur ad præsumptiones.vnde dicit,q debebit iudex ponderare quantitatem,seu valorem qsiti, & qualitate bonorum ecclesiæ,seu redditutum ipsoru bonoru. & similiter etiam quesitorum ex artificio,vel doctrina,vel contemplatione personæ: & sic in hoc ex circunstantijs attentis prædictis aliter arbitrabitur. & psumet,allegat.c.sacerdotes.12.q.4.& in dubio dicit. q iudex psumet clericu,seu prelatum si non segregauit bona sua a bonis ecclesiæ cum consilio clericoru,prout facere det, & sic si non fecit inuentarium de re.eccl.facit, qđ hr in c.sit manifeste.12.q.j.& c.Eps. eadē cā,& qōne. vnde dicit, q etiam tunc poterit deferre iurm ecclesiæ in litem ad instar tutoris qui non confecit inuentariu.per id,qđ hr.ij.q.j.in primis.pcipue si lata culpa deprehendit in clerico,vel prælato,sicut dr in siti de tutore in l.j.C.de in litē iu.& in l.tutor. qui repertorium. in prin.ff.de admi.tu.& facit,qđ hr in c.sup eo.s.q met.cau.si vero non fuerit in culpa,quia separauit cum consilio clericoru bona ecclesiæ a suis. & sic fecit ltimè inuentarium de bonis ecclesiæ:tunc dicit, q non est præsumptio plus pro ecclesia q pro herede clerici, vel prælati.& ideo grauabitur onere pbandi ille qui non possidet.& sic dēt intelligi, qđ hr in d.c.sint manifestè.& quod legitur,& nota. in c.vt vnusquisq;.s.ti.j.¶Si aūt neuter possideat,tunc ille q aget grauabitur onere pbandi. ¶ Si aūt vterq; heres videlicet prælati, & successor eius concurrant in agē do,dicit,q pro ecclesia erit præsumendum,& iudicā dum in dubio.per id,qđ hr in c.pe.s.de re iud. & sic residet.do.Ant.in hoc dubio.Potes dicere clarius,& videtur,q melius, q in casu isto,quando constat platum habuisse bona tempore promotionis, quòd aut prælatus non fecit inuentarium. & tunc videtur, q præsumendum sit pro ecclesia etiam si hæres possideat, quia videtur fuisse in dolo, vel saltem in lata culpa non faciendo inuētarium: per id qđ hr in d.c. sint manifeste. & qđ hr in simili de tutore in d.l.tutor qui repertorium.vnde vr tunc standu iuro ecclesiæ,seu successoris.per id qđ superius est dictu, & qđ hr in d.l.tutor qui repertorium.Si aūt fecit inuentarium, tunc vr q si hæres possideat pro ipso sit præsumendum nisi aliud probetur, & similiter si ecclesia, seu successor possidet præsumetur p ecclesia, donec aliud probetur.per id quod legi.& not.in c.j.xij.q.v. & qđ dixi in c.vnusquisq;.s.ti.j.poterit aūt fieri probatio vera, vel psumptiua per coniecturas. nam poterit hæres probare, q res de qua est qō fuit relicta defuncto a cognato,vel cosanguineo suo.¶Itē poterit probare presumptiuè probādo qūo ex redditibus nihil supererat deductis expensis, q occurrebant p alimentis ipsius plati, & pro alijs ministris, & pro alijs expensis opportunis ipsius ecclesiæ, & q ex aduerso ex redditibus bonoru q habebat tpe promotionis multa percipiebat, ita q ex illis potuit qrere rem de qua est qō.Si aūt de redditibus ecclesie aliqd supererat deductis expensis opportunis pro ecclesia,& ministr.& aliquid ēt percipiebat ex redditibus bonoru q habebat tpe promotionis,tunc iudex habebit arbitrari qtum ex redditibus ecclesiæ percipiebat, & qtu ex redditibus bonoru propriorū,& si tm percipiebat ex vno qtum ex reliquo,arbitrabit rem de qua est qō esse cōem ecclesiæ,& hæredis ex quo pares erāt redditus ecclesiæ,& proprij patrimonij. facit qđ hr in l. sed & si lege.§.qđ aūt.ff.de peti.hære.& xij.q.iiij.c.j. ¶Si vero lucru percipiebat ex redditibus suoru bonoru,tūc arbitrabit iudex esse de qua erit qō p duabus partibus spectare ad ecclesiā, & pro tertia ad hæredem,& sílr econtra, qn lucrum plus recepisset ex redditibus suoru bonoru,quā ex redditibus ecclesie: qa arbitrabitur tunc spectare pro duabus partibus ad hæredē.& pro tertia ad ecclesiā. & sílr si redditus ecclesiæ erāt pingues,& ex pprijs bonis deductis sumptibus concurrentibus circa ipsas res quasi nihil, vel modicu percipiebat,psumet iudex rem qsitā ex redditibus ecclesie,& idē in similibus.vbi tn neuter possidet,sed extraneus,satis vr q si ecclesia agat cōtra illu,& doceat rē fuisse deiectā per platu defunctu.& illā fuisse occupatā per ipsum tertiu, q tunc in dubio psumendu sit pro ecclesia. per id qđ hr in c.j.s.eod. ¶Sed vbi hrs possideret psumeret pro herede nisi verè,vel psumptiuè ecclesia probaret rem ad se spectare,& vera posset pbare, qđ si constaret qđ contēplatione ecclesie fuisset relicta plato.nā ex in dubio etiā sic psumit,qn relinquit sub noīe dignitatis, vel etiā ab extraneo.j.eo.requisisti.per psumptiones vero pbabit per modu quem superius dixi.& prædicta pcedunt, qn vt dixi constat q prælatus, vel clericus habebat bona tpe promotionis,& quid iuris qn constaret,qđ nulla bona habebat etiam.s.dixi. ¶Si aūt sit dubium,an clericus, vel platus habuit bona tpe pmotionis, tūc in dubio psumit pro ecclesia nisi aliud probetur.per id qđ hr in c.inquirendum.s.tit.j. & s. eo.c.j.& facit qđ dixi in d. c.vt vnusquisq;.vnde Inn. hic.& Io.An.post eum,qđ in dubio psumitur quæsiuisse de bonis viri.l.quintus.ff.de dona.inter virum. & l.etiam.C.eo.tit. non tamen per omnia est idem in plato qđ in vxore sm Inn.qđ quærit vxor ex industria, seu ex eius operis qrit viro cui tenet operari.l. sicut.ff.de oper.lib. Secus in prælato qui non quærit ecclesiæ id qđ quærit ex operis, vel industria eius.j. eo.relatum.& c.quia nos.qđ no.pp id qđ.j.dicetur. Inquantum aūt dixi præsumi pro ecclesia, dixit Inn. hoc esse verum in singulis clericis. versicu.id quod habetur.

habetur.§.eo.c.j.& xij.q.3.c.j.& in auth.de eccle.ti. §.interdicimus.sed maximè dixit hoc præsumi in p̄lato.per id,quod habetur.xij.q.3.c. quicunq;.& q.4. c.sacerdotes. Refert tñ alios dicere, ꝙ in non p̄latis q̄ritur in dubio q̄situm intuitu personæ, qñ clericus in ecclesia ad hoc q̄rendum nullū habet officium,ex quò quærere debeat.& sic residet Inn.aliter non declarans.do. Ant.hic concludit,ꝙ in q̄sitis per p̄latum non erit dubium dictā p̄sumptionem habere locum. & idem dicit de quæsitis per clericum q̄uis non prælatum hñtem tamen administrationem,per id,quod no.in c.p̄senti.de offi.or.in vj.In alio vero clerico nō hñte administrationem vr̄ Inn.posuisse duas opi. dū dixit,primo aliquem dicere,ꝙ hoc procedit in singulis clericis, & demum secundo posuit secūdam opi. ꝙ hoc nō procedat in clericis,nisi habeant officium. do. Ant.hic concludit, ꝙ si sunt clerici qui recipiunt redditus de manibus aliorum tunc iura ista non hēnt locum,nec præsumptio p̄dicta,nisi aliquod officium habuissent in ecclesia,ex quò aliquid potuissent recipere.vt quia fuissent œconomi, quia tunc pro ecclesia præsumeretur,vt videt̄ sensisse.Inn.si aūt esset canicus habens prębendam sæparatam,tunc f̄m d.An. potest esse dubium,an hoc casu dicatur idem, qđ in clerico non prælato.& dicit se aliàs tenuisse,ꝙ iste cē̄set tunc habere administrationem.facit,qđ dixi post eum in c.j.& c.fi.s̄.de pecu.cle. & istud satis videret̄ de iure ꝓcedere.fatetur ꝙ Doc.cōiter vñr in hoc sentire contrarium.s̄.ti.j.c.j.& facit,qđ no. Archi.de rescri.c.statutum.§.assessore.in vj.& quod plenè dixi in c.j.& c.fi.s̄.ti.j.& tene menti dictum Inn.ꝙ vbi clericus hēt officium in ecclesia p̄sumitur pro ecclesia in quæsitis per eum, nisi aliud ꝓbetur. & sic de illis testari non posset.

10 ¶†Quid aūt si clericus habuisset plures ecclesias.dic f̄m do.An.ꝙ bona debent ęqualiter diuidi q̄ per talē fuerunt q̄sita inter dictas ecclesias. per id,qđ hr̄ in c.relatum.ad fi.j̄.eo. Sed posses dicere illud verum, qñ æquales erant redditus vtriusque ecclesiæ aliter pro rata reddituum fiet diuisio. p id,ꝙ s̄.in simili dixi.

11 ¶†Tangit etiam do.Anto. Quid si in bonis proprijs clericus non habeat agnatos, nec cognatos vsq; ad septimum gradum. dicit, ꝙ succedet ecclesia.alle.xij.q.v.c.fi. ¶Tu dic, quòd cognati, & sic coniuncti ex latere fraterno succedebant olim vsque ad septimum gradum, sed agnati hoc est coniuncti ex latere masculino succedebant vsq; ad decimū, vt legitur,& no.in §.fi.insti.de succes.cog. hodie vero:q.a per ius auth.sublata est dr̄ia agnationis,& cognationis succedunt ēt cognati vsq; ad x. gradum,vt no.gl.in d.§.fi.& prædicta q̄ superius dixi puto de iure ꝓcedere.tñ d.Pet.hic aliter loquitur in isto articulo, qñ q̄rit̄ de his rebus de quibus est dubiū, an sint ecclesiæ,vel prælati, & an sint q̄sita ante ꝓmotionē, vel post.nam primo ponit opi.Ia.de Are. q̄ etiam refert Ia.Bu.in auth.Inīa.C.de Epis.& cle.q. dixit,ꝙ p̄sumi dēt ꝓ ecclesia si possidet,aliàs si hæres p̄lati possideat pro illo p̄sumetur.& sic ille qui agit debebit ꝓbari originem acquisitionis.alle.l.matre.C.de ꝓbat. & l.Arethusa.ff.de sta.ho.Scđo refert opi.Ia.Bu.qui dixit in d.auth.ꝙ semper eccle. incumbit onus ꝓbandi:q.a cum prælatus tp̄e suæ mortis reperiat̄ ipsas res habuisse,p̄sumitur etiam retro habuisse.& cum ecclesia serui.cum se fundat ex duobus cum prælatus quę sierit,& post prælaturā dr̄ indistinctè id ꝓbare per d. l.matrem.d.l.arethusa.Tertio refert opi.In.hic positā qui non vr̄ facere dr̄iam quis possideat.& sic nō vr̄ tenere opi.But.quia dicit, ꝙ semper pro ecclesia pręsumitur:nisi hęres defuncti clerici,seu pręlati ꝓbauit ante clericatum,vel p̄laturā ipsum defunctum aliq̄d habuisse,vel aliunde suo intuitu obuenisse. Ipse vero do.Pe.dicit fortè non absurde posse dici,ꝙ si clericus,vel p̄latus non fecit inuentariū de rebus ecclesię,procedat,qđ dixi post In.sed si fecit,dicit,ꝙ illa q̄ deprehendit̄ p̄latus possidere tp̄e mortis si non constat illa post prælaturā fuisse q̄sita ꝓcedat opin. But. sed certè Inn.& Io.An.post eum.& similiter.d. Ant. tenuerunt hic ɔ̄rium, vt valet hoc casu p̄sumat̄ ꝓ ecclesia,vt s̄.dixi.& sic non vr̄ bene dixisse, in q̄sitis vero post p̄laturā de quibus cōstat,ꝙ postea sint q̄sita, sed non constat.an contemplatione ecclesiæ: an a sei pso,& ex eius pecunia, vel ex sua industria, aut doctrina.tunc dicit do.Petr.ꝙ in dubio vr̄,ꝙ p̄sumat̄,ꝙ intuitu ecclesiæ habuerit,seu q̄siuerit. vt voluit Inn. coniecturæ esse possunt f̄m do.Pe.vt tangit But.in d. auth.Inīam,q.a si cōstat,ꝙ acquisiuerit a cognato,vel consanguineo pręsumit̄ contemplatione p̄sonę non ecclesiæ q̄siuisse,nisi ecclesia ꝓbet contrarium,vt q.a ꝓbat,ꝙ hoc dixit testator, ꝙ relinquebat contemplatione ecclesiæ ipsi p̄lato. licèt ille esset cognatus, vel cōsanguineus: vel q.a testator reliquit sub nomine dignitatis:qđ tñ est intelligendū: vt hr̄ in c.requisisti.j̄. eo.¶ Si vero habuit ab extraneo presumitur ɔtēplatione ecclesię habuisse.d.c.vbi aūt dubitatur. vñ habuerit.vt q.a emit vineam, & nescitur ex qua pecunia,tunc vr̄,ꝙ præsumat̄ habuisse ab ecclesia.per id, qđ dr̄ in simili de vxore.in l.quintus. superius allegata.eɔ̄ vr̄,ꝙ a se, & ex suo præsumat̄ habuisse per l. si defunctus.C.arbitriū tutele.Iac.But.in d.auth.licētiam.dicit.ꝙ in Ep̄o,& in quolibet administratore ecclesiastico si cōstat, ꝙ non habebat bona tp̄e promotionis p̄sumet, ꝙ contemplatione ecclesiæ habuit: nisi ɔstaret,ꝙ ab agnatis habuisset, aut per industriā ex qua aliq̄d potuisset q̄rere. dicit,ꝙ debuit ex illa q̄rere ecclesiæ q̄ eū alimentauit.& non sibi,sicut vxor viro.d.l.quintus. Si aūt constat ꝙ alia bona habebat tp̄e ꝓmotionis, tunc de bonis ecclesiæ deducet̄ q̄tū sufficiebat ipsi clerico, vel p̄lato f̄m qualitatē p̄sonæ & officij.q.a ab illa ecclesia debet ali,seu alimenta habere.& per ɔ̄ns victū,& vestitū.s̄. de præben.c. cum f̄m.de superfluo, qđ restabit de bonis suis simul cōiter pręsumeē q̄siuisse pro rata per.l.si lege.§.qđ autē. ff.de peti.hr̄.& sic vult Ia.Butr. ꝙ non habeat̄ respectus ad q̄sita ex artificio,vr̄ doctrina per clericū. & ꝙ ex illa debeat q̄rere ecclę. Sed certè istud non vr̄ verum,vt ēt dicit hic do.Pe.quia talia lucra sequunt̄ naturā aliorū bonorum ꝓpriorū ipsius clerici,vel pręlati.j̄.eo.q.a nos.cum ibi no.& c.relatū.§. cęterū. & sic etiā voluit Inn.& Io.An.post eum dum dicunt haberi respectū ad ꝓpriū p̄rimoniū.& ēt ad id, qđ lucrat̄ clericus ex artificio,vel doctrina,& ad redditus ecclesię.& plus etiā dicunt,ꝙ prælatus non per oīa æqparat̄ vxori q̄ ex opera q̄rit marito.Clericus vero, & p̄latus sibi,& non ecclesię.& ideo concludit do.Pet.ꝙ iudex ꝓcedet ex p̄sumptionibus. & considerabit q̄tum sit p̄rimoniū ecclesię: q̄tum de redditibus ecclesiæ sit perceptū. & q̄tum de redditibus ꝓprij p̄rimonij,vel ex industria,artificio,vel doctrina.de qua plenius superius dixi.& similem considerationē. vt ipse tangit faciunt Legistę,qñ mortuo patre vnus ex filijs q̄ multa q̄siuit vult illa habere,vt ꝓpria. & alius dicit illa dēre esse cōia tanq̄ prouenta ex bonis. & q̄ritur quid sit p̄sumendum.Gl.in l.cū oportet.C.de bonis q̄ li.dicit inspici qualitatē p̄sonarū. vt si fili⁹ erat industriosus: pater inops. præsumetur quęsiuisse ex industria. Si vero econtra pater fuerit diues. & filius iners, & negligens,præsumetur de bonis patris.

Et no.ꝙ in cōsideratione.de qua.s̄.dixi. dicit Io.An. vt etiam satis.s̄. tetigi habendam rōnem expēsarum factarum per p̄latum,vel clericū ꝓ eius victu, & vestitu. nā dēnt tales expensæ deducere, & detrahi de bonis ecclesiæ nō de bonis prælati:quia cum seruiat ecclesiæ ab illa debet alimenta ꝑcipere. de præbē.c. cum scd̄m.qđ intellige de expensis moderatis scd̄m qualitatem personæ, & iuris,seu facultates ecclesiæ. vanas vero, & delicatas expensas factas per clericū, vel prælatū deducet iudex de bonis proprijs clerici, & non de bonis ecclesiæ,de quibus solū expresse ꝓbabiles quæ factæ sunt in alimoniam suā, & pauperum , vel in redemptionē captiuorū,vel in alias pias causas dēnt deduci.facit.c.aurū. & c. gloria Epi.12. q.2.Quid aūt de acquisitis per clericum ex illicita aduocatione,vel inhonesta negotiatione, vel ex ludo : vel ex peccato.dicit Hosti. in c.relatum.ꝙ clamores ex illis lucris sedandi essent si fortè aliquid appareat vt q̄a aliqui conquerant̄. aliàs per Ep̄m loci in pauperes fiet erogatio per l.nulli.C.de Epis.& cle.auth. oēs peregrini.C.cōia de succes.dicit tn̄,ꝙ quicq̄d dicatur,Epi oīa occupant.& sic animā occidunt al.93. dist. diaconi. Et hæc de primo principali articulo in quo puto tenendū,qđ superius dixi post.do.Ant.additis illis q̄.s̄.addidi.¶†Circa scd̄m articulū, videlicet,quis mortuo clerico,vel p̄lato,possit occupare bona per eū possessa. Et quid si mortuo p̄lato ecclesia, seu successor p̄lati occupat oīa bona . & ibi sunt aliqua spectantia ad hr̄des p̄lati , vel eꝯ hr̄des p̄lati occupant oīa bona.& ibi sunt aliqua ad ecclesiā spectātia:an tales occupātes incidant in ꝯstitutionem, seu pœnā.l.si quis in tantā.C.vnde vi.do.Ant.hic ꝓseq̄tur hunc articulū per quinq; casus,de q̄bus.ĩ.dicam. sed do.Pe.hic melius meo iudicio ꝓsequit̄ duo casus principales.& hunc articulū ad illos reducit.Vn̄ cōcludit,ꝙ clericus,vel p̄latus decessit intestat⁹, aut decessit testatus.Primo casu,qn̄ intestatus decessit, aut hr̄s clerici,vel p̄lati occupat ea,q̄ constat fuisse clerici,& p̄lati.& clarū, ꝙ potuit, & nullā pęnā incurrit, aut occupat illa q̄ constat esse ecclesię.vel de quibus est dubiū,an fuerunt ecclesiæ.& tunc non potest occupare.aℓs cadit in ꝯstitutione si quis in tantā.C. vnde vi.& in ędictū diui marci.de quo in l. extat.ff. qđ me.cau.& ēt tenet̄ vi bonorū raptorū . & furti. actio aūt expillatę hr̄ditatis, vel edictum diui Adriani.de quo in l.edicto.C.de edicto diui Adria. non competit:q̄a ecclesia non petit prædicta tanq̄ hæres, sed tāq̄ dn̄a.Secundo casu,qn̄ decessit testatus,& disponit de bonis quæ in vita possidebat.& tunc cōcludit , ꝙ aut disposuit de bonis quæ constabat esse ipsius p̄lati.& tunc clarū,ꝙ hęres pōt illa occupare sine pęna, aut disposuit de bonis quę constabat esse ecclesiæ.& tunc videretur, ꝙ hæres sine pęna dictarū constitutionū possit illa occupare: q̄a testator taliter disponēdo: vr̄ interuertisse possessionem.ar.l. colonus.ff. de vi, & vi.ar.& hoc non est verū f̄m Inn.quia sic simpl̄r disponendo non potuit possessionem nuda voluntate interuertere.l.cum nemo.C.de acq. pos. Nam tunc quis dr̄ interuertere,qn̄ alij tradidit, vel expulit possidentē,vel alium detinentē.l.peregre.§. q̄bus.ff. de acq.pos. & sic vr̄ velle Inn. ꝙ non possit p̄dicta bona occupare,qn̄ constat illa fuisse ecclesiæ. ¶ Si aūt testator relinquat illa de quibus est dubium, an sint ecclesiæ:vt q̄a post ꝓmotionē fuerunt acquisita: tūc illa poterit hęres occupare,ex quo sunt sibi relicta . & de illis dubitat̄:q̄a in occupatione,seu electione p̄lati fuit,qn̄ illa q̄siuit vtrum suo noīe acciperet:an vero ecclesiæ:licèt malè fecerit hoc non exprimere . iō hæres poterit illa occupare:quia n̄on p̄sumit̄, ꝙ clericus, vel prælatus fuerit immemor salutis ęternæ.j. q.vij.sancimus.Nec ob.§.2.insti.vi bonorū rapt. credulitas,vel opin.si veritas est in ꝯrium non excusat a pęna.l.si quis in tantā.q̄a ille.§. loquit̄,qn̄ quis erauit in iure credēs sibi fore licitū ꝓpria.autoritate occupare rem suā ab alio possessam.secus si errat̄ in facto,vt quis credat rem suam q̄ est alterius.vt contingit in casu ꝓposito . nam iste error tolerat̄ potissime in hęrede qui licitè apprehendit ēt res alienas repertas in hæreditate,vt res cōmodatas,vel depositas, & p̄sumendum,ꝙ accipiat,vt restituat,ꝙ apparuerit ad aliū pertinere.vtile est hoc p̄stari per l.falsus.§.q̄ alienū.ff.de furtis.& hæc vera, qn̄ clericus,vel p̄latus reliquit rē de qua est dubium vn̄ q̄siuerit.¶Si aūt indubitanter pro ecclesia p̄sumeret̄,seu ꝯstaret,vt q̄a apparet,ꝙ contēplatione ecclesiæ donatū,vel relictum fuit p̄lato:tunc hæres non debet illa occupare.& ecclesia pōt illū ꝓhibere.¶Item,quod dixi, ꝙ hæres p̄t occupare postmodum acq̄sita post ꝓmotionē sibi relicta.vnde dubitat̄ vn̄ sunt q̄sit.aprocedit f̄m do.Pe. in bonis ēt non relictis ipsi hęredi per pręlatū expresse.si tn̄ illa prælatus emerat noīe ꝓprio,nam isto casu si successor in pręlatura scienter talia occuparet , vel alia bona q̄ cōstaret fuisse pręlati incideret in cōstitutionem, si q̄s in tantā.vel saltē posset conueniri condictione,ex canone,placuit.xvj.q.vj.& an pœna. l.si quis in tantā . habeat locū in persona ecclesiastica.plenè ꝯsueuit dici in c.j.s̄.de do.& ꝯtu. vbi tangit̄ per gl.& do. & ibi ēt dixi.secus aūt si successor ignoranter occupasset,q̄a credebat pręlatū noīe ecclesię non ꝓprio q̄siuisse,sicut credere tenebat̄.per id , qđ hr̄ in c.j.2.3.& 4.s̄.ti.j. hæres aūt p̄lati non excusaret̄ talia relicta occupando , qn̄ non emisset p̄latus noīe ꝓprio nisi fuissent sibi expresse relicta.vt s̄.dixi.Et aduerte,q̄a ēt vr̄ Inn.voluisse sentire dici posse,ꝙ semper hæres p̄lati possit excusari:licèt occupet rem quā constat esse ecclesię, vel de qua dubitatur : q̄a potest p̄sumi,ꝙ occupet,non,vt sibi appropriet,sed vt restituat illi cui debuit restitui : tutius tn̄ est protestari de hoc animo.ꝑ id,qđ s̄.dixi.& tutius ēt vr̄, ꝙ abstineret ab occupando rem ecclesiæ , qn̄ cōstat illam esse ecclesiæ.¶Si aūt testator ipse clericus , vel prælatus rem ecclesię, vel q̄sitā per ecclesiam in vita transtulit in alium:tunc non hēret ecclesia, nisi rei vendicationē,vel actionē ad exhibendum . & hæc vr̄ fuisse de mente Inn.in hoc scd̄o principali articulo . Et ex p̄dictis pōt colligi distinctio talis,vt hic tangit do.Pet. aut testator nihil disposuit primo casu , aut certū est quæ fuerunt bona ecclesiæ,& quæ hęredis.& de istis non est dubiū quid iuris sit in eis:aut sunt res de quibus dubitatur,an sint ecclesię.vel p̄lati, & tunc ecclesia poterit occupare non hæres pręlati,vt s̄.dixi.¶Secundo casu,aut disposuit inter viuos inter aliū trasferendo.& tunc ecclesia non potest occupare , sed dēt agere ꝯ talē,vt superius est dictū,aut disposuit relinquendo,tunc si sunt res quas constat esse ecclesię,vel de quibus vehementer p̄sumit̄,ꝙ sint quæsitæ contēplatione ecclesiæ illas poterit occupare ecclesia non hæres.Si vero sunt alia pro quibus probabiliter dubitatur.& tunc si p̄latus, vel clericus emit illa nomine suo illa occupare pōt hr̄s.& ēt ecclesia si hoc ignorat vt s̄.dixi.¶Si vero emit simpl̄r.& tunc si reliq̄t illa alteri hæres poterit occupare,ex quo dubium est,an illa ꝑtineāt ad ecclesiā , vel non, ideo nec ꝓhibet̄ hr̄s possessionē apprehendere, sicut nec aliorū legatorū. l.j.& per totū.ff. quorum lega. & illa poterit legatarijs præstare,seu tradere.& ita etiam voluit hic Inno.

¶Aduer-

¶Aduertendum tñ ẜm do.Petr.ꝙ in effectu modicũ proderit ista occupatio,vel possessio nõ habenti ius, quando ius cõtra eum præsumit:nam releuabit talis possessio ab onere probandi.per id,quod superius di xi.& facit quod habetur in l.sed si de possessione. & in l.ius eius.C.de proba.& sic residet.do. Pet.in hoc articulo.& per superius dicta satis patere põt q.d iuris in quinq; casibus quos hic prosequitur do.Anto. Primus est qñ hæres prælati cõsanguineus, vel alius hæres occupat bona ecclesiæ quæ constat esse ecclesię.& occupat prælato decedente ab intestato.Secundus est quando occupat bona ecclesiæ de qnibus cõstat quod sunt ecclesiæ prælato decedẽte. Tertius est quando occupat bona pręlati quę constat esse pręlati.Quartus est qñ occupat bona de q.bus est dubiũ, an sint prelati. Quintus,& vltimus est q.d si ecclesia occupat bona quæ sint prelati.& licèt ꝓsequat̃ quẽlibet casum ex prędictis: quia tñ satis patere põt quid iur.in quolibet ꝓdictorũ per ea q̃.s̃.dixi,non insisto. & sic subdit d.Ant.ꝙ Inn.vltimatè vr̃ residere, ꝙ hr̃s prelati occupans bona per ipsum possessa non vr̃ cadere in constitutionem.l.si quis in tantam. quia in dubio creditur occupare eo modo, quo tenebat defunctus.& non sibi occupet.nam heres potest omnia detẽta per defunctum occupare. & sic res depositas & commodatas.l.non tantum. & l.item veniunt.ff. de peti.hęre.& creditur occupare animo custodiendi,seu saluandi, & restituendi ei cui debeat restitui. dicit tamen, ꝙ si vult esse tutus occupare poterit ꝓtestando, ꝙ occupat saluo iure ecclesiæ, vel alterius cui debeat restitui per.l.falsus.§.qui alienum.ff.de furt.de quo etiam.s̃.tetigi. & dicit do.Ant.ꝙ id,qđ. s̃.dictum est posset procedere vbi non pateret de voluntate ipsius hæredis occupantis: sed vbi pateret, ꝙ vellet sibi occupare, tunc an incidat in pœnã.l.si q.s
13 in tantã.recurrẽdũ est ad ea q̃ supiurius dixi.¶†Vltimate tangit hic Io.post Inn.& tangit etiam do. Ant. & do.Pet.an heres clerici, vel prelati teneat̃ ecclesię de his quę male gessit. & cõcludit,ꝙ sic per id,qđ hr̃ in c.Eps q. filios.12.q.ij.& s̃.de pigno.in c.iij.& subdit, ꝙ tenetur prelatus ad similitudi nem tutoris. & similiter eius heres tenebitur, vt heres de dolosè gestis,& de lata culpa ipse prelatus,sicut & tutor tenet̃ non de leuissima.l.quicquid. C.arbitrium tutelę. & facit,quod no.in c.iij.s̃.de pigno. de leui vero culpa heres prelati regulariter non tenetur, sicut nec heres tutoris q. non tenet̃,nisi in tribus casibus de q.bus.in l.j.ij.& iij.C.de heredi.tutorũ.qñ videlicet lis fuisset cõtestata cum defuncto, vel ex leui culpa aliquid ꝑuenisset ad ipsum prelatum,seu heredem.& qñ prelatus fecisset alicui gratiam de rebus ecclesię. facit,qđ hr̃ in iuribus prealleg. ¶Item contra prælatum si nõ fecit inuentarium,& codicem rationum poterit iurari in litem, sicut cõtra tutorem.l.j.ij.& iij.C.de in litem iur.& in l.tutor qui repertorium.ff.de admi.tut. Et pro æquiparatione prælati,& tutoris.facit qđ no. gl.in c.qualiter.el ij.ad fi.j̃.de accusa. & qđ no.in c. iij.s̃.de pign.& v.q.iij.c.fi.dicit tamen do. Pet.ꝙ dr̃ia
14 esse vr̃ inter tutorem,& prælatum:† q.a tutor durante administratione non cogitur reddere rationem.vt legi.& no.in l.aduersus. C.de admi.tuto.sed a prælato sp̃ vr̃ exigi posse ratio per superiorem. & ratio diuersitatis potest assignari,q.a tutores sunt tpales,Epi non,& ꝓlati sunt perpetui.viij.q.j.c.apostolica.ideo longũ esset expectare in prælatis. & pro tãto non fit talis expectatio in eis.facit,qđ legitur,& no.in simili in l.nisi finita.§.cum furiosi.ff.de tutel.& rationibus distrahendis.& prædicta dicit do. Pe.esse notãda.licèt Hos.hic dixerit Inn.in gl.sua magna fuisse nimis fauorabilem ꝯsanguineis ꝓlatorũ. & canones nõ velle in his subtilitates sequi deberet.facit.s̃.de iudi.dilecti.ipse aũt do.Pe.dicit,ꝙ non videt quomodo bene possit perueniri ad veritatẽ sine his quæ hic dixit Inn.& idem in effectu etiam voluit hic do.Ant.

SVMMARIVM.

1 *Testari nõ possunt clerici de bonis mobilibus acquisitis per ecclesiã.*
2 *Eleemosynam moderatam facere possunt clerici infirmi dũmodo sint sanæ mentis.& nu.7.*
3 *Damnatus de crimine capitali non potest facere testamentum,potest tamen facere eleemosynam, seu intuitu eleemosynę aliquid dispone re pro anima.*
4 *Donatio facta in piam causam valet absq; insinuatione.*
5 *Donare possunt clerici in vita non tamen possunt post mor tem relinquere.*
6 *Executor deputatus in testamẽto non potest in suo testamento alium facere executorem, vt dispenset in pauperes id, quod ipse habebat dispensare.*

2 D hæc. Moderatã a eleemosynã de bonis ꝑ ecclesiã acq̃sitis clerici facere pñt: sed de his testari non pñt. h.d.Et sunt duo dicta,q̃ patẽt.ẜcđm ibi, viuẽtes.tñ,in tex.ibi.& sui cõpotes.i.sanę mẽtis exi-
1 stẽtes.nã aliàs secus in d.c.dilectus.j̃.tit.j. ¶†Not.ꝙ clerici de mobilibus acquisitis per ecclesiã nõ pñt testari.& multo fortius de immobilibus:q.a illa difficilius alienant̃.x.q.ij.hoc ius.& s̃.de reb.ecc.nõ alie.c.
2 nulli.¶†Not.ꝙ de mobilibus in vita ẽt si sint infirmi dũmodo sanę mẽtis pñt moderatã eleemosynã facere.& sic a ꝯrio no.ꝙ de immobilibus nõ poterũt facere eleemosynã. Et no.ꝙ interdũ inter viuos põt quis donare,& sic aliquid facere,qđ nõ põt vltimã voluntatẽ cõdendo. facit, qđ hr̃ in l.vnius.ff.si q.d in frau. patr.Et ex hoc etiã not. ꝙ interdũ q.s põt facere ꝑ se
3 viuẽs,qđ nõ põt facere ꝑ aliũ post mortẽ.† Et ex ꝓdictis etiã no a.g.ꝙ licèt dãnatus de crimine capitali non possit facere testm̃.l.eius.ff.de test. & etiã dixi in c.ij.s̃.e.tñ posset facere eleemosynã, seu intuitu eleemosynæ aliquid disponere ꝑ aĩa. de quo ꝑ Io.An.in c.q̃q̃.de vsu.in vj.in nouella.vbi determinat ꝯrium: q.a talis ꝑdit ptãtẽ de iure disponendi de bonis, cum efficiat̃ seruus pœnæ.l.q̃ vltimo.ff.de pœnis. an aũt donatio q̃ fit in eleemosynã aliquo casu debeat sibi
4 insinuari. dicit Io.An.ꝙ nõ: † q.a donatio facta in piã cãm valet absq; insinuatione.l.illud. C.de sac.san. eccl.An.aũt in casu decr.tenet̃ successor clerici, vel ꝓlati hr̃e ratã moderationẽ ꝑ eũ factam intuitu eleemosynę.dic,ꝙ sic.ꝑ id,qđ hr̃ in c.q.cũq;.xij.q.ij.& s̃. de don.per tuas.& plus dicit Host.ꝙ si clericus,vel ꝓlatus expendidisset de suo in bonis ecclesiæ illud po
5 terit repetere.ꝑ id,qđ hr̃ in d.c.quicũq;. ¶†In gl.ij. in fi.vñ dicit Vinc.ꝙ licèt in vita clerici possint facere donationẽ. de qua in gl.nõ tñ poterũt post mortẽ relinquere aliq.d.& dicit istud esse trahẽdũ ad verisimile: q.a licèt Eps in vita ꝑ magnificãdis sepulturis posset aliq.d donare de fructibus ecclesię:nõ tñ poterit in morte relinquere aliq.d præstãdũ ꝑ causa prædicta.per id,qđ leg.& no.12.q.v.q.a Ioannes.& s̃.de dona.in c.apostolicæ.& dicit etiã hic Io.And.ꝙ non excusat gñalis ꝯsuetudo,ꝙ clerici possint dare oĩa bona mobilia parẽtibus ecclesię,vel relinquere.& sic solũ vr̃ valere ꝯsuetudo, ꝙ modicũ de ipsis mobilibus det̃.ꝑ id qđ hr̃ hic,tñ loquit̃ qñ intuitu eleemosynæ casu sine alia ꝯsuetudine vr̃ ꝓcedet̃,qđ hic dr̃:sed qñ esset ꝯsuetudo q modicum de mobilibus posset dari etiã nõ intuitu elemosynæ. vr̃ ꝙ illa posset tolerari.ꝑ id qđ hr̃.ff.de dona.in c.cæterũ. ¶Sed aduerte,quia contra

a Moderatã. Ad materiam huius text. vide Bal.in l. iubem⁹. la. ij.iudex.C. de sac. san. ec.doc.in c. relatũ. hoc eo.tit.

ꝯ id qđ .s̄.dixi vr̄ facere, q̄a de eo, ꝙ q̄s hēt sicut pōt disponere ī vita.ita vr̄ posse disponere post mortē.l.j. C.đ sac.san.ecc.& isti.đ l.fusia canina tollēda. & sic vr̄ ꝙ cleric⁹, vel plat⁹ id, qđ pt facere in vita possit ēt post mortē.soluit do.Pe.ꝙ ꝯriū ꝓcedit qn̄ q̄s vult disponere de eo qđ hēt tanq̄ dn̄s: q̄a tūc sicut pt in vita ita ēt post mortē, sec⁹ qn̄ vult disponere de eo, qđ q̄s hēt in vita, vt dispēsator, vel ꝓcur. sicut est platus vel cleric⁹.s̄.de dona.cæterū . nā cū tale offm̄ morte finit, nec trāseat ad hr̄dē.8.q.j.c.ad apostolicā.& l.is cui⁹.ff.de cura.furiosi.nō pōt tali hoc cōmittere: q̄a si cōmitteret in tp̄s in quo futur⁹ est priuat⁹ administratione. iō hoc facere nō potest. ar.l.eū q̄.§.iudica-
6 re.ff.de iuris.om.iu.& ꝑ hoc dicit hic do. † Pe. quòd executor deputat⁹ in testō nō pōt in suo testō alium facere executorē, vt dispēset in pauꝑes illud, qđ ipse habebat dispēsare: q̄a qn̄ in suo testō posset pauꝑes eligere deberet fieri dispēsatio. & ēt s̄m eū posset electos aliquo onere grauare. puta, ꝙ si de fundo fit traditio intuitu pietatis det alteri pauꝑi quolibet anno decē. facit, qđ no.Bar.in l.vnū.§.si fundū.ff.de leg.ij.
7 & eo.ti.l.cum pater.§.rogo.qđ no.¶†Vlterius tāgit quare lr̄a dicat, ꝙ ꝯstitutus in egritudine pōt intuitu eleemosynę aliq̄d erogare cū si non sit in egritudine videat̄ hoc facere posse: q̄a bona ecclesiarū vn̄r esse deputata vsibus pauperū, & eleemosynis.xij.qō.ij.c. aurū.& c.gl̄ia Epi.& xvj.q.j.c.fi.dic. s̄m eū, ꝙ iō sic dixit: q̄a ꝙ hoc posset in vita, & in sanitate nō erat dubiū: sed erogatio in morte, seu in egritudine erat magis suspecta sicut permutatio bn̄ficij facta tali tp̄e.ī. de renunc.c.ij.in vj. vnde videbat̄, tūc sibi dispēsatio interdicta potissimè cum per mortē defunctus esset priuatus administratione . iō vtilis, & necessaria fuit ꝓuisio huius c. facit, qđ notat̄ in simili per Bar. in l. post contractū.ff.de dona. ¶In glo.fi.in fi.& ad idē. ī.de reg.iur.in c.cum quid vna via. & dic, vt ibi not. nam, vt ibi dicitur cōtrarium procedit qn̄ aliquid ꝓhibetur attento affectu . secus si attento certo modo prout contingit in casu . c.ideo hoc casu non habent locum contraria.

SVMMARIVM.

1 *Relicta ab amicis, & consanguineis videntur in dubio relicta contēplatione personę.*
2 *Clericus pōt artem, seu artificium exercere, & ex eo licite acquirere.*
3 *Ius successionis in bonis patris, vel consanguineorum non perditur ꝑ clericatum, nec per monachatum.*
4 *Clerici quandoq; acquirunt contemplatione proprię personæ, quandoque contemplatione ecclesiæ.*
5 *Clerici æquiparantur vsurario, & vsufructuario.*
6 *De peculio aduentitio testari, an possit clericus.*
7 *Testari an possit clericus de acquisitis ratione officij, vel seruitij per ipsum pręstiti: quia fuit capellanus alicuius domini, vel principis q̄ multa sibi donauit.*

a 'Cleric⁹. Ad materiā huius tex. uide doc.ī c.j.de suc. ab in testa. Spe.in tit. de ꝓsta.mo. uer, lij.

a Vianos. Clericus a de bonis ꝓprijs vel de quæsitis intuitu cognationis, vel ꝯtemplatione personæ testari pōt. De bonis vero ecclesię nō pōt. h.d.Et in prima decisa consultatio. In secunda distinguens responsio. Et secundū membrū ibi. de his tn̄.
1 ¶†No.ꝙ relicta a consanguineis, vel amicis vident̄ in dubio relicta cōtēplatione personę, de quo latius.
2 ī.eo.req̄sisti. ¶†No.clericum posse interdū artē, seu artificium licite exercere . & ex illa, seu ex eo licite acquirere pe glos.xiiij.quæstio.iiij.in summa. vbi est
3 bona gloss. ¶†Not.quòd per clericatum non perdit̄ ius successionis in bonis patris, vel consanguineorū. similiter, nec per monachatum. nam etiam monachi retinent iura agnationis, & cognationis, vt quærant monasterio, vt ꝓbat̄ ī l.Deo nobis.C.de Epis.& cle. & facit etiam, qđ hr̄ in c.in p̄sentia.s̄.de ꝓbat.& 18. q.j.c.j.Est tamen differentia inter clericos seculares, & monachos, & alios regulares, seu religiosos: quia clerici quærunt sibi, & non ecclesiæ suæ: sed religiosi
4 q̄runt ecclesiæ suæ . ¶†No.ꝙ clerici q̄nq; acquirunt cōtēplatione ꝓpię personæ: quādoq; cōtēplatione ecclesiæ . Et quid in dubio habetur in c.Pontifices. 12.q.iij.& ī.eo.requisisti.& ibi tāgetur . faciat, quod no.per Legistas in l.si vero.§.item quicquid.ff.solu.
5 matri.¶†In glos.ij.ibi: solum vsum habent. no.bene gl.quæ vult, ꝙ clerici æquiparentur vsurario, & vsufructuario.& idē voluit gl.in c.fi.de pig. & in c.fi.de pecu.& Arch.in c.statutum.§.accessorem.de rescrip. in vj.& istam opi.etiam tenuit do. Ant.in repeti.c.fi. de causa possessionis. aliter tamen dixit glo.in c.pręsenti.§.porrò.de offi.ordi.in vj.& illud communiter seruatur & tenetur, vt hic etiam tāgit dom.Anto. de quo plene dixi in d.c.fi.s̄.de pecu.cle.¶In ea.glo.in
6 fi.Aduerte, q̄a dicit Host.†ꝙ licèt peculiū de quo loquitur prima pars c.quantum ad leges diceretur peculium aduentitium. de iure tn̄ canonico dicit̄ quasi castrense in respectu ad ipsum clericum. vnde licèt in tali filiusfa. laicus non possit testari.l.penul.C.q̄ testa.face.pos.tn̄ clericus in illo, vt quasi castrensi poterit.& hoc ēt vr̄ probari in auth.presbyteros. & in l.sacrosanc.C.de Episco.& cle.facit, qđ dixi.s̄.tit.j.suꝑ rubri.& pro hoc etiā iste tex.qui indistinctè ꝑmittit clericis de bonis eius quęsitis ex successione patris, vel cognatorū, vel ex artificio testari. nec distinguit, an sint in patria potestate, vel non . & sic vr̄ quòd de talibus poterit clericus facere testm̄.licèt sit in potestate patris. & hoc vr̄ procedere in omnibus clericis. & sic nedū in presbyteris: sed etiam in alijs clericis, & minoribus. ꝑ id, qđ hr̄ in isto tex.& in dicta auth. presbyteros.& s̄m do.Ant.procedit etiam si clericus solum habeat primā tonsuram, quod est notandum. nam etiam clerici appellant̄.22.dist.c.cleros.text.tn̄ in dicta auth.presbyteros . vr̄ dicere de existentibus in minoribus ordinibus.& in l.dixit de habente primam tonsuram.¶Iac.tn̄ But.in l.sacrosancte. allegata vr̄ velle, ꝙ in aduentitijs de quibus hic nō possint facere clerici testm̄: sed de his quæ acquirunt nō contemplatione ecclesiæ, sed ratione officij, qđ habent, puta qn̄ aliquid recipiunt pro missis, & orationibus dicendis pro aīa alicuius defuncti. & sic vr̄ tenere ꝯ opi.superius dictam, sed nō ꝑ istū tex.¶Vltimatè q̄-
7 runt hic do.Ant.& do.Fel.post Io.An.q̄d † de acq̄sitis per clericū non cōtemplatione ecclesię, sed rōne officij, vel seruitij ꝑ ipsum p̄stiti: puta, q̄a fuit capellanus alicuius dn̄i, vel principis q̄ multa sibi donauit: an de illis poterit testari. Host.hic vr̄ vellē, ꝙ sic. nam dicit idem esse dicēdum in talibus quęsitis, qđ dr̄ in acq̄sitis intuitu amicitię. vnde suꝑ verbo amicorum, ponit gl.Inno.q̄ sic dicit, idē dicimus si rōne officij, vel seruitij aliqua quęsiuit, vt q̄a fuit capellanus principis qui ei multa donauit.& sic posuit gl.Inn.& Hosti.Sed Inn.prout cōiter hr̄ posuit gloss.super ver.cōsideratione ecclesię.& tunc resultaret ꝯtrarius intellectus.& sic ēt ponebat gl.Guil.naso.verum est tn̄, ꝙ verbum aliter seruitij non continetur in gl.Innoc.vt hic Io.And.qui non declarat q̄ opi.sit verior. sed Iac. Bū.in auth.p̄sbyteros . C.de Epi.& cle.vr̄ in effectu tenere opi.Host.nam dicit, ꝙ illa quę conferunt̄ rōne dignitatis, seu officij quam habēt, vt puta ꝑmissis dicendis, vel orationibus, illa quęruntur sibi, & de ipsis possunt testari, & disponere: vt ipse notauit in l. sacrosanctę.C.de Epis.& cle.& istam partem tenuit hic.

hic.do. Ant.& vr in illa residere ēt.do. Pe.& illā expresse tenet hic do. Flo. dicens verius esse, ꝙ tale acquisitū censetur esse acquisitum intuitu ꝑsonæ,& sic non contemplatione ecclesiæ. Qđ dicit signanter esse notādum. & ista pars videtur etiam rationabilior.

SVMMARIVM.

1 *Testes quinq; sufficiunt in codicillis: secus in testamentis, quia in ipsis requiruntur septem, nisi fiant in rure. & nu. 3.*
2 *Testamentum factum coram presbytero, & duobus testibus valet.*
4 *Testes in testamentis debent esse rogati: sed in codicillis hoc non requiritur.*
5 *Subscriptio testium requiritur in testō in scriptis: sed in nuncupatiuo requiritur solum subscriptio notarij.*
6 *Testamentum non dicitur fieri in scriptis eoipso, quòd notarius per testatorem rogatus cōficit de illo scripturam, sed dicitur nūcupatiuū, quia in testamento in scriptis testes ignorant quid in eo cōtineatur.*
7 *Ius ciuile vbi contradicit iuri diuino præualet ius diuinum licèt non possit illud tollere.*
8 *Testes duo de iure diuino sufficiunt in testamentis.*
9 *Presbyter adhibitus in testamento non debet computari in numero testium, nec etiam notarius.*
10 *Papa an posset tollere leges quantum ad illos qui non sunt de temporali iurisdictione ecclesiæ.*
11 *Testes duo, an sufficiant in relictis ad pias causas.*
12 *Vox duorum testium validior est quàm vnius quantuncunq; autorizabilis personæ.*
13 *Testamentum in terris imperij non valet, nisi intercedat solennitas requisita per leges ciuiles.*
14 *Testes an debeant esse rogati in relictis ad pias causas.*
15 *Testes septem, an semper requirantur in testamentis.*
16 *Instrumentum si contineat: sit omnibus notum, quòd Petrus talis volens facere testm̄ disposuit per hunc modum, videlicet, &c. postea subdatur in instrumento præsentibus a, & b, & alijs quinq; testibus rogatis: an per tale instrumentum probabitur testamentum.*
17 *Et quid si nullum instrumentum factum est de vltima voluntate, sed solum est facta vltima voluntas coram septem testibus, an poterit probari per duos testes.*
18 *Inhabilis ad testandum, an possit testari ad pias causas.*
19 *Testamentum in quo non est hæres institutus, vel si est institutus, sed non adit hereditatem non valet: sed quid si talis dispositio ad pias causas valebit sine hærede.*
20 *Testator si dicat, quòd omnia bona sua per talem distribuantur pauperibus valebit testamentum.*
21 *Relicta ab intestato non valent si non adeatur hæreditas.*
22 *Aditio hæreditatis non requiritur in relictis ad pias causas.*
23 *Decedere an possit quis pro parte testatus, & pro parte intestatus in relictis ad pias causas.*
24 *Pia causa, an possit directè substitui.*
25 *Vltima voluntas ambulatoria est vsq; ad mortem. & nu. 31.*
26 *Testamentum quando rumpitur natiuitate posthumi præteriti, an debeantur legata.*
27 *Testamentum primum si sit inualidum ex causa præteritionis, vel exhæreditationis, & sic legata erunt firma in secundo testō, an legata relicta in primo testamento erunt nulla.*
28 *Testator si dixit nolo valere testm̄ aliàs per me factum, quia volo decedere intestatus uī tacite instituere uenientes ab intestato.*
29 *Testator si dixit in secundo testō inualido cassans, & irritans omnem aliam uoluntatem, & omne aliud testm̄ per me factum utrū vigore dictorū uerborū tollatur primū testm̄, licèt secundum sit ualidum.*
30 *Testm̄ si cancellatur inualidatur, & an tunc ueniant uenientes ab intestato, an uero fiscus.*
32 *Si quis facit testamentum, & iurauit non poterit illud mutare.*
33 *Testamentum an possit aliquo remedio reuocari.*

a Vm esses. Valet testamētū,[a] qđ facit parochianus coram ꝑsbytero suo,& corā duobus testibus: nec valet consuetudo ꝯria. h.d.& est cōis diuisio. nā in prima ponit facti narratio. ī scđa ꝓuisio. scđa ibi: q̄a vero. d. vero Flo. dicit, ꝙ istud.c. legitur quatuor modis. de quibus in gl. sed ſm lectu, q̄ tenet de qua.ꝭ. dicet summat sic. Valet testm̄ in terris ecclesiæ in quo est testis sacerdos parochialis,& alij tres, vel duo idonei: nec valet ꝯria ꝯsuetudo. h.d.& istud.c. cū sequenti sæpe allegatur.& de intellectu ipsorum capitulorū sæpe dubitať, de quo diceť cū gl.& sup ea. ¶In text. ibi, testamenta. supple,& codicilli ſm d. Flo.& fortè
1 hoc dixit ꝑꝑ id, qđ dr̄. ꝭ. cū ver. v. testib⁹. † q̄ sufficiūt codicillis, & non in testō in quo requirūtur septem. posses dicere, ꝙ litera pōt trāsire sine dicta suppletione. quia interdum etiam testm̄ valet factū corā qnq; testibus, puta qñ fit in rure, ꝑut hr̄ in l. fi. C. e. Itē ibi cū scriptum sit, supple deuteronomij. xix. c.& Io. viij.
2 c. ¶†No.j. ꝙ de æquitate canonica valere vr̄ testm̄ factum coram præsbytero,& duobus testibus. ¶Not. ꝙ vbi suadet naturalis æquitas, vt valeat testm̄ vr̄ valere, & mandeť executioni ſm æquitatem canonicā. licèt non sit seruata rigorosa solennitas iuris ciuilis. ¶Nota ꝙ vbi suadet naturalis æquitas quæ obligari vr̄ ꝙ obligetur,& talis obligatio vr̄ habere executionē de iure canonico. & sic in foro canonico, q̄q̄ non interueniat fomentum, & conclusio obligationis ciuilis. facit, qđ legitur, & notatur in c.j.ꝭ. de pact.&
3 quod dictum fuit in c. fi.ꝭ. de solu. ¶†Nota ꝙ de iure ciuili in vltima voluntate requirūtur septem, aut qnque testes. nam in testamentis requiruntur septem, nisi testator sit rusticanus: quia tunc sufficiant quinq; si ī rure faciat testm̄. l. vlti. C. e.& l. hac ꝯsultissima. in prin. eo. tit. In codicillis vero sufficiunt quinq;, vt ꝓbatur in l. ad finē. C. de codicil.& sic in numero testium differt codicillus a testō. differt ēt in alio: quia in testō debēt esse testes ciues Romani, hoc est libe-
4 ri. Itē masculi,& fœminæ † debent ēt esse rogati, vt ꝓbantur prædicta in d. l. hac consultissima. & in l. testamento.§. mulier. ff. eo. sed in codicillis nō requiriť ꝙ sint rogati,& pñt ēt feminę esse testes, vt legitur, & no. in d. l. fi. ad finem. C. de codicil. facit quod legitur
5 & no. in c. forus. ad finē.ꝭ. de verb. sig. ¶†No. ꝙ in testamentis requiritur subscriptio testium, quod vr̄ esse verum in testō in scriptis, in quo etiam requiruntť sigilla ipsorum testium: & ꝙ claudanť ſm ea quæ habentur in d. l. hac ꝯsultissima.& est forma valde periculosa forma testandi in scriptis. quia multę solēnitates requirūtur,& etiam oportet, ꝙ post mortē testes recognoscāt suas subscriptiones,& sigilla.& iō ꝑiculum est ne inualidentur si contingat aliquos ex testibus mori anteq̄ recognoscant corā iudice suas subscriptiones,& sigilla. facit, quod hr̄ in l. ij. ff. quemadmodum testa. ape.& ibi etiā tangitur, an aliquo casu possit ꝓuideri, ꝙ ꝑꝑ mortē testium non inualidatur testm̄. In testō aūt, qđ fit sine scriptis, qđ appellať nūcupatiuū, q̄a palā fit nuncupatio relictorū in eo coram testibus non requiriť suscriptio testium quo adhoc, vt testes debeant se subscribere: sed bñ requiriť subscriptio tabellionis qui hēt subscribere, & in sua subscriptione facere mentionē, qūo testm̄ fuit ꝯditū
6 præsentibus ipsis septē testibus,& rogatis. ¶†Et no. ꝙ licèt notarius de ipso testō rogatus per testatorē coram testibus ꝯficiat de illo scripturā. non ꝑꝑ hoc dr̄ esse testm̄ in scriptis, sed nūcupatiuū. quia talis scriptura quę fit per notariū publicū fit ad ꝓbationē, vt sic per illam possit ꝓbatio fieri. l. ꝯhitur. ff. de pigno. in testō aūt in scriptis testes ignorant, quid cōtineať in eo: q̄a postq̄ est clausum per testes subscribiť,& sigillatur ꝑ eos. d. l. hac ꝯsultissima.& §. per nuncupa-
7 tionem. ¶†No. quid iuris si ꝯsuetudo, vel ius ciuile ꝯdicat iuri diuino: q̄a vr̄ ꝑualere ius diuinū: licèt nō possit tollere, vt no. in l. fi. C. si ꝯ ius vel vti. pulbli. & ꝑ Inn.ꝭ. de ꝯstitu. c. q̄ in ecclesiarū. vtrū autem in foro con-

a Valet testamentū. Ad intellectū huius. c. uid Panđ Ca. ī cōs. ccclxiij. incipiente. super eo.& d. Alexan. de Imo. in cōsil. clxxvj. qui ponit pulcherrimas limitationes.

ro cõſcientię ſeruari poſſit, vel debeat lex ciuilis tangit Bal. in l. ij. C. de ſacroſan. ecc. & in l. cum quis. C. de iur. & fac. igno. Et tangit hic domi. Petr. poſt ipſum. de quo. j. dicetur.
8 ¶ † No. ꝙ de iure canonico, qđ videtur imitari ius diuinum quo cautum eſt. In ore duorũ, vel triũ ſtet omne verbum. ſufficere videntur in teſtamentis duo teſtes, dummodo ſint pſonæ
9 idoneæ. vt j. diceť. ¶ † No. ꝙ pſbyter adhibit⁹ ĩ teſtõ nõ vř cõputari ĩ numero teſtium, qm̃ vltra ipſum vř ꝙ debent eſſe duo, vel tres. & ſimile dicimus de notario q nõ vř cõputãdus de numero teſtium. de quo & qualiter ſit intelligendum no. per glo. & docto. in l. hac ꝯſultiſſima. C. qui teſta. face. poſ. & in l. Domitius. ff. de teſt. ¶ No. ꝙ vltima voluntas confecta corã duobus teſtibus appellatur teſtm̃. Bart. tñ in l. j. C. de ſacroſan. ecc. in penul. col. dicit, ꝙ iſta potius appellabitur vltima voluntas, quã teſtamẽtũ. & largo modo dicetur teſtm̃ prout teſtm̃ dř eſſe teſtatio mẽtis. & facit qđ legi. & not. in auth. ſi qua mulier. C. de ſa. ſan. ec. & in l. hac ꝯſultiſſima. §. ſi qs aũt. C. de teſta. ¶ In gl. j. in fi. adde, & in l. hac ꝯſultiſſima. C. e. ¶ In ij. ibi: in l. Moyſi. ſupple, in deuteronomio. in c. xix. vt dixi ſu p lra. ¶ In ea. gl. ibi: in Euãgelio, ſupple. Io. viij. vbi dixi. ſu p litera. ¶ In glo. iij. in prin. p recitatione huius glo. põt opponi, ꝙ Papa non debuerit ſtatuere de teſtamentis laicorũ: q a non vř ad ipſum ſpectare poteſtas ſtatuendi de geſtis p laicos: p id, qđ hř in c. nouit. ſ. de iudi. & j. q. filij ſint legi. in c. cãm q. non vř ẽt potuiſſe impugnare, ſeu reprobare ꝯſuetudinẽ q̃ cõſonat iuri ciuili: p id, qđ hř. viij. diſt. quo iure. & in c. fruſtra. ad fi. viij. diſ. Timore huius ꝯrij facta fuit hęc gl. quæ ponit quatuor lectu. indeciſas. Prima fuit, q a hic loquať in relictis ad pias cauſas. & ad illã tenet hic glo. & inducit aliqua ſimilia de q bus patet in ea. ¶ Inducit etiã, q a hæc decre. vř loqui de eodẽ facto de quo loq tur in c. ſeq. qđ loquiť in relictis eccleſiæ vt ibi patet. & ſic vř ꝙ in illis debeat intelligi hoc. c. Sed glo. vř erraſſe inquantũ vř putaſſe, ꝙ ciuitas velletrẽſis, & ciuitas Hoſtienſis, ſint eadẽ ciuitas cũ ſint diuerſę. & de Hoſtienſi loquiť hoc. c. & de velletrẽſi loquiť ſequẽs. c. ſed fortè gl. habuit reſpectũ, ꝙ Epãtus velletrenſis eſt vnitus Epatui Hoſtienſi. & lra hic non dixit in ciuitate Hoſtienſi, ſed dixit in ſuo Epatu. Ex alio tñ non vř pcedere dictũ glo. p p diuerſas ſubſcriptiones, & diuerſas deciſiones iſtorũ duorum cc. & etiam, quia hic in litera non dř ꝙ relicta fuerint facta eccleſiæ, vel ad pias cauſas, & ſic iſta prima lec. vř diuinare. ideo datur ſcđa lec. in gl. in ver. q dã tñ. q a vult, ꝙ p iſtud. c. gñaliter. & indiſtinctè derogeť oĩbus legibus dicentibus ꝯriũ, ſeu minus ſolẽnẽ voluntatẽ non valere. & iſtã ſcđam multi tenuerũt. nã ipſam tenuit Alanus. & iõ Goff. hic, & Hoſti. hic, & Bartholomeus Brixi. ij. q. iiij. §. j. licèt gl. Io. ibi teneat ꝯriũ. & hanc opi. tenuit etiã Lau. hic in d. §. j. & p iſta lec. inducit Hoſti. q a p ipſa vř facere ius diuinum ꝙ eſt fortius q̃ ius humanũ, ſeu ciuile. Sed gl. reprobat iſtã lec. vt in ea patet. & cũ ipſa ꝯcordat. Io. in d. §. j. & Tan. j. in c. pxi. & Raymũdus in ſua ſum. lib. iiij. in ti. de numero teſtiũ. Inno. vero. in c. ſeq. recitat opi. & pcipuè primã poſitã ĩ gl. vl. & nullã approbat
10 & inquantũ dicit gl. ꝙ † fortè Papa nõ poſſet tollere leges quãtũ ad eos q nõ ſunt de tpali iuriſdictione eccleſiæ. dicit d. Flo. ꝙ imo, ſiue fortè hoc nõ poſſet: q a quãtũ ad illos non põt ſe intromittere: niſi ex cã ſpãli: puta rõne peccati, vel alia ſimili ratione in iure
11 expreſſa. ſ. de iudi. nouit. & not. ꝙ. j. lectu. noluit † in relictis ad pias cãs ſufficere duos teſtes p id, qđ habetur in c. ſeq. Scđa vero voluit, ꝙ etiã in relictis ad nõ pias cauſas ſufficiant duo teſtes. & qđ in hoc leges ſint correctę. Sed q a iſta ſcđa non vř etiã pcedere p id, qđ hic dixit gl. in verſ. ꝙ non credo. & in ver. nec fortè. ideo tertiã poniť lect. in gl. in ver. dicas. videlicet, ꝙ iſtud. c. & ſequẽs loquanť ĩ terris eccleſię in q bus Papa potuit legibus derogare. & hanc dicit. do. Flo. poſſe ſuſtineri tanq̃ verã determinando ipſam, vt j. diceť. & no. ꝙ cũ gl. dicit ciuitas iſta velletrẽſis melius dixiſſet Hoſtiẽſis. q a de illa Papa hic loquiť, vel potes addere ad gl. dũ dicit, velletrẽſis, ſupple, & Hoſtiẽſis, vtraq; ptinet ad Papã: quo ad vtranq; iuriſdi. q a tñ p iſtã tertiã lect. non hř plenè veritas datur quarta in ver. alij volunt dicere videlicet, ꝙ in foro ſeculari ſteť legibus: ſed in eccleſiaſtico ſteť iſtis decre. p iſtã tñ quartã lec. non hř etiã plena veritas. vñ extra gl. dať q nta opin. q̃ fuit Guil. naſonis, videlicet, ꝙ in relictis ad pias cãs ſufficiant duo teſtes. ſed in alijs relictis ſufficiat parochialis ſacerdos cũ alijs duobus vel tribus teſtibus. & iſtam opi. tenuit Spec. in tit. de inſtru. edi. §. cõpendioſè. ver. itẽ p ius canonicũ. Pet. vero de ſaxonia vř ponere ſextã opin. videlicet, ꝙ in relictis ad pias cauſas ſm ius canonicũ requirantur duo, aut tres teſtes pter presbyterũ parochialẽ, & ſic dicit debere addi. ad ſequentẽ decre. dũ dicit, tribus, aut duobus. nã ſupple. pter presbyterũ. Sed iſta opi. vř literã illã violare. & ſic vř magis literæ huius. c. ſequẽtis amicari. Guil. naſonis, & Spc. & p illa vř facere, q a p p pſentiam presbyteri pſuppoſita teſtiũ idoneitate aliorũ duorũ, vel trium vř tolli pſumptio, & timor falſitatis. ſu p qua vř eſſe fundamentũ ſolẽnitatis iuris ciuilis. nã non pſumiť, ꝙ pſente pſbytero aliquid falſitas fiat: vel qđ aliquid p falſitatis ꝯficiať, ſeu fuerit confectũ. arg. l. nõ eſt ueriſimile. ff. qđ me. cau. & eius, qđ legi. & no. in c. nemo. j. de ſimo. & facit, qđ hř in c. fi. ſ. de poſtu. & ĩ c. monach⁹. lxxxvij. diſt. & iõ hic fuit ſtatutũ, ꝙ teſtm̃ factũ corã pſbytero, & duobus, vel tribus idoneis valeat ẽt in relictis ad non pias cãs cũ hic indiſtinctè loquať. & ſic videatur loqui in relictis ad nõ pias cauſas. & dicit Spe. in loco pallegato, ꝙ ſi interceſſiſſent teſtes ſine pſbytero, ꝙ non valet teſtm̃ p iſtũ text. a ſenſu ꝯrio ꝯfateť tñ Spec. ꝙ ſi quatuor teſtes fuiſſent, ꝙ valeret teſtm̃: q a
12 † validior eſt vox duorũ teſtiũ q̃ vnius quãtũcũq; autorizabilis pſonę. nã dictũ vnius quãtũcũq; autorizabilis pſonę non ęquiualet dicto duorũ. ſ. de teſt. c. cũ a nobis. & c. licèt ex quadã. & c. licèt vniuerſis: & iiij. q. iij. uer. item iure iur. & facit, qđ habetur. xxxv. queſtio. vj. §. fi. ſecus ſi ſolum interfuiſſent tres ſine præsbytero: quia tunc non valeret teſtm̃, vt dixi. Mouetur Spec. quia non dẽt dici receſſum a ſolennitate legali niſi quatenus reperiatur expreſſum per id, qđ hř in c. cum expediat. de elec. in vj. & in l. ſancimus. C. de teſta. & p hanc rationẽ etiã vř ꝙ interfuiſſet presbyter q nõ eſſet ſuus parochianus ipſius teſtatoris: licèt ĩterfuiſſent ẽt duo teſtes idonei vltra dictũ pſbyterũ non valeret teſtm̃, cum ſolam loquatur, q ñ presbyter ſuus interceſſit, ſeu interfuit. & ſic ſolũ in dicto caſu vř recedi a ſolennitate legali: quia correctio iuris ciuilis non dẽt induci, niſi in caſu expſſo: & hãc opi. tenuit ẽt conſulendo, ut hic refert. do. Ant. do. Fran. de albergotis de Are. dicens, ꝙ per decr. non corrigit ius ciuile, niſi quatenus reperiatur expreſſum, Io. An. hic poſt recitatas opi. quas dicit cõiter ſeruari, videlicet, ꝙ in relictis ad pias cauſas ſufficiant duo teſtes: ſiue agať in foro ſeculari, ſiue in foro eccleſiaſtico: per id qđ hř in c. ſeq. in relictis vero ad piam cãm dicit, ꝙ in terris ſubiectis eccleſiæ ſeruať iſta decr. & qđ dixi. ſ. poſt Spc. ſ. ꝙ requiratur duo teſtes cũ presbytero paro-

13 ro parochiali. In terris † aũt imperij dicit seruari, ꝙ testamentum non valet, nisi intercedat solennitas requisita per leges ciuiles. & hæc opi. vr̃ esse cõsuetudine roborata. & per cõsequens seruanda: per id qđ hr̃ in l. numme. ff. de legi. de quo etiam per Feder. de Sen. in consil. 27. vel. 2017. vbi vr̃ sequi hanc opin. & illam etiam vr̃ sequi do. Pe. & similiter etiã do. Flo. q dicebat, ꝙ ꝑꝑ varietatem lecturarũ surgebat intricatio in hoc. c. & seq. & vario modo intelligebat̃ in iure ciuili, & canonico. ipse aũt dicit, ꝙ planè intelligit literã vtriusq;. c. prout iacet, & ampliãdo lec. & qua. s̃. dixi ɔcludit, ꝙ in terris ecclesiæ valet testm̃ ẽt quo ad legata, seu disposita ad non pias causas. dum tamẽ fiat corã p̃sbytero parochiali: & tribus alijs, vel saltẽ duobus alijs idoneis testibus. & ꝓm hoc per istud receditur a iure ciuili solum in suis terminis. & hoc, vt euitetur legũ correctio in legatis autẽ, seu dispositis ad pias causas: valet vltima voluntas, & in terris imperij cum duobus testibus etiã sine parochiali sacerdote. & sic intelligit sequens. c. nam ibi de sacerdote nulla fit mentio, & q̃q̃ dirigatur iudicibus vercellẽsibus tñ intelligendũ est maximè: quia relicta ad pias causas vbiq: videntur esse in iudicio Papæ. ĩ. co. in c. tua. posset etiã ꝓm eum sequens. c. intelligi in testamento clerici, vt sic dicamus, ꝙ sic valet relictum ecclesiæ factum coram duobus testibus. & sic etiã valet testm̃ clerici, cũ ipsi clerici gaudeant priuilegio ecclesiæ, vt no. in c. ex literis. s̃. de pig. Et hoc vltimũ dicit esse signanter notandũ. & pro hoc dicto põt allegari. licèt ipse non alleget, ꝙ leges non potuerunt ad p̃iudiciũ clericorũ requirere solennitatem septẽ testiũ in eorum testamentis. per id. quod hr̃ in c. fi. c. ecclesia Sanctæ Mariæ. s̃. de consti. & qđ dixi post Host. in c. fi. s̃. de solu. Bart. tñ tenuit ɔ̃riũ in l. j. C. de summa trini. & fide catho. Sed ista opi. quam tenet do. Flor. videtur verior de iure: per id, quod dixi in d. c. ecclesia. & in d. c. fin. Text. tñ in c. seq. non exprimit, quod fuerit clericus ille q fecit relicta ad pias causas. sed indistinctè vr̃ loqui, & loqtur in relictis ad pias cãs. & sic non probaret dictũ d. Flo. in alijs relictis, an tñ in se sit verũ, & possit sustineri⁹, superi dixi. Et ex p̃dictis etiã patet, ꝙ in effectu do. Flo. sequitur opi. Io. An. Sed do. Ant. hic dicit, ꝙ licèt dicta opi. videatur roborata consuetudine, tñ dictam opin. videtur destruere directe hæc decre, quæ reprobat ɔsuetudinẽ. ideo putant, ꝙ de iure, seu de puncto iur. si constet de idoneitate duorum testium, siue legatum sit factum ad piam causam, siue non ad piam, & siue sit factum in terris ecclesiæ, siue in terris imperij, & siue agat̃ in foro canonico, siue in foro ciuili, debeat seruari, ꝙ sufficiant duo testes idonei. nam ex quo clare constat de voluntate defuncti per duos testes nutriretur peccatũ, si non mandaretur executioni. & ideo mandanda est executioni saltem per viã denuntiationis Euangelicę. de qua in c. nouit. de iudi. vnde dicit se credere, ꝙ mens istorum textuum hoc est huius decre. & seq. sit, ꝙ valet testamentum ẽt si fiat corã duobus testibus tm̃ etiã ad pias causas. ¶ Mouetur, quia hoc. c. non vr̃ ꝓm eum procedere dispositiuè corrigẽdo iura sed ciuilia declarãdo irrõnabilitatẽ iuris ciuilis, & consuetudinis illud seruantis. quia p̃suppósito ꝙ appareat de voluntate testatoris probata per duos testes, & omni exceptione maiores, & sic verisimiliter falsitati non consentientes suadet æquitas naturalis, quòd mandetur executioni voluntas defuncti, & peccatum esse vr̃ si non mandet̃. vnde cum canones insequantur finẽ animę voluerunt, quòd seruari debet testm̃ exclusa rigorositate iuris ciuilis. qñ ɔstat đ idoneitate testamenti: vt sic excludat̃ p̃sumptio iuris falsitatis quã fecit ius ciuile. facit, qđ leg. & not. in l. fi. C. de fideicõ. & ꝑ p̃dicta credit, quod hæc decre. debeat de puncto iur. seruari etiam in foro ciuili, vt s̃. dixi. cum videatur agi de materia peccati. & sic p̃ualere debeat ius canonicum iuri ciuili, vt no. ꝑ glo. in regu. possessor. de reg. iur. in vj. & facit etiã qđ legi. & no. in c. fi. s̃. de p̃scri. videt̃ enim dicere ɔ̃riũ esse fouere peccatũ, & ɔ̃ naturalẽ æquitatem, & pietatẽ, videlicet, ꝙ volũtas defuncti de qua certitudinaliter cõiter nõ mãdet̃ executioni, faciat. l. j. C. de sac. san. & saltẽ ꝓm eũ eẽt clarũ, ꝙ ꝑ viã denũtiationis Euãgelicę posset peti, ꝙ executioni mãdet̃. nec ob. ꝓm eũ id, qđ hic dr̃ de presbytero parochiano: qa vult dicere litera. & sic noluit dicere Papa, ꝙ si testm̃ factũ corã duobus testibus seruaretur, multofortius seruari debebit, siue etiã interfuit presbyter parochialis: qa in ore duorũ, vel triũ stat omne verbũ. vt dr̃ in litera. & ita alternatiua, vel triũ adaptabitur ꝓm eũ ad casum, qñ interfuit presbyter parochialis cũ duobus alijs. & sic ex rõne text. satis vr̃ apparere, ꝙ etiã si fieret corã duobus tm̃: valet testm̃. & ꝓm hoc id, quod hic dr̃ de præsbytero parochiali põt dici, ꝙ loquatur ꝓm cõsuetudinẽ loci, & accidentiã facti. qa de facto cõtigerat, ꝙ parochialis præsbyter interuenerat non aũt, qđ sit necessarium de iure, vt patere vr̃ ex ratione literæ, quæ vr̃ ꝙ sufficiant duo idonei testes ad probandũ voluntatẽ defuncti, & ideo constito de illa ꝑ duos testes idoneos vr̃ mandanda executioni ꝓm ęquitatẽ canonicã saltẽ per viã denunciationis Euangelicę, sicut dicimus de pacto nudo, vt notatur ꝑ Inn. & Ioã. An. in c. nouit. & facit etiam, qđ not. in c. j. s̃. de pac. Item non ob. scđm eũ si dicat̃, ꝙ non dr̃ remedia iure ciuili, nisi quatenus reperiatur immutatum. quia rñdet, ꝙ istud. c. venit declaratiuè declarando irrationabilitatẽ iuris ciuilis: non aũt correctiuè: ideo extẽditur ad casum ad quẽ adaptatur rõ hic posita non obstante. l. ciuili ɔ̃ria. qa non potuit ɔ̃ ius naturalem æquitatem inquantũ suadet ratio statuere. & plus ẽt etiã dicit, ꝙ si diceremus, ꝙ hic ageret̃ de correctione ꝑut uoluit Spec. non esset recedendũ aliquo modo a uerbo huius. c. per id, quod hr̃ in l. præcipimus. C. de appella. & in l. sancimus. C. de testa. & sic non vr̃ bene dixisse Spe. inquantũ dixit, quòd sufficerent duo testes adhibiti loco p̃sbyteri. si alij etiã duo interfuissent, ipse tñ dicit, ꝙ sibi vr̃ ꝙ scđm rei veritatẽ istud. c. & seq. non veniant correctiuè, sed declaratiuè. & sic deberet seruari etiã in foro ciuili cum agatur de materia peccati, vt prædixi. Sed ɔ̃ istã opi. facit, qa ex illa sequeret̃, ꝙ in omni casu mundi deberet sufficere duo testes, qđ est ɔ̃ id, qđ hr̃ in c. pręsul, ij. q. iiij. vbi de iure canonico ẽt requirunt̃ plures testes q̃ duo, uel tres. facit, qđ hr̃. c. licèt uniuersis. s̃. de testi. Soluit do. Ant. sequendo suã opi. ꝙ ibi loquit̃ in casu in quo si nõ statur duobus testibus ꝑꝑ hoc non fouet̃ peccatũ. sed in casu nostro si nõ staret̃ duobus testibus foueretur peccatũ. & ueniret ɔtra æquitatẽ, & pietatẽ naturalem. ideo secus qñ etiã dicit, ꝙ etiã in illis casibus de quibus loquit̃ dictum c. p̃sul. staret̃ duobus testibus per uiã denuntiationis quo ad correctionẽ peccati. sed ĩ uia accusationis. & quo ad pęnã infligendam plures testes de iure requirantur in dicto casu, nec sufficiant duo, uel tres testes, licèt idonei. & hoc modo nitit̃ defendere suam opin. fatetur tñ, ꝙ fortè opi. Io. An. & Spe. quia Legistæ male libẽter recedunt a iuribus suis: & ut ipse ẽt dicit, Legistæ uolentes defendere suas leges dicunt, ꝙ illud, quòd fuit statutum de septẽ testibus fuit statutũ ex causa

uidelicet

videlicet, vt tollatur occasio falsitatis. C. de fideicō. l. fi. vnde ex eā potuit ius ciuile distinguere illud ius diuinum quo dicebatur, ꝙ in ore duorū, vel triū testiū stet omne verbū. facit, qđ no. per glo. & Legistas in l. fin. C. si ꝯ ius, vel vtili. publi. & in l. omnes populi. maximè per Bart. ff. de iusti. & iur. Sed certè ſcđm eū Legistæ possent dicere verū in casu dubij. Sed vbi cōstaret de idoneitate horū testiū cessaret ratio suspicionis. ideo ſcđm eum vr̄ ꝙ de iure verius sit quod. s̄. dixi. videlicet, ꝙ hæc decre. seruari debeat etiā in foro ciuili etiam in terris imperij, vt sufficiant duo testes idonei ad probandū voluntatē defuncti: dūmodo cōstet de idoneitate ipsorum testium, cū agatur de materia peccati, vt est dictum. dicit tñ, ꝙ credit, ꝙ in practica seruaretur dictum Io. An. & Spe. licèt male secundum eum ꝑ ea quæ superius dixi. Et ſcđm istam opinio. vidi etiam aliquos cōsulere in quęstione quadam quę fuit de facto in ciuitate ferrariēsi. ¶ Sed aduerte, q̄a verior vr̄ opi. cōis quā sequit̄ Io. An. & Spe. nam si vera esset opinio. d. An. tex. hic in ver. & testamenta, non debuisset loqui de testamentis quæ parochiani faciebant corā presbytero, & tribus, vel duabus alijs personis idoneis: sed debuissent simpliciter dicere, ꝙ testamenta quæ facta fuerunt corā duobus vel tribus personis idoneis firma permaneāt. sed certum est, qđ hoc non dixit, sed solum dixit de testamentis quæ parochiani fecerunt coram presbytero, & coram duabus, vel tribus alijs personis. ergo aperte vr̄ voluisse Papa, ꝙ si fiant coram tribus, vel duabus ꝑsonis idoneis sine p̄sbytero parochiali, ꝙ tunc non valeant per id, quod hr̄ in c. cū apostolica. s̄. de his q̄ fiunt a præla. & quia facile erat Papæ omittere illud, qđ dixi de presbytero parochiali. & ideo cū hoc non fecerit vr̄ cum ministerio de ipso dixisse ex quo illud non omisit. argumentum. l. vnice. §. si autē ad efficientem. C. de cadu. tol. & pro ista parte etiam bene facit: quia etiā est reperire ſcđm canones, ꝙ interdū plures testes q̄ duo, vel tres requirant̄. vt no. in d. c. præsul. & etiā in c. licèt vniuersis. s̄. de testi. vñ autoritas in ore duorū, vel triū stat oē verbū dēt intelligi negatiuè. i. non pauciorum, q̄ duorū, vel triū, vt colligit̄ ex tex. cū glos. in c. licèt vniuersis. vt sic sit sensus, ꝙ in nullo casu sufficiunt pauciores q̄ duo. Sed bñ interdū requirunt̄ plures. & pro hoc etiam facit, ꝙ illa autoritas in ore duorū, vel trium stat omne verbum indistinctè loquit̄, qñ agit̄ de aliquo ꝓbando. & sic vr̄ loqui, siue agat̄ de materia peccati, siue de alia. & tñ certum est, ꝙ interdū requirunt̄ plures, q̄ tres: vt contingit in d. c. p̄sul. & sic non vr̄ bona r̄n̄sio do. Ant. dum dicit, ꝙ ibi nō agit̄ de materia peccati, cū vt dixi dicta autoritas īdistinctè loquat̄. & sic ēt in casu illo deberent sufficere duo, vel tres. cuius tñ ꝯriū ibi dr̄. & ideo vr̄ ꝙ de iure possit defensari cōis opi. ꝑ istum text. inducendo eū, vt s̄. induxi. & ēt per tex. in d. c. licèt vniuersis. vbi Papa expresse vult, ꝙ aliquæ sunt causæ in q̄bus requirunt̄ plures testes quā duo. & istam partē vr̄ etiā velle Inn. in c. quæ in ecclesiarū. s̄. de ꝯstitu. vbi etiā expresse dicit, ꝙ ius diuinū potest distingui per ius ciuile. & exemplificat de numero septē testiū q̄ requirit̄ in testamētis. & illud dictū cōiter etiā sequunt̄ doct. canonistę, & ēt Legistę in d. l. fi. C. si ꝯtra ius, vel vtili. publi. vbi etiam hoc tenet gl. accursij, & cōiter Legistæ. & Bar. ēt ibi in dicta. l. oēs populi. dum tractat super quibus possint fieri statuta, & ista opin. etiā quotidie practicatur. vnde non vr̄ esse tutum ab illa recedere, & p̄cipuè ex quo pōt defensari. Nec vr̄ bona r̄n̄sio do. Ant. dum dicit, ꝙ illud, quod hic dicit̄ de parochiali presbytero not. accidentiam facti, & qđ subalternatiua illa, ꝙ in ore duorū, vel triū. & sub illa duobus, vel trib⁹ vr̄ quatenus dicit de tribus cōputari p̄sbyter: q̄a illud est expresse contra literā q̄ exp̄sse, vel vltra ꝑsonā p̄sbyteri dicit de trib⁹ alijs, vel duob⁹. & sic nullo mō p̄t ꝓcedere eius r̄n̄sio: nec vr̄ etiā bñ dictum, qđ dixit de accidētia facti: quia Papa id, qđ dicit de parochiano vel præsbytero nō dixit in narratione facti, sed in responsione, & statuto, qđ facit. & ideo videtur, ꝙ non sine ministerio dixerit de presbytero parochiali: q̄a si mens eius fuisset illa quā dicit do. Ant. ꝙ voluisset sufficere duos, vel tres testes idoneos nō fecisset mētionem de presbytero parochiali: sed simpliciter verisimiliter dixisset, ꝙ testamenta quæ fierent corā duabus, vel tribus personis idoneis essent firma. & ideo cum hoc non dixit cū ministerio vr̄ dixisse de p̄sbytero parochiali. & ſcđm istam opi. quæ cōiter tenet̄ etiā tunc cōsului in q̄one supradicta. & vt dixi nō vr̄ tutum ab illa recedere per istum text. & ꝑ dictū. c. licèt vniuersis. & per prædicta potest etiam inferri, nūquid valeat testm̄ factum non rogatis testibus. nam Francis. de Are. tenuit, ꝙ non, q̄a hęc solēnitas non reperitur correcta a canone. sed ipse. d. Ant. sequendo suā opi. ꝙ hic non ꝓcedatur correctiuè, sed declaratiuè, ꝙ sufficiat volūtatē ꝓbare ꝑ duos testes idoneos: licèt nō fuerint rogati: q̄a al's ſcđm eū vr̄ nutrire peccatū. nā vr̄ ꝙ debeat mandari executioni saltē per viā denūtiationis Euangelicę. & sic ſcđm eū sufficient in omni vltima voluntate de iure duo testes idonei etiam non rogati: & multo fortius sufficiant septem: licèt rogati, sed cōiter tenetur contrarium videlicet, ꝙ in terris imperij in relictis ad non pias causas si fiat testm̄ requirantur septem testes idonei, & rogati per l. hac consultissima. C. de testa. nec obquod ipse dicit de materia peccati: quia per hoc non sequitur, ꝙ in foro ciuili testm̄ factum sine solennitate legali habere debeat executionem, quia videmus in simili, ꝙ vbi quis est obligatus pacto nudo aliquid facere: licèt videatur peccare illud non faciendo ex quo ꝓmisit. facit. s̄. de pac. c. j. nō tñ ex illo pacto agi pōt in foro ciuili. l. iurisgētium. §. j. ff. de pac. ita eodē modo vr̄ dicendum in casu proposito, & sicut quando subest obligatio naturalis ex pacto pōt per viam denūtiationis Euāgelicę ꝓcedi in foro ecclesiastico, vt tale pactū talis obligationis obseruetur, vt voluit Inn. in c. nouit. de iudi. Bar. in extrauaganti. ad reprimendam. in verbo, denuntiationem. ita etiā vr̄ ꝙ qñ cōstat de voluntate defuncti per duos idoneos testes ꝙ possit per viam denūtiationis Euangelicę procedi in foro canonico, ut talis uoluntas obseruetur. facit, quod notauit Bar. in dicta extrauaganti: ad reprimēdam, in uerbo, denuntiationem. per hoc aūt non sequatur, ꝙ in foro ciuili uoluntas testantis, quæ non habet solēnitatē legalē mereatur executionē in foro ciuili, & in terris imperij. Et per p̄dicta apparet opi. cōmunē esse defensatā. Nec ob. p̄dictis, qđ dixit. d. Ant. videlicet, ꝙ ista decre. & sequē. venit declaratiuè, & non correctiuè: q̄a istud non vr̄ verum ex eo, q̄a ista decre. non simpliciter declarat solum irrationabilitatem cōsuetudinis: sed etiam disponit: vt patet in uer. & testamēta. & sic pōt dici, ꝙ ex quo uenit ēt dispositiuè in certo casu disponendo solum corrigat ius ciuile, & leges in illo casu, & non in alio prout etiam hēt cōis opi. & similiter etiam in c. sequenti patet, ꝙ etiam dispositiuè loquitur, dū prouidet, quod si aliqua talis causa quando scilicet aliquid est relictum ecclesiæ deducitur ad examen iudicis, quòd non tractetur ſcđm leges, sed ſcđm canones. & sic in dicto casu

14 casu vr̄ corrigere ius ciuile,& non in alijs.¶†An aũt in relictis ad pias causas reqratur, ꝙ testes sint rogati.dicã in c.seq.¶In gl.fi.in fi.& sic vult glos.ꝙ verba hic in fine posita sint potius cõminatiua ferendę sententię q̃ qđ per illa ipso iure feratur sñia.& idẽ voluit Inn.& Tancre.& cõiter doc.ꝑ id,qđ legitur & no.in
15 c.vno.j.de sagitta.& in c.sicut.j.de simo. ¶† Extra gl.quærit hic.do. Petr.de aliquibus. Primo,quia hic fit mentio de numero testium : an semper requirant septem testes in testamentis de iure ciuili: & concludit, ꝙ sic regulariter fallit si testamentum fit inter liberos: qa tunc sufficiunt duo testes etiam si sint fęminæ,& non fuerint rogati ipsi testes,vt legi.& no.in l. hac ꝯsultissima.§.ex imperfecto.C.de testa.& in l.fi. C.fami.ercis. ¶ Item in milite qm̃ sufficiunt duo testes scilicet qñ facit testm̃ in actu belli existens in loco belli.l.diuus.& l.Lucius.C.de testa.mili.& l.milites.C.de testa.mili.& ibi bona gloss. Si ergo fauore prædictorum relaxatur solennitas iuris ciuilis multo magis vr̄ ꝙ fauore piæ causæ debuit dicta solennitas relaxari de iure canonico : licèt ꝯriũ videat velle ius ciuile,vt leg.& no.in l.gñali. C.de sacrosan.eccle.& in l.j.e.ti.per gl.in testõ aũt rustici facientis testm̃ in rure sufficiunt quinq; de quo dicendũ,vt leg. & not.
16 in l.fi.C.eo. ¶†Iuxta prædicta quæritur qd si in instrumento tabellionis sic dicat.Sit oĩbus manifestũ, ꝙ Petrus talis volens facere testm̃ disposuit per hunc modum videlicet, &c.& demũ subditur in instr̃o p̃sentibꝰ. A.& B.& alijs q.nq; testibus rogatis an ꝓbabit testm̃ per tale instr̃m.Bal.tetigit quęstionem in l. hæredes.ff.de testa.& ibi concludit.& do.Pe.post eũ hic, ꝙ non,ex quo non fuerunt specificati omnes testes qui nominant descripti . per id,quod hr̄ in l.j.in prin.ff.de his quæ in testa.delẽ.facit.l.ita fidei.ff.de iure fisci.& qa nescimus, an illi testes essent habiles vel non : ideo non afferunt,seu nõ tribuunt suffragiũ scripturæ per.§.si nõ ignoti. in Auth.de testi.col.vij. facit,qđ notauit Inno.in c.cũ clamor.s̄.de test.vbi dicit,ꝙ dictũ testaméti obscure, ꝙ nõ bñ põt interptari hr̄ pro non dicto . Sed iuxta p̃dicta quæritur. Quid si sunt specificata nomina testium,an per instr̃m publicũ confectum per manum publici notarij probet testm̃.Azo tenuit,ꝙ non:quia instr̃m tabellionis non vult habere,nisi vim duorũ testium.Testm̃ aũt ꝓbari dẽt per septẽ testes l.hac cõsultissima.C.de test.facit, qđ hr̄ in l.optimã.C.de cõtrahen. stip.Io.tenuit ꝯriũ vt no.in d.l.hæredes.ff.eo.& ibi per gl.Dy.& Bart.& hanc opi.tenuit Dy.ex eo , qa instr̃m hẽt vim tot testium quot sunt scripti in eo per id,qđ hr̄ in l.fi. C.si cer.pet.& in l.testiũ.C.de testi.& ista opi.est cõis de quo etiã no.in l.fi.C.de fideicõ.& ꝓcedit hæc opin. qñ nihil ꝓbat ꝯ ĩstr̃m.Sed vbi instr̃m reprobaret nõ intelłr hr̄e vim nisi duorũ testium. iõ ꝑ tres,vel quatuor testes posset reprobari,& etiã per duos idoneos s̄m opi.Inn.de qua in c.cũ Ioannes.s̄.de fide instru. & ibi etiã dixi.Bal.tñ in d.l.hr̄des.dicit,ꝙ si in instr̃o publico sunt subscripti testes : tunc est opi.Io.& Dy. per.d.l.fi.si cer.pet.aliàs sit vera opi. Azo.nisi cõsuetudo loci esset,ꝙ testes se non subscriberẽt .facit,qđ hr̄ in §.sed si instr̃a.& §.si vero moriatur.in Auth.de fide instru.& cautela. Quicquid dicat Bal.cõiter tenetur opi.Io.qñ non reprobatur ipsum instrumentũ.
17 ¶†Vlterius quærit quid si nullũ instr̃m est confectũ de vltima volũtate. sed solum est facta vltima voluntas coram septẽ testibus, an poterit probari ꝑ duos testes.Marti.glossator iuris ciuilis dixit,ꝙ ꝑ duos testes probabit solennitas non voluntas.& poterit moueri s̄m Bal.in d.l.hæredes.qa quantũ ad solennitatẽ vr̄ sufficere ꝓbatio præsumptiua per id, qđ legi.& no.in l.si post diuisionem. C.de iur.& fac.igno.& refert Bal.se habuisse de facto:quia septem testes ꝓbauerunt voluntatẽ,& duo ꝓbauerunt rogitũ. Sed p̃dicta opin.non vr̄ bona s̄m eum,qa facilius vr̄ probari volũtas q̃ solennitas:per id,qđ hr̄ in l.fin.ff.de rebus eorũ.& in l.testõ.ff.de fideicõ.liber. vbi vr̄ facilius ꝓbari voluntas q̃ solennitas . & pro hoc facit,qa probatio voluntatis respicit ius gentium, & sic ius naturale.facit,quod hr̄.j.dis.ius gentiũ.& in l.omnes populi.ff.de iusti.& iure.probatio autẽ solennitatis respicit ius ciuile.ideo vr̄ ꝙ debeat esse solennior probatio solennitatis.& sic residet Bal.& do.Pe.certè cõmunis opi.est propria opi. ꝙ vbi cõstat de voluntate testantis per confessionem hæredis,vel per septem testes , ꝙ per duos possit probari solennitas,vt notauit Bar.in l.ij.C.de bono.pos.s̄m tabulas.& etiam in dicta.l.hæredes . ¶Nec ob.d.l.fi.qa agit de probanda tali volũtate ad cuius subsistentiã sufficiebant duo testes.nã ibi tractatur de volũtate per quã in testõ minus solenni declarauit testator certum prædiũ velle alienari ꝑ tutores. Hic aũt nos agimus qñ quærit de voluntate ad cuius existentiã , & validitatẽ requirebant septem testes . puta circa hæredis institutionẽ. ideo illa nõ põt probari per minorem numerũ septẽ testiũ. ¶Itẽ non ob.d.l.in testõ. qa ibi est speciale in casu illo,ꝙ minus solẽnis voluntas valet. ideo nimirum si põt ibi probari dicta voluntas etiã non interueniente solenni numero testium . ¶Itẽ aduerte,qa gl.in d.l.hæredes . dicit, ꝙ per duos testes probatur testm̃ esse factum,sed nõ sic esse factũ,sed Bal.ibi dicit, ꝙ probare testm̃ esse factũ est quid informe hoc est non habens certã formam,seu certitudinem.& iõ talis probatio tanq̃ incerta non valet, ꝑ id quod hr̄ in c.in p̃sentia.de proba. vr̄ tñ,ꝙ per dictã ꝓbationẽ aliqualis dubitatio inducat,vt sic non possit adiri hęreditas ab intestato : donec appareat, an testm̃ fuerit factũ,vel non,& si fuerit factũ,an sit factum sollenni
18 forma, vel non . ¶†An autẽ persona inhabilis ad testandum possit testari ad pias causas . dictũ fuit in c. ij.s̄.eo.Et no.per Bar.& Bal.in l.j.C.de sacrosan.eccle.¶Scd̃o principaliter quęrit,qa certũ est, ꝙ filius in potestate dẽt institui,vel exhærediari. alś præteritio eius reddit testm̃ nullum olim in totũ.l.inter cętera.ff.de lib.& posthu.& hodie quo ad hr̄dis institutionẽ.vt in auth.ex causa . C.de liber.præte.Nunqd ergo talis pterìtio considerabit quo ad relicta ad pias.cãs dic ꝙ nõ,quo ad legata,& fideicõmissa : qa non cõsideratur etiã in alijs legatis, & fideicommissis ad nõ pias causas, vt patet in dicta auth.ex causa. sed si totum relinquitur ad pias causas.& sic pia causa instituitur:tunc qa istud testm̃ fit contra offm̃ pietatis ecclesia illud non approbat pro se.xvij.q.iiij.c.fi. & si dicatur quare ecclesia recipit habentẽ filios qui dedicant se, & sua.die , quia ꝯ iniquitatẽ prouidet ꝑ auth.si qua mulier.C.de sacrosan.eccle.nã per illam prouidetur,ꝙ filij nõ fraudantur legitima. si vero ecclesia,vel pius locus instituit per testantem,& aliqd filio relinquit. non tñ iure institutionis ꝓut requirit de iure,vt habet in §.aliud quoq; capitulũ.in authẽ. vt cum de appel.cognoscitur.tunc testm̃ non irritat: qa nõ est factum ꝯ offm̃ pietatis.nã olim sufficiebat, ꝙ haberet quoquo relicti titulo.l.omnimodo.& l.scimus.§.cũ aũt & auth.nouissima.C.de inoffi.test.& iõ cum hodie sit inductum , ꝙ habeat iure institutionis est solennitas iuris ciuilis quę non requiritur in relictis ad pias causas, ꝑ id qđ hr̄ in c.seq.& de hoc etiã
19 per Bar.in repetitione.d.l.ꝑtimæ . ¶†Tertio quærit,
quia

quia testm̃ in quo non est aliqs hæres institutus, vel si sit institutus.& ex eo non aditur hæreditas non valet.l.proximè.ff.de his quæ in testa.delen. & l.si nemo.ff.de test.tute. an talis dispositio ad pias causas valebit sine hærede. vel si non adeat̃ hæreditas concludit, ꝙ si relinquitur res certa ad pias causas de ea nihil disponitur tũc de iure cõi valet talis voluntas, vt codicillus.l.Pamphilo.§.propositum.ff.de leg.iij. Si vero relinquunt̃ omnia bona ad pias causas,tunc

20 si testator dixit,ꝙ † omnia bona per talem distribuantur inter pauperes valet testamentum: & ille executor tenet locum hæredis.j.eod.cum tibi. & facit,qđ no.Spe.in ti.de instru.edit.§.nũc aliqua.ver. & scias. & quod hr̃ in l.si quis ad declinandam . C.de Epis.& cle. ¶ An autẽ talis executor poterit eligere aliquos pauperes in certis rebus,an vero debeat vniuersales hæredes eligere:& an requirat̃ præsentia electit.angit Bar.in sua.q.quæ incipit:filium adultum.& diceret̃. eo.cum tibi.Si aũt quis relinqueret bona sua pauperibus:tunc pauperes essent hæredes: ꝑ id,quod legi. & not.in l.his verbis.ff.de hære.insti.& in §.si ve. o nulla.in Auth.de hęre. & falc.col.j.& ĩ d.l.si quis ad declinandã.sed quid si aliqua priuata ꝑsona fuit hæres instituta; & aliqua relicta sunt facta ad pias causas,& hæres institutus non adijt hæreditatẽ, nec hoc facit in fraudẽ: & sic non habet locum titu.si quis cõmissa causa testamenti:An debebũtur legata ad pias causas,vr̃ ꝙ non:quia non valet testm̃ ex quo hæredi-

21 tas non aditur.d.l.si nemo. & relicta etiam † ab intestato non valent,si non aditur hęreditas ab intestato. l.ij.ff.de fideicõmis.liber.& l.qui filio.§.j.& ibi not. ff.de hæredi.instit.& loquuntur dicta iura etiam in libertate quæ est res fauorabilis, & pia, cuius fauore fuit inductum, vt bona posset adijci causa libertatũ conseruandarum . insti.de eo cui liber. causa bona adijciunt̃.per totum. Specu.tangit.in q. præallæg.§. nunc aliqua.ver.sed pone,quòd ex eo testõ.& ponit opi.Io.An.etiam ibi tangit in additionibus. & videt̃ dicere, ꝙ etiam causa conseruandorũ legatorum ad pias causas possint adiri bona sicut causa libertatum conseruandarum.Bart.not.in d.l.j.de sacrosan.eccl.

22 circa fi.tenet; ꝙ in † legatis ad pias causas non reqratur aditio ad eorum confirmationẽ: qa in eis cessant solennitates iuris ciuilis. facit,quod hr̃ immisus ita. §.fin.ff.de testa.mili. allegat etiam ad hoc auth.apostoli.ad hebr.c.ix.c.dum dicit testm̃ morte confirmari.& nil dicit de aditione hæreditatis.& hoc ẽt tenet ibi Bal.vt refert hic do.Pet.Istud tñ puto non esse sine dubitatione, cum non reperiat̃ bene iure cautũ. & qa etiam non valent libertates, si nõ adit̃ hæreditas: nisi qñ dicerent̃ bona causa libertatum cõseruandarũ.vt est dictũ. & licèt apostolus dicat morte cõfirmari,testm̃ illud dixit:qa post mortẽ non recipit immutationẽ, facit qđ hr̃ in c.cũ marthe.j.de cele.mis.

23 ęqua tñ est opi.Bar.q̃ sequit̃ etiã.d.Pe.¶ † Iuxta ꝓdicta querit̃, an possit quis decedere in relictis ad pias cãs ꝓ parte testatus,& ꝓ pte intestatus.vr̃ ꝙ sic:quia de iure nãli non est necesse,ꝙ qs decedat in totũ intestatus,vel in totũ testatus. ꝑ id quod hr̃ in l.miles vnum.ff.de testa.mil.vbi tolerat̃ in milite, ꝙ pro ꝑte decedat intestatus: qa sibi remittit̃ solennitas iuris ciuilis.l.j.ff.de testa.mili. ꝯcludit, ꝙ si qs facit hæredẽ ĩ ꝑtẽ,& sic testm̃ ĩ ꝑtẽ:& de alio nil dicit:in dubio vr̃ talẽ quẽ ꝑ pte institutũ hr̃e totũ,& sic hoc casu idem erit,ꝙ si nõ fuisset facta institutio ad pias cãs facit.q̃. q̃.C.de testa.mili.Si vero appareat, ꝙ voluit eũ solũ habere certam partem puta dimidiã, & non totum: qa sic expresse dixit,tunc valebit pro ꝑte,quia testatus est ad pias cãs. ꝑ ali ĩ decedit intestatus ꝑ id, qđ hr̃ in d.l.si miles vnũ.& subdit ẽt,ꝙ valebit institutio fctã ad pias causas: etiã ꝑ nutũ,licèt in alijs non valeret. ꝑ.l.iubemus. C.eo.& dictũ fuit in c.ij.š.eod. An

24 aũt † directè possit substitui pia causa etiam maiori post aditã hæreditatẽ,vr̃ ꝙ sic,ꝑ id qđ hr̃ in simili de milite in l.milites ff.de testa. mili.an aũt voluntas capratoria valeat ad pias causas.tangit Bart.in d.l.j.de

25 sacrosan.eccle.& dicet in c.cũ tibi.j.eo. ¶ † Vlterius quærit qualiter testamenta irritent̃.& ꝯcludit,ꝙ primũ rumpit̃ ꝑ s̃m.& s̃m ꝑ tertiũ,& sic deinceps.quia ambulatoria est vltima voluntas vsq; ad mortẽ.l.iij. in fi.ff.de alimẽ.leg.& l.si mihi & tibi.§.in legatis.ff. de leg.j.& intellige, qñ posterius testm̃ est ꝑfectum: aliàs si esset imperfectũ ratione præteritionis,& solẽnitatis,non tolleret primũ.l.ij.ff.de iniu.testa.& in §. posteriorem.instit.qui.mo.test.infir.vnde primũ testamentũ ꝑfectũ non tollit̃ ꝑ s̃m in quo filius est ꝓteritus : licèt viuo testatore decedat.l.si filius qui in potestate.ff.de liber.& posthu. ¶ Aduerte tñ, ꝙ si in scđo inualido sunt instituti veniẽtes ab intestato,primũ solenne rumpit̃ ꝑ istum s̃m inualidũ,qđ est verũ s̃m glo.accursij,qñ s̃m est inualidũ ratione solennitatis.facit.l.hac consultissima.§.si quis aũt. C.de testa. secus si esset inualidũ ratione pręteritionis:quia tunc primũ testm̃ solenne non rumpit̃ ꝑ s̃m in quo filius in ꝑtãte est ꝓteritus : & in scđo sint instituti veniẽtes ab intestato,vt no.in d.l.si duobus.§.si prius.ff.de ꝯtab.vbi vr̃ rumpi primũ testm̃ per scđm,in quo filius est præteritus si in eo sint instituti venientes ab intestato.& ꝓp hoc ꝯrium tractat,an ille.§.si plures. habeat locũ solũ in filio emancipato.an vero in filio in ꝑtãte. & sequit̃ do.Bal.ipse posuit in d.l.si filius q. in ꝑtãte.& tractat etiã, an qñ pręcedit testm̃ validũ de iure ciuili,& ꝓtorio, an tollat̃ ꝑ scđm validũ de iure pretorio tm̃.& sequitur in hoc dicta Bal.in d.l.si fili⁹. Sed tu dicere potes,vt plene dixi ĩ d.l.si fili⁹.& ĩ l.cũ in testõ vñ ñ insisto, qa istud ẽ magis legale q̃ cano. dicit ẽt, ꝙ rũpit̃ testm̃ natiuitate posthumi ꝓteriti,vt probatur in l. posthumus.ff.de iniu.test.illud tñ reconualescit de ęquitate pretoria si posthumus natus post testm̃ decedit viuo testatore:vt probat̃ in dicta l. posthumus.Sed vbi filius iam natus existens in ꝑtãte patris fuit pręteritus in testõ testm̃ a princi.est nullũ. l.j.& ij.ff.de iniust.testa.& l.inter cętera.ff.de libe.& posthu.& d.l.si filius qui in potestate.nec recõualescit, licèt filius viuo testatore decedat,qa a prin.fuit nullum. qđ secus est in posthumo ꝓterito. qa tunc a princip.testm̃ valet, sed rumpitur per natiuitatem posthumi superuenientis post testm̃.iõ,tunc facilius reconualescit,ex quo a princip.valuit. facit,quod hr̃ in l.iij.§.fi.de libe.& posthu. & quod non reconualescat in filio iam nato prætertito probat̃ in d.l.si filius qui in ꝑtãte. quod est intelligendũ,nisi in testõ fuissent instituti venientes ab intestato post filius : quia tũc reconualesceret de ęquitate pretoria per mortẽ filij in vita patris,vt est casus singularis in d.l.posthu

26 mus. ver.idẽ,& circa.¶ † An aũt qñ rumpitur testm̃ natiuitate posthumi ꝓteriti debentur legata ꝑ auth. ex cã.sicut qñ ꝓteritus fuit iã natus,dicit d. Pe.ẽẽ dubiũ,& alr̃ nõ declarat. Cõiter tenet̃,ꝙ sic. vt ple.not. in dicta auth.ex causa maximè per Barto. & in l.filio pręterito.ff.de iniu.testa. ibi etiam plenissime dixi.

27 ¶ † Sexto quærit quid si primum testm̃ fuit validum, ex cã pręteritionis, vel exheredationis. & sic legata remanent firma in secundo testõ ꝑ dictam authẽ.ex causa.C.de libe.ꝑte.An legata relicta in primo testamento erunt nulla.do.Pe.post Bart.in l.si iure.ff.de leg.iij.

leg.iij.tenet ꝙ primum testm̃ remanet validũ quo ad institutionem hæredis,& in hoc iura antiqua nõ corrigũtur.facit l.si filius qui in potestate.ff. de liber.& posthu.superius allegata.sed quo ad legata, & fideicommissa.dicit ꝙ primum testamentum tollitur per secundum,per id quod habetur in l.fi.ff.de here.insti.& secundum hoc erit dare casum in quo quis decedit quodãmodo,cum duobus codicibus testamẽti: quia primum valebit quo ad institutionem,scd'm quo ad legata quæ petentur etiam ex illo secundo testamento,& tanq̃ ex ipso testamento per tex.in corpore Authẽticæ ex causa.dum dicit,ꝙ quo ad legata testm̃ tenet tanq̃ non rescissum.& sic residet do. Pe. & Bar.in d.l.si iure. Sed aduerte,quia Bal. vr̃ tenere contrariũ in d.l.si filius qui in potestate.circa fi.Mouetur q̃a Auth. ex cã vr̃ conseruare legata, qñ nulla remanet institutio:sed in casu proposito remanet institutio facta in primo testamento.ergo videtur ꝙ nõ consumentur legata facta in secundo,qđ dicit etiam procedere:licèt in secũdo testõ esset apposita clausula codicillaris, vt quia dictum esset, ꝙ si non valeret ipsum secundũ testm̃ iure testamenti,valeat iure codicillorũ, q̃a dicta clausula operatur,qñ succedit ab intestato.facit l.si veritas.& qđ ibi no.C.de fideicõ. In casu aũt premisso non succeditur ab intestato:sed ex primo testõ:& sic vr̃ ꝙ dicta clausula nil opereť.& ista opi. satis videtur posse de iure defensari.nam vr̃ ꝙ remanere debeat primum testm̃ quo ad omnia ex quo secundum fuit inualidũ propter defectum præteritionis.& sic vr̃ esse quid imputãdum testatori,ex quo præcedebat primum testm̃ validum, & fecit sm inualidum. vnde hoc casu vr̃ ꝙ remaneamus in iure antiquo,vt sic euitetur correctio, & non inducatur, nisi in casu expresso. & potius restringatur correctio q̃ amplietur,per id quod hr̃ in c. quæ a iure.in vj. & in l.quod not. & l.ius singulare. de legi.& in l.præcipimus.C.de appel.& in c.cum expediat.de ele.in vj. & sic vr̃ ꝙ dictum Bar.in d.l.si iure.& do.Pe.hic non sit sine dubitatione,& vr̃ potius ꝙ verior sit opi.Bal. in d.l.filius. ¶Septimo quærit. Quid si p̃cessit testm̃ sollenne.deinde testator adhibitis septem testibus dixit nolo valere tale testamentum, quod feci. An per hoc testamentũ prædictum tollatur.vr̃ quòd nõ.per id quod hr̃ in §.pe.inst.qui.mo.test.infir.Bar.in d.l.si iuridi.dicit,ꝙ sicut legata,& alia quę in testõ scribũtur requirunt confirmationẽ:ita ademptio si qua fiat requiritur,ꝙ confirmetur aditione hæreditatis. nam hæreditas a seipso adimi non potest,quia non est cuius aditione ademptio confirmetur. l.sed si in condi-
28 tione.§.fi.ff.de hære.inst.vndè concludit ꝙ † si testator corã testibus dixit nolo valere testamentum aliàs per me factũ.q̃a volo decedere intestatus.tunc vr̃ instituere tacitè veniẽtes ab intestato. facit l.si quis ita instituatur.ff.de hære. insti. & sic ademptio valebit. secus si simpliciter dixit,nolo valere testamentũ, qđ feci.quia non per hoc erit reuocatum, nisi interueniret etiã cursus x.annorũ, per l.sancim⁹.C.de testa.

29 ¶ † Sed iuxta prædicta quæritur, quid si testator dixit in scd'o testõ inualido. cassans, & irritans omnẽ aliã volũtatẽ,& omne aliud testm̃ per me factũ, vtrũ vigore dictorũ verborũ tollať primũ testm̃: licèt sm sit inualidũ.ↄcludit ꝙ non:q̃a cassatio, & irritatio sic restringiť scd'm cãm cassationis,& cancellationis,vt legi.& not.in l.cancellauerat.ff. de his q̃ in testa.delen.& in l.qui ex liberis.§.testõ.ff.de secundis tabu. In casu autẽ p̃dicto cassatio vr̃ fuisse facta respectu secundi testamẽti.q̃a illud volebat p̃ualere. iõ ex quo nõ valet,dicta verba cassans,& irritãs,nihil operanť saluo nisi in scd'o testõ essent apposita: ẽt illa verba, ꝙ si non valeret scd'm testm̃ iure testamẽti,valeat iure codicillorũ,q̃a dicta verba tunc operantur, vt debeantur legata venientibus ab intestato. iõ scd'm cũ contenta in secundo testõ confirmantur per aditio-
30 nem veniẽtiũ ab intestato. ¶†Quid autẽ si cãcellať testm̃.dic ꝙ tunc, q̃a deueniť ad actũ facti testm̃ inualidať,ꝑ id qđ hr̃ in l.nostrã.C.de testa.& sic aliud est qñ solum deueniť ad verba:vt quia dicit nolo valere testm̃,qđ feci:q̃a tunc procedit qđ s̃.dixi. ¶An autem,qñ cancellatur testm̃ veniãt venientes ab intestato,an vero fiscus. no.per glo.& Cyn. in d.l.nostram.& per Oldr.in consi.clxxx. aliàs.cxliiij. & per Io.And.in addi.Spec.in ti.de instru. edi.§.compendiosæ.super ver.sed quid si prius.& cõiter dicitur, ꝙ attendi debet voluntas testatoris: si de illa appareat, sed vbi non apparet fuerunt opi. nam gl. tenet ꝙ locus erit fisco,vt sic auferatur ab hæredibus instituentis tanq̃ indignis,& præstat legata.Sed Dy. tenuit,ꝙ veniant venientibus ab intestato.Ioã.An.in additio. prædicta concordat opi. ꝙ si cancellauit solum institutionem hæredũ ꝓcedat opi.gl.q̃a veniet fiscus, vt sic legata debeantur quæ non fuerunt legata:sed vbi etiam legata sunt cancellata.& sic totũ testm̃ procedat opi.Dy.quia tunc testator cancellando totum vr̃ voluisse,ꝙ nihil debeatur ex tali testamento, qđ tene menti pro declaratione dictæ.l. nostram. cum ibi nota.¶Octauo quærit.pone, quòd Titius fecit testm̃ in quo instituit ecclesiam Sanctæ Mariæ.deinde tractu temporis cũ esset infirmus,vocauit duos testes, & fecit scribi per quendam clericum quædam legata.& in alijs suis bonis instituit pauperes Christi:& in p̃ntia dictorum testium manifestauit prædicta; & dixit,ꝙ uolebat, ꝙ oĩa prædicta per unum notarium in formã publicam redigerentur & sic hoc facto postea anteq̃ haberet notari⁹,& alij testes:ille decessit. reuocatur in dubiũ.Vtrum primũ testm̃ sit sublatũ. ur̃ ꝙ sic, ex quo ista ultima uoluntas fuit in scriptis redacta corã p̃dictis duobus testibus ꝑ hunc text. & per.§.disponat.in Auth.de nup.col.iiij.facit.l.diuus. ff.de test.mil.Cõtrariũ tenet ex eo,q̃a nõ posset dici ꝙ ꝑ dictos testes possit ꝓbari testm̃:licèt sit q̃dã nuda verborũ nuntiatio redigenda postea in testõ: sicut in simili videmus ꝙ scriptura quã iudex hẽt añ formare & demũ recitare non est sñia,sed q̃dam p̃paratio ad sñiam.l.ij.C.de sen.ex peri.recip. ita nec hoc casu ur̃ fuisse testm̃,sed q̃dã ordinatio priuata redigẽda postea in testm̃: & ur̃ posse argui de sñia ad testm̃: quia testm̃ dr̃ sñia.l.j.ff.q̃ testa.facit.l.seru⁹.ff.de manu.& sic ur̃ poti⁹ separasse ad faciẽdũ testm̃ q̃ fecisse.facit l. si ita.ff.e.Nec ob.istđ.c.& sequẽs,q̃a hic ↄstabat saltẽ ꝑ duos testes factũ esse tem̃. lcc⁹ ĩ q̃ne p̃dicta.Itẽ in q̃ne ista aduertendũ,ꝙ in primo testõ sicr ĩ scd'o est facta institutio ad piam cãm,& sic ur̃ cessare priuilegiũ, qđ aliàs dici posset deberi dispositioni scd'æ ꝑ piam cãm,per id,qđ hr̃ in auth.nisi rogati.C.ad Trebel.Et ad p̃dicta facit,qđ notauit gl.in l.fideicõmissa.§.j.ff.de le.iij.Et ita consuluit Oldr.ut superius dixi scd'm.d.Pe.in ↄsi.clvj. sm eũ.¶Adde ꝙ hoc ẽt tenuit Io.An.in add.Spe.ĩ pal.§. ↄpẽdiosę.su p d.ver. sed q̃d si pri⁹.qđ tene mẽti.satis tñ putarẽ,ꝙ si nõ ꝓcederet ad testm̃ ex quo scd'a volũtas fuit ꝑfecta rõe volũtatis,sed restaret publicatio fiẽda ꝑ notariũ ꝙ valeret dicta dispositio, ex quo erat ad pias cãs. per id qđ notauit.Bart.in d.l.fideicõmissa.§.j.& qđ dixi in c.ij.s̃.e.& ĩ d.l.si is q̃.ff.de test. & idẽ videreť si p̃cessisset testm̃ ad nõ pias causas: sed vbi præcessit testm̃ ad pias cãs, tunc quia concurrit vna pia cã cum alia

est magis dub'ũ, an tunc stãdum sit scđæ dispositioni. & hoc casu posset dici, ꝙ procedat dictum Old.& Io.An.ꝙ sequit̃ ẽt.d.Pe. Nõ est tñ absq; dubitatione ex quo scđa voluntas fuit ꝑfecta rõne voluntatis ꝑ ea quæ dixi in d.c.ij.
31 ¶†Nono q̃ritur, q̃a dixi vltimã volũtatẽ esse ambulatoriã vsq; ad vltimũ uitæ, ut patet in l.iij.§.fi.cũ seq.ff.de adi.le. Quid si primo testõ testator adiecit clausulã derogatoriã, ꝙ volebat illud oĩbus quæ postea faceret prævalere, nisi in scđo esset scripta, Aue Maria, vel orõ dñica. Gl.i l.si q.s.in prin. testamẽti.ff.de le.iij.tenet ꝙ tũc ad hoc, vt valeat ẽm oportet ꝙ dicat ipm velle valere scđm. & quòd expresse ipsum pœnitet prioris voluntatis.& istud ẽt tenuit Dyn.& est cõis opi.licèt Iac.de Are.aliter dixerit.& refert Bar.ĩ d.l.si q.s in prin.testamẽti.& Cy.ĩ l. sancimus.C.de testa.& do.Pe.hic. nã dicta clausula derogatoria non tollit facultatẽ testandi, sed potius demonstrat non adesse voluntatẽ in scđo testõ, nisi fiat expessa mentio de clausula derogatoria iõ valet dicta clausula,& operatur ꝙ non valet scđm:nisi fiat expressa mentio de primo, & de clausula derogatoria in eo apposita, de quo plenè per Barto.in d.l.si q.s in prin.testamenti.& per Dy.in rła ꝙ semel, de reg. iur.in vj.
32 ¶†Tangit etiam decimo. Quid si aliquis facit testm̃,& iurauit nõ mutare: an poterit illud mutare. Io.An.in dicta regula, ꝙ semel.tenuit disputando, ꝙ non obstante iuro poterit reuocare. sed si reuocet erit periurus per id, qđ h̃r in c.fi.cum ibi notatis. de procu.in vj. & in c.j.de spõ.duorum. Idem Cy.in l.j.C.de sa.san.ecc. Idem Barto.scđm do.Pe.in d.l.si quis. Sed certe verũ est ꝙ Bart. tenet testm̃ scđm valere. sed dicit ꝙ non erit periurus:quia iurm v̄r fuisse contra bonos mores velut tendens ad tollendũ liberam facultatem testandi. & sic v̄r nõ fuisse obligatorium per c.non est obligatoriũ. de reg.iur.in vj.& in hoc contradicit Io.An. Quæ autẽ opi.sit verior plenè declaraui in c.cum ꝯtingat.de iureiu.in mẽbro illo, q̃n actus improbat̃:q̃a est ꝯ̃ bonos mores. Ad vnum tñ est aduertendum, ꝙ iurm in dicto casu ꝑstitum in primo testõ hẽt vim clausulæ derogatoriæ.vñ non valebit scđm testm̃, nisi primum specialr̃ tollatur, operatur enim iurm ꝙ actus valeat omnimodo quo melius valere põt.l.cum pater.§.filijs.ff.de lega.ij.& notauit Bal.in d.l.si quis in prin.testamenti.& facit, qđ notauit Io.An.in pal.regula, ꝙ semel, de materia ẽt per gl.in c.vltima voluntas.xiij.q.j. & per Old.consi. xcvj.aliàs.clx.
33 ¶†Vltimo quærit, an sit dare aliquod remedium, ꝙ testm̃ nõ possit reuocari. dicunt aliq ꝙ non, stando in finibus vltimæ volũtatis. Sed si transiret in ꝯtractũ esset daret remedium, q̃a si testator dicat.& si ꝯtingat me mutare istud testm̃ dono tibi notario tanq̃ publicæ personę recipiẽti noĩe hęredis instituti,& oĩm aliorũ legatariorũ oĩa bona mea:possibile enim v̄r ꝙ vltima voluntas trãseat in ꝯ̃ctum per id, qđ h̃r in l.hęredes palã.§.fi. cum ibi notatis ꝑ gl. & doc.ff.de testa.cõtrarium ꝯsuluit Bart.q̃a dicta donatio ur̃ auferre liberã testamẽti factionẽ. iõ dicta cõditio tanq̃ turpis v̄r vitiare ipsum contractum, per id quod h̃r in l.generaliter.ff.de verbo.oblig.& ita dicit ẽt Dy.ꝯsuluisse, licèt aliter scripserit in d.c.& Barto. in d.l.j.de sacrosan.eccl.vbi etiã ponit tale remediũ, videlicet ꝙ si testator dicat ꝙ si ꝯtingat se aliud testm̃ facere protestet̃, ꝙ non vult illud valere: q̃a nõ faceret illud ex suo libero arbitrio,& ex sua libera uolũtate:sed timore ꝯsanguineorũ, & hæredũ ibi scriptorũ:aliàs non facturus. nã tunc ur̃ operari ꝓtestatio ꝑ l. q̃ in aliena.§.fi.ff.de acq.hęre.& intellige, ꝙ primũ tale testm̃ derogabit scđo ꝑ dictã ꝓtestationẽ saluo nisi expresse diceret se velle valere ẽm:& cassatur oĩno primum non obstante ꝓtestatione in ea apposita:q̃a tunc valeret ẽm, vt etiã voluit Bar.in d.l.si quis in prin.testamenti. Refert tñ d.Pe.ꝙ cũ venetijs esset qõ valde ardua de ista cła derogatoria secundi testamenti adiecta in primo videlicet, ꝙ nõ valeret ẽm si qđ fatet̃, quia testabatur, ꝙ ꝑ metũ ꝯsanguineorũ illud faceret:fuit determinatũ in cõsilio summorũ virorũ dictæ ciuitatis, ꝙ dicta cła in tam libera ciuitate frustra fuisset apposita,& esset spernẽda, & ꝙ nil operabat̃, q̃n opponebat̃ in dicta ciuitate, & merito ẽm eum:q̃a in ipsorum testĩs multum exuberat bonafides: q̃a faciũt sua testamenta in camera manu ꝓpria scribendo in aliqua schedula, seu folio, & tradit̃ talis scriptura ꝑsbytero sigillata q̃ rogat duos testes, đ ista traditione,& nec testes, nec ꝑsbyter sciunt illud qđ ibi cõtinet̃ quousq; fuerit aperta post mortẽ testõris, & seruat̃ qđ in ea reperitur scriptũ, nec fuit vnq̃ auditũ ẽm eum aliquã falsitatẽ in talibus fuisse ꝯmissam, ꝙ est euidens, & manifestum articulum maximè bonæfidei, q̃ versatur in illa ciuitate in talibus actibus.

a ¶Valet. Ad materiã huius tex. Vide doct. & ꝑcipuè Bald. in l. quã.in iiij. col.ver. itẽ de iure canonico. de fideic. & ꝑ d.Alexã in consi. 196. in 4.parte.

SVMMARIVM.

1 *Vltima volũtas facta ad pias causas coram duobus testibus valet.*
2 *Causa ecclesiastica, quando tractatur coram iudice seculari debet terminari secundum canones.*
3 *Laicus si litigat in curia episcopi, an sint seruandæ leges, & statuta.*
4 *Relictum factum ecclesiæ valet & etiam si fiat ciuitati. & nu. 8.*
5 *Legatarij, an possint contra heredem laicum agere coram iudice ecclesiastico.*
6 *Testes in relictis ad pias causas, an debeant esse rogati. & numero 9. & 15.*
7 *Relicta plura quando fiunt vni, an possit vnum acceptare, & aliud repudiare. & nu. 12.*
9 *Testamentum ad pias causas, an valeat, si non habeat numerum testium, vel etiam si non sint rogati.*
10 *Furiosus, an possit testari ad pias causas.*
11 *Testator si fecerit testamentum in quo fecit relictum ad pias causas postea reuocat illud non facto alio testamento, nec codicillis, an valebit ademptio.*
13 *Hæreditates plures si vni deferantur, vel vna hæreditas per plures partes, puta vna iure institutionis, alia iure accrescendi, vel successionis, vel vna pure, alia sub conditione, an possit ille vnam partẽ adire, & aliam repudiare.*
14 *Relictum sæpius vni ab eodem, vel si eadem species, vel quantitas ab eodem, vel diuersis vni relinquatur, an tantum semel debebitur.*
16 *Legatum si est alternatiuum, an possit legatarius partem vnius alternatiuè acceptare, & partem alterius repudiare.*

a RElatum.j. Valet[a] testm̃ factum ad pias cãs duobus testib9. h.d.vel gñalius potes dicere ẽm d.Flo.valet vltima voluntas ad pias cãs facta corã duobus testibus.h.d.& primo ponit factũ reprehensibile. Scđo illud mandat corrigi.scđa ibi:mandamus. ¶In tex.ibi:septem.s.q̃n fiunt in testõ relicta. ¶Item ibi: vel q̃nq;.s.fiunt relicta in codicillis. ¶Item ibi: postpositis iudicare.supple, quia non iudicatis in fauorem relictorum, sed contra eorum fauorem absoluendo cõuentum. ¶Item ibi: scriptum.s.in l.diuina veteris testamenti.& etiam in l.noua euangelica, vt dictum fuit in c.præcedenti. & tangitur in gl.ij.in c.
1 præcedenti.& super illa signata fuit quota. ¶†No.ꝙ in relictis ecc. valet vltima voluntas facta corã duobus testibus.& sic debet expediri super dictis relictĩs ẽm canones,& non ẽm leges,& idem intellige de relictis ad pias causas, & hoc etiam voluit hic Inn.circa princi. & etiam super verbo, causa talis, dum supplet, quæ ad vestrum examen deducatur, quia sic de relictis ecclesiæ, vel ad pias causas. facit quod no.hic
2 in glos.fina. ¶†Nota, quòd causa ecclesiastica etiam quando

q̄n tractatur corā iudice seculari debet terminari f̄m canones,& nō scd̄m leges. & sic vr̄ hic esse casus ꝓ dicto doc.s̄.de consti.in c.j.vbi etiam hoc tenent.nā hic tractabatur causa corā iudicibus secularibus, vt patet hic in suprascriptione.posset tamen dici,si quis vellet euadere hanc decre.vt hic tāgit do.Anto.ꝙ hic loquatur in terris ecclesiæ,cum loquatur de ciuitate velletrēsi,quæ est propè vrbem,& de terris ecclesiæ, vnde non est mirum, si tunc iudicandum esset scd̄m canones etiam in foro seculari, per id qd̄ legitur,& notaī in c.si duobus.s̄.de app.& in c.licet.s̄.de fo.cō pe.potest etiam dici scd̄m eum,quòd istud contingit hic ex natura esse, q̄a ad ecclesias spectat disponere de pia causa,& sic posset euadi hec decr.tn̄ qd̄ dixi in notabili cōiter tenetur, vt patet ex notatis in d.c.j.

3 ¶†Quid autem contra,si laici litigēt in curia Epi,an sint seruādæ leges,& statuta.allegat qd̄ no.ī c.j.& fi. s̄.de fo.cōp.in c.ꝙ clericis.Sed certe hoc nō vr̄ verū, q̄a si clericis, vel ecclesiasticis personis litigantibus in curia seculari seruandi sunt canones.de quo tn̄ dicendū,vt le.& no.in c.j.& in c. ecclesia Sanctæ Mariæ.co.ti.vr̄ ꝙ multofortius sint seruandi canones,si cōueniant clerici,vel ꝑsonæ ecclesiasticæ in foro ecclesiastico,facit qd̄ hr̄ in d.c.ꝙ clericis.vn̄ de hoc dicendū, vt ibi plenè nota.& ibi ēt dixi.& dixi etiā in

4 d.c.ecclesia Sanctæ Mariæ.¶†Not.ꝙ valet relictū factū ecclesiæ.& sic rei animatæ.& sil̄r valet relictū factū ciuitati,vel ciuitatib.ff.de le.j.nā administratores ꝓdictorū locorū capiēt dicta relicta.facit,qd̄ hr̄ ī l.j. C.de sacrosan.ecc.& s̄.de causa poss.in c.cū sup.An autem censeat esse diuersum legatū factum ecclesiæ a facto ministris ecclesiæ.hr̄ in c.requisisti.j̄.e.& in l. ciuibus.ff.de re.du.& ibi per Bart.no.ꝙ in relictis fa-

5 ctis agi potest corā iudice seculari. † vtrum aūt possit agi coram iudice ecclesiastico cōtra hæredem laicū. dicit do.Pet.ꝙ hic est arg.ꝙ non a contrario sensu,ꝙ loquaī de iudice seculari,& pro hoc est r̄ła,q̄a actor sequi dēt forū rei.s̄.de fo.cōp. in c.cū sit generale.& sic residet do.Pe.Tu potes dicere,ꝙ etiam cōtra laicū pōt agi corā iudice ecclesiastico in relictis ecclesiæ ad pias causas, quia tales causæ etiā spectant ad iudicē ecclesiasticū,vt notauit Inn.& Io.An.ī c.significantibus.s̄.de offi.deleg.& hoc etiā expresse tenuit Bar.in l.solent.ff. de alim.leg.& ita etiā aliàs dixi de facto.& seruatū fuit in ciuitate Paduana.vnde tūc est electio agentis,an velit agere coram iudice seculari, an vero corā ecclesiastico.nec ob.iste tex. q̄a nō dēt sumi ar.a ꝯrio sensu,q̄a resultaret ītelllectus iuri cō-

6 trari⁹,vt patet ex notatis in d.c. significātib⁹.¶†No. argu.ꝙ ēt in relictis ad pias cās req̄rant testes esse rogatos,per id qd̄ hic dixit,testibus requisitis, & qd̄ j̄.

7 dicet.¶Vltimo no.ꝙ†interdum fiūt plura relicta vni. an aūt possit tūc vnū acceptari. & aliud repudiari.in-

8 fra tangetur.¶†In gloss.j.ibi: restringe. Sed certe ista restrictio,quò ad capitulū præcedens nō vr̄ bona, cū ibi nil dicatur de relictis ecclesiæ, iō quo ad illud c. & ipsius intellectū,dic vt ibi dictum fuit super gl.fi. ibi,quo hic, & ibi dicet,sed certe quo ad istud. c.gl. bene dicit, quantum aūt ad c.pręcedēs.non bn̄ dicit vt tetigit sup gl.j.Et no.ex gl. ꝙ vbi fit relictū ecclesiæ,vel ad piā cām sup tali relicto est de foro ecclesię. & sic vr̄ ꝙ si aliq̄d sit relictū pauperi ꝑsonę, vel ēt ecclesiæ ꝙ possit tale legatū peti etiā corā iudice ecclesiastico,licèt ꝯueniens sit laicus.& istud ēt tenet do. Ant.ꝙ no.ꝯ id qd̄ dixi post do.Pe.in notabilibus dicit tn̄ d.Ant.aduertēdū,ꝙ gl.se restringit,& bn̄ f̄m eū ad relictū ad piam cām.Si autē principaliter peteret executio testamenti. & nō relictorum ad pias causas nō posset tunc adiri immediatè iudex ecclesiasticus, qd̄ intelligit ꝓcedere, nisi hæres esset negligēs in nō implendo,quia tunc Eps vr̄ posse exequi hærede negligente.per id,qd̄ hr̄ s̄.eod.in c.nos quidem. & c.si hæredes.& sic posset tractari causa coram iudice ecclesiastico.& per hoc vr̄ velle.do.An. ꝙ in negligentia hęredis possit Eps se intromittere ēt quo ad relicta in non pias cās, qd̄ an sit verū plenè dixi in d.c.si

9 hr̄des.¶†Extra glo.q̄rit hic do.Anto.certū est ꝙ quò ad numerū testium leges non habent locum in relictis ad pias causas,an habebunt locū leges quatenus exigunt testes rogatos. do.Fran.de Are.vt hic tangit do.Anto.consuluit ꝙ sic. & ꝙ quo ad hoc non habēt locum canones, quia non reperiunī in hoc a canonibus immutatæ. ipse do.Anto.hic tenet contrariū dicens, ꝙ talis solennitas non requiritur in relictis ad pias causas, quia ecclesia in talibus insequitur merā æquitatem iurisgentium,seu naturalis, per id qd̄ hic hr̄, ideo vr̄ ꝙ dicta solennitas non requiratur, & hāc opi. credit de iure verā.dicit tn̄ ꝙ ī practica seruareē opi.do.Fran.de Albergotis. prædicti per rationē superius allegatam per eum de quo in allegationibus Lapi. de Cast.in allegatione,puto veriorē opi.d.An. & credo ꝙ illa etiam seruareē in practica, q.c.q.d dicat do.An. quia hic solum requiritur, ꝙ talis vltima voluntas facta fuerit coram duobus aut tribus testibus scd̄m.l.diuinam,& euangelicam,non reperitur cautum,ꝙ testes debeant esse rogati, sed simpliciter dr̄ ꝙ sufficiunt duo, vel tres testes idonei,ergo in talibus relictis non est curandū de tali solēnitate, & ꝓ hoc etiā, ꝙ q̄n fuit vltima volūtas inter liberos sufficiunt duo testes, & non rogati.l. hac cōsultissima.§. ex imperfecto.& ibi not. C.de testa. ergo eodē mō dicendū idē in istis relictis.& hoc ēt voluit Bar.in l. j.C.de sacrosan.ec.vbi voluit ꝙ in talibus relictis ad pias cās cessat oīs solēnitas iuris positiui, vt ipse no. circa fi.d.l.& ꝯcludit sufficere solennitatē iurisgen. & iur.diuini,& istud ēt vr̄ fuisse de mente Io. An.in c.ꝓcedenti.inquantū dixit cōiter seruari,ꝙ in relictis ad pias causas sufficiūt duo testes idonei in omni foro etiam in terris imperij, & sic ēt ꝓcepi practicatū.

10 ¶†Quid autem de legibus disponētibus de furiosis, vel existentibus in ętate inhabili ad testandū, vt sunt impuberes.l.qua ætate.ff.d̄ testa.an ī relictis ad pias causas sint correctè. dicunt doc.& Io.An.hic qd̄ nō: quia hoc non reperiī expressum,& quia etiam nō est conueniens tales posse testari etiā in relictis ad pias causas,facit quod legi.& not.in l.fi.C. de testō mili. ¶Iuxta ꝓdicta pōt dubitari,quid si statutum dicat,ꝙ non valeat testm̄,nec vltima voluntas,nisi fuerit positum.& posita in memorialibus, seu in illis registrata,an tale statutū habebit locū in testamentis, & vltimis voluntatibus factis ad pias causas.dicit.d.Ant. ꝙ non, q̄a in talibus relictis non pōt fieri statutum ad ꝑiudiciū ipsorū,per id ꝙ hic dicitur in tex.isto.& ita dicit se de facto cōsultū r̄ndisse.adde ꝙ ēt hoc tenuit Bar.in l.j.C.de summa tri.qd̄ tene menti.¶Vlterius quærit hic do.Flor. quid si aliquid relinquitur alicui moniali coram duobus testibus,an valebit.dicit ꝙ sic q̄a ꝓinde est acsi fuisset relictū monasterio.s̄.de ꝓb.

11 in c.ꝑsentia.¶Deinde quærit quid si† testator fecerit testm̄ in quo fecit relictū ad pias causas demū reuocat illud nō facto alio testō. nec codicillis.sed simpliciter reuocauit,an valebit ademptio. dicit ꝙ sic, ꝑ id,qd̄ notauit gl.in l.hæredes.§.si quid post.ff.de testa. qd̄ dicit ꝓcedere quo ad effectū, vt vi exceptionis nō debeaī legatū per l.militis codicillis.§. veteranus.ff.de test.mili.¶An aūt sufficiat ꝙ dicta adēptio

facta sit coram duobus testibus, dicit, ꝙ ista qõ præsupponit aliam: videlicet, ꝙ testes requirantur in legato. in quo est dicẽdum, ꝙ rẽr in legato requiruntur quinq; testes. l. fi. C. de codicil. & facit qđ not. Host. in summa eo. tit. §. qualr ɔfirmeť. ver. j. in legato aũt facto ecclesiæ, vel ecclesiasticæ personæ, & in relictis ad pias causas sufficiũt duo testes, ꝓ id qđ dr̃, & hoc supposito concludit, ꝙ sicut ad inducendũ legatũ factũ ecclesiæ, vel ad pias cãs, sufficiũt duo testes, ita & ad illud tollẽdũ. ar. c. j. j. de re. iu. & l. nihil tã naturale. ff. de reg. iur. allegat etiam pro hoc, q̃a ſm eũ minor solennitas vr̃ requiri in tollendo legato, quam in inducendo. nam in tollendo sufficient scđm eum duo testes ẽt si sint mulieres, ꝑ id qđ hr̃ in l. qui testõ. §. mulier. cum ibi no. per gl. ff. de testa. Sed certe si gl. ibi ponderetur non dicit illud ad quod ipse allegat. sed dicit, ꝙ licèt mulier non possit esse testis in testõ, tñ potest esse testis in codicil. Aduerte, quia glo. Legistarũ, & Legistæ faciunt qõnẽ, an relictũ factũ in testõ possit adimi in codicillis. & licèt fuerint opi. vt patet ex no. in d. §. si quid post. cõiter tenetur, ꝙ sic, q̃a quo ad valorẽ legatorũ sufficiunt quinq; testes. l. fi. ad fi. C. de codicil. & ideo dẽt posse admi in codicil. factis coram quinq; testibus solum fiet reuocatio ope exceptionis, ideo si legatarius reperiretur hr̃e legatũ, ita ꝙ non haberet necesse non posset ab eo auferri. sed vbi haberet necesse petere posset exceptione repelli, per id qđ hr̃ in d. §. veteranus. & hoc ꝓcedit in alijs relictis, quã ad pias causas, sed in relictis ad pias causas, si etiam fiat ademptio coram duobus testibus vr̃ ꝙ ipso iure tollatur, quia ad valorem ipsorũ sufficiunt duo testes, licèt in alijs requirantur quinq;: iõ vr̃ ꝙ adimantur ipso iure. & sic non vr̃ bene dixisse do. Flo. inquãtum vr̃ velle, ꝙ solum ope exceptionis fiat ademptio. nam vt dixi, quando interuenit in ademptione numerus testium, qui sufficeret ad valorẽ relicti, tũc ademptio ipso iure tollit relictũ, vt etiam

12 voluit Bar. in ꝑalle. §. si quid post. ¶ † Vltimatè tãgit hic do. Pe. an qñ vni fiunt plura relicta pñt vnũ acceptare, & aliud repudiare. & concludit, ꝙ si vna res legatur non potest pro parte refutari. hæredes tamen legatarij morientes postq̃ cessit dies legati posset inter eos facere, quòd vnus acceptaret suam partem alter repudiaret, ꝓbatur primum de ipso legatario in l. neminem. ff. de le. ij. secundum de hæredibus legatarij quorum vnus potest partem suã acceptare alius repudiare. l. legatarius. ff. de le. j. ¶ Si vero plures res vni legentur, tũc si sub nomine collectiuo. puta si legatur grex pecudũ non poterit vna acceptari. & alia nõ, per id quod legitur, & nota. in d. l. neminẽ. secus si nominatim plures res legenť vni personæ, quia tũc poterit vnam acceptare alterã repudiare, saluo nisi illa, quæ repudiatur habeat onus annexum: quia tũc illa repudiari poterit, per id quod habetur in d. l. neminem. & in l. si legatario. ff. de fideicommiss. liber. Et per ꝓdicta dicit Bar. in d. l. neminẽ. se consuluisse dum quidam fuisset constitutus executor testamenti. & certum legatũ fuisset sibi relictũ. & illud legatum vellet repudiare, vt sic euitaret onus satisdationis, q̃ dẽt executor præstare de exequendo voluntatẽ defuncti, qñ sentit cõmodũ a defuncto, q̃ satisdationẽ non teneret præstare, qñ non sentiret cõmodũ scđm ea, q̃ leguntur, & notanť in l. si pluribus. ff. de leg. j. & in l. diuus. ff. si cui plusq̃ per l. Falci. & in l. liberto. §. largius. ff. de annuis legat. nam consuluit, ꝙ non poterat repudiare legatũ sibi factũ, vt per hoc euitaret onus satisdãdi. ꝑ id, qđ hr̃ in d. l. si legatario. & in d.

13 l. neminẽ. qđ tene mẽti. ¶ † Qñ aũt plures hæreditates deferunť vni, vel vna hæreditas per plures ꝑtes, puta vna pars iure institutionis, alia iure accrescẽdi, vel alia iure successionis, vel vna pura, alia sub cõditione, q̃ postea extitit. An possit ille talis vnã hæreditatẽ adire. & aliã repudiare. Nam aliã acceptare plenè no. per gl. do. in l. qdã eulogio. C. de iure delibe. & plenius ꝑ Bar. in l. si. ff. de acq. hære. & quia mã est

14 ꝓlixa sufficit remissio. ¶ † Quid aũt cõ si vna ab eodẽ, vel diuersis eadẽ species, vel quantitas sępius relinquať, an semel tñ debebiť, an vero sępius. Conclude ꝙ aut legať a pluribus hæredibus in eadem rõne, & tunc quilibet teneť ꝓ hæreditaria portione. l. si pluribus. l. si ita. & ibi per Bar. ff. de le. ij. & sic solũ semel debebiť. sed peteť ꝓ rata a quolibet hęrede secus si in diuersis orõnibus noĩatim fuerint relicta a pluribus hæredibus, q̃a tunc a quolibet debebiť insolidum vt no. ꝑ Bar. in d. §. si ita. & facit. l. seruo alieno. §. si quis a primo. ff. de le. j. aut relinq̃ť sępius q̃titas ab vno hęrede. & tunc si in eadẽ voluntate solũ semel dẽtur in l. plane. §. si eadem. ff. de leg. j. si vero relinquiť in diuersis voluntatibus, puta in testõ. & in codicillis, & tunc sępius debebit, ꝑ id, qđ legi. & no. in l. quinquaginta. ff. de ꝓba. & hoc qñ simpl̃r fuit relicta, secus si ob cãm. q̃a tunc semel debebiť, vt no. in d. l. qnquaginta. & ꝓbať in l. libertis quos. ff. de alimẽ. leg. facit qđ notauit Bar. in l. cũ certũ. ff. de adimẽdis leg. Scđo casu, qñ legať species, & tũc aut legať in eadẽ vltima volũtate, aut in diuersis, si ĩ eadẽ. & tũc aut relinquiť ab eodẽ hærede. & semel tñ debeť d. l. plane. §. si in eadẽ. aut diuersis hęredibus. & tũc si simpl̃r relinq̃ť idẽ dicendũ. q̃a solũ semel debeť, secus si relinquať a quolibet insolidũ hoc expresso, q̃a tunc est ꝑinde ac si diuersorũ testiũ legata esset, per id qđ hr̃ in l. quid ergo. §. si q̃s duos. ff. de lega. j. quo casu distinguitur, an primo ɔsequať p̃tiũ ipsius rei. vt tũc possit ab alio peti ipsa res, secus si primo cõsecutus sit ipsam rẽ per id, qđ hr̃ in l. plane. §. si duorũ. ff. de le. j. Si aũt relinquiť in diuersis vltimis voluntatibus, tunc si sunt illę voluntates diuersę eiusdẽ ꝑsonæ idẽ dicendũ, qđ dictum est, qñ in eadẽ vltima volũtate sępius relinquit facit, qđ hr̃ in §. si eadem. insti. de lega. & in d. l. plane. §. si eadem. Si vero sunt voluntates diuersarũ personarũ. tunc si illę personæ hñr loco vnius, vt hæres, & defunctus, idem dicẽdũ qđ dictũ est de diuersis volũtatibus eiusdem ꝑsonæ per l. huiusmodi. §. si mihi Sempronius. cum ibi notatis. ff. de le. j. Si vero sint ꝑsonæ oĩno diuersæ. tunc attendi dẽt an legatarius primo ɔsequať æstimationẽ ex vltima voluntate, vt per hoc non impediať petere ipsam rẽ ex alia vltima voluntate: secus si primo ɔsecutus sit rem: q̃a non poterit postea petere ipsam rẽ ex alia vltima volũtate ꝓꝑ rlam, q̃ hẽt, ꝙ in eadẽ specie non pñt cõcurrere duæ causę lucratiuę, de quo ꝑ Bar. in l. mẽbris. §. duobus. ff. de leg. ij. & per eundẽ in d. l. si pluribus. §. si ita. de le. ij. faciat, qđ hr̃ ĩ d. l. plane. §. si duorũ. ff. de le. Et ꝓdicta faciunt, an si mutuaui tibi decẽ. & postea ꝓmittis mihi decẽ, an intelligatur de illis decẽ. nã certe vr̃ dicendũ, ꝙ sic ſm notata in l. si diuortio. ff. de ver. ob. & in l. triticũ. in eo. ti. & ibi ꝑ Bar. & de hoc vltimo ple-

15 nè dicendũ, vt ibi no. per eũ. ¶ † Vltimo potes addere duo, primo ad id, qđ dixi, ꝙ ĩ relic. ad pias cãs nõ requirit, ꝙ testes sint rogati. nã põt rñdere ad istũ text. inquantũ vr̃ innuere ɔtrariũ dũ dicit, testibus requisitis, quòd ideo hoc nõ dicit, quia testes debent esse rogati. sed illud dicit, quia iudices ad hoc, vt possint iudicare causas pro relictis ecclesiæ, vel ad pias cãs debent requirere. vt fiat probatio ipsorũ relictorũ per duos, vel tres testes. & ista propriè fuit mens lite[ræ].

¶ † Item

16 ¶†Item potes addere quid iuris, qñ legatũ est alternatiuum, an possit legatarius partẽ vnius alternatiuè acceptare, & partem alterius repudiare. nã certe dicendũ ꝙ nõ per id qđ hr̃ in l.si ex toto.§.fi.ff.de le.j. nam licèt electio sit legatarij eligere alterũ alternatiuorũ.l.Lucio.cum ibi no.ff.de lega.ij.tñ non poterit partem vnius acceptare.& partem alterius, sed oportet, ꝙ eligat in totum alterum alternatiuorũ. & ideo si testator legasset Titio x.aut Stichum, nõ poterit Titius acceptare partem de decem. & partẽ Stichi, sed oportet, quòd acceptet, vel tota x. vel totum Stichũ, vt probatur in d.l.si ex toto.

S V M M A R I V M.

1 *Indefinita, an æquipolleat vniuersali.*
2 *Acquisita ex bonis ecclesiæ clerico decedente spectant ad ecclesiam.*
3 *Acquisita per simpliciter beneficiatum in congregatione vltra metas antiquæ præbendæ non acquiruntur successori.*
4 *Capitulum in ecclesia collegiata repræsentat ecclesiam: sed in ecclesia non collegiata rector repræsentat ipsam.*
5 *Testari non potest indistinctè clericus de bonis per ecclesiam q̃sitis.*
6 *Testari potest clericus in his quæ acquisiuit ex hæreditate sibi delata, vel ex artificio, aut doctrina. & nu. 16.*
7 *Acquisita per habentem plures ecclesias post mortem ipsius debent diuidi secundum congruam æstimationem inter dictas ecclesias.*
8 *Bonorũ appellatione veniunt mobilia, & immobilia: iura & actiones.*
9 *Bonorum appellatione, an comprehendantur bona cum commodis, & oneribus. & nu. 17.*
10 *Acquisita per ecclesiam, quæ dicantur. & nu. 18.*
11 *Beneficia plura potest quis habere ex dispensatione.*
12 *Acquisita per canonicam habentem distinctam præbendam non transeunt ad successorem, sed quæruntur capitulo.*
13 *Testari potest clericus simpliciter beneficiatus de fructibus.*
14 *Testari an possit clericus, qui habuit officium in ecclesia, & vigore illius aliquid acquisiuit.*
15 *Clericus non beneficiatus, si decedit intestatus ad quem deuenient eius bona.*
16 *Testator si dixit relinquo ecclesiæ centum, nec aliter nominat ecclesiã ecclesia in qua erat parochianus habebit legatum.*

Elatum.ij. De bonis ꝓprijs testari pt̃ clericus, in bonis vero acquisitis per ecclesiã etiã si sint mobilia succedit ecclesia a i. cõis ꝯgregatio si ecclesia sit colle. vel successor clerici in beneficio, si ecclesia non sit collegiata, & de illis testari non põt. Põt tñ ex eis aliqua seruitoribus elargiri, & si plures hẽbat ecclesias fiet diuisio inter eas.h.d. Et sunt q̃nque partes, sicut quinq; sunt dicta. scđa ibi: noĩe. tertia, ibi: licèt. quarta ibi: cæteris. quinta ibi: quia vero.
1 ¶†No.ꝙ simpliciter, & gñaliter, seu indefinite dictũ gñaliter est intelligẽdũ. & ex hoc no.ꝙ indefinita vr̃
2 æquipollere vl̃i, de quo in glo. ¶†No.ꝙ acquisita ex bonis ecclesiæ clerico decedente spectant ad ecclesiã, & vr̃ procedere hoc dictũ indistinctè, siue sit clericus hñs administrationem, siue non, & siue sit beneficiatus in ꝯgregatione, siue extra, qđ vr̃ esse cõtra gl. q̃ hr̃ in c.p̃senti.§.porrò.de offi.ord.in vj. vbi gl. facit dr̃iam inter clericum hñtem administrationẽ, & clericum non hñtem administrationem, sed simpliciter, & ꝑsonaliter beneficiatum. Sed potes dicere, ꝙ dr̃ia, quam facit ibi gl. procedit quantum ad potentiã testandi, sed eo non testante, nec aliquid disponẽte ꝓcedit qđ hic dr̃, & sic vr̃ gl. illa intelligere hunc tex. do.tñ Ant. hic dicit, ꝙ mens istius text. vr̃ etiam non solum disponere quid iuris, qñ clericus decedit intestatus, sed etiam quo ad potestatem testandi, & sic faciat ad titulum, quia etiã infra in ver. cæterum, dicit. & declarat ꝙ de bonis ꝓprijs testari põt clericus, & per hoc s̃m eum de iure vr̃ verior opi. Arch. qui non distinxit inter prædictos, & voluit ꝙ tales indistinctè non possint testari de redditibus ecclesiæ, vt plenè dixi in c.fi.s̃.tit.proximo. fatetur tñ, ꝙ illa gl. seruat̃ de cõsuetudine in practica. & ꝙ opi. Archi. sit verior de iure vr̃ etiam velle hic do.Pet. qui dicit, ꝙ non videt rationem quare in quæsitis per ecclesiam sit magis fauendum simplici clerico quàm dignitati administrationem habente, cum maior sit honor rectoris, vel p̃lati, q̃ simplicis clerici, vl̃ canonici. & iõ maior, & non minor fauor debetur sibi de iure concedi in testando, vt sic iuxta seruitij, & laborum meritũ gratia concedatur, vt hic in simili dicit litera. licèt q̃tum ad quæsita si dubitetur vtrum p̃sumantur q̃sita contemplatione ecclesiæ, vel personæ, bona sit distinctio inter eos, probatur in c.requisisti. ad finem.j̃.eo. Sed qñ certũ est, ꝙ sunt quæsita ex bonis, seu redditibus ecclesiæ permittere plus in talibus simplicibus clericis, quã prælatis, vel rectorib9 qui maius onus supportãt videtur carere ratione scđm eũ, & adducit etiã istum text. contra opin. dictæ gloss. inquantum litera hic vult, quòd beneficiatus in cõgregatione habeat ecclesiam successorem cum talis dicatur habere bñficium sine administratione, sicut contingit in canonico. Sed posset dici ad istud vltimum, quòd hic loquitur, quando clericus non facit testamentum, vt superius dixi. d. vero Flor. hic videt̃ dicere, ꝙ iste tex. & §.licèt.j̃.eod. debet intelligi quo ad bona mobilia acquisita intuitu ecclesiæ. sed de fructibus ecclesiæ, quia illi scđm eum sunt in libera potestate clericorũ vt dixi post eum in c.fi.s̃.titu.j. de illis possint testari clerici, siue sint simpliciter beneficiati, siue habeant administrationẽ, & ista est sua opi. vt plenè dixi vobis in p̃alle. c.fi. Cõiter tñ seruatur opi. gl. quæ hr̃ in d.c.
3 præsenti. in §.porrò. ¶†No. quòd bona acquisita per simpliciter beneficiatũ in cõgregatione vltra metas antiquæ præbendæ non acquirunt̃ successori. sed in
4 illis succedit congregatio, seu capitulum. ¶†Not.ꝙ in ecclesia collegiata capitulũ repræsentat ecclesiã & non solus p̃latus. In ecclesia aũt nõ collegiata rector repræsentat ipsam ecclesiam. & sic videtur esse casus pro gl. quæ reputatur notabilis in c.potuit.s̃.de loca. ¶No.ꝙ canonicus debet habere successorem, quod est verum quo ad corpus antiquæ præbendæ, qñ præbenda erat distincta non autem quo ad quæsita per ipsum canonicũ ex redditibus bñficij, quia ĩ talibus nõ succedit successor, sed succedit capitulum, & s̃m prædicta dẽt ĩtelligi, qđ notauit gl. in c.ꝙ sicut.s̃.de elec. quæ videtur simpliciter velle, ꝙ canonicus non habeat successorem. nam illa glos. põt intelligi scđm p̃dicta. & etiam quo ad illud de quo ibi dicetur, vide licet canonicus surrogatus in ipsa præbẽda distincta non censeatur succedere canonico defuncto quo ad ius consequendi cõtẽptũ si canonicus defunctus fue-
5 rat contemptus in actu electionis. ¶†No.ꝙ clericus in bonis per ecclesiã acq̃sitis non põt indistinctè testari, vel ẽt in p̃iam cãm, põt tñ aliqua ex cã pietatis, vel ob remunerationẽ seruitij etiã ꝯsanguineis elargiri, facit qđ hr̃.s̃.e.c.ad hęc. in c.ij.& iij.de donatio.
6 ¶†Not. clericũ posse testari in his quæ acquisiuit ex hæreditate sibi delata, vel ex artificio, aut doctrina. Et ex hoc no.ꝙ appellatione artificis non cõprehenditur doctor, cum hic separat̃ artificiũ a doctrina. & hoc facit scđm.d.Flo. ad statutũ ꝓhibẽs sub certa pęna certis diebus artificia exerceri, vt detẽtus his diebus nõ teneat̃ ad pœnã, qđ dicit hic ꝓbari. & esse singulariter notandũ. & ex p̃dictis no.ꝙ aliqua sunt artificia q̃ ꝑmittunt̃ clericis de quo ꝑ gl. xiiij.q.iij.ĩ fuã,
7 & facit, qđ hr̃ in c.nunq̃. de cõsecra. dist.v. ¶†Not.ꝙ bona acq̃sita ꝑ hñtẽ plures ecc̃ias post mortẽ ipsius

a Succedit ecclesia. Ad de quod ecclesia succedit ĩ bonis p̃rimonialibus clerici consanguineis deficiẽtibus, vt tenet Bart. in l. si quis filio. §. eius qui. ff. de ĩiusto testa. pro quo vide Bal. in l. l. j. §. hoc itaque. in fi. C. de cadu. tol.

debet diuidi scd̄m congruā æstimationē inter dictas ecclesias, qd̄ qualiter sit intelligendū, tangeť cū gl. fi.
8 ¶†Not. ꝙ appellatione bonorū cōtinenť mobilia, & immobilia, cōtinent etiā iura, & actiones. l. bonorū. ff. de verbo. sig. & vn̄ iura, & actiones esse tertia species separata a bonis mobilib⁹, & īmobilibus, adeo ꝙ si testator legauit alicui bona mobilia, & immobilia, non hēbit iura. & actiones, vt voluit Bar. in l. pōt. ff. de autoritate tuto. & etiā Spe. in ti. de fructibus. & interesse. l. j. §. j. facit, qd̄ hr̄ in l. a diuo Pio. §. in vēditione. ff. de re iudi.
9 ¶†An aūt appellatione bonorum cōprehendunť bona in cōmodis, & oneribus, an vero intelligantur deduc. oneribus. tāgit hic do. Pe. & inferius tangeť.
10 ¶†Not. ꝙ in quæsitis per ecclesiā clericus non vr̄ posse testari, q̄ autē dicanť esse acquisita per ecclesiā. tangit hic d. Pe. & ī. tangeť. ¶No. q̄d cōtineať noīe ecclesiæ. & de multiplici significatiōe huius verbi hr̄ in c. j. ī. ne prælati vices suas. ¶No. ꝙ qn̄ quis habet distinctas administrationes, id qd̄ reperitur quæsiuisse præsumiť in dubio acquisiuisse de bonis vtriusq; administrationis pro rata patrimonij. & hoc casu dicit do. Pe. etiā habendā esse considerationē proprij patrimonij, puta si quis percipiebat de redditibus ꝓprij patrimonij quolibet an. x. & ex vna dictarū administrationū, seu ecclesiarū percipiebat xx. & ex alia. xxx. ꝙ postea reperiať hr̄e, seu q̄siuisse rē aliquā de illa fiāt sex ꝑtes. nā ecclesia ex qua ꝑciebat. xxx. hēbit tres partes de sex. illa ex qua ꝑciebat. xx. habebat duas partes. & hæres qui succedet in ꝓprio patrimonio habebit vnam partem, vt sit tale lucratum ad quantitatem redditüum cuius patrimonij pro rata referať detractis tn̄ expēsis ipsius clerici de redditibus vtriusq; ecclesiæ pro rata non de proprio patrimonio, vt ēt dictū fuit. in c. cū in officijs. s̄. tit. j. & qd̄ supra dixi, & qd̄ etiā hic dr̄ in fin. facit fm̄ do. Pet. ad q̄ōnem illam, qn̄ quis condēnatur ex delicto ex quo bona veniunt publicanda. nā si hēt patrimoniū in diuersis territorijs, quilibet fiscus, seu camera fiscalis occupabit bona sita ī suo territorio, de quo latius per Bar. in l. j. ad fi, C. de sum. tri. & ꝑ d. Pe. in c. postulasti. s̄. de fo. cōpe.
11 ¶†No. ꝙ vnus potest habere plura beneficia, qd̄ intellige ex dispensatione Papę vel Episcopi. iuxta id, qd̄ legit. & nota. in c. gratia. de rescri. in vj. & in c. cum iam dudum. s̄. de p̄ben. & an aliquo casu possit vnus hr̄e plura beneficia sine dispēsatione. tangitur in præalle. c. gratia. interdum etiam illa habet ꝑꝑ tolerantiā, quia sic de facto sustinetur. s̄. de p̄ben. in c. cum iam dudū, & ex hoc vltimo patet ꝙ minus iustus p̄latus q̄rit ecclesiæ suæ ex causis ex quibus q̄reretur ecclesiæ q̄ canonicè obtineť, qd̄ tene menti fm̄ do. Pe. facit, qd̄ legiť, & no. in c. nihil est. s̄. de ele. & qd̄ hr̄ in l. cū filius. §. nō iure. ff. de le. ij. Item aduerte, q̄a versi. q̄a vero. vltimo positus, pōt cōtinuari ad ꝓxi. hoc modo, q̄a ꝓximè dictū erat q̄d iur. de clerico testato. in hoc vltimo ver. dr̄ q̄d iuris de clerico ī testato. Itē pōt referri ad ver. noīe. nā ibi loquiť, qn̄ clericus decedēs habebat vnā ecclesiā, hic aūt dicit quid iur. qn̄ hēt duas. Et in effectu disponit idē esse, qn̄ hēt duas, vt diuisio tūc fiat inter dictas ecclesias. & ex hoc colligit do. Pe. ꝙ ꝯstitutio q̄ loquiť in singulari vr̄ hr̄e locū etiā si illud dispositū pluraliter eueniat, & hæc facit ad statutū disponēs, ꝙ si q̄s produxerit falsum testē puniať in x. ꝙ hēat locū dicta prouisio, si produxerit plures. & idē vr̄ econuerso, si statutum puniat ꝓducentē falsos testes, vt intelligať punire etiam si q̄s ꝓducat vnū falsum testē. l. ij. §. qd̄ ait, & ibi per Bar. ff. vi bonorū rapt. & per Albericum de Rosate in q̄ōnibus statutorū in secunda parte q̄ō. xxvj. ¶In gl. non Ep̄s. in fi. licèt sit verū in se dicit gl. tn̄ quo ad succedendū clerico b̄n̄ficiato in cōgregatione appella. ec. non ꝯtinetur Ep̄s, sed ipsa cōgregatio, vt hic est expressum. ¶In glo. tm̄ vnus. ibi. c. illud adde. & reuocanda sunt contraria priuilegia consuetudinis. & statuta, vt probať in c. quia sæpe. de ele. in vj. & cle. statutum. de elec. ¶In glos. ibi: & melius, & hæc opi. cōiter teneť. & adde, ꝙ vbi bona sunt distincta. & diuisa a rebus canonicorū seruari debent successori, nisi aliter fit de cōsuetudine ꝑscripta, vel priuilegio speciali, vel ex alia rationabili causa, fortè virtute pacti appositi in fundatione b̄n̄ficij. de of. ord. c. præsenti. li. vj. & sic in hoc est aliud, qn̄ vacant bona distincta Archidiaconi a casu, qn̄ vacant bona Episcopi. quia valet consuetudo præscripta, vel priuilegiū in hoc casu. sed secus in bonis Episcopalibus, vt superius est dictū. & cū gl. concordat Inn. dicēs, ꝙ qn̄ Archidiacon⁹ hēt bona distincta succedit successor, nisi aliquid habeat statutū, vel ꝯsuetudo ex q̄bus ēt posset indici, ꝙ fiat cōgrua diuisio inter canonicos. & successorē in Archidiaconatu. facit. §. vltimus. huius c. Si autem Archi. habet certā dotē distinctā. sed de redditibus ecclesiæ accipit plusq̄ cęteri canonici ꝑꝑ dignitatem Archidiaconatus, tūc succedit capitulū. & nō successor. & ꝓ eodē dixi qn̄ bona sunt distincta ꝙ non succedat capitulū adducit Inn. q̄a pōt esse, ꝙ Episcopus dotauit dignitatē Archidiaconalē, & vacāte Archidiaconatu custodiebat bona ipsius dignitatis. vn̄ tūc posset Episcopus facere statutum super obuētionibus ipsius Archidiaconat⁹ ꝓ se retinēdis, quatenus in illa vacante obuenerint iuxta id, qd̄ legiť. & no. in c. vnico. ad fin. s̄. vt ecclesiastica b̄n̄ficia. qd̄ est intelligēdū, vt ibi plenè dictū fuit. & sic patet ꝙ non debent spectare ad capitulū. & idē qd̄ dixit gl. de dignitate Archidiaco. dixit etiā Inno. ꝓcedere in alijs dignitatibus positis in ecclesijs secularibus, vel r̄laribus si q̄riť, an illis succedant successores. In canonicis aūt habentibus p̄bendas distinctas. dicit Inn. ꝙ nō deuolueť bona diuisa per talē canonicum ad successorē in canonicatu. sed ad capitulū ex eo, quia oīa illa bona sunt capituli, nec sunt distincta ab ipso capitulo. licèt sint assignata per p̄bendas. & ꝓ hoc facit ista litera, dū dicit, vel successor clerici scd̄m Inn. q̄a si p̄benda non esset distincta non vacaret. & si nō
12 hr̄et successorē. s̄. de p̄b. in cap. dilecto. ¶†Et ex hoc hēs ꝙ q̄sita per canonicū hn̄tē distinctā p̄bendā non trāseūt ad successorem, sed q̄runtur capitulo, qd̄ intelligit do. Ant. quando talis canonicus decedit intestatus, aliàs si testaretur valere testm̄ intelligēdo si fuerit testatus de quæsitis de redditibus ecclesiæ per eū perceptis. & scd̄m opi. Host. & gl. de qua in c. præsenti. de off. ord. in vj. & facit, qd̄ infra dicetur. & qd̄ dixi in bonis quæsitis per canonicum habentē distinctam p̄bendam succedere capitulū, multofortius vr̄ procedere, si præbenda non fuisset distincta. q̄a talis non habet successorē, vt superius est dictū. Itē intellige, quòd dictū est capitulū succedere in bonis quæsitis per canonicum, licèt habeat præbendā distinctā, qn̄ beneficiatus fuit a solo capitulo. Si autem a solo Episcopo habuisset prębēdam distinctam succederet Episcopus, ar. eorum. quæ habentur. s̄. eo. cum in officijs. vbi Io. An. & etiā do. Ant. & verisimiliter do. Pe. Si autem fuisset beneficiatus simul ab Ep̄o. & capitulo, tunc fieret diuisio inter eos. nam vr̄ ꝙ tunc cōpetat illi successio quo & quatenus erat b̄n̄ficiatus ipse defunctus, per id qd̄ hr̄ in d. c. cum in officijs. & ī. eo. requisisti. ad fi. Quid aūt si vnus & idē esset canonic⁹ & Archi. in ecclesia, & bona Archidiaconatus. & similiter

militer pbendæ essent distinctè tūc dicit Io.An.post Inno. q̃ fiet diuisio per congruā æstimationem inter canonicos. & successorē in Archidiaconatu, per id quod hr̄ in fi.huius c.ex pdictis patet scd̄m do.Pet. q̃ canonicus qui nouiter creabitur loco mortui non poterit petere redditus.& bona quæ fuerant acquisita per defunctum.& sic eadē rōne non poterit petere fructus qui fuerint percepti durāte vacatione,qđ est notandū scd̄m eū.facit,qđ no.per gl.& doc.in c. q̃ sicut.s̄.de elec.vbi notatur,an canonicus possit agere de contēptu canonici defuncti in cuius canonicatu,& pbenda successit.& ibi dr̄ q̃ non. quod vr̄ pcedere,si etiā pbenda fuerit distincta,per ea quæ superius sunt dicta,quod est notandum. ¶Vtrum autem successor in canonicatu possit succedere in declinatione facta canonico prædecessori.habetur in c.statutum.in prin.de rescriptis.in vj.vbi per glo.& videtur ibi dici,q̃ nō.& adde supradictis, qđ dixi de Archidiacono,quia dixit.hic do.Flor.q̃ sic Archidiaconus est pars capituli,etiam si Episcopus dotauerit Archidiacono,tñ dūmodo non retinuerit aliq̃ specialē potestatem in bonis datis in dotē, q̃ tunc succedet capitulum.Sed si retinuisset tūc procedit, qđ superius dixi.post Inn. quod tene menti. ¶In glo.fi.ibi:a qua plus percepit.Aduerte,quia vt tangit do. Flor.voluit dicere,q̃ si redditus vnius ecclesiæ valebūt x.annuatim.& alterius ecclesię valebunt.xx.& xxx.reperiūtur postea quæ sint diuidenda.x.habebit.j.& secūda habebit.xx.de illis.xxx. ¶In eadem glos.ibi: vr̄.hæc consideratio non vr̄ procedere scd̄m do.Florianum. nam est secundum eum,quid imputetur ecclesiæ cui non seruiuit quæ non fecit eum cogi ad residentiam dum viuebat.& ideo præcedens consideratio verior est sm eum.Sed certe rō sua non vr̄ bona,quia fortè ecclesia alia non erat curata, nec habebit alium clericum qui requireret istum ad residentiam.ideo melior ratio vr̄,quia talia acquisita pręsumuntur acquisita pro rata redditū cuiuslibet ecclesiæ,vt dixi sup lr̄a.do.Ant.hic dicebat q̃ lr̄a ista quæ habetur hic in fi.pt̄ dupliciter intelligi, vno modo,q̃ si clericus hñs duas ecclesias acquisiuit aliqua bona extrinsecus a bonis ecclesię,puta,contēplatione suę personæ in q̃bus parentes,& coniuncti succederent, si illi extarēt ipsis deficientibus q̃libet ecclesia pariter in illis succedet. & inter eas fiat æqua diuisio:scd̄o modo pōt intelligi,qñ aliqua bona quęsiuit ex bonis, seu redditibus ecclesiæ. & tunc ɔsiderabitur facultas cuiuslibet ecclesiæ,seu reddit⁹. vt tetigi in notabilibus. & ēt su p gl.& sic s̄m q̃ erit verisimile plus, vel min⁹ acquisitū ab vna,q̃ ab alia plus, vel minus dabitur vni, q̃ alteri,faciat,qđ hr̄ in l.seruus cōis.ff.de stip.ser.& hoc,qñ est dubium vnde quæsiuit. Si vero constaret cuius beneficij, seu ecclesiæ contemplatione quęsiuisset tunc ad illam talem ecclesiā solum spectaret. facit,qđ hr̄ in l.quinta.ff.de stipulatione seruorum. & vt dixi procedit etiam,& intelligitur litera,qñ clericus est defunctus sine cōsanguineis,vel alijs succedentibus ab intestato, de quo tamen etiam.j.tangetur. ¶Extra glo.aduerte,q̃ pñt formari aliquę oppositiones.primo circa ver.noīe.inq̃tū dicit q̃ noīe ecclesię quę succedit clerico cedente intelligit̄ congregatio,nisi loco clerici defuncti sit vnus ordinandus: quia tunc de illo intelligit̄.& nō de ɔgregatione. vt patet in ver.vbi aūt.nā cōtra hoc facit, q̃a ista vr̄ satis quasi inepta ɔsideratio cum semp loco clerici defuncti sorroget̄ vnus,& nō plures. in c.maioribus.& c.tuę.s̄.de pben.& ēt necessaria est illa surrogatio in c.ij.s̄.de ɔcess.pb. & sic vr̄ q̃ ɔgregatio nunq̃ deberet

succedere.Soluit gl.q̃ ver.vbi.aūt loquit̄ de clerico defuncto non simpliciter bñficiato.sed de illo q̃ hēt dignitatē, vel administrationem segregatam a congregatione,& sic q̃ non sit de bonis congregationis, vel qñ habet parochialē ecclesiā. & talis non testatur de q̃sitis ex rebus,vel redditib⁹ ecclesiæ.sed seruari dēt futuro successori,vt patet hic,& in c.pñti.§.porrò.de offi.or.in vj.& ibi no.pet gl. Secundo opponit̄,quia vt tangit hic do.Ant.litera vr̄ velle,q̃ bona clerici beneficiati in congregatione per ecclesiā acquisita, seu ex rebus, vel redditibus ecclesiæ dēnt esse ecclesiæ. & ad aliū effectum non vr̄ hoc dicere,nisi, vt nō possit clericus testari de pdictis. Sed hoc vr̄ esse falsum p notata per gl.in c.pñti.de offi.or. in vj.vbi expresse
13 not. q̃ clericus † simpliciter beneficiatus pōt testari de fructibus.& ita ēt seruat consuetudo.do.Ant. pro solutione ɔtrarij hic satis instat. nam dicit primo istū tex.posse intelligi, q̃ loquat̄ non de fructibus perceptis ex bñficio,vel acquisitis ex his.Sed de bonis acquisitis aliàs intuitu ecclesiæ, vel si Eps̄ de fructibus Ep̄alibus aliquid contulit ipsi clerico. & sic litera nō facit contra gl.dicti.c.præsenti. ¶ Secundo modo pt̄ intelligi,q̃ loquat̄ ēt de fructibus, vel redditibus ecclesiæ,vel q̃sitis ex illis.& tunc pōt dici,q̃ lr̄a non dicit bona ista spectare ad ecclesiā ad finē, vt clericus non possit testari. Sed ad finē si clericus decedit intestatus, vt tunc succedat ecclesia. & sic intellexit istū tex.gl.& Hosti.in d.c.pñti. & scd̄m istum intellectū habes iuncto dicto Inn. inquantum intellexit istum text.etiam in clerico habente distinctam pbendā, q̃ talis clericus, seu canonicus,licèt habeat distinctam præbendā non dicet̄ habere administrationē taliter, q̃ per hoc prohibeatur testari.vt hic satis pbat̄ scd̄m intelle.gl.& Host.positū in d.c.pñti.iūcto dicto Inn. & per hoc habes decisum id de quo dubitauit.d. An. in d.c.cū in officijs.vbi ēt dixi,& licèt videat̄ ibi velle, q̃ dicat̄ habere administrationem quò ad hoc, vt non possit testari de redditibus ecclesiæ.& cū illo dicto transiuerim ibi, tñ istud vr̄ esse magis de mente Host.in d.c.præsenti.dicit,q̃ habens dignitatem, vel rectoriā ecclesiæ,vel administrarionē, q̃ non pōt testari de redditibus ecclesiæ. quatenus dicit de habente administrationē dēt intelligi,qñ clericus habet administrationē sæparatam a bonis congregationis,seu capituli,ita q̃ non sit de bonis ipsius capituli instituta talis administratio, secus qñ est de bonis capituli instituta.vt est administratio pbendæ distinctę canonici.& hoc tene mēti p declaratione illius gl.c. præsenti.nam sæpe consueuit dubitari de intellec. dictæ gl.& potissimè q̃ dicat̄ voluisse gl.appellari clericum simpliciter,& psonaliter beneficiatum. nā ex prędictis vr̄, q̃ si sit clericus qui non habeat distinctā præbendam.sed recipiat certos redditus qui sibi dantur, clarum est,q̃ talis dicet̄ simpliciter psonaliter beneficiatus,idem vr̄ si sit canonicus habens ēt prębendā distinctam.quia vr̄,q̃ satis dici possit simpliciter bñficiatus.quia non hēt dignitatem, licèt quò ad q̃d censeatur habere, quia canonicus ecclesiæ cathedralis pōt esse delegatus Papę,sicut,& alius habens dignitatem.de rescriptis statutum in prin.li.vj.& canonicus habens ēt præbendā distinctā dicatur simpliciter bñficiatus quò ad hoc, vt possit testari de acquisitis, de redditibus ecclesiæ satis vr̄ fuisse de menre glos. post Host.in d.c.præsenti iuncto eo,quod s̄.dixi post In. facit,quod notauit Archi.in c.statutum.§. assessorē. de rescriptis.in vj.& tene menti prædicta pro declara
14 tione dictæ gl. ¶†Quid autem si clericus habuit officium in ecclesia, puta, quia fuit ęconomus.& illius

vigore aliquid acquisiuit, an tunc de illis poterit testari, dictũ fuit in c.cũ in officijs.s.eo.vbi etiã aliquid tetigit Inno. & vr voluisse ibi q non; de quo dicendũ, vt ibi. Et aduerte, q licèt do.Ant.hic dicat, q Hosti. vr restringere istũ text.ad clericum habentem ecclesiasticã administrationẽ, & pp hoc reprobet ipm, q si hret ecclesiã separatã a cõgregatione dẽret ad aliã ecclesiã venire, tñ reuera Host.non voluit facere dictã restrictionẽ quo ad principiũ, sed voluit dclarare, vbi aut qualiter intelligi debeat, & ita ẽt superius dixi circa primã oppositionẽ. ¶Tertio circa ver.licèt, põt opponi. nam vr q clericus indistinctè possit testari de bonis mobilibus ecclesię, q vr posse testari de fructibus, & redditibus ecclesiæ. nã cõparari vr fructuario, per id qđ legit, & no.in c.fi.s.ti.j. quẽ cõstat de fructib9 p eũ pceptis posse testari. Host. & Io.An. p eũ soluit q lra hic dẽt intelligi de clerico habente ecclesiã, vel dignitatẽ, aut administrationem segregatam a cõgregatione, seu a bonis capituli, secus in habente bñficiũ simplex in quo pcedit ɔtrariũ, vt not. etiã per gl.in c.præsenti.§.j.de off.ord.in vj. & sic residet Io.An. hic, sed d.Flo.hic dicit q hic loquitur de bonis mobilibus acquisitis intuitu, seu contẽplatione ecclesię, de qb9 clerici testari nõ pñt, nec aliqd disponere, nisi put dr, sed in fructibus, seu redditibus ecclesiæ pceptis per clericũ dicit q tales fructus, seu redditus sunt in libera potestate bñficiati. & iõ de illis põt testari, & vr velle hoc procedere, siue sit clericus simpliciter bñficiatus, siue habẽs ecclesiã, vel dignitatẽ, aut administrationẽ segregatã a ɔgregatione vt ẽt dixi post eũ in c.fi.s.tit.j. Et pro hoc ẽt facit, q vt tetigi.in notabilibus. post do.Pet.non vr rõ quare magis ius debuerit ɔcedere ptãtem testãdi de redditibus ecclesiæ simplici clerico simpliciter bñficiato, q̃ hñti ecclesiasticã dignitatẽ, vel administrationẽ, & pp hoc etiã do.Pet. vr voluisse, q etiã clericus simpliciter bñficiatus de iure non possit testari de redditibus ecclesiæ, qđ etiã tenuit de iure pcedere d.Ant. vt dixi in præal.c.fi.& etiã Inn.in c.indecorũ.de ęta. & quali.& Archi.in c.statutum.§.assessorẽ.de rescr. in vj. sed de consuetudine seruatur opi.Host.& gl.dicti.c.psenti.vt etiã hic tãgit do.Ant. & plenè dixi in d.c.fi. ¶Sed iuxta prædicta queritur, an clericus erogationem de qua in litera possit solũ facere inter viuos, an vero ẽt in vltima voluntate, vr q solum inter viuos per literã, dũ dicit, cõferant, quæ sonat, q non iure testamenti hoc faciat. per id, qđ notauit Io.An. in c.apostolicæ.s.de dona.& qđ legit, & not. in c.ad hæc.s.eo.in ɔriũ facit litera, dũ dicit, p morientis arbitrio. & sic vr q illud facere possit etiã in vltima volũtate. do.Flor.hic dicit, q licèt in hoc sint varietatẽs scribentiũ, tñ ponderanda est litera. dum dicit cõsuetudinis, tum etiam quæ cum veniat aduersatiuè ad præcedentia vr habere hunc sensum, quòd licèt clericus non possit testari de bonis mobilibus ecclesiæ tñ consuetudinis est nõ improbandæ, vt inter viuos possit disponere ex causis, de quibus hic in litera. Et hoc nõ tm facere possit dũ est sanus. sed etiã dum infirmatur, in quo casu erat maius dubiũ. facit, qđ dictum fuit in c. ad hæc.s.eod. & fuit etiam expressum hic de ɔsanguineis de quibus etiã erat maius dubiũ. & istud procedit quo ad bona mobilia acquisita intuitu ecclesiæ, de quibus hic loquitur sm do.Flo. sed fructus. & redditus ecclesiæ dicit esse in libera potestate clerici bñficiati, vt etiam superius dixi.
15 ¶†Vlterius qrit Io.An. quid si clericus non est bñficiatus. & decedit ĩtestatus, ad q̃ deueniãt bona eius dicit, q ãd attinentes. & parẽtes suos. & illis deficiẽtibus deueniẽt ad ecclesiã, per id qđ hr in c.fi.xij.qõ.v.& facit, quod hr.xij.q.j.cap.sicut omne. & q.ij.c.quicũqs.& intellige de ecclesia cathedra. ex quo non est beneficiatus. Demum quærit, an valeat consuetudo, quòd clericus decedens post Kalendas martij ante Kalendas nouembris possit testari de fructibus percipiẽdis. & sic qui nondum erant percepti. Guil.Naso.dixit q nõ, ar.huius tex. sed Io.An.tenuit ɔriũ per id, qđ hr in extrauaganti. Io.xxij. quæ incipit suscepti. de quo plenè per eũ. & in regula, nemo põt, in mercurialibus. de regu.iur.in vj.
16 ¶†Vlterius quæritur ad declarationem literæ, dum dicit, de acquisitis ex artificio, vel doctrina, qualiter hoc intelligat. dic, quòd debet intelligi de artificio honesto. puta si fuerit pictor, vel scriptor, vel si sciebat facere canistra. facit, qđ hr in cap.nunquam.de consecra.dist.v.& qđ no.glo.xiiij. q.3.in summa, de doctrina vero potest poni exẽplũ si erat magister grammaticæ. & discebat pueros, vel erat doctor. & multa ex consilijs, & lectura lucrabat. facit, quod habetur in cap.non licèt.xj.q.iij. quid aũt de acqsitis ex illicita aduocatione, vel ex inhonesta negotiatione, vel ex ludo: dicit Hosti. quòd sedendi sunt rumores, si aliqui appareant qui propter prædicta conquerantur. & sic illis debebit satisfieri. & illis non apparentibus debebunt talia per Episcopũ pauperibus erogari. facit, qđ hr in c.si autẽ.de eccle. tit. colũ.ix.
17 ¶†Quærit demũ do.Pe.hic, de aliqbus, primo, an appellatione bonorum cõtineant cõmoda, & incommoda. Conclude, q aut verbum bona profert a.l.aut profertur a testatore, aut a contrahente, aut a Principe, primo casu continentur cõmoda & incommoda.l.j.& ij.ff.de bono.poss. Secũdo casu idẽ per l. cogi.ff.ad Tre.qđ est verũ, qñ testator sim plr dispo-suit de bonis, secus si de parte bonorũ per l.si qs seruũ.§.fi.cũ ibi not.ff.de le.ij.& l.põt.ff.de le.j. Tertio casu intelligunt bona sine oneribus. & sic deducto ere alieno.l.mulier bona.ff.de iure dot. Quarto casu intelliget de incõmodis, & cõmodis per l.Princeps bona.ff.de ver.sig. & ibi de materia per Bar.in l.pal. l.j.ff.de bo.pos.
18 ¶†Secundo quærit q̃ dicatur bona p ecclesiã quęsita. cõclude, q si sunt quæsita ex re.ec. vel ex redditib9 ecclesiæ, vt patet in c.Epi.xij.q.j. Nã talia satis dicant bona per ecclesiã acquisita. p id, qđ ibi dr. Idẽ si contẽplatione ecclesiæ. ĩ.eo.c.requisisti. ¶Quid aũt si sunt aliqua acqsita non ex re ecclesiæ. sed pp rem ecclesiæ, puta si ɔsequutus est platus pęnã ex conditione legis, si quis intantam.C.vñ vi.& q violẽter fuit deiectus de re.ecc. vel fuit inqetatus ɔtra formã ɔuentionis habitę super ec. & sic ɔmissa fuit pęna. ¶Quid ẽt si ɔtẽplatione rei ecclesiæ aliqd acqsiuit, puta q passus est iniuriã, vt q turbat9 est in possessione fundi ecclesiæ, vel ɔsecutus est pęnam quadrupli. q res ecclesiæ furto fuit subtracta in pdictis casibus: & similibus põt dubitari, an bona dicãtur p ecclesiã acqsita pp mistura, q̃ ɔtingit inter psonã ipsius clerici. & rẽ ecclesiæ, de hoc dicit posse recurri ad notata p Bart. in l.prætor.§.q de fructibus. ff.de bonis autoritate iudi.pos.& l.at vbi.cũ l.seq.ff. de peti.hære.& aliter non decidit. potes dicere, p ea q̃ hñr in locis pallegatis, q illud q acqsiuit clericus ex sua prouisione. puta ex stipulatione pęnali per eũ interposita super re ecclesiæ non censetur p ecclesiã acquisitum, si nõ succedit loco rei per dictã.l.at vbi, secus vbi succedet loco rei per l. sed si lege.eo.tit. si aũt ex dispositione legis sit pœnã consecutus, tunc si propter delictũ cõmissum in re ecclesiæ, puta p dãno dato in re ecclesiæ, tunc censet per ecclesiã acqsitũ.l.cuicta.ff.de petitio.hær. aut secutus fuit pp delictum

lictum cõmissum in personã occasione rei ecclesiæ, vt si facta fuit sibi iniuria ꝑp rem ecclesiæ,& tunc taliter acquisitũ nõ censet̃ per ecclesiã q̃situ.d.l.at vbi. & l.bouẽ.§.si quis seruũ.ff.de ædil.edi.aut consecutus fuit ꝑp delictũ,qđ respicit vsum rei, vt in furto, & tunc pœna acquisita dicta de cã non censetur per ecclesiã acquisita.facit l.si is qui ad rẽ.ff.loc.& l.manifestissimi.§.sed cum in scđam.C.de fur.& ideo hoc q̃a ad clericũ spectat vsus rei, aliàs esset secus.l.si pignore.in prin.ff.de pign.act.Item secus si essemus in casu in quo oĩa in pristinum statũ debent reponi, vt contingit in redhibitoria,quia tũc restituet̃ pœna dupli, vel quadrupli acquisita per emptorẽ ꝑp fructũ rei emptæ, quæ postea redhibet̃ d.l.bouem.§.si quis
19 seruum.¶†Vltimatè quærit quid si testator dicit relinquo ecclesiæ centũ,nec aliter noĩat ecclesiã.dic,ꝙ legatum habebit illa ecclesia in qua erat parochian⁹, per l.q̃ conditio.§.fin.ff.de condi.inde.Si aũt fuisset parochianus in duabus ecclesijs,qđ esse põt,vt hr̃ in c.cum quis.de sepul.in vj.& in l.assumptio.ff.ad munici.tunc põt esse dubium, si dixit relinquo ecclesiæ meæ cẽtũ.nã videret̃ primo,ꝙ vtraq; ecclesia debeat habere pro parte.ar.l.j.C.si plures vna sñia, & de le.ij.in l.si quis Titia.§.fin. econtra dr̃ ꝙ insolidum vnicuiq; debeatur per l. qui filiabus.§.si quis.ff.de le.j. ¶Tertio vr̃ ꝙ neutra aliquid habere debeat ratione incertitudinis per l.si fuerit.ff.de rebus dub. & l.duo sunt Titij.ff.de testamentaria tutela.Pe.vt refert Cy. in l.j.C.de sac.san.ecc.dicit recurrendum esse ad cõiecturas,ergo inspiciendum,an vnam ex illis prædiligebat,vt illi debeatur.arg.l.si seruus pluriũ.§.fi.ff.de leg.j.vel si non apparet inspicietur,an in vna illarum mandauerit corpus sepeliri, vt tũc illi debeatur,ar.l. scđm naturam.ff.de reg.iur. prædictis deficientibus etiam considerabitur in qua magis conuersabatur vt illi debeatur ar.l.legatis seruis.§. si vnus.ff.de leg.iij. ¶Si aũt aliqua ex prædictis cõiecturis nõ appareat, dicit,ꝙ neutra ecclesia habebit, per id quod hr̃ in l.si quis seruum.§.si inter.ff.de leg.ij. Istud sequitur Cy. in d.l.j.& d.Pe.hic.Sed tu potes dicere,ꝙ cum legatum videatur respicere piam causam,cum sit factum ecclesiæ,non vr̃ vitiari ratione incertitudinis, vt notatum fuit in c.iudicante.s̃.eo.ideo vr̃ ꝙ prout dixit ibi Io.An.post Host.Eps poterit gratificare,vel diuidere inter prædictas ecclesias, prout sibi videbit̃, & sic legatum non peribit,& istud vr̃ esse ęquius, cum vt dixi legatum sit factum in piam causam. ¶Quid aũt si in vna ecclesia sunt duo presbyteri. & quilibet insolidum habet curam ecclesiæ, & testator dixit relinquo parochiali meo decẽ. quis habebit illa decẽ. Pet.in d.l.j.vt ibi refert Cy.& d.Pet.hic dicit,ꝙ persona legatarij nõ censetur esse incerta hoc casu. nam vr̃ relictum ecclesiæ mediante presbytero per l. annua.§.a Titia.ff.de ann.leg. Ecclesia autem represen tatur in dictis duobus presbyteris,& ideo quilibet secundam habebit partem de dicto legato, quod dicit procedere in dubio nisi ex coniecturis de quibus.s̃. apparebit,quòd alterum prædictorum voluerit anteferri,quod tene menti.

SVMMARIVM.

1 *Vltimam voluntatem quis per alium declarare potest.*
2 *Ad testamenti essentiam, & valorem requiritur, ꝙ in eo institutio hæredis sit ore proprio testatoris expreßa non nutu.*
3 *Testator si fuit interrogatus,an velit,ꝙ talis sit hæres,& respondeat per verba expressa,ꝙ sic,& nõ per nutũ,an talis institutio valebit.*
4 *Institutio hæredis non potest committi in arbitrium alterius.*
5 *Verbum,detur,& verbũ, distribuatur sunt,verba obliqua:& quid significent.*
6 *Vsusfructus appellatione interdum dominium continetur.*
7 *Testator,quando instituit filium impuberem,& adiecit,quòd sua bona dentur pauperibus per fideicommissarios, si filius sine liberis decesserit:hæc substitutio fideicommissaria est,& non directa.*
8 *Testator si præcepit fideicõmissario, quòd omnia pręter pauca in pias causas expendat pauca vero in pias cãs, an talis decedat testatus.*
9 *Testator si instituat pauperes Christi, vel Christum pauperes habebunt hæreditatem, vel ecclesia cathedralis loci domicilij testatoris.*
10 *Legatum testatum in arbitrium alterius, an valeat.*
11 *Institutio, an valeat, si incertæ personæ instituantur, puta, pauperes.*
12 *Vltima voluntas, si alicui committatur, an ille sit hæres.*
13 *Testator si dicat lego talem rem, vel quantitatem pauperibus si hæres meus voluerit, an testamentum valebit.*
14 *Arbitrio alterius, si quid simpliciter relinquatur, nec dicitur ad quid: intelligitur in dubio ad pias causas.*
15 *Vltima voluntas, si relinquatur arbitrio alicuius ille debebit arbitrari, vt bona relinquantur ad pias causas.*
16 *Voluntas, dictio, importat liberam voluntatem, & nõ arbitrium boni viri: & si testator dicat extremam voluntatem meam committo in voluntatem Titij, an talis dispositio valeat.*
17 *Testator si dicat instituo pauperes quos talis eliget, an talis institutio valeat.& nu.29.*
18 *Executore testamenti qui pauperes habet eligere, an poterit eligere spurium, vel consanguineum testatoris.*
20 *Institutio collata in voluntatem alterius, an valeat.*
21 *Legatum in alterius voluntatem collatum, an valeat.*
22 *Captatoria dispositio, an ualeat.*
23 *Dominium in relictis, & fideicommisis ad pias causas statim trãsit.*
24 *Testator si fecit testamentum, & dixit volo, quòd notarius illud faciat ad sensum sapientis, quid poterit tunc sapiens facere.*
25 *Testator si dixit volo executioni mandari illa quæ scripsi in quadam schedula, siue charta, quam tradidi quardiano fratrum minorum: an contenta in tali schedula debeant sortiri effectum.*
26 *Intestatus, an dicatur qui non potest facere testamentum.*

Vm tibi. Propter breuitatẽ,& veritatẽ lecturarũ non recipit diuisionẽ,nec ꝯmodã summationẽ do.tñ Flo.ꝙ licèt legat̃ varijs modis,tñ summari põt ſm duos modos cõmuniores ſm eũ. & primo
a sic.Tenet testm̃ [a] si q̃s extremã voluntatẽ alterius dispositioni cõmittit. & cõmissarius censet̃ hæres.h.d. ſm vnã lec.de qua tanget̃ ẽt in gl.vel aliter. & sic tenet testm̃ si q̃s extremã volũtatẽ alterius dispositioni cõmittit.& dr̃ testatus ad pias cãs.h.d.ſm lec.Inn.q̃ est singularis,& cõiter tenet̃,& põt diuidi ſm eũ,q̃a primo ponit decisiuũ exordiũ in quo duę ꝯtinebant̃ q̃ões.scđo ponit̃ scđę q̃onis solutio. scđa ibi:in secunda. primæ aũt q̃onis solutio ponit̃ in c.cũ tibi.j. de ver.sig.q̃ est pars huius.
1 ¶†Not.ꝙ vltimã volũtatẽ vr̃ q̃s posse ꝑ aliũ declarare. & sic committere alteri motũ animi sui.gñaliter, an possit q̃s ꝑ aliũ suã volũtatẽ declarare.tãgit Bar.in l.si stipulatus fuerim.ff.de ver.ob.& l.inter stipulantẽ.§.si stichũ.e.ti.de quo aliq̃d inferi⁹ tãget̃, aliud cõmode notari nõ põt.
2 ¶†In gl.ij.in prin.pro recitatione gl.põt opponi ꝯ text.q̃a vr̃ ꝙ imo in casu.c.dicat̃ q̃s decedere intestatus. q̃a ad essentiã,& valorẽ testamenti req̃rit̃, ꝙ in eo sit institutio hr̃dis ore ꝓprio testõris expssa nõ nutu.l.iubemus.§.ꝙ si nõ fuerit.C.de test.Sed in testõ,de quo in tex.nõ apparet institutio,q̃ possit legi, ergo nõ ꝑt dici testm̃,q̃a paria sunt non esse.& legi nõ posse,l.j. ff.de his q̃ in testa.delent̃. & l.rutilia polla & in l.lege.ff.de ꝯhen.emp.institutio enim est caput testamẽti.in §.ante hr̃dis.inst.de lega.& sine illa nõ põt esse testm̃.l.proximè.ff.de his q̃ in testõ delent̃.ꝑterea vr̃ esse vitiosa dispositio in alterius volũtatẽ collata, q̃a vr̃ esse captatoria. Nã idem vr̃ esse dicere cõmitto in Titiũ meã extremã voluntatẽ, & dicere instituo illũ hr̃dẽ,quẽ Titius voluerit,vel elegerit,sed talis dispositio dependens ab alieno arbitrio reprobat a iure.l. illa in-

a Tenet testamentũ. Ad materiam huius c. vid doc. & Bal.præcipuè in l. si pater. in ij. opp. ad fi.C. de insti. & subs.

illa institutio,& l.ille aũt.& l.captatorias.ff.de hære. insti.& l.captatorias.C.de testa.mili.& sic vr̃ ꝙ illud capitulũ male dicat inquantũ approbat captatoriam dispositionẽ,& carentem institutione.hoc ꝯrium voluit sentire ista glo.q̃ huius timore primo dixit,ꝙ reuera istud non est testm̃,licèt de benignitate canonica videat̃ valere.vt possit q̃s cõmittere alterius volũtati factionem sui testamenti. & sic vt si aliquis ei sit hæres.& sic dicit gl.q̃ vt tangit d.Pe.vr̃ inferre oppositum in obiecto. nã dicere ꝙ non sit testm̃. & ꝙ possit quis declarationem hæredis alteri ꝯmittere,vt valeat sunt repugnãtia.& sic gl.non vr̃ bene dicere nisi saluando gl.dicas,ꝙ gl. intellexit non esse testm̃.s.de iure ciuili.& scd̃m leges. Sed de benignitate canonica bene dicat̃ esse testm̃,& nõ decederet intestatus. & ista est prima lec.gl.quæ in effectu voluit,vt etiam tangit hic d.Flo.ꝙ contraria loquuntur de rigore iuris ciuilis. sed hoc capitulũ loquatur de benignitate canonica. Sed ista lec.nõ ꝓcedit scd̃m d.Flo.ex eo, q̃a nõ est verisimile,ꝙ Papa voluerit vnico verbo derogare tot legibus obstantibus,vt in simili dixit gl.in c.cũ esses.s̃.eo.vnde alia fuit lect.q̃ põt colligi ex gl. in ver.sed si nutu.vt hic etiã tangit d.Ant. videlicet, ꝙ hic intelligat̃,ꝙ hic fuit noĩatus hæres,puta, quia vnus dixit testatori vis ne ꝙ talis sit hęres.& ipse rñdit nutu,ꝙ sic.puta annuendo capite.facit qđ no.gl. in l.j.§.si quis ita.ff.de verb.ob.& scd̃m hoc tenebit testm̃.& ille talis erit hæres de æquitate canonica,licèt de iure ciuili non possit nutu testari,vt legi.& not per gl.& doc.in l.iubemus.C.eo.& scd̃m istũ intellectũ expone literã,dũ dicit,extremã voluntatẽ in alterius dispositione committi.i. interrogatione alterius ꝓcedente voluntatẽ suã nutu declarat.& scd̃m hanc lec.non obstant contraria:q̃a voluntas, tunc non est captatoria:q̃a non committit̃ tunc in voluntatẽ alterius,licèt rñdeat̃ ad interrogationem alterius, & tũc certus reperitur hæres,ideo non vñr tunc obstare cõtraria,& istud vr̃ velle gl.scd̃m d.Ant.vsq; ad ver.distinguit̃ tñ.Sed melius posset dici, ꝙ illud voluit gl. vsq; ad ver.licitè.nã ibi glo.aliã lec.vr̃ ponere,vt voluit d.Flo.& infra tanget̃.Sed aduerte,q̃a dubiũ esse põt,an procedit ista ij.lect. seu sensus intellectus ꝑpea quæ hñr in l.iubemus.C.de testa. Conclude,ꝙ si loquimur in legatis,& fideicõmissis clarũ est, ꝙ illa etiã nutu pñt relinqui.l.nutu.ff.de leg.iij. & l.in epistola.C.de fideicõmissis.Si aũt loquimur in testamẽtis hoc est in hæredis institutione.conclude,ꝙ hæredis instõ nunq̃ põt fieri nutu.& si fiat non valet, per id qđ hr̃ in d.l.iubemus.& ibi no.per gl.& hoc vr̃ ꝓcedere de iure ciuili.Sed de iure canonico,seu de ęq̃tate canonica vr̃ ꝙ valeat hæredis institutio facta nutu per istũ tex.scd̃m istũ intellectũ. & si esset ad pias cãs satis videtur esse ęquũ,qđ teneat. quia in talibus relictis vr̃ cessare oĩs solẽnitas iur.ci.& sufficere solẽnitas iurisgẽ.per id,qđ hr̃ in c.relatũ.s̃.eo. & qđ dictũ fuit. & per id,qđ notauit Bart.in repetitione.l.j. C.de sac.san.ec.facit ẽt qđ dictũ fuit.s̃.e.Si aũt esset institutio hr̃dis ad nõ pias cãs, adhuc vr̃ idẽ ꝑistum tex.q̃ vr̃ simpliciter.& indistinctè loq̃ f̃m istũ intellectũ.Spe.tñ.eo.ti.§.j.ver.q̃d si is.& Io.An.ibi,in additionibus vñr trãsire,ꝙ nõ valeat institutio hr̃dis facta nutu.& re vera iste text.non bñ vr̃ probare hunc intellectum, quia vr̃ lr̃a aliqualiter violari exponendo eam scd̃m istũ intellectũ, vt s̃.exposui.

3 ¶†Quid aũt si testator fuit interrogatus,an velit,quod talis sit hæres. & rñdeat ꝑ verba expressa.& nõ ꝑ nutum,ꝙ sic, an valebit talis institutio. Glo.tenuit,ꝙ sic in d.l.iubemus,& idem ẽt voluit Azo.licèt aliqui ꝯ, vt refert Spe.in loco pal.& per hoc etiam vr̃ ꝙ si scripto testõ, & lecto in quo noĩatus est certus hæres notarius interrogat testatorem, an velit, ꝙ ita sit,prout est scriptum,& lectum.& rñdet,ꝙ sic, ꝙ valebit tale testm̃ & hoc etiã vr̃ tenere Cy.in l.iubemus.& Iac.de Bel. per l.Pamphilo.§.j.ff.de leg.iij. & l.nemo.in prin.ff. de hære.insti.Et istud tenuit Io.And. in addi.prædictis,dummodo testator haberet tũc bonum sensum. & intellectum bonam memoriam,& idem etiã Bar. in d.l.iubemus. si testator poterat,tunc articulatę loqui,aliàs non valeret testm̃, quia tunc qñ non põt articulatę loqui vr̃ similis mortuo.d.l.iubemus. ¶Albertus tñ Papiẽ.vt refert Io.An.in prædictis additionibus tenuit, ꝙ non valet dictum testm̃, quia alias daretur materia f̃m eum falsum fabricandi.nã infirmus mortis cogitatione turbatus de facili applaudet oĩbus.& de oĩbus dicit, ꝙ sic de quibus interrogat̃. & scd̃m d.Ant. vr̃ in hoc dicere verum ꝙ sic faciunt infirmi.allegat etiam idem Albertus, q̃a iste modus testandi non vr̃ esse approbatus,nec inuẽtus in iure, imò reprobatus, saluo scd̃m eum,nisi cõstaret,quod primo expressisset testator volũtatem suam notario, quia tunc si postea dicit,ꝙ sic bene valeret ex quo ꝑcessit đliberatio,& dicit d.Ant.hic Io.An.tenere opi. Alberti. sed reuera in dictis additionibus tenet opi. Accursij,cum moderatione de qua.s̃.dixi,& illa etiã est cõis opi. ꝙ valeat testm̃,si habebat bonũ sensum. & bonam memoriam.& articulatę poterat loqui.dicit tñ Ioã.An.in addi. prędicta, ꝙ cauti notarij bene procurant habere volũtatęm testantis,& vt dixi cõis opi.est cum gl.dictæ.l.iubemus.cum moderatione, de qua.s̃.& sic ẽt seruatur.

4 ¶†Qñ autẽ non rñdet per verba ipse testator,sed nutu.tunc licèt satis possit sustineri, ꝙ valeat institutio, si facta sit ad pias causas, tñ si non sit facta ad pias causas, licèt scd̃m istum intellectum videat̃ valere, tñ quia vr̃ esse contra dictã l.iubemus.vr̃ ꝙ iste intel.non sit bonus pręcipuè,q̃a non bene vr̃ literæ applaudere.Alius aũt fuit intelle. & tertius qui vr̃ colligi ex gl.in vers.licitè.scd̃m do. Flo.vt videlicet intelligatur, ꝙ extrema volũtas collata in dispositione alternatiua ex eo, q̃a ille censet̃ factus hæres si voluerit,& hunc intellectum etiã tangit d.Ant.& per hoc tollitur primum cõtrariũ, quia hoc casu testm̃ non erit sine hærede.Ad scd̃m aũt cõtrarium patet rñsio ex eo,ꝙ dicit gl.in ver.distinguit̃, tñ quia valet institutio hæredis,qñ cõmittitur in voluntatem ipsius hæredis,vt si dicatur instituo te hæredem,si volueris facit.l.iam dubitari.ff.de hære.insti. & l.verba.ff.de condi.insti.Si autem cõmittit̃ in voluntatem tertij,tunc si expresse non valet, vt si dicat̃ instituo hæredem quem Titius voluerit, vel instituo Seium si Titius voluerit.l.illa institutio,& l.captatorias.& l.ille aũt.ff.de hære.insti.secus si committatur tacitè,& velatè in voluntatẽ tertij,puta si dicatur instituo Seium hæredem,si Titius ascẽderit capitoliũ. nam tunc valet.l.si quis Sempronium.ff.de hær.inst. & ratio diuersitatis inter casum, qñ committitur in expressam voluntatem tertij,& casum, qñ committitur in tacitam colligitur ex l.nunq̃.ff.de cõdi. & demon.quia expressa nocent,q̃ non expressa nõ nocẽt, vt ibi patet,& in l.expressa nocere.ff.de reg.iur.Item quia non est oĩno in litera voluntate tertij, qñ tacitè ponitur,quia poterit deficere conditio præter voluntatem eius,puta,si moriatur anteq̃ ascẽdat,& ista tertia lec.vera est in se,sed vt dicit d.Flo.non vr̃ conuenire huic literæ,quę vr̃ habere hunc sensum,quòd testator commisit extremam voluntatem alteri, id est, vt ille disponat pro ipso testatore,prout sibi vr̃:vt ipsi

tertio

tertio in cuius dispositione committit. Et aduertendum fm.do. Flo.ꝙ hic non commisit voluntati alterius extremā suam voluntatē testator, sed dispositioni alterius. & inter ista vr̄ esse differentia. quia quando committitur voluntati alterius vr̄ committi in meram illius volūtatem. facit, licèt non alleget, qđ notauit Bar. in l. si sic. ff. de leg. j. qn̄ vero committitur dispositioni alterius videt̄ illi committi tanq̄ bono viro fm eum, sic etiā aliàs refert, an aliquid committat̄ voluntati alterius, an alterius arbitrio, vt colligit ex his, quæ notauit Bar. in repetitione. l. primę in vltima charta. C. de sac. san. ecc. & in l. j. ff. de leg. ij. & in l. filiusfamilias. ff. de don. & in d. l. si sic. q̄tum tn̄ ad hoc dicit, ꝙ putat, ꝙ ēt si extrema voluntas committatur per testatorem in voluntate alterius, locum hēat hoc c. & hoc satis videretur procedere si teneamus tertiū intellectum de quo prædixi, quia institui pōt hæres sub conditione, si voluerit, & idem vr̄ sentire, videlicet, ꝙ procedat istud c. etiam si committatur voluntati alterius, intelligendo, ꝙ intelligat institutus, vt distribuatur ad pias causas, prout vr̄ intelligere Inn. & cōiter doc. nam tunc vr̄ esse eadem ratio, vt dicat̄ testatus ad pias causas. An autē istud dictum dn̄i Flor. vt non fit differentia in casu. c. an ɔmittatur dispositioni, an vero voluntati alterius. tangetur. & ēt tāget an iste tertius intellect. in aliquo possit procedere. ¶ Quarta fuit lec. Pe. & Abbatis, qui dixerunt, ꝙ hoc casu valet testm̄ quò ad excludendum priuilegium Epi. & hoc hr̄ in c. cum tibi. j̄. de ver. sig. & sic quò ad effectum, vt Eps nō succedat ab intestato isti de quo in litera. & sic non occupet bona tanq̄ testati, nō aūt quò ad alia, & per hoc cessant ɔ̄ria. & hanc lect. non vr̄ impugnare Io. An. nec do. Pe. nec etiam do. Anto. imò dicit illā esse valde notabilē. & applaudere huic lr̄æ, vt sic dicat̄ testatus quò ad excludēdum priuilegium. & facultatē Epi in disponendo de bonis clerici testantis fm formam huius capituli. Sed re vera ab intestato succedetur ꝑ ea, q̄ dicunt̄ in ɔ̄rijs. Sed do. Flo. vr̄ reprobare hanc le. nam dicit, ꝙ non procedit, q̱a si non valet testm̄ per inde est ac si factū non fuisset. nam paria esse vn̄r aliquid non esse factū, vel inutiliter factum. s̄. de transla. pla. c. ij. ver. sed neq;. & l. quoties. ff. qui satis. cog. & l. j. §. quibus. ff. ꝙ cuiusq;. vniuer. ergo non debet excludi priuilegium prędictū Epi per tale testamentum. nam fm eum esset nimis amara interpretatio, ꝙ valeret tn̄ ad excludēdū priuilegium Principis concessum Epo de quo in c. cum tibi. cum tn̄ priuilegia Principum sint latè interpretāda. s̄. de dona. cum dilecti. & j̄. de verb. sig. in c. olim. ¶ Quinta le. ponitur hic per Inn. videlicet, ꝙ institutio hęredis non pōt committi in arbitriū alterius, vt in iuribus allegatis in ɔ̄rium. sed dispositio aliarum rerū sic hāc lec. dānat Inn. quia hic commisit oīa alterius dispositioni. vn̄ fm Inn. potius dr̄ decessisse intestatus, & ltimus hæres ab intestato succedet. sed iuxta voluntatē defuncti omnia assignabit fideicōmissario distribuenda per eum deducta tn̄ ltīma. l. eam q̄. C. de fideicommissis. sed certè hæc lec. sic declarata, vt dicit hic. d. Flo. expresse repugnat lr̄æ q̄ dicit, ꝙ non dr̄ decedere intestatus. iō fortè Inn. retulit alios dicere, quòd licèt non possit quis expresse alij committere institutionem, puta instituo talē, si Titius voluerit. C. de test. mil. l. captatorias. tacitè tn̄ pōt, puta si dicit committo tali dispositionē oīum rerū mearū. ar. l. si quis semproniū. ff. de hęre. inst. l. nonnunq̄. ff. de cōdi. & demō. & idē vr̄ fm eum ēt in legato, vt sic possit cōmitti in volūtatē tertij tacitè. sed nō exp̄sse. l. captatorię. ff. de le. j. & l. j. ff. de leg. ij. secus dicit in libertate, q̱a illa vr̄ posse ɔferri exp̄sse. & tacite in volūtatē tertij. l. fideicōmissaria libertas. ff. de fideicōmissarijs libertatibus. & facit qđ tangit hic gl. in ver. & legatū. & qđ dicetur super illa. Hæc lec. non bene declarat quē effectum habeāt dicta verba, si testator dicit committo tibi dispositionem oīum rerum mearum, ideo fortè Inn. retulit alios dicere verum est dicere, ꝙ in casu c. decedit intestatus intelligēdo quòd iste de quo ī litera iussit oīa bona sua erogari in pias cās, quia tunc non dicetur decedere ab intestato. sed applicabunt̄ oīa pijs causis. C. de Epi. & cle. ī l. si q̄s ad declinandā. nec deducet̄ Falcidia, vt ibi pater, hęc lec. vr̄ diuinare. & nimis restringere hanc literā, quia in illa non fit mentio ꝙ testator expresserit, quòd voluerit oīa bona erogari in pias cās. vn̄ alia lec. colligitur etiā ex verbis Inn. qui vr̄ tenere, ꝙ per hæc verba extremā meam volūtatem ɔmitto dispositioni talis, intelligitur voluisse, ꝙ oīa bona sua per talē in pauperes, & pias cās expendantur, ideo non vr̄ decedere intestatus, & ista opi. & hæc lec. cōiter tenetur, dr̄ tn̄ Inn. fecisse additionē in qua dixit ꝙ planior intel. est ꝙ per hæc verba, cōmitto tali vltimā meā voluntatē videat̄ illum instituisse hæredē, pro quo allegāt. ff. de leg. ij. in l. cum pater. §. donationis. non aūt per dicta verba dat illi ptātem alium instituendi, quia tūc eēt captatoria dispositio. & hæc additio, licèt ꝑ aliquos habeat̄. & de illa facit mentionem Io. And. cōiter tn̄ non hr̄, & si vt dicit. d. Flo. Inn. intellexit in dicta additione, ꝙ iste cui committit̄ extrema voluntas testantis sit hæres, ita tn̄ ꝙ debeat erogare in pias causas, hæc additio erit pars lectu. s̄. proxime positę post Inn. Si aūt intellexit, ꝙ sit hæres ita ꝙ possit liberè disponere de bonis. & de hæreditate, prout vult tūc ex ista additione pōt corrigi lec. quā posuit hic Host. dicens, ꝙ ex quo quis intendēs testari dicit hæc verba, oīa bona mea committo dispositioni Petri, vel his similia, intelligitur esse testatus. nam sufficit ꝙ testator exprimat ad quem, vel ad quos vult bona peruenire. C. eo. l. in testamentis. & l. fi. sicut etiā sufficit dicere Titius hæreditatis meæ hæres esto. nā ꝑ hoc satis dr̄ institutus, licèt non dicatur instituo, seu nō apponat̄ verbū, instituo. l. his verbis. j. rn̄so. ff. de hære. inst. & ꝑ hoc etiā, q̱a de verbis non est disputandum, lege indignum. C. eo. & s̄. de proc. c. petitio, q̱a plerunq: testatores abusiuè loquuntur, & nesciunt qn̄q; dicere dicta verba, instituo. facit l. quoties. C. fa. erc. & l. nō aliter. ff. de leg. iij. de quo etiam per Hosti. in summa eo. ti. §. qualiter conficiatur. ver. nō refert. vbi de hoc per eum. & hæc lec. satis vr̄ fuisse de mente gl. fm tertiā lec. quā. s̄. recitaui. & ista lec. placet. do. Flor. dicit tn̄ ꝙ cōiter approbat̄ præcedēs, q̄ est valde notabilis. & q̄uis illa lec. non bene videat̄ probari iure, tn̄ q̱a fauorabilis est aīæ, possumus eā sequi. & eā vr̄ tenere Bar. in l. Centurio. ff. de vul. & pup. & in repeti. l. j. C. de sac. san. ecc. & reuera iste text. non bene vr̄ probare dictā lec. quia hic simpliciter dr̄, ꝙ nō vr̄ decedere intestatus, nō aūt aliq̄d dicit, an distributio debeat fieri in pias causas, ideo magis vr̄ adaptari literę opi. Host. quē etiā tetigit gl. & Inn. in addi. præal. puto tn̄ ꝙ seruaret opin. Inn. fm lec. quam. s̄. dixi, ꝙ intelligatur institutus, vt distribuat oīa in pauperes, & pias causas, quia illa cōiter tenetur, sed de iure magis vr̄ procedere opi. Host. & ꝓdicta faciūt ad q̄stionē de qua Bart. tetigit in d. l. Cēturio. videlicet. Quid iur. si testator instituit filium suū pupillū, & addidit quòd qn̄cunq; filius suus decederet, vult ꝙ oīa bona sua distribuerent̄ pauperibus per suos cōmissarios, an si contingat filiū decedere in pupillari ętate dicta substitu-

substitutio erit directa,an vero erit fideicommissaria Bar.in d.l.centurio.dicit, ꝙ cōmissarij intelligent̄ facti hæredes.& tenebunt̄ bona distribuere inter pauperes ꝑ id,qđ notauit hic Inno.& per id,qđ notauit Spe.post Roff.in ti.de instru.edi.§.nunc vero aliqua. ver.sed pone,ꝙ aliquis nō instituit, & per hoc infert Bar.in d.l.cēturio.ꝙ si filius decedit in pupillari ætate excludetur mater ab eius successione,quia cōmissarij intelligent̄ directo substituti ex pupillari, facit quod hr̄ in c.j.ꝯ.eo.in vj.Bal.in l.precibus.C. de impuberū,& alijs substitutionibus tenet ꝯtriū. & sic dicit se consuluisse.¶Mouetur,q̄a si nullus esset datus executor.& testator dixisset verba pr̄emissa videlicet volo ꝙ oīa bona mea distribuant̄ in pauperes Christi Eps hr̄et distribuere, nec excluderet̄ mater a successione filij,vt etiā ipsemet Bart.fatet̄ ergo,nec etiā excludet̄ in casu p̄missō.q̄a sicut Eps deputat̄ a iure ad exequendū volūtatē defuncti.l.nulli.& l.si q̄s ad declinādā.C.de Epi.& cle.sic ēt deputat̄ ꝯmissarius a testatore.& illā ꝑtātem,q̄ hēt commissarius,qñ est datus, & sic vr̄ ꝙ vtroq; casu censenda sit instō fideicōmissaria.& sic ꝙ mater nō excludat̄ omnino a successione filij quominus saltē possit retinere legitimā. & pro ista ꝑte ēt facit, q̄a ꝯmissarius datus a testōre vr̄ obtinere locū pauperū.vñ si pauperes sunt directè vocati.vt q̄a sint instituti hęredes,tūc cōmissarius vr̄ tenere locum directi hæredis,cū ipsi pauperes sint hęredes directè.Sed vbi pauperes sunt vocati per fideicōmissum tunc commissarius testamenti non vr̄ obtinere locum hæredis directi,q̄a pauperes quorū locum tenet nō sunt vocati directò, sed per fideicommissum, ideo vr̄ tunc cōmissarius tenere non locum hæredis directi.sed fideicommissarij cui dēt restitui hęreditas.& istud vr̄ velle Bar. in qōne sua, q̄ disputauit,q̄ incipit,filiū adultum instituit.& iō cū in casu proposito pauperes nō sint vocati per verba directa, sed ꝑ verba obliqua,q̄a de manibus alterius dēt capere scđm formā testamenti,facit qđ legit̄, & no.in l.fundi Trebatiani.ff.de vsufru.legato.vr̄ ꝙ dicta substitutio sit cēsēda fideicōmissaria.& nō directa, licèt Bar.voluerit ꝯtriū. & vr̄ ꝙ non bene per regulā q̄ hēt ꝙ substitutio facta per verba obli.q̄ est fideicōmissaria iuxta id,quod legit̄. & notat̄ in l.eā quā.C.de fideicōmissis.& ꝑ met Bar.in d.l.cēturio.in ij.q. principali.& facit,qđ ipse no.in l.fundi Trebatiani.ff.de vsufru.legato. ¶†Certum est aūt ꝙ verbū,detur, vel distribuatur,est verbū obliquū,q̄a sonat,ꝙ de manu alterius quis debeat accipere.& sic censeri dēt verbū obliquū,per id qđ legitur,& no.in d.l.fundi Trebatiani.& in l.eā quā.C.de fideicōmissis.¶Nec ob.dictū Inn.hic positū,q̄a dicit Bal.in d.l.præcibus ꝙ loquit̄,qñ ab initio nullo instituto hærede mandat testator oīa sua bona distribui in pauperes per talem . nā tūc cōmissarius intelligit̄ factus hæres. & rogatus vt distribuat bona in pauperes,vt voluit Inn.hic & in additio. præmissa, ex quo nullus fact⁹ fuerat hr̄s.secus in casu proposito in quo factus, & institutus fuerat hæres illius testatoris ideo non est opus dicere,ꝙ cōmissarius hoc casu intelligat̄ factus hæres,& hanc opi.Bal. dicit.d.Flor.esse veriorē de iure quā sit opi. Bar.& ita dicit fuisse Paduæ ꝯsultum,fatet̄ tñ ꝙ opi. Bart.vr̄ esse fauorabilior. Sed rñdet ꝙ non debemus facere his causis in p̄iudiciū matris, facit licèt nō allegeт,qđ hr̄ in c.nuꝑ.ꝫ.de dote post diuortiū.nec ob. p̄di.c.j.ꝯ.eo.lib.vj.q̄a ibi facta fuit substitutio per verba cōia iō interpretat̄ directa, qñ talis interpretatio ꝯuenit tēporibus,& ꝑsonis,vt ibi.¶In casu aūt nostro nō est sic, q̄a verba p̄missa nō sapiūt ꝑpriè substōnē directā,sed poti⁹ obliquā, nec verba additionis Inn. p̄missa intellecta,vt.s.debent extendi vltra casum in quo loquit̄.& sic residet.do.Flo.& s̄m hāc opi. Bal.q̄ etiā hic tenet do.Flo.vt prædixi, de facto cōsuluit in quadā qōne q̄ fuit in ciuitate Forliuiensi per rōnes superius allegatas q̄uis Bal.in d.l.centurio, & Ang. ibi:& cōiter doct.transeunt cum opi.Bar.ipse tamen Bal.tenuit contrariū in d.l.precibus.vt prædixi, qđ puto esse verius.nec obstant rōnes Bart.quas facit in d.l.centurio.in scđa principali qōne,licèt d.Flo. hic non rñdeat,nec etiā Bal.in d.l.p̄cibus,quia illis plenè rñdi in d.l.Centurio. dixit enim Bar. in loco p̄allegato,ꝙ si testator dixit volo,ꝙ si filius meus decesserit sine liberis bona mea dentur, & distribuant̄ inter pauperes per fideicommissarios meos,ꝙ tunc dicta substitutio est directa filio decedente in pupillari ętate.& sic excludit matrē etiam ad legitimā. Mouet̄ quia in dicta substitutione intelligit̄ verbū accipiāt. s.ipsi fideicommissarij bona ex eo,quia vr̄ voluisse,ꝙ per prius fideicōmissarij accipiant bona. & postea distribuant.arg.l.alio. cū ibi no.ff.de alimen. lega.& l. deniq;.§.interdū. ff.de pecul. lega.l. Proculus.ff.de vsufru.& l.cum tale.§.fi.ff.de cōdi. & demon.& bñ facit,licèt non alleget.l. Titia Seio.§.Seia liber. ff.de le.ij.verbū aūt accipiat, vr̄ esse directū, quia vr̄ sonare,ꝙ de manu sua non alterius quis capiat,vel saltem est cōe ad substōnem directā.& obliquā. & ideo relatū ad vniuersitatē bonorū.vt ꝯtingit in casu ꝓposito trahit̄ ad instōnem.vt legi.& no.in l.his verbis.ff. de hæ.inst.& §.si vero nulla.ī auth.de hęr.& fal.col. j.iō scđm eū dicta substitutio dēt censeri directa. & pro hoc etiā allegat:q̄a fideicōmissarij,qñ non est datus hæres tenent locū hæredis iuxta notata in hoc.c. per Inn.& alios & in l.si q̄s ad declinādā.C.de Epis. & cleri.& ista sunt motiua sua.Sed certe nō vñr bona,non enim vr̄ verum,ꝙ eoipso,ꝙ quis grauatus de dando aliquid alteri, ꝙ illud videatur sibi relictū, vt illud accipiat, prout voluit Bar.q̄a si illud esset simpliciter verū nunq̄ posset hr̄e locū rl'a quæ habet, ꝙ non pōt grauari ille qui non est honoratus cōmodo pecuniario.de quo in l.ab eo. C.de fideicōmiss.& l. planè.la ij.§.fi.cum l.seq.ff.de lega.j.& bene facit ēt quod hr̄ in l.hæreditas ad statiū,& qđ ibi no. Bart.ff. de hære.insti.nec habent obstare iura allegata ꝑ Bar. licèt prima facie videant̄ multū facere pro eo.nā nō ob.in d.l.alio.& qđ ibi no. ff.de alimen.leg.quia est aduertendum,ꝙ qñq; grauatur ille qui non est datus executor in testamento, & tunc rl'r vr̄ tenere grauamen,si nō est honoratus per id qđ.s.dixi.fallit in casibus de quibus.j.dicet̄,qñq; grauatur ille qui est datus executor in testō.& tunc vr̄ relictum ab hærede, sicut & qñ datus tutor in testamento filio instituto. & grauatur tutor de aliquo dando. nam vr̄ in effectu grauatus ipse filius institut⁹.l.peto.§.matre. ff.de le. ij.& l.si seruus.§.Margaritam.de le.j.& hoc casu,qñ relinq̄tur ab executore,si est relictū ad pias causas, puta in alimēta,vel pauperibus.tunc pōt dici,ꝙ subintellgatur verbum accipiat ex eo, quia executor ꝑ relictis ad pias causas potest agere, licèt non possit pro alijs agere iuxta id,quod legitur,& not.in l. Lucius.§.Meuia.ff. ad Treb. & in l.id,qđ pauperib⁹.& in l.nulli.l.si quis ad declinandā.C.de Epi. & cle.& in l.si quis Titio.ff.de le.ij.& sic pōt intelligi, qđ hr̄ ī d.l.alio.& hoc satis vr̄ fuisse de mēte gl.ibi, si benè ponderetur.& clarius de mente Bart.ibidē. ¶Itē nō ob.qđ hr̄ in d.l.deniq;.§.interdum.de pec.leg.q̄a qñ quis grauatur de eo,quod aliàs consueuit ipsum honoratū tacitè sequi in certo casu, tunc bñ ꝑ tale grauamen

tamen videt̃ tacite relinqui illud super quo grauat̃ & ita loquit̃ ibi, q̃a loquit̃ q̃n seruus cui relicta erat libertas fuit grauatus de dãdo aliq̃d ex peculio hæredi.nã peculiũ tacite sequit̃ seruum. & datur libertas inter uiuos iuxta id, q̃d legitur. & no. in l.j.C.de peculio eius q̃ libertatẽ meruit. & ideo nimirũ, si licèt non sequat̃ peculium ipsum seruũ q̃n datur libertas in testõ simpliciter si tñ sequitur q̃n grauat̃ seruus aliquid dare ex peculio. & ita loquit̃ ibi, secus q̃n q̃s grauatur de eo. q̃d nullo casu ipsum sequat̃. Itẽ non ob. q̃d hr̃ in l. pculus. ff. de vsufr. q̃a hic loquimur q̃n nulla præcedit dispositio sup eo de quo quis grauat̃, ibi aũt præcedebat dispositio quæ saltẽ scd̃m latã significationem cõprehendebat illud de quo inducendo agebat pp grauamen adiectũ. nã ibi fuerat relicitus vsusfructus domus.

6 ¶†Constat aũt q̃d interdũ appellatione vsusfructus cõtinetur dñiũ. l. donationes in cõcubinã. §. species. ff. de donatio. & sic ẽt ibi sentit glo. ẽt Bar. & in l. cũ tale. §. fi. de cond. & dem. ¶Item nõ ob. quod hr̃ in d.l. cum tale. §. fi. vbi cõcludit Bart. q̃ si testator dicat ex decem, quę legaui Seio volo, q̃d ipse Seius det q̃nq; Titio, q̃d p hoc vñr decem legata esse Seio, q̃a põt dici, q̃ illud ibi contingit pp̃ter verba enuntiatiua expresse cõtinẽtia illud de quo inducendo quærit̃, & ex p̃dictis patet, q̃ si aliquis grauatur de aliquo dando. & ibi non est expresse illud relictũ. & dubitat̃, an teneat̃. & sic, an teneat grauamẽ, põt sic ↄcludi, quia aut ille fuit deputatus executor in testõ, vel tutor, aut nõ. Et hoc secũdo casu, aut grauat̃ sup eo, q̃ aliàs cõsueuit certo casu seq̃ grauatũ. & tunc loquit̃. §. interdũ, aut non consueuit sequi grauatũ. & tunc, aut dispositio aliqua præcedit q̃ saltẽ s̃m latã significationẽ ↄprehẽdit illud de quo inducendo q̃rit pp grauamen. & tunc loquit̃. l. proculus. & idẽ si p̃tendunt verba enuntiatiua expresse pertinentia ad id de quo inducendo quæritur pp grauamẽ. & sic loquit̃ id, q̃d noutauit Bart. in d.l. cũ tale. §. fi. faciat, q̃d legitur, & notat̃ in l. ex hac scriptura. de dona. ff. in primo aũt casu pcedit, q̃d hr̃ in d.l. alio. ¶Si vero non procedit talis dispositio, vel enũtiatio. & sumus extra casus. s̃. positos, tũc vr̃, q̃ pp tale grauamen non inducat̃ dispositio. sed potius hẽat locum regula. l. ab eo. C. de fideicommissis. & l. planè la. ij. §. fi. de leg. j. vt non valeat tale grauamen, fallit, q̃n p̃cederet dispositio facta duobus de certa re, nam tunc si grauatur alter ipsorũ vltro moriẽs de ipsa re tertio restituẽda vr̃ per hoc fideicommissum reciprocum inter eos inductum. & iste est casus notabilis in d.l. Titia seio. in §. Seia liber. ff. de leg. ij. nec ob. etiã prædictis. l. ita stipulatus. ff. de ope. lib. q̃a loquitur in ↄtractu. & est casus diuersus in quo ẽt est spãle, q̃ illud q̃d apponit̃ in vim ↄditionis videat̃ deductum in stipulatione ↄ̃ regulam l. si quis sub cõditione. ff. si quis omissa causa testamenti. & rõ ibi ponitur in litera.

7 ¶†Et prædictis põt inferri, q̃d in casu p̃dicto, q̃n testator instituit filiũ impuberẽ, & adiecit q̃d bona sua darent̃ pauperibus per suos fideicõmissarios, si filius decesserit sine liberis, q̃ iudicanda est substitutio p̃dicta fideicõmissaria. & nõ directa, & vr̃ in effectu ipse filius grauatus, & ↄ̃ñr hæredes eius ab intestato de dando, & sic de restituendo bona pauperibus. & hoc casu executores testamenti tenebunt locum pauperũ, & sic locum fideicõmissariorũ vniuersalium, cũ pauperes censeant̃ fideicommissarij vl̃es, quia sunt vocati per verba obliqua, vt superius est dictũ, sed si pauperes fuissent instituti. & sic vocati per verba directa, tunc executores tenerent locũ ipsorũ, & sic locũ hæredũ directorũ, & sic propriè loquit̃. d. l. si quis ad declinãdam. & dictã doctrinã posuit Bar. in q̃õne quã disputauit, q̃ incipit filiũ adultum instituit. vbi apte vr̃ d̃cidere, q̃ substitutio, de qua. s̃. dixi. sit fideicõmissaria, & sic vr̃ fuisse sibi ↄ̃rius in eo, q̃d dixit in d.l. Cẽturio. Sed poteris ipsum saluare a cõtrarietate: q̃a in q̃õne prædicta, quã disputauit loquitur, q̃n filius institutus erat adultus, & sic sibi non potuit fieri substitutio pupillaris directa, sed in l. Centurio. loquitur, q̃n institutus fuit filius pupillus cui potuisset fieri pupillaris substõ, tñ puto pcedere, quod s̃. dixi, videlicet, q̃ licèt filius institutus fuerit filius pupillus tñ cũ pauperes fuerint vocati p verba obliqua substõ dẽt iudicari fideicõmissaria. & nõ directa p rõnes quas supra dixi. & ↄ̃ñr fideicõmissarij qui tenent locum pauperũ nõ debẽt dici tenere locũ hæredis directi. sed fideicõmissarij per regulã, & doctrinã quam ipse etiã Bart. posuit in q̃õne prædicta per ipsum diputata. ¶Nec ob. rõnes Bart. posite in d.l. cẽturio, q̃a superius est responsum, & de materia tangetur ẽt in c. Ray. j. eo. in materia substitutionis compendiosæ. ¶Iuxta prædicta retẽta opi. Inn. q̃ per hæc verba cõmitto extremam voluntatem meam in dispositione Titij, intelligatur, q̃ voluerit ipsum Titium esse hęredem. & quòd per ipsum bona erogẽtur in pauperes,

8 & pias causas. ¶†Quæri põt quid si testator præcepit commissario, q̃ oĩa præter pauca in non pias causas expẽdat, pauca vero in pias causas, dicunt quidam, vt tãgit Inn. q̃ vigore illorum paucorum intelligetur testatus decedere, allegat. l. si q̃s Titio. ff. de le. ij. Alij vero dicunt, & videt̃ melius Inn. q̃ commissarius recipiet solum illa pauca. & expẽdet in pias causas. alia vero habebit hæres ab intestato qui detracta falcidia soluet legata s̃m mandata, seu præcepta testatoris, al legat. j. eo. Ray. §. fi. ¶Sed aduerte, quia vt tangit hic do. Pet. Si testatoris intentio fuisset testari, q̃ ex verbis per eũ prolatis colligi poterit iuxta id q̃d hr̃ in l. nõ codicillũ. C. de test. tunc de iure cõi legata ad nõ pias cãs non valerent ex testõ nõ solenni, ex quo nõ posset adiri hæreditas, nec deberent̃, & aduenientibus ab intestato nõ fuit adiecta clausula codicillaris, & si non interuenisset solennitas requisita ad codicillos. l. si nemo. ff. de testamentaria tute. & l. si veritas. C. de fideicõmissis. relicta vero ad pias cãs in tali testamento non solenni, si iure legati deberent̃ venientibus ab intestato. Si aũt deberent̃ iure instõnis factæ in re certa iuxta. l. j. §. si ex fundo. ff. de hære. inst. tunc quia iure spãli valeret dispositio, põt dubitari, an traheret̃ ad oĩa bona. Et an aditio facta vigore talis institutionis confirmet legata facta personis non priuilegiatis, vt capiant ex testõ non solenni. credit d. Pe. q̃ non per l. hac consultissima. §. ex imperfecto. C. de testa. & hoc dicit esse nouũ dictũ. & notandũ.

9 ¶†Quid aũt si testõr instituat pauperes, vel Chr̃m. dic. q̃ habebunt hæreditatem pauperes, vel ecclesia cathedralis loci domicilij testatoris, & soluent legata, & fideicõmissa q̃ testator reliquit per l. si quis ad declinandã. C. de Epi. & cle. & §. quis aũt in noĩe. in auth. de ec. ti. col. j. & intelligo, q̃ veniãt pauperes, q̃n pauperes sunt insti. ecclesia aũt cathedralis veniet q̃n instituit̃ Chr̃s, vt patet in d. §. si quis aũt in noĩe. Ep̃s tenet locũ hæredis, q̃n pauperes sunt instituti. d. l. si quis ad declinãdã. & per prædicta habes expedita dicta Inn. d. tñ Ant. hic aliter recitauit illa dicens, q̃ licèt Inn. hic obscure loq̃tur, vr̃ decidere tres, seu quatuor casus, quia q̃n quis cõmittit voluntatem suã in volũtatem alterius in relictis ad pias causas, & tunc tenet legatum, & institutio. Exẽplum si dixerit testator volo, q̃ oĩa bona mea distribuant̃ inter pauperes Chr̃i ad vo-

ad voluntatẽ talis.& ſic vno modo pōt intelligi hoc capl̃m.& ſic hoc fauore piæ cãæ.qñq; in alijs legatis in non piã cãm cõmittit quis illa in voluntatẽ alterius.& tunc non valeret,q̃a eſt voluntas captatoria.& ſic intelligitur contraria principio in gl.alleg.exẽplum poni põt ſi teſtator dixit inſtituo talem, vel lego tali talem rem,ſi Titius voluerit.Qñq; & tertio facit legata partim in non piã.& tunc quatenus diſpoſitio eſt in piam cauſam tenet.& in alijs non.Exemplum poteſt poni.Si teſtator dixit lego talia bona illis pauperibus quos Titius voluerit. & lego Seio talem rem,ſi Titius voluerit.Quandoq; & quarto dicit teſtator committo , vel relinquo diſpoſitionẽ bonorum meorũ tali,vel in manibus talis. & nil aliud dicit.do.Anton.Inno.velle,ꝙ valeat teſtm̃. & ꝑ in dubio cenſetur illũ inſtituiſſe . & ꝙ cenſeatur inſtituiſſe in cauſam quę ſit fauorabilis aię. & ſic vr̃ inſtituiſſe illum.& grauaſſe , vt diſtribuat in pauperes Chriſti,vel aliam piã cãm.& ſic intelligatur iſte text.hũc intellectũ quẽ dicit eſſe valde notabilẽ tenent cõiter doc.ſ̃m eũ.& ſcd̃m illũ non obſtant ꝯria primo loco allegata.q̃a hoc caſu bene reperit̃ inſtitutio ſaltẽ tacita.& non ob.ẽt ſcd̃m ꝯriũ de volũtate captatoria , q̃a ſpeciale eſt fauore piæ cauſæ, vt fiat diſpoſitio captatoria,qñ fit ad pias cãs,de quo etiã inferius tãgetur.

10 † An aũt valeat legatũ collatũ in arbitriũ alterius gl.hic circa finẽ in ver.& legatũ,ꝯcludit ꝙ legatũ põt committi arbitrio alterius expreſſe non per iura allegata in glo.Sed Ioã.An.hic ſecundum iſtum dictum gl.dixit, ꝙ legatum alterius arbitrio expreſſe cõmitti nõ põt,intellligit procedere, qñ expreſſa eſt res legata.q̃a ſi res certa legetur arbitrio alterius non valebit.ſecus ſi dixerit teſtõr lego Titio,ꝙ arbitrabit̃ melius.quia tunc valebit. & recurretur ad arbitrium boni viri,per id,quod hr̃ in l.j.ff.de leg.ij.& hæc in alijs legatis quam libertatis.libertas autem collata in voluntatẽ alterius expreſsè, vel tacitè valet per l.fideicõmiſſa libertas.ff.de fideicommiſſarijs libertatib⁹ . ſcd̃m Vincen.& reſidet Io.An.& do.Flo.& do.Ant. Sed certe non vr̃ prædicti bñ dicere inquãtum volunt,ꝙ ſi certa res legat̃ alicui arbitrio alterius nõ valet legatum.q̃a imo vr̃ tũc valere , ex quo non ponit̃ in mera voluntate alterius,ſed in eius arbitrio.& ſic tanq̃ arbitriũ boni viri,probat̃ in l.j.ff.de le.ij.& ibi etiã no.per Bar.& inferius etiã tanget̃, an aũt ꝙ dictũ eſt de libertate ſimpl̃r procedat.ĩ.dicet̃.nã vr̃ ꝙ licèt poſſit conferri expreſſe in voluntatem tertij expreſsè vel tacitè, tñ non vr̃ poſſe ꝯferri exprſſe in voluntatẽ hæredis,qñ non exprimunt̃.verba ſapientia arbitriũ boni viri.ſed merã volũtatẽ,vt vr̃ ꝓbari in d.l. fideicõmiſſaria libertas.aliud autẽ legatum non põt conferri in merã voluntatẽ alterius, nec hæredis, qñ nõ exprimuntur verba ſapientia arbitrium boni viri,ſed merã voluntatem,vt eſt verbum,volo.vnde nõ valet legatũ,ſi dicat̃ relinquo Titio talẽ rẽ ſi Seius voluerit,vel ſi hæres voluerit,q̃a talis voluntas cenſet̃ captatoria.ſecus qñ dr̃ ſi Seius fuerit arbitrat⁹, vel ſi hæres fuerit arbitratus,quia tunc non cõmittit̃ in merã voluntatẽ alterius.ſed tanq̃ in arbitriũ boni viri.facit qđ notauit Bart.in l.j.ff.de leg.ij.de quo.ĩ.dicetur .

11 ¶ † Quid aũt ſi incertę perſonę inſtituant̃ hęredes,puta pauperes.dicit hic glo.in fi.ꝙ valet inſtitutio per l. ſi q̃s ad declinandam.& l.nulli.C.de Epiſ.& cler.de quibus aũt pauperibus tũc intelligat̃. no.in dictis iuribus,& in c.j.in gl.quæ incipit , licèt.ĩ.eo.lib.vj.vbi gl.dicit, ꝙ intelligit̃ de pauperibus loci domicilj teſtatoris,& per hæc patet expeditas eſſe gl.cũ ſuis ſupletionibus,& ex his q̃ dicta ſunt ſuper gl.apparent etiam declarata eſſe dicta Inn. & etiam apparet qualiter intelligi debeat decre.licèt d.Pet.hic dicat ꝙ ex his quę hic ſcripſit Ant.& etiam Io.de Lig.non bene apparet qualis ſit intel.c. nam ſ̃m eum,vr̃ remanere

12 dubium vtrum ille,cui commiſſa eſt extrema † diſpoſitio in caſu capituli ſit hæres ad ſuum commodum . Nam Hoſt.vr̃ ſentire,ꝙ ſic.Inn.vr̃ variare,vt ſ̃.recitaui.Bar.ſ̃m eum in repetitione.l.j.C.de ſac.ſan.ec.vr̃ dicere, ꝙ diſpoſitio de benignitate canonica vr̃ valere in caſu capituli,nec vr̃ aliquid dicere,an teneatur diſpenſare in pias cauſas.Sed certe quicquid dicat d. Pe.Bar.in d.l.j.ſequit̃ opi.Inn.quæ cõiter tenetur,videlicet, ꝙ ille cui commiſſa eſt extrema diſpoſitio ꝑ teſtatorem teneatur diſtribuere bona in pias cauſas, & quis intel.magis applaudet literæ.ſatis ſuperius dixi.poſt d.Flo. & quia iſtud capitulum cõiter allegat̃, ꝙ valet voluntas captatoria ad pias cauſas.Bar. hunc articulum examinauit in d.l.j.& arguit primo, ꝙ nõ; quia captatoria voluntas nõ valet,in teſtamẽto militis.l.captatorias.C. de teſt. Ceſſat omnis ſolennitas iuris poſitiui.l.j. & ibi notatur maximè per Bar.ff.de teſta.mili.Contrarium tenet Bar.in d.l.j. ¶ Mouetur primo per iſtud capitulum.ſecundo pro hoc allegat̃, quia relictum libertatis poteſt conferri in voluntatẽ alterius l.fideicommiſſaria libertas.ff.de fideicõ.lib. ergo eadem ratione,& tñ in relictis ad pias cãs idem eſt dicendum.ar.eo.quæ notantur per gl.& doc.in l. illud.C.de ſac.ſan.ecc.& facit etiam qđ no.Bar.in l. proximè.§.fi.ff.de his quæ in teſta.delen. & pro hoc vr̃ velle Bar.ꝙ ſi teſtator dicit ĩſtituo pauperes Chri, ſi Titi⁹ voluerit,qđ valeat inſtitutio, & iſtud ſatis vr̃ probari per ſimile de libertate , & vr̃ ꝙ inſtitutio erit ꝯditionalis,& ſi Titius dixerit ſe nolle,nihil valebit, ſicut ẽt cõtingit,qñ libertas relinquitur ſeruo ſub cõditione,ſi Titius voluerit ,hoc tñ dictum nõ bene vr̃ probari per hoc c.qđ non vr̃ loqui hoc caſu,ſed alio qñ videlicet intelligitur inſtitutus ille in cuius diſpoſitione committitur extrema volũtas per teſtantẽ, & intelligitur grauatus de diſtribuẽdo in pauperes, vel pias cauſas,& ſic vr̃ loqui capitulum,qñ vero ſubſtãtia diſpoſitionis,ſed potius electio pauperũ , vel piæ cauſæ committitur in volũtatem alterius.facit quod ĩ.dicetur.per id quod ẽt dixi.poſt Barto.vr̃ ꝙ ſi teſtator inſtituit aliquem hæredem,& legat certam rẽ,vel quantitatem pauperibus,ſi Titius voluerit, ꝙ valeat tunc tale legatum. per id quod in ſimili.ſ̃.dixi. de libertate.Sed per hoc c.non vr̃ bene probari,per id qđ

13 proximè dixi . ¶ † Quid aũt ſi teſtator dicat,lego talẽ rem,vel tantam q̃titatem pauperibus,ſi hæres meus voluerit,an valebit.vr̃ ꝙ non. quia vbi libertas committitur conditionaliter in meram voluntatem hæredis,non valet,vt probatur ſ̃m verũ intel. in d.l.fideicommiſſa.libertas. & etiam voluit Bart.in d.l.j.ergo vr̃ ꝙ non valeat etiam legatum taliter relictum cõditionaliter in meram voluntatem hæredis, licèt factũ ſit ad pias cauſas.Sed Barto.in d.l.j.tenuit ꝯrium per iſtum tex.& ad d.l.fideicommiſſaria libertas.non relinquitur pro anima expreſſe,& ſic propria cauſa,ſed ſimpliciter,ſecus qñ expreſſe relinqueretur pro anima,quia tũc valeret per hunc text. ſed certè,vt dixi, iſte text.nõ vr̃ hoc probare,per id qđ ſ̃.dixi.& etiam conſideratis his quæ dixi,recitãdo varios intellectus huius capituli.faciat qđ dixi ĩ l.captatorię.ff.de le.j.

14 ¶ † Quid autẽ ſi aliquid relinquitur arbitrio alterius ſimpliciter,nec dr̃ ad quid relinquatur. dixit Bart. in d.l.j.quod in dubio intelligitur ad pias cãs, ꝑ iſtum tex.cõiunctis dictis Inn.qđ dicit procedere,qñ relinquitur aliquid in arbitrium alterius,tunc quia intelligitur

ligitur in dubio relictũ ad pias cãs ꝑ iſtũ text.& ꝑ ea ꝙ hic dicit Inn.nã vir bonus ſm eũ,ita arbitraret̃ niſi cã oñderet̃ quare debet̃ aliter arbitrari,vt puta,ſi expediret potius arbitrari pro malè ablatis reſtituẽdis.

15 ¶†Si aũt teſtõr diceret relinquo talẽ rẽ ad voluntatẽ talis,& ſic nõ dixit ad arbitribitriũ,nec expſſit ad pias cãs,tunc dixit Bar.in d.l.j.ꝙ remanet volũtas captatoria.& ſic remanet rła,ꝙ dicta volũtas tanꝗ captatoria.ff.de le.j.& ſic vr̃ velle Bar.ꝙ ſi teſtõr dicat extremã voluntatẽ meã cõmitto in arbitriũ Titij, ꝙ tunc valeat,& intelligat̃,ꝙ debeat arbitrari ipſe Titius,vt bona diſtribuant̃ in pias cãs. Idẽ vr̃,ſi dixit extremã voluntatẽ meã cõmitto in diſpõne Titij, q̃a hoc caſu ꝓpriè loq̄t̃ litera,& ſic vr̃ velle,ꝙ idẽ ſit ac ſi ꝯmiſiſſet in arbitriũ Titij,& ſic verbũ,diſpõ,vr̃ notare arbitriũ boni viri,& illud ẽt voluit.d.Flo.vt ſuperius tetigi poſt eã circa tertiã lec. & idẽ videret̃ ſi dixit extremã volũtatẽ meã ꝯmitti in iudicio Titij.nã verbũ,iudicio,vr̃ importare arbitriũ boni viri,vt vr̃ ꝓbari in l.Thays.§.Lucius.ff.de fideic.lib.ſm verũ intel.quem poſuit Bar.in extrauagãti ad reprimẽdã in verbo,videbit̃,licèt ꝯ̃riũ ipſemet tenuerit.l.ij.ſic legitur.ff.de le.j.vbi dixit,ꝙ importat merã voluntatẽ,& nõ arbitriũ boni viri,patet ſatis in d.§.Luci⁹. & notat ẽt expreſſe ipſe Bar.in d.extraua.ad reprimendã.in verbo videbit. ſi aũt teſtõr dicat extremã voluntatẽ meã cõ-
16 mitto in voluntatẽ Titij,quia † verbũ,volũtas,eſt verbũ importãs liberã voluntatẽ,& non arbitriũ boni viri vr̃ Bar.ꝙ tunc talis diſpõ non valeat,ex quo nõ exprimit̃ ad pias cãs. & ſic ſm eũ non ꝓcedat hoc caſu iſtud c. q̃a non valeret talis diſpõ velut captatoria ꝑ l.captatorias.C.de teſt.mil.ſed do.Flo.vt tetigi circa tertiã lec.vr̃ velle ꝯ̃riũ videlicet, ꝙ ẽt tunc procedat hoc c.& ſatis puto ꝙ ſi teneremus opi.Hoſt.q̃ voluit ꝙ ſi teſtõr dicit extremã voluntatem meã cõmitto in diſpõnẽ Titij ĩtelligat̃ ꝑ dicta verba Titius inſtitut⁹, ſatis vr̃ ꝙ ẽt ꝙ ſi dicat̃ ꝑ hoc ĩſtitutus,cũ eadẽ videat̃ rõ vtrobiq;,ſed ſi tenemus, ꝙ intelligat̃ in caſu capł'i inſtitutus, & grauatus de diſtribuẽdo inter pauperes vel pias cãs.tunc vr̃ ꝙ poſſit ꝓcedere opi.Bar. q̃a ex quo ꝯmittit̃ extrema voluntas in aliũ ꝑ verba importantia merã voluntatẽ,vt eſt,qñ dicit extremã voluntatẽ meã cõmitto in volũtatẽ Titij vr̃ ꝙ tũc remanet diſpõ captatoria ex quo non ſunt appoſita verba importãtia arbitrium boni viri,nec facta eſt expſſio aliqua de pia cã.d.tñ Flo.vt dixi circa dictã tertiã lec.tenuit,ꝙ ẽt tũc intelliget̃ Titius inſtitutus, & grauatus de diſtribuendo in pias cãs,qđ tene mẽti, tñ reuera dictũ ſuũ non ꝓbat̃ ꝑ hoc c.q̃a non loq̄t̃, qñ q̃s ꝯmiſit extremã voluntatẽ ſuã in voluntatẽ alterius,& ſic ꝑ verba importãtia merã voluntatẽ, ſed qñ ꝯmiſit in diſpõnẽ alteri⁹, & ſic ꝑ verba importãtia arbitriũ boni viri.Et ex p̃dictis p̃t inferri.Quid ſi teſtõr dixit ꝯpono bona mea,& aĩam meã in manibus Titij.dicit hic d.Pe.Bal.dicere in repetitione dictę l.j.C.de ſac.ſan.ecc.ꝙ talis diſpõ valet,& interp̃tabit̃, vt teſtõr intelligat dixiſſe facio Titiũ hr̃dẽ ꝓ pauperib⁹ Chr̃i. nã licèt pauperes nõ ſint expſſi ſunt tñ quodãmodo quaſi nutu ſubintellecti, iõ nihilominus valet inſtõ. nã & aliàs valet tacita inſtitutio.l.3.C.de inof.teſta.& l.2.C.de poſthumis hær.inſti. Titius.n.ille non ſui ꝯtẽplatione,ſed aĩę teſtõris vr̃ fuiſſe noĩatus.facit l.cum aliq̃s.C.de iure deli.& ff.de hær.inſti.l.q̃dã cũ filiũ.nec dẽt aĩa teſtõris vim pati, nec ꝯfidentia ad ꝑfidiã trahi.facit inſt.de fideic.lib.in prin. & §.fi.& ex p̃dictis vr̃ ꝙ inſtõ captatoria ad pias cãs valeat.ĩ alijs aũt reprobet̃.l.captatorias.cũ ꝯcor.ff.de hær.inſti.& ſm Bar.vr̃ eſſe ſpãle in relic.ad piãs cãs,in q̃b.ſeq̄t̃ iuſ gen.non ſubtilitate iuris ciuilis.facit qđ leg.& no.in c.cũ eſſes.& c.relatũ.Sed alij doc. vt refert Bal.ĩ l.captatorias.C.de teſt.mil. dicũt,ꝙ iſtud caplm non ꝓbat opi.Bar. q̃a hic loq̄t̃ in ꝯmiſſione diſtributionis, ꝗ põt alteri cõmiti.l.vtrũ.§.cũ q̃dã.ff.de reb.du.& l.nulli.C.de Epiſ.& cle.non aũt loq̄t̃ in voluntate diſpoſitoria,q̃a nemo p̃t ꝑ aliũ teſtari,nec ꝯmittere alij ſuũ ſupremũ iudiciũ ꝯponendũ,ſed diſtribuendũ ẽt declarandũ ſic.l.illa inſtõ.ff.de hær.inſt.& l.Theopõpus.ff.de dote p̃le.& rõ ſm eũ in iſto c.non vr̃ eſſe cõmiſſum an.ſed cui, & qualr̃ dent̃ bona teſtõris ꝑ ei⁹ aĩa,& ſi non faceret hoc cõmiſſarius facit hoc eps q̃ nõ teſtabit̃ alteri,ſed exequet̃ diſtribuendo.d.l.nulli.& ſic reſidet Bal.in d.l.captatorias.C.de teſt.mili. & ſatis vr̃ bene dicere tenẽdo cõem intellectũ q̃ fuit de mente Inn.& q̃ cõiter tenet̃,videlicet,ꝙ ꝑ verba, de q̃b. in lr̃a,intelligat̃ inſtitutus ille in cuius diſpoſitione cõmittit̃ extrema voluntas,& ꝙ intelligat̃ grauatus de diſtribuendo in pias cãs.& ſm p̃dictũ intellectũ non bñ ꝓbat hęc opi.Bar.q̃ in oĩb.locis,& vbi de mã.tangit & maximè in d.l.j.C.de ſac.ſan.ecc.in repetitione tenet ſimplr̃,& indiſtinctè, ꝙ captatoria voluntas valet in relictis ad pias cãs,ſed ſolũ videret̃ poſſe ꝓbari ꝑ ſiłe de libertate, & qđ hr̃ in d.l.fideic.lib.de quo ſatis ſuperius dixi.Sed ꝯ̃ p̃dicta p̃t opponi, & vr̃ ꝙ vltima volũtas ẽt in relictis ad nõ pias cãs poſſit poni in alieno arbitrio. ꝑ id qđ hr̃ in l.vtrũ.§.j.ff.de re.du.Et ꝓ hoc ẽt faciat,q̃a ſi teſtõr relinq̄t centũ illis quos elegerit prior fratrũ p̃dicatorũ, vr̃ ꝙ valeat ꝑ l.vnũ ex familia.ff.de le.ij.& l.pr̃.ff.de manu.

¶Soluit.d.Pe. ꝙ ĩ ꝯ̃rijs nõ ſubſtãtia diſpõnis,ſed mera electio eſt alterius collata, & hoc bñ fieri põt.d.l.vnũ ex familia.vñ ꝯcludit poſt Bald.ꝙ interdũ teſtõr aliq̃d cõfert in alterius arbitriũ diſponendo ꝑ modũ diſtributionis fiendæ ꝑ eũ,& tunc valet.l.cũ filius.§.pr̃.ff.de le.ij.vbi patet, ꝙ filia inſtituta in certa parte hr̃ditatis fuit grauata de reſtituendo illã nepotibus teſtatoris,& de dãdo,ſeu diſtribuendo plus vni eorũ q̃ vocabat̃ ex noĩe teſtõris.nam valet talis diſpõ,vt ibi patet.Interdũ teſtõr cõfert aliq̃d in aliũ ꝑ modũ declarationis,& tunc ſił valet.l.Theopõpus.ff.de dote p̃le.vbi teſtõr dixit,ꝙ volebat filiã ſuam tradi nuptui cuicunq; amici ſui vellent,& volebat illã hr̃e dotẽ q̃ q̃dã Pollianus ſciẽs mentẽ teſtõris declararet, & dr̃ ibi,ꝙ valet talis voluntas,& ſtabit̃ declarationi dicti Polliani. ĩterdũ ꝯmittit̃ in arbitriũ alterius ꝑ modũ electionis,& tunc adhuc valet,q̃a nõ ſubſtãtia diſpoſitionis,ſed electio alieno arbitrio ẽ collata, & ſic loquit̃.d.l.vtrũ.§.j. & d.l.vnũ ex familia. iõ valet relictũ, ſi teſtõr grauat hr̃dẽ de dãdo fundũ vni ex familia ſua,vel vni ex cognatis ſuis,quia non eſt in ipſius p̃tãte,an dẽat,ſed cui dẽat, & ſic ſubſtantia diſpõnis non eſt in illius p̃tãte,ſed electio,vt patet in dictis iu-
17 ribus,iõ valet.¶†Et ex p̃dictis p̃t inferri ad q̃onem. vtrũ valeat talis inſtõ,ſi teſtõr dicat inſtituo pauperes quos talis eliget.videret̃ ꝙ non ꝑ l.illa.inſt.ff.de hær.inſt.In ꝯ̃riũ facit,q̃a nõ ꝯfert in arbitriũ alicuius ſubſtãtia diſpõnis,ſed perſonarum electio.& hoc tenuit Cy.in l.captatorias.C.de teſt.mil.Dy.ĩ l.captatorię.ff.de le.j. Sed aduerte dices tu in q̃one p̃dicta cõfert̃ electio pſonæ hr̃dis in alterius voluntatẽ, & ſic ſubſtãtia pſonæ hr̃dis, qđ vr̃ eẽ ꝓhibitum per d.l.inſtõ.Bart. in d.l.illa.dicit ꝙ iõ in caſu p̃miſſo valet inſtõ, q̃a ꝯmittit̃ electio pſonarũ incertarũ ex certo gñe.ſ.pauperũ, iõ valet inſtõ, q̃a illi non intelligerent̃ oẽs pauperes domicilij teſtõris inſtituti.l.ſi q̃s Titio.§.fi.& l.cũ q̃dã.ff.de leg.ij.ſec⁹ qñ dr̃ inſtituo hr̃des illos quos Titius voluerit,q̃a illo non eligente, non eſſet aliq̃s,q̃ poſſet dici inſtitutus,iõ tunc dicta inſtõ non valet,& ſic dẽt intelligi.d.l.illa inſtõ.Aduertendũ tñ ſecun-

¶Illatio ex predictis ĩſtituo pauperes quos talis eliget.

ſm Bar. in d.l. illa, qđ in caſu ꝑmiſſo, qñ teſtőr inſtituit pauperes quos talis eliget ille q. dẽt eligere anteq̃ eligat habebiť loco hr̃dis ꝑ notata ꝑ Roff. in ſuis libellis in ti. de actione ex teſtő, & in Spe. in ti. de inſtru. edi. §. nunc aliqua. ver. ſed pone. ꝙ aliq.s non inſtituit, iő interim anteq̃ eligãt poterit agere, & ꝯueniri tanq̃ hr̃s. Bar. in loco p̃al. ¶ † Sed iuxta p̃dicta
18 incidẽter q̃ri põt, an ille, qui hẽt eligere pauperes poterit eligere ſpuriũ, vel ꝯſanguineũ teſtőris. dicit d. Petr. ꝙ cũ bona hẽant diſtribui ĩter paupes, ſi ꝯſãguinei sũt pauperes poterit eos eligere, & ſic in eos diſtribuere, & multo magis, quã in extraneos, ꝑ id qđ hr̃ in c. nõ ſatis. 86. di. vbi patet, ꝙ maior pietas verſari debet erga eos, q̃ erga extraneos, ſecus ſi eſſent diuites, ꝑ id qđ no. ꝑ gl. & doc. in l. illud. C. de ſac. ſan. ec. ¶ In ſpurio dicit ꝙ poterit in ipſum diſtribui vſq; ad q̃titatẽ, q̃ ſufficiat ad alimẽta, & nõ vltra. ꝑ id qđ hr̃ in c. cũ hr̃et. j. de eo q. dux. in matri. quã polluit ꝑ adulteriũ. Et ex p̃dictis patet, ꝙ licẽt valeat illa inſtő, qñ teſtőr dicit inſtituo pauperes quos Titi⁹ voluerit, vel elegerit, nõ tñ valet illa, qñ dixit ſimplr̃ inſtituo illos quos Titius voluerit, vt ſuperius dixi. & ſic vr̃ ꝙ non intelligat facta inſtő de pauperibus, ex quo hoc nõ fuit dictũ, hoc tñ videreť ſtandũ ſm opi. Bar. quã poſuit in repe. l. j. de ſac. ſan. ec. q̃one in illa, an valeat captatoria diſpoſitio ad pias cãs, qñ dictũ fuit inſtituo illos quos Titius voluerit, vel quos Titius elegerit, ſecus ſi fuiſſet dictũ quos Titius fuiſſet arbitratus, q.a tunc vr̃ ꝙ intelligat de pauperib⁹, ex quo appoſitũ fuit verbũ, importãs arbitriũ boni viri, qđ tene mẽti & facit qđ hr̃
19 in hoc c. ſm intelſm Inno. ¶ † Quid aũt ſi teſtőr dixit ĩſtituo pauperes Chr̃i, ſi Titius voluerit, an valeat. tetigi. s̃. q.a Bar. in d.l. j. voluit qđ ſic ad ĩſtar libertatis. & erit inſtő ꝯdõnalis, ſicut in libertate, & ſic valebit, ſi Titius declarauerit ſuã volũtatẽ ꝑ pauperibus, al's ſecus. Sed Dy. in d.l. captatoriæ. & Cy. in d.l. captatorias. vñr velle, ꝙ nõ valeat talis inſtő, q.a tũc ſubſtãtia diſpõnis ꝯferť in voluntatẽ Titij, & nõ ſimplr̃ electio perſonarũ, ita vñr velle p̃fati doc. in locis p̃al. per rationẽ, quã ibi aſſignant, & iſtã partẽ tenuit etiã Bal. in repe. l. j. C. de ſac. ſan. eccl. & in noua q̃one primæ partis principalis. Et eadem rõne videreť ꝙ nõ valeat inſtő. Si teſtőr dixit inſtituo pauperes, ſi Titius fuerit arbitratus, ex quo ſubſtantia diſpõnis ꝯdõnaliter cõferť in arbitrium tertij. Aequior tñ vr̃ opi. Bar. & etiã de iure verior ꝑꝑ ſimile de relicto libertatis, quia valet libertas relicta ſeruo, ſi Titius voluerit, vel ſi Titi⁹ fuerit arbitrat⁹, vt patet in l. fideicõmiſſaria libertas. ff. de fideic. lib. vr̃ tñ dr̃ia, an dicať, ſi Titius voluerit, q.a tunc ſi declarat ſe nolle non debeť, ex quo in meram voluntatem appoſita eſt ꝯdõ. ſecus ſi arbitreť, ꝙ libertas non deť, quia vr̃ ꝙ tũc nihilominus deberet, ſi bonus vir hoc arbitrareť, vt quia non apparet ſeruũ eſſe indignum hr̃e libertatẽ. facit l. cũ pater. §. rogo. de leg. ij. Et per p̃dicta habes illa q̃ circunferunt ad
20 intel. capituli. ¶ † Extra p̃dicta aũt tangit. d. Pe. hic de aliquibus. nã primo q̃rit, an valeat inſtő collata in alterius voluntatẽ, & in hoc non eſt inſtandũ, q.a iſtud
21 ſatis fuit expeditum per gl. & ſimiliter ea. ¶ † Secũdo tangit, an valeat legatũ in alterius voluntatẽ collatũ. & de iſto tetigit gl. & imperfectè fuit locuta, & etiã Io. An. & do. Flo. & d. Ant. vt ẽt tetigi ſuper illa, vnde circa hunc articulũ latius dicit. nam q̃nq; ꝯferť legatum in voluntatẽ legatarij, q̃nq; in voluntatem hæredis, q̃nq; in voluntatem tertij. Primo caſu, aut teſtőr relinquit ſimpliciter, & non cõdõnaliter ad arbitriũ legatarij. & tunc ſine dubio valet legatum, & intelr̃ relictum q̃tũ bonus vir arbitrareť. l. j. ff. de le. ij. & ſic ſecus vr̃ ſi reliquiſſet ſimpliciter ad eius voluntatem nulla re, vel q̃titate expreſſa, quia tunc vr̃ non valere per id quod hr̃ in d.l. j. aut teſtator reliquit conditionaliter in voluntatem, vel arbitrium legatarij, & tunc aut non fuit quantitas, vel res expreſſa, puta, q.a ſimpliciter dixit relinquo Titio, ſi voluerit, vel relinquo Titio, ſi fuerit arbitratus, & aliud non dixit, & tunc non valet. d.l. j. in prin. de leg. ij. aut expreſſit q̃titatẽ, vel rem, & tunc aut dixit relinquo Titio talem rem, ſi fuerit arbitratus, & tunc valet, tñ non debebiť niſi arbitretur, & ſic deficeret legatum, ſi ante moreretur per l. vnicam. §. ſi aũt ſub conditione. C. de cadu. tol. aut dixit, ſi noluerit, & tunc valet ſi declaret ſe velle, & aliter non. l. ſi ita relictũ. §. illi ſi nolet. ff. de lega. j. aut dixit, ꝙ voluerit, & tunc valet, & ſi non declaret moriendo videbitur velle ſm Bar. in d.l. j. per l. fideicommiſſa. §. ſi ſit fideicõmiſſum. & l. vxorẽ. §. pen. ff. de lega. iij. ¶ Melius tñ videreť, ꝙ dixiſſet, ꝙ debebiť tunc poſt mortem, ſi ante non declarauerit per dicta iura. nã voluntas finiť morte. l. iiij. ff. locati. & ſic non vr̃ propriè dici poſſe, ꝙ moriẽdo videať velle, de quo ẽt dixi in d.l. j. de leg. ij. ¶ Secundo caſu, qñ in voluntatem hæredis cõmittitur legatum, & tunc aut dixit relinquo Titio ad arbitrium hæredis, & ſimpliciter, & non conditionaliter, & tunc valet, & cenſetur purum, q.a cenſeť relictũ id quod bonus vir arbitrareť. d.l. j. aut cõmittiť condõnaliter, & tunc ſi re vel quantitate non expreſſa non valet. d.l. j. a ꝯ̃rio ſenſu. Si autem hoc fiat expreſſa re, vel q̃titate, & tũc ſi dixit hæres fuit arbitratus valebit. l. ſic in princi. ff. de leg. j. & valebit, vt conditionale, vt ibi patet. eſt ideo neceſſe, ꝙ hæres arbitretur, vt ibi patet, vel ꝙ ſit in mora arbitrandi. l. thais ſorore. ff. de fideic. lib. ſecus ſi dixiſſet, ſi hæres voluerit, quia tunc non valet legatum. d.l. j. & l. fideic. §. q̃q̃. de leg. iij. Si autem dixerit, cum hæres voluerit, vr̃ relictũ poſt mortem hæredis. d. §. q̃q̃. & l. vxorem. §. pe. de leg. iij. ¶ Tertio caſu, qñ confertur in voluntatem tertij, & tunc dici poteſt idem qđ dictum eſt. s̃. proximè. qñ confertur in volũtatem hæredis. dicit tñ Bar. ꝙ licẽt non valeat relictum factum alicui ſi tertius voluerit, quia eſt voluntas captatoria fallit in relic. ad pias cauſas, per iſtum tex. & etiam in relicto libertatis per d.l. fideicõmiſſaria libertas. de quo. s̃. plene dixi. an autem ille in cuius arbitrium legatum eſt collatum cogatur arbitrari. tangitur ꝑ glo. & Bart. in d.l. j. nam qñ conditionaliter, ſi acceptauit arbitrium cogitur arbitrari. Si verò non acceptauit, tũc ſi aliquid erat ſibi relictum, cogitur arbitrari ſaltem cauſatiuè, ſi non vult perdere relictum non autem præciſè. Si aũt non acceptauit, nec aliquid eſt relictum, tunc non cogiť arbitrari, vt plenè no. per Bar. in d.l. j. & ibi etiam tangit, qñ dicetur velle arbitrari, de quo dicendũ, vt ibi, & aliquid tangit d. Pe. j. eo. in c. tua. ¶ Vlterius q̃rit. quid ſi teſtator dixit volo ſolui oĩbus debẽtibus a me aliquid recipere, & volo, ꝙ de hoc ſtetur ſimplici verbo Titij fratris mei, an valebit iſtud relictum. vr̃ ꝙ ſic per l. Theopompus. ff. de dot. præle. Bar. ibi dicit videndum eſſe quid importet ſtari ſimplici verbo, ſeu dicto, & in effectu dicit, ꝙ exponi dẽt. i. ſimplici aſſertioni per l. ſciẽdũ. §. dictũ. ff. de ædi. edi. vnde ꝯcludit, ꝙ dicta diſpoſitio non vr̃ valere, q.a talis diſpoſitio vr̃ eſſe † captatoria, cũ etiã per 22
intrinſecam voluntatẽ alterius videať conferri dicta diſpoſitio, & ideo vr̃ inualida per l. captatoriæ. ff. de lega. j. & pro tanto non valebit dictũ eius niſi p̃ſumptionibus aliquibus probareť eſſe verum per l. quem hr̃di. ff. de re. du. ¶ Non ob. l. Theopõpus. q.a loq̃ť in dote cui⁹ fauore legatũ ẽt ĩcertũ valet. l. cũ poſt. §. gener. ff. đ iu. do. Præterea vt ibi patet, ꝯtabat illũ verũ dixiſſe legitimis p̃ſumptionibus, p̃dicta aũt ſm Bar. in loco

in loco ṗalleg.fallunt in relictis ad pias cās in q̄bus valet dispositio captatoria ſm eū,de quo plene ſupius dixi.¶Demū vlterius quærit idē.do. Pe.de q̄one quā Bar.diſputauit q̄ incipit filiū adultū. nam pone ꝙ testator instituit filiū adultū hr̄dē, & q̄ncunq; decesserit ſine liberis voluit ꝑ executores quos in testō noīauit bona ſua distribui inter pauꝑes. q̄ filius hr̄ditati paternę ſe immiſcuit. & ſine liberis deceſſit, executores vero quoſdā pauꝑes noīauerūt,& in eos ſolo verbo distribuerūt certā quantitatē de bonis, & hr̄ditate ṗdicta.Modo quęrit̄,an hr̄des dicti filij pn̄t cōueniri a dictis pauperib⁹ noīatis vr̄ ꝙ nō , q̄a dicta ſubstitutio pauperū fuit fideicōmiſſaria ergo ſine executione nō potuit in pauperē trāsferri.l.restituta.ff. ad treb.nec ēt ꝑ viā ceſſiōis i⁹ acq̄ri ꝑ l.mulier.§.ex aſſe.ff.de iure do.ſcd̄o,q̄a dicta distributio ē act⁹ inter uiuos. & ſic vr̄ req̄rere ꝑtis pn̄tiā aliter nō valet. l.fi.ff.de interroga.ac.q̄ pn̄tia nō ṗſupponit̄ īterceſſiſſe,& eodē mō vr̄ poſſe impugnari dicta electio.q̄a ñ ṗſupponit̄ hr̄des fuiſſe pſentes,qd̄ vr̄ eſſe neceſſe, q̄a pn̄t ledi ꝑ.l.de vno quoq;.ff.de re iudi.& s̄.d̄ maio.& obe.c.ītra quatuor.Itē vr̄ dicta distributio poſſe impugnari,q̄a vr̄ alr̄ fcā q̄ testator mādauerat. nā mādauit distribui oīa bona ſua qua gn̄alitate ꝯtinentur ēt debita,& credita.l.cogi.ff.ad treb.isti āt executores distribuerūt certā quātitatē ergo nō vr̄ valere restō cū ſit facta alr̄ q̄ testator mādauerat.l.ſed ſi ante.ff.ad treb.In ꝯriū facit, q̄a ī relictis,& fideicōmiſ-
23 ſis ad ꝑias cās trāſit statim dn̄iū.l.fi. C.de ſacroſan. ec.ergo pauperes noīati dn̄t statim poſſe. ¶Scd̄o vr̄, ꝙ nō req̄rat̄ pn̄tia pauperū,vel hr̄dis in tali electiōe, q̄a illa fieri pōt in vltima volūtate.l.vnū ex familia. ff.de leg.ij. ¶Ea aūt q̄ fiūt ī vltima volūtate nō req̄rūt pn̄tiā alterius.l.cū pr̄.§.ſurdo.& §.donatiōis.d̄ le. ij.facit qd̄ no.in l.ſerui electione.de leg.j.& ī l.theopomp⁹.de dote ṗleg.Itē facit ꝑ ṗdictis,q̄a ille q̄ iuſſus est rē distribuere inter aliquos pōt ꝑtē distribuere, & ꝑtē obtinere.d.l.vnū ex familia.§.ſi duos.ergo pauꝑes noīati in caſu ꝓpoſito dēt poſſe agere. nā,& noīati vn̄r a testatore d.l.vnū.§.ſi d̄ Falcidia. ¶Soluit Bart.ṗmittēdo aliqua primo, ꝙ q̄n pauprib⁹ fieri dēt restitutio iure fideicōmiſſi,& ſic executorib⁹, ſeu fideicōmiſſarijs loco pauperū tūc executores,ſeu fideicōmiſſarij hn̄r loco vniuerſalis fideicommiſſarij. Sed ſi iure pauꝑes instituant̄, tūc executores, ſeu fideicōmiſſarij testamenti hn̄r loco hr̄dis directi allegat notata in hoc c.& ī Spe.ī §.nūc vero aliqua. & ī ver.& ſcias. & ver.ſed pone,ꝙ aliq̄s nō īstituit,& qd̄ hr̄ in l.nulli.& l.ſi q̄s ad declinādā. C.de Epi.& cle. & ī §.ſi q̄s aūt ꝓ redēptiōe.d̄ ecc.ti. Et no.bn̄ hāc doctrinā ꝑꝑ ea q̄ ſupius dixi & qd̄ ēt.ī.tāget̄.¶Scd̄o ṗmittit,ꝙ licēt ī vniuerſalē fideicōmiſſariū nō trāſeāt actiones,niſi facta restitutiōe ī l.restituta.ff.ad treb.ī relictis tn̄ ad pias cās trāſeunt ſine aliqua restitutione,vt ꝓbat̄ ī l.fi.C.de ſac.ſan.ecc. q̄.l.intelligit Bar. in l.hr̄ditate nedū in directo, ſed ēt ī fideicōmiſſum relictū. & facit ēt qd̄ hr̄ in d.§.ſi q̄.aūt ꝓ redēptione vbi Eꝑs ſine aliqua restōne vr̄ bona vēdicare, intelligit ēt Bar.dictā.l.fi.in oībus relictis ad pias cās,licēt in certis relictis videat̄ loq̄.facit qd̄ legit̄, & notat̄ in l.illud.C.de ſac.ſan.ecc.¶Tertio ṗmittit,ꝙ licēt ṗdicti executores debeāt oīa bona distribuere pn̄t tn̄ distribuere ēt certam quātitatē ꝑ id, qd̄ hr̄ in d.l.vnū ex familia.§.ſi q̄s duos.& in d.l.ſi q̄s ad declinādā,& ꝑ illū.§.ſi quis duos. Pręmittit ēt quartū videlicet,ꝙ nō est neceſſaria pn̄tia pſonę noīatę ꝑ executorē, vt ēt ſupi⁹ dixi. ¶Quinto ṗmittit,ꝙ istud,ꝙ d̄ fideicōmiſſario testamēti, ſeu executore, ꝙ habeat actionē est ſpeciale in relictis ad pias cās,vt legit̄,& not.in l. nulli.C.de Epiſ.& cle.Nā in alijs nō poſſet agere, vt legit̄,& no.in l.Lucius.§.Meuia.ff.ad Trebel.& facit ēt ꝙ notauit Bar.ī l.ſi qd̄ Titio.ff.de leg.ij.& ī l.alio. ff.de alimē.leg.pauꝑes aūt noīati ab istis executoribus agere poſſent ac ſi ī testō fuiſſent noīati.d.l.vnū ſi de Falcidia.& §.rogo.& l.vtrū.§.cū q̄dā.ff.de reb. dub.his ṗmiſſis ꝯcludit,ꝙ ſi restitutio facta ſit executoribus liberat hr̄des a pauperibus ꝑ.l.j.in prin.& l. ita tn̄.§.ex trebelliano.ff.ad trebell. ¶Si vero dictis executoribus,vel Eꝑo hr̄des nō restituiſſent,tūc hr̄des a dictis executoribus noīatis relic.ī dicta quātitate poterūt ꝯueniri,q̄a priuilegiū ñ aufert bn̄ficiū iur. cōis.l.ī libello.§.ſi q̄s ſeruū.ff.de captiuis. & l.gn̄aliter.§.ſi q̄s āt.ff.d̄ fideicōmiſ.libe.& ita ꝯcludit ī ṗdicta q̄one q̄ ꝯcluſio hēt locū q̄n̄ ſubstitutio fuit facta adulto,& ſic puberi ꝑ ꝯn̄s ē certū ꝙ fuit fideicōmiſſaria, q̄a puberi nō pōt fieri certa ſubstitutio post aditā hr̄ditatē,instit.de pupil.ſubsti.circa fi.¶Quid āt ſi fcā fuit ſubstitutio impuberi ꝑ hæc verba. Talē meū filiū impuberē instituo,& ſi in pupillari ętate deceſſerit volo, ꝙ oīa bona mea videant̄ ꝑ meos cōmiſſarios,& ꝑtiū det̄ pauperibus ꝓ aīa mea, & meorū parētū,an dicta ſubstitutio erit directa,ſi fili⁹ decedat in pupillari ætate.Bar.ī l.cēturio.ff.de vul.& pupil.ī ij. q.principali tenuit,qd̄ ſic,vt ſuperius dixi. & idē tenuit ꝯſulēdo,vt hic refert do.Pe.& incipit ꝯſiliū,fili⁹ cōdidit testm̄. Mouet̄,q̄a isti fideicōmiſſarij dati ad vidēdū,& distribuēdū inter pauperes bona defuncti nullo alio hr̄de instituto hn̄r loco hr̄dis vniuerſalis, allegat hic no.ꝑ Inn.& Io. An.& ꝑ Roſ.in tit.de ac. ex testō.& Spe.ī d.§.nūc vero aliqua. & ī d.ver.ſed pone,ꝙ aliq̄s. Scd̄o allegat,q̄a ſicut executor legitimus,vt est Eꝑs in relictis ad pias cās hr̄ ī loco hr̄dis. d.l.ſi q̄s ad declinādā,ita vr̄ ēt dicēdū de deputato a testatore. ¶Tertio allegat,q̄a verba appoſita uīr facere ſubstitutionē directā.nā uerba directa ſunt q̄ ad aliquē dirigunt̄,ita qd̄ ipſe de manu ſua capiat, ut legit̄,& notat̄ in l.eā q̄. C.de fideicō.in ṗdicto aūt caſu executores nō uīr capere ab alia,ſed a ſeipſis, & ſi dicat̄ imo uīr ꝙ ꝑ uerba appoſita ī dicta ſubſtiutione pauꝑes ueniāt iure fideicōmiſſi, q̄a oportet ipſos capere de manu executoris q̄ dēt bona uēdere, & ṗtiū in ipſos pauꝑes diſtribuere. Rn̄deri pōt ſm d.Pe. ꝙ idē eſt relinq̄re paupibus, & relinq̄re administratoribus ipſorū pauperū corū ꝯtēplatione.ar.l.annua. §.a Titia.ff.de annuis leg.& idē eſt relinquere a tutore, & relinquere a pupillo.l.etiam. C.de fideicom. & l.peto.§.matre.ff.de lega.ij.cum igitur executores ſint administratores pauperum ſimiles ſint tutores. facit.l.nulli.C.per Epiſ.& cle.& l.Orphanotrophos. eo.tit.& qd̄ hr̄ in c.q̄a cōtingit. de reli.do.ꝑinde uidet̄ eē ac ſi testator dixiſſet relinquo bona mea pauperibus,& uolo per executores meos uendi,& inter pauperes ꝑtium distribui,& ꝑ hoc uidet̄, ꝙ illa uerba appoſita in testō, & ꝑtiū dari paupibus nō,faciūt ſubſtitutionē debere dici fideicōmiſſariā,q̄a administrator ipſorū pauꝑū uīr ipſis uicē tenere hęredis,& rogatus eſſe,ut distribuat inter eos,& tn̄ Bart.reſidet do.Pe.dicens,ꝙ de dicto ꝯſilio Bar.facit etiā mētionē in l.fundi trebatiani.ff.de uſufru.le.vbi ēt remittit ad no.ꝑ ſe in d.l.cēturio.Sed certe iſta opi.non uīr uera, & illā ēt non tenet.Bal.in l.ṗcibus, nec do.Flor.hic, ut ſuperius dixi,& illa opi.uīr uerior ꝑ rōnes quas ſuperius allegaui,nec obſtant rōnes ſuperius factę. nā non ob.prima, q̄a hic alius fuerat hæres institutus.ſ. filius teſtatoris.Sed dictū Inn.& aliorum doc.loquitur q̄n nullus fuerat institutus. & ſi dicas,licēt filius

testatoris fuerit institutus tñ post mortẽ filij nullus reperiẽ institutus, ideo vr̃ ꝙ executores, seu fideicõmissarij habeanẽ loco hr̃dis post mortẽ pupilli, faciat l.cohr̃di.§.fi.cũ ibi notatis.ff.de vulga.& pup.potest rñderi, ꝙ aliud est, qñ nullus penitus fuit hr̃s, q̃a tũc vt dispositio sortiatur effectũ oĩmodo quo melius fieri põt executores, seu fideicommis. deputati ad pias cãs ad distribuendũ oĩa bona in eos hñr loco hr̃dis, sed licèt post mortẽ pupilli nullus instituaẽ hr̃s non ꝑ hoc sequiẽ, ꝙ executores deputati ad distribuẽdũ bona post mortẽ pupilli habeanẽ loco hr̃dũ directorũ, ex quo pauperes sunt vocati per verba obliqua, & iõ cũ pauperes vocenẽ per fideicõmissum, & nõ directè, vr̃ ꝙ executores non debeant tenere locũ directi hr̃dis, sed locũ hr̃dis fideicõmissarij ꝑ doctrinã q̃ Bar.met tradidit in q̃one ꝑcedẽti, nec est expediens dicere, ꝙ hoc casu habeanẽ executores loco hr̃dis directi, ex quo alius in testõ reperiẽ fuisse directo institutus. & sic sufficere vr̃, ꝙ teneãt locũ fideicommissarij vniuersalis. Nec ob.d.l.cohr̃di.§.fi.q̃a ibi fuerunt apposita verba directa in substõne nimirũ si ibi iudicaẽ substitutio directa. ¶ Sed hic verba fuerũt obliqua, iõ nõ est iudicanda substitutio directa, sed fideicõmissaria. ¶ Itẽ non ob.scd̃a rõ, q̃a verũ est, ꝙ executor legitim⁹ hr̃ loco hr̃dis directi qñ pauꝑes sunt directè instituti.& sic loqẽ.d.l.si q̃s ad declinãdã. & ita ẽt eẽt tũc si fuisset deputatus a testatore. secus qñ pauperes vocanẽ ꝑ verba obliqua, & nõ directa, q̃a tũc executor legitim⁹, & ẽt testamẽtari⁹ nõ hr̃ loco directi hr̃dis, sed fidecõmissarij. vt ẽt vr̃ voluisse Bar.in doctrina q̃ dedi in ꝑcedẽti q̃one. Nõ ob.ẽt tertia rõ, q̃a nõ est verũ, ꝙ hic interuenerint verba directa imo obliqua, & si bñ ꝯsiderenẽ dicta verba nihil apparet relictũ ipsis executoribus, sed solũ reperiunẽ grauati, vt vẽdãt bona, & ꝑtiũ dent, & distribuãt ipsis pauperibus.& sic nõ põt dici substitutio directa, & licèt Bar.& d.Pe.videanẽ sentire, ꝙ tacitè subintelligaẽ testatorẽ voluisse, ꝙ executores accipiãt bona, facit, qd̃ legi.& not.in l.alio.ff.de ali.lega. illud vr̃ esse verum quo ad effectũ, vt possint agere ꝓ relictis ad pias cãs, vt ẽt dixi supius, nõ aũt ꝑ hoc teneãt locũ directi hr̃dis ex quo alius nõ reperiẽ directo vniuersaliter institutus ex quo ipsi fideicõmissarij tenẽt locũ pauperũ q̃ sunt vacati ꝑ fideicõmissum, & nõ directo. ¶ Item nõ ob.quarta rõ, dũ dr̃ ꝙ idẽ vr̃ esse, relinquere pauperib⁹, & relinq̃re administratoribus ipsorũ pauperũ q̃a hic nihil fuit relictũ ipsis administratoribus, seu executorib⁹. sed solũ fuerũt grauati fm formã testamẽti.& iõ cũ pauꝑes sit vocati per fideicõmissum, & executores locũ ipsorũ teneãt nõ dẽt iudicari substõ directa.& ꝑ hoc patet, ꝙ ista nõ sunt paria dicere si filius meus decedat in pupillari ętate relinquo oĩa bona mea pauꝑibus, & volo ꝙ ꝑ fideicõmissarios vendanẽ, & ꝑtiũ distribuaẽ ꝑ eos inter pauperes, & dicere, si filius me⁹ decesserit ĩ pupillari ętate volo, ꝙ bona mea ꝑ meos fideicõmissarios vẽdanẽ, & ꝑtiũ deẽ pauꝑib⁹, q̃a primo casu substitutio bñ posset iudicari directa ex eo, q̃a verbũ relinquo, cẽset esse, verbũ cõmune, & adiectũ vniuersitati bonorũ trahiẽ ad institutionẽ directã, vt no.in l.his verbis.maximè ꝑ Bar. ff.de hęre.insti.ꝑ gl.in §.si vero nulla.in auth.de.hære.& fal.sed in scd̃o casu non põt substõ vocari directa, cũ ibi nõ fuerint apposita verba directa, nec cõia sed mere obliqua. facit, qd̃ hr̃ ĩ d.l.fundi trebatiani. iõ tunc vr̃ iudicãda substõ fideicõmissaria, & sic apparet defensatã esse opinionẽ Bal.in d.l.ꝑcib⁹. & d. Flo.hic, licèt.d.Pet.hic trãseat cũ Bar. Item aduerte, ꝙ iste executor testamenti pauperum q̃ vult eligere posset grauare, vt post mortẽ ipsi⁹ pauperis restituat alteri pauperi fundũ sibi traditũ, q̃a sicut põt diuidere rẽ inter plures d.l.vnũ ex familia.§.si duos.ita põt ẽt diuidere in tꝑe.ar.l.miles.§.& quia diximus.ff.de testa.mili. ¶ Quid aũt iur.si anteq̃ distribuat in pauperes moriatur ipse executor: vr̃ ꝙ oẽs pauperes loci domicilij testatoris admittãẽ ꝑ dictã.l.vnũ ex familia. §.rogo. Sed certe fm Bartol.ibi ille.§.loq̃tur qñ aliq̃s erat iussus restituere vnĩ ex certis socijs, qñ iussus est distribuere inter pauperes simpl̃r. q̃a tũc non oẽs, sed Eps admittẽẽ.d.l.nulli. C.de Epis.& cle.& d.§.si q̃s aũt ꝓ redemptione. Si aũt esset iussus distribuere inter pauperes vnius viciniȩ, vel vnius hospitalis, tũc executore decedente anteq̃ distribuat oẽs illi admittenẽ fm Bar.in d.§.rogo. & facit, qd̃ notauit Bal. fm d.Pe.ĩ repetitione.l.j.C.d̃ sac.san.eccl.& sic residet.d.Pe.1 3 tu potes dicere, ꝙ ẽt qñ iussus ẽ distribuere simpl̃r inter pauꝑes, ꝙ tũc veniẽt oẽs pauꝑes loci domicilij testatoris. ꝑ id, qd̃ hr̃ in d.l.nulli.& l.si q̃s ad declinandã.& exp̄sse ẽt notauit Bar.in l.illa institutio.ff.de hęre. insti. Fateor tñ, ꝙ ẽt admittetur Eps ipsius loci loco ipsorũ pauperũ. ꝑ id, qd̃ hr̃ in d.

24 l.si q̃s ad declinãdũ. ¶ † Deinde q̃rit ipse d.Pe. Quid si aliq̃s fecit testm̃, & dixit volo, ꝙ notarius illud faciat ad sensum sapiẽtis, q̃d poterit tũc facere sapiẽs ꝑ dicta verba. ista q̃o est notabilis, & põt de facto cõtingere. Ia.de Are.dicit, ꝙ si ꝑcessit testm̃ habẽs clausulã derogatoriã poterit sapiens ordinare notario q̃ fecit dictũ fm testm̃, ꝙ apponat clam nõ obstãre alio testõ in quo sunt talia verba derogatoria. Itẽ si testator relinq̃t filio spurio poterit sapiens addere ad tale relictũ hęc verba.s.cũ capere poterit, faciat.l.ĩ tꝑs. ff.de hære.instit. vel addere ꝓ alimẽ. ꝑ id, qd̃ hr̃ in c. cũ nõ haberet.ĵ.de eo q̃ duxit in matrimoniũ.& Si filię relinq̃t cẽtũ poterit addere iure institutionis, quia verbũ, relinquo, trahiẽ ẽt interdũ ad institutionẽ, ꝓut est tex.cũ gl.in §.si uero nulla.in Auth.de hr̃di.& fal. & sic sapiẽs in ꝑdictis nõ vr̃ addere, sed potius declarare id, qd̃ verba ꝑtinebãt, seu poterint ꝯtinere, quia crẽdẽdũ est testatorẽ voluisse valere id, qd̃ facit.ar.l. iij.ff.de testa.mili.& q̃nq; lex intelligit institutionẽ. l.iij.C.de inoffi.test.& sic hoc facit lex vr̃ ẽt ꝙ homo facere possit.ar.l.j.C.cõia de leg. ꝑterea si sapiens nõ posset ꝑdictã facere illa uerba nil operarenẽ ꝯ id, qd̃ hr̃ in l.si qñ.ff.de leg.j. Nã in dubio debemus interꝑtari, ut res potius ualeat q̃ ꝑeat.ĵ.de uer.sig. Abbate. ¶ In ꝯtrariũ facit, q̃a testator dictã institutionẽ nõ exp̄ssit ore ꝓprio, ergo ur̃ esse nulla.ꝑ.l.iubemus.C.e.ti. na cum talis institutio nõ possit oculis eius ꝑcipi ex testõ, nõ uideẽ fuisse scripta ꝑ l.j.ff.de his q̃ in testa. delenẽ, & licẽt uoluntas incerta possit declarari ꝑ relationẽ ad aliã uolũtatẽ.l.asse toto.ff.de hære.insti.illud est uerũ ab ipso testatore. seu ꝑ aliã eius uoluntatẽ ibi patet, sed ab alio nõ uideẽ posse fieri talis declaratio, q̃a ur̃ esse dispositio captatoria.& ꝑ ꝯñs nulla.l.illa institõ. & l.captatorias.ff.de hęre.insti. Iac.de Are.tenuit primam partẽ, ut ꝑdixi.d.Ricar.malũ. & Oldr.disputãdo tenuerũt ꝯtrariũ dicẽtes, ꝙ tabellio ad dictũ sapiẽtis non poterit addere uerba derogatoria primæ uolũtati, nec addere iure institutionis, nec addere ꝯditionẽ cũ capere poterit spuriũ, mouenẽ, q̃a ꝑdicta cõsistunt in facto, & in aĩo testatoris, ideo uidentur posse committi tabellioni. & pro hoc quia si hoc posset facere tabellio esset magis iudiciũ, q̃ testimoniũ. Sed ad tabellionẽ nõ ꝑtinet iudicare, sed ꝑhibere testimoniũ, sicut ad testem. facit.l.domitius. ff.eo.& l.testm̃.C.de testi. quia si posset ꝑdicta addere esset de nouo disponere, cũ dispositio de se nõ ualeret. Sed

leret. Sed nouã dispositionẽ non posset testator facere sine noua solennitate. l. hr̃des palã. §. si q̃d post. ff. eo. facit ẽt ꝓ ista parte, q̃a verbũ cõe, vt est verbũ, relinquo adiectũ certę rei, vel quãtitati est obliquũ. l. cogi. §. & gñaliter. ff. ad trebel. vnde si tabellio in casu p̃missõ adderet iure ĩstõnis verbũ obliquũ trãsferret ad directũ ꝯ nãm verborũ ꝓlatorũ a testatore, ꝙ nõ vr̃ fieri posse ꝑ l. quo. §. idẽ tractat. ff. de hr̃di. ĩstit. & hãc opinio. tenuit Bar. in d. l. illa instõ. sed Io. An. ĩ additionibus Spe. in tit. de instrumẽ. edi. §. instr̃m. super ver. q̃d si ꝯhẽtibus. refert dictas opi. Ia. de Are. dicens, ꝙ notarius poterit addere dicta verba iure ĩstõnis de mãdato sapiẽtis, q̃a illud nõ est addere f̃m eũ sed declarare, q̃a erant verisimiliter in mẽte testatoris relata, & ista opi. absq; dubio ęquior est, vt ius potius valeat q̃ pereat. & sic vr̃, ꝙ alia ẽt verba de q̃b⁹ s̃. poterit addere eadẽ rõne, & ꝓ hoc ẽt facit, q̃a in dubio vr̃ tenẽda opi. q̃ fauet testõ, ꝓ id quod hr̃ in l si pars. in prin. ff. de inoffi. testõ. & in c. fi. s̃. de re iudi. & ad ꝯria, seu ad allegata in ꝯriũ ꝯ opi. Ia. de Are. potest r̃nderi, ꝙ dispositio vltimę voluntatis nõ possit ꝯferri in merã voluntatẽ alterius, tñ vr̃ posse cõferri tanq̃ ĩ arbitriũ boni viri. l. j. ff. d̃ leg. ij. & sic vr̃ ꝙ potuerit cõferri in volũtatẽ alterius q̃ tanq̃ sapiens habeat arbitrari. ¶ Itẽ licèt q̃n testator disponit stari dicto alteri⁹ talis dispositio nõ sortiat̃ effectum si ille aliq̃d asserit insistẽtibus verisimilibus ꝯiecturis. tñ q̃n aliq̃d asserit insistẽtibus verisimilib⁹ cõiecturis ꝓ eius assertione tũc stari dẽt dicto illi⁹, & cẽset̃ valuisse dispositio testatoris, vt notauit Bar. in l. Theopompus. ff. de dote p̃legata. & ẽt superius tetigi. & iõ vr̃ ꝙ ex quo in casu ꝓposito dispositio nõ est collata in merã volũtatẽ alterius. sed potius tanq̃ boni viri, & sapiens ẽt ipse asserat, & addat q̃ satis verisimilẽ testatorẽ voluisse cũ p̃sumendũ sit in dubio, ꝙ voluerit disposita ꝓ eum valere. ar. l. iij. ff. de testa. mili. iõ vr̃ ꝙ sapiẽs possit p̃dicta addere, & eius dicto stati dẽt ꝑ ea q̃ notant̃ in simili in d. l. Theompus. ¶ Itẽ no. ob. dum dr̃ ꝙ dispositio testatoris non valebit, & iõ vr̃ ꝙ sapiens nõ possit dicta verba addere, quia nec vr̃ testator hoc facere potuisse sine noua solennitare. nã r̃nderi põt, ꝙ verũ est ꝙ dispositio nõ valebit in casibus prædictis si simpl̃r fuisset facta, sed si voluit testator, ꝙ fieret f̃m ꝙ sapiẽs diceret postea addit dicta verba cũ satis sit verisimiliter ꝓcedere sc̃d̃m testatoris volũtatẽ vr̃ ꝙ habeatur p̃inde ac si ab ipso testatore dicta verba fuissent addita. ar. l. asse toto. ff. de hęre. insti. & l. ait p̃tor. §. j. ff. de re. iudic. & iõ, q̃a si a prin. t̃pe testamenti testator dicta verba exp̃ssisset teneret test̃m, ita ẽt vr̃ ꝙ tũc teneat ex quo sapiens illa addidit ex p̃tãte sibi data ꝑ testantẽ, & f̃m verisimilẽ mẽtem ipsius testatoris qui verisimiliter vr̃ dedisse dictã p̃tãtẽ sapienti ad hoc, vt test̃m, & eius dispositio nõ posset impugnari. & ista pars, vt p̃dixi absq; dubio ẽ ęq̃or. & de mẽ ẽt ꝑ Old. in consi. clxxvj. Bal. vero in d. l. illa institutio. dicebat ꝙ poterit sapiens dictare scripturã stante eadẽ substãtia facti, & poterit p̃mittere præmittenda, & postponere postponẽda, non mutata substantia. & fortè voluit adherere opi. Ia. de Are. quia non mutatur substantia facti eius, quod voluit testator, licèt sapiens addat verba præmissa, & dictum sapientis venit potius ad confirmandum, & roborandum substantiã facti dispositi per testatorem, & ad materiam facit q̃d notauit Inn. in c. si pro debilitate. de offic. delega. &
25 Bar. in l. j. §. si plures. ff. de exercito. & p̃dicta faciunt ad q̃onem. ¶ † Quid si testator dixit, ꝙ volebat fieri, & executioni mandari illa q̃ disponeret in quadam schedula q̃ tradiderat guardiano fratrũ minorũ. Nũquid ꝯtenta in tali schedula debeant sortiri effectũ. vr̃ ꝙ nõ, q̃a talis schedula est quædã scriptura priuata, nec habet solennitates requisitas ad dispositionẽ vltimę voluntatis. & sic nõ vr̃ valere, facit. l. instra. C. de ꝓba. ¶ Cõtrariũ tenuit Bar. si cõstet illã scripturã esse de manu testãtis ꝑ cõparationẽ literarũ, vel per alium modũ legitimũ: q̃a scripta in tali schedula censentur fuisse scripta in testõ. ar. d. l. asse toto. ideo ibi scripta debẽt tunc valere. de quo per eũ in l. si ita scri p̃sero. ff. de ꝯdi. & demon. ¶ Vlti. quia ista decre. interpretat̃ verbũ, intestatus, q̃ritur ꝓ ipsius intelligentia de tali q̃one. pone statuto cautur, ꝙ extantibus fratribus, vel sorore defuncti non succedit mater filio ab intestato decedente, demum cõtingit, ꝙ filius mortuus extantibus fratribus, & matre, fratres voluerunt p̃ferri tanq̃ decesserit intestatus, mater ꝯdicit, quòd verbũ intestatus dẽt intelligi de habili ad testãdum nõ de inhabili, vt est pupillus, qui testari nõ p̃t. l. qua ętate. ff. de testa. vnde q̃ritur quid iuris. vr̃ primo dicendũ, ꝙ mater vna cũ fratribus debeat admitti: q̃a non põt dici intestatus q̃ non põt facere testa. l. j. in prin. ff. de suis, & legi. & ꝓ hoc, quia non cadit priuatio vbi habitus nunq̃ fuit in. c. ad dissoluendũ. ĵ. de despon. impu. & l. decẽ. ff. de ver. obli. & ff. de iust. & in l. manumissiones. ¶ Cõtrarium cõsulit Bald. vt hic refert. d. Pe. & incipit ꝯsiliũ, hęc est copia cuiusdã statuti. dixit em̃, ꝙ habitus põt dupliciter cõsiderari, vno mõ stricte sc̃d̃m naturã diuidui illius speciei sub qua est indiuiduum, alio mõ sc̃d̃m naturã illius speciei sub qua est illud indiuiduũ: ut in hoc exemplo, si aliquis sit mutus a natiuitate: nã licèt in eo nunquã fuerit habitus loquẽdi, tñ dr̃ mutus eo respectu, quia speciei humanę cõpetit habitus loquẽdi. l. discretis. C. qui testa. fa. pos. Idẽ in eo q̃ natus est sine oculis. nã rectè dr̃ cęcus hic priuatus lumine eo respectu: q̃a speciei humanę cõpetit uidere: ut patet in Euangelio de ceco nato. & hic etiã ur̃ esse cõis usus loquẽdi: istud sc̃d̃m uoluit dicere. d. l. j. in princi. ff. de suis, & le. dum dicit. Sed & hos pro intestato accepimus. quasi uelit dicere sc̃d̃m eũ, quòd in ipsis pupillis cadit uerbũ, intestatus, respectu speciei humanę cui est permissum facere test̃m. hoc ẽt uoluit dicere imperator sc̃d̃m eũ. insti. de hr̃dita. q̃ ab inte. in prin. dum dicit, intestatus est qui omnino test̃m nõ fecit. Notandũ est sc̃d̃m eũ, ꝙ dixit oĩno, quasi uelit dicere: siue, q̃a noluit siue q̃a nõ potuit in ꝓposito, ergo aut dicerem⁹ pupillũ ꝓpriè dici ĩtestatũ ex eo: q̃a ẽ priuat⁹ illo habitu q̃ ꝯpetit speciei humanę. & tũc clarũ, ꝙ statutũ p̃dictũ uẽdicabit sibi locũ in pupillo decedẽte in pupillari ætate, aut dicemus ipsum esse intestatũ impropriè, & tunc adhuc dr̃ ꝙ habeat, locũ statutũ: nã ur̃, ꝙ dicatur intestatus sc̃d̃m cõem usum, & modũ loquendi: ut in dictis legibus ur̃ probari, uidelicet in d. l. j. in prin. de suis, & leg. & in d. titu. insti. de hære. quæ ab inte. Statutũ aũt debet intelligi sc̃d̃m cõem usum loquẽdi: q̃a ille p̃ualet omniũ propriè significatione: ut l. liberorũ. §. q̃d tñ cassius. ff. de leg. iij. & sic ur̃ ꝙ dictum statutũ habeat locum in pupillo. & cũ dicto Bar. tenet etiã hic do. Pe. dicens, ꝙ etiam de hoc tangitur per Bal. in repetitione. l. j. C. de sa. san. ecc. Sed aduerte, q̃a Pe. & Cy. uoluerunt ꝯriũ in l. ij. C. qui test. fa. pos. Bal. autem tenuit contrariũ in c. j. de suc. feu. ubi etiã dicit se sic consuluisse, & aliàs uidi plura consilia pro, & ꝯtra super hoc articulo, tamẽ multũ facit pro opin. ꝙ non habeat locũ statutum in pupillo. d. l. ubi expresse dr̃, ꝙ pupillus propriè nõ dr̃ intestatus. & ur̃ etiã esse tex. cũ gl. in l. cum antiquioribus. C. de iu. deli. Constat autẽ, ꝙ in statutis quæ

sunt ꝯ ius cõe, vt est ꝑdictorũ statutũ: vt patet ĩ auth. defuncto. C. ad Tertu. nõ dẽt recedi a ꝓpria significa tione verborũ ne inducat̃ correctio iuris. ꝑ id qđ le. & no. in l. ꝯstitutionib⁹. ff. ad muni. & ꝑ Dy. & Bar. ĩ l. j. ff. de ver. sign. & e. ti. in l. labeo. §. ꝯctũ. Et not. ẽt ꝑ Bar. ĩ l. oẽs populi. ff. de iust. & iur. in mã interꝑtatio nis stat. ĩ vj. prĩ. q. facit ẽt ꝙ legi. & no. ĩ l. q cq d astrin gẽdę. ff. đ ver. ob. & iõ vr̃ ꝙ dictũ statutũ ñ hẽat locũ ĩ casu ꝓposito. nec ob. ꝙ hr̃ in d. l. j. dũ dicit. Sed hos ꝑ intestatis accipimus: q̃a loq̃tur quo ad dispositio nẽ iuris cõis in quo casu eadem dispositio est, q̃n q̃s decedit sine testamento, siue potuerit facere. & idem voluit tex. in d. ti. insti. de hære. quæ ab inte. & sic nõ sequit̃, ꝙ ꝓ intestato debeat haberi quo ad dispositio nẽ statutariã, quæ est ꝯ ius cõe, imo tũc potius stãdũ vr̃ proprię significationi verborum. & ꝑ hoc etiã patet, qđ text. in d. ver. sed & hos. nõ ꝓbat, ꝙ s̃m cõem

26 vsum loquẽdi dicatur † intestatus q̃ nõ potest facere testm̃: licèt Bar. aľr voluerit, nec siľr illud ꝓbat text. ĩ d. ti. de hęre. q̃ ab inte. q̃a ibi loquit̃ s̃m dispositionẽ iuris cõis s̃m q̃ satis dẽt dici intestatus q̃s, siue nõ fe cerit testm̃: q̃a noluit: siue q̃a non potuit. & iõ, nisi aliter probaret̃ de cõi vsu loquẽdi in loco vbi viget statutũ non vr̃ ꝙ dictũ statutũ habeat locũ in pupillo. per id, qđ. s̃. dixi. & ista pars vr̃ verior de iure, nisi ꝓbaret̃ de cõi vsu loquẽdi. Bal. tñ in d. c. j. vr̃ velle, ꝙ nõ sufficiet ꝓbare cõem vsum loquẽdi vulgarium & impitorũ: sed debebit ꝓbari, ꝙ ẽt sit cõis vsus loquẽdi pitorũ: q̃a statuta fiũt a pitis q̃ in dubio vñr hr̃e re spectũ ad ꝓpriã significationẽ verborũ: licèt nõ alleget, ꝙ notauit ipse Bar. in l. si q̃s filiabus. ff. de test. tu. & secundum hoc cautus deberet esse articulans, vt dicat in articulo communem vsum loquẽdi esse in etiam peritorũ, vt testatus dicatur etiam ille qui non potest facere testamentum. quod tene menti. & per hoc sit expeditum istud capitulum.

a De relicto ecclesię. Ad materiam huius tex. ad de dñum Alexan. de Imo. in l. si cũ dotem. §. si pater. ff. sol. ma. & do. Pe. đ Perusio in suo solẽni tractatu de quarta Episcopali, qui discurrit ꝑ oẽs casus.

SVMMARIVM.

1 *Portionem canonicã detrahere põt Eps de omnibus legatis factis pro anima monasterijs, & inferioribus ecclesijs ab Episcopali.*
2 *Legatum factum Episcopo expresse in recompensatione canonicę portionis sibi debitę excludit facultatem petendi ipsam canonicam portionem ipso Episcopo acceptante legatum.*
3 *Legatum sibi factum in recompensationem sibi debiti a tertio acceptãs videtur debito renuntiare.*
4 *Legatum an intelligatur relictum animo compensandi. & nu. 10.*
5 *Legata quæ fiunt presbytero parochiano, an veniant compensanda in quartam quæ debetur presbytero parochiali de relictis ecclesiæ electę sepulturę.*
6 *Quarta canonica vr̃ ipso iure resecare relicta ecclesijs, et monasterijs.*
7 *Testator non potest fraudare Episcopum portione sibi debita.*
8 *Papa condendo ius commune nõ videtur derogare priuilegijs, aut statutis, & consuetudinibus specialibus loci.*
9 *Quartam Episcopalem soluere debent monasteria de relictis eis factis. & nu. 12.*
10 *Testator si aliquid relinquit Episcopo, nec exprimit, quòd computet illud in quartam, an Episcopus possit petere vtrunq;.*
11 *Legatum factum creditori videtur factum animo compensandi in tale debitum, quando debitum est ex dispositione legali.*
13 *Canonica portio quare debeatur ecclesiæ parochiali.*
15 *Allegans dolum, vel fraudem probare debet.*
16 *Dotem promittens pro filia si postea in testamento legat aliquid filię an poterit vtrunq; petere.*
17 *Quarta canonica Episcopalis quare fuerit inuenta.*
18 *Et an talis quarta debeatur Episcopo de relictis ecclesijs, vel monasterij exemptis, vel extra diœcesim.*
19 *Quarta canonica, an debeatur Episcopo de his quæ relinquuntur hospitali.*
20 *Et an de relictis fraternitati alicuius hospitalis debeatur canonica Episcopo.*
21 *Et an de his quæ relinquuntur talibus fraternitatibus iure legati, vel institutionis debeatur quarta Episcopo.*
22 *Autoritas non præsumitur interposita, nisi appareat.*
23 *Quarta canonica, an debeatur Episcopo de relictis collegio leprosorum.*
24 *Et quid de relicto conuentuũ fratrum de pœnitẽtia tertij ordinis Sancti Francisci, an de tali legato debeatur quarta canonica.*
25 *Et an de his quæ acquiruntur ecclesiæ ex legali dispositione ratione professionis debeatur canonica.*
26 *Et si in legato adijcitur modus, vel conditio, vt in vsus aliquos conuertatur, an de talibus relictis sic modificatis debeatur quarta.*
27 *Quarta canonica, an debeatur si legatur præsbytero promissis dicendis.*
24 *Quarta canonica quo iure petatur.*
29 *Et an canonica Epalis impediatur per canonicã parochialem quæ debetur presbytero parochiali de relictis ecclesiæ sepulturæ.*
30 *Et quæ primo veniat detrahenda, & an de secunda debeat detrahi de eo, quod superest facta detractione primæ quartę, an habito respectu ad totum.*
31 *Quarta canonica Episcopalis quota sit.*
32 *Et in quibus casibus cesset.*

a Fficij. De relicto ecclesiæ a petit Episcopus partem suam, licèt sibi fuerit aliquid a testatore relictum, nisi eo modo, & non in fraudem sit relictum, vt parte sibi relicta sit contentus, & legatum agnoue rit. h. d. in primo ponitur consultatio. secundo respõ sio. secunda ibi: consultationi. In illa tria facit. nã primo distinguit, & s̃m membrum prosequitur. ibi, ꝙ si. Scđo ꝯ fraudẽ prouidet. tertio protestatur. scđa ibi: si vero. tertia ibi: saluis. & est casus valde notabilis, & singularis. ¶In tex. ibi: propriam portionem. h. d. s̃m aliquos respectu testamẽti, seu testatoris, vel secundum alios exponi dẽt. i. canonicã portionem. melius põt dicere, ꝙ ideo dixit propriã portionẽ ex eo: quia certã portionem de per se reliquit Epo. ¶Itẽ ibi: cõditione. i. mõ quæ fit per vt: vt no. j̃. de ꝯdi. apposi. c. uerũ. alij uero ecõtra modus ponit̃ pro cõditione. j̃. e. Raynaldus. in princ. ¶Itẽ ibi: absolute. i. non adiecto, ut illa esset ꝯtentus. ¶Item ibi: si vero non refert ad ꝓximũ q̃n absolute fuit relictũ, tunc clarũ, ꝙ agnitio legati facta Epo sibi non ꝑiudicat, sed refert̃ ad casum in quo factũ fuit relictũ, vt Eps esset illo ꝯtẽtus. ¶Item ibi: in cęteris: scilicet de quibus non debet detrahi si fraus non interuenisset: quia multa fecit, & modica de quibus detrahi, & hoc fecit in fraudem

1 ꝙ qualiter sit intelligendum inferius dicetur. ¶†Nota quòd omnibus legatis factis pro anima monasterijs, & inferioribus ecclesijs ab Episcopali, Episcopus potest detrahere suam canonicam portionem, & etiam de relictis pro mortuarijs, & ratio est: quia ipse dicitur esse generalis pater omnium subditorum, & totius parochiæ suæ diœcesis gerit curam. supra de dona. in c. apostolicę. & ideo in recompensatione iura voluerunt, quòd posset detrahere dictam canonicã

2 portionem. ¶†Not. quòd legatum factum Episcopo expresse in recompensationem canonicę portionis sibi debitę excludit facultatem petendi ipsam canonicam portionem ipso Episcopo acceptante legatum, & cessante fraude. ¶Not. quòd legatum factum pro

3 anima latè potest dici mortuarium. ¶†Not. quòd acceptans legatum sibi factum in recompensationem sibi debiti a tertio videtur debito renuntiare etiam si legatum non ascendat ad pretij quantitatẽ, & ꝑ hoc no. ꝙ ille approbat voluntatem defuncti agnoscẽdo relictum sibi factũ, & põt postea illã impugnare, sic ẽt in simili filius exhẽdat⁹ excludit̃ a q̃rela inofficiosi testamẽti. & sic ab impugnatiõe testamẽti si legatũ sibi factũ ĩ testõ agnouit. l. si ꝑs. §. j. & l. pe. ff. đ inoffi. testa.

testa. An aũt si Eps fuerit exhæredatus a patre recipiendo portionem canonicã de relictis factis in testamẽto dicti sui patris ecclesijs, & monasterijs sibi subiectis prohibeatur tale testm̃ impugnare. uĩ dicendum, ꝙ non: quia ut Eps recipit portionem canonicã, & ideo non uidetur prohiberi quominus, ut priuata ꝑsona impugnet testm̃. ꝑ id, qđ hr̃ in l. cũ quidã.
4 C. de admi. tu. & ĩ l. tutor. ff. de his q. vt ĩdig. ¶ † No. ꝙ testator pt relinqre aliqd aĩo cõpẽsandi: vt vr̃ hic colligi. & sic vr̃, ꝙ creditor cui aliqd relinqtur pt petere debitũ, & ẽt legatũ, facit. l. creditorẽ. ff. de leg. ij. de quo dicet post gl. & licèt d. Pe. hic colligat dictũ notabile. tñ. do. Ant. hic aliter colligit notabiliter loquendo, vnde no. ex tex. ꝙ in dubio legatũ factũ non vr̃ esse relictũ in recõpensatiõnẽ debiti ẽt ex iuris dispositione vbi tale delictũ nõ a testatore, sed a tertio venit detrahendũ: secus qñ venit detrahẽdũ ab ipso testatore, ꝑ id qđ legi. & no. ꝑ Legistas, & maximè ꝑ Bar. ĩ l. si cũ dotẽ. §. si pr̃. ff. sol. mat. h. d. esse valde notandũ, & nõ esse alibi. nã Legistę hñt regulã đ qua ꝑ Bart. in loco. ꝑalle. ꝙ si testator legat aliqd illi cuius est debitor ex sua dispositione. & sic ex dispositione hoĩs, seu ꝯctu nõ vr̃ factũ legatũ aĩo compensandi. l. creditorẽ. ff. de leg. ij. secus qñ aliqd est relictũ illi q est creditor ex dispositione iuris: qa tũc censeť relictũ aĩo cõpẽsandi. l. oĩmodo. & l. scimus. C. de inoffi. te. & C. vnde vir. & vxor. auth. ꝑterea. Hoc aũt dicit d. Ant. limitari ꝑ hũc text. qa illud est verũ, ꝙ dictũ ẽ de dispositione iuris qñ illud debitũ venit a testatore detrahẽdũ: secus si a tertio: vt hic singulariter ꝓbatur melius q̃ alibi. & ꝑdicta faciũt ad qõnẽ de qua di
5 cit sæpius se fuisse interrogatũ: videlicet †, an legata q̃ fiunt parochiano ꝑsbytero veniant cõpensanda in quartã q̃ debeť ꝑsbytero parochiali đ relictis ecclesiæ sepulturæ. Nã iste tex. vr̃ facere, ꝙ nõ de quo. ĩ. dicet post gl. ¶ Itẽ no. ex lr̃a dũ dicit vẽdicare, ꝙ verbũ adaptať habẽti dñiũ cui competit rei vẽdicatio, & nõ alij. l. in rẽ. ff. de rei vendi. ꝙ sicut falcidia resecat ipso iure legata. l. plauti⁹. & l. lineã margaritarũ. ff. ad l.
6 Fal. sic, & ista quarta† canonica vr̃ resecaré ipso iure
7 relicta ecclesijs, & monasterijs. ¶ † Itẽ no. ꝙ testator ñ pt fraudare ẽpm ꝑortione sibi đbita ĩ sic pr̃ filiũ. l. oĩmodo. & l. scimus. C. de inoffi. test. ¶ Not. in ver. saluis, ꝙ noua ꝯstitutio q̃ ꝓuidet ꝯ fraudes, & disponit ĩ casib⁹ dubijs emergẽtibus sup iure antiquo nõ derogat indulgentijs specialibus qbus cessit. sic ẽt nec
8 † Papa ius cõe cõdẽdo vr̃ derogare priuilegijs, aut statutis, & ꝯsuetudinibus spãlibus loci. vt patet in d. c. j. de cõsti. in vj. Posset tñ reuocare si vellet illa q̃ non trãsiuissent in ꝯtractũ ꝓut hr̃ in cle. j. ad fi. de sepul. ꝑsertim qñ tẽderẽt ad noxã: vt ꝓbať in c. suggestũ. đ
9 deci. & in l. ex facto. ff. de vul. & pup. ¶ † Vltimo not. ꝙ monasteria tenenť ad quartã Epalẽ de relictis eis factis. & ꝑ hoc patet, ꝙ licèt dicať ꝙ monasteria sint exẽpta a l. diœcesana. ĩ. đ off. ord. c. dilect⁹. & c. ꝯquerẽte. illud ẽ verũ, nisi ĩ casibus ĩ qbus statutũ ẽ ĩ iure ꝙ sint sub Epo inter quos iste est vnus casus. de quo plenè hr̃ in c. dilectus. in gl. j. in fi. & sic vult gl. ꝙ si appareť đ ꝯsuetudine erit tertia, vel media pars vr̃ quarta ꝓut se habebit cõsuetudo. facit, qđ hr̃ in c. seq. in prin. sed cessante cõsuetudine de iure cẽseť esse quarta pars. ꝑ id, qđ hr̃ ĩ c. vobis. xij. q. ij. & ĩ. đ officij. ord. c. ꝯquerẽte. & facit, qđ not. in c. de his. x. q. j. & ex ibi no. colligiť, vñ hęc portio legitima, seu canonica Epi habuit ortũ, in gl. ij. ĩ fi. ibi dr̃, ꝙ ꝯditio fit ꝑ dictionẽ, si, & modus sit per dictionem, vt, de quo plenius ibi no. Et Bar. in l. qbus diebus. §. fi. ff. de ꝯdi. & demon. & iõ hic fuit modus ꝑ ꝑ illa verba apposita hic in lr̃a ibi, vt oportet, &c. & sic illa verba cũ ꝯditione exponi debẽt. i. modo: vt dixi super lr̃a. & facit, qđ hr̃ in l. meuia. ff. de ma. test. & in ꝑalle. c. verũ. ĩ. de cõdi. app. ¶ In gl. iiij. in fi. dicit gl. verũ ẽm doc. qñ bñficia sunt cõpassibilia: qa tunc ex dispositione iuris ꝑ acceptionẽ scđi vacaret primũ, & sic in effectu nõ procederet dictum gl. c. de multa. ĩ. de præben. ¶ In gl. in ver. vẽdicare. l. vltima dic ad dictã. l. qđ ibi loqtur in qrela, quæ est odiosa, & iõ facilius sibi tollitur vnde filius exhr̃datus ꝑstãdo patrociniũ legatario petente legatum vr̃ renuntiare qrele inofficiosi testamenti, ꝙ intellige ẽm d. Flo. si scienter fecit hoc est sciens se exheredari: secus si ignorãter per. l. mater. ff. de inoffi. test. ista aũt canonica portio debita Epo nõ est odiosa. iõ si Eps acceptet relictũ sibi factũ nõ ꝑ hoc vr̃ renuntiare dictæ canonicæ portioni, nisi hac ꝯditione relictũ esset ꝯtẽtus: vt ibi patet. facit, qđ hr̃. ĩ. reg. iu. ĩ c. Odoardus. in vj. & ff. de lib. & posthu. l. cũ qdam. ad. l. autẽ si debitor. de qua in glo. dic, ꝙ ibi testator voluit, vt hæres cõpensaret sibi debitum, & nõ detrahetur in cõputatione falcidiæ, & hr̃s sibi cõsensit adeundo. iõ nõ põt postea creditũ ꝙ sibi debebať deducere, & sic potius cõcordat q̃ discordat. ¶ In gl. in ver. ꝯstiterit. ibi, si postea de fraude ꝯstiterit. Et sic nõ est tunc qd imputeť Epo si acceptauit legatum eo tẽpore quo nesciuit fraudẽ esse cõmissam: vnde secus videreť si sciuisset fraudẽ cõmissam, & nihilominus relictum sibi factum sub ꝯditione, vt illa eẽt ꝯtentus acceptasset: qa tunc esset sibi qd imputandum: vt hic voluit Inn. & ẽm ꝑdicta vr̃ intelligẽdum, qđ tangiť in gl. ij. ¶ In antepe. ibi: ad supplemẽtum. hoc verum scđm Inn. qñ sub ꝯditione de qua in lr̃a fuit factũ relictũ Epo, & Eps illã nõ acceptauit. Idẽ dicit Io. An. si acceptauit, sed postea apparet de fraude, & sic intelligiť iste tex. ¶ Et ꝑ hoc apparet, ꝙ Io. An. & Inn. satis vñr velle, ꝙ si sciuit Eps fraudẽ cõmissam, & nihilominus acceptaret, ꝙ tũc esset sibi qd imputãdũ, licèt minus q̃ sit legitima portio sit sibi relictum. Itẽ aduerte: qa gl. hic in ver. qa non admittit. vr̃ sentire, ꝙ sicut ĩ quarta debita a iure naturæ ñ pt opponi grauamẽ. facit, qđ hr̃ in l. qm̃ in prioribus. C. de inoffi. testa. & in l. si arrogator. allegata in glo. sic nec ẽt possit opponi in ista quarta. & sic vr̃ velle, ꝙ sic, qñ est relictum minus filio legitima portione: licèt sit adiectũ, ꝙ illa debeat esse ꝯtentus, nihilominus poterit petere supplementum. facit, qđ hr̃ in l. oĩmodo. & l. scimus. & in l. si qñ. §. j. C. de inoffi. test. Sic ẽt vr̃ ꝙ poterit Eps si sit sibi relictũ minus legitima portione agere ad supplementum: licèt fuisset adiectum, ꝙ legato relicto esset ꝯtentus. Inn. tñ hic vr̃ sensisse ꝯtrarium, & silr̃ Io. Andr. potes dicere, ꝙ vbi legatum relictum ascendit quantitatẽ legitimæ portionis debitæ Epo. tunc clarum, ꝙ si fuit adiectum in legato, vt illo esset ꝯtẽtus, ꝙ nõ poterit tunc pl⁹ petere: licèt secus sit qñ absolute fuisset legatum factum Epo, & sic pt intelligi tex. iste vsq; ad ver. si vero. Si autẽ ẽet relictum Episcopo minus legitima portione, & adiectum in legato, vt illo sit ꝯtẽtus, tunc põt dici, ꝙ aut Eps simplr̃ acceptauit legatum, & tunc nõ poterit agere ad supplementũ, & ita põt intelligi ẽt primũ rñsum huius capituli. Interdũ aũt Eps in casu ꝑdicto acceptat legatũ: sed nõ acceptat ꝯditionẽ adiectã in illo, & tũc vr̃, ꝙ poterit agere ad supplemẽtũ: vt uĩ uelle Inn. hic diligenter põderãdo eius uerba. & hoc casu ęqparabiť portio debita Epo portioni debitę iure naturę. & isto casu intelligať gl. hic posita, sec⁹ qñ Eps simplr̃ acceptasset legatũ sibi factũ sub ꝯditione, ut illo esset ꝯtẽtus. qa tũc nõ uĩ posse agere ad supplementũ: ut uĩ

innuere, & etiā velle Inn.& sic hoc casu alius erit in quarta debita a iure naturæ: quia licèt filius acceptet simpliciter legatum sibi factum,ꝙ sit minus legitima portione quãuis sit adiectum, vt illo sit contentus, nihilominus poterit agere ad supplementum.per ea quæ habentur in d.l.scimus. & in l.qm̄ in prioribus. & in l.si qn̄.§.j.& l.omnimodo.C.de inoffi.te.qđ te
10 ne menti.¶†Extra gl.pōt opponi ꝯ text.inquantum hic dr̄,ꝙ si testator aliquid relinquit Ep̄o,nec exprimit in legato, ꝙ computet illud in quartam, ꝙ Ep̄s, tūc pōt petere vtrūq; & sic legatum, & quartā. nāꝯ hoc facit, q̄a illa portio debita Ep̄o est debita ex dispositione canonis, & sic iuribus: vt patet hic, & in iuribus alle.ī gl.pe.& per ꝯn̄s est debitū necessariū, ergo si testator non exprimat vr̄ tn̄ tale legatū facere aīo cōpensandi in portionē sibi debitā. per id,quod leg.& no.in l.si cum dotem.§.si pater.ff.solu.ma. vbi legatum factum creditori,necessario vr̄ factū aīo cōpensandi.ad idem etiā facit, quod hr̄ in l.omnimodo. C.de inoffi.testa.vbi etiā legatū factum filio debet sibi imputare in legitimam, sicr̄ etiam patronus legatum sibi factum computat in portionē sibi debitam ex dispositione iuris l.etiā.§.si debita.ff.de bo. liber.¶Solue,ꝙ interdum constat, quod testator voluit relinquere animo recōpensandi, & tūc compēsari debet.facit.l.si cōpensandi.C.de hę.e.insti.aut cō stat,ꝙ reliquit animo non recōpensandi.& tunc pōt peti vtrūq;,facit.l.vnica.§.sciendū.C.de rei vxo.act. Interdū dubitatur,an voluerit relinquere aīo recōpē sandi,vel nō.& tunc cōclude, ꝙ aut testator erat dedebitor volūtarius, & sic ex cōtractu nō ex dispositione iuris. & tunc nō vr̄ in dubiū relinquere animo recompensandi si aliquid reliquit suo creditori: vt est casus in l.creditorē.ff.de leg.ij. & probatur etiā in d. l.j.§.sciendum.de rei vxo.acti.vbi patet,ꝙ si maritus obligatus vxori ad restitutionem dotis facit legatū aliquod ipsi vxori,poterit post mortē petere dotē, & legatum. Qn̄q; vero quis est debitor necessarius ex iuris dispositione:vt cōtingit in patre qui ex iuris dispositione necessitatur ad dotandū filiam.l.qui liberos.ff.de ritu nup.& l.obligantur.§.lege.ff.de act. & ob.& tūc si aliquid relinquitur tali creditori,vr̄ relinqui animo recompensandi cū tali debito necessario ex iuris dispositione: vt probatur in d.c.si pater.& ꝓ hoc dicit ibi Barto.ꝙ legatū factū ab vxore viro computabit̄ in portionem quā vir debet lucrari ex forma statuti.facit,quod leg.& not.in auth.p̄rerea. C.vnde vir,& vxor.de quo dicendū: vt not.in d.§.si pater.& ibi ēt dixi: sed ꝯ hanc distinctionē facit fortiter istud c.q̄a hic erat debitū necessariū a canone inductum, & tn̄ legatū factū simplr̄ in dubio nō cōpensat̄ cum tali decreto,nisi testator hoc exprimat.ad idem facit qđ hr̄ in l.in quartam.ff.ad.l.fal.debita hæredi in bonis testatoris ex iuris necessitate non imputantur p̄ legata facta hæredi.soluit Bart.in d.§.si pater. & do. Pe.hic post eū ꝙ testator instituendo hr̄dē voluntariè vr̄ voluntariè incidere in obligationē legis falcidiæ, & similiter faciendo relicta ecclesijs, & monasterijs vr̄ volūtariè incidere in oblōnē canonicæ portionis, iō cū iure cogēte se debitorē ꝯstituat nō est tale debitū iudicandū tāq̄ debitū necessariū.& hoc mō eua dit ꝯriū huius.c.d.Pe.ēt vr̄ fuisse đ mēte Bar.vt in d. §.si pater.sed d.Ant.hic vr̄ dare aliā solutionē: vt colligi pōt ex his q̄ dixi in notabilibus:q̄a interdū debitū necessariū dētur a tertio,& nō testatore:vt ꝯtingit ī casu capituli:q̄a dētur canonica ab ipsis ecclesijs,& monasterijs q̄bus sunt facta relicta,nō aūt debet̄ canonica portio ab ipso testatore.iō tūc nō vr̄ relinqui aīo cōpēsandi: secus qn̄ debitum necessariū deberet̄ ab ipso testatore,q̄a tunc bene videret̄ testator faciēdo legatum in dubio illud facere animo recompensandi,& sic loquantur illa quæ notantur in dicto.§.si pater.& idē etiā voluit hic do. Flor.dicens,ꝙ licèt testator eo ipso,ꝙ legat alijs ecclesijs sit causa, ꝙ inducatur debitum necessariū canonicę portionis debito Episcopo,tamen non ipse testator,sed ecclesia cui legatur efficitur debitrix, & sic est debitū necessariū a tertio nō a testatore. & per prædicta satis patere pōt rn̄sio ad hāc decre.ad.l.autem in quarta. ff.ad.l.fal. etiam superius responsum,tamē Barto.in d.§.si pater aliter rn̄det,videlicet, ꝙ ibi loquitur in quarta falcidiæ debitę a iure institutionum,in qua non cōputantur,nisi illud,quod quis capit iure hæreditario, vt patet in l.illa autē, & in l.quod autem.ff.ad.l.fal.ideo nimirū si prælegatū non cōputatur in talem quartā, secus in quarta trebellianica,& indebita a iure naturæ,q̄a in illis bene cōputant̄ legata,& sic etiā id, qđ percipit̄ ex iudicio testatoris,licèt nō percipiatur iure hæreditario,vt patet in d.l.in quarta.& in l.omnimodo. C.de inoffi.test.l.scimus.eo.tit.& ꝓ illa q̄ dicta sunt superius vr̄ posse inferri ad solutionē q̄stionis quotidianę,an videlicet legata, quæ fiunt parochiali veniāt cōpensanda in quartā, quæ debetur ipsi parochiali presbytero de relic.ecclesi.lectę sepulture.Nā videretur,qđ non per istū tex. Feder.de Senis in suis consilijs ꝯsilio tertio disputando vr̄ tenere ꝯriū,& inclinare in partem ꝯriā,& licèt ibi non bn̄ videatur se firmare tn̄ Lapus in additionibus circa dictam quæstionē s̄m. d.Ant.tenet,qđ hæc opi. vr̄ sibi de iure uera licèt non audeat dicere ꝯriū propter autoritatē. Io.An.qui vr̄ dicere in cle.dudum.§.huius. ī verbo. integre,de sepul.qđ legatū factum presbytero parochiali nō cōputetur in quartā quam debet habere de relictis fratribus minoribus apud quos parochianus elegit sepeliri.Sed certe,licèt ipse do.Anto. sic dicat Lapū tenere,tn̄ in additionibus quas habeo sup̄ dicto ꝯsilio mihi vr̄ potius tenere oppositū, videlicet,ꝙ opi.Io.And.sit vera de iure,& illā dicit sibi placere,nisi ꝯsuetudo haberet oppositum ꝓut hr̄e vr̄ s̄m eū,& q̄ opi.sit verior.ī.patebit. Mouet aūt Fede. ad dicēdū, ꝙ p̄sbyter parochialis debeat sibi relicta cōputare in quartā sibi debitā ꝓ.c.j.& s̄m.l.đ sepultu.& eo.tit.c.de his. & c.cū sup̄ q̄ iura,& similia volunt,ꝙ ipse p̄sbyter parochialis debeat habere quartā iudicij testatoris,& quartā de relictis ꝓ se debeat testator sibi relinquere. Si igit̄ testator relinquit sibi tm̄,ꝙ ascendat ad quartā,satis dr̄ hr̄e quarā iudicij testatoris,ergo aliud petere nō poterit.scđo ꝓ hoc allegat,q̄a relictū filio cōputat̄ in quartā sibi debitā.l.cū q̄rit.& l.oīmodo.C.de inoffi.test. ergo eodē mō ista cōputat̄. tertio ꝓ hoc adducit,q̄a legatū factū patrono cōputatur sibi in quartā,ipsi in quartā ipsi debitā & si aliquid deficiat pōt agere ad supplementū.l.ēt. §.debitā.ff.đ bonis liberto.¶Quarto ꝓ hoc allegat
11 regulā,q̄a vbi est debitū ex † dispositione legali legatū factū creditori vr̄ factum aīo cōpēsandi in tale debitum,vt ꝓbat̄ in auth.p̄terea,& in corpore vnde sumit̄.C.vnde vir,& vxor.facit ēt qđ legit̄,& no.ī d.l.si cū dotē.§.si pater.ff.sol.ma. ¶Quinto ꝓ hoc allegat q̄a siue dicat̄ hoc debitū deberi parochiali p̄sbytero ex ratione iniuriæ sibi illatę ex eo, quia alibi elegit sepulturā ipse testator suus parochianus, siue ex eo, q̄a ministrauit sibi sacramenta.& sic dēt habere præmiū.ar.cle.j.de censi.& ī.de reg.iur. qui sentit onus. in vj.& ff.de regu.iur.in l.s̄m naturā.si sibi est relictū id qđ sufficit ad quartā cessare videntur causę prædictę,ergo

ctę, ergo vr ꝙ aliud petere non possit. & hac partē tenuit Host. in summa. de sepul. §. an sit licitū. in ij. col. ver. quid si reliquit. faciat, qđ notauit Archi. xij. q. j. c. cui portio. vbi vr ꝙ habens speciale legatum non debeat participare de generali ob eandem causam facto, de quo per Legistas. in l. cū questio. C. de le. Gof. vero tenuit ꝯriam partē. s. ꝙ non teneat sibi imputare legatū sibi factū, & istud vr sequi Io. Andr. in dicta cle. dudū. §. hmōi, in verbo, integre, vbi, ꝙ integre ꝑcipiat quartam, & videtur velle, quòd nō computet illā in legatū sibi factū per illū text. inquantū dicit, ꝙ integre debet quartam percipere. Sed certè, vt dicit Fed. posset responderi, ꝙ satis intelligeť integre ꝑcipere q̃q̃ cōpenset legatum sibi factum, ꝑ ꝑ iura antiqua q̃ superius allegaui quę vr hoc velle, & non est absonū, nec nouū, ꝙ iura noua intelligant ſm declarationē iuriū antiquorū. l. nō est nouū. & l. sed posteriores. ff. de legi. facit qđ no. per glos. & doct. in auth. offeratur. C. de lit. conte. ¶ Nec ob. etiā hęc decre. & decre. requisisti. ad fi. in ea. opi. quā tenuit Host. & q̃ vr tenere Fed. q̃a pōt responderi, ꝙ debet intelligi, ꝙ poterit debitā portionem petere de cæteris relictis agēdo videlicet ad supplementū si minus fuerit relictum, vt vr sentire Inn. in isto. c. & etiam glos. sensisse vr. Sed certè ista solutio non est bona per decre. ꝓximam, in §. secus. vbi dicit, ꝙ portio relicta Epo est eiꝰ precipua, & nihilominus petit quartā de relictis alijs ecclesijs, vnde Fede. in loco prealleg ito aliter respondet, videlicet, ꝙ quarta debita de relictis alijs ecclesijs, seu capellis debetur ab ipsis Epo ratione cuiusdā coniunctionis a qua cōiunctione testator vr esse extraneus non autem ipse ecclesiæ, vel capellę, cū quibus Eps coniunctionē habere videtur, ideo legatum factum Epo a testatore cum non tollat dictā coniunctionē non tollit ius detrahendi cōpetens Epo, sed ecclesia parochialis videtur habere ius in bonis defuncti, quasi vt coniunctus ab intestato veniens ideo vr tunc testator legatum factum ipsi parochiali presbytero voluisse cōpensare in quartam parochialem sibi debitā. & sic dicit Fede. in loco ꝑallegato ꝑ ꝙ vr facere differentiam inter quartam parochialē debitā presbytero parochiali, & rationem diuersitatis videť assignare per supradicta. sed do. Ant. hic dicit, ꝙ licèt Fed. voluerit bene dicere tñ non vr bene se declarare ideo clarius loquendo dicit do. Ant. ꝙ aliud est legare ei cui ex dispositione legali debeť ab ipso testatore. nam primo casu nō vr legatū animo cōpensādi debitum a tertio. sed secundo casu bñ vr legari animo compensandi illud, quod ab ipso testatore debetur, & ideo cum quarta quæ debeť Epo non debeať ab ipso testante, sed ab ecclesiis sibi subiectis ratione cōiunctionis quā habet cū illis, facit, qđ hr. j. c. ꝓximo. ideo legatū tunc factū nō vr factū animo compensandi in talē quartā, secus in quarta parochiali, q̃ ab ipso testatore detur. j. de sepultu. c. cū sup, & facit. c. j. & ij. e. tit. ideo tunc vr legatum factum presbytero parochiali animo cōpensandi quartā parochialē debitam a testatore ex dispositione iuris. facit. qđ no. ꝑ Bart. in d. l. si cū dotē. §. si pater, & ista pars scđm do. Ant. est vera de iure per ea, quæ. s. dixi, nec ob. quod no. gl. in cle. dudum. §. huiusmodi. in ver. integre, q̃a respondet do. Anto. quòd verū est, quòd in quartam parochialē non computantur illa q̃ obuenerūt ꝑsbytero parochiali in missa celebrata ī ecclesia parochiali corpore defuncti ibi tunc existente, licèt postea sepeliatur alibi, q̃a illa dantur in recōpensationē oneris illius missę, & iō dicit, ꝙ si legatū factū presbytero parochiali haberet annexum aliquod onus, seu grauamen, puta, q̃a pro anniuersario, vel simili cā fuisset relictum, tunc dicit, quod similiter non computaret in quartā. secus qñ legatum non habet onus annexū, & hæc dicit vera in legatis non priuilegiatis. In priuilegiatis aūt dicit, ꝙ non debetur quarta. c. ij. j. eo. sed speciali quodam iure debetur quarta a mēdicantibus apud quos eligitur sepultura, vt patet in d. §. hmōi. ideo in talibus relictis posset saluari opin. Io. An. vt legatū factū presbytero parochiali non cōputaretur in quartā debitā sibi de talibus relictis priuilegiatis factis ipsis mendicantibus. Item prædicta dixit vera, nisi parochialis ecclesia aliquid iniustè accepisset de bonis defuncti, q̃a tunc illa teneretur restituere, aut cōpensare. Et vltimate ēt subdit, quòd vbi testator sepelitur in ecclesia parochiali, licèt alijs ecclesijs fuerit relicta de illis talibus relictis nulla đbeť quarta ꝑsbytero parochiali. & istud etiā not. per gl. & doc. in c. j. j. de sepul. & etiā ꝑ gl. in d. §. hmōi. l. cū pater. ff. de leg. j. vbi tracta, t quid iur. si pater primo ꝓmittit dotem pro filia, deinde facit legatū filię, an videatur relictū animo compensandi, & similiter tractat si primo legauit aliquid filiæ, & postmodum aliqđ tradidit sibi ī dote, an videať recessisse a legato, de quo vltimo etiā aliquid dictū fuit in c. filius. s. eo. & etiam tangit hic do. Pet. tāgam fortè conclusionē circa finē huius capituli. ¶ † Vlterius pro declaratione decre. quæritur nūquid illud, qđ hic dr ꝙ debeať quarta Epo de legatis factis alijs ecclesijs procedat, siue legata sint facta ab illo qui fit de diœce. Episcopi, siue sint facta ab extraneo, aliqui dicere voluerūt, ꝙ materia ista, & illud, qđ hic dr habet locū solū quādo legata sunt facta ab eo, qui erat de diœce. & sic a subiectis Epo. secus si ab extraneis. quia tunc nulla portio debebitur. sed hæc opi non placet Hosti. nec doct. cōiter: ideo dicit, ꝙ indistinctè procedit decre. q̃a ex quo legatum est factum ecclesię subiectę Epo, dicitur Eps habere canonicā portionē, & est rō, q̃a illa debeť ratione cōiunctionis quā habet Eps cū ecclesijs sibi subiectis. j. eo. in c. requisisti. Iuxta hęc q̃ritur, an si ab eo q̃ est de diece. fiant legata ecclesię nō subiectę, Epo puta ecclesiæ exemptę, vel nō existēti in diœce. an debebiť canonica portio Epo. Inno. hic dixit, ꝙ non, q̃a ſm eum solū debebitur ab ecclesijs sibi subiectis. Host. vero tenuit ꝯriū. dicens, ꝙ a quibuscunq; ecclesijs debetur dicta quarta Epo. sed prima opi. verior est, & illā tenuit hic Io. An. & d. Flor. & eam etiā tenet do. Ant. j. & cōiter etiā teneť. facit, qđ no. in c. certificari. in xj. q. per Io. An. de sepul. secus est in portione canonica quæ debetur ecclesię parochiali de relictis ꝑ parochianum suū ecclesiæ vbi sepelit, q̃a illa debetur etiam ab ecclesia exēpta, etiā constituta in alia diœce. & est rō diuersitatis, q̃a canonica q̃ debeť Epo debeť rōne iurisditionis spiritualis, vel cure q̃ habet in ecclesijs sibi subiectis, & rōne cōmunionis quā hēt cū dictis ecclesijs, quæ rō cessat in ecclesia exempta, vel alterius diœce. q̃a in illa Eps nullā habet iurisdirionem, vel curā, aut cōmunionē, ergo in illis cessat ratio ꝑ ꝑ q̃ fiat detractio, & pro tanto ad illis nō potest aliquam detractionem facere, nec ꝯñr aliquam portionē petere. ¶ † Sed quare debetur ecclesiæ parochiali canonica portio, q̃a sibi debetur ꝑ ꝑ diuina officia, & sacramenta, quæ ministrauit parochiano suo defuncto, & sic in recompensationē onerū sacramentorū. j. de sepul. c. j. dicta autē rō durat, & hēt locū nō solū in relicto facto eccl'æ eiusdē diecesis. sed ēt si sit eccl'a alterius diecesis, vel exēpta, ideo durat dispositio iuris in detrahendo ex quo erat eadem ratio. facit, quod hr in l. illud. ff. ad leg.

leg.Aqui.&in c.ij.ſ.de transla.præla. dixit tñ hic Pe. quòd ſi legatũ ſit eccleſiæ exẽptę, licèt diœceſanus non poſſit ab illa petere canonicam portionẽ, Papa tñ quia eſt ibi loco diœceſani habebit illã detrahere de relictis dictę eccleſiæ. nec obſt.prædictis ſi dicat, ꝙ de relictis monaſterij fit detractio, & tñ ſunt exempta a lege diœceſana.ſ.de offi.ordi.c.dilectus. cui cõtrarium vr̃ dicendum, cum hęc portio debita Epiſcopo videat̃ eſſe de.l.diœceſana. per notata in d.c.dilectus.& eo.tit.in d.c.conquerente.nã reſponderi põt quòd in illis q̃ ſunt de lege diœceſãna, ꝙ monaſteria regulariter ſunt exempta a ptãte Epiſcopi diœceſani, fallit in illis in quibus expreſſe reperit̃ ɔ̃riũ ſtatutũ in iure, vt cõtingit in hac quarta, & patet ex his quæ

14 notantur in palle.c.dilectus.& c.cõquerẽte.¶†Vlterius quęrit̃ quo iure capiat Eps legatũ ſibi relictũ nõ cõputet in quartã, & ſit cõtentus dicto legato. dic, ꝙ quatenus eſt vſq; ad quãtitatẽ quartę capit ex diſpoſitione iuris, cũ illa ſibi a iure debeant̃ quatenus non eſt vltra capit ex teſtõ. facit, qđ hr̃ ĩ ſimili de duabus

15 quartis in c.Raynutius.in eo.¶†Demũ pro decalratione.c.ſi vero quæriẽ quis habebit probare fraudem de qua in litera, dic, ꝙ ille qui illam allegat. quia regula eſt, ꝙ allegans dolum, vel fraudẽ probat.l.quoties.§.qui dolo.ff.de proba.probari tñ poterit ex ɔiecturis per id, quod hr̃ in c.ij.de renũ.in vj. & in l.dolũ.C.de dolo.& facit qđ not.glo.in l.fulcinius.§.q.d ſit latitare.ff.ex qui.cau.in poſ.ea.& per Dy.in regula, poſſeſſor.de reg.iur.in vj.¶Iuxta prædicta quærit̃ qualiter poterit deprehendi fraus in minus delinquẽdo, dicit do.Ant.ꝙ poteſt poni exemplum ſi teſtator volebat relinquere eccleſijs in tali caſu in quo canonica veniebat detrahenda: vt q̃a volebat relinquere ſimpliciter, vel pro anima, ſed rectores eccleſiarum procurauerũt, vt nõ fieret eis relictum ꝓ anima, ſed ꝓ fabrica, vel alijs priuilegiatis cauſis de q̃bus nõ fit detractio, de quibus hr̃ in c.fi.ĵ.eo.& modicũ legatũ fecit pro aĩa ex quo fieri debebat detractio.nã ſi conſtet de prædictis non nocebit Epõ, & hoc dicit eſſe de mente Inn.Hoſti. Pe.& Abb.qđ dicit eſſe notandum ɔ̃ fratres q̃ procurant, vt fiant legata ad ornamẽta eccleſiæ, & ad ędificandas capellas q̃n ſunt talis conditionis, ꝙ ſunt priuilegiati, vt ab eis non detrahatur quarta etiã de cauſis priuilegiatis, & ſic reſidet do.Anto.Sed certè vr̃ eſſe licitũ aliquo procurare, vt fiat dũmodo per vim, aut dolũ nõ ꝓcuret̃ prout probat̃ in l.fi.ff.eo.tit. vnde ibi dr̃ licitum eſt procurare perſuadendo teſtatori etiã blando ſermone ſi id non fiat per dolũ, aut per vim, vnde aliter põt exemplificari litera huius capituli, prout voluit hic Io.Andr.& etiam do.Pet.nã põt intelligi q̃n teſtator re vera volens legare pro aĩa volens fraudare Epm expreſſit falſam cauſam, puta, q̃a legauit aliq̃d tanq̃ debitũ, vel legauit pro ſeruitio recepto a monaſterio, vel eccleſia, cum tñ nullũ ſeruitiũ recepiſſet, vel legauit ꝓ fabrica eccleſiæ, cũ tñ eccleſia non egeret reparatione, nec fabricatione, ideo tunc Eps detecta tali fraude poterit agere ad ſupplementũ non obſtante, ꝙ agnouerit legatũ ꝓ illũ tex.facit qđ hr̃ in c.nulli.de elect. in vj.& licèt videret̃ poſſe Epõ obijci culpa, ꝙ agnouerit legatũ, tñ põt implicari, ꝙ teſtator commiſit dolum, & fraudẽ q̃ propõderat culpæ.l.itẽ ſi obſtetrix. ad fi.ff.ad.l.Aquil. ¶Vlterius decre.inducit̃ de leg. in ar.ad q̃onem.Si cõſuetudine, vel ſtatuto cauetur, ꝙ ſi vacent bñficia redditus ipſorum diuidantur per canonicos, & poſtea ɔtingit.ꝙ vacauerit vnũ bñficiũ & canonici nõ ſunt vſi dicta ɔſuetudine, vel ſtatuto, ſed integralr̃ ɔtulerũt ipſum bñficiũ, & demũ ſecũdo vacauit aliud bñficiũ, & ipſi volũt diuidere redditus iſtius ſecũdi, an canonicus cui poſt integre fuit collatum bñficiũ de iſto vltimo debeat habere portionẽ. nã dicit Io.An.ꝙ ſic, ſicut etiam videmus hic, ꝙ licèt eueniat, ꝙ Eps non detrahat, ſi tñ poſtea eueniat, ꝙ poſſit detrahere poterit detrahere, licèt primo neglexerit.ſic igit̃, & in propoſito vr̃ dicendũ, vñ ĩputẽt ſibi canonici q̃ nõ ſunt vſi cõſtõne, vel ɔſuetudine prima vice.ar.l.fundo.ff.ad.l.Fal.& l.Lucius.ff.de leg.j. & imputandũ vr̃ canonicis q̃ potuerunt legẽ apertiꝰ dicere.ar.l.veteribus.ff.de pac. & ſic vr̃ eis imputandum quare primo ſimplr̃ integre ɔtulerunt bñficiũ, & integraliter fructus aſſignarunt.facit, qđ no.in ſimili per Arch.in c.2.12.q.v.dicit tñ Io.An.ꝙ multa vident̃ facere in ɔ̃riũ de iure ciuili ꝓ ea q̃ hñr in l.j. & 2.§.fin.& §.pe.& 3.§.mulier.ff.de dote prælega.Sed certè alij caſus loquuntur, vt in eis patet, & ſic nõ ha

16 bent obſtare. ¶†Vlterius, q̃a illa q̃ tetigit Barto.in l. huiuſmodi.§.cum pater.ff.de lega.j.ſunt valde quotidiana pro canoniſtis ſuccinctè referã cõcluſionem. Nam primo tractat q̃n pater promiſit pro filia dotem viro demum in teſtõ aliquid filię legauit, an poterit petere vtrunque. & an videatur in dubio legare pro dote conclude, ꝙ ſi expreſſit, ꝙ legaret pro dote non eſt dubiũ, ꝙ non tenetur hæres, niſi ad alterutrũ d.§. cum pater.Si vero non expreſſit. & tunc, aut legauit aliud quã id, qđ promiſit, & ſic debet̃ habere vtrũq;. l.ſi pater.§.pro filia.ff.de coll.dot.aut legauit illud idem, qđ promiſerat, vel tantundẽ, vt q̃a promiſerat centũ ꝓ dote, & poſtea legauit centũ.tũc in dubio vr̃ legare animo cõpenſandi, & ſic filia debet eſſe cõtẽta alterutro.l.ſi cum dotẽ.§.ſi pater. ſoluto matrimonio, & facit, qđ hr̃ in d.§.cum pater. & iſta procedũt q̃n pater dotat promittendo, poſtea legat.Si aũt primo dotat filiam tradendo dotem, poſtea legat, tunc recurrendum eſt ad id quod hr̃ in l.cum pater.§.pater filię.ff.de leg.2.nam vt dicunt Ia. de Are.& Old. & Bart.poſt eos. Q̃nq; pater legat ipſum corpus, qđ erat traditum in dotem, ſeu ſpẽm traditã in dotem, q̃nq; legat ſimplr̃ dotem, q̃nq; legat aliud a dote, & corpore rei dotalis.primo caſu valet legatum, & filię debet̃ ęſtimatio, quia vr̃ ei relicta res aliena, cum dos cõſtãte matrimonio ſit mariti.l.dote. C.de rei.vẽ.iõ tũc debetur ęſtimatio, vt probatur in d.§.pater filiæ. & per hoc idem vr̃ dicendum ſi certa quantitas ſimpliciter filiæ fuerit legata etiã ſi quantitas data fuiſſet in dotem marito.¶Secundo caſu valet legatũ nõ quo ad hoc, vt filia aliquid vltra ɔſequatur, ſed quo ad hoc, ꝙ dos tanq̃ pręlegata non veniat in collatione ſi veniat ad ſucceſſionem patris cum fratribus. & ita vr̃ intelligenda.l.Titia.§.qui inuita.ff.de lega.ſecũdo.& l.filiæ, & l.a patre.C.de collationibꝰ.¶Tertio caſu valet legatũ, & illud non confert, ſed dotem ſic, ſi veniat ad ſucceſſionem cum fratribus.l.filię.C. de collationibꝰ.& ff.de collatione dotis. per totum. Quid autem ſi econuerſo pater primo facit legatum filiæ, poſtea illam dotat.dic, ꝙ ſi primo legauit nomine dotis, & poſtea dotat, vr̃ de primo legato dotata per.l.Lucius.la prima.ff.de leg.2. & hoc quãtum eſt in dote tñ in legato, vel ſi plus eſſet in legato q̃ dote an poterit tunc petere reſiduũ. plenè dixi in c.filius ad fi.ſ.e.& tangitur etiã per Bar.in d.l.Lucius. & ibi etiã dixi. Si vero primo legauit ſimpliciter nõ adijciẽdo pro dote ſcđo dotat, tũc debebit haberi vtrũq; ꝑ id qđ hr̃ in l.quinquaginta.ff.de proba. & qđ not.in l.plane.§.j.de leg.j.Et no.per Bar.in d.l.huiuſmodi. §.cum pater. de lega.ij.& per hæc ſint expedita illa

17 quę communiter tanguntur hic per doct.¶†Aduertendum

tendum tñ,q̃a do.Pe.hic refert,ꝙ do.Pe. de Perusio
fecit quendam tractatum super quarta canonica ab
alijs ęditũ imperfectè, ideo ipse dñs Petr.de Ancha.
hic posuit aliquas q̃ones ex dicto tractatu quas ma-
gis vtiles,& notandas putauit. Et vt mihi vr̃ solũ vr̃
vidisse tractatum paruum quẽ fecit.d.Pe.de Perusio.
aliũ autem tractatũ magnum factum per ipsum sup
quarta canonica Ep̃ali, & ẽt super quarta canonica
parochiali non vr̃ vidisse,vnde quęsiuit ipse.d.Pe.de
Anch. primo quo iure,& qua de causa ista canonica
Ep̃alis fuerit inuenta ꝑ canones,vt patet in c.de his.
& c. antiquos.x.q.j.Causa autem quare fuit introdu
cta est onus Ep̃ale existens in collatione ordinum,&
in consecratione ecclesiarum,& virginum,& in con
fectione chrismatis, & in alijs quæ sunt Episcopalis
ordinis,& dignitatis,de quibus in c.accedentibus.j.
de exces.præla.& propter onus iudicandi, & iurisdi-
tionẽ ministrandi.l.munerũ.§.iudicandi.ff.de mu.&
hono.nam multa sunt onera, & pericula prælatorũ,
& sunt tanq̃ signũ ad sagittã.j. de accu.c.qualiter. el
ij.& xj.q.ij.c.præcipue, & ideo non debent repelli a
mercede, per id qđ hr̃.j. de re.iur.c.qui sentit.in vj.
& de præb.in c.cũ serui.s̃.Et ẽt alia ratio, videlicet,
ꝙ coniunctio quã Ep̃s habet cũ ecclesijs suis, vt ꝓ-
bat in c.sequenti.Et no.Inn.j.de parochijs super Ru
bri.coniunctio aũt probet participium oneris,& cõ-
modi.l.non tm̃.§.illiacensibus.ff.de excu.tuto.& ista
faciunt pro opinio.Io.And.in illa q̃one de qua.s̃. di-
xi, an videlicet ista quarta debeatur Ep̃o de relictis
18 † ecclesijs,& monasterijs exemptis, vel extra dięce-
sim.nam dixit,ꝙ non,sed Papa percipiet dictã quar-
tam pro quo facit, q̃a ista quarta debetur Ep̃o rõne
sp̃ualis iurisditionis,& curæ,quã hẽt Ep̃s in ecclesijs
suis quã nõ hẽt in ecclesijs exẽptis, vel extra diœce-
sim,& iõ in illis nõ dẽt habere, quia a quo remouet
officiũ remouet, & officij p̃tiũ.l.Nesenni⁹.ff.de exc.
tut.& a quo remouetur cura, remouetur pręmiũ cu
ræ.lege alumne.§.ab heredibus.aliàs est.§.Seia.ff.de
alimen.lega.Nec ob.c.in nostra.j.ti.2.vbi hospitala-
rij soluunt quartã,& tñ sunt exempti, q̃a ibi loquit
de quarta parochiali q̃ debetur propter sacramenta,
& diuina officia ministrata defuncto,dum dixit in c.
j.j.de sepu.ideo a quacunq; ecclesia etiã exẽpta, vel
non,de diœcesi illa exigitur, secus in portione Ep̃ali
q̃a illa concernit diœce. & territoriũ, & iurisditionẽ
Ep̃alẽ, parochialis vero cõcernit personam defuncti
nec ad territoriũ coarctatur, q̃a dispositio q̃ concer-
nit priuatã personam non coarctatur,sed concernẽs
personam publicam non extenditur extra territoriũ.
l.non solum.§.sed qui testamento.& l.ꝑ litem.§.fi.
ff.de excu.tut.& ista opi.cõiter tenetur,licèt contra-
riũ teneat Host.in summa.de sepul.§.a quibus. alle-
gat.c.statutum.xvj.q.j.sed certè illud ca. põt intelli-
gi de non exemptis,& opi.Host. tenuit ẽt do. Cardi-
nalis de Tuderto in quadam sua summula q̃ fecit de
tractatu quartarũ,dicens Inn.idẽ tenere in ca.ij.j. de
sepul.Sed certè Inn.ibi hoc non dicit,& expresse hic
innuit ↄ̃rium in ver.ecclesijs. vnde ista opi.cõiter re-
probat s̃m do.Pe.de Perusio per superius allegata,&
etiam per id qđ hr̃.j.c.proximo.§.secus.vbi propter
cõionem q̃ habet Ep̃s cũ suis ecclesijs percipit istam
quartã qua cõione caret in loco exempto, vel extra
19 dięce.¶†Scđo q̃d de his,q̃ legantur hospitali,an de-
beatur quarta Ep̃o,& dicit ꝙ sic si est constructũ ho-
spitale authoritate Ep̃i,tunc est dubiũ,nam cum ista
q̃õ contigisset de facto inter Ep̃m plusinum.i. ciuita
tis plusine,& domũ fraternitatis Sãctæ Marię de Ra-
disano.do.Bal.& duo alij ↄsuluerunt Ep̃m non pos-
se petere aliquam portionẽ debere de relictis factis
ecclesiæ,& monasterijs, & alijs pijs locis.x. q.j.c. de
his.& j.c.proxi. prædicta autem domus fraternitatis
p̃dictę non est monasteriũ,nec ecclesia, nec vr̃ etiam
locus pius,q̃a dictus locus non fuit fundatus autho
ritate Ep̃i, nec cũ solẽnitate de qua hr̃ in c.nemo. de
conse.di.j.nec põt ẽt priuatus facere locũ religiosum
vel pium per id,qđ hr̃ in c.de xenodochijs.j.de reli-
gio.do. potest enim priuata persona deputare domũ
suã ad hospitale sine authoritate Ep̃i, & postq̃ depu-
tauit ẽt pęnitere,vt ẽt notauit Host.in summa,de re-
gula.§.j.ver. quid de rusticis.& gl.in cle. q̃a contin-
git circa fi.de religi.do.& sic dictus locus non vr̃ su-
besse Ep̃o,& pro tanto non posse petere canonicam
portionẽ,sicut nec potest a loco sibi non subdito; vt
s̃.in ꝓxima q̃one est dictũ.In contrariũ facit,q̃a talia
loca q̃ sunt deputata ad hospitalitatẽ censentur pia
loca,per id qđ hr̃ in d.cle.q̃a contingit, & qđ nota-
uit Spe.in ti.de instru.edi.§.nũc aliqua,ver.& scias,
vbi dr̃,ꝙ loca pia dicuntur monasteria,hospitalia, &
quælibet alia loca in quibus senes,& debiles, & mi-
serabiles,& languide personæ aluntur, & alia opera
charitatis exercent, facit.23.q.8.c.sancim⁹.& j.q.7.
c.si quis oẽm.Scđo ꝑ ista parte facit, q̃a talia loca vi
dentur subesse diœcesano,per id qđ legitur,& notat
in pręal.c.de xenodochijs.j.de relig.do. & sic cũ sint
pia dẽnt teneri Ep̃o ad portionẽ canonicã sibi pręstã
dã, facit.c.j.de cẽsi.in vj.¶Tertio faciat ꝑ hac parte
q̃a non dẽt esse melioris conditionis ille qui locum
motu proprio deputauit ad hospitale,quàm ille q̃ au
thoritate Ep̃i hoc fecit, q̃a in illo vr̃ posse notari q̃dã
temeritas,& p̃sumptio, ĩ isto vero q̃ authoritate Ep̃i
facit notari põt obedientia,& deuotio,cũ habeat re-
cursum ad Ep̃m animarũ in exercitio pij act⁹, facit,
ar.qđ hr̃ in c.cũ qui.de præben.in vj.Et hanc opi. se
cundam,videlicet, ꝙ teneat præstare canonicam por
tionem locus deputatus ad hospitalitatem a sine au-
thoritate Ep̃i tenuit.do.Cardi.de Tuderto.de quo.s̃.
qui nitebatur ẽt rñdere rationibus factis ꝑ parte op-
posita.& ista opi.ẽt sequitur.d.Pe. de Perusio, frater
d.Bal. & illam tenuit in suo tractatu paruo de cano-
nica portione.¶In tertia principali quęstione in ver.
quinto quæritur.& idem ẽt videtur tenere in suo tra-
cta. magno quẽ fecit super dicta materia. & pro ista
parte etiam facit,qđ notauit Fed.in suo cõs.130.vbi
dicit,ꝙ siue ex testõ,siue inter viuos fuerit ordinatus
ꝙ locus sit deputatus ad vsum hospitalitatis, siue in-
teruenerit authoritas Ep̃i,siue nõ, põt per Ep̃m visi-
tari,vt sic visitãdo inquirat,an illud ibi fiat ꝑpter qđ
ibi fuit cõstructũ,& ꝑpter qđ ibi fiunt eleemosinę a
fidelibus,qua ergo rõne ex iure Ep̃ali facit visitatio-
nẽ prædictam,eadem rõne vr̃, ꝙ ex eodem iure dẽat
recipere canonicam portionẽ. ¶Item ꝑ hoc faciat,
& quinto,qđ notauit Io.An.ĩ c.fi.j.e.vbi dicit, ꝙ de
relictis q̃buscunq; pijs locis dũmodo relicta nõ sint
priuilegiata debet Ep̃o canonica portio, ponderan-
dum est enim illud verbũ quibuscunq;, & sic vr̃ com
prehendere pia loca non solum constructa authorita
te Ep̃i,sed etiam si authoritas Ep̃i non interuenit, fa
cit generalitas huius.c.& c.sequẽtis. Sexto ẽt ꝑ hoc
faciat,q̃a ex quò aliq̃s construxit hospitale, Ep̃s taci
tè vr̃ velle esse hospitale. & sic illi auth.præstare, ex
quò canonicã portionẽ petit ab illo, vt ab hospitali,
facit vt hr̃ in c.ex ore.in rõne illius.ca.j. de his quæ
fi a ma.par.ca.& cum do.Pe.de Perusio transit hic d.
Pe.de Anch.sed Bal.in l.si q̃s ad declinandam.C. de
Epi.& cle.in pe.charta tenet ↄ̃rium.Mouetur,q̃a aut
istud legatum factum hospitali constructo sine au-
thoritate

thoritate epi ꝯsideramus respectu loci, & tunc, cum non sit locus sacer, nec constructus authoritate Epi, imò sub libera potestate priuati qui põt locũ destruere ad libitum quē ipse ꝯstruxit, vt voluit gl. in præal. le. cle. q̃a contingit. de religio. do. circa fi. & facit, qđ no. ipse Bal. in l. orphanotrophos. C. de Epi. & cle. & pro hoc, q̃a vt voluit sentire gl. in dicta. cle. q̃a contingit circa fi. licèt in tali domo seruet̃ hospitalitas, tñ non vr̃ precisè esse domus Dei, sed hominis, quia homo põt illam destruere, vt prædixi, & põt postea vendi. & sic est in humano cõmercio, nec est locus ꝑpetuus, facit qđ no. in c. ad hæc. j̃. reli. do. aut cõsideratur prędictum legatũ respectu pauperũ, & sic respectu personarum: & tunc etiã Ep̃s non debet habere canonicam portionē, per id qđ hr̃ in d. l. si quis ad declinãdam. & qđ notauit Io. An. in c. dudum. j̃. de cõuersi. coniuga. & pro prædictis etiam facit, quia talis locus, ex quò est sub dñio, & potestate priuatę personæ non vr̃ subesse Ep̃o quò ad l. diœcesanã, nec iurisditionē. nec vr̃ etiam contineri noĩe hospitalis, ꝙ patere põt ex eo, quia impetrans literas a Papa, vt sibi prouideatur de hospitali, nõ posset promoueri ad hoc hospitale, nec etiam est impetrabile a Papa, quia nõ vult, nec prẽsumitur velle derogari iuri priuatorum, seu laicorum. facit, qđ legitur. & no. in c. cũ dilectus. j̃. de iurepa. & in cle. per literas. de præben. & per cõsequens Ep̃s non vr̃ habere cõionem cũ tali hospitali, ergo vr̃ ꝙ non possit petere quartam, q̃a illam dẽt habere a locis sibi subiectis rõne communionis, quã hẽt in eis. & ideo, sicut non potest petere quartã de relictis loci exemptis scđm cõem opi. de qua per Io. An. post Inn. in ver. ecclesijs, & dixi ẽt in proxima q̃stione ex eo, q̃a nihil habet cõe cum eis, ita eadem rõne de relictis alij hospitali nõ poterit petere quartã, licèt bene posset procurare, ꝙ relicta talibus locis expendant̃ in alimenta pauperũ, per id qđ legit̃, & no. in c. tua. j̃. e. & s̃. eo. si hæredes non aũt debet aliquid pro se imbursare. facit, qđ hr̃ in d. l. si quis ad declinãdã, & hæc pars vr̃ verior de iure per rõnes prædictas. Nec obstant allegata in contrariũ primo non obst. ꝓ prima ratio, dum dicitur, ꝙ talis locus in quo seruat̃ hospitalitas dr̃ pius, quia prẽsupposito, ꝙ illud sit verum non tñ per hoc sequitur, ꝙ de relictis tali loco debeat̃ quarta, ex quò in illa non habet cõionē. nam & videmus in simili, ꝙ iura dicunt, ꝙ de relictis ecclesijs Ep̃s debet habere canonicam, vt hic patet, & in c. sequenti, & tñ illud intelligitur, qñ sunt tales ecclesiæ in quibus habeat cõionem, aliàs secus. vt contingit, qñ sunt exempt. vel sunt extra diœ. vt patet ex his quæ dixi in proxima q̃õne. & sic igitur eodẽmodo, licèt materia videat̃ velle, ꝙ debeat̃ quarta ex relictis hospitalibus, & alijs pijs locis, vt dr̃ in c. seq. tñ dẽt intelligi de hospitalibus, & pijs locis in quibus hẽnt Epi cõionem, per ea quæ. s̃. dixi in simili de ecclesijs exemptis. Item non ob. secunda ratio, & id qđ hr̃ in c. de xenodochijs. q̃a illud capitulũ, cũ similibus ꝓcedit in hospitalibus fundatis Epi authoritate, & sic secus vr̃ in alijs. facit, qđ hr̃ in c. ad hæc. de reli. do. Itẽ non ob. tertia ratio, q̃a non vr̃ ꝓcedere ex eo, q̃a non est imputandum illi q̃ sine authoritate Epi construit hospitale, cũ id sibi sit permissum a iure, vt patet ex no. per gl. in dicta cle. quia ꝯtingit. ad fi. & per Io. An. in d. c. ad hæc. nullam eñ pœnam meret̃ qui vtitur iure suo, & qui aliquid facit iure permittente. s̃. de ele. in c. cum ecclesia. & l. gracchus. C. de adult. facit. c. qui peccat. 23. q. 4. ideo non est absonũ, ꝙ melioris conditionis sit in hoc hospitale constructũ sine authoritate Epi quò ad hoc, vt non subsit Ep̃o, quæ ratio cessat in c. eum qui. cum similibus. de præbend. in vj. quia in illis id fiebat iure permittente. Item non obst. quarta ratio, & qđ hr̃ in cap. j. §. j. de censi. in vj. iuncta gl. in ver. pia loca. vbi vr̃ probari, ꝙ Episcopus possit visitare hospitalia, & sic vr̃ habere cõionem in eis, quia rñderi põt, ꝙ illud procedit, qñ hospitale est constructum authoritate Epi, secus qñ non est ꝯstructum authoritete Epi, quia tunc nõ videtur posse visitare inuito illo ad quē spectat. arg. l. diuus. ff. de ser. vrba. prædi. vr̃ tñ satis dicendum, ꝙ cum ad ep̃m spectet tuitio, & defensio volũtatis defunctorũ. d. c. tua. & c. si hæredes. ꝙ poterit talem locum visitare ad finem, vt seruetur pia volũtas eorum qui sunt defuncti, non tñ aliquid poterit percipere, cum hoc non reperiatur iure cautum, ꝙ de relictis loco priuato aliq̃d percipere debeat, & ideo hoc facere non poterit. ar. c. 2. s̃. de transla. præla. & l. illam. C. de coll. sic etiam videmus in simili, ꝙ de relicto pauperibus in genere non debet Ep̃s habere quartã, vt no. per Io. An. in c. dudũ. de conuer. coniu. q̃uis ad eum spectet prouidere, ꝙ legatũ sortiatur. per id qđ leg. & habetur in d. c. tua. l. & si hæredes. ¶ Item non ob. pen. ratio, quia procederet in locis cõstruc. authoritate Epi, & sic dẽt intelligi dictũ Io. An. secus in quibus Ep̃s non habet cõionem, vt est dictũ. facit qđ hr̃ in d. c. ad hæc a cõtrario sensu. & qđ notauit Hosti. in sum. de regu. §. j. ver. quid de rusticis. ¶ Item non ob. vltima rõ, q̃a ꝓcederet vbi de voluntate construentis id faceret, sed eo inuito non potest ius construentis tollere sibi q̃situm per id, qđ hr̃ in l. fi. ff. de pac. & per ꝑdicta vr̃, ꝙ Ep̃s nõ habeat obedientiam obsequialem in tali domo, nec ẽt vr̃ cõicare suas actiones cum tali loco, iõ non dẽt posse petere partē. nã vt dixit Bal. in d. l. si q̃s ad declinandã. potest dici, ꝙ tale hospitale. licèt in eo seruet̃ hospitalitas non tñ debet dici hospitale formatum, de quo iura vñr loqui, facit, qđ not. Inn. in d. c. inter dilectos. de dona. & Io. An. in d. c. ad hęc. & pro ista parte etiã sic de facto ꝯsului in ciuitate Calij, dũ esset q̃õ inter Ep̃m dictæ ciuitatis ex vna parte, & q̃dam fraternitatem super relictis ex alia.

20 ¶ † Iuxta ꝑdicta potest q̃ri, an de relictis fraternitati alicuius hospitalis debeat̃ canonica Ep̃o. do. Pet. de Perusio ibi tenuit, ꝙ sic. & cũ eo transit. do. Pet. de Ancha. Mouẽtur, q̃a collegiũ talis fraternitatis vr̃ esse a iure approbatũ: vt notauit Archi. 42. dist. in c. si quis despicit. & c. si qui clericorum. xj. q. j. pro declaratione huius articuli, q̃a reperio in illo fuisse opi. est videndũ primo, an tales fraternitates sint capaces hæreditatũ, & legatorum. Secundò, an de his quæ relinquuntur talibus fraternitatibus iure institutionis, vel legati debeatur quarta Ep̃o. ¶ Circa primũ dicendum est, ꝙ tales fraternitates sunt capaces hæreditatũ, & legatorum, q̃a sunt collegia licita, cũ fiant ꝓpter pietatē seruandã, & ꝓpter opera pietatis, & charitatis exercenda, & sic ex causa religionis: & per ꝯñs sunt approbata. l. j. §. sed, religionis. ff. de colle. illici. & no. Bar. expresse. in l. fi. eo. ti. & Arch. in præal. §. si quis. facit, qđ leg. & no. in l. j. §. quibus. ff. qđ cuiusq; vniuersitatis. ideo tali fraternitati, seu collegio potest relinqui hæreditas, & legatũ. per id, qđ legi. & no. in l. cum senatus. ff. de rebus dub. & in l. collegium. C. de hære. instit. facit, qđ no. in l. j. C. de sac. san. eccl. secus si fraternitates fierent ad finē illicitũ, q̃a illæ essent reprobatæ. per id, ꝙ notauit gl. in c. si quis clericorũ. xj. q. j. & facit, qđ no. in c. constitutionem. de ver. sig. in vj.

21 ¶ † Circa s̃m vr̃ primo dicendum, ꝙ non debeatur de relictis tali fraternitati aliqua quarta Episcopo, quia tales fraternitates non videntur esse sub iurisditione Episcopi, cũ Episco-

Episcopus nō videat habere iurisdictionem in illas, cum sint personæ laicæ illi qui sunt in talibus fraternitatibus, nec domus taliū fraternitatū sunt loca ecclesiastica, nec eis posset accedere aliqua materia spiritualis. iuxta notata in cle. per literas. de præben. & in cle. quia cōtingit. circa fi. de reli. do. facit, qđ hr̄ in c. sac. san. & c. Massana. s̄. de ele. & ita dr̄ per aliquos consuluisse Fed. de senis. facit, qđ notauit Pau. in cle. quia contingit. Bal. in d. l. si quis ad declinandam. refert sup hoc fuisse opi. ɔ̄rias, & p̄cipue inter do. Car. de Tuderdo, qui fuerat Ep̄s Perusinus, & fecit quendam tractatus in hac materia: vt s̄. dixi, & quendam. d. Galicium de Ancona. nā do. Cardi. tenuit, ꝙ de relictis talibus fraternitatibus debeat̄ quarta Ep̄o, Mouet̄, q̄a non debemus recedere a regula in dubio. facit, qđ notauit gl. in l. omnis diffinitio. ff. de reg. iu. & quod no. per gl. & Dy. in rub. de reg. iur. in vj. Sed regula iuris vr̄ esse, ꝙ de oībus relictis ecclesijs, vł pijs locis Ep̄s debet habere quartam, vt probatur hic. & in c. sequenti, sed non vr̄ posse negari quin locus vbi tales fraternitates congregantur nō sit pius, cum ibi Deus colatur, & opera pietatis exerceantur, ergo, & Ep̄s debet habere quartam. Sed aduerte, quia vt dicit Bal. in loco præallegato argumentatio. do. Cardinalis non videtur concludere, quia in quæsito quæritur de eo, ꝙ relinquit̄ fraternitati, seu collegio fraternitatis, qđ habetur loco personæ. l. mortuo. ff. de fideiusso. non autem quæritur de eo, ꝙ relinquit̄ oratorio, vel hospitali ipsorū, q̄a tunc de illo dēret̄ quarta, q̄n locus esset subiectus dięcesano, vt q̄a esset constructus autoritate Ep̄i. ĩ. c. proximo. magis autē videt̄ esse differentia inter prędictā, nam aliud videtur q̄n aliquid relinquitur loco, aliud q̄n relinquit̄ personis respectu personarū q̄ possunt seorsum, & in abstracto de per se cōsiderari, q̄a tūc non debet̄ quarta per id, quod hr̄ in c. proxi. §. fi. & facit, quod no. glo. in c. ij. in glo. iij. ĩ. de sepul. quomodo autē cognoscetur ista separabilitas. dicit Bal. in locis præalle. ꝙ sic poterit cognosci. nā q̄n persona obligata est loco sicut canonici ecclesiæ, tunc collegiū eorum est in ecclesia: & ecclesia in collegiū, & sic censetur esse vnū, id. facit, qđ hr̄ in c. seq. secus q̄n inter collegiū, & locū non est dicta coniunctio, q̄a per se pōt sponte recedere p̄sona, & p̄ eos ēt dissolui collegiū, & ita est in dictis fraternitatibus, q̄a in illis non est ɔiunctio spiritualis, & possunt libere recedere a loco. facit qđ notauit Inn. in c. dilecta. de excel. præla. & Bar. in d. l. fi. de collegijs illicitis. & iō p̄nt per se considerari separatim ab ipso loco, & pro tanto hoc casu iudicari dēt relictū factū personis, & non loco, & sic. vr̄, ꝙ Ep̄s nō debeat habere istam partem ab ipsa fraternitate. vnde dicebat idē dn̄s Gallutius, ꝙ ista est pura simplex congregatio laicorū, & ideo quemadmodū Ep̄s non debet habere quartā de eo, qđ relinquit̄ vniuersitati scholarium, vel collegio mercatorū. ita eodem modo non dēt habere si relinquit̄ collegio fraternitatis, vel disciplinatorū, quia nulla est sp̄ualis cōiunctio inter eos, nec subsunt ei quò ad legē dięcesani, vel iurisdictionis, nisi in casibus expressis in iure inter quos hic non reperitur. Sed aduerte, quia pro opi. d. Cardinalis potest ēt allegari, q̄a prædicti de fraternitate viuunt ritu ecclesiastico, & habent oratoriū, & altare. vbi ad suam deuotionē orant, & de lnīa Ep̄i faciunt celebrare. & sic quodāmodo vn̄r redacti ad instar ecclesiastici collegij, & p̄cipue, q̄n h̄nt statuta ab Ep̄o approbata. Sed huic rōni pōt r̄nderi, ꝙ licèt habeant p̄dicta signa similia signis collegij ecclesiastici. tn̄ s̄m veram existentiam status eorum pręcisè sunt laici, & iō non deberent teneri ad quartā, & pro hoc, q̄a qua rōne tenerentur etiam ad similia capitula legis dięcesanę. & sic ad charitatiuum subsidiū, qđ vr̄ esse magis priuilegiatū quā quartū legatorū. Sed illud vr̄ falsum q̄a iure nullo cauet̄, ꝙ ad charitatiuum subsidium teneant̄, ergo non debent dici subesse Ep̄o quò ad legē dięcesanam, & per ɔ̄ns, nec quò ad partem, q̄a a quo remouetur genus, & quælibet eius species, vt in l. j. ff. de suis, & leg. & facit. l. si quis earū. §. interemptū. ff. de leg. 3. fatēdum tn̄ est illud, qđ fraternitatibus relinquit̄ expendi debet in opera charitatis, seu pietatis, quia hac intētione relinquit̄ eis per testatores, q̄ nō debent decipi, cum de ipsis bene p̄sumpserint. p̄ id qđ habetur in l. vnum ex familia. §. fi. ff. de lega. 2. & in c. cum tibi. s̄. e. & in l. si cui. ff. de cond. & demō. & de hoc plenè pōt se intromittere Ep̄s cogendo ipsos de fraternitate, vt sic impleat̄ voluntas defuncti non sibi imbursando, facit qđ hr̄ in l. hæreditas. §. j. ff. de pet. hære. & licèt Bal. in dicta q̄ōne in loco p̄allegato non concludat, q̄a tunc pendebat de facto. tn̄ dicit, ꝙ qui intelligit, intelligat quid dicendum, q̄a p̄dictis satis apparere potest veritas s̄m eum, & sic videtur inclinare in partem, ꝙ non debeat detrahi canonica de relictis fraternitati. secus dicit, q̄n relictū sit pauperibus talis hospitalis, intelligo q̄n est hospitale authoritate Episcopi constructum, quia fratres, seu illi de fraternitate non habent coniunctionem cum Ep̄o, sed fratres hospitalis, & pertinent ad eius protectionem. Item quia pauperes sunt in hospitali, & hospitale in pauperibus per inseparabilem significationem s̄m eum, sicut ascriptitij sunt in Gleba, & vnum sine reliquo non potest considerari. l. quemadmodum. C. de Agrico. & censi. li. xj. & subdit, ꝙ aliud est relinquere pauperibus certi hospitalis, quia tunc censetur relictum hospitali, & debetur quarta si sit authoritate episcopi: aliud relinquere pauperibus in genere, quia tunc non debetur canonica, vt ēt voluit Io. An. in §. dudū. ĩ. de conuer. coniug. vr̄ ēt Bal. in loco præallegato dicere vera esse supradicta, q̄n aliq̄d relinquitur fraternitati q̄ congregat̄ in tali hospitali, secus s̄m eum si relinquatur fraternitati talis hospitalis, quia tunc, cū gentes significēt cām finalem vr̄ relictū contemplatione hospitalis, quia hospitale, cum sit dignius collegiū p̄dictorū, trahit ad se min⁹ dignū. arg. c. aqua. & c. qđ in dubijs. ĩ. de consecr. eccle. vel alta. & idem etiā dicit si relinquatur hospitali fraternitatis disciplinatorum, quia q̄n gentes significat dignitatē, p̄cedit qđ p̄xime dixi, q̄a trahit ad se antecedens, secus q̄n illud non significat, sed demōstrat: quia tunc non trahit ad se antecedens, sed potius ipsum trahitur ad antecedens. l. si seruus cōis. ff. de stip. seruorum. & ideo s̄m eum ratio legandi pręsumatur ipsa pietas, & hæc per prius, & potentius inest hospitali. facit, qđ hr̄ in c. sequenti. ideo intelligi debet relictum hospitali, & sic Ep̄s habebit tunc canonicā, & per hoc patet. ꝙ intelligit superius dicta de hospitali cōstructo authoritate Ep̄i, & ēt q̄n fraternitas in tali loco cōgregatur, an tn̄ procedat distinctio ipsius. Bal. superius facta patebit. ex ĩ. dicendis. Vnde aduerte pro ista parte, ꝙ de relictis fraternitati non debeat̄ canonica vltra superius dicta. faciunt ēt aliqua de primo, q̄a officium curæ, & cura Ep̄alis vr̄ remoueri a tali fraternitate laicorum, quia laici non sunt sub dięcesano, nisi rōne causarum quę est foro eccl̄iæ, sic de rescriptis. c. 2. lib. vj. & s̄. de foro compe. cum sit generale. cum ibi notatis, ergo officio, & cura Episcopali debet cessare canonica quę vr̄ esse præmium relictorū, seu recompensatio quę fit a iure. arg. l. Nesennius. ff. de excu.

de excu.tuto.& l.ſi quis quos.ff.de leg.ij.& ff.de adimen.leg.l.alumnæ.§.hæredibus.aliàs eſt.§.Seia.ſecũdo pro hoc facit, q̃a Ep̃s vr̃ habere participationem iuriſdictionis huiuſmodi fraternitatibus laicorũ, per id qđ hr̃ in d.c.cũ ſit generale.ergo debet ceſſare canonica quemadmodũ dicimus, ꝙ ceſſat in relictis ecclesijs,& monaſterijs exẽptis. Item tertio pro hoc facit: quia iura exprimentia de canonica portione exprimunt de ecclesijs,& de hoſpitalibus,& pijs locis: vt hic patet,& ỹ.c.proxi.& nil dicunt de fratribus:ergo de relictis illis nihil ſoluetur.arg.c.nonne.s̃.de ꝓſump.& ff.de iud.l.cum ꝓtor.¶Quarto pro hoc ẽt faciat:quia legatum vr̃ fieri reſpectu perſonarum ipſius fraternitatis.& ſic vr̃, ꝙ non debeatur canonica. ꝑ id qđ hr̃ in c.ſeq.ad fi.pro parte vero ɔ̃ria,videlicet, qđ debeatur canonica: vñr facere plura, & primo rõ ſuperius tacta,videlicet, ꝙ non eſt recedendum a regula q̃ habet, ꝙ de oĩbus relictis eccleſijs, vel pijs locis debetur canonica:vt hic.& ỹ.c.proxi.Item ſcđo:quia de fraternitate viuunt eccleſiaſtico modo: quia hñt oratoriũ,& altare vbi orãt:& de lĩa Epiſcopi faciũt celebrari diuina: & ſic vñr redacti ad inſtar colllegij eccleſiaſtici.tertio,q̃a relictũ fraternitati nõ eſt de caſibus priuilegiatis.de quibus.in c.fi.ỹ.eo.Quarto q̃a ad diœceſanum pertinet inquirere,an opera charitatis ibi exerceant̃.per id qđ hr̃.in c.j. de cenſi.in vj. & in l.conuenticula.C.de Epi.& cle.& ſic vr̃ habere iuriſdictionem in fraternitate,cum hæc videantur ſpectare ad iurisdictionem,& generalem curã.¶Quinto quia Ep̃s talem fraternitatem vr̃ poſſe viſitare, cũ videat̃ locus pius.per id qđ hr̃.in d.c.j.in verbo,piã. de cenſi.in vj.& ſic vr̃ habere iuriſdictionem in loco, & in perſonis. ¶ Sexto pro hoc faciat:quia ille quæ legantur fraternitati vñr legari,vt collegio,non vt ſingularibus perſonis,nec contemplatione ſingulariũ ꝑſonarũ,ſed amore Dei,& pro anima. & ꝙ non dicat̃ legari ſingularibus perſonis.facit,quia fraternitas vr̃ eſſe nomen iuris: & quid intellectuale conſtituẽs collegiũ.facit l.mortuo.ff.de fideicõmiſ.& l.j.in fi.ff.de collegijs illicitis.& ſic vr̃ eſſe idem legare fraternitati, ꝙ legare collegio:qđ aũt legatur collegio non cenſetur legatũ ſingularibus ꝑſonis de collegio. Sed collegio,& vniuerſitati.12.q.2.c.manumittit̃.& l.in tantũ.§.vniuerſitatis.ff.de re.diui.Et præterea.do.Card. de Tuderto tenuit iſtã partem,& nitebatur rñdere rõnibus q̃ fiunt in oppoſitũ.& hanc partem etiã tenuit do.Pet. de Peruſio in ſuo tractatu paruo de canonica portione.in tertia prin.q̃õne.ver.ſexto quæri͞t,& idẽ ẽt tenuit in trac.magno,& ſequitur etiam.do.Pe.de Ancha.hic,ſed vt dixit Bal.in d.l.ſi quis ad declinandam.vr̃ velle oppoſitũ,& ſic q̃õ redditur ſatis dubia. potes dicere, ꝙ in q.prædicta vr̃ conſiderandũ, ꝙ aut fraternitas congregatur in loco nõ ſubiecto Ep̃o, puta,in hoſpitali conſtructo ſine authoritate Ep̃i,vel in aliqua domo priuata empta per illos de fraternitate: & tunc vr̃ ꝙ de relicto tali fraternitati de iure nõ debeatur canonica Ep̃o, ſicut nec debetur de relicto tali hoſpitali ſine authoritate Ep̃i conſtructo: prout dixi in præcedenti q̃õne. aut relinquitur fraternitati q̃ congregat̃ in loco ſubiecto Ep̃o:puta,in hoſpitali cõſtructo authoritate Ep̃i:& tunc eſt magis dubium.nã Bal.vr̃ iure tenere idẽ in d.l.ſi quis ad declinandam. vt patet ex his,quę ſuperius dixi poſt eum.¶Sed do. Cardi.& vterq;.do.Pe.vñr tenere oppoſitum: vt patet ex ſupradictis.breuiter puto aduertendũ, ꝙ aliud re vera eſt hoſpitale:aliud fraternitas.& hoc etiam ſatis indicat diuerſitas nominum.facit.l. ſi idem. C. de codicil. nec locus hoſpitalis fuit conſtructus propter fraternitatem,ſed propter pauperes ex accidenti euenit, ꝙ fraternitas aliqua fieret,& congregaret̃ ibi: vnde vr̃ legatũ factum hoſpitali: aliàs nõ poſſent illi de fraternitate talia legata diſtribuere, niſi in vtilitatem hoſpitalis,& pauperũ ipſius hoſpitalis. & ſimiliter ſi eſſet aliqua fraternitas laicorũ, q̃ congregaret̃ in aliqua eccleſia, vt aliquid eſſet tali fraternitati relictum non poſſet diſtribuere,niſi in vtilitatem eccleſiæ,cuius tñ ɔ̃rium quotidie ſeruatur, q̃a diſtribuunt legata eis facta,prout eis vr̃ ad pias cauſas, vt docet experientia:& minime ſunt mutanda quæ certã interpretationem habuerunt.l.minime.ff.de leg.& hoc videt̃ poſſe inferri, ꝙ cum legatum factum fraternitati non intelligat̃ eſſe factum hoſpitali, ꝙ non poterit detrahi canonica,ex quo eſt fraternitas laicorum: q̃a hoc non reperitur iure cautum.arg.c.2.de transla. præla. d.l.illam.C.de colla.nam licèt reperiatur, ꝙ de relictis eccleſiæ,& hoſpitalibus,& alijs pijs locis debeat̃ Ep̃o quarta,vt hic.& in c.ſeq.Non tñ reperitur, ꝙ de legatis factis collegio laicorum debeat̃ quarta canonica.nec obſtant allegata in contrariũ: quia licèt tales latè dici poſſint religioſi non per hoc ſequitur, ꝙ de relictis eis debeatur canonica.nam, & laicus honeſtę viuens lato ſumpto vocabulo põt dici religioſus:vt not.glo.in c.ex multa.ỹ.de voto.& tñ de relic. honeſt.laicis non reperit̃ dẽri aliquã canonicã. & ꝑ hoc non obſt.rõ prima facta in cõtrarium. non obſt. ẽt ſecunda:quia illi ſuperius fuit rñſum.Itẽ non obſt. ratio dum dr̃, ꝙ ad diœceſaunm ſpectat inquirere, an ibi exerceantur opera charitatis.facit, quod hr̃ in c. ſi hæredes.s̃.eo.& ỹ.eo.tua.& ſic vñr eſſe ſub iuriſdictione Ep̃i,& ſub quadã generali ipſius cura: quia rñderi põt, ꝙ oĩa relicta ad pias cãs ẽt pauperibus in genere poſſunt dici eſſe ſub iuriſdictione,& cura generali Epi,cum ad ipſum ſpectet inquirere,an eorũ fiet executio:vt patet ex his q̃ hñr in d.c.ſi hęredes. & c. tua.tñ hęc talis iuriſdictio,& cura non eſt ſufficiens vt quarta per hoc debeat̃ de talibus relictis: vt patet per Io.An.in c.dudum.ỹ.de conuer.coniug.Item nõ ob.quarta rõ,dum dicitur, ꝙ Ep̃s vr̃ poſſe viſitare talem fraternitatem per c.j.§.j.in verbo, pia.de cẽſi.in vj.quia poteſt dici, ꝙ ibi loquitur de pijs locis authoritate Ep̃i conſtructis: non aũt aliquid dicit de collegio laicorum.præterea,licèt poſſit viſitare ad fi.vt videat ne ſub prætextu pietatis aliquid illicitum committatur.ar.l.conuenticulã.C.de Epiſ.& cle.& vt videat,an diſtribuant,prout debent legata ſibi fcã. facit,qđ habetur in d.c.ſi hæredes.& c.tua. & in cle.j. de teſt.nõ tñ ſequitur, ꝙ poſſit recipere canonicam, cum hoc non reperiatur iure cautum, ſicut nec põt, quando fraternitas congregatur in domo priuata empta per illos de fraternitate.non ob.etiam alia ratio, dum dici͞t, ꝙ q̃ legantur fraternitati vñr legari, vt collegio:quia licèt eſſet verum non per hoc ſequitur, ꝙ de relicto tali collegio dẽatur quarta, cum ſit collegium laicorum,& non reperiat̃ iure cautum, ꝙ de relicto collegio laicorum quarta debeatur. & ſic vr̃, ꝙ pars iſta verior ſit per ea,quæ ſuperius ſunt dicta. & ſic etiam de facto conſului in dicta ciuitate Calij:& ꝑdicta vñr procedere ſi relinquatur fraternitati quę in tali hoſpitali congregatur.idem vr̃ dicendum ſi legatur fraternitati talis hoſpitalis:q̃a ille locus vr̃ appoſitus ad demonſtrãdum de qua fraternitate intelligat̃ præcipue attẽto, ꝙ hoſpitale propter illam fraternitatem non fuit fundatũ ex authoritate Ep̃i,ſed fuit fundatũ authoritate Epiſcopi propter pauperes: licèt ex accidenti fraternitas aliqua fuerit cõgregata.vnde videtur adiectio hoſpitalis facta ad demonſtrationem,

& ad

& ad dñiam aliarum fraternitatum. faciat, qđ hr̃ in l. qui hēbat. ff. de reb. dub. & sic non vr̃ procedere dña q̃ facit Bal. in d. l. si quis ad declinandā. de qua superius dixi, & prædicta vñr de iure procedere, nisi aliud per Epm esset præscriptum. aduertendum tñ ꝙ licèt Eps esset in possessione, vel quasi exigendi quartam, vel illam præscripserit contra eos qui non tenent ad quartā, hęc tñ pſcriptio, vel possessio ad alia iura episcopalia quę non possideret, & non præscripsisset non extenderet. per id qđ le. & no. in c. auditus. de pſcrip. & in c. Bert. de reg. iur. & bene facit, qđ notauit Bar. in l. j. §. iulia. ff. de itine. actuq; priua. Iuxta prædicta potest quæri. ¶ Quid si reperiatur locus qui habebat faciē loci ecclesiastici, & hēt oratorium in forma ecclesiæ, & habet campanas, & altare, an præsumi debeat tale hospitale constructum fuisse authoritate epi. vr̃ dicendum, quod sic. per id, qđ leg. & no. in c. id patē tibus. j̃. de priuile. & qđ no. gl. in cle. quia contingit. ad fi. in ver. altare. de relig. do. & Fed. de senis in cōsi. cxxx. & Archid. in c. nemo. de conse. dist. j. vbi dicit, ꝙ si locus sit in forma ecclesiæ, & ibi per sacerdotes, & clericos publicè celebretur, ꝙ præsumitur authoritas epi interuenisse. Sed aduerte, quia ꝯ prædicta facit: quia non præsumit authoritas interposita, nisi appareat: vt legitur, & no. in l. quæcunq;. §. j. ff. de publ. & pro hoc etiam, quia illa quæ sunt facti sicut est interpositio. auth. l. consi. §. fi. ff. de curato. furio. non pſumuntur, nisi appareat. l. in bello. §. factę. ff. de capti. & propter hoc dicebat Compost. in c. dilectus. de cō sue. quòd in his in quibus requiritur consensus capituli ad validandum actum, ꝙ non præsumitur interuenisse si partes de hoc referant quæstionem: quia dicant se nouiter interuenisse. & pro ēt facit: quia non pręsumitur quis delegatus, nisi appareat. s̃. de offi. de le. cum in iure, nec præsumitur procur. nisi appareat. lxviij. dist. c. præsbyterum. cum ibi notatis. & non pſumitur solennitas extrinseca, nisi probetur: vt leg. & no. in l. quæcunq;. §. fi. ff. de publi. & plenè per Bar. l. sciendū. ff. de ver. ob. Sed certè prædictis pōt r̃nderi, ꝙ ea quæ sunt facti non præsumunt, nisi appareāt indicia, per quæ præsumatur illa interuenisse: quia tūc præsumet interuenisse. sicut dicimus in simili de eo qui gessit se pro rectore ecclesiæ, & longo t̄pe ministrauit, vt rector, sciente, & patiente diœcesano: quia pſumitur fuisse institutus in rectorem ecclesiæ: vt notauit Io. An. in c. illud. s̃. de præsum. in regula prima. de reg. iur. in vj. in nouella. & sil̃r præsumitur quis filius illorum qui, vt parentes habuerūt eum pro filio. s̃. de proba. c. per tuas. & similiter dicimus de nato ex parentibus Christianis, & conuersante fideliter inter Christianos: q̃a pſumitur baptizatus. j̃. de presby. nō bapti. veniens. & ideo vr̃, ꝙ qñ hospitale habet oratoriū in facie ecclesiæ: & hēt altare, & cāpanile, cū ista sint signa loci religiosi, & ecclesiastici. j̃. de priuile. in c. parentibus. ꝙ præsumatur talis locus fundatus authoritate Epi, & præcipue si ibi diuina officia dicerētur per sacerdotes, & clericos, per id qđ no. Archi. in d. c. nemo. de consecra. dist. j. aduertendum tñ, ꝙ si patet cuius initij in ꝯtrarium memoria nō existit, ꝙ episcopus non exercuisset in tali loco iura epalia censet præscripta contra epm: & præsumeret contra eū. per id qđ hr̃. in c. j. de præscrip. in vj. nam talis pręscriptio loco priuilegij hr̃. in c. super q busdā. §. j. j̃. de ver. sig. & in l. hoc iure. §. duct⁹ aquę. ff. de aqua quoti. & æsti. & qđ no. Bal. in d. l. si quis ad declinādā. & de prædi

23 ctis plenè dixi in pręal. consi. ¶ † Tertio principaliter quęrit quid si aliquid legat collegio leprosorū, an de tali relicto debetur epo canonica portio. vr̃ ꝙ sic, cū tale collegiū videatur esse religiosum, & licitum, vt no. Inn. j̃. de eccle. ædifi. sed Host. ibi dicit, ꝙ non est collegium religiosum, nisi ꝓmittāt substantialia rlę, de quibus. j̃. de sta. mona. c. cū ad monasteriū. nec eis s̄m eum reperit datū a iure priuilegij, sed tñ ob priuilegium de decimis non soluendis. Subdit tñ leprosos cēseri miserabiles personas, & eis legari posse. d. Pe. de Anch. hic dicit se credere, ꝙ non teneantur ad canonicam portionē, cū legatum factū eis videat factum, vt pauperibus qui ad canonicam non tenētur, l. si quis ad declinandā. C. de epi. & cle. & pro hoc faciat s̄m eum: q̃a de mente istorum iuriū vr̃ esse, ꝙ debeat portio epo per rescriprū ad pſonas. facit, qđ hr̃ in c. seq. & plus vr̃ dicere Fede. in consi. cx. aliàs. 130. ꝙ si habent certū locū non fundatū authoritate Epi non teneant soluere canonicam de relictis tali loco. ¶ Sed ꝯrium tenet. do. Petr. de Peru. per ea, quæ dixi post eum in secunda sequenti q̄ne. Sed contra ip̄m multum facit. s̄m do. Pet. de Anch. q̃a de relictis pauperibus non per respectum ad locum portio non debetur. & sic saltem vr̃, ꝙ de relicto collegio leprosorū non debeat quarta. Cuius ꝯtrarium voluit. do. Pe. de Perusio. & idē voluit, qñ relinquitur loco vbi leprosi congregant, licèt non sit fundatus authoritate epi. potes dicere, ꝙ si relinquit leprosis in genere nō debeatur canonica: sicut nec debetur, qñ relinquit pauperibus in genere: vt no. Io. An. in c. dudū. j̃. de ꝯuer. cōiu. Si aūt relinquat collegio leprosorum, vel leprosis talis loci: tunc si locus ille fuit fundatus authoritate Epi debeatur quarta. per id, qđ hr̃ in c. sequenti. secus si sit fundatum per laicos sine authoritate Epi: q̃a tunc non debetur quarta. per ea quę supra dixi in ij. questione.

24 ¶ † Iuxta prædicta querit idem. domi. Pet. Quid erit de legato facto conuentui fratrum de pręsentia tertij ordinis Sancti Franscisci, an de tali legato debeatur Episcopo quarta. refert Feder. de senis in consilio. cxlv. quod tamen non reperio in meis consilijs dixisse, quòd nec de hereditate relicta prędictis: nec de legato eis poterit Episcopus petere quartam quia eis non relinquitur sub nomine monasterij, vel ecclesiæ. & quia non sunt intitulati aliquibus locis. Item, quia Episcopus petit quartam a locis, & personis subiectis suæ iurisdictioni, vt dixi in prima q̄stione. sed isti de tertio ordine Sācti Francisci non subsunt Episcopo loci: licèt in aliquibus sint priuilegiati contra exactiones seculariū. vnde status ipsorum dicitur potius quidam modus viuendi quàm regula, vel religio: vt nota. Ioan. And. & Pau. in clemen. penulti. de sententia. excommunicatio. & licèt eorum status aliquando appelletur regula, vel ipsi appellentur religiosi, non tñ sequitur, ꝙ sint personę ecclesiasticæ. nam etiā laici bene viuentes dicuntur esse religiosi: vt legitur, & notatur in capitu. ex multa. infra de voto. & facit. supra de constitu. capitu. ecclesia. & infra de rebus eccle. non ali. capitu. fina. facit quod nota. Archid. in capitul. j. de regula. & sic sola obedientia quam pręstant suo ministro non facit eos dici verè religiosos, vel professos. facit, quod nota. in Specu. de sta. mo. §. j. uersicu. 37. & subdit, quòd considerato eo, quod legitur in capitu. duo sunt genera. 12. q. j. plura sunt quę suadent istos esse sub genere laicorum quàm clericorum. & ideo pro illa parte debet iudicari. argumen. eorum quę habentur in capitul. j. 13. distinc. Et per prędicta concludit, quòd cum non sint propriè sumpto uocabulo religiosi. nec clerici: nec personę ecclesiasticæ, quòd uidetur etiam interpretari consuetudo, quę habet eos posse conueniri coram iudice seculari, sequitur,

tur,ꝙ relicta iſtis cẽſent̃ relicta:aut tanq̃ pauperibus, aut tanq̃ amicis:aut intuitu perſonarũ:aut tanquã in opera pietatis,& eleemoſynæ eroganda:& nullo caſuum p̃dictorum vr̃ competere Ep̃o quarta ſ̃m eum per id,qđ hr̃ in c.ſequenti.ad fi.& ĩ.de verb.ſig.c.ex parte.el iij.& per Io.An.in præalle.c.dudũ: & ſic reſidet.do.Pet.Sed aduerte,q̃a dictum ſuũ ſatis vr̃ procedere ſi teneamus,ꝙ prędicti cenſeantur merè laici, qđ tenuit ẽt Gui.de monte lauduno in d.cle.pe.ſed tenendo,ꝙ non dicantur meri laici,ſed Deo deuoti. & ſic perſonæ eccleſiaſticæ de quibus fit mẽtio in d. c.duo.& ꝑ ꝯñs,ꝙ ſubſint Ep̃o de iure:ꝓut tenuit zẽzelinus.in d.cle.pe.& etiã Io.de Ligna.ibidẽ.& Bar. in l.ſemper.§.quibuſdã.ff.de iure immu. vbi ẽt dicit ſe ita conſuluiſſe vna cũ pluribus alijs doct.ẽt canoniſtis:tunc videretur , ꝙ Ep̃o deberet̃ quarta de relictis conuentui p̃dictorum,ſicut debentur de relictis canonicis alicuius eccleſiæ,ex quò eſſent perſonę eccleſiaſticæ,& ſibi ſubiectæ.Quæ aũt ſit verior opi. p̃t dici,ꝙ ſi conſuetudo loci habet tales poſſe conueniri corã iudice ſeculari:& ſic,ꝙ cenſeant̃ laici tunc,ſtã dũ erit conſuetudini. cum ſit optima iuriũ interpres. s̃.de conſue.cũ dilectus.& l.minime.ff. de leg. Si aũt non apparet conſuetudo, tunc vr̃ verior de iure opi. zenzelini,& Ioã.de Ligna.& Bart.per dictum.c.duo ſunt genera,& ſic vr̃, ꝙ in dubio debeant iudicari ꝑſonæ eccleſiaſticæ,& ſubiectæ Ep̃o : ideo tunc vr̃ , ꝙ deberet̃ quarta: & multofortius hoc ꝓcederet ſi conſuetudo etiam haberet, ꝙ ſolum ſub Ep̃o conuenirẽtur tanq̃ perſonæ eccleſiaſticæ.Peruſij tñ ſeruatur:& ẽt hic,ꝙ conueniunt̃ coram iudice ſeculari.¶Quarto quærit.q̃a viſum eſt.s̃.q̃ perſonæ,& loca teneant̃ ad ſolutionẽ huius canonicæ portionis de quibus obueniẽtibus,& relictis : & de quibus rebus debebitur dicta portio.Circa qđ dicit aduertẽdum, ꝙ q̃dam q̃runtur interdum ex diſp̃one legali:puta,cum q̃s profitetur:vt in auth.ingreſſi.C.de ſac.ſan.eccl. Quædã vero ex diſp̃one hoĩs,& hoc ſcđ̃m dupliciter contingit:q̃a interdum ex diſpoſitione inter viuos : interdũ ex diſp̃one vltimæ voluntatis , & earum ẽt quærunt̃ in vltima voluntate:quædam relinquuntur eccleſiæ: quædam perſonæ . Item quædam relinquuntur ſimpliciter:quędam ob cãm in legando expreſſam:& ſic tria poſſunt conſiderari. primo titulus acquiſitionis. ſecundo perſona,cui legatur. tertio modus legandi , & cã in legando.¶† Quò ad primum capitulum acquiſitionis quærit,an de his,quæ acquiruntur eccleſiæ ex legali diſpoſitione ratione ꝓfeſſionis debeatur canonica.Inn.variauit.nã aliter fuit locutus.in c.relatũ.dicit ꝙ debetur canonica de oblatis monaſterio q̃n in infirmitate de qua q̃s decedit ſe offert.ſed poſtea ibidẽ ſubdit,ꝙ etiã ſi in ſanitatæ offert, & multo t̃pe viuat de oĩbus, quæ tunc dant̃ pro anima debet̃ canonica:ſed de alijs datis monaſterio non debẽtur. demum in c.de his.dicit,ꝙ ſi tranſit ad monaſterium vbi bona ſua offert,& ibi viuit , non vt ibi ſit profeſſus ceſſabit canonica.põt tñ tunc aliquid relinquere ꝓ anima,& de illo debebitur canonica, & alia relinquere monaſterio pro ſuſtentatione ſuæ vitæ.¶Si autem ibi profitetur,tunc de oĩbus quæ dat eccleſiæ debetur canonica ẽt ſi longo t̃pe poſt ingreſſum moriatur:quia tunc fingitur mori,cum ingreditur monaſterium.l.fi.C.de epi.& cle.& xvj.q.j.c.placuit. & ſubdit,ꝙ quicquid dat monaſterio ad qđ trãſit intelligit̃ pro anima dare:ex quò in infirmitate ad illud ſe trãſfert.¶Sed gl.in c.de his.videtur dicere canonicã deberi de quæſitis rõne legati:nõ aũt rõne poſſeſſionis. do.Pe.finaliter concludit, ꝙ debetur canonica de q̃ſitis monaſterio virtute ꝓfeſſionis,q̃n fit in infirmitate de qua profitens decedit:quia anima vr̃ tunc obtuliſſe:aliàs dicit,ꝙ non debebitur canonica: q̃a de dona . vel aliter acquiſitis inter viuos eccleſiæ inferiori non debet̃ Ep̃o canonica:vt vr̃ probari in d.c. de his. & no.Hoſt.in ſumma,de ſepul.nec obſt.ſi dicatur,ꝙ cum quis ingreditur religionem vr̃ mori.d.c.placuit. quia illud eſt verum in iuriſdictione nõ vere:nec de tali ficta morte iura quæ faciunt mentionem de morte ſunt intelligenda:vt no.in d.c.placuit.de eo aũt,ꝙ obuenit in morte: ſiue obueniat tanq̃ relictum ſingulare:ſiue vt clauſule. & ſine iure directo declarat̃ hæreditas ex diſp̃one hominis,vel iuris:ſiue per fideicõmiſſum eſt quarta ſoluẽdã.ĩ.de ſepul.c.relatum. vbi patet,ꝙ de oĩ eo , ꝙ teſtator diponit debetur quarta: & ſic comprehendit caſum ẽt ſi iure directo relinquatur.Et per prædicta infert,ꝙ ſi rector eccleſiæ decedit & nemine exiſtente de cognatione ſua ſuccedat eccleſia ſua , ꝙ debebitur Ep̃o quarta.facit qđ hr̃ in c. 2.ĩ.de ſucceſ. ab inte. & x.q.j.c. de his.& c.decernimus.nam ẽt de eo , qđ quæritur eccleſiæ parochiali ex diſpoſitione iuris debet̃ ep̃o quarta. facit qđ not. Ioã.An.in c.certificari.ĩ.de ſepul.& hæc circa titulũ acquiſitionis.¶ Circa perſonas dicit conſiderãdum, ꝙ q̃ñq; legat̃ eccleſiæ : q̃ñq; prælato:q̃ñq; ſingularibus ꝑſonis,& hoc vltimo caſu:q̃ñq; relinquit̃ ab extraneo:q̃ñq; a propinquo:quæ conſideratio cadit etiã in prælato ſ̃m eum:vt patet.ĩ.c.ꝓxi.Sed tu dic , ꝙ in p̃lato bñ cadit.vt diſtinguat̃:an ab ex̃neo: an a ꝓpinquo fiat relictũ: ſed q̃n ſingulari de eccleſia fit relictũ non cadit:vt patet.ĩ.c.ꝓxi.& c.fi.Interdum vero aliquid relinquit̃ pauperibus,& non debet̃ quarta , q̃n ſimpliciter relinquitur:ſecus ſi pauperibus certi loci: quia tunc loco vr̃ relictum : ideo tunc debet̃ quarta. intelligo ſi locus ſit fundatus authoritate Ep̃i.de quo per Io.An.in præalleg.c.dudũ.de ꝯuer.coniu.¶Circa tertium ſi in legato † adijcit̃ modus,vel conditio, 26
vel in vſus aliquos cõuertat̃, an de talibus relictis ſic modificatis debeat̃ quarta.concludit ꝙ expreſſio cauſę,vel modi nõ concludit canonicam portionem rr̃. fallit in caſibus enumeratis in c.fi.ĩ.eo.Aduertendũ tñ, ꝙ ſi cauſæ ibi expreſſe non poſſunt ibi vendicare locũ non excludẽt iſtam quartã , puta ſi relinquatur eccleſiæ pro fabrica, & eccleſia non egeat reparatione,q̃a expreſſio falſæ cauſæ non tribuit priuilegium. ſilr̃ ſi relinquit̃ eccleſię tanq̃ debitum ſi nõ ꝓbat̃ debitũ capiet̃,vt legatũ,& quarta debebitur.facit.l.Aurelius.§.fi.ff.de lib.leg. & qđ dicet̃.in c.fi. de ſucceſ. ab inte.& hoc tenet Fe.in cõſi.clxxvj.¶ †Quid aũt ſi 27
legatur presbytero ꝓmiſſis dicendis,an debet̃ canonica.concludit ꝙ ſic,quia nõ eſt de caſibus exceptuatis in d.c.fi.ĩ.eo.ideo remanet ſub rr̃a . & hoc tenuit ẽt.do.Card.in ſuo tractatu,ꝙ vr̃ intelligendũ,cum legatur p̃sbytero hñti titulũ in aliqua eccleſia,q̃a videret̃ cõtẽplatione ſuę eccleſiæ relictum. ſecus ſi nullã haberet eccleſiã,quia tunc ꝯtemplatione ꝑſonę vr̃ relictũ.& ſic non deberetur quarta,per id qđ hr̃ in c. ſeq.Item dixit.d.Pe.de Peruſio , ſi legatur in genere presbyteris pro miſſis dicendis , quia tunc vr̃ relictũ ꝯtemplatione eccleſiarum quibus præſunt.Et ex hoc patet,ꝙ intelligit de relictis p̃sbyteris intitulatis. vbi aũt relinquererur presbytero non habenti eccleſiam deberet̃ quarta ſ̃m do.Pe.de Ancha.per id,quod habetur in c.ſequenti.vnde concludit,quòd ex quacũque cauſa præterquam priuilegiata relinquatur eccleſię,iſta quarta debetur.Idem ſi ſimpliciter relinq̃tur,quia pro anima in dubio videt̃ relinqui.ĩ.c.proxi. de quibus autem rebus debeatur hæc portio.dic, quòd

ꝙ de mobilibus, vt voluit do. Card. in dicta tract. q̃a iura sic indistinctè vñr loqui, & sic dicit fuisse iudicatum in ducatu Romano in qõne facta in relicto cuiusdam castri facto cuidam monasterio, vt de illo deberetur quarta Epõ, facit, qđ notauit Host. in summa huius ti. ¶ Quid aũt si relictum pro cā priuilegiata authoritate apostolica, vel ordinaria eo casu quo fieri pt̃ conuertatur in cām non priuilegiatā, an debebit̃ quarta Epõ. do. Pet. de Perusio hic tenet, ꝙ non, quia debemus inspicere cām primordialē, & eius naturā sequi, & nõ illā q̃ ex facto alterius superuenit. ar. l. sicā. §. qui iniurarũ. ff. si quis cau. facit, qđ no. per Bar. in l. 2. ff. de publicis iudicijs. de cõmutatione pœnę facta per hominem vigore primæ legis. facit ẽt, qđ hr̃ in l. seruos. ff. de accus. & hæc de quarta qõne principali.

28 ¶ † Quinto quærit quo iure petat̃ hæc canonica. dic, ꝙ condictione ex canone, per id qđ hr̃ in c. Põtifices. 12. q. 3. & j̃. c. proxi. Alij tñ dicunt, ꝙ poterit etiā peti actione ex testamento, & agi nedum ꝯ legatarium, sed ẽt cõtra hæredem, sed verior est opi. ꝙ solum agi possit condictione ex canone, non ẽm agi põt ex testō per Epm̃, cum nihil sibi sit relictum, nec etiā eius cõtemplatione factũ sit legatum. facit, qđ hr̃ in l. 3. aliàs. 4. ad fi. in gl. quæ incipit, secus. ff. de lib. leg. verum est tñ, vt dicit. do. Petr. de Perusio, ꝙ agi poterit condictione ex canone per Epm̃ ꝯtra hæredē anteq̃ soluat legatũ, vel si sit solutũ poterit agi ꝯtra legatarium, per id qđ notauit gl. quę incipit per hoc de sepul. & per hoc facit, quia sicut falcidia resecat legata l. plautius. & l. linea. ff. ad leg. Fal. sic etiā vr̃ hęc quarta resecare legata. facit, qđ dixi in notabilibus, & ex p̃dictis vr̃, ꝙ in p̃iudicũ Epi non poterit ecclesia, cui factũ est legatũ illud repudiare. facit. l. liberto octuaginta. ff. de bo. liber. nec ob. l. j. ff. si quid in fraudē patroni. & l. qui aũt. ff. de his, quæ in frau. cred. quia patrono, vel creditoribus non cõpetit ius in legato facto liberto, vel debitori, nisi post agnitionē, sed Epo statim quęritur ius petendi quartā post mortē testantis de relicto facto ecclesiæ, vt hic patet. & j̃. c. proximo. ideo ecclesia non põt in præiudicium Epi repudiare, faciat ad p̃dicta, qđ notauit Bar. in l. si mihi, & tibi. in prin. ff. de leg. j. & de mã huius qõnis plenè tāgitur per Io. An. post Inn. in c. de his. j̃. de sepul. vbi recitat opi. quas hic recitauit. do. Pe. sed non est necesse instare ꝑ ea, quæ ibi hñr, & quia. s̃. dixi conclusiue veritatem. An autem, qñ canonica Episcopalis est aucta per consuetudinem, puta ad dimidiam, an petetur, vt cõsuetudinaria, an simpliciter, vt canonica. tangit Io. And. in c. certificari. j̃. de sepul. & tanget. j̃. c. ꝓximo.

29 ¶ † Sexto quærit, an canonica Ep̃alis impediatur per canonicam parochialē q̃ debetur p̃sbytero parochiali de relictis ecclesiæ electæ sepulturæ, vt hr̃ in ca. j. j̃. de sepul. & in cle. dudũ. §. huiusmodi. de sepul. dicit. do. Pet. de Perusio, ꝙ non, q̃a diuerso iure prouenjunt, & diuersis ꝯueniunt, nam canonica Episcopalis debetur ꝑ iurisditionis exercitium. Sed parochialis ꝑ administrationem sacrorũ, & ideo, q̃a ex diuersis causis ꝓueniũt, & diuersis personis sunt debitæ, vna aliam non confundit, sed concurrunt in eisdem rebus facit. l. gñaliter. ff. de fideicom. & ff. de ac. emp. l. non est nouum.

30 ¶ † Sed hic incidenter q̃ritur. Quæ primo veniat detrahenda. & an de scđa debeat detrahi de eo qđ superest facta detractione primæ quartæ, an vero habito respectu ad totum, & magnum vr̃ esse ꝯmodum q̃ primo detrahat̃ si cui octingenta sint relicta, & ecclesiæ electę sepulturę si detrahat̃ primo quarta Ep̃alis, illa erit q̃titas duẽtorum, alia parochialis q̃ scđo loco de residuo deducet̃ quæ sunt sexcenta erit q̃titas centum q̃nquaginta. si aũt parochialis quartæ detrahet̃ primo ꝯtingetur cõuersio, ꝙ minor erit quarta Ep̃alis q̃ quarta parochialis, & sic vr̃ esse magnum commodum q̃ primo detrahatur, vr̃ ꝙ primo detrahenda esset quarta Ep̃alis tanq̃ dignior. arg. c. statuimus. de maio. & obe. Hosti. dixit, ꝙ si ecclesia parochialis primo deducat quartā Episcopus habebit quartā de residuo, & quartā quartæ parochialis ecclesię, vt no. per eum in summa. de sepul. §. fi. & in c. certificari. j̃. de sepul. & s̃m opi. Host. si quis diligenter consideraret non erit dr̃ia q̃ primo detrahatur. vt j̃. dicet̃. do. Pe. de Perusio tenet, ꝙ vtraque detrahet̃ de toto aceruo relicti, puta si erant quadringenta relicta eccłiæ electæ sepulturæ a parochiano alibi sepulto quā in ecclesia parochiali Ep̃s habebit centum, & ecclesia parochialis alia cẽtum. ¶ Sed contra istā opi. facit id, qđ no. per Io. And. j̃. eo. Raynutius. vbi vr̃ notari, ꝙ qñ duæ quartæ sunt detrahendę, vna detracta alia detrahat̃ de residuo, qđ superest post detractionē, & non de toto. do. Pe. de Ancha. allegat qđ dictum est contra opi. do. Pe. de Perusio. & plus nõ dicit, potes dicere, ꝙ ꝑ dictũ ꝯtrarium verior est opi. Host. q̃ sequit̃ Io. And. in c. certificari. in x. q. j̃. de sepul. & per hoc vr̃, ꝙ in dicto casu, qñ relicta sunt ecclesiastica: ecclesia primo detrahat cẽtum, q̃ sunt quatuor quadringentorum de resido, qđ est recenta detrahat Ep̃s quartā, & sic detrahet septuagintaq̃nq;, & de quarta habita ꝑ ecclesiā parochialē detrahet. xxv. & sic in effectu Ep̃s habebit de dictis quadringenta centum, & ecclesia parochialis septuagintaq̃nq;, licèt primo detraxerit, & idẽ contingeret si Ep̃s primo detraheret, q̃a tunc solum hẽbit parochialis ecclesia quartā de residuo, & sic de trecentis quorum quarta sunt septuagintaquinq;.

31 ¶ † Septimo q̃rit quota sit canonica Ep̃alis. dic ꝙ canones variant, nā q̃dā dicunt, ꝙ est tertia: q̃dā, ꝙ est medietas: q̃dam, ꝙ est quarta, vt tangit̃ in sequenti circa p. in. & q̃a iura posteriora vñr loq̃ de quarta, vt patet ex his, q̃ hñr in c. de quarta. s̃. de p̃scr. & 12. q. 2. & c. nobis. & c. Vulterana. iõ dicimus, qđ est quarta, quia ex ista diuersitate stādum est iuribus posterioribus alijs iuribus aliter disponentibus stat̃, si ita cõsuetudo se hẽat, nā pt̃ consuetudo disponere, ꝙ vltra quartā dẽatur, & sic, ꝙ minus quarta, An autẽ nihil dẽatur nõ vr̃ posse induci cõsuetudine, scđm do. Pe. nisi sit tāti t̃pis cuius ꝯtrarij memoria non existat. facit, qđ hr̃ in c. suꝑ quibusdā. j̃. de uer. sig. de quo in p̃alle. c. certificari. & ẽt per Host. in summa de sepul. & tanget̃. j̃. c. proximo.

32 ¶ † Vltimo q̃rit in quibus casibus cesset Ep̃alis canonica, & considerat quatuor casus, primus est, qñ cesset Ep̃alis, & parochialis. Tertius econtra, qñ debet̃ parochialis, & non Ep̃alis. Quartus, qñ utraque debetur, in effectu prosequitur id, quod ponit Io. And. in ca. certificari in ultima qõne. j̃. de sepul. ideo non insisto, sed sufficiat remittere ad ibi no. quia nil ultra eum dicit. & hæc sufficiant de isto. capitu.

SVMMARIVM.

1 *Canonicam portionem habere debet Ep̃s de omnibus relictis ecclesiæ siue relinquantur occasione sepulturæ, vel alia quacunque causa.*

2 *Relictum pro anima, quando dicatur.*

3 *Legatum factum prælato ab extraneo in dubio vr̃ factum contemplatione ecclesiæ. & nu. 9. & 26. & 27.*

4 *Ambasiatoribus si aliquid detur, an intelligatur datum contemplatione ipsorum, an ratione mittentis eos.*

5 *Institutio, an valeat, quando quis relinquit aliquem hęredem credēs eum esse suum filium, cum non sit: vel credens eum liberum, cum sit seruus.*

6 *Ius publicum ex dispositionibus priuatorum tolli non potest.*

7 *Legatus*

7 *Legatus pio loco, vel ecclesię videtur legare contemplatione animæ.*
8 *Quarta Episcopalis debetur de legatis, & donatis ecclesiæ cathedr. in vita, secus in quarta parochiali: quia illa non debetur de donatis in vita.*
10 *Actus vbi geritur a coniuncta persona prælati, licèt verba concipiātur sub nōie dignitatis ille actus non concernit dignitatem, sed personam prælati.*
11 *Canonicam portionem habere debet ecclesia cathedralis de relictis factis Episcopo, vt Episcopo.*
12 *Ius accrescendi, an habeat locum inter coniunctos coniunctione legali, vel coniunctione canonis.*
13 *Relictum personę ecclesiasticę, an præsumatur factum pro anima.*
14 *Canonicam detrahit Eṗs de relictis factis ecclesiæ, & ecclesia de relictis factis Episcopo.*
15 *Testator si legat capitulo mille. & prælato bibliam, prælatus si sit de capitulo admittetur cum alijs ad relictum de mille, & habebit bibliam.*

a Relictum Eṗo. Eodē modo summāt hoc c. dominus. Abb. & do. Ant. sic.

16 *Relictum singulari de ecclesia acquiritur ecclesiæ, qñ secularis non est capax proprij.*
17 *Quartam canonicam non detrahit Eṗs de quæsitis ab inferioribus clericis non habentibus administrationem.*
18 *Canonicam portionē q̄ percipit Eṗs ab alijs ecclesijs monasterijs, vel pijs locis communicare non tenetur cum ecclesia cathedrali.*
19 *Coniuncti dicuntur multis modis.*
20 *Canonica portio quanta debeat esse.*
21 *Canonica portio, an per subditum prescribi possit contra Episcopum.*
22 *Canonica portio quam Eṗs dēt detrahere ab inferioribus ecclesijs quota esse debet, & de quibus rebus, & iuribus.*
23 *Et quota sit portio quā Eṗs debet detrahere de relictis ecclesiæ cathedrali, & de quibus rebus, & iuribus debeat detrahere.*
24 *Canonicam portionem petenti, an habeat obstare exceptio præscriptionis.*
28 *relictum si fiat prælato rectori, vel ecclesiæ, an debeat exprimi nomē proprium, vel appellatiuum ad hoc vt relictum videatur factū contemplatione personæ, vel ecclesiæ.*
29 *Relictum ciuibus videtur relictum ciuitati.*
30 *Relictum canonicis non expreßis proprijs nominibus, an videatur relictum ecclesiæ.*
31 *Duo iura quoties in eadem persona concurrunt haberi debent ac si in diuersis personis concurrerent.*
32 *Dispositio testatoris non potest generalem constitutionem canonis immutare.*
33 *Relictum Eṗo a propinquo vltra quartum gradum, siue inter viros, siue in vltima voluntate, an presumatur relictum intuitu personæ.*
34 *Propinqui qui dicantur.*
35 *Relictum pro anima, an debeat diuidi inter Episcopum, & ecclesiam.*
36 *Canonica regulariter debetur Eṗo, nisi super hoc habeatur priuilegiū, vel nisi legitimè præscribatur. & etiam si consuetudo habeat, ꝙ nil percipere possit.*
37 *Relictum si fiat Eṗo, & ecclesiæ, an altero repudiāte accrescat alteri.*
38 *Testator si legauit aliquid Eṗo hoc adiecto, ꝙ mensę Eṗi tm̄ acquiratur, & non ecclesiæ, an capitulum poterit petere canonicā portionē.*
39 *Relinqui, an possit mensæ Eṗali exclusa ecclesia cathedrali, vt sic capitulum nihil habeat.*
40 *Canonicam portionem q̄ pcipit, & defalcat Eṗs ab ecclesijs inferioribus, an debeat communicare cum ecclesia cathedrali, siue capitulo.*
41 *Testator si dicit lego talem rem Eṗo, & tali capelle, quid habere debeat capella.*
42 *Monasteria, & pia loca tenentur Episcopo ad portionem canonicam.*
43 *Locus authoritate Episcopi constructus dicitur ecclesiasticus.*
44 *Canonica debetur de relictis pauperibus pij loci, secus de relictis pauperibus loci non pij.*
45 *Canonicæ portionis diuisio quæ debet fieri inter ecclesiam, & Eṗm, an habeat locum in alijs prelatis inferioribus Episcopo.*
46 *Beneficiatus simpliciter dr̄ clericus, qñ non habet administrationem & non est alicuius congregationis socius.*
47 *Acquisita per simplicem sacerdotem per parochiam iniungendo pęnitentias, an intelligantur sibi quæsita contemplatione ecclesiæ.*
48 *Coniunctio legalis qualiter fiat.*
49 *Substitutio inutilis, an impediat coniunctum venire per ius accrescendi.*
50 *Ius accrescendi, an trahatur ad bona impuberis, cui erat quis coniunctus in substitutione.*
51 *Ius accrescendi, an habeat locum inter coniunctos coniunctione legali.*
52 *Ius accrescendi, an in acquisitionibus inter viuos habeat locum inter coniunctos, siue sint coniuncti coniunctione hominis, siue legis.*
53 *Ius accrescendi, an habeat locum in donatione causa mortis.*
54 *Dispositio priuata testatoris, an posit aliquid operari contra ius.*

Equisisti. Nō pōt breuiter summari ꝑꝑ multiplicitatē doctorū, tñ loco summæ pōt dici, ꝙ distinguēdo declarat, qñ & qualr̄ inter Eṗm, & eccl̄iā cathedralē, vel aliā, sit legatū diuidendū, ꝙ fit vtriq;, vel alteri. Vel pōt sic summari, ſm d. Flo. Relictū eṗo [a] cōtēplatione ꝑsonæ non diuidit̄, cū ecclesia cathedrali sed si sit relictū cōtemplatione ecclesiæ bñ diuidit̄, siue nihil relinquat̄ ecclesiæ, siue aliq̄d, siue ꝯiunctū siue separatim. si aūt soli eccl̄iæ sit factū relictū hēbit Eṗs portionē. & ꝑsumit̄ cōtēplatione eccl̄iæ relictū, qñ ab ex̄neo relinquit̄ ꝑlato, vel hñti administrationē, cū ecclesijs inferioribus ñ diuidit Eṗs, q̄a ñ est tāta cōiocū illis, q̄ta est cū eccl̄ia cathedrali. h. d. & primo ponit̄ qō, ſcd̄o ſolo gñalis ib. Et q̄dē tertio ſpālis ſolutio ibi, licèt ꝯsiderādū. in qua tertia distinguit quatuor mēbra &, primū mēbrū ꝑseq̄t̄. ibi, in primo vsq; ad ver. ꝙ sic interferendo. ſcd̄o ibi, in ver. quēad modū tertiū ꝑsequit̄ in versu. Qd̄ relinquit̄. Quartū in ver. si vero istud vltimo in §. illud dat q̄dā doctrinā. Itē in ver. in j. Circa primū mēbrū subdistinguit, & primū subdistinctionis mēbrū ꝑseq̄t̄, ibi si ab ex̄neo ponēs q̄dā dissimilitudinē, & eius cām ibi & hoc videlicet, & soluit qd̄dā obstaculū ibi, nec est ꝯ̄riū, & ſm subdistinctionis mēbrum ꝑsequit̄. in ver. si vero relinquat̄. In text. ibi: sed ꝯsiderandū hic ponit̄ ſpālis solutio ſm vnū intellectum. vt dixi in diuisione. vel potes dicere, qd̄ s̄. dixit quota portio sit detrahenda. Nunc aūt dicit, an, & qñ detrahēda, & hēt decre. ista mām canonicā, & aliqualr̄ intricatā ꝑꝑ canones antiquos ēt ꝑꝑ varietatē doctorum nitat̄ inferius mām ipsam declarare. ¶†No. j. ꝙ de oībus relictis ecclesiæ Eṗs dēat hr̄e suā portionē, siue relinquat̄ occasione sepulturæ, siue alia quacunq; de cā. dum tñ relictum sit ꝑ aīa, ꝙ intellige, siue exꝑsse relinquat̄ ꝑ aīa, siue tacitè, vt q̄a simpl̄r relinquat̄ ecclesijs. facit, qd̄ nota. Io. An. in c. j. ī. de sepul. in verbo, iudicij. Et intellige verbum relicti latè, vt ꝯprehendat subſtōnē. facit. l. his verbis, & qd̄ ibi no. ff. de hr̄e. insti. & notauit Ioā. An. in d. c. j. ¶Et no. ꝙ hoc vr̄ hr̄e locū tm̄mō in legatis, vt hic vr̄ innuere l̄ra. facit, qd̄ hr̄ ī l. verba gesserūt. ff. de ver. sig. & in l. j. §. fi. ff. de tab. exhib. & sic in alijs dispōnibus inter viuos, qd̄ putat verū. d. An. qñ relinquit̄ ecclesijs inferioribus. sed de relicto ecclesiæ cathedrali, vel ꝑlato, vr̄ secus, q̄a hoc vr̄ hr̄e locū nedū in legato, sed ēt in donatione inter viuos dūmō dēt ꝙ aīa. facit. c. sancimus, cū c. ꝓcedēti. 12. q. 2. & qd̄ hr̄ in canone, Pōtifices. de quo hic fit mētio ī versu. nec est ꝯ̄rium ibi, dū dicit dimittit̄, vel donat̄, & sic hēt locū in vtrisq;. & ex ꝓdictis not. r̄lam, ꝙ de oīb⁹ relictis ꝑ aīa Eṗs dēt hr̄e canonicā, & hoc r̄lr̄ ꝓcedit, fallit de certis casibus, puta si q̄s sup hoc sit priuilegiatus. s̄. c. ꝓximo. vel si sit ltīmè ꝑscripta. s̄. de rescrip. c. de quarta. & ī alijs casibus notatis ꝑ Host. in summa de sepul. sub. §. vet⁹. ver. an hæc canonica. & ver. & quota.
2 ¶†Qñ aūt dicat̄ relictū ꝑ aīa, tex. hic vr̄ velle, ꝙ in dubio hic ꝑsumat̄, qñ relinquit̄ eccl̄iæ, vel pijs locis. facit, qd̄ s̄. dixi. & adde ēt, ꝙ oīa relicta ꝑ aīa dicunt̄ relicta ad pias cās, vt no. in l. si q̄s Titio. ff. de leg. 2. ꝑ glo. & Bar. facit, qd̄ notauit Bal. in repe. l. j. C. de sac. san. eccl. d. vero Flo. hic dicit, qd̄ licèt aliq̄ dicant, ꝙ Eṗs hr̄e dēt canonicā de relictis solū, qñ relinquitur

pro aīa,tñ ipse tenet ꝯtrū dicēs,ꝙ imò indistinctè de qbuslibet relictis ecclesiis,& pijs locis dēt hre canonicā,per id qđ hr̄ in c.ij.ꝟ.de sepul.& ista opi.satis vr̄ vera,dūmō relictū nō sit factū in aliquā de causis priuilegiatis,de qbus hr̄ in c.fi.ꝟ.eo.facit qđ dixi in pcedēti circa fi.¶No.ꝙ quota diuidēda inter epm,& ecclesias non vr̄ esse certa,& determinata a iure,sed de
a ꝯsuetudine, [a] aut tertia,aut quarta. Inn.tñ hic dicit, ꝙ cū canones variēt cessante ꝯsuetudine vr̄ ꝙ de iure debeat illa q̄ est minor,& sic quarta.facit qđ hr̄ in c. ex parte.ꝟ.de cēsi. & in l.nūmis.ff.de leg.iij.vel ēt ex alio pōt dici,ꝙ sit quarta,qa de illa canones posteriores loquunt̄,vt patet.xij.q.ij.c.vobis.& c.Vulteranę. & c.cōcesso.quibus stādū vr̄ . ar.l.non est nouū.cum seq.ff.de legi. & quia vl'is ecclesia vr̄ illā approbare : allegat c.ī nostra.ꝟ.de sepul.& c.cū sup.eo.tit.¶Sed certe illa iura loquūtur de quarta parochiali,vñ melius facit qđ hr̄ in c.de quarta.s̄.de pscr.& de offi.or.
3 c.ꝯquerente.facit qđ dicet̄ super glo.ij.¶†No.ꝙ legatū factū prælato ab extraneo, vel ēt donatū,in dubio intelligit̄ relictum,& datū contemplatione ecclesię: admittitur tñ pbatio in ꝯtrū vt tangit̄ in gl.in verbo, præsumitur,& sup ea.¶No.ꝙ vbi legatū fit plato, in tali legato pōt testator ꝯtēplare duplicē respectū.nā pōt contēplare platū respectu dignitatis, & sic cōtēplatione ecclesiæ,pōt etiā ꝯtemplare ipsum,vt priuatam personā,& sic cū verba sint dupliciter intelligibilia,pt testōr legādo declarare respectū quē habuit, & eius declarationi,seu ptestationi stabitur .sed vbi legat̄ ecclesię tunc non cadit nisi vnus respectus, qa solum legari vr̄ ꝯtemplatione ecclesiæ,& nō psonę , quia talis respectus in ea non cadit.ideo tunc omnino Epō quarta debetur.& ex hoc no.ſm d.An.ꝙ vbi fit ptestatio ī facto dupl'r intelligibili illa iuuat protestātem & impedit factū ad alterū ex sensibus quē ptestans voluit.facit qđ no.s̄.de ꝯsti.in c.cū in.In facto aūt solū vno mō intelligibili nō iuuat ptestātē ꝯ iur. intellectū,vt hic pbat̄. Et ex pdictis not.ꝙ in legatis verba sunt diligēter ꝯsiderāda, & vbi sunt oīno certa non est recurrēdū ad ꝯiecturas . facit.l.ille aut ille.§. cū in verbis.ff.de leg.iij.vbi aūt sunt dubia ēt recurrēdū est ad intentionem testōris. facit l.cum virum.C. de fideicom.& in l.conditionibus.ff.de ꝯdi.& dem. Quæ intētio ex varijs coniecturis percipit̄,& etiā ex cōi intelligentia.l.si seruus plurium.§.fin.ff.de leg.j.& in l.cum delanionis.§.asinam.ff.de fun.instru.¶No. dn̄am esse,an relictū sit factū epō ꝯtemplatione psonæ,an vero ecclesiæ suæ.& sic no.ꝙ quo ad commodū acqsitionis inspicit̄ cuius contemplatione fiat relictū . facit l.cū aliquis.C.de iure deli.& l.filio.ff.de condi.& dem.& qđ leg.& no.in l.si vero.§.Itē quicquid.ff.sol.ma.vbi etiam tangit̄ de don.Ambasiatori
4 bus,qa† inspicit̄,an ꝯtemplatione eorū,an vero mit-
5 tētis ipsos fiat donatio.de quo ibi p Bar.ex hoc † etiā cōtingit,ꝙ si aliquis relinquit aliquem hr̄dē credens ipsum esse suū filiū,cū nō esset,nō valet instō.C.de hær.insti.l.si pr̄.Quid aūt si credat eū esse liberū cum esset seruus,vel eꝯ,recurrendū est ad id qđ hr̄ in l.cū proponas.C.de hær.inst.& in l.si pr̄.ff.de hær.inst.ibi tñ loquit̄ quo ad substōnē. Qual'r tūc ītelligat̄ substō facta tali,sed vbi nulla esset facta substō,satis puto, ꝙ si erat seruus acqret dn̄o suo,si erat liber acqret sibi. No.illud ad qđ sæpe allegat̄ decr. videlicet ꝙ nō pn̄t facere testōres qn leges,& iura disponētia đ testamētis habeāt locum in suis testamentis facit.l.nemo pt.
6 ff.de le.j.& ꝟ.eo.c.tua.itē † allegat̄ qđ ex dispōnibus priuatorū nō pōt tolli ius publicū,facit qđ hr̄ in l.ius
7 publicū.ff. de pac.& s̄.de so.cōp.c.si diligēti.¶†No.

ꝙ in dubio legans loco pio,vel ecclesię vr̄ moueri cō
8 templatione animæ.¶†No.ꝙ ex ver.nec est,ꝙ quarta epālis non solum debetur de legatis , sed etiam de donatis in vita ecclesiæ cathedrali , licèt secus sit in quarta parochiali.ꝟ.de sepul.c.de his. vbi vr̄ probari ꝙ illa non debeatur de donatis in vita. ¶Not.ꝙ cessantibus præsumptionibus relictum prælato vr̄ relictum contemplatione dignitatis,& non personæ. & no.etiam ſm d.Ant.ꝙ vbi quis ad legandum moueri potest ex aliqua causa affectionis extrinseca, poti[9] vr̄ motus contemplatione animæ, & sic vbi concurrunt duæ causæ attendetur causa potentior, & fauorabilior. ¶Sed certe istud notabile non vr̄ procedere, qñ appareret de causa affectionis,per id qđ dixit gl.in verbo,præsumitur,sed posset procedere vbi de ista non appareret, licèt in veritate posset subesse. in verbo , si vero. not.ꝙ relictum prælato a propinquo in dubio vr̄ relictum contemplatione personæ, & sic vr̄ ꝙ causa propinquitatis in præsumendo sit potior quàm causa animæ. ¶No.ꝙ in relictis prælato cōtēplatione personæ debetur portio ecclesiæ cathedrali. ¶No.ꝙ vbi aliquid relinqtur epō,& separatim aliud ecclesiæ,quilibet habebit canonicam portionem de legato alteri facto etiā si legata sint inæqualia nisi re-
10 maneant cōtenti dispositione testatoris.¶†No.ꝙ vbi actus geritur a coniuncta persona prælati cū ipso prę lato,licet verba concipiātur sub nomine dignitatis , tñ ille actus non cōcernit dignitatem, sed personam prælati,vt priuatam,facit qđ no.Io.An.in regula, priuilegiū . in mercurialibus.de reg.iur.in vj.c.qm̄ Abbas.s̄.de offi.deleg.& ex hoc etiam no.ſm Pet. ꝙ qñ ꝯcurrūt causa naturalis,& accidentalis, vt erat hic , pētela,& prælatura,inspicimus potius causam naturalem.facit l.iij.§.q habet.ff.de tutel.vbi in simili pupillo furioso potius datur tutor pp cām naturalē ęta
11 tis q̄ cura pp cām accidentalem furoris.Nota.†ꝙ de relictis factis epō,vt epō,dēt ecclesia cathedralis hr̄e suam canonicam,& quota sit illa,quia litera non declarat.ꝟ.dicetur.¶No.ꝙ testōr pōt excludere ecclesiā cathedralem venientem ad commodum legati facti epō ex dispositione iur.a tali commodo, seu emolumento,sed econtra non pōt excludere epm quo minus hēat portionem de relictis ecclesiæ suæ factis: & sic no.quia forti[9] est ius epi,q̄ ecclesiæ,& rō esse pt , quæ satis vr̄ esse de mente literæ, ꝙ obuentiones ecclesiæ non diuidant̄ inter ecclesiā,& epm, put pręcipiunt canones,sed ꝙ eꝯ relictū epō intuitu psonæ diuidat̄ cū ecclesia,nullus can.hoc pręcipit,iō dispō te
12 statoris pōt operari. ¶†Vtrum aūt inter istos sic coniunctos coniunctione legali,seu canonis habeat locū ius accres.puta si eps repudiet partem ad eū cōtingētem,an accrescet ecclesiæ,& sil'r eꝯ.remittit.d.Pe.ad no.per Bar.plene in l.re coniuncti.ff.de lega.iij.nā vr̄ ꝙ sil'r non habeat locū ius accres.in legato inter ꝯiunctos ꝯiunctione legali,seu canonis per id qđ hr̄ in l. & P oculo.ff.de leg.ij.& sic procedit hoc dictum qñ solum legatum sit epō factum,de quo ecclesia potest hr̄e portionem,vel qñ legatum est factū ecclesiæ,de quo eps hr̄e pōt portionem,sed vbi simul legaret̄ aliqua res,puta,fundus epō,& ecclesię, tūc,qa sunt cōiuncti re,& verbis,vt ꝟ.dicet.tñ hr̄et locū ius accres. per id quod leg.& no.in l.j.§.fin.ff.de vsufru.accres.
13 ¶†No.ꝙ relictum personæ ecclesiasticæ psumitur factum pro anima, de quo ſm.d.Pe.hr̄ in summula de quarta.d.Car.de Tuderto de qua feci mentionem.s̄. in c.proxi. sed certe hoc notabiliter vr̄ intelligendū, qñ fit psonæ ecclesiasticæ hn̄ti prælationē ecclesiæ , vel administrationem , per id qđ hr̄ in §.fin.huius c.

[a] De cōsuetudine. Ad de Spec. in ti.de feu.§. j.versic.sed pone Bald. in suis singularib[9] in hac dictione.

14 ¶†No. ꝙ epiſcopus detrahit canonicã de relictis fa-
ctis eccleſiæ, & econtra eccleſia de relictis factis epi
ſcopo,facit quod habetur in ſimili in l.Neſennius.ff.
ad leg.Fal.vbi cohæredes adinuicem detrahunt Falci
diã de legatis ſibi factis. ¶Nota,ꝙ legatum expreſſe
factũ a teſtatore nõ excludit legatarium a legato, qđ
hr̃ ꝑcipere ex iuris diſpoſitione. Et ſic facit ad qõnẽ,
15 † ꝙ ſi teſtõr legat capitulo mille,& plato bibliam qđ
prelatus ſi ſit de capitulo admitteret ad relictũ de mil
le vna cũ alijs, & nihilominus habebit bibliã de qua
qõne per Legiſtas, & maximè per Cy.in l.cũ qõ.C.
de lega.faciat qđ le.& no.in l.alimenta.§.baſilicè.ff.
de ali.leg.in ver.ſecus no. epm poſſe detrahẽ cano-
nicã nõ ſolũ de relictis eccleſijs ſecularibus, ſed etiã
relictis monaſterijs,& alijs pijs locis,& ſic vr̃ ꝙ de re
lictis hoſpitalibus poſſit detrahere.facit qđ hr̃ in c.fi.
ĩ.eo.de quo ĩ.tangetur.& idem vr̃ ſi aliquid fuerit re
lictũ pauperibus hoſpitalis certi loci per not.per Ioã.
An.in c.dudũ.de cõuer.cõiu.nec ob ei,qđ dixi.s̃.de
monaſterijs,ſi dicatur, ꝙ monaſteria ſunt exempta a
l.diœceſana. nam verum eſt,qđ ſunt exempta in his
de quibus reperit̃ in iure expreſſum, vt hic tangit.d.
Flo.& ſic in alijs ſecus facit qđ no.in c.dilec.s̃.de of.
or.no.ꝙ de relictis epo ẽt cõtẽplatione aĩæ eccleſię
inferiorũ nihil percipient,ſed ꝑcipiet eccleſia cathe-
dralis.¶No.ꝙ eps non cõputat ſibi relictũ in portio-
nem debitã ab eccleſia ĩferiori,ſed hẽt illud ꝑcipuũ.
16 facit qđ hr̃ in c.ꝑcedẽti.¶†Not.ꝙ relictum ſingulari
de eccleſia acquirit̃ eccleſię indiſtinctè, qñ ſecularis
non eſt capax proprij.No.ꝙ relictũ particulari de ec-
cleſia capaci non hñti ꝑlationem,nec adminiſtratio-
nem in dubio vr̃ relictum ꝯtẽplatione perſonæ nõ ec
cleſiæ,q̃a ex quo non hẽt adminiſtrationẽ deficit re-
17 ſpectus in quo nõ habeat eccleſiã repſentare.No.†ꝙ
eps nõ detrahit quartã de quęſitis ab inferiorib⁹ cle-
18 ricis nõ hñtibus adminiſtrationẽ.No.†ꝙ canonicam
portionem quã percipit eps ab alijs eccleſijs mona-
ſterijs,vel pijs locis non tenet̃ cõicare cũ eccleſia ca-
thedrali,& ſic cum ſuis canonicis, qđ intellige verũ
ſm Io.An.niſi obſtet pactũ, vel cõtraria cõſuetudo,
põt tñ eps iſtã ſuã portionem conferre alteri cui vult
de cõſenſu capituli,per id qđ hr̃ in c.fi.xij.q.iij.& fa-
cit,qđ no.in c.paſtoralis.ſuꝑ gl.pe.s̃.de don.& ſub-
dit Hoſt.ꝙ ſi eps,& capitulum habeãt bona cõia fiet
inter illos diuiſio de bonis vndecũq; prouenietibus,
& ꝯñr ẽt de dicta canonica. facit ĩ.de don.inter vi.in
19 c.ij.¶†No.ꝙ cõiũctio quæ inter epm,& eccleſias,&
monaſteria cenſetur eſſe,vr̃ eſſe cã ꝑꝑ quam eps põt
de relictis eis detrahere canonicã portionem, & per
hoc vr̃ ꝙ vbi ceſſaret dicta coniunctio,vt quia eſſent
eccleſiæ exemptæ,vel non eſſent de diœceſis quibus
factum eſſet relictum non poſſet eps detrahere cano
nicã portionem, de quo plene dictum fuit in c.ꝑce-
denti. in quibus aũt conſiſtat illa coniunctio,patebit
ex ĩ.dicendis.¶No. ꝙ maior eſt coniunctio inter ec-
cleſiam cathedralem,& epm,quàm inter eũ,& alias
inferiores eccleſias.Et ex hoc no.ꝙ aut inter epm, &
inferiores eccleſias eſt coniunctio,quia cõparatiuum
ꝑſupponit poſitiuum.l.vbi aũt non apparet.ff.de ver.
ob.non eſt tñ tanta, quãta eſt cum eccleſia cathedra
li, & ex hoc ſequitur ꝙ illud qđ acquirit eps partici-
pat eccleſiæ cathedrali,& nõ alijs eccleſijs,vt hic pa-
tet in litera,& ex hac litera ſm d.Flo.colligit Io.Mo.
in c.veniens.de ver.ſig.lib.vj. ꝙ in hñtibus ſymbolũ
facilior eſt tranſitus. faciat qđ hr̃ in l.in rem.§. item
quęcũq;.ff.de rei ven.cum ibi no. & expone ſymbo
lum.i.ſimilitudinẽ.nam vnum ſimile citius cõuertit̃
in ſuũ ſimile quã in ſibi ꝯ̃rium,vel nõ ſimile,& colli-
20 gitur ſm eũ hic ex eo,q̃a † canonica portio diuiditur
inter epm, & eccleſiã cathedralem ꝑꝑ multã cõionẽ
& ſimilitudinẽ, & quaſi vnitatem, q̃ eſt inter eos ſm
iuris diſpõnẽ,facit c.ſcire.vij.q.j.melius tñ meo iudi
cio probat notabile prædictũ d.§.item quęcunq;. cũ
ibi no.& ſubdit d.Flo.poſt Inn.ꝙ licèt inter Abbatẽ,
& cõuentum,& inter alium prælatũ ab epo,& eccle
ſiam ſuã,ſeu capitulum ſit multa cõio, nõ tñ fiet in-
ter eos diuiſio quę ſit inter epm,& eccleſiã cathedra
lem,quia per canones nõ reperit̃ inter eos facta.No.
ex ſi.ſm Inn.ar.ꝯ̃ ſacerdotes qui procurant,vt ſibi ali
quid relinquat̃ ab his quibus pñiam iniũgũt,intelli-
go,qñ volebãt relinquere eccleſiæ,q̃uis ſm eũ poſſit
dici, ꝙ ipſi hñt adminiſtrationem.ſ.pñias iniungẽdo
& ſic vr̃ ꝙ intelligatur relictũ contemplatione eccle-
ſiæ,de quo inferius dicet̃.Item potes notare inq̃tum
hic dr̃ in ver.ꝙ ſi relinquitur,& in ver.Si vero iſtud
de diuiſione æqualiter fienda inter epm, & eccleſiã
ſm opin.Hoſti. de qua ĩ.tangetur ꝙ per hoc vr̃ ꝙ qñ
eps habet vocem tãquam prelatus ſua vox tm̃ valeat
quantum voces omnium canonicorũ,& ſic facit pro
opi.Hoſt.q̃ hoc tenuit in c.poſtulaſtis.de conceſ.pb.
¶Sed iſtud cõiter reprobatur, vt ẽt no.per Io.An.in
d.c.poſtulaſtis.& ibi plene dixi,nec ob.iſte tex. quia
ẽt ſi opi.Hoſt.teneatur in d.verſi.ꝙ ſi relinquatur, &
ſequẽti,põt dici ſm d.Flo.ꝙ aliud eſt in diuiſione re-
rum tꝑalium,de qua hic loquitur,aliud eſt in vocib⁹
de quibus in d.c.poſtulaſtis.¶Vltimo inq̃tum hic di
ſtinguitur,an aliquid relinquatur epo, & eccleſiæ,an
vero relinquatur vna res epo,& alia eccleſiæ.dicit d.
Flo.ex hoc poſſe notari,quòd coniunctio aliq̃d ope-
ratur.nam in primo caſu,qñ vna res relinquitur epo
& eccleſię,eps & eccleſia ſunt cõiuncti re,& verbis,
ideo repudiãte epo, eccleſia habebit locũ iure accre
ſcendi,& ſimiliter econtra.l.j.ff.de vſufr.accre. ¶In
ſecundo vero caſu non habet locum ius accreſcẽdi,
quia non ſunt coniuncti ꝑꝑ rerum diuerſitatem,vn-
de in d.l.j.§.fi.eſt gl. magiſtra in materia coniuncto-
rum.nam ibi dicit gl. ꝙ quidam ſunt coniuncti re,&
non verbis, quidam verbis tm̃,& non re.Quidam ve
ro ſunt coniuncti re,& verbis.Exemplum primorum
eſt,ſiue eadẽ res duobus legetur ſeparatim in diuer-
ſis orationibus, puta ſi teſtator dicit lego fundũ Cor-
nelianum Titio.& ſic vr̃ prima facie vterq; legaſſe ſo
lidum fundum,tñ per concurſum faciũt ſibi partes,
& ſic vterq; admittitur ad dimidiam fundi.l. reconiũ
cti.ff.de leg.iij.& l.vnica.§.is ita.& §.ſi vero non om
nes.C.de cad.tol.Quidam vero ſunt cõiuncti verbis
tm̃,vt dixi.Exemplum ſi dr̃ lego Titio,& Sempronio
talem fundum æquis portionibus.nam ſunt coniun-
cti verbis,quia in eadem oratione,& non re,quia nõ
aſſignatur prima facie ſolida res vtrq;, ſed ꝑ parte.
Coniuncti autem re,& verbis dicuntur ſi teſtator di-
cat Titio,& Meuio lego tale fundum, facit qđ hr̃ in
§.ſi eodem.inſti.de lega.& de verb.ſig.in l.triplici.&
ſic etiam ꝯtingit in tex.iſto ſi legatur eadem res epo,
& eccleſię,quia ſunt cõiuncti re,& verbis, & de hac
materia coniunctorum plene hr̃ per glo.& Ray.in d.
l.j.§.fi.de vſufru.accreſ.& per Cy.in d.l.vna.§.is ita.
& plenius per Bar.in d.l.re coniuncti.¶In glo.ij.ibi:
de matricibus eccleſijs,hoc eſt de cathedralibus,per
id quod hr̃ in c.venerabili.ĩ.de ver.ſig.& capitula lo
quentia de rebus eccleſiæ diuidendis in quatuor par
tes habentur in c.vobis.& c.conceſſo.allegatis in gl.
¶Et no.bene ex glo.quia vult,ꝙ an debeatur tertia,
quarta,vel dimidia ſtandum eſt conſuetudini. Idem
Innocẽ. qui etiam dicit,quòd operari poteſt conſue-
tudo, quòd epiſcopus nihil percipit,& pro hoc alle-
gat

gat, qđ legitur, & notatur in c.certificari.j.de sepul. Host.vero hic dicit, ꝙ Innoc. postea mutauit opinio. auditis allegationibus in causa quæ erat inter Epm Ciscaricensē, & hospitaliarios Hierosolymitanos ꝓnuntiauit, quòd non staretur consuetudini q̄ habebat, ꝙ nihil perciperet Eps. Sed de iure cōi deberet, & perciperet quarta. sed potest dici scđm do.Flo. ꝙ tunc fortè potuit moueri ex aliqua speciali rōne quæ erat in facto, vel in circunstantijs facti, præterea vt dicit Io.An.hoc qđ dicit hic Hostiē. ꝙ Innocē.mutauit opi.non reperitur per aliquam additionem. Inno.vñ dicit domi.Flo.verius esse, quòd standum est cōsuetudini, etiam si habeat, ꝙ nihil debeatur, dummodo legitimè nil sit pręscripta.j.de pręscrip.in c.de quarta.& istud etiam tenuit Hosti.in summa, de sepul.§. an sit licitum. ver.quid si consuetudo.& Ioā.An.in c. certificari.de sepul.in v.q.Ioā.tamen de Lig.dicebat
21 quòd † subditus nō potest hanc canonicam præscribere ꝯtra Epm, q̄a per hoc videretur fieri acephalus hoc est sine capite cōtra illud, qđ hr̄ in c.nulla.xciij. dist.& in c.cum non liceat.s̄.de præscrip. sed prælatus contra alium prelatum sic d.c.de quarta. Sed certe vt etiam dicit do.Flo.vr̄ ꝙ etiam subditus hoc pōt pręscribere, vt aperte probatur in d.c.de quarta.dūmodo cum titulo.& sic legitimè fiat ꝑscriptio, vt ibi tangitur, & etiam Io.de Lig. finaliter hoc videtur fateri, vt hic dicit do.Flo.nec ob.ꝙ erit acephalus, quia in alijs erit subiectus Episcopo, licèt non pręstet sibi quartam. Concludit domi.Flo. ꝙ respectu diuisionis faciendę inter Epm, & ecclesiā cathedralem canonica portio est medietas de iure ꝑ istū text. in ver.si ab extraneo.vbi dicitur, & fit mentio de portione, noīe enim portionis intelligitur de dimidia. & in c.ij.de deci.lib.vj.& l.nomen filiarū.§. portionis. ff.de ver. sig.& hoc intelligit procedere de iure, nisi aliud habeat cōsuetudo quo casu procedit scđm illum illud quod habetur in ver.quod si relinquatur. & in ver.si vero dicitur, puta tunc iuxta consuetudinem fiet diuisio. vnde dicit do.Flo. ꝙ canonica portio dr̄ cōsuetudinaria si super hoc apparet ꝯsuetudo, aliàs est portio medietatis, q̄a medietatē habebit Eps, & medietatē ecclesia cathedralis. vt prędixi.& idē voluit Hostien.& procedunt prædicta, q̄n bona Epi, & ecclesię cathedralis sunt diuisa. Q̄n autē sunt cōia, tunc licèt Host.dicat, ꝙ etiam tunc fit diuisio hoc f̄m do.Flo.vr̄ implicare ꝯdictionem, q̄a videtur Hostiē. dicendo, ꝙ bona sint cōia, & fiat diuisio dicere quodāmodo, ꝙ sint cōia, & non cōia. sed do.Flo.dicit ꝙ dictū Hosti. pōt saluari, ꝑ id qđ dixit Fed.ꝯsi.286. vt si dicamus, ꝙ fiet diuisio tunc quo ad vsum, prout Fede.dat exēplum in Abbatia sancti Petri Perusina vbi cōuentus non habet mensam distinctam ab Abbate, & tñ quo ad vsum aliqua deputantur Abbati pro victu suo, aliqua conuentui pro sustentatione, & vestiarijs monachorum, sic etiam & aliàs vbi bona sunt distincta ꝑ pręebendas fit diuisio ꝑ clericos quo ad vsum, & plus datur sacerdoti, q̄ accolito.s̄.de cōstitu.c.cum M.& ibi no.& de maio.& obediē.cap.statuimus. & sic in effectu vr̄ velle do.Flori.ꝙ si apparet de consuetudine declarante portionem, illi statur, vbi non apparet hēbit dimidiā. & si bona quo ad ꝓprietatē sint cōia habebit dimidiā quo ad vsum non tñ quid repugnat q̄n bona sunt cōmunia, q̄a ex illis non possit postea Eps non habere dimidiam, sicut etiam contingit, ꝙ de his quæ conueniunt cōi mēsę capituli postea fit diuisio inter eos, & prædicta ꝓcedunt, q̄n agit̄ de canonica respectu ecclesiæ cahetdralis. & sic diuisionis fiendæ inter Epm, & ecclesiam cathedralem. dicit tñ d.Flor.ꝙ epi pro maiori parte habent bona distincta ab ecclesia cathedrali, nec faciunt diuisionem de relictis sibi cum ecclesia cathedrali, sed id quod relinquitur ecclesiæ est totaliter ecclesiæ, & sic capituli.& nihil tribuitur epo, & sic de consuetudine in multis locis seruatur. Sed de iure ꝓcedit id quod dr̄ in hoc capitulo, & quod s̄.dixi. f̄m eum respectu ecclesiæ cathedralis. Quo autem ad inferiores ecclesias vr̄ sentire, ꝙ canonica portio debita epo sit quarta nisi aliud habeat consuetudo. facit c.de quarta.s̄.de præsc. Sed aduerte, quia licèt d.Flo.hic transeat, tñ d.Ant.hic latius declarat istam materiam ponēdo primo opi. Io. de qua in c.de his.x.q.j.& f̄m opi.Bar.Brix. ibi positā, & intentio opi.Inn.quā hic ponit, & quarto opin. Hos.& demū ponit q̄d sibi circa materiam videatur. vnde aduertendum, qđ Ioā.in dicto.c.de his.dicit. ꝙ scđm ius antiquissimum scđm qđ ecclesiæ erāt pauperes eps de omnibus bonis ecclesiæ cathedralis de omnibus oblationibus, & obuen. habebat dimidiā, vt patet in c.antiquus.x.q.j.allegato in glo. de bonis autem relictis parochialibus ecclesijs hēbat tertiam xxj.q.j.c.constitutū, ꝙ in parochialibus ecclesijs eps solum haberet tertiam de decimis, & oblationibus, & nihil de alijs dicto.c. de his. deinde postea tractu temporis per capitulum quatuor, & c.concesso allegato in glo.illa tertia deducta fuit ad quartam demū fuit statutum, ꝙ præter cathedraticum, nec tertiam, nec quartam haberet a parochialibus ecclesijs, nisi vellet suscipere onus fabricæ, q̄a tunc poterat habere pro fabrica tertiam, vel quartam, prout erat consuetudo, allegat quod hr̄ x.q.iij. & vltimatè concludit Io.ꝙ cum hodie ecclesię ep̄ales sint diuites nil habebunt ab inferioribus ecclesijs nisi cathedraticū nō allegat.c.j.x.q.iij.& hæc fuit opin.Io.in d.c.de his.& f̄m illam opi.ista iura, & sic hęc decr.& similia dicentia deberi quartam, seu portionem canonicam Epo esse correctam, quod non vr̄ bene dictum, cum correctio sit euitanda.de elect.cum expediat. in vj.ideo Barth.Brix.in additione ibi dicit, ꝙ Eps etiam hodie debet habere tres quartas ex solis decimis parochialium ecclesiarum, vnā pro se, aliam pro fabrica, aliā pro pauperibus per id, quod hr̄ in d.c. vobis, & c.cōcessio, & f̄m eum quarta decimarū remanebit parochiali eccl̄iæ, & de alijs relictis eccl̄ijs inferiorib⁹ nil reciperet Episcopus, & sic dicit, ꝙ seruat consuetudo & sic fuit seruatū f̄m eū in ciuitate ista in q̄ōne, quæ fuit inter Epm, & ecclesiam Sancti Io. in ꝑficeto.tñ licèt sic dicat moderno tp̄e non vr̄ sic seruari. Inn.vero hic in vna parte dixit, ꝙ de iure communi portio, q̄ debet̄ Epo est quarta, & si reperiat̄ in aliquo canone, ꝙ sit tertia, vel alia. puta dimidia istud fuit f̄m diuersas consuetudines, in alia parte dicit, ꝙ portio ista quæ debetur Episcopo erit secundum, ꝙ reperiunt̄ diuisa alia bona inter Epm, & ecclesiam, vt sic si Eps habeat dimidiam bonorū ecclesiæ, habeat etiā & dimidiam de his, quæ obuenient ecclesiæ, & sic ad instar antiquę diuisionis fiet diuisio in his, q̄ obueniēt. facit, qđ hr̄ in c. concessio.& c.cognouimus.xij.q.ij. in alia parte videtur simpliciter dicere, quòd portio Epi in ecclesia cathedrali erit consuetudinaria. allegat.c.mos est.xij.q.ij.Hosti.vero hic dicit, quòd portio Epi inter ipsum, & ecclesiam cathedralem de iure erit dimidia, nisi aliud hēat ꝯsuetudo. Mouet̄ per quoddam simile, qđ reuera est falsum, quia dicit, ꝙ in voce danda tantam potestatem habet solus Eps, quantam totum capitulū, & ipsius opi.posuit Io.An. in c.postulasti.s̄.de ꝯces.ꝑbē.vbi et̄ dixit, & facit, qđ notauit Io.An.ī c.a collatione.de appe.in vj. Sed ista

opi.Hoſt.inq̃tum dicit,ꝙ portio debita Epiſcopo īter eũ,& eccleſiã cathedralē eſt dimidia, non placet Io. And.q̃a tex.dicit,ꝙ ſi aliqͥd ſit legatũ Ep̃o,& aliq̃d eccleſiæ, ſiue legata ſint æqualia , ſiue inęqualia dēt fieri diuiſio ſ̃m canonicã diuiſionē.ſed ſi legata cum eſſent æqualia,& deberetur dimidia: vt dicit Hoſtiē. Ep̃o de relicta eccleſiæ,& ſilr̃ econtra eccleſiæ de relicto Ep̃o non eſſet ratio quare diuiſio eſſet facienda q̃a tm̃ deberet recipere Ep̃s q̃tum deberet dare , & ſilr̃ econtra eccleſia deberet tm̃ recipere q̃tum dare, & ſic non intereſſet Epi , vel eccleſiæ dictã diuiſionē fieri,q̃a videretur eſſe inutilis.facit,quod hr̃ in l.cum pater.§.pen.ff.de leg.ij.ſed do.Ant.dicit,ꝙ huic rñ̃ni poſſet rñ̃deri.ſed tñ nõ declarat , poſſes dicere,ꝙ rñ̃ſio.Ioan.Andr.procedere poſſet vbi legata eſſent in quantitate,ſed vbi eſſent in ſpecie:q̃a intereſt interdum magis hr̃e vnam rem, vel eius partem q̃ aliam, vel alterius partē facit.l.cui fundus.ff.de lega.ij.tunc non eſſet inutilis diuiſio,licèt res eſſent inęqualis valoris.an tñ iſta opi.Hoſti. poſſit procedere patebit ex j̃.dicendis.do.Ant.hic finaliter concludit, quòd duo ſunt principaliter vidēda . primũ eſt quota ſit portio quã Ep̃s debet habere ab inferioribus eccleſijs,& de quibus rebus , & iuribus poſſit detrahere. Secundum eſt,quota ſit portio quã Ep̃s dēt detrahere de relictis eccleſię cathedralis.& ſic a capitulo ipſius eccleſię,&

22 de q̃bus rebus, & viribus debeat detrahere.¶†Circa

a primum [a] dicit,ꝙ olim erat dimidia per. c.antiquos. xj.q.j.poſſet tñ dici, vt hic tangit Inno.licèt do.Ant. non dicat,ꝙ illud.c. habeat locum in rebus eccleſiæ cathedralis,poſtea vero ſc̃d͠m do.Anto.dimidia fuit deducta ad tertiã: vt patet ī c.de his.x.q.j.hodie aũt dicit conſiderandum,ꝙ aut eccleſia inferior a cathedrali indiget reparatione, aut non indiget. Si indiget & tunc nihil debet habere Ep̃s , niſi velit in ſe onus fabricæ aſſumere.nã tunc põt detrahere portionem canonicã pro onere fabricę,vt patet in c.vnio.x.q.iij. vbi tex.vr̃ declarare capitula pręcedentia ibidē.ſi aũt non vult ſubire onus fabricę nihil detrahit,nec habere dēt pręter cathedraticũ.x.q.iij.c.j.ij.& iij.ſi aũt eccleſia inferior nõ indiget reparatione , tunc põt Ep̃s de iure cõi detrahere canonicam portionē,& portio canonica d' iure ēt quarta,vt hic voluit Inn.ſic cõiter iura moderna eã appellant.j̃.de ſepul.c.cũ ſup.& c. in noſtra.& s̃.de offi.or.c. conquerente. & s̃.de præſcrip.in c.de quarta. & ſi aliam quotã dari contingat iſtud erit ex conſuetudine.facit, qđ hr̃ in c.certificari.j̃.de ſepul.& ſic patet ꝙ vbi inferior eccleſia nõ indiget reparatione dēt hr̃e quartã . ſed tñ tũc demum debebit ſibi dari ſi aſſumat in ſe onus fabricæ,& ſecundũ prædicta vñr de iure intelligenda eſſe iura loquentia de hac materia. facit qđ hr̃ in l.nõ eſt nouũ. & l.ſed & poſteriores. ff.de legibus. & qđ hr̃ in d.c. vnio.vbi eſt bonus textus.Ex q̃b⁹ aũt bonis debeat. concludit,qđ olim ex oĩbus bonis debebatur,hodie hęc canonica, quæ debetur epiſcopo ab inferioribus eccleſijs dētur tantum de decimis oblationibus funeralibus.s̃.de offic.ordin.conquerente. & etiam de relictis pro anima,vt hic colligit in princip.in d.ver. ſecus,& etiã ſc̃d͠m do.Ant.debetur de donat.in vita, ſeu inter viuos eccleſię inferiori,& ſic dicit hic ꝓbari.ſed certe hoc non eſt verũ,qđ debeat de donatione inter viuos eccleſię parochiali,q̃a hoc non reperit iure cautũ,& dixi ēt in notabilibus in quibus d.Ant. etiam tenet contrarium, & ſic videtur fuiſſe ſibi contrarius.Nec ob.qđ habetur in ver.nec eſt cõtrariũ, & in c.Pontifices.xij.q.iij.quia ibi loquitur , qñ aliq̃d datur eccleſię cathedrali , & non qñ eccleſię inferiori.& facit ad prędicta , qđ habetur in c.de his.x.q.j. & de alijs de quibus dixi.s̃.debeť quarta portio Ep̃o ſc̃d͠m diſtinctionē ſuperius dictam, niſi aliud habeat conſuetudo: quia illa tunc eſſet ſeruãda.j̃. de ſepul. certificari.in quarta autem parochiali,quam eccleſia parochialis petit ab eccleſia electę ſepulturæ clarum eſt, ꝙ illa non debetur , de donatio. inter viuos.j̃.de

23 ſepul.c.de his. ¶†Circa ſ̃m concludit,ꝙ ſi Ep̃s,& capitulũ habent bona diuiſa ſc̃d͠m certum modũ,diuiſio ſc̃d͠m Inno. dēt fieri de obuentionibus ſc̃d͠m illũ modũ ſc̃d͠m quē a principio fuit facta diuiſio , q̃a iſta videtur fuiſſe intentio fundantis eccleſiam , vt videlicet diuidantur poſtea obuenientia,ſicut diuiſit tũc exiſtentia. ¶Si autem bona non ſunt diuiſa , & tunc dicit,ꝙ ſi Ep̃s vult ſuſtinere onus fabricæ dēt habere duas quartas,vnã pro pauperibus.& vnã pro fabrica. ij.q.ij.c.vobis.& c.ↄceſſo.& ſic poſſet ſuſtineri ſc̃d͠m eũ opi.Hoſt.qui dixit de dimidia. ¶Si vero non vult ſuſtinere onus fabricæ debebit hr̃e ſolam quartam. & ſic dicit opi.poſſe concordari.Hoſt.tñ vt s̃.dixi,dabit Ep̃o indiſtinctè dimidiã,ſed do.Ant. dicit, ꝙ ſtãdum eſt cum Innoc. vel concordari debet opinio.vt s̃.quia opi.Hoſtien.videtur obſtare literę,dum dicit, diuiſionem fiendam,ſiue legata ſint æqualia,ſiue inæqualia.quia nõ eſſet ratio quare deberet fieri diuiſio,quando relatiua ſunt æqualia ſi ſc̃d͠m opin.Hoſt. debet habere dimidiam , facit quod ſuperius dixi,& quod habetur in l.cum pater.§.pe.de le.ij. Sed certe etiam ſi ſola quarta debeatur non videretur ſimilr̃ rõ quare fieri deberet diuiſio,quãdo legata ſunt æqualia, præterea vbi do.Anto.dixit ꝙ Ep̃s debet habere duas quartas,ſi vult ſuſtinere onus fabricæ verius vr̃ ꝙ debet habere tres quartas vnã pro ſe , & miniſtris ſuis, aliã pro pauperibus,& etiam ꝓ fabrica. quarta vero debetur ipſis canonicis, & iſta vr̃ eſſe canonica diuiſio quę fienda eſt de iure inter Ep̃m,& eccleſiam cathedralem , vt ꝓbatur in c.vobis.& c.ↄceſſo.& c. Vulteranæ.& c.ſancimus.& c.pręcedenti.xij.q.ij.& iſtud puto eſſe verum de iure, quicquid dicat.d.An. per iura prædicta,& facit,qđ hic dicit gl. iſta ſc̃d͠a in ver ſi.capitula tñ.quæ aperte hoc etiã vr̃ velle.fateor, tñ quod qñ relicta eſſent æqualia q̃ facta ſunt Ep̃o , & quæ facta ſunt eccleſiæ,quod ſi eſſent in quantitate ambo relicta non eſſet neceſſe, qđ de relicto Ep̃o aliquid daret eccleſiæ,nec econtra,qđ de relicto eccleſię aliq̃d daret Ep̃o,q̃a nulla vtilitas tũc eē poſſet vt de ſe patet,& ꝓbatur in d.l.cum pater.§.pen. ſed vbi relicta eſſent in ſpecie,vel alterũ in ſpecie,alterũ in quãtitate bñ poſſet eſſe vtile fieri diuiſionē amborũ relictorum in quatuor partes,licèt eſſent æqualis æſtimationis ꝑ id,qđ.s̃.dixi: & per id , qđ hr̃ in l.ſi cui fundus.de lega.ij. & ſic poterit tunc fieri diuiſio vtriuſq; relicti in quatuor pates de quibus tres habebit Ep̃s,& quartã eccleſia,ſeu capitulum eccleſiæ.Et p̃dicta ꝓcedunt de iure, niſi conſuetudo aliud hr̃et: q̃a tunc illa eſſet ſeruanda , vt ſuperius dixi poſt do. Flo.facit.c.certificari.j̃.de ſepul.nec ob.prędictis qđ hr̃ in c.j.& ij.x.q.iij.quia ibi non loquiť de portione debita Ep̃o ab eccleſia cathedrali,ſed debita ab inferioribus eccleſijs in qua dicendũ eſt,vt ſuperius dixi. & hr̃ in d.c.vnio.x.q.iij.& facit ad prædicta,qđ hr̃ in c.de redditibus.xij.q. ¶ Ex quibus aũt bonis debeat fieri detractio per Ep̃m.dic de oĩbus relictis eccleſiæ cathedrali, & pro anima,& etiam de datis ipſi eccleſiæ cathedrali,ſiue in vita,ſiue in morte , vt hic probatur in verſi.nec eſt ↄtrariũ.& in c.Pontifices.xij.q. iij.& etiam debetur de mortuarijs ſc̃d͠m do.Ant.per id qđ hr̃ in c.præcedenti.Et p̃dicta ꝓcedũt in canonica

[a] Circa primum. Vid ad hoc.do. Pet. Math. in repē.l.ſi liũ quē habentē.C.fami.ercíſ & d.Bar. Soc. in rubr. ff. ad Treb.& per no. gl. in auth.nouiſſima. C. de inof.teſta. vbi per doc.

nica quæ debetur Epõ,si quæratur quota sit,siue petatur ab ecclesia inferiori,siue a cathedrali quota aũt sit portio q̃ debet̃ ecclesiæ parochiali,qñ suus parochianus alibi sepelitur. dic ꝙ de iure est quarta.ĩ.de sepul.c.nostra.& c.cũ sup.in clem.dudũ.§.hmõi. de sepul.de qbus aũt bonis sit detrahenda dic ꝙ de funeralibus,& de bonis relictis ecclesiæ electæ sepulturæ.d.§.hmõi.& ĩ.de sepul.c.j. Et p̃dicta vera de iure, nisi ↄsuetudo aliud hr̃et vt in c.certificari.vt ĩ.de sepul.saluo tñ eo, qđ hr̃ de mendicantibus in dicta
24 cle.dudũ.§.hmõi.An † aũt Epõ petenti canonicam habebit obstare præscriptio, vel ↄsuetudo contraria. dic ꝙ sic,dũmodo præscriptio legitimè sit interrupta. s̃.de præscrio.in c.de quarta.nã si contrariũ vr̃ ꝙ nõ ꝓcedat sine titulo,per id,qđ hr̃ in c.j.de p̃scrip.in vj. & silr intellige de consuetudine legitimè præscripta secundum ea,quæ habentur in c.fin.s̃. de consue.nã per illã põt induci,ꝙ Ep̃s nullam canonicã portionẽ habeat,vt dixi prin.post Inn. licèt aliqui dicant,ꝙ ꝑ consuetudinẽ posset minui. Sed non ex toto tolli,& no.bene,vt etiã notauit.Ioã.An.in c.certificari.in v.
25 q.ĩ.de sepul. ¶†Quid aũt si consuetudo hẽt,ꝙ sit qnta pars,vel sexta,an poterit peti tanq̃ canonica, vel sub nomine canonicæ.Inn.dicit ꝙ non,quia non reperitur sic a iure determinata: sed solum de dimidia quarta,aut tertia.vñ dicit,ꝙ poterit peti tanq̃ cõsuetudinaria.Hosti.vero dicit,ꝙ poterit,& debebit peti tanq̃ canonica a cõsuetudine moderata, de quo per Io.An.in p̃alleg.c.certificari.& ibi etiam tãgitur, an in libello in quo petit̃ canonica portio cõprehendatur id, qđ ex consuetudine debet̃,de quo ẽt aliquid in c.conquerente.& ibi etiã dixi,de offi. ordi.de re-
26 sti.spo.c.cum ad sedem.¶†In glo.præsumitur.ibi:in cõtrariũ admittitur.supple, etiã ex præsumptionibꝰ, vt seqtur in gl.& sic multofortius admittetur per testes deponentes de voluntate testatoris a quo audiuissent ꝙ intuitu personę relinquebat.¶In ea.gl.ibi. c.ij.facit, qđ hr̃ in l.si fortè.& in l.si militi.in fi.ff.de castren.pecu.idẽ dicit Vincen.videlicet,ꝙ ẽt ex qualitate rei legatę poterit p̃sumi de volũtate testatoris, qa si legauit canẽ ad venandũ,vel accupãdũ actũ,aut falconẽ Epõ solito in talibus ↄuersari pręsumetur cõtemplatione Ep̃i esse relictum.¶In ea.glo.ibi:pręsumetur relictũ.supple,pręsumptione iuris,& nõ de iure,qa silr hoc casu poterit probari cõtrarium per testes,& etiam per præsumptionęs, & surget præsumptio ex qualitate rei relictę,quæ potius conueniet ecclesiæ,q̃ Episcopo,vt quia legatur calix,vel alia similis res, puta casula, seu planeta, vel capa serica deputata ad diuinũ officiũ, vel aliud ornamẽtũ ecclia-sticũ.nã tũc,licèt relictũ sit factũ a ꝓpinquo p̃sumet̃ relictũ ↄtẽplatione ecclesiæ.dicit tñ hic.d.Flo.ꝙ p̃dictæ præsumptiones nõ sunt efficaces ad aliud,nisi ad excludẽdã pręsumptionẽ ꝓpinqtatis:& iõ oportet ꝙ aliter appareat,vt qa relinquit Epõ calix ad ꝑpetuũ vsum celebrandi sup altari maiori:nã ad hoc, vt vna pręscriptio tollat aliã dẽt esse fortior illa. vt not.in c. cũ inter.s̃.de ele.vbi de hoc in gl.q̃ incipit hic ↄcurrũt.Cõiter tñ tenet̃, ꝙ ex qualitate rerũ p̃dictarũ p̃sumat̃,ꝙ relictũ factũ a ꝓpinquo ĩtelligatur factũ cõtẽplatione ecclesiæ:vt hic voluit Io.An.& ẽt.d.Ant.
27 ¶†Sed iuxta prędicta põt dubitari qđ si ab extraneo factũ sit legatũ prælato,vel sub noĩe ꝓprio, & appellatiuo,sed sequat̃ appellatiuũ, an ꝓcedat ꝙ hic dr̃,vt intelligat̃ relictũ contẽplatione ecclesiæ, an vero intelligat̃ tunc relictũ contẽplatione p̃sonę: & secus sit qñ legat̃ sub noĩe appellatiuo,& ꝓprio. sed appellatiuũ p̃cedit.Legistæ dicerent pręddictã distinctionẽ eẽ tenendã,per id qđ hr̃ in l.annua .ff.de annu.le.& in l.si seruus cõis.ff.de stipul.seruo. & sic scđm eos,qñ fieret sub noĩe ꝓprio tñ,vel sub ꝓprio,& appellatiuo.Sed si ꝓpriũ ꝓcederet,intelligeret̃ in dubio relictũ intuitu p̃sonæ:secus qñ fieret sub noĩe appellatiuo ꝓprio.sed appellatiuũ procederet, qa p̃sumetur intuitu ecclesiæ relictũ:ad qđ facit,qđ legit̃.& no.ĩ c. qm̃ Abbas.de offi.del. Sed fortè,vt dicit do.Ant.Canonistæ non admitterent prædictã distinctionẽ,quia iste tex.vr̃ loqui indistinctè,& silr,quòd vbi sit legatũ ab ex̃neo p̃lato p̃sumit̃ ĩtuitu ecclesię. Sed posset dici ꝙ iste tex.deberet distingui per leges p̃dictas,ex quo nõ reperitur ꝑ canones directè. & sic residet hic do.Ant.sed tu dic de hoc dicet̃.ĩ. sup gl.Nec est vbi gl.tãgit de materia.¶In gl.si exprimat.ibi:nemo p̃t. hæc solutio prima,qa non declarat quare plus offendit̃ ius vno casu,q̃ alio non vr̃ bona,qa in effectu vr̃ repetere id de quo fit qõ.scilicet quare plus offendit̃ ius vno casu,q̃ alio.sed Innoc.declarat istã primã solutionẽ: qa qñ relinquitur Epõ tm̃,intelligit̃ esse relictũ Epõ intuitu p̃sonę,nullũ autẽ ius dicit,quòd de legato facto Epõ intuitu personę aliquid debeat̃ ecclesię,sed bñ dicit ius qđ de relicto ecclesię Ep̃s dẽt hr̃e suã partẽ:& hoc mõ põt defensari prima solutio, scđa tñ solutio datur in ver.vel põt quę in hoc cõsistit ſm d.Flo.quòd nõ põt ecclesia intelligi sine Epõ sed cõ sic,qa põt esse Ep̃s sine Ep̃atu:sed contra hoc facit,qa etiã ecclesia vr̃ posse esse sine Epõ,vt vr̃ contingere,qñ vacat.ꝑꝑ hoc extra gl.assignantur alię rõnes.nam dicũt,quòd prelatus dẽt illi de capitulo nõ econtra.xij.q.j.c.sint manifestę, & qa pater carnalis in portione debita sibi in bonis filij. non põt priuari nisi cã subsit.in auth.vt cũ de ap.cog.§.j.col. viij.Sic nec etiã pater spũalis priuari dẽt sua portione. Itẽ est rõ scđm Phil. quã Ep̃s põt hr̃e ꝓprium sine ecclesia. i.bona separata ab ecclesia,vt in c.sint manifestę pręallegato.sed ecclesia nil põt hr̃e quin teneatur ministrare suis ministris xij.q.j.c.expediet.& cap.ex his. Host.vero dicit,ꝙ rõ fuit,quia ius voluit plus deferri capiti,q̃ mẽbris. ar.l.cũ in diuersis.ff.de reli.Oĩa eñ mẽbra seruiũt capiti nõ ecõtra scđm eũ.d. vero Flo. hic dicit ꝙ rõ diuersitatis satis colligitur ex lr̃a,quia vno casu est contra canones.Qñ.s.legat̃ ecclesię hoc adiecto ꝙ Ep̃s nil habeat.nã hoc esse reddere ecclesiã sine capitę,qđ repugnat iuri scđm eũ. Nã etiã qñ ecclesia vacat dicit idẽ d.Flor.ꝙ intelligitur ẽt cũ capitę respectu successoris cui oĩa debent conseruari. allegat de offi.or.c.cũ vos. facit,qđ hr̃ de ele.qa sæpe.in vj.de offi.or.eo.lib.Econtra autẽ, qñ relinquit̃ Epõ hoc adiecto,qđ sit tm̃ Ep̃i,non fit contra canones, qa hoc casu intelligitur reliquisse testator Epõ intuitu personę.& sic non tanq̃ Epõ. sed tanq̃ priuatę personę in quo casu canones non repugnãt, si ecclesia de tali relicto nil habeat,nec aliqua rõ ẽt tunc contradicit do.autẽ Anto. hic vltra prædictas rõnes assignat etiã aliã.nã dicit,ꝙ diuersitas esse põt,qa in Epõ põt hr̃i duplex consideratio. nã põt cõsiderari, vt priuata p̃sona:& ẽt vt p̃sona existens in dignitate. & sic illud respectu dignitatis:iõ si testator hẽt duplicẽ respectũ,& declarat,aut determinat alterũ ex p̃dictis non dr̃ tollere ius, sed potius circa factũ duplr̃ intelligibile declarare intentũ suũ: sed ecclesia non p̃t ↄsiderari, nisi vt ecclesia qa nõ hẽt p̃sonã de ꝑ se. & sic nõ est,nisi vnꝰ respectꝰ, videlicet,vt relictũ debeat̃ ecclesię:iõ nõ põt dici, ꝙ ibi possit cadere declaratio.sed potiꝰ tũ dicit ꝓtestatio testatoris repugnari volẽti, ꝙ vbi ecclię legat̃ debeat portio Epõ,cũ Ep̃s sit in ecclesia,& cõprehendat̃ appellatione ecclesiæ: vt in

vt in c.scire.allegato in gl. Nec obstat, si dicatur, q ecclesia pōt verificari in capitulo absq; prælato, q.a rñdet do. Ant. q illud esset mōstruosum, q.a sine capite demonstraret corpus ecclesiæ in c.tantum. ideo illud attendi nō dēt. ¶ †Ex prædictis videtur posse inferri, q si testator legaret non sub noīe ecclesiæ: sed sub noīe capituli, vt q.a dicetur lego capitulo talis ecclesiæ, ita qđ Eps nihil habeat de tali relicto, q tunc vr̄ talis ꝓtestatio valere ex eo, quia hoc casu vr̄ q possit considerari duplex respectus, vnus considerare capitulum taliter, q includatur Eps alius, vt non includatur Eps, sed obstan. hoc credit do. Ant. q non valebit dicta protestatio ex eo, quia in dicto casu nō vr̄ posse dari, nisi vnus respectus in relinquendo, vt videlicet relictū censeatur esse factū ɔtēplatione ecclesię cum qua Eps hēt cōionē: & sic ꝓtestatio eēt iuri ɔ̄ria. Nec obstat dicat, q tunc in dicto casu, qñ relictum est capitulo cum protestatione prædicta intelligeretur relictum singularibus de capitulo, quia rñderi pōt scđm do. Ant. q iste intellectus stare non pōt, quia ei repugnat nomen appellatiuum inquātum sit relictū singularibus de capitulo: & sic non vr̄, q debeat intelligi esse relictū singularibus de capitulo, nisi aliter cōstaret, qđ ex affectione singulariū personarū fuisset motus, vel nisi dicat, q faciendo ꝓtestationē prædictam videat voluisse, q relictum intelligatur factū capitulo rōne singulariū personarū capituli. arg. c. Romana. §. vniuersitatē. de sen. excō. in vj. aliter tñ non declarat do. Anto. dicens, q pūctus est dubius, & disputabilis. Potes dicere, q quia qñ plures rōnes ɔcurrūt pro decisione vnius casus sufficiat vnam ex illis adesse, licèt aliæ non adsint, vt notauit glo. notabilis. in l. liberorū. §. notatur. ff. de his qui no. infa. q verior vr̄ opi. q ꝓtestatio non valeat in dicto casu, quia saltem vr̄ habere locum ratio Host. videlicet, q.a ius voluit plus deferri capiti, q̄ mēbris, iō tutius vr̄ esse, q dicatur ꝓtestationē non tenere ex quo relictum est factū sub noīe appellatiuo, & sic ɔtēplatione ecclesiæ. Et ꝑ hoc vr̄ q licèt rō d. Ant. fuerit subtilis, nō tñ vr̄ omnino ꝓcedere, ꝑ id qđ. s̄. dixi. ¶ Item aduerte, q prima ratio assignata extra gl. videlicet, q prælatus dēt ali a capitulo, & nō econtra, & pater carnalis in portione debita filijs non pōt priuari nō vr̄ bona, q.a Eps reputat pater respectu suorū subditorum. ff. de offi. ordi. c. cōquerēte. ideo sicut filius dēt ali a patre carnali, qñ expediet, & silr̄ econtra pater carnalis a filio. l. si quis a liberis. de lib. agnoscen. ita nedū Eps q est pater spūalis dēt ali qñ expedit, a canonicis. xij. q. j. & ex his ita etiā canonici tanq̄ filij debent ali ab Epo, qñ expedit, & sic eis subuenire. facit, qđ not. gl. in cle. si vna. in gl. antepe. de rebus ecclesię non alie. & silr̄, sicut pater carnalis non potest priuari in portione sibi debita in bonis filij, sic nec etiam econtra filius in portione sibi debita in bonis patris, in auth. vt cum de appellatione cognoscit. §. hoc aliud capitulū. & §. cās. & iō dicta rō non vr̄ ꝓcedere. ¶ In gl. in verbo, nec est ibi. & hæc distinctio. supple, quæ hr̄ in ver. sed cōsiderandū. tñ illud capitulū, Pontifices, loqtur in casu dubij, & non in casu certi, vt hic dr̄ in litera in versi: qm̄. ¶ In ea. glo. ibi. l. annua. Sed certe ibi loqtur, qñ relictū fuit fcm̄ sub noīe appellatiuo, puta sacerdoti talis ville, vel ecclesiæ, & sic ille text. non facit ꝑ gl. vñ videretur, q qñ exprimitur nomē ꝓpriū in legato intelligat factū ɔtēplatione ꝑsonæ, secus qñ exprimitur appellatiuū, per id qđ legitur & nota. in simili in c. qm̄ Abbas. de offi. dele. & ꝑ Legistas maximè. Bar. ī l. si seruus cōis. ff. de stip. seruo. do. Ant. hic dicit, q Legistæ sequerent p̄dictā distinctionem per iura allegata: sed gl. hic expresse tenet ɔ̄riū: & pro illa facit iste tex. qui simplr̄, & indistinctè dicit q legatum factum prælato ab extraneo præsumitur esse factū contēplatione ecclesiæ, & cum gl. ɔcordat Io. Tanc. & Vincen. & cū illa ēt transit Ioā. An. tenēdo gl. dicit do. Ant. posse rñderi ad c. quoniā Abbas. q ibi est materia, quæ nō tm̄ sequitur dignitatē. sicut materia legati in qua quis potius vr̄ cōsiderasse. animam, q̄ aliam causam extrinsecam. do. vero Flo. hic dicit, q si in legato non fit mētiō, nisi de ꝓprio noīe, puta, si lego domino Petro donato, non facta mētione, q sit Eps Paduanus: tunc nō procedit glo. per id, quod hr̄ in d. c. quoniam Abbas. cū materia sua, sed si exprimitur nomē proprium, & vltra hoc exprimit nomen administrationis, seu appellatiuum: puta q.a dixit testator lego talem rem domino Petro donato Epo Paduano, tunc procedit, quod dicit gl. scđm eū: & hoc intelligendo, q non sint aliæ coniecturæ per quas verisilr̄ inferetur, q habuit contemplationē ad primam, & sic dicit intelligendum hanc gl. & ꝑ hoc allegat, quod no. in d. c. quoniam Abbas. & per hoc dicit se consuluisse, qđ legatum facta rectori ecclesię expresso nomine proprio, & nomine ecclesiæ, quòd intelligitur esse factū contēplatione ecclesiæ, qđ dicit sæpe de facto contingere procedit, qđ dictum est s̄m eum maximè, qñ ex verbis colligitur, q testator fuit ɔtestatus ecclesiam, vt q.a dicit lego Petro p̄sbytero meo parochiali centum. Io. tñ And. & etiam do. Anto. hic dicunt post. Pet. & Abbatem. quod d. l. annua. & per id quod dicit gl. q si legetur prælato, seu administratori alicuius ecclesiæ etiam expresso noīe proprio, quod intelligetur relictum contemplatione ecclesię, & Episcopus habebit canonicā. nam & successori in ecclesia debetur tale legatum illo remoto. d. l. annua. do. autem Pet. hic recitat gloss. & dictum Host. de quo. j. dicetur. demum de hoc an nomen ꝓprium, vel appellatiuum appositum in dispositione debeamus inspicere. dicit q ex qualitate disponentis idem inspiciendū per l. qui habebat. ff. de reb. du. per quam legem vr̄, q si exprimatur nomen ꝓpriū, & appellatiuum, si testator non habet notam ꝑsonā videatur contēplasse appellatiuū potius, q̄ ꝓpriū. & subdit do. Pet. videndū esse qđ notauit Bart. in l. si seruus cōis. ff. de stip. seruo. & quod notatur in d. c. qm̄ Abbas. & in d. l. annua. & aliter non declarat. Tu potes tenere cum gloss. quando relinquitur rectori, vel prælato ecclesiæ, quando relictum factum est ab extraneo, ēt si nomen proprium sit expressum. nam cū gl. transeūt cōiter doct. & maximè Io. An. & Hosti. & etiā do. Ant. & illam etiā tenuit Bart. in l. ciuibus. ff. de rebus dubijs. vbi dicit, q in dicto, qñ relinquit rectori, vel prælato ecclesiæ non est fienda distinctio, an exprimatur nomen proprium, an vero appellatiuum. Sed solum, an fiat relictum ab extraneo, an a ꝓpinquo. mouet ꝑ istum text. vbi dicit esse casum ꝑ glo. & sic licèt alś in alia mā ɔ̄sueuit distingui, an exprimat nomē ꝓpriū an appellatiuū, an vero vtrunq;, & si vtrunq;, vt si inspiciat q ꝓcedit, vt no. per eū in l. si seruus cōis. ff. de stipu. seruo. & facit, ēt q not. Io. An. in c. qm̄ Abbas. de offic. dele. Et si dicat quare in isto casu non fit prædicta distinctio. Rñde super hoc esse cogitandū. potes dicere, q istud cōtingit fauore ecclesiæ. arg. l. sunt ꝑsonæ. ff. de relig. Et ꝑ p̄dicta patet do. Flo. nō bñ rñdisse gloss. ¶ Itē non vr̄ bñ dixisse in alio, q.a si attendi deberet, an exprimatur nomen propriū, an vero appellatiuū, si exprimitur vtrūq; vr̄ q tunc debetur inspici id qđ præcedit, prout etiā ipse videtur voluisse in dicto. c. qm̄ Abbas. Cuius tñ cōtrarium

trariũ ipse hic voluit, q̃a t̃n eũ, q̃n exprimit̃ vtrũq; licèt ꝑponatur nomen ꝓpriũ attenderetur potius appellatiuũ,vt patet in exemplo,qđ superius posui post eũ,& si r̃nsio glo.procederet non bene dixisset in dicto exẽplo,sed tenendo gl.tunc bene est verũ ꝙ multofortius idẽ dicendum,q̃n exprimitur proprium,& appellatiuũ,& tene menti prædicta,q̃a latius declaraui q̃ per alios declaretur.¶Item aduerte,q̃a gl.dixit prædicta vera in legatis. & sic in actibus vltimarũ voluntatũ,vt hic tangit gl.in ver.ꝙ intelligitur, in datis autẽ inter viuos dicit gl.ꝙ est secus q̃a præsumit̃, qđ est datũ intuitu personæ: postea t̃n vr̃ quodammodo destruere restringẽdo hoc verũ esse,q̃n aliqua amicitia,seu dilectio longa ꝑcessit inter dãtem inter viuos,& eum cui fuit datum propter spem remunerationis contra dictum,t̃n gl.vt etiam gloss.tangit vr̃ esse tex.in c.sancimus.& c.pręcedenti.xij.q.ij.vbi vr̃ probari,ꝙ etiam in datis inter viuos in dubio pręsumatur esse data contẽplatione ecclesiæ, vnde ꝓpter hoc dicit Hostiẽ.ꝙ de iure dicta distinctio data inter viuos, & relicta in vltima voluntate non videtur ꝓcedere.fatetur tamen,ꝙ consuetudo approbat dictã differentiam, & sic etiam transit Ioan.And.do.vero Anto.hic concludit,ꝙ si præcedente amicitia,vel ꝓpinquitate aliquid legetur.vel donetur prælato,non videtur esse differentia inter datum inter viuos,& relictum in vltima voluntate:q̃a vtrobiq; censetur esse datũ,& relictũ contẽplatione personę.facit,qđ dictũ fuit in gl.in verbo,præsumitur, & super ea.¶Si autẽ est datum ab extraneo non præcedente amicitia, vel propinquitate:tunc gl.videtur velle,quòd sit differẽtia inter data in vita prælato, vt tunc præsumantur data contẽplatione personæ,& relicta in vltima volũtate, vt tunc præsumantur relicta contẽplatione ecclesiæ,t̃n contra gl.videt̃ esse casus in d.c. sancimus. & in c.præcedenti.vbi vr̃ probari, ꝙ etiã in datis inter viuos pręlato in dubio intelligatur datum contẽplatione ecclesiæ,& sic de iure dicta distinctio vr̃ ꝓcedere.tamen vt dixi,Host.dicit, ꝙ de consuetudine seruatur distinctio facta per gl. & pro illa pŏt aliquis ratio assignari sc̃d̃m do.Anto. quia q̃n fit legatum in vltima voluntate testator cogitat cõmuniter de morte:ideo videtur tunc magis habere respectum ad animam q̃ ad aliud.sed q̃n disponit inter viuos non sic verisimiliter vr̃ tunc habere respectum ad animam. satis puto quòd de iure non procededat opi.gloss.vt etiam voluit hic Ioã.And.& Hostien.& domi.Anto. nisi consuetudo aliud haberet:quia si de illa cõstaret illi videretur standum,per id quod hr̃ in c. cum dilectus.s̃.de consue.& per id quod dicit Hosti.& per p̃dicta est expedita gl.vsq; ad ver. Itẽ aliud est dicere.

29 ¶†In ea.gl.in fin.ibi:dicitur, ꝙ relictum ciuibus videtur relictum ciuitati, & sic videtur ꝙ eadem ratione relictum canonico intelligatur relictum ecclesiæ. glos.hic non soluit istud contrarium.nec in c.Pontifices.xij.q̃o.iij.vbi glo.etiam vr̃ tenere idem, qđ hic glo.tenet,& pro ista gl.& illa bene facit, quod hr̃ in c.ꝑ exemptionem. de priui.li.vj.vbi dicitur,ꝙ aliud est si eximitur ecclesia,quia tunc etiam canonici intelliguntur exẽpti, aliud si eximunt̃ canonici,q̃a tũc ecclesia nõ intelligitur exẽpta.Io.An. vr̃ transire cũ glo.nã nitit̃ r̃ndere ad l.ciuibus allegatã in p̃riũ duobus modis.primo r̃ndet,prout vr̃ voluisse glo.in d.l. ciuibus, videlicet ꝙ fortè ciuibus qui erant administratores ciuitatis fuit factum relictũ:& sic vult,ꝙ ibi non fuit simpliciter legatum ciuibus,sed illis ciuibus qui erãt administratores ciuitatis:iõ nimirum, si intelligit̃ tunc esse legatũ p̃lato ciuitati. sed q̃n fit legatũ p̃lato, seu administratori intelligit̃ esse relictũ ecclesiæ:& sic non obstabit.d.l.dicit gl.Sed certe, vt hic dicit do.Flo.iste intellectus vr̃ diuinare:ideo alij, vt tangit Ioan.And.distinxerunt,ꝙ aut exprimuntur nõĩa ciuiũ in legato,aut non.primo casu non vr̃ relictũ ciuitati, in sc̃d̃o sic:& sic intelligat̃. d.l.seq.ff.ad Tre.dicit t̃n d.Flo.ꝙ dicta distinctio procedit,q̃n exprimitur nomen propriũ:t̃n secus si exprimeret̃ propriũ,& appellatiuũ : q̃a tũc ꝯsideraretur appellatiuũ per notata in d.l.quoties.& ĩ c.q̃m Abbas.de off.dele.& per id, qđ dixi.s̃.post eũ circa intellectũ glos.in ver.& licèt relinquãtur.an aũt hoc suũ dictũ ꝓcedat q̃n exprimitur ꝓpriũ,& appellatiuũ,declaraui superius.

30 ¶†Et no.b̃n hanc secundã solutionẽ, q̃a vr̃ velle,ꝙ q̃n relinquitur canonicis nõ expressis ꝓprijs nominibus videatur ecclesiæ relictum, & sic non videretur tũc ꝓcedere gl.de quo.ĩ.dicetur. Pau.de Leaza.ut hic refert do.Flo.ur̃ simpliciter tenere gl. & ad l.ciuibus.r̃ndet,ꝙ aliud est in ciuib⁹ q̃ in canonicis, q̃a ciues includunt ciuitatẽ, & eis sublatis desinit eẽ ciuitas quæ non est aliud q̃ ciuium collectio: de sen. excõ.si ciuitas.li.vj.facit, qđ hr̃ in l.pupillus.§.territoriũ.ff.de uer.sig.& qđ not.Io.Mo.in d.c.si ciuitas. sed perẽptis canonicis non desinit esse ecclesia: ideo nil secus.Sed contra pręd icta facit,q̃a uidetur ꝙ imò aliud sit ciuitas.nã interdicta ciuitate nõ sunt ĩterdicti ciues:sed locus.de sentẽ.excõ.c.sñiã. §.j.li. vj.& sic ciuitas videtur accipi pro loco t̃m.do.Flo.non r̃ndet.Sed posset dici,ꝙ ibi loquitur in pœna interdicti quę tanq̃ odiosa videtur restringenda, arg.regulę,in pœnis,& regulæ,odia.de reg.iur.in vj.sed hic loquimur in legato,quod est fauorabile, & in eo est fienda interpretatio.l.in testamentis.ff.de reg.iu. & s̃.de dona.c.cum dilectus.Io.Cald.hic dicit,ꝙ q̃n relinquitur sub nomine appellatiuo t̃m, plus ponderatur id cui attribuitur appellatio q̃ personæ d.c. q̃m Abbas, & dicere voluit sc̃d̃m do.Flo.ꝙ in l.ciuibus. nulli ciues fuerunt expressi:ipse t̃n dicit idẽ,si essent expressi sub nomine proprio,& appellatiuo,per id,qđ s̃.dixi. post eum.ꝙ an procedat superius dixi. & sic vr̃ velle Io.Cal.& approbare sc̃d am solutionẽ.s̃.datam ad l. ciuibus.& per hoc etiam vr̃ uelle, ꝙ q̃n relinquitur canonicis non expressis ꝓprijs nominibus,ꝙ intelligatur relictum ecclesiæ,& ad c.per exemptionem.s̃. allegatum.r̃ndet Io.Cald.ꝙ ibi loquitur in exẽptione quæ vr̃ esse odiosa,dum fit cõtra ius cõe:& sic restringenda,vt ibi notatur in vltima gl. ideo ibi appellatio canonicorum nõ includit ecclesiam. nam satis est quod priuilegium aliquid conferat.ĩ. de priuil.c. sanè.& per hoc dicit Io.Calde. non procedere hanc gl.inquantum distinguit inter ciues,& canonicos.& sil̃r non videtur procedere gl.in d.c.Pontifices.quæ loquitur,quando testator dixit relinquo hoc istis canonicis.& sic videtur loqui, quãdo fuerunt expressa nomina canonicorum.nam hoc vr̃ importare verbũ, istis,sc̃d̃m eũ,q̃n testator contemplatur personã quo casu non censetur relictum ecclesię.Ego t̃n nõ video ꝙ licèt dicatur relinquo istis canonicis hoc est canonicis talis ecclesię, prout videtur esse mens illius gl. qđ per hoc dicatur testator cõtemplatus personã.an autẽ opi.Io.Cald.procedat.ĩ.patebit.¶Circa.c.t̃n ꝑ exemptionem.dicit do.Flor. esse considerandum, ꝙ ibi personę canonicorũ comprehenduntur non indiuidualiter,seu singulariter, imo comprehẽduntur canonici qui sunt tempore exemptionis, & qui etiã postea erunt perpetuo:q̃a sub noĩe appellatiuo facta fuit exemptio, & cõstat ꝙ hodie dicuntur idem esse canonici qui fuerunt iam in centum annis elapsis,& simi-

similiter q̃ postea erunt attento noīe appellatiuo:q̃a isti ita sunt canonici, sicut illi.& pro hoc hr̄ in l.mortuo.& l.proponebatur.ff.de iudi. vbi dicitur ꝙ idem populus esse dicitur qui modo est. & qui fuit iā multis annis elapsis, dicit etiam idem d.Flo.ꝙ si testator dicat relinquo talem rem canonicis talis ecclesiæ licèt non exprimant̄ nomina propria : non tn̄ per hoc intelligetur relictū ecclesiæ,sed collegio canonicorū ipsius ecclesiæ,qđ est diuersum ab ecclesia scđm eū: q̃a non cōprehēdit totam ecclesiā, cū vltra collegiū sit prælatus,& etiā alij clerici.Sed qn̄ relinquitur ciuibus alio non expresso intelligitur relictum ciuitati;q̃a ciuitas in effectu quo ad acquirendum aliquid non est aliud q̃ ciuiū collectio.licèt quo ad alias cōsiderationes interdū sit verū id,qđ.s̄.dixi videlicet ꝙ aliud est ciuitas,& aliud ciues.& ꝑ p̄dicta dicit posse verificari hanc gl.q̃ per scripta super illa remanet valde intricata scđm eū.& per prędicta ēt colligi pōt intellectus.d.l.ciuibus.& dicti.c.per exemptionem. qui plenius est declaratus ſm eū,q̃ declaret̄ in dictis iuribus.& hæc dicit ꝓcedere de iuris subtilitate:sed quantū ad materiā huius.c.dicit, ꝙ putat ꝙ sicut de relicto facto ecclesię cathedrali hēt Ep̄s portionē, vt hic patet:ita & de relicto facto cano.nominibus non expressis,q̃a collegiū canonicorum vr̄ esse tota ecclesia p̄ter Ep̄m,& sic residet do.Flo.& ex p̄dictis habes opi.Pau.qui simpl̄r tenuit gl.Itē habes opi.Io.Cald. qui vr̄ approbare glo.item habes opi.do.Flo. qui certo respectu videtur approbare gloss.videlicet quo ad hoc ꝙ aliud sit relinquere ecclesiæ: quia tunc vr̄ comprehendi capitulū, & p̄latus, aliud legare canonicis ecclesię:quia tunc solum vr̄ cōprehendi capitulū ecclesię.q̃a gl.hic vr̄ sensisse relata ad text. ꝙ de relicto facto canonicis Ep̄s non habeat portionē : secus de relicto facto ecclesiæ cathedrali.nā ipse in hoc tenet cōtrarium:q̃a vult,ꝙ vtroq; casu Ep̄s habeat portionem.& sic in hoc vr̄ sequi opi. Io.Cal. Bar.in d.l.ciuibus.vr̄ velle, ꝙ qn̄ relinquit̄ oībus canonicis talis ecclesię, vel indefinitè : puta canonicis talis ecclesiæ per id, qđ hr̄ in l.annua.§.j.ff.de annu. leg.secus qn̄ relinqueretur vni,vel duobus canonicis:quia tūc nō intelligeretur relictum ecclesiæ.Nec ob.huic vltimo dicto,qđ hr̄ in tex.& glos.in l.non plures.C.de sac.san.eccle.vbi gl.dicit ꝙ priuilegiū cōcessum clerico, & ecclesiæ intelligitur concessum ecclesiæ, & illud dicit glo.trahendū ad alias acquisitiones: quia rn̄det Bar.ꝙ illa gl.debet intelligi,qn̄ acquisitio solū petat̄ fieri ecclesiæ,puta,si quis legaret clerico vnius ecclesię seruitutē eundi per fundum suum ad fundū ecclesię suo vicino,nā tale legatū non pōt acquiri ipsi clerico ad ipsius perpetuā vtilitatem ex quo fundus cui legat̄ seruit⁹ nō est su⁹,sed ecclesię.facit,qđ hr̄ in l.j. & ij.ff.si ser.ven.aliàs stat regula illud, qđ acquirit simplex clericus nō habens administrationē ecclesię non vr̄ relictum ecclesiæ:sed potius ipsi clerico intuitu suæ ꝑsonæ,vt hic ꝓbat̄ in §.fi.& sic vr̄ Bar.in effectu voluisse reprobare hāc gl. licèt exp̄sse hoc nō dixerit.d.Pe.hic vr̄ variasse.nā primo dicit,ꝙ ꝯ glo.facit.d.l.ciuibus, q̃a sicut ibi relictū ciuibus vr̄ relictū ciuitati: sic vr̄ ꝙ relictū canonicis videat̄ relictū ecclesię:& pro hoc ēt allegat. d.l.annua.§.j. item allegat ꝙ priuilegiū ꝯcessum canonicis vr̄ cōcessum ecclesię.d.l.non plures.C.de sac.san.ec.dicit tm̄ gl.hic tenere, ꝙ relictum factū canonicis non acquirat̄ ecclesiæ:& hanc partē dicit etiā tenere Cy. in l.j.C.de sac.san.ec.vbi dicit non esse curandum hoc casu ſm eū, si sit p̄positum nomē ꝓprium,vel appellatiuum. Nec obstant ꝯria:quia vr̄ velle ꝙ in dubio intelligat̄

relictum ecclesiæ:quia rn̄det,ꝙ loquuntur,qn̄ relinquitur illis personis in quibus ecclesia repræsentat̄, sicut in p̄lato, quo casu tunc ſm eū cadit cōsideratio nominum:& sic in hoc vr̄ sentire contra id, qđ dixit gl.in versi.Et licèt relinquat̄:ideo non vr̄ in hoc bene dicere,& subdit quod in canonicis est aliud, quia in eis,vt singulis nō repræsentat̄ ecclesia. & sic dicit notare Cy.in d.l.j.& hoc dicit sentire hic Io.And.circa fi.literę, ante gl.super verbo,nec ecclesia,dum dixit idē esset clericus de cōgratione demū.idē do.Pet.vr̄ sequi opi.Barto.nam subdit,ꝙ id quod s̄.est dictum dēt intelligi, qn̄ est relictum vni canonico, vel duobus.Si autem oībus canonicis ecclesiæ,vel indefinitè tunc vr̄ relictum contēplatione ecclesiæ, & scđm prædicta dicit posse intelligi dictā. l.ciuibus. ¶ Et ex prædictis etiam distinguit, ꝙ aut loquimur in prælato aut in alio clerico.primo casu in dato inter viuos aut in vltima voluntate:& si in vltima voluntate,aut a ꝓpinquo,aut ab extraneo:& sic vr̄ approbare dist. glo.quā fecit inter data inter viuos,& relicta in vltima voluntate de qua.s̄.dixi.Secundo casu cōsiderat, ꝙ aut relinquit̄ oībus clericis ecclesię,vel indefinitè clericis ecclesię,aut q̄busdā specialiter relinquit̄:aut relictū pōt sibi soli esse vtile,aut ecclesię tm̄,& omittit cām̄,qn̄ vterq; posset esse vtile,vt q̃a certa quantitas esset relicta.& isto casu esset dicēdum,vt hr̄ hic in §.illud.& sic patet.ꝙ dn̄s Petr. vr̄ aliquał̄r variasse, tn̄ finaliter videt̄ tenuisse cum Bar.& scđm opi.Bar. vr̄ glo.procedere,sicut dixit Ioan.Cald.domi. Anto. hic etiam videtur fuisse varius.nam primo dixit tenere opi.Io.Cal.& Barto.nam dicit,quòd licèt quo ad exemptionē sit differentia,an eximat̄ ecclesia,an uero eximantur canonici, tn̄ dicit, quòd nō uidet quin relictum canonici censeat̄ relictum cōtemplatione ecclesię.dicit tn̄ quòd posset esse dr̄ia quo ad hoc,q̃a si dicit lego canonicis ita ꝙ non acquirat̄ p̄lato quod valebit,tunc & p̄latus non habebit portionem,quia vr̄ tunc contemplasse personam canonicorum.Et in hoc ultimo dicto ur̄ decidere.Sequitur gl. in uerbo, si exprimat.quę īcipit,sed quę ratio. nisi dicas,quòd ibi loquitur,qn̄ aliquid relinquitur capitulo, hic qn̄ aliquid relinq̄tur canonicis.& sic in diuerso casu uidetur hic loqui,tn̄ q̃a in isto casu,qn̄ relinquitur canonicis simpliciter,& sic sub nomine appellatiuo ur̄ reliquisse contemplatione ecclesiæ: ut uoluit Barto. in d.l.ciuibus. & etiam domi. Anto.in primo dicto proximè posito uidetur, quòd utroq; casu sui uidelicet relinquitur capitulo ecclesiæ,quia Ep̄s dēt hr̄e suā canonicā,nec ualeat ꝓtestatio ꝯria attenta rōne Host.quā dixi super gl.prædicta,in uerbo,exprimat, quę utroq; casu locum hēt,& sic in hoc dicto non ur̄ do.Ant.bene dixisse.primo autē dicto ur̄ concordare cum opi.Bar.& Ioā.Cald.demum uidetur simpliciter tenere glo.nam nititur respondere ad l.ciuibus. dicens,ꝙ aliud est,qn̄ aliquid relinquitur ciuibus alicuius ciuitatis,aliud qn̄ relinquitur canonīcis alicuius ecclesiæ:quia primo casu censetur esse legatū ciuitati in dubio per dictā.l.ciuibus.& hoc iō quia ciues denominantur.& deriuantur a ciuitate.secus autē qn̄ relinquit̄ canonicis: non intelligitur relictum ecclesię, ex eo, quia istud nomen canonicus nō deriuat̄ a noīe ecclesię, q̃a appellatione ecclesię cōprehēdit̄ Ep̄s.vij.q.j.c.siue.sed non appellatione canonicorū: & ꝑ hoc q̃a istud nomē, canonici,est aptū denotare singulares ꝑsonas: q̃a est nomē appellatiuū singulariū ꝑsonarū,& cum eis vt in singularibus nil hēt Ep̄s cōe nec est tale nomē appellatiuū ipsorū canonicorū vt singulariū ; iō relictū canonico ecclesiæ non intelligitur

ligitur esse relictū ecclesiæ:sed secus est in relicto facto ciuibus,q̄a vt dixi ciues dicunt, & noīantur a ciuitate,& est nomen qđ deriuat a suo toto,qđ nō cōtingit in canonicis. Item pōt esse rō fm eum, quare aliud in legato facto ciuibus:q̄a tale legatum posset exinaniri,si de singulis ciuibus intelligeret.nā posset esse qđ essent tot ciues in tāto numero, ꝙ quodāmodo legatū redderet inane,si haberet diuidi inter eos: ideo vt valeat legatum,tale legatū factū ciuibus intelligit factū ciuitati, q̄ rō cessat in legato facto canonicis.ad p̄dicta allegat qđ notauit Fed. in opere suo. c.x.vbi dicit fm eū,ꝙ legatum factū fratribus talis loci censet eis factū,vt singularibus, & non vt conuentui,sicut hic dr̄ per glo. ꝙ relictū factum canonico vr̄ factum,vt singulari, non vt capitulo,& sic residet d. Ant.s̄.per hoc finaliter tenere gl. & vr̄ etiam velle,ꝙ aliud sit relinquere canonico ecclesiæ,aliud relinq̄re capitulo,seu collegio canonicorum.d.tñ Flo.vt patet ex his quæ superius dixi. post eum vr̄ velle ꝯriū. nam dicit,ꝙ si testator dixit relinquo talem rē canonicis talis ecclesiæ,licèt non exprimantur ꝓpria nomina non per hoc intelligetur esse relictum ecclesiæ, sed collegio canonicorum,pōt dici ꝙ forte verius est in hoc dictum do.Ant.& Fed. cū aliud sit canonicus aliud capitulum xij.q.ij.c.liberti.facit l.in tantam.§. vniuersitas.& qđ ibi no.ff.de rer.diui.& pōt etiā resultare diuersus effectus. Si fortè bona capituli non distribuantur viriliter inter canonicos, sed fortè dat plus presbytero,q̄ diacono, & subdiacono,& sic canonico existenti in sacris, q̄ existenti in minoribus, vnde si relictum fieret capitulo, fieret diuisio tūc fm modū p̄dictum,sed si legatum fiat canonicis,tunc q̄libet veniet pro virili, licèt aūt quo ad p̄dictū effectū possit sustineri dictum d.Ant.tñ vr̄ ꝙ siue legetur capitulo, quia etiam hoc secundo casu, cum relictū sit sub noīe appellatiuo intelligatur relictū ꝯtemplatione ecclesiæ, vr̄ ꝙ vtrobiq; ep̄s debeat de legato hr̄e canonicam:q̄a vtroq; casu vr̄ hr̄e locum ratio Hosti. quā dixi super gl.in verbo,si exprimat, & sic quo ad hoc non vr̄ d.Ant.bene dixisse, & verior vr̄ esse opi. Io.Cal.quam etiam vr̄ tenuisse Bar.in d.l.ciuibus.& & hoc puto ꝓcedere nisi consuetudo aliud haberet: quia ex quo in hoc articulo sunt opi.standum est cōsuetudini,si de illa apparet.ar.l.minime.ff.de legi.& s̄.de consue.in d.c.cum dilectus.Cessante consuetune de iure vr̄ tenendum, ꝙ prædixi,forte etiā Io.An. illud etiam voluit, dum remāsit in rñsione ad l.de ciuilibus.in secunda solutione,vt distinguat, an noīa propria fuerint expressa,an vero solum appellatiua.

31 ¶ †Iuxta p̄dicta q̄ri pōt de q̄one,quam hic tangit do. Pet.videlicet,quid si testōr legauit cuilibet canonico Sancti Petri x.libras. & ibi est quidam canonicus,q̄ recipit cum duabus manibus,quia hēt duas p̄bēdas, an tunc habebit xx.Ia.de Are.dicebat, ꝙ sic,q̄a quoties duo iura in eadem persona concurrunt perinde haberi debent,ac si in diuersis personis concurrerēt, l.tutorē.ff.de his qui.vt indi.Pet. vt refert Cyn.in l.j. C.de sac.san.ecc.tenet ꝯrium videlicet, ꝙ non accipiet nisi decem,q̄a talis canonicus,licèt habeat duas p̄bendas non sustinet in ecclesia personas duorū canonicorum,q̄a non hēt duos canonicatus, licèt hēat duas p̄bendas.facit ar.qđ hr̄ in §.illud.in Auth.vt iudices sine quoquo suffragio.colla.& C.de agentibus in rebus.l.agentis.li.xij. & de proximis sacrorū scriniorū.l.hac parte.eo.lib.& hæc pars verior vr̄ per p̄dicta,de quo per Cy.in d.l.j.vbi etiam q̄rit,si Petrus parochianus ecclesiæ Sācti Petri legauit ecclesiæ suę x.deinde ante mortem transtulit se ad parochiā Sanctæ Mariæ,quæ ecclesia dicetur sua,& habet legatū, & tenet,qđ in dubio prima,de qua cogitauit t̄pe testamenti,non illa ad quam postea est translatus,& ꝓ hoc allegat, quia legatum p̄sumitur fieri ob meritū. l.nec adiecit.ff.pro soc. & sic vr̄ habuisse respectum ad merita primæ ecclesiæ t̄pe testamenti,qđ tene mēti aliqualiter:tñ vr̄ facere in contrarium, quia secūda vr̄ subrogata loco primæ, ideo illa vr̄ venire per l.filiæ.§.j.ff.de condi.& dem.sed potes dicere,ꝙ ibi legauit agatheam ancillam,quæ erit sua,cum morie͞t, ideo si illam quam habebit t̄pe testamenti alienauit, & aliam loco illi⁹ surrogauit illa surrogata debetur, quia non respexit simpliciter tp̄s testamenti,sed habuit respectum etiam ad tp̄s futurum post testm̄ vsq; ad mortē:secus videretur,si simpliciter legasset ancillam suam agatheam:quia intelligeretur de illa q̄ erat t̄pe testamenti per illam.l.si ita.ff.de aur. & arg.leg. & ideo si sponte fuisset alienata extinctum esset legatum per l.rem legatam.ff. de alimen.leg. licèt aliam emisset nisi appareret aliud de volūtate testātis fuisse:ideo quia in casu,de quo.s̄. testator reliquit ecclesiæ suæ simpliciter vr̄ intelligendum de ecclesia,quę est t̄pe testamenti,nisi aliud probetur fuisse de volūtate testantis.¶In gl.in verbo, hoc verum,ex hac gl. & ex alia.s̄.in verbo,constōnem canonis,colligit fm do.Flo.ꝙ litera hic in eo,ꝙ facit mētionem de canone intelligitur de capitulo Pontifices xij.q.iij.Inno. vero dicebat,ꝙ litera loquit de constōnibus canonū disponentium, qđ fiat diuisio oblationū ecclesiæ inter ep̄m,& ecclesiā ep̄alem q̄ hñr xij.q.ij.c.concesso. & c.vobis. Sed prima expositio verior est fm do.Flo. q̄tum ad hāc literam,tu potes dicere,ꝙ Inn.bene di-

32 xit inquantum retulit se ad id qđ dr̄ in litera,qđ† nō pōt dispositio testatoris gn̄alem constitutionē canonis immutare,sed bene est verum,ꝙ quo ad vers.nec est ꝯriū,qđ ibi propriè loquit de canone, Pōtifices.

33 ¶†In gl.a propinquo. in fi.licèt gl.videatur hic residere in sc̄da opi.tñ do.Flo.hic tenet primam opi.per iura allegata in gl.q̄ probant notabiliter, ꝙ de quocunq; acquisito per prælatum a tali propinquo vltra quartum gradum,siue inter viuos,siue in vltima voluntate præsumat acquisitū intuitu personæ:& sic vr̄ a ꝯrio velle, ꝙ si relinquat a propinquo qui est vltra quartum gradum,qđ tunc cesset talis præsumptio:& idem qđ in extraneo, & hæc opi.vr̄ cōis.nam illā tenuit Io.xij.q.iij.c.j.& Gof.& Host.hic,& Vin.& Tā. s̄.eo.c.ad hæc.Sed d.Ant.hic dicit, ꝙ licèt gl.resideat in secunda opi.& doc.transeant cum glo. satis credit hoc esse arbitrarium, quotus gradus consideretur,vt sic iudicis arbitrio relinquatur,vt inspiciat vsum loci inquantum,videlicet,sit consuetudo, ꝙ appellent se propinquos,& surgat affectio, vt tunc vsq; ad illum gradum intelligatur propinquus.mouetur per notata per Bart.in simili in l.cum alienam.C.de lega. sed tu potes tenere primam opi.quæ est cōis,& expresse approbatur per iura allegata in gl. Nec ob.no.p̄ Bar. in l.cum alienam. quia loquit in materia illius l.vbi non reperitur expressum ius determinans gradū cōiunctionis,sicut hic reperitur: ideo non facit ad propositum in gl.in verbo,quarta.in fi.Idem tenuit Io. qui allegabat multa iura,& præcipuè.s̄.de elect.cum nobis olim. & aliqua alia de quibus hic per Io.And. sed Hostien.tenet contrarium, mouetur per id quod hr̄ in §.sed aliud.lxj.dist.& s̄.de offi.ordi.c.iij.& ĩ.de ver.sig.c.cum tibi.& c.pe.sed Io.An.concordat opi. nam dicit ꝙ opi.gl.est vera, qñ quærit de gremio ecclesiæ ciuitatis:quia tūc sub tali appellatione cōprehendit ille q̄ est de ipsa principali,& maiori ecclesia, sed

sed si q̃ritur de gremio cleri ciuitatis,tunc cōprehendit clericus etiā si sit clericus inferioris ecclesiæ ipsi⁹ ciuitatis.¶In gl.fi.ibi: nō habeat propinquos.hoc intelligit Inn.de agnatis vsq; ad vij.gradum, vel de cognatis vsq; ad quartū.De agnatis hic coniunctis p̱ lineā masculinam de cognatis coniunctis per lineā fœmininam vsq; ad quartum, allegat.j.de suc.ab intesta.c.fi.& xij.q.iij.c.j.sed d.Flor.hic dicit,& bene q̄d hæc dr̃ia inter agnatos, & cognatos hodie est sublata per id,quod hr̃ in auth.cessante. & in corpore vnde sumitur.C.de legitimis hæredibus.vnde hodie admittuntur omnes tā agnati q̃ cognati,vsque ad decimum gradum,vt hic dicit gl.in succes.cogna.§.fin.& hoc quo ad successiones,sed quo ad effectum de quo dicitur.s̄.eo.c.in ver.si vero relinquatur. qui dicant̄ ꝓpinqui ad hoc,vt intelligatur relictum prælato.relictum esse intuitu ꝑsonæ, dictum fuit super gl. in verbo a ꝓpinquo, & super illa.quantum aũt ad hanc gl.

34 dic ꝙ † dicuntur ꝓpinqui omnes qui habent ius succedēdi, & sic vsq; ad decimū gradum,siue sint agnati,siue cognati,per id q̄d.s̄.dixi. & differentia q̃ facit in nouiter agnatos,& cognatos,non procedit etiā de iure veteri,quia cognati admittebātur vsq; ad vj.gradum,& aliquo casu,vsq; ad septimum. Agnati vero vsq; ad decimū,vt patet in d.ti.inst.de succ.cog.Nec iura allegata per Inno.probant id q̄d ipse dicit, & sic corruptè fuit locutus,& non bene, & per hoc habes intellectum huius gl. & qualiter etiam debeat intelligi gl.super in ver.a propinquo.¶Vltimatè pro declaratione literæ hic circa fi.dum dicit, ꝙ de relicto facto clerico nō habente plationem,nec administrationem,non pōt Ep̄s, nec ecclesia in vita eius aliq̄d vendicare. Quæri pōt,de quo Ep̄o,& de qua ecclesia loquatur litera. dicit Host.ꝙ loquitur de Ep̄o sub quo clericus est beneficiatus,vel est simpliciter illius clericus. In eo autem ꝙ litera dicit de ecclesia intelligitur de ecclesia in qua clericus erat beneficiatus, & in qua nulla erat congregatio, vel si erat non erat clericus alicuius congregationis, vel si erat clericus alicuius congregationis non habebat administrationem.facit q̄d j̄.dicet̄.& conclude ſm d.Flo. ꝙ dūmodo clericus acquisiuerit intuitu proprio,nec ep̄s,nec ecclesia,siue sit cathedralis,siue illa in qua est clericus pōt aliquid in vita vendicare,quinimo post vitā, si habet propinquos,vt dr̃ in glo.fi.& q̄ñ sunt ꝓpinq. qui pn̄t succedere,& qui sint illi.s̄.dixi, secus est aũt in illo q̄d est acquisitū intuitu ecclesiæ,q̄a tunc succedit cōis congregatio.s̄.eo.relatum. el ij.§.j.de quo dicendū,vt ibi,quia hoc vr̃ verū, q̄ñ erat de ipsa congregatione, & q̄ñ recipiebat beneficium ab ipsa congregatione.secus si recepisset ab Ep̄o, quia tunc succederet Ep̄s,& si simul recepisset a cōgregatione, & Ep̄o vterq; succederet,vt dictum fuit in d.c.relatum.

35 ¶†Extra gl.quærit hic do.Ant.de aliquibus post Io. And.& Inn.& Host. Nam primo quærit,an de quocunq; relicto pro anima fieri d̄eat diuisio inter Ep̄m, & ecclesiam cathedralem a quocunq; fuerit dictum relictum.d.Ant.dicit ꝙ Io.And.post Host.facit vnam dr̃iam,quæ non vr̃ prima facie habere rationem. nā vult,ꝙ inquantum decre.ista dicit, ꝙ relictū Ep̄o debeat participari ecclesiæ procedat,q̄ñ factum est legatum a subiecto Ep̄i,inquantum vero dicit econtra relictum ecclesiæ, debere participari Ep̄o, procedat siue factum fuerit relictū a subiecto Ep̄i, siue ab extraneo non subiecto,nec ponunt rationem diuersitatis,sed rationem in euidenti ſm d.Ant.quia q̄ñ legatum est factum ecclesiæ ex solo sono verborum hoc legatum extenditur ad Ep̄m,cum Ep̄s dicatur in ecclesia.vij.q.j.c.scire. & ideo a quocunq; fiat legatum ecclesiæ veniet cōmunicandum Ep̄o,quia verba hęc satis vn̄r importare.secus est ecōtra,quia appellatione Ep̄i non comprehenditur ecclesia. vnde si hoc legatum venit participandum ex vi verborū,tūc oportet,ꝙ participetur ꝑꝑ participationem curæ,& oneris,sed in extraneo cessat hæc participatio oneris, iō in illa secus,sed certe si considerentur verba Host. & Io.An.non dicunt, ꝙ quo ad hoc canonicam præstādum ecclesiæ,seu capitulo debet intelligi,ꝙ testator relinquēs erat parochianus ecclesiæ cathedralis.Sed quo ad canonicam p̄standum Ep̄o non est vis cuiuscunq; ecclesiæ fuit parochianus. Et aduerte,quia vt hic tangit d.Flo.Host.non dr̃ bene dixisse,nec ꝯ̄ñr d. Ant.vnde dicit d.Flo.ꝙ licèt Host.dicat ꝙ respectu diuisionis fiendæ inter Ep̄m, & ecclesiam de relicto facto Ep̄o debeat cōsiderari cuius ecclesiæ sit parochianus ille qui relinq̄t:tn̄ ipse dicit,ꝙ indistinctè a quocūq; factum fuerit relictum habet locum diuisio inter Ep̄m,& ecclesiam, de qua hic dr̃ in litera.nam tota litera ſm eum intēdit ad hoc vt cognoscatur,& attendatur,an sit relictū Ep̄o contemplatione Ep̄i hoc est personæ suæ,an contemplatione ecclesię,& sic respectu dignitatis.primo enim casu totum relictū ep̄o est Ep̄i,& vltra hoc si aliquid sit relictum ecclesię habebit portionem suam. secundo casu de relicto Ep̄o fit diuisio inter Ep̄m,& ecclesiam, siue nihil sit relictum ecclesiæ,siue aliquid,& siue cōiunctim,siue diuisim:& ſm hoc est clara litera vsq; ad ver.secus aũt. & hoc vltimo casu procedit illud quod hic dr̃, ꝙ ep̄s & ecclesia diuidunt obuentiones.Eo aũt casu quo relinquit ecclesiæ:ideo indistinctè habet Ep̄s portioné, q̄a vt dixi.s̄.super gl. Sed quæ est ratio non pōt testator cōtemplari ecclesiam excluso Ep̄o, cum ecclesia non possit esse acephala.i.sine capite: & hanc opi.d. Flo.videlicet, ꝙ litera indistinctè locū habeat a quocunq; fuerit factum relictum prælato, si fuerit extraneus ipsi prælato, si vero fuerit parochianus ecclesiæ cathedralis,siue ecclesiæ inferiorum,& siue etiā fuerit de aliena diœcesi:puto esse veram de iure ꝑ istum text.qui sic indistinctè loquitur, & sic puto,ꝙ non sit vera opi.Host.Nec d.Ant.& hoc q̄ñ legatū fuit factū Ep̄o.& idem vr̃ dicēdum,q̄ñ fuit factum ecclesiæ eadem ratione,quia etiam tūc litera simpliciter, & indistinctè debet intelligi.ar.l.de pretio.ff.de publicia. & j̄.de priui.quia circa.¶Secundo quæritur,quia litera dicit in vltima voluntate. Quid si in plena sanitate fiat testm̄, an ꝓcedat dispositio, & dic,ꝙ sic,q̄a tale testm̄ etiam recipit confirmationem per mortē. j̄.de cele.mis.c.cum Marthe.Tertio,quia hic vr̃ litera

36 ra velle,ꝙ † rl̄r debeatur canonica Ep̄o.¶Quærit an hoc fallat in aliq̄bus casibus.dic ꝙ sic,vt tetigi in notabilibus:quia fallit q̄ñ super hoc hr̃ priuilegium,vel q̄ñ præscripta est legitimè præstatio quartæ.s̄.c. ꝓxi. ad fi.& s̄.de præscr.in c.de quarta. Item si consuetudo habeat quod nil percipere possit. nam hoc tenuit Inn.hic vt dixi super gl.ij.licèt Host. dixerit ꝙ Inno. mutauit postea opi.de quo dixi super gl.ij.& multofortius operari poterit consuetudo,q̄d diminuat canonica portio.arg.c.pastoralis.§.j.de offi.del.¶Quar

37 to quærit,quid si relinquitur † aliqua res Ep̄o ecclesiæ,an altero repudiāte alteri accrescat.dicit ꝙ sic,q̄a sunt coniuncti re,& verbis.facit l.j.§.fi.& quod not.

38 ff.de vsufr.accres.¶Quinto quærit post Inn.pone† ꝙ testator legauit aliquid Ep̄o hoc adiecto,ꝙ mēsæ ep̄i tm̄ acquiratur,vel relinquitur mensæ ep̄ali tm̄,& sic non ecclesię,dicit Inn.ꝙ capitulum poterit petere canonicam portionem. dicit Inn.ꝙ capitulum debebit hoc

hoc casu hr̃e partem suam per canonẽ,qui hic inducitur in litera,& sic protestatio nihil operabit hoc casu,sed Host. dicit ꝙ hæc decre.vult cõtrarium videlicet,ꝙ pp ꝓtestationem nihil habeat ecclesia,nec ob causam,q̃ hic inducitur,& vr̃ facere pro Inn. q̃a rñderi põt quod loquitur in casu dubij,qñ non apparet ꝙ velit tm̃ ad Epm̃ spectare, sed vbi apparet de mente relinquentis, vt contingit in casu proposito : tunc eps hẽbit præcipuum ipsum relictum absq; alia detractione,& hanc opin.Hosti. vt dicit Ant.hic primo loco vr̃ tenere opi.Inn.dicens,ꝙ fortè Inn.non est locutus . nã qñ testõr reliquit aliquid epo,vt ad ipsum solum spectet,isto casu vr̃ relictum ꝯtemplatione ꝑsonę,vt ēt hic vñr dicere doc.sup litera,in verbo,tm̃ esse epi.vnde ecclesia, seu capitulum non debet hr̃e portionem,vt dr̃ in tex.sed qñ relinquit mensę epali tunc vr̃ relictũ contemplatione dignitatis,ideo nõ vr̃ tunc mirandũ si ecclesia debet hr̃e suam partem nõ obstante protestatione ꝯ ia testõris,& pro hoc facit, quia in primo casu de tali relicto põt eps ꝓ libito disponere.s̃.eo.relatum.el ij.qđ non contingit in secũdo casu.s̃.de reb.eccl.non alie.c.vt super.& idem qđ dicit Ant.vr̃ tenere hic Io.de Lig.vt refert d.Flor.Nã volendo defendere Inno.dicit ꝙ aliud est relinquere epo hoc adiecto,ꝙ ecclesia nihil habeat: quia ista dispositio valet vt hic dr̃,aliud relinquere mensę epali. nam tunc dicit esse verum,qđ Inn.videlicet,ꝙ nõ valet adiectio,ꝙ ecclesia nihil habeat,& est ratio diuersitatis:quia in primo casu contemplatur personã epi. In secundo non contemplat̃ personam epi,sed ecclesiam,& hęc consideratio f̃m d.Flo.est pulchra:tñ nõ probatur hic f̃m eum,pp prędicta tñ Inn.hic dum litera dicit,non epi,exponebat.s.epalis mensæ. Et per hoc etiam vr̃ velle Inn.ꝙ bene possit excludi eps con
40 sideratus tanq̃ priuata persona, sed non si consideretur tanq̃ prælatus,qđ est subtile f̃m d.Flo.& notandum,sed posset defendi.Nam Inn. hic exponẽdo voluit dicere,ꝙ testator cum dixit , ꝙ volebat legatum esse tm̃ ecclesiæ non epi,intellexit ꝙ eps.i. epalis mẽsa nihil ferret.sed d.Flo.dicit ꝙ expositio ꝑdicta Inn. inquantum exponit non epi.i.epalis mensæ non ꝓcedit.nam apertè differt f̃m eum,ꝙ litera ibi , nõ epi loqt̃ur de epo tanq̃ priuato, ꝓmiserat enim in versi. si ab extraneo.habet ecclesiã canonicam portionem, quia præsumitur relictum contemplatione ecclesiæ. deinde seqt̃ur nisi testator exprimat , ꝙ velit esse tm̃ epi,quasi dicat, ꝙ tunc vr̃ relinquere cõtemplatione personæ,& per hoc patet,ꝙ in ver.secus autem si exprimatur,dum dicit non epi, debet exponi eodẽ modo de epo considerato, prout est priuata persona,q̃a
41 ille ver.continuatur cum præcedenti:& ei aduersat̃, & sic loquitur in eodem casu,cum non debeat diuidi intellectus eiusdem authẽ. seu dispositionis.j. de bap.maiores.& quod ibi no.in gl.quę incipit,vniformis, & f̃m hoc erit sensus f̃m d.Flo. ꝙ si testator reli-
42 quit epo hoc expresso,quod sit tm̃ epi,intelligitur,ꝙ sit tm̃ epi tanq̃ priuati,seu priuatæ personæ , & valet tunc relictum,secus si relinquatur ecclesię hoc expsso,ꝙ eps tanq̃ priuatus nihil habeat,quia tunc nihil vr̃ valere per rationem quam dixi post do.Flo.super glo.sed quæ est ratio:& idẽ & fortius si voluit esse tm̃ ecclesiæ,& quod eps tanq̃ prelatus nihil haberet,q̃a vtroq; casu vr̃ eadem ratio vt protestatio non valeat ne videlicet ecclesia sit acephala,vt dixi super d.glo. Sed aduerte,quia in præcedenti dicto vr̃ ipse d.Flor. tenere contrarium:nã dicit,ꝙ si testator dicat, ꝙ vult relictum esse ecclesiæ ita quod eps tanq̃ priuatus nõ habeat portionem , dummodo eps habeat portionẽ

tanq̃ eps,quòd tunc valebit, quia illud non est cõtra istam literam,nec contra rationes præmissas:& hanc considerationem forte habuit Inn.f̃m eum,& tũc dici potest ꝙ ver.secus aũt si exprimat,venit aduersatiuè ad præcedẽtem in hoc solum, qñ relinquitur epo põt ex toto excludi ecclesia non aũt sic est ecõuerso .
39 ¶†An aũt possit relinqui epali mensæ exclusa ecclesia cathedrali,vt sic capitulum nihil habeat Inn. vt s̃. dixi.voluit ꝙ non,& illud sequitur Io.de Lig. & do. Ant.vt superius dixi,sed Host.tenuit contrarium, vt etiam.s̃.dixi.sed d.Flo.hic tenet opi.Hosti.dicens,ꝙ hæc decr.non dicit pro, nec contra,& ideo vr̃ ꝙ possit relinqui mensæ epali exclusa ecclesia cathedrali , vt voluit Host.licèt Inn.cõtra. nam sufficit f̃m d.Flo. ꝙ non reperiatur esse prohibitũ. facit qđ hr̃ in l.necnon.§.sed quod eis.ff.ex qui.cau.ma.Econtra autẽ si relinquatur ecclesiæ exclusa mensa epali bene vr̃ esse secus:quia non valet talis exclusio, quia subest ratio,de qua dixi super dictam gl. Sed quæ est ratio:nã hoc esset contra canones,& pro hoc ecclesia videret̃ fieri acephala,& ita etiam hic reperitur disposita,vnde sufficit ita esse scriptũ . ar.l.ꝓspexit.ff.qui & a q.b. & vj.q.iij.c.scriptũ.in lege.& hanc opin.Host.& do. Flo.puto verã esse de iure,quia stare vr̃ ratio,quã dixi post Host.super gl.sed q̃ est ratio,videlicet, q̃a ius voluitur deferre capiti, & sic magis priuilegiũ ei concedere,q̃ membris,quæ ratio viget,siue relinquatur epo hoc adiecto,quòd ecclesia nil habeat,siue relinquatur mensę epali hoc adiecto,quòd ecclesia nil habeat;ideo vr̃ ꝙ vtroq; casu valeat ꝓtestatio,licèt Inn. voluerit contrarium. Nec ob.ista litera,quia non ꝓbat dictum Inn.nec etiam expositio Inn. vr̃ fuisse de mente literæ:vt s̃.dixi.post do.Flor. & per hoc habes istum articulum declaratum.¶†Vlterius quærit̃ nũquid portionem quam percipit, & defalcat eps ab ecclesijs inferioribus debeat cõicare cum ecclesia cathedrali,seu cum capitulo ipsius ecclesiæ,an vero habebit illam præcipuam.dicit Io.An.& d.Ant.post eũ qđ habebit illam præcipuam rõne præeminentiæ dignitatis epalis,saluo nisi aliud haberet priuilegium, vel consuetudo , q̃ consuetudo põt disponi circa diminutionem particularem f̃m oẽs,& etiam circa totalem f̃m Inn.licèt aliqui contra & Host.dicat Inno. hoc tenuisse in quadam cã:vt s̃.dixi . in gl.ij.fatendũ est tñ ꝙ poterit eps dare istam portionẽ alteri ecclesiæ cum consensu capituli , per id qđ hr̃ in c.fi.xij.q. iij.aliàs si non interuenit consensus capituli necessaria esset præscriptio f̃m ea quæ hñr in c.cura.j̃.de iure pa.& s̃.de do.c.pastoralis.& de præsc.in c.de quarta.dictum fuit circa versic.secus est autem si aliquid. ¶†Quæritur si testator dixit lego talem rem epo , & tali capellæ.dicit Io.An.post Gof.ꝙ dimidiam habebit eps,& dimidiam capella, de qua dimidia capella detrahet quartam,quam non cõicabit capitulo. Sed dimidiam, quam hẽt eps ex relicto prædicto suo iure bene cõicabit capitulo. ¶†Vlterius post istã decr. dicit Io.An.& d.Ant.post eum , ꝙ monasteria,& pia loca tenentur epo ad canonicam portionem , & per hoc vr̃ ꝙ de relictis hospitalibus debeatur epo canonica,de quo remittit Io.An.ad no.in c.dudum.de cõuer.coniug.& j.eo.c.fi.& d.c.dudum.dicit hoc ꝓcedere,si legatum fit factum hospitali : & sic loco,quia tunc episcopus detrahet canonicam. secus si factum sit personis,puta pauperibus,quia tunc episcopus nõ detrahet canonicam.do.Flo.hic dicit hoc verum,qñ relinquitur pauperibus simpliciter,quia tunc nõ debet̃ canonica.vt no.in c.ij.in glo.iij.j̃.de sepul.& pro hoc quia.l.si quis ad declinandam.ad fi.C.de Epi,& cle.vbi

cle.vbi dicit oēm falcidiā cessare,& prohibet administratorem ecclesię duplum inde percipere,& pro hoc facit extraua.Bonifacij.viij.directa epo gentensi collectori decimę vbi dicit,ꝙ a talibus non exigatur decima,secus dicit si relinquatur pauperibus certi loci, & legare ipsi loco,per id qđ notauit Io.An.in præal. c.dudum.refert tñ d.Flo.ꝙ quidam doc. cuius nomē inuenit in quadam apostilla dixit, ꝙ si hospitale confertur in titulū beneficij procedat, qđ prædixi vt debeatur canonica de relicto pauperibus certi loci. secus dixit si non confertur in beneficium per d.l.si q̃s ad declinandam.& per dictam extraua.& per cle.q̃a cōtingit.§.vt aūt.de reli.do.& quia eṗs sit pater pauperum debet eis thesaurizare.ĩ.de censi.c. cum apostolus.& arg.xij.q.ij.c.gloria epi.& c.amico.sed certe ſm d.Flo.hæc distinctio non procedit.nam q̃uis hospitale non conferatur in beneficium,seu in titulum beneficij,si tñ est locus ecclesiasticus debetur canonica,vt hic patet in c.præcedēti.Qũo autem cognoscit̃
43 † an locus sit ecclesiasticus no.in c.ad hæc.ĩ.de relig. do.quia qñ fuit cōstructus autoritate epi.¶Quid autem si sit de hoc dubium.dixi in c.præcedenti.quia si habeat signum loci ecclesiastici,vt quia habet formā ecclesiæ,& habeat campanile, & publicè ibi celebrētur diuina præsumetur locus ecclesiasticus, per id qđ hr̃ in c.parentibus.ĩ.de priui. & notauit Fed.in cōsi.
44 cxj.Si autem locus non esset ecclesiasticus,tunc† non debetur canonica, sicut nec de relicto locis prophanis. nam talia loca nō sunt sub iurisdictione epi.d.c. ad hęc.& ideo de relicto pauperibus talis pij loci nō ecclesiastici non debetur canonica,sicut nec de relicto ipsi loco, sed qñ relinq̃tur pauperibus pij loci ecclesiastici: secus est, quia tunc vt prædixi perinde est ac si esset relictum ipsi loco,ex quo non expressit nomina pauperum.d.c.dudum.cum ibi not.aliud autē esset si noīa pauperum expressisset taliter quòd appareat ipsum habuisse contemplationem ad pauperes non debetur canonica,vt in iuribus.š.alle.ita nec de relicto pauperibus loci pij debetur in casu prædicto ſm d.Flo.Et ex prædictis no. bene & diligēter quod d.Flor.apertè tenet,ꝙ de relicto pio loco non ecclesiastico, & sic hospitali non fundato authoritate epi nō debetur canonica,& hoc credo verum de iure.licèt d.Pet.de Perusio.& etiam d.Pet.de Anch.tenuerunt contrarium,& non bene:vt plene dixi in c.præ-
45 cedēti.¶†Vlterius quæritur,an hæc diuisio quæ debet fieri inter ecclesiam, & eṗm habeat locū in alijs prælatis inferioribus epo.dicit Ioā.An.post Inn.ꝙ licèt multa sit cōia inter Abbatem, & conuentum,vel aliàs dignitates,& prælatos non tñ debet fieri hæc diuisio inter eos,si habeant bona diuisa nisi aliud adinuicem conueniant,vel nisi priuilegium,vel consuetudo aliud inducat. nam aliàs de iure non est facienda inter tales hæc diuisio, quia per illos canones hoc reperitur tm̃ quod fiat dicta diuisio,& cōio,quæ fit inter eṗm,& ecclesiam cathedralem,& ex hoc infertur qđ etiam si nulli canones dicerēt, ꝙ de relictis ecclesiæ eṗs haberet partem nihilominus posset petere, quia inter eos est cōio,& per hoc sequitur ꝙ ecclesię bona debent esse cōia,& pro hoc, quia hic non dr̃ ꝙ in aliquibus tm̃ inter eos spāliter sit cōio, sed gñaliter loquitur,& sic gñaliter est intelligēdum. facit qđ hr̃ š.eo.relatum.el ij.deinde quæritur in quibus consistat cōio inter eṗm,& ĩferiores ecclesias. dic in multis,videlicet,q̃a eṗs defendit ecclesias sibi subiectas tanq̃ dñs prin.vt no.š.de rescri.c.edoceri.& de rest. spo.c.olim causam.& ĩ.de suc.ab intest.c.fin.& quia ad ipm̃ spectat oīum ecclesiarū suæ dięce.cura.x.q.j. c.decretū.& c.sequēti.& xvj.q.vij. oēs basilicè.& est pręordinator in cunctis xxvj.dist.c.ṗelec.vt tñ tollatur materia scandali quod generare solet cōio.l.cum pater.§. dulcissimis.ff. de leg. ęditi fuerunt canones statuentes quā partē habere debeat Eṗs, & quā aliæ ecclesiæ,& ſcđm diuersorū locorū ꝯsuetudines hoc etiā diffinit̃.ĩ.de sepul.c.certificari.& bñ dixi cōionē etiā esse inter Eṗm,& ecclesias inferiores,vt hic etiā voluit litera:nā licèt hic dicat̃, ꝙ cōio sit inter Eṗm, & ecclasiam cathedralē,tñ ꝓ hoc nō negat quinetiā sit cōio inter Eṗm, & alias ecclesias suæ dięce.sed dicit,ꝙ non est tanta cōmunio inter Eṗm, & dictas ecclesias quāta est inter Eṗm,& ecclesiam cathedralē, & ex dicta cōione quā habet cū ecclesijs ĩferioribus dicit Io.An.post Inno.sequi,ꝙ clerici inferiorū ecclesiarū nō pñt facere venditionem, vel locationem ad longum tempus rerum ecclesiarū sine consensu Epi xij.q.ij.c.Abbatibus. & xvij.q.vltima.in c.venditionibus.de quo etiam in c.statuimus. š.de transac. alij tñ dicunt, ꝙ hoc magis contingit per iurisditionem Eṗalē, q̃ ꝑ cōionē. facit, qđ notat̃ in c.vester.š. de loca.Ex dicta ēt cōmunione sequitur ꝙ circa maiora negotia inferiores clerici non possunt facere statuta sine consensu Epi, prout not.per glo.in c.ij.de verb. signi.in vj.Et no.per Io.An.in c.cū consuetudinis.š. de cōsuetu. Item ex dicta communione surgit, ꝙ in arduis negotijs non possunt inferiores clerici sine cōsensu Epi constituere procur.š.de procura. c.j.& ibi no.per Inno.facit.c.humilis.š.de maio. & obedien. qđ tene menti,& dicit Hosti.ꝙ sicut inter ecclesiam, & Episcopum est dare cōmunionem, sic inter Papā, Cardinales,& multo maiorē ſcđm eū. vñ nil facere debetur Papæ,siue Cardinalibus: allegat de priuile. c.antiqua.& vt dixit do.Anto.Hosti.q̃a fuit Cardinalis semper fuit nixus defendere suam dignitatem.facit,qđ notauit Io.An.in c.ex gestis.š.de cle.non resi. & Ioā.Mo.in c.super eo.de hæreticis.in vj.circa ver. illud.Quærit̃ qui dicant̃ hr̃e prælationem, vel administrationē. dicit Io.An. qđ latè sumitur hic ṗlatura pro quolibet habente curā:alleg. c.cū ab ecclesiarū. & c.cum nos.š.de offi.ordi.talis em̃ acquirit ecclesię vel capellæ cuius curā gerit,vel dignitati ministerio qđ habet etiā si sit in ꝯgregatione dummodo habeat redditus separatos de quo remittit ad.c.relatū. el ij. š.eo.sic vult Ioā.An.hic pro habente administrationem præsumat̃ hñs dignitatē,vel administrationē ēt si sit in congregatione dūmodo habeat redditus separatos.Abbas vero hic dixit, ꝙ ille dicitur prælatus qui habet administrationē perpetuā, vt quia est rector,vel ꝑpetuus Vicarius ecclesiæ, & ille dr̃ hr̃e administrationē qui habet eā tēporaliter, vt sunt priores regulares, & cōmendatarij,& conductitij,& suis superioribus remouibiles.¶Et ex prædictis nota diligenter,quia vñr hic velle doc.ꝙ habens officiū, vel ministeriū in ecclesia,licèt ĩ ꝯgregatione, vt q̃a sit canonicus dicat̃ hr̃e administrationē,si hēt redditus in separatos,seu separatos ab alijs de ꝯgregatione. Sed do.Ant.dicit aduertendū ꝙ istud vr̃ esse intelligendū quo ad hoc,vt ṗsumatur legatū tali relictū ꝯtemplatione ecclesiæ. nam de isto effectu propriè loquitur litera.Quantum autem ad potestatem testandi.& an acquirantur fructus, & redditus beneficij, vt de eis possit clericus testari recurrendū est ad not. per gl.in c.præsenti.de offi.ord.in sexto.& ad id,qđ dictū fuit ꝙ hæc non procedit quo ad hoc, vt impediat̃ acquisitio fructuū,& potestas testandi:& sic quominus canonicus qui est bñficiatus in ꝯgregatione, licèt hēat ṗbēdam distinctā,& separatā, & sic administrationē illius

illius separatã non dicat̃ acqrere fructus,& nõ possit de eis testari:imo cõiter tenetur ꝙ etiã talis facit fructus suos,& etiam de illis põt testari,& intellige,ꝙ cõiter per illos qui tenent opi.Host.& gl.in d.c.præsenti.d.tñ Ant.hic dicit ꝙ licèt cõiter teneat̃ sequendo dictam opin.tñ sibi placet,ꝙ etiam quo ad materiam gl.illius c.præsenti.dicatur hr̃e administrationem talis canonicus qui habet præbẽdam distinctã, vt sic nõ faciat fructus suos,nec possit de illis testari, q̃uis Host.& alij sentiant contrarium,& illud de cõsuetudine practicetur,vt ipse dicit,pro sua tñ opi.bene facit dictum doct.hic positum q̃uis loquatur quo ad aliam materiam,quia hic nõ loquitur de materia, de qua loquitur illa gl.Sed loquitur,an & qñ relictũ factum clerico intelligatur relictũ ɔtemplatione ecclesiæ.Et per hoc dicit ꝙ malè vr̃ glo.ibi allegare decre.istam,pro sua opi. quia reuera quo ad aliam materiam hic loquitur,nec aliquid hic dicit de potestate testandi.vnde vt dixi in c.fi. de pecu.cleri. de iure verior vr̃ opi.Inn.& Arch.ꝙ etiam clericus simpliciter beneficiatus non possit de redditibus ecclesiæ testari. Cõiter tñ seruatur de cõsuetudine distinctio gl.
46 posita in d.c.præsenti.& ex prædictis patere põt † q̃s dicatur clericus simpliciter beneficiatus, quia dicit, qñ non habet administrationem,& non est alicuius congregationis socius ſm Inn.idem dicit Hosti.si esset de aliqua cõgregatione, dum tñ administrationẽ non haberet,quod qualiter sit intelligẽdum patet ex superius dictis.Do.tñ Flo. dicit,ꝙ licèt in hoc censet̃ per scribentes,qñ censeatur quis habere prælationẽ vel administrationem.ipse tñ intelligit prelationem, administrationem ꝓ qualibet dignitate, vel officio, seu exercitio ecclesiastico, cuius tñ contemplatione aliquid acquiri possit,per id qđ dictum fuit.s.eod.c. cum in officijs.posses dicere, ꝙ si clericus habet offm̃ per id quod administrat bona ecclesiæ,puta, quia sit æconomus,vel sacrista. & tunc satis dicatur hr̃e administrationem, vt relictum tali intelligatur relictũ cõtemplatione ecclesiæ, & idem & fortius si haberet ecclesiam in commendã ſm formam.c. nemo deinceps.de ele.in vj.vel alio modo,vt dixit Abbas.secus videretur si habet officium,seu ministerium in ecclesia per quod non habet administrationem bonorum ecclesiæ,sed solum sui beneficij,vt cõtingit in canonico,& per hoc vr̃ posse attẽtari,qđ de iure canonicus habens distinctam prebendã non dicat̃ hr̃e administrationem, vt relictum sibi dicatur relictũ ɔtẽplatione ecclesiæ,licèt Inn.& Io.And. & alij doc.cõiter teneant contrarium. Sed istud vr̃ esse verius,& magis rationabile q̃uis, vt dixi cõis opi.sit in ɔ̃rium, & per predicta vr̃ ꝙ licèt doc.aliter dicant vt patere põt ex his quæ superius dixi,tñ de iure non sit fiẽda dr̃ia an canonicus habeat distinctam præbendã,vel non, quia vtrobiq; vr̃ ꝙ censeatur hr̃e administrationẽ, ex quo nõ habet administrationem bonorum ecclesiæ, sed sui beneficij:secus qñ haberet officium,seu ministerium,ex quo administraret bona ecclesiæ, vt quia habet administrationem ipsius ecclesiæ, & rerũ eius bona.vbi aũt quis non esset rector ecclesiæ, sed esset beneficiatus in ipsa ecclesia, vt quia haberet aliquẽ clericatum cuius occasione aliqua quantitas sibi daretur annuatim.tunc est certũ,ꝙ talis non dr̃ hr̃e administrationem, & hoc quia habet beneficium simplex.secus videretur,qñ haberet dignitatem,vel ꝑsonatum,& sic prælationem.nam tunc relictum tali vr̃ relictum contemplatione ecclesiæ, per id qđ hic dr̃.
47 ¶†Vlterius iuxta prædicta quæri põt q̃d iuris de his, quæ acquirit simplex sacerdos per parochiam iniungendo pœnitentias, an illa intelligantur sibi quæsita contemplatione ecclesiæ, quæ sic quæsiuit per parochiam iniungendo pœnitentias.Inn.in c.inter vos.ĩ. de ver.sig.tenuit ꝙ sic,quod dicit do.Ant.procedere sine dubitatione,qñ ille erat principalis curatus. sed vbi erat capellanus,vel canonicus.tunc Inn.hic circa fi.vt dixi in vltimo no. vr̃ sentire primo ꝙ tunc sit secus.demum finaliter vr̃ sentire oppositum.nam dicit ꝙ vr̃ satis habere administrationem ex eo ꝙ pœnitentias iniungit:& ideo vr̃ contemplatione ecclesiæ q̃situm ſm Inn.quem etiam sic intelligit.d.Ant.dicit tñ ipse d.Ant.ꝙ credit ꝙ talis capellanus,vel canonicus poterit testari de talibus redditibus,ex quo nõ habet principalem administrationem ecclesiæ,per id quod no.gl.in d.c.præsenti. vbi gl.vr̃ velle,ꝙ ille possit testari qui non habet administrationem ecclesiæ, nec habet officium in ecclesia,intelligo per id qđ habeat administrationem bonorum ecclesiæ, per id qđ.s.dixi.& in c.cum in officijs.s.eo.cum ibi no. per Inn.fatet̃ ꝙ si non testatur,ꝙ vr̃ cõtemplatione ecclesiæ acquisiuisse succedet ecclesia, vt dixit gl.in d.c.ꝑsenti. ¶Vltimatè,quia litera dicit,ꝙ si fiat fraus non debet nocere. Quæritur de exemplo qualiter possit patere de fraude. dic forte testator volebat relinquere ecclesiæ cathedrali,& canonici curarunt, ꝙ relinquat tali simplici clerico de quo confidebant ad finẽ fraudandi epm̃ sua portione,certe si hoc constat, nõ nocebit epõ talis fraus, & per hoc sit expedita materia decre. Tñ do.Pe. hic tractauit materiam coniunctorum,de qua per gl.& Ray.in l.j.§.fi.ff.de vsufr.accres. & per Bar. in l.reconiuncti.de leg.j.& per Cy.in l.vnica.§. his ita.C.de cad.tol. Et primo q̃siuit quid sit coniunctio.dicit ꝙ principaliter est duplex,quia quidã sunt coniuncti coniunctione legali:quidam coniunctione hoĩs:& secunda spẽs subdiuiditur,quia quidam sunt coniuncti re tantum,& non verbis: quidã verbis tm̃, & quidã re,& verbis,& ex prædictis ponit exẽpla de quibus.s.dixi.post d.Flo.& de quibus etiã hr̃ per gl. in d.l.j.§.fi.ideo non repeto. Et circa prædicta exempla etiã prosequitur aliqua quæ ponit Bart. in d.l.re
48 coniuncti.†Secundo quæritur qũo fiat coniunctio legalis. dicit qñ ex persona vnius deuenitur ad plures vt si legatur aliqua res seruo, qui est cõis duorũ dominorum. nam illi dñi dicuntur coniuncti in re legata coniunctione legali.l.Proculo.ff.de leg.ij.& quilibet admittit̃ ad legatum pro portione, quã habet in seruo.d.l.& Proculo.¶Item põt adduci exemplũ,qñ vni fuit factum legatũ, qui post diem legati cedẽtem decedit pluribus hæredibus relictis, q̃a illi hæredes dicentur ɔiuncti in re legata ipsi defuncto cuius sunt hæredes ɔiunctione legali, & veniant ad legatũ pro portionibus legatarijs.l.legatarius.ff.de leg.j. Tertio tractat,ꝙ substitutus ꝑfertur ɔiuncto.l.j.§.j.& sequẽti.C.de cad.tol.† An inutilis substitutio impediat cõ
49 iunctum venire per ius accres.Et concludit,ꝙ si facta est inutilis,vt expẽsillam succedat, & sibi locũ faciat impedietur coniunctus venire.l.pe.ff.de iniu.test.secus si ex alia cã sit inutilis, vt no.per Bar.in d.l.recõiuncti.Quarto tractat,qñ cui portio deficit, an sit de cõibus in q̃bus,licèt non admittat̃ ad partẽ,tñ partẽ faciat de quibus in l.hmõi.§.si Titio.ff.de le.ij.& tũc non habeat locum ius accres. Secũdo an sit relictum ob cãm reiterabilem,vel non:quia si non est reiterabilis cessat ius accrescendi: vt si duobus relinquãtur alimenta,vel certa quantitas pro alimẽtis: nã portio vni deficiens per mortem non accrescet alteri,q̃a talis cã non recipit reiterationem.facit l.alimẽta.§.basilicè.ff.de alim.leg. ¶ Tertio circa personam eius q̃ vult

vult venire per ius accrescendi. vtrum admittatur ad
partem sibi contingentem de iure speciali, an de iure
communi, quia si admittitur de iure speciali contra
voluntatem testantis. non habebit ius accrescendi in
legatis. l. mulieri, & Titio. ff. de cōdi. & demon. secus
si de iure cōi admittatur, vel de iure speciali secūdū
voluntatem testantis: vt no. per Bar. in d. l. re coniun-
cti. ¶ Quarto, an si deficiat portio anteq̄ sit acquisi-
sita, vel post, quia si post r̄r non habet locum ius ac-
crescendi, fallit in vsufructu. l. j. de vsufruc. & fallit in
alijs casibus no. per Bart. in d. l. re coniuncti. Quinto
tractat qualiter habeat locū ius accresendi, qđ qua-
druplicitēr dicit posse ītelligi. Primo casu accrescat
alijs coniunctis inuitis. Et concludit, q̄ si est propriè
ius non decrescendi non contingit in coniunctis re
tm̄, vel re, & verbis. tunc, & in legatis accrescit cōiun
cto inuito: quia nō pōt diuidere legatū. l. neminē. ff.
de leg. ij. Si aūt sit propriè ius accrescendi, tunc in le
gatis non accrescit coniuncto inuito: secus in hære-
ditatibus r̄r ne quis intelligatur decessisse pro parte
testatus, & pro parte intestatus. Scđo pōt intelligi,
an accrescat cū onere: & de hoc per Bar. in l. quæ cō-
ditio. ff. de ꝯdi. & demon. & dictū fuit. s̄. eo. in c. nos
quidē. Tertio pōt intelligi, an accrescat pro virili par
te, an vero pro portione quæ h̄r in legato, & hæredi-
tate, & hoc scđm est verū. l. nemo. ff. de legatis scđo.
Quarto pōt intelligi, an accrescat, ita qđ eadē actio-
ne possit peti qua petit̄ delegata ipsi coniuncto, & cō
50 cludit, q̄ sic ꝑ l. Titio. §. j. de vsufru. accrescen. ¶ † Sex
to quæritur, an ius accrescendi trahat̄ ad bona impu
beris cui quis erat cōiunctus in substitutione. Cōclu
dit, qđ sic si ius accrescendi erat vnitū cū substitutio-
ne pupillari: aliàs secus per l. qui pręter. ff. de acquir.
51 hære. & ibi plenè de hoc. ¶ † Septimo tractat, an in-
ter coniunctos coniunctione legali, an sit locus iuri
accrescendi, siue loquamur in legatis, siue in hæredi
tatibus, siue succedatur ex testō, siue ab intestato. Et
concludit q̄ in legatis, si sit legatū vsufructus hēt lo-
cum ius accrescendi: secus si sit legatum ꝓprietatis.
d. l. & Proculo. & ibi nota. de lega. secundo. in hære-
ditatibus hēt locū ius accrescendi. l. si seruus cōis ab
extero. & ibi not. ff. de acquiren. hære. & illud est ne
52 pro pte q̄s habeat hæredē. & pro parte non. ¶ † Octa
uo tangit, an in acquisitionibus inter viuos sit locus
iuri accrescendi inter coniunctos, siue sint coniuncti
coniunctione hoīs, siue legis. Conclude, q̄ r̄r locum
non hēt. l. si mihi, & Titio. & ibi plenè per Bart. ff. de
verb. oblig. & per eundem in d. l. re coniuncti. ad fin.
53 An † autem habeat locum ius accrescēdi in donatio-
ne cā mor. dic. q̄ sic: vt est text. q̄ reputatur notabilis
in l. Iuli. ad fi. C. de cad. tol. Et adde p̄dictis, licèt ipse
non dicat, q̄ inter cōiunctos re tm̄, vel verbis tm̄, vel
re, & verbis est locus iuri accrescēdi, inter aūt animo
disiūctos nō est locus iuri accrescēdi in legatis, licèt
secus in hæreditatibus. d. l. j. §. his ita. de caduc. tollē.
& si ꝯcurrit cōiūctus re cū cōiuncto verbis, q̄s p̄ferēt̄.
fuerūt opi. Cōiter tenetur q̄ pariter admittentur, vt
no. Bar. in d. l. re coniucti. Si aūt, & verbis cōiunctus
concurrat, cū coniuncto re tm̄, verbis prēferetur cō-
iunctus re, & verbis, quia duo vincula sunt fortiora,
q̄ vnum. C. communia de succes. l. etiam itaq;. & no.
plenè in d. l. re cōiuncti. & licèt in superius dictis. do.
Pet. hic multū institerit: tn̄ quia nihil dicit vltra Bar.
in d. l. re. coniuncti. non est insistendū aliter eius di-
54 ctis. ¶ † An autē generaliter priuata dispositio testato
ris nihil possit operari ꝯ ius. remittit ad no. per Bart.
in l. nemo pōt. ff. de lega. j. Potes dicere, quòd in his
quæ sunt de solennitate, vel respiciunt publicā vtili-
tatem nihil potest operari in alijs sic. de quo plenius
in d. l. nemo pōt. ¶ Vltimo tangit quid si relicta sunt
mille pro decē virginibus maritandis quarū quęlibet
habeat centū exp̄ssis proprijs nominibus, an mortua
vna accrescat alteri. remittit ad no. per Bar. in l. hēat.
C. de sac. san. ecc. Tu potes dicere, q̄ non, q̄a ex quo
singulariter sua quantitas est relicta non censent̄ esse
coniunctæ, ideo inter eas non hēt locum ius accres. ꝑ
l. hmōi. §. quibus. de leg. j. & per hæc est expedita hęc
decre. Et aduerte, q̄a in hoc c. fit mētio in effectu de
coniunctione hoīs, & de ꝯiunctione legali: nā q̄n ali
qua res relinquit̄ ep̄o ecclesiæ, tunc in illa dr̄ ep̄s, &
ecclesia esse ꝯiunctus re, & verbis ꝯiunctione hoīs,
seu testōris, sed vbi aliqua res relinq̄tur ep̄o, de qua
ecclesia, seu capitulū dēt h̄re portionē, & q̄n relinq̄t̄
aliqua res ecclesiæ, de qua ep̄s dēt h̄re portionē, tūc
in tali re dr̄ ep̄s coniunctus cōiunctione legali in ip-
sa ecclesia, q̄a ex persona vnius iuris dispositione de-
uenit̄ ad plures, q̄ veniunt ad dictū legatū: & an repu
diante vno hēat locum ius accres. quo ad alium, pate
re pōt ex his, quę fuere dicta superius, & ꝑ hoc patet
q̄ non frustra fuit tractatum. s̄. de coniunctione hoīs:
& de coniunctione legali. sequitur c. Raynutius.

SVMMARIVM.

1 *Legitima quid sit.*
2 *In legitima filius non potest grauari.*
3 *Legitima in bonis filij debetur patri, & matri, si ordine turbato prædecedat.*
4 *Pater an debeat aliquid habere iure institutionis ad hoc, vt valeat testamentū filij eo casu quo pōt testari: puta, quia sit emancipatus.*
5 *Legitima priuari, an possit filius, & ex quibus causis.*
6 *Trebellianica quid sit.*
7 *Spurius, siue naturalis sequitur conditionem matris, & non patris.*
8 *Relinquo, verbum, quid importet.*
9 *Substitui non potest filia in dotem tantum.*
10 *Institutio, vel substitutio relata ad duos dispares in gradu refertur ad vtrunque principaliter non ordine successiuo.*
11 *Substitutio fideicommissaria, quare sic dicatur.*
12 *Qualitas adiecta in personam eius cui fit substitutio respicit tempus in quo dispositio debet sumere effectum, & non tempus in quo fit dispositio.*
13 *Substitutio fideicommissaria, vel etiam compendiosa facta sub conditione, si decesserit sine liberis, non expirat per solam susceptionem liberorum nisi supersint tempore mortis ipsius grauati.*
14 *Filia debet in bonis matris, & auiæ habere debitam iure naturæ, & etiam neptis.*
15 *De fideicommisso vniuersali detrahitur Trebellianica: quæ est quarta in quam computantur fructus percepti tempore litis conte.*
16 *Appellare potest vtraque pars ab eadem sententia.*
17 *Iudex ad quem qualiter debet pronuntiare.*
18 *Prouocatio propriè capitur pro appellatione extraiudiciali.*
19 *Quarta Trebellianica debet detrahi de tertia donata matri, & auiæ.*
20 *Hæres institutus intelligitur vbi testator post certa relicta dicit cætera bona relinquo tali.*
21 *Fideicommissum appellatur substitutio.*
22 *Exceptionis obiectio, an faciat litis contestationem.*
23 *Allegationes meliores reseruare debet aduocatus in fine.*
24 *Consuetudo litigantium inspicienda est, & ab ordinario iudice seruari debet, & etiam a delegato, & a iudice appellationis.*
25 *Grauatus de restituenda hæreditate deducit quartam Trebellianicam.*
26 *Legitima, an possit ex consuetudine minui.*
27 *Legitima, siue Trebellianica, vel etiam Falcidia, an possit per filium in vna re retineri.*
28 *Testari potest is qui in extremis est: nec requiritur corporis sanitas, sed mentis integritas.*
29 *Legata domo, an intelligatur ortus legatus.*
30 *Testator si vltra dotem relinquit domum, & ortum, an intelligatur legasse dotem.*
31 *Testator potest in testō facere institutionem, & substitutionem.*
32 *Posthumus, an possit institui.*
33 *Pupilla, an possit per tutores tradi nuptui.*

34 *Impu-*

Extensio

115 *Extensio per identitatem rationis, an fienda sit in his quæ sunt contra ius commune.*

116 *Mater an excludetur, si appareat de præsumpta mente testantis quod testator voluerit per tacitam pupillarem excludi matrem pupilli.*

117 *Et qualiter possit apparere de præsumpta mēte testantis, licèt non appareat de expressa.*

Mens præsumpta testatoris per quot testes probari debeat.

118 *Testator si reliquit vxori annuatim, donec vixerit, & vitam vidualem, & honestam seruauerit, an hoc casu excludetur mater per tacitam pupillarem.*

Testator si legauit decem matri pupilli, si nō nupserit, si nubat non poterit venire ad successionem pupilli, sed excludetur per tacitam pupillarem ex præsumpta mente testantis, qui eam excludit etiam a dicto legato.

119 *Mater excluditur si substitutus vulgariter est frater impuberis.*

120 *Substitutio pupillaris qualiter finiatur.*

121 *Substitutio exemplaris quare sic dicatur, & quibus verbis fiat, & numero. 125.*

122 *Et quæ sit differentia inter substitutionem pupillarem, & exemplariam, & nume. 126.*

123 *Mater an possit excludi per pupillarem expressam.*

124 *Interpretatio benigna debet fieri in testamentis.*

127 *Substitutio exemplaria ad hoc, vt habeat locum, an requiratur quòd ille cui fit sit de liberis.*

128 *Legitima non debetur naturali.*

129 *Substituere non potest pater filio naturali exemplariè.*

130 *Substituere an possit filius exemplariè patri furioso.*

131 *Curator parentis furiosi esse potest filius.*

132 *Substitutio exemplaria ad hoc, vt locū habeat, an requiratur, quòd ille cui fit substitutio sit impubes.*

133 *Et si filius sit impubes, & furiosus, vel mentecaptus, an sibi poterit substitui exemplariè, an vero debebit substitui pupillariter.*

134 *Substitutio exemplaria, an possit fieri impuberi emancipato.*

135 *Testator si filio impuberi in potestate, & mentecapto substituerit hac forma, si filius meus decesserit in pupillari ætate, talis sit ei hæres, tunc intra pupillarem ætatem valebit vt pupillaris postea nullo modo valebit, sed potius expirabit.*

136 *Substitutio exemplaria an possit fieri filio existēti in potestate patris.*

137 *Mater an possit substituere exemplariter, si transiuit ad secūda vota.*

138 *Substitutio exemplaria ad hoc vt effectum habeat an sit necesse, ꝙ is cui fit substitutio sui iuris efficiatur per mortem testatoris, & quòd post mortem testatoris non sit recasurus in potestatem alterius.*

139 *Et an requiratur, quòd ante mortem testatoris non desinat esse in potestate.*

140 *Et etiam an requiratur, quòd pater faciat sibi testamentum.*

141 *Substitutio exemplaria non fit exhæredato.*

142 *Mentecaptus non potest propter causam ingratitudinis tempore dementiæ commissam exhæredari, sicut nec infans.*

143 *Furiosus si cum sanæ mentis esset perpetrauit homicidium: sed tandē incidat in furorem, an possit de iure decapitari.*

144 *Corpus mortuum, an propter delictum debeat suspendi, siue alias exequi.*

145 *Substitutio exemplaria ad hoc vt fieri possit & effectum habeat an requiratur, quòd hæreditas patris adeatur.*

146 *Et an sit reperire exemplariam expressam, & etiam tacitam, sicut in pupillari.*

147 *Substitutio exemplaris expressa, an contineat tacitam vulgarem, sicut & pupillaris.*

148 *Substitutio exemplaria, an contineat in se tacitam pupillarem.*

149 *Substitutio exemplaris, an possit fieri muto, & surdo.*

150 *Substitui qui possint.*

151 *Præteriri an possit mater eius cui fit substitutio.*

152 *Substitutio exemplaris, an & in quibus conueniat cum pupillari.*

153 *Substitutus a patre venit, quando solus pater substituit filio dementi, vel furioso, & similiter substitutus a matre, quando sola mater substituit: & si pater dedit vnum substitutum filio dementi, & mater alium, an vnus eorum præferetur alteri, & quis.*

154 *Substituere pōt pater pupillariter, licèt sit vilis vitæ, et ēt exēplariè.*

155 *Quid si auus dedit vnum substitutum nepoti mentecapto, & mater alium: quis præferetur.*

156 *Et an pater, & mater possint seipsos substituere.*

157 *Substitutio exemplaria, an finiatur eisdem modis quibus finitur pupillaris.*

158 *Substitutio exemplaria, an finiatur, si ille cui fit substitutio recuperat sanam mentem.*

159 *Demens vel furiosus, cui facta fuit substitutio tempore dementiæ, vel furoris, vel dato quòd non esset demens tempore testamenti, vel furiosus: fuit tamen tempore mortis testantis, an si recuperauerit sanam mentem, & demum postea reincidat in dementiam, vel furorē vtrum substitutio fuerit penitus extincta, an interim cessauerit durante sana mente, & postea reassumpserit vires propter superueniētiam dementiæ.*

160 *Substitutio exemplaria ad hoc vt per nasciturum rumpatur, an requiratur, quòd nascatur suus, & sic quòd sit legitimus, & naturalis.*

161 *Testamētum factum a filio tempore sanæ mentis eo casu quo potuisset vt quia erat sui iuris, & pubes, an sit postea incidat in furorem, vel dementiam, an poterit a parente reuocari.*

162 *Substitutio breuiloqua, an sit species substitutionis de per se.*

163 *Substitutio reciproca, quare sic dicatur.*

164 *Et qualiter fiat.*

165 *Et quot substitutiones contineat.*

166 *Et si substitutio fiat tribus filijs existētibus in potestate testātis quorum si duo sunt impuberes, & tertius sit pubes, in persona omnium continebatur vulgaris: sed an in persona illorum duorum impuberū continebitur pupillaris.*

167 *Et si duo puberes sint instituti, & inuicem substituti, & vnus illorū sit ætatis vnius anni, alter. xij. annorum, an si ille qui est. xij. an. perueniat ad pubertatem finiatur substitutio pupil. in persona alterius impuberis qui tempore testamenti erat ætatis vnius anni.*

168 *Substitutio reciproca, si fiat duobus impuberibus institutis, & demū alterum eorum postea emācipat, & sic in eius persona expirauit pupillaris, an etiam in persona alterius expirabit.*

169 *Et si a principio fuit inæqualitas, puta, quia vnus erat in potestate, alter non, & vterque impubes, & ipsis institutis facta est substitutio reciproca demum postea superuenit æqualitas: quia testator adoptauit illum, qui non erat in potestate, an in dicta substitutione reciproca continebitur pupillaris in persona vtriusque.*

Substitutiones quæ continentur in substitutione reciproca, vel breuiloqua, an dicantur expressæ, vel tacitæ.

170 *Substitutio vulgaris, an possit fieri a quocunque, & cuicunque.*

171 *Testator si haberet duos filios, & duas filias omnes impuberes in potestate, & masculos instituit vniuersales hæredes, & fœminas in certa re, demum dicit omnes filios meos inuicem substituo, an filiæ intelligentur cum masculis substitutæ: ita quòd mortuo vno masculo, vel repudiante veniant fœminæ cum alio masculo, an vero veniet solum alter masculus.*

172 *Instituti in re certa habentur loco legatariorum alio vniuersaliter instituto.*

173 *Testator si dicat filium meum instituo, & ei Titium substituo: si filius sit impubes, & furiosus, aut mentecaptus, an talis substitutio continebit vulgarem tantum, an vero etiā pupillarem, & exemplariā.*

174 *Substitutio compendiosa quid sit.*

175 *Et quare sic dicatur.*

176 *Et an sit species substitutionis de per se.*

177 *Et quis sit eius effectus, quando fit a milite, & qn̄ fit a pagano.*

178 *Dictio, quicunque, geminata in substitutione compendiosa, an geminet dispositionem.*

179 *Substitutio compendiosa, si fiat a pagano filio impuberi, & in potestate per verba directa valebit intra pupillarem ætatē, vt pupillaris, sed post pupillarem ætatem penitus annullabitur, & sic non valebit iure directo, nec iure fideicommissi.*

180 *Verba directa si non possunt valere iure directo, an sit trahenda ad fideicommissum.*

181 *Voluntas testatoris debet seruari, quando est legitima.*

183 *Substitutio compendiosa, si fiat filio impuberi, & in potestate per verba directa in certa re, vel quantitate quid iuris.*

184 *Testator si dicat, qn̄cunq; filius meus decesserit lego omnia bona mea tali: an valebit vt pupillaris, si decedat intra pupillarem ætatem.*

185 *Et quid si dicat, si filius meus decesserit in pupillari ætate, talis sit hæres: qualis erit ista substitutio.*

186 *Testator si instituit filium impuberem, & in ptāte, & adijcit, & qn̄cunque filius meus decesserit sine liberis, volo, ꝙ omnia bona mea dentur, & distribuātur inter pauperes Christi per fideicommissarios meos infrascriptos, an tunc dicta substitutio filio mo[...]te in pupillari ætate censenda erit fideicommissaria, vel direct[...]er*

187 *Et quid si testator substituit, vt supra, si non adiecit [...]*

fideicommissarios meos infrascriptos.

188 *Et quid si dixit quncunq; filius meus decesserit sine liberis volo, quod oia bona mea vendantur, nec dixit per quem, & pretium eorum distribuatur inter pauperes per fideicommissarios meos infrascriptos.*

189 *Substitutio an erit fideicommissaria, vel directa si testator dixit, qncunq; filius meus decesserit sine liberis volo, quod oia bona mea vendantur, & distribuantur inter pauperes Christi quorum electio spectet ad fideicommissarios meos infrascriptos, vel si dixit volo, quod quicuq; decesserit filius meus sine liberis oia bona mea vendantur, & pretium distribuatur inter pauperes eligendos per fideicommissarios meos infrascriptos.*

190 *Substitutio, qn fit a pagano p verba coia filio impuberi, & in ptate, an talis substitutio erit fideicommissaria, vel directa,*

191 *Dictio, quandocunque, an inducat distinctionem temporum.*

192 *Testator si dicat, filio impuberi si decedat absque liberis substituo talem: an ex eo, quod dixit impuberi videatur restringere substitutionem ad pupillarem etatem.*

193 *Substitutio compedioſa facta a pagano per verbum coe, an contineat vulgarem.*

194 *Testator si dicat instituo filium meum, & si ipse decesserit sine liberis aut eius liberi sine liberis, substituo seium an tenebit dicta substitutio. & an liberi vltimo morientes sine liberis poterunt grauari.*

195 *Testator si dicat si filius meus decesserit sine liberis substituo Titium vulgariter pupillariter, & per fideicommissum, erit electio substituti, an eligat viam directam, an viam fideicommissi filio decedente in pupillari ætate.*

196 *Verba directa quæ dicantur, & quæ communia, & quæ obliqua.*

197 *Substitutio compendiosa, vbi est facta a pagano per verbum coe si substituti sint alij filij testatoris etiam si mater sit in medio excluditur mater.*

198 *Substitutio obliqua non conuertitur in directam.*

199 *Substitutio directa, an conuertatur in obliquam, & nu. 201.*

200 *Dictio, interdum, denotat casualitatem.*

202 *Substitutio vna directa interdum conuertitur in aliam directam, puta pupillaris in militarem.*

203 *Substitutio directa dubia conuertitur, siue interpretatur in dubio in aliam directam.*

204 *Substituere alteri directo non potest quis post aditam hereditatem.*

205 *Testamentum alteri facere nemo potest: ne sibi impediat liberam testandi factionem.*

206 *Substitutio compendiosa qualiter finiatur.*

207 *Substitutio compendiosa, an differat a breuiloqua.*

RAynutius. ¶Hæc decre. est famosa, & hēt materiā quæ multum dependet a legibus, & p hoc nō perfectè cognita a canonistis, & ēt satis difficile: quia non habent plenā cognitionem terminorum, nec dispositionū legalium. & in hac decr. d. Ant. conclusiue procedit dicens, quod si canonista dubitet circa materiam istam, vel aliam merè legalem. bene facit s̄m eum consulere Legistā peritum, sicut eō Legista bene facit in materia canonica consulere canonistā peritum. Et diuiditur decr. in tres partes principales. Nam in prima ponitur factum coram Papa narratum appellationis remedio suspensum. in secūda auditoris dati per Papā pronuntiatio. In tertia ipsius pnuntiationis per Papam confirmatio. secunda ibi. cum autem. tertia ibi, nos igitur. Prima subdiuiditur in quinq;, nam primo ponitur testa. Raynutij. secundo factum post ipsius mortē emergēs. Tertio ponit qōnem ex testamento, & facto prædicto postmodum ortam, & partium allegationes. In quarta ponit iudicis diffinitionem. In quinta ponit vtriusq; partis appellationem. secunda, & tertia ibi, postmodū. quarta ibi dictus nota. quinta ibi, sed vtriusq;. secūda principalis etiā potest subdiuidi in quatuor. nam primo corrigit iudicis sn̄iam in vno capitulo, secūdo in alio capitulo ipsum ꝯfirmat tanta moderatione. in tertia. supplet, qđ primus iudex omiserat. in quarta sn̄iam quò ad alia cōfirmat. secunda ibi. in eo. tertia ibi, q.a vero. quarta ibi. in eo aūt. & in summa breuiter. h. d.

a ¶In bonis patris [a] matris, & auiæ, quis tertiam debitam iure naturæ hēt qua priuari non potest, & filius rogatus restituere hr̄ditatem detrahit debitā iure naturæ, & quartam Trebellianicā. In ipsa tn̄ quarta cōputantur fructus post litē contestatam percepti. h. d. & no. quod vt dicit Io. An. & do. Flo. hæc decr. olim erat in antiqua compilatione in ti. de re iud. sic allegauit eam gl. accursij. in l. q̄ q̄. C. ad l. Fal. sed hodie in hac compilatione noua est in hoc ti. de test. ¶In tex. ibi: relinquens. supple, iure institutionis: aliàs nō valuisset testm̄ scd̄m cōem opi. Alij tn̄ aliter dicunt, vt tangitur. in gl. ij. & super ea. ¶In tex. ibi: relinquit. si expressisset iure institutionis clarū esset, quod valuisset tūc testm̄. cōiter tn̄ tenetur, quod nō valuit, licèt nō expssit, quia istud verbum, relinquit, fuit adiectū vniuersitati bonorum alio non instituto vniuersaliter. ideo trahebat ad institutionem vniuersalem. Itē ibi insuper. supple. psupposito, quod aliqua dēret fieri restitutio tantum, tn̄ cōiter dicebat esse verum p p proximè allegata. Aduerte, quia do. Ant. hic pro euidentia decre. & materiæ præmittit. Quid sit debita iure naturæ, seu

1 † legitima, & quid Trebellianica. Et circa ltīmam dicit, quod quia bona patris iure naturæ sunt debita filio. j. dist. c. ius naturale. & l. cum rō. ff. de bo. dāna. ideo iura ciuilia necesse cauerunt, seu imposuerūt necessitatem patri, vt relinqueret filio ltīmam q̄ olim erat quarta pars ei⁹, qđ habiturus erat filius ab intestato. l. cum quæritur, & l. parentibus. C. de inoffi. testa. hodie vero est triens, vel semis. hoc est tertia, vel dimidia eius, quod filius habiturus esset ab intestato s̄m nostrū librum: q.a si sunt quatuor filij, vel pauciores, est tertia, si quinq;, vel plures est dimidia. iuxta illos versus. Quatuor, aut vltra dant natis iura trientem. Semissem non dant natis quinque, vel vltra. Arbitrium sequatur cætera substantia patris. Et pbantur prædicta in auth. nouissima. & in corpore vn̄ sumitur. C. de inoffi. testa. Item voluit ius, quod filij haberent a patre legitimam iure institutio. de iure digestorum hoc probatur in l. ita tamen. §. qui rogatus. ff. ad Trebel. Nec ob. l. Papinianus. §. si quis mortis. ff. de inoffi. test. q.a debet intelligi, quod ibi filius fuerat exhr̄datus. Nec vr̄ conueniens sic intelligere propter materiam, & naturam tituli sub qua est d. l. argu. l. Imperatoris. ff. de in diem adiec. vel potest dici, quod illud fuit additū a cōpositore noui iuris. nam de iure. C. sufficiebat habere quoquo relicti ti. l. omnimodo. C. de inoffi. testa. & similiter de iure authenticorum primæuo, de quo in Auth. de trien. & semis. coll. iij. & in d. auth. nouissima. sed de iure nouissimo authenticorum per §. aliud quoq; capitulum. in Auth. vt cum de appel. cog. col. viij. requiritur, quòd habeat titulum institutionis: & potuit esse ratio: quia ille titulus honorabilior est q̄ titulus legat. l. filium. §. omnibus. cum ibi notatis. ff. de leg. præstan. item, & quia est vtilior propter ius accrescendi, quod potest habere hærede vniuersali repudiante, facit quod legitur, & notatur in l. j. §. si ex fundo. ff. de hæredi. institu. & l. ex facto in eodem titu. & l. quoties. C. de heredi. institu. quod ius accrescendi non haberet: si haberet ius legati, quod inter heredem, & legatarium, vel legatarios non est locus iuri accrescendi. facit. l. si nemo. ff. de testa. tutel. sufficit tn̄, quòd aliquod ēt si sit modicum habeat filius iure institu. vt valeat testamentum, per id quod habet in §. cæterum. in dicta Authen. vt cum de appell. cogni. poterit tn̄ tūc agere ad supplementum si reperiatur habere minus legitima. l. omnimodo. & l. scimus.

2 C. de inoffi. testa. Et no. quod † in legitima filius non pōt grauari,

[a] In bonis patris. Idē sūmat hic. do. Abb. & And. Sic. & ad materiā huius text. vide Ang. in trac. legitimę. versi. Item quarta d̄bita iure naturæ. & vid̄ Pau. de Cast. in consi. 125. inc. dubia. de quibus queritur. & hoc tibi sufficiant pro additionibus pręsentis ca. quia hoc cap. est quasi quædam incus sup quam multi male doctorū fabricant crebterrimis ictibus, propterea ego Ioannes de gradib⁹ melius duxi abstinere glossatiōes huius c. & vt dicā manū meam sup hanc incudē ponere.

grauari, vt hic probatur, & si grauaret reijcit grauamen, quia debet habere illam absq; grauamine.l. q̃. q̃.& l.fi.§.cum aūt.C.de inoffi.test. Et ex hoc patet, ꝙ sit debita iure naturæ, vel legitima quæ debetur filio a parentibus. similiter† econtra patri, & matri debetur ltīma in bonis filij ab ipso filio si ordine turbato prædecessit filius.l.nam & si parētibus.ff. de inof. test. An aūt ltīma debita pr̄i, & auię q̄ olim erat quarta sicut in filijs, sit hodie aucta ad tertiam, sicut est aucta illa filiorum: vt s̄.dixi. Cōiter tenetur, ꝙ sic licèt olim fuerit opi.de quibus in d.auth.nouissima.& in
3
4 d.l.nam, & si parentibus.¶† An autem debeat pater habere aliquid iure inst. vt valeat testm̄ filij eo casu quo p̄t testari, vt q̄a sit emancipatus est opi.inter Legistas: nam aliqui dicunt, ꝙ sic.arg.d.l.nam, & si parē tibus. Sed Bar.tenuit contrarium in d. auth. nouissima.de quo dicetur super gl.ij.¶† Ex quibus aūt cau
5 sis possit filius priuari legitima.notauit gl.in c.quintauallis.s̄.de iureiurā. & hoc de legitima.seu debita
6 iure naturæ.¶† Circa trebellianicā dic, ꝙ quarta Trebellianica est quæ deducitur de fideicommisso vniuersali: falcidia aūt detrahitur de legatis particularibus, vt probatur.in l.j.ff.ad Trebellianū. vbi de Trebellianica, & falcidia probatur in l.j.ff. ad legem fal. & inst.de lege falci. Itē aduertendū, q̄a olim fideicō missa non poterant peti iure actionis.nec poterat q̄s cogi ad illa præstanda, & sic solum consistebant in fide hæredis qui non necessitabatur ad illa præstanda, nisi vt euitaret pudorem, seu verecundiam fidei non seruatę testatori. l. pecuniæ sortem.ff. de alimentis legat. & quod; habetur institu. de fideicommiss. hæredi.§.primo. Quia autem multi verecundabantur non seruare fidem testatori a composito fuit inductū ꝙ possunt cogi hęredes ad præstanda fideicommissa: siue particularia: siue vniuersalia.demum, q̄a hæredes videbant, ꝙ si adhibant hæreditatem poterant cogi ad præstanda fideicommissa. & ꝯtingebat, ꝙ si erāt fideicommissa vniuersalia remanebat hæres obligatus oneribus hr̄ditarijs, ex quo semel factus erat hęres non desinebat esse hæres.l.& si sinc.§.sed qđ Papinianus.ff.de mino.& lege ei qui soluendo.ff.de hęre.inst.& hac rōne hæredes essent impliciti oneribus hæreditarijs repudiabant hęreditatem.& ꝓꝑ hoc successiuè fuit inductum per senatusconsultum Trebellianum sic nominatum a Trebellio autore qui tunc t̄pis erat de numero senatorum, & fuit statutum, ꝙ si hæres institutus esset rogatus de restituenda hæreditate alteri, ꝙ si hr̄s adiret, & restitueret transirent vtiles actiones actiuè, & passiuè in fideicommissarium. Directè aūt velut affixę ossibus hæredis remanebant apud hæredem.l.quis ergo casus.ff.de pecu. & facit, qđ no.in l.3.& 4.ff.pro socio.tn̄ erant inefficaces, & sic inutiles penes ipsum hæredē.l.j.ff.ad trebel. Demum, q̄a interdum hęredes vidētes se rogatos de restituenda hæreditate. & videntes se nullum lucrum sperare ex hr̄ditate contingebat, ꝙ repudiabant hęreditatē.& sic annullabatur fideicōmissum.l. si nemo. ff.de regu.iur.& in l.eam quā.C.de fideicom. iō postea fuit inductum per senatusconsultū pegasianū factum t̄pe pegasi qui erat vnus ex numero senatorū, ꝙ hæres posset detrahere quartā, & voluit, ꝙ certę stipulationes interponerentur inter hæredem, & fideicōmissarium ne hæres pateretur damnum, verū quia hoc non obstāte hęres dicebat hęreditatē sibi suspectam. fuit statutū, ꝙ ad instantiam fideicommissarij vniuersalis possit cogi adire, & restituere hr̄ditatem. & ꝙ circumscriptis stipulationibus de quibus.s̄.transirent vtiles actiones in fideicommissarium, ꝓut fuerat inductum per senatusconsultum Trebellianum: & ꝙ constitutum fuerat per senatusconsultum pegasianum de detractione quare fuit attributū senatuscō sulto Trebelliano. & ꝑ hoc appellata est quarta Trebellianica: vt hęc probantur insti.de fideicom.hęr.& vt ibi patet si hęres adit spōte potest detrahere quartam Trebellianicam de fideicommisso vniuersali, & pro rata quartæ apud eum remanent actiones, & iura hæreditaria actiuè, & passiuè.& pro alijs nouē partibus transeunt vtilia iura in fideicommissariū si aūt licèt sponte adeat totam hr̄ditatem restituat tūc oīa iura vtilia actiuè, & passiuè trāseunt in fideicōmissarium.& sic pęnes hęredem, licèt remaneant iura directa erunt inutilia, & inefficacia.vbi autem ad instātiam fideicommissarij coactus adijt hęreditatem, & restituit nullam quartam potest retinere. facit qđ hr̄ in l.non iustam.C.ad Trebel.& l. ita tn̄.§.qui suspectum.ff.ad Trebel.& institu.de fideicommis. hęre.§. sed quia.ꝙ tn̄ dixi, ꝙ qn̄ hęres retinet quartam tenet pro rata oneribus hęreditarijs.& similiter pro ipsa rata quartę agere pōt: procedit qn̄ retinet sub nomine quotæ: sed si retineret in vna re particulari, licèt illa valeret quartam partē, non tn̄ per hoc aliquibus oneribus hęreditarijs teneret hęres, ex quo nihil habet sub nomine quotę.vt probatur in d.§.sed q̄a. & seq. & ꝑ hoc patet quid sit Trebellianica, & quare sit introducta.¶ No.primo s̄m.do.Ant.post Io.An. ꝙ qn̄que filius denomīatur a matre.& fortè ideo hoc fuit s̄m Ioā.An.quia mater erat nobilior patre.vel fortè, quia pater mortuus est filio existente in pueritia, & alitus, seu nutritus per mr̄em absq; patre.nā tunc interdū ex vsu loci denoīat a matre. De iure tn̄ filius denoīatus est a patre.per id qđ hr̄ in c.ij.j̄. de cōuer. infideliū.& in l.cum legitime.ff.de sta.homi.& hoc,
7 qn̄ filius est legitimus † spurius aūt, vel naturalis sequit̄ conditionē matris, & non patris.vt no. in d.l.cū
8 ltīme.& facit, qđ hr̄ in l.j.ff.ad muni.¶† Not. ꝙ verbū relinquo, trahit̄ ad hęredis instōnem, qn̄ adijcitur vniuersitati bonorum si alius nō est vniuersaliter institutus, vt hic colligi pōt inq̄tum certa bona reliq̄t adiectę.facit qđ hr̄ in l.his verbis.& qđ ibi not.ꝑ gl. Bar.ff.de hęre.insti. & qđ notat̄ etiam per gl. in §.sinautē nulla.in Auth.de hęre.& Falc.coll.j.& l. quoties.C.fa.er.& hoc satis vr̄ procedere, qn̄ vniuersitati oīum bonorum adijcitur alio non instituto. Itē dixit hic.d.Ant.si adijciatur vniuersitati partis bonorū. vt si dicatur relinquo tertiam, vel dimidiam: vel quartam bonorum meorum tali. Sed certè illud nō vr̄ esse verum, per id qđ hr̄ in l.non amplius.§.j.ff.de leg. j.& in l.cum aūt.ff.de leg.ij. In quibus patet, ꝙ intelligitur esse relicta tertia dimidia, aut quarta bonorū deducto ere alieno.& sic non intelligitur relicta quota hęreditatis. ideo non vr̄ trahi ad institutionem hęredis.q̄a appellatio hęreditatis continet in se oīa iura hr̄ditaria actiuè, & passiuè.l.hr̄ditatis appellatione.ff.de ver.sig.& l.hereditas.ff.de reg.iu. & hoc intellige, nisi testator diuisisset oīa bona sua per quotas.vt quia dixisset relinquo Titio dimidiā bonorum meorū.aliā dimidiā relinquo Seio: quia tunc illi intelligerent̄ vniuersaliter instituti. ꝑ id qđ hr̄ in l. q̄d ergo.ff.de leg.j. & in d.l.quoties.C.fa.erc.secus vbi non diuisisset oīa bona sua ꝑ quotas: sed solū fortè reliq̄sset dimidiā bonorū suorū: vel tertiā quartā. Quid autem si dixisset relinquo dimidiam hęreditatis meę Titio: tunc videtur esse magnum dubium, an trahat ad institutionem: quia appellatio hæreditatis continet in se etiam iura hęreditaria actiuè, & passiuè.facit quod leg.& no.per glos. & Bar.in l.si quis seruum.§. fi.cum.

si.cum.l.seq.ff.de leg.ij.& ideo videretur, ꝙ trahatur ad institutionem alio non instituto. Et istud vr̃ hic tenere dñs Ant. cum teneat ẽt idem qñ relinquitur dimidia bonorum, licèt illud non vr̃ verum, per id ꝙ ꝑ dixi.& plus etiam vr̃, ꝙ etiam qñ relinquatur dimidia hæreditatis non trahatur ad institutionem, cum hoc non reperiatur iure cautum: sed demum, qñ refertur ad totam hr̃ditatem: vt quia dicatur relinquo meam hr̃ditatem tali. per id qđ hr̃ in d.l. his verbis. Et istam partem ẽt vr̃ sensisse Bar. in l.centurio.ff. de vul.& pupil.in 3.q.principali, in vlt.col.in 4.principali.q. Et ista pars vr̃ verior de iure per prædicta. dicit tñ hic.do. Anto. ꝙ qñ adijcitur vniuersitati hoc est nomini importanti vniuersitatem. vt est nomen dos, ꝙ censetur esse nomen vniuersale sicut peculium, & hæreditas. vt notauit gl.in l.ꝙ dicitur.ff. de impensis. & Bar.in rubr.ff.so.mat. ꝙ trahitur ad institutionem, & pro hoc allegat istum text.in ver. Alterochæ.& sic vult, ꝙ si testator reliquit filiæ dotem, intelligatur ipsam instituisse in dotę. sed istud non credo verum, q̃a dubium est, an possit institui in dote. vt infra tangeť & quia filia debet habere aliquid iure institutionis: nec sufficit, ꝙ aliàs aliquid sit sibi relictũ. vt in §.aliud quoq; capitulũ. in Auth. vt cum de app.cogno.col. 8.& pro hoc faciat, ꝙ ſm hoc loqueretur, ꝙ si testator relinqueret Titio peculium sui serui, ꝙ traheret ad institutiunem, cum peculium sit nomen vniuersale, vt prædixi. ꝙ non vr̃ esse verum, ne reperitur cautum ẽt si aliquis non fuerit institutus. nam licèt peculium sit in se nomen vniuersale: non est tñ quota bonorum testatoris: sed potius certa pars bonorũ. ideo vr̃, ꝙ non trahatur ad institutionem. per id qđ hr̃ in d.l. nõ amplius. & in d.l. cum autem. institutio autem propriè fit, si dicatur talem instituo: vel talis hæres esto. l.j.ff. de hære.instituen. vel talis dñs hæreditatis meę esto. d.l.his verbis. ¶ Legatum non fit per verbum, lego, vel relinquo. tñ verbũ relinquo, est magis g̃nale, q̃a adaptať ad legatũ. non adaptari põt ad institutos. vñ interdum trahiť ad instituen. vt patet in casibus de q̃bus.s̃.dixi. Nec ob. prædictis inq̃tum dixi, ꝙ si testator dixit, relinquo dotẽ filiæ meæ, ꝙ non intelligiť iure institutionis, nisi dicatur iste tex.in versi. Altherochę. vbi vr̃ cõiter ꝯrium, q̃a inq̃tum dicit relinquens dẽt intelligi, ꝙ expressit iure insti. vt dixi suꝑ lr̃a: & tāgitur in gl.ij.de qua plenius dicã suꝑ dicta gl. ¶ † Itẽ
9 no.ex eo, ꝙ hic diciť, ꝙ legauit Altherochæ domum, & ortũ vltra dotẽ, ar. ꝙ filia non possit institui tantũmõ in dote. pro quo facit, quia dos est propriũ patrimoniũ mulieris, & exiuit patrimoniũ pr̃is. l.3.§. sed vtrũ, & ibi de hoc per gl.ff. de mino. & hoc tenuerũt aliqui. alij tñ tenuerunt ꝯriũ: & istud cõiter teneť, q̃a sufficit, ꝙ filia habeat lĩmam in quã ꝯputať. d.l. qm̃ nouella.C.de inoffi.testa. & ideo vr̃ sufficere si instituať in dote. ¶ Non ob. hæc lr̃a, q̃a põt dici, ꝙ denotat facti accidentiã non aũt iuris ministeriũ, vt ita sit necesse fieri de iure. Tutius tñ de consilio est ad opiniones vitandas, & ita seruať, ꝙ aliquid relinquiť vltra dotem. & isto consilio vr̃ hic testator fuisse vsus. & tunc relictũ, & dos computabunť in lĩma. d.l. qm̃ nouella. & istud ꝯsilium tangiť per gl. in d.§. sed vtrũ vbi dicit, ꝙ sufficit si ĩstituať in vno imperiali, vel denario vltra dotẽ. cõiter tñ instituiť in x.solidis, vel q̃nque libris aut decem, ꝓut visum fuerit testanti. & ꝓhibet plus non petere q̃ tñ ꝓhibitio non nocet si cõputato relicto, & dote non haberet integram lĩmã quominꝰ possit agere ad supplemẽtũ per l.omnimõ. & l.qm̃ in prioribus.C. de inof.test. & de mã in Spe. de instr.edi.§.cõpendiose. aliàs.§. aũt.in ver.sed suꝑ

10 forma. ¶ † No. ꝙ instõ, vel substitutio relata ad duos dispares in gradu refert ad vtrũq; æquè principaľr nõ ordine successiuo, vt hic patet. Nã testator dixit, ꝙ substituebat adiectę Altherochã, & sobolẽ q̃ gestabat in vtero. & ambo ęquè principaľr intelligunť instituti. ꝙ patet, q̃a ęquè principaľr mouerant instituti, cũ filijs Petri. & sic nõ intelligiť soboles fuisse substituta post mortẽ Altherochæ. & sic ordine successiuo, & hoc, ꝙ dictũ est, ꝙ institutio, vel substitutio relata ad duos dispares in gradu referať ad vtrunq; æquè principaľr & non ordine successiuo instituať ad validitatẽ testamenti. aliàs esset secus. vt no. per glo. & doc. in l.gallus.§.j.ff.de lib.& post. vbi si pater instituit filiũ, & nepotẽ hęredis, vr̃ primo instituisse filium, & successiuè substituisse nepotẽ. si filius hæres non erit. nã sic erat necessariũ ad validitatẽ testĩ. vt ibi patet. secus qñ nõ incitabať ad instituendũ ordine successiuo. vt contingit, vt si aliquis institueret fratrẽ suũ, & filios eius. iõ tunc viderentur vocati simul. & ista fuit ratio quare in substitutiõe facta adiectæ de Alterocha sorore sua & sobolis eius intelligiť facta æquè principaliter, vt sic soboles æquè principaliter cum matre veniat. & de hac mã, qñ dispositio refert ad aliquos dispares in gradu, an intelligať facta ordine successiuo: an vero simul vocati videanť. vide no. plenè ꝑ Legistas. & maximè per Bar. Bal. & Ang. in d.l.gallus.§.j. & ibi etiã

11 planius dixi quàm per ꝑ eos tãgať. ¶ † Itẽ no. ꝙ inter alias substõnes reperiť substitutio fideicõmissaria: q̃ iõ dr̃ fideicõmissaria, q̃a olim dependebat a fide hæredũ. q̃a non poterant cogi ad restituendũ: sed solum inducebanť ex pudore ad restituendũ ne videlicet incurrerent pudorẽ, & verecundiã non seruando fidẽ defuncto. insti.de fideicõ.hære.in prin.& §.fi. hodie tñ põt hæres cogi, vt ibi patet, & est ꝓpriè substõ fideicõmissaria si testator instituit sibi aliquẽ hr̃dẽ, & rogat ipm̃, vt hr̃ditatem restituat tali tpe, vel sub tali conditione: vel simpliciter, q̃a fit mere ꝑ verba obliqua. facit, qđ dicetur suꝑ gl.iij. Si aũt fiat substõ per verbũ cõe, puta si testator instituit hr̃dem, & adijciat & si decesserit sine liberis, vel qñcunq; decesserit sine liberis talem substituo. tunc est substõ cõpendiosa, & sub illa cõprehendiť fideicõmissaria. ita fuit hic comprehensa, q̃a decessit adiecta post pubertatẽ, cui facta erat substitutio cõpendiosa. iõ censetur facta fideicommissaria. Si aũt decessisset intra pubertatẽ. & sic in pupillari ætate, an tuuc valuisset, vt substitutio directa pupillaris. est dubium. Io. And. tenet ꝙ sic per

12 c.j.ĩ.de substi. ¶ † Nota bene ex prædictis, ꝙ qualitas adiecta in ꝑsonã eiꝰ cui fit substitutio, licèt respiciat tp̃s in quo dispositio debet sumere effectũ & non tp̃s in quo fit dispositio non vr̃ adiecta gratia administrationis, sed gratia demonstrationis. vt hic patet. nam licèt testator dixerit, ꝙ succederet adiectæ impuberi si absq; liberis moreretur Altherocha, & soboles eius. tñ habet locum dicta substitutio: & si adiecta mortuo fuit pubes scã ipsa decedẽte sine liberis. vt patet hic. Quod vr̃ esse ꝯ no. per Bar.in l.ex facto.ff.de vulg.& pup. vbi vult, ꝙ qñ qualitas adiecta in dispõne nõ respicit verbũ in quo fit dispositio: licèt verbũ in quo dispositio sumit effectum, ꝙ reperitur, ꝙ adsit tẽpus quo sumit effectũ dispositio. & sic videreť, ꝙ hic deberet esse ĩpubes ipsa adiecta tpe quo sibi debuit succedi, cuius ꝯtrarium hic dr̃. & sic per hunc tex. vr̃ reprobatã theorica Bart. in d.l.ex facto. sed põt saluari ſm eum in lege centurio. in iij.q.prin. ꝙ istud operetur conditio illa si absq; liberis morietur q̃ vr̃ importare etiam tp̃s pubertatis. qđ tene mẽti, ipsa aũt substitutio fideicommissaria hẽt priuilegium, ꝙ de ipsa

pōt detrahi quarta trebellianica quæ nō detrahiť in alijs ſpeciebus ſubſtitutionum quæ ſunt directa de
13 quibus in gl.3.& ſuper ea hic.¶†No.ꝙ ſubſtitutio fideicommiſſaria,vel ēt compendioſa facta ſub conditione,ſi deceſſerit ſine liberis,non expirat per ſolā ſuſceptionē liberorū,niſi ſuꝑſint tꝑe mortis ipſius grauati.& hoc ideo, qa teſtator dicendo, ſi deceſſerit ſine liberis, vř pōderaſſe ſubſiſtētiā liberorum ſ̃m tp̄s mortis.l.ex facto.§.ſi quis aūt.ff.ad trebel. & l.vxori. C.qñ dies leg. ced. ſufficit tñ ſi habebat vnicum filiū tꝑe mortis etiā ex filio: quia non dř abſq; liberis deceſſiſſe, qui vnicum filiū habet.l.non eſt ſine liberis. ff.de ver.ſig.& l.j.C.de condi.inſti.& facit,qđ not.in l.ex facto.§.ſi.ff.ad treb. qđ procedit ēt ſi non ſit hęres filius qui ſupereſt l.filiusfa.§. cum quis.ff.de leg. j.euaneſcit ēt per ingreſſum monaſterij,qa non vř ſine liberis deceſſiſſe q monaſteriū ingreditur.s̄.de ꝓba.in præſentia. ¶ Et aduerte etiā quæ ſi poſt mortē filij ſubſtitutio intelligitur tacitè a iure, licèt nō ſit expreſſum ſi deceſſerit ſine liberis.l. cum acutiſſimi. C.de fideicō.& l.cū auus.ff.de con.& demō.¶Not. practicā libelli in vtili petitione hæreditatis,qñ petitur reſtō hřditatis ad hæredē q adiuit hřditatē, & petiť ex fideicōmiſſaria ſubſtitutione,qa dēt peti,vt reſtituanť bona quondā talis ſibi debita ex cā fideicōmiſſi,ſeu ſubſtitutionis fideicōmiſſarię. & hoc qñ agitur poſt aditā hřditatē.facit.l.j. & ij.ff.de fideicō. hę. Si aūt agatur añ aditam hřditatē tunc aget officio iudicis,qa implorabiť iudicis officium,vt compellatur hæres adire hřditatem,& reſtituere.l.j.ff.ad trebel.& l.non iuſtā.C.ad treb.& facit qđ dixi.s̄.in euidentia lib⁹ circa quartā trebellianicā.& aduerte,qa vbi poſt aditā hæreditatē petiť reſtitutio fideicō. illa pōt peti, & fieri dēt actione ex teſtamento directa,ſi fideicommiſſum petať ex teſtō: vel vtili ſi petať ab inteſtato. & ſic ex codicillis.per id,qđ legitur,& notatur in l.2. C.cōia de lega.& notauit Cy.in l.& ſi ſine.C. ad trebel.Si aūt petatur ante aditam hřditatē, qa fortè hæres dicit hæreditatē ſuſpectam, & nō vult adire,& reſtituere.vt no.in d.l.& ſi ſine. & ibi ꝑ Cy.& ꝑ Bart. in l.ſi legatus.ff.ad trebel.¶ Nota triplicē ſpeciē præſcriptionis,qa quędā eſt p̄ſcriptio annualis,q̄ eſt hodie corecta.vt tangit gl.Quædā eſt p̄ſcriptio,ſeu vſucapio pro dotę: & quædā eſt longi tꝑis p̄ſcriptio: & quare iſte non habuerunt locū. tangiť in gl. & ex p̄dictis nota, ꝙ titulus dotis eſt habilis ad vſucapio-
14 nem.de quo.ff.de vſuca.pro dotæ per totū.¶†Not. ꝙ filia, & neptis dēt habere in bonis matris, & auiæ debitā iure naturę q̄ hodie eſt tertia vt hř in auth. nouiſſima.C.de inoffi.teſt.& dixi.in euidentiali.¶Not. ꝙ mater in bonis filij dēt habere tertiam: & ſilř vxor aliam tertiā.ſed aduerte,quia in matre hoc procederet ſi Raynutius eius filius deceſſiſſet ſine liberis: ſed qa hic deceſſit cū filijs,quia ſuperſtite adiecta, & Alterocha.ideo non debebať ſibi tertia in bonis Raynutij.ſed ex conſuetudine de qua fit mētio in litera debebať ſibi, quia fuerat vxor přis Raynutij,& ſilř vxor Raynutij non debebat habere de iure tertiā; quia in bonis viri vxor nil dēt habere, niſi deficiētibus agnatis,& cognatis.l.j.C.vnde vir, & vxor.hic autē ex iure conſuetudinario debebať ſibi tertia in bonis viri,
15 vt etiā tangiť in gl.¶†No. ꝙ de fideicōmiſſo vniuerſali detrahiť trebellianica q eſt quarta,in q̄ computātur fructus ꝑcepti a tꝑe conteſtatę litis. Quid aūt ſit de fructibus ꝑceptis añ litē conteſta.hř in l. fideicōmiſſaria.ff.ad trebellianū,& in l.iubemus.ad trebel. & tangiť hic in gl. & ſuper ea.& qm̄o fructus cōputētur in trebellianicam.potes ponere exemplū,ſi fortè hřditas conſiſtebat in xvj. & ſic cum hęres debeat habere quartā fructus quartę Trebellianicę in quatuor quæ ſunt quarta. de xvj. mō ponē, ꝙ fructus quartæ ſunt duo.& ſic, cū hæres debeat habere quartam fructus quartæ dēt hēre ſex. & iō ſi ex duodecim q̄ ſunt reſiduū hřditatis detracta quarta ꝑcepta ſunt ſex,vel vltra tota xvj.reſtitueнť,ex quò fructus ꝑcepti ex 12. continent quartam,& fructus quartæ.ſi vero fructus percepti ex xj.continerent duo tantū: tunc quatuor ex dictis.xij.poſſent detrahi,& duo percepta cōpenſantur in fructibus quartæ. ſi autē tria eſſent ꝑcepta, tunc ſolū tria reſtarēt detrahēda. & in ſimilibus idē, quia ſi quatuor eſſent percepta ſolum duo reſtarent detrahenda. Et ꝑ hoc habes qualiter textus ſit intelli
16 gendus.¶†No.ꝙ ab eadē ſnīa vtraq; pars pōt appellare.qđ eſt verū,qñ continet diuerſa capitula: vnum tunc ꝯfueuit q̄libet pars pōt appellare.qđ eſt verum a ſnīa quatenus facit contra illā in alijs partibus approbare.Et ex hoc nota,ꝙ pars pōt pro parte approbare ſnīam:ꝑ parte reprobare:facit,qđ hř in c.ſignificauerunt.j̄.de exceptio.s̄.de arbitris.c.cum tꝑe.Et ex hoc ēt no.qđ ſnīa poſſit pro parte valere, & ꝑ parte non valere.de quo in c.placet.j̄.de conuerſio. coniug.& in l.in hoc iudicio.ff.fa.erc.Et ex p̄dictis no. qđ ſnīa in cā appellationis ſuper diuerſis articulis p̄t eſſe partim affirmatoria:& partim infirmatoria. facit qđ hř in c.Raynutius.j̄.eo.¶ Item ex prædictis notare potes, quòd vbi ſnīa continet plura capitula q̄libet pars quatenus ſentit ſe grauatam dēt appellare. aliàs appellatio facta ſuper certis capitulis non deuoluit alia capitula deciſa per ſnīam ſuper quibus non fuiſſet appellatum.Aduerte tñ,ꝙ appellatio facta ſuper principali deuoluit ēt cauſam expenſarū in quibus iudex a quo grauauit,licèt expreſſe ſuper expenſis non ſit facta appellatio.l.ſi.C.qñ prouo.nō eſt ne
17 ceſſe.¶†No. modum pronunciandi per iudicem ad quē,qa hēt pronuntiare bene iudicatum: & legitimè fuiſſe prouocatum,ſeu appellatū,& malè iudicatū, qñ malè fuit iudicatum.& ſilř ecōuerſo ſi eſt bene iudicatum, pronūtiare dēt bene iudicatum,& malè appellatū.de quo in l.eos.C.de appel.& in l.ſuā, & ibi
18 etiam dixi.ff.de re iu.¶†No. ꝙ licèt appellatio extraiudicialis dicatur propriè ꝓuocatio.s̄.de appel.c. cum ſit Romana. tñ ēt qñq; accipitur pro appellatione iudiciali.vt hic patet.vnde tūc exponiť ꝓuocauit.i. appellauit.Accipitur enim ſæpe promiſcuè pro appellatione extraiudiciali.facit de appellationibus,vt debitus.dum dicit non prouocet.i.non appellet.Et no. ꝙ iudex ad quē pōt moderari ſnīam iudicis a quo.nā licèt hic iudex a quo ꝓnuntiauerit tertias integraliter detrahendas:iudex ad quē pronuntiabit pęnis lt̄i
19 mam detrahendam de illis.¶†No. de tertia donata, & vendita auiæ, & matris dēt detrahi quarta. ꝑ hoc vř hic probari multū ſingulariter, ꝙ ſit dare titulū nouū.videlicet de inofficioſis venditio. ſicut eſt dare titulū de inofficioſis dona. vt ſic quatenus vltra officiū pietatis ſit facta vēditio,vł donatio,reſcindať.qđ qualiter ſit intelligendū dicā poſt gl.& no.ꝙ non reſcindiť totaliter donatio,vel venditio: ſed ſolū vſq; ad legitimā.& de mā dictū fuit in c.ſi.s̄.de dona.& not.in l.j.C.de inof.dona.per gl.& doc.& in l.Titiæ.§.Imperator.& ibi per Bar.ff.de leg.ij.Et aduerte ſ̃m. do. Pe. ꝙ dicta reuocatio hic fuit facta nō intentata principaliter q̄rela. licèt per modū replicationis. facit l. Papinianus.§.ſi filius.& qđ ibi.no.ff.de inoff.teſt.cū
20 ibi no.No.ſ̃m.do.Flo.ꝙ† vbi teſtator poſt certa relicta dicit, cętera bona relinquo, tali ſit hęredis inſtō. quod dicit Inn.procedere maximè in filijs.per l. hac conſul-

cõsultissima.§.ex ĩperfecto.C. de test.& facit,qđ ha
betur in l.in testamentis.& in l.qm̃ indignũ.eo.tit.&
dicit.d.Flo.ꝙ licèt testator videat̃ hic fuisse vsus ver-
bo particulari.puta verbo,relinquo.intelligo.i.puto
ad particularia relicta.nõ tñ est ꝓpriè particulare ſm
eum intelligo,q̃a ẽt adaptat̃ ad institutionem.& idẽ
dicit si fuisset vsus verbo particulari:hoc est apto pro
priè ad particularia relicta: vt q̃a dixisset lego cætera
bona tali:q̃a tũc induceretur institutio.Casus est sin-
gularis ſm eum.in c.Raynaldus.ĩ.eo.post prin. dum
dicit reliqua bona legauit.Et idẽ vr̃ voluisse Bal.licèt
ipse non allegat.in l.fi.C.fami.erc.circa fi. sed ꝯ̃rium
voluit Bart. in l.centurio.in j.q. princi.ff.de vulg. &
pupil. q̃a licèt ex largissima significatione tp̃e legis .
xij.tabularũ verbũ,lego,ꝯprehenderet ẽt institutionẽ
l.legis verbis.ff.de ver. sig.tñ postea per sequentẽ iu-
ris prudentiã,& per vsum cõem loquẽdi non adapta
tur ad institutionẽ.& iõ diuersi sunt tituli de hęre.in-
sti.& de leg.vt patet.C.& ff. & cõis vsus loquendi ẽt
dẽt attendi.l.liberorum.§. qđ tñ cassius.ff. de leg.3.
& istud ẽt vr̃ voluisse ipse Bal.in l.quoties.C. de hæ-
re.insti. nisi saluando eũ velles dicere,ꝙ ibi loq̃t̃, qñ
verbũ, lego, nõ adijcit vniuersitati bonorũ.quo casu
ꝓcedit id , qđ dixi.in d.l.fin.verior tñ dr̃ esse , ꝙ dixi
post Bar.nec ob.d.c.Raynal. quia põt dici,ꝙ illa non
fuerunt verba testatoris:sed verba personæ.& ponun
t̃ ꝓpriè,& impropriè,vt ibi tangit gl. de quo ẽt ibi di
cetur.& ex prædictis notat̃ dr̃iam esse inter verbum
lego,& verbũ relinquo.& no.ꝙ verbũ relinquo adie
ctũ vniuersitati bonorũ inducit hr̃dis institutionẽ.se
cus si adijciatur certę rei,vel q̃titati:quia tunc non in
ducit institutionẽ,sed simplex legatũ.l.cogi.§. & gña
liter.& ibi per Dy.& Bar.ff.ad trebel.& no. ẽt ꝑ Bar.
in l.illa institu.ff.de hr̃.insti. & ex hoc dicit ibi Bart.
ſm.d.Flo.ꝙ non sufficit, ꝙ pater relinquat filio certã
rẽ loco ltĩmę,vt per hoc dicat̃ institutus,ita ꝙ nõ pos
sit agere ad supplememtũ,quia imò poterit dicere te
stm̃ nullũ tanq̃ ꝑteritus.Sed aduerte,q̃a pater relin-
quit filio certã rẽ,& non adijcit loco ltĩmę,vel ꝑ le-
gitima.bene est verũ,qđ Bar.tenet id, ꝙ est dictũ,sed
vbi relinquit certã rem loco legitimę, vel pro ltĩma,
aut falcidia.aut pro parte sua.tunc licèt Bart.dubita-
uerit,an hęc sufficiat in l.filiũ.§.sed si portio.ff.de le.
ꝑstan.tñ ipse in authẽ.vnde si parens.C. de inof.test.
tenet,ꝙ tunc valet testm̃. & satis intelligit̃ tunc relin
quere iure institutionis.qđ no.Bar.in d.l.quoties.C.
de hære.inst.& in l.fi.C.fa.er. ꝙ an ꝓcedat tangã su-
21 ꝑ gl.ij.¶†No. ꝙ fideicõmissum appellat̃ substitutio .
& dicit hic.d.Flo.ꝙ bñ dicit fideicõ.vl̃ substitutis ex-
poni dẽt.i. substitutus fideicõ. vt sic exponat̃ dictio ,
vel pro idest.& facit iste tex.ſcđm Host.ꝙ admittat̃ li
bellus alternatiuus.Sed do.Flor.hic dicit,ꝙ istud est
ideo,q̃a non hẽt incertitudinẽ alternatiuã hic positã
cũ non sit alternatiua in effectu. vt ſ.dixi.aliàs r̃r nõ
admitteret̃ libellus alternatiuus ſm no.in c. constitu
tus.ſ.de rest.in int.& facit ẽt,qđ no. in c.ex parte.ſ.
22 de rescri. ¶† No.in ver.dicente, ꝙ per obiectum ex-
ceptionis vr̃ fieri litis contestatio.istud tñ non est ve
rum.vt probat̃ in c.ij.de litis contest.in vj. q̃a ille qui
excipit nõ negat,nec fatetur. facit qđ hr̃ in regula,ex
23 ceptionem.de reg.iu.in vj.¶†No.ex ver.idest, ſcđm
Io.An.& ſcđm.d.Flo.cautelã boni aduocati, vt vide
licet meliores allegationes reseruet in fi.facit qđ no
ta.in c.liquido. de consec.dist.ij. nam q̃ vltimo loco
24 dicunt̃ melius memoriæ ꝯmendat̃,vt ibi no.¶ †No.
ꝙ statur consuetudini deducendi tertijs,vel quartis .
& ex hoc not.ſcđm Inn.ꝙ inspicienda est consuetu-
do litigantiũ. & illam seruare dẽt iudex ordinarius ,

& delegatus . & non solum iudex.principalis causæ :
sed ẽt iudex appellationis,vt hic vr̃ hoc ꝓbari.de quo
25 per Io.An.post Inn suꝑ rubrica de ꝯsuetu. ¶†Not. ꝙ
hęres grauatus de restituenda hr̃ditate deducit quar
tã trebellianicã . An aũt hoc ꝓcedat ẽt si pauperibus
sit fienda restõ.dicunt aliqui,ꝙ sic,& tenuit gl.in c.j.
ĩ.eo.in vj.Sed d.Flo.dicit cõiter teneri ꝯtrariũ.vide-
licet,ꝙ sicut in relictis ad pias cãs cessat falcidia. ita ,
& cessat treb. qđ tenuit in l.Marcellus.ff.ad treb. &
Bal.in l.id qđ pauperibus.in xvij.q.C.de Epi.& cle.
26 de quo inferius tanget̃.¶†No.ꝙ post text.cõsue.leg.
vr̃ posse diminui.vt hic vr̃ posse ꝓbari inq̃tum dr̃ , ꝙ
detractio leg. fieri dẽt de rebus de quibus ſcđm con
suetudinem fieri consueuit,& hæc dicit Abbas alibi
melius non reperiri.sed Io.An.& do.Flo. dicunt , ꝙ
põt dici,ꝙ istud hic non colligit̃,q̃a põt intelligi,ꝙ in
tegra legit. deducat̃ habito respectu ad æstimationẽ
totius hęreditatis.sed deducat̃ solum de his,de qui-
bus consueuit deduci ſcđm consue.ciuitatis,& ſcđm
poten.hic probaret̃,ꝙ consuetudo, vel ius municipa
le põt distingui leg.i.determinare in q̃bus rebus de-
trahat̃ ſcđm.d.Flo. & pro isto vltimo intellectu facit
ſcđm d. Pe.qđ hr̃ in l.non amplius.§.j.ff.de leg.j.vbi
deuenit̃ ad æstimationẽ rerũ in quibus detractio fie-
ri non põt.An autem consuetudo.vel ius muni.pos-
sit minuere,vel tollere legit.tangit hic.do.Flo.& tan
gitur per Dy.in regula,indultũ. de reg.iur.in vj.& ꝑ
Cy.in l.j.§.sancimus.C.de nup.de quo.ĩ. dicet̃ post
gl.¶Not.ex eo,ꝙ hic dr̃,ꝙ detractio legitimę est fiẽ-
da de rebus de quibus fieri ꝯsueuit ſcđm consue . nã
facit,qđ legitima sit detrahenda de singulis rebus de
27 quib.debet fieri detractio.An† aũt in vna re possit fi-
lius detrahere,vel retinere legi.vel hæres q̃libet tre-
bellianicã,vel falcidiã. no. ꝑ Bar.in l.in quarta.ff.ad
l.falci.& facit,qđ hr̃ in l.non amplius.§.fi. & qđ ibi
nõ.per Bar.ff.de leg.j.nam vr̃,ꝙ de consensu legata-
rij,seu legatariorum possint retineri in vna re per d.l.
non amplius.§.fi.& sic vbi hæres, & legatarij sunt in
cõcordia põt detrahi in vna re. si aũt essent in discor
dia,tunc fieri non põt detractio in vna re,nisi hoc iu-
dici videat̃.per ea quæ hñr in d.l.non amplius.§. fin.
cum.l.seq.vel non aliud cautũ sit in iure,per id ꝙ leg.
& no.in l.Marcellus.§.res quæ.ff.ad trebel.& in l.fi-
lium quẽ habentem.C.fa.erc. Contra prædicta tñ fa
cit ſm.d.Pet.videlicet,ꝙ in certis legatarijs nõ possit
fieri detractio in vna re.per id qđ no.per gl. in autẽ .
silr.C.ad l.fal.ubi dr̃,ꝙ si de quibusdã legatis. puta ,
quia sunt pia non detrahit̃ fal.alio legata,& alij lega
tarij non ꝑ hoc grauantur, vt per hoc plus de illis de-
trahat̃:sed solũ detrahit̃ id, qđ detraheret̃ si de oĩbus
esset facta detractio.facit etiam,ꝙ no.Bar.& Io. An.
in c.ij.de immu.ecc.vbi dicit,ꝙ si aliqui eximuntur a
collec.ex gratia,uel priui.ideo alijs qui dẽnt soluere
collectas non accrescit onus , sed debent partem tm̃
soluere. sicut & tenerent̃ si exempti soluerentur . de
quo etiam in Spe.de censi.§. nunc uidẽdũ est.ver.sed
uniuersitas.& seq.Ad hoc ꝯ̃rium domi. Petr.non rñ
det.Sed potes dicere,ꝙ qñ plura sunt legata,& eius-
dẽ personæ procedat ꝙ dictũ est, vt possit interdũ iu-
dex ex officio prouidere , ut in una re fiat detractio.
& sic intelligatur, quod habetur in d.l. non amplius
§.fina.& cum.l.seq. secus quando diuersis personis.
essent facta legata.q̃a tunc de singulis debet detrahi,
ne aliàs unus grauetur pro alio.facit,qđ hr̃ in l.ij.C.
28 ad l.falci.¶†No.ſcđm.d.Pe. ꝙ potius in extremis p̃t
condere testm̃.& ex hoc no. ꝙ non requirit̃ corporis
sanitas:sed mentis integritas in testãdo,facit.l.in eo.
ff.e.furor tñ superueniens , dum testamentum est in

 fieri.

fieri.' & sic anteq̃ sit perfectum uitiat totum. l. uitiosum. C. qui test. facere pos. secus si superueniret post q̃ fuisset consummatũ, quia multa impediunt fienda q̃ non impediunt iam facta. l. patre furioso. ff. de his, qui sunt sui, vel alie. iur. & dicit hic Host. & Io. And. post eũ, q̃a si testm̃ fuit lectum per notariũ coram testibus testatore illud approbante, vel ẽt annuente, ꝙ valebit testm̃. allegat. l. in testis. & l. q̃m indignum. C. e. & tũc etiã trãsit Io. An. vñ vr̃ velle, ꝙ testm̃ fieri nutu possit. qđ est uerum quò ad legata. ff. de le. 3. l. nutu. sed secus vr̃ quò ad inst. hęredis. per l. iubemus. & ibi no. C. eo. & sic non vr̃ ꝓcedere quò ad illã Host. dictum, & Io. An. nisi dicas, ꝙ voluerit, ꝙ testm̃ nutu factũ valeat de æquitate canonica: licèt nõ valeat de iure ciuili de quo plenè dixi in c. cum tibi. s̃. e. & no. bñ diligenter, q̃a Host. & Ioã. simpliciter hic tenent,
29 ꝙ testm̃ nutu factum valeat. ¶† No. ex eo, ꝙ hic legauit domũ, & etiã ortũ, ꝙ legando domũ non vr̃ testator legare ortũ. qđ est verũ, nisi ortus esset domui ɔtiguus ſm Io. An. & satis vr̃ probari in l. p̃dijs. §. pe. ff. de leg. 3. & facit, qđ not. per gl. & Arch. in c. fi. 11. q.
30 3. qđ no. Bar. in l. qđ cõclaue. ff. de dã. infe. ¶† Not. ꝙ testator hic vltra dotẽ reliquit domũ, & ortũ. An aũt intelligat̃ ẽt legasse dotẽ. dicit ꝙ sic propter dictam dictionẽ, vltra. l. si sic. ff. de leg. 3. & l. qui ita. ff. de dote præle. idem si dixisset amplius dotæ relinquo domũ, & ortũ ꝓ id qđ hr̃ in l. j. ff. de pign. actio. idẽ si dixisset. s̃. dotẽ per l. Seia. ff. de dotæ præleg. & l. diuortio. §. itẽ si locatio. ff. solu. ma. & facit, qđ no. per Bar. in d. l. qui ita. An aũt dictio, vsq;, inducat, vel excludat. no. plenè per Bar. in l. p̃ronus. §. j. ff. de leg. 3. & ꝑ
31 Cy. in l. a caligato. C. de nu. ¶† No. ꝙ testator põt facere in testamẽto duos gradus. s. institutionẽ, facit l. ij. ff. de vug. & pupil. & nota. ꝙ hic adiectè impuberi substituit Alterocham, & eius sobolem. Quid autẽ si non fecisset mentionem de sobole, & decessisset Alterocha anteq̃ deueniret, seu accideret dies substitutionis. dicit ꝙ non transiuisset speciem substitutionis ad eius sobolem. l. si ex pluribus. ff. de suis. & leg. & l. sed si plures. ff. de vulg. & pupil. An aũt ista soboles veniat ad istam substitutionẽ simul cum matre: an vero intelligatur vocata ordine successiuo. dixi. s̃. q̃a vr̃ simul vocata. Vtrũ ex pluribus filijs natis veniat ipsa Altherocha cum eis pro virili: an vero pro dimidia: & soboles pro alia dimidia. dicit, ꝙ veniet ꝓ dimidia. per id, qđ leg. & no. in l. fi. C. de impu. & alijs.
32 substi. & in l. Titius. ff. de hære. inst. ¶† No. ꝙ posthumus põt institui: ꝙ olim erat verũ in posthumo testatoris qui erat obuenturus primũ gradũ, imo erat tũc necessarium ipsum institui, ne nascendo testm̃ rumperet. l. posthumorũ. ff. de iniusto testa. posthumus autẽ alienus non poterat olim institui: sed hodie sic, & de iure digestorũ. l. pe. ff. de leg. j. & insti. de leg. §. po
33 sthumo. ¶† No. ꝙ tutores vñr posse tradere pupillam nuptui intellige, ꝙ in casu. c. isti erant tutores testamentarij. quia cum adiecta hẽret matrẽ, & auiã si nõ fuisset datus tutor in testõ fuissent admissę ad tutelã excluso alio legit. vel datiuo. vt hr̃ in auth. matri, &
34 auię. C. q̃n mulier tute. officio fungi põt. ¶† No. ẽt ꝙ impubes posse vr̃ tradi nuptui, qđ vr̃ esse cõtra id, qđ hr̃. j̃. de despon. impu. quasi per totũ. Sed potes dicere, ꝙ malitia supplebat ętatem. facit. c. puberes. & c. a nobis. cũ simi. j̃. de despõ. impube. alias impubes nõ posset contrahere m̃rimoniũ: sed spõsalia: sed si contraheret m̃rimoniũ solũ, vt sponsalia valerent. vt in c. j. de despõ. impu. in vj. & ex p̃dictis potes notare secundũ. d. Pe. ꝙ lucrũ dotis, & dotis cõstitutio ſm formã cõsuetudinis hẽt locũ in impubere alteri nupta, si est viri potens: nã tũc esset licitũ lucrum ex forma statuti: nec spectaret tũc ad mortuũ: nec sile lucrũ fructuũ. de quo in l. si ante nuptias: & ibi per Bar. ff. sol. ma. & in l. dotis fructus. §. fi. ff. de iur. do. & facit, qđ no. Bar. in l. nihil. ff. rerum amota. vbi tangit, an statutũ loquẽs de certa parte lucri muliere mortua in m̃rimonio habeat locũ si matrimoniũ fuit ɔtractũ ꝑ verba de p̃nti: sed non fuit traducta ad domũ. & tenet. ꝙ
35 sic. qđ tene menti. ¶† No. ex isto tex inq̃tum hic dr̃, ꝙ adiecta tradita fuit nuptui. cũ omnibus bonis. nã facit ſm. d. Pe. ꝙ statutis, & legibus specialis loci ligãtur minores, sicut & maiores. facit. l. & si sine. §. Lucius. ff. de admi. tuto. & qđ leg. & no. in c. cõstitutus. s̃. de resti. in inte. vbi vero non esset talis consuetudo non esset tunc mulier minor maritanda cũ oĩbus bonis ſm. d. Pe. intellige, q̃ñ vir nõ esset dignus tãta dotę: quia in cõstitutione dotis vires p̃imonij, & dignitas personarũ debent considerari. l. q̃ro. ff. de iu. do. & faciat, qđ leg. & no. in l. j. & 2. C. si aduersus dotẽ, &
36 in l. mulier bona. ff. de iur. do. ¶† No. ꝙ in eodẽ libello p̃nt plures agere. & sic res in iudiciũ deducta tangat quẽlibet pro parte. & simile plures possint ɔueniri. vt hic patet. & faciat, qđ notauit Barto. in l. ij. ff. de duobus reis. vbi etiã tãgit: & an duo insolidũ ad idẽ agere possint in eodẽ libello. & silr̃ an ɔtra plures ad idẽ possit aliquo casu insolidũ agi. de quo dicendum vt ibi. Et adde, ꝙ interdum plures cõuenti dẽnt vnũ ꝓcuratorẽ dare. in l. ne plures. ff. de exercito. & l. ne plures. ff. iud. solui. An aũt contra vnũ possit in eodẽ libello ex pluribus causis agi. habetur in l. nõ est nouum. ff. de act. empt. de quo plene in c. 2. de libel. obla. & per legistas in l. edita actio. C. de edendo. & ꝑ
37 Cy. in l. nullus pluribus. de reg. iur. in vj. ¶† No. ꝙ nõ solũ tutor põt esse in iudicio, sed ẽt pupillus. nec mirum, q̃a iudiciũ põt fundari cum tutore, & cũ pupillo tutoris authoritate. l. j. §. sufficit. ff. de admi. tut. & & idẽ vr̃ in adulto, vt possit agi ɔ̃ curatorẽ, vel contra adultum cum curatoris authoritate. per id qđ hr̃. in
38 d. §. sufficit. & in l. clarum. C. de tu. p̃stan. ¶† No. ꝙ in suis hęres vr̃ etiã posse vsucapere sicut extñeus. qđ vr̃ ɔtra id, qđ hr̃ in l. j. de vsuca. pro hęrede. Sed. dic, qđ põt vsucapere ex illo titulo, ex quo potuit defunctus sed non titulo pro hr̃de. ¶ Not. in ver. in sup, ꝙ per modum exceptionis põt peti deductio quartarum ɔ̃ petitionẽ vniuersalis fideicommissi. & not. ꝙ plures quartæ possint deduci. nã hic deducuntur duæ tertię & legitimę, & trebellianicę. non intelligas tñ, qđ q̃libet detrahat̃ de toto actiuè. sed solum illa q̃ post venit detrahẽda. & iõ qđ restat alia detrahit̃. & sic suc-
39 cessiuè. vt voluit Io. An. hic. & dr̃ super. gl. j. ¶† Not. ex ver. dictus, qđ agi põt contra tutorẽ, vt restituat fideicõ. vniuersale, & per restitutionẽ transeunt actiones ex Trebelliano senatusconsulto. facit. l. j. §. quæsitum. ff. ad Trebel. & si dicatur cum ad confirmationẽ vniuersalis fideicõmissi req̃rat̃ aditio. l. apud Iulia. §. anustia. & l. ille a quo. §. sed qđ si. ff. ad trebel. & C. de fideicõ. l. eã quã. Quis adiuit hanc hr̃ditatẽ Raynutij. Potes dicere, ꝙ pupillus tuto. auto. l. potuit. C. de iure delib. põt dici, ꝙ sola existẽtia sui hęredis cõfirmat fideicõmissum uniuersale. ut legit̃. & no. in l. ita tñ. §. si pater. ff. ad trebel. ¶† No. ꝙ in restitutione
40 fideicõmissi fienda de bonis defuncti detrahit̃, ꝙ debet̃ grauato, siue eius hr̃di. & sic bona grauati hr̃dis non veniunt in restõne. l. cohęredi. §. filiæ. ff. de vulg. & pupil. & l. certũ. & l. in imponenda. C. ad l. fal. Et ꝙ dixi posse detrahi debita hr̃di. intellige hodie si fecit inuẽtariũ. vt no. in d. l. irritũ. & d. l. in ĩponẽda no. ꝙ iura incorporalia q̃ q̃s hẽt in hr̃ditate alterius põt vendere,

vendere,& donare:nec mirum,q̃a ēt hr̃ditas pōt vẽdi.l.j.ff.de hære.ven.per totũ.no. ꝙ soror rogata resti tuere sorori pōt detrahere trebellianicam.nec mirũ, quia filius nō dēt esse cōditionis deterioris q̃ extraneus.per id,qđ hr̃ in c.nō satis.lxxxvj.dist.no.in ver. quia vero.qđ debita iure nãæ non veniunt in substitutione fideicōmissaria.an aũt veniãt ꝑlegata. not.ꝑ gl.& Bar.in l.Marcel.quidam iberus.ff.ad treb.& in l.cũ virum.C.de fideicomis.In pupillari aũt substitutione bñ venit ltĩma.nec mirum,quia ēt veniunt oĩa bona pupilli.l.sed si plures.§.substitutos.ff. de vulg. & pupil. Et quę sit ratio diuersitatis quare magis veniant in pupillari q̃ in fideicom.no.in l.ex tribus.C. de inoffi.test.nam rō est, pupillaris substitutio continet fauorem pupilli,cum per illã succedatur pupillo. & per illã habeat hr̃dem.inst.de pupil.substi.in prin. & §.j. sed per fideicōmissariã substitutionẽ succedit̃ defuncto,& nō pupillo. & per illã grauat̃ pupillus.l. cohęredi.§.cũ filiæ.ff.de vulg.& pupil.ideo in illo nō venit ltĩma.aduerte tñ,ꝙ licèt pater nō possit grauare filium in leg. pōt tñ grauare veniẽtes ab intestato ipsi pupillo. Quod tñ grauamen expirat adueniente pubertate.vt est casus sing.in l.si fundũ fideicommissum.§.fi.cum l.seq.ff.de leg.j.& facit,qđ no.Bart.in l.j.§.j.ff.de vul.& pupil. Qñ aũt fideicōmissum relinquit̃ post mortẽ impuberis in dubio videatur relictũ ab ipso impubere:an vero ab eius hr̃dibus, seu veniẽtibus ab intestato.dic,vt notauit Bart.in l. qui duos. ff.de vul.& pupil.vbi ꝯcludit per illum text.cum gl. ꝙ in dubio vr̃ esse relictũ ab hr̃dibus impuberis . qđ tene menti ꝑꝑ id,qđ s̃.dixi.& ex prædictis no. ꝙ pater non pōt grauare filiũ in ltĩma, licèt possit sibi pupillariter substituere.d.l.ex tribus.& d.l. qm̃ in prioribus.C.de inof.test.¶† An aũt filius viuente pr̃e dicatur habere aliqđ ius in legitima.gl.in §. si quis aũt non impubes.vr̃ velle,ꝙ sic. facit qđ hr̃ in l.Papinianus.§.si quis impubes.ff.de inof.test.veritas est, ꝙ sic cōiter tenetur,ꝙ viuo patre non est verè debita filio sed dr̃ quasi debita.facit qđ no.gl.in l.3.C. de iur. & fac.igno.& qđ no.Dy.& Bar.in l.fi.ff.de lib.agno.& istud facit ad qōnem, an filio †ꝯdẽnato teneat̃ pater soluere ꝯdemnationẽ saltẽ vsq; ad leg. filij: an super illa possit fieri executio.Cōiter tenetur, ꝙ non per ꝑdicta.de quo in Spe.de execu.sen.§.sequit̃.ver.sed ꝙ filius.& qđ no.Bar.in l.stichus.ff.de pecu.leg. vbi ēt tangit , an si pater soluat aliquid pro filio ꝯdemnato † tenebit̃ filius in leg. cōputare . de quo dicendũ, vt ibi.& ibi concludit Bar. ꝙ si pater soluit ꝯdemnationem pro filio condemnato pro maleficio : aut filius habebat peculiũ ꝓfectitiũ . & sic sibi a pr̃e ꝯcessum , aut hẽbat peculiũ aduẽtitium:aut neutrum habebat. primo casu vr̃ soluisse eo animo, vt deducatur de peculio per dictam.l.stichus.& non computabit in leg. quia pro concedendo peculiũ vr̃ dedisse ptãtem filio obligandi patrem de peculio ex contractu.l. quasi si quis seruum.§.j.ff.de pecu. & q̃a in iudicijs quasi cōtrahit̃.l.3.§.idẽ scribit.ff.de pecu. vr̃ hoc casu ex quasi contractu cōdemnatus. facit,qđ legit̃,& nota.in l. & si condemnatus.ff.de noxa.secundo casu dicit, qđ similiter vr̃ soluisse de peculio aduentitio, quia in illo hẽt leg.administrationẽ.l.j.C.de bo.mater.& l.j.& l.cum oportet.C.de bonis quæ lib.& ideo tunc censetur de tali peculio soluisse.arg.l.pe.& fi.ff.de peti. hæredi.& l.post mortẽ.ff.qñ ex facto tut. Tertio casu quando non hẽt peculium profectitium,nec aduentitium.& habet illa non sufficiunt, nam quò ad id , qđ non sufficit idem dicendũ,ꝙ dicetur , qñ nullum hẽt peculium.quo casu concludit, ꝙ aut pater soluit

41 (beside "ribus.C.de inof.test.¶† An aũt filius viuente pr̃e di-")

42 (beside "istud facit ad qōnem, an filio †ꝯdẽnato teneat̃ pater")

43 (beside "† tenebit̃ filius in leg. cōputare . de quo dicendũ, vt")

ex necessitate,puta fideiussor pro filio, vel q̃a ex forma statuti poterat ꝯuenire ad leg.& tunc vr̃, ꝙ illud sit ꝯputandũ in legiti.arg.l.hęredes.§.filius.ff.fa.erc. & quia nō vr̃ ex cã liberalitatis, vel pietatis facere dicto casu.cũ nemo in necessitatibus liberalis existat.l. ne in legatã.ff.de adimen.lega.Si vero soluisset spōte:quia non præstitit aliquam fideiussionem. nec necessitabatur ex forma statuti soluere, & tunc vr̃ causa pietatis soluisse.arg.l.j.& lege si filius. & l.si patrono.C.de neg. gest. & si captus ab hostibus pater soluit pro eo redimendo aliquid , an computabit̃ in legiti.concludit ꝙ nō:quia cã pietatis vr̃ soluisse,& nō interuenit aliqđ maleficium filij.& istud tenuit Gui. de Cu.in l.frater a fratre.ff.de cond.inde.& facit, qđ hr̃ in l.liber captus.C.de captiuis.Tangit ēt Bar.in d.

44 l.stichus,† an si aliquis sit condẽnatus in centũ , & si non soluerit intrã mensem amputetur sibi manus:an soluens pro tali ipso inuito ne incurreret amputationem manus possit repetere.Et cōcludit,ꝙ sic.de quo

45 dixi in c.fi.s̃.de solu.faciunt ēt prædicta ad qōnẽ,† an si filius efficiatur monachus,& professus alicuius religionis possit petere leg. de bonis patris in vita eius. gl.sentit,ꝙ non in auth.si qua mulier.circa.fi.C.de sacrosan.ecc.& hoc tenet.do.Pe. licèt ꝯtrarium vr̃ ecōtra si pater ingreditur,& profitetur religionem,an poterit filius petere le.in vita illius.gl.in d.auth.si quadrupliciter.sentit,ꝙ non.ꝯtrarium.sentit in d.§.illud & ista vr̃ esse verior hoc casu videlicet , vt possit petere leg. vel saltem possint peti alimenta si filius non habet aliũde vnde se alere possit ne famæ pereat. ar.

46 l.si quis a liberis.§.siue parens.ff.de lib.agno.¶†Nō. ꝙ valet sñia generalis. nam hic fuit facta condẽnatio generalis ad restitutionẽ bonorũ Raynutij. Quod vr̃ contra.l.j.& 2.C.de sen.q̃ sine cer.quantita. sed dic, ꝙ hic loquat̃ in iudicijs vniuersalibus in quibus valet sñia generalis.vt plenè no.in c.2.de li.ob. & in l. j.ff.de eden.& facit,qđ no.Inn.in c.tanta.ĩ.de exces. ꝑla.qua aũt nostra dabit̃ tunc sñia executionis.dic,ꝙ in rebus quas constabat fuisse de hęre.& sufficit summariæ sine iuris ordine constare: quia in executione necessaria iuris ordo solennis non est seruandus : vt notauit Inn.in c.ex rōne.s̃.de appel.& in c.conquerente.de offi.ord.& probatur in l.adoptio. §. si super

47 rebus.ff.de re iud.¶†Not.ꝙ iudex causæ appellationis pōt addere sñię latę in causa prin.de quo ēt tangitur in c.Raynaldus.ĩ.eo.vbi tangitur per Io.An.in secunda parte.Et no.ēt,ꝙ iudex causę appellationis vr̃ posse supplere de facto.nam hic suppleuit,& legi.ad iectæ de qua nihil dixerat iudex causę prĩcipalis. nec etiam per patrẽ aliquid fuerat dictũ. vt patet ex lite. Sed Inn.dicit,ꝙ ista potest dici suppletio iuris ex eo, quia de iure legi.debetur filię,& filio.& ideo cũ constaret adiectam fuisse filiã Raynutij potuit auditor,& iudex cãę appellationis addere,ꝙ deduceretur leg.ꝙ no.licèt non fuerit deducta, nec facta mentio de ea : tñ in causa appellationis ꝑ modum detractionis rō fuit habenda :q̃a est connexa cũ cã principali , & ab ea dependens.facit.l.ꝑ hanc.& ibi no.C. de tẽpo.ap

48 pel.& qđ hr̃ ĩ cle.j.đ cã pos.& ꝓprie.¶†Vltimo no. ꝙ filius rogatus de restituendo hr̃ditatẽ pr̃is detrahit legi.seu debitã iure nãę ĩ quartã trebellianicã. & sic vr̃ hic ꝓbari, ꝙ filius pōt deducere duas quartas. de quo tãgit̃ suꝑ gl.pe.& suꝑ illa ēt ibi dicetur. ¶In gl. 2.in fi.& sic vult gl.ꝙ in modo cōputandi hr̃ditatem Raynutij fiat computatio ꝑsupponendo , ꝙ hæreditas ipsius valuerit . Et alter non exprimit, nec declarat qualr̃ sit fienda cōputatio q̃uis poni possent exemplum etiam in alia q̃titate. vt etiam hic voluit Host.

cõputationẽ dic, ꝙ in iſtis Clera mater Raynutij, qa ſuperuixit mariro ſuo habuit tertiam iure lombardo. vt dr̃ in verſus poſtmodũ. & ſic xviij.quæ ſunt de tertia.In relequis.xxxvj. q̃ reſtant de xxxvj. & ſic remanẽt.24.In tertia autẽ Clere quæ fuit.18.habuit Alterocha debitam iure naturæ in qua non potuit grauari.hæc aũt tertia de 17. conſiſtit.in vj.quæ ſex diuidũtur in has duas filias Alterochã,& adiectã.& ſic Alterocha habuit.3.pro ſua le.de ipſius.18.reliqua. 15. habuit tutor adiectæ pro ipſa tertia. videlicet pro legi.ipſorũ.18:ratione donationis factę per Cleram.In tertia vero Adelaſię q̃ fuit.12.habuit Alterocha duo. quia tertia de 12. eſt quatuor quędiuidunt̃ in dictas duas filias. Reliqua.x. habuit adiecta. videlicet duo rõne leg. & alia vni rõne venditionis factæ per adeſiã. Et ex prædictis tertijs debitis Clere,& Adelaſiæ quæ ſimul iunctæ ꝯſtituunt. xxx. quia.18.& 12.con,ſtitũt.xxx.habuit Alterocha quinq;. & adiecta.xxv. & quò ad v.ipſius Alterochę fuit reuocata ſñia primi iudicis.Quæ remãſerunt in hæredite detrahitur leg. Alterochæ,& adiectę quæ eſt.8. cum ſit tertia de quibus.8.Alterocha habuit quatuor.& in his computat dotem,& legatũ.& ſic remanent.xij.de quibus reſtituendis, quia fuit grauata adiecta detrahit quartam trebellianicã.& ſic quatuor quę ſunt quartam.de de xvj.& fit hæc detractio computatis tñ fructibus in illa.Reſiduũ vero, ꝙ eſt 12. ex fideicõmiſſo dabit̃ Alterochæ.& ſic ex p̃dictis patet, ꝙ Alterocha ex hr̃ditate Raynutij hẽt quatuor ꝑ debita iure nãę.& 12.ex fideic.& ſic.xvj. de tertijs vero matris,& auiæ ꝑ debita iure nãæ hẽt quinq;. & ſic in totum iungendo.v. cum.xvj.hẽt.xxj.tutor vero pro adiecta ex tertijs matris,& auiæ habuit.xxv.& in bonis Raynutij ꝑ legit. habuit quatuor.& ſic.28.coniungẽdo dicta quatuor dictis.xxv.& pro trebellianica quatuor.ſic.28.cõiungendo illa quatuor cũ.28. & per hæc habes totã hr̃ditatẽ Raynutij iniungẽdo. 33. q̃ detinet̃ ꝑ adiecta cũ. xxj.q̃ reſtituit Alterochę:nam illa.33.cum xxj.conſtituit quinquaginta quatuor.& ꝑ hoc habes clare qualiter fieri dẽat ꝯputatio in hac decre. ſ̃m cõputationem glõ. & no.bñ ex prædictis,ꝙ de tota hæreditate detrahuntur plures quartæ.videlicet de tertia Clere, tertia adelaſiæ.tertia iure nãæ,& quarta trebellianica & oẽs prædictę detrahũt hæredes adiectæ.videlicet. l.& venditionis quas fecerunt auia,& mater.& ſi dicant̃ iſtæ duæ tertię debent̃ ex conſuetudine iuris lõbardi. & alia debita iure naturæ.& quarta trebellianica vñr abſorbere totã hr̃ditatẽ.& ẽt excedentiũ in tribus vncijs.& per ꝯñs vr̃, ꝙ condemnatio ad reſiduũ ipſis detractis ſit inanis,& deluſoria:quia nil vr̃ remanere,vt patere põt diuidendo hr̃ditatem in xvij. ꝑut diuidit ex legali diuiſione.inſtitu. de hæred.inſtitu. §. hæreditas.nam duæ tertiæ.de xij.ſunt.8.alia tertia debita iure naturę.de 12.eſt quatuor.& iſte tres tertiæ,cũ quarta trebellianica aſcẽderẽt.ad 15.& ſic excederent totã hr̃ditatẽ q̃ conſiſtit.in xij. in tribus.ſed illud dic,ꝙ ꝓcederet ſi q̃libet tertia detraheret̃ de toto cumulo.ſed ſecunda detrahit̃ de eo,ꝙ ſupereſt. & ſil̃r tertia de eo,qđ ſupeſt poſt deductionẽ ſcđę & tertię. & ſic diuidẽdo patere põt ex computatione q̃. s̃. poſui. & illa q̃ prior in tp̃e. in loco eſt detrahenda ꝑ r̃am q. prior.de re.iu.in vj.iõ primo detracta fuit tertia auiæ.& ſecundo loco tertia adelaſiæ. & tertio tertia debita iure naturę.& quarto quarta trebellianica & licẽt oẽs iſte quartæ videant̃ ꝯcurrere eodẽ tẽpore quò ad effectũ exactionis: quia poſt mortẽ Raynutij. & poſt mortẽ adiectæ.tñ ordo exactionis illarũ cõſiderat̃ ex tp̃e p̃cedenti quo.ſ. orte fuerũt ſaltẽ potentialiter q̃uis non in actu. per id qđ hr̃ in ſimili in ca. maioris.ᷓ.de baptiſ.& facit ẽt,qđ leg.& no. in ſimili de iuregẽ.§.q̃nimo.ff.de pac.vbi patet, ꝙ licẽt actio tutele naſcat̃ finita tutela.tñ hẽt effectũ tp̃e ſuſceptę tutelę.& ſimiliter, licẽt actio dotis naſcat̃ ſoluto matri.C.de iure do.l.in rebus.tranſumit effectũ tp̃e datę dotis.& ꝑ hæc habes qualiter intelligi dẽat cõputatio poſita hic in gl.¶In gl.2.ibi:& c.eo. vult allegare de inof.teſt.¶In ea.gl.ibi:tanq̃ poſterioꝝ.ũ.de quo

49 plenius tãgit gl.in c.j.ᷓ.e.in vj.in quarta gl.¶†In ea. gl.ibi:ſunt ille duæ aũt.vna eſt q̃ incipit nouiſſima.& ibi etiã de hoc.Alia ſ̃m quoſdã incipit non licẽt. ſed illa re vera non eſt in titulo.C. de inof. teſt.ſed eſt in ti.C.de libe.ꝑte.& ideo gl.& in d.c.j.erranter fuit locuta,vt tangit do.Flo.& ex ſupradictis in gl.no.bñ,ꝙ non ſufficit aliquid relinqui filio,vel filiæ: niſi relinquat̃ iure iſtitutionis.vel niſi inſtituat̃ in re q̃ ſibi relinquitur. aliàs nõ valebit teſtm̃ ꝑ ius nouiſſimum auth.ſed olim ſ̃m iura.C.& ſ̃m ius authenticorũ primeuum.de quo hr̃ in Auth.de trien.& ſemiſ.eſſet ſecus.q̃a ſufficiebat aliq̃d relinquere ſimpl̃r, vel quoquo relicti titulo & ſic ẽt iure legati.Sed aduerte,q̃a ꝯtra iſtam cõcluſionem vr̃ hic eſſe caſus non diuinãdo inq̃tum vr̃ hic innuere, ꝙ valuerit teſtm̃ Raynutij,& tñ non aparet. ꝙ aliq̃d iure inſtitutionis fuerit relictũ Alterochę,uel adiectę.nec ꝙ in aliquo aliqua ipſarũ fuerit inſtituta.ꝓpter hoc fuerunt opin.in hoc articulo.& p̃cipue fuerunt quatuor quas tãgit.gl. in d.c.j.ᷓ.eo.in vj.vna fuit,ꝙ diſtinguat̃, an teſtator voluit ſolenniter teſtari.puta in ſcriptis faciendo teſtes ſubſcribere,& ſigillare.& tunc requirat̃,ꝙ aliquid relinquat̃ filio,vel filiæ iure inſtitutionis. Aut vult teſtari nuncupatiuẽ.& ſic ſine dicta ſolennitate.& tũc ſufficiat,ꝙ relinquat quoquo relicti ti. Sed certẽ hæc opi.vr̃ contra tex.in ver.aliud quoq;.capitulũ.allegato in gl.ubi indiſtinctẽ ur̃ loqui in quolibet teſtõ, & ſic indiſtinctẽ dẽt intelligi, q̃a eandẽ vim ex iuris diſpoſitione hẽt vtrunq; teſtm̃.ut patet ex his,q̃ hñr in l.hac conſultiſſima.C.de teſt. ergo in vtroq; idẽ eſt dicendũ.Vnde ſcđa fuit opi. ꝙ aut teſtator voluit codicillari.& tunc ſufficit relinquere quoquo relicti titulo filio,vel filiæ.aut voluit facere teſtm̃.& tunc illud non ſufficit.ſed oportet, ꝙ aliquid relinquat̃ iure inſtitutionis.hęc opi.in ſe vr̃ bona ſaltẽ inq̃tũ dicit, ꝙ in codicillis non eſt neceſſe relinqui iure inſtitutionis ex eo, q̃a in codicillis nõ fit inſtitutio,nec in illis dat̃ hr̃ditas.l.hr̃ditatẽ.C.de codicil.hęc tñ opi.q̃tum ad iſtũ tex.non ur̃ bona, quia hic teſtator voluit condere teſtm̃.patet ibi,dum dicit.Condidit teſtm̃.& tñ litera hic ur̃ uelle, ꝙ ſufficiat aliquid relinquere ſimpliciter alio,uel filiæ : licẽt non adijciatur iure inſtitutionis non diuinando ad tex.uñ tertia fuit opinio, ꝙ aut teſtator fecit teſtm̃ inter filios tm̃.& tunc ſufficit aliq̃d relinquere uni filiorũ, licẽt nõ relinquat̃ expreſſẽ iure inſtitutionis.& ita intelligat̃ hic. facit qđ hr̃ in lege hac ꝯſultiſſima.§.ex ĩperfecto.C.de teſ. & in l.fi.C.fa.erciſ.interdũ vero fit teſtm̃ inter filios,& extñeos.& tũc ur̃,ꝙ dẽat relinq̃ filio, uel filię iure inſtitutionis.& ſic intelligat̃.§.aliud quoq; capitulum. Sed ꝯ iſtã opi.facit,q̃a uerbũ.relinquo,adiectũ certę rei nõ ur̃ trahi ad inſtitutionẽ.l.cogi.§.& gñaliter. & ibi no.ꝑ Dy.& Bar.ff.ad treb.& iõ ur̃,ꝙ relictũ factũ Alterochę de domo,& orto ultra ortũ nõ ualuerit,ꝑterea tex.in d.§.aliud quoq; capitulũ vr̃ loq̃ indiſtinctẽ nõ diſtinguendo,an teſtet̃ inter filios:an uero inter filios,& extñeos.& ſic ur̃,ꝙ utroq; caſu dẽt relinqui aliq̃d iure inſtõnis. Vñ ꝑ hoc fortẽ quarta fuit opi.ut tangit in gl.4.in c.2.ᷓ.eo.in vj.dicamus,ꝙ aut

loquimur

loquimur de iure ciuili. & tūc sit necesse, q relinquatur aliquid iure institutionis. & sic intelligat̃.§.aliud quoq; capitulū.aut quærimus de iure canonico: aut de ęquitate canonica.& tūc sufficiat aliqd relinquere filio, aut filiæ simpliciter: licèt nō relinquat̃ expsse iure instōnis. & ita hic vr̃ esse casus non diuinando, nec violando literā prout hic facit glossa etiam hāc opi.tenuit Abb.& Host.vt etiā tangit glo.prælle.& vr̃ etiā sequi Bal.in l.fi.C.fami.hær.sed glo.prælle. in d.c.j.dicit, q tutius est, q relinquatur aliquid iure instōnis. do.Anto.hic dicit, q aut testator voluit codicillari:& tunc clarū, q non est necesse, q relinquat̃ aliquid iure instōnis: qa p codicillos succedit̃ ab intestato:nec ī eis dicat̃ hr̃ditas.facit.l.ꝯficiunt̃.ff.đ codicil.& l.hr̃ditatē. C.đ codicil.Aut testator voluit testator voluit testari inter extraneos,& filios.& tūc dicit, q quo ad ex̃neos nō valet testm̃. facit,qđ hr̃ in d. §.aliud quoq;, & in l.hac ꝯsultissima.§.ex impfecto C.eo.tit.Quo ad filios aūt dicit, q valebit: sed vt voluntas intestati.& sic non tanq̄ testm̃.iudex tn̄ debebit seruare voluntatē defuncti si mitteret̃ iudiciū famil.hercis.inter filios.per id quod hr̃ in l.fi. C.famil. hęrcis.vbi vr̃ s̃.velle, q quibuscūq; verbis apparet de volūtate testātis iudex aditus in iudicio fami. hęrcis. dēt volūtatem seruare. & per ꝯn̄s dictam volūtatem debebit facere seruare:licèt iure institutionis nil fuerit relictum. Et prædicta dicit præcipuè procedere, si testm̃ habet illā clausulam, q si nō valet iure testamēti, valeat iure codicillorū. Tu adde, q dicto casu qn̄ dicta clausula esset apposita filij videntur esse rogati de restituendo hr̃ditatē extraneis.per id, quod leg.& no.in l.testō. C.de fideicom.& in l.quærebat̃.ff.de test.mili.& in l.fin. C.de codic.& sic dicto respectu valeret quo ad extraneos qn̄ aliàs interuenissent.vij. testes, vel saltē quinq; ſm ea quę hn̄r in l.hac ꝯsultissima.præal.in l.fi. C.de codicil.vbi autē dicta clausula non fuerit apposita, tunc qa testm̃ reddit̃ nullū ratione præteritionis si dicamus, qđ nō sufficit aliquid simpliciter esse relictum:an tunc seruari debeat p iudicē illud, quod est dispositum inter liberos. tūc, qa p auth.ex cā in corpore vnde sumit̃, licèt testm̃ nō valet quo ad instōnē.valeat tn̄ quo ad legatū ad relicta in testō:an tunc seruari debeat dicta voluntas quo ad relicta filijs p iudicem aditum inter eos in iudicio fami.hærc.est incidere in illam qōnem, an relicta filio præterito, vel exhæredato conseruent̃ per dictam Auth.de qua tanget̃ per glos.in l.fi.C.de lib.pter.& p Bar.in auth.ex causa. circa fi.nā fuerūt opi.qa gl. & Cy.vident̃ tenere, q sic. Marti.de Sil.& Bar.tenuerunt ꝯrium, qa ex quo filius impugnat testm̃ nō dēt aliquid ex eo posse petere. facit, qđ hr̃ in l.post legatum.ff.de his qui.vt indi.& qđ hr̃ in regula, ex eo.de reg.iur.in vj.& ideo cū p illam auth.petatur relicta acsi rescissum non esset testm̃. & per ꝯn̄s actione ex testō: p id, quod hr̃ ī corpore vnde sumit̃ auth.ex causa.& ideo videtur, q filius pteritus qui impugnat testamentū nō possit petere legatū factū. & ista pars vr̃ rōnabilior.& ſm istam opinionem malè dixisset.do. Ant.qa tunc non deberet seruari voluntas testatoris in eo, quod est relictum filijs: qa tn̄ per prædicta hęc materia nō est bn̄ declarata. Potes dicere latiꝰ, q aut testator voluit codicillari.& tūc clarū est, q nō est necesse relinqui filijs iure instōnis. aut testator voluit testari.tunc conclude, quod aut verbū, relinquo, fuit adiectū vniuersitati oīm bonorū. & trahit̃ ad īstōnē. vt notauit gl.& Bar.in l.his verbis.ff.de hęre.insti.& gl.ī §.si vero nulla.in auth.de hęre.& falci.colla. Idē si post certa relicta facta testator dicat cætera bona mea relinquo tali filio meo: qa tunc etiā trahitur ad instōnem. vt hic voluit Inn.& p hoc vr̃ q satis adiectum videat̃ instituisse.& eadē ratione idem videret̃ dicendū, qa si dixisset residuū bonorū meorū relinquo tali filio meo:per id, quod hr̃ in l.ij. C.de hære. insti.pro qua facit, quod nota.ī d.l.his verbis.& d.§. si vero nulla. interdū autē verbū, relinquo, nō adijciatur vniuersitati oīm bonorū.& tunc ꝯclude, q aut testator diuidit hr̃ditatē totam per quotas.vt qa relinquit vni dimidiā hr̃ditatis suæ, vel bonorū suorum: alij aliam dimidiā.& tunc satis intelliget̃ substō. per id qđ leg.& no.in l.quid ergo.ff.de leg.j. & p glo.in l.quoties.C.fami.hercis.& procedūt nedum qn̄ testatur inter filios:sed si quis testatur inter extraneos ſm rationes prædictas. interdum autem vbi testator non diuidit hæreditatem suam per quotā. & tunc attēde, qa aut testator relinquit filio simpliciter legitimam. aut relinquit aliquam rem loco legitimę ipsi filio p legitima, vel pro Falcidia sua.vel parte sua. Interdū vero,& tertio testator simpliciter aliquam rem relinquit filio, vel filiæ non adijciendo pro legitima: nec iure institutionis. nec alia verba, de quibus.s̃.proximè dixi. Interdum,& quarto aliquid relinquit filio, vel filię hoc adiecto, q plus petere non possit. primo casu quādo filio relinquitur legitima simpliciter nō adiecto iure institutionis, an valeat testm̃: videret̃, q non, per id quod hr̃ in §.aliud quoq; capitulum.contrarium tenuit Bal.in l.quoties.C.de hæredi.insti.& idē puto tenuisse Bar.per id, qđ ipse notauit in auth. vnde si parēs. C.de inoffic.testa. Et quod dicam circa ſm casum mouetur Bald.primo p.l.humanitatis. C.de impub.& alijs substi.ibi relicta legitima, &c. ¶ Scđo, qa verba relata ad psonā debent intelligi secundum qualitatē psonæ.l.ex militari.& l.q iure.ff. de testa.mili. sed filius est psona, quæ dēt hr̃e iure instōnis. vt d.§.aliud.ergo dēt intelligi, q testator p verba dicta voluerit relinquere legitimā iure instōnis. Tertio, qa verbū, relinquo, est verbū, generale.aptū ad titulum legati,& ad titulū instōnis, vt patet ex notatis per gl.in d.l.his verbis.& in d.§.si vero nulla. & ideo vr̃ q cū dictum relictum factum filio possit dupliciter intelligi, videlicet iure legati, & iure institutionis, & ſm primū intellectū redderetur testm̃ nullū. scđm aūt scđm intellectū redderet̃ testm̃ validū, ergo in dubio dēt fieri interpretatio, vt res potius valeat q̄ pereat.c. Abbate.de verb.sign.& ff.de re.du.l. quoties. Itē quarto pro ista parte facit quā tenet ēt d. Flo.qa verbū, relinquo, hoc casu, vt tangit do.Flor.vr̃ adiectum vniuersitati bonorū, cum legitima sit quota bonorum, qa est tertia, vel dimidia scđm numerū liberorum.C.de inoff.testa.auth.nouissima,& sic vr̃ q trahat̃ ad instōnē p.l.cogi.§.& gn̄aliter.ff.ad Trebel. Vltimo p hoc faciat: qa vt dicit Bal.non oēs sciūt dicere instituo, vel relinquo iure instōnis. & ideo vr̃ q ex hoc nō debeat testm̃ vitiari: per id qđ notauit gl. in l.quoties.C.fami.erc.sed aduerte, qa Salyce.in d. auth.vnde si parēs. C.de inoffi.testa.tenuit ꝯriū per tex.in §.aliud quoq; capitulum. vbi expresse dicit, q nō sufficit relinquere legitimā per legatū, vel fideicōmissum.vel p aliū quēcūq; modum si filius ptereat̃. Et sic vr̃ velle, q oīno dēt habere iure instōnis. p id, qđ hr̃ in d.§.aliud.iuncto ver.cęterum.in Auth. vbi vult sufficere si filius sit institutus, seu noīatus hr̃s incerta re, & per ꝯn̄s vr̃ q non sufficiat simpliciter legitimam relinquere, vel aliquā rem, nisi instituat̃ in illa, vel relinquatur in rem institutionis. Et istam partem videtur voluisse gloss. vt tangit Salyc.in d.auth. vnde si parens. nam gloss. relata ad text. in l.Papinianus.

nianus.§.si quis mortis.ff.de inoffic.testa. vr̃ velle, ꝙ nõ sufficiat hodie filio relinquere legitimã, nisi relinquat̃ iure institutionis. & licèt opi.Bal.videat̃ ęqor. tñ ista opi.vr̃ verior de iure ꝑ dictũ.§.aliud quoq; capitulum.iuncto ver.cæterum. Et ad rationes Bal.videtur posse respõderi primo ad.l.humanitatis, ꝙ ibi loquatur ẜm tempora C.ẜm quæ sufficiebat habere quoquo relicti titulo.vt patet in l.omnimodo. C.de inoffi.testa.& d.auth.vnde si parens.nõ obst.scd̃a rõ, quia illa ꝓcederet vbi non esset data certa forma a iure ꝑut est in casu isto.vt patet in d.§.aliud.quoq;. ideo tunc vt dispositio valeat oportet formam traditam a iure esse seruatam.aliàs non valet dispositio per id, qđ hr̃ in l.cum hi.§.pretor.ff.de trãsac.forma enim dat esse rei. ideo illa non exhibẽte actus inualidatũr.facit.l.si is cui quadringẽta.§.quidam.ff.ad legem Falci.& per hoc etiã põt responderi ad tertiam rationem, quia illa nõ procedit qñ certa forma reperitur data a iure: cũ illa necessario sit seruãda,vt act⁹ valeat.vt s̃.est dictum. Non obst.etiam quarta ratio: quia eodemmodo potest responderi. Item põt dici,ꝙ
50 † legitima est quota bonorũ,& nõ quota hr̃ditatis cũ debeatur deducto ere alieno, & funeris impensa.l. Papinianus.& §.quarta.§.quinimo autem quarta.de inoffi.test.ideo nimirũ, si non trahitur ad institutionem. facit, quod hr̃ in l.non amplius.§.j.ff.de leg.j. & in l.si quis seruum.§.si.cum.l.seq.ff.de leg.ij.cum ibi notatis. Non obstat vltimo, dum dr̃,ꝙ nõ omnes sciunt dicere instiuo filium: vel relinquo iure institutionis: quia imputandum sibi videtur quare non consuluit peritiores: & quare non adhibuit notariũ peritum: cum iura debent ab omnibus sciri.l.leges. C.de legi.& s̃.de cõstitu.in c.j.faciat l.in bonorum. ff.de bono.posses.& ꝑ hoc sit expeditus primus casus ad quem etiam facit,qđ tangetur in sequenti casu.scđo casu qñ testator relinq̃t filio, vel filiæ aliq̃d ꝑ sua falcidia.tũc dicit Bar.in d.auth.vnde si parens. C.de inoffi.testa.ꝙ intelligitur reliquisse iure institutionis.arg.l.sciendum.ff.de ver.obl.& insti.de inuti. stipu.§.si scriptũ. in quibus iuribus ꝓbatur,ꝙ solennitas intrinseca præsumit̃.& sic cũ de solennitate intrinseca testamenti videat̃,ꝙ relinquat̃ filio legitima iure institutionis.vt probat̃ in §.aliud quoq; capitulũ allegato in gl.videtur ꝙ in dubio dicta solẽnitas satis dicatur intrinseca.sicut dr̃ de verbo.q̃a põt intelligi per pactũ,& per stipulationẽ. nam dictum verbũ,ꝑmittit,si profert̃ in scriptura intelligit̃ de stipulatione vt sic solẽnitas intrinseca præsumat̃ quã apta est importare naturam ipsius.d.l.sciendum. Sed Saly.in d. auth.vnde si parens.tenuit ꝯ̃rium: q̃a non sufficit debitam iure naturæ, seu legitimam relinquere, nisi relinquat̃ iure institutionis.vt ꝓbat̃ in d.§.aliud quoq; capitulũ.iuncto ver.cæterum.in eo auth. nec obst.ꝙ dicta solẽnitas intrinseca dẽt p̃sumi:q̃a rñderi põt,ꝙ illud ꝓcedit si lex disponat,ꝙ illa debeat exp̃imi: vt contingit in casu proposito. vt patet in d.§.aliud. & in d.versic. cæterum. & ideo tunc necesse est seruari formã traditã a lege.arg.l.cũ hi.§.si p̃ętor.ff. de trãsac.ꝑterea si rõ Bar.esset vera sequeret̃, ꝙ ẽt si simpl̃r certã rẽ,vel q̃titatẽ pr̃ relinq̃ret filio, vel filię, ꝙ intelligit̃ iure instõnis, cũ nã verbi,relinquo, sit apta ẽt titulũ instõnis importare.ꝙ est ꝯ̃ dictũ ver.aliud quoq;.& ipse ẽt idẽ vr̃ ĩ hoc tenere ꝯ̃riũ qñ nõ adijcitur ꝑ sua Falcidia.vnde vr̃ ꝙ nõ cẽseat̃ de solẽnitate intrinseca,ꝙ verbũ, relinquo,trahat̃ ad instõnem qñ adijcit̃ certę rei,vel q̃titati.ꝑ id, qđ leg.& no.in l.cogi.§.gñaliter.ff.ad treb.& ꝯ̃r ẽt licèt relinquat̃ legitima nõ vr̃ trahi ad institutionẽ. q̃a illa non censet̃ quota hr̃ditatis. sed quota bonorũ cũ debeatur deducto ere alieno,& funeris impẽsa.vt s̃.dixi.& facit,qđ hr̃ in l.non amplius.§.j.ff.de leg.j.& in l.mulier.§.j. cũ ibi notatis per gl.ff.ad Trebe.& pro p̃dictis faciat q̃a si simpliciter attenderetur natura verbi, relinquo, põt trahi ad institutionẽ. & per hoc dicet̃ solennitas intrinseca:sequeret̃ ꝙ ẽt si extraneo relinqueret̃ certa res,vel quantitas,ꝙ tr. heretur ad institutionẽ. qđ tñ non est verum per ea q̃ habentur in d.l.cogi.§.& gñaliter. & ꝑ p̃dicta põt inferri q̃d iuris qñ relinquitur aliqua res loco legitimę. vel pro legitima ipsi filio.nã ẜm Bar.in d.auth. vnde si parens.illud sufficeret.& hoc etiã tenet do.Flo.licèt videat̃ velle Bar.tenere ꝯ̃rium.l.illa institutio.ff.de hæred.insti.sed certe, vt dixi in notabilibus Bar.ibi loquit̃ qñ simpliciter relinquitur aliqua res filio, & non pro legitima, vel loco legitimæ. Tñ ꝯ̃rium vr̃ tenendũ: videlicet,ꝙ non sufficiat relinquere aliquã rem, vel quantitatem ꝑ legitima,vel loco legitimę: nisi adijciatur iure institutionis,per ea,quæ.s̃.dixi.licèt pro Bar. & domi. Flo.videantur facere rõnes quas allegaui post Bald. circa primum capitulum.Sed illis possit rñderi.Per p̃dicta etiam põt inferri,q̃d iuris si testator reliquit certã rem,vel q̃titatem filio, vel filiæ ꝑ parte sua: q̃a vr̃ ꝙ valeret per id,quod legi.& not.in l.peto.ff.de leg. ij.cũ ibi notatis ꝑ Bar. Sed ꝯ̃rium vr̃ tenendũ ꝑ ea,q̃ superius dicta sunt.Et hæc sufficiunt de secũdo casu.
51 ¶†Circa tertiũ qñ testator relinquit filio,vel filię simpliciter certã rem,vel q̃titatẽ,an illud sufficiat.domi. Flo.hic vr̃ tenere,ꝙ sic ex eo, q̃a verba sunt aptanda personis ad quas referuntur taliter, ꝙ intelligat̃ validus intellectus.arg.l.militari.ff.de test.mili.& ĩ.de ver.sig.in c.Abbate.& q̃a vulgares cõiter nesciũt vti alio uerbo,q̃ relinquo.& per hoc dicit se dixisse in q̃stione facti idem de uerbo,uolo.puta si testator dicat uolo,ꝙ talis res sit filij mei:q̃a ualebit testm̃. & intelligitur iure institutionis. & hoc nisi adijceret uolo,ꝙ filius meus iure legati.nam uerbũ,uolo,adiectum iure particulari non trahit̃ ad institutionem.d.l.cogi.§. & gñaliter. licèt ẜm.l.xij.tabularum fuerit cõe.ff.de uer.signi.in l.legis uerbis.de quo tetigit Bald.in d.l. quoties.C.de hęre.insti. & pro prædictis uidelicet,ꝙ sufficiat aliq̃ rem,uel q̃titatem simpliciter relinquere filio,uel filię.facit tex.ibi nõ uiolando cũ. ¶Gl.tñ hic supplet,ꝙ fuit relictũ iure institutionis: sed dicta suppleto scđm eum non est necessaria, q̃a uerbum, relinquo,ut dictum est potest trahi ad institutionẽ.& multosortius dicit, ꝙ sufficiat relinquere filio suam legitimam.q̃a tunc ur̃ adijci uniuersitati bonorũ. de quo tetigi circa primum casum. ¶Sed quicq̃d dicat do.Flo.cõiter tenetur, ꝙ de iure ciuili non ualet testamentum si simpliciter relinquitur aliqua res, uel q̃titas filio,uel filię. ut no.in d.authen.unde si parens, & in §.aliud quoq; capl̃m. ¶Sed dubiũ est,an idem sit dicendum de iure canonico.Host.& Abbas tenuerunt,ꝙ aliud sit de ęquitate canonica quę non uidetur considerare subtilitates iuris ciuilis. arg.c.dilecti.s̃.de iudi.mouentur prędicti per istum text.non supplendo aliquid ad ipsum.Et istam opi.tenuit Bal. in l.fi.C.fami.hercis. ¶Et aduerte, quòd rõnes quas facit Bal.in d.l.quoties.C.de hęr.insti.de quibus supra dixi circa primum casum uidentur facere, ꝙ ẽtiã de iure ciuili debeat tenere testm̃. tñ ipsemet tenet, ꝙ de iure ciuili,tunc non tenet testm̃,& illa etiam est cõis opin.Gl.tamen hic uidetur uelle, quòd & idem sit de iure canonico inquantum hic supplet ad literã iure instõnis,& idem ur̃ sensisse gl.in d.c.j.& ĩ.eo.in vj.dicit,quòd tutius est tenere, quòd intelligatur, ꝙ hic

hic reliquerit iure instõnis.& idẽ velle vĩ hic.d.Ant.
& do.Pe.¶Et ꝑ illa parte facit,q̃a in dubio non de-
bemus inducere discordiã inter ius canonicũ, & ciui
le,sed potius debemus illa inuicem cõcordare : cũ iu
ra sint iuribus ꝯcordanda.l.fi.C.de inoffi.dotibus.fa
cit.c.cũ expediat.de ele.in vj.& ideo est verior opin.
gl.in d.c.j.vt sic intelligat̃ , ꝙ faciunt verba posita in
litera,verba Papę,recitantia factum,& non plenè.nã
re vera non põt satis litera pati hũc intellectũ . & iõ
in dubio non debemus inducere dscordantiam iuris
canonici a iure ciuili . Et hæc opi.mihi magis placet
per rationem prædictam quæ etiã videtur esse cõis.
52 Et per hoc habes expeditũ tertium casum. ¶†Circa
quartum,& vltimũ,qñ scilicet pater aliquid relinq̃t
filio,& prohibet,ꝙ plus non petat. videret̃ dicendũ,
ꝙ teneat testm̃, ꝙ vr̃ renlinquere animo compensan
di cũ legitima . per id,qđ hr̃ in l.debitor.ff.ad legem
Falci.& istud tenuit Bal.in d.l.si adulta.C.de hęredi.
actione . Sed ꝯrium ibi tenet Saly.per id,qđ dixi cir
ca primum casum.¶Nec obstat ratio Bal.q̃a licèt vr̃
relinquere animo ꝯpensandi : non per hoc appareat
ꝙ relinquat iure institutionis . nam & legatum põt
relinqui animo cõpensandi.l.creditorẽ.cũ ibi nota-
tis.ff.de leg.ij.& l.si cum dotẽ.§.si pater.ff.solu.mat.
Et istam partẽ puto esse veriorem de iure.& hæc suf-
ficiant de quarto casu . ¶ Et adde his q̃.s̃.dixi,ꝙ vbi
53 verbũ,† relinquo,adijcitur vniuersitati oĩm bonorũ,
ꝙ tũc trahit̃ ad institutionem:q̃a illud est verũ qñ nul
lus alius fuit vniuersaliter institutus . aliàs induceret
fideicõmissum . ꝑ id,qđ hr̃ in l.nãq;.§.fi.cũ.l.seq.ff.
ad Trebel.sicut,& qñ in codicillis esset ꝓlatũ. vt no-
tauit Saly.in l.qm̃ indignum. C.de testa. Si aũt aliàs
vniuersaliter instituto relinqueret partem alicui,dẽt
attendi an relinquat partem bonorum puta dimidiã
vel tertiam bonorũ.& tunc censetur esse legatũ,cum
bona tunc intelligant̃ deducto ere alieno.l.non am-
plius.§.j.ff.de leg.j. An vero relinquat partẽ hr̃dita-
tis.puta tertiã,vel dimidiam hęreditatis: q̃a tunc cen
setur esse fideicommissum vniuersale respectu illius
partis.& ꝓ ꝓ tale fideicõmissum posset cogi hęres vni
uersaliter institutus adire hæreditatẽ ad instantiã fi-
deicõ.ꝑdicti.licèt nõ posset cogi qñ esset legata pars
bonorum,vt est tex.cũ gl.notabilis in l.mulier.§.fin.
ff.ad Trebel.& facit, qđ no.in l.si q̃s seruũ.§.fi.cũ.l.
seq.ff.de leg.ij.cum ibi notatis per Bar.& no.per Sa-
ly.in d.l.qm̃.¶Et adde,qđ dixi ĩ notabilibus. Itẽ ad
54 id de quo dixi,ꝙ † verbũ,residuũ,trahit̃ ad ĩstõnẽ,si
residuũ relinquat̃.bñ facit,quod hr̃ in l.ij.C.de hęre.
55 insti.¶†Iuxta ꝑdicta potest quæri.quid si testator mã
dauit testm̃ suum extendi ad consilium sapientis in
quo reliquerat aliquam rem filio, an poterit sapiens
addere instõnibus iure . Richar. de malũbris disputã
do tenuit, ꝙ non.vt tenet Io.An.in addi. Spec.in tit.
de instru.edi.§.postremũ.ver quid si a ꝯtrahentibus.
Sed Iac.de Are.vt ipse ibi refert,tenuit ꝯrium. & ista
pars sm̃ Io.And.de facto seruatur, & hẽt ęquitatẽ,vt
subueniat̃ imperitię testatoris, & in hac parte residet
hic d.Flo.Bar.tñ in lege instõ illa.ff.de hęre.insti.te-
nuit opinionẽ Richar. Sed tu potes tenere opinionẽ
Ia.de Are.& Io.An.& d.Flo.vt dixi plenè in capitu-
lo cũ tibi s̃.e.& quid operent̃ illa verba quo ad alia.
notat Io.An.in loco præallegato.& Bar.in l.illa insti
tutio.& in d.l.illa instõ . & in l.ex ea parte ff.de ver.
56 ob.& gl.in l.si mãdato Titij.§.fi.ff.man.¶†Et ꝑ hoc
hẽs expeditũ articulũ,an sufficiat simpl̃r aliq̃d relin-
quere filio,vel filiæ si nõ adijcit̃ iure instõnis. & hẽs
expeditũ,an & qñ verbũ,relinquo,trahat̃ ad instõnẽ.
de quo ꝑ Saly.in d.l.qm̃.& per Bal.in d.l.quoties.C.
de hęre.institue.& in l.fi.C.fami.hęrcis.& aliquid ꝑ
gl.& eundem in l.quoties.& l.filij.eo.tit.& etiam ꝑ
ipsum Bal.in d.l.si adulta. Quæ autem fuit ratio,ꝙ fi
lius debeat habere iure institutionis. dic,ꝙ ratio fuit
q̃a titulus institutionis est honorabilior q̃ titulus le
gati.l.filium.§.omnibus.ff.de leg.præstan. Item est
vtilior propter speciem iuris accrescẽdi : q̃a si habet
iure institutionis si repudiat hæres vniuersaliter insti
tutus accrescit sibi:& habebit,quod non esset si habe
ret iure legati: q̃a inter hęredes,& legatarios non ha
bet locum ius accrescendi si hęres repudiet.l.tanquã.
C.de fideicommissis . & in l.nemo.ff.de regulis iu-
ris.¶Item est aliud commodum : quia qñ filius ha-
bet iure institutionis aliquam rem,potest illam ap-
prehendere propria autoritate quia videtur sibi da-
ta licentia ista si ipse accipiet.faciet lex Titia cum te
stamento.§.fin.ff.de leg.ij. Quod non esset si habe-
ret iure legati,q̃a oportet, quòd de hæredis caperet
legatum , vel fideicommissum.l.non dubium . C.de
legi.& l.j.& ꝑ totum.ff.quorum legatorum . secun-
dum aliquos poterit petere se immitti ex ędicto diui
adria.qñ habet iure institutionis. & sic per.l.fi.C.de
ędic.quod non esset si haberet iure legati,& istud vi-
detur voluisse Barto.in l.ex facto.ff.de hæredi.instit.
Sed an procedat hoc.dicetur in sequẽri articulo vbi
tractabo,an & quo. & istud institutus in certa re ha-
beatur loco legatarij , vel hæredis de quo tangit gl.
hic in ver.& tales.Et per hæc sit expedita glo.vsq; ad
illum ver.qui est circa fi.glossę.¶Vlterius,q̃a est di-
ctum.s̃.an filius hodie omnino debeat habere iure
institutionis id, quod sibi relinquit̃ potest dubitari.
Quid econtra in patre, an hodie etiam debeat habe-
re iure institutionis, & in hoc reperio opi.Nam Bar.
57 tenuit ꝙ † non,in auth.nouissima. C.de inoffic.testa.
Mouetur,q̃a filius videt̃ demum posse testari quan-
do est emancipatus.nam existens in potestate testari
non põt.l.q. in ptãte.ff.de test.nisi testaret̃ de castrẽ-
58 si,vel quasi,in quibus † filius non tenebat̃ instituere
patrem.l.fi.C.de inoffi.testa. Pater autem emancipa
ti,quo ad filium æquiparatur patrono qui habet ius
in bonis liberti.l.j.in prin.ff.si quis a parente fue.ma
numis. pater prædictus regulariter æquiparatur pa
trono , nisi in his in quibus reperiatur aliud dispo-
situm . vt ibi nota. per gloss. & patet etiam in d.l.j.
Sed in patrono sufficit , ꝙ habeat debitam portionẽ
quoquo relicti titulo.l.etiam.§.si debita.ff.de bonis
libertorum . nec reperitur hoc esse correctum in pa-
trono,ergo idem est dicendũ in patre. ¶Scđo ꝑ hoc
allegat,q̃a non videtur esse immutatũ,nisi in filio,&
in alijs hic descendentibus,ꝙ debeant iure instõnis.
vt hic patet in §.hoc illud quoq; capitulũ.cũ ibi no-
tatis in auth.vt cũ de appel.cognosci.ergo remanebi
mus in iure antiquo , ꝙ sufficiat habere quoquo reli-
cti titulo.sicut olim sufficiebat in filijs , & alijs descẽ
dentibus.l.oĩmoda.& auth.nouissima. C.de inoffic.
testa.& sic cũ tñ reperiatur immutatum in patre vi-
detur ꝙ remanere debemus in iure antiquo per id,
quod hr̃ in l.ꝑcipimus.ad fin.C.de appel.& l.sanci-
mus. C.de testa.& q̃a nõ debet induci correctio iu-
riũ etiam per idẽtitatem rationis.vt le.& no.in auth.
quas actiones.C.de sa.san.ecc.Et hanc partẽ etiã te-
nuit ipse Bar.in l.siue.§.j.ff.de iure.patro.q̃uis scđm
eũ Ia.de Bel.tenuerit ꝯrium. Alia fuit opi.ipsiꝰ Ia.de
Bel.ꝙ debeat pater hodie habere iure institutionis,
& sic etiã in hoc iura antiqua corrigantur. quam opi
nio.ipse posuit in auth.vt cũ de appel.cogno. mouet̃
per tex.in d.auth.in §.& hęc quidam. ibi litera in ef-
fectu vult, ꝙ illa quæ fuerunt disposita in liberis ha-
beant

beăt locū etiā in parentibus cū certa distinctione ibi posita, q̄a pauciores causę sunt ex q̄bus pōt pater exheredari a filio, quā ille ex q̄bus filius pōt exheredari a patre, de quibus per gl. in c. Quintauallis. s̄. de iureiuran. & sic quo ad alia vult, ꝙ sit idem in parentibus, qđ in liberis erat dispositum. sed superius in §. aliud erat dispositum in liberis, quòd deberet habere iure institutionis. ergo vult iste tex. idem esse in parentibus. Secundo mouetur per §. sancimus. q̄ sequitur dictū. §. & hic quidem vbi dicit, ꝙ non est licitum
59 liberis parentes ꝑterire. ¶† Præteritus autem dr̄ qui non est institutus, nec exheredatus. §. eadem. insti. de here. quę ab intesta. & no. ꝑ gl. insti. de exhere. lib. in princi. ergo vr̄, ꝙ pater debet hr̄e iure instōnis. ¶ Tertio ꝑ hoc allegat tex. §. hęc aūt disposuimus. vbi dicit ꝙ illa quæ superius sunt disposita. sunt disposita ad vtriusq; partis cautelam. & sic patris, & filij. & ꝑ hoc videt̄ non ipsos parificare. & pariter etiam vr̄ dicere in ver. cæterū. ꝙ si qui sunt hęredes instituti, ꝙ potest intelligi de parentibus, & liberis, ꝙ tūc illud sufficit licèt possit agere ad supplemētum, si in minus sunt instituti, q̃ sit legitima portio. Et pro ista parte etiā facit, licèt ipse non allegetratio quam tangit Ang. in simili in l. nā, & si parentibus circa fi. ff. de inoffi. test. Nā ibi dicitur quòd vbi filius ordine turbato decedit añ patrem non minus debetur hæreditas patri q̃ debetur filio qñ pater prædecedit. & ideo cum hodie sit immutatū in filio, ꝙ debeat habere iure institutionis. vr̄ ꝙ ex dicta regula iuris antiqui intelligat̄ facta immutatio in patre: q̄a etiam in correctorijs licitum est facere extensionem ex regula iuris antiqui. vt leg. & no. in l. si quis seruo. & ibi per Bar. C. de fur. & in l. & si tantum. ff. de seruo corrupto. & no. etiam per Bart. in l. omnes populi. in vj. prin. q. in materia intetpretationis statutorum. ff. de iusti. & iure. & in l. j. §. j. ff. de mune. & hono. & in l. j. §. lex Falcidia. ff. ad. l. Fal. & hæc opin. vr̄ verior de iure per rōnes prędictas. ex q̄bus patet satis rñsio ad rationes Bar. nam licèt non reperiatur immutatū in patrono. tñ satis vr̄ reperire in patre maximè ꝑ id qđ hr̄ in d. §. & hęc quidem. Et per hoc etiā non ob. dum dr̄, ꝙ non est fienda correctio in alio casu q̃ expresso etiā ꝑ identitatem rōnis: quia satis vr̄ expressum etiam de patre. per id quod hr̄ in d. §. & hæc quidem. iuncto. d. §. aliud, & etiam quod ex regula iuris antiqui licitū est facere extēsionem etiam in correctorijs. vt superius dixi. & per hāc rationem etiam dixit Bar. in d. l. & si nam parētibus. circa fi. ꝙ etiam in patre aucta est portio debita iure naturæ ad tertiam. & illa est cōis opinio, vt etiam tangit per glo. & doc. in d. auth. nouissima. & in corpore vnde sumitur. ¶ Aduerte tñ, ꝙ si q̄s rectè velit cōsiderare, pōt dici ꝙ ēt olim portio debita patri filij emancipati erat tertia, q̄a sic erat etiā in patrono. insti. de succes. liber. §. sed nostra. licèt olim fuisse dimidia. d. tit. de succes. liber. §. j. ¶ Et aduerte, q̄a vbi pater erat præteritus a filio emancipato, licèt filius non haberet descendentes quamuis posset ꝯtabulare testamētum filij, tamen non poterat aduocare, nisi tertiā partem hæreditatis: saluo, nisi turpis persona fuisset a filio instituta. l. ij. ff. si quis a parente fuerit manumis. sed filius emancipatus præteritus a patre extraneo extante ēt non turpi persona posset ꝯtabulare testm̄ patris, & aduocare ad se totā hæreditatē. l. j. ff. de ꝯtabu. q̃uis in patrono non fieret distinctio, an liberto esset instituta turpis persona: an vero, q̄a vtrobiq; solum tertiam partem per. l. contratabulas aduocabat. d. l. j. ff. si quis a parē. fue. ma. & ibi no. hodie aūt vr̄ ꝙ si filius prætereat patrē, q̄a succedet in totū, & non instituta turp. persona. vt in §. si autem hæc obseruata non fuerit. iuncto dicto §. & hæc quidem. in dicta Authē. vt cum de ap. cog. vbi aūt exhęredabat̄ patronus a liberto, non reperio cautum, quòd daretur sibi quęrela. sed in patre satis vr̄ esse cautum, ꝙ sibi dabat̄ in l. j. ꝯiuncta gl. ff. de inoffi. testa. & tūc vr̄ dari quęrela, ꝙ ꝑ quęrela non perdat testm̄ in toto. l. Papinianus. §. fi. ff. de inoffi. testa. & silr̄ hodie idem dicendū si pater fuit exhęredatus causa legitima incerta: sed postea nō ꝑbata. ꝑ id, qđ hr̄ in d. §. si nautē hęc obseruate non fuerint. ¶ De matre aūt, & alijs descendentibus. per lineam maternā nō est clare expressum de iure antiquo quæ sint debita iure naturæ. tñ cum certum sit, qđ dabatur eis quęrela inofficiosi testamēti. d. l. j. satis vr̄ fuisse de mēte iuris, ꝙ eis debeat̄ quarta: sicut econtra debebat̄ filijs. ar. d. l. nam & si parentibus. hodie etiam sm̄ cōem opinionē illa quarta aucta est ad tertiam. vt not. in d. auth. nouissima. Et hæc
60 sufficiant de isto articulo. ¶† Redeo ad gl. in ver. & tales. vbi gl. quærit, an instituti in certis rebus habeant̄ loco legatarij. Et rñdet ꝙ sic: dicens etiam, ꝙ non tenent̄ creditoribus hr̄ditarijs. vt in ea patet. Sed aduerte, quia ꝯ gl. facit, quia institutus in certa re hr̄ loco legatarij. ergo vbi filius instituit̄ in re certa nō valebit testm̄ ex quo hr̄ loco legatarij: q̄a nō sufficit aliq̄d esse filio relictū iure legati. vt pręalle. §. illud quoque capitulū. ꝑꝑ h. d. do. Floria. glo. debere intelligi, ꝙ loco legatariorū hn̄r: non tamen quo ad oīa, quia aliàs procederet ꝯrium. non tamē aliter declarat: sed gl. valde no. in l. si quis priorem. ff. ad Trebel. dicit, ꝙ institutus in re certa hr̄ loco legatarij ꝑterquam quo ad excludendam quęrelam, vel nullitatem testamenti. q̄a quo ad illud non hr̄ loco legatarij: sed loco hęredis. facit, qđ hr̄ in §. cęterum. in Auth. vt cum de ap. pel. cogno. Et aduerte, q̄a triplex vr̄ fuisse opi. in hac materia. vna quā tangit hic gl. ꝙ institutus in re certa simpliciter habeatur loco legatarij. secunda fuit, ꝙ habeat̄ loco legatarij pręterq̃ ad quęrelam. de quo ꝑ gl. in d. l. si quis priorem. tertia fuit, ꝙ institutus in re certa habeat̄ loco legatarij quo ad hoc, vt non teneatur creditoribus hęreditarijs: sed quo ad alia habeatur loco hr̄dis. Et hęc fuit opinio vltramontanorum. de qua per Cyn. in l. quoties. C. de hęre. insti. & fuit originaliter opi. glo. in l. ex facto. la grandę. ff. de hęre. insti. prima opi. simpliciter sumpta non vr̄ bona. per id, qđ superius dixi. Scđa simpliciter sumpta non fuit bona: quia si haberetur loco legatarij in alijs pręterq̃ quo ad excludēdum quęrelam non habeat ius accrescendi. Quod tñ nō vr̄ esse verum per id, qđ hr̄ in l. j. §. si ex fundo. ff. de hęre. insti. & ĩ. dicet̄. Tertia opi. non vr̄ bona, quia certū est, ꝙ hr̄s non detrahit Falcidiam a cohęrede, quia illa detrahitur de lega. ff. ad le. Falci. & insti. de l. Falci. in princip. §. j. Et tñ cohæres detrahit Falcidiam ab instituto in re certa. l. ex facto. ergo nō est verum, ꝙ quo ad oīa habeatur loco hæredis præterq̃ quo ad onera hæreditaria. Quid igitur dicendum. Barto. in d. l. ex facto. dicit, ꝙ institutus in certa re nō est simpliciter hæres: nec est simpliciter legatarius: sed participat de nã vtriusq;: sicut dicimus de participio, quod partem capit a verbo. & partem a nomine. vñ dicit, ꝙ hoc a natura legatarij capitur, quia trāsmittit rem in qua est institutus ad hæredem suum etiam si decedat in qua est institutus anteq̃ illam agnouerit dummodo cessat dies legatariorum. per ea quæ habentur in l. vna. §. primo. C. de caducis tollendis. secus est in hæreditate q̃ non trāsmittitur, nisi fuerit adita. l. quoniam sororē. C. de iure delibe. & in dicta. l. vna. §. nouissima. Itē capit

capit a natura legatarij, seu legatariorum quod non tenetur ad onera hr̃ditaria ad quæ tenentur hæredes & non legatarij.l.j.C.si certum petatur.& l.si pro hę reditati. C.de hæreditate acqui. Itē in tertio capita natura legatariorū,ꝙ detrahi pōt Falcidia si expediat de ipsa re in qua fuit institutus.dicta.l.ex facto.econtra autem quo ad multa alia hr̃ loco hæredis, & capit a natura hæredū. Et primo,ꝙ habetur loco hære dis quo ad excludendā quærelā: vt not.in d.l.si quis priorem.scđo hr̃ loco hr̃dis quo ad ius accrescendi: quia repudiāte vniuersali instituto. admittitur insti tutus in re certis ad totum.d.l.j.§.si ex fundo. Quod tñ,an simpliciter procedat infra tangetur. Tertio habetur loco hęredis: quia sicut hęres a seipso potest apprehendere res hæreditarias.l.cum hęredes.ff.de acqui.pos.ita etiam hæres institutus in re certa potest propria autoritate accipere illam: quia vr̃ sibi data licentia a testatore, vt sua autoritate possit accipere ex quo instituit eū.facit quod le.& no.in l.Titia cum testamento.§.j.ff.de lega.ij.q̃uis alius legatarius nō possit accipere ꝓpria autoritate:sed debeat accipere de manu hæredis.l.nō dubium. C.de leg.nisi expſse testator dedisset sibi licentiam propria autoritate accipiendi: vt not.in d.l.Titia.§.j.de leg.ij.¶Quarto hr̃ loco hæredis, & capit de natura hæredis, quod si hæres institutus in re certa acceptat,seu agnoscit institutionem factam ex re certa confirmatur testm̃ sicut ꝯfirmaretur per aditionem hæreditatis factam ꝑ vnum ex hæredibus institutis in certa parte hæreditatis de quo esset clarum per.l.si nemo.ff.de reg.iur. nam idem vr̃ instituto in re certa: quia aut repudiabit hæres vniuersaliter institutus. & tunc institutus in re certa habebit totum per ius accrescēdi:aut adiuit vniuersalis hr̃ditatē institutus. & tunc clarum,ꝙ testm̃ habebit effectum. & sic in omnem euētum qñ hæres institutus in re certa agnouit, seu acceptauit instōnē illam testm̃ habebit vires. & iō hoc respectu pōt dici testm̃ cōfirmari per agnitionē hæredis ex re certa.¶Quinto etiā capit ex natura hæredis: q̃a pōt petere se immitti in possessionē per.l.si. C.de ędic.ꝙ nō possit legatarius.Et ista procedūt s̃m opi.Bart.de qua per eū in d.l.ex facto.& in d.l.quoties. C.de hęre.insti. ¶Itē aduerte, quia prædicta procedunt qñ vltra institutū in re certa alius ē institutus vniuersaliter,vel simpliciter:aut ex quota:puta dimidia,vel tertia: nam tunc institutus in re certa quo ad quid hr̃ loco legatarii,& quo ad q̃d habetur loco hæredis:vt superius dixi post Bar. Si autē vnus tm̃ esset institutus in re certa.nullo alio instituto vniuersaliter,vel simpliciter:aut ex quota. nec etiā ex re certa. tunc clarū esset, quod talis haberetur loco hæredis vniuersalis. perinde ac si simpliciter fuisset institutus non facta mentione alicuius rei.l.j.§.si ex fundo.ff.de hære.insti. Si aūt esset vnus institutus in re certa,puta ī certa domo, aliꝰ ī alia certa re,puta in certo fundo,tūc ambo cēserentur esse hęredes vniuersalis. perinde ac si non esset facta mētio rerum. & quilibet ipsorum cēsebit prælegata res in qua est institutus.l.ex facto. & l.si alterius.ff.de hære.insti. Si autē esset vnus insti tutus in tertia parte vnius rei,alius in duabus partibꝰ eiusdē rei vterq; esset hæres ꝑ dimidia totius hr̃ditatis.& sic nō ꝑ partibus assignatis in re illa,nisi appareret expresse testatorem aliud voluisse.l.quoties.§.si duo.ff.de hære. insti.respectu tñ ipsius rei quilibet habebit sibi partem assignatam. per id,quod hr̃ in d. §.si duo.& in d.l.si ex facto. sic patet, ꝙ institutus in re certa demū hr̃ loco legatarij, qñ alius est institutꝰ vniuersaliter,vel simpl'r,aut ex quota.C.de hęre.īsti. l.quoties. secus qñ nullus alius talis est institutus ēt si alius esset institutus in alia certa re. Quo casu q̃d dicendum patet ex supradictis. Et ex prædictis stat ꝯclusio, ꝙ institutus in re certa alio vniuersaliter instituto, vel simpliciter,aut ex quota hr̃ quo ad quid, s̃m Bar.loco legatarij. & quo ad q̃d hr̃ loco hæredis. & quæ sint illa in quibus habeatur loco legatarij. & in q̃bus habeatur loco hæredis. dixi.s̄.post eū, quæ ipse posuit in ꝑalle.l.ex facto. & cū opin.Bar.transit hic.d.Ant.& vr̃ etiā transit e.d.Pe. ¶Sed aduerte,q̃a de tribus potissimè est dubiū.Primū est,an sit verum ꝙ in re certa habeat̃ loco hr̃dis,vt habeatur ius accrescendi instituto vniuersali repudiante. Scđm est, an sit simpliciter verū, ꝙ per agnitionem instituti in re certa facta per eū ex sua institutione ꝯfirmet̃ testm̃. Tertiū est an sit simpl'r verum,ꝙ institutio ex re certa alio vniuersaliter instituto cōpetat bñficiū.l.fi.C.de
61 ędic.¶†Circa primū fuerunt opi. nā vna fuit opi.ꝙ nō habeat ius accrescēdi,& istā vr̃ sensisse glo.hic dū simpliciter dixit,qđ hr̃ loco legatarij pręter q̃ quo ad quęrelā.& sic vr̃ velle,ꝙ quo ad omnia hr̃ loco legatarij quē constat nō habere ius accrescēdi hęrede repudiante.l.eā quā.C.de fideicō.& l.si nemo.ff.de re gu.iur.Scđa fuit opi.quod habeat ius accrescendi.& istam voluit sentire gl.in d.l.ex facto illo. vbi vult,ꝙ habeatur loco hęredis, quo ad oīa pręter q̃ ad onera hęreditaria. & istud etiā tenuerunt vltramontani, & sequitur etiā Bar.& etiā Saly.& Ang.in d.l.quoties. & sic ista est cōis opinio. Tertia fuit Mar.de Sill.vt distinguamus,an institutus in re certa sit extraneus.& tunc non habeat ius accrescēdi,an vero filius sit,vel alius descendens cui debetur legitima,& tūc habeat ius accrescēdi: quia ratio diuersitatis sit,quod institutio filij facta in re certa debet supplere vsq; ad legitimam quæ est tertia pars bonorū testatoris in authē. nouissima.C.de inoffi.testa.iuncta.l.omnimodo. eo. titu.& ꝓbatur in §.ceterū. in Auth.vt cum de appel. cog.& sic institutio filij de re certa reducitur ad quotam, ideo nimirū si tūc filius habeat ius accrescendi, qđ habent alij hęredes instituti ex quota.l.j. C.quādo non petētiū partes. quę ratio cessat qñ extraneus est institutus in re certa: q̃a dicta instō non reducitur tunc debetur habere ad quotā. ideo tūc ius accrescē di.Sed Barto.vr̃ reprobare istam opi.in d.l.ex facto. eo quia legitima est quota bonorum, & non quota hęreditatis: quia debētur deducto ere alieno,& funeris impensa.l.Papinianus.§.quarto.ff.de inoffi.testamen.& sic hr̃ loco certę rei. nā de legato partis bonorū vr̃ iudicari,vt de legato certę rei.l.nō amplius. §.j.ff.de lega.j.& l.mulier.§.fi.cū ibi no.ff.ad Trebe. Bald.variauit in hac materia. nam in d.l.quotes.§.si duo.dicit hūc passum esse dubiū:sed in l.ex facto.e. ti.sequit̃ opi.Bar.in l.quoties. de hęre.insti. vr̃ tenere opin.Mar.de Sill.& nititur saluare eius rationem ad defensionem Barto.quia legitima,licèt non sit quota hęreditatis,est tñ quota bonorū.& ideo ꝑꝑ similitudinem quam habet in quotitate quam non habet institutio extranei in re certa facilius habet ius accrescē di:quia in habentibus symbolum hoc est similitudinem facilior fit transitus.l.in rem.§.item quæcunq;. ff.de rei ven. sed licèt Bal.dictam opi.teneat tamen, vt dixi secunda opi.tenetur cōiter pro qua facit: quia paria vñr esse in iure aliqua a prin. non esse,vel esse, & postea deficere:vt satis probari vr̃. ꝑ id qđ hr̃ in l. si q̃s in senator. & l.eos q̃.ff.de ri.nup.vbi probat̄,ꝙ paria esse vñr quē a prin.nō esse senatorē,qñ ꝯhit matrimoniū cum be: ta, vel esse dicto tempore senatorem:sed postea desinere esse.facit etiam,quod habet̃ in l.si

in l. si res aliena. §. fi. ff. ad Trebe. in l. si quis sub conditione. ad fi. de test. tu. & ideo si a principio existente aliquo instituto in re certa nullo alio vniuersaliter instituto institutio in re certa trahitur ad vniuersam hæreditatē. d. l. j. §. si ex fundo. ergo eodē mō licèt a princip. fuerit cum instituto in re certa alius institutus vniuersalis repudiet hæreditatē, vel aliter si inualidetur videt̄, ꝙ institutio in re certa trahatur ad vniuersam hereditatem. arg. iurium pręalle. & ꝑ hoc nō ob. si dicatur, ꝙ hoc nō vr̄ reperiri expresse in iure cautū, ꝙ institutus in re certa habeat ius accrescēdi instituto vniuersali repudiante: q̄a licèt nō reperiatur hoc expresse dispositū, tn̄ satis vr̄ esse de mēte iuris ꝑ ꝑ rōnem pręalle. nec ob. etiam si dicatur, quòd vbi testator instituit vniuersalem hæredē, vr̄ sibi tūc prouidisse, & voluisse in consequentiam, ꝙ institutus in re certa sit loco legatarij. Quæ ratio cessat quando non instituit aliquem vniuersalem hæredem: sed solum in re certa: quia rn̄deri pōt, quòd vbi solum instituitur in re certa non habet talis institutus totā hæreditatē ex voluntate testātis, q̄ potius vr̄ voluisse ꝯ̄rium instituēdo solum in re certa. ar. l. maritus. C. de ꝓcu. vt s̄. de præsum. in c. nonne. Sed habet potius ex dispositione iuris volentis, ꝙ quis decedat ꝓ parte testatus. & ꝓ parte intestatus. l. ius nostrum. ff. de regu. iur. & ideo licèt testator ꝓuideat de vniuersali instituto non ꝑ hoc sequat̄, ꝙ ipso repudiante nō debeat institutus in re certa habere totum sicut haberet si nullus fuisset vniuersaliter institutus, & hanc partē secutus fuit Pe. de Cornetis. doc. Bonoñ. disputando, & sequit̄ Io. An. vt ipse refert in addi. Spec. in ti. de test. super ver. pono. A. Et ista opinio vt prędixi, est cōis, & videtur etiam tenenda: tum, quia cōis: tū, quia in dubio est tenenda opi. quæ fauet testamēto. l. si pars. ff. de inoffi. testa. in c. fi. s̄. de re iudi. licèt Ia.

62 Bu. & Mar. de Silli. aīr dixerint in d. l. quoties. ¶† Circa s̄m aduerte, q̄a Saly. videtur tenere opi. Bar. in d. l. quoties. dicens, ꝙ ex quo institutus in re certa agnouit, seu acceptauit institutionē: licèt postea moriatur anteq̄ hęres vniuersalis repudiet trāsmittit ius accrescendi iuri suo ex quo decessit post agnitionem. ar. l. ex pluribus. ff. de suis, & leg. sec⁹ si decessit ante agnitionē: q̄a tunc licèt trāsmittat ad hæredem ius cōcernens ipsam rem non tn̄ transmittitur ius accrescēdi, quia hæreditas non agnita nō trāsmittit̄: vt superius dictum est: & voluit etiam Bart. in d. l. ex facto. ¶ Sed aduerte, q̄a ista opi. non vr̄ vera: quia licèt institutus in re certa agnoscat, & acceptet ipsam instōnē, nō tn̄ potest trāsmittere ad hęredē suum ius accrescendi ex eo: q̄a anteq̄ institutus vniuersaliter repudiet hr̄ditatem non est aliquo modo delata hæreditas ipsi instituto in re certa. & sic non potuit hæreditatem sibi delatam acceptare. per id, quod hr̄ in l. is potest. ff. de acq. hęre. & in l. delata. ff. de ver. sig. & cū nō potuerit illam agnoscere anteq̄ institutus vniuersalis repudiaret non potuit trāsmittere ad suum hæredē: & per hoc sequitur, ꝙ non vr̄ ꝯfirmari testm̄ per agnitionē instituti in certa re ex eo: q̄a possibile esset, ꝙ moriet̄ anteq̄ hæres vniuersalis repudiaret, & sic post mortē suam hr̄s vniuersalis repudiaret testm̄ non valeret ex quo hæres vniuersalis repudiaret, & hæres instituti in re certa nō posset habere hæreditatē: quia nō fuit trasmissa ad eū ex quo non erat delata instituto in re certa tempore quo agnouit instōnem. Et sic cum in omnem euentum testm̄ non sit omnino habiturum effectū: licèt institutus in re certa agnoscat suā instōnē nō dēt dici, ꝙ ꝑ eius agnitionē factā anteq̄ vniuersalis hr̄s repudiet ꝯfirmet̄ testm̄: licèt Barto. tenuerit ꝯ̄rium, & etiam do. Ant. hic, & etiā Saly. in d. l. quoties. sed vr̄ ꝙ non bene per prædicta. nec ob. d. l. si ex pluribus. quia non loquitur in re certa: sed in illo q̄ erat hæres ex quota hæreditatis quā ipse acceptauerat, vnde nimirū si tunc trāsmittit ius accrescendi ad suum hr̄dē. Et hæc de scd̄o articulo. videlicet, an per agnitionē instituti in re certa alio existēte vniuersaliter instituto confirmet̄ testm̄.

63 ¶† Circa tertiū, an videlicet institutus in re certa alio existēte vniuersaliter instituto cōpetat bn̄ficiū. l. fi. C. de ędi. diui adri. aduerte, q̄a Barto. simpliciter tenuit, ꝙ sic. sed tu potes dicere, ꝙ aut petit se immitti in possessionem rei in qua est institutus alio existente vniuersaliter instituto, aut petit se immitti in possessionē hr̄ditatis. Primo casu petit se immitti per. l. fi. C. de ędi. diui adria. & tunc videtur, ꝙ nō possit: q̄a remediū illius legis vr̄ competere solū illi q̄ est institutus vniuersaliter, vel ex quota, & sic ex certa parte: vt ibi patet. qd̄ nō ꝯtingit in instituto in re certa: quia nō est institutus in aliqua quota, nec est hęres in toto, vel pro aliqua parte hæreditaria. ideo non vr̄ habere locum in eo remedium. d. l. vt ibi etiam voluit glo. quia ad quē casum non adaptant̄ verba legis, nō adaptat̄ etiā dispositio l. si vero. §. de viro. ff. sol. matri. c. indēnitatibus. §. sed cū eas. de elec. in vj. & l. quod constitutio. ff. de testa. mili. Aut aliàs simpliciter petit se immitti in possessionem dictę rei officio iudicis. & tūc videtur ꝙ possit ex eo: q̄a possit ꝓpria autoritate accipe possessionē ipsius rei, ex quo in illa est institutus. & sic de iure directo ad illam vocatus. per id, quod dixi. s̄. & per id, quod hr̄ in l. Titia cum testō. §. j. ff. de leg. ij. & ideo multo forti⁹ poterit hoc facere iudicis autoritate implorando eius officium. per id, quod hr̄ in simili. in l. iij. C. de pig. vbi patet, quòd creditor ꝓpria autoritate pōt ingredi ex facto possessionem bonorū debitoris, poterit hoc etiam impetrare a iudice implorando eius offm̄. ¶ Scd̄o casu qn̄ petit se immitti ī possessionem hæreditatis, & tunc conclude, quòd aut institutus vniuersalis adiuit hęreditatem, & tūc nō pōt hoc petere. q̄a tunc tale ius competit ipsi hæredi vniuersali q̄ pōt tunc petere se immitti in possessionem rerum hæreditariarum per. d. l. fin. C. de edi. & per. l. j. C. & ff. quo. bono. ideo tunc nō competit ipsi hæredi instituto in re certa, cum duo non debeant esse possessores eiusdem rei. l. si vt certo. §. de duobus. ff. commo. Aut petit se immitti postq̄ hęres vniuersalis repudiauit hæreditatē, & tūc hoc petere potest. & ratio est: quia ex quo repudiauit hęres vniuersalis. institutio in re certa trahitur ad vniuersam hr̄ditatē, sicut si a principio nullus fuisset vniuersaliter institutus. l. j. §. si ex fundo. ff. de here. insti. & supradictū fuit. ideo nimirum si fortè tunc petere pōt se immitti in possessionem rerum hereditariarum, interim non delibe rat hęres vniuersalis, an velit adire, vel repudiare, & tunc vr̄ dicendū, ꝙ non possit hoc petere: q̄a interim non est sibi delata hęreditas. nec potest dici, ꝙ tunc tempore quo petij sit hęres insolidū, vel ex parte hęreditatis. & ideo non vr̄ habere locum d. l. fin. C. de edic. Et pro hoc ēt: quia q̄diu potest esse spes, ꝙ alius possit petere se immitti in possessionē rerum hęreditariarum non debet ipse institutus in re certa immitti, ne aliàs contingat, quòd duobus detur possessio eiusdem rei contra id, quod habetur in d. l. si vt certo. §. si duobus. Facit, quod habetur in simili in l. antequā. C. com. de succes. & in l. quandiu. la tertia. ff. de acq. here. Et istam partem, quòd in hoc casu institutus in re certa non habeat remedium. l. fi. C. de edic. tenuit etiam Saly. in d. l. quoties. Et per hoc apparet quòd

Bar.

Bar.non bene dixit inq̃tũ simpliciter dixit,quòd institutus in re certa habet bñficium.l.fi. C.de edic.nã hoc non est verum simpliciter, sed vr̃ dicendũ,& distinguendum:vt superius est dictum. ¶Iuxta prędicta potest dubitari.'quid si aliquis instituitur solus in re certa,& prohibetur plus non petere,an nihilominus admittetur ad totum non obstante dicta prohibitione.Et sic,an tunc iterabitur dicta prohibitio, an vero vitiabit̃ institutio, & sic fit locus successioni ab
64 intestato.¶†Aduerte,quia ista quæstio incidit in illã q̃onem: an testator possit prohibere ius accrescendi circa quã fuerunt opi.vt.ĩ.patebit. ¶Potes cõcludere,quòd aut quęritur in legatis, & fideicõmissis particularibus,& tunc dicendum, quòd testator in illis potest prohibere ius accrescendi: vt est text.coniuncta gl.quæ reputatur notabilis in d.l.dominus.§.j.ff. de vsufr.Et est ratio: quia nullum sequat̃ incõueniẽs hoc casu ex tali prohibitione: nam pp prohibitionẽ non accrescat coniuncto in legato, vel fideicommisso remanebit penes hr̃dem. facit quod hr̃ ĩ l.vna.§.j. C.de cadu.tollen.& ideo non ualet talis prohibitio: aut quæritur in fideicommissis vniuersalibus.& tunc Bal.in l.vna.in ix.q.C.q̃n nõ pe.par.vr̃ sentire,quòd valeat,& tunc prohibitio ꝓ id, quod hr̃ in l.Lucius. §.quæ habebat.ff.ad Trebel.Et pro hoc faciat: quia hoc casu non vr̃ sequi aliquod inconueniens, nisi teneat prohibitio:quia si portio deficiens nõ accrescat cõiuncto in fideicommisso vniuersali remanebit penes hæredem. & sic vr̃ eadem ratio quæ est in legatis,& fideicõmissis particularibus,& per ꝯñs idẽ ius dici dẽt.ar.c.ij.s̃.de transla.l.illud.ff.ad l.Aqui. Aut quærit̃ in institutionibus directis. & tunc est dubiũ. nam vr̃ quòd testator in illis non põt prohibere ius accrescẽdi,ne aliàs reperiatur decedere pro parte testatus,& ꝓ parte intestatus ꝯ id, quod hr̃ in l.ius nostrum.ff.de reg.iur.ubi aperte hoc reprobarur a iure. facit, quod not.gloss.in l.seruus cõmunis ab extero. ff.de acq.hære. Et per prędicta uidetur quòd potest inferri ad q̃onem.s̃.formatam in qua quæritur, an si aliquis instituitur in re certa solus,& prohibetur plꝰ non petere, an habebit totum non obstante prohibitione: an uero iterabitur institutio.& sic ẽ dubiũ,an testator possit ꝓbare ius accrescẽdi. Et circa hoc fuerunt.v.opi.una fuit. Dy.quã recitat Bal.in d.l.si quis hæres instituat̃ si legitimus.ff.de hære.insti. ꝙ prohibitio non valeat,& ꝙ institutus non habeat totã.Secũda fuit opi.Bar.in l.quoties.§.si duo.ff.de hær.inst. in totum contraria præcedenti,videlicet, ꝙ prohibitio valeat,& institutio annulletur.& sic fit locus successioni ab intestato.Tertia fuit opi.Bald. in d.l.vna. C.quan.nõ pe.par. in ix.q.vbi dicit,ꝙ si sumus in casu in quo institutio trahitur ad vniuersum ex iuris dispositione,vt cõtingit, q̃n q̃s instituit̃ hęres in re certa.l.j.§. si ex fundo.ff.de hære.inst.vbi patet,ꝙ fingit̃ vniuersaliter institutus detracta iunctione rei. & tũc ꝓcedit opi.Bar. ſm eum.aut trahitur instõ ad vniuersum ex iuris necessitate,vt contingit ſm eum, q̃n q̃s esset institutus solus in quota,puta in tertiã,vel dimidiã,& tũc ꝓcedit opi. Dy.ſm eum.Et hoc modo cõcordat opi.Quarta fuit opi.Ang.in l.pen.ff. de iniu. test.vt distinguat̃,an cã testati sit potẽtior,q̃. causa intestati.exẽplũ ponit si quis instituat̃ excepto fundo, q̃a tunc vr̃ vocatus ex testõ ad oĩa bona testatoris p̃ter q̃. ad fundũ in quo vr̃ voluisse testari, & tunc ſm eum si cã testati sit potẽtior,p̃ualet cã intestati. & sic inualidat̃ causæ ꝓhibitio.l. si quis ita hæres institutus excepto fundo.ff.de hęre.inst.an vero econtra cã intestati sit potẽtior,exemplũ,q̃n quis instituat̃ solus in certa re, & ꝓhibet̃ plus non petere.q̃a solũ nulla re vr̃ testatus in oĩbus alijs rebus vr̃ voluisse decedere intestatus, & tũc cũ cã intestati uideat̃ esse potentior q̃. cã testati illa attrahit ad se cãm intestati.arg.l. quærit̃.ff.de sta.ho.& sic tũc vitiabit̃ institutio, & succedet̃ ab intestato:vt voluit Bart. Si aũt ęqualis sit cã testati,& intestati. puta si aliq̃s solus sit institutus in dimidia hæreditatis, & prohibitus plus non petere, & tũc, q̃a cã intestati nõ est potẽtior quã cã testati:licèt etiã causa testati nõ sit potentior in dubio potius fauendũ est causæ testati,vt sic potius valeat testamẽtum,& reijciat̃ ꝓhibitio.ar.l.si pars.ff.de inoffi.testa. c.penul.s̃.de re iudi.Quinta fuit opi.Saly.in d.l.quoties.ꝙ ꝓhibitio nõ teneat,& sic ualebit institutio,& institutus habebit totũ:seu tenebit̃ restituere ueniẽtibus ab intestato illa,q̃ prohibitus est petere: q̃a eorũ fauore ur̃ ꝓhibitus illa nõ petere ex quo alius hæres nõ erat institutus ideo tenebit̃ illa eis restituere.ar.l. puto.ff.đ leg.ij.Sed aduerte, q̃a distinctio Bal.nõ ur̃ iure ꝓbari. Et ideo non ur̃ tenenda. ar.l.illam.C.de colla.& qđ hr̃ in c.ij.s̃.de transla.p̃ æla.& ꝓ hoc,q̃a q̃n ex iuris fictione trahitur institutio ad uniuersum põt dici,ꝙ etiam tũc illud ꝯtingat ex iuris necessitate ne quis decedat pro parte testatus, & ꝓ parte intestatus.l.miles si testa.ff.de mil.test. & per locũ a spe ciali.Opi.etiam Ange.non ur̃ bene iure ꝓbari: & licèt causa intestati sit interdũ uniuersaliter, ut ꝯtingit q̃n quis solus instituitur in re certa, & ꝓhibet̃ plus non petere, tamẽ non ur̃ per hoc,ꝙ sit uniuersalior, ꝙ dicat̃ potẽtior,imò cã testati dici dẽt potentior:q̃a in dubio debemus fauere potius causæ testati quàm intestati.d.l.si pars.& d.c.penul. Similiter, & opi.Saly.non ur̃ ꝓbari ꝑ l.peto. q̃a illa lex loquit̃ q̃n quis erat institutus heres insolidũ. & postea iubetur,ꝙ sit cõtentus certa parte, quo casu ur̃ rogatus de restituẽdo residuũ ueniẽtibus ab intestato:quia ex hoc nullũ sequit̃ incõueniens, nec aliq̃d fit ꝯ regulas iuris. Sed in casu nostro quis solũ fuit institutus in re certa. iõ si uocatur ad totũ nõ obstante ꝓhibitione testatoris uocatur ꝯ uoluntatem testatoris. & sic ur̃ ꝙ non teneat̃ restituere uenientibus ab intestato, cũ hoc non reperiat̃ isto casu dispositũ. Et d.l.peto. loquatur in alio casu:vt p̃dixi. Septimo uidendũ est quæ opin.sit uerior. An opi.Dy.an opi.Bar.& ꝓ Dy.facit, qđ habetur in l.si ita quis hæres institutus sit excepto fundo.ff.de hæred.insti.licèt Bart.nitatur r̃ndere in d.l. quoties.§.si duo.aliàs scđo.facit pro Dy.qđ hr̃ in l.si miles unũ ex fundo.ff.de mi.te. ubi est sp̃ale in milite,ꝙ possit facere,ꝙ ĩstitutꝰ ĩ fundo hẽat illũ fundũ,& nõ hẽat aliq̃đ aliđ, & sic ĩ pagano,seu ñ milite uerũ remanebit,ꝙ hoc facere nõ poterit. & sic ur̃,ꝙ tũc habebit totũ.ar.l.ius singulare.ff.de legi.Tertio facit ꝓ Dy.q̃a testator nõ põt facere, ꝙ leges nõ habeant locũ ĩ testõ suo.l.nemo põt.ff.de lega.j. Et iõ cũ lex disponat, ꝙ institutus iure certo habeat totã hr̃ditatẽ. d.l.j.§.si ex fundo.uidetur,ꝙ non possit testator facere,seu disponere oppositum. Quarto facit pro Dy.ꝙ no.gl.in l.si seruus cõis ab extero.ff.de acq.hære.ubi gl.ur̃ uelle,quòd in institutionibus directis nõ possit testator ꝓhibere ius accrescẽdi. & ꝑ prædicta habes rationes quæ faciũt pro opi.Dy.quibus Bar.nitit̃ r̃ndere in d.l.quoties.§.si duo. & an r̃nsiones suæ ꝓcedant. patebit ex.ĩ.dicendis.Pro Barto.autem & eius opi.faciũt quinq; p̄cipuè. Primo p̄alle.l.quoties.§.si duo. Scđo, q̃a ubi in dispositione testatoris reperit̃ ꝑplexitas, uidetur dispositio testatoris uitiari.l.si Titius.ff.de ꝯdi.insti. sed hic ur̃ dispositio testatoris ꝑplexa: quia inq̃tum instituit hæredem in re certa ur̃ uelle

uelle decedere testatus saltē in re illa. sed inqt̄ū ꝓhibet,ut plus non petat vr̄ velle decedere abintestato saltē in residuo. Ista aūt simul stare nō pn̄t: videlicet, ꝙ q̄s decedat ꝓ parte testatus, & ꝓ parte intestat⁹.l. ius nr̄m.ff.de regu.iur.& sic vr̄ ꝙ dispositio testatoris ꝯtineat ꝑplexitatē, & repugnātiā. iō nō vr̄ valere ꝑ d.l.si Titius.& ff.de reg.iu.l.vbi repugnātia. ¶Tertio ꝓ dicta opi.facit,q̄a qn̄ q̄s instituit seruū ꝓpriū simpl̄r, tacite ex iuris dispositione ītelligit̄,& dare libertatē.l.cū q̄dā.§.j.C.de ser.ne.hr̄d.īst.& tn̄ si testōr dicat,ꝙ instituit eū sine libertate. & sic ꝓhibet eū hr̄e libertatē,tenet ꝓhibitio,& nō erit liber,nec valebit ēt instō.vt patet in d.l.cū q̄dā.& q̄a instō serui ꝓprij sine libertate nō valet.l.q̄a rō.ff.de ꝯdi.īsti. & sic vr̄ dicēdū idē in casu ꝓposito. q̄a licèt qn̄ q̄s īstituit̄ in re certa cēseat̄ vocatus ad totū.d.l.j.§.si ex fundo. vr̄ ꝙ illud sit verū in dubio. secus si exp̄sse appareat,ꝙ testator voluerit ip̄m hr̄e totū. ¶Quarto ꝓ ista parte facit.l.pen.ff.de iniu.testa.vbi patet, ꝙ dādo substitutū vulgarē testōr vr̄ ꝓhibere ius accresc.inter hr̄des primo loco institutos. & ꝑp hoc ibi vr̄ reduci res ad casum ītestati.ergo eodē mō ī ꝓposito qn̄ ꝯstat de expressa volūtate testātis dēt reduci res ad cām intestati.facit, qđ hr̄ in l.si q̄s ita hr̄s instituat̄ si legitim⁹.ff. de here.insti. ¶Quinto,& vltimo ꝓ hoc,& ista parte tex.cū gl.in l.dn̄s.§.j.ff.de vsufr.vbi vr̄ ꝓbari, ꝙ testator possit ꝓbare ius accrescēdi. ¶Sed aduerte,q̄a ad istas rōnes Bar.vr̄ posse rn̄deri.& primo ad d.l.quoties.§.si duo.ꝙ ille pōt hr̄e duplicē intellectum.vnus est ꝙ si duo instituunt̄ in re certa ex dispari parte ipsius rei, puta instituat̄ vnus ī dimidia ꝑte fundi Corneliani.alius in duab⁹ tertijs eiusdē fundi:nā dr̄ ibi,ꝙ isti duo īstituti ꝓ disparib⁹ partib⁹ ipsi⁹rei erūt hr̄des ęqualiter ī hr̄ditate defuncti,& sic q̄libet ꝓ dimidia, sicut si nō fuisset facta mētio rei. nō aūt erunt hr̄des in hr̄ditate ꝓ ratis sibi assignatis in re certa ī qua fuerunt instituti, nisi manifestissimè refraget̄ volūtas testantis: quia si de illa apparet videlicet,ꝙ voluisset,ꝙ essent hr̄des in hr̄ditate ꝓ ratis assignatis in re certa instōne:quia tunc pro illis ratis essent hęredes etiam in hęreditate,& nō ęqualiter. Et iste intellectus multū ꝯformat̄ illi literæ. Et ſm istū intellectū non ꝓbaret opi.Bar.qn̄ non reducet̄ res ad causam intestati. Alius pōt esse intellectus,ꝙ intelligat̄,ꝙ ibi erunt hęredes ęqualiter, nisi volūtas testatoris manifestissimè refragetur:vt quia voluerit,ꝙ plus petere non possint quia tunc nihil habebunt,& sic reducetur res ad causam intestati. Et ſm istū intellectū faceret ꝓ Bar. Sed certe intellectus p̄cedens vr̄ magis literæ cōformari. Nec ob.qđ dicit Bart.videlicet,ꝙ circa distributionē partiū non reqritur manifestissima voluntas: sed sufficit manifesta.d.l.quoties.§.j.& §.hæredes. & sic cū requirat ibi manifestam voluntatem videtur, quòd melior sit intellectus ſcđs. Nam pōt rn̄deri,ꝙ etiam manifestissima voluntas dr̄ esse illa quæ colligitur ex coniecturis approbatis a iure.l.si quis locuples.ff.de ma.te.& facit, qđ no.gl.ī l.si tutor.C.đ peri.tu.& si. quo ad hoc nō vr̄ fiēda dr̄ia inter volūtatē manifestā, & manifestissimā, vnde vr̄ fuisse mens illius literæ, ꝙ licèt, quando duo instituuntur in re certa pro diuersis partibus prima facie videretur, quòd voluerit testator,quòd pro eisdem partibus assignatis in institutione rei certę vocentur etiam ad hæreditatem,tamē illud non sufficit,nisi aliter manifestius cōstet de voluntate testantis,& iste uidetur esse verus intellectus illius literæ ſm quem non facit pro Barto.& pro hoc etiam pōt allegari:vt tangit Salyce.in d.l.quoties. qđ habetur in l.si ita quis hæres institutus sit excepto. ff.de hære.insti. Nam faciens exceptionē pro aliquo dicto vr̄ manifestissimè velle,ꝙ non cōtingat̄ in p̄cedēti.d.l.Papinianus.§.idem rn̄dit.ff.de fun.instru.& facit,quod no.ꝑ gl.in l.in his.ff.de legi.& sic vr̄ prohibere manifestissimè in casu dictæ legis ne institutus habeat id,qđ est exceptū.& tn̄ dicta ꝓhibitio nō valet: vt ibi patet.ergo eodem modo in proposito est dicendū,& sic intellectus secundus quē tenet Bar.in d.§.si duo.non vr̄ de iure ꝓcedere,nec vr̄ ēt menti illius.§.cōuenire. Itē ad ſcđam rōnem de perplexitate pōt rn̄deri,ꝙ ꝓcedit vbi ꝑplexitas est indissolubilis: vt contingit in casu.d.l.si Titius. secus qn̄ est dissolubilis. per id, quod hr̄ in l.seruum.§.j.ff.de vsu, & habi.vbi dr̄ ꝙ si quis legat alteri vsumfructū detracto vsu: licèt illa dispositio videatur ꝑplexa: q̄a non pōt esse vsusfructus sine vsu tn̄ dissoluitur.q̄a nō tenet detractio.& perinde hr̄ ac si detractio nō esset facta.Et idē videtur dicendum in ꝓposito qn̄ quis instituitur in re certa,& prohibetur plus nō petere:q̄a vr̄ ꝙ ꝓhibitor reijciatur, & institutus habeat totum,ne q̄s decedat ꝓ parte testatus,& ꝓ parte intestatus. ꝑ id,quod hr̄ in l.si miles vnū ex testa. per locum a speciali.ff.de testa.mi. Item ad tertiam pōt rn̄deri,dum dicitur, ꝙ si seruus ꝓprius instituitur hoc adiecto, ꝙ non habeat libertatē,institutio vitiat̄:nam pōt dici, ꝙ ideo illud cōtingit,ꝙ qn̄ seruus ꝓprius instituit̄ tacite ex p̄sumpta mente testātis ius disposuit, ꝙ haberet libertatē, vt institutio valeret, vt colligit̄ ex.d.l. cū q̄dam. & ideo nimirū si cōstet de exp̄ssa volūtate testātis si voluit ipsum hr̄e libertatē ꝑ instōnē de eo factā si illam non hēt ex quo apparet de volūtate testantis cū illa in dubio habebat solū ex p̄sumpta mēte testātis:sed in casu nostro qn̄ q̄s instituit̄ in re certa non hēt totū ex p̄sumpta mente testantis quę potius vr̄ fuisse in oppositū instituēdo in re certa,& non alijs in reb⁹,vel vniuersaliter.ar.l.maritus. C.đ ꝓcu. & s̄.de presum.c.nonne. & l.p̄tor.ff.de iudi.in q̄bus patet,ꝙ q̄ de vno dicit tacite de alio ur̄ ꝓbare. & sic vr̄ ꝙ institutus in re certa nō habeat totū ex p̄sumpta mēte testātis:sed potius ex iuris dispositione quę vult,ꝙ q̄s nō decedat ꝓ parte testatus,& ꝓ parte intestatus. d.l.ius nostrū. & facit,quod hr̄ in d.l.miles vnū ex testa. quā dispositionē iuris testator non pōt tollere.l.nemo pōt.ff.de le.j.ideo nimirum si in casu isto ꝓhibitio vitiatur tanq̄ facta ꝯ iuris dispositionē q̄ testator tollere non potuit. ¶Itē non ob.quarta rō quā facit per.l.pe.ff.de iniu.te.quia ibi non reducitur res ad causam intestati ꝓpter ꝓhibitionem iuris accrescēdi:sed ex eo,q̄a posthumus fuerat p̄teritus a gradu substituti qui nascendo rumpit testm̄ tanq̄ p̄teritus,vt faciat sibi locum.& sic,vt succedere possit ab intestato.l.nā & sub cōditione.§.rūpendo.ff.de iniu.test.& sic nō cōtingit illud sibi simpliciter ex eo: q̄a dardo substitutū ꝓhibere vr̄ ius accrescendi,qđ etiā patet ex eo:q̄a si ex alia causa substitutio inualidat̄ q̄ ex causa præteritionis.tūc non impedietur ius accrescēdi.l.ij.§.si duo.ff.de bo.pos.ſm tabu. Et no.etiam ipse Bar.in d.l.pe.& iō.d.l.pe.nihil facit ꝓ opin.sua. nec ob.l.si quis ita hæres instituat̄ si legitimus: quia nullū incōueniens est si legitimi veniētes ab intestato primo loco admittant̄, ex quo illud voluit testator.nā tacite vn̄r quodāmodo instituti. ꝑ id,qđ hr̄ in l.ꝯficiunt̄.ff.de iu.codi. sed in casu nr̄o repugnaret iuri, ꝙ institutus nō hr̄et totū ne aliàs reperiat̄ decedere ꝓ parte testatus,& ꝓ parte intestatus.iō tūc ꝓhibitio nō valet. ¶Itē nō ob.gl.in l.dn̄s.§.j.ff.de vsufru.q̄a illa loq̄t̄ in legatis in q̄b⁹ est certū, ꝙ pōt testator ꝓhibere ius accrescēdi,vt s̄.dictū fuit. Sed nos loquimur

loquimur in hæreditate,& institutionibus directis in quibus testator non vr posse phibere ius accrescendi: vt etiam voluit gl.in l.seruus cois ab extero.ff.de acqui.here.Et per hoc patet rnsum esse ad rones Bart. vn passus iste dubius est,& disputabilis pp varietate opi.& coflictum ronu.tn per pdicta de iure vr posse sustineri opi.Dyn.per rones pro ipso allegatas.& rones Bar.vt pdixi non vnr obstare.& opi.Bald. non vr pcedere:qa non vr iure probare:vt prædxi.Et qn ex iuris fictione trahitur institutio ad vniuersum videt etiam trahi ex iuris necessitate, ne videlicet quis decedat pro parte testatus,& pro parte intestatus.faciat quod hr in d.l.si miles ex fundo. & sic sua distinctio non vr procedere,distinctio aute Ang. licet videatur multu colorata , tn non vr bene iure probari.& pcipue ptra illam facit regula quæ het,q vbi dubitat,an standu sit causæ testati,an vero causæ intestati: qa in dubio debemus potius fauere causæ testati.l.si pars. ff.de inoffic.testa.vn licet qn fm eu ca testati est potentior,vel æqualis tunc fauendu sit in dubio causæ testati. Tn inquantu,vult qd vbi causa intestati est potentior sit secus:qa tunc præualet causæ testati.& vr velle,q dicitur potetior ex eo:qa sit vniuersalior,seu magis vniuersalis non vr bene dicere:qa illud no vr iure probari,q pp hoc:qa sit magis vniuersalis dicat potentior.vn vr q etiā tunc sit standum regulę , q in dubio potius faueat causæ testati, q intestati. put voluit Dy.Ite opi.Sal. non vr bona inqtum, vult q institutus in re certa prohibitus plus no petere habeat totum.sed teneatur illud q habeat vltra rem certam restituere venientibus ab intestato:na licet scd a opinio prima facie videat satis equa tn p ipsum vr esse tex.in d.l.si ita qs hæres institutus sit excepto fundo vbi dicitur,q si aliqs instituitur excepto fundo,q institutus habebit et fundu perinde ac si non esset facta exceptuatio de fundo. nec aliqd ibi dicitur in text.& gl.qd teneatur institutus dictu fundu restituere venientibus ab intestato.ergo eode mo ide dicicedu in pposito,qn est institutus qs in re certa, & prohibitus plus non petere non videtur q habeat totu.& no teneat aliqd restituere venietib ab intestato.¶Nec ob.d.l.peto.ff.de le.ij.qa superi fuit rnsum ad l.illā. nā ibi a prin.tota hrditas fuit assignata vni q fuit vniuersalr institutus.& postea fuit iussus esse ptentus re certa,vel certa pte.nā per hoc intelligitur tunc esse rogatus de restituendo residuu venientibus ab intestato.Et illa verba inqtum testator iussit institutu ee cotentu certa pte , ius interptat testore dixisse fauere venietibus ab intestato,& sic voluisse,q residuu illius restituat, & talis volutas testantis det seruari:qa seruando ipsam no fit p aliq dispositione iuris. & ita loqtur.d.l.peto.sed in casu de quo qritur a prin.non fuit assignata hæreditas tota:sed solu certa res in qua qs fuit institutus.Et ideo cum fuerit prohibitus plus no petere.talis phibitio fuit p dispositione iuris quæ habebat,q institutio in re certa traheretur ad vniuersum,seu ad vniuersam hæreditate ne quis decederet pro parte testatus,& pro parte intestatus. Et ideo dicta talis prohibitio p dispositionem iuris vitiatur.per id qd hr in d.l.si ita qs hrs instituat excepto fundo . & in l. si miles ex fundo.ff.de testa. mili. & io dicta prohibitio non opat,q fiat restitutio venientibus ab itestato de residuo ex eo:qa vt dixi est p iuris dispositione,& reijciatur iure tanq inualida. & per pdicta vr q opi. Dy.de iure possit defensari,vr et teneda ppterea:qa ibi sunt opin.an testm valeat,vel non,in dubio debet eligi opi.quæ fauet validitati testameti. d.l.si pars.ff.de inoffi.testa.& c.fi.s.de re.iu.talis aut est opi.Dy.q magis fauet validitati testameti.ergo illa vr tenenda. ¶Ite aduerte,qa licet coe loq. sit in dicendo,q institutus in re certa habeat ius accrescedi alio vniuersaliter non instituto,vel instituto : sed repudiāte,tn illud vr esse scdm impropriam , & latam significatione: qa in hæreditatibus portio ascrescit portioni non rei.l.si totu.ff.de acq.hæred.vn pprior locutio est : q institutio in re certa alio vniuersaliter non instituto,vel repudiante couertit in instone vniuersali.facit quod hr in d.l.j.§.si ex fundo.& istud et voluit Ang.¶Ite et aduerte , q si aliqs est institutus in re certa,alius ex quota,puta ex tertia,vel dimidia. tuc institutio facta de quota trahet ad vniuersum patrimoniu,& non institutio ex re certa p l.quoties.C. de hęre.insti.vbi dr q institutus in re certa hr loco legatarij alio vniuersalr instituto,vel ex quota. & hoc et tenuit Sali.in d.l.quoties.Ite & attende.q si aliqs est institutus vniuersalr,& alius institutus in re certa & phibitus plus no petere, intelliget dicta phibitio facta fauore instituti vniuersalr.& io si institutus vniuersalr repudiet, vel deficiat viuo testatore,institutus in re certa hebit totu no obstante.d.l.qa phibitione cessante cessare vr ca phibitionis q intelligebat reb sic se habentibus, & sic instone vniuersali hnte effectu.ar.l.Paulo.§.j.ff.de lega.iij.Et per hoc patet,q si filius est hrs institutus vniuersalr. & filia in re certa. & phibita plus non petere.q si moriat filius viuo testatore,vel si remaneat post morte,& repudiat hęreditate q filia non obstante prohibitione admittet ad totu,vt voluit Bar.in d.l.quoties.§.si duo.& sic dicut Bal.& Ang.se cosuluisse. ¶Vltimo dixit Bal. in d.l. vna.C.qn non pe.par.in ix.q.q si tres sunt istituti hęredes vniuersales,& vnus phibitus hre ius accrescedi,q tenebit phibitio, & videbit phibita ptēplatione aliorū duorū,vt et dixi tenebit phibitio ex eo:qa no poterit seq icoueniens,q qs decedat p pte testatus,& p parte intestat,& sic vr velle,q si vnus duorū qui no fuerut phibiti hre ius accrescedi repudiet , q portio illa ex tota accrescet alteri, q non fuit phibitus hre ius accrescendi,& nihil accrescet phibito. qd est notādum.¶Forte tn posset dici,q cum portio accrescet portioni pro rata d.l.si totam.ff.de acq.here.q illa portio p rata acqret et phibito hre ius accrescendi,tn tenebit illud, q sibi accrescet restituere alteri cohæredi cuius ptēplatione vr fuisse phibitus. ar.d.l.peto.pcedes tn intellectus est magis notabilis. Et hæc sufficiant de mā instonis ex re certa, & et phibitionis iuris accrescendi.de qua plenè dixi in l.j.§.si ex fundo.ff.de hęre.isti.& ibi et dixi.an & qn verbu relinquo trahat ad instone,& et an sufficit aliquo casu relinqre aliqd filio si no adijcit iure instonis,an et pri deat relinq iure instonis.& licet ibi et tetigerim. An & qn testator voluit testm extedi ad sensum sapietis possit sapies in relicto fco filio, vel filiæ addere illa verba iure instonis:& licet q de iure vera sit opi. Bar.q no possit addere de qua p eu in l.illa insto. de hęre.insti.tn his q ibi dixi addere potes qd vr q opi. Ia.de Are.voluit prium. & Io.An.in addi.Spe.vt superius tetigi.vr posse defensari de iure : vt plenè dixi in c.cu tibi.s.e.& p hęc fit expedita gl.ij. cu his q cocernunt mām eorū q tanguntur in glo.¶Vnde restat venire ad glo.iij.q tractat materiā substonum.& materiam glo.facit qd not.gl.iiij.v.& vj.in c.j.j.eo.vbi tractat de materia instonis ex re certa , & de relicto iure accrescendi.¶In glo.iij.in prin.Gl.principaliter facit quinq;. nā primo tractat qualis fuerit substitutio in casu huius capituli.Secundo tractat inde sumpta occasione quot sunt species substitutionu.Tertio

exēplificat de qualibet specie substōnis. Quarto tractat qualiter expiret vulgaris substitutio,& silr pupillaris. Quinto soluit tria dubia. Secunda pars est ibi in ver. vnde no. Tertia pars, ibi, vulgaris est. Quarta ibi: vulgaris substitutio. Quinta ibi: & hic incertū. & ibi primū dubium. Scđm est in ver. nec pōt. Tertium est circa fi. glo. ibi ne dicetur. ¶ Circa primū aduerte: q̄a gl. uoluit querere qualis fuerit substitutio de qua in litera, & rñdet, ꝙ fuit institutio cōpendiosa, videlicet: ut qñcūq; decederet adiecta sine liberis succederet ei soror cū sobole. & ita dicit in prin. gl. sed postea in ea. gl. in uer. talis fuit institutio. & in uersi. hęc fuit fideicōmissaria. gl. vr̄ aliter dicere, uidelicet ꝙ hic fuit substitutio fideicōmissaria. & sic ur̄ glos. sibijpsi contrariari, q̄a infra in secunda parte ponit, ut species distinctas, cōpendiosam, & fideicōmissariā. ¶ Potes dicere ꝙ substitutio cōpēdiosa, qñq; cōprehendit sub se fideicōmissariā. & ita fuit hic, quia adiecta decessit post pubertatem, & sic tpe quo solū poterat fieri fideicōmissaria substitutio, & non pupillaris. & iō ꝑꝑ hoc fuit fideicōmissaria. Et sic pōt dici, ꝙ hic fuit fcā substitutio compendiosa quę habuit effectū fideicōmissariæ substitutionis, ex quo adiecta cui facta erat substitutio non decessit in pupillari ætate: sed postea facit, qđ infra dicet̄ circa mām cōpendiosę. ¶ Itē aduerte ꝑ declaratione gl. & materię, qđ in testō fiunt substitutiones, & institutiones. Itē legata, & fideicōmissa, & institutio hæredis dr̄ esse caput testamenti. §. ante hæredis. insti. de lega. & iō illa deficiente non valeat testm̄. l. ꝓxi. ff. de his q̄ in testa. debē. & facit. l. eā quā. & ibi not. C. de fideic. Vnde uidēdū est, & ꝓcipuè ꝑꝑ Canonistas q̄d sit īstitutio, & q̄d substitutio. dicit hic d. Flo. ꝙ institutio est primus gradus. intellige hęredū uocatorū directo ꝑ testatorē ad hęreditatē. Substitutio uero est scđs gradus, uel ulterior uocatus ꝑ testatorē post institutos, & sic uocatos in primo gradu, facit qđ hr̄ in l. j. in prin. ff. de uulg. & pupil. fit institutio ꝑ hęc uerba, instituo talē mihi hæredē, uel talis mihi hr̄s esto, uel talis sit mihi heres, facit qđ hr̄ in l. j. ff. de hęre. insti. Substitutio aūt fit per hęc uerba: q̄a si institui Titiū hęredē. & dicā postea. & si Titius mihi hr̄s nō erit. Seius sit mihi hr̄s. Seius dr̄ substitutus, & vocat⁹ in scđo gradu. Titius autē in prīo. Si aūt subiungeret, & si Sei⁹ hr̄s nō erit, Caius sit hr̄s. Caius ēt erit substitutus, & erit etiam in tertio gradu vocatus. nā primo vocabit̄ Titius primo loco institutus. & si nō sit hæres: scđo loco vocabit̄ Seius, & si Seius etiā noluit esse heres. tunc tertio loco vocabit̄ Caius, & eodē mō posset fieri quartus, & quintus gradus. Et not. ꝙ substitutio per verba ꝑdicta pōt fieri. posset ēt fieri ꝑ hęc verba Titium mihi instituo hæredem, & si mihi hæres non erit Seiū substituo, & instituo, & in effectu vocabit̄ scđo loco Seius si Titius nolit hæreditatē. ¶ † Hoc supposito q̄rēdum est [65]
de eo, qđ tāgit in scđa ꝑte gl. videlicet quotuplex sit substitutio, seu quot sunt species substōnū. gl. vr̄ dicere in ver. vnū no. ꝙ sūnt qnq; species substōnū. Nam q̄dā est vulgaris: q̄dā pupillaris: q̄dā exēplaria: q̄dā cōpendiosa: & q̄dā fideicōmissaria. & sic omittit gl. de breuiloqua, vel reciproca, q̄ ēt est species substōnis. đ qua tetigit gl. in §. qua rōne. vbi gl. notabilis, & magistralis. insti. de pup. substi. & etiā tetigit gl. in c. j. ī. eo. li. vj. in glo. in ver. absq; deductione. q̄ incipit hic decidit de qua ēt ꝑ Legistas, & maximè per Bar. in l. Lucius. ff. de vulga. & pup. & ī. etiā aliq̄d tāget. Et sic vr̄ ꝙ. qnq; sunt substōnes q̄ sunt directę: licēt glo. hic solū ponat quatuor directas. vñ rectius loquēdo quā gl. fecerit pōt dici ad quæsitū, dum q̄ritur. Quot sunt

species substōnū ꝙ principalr̄ sunt duę: quia quędam est substitutio directa, q̄dā vero substitutio īdirecta: seu obliqua, vel precaria: aut fideicōmissaria directa dr̄, qñ quis per illam directo capit hæreditatem defuncti a seipso nullo alio mediante. ita ꝙ nuda animi dispositione fit hæres, & acquirit dñium rerū hereditariatū sine corporali apprehensione. l. cū hęredes. ff. de cau. pos. & ꝓprie. & facit, qđ not. in c. pastoralis. i. in gl. magna. post prin. s̄. de cau. pos. & ꝓprie. indirecta vero dr̄, qñ per illā non succeditur directo testatori: sed capit hæreditas de manu alterius. & sic indirectę fit hr̄s. & īterdum fit directio Trebellianicæ. l. q̄q̄. C. ad le. Fal. & l. cohęredi. §. cum filio. ff. de vulg. & pupil. q̄ detractio non habet locū in substitutione directa. ī. eo. c. j. li. vj. Et ex hoc habes quare dicatur indirecta, substitutio ista, eadem dr̄ etiam obliqua ex simili rōne: q̄a videlicet per eā non succedit̄ directo, & immediate testatori: sed ꝑ obliquū, & ꝑ mediā ꝑsonā hęredis restituentis hæreditatē substituto. facit qđ no. per glo. & doc. in l. eām quā. C. de fideicō. ista ēt indirecta substitutio vocatur interdum substitutio ꝑcaria, vt ī. tāgit. in gl. ī ver. hęc fuit ex eo: q̄a interdū testator rogat hæredē: vt restituat alteri hæreditatem, facit qđ hr̄ in l. cū pater. §. rogo. ff. de le. ij. & in l. vnū ex familia. §. fi. & l. peto. in prin. ff. de le. ij. nā tunc vr̄ testator fundere preces penes substitutum, & precariū, vt hęreditatē restituat. iō dr̄ tunc fieri substitutio ꝑcaria, dr̄ etiā ista substitutio indirecta fideicōmissaria: q̄a interdū testator cōmittit fidei hæredum, vt hęreditatē restituant. facit l. cū pater. §. fidei. ff. de le. ij. & olim, qñ per verba ꝑcaria, vel qñ per verba importantia fideicōmissum fiebat substitutio poterat cogi hæres ad restituendā hęreditatē, sed pēdebat ex fide hęredū, postea aūt fuit statutum, ꝙ posset cogi hæres in dictis casibus. insti. de fidei. hęr. in prin. & §. j. & §. fi. & per hoc habes q̄d sit indirecta substō. & quare illa interdū appellat̄ obliqua. & īterdū ꝑcaria: & īterdū fideicōmissaria. est tñ sola vnica spēs q̄ in effectu est fideicōmissaria, & īdirecta. Directarū aūt substōnū qnq; sunt species, quarū quatuor enumerant̄ in glo. qnta est reciproca q̄ alio noīe nūcupat̄ breuiloquā. & quare vtroq; noīe nūcupat̄. ī. dicet̄, & de breuiloqua, seu reciproca: licēt gl. hic nō tāgit, nec faciat mētionē, tñ de illa facit mētionē. gl. in c. j. ī. e. in vj. & gl. ī ver. absq; detractione. vbi est bona gl. in mā substitutionū. & de illa ēt fit mentio per. gl. in §. qua rōne. insti. de pup. substi. in gl. magna. vbi est ēt gl. magistra, in materia substōnū. Vnde primo est videndū de substōne vulgari de qua ēt hic gl. primo loco tractat & circa ipsam institutionē vulgarē, & eius materiam quinq; sunt principalr̄ videnda. Primo quare sic appelletur, & quare dr̄ vulgaris. Scđo erit vidēdū, quotuplex sit vulgaris, & quot sint ei⁹ spēs. Tertio quare, & per q̄ verba fiat ipsa vulgaris. Quarto erit videndū. q̄s sit eius effectus. Quinto qualiter finiatur, seu extinguitur. gl. hic voluit tangere tria, quę primo loco dixi. nam primū tangit in versi. vulgaris. scđm tangit ibi. & fit sub hac forma. tertiū tangit ibi: hæc appellat̄ expssa. & q̄a glo. pertransiuit. Dic latius circa primū.
[66] nam dr̄ vulgaris triplici respectu. † Primo q̄a a quolibet de vulgo hoc est de populo. facit l. in rōne. §. qđ vulgo. ff. ad le. Fal. fieri pōt. Nam fieri a milite pōt, & etiā a pagano hoc est non milite, dūmodo sit habilis ad testādum. facit, quod hr̄ in l. qualitate. ff. de testa. & sic dr̄ vulgaris respectu ipsam facientis. dr̄ etiā secūdo vulgaris respectu eius cui fit ipsa substitutio: q̄a cuilibet de vulgo hoc est de populo fieri potest. nam potest fieri militi, & etiam pagano, hoc est nō militi.

Itē pōt fieri libero, & seruo.l.cū ꝓponas. C.de hęre.insti.Item pōt fieri filiofa.& etiā existenti sui iuris. facit,qđ hř in l. si paterfamilias.ff.de hęre.insti.& in l.fi.in prin.§.j.cum ibi no.C.de bo.quę libe.& quod hř in l.iij.ff.de hęre.insti. Item potest fieri impuberi: seu pupillo,& etiam puberi, seu maiori.insti.de vul. substi.in prin.§.ij.& facit,qđ hř inst.de pup.subst.§. penul.& fi.& sic dř etiā vulgaris respectu eius cui fit. dř etiā tertio vulgaris,ꝙ fit verbis vulgaribus,& cōsuetis.facit.l.uulgaris.ff.de fur. & d.l.qua rōne.§.qđ vulgo.fit enim ꝑ illa verba vulgaria. Talis sit mihi hęres: & si hæres non erit:tūc talis sit hřs. qlibet em̄ de vulgo scit talia verba ꝓferre tanq̄ verba vulgaria , & cōsueta in tali sub tali instōne,facit qđ.ĩ.dicet.Dicit etiā uulgaris:quia fit uerbis directis,& sic est directa substitutio.nā interdū uulgare dř esse id,qđ est directū:ut est tex.cū glo.in l.qdam cū filium.ff. de hære. insti.& licèt fieret per uerbum,cōe substituo, puta si talis hřs non erit talē substituo.& tūc est substitutio directa : qa substitutio vulgaris est species substōnis directę:vt hic voluit glo. & superius dixi.Pōt ēt dici vulgaris.i.cōis,seu insequēs ius cōe:qa nihil hēt specialitatis.facit,qđ hř in simili in l.edicto.§. estote.ff. de iur.fi.& in l.Cēturio.ff.de vulga.& pupil. Et dicit hic do.Flo. ꝙ qcqd dicat̄ de hoc vocabulo,sufficitꝗ ꝙ intelligat̄ qd importet, qa nomina sunt imposita ad beneplacitū instituentis.l.ad recognoscēdū.C.de inge.& manu.& disputatio vocabuli & noīs est ptinacibus relinquenda:ut le.& not.in l.ij.C.de ꝯsti.pec. Et per hoc sit expeditū primū q̄sitū.de quo & etiā de sequentibus hř per Bar.in l.j.ff.de uulga. & pupil.& etiā hic ꝑ do.Flo.q aliqua succinctę hic tetigit circa dicta q̄sita.do.uero Pe. hic nihil dixit de mā substōnū præterq̄ de materia cōpendiosę in qua aliqua tetigit.d.uero Ant.circa vulgarē substitutionem benignissimę ptransiuit scribendo quatuor,uel quinq; lineas.Ego aūt ꝓsequor illud ꝙ erit expediens. Et per
67 p̄dicta est expedita prima ꝑs glo.circa mām vulgaris plenius quā gl.tangat.¶†Venio igit̄ ad f̄m videlicet quot sunt species vulgaris. glo.hic in tertia particula in ver.hęc appellat̄ sentit,ꝙ duplex est spēs videlicet quędam est expressa tacita.& hoc apertius dixit glo. insti.de pupil.substi.§.qua ratione.& pōt etiam dici expressa vulgaris illa q̄ colligit̄ ex verbis exp̄ssis ipsius vulgaris de quibus hic tangit gl.in tertia particula & ĩ.tāget.tacita aūt vulgaris est q̄ ꝯtinet sub expressa pupilla.l.iam hoc iure.§. ꝙ iui.ꝯiūcta gl.ff.de vulg.& pup.facit,qđ hř in l.Lucius.& in l.q plures. eo.ti.Ia.de Are.& Cy.in l.ꝑcibus. C.de īpu. & alijs substi.& Ray.in tractatu substōnū.alř dixerūt Bart. vero in l.j.ff.de vulga.& pup.plenius dixit, quā dixerunt p̄dicti.vnde dicit, ꝙ triplex pōt dici species vulgaris.nā q̄dā est vulgaris expressa: q̄dā tacita, q̄dam vero est partim expressa,& partim tacita.Circa exp̄ssam est sciēdū, ꝙ tribus modis aliqd in iure pōt dici expressum.nā primo dř exp̄ssum id qđ in genere est expressum.l.fi.cū ibi no.C.ꝙ cum eo.Scđo id interdum dř expressum,ꝙ speciałr exprimit̄,& non in genere.l.j.§.inter filiū.ff.ad le.Cor.de fal.Tertio modo dř expressum aliquid,ꝙ singulariter, & proprio noīe exprimit̄.l.qđ in rerū.§.fi.coniuncta glos.ff.de leg.j. Et ex p̄dictis dicit Bar.ꝙ substitutio vulgaris q̄ cōprehendit̄ sub substōne breuiloqua , seu reciproca q̄ fit per illa verba,q̄n duos instituit,& dicit:vos inuicem substituo.facit,qđ hř in l.Lucius.& in l.iam hoc iure.ff.de vulgar.& pup.dř esse expressa in gn̄e,& non in specie.nā illa verba vos inuicē substituo sunt gn̄alia:qa nō exprimit̄ species substitutionis.nā possunt intelligi vos inuicē substituo.s.vulgariter.Itē possunt intelligi vos inuicem substituo.s.pupillariter, si fortè instituti essent pupilli,& tales qb⁹ posset fieri pupillaris.& ideo quod in substitutione reciproca non exprimitur species substōnis: sed in genere sit substitutio vulgaris in ea contenta dř expressa in genere ꝑ generalitatē verborū q̄ sunt apta illā comprehēdere. non autem est expressa in specie, vel singulariter. Et idem dicit de substitutione vulgari, quæ comprehendit̄ in compendiosa eadē rōne. Nā si dico q̄ncūq; filius me⁹ đcesserit talē substituo.ista verba sic singułr ꝑlata p̄nt cōprehendere vulgarē,& pupillarē.nā pōt intelligi q̄ncūq; decesserit,& non fuerit hæres, & sic cōprehenderet vulgarē.pōt etiā intelligi,q̄ncūq; decesserit,& fuerit hæres,& tūc cōprehendit̄ pupillaris si decedit in pupillari ętate.& iō substitutio vulgaris cōprehēsa in cōpendiosa dř expressa in gn̄e,tacita in specie, sicut & ꝯtēta in breuiloqua.& siłr alię substitutiones q̄ cōprehendunt̄ in breuiloqua, vel cōpendiosa dicunt̄ exp̄sse in gn̄e,sed tacite in specie.Et f̄m p̄dicta debet intelligi ꝙ no.gl.in l.precibus.in gl.magna.circa fi.C.de impu.& alijs subst.& qđ no.in d.l. iam hoc iure.in ver. quod ius substitutionis.coniuncta glo.substitutio autē vulgaris expressa specialiter. & sic in specie fit per illa verba.Si talis hæres nō erit tunc talis sit hæres.l.j.ff.de vulg.& pupil.& hoc casu dř substitutio esse expressa in specie,sed non singułr: qa per illa verba si talis hæres nō erit cōprehendunt̄ duo casus.s.si hæres non erit:qa non poterit,vel si hęres non erit,qa nollet.l.cū ꝓponas.C.de hære.insti. vñ ꝙ dicti casus non sunt expressi:licèt cōprehēdant̄ sub dictis verbis,si hæres nō dř tūc eē substitutio vulgaris expressa sp̄aliter:qa species vulgaris fuit exp̄ssa sed nō singułr expressa ex quo singułr casus sub illa cōtenti non fuerūt singułr expressi. Vulgaris vero expressa singułr dř esse, q̄n vnicus modus,seu casus in vulgari cōprehensus exprimit̄ , puta si dicat̄. si filius meus viuo me morieť talis sit hřs, vel talē substituo. l.Gallus.in prin.ff.de lib.& posth. nā ille est vnus de casibus vulgaris qui cōprehēdunt̄ in verbis illis.si hęres non erit.nā hoc euenire pōt, ꝙ viuo testatore moriat̄.iō dř substitutio vulgaris singularis exp̄ssa.qa in vno casu singulari ipsius substōnis vulgaris facta est exp̄ssio substitutionis vulgaris. Idē si dixisset,vel dictū fuisset.Et si hřs institutus nō poterit esse hęres talis sit hřs,vel talē substituo.facit l.ij.C.de hęre. insti. nā hoc casu singulariter exprimit̄ vnus casus cōprehensus sub illis verbis substitutionis vulgaris. s.si hęres non erit.nā illa verba : vt est dictū verificari p̄nt, siue hæres non sit:qa non pōt , siue quia non vult.& ideo ex quo singulariter exprimit̄ casus.si hæres erit non poterit dici singulariter expressa. Et idem eadē rōne dixerit,si hęres esse voluerit.Et no.bene,ꝙ licèt exprimat vnus casus vulgaris solum , tñ ex iuris dispositione cōprehendet̄ etiam alius:vt probatur in l. fi.C.de institu.& substi.Vbi patet , ꝙ si quis instituit posthumum nasciturum,& ei substituit,si non nascetur,& sic hęres esse non poterit nihilominus cōprehenditur etiā casus si nascatur,& non sit hæres:vt ibi patet.facit,qđ hř in l.Gallus.§.& qd si tñ , & qđ ibi plenè no.per Bar.ff.de libe.& posthu.vbi cōcludit ꝙ in materia substōnum substitutio facta in vnum casum comprehendit alium qualis sit de natura ipsius substitutionis.& ideo si aliqs substituatur.si institutus hæres esse non poterit , & veniat casus , ꝙ hæres esse possit ipse īstitutus:sed nolit q̄uis in hoc casu nō fuerit expresse vocat⁹ , tñ habebit locū substitutio,& vocabitur substitutus ex iuris dispositione : quia iste est ca-

eſt caſus: qui aliàs ſub natura vulgaris ſubſtitutionis cōprehendebat̃. Quod tene menti. Nec ob. prædictis, quod hr̃ in l. pater Seuerinam. in princ. ff. de cond. & demō. vbi videtur quòd ſubſtitutio facta in vnum caſum non trahitur ad alium: quia ibi loquitur in legatis ſcd̃m Ray. ſed aliud in ſubſtitutionibus. per id qđ hr̃ in d. §. & quid ſi intãtum. & in d. l. fi. C. de inſti. & ſubſti. vel pōt dici ſcd̃m Bart. ibi: ꝙ ibi loquatur, qñ diſpoſitio fuit pœnalis, quæ velut odioſa non debet extendi ad alium caſum. de reg. iur. odia. li. vj. & l. cū quidam. ff. de libe. & poſthu. Et per prædicta patet, ꝙ quædam eſt ſubſtitutio expreſſa in genere: ſed tacita in ſpecie, & ſingulariter, & hæc pōt dici partim expreſſa in genere. & partim tacita, quia tacita in ſpecie. q̃dam autem eſt ſubſtitutio expreſſa in ſpecie. & iſta etiã pōt dici partim expreſſa. q. a exp̃ſſa in ſpecie, & partim tacita, q. a tacita ſingulariter. q̃dam vero dr̃ omnino expreſſa: vt qñ ſingulariter fuit expreſſa. exẽpla patent ſuperius. Tacita vero omnino dicitur eſſe ſubſtitutio vulgaris quæ cōprehenditur ſub pupillari expreſſa. nã verba pupillaris illa non ſunt apta includere, ſed potius oppoſitū. Nam fit per hæc verba. ſi filius meus mihi hæres non erit, & in pupillari ætate deceſſerit, talis ſit hr̃s. Et ſic vñr verba pupillaris eſſe oppoſita verbis vulgaribus, cum vulgaris fiat ꝑ illa verba. ſi filius meus hęres non erit: vt ſuperius eſt dictum, & tangit hic gloſſ. ideo non poteſt dici, quòd ſub pupillari concepta modo prędicto aliquo modo cōprehendatur ſubſtitutio vulgaris ex verbis ipſius ſubſtitutionis pupillaris. Imo potius per illa videtur excludi ipſa vulgaris, tamẽ tacitè ex iuris diſpoſitione in dicta pupillari includitur ſubſtitutio vulgaris, quia pręſumpſit ius, quòd ſicut teſtator voluit, quod ſubſtitutus haberet bona ſua, & bona pupilli, qñ ipſe pupillus eſſet hęres teſtatoris. ita etiam voluit, quòd haberet bona ipſius teſtatoris, ſi contingeret filium ſuum non eſſe hæredem. ſed fortè hoc non expreſſit mortis cogitatione turbatus. l. hac conſultiſſima. §. at qui cum humana. C. qui teſta. fa. poſſ. facit, quod habetur. in l. iam hoc iure. ff. de vul. & pupil. & in d. l. fi. C. de inſti. & ſubſti. & in d. §. & quid ſi tantū. Et per hoc habes, quando dicatur ſubſtitutio vulgaris eſſe omnino tacita, & quando dicatur omnino expreſſa, & quando dicatur partim expreſſa, & partim tacita. Et habes etiã ex prędictis, quòd poteſt eſſe expreſſa in vnum caſum, & tacita omnino in alium caſum: vt contingit in d. l. fi. C. de inſti. & ſubſti. vbi facta in caſum, ſi poſthumus nō naſcatur tacitè ex iuris diſpoſitione cōprehenditur caſus, ſi poſthumus naſcetur hęres non ſit. An autem poſſit eſſe ſubſtitutio vulgaris partim expreſſa quo. ad verba. & ꝑtim tacita quo ad reſiduum verborum. patebit in ſequenti quæſito.

68 Et hęc ſufficiant de ſcd̃o quęſito. ¶†Circa tertium videlicet qualiter, & quibus verbis fiat vulgaris ſubſtitutio. gl. hic tangit in verſi. & fit ſub hac forma. nã vt tangit gloſ. fit per verba illa, vel ſimilia. inſtituo te hæredem, & ſi tu hæres non eris, ille ſit hæres, vel ꝑ ſimilia, puta ſi dixi inſtituo talẽ hæredẽ, & ſi talis hęres non erit, ille ſit hęres, nominando alium, vel illū ſubſtituo, & ſic vr̃ velle gloſſ. ꝙ ad hoc, vt ſubſtitutio vulgaris fieri valeat ſit neceſſe p̃cedere inſtitutionẽ, & eſt verū rr̃, q. a illud eſt caput teſtamẽti: vt hr̃ in §. ante hæredis. inſti. de le. fallit in caſu. l. ſi ita q. s hęres inſtituatur ſi legi. hęres eſſe voluerit. ff. de hære. inſti. nã ibi non p̃cedit inſtitutio. tñ vr̃ valere ſubſtitutio: q. a ibi dictum fuit ſi legitimus hæres meus nolit eſſe hæres, talis ſit hęres: ſed pōt dici, ꝙ ibi vr̃ tacita inſtitutio eſſe ex mente teſtãtis qui vr̃ in d. caſu primo loco mutaſſe venientem ab inteſtato. facit, qđ hr̃ in l. ꝯficiunt. ff. de iure cod. Gl. vero inſti. de vul. ſubſti. §. qua rōne. aliter dixit quã glo. hic poſita. nam dicit, ꝙ vulgaris exp̃ſſa fit verbis negatiuis. ſed tacita fit verbis affirmatiuis. & appellat vulgarem expreſſam, qñ teſtator ĩſtituit aliquem, & poſtea dicit. & ſi talis inſtitutus hæres non erit, talis ſit hæres, vel talem ſubſtituo. Tacitam autem vulgarem per verba affirmatiua appellat, qñ teſtator dixit. Quiſquis mihi erit hæres, ſit hæres filio meo. facit. l. qui lib. §. hæc verba. ff. de vulga. & pup. vel qñ Titio inſtituto, dixit, Sempronius Titij hęres eſto. l. fi. C. de hære. inſti. Bar. vero in l. j. ff. de vul. & pupil. dicit ꝙ quælibet ſubſtitutio directa habet duo extrema. vnū ꝙ refertur ad eū, qui ſubſtituit. Alterum ꝙ refertur ad eum cui ſubſtituit̃. Primū ſm̃ eum ſemper eſt negatiuū quo ad effectū. Scd̃m ſemper eſt affirmatiuū in effectu. Et iſtud ꝓcedit, ſiue loquamur in expreſſa ſubſtitutione, ſiue in tacita a iure ſubintellecta: quia ius ſubintelligit illam ſm̃ qualitatem prędictorum extraneorum. & licèt aliqñ ſolū exprimãtur verba quæ reſpiciunt illū cui ſubſtituit̃. tñ a iure ſubintelligunt̃ etiam illa quæ referunt̃ ad eū cui fit ſubſtitutio, vt ꝯtingit in caſu. d. §. hæc verba. Nam ibi exprimuntur verba quę cōcernunt eum cui fit ſubſtitutio, quã dictū fuerit. Quiſq. s mihi hæres erit ſit hęres filio meo, & omiſſa ſunt illa verba q̃ reſpiciunt illū cui fit ſubſtitutio, q̃ ſunt quo ad vulgarem, ſi ipſe filius hęres nō erit. & quo ad pupillarẽ ſunt, ſi ipſe filius deceſſerit in pupillari ætate, & conſtat reſpectu vulgaris dicta verba quæ referunt̃ ad eum cui fit ſubſtitutio eſſe negatiua, & ſilr̃ reſpectu pupillaris: quia illa verba, ſi deceſſerit intra pupillarẽ ętatem in effectu reſpiciunt priuationem, & illã important: quia important priuationem vitæ per quam tranſitur de eſſe ad non eſſe reſpectu vitę corporalis, & ſic in effectu ſatis poſſunt dici ꝯtinere negationẽ, & eſſe negatiua ĩ effectu. facit, qđ hr̃ in tex. & glo. in l. fi. §. fin. ff. de do. excep. & aduerte, quia vt dicit Bart. in d. l. j. vulgaris tacita q̃ ꝯtinet̃ ſub exp̃ſſa pupillari non cōprehendit̃ in illa ex verbis a teſtatore ꝓlatis in ipſa pupillari ſubſtitutione expreſſa. Sed a iure ſubintelligit̃ ex p̃ſumpta mẽte teſtantis, q. a p̃ſumit ius, ꝙ ſicut teſtator voluit, ꝙ ſi filius ei9 eſſet hęres, & ſi decederet in pupillari ętate veniret ſubſtitutus ad bona pupilli, & ẽt teſtatoris ſilr̃ ẽt voluit, ꝙ ſi filius non eſſet ſibi hęres ꝙ ſubſtitutus veniret ad bona teſtatoris. & eodem modo, qñ fuit ſolum expreſſa vulgaris præſumit ius, ꝙ in dicto caſu voluerit teſtator, ꝙ ſicut voluit ſubſtitutū venire ad bona ipſius teſtatoris ſi filius eius hęres non eſſet, ita ẽt voluit, ꝙ ſi filius ſit hæres, & in pupillari ętate decedat ꝙ veniat ſubſtitutus ẽt ad bona quæ fuerunt teſtatoris, & etiã ad bona pupilli in ꝯñtiam, cū non poſſit decedere ꝓ parte teſtatus, & ꝓ parte inteſtatus. l. ius noſtrū. ff. de reg. iur. teſtator fortè p̃dicta non expreſſit mortis cogitatione turbatus: vt dixi ſuperius, & probantur prędicta in l. iam hoc iure. in prin. ff. de vulga. & pup. Et ꝑ per prędicta patet, ꝙ ſi teſtator inſtituit filiū pupillū. & demū ei expreſſe pupillariter ſubſtituat dicendo. Et ſi filius meus hęres erit, & intra pupillarẽ ętatem deceſſerit, talis ſit hęres. ꝙ hoc caſu ex intellectu, & interpretatione iuris ſubintelligit̃ ẽt tacita vulgaris. videlicet, ſi ipſe fili9 hr̃s nō erit, ꝙ ſubſtitut9 ſit hęres. Et per hoc patet, ꝙ illa verba, ſi filius hęres erit adiecta in pupillari ſubſtitutione non faciunt quominus tacitè ſubintelligatur tacita a iure vulgaris. imò etiã ſecundū Bar. nō limitatur per hoc pupillaris, qñ illa etiã habeat locū filio decedẽte in pupillari ętate: licèt

repudiauerit

repudiauerit hæreditatem paternam, si habeat bona aliunde quęsita fortè a matre, vel linea materna. nam substitutus filio repudiante hęreditatē paternam veniet ex tacita vulgari. & si postea decedat in pupillari ętate veniet etiā ex pupillari expressa ad bona pupilli. & sic patet, ꝙ nō fuit limitata pupillaris substitutio neq; restituta per illa verba, si filius me⁹ hęres erit & intra pupillarē ætatem decesserit talis sit hęres. & rō esse pōt ſm Bar. quare per dicta verba, si filius meus hęres erit non restringit̄ pupillaris solum ad illū casum, nec impeditur, subintelligi tacitā vulgarē: q̄a illa verba nō īnnt de substantia pupillaris substitutionis, cū pupillaris possit fieri ēt filio exheredato, & sic etiā filio qui non sit hęres patris. insti. de pup. substi. §. non solū. & l. iij. ad fi. ff. de vulga. & pupil. & sic potius ex superabundāti vr̄ apposita, & fortè ex eo, q̄a testator putauit, quòd filius vellet esse hęres potius, quā repudiare. facit, qđ hr̄ in l. iij. & l. q̄uis. C. de impu. & alijs substi. Et ꝑ hoc ēt patet, ꝙ licèt filius me⁹ hr̄s erit, sint verba affirmatiua, & relata ad eum cui fit substitutio, non sunt ꝯsiderāda in ipsa pupillari substitutione: sed potius illa verba, dum dr̄, & si intra pupillarē ętatem decesserit, q̄ sunt priuata, & sic in effectu sapiūt negationem, & ex prędictis patere potest qualiter, & ex quibus verbis fiat substitutio vulgaris, q̄a siue sit expressa vulgaris, siue tacita a iure subintellecta, intelligit̄ fieri per illa verba, si hęres non erit institutus talis sit hęres. & interdū exprimunt̄ dicta verba, tam illa quę referuntur ad eum cui fit substitutio, quā illa quę fiunt ad eū qui substituit̄. Iterdū aūt exprimunt̄ solū verba, quę referuntur ad eū qui substituit̄. & taceant̄ verba, q̄ referunt̄ ad eū cui fit substitutio: vt contingit in casu qui hr̄ in l. qui lib. §. hęc verba. ff. de vulga. & pup. & in l. fi. C. de hęred. insti. de quibus ēt. s̄. dixi. Et not. ꝙ in casu in quo solū exprimunt̄ verba quę referunt̄ ad eū qui substituit̄ pōt dici substitutio ꝑtim expressa quo ad verba, & ꝑtim tacita quo ad alia verba quę non exprimunt̄, q̄a si testator dicit q̄squis mihi hęres erit sit hęres filio meo. exprimunt̄ verba quæ referuntur ad substitutum, & tacent̄ illa q̄ referuntur ad eum cui fit substitutio. Et idē contingit in casu l. fi. C. de hære. insti. & sic patet, ꝙ est reperire substitutionem partim expressam quo ad verba, & partim tacitam quo ad aliā partē verborum. Similiter est reperire substitutionē alio respectu partim expressam, & partim tacitam: quia est reperire expressam in genere, & tacitā in specie. & silr̄ reperire potest expressa in specie. & tacita singulariter. vt dixi circa ſm quęsitū. Item ex alio respectu est reperire partim expressam, & partim tacitam: q̄a pōt esse exp̄ssa in vno casu, & tacita in alio l. fi. C. de isti. & substi. Item etiam aduerte, quia gl. in d. §. qua rōne. insti. de pup. & silr̄ Azo in summa. C. de impu. & ali. substi. dixerunt, quòd q̄n dicitur. Quisquis mihi hæres erit sit hæres filio meo, tunc est tacita vulgaris. Sed certe dicit Bar. in l. j. ff. de vulg. & pup. d. ver. potius sonant in pupillarē: quia per pupillarē succeditur pupillo. insti. de pupil. substi. in prin. & §. sed ꝑ dicta verba testator velle facere vr̄ hęredē filio suo. ergo vr̄ ꝙ talia verba potius sonent in substitutionem pupillarem, quàm vulgarem. Fateor tamē si filius sit pupillus, & talis cui possit fieri substitutio pupillaris ꝙ erit substitutio pupillaris expressa quo ad verba q̄ referuntur ad substitutū: & tacita quo ad verba quæ referunt̄ ad eum cui fit substitutio: & ꝯtinebit etiam in se tacitā vulgarem per l. iam hoc iure. ff. de vulga. & pupil. si autem filius esse talis, quòd ei non posset fieri pupillaris. tunc solum dicta verba continerent vulgarē: q̄a tūc partim esset expressa. s. quo ad verba q̄ referunt̄ ad eū qui substituit̄. & tacita quo ad verba quę referunt̄ ad eū cui fit substitutio, sicut etiam cōtingit in casu. l. fin. C. de hære. insti. q̄n Plotio extraneo hęrede instituto ꝑ testatorē. Testator dicit Sempronius Plotij hęres esto, q̄a illa verba: licèt videant̄ sonare in pupillarem ꝑ quā succedit̄ illi cui fit substitutio. tn̄ q̄a illa pupillaris fieri nō potest extraneo. insti. de pup. substi. §. pe. & fi. & dicet̄. j̄. in materia pupillaris. iō tunc solum dicta verba important vulgarē, q̄ vt dixi partim est expressa quo ad verba, & partim tacita, & aduerte, q̄a gl. in l. verbis ciuilibus. ff. de vulg. & pupil. dicit ꝙ substitutio, de qua in l. fi. C. de hære. insti. est substitutio directa dubia, & recipit interpretationē directæ. voluit enim formatè dicere, ꝙ illa substitutio est dubia: an sit vulgaris an vero pupillaris tn̄ recipit interpretationē directę. s. vulgaris: q̄a nō pōt esse pupillaris cū sit facta extraneo, & ꝑ hoc habes intellectū. d. gl. & ꝑ hęc sit expeditū tertiū q̄sitū.

69 ¶ † Circa quartū dic, ꝙ quintuplex est effectus substitutionis vulgaris: q̄a in homine sui iuris instituto hærede illa verba, si hæres non erit, intelligunt̄ si hæres non erit pro se, vel se alium mutata cōditione hæredem non fecerit. in instituto autē qui sit alieni iuris intelliguntur, si alium hæredem non fecerit, vel si ipsa mutata cōditione hęres non erit: vt ꝓbatur in l. iij. C. de hæred. insti. & in l. si paterfa. ff. de hære. insti. Secundus effectus est, quia testm̄ potest sumere vires, & sic accipere effectum a substitutione vulgari. l. iij. §. fi. ff. de li. & posthu. Tertius effectus est, quia expressa vulgaris continet tacitā pupillarē d. l. iā hoc iure. Quartus effectus est, q̄a per eū succedit̄ defuncto, & nō hære. insti. de pupil. substi. in prin. Quintus effectus est, q̄a de suo, & necessario hærede substitutio vulgaris facit ipsum volūtarium hæredē: vt leg. & not. in l. si filius hæres. ff. de lib. & posth. & no. per gl. in l. Papinianus. §. quarta. ff. de inoffic. testa. ¶ Circa primū effectum est aduertendū: quia vt sit locus substituto vulgari expedit, ꝙ deficiat spes substitutionis, & sic, ꝙ institutus non sit hæres, nec esse possit: vt quia esset exclusus repudiatione, vel tꝑe q̄diu esset spes, qđ institutus possit esse hęres non posset venire substitutus vulgaris. l. q̄diu. ff. de acq. hærer. Aduerte tn̄, ꝙ si non esset spes, ꝙ posset institutus venire de iure cōi: sed solum esse spes, ꝙ posset venire de iure speciali, puta per restitutionē in integrū: vt q̄a institutus fuisset minor qui repudiasset cū autoritate sui administratoris: licèt posset restitui aduersus repudiationē, tn̄ interim admittet̄ substitutus. l. & sine. §. j. & §. sed qđ Papi. ff. de mino. & est rō, quia in dubio non dēt attendi id, qđ de iure speciali euenire pōt: vt est tex. no. in l. iiij. §. j. ff. de fideic. li. Iuxta ꝓdicta pōt dubitari, quid si hęres institutus decessit, & transmisit ius deliberandi ad hæredē ſm formam. l. cū antiquioribus. C. de iure deli. An si talis hęres ipsius instituti velit adire hęreditatē ex iure deliberādi ad eum transmissam. An excludet̄ substitutus vulgaris. Bar. notabilr̄ tenuit ꝙ sic in d. l. j. ff. de vulg. & pup. ex eo. q̄a vr̄ suo ministerio aliū fecisse hęredē mutata ꝯditione. & iō vr̄ ꝙ excludat̄ substitutus. ꝑ d. l. iij. C. de hære. insti. & d. l. si paterfa. & ſm eū etiam bn̄ facit. l. si quis filiū. §. penul. iungendo illū. §. cū prin. illius l. ff. de acq. hęre. Sed Ang. in d. l. j. tenuit ꝯriū dicens, ꝙ notabiliter substitutus ex eo: q̄a institutus non fuit hęres, nec mutauit cōditionē propterea qui per mortem est dissolutus, cū mors oīa soluat in §. deinceps. in Auth. de nupt. col. iiij. & sic nō potest dici cōditionem mutatā: sed dissolutam ſm eum. & ideo non vr̄ habere

habere locũ.d.l.iij.nec d.l.paterfam.quæ loquuntur qñ quis mutat conditionẽ.Non ob. etiam scđm eũ. l.si quis filiũ.§.j.p æalle.quia licèt ibi non esset adita hęreditas,tñ habebatur pro adita cũ ptãte repudiandi,seu abstinendi; quia erat institutus filius in ptãte qui statim est eius hæres post mortem testantis cum ptãte abstinendi.l.necessarijs.ff.de acqui.hęre.& insti.de hære.quali.& dif.§.sui.& §.sed his.ideo nimiũ,si tunc excludit̃ substitutus , quinimo scđm dictũ Ange.ibi vr̃ esse casus contra Barto.inq̃tum alibi dicit,ꝙ substitutio vulgaris tollit suitatẽ.& sic tollit,& impedit existentiam sui heredis.de quo plenè in l.si filius heres.ff.de lib.& posth.vbi plenè dixi.Sed certe vr̃ ꝙ opi.Bar.inq̃tum dicit,ꝙ excludetur substitutus vulgaris,si hęres instituti adeat ex iu.deli.ad eum transmisso procedat per eius rationẽ:vt videtur bona respõsio.Ang.ad d.l.si paterf.& ad d.l.iij.ex eo,quia si factum voluntarium instituti mutantis conditionem ex suo facto voluntario nocet substituto mediante iuris dispositione,multo fortius factũ necessarium mortis ipsius instituti mediãte iuris dispositione dẽt nocere substituto,ex quo in totum non desinit esse spes defectus primi gradus institutionis.arg. l.ex hoc.d.§.penul.ff.de alie.iud.& d.l.q̃diu.de aq. hære.ad l.autem si quis filiũ.§.j.quatenus extat opi. Bar.quã posuit in l.si filius hęres.ꝙ substitutio vulgaris tollat existentiam sui heredis.Potest r̃nderi,quòd illa l.si quis filium.§.j.debet intelligi in casu in quo per dationẽ substituti vulgaris non est sublata suitas. Quod qñ sit plenè dixi.s̃.in d.l.si filius.& clarum est quòd tacita vulgaris comprehensa in pupillari non tollit existentiam sui hæredis scđm ea,quæ hñr in l. si filius qui patri.ff.de vulga.& pupil.& l.si filius qui se paternam.& l.Iulia.scribit.aliàs incipit.l.si pupillus.ff.de acqui.hæred.& idem videtur,qñ solum exprimitur casus impotentiæ,cum casu voluntatis tunc sit omnino tacitus:& ideo nõ tollit existentiã sui heredis,sicut non tollit tacitum vulgaris,cũ eadẽ sit rõ. & per ꝯñs idem ius vr̃ dicendũ.arg. l.illud.ff.ad leg.
70 Aquil.& c.trãsla.de ꝯsti.& s̃.de trãsla.in c.iij.¶†Itẽ iuxta ꝑdicta potest dubitari. Quid si institutus fuerit monachus,& nolit adire hæreditatẽ.an Abbas,& sic monasteriũ poterit nihilominus hr̃e hæreditatem.vr̃ ꝙ non,sicut nec dñs põt habere hæreditatem in qua seruus est institutus,si seruus nõ vult adire.l.iij.C.de hęre.insti.Monachus autem vr̃ ęquiparari seruo.per id qđ not.Inno.in c.cum olim.el ij.ȷ̃.de priui.& Bar. in rubrica.& in l.j.ff.de stip.ser.& facit etiam , quod no.glo.in l.cum hr̃des.ff.de acq.pos.Et istam patem tenuit Iac.de Aret.& etiã Spe.in tit.de sta.mona.§.j. ver.viij.In ꝯ̃riũ facit, qđ si filiusfamilias fuit institutus,& repudiat hęreditatẽ:pater põt adire hereditatẽ, si vult & habebit̃ ac si fuisset institutus.l.fi.§.j.C. de bo.q̃ libe.Et iõ si æqparat monachũ filiosa.vr̃ ꝙ monasteriũ possit hr̃e hæreditatem:licèt monachus repudiet,& nolit adire.Et istã partẽ tenuit Guil.de Cu.& sequit̃ ẽt Bar.in d.l.j.ex eo.qa monachus non põt vẽdi,cũ sit liber homo:licèt ꝓfessus.facit l.& liberi.ff.đ ꝯ̃hen.emp.& sic vr̃ potius æquiparãdus filio,q ẽt nõ põt vẽdi per patrẽ,nisi in certo casu.de quo in l.j. & ij.C.de pa.qui fi.distra.sed seruus põt vendi per dñm suũ.insti.de his q̃ sunt sui.iu.§.j.Itẽ monachus debet ali per monasteriũ.ȷ̃.de accu.c. ex ꝑte. sicut & filius per patrem.l.si quis a liberis.§. siue parens.ff.de lib. agn.Sed seruus necessario non est alendus a dño:qa põt haberi pro derelicto.l.j.& per totum.ff.ꝓ dereli. Et sic vr̃ ꝙ magis sit assimilandus filiofamilias monachus quàm seruo.& per ꝯñs vr̃,ꝙ in casu prędicto monasterium possit hr̃e hęreditatem:licèt monachus adire nolit,sicut pater potest habere:licèt filius nolit adire hæreditatem sibi delatã . Et per hoc ẽt vr̃ posse inferri. ¶†Quid iuris si monacho instituto datus 71
fuit substitutꝰ vulgaris.An si monahus nolit adire hæreditatem veniat substitutus.an vero veniat monasterium:nã si tenemus opi.d.Iac.de Are.Spe.quod monachus æquiparet̃ seruo veniet substitutus . si autem tenemus opin.Bar.quod æquiparetur filia,vr̃ ꝙ tunc excludetur substitutus,sicut excluditur , quando est datus substitutus vulgaris filiosa.instituto: nam tunc excludetur substitutus,si filius nolit esse hęres ex eo: quia suo ministerio aliũ vr̃ facere hæredem.s. ipsum patrẽ qui ex iuris dispositione vocat̃ tunc ad hæreditatem.d.l.fi.§.j.& ideo tunc excludet̃ substitutus:vt etiã no.in d.l.fi.§.j.& §.simili modo.& sic vr̃ idẽ dicẽdũ,qñ datũ fuit monacho instituto substitutus vulgaris ęqparando ipsum monachũ filiosa.Et hanc ꝑtẽ tenuit Bar.in l.j.ff.de vulga.& pupil.Sed Ang.ibi tenuit ꝯtrarium dicens,ꝙ monachus vr̃ æquiparandus seruo per not.per Inn.in d.c.cũ olim. el ij.& per Bar. in loco præal. & quia ẽt s̃m eum nõ vr̃ ex toto bona æqparatio de filio ad monachũ:qa non põt vẽdi monachus per monasteriũ, seu per Abbatẽ cũ cõuentu ꝓp famẽ:licèt filius sic l.j.& ij.C.de pa.qui fi.dist.& qa etiam s̃m eũ illa.l.fi.est ius nouum veniẽs ad correctionem iuris antiq s̃m ꝙ pater non poterat agnoscere,seu acceptare,& acquirere hæreditatẽ delatam filio ex se:sed filius debebat illã agnoscere, seu adire iussu patris ꝓcedẽte.l.si q.s mihi bona.§.iussum.ff.de acq.hęre.vñ quia ibi dispensat̃ cõtra ius antiquũ disponendo,ꝙ filius sine iussu pr̃is possit adire.facit qđ le.& no.per gl.& doc.in l.j.C.qui admit.ad bo.pos. iõ in alio.l.subuenit patri q̃ ratio cessare vr̃ in monacho.& ideo d.l.loquens in filio nõ debet extendi ad monachum,& ꝓcipuè cũ simus in materia correctoria iuris antiqui.Sed aduerte:qa opi.Bart.vr̃ posse ex alio defensari:nam licèt monachus non æquiparetur filio non põt dici,ꝙ monasteriũ põt agnoscere hęreditatem.per id,qđ not.Inn.Io.An.post eũ in c.in ꝑsentia.in versi.minor annis.circa fin.in nouella.s̃.de proba.vbi dicit Inn.ꝙ hæreditatem delatã monacho melius agnoscet,& apprehendet monasteriũ, quàm monachus:qa monachus nõ hẽt velle,nec nolle:sed eius oĩs voluntas est in voluntate superioris.de elec. si religiosus.in vj.& xij.q.j.c.nolo. & c.nõ dicatis.Et sic poterit Abbas cũ cõuentu,& per ꝯñs monasteriũ etiã sine volũtate monachi instituti adire hęreditatẽ: licèt aliud sit in seruo, & per ꝯñs vr̃ ꝙ hæreditas delata monacho intelligat̃ ĩ effectu delata monasterio. & iõ monasteriũ poterit illã adire,& excludet̃ substitutus.& hoc modo saluabit̃ opin.quã tenuit.Bar.inquantũ voluit,ꝙ substitutus excludat̃: & non erit necesse r̃ndere rationes Ang.factas in ꝯtrariũ:quia hoc non continget ex eo: qa monachus sit ęquiparandus filio:sed ex eo,qa non habet nolle,nec velle,& eius voluntas est in voluntate superioris. ex quo ẽt surgit ꝙ hæreditas monacho delata intelligitur esse delata monasterio, facit ꝙ no.Arch.xviij.q.c.j. Fatendũ est tñ ꝙ illud qđ q̃rit monachus q̃rit monasterio . sicut seruus dño,vt voluit Inno.in d.c.cũ olim.el ij. ¶Itẽ etiam fatendũ est,ꝙ si monacho esset delata hęreditas suorũ ascendentũ,& ea non adita, nec repudiata decederet,ꝙ transmitterit in monasteriũ, ꝙ loco filij hr̃.vt in c.in pręsentia.de proba.& transmittet ex beneficio.l.j.C.de his qui ante ap.ta.per quã hęreditas ascendentiũ non adita transmittitur in filios.& excluditur substitutus.per ea , q̃ hñr in d.l.j.qđ not.per

Barto,

Bar.in præalle.l.j.de vulga.& pupil.circa primũ effectũ vulgaris substitutionis.& hoc ẽt clarũ est,tenẽdo opi.Io.An.& Inn.de qua in d.c.in p̄sentia.secũdum quã hæreditas delata monacho censetur esse delata monasterio,& illam potest adire etiam absq; voluntate monachi. nam ſm.d.opi. etiam esset dicendum de hęreditate extranei delata monacho,si decederet hæredi.non adita,nec repudiata:q̃a nihilominus monasteriũ poterit illam adire.Bart.tñ tenuit ɔ̃rium in d.l.j.de vul.& pup.in hæredi.delata filio,vel seruo,si moriat̃ filius,vel seruus hæreditate non adita,nec repudiata:quia ſm eum dñs non habebit illam,qñ fuit delata seruo:quia non potest habere illam,nisi qñ seruus præcedente eius iussu illam adijt.d.l.iij.C.de hęre.insti.Nec pater hęreditatẽ delatã filio põt habere, ex quo non fuit adita per filiũ,nec repudiata.vñ non transmittit ad patrẽ,quia solum speciale est,qñ filius fuisset infans qui fuisset institutus, ꝙ possit pater habere hæredi.ipsi infanti delatam, si non fuit adita in vita ipsius infantis.l.si infanti.C. de iu.delib. & sic in maiore infante videretur esse secus per locum a speciali.argum.l.ius singu.ff.de legi.& ſcđm eũ idẽ esset dicẽdũ in monacho q̃ morit̃ hęreditate nõ adita,nec repudiata,vt monasteriũ nõ possit venire:sed vt dixi si teneat̃ opi.Inn.& Io.An.d.c.in p̄sentia. monasteriũ ẽt in d.casu poterit adire hæreditatem,cũ ẽt tunc habeat locũ rõ Inn.& Io.An.& illud etiã tenuit Io.An. in d.c.in præsentia.cõtra Inn.Sed aduerte,quia licèt opi.Inn.& Io.An. videatur fauere monasterio,& sic religioni.& per ɔ̃ñs videatur amplectenda,per l.sunt personę.ff.de reli. & cũ illa etiam ɔ̃sueuerim trãsire, tñ vr̃ ꝙ non sit sine dubitatione ex eo: quia licèt ius videatur velle,ꝙ monachus non dicatur habere velle,vel nolle: sed voluntatem eius esse in volũtate superioris, illud vr̃ ex mente iuris esse intelligendum quo ad hoc,vt monachus nõ possit facere aliquẽ actũ per quem aliquod pręiudiciũ possit sequi monasterio sine licentia,vel sine consensu superioris.non ex eo, quia superior possit facere actũ respicientẽ p̄sonã monachi sine eius volũtate:aliàs sequeret̃,ꝙ si monach⁹ fuerit electus in p̄latũ alterius monasterij,ꝙ superior posset electioni cõsentire nõ requisito monacho. qđ non est verũ, imò requirit̃,ꝙ ipse monachus cõsentiat cũ licentia superioris,& eodem modo non vr̃,ꝙ superior possit renunciare electioni sine cõsensu monachi,nec monachus sine consensu superioris.per ea quæ habentur in pręalleg.c.si religiosus.de ele.in vj. Et per hoc vr̃,ꝙ qñ monachus instituitur hæres,ꝙ q̃a per eius aditionem,vel repudiationem põt generari præiudiciũ monasterio,qđ ipse non possit adire, vel repudiare sine licentia superioris.& vr̃ etiam,ꝙ superior sine consensu monachi non possit adire, vel repudiare.Et sic videret̃ posse dici, ꝙ de iure monachus potius sit æquiparandus seruo quàm filio ex eo, q̃a ius loquens de filio in hac materia inducit correctionẽ:vt patet ex his quæ hñr in l.fi.§.j.C.de bo.quę libe.ex his quę superius dixi. & sic vr̃ ꝙ non esset fiẽda extensio p̄ identitatẽ rõnis ad monachum. per id qđ not.in auth.quas actiones.per gloss.& doc.C.de sacrosan.ec.vbi autẽ ageret̃ de mero cõmodo monasterij.vr̃ ꝙ monachus ẽt absq; voluntate Abbatis interueniẽte possit acq̃rere monasterio, sicut seru⁹ acquirit dño.l.seruus.C.de pac.Et per p̄dicta,vt dixi vr̃ opi.Inn.& Io.An.non esse sine dubitatione.& de iure videretur posse teneri ɔ̃trariũ,per id qđ s̄.dixi.Tene tñ mentem ipsam,quia cũ illa cõiter trãscũt cano.in pal.c.in p̄sentia.& Archi.in d.c.j.xviij.q.j.& illam ẽt sequebat̃ recolendæ memoriæ.d.meus.d.Frã.de Rãponibus.in l.post aditã.C.de ĩpu. & alijs substi. Itẽ & aduerte:q̃a ɔ̃ id,qđ dixi.s̄.ꝙ si filiusf.fuerit institutus.& ei fuerit datus substitutus vulga.ꝙ si repudiat, pater poterit venire,& excludere substitutũ,p̄ut voluit ẽt gl.in d.l.fi.§.j.C.de bo.q̃ libe.& ẽt Bar.ibi.Nã vr̃ ꝙ l.si paterfa.ff.de hære.inst. non faciat pro d.glo. q̃a loquitur, qñ quis mutata conditione alium facit hæredem:vt ibi patet:sed hic filiusfa.nõ mutauit cõditionem. ergo vr̃ ꝙ pater nõ possit venire: nec possit dici ipsum filium facere hæredem patrẽ mutata cõditione.Sed põt rñderi, quòd licèt per illam l.si pater.non possit excludere substitutũ,tñ videtur,quòd possit per illam.l.fi.§.j.nã qua ratione filio repudiante pater potest venire ad hæreditatem,& sic pręiudicare illis qui aliàs venirent ab intestato ad successionem defuncti hæreditate repudiata per institutũ.per d.l.eã quã.C.de fideicõ. ita eadem rõne vr̃ ꝙ mens illius.l.fuerit,cũ loquat̃ indistinctè, ꝙ etiam ad præiudiciũ substituti vulgaris possit pater adire hæreditatẽ ex dispositione illius.l.cum eadẽ sit ratio,videat̃ & per ɔ̃ñs idẽ ius.ar.l.illud.ff.ad le.Acq.l.& licèt testator dederit substitutũ vulgarem filio,ex quo sciebat, vel scire præsumebat̃ dispositione iuris volentis ꝙ filiofa.repudiante pater admittatur.facit, quod hr̃ in l.leges.C.de legi.& in c.j.s̄.de consti.vr̃ ipse testator verisimiliter dedisse substitutũ vulgarẽ in casu in quo filius nolit hæreditatẽ,nec eius patrem in cuius erat p̄tãte:& ideo substitutus vulgaris non admittat̃ filio repudiante,si pater velit venire,& intellige, q̃ñ instituit filiusfamilias. & sic filius q̃ est in p̄tãte patris:secus si esset emãcipatus:q̃a in illo non hẽt locũ. d.l.fi.vt hoc patet a sensu ɔ̃rio,& potissimè, q̃a ẽt est exorbitans a iure cõi.& sic nõ est extẽdenda. de reg. iur.quæ a iur.lib.vj.& ff.de legi. in l.ius sin.

72 ¶†Quid autem si instituatur aliquis indignus, & ei sit datus substitutus vulgaris.Bar.in d.l.j.ff.de vul.& pup.dixit circa primũ effectũ,ꝙ fiscus excludet substitutum vulgarẽ.& habebit hęreditatem,ex quo institutus est indignus.Sed Ang.ibi tenet cõtrariũ ex eo: q̃a fiscus non inuitat̃,vt hæres: sed tanq̃ vniuersalis successor ad bona vacantia,facit qđ not.p̄ legi.& doc.in l.eos. §.fi.ff.de fideiuss.Et q̃a qua rõne veniens ab intestato non excludit substitutũ, eadẽ rõne nec fiscus excludat.Sed tu potes tenere Bar.q̃a si institutus adiuit & fiscus ab eo tanq̃ indigno abstulit hæreditatẽ.facit qđ hr̃ in l.Pap.§.meminisse.ff.de inoffi.test.tũc clarũ, qđ substitut⁹ excluditur,ex quo fuit adita hęreditas, l.post aditã.C.de impu.& ali.substi.Si aũt institutus repudiasset.idẽ dicas, q̃a p̄sumit̃ id fecisse in fraudẽ fisci.in l.recusare.§.fisco.ff.ad Treb.& in l.si sequẽs. ff.ad Sillenianum.

73 ¶†Iuxta p̄dicta q̃rit̃.Quid si institutus fuit rogatus restituere hęreditatẽ Titio, & etiã datus fuit sibi substitutus vulgaris.An si institutus repudiet, poterit substitutus vulgaris venire. An vero p̄feret̃ fideicommissarius vniuersalis cui dẽt restitui hęreditas,si velit,ꝙ hęres cogatur adire hęreditatẽ,& sibi restituere.Bar.in d.l.j.de vulg.& pup.ɔ̃cludit, ꝙ si fideicõmissum vniuersale fuit repetitũ a substituto vulgari p̄feret̃ fidecõmissarius.secus si non fuisset repetitum per l.si patroni.§.fi.ff.ad Trebel.& illud ẽt sequit̃ Ang.in d.l.j.Sed tu dic ꝙ fideicõmissarius dẽt præferri,etiam si nõ fuerit fideicõmissum repetitum a substituto vulgari.per l.facta.§.Iul.ff. ad Treb.vbi etiam Bar.per illum.§.reprobat primã lectu.in d.l.si patroni.§.fi.& per hoc vr̃ ꝙ potentius sit ius fideicõmissarij vniuersalis,quã ius substituti vulgaris.Et p̄ hoc faciat:quia id videtur etiam fuisse de mente testantis:ex quo per fideicõmissum grauauit substitutum,

tum,cum sciret,vel scire præsumeret dispositionē iuris quæ habet,ꝙ fideicōmissarius pōt cogere institutum ad adeundū: nec noceat sibi eius repudiatio.l. non iustam.C.ad Treb.& l.j.& per totū. ff.ad Treb. & sic vr̄ tūc dedisse substitutū in casu in quo fideicōmissum nō hr̄et effectum: vt q.a decederet institutus ante aditam hereditatē, & ante aliquem iussum sibi factum de adeundo, vt sic excludam id quod habet in d.l.non iustā.& etiā decedat in casu in quo nō sit facta transmissio iuris deliberandi: vt excludam qđ notatur per gl.& doct.in l.eam quā.in gl. magna.C. de fideicō.¶ Item etiam aduerte,q.a dixit Ang.in d. l.j. quòd quilibet substitutio facta in vnū casum cōprehendat alium:tn̄ hoc est verū, nisi testator elegisset vnum indiuiduum de contentis sub vno casuum contentorum in vulgari substitutione. nam tunc nō porrigetur ad alium sibi oppositum, vel dissimilem. arg.l.pater Seuerinam.in prin.ff.de cond.& demon. per hoc dicit se cōsuluisse Florentiæ,ꝙ si testator dixerit filios meos instituo, & Titiū substituo:& si Titius substitutꝰ me viuo decesserit tūc substituo Seiū, quòd si Titius decesserit mortuo testatore nō veniet Seius vltimo substitutus ad hæreditatē filiorū,vel patris. ꝑ tex.cū gl.in l.si mater.§.j.ff.eo. Sed certe istud dictū nō vr̄ verū,per ea q̄ superius dixi:q.a qn̄ exprimit vnus casus vulgaris comprehēdit etiā alius. per ea,quæ hn̄r in l.fi.C.de insti.& substi.& in l.Gallus. §.& quid si tm̄.ff.de libe.& posthu.Nec ob.d.l.pater Seuerinam.in princ.q.a superius.circa prin. materiæ dedi rn̄sum.Non ob. etiam d.l.si mater.§.j.q.a rn̄sio satis patet,per ea q̄ ibi tangit Bar.& etiā per ea,quæ

74 ibi dixi.An aūt aliquo casu † institutus possit concurrere cū substituto.dic rn̄r, ꝙ non per l.q̄diu. ff.de acqui.hære. Fallit in casu d.l.si pater. ff.de hære.insti. qn̄ testator instituit illū quē putabat esse liberū,& re vera erat seruus:& dedit ei substitutum vulgarē.nam tunc admittitur substitutus ad dimidiā cū instituto, vt ibi est casus singularis qui non est alibi. Fallit etiā secundo, qn̄ patronus esset institutus a liberto, & datus sibi substitutꝰ vulgaris,& grauatus in re ꝓpria alteri danda.nam si nolit acceptare grauamē,poterit hr̄e sibi debitā portionē,& residuū habebit substitutus,vt est casus singularis in l.si libertꝰ patrono.ff.de bo.liber. Et per hoc tertio eadē rōne pōt dici idem in filio instituto a patre dato sibi substituto vulgari si fuerit grauatus in re ꝓpria,quia si nolit grauamē acceptare poterit habere portionē sibi debitam.& substitutus habebit residuū.facit,qđ no.per doc. in l.iij. C.de impube.& alijs substi.Et per hoc habes illa quę

75 ꝯcernūt primū effectū vulgaris substitutionis.¶† Circa fm̄ inq̄tum dixit ꝙ testm̄ pōt incipere habere effectum a substitutione vulgari. conclude, ꝙ si ēst substitutio expressa, & institutio vulgaris. & sic primus gradus sit nullus,q.a fortè ab ipso fuerit filiꝰ in ptāte pręteritus.|& a secūdo exhæredatus potest sumere vires tunc ab ipsa vulgari. poterit tn̄ tunc filius contra subditum vulgarē adeuntē hæreditatē facere querelā seu agere querela. facit,quod hr̄ in l.iij.§.fi.de lib.& posthu.Si autem primus gradus,& si institutio valeret,sed rumperetur ex postfacto natiuitate posthumi præteriti: tūc excluditur substitutus:quia posthumus rumpit testamētum,vt|sibi locum faciat.l.nam & si, §.rumpendo.ff.de iniusto testa. & per hoc habes q.d iuris,qn̄ vitiatur institutio propter defectū cōcernētem testm̄,si autem vitiaretur propter defectū ꝑsonę institutę, vt q.a esset oīno incapax. vel moreret̄ viuo testatore,vel excluderet̄ ab hæreditate propter repudiationem,vel temporis cursum,vel alio modo: tūc clarum,quòd pōt substitutus venire,& ab ipso substituto vulgari testm̄ sumet vires. facit, quod hr̄ in d.l. iij.circa fi.An autem testm̄ possit assumere vires a tacita vulgari cōprehēsa in pupillari: licèt fuerint opitene,ꝙ sic.per id quod not. gloss.in l.si pater.& l.lex Cornelia.ff.de vulga. & pupil. & in l.qui patri.ff.de ven.inspi.Sed aduerte:quia cōtra prędicta vr̄ esse casus in l.apud Iuli.§. idem Iul.ff.ad Treb.vbi vr̄ ꝓbari,ꝙ ad confirmationem tacitę vulgaris requirat̄ aditio ex testamento paterno.& per illum text.gl.ibi.& Dy.vn̄r tenere istam opi.sed Bar. tenet oppositum in d.l.j.circa secundū effectum vulgaris substitutionis. per ea, quæ hn̄r in l.lex Cornelia. & in d.l.pater. & in d.l.qui ventri.Et respondet ad d.§.idē Iulianus.ꝙ vbi non requiritur aditio ad cōfirmationē tacitę vulgaris.sed ad ꝯfirmationē substitutionis pupillaris, & sic tabularum pupillariū.pro quo facit litera ibi dum dicit confirmatisq; tabulis pupillaribus &c. Sed ꝯtra istam rn̄sionem facit, quia pupillus ibi non habebat bona alia quam paterna. & sic vr̄ ꝙ nō sit ibi tractādum de pupillari,sed de vulgari.ad hoc rn̄det Bar.in d.l.j.ꝙ ille.§.debet intelligi,qn̄ pupillꝰ hēbat alia bona q̄ paterna fortè quæsita a matre, vel linea materna: vel post mortem patris.Sed certe ista solutio diuinat:ideo potest dicere,ꝙ alia ratione non poterat habere locum ibi tacita vulgaris ex eo: quia non erat sublata existentia suitatis quo ad transmissionem per dationē cohr̄dis ex̄nei: vt probatur in l.iij.C.de iure deli.& ibi not.etiam per Bar.in l.si filius cui patri.ff. de vulga.& pupil.& ideo per prius erat necessarium qđ sciet̄, qđ quis esset hæres pupillo in quē esset facta trāsmissio vigore suitatis: & sic necesse erat prius adire hæreditatem pupilli ex pupillo, vel alio modo anteq̄ aliq.d posset tractari de portione hæreditatis paternę delata filio. verum quia existentia hæredis non confirmabat tabulas pupillares,seu substitutionē pupillarē ex eo: q.a testator non fuerat ꝯfessus de ꝓuisione legis dando cohæredē extraneū ipsi filio:iō ibi fuit necesse prius adire hæreditatē ex paterno testamēto ꝑ vnū ex cohr̄dibꝰ pupilli anteq̄ aliq.s possit esse heres pupilli ex pupillari substitutione:& sic fuit necesse cōfirmari tabulas pupillares, seu substōnem pupillarē ꝑ aditionē viꝰ ex cohæredibus pupilli.Et iste est verus intellectus illius.§.absq; diuinatione.& aduerte,q.a pro declaratione ꝑdictorū potes ꝯsiderare tres casus,q.a interdum solus filius pupillus,& in ptāte instituit̄; & datur sibi substitutus pupillaris:& tūc,q.a existētia sui hr̄dis non est sublata illa ꝯfirmat tabulas pupillares.l.filius qui se paterna,& l.Iul.scribit.§.pupillus.ff.de acq.here. & l.filius qui patris.ff. de vulg.& pup. iō testm̄ pōt incipere a tacita vulgari cōꝑhensa in pupillari si filius repudiet hr̄ditatē pr̄is. & si postea moriatur in pupillari ætate substitutus ēē habebit bona pupilli ex pupillari: vt satis ꝓbatur ex iuribus pręal.interdū substituit̄ filius,& datur sibi cohæres suus:puta alter filius, q. est etiam in ptāte patris,& substituit̄ aliq.s pupillariter filio pupillo:& tūc etiā dicas idē:q.a per dationē talis cohęredis non fuit sublata existentia sui hæredis:vt no.in d.l. filius q. patri.ꝑ Bar. Interdū vero dat̄ cohr̄s extraneo filio impuberi cui etiā substituit̄ pupillariter: & tunc ꝓprie habet locū.d.l.apud Iuli.§.idē Iul.& id superius dixi

76 circa intellectū illius.§.¶† Iuxta prędicta pōt dubitari.Quid si moriatur pupillus in vita testatoris cui facta erat substitutio pupillaris: an mortuo testōre poterit testm̄ sumere vires a tacita vulgari qui comprehendebatur in pupillari expressa. iuxta id,qđ hr̄ in l. iam hoc iure.ff.de vulgar.& pup.Barto. dixit in dicta l.j.ꝙ

l.j. q si pupillus mortuus fuit sciẽte testatore tali tpe quo potuit sibi prouidere de hærede, & non puidit, q tunc non poterit sumere vires testm̃ a tacita vulgari.per l.q si filius.ff.de cap. & hoc casu dicit pcedere opi. Dy. qui simpliciter tenuit per illam l.quod non põt sumere vires a tacita vulgari filio moriente in vita patris.Si aũt non potuisset prouidere, tunc dicit q bene põt sumere vires tacita vulgaris.per l.neq; enĩ. §.fi.cũ l.seq.ff.de testa.mil.& hoc modo limitat.d.l. quod si filius.Sed certe iste intellectus est apertè cõtra illã l.Nã ibi loquitur,qñ pupillus mortuus in ciuitate patre existente capto apud hostes, & postea etiã ibi mortẽte apud hostes, licèt etiã ponat casum, qñ reuertit̃: & tñ ibi vtroq; casu dicit,q nihil est,qđ de secundis tabulis possit tractari,& sic si illa verba intelligant̃,vt ẽt comprehendant tacitã vulgarẽ:prout intelligere vr̃ Dy.& Bar.ibi aperte probatur,q licèt testator non poterit puidere sibi post mortẽ pupilli cõtingentẽ in eius vita,tñ testm̃ non pñt sumere vires a tacita vulgari.Cuius ɔ̃rium tenuit ipsemet Bar. & ẽt põt probari,per ea quæ hñr in iuribus.s̃.allegatis.& ideo vr̃ indistinctè dicendũ,q siue testator post mortem filij poterit sibi prouidere,siue non,q testm̃ possit sumere vires a tacita vulgari. Nec ob.d.l.quod si filius.dũ dicit,q nihil est,qđ possit tractari de secundis tabulis,q̃a debet intelligi,& exponi.i.de ipsa pupillari substitutione,& sic nihil dicit de vulgari comprehensa pupillari, q̃a quo ad illã non est verũ dicere,q non possit aliquid de ipsa tractare, per ea q̃ hñr in d.l.lex Cornelia.& in d.l.si pater. & in d.l.si vẽtri. ¶Nec ob.prædictis d.l.neq; enim.§.fi.cũ seq. quem allegat Bart. p sua distinctiõne:q̃a casus est diuersus: nam ibi substitutio fideicõmissaria ab initio non cõprehendat directã velut illi ɔ̃riam:ideo voluit ius qđ ex postfacto conuerteret̃ in directam fauore libertatis suadente æquitate: quæ æquitas cessare vr̃ qñ casus contingit viuo testatore tali tpe quo potuit puidere,& non prouidit: ideo tunc non cõuertitur in directam, sed in casu nostro ab ipso initio in pupillari expressa continetur tacita vulgaris æquè principaliter,vt etiã ipse Bar.fatetur.facit quod hr̃, & no.in l.si fideiussor.de leg.j.& ideo vr̃ q licèt extinguat̃ pupillaris remaneat vulgaris,ex quo testator aliud non disponit.arg.eorum quę hñr in d.l.si fideiussor.Et hoc de secundo effectu. ¶†Circa tertiũ in quo dixi q vul-

77 garis expressa continet tacitã pupillarẽ põt esse dubium,an hoc sit verum,si mater pupilli sit in medio. Nam si non est in medio clarũ est,q sic per l.iam hoc iure.pal.sed si mater sit in medio est dubiũ.nam glo. in l.præcibus.C.de impu.& alijs substi.tenuit q etiã tunc continet tacitam pupillarem:sed illa nõ admittitur contra matrẽ,sed in gl.in l.Centurio.ff.de vul. & pup.tenuit q tunc non continet pupillarẽ, qñ mater est in medio.Sed tene primam opi.quã ẽt sequit̃ Bar.per l.fi.C.de insti.& substi.vbi patet,q si mater moriat̃ anteq̃ adeat hæreditatem pupilli veniet substitutus,qđ facere non posset, si a principio pp superexistentiã matris non continebat̃ pupillaris.arg.l.qđ ab initio.ff.de re iud.An aũt vulgaris expressa in vnũ casum ipsius vulgaris comprehendat aliũ,& tacitam pupillarem.dic q sic per d.l.fi.C.de insti.& substi. &

78 hoc de tertio effectu. ¶†Circa quartũ inquantũ dixi q per ipsam vulgarem succedit̃ defuncto. pt dubitari,an eo casu quo cõtinet tacitã pupillarẽ trahatur ad bona pupilli:itaq; adeundo ex ipsa vulgari,possit etiã ex illa hr̃e bona pupilli.Aliqui voluerũt dicere,q sic per l.j.§.sed ita.ff.de vulg.& pup.Sed tene contrariũ ſm Bart.quia per vulgarem succedit̃ testatori, & per pupillarẽ pupillo: & ideo siue sit expressa vulgaris, siue tacita,per illam non succedit̃ pupillo,sed defuncto,& similiter,siue sit expressa pupillaris,siue tacita per illam succedit̃ pupillo.insti.de vul.& pup.subst. in prin.nec ob.d.§.sed si ita.quia dum litera dicit, ei debet intelligi.s.testatori non aũt ei.s.filio. An autẽ substitutio vulgaris tacita comprehensa in pupillari habeat locum etiam si mater pupilli sit in medio. gl. l.fi.C.de insti.& substi.tenuit q sic: quia per vulgarẽ succeditur testatori,& sic per illam nõ tractat̃ de hæreditate pupilli:ideo superexistẽtia matris pupilli nõ impedit effectum tacitę vulgaris:secus dicit Barto.si esset mater testatoris:quia tunc non admitteret̃ contra illam illa tacita vulgaris eadẽ ratione qua nõ admittatur tacita pupillaris ɔtra matrẽ pupilli. ¶Sed iuxta prędicta põt dubitari,quid si sit vulgaris expssa quo ad vnum casum, & tacita quo ad alium casum, an excludet matrem pupilli. Bart.in d.l.j.multũ notabiliter ponendo nouum intellectum in d.l.fi.C.de insti.& subst.dixit, q non excludit matrem pupilli:& dicit ibi esse casum singularem, q mater nõ excludit̃ in dicto casu, si fuit data cohæres filio: secus vbi non fuisset data cohæres.nã licèt illa lex cõiter intelligat̃ in tacita pupillari: tñ ſm eum non vr̃ esse bonus intellectus:q̃a videret̃ esse superfluus. per l.pcibus.& dicit q ibi tractatur de vulgari: q̃a filius non transmisit hæreditatem ad hæredẽ suum: q̃a pp existentiam sui hæredis erit sublata per dationem cohæredis extranei.l.apud Iulianum.§.idem Iulianus.ff.ad Treb. Sed iste intellectus Bar.reprobat̃ per Ang. & doc.cõmuniter: q̃a psupponit,q datio cohæredis extranei tollit existẽtiã sui heredis quo ad trãsmissionem, qđ esset falsum,& contra casum.l.iij.C.de iure delib.& ipse idem tenuit contrarium in l.si cui patri.de vulg. & pup.Nec ob.§.idem Iul.q̃a ibi loquit̃ quo ad confirmationẽ tabularum pupillariũ quo respectu bene tollitur existentia sui hæredis per dationem cohæredis extranei:vt ibi patet,sed non tollitur quo ad trãsmissionem, per id qđ hr̃ in d.l.iij.& per id etiam qđ plene dixi in d.l.si filius.& sic vr̃ q intellectus cõis ĩ d.l.fi.videlicet,q loquitur in tacita pupillari,& non in tacita vulgari sit melior. nec ob. q ſm hoc lex illa vr̃ superflua.per l.precibus.quia illa non erit sũpflua vt etiã tangit Ange.in d.l.j.nam in l.precibus.mater non fuit data cohæres pupillo:secus in l.fi.preal.quo casu erat magis dubium.nã videbatur q mater deberet esse contenta portione sibi data,& ex aduerso videbatur q multofortius excluderet substitutum quã si nullatenus fuisset instituta. nam qñ fuit in aliquo instituta fuit magis prædilecta:& ideo fuit ibi altercatio inter iurisconsultos. præterea in d.l.fi.vnus solus casus vulgaris fuit expressus, & ideo erat maior dubitatio.sed in l.precibus.fuerit vulgaris concepta p verba consueta,si hæres non erit institutus. & sic remanet conclusio q illa.l.fi.fuit vtilis etiam nõ obstante, l.precibus.licèt teneamus intellectũ glo.& cõem.in

79 d.l.fin.Et hæc de quarto effectu. ¶†Circa quintum inquãtũ dixi,q de suo,& necessario, vulgaris facit voluntarium hęredem.dic q istud non procedit,si est tacita vulgaris. p l.filius qui se paterna. & l.Iulianus. & l.si filius qui patri.superius allegatis.Item secundo non procedit in expressa vulgari,qñ fit ex necessitate:puta qñ fit ſm consilium Galli.de quo in l.Gallus.de li.& posth.Si aũt sit expressa vulgaris,q̃ fiet ex voluntate:tunc si fit solum in casu non potentiæ, vr̃ etiã q tunc non tollat existentiã suitatis:sicut nec tollit tacita vulgaris,cũ videat̃ eadem rõ,& per ɔ̃ns idẽ ius vr̃ dicendum,argu.l.illud.ff.ad leg.Aquil.& s̃.de

transla.

transla.præl.c.ij. & facit quod plene dixi in l.si filius hæres.ff.de lib.& posth.Si autem sit facta in casu voluntatis:vel per illa verba,si hæres nō erit,q̄ comprehendunt casum non potentiæ, & casum voluntatis: tunc aduerte, quia necessitatē tollit talis substitutio vulgaris s̄m oēs. & no.gl.in l.Papinianus.§.iiij.ff.de inoffi.test.Sed an tollat suitatem.fuerunt opi.nā glo. in d.§.quarta,si bene ponderet̄ vr̄ velle, q̄ etiā tollat suitatē,& sic̄r Bart.in l.si filius hæres.ff.de li.& posth. Ang.tn̄ tenuit contrarium,de quo plene dixi in d.l.si filius.& per ea quæ ibi dixi patet sustineri posse opi. gl.& Bar.de hoc quinto effectu: & de quarto princi-
80 pali membro.¶†Circa quintū, & vltimum membrū principale: videlicet,qualiter finiatur,seu extinguat̄ vulgaris substitutio.dic quòd per aditionem hæreditatis.l.post aditā.C.de impube.& alijs substi.& hoc, q̄n vnicus fuit institutus hæres. Si autē duo fuissent instituti,& datus substitut⁹ vulgaris: an expiret substitutio per aditionem vnius institutorum.dic q̄ nō, si facta est substitutio copulatiuè ambobus, vel simpliciter, puta si tales hæredes non erunt,talis sit hæres. nam tūc,vt sit locus substituto expedit,q̄ neuter eorum adeat hæreditatem: aliàs vno eorum adeunte expirat.l.quis.C.de impu.& alijs substit.secus si singulariter,& de ꝑ se cuilibet eorū facta fuisset substitutio:quia tunc licèt vnus eorum adiret, tn̄ si alter repudiaret haberet locum substitutio quo ad partem illius.per ea quæ not.in d.l.q̄uis. & not.Barto.in d.l.j.
81 ¶ † Quid aūt si institut⁹ adiuit,sed postea repudiauit per restit.in integ.an poterit venire substitutus.dic q̄ sic.ꝑ id quod hr̄ in l.j.§.sed fine.§.restitutus.& §.sed quod Papinianus.ff.de mino.& l.ex contractu.ff.de re iudi.Et ratio est,quia ex quo institutus est aduersus aditionem ipse institutus habet:perinde acsi non
82 adiuisset.† Quid autem si institutus agnouit bonorū possessionem,& non adiuit de iure ciuili.dic q̄ excludetur substitutus:q̄a bonorum possessor quo ad effectum est hæres.facit l.suum.C.de iure delibe.Et hoc procedit etiā si repudiasset ius adeundi de iure ciuili,quia potest vno iure repudiare,& alio amplecti hęreditatem.l.puberes.C.de iure deli.licèt gl.ibi videatur aliud sentire,& non bene.secus q̄n simpliciter repudiaret hæreditatē: quia tūc videretur omni suo iuri repudiare.per id quod legi.& no.in l.j.§.sed videndum.ff.de suc.edic.& ideo tunc substitutus veniret.
83 † Quid autem si pater emancipet filium, an expiret vulgaris tacita contenta in pupillari.Bart.tenet quod sic in d.l.j.ex eo,quia facto voluntario testatoris expirat ipsa substitutio pupillaris: & ideo vr̄ q̄ non extinguatur etiam tacita vulgaris.per id quod hr̄ in d. l.neq; enim.§.fi.istud tn̄ non vr̄ sine dubitatione. ꝑ id quod s̄.dixi: quia substitutio tacita vulgaris æquè principaliter continetur ab initio in ipsa pupillari,iō licèt facto testatoris extinguatur pupillaris non vr̄ q̄ extinquatur tacita vulgaris nisi aliter appareat de voluntate testantis.Et ad l.neq; enim.§.fin. cum l.seq. posset r̄nderi,vt superius dixi.Sed quid dicetur si pupillaris expressa expiret per aduentum pubertatis,an expiret tacita vulgaris.Bar.in d.l.j.circa fi.concludit q̄ si substitutio pupillaris fuit tp̄e limitata:tunc expirabit etiam vulgaris.per l.si ita quis.ff.de vul.& pup. secus si non fuerit tp̄e limitata:vt quia dixit. Quisq̄s mihi hæres erit,sit hæres filio meo. de quo in d.l.cir-
84 ca fi. ¶†Vltimo quærit quid si substitutio pupillaris sit facta extraneo,vel puberi,& sic maiori, an contineat tacitam vulgarem,& concludit q̄ sic. per id qd̄ hr̄ in l.fi.C.de hær.insti.Et hāc opi.etiam tenuit Gui. de Cug.in l.precibus.C.de impu.& alijs substit.Sed contra istam opi.vr̄ fortiter facere,quia talis substitutio pupillaris facta extraneo, vel puberi vr̄ valere vt fideicommissaria,ex quo non potest non valere,vt directa pupillaris.ꝑ id quod leg. & not.in l.Sceuola.ff. ad Treb.& in l.verbis ciuilibus.ff.de vulg. & pup. & no.etiam gl.in verbo, extraneo.inst.de pup.substi.& sic vr̄ q̄ ex quo valet vt fideicommissaria, & per ꝯ̄ns vt obliqua,non debeat valere vt directa vulgaris: q̄a iste sunt species oppositæ cū vna sit directa alia obliqua:vt etiam voluit gl.potes dicere, q̄ licèt substitutio quæ semel iure directo valuit post aditam hæreditatem r̄r non obliquetur: nec trahatur ad fideicommissum:vt no.in d.l.ex verbis ciuilibus.& in l.Cēturio.ff.de vulg.& pup.tn̄ non est absonum,qd̄ eadem substitutio valeat iure directo,vt vulgaris in casu nō aditę hæreditatis. & in casu aditæ hæreditatis valeat vt fideicommissaria,& sic in diuersis casibus. nā hoc contingit in compendiosa, quia illa continet vulgarem in casu non aditæ hæreditatis, & etiam fideicōmissariam in casu aditæ hæreditatis, q̄n filius decedit post pubertatem. ꝑ id quod hr̄ in hoc c.& in c.j. ī.eo.in vj.& not.Bar.in l.Centurio.in pen.charta.in iij.princ.q.superius allegata.Et aduerte,quia prædicta satis vr̄r procedere,q̄n substitutio pupillaris fuit facta extraneo qui erat impubes, sed si fuit facta puberi:tunc si facta per illa verba.Quisquis mihi hæres erit,sit hæres filio meo,cum filius ille esset pubes.satis etiam vr̄ esse idem dicēdum qd̄ dictum est,q̄n fuit facta extraneo, sed si fuisset facta per illa verba,si talis filius meus decesserit in pupillari ætate talis sit ei hæres,vel talem tibi substituo:tunc vr̄ q̄ ex quo tēpore substitutionis erat pubes: & sic fit ex eo tp̄e quo deberet finiri ipsa pupillaris,si valuisset. iuxta id qd̄ hr̄ in l.in pupilli.de vul.& pup.vr̄ q̄ nullatenus tunc valeat nedum vt pupillaris: sed nec etiam vt fideicōmissaria.arg.l.Titio cum morietur.ff.de vsufru. quod vr̄ verum, q̄n testator putabat eum esse impuberem, cum esset pubes:quia conditio impossibilis iuuerat actum.l.seruo manumisso.ff.de condi.inde.secus vr̄ si sciebat eū puberem: & tn̄ substituit sub dicta forma, seu sub conditione, cum dicta conditione iam facto impubere sit impossibilis.l.si mihi Meuia.& quod ibi no.ff.de hære.insti.& ideo vr̄ q̄ tunc vitietur,& non vitiet,per ea quæ hn̄r in d.l.si mihi. & in l.cum ille. §.pen.ff.de condi.inde.& quod no.in l.cum in secundo.ff.de iniu.testa. nec obst.d.l.Titio cum morietur: quia ibi non confertur dispositio in tēpus impossibile euenire: imo euenire poterat, quia conferebatur in tp̄s mortis futuræ. Sed in casu nostro conferebatur in tp̄s impossibile euenire ratione personæ,cui fiebat substitutio:ideo vr̄ q̄ talis conditio vitiatur,& non vitiet,per id quod vr̄ in iuribus præal.& in l.obtinuit. ff.de condi.inde.& de materia dixi in l.verbis ciuili-
85 bus.ff.de vul.& pup.¶†Et no.circa materiam istam quòd substitutio directa potest appellari conditionalis institutio, vt probatur in l.ratione.§. si filio.ff.ad leg.Fal.& per talem substitutionem,quæ vt dixi potest etiam appellari conditionalis substitutio.interdū succeditur defuncto,vt contingit in pupillari. interdum in furioso,& mentecapto:vt contingit in exemplaria.facit quod ī.tangit gl.vbi autem substitutione fideicommissaria:& sic obliqua illa non potest appellari cōditionalis institutio, sed solum substitutio fidei-
86 commissaria,seu obliqua.¶†An autem filio pupillo possit substitui in legitima. conclude,q̄ sic si fiat pupillaris.per id quod legit.& nota.in l.ex tribus.C.de inoffi.test.sed per fideicommissum non potest substitui per l.cohæredi.§.cum filiæ.ff.de vul.& pup. & ꝑ l.quo-

l.quoniam.C.de inoffi.test.vbi patet, ꝙ filius non potest grauari in legitimam, & hoc intelligitur, qñ verba grauaminis referuntur ad ipsum filium, secus si referantur ad venientes ab intestato ipsi filio, & filius sit talis cui potuisset fieri substitutio pupillaris. nam tunc si moriatur filius intra pupillarem ætatē veniet in fideicommissum ipsa legitima in qua grauati fuerunt veniētes ab intestato ipsi pupillo, tñ de illa detraheť quarta Trebel.sicut de cæteris bonis, si essent rogati de restituenda tota hæreditate pupilli: vt est casus singularis, qui nō est alibi in l.si finiuit per fideicommissum.§.fi.cum l.seq.ff.de le.j.Et ex hoc potes sumere cautelam, & cōsiliū qualiter grauamen possit fieri per fideicommissum in legitima, qñ filius est pupillus, & moritur intra pupillarem ætatem. Si autē morietur pubes factus, tunc non teneret grauamē in legitima etiam facta venientibus ab intestato ipsi pupillo: quia tali tpe non potuisset pater filio pupillariter substituere. Si autem dubitetur quis fuerit grauatus: an ipse pupillus: an vero veniētes ab intestato ipsi pupillo. dic ꝙ in dubio ex quo grauamen fit post mortem pupilli intelligitur fieri a venientibus ab intestato, per id quod leg.& no.in l.qui duos.ff.de vul. & pup.& ibi hoc etiam tenuit Bar.& eadem ratione vr̄ dicendum ꝙ in dubio videatur grauamen factum post mortem pupilli factum a substituto pupillari, si sibi fuerit datus substitutus pupillaris: non autem ab ipso pupillo nisi aliud appareat, quod diligenter tenementi ꝑꝑ id quod dixi.s̄.de legitima, in qua filius ē pupillus non potest grauari per fideicommissum, sed tm̄ hæres eius bene potest grauari, de quo per Dy.& Bar.in l.j.§.fi.ff.de vul.& pup. & hæc sufficiāt de materia vulg.de qua per Bar.in l.j.ff.de vul.& pupil. &
87 ibi etiam dixi de materia. ¶† Restat nunc videre de materia pupillaris, de qua gl.etiam hic tetigit in ver. pupillus.licèt breuissimè pertransiuerit, & ideo circa illam latius declarando sex, vel septem sunt videnda. Primo quare dicatur pupillaris, & quare fuerit introducta. Scđo quo iure fuerit introducta. Tertio quot requirantur, vt fieri possit & valeat substitutio pupillaris. Quarto quotuplex sit substō pupillaris. Quinto qualiter & quibus verbis fiat. Sexto quis sit eius effectus, & Septimo qualiter finiatur, de quibus etiam tetigit Bar.in l.ij.ff.de vul.& pup.vbi tractauit materiā pup.¶ Circa primum dic, ꝙ dr̄ pupillaris, quia fit pupillo, & illi soli fieri potest. Dr̄ autem pupillus ille qui non cōpleuit.xiiij.annum, si est masculus, vel xij. si est fœmina.insti.quib.mo.tutela finitur.in prin.& §.j.facit quod hr̄ in c.ij.& iij.j.de despon.impu.ideo autem fuit introducta, vt pupillus qui non poterat sibi facere testm̄ ꝑꝑ defectum ætatis.l.qua ætate.ff.de testa.haberet hæredem ex testō per dispositionem testamenti paterni.insti. de pup.subst.§.j.facit quod hr̄ in l.patris & filij.de vul.& pup.& in l.Papinianus.§. sed nec impu.ff.de inoffi.test. & quod hr̄ in l.& quia defunctorum.ff.quemad.testa. ape. & hæc de primo
88 quæsito. ¶† Circa 2m dic ꝙ fuit introducta iure consuetudinario: quia ex moribus, & cōsuetudine Lacedemoniorum.l.ij.ff.de vul.& pup.& hodie etiam est approbata de iure ciuili: vt ibi patet, tñ vt dicit Bar.in d.l.ij.potest dici, ꝙ etiam hodie dr̄ esse ex iure consuetudinario: & sic non scripto. facit quod hr̄ in §.ex non scripto. instit.de iure natu.gen.& ciui.licèt tale ius redactum sit ad scripturam, sicut dicimus de consuetudinibus vsus feudorum, quæ etiam appellantur consuetudines: licèt sint in scriptis redactę. Et hoc de
89 secūdo quęsito. ¶† Circa tertium, gl.in l.ij.ff.de vul. & pupil.vr̄ velle, ꝙ quinq; requiruntur, sed Guil.de Cug.in l.precibus.C.de impu.& alijs substi.& seqt̄ Bar.in d.l.ij.dicit ꝙ etiam alia tria colligūtur ex tex. in d.l.ij.& sic sunt octo quæ requiruntur vt fieri possit & effectum habeat substitutio pupillaris. primum est, ꝙ ille cui fit sit de liberis. secundum est, ꝙ sit impubes, & sic pupillaris. tertiū est, ꝙ sit in potestate testantis. quartum est, ꝙ efficiatur sui iuris per mortem testantis: & sic ꝙ non sit recasurus in alterius potestatem. quintum est, ꝙ ante mortem testatoris non desinit esse in potestate ipsius testantis. sextum est, ꝙ pater sibi faciat testm̄. septimum est, ꝙ impubes sit institutus, vel exhæredatus. octauum & vltimū est, ꝙ hæ
90 reditas patris, seu testatoris adeatur. ¶† Circa primū potest dubitari, an sufficiat, ꝙ quis sit de legitimis liberis tm̄. cōclude, ꝙ liberis legitimis, & naturalibus potest fieri, & similiter, & legitimis tm̄, dummodo sit in potestate testantis, vt cōtingit in arrogato, & in adoptato, hodie si quis datus fuerit in adoptionē auo materno: secus si extraneo, quia per adoptionem factam per extraneum non transit hodie adoptatus in eius potestatem.l.cum in adoptionis.C.de adopt. & eo casu quo ille cui fit substitutio non est in potestate testantis nō potest fieri substitutio: vt patet ex ter-
91 tio requisito. † Quis dicatur propriè arrogatus, & qs propriè adoptatus. hr̄ insti.de adop.§.j. qa arrogatio fit de illo qui erat sui iuris. Sed adoptio fit de illo q erat in potestate alterius. facit qđ hr̄ in l.j. & ij.ff.de adop.& ꝑ prædicta vr̄ ꝙ filio naturali tm̄, vel spurio non potest fieri hæc substitutio: quia tales nō sunt in potestate parentis, sed solum illi qui nascunt̄ ex insti.seu legitimis nuptijs, & sic ex legitimo matrimonio.insti.de pa.pote.in prin.& §.j. Quid autem si hęc substitutio fiat extraneo, an dato, ꝙ non valeat vt pupillaris: saltem valeat vt fideicommissaria. Bar.remittit ad ea q hñr in l. verbis ciuilibus.ff.de vul. & pup. subst. qđ valebit vt fideicommissaria. ita not.gl.in §. extraneo.insti.de pup.subst. & etiam valebit vt vulgaris, vt dixi in materia vul.circa fi.& ibi per Bar.ci-
92 ca fin.in vlt.q.& hæc de primo q̄sito. ¶† Circa scđm in quo dixi ꝙ requiritur, ꝙ sit impubes, seu pupillus, potest dubitari quid iuris si statuto cauetur, ꝙ maior xx.annis, non possit facere testm̄: an tūc pater poterit tali substituere intra dictā ætatem post aditam hæreditatem. vr̄ ꝙ sic: sicut potest fieri pupillo pupillaris: quia nō potest testari intra dictam ætatem. vt s̄.dixi. & sic vr̄ ꝙ eodem modo possit fieri intra dictā ætatē xx.anno. substitutio ex quo intra illam ætatem filius testari non potest. cōtrarium vr̄ esse verius ex eo: qa furiosus, & mentecaptus nō poterat sibi facere testm̄. l.furiosum.C.qui test.fac.pos. & tñ pater non poterat facere sibi testm̄ nisi hoc fuisset expresse dispositū: vt patet in l.ex facto.ff.de vul.& pup.in l.humanitatis.C.de impu.& alijs substi. ergo non poterit substituere in dicto casu, ex quo non reperitur expressum, & istud etiam tenuit Bar. in d.l.ij.an autem tali poterit fieri substitutio exemplaria. est incidere in illam q̄onem: an prodigo possit fieri exemplaria. de qua dicetur in materia exemplaris substitutionis, an autem si fiat pupillaris substitutio puberi valeat vt fideicommissaria. Bart.remittit ad not.in d.l.verbis ciuilibus. Sed tu dic, vt de hoc.s̄.in materia vulgaris.circa fi.&
93 hæc de secundo quæsito. ¶† Circa tertium videlicet, ꝙ sit in potestate, dubitatur an sufficiat qđ sit in potestate tpe mortis testantis: licèt non fuerit tpe conditi testamenti forte qa erat extraneus qui postea fuit arrogatus in filiū. Tu dic, ꝙ si sit in potestate tpe testamenti, & mortis, tunc clarum, ꝙ tenet substō. Si autē solum fuerit tpe mortis testantis. dic idem, qa casus est no-

est notabilis in l.ij.§.qđ in extraneum.ff.de vulga.& pup.nec ob.qđ hr̄ in l.si alienum.§.si extraneis.ff.de hær.inst. vbi vr̄ ꝙ requiratur habilitas tp̄e testamenti,& mortis copulatiuè:quia illud verum quo ad inspiciendum capacitatem,vel incapacitatem institué. Sed de hoc hic non q̄ritur, quia institutus erat capax ad adeundum hæreditatem,sed solum quæritur, an de voluntario hr̄de possit effici necessarius:& an substitutio quæ valebat vt vulgaris, possit etiam valere vt pupillaris, quo casu bene potest id ꝯtingere:vt ꝓbatur expresse in d.§.sed si extraneum.& per hoc vr̄ ꝙ si substitutio pupillaris facta fuit filio naturali qui postea fuit legitimatus;quia tūc etiam valebit substitutio vt pupillaris:vt per legitimationem transiuit in potestate patris legitimātis. in Auth.qui.mo.na.effi. sui.§.gn̄aliter.col.vij .& plus dicit Bar.in d.l.ij.ꝙ etiā si legitimatio fuerit facta post mortem patris. nā illa etiam fieri potest ex dispositione paterna . in Authē. item si quis.C.de natu.lib. Quod quia illa talis legimatio trahit̄ retro & facit hæredi perinde ac si à principio natus sit legitimus:quia etiā tūc valebit substitutio pupillaris , sicut ēt contingit quando facta fuit filio pupillo capto ab hostibus, & reuerso post mortē patris , q̄a fingit̄ nunq̄ fuisse captus.l.lex Cornelia. ff.de vulg.& pupil.qđ est diligēter notandū:q̄a nō sine dubitatione qđ in §.sed si & extraneū.solū loquit̄ q̄n erat in ptāte tp̄e mortis.Sed pōt dicere ꝙ per ꝓdictam ꝯñiā ex quo legitimatus fingitur fuisse à principio legitimatus, vt ꝯñtiam fingit̄ fuisse in ptāte tēpore mortis,licèt principaliter nō posset fingi, quod fuisset in potestate tempore mortis testatoris ex quo tempore quo agitur de fienda fictione nō viueret ipse pater: & sic deficeret extremū ad quod secundum notat̄ plene . in l.si is qui pro emptore in materia fictionis trāslatiue ꝑ Bart.ff.de vsucap.Materiā fictionis.vide ꝑ canonistas.in c.ferrū . quinquagesima di. & ꝑ doc.in c.fi.de cōuer.coniug.sed gl.singularis,& magistra est in illo.ca.ferrū. aliqua enim permittunt̄ in ꝯñtiam q̄ principaliter non permitterent̄.facit,qđ habetur.in l.j.ad fi.C.de auto.tut.& in l.quoties.C. de iudi.facit, quod plene dixi in d.l.si is q pro emptore. & per hoc tertiū requisitū patet,quòd mater , vel ascendens per lineā maternā nō pōt facere filio , vel descēdente pupillo directā pupillarē substitutionē, q̄a mater, nec aliqua fœmina,vel etiam ascēdēs masculus per lineā maternā habet filium,vel descēdētē in potestate:vt patet.in §.fœmina.inst.de adop.& iō mater,vel ascendens per lineā maternam non potest facere substitutionē pupillarem directā:q̄a in eo deficit hoc tertium requisitum cum non habeat in ptāte illū cui fit substō . & ideo potuit esse f̄m doc.Anto. q̄a lex magis confidit de ascendente masculo per lineā masculinā quam de matre , vel alio ascendente per fœminā.sed melior ratio videtur,ꝙ istud fuerit introductū ꝑꝑ rigorē patriæ ꝑtātis qui magnus erat erga filiū.iuxta id,qđ hr̄. in l.in suis.ff.de libe.& posthu.quod patet:q̄a ascendens masculus,& per lineā masculinā non pōt facere hanc substitutionē pupillarē nisi habeat in potestate illum cui fit substitutio: vt patet.in l.ij.ff.de vulg.& pup.& per hoc tertiū req̄sitū.facit , qđ no.Bar.in materia exemplaris . in l.ex
94 facto.ff.de vulg.& pup.& quod.ī.dicetur.† An autē quando pupillaris substitutio fit ei qui nō est in ptāte licèt nō valeat,vt directa pupillaris saltem valeat, vt fideicōmissaria. dicendum est , quod sic . ex quo à principio nō pōt valere iure directo. per id,qđ legit̄, & not.in l.verbis ciuilibus.ff.de vulg.& pupil.& per hoc patet , ꝙ si mater faciat substitutionem pupillarem filio suo impuberi, licèt nō valeat vt directa pupillaris,valebit tñ vt fideicommissaria,& per hoc sequitur ꝙ substitutus a matre non habebit legitimam debitam a filio in bonis matris:quia in illa nō potest filius grauari per fideicom.l.quoniam.C.de inoffi.testa.&ꝰ ideo ille qui erit hæres filij poterit de bonis relictis filio per matrem retinere legitimam,& per ea q̄ hn̄r in hoc c.& in l.q̄q̄.C.ad leg.Fal.secus esset si valuisset vt pupillaris directa:quia tūc substitutus directo eēt hæres pupilli,& sic nulla fieret sibi detractio. l.ex tribus.cū ibi no.C.de inof.testa.& hæc de tertio requisito pupillari.& prædicta vera in pagano.miles autem pōt substituere directo,& post aditam hæreditatem non existenti in eius potestate:puta in emancipato. Et ea ratio in extraneo.l.miles ita.§.exhæredato.ff.de test.mil. Et intellige verum quo ad bona collata ꝑ militem illi cui per ipsum fit substitutio in casu prædicto , & non quo ad alia bona ipsius cui fit substitutio:vt probatur ex his quæ hn̄r in d.§.exhære
95 dato.¶†Circa quartum videlicet,ꝙ ille cui fit substitutio efficiatur sui iuris per mortem testatis : ita qđ recasurus non sit in potestatem alterius cōsiderato ꝙ si pater habet filium in potestate,& nepotem similiter in potestate ex ipso filio.facit quod hr̄ insti.de patria potestate.§.j. quod quia nepos post mortem aui superuiuente patre tp̄e mortis aui ipsius nepotis nō efficitur nepos sui iuris per mortē aui: sed vt dixi incidit in potestatem patris sui.insti.quib.mo. ius pa.potesta.sol.§.j. ideo tali nepoti non poterit auus substituere pupillariter,& si substituat nō valebit talis substitutio , si contingit auum decedere superstite filio eius,& nepote:quia tunc non efficitur nepos sui iuris per mortem aui,sed vt dixi cadat in potestatē patris:& sic non solum impeditur talis nepos ꝑꝑ defectū ætatis facere testm̄ : sed etiā impeditur ꝑꝑ aliud, quia est in potestate alterius.l. qui in potestate.ff. de testa.& ideo substitutio facta tali nepoti non valebit saluo nisi pr̄ eius mortuo auo superstite nepote: quia tunc valeret dicta substitutio : quia tūc non esset recasurus in potestatem alterius. facit quod hr̄ in l.ij.§. sed si extraneum.ff.de vul.& pup.per quam vr̄ ꝙ sufficiat impedimentum esse sublatum tp̄e mortis testantis,vt valeat substitutio pupillaris, & prædicta procedūt in pagano:hoc est in non milite.Miles autē possit substituere pupillo etiam si recasurus sit in potestate alterius.per id quod leg.& nota.in l.cum filius.ff.de testa.mili.quod intellige verum quo ad bona collata per ipsum militem:nō autem quo ad alia. per id qđ hr̄ in l.cum filius . & in l.miles ita.§.exhæredato. in eo.ti.& per hoc etiam dixit Ant. in d.l.ij.ff.de vulg. & pup.quod si filiusfa. miles substituit filio suo pupillariter,quòd si talis filius militis reincidat in potestatem aui, vel maneat in potestate aui , & moriatur filius quod tenebit substitutio facta per filium solum quo ad bona ipsius filij testantis , & non quo ad alia per ea quæ hn̄r in iuribus præal. & sic poterit euenire casus in quo reperietur pupillus decedere ꝑ parte testatus,& pro parte intestatus, si forte contingat, ꝙ auus nullum alium dederit substitutū: & præmortuus sit pater ipsius filij,cui facta sit substitutio,& postea auus,& demum ipse pupillus , & hoc contingit ꝑꝑ priuilegium militis testātis.facit quod leg.& no. in l.j.& ij.C.de testa.mili.& hæc de quarto req̄sito :
96 ¶†Circa quintum videlicet, ꝙ ante mortem testatoris non desinat esse ille cui fit substitutio in potestate testantis est aduertēdum. nam per hoc patet, ꝙ si fuerit emancipatus per testantem in vita sua ipse cui facta est substitutio pupillaris, quod tūc expirabit ipsa substitu-

substitutio ex quo per mortem testantis desinat esse in potestate: quia datus fuerit in adoptionē auo materno.facit l.cum in adoptiuis.C.de adop. an autem eo casu quo expirat pupillaris pp emancipationem valebit vt fideicommissaria.dic ꝙ non:quia a principio valuit iure directo:ideo postea non obliquatur.l. verbis ciuilibus.cum ibi no.ff.de vulga.& pup.Quid autem si exeat potestatem testantis per adoptionem dignitatis,an expiret pupillaris.dic ꝙ non, per id qđ hr̃ in §.illud autem.in Auth.cōstitutio quę de dignitatibus.colla.vj.vbi patet,ꝙ non intelligitur exiuisse quo ad illa quæ concernunt eius commoda:& pꝯñs cum substitutio pupillaris respiciat commodum pupilli:quia per illam habet hæredē ex testō. per id qđ hr̃ in l.Iulianus scibit si pupillus.ff.de acq.hær. ideo in dicto casu non expirat substitutio pupillaris.Quid autem si ingrediatur religionem ipse pupillus.tangit Bart.in l.pupillari.ff.de vulga.& pup.vbi cōcludit ꝙ
97 † pupillus nō potest facere professionem de iure cōi in pupillari ætate:& si faceret nō teneret. facit quod hr̃ in l.j.& ij.de regula.in vj. saluo nisi autoritate Papæ illam faceret,& esset doli capax: quia tunc teneret,& transiret in potestatem Abbatis: & per ꝯñs exiret potestatem testantis:ideo expiraret substitutio pupillaris.per id quod superius est dictum:secus qñ traditus esset a parentibus ipse pupillus religioni : quia licèt nō possit exire ante pubertatem. facit quod leg. & no.in c.ij.de regula.tñ adueniente pubertate posset exire,& non teneretur profiteri,si non vult,& ibi patet.& sic interim censetur quodammodo esse probatione regulæ,& ideo non perfectè dr̃ transiuisse in potestatem Abbatis,ideo tunc non expirat ipsa pupillaris.de quo per Bar.in d.l.pupillari.& ibi etiam dixi.
98 & hoc de quinto requisito.¶†Circa sextū videlicet, ꝙ pater faciat testm̃.dic ꝙ istud ideo requiritur:quia institutio est caput testamenti,& sic eius fundamentum.insti.de lega.§.ante hęredis.& ideo ius voluit, ꝙ pater sibi faceret testm̃ instituēdo, videlicet aliquē sibi hr̃dem:vt sic possit stante fundamēto facere substitutionem pupillarem.Et aduerte, qa vbi pater instituit filium non est vis: an primo faciat sibi aliū hæredem,an vero postea post substitutionem factam filio,sed vbi filium pupillū exhæredasset, quod qñ fieri possit dicetur in sequenti reqsito: tūc vr̃ expediēs, ꝙ anteꝗ substituat pupillariter filio exhæredato pri⁹ fecerit sibi testm̃,& sic aliū īstituerit.l.ij.§.pri⁹.& ibi no.ff.de vul.& pup.Quid autem si in testō minus solēni pater substituat pupillariter filio,an tenebit substitutio.dic ꝙ sic si substitutus sit de libero testō:quia inter eos valet testm̃ etiam minus solemne.l.hac cōsultissima.§.ex imperfecto.C.de testa.secus si substitutus esset extraneus.per id quod hr̃ in d.§.ex imperfecto.& hæc sufficiant de sexto requisito.Et prędicta vera in pagano:secus in milite qui potest substituere pupillo etiam si sibi testanti non faciat testm̃, seu hæredem pp priuilegium sibi a iure datum,& sic poterit substituere filio exhæredato etiam si nullum ipse miles facit sibi hęredem,vt probatur in l.ij.§.quisqs. de vul.& pup.& in l.miles ita.§.fi.ff.de testa.milita.
99 ¶†Circa septimum videlicet, ꝙ impubes sit institutus,vel exhæredatus.dic ꝙ ratio est : quia aliàs testm̃ esset nullum pp preteritionem filij in potestate.l.inter cætera.ff.de lib.& posth. & ideo non valeret substitutio,ex quo testm̃ nō valeret,& probatur in d.l.ij. §.sed si eos.Quid autem si testm̃ esset aliquod,sed rūpetur per contratab. dic ꝙ non rumpitur substitutio pupillaris.l.sed si contra.ff.de vul.& pup.Idem dicas si rumpatur per querelam, si rumpitur pro parte, & non in totum.l.Papi.§.sed nec impu.ff.de inoffi.test. & intellige ꝙ vbi rumpitur per querelam in totū rūpitur substitutio:vt ibi.ſm iura antiqua.Sed hodie secundum cōem opi. licèt rumpatur testm̃ ex causa p̄teritionis, vel exhæredationis nihilominus remanet firma substitutio pupillaris.per authē. ex causa.& in corpore,vnde sumitur.C.de libe.præte.& no.ibi per gl.& Bar.in l.j.§.fi.ff.de vulg.& pup.licèt aliqui tenuerunt contrarium,& non bene.vt ibi no.per Bart. Et aduerte,quia etiam in filio exhæredato,vel nepoti potest fieri substitutio pupillaris : vt probatur in §. non solum.insti.de pup.substi.& in l.j.§.pe.ff.de vul. & pup.Et si dicatur,vr̃ ꝙ pupillus non possit exhæredari.per id quod hr̃ in l.si quis in suo.§.j.C.de inoff. testa.Rñderi potest ꝙ illud procedit vbi non esset doli capax:secus vbi esset doli capax, & sic possit committere causam ingratitudinis pp quam posset exhęredari:quia tunc si illam committat potest exhæredari:licèt pupillus, per id quod hr̃ in c.j.& ij.lite.pen.
100 Et no.per gl.in præal.§.non solum. ¶†Iuxta prædicta potest quæri quid si fiat substitutio illi qui sit de liber.& in potestate testantis:& sic pupillus,& sit talis ꝙ nō sit necesse eum instituere,vel exhæredare,vt cōtingit in nepote nato ex filio emancipato anteꝗ emācipetur filius. nam talis nepos remanet in potestate aui.facit l.si pater filio.ff.de adop.& quod hr̃ institu. quib.mo.ius pa.po.sol.§.j. nam talem nepotem non est necesse hodie instituere,vel exhr̃dare, si eius pater superuiuat tp̃e mortis aui ipsius nepotis. vt not. Bart.in l.Gallus.§.& quid si tantum.ff.de li.& posth. & per ꝯñs si fuerit præteritus talis nepos non rumpit testm̃.per id quod not.in d.§.& quid si tantum. an si tali nepoti præterito,& sic non instituto,nec exhærędato fiat substitutio pupillaris per auum tenet dicta substitutio.Bar.in l.ij.ff.de vulg.& pup.Circa primū quæsitum tenet ꝙ sic ex eo: quia tunc per præteritionem talis nepotis non rumpitur testm̃,& sic cessat ratio pp quam filius debet institui, vel exhæredari, vt possit sibi pupillariter substitui.Nam rō est,quia aliàs si filius prætereatur testm̃ non valeret.d.l.ij.versi. ita enim.sed Ang.in d.§.& quid si tantum.& in l.j.§.pe. & fi.ff.de vulg.& pup.tenuit contrarium ex eo,quia substitutio pupillaris in casu p̄dicto, qñ fit dicto nepoti præterito vr̃ peccare in forma substantiali, cum de forma, & solemnitate substitutionis pupillaris vr̃ esse quod ille cui fit substitutio instituatur,vel exhæredetur:vt videatur probari in d.l.ij.§.sed si eos.& sic cum non videatur seruata solemnitate debita nō debet valere substitutio.argu.l.cum hi.§.si prætor.ff.de transa.Sed tu tene cum Bar.quia ideo olim requirebatur institutio,vel exhæredatio eius cui fiebat substitutio:quia aliàs rumpebatur,seu annullabatur testamentum:vt patet in d.l.ij.in ver.ita enim. & ideo cum hodie cesset dicta ratio in casu prædicto cessare debet dispositio.ar.l.adigere.§.q̄uis.ff.de iurepat.& s̄.de app.in c.cū cessante. & per hoc etiam quia correcta ratione finali legis etiā intelligitur ipsa lex esse correcta:vt est gl.valde notabilis.& ibi etiam p Bar. in l.j.ff.de le.tuto.& sensit etiam Bart.in d.§.& quid si tantum. & plene etiā dixi in l.si no.§.de iur.ff.sol. mat.& per hoc etiā potest inferri ad aliud quod tangit idem Bart.sub dicto septimo requisito videlicet, quid si substitutio pupillaris sit facta filio in potestate præterito qui postea post mortem testatoris cum auto.tut.approbat testm̃:an tunc reconualescat substitutio pupillaris. nam tenuit quod sic per l.filio præterito.ff.de iniu.testa.Ang.tñ tenebat ibi oppositum motus ratione superius tacta post eū,videlicet, ꝙ testamen-

ſtamentum,& ipſa ſubſtitutio tũc vñr peccare in forma.per id quod hr̃ in d.l.ij.& in d.l.j.§.pe.& fi.ff.de vul.& pup.& ſic vr̃ ꝙ nõ valeat. per d.l.cum his.§.ſi prætor.ſed tene cum Bar.quia licèt hæc ratio concludat,ꝙ adinuicem non valeat ſubſtitutio non tñ ↄcludit,ꝙ reconualidato teſtõ tanꝗ principali non recõualidetur ſubſtitutio quæ eſt acceſſoria ipſius teſtamenti: imò vr̃ dicendum oppoſitum,cum acceſſoriũ ſequi debet naturam ſui principalis,vt probatur in regula acceſſorium.de reg.iur.in vj. & bene facit l.ij.in ver.plane.& in ver.ergo.vbi patet, ꝙ ſi teſtm̃ conualidatur per titulum, ſi quis omiſſa cauſa teſtamẽti:vel per reſtitutionem in integrum, recõualidatur etiam ſubſtitutio pupillaris, & ſic eadem ratione idem dicendum eſt in propoſito.imo plus hodie vr̃ dicendũ, ꝙ ſi extraneo inſtituto,& filio exiſtenti pupillo in poteſtate fiat ſubſtitutio ipſo filio præterito, quòd licèt annulletur teſtm̃ quo ad inſtitutionem,tñ per Auth. ex cauſa.& in corpore,vnde ſumitur.C.de lib.præte. cõſeruabitur ſubſtitutio pupillaris facta ipſi filio p̃terito,cum illa conſeruaretur per dictam auth.ſcd̃m cõem opi.vt no.in d.l.j.§.fi.ff.de vulg.& pupil.ꝗuis olim eſſet ſecus quia annullabatur teſtm̃,& etiã ſubſtitutio.d.l.ij.in verſi.ita enim.& per hoc patet,quia hodie non vr̃ eſſe in forma ſubſtãtiali quòd filius pupillus cui fit ſubſtitutio pupillaris ſit inſtitutꝰ,vel ex-

101 hæredatus. ¶†Vlterius dubitari poteſt quid ſi filius eſt exhæredatus mala mẽte:vt quia nihil ſibi penitus eſt relictum:an nihilominus poterit pater ei pupillariter ſubſtituere.dic ꝙ ſic, quia iura indiſtinctè dicũt poſſe ſubſtitui pupillariter filio exhæredato:vt patet in d.§.non ſolum.inſti.de pup.ſubſti. & in d.l.j.§.pe. & hoc etiam tenuit Guil.de Cug.in l.p̃cibus.& Bar. in d.l.ij.Mouetur,quia dicit hoc contingere ꝑꝑ magnam cõfidentiam quam lex habet de patre erga filium.nam permittit etiam patri, vt ad eius petitionẽ poſſit & debeat filius incarcerari per iudicem, & ſibi imponi pœnam iuxta eius arbitrium.l. ſi filius.C.de patria pote. Tu potes addere,ꝙ hoc etiam contingit ꝑꝑ rigorem patriæ poteſtatis. nam magna eſt vis poteſtatis quam habet pater in filium, & olim etiã maior erat.l.in ſuis.ff.de lib.& poſth.& facit quod not. Bar.in l.ex facto. in materia exemplariæ ſubſtitutionis.ff.de vul.& pupil.¶Item aduerte,quia dixit Bar. in d.l.ij. ſub ſeptimo requiſito quòd inquãtum dictũ eſt, ꝙ poteſt pater ſubſtituere filio exhæredato ẽt ex mala mẽte,quòd iſtud eſt verum niſi pater eſſet adeo vilis perſona,ꝙ veriſimiliter non deberet ſibi concedi adminiſtratio bonorum filij:quia tunc etiã in morte non debebat concedi.& ſic non poterit ſubſtituere,per id quod hr̃ in l.fin.C.de ſen.pa. & in l.ſi cum dotem.§.eo tp̃e.ff.ſol.matri.ſed Ang. in d.l.ij.tenuit contrarium:videlicet,ꝙ etiam tunc qñ eſt vilis perſona pater poſſit facere ſubſtitutionem pupillarem: ꝗa iura indiſtinctè loquuntur,& ſic indiſtinctè vñr intelligenda. arg.l.de pretio.ff.de pub.& ĩ.de priuil.in c. quia circa. Et pro hoc etiam quia etiam ſi mala mente exhæredauerit filiũ nihilominus poteſt ſubſtituere pupillariter filium vt ſtatim eſt dictum. Et ad dictam.l.ij.§.eo autem tp̃e.rñdet Ange.ꝙ imo illa iura potius faciunt pro:quia in eis,ideo interdicitur patri turpis,ſeu vilis,& inquinatę vitæ petitio dotis,& adminiſtratio bonorum filij:quia ſi ad manus eius peruenirent poſſet conſumere illa: ſed iſta præſumptio ceſſat in caſu propoſito:quia demum mortuo patre, & pupillo, ſubſtitutio ſumit effectum:& tũc tm̃ poteſt venire ſubſtitutus, & ſic ad manus patris nõ venirent.Tu potes concordare opi.quia aut pater adeo eſt turpis vitæ quòd ſibi eſt interdicta adminiſtratio bonorum per iudicem, & tũc cum non poſſit pro ſe teſtari.l.is cui bonis.ff.de teſta. non poterit etiam ꝓ filio ſuo,& ita intelligatur opi.Bart. ſecus ſi nulla ſit facta interdictio per iudicem:ꝗa tunc ſicut poteſt teſtari pro ſe,vt patet ex his quæ hñr in d.l.is cui.ita vr̃ ꝙ poſſit etiã pro filio ſuo per dicta iura quæ indiſtinctè loquuntur, & quia intereſt pupillo habere hæredem ex teſtõ.facit quod hr̃ in l.Iulianus ſcribit ſi pupillus.ff.de acq.hære.& in l.quia defunctorum.ff.de interro.act.& hoc caſu procedat opi.Ange.& hæc de

102 ſeptimo reꝗſito. ¶†Circa octauũ videlicet,ꝙ adeatur hæreditas patris.dic ꝙ ratio eſt,quia aliàs non valeret teſtm̃ patris.l.eam quam.C.de fideicõmiſ. hoc tñ fallit in tribus caſibus, primus eſt in milite,ꝗa nõ inualidabitur ſubſtitutio pupillaris ab eo facta, licèt hæreditas eius non adeatur.l.miles ita.§.fi.ff.de teſt. mili.¶Secundo fallit,qñ teſtm̃ confirmatur per titulum,ſi quis omiſſa cauſa teſtam.d.l.ij.§.plane.¶Tertio fallit, qñ exiſtentia ſui hæredis confirmat conſtitutionem pupillarem, & ſic tabulas pupillares.l.ſi filius qui patri.ff.de vulg.& pup.& l.pater.ff.de priui. credi.& l.filius qui ſe paterna. & l.Iulianus ſcribit ſi pupillus.ff.de acqui.hær.& dr̃ exiſtentia ſui hæredis confirmare tabulas pupillares, qñ ſolus filius pupillus,& in poteſtate eſt inſtitutus,& ſibi facta ſubſtitutio pupillaris,& idem ſi datus ſit ſibi cohæres ſimiliter ſuus,vt quia ſit in poteſtate teſtantis.per id quod hr̃ in d.l.ſi filius qui patri.& in alijs ſuperius allegatis.nam in dictis caſibus, licèt pupillus abſtineret ſe ab hæreditate patris: nec adeatur ex teſtõ hæreditas patris,tñ valebit ſubſtitutio pupillaris, & habebit effectum,vt patet in d.l.ſi filius qui pâtri.& in alijs ſuperius allegatis,& hoc ideo eſt,quia exiſtẽtia ſui hæredis confirmat ipſam ſubſtitutionem pupillarem:& ſic tabulas pupillares:ſecus ſi fuiſſet datꝰ cohæres extraneus: vt quia non eſſet in poteſtate teſtantis ipſe cohæres datus, quia tunc non operaretur exiſtentia ſui hæredis cõfirmationem tabularum pupillarium, & ſic ſubſtõnis pupillaris, & eſt caſus ſingularis, & notabilis in l.apud Iul.§.idem Iul.ff.ad Trebel.& eſt ratio tunc: quia teſtator donãs cohæredem extraneũ non vr̃ fuiſſe conſcius de prouiſione legis: & iõ reꝗritur tunc,ꝙ adeatur hr̃ditas ex teſtõ patris, vt cõfirmetur ſubſtõ pupillaris:ꝗ rõ ceſſat, qñ non eſt datus

103 cohæres extraneus.¶†Quid aũt dicatur eẽ ſuus hr̃s. & ſic vnde ſurgat iſta ſuitas. dic ꝙ filius in ꝑtãte patris ẽt viuo parte cẽſetur quodammodo dñs bonorũ paternorum ꝑꝑ promiſcuum vſum quem hẽt cũ patre in dictis bonis:& ideo dr̃ quodãmodo continuari dñium in filium in ꝑtãte in bonis paternis poſt mortem patris.l.in ſuis.ff.de lib. & poſth.Et appellantur ſiue hr̃des illi,qui ſunt in ꝑtãte moriẽtis, vt filius,& filia:nepos & neptis ex filio.& ſic deinceps per lineã

104 maſculinã.hoc dico,quia † nepos natus ex filia non eſt in ꝑtãte aui materni,ſed paterni.iſt. de pa.po.§.j. Sed deſcendentes per maſculinum bñ ſunt in ꝑtãte, & dicuntur ſui hęredes,& nõ ſolum naturales,& legitimi qui ſunt in ꝑtãte,ſed etiam adoptiui, & nedũ nati,ſed ẽt naſcituri,vt poſthumi.Qđ ſi naſcerenẽ viuo teſtatore erunt in eius ꝑtãte. facit qđ hr̃ inſtit. de hære.quæ ab inte.§.ſui.& inſti.de hæredum qualita. & dñia.§.ſui.& in l.qui in aliena.§.interdũ.ff.de acq. hære.ita demum.tñ nepos,vel alius poſt eum eſt ſuus hæres morienti, ſi p̃cedens perſona exierit de ꝑtãte parentis per mortẽ,vel emancipationẽ. inſti.de hær. ꝗ ab inte.§.j.& §.ita demũ.& §.poſt.& no. ꝑ Azo.in ſumma.C.de ſuis & legi. & iſti ꝗ ſunt ſui hr̃des ipſo iurę

iure sunt hæredes: adeo ꝙ olim de iure ciuili erāt sui necessarij:quia non poterant repudiare hęreditatem parentis cui erant hęredes ex testō,vel ab intest.& iō appellabantur sui.insti.de hæredum qualita. & dſia. & dicebantur sui ad dñiam serui instituti.cum liber-
105 tate:quia ille est hæres† necessarius,sed non appellabatur suus hæres,sed dicebatur olim necessarius , & ēt hodie:quia non pōt repudiare hæreditatem in qua est institutus per dñm,sed filius,& alij descendentes qui sunt in ptāte dicuntur sui,& necessarij, & vt dixi de iure ciuili non poterant repudiare hæreditatē sibi delatam ex testō,vel ab intest.illorum ascendentium quorū erant hæredes sui,& necessarij,sed post fuit datum eis beneficium abstinēdi,vt patet in §.sed & his permittitur.inst.de hæredū quali.& diffe.& facit qđ hř in l.necessarijs.ff.de acq.hær. & licèt ꝑ beneficiū prætoris sibi ex æquitate concessum pñt se abstinere ab hæreditate,& abstineāt,tñ remanent hřdes noīe, licèt non effectu ex quo abstinent,& ratio est:q̇a p̄tor non potuit ex toto tollere nomē hæredis inductū a iure ciuili in persona ipsorū hřdū suorū.inst.de bo. pos.§.quos aūt.& ideo q̇a remanent hæredes noīe,licèt abstineant dicimus,ꝙ existētia talis sui hæredis, quia remanet hæres saltē noīe, licèt abstineat cōfirmat tabulas pupillares.d.l.si filius q̄ patri.sicut ēt vidimus,ꝙ talis existentia sui hęredis ↄsistens in nudo noīe ↄfirmat etiā libertates,licèt nō adeatur hæreditas ex testō.l.cū quasi.§.sed & si quis.ff.de fideic.lib. Et aduerte,quia pñt dici sui hæredes, vt patere p̄t ex superius dictis:ex eo,quia vocantur ad hęreditatem ascendentium in quorum erant ptāte tanq̄ ad suam hæreditatem,& sua bona:vt dixi etiā viuo patre bona paterna dicunť quodāmodo esse ipsius filij, cū dicantur ēt viuo patre quodammodo hře dñium ipsorum bonorum paternorum , & pro tanto pñt post mortē dici,& dicunť venire,vt ad suam hřditatem , vel sua bona, & iō appellātur ēt sui hæredes,& appellanť ēt sui,& necessarij de iure ciuili: quia non poterāt abstinere,vel repudiare hæreditatē sibi delatā : sed postea post datū beneficium abstinendi per p̄torē non fuerunt necessarij:quia pñt abstinere,si volūt , remanēt tñ hæredes noīe,licèt non effectu,& vt dixi per prædicta dicuntur sui hæredes,& existentia talis hęredis etiam consistens nudo noīe confirmat tabulas pupillares, & istud sit dictum ad declarationem terminorum:maximè pro Canonistis.¶ Seruus aūt si sit institutus cum libertate exp̄ssè, vel tacitè : q̇a hodie per instōnē serui factā a dño tacite intelřr data libertas . l.cū quidā.C.de neces.ser.hær.inst.nō poterit seruus institutus repudiare hřditatē dñi:q̇a est hęres necessarius,& non est datū sibi bñficiū a iure abstinendi: licèt sit datū liberis,& descēdentibus: vt superius dixi: licèt aūt f̄m instituta dñi non hñt beneficiū abstinēdi,dať tñ eis a iure aliud beneficiū,videlicet,ꝙ si aliqua q̄siuerint post mortē dñi pñt petere implorādo offm̄ iudicis,ꝙ illa separenť a bonis defuncti, vt sic illa non occupenť per creditores ipsius dñi,sed potius remaneāt penes ipsum seruū institutū ex q̇bus possit se alere,& de illis disponere, prout voluerit,vt ꝓbať inst.de hæredū quali.& diffe.in prin. Et aduerte ēt ꝙ dño permissum est vnū ex seruis suis instituere cū libertate,vt habeat hřdē ēt si nō sit soluēdo, & sic hoc mō p̄t fraudare creditores p̄tio serui īstituti.l. q̄ soluēdo.& l.ei q̄ soluēdo.ff.de hær.inst.& ꝓbať inst.
106 de hæredum quali.& dif.§.j.in prin.†Item aduerte, ꝙ licèt quo ad hoc vt quis dicatur suus hæres taliter, ꝙ alijs præferatur,& taliter,ꝙ si prætereať testm̄ non valeat,est necesse ꝙ sit in potestate moriētis tꝑe mortis,& qđ alius nō pręcedat eum,vt superius dixi . tamen si aliquis vocetur ex testō ad hæreditatē : & sic instituať ab ascendēte in cuius sit potestate tꝑe mortis ipsius testantis,licèt alius eū pręcedat. vt est text. notabilis in l.qui in aliena.§. interdum.ff.de acquir. hęre.vbi patet, ꝙ talis olim erat suus,& necessarius, sicut & si obtinuisset primū gradū,sed hodie non est necessarius:q̇a habet bñficium abstinendi.de quo superius dixi:& sic remanet tantūmodo suus hæres . & hoc est vtile scire ꝑꝑ cōmunem opi.q̄ habet , ꝙ suus hřs trāsmittit hřditatē etiam nō agnitam ad quēcūq; extraneū cum beneficio abstinendi:vt plenè not.per Bar.in l.ventre.ff.de acquir.hære.& facit,quod hř in l.si q̇s filium.§.j.eo.titu.Et ex prædictis patet,ꝙ q̇dā sunt hæredes necessarij tm̄, vt serui instituti a domino cum libertate. Quidam aūt sunt sui,& necessarij, vt illi qui sunt in potestate morientis. tamen isti hodie non sunt necessarij,sed tantum sui. & habēt bñficium abstinendi.vt superius est dictū.& facit ad p̄dicta,quod hř in §.sui.insti.de hřdum quali.& diffe.& quod ibi no.in gl.vbi gl.tangit quomodo ex iuris artificio ꝑꝑ tria p̄cipuè filij dicuntur quodāmodo domini rerum paternarum.nam censetur eadem persona patris,& filij.in l.fi.C.de impub.& alijs substi. & eadem censetur esse vox vtriusq;.institu.de inuti.stipula.§.ei qui . & quia aliter de bonis paternis , sicut pater : & sic habet promiscuum vsum in eis propter quod censeť etiam quodammodo dominus , & possessor bonorum paternorum etiā viuente patre,sicut vxor censetur esse quodammodo domina constante matrimonio fundi dotalis, & ēt possessor.l.in rebus. C.de iure do.q̄uis vere pater sit dñs,& non filius bonorum paternorum : & similiter vir vere sit dominus rei dotalis.l.dote.C.de rei vend. Et per hoc sit expeditum octauū quęsitū , & tertiū quęsitū principale.
107 ¶†Circa quartum vero q̄situm principale, videlicet, quotuplex sit pupillaris.dic,quòd triplex. Nam q̇dā omnino tacita, vt illa quæ cōtinetur in vulgari exp̄ssa.l.iā hoc iure.ff.de vulg.& pupil. Quędā est oīno expressa, vt illa quæ fit ꝑ verba expressa conuenientia ipsi pupillari,de quibus dicetur in sequenti mẽbro,seu quęsito. Quędam vero est partim expressa,& partim tacita. nam interdum est expressa in genere, sed tacita in specie,vt contingit in pupillari comprehensa sub breuiloqua,vel compendiosa . facit quod dixi.s̄.in materia vulgari q̄sito. Quotuplex sit vulgaris. Interdum vero est expressa quo ad verba quæ referuntur ad eū cui substituitur:sed tacita quo ad verba quæ referuntur ad eum cui fit substitutio. contingit quando dř quisquis mihi hęres erit sit hæres filio meo : prout declaraui in materia vulgari in dicto q̄sito:an autem sit reperire pupillarē partim expressam, & partim tacitam respectu casuum.dicetur in sequēti quæsito. nam regulariter videtur, quòd non : quia si testator substituit pupillariter filio si decesserit intra decimum annum non extendetur ad casum in quo decedat post decimum annum.l.si ita quis.ff.de
108 vulg.& pupil.& hęc de quarto quęsito.¶†Circa q̇ntū,videlicet, qualiter,& q̇b⁹ verbis fiat substō pupillaris. gloss.hoc tangit in verbo,pupillaris. & dicit,ꝙ fit per hæc verba,talis filius meus mihi hřs esto.& si tu filius meus non eris hęres:vel eris hřs.& intra tp̄s pubertatis decesseris , ille sit hřs.& dicit Ioan.An.ꝙ exp̄ssa substitutio pupillaris est in illis verbis , si eris hæres,& intra pubertatem decesseris. Sed tacita pupillaris est in illis verbis, si non eris hřs talis sit hęres: q̇a ista est vulgaris exp̄ssa:vt patet insti.de uul.substi. in prin.& sic ēt dicit d.Flo.sed tu dic melius,ꝙ in casu prędi-

su prædicto.& sic in exemplo glossę est expressa pupil.& etiam expressa vulgaris. & sic sunt duo substitutiones expresse .s.pupillaris & vulgaris , & vna nõ comprehendit aliam in dicto casu. propterea, quia expressum facit silere tacitum.l.cũ ex filio.§.j.cũ ibi no.ff.de vul.& pupil.& quod legitur, & notatur in l. fi.C.de pac.conuen.& facit, quod dicetur in sequenti quæsito.& istud etiã vr̃ esse de mente Bar.in materia pupillari in d.l.ij.in quæsito vbi tractat de effectibus pupil.substitutionis.circa primum effectũ,& dicit etiam Ioan.An.& do.Flo.post eũ qđ pt reuenire tempus pubertatis per testatorem faciendo pupillarẽ substitutionem:vt quia dicat si filius meus decesserit intra decimũ annũ, talis sit hæres.nã tunc vt s̃.dixi si decedat post decimum annum,licèt decedat intra tẽpus pupillaris ætatis nõ veniet substitutus. ꝑ l. si ita quis.superius allega.Bar.autem in d.l.ij.dicit, quòd pupillaris fit ꝑ verba affirmatiua, si habeamus respectum ad verba , quæ referuntur ad illum qui substituitur , & per verba negatiua , seu priuatiua si habemus respectum ad uerba quæ referuntur ad illũ cui fit substitutio.& si dicatur , imo etiã fit per verba affirmatiua habendo respectum ad verba quæ referuntur ad illum cui fit substitutio ex eo:quia fit communiter hoc modo:quia dicitur instituo talem filiũ meũ & si ipse filius mihi hr̃s erit: & intra pubertatem decesserit talis sit hæres.illa enim verba,si erit hæres,referuntur ad ipsum filiũ cui fit substitutio & tñ sunt affirmatiua.Sed dic s̃m Bar.ꝙ illa verba,si hæres erit, non sunt de substantia pupillaris substitutionis cum illa possit fieri etiam exhæredato, vt superius dictum fuit.& probatur etiam in l. testamento. C. de impu. & alijs substi.& in l.cohæredi.§.fi.& l. si pater. ff. de vulg.& pupil.in quibus patet factam esse substitutionem pupillarem sine illis verbis si hr̃s erit.& simpliciter per verba si intra pubertatẽ decesserit.q̃ verba cõstat esse priuata:quia sonant in priuationem vitę. facit,qđ dixi in materia vulgari.¶Sed iuxta hoc pt̃ q̃ri ꝓsupposito,quod prædicta verba,si hæres erit nõ sint de substantia pupillaris substitutionis: an tunc si non sint apposita illã restringent vt non cõprehendaṫ casus qñ nõ sit hr̃s licèt decedat ĩ pupillari ætate. Bar. notabiliter in dicta.l.ij.dicit,ꝙ non,& iõ ẽt cõprehẽdetur casus qñ hr̃s nõ erit:& decedet in pupillari ętate.per id qđ hẽtur in l.Iul.scribit si pupillus.ff. de acqui.hære.& in l.pater.ff.de priuil.cred. & pro hoc faciat licèt ipse non alleget:quia testator illa verba , si hr̃s erit, apposuisse videtur non ad limitandũ:sed forte iõ quia abominabatur casum alium non existentię hr̃dis.arg.l.q̃uis.C.de impub. & alijs substi. vel forte quia mortis cogitatione turbatus non cogitauit vlterius.arg.l.hac consultissima.§.at cum humana. C. qui testa.face.pos.& ideo dicta verba non restringũt. & ꝓ hoc ẽt facit d.l.Iul.in rõne sui . & vr̃ ẽt satis esse de mẽte legis iã hoc iure.ff.de vul.& pup. ꝓ hoc patet,ꝙ licèt dicta verba,si hr̃s erit fuerint apposita ĩ pupillari substõne,nihilominus tacite cõprehẽdeṫ ẽt tacita vulgaris . facit qđ hr̃ in d.l.iam hoc iure.& dicta pupillaris cõprehendit ẽt aliũ casum pupillarẽ substitutũ videlicet, si nõ sit hr̃s,& in pupillari ætate succedat , & sic hoc casu erit reperire pupillarẽ expressam in vno casu, & tacitam pupillarem in alio casu, qui comprehẽdetur sub ista pupillari expressa: & sic erit partim expressa quo ad vnum casum : & partim tacita respectu alterius casus tacite cõprehensi in ex-
109 ꝓssa.& hæc de q̃nto. ¶† Circa sextũ videlicet,quotuplex sit effectus substõnis pupillaris.dic ꝙ quadruplex.Primus est:quia continet tacitam vulgarẽ . Secũdus est,quia per pupillarem succediṫ pupillo.Tertius est,quia pupillaris expressa excludit matrem,& alios ascendentes ꝑteritos:quos ipse filius præterire non posset . Quartus effectus est,quia pater põt filia impubere facere hæredẽ suũ, & necessarium quẽ sibi
110 facere põt. ¶†Circa primum ꝙ continear tacitã vulgarẽ.dic ꝙ hoc probatur per l.iam hoc iure.ff.de vul. & pupil. & dixi etiã statim in ꝓcedenti q̃sito.& dicit hoc d.Flor.ibi,qđ si fiat substõ pupillaris simpliciter: vt quia dicatur talem substituo filio meo,si decesserit in pupillari ætate subintelligiṫ , ꝙ sit substitutus,si non sit hr̃s filius,vel etiã si erit hæres.puto tñ ꝙ in casu isto potest dici,ꝙ est tacita vulgaris in specie , sed expressa in gñe ex quo verba sunt apta comprehẽdere etiam vulgarem,quia pñt intelligi, si decesserit in pupillari ætate,videlicet agnita,vel nõ agnita,sed repudiata hæreditate,& sic posset dici expressa in gñe: sicut illa quæ continetur in breuiloqua, vel compendiosa,sed si dictum fuerit, si hæres erit , & decesserit in pupillari ætate, tunc vulgaris tacita q̃ comprehenditur hoc casu bene est oĩno tacita:quia verba exꝓ̃ssa non sunt apta ad vulgarem,sed potius opposita,tñ subintelligitur ex tacita mente testantis:quia ꝓ̃sumiṫ ius,qđ facit testator voluit substitutum venire ad bona sua,si filius non esset hr̃s,& etiã ad bona pupilli,si in pupillari ætate decederet,licèt hunc casum nõ expresserit forte mortis cogitatione turbatus.facit quod dixi in præcedẽti quæsito,& qđ hr̃ in d.l.iam hoc iure.Et aduerte, quia quatenus dixi ꝙ pupillaris exꝓ̃ssa continet tacitam vulgarem:quia illud est ex ꝓ̃sumpta mente testantis,vt prædixi non comprehendet illam,si appareat voluntate testantis expressa quod voluerit contineri vulgarem: & idem si appareat de tacita voluntate,qđ noluerit contineri, & dr̃ tacite apparere,qñ vtraq; exprimiṫ.s.vulgaris pupillaris,quia expressum facit silere tacitum.l.cum ex filio.§.j.cum ibi no.ff.de vul.& pup.& dixi in præcedenti q̃sito,&
111 hæc de primo effectu . ¶†Circa s̃m videlicet,ꝙ per pupillarem succeditur pupillo. dic ꝙ hoc ꝓbaṫ insti. de pup.substi.in princ.Sed iuxta id dubitatur,an ista substõ pupillaris trahitur etiam ad alia bona pupilli quæsita aliunde ipsi pupillo,q̃ a patre.conclude ꝙ si fiat filio legitimo tm̃ non trahitur ad alia bona pupilli,sed solum ad bona quæ obuenerunt a patre substituente , vel eius contemplatione.l.sed si plures.§.ad substitutos.ff.de vul.& pup. & intellige,ꝙ vocabitur substitutus in dicto casu mortuo pupillo in pupillari ætate ad omnia bona prouenta patre substituente ꝑterq̃ ad quartam quæ debetur ipsi filio legitimo:quia in illa non veniet substitutus,sed ipsa in effectu perueniet ad illos qui erãt successuri ab intestato pupillo:vt patet in d.§.substitutos.Si autem fuerit filius legitimus,& naturalis.tũc dic ꝙ si substõ facta est a pagano:& sic non milite trahetur substitutio ad omnia bona pupilli vndecunq; quæsita,quia non potest pupillus decedere pro parte testatus, & pro parte intestatus.l.ius nostrum.ff.de reg.iur.& idem dicas, si facta fuerit a milite nisi appareat quòd miles voluerit substitutum admitti ad certa bona : quia tunc ad illa sola admittetur,& nõ ad alia: & sic poterit facere miles quod pupillus decedat pro parte testatus , & pro parte intestatus.facit quod habeṫ in d.§.substitutos. & in l.miles ita.ff.de test.mili. & hoc de secundo effectu. Et adde inquantum dixi quòd substitutio pupillaris trahitur ad omnia bona pupilli , quod illud procedit,qñ substitutio est facta simpliciter,vel vniuersaliter in omnibus bonis : siue sit facta per verbũ commune substituo : siue per verba mere directa, vt talis

talis sit hæres filio meo, vel talẽ substituo filio meo, si autẽ substitutio pupillaris facta sit in certa re, tunc si fuit facta per verbũ cõe non trahit̃ ad alia bona ꝑ. l.cogi.§.& gñaliter.cũ ibi no.ff.ad Treb.secus si sit fa cta ꝑ verba mere directa ciuilia, de quibus proximè dixi:qa tũc trahetur ad omnia bona pupilli:vt est casus notabilis ſm vnam lectu.in l.cohęredi.§.fi.ff.de vulg.&.pup.& sic instõ facta ꝑ defunctũ in re certa trahit̃ ẽt ad vniuersa bona testantis.l.j.§.si hæres ex fundo.ff de hære.inst.& facit qđ no.Bar.in l.Centurio.ff.de vulg.& pup.in iij.q.principali. circa finẽ.in vltima col.& in iiij.q.prin.in ver.his ꝓmissis.¶†Circa tertiũ videlicet,qa pupillaris expssa excludit matrẽ, & alios ascendentes ꝑteritos quos ipse filius nõ posset præterire.dic,ꝙ hoc ꝓbat̃ in l.precibus. C.de impub. & alijs substit. & in l.Papinia.§.sed nec impube.ff.de inoffi.test.& in c.j.de test.in vj. Sed iuxta hoc dubitat̃, an hoc sit verũ hodie, & dubium facit: quia hoc vr̃ esse correctũ.per l.humanitatis.C.de impube.& alijs substi.vbi patet,ꝙ mater nõ põt excludi per substitutionẽ exẽplariã, q̃ fuit inducta ad exẽplum pupillaris. in §.qua ratione.insti.de pupil.substi.& sic hodie vr̃ idẽ dicendũ in pupillari. & hoc tenuit Ia.de Are.& Ricar.malũ.sed Dy.in d.l.ij.tenuit contrariũ: qa iurium correctio est euitanda.l.pręcipimus ad fi.C.de appel.& in c.cũ expediat. de elec.in vj.Et ideo cũ non reperiatur expresse correctũ in pupillo, ꝙ mater debeat excludi ꝑ illam remanebimus in iure antiquo, ꝙ mater excludet̃ per ipsam pupillarẽ expssam. Guil.de Cu.dicebat in d.l.præcibus,ꝙ hodie mr̃ nõ succedit in totũ,sed poterit petere legitimam ꝑ auth.ꝑsbyteros.C.de Epi.& cleri. & sic per ɔdictionẽ ex illa auth.Sed tu tene opi.Dy.qa pro illa est casus in c.j.aliàs.ꝭ.eo.de testa.in vj.Nec ob.qđ hr̃ in l.humanitatis. qa ibi loquitur in exẽplaria:in qua est secus ex eo: qa illa fuit inducta ex humanitate.d. l.humanitatis.nõ aũt fuisset bona humanitas in ipsa exẽplari excludere matrẽ:sed nos loquimur in pupillari q̃ non fuit introducta ex humanitate: sed ꝑ rigorẽ patriæ potestatis:vt dixi.ꝭ.circa prin.materiæ.& iõ secus in pupillari cũ stet rigor patriæ potestatis ẽt hodie. Itẽ nec ob.si dicat̃,ꝙ pater olim præferebatur matri in successione filij.l.ij.§.obijcitur.ff. ad Turpil. & ideo tunc permittebatur patri excludere matrem. Sed hodie nõ præfertur matri in successione filij, sed ambo veniunt simul.in auth.defunctũ. C.ad Tertul. & sic vr̃, ꝙ hodie non possit excludere matrẽ ipse pr̃ ꝑ pupillarẽ substõnem:qa rñderi põt,ꝙ si attenderet̃ substõ, sequeretur ꝙ hodie nõ posset pater substituere filio matre existente,nisi in dimidia: qđ nõ est verũ: vt ꝓbatur expresse ɔ̃riũ in d.c.j.ꝭ.eo.in vj.Et per hoc patet tenendã esse opi. Dyn.ꝙ in pupillari nihil hodie sit immutatũ.& ꝓ opi.Dyn.ẽt facit,qa vt dixi, correctio iurium est euitanda qñ nõ reperit̃ ɔ̃ expssum,sicut nõ reperit̃ in casu ꝓposito, sed potius oppositũ,ꝑ id qđ hr̃ in ꝑalle.c.si pater. nã.c.fuit ɔditũ post.l.humanitatis. & tñ ibi dr̃,ꝙ pupillaris expressa excludit matrẽ ẽt a legitima.& prædicta ꝓcedunt in pupillari expressa: qa illa excludit matrẽ. Quid aũt in pupillari tacita.cõiter dr̃ ꝙ illa nõ excludit matrẽ. & licèt q.dã dicant,ꝙ illud procedit qñ mater fuit instituta in parte cũ filio, & sit data cohęres ꝑ parte.l. fin.C.de insti.& substi.idem tñ dicas ẽt si non fuerit data cohæres:vt est casus in l.precibus. C.de impu. & alijs substi.& hoc procedit in pupillari omnino tacita,vt est illa quæ cõtinet̃ in expressa vulgari.|Si aũt nõ sit omnino tacita,tũc ɔsidera, ꝙ interdũ est expssa in genere,sed tacita in specie,vt illa q̃ ꝑtinet̃ ĩ breuiloqua,vel cõpendiosa. & tunc Bar.in d.l.ij.remittit ad not.per se in l.Lucius.ff.de vulg.& pupil.& ibi ɔcludit in iij.q.princi.in ver.scđo quærit̃,ꝙ talis tacita pupillaris excludit matrem:vt voluit gl.fi.in l.ꝑcibus.præalle.& pro hoc vr̃ esse casus, vbi vr̃ ęquiparari pupillaris expressa:& pupillaris cõprehẽsa sub cõpendiosa.quod tene menti.Interdum vero pupillaris non est oĩno tacita ex eo: qa est partim expressa quo ad verba: puta quo ad illa quæ referuntur ad eum q substituitur etiã partim tacita: puta quo ad illa quæ referuntur ad eum cui fit substitutio: & tunc ista excludit matrẽ eadem rõne qua tacita pupillaris cõprehẽsa in cõpẽdiosa. & qa fortè nõ apparet de mẽte testãtis volẽtis substitutũ ex pupillari vocari ꝓut in casu ꝑdicto. facit,quod hr̃ in l.q lib.§.hæc verba.ff.de vul.& pup.Interdũ vero substõ pupillaris ẽ expssa in vno casu,& tacita ĩ alio ſm ea q̃ dixi sub mẽbro qualiter, & qbus verbis fiat pupillaris substõ: vt qa fuit expssa pupillaris si filius esset hr̃s, vt ꝭ.pubertatẽ decederet nõ cõprehẽdit ẽt casum qñ fili⁹ nõ ẽ hr̃s, & decederet in pupillari ętate:& ista excludit matrẽ:qa qua rõne testator noluit excludere matrẽ si filius esset sibi hr̃s:eadẽ rõne ẽt verisilr̃ voluit matrẽ excludi si nõ fuit hr̃s.& ẽt,qa illa verba,si hr̃s erit,nõ intelliguntur fuisse adiecta ad limitandũ, & restringendũ, vt dixi sub dicto membro. Qualiter, & qbus verbis
113 fiat dicta substõ. ¶†Iuxta ꝑdicta q̃rit̃.qđ iuris si pupillaris substõ fiat nepoti impuberi retento in potestate aui patre ipsius nepotis emancipato: an excludetur pater ipsius nepotis per substitutionem factam per auũ ipsius nepotis.dic, ꝙ sic si fuit expressa pupillaris, quia per illã excludit̃ pater pupilli in dicto casu eadem ratione qua excludit̃ mater pupilli. ꝑ l.Pa
114 pinianus.§.sed nec impuberis.ff.de inoff.tes.¶†Sed dubiũ est de tacita pupillari comprehensa in vulgari expressa: an illa excludet patrem in dicto casu,an vero non excludet, sicut nec excludet matrem pupilli videret̃ dicendũ,ꝙ aliud sit in patre q̃ in matre:quia lex loquitur de matre: vt patet in d.l.precibus. & in d.l.fi.de insti.nõ aũt loquitur de patre, & sic non ur̃ in eo hr̃e locũ.ꝑ l.si uero.§.de uiro.ff.solut.mat.Cõtrariũ tenet Bar.in d.l.ij.& est cõis opi.qa eadẽ ẽ ratio in patre q̃ in matre.nã in matre est ratio: qa licèt excluserit testõr ipsam a sua successione, cũ ꝑ uulgarẽ substitutionẽ succedat̃ testatori,& per pupillarẽ pupillo,ut superius est dictũ: non tñ ꝑ hoc est uerisimile, ꝙ uoluerit eã excludere a luctuosa hæreditate filij: iõ tacita pupillaris non admittitur ɔ̃ matrem.d. l.precibus. & d.l.fi.Quæ ratio habet locũ ẽt in patre pupilli:imo fortius ur̃ militare,cũ pater pupilli sit de ascendentibus testatoris: & sic non est uerisimile, ꝙ uoluerit extraneũ substitutũ illi pręferre.arg.l.cũ acutissimi. C.de fideicõmis.Et per prædicta ur̃, ꝙ si extarent in prædicto casu pater, & mater pupilli, tunc ambo ab intestato uenient ad hr̃ditatem pupilli. per auth.defuncto. C.ad Tertu.nec ob.si dicat̃,ꝙ in his,
115 q̃ sunt ɔ̃ ius cõe non ur̃ fit † fienda extensio ẽt ꝑ idẽtitatẽ rationis. per id quod hr̃ in pręal.§.de uiro. qa rñdet Bar.ꝙ illud uerum, quando fieret extensio cõtra id,quod reperitur expresse dispositum a iure cõi. Sed in casu ꝓposito nõ reperit̃ expresse dispositũ, ꝙ tacita pupillaris excludat omnes uenientes ab intestato pupillo:& ideo licita est extẽsio de matre ad patrem:ex quo est eadem ratio. Et nota bñ.qa ur̃ Bart. sentire per hanc solutionẽ,quòd ubi agitur de extensione fienda ɔ̃ ius commune,si non reperitur specificè statuta regula in oppositũ:licèt fortè ex mẽte legis possit colligi, ꝙ tunc licita est extẽsio ex idẽtitate rationis.

tionis. & ſic facilius extenditur tunc,qñ reperiť expreſſa regula in oppoſitum.& ita intelligit.§.de viro. ¶Contra hanc tamen theoricam vř facere, quod legitur,& no.in c.cõſtitutionem. de regu.in vj.ſed de materia extenſionis recurrẽdũ eſt ad eã, quæ plenariè dixi in d.§.de viro. Item aduerte,quia cõtra.Bar. facit inquantum vult,ꝙ non excludatur pater per tacitã pupillarem: q̃a ſicut auus nepotis excludit patrem ipſius nepotis filium ipſius aui a propria hr̃dita te ipſius aui per vulgarem ſubſtitutionem factam nepoti in ſua portione:ita videtur,ꝙ multofortius mẽs ſua fuerit excludere ipſum ab hæreditate ipſius pubeis.ſed potes ſaluare Barto.ꝙ non eſt eadem ratio in portione delata ipſi nepoti per auum quę eſt in hęreditate ipſius pupilli:quia hæreditas pupilli eſt debita patri in qua etiam habet legitimam ſibi debitam:ſed illa portio delata nepoti non erat debita patri nepotis,cũ etiã in illa potuiſſet extraneus inſtitui:ideo voluit lex ꝑ ſuã interpretationẽ ꝑ quã interpretat̃ ĩ vulgari expreſſa contineri tacitã pupillarem iuxta ea q̃ hñr in l.iam hoc iure.ff.de vul. & pup.excludere patrẽ,vel matrem ab hæreditate pupilli. q̃d aũt de auia an illa excludetur per tacitã pupillarẽ cõprehenſam in vulgari,ſi mater pupilli prędeceſſerit. videretur ꝙ ſic: q̃a ſolũ reperit expſſum de matre,ꝙ non excludat̃ ꝑ tacitã pupillarẽ,& non de auia,ɔ̃riũ cõiter tenet̃:q̃a auia ſuccedit in locũ matris. facit,q̃d hr̃ in l. nepotes.C.de ſuis,& legi.& q̃a pariter vř priuilegiari auia,& mater.in auth.matri,& auiæ.C.qñ mul.tutelę offi.fungi põt.Iuxta ꝑdicta q̃rit̃, q̃d de fratre pupilli,an excludatur ꝑ tacitã pupillarẽ. Guil.de Cug. tenuit,ꝙ non. arg.l.cũ acutiſſimi. C.de fideicõ.ſed Ray.de Forli,dixit hoc verũ in fratre vtrinq; cõiunᴄ̃to qui ſuccedit ſimul cum matre.in auth.defunᴄ̃to. C.ad tertul.ſecus ſi eſſet frater ex vno latere tm̃: q̃a ille non parificatur matri cũ ſuccedat cũ ea. vt ibi patet,ſed Bar.dixit in d.l.ij.ꝙ ſi eſt frater ex latere matris tm̃:q̃a ille non eſt de deſcentibus teſtatoris bene dixit Raynerius:ſecꝰ ſi ex pr̃e tm̃,q̃a ille eſt de deſcẽdentibus teſtatoris. & ſic in eo ẽt vř ſtare ratio.l.cũ acutiſſimi. vnde tenet fratrẽ vtrinq; coniunᴄ̃tum,vel ex patre tm̃,non excludi per tacitã pupillarem.argu. d.l.cum acutiſſimi. limitat tñ hoc ꝓcedere qñ extraneus fuiſſet ſubſtitutus fauore ipſius fratris pupilli ex eo: q̃a ipſe ſubſtitutus fuiſſet multis oneribus grauatus quibus fortè voluit teſtator grauare fratrẽm pupilli: & multa fortè reliquit ab ipſo inſtituto ipſi fratri pupilli:aliàs eſſet ſecus ſᷓm eũ.Sed tu potes dicere, quòd indiſtinᴄ̃tè excludet̃ frater pupilli per tacitam pupillarem comprehenſam in vulgari expreſſa: ut etiã uoluit Ia.But.& etiã Bal.in præal.l.precibus. ex eo: q̃a non eſt eadem ratio in fratre,quę eſt in matre, cum matri debeat̃ legitima in bonis filij,non aũt debetur legitima fratri in bonis fratris.& ſic magis debita hr̃ditas filij matri, quã hr̃ditas fratris fratri.& iõ cũ nõ ſit eadẽ rõ ſtatutũ in matre nõ erit extẽdẽdum ad fratrẽ.arg.l.iij.& l.fi.C.de interdic.matri. & l.fin. ff.de calũ.& iõ ex quo nõ reperit̃ expſſum de fratre, nec in eo ſit eadẽ rõ,nõ dẽt fieri extẽſio de matre ad fratrẽ.Et hec opi.vř verior de iure ꝑ ꝑdicta: q̃c q̃d di-

116 xerit Guil.& Ray.& Bar.¶†Vlterius quæritur nunq̃d ſi appareat de præſumpta mente teſtantis,ꝙ teſtator voluerit per tacitam pupillarem excludi matrem pupilli,an excludetur.dic ꝙ ſic: vt no.gl.in d.l.ꝓcibꝰ. Qualiter aũt poſſit apparere de p̃ſumpta mẽte teſtantis:licèt nõ appeat de expſſa pupillari ꝑ verba expſſa,ſtatim dicet̃.Quot aũt teſtes requirunt̃ ad probandum diᴄ̃tam pręſumptam voluntatẽ. conclude,ꝙ requiruntur ſeptem ſi tenemus opi.ꝙ tacita pupillaris non cõtineat̃ in expreſſa vulgari qñ mater eſt in medio:q̃a tunc ageretur de inducenda voluntate defunᴄ̃ti non ſimpliciter de declarãdo: ideo requirerentur ſeptem teſtes. per id,quod legitur, & not.in l.hr̃des palã.§.ſi quid poſt.ff.de teſta.& in l.cũ ꝓponebatur. ff.de leg.ij.Si vero teneamus opi.quæ eſt vera,ꝙ etiã qñ mater eſt in medio tacita pupillaris contineatur, ſed non excludat matrẽ alio nõ apparente:vt dixi ſuperius. tunc ſufficerent duo teſtes cum agatur tunc de voluntate declaranda. per id,quod habetur in d. §.ſi quid poſt. ex quibus autem coniecturis poſſit dici conſtare de præſumpta mente teſtantis, ꝙ voluerit excludi matrem pupilli per tacitam pupillarẽ.dixit Bar.in d.l.ij.ꝙ hoc poterit apparere quatuor modis pręcipuè.primo ex verbis ꝓlatis extra teſtamentum.ſecundo ex verbis ꝓlatis in teſtamento.tertio ex conditione matris. quarto ex conditione ſubſtituti. ¶Circa primum dicit, quòd ſi teſtator anteq̃ faceret teſtm̃ dixerat,ſi filius meus moriretur nollem, ꝙ mater ſua haberet obolum de bonis meis. nã intelligitur etiã in eadẽ voluntate manſiſſe tꝑe teſtamenti.arg.in l.Titia.§.idem rñdet.ff.de verbo.obli. & q̃d no.in l.ſi quis in fundi vocabulo.ff.de leg.j.Idẽ dixit Bald.in d.l.præcibus. ſi diᴄ̃ta verba protulit ex interuallo poſt teſtm̃: quia agitur de declaranda volunta-

117 te teſtantis.¶†Circa ſᷓm dicit Barr.ꝙ ſi teſtator reliquit aliquid matri pupilli, & voluit ipſam eſſe contẽtam,& aliud nõ petere, quòd ſi reliquit pupillo non ꝓhibebitur poſtea venire ad ſucceſſionẽ pupilli: quia illa verba intelliguntur rebus ſic manentibus.argu.l. Paulo.§.j.de leg.iij.ſecus ſi a ſubſtituto pupilli aliq̃d legaſſet matri pupilli: q̃a tũc vř voluiſſe, ꝙ aliud nõ

118 habeat mater de bonis pupilli.¶†Quid autẽ ſi teſtator reliquit uxori annuatim donec uixerit, & uitã uidualẽ,& honeſtam ſeruauerit,an hoc caſu excludetur mater per tacitam pupillarem. dicit Bar.notabiliter,ꝙ ſic:q̃a ex quo diᴄ̃tum legatum eſt annuum. & põt ſe extẽdere etiam poſt mortem pupilli intelligit̃ ẽt reliᴄ̃tum a ſubſtituto pupilli.facit.l.ſi fundum ſub ɔditione.§.ſi pater.ff.de leg.j.q̃d tene mẽti: q̃a ſæpe talia legata fiunt in teſtamentis virorũ teſtãtium relinquentium matri pupilli: & plus vř dixiſſe Bald.in l.precibus.in uerſi.circa ſᷓm. quòd ſi teſtator legauit decem matri pupilli ſi non nupſerit. quòd ſi nubat, tunc non poterit uenire ad ſucceſſionem pupilli: ſed excludetur per tacitam pupillarẽ ex præſumpta mẽte teſtantis qui eam excludit etiam diᴄ̃to legato. Sed aduerte, quia iſtud diᴄ̃tum non uř de iure procedere ex quo reliᴄ̃tum fuit a pupillo, & non a ſubſtituto ꝑ ea,quæ dixi ſ̃.poſt Bar.& facit etiam,quod infra dicã contra Ange.nam dixit Ange.in d.l.ij.quòd ſi nihil eſt reliᴄ̃tum matri. & ipſa tranſit ad ſecunda uota,ꝙ tunc tacita pupillaris admittitur cõtra matrem,quia per talem tranſitum feciſſe uidetur iniuriam filijs. in Authen. de non eligendo ſecũdo nubẽtes.in §.Gregoria.& quia etiam ex hoc uidetur conteſtari memoria mariti.§.ſinautẽ tutela. in Auth.de nupt.col.iiij. & ſic ſᷓm cum ita dẽt excludi mater in diᴄ̃to caſu, ſicut ſi turpiter alio modo uixiſſet. Sed certe hoc diᴄ̃tũ Ang.nõ uř đ iure uerũ,q̃a nullo iure ꝓbat̃, ergo &c. arg.l.illã.C.de col.Itẽ q̃a mater ꝑ tranſitum ad ſcd̃a uota non priuat̃ ſucceſſione filij inteſtati dummodo petierit tutorẽ filio dari.l.ij.§.ſi mater.ff.ad Tertullianum.ergo eodem modo in caſu iſto nõ priuabit̃.nec obſtãt allegata per Ang.q̃a rñderi põt,ꝙ nõ quęlibet iniuria inducit adẽptionẽ legati,uel hæreditatis, ſed demum ſi ſit grauis.l.iij.in fin.cum ibi not.ff.de adi. leg.Iſta

leg.Ista aūt non vr̄ esse cēsenda grauis, per id qđ hr̄ in d.§.si mater, & in d.c.j.& ij.infra de secūdis nup. & facit qđ no.etiā ꝑ doc.in l.fœminæ. C.de secūdis nup.Nec ob.rō q̄ facit Bal.in d.l.p̄cibus.in verb.circa ſm pro eo ꝙ.s̄.dixi post eū,videlicet, ꝙ si testator aliqd reliquit vxori matri pupilli si nō nupserit, ꝙ si postea nubat nō admitteť ad legatū, nec ꝯn̄r ad successionem pupilli ex eo, qa testator ipsam trāsire ad ſm matrimonium noluit, quòd haberet particulare legatum,multofortius vr̄ voluisse,quòd non debeat habere oīa ipsius bona, q̄ haberet succedendo pupillo.ar.auth.multomagis. C.de sacrosan.eccle.& eius quòd no.in c.cū in cunctis.in princ.s̄.de elec.qa rn̄deri potest, quòd dicta argumentatio non ꝓcedit in casu nostro ex eo, qa ibi agitur de excludēdo matrē a legato,hic agitur de ipsa excludēda a parte bonorū testatoris. sed vbi agiť de excludēda matre a successione filij sui pupilli, tūc nō agiť principaliter de excludenda matre a bonis testantis, & hæreditate filij ad quam mater vocať ab intestato.In auth.defuncto. C.ad Tertul.quāuis in hæreditate pupilli inueniant bona testantis acquisita ipsi pupillo.& iō non est eadem ratio excludēdi matrem a successione pupilli ꝑ transitum ad secundū matrimoniū, quę est excludēdi ipsam a legato cum attendi debeat id,quod principaliter fit,& non id,quod venit in ꝯn̄tiā. ar.l.j.in fi. ff.de autor.tuto.& eius quod no.per glo.& doc.in l. cū ꝓponas. C.de reb.creditis,& iureiur.sed si mater haberet venire principaliter ad bona defuncti tūc bene ꝓcederet argumentatio Bald.Sed istud non contingit in hoc casu ꝓposito, qa principaliter vult venire ad hæreditatem, & sic ad bona pupilli, & hæc de scđa cōiectura.¶Circa tertiū rōne cōditionis matris pupilli. dicit Bar.ꝙ si ipsa habuerat amicitiā inhonestam cū aliquo extraneo ꝑꝑ quā testator sibi inimicabatur,tūc pōt dici,quòd verisimiliter noluit ipsam venire ad hr̄ditatē pupilli. ar.l.iij.ad fin.ff.de adim. leg.& idem vr̄ dicendum si dictam inhonestam amicitiā habuisset ignorante testatore, qa si sciuisset verisimiliter noluisset ipsam habere hr̄ditatē pupilli.facit quod no.gl.notabilis.in l.fideicommissum. C.de fideicommis.& ideo dixit Bar.in d.l.ij.circa fi.si post mortē testantis dictā inhonestā amicitiā habuit,ꝑ id quod no.gl.in l.sororem. C.de his qui.vt indig.Sed tu potes dicere,quòd hoc casu non excludetur ex p̄sumpta voluntate testantis ꝓpria,qa illa est iam finita per mortem.l.iiij.ff.loca.sed bene vr̄ quòd poterit tunc auferri ab ipsa hęreditas pupilli tāquam ab indigna,per ea quæ habentur in d.l.sororē. & in d.l.hęreditas.co.ti.& hoc etiam tenebat recolendæ memorię do.meus,do.Fran.de Ramponibus.in d.l.p̄cibus. & istud ēt licèt ipse nō alleget in effectu voluit Bart. in l.j.ff.de his qui. vt indig.excludeť etiam mater, si trāsiuerit ad secunda vota non petito tutore filio ꝑ id quod hr̄ in l.ij.§.j.§.si mater.ff.ad Tertul.& in l.sciāt oēs.C.de legit.hæredibus. & hinc sumpta occasione Bal.in d.l.p̄cibus.multa tractauit q̄ potius pertinent ad materiā tutelarū quàm substitutionū, iō illa omit-
119 to, & hæc de tertia præsumptione. ¶†Circa quartū dicit Bar.ꝙ si substitutus vulgariter est frater impuberis, ꝙ iste excludet matrē rōne ꝯditionis ꝑsonę ipsius substituti,qa est de descēdētibus testatoris. ar.l. cū acutissimi.C.de fideicōmissis. & istud etiā vr̄ velle gl.fi.sed aduerte,qa licèt ista opi.videať esse cōis,videlicet, ꝙ frater pupilli vulgariter substitutus excludit matrē pupilli ex p̄sumpta mēte testātis ꝑ tacitam pupillarē q̄uis secus esset in fratre testantis, & sic patruo pupilli, qa ille nō est de descēdētibus testatoris, tn̄ fortè de rigore iuris nō ꝓcedit dicta opin.primo ꝑ q̄ iura q̄ simplr̄,& indistinctè dn̄t, ꝙ tacita pupillaris nō admittiť ꝯ matrē.nec distinguunt qualitatē substituti,vt patet in d.l.p̄cibus.& in d.l.fin.C.de instit.& substi. ¶Scđo ꝑ hoc facit, qa lex ꝑ suā interpretationē nō dēt plus fauere fratri in hr̄ditate fratris quā matri in hr̄ditate filij,cū hereditas filij sit magis debita matri q̄ hr̄ditas fratris fratri. hinc est,ꝙ filius non posset matrem excludere a legitima, per id qđ hr̄ in l.nā & si parētibus.ff.de inoffi.test. & auth. nō licèt.C.de lib.p̄teri.& in Auth. vt cum de appellatione cognoscitur in §. & hęc q̄ disponimus.colla. viij.nisi fateretur id ex iusta cā ingratitudinis, vt ibi hr̄,sed frater potest excludere fratrem a sua hr̄ditate, dummodo non instituat turpē personam.l.fratres.C. de inoffi.tes.& ideo vr̄ ꝙ magis sit debita hr̄ditas filij matri,quam hæreditas fratris fratri.¦& per ꝯn̄s videtur, quòd talis frater pupilli non excludat matrem pupilli per tacitam pupillarē ex quo hoc non reperitur iure cautū. nec etiam vr̄ id rō suadere: vt patere pōt ex præmissis. nec ob.p̄dictis. d.l.cū acutissimi, qa ibi loquiť qn̄ tractať de hæreditate fratris in qua nolebat venire per pupillarem.& ideo non facit.d.l. ad propositū, & istam opi.reperio,quòd etiā tenuit Bal.in d.l.p̄cibus.in versicu.circa tertium,licèt aliàs non vidisset eū.& ista opin.fortè de iure est verior:tn̄ durū esset recedere ab opi.gl.& Bar.ex quo illa cōiter approbať. Et ꝑ p̄dicta patere pōt,ꝙ multominus vel saltē eadē rōne mater defuncti substituta vulgariter pupillo non deberet excludere matrē pupilli ex tacita pupillari. licèt Bar.in d.l.ij.circa fi.videať velle ꝯrium,& non bn̄: præsertim,qa in successione pupilli intestati præfertur mater pupilli auię ipsius, & sic matri ipsius testantis.in auth.defuncto.C.ad Tertul.& hęc de quarta p̄sumptione,& de tertio principali effectu pupillaris substōnis. ¶Et aduerte, quia Bal.in d.l.p̄cibus.in versi.circa tertiū.dixit,ꝙ si statu-
1 to cauetur,ꝙ testamenta intelligantur ad literā,& sine vlla interpretatione,vel extraneo intellectu,quòd tūc expressa vulgaris nō ꝯtinebit tacitā pupillarem, qa illa tacia pupillaris ex verbis non cōprehendiť, & potius videť esse ex extraneo intellectu.¦& iō stante tali statuto non continebitur in vulgari. sed certe Bart.vr̄ voluisse oppositum in l.oēs populi.in pe.col. ad fi.sextę principalis qōnis.ff.de iusti.& iu.vbi concludit, ꝙ tale statutum solum intelligitur remouere friuolā interpretationē, & non aliam, quę aliàs sit a iure approbata. & ideo cū ex interpretatione approbata a iure vulgaris expressa cōtineat tacitā pupillarem, vr̄ ꝙ etiā in dicto casu cōtineat.& hæc opi.ęqor & rōnabilior vr̄, & per ꝯn̄s vr̄ amplectēda.arg.l.benignus.ff.de leg.teneatis menti,qa posset de facto cōtingere. Quartus aūt,& vltimus effectus, quia quos pōt facere testator sibi suos,& necessarios, facere poterit & pupillo ꝑ substōnē pupillarē.l. sed plures.§. quos pn̄t.ff.de vulg.& pup.& istud ſm Bar.est utile ꝑ trāsmissionem hæreditatis quæ fiet ad quēcunq; ēt extraneū rōne suitatis ſm no.plenè per eundē Bar.in l.uētre.ff.de acquir.hæred.& hæc de quarto effectu.
120 ¶†Restat uidere de ultimo principali quæsito ualet qualr̄ finiať pupillaris substō.de quo ꝑ glo.& Bar.in l.in pupillari.ff.de uul. & pup.ubi gl.ponit sex casus in q̄bus finiť. primus est pubertate adueniente. d.l. in pupillari.¶Sed circa hoc dubitať, an sit necesse,ꝙ ī masculo cōplete venerit ad pubertatē uel ętatē.14. annorū,& in fęmina, ꝙ cōpleuerit.12.dic,ꝙ sufficit, ꝙ ingressus sit ultimā diē anni.14.masculus, & fęmina ultimā diē.12.qa tunc incipit posse testari.l.qua

ætate.ff. de testa. ¶ Scđo finit̄ si testator faciat aliud testm̄ validū. nam ꝑ illud reuocat̄ primū, & in eo cōtenta.l.si q̄s eū.§.fi.ff.de vulg.& pup.secus videret̄ si fm̄ nō esset solēne, ꝑ id qđ hr̄ in l.si iure.ff.de leg.j. ¶ Tertio finit̄ natiuitate posthumi prȩteriti.l.si pater filium.ff.de vulga.& pup.sed illud procedit de iure antiquo, hodie nō rūpitur substitutio pupillaris. sed cōseruatur per auth.ex causa, vt probatur in l.j.ff.de vul.& pup.& facit, quod dixi.s̄.circa septimū requisitum ad pupillarem substitutionē. ¶ Quarto finitur si nō adeat̄ hereditas ex paterno, qđ itellige.ut s̄.dixi. circa octauū quæsitū ad pu.sub. ¶ Quinto finitur capitis diminutione ēt minima ipsius pupil.interueniēte, vt quia se dederit in arrogationem alteri, & sic ab alio fuerit arrogat⁹ i filiū.l.nec ei.§.eorū. ff.de adop. nā tunc ex quo transiuit in ptātem alterius de rigore finit̄ pupillaris substō.tn̄ nō finit̄ quantū ad effectū, q̄a ex dispositione expssa, vel tacita, vel finita a iure substitutus pupillaris poterit petere bona q̄ habebat pupillus q̄n fuit arrogat⁹.l.nec ei.& l.his verbis.ff.de adop. Si autē interuenisset magna capitis diminu.vt q̄a pupillus exn̄s doli capax ꝯmisisset delictū ex quo fuisset damnatus ad pœnam deportationis, tunc ex toto finitur substitutio vt pupillaris, quia ille effectus est intestabilis.l.eius qui.ff.de testa.secus tn̄ esset in substitutione fideicommissaria. quia illa non extinguitur per deportationem pupilli, quia per fideicommissariam succedit defuncto non pupillo. facit.l.stati⁹ florus.§.Cornelio.ff.de iure fisci. Quid aūt si esset ingressus monasteriū, an finiat̄ tunc substō. dic vt dixi.s̄.circa quartū, seu quintū req̄sitū, finit̄ ēt si fuisset emancipatus in vita patris per ea q̄ dixi circa q̄ntū requisitū, & tunc dr̄ pati minimam capitis diminutionem.l.fi.ff.de capi.diminu. ¶ Sexto finit̄ ex taxatione testantis, vt si testator apposuit minorem ȩtatē.xiiij.annorū, vel xij.puta, q̄a substituit filio pupillo si decesserit intra decimū annū. nā postea non durat ex quo testator sic taxauit ætatem.l.si ita q̄s.ff. de vul.& pu. ¶ Septimo finit̄ ex supuenientia liberorū.nā etiā in pup.ætate pōt filius habere filios, & ꝯhere matrimoniū legitimū si malicia suppleat ȩtatē. in c.nobis, & c.illis.infra de despon.impub.& facit qđ no.xx.q.j.in sum.vbi gl.notabiliter dicit Beatum Gregorium in Dialogo referre, ꝙ q̄dā puer.ix.an.ingrauidauit nutricē.s.xx.an.j.q.j.in suā facit qđ hr̄ in d.c.a nobis, & c.ne illis, & est rō, q̄a ex quo supueniunt liberi habiles ad succedendū illi debēt succedere excluso substituto, q̄a etiā si ipse impubes potuisset facere testm̄ rumperet̄ testm̄ ꝑ supuenietiā liberorū pteritorum.l.j.& ij.C.de posthumis. hr̄di.insti.iō eadē rōne a fortiori dēt excludi substitutus pupillaris ꝑ supuenientiā talium liberorū. ¶ Octauo & vltimo finit̄ effectu ꝯditionis extrinsecȩ.si illa fuisset adiecta substōne, ꝑ id qđ hr̄ in l.sed si plures.in prin. ff.de vulg.& pup. Et hæc sufficiant de pupillari substitutione de qua ꝑ Gui.in d.l.pcibus. & ꝑ Bar.in d.
121 l.ij.ff.de vul.& pup.& ibi etiā dixi. ¶ † Restat venire ad tertiam spēm substōnis q̄ appellat̄ exēplaria, seu exēplaris. & circa illam gl.tetigit solū duo, videlicet quare dicat̄ exēplaris. ¶ Item q̄bus verbis fiat. Flor. aūt hic trāsiuit ēt breuiter circa ipsam substōnē exēplariam tāgens quare dr̄ exēplaria. nam prout dixit gl.ideo sic dr̄, q̄a fuit ad exemplū pupillaris inducta vt patet in l.humanitatis. C.de impu.& alijs substi. & in §.qua rōne. inst.de pup.substi.& ex hoc dn̄t aliqui, vt tangit ēt do.Flo.ꝙ melius diceret̄ exēplata, q̄ exemplaris, vel exemplaria, sicut dicit̄ de scriptura sumpta ex alia, quia illa dicitur exēplata, & illa vnde

Substitutio pupillaris, qualiter sūmatur.

Substō exēplaris quibus verbis fiat.

Substō pupillaris, & exemplaris qualiter differunt.

sumitur dr̄ exēplar, vt legi.& not.in l.ij.ff.de fide instru.& in l.j.§.si q̄s in duobus.ff.de bo.pos.fm̄ tab. sed vt dicit Guil.de Cug.istud fuit nomē magistrale. & ideo nō est curādum de vocabulo.ar.eorū quȩ habent̄ in l.ij.C.de cōsti.pec.& in c.petitio.s̄.de ꝓcura.tractat ēt in quo differat a vulgari. & dicit, quòd in decem quȩ prosequitur Bal.in d.l.humanitatis. & inter cætera dicit, ꝙ differt in modo cōceptionis verborū. nam in vulgari dr̄ si hȩres non erit, sed in exēplari dr̄, si non sanȩ mentis permāserit. & tractat vltimo in quo differat, vel conueniat cum pupillari, & remittit ad not.per Barto.in l.ex facto.ff.de vulga.& pup.& inter cætera dicit, ꝙ cōuenit in hoc cū pupillari, cū per pupillarem pater testat̄ filio qui sibi non pōt testari ꝑꝑ ȩtatē pupillaris, ita per exemplariā testat̄ furioso, & dementi qui ꝑꝑ defectum mentis nō potest sibi testari, differt autem a pupillari, quia pupillaris moribus, & sic per cōsuetudinem fuit inducta, sed exēplaria a lege fuit inducta.d.l. humanitatis, & istis est contentus do.Flo.do.aūt An. hic breuiter ꝑtransit.nam dicit quare fuerit inducta, & per quȩ ver
122 ba fiat, & demū ponit aliquas differentias† inter pupillarem, & exēplariam dicens, ꝙ pupillaris solum fit pupillo, sed exemplaria fit etiā maiori pupillo. Itē pupillaris fit solum a patre, & superioribus per lineā masculinam habentibus pupillum in potestate. Sed ista nedum fit ab illis, sed etiam a matre, & etiā a nō habentibus potestatem d.l.in humanitatis. Item differt exemplaris a pupillari, q̄a fit ad tempus incertū, videlicet si ille cui fit substitutio induratur in furore. pupillaris vero fit ad certum tempus, videlicet pupillaris ætatis.vt probatur in d.l.humanitatis. & instit. de pupil.substit.in prin. Item differt in alio. q̄a certȩ personæ debent substitui in substitutione exemplaria.d.l.humanitatis. Quod necessario nō est in substitutione pup.l. Papinianus.§. sed nec impuberis.ff. de inoffi.test. Et per hoc cōsueuit dubitari. An hodie
123 mater possit excludi per pupillarē † expressam. nam licèt aliqui tenuerint ꝙ non, per id quod habetur in l.humanitatis.tamen cōiter ꝯrium, & istam opi.dicit Io.An.esse hodie approbatā in c.j.de tes.in vj.nouel la.sup gl.quȩ incipit, q̄ expsse fit vbi, dicit per illud c.j.esse approbatam cōem opi.ꝙ magister possit excludi per expressam pupillarem. nō obst.d.l.humanitatis: q̄a loquit̄ in exēplaria quȩ fuit inducta ex humanitate. sed nos loquimur in pupillari quæ fuit inducta ex rigore iuris ciuilis, facit qđ infra dicet̄. Preterea in d.l.humanitatis. nō dr̄, quòd mater debeat substitui in exemplaria, sed solū de liberis illius cui fit substitutio, & de liberis testantis. & ideo vr̄ ꝙ etiā in exemplaria mater non sit necessario substituenda cum hoc non reperiat̄ iure cautum. ar.l.si vero.§. de viro.ff.solu.matri.& l.illam.C.de col.& c.ij.s̄.de tiāsa.pla.fortè tn̄ volētes tenere matrē debere substitui in exemplaria fuerunt moti, q̄a fratres illius cui fit substitutio debent substitui, & sic vr̄ ꝙ eadem rōne, & quodammodo fortiori mater debeat substitui, cū sibi sit magis debita hr̄ditas filij, quā fratris fratri, tamen re vera in l.dr̄ de matre in d.l.humanitatis.& de hoc infra aliquid tāget̄. Tangit etiam do.Ant.q̄d si cōcurrat pupillaris ætas, & furiositas, vel demētia. an debebit fieri exemplaris substitutio, an vero pupillaris. & cōcludit doc.tenere, ꝙ fieri debet pupillaris, & nō exemplaria, q̄a vbi ꝯcurrit causa naturalis & accidentalis inspici debet potius causa naturalis. l. qui habet.§.j.ff. de tutel. Et vltimo tractat, quid si datus est substitutus furioso, qui postea aliquo tempore factus est sanȩ mentis demum reincidit in furorem,

rorem, & mortuus est furiosus, an habebit locũ substitutio vr̃ q̃ non, q̃a vr̃ expirasse quando fuit factus sanę mentis, facit qđ hr̃ in l. ex facto. ff. de vulga. & pup. & in §. qua ratione. insti. de pupil. substi. & sic vr̃ fuisse extincta, & per ɔ̃ñs vr̃ q̃ postea nõ reuiuiscat, ar. l. qui res. §. aream. ff. de so. & faciat, quod hr̃ de cõ sec. dis. iiij. c. quæris. sed ipse tenet ɔ̃rium ex eo, q̃a dicta substõ superueniente sana mente non extinguit, sed cessat, vt est tex. in d. l. humanitatis. & sic interim vr̃ stare in suspenso. ideo superueniente furore recõualescit, facit, quod hr̃ in l. cũ alijs. C. de curatore furiosi. & quod legitur, & not. in l. inter stipulantem. §. sacram. ff. de ver. obli. Et per hoc facit, q̃a in testamẽtis dẽt fieri benigna interpretatio. ff. de re. iur. l. in te-
124 stamẽtis. & sic patet, q̃ † sufficiat, q̃ sit furiosus tpe mortis, intellige verũ ſm Abbatem, nisi in dilucido interuallo sanę mentis fecisset testm̃, quia tũc nõ recõualesceret illa exemplaria. sed potius ex toto fuisset extincta, per id quod hr̃ in d. l. ex facto. & in d. §. qua ratione. Et istis est contentus do. An. circa hanc materiam. ¶ Sed Bart. materiam istam latius pertractat in d. l. ex facto. per duas qõnes principales. Et secundam diuidit in quinq; alias illas prosequendo, &
125 annectendo etiam alias incidẽtes. † Prima qõ principalis est, quare ista substõ sic appellet. & cõcludit ꝑ ut hic dicit glos. q̃a sic appellat ex eo, q̃a exemplum pupillaris fuit inducta. Et instat etiam quare non potius dr̃ exemplata, quàm exemplaris, vel exempla-
126 ria. de quo. s̃. dixi post. do. Flo. ideo nõ insisto. ¶ † Secunda principalis qõ est in quibus ista substõ exemplaria conueniat, vel disconueniat cum pupillari. Et hanc diuidit in quinq;. Nam ꝑ eius declaratione dicit videndũ. Primo an exemplaris, & pupillaris conueniant in cã ꝓducente illas. Scđo erit videndũ, an ɔueniãt in mã ꝓducibili, hoc est an illa q̃ requirunt ad ꝓducẽdũ in esse pupillarẽ requirant etiam ad ꝓducendũ in esse exemplariã. ¶ Tertio erit videndum an conueniant in modo ꝓducendi, hoc est an sit reperire exẽplariã expressam, & partim tacitã sicut dicimus de pupillari. ¶ Quarto erit vidẽdũ, an ɔueniãt in producti effectu, hoc est, an exemplaria habeat illos effectus quos hẽt pupillaris. ¶ Quinto erit videndũ, an cõueniant in ꝓducti materia, seu vita, hoc est an finiat illis modis quibus finitur pupillaris. ¶ Circa primũ ɔclude, q̃ si q̃rit de cã efficiẽte nõ cõueniũt dictę substitutiones ex eo, quia substitutio pupillaris fuit introducta a moribus. & sic a consuetudine. l. ij. in prin. ff. de vul. & pup. sed exemplaria fuit inducta a. l. vel constõne Principis. d. l. si ex facto. & d. l. humanitatis. Si aũt quærit de cã finali. dic q̃ in genere ɔueniunt, quia vtraq; in genere fuit inducta, vt prouideret ei q̃ sibi non poterat testari. sed in specie differũt, q̃a pupillaris fuit inducta, vt ꝓuideret ei q̃ ꝑ ꝑ ętatem non poterat testari. sed exemplaria fuit inducta, vt prouideretur ei qui ꝑ ꝑ defectũ mentis nõ po-
127 terat testari. d. §. qua rõne, & hoc de primo. ¶ † Circa ſmest aduertendum. nam requiritur primo, vt possit fieri pupil. q̃ ille cui fit sit de liberis, vt dictum fuit in materia pupillari circa primum requisitũ. an ergo cõueniat in hoc cum pupillari. conclude, q̃ sic si sunt liberi legitimi, & naturales. idem si sint legitimi tm̃. Si vero sint spurij etiã vr̃ ɔuenire. q̃a neutra talibus fieri põt cum videat, q̃ non sint nominandi filij. in auth. ex complexu. C. de incest. nup. & in auth. licẽt. ad fi. C. de natura. libe. Si aũt sit naturalis tm̃, tũc dicit Bar. q̃ in hoc nõ ɔuenit cũ pupillari. Quia talis cũ sit in ptãte. insti. de pat. pot. in prin. & ei nõ põt substitui pupillariter. sed bñ poterit substitui exẽplariè.

q̃a illa fieri põt etiam per matrẽ, vt patet in d. l. humanitatis. quæ non hẽt filiũ in ptãte. insti. de adopt. §. fęminę. & ideo vr̃ q̃ possit per patrem filio naturali tantum, licèt non habeat eum in potestate. Sed Ang. in d. l. ex facto. tenet oppositum dicens, q̃ etiã mater nõ poterit facere substõnem exemplariam filio naturali si sit illustris. Mouetur, quia in d. l. humanitatis. vult, quòd talibus filijs quibus substituitur exem-
128 plaria relinquatur legitima. ¶ † Constat autẽ, q̃ nulla legitima debetur per matrem illustrem filio naturali, vt probatur ex his quæ hñr in l. si qua illustris. C. ad Orficianum. ergo vr̃ quòd talis mater nõ possit tali filio substituere exemplariè. & eadem ratione videtur, quòd etiam pater non possit substituere filio naturali, quia non tenetur ad aliquam legitimam tali filio dandam. l. vxorem. §. pater naturalis. ff. de leg. iij. & facit, qđ hr̃ in l. j. §. j. ff. de contratab. vbi est glo. valde notabilis, quæ dicit, q̃ licèt naturalis admittatur quandoq; secundum voluntatem, vel præter voluntatem, non tamen admittitur contra voluntatem ipsius parentis. & sic patet, quòd sibi non debetur legitima. & ideo vr̃ q̃ sibi non possit pater substituere exemplariè. & hæc opi. videt de iure uerior per text. in d. l. humanitatis. inquantum dicit, quòd legitima debet relinqui liberis quibus fit substitutio, & sic supponit eos esse tales quibus debeatur legitima ar. l. ita autem. in prin. ff. de admi. tuto. & l. iiij. §. toties. cũ ibi no. per Bar. ff. de dam. infe. & c. de indẽnitatibus. §. pe. de elec. in 6. & c. ad nostram. el iij. de iureiuran.
129 Et † ex prædictis potes concludere, q̃ pater non poterit substituere filio naturali exemplariè. Item, nec mater si est illustris non poterit substituere filio naturali cum tali non debeat relinquere legitimam, ꝑ id qđ not. in d. l. si qua illustris. & insti. ad Orficianũ.
130 §. nouissimè. ¶ † An autem filius possit substituere exemplariè patri furioso, uel mentecapto. dic quòd non secundum Barto. & docto. quia hoc non reperit iure cautum, & pro hoc etiam facit ratio, quia aliàs sequeretur, quòd ipse filius si esset solus haberet necesse, & posset se substituere cũ d. l. humanitatis. uenit substitui liberos eius cui fit substõ, qđ esset absurdum. & contra iura, per id quod hr̃ in l. fi. ff. de offic. pto. & in c. fi. s̃. de inst. & hoc de primo req̃sito ad pu
131 pillarẽ. ¶ † Nec ob. ꝓdictis si dicatur, q̃ filius potest dari curator parenti furioso l. si is qui. ff. de tutor. datis ab his. & l. furiosę matris. ff. de cura. furiosi. & sic videretur, q̃ eadem rõne debeat posse filius substituere patri furioso, cuius ɔ̃riũ suꝑius est dictũ. q̃a respondeti põt, q̃ licèt interdũ ꝑmittat alicui administratio bonorum alterius in uita, nõ tñ seq̃t sꝑ, q̃ per hoc ɔcedat ẽt sibi in morte, seu in actu testandi, ꝑ id qđ notauit gl. in l. Aurelio. §. Caius. de lib. leg. & facit ẽt, qđ no. glo. in l. j. §. fuit q̃sitũ. ff. ad Treb. ꝑterea maioris potentię est administratio q̃ hẽt pr̃ in bonis filij q̃ eõ, ut no. in d. l. is q̃. & iõ non seq̃t, q̃ licèt pr̃ possit testari ꝑ filio furioso dãdo sibi substitutũ, q̃ ẽt eõ filius possit illud facere respectu pr̃is. ¶ Item adde inquãtũ dixi, q̃ in ltĩmo tm̃ ɔuenit exẽplaria cũ pupillari. nã hoc clarum si fuit arrogatus. & idem si fuit adoptatus eo casu quo trãsit in ptãtẽ adoptantis, ubi autem non transiret, ut quia daretur in adoptionem extraneo, tunc quinto casu etiam non est idem in exemplaria pupillari. nam pupillaris fieri non potest, quia non est tunc in ptãte substituẽtis, nec etiã poterit fieri exẽplaria ex eo, quia tali adoptiuo non debetur legitima. hinc est quòd pater adoptiuus nõ hẽt necesse aliq̃d relinq̃re, licèt possit si uelit, & licèt possit ab intestato succedere tali patri adoptiuo. l. ũ

in adoptiuis.§.sed ne articulum adoptionis.C.de adop.lex aũt humanitatis per q̃ datur ptãs faciendi exemplariã non vr̃ loqui de liberis q̃bus nõ debetur legitima,sed solũ de illis q̃bus debet̃, vt patet ibi,dũ dicit,ꝙ legitima dẽt relinqui, & sic supponit eos esse tales q̃bus debeatur legitima, vt supius dixi versic.
132 Quia venio ad illa quæ vltimo loco habuisti. ¶†Circa s̃m inquãtũ requiritur in pupillari, ꝙ sit impubes ꝯclude,ꝙ in hoc non ꝯuenit exẽplaria cum pupillari,q̃a exemplaria põt fieri impuberi patet ꝑ d.l.humanitatis.q̃ loq̃tur indistnc̃tè. & q̃a ẽt loq̃tur q̃n sit
133 ei q̃ habebat liberos. Sed iuxta†hoc potest dubitari q̃d si filius impubes,& furiosus,vel mentecaptus,an poterit sibi substitui exẽplariè. an vero debebit substitui pupillariter. de hoc dixi.s̃.post do.An.& tãgit ẽt hic Io.An.super glo.nã cõis opin.est ꝙ põt substitui pupillariter,q̃a attẽdi dẽt potius cã nãlis q̃ accidentalis ꝑ d.l.q̃ hẽt.§.j.ff.de tutel.Ange.tñ in d.l.ex postfacto.tenuit oppositũ dicẽs ꝙ si pr̃ expsse pupillo existẽti in ptãte,& mẽtecapto substituit exẽplariè valebit,vt exẽplaria,q̃a qualis,& q̃ sit substõ a ptãte testãtis vr̃ depẽdere ꝑ l.in tes.C.de test.mi.hinc est, ꝙ nõ durat vltra q̃ testator voluerit.l.si ita q̃s.ff.de vulga.& pup.& ad l.q̃ hẽt.§.j.r̃ndet,ꝙ illud est ex eo,q̃a ptãs iudicis ẽ limitata, sed nõ ptãs testõris alleg.l.in ꝯdõnibus.ff.de ꝯdi.& demõ.Sed certe ista opi.Ang. nõ vr̃ vera,q̃a volũtas testatoris non dẽt ꝯsiderari eo casu quo nõ adest ptãs. Sed ĩ casu ꝓposito nõ vr̃ adesse ptãs substituẽdi exẽplariè ĩtra pupillarẽ ętatẽ ex quo põt substitui pupillariter. q̃a cessare dẽt ptãs ꝓuidẽdi ꝑꝑ defectũ accidẽtis ex quo põt ꝓuideri ꝑꝑ defectũ naturæ ꝑ d.l.q̃ hẽt.§.j.in rõne sui q̃ rõ ẽt vẽdicat sibi locũ in casu ꝓposito si q̃s bñ aduertat.Et pro hoc etiam bñ facit, q̃a exẽplaria vr̃ fuisse inducta in subsidiũ ad exẽplũ pupillaris. & sic eo casu quo pupillariter non poterat substitui.d.l.humanitatis.& superflua ẽt fuisset prouisio dictę legis in hoc casu ex quo per pupillarẽ poterat ꝓuidere,& iõ nõ est verisimile legislatorẽ introducẽtẽ exemplariã substõnem intellexisse de hoc casu in quo ꝓuisio redderet̃ supflua.ar.l.si q̃n.ff.de leg.j. & c.si Papa.de priuil.in vj. & ista vr̃ esse vera opi.q̃ est cõis,vt s̃.dixi ꝑ ea q̃ dixi
134 s̃.ẽt patet r̃nsio ad rõnem Ang. ¶†An aũt impuberi emãcipato,& mẽtecapto possit fieri substõ exẽplaria cõiter tenet̃,ꝙ sic ꝑ d.l.humanitatis.q̃ vr̃ indistinctè loq̃.& q̃a ꝑmittit̃ etiã matri facere substõnẽ exẽplariam quãuis habeat filiũ in ptãtẽ, vt patet in d.l.humanitatis.¶Sed aduerte,q̃a hoc nõ vr̃ verũ.nã tũc filius impedit̃ testari nõ solũ ꝑꝑ defectũ mẽtis. sed ẽt ꝓpter defectum ętatis cui etiam pater prouidere nõ põt.ex quo est emancipatus. facit.l.qua ætate.ff.de test.& ideo non vr̃ pater,& ꝑñr etiã mater posse substituere tali filio exẽplariè ex quo ꝑꝑ alium defectũ etiam,ꝙ sanę mẽtis filius impeditur testari. arg.eorũ quæ no.Bar.s̃.circa q̃ntum requisitum. ꝓ hoc etiam facit,q̃a si pater non põt substituere directo q̃n subest vnum impedimentum tãtum.videlicet ætatis. ex quo est emancipatus multominus poterit ꝓuidere, q̃n adest duplex defectus, vt est in casu ꝓposito: q̃a impedit̃ testari ꝑꝑ defectũ ętatis,& ꝑꝑ defectũ mẽtis.facit,q̃d hr̃ in §.affinitatis. insti.de nup.& in l.& si nõ lex.ff.de hære.insti.& ꝓ ista parte ẽt faciat, q̃a exẽplaria vr̃ inducta esse in subsidium. vt dixi.s̃.Sed hic alio remedio vr̃ posse succurri videlicet si emãcipatus adoptet̃ facit.l.filio quẽ pr̃.ff.de lib. & posthu. sic tũc possit substituere pupillariter. & ista opinio satis vr̃ posse defensari, tunc cõis opin.doc.cũ nemine quasi discrepante hr̃ oppositũ.& illa vr̃ ęquior,sed ꝓ-
135 cedens de iure vr̃ ęquior. ¶†Et ex p̃dictis potes cõcludere,ꝙ si filio impuberi in ptãte, & mẽtecapto pr̃ substituerit hac forma,si filius meus decesserit in pupillari ętate talis sit ei hęres tũc intra pupillarem ętatem valebit,vt pupillaris.postea nullo modo valebit sed potius expirabit, vel tp̃e sit limitata.l.si ita q̃s.ff. de vulg.& pup. Si aũt dixisset,quisquis mihi hr̃s erit filio meo sit hr̃s. & sic non fuisset limitata tp̃e tunc ĩtra pupillarẽ ętatẽ valebit,vt pupillaris,postea valebit,vt exẽplaria.vt voluit Bar.in d.l.ex facto. si aũt dixisset si filius meus decesserit nõ sanę mẽtis sit ei hæres,tũc si decedat sanę mentis effectus intra pupillarẽ ętatem videret̃,ꝙ substitutio non habeat effectum quasi deficiat ꝯdõ sub qua fuit facta, nisi dicas,ꝙ tũc valet,vt pupillaris,vt sic ille casus expssus includat ẽt pupillarẽ intra tp̃s,intra q̃d̃ fieri p̃t ar.eorũ, quę hñr in l.nam hoc iure.ff.de vul.& pup.& eius, q̃d̃ tangit Bar.in d.l.ex facto.in q̃õne illa,an pupillaris,& exẽplaria ꝯueniãt in modo ꝓducẽdi, & an sit repire exẽplariã partim expssam, & partim tacitã quo ad casus. & q̃a etiã vr̃ Bar.velle in d.l.ex facto,ꝙ exemplaris expssa cõtineat etiã tacitè pupillarem.facit,quod no.in l.Gallus.§.q̃d si tñ.ff.de lib.& posthu.& hæc pars satis posse vr̃ sustineri ꝑ p̃dicta. Si aũt decessisset nõ sanę mẽtis tũc intra pupillarẽ ętatẽ valebit,vt pupillaris,& postea ut exemplaria,ꝑ id q̃d̃ dicit Bar.in d.l.ex facto, & idem vr̃ dicẽdum si testator simplr̃ dixisset talẽ filiũ meũ ĩstituo,& Titiꝰ sit ei hr̃s. Nã tũc, ex quo est ĩpubes,& in ptãte, & mẽtecaptꝰ intra pupillarẽ ętatem silr̃ valebit,vt pupillaris, & postea,ut
136 exẽplaria eadẽ rõne.& hoc de scd̃o req̃sito.¶†Circa tertiũ req̃sitũ inq̃tũ req̃rit̃, ꝙ ille cui fit substõ sit in ptãte,vt possit fieri pupillaris. dic ꝙ in hoc nõ ꝯuenit exẽplaris cũ pupillari s̃m cõem opin. q̃a põt fieri exẽplaria nõ existẽti in ptãte pr̃is, q̃a fieri p̃t ẽt a matre.d.l.humanitatis.q̃ tñ nõ hẽt in ptãte filiũ in §.fœminę.instituta.de adop.q̃ aũt potuerit esse rõ diuersitatis. quare in exemplaria nõ req̃rit̃, ꝙ filius sit in ptãte,sed in pupillari sic.Bar.tãgit duas rõnes q̃ dant̃ ꝑ doc.& illas nitit̃ reprobare dicens, ꝙ rõ necessaria nõ põt reddi,sed ꝑsuasiua.Sed potes dicere,ꝙ vtraq; rõ põt sustineri. Nã prima est,ꝙ iõ in pupillari requirit̃,ꝙ sit in ptãte. q̃a pupillus principalr̃ ĩpedit̃ testari ꝑꝑ rigorẽ iuris ciuilis. & iõ req̃rit̃,ꝙ fiat ꝑ hñtẽ in ptãte,q̃a patria ptãs ẽ de iure ciuili.l.nã ciuiũ.ff.d̃ his q̃ sũt sui iuris. sed furiosꝰ,vl̃ demẽs nõ ĩpedit̃ testari ꝑꝑ rigorẽ iuris ciuilis,sed ꝑꝑ cãm infortunij.& iõ ex humanitate uoluit lex sibi posse ꝓuideri q̃ humanitas ẽt hẽt locũ,licẽt nõ interueniat p̃ria ptãs. Ista em̃ rõ satis ur̃ posse sustineri eo respectu, q̃a ẽt si pupillus sit ꝓximus pubertati ꝑ tres, uel duos dies,nõ tñ poterit testari oportet, ꝙ ingressus sit ultimã diẽ an. 14.si est masculus,uel.12.si est fœmina,& sic nõ põt. dicit tunc impedire, nisi ex mero rigore iuris ciuilis iõ nimirũ si ꝯsiderat̃ rigor p̃riæ ptãtis in ipsa pupillari substõne faciẽda s̃m quẽ rigorẽ magnã ptãtẽ rõne p̃riæ ptãtis habebat pr̃ in filiũ.l.in suis.ff.de lib.& posth.¶Scd̃a em̃ rõ certo respectu põt saluari inq̃tũ pillã dr̃ ꝙ maiori p̃iudicio ur̃ agi in exẽplaria q̃ est apta ad durãdũ lõgiori tp̃e q̃ in pupillari.& iõ magis & ampliꝰ subueniẽdũ in exẽplaria.nã p̃t dici, ꝙ exẽplaria est apta ad durandũ ualde longiore tp̃e,q̃ pupillaris, q̃a pupillaris solũ apta est durare usq; ad tp̃s pubertatis.sed ista possit durare ꝑ tp̃s.20.& 30.annorum si cõtingat, ꝙ ꝑ tñ tp̃s duraret in furore, uel in demẽtia,& sic saltẽ hoc respectu ur̃ agi d̃ maiori piculo.
137 ¶†Iuxta p̃dicta queritur,an mr̃ quę trãsiuit ad scd̃a vota possit substituere exemplariè. Barto.in d. l.ex

Mr̃ secundo nupta, an possit substituere exẽplatiõe.

l.ex facto.tenet,q̃ nõ,q̃a tali matri interdicit admini stratio bonorũ filij in Auth.matri.& auię, & in auth. sacrm.C.q̃n mulier tutel.off.fungi põt. Idem tenuit Ange.in d.l.ex facto.in ipsa matre. secus dicit in patre q̃ filio mẽtecapto substituit, & duxit nouercã.& sic transiuit ad scd̃a vota.& rõ diuersitatis s̃m Ange. q̃a mr̃ reddit se suspectã trãseundo ad scd̃a vota.l. lex q̃ tutores.C.de admi.tu.& ideo tũc sibi interdici tur tutela.d.auth.sacrm.secus in patre cuius animus est ꝯstãtior. facit,licèt ipse nõ alleget,qđ notauit gl. in auth.quoq;. C.de reuo.do.nec perdit administrationẽ bonorũ filij ꝑ trãsitum ad scd̃a vota.l.fi.C.de bonis mrñis.& l.gñaliter.C.de sec.nup.& in §.si vero expectet. ver.sed q̃ sancitũ.ĩ Auth.de nup.col.4. ¶Sed aduerte, q̃ licèt Barto.& Ang.ꝯcordãt in mr̃e trãseunte ad scd̃a vota,q̃ nõ possit substituere exemplariter,tñ vr̃ dicẽdum de iure idẽ in ea,q̃ in pr̃e,videlicet, q̃ possit exẽplariter substituere saltẽ si petat curatorẽ dari mẽtecapto anteq̃ trãsiret ad scd̃a vota. nã tunc nõ priuat̃ successione ipsius filij.l.ij.§.si mater.& §.filijs.ff.ad Tertul.faciat.l.sciãt.C.de legi.hęred.nam tunc non priuat̃ successione filij, vt patet in dictis iuribus, & sic multominus debet priuari ptãte substituẽdi exẽplariè cum illa ptãs sit potius ad cõmodũ filij, vt habeat hr̃dẽ q̃ ad cõmodũ matris. arg. eius,q̃ dr̃ de pupillari insti.de pup.substi.in princ.& l.Iulianus.ff.de acquir.hære.in l.ex trib⁹. C.de inof. test.& sic si nõ priuat̃ cõmodo successionis, q̃ est ꝓpriè cõmodũ matris multominus põt priuari potestate substituẽdi q̃ est potius ad ꝯmodũ filij.&.ꝑ hoc ẽt faciat,qđ.d.l.humanitatis simpl̃r,& indistinctè loq̃t q̃a ꝑmittendo matrẽ substituere exẽplariè nõ distinguẽdo,an trãsiuerit ad scd̃a vota,vel nõ. sic vr̃,q̃ indistinctè sit intelligẽda ar.l.de ptio.ff.de pub.& j.de priui.c.q̃a circa. imò fortè posset ẽt attentari,q̃ etiã si nõ petierit curatorẽ, q̃ nihilominus posset substituere per d.l.humanitatis.q̃ indistinctè loquit̃. & q̃a non est eadẽ rõ priuãdi ipsam matrẽ ptãte substituẽdi q̃ est ad cõmodũ ipsius filij,q̃ est in priuãdo ipsam cõmodo successionis q̃ ẽ ad cõmodũ ipsi⁹ matris, & sic de vno ad aliud nõ vr̃ esse inferẽdũ.&.ꝑ p̃dictis ẽt faciat. q̃a licèt ẽt pr̃ dicat̃ inferre iniuriã filio ipsum exhr̃dãdo.l.pe. C.de leg.tñ ꝑ talẽ iniuriã nõ priuat̃ ptãte substituendi.l.j.§.j.ff.de vul.& pup.ergo eodẽ mõ vr̃,q̃ licèt mr̃ aliquã iniuriã dicat̃ inferre filio primi matrimonij transeundo ad scd̃a vota, vt hr̃ in §. gregoriana.in versi.prospeximus.in Authen.de non elig.sec.nub.col.j.& in Auth.de nup.§.finaũt tutelã. col.4.nõ debet tñ ꝑ hoc priuari ptãte substituẽdi ex quo hoc non est iure cautũ potius oppositũ. d.l.humanitatis.q̃ indistinctè loq̃tur. Nec ob.q̃ interdicit̃ sibi tutela, & administratio bonorũ ꝑ trãsitũ ad secũda vota.q̃a istud ꝯcernit,vel saltẽ ꝯcernere posset cõmodũ ipsi⁹ mr̃is si nõ interdiceret administratio. quia posset bona pupilli vsurpare,q̃ rõ cessat in ptãte substituẽdi ꝑ quã principaliter ꝓuidet̃ filio, vt hẽat hr̃dẽ.& ista pars satis vr̃ de iure posse defensari ꝑ p̃dicta.tñ Bar.& Ang.tenẽt oppositũ,vt supius dixi.& s̃. de opi.valet,q̃ mr̃ nõ priuet̃ ptãte substituẽdi exẽplariè ꝑ trãsitũ ad scd̃a vota, sicut nec pr̃.Bal.in d.l.humanitatis. in ver.nũc veniamus ex eo, q̃a hæc pœna nõ inuenit̃ a iure imposita scd̃o nubẽti.& quia dicta ptãs negaret̃ mr̃i ꝑ dictũ trãsitũ ẽt negaret̃ pr̃i,q̃a pęnę amborũ sunt cões.Et ꝑ p̃dicta patere põt,an substitutio exẽplaria facta ꝑ matrẽ anteq̃ trãseat ad secũda vota expectabit,si postea transeat ad scd̃a vota.nã Barto.tenuit, q̃ sic q̃a s̃m eũ req̃rit̃ q̃ duret habilitas substituẽdi tp̃e mortis. ꝑ id qđ ĩ silimi.de pupillari.ĩ l.ij.ff.de vul.& pup.sed tenẽdo opi.q̃ dixi.s̃.p̃riũ eẽt dicẽdũ.& ꝯ Bar.ẽt facit,q̃a licèt opi.sua ꝓcederet q̃n substitueret post trãsitũ ad scd̃a vota,tñ q̃n ẽ facta añ ex quo est facta tp̃e habili vr̃ q̃ duret, licèt postea supueniat vitiũ, q̃ impediret illã fieri ex quo tale vitiũ nõ est delictũ,ꝑ id qđ leg.& no.in d.l.j.§.exigit. per gl.& doc.ff.de bo.pos.s̃m tab.& ad l.ij.p̃allegatam posset rñderi,q̃ ibi loq̃t̃ in pupillari. sed nos hic loq̃mur in exẽplaria qua nõ vr̃ oĩno eadẽ rõ, ꝑ id qđ supius dixi.& p̃cipuè,q̃a cõmodũ ẽ filij hr̃e hr̃dẽ,vt supi⁹ ẽ dictũ.& sic vr̃ q̃ nõ rũpat̃ dicta substõ ex quo legitimo tp̃e fuerit facta ꝑ ea q̃ hñtur in d.§.exigit. & ĩ c.s̃m legitimè.de re.iur.in vj.& hoc de tertio req̃sito.Et hãc ptẽ repio tenere.Bal.in d.l.humanitatis. ĩ ver.veniam⁹.ꝑ id,qđ hr̃ ĩ d.l.j.§.exigit.& q̃a scd̃ã añ trãsitũ ad scd̃a vota nõ ĩfringunt̃, vt ꝓbat̃ ĩ §.finaũt
138 tutelã.ĩ fi.in Auth.de nu.¶†Circa quartũ videlicet, q̃ sui iuris efficiat̃ ꝑ mortẽ testatoris, & sic,q̃ non sit recasurus post mortẽ testãtis in ptãtẽ alterius.dic, q̃ in hoc ꝯuenit pupillaris cũ exẽplaria,q̃a eadẽ est rõ. nã tũc ille cui fieret substõ nõ solũ impediret̃ ꝑ defectũ mẽtis,sed ẽt ꝑ aliũ defectũ,videlicet,q̃a esset in ptãte alteri⁹.l.q̃ in ptãte.ff.de test.& ꝑ hoc ẽt dicit Bar.in d.l.ij.q̃ tp̃e sanę mẽtis ꝯmisisset delictum ex quo fuisset dãnat⁹ ad pęnã deportatiõis. q̃ q̃a tũc ꝑ tale delictũ,& talẽ sñiam effect⁹ esset intestabilis ẽt si eẽt sanę mẽtis.l.ei⁹ q̃.ff.de test. q̃ tũc non posset tali effecto mẽtecapto,vr̃ furioso substitui exẽplaria, q̃a vltra defectũ mẽtis subesset ẽt alius defectus ꝑ
139 quẽ ĩpediat̃ testari,& hoc đ quarto req̃sito. ¶†Circa q̃ntũ videlicet,q̃ añ mortem testatoris nõ desinat esse in ptãte.dic,q̃ in hoc nõ ꝯuenit cũ pupillari. q̃a ẽt si desinat esse in ptãte nihilominus remanet valida substõ exẽplaria, q̃a illa põt fieri ẽt nõ existẽti in ptãte,vt supius est dictũ.Et aduerte, q̃a sufficiet quẽ nõ esse sanę mẽtis tẽpore quo morit̃ testator,licèt nõ esset tẽpore testamẽti.ar. eius qđ dr̃ de pupillari in l. ij.§.sed si extraneũ.ff.de vulga.& pup.& hoc de q̃n-
140 to requisito.¶†Circa sextũ videlicet, q̃ pr̃ sibi faciat testm̃.dic,q̃ ꝯuenit exẽplaria cũ pupillari. quia eadẽ est rõ. nã vt ualeãt disposita in testõ est expediens,q̃ pr̃ sibi faciat testm̃, & sic instituat sibi hęredẽ, cũ institutio hr̃dis sit caput testamẽti.l.ꝓximè.ff. de his q̃ in testõ delen.& inst.de lega.§.añ hæredũ.& pro hoc ẽt facit,q̃a dẽt filio relinquere legitimã. d.l.humanitatis.q̃ intelligit̃ hodie institutionis. ꝑ §.aliud quoque capitulũ.in Auth.vt cũ de ap.cog.hoc tñ fallit in milite,quia poterit filio exẽplariè substituere,licèt sibi militi non fecerit testm̃, & sic non instituit hæredẽ ad instar eius, qđ dicit̃ de pupillari, in l.miles ita.ad fi.ff.de test.mili. ¶Sed Ang.in d.l.ex facto.tenet oppositũ ex eo,quia si miles non testatur sibi, & sic non facit sibi militi testm̃ ꝑ ꝯñs nil relinquit filio cui vult substituere exẽplariè,& sic non relinq̃t legitimã, & ꝑ ꝯñs videt̃ q̃ substõ exẽplaria tũc non valeat ẽt si facta sit a milite, q̃a de forma substãtiali substõnis p̃dictę videt̃ esse q̃ relinquat̃ filio ltĩmo, vt patet in d.l. humanitatis. Et ad l.miles.ita rñdet Ang.q̃ ibi loq̃t̃ in pupillari q̃ in multis differt ab exẽplaria, vt tãgũt doc.d.l.humanitatis.& in l.ex facto.tu potes saluare sñiam Bar.q̃ voluit,q̃ miles substituendo exẽplariè nõ hẽat necesse sibi facere testm̃. nã ꝑ dicta opi.facit,q̃a q̃n miles nõ facit sibi testm̃, & sic nõ facit sibi aliquẽ hr̃dẽ,tũc saltẽ tacite ab ĩtestato reliq̃t filio legitimam, & vltra.l.conficiuntur.§.j.ff. de iure codicil.& ideo debet posse subsistere exẽplaria substitutio ex priuilegio militis per se sine alia expressa substitutione.ar.d.l.miles ita.in fin.Fateor tamen,quòd

etiã miles non poterit substituere filio mentecapto, si eum exheredat.q.a.d.l.humanitatis. requirit saltẽ legitimã filio relinqui. & in hoc fit bona equiparatio inter paganũ, & militẽ quo ad istã exẽplariã .p d. l.humanitatis. vbi aũt miles reliq.sset filio legitimã, satis vr̃ q̃ ẽt si non adeat eius hr̃ditas. tñ ex priuilegio militis sustineatur substitutio exẽplaria.argu.d. l.miles ita ad fi.in pagano aũt qñ non adiretur hr̃ditas ex eius testõ tunc tenẽdũ est id, qđ tangit Bart.circa octauũ req.situm.de quo ibi dicet. & hoc de sexto
141 req.sitio.¶†Circa septimũ, q̃ impubes sit institutus, vel exhr̃datus. Conclude, q̃ in hoc nõ ↄuenit substitutio exẽplaria cũ pup.q.a exemplaria non fit exhere dato, sed pupillari sic. qñ aũt fit instõ bene cõuenit hec substõ cum pupillari.sed tñ hic occurrit dubium. Quid si filio mẽtecapto relinquat min⁹ legitima, an poterit substitui exẽplariè.Bar.ĩ d.l.ex facto tenet, q̃ sic sicut posset tunc ẽt substitui pupillariter.nã tũc tenet testm̃,& põt agi ad supplemẽtũ.l.oĩno. C.de inof.te.sed Ang.ĩ d.l.ex facto.sub dubio fortè tenet ↄ̃triũ,q.a de forma substãtiali huius substõnis vr̃ esse,vt saltẽ legitima relinquat.d.l.humanitatis. & sic a dicta forma vr̃ esse recedendum,aliàs videt̃ inualidari substõ.ar.l.cum hi.§.si prætor.ff.de transa. Nec ob. q̃ poterit petere legitimam, q.a illud nõ petit ex voluntate patris. imo potius ↄ̃ eius voluntatẽ ex quo ipsam integram non relinquit.ar.l.maritus.C.de .pcu. & c.nonne.s̃.de p̃sum.& pro hoc,q.a non vr̃ exercere humanitatẽ in filiũ relinquendo sibi minus legitima q̃ appellatur portio minuscula.l.si q̃s in suo. C. de inoff.test.& .p ista parte etiã licèt ipse non alleget põt allegari gl.ĩ d.l.humanitatis. in verbo,legitima. dum dicit, q̃ illa ad minus dẽt relinq.,.p hoc etiam faciat,q.a sicut non põt fieri exemplaria exhæredato,licèt testm̃ teneat ita eadẽ rõne nõ vr̃ posse fieri huic instituto in min⁹ legitima,licèt testm̃ teneat, & possit agere ad supplementũ. sic & exhr̃datus põt agere q̃rela.& sic nõ vr̃ bona ↄ̃ñtia si dicatur testm̃ valet,& põt agi ad supplementũ.ergo põt substitui exẽplariè & pro hoc faciat, q.a illud ius agẽdi ad supplementũ fuit surrogatũ loco q̃relæ.l.oĩmodo.& l.si q̃s filium. C.de inof.te.& .p p̃dicta videt̃, q̃ de iure possit defensari opi.Ang.opi.tñ Bar.cõiter tenetur, & equior videtur inquantũ fauet validitati substõnis.ar.l.si pars. ff.de inof.te.& c.fin.s̃.de re iud.Quæ aũt potuit esse ratio, q̃ hæc substitutio nõ põt fieri exheredato, licèt pupillaris possit fieri pupillo exheredato.dicunt aliqui, quia ista substitutio est inducta ex humanitate. d.l.humanitatis.sed illa .p.p rigorẽ patrie p̃tãtis quæ durat etiã quo ad exhæredatũ. alij vero dixerunt, q̃ rõ,quia demens, vel furiosus nõ põt cõmittere cãm ingratitudinis. & ideo nõ põt exheredari.d.l.si q̃s in suo. secus in pupillo si sit doli capax. facit, qđ hr̃ in l.impuberem.ff. de fal. & de delic.pue.c.j.& ij. Sed istam rationem impugnat Bart.q.a impossibile est, q̃ furiosus, vel demens cõmisit causam ingratitudinis ante furorem,vel dementiã.& sic .p.p illã poterit exheredari. & tñ nõ poterit tunc fieri hæc substõ, .p id qđ hr̃ in d.l.humanitatis.& sic vult Barto.q̃ .p.p cãm ingratitudinis commissam ante furorem possit filius
142 exheredari,nihil tñ allegat.¶†Sed tu potes allegare casum notabilẽ in l.j.§.sed cũ antiq.tas.C.de cur.furio.iũcta.l.si q̃s in suo.nã certũ est, q̃ etiã ſm t.pa.C. demẽs .p.p cãm ingratitudinis cõmissam t.pe dementie nõ poterit exheredari,sicut nec infans.d.l.si q̃s in suo.& eadẽ rõne furiosus, & tñ in d.l.fi.q̃ fuit vna đ q̃nquaginta decisionib⁹ dr̃ q̃ põt exhr̃dari, furiosus ergo necessario loquit̃ qñ cõmisit cãm ingratitudinis añ furorẽ. & .p hoc etiã bñ facit,qđ hr̃ in c.maiores.ĩ.de bap.vbi ecclesia iudicat de furioso ſm statum in quo erat ante furorẽ,& sic vult, q̃ si existẽs in p̃ctõ mortali incidat in furorẽ, & moriat̃, q̃ hic erit dãnatus sicut si exñs sane mentis decederet in pctõ mortali. uidebat̃ tñ ↄ̃riũ,q̃ satis uidebat̃ ipso furore punitus.ar.l.diuus.ff.de offic.p̃si.& 7.q.j.cũ .pcussio. & q.a cã ĩgratitudinis vr̃ purgari .p ingressum religionis ſm no.:p doc.ĩ l.Deo nobis.C.de Epis.& cle.Sed certe p̃dicta nõ obstãt, q.a.d.l.diuus.vr̃ ĩtelligẽda qñ t.pe furoris aliq.d cõmisit. Nec ob.ẽt.d.l.Deo nobis. q.a loquit̃ in diuerso casu de quo ẽt est opi.ut ibi no.
143 & p̃dicta faciũt ad q̃õnẽ,† an si existens sane mentis cõmittat homicidiũ, & postea incidat in furore possit de iure decapitari.nã uideret̃ q̃ sic .p p̃dicta,in ↄ̃triũ tñ facit.d.l.diuus. maximè in uer.si uero.ubi ur̃ intelligi de delicto cõmisso ante furorẽ. & .p hoc ẽt,
144 q.a sicut nõ dẽt executio † fieri in corpus mortuũ de iure,& sic nõ deberet suspẽdi .p.p delictũ ille, q. esset mortuus q̃uis ↄ̃riũ de facto seruat̃ iuxta not..p Cy.in l.ij.C.qui test.fa.po.ita ur̃ q̃ nõ dẽat fieri executio ĩ isto q. quodãmodo ur̃ hr̃i .p mortuo ex quo caret intellectu.facit.l.bonorũ.ff.rẽ ratã haberi.ubi ur̃ mors, & furor equiparari. & ad id,quod dictum est.s̃.posset rñderi, q̃ aliud sit in pœna q̃ respicit bona, ut est exhr̃datio.aliud in pœna q̃ hẽt afficere p̃sonã. ut est decapitatio, in hac quæstione satis equũ uideretur,si speretur reduci ad sanã mentem interim custodiat̃, & differat̃ executio usq; ad illud t.ps. arg.l.p̃gnãtis. ff.de penis.si aũt sit spes de recuperatiõe sane mẽtis, tũc est magis dubiũ q.d sit fiendũ. nam .p una parte uidelicet, q̃ debeat decapitari fortiter facit rõne delictũ remaneat impunitũ ↄ̃ id, qđ hr̃ in l.ita vulneratus.ff.ad l.Aquil. .p alia parte fortiter ur̃ facere equitas. & illud quod.s̃.dixi,quòd de iure fieri non debet executio in mortuũ. & sic eadẽ rõne,nec in istũ ar.d.l.bonorũ.reperio, q̃ Bal.tãgit q̃õnẽ in d.l.furiosum.§.fi.C.q. test.fa.poss.& ibi ur̃ uelle, q̃ nõ debeat decapitari t.pe furoris. secus tñ dicit in .pdigo q. licèt post .pdigalitatẽ cõmittat delictũ nõ tñ euadit penã, ut leg.& no.per gl.& doc.in l.si q̃s in tantã. C.unde ui.in glo.mag.& idẽ ur̃ uolisse Bar.in d.l.humanitatis.ex eo,q.a nõ põt fieri .pcessus aliq.s ↄ̃ furiosum,& .p ↄ̃ñs nõ ur̃ q̃ possit .pcedi ad aliq̃ pœnã cõtra eũ.& si .pcedat̃ illud fit de facto ſm eum.& iõ .p.p talẽ pœnã de facto impositã nõ inualidaret substõ exẽplaria facta ipsi furioso. facit,quod hr̃ in l.si quis filio.§.qđ si illicite.de iniu.tes.sed aduerte, q.a dictũ Bal.ur̃ .pcedere qñ .pcessus nõ fuisset factus,nec ↄ̃ñr sñia lata in aliquo casu fuisset missa tunc executioni. an tunc postea poterit mitti t.pe furoris, ur̃ stare dubietas de qua prædixi,& poterit dici, q̃ hoc residebit in arbitrio superioris qui ur̃ super tali casu ↄ̃sulendus, .p id qđ hr̃ in d.l.diuus. ĩ uer.si uero.& adde supradictis, qđ si agatur de pœna p̃sonali non põt fieri .pcessus cõtra furiosum. qui .p.p defectũ mẽtis hr̃ loco absentis.l.ij.§.furiosus.ff.de iure codicillorũ. Cõtra absentẽ aũt ad penã p̃sonalẽ .pcedi nõ põt.l.absentẽ.ff.de pe.nec p̃t ẽt .pcedi cũ curatore furiosi. q.a ubi ex crimine venit imponẽda pena p̃sonalis nõ admittit̃ .pcurator,& ↄ̃ñr,nec curator,.p id qđ hr̃ in l.accusatore ads.l.pe.§.ad crimẽ.ff.de pub.iud.& in c.accedẽs. ĩ.de accu.& sic in d.casu qñ uenit imponenda pœna decapitationis non uidetur posse processus fieri contra furiosum per rationes prædictas,& hæc de septi-
145 mo.¶†Circa octauũ requisitum uidelicet,qñ adeat̃ hereditas ex p̃rno. dicit Bar.quòd hæc substõ ↄuenit cũ pupillari.unde cõcludit, q̃ si furiosus,uel demens erat

erat in ptāte substituentis tunc ꝓ hoc erat suus hęres inst.de hæredum quali.& dif.§.sui aūt. & ideo si ipse solus fuit institutus existentia sui hæredis confirmabit tabulas exemplarias, sicut & pupillares facit, qđ hr̄ in l.fi.C.de cura.furio. & in l.si filius qui patri. ff. de vul.& pup. Si vero non fuit in ptāte substituentis vel habuerit cohęredē extraneum.tunc oportet, ꝙ adeat hereditas ex prn̄o, vt confirmentur tabulę exēplariæ.sicut dicimus ēt de tabulis pupillaribus.l. idē Iulianus.ff.ad treb.aduerte tn̄, ꝙ vbi furiosus solus esset institutus,& esset in ptāte tunc cessaret existentia sui hæredis,nec ēt vr̄ posse adiri hr̄ditas per furiosum ꝑꝑ defectum mentis,& sic videret,ꝙ non posset ꝯfirmari hæc substitutio,sed Bart.notabiliter dicit,ꝙ confirmabit̄ si curator datus sit furioso,ꝑut dari dēt d.l. fi. & talis curator agnouerit bonorū possessionē noīe furiosi. nā tunc confirmabit̄ hæc substitutio per talem agnitionē,sicut confirmat̄ fideicōmissum vniuersale, per tex.valde notabilē in l.cum heres instit. ff.ad Tre.& istā opi.Bar.puto veram,licèt Bal. in d.l. humanitatis.dicat ꝙ ad validitatē huius substitutionis nō est necesse adire hæreditatem ex paterno, nec petere dictam bonorum possessione.mouet̄, quia testtōr substituens furioso,vel mentecapto.scit illū non posse adire.& sic vr̄,ꝙ intelligat ei fecisse substōnem vulgarē cū videatur ista substō sapere naturā compēdiosè in qua ēt ꝯtinet̄ vulgaris, vt dicet̄ in mā ipsius cōpēdiose,sed certè fateor,ꝙ exemplaria expressa cōtinebit in se tacitā vulgarē,sicut ēt dicimus de expssa pupillari nō tn̄ video per hoc,ꝙ posset dici, ꝙ valeat substitutio exēplaria si non adeat̄ hereditas ex prn̄o. Quid.n.si ex tacita vulgari nolit adire substitut⁹,nec aliter fuerit confirmatū testm̄ prn̄um.certè vr̄,ꝙ non valeant contenta in eo ꝑ l.eam quā.C. de fideicom. hoc tn̄ vr̄ fallere in milite, ꝑ id ꝙ supra dixi circa sextū requisitū,& per l.miles ita.§.fi.ff. de testa. militis. & sic melior vr̄ opi.Bar.q̄ Bal. & hæc de octauo requ
146 sito, & de scd̄o principali q̄sito.¶†Circa tertiū principale, an ꝯueniant in modo ꝓducendi est videndū an sit reperire expressam exēplarē, & sir̄r tacitā, sicut dicimus de pupillari.Itē scd̄o quibus posset fieri hęc substitutio.itē tertio q̄ possint substitui.¶Quò ad primum dicendū,ꝙ sic.q̄a eadem est ratio,& patebit ex sequentibus. & expssa exēplaria qualiter fiat hr̄ hic in gl.in ver.exēplaris.& in d.l.humanitatis.nam fit ꝑ illa verba. si filius meus decesserit prius quā ad sanā mentē perueniat,talis sit hr̄s.& aduerte,vt dicit Bal. in d.l.humanitatis. non est vis.an dicat̄ talis sit mihi hæres,q̄a illud verbū mihi non impedit exēplariā sicut,nec pupillarem.l.qui ita.§.qui sibi.ff.de bo.poss. f̄m tab.vbi ē casus notabilis.& idē si simplr̄ dicat̄ talis sit hęres,vt hic voluit gl.idem si dicat̄ talē instituo hr̄dem,per id qđ hr̄ in c.j.ͅ.eo.in vj.idem si dicat̄ talem hr̄dem instituo per l.ꝑcibus.& idē si dicat̄ talem hęredē substituo,q̄a licèt illud verbū substituo,sit cōmune ad directā substōnē,& ēt ad obliquā.tn̄ in dubio dēt intelligi, ꝙ contineat directā,q̄n id fieri pōt
147 per id,qđ hr̄ in c.j.ͅ.e.in vj.in ratione sui.¶†An aūt substitutio expressa exemplaris contineat tacitā vulgarē,sicut & pupillaris,dic ꝙ sic,q̄a eadē est rō,& ꝑ ꝯn̄s idē ius.an aūt eꝯ̄ vulgaris expressa contineat tacitā, dic ꝙ non si tꝑe testamēti nō erat ille,cui fit substitutio demens,vel furiosus.q̄a in dubio non vr̄ dubitatū de casu, & aduersa fortuna liberi hoīs.l. inter stipulantē.§.sacram.ff.de ver.obl.Si vero tꝑe quo fit substitutio esset furiosus,vel demens,tunc cōtinebit vulgaris expressa tacitā exemplariā. quia cessat tunc ratio de qua supra,ex quò de p̄senti est furiosus, vel demens,& sic eadē est rō. ꝙ tunc debeat ꝯtinere exēplariam,sicut ēt continet tacitam pupillarem. Et aduerte, ꝙ q̄n fit vulgaris expressa si fiat pupillo demēti, seu mentecapto qui sit in potestate substituentis. tunc dicta vulgaris continet tacitam pupillarem, & ēt exemplariam.Nec ob.si dicat̄, ꝙ duo specialia nō debent concurrere circa idē iuxta id, qđ hr̄ in l.j.C. de dotis promissione.q̄a illud verum,q̄n hēret originem ex eadem causa.secus si ex diuersa.arg.l.singula.ff.si cer.pet.& ita contingit hic, quia continebitur pupillaris ratione pupillaris ætatis, & exemplaria rōne dementię. ꝑterea potest dici,ꝙ duo specialia non possunt concurrere eodem tꝑe,sed diuerso sic, & ita contingit in casu proposito, q̄a in pupillari ætate cōtinebitur pupillaris tacita per l.qui habet.§.j.ff.de tutelis.post pubertatē continebit̄ exēplaria, & interdū etiam intra pupillarem ætatem solum continebitur exemplaria si fortè pupillus sit demens, & non sit in potestate substituentis.quia scd̄m cōem opi. tali pōt fieri exēplaria,ideò illa continebitur.facit qđ dixi.s̄. circa f̄m requisitum.Et no.ꝙ exemplaris ꝯtenta vulgari expssa est omnino tacita.sicut ēt dicimus de pupillari contenta in vulgari expressa.l.iam hoc iure.ff. de vulga.& pup. An autem pupillaris expressa contineat tacitam exemplariā, si pupillus sit mētecaptus. Guil.de Cu.dicit,ꝙ sic.quia in habentibus symbolū hoc est similitudinem, facilis est trāsitus.l.in rem.§. item quecunq;.ff.de rei ven. ꝙ dicit Bar.procedere, q̄n non fuit pupillaris tꝑe limita.puta, q̄a facta fuit per illa verba,quisquis mihi hæres erit sit hæres filio meo.nam in dicto casu intra pupillarem ætatem valebit,vt pupillaris,postea vt exemplaria,si vero fuisset tꝑe limitata. puta si filius meus decesserit intra pupillarem ætatem talis sit hæres. tunc non continebit exemplariā.q̄a intra pupillarem ætatē valebit, vt pupillaris.postea aūt oīo expirabit ꝑꝑ tp̄s taxatum per l.si ita q̄s.ff.de vul.& pup.& hoc intellige si pupillus erat in potestate substituentis.si aūt non fuisset in potestate.tunc ex quò erat demens valuisset,vt exēplaria intra pupillarem ætatem f̄m cōem opi.de quā di-
148 xi circa scd̄m requisitum.¶†An aūt exemplaria substitutio contineat etiam in se tacitam pupillarē.Bar. post Guil.vr̄ sentire, ꝙ sic per rationem illam, ꝙ in habentibus similitudinem facilis est trāsitus. de qua s̄.dixi in q̄ōne illa, an pupillaris expressa contineat exemplariam,& licèt Bar. expresse non tangat q̄ōnē istam in d.l.ex facto.tn̄ eam expresse ponit Bal.in d. l.humanitatis.& concludit,ꝙ expressa exēplaria continet pupillarem ex eo,quia in illa verba compendiosa,videlicet, si decesserit non sanę mentis effectus q̄ verba tanquam indefinita f̄m eum comprehendunt oēm casum qui posset adaptari attentis verbis substōnis, & conditione personæ cui fit substō.arg. c.j.ͅ.e. in vj. Et per p̄dicta patere pōt, ꝙ exēplaria cōtinebit vulgarē tacitā & ēt tacitā pupillarē si ille cui fit sit institutus,& impubes,& mentecaptus. & in potestate substituentis. ¶ Quid aūt si exprimat̄ vnus casus indiuiduus exemplariæ. an comprehendet totam speciem ipsius substōnis exemplariæ.¶ Exemplum si filius furiosus instituatur, & ei facta sit substō si in illo furore in quo est decesserit.an si recesserit furor, sed remanserit demens habebit locum hæc substitutio. videt̄,quòd non, quia expressio indiuidui uidetur facere cessare speciem in alijs indiuiduis.l.hęres.§.duę. de leg.iij.in contrarium facit quod habetur.in l.fi.C. de insti.& substi. vbi si exprimitur vnus casus vulgaris trahit̄ ad alium,& sic eadem ratione ur̄ dicēdū in proposito. ꝙ expressio unius casus exemplariæ trahatur

hatur ad alium casum huius spẽi,& pro hoc, quia ex eadẽ mã vñr nasci,& ideo fienda vr̃ extensio de vno ad reliquum.ar.l.maritus. cum ibi notatis.ff. loca.& ꝑ hoc etiam si testor cogitasset de alio casu verisimiliter ꝓuidisset cum eadẽ sit ratio.ar.l.fi.C.de posthumis hr̃dibus instituendis. & in hac parte residet Bar. in d.l.humanitatis.& istã partem puto verã per rationes præallegatas.nec ob.d.l.hæres.§.j. quia nõ loquitur in mã substõnis.sed in alia materia,iõ non habet obstare.nam in materia substõnis vnus casus expressus comprehendit aliũ; vt patet.in d.l.fi.& no.in l.gallus.§.q d si tm̃ . vbi per Bar.ff.de lib.& posthu.& ex p̃dictis patet, q̃ a est dare exemplariã expressam , & ẽt exemplariam omnino tacitã.Aduerte tñ,ꝙ talis tacita posset ẽt probari ex cõiecturis sicut dixit ex tacita pupillari circa materiam pupillaris. Itẽ ꝑ p̃dicta patere p̃t , ꝙ est reperire exẽplariã partim expressam quò ad verba respectu s.eius qui substituit,& partim tacitã,videlicet respectu verborũ quæ referunt̃ ad eũ cui fit substõ . Itẽ est reperire exẽplariã expressam in gñe,& tacitã in specie, vt ꝯtingit in illa quæ cõtinet̃ sub breuiloqua,vel compendiosa. An aũt sit reperire exẽplariã partim exp̃ssam quò ad casus,& partim tacitã quò ad aliũ casum,est dubiũ.ꝓ cuius declaratione est videndũ q̃bus ꝑsonis posset fieri hæc substitutio.& certè clarũ vr̃ de mentecapto.per d.l. humanitatis.& idẽ cõiter dr̃ de furioso . facit qđ hr̃ in d.l.ex facto.ff.de vul.& pup.Sed dubiũ est de surdo,& muto eo casu quo non p̃nt testari,ꝙ qñ fit hr̃ in l.discretis.C.qui testam̃.face.po.videret̃ idẽ dicendum, ꝙ in mentecapto,& furioso,cum videat̃ eadem ratio , ex quò tales sibi testari non possunt.sed Iaco.de Are.& Cy.tenuerunt contrarium dicentes, ꝙ hoc non reperitur iure cautum,quòd muto, & surdo possit substitui.sed solum reperitur in mentecapto.& ideo nõ poterit substitui muto,& surdo,nisi hoc impetret̃ a principe sicut olim fieri debebat d.l. ex facto. & istã opi. tenuit Io.An.super ista gl.dicens doc.tenere, qđ nõ posset substitui surdo, & muto.Sed Guil. de Cu. tenuit ꝯ̃rium ex eo. q̃ a vr̃ eadem ratio quę in demẽte , secus dicit in prodigo.quia ex culpa sua incidit in tale vitium.iõ potius meretur pęnam q̃ præmium.arg. l.siue hæreditaria.ff.de neg.gest.sed Ray.de for. quẽ sequit̃ Bar.& ẽt Bal.in l.humanitatis.dicit qđ nedum surdo,& muto poterit substitui,sed etiam ꝓdigo.q̃ a ille assimilatur furioso.l.is qui.ad fi.ff.de tu.& cu.da. ab his.& l.pen. ff. de cu.fur.& l.j.C.de cura.fur.nec ob.ratio Guil. quia licèt culpa sua incidat in tale vitiũ non tñ est talis culpa propter q̃ tollatur testm̃ al's rite factum.l.j.§.exigit,& ibi no.ff.de bo.pos.ſm tab. & ideo non per hoc debet impediri potestas parentis quominus possit substituere.& pro hoc faciat.q̃ a nõ obstante tali culpa prouidetur sibi in vita.quia datur sibi curator, sicut & furioso.vt patet in iuribus præallegatis. ergo etiam eadem ratione conueniens est dicere , ꝙ ius noluerit posse ei prouideri in morte sibi

149 substituendo.¶ † Et ex prędictis patet,ꝙ cõis opi.esse vr̃,ꝙ muto,& surdo possit hæc substitutio fieri,& similiter etiam prodigo.Sed Ang.in d.l.ex facto.tenet contrarium in prædictis dicens,quòd muto,& surdo aut prodigo,vel furioso non põt fieri hæc substitutio nisi hoc impetretur a principe.de muto dicit probari in d.l.ex facto.in prin.& eadem rõne de surdo,& similiter eadẽ rõne de prodigo,de furioso dicit ẽt probari,q̃ a de iure cõi ꝑ l.si humanitatis. solũ habemus prouisum in mentecapto.& sic cũ ipso sit dispensatũ contra regulas iuris cõis impedientes alterum cõdere testm̃,non debebit hoc trahi ad furiosum per l.furiosi.C.de nup.& quæ vr̃ probare, ꝙ vbi lex facit mẽtionem de mẽtecapto dispensatiuè illa dispositio nõ porrigitur ad furiosum, nisi per aliã legẽ ad hoc proroget̃.fatetur tñ , ꝙ in furioso cõis opi.est in oppositũ,videlicet,ꝙ in eo sit idem,ꝙ in mẽtecapto, & ideo dicit cogitandum.sed tu dic securè , ꝙ de furioso nõ vr̃ dubitandũ quin cõis opi. sit vera.quia pro illa est tex.cum gl. in l.fi.§.j.C. de cur. fur. vbi aperte litera vult coniuncta gl.substitui posse furioso per l. humanitatis.facit qđ hr̃ in d.l.ex facto.in verbo,nã & si furioso.& ad d.l.si furiosi potes dicere, ꝙ non obst. per d.l.fi.§.j.vbi videtur expressum, ꝙ idem sit in furioso ꝙ in mentecapto.põt etiã alteri r̃nderi, videlicet , ꝙ d.l.si furiosi.habet locũ quò ad interpretationẽ generalem,& necessariã.nam in illa ꝓcedit,qđ statutũ in demente non intelligitur necessario, & gñaliter esse statutũ in furioso,nisi hoc exprimat̃. & ideo si anteq̃ fieret expressio ferretur sñia per quã iudex aliud iudicaret in furioso quàm esset statutũ in demente non diceretur sñia esse lata contra ius , nec esse expresse contra ius,& ita intelligatur.d.l. nõ autem debet intelligi respectu interpretationis magistralis q̃ est fienda , & fieri potest ex identitate rationis saltẽ in casu fauorabili,prout est ille de quo loquitur illa lex.& ẽt est casus,de quo tractamus, & id potuisset ibi iudex ex identitate rationis iudicare in furioso idem,quod in demente ex interpretatione magistrali per quã de similibus ad similia potest procedi.l. non possunt. ff. de legi.& de intellectu dictæ legis si furiosi. plenè tetigi in l.si vero.§.de viro.ff.solu.mat. in materia extẽsionis.& per hoc etiam vr̃.ꝙ surdo,& muto possit fieri hæc substitutio eo casu quo testari non possunt.& sil'r prodigo.quia agimus de extensione fienda in fauorabilibus.& vbi eadẽ est ratio.facit qđ leg. & no.ꝑ Bar.in d.l.si constante.ff.so.ma. & ꝙ plenè dixi in d. §.de viro.& per p̃dicta vr̃ posse defensari opi.cõis, videlicet,ꝙ hæc substõ nedum possit fieri mentecapto. sed ẽt surdo,& muto,qñ non p̃nt testari,& etiã prodigo.& per hoc ẽt videretur dicendum, ꝙ si per statutũ minor.25.annis ꝓhibet̃ testari ,ꝙ poterit tali fieri hæc substitutio sicut fieri põt & ꝓdigo.de quo Bar. tetigit in materia pupillaris,circa ſm requisitum.& ꝑ hoc potest inferri, an sit reperire exemplariam exp̃ssam quò ad vnum casum,& tacitã quò ad alium . nã vr̃ dicendum,ꝙ sic. nam si facta fuerit ei qui esset demens,& in quieta dementia qui postea efficeret̃ furibundus,& sic furiosus etiã talis casus comprehenderetur , & plus dixit Bar.ꝙ si facta sit furioso q̃ postea desijt esse furiosus,sed factus est surdus , vel mutus , vel prodigus,cui sit bonis interdictum, ꝙ isto casu ẽt substitutio exẽplaria facta furioso si decessetit priusq̃ ad sanam mentem peruenerit etiam extendet̃ ad casus p̃dictos,sicut videmus in simili, ꝙ vulgaris expressa comprehendit etiam tacitã pupillarem,& tacitam exemplariã,vt superius est dictum.facit qđ leg. & no.in l.gallus.§.& quid si tantum.ff. de lib. & posthu. & sic hoc casu erit exemplaria expressa in vnũ casum,& tacita quo ad alios casus non expressos ad quos extenditur. Et ex prædictis habes quibus possit

150 fieri hęc substitutio. Qui aũt p̃nt † substitui. hr̃ in d. l.humanitatis . & personæ duplicis spẽi possunt substitui,videlicet filij illius, cui fit substitutio si extant fratres ipsius,cui fit substitutio.aliàs autem personas nõ vr̃ esse necesse substitui.sed solum supradictas ꝑ-

151 sonas,& per hoc potest inferri, an † mater ipsius,cui fit substitutio poterit præteriri,aliqui tenuerunt, qđ non,sicut nec frater,& per hoc etiam dicebat,quia ẽt in pupillari hodie mater non põt p̃teriri,sicut nec in exempla-

exemplaria ſm eos.ſed certè de pupillari malè dicūt per c.j.ꝟ.eo.in vj.vbi eſt expreſſum, & dixi in materia pupillaris. Itē etiam in exemplaria non vn̄r bene dicere,quia ſolum diſponitur in d.l.humanitatis.de filijs,& fratribus,ꝙ hēant ſubſtitui, & nihil dr̄ de matre.& ideo non eſt neceſſe illū ſubſtitui. & hoc ēt voluit gl.in §.qua rōne.inſt.de pup.ſubſtit. vbi dixit, ꝙ vltra perſonas expreſſas in d.l.humanitatis.parēs poteſt ſubſtituere quos vult qn̄ ille perſonæ non extāt. & ſic ſtatim vult, ꝙ non teneaᷣ matrem ſubſtituere. ¶ Sed iuxta prædicta dubitatur, an ſufficiat vnū ex filijs mentecapti ſubſtituere,& alios ꝑterire, vel exhæredare ſine cauſa.tex.vr̄ velle,ꝙ ſic.in d.l.humanitatis.ſed gl.ibi tenet ꝯtrarium,& ſequiᷣ Bar.vn̄ dicit illum tex.intelligēdū, ꝙ ſufficit vnum ex dictis filijs ſubſtituere dummodo alij inſtituanᷣ ſaltem in re certa,vel exheredentur ex legitima cauſa.Ri.tn̄ de mal. ſimpliciter dicit ſtandum literæ arg.l.Papi.§. ſed nec impuberis.ff.de inoffi.teſt. vbi pater poteſt præterire perſonam quam non poſſet filius.Ang.vero in d.l.ex facto dicit,ꝙ vbi pater ſubſtituit filio exemplariè nō ſubuertitur ſubſtitutio.licèt liberi ipſius patris teſtantis qui ſunt fratres eius,cui fit ſubitutio non ſunt ſubſtituti ſi erant inſipientes, ſecus ſi erant ſapientes,in filijs aūt ipſius mentecapti,cui fit ſubſtō dicit nō eſſe dr̄iam, an ſint ſapientes,vel nō.qꝛ ſemper ſubuertitur ſubſtitutio ſi nō ſint ſubſtituti.& h.d. velle.l.humanitatis.ſed tu adde, ꝙ non vr̄ fienda dr̄ia inter fratres,& filios mentecapti quò ad ꝑdicta, qꝛ in vtriſq; vr̄ attendendū,an ſint ſapientes, vel nō.vt ꝓbatur in d.l.humanitatis.Itē adde, ꝙ ſi omnes filij ipſius mentecapti ſint etiā inſipientes. & dementes nullus ipſorum vr̄ neceſſario ſubſtituēdus.per d.l. humanitatis. a ꝯtrario ſenſu. & idē vr̄ ſi aliqui ex eis ſint ſapiētes, & aliqui inſipientes, nam inſipientes nō ſunt neceſſario ſubſtituēdi,vt innuiᷣ.in d.l.humanitatis. licèt ſi ipſe cui fit ſubſtitutio eſſet neceſſe illos inſtituere.& ſic poterit auus tales præterire ſubſtituendo. quāuis hoc pater non poſſet. per d.l. humanitatis.iuncta.l. Papinianꝰ.§.ſed nec impubes.facit tex.in d.l. humanitatis.ibi nulla querela. prædictis etiam facit,qꝛ ex diſpoſitione prædictæ legis humanitatis pater ipſius mentecapti pōt præterire matrem in ſubſtōne quam facit filio mētecapto,vt ſuperius dixi.licèt ipſe filius non potuiſſet, facit qđ hr̄ in §.ſed nec impuberis. & ſi dicatur qualiter ſuccurretur ipſis filijs mentecapti qui ſunt dementes,ex quò poſſunt præteriri.dic, qđ veriſimiliter auus prouidebit eis, & præſuppoſito, ꝙ aliter non prouideᷣ ſuccedet diſpoſitio legis quę vult ꝙ ad quēcunq; tranſeunt bona paterna tranſeat etiā onus alimentandi filios iuxta no.per Cy.in l.alimēta.C.de neg.geſt. Item ēt frater teneᷣ alimentare fratrem inopem,vt legitur,& no.in l.j.§.ſed non vllos. ff.de tutelis,& rationibus diſtrahendis,& in l.quæ ſiliā.ff.vbi pupillus educari dēat.imo plus vr̄, ꝙ ſi duo vel plures ex liberis mentecapti ſunt ſapientes poſſit pater mentecapto vnū ex illis ſubſtituere, & alios ꝑterire.per d.l.humanitatis non cauillando illam.licèt gl.q̃ ſequiᷣ Bart.vt ſupra dixi,aliter ibi dicat,ſed vr̄ dicere contra tex. nam ēt ibi vniformiter loquēdo de fratribus dicit, ꝙ ſufficit vnum ex eis ſapientibus ſubſtituere. quo caſu certū eſt,ꝙ nō eſt neceſſe alios fratres ipſius, cui fit ſubſtitutio ēt ſapientes inſtituere,vel exhæredare. & ideo cū vniformiter loq̃ videaᷣ de fratribus,& filijs illius,cui ſubſtituitur,pręd icta.l. vr̄ ꝙ vniformiter debeat intelligi.argu.l.iam hoc iure.ff.de vul.& pup.quia licèt ipſe filius mentecaptus non poſſet ſuos filios præterire.tn̄ non vr̄ abſonum, ꝙ auus poſſit ex poteſtate data per illam.l.ſicut & pōt præterire matrem ipſius mentecapti quam non poſſet præterire ipſe mentecaptus,vt ſupra eſt dictū. Et ſi dicatur qualiter conſuletur alijs filijs. reſponſio patet ex ſupradictis.& hæc opin.fortè de iure verior,& magis eſt conformis illi legi q̃ etiam ſequebaᷣ Ryc. de Malū. ęquior tn̄ eſt opi.gl.& Bart.nec obſt. prædictis ſi dicatur natiuitate poſthumi ꝑteriti rumpiᷣ ſubſtitutio exemplaris.d.l.ex facto.ff. de vulg. & pup.& ſic fortius vr̄, ꝙ debeat rūpi qn̄ ꝑteritus iā eſt natus. arg.l.inter cætera.ff.de lib.& poſthu. quia pōt reſpōderi dupliciter. primo ꝙ illud contingit.in d.l. ex facto, ꝙ rumpatur ſubſtitutio. quia nullus ex filijs ipſius mentecapti erat ſubſtitutus,& ideo,ſecus fuiſſet ſi aliquis fuiſſet ſubſtitutus.d.l.humanitatis.ſecundo poteſt dici,ꝙ non erat veriſimile principem, vel auū velle excludere naſciturum. de quo fortè non ſperabat,quæ ratio ceſſat in eo qui eſt iam natus,& præteritus.Et aduerte, qꝛ prædicta ꝓcedunt intelligendo de filijs legitimis,& naturalibus ipſius dementis natis ex mr̄imonio contracto ante demētiam. ſi aūt eſſent filij naturales tm̄ nati durante dementia non ꝑcedente mr̄imonio de quibus etiam vr̄ poſſe intelligi.d.l.humanitatis. per id qđ hr̄ in l.hæredibus.ff. ad Treb.& tetigit Bar.in vi.col.in d.l.ex facto.circa materiā tn̄ clare procedeᷣ litera in d.l.humanitatis. inq̃tum dicit, ꝙ auus poteſt ſubſtituere vnum ex filijs ipſius mentecapti ſapientibus. & ſic poteſt inſipientes præterire,& etiam alios ſapientes.dummō vnum ex eis ſubſtituat.quia tales naturales non fuiſſent neceſſario inſtituendi per patrem.per id quod legiᷣ,& no. in l.j.circa prin.ff.de contra tab. & aduerte etiam, ꝙ Bal.in d.l.humanitatis.vr̄ dicere, ꝙ intelligēdum eſt de liberis naturalibus natis ex concubina retenta affectu cōcubinario in domo iuxta id,quod leg.& no. in l.concubinatu.ff. de concubinis. nam alias natus qui non eſſet natus ex mr̄imonio, nec ex tali concubina dicitur ſpurius.vt colligitur ex notatis.in d.l.in ꝯcubinatu, & ſic non eſſet ſucceſſibilis patri. vel auo. in auth.licèt.C.de naturali.lib. Et ſi dicatur furioſus vel demens,cum careat ſenſu nō pōt habere affectū, ſeu affectionem ad concubinam. & ſic non pōt habere concubinam talem de qua loquitur.d.l.in concubinatu.r n̄det Bal. ꝙ illam potuit habere ante dementiam,vel furorem.& in illa poſtea perſeuerare. faciat qđ hr̄ in l.patre furioſo.ff.de his qui ſunt ſui iuris. & ſcđm hoc deberet reſtringi. d.l.humanitatis.quatenus intelligatur de naturalibus tantum ad naturales de quibus.ſ.Bar.tn̄ ſimpliciter vr̄ velle,ꝙ habeat locum in oībus naturalibus natis durante furore,vel dementia.per d.l.hæredibus. & tenendo hanc opin. poſſes r n̄deri ad dictam.l. in concubinatu.quatenus requirit,ꝙ quis habeat concubinam in domo, & eā affectione concubine teneat debet intelligi in illo q̃ eſt ſanę mentis non habeat locum.d.l. per dictam.l. hæredibus.¶ Item aduerte,quia pōt eſſe dubium, an tales naturales poſſint in totum,ſeu in tota hæreditate ſubſtitui.de quo dicā.ꝟ.circa fi.materię huius ſubſtitutionis.¶ Vlterius etiam aduerte,quia non extantibus liberis ex illo,cui fit ſubſtitutio debent ſubſtitui fratres,vt patet in d.l.humanitatis.& ſupius fuit dictum eſt dubium de quibus fratribus debeat intelligi.Guil.de Cu. dixit quòd debet intelligi de fratribus vtrinque coniunctis.quia tales ſunt qui poſſunt habere querelam.l.fratres.C.de inoffi.teſta. de q̃bus videtur loqui.d.l.humanitatis.dum dicit,nulla querela.ſed certè etiam conſanguinei tantū poſſunt habere querelam.d.l. fratres. vnde dixit Ray. & ſequiᷣ

Bart. ꝙ si substitutio fit a patre debet substitui frater vtrinq; coniunctus, vel vterinus. nec ob. si dicatur, ꝙ vterinus non hēt querelā inofficiosi cōtra testm̄ pr̄is. d.l. fratres. q̄a qn̄ mater substituit agitur de testō matris, seu facto per matrem. & non vr̄ esse bona humanitas, ꝙ ipse prætereat filium suum fratrem vterinū illius, cui fit institutio. & ideo dēt, & pōt illam substituere ei. cum Ray. concordat Bar. vt dixi. Sed aduerte, q̄a hæc opi. vr̄ contra. d.l. humanitatis. q̄ simpliciter permittit vnum ex fratribus illius, cui fit substitutio substitui. nec distinguit sit consanguineus, vel vterinus, vel vtrinq; coniunctus. & sic vr̄ sufficere alterū ex prædictis substituere. ar. l. de p̄tio, cum similibus. ff. de publici. iuncta. l. Papinianus. §. sed nec impuberis in rōne sui. ff. de inof. test. & facit qđ hr̄. in d.l. humanitatis. dum dicit nulla q̄rela, &c. Et per hoc non ob. ratio Ray. & Bar. inq̄tum dicunt, ꝙ mater in suo testamento non posset p̄terire filium suū, & sic fratrē vterinum alterius filij. quia r̄nsio patet ex rōne illius §. sed nec impuberis. nec ob. ēt si dicatur, ꝙ vterinus non hēt q̄relam contra testm̄ fratris vterini. vt patet in d.l. fratres. & sic videretur, ꝙ de illo non intelligat̄ in d.l. humanitatis. cum videatur loqui de illo q̄ pōt habere q̄relam, dum dicit nulla q̄rela. q̄a r̄nderi pōt ꝙ licèt dicat nulla querela, nō dixit, ꝙ semper sit necesse substitui illum qui vocaret̄ ad querelā, qđ patet, quia pōt substitui extraneus non existentibus filijs mētecapti, nec eius fratribus, vt ibi patet. & no. ēt gl. in §. qua ratione. inst. de pup. subst. & tn̄ ille nullo casu vocaretur ad querelā. & iō dicta verba nulla q̄rela, &c. non important, ꝙ substituendus semper debeat esse de his qui vocent̄ ad querelam. sed illa verba potius dicta fuerunt ex eo, quia si fuerit substitutus aliquis de his qui vocentur ad querelam. Et alia persona præterita quæ vocetur ad querelā, quòd hoc casu non habebit tunc locū q̄rela. Et ista vr̄ esse mēs illius literæ. & ideo, ꝙ sufficiat vterinū tm̄ substit. vel consanguineum tm̄, vel vtrinq; coniunctum, siue substitutio fiat per matrem, siue per patrem. nisi dicas, ꝙ de mente illius. l. est, ꝙ qn̄ non extant filij ex ip̄o mētecapto. tunc debeant substitui fratres ipsius mentecapti qui sint de descendentibus ipsius testantis, quādo est mater. & tunc bene procederet opin. Ray. & Bar. q̄a qn̄ pater substitueret, deberet substituere fratrem vtrinq; coniunctū, vel consanguineum tm̄, q̄a tales sunt de descendentibus ipsius testātis, qđ nō cōtingeret in vterino tm̄. Sed si mater substitueret tunc deberet substituere fratrem vtrinq; coniunctum, vel vterinum tm̄. q̄a tales sunt de descendētibus ex matre testatricè, non posset tn̄ substituere cōsanguineū tm̄, q̄a ille non esset de descendentibus matris testātis. & isto modo posset saluari opi. Ray. & Bar. Itē nō obst. p̄dictis, qđ hr̄ in auth. itaq;. C. cōia de successio. vbi p̄fertur frater vtrinq; coniunctus cōsanguineo tantum, q̄a ibi loquit̄, qn̄ agitur de successione ab intestato, hîc autem qn̄ parēs vult substituere filio mētecapto quo casu non est necesse p̄ferri vtrinq; cōiūctum, vt patet ex d.l. humanitatis. quæ simpl̄r permittit fratrē substitui. faciat, quod hr̄ p̄allegato. §. sed nec
152 impuberis. & hæc sufficiat de tertio pricipali. ¶ † Circa quartum, an hęc substitutio conueniat cum pupillari in effectu producti, hoc est, an producat eosdem effectus hęc substitutio, quos producit pupillaris. Cōclude, ꝙ conuenit cum pupillari in primo effectu. nā cōtinet expressa exemplaria tacitam vulgarem, ficut & pupillaris, cum in hoc non reperiat̄ disconuenientia. & sic eadem ratio, & per ꝯn̄s idem ius dēt dici. & hoc intellige, nisi ꝯtrariū appareret de expressa mente testantis, vel tacita, vt dixi circa primum effectum pupillaris. & hoc de primo effectu. ¶ Circa s̄m effectū qui est, ꝙ per pupillarem succedit pupillo. dic, ꝙ conuenit cum pupillari, quia eodē mō per exemplariam succedit̄ filio furioso, vel mentecapto. vt patet. in d.l. humanitatis. & in d. §. qua ratione. Et si q̄ritur, an trahat̄ ad oīa bona ipsius, cui fit hæc substitutio. dic prout dixi in simili de pupillari circa scđm effectum. q̄a si est filius legitimus tm̄ hæc, substitutio solū trahit̄ ad bona quæ obuenerunt a patre ltīmo, seu adoptiuo. si vero sit facta substitutio filio naturali, & ltīmo, trahit̄ ad omnia bona ipsius filij vndecūque q̄sita, sicut & pupillaris. l. sed si plures. §. in arrogato. ff. de vul. & pup. An aūt vulgaris tacita comprehensa in exemplaria trahatur ad bona ipsius mentecapti. dic ꝙ non. sed solum ad bona testantis, vt dixi in pupillari circa scđm effectum. & hoc de secundo effectu. ¶ Circa tertium qui est, ꝙ pupillaris expressa exculudit matrem, & alios ascendentes p̄teritos. dic ꝙ an in hoc conueniat hęc substitutio cum pupillari. & excludit matrem expressa exemplaria sicut exp̄ssa pupillaris, dic vt dixi circa s̄m principale. & sil̄r conuenit hęc substō cum pupillari. quia ex tacita exemplaria comprehensa in vulgari expressa illa non excludit matrem, sicut nec pupillaris. nec alias p̄sonas de quibus dixi in pupillari. ¶ † Sed iuxta p̄dicta du-
153 bitatur. quia certum est substitutum a patre venire, qn̄ solus pater substituit filio dementi, vel furioso, & similiter substitutū a mr̄e venire, qn̄ sola mater substituit. Sed dubium est, quid si pater dedit vnum substitutum filio dementi, & mater alium. q̄s præfertur. & sic, an vnus præfertur alteri. an vero simul admittē tur. Dyn. tenuit ꝙ præfertur substitutus a patre, quia nullus affectus vincit paternum. l. fi. C. de cur. fur. facit, l. nec in ea. ff. de adul. & qđ not. in l. quidam cū filium. ff. de hęred. inst. Guil. de Cu. dicit hoc verum, nisi pater sit vilis persona. quia tunc præfertur substitutus a matre. ar. l. sed si vnus. §. si filio. ff. de iniurijs. tenebitur tamen tunc substitutus a matre restituere substituto a patre bona a patre obuenta. Si aūt pater fuerit honesta persona p̄fertur substitutus a patre. tn̄ tenebitur bona restituere obuenta a matre substituto a matre. arg. l. filiusfa. §. qui hr̄dem. ff. de leg. j. & l. ex facto. in prin. ff. ad Treb. Sed certè, vt dicit Bar. illę leges loquunt̄ in alio casu, & melius facit pro dicto Guil. qđ notauit glo. magna. in l. si arrogato. ff. de ado. Raymundus uero dicit, ꝙ eo casu quo pater est honesta persona substitutus a patre directè habebit bona p̄na, & substitutus a mr̄e directè habebit bona materna. Et in hoc differt ab op. Guil. & uidebit̄ decedere cum duobus testīs: ꝙ ur̄ tolerari hoc casu a iure per ea, q̄ legunt̄, & notantur. in d.l. si arrogato. sed Bar. in d.l. ex facto. dicit, ꝙ si pater est uilis p̄sona nō ur̄ posse substituere filio mentecapto, sicut nec filio pupillo. quia ur̄ tunc sibi interdicēda administratio in uita. l. fi. C. de sen. pas. & sic eadē ratione ī morte. ar. l. is cui. ff. de test. Si autem non sit uilis persona cōcludit cum Nicolao de Mat. ꝙ si filius mentecaptus erat in potestate sua, ꝙ tunc substitutus ab ipso patre hēbit bona paterna, & p̄fert̄ substituto a matre in bonis aliūde quæsitis quàm a matre, uel p̄re, & hoc p̄p uinculum patriæ p̄tātis. nam in ipso tunc concurrit duplex uinculū, ut patriæ potestatis, & humanitatis. sed in matre solum cōcurrit uinculum humanitatis. Si aūt non sit in p̄tāte patris, tunc quia solum unicū uinculū concurrit in patre, & matre, substitutus a patre habebit bona paterna, & substitutus a matre habebit bona materna, sicut ēt habet in p̄cedenti casu, quando

quãdo pater habet in poteſtate. ſed in quæſitis aliũde q̃ a patre, vel matre, ſeu occaſione matris, vel patris hoc caſu pariter admittetur ſubſtitutus a matre, ex quò ſunt paris conditionis. quia vnũ ſolum vinculum concurrit in vtroq;, videlicet vinculũ humanita
154 tis. & iſta eſt cõcluſio. Bar. ¶ † Sed aduerte primo, q̃a Ang. hic dixit, ꝙ licèt pater ſit vilis vitę nihilominus poterit ſubſtituere pupillariter, ꝓut dixi poſt eum in materia pupillaris. & ſic eodẽ mõ poterit ſubſtituere exemplariè eadem rõne. & hanc partẽ puto verã, cũ moderatione de qua dixi in mã pupillaris. q̃a licèt pater ſit vilis vitę. tñ anteq̃ ſit ſibi interdicta adminiſtratio poterit facere teſtm̃, & adminiſtrare, & ꝯñr ſubſtituere adeo, ꝙ ſi tũc fecerit, licèt poſtea interdicatur ſibi adminiſtratio non per hoc inualidabitur teſtm̃ antea factum, per id qđ legit̃, & not. in l. j. §. exigit. ff. de bon. poſ. ſm̃ tab. & in l. cui bonis. ff. de teſta. ſecus ſi eſſet ſibi interdicta adminiſtratio. quia tunc nõ poſſet teſtari, nec ꝯñr ſubſtituere per dictã. l. is cui. & hoc caſu ꝓcedat opi. Bar. ¶ Itẽ aduerte ſecundo, ꝙ ſi duplex vinculũ debet attẽdi, videlicet patriæ ptãtis, & humanitatis, tũc videret̃, ꝙ ſubſtitutus a patre ꝑ duplex vinculũ d̃ẽt præferri etiam in maternis bonis, per id qđ no. in ſimili in auth. itaq;. C. cõia de ſucceſ. vbi frater vtrinq; cõiunctus ꝓpter duplex vinculũ præfert̃ vterino ẽt in bonis maternis. & ſic non vr̃ bene dixiſſe Bar. ſi dicamus duplex uinculũ debere attendi. vnde etiam aduerte tertio, ꝙ non ur̃ bene dixiſſe, ꝙ uinculum patriæ poteſtatis nõ lex, nam dedit patri maiorem ptãtem in ſubſtituendo in hac ſubſtitutione exemplaria, ut patet. in d. l. humanitatis, & ideo ur̃, ꝙ ſic ſi non adeſſet uinculũ patriæ poteſtatis ſubſtitutus a patre haberet bona paterna, & ſubſtitutus a matre haberet bona materna directè per no. in d. l. ſi arrogato, & in aliunde quæſitis uenirent pariter, ita etiam ur̃, ꝙ in caſu iſto, q̃n concurrit uinculum patriæ ptãtis idem ſit dicendũ, ex quò propter ipſum uinculũ pater plus iuris non recipit in poteſtate ſubſtituendi. nec lex illud aliquo modo ponderat. iſtud ur̃ uerius de iure, uidelicet, ꝙ non attendatur hoc caſu uinculũ patriæ poteſtatis per rõnẽ ꝑdictã. & ſic ur̃ dicendũ utroq; caſu, ſiue adſit uinculũ patrię poteſtatis, ſiue nõ utroq; caſu ſubſtitutus a patre habeat bona paterna, & ſubſtitutus a matre hẽat bona materna, & in aliũde quæſitls pariter ſuccedãt. ¶ Item ẽt attẽde, ꝙ ſubſtitutus a matre ita demũ ur̃ poſſe uenire, q̃n filius non erat in ptãte patris. uel ſi erat pater ꝑdeceſſit ante matrem. uel ur̃, ꝙ non poſſit uenire ſubſtitutus a matre ex eo, quia filius non ſolum ꝑ mẽtis defectũ, ſed ẽt propter uinculũ patrię ptãtis impediebat̃ teſtari ẽt ſi fuiſſet ſanæ mentis. l. qui in ptãte. ff. de teſta. & ſic mr̃ non ur̃ tali potuiſſe ſubſtituere qui non impediebat̃ teſtari ſolũ ꝑ defectũ mentis. imò ẽt ꝓpter aliud impedimentum, facit, qđ hr̃. in l. cũ filius. ff. de teſta. mili. & qđ no. Bar. in d. l. ex facto. in q. illa, an exemplaria conueniat cũ pupillari in materia ꝓducibili circa quintum req̃ſitũ. & videt̃ hoc etiã tenere Bald. in d. l. humanitatis. dicens quòd tũc, videtur ꝙ ſubſtitutus a patre ꝑfera tur ſubſtituto a matre, & habebit etiam bona materna. tu potes dicere, ꝙ illud dictũ Bal. ꝓcedit ſi filius cui fit ſubſtitutio, & eſt in ptãte patris moritur patre viuente poſt mortem matris. Sed vbi moreretur poſt mortẽ patris ipſe filius, tunc q̃a ceſſaſſet tp̃e mortis filij impedimentũ pr̃iæ ptãtis tunc ſubſtitutus a pr̃e haberet bona paterna, & ſubſtitutus a mr̃e hẽret bona materna, & in aliunde quæſitis vr̃, ꝙ de iure venirent pariter. nam vr̃ ſufficere, ꝙ ceſſauit impedimentum tp̃e quo morit̃ filius, cui facta erat ſubſtitutio, ꝑ id qđ no. gl. notabilis in d. l. ſi arrogato. & qđ no. hic Bar. circa vltimũ principale de quo dicet̃ in ſequenti
155 lectione. ¶ † Iuxta ꝑdicta q̃ri pt̃, q̃d ſi auus dedit vnũ ſubſtitutũ nepoti mẽtecapto, & mater alium, quis ꝑfertur. Aduerte licèt Bar. non tangat in d. l. ex facto. vr̃ dicendũ, ꝙ ſi auus maternus, ꝙ ille nõ poterit ſubſtituere extante matre. nam cũ per d. l. humanitatis. ꝑmittat̃ parentibus vtriuſq; ſexus ſubſtituere deſcendenti mentecapto. vr̃ ꝙ intelligat̃ permiſſum eſſe parẽtibus ex linea materna qui ſint proximiores in gradu, & habiles ad teſtandũ. & ſilr̃ de deſcendentibus ex linea paterna, & proximioribus in gradu, & habilioribus ad teſtandũ. arg. l. cũ ita. §. in fideicommiſſo. ff. de leg. ij. & eius qđ hr̃ in l. peto. §. fratre. ff. de leg. ij. & ideo vr̃, ꝙ auus maternus non poſſit ſubſtituere matre exiſtente. & per hoc vr̃. ꝙ ſubſtitutus a matre pręferatur ſubſtituto ab auo materno. & hoc ſi mater erat a patre ſuo emãcipata. ſi aũt fuiſſet in ptãte eius tunc non fuiſſet mater habilis ad teſtandum. l. qui in ptãte. ff. de teſt. iõ tunc auus maternus potuiſſet facere hanc ſubſtitutionem, & non ipſa mater. & iõ tũc ꝑferet̃ ſubſtitutus ab auo paterno. ſi aũt auus paternus ſubſtituit vnũ, & mater q̃ erat ſui iuris. & ſic habilis ad teſtandũ ſubſtituit aliũ, tunc eſt dubiũ q̃s pręfertur. Quidam vt tangit Bar. in d. l. ex facto. dicunt ꝙ ſi auus paternus habebat in ptãte illum, cui fiebat ſubſtitutio ꝑfertur ſubſtitutus ab ipſo auo ꝑ ius patriæ ptãtis. arg. l. ij. ff. de vul. & pup. Si aũt non habebat in ptãte tunc ꝑfertur ſubſtitutus a matre. q̃a mr̃ ꝑfert̃ in ſucceſſione ab inteſtato aui pr̃ni. in auth. defuncto. C. ad Tertu. Sed Bar. dicit ꝙ non debet attendi quis habeat potentius ius in ſucceſſione, per id qđ hr̃ in d. l. humanitatis. ideo concludit, ꝙ hoc caſu eſt dicẽdũ idẽ qđ dictum fuit, q̃n pater dedit vnũ ſubſtitutũ, & mater aliũ. q̃a vr̃ eſſe eadẽ rõ. & iſtã partẽ puto verã. Quid aũt ſit tenendũ, q̃n pater dedit vnũ ſubſtitutũ, & mater aliũ. ſatis dixi ſuperius. ¶ Itẽ ẽt attende, ꝙ ſicut pupillaris hẽt effectũ, ꝙ illos quos poteſt facere pater ſibi neceſſarios, vel ſuos põt filio ſuo. l. ſed & ſi plures. §. quos poſſunt. ff. de vul. & pup. & l. pe. §. illo. C. de ſeruis neceſ. hære. inſt. ita ẽt idem eſt dicendũ in exemplaria, dũmõ fiat ſm̃ formã. d. l. humanitatis. cũ eadẽ ſit rõ, & non reperiat̃ diſcõueniẽtia, & per ꝯñs d̃ẽat eſſe idẽ ius, ex quò ſubſtõ ad exẽ
156 plũ ipſius pupil. fuit inducta. d. l. humanitatis. ¶ † An aũt pater, vel mater poſſit ſeipſos ſubſtituere. dic ꝙ non, quia inter ſubſtituentẽ, & ſubſtitutũ d̃ẽt eſſe diſtinctio perſonalis, per id qđ hr̃. in c. fi. §. de inſt. & in l. fi. ff. de offi. prætoris. poterit ẽt tamen ſm̃ Bal. pater ſubſtituere matrem ſaltẽ in bonis obuentis a patre, & ſimiliter eꝯ mater poterit ſubſtituere pr̃em filij in bonis obuẽtis a matre, qđ intellige, q̃n filius non eſſet in ptãte patris, aliàs non poſſet mater ei ſubſtituere, q̃a non impediret̃ filius teſtari ſolũ ꝑ defectum mentis, ſed etiam ꝑ defectum, quia eſſet in ptãte alterius. l. qui in poteſtate. ff. de teſt. qđ intellige ſm̃ ea quæ dixi ſuperius. Et per hoc ſit expeditum quartum
157 principale. ¶ † Reſtat videre de quinto principali & vltimo. videlicet, an hæc ſubſtitutio exemplaria, & pupillaris cõueniant in materia ꝓducti, ſeu vita, hoc eſt an eiſdem modis finiatur q̃bus finitur pupillaris. Conclude ꝙ ſic in caſibus in quibus eſt eadem ratio, & ideo ſicut finitur pupillaris, q̃n defectus peruenit ex parte teſtantis, vt quia paſſus eſt capi. dimi. inſtit. quibus. mo. teſta. infir. §. non tamen. ita etiam finiret̃ exemplaria. idem ſi ſuperueniat defectus ex parte teſtamenti, vt quia rumpatur teſtamentum. nam ſicut rumpi-

rumpitur tunc pupillaris, ita & exemplaria. vr̃ tñ, ꝙ rumpitur ex causa præteritionis, vel exhæredationis sicut conseruat̃ substitutio pupillaris per auth. ex cã. C. de lib. præter. & notatur. in l. j. §. fi. ff. de vul. & pu. ita ẽt eadem rõne conseruabitur exemplaria. põt tñ dici, ꝙ erit dr̃ia, ꝙ si pupillaris fuit facta filio p̃terito extraneo instituto, ꝙ conseruabitur tunc pupillaris ꝑ auth. ex causa. in exemplaria si facta sit filio p̃terito. quia illa omnino est inualida cũ non possit fieri exẽplaria filio præterito. nã ad minus debet sibi relinqui legitima. d. l. humanitatis. si aũt finiatur, seu extinguatur pupillaris ꝓpter defectum superuenientẽ in persona substituti, vt q̃a efficiatur omnino incapax. tunc idem est dicẽdũ in exemplaria, cum eadem sit ratio. & idem ẽt si deficiat ex defectu conditionis intrinse

158 cæ appositæ in substõne cũ eadem sit ratio. ¶ †Itẽ aduertendũ, ꝙ sicut pupillaris finitur pubertate, ita vr̃, ꝙ ista substitutio finiatur si ille, cui fit recuperat sanã mentem, per id qđ hr̃. in l. ex facto. p̃allegata, & in hoc potest dici esse quasi quædam conuenientia cum pupillari, alio tñ respectu est discõuenientia, q̃a pupillaris finitur pubertate, sed ista substitutio nõ finit̃ pubertate. ¶ Iuxta p̃dicta tñ dubitat̃. Quid si demẽs, vel furiosus, cui facta fuit substitutio t̃pe demẽtiæ, vel furoris. vel ẽt dato, ꝙ non esset demens tempore testamenti, vel furiosus tñ fuit t̃pe mortis testãtis, qđ vr̃ sufficere, qñ fit expressa exẽplaria. ꝑ id qđ hr̃ in simili in pupillari. in l. ij. §. sed si extraneũ. ff. de vul. & pup. an si recuperauerit sanam mentem: & demũ postea reincidat in dementiam, vel furorẽ substitutio fuerit p̃nitus extincta: an vero interim cessauerit durante sana mente, & postea reassumpserit vires ꝑꝑ superuenientiã dementiæ, vel furoris videret̃, ꝙ fuerit extincta. per d. l. ex facto. vbi dr̃ ꝙ desinit valere. Bar. in d. l. ex facto. tenet cõtrariũ, videlicet, ꝙ fuerit p̃nitus extincta: sed potius interim cessauit. arg. l. cũ alijs. C. de cur. fur. & in l. inter stipulantem. §. sacram. ff. de ver. obl. vbi gl. notabiliter dicit, ꝙ est dr̃ia inter cessare, & extinguere. & ꝙ cesset, & sic nõ extinguatur. vr̃ probari. in d. l. humanitatis. sed in contrariũ fortiter facit d. l. ex facto. vbi dicit, ꝙ desinit valere, qñ recuperata est sana mens. Sed Bar. respõdet ꝙ illa est constitutio iuris antiqui. lex autem humanitatis constitutio iuris noui. & iõ illi potius est standũ velut posteriori. facit qđ hr̃ in §. quibus. in j. constit. C. Tu potes etiam aliter respondere. ꝙ litera in d. l. ex facto. dũ dicit, ꝙ desinit valere debet intelligi. s. interim non perpetuo. per ea quæ hñr in d. l. humanitatis. inq̃tum dicit, ꝙ cessat. facit qđ hr̃ in simili. in l. j. ad si. ff. ad Turpil. vbi patet, ꝙ licèt litera ibi dicat ꝑ appellationẽ extingui sñiam. tñ illud intelligit̃ si interim donec pendet appellatio. hinc est, ꝙ si deserat̃ appellatio reassumit vires sñia. l. furti. in princi. ff. de his, qui no. infa. & hoc clarum, qñ impedimentũ veniens ad destruendam substitutionem cessauit in vita parentis substituẽtis. quia tunc durabat causa efficiens. & sic facilius reassumit vires ipsa substõ. arg. l. fi. ff. cõia p̃diorũ. & qđ legit̃, & no. in l. posthumus. in prin. ff. de iniusto test. Et licèt aliq̃ dicant, vt Guil. & Ray. secus esset si impedimentum post mortem parentis testantis cessauerit tendens ad destructionem successionis. vt quia licèt filius fuerit factus sanę mentis post mortem patris. tñ postea reincidit in dementiam in qua postea morit̃. nam tunc ſm eos non videtur reconualescere substitutio. arg. l. ij. cum ibi no. C. de posthu. hære. Bar. tamen, & melius tenet oppositum, videlicet, ꝙ etiam tunc reconualescit substitutio, q̃a sufficit, quòd t̃pe mortis ipsius filij cui facta est substitutio possit substitutio hẽre vires: & sic cessauerit impedimentũ tendẽs ad destructionẽ successionis. per id, qđ no. gl. magna. in l. si arrogato. ff. de adoptio. q̃uis non sit tanta ratio in casu isto quanta est, qñ tale impedimentum cessat in vita patris. & sic durante adhuc efficiente causa: & per p̃dicta ẽt patere potest quid si substitu. & expirauerit ꝓpter natiuitatẽ filij obueniẽtẽ ipsi filio, cui facta est substitutio, ſm ea quæ hñr. in d. l. ex facto. an si postea talis filius mẽte capti moriatur reconualescat dicta substitutio, q̃a vr̃ ꝙ sic. si moriatur in vita patris testantis. & idem ẽt si post mortẽ patris. dũmodo ante mortẽ filij mentecapti. per ea quæ superius sunt dicta. secus videretur si moreret̃ post mortẽ filij mentecapti. Nec ob. p̃dictis, qđ hr̃. in d. l. ij. C. de posthu. hęre. inst. quia loquitur, qñ quis facit sibi testm̃: nam tũc habet locum, qđ ibi habetur, & no. nam tunc considerari debet. an impedimentum cesset in vita testãtis. an vero post eius mortem. Sed nos loquimur, qñ quis testat̃ alteri quo casu sufficit, ꝙ impedimentum cesset ante mortẽ illius, cui fit substitutio, seu testm̃. per id qđ legitur. & no. in d. l. si arrogato. Et ex prædictis etiam vr̃, ꝙ substitutio ista finiatur per superuenientiã liberorũ. vt

160 ẽt probatur. in d. l. ex facto. † Sed hic insurgit dubiũ, an requirat̃ ad hoc, vt nasciturus rumpat substitutionem, ꝙ nascitur suus: & sic, ꝙ sit legitimus, & naturalis. videtur ꝙ sic. per id qđ hr̃. in d. l. ex facto. Et si dicatur quõ potest habere demẽs, vel furiosus filios legitimos, & naturale, cum non possit contrahere m̃rimonium, ꝙ non dissoluitur ꝓpter furorem, vel demẽtiam superuenientem. l. patre furioso. ff. de his, q̃ sunt sui, vel ali. iur. ideo tunc etiam durãte furore, vel demẽtia potest habere filios legitimos, & naturales. in contrarium facit, q̃a dicta. l. ex facto. & simpliciter dicit, ꝙ si nascatur filius filio furioso, vel demẽti, cui facta fuit substitutio, ꝙ rumpitur substitutus, & nõ apparet ibi, ꝙ præcesserit m̃rimonium t̃pe sanę mẽtis. & sic vr̃ intelligendum ẽt de naturalibus tm̃. quos solum põt habere furiosus, vel demens t̃pe furoris, vel dementiæ, & ideo de talibus vr̃ intelligenda. d. l. ex facto. ar. l. heredibus. cum ibi no. ff. ad Treb. & istud tenuit Bar. in d. l. ex facto. nec ob. d. l. inq̃tum vr̃ velle, ꝙ nasciturus sit suus, & rumpat̃ substitutio, q̃a illud verum ſm eum, ꝙ tunc sufficit, vt rumpatur substitutio per natiuitatem filij naturalis tm̃ qui nascit̃ post substitutionem ex eo. quia non est verisimile, ꝙ pater qui fecit substõnem exemplariam voluisset excludere istum qui postea est natus ex filio mente capto, vel furioso si de illo cogitasset, vt etiã dicit̃. in d. l. ex facto. vbi aũt duę rationes concurrunt ad dispositionẽ legis sufficit alterũ adesse. vt notauit. gl. in l. liberorum. §. notantur. ff. de his, qui notan. infa. & facit, qđ hr̃. in §. affinita. inst. de nup. ¶ Sed aduerte, q̃a ꝯtra Bar. videtur facere, ꝙ talis naturalis non rumpit substitutionẽ ex eo: quia nec rumperet testm̃ p̃rnum si esset præteritus a p̃re. per id qđ leg. & no. per gl. & doc. in l. j. circa prin. ff. de ꝯtratab. & sic multominus vr̃, ꝙ debeat rumpere substõnem factam ab auo, q̃a habet maiorem potestatem in substituendo quã ipse filius in testando, cum filius in testando non possit p̃terire matrem suam: & tñ ipse pater testando, & substituendo filium põt p̃terire matrem ipsius filij: vt superius fuit dictum, imò plus vr̃ ꝙ cum scđm t̃pa codicis, & sic scđm tempus. C. & sic scđm tempora. l. humanitatis naturalis non possit institui in totũ a patre, sed solum in sex vncijs non extantibus liberis legitimis. l. humanitatis intuitu. C. de natu. lib. licèt hodie de iure auth. sit secus. vt patet in auth. licèt. C. de

natu.

natu.lib.posita super d.l.humanitatis.C. de natu.li. Ita videretur, ꝙ pater ipsius filij dementis, vel furiosi non poterat per substõnem exemplariam talem filiū naturalē filij sui inuitare vltra sex vncias:& sic nō insolidū.ar.l.si is qui ex bonis.ff.de vul. & pup. & l.ꝙ conditionis.ff.de dona.cau.mor.& per hoc vr̄,ꝙ d.l. humanitatis.C.de impu. & alijs substõnibus.quæ vr̄ velle, ꝙ possit filius filij mentecapti substitui in totū non hēat locū in tali naturali ſm illa tp̄a codicis,q̄uis Bar.aliter videatur sensisse. Et per p̄dicta videret̄ dicendū de iure, ꝙ solus filius qui post substitutionē nascebat̄ mentecapto,vel furiosus. & sic legitimus, & naturalis rumpebat substõnem non aūt naturalis tm̄.licèt Bar.aliter dixerit.¶Item ēt attende,q̄a Bal. dixit vt superius tetigi,ꝙ demens, vel furiosus nō p̄t habere naturalē, nisi habuerit concubinā vnicam in domo affectu cōcubinario.per id qđ hr̄.in l.in cōcubinatu.& l.pe.cū ibi no.ꝑ Dy.& Bar.ff.de ꝯcubinis. aliàs esset spurius,& non naturalis.per ea quę hn̄r.in d.l.pe.& ideo nō posset succedere in aliquo.ꝑ Auth. licèt.c. de natu. libe. & ſm hoc oporteret restingi.l. ex facto,qn̄ furiosus, vel demens ante dementiā hēbat vxorē, vel habebat concubinā vnicā in domo retentā.¶ Ista tñ vn̄r diuinare,vn̄ posset dici sustinēdo Bar.ꝙ in furioso,& demente nō hēt locū,qđ dr̄.in d. l.pe.& ideò filius qui nascit̄ ex furioso, vel demente poterit dici simplex naturalis, licèt non habuerit cōcubinā an̄ dementiam,vel furorē.& si diceret̄ ēt,ꝙ talis naturalis qui nascitur tp̄e furoris, vel demētiæ sit capax,& habilis ad succedendū patri,ꝙ in tali naturali sit sp̄āle,ꝙ sit habilis ad succedendū:& non alius naturalis,tunc posset ꝓcedere.opi.Bar. ꝙ per natiuitatē talis filij rumperetur substitutio exēplaria:& sic p̄ōt intelligi.d.l. ex facto.ēt.de tali naturali qui nascitur post substõnem.hoc tñ non est sine dubitatione, q̄a non reperit̄ bene a iure expressum: & iō nō vr̄ in dubio discedendū a regula q̄ vult,ꝙ naturalis nō rūpat testm̄.iuxta no.in l.j.in prin.ff.de bo.pos. contra tab. & q̄ etiam vult tales naturales non fuisse in totū capaces ſcđm tp̄a codicis.& ffforū.vt patet. in d.l. humanitatis.C.de natura.lib.& in d.l. si is qui. cum ibi no.ff.de vul.& pup.Et hęc in demēte,& furioso. In muto aūt, q̄a ille p̄ōt contrahere mr̄imonium.l. mutus.ff.de iure dotium.dicit Bart.ꝙ si nascitur post substõnem sibi factā filius legitimus & naturalis rumpetur substitutio si ille erat præteritus.per d.l. ex facto.si aūt non habeat legitimos, sed naturales natos post substitutionē tunc,an rumpatur substitutio. dicit esse recurrendū ad ea,quæ leguntur,& no. in l.generaliter.§.fi.C.de insti.& substit.& in l.ex facto.§.si quis rogatus:ff.ad Trebel.& sic dēt attēdi qualitas ꝑsonę testantis,an sit persona quę verisiſr habuerit affectionē ad naturales,an nō.ut no. in dictis iuribus. ¶Item aduerte inq̄tum dixi,ꝙ ubi furiosus,vel mentecaptus recuperauerit sanam mentem. & postea finaliter mortuus est non sanę mentis, ꝙ recōualescit substitutio.nam istam opi.ut dixi tenuit.Bart.in d.l. humanitatis.ad fi.dicit,ꝙ aut ex toto cessauit demētia,vel furor.sed postea ex noua causa reincidit in furorem,uel dementiā.& tunc oīno fuit extincta substitutio,& non reconualescit.arg.eorū quæ hn̄r. in l. maritus.ff.loc.aut morbus fuit uelatus,& sic uerè nō cessauit. ut quia furiosus fuit in umbra quietę mētis. tñ re uera non erat sanę mentis,& tunc nec cessauit nec expirauit.Interdū aūt morbus fuit interpellatus. quia cessauit ad tempus, & habuit interuallum sanæ mentis.sed tamen ex prima materia, & ex causa primi morbi reincidit in morbum. & tunc recōualescit & sic intelligat̄ opi.Bar.per ea quæ hn̄r in d.l.maritus.Si aūt dubitet̄, an ex prima cā morbi reinciderit in furorem,uel dementiā.tunc debet attendi,an per longū tp̄s durauerit sanę mentis anteq̄ reincideret in furorē, uel dementiam: quia tunc præsumetur reincidisse ex noua causa. secus si modico tempore durasset sanę mentis.per id qđ hr̄ in l.pleriq;.ff.de ritu. nup.& in l.iij.ff.de diuor. & facit qđ no.Bart.in d.l. maritus. & licèt ista opin. uideatur colorata,tñ opi. Bar.ur̄ ęquior, ut indistinctè si moritur non sanę mētis reconualescat substitutio, per id quod hr̄ in d.l. humanitatis. inquantum simpliciter dicit substitutionem cessare, & non dixit extingui tempore sanæ mētis,nec ob.d.l.maritus.cum ibi no.quia p̄ōt dici, ꝙ ibi loquitur in alia materia, uidelicet qn̄ quærit̄ an medicus qui promisit curare pro certa pecuniæ quantitate a morbo furoris,uel dementiæ debeat habere mercedem promissam, seu salariū, si liberatus fuerit infirmus pro certo tēpore. & postea recidiuauerit in eādem infirmitatē: aut nos loquimur in materia substitutionis exemplarię, per quam succeditur ipsi filio mētecapto,uel furioso, & censebitur esse fauor eius,ut habeat hęredē.ar.l. Iulianus.ff.de acqui. hęre. Ideo ur̄ ꝙ indistinctè substitutio recōualescat. Et prædicta intellige,nisi tp̄e sanę mentis. & sic tp̄e interualli sanę mentis faceret testm̄, quia tunc omnino extingueretur substitutio præambula,per ea quæ
101 habentur in d.l.ex facto. ¶†Quid aūt si tempore sanę mētis filius fecisset testm̄ eo casu quo potuisset,ut quia fuisset sui iuris,& pubes, an si postea incidat in furorem,uel dementiam poterit parens reuocare tale testamentum. dic quòd non,ex quò factum fuerit tempore legitimo.per id quod habetur in d.l. ex facto.& clarum est etiam,quòd licèt propter furorem, vel dementiā effectus sit intestabilis.l.furiosum.C.q testa.fa.poss. & j̄.de sponsa.c.dilecti. tñ non reuocat testm̄.l.j.§.exigit.ff.de bo.pos.ſm tabu.& per ibi nota.dicimus, ꝙ non reuocatur testamentū factum per illum qui post testm̄ effectus est prodigus, & sibi bonis interdictum, licèt factus sit intestabilis.l.is cui. & ibi no.ff.de testa.Et prædicta inquantum dixi,ꝙ parens non p̄ōt reuocare testm̄ factum ante furorē, uel dementiam.limitat Bal.in d.l.humanitatis.procedere,nisi aliqua noua causa superuenit, ꝑꝑ quā parens uelit reuocare.ar.l.si hominē.ff.manda.& posset poni exemplū, qn̄ post testm̄ institutus grauiter offendisset ipsum filiū.ar.l.iij.in fi.& l.ex parte. ff.de adi. leg.Itē aduerte,q̄a dixit Bald.in d.l.humanitatis.ad fi.ꝙ demum pater potest substituere filio furioso,vel mētecapto, qn̄ talis morbus non modico tp̄e durat. secus si paruo.nā aľs sequeret̄ ſm eū, ꝙ cuilibet descendēti posset substitui exemplarè. q̄a semꝑ in articulo mortis quis efficit̄ quodāmodo extra mētem. & sic dēt posse semper substitui exēplariè. qđ ōn est dicendū. An aūt paterno defectu ꝯtingēte in ꝑsona eius cui facta est substitutio possit interdū ipsa substõ finiri.dixit Bart.ꝙ sic in d.l.ex facto.Exemplum p̄ōt poni,si ꝓdigus cui facta est hæc substitutio cōmitteret delictum. ex quo damnaretur ad talem pęnā, ꝙ efficeretur intestabilis.nam talis pęna possit sibi imponi per notata per gloss.& docto.in l.si quis in tantam.in gl. magna.C.vnde vi. idem dicendum si furiosus post factam substõnem habuit interuallum sanæ mētis.& in illo tp̄e cōmisserit delictum ꝑꝑ qđ fuerit damnatus ad pęnam,ex qua effectus est intestabilis. & idē si dicto tp̄e intrasset monasteriū, & fecisset ꝓfessionem, per id qđ dictum fuit in simili in materia pupillaris.circa vltimum requisitum.¶Item aduerte quia

quia Bal. in d. l. humanitatis. vr velle, quod mr non possit excludi per exemplariam. Sed certè Bar. tenuit cōtrariū, & vr quod melius, per ea quæ superius dixi. ¶ Itē dixit idem Bal. in l. humanitatis. quod si nascat frater post substōnem factam exemplariè, quod tunc rumpetur substitutio exemplaria. licèt secus sit in pupillari. l. Papinianus. §. sed nec impuberis. ff. de inoff. test. sed certè non vr verū, quod exemplaria rumpatur per natiuitatem fratris posthumi. quia hoc non reperit aliquo iure cautum. nam licèt reperiatur, quod per natiuitatem filij posthumi ipsius cui facta est substitutio rumpatur per exemplariam. vt patet in d. l. ex facto. nihil tñ ibi dr, quando nasceretur frater ipsi, cui facta est substō, nec etiā hēt obstare. d. l. humanitatis. quia ibi ēt hoc non dr: sed solum dr, quod si non extant liberi eius, cui facta est substitutio. sed extant fratres eius, quod tūc vnus ex illis debet substitui. vbi aūt non extant filij ipsius, cui facta est substitutio. nec ēt fratres tpe quo fit substō. tunc pōt ēt extraneus substitui. vt patet in d. l. humanitatis. & no. per gl. in d. §. qua rōne. Itē ēt aduerte, quia dixit Bald. in d. l. humanitatis. quod ēt si pater sit malę vitę pōt pupillariter substituere saluo, nisi ex indulgentia principis recuperauerit patriam potestatē. per id quod hr. in l. fi. C. de sen. pas. Sed pater malę vitę, vel luxuriosæ non poterit facere exemplariā, quia tali interdicēdā vr administratio bonorū filij. l. imperator. ff. ad Treb. Sed tu potes dicere circa hoc melius: vt superius dixi. ¶ No. tñ intellectum quē voluit dare. Bald. ad fi. l. fi. C. de sen. pas. & hæc sufficiant de mā exemplarię. de qua per Bal. in d. l. humanitatis. & per Bart. in d. l. ex facto. ff. de vul. & pup. ¶ Restat nunc venire ad quartā speciē substitutionis: videlicet ad breuiloquā, seu reciprocam, de qua gl. hic nō tangit, sed aliquid tetigit. in c. j. in gl. in vers. absq; detractione. e. in vj. & de illa ēt tetigit gl. in §. qua rōne. in gl. magna insti. de pup. substi. do. Io. And. hic de ipsa nihil dixit breuissime. nā tetigit quare dicat breuiloqua, & quare reciproca, & quot substitutiones contineat, breuissime tangendo, & remittendo ad no. per Bar. qui tractauit hanc materiam in l. Cēturio. ff. de vul. & pup. Et aduerte, quia illā ibi tractauit per quatuor principales qōnes. ¶ Prima est, an hęc substitutio si species substōnis de per se. ¶ Secunda quare dicatur breuiloqua, & quare reciproca. Tertia est quibus verbis fiat.
162 Quarta, & vltima est quis sit effectus. ¶ † Circa primā qōnem cōcludit, quod non est species substōnis per se, quia cadit in vulgarem, aut pupillarem, aut fideicōmissariam, aut exemplariam: sed est potius qdā adiectio, & qdā qualitas substōnis, sicut dr in fili de actione de peculio, & de in rem verso. quia no sunt pprię actiones, sed qualitates actionum, quia competit actio ex eo contractu qui init cū seruo, vel filiofa. cū adiectione de peculio, vel in rē verso. l. 3. §. cui congruit. ff. de peculio. sed tu potes dicere, quod hoc procedit propriè, & strictè loquendo, sed lato sumpto vocabulo: & sic latè loquendo pōt dici, quod ista sit species de per se ex eo. quia ista substitutio semper necessario habet fieri pluribus, & reciproce, quod non est necesse in aliqua specie aliarū substitutionū. & pp hoc fortè text. in l. iam hoc iure. ff. de vul. & pup. appellat hanc substōnem tertium genus substitutionis distinctum a vulgari, & pupillari. & ppter hoc fortè gl. & etiam doct. de ista substitutione tanquā de specie diuersę substōnis ab alijs fecerūt spālē mentionē. Et hoc de primo quæsito.
163 to. ¶ † Circa secūdum dic, quod dr reciproca, quia de vno ad alium reperitur. & sic reciprocatur. d. l. iam hoc iure. breuiloqua autem dr, quia fit verbis breuibus. nam fit per illa verba. Quādo duo, & plures sunt instituti & dr vos inuicē substituo. vt ibi dicet. Et not. quod istud nomen reciproca fuit inuentū a iurisconsulto. in d. l. iam hoc iure, quia in hoc est singularis. de breuiloqua aūt non hr mentio. in tex. sed fuit nomen magistrale inuentū a glossatoribus. & doc. De isto facit mentio nem. glo. in d. §. qua rōne. & ibi ēt de reciproca. & in d. c. j. e. eo. in vj. & ēt per gl. in l. precibus. in glo. fi. C. de impube. & alijs substi. dixit tñ Bal. in d. l. iam hoc iure. quod istud nomen, breuiloqua, sumi potuit ex his, quæ hñr in tex. in l. cum in testamento. §. hæc verba. ff. de here. inst. dum dicit, vt breuiter videretur, & cætera, loquādo de ipsa breuiloqua, & reciproca. Et hæc
164 de secūdo quæsito. ¶ † Circa tertiū dic, quod fit per hęc verba duobus insti. aut pluribus, si dicatur, & eos, vel vos inuicem substituo. d. l. iam hoc iure. & l. in testamento. C. de testa. mili. ¶ Interdum ēt fit per hęc verba Titius, & Seius vterue eorum viuet hęres esto. l. Titius & Seius. ff. de hęr. inst. ¶ Interdum per ista, Titius, & Seius inuicem instituti sunto. d. l. cum in testamento. §. hęc verba. Idem dicit Bar. si dicatur, instituo tales filios meos. & si quis eorum decesserit sine liberis: volo bona mea deuenire, vel puenire in aliū. nam verbū, deueniat, vel perueniat, est verbum cōe. vt notauit Bar. in l. Centurio. ff. de vul. & pup. in vlt. q. principali. & ideo aptum est etiam ad substitutionem directā, & pñr ad vulgarem quæ est species substitutionis. vt dixit hic glo. & in d. §. qua ratione. & in d. c. & hoc tenuit ēt Guil. de Cu. licèt Rayne. de Forli uio tenuit, quod in dicto casu fit substitutio fideicōmissaria. & per l. fideicommissa. §. hæc verba. ff. de leg. 3. & non bene. per ea quæ nota. Bar. in d. l. Centurio. Nec ob. §. hęc verba. quia loquuntur, quando certa res fuit relicta. hic aūt loquimur, quando hæreditas directè fuit relicta duobus. & demum substō facta per verba prædicta, quæ vt dixi sunt cōia, & in dubio debent aptari ad directam substitutionem, ex quo fieri potest, per id quod hr. in d. c. j. de test. in vj. Aduerte tñ, quia Inn. in c. Raynaldus. in verbo, deuenire. e. vr velle, quod verbū deueniat, sit directum. sed certè, vt dixit Bal. in d. l. iā hoc iure. licèt sit aptum natum ad substōnem directam, tñ etiam est aptum natum ad substōnem obliquam, sicut & verbum perueniat, uel pertineat. facit quod hr. in c. j. qui feudum dare possunt. & notatur per Bart. in d. l. Centurio. in vlti. q. principali. & ideo debet esse cōe, sicut & verbū substituo, quod sir est cōe, vt probatur in d. l. iam hoc iure. Et hæc de tertio quæsi-
165 to. ¶ † Circa quartum plura sunt videnda. & primo quæro quot substitutiones contineat substitutio reciproca, vel breuiloqua. dic quòd si fiat duobus in pari ætate. ut quia unus sit impubes, & in potestate: & tūc comprehendit solum duas substitutiones vulgares. unam, videlicet in persona cuiuslibet. ut probatur in d. l. iam hoc iure. & in l. in testamento militis. per quā vr, quod non contineatur substitutio directa post aditam hæreditatem in dicto casu etiam si fuerit miles qui potest illam facere. vt ibi dicitur, quod uidetur mirum. ex quo miles poterat dictam substitutionem directam facere etiam post aditam hæreditatem. & tamen ibi dicitur, quòd nō intelligitur uoluisse illam facere, nisi hoc probetur, propter gl. in d. l. in testamento. quæ laborat circa intellectum. d. l. Sed Barto. dicit & notabiliter, quòd in dubio non uidetur esse mens testātis, quòd uelit in reciproca, seu breuiloqua substitutione comprehendi substitutiones quæ solum poterant fieri ex priuilegio speciali: sed solum uidet uelle cōtinere in reciproca in dubio substitutiones quæ possunt fieri de iure communi, nisi aliud appareat de mente testantis. & iste est uerus intellectus dictæ. l. in testa-

in testamēto.& ideo etiam si fuit facta substitutio reciproca duobus imparis ætatis, quia si vnus sit impubes comprehendentur solum duę vulgares. sicut etiā contingit si dicta substitutio sit facta pro pagano, seu milite. interdum vero cōtinet duas pupillares tm̄. puta, si fiat duobus filijs exhæredatis, quod fieri pōt, in §. non solum. insti. de pup. substi. & l. j. §. j. ff. de vul. & pup. interdum continet solum duas fideicōmissarias vt cōtingit qn̄ fit in codicillis dicta substitutio. in q̄bus nō potest fieri substitutio directa. l. Sceuola. ff. ad Treb. & l. hæreditate. C. de codicil. interdum cōtinet duas vulgares, & duas pupillares sil', & sic quatuor vt contingit quando fit duobus filijs pupillis institutis. nam tunc persona cuiuslibet cōtinet vnam vulgarē, & vnam pupillarem per ista verba. vos inuicem substituo, & sic interdum continet quatuor substitutiones. duas vulgares in persona cuiuslibet, & similiter duas pupillares in persona cuiuslibet. interdum continet sex substitutiones, vt si dicatur tales filios meos pupillos instituo: & si decesserint in pupillari ætate, vel postea quandocunque, eos inuicem substituo. nā tunc in persona cuiuslibet cōprehendentur duæ vulgares. Item duæ pupillares in pupillari ætate. Item duæ fideicommissariæ post pupillarem ętatem, & sic erunt sex. Interdum erūt octo, vt testator instituit filios impuberes, & mentecaptos, & demum dicat: & si quis eorum decesserit in pupillari ætate, vel postea in dementia, vel aliàs quandocunq; sine liberis eos inuicem substituo. nā in persona cuiuslibet erunt duę vulgares, hoc est vna in persona cuiuslibet, & similiter duæ pupillares. Item duæ exemplariæ, & sic sex. Item duæ fideicommissariæ, & sic erūt octo. & si essent quatuor pupilli mentecapti, & facta sit substitutio, vt s̄. essent. xvj. p̱p multiplicatum numerum personarum. Item de similibus. ¶ Sed iuxta hoc quæritur, an ista substitutio reciproca cōtineat substitutiones imparis numeri. nam certum est, ꝙ continet paris numeri, q̄a aut duos, vel quatuor, aut sex vł octo. dic ꝙ in dubio non continet substitutiones imparis numeri nisi aliter constaret de mente testantis, puta, quia testator institueret duos filios vnum impuberē, & alium puberem, & eos inuicem substituit. nā tunc continentur solum duæ vulgares in dubio nisi cōstaret de mente testantis esse quòd velit etiā pupillariter substituere filio pupillo, & tunc tres substitutiones: videlicet duas vulgares, & vnam pupillarem in persona ipsius pupilli, & sic continebit tunc substitutiones tres: & per ꝯn̄s imparis numeri, & hoc qn̄ constaret de mente testantis, aliàs solum contineret substitutiones paris numeri, & sic duas substitutiones in

165 dicto casu. ¶ † Tertio tractat Bar. in d. l. Lucius. circa quartum principale: an substitutiones quæ continentur in hac substitutione reciproca, vel breuiloqua dicantur expressę, an vero tacitę. Gl. iuris ciuilis in hoc variarunt. nam gl. in l. iam hoc iure. in ver. quem ius. tenuit ꝙ sunt tacitę. Sed gl. in l. Lucius. ff. de vulg. & pup. & in l. p̄cipimus. in gl. fi. C. de impu. & ali. subst. tenuit q̄d sunt expresse. Guil. de Cu. dixit ꝙ sunt tacite quo ad verba, sed expresse quo ad effectum, q̄a pupillaris comprehensa in breuiloqua excludit matrē, vt etiam tangit in d. l. Lucius. & ibi no. gl. Sed melius dic ſm Bar. ꝙ dictæ substitutiones possunt dici exp̄ssę. s. in genere, quia verba ipsius substitutionis in sui genere sunt apta comprehendere substitutiones, quæ in illa comprehenduntur, sed dici p̄nt tacite in specie. facit q̄d dixi in materia vulgari circa principium materiæ, & hoc modo p̄nt concordari. d. gl. Et aduerte, ꝙ licèt pupillaris, quæ tacite continetur in exp̄ssa vulgari non excludat matrem: vt hic in l. fin. C. de insti. & subst. & in d. l. precibus. illud est ex eo, q̄a talis pupillaris est omnino tacita, & non est expressa ēt in genere. secus in pupillari comprehensa sub breuiloqua. quia illa nō est oīno tacita, sed est expressa saltem in gn̄e. Et ideo excludit matrem vt p̱bat in d. l. Lucius. & ibi etiā no. per gl. in d. l. precibus. in gl. fin.

166 ¶ † Quarto q̄ritur iuxta prædicta. Quid si fiat substō tribus filijs existentibus in p̄tāte testātis, quorū duo sunt impuberes, & tertius sit pubes. Certū est, q̄d in persona omniū cōtinebit vulgaris. Sed dubiū est, an in persona illorum duorū impuberū continebit pupillaris: vr̄ dicendum ꝙ non p̱p mīsturam illius tertij puberis. ar. l. j. §. item q̄ritur. ff. de aqua quoti. & æsti. Guil. de Cu. tenuit ꝯ̄rium dicens, ꝙ illi duo impuberes intelligunt inuicem pupillariter substituti. arg. l. cohæredi. §. qui discretas. & §. qui patrem. ff. de vulg. & pup. & l. j. in §. fin. & l. prætor. §. Iulianus. ff. de col. bo. Idē ēt tenuit Ray. ex eo, q̄a sermo relatus ad p̱sonam intelligi dēt ſm qualitatē personæ. per id q̄d h̄r in l. si quis filio exhæredato. §. irritū. ff. de iniu. test. & l. ex mili. ff. de test. mil. & ad §. item q̄ritur. r̄ndetur ꝙ ibi loquitur in his q̄ sunt inseparabilia, ideo ibi vitiat vtile per admistionē inutilis. facit q̄d h̄r in §. Trebatius. in ea. l. Sed hic loquimur in his q̄ sunt separabilia in quibus vtile per inutile non vitiatur. de reg. iur. in c. vtile. lib. vj. & ibi per gl. & Dy. sed Bar. in d. l. Lucius. tenet contrariū videlicet, ꝙ in dicto casu si dicti tres fuerunt instituti, & inuicem substituti, & sic recipro cè q̄d dicta substō solum ꝯtinebit substōnes vulgares in persona cuiuslibet prædictorum, & nulla cōtinebit pupillarem. Mouetur quia sermo relatus ad certas personas debet illa determinare æqualiter seruata. l. iam hoc iure. ff. de vulgar. & pupilla. & l. si legatarius. ff. de legatis tertio. Et ideo cum in casu prædicto solum possit determinare æqualiter respectu substitutionis vulgaris illam solum continebit. Pro hoc etiam faciat, quia vt dicit Barto. si illi duo impuberes intelligerentur inuicem pupillariter substituti, sequeretur quòd si alter illorum impuberum decederet in pupillari ætate, alter impubes solum sibi succederet ex pupillari, & sic alius filius testatoris pubes, & frater impuberis mortui, vel etiam impuberis superstitis excluderetur ab hæreditate fratris sui impuberis præmortui, quod non est verisimile fuisse de mente testantis qui in dubio potius p̄sumi dēt velle conseruare ius legitimarum hæreditatum inter suos filios. per id, q̄d h̄r in l. vel singulis. ff. de vulg. & pupil. non ob. quod habetur in dicto. §. qui discretas. quia ibi duo fuerunt coniuncti in institutione, & tertius separatim institutus. & ideo in substitutione reciproca postea facta primo loco intelliguntur substituti inuicem illi qui fuerunt coniuncti in institutione. hic autē non fuerunt impuberes simul instituti, & tertius pubes separatim: sed omnes simul fuerunt instituti. & demū simpl'r inuicē substituti. ideo tunc p̱cedit, quod dixi post Bar. secus si illi duo impuberes fuissent simul instituti, & tertius pubes separatim: q̄a tunc posset procedere opinio Guil. & Ray. per id q̄d habetur in d. §. discretas. ¶ Item non ob. §. qui patrē: quia ibi facta fuit specialis substitutio inter patrem, & filium: tamen generalis substitutio sequens nō derogat speciali substitutioni præambulę. argu. regulæ generi per speciem. de reg. iur. lib. vj. ¶ Item nō obst. ꝙ sermo relatus ad personā debet intelligi ſm qualitatem personæ: quia illud est verum, qn̄ potest omnes personas vniformiter determinare, aliàs secus, vt patet in d. l. iam hoc iure. Bal. in l. in testō. C. de mil.

testa.in iij.seu iiij.q.limitauit.do.Bar.procedere, qñ frater pubes poterat succedere ipsis impuberibus,q̃a tunc est verisimile,ꝙ testator voluerit conseruare ius legitimarũ hæreditatum inter eos,& sic in dicto casu ꝓcedat opi.Bar.secus dicit, si fortè tertius extraneus fuisset institutus simul cũ ipsis filijs impuberibus,vel frater testatoris.q̃a tunc ſm eũ rõnes affectionis,quã habet pater ad filios intelligeẽ ipsos impuberes inuicem substituisse pupillariter,licèt substõ reciproca fuerit facta simpliciter, allegant in arg.quod hr̃ in l. Paulo.§.j.ff.de leg.iij.& in l.Aurelius.§.Titius. ff.de libe.leg.Sed certe hæc limitatio Bal.non vr̃ bona:q̃a stat ratio,quòd sermo relatus ad plures dẽt illos oẽs determinare æqualiter seruatos. per id qđ hr̃ in d.l. testõ. & in d.l.iam hoc iure. & ideo cũ hoc casu illi tertio nõ possit fieri pupillaris,sed solũ vulgaris. solũ habet iutelligi dictam substitutionem reciprocã continere tantummodo substitutionẽ vulgarem in personam omniũ, & nõ pupillarẽ in personã pupillorũ. nec habet obstare d.l.Paulo.§.j.& similiter. d.l.Aurelius.§.Titius.q̃a in diuersis casibus loquũtur, vt in eis patet.nec sequiẽ hoc casu aliquod inconueniens, licèt filij impuberes non intelligãẽ in vnũ substituti pupillariter,q̃a inter eos intelligeẽ ꝯseruatũ ius legitimarũ hæreditatũ ab intesta.ar.d.l.vel singu. & sic vnus ipsorum poterit alteri succedere ab intestato.licèt non possit venire ex pupillari : & sic nullũ sequiẽ inconueniens dato, ꝙ dicti filij impuberes non intelligãẽ inuicẽ pupillariter substituti.Et iõ opi.Bar. indistinctè vr̃ verior, nec limitatio Bal.vr̃ esse bona.

167 ¶†Quinto q̃ritur quid si duo filij impube.sint insti. & inuicẽ substituti,& vnus illorũ sit ætatis vnius anni, alter ætatis.xij.annorũ. an si ille q̃ est ætatis.xij. annorũ perueniat ad pubertatẽ finiaẽ substitutio pupillaris in persona alterius impuberis q̃ tꝑe testamẽti erat ætatis vnius anni.videretur ꝙ sic q̃a res vr̃ deuenire ad eum casum a quo non possit incipere.nam si a principio vnus fuisset pubes, alter ĩpubes, substõ reciproca non cõprehenderet pupillarẽ substõnem, sed solũ vulgarẽ rõne inęqualitatis ætatis. d.l.iã hoc iure.ergo propter inęqualitatem superuenientem dr̃ ꝙ vitieẽ ipsa pupillaris . ar.l.vrãni⁹.§.sed cum duo.ff. de fideiuss.Dy.in l.Lucius.præalleg.& cum ipso cõcor.Gui.de Cu. tenet ꝯ̃rium per l.eandẽ.ff.de duob⁹ reis.vbi patet,ꝙ in inęqualitas ex postfacto superueniens non vitiat cõstitutionẽ duorũ reorũ.licèt si adesset a principio vitiaret.Ray.dicit hoc verum si post mortẽ patris sup̃ueniat dicta inęqualitas. q̃a tunc superuenit post actũ ꝯfirmatũ,cũ testm̃ morte ꝯfirmeẽ in c.cũ marthæ.ĩ.de celebra.mis.& l.si alienum.§.in extraneis.ff.de hęre.insti.Secus dicit si superuenisset in vita.& sic ante actũ cõfirmatũ.ar.l. pluribus.§.& si placet.ff.de ver.ob.Sed Bart.tenet ꝙ ẽt tũc non vitiaẽ pupillaris q̃ a principio continebaẽ in reciproca. q̃a licèt inęqualitas superueniat in vita testantis illa superuenit ex cursu nãli . & absq; facto testatoris . iõ non ꝑsumiẽ testator.q̃a a principio intelligiẽ voluisse contineri pupillarẽ mutasse voluntatẽ. ar.l.fideicommissa.§.si rem.ff.de leg.iij. & l.rem legatã.ff. de adi.le.nec ob.si dicaẽ,ꝙ res deuenit ad eũ annũ a quo nõ põt incipere.& sic debet vitiari per d.l.vrãnius.quia hoc non est verũ, ꝙ non posset ẽt fieri in ꝑsonã impuberis pupillaris,qñ instituiẽ filius impubes, & filius pubes:sed bene est verũ,ꝙ qñ tꝑe testamenti,& substitutionis,& reciprocæ sunt taliter inæquales.nõ vr̃ tunc mens testãtis esse, ꝙ ꝯtineat pupillaris, sed solũ vulgaris.Sed qñ a principio sunt impuberes, licèt dispars ætatis:tunc mẽs testatoris vr̃ esse,ꝙ in reciproca contineaẽ etiã pupillaris, ex quo contineri põt.d.l.iam hoc iure.nec vr̃ mutata voluntas, licèt postea sup̃ueniat inęqualitas talis , ꝙ si a principio adfuisset non cõprehenderet pupillaris , ex quo illa inęqualitas superuenit absq; facto testantis.arg.d.§.si rem.& l.eandẽ.§.j.Item tenuit Bal. post Vbertũ de Cremona in d.l.Lucius.ex eo.q̃a ponderãdum est, quòd cã ipsius substitutionis est volũtas testatoris.ista est prima,& principalis causa.Secundaria est æqualitas.iõ licèt cesset secundaria,ex quo non cessat prima: non cessabit substitutio.nam mẽs testatoris vr̃ fuisse, ꝙ si quis eorũ impubes decesserit alter alteri succedat, & ista verba verificãtur etiã si alter ipsorũ tm̃ pubes decedat.& ideo remanere debet dicta substitutio. in contrariũ tñ allegat.& non soluit l.si tutor rei pupillaris causæ.in princ.ff.de tutel. & rõ.distrahẽ. Sed tu potes soluere , ꝙ ibi tutor fuit datus in locũ alterius tutoris absentis. & ẽt sic vr̃ datus durãte absentia.iõ nimirũ si cessat reuerso absente.sed hic,ex quo a principio vterq; erat impubes vr̃ facta substitutio , si quis eorũ impubes decedat alter alteri succedat.iõ nimirum,si tunc durat substitutio in ꝑsona illius qui durat pupillus:quia sic vñr sonare mens,& verba testã-

168 tis.& idem etiam tenuit Bal.in d.l.in testõ.¶†Sexto q̃ritur, quid si duob⁹ impuberibus institutis fiat hęc substitutio,& demũ alterũ eorum postea emancipat. & sic in eius persona expirauit pupillaris. an ẽt in ꝑsona alterius expirabit.Gui.de Cu.dixit ꝙ sic.q̃a ista substituti intelligitur fuisse facta reciprocè, & sic correlatiuè, & respectiuè. & ideo ex quo expirabit ẽt in persona vnius expirabit etiã in persona alterius.arg. l.alteri.ff.de adimen.lega. & l.ij. & l.fin. C.de indi. vidui.tol.& l.si.ff.de accept. & hoc ideo, q̃a ex casu superuenit inęqualitas facto volũtario testõris.iõ ex hoc intelligitur mutata voluntas.arg.d.l.fideicõmissa.§.si rem.ff.de leg.iij.quæ ratio cessat in q̃one ꝓximè præcedẽti.Bart.in d.l.Lucius.dixit hoc verum si emancipatio facta fuit voluntariè per rationem superius dictam.Secus si fuisset facta coactè, prout ꝯtingit in aliquibus casibus de quibus per gl. insti. q̃bus modis ius pa.pote.soluiẽ.§.fin.& in l.si Lenones.C. de Episco.audien. & tangiẽ etiã in l.nec anni.C.de emanci.lib.Nec ob.si dicatur,ꝙ inęqualitas ex postfacto superueniens nõ hẽt vitiare.d.l.eandẽ.§.j.ff.de duobus reis.q̃a ibi superueniebat post actũ iã perfectum,& cõsummatũ.sed hic superuenit ante actũ cõfirmatũ,cum testm̃ demum morte testantis cõfirmetur:vt dixi in præcedenti quæstione.Sed Ang.in d.l. Luci⁹.licèt dubitatiuè, vr̃ sentire oppositũ in vtroq; dicto,siue emciãpatio facta sit volũtariè,siue facta sit coactè.quia neutro casu ſm eum vr̃ Bar.bene dicere. vnde dicit idem Ang.primo, ꝙ licèt pr̃ sponte emancipet alterũ ex dictis impuberibus, tñ durabit pupillaris in persona alterius retenti in ꝑtãte ex eo.q̃a cũ a principio in ꝑsona vtriusq; ꝯtẽta fuerit pupillaris. licèt testator reuocet in persona vnius emancipãdo eum non propterea intelligitur,seu non dẽt intelligi reuocare in persona alterius.arg.l.vlti.ff.de duo.reis. & arg.l.tribunus.§. fina.de testa.mili. & q̃a interest alterius pupilli conseruari pupillarẽ in eius personã, cũ pupillaris censeaẽ sibi fauor.vt leg.& notaẽ in l.ex tribus.de inoffi.testa.nec ob. ſm eum qđ substitutio reciproca per modũ correlationis continet duas pupillares. & per cõsequens vna destructa vr̃ destructa & altera.ar.l.fina.ff. de accep. & l.ab emptione.ff.de pactis.quia respondet,ꝙ illud est verum,qñ correlatiua sic se hñt, ꝙ impossibile est vnũ esse sine altero, vel causa finalis alterius. vt patet in dictis iuribus.&

in l.ij.

in l.ij.C.de indic. vidui. Sed hic sm eũ vna pupillaris nõ est cã alterius.& põt vna subsistere sine altera. Item in iuribus contrarijs, nisi toleratur alterũ correlatiuorũ fieret ei in cuius persona remaneret.hic aũt non fieret iniuria.imò fauor impeditur,& per hoc ẽt non obstat sm eũ.l.vlti.ff.de adimendis leg.q̃a ibi loquitur de grauamine,nos de fauore.Et quãuis Ang. non alleget Bald.tñ ista fuit originaliter opi. Bald.a quo puto ipsum habuisse hanc opi. in l.testamento. in pe.& vlti.col.C.de testa.milita.vbi allegat iura allegata per Ang.& etiam facit rñsionem, quam facit Ange.Sed aduerte,quia verior videtur esse opi.Bar. quam etiam tenent cõiter alij doc.per rationes,& iura per ipsum allegata. & præsertim per l.alteri.ff.de adimẽ.le.vbi vr̃ esse casus in simili per Bart.nam ibi dr̃,ꝙ si testator prelegauit vni heredum certũ fundũ, deinde alteri cohæredi in recompensationem prelegauit pretium ipsius fundi,ꝙ si postea alienat ipsum fundũ sponte intelligit̃ reuocare prælegatũ fundi:& siſr etiã tacitè intelligit̃ reuocare prelegatũ pretij facti alteri cohæredi, & illud est ex eo, quia respectiua erant facta:& ideo vr̃ dicendum in proposito,ꝙ si facto voluntario testatoris reuocatur substõ pupillaris in personam vnius filiorum: intelligit̃ etiam reuocata pupillaris in persona alterius respectiuè, seu reciprocè facta,cũ eadem rõ videat̃ in dicto casu quo est in casu dictæ.l.alteri,& per ꝯñs idem ius esse debet. argu.l.illud.ff.ad leg.Aquil.& c.ij.s̃.de transla.prela. nec vr̃ esse bona responsio ad d.l.alteri.inquantũ dicitur,ꝙ ibi agitur de grauamine.Sed in casu proposito de fauore, q̃a si bene aduertatur ibi etiã esset fauor alterius cohęredis,ꝙ sibi remaneret prælegatum ꝑtij fundi alteri⁹ cohęredis ex eo, q̃a respectiuè erãt facta.Sic igitur dicendũ est etiã in ꝓposito,tñ respectiuè iuris presumptione,ex quo substitutio fuit reciproca contineat̃ vna pupillaris propter aliam, quod patet.q̃a si a principio solũ in personã vnius potuisset fieri pupillaris.illa reciproca non continuisset aliquã pupillarẽ.l.iã hoc iure.ff.de vulg.& pup. merito si a principio stante æqualitate contineat̃ pupillaris in persona vtriusq;.& sic vna ꝑꝑ aliam respectiuè. videatur facta,si facto voluntario testatoris reuocetur. vna intelligitur etiam,& alia reuocata.arg.d.l.alteri. quæ optime facit ad ꝓpositum.Nec ob.qđ hr̃ in l.fi. ff.de duo.reis.q̃a ibi loquitur in diuerso casu,qñ videlicet propter pęnam defalcationis vnius ex duob⁹ conreis de hęred. eximitur persona ipsius ab obligatione remanente substantia obligationis penes fiscũ in quẽ transeunt obligationes actiuè, & passiuè.vt in dicto casu.l.deportatorum.C.de pęnis.& iõ non extinguitur obligatio alterius ꝯrij, nec eximit̃ ab obligatione,ex quo remanet substantia obligationis,q̃a illud non esset iustum. Sed in casu nostro reuocatur substitutio pupillaris in persona vnius pupillorum ꝑ factum voluntarium testatoris qui emancipauit substitutũ, & est conueniens, ꝙ etiam reuocet̃ in persona alterius remanentis in potestate, cum intelligerent̃ respectiuè,& reciprocæ factæ.ar.præalleg. l. alteri.& sic in casu ꝓposito rõ suadet, ꝙ superueniẽte reuocatione in persona alterius pupillorũ:intelligat̃ ẽt facta reuocatio in persona alterius.Sed in d.l.fi.rõ non suadet,ꝙ exempta ꝑsona vnius ex conreis intelligat̃ alia exẽpta,ex quo remanet substantia obligationis.Itẽ nõ ob.l.tribunus.§.fi.ff.de testa. mili.q̃a ẽt est casus diuersus,& diuersa rõ.nã ibi dr̃,ꝙ si ille qui fuit factus miles faciat testm̃ clausum,& sigillatũ sm ius cõe.demũ tpe militię inciserit ligamina & legerit testm̃,si aliquid cancellauit,& aliquid addidit, & postea resignauit,quod valebit iure militari,& sic in parte recedet̃ a primo testamento,& in parte non.& hoc ideo,q̃a sic vr̃ velle ipse miles, cuius volũtas est seruanda.l.j.ff.de testa.mili.ideo ibi per reuocationẽ non reuocat̃ totũ.q̃a illud non suadet rõ: sed potius oppositum. hic autẽ rõ suadet, ꝙ facta reuocatione substitutionis pupillaris in personam vnius ex facto voluntario testatoris.intelligit̃ etiam facta reuocatio in persona alterius. Nec obst. prædictis si dicat̃,ꝙ ex quo a principio continebatur pupillaris in persona vtriusque pupilli non vr̃ potuisse reuocari sine noua voluntate solenni.per id quod habetur in l.hæredes palam.§.sed si notã.ff. de testa.q̃a responderi potest ꝙ a principio cõtinetur pupillaris in ꝑsona vtriusq; ex presumpta mente testantis.& sic intelligit̃ de volũtate declaranda,& non de noua inducenda.ideo non requirit̃ solẽnis voluntas per no.in d.§.sed si notam. Et ex prædictis patet opi.Bar. & sequaciũ posset saluari,qñ facta fuit emancipatio vnius pupilli ex volũtate.licèt Bal.& Ang.aliter dixerunt.Dixit etiã Ang. sm qđ vbi pater coactus est emancipare filiũ, ꝙ tunc vr̃ ꝙ non debeat conseruari pupillaris in persona alterius retenti in ptãte ex eo,q̃a tenderat ad cõmodũ ipsius filij cõpellentis patrẽ emãcipare,qđ cõmodũ non vr̃ debere hr̃e.d.l.is qui cõtra.ff. de vul.& pup. dixit tñ cogitandum super hoc : & super pręcedenti dubio.sed tu potes dicere,ꝙ dictum Barto. procedit per rõnes,& iura per ipsum alleg.nã in conseruatione talis substitutionis debemus considerare mẽtem testantis quæ non dẽt presumi mutata ꝑꝑ factum nõ voluntatẽ testatoris contingens.ar. d.l.fideicõmissa. §.si rem.ff.de leg.iij. & sic non dẽt in hoc attẽdi factũ filij cogentis patrẽ emãcipare, q̃a ab ipso non depẽdet ptãs conseruandi substitutionẽ. sed ab ipso patre cuius voluntas non præsumit̃ mutata ꝑꝑ tale factũ, vt prædixi.nec ob.d.l.is qui ꝯ tab.q̃a ibi filius impugnabat testm̃ paternũ.iõ erat indignus habere cõmodũ ex illo.facit de reg.iur. c.ex eo.lib. hic aũt nullatenus impugnet̃ testm̃,licèt negaret pater emancipare,ꝙ facere potuit iure permittente in iuribus notatis.per gl.in d.§.fi.insti.qui.mod.ius pat.pote.sol.& sic patet opinio.Bar.etiam in scđo dicto posse saluari.

169 ¶†Septimo q̃ritur iuxta prędicta,quid si a principio fuit inęqualitas, vt q̃a vnus erat ĩ potestate,alter nõ,& vterq; impubes,& ipsis institutis facta est substitutio reciproca. demũ postea supuenit ęqualitas, q̃a testator adoptauit illũ qui nõ erat in ptãte,an in dicta substitutione reciproca cõtinebitur pupillaris in ꝑsona vtriusq;.vr̃ ꝙ sic, ex quo cessauit inęqualitas,& sic rõ ꝑꝑ quã a principio non continebat̃.arg. l.adigere.§.quis.ff.de iure pat.s̃.de ap.c.cũ cessante. & ꝓ hoc etiã bñ facit.l.ij.§.sed si extraneũ.ff. de vul. & pup.¶Contrariũ tenuit Bart.in d.l.Lucius.ex eo, q̃a a principio nõ valuit dicta substõ reciproca,vt pupillaris.& iõ ex postfacto nõ recõualescit.ar.l.pe.ff. de re.iur.& ĩ.de re.iur.c.non firmat̃.li.vj.Nec ob.dictus.§.sed si extraneũ.q̃a ibi a principio fuit volũtas testatoris facere pupillarẽ.& de illa expresse patebat & ita voluntas ẽt postea durabat, cũ in dubio nõ intelligatur mutari volũtas.ff.de ꝓba.l.cũ tacitũ,iõ nimirũ, si ibi cessante impedimẽto,valet vt pupillaris. sed in casu ꝓposito in principio iuris præsumptione non fuit voluntas testantis,ꝙ contineretur pupillaris ratione inæqualitatis.ideo ex quo a principio nõ cõtinebat̃ pupillaris non potuit postea cõtineri sine noua solenni voluntate.per id quod hr̃ in l.hæredes palam.§.sed & si notam.ff.de testam. Et ideo cum talis voluntas non interueniat, licèt adoptet eum in filiũ quem

quē prius non hēbat in poteſtate.non per hoc continebiť pupillaris.Et ſic nō ob.dictus.§.& ſi extraneū, q̃a ibi a principio fuit expreſſa pupillaris. licèt tunc non valeret,vt pupillaris.& ſic ibi a principio aderat voluntas teſtantis. hic aūt fuit ſimplex breuiloqua in qua a principio iuris præſumptione non aderat volūtas teſtatoris reſpectu pupillaris ꝑꝑ inæqualitatem tunc vrgentem.Et no. bene hanc rñſionem ꝑ declaratione,& limitatione dicti.§.& per hoc etiam dixit. Ang.in d.l. Lucius. ꝙ ſi teſtator habebat filiū legitimum,& naturalē.& alterū naturalē tm̄, & eos inſtituit. Nā potuit inſtituere naturalē etiam extante legitimo in vncia hæreditatis.l.ij.C.de na.libe.vnde ſi illos inuicē ſubſtituit vulgariter.& pupillariter.& per fideicommiſſum ,prout hodie eſt moris , ꝙ ſi poſtea pater legitimauerit naturalem,ꝙ tunc etiam in perſona eius continebitur pupillaris.ſi vterque erat impubes cōſiderato, ꝙ de pupillari teſtator expreſſe ꝑuidit-arg.d.§.ſed ſi extraneū.ſecus ſi ſimpliciter eos inuicem ſubſtituiſſet. q̃a tunc ltīmatio ſuperueniēs non faceret contineri pupillarem, ſicut nec qñ adoptauit illū q̃ non erat in ptāte.& hoc ēt in effectu ſenſit Bal.in d.l.in teſtō.C.de teſta.mil.in ix.q. Et licèt ltīmatio aliàs quò ad q̃dā trahať retro . facit qđ habeť in auth.qui.mo.na.effi.ſui.§. ſi quis ergo.& §. illud.tñ non trahitur quò ad effectū augendi voluntatem teſtantis quę ex tali caſu non augeť.arg.l. Aure-

170 lius.§.teſtō.ff.de li.leg.¶†Octauo q̃rit quid ſi habeo duos filios impuberes,& vnum inſtituo,& aliū exhęredo,& eos inuicem ſubſtituo. Certū eſt,ꝙ in perſona vtriuſq; continetur pupillaris quæ vtriq; fieri pōt. inſti.de pupil.ſubſt.§.non ſolum. Sed an continebiť vulgaris in perſona inſtituti vř , ꝙ non,quia non pōt contineri in perſona exhęredati, & iō cūm ęqualiter non poſſit fieri vulgaris utriq; ſubſtitutio reciproca illā non cōprehendat.Guil.de Cu.tenuit contrarium ex eo,quia ſubſtitutio vulgaris pōt fieri a quocunq;. & cuicūq;,vt dictū fuit in materia vulgaris . vnde cū non fiat exhæredato hoc vř eſſe ex defectu materiæ & non ex defectu formę. vitium aūt materię eſt minus potās.& minus vitiat quā defectus formæ. vt patet ex his quæ leguntˀ,& no.in l.nā inutilis in princ. ff.de acceptil.& l.ſi vnus.§.ſi acceptilatio.ff. de pac. idem tenuit Ray.ex eo, q̃a verba vulgaria ſunt illa.ſi hæres non erit quæ vř congruere etiā exhęredato.& iō vř , ꝙ in perſona inſtituti contineať vulgaris . Sed Bart. tenet oppoſitū ex eo,q̃a re vera nō pōt fieri vulgaris exhřdato. & ſic cū non poſſit reciprocè fieri vtrique non dēc cōtinere vulgarem etiam in perſona inſtituti.ar.l.iam hoc iure.ff.de vul.& pup.¶Et ꝑ hoc faciat quia teſtator facto ſuo voluntario vř ſe priuare potentia faciendi vulgarem exhæredando filiū, & iō vř,ꝙ non contineať vulgaris ēt in ꝑſona inſtituti. facit qđ dixi.in vj.q.¶Nec ob.ratio Ray.quia nō eſt verum,ꝙ illa verba ſi hæres non erit conueniant exhæredato ſi propriè ſumuntur,qñ referuntur ad inſtitutū,q̃a tunc ſtant conditionaliter.ſed qñ referuntur ad exhæredatū ſtant cauſaliter,& exponitur ſi,ꝓ q̃a, cū non poſſit ꝓpriè ſtare condōnaliter. nam cōditio propriè eſt de futuro.l.cum ad pręſens.ff.ſi cer.pe.& no.in l.j.ff.de condi.& demon. & ibi plenè per Bar. & iō in dicto caſu exponitur pro,q̃a,vt dixi facit,qđ hř in ſimili.in l.3.ff.de leg.j.¶Et ſic pōt vniformiter, & ęqualiter vtrunq; reſpicere.iō non dēt cōprehendere vulgarē,per ea quę hñr in d.l.iā hoc iure.& hęc opinio vř verior per prædicta.¶Nono quæritur , q̃d ſi habeo duos filios vnū impuberem, & alium furioſum qui eſt pubes. & eos inuicē ſubſtituo.Certū eſt, ꝙ continetur vulgaris . ſed an continebiť in perſona vnius pupillaris in perſona vero alterius exemplaria videtur,ꝙ ſic . q̃a ad exemplū pupillaris exemplaria fuit inducta.vt dictum fuit in materia exemplari, & probatur in §.ratione.inſt. de pu.ſubſt.Guil. de Cu. & Bar.tenent contrariū ex eo, q̃a multę ſunt dñę inter pupillarē,& exemplariā, prout dictū fuit in materia exemplaria.& ſic vř, ꝙ dicta ſubſtitutio reciproca non poſſit inſtitutos vniformiter determinare reſpectu pupillaris,& exemplariæ . & iō ſolum cōtinebit vulgarem in perſona amborū.Sed tu adde,ꝙ hoc verum,niſi conſtaret, ꝙ in perſona furioſi voluerit ſubſtituere etiā poſt aditā hřditatem,quia tunc ēt in ꝑſona alterius continebitur pup.ar. eorū quæ hñr in l.in teſtō.C.de mili.teſta.Imo plus vř poſſe attentari,qđ etiā ſi hoc non conſtet dummodo furioſus non hēat liberos.ex quò ſubſtitutio exemplaria tunc eſt ſimilis ipſi pupillari, & habet eoſdem effectus, ꝙ tunc vř teſtator voluiſſe in perſona pupillari contineri pupillarem in perſona furioſi contineri exemplariā iñ iſr parificentur pupillaris,& exēplaria, vt de vna ad aliā arguatur.vt dictum fuit in materia exēplaria. Et notatur in l.ex facto.ff.de vul. & pup. & in habentibus ſymbolum, ſeu ſimilitudinem facilis ſit trāſitus.l. in rem.§.item ſi quęcunq;.ff.de rei ven.¶Et pro hoc poteſt dici,quòd non obſt.ꝙ in nullis differant,q̃a ſatis eſt qđ iſr ęquiparentur,& ſaltem in caſu de quo q̃riť. arg.eorum quę notat Io.And.in c.tranſlato.s̃.de conſti.& in c.non pōt.ſuper gl.de præben.in vj. Nam & vtraq; ſubſtitutio traheť ad bona filij vndecunq; q̃ſita,& ſic vř,ꝙ opinio Guil.& Bar. non ſit ſine dubitatione, & potius vř dicendū.vt s̃.dixi.¶Decimo quęritur q̃d ſi aliquis habens duos filios furioſos,& eos inſtituit,& inuicem ſubſtituit certum eſt,ꝙ contineť vulgaris.Sed an continebitur exemplaria videtur , ꝙ non, q̃a exemplaria vř inducta ex quodam iure ſpeciali.vt patet in d.l. ex facto. & in l. humanitatis.C. de impu.& alijs ſubſtitutio. Subſtitutio autem reciproca in dubio non uidetur cōtinere ſubſtitutiones quæ poſſunt fieri de iure ſpeciali, & non de iure cōi. ut patet.in l.in teſtamento.C.de teſtamen.mili.& dictum fuit in prima q̃ſtione huius quartæ partis.Bart. finaliter dicit,quòd olim poterat ꝓcedere , quod eſt dictum.quia olim non poterat fieri ſubſtitutio exemplaria,niſi de iure ſpāli ex reſcripto Principis.d.l. ex facto. ſed hodie pōt fieri ſine aliquo reſcripto de iure communi per dictam.l.humanitatis.iō hodie continebit in caſu prædicto nedum ſubſtitutionem vulgarem,ſed etiam exemplariam in perſona vtriuſque.

¶ Vlterius quia dictum eſt ſupra de inęqualitate ętatis.an illa impediat effectum huius ſubſtitutionis reciprocę, ſiue illa adſit a principio tempore quo ſit ſubſtitutio, ſiue poſtea ſuperueniat . & ſimiliter dictum eſt de inæqualitate poteſtatis.¶ An illa etiam impediat effectum huius ſubſtitutionis , ſiue adſit a principio , ſiue ſuperueniat ex poſtfacto . & ſimiliter etiam qud ſi interueniat inæqualitas ex eo , quia alter illorum , cui ſit ſubſtitutio ſit pupillus . Alter pubes,& furioſus, aliàs mentecaptus , Nunc vndecimo quęri poteſt quid de inæqualitate portionum , puta , ſi vnus filius ſit inſtitutus in duabus partibus hereditatis, alius in tertia parte . An talis inæqualitas impediat effectum huius ſubſtitutionis. dic quòd non , per id qoòd habetur . in l.ſi plures . & in l.qui plures . ff. de vulgari . & pupillari . Et pro hoc faciat quia ſicut inęqualitas ętatis dummodo ſit intra tempus pubertatis non impedit effectum huius ſubſtitutionis,ut ſuperius fuit dictum.ita eadem ratione,nec inequa-

inęqualitas portionis arguendo de tempore ad rem. arg.l.mile sita.§.& quia diximus.ff. de militari testamento.¶†Vndecimo iuxta prædicta q̃rit̃,quid si nõ sit inęqualitas portionũ per modum quotæ. sed aliter,vt quia testator habebat duas filias,& duos filios masculos oẽs impuberes in potestate,& masculos instituit vniuersales hr̃des, & fœminas in re certa.demum dixit oẽs filios meos inuicem substituo. An filię intelligent̃ cũ masculis substitutę, ita ꝙ moriente vno masculo,vel repudiante,veniant fęminę cum alio masculo. An vero veniet solum alter masculus. Bar.notabiliter dicit. in d.l.Lucius. ꝙ fęminæ nõ intelligent̃ substitutæ cũ masculis: sed solum masculi inuicem.mouetur,q̃a substitutio reciproca in dubio vr̃ esse facta in portionibus hæreditarijs per l. si plures.& l.qui plures.ff.de vul.& pu.¶Sed fęminę institutæ ex certa re non dicuntur esse hęredes in portione hæreditaria.Nec in quota parte hr̃ditatis,nec simpliciter appellãtur hæredes. sed dicuntur hęredes ex re certa.& sic hęredes rei singularis,vt legitur.& no. in l.j.§.si ex fundo.& in l.ex facto.ff.de hære.insti. & in l.quoties.de hær.inst.& dixi circa finem huius gl. pręcedentis,& tales instituti in re certa etiam hñr loco legatarij. alio vniuersaliter instituto.d.l. quoties. & no.in gl.præcedenti ad finem, & sic non vñr habere ius accrescendi.cum alio vniuersali hęrede,vel ex quota.Cum inter legatarios, & hæredes non videat̃ habere locum ius accrescendi.l.eam quam.C. de fideicõmis.& pro ista parte etiam facit,quia inter masculos cum sint vocati ad portionem hæreditariã habet locum ius accrescendi. facit quod hr̃.in l.j.§. his ita.C. de cadu. tol. non aũt vocantur dictæ fœminæ ad ius accrescẽdi cum sint institutæ in re certa, vt est dictum,ideo vr̃,ꝙ masculi intelligũtur inuicem substituti,& non fœminæ cum eis.arg.l.cohæredi.§. qui discretas.ff.de vul.& pupil. & sic videtur.ꝙ mortuo vno masculo, vel repudiante inuitabitur solum alter masculus,& non fęminæ s̃m Bar.sed aduerte, q̃a Angelus.in d.l.Lucius. dicit, ꝙ licèt altero ex masculis superstite non inuitentur fœminæ.tñ fortè ambobus masculis mortuis inuitabuntur fœminæ.ar.eius, qđ habetur in simili.in d.l. cohæredi.§. qui discretas. & pro hoc etiam allegat, q̃a licèt filię non sint hæredes ex quota,tñ hñt ius accrescendi repudiãtibus masculis ex vniuerso institutis.iuxta no.in præallegatã.l.j. §.qui ex fundo.& in d.l.ex facto.& p̃allegata .l.quoties. & dictum fuit super fine gl.præcedentis,allegat ẽt in arg.quod hr̃ in l.cum auus.ff.de cond.& demõ. & in l.cum acutissimi.C. de fideicommissis . pro hoc etiã bene facit,licèt non allegęt, quod hr̃ in l.Paulo Calimacho.§.j.ff.de leg.3.per quam.l.videtur , ꝙ licèt ipse fœminę excludantur extantibus masculis ,tamen eis mortuis, vel repudiantibus non videntur excludi. sed potius inuitari per dictam substitutionem reciprocam , & p̃sertim cũ dicto casu, q̃n filij essent exclusi morte, vel repudiatione filiæ censerentur esse hęredes ex quota,per ea quæ hñr in d.§. si ex fundo.cum alijs superius allegatis . idẽ in effectu voluit Bal.in l.in testamento.C.de mili.test.in vj.& in 7.q. nam cõcludit.in vj.ꝙ si testator habebat duos masculos.& vnam fœminam. & instituit masculos vniuersaliter.& fęminam in re certa .& hęredes suos inuicẽ substituit, ꝙ si moriatur vnus masculuus . & oẽs sint impuberes tam masculi q̃ fœminæ, vel vnus masculus repudiet,ꝙ alter veniet.sed si ambo moriunt̃ .tũc vocabitur fęmina.ar.dicti.§.qui discretas.nam primo loco intelligentur masculi inuicem substituti , & eis deficientibus fęminæ. ¶In septima aũt.q.concludit, ꝙ si erant duo masculi instituti vniuersaliter . & duæ fęminæ in re certa,& oẽs impuberes,& in potestate, & demũ dicat has filias meas, & hos filios meos omnes inuicem substituo,ꝙ intelliguntur etiã ex mente testãtis fęminæ inuitate, & ẽt ꝑꝑ distributiuũ vniuersale oẽs.facit qđ hr̃ in l.is qui duceta.§.vtrũ.ff. de rebus dubijs.& in c.solitæ ad fin.s̃.de maiori. & obe.& in l.a procuratore.C.manda.per gl.intelligent̃ tñ inuitate s̃m eum quodã ordine seruato, vt primo vocẽtur masculi inuicẽ.Inter quos ꝓpriè hẽt locum ius accrescendi cum sint vniuersaliter instituti.& sic vocẽtur ad portiones hæreditarias.arg.dicti.§. qui discretas.sed illis deficientibus vocabuntur fœminæ. q̃uis institutæ in re certa, cum ille admittantur ad ius accrescendi , q̃n excluduntur vniuersaliter instituti .& sic post vniuersales hæredes.d.§. si ex fundo.cum ibi no.& C.de inoffi.testa.auth.nouissima.Et subdit , ꝙ substitutio reciproca tunc habet locum quò ad eas pro legitima portione. & ideo filiæ prædictæ ita diui dentur.allegat.§.cæterum.in auth.vt cũ de app.cog. colla.8.& ubi omnia sunt paria. diuidentur in capita s̃m eũ.sed certè ista vltima verba nõ vñr bene dicta. nec video bene quid dicere voluerint. nam si vltimo loco vocantur ꝑꝑ ius accrescendi,ꝙ vltimo loco habent locũ s̃m eum. tunc dẽnt censeri hæredes detracta mentione rei certę.d.§.si ex fundo.& sic ur̃, ꝙ siue res in quibus fuerint institutæ. fuerint paris quãtitatis, seu valoris.siue nõ, debeant pariter vocari eo casu quo vltimo loco vocãtur.licèt ipse aliter videatur sentire.¶Item aduerte, q̃a posset dici,ꝙ licèt,q̃n ambo filij repudiarent tũc possent venire fęminæ ad hr̃ditatem, per id qđ hr̃ in d.§.si ex fundo . tñ posset dici,ꝙ non venient,vt substitutæ.sed ex iuris dispositione ne testator decedat ꝓ parte testatus. & ꝓ parte intestatus.cũ illud repugnet iuri.ff.de reg.iu. in l. ius nostrum, ꝑꝑ quã rõnem institutus in re certa habet ius accrescendi repudiante vniuersali hæredе, ut dixi super fi.gl.præcedẽtis.& in §.si ex fundo.& quo ad quid posset procedere dictum Bart. quia respectu eius,qđ dixit filias nõ esse substitutas, & alio respectu dictũ Bal.& Ang.q̃a vocabuntur fœminę masculis repudiantibus si aũt masculi adiuissent,& mortui essent in pupillari ætate tunc s̃m opinionem Bald .& Ang.fœminę venient tanq̃ substitutę ex pupillari ad successionẽ ultimi morientis.sed s̃m opin.Bar.ueniẽt ab intestato,ex quò nõ intelligunt̃ substitutæ.Et opi. Bar.ur̃ esse uerior,q̃a substitutio reciproca dẽt ęqualiter determinare quò ad personas quibus fit. l. iam hoc iure.ff.de vul.& pu.Sed hoc nõ ur̃ hoc casu ęqualiter posse determinare.q̃a si filiæ intelligunt̃ substitutæ pupillariter ultimo morienti ultimor moriẽs nõ põt dici,ꝙ uideat̃ substitutus pupillariter filiabus in casu in quo filiæ p̃decederẽt.Nã masculi nõ uñr posse dici pupillr̃ substituti filiabus institutis in re certa ex eo,q̃a cũ filiæ sint institutæ in re certa substitutio facta eis intelligit̃ facta in re certa.Et sic non traheretur ad oĩa bona filiarum si filię bona haberent ,cũ sit facta per uerbũ cõe, substituo,ꝑ id qđ hr̃ in l.cogi.§. & generaliter.ff.ad Treb.Et no.Bar.in l.Centurio.in 3.q.principali in ult.seu pe.col.ff.de uulg.& pup.Et sic patet, ꝙ non esset ęqualitas si filiæ uenirent ex pupillari ad oĩa bona masculorũ , & eꝯ masculi solũ uenirent ad res certas in quibus fuerunt institutæ filiæ Et ur̃ tunc posse dici,ꝙ q̃n fit substitutio filiæ impuberi institutæ in re certa per uerbũ cõe . Ex quo non trahit̃ ad oĩa bona , ꝙ talis substõ ualet iure fideicõmissi,per id,quod habetur.in dicto.§.& generaliter. & quod not. Barto.in d.l. Centurio.& sic non vale-

ret iure directę pupillaris. & ideo non esset æqualitas inter masculos, & fęminas.& pro tãto vr̃,ꝙ de iure verior sit opinio,ꝙ masculi intelligantur inuicem substituti. & fęminę intelligant̃ inuicẽ substitutę.Nã tunc substitutio reciproca bene ęqualiter determinauit:licèt aũt nõ fœminę intelligant̃ substitutę masculis,tñ vt dixi si adiuerunt hæreditatem,& moriantur potuerunt fęminæ vltimo morienti ab intestato venire,per ea quę superius dixi.Aduerte tñ,ꝙ si esset vna fęmina tantum instituta in re certa , & vnus masculus tm̃ ex vniuerso,si testator postea dicat hr̃des meos inuicem substituo,tunc necessario vr̃ inuitata fœmina ex illa substõne.ex quò alius non est qui possit inuitari.ar.l.fi.ff.ad Treb.Tertiodecimo q̃rit̃,q.d si aliquis instituat duos filios impuberes, & in potestate. & dicat si quis eorum nõ erit hęres eos inuicem substituo,an in tali breuiloqua cõtinebit̃ pupillaris . dic fm̃ Bar.in d.l.Lucius ꝙ non ratione breuiloquæ, q̃a per dicta verba solũ vr̃ fieri vulgaris expressa inuicẽ , vt patet ex tenore verborũ . rõne tñ vulgaris expressę continebitur tacita pupillaris. d.l. iam hoc iure.iõ tunc non excluderet̃ mater per l.fi.C.de inst.& substi.& in l.precibus.C.de impu.& alijs substi.sed si cõprehenderet̃ in breuiloqua excluderet mr̃em, vt dictũ fuit superius.in 3.q.Quartodecimo q̃rit̃,vtrũ substitutio reciproca cõtineat fideicõmissariã.cõiter tenet̃,ꝙ non per l.iam hoc iure.ff.de vul.& pup.dũ dicit in vulgarem tantũmõ casum.& c.nec ob.l. Sceuola.ff.ad Treb.quia ibi substitutio reciproca facta fuit in codicillis.& sic nõ poterat valere iure directo. q̃a hæreditas directa non põt dari in codicillis.l. hæreditatem.C.de codi.¶Item nõ ob.l.qui plures.la prima.ff.de vul.& pup.dũ dicit,ꝙ substitutio reciproca intelligit̃ facta in oẽm casum, q̃a exponi dẽt fm̃ Dy. idest in oẽm euentũ directæ substitutionis,per id qđ hr̃.in d.l.iam hoc iure . Et pro hoc ẽt allegat.Dy. q̃a substõ reciproca a prin. valet,vulgaris iure directo.iõ non debet postea valere iure fideicõmissi per l.verbis ciuilibus.& l.in pupillari.ff.de vulg.& pup. Sed Bar. non placet ista ratio,quia nõ est absonũ, ꝙ substõ aliqua valeat iure directo,vt vulgaris añ aditã hr̃ditatẽ & post aditã hr̃ditatem ualeat,vt fideicõmissaria , ꝑ id qđ no.idem Bar.in materia compendiosę,in l.Cẽturio in 3.q.prin.in pe.col.Sed bene est verũ, ꝙ nulla substitutio post aditam hæreditatem si semel valet iure directo r̃r non obliquat̃. & sic non valet postea iure fideicõmissi.vt no.in d.l.Cẽturio.& in l.ꝑcibus. Fatetur tñ Bar. ꝙ vbi fit simpl̃r reciproca non continet fideicõmissariã ꝑ d.l.iã hoc iure.cõpendiosa tñ, q̃a illa multa comprehendit tp̃a bene põt ꝯprehẽdere fideicõmissariã post aditam hr̃ditatẽ, licèt cõprehendat vulgarem añ aditã hr̃ditatem.vt not. Bart.in d.l.Centurio.& dicet̃ in materia compendiosę.& in hac.q.An breuiloqua contineat fideicõmissariã potes latius concludere.Nã aut fit in codicillis,& tunc ꝯprehẽditur,vt ꝓbat̃ in d.l.Sceuola.& rõ est, q̃a tũc nõ pt̃ ꝯprehendere vulgarẽ cũ illa sit substitutio directa cũ illa datur directo hr̃ditas,qđ in codicilli fieri non põt:vt est dictũ.facit qđ no.gl.in d.l.verbis ciuilibus.aut fuit facta in testõ. & tunc,aut dictũ fuit , & eos inuicẽ substituo vulgariter pupillariter,& ꝑ fideicõmissum,ꝑut consueuit esse moris notariorũ apponere in testis . q̃ tñ cũ non bñ intelligunt virtutẽ dictorũ verborũ, sed non hẽt id vitiare fm̃ Bal. in d. l.iam hoc iure.vbi dicit post Cy. ꝙ tales notarij sunt similes bene cantantibus per practicã,sed non ꝑ rõnem.Et hoc casu nõ est dubiũ, ꝙ talis substõ reciproca continebit ẽt fideicommissariã ꝑ p expressam voluntatẽ testantis. & de intellectu dictorũ verborũ tangit Bart.in d.l.Centurio.in 4.q. princi.& tangitur in materia compdẽiosæ.¶Aduerte tñ,quia non bene , facit tabellio dicta verba apponere,nisi intelligat eorum sensum.& illud declaret testatori.¶ Interdum vero dicta verba non adijciuntur , & tunc , aut dicta breuiloqua fit simpliciter sine conditione denotãter tractum successiuũ tp̃is,puta,quia simpliciter dicit testator eos inuicẽ substituo,vel si quis eorum hr̃s non erit inuicem substituo.¶ Cum hoc secundo casu solus casus vulgaris exprimat̃, vt superius dixi . & tunc non ꝯprehendit̃ fideicõmissaria , sed solũ vulgaris si facta sit personis imparibus. vt quia fortè vnus sit pubes alter impubes . aliàs posset continere ẽt pupillarem.d.l.iam hoc iure.ver.sed si alter.facit qđ no. gl. & Bar.in l.gallus.§.j.de liberis,& posthu.Aut apposita est conditio denotans tractum tp̃is,& alia quam substõnis vulgaris.puta,si dixerit,si q̃s eorũ decesserit sine liberis eos inuicẽ substituo.tunc q̃a talis substitutio cadit etiam in compendiosam quæ tunc vr̃ reciprocè facta , & ipsa cõpendiosa ꝯprehendit sui natura vulgarẽ adueniẽte casu vulgaris . Itẽ pupillarem adueniente casu pupillaris . Itẽ fideicõmissariã post pupillarẽ ætatem,ex quò facta est ꝑ verbũ cõe. & sic aptã ad aliquã substõnem,seu fideicõmissariã. vt satis probat̃ in hoc.c.iuncto.c.si pater.ꝭ.eo.in vj.& no. ꝑ Bar.in d.l.Centurio. & dicet̃ in materia ꝯpẽdiosa merito tunc ꝯtinebit fideicommissariã.nec ob.si dicat̃,ꝙ ex quò potest a principio valere iure directo:vt vulgaris,postea non debet obliquari per ꝑallegatam. l.uerbis ciuilibus.& l.in pup.cũ ibi notatis.ff.de vul. & pup.quia illa regula ꝓcedit,qñ ab initio potuit valere iure directo post aditã hr̃ditatẽ. & sic non attendit̃,ꝙ iure directo potuerit ualere ante aditam hęreditatem.facit qđ no.Bar.in d l.Centurio.in 3.principali.q.¶Item illa regula ꝓcedit, qñ fuit facta ꝑ verba directa ciuilia.secus si per uerbũ cõe,uel directũ non ciuile.ut in hoc.c.iuncto.d.c.si pater. & no. per Bar.in d.l.Centurio.& dicetur in materia cõpendiosa.& facit ad ꝑdicta,qđ notauit Bald.in d.l. in testamento.C.de mili.testa.in 3.q.vbi concludit , ꝙ si testator instituit filios impuberes.& demũ dicit.Et qñcunq; filij mei decesserint eos inuicẽ substituo.nã dicit. ꝙ hoc casu mista est substõ reciproca cũ cõpendiosa,& ꝙ in vna deficit ex alia suppletur . & iõ licèt vbi est simplex reciproca non ꝯprehendat̃ fideicommissaria:tñ qñ est mista cũ ꝯpendiosa bñ ꝯprehendit̃

173 vt superius est dictũ.¶†Quid aũt si testator dicat,filiũ meũ instituo,& ei Titiũ substituo,si filiꝰ sit impubes,& furiosus,vel mẽtecaptꝰ.An ꝯtinebit talis substitutio vulgarẽ tm̃:an vero ẽt pupillarẽ,& exẽplariã: & ẽt fideicõmissariã.si decedat pubes factus sanę mẽtis.Bald. tetigit in l.humanitatis.C.de impu.& alijs subst.& vr̃,ꝙ ꝯtineat solũ vulgarẽ ꝑ notata.in d.l.gallus.§.j.ipse tenet ꝯ̃riũ dicens,ꝙ dicta substõ est indefinita,& apta cõꝑhẽdere oẽs casus ꝑdictos : ergo oẽs intelligat̃ ꝯprehendere.ar.l.de ꝑtio.ff.de publicia. & ꝭ.de priui.c.q̃a circa.& ar.c.j.ꝭ.e.in vj. non ob.l.gallus.§.j.quia ibi loq̃t̃, qñ substõ fuit facta fm̃ ꝯsiliũ galli,& est facta de nepotę ex filio quo casu intelligit̃ facta si filius moriet̃ viuo pr̃e:ut ibi patet.& sic si hr̃s esse nõ poterit: iõ tũc solũ ꝯprehẽdit vulgarẽ:sed hic loquimur,qñ aliàs q̃s simpl̃r substituit̃ filio quo casu cessat rõ ꝑdicta : & q̃a est indefinita ur̃ cõprehẽdere oẽs substões ꝑdictas . Sed ego nõ uideo quare hoc casu ꝯphẽdat fideicõmissariã: ex quò est simplex fcã qñ substõ reciproca fit simpl̃r.& iõ putarẽ,ꝙ in dicto casu nõ ꝯtineat̃ fideicommissaria in dubio,sicut nec in reci-

in reciproca simpl'r facta cū eadē ratio uideat vtrobique.& ꝑ ꝯns idē ius dici debet.arg.l.illud.cū si.ff.ad l.Aquil.& s.de transla.in c.ij. & sic solū cōtinebit directas.& per ꝯns vulgarē pupillarē,& exēplariā, qđ tene menti.¶ Duodecimo,& vltimo qrit,qd si testator hñs quatuor filios impuberes, & in ptāte,quorū duo sunt ex prima vxore, & duo alij ex scd'a, & eos pariter instituit.& demū ipsos inuicē substituit. an si repudiauerit vnus ex dictis filijs hrditatem, vel decedat illa hrditate adita admittet solus vtriusq; coniūctus. An vero admittent oēs ad hrditatē, & partē illius.Dy.tenuit.in l.cohrdi.§. qui discretas.ff. de vul. pup.ꝙ admittet solū vtrinq; coniūctus.ar.illius text. qa sicut ibi, qñ plures sunt hæredes instituti. & duo ex eis simul fuerunt coniuncti in institutione altero ipsorū repudiante coniunctus solus admittit. Ita ēt vr̄, ꝙ in casu pdicto,ex quo aliqui sunt ꝯiuncti simul ex dispositione legis,uī ꝙ ille solus qui est coniūctus ex vtroq; latere ex legis dispositione dēat admitti ęq parando coniunctionem legis coniunctioni hoīs.allegat.in ar.l.testō.ff. de hære.insti.q̄ prima facie parū vr̄ facere. Nā dicit,ꝙ si seruus sit institutus cū libertate a dño non erit postea mortuo ipso dño testante sibi hr̄s necessarius. si fortè ex legis dispōne cōsequat libertatē post mortē testantis pendente ꝯditione sub qua fuit institutus,licèt illa postea eueniat.Et sic parū vr̄ facere:sed fortè uoluit inducere hoc modo,ꝙ sicut si seruus institutus cū libertate post testm̄ ꝯsequatur libertatē ab ipso testatore. & sic facto ipsius testātis non esset postea ei hæres necessarius,ita ēt qñ consequit libertatē ex dispositione legis nō est hæres necessarius.& sic factū testatoris, & factū legis vñr ęqparari.& ꝑ hoc ēt pōt allegari licèt nō alleget, qđ hr̄ in l.j.C.cōia de leg.¶ Sed Ray.& Bar.tenuerunt cōtrariū ex eo: quia præfati filij oēs fuerunt pariter a testatore dilecti,& vocantur ex dispositione testantis q parem affectionem ad oēs vr̄ habuisse. & sic pariter oēs dēnt vocari. Nam & ēt oēs pariter uocarentur ad successionem patris ab intestato.in auth.in successione.C.de suis,& legiti.vbi patet,ꝙ prima causa est liberorū in successione ascendentis: nec distinguitur, an sint oēs ex vtroq; parente coniuncti,vel ex altero tantum.Nec vr̄ esse bona ratio Dyni, quia fortior vr̄ esse coniunctio hominis quā legis:vt patet ex l.& ꝑculo.ff.de leg.ij.& istam partē tenuit ēt Bal. in l. iam hoc iure.ad fi.ff.de vul.& pup.& ēt tangit in d.§.qui discretas.& assignat rationē: qa dicta substitutio vr̄ subrogata loco iuris accrescendi: vt colligit ex d.§. qui discretas.faciat.l.si Titio.& Meuio.§.Iulianus.ff. de leg.ij. cum ergo si non esset facta substitutio venirent oēs pariter per ius accrescendi: qa portio accrescit portioni pro rata.l.si totam.ff.de acqui.hrdi.& l. si ex pluribus.ff.de legiti.hęredi.Et pro hoc, quia vt dicit Bar.in d.l.lucius.& ēt in l.re coniuncti.de lega. iij.in 3.q.quintæ principalis qōnis cōiunctio sanguinis non inducit ius accrescendi: ideo omnes pariter vocantur ad ius accrescendi pro rata pro qua sunt hęredes: vt patet in dictis iuribus. & facit,qđ hr̄.in l.j. C.de impuberum, & alijs substitu.Ideo eodē mō debent oēs venire ad substōnem.facit,qđ hr̄. in d.l. Et istam partem tenuit etiam Bal.ꝑallega.l.in testamento.C.de milita.testa.& cū illa cōiter transeunt doct. ¶ Nec obst. qđ hr̄ in auth.itaq;.C.cōia de successio. qa loquitur,qñ agitur de succedēdo ab intestato fratri ex legis dispositione,quo casu pręfert vtrinq; cōiunctus coniuncto ex altero latere tantum ꝑꝑ duplex vinculū, qđ est fortius q̄ vnum.hic autem loqmur,qñ fratres vocātur ad successionem alterius fratris ex dispositione patris qui parem affectionem ex iuris dispositione vĩ ad oēs habere,cum & oēs etiam ei pariter succedunt,qñ ab intestato decedit.¶ Quid autem si duo sunt instituti, & inuicem substituti: an possint omittere ex iure substitutionis, & habere ex iure accrescendi.Bar.remittit ad l.nec his.§.hęres.ff. de acq.hære. sed certè melius hoc declarat. in l.si tu ex parte.& in l.si quis hęres.eo.tit. quia si incipitur a repudiatione poterit habere partem quam repudiauit ex iure accrescendi si alter cohæres repudiet: qa poterit partem istius habere ex substitutione, & ꝯñr suam quam repudiauerat habebit iure accrescendi. si autem repudiat ab aditione si cohęres postea repudiet non poterit illam habere solum ex iure accrescendi:imò habebit illā iure substōnis. prout voluit testator.d.l.si quis hæres.& facit,qđ legitur,& notatur in l.quidam eulogio.C.de iure delibe.& per hæc sit expedita materia breuiloquę,seu reciprocæ substitutionis.de qua per Bart.in præalleg.l.Lucius.& ibi etiam per Ang.& per Bal.& per eundem Bal. in d.l. in testamento.C.de militari testa. Tunc restat videre de quinta specie substitutionis,videlicet,de compēdiosa.de qua per Bar.in l.Centurio.ff.de vul.& pup. & ibi etiam tangitur per gl.& in l.precibus.C. de impube.& alijs substi.& in §.qua ratione.insti.de pupilla.substi.& per Cy.Guil.But.& Bal.in d.l. precibus. & ꝑ gl.aliquid hic.& ĩ.in gl. in verbo,uel substōnis. & ēt per Inn.hic.& per gl.j.eo.c.j.in vj.in verbo,absque detractione.& per Io.And.in nouella,super dicta gl.& super.d.c.j.& per gl.hic in ver. compendiosa.& ĩ.in gl. in ver.vel substitu.do. Ant. hic multum breuiter pertransiuit. nam tetigit quare dr̄ compendiosa,& an sit species per se,& per quæ verba fiat. & quid si fiat a pagano, hoc est nō milite puberi. & qd etiam si fiat ab eo impuberi, siue fiat per verba directa ciuilia.siue ꝑ verba directa nō ciuilia:siue ꝑ verba cōia siue ꝑ uerba obliqua, & succinctè ptransit nō multū se extēdēdo:sed in effectu ponēdo ꝯclusionē Bar.in d.l.Cēturio.cū qua vr̄ ꝑtrāsire,licèt qñ substitutio compendiosa fit impuberi per verba directa ciuilia. dicat cōiter practicari Florentiæ opinionem Io.And.quam sequuntur canonistæ.sed do.Flor. hic latius fuit prosecutus quàm.do.Anto. prosequendo tñ ordinem Bar.in d.l.Centurio. Vnde aduerte quare Bar.in d.l.Centurio.tractauit materiam compendiosæ per quatuor,seu quinque quæstiones principa
174 les,& multas alias accessorias.¶ † Prima fuit,qd sit compendiosa substitutio.¶ Secunda quare sic dicat. ¶ Tertia an sit species de per se ab alijs.¶ Quarta qs sit eius effectus, quando fit a milite, & quando fit a pagano.¶ Quinta qualiter finiatur.¶ Ad primum dicit,ꝙ substitutio compēdiosa est substitutio quæ sub conditione mortis, vel alia multa comprehēdit tempora. Exemplum patet,si filius meus decesserit, vel quandocunque filius meus decesserit, vel tale quid fecerit:talis sit hæres, vel talem substituo.Nā ista cōprehendit tempus pupillaris ætatis,& etiam tempus pubertatis.Et potest etiam limitari tempore:vt patet in dicta.l.Centurio.pura,si dicatur,si filius meus infra.xxv.annum decesserit talem substituo,vel talis sit hæres.potest etiam esse non limitata tempore, vt cōtingit si dicatur simpliciter,si filius meus decesserit: vel si dicatur quandocunque,si filius meus decesserit.facit, quod habetur.in d.l.precibus. & in hoc capitu.& infra eodem.c.j.in vj.¶ Sed aduerte, dum dicit, ꝙ compendiosa sub conditione mortis, vel alia plura comprehendit tempora.nam potes addere, ꝙ regulariter non adijcitur alia cōditio quàm mortis,

& si adijciatur adijcitur rr simul cū cōditione mortis, vt docet experientia.facit qđ hr. in l. qui liberis.
175 ff.de vul.& pu. & hoc de primo. ¶†Circa fm dicit, ꝙ dr compendiosa,quia sub compendio verborū plures comprehendit substitutiones . & ita etiā dicit gl. in d.l.precibus. Nam potest comprehendere vulgarē, pupillarem, exemplariā,& fideicommissariā.facit qđ dixi in materia reciprocę.in prima qōne vltimæ principalis qōnis. & dicit.domi.Flo. ꝙ comprehendit plures substitutiones non actu, sed aptitudine:quia poterit accidere casus,qn̄ habebit locū ante pubertatem.& sic comprehendet directam substōnē pupillarem,& ēt vulgarem.poterit ēt contingere , ꝙ habebit locū post pubertatem si decedat ille,cui facta est substitutio post pubertatem:& tunc comprehēdat fideicōmissariam.vt patet in hoc ca.& ad præcedēs dictum facit,qđ hr.in c.j.ſ.e.in vj.Et qđ inferius etiā plenius dicetur.& ex prędictis etiā patet, ꝙ etiā sub compendio verborum plura cōprehendit tempora:quia si fiat impuberi,comprehendit tp̄s pupillaris ætatis,& ēt pubertatis. & si fiat puberi comprehēdit tp̄s minoris ætatis,& etiam maioris.Et si fieret maiori.xxv.annis.Adhuc cōprehendit multa tempora: q̄a tp̄a quæ current vsq; ad mortem eius,cui fit substō. ideo dr compendiosa: quia sub compēdio verborum plures substitutiones comprehendit saltem aptitudine,& ēt plura comprehendit tp̄a. per quæ autem verba fiat,satis petere potest ex prædictis . quia per illa verba,si filius meus decesserit:vel quandocūq; filius meus decesserit talis sit hęres,vel talem instituo, vel talem substituo.facit qđ no.in d.l.precibus. vel moriatur talis.facit quod hr.ſ.eod.c.j.in vj. vel succedat talis, facit quod hic hr,vel saltem substituo. facit qđ no.in d.l.precibus.& in d.§.qua rōne. & ꝙ etiam dixit hic gl.in ver.compendiosa.quæ in hac gl,de materia compendiosa solum posuit per quæ verba fit cōpendiosa.& hæc de secundo.
176 ¶†Circa tertium,an sit species substitutionis de per se.concludit Bar.ꝙ si fit a pagano hoc est non milite: non est species substitutionis per se:quia cadit aut in vulgarē,aut in pupillarem,aut in exemplariam, aut in fideicommissariam. & sic potius quædam adiectio substitutionis:sicut in simili dicimus de restitutione reciproca : prout dixi in tractatu ipsius reciprocæ . & etiam dicimus in simili , ꝙ actio de peculio,vel de in rem verso non est propriè actio,sed quędam adiectio.l.3.§.cui ꝯgruit. cum ibi no.ff.de pecu.In milite autē potest esse species per se,quia miles potest substituere directo post aditam hæreditatem puberi,& etiam extraneo.l.milites etiam his.ff.de testa.mili. & l. in testamento.C. de testamen.mili.qđ nō potest facere paganus.& iō si miles compendiosè substituit extraneo instituto : vel puberi compendiosè per uerba directa,vel cōmunia:tunc est species per se: q̄a valet iure directo etiā post aditam hæreditatem,quod non ꝯtingeret in pagano.& aduerte, quia qđ dr de milite non habet locū in militibus nostri tēporis in quibus non sunt requisita quæ a iure requiruntur in milite . de quibus habetur in l.pęnul.per gl.ff.ex quibus cau.ma.& inter cætera non debent esse negotiatores.quod est cōtra milites tusciæ . & debet etiam iurare non ęuitare mortē causa reipublicæ. ideo quādo ista non concurrunt,licèt quis sit miles non habet priuilegia concessa a iure militibus.vt voluit Cy.in.l.j.C.de iur.& fa. igno.& ibi etiam per Bar.& notauit etiam Bald.in l. in testamento.C.de mili.testamen.vñ dixit Cy.in d. l.j.ꝙ milites nostri tp̄is sint contenti prærogatiua, vt anteponantur in incessu,& in conuiuijs. Et sic idem in istis, qđ in paganis hoc est nō militib' quò ad priuilegia cōcessa a iure militibus. Et hoc etiam tenuit hic do.Ant.dicens:ꝙ de militibus nostri temporis nō est curandum:q̄a sunt milites gaudentes.& non pręstant iurm̄,de quo prędixi.Item aduerte,q̄a dixit Bar. in d.l. Cēturio.ꝙ verum est,ꝙ paganus non pōt substituere directo post aditam hęreditatem de iure cōi: sed interdum ex forma statuti habet potestatē substituendi directo post aditam hæreditatem . & tunc dicēdum esset idem,qđ in milite.ponit exemplū,si statuto caueatur, ꝙ filia fęmina extantibus masculis teneatur seruare oīa disposita per patrem:nam tūc fm eum vigore talis statuti paganus poterit filiæ substituere directo post aditam hæreditatē extantibus masculis.Sed aduerte:quia istud nō vr esse tutum.Exēplum, nam statutum prædictum expresse non dicit, ꝙ post aditam hæreditatem possit directo substituere nec etiā tacitè vr hoc inferre.nam vr aliter posse uerificari dictum statutum, nec poterit filia patris uoluntatē seruare restituendo oē illud in quo fuisset instituta,sicut ille qui fuisset grauatus per fideicōmissum:& postea coactus adijt hęreditatem,& restituit: & sic ēt ille qui grauatus est per militem per fideicōmissum qui restituit totū nihil detractū : q̄a in testamento militis cessat Fal.& Treb.l.j.§. is qui quadringent.& l.nam ꝙ.§.fi.ff.ad Treb.& in l.in testamēto. C.ad le.Fal. & sic posset seruare uoluntatem pr̄is ꝑ fideicommissum,& sic per uiā obliquam in totū . iō melius ur esse exēplū,si statutū disponat,ꝙ filia fęmina teneat oīa disposita per pr̄em seruare.& possit eidem directo substituere post aditam hr̄ditatē. & hęc
177 de tertio.¶†Circa quartū,uidelicet de effectu cōpēdiosę est aduertendum,ꝙ aut fit a milite,aut fit a pagano.hoc est non milite. primo casu.Aut fit per uerba directa ciuilia. puta qñcunq; decesserit institutus talis sit hæres,uel talem instituo.Aut fit ꝑ uerba obliqua:aut fit per uerba cōia: puta per uerbū substituo si fit per uerba directa ciuilia,& fiat filio impuberi in ptāte inter pupillarē ætatē ualet de iure spāli iure directo ꝑꝑ priuilegiū militis:ut patet.in d.l. Cēturio . & hoc clarū,qñ mr nō est in medio.si āt mr sit in medio tunc fm gl.in d.l.Centurio.& in l.precibus.intra pupillarē ętatē ualebit iure directo,ut pupillaris,sed post pubertatē ualebit iure fideicōmissi.& sic fauore mr̄is obliquat.& idem uoluit.glo. in d.l.precibus.q̄ vult ibi de hoc esse casum.nā intelligit.l.illam,ēt qñ facta fuit substitutio ꝑ uerba directa.& multofortius esset idē si esset facta ꝑ uerbū cōe, substituo.& istud ēt uoluit Azo in summa in ti.de impu. & alijs substi. ubi non distinguit,an fiat ꝑ uerba directa. an uero ꝑ uerba cōia.Sed Bar.in d.l.Centurio.tenet,ꝙ ēt si mater sit in medio,ex quò facta fuit ꝑ uerba directa ciuilia ualebit iure directo ēt post pubertatē per dictā.l. Centurio.q̄ indistinctè loquit.nec distinguit,an mater sit in medio,uel nō.& iō indistinctè dēt intelligi. arg.c.q̄a circa.ſ.de priui.& l.de ꝓtio.ff.de pub.Nec ob.d.l.p̄cibus.q̄a rñdet, ꝙ ibi fuit facta ꝑ uerbū cōe substituo,non aūt ꝑ uerba directa.licèt gl. ibi intelligat atr,& non bñ fm eū,& opinionē Bar.hic fm. do. Flo.dicit illā esse cōem.Sed aduerte, q̄a istud dubiū pēdet a diuersitate lr̄æ.d.l. p̄cibus. nā aliq̄ libri hñt in tex.añ uerbum,nā non est uerbū substituit . & tūc ꝓcederet rñsio Bar. Alij uero libri nō hñt illud uerbū,& ita in quadā pādecta antiqua reperio,ꝙ non est uerbū substituit , & ēt uidi aliquos alios libros illud uerbū non hr̄e.& tūc ꝓ gl.multū faceret lr̄a ibi , dū dicit,fm scripsit hr̄dem.& sic innuit,ꝙ fecit substōnē ꝑ uerba directa.ꝓut ibi gl.dixit.& ideo ur,ꝙ ex quò est ua-

est varietas literarũ in dubio non sit recedendum ab opinione gl.ꝑ id qđ dixit Iac.de Bu.in l.j.C.qui pro sua iurisdi.& præcipuè, quia alij doct.videnť transire cũ gl.excepto Bal.& Ang.in d.l.Centurio. & d.Flo. hic, q̃ stant cũ Bar.cũ quo ēt stabat dñs meus d.Frã. de Ramponibus. sed alij doc. & ipse idē Bal.in l.precibus.videnť stare cũ gl.scilicet in ver.deinde oppono ad singulas. & in versi.solutio.distinguc,qui seqť ꝑ vnã colũnam, in decima tñ oppositione,& eius solutione vř stare cũ Bar.& sic variauit in d.l.& ꝑ hoc habes qñ facta est a milite per verba directa.Si aũt facta sit ꝑ verba obliqua:tũc sp̃ valebit iure fideicommissi.l.cohæredi.§.cũ filię.ff.de uulg.& pup.Si aũt sit facta per uerba cõia,tunc intra pupillarē ætatē ualet iure directo,& simplr̃ postea si mř nõ sit in medio.Si aũt eēt ĩ medio, tũc post pupillarē ętatē ſm oēs obliquareť substõ fauore matris.ut ꝓbať in d.l.precibus.

¶Quæ autem dicantur esse uerba directa , uel obliqua,uel cõia.inferius dicetur. & quis sit effectus,an ualeat iure directo . an uero ualeat iure fideicõmissi. tangeť in d.l.Centurio.Nam longa dr̃ia est,an ualeat iure directo:an uero iure fideicommissi. & pręcipuè quatuor uñr esse dr̃iæ. Prima,q̃a qñ ualet iure directo substitutus ꝓpria authoritate põt bona accipere. nec habet necesse accipere de manu alterius.l.cũ hęredes.ff.de acq.pos.& facit,qđ legiť & no.ꝑ gloss.& doc.in l.eam q̃. C.de fideicõ.Secus qñ ualet iure fideicõmissi,q̃a oportet , ꝙ de manu alterius substitutus accipiat.l.j.& l.facta . & l.restituta.ff.ad Trebel. Secunda dr̃ia est,quia qñ substitutio ualet iure directo, substitutus habet iura sepulchrorũ . secus qñ per fideicõmissum.l. q̃a perinde.ff.ad Treb. Tertia dr̃ia est, q̃a qñ substõ ualet iure directo nõ p̃t detrahi legitima.secus qñ valet iure fideicommissi: vt le.& no. per gl.& doc.in l.precibus.& ibi per glo.in glo.fi.Et qñ valet vt fideicommissaria clarum est si facta est a pagano,ꝙ põt detrahi legitima.Sed si facta est a milite,vt fuit in casu.d.l.precibus . est magis dubiũ,quia miles vř posse priuare filiũ legitima.l.sicut certi.& l. si cum vel in vtero.C.de testamen.& de iure codicis nõ subiacebat testm̃ militis querelę.l.fi.C.de inoffi. testa.hodie tñ ꝑ ius authẽticorũ vř secus.de quo per Bar.in auth.ex cã.C.de libe.pręte.& in.l.filio pręterito.ff.de iniust.test.& sic uidereť ꝙ saltē ſm iura codicis nõ poterit detrahi legitima,sed gl.ĩ d.l.precibus. in gl.fi.multũ singulariter,& notabiliter tenuit oppositum , cũ qua cõiter trãseũt doc.excepto Bar.qui vř tenuisse ꝯrium per rõnes superius dictas . sed pro gl. facit , quia aliàs modicus fuisset fauor matris , quòd obliquareť ibi substitutio. Itē põt rñderi ad ꝯria,ꝙ licèt miles possit ſm t̃pa codicis exhęredando filium priuare eũ legitima , vel prætereundo eũ scienter : vt probatur in iuribus pręalleg.tñ si non priuauit eum. deinde instituit sibi hæredem vř quòd ex quo legitima peruenit ad filium in illa non intelligatur grauatus in dubio,vel fortè etiam tunc non poterat grauare. Nam multa iuterdũ impediunt fienda,quę nõ impediũt iam facta . arg.l.patre furioso.ff.de his q̃ sunt sui,vel ali.iur.& sic,licèt potuisset priuare,& facere, ꝙ nõ transiuisset legitima ad filiũ, tñ si hoc nõ fecit, & trãsiuit ltĩma ad filiũ vř ꝙ illã sine grauamine dēat hr̃e,vel saltē , vt dixi in dubio nõ videbiť in illa grauare.& hoc modo possit saluari gl. Quartus effectus est, q̃a qñ substõ valet iure directo veniunt restituēdi fructus ꝑcepti ēt iudicio testatoris : vt hr̃ in d.l.Centurio.ff.de vul.& pup.secus in substitutione fideicõmissaria: vt legitur,& notatur in l.in fideicõmissaria. ff.ad Treb. qđ qualiter sit intelligendum plenè etiã dixi in d.l.Centurio.& per superius dicta habes effectum substõnis cõpendiosę in milite . Potes tamen aliqualiter latius concludere : q̃a aut sit cõpendiosa a milite per verba directa: aut per obliqua:aut per cõmunia. Et si per directa,& tunc,aut facta est puberi, & valet iure directo, siue mater sit in medio, siue nõ: vt voluit gl.in l.precibus.in gl. magna . aut facta fuit impuberi,& tunc,aut mater non sit in medio,& valet iure directo etiã post pubertatem d.l.Cēturio. Aut mater est in medio:& tũc ſm gl.intra pupillarem ętatem valet,vt pupillaris . & sic iure directo, & de iure cõi. post pupillarem vero ętatem fauore matris obliquatur,& trahitur ad fideicommissum , sed ſm Bar. hoc casu ex quo facta est per verba directa,non attēditur an mater sit in medio,vel non.& ſm eum valet intra pupillarem ętatem,vt pupillaris directa.& postea post pubertatem valet iure directo ex priuilegio militis. & sic,vt ita dixerim tanq̃ substõ militaris directa,q̃ aũt opinio sit tenenda dixi superius.Si aũt facta sit ꝑ verba obliqua , clarũ ꝙ ualet oĩ t̃pe iure fideicõmissi, & de effectu substõnis fideicõmissariæ in milite satis patet ex his quæ.s̃.dixi . Si aũt sit facta ꝑ uerbum cõe,tunc similiter uidetur dicendum,quòd si facta sit puberi a milite ualeat iure directo, etiam si mater sit in medio.& ita uř esse mens gl.in d.l.ꝑcibus.Si aũt facta sit impuberi,tunc intra pupillarē ętatē ualebit , ut pupillaris : sed post pupillarem ętatē si mř non sit in medio ualebit iure directo , ꝓpter priuilegiũ militis.Si aũt mater sit in medio : tunc ſm gl. & etiã Bar.& oēs doct.ualebit iure fideicõmissi post pubertatē fauore matris. ¶Aduerte tamen,quòd tenendo, ꝙ si sit compendiosa a pagano per uerba cõia impuberi , ꝙ intra pupillarem ętatē ualeat iure directo,& post pubertatē iure fideicõmissi,de quo.ĩ.dicetur.uidereť posse dici,ꝙ qñ cõpēdiosa facta est a milite ꝑ uerba cõia intra pupillarē ętatē,ualeat ut pupillaris:sed post pupillarē ętatē,ualeat ut fideicõmissaria, etiã si mater non sit in medio sicut cõtingeret in pagano,tenēdo qđ s̃.dixi, cũ miles in dubio nõ uideať uelle uti suo priuilegio , sed potius iure cõi . per id, qđ hr̃ in l.in testamēto.C.de militari test.& in l.q̃.q̃. eo.tit.tñ ut dixi cõis opinio uř esse glos.& doc.ꝙ matre non existente in medio facta a milite impuberi per uerba cõia post pubertatē ualeat iure directo . Et tenendo opinionem cõem posset rñderi, ꝙ miles nõ intelligitur uelle uti priuilegio qñ dispositio sua esset uniformis omni tempore. & sic intelligant iura superius allegata.secus quando nõ esset uniformis , quare tũc intelligereť uti priuilegio, ut cõtingeret in casu prędicto , q̃a si nõ intelligereť uti priuilegio intra pupillarē ætatē ualeret iure directo,ut pupillaris,postea post pubertatem ualeret iure obliquo,& iure fideicommissi,& sic difformiter ualeret. & ideo ut sua dispositio sit uniformis intelligatur uelle uti priuilegio suo post t̃ps pubertatis matre nõ existente in medio : sed illa existente eius fauore obliquetur. & hæc sufficiant de effectu substõnis cõpēdiosę factę a milite . Scđo casu qñ q̃riť de effectu substõnis cõpēdiosę factæ a pagano hoc est nõ milite. Aduerte quare gl. magna.in l.precibus . tractat hunc articulum ꝑ quatuor q̃ones . Primus est qñ dicta substõ sit per uerba directa nõ adiectis illis uerbis in substitutione sine liberis,scđa qñ sit per uerba cõia , non adiectis uerbis prædictis.Tertia qñ sit per uerba directa,uel communia adiectis uerbis prædictis,sine liberis. & prædicta omnia quando substitutio facta est sub unica conceptione uerborum.Quarta quæstio est,quando substitutio prędicta fuit facta sub duplici conceptione,puta si

ta si filius meus decesserit in pupillari ætate, uel postea quandocunq;. Et in prima concludit, ꝙ si facta est impuberi, ualet ut pupillaris in pupillari ętate po stea omnino euanescit, & nullum effectum operaẽ. & sic non ualet postea iure directo, nec iure fideicõmissi de quo statim dicetur. In secunda ꝯcludit, ꝙ oĩ tpe erit fideicõmissaria. In tertia similiter concludit, ꝙ omni tpe erit fideicõmissaria. In quarta ꝯcludit, ꝙ tunc, quia sunt duę substõnes ꝑ duplicẽ cõceptionem cẽsentur esse duę substõnes valebit intra pupillarẽ ętatẽ nõ pupillaris: postea valebit, vt fideicõmissaria. hoc ẽs vr̃ esse clarum si facta fuisset per verba cõia: si esset facta per verba directa, tunc non põt esse dubium, an post pupillarẽ ætatem oĩno annullet: an vero valeat iure fideicõmissi: de quo. ĩ. tã. Et aduerte etiã: quia gl. in d. l. precibus. vr̃ velle, licẽt cõpendiosa fiat cum dictione geminata: puta, quandocũq; filius meus decesserit talis sit hæres, vel talem substituo: ꝙ quia vnica est conceptio verborum censeatur vnica substitutio, sicut si non adiecta illa dictione, quãdocũq; dixisset. & si filius meus decesserit talis sit hæres, vel talem substituo. & idem vr̃ glo. in d. l. Centurio. Iac. de Are. tenuit contrarium dicens: ꝙ quando apponitur dictio geminata, quan-
178 docunq;, † ꝙ tunc, q̃a illa dictio est distributiua, vr̃ ꝙ non cẽseatur vnica substõ, sed plures: sicut si dixisset si decesserit in pupillari ętate, vel postea. quo casu certum est, ꝙ propter distinctionem temporũ sint plures substitutiones. notauit gloss. magna. ad fin. in dicta. l. precibus. & pro ipso bene facit. l. sicut in annos. ff. quibus modis vsufruct. amit. Sed hęc opinio communiter reprobatur. & sic cõiter tenetur gloss. quia hæc dictio, quandocunq;, non videẽ facere quo minus dispositio sit vnica. per id quod legitur, & notatur in l. stichum. §. stipulatio. ff. de verborũ obli. per quem tex. Bar. reprehendit dictã opinionem. tamen illi textui posset responderi, ꝙ loquitur in contractibus: nos autem in vltima voluntate, inter quæ etiam est differentia: vt patet ex ibi notatis. re tamen vera opinio prędicta nõ vr̃ bene iure probari. & maximè, quia si dicta dictio ex sui significato induceret geminationem dispositionis deberet illã inducere etiã in ꝯtractibus. cuius tamen ꝯrium est verum: vt patet in dicto. §. stipulatio. Nec obst. d. l. sicut in annos. quia potest dupliciter respõderi. Primo, ꝙ ibi illa dictio versatur circa actum qui poterat reiterari: quia pluries poterat quis pati minimam capitis diminutionẽ; si pluries adoptabatur, & pluries emancipabatur. facit, qđ habetur in l. pe. ff. de excu. tu. & in c. si delegatus. de offi. deleg. in vj. hic autẽ versatur circa actum qui nõ potest iterari: quia circa actum mortis, cũ semel mortuus ampli⁹ mori nõ possit. Vel scđo pt dici ſm Bal. ꝙ ibi repetitio ſp est vniformis, hic aũt eẽt difformis, q̃a intra pupillarem ætatẽ valeret iure dirẽo: postea iure fideicõmissi. Et ideo ibi facilius inducit multiplicationem dispositionis. ¶ His sic pręmissis est aduertendum pro declaratione eorum quę tetigit gl. in d. l. ꝑcibus. ꝙ tria sunt principaliter videnda, q̃n fit cõpendiosa a pagano. Primo q̃n fit per verba directa. Scđo q̃n fit per verba cõia. Tertio q̃n fit per uerba obliqua. de quibus prosequitur Barto. in d. l. Centurio. & do. Flo. hic. Circa primũ q̃n † substitutio fit per verba
179 directa a pagano d. gloss. in d. l. precibus. & etiam in dicta. l. Centurio. vult, ꝙ si facta sit cõpẽdiosa a pagano filio impuberi, & in ꝑtãte per verba directa valebit intra pupillarem ætatem, vt pupillaris: sed post pupillarem ætatem pęnitus annullabitur. & sic non valebit tunc iure directo, nec iure fideicommissi. &

hæc est communis opinio gl. vt patet ex notatis in dicta. l. precibus. & etiam d. l. Centurio. & in l. pupillari. & in l. verbis ciuilibus. ff. de vulga. & pup. & in §. qua ratione. institu. de pupil. substitu. Idem vr̃ gloss. velle iuris canonici: vt gl. hic, ĩ verbo, vel substitutionis. & in c. j. ĩ. e. in vj. in gl. ĩ verbo absq; deductione. Idẽ Inn. hic. & Hosti. & cõiter oẽs doc. iuris canonici nemine discrepante vsq; ad tempora. Io. Andr. Idem etiam tenuerũt cõiter doc. iuris ciuilis. vt tangit Bar. in d. l. Centurio. licẽt aliqui quos refert Cy. in l. precibus. senserint oppositum, & illos secutus fuit Io. An. in nouella, in dicto. c. j. super gloss. præallegata. concludens, ꝙ post pubertatem valebit iure fidicommis-
180 si. Mouet primo, q̃a † verba directa uidenẽ trahenda ad fideicommissum si nõ possunt ualere iure directo per. l. Sceuola. ff. ad Trebel. & l. ex facto. in prin. eo. tit. & l. filiusfa. §. ut quis hæredẽ. de leg. j. ¶ Itẽ secundo quærit uoluntas testatoris de qua constat est seruanda eo modo quo potest. l. in cõditionibus primũ locũ. ff. de condi. & demon. Et præcipuè, q̃a potius mens q̃ uerba debent attendi. l. cum uirũ. C. de fideicõ. & l. q̃m indignum. C. de testamen. facit, qđ legiẽ, & notatur in c. intelligentia. & c. præterea. ĩ. de ver. sig. ¶ Tertio ꝑ hoc dicit esse casum in d. l. precibus. quæ ſm eum non vr̃ ponere aliquid speciale in milite ex eo, quia illa. l. aliàs fuisset posita frustratoria in tit. de mili. testa. arg. l. Imperatores. ff. de in diẽ adiec. ¶ Item ex alio patet ſm eum, ꝙ ibi non ponit specialitatem in milite: q̃a litera ibi requirit, ꝙ filius fuit in potestate testantis, ꝙ non esset necesse atteto priuilegio militari. l. miles ita. §. exhr̃dato. ff. de testa. mil. ¶ Itẽ tertio dicit patere, ꝙ non ponat specialitatem in milite: quia aut cõsideramus ibi pupillarem, non vr̃ ibi esse specialitas: q̃a illa valet iure communi quãuis talis facta sit a milite: vt patet in d. l. Centurio. aut consideramus substitutionem fideicommissariam, seu inquantum valet post pubertatem iure fideicommissi. & non vr̃ etiam in hoc esse ibi speciale: cũ etiam paganus possit post pubertatem per fideicõmissum substituere. l. j. per totũ. ff. ad Trebel. Vltimate pro ista parte dicit esse casum in c. si pater. de test. ĩ vj. iũcto isto. c. Raynuti⁹. Nã ſm eũ ibi. & hic, substõ fuit facta ꝑ uerba directa, nã ibi fuit facta ꝑ uerbũ, moriaẽ. hic fuit fctã ꝑ verbũ succedat. & utrũq; vr̃ eẽ directũ, q̃a utrũq; sonat, ꝙ de manu sua, & nõ de manu alterius q̃s accipiat: & tñ in d. l. si pr̃. dr̃ ꝙ in pupillari ętate ualet iure directo. & sic eadẽ rõne ualuisset hic, si decessisset intra pupillarẽ ętatẽ post pupillarẽ ætatem uidelicet iure fideicommissi: ut hic patet: & ꝑ ꝯñs ur̃ ꝙ compendiosa facta a pagano etiam per uerba directa ualeat intra pupillarem ætatem iure directo: sed post pupillarem ætatẽ iure fideicommissi. & primum ur̃ probari in d. c. si pater. scđm in hoc. c. & licẽt clare in d. c. si pater. nil dicatur de tempore post pubertatem: tñ scđm eum debet intelligi, quòd uoluerit ille tex. ꝙ post pubertatem ualeat iure fideicõmissi. per id quod habetur in hoc. c. q̃uis hoc clare nõ decidatur in d. c. si pater. dicit tamen, quòd in litera in d. c. si pater. dum dixit substitutionem in dubio iudicari debere directam dũmodo conueniat uerbis, & personis dixisset q̃n, & quãdiu conueniat uerbis, & personis, tunc per illud. c. fuisset hoc dubium clare decisum. Bar. in d. l. Centurio. licẽt dicat passum esse dubiũ nititur concordare opiniones. nam dicit opinionem glossarum, & sequacium procedere q̃n substitutio est facta per uerba directa ciuilia, puta hęres esto, uel talis sit hæres, uel talem instituo. facit. l. uerbis ciuilibus. ff. de uul. & pup. Secus dixit si sint uerba dire-

ba directa non ciuilia: vt est uerbū, moriatur, de quo in d.c.si pater. & verbum, accipiat, vel capiat. quia tūc ꝓcedat opi. Io. And. qui etiā refert do. Bartolutiū de Pratis doc. Bononien. disputasse hāc qōnē. ꝓut ēt refert Bart. in d.l. Centurio. tenuit idē disputans. l. cū opinione glossarum, dicebat tamē contrariā opinionē esse valde ęquā. Et dixit Bar. in d.l. Cēturio. ꝙ forte distnctionem suam voluit sentire Io. An. in additione magna super dictam gl. absq; deductione ad finem. dum dixit, ꝙ si q̃s vellet pur inherere opinioni glossarū, & opinioni dicti Bartol. tenentis opinionē glossarum posset distinguere. An facere substitutionē per verba quæ essent directo directa, an per verba, q̃ non essent directo directa, sed per interpretationem, vt est verbum, moriatur, & verbum, succedat. & videtur velle, ꝙ directa directo sint illa, talis sit hęres. do. Ant. hic dicit: ꝙ Florentiæ practicatˀ opi. Ioan. Andr. quā sequunť cōiter hodie Canonistę, vt per quęcūq; verba, sit factā substitutio compendiosa a pagano. & sic siue per directa, siue per cōia intra tp̄s pupillaris ętatis ualeat, vt pupillaris, sed postea valeat, vt fideicōmissaria: prout voluit Io. An. & istam opi. ēt sequitˀ do. Flo. hic, quāuis Archid. teneat opi. glo. in c. si pater. de testa. in vj. vt ibi etiam tangit Io. An. Et aduerte, q̃a do. Anto. hic cōcludit, ꝙ interdum fit substitutio cōpendiosa a pagano puberi. Interdum vero fitˀ filio impuberi. Primo casu concludit, ꝙ tunc semper valet, vt fidecōmissaria, & obliqua. & sic de illa detrahitur quarta Trebellianica, & etiam legitima. Et est ratio ſm eum, q̃a paganus nō pōt substituere directo post aditam hęreditatē puberi, vel extraneo. instit. de pupil. substi. §. extraneo. & ideo ex quo nunquā potuit valere iure directo per quęcūq; verba sit facta, semper valebit iure fideicommissi per. l. Sceuola. ff. ad Trebel. vbi patet, ꝙ q̃a substō facta in codicillis non pōt valere iure directo, qm̄ in codicillis non pōt dari hæreditas. l. hæreditatem. C. de codicil. ideo ibi valet iure fideicommissi. Iac. tñ de Are. dicebat: ꝙ ibi facta fuerat substitutio per verba cōia, & non ꝑ verba directa. q̃a tunc nullo modo valuisset per. l. verbis ciuilibus. ff. de vulg. & pup. Sed Bar. in d.l. Sceuola. & cōiter doc. intelligunt illam legem qn̄ fuit facta ꝑ verba directa. propterea, q̃a ibi dr̄, ꝙ de benignitate. & nō de iuris rigore trahitur substō ibi ad fideicōmissum, cuius ꝯrium esset si fuisset facta ꝑ verba cōmunia: quia tunc etiām de rigore deberet trahi ad fideicommissum cum verba cōia sint apta sui natura etiam ad substitutionem fideicommissariam. & sic non procedit responsio Iacob. de Are. Et pro hoc cōi intellectu etiam facit, qđ notauitˀ gl. in d.l. verbis ciuilibus. & ibi etiam glos. vult, ꝙ vbi ꝑ ꝑ conditionem personæ: vt contingit in casu proposito qn̄ fit puberi non potest valere iure directo trahitur ad fideicommissum etiā si sit facta per verba directa. An aūt hoc de iure procedat, inferius dicetur. & tāgit etiam dn̄s Antonius, an in dicto casu compēdiosa comprehendit vulgarem. Et vr̄ dicere ꝙ non, dicens, ꝙ credit, ꝙ non comprehendit, nisi fideicommissariam. de quo tñ remittit ad notata per Bart. in l. Centurio. Et certe Bar. ibi vr̄ tenere ꝯrium videlicet, ꝙ ante aditam hæreditatē valebit, vt vulgaris, & post aditam hæreditatem, vt fideicommissaria. Primo casu qn̄ compēdiosa fit filio impuberi, & in potestate a pagano. Puta, si quis instituat filium impuberem, & adijciatˀ, quādocunq; decesserit talem substituo, vel talis sit hæres: tunc dicit, quòd an intra pupillarem ætatem valeat, vt pupillaris: an vero valeat, vt fideicommissaria est opinio ſm eum inter Legistas, & Canonistas. & etiā inter Legistas inter se. & similiter, an valeat post pupillarem ętatem iure fideicommissi. An vero penitus euanescat similiter est contentio inter prædictos. & dictæ opiniones surrexerunt ex d.l. verbis. & in l. pupillari. ff. de vulg. & pup. & ex d.l. precibus, & ex. c. j. ꝭ. eodem. in vj. ¶ Nam hic iuncto dicto. c. j. videtˀ ꝓbari, ꝙ intra pupillarem ætatē, valeat vt pupillaris: vt dicto. c. primo. & post pupillarem ætatem, valeat vt fideicommissaria per hoc capitulū, in ꝯrium facit dicta. l. verbis. & l. in pupillari. vbi dr̄ ꝙ expirat pubertate eueniente. & sic penitus euanescit. ipse autem post Bar. cōcludit in dicta. l. Centurio. ꝙ si fiat ꝑ verba directa ciuilia. puta, talis sit hęres, vel talē instituo ꝙ tunc intra pupillarem ætatem valebit iure directo, postea penitus euanescet. & sic non ualebit iure directo, nec iure fideicōmissi. & ex eo, quia ista uerba directa ciuilia hoc est inducta a iure ciuili sunt adeo nobilis naturæ, ꝙ qn̄ semel ualuerūt iure directo nūquā obliquantˀ: imo potiꝰ oīno irritantˀ: & euanescūt, quàm obliquantur, quia propter eorum nobilitatem non patiuntur se obliquari ex quo semel ualuerunt iure directo: ut probatur in dicta. l. in pupillari. licèt secus sit ubi nunquam potuerūt ualere iure directo: ut superius dixi, nec obst. prædictis hoc capitulum: quia hic fuit appositum uerbum, succedat: quod non est uerbum directum mere ciuile: licèt aliàs possit appellari directum: quia sonat, quòd manu sua quis accipiat hæreditatem. Et prædicta procedunt etiam si mater fuerit in medio. Si autem substitutio compendiosa sit facta per uerba directa: sed nō merè ciuilia, ut est uerbum, moriatur. de quo in dicto. c. j. ꝭ. eo. in vj. & uerbum succedat, & accipiat. ¶ Nam ista oīa possunt dici directa, quia denotant, seu sonant, ꝙ q̃s per se, & non de manu alterius habeat hæreditatem. facit quod nota. in l. causa quam. C. de fideicommissis. & cum intra pupillarem ętatem ualebit, ut pupillaris, etiam si mater sit in medio: ut probatur in dicto. c. si pater. ꝭ. eo. in 6. Et post pupillarem ætatē ualebit, ut fideicommissaria per hoc capitulum. Et hoc casu habeat locum Io. An. & præcedens opinio Bar. Si autem sit facta compēdiosa impuberi ꝑ uerbum, commune: ut est uerbum, substituo, quod potest intelligi directo, uel per fideicommissum. tunc ſm Bart. si mater est in medio semper ualet, ut fideicommissaria fauore matris, sic etiam intra pupillarem ętatem. matre uero non subsistente in medio ualebit intra tp̄s pupillaris ætatis, postea ut fideicommissaria. & est magna uis, ut ipse dicit, an sit directa pupillaris, an uero fideicommissaria: quia si ualet, ut pupillaris. & sic, ut directa, nō poterit detrahi legitima. nec quarta Trebellianica, quia substitutio pupillaris reputatur cōcernere fauorem, & commodum pupilli: quia per illam habet hæredem. l. Iulianus scribit si pupillus. ff. de acquirenda hæredita. & ideo potest fieri etiam in legitima: ut nota. in l. ex tribus. C. de in officio. testamen. quia ut dixi per pupillarem non censetur fuisse grauatus, secus in substitutione fideicommissaria: q̃a per illam non succeditur pupillo, sed defuncto. l. co. hęredi. §. cum filiæ. ff. de ulgari. & pupillari. & sic continet grauamen. Et ideo illa nō pōt fieri in legitima, ut nota. etiam in d.l. ex tribus. & ideo qn̄ fit fideicōmissaria: detrahitur legitima. & per hoc dicit dn̄s Antonius, quòd quidam, ut ita dixerim, iudiconus, uicarius Epi iudicauit in cōpēdiosa quartā detrahēdā cū pupillus decessisset ī pupillari ętate. & ualeret substō non pupillaris male iudicauit: sed bene iudicasset si decessisset pubes factus. ex supradictis est contentus domi. Antonius hic in materia compēdiosę dicēs: vt sup-

vt superius dixi: quòd Florentiæ practicatur opinio Io.An. canonistarum, vt sic per quęcunq; verba sit facta, hoc est, siue sint directa, siue cõia. & siue directa ciuili a, siue alia, quòd post tempus pupillaris ætatis valet iure fideicommissi: sed intra tempus pupillaris ętatis valet, vt pupillaris. do. autem. Flor. hic dicit, quòd licèt Ioannes And. in pręallegato. c. si pater. videať facere distinctionē inter verba, q̃ sunt directa directo: & illa, q̃ sunt directa non directo. tamen hoc finaliter non videtur ibi approbare. Item ex verbis eius secundum eum non colligitur ipsum velle, quòd verbum moriatur, vel succedat, sint verba directa nõ directo. demum refert opinionem Bald. in l. precibus. sed illam meo iudicio non plenè hic retulit. vnde aduerte, quia Baldus in dicta. l. precibus. facit differentiam, an dicatur quandocunq; filius meus decesserit talis sit hæres filio meo, vt tũc procedat opinio glossarum, & sequacium, vt sic tunc intra pupillarem ętatem valeat, vt pupillaris, postea penitus euanescat. & sic non valeat iure fideicommissi. An vero dicat quãdocunq; filius meus decesserit talis sit hæres, vel talis sit mihi hæres, vel talis sit mihi bonorum possessor. nam dicta uerba in effectu sonant idem acsi dixisset sit dominus hæreditatis meę. facit. l. his verbis. ff. de hæred. inst. dñium aũt dr̃ vtile, & directum, & ẽt vtiliter dominus, dr̃ dñs in effectu, & similiter vtil ter dr̃ hæres effectu. l. si filius ff. quòd cum eo. & ideo f̃m eum non debemus iudaizare. i. inhęrere rigori verborum: sed potius intelligere sermones f̃m subiectam materiam. per id quod hr̃ in l. plenum. §. ęquitij. ff. de vsu, & habitatione. & in l. si vno. in prin. ff. loca. & iõ post pubertatẽ debet valere iure fideicõmissi pp expressam voluntatem testãtis qui voluit hæreditatem suam ad substitutũ peruenire. & ideo seruanda videtur voluntas eo modo quo põt. argu. l. peculium. §. j. ff. de pecu. mouetur etiam pp verbum, quandocũq;. ꝙ vr̃ denotare distributionem temporũ: prout etiam dixit Iaco. de Are. Io. tñ And. in d. c. si pater. dicit idẽ etiam si non fuerit appositum verbum, qñcũq;: vt qa simpliciter dictũ fuerit si filius meus decesserit dummodo non restringat se ad pupillarem ætatem. opinio Io. An. vt etiam ipse tangit in c. si pater. satis videtur probari in d. c. iuncto hoc. c. quia nec ibi, nec fuit hic apposita dictio, quandocũq;. & tñ vr̃ probari, ꝙ intra pupillarem ætatem valeat, ut pupillaris: vt patet in dicto. c. j. & postea, vt fideicommissaria, vt videtur probari. faciat, qđ dixi. s̃. circa articulum illũ: an idẽ operetur dictio, qñcunq;: quòd operatur distinctio temporum f̃m id quod tetigit glo. in l. precibus. in gl. magna. ad. fi. & aduerte, licèt domi. Flo. non tãgat. distinctio. Bal. non vr̃ bona: qa licèt in substõne apponať verbum, mihi: nihil operetur. & hr̃ perinde acsi non fuisset adiectum, & fuisset quis substitutus filio: vt est casus in l. si ita scriptum. §. qui filio. ff. de bono. posses. f̃m tabu. ipse tamen do. Flor. solum posuit f̃m mẽbrum distinctionis Bal. & non primũ. & finaliter concludit, ꝙ standum est indistinctè opinioni Io. An. mouetur, quia secundum eum nulla lege videtur probari, quòd verba directa non possint habere sensum obliquum. imò potius contrarium: quia quãdo non possunt propriè intelligi sæpe impropriãtur, vt valeat dispositio potius, quam pereat: vt notauit gloss. in c. præterea. j̃. de uerbor. signific. & specialiter in hac materia uidetur hoc probari secundum eũ in l. Sceuola. ff. ad Trebel. ubi substitutio directa facta in codicillis: quia non potest ualere iure directo: cum hęreditas in illis non possit dari, uel adimi. l. hęreditatem. C. de codicil. ualet iure fideicommissi. ad idem allegat. l. ex facto. in prin. ff. ad Treb. & filiusfamilias. §. ut quis hęredem. ff. de leg. j. & quod hr̃ in dicto. ca. j. vbi dicit, ꝙ dicta substitutio interdum ex cãtrahitur ad fideicommissum. ad. l. autẽ in pupillari. & l. Centurio, & l. uerbis. Primo dat solutionem generalem dicens, ꝙ ille leges solum probant, ꝙ puberi nõ potest directo substitui cessante priuilegio militari. demum respondet specialiter aliquali pręlictarum legum. & primo ad. l. pupillari. nam dicit, ꝙ ibi loquitur in expressa pupillari in qua procedit, ꝙ etiã si sit comprehensum maius tempus expirat per pubertatem. secus est in compendiosa: quia illa potest ante pubertatem valere iure directo. d. c. j. & post pubertatem iure fideicommissi: vt hic. & ex hoc patet, ꝙ verba substitutionis compendiosę quando possunt verificari pluribus mod[is], debent intelligi in illum sensum quẽ casus obtulerit. per id, qđ hr̃ in d. c. j. & in l. iij. in prin. ff. de adimen. leg. in l. hæc conditio. §. fi. ff de condi. & demon. & sic debet intelligi f̃m subiectã materiam. vt præalleg. l. plenum. §. equitij. & in dicta. l. si vno. faciat. s̃. de fide instru. c. inter. ver. cæterũ. ad. l. verbis ciuilibus. respondeo, ꝙ loquitur ẽr de pupillari substõne. Vel secundo põt dici, ꝙ inquãtum ibi dr̃, ꝙ verbis ciuilibus post annum quartũdecimũ substitutio frustra fit. debet intelligi, quo ad hoc, vt talia verba inducant effectum ciuilem id est directũ post quartũdecimũ annũ, ꝙ autẽ verba non possint impropriari non probat illa. l. f̃m eum. & sic erit sensus, ꝙ frustra apponunť verba directa post pubertatem, quia non pariunt effectum directũ, sed obliquũ, & sic est perinde acsi non fuissent apposita verba directa, sed obliqua. & ista. l. vt etiam ipse dicit est illa l. quæ magis obstat opinioni Io. And. q̃ aliqua alia. & magis facit, pro opinione glo. quam aliqua alia. tamẽ sc̃d̃m eum quare multa iura, & rationes faciũt in cõtrariũ debet dicta. l. exponi prout prædixi ne contradicat alijs iuribus. argu. c. cum expediat. de elect. in vj. & præcipuè, ut accipiant uerba in eo sensu in quo res ualere põt, ut sic potius in dubio ualeat q̃ peat. arg. c. Abbate. j̃. de uer. sig. Et iõ ne alia iura, & rõnes obsistent non ur̃ inconueniens f̃m eum. si uideatur fieri aliqualis uiolentia in respondendo dictæ. l. literæ legis. ad. l. autem Centurio. respondet, ꝙ illa. l. solum probat, quòd speciale est in milite, ut substitutus ab eo admittatur iure directo post pubertatem. & sic nõ obstat quare non dicit, ꝙ in pagano non possit ualere iure fideicommissi. disting. autem Barto. an uerba sint directa, & ciuilia: an uero directa, & non ciuilia non est curandum secundum eum: quia iure non ur̃ probari similiter, nec de illa. An uerba sint directo directa: an uero sint communia. & dicit Bald. f̃m eum in dicta. l. p̃cibus. quòd illa distinctio Bart. fuit Nicolai de Matharellis cui Bar. surripuit, vt aliàs fecit in multis locis: ut dicit Bal. & sic residet d. Flo. ¶ Sed aduerte, quia licèt ista quæstio sit ualde dubia: tamen de iure uideť posse defensari opi. gl. iuris ciuilis, & canonici, & quæ etiam fuit communis Legistarum, & canonistarum ante tempora. Io. An. & Bar. & uideatur ẽt, quòd sit de iure uerior primo per dictam. l. uerbis ciuilibus. nõ uiolando illam per quam uidetur, quòd etiam substituatur puberi per uerba directa a pagano, quòd illa sit penitus frustratoria, & sic nihil penitus ualeat, pro quo etiam facit, quod inferius dicetur. ad idem etiam facit pręallegata. l. in pupillari. & qđ habetur in §. extraneo. institu. de pupilla. substi. Itẽ pro hoc facit quare testator nõ potest facere quominus leges habeant locum in suo testamento. l. nemo potest. ff. de leg. j. & sic uidetur, qòud ex quo. l. dicit, quòd

quòd paganus non possit puberi directo substituere, ꝙ si contrafaciat substitutio penitus sit nulla, ar.l.nō dubium.C.de leg.& pro hoc etiam faciat,quia tunc videtur obstare testatori illa rła vulgata, quod nolui potui, & quod volui adimplere nequiui, facit.l.j.ff. de iure codicillorũ. & qđ hr̄ in l.multum. C.si quis alteri,vel sibi. & in c.cum super.s̄.de officio delega. ¶Item fortior pro hoc facit, quia vbi lex prohibet dispositionem directè fieri nō ualet etiam iure fideicō missi si contra legis dispositionem testator faciat illã directam etiam si de fauore libertatis agatur: vt probatur expresse in l.seruo. C.de testamentaria manumissione. & in l.si seruus legatus.§.si idē seruus.ff. deleg.j.& in l.quoties.§.sed & si seruo.ff.ad Trebellianũ.in quibus patet,quòd si testator directo dat libertatē seruo alieno non valet legatum etiam iure fideicōmissi, si igitur verba directa in materia libertatis cui iura multum fauēt: vt patet in §.fina.instit.de dona.non trahuntur ad fideicommissum: vt patet in dictis iuribus,multo ergo minus verba directa trahē tur ad fideicōmissum in materia nostra,& imputãdũ vr̄ testatori,quia contra legis prohibitionem vsus est verbis directis.& ideo si vt dixi, uerba directa ĩ libertate nō trahuntur ad fideicommissum,multominus trahentur hoc casu argu.eorum quæ habentui in c. cum in cunctis. in prin.s̄.de elec.Nec ob.prædictis, qđ hr̄ in l.Sceuola.ff.ad Trebel.vbi patet, ꝙ substitutio facta ꝑ verba directa si non pōt valere iure directo trahitur ad fideicommissum,quia respōderi pōt, quòd interdum dispositioni quæ fit directo.l.quo ad sui essentiam non resistit, sed propter aliquod accidens, vt q̄a dispositio sui natura bene potest valere iure directo,sed impedit̄ valere casualiter ꝑꝑ qualitatē actus in quo fit. & tunc bene trahitur ad fideicō missum.& ita loquitur dicta.l.Sceuola. Nã substitutio pupillaris,vel breuiloqua: de qua ibi bene poterat fieri sui natura directa etiam a pagano: sed prohibeant̄ fieri casualiter: ex eo,quia fiebat in codicillis in quibus hæreditas dari non potest.l.hærededitatē. C.de codicillis. ¶Interdũ vero lex resistit dispositioni directę penitus etiã quo ad sui essentiam.& prohibet illam regulariter fieri:& tunc talis dispositio non trahitur ad fideicōmissum: vt patet in dicta.l.seruo. & dicto.§.si idem seruus. & de ista loquimur hic.q̄a puberi nullo casu potest paganus substituere directo ēt in testamento:ideo tunc non trahitur ad fideicommissum propter maiorem resistentiam quam facit.l. in hoc casu quam in præcedenti. ¶Item non obst.d. l.ex facto.ff.ad Trebel.cũ similibus præallegatis, q̄a responderi potest in effectu eodem modo. Nam dispositio bene poterat ibi valere iure directo:quia ille quē rogauit testator, vt faceret sibi hæredem Titium poterat ipsum Titium scribere hæredē, tñ quia non fuit conueniens,ꝙ posset ad hoc necessitari per dispositionem ipsius testatoris ne tolleretur libera facultas testandi contra.l.stipulatio hoc modo concepta. ff.de verb.ob.ideo nimirum si saltem necessitatur per fideicommissum restituere. & sic dicta dispositio in effectu trahit̄ ad obliquã,seu fideicōmissariã.hic autem,vt dixi id, quod directo disponebatur fieri non poterat lege penitus resistente substantiæ,& essentię
181 dispositionis. ¶†Item non obstat,ꝙ voluntas testatoris debet seruari, q̄a verum est qñ est legitima, & ei. l.non resistit. vt dr̄ in d.l.cōquestio. ad fi.secus qñ.l. ei resistit.vt patet in l.nemo pōt.de leg.j.& d.l.seruo. cũ similibus. ¶Item nō obst.si dicat̄, ꝙ etiã libertas relicta directo vr̄ debere trahi ad fideicommissum si nō pōt valere directo per.l.gñaliter.§.si quis seruo.

.ff.de fideicōmis. liberta.quia illud est speciale in casu illo ꝑpter ius pignoris, qđ habebat testōr in ipso seruo,vt ibi no.& in d.l.seruo. & in l.cogi.§.sed & si seruo.ff.ad Trebel.¶Item non ob.d.l.precibus.quia pōt dici pͥmo,ꝙ nō facit ad ꝓpositum:ꝑut ibi hr̄ in lr̄a verbũ substituit, q̄a loquitur tũc qñ substō facta est per verbum cōe, & non qñ per uerba directa.ltē si intelligatur qñ fuit facta per verba directa potest dici, ꝙ sit speciale in milite, ꝙ vbi aliàs in pagano post pubertatem penitus esset nulla,in milite non erit penitus nulla, sed valebit iure fideicommissi matre existente in medio,& ipsa non existente valebit iure directo:vt ibi no.& probatur etiam in d.l. Centurio.& si dicatur ex quo illa lex ponit specialitatē in milite quare nō fuit posita in ti.de mili.test.vbi ponuntur illa quæ in militibus sunt specialia. rñderi pōt,ꝙ licèt ponat aliq̄d speciale post t̄pa pubertatis, tñ ĩtra t̄pa pubertatis ponit ius cōe.. & ꝑꝑ hoc illa.l. fuit posita in tit.de impub.& alijs substi.Et simile patet in l.Cēturio. quæ licèt ponat aliquid speciale in milite post t̄pa pubertatis,tñ quia intra t̄pa pubertatis ponit ius cōe fuit posita in ti.de vul.& pu.in quo principaliter tractat̄ de iure communi regulari in materia substitutionum, licèt incidenter quandoq; aliqua specialia interserant̄. Nec est absonum, ꝙ in vno titulo in quo aliquid principaliter tractatur interseratur aliq̄d incidenter,qđ sit de materia alterius tituli. iuxta id, quod no.in rubri.de ꝓcur.& in rubri.ff.manda.ideo aũt req̄siuit litera in d.l.precibus.quòd filius impubes esset in potestate militis: quia aliàs non traheret̄ substitutio intra tempora pupillaris ætatis ad omnia bona filij, sed solum ad ꝓuenta a patre.l.miles ita.§. exheredato.ff.de testa.mili.& licèt ibi pupillaris valeat iure cōi. & fideicommissaria possit fieri post pubertatem etiam a pagano, tñ ex quo substitutio fuit vnica.& compendiosa per verba directa vbi a pagano post pubertatem funditus esset nulla speciale est in milite, ꝙ matre existente in medio non est funditus nulla:sed trahitur ad fideicommissum: vt ibi patet in d.l.precibus. & si mater non esset in medio valeret omni tēpore iure directo:vt patet in d.l.Centurio.& sic patet,quòd rationes Io.And.nō concludũt necessario illã legē ꝑcibus.ponere ius cōe.Et ex prædictis etiam videtur posse inferri, ꝙ si fiat substitutio cōpendiosa a pagano puberi per verba directa,ꝙ illa funditus sit nulla. & pro hoc bene facit.d.l.verbis ciuilibus. dum indistinctè dicit substitutionem frustra fieri post annum quartumdecimũ.& ad idem facit.§. extraneo. insti.de pupilla.substitu.& sic non valebit, tũc iure directo cum.l.resistat nec iure fideicōmissi, ex quo testator id non dixit.& hoc ēt voluit gl.finaliter in d.§.extraneo.& Io.And.in d.c.si pr̄.in nouella ante glossas in verbo interdum. vbi vr̄ velle hãc esse cōem opin.Legistarũ,& cũ illa ibi transit.& ēt super gl.hic decidit in additione in verbo, extinguit̄.licèt postea in magna additione aliter vr̄ sentire. & scđm hoc vr̄ ꝙ gl.d.l.verbis ciuilibus. inquantum concludit', ꝙ substō facta ꝑ verba directa si nō pōt valere iure directo ꝑꝑ ꝯditionē ꝑsonæ eius cui fit trahet̄ ad fideicōmissum nō vr̄ bñ dicere de iure, licèt cũ ea trãseat Bart.& cōiter doc.& sic de iure in hoc vr̄ melius dixisse gloss.in d.§.extraneo. quæ licèt primo loco videatur concordare cum gloss.dictæ.l.verbis ciuilibus.tamen finaliter tenet contrarium.& sic est illi cōtraria, & ex hoc etiam potest inferri, quòd si pater substituit filio emancipato pupillariter per verba directa, vel mater filio suo impuberi tunc talis substitutio non valebit iure directo: quia non potest cum

cum deficiat vnum de substantialibus substitutionis pupillaris ex quo filius nõ est in potestate substituentis, nec valebit etiam iure fideicommissi ex quo testator hoc non dixit: vt patet ex prędictis, licèt Bar. in d. l. verbis ciuilibus. & cõmuniter doc. velint dictã substitutionem trahi ad fideicõmissum, & idẽ dicat, qñ fit extraneo impuberi. Sed vr̃ ꝙ de iure non bene dicat per prædicta, & contra opi. Bar. in hoc vltimo facit etiam, quia si qñ fit substitutio extraneo impuberi pupillaris valeret a prin. iure fideicommissi: ergo licet postea testator adoptaret illum loco filij non deberet valere vt directa pupillaris, cum substõ fideicõmissaria non trahatur ad directam: vt notauit gl. in d. l. verbis ciuilibus. & tñ contrarium ipse voluit in l. ij. §. sed & si extraneum. ff. de vul. & pup. & hoc pondera pro intellectu illius §. nã ſm hoc vr̃ esse clarior intellectus quod intelligatur, ꝙ ibi post factã adoptionem possit substituere quãuis trãsiuerit cũ intellectu Bar. in materia pupillaris. ¶Item aduerte, quia quod dixi compendiosam factam impuberi a pagano per verba directa post pubertatem esse funditus nullam, procedit nisi in testõ esset adiecta clausula codicillaris, si nõ valeret iure testamenti, valeat iure codicillorum, quia tunc ꝑ vim dictæ clausulæ post pubertatem trahetur ad fideicommissum: vt notauit Bal. in d. l. verbis ciuilibus. & ibi etiam dixi, & hoc dictũ singulariter no. & diligenter tene menti, quia cũ cõiter hodie dicta clausula apponatur in testamentis nõ est necesse insistere in opinionibus de quibus superius est dictum, quia virtute dictæ clausulæ substõ post pubertatem trahetur ad fideicommissum, licèt facta fuerit per verba directa dictæ auth. opiniones pñt locũ hr̃e, qñ dicta clausula non esset inserta: & ideo bene inspicias, an in testõ dicta clausula sit inserta, vel non. Item prædicta vera, qñ vnica fuit cõceptio, nec distincta fuerunt tꝑe, si autem fuissent distincta, vt quia dixisset testator, qñcunq; filius meus decesserit in pupillari ætate, vel postea, talis sit hæres tunc censerentur duæ substitutiones vna pupillaris, & alia compendiosa post pubertatem: vt voluit gl. magna. ad fi. in d. l. precibus. ideo si teneremus opinionem gl. in l. verbis ciuilibus. ꝙ substitutio facta puberi per verba directa trahatur ad fideicommissum hoc etiã casu post pubertatem traheretur ad fideicõmissum, & hoc ẽt vr̃ velle gl. in d. l. precibus. in glo. magna. ad finẽ. sed tenendo gl. quæ habetur in §. extraneo. insti. de pup. substi. non esset vis, an esset facta distinctio temporũ, vel non, qñ esset facta per verba directa: sed posset bene esse vis, qñ esset facta per verba communia, & sic etiam posset intelligi gl. in d. l. precibus. Et ex prædictis patet ꝙ opinio glossarum iuris ciuilis, & canonici, & sequacium, & quæ erat cõis Canonistarum, & Legistarum ante tempora Bar. & Io. An. inquantum
182 volunt † ꝙ substitutio compendiosa facta filio impuberi a pagano per verba directa intra pupillarem ætatem, valeat vt pupillaris, postea vero nullatenus valet etiam iure fideicommissi, & sic penitus annullet, vr̃ posse de iure defensari, & vr̃ etiam de iure verior per ea quæ superius sunt dicta. fateor tñ ꝙ ęquior est opi. Io. An. quam etiam sequitur d. Flo. ¶Ista tñ contentio tollitur, qñ clausula codicillaris esset apposita in testõ: vt prædixi. ¶Item etiam patet ꝙ de iure põt sustineri opi. gl. in d. §. extraneo. videlicet, ꝙ substitutio facta puberi per verba directa penitus sit nulla, & non valeat etiam de iure fideicommissi. gl. tñ in d. l. verbis ciuilibus. quam sequitur Bar. & cõiter doc. tenuit contrarium videlicet, ꝙ tunc valeat iure fideicõmissi ex quo a principio nõ potest valere iure directo. Nam licèt qñ substitutio semel valuit iure directo facta per verba directa, postea non obliquetur per ea q̃ superius sunt dicta: tñ quando a principio nõ potest valere iure directo erit secus, & hæc opinio æquior est, & illam sequitur Bart. & cõiter doc. difficile esset in practica obtinere contra illam gl. licèt glo. in d. §. extraneo. tenuerit contrarium: & illa videatur de iure verior per ea quæ. s. dixi. & quæ hñr in text. in d. l. verbis. & in l. seruo. C. de testa. manu. ¶Item aduerte, quia prædicta procedunt, qñ non fuit apposita in substitutione cõditio sine liberis. Si autem fuisset apposita: vt quia dictum fuisset, quandocunque filius meus decesserit sine liberis, talis sit hæres, est tunc dubiũ: an ꝓcedant superius dicta gl. in d. l. precibus. tenet ꝙ non. nam dicit ꝙ quando apponũtur illa verba, sine liberis, siue substitutio fiat per verba directa, siue per verba communia, ꝙ tunc semper erit fideicõmissaria, quia taliter consueuit fieri fideicommissaria de iure, & de facto. Et quia illa verba, sine liberis, nõ videntur congruere impuberi, qui non potest habere liberos. faciat quod hr̃ in l. j. in prin. ff. de suis & legi. & sic potius vr̃ fecisse principaliter puberi in quo nõ potest valere iure directo, vt in §. extraneo. institu. de pupil. substi. Sed iure fideicommissi, vt ibi patet, ideo etiam in pupillari ætate, erit fideicommissaria, & licèt verba sint directa trahentur ad fideicommissum, per l. Sceuola. ff. ad Treb. & istud etiam tenuit glo. in verbo substitutionis, & idem Inn. hic idem tenuit Ia. de Bel. sed alij doc. cõiter tenent contrarium dicẽtes, ꝙ ista adiectio sine liberis, non immutat naturã substitutionis, & pro hac facit, quia dicta verba tacitè videtur intellige etiam, si non exprimantur. per id qđ hr̃ in l. cum accutissimi. C. de fidei. & sic expressio nihil vr̃ operari ex quo tacite insunt. ar. l. iij. ff. de leg. j. & l. non rectè. C. de fideiuss. & pro ista parte etiam vr̃ casus apertus in c. j. ꝭ. eo. li. vj. ubi illa uerba, sine liberis, fuerunt apposita, & tñ intra pupillarem ætatem, ualet iure directo substitutio, ut pupillaris, ad idem etiam d. l. Centurio. Nam ibi etiam dicta uerba fuerunt apposita, & tñ ibi dr̃, ꝙ iure cõi substitutio intra tꝑa pupillaris ętatis ualeat iure directo, ut pupillaris, nec ob. ratio glo. d. l. precibus. dum dicit, ꝙ impubes generare non põt, nec hr̃e liberos: quia istud non est uerum simpliciter. Nã imo potest si malicia suppleat ætatem. ꝭ. de despon. impu. c. impuberes. & c. a nobis. & c. de illis. & pro hoc etiam, quod notauit gl. instit. de nup. circa prin. & xx. q. j. in summa. & sic patet, ꝙ illa uerba, sine liberis est, adaptari non pñt ad puberem, & ista rñsio sufficit quamuis Bar. in l. Centurio. dicat ꝙ possit dici aliud esse in dictione intestatus, q̃ non conuenit pupillo, ꝙ non possit facere testm̃: aliud in dictione, sine liberis, quæ ur̃ congruere pupillo. ꝑ id quod hr̃ in d. l. Centurio. Præterea gl. in d. l. precibus. & etiam Ia. de Bel. uñr uelle, ꝙ substõ facta impuberi per illa uerba. sine liberis, trahatur ad tp̃s pubertatis ĩ quo potest hr̃e liberos, & sic vr̃ uelle, ꝙ intra tp̃s pupillaris ætatis substõ esset sine effectu, si sic intelligeretur, ꝙ ur̃ esse absonum, & ideo tenendum est secure, ꝙ dicta uerba, sine liberis, non alterant naturã substitutionis, & ideo si aliàs ualuisset intra tꝑa pupillaris ætatis iure directo, ut pupillaris, ualebit ẽt
183 in casu prædicto. ¶ † Iuxta ꝑdicta q̃ritur, q̃d si substõ compendiosa fiat filio impuberi, & in ptãte, per uerba directa in certa re, uel q̃titate. concludit Bar. in d. l. Centurio. ꝙ si fit per verba directa ciuilia: puta talis sit hæres, vel talẽ instituo, ꝙ tunc traheť ad vniuersa bona pupilli, & ne aliàs decedat ꝓ parte testatꝰ, & pro parte intestatus: sicut ẽt institutio primo loco facta in

cta in certa re trahitur ad vniuersa bona testantis.& de hoc est casus singularis s'm vnū intellectū in l.cohr̄di.§.fi.ff.de vulga.& pupil.secus dicit,qñ facta eēt per verba cōia, vel per verba directa non ciuilia p l. cogi.§.& generaliter.ff.ad Trebel.Quid autē, si facta sit substitutio per verba communia in certa portione inferius dicetur.¶Circa articulū,qñ substitutio fit p verba cōmunia.Sed aduerte, quia inquantum Bart. dicit, q substō facta in certa re per verba directa non ciuilia non trahitur ad omnia, & sic in effectu valet iure fideicommiss.non videtur bene dicere,& contra eum videtur casus.in c.j.§.e.in vj. vbi filia fuerat instituta in re certa.& tamen vbi dicitur, quòd substitutio facta filiæ de filio per illa verba,si filia decederet sine liberis moreret filio, cēsetur esse directa pupillaris.& sic trahetur ad omnia bona filiæ.nō video aliud rñsum, nisi q aut dicendū est Bart.malè dixisse per illū tex.Aut dicendū est, q aliud sit de iure canonico,& aliud de iure ciuili.vr potes dicere,& melius,q vbi substitutio cōpendiosa sit expresè in certa re per verba directa non ciuilia, tunc pcedat opi. Bar.vbi vero non sit expressa in certa re: sed simplr, licèt fiat pupillę institutę in re certa:& tūc ista bñ trahitur ad vniuersum patrimoniū pupillę, ex quo simpliciter facta fuit, & ita propriè loquitur dictum.c.si pater.q.a ibi filia fuit instituta in certa re,& pater postea,& adiecit,q si ipsa sine liberis decederet morieт filio.i.ad opus,& vtilitatem filij. & sic simpliciter fecit substōnem dictæ filiæ,& non expsè in re certa in qua fuerat instituta,& p pdicta pōt saluari opi.Bart.

184 ¶†Vlterius quæritur,quid si testator dicat,qñcunq; filius meus decesserit lego omnia bona mea tali.An valebit,vt pupillaris si decedat intra pupillarē ætatē. videretur q sic,quia verbū,lego,videtur etiā adaptari ad institutionem.l.verbis legis.ff.de verbo.sign.& facit l.j.iuncta.l.filium.§.omnibus.ff.de leg. præstādis.Contrarium tenuit Bartol.in d.l.Centurio.per l. mulier.§.fina.ff.ad Trebel.nec obst.d.l.verbis legis. quia illud procedit ex lata, seu latissima significatione,sed non ex stricta,& ppria,vt patet in d.l.mulier. §.fi.nec etiam scd'm cōem vsum loquēdi qui debet attendi l.liberorum.§.quod tamen Cassius.ff.de leg. iij.quāuis verbum,lego,possit dici directum in materia legatorū quo ad hoc, vt in legato alternatiuo facta per verbum lego sit electio legatarij, vt not.in l. Lucio.ff.de leg.ij.& ex prædictis patet quædam esse verba quæ sunt apta trahi ad institutionem vniuersalem.quædam quæ nō bene sunt apta ad illud,q̄dā

185 vero pñt trahi,& nō trahi,vt sunt verba cōia.¶†Vltimatè q̄ritur,quid si testator dixit, si filius meus decesserit in pupillari ętate talis sit hęres qualis erit hęc substitutio.dicit do.Flo.hic & voluit.etiam Bal.in d. l.precibus. q est compendiosa: licèt limitata ad tps pupillaris ętatis,potest enim compendiosa tpe limitari,vt patet in d.l.Centurio. Esset aūt pupillaris ppria,& expresse si diceretur, si hæres erit, & in pupillari ætate decesserit:& inter ista longa est dña. Nam quando est compendiosa modo præmisso,si institutus decedit viuo patre, admittetur substitutus ex vulgari cōprehensa in cōpendiosa, quia illa nō est oīno tacita:sed est expressa saltē in genere, licèt posset dici tacita in specie.& sic dēt reduci gl. ad cōcordiā in d.l.precibus.quæ vr sibi ɔ̄ria.nam in gl.magna.vr dicere,q sit tacita substō illa quæ cōprehenditur in cōpendiosa.sed in gl.fi.vr dicere q sit expressa.& q veniat tunc substitutus vulgaris tenuit Bal.in d.l.pcib⁹. sed si fuisset pupillaris expssa tūc fit qō,an institutus admittatur ex tacita vulgari. nam gloss.ff.de vulg.& pup.in l.lex Cornelia.& l.si pater cap⁹. dixit qđ sic. Dy.tenuit cōtrarium per l.q si filius. ff.de capti. vbi vr casus. Bar.in l.j.ff.de vulga.& pup.distinxit,q aut filius moritur ciuiliter viuo patre,& post mortem patris moritur naturaliter, & tunc succedit substitutus ex tacita vulgari, quia viuente patre fuit spes pupillaris substitutionis,& sic non est quid imputetur patri qui testamentum non mutauit. aut filius decessit naturaliter viuo patre,& tunc.aut pater modicum superuixit ita quòd non habuit tempus mutandi testamentum, & tunc admittetur substitutus.dicta l.si pater captus.cum glo.aut pater decessit ex interuallo,& sic potuit mutare,& non fecit,& non admitteт substitutus, quia ex quo pater potuit sibi prouidere, & non puidit.lex ei nō subuenit.ar.l.tractabaт.ff.de testamen.mili.vbi vr probari hæc distinctio,quod dicit do.Flori.esse signanter notādum. ¶Sed tu in hac quæstione dicere potes, vt dixi in materia vulgari in illa quæstione. An testamentum possit incipere assumere vires a tacita vulgari. & per hæc sit expedita prima principalis qō videlicet,qñ substitutio fit a pagano cōpendiosa per verba directa.¶Descendo nūc ad secundam principalem quæstionem in hac materia,qñ.s.cōpendiosa fit per verba mere obliqua, puta,per verbum,restituat,vel per verbum det, & similia quæ sonant.qđ de manu alterius, & non sua autoritate accipiat.facit, qđ hr̄ in l.fundi Trebatiani. ff. de vsufru.leg.& in l.si quis ita.ff.de vsufru..& in l.eā quā.cum ibi no.per glos.C.de fideicō.& ista s'm oēs omni tpe valeat iure fideicommissi.& ideo per illam non excluditur mater, nec alius veniens ab intestato per l.cohæredi.§.cum filiæ.ff.de vulg. & pupil. & isto etiam casu potest detrahi legitima.d.§.cū filiæ.

186 ¶†Sed iuxta prædicta quærit Bar. in d.l. Centurio. in scd'a.q. principali de quatuor qōnibus. Prima est, quid si testator instituit filiū impuberem, & in ptāte, & adiecit,& qñcunq; filius meus decesserit sine liberis,volo q oīa bona mea dētur, & distribuātur inter pauperes Christi per fideicommissarios meos infrascriptos. an tunc dicta substitutio filio moriēte in pupillari ætate censenda erit fideicommissaria: an ve-

187 ro directa.¶†Secunda qō est, quid si testator substituit,vt.s.sed non adiecit illa verba,per fideiconmis-

188 sarios meos infrascriptos.¶†Tertia fuit,quid si dixit qñcūq; filius meus decesserit sine liberis. volo q oīa bona mea vendantur,nec dixit per quem,& pretium eorū distribuaт inter pauperes per fideicōmissarios

189 meos infrascriptos.¶†Quarta qō est si dixit, qñcūq; fili⁹ me⁹ decesserit sine liberis, volo q oīa bona mea vendanт,& distribuanт inter pauperes Christi quorum electio spectet ad fideicōmissarios meos infrascriptos,vel dixit, qñcunq; decesserit filius meus sine liberis volo,q omnia bona mea vendanт, & ptiū distribuaт inter pauperes eligendos per fideicōmissarios meos infrascriptos.Hoc tñ casu vltimo dicendū erit,q in proximo præcedenti, q.a participium eligēdos resoluit in relatiuum,& verbum.facit, qđ no.gl. in cle.j.de præbendis.& sic eadem ratio est in vtroq; casu,licèt Bart.nō alleget dictam cle.in omnibus pdictis casibus pōt esse dubitatio, an filia decedēte in pupillari ætate substitutio erit pupillaris, an vero ficōmissaria.Nam prima facie vr q sit fidcommissaria, quia vr facta per verba obliqua,prout est verbū dentur.Iuxta id, quod habetur in d.l.fundi Trebatiani. & eadem ratione verba distribuantur.sed Bar.in d.l. Centurio.in prǽallegata secunda principali.q.multū singulariter loquitur, & cū ipso expressa tenet Ang. in d.l.Centurio.& cū ipso etiā transit ibi Bal. & cōiter doc.

ter doc .licèt ille Bal.aliter loquatur in l.precibus. vt ĩ.dicet.Cõcludit autẽ Bart.in loco præallegato,ꝙ in prima qõne,qñ dixit volo,ꝙ omnia bona mea dentur & distribuantur inter pauperes Christi per fideicõmissarios meos infrascriptos, quãdocũq; filius meus decesserit sine liberis,ꝙ tunc dicta substitutio erit directa filio decedente in pupillari ætate,& fideicommissaria ipso decedente post pupillarẽ ætatem. mouetur, qa in dicta substitutione subintelligit̃ verbũ , accipiam,ex presumpta mente testantis: quia vr̃ voluisse testator , ꝙ per prius fideicõmissarij accipiant bona,& postea distribuant. & dent pauperibus. ar.l. alio.cũ ibi not.ff.de ali.& cib.le.& l.deniq;.§.interdũ.ff.de pecu.le.& l.Proculus.ff.de vsufruc.& bene facit licèt nõ alleget.l.Titia Seio.§.Seia libertis.ff.de leg.ij.verbum aũt, accipiãt,velut directũ,cũ sonet,ꝙ de manu sua,& propria autoritate accipiãt,relatũ ad vniuersitatem bonorũ trahitur ad institutionẽ.per id qđ hr̃ in l.his verbis.in prin.cũ ibi no.per gl. & Bart. ff.de hære.insti.& in §.si vero nulla.coniuncta glo.in Auth.de hær.& Fal.col.j.& pro hoc etiã allegat:quia fideicõmissarij,seu executores dati in testamẽto, qñ non est datus hæres vniuersalis tenent locum hæredum iuxta not.per Inno. & alios in c.cum tibi.s̃.eo. & facit e.l.si quis ad declinandam.C.de Epis. & cleri.& hoc dicit procedere ẽt si mater sit in medio.Nec ob.si dicatur,ꝙ dicta interpretatio, vt subintelligatur verbum accipiant nõ vr̃ debere fieri, qñ mater est in medio,sicut etiam dicimus,quòd non debet fieri interpretatio,vt tacita pupillaris admittatur cõtra matrem,vt legitur,& no.in l.si.C.de insti.& substi.& in d.l.precibus.quia respondet , quòd illud procedit in pupillari omnino tacita,& quæ comprehenditur solum ex iuris interpretatione,vt contigit in tacita pupillari comprehensa in expressa vulgari. secus dicit, quando est tacita pupillaris quæ surgit ex presumpta mente testantis ex verbis,vel ex cõiecturis.vt voluit gl.in l.precibus.in verbo,omnino.& ita contingit in casu proposito.Et ideo excludit matrem ſm eum.Et quod dixi.s̃. ꝙ filio decedente in pupillari ætate in dicto casu substitutio erit directa.idem dicit in tertia qõne.quando fuit dictum,ꝙ bona vendantur,& ꝑtiũ distribuatur inter pauperes per fideicõmissarios : qa licèt dum dixit vẽdantur, nõ dixit expressè per quẽ, tñ intelligitur dixisse tacitè:quia illud verbum per fideicõmissarios meos in dubio referri debet etiam ad verbum vendantur : quia clausula in fine posita in dubio referri debet ad omnia præcedentia , si cõmode fieri potest.argu.l.talis scriptura.ff.de leg.j.Secus dicit in secũda q̃stione,qñ testator dixit , ꝙ oĩa bona sua dentur,& distribuant̃ inter pauperes , & non dixit per quem,quia tunc potest subintelligi verbũ accipiat:quia Episcopus loci tunc esset executor etiã si testator noluisset.vt probatur in auth.licentia.C.de Epis.& cleri.posita super.l.nulli.eo.titu.¶Aliter autem non debet quis esse inuitus hæres: quia testamẽti factio dẽt esse libera.l.stipulatio hoc modo concepta.de verbo.oblig.Et per hoc etiã dicit, ꝙ in quarta & quinta qõne, qñ dixit , ꝙ bona vendantur,& ꝑtiũ distribuatur inter pauperes , ꝙ electio spectet ad fideicomissarios:vel dicat,ꝙ vendant̃, & ꝑtium distribuat̃ inter pauperes eligendos per fideicõmissarios suos,quo casu vt.s̃.dixi vr̃ idem dicendum, cũ participiũ resoluatur in relatiuum.& verbum.vt s̃. dixi.ꝙ tunc,cũ id qđ dr̃ de fideicommissarijs respiciat solũ electionem pauperum,& non verbũ dẽtur,& distribuantur:tunc substõ erit fideicommissaria ſm eum: quia relatiuum solum refertur ad suum ꝓximũ antecendens. allegat,qđ hr̃ in l.a filio.§.fi.ff.de ali.leg. & in l.filium.ff.vt in posses.leg. ¶Sed certe istud vltimum non placet etiam supposito , qđ diceret verũ in prima qõne,& tertia de quo tñ statim dicet̃ : quia ex quo testator deputauit executores in testamento videtur illos generaliter deputasse, & proposuisse ad executionem omnium contentorum in testõ.ar.l.de pretio.ff.de publicia.& c.quia circa.ĩ.de priuil.& bñ facit,quod hr̃ in præallegata.l.talis scriptura. & in l. iij.§.filius.ff.de liberis,& posthu.& sic videtur, ꝙ licèt expressè solum attribuat electionem pauperum fideicõmissarijs,& nõ dicat expresse per quẽ debeat vendi bona, & dari pretium,tamen satis tacitè videt̃ dixisse , ꝙ per executores debeat illud fieri , ex quo in testõ deputauit executores.argu.iurium allegatorũ.¶Item non vr̃ esse verum illud,quod dixit Barto. in prima quæstione,& in tertia , qđ tunc substitutio sit directa filio decedente in pupillari ætate,& nõ fideicõmissaria.nam nõ vr̃ vera propter regulam quæ habet, ꝙ substitutio facta per verba obliqua est fideicõmissaria,cũ certum sit, ꝙ verbum dentur,sit obliquũ,& eadem ratione verbum distribuantur: qa sonãt,ꝙ de manu alterius debeat accipere ille cui dẽt dari,vel fieri distributio. facit , quod hr̃ in d.l.fundi Trebatiani.ff.de vsufruc.leg. quod ibi not.¶Itẽ contra. Bart.facit , quia non vr̃ esse verum , ꝙ eoipso, ꝙ quis grauatur de aliquo dando alteri , ꝙ illud videt̃ sibi fore relictum,cuius contrarium vult Barto.nam aliàs si dicta opinio.Bar.procederet nunq̃ posset habere locum illa regula quæ habet , quòd non potest grauari ille qui non est honoratus cõmodo pecuniario.de qua in l.ab eo.C.de fideicommissis.& in l.plane.la ij.§.fi.cũ l.sequen.ff.de leg. j.& pro hoc etiam facit,qđ legitur,& not.in l.hereditas ad statutum.& quod ibi not. Barto.ff.de hære.insti. Et ideo propter prædicta videt̃,quòd in omnibus prædictis quatuor, seu quinq; questionibus substitutio sit fideicõmissaria.& sic etiã in prima quæstione per rationes, & iura præallegata.& licèt Bal.transiuerit cum. Bar.non reprehẽdens eũ, nec faciẽs mẽtionẽ de eius dicto in d.l.Centurio.tñ in l.precibus.in versi. sequens quæstio.tenuit,ꝙ dicta substitutio sit fideicommissaria.& illam partem tenuit do. Flo.in c.cum tibi.s̃.eo.vt ibi dixi.& illam etiam ibi tenuit in præallega.l. Centurio.& quia Bal.& etiam do.Flo.non plenè rñdent ad iura allegata per Bar.ideo restaret ad illa rñdere.verũ:quia ad illa plenariè respondit in d.c.cum tibi.vbi plenè examinauit primam quæstionem. s̃. positã. iõ nõ insisto q̃uis do.Pe.trãsiuerit ibi cũ opinione.Bar. vt ibi etiam dixi. & ad iura etiã Bart. plenariè rñdet in d.l.Centurio . Et aduerte , quia longa dñia est,an substitutio si directa,an fideicommissaria : quia si est directa,mater excluditur,& omnes venientes ab intestato.secus, quando est fideicommissaria:quia tũc succedit mater si extat,vel si non extat,succedunt venientes ab intestato qui habebunt restituere hæreditatem.¶Itẽ si est fideicommissaria poterit detrahi legitima.secus qñ est directa.¶Item qñ est directa venient omnia bona pupilli:sed qñ est fideicommissaria venient solum bona quæ obuenerunt a testante. & de illis etiam poterit detrahi legitima,vt est dictũ. An autẽ Trebellianica possit deduci de fideicõmisso vniuersali , quando bona debent erogari in pias causas,vel in pauperes . fuerũt opiniones de quibus per glo.& Io.An.in l.si pater.ĩ.eo.in vj.& per Bar.in l.Marcellus.§.qđ autẽ.ff.ad Trebel. cõis vr̃ esse opinio, quòd non possit detrahi, vt patet ex notatis per Barto.in d.§.quod autem. de quo aliquid. infra tangetur,

getur. ¶Item aduerte, quod Bal. in l. si quis ad declinandam. C. de Epis. & cle. in iij. col. circa istam materiam dixit tria. Nam primo dixit Barto. dixisse in d. l. Centurio. per d. l. si quis ad declinandam. quòd si testator instituit filiũ impuberem, si adiecit quod qñcũque decederet sine liberis bona omnia dẽtur pauperibus, quòd tunc substitutio sit directa: quia subintelligitur ꝙ episcopus accipiat bona, & postea det, & sic vr̃ ꝙ debeat dici directa. per id quod habetur in d. l. si quis ad declinandam. etiam si mater sit in medio, quia dixit omnia. Et sic videtur voluisse ꝙ legitima non detrahatur. arg. l. si chorus. & l. Iulianus. ff. de leg. iij. Nam nisi esser directa detraheretur saltem legitima: sed ipse tenet contrarium ex eo: quia quis talis debet haberi hæres qualis est ille propter quem fit hæres. l. qui in aliena. §. interdum. ff. de acq. hæ. sed episcopus tunc fit hæres ex iuris dispositione propter pauperes, & ideo cum pauperes non sint instituti, & sic nõ sint directo vocati: sed per obliquũ, & per verba obliqua. & sic iure fideicommissi. ita etiam debet dici de epo, ꝙ veniat iure fideicommissi. & non iure directo, nec ob. d. l. si quis ad declinandam. quia ibi pauperes fuerunt substituti, & sic directo vocati, & istam opi. Bal. puto esse veram per rationem prædictam, & per id qđ plene dixi in d. c. cum tibi. Aduerte tñ, quia non est verum, ꝙ Bar. tenuerit oppositum in d. l. Cẽturio. imò tenuit idem in ij. q. de qua s̄. fecit mẽtionem. vt superius recitaui, & sic Bald. non bene recitauit Bar. ¶Item secundo dixit, ꝙ si testator fecit substitutionẽ cum distinctione temporum: puta, quia dixit si filius meus decesserit ĩ pupillari ætate, vel postea qñcũq;, volo ꝙ omnia bona mea dentur pauperibus, quod hoc casu, si decedat in pupillari ętate valebit vt pupillaris directa ex quo facta est distinctio temporum, ꝑ id quod no. gl. in l. precibus. in magna glo. circa fi. licèt secus sit si non fuisset facta distinctio temporum, vt superius est dictum, & sic dicit se de facto consuluisse: sed certe istam opi. non puto veram: quia licèt facta sit substitutio cum distinctione temporũ: tñ facta est per verba obliqua, & ideo omni tp̃e erit fideicommissaria. facit l. cohæredi. §. cum filię. ff. de vul. & pup. Nec ob. gl. in l. precibus. quia illa gl. loquitur, & debet intelligi, qñ substitutio fuit facta per verba directa, vel per verba cõia. secus autẽ est dicendum qñ facta est per verba obliqua: quia tunc omni tp̃e erit fideicommissaria ex quo verba sunt obliqua. nam in casu prædicto verba obliqua vñr respicere tp̃s pupillaris ætatis, & etiam tp̃s post pubertatem, vt patet ex forma dictę substitutionis, & ideo omni tp̃e debet dici fideicõmissaria. Tertio dixit, ꝙ si opponitur dictio geminata, qñcunq;, tunc ƒm Guil. de Cug. illa operatur idem qđ distinctio temporũ per l. sicut in annos. ff. qui. mo. vsusf. amit. & l. pater Seuerinam. §. conditionum. ff. de cõd. & dem. sed ipse tenet contrarium, & sic dixit se consuluisse videlicet, ꝙ dicta substõ omni tp̃e sit fideicommissaria nõ obstante dictione, qñcunq;, mouetur: quia dictio, qñcunq;, non est distinctiua tp̃um, sed plurium tp̃um cõprehensiua ƒm eũ. nam cum sub vnica conceptione fuerit facta vniformiter debet intelligi. ar. l. iam hoc iure. ff. de vulg. & pupil. nec ob. d. l. sicut. quia ibi erat actus qui poterat reiterari. Nam pluries poterat quis pati minimam capitis diminutionem, ideo ibi inducit pluralitatem dispositionum, sed hic est actus mortis qui nõ est reiterabilis: quia semel mortuus amplius mori non põt. facit licèt non alleget quod no. gl. in l. iiij. ff. qñ dies leced. & ideo cum non sit actus reiterabilis, & sic facta sub vna ꝯceptione debet censeri vnica, & vniformiter intelli. ¶Item non ob. §. conditionũ. quia ibi non poterant verba vniformiter intelligi, & ideo diffomiter intelliguntur: hic autem est secus: quia poterant vniformiter intelligi, vt omni tp̃e sit fideicõmissaria, & sic non obstat. Et ad id qđ dixit Bald. ꝙ dictio, qñcũque, non est tp̃um distinctiua. bñ facit qđ hr̃ in l. Stichum. §. stipulatio. ff. de verb. ob. & hoc etiam tenuit Bart. in d. l. Centurio. in tertia principali qõne. & de hoc etiam dixi circa principiũ primæ principalis quæstionis vbi idem tenuit. ¶Aduerte tñ, quia tenendo ꝙ dixi in pręcedenti qõne videlicet, ꝙ sit fideicõmissaria, qñ est facta per verba obliqua cum distinctione tp̃um, licet Bal. voluerit contrarium, non fuisset necesse ĩstare in ista vltima, an videlicet, dictio, qñcũq; operaretur idem in effectu, qđ operatur distinctio tẽporum, ex quo ẽt tunc est fideicõmissaria. facit qđ dicetur ẽt inferius de ista dictione, qñcũq;, & de ista secunda qõne principali. d. Ant. & d. Flo. & sil̃r d. Pet. parum dixerunt, nec examinauerunt aliquã de quatuor qõnibus. aut quinq;, de quibus. s̄. dixi, in hoc c. & per hæc sit expedita secunda principalis qõ in materia compẽdiosa, quis videlicet sit effectus, qñ facta est per verba obliqua. ¶†Nũc restat videre de tertia principali qõne. s. qñ substitutio fit a pagano per verba cõia filio impuberi, & in potestate. Et videre quis sit eius effectus. Et an valebit iure directo, vt pupillaris intra tp̃a pup. ætatis. An vero omni tp̃e erit fideicommissaria. Et sic valebit iure fideicõmissi. gl. in d. l. ꝑcibus. & ẽt in d. l. Centurio. dicit, ꝙ sp̃ erit fideicommissaria: quia verbum, substituo, põt trahi ad fideicõmissum. l. gñaliter. §. fi. C. de insti. & substi. & l. Sceuola. ff. ad Treb. & ideo fieri debet interpretatio ꝑ quã omni tp̃e possit valere. arg. l. quoties. ff. de reb. du. Et ideo cũ omni tempore possit valere vt fideicommissaria. debet dici ꝙ semper sit fideicommissaria, & istud etiam tenuit gl. hic in verbo, vel substitutionis: ponit tamen ibi gloss. exemplum, quando in substitutione fuit appositum verbum, sine liberis. de quo superius dixi in prima principali quæstione: non tamen fundatur ibi gl. super illis verbis: sed super ratione præmissa: quia quando fit per verbum commune, puta, ꝑ verbũ substituo: vt quia dr̃ quandocunq; filius meus decesserit talem substituo. dicit gl. prædicta ꝙ verbũ, substituo, trahitur ad fideicommissum, & per illã rationem mouetur: sed gl. insti. de pup. substi. §. qua ratione. in gl. magna, dicit, ꝙ ante pubertatem erit directa: sed post pubertatem erit fideicommissaria, & sic super hoc articulo gl. fuerunt contrariæ, & variæ fuerunt opi. vt ĩ. patebit. Nam opi. glos. in l. precibus. sequitur hic Inn. & Host. & etiam gl. in hoc capitulo in verbo, vel substitutionis: vt prædixi, & idem sequitur gl. in c. j. in verbo absq; deductione, in eo. lib. vj. & illam ẽt opinionem sequit̃ ibi Archi. & cõiter canonistę sil̃r. gl. dictæ. l. precibus. & dictæ. l. Cẽturio sequũtur cõiter Legistę, & Azo. in sum. C. de impuberũ, & alijs substi. Sequitur etiam illam Odoff. Dyn. & Ray. & Ia. Balduini, & cõiter doc. Legistę. & sic dicta opi. vr̃ esse cõis glossarum iuris ciuilis, & canonici, & sil̃r videtur esse cõis doc. iuris ciuilis, & canonici. gl. tamen singularis quæ non est alibi in ꝑallegato. §. qua ratione. tenuit contrarium: vt dixi, videlicet, ꝙ ante pubertatẽ sit directa, & valeat, vt pupillaris, post pubertatem vero sit fideicommissaria, & illam opinionem vr̃ sequi Ia. de Are. & Cy. quando apposita fuisset dictio, qñcunque, & ƒm illam dicit Cy. in d. l. ꝑcibus. se consuluisse. Ioan. And. vt hic refert. do. Flo. dicit. in c. j. de testamentis. in vj. super glo. in verbo, absque deductione, ꝙ hoc casu valet ante pubertatem iure

iure directo postea iure fideicommissi,& sic sequitur in effectu gl.in §.qua rõne.mouet̃,q̃a si eo casu,quo facta ꝑ verba directa , videlicet intra pubertatẽ iure directo, postea iure fideicõmissi, ꝓut ipse tenuit,fortius vr̃ idẽ fore dicendum in hoc casu.Bar.in d.l.Cẽturio.in tertia principali quęstione , & in l.precibus. vt hic refert do.Flo.dicit , ꝙ opinio dictæ gl.in §.qua ratione.procedit,si mater, vel alia persona veniẽs ab intestato non est in medio.si autẽ esset in medio tunc vera sit gl.in l.precibus.ꝙ etiam intra pubertatem sit fideicommissaria. Sed dicit do.Flor. ꝙ ista opinio videtur esse contra casum dicti.c.si pater. vbi dicitur,ꝙ licèt mater sit in medio excluditur per substitutum, si institutus decedit intra pupillarem ętatẽ,vnde ipse dominus Flo.refert opi.Bald.in l.precibus.qui dixit opinionem glo.in l.precibus.esse communem.& eã communiter tenere doct. & secundum illam consuluerat. & sic etiam dicit se consuluisse non audens discedere a communi opinione gloss. & doct. & tenendo hanc opi.respondet ad dictum cap.si pater.ꝙ ibi ideo substitutio iudicatur directa: quia illud conuenit verbis,& personis ex eo:quia facta fuit substitutio per verba directa:sed dic, quando fit substitutio per verbum cõmune,substituo,quo casu non cõuenit verbis,quòd sit directa,quia verbum substituo trahitur ad fideicommissum.l.generaliter. §.fi.C.de insti.& substi. Et si pur vellemus tenere , quòd intra pupillarem ætatem valeret iure directo , dicit ꝙ saltem , quando mater est in medio fauore matris non admittetur substitutio contra ipsam,& sic saltẽ omni tp̃e erit fideicõmissaria. & sic voluit sentire Bald. ſm d.Flo.sed certe meo iudicio Bal.voluit, ꝙ valeret iurę directo:sed non admittatur substitutio cõtra matrem. & secus dicit in alijs venientibus ab intestato. nã dixit idem Bal. ꝙ q̃n substitutio compendiosa est facta per verbum cõmune,substituo, comp̃hẽdit vulgarem quasi expressam propter generalitatem verborum,& illa vulgaris continet in se tacitam pupillarem quæ non admittitur contta matrem.l.fi. C.de insti.|& substi.licèt admittatur cõtra alios venientes ab intestato.& si dicatur,cum dicta vulgaris non sit omnino expressa,& possit dici aliquo respectu tacita videtur, ꝙ non possit continere tacitam pupillarem: quia ſcd̃m hoc tacitum contineret aliud tacitũ:& sic quodãmodo duæ fictiones concurrerent circa idem, quod esse non dẽt,per id quod legi.& no.in l.j.C.de do.promis.& plenè per Bart.in l.si is qui pro emptore.ff.de vsuc.r̃ndet Bal.ꝙ dicta vulgaris non est oĩno tacita,imo põt dici expressa saltem in gñe , vt ṗdixi. iõ non est absonum,ꝙ comprehendat, seu contineat pupillarẽ oĩno tacitã.& iõ non debebit excludi mater in dicto casu,licèt secus in alijs veniẽtibus ab intestato, & rõni prædictæ factæ ꝓ fauore matris dicit non posse r̃nderi. Sed certe meo iudicio dicta ratio non procedit:quia sicut in dicta substitutione cõpẽdiosa cõprehenditur vulgaris expressa in genere, ita etiam eadem rõne compreheditur pupillaris exp̃ssa sit in genere:& istud etiã voluit glo.fi.in l.precibus. & ideo ratio prædicta nõ procedit:quia vr̃, ꝙ ex quo in ipsa compendiosa comprehenditur etiam pupillaris expressa in gñe , licèt sit tacita in specie debet excludi mater,vt voluit gl.præallegata finalis.& aduerte,licèt Bal.& do.Flo.dicit, Bar.velle idem in veniẽtibus ab intestato,quod in matre.reuera Bar.hoc nõ dicit,si bene attendantur eius verba:sed bene dicit ꝙ illud,quod dicitur in matre habet locũ in omni alia persona,cõtra quã non admittitur tacita pupillaris, sicut nec admittitur contra matrem.Et quæ sint tales personæ dictum fuit in materia pupillaris circa tertiũ effectum:& illud videretur satis esse rõnabile ꝓpter identitatem rationis.tñ vt dictum est etiam, q̃n mater est in medio videtur ꝙ valeat iure directo pupillaris per dictũ.c.si pater.& ꝓpter hoc dicit do.Flo.stãdũ esse opinioni.Io.An.ꝙ valeat intra pubertatẽ iure directo etiam matre existente in medio postea iure fideicommissi.nam dicta opi. ſm eum optime probat̃ in hoc c.iuncto dicto.c.si pater. Nam ibi patet ꝙ valet iure directo intra pupillarẽ ętatem etiã matre existẽte ĩ medio.hic aũt patet, ꝙ post pubertatẽ valet iure fideicõmissi.& licèt ibi sit verbũ,moriat̃.hic verbũ succedat: tñ illa verba satis vr̃ eẽ eiusdẽ naturæ,cũ non sit dare rõnẽ diuersitatis. & iõ non est dr̃ia faciẽda,licèt ibi fuerit verbum,moriatur:hic verbum,succedat.Nec ob.prædictæ opi.Io. An.& dictę glo.in §. qua ratione.ꝙ verbum substituo trahitur ad fideicõmissum:quia r̃ndet do.Flor.ꝙ illud procedit,q̃n iure directo non põt valere.sed hic est secus.Nam verbũ, substituo, est verbum cõe , vt vr̃ probari in l.iam hoc iure.ff.de vulga.& pupil.dum dicit in cõi verbo substituo . per quam literam dicũt aliqui de hoc esse ibĩ casum. tñ vt dicit domi.Flo.illa litera videtur habere alium sensum,quia ibi fuit facta substitutio breuiloqua duobus ꝑ illa verba,vos inuicẽ substituo.& iõ dixit cõi verbo.quia pariter referebat̃ ad vtrunq; institutũ. Istd̾ tñ cõiter tenet̃ ,ꝙ verbũ substituo,est verbum cõe. nam põt intelligi substituo.s.directo.¶Itẽ põt intelligi substituo. s.ꝑ fideicõmissum. Et si aptũ est comprehendere substitutionẽ directam , & fideicõmissariam. ideo debet dici cõe. & hoc etiã tenuit Bar.in d.l.Centurio. in vltima principali q.& cõiter doc.¶Et hoc tenendo dicendũ est,vt ṗdixi, ꝙ trahit̃ ad fideicommissum , q̃n non potest valere iure directo.& sic intelligatur d.l. generaliter. & l.Sceuola.ff. ad Trebel. Secus si põt valere iure directo, per id qd̾ hr̃ in d.c.j. & per hoc habes quid senserit do.Flor. in hac quæstione.Quid autem senserit do.Ant.dixi recitando eius dicta in prima principali q̃one.d. autẽ Pe.hic non tangit.Tu autem pro declaratione huius q̃nis.An compẽdiosa facta a pagano per verba cõia valeat omni tp̃e iure fideicõmissi. An vero intra pupillarẽ ætatem,valeat vt pupillaris: potes latius concludere.nã aut substitutio est facta a pagano per verbũ cõe puberi,& sic maiori pupillo, vel alteri cui nõ possit pupillariter substitui:puta,quia sit emancipat⁹, vel extraneus,& tunc clarum,ꝙ omni tp̃e valet iure fideicõmissi. quia nullo tp̃e põt valere iure directo. cum paganus nõ possit talibus iure directo post aditam hæreditatem substituere.insti.de pup.sub.§.extraneo.& ideo cum nõ possit valere iure directo verbum cõe substituo trahitur ad fideicommissum, per id qd̾ superius dixi. Aut fit substitutio compendiosa a pagano filio impuberi. & in potestate per verbum cõe substituo. Et ideo considera,quòd aut fuit facta cũ distinctione tẽporũ. puta si filius me⁹ decesserit in pupillari ætate.vel postea, q̃ncũq; talẽ substituo.tũc clarũ,ꝙ valet intra tẽpora pupillaris ætatis iure directo,vt pupillaris,postea vt fideicommissaria. & ratio est, quia ꝑꝑ distinctionẽ temporũ cẽsentur esse duæ substitutiones,vna pupil.& alia fideicommissaria,vt voluit gl.magna. ad finẽ.in l.precibus. Interdũ vero est facta sine distinctione tẽporũ: & tunc aut est facta cum distinctione geminata,seu cũ distributiuo , q̃ncunq;,& tũc ſcd̃m Iac.de Are.& Cy.perinde hr̃ ac si esset facta distinctio temporum. per l.sicut.ff.quibus modis vsufru.amit.sed Bar. in d.l.Centurio.in tertia principali quæstione. & Bal. & in l.si q̃s ad declinã-

dam.

dam.in iij.col.& cōiter doc.tenent contrarium, quia dictio distributiua nō inducit pluralitatē dispositionum, nisi fiat etiam expressio tēporū.l.Stichum.§.stipulatio.& l.pluribus.cum ibi notatis.ff.de ver. obli. nec ob.d.l.sicut.quia ad illam patet responsio, per id qđ dixi.s̄.in secunda principali qōne circa fin.& sic patet, ꝙ cōem opi.non est vis, siue apponatur dictio, qñcunq;, siue dicatur, & si filius meus decesserit talē substituo, & istud etiam fuit de mente gl.in glo.magna.in l.precibus.vbi si ponderetur gl.vult ꝙ licèt apponatur dictio, qñcunq;, non inducat distinctionem tēporū, vt colligi potest ex gl.iuncto eo ꝙ postea dicit in fine.qñ autem dicta dictio, qñcunq;, non apponitur tunc fuerunt opi. & etiā dictæ opiniones procedunt, qñ ponitur dictio, qñcunq;, tenēdo cōmunem opinionem, ꝙ illa dictio, quandocunq;, non inducat distinctionē temporum . nā vt superius dixi vna fuit opinio, ꝙ omni tēpore valeat iure fideicōmissi. & sic etiam intra pupillarem ætatem. & istam tenuit gl. in d.l.precibus.& in d.l.Centurio. & sequitur gl. iuris canonici. Secunda fuit, ꝙ intra pupillarē ætatem valet iure directo, postea iure fideicōmissi, & hanc tenuit gl.magna.in dicto.§.qua ratione.q̃ non est alibi. Tertia fuit opinio, ꝙ intra tempora pupilllaris ætatis valeat iure directo postea euanescat , & annulleť, & sic funditus sit nulla, & per ɔ̄ns non valebit etiam iure fideicōmissi, per id quod hř in l.in pupillari. & in l.verbis.ff.de vul.& pup.& pro ista opi.facit, quia cū dicta substitutio fuerit vnita propter vnicam conceptionem , & semel valuerit iure directo non videť ꝙ debeat amittere primordialem naturam: imò fortius funditus annullari, si illam sequi non potest per iura prællegata, & hanc regulam sequitur Archid.in dicto.c.si pater.primam autē opi.sequitur Bald.in d.l. Centurio.& in d.l.iā hoc iure.dicens illā esse cōem doctorum, & ꝙ ꝟm eam consulunt.doc. & sic ēt ipse dicit sępius cōsuluisse potissimè ex eo, q̄a verbū istud substō , relatū ad plura tpa dēt illa determinare, si p̄t æqualitate seruata, sicut & qñ refertur ad plures personas.d.l.iam hoc iure. iuncta.l.iam singulis.e.ti.vbi de ꝑsonis videtur argui tp̄s. sed hoc casu potest determinare æqualitate seruata, si omni tempore sit fideicommissaria.ergo debet dici, ꝙ omni tempore sit fideicommissaria, pro hoc etiam secundo allegat, q̄a eadem res non dēt diuerso iure censeri.l.cū qui hr̄s. ff.de vsuca.& xij.q.ij.c.cognouimus.Tertio pro hoc allegat, quia non dēt fieri diuisio voluntatis.l. cū q. §.pe.ff.de his qui.vt indi.nec ob. ꝟm eum.l.iij.§.qui fideicommissariā.ff.de hære.īsti.vbi ex tp̄e fit variatio dispositionis , q̄a ibi fit variatio qualitatis hr̄dis, videlicet de necessario ī volūtariū. hic aūt fieret mutatio voluntatis q̃ in dubio p̄sumiť, per id qđ hř in l. cū qui tacitū.ff.de ꝓba. Præterea ibi fuerūt dispōnes diuersorū testōrū: iō non est absonū, ꝙ fiat ibi variatio: hic autē fuit vnica dispositio vnius testationis. iō vř secus.Itē non ob.l.pater Seuerinā.§.cōditionū.de condi.& demon.q̄a ibi impossibile erant verba semꝑ vniformiter intelligi.Nam ibi fuit factum legatū Titio si gereret tutelā filiorū testatoris qui erant impuberes vsq; ad xviij.annum . Nam tutelā non poterat gerere, nisi intra pubertatem: quia illa finitur pubertate.insti.quib.mo.tutela.fi.§.j. postea autē non poterat gerere tutelā, sed curā.& iō verbum, tutela, stat ꝓpriè intra pubertatē , postea accipitur impropriè ꝓ cura, quia non poterat propriè sumi vniformiter pro omni tempore , sed hic poterant verba vniformiter intelligi omni tempore. ¶Itē non ob.ꝟm ipsum Bal. præal.c.si pater.de testamētis.in vj.quia r̄ndet , ꝙ ibi substitutio fuit facta per verba directa: hic autem fuit facta per verbum cōe, & sic residet in d.l.Cēturio.& in d.l.iā hoc iure.Et patet ipsum velle, ꝙ etiam si mater non sit in medio valeat omni tempore iure fideicōmissi.& idem tenuit in l. precibus. vt s̄. dixi.ibi:tñ addit, quod si pur velimus tenere gl. in §. qua ratione, seu ipsius opi.quòd saltem, quando mater esset in medio non deberet mater excludi per rationē , quā ibi allegat, quæ tñ nō videtur bona, vt superius dixi. Et aduerte, quia si nō esset illud.c.si pater. opinio cōmunis glo.& doc.ꝙ omni tempore valeat iure fideicommissi videretur esse satis sustentabilis propter rationes supradictas: tamen propter illud.c. malè videtur posse sustineri ponderata ratione text. Nam ibi dicitur, ꝙ semper in dubio substitutio interpretanda est esse directa, dūmodo conueniat verbis , & personis, vbi autem substitutio facta est pagano impuberi per verbum cōe, clarum est ipsam esse directam intra tpa pupillaris ætatis.Conuenit personę, ex quo talis erat cui fieri poterat pupillaris .Conuenit, & verbis, ex quo verbū est cōe qđ est aptū etiā ad directā substitutionē , ergo ī dubio debet īterpretari directa.Et sic intra tempora pupillaris ætatis debet valere iure directo, & hanc opin. quæ fuit secunda in ordine tenuit Io.An.in nouella.super gl.in verbo, absq; deductione . & illā ēt tenuit Bar.in d.l.Cēturio.qñ mater non est in medio.secus dicit, quando mater est in medio, vel illa persona, quam non excludit tacita pupillaris.quia tunc omni tempore erit fideicommissaria nisi ex coniecturis appareat testatorem voluisse eam esse directam, & prosequitur ibi ponendo plures cōiecturas, de quibus infra dicam. ¶Sed certe ista opi. Bar.non vř vera, quia etiam si mater sit in medio vř ꝙ debeat ītra tpa pupillaris ętatis valere, vt pupillaris , per casum dicti.c.si pater.Nec vř bona respōsio, quā facit Bar.ad Bal.ad dictum.c.si pater.dum respondet quòd ibi fuit facta substitutio per verba directa. sed hic fuit facta per verbum cōmune . nam hæc solutio videtur destrui per illum tex. in ratione sui inquantum non ponderat, an verbum sit, directum.vel commune: sed simpliciter dicit, quòd debet directa iudicari in dubio , dummodo hoc possit conuenire verbis, & personis.¶Item quia ibi est verbum, moriatur quod non directum ciuile, vt etiam ipse Barto.attestatur.¶Inter verba autem directa, & non ciuilia, & verba communia non videtur fienda differentia per ea, quæ ipse idem not.in quarta principali quæstione in dicta l.Centurio.in ver.hoc præmisso.Et sic videtur concludendum, quòd etiam quod compendiosa substitutio sit a pagno impuberi per verbum commune substituo, quòd etiam si mater sit in medio valeat iure directo intra pupillarem ætatem. & postea iure fideicommissi.& istud etiam voluit Ioan.And.in dicto.c.si pater. super gloss. præallegata. & sequitur etiam expresse Ange. in dicta.l. Centurio. nec ob. si dicatur, quòd ex quo substitutio est vnica ꝓpter vnicam conceptionem verborum si semel cępit valere iure directo intra tempus pupillaris ætatis, videtur ꝙ postea post tempora pubertatis funditus annulletur. & sic non valeat ēt iure fideicommissi.nec censeatur iure diuerso.quia respondet Bar.in dicta.l.Centurio. in quæstione prima, quando fit substitutio a pagano per verba directa, & etiam in tertia, quādo fit per verba communia, quòd ex futuro euentu censetur semper fuisse, vel pupillaris, vel fideicommissaria , sicut in simili videmus, ꝙ quando in dispositione apponitur tempus, quod potest se habere ad præteritum, vel futurum, ꝙ illud intelligitur scđm ɔtingentiā casus.

l.iij.in prin.ff.de adi.leg. & l.hæc conditio.in fi.ff.de condit.& demon. Ita eodem modo dicamus in proposito, ꝙ ista substitutio iudicetur ſm cõtingentiam casus, vt si filius decedat in pupillari ætate iudicetur semper fuisse pupillaris: & sic decedat post pupillarẽ ætatem iudicetur semper fuisse fideicõmissaria.& sic sem ꝑ vniformis erit intellectus. & licèt apud nos sit incertum qualis erit tñ ſm eum ab initio de hoc lex est certa.allegat.l.cum q dam.§.ꝙ dicitur. ff.de acq. hæredi. Sed certe hæc responsio non placet. quia licèt lex possit esse certa de eo,quod est certum in rerũ natura, licèt sit incertum apud nos in d.§.ꝙ dicitur. tamen non potest esse certa de eo, quod non est in rerũ natura.sed põt euenire, vt patet ex notatis in d. §.quod dicitur. & in l.sed & si restituatur.§.fin.ff.de iudi.& l.antiqui.ff.si pars hæreditatis petatur.in quibus patet,quòd licèt lex possit esse certa, an vẽter sit plenus, vel vacuus, non potest esse certa quot nascẽtur viui, seu quot concipientur,vnde Bal.fortè licèt hoc non tangat dedit aliam solutionẽ in l. precibus. ad hoc contrarium,dum dicitur, si substitutio semel valuit iure directo nõ obliqua, prout ẽt dixit Archi. in d.c.si pater.nam rñdet, ꝙ substitutio directa non obliquat. sed euanescit. & post ipsam sequitur q̃dã alia substitutio.l.fideicõmissaria: & sic sunt duæ substitutiones,& dum prima,vt ita dixerim moriatur, secunda oritur,seu nascitur:& sic non transit directa in obliquam: sed directa desinit pubertate adueniente, & tunc obliqua incipit. Sed certe ista solutio nõ tollit contrarium formaliter: quia cum substitutio prędicta compendiosa facta sub vnica conceptione verborum sit vnica, videtur quòd vt dictum est si semel valuit iure directo non debet postea obliquari. aliàs non contineret vnicam substitutionem, sed duas,qđ non videtur dicendum, ex quo non fuit facta distinctio temporum: & ideo non videtur procedere rñsio Bal. Vnde melius videtur posse dici,videlicet, quòd licèt quando substitutio est facta per verba directa non debeat postea obliquari, si semel valuit iure directo:q a hoc repugnaret, & naturæ verborũ substitutionis. tñ non est absonum, ꝙ vbi substitutione facta per verbum cõe relatum ad ꝑsonã cuius conditio variatur ex tẽpore obliquetur post tẽpora pubertatis, licèt ante valuerit iure directo: q a illud nõ repugnat naturę verborũ,ex quo sunt cõia:& sic apta ad substitutionẽ directã,& obliquã, & illud etiã cõueniat cõditioni personæ. faciat in arg.l.plenũ.§.æquitij.ff.de vsu & habi.& l.pater.§.conditionũ.ff.de cõdi.& demon.& pro ista parte,ꝙ cõpẽdiosa facta a pagano impuberi ꝑ verbũ cõe valeat intra pubertatẽ iure directo postea iure fideicõmissi.bene facit.l.precibus.intelligẽdo,ꝙ ibi substitutio fuerit facta per verbũ cõe, & nil spãle ponat in milite, prout etiã tetigit Io.An. super gl.præal. ¶Itẽ ꝓ ista parte facit.d.c.si pater. iũcto hoc c. Nam in c.si pater.dř ꝙ valet intra pupillarẽ ætatẽ,vt pupillaris. & in hoc c.dř,ꝙ valet vt fideicõmissaria. si tñ velles euadere ista capitula posses dicere primò ꝙ c.si pater.de t pe post pubertatẽ nil ꝓbat: q a ibi nil de hoc dicit: vñ Arch.ibi dicebat,ꝙ in casu illius c.post pubertatẽ substitutio pęnitus euanescit, & pro hoc ẽt facit: q a ibi nõ dixit,dũmodo & q̃diu, quo casu tũc bene decidisset istũ articulũ,vt ibi attestatur Io.An. Sed omisit illam dictionẽ,quãdiu:& sic nil ꝓbat de t pe post pubertatẽ.Itẽ si ponderas substitutionẽ factã de filio ad filiã,& ecõtra, illa facta fuit per verbũ moriatur. & sic per verbũ directũ non ciuile.& si põderas illã q̃ facta fuit de filiabus ad pauperes,facta fuit per verbum instituo. & sic per verbum directum ciuile,sed in hoc c.fuit facta substitutio per verbũ succedat,qđ est verbũ cõe,vt voluit Bart.circa fi.l.Centurio. & sic non vř bona coniuncto dictorũ capitulorũ,cũ in diuersis casibus loquãtur. Nam al's etiã sequeret, ꝙ substitutio cõpendiosa facta pagano ꝑ verba directa ciuilia, ꝓut fuit illa, q̃ fuit ibi facta de filio ad pauperes, deberet post pubertatem obliquari. cuius contrarium tenuit Bar.etiã Io.An.scđm opinionem illorũ qui distinxerũt inter verba directa directo,& verba directa non directo:& sic vř,quia illud.c.si pater.non ex toto probet supradictã opinionem:tñ satis vř,ꝙ ex quo substitutio est facta per verbum commune, & ex ratione capituli, si pater intra pupillarem ætatem iudicãda sit pupillaris. Et ex hoc capitulo, quod rectè loquitur, quando facta est per verbum cõe post pubertatem iudicanda sit fideicõmissaria. vř posse hæc opi.sustineri. licèt re vera alia verba fuerint in d.c.si pater. & in hoc c.posset etiam dici, ꝙ aliud eẽt de iure canonico, aliud de iure ciuili.tñ præcedens intellectus magis placet:quia si præsupponimus de iure canonico esse, ꝙ cõpendiosa facta a pagano per verbũ cõe intra pupillarem ætatem valeat iure directo, & postea iure fideicõmissi. idem deberet dici de iure ciuili: quia vbicũq; sunt opiniones de iure ciuili, seruanda est opinio quæ reperitur approbata per ius canonicũ:& seruari debet ẽt in foro ciuili,& etiam in terris imperij.per no.in c.per venerabilem.ĩ.qui filij sint legi. & in c.licèt. š.de foro cõp.& in l.quamq̃.C.ad l.Fal.& facit etiã qđ inferi⁹ dicetur in hoc c. Et tenendo hanc opi. nõ habet obstare illud qđ, dř ꝙ eadẽ res nõ dẽt diuerso iure censeri. & qđ non debet fieri diuisio voluntatis per.ll.superius alle.q a rñdetur, ꝙ illud verum, nisi appareat ex mẽte disponentis expresse,vel tacitè,prout vř apparere in casu proposito propter verbum cõe, qđ sui natura est aptũ ad directam, & obliquam substõnẽ. & relatum est ad personam cuius conditio ex t pe variatur. & sic vř ꝙ iuxta varietatem temporis aliter,& aliter intelligatur. arg.l.plenũ.§.æquitij.ff.de vsu & habi.& l.Titia Seio.§.vsuras. de lega.ij. & l.pater.§. conditionũ.de condi.& demon.¶Item nõ ob.ꝙ verbum relatũ ad plura tempora debet illa uniformiter determinare. sicut & qñ refertur ad ꝑsonas.l.iã hoc iure.ff.de vul.& pup.vel ad res. vt l.si legatarius.§.j. de leg.iij.quia rñderi põt,ꝙ illud procedit, qñ refert ad personas ex eo: quia ibi possunt considerari plures effectus diuersis temporibus concurrentibus. Nã potest tunc vnus primo repudiare hęreditatem.& sic tractandum erit de vulgari: postea poterit ipse idem decedere intra pupillarem ætatem. & sic tractãdum erit de pupillari. sed quãdo refertur ad unicam personam uř de unico tantum effectu posse tractari, cũ semel tantum possit quis mori: licèt mors possit cõtingere in pupillari ætate,& postea hanc solutionẽ sensit Barto.in d.l. Centurio. Sed certe hæc solutio diligenter considerando non uidetur bona: quia etiã qñ refertur ad unam personam uidentur posse considerari diuersi effectus.quia poterit esse, ꝙ ipse repudiauit:& postea successiuè, ꝙ morietur in pupillari ætate,uel postea.& ideo uidetur istud contrariũ fortiter urgere pro opinione cõmuni glossarũ & doc.intantũ ꝙ si non emanasset.c.si pater. uidetur fuisse tenenda opi.cõis glossarũ. & faciliter potuisset rñderi ad illa q̃ faciunt ꝯ istam opi.Nam ad illud,qđ dř, ꝙ ubi apponitur uerbum,quod potest uerificari in præterito, & futuro.& sic in pluribus tẽporib⁹, uerificaẽ scđm, quod declarat futurus euentus. dicta l.iij.in princi. de adi.leg.& d.l.hæc conditio.in fi.de ꝯdi.& demõ.

Potest

Potest dici, ꝙ ibi semper determinat vniformiter ad quodcũq; tẽpus referat̃. hic esset secus. ¶Præterea ibi poterat referri ad præteritum, & futurũ. hic autẽ ad futura tantum.& sic casus est diuersus. ¶Item ad illud quod dicit̃, ꝙ vbi aliqđ regitur,& determinatur a tẽpore, variari debet ſm varietatem temporũ.d.l. Titia Seio.§.vsuras. & l.pretia rerũ.§.non multos.ad l.Fal.Potest responderi,quòd ibi non agitur de dispositione hominis in qua vna determinatio referatur ad plura,ꝓut agitur in ꝓposito. sed de dispositione legis quæ regulatur a causa,& actione legis.& illa cessante cessat ipsa lex.l.adigere.§.quãuis.ff.de iurepatro.& s̃.de appella.c. cum cessante. ¶Item ad illud qđ dr̃, quòd verbum relatum ad personã debet intelligi ſm qualitatem personæ.d.l. plenũ.§. æquitij. potest dici,ꝙ ibi semꝑ intelligitur vniformiter.videlicet prout qualitas personę suadet. & ideo si legatur vsus alicuius fundi alicui personæ semper recipit ex dicto fundo quatenus est sibi necesse: licèt qñq; vno tempore plus indiget, q̃ alio.hic autem difformiter intelligeret̃.& ad hoc c.potuisset dici, quòd hic omni tempore fuisset fideicõmissaria. & ad.l.precibus. potuisset r̃nderi,ꝙ inq̃tum substitutio fuisset ibi facta per verba directa.non facit ad propositũ:quia loquimur,qñ fit per uerbum commune. inquantum autẽ dicatur,quòd ibi fuit facta per uerbũ cõe. potuisset dici ibi esse speciale in milite,ꝙ intra pupillarẽ ætatẽ ualeret iure directo, & sic potuisset defensari gl.ĩ d.l. precibus. & communis opi.glo.& doct.ante dictum c.si pater.tamen,ut s̃.dixi.uidetur contra opi.gl.esse text.in d.c.si pater,attenta ratione ibi posita.iuncto hoc c.Et sic ur̃ quòd debeamus tenere,quòd cõpendiosa facta a pagano per uerbum cõe filio impuberi ualeat intra pupillarem ętatẽ iure directo, ut pupillaris,etiam si mater sit in medio. & postea ut fideicõmissaria.& pro ista opi.bene facit d.l. precibus.intelligendo, ꝙ fuerit facta per uerbum cõe.& nil ponas speciale in milite.tenendo hanc opi. potest respõderi ad rationem quæ colligitur ex d.l.iam hoc iure. & quã uoluit tenere glo.in d.l.precibus. & in l.Centurio.nã potest dici,ꝙ aliud est, qñ uerbum cõe refert̃ ad plures personas:ut ibi fit.& aliud, qñ refertur ad unicam personã,& plura tempora, ut aperte ꝓbatur in d.c.si pater.in ratione sui iuncto.c. Raynutius. Et si dicas q̃ potuit esse ratio diuersitatis inter dictos casus. potest responderi, ꝙ illa potuit esse ratio: quia qñ refertur ad plures personas inęquales: tunc quòd dictum uerbum cõe faciat substitutionẽ directam in personis eorum post aditã hæreditatem non conuenit ipsis personis,ex quo altera ipsarũ est talis cui nõ põt directè substitui post aditam hæreditatem, quæ ratio cessat,qñ refertur verbum cõe ad vnicam personam:quia tunc conuenit personæ,& verbis substitutionem interpretari directam intra pupillarem ętatẽ.& in dubio sic interpretatur. Et hæc ratio satis vr̃ esse de mente illius.c. si pater.si bene ponderetur.& hanc opi.ꝙ substitutio facta cõpendiosa a pagano ꝑ verbum cõe filio impuberi valeat intra pupillarẽ ętatẽ iure directo etiam si mater sit in medio postea iure fideicõmissi.tenuit.Io.And.in d.c.si pater.suꝑ gl. præalle.& satis sensit glos.in præalle.§. qua ratione. illam etiã tenuit hic do.Flor.& illã ẽt tenuit.Ang.in d.l.Centurio.ipsam etiam tenebat. d.meus do.Frã. de Ramponibus. in d.l.precibus.& hanc opi.puto veram.& ſm eam etiã consului.licèt Bald.& Bar.aliter dixerint.& meo iudicio non bene.Nec ob.prędictis. l.qui duos. cũ ibi notat.in prin.ff.de reb. dub.quam Bart.allegat ad hoc, ꝙ vbi mater est in medio debeat valere iure fideicõmissi etiam intra pupillarẽ ætatẽ: quia responderi potest,ꝙ ibi casus est diuersus,& diuersa est ibi ratio. Nam ibi loquitur, quando pater habebat duos filios impuberes in potestate. & illos instituit.& demum ei qui nouissimus decederet pupillariter substituit. Nam dicitur ibi,ꝙ si simul perierunt,nec constat quis fuerit nouissimus,seu vltimus. tunc substitutus ſm proprium significatũ verborum non vocatur:q̃a vni tantum fuit substitutus. nec apparet quis sit ille.facit.l. si fuerit.ff. de reb. dub.tñ l. disponit, ꝙ ex interpretata mente testantis ibi succedat.& intelligatur vocatus substitutus: q̃a imaginat̃ l.quòd pater putauerit, ꝙ in hr̃ditate vltimi reperiret̃ hæreditas filij premortui.& sic ꝙ verisimiliter voluerit substitutum hr̃e totam hæreditatẽ.& ideo voluit,ꝙ intelligat̃ vocatus substitutus ẽt in dicto casu. gl.tñ,Bal.& Bar.ibi dicunt hoc verum,quando mater erat in medio.sed vbi mater fuisset in medio,quia tunc ad hęreditatem filij primi morientis admitteret̃ cũ alio fratre suꝑstite pro parte.vt in auth.defuncto. C.ad Tert. tũc in hr̃ditate vltimi nõ reperiretur tota pars primi,& ideo tunc substitutus non venit,quando mater est in medio si non probat quis vltimo decesserit:quia cessat ratio de qua supra dixi, quando mater nõ est in medio.sed in casu nostro, ẽt si mater sit in medio non cessat ratio dicti.c.si pater.ideo etiã tunc habet locum dispositio, & per ꝯñs valet intra pupillarem ętatem,vt pupillaris etiam matre existente in medio. & per consequens excluditur mater. & pro hoc etiam facit: quia dicta substitutio compendiosa facta per verbum commune ex significato verborum apta est comprehendere: & comprehendere videtur vulgarem pupillarem, & fideicommissariã. cum autem substitutiones quæ cõprehendunt̃ in cõpendiosa dicantur expresse saltẽ in genere. licèt sint tacitę in specie pupillaris comprehensa in cõpendiosa,ex quo est expressa saltem in genere debet excludere matrẽ: licèt secus sit in pupillari omnino tacita cõprehensa in expressa vulgari. prout voluit gl.finalis in l.precibus.& Bar. met.in l.Lucius.ff. de vulgari & pupillari.& dixi etiam supra in materia reciprocę. ¶Item aduerte:q̃a Bar.in d.l.Centurio.tenendo suã opinionẽ,ꝙ intelligatur fideicommissaria,qñ mater est in medio,dixit illud esse verum,nisi ex cõiecturis appareat aliud testatorẽ voluisse.videlicet ꝙ esset directa.& ponit plures ꝯiecturas.puta si dixit, qñcũq; filius meus decesserit talem substituo, & volo, ꝙ accipiat bona mea propria autoritate: vel volo, ꝙ accipiat libere.Nam si per manum alterius haberet accipere, nõ reciperet libere: q̃a ille posset sibi molestiã facere. ¶Item si dixit, ꝙ volebat hęreditatẽ suã totã, & integram:vel sine diminutione peruenire ad substitutum.nam hoc esse non posset,nisi esset directa:q̃a aliàs posset detrahi legitima.Idem si dixit,quòd volebat, quòd omnia bona sua deuenirent ad substitutũ eadem ratione: quia qui omne dicit nihil excludit. s̃.de maioritate,& obedientia.c.solite.ad finem.& l. Iulianus.ff.de legatis tertio. Secus si dixisset, ꝙ omnia bona sua mobilia, & immobilia deuenirent ad substitutum,& nõ dixisset,& etiam iura,& actiones: quia tunc intelligeretur substitutio facta in re certa, & non vniuersaliter:q̃a non intelligeretur substitutꝰ in iuribus,& actionibus,ex quo de illis non dixit,cũ illa sint tertia species de per se.l. a diuo Pio.§.in vẽditione.ff.de re iudi.& notauit Spe.in ti. de fructibꝰ & interesse litis. in §.j.& sic hoc casu erit substitutio fideicõmissaria non cõprehendens iura,& actiones: qđ singul̃r, & diligenter tene menti. Secus est,vt di-

xi, qñ simpliciter dixisset volo, quòd oĩa bona mea deueniant ad talé:qa tunc veniunt etiã iura, & actiones:& intelligetur substitutus directo. Et idem vr̃ si dixerit volo, quòd bona mea deueniant pleno iure in talem: qa videtur etiam velle, ꝙ habeat directum dominiũ.per id quod hr̃ in l. Iulianus. in fi.ff. de rei vendicatione.& notauit etiã Bald. in auth.hæc vsus præstatio.C.de sacrosan.eccle. Sed aduerte, quia aliqua ex dictis exemplis. & præcipuè duo. qñ videlicet voluit hereditatem totam, & integram peruenire ad substitutum. vel omnia bona peruenire ad substitutum.nam secundum eum dicta verba, non vñr importare substitutionem esse directam. sed potius ꝓhibitionem Trebellianicæ eo casu quo posset detrahi.per id qđ legitur.& notatur in l.namq;.§.fin.cum l.sequenti.ff.ad Trebellianum. & in l.iiij.ff.de fideicõ.liber.& opinionem suam, puto Ang.sumpsisse ex his quæ tangit Bal.in d.l.precibus. sed tu potes saluare exempla Bart.nisi cum substitutio sit facta filio q̃ non potest grauari in legitima.l.qm̃.C.de inofficioso testa.non posset deuenire tota hæreditas integre, vel sine diminutione. nec possent oĩa venire ad substitutum:nisi substitutio intelligat̃ directa:quia aliàs si non esset directa detraheretur legitima, qđ non fit eo casu quo est directa pupillaris. vt leg. & not.in l. ex trib⁹.C.de inoffi.testa.& in l.j.§.fi.de vulg.& pup. ¶Item aduerte, quia Bal.in d.l.ꝑcibus. non vñr placere exempla Bar.nec dictũ suum.ex eo, quia ſm eũ Bar.videtur velle, quòd quando aliqua cõiectura de prædictis positis in dictis exẽplis apparet, quòd tũc sit perinde acsi substitutio sit facta per illa verba, talis sit heres. & sic ſm hoc relinquetur materia disputãdi, an post pupillarem ætatem euanescat.an vero obliquet̃.Sed tu potes dicere, quòd Bar. nõ dixit, quòd tũc intelligatur facta per illa verba, talis sit heres.sed bñ dixit, quòd mens testatoris videtur esse, quòd valeat iure directo eo casu quo põt valere.& sic nõ sequetur, ꝙ post pupillaré ætaté non possit valere iure fideicõmissi, ex quo facta fuit per verbũ cõe. ¶Item etiam videntur exempla Bar.non placere Bal. in d.l. precibus.ex alia ratione.quia licèt verba, quæ ponũtur in dictis exemplis sint lata.tñ apponuntur, cum termino restrictiuo. scilicet in bonis meis: vel bona mea paterna.verba aũt ꝑdicta arctatiua, seu restrictiua, licèt non restringant substitutionem pupillaré.l.si ita.§.qui filio.ff.de bono.pos.ſm tabu.tñ substitutionem dubiam vñr restringere.arg.l.Lucius.§. quę habebat.ff.ad Trebellia.Et ideo videtur, quòd inducãt substitutioné fideicõmissariã.argu.l.coheredi.§.cum filiæ.ff.de vulg.& pupil. & dicta verba posita in exẽplis Bart.vñr scđm eum sonare.& sic videtur debere intelligi in prohibitioné.videlicet detractionis Falcidiæ potius q̃ in substõnem directã.& dicit, ꝙ si testator fuisset interrogatus, an vellet substitutioné extédi ad illa quę nõ erant sua:verisimiliter dixisset ꝙ nõ, & ideo in dubio non debet ad alia extendi velut ad incognita.ar.l.si quis.ita.§.penul.ff.de testa.tute.Sed tu potes tenere Bart. quia vt dixi, non bene possent verificari verba exemplorũ Bart. nisi intelligantur in substõne directa.& ꝙ per illa inducatur substõ directa.Nã aľs si nõ inducerent substõnem directã posset detrahi legitima, vt dixi supra circa opi.Ange.& sic oĩa non venirent ad substitutũ, nec sine diminutione:nec pleno iure. & ideo vt dicta veba verificent̃ expedit intelligere, ꝙ per illa voluerit testator substitutioné esse directam, & valere iure directo eo casu quo põt.Nã tunc non detrahet̃ legitima. & sic nulla fieret detractio, & pleno iure habebit substitutus.per ea, quæ hñr in d.l.ex tribus.¶Nec ob.qđ dicit Bald. dum dicit ꝙ in dubio non vr̃ voluisse de alijs bonis, q̃ de suis disponere:qa rñderi põt, ꝙ verum est ꝙ principaliter illud non voluit:sed bene põt dici ꝙ in consequentiam voluit:qa ex quo voluit substitutionem esse directam, in ꝯñuam censetur voluisse ꝙ ad substitutum veniant etiã alia bona pupilli, ne aliàs contingat pupillum decedere pro parte testatũ, & pro parte intestatũ.facit quod hr̃ in l.sed si plures.§. ad substitutos.ff.de vulg. & pup. Et ex ꝑdictis patet exempla Bar.posse sustineri, q̃cq̃d dixerit Bald.& Ang. ¶Itẽ etiam attende, quia Bal.in d.l.precibus.posuit etiam aliud exemplum sequendo opin.Bar.puta si dicatur qñcũq; filius meus decesserit talem sibi substituo heredem.Nã propter illud verbũ, heredé, qđ est verbũ directum ciuile declaratur præcedens verbum commune, substituo. & sic videt̃ testator voluisse, quòd substitutio sit directa.nam ex sequentibus præcedétia declarant̃.l.si seruus plurium.§.fi.cum l.seq.ff.de leg.j.qđ tene menti.& dicit etiam Nico.de Mata.idé voluisse.& idem etiam voluit Barto.facit ꝙ ipse no.
191 in d.l.Centurio. in quarta principali qõne. ¶†Item aduerte, qa licèt dixerim supra, ꝙ dictio, qñcũq;, nõ inducit distinctionem temporum.tamen Ang. in d. l.Centurio.dicit hoc verum, qñ vnicum solũ distributiuũ ponitur.secus si duplex distributiuũ temporũ adijceret̃.puta si dicatur, qñcunq; filius meus decesserit Titium quaq; die heredé instituo, vel substituo. Nam dicit ꝙ illud idem operat̃ duplex distributiuũ, qđ geminata, & distincta dispositio ꝑ l.pluribus.§.j. ff.de ver.ob.Sed certe dictio, quaq;, vr̃ potius collectiua, q̃ distributiua.per id, qđ legi. & not.in l.si necessaria.§.si annua.ff.de pig.actio. Et ideo melius vr̃ dicẽdũ, quòd iõ in d.l.pluribus.§.j.surgit multiplex dispositio, qa fuit facta expressa distinctio temporũ. facit, qđ ibi no.per gl.& Bar. & quod ibi etiam dixi.
192 ¶†Vlterius quæritur, quid si testator dicat filio impuberi, si decedat absq; liberis substituo talem, an ex eo, qa dicit ĩpuberi, videatur restringere substitutionem ad pupillarem ętatem.dic ꝙ nõ:qa illud verbũ, impuberi, videtur appositum gratia demõstrationis personæ cui fit substitutio, & non gratia restrictionis. & istud etiam voluit Io.An.hic, secus dicit Bar.si dixisset filio meo impuberi si decedat absq; liberis succedat talis.nã qualitas adiuncta verbo, debet adesse ſm tẽpus verbi.l.in delictis.§. si extraneus.ff.de noxa.Et sic vr̃ quòd tpe quo succeditur debeat esse impubes.& sic aliud est, qñ verbum, impuberi, adijcitur verbo dispositiuo. vt ꝯtingit in primo casu, quia adijcitur verbo substituo: quia tũc intelligitur adiectum gratia demonstrationis. secus quando adijcitur verbo executiuo. vt contingit in secundo casu, quando adijcitur verbo, succedatur. nam tũc videtur adiectũ gratia restrictionis. Cõtra istud tñ fortiter facit istud c.vbi adiectum fuit, verbo, succedat.& tñ nõ restringit substõnem ad tps pupillaris ętatis.Sed põt rñderi ſm Bar.in d.l.Centurio. quòd istud contingit ꝓꝑ dictioné, sine liberis, appositã in substitutione ꝓꝑ quã testator vr̃ sensisse etiam de tempore post pubertaté in quo potest habere liberos, secus ſm Barto.si dicta verba, sine liberis, non fuissent adiecta:quia tunc intelligeretur substitutionem fuisse restrictã ad tẽpus pupillaris ętatis.quod tene menti pro limitatione, &
193 declaratione huius.c.¶†Deinde quæritur, an substitutio compendiosa facta per verbum cõe a pagano contineat vulgarem.Concludit Barto.in d.l.Centurio.ꝙ eo casu quo continet pupillarem.qđ qñ sit, satis apparet ex supradictis. tunc eadem ratione continet

tinet etiam vulgarem, si vero non contineat pupillarem, sed fideicommissariam: tunc adhuc dicit ꝙ continet et vulgarem, quia verba illa satis pñt comprehendere. nã verba illa, si filius meus decedat, vel qñcunq; filius meus decedat, pñt intelligi, siue decedat viuo patre: siue postea. Et siuè post testm̃ ante mortẽ: siue postea, & sic continet et vulgarem, q̃ verificatur etiam qñ institutus nõ põt esse hæres, qa decedit viuo testatore. facit l. Thays. §. splendophorus. ff. de fideic. lib. nec ob. si dicatur, ꝙ si valet vt directa vulgaris non debet postea valere iure fideicommissi. per id qđ leg. & no. in l. verbis ciuilibus. ff. de vul. & pup. qa rñderi põt, ꝙ illud procederet, si valuisset semel iure directo post aditã hæreditatem, qđ tñ etiã tunc indistinctè procedit vt patere põt ex superius dictis. Sed in casu proposito valet vt vulgaris directa ante aditã hæreditatem, & post aditam hæreditatem valet iure fideicommissi, & sic in diuersis casibus, ideo istud toleratur a iure, & istud etiam tenuit Ia. de Aret. & Cy. in d. l. precibus. ¶ Item non ob. qđ hr̃ in l. iam hoc iure. præal. per quam vr̃ ꝙ in dubio non comprehendit fideicommissariam: quia rñdetur ꝙ ibi loqtur in breuiloqua simpliciter facta in qua non est apposita dictio cõcernens tractum tpis, sed hic loquimur in cõpendiosa in qua est apposita dictio notãs tractũ tpis. ideo continetur in ipsa fideicommissaria. facit quod dixi in materia breuiloque, vbi dixi ꝙ si nõ esset simplex breuiloqua, sed esset mista cum compẽdiosa, ꝙ illa contineret etiam fideicommissariã, secus vbi est simplex breuiloqua, quia tunc non comprehendit fideicommissariã, & idem vr̃ si testator simpliciter dicat filium meum instituo, & Titium ei substituo: qa vr̃ continere vulgarem, & non fideicommissariã. per id qđ hr̃ in l. Gallus. §. j. ff. de lib. & posth. Ange. tñ in d. l. Cẽturio. dicit, ꝙ si testator dixit si filius meus decesserit in pupillari ætate, vel postea, ꝙ tunc sub pupillari continebitur vulgaris ꝑ distinctionem tẽporum, & si decedat fili⁹ impubes viuo patre expirabit pupillaris, & etiam vulgaris in eo contenta ꝟm eum. per l. qđ si filius. ff. de capti. secus si simpliciter dixisset, si filius meus decesserit sine liberis talem substituo: quia tunc habebit locum vulgaris impubere decedente in vita patris, & idem vr̃ fuisse de mẽte Bal. in d. l. precibus. & idem etiã tenuit d. Flo. vt dixi post eum in prima qõne, qñ substõ fit per verba directa. Sed tu potes dicere, ꝙ in primo dicto Ang. non vr̃ bene dixisse, ꝑ ea quæ dixi in materia vul. in illa qõne, an testm̃ posset incipere hr̃e vires a tacita vulgari cõprehensa in pupillari. vbi etiã rñdi ad d. l. qđ si filius. ¶ Vlterius etiam tangit Bar. in d. l. Cẽturio. an substõ facta per verbum cõe in re certa, vel quantitate, aut portione trahatur ad directam substõnem, potes concludere clarius, q̃ ipse dicat, & plenius: quia si substõ fiat in certa re, puta in fundo, vel in quantitate, puta in centum, clarum est, ꝙ nõ trahitur ad directã. inst. per id qđ leg. & no. in l. cogi. §. & gñaliter. ff. ad Tre. & per id qđ hr̃ in §. aliud quoq; capitulum. in Auth. vt cum de app. cog. col. viij. vbi patet, ꝙ necesse est filio relinqui iure instõnis, qñ certa res, vel quantitas sibi relinquitur, & hoc ideo, quia si aliter relinquatur non traheretur aliquo casu ad instõnem relictũ certæ rei, vel quantitatis, & etiam intelligo prædicta, qñ expresse fit in certa re, vel quantitate, puta si dicatur si filius meus decesserit sine liberis, substituo Titium in fundo, vel in centum, & idem si filia sit instituta in re certa, vel in certa quantitate, & dicat testator, quę res, vel q̃titas deueniat in talem si filia mea moriatur sine liberis. Secus vr̃ si substõ fiat simpliciter ꝑsonæ institutæ et in re certa: quia tunc vr̃ ꝙ trahetur ad directam substõnem, vt vr̃ esse casus in c. si pater. j. eo. in vj. vbi patet, ꝙ filia erat instituta in re certa: tñ qa postea simpliciter fuit dictũ, ꝙ si filia decederet sine liberis morietur filio, & non fuit dictum ꝙ moreret̃ in re illa, substõ ibi iudicatur directa pupillaris, & sic trahitur ad omnia bona filiæ, quod diligenter tene menti, quia Bart. hoc modo declarauit. Si autem fiat substõ per verbum cõe in certa portione. cõcludes, ꝙ aut fit in dimidia, vel tertia bonorum, & istã non trahitur ad instõnem: quia censetur facta in re certa. per l. non amplius. §. fi. ff. de le. j. & l. si quis seruum. §. fi. cum l. seq. ff. de lega. ij. Si vero sit facta in dimidia, vel tertia hęreditatis: quia tunc includuntur etiam onera hæreditaria pro illa parte, qđ non est in præcedẽti casu ꝟm no. in d. l. si quis seruum. §. fi. vr̃ esse maius dubium. tñ Bar. in d. l. Centurio. sentit quòd etiam tunc non trahetur ad instõnem, & puto qđ bene dicat, qñ vnus solus est taliter substitutus. Si autẽ fuissent duo substituti per verbum cõe, vnus in dimidia bonorũ, alter in alia dimidia: vel vnus in dimidia hæreditatis, alter in alia dimidia, & sic tota hæreditas fuisset ĩter illos distributa: tunc traheretur ad instõnem, qã tũc vr̃ tali modo facta diuisio hæreditatis per l. filio. cum l. seq. ff. de leg. j. & facit qđ not. gl. valde no. in l. quoties. & in l. filij. C. fam. erc. secus qñ vnicus est substitutus tm̃ in dimidia, vel tertia: vt s. dixi. Et sic non est distributa tota hæreditas: nec verbum cõe adiectum totalitati bonorum, ideo non trahitur ad instõnem, per ea quæ hñr in l. his verbis. ff. de hær. inst. & in §. si vero nulla. in Auth. de hær. & Fal. coll. j. Et hæc ratio magis placet, q̃ illa quã scripsit Bar. in d. l. Centurio. nam dicit ꝙ ideo tunc non trahitur ad directã instõnem: quia verbum cõe adiectum certæ rei, vel portioni nõ trahitur ad directam instõnem, qñ alius est vr̃ institutus, prout hic est: quia est filius testatoris vr̃ institutus. Non enim placet ista ratio, quia per illam sequeretur, ꝙ si substõ fieret per verba directa in certa re, vel portione pupillo vr̃ instituto non traheret̃ ad directum qđ est contra tex. in l. cohæredi. §. fi. ꝟm vnum intellectum. ff. de vulg. & pup. & no. ipse idem Bar. in j. q. qñ fit substõ cõpendiosa a pagano per verba directa, & sic patet, ꝙ ista sola est ratio: quia licèt verbum directũ ciuile: vt hæres esto, vel instituo adiectum certæ rei, vel quãtitati, vel portioni trahatur ad instõnem vr̃em, alio vr̃ non instituto. l. j. §. si ex fundo. ff. de hær. inst. & d. l. cohæredi. §. fi. Tñ secus est in verbo, relinquo, vel in verbo cõi substituo, quia ista non trahuntur ad instõnem directã, nisi qñ adijciunt̃ totalitati bonorũ, vel qñ reperitur tota hæreditas distributa per quotas. vt patet ex no. in d. l. his verbis. & d. §. si vero nulla. & ĩ d. l. quoties. & facit qđ j. dicet̃. ¶ Et aduerte, vt clarius intelligas, quia per substõnẽ nõ agitur ꝙ fiat hęres testatori: sed pupillo, qñ est pupillus cui fit substõ, ideo si ipsi pupillo non reperitur alius vr̃ hæres datus. Si aliquis fit sibi substitutus ꝑ verba directa in certa re, vel q̃titate trahitur ad vr̃em substõnem per d. l. cohæredi. §. fin. ꝟm vnum intellectum. Secus esset qñ esset facta per verbum cõe: quia tunc non trahitur ad vr̃em substõnem, vt superius dixi. facit quod j. dicetur.
194 ¶ † Tangit etiam Bar. qõnem illam, si testator dicat instituo filium meum, & si ipse decesserit sine liberis: aut eius liberi sine liberis, substituo Seium, an tenebit dicta substõ. & an liberi vltimo morientes sine liberis potuerint grauari. Richar. de Mal. tenuit quòd non poterunt dicti liberi grauari, per l. sed si sic. ff. de le. ij. Iac. de Bel. vr̃ tenuisse cõtrarium. Bar. concludit ꝙ si testator uoluit grauare filium

lium sub duplici conditione alternatiua, puta si ipse decesserit sine liberis, vel liberi sui sine liberis: tunc hoc facere potuit. per id qđ hr in l.cohæredi. cum §. filiæ.& in l.legatum.ff.de condi.& dem.¶Si aũt voluit grauare liberos vltimo morietes sine liberis: tũc vr̃ ꝙ non valeat grauamen,& ꝯñr nec substõ,per d.l. sed si sic.§.fi.dicit tñ Bart.posse dici ꝙ si appareat testatorem velle grauare dictos liberos,ꝙ potest dici ꝙ videatur eos etiam honorasse,& sic etiam eis hæreditatem reliquisse per l.deniq;.§.interdũ.ff.de pec.leg. Et si quæratur,si non appareat quem voluerit grauare,an filium sub duplici conditione: an vero liberos vltimo morientes sine liberis.dicit ꝙ in dubio præsumetur fuisse filius grauatus, si tenemus ꝙ liberi non potuissent grauari, & hoc quia in dubio sumi debet intellectus ꝑ quẽ res potius valeat q̃ pereat.l. quoties.ff.de reb.dub. ¶ Si aũt tenerem⁹ liberos potuisse grauari: tunc quis in dubio intelligatur grauatus. remittit ad no.per se in l.qui duos.de vul.& pu. Sed tu potes dicere, ꝙ ex quo liberi non reperiuntur expresse honorati,in dubio vr̃ hæres primus, & sic ipse filius fuisse grauatus.per id quod leg. & no.in l.si seruus.§.qui Margaritã.ff.de leg.j.& quod no.ipse Bar. in l.codicillis.in prin.ff.de vsuf.leg. Et adde etiã inquantum Bart.vr̃ velle,ꝙ testator grauando filios vr̃ ex hoc etiã eos honorare,ꝙ ista opin.non vr̃ tuta per regulam illam,quia non põt quis grauari,qñ non est honoratus,quæ aliàs nunq̃ locum haberet, prout dixi in ij.q.qñ substõ fit per verba obliqua. vbi de hac materia tetigi.& plene dixi in c.cum tibi.s̃.eod.& ẽt in præal.l.Centurio. in quibus locis etiam rñdeo ad d.l.deniq;.§.interdum.faciat etiam cõtra Bar. qđ hr in l.hæreditas ad statiũ, & qđ ipse ibi etiam not.ff.de hær.insti.Et per hæc sit expedita qõ tertia, qñ videlicet compendiosa fit a pagano per verbum cõe,& ex supradictis satis patere põt quis sit effectus substõnis compendiosæ factæ a pagano,siue fiat per verba directa,siue per verba obliqua, siue per verba cõia. verũ quia interdum duplex verbum ex prædictis apponiť in substõne interdum in persona vnius interdum in persona diuersorum. Et dubitatur quis sit tunc effectus substõnis. de prædictis est videndum de quibus tractat Bar.in d.l.Centurio.in iiij.q.¶Et primo vidẽdum est, qñ duplex verbum ex prædictis apponiť in persona vnius,puta quia dixit testator, si filius meus decesserit sine liberis instituo,& substituo Titiũ: vel substituo Titium,& ipsum hæredem facio.nã Bar.in loco præal.posuit duas opi.vna est,qđ verbum cõe, substituo,intelligatur declarari,& esse declaratum ꝑ verba directa.arg.l.si seruus plurium.§.fi.cum seq.ff. de leg.j.Alia fuit opinio quę sibi magis placet.videlicet,ꝙ in dicto casu videatur data electio substituto, vt possit venire iure directo:vel iure fideicõmissi,ꝓut elegerit,filia decedente in pupillari ętate.arg.l.recusare.§.Titius.ff.ad Treb. & licèt ipse nõ rñdeat ad rationem factam pro prima opi. tñ satis vr̃ secũda opi. posse sustineri per ea quæ hñr in d.§.Titius. Nec ob. ratio facta pro prima opi.videlicet, ꝙ verbũ cõe substituo debet declarari per verbũ directum adiunctũ, & sic censeri debet directa.arg.d.l.si seruus.quia rñderi potest, ꝙ ibi loquitur qñ idem verbum relatum est ad plura, & in vno eorum declaratus fuit eius intellectus, hic autem ambo verba referũtur ad idem, nec reperiuntur aliter declarata.¶Item non ob.l.sed & si adijciatur.ff.pro socio. vbi vr̃ ꝙ qñ fit mentio de gñe,& specie,simul genus declaretur,& restringať ꝑ speciem,vnde si fit societas de lucro, & quæstu,intelligitur facta de lucro proueniente ex quæstu. & non de omni lucro. q̃a rñderi potest,ꝙ illud ideo contingit:quia sic cõiter consueuit fieri societas de lucris ꝑ quæstum,seu operam,vel artificiũ prouenietibus, & nõ de alijs.l.coiri.ff.pro socio.& no.Bar.in d.l.sed & adijciatur. hic autem loquimur in testõ in quo talia verba cõsueuerũt multiplicari ad finem, vt validius, & latius dispositio sortiať effectũ.facit.l.in testamentis.ff.de reg.iur.Sed si intelligať ſm scđam opi. efficaciorẽ,& latiorẽ sortiunť effectum: ergo dicto modo vñr intelligenda.& per hæc vr̃, ꝙ idem sit dicendũ si testator dixerit,si filius me⁹ decesserit sine liberis volo bona mea deuenire ad Titium iure institutionis,& fideicõmissi.facit qđ hr in l.si Titio.ff.de
195 vsufru.leg.¶† Quid aũt si dicať,si filius meus decesserit sine liberis substituo Titium vulgariter,pupillariter,& ꝑ fideicõmissum, q̃ verba hodie multũ sunt in vsu.Bar.in d.l.Cẽturio.dixit idẽ,qđ s̃.dixi.videlicet,ꝙ erit electio substituti,an eligat viã directã: an viã fideicõmissi filio decedẽte in pupillari ætate. Sed mihi nõ placet ista opi.vñ veri⁹ puto esse, ꝙ testator voluerit facere plures substões in diuersis casibus, videlicet vulgarẽ ĩ suo casu,scilicet hđitatis nõ agnitæ.& pupillarẽ in suo casu.videlicet ĩ casu ĩ quo fuerit hrs,& in pupillari ætate decedat,& fideicõmissariã in suo casu.videlicet si post pubertatẽ decedat, vt sic dispõ adapteť ad eũ casum ad quẽ verba adaptãtur.ar.l.qđ ꝯstitutũ.ff.de re mili.& l.ita aliũ. in prin. ff.de admi.tu.& eius,qđ no. Bar.ĩ l.4.§. toties.ff.de dã.infe.& qđ hr in c.indẽnitatibus.§.pe.de ele.in vj. & in l.fi.C.sine censu,vel reliquis. & hoc ẽt vr̃ tenere Cy.& fuisse de eius mente in d.l. ꝑcibus.in materia cõpendiosa.& ꝑdicta vñr ꝓcedere,nisi verbũ directũ præcisè veniat ad determinationem verbi ꝯmunis.puta si dicať,si filius meus decesserit sine liberis substituo Titiũ hæredẽ.nã illud verbũ directũ hrdẽ præcisè vr̃ venire ad determinationẽ verbi cõis,substituo.iõ tunc põt ꝓcedere prima opi.videlicet, ꝙ tunc verbũ cõe determineť,& declareť ꝑ verbũ directũ sibi adiũctũ.facit, qđ no.Bal.in d.l.ꝑcibus,& qđ dixi in ꝑcedenti lectione circa exẽpla ex q̃bus appareat de ꝑsumpta mẽte testãtis, qđ voluerit substõnẽ esse directã, & hæc de primo casu, qñ duplex verbũ ex ꝑdictis in substõne apponiť in ꝑsona vnius.Si aũt vnum apponatur in persona vnius, aliud in persona alterius, & sic in personis diuersorum,quis erit tunc effectus substõnis est magis dubium. & iste casus est magis difficilis,vt etiam Bar.attestatur.Et q̃a aliqualiter vr̃ confuse loqui clarius loquendo potes cõcludere tres casus. Nam qñq; ponitur verbũ obliquum in persona vnius substitutorũ,in persona alterius ponitur verbum directum ciuile. Interdum & secundo in persona vnius ponitur verbum obliquũ,& in ꝑsona alterius ponitur verbum directum non ciuile. Interdum & tertio in persona vnius apponitur verbũ directum ciuile, & in persona alterius verbũ directũ non ciuile:vel verbum cõe. Primo casu clarum est,ꝙ substitutus per verbum directum ciuile capiet totũ: siue sit substitutus in certa re,siue in certa quãtitate: siue in certa portione: siue simplr:ex quo post mortẽ pupilli nullus est ipsi pupillo datus hæres vřis. ar.l.j. §.si ex fundo.ff.de hær.insti.& l.cohæredi.§.fi.& ibi casus ſm vnum intellectum.ff.de vul.& pup. & siue vocatus per verbum obliquum sit vocatus ad certam rem:siue ad certam portionem,siue ad vniuersam hæreditatem,quia illam capiet de manibus substituti ꝑ verba directa:cum verbum obliquum nõ possit trahi ad instõnem directam,vel directam substõnẽ, vt no. ꝑ gl.in l.verbis ciuilibus.ff.de vul.& pup.¶Secundo

casu ꝯclude, ꝙ si vocatus ꝑ verbũ obliquũ est vocat⁹ in certa re, vel quãtitate. & vocatus per verbũ cõe est substitutus simplr, vel in residuo: q̃a vr̃ tũc adijci totalitati bonorũ ipsum verbũ cõe. arg. l. ij. C. de hære. insti. talis uocatus per verbũ cõe erit hæres directo in totũ. secus si vocatus per verbũ obliquũ sit vocat⁹ in dimidia bonorũ, vel hæreditatis. & vocatus per verbum cõe sit substitutus in alia dimidia, vel residuo: quia tunc in effectu verbum cõe adijcitur solum parti bonorum, & non totalitati bonorum. ideo tunc veniet ẽt per fideicommissum ipse vocatus per verbum cõe. & sic videbit̃ hr̃dítas iure fideicõmissi inter eos distributa, & vterq; habebit partem ipsum ꝯtingẽtẽ per viam fideicõmissi, & non directo. ¶Tertio casu, conclude, ꝙ si vocatus per verbũ mere ciuile sit vocatus in certa re, vel quantitate. & vocatus per verbum cõe sit substitutus simpliciter, vel in residuo: tunc q̃a verbum cõe vr̃ adijci totalitati bonorum, substitutus tunc per verbum cõe erit hæres vniuersalis directo. & alius in re certa. per no. in d. l. his verbis. ff. de hær. inst. & in §. si vero nulla. in Auth. de hære. & Fal. Si autem vocatus per verba directa fuerit vocatus in dimidia bonorum, vel hæreditatis. & vocatus per verbum cõe fuerit substitutus in alia dimidia: vel simpliciter, vel in residuo: tunc videbitur hæreditas distributa ꝑ quotas, & vocabitur quilibet iure directo. per id qđ legitur, & no. in l. filio. §. fi. cum l. seq. ff. de leg. j. & in l. quoties. C. fa. ercisc. per gl. Si vero vocatus per verba directa sit vocatus in vna re, vel quãtitate. & vocatus per verbum cõe in alia re, vel quantitate: tunc vocatus per verba directa capiet totũ iure directo, ex quo alius non reperitur vniuersalis hæres datus pupillo. & idem videtur dicendum si vocatus per verba directa sit vocatus in tertia bonorum, vel hæreditatis. & vocatus per verbum cõe sit vocatus in alia tertia. Nã ex quo non est tota hæreditas distributa, reperit̃ verbum cõe fore adiectum certæ portioni nõ totum capiet iure directo uocatus per uerba directa, & uocatus per uerbum cõe uidebitur uocatus per fideicommissum ad portionẽ sibi assignatam. & supradicta omnia satis puto fuisset de mente Bart. licèt ipse non sic clare fuerit locutus. Et quod dixi de uerbo cõi, idem ur̃ dicendum ſm eum de uerbo directo: non ciuili: quia quantum ad prædicta non unr̃ ſm eum differre

196 uerba cõia. & uerba directa non ciuilia. ¶† Vltimatè Bar. in l. Centurio. tractauit quæ uerba dicãtur esse directa: quæ obliqua. & quæ cõia. & concludit, ꝙ illa dicuntur directa quæ sonant, ꝙ de manu propria quis accipiat, & propria autoritate. facit qđ legitur. & no. in l. Titia cum testõ. §. j. ff. de leg. ij. & qđ no. gl. in l. eam quã. in uerbo, directis. C. de fideicom. Ciuilia uero dicuntur obliqua quæ sonant, ꝙ de manu alterius quis accipiat, ut uerbũ det, & uerbum restituat, & simi. facit l. fundi Trebatiani. cum ibi no. ff. de usu fru. leg. & quod no. in l. si quis ita. ff. de usufru. & qđ no. gl. & Io. An. super illa. in c. si pater. in uerbo moreret. ĩ. eo. in vj. ubi etiam Io. An. tractat de hac materia. Cõia vero dicuntur quæ sunt apta nata ad vtrũq; sensum. & sic verificari possunt in vtroq; directo. uidelicet & obliquo. vt est uerbũ substituo. de quo in l. iam hoc iure. ff. de uulg. & pup. ¶Concludit etiã ꝙ directorũ qdã sunt directa ciuilia. ut hæres esto, & instituo. Quedã directa ñ ciuilia, ut uerbũ moriat̃, & uerbum accrescat. & uerbũ moriatur hr̃ in d. c. si pater. in tex. & gl. de uerbo accrescat habetur in l. j. & in rubro. C. qñ non petentiũ partes petentibus accrescat. Nec ob. quod hr̃ in l. codicillis. in prin. ff. de usufr. le. ubi ur̃ ꝙ uerbũ, accrescat, sit obliquũ. q̃a rñdet̃ ꝙ ibi prolatũ fuit in codicillis. ideo non potest ualere iure directo. facit, qđ leg. & no. in l. Sceuola. ff. ad Tre. Reliqua aũt alia uerba quæ nõ sunt obliqua: seu quę nõ sonãt, ꝙ de manu alterius quis accipiat, dicit esse cõia, & prosequit̃ ibi de multis alijs uerbis. & ẽt ponit quare uerbũ, instituo, est magis directũ q̃ uerbũ substituo. Nam dicit, qđ ratio est: quia uerbum substituo est magis latum, q̃ uerbum instituo. Nam hẽt locum, qñ quis in locum alterius ponitur: siue hoc fiat in institutionibus. l. Titius & Seius. ff. de hær. institu. siue in legatis, & fideicõmissis. l. vt hr̃dibus. ff. de leg. ij. & in l. j. §. in primo. & pro secundo. C. de cad. tol. qđ non contingit in uerbo instituo: quia nullatenus adaptatur ad legata, & fideicommissa. & ut dixi prosequitur. Bar. in l. præallegata. de multis uerbis q̃ dicit esse cõia. & primo de uerbo, perueniat. nam reperitur interdum in sensu obliquo. l. hæredes mei. §. cũ ita. ff. ad Treb. ¶Interdũ in sensu directo. l. ij. §. puenisse. ff. de hęre. uen. & ideo: quia in utroq; sensu reperitur põt dici cõe. & ẽt quia non sonat p̃cisè, ꝙ de manu alterius quis accipiat. Inn. tñ in c. Raynaldus. ĩ. e. in uerbo, deuenire, dixit, ꝙ erat directum: sed uerius est, ꝙ est cõe per rõnem supradictã. Et idem ur̃ dicendũ de uerbo deueniat eadem rõne. ¶Scđo tangit de uerbo, pertineat. nam ẽt dicit, ꝙ est cõe: q̃a reperit̃ in sensu obliquo. l. fideicommissas. §. si filio. ff. de leg. 3. & ẽt in sensu directo. l. licèt. C. de pac. ¶ Idẽ de uerbo, hẽat: q̃a reperit̃ in sensu directo. l. stipulatio ista. §. hęre. ff. de uerb. obl. & ẽt in sensu obliquo. d. §. si filio. Nec ob. si dicat̃, ꝙ in dubio ur̃ debere sumi ꝑ obliquo. d. §. si filio. q̃a illud contingit: q̃a apponit̃ particularibus relictis in quibus uerbũ cõe nõ trahitur ad instõnem. l. cogi. §. & gñaliter. ff. ad Treb. ¶ Quarto tractat de verbo, remaneat. ẽt dicit, ꝙ est cõe: q̃a in utroq; sensu reperit̃, per id qđ hr̃ in l. prætor. in uerbo, remaneat. ff. de colla. bonorũ. l. cum añ. C. de donante nup. ¶Tractat ẽt quinto de uerbo, redeat. & dicit idẽ eadẽ rõne. facit qđ hr̃ in l. si duobus. ff. de test. mili. & in l. j. per gl. ff. de do. ¶Sexto de uerbo, succedat. & silr dicit, ꝙ est cõe: q̃a reperit̃ in sensu directo. l. j. & 2. C. cõia de success. Itẽ in sensu obliquo, ut hic patet in isto c. ¶ Septimo de uerbo, deuoluat̃. & silr dicit, ꝙ est cõe: q̃a reperit̃ in sensu directo. l. si infanti. C. de iure deli. & ẽt in sensu obliquo. per id qđ hr̃, in l. ij. ff. de ali. leg. ¶Octauo de uerbo, reuertat̃. & silr dicit esse cõe: quia reperit̃ in sensu obliquo. l. 3. C. de pac. inter empto. & in sensu directo, ut colligitur ex no. per gl. in l. j. ff. de do. ¶Adde, ꝙ uerbum, accipiat, uel capiat, ur̃ posse dici directũ non ciuile: ut ur̃ sensisse Bar. in fi. principalis. q. qñ substitutio facta fuit ꝑ uerba obliqua. do. aũt Flo. hic dixit, ꝙ uerbum directũ est, qđ sonat, ꝙ de manu sua q̃s capiat, ut est uerbũ, instituo, uel hr̃s esto. iuxta notata in l. precibus. & ĩ d. l. Cẽturio. ¶Sed uerbũ substituo, dicit esse cõe. & dicit Bar. ĩ l. Cẽturio. ponere multa exẽpla de uerbo, cõib⁹. & de uerbo succedat, & de uerbo, moriat̃. & đ uerbo, deuoluat̃. & de uerbo, pueniat. sed certè Bar. nõ dicit uerbũ, moriat̃, eẽ cõe: sed eẽ directũ nõ eẽm ciuili. & silr uerbũ accrescat. Quæ aũt dicant̃ verba obliqua. dicit d. Flo. ꝓut dictũ est. s̃. ꝙ sunt qñ sonãt, ꝙ substitutus capiat de manu alteri⁹. ut ꝯtingit in uerbo, restituas. & in uerbo, reddas, uel des. & in silibus q̃ non est difficile cognoscere ſm eũ si attenditur sensus eorum. ¶Itẽ aduerte: quia dixit Bal. in d. l. Cẽturio. ut refert ibi Ang. ꝙ de uerbo, moriat̃, non reperitur, alibi quã in d. c. si pater. sed ipse dicit, & bene, ꝙ etiam reperitur in Authen. de incestis nup. §. fina. col. 4. ubi tex. dicit, ꝙ pater moritur filijs legitimis. &

videtur

videtur velle etiam Ang.in d.l.Centurio. ꝙ illud verbum moriatur,ſit verbum dubium,& ꝙ̃nr quodãmodo cõe,& iudicãdum ſit directum,vel obliquum ſm ſubiectam materiam,pro quo allegat:quia text.in d. c.ſi pater.dixit,ꝙ ſubſtõ ibi in dubio directa eſt cẽſenda,cum poſſit id conuenire verbis,& perſonis. gl.tñ in d.c.ſi pater.in verbo,morietur, vult ꝙ in dubio ſonet in directã ſubſtitutionem,& ibi etiam de materia verborum directorum,& obliquorum,& cõium per Io.An.tñ quia verbum directum non ciuile, nõ multum vr̃ differre a verbo cõi,vt dixit Bal.in l.Cẽturio. in qõne illa,qñ in perſona diuerſorum diuerſa verba ponuntur,& ſ.etiam tetigi.non eſt multum inſtandũ ſuper ſignificatu,dicti verbi,moriatur.¶Item aduerte,quia de aliquibus alijs verbis,de quibus põt dubitari vltra illa de quibus poſuit Bar.in d.l.Centurio. circa fin. & de quibus dixi.ſ.poſt eum.tetigit etiam Ang.in d.l.Cẽturio.videlicet,de verbo,decurrat. de quo hr̃ in l.liberis.ff.de ali.& cib.leg. & in l.ij.C.qñ & quibus quarta pars debeatur.lib.x.¶Item de verbo,regrediatur.de quo hr̃ in l.ſi pater.C.de vſufruc. ¶Item de verbo,labatur.de quo hr̃ in l.j.C.de imponendis lucratiuis deſcri.lib.xj.& ibi etiam de verbo referatur.¶Item de verbo redigatur. de quo hr̃ ĩ l.j. C.de vẽdi.rerum fiſcalium cum priuato cõium.li.x. ¶Item de verbo, potiatur. de quo hr̃ in l.licet.C.de pac.¶Item de verbo,ſequatur.de quo hr̃ in l.j.in magna gl.ff.de don.& dicit idem Ange.omnia prædicta verba poſſe dici eſſe cõia, ꝓut patere põt ex iuribus præal. Et per prædicta clare percipere, & ſcire potes tam per modum regulę,& doctrinę,quàm per modũ exemplorum:quæ ſunt verba directa,quę obliqua,& quæ cõia. Et adde his quæ ſuperius dicta ſunt ꝙ in qõne illa,qñ ſubſtõ fit a pagano compendioſa ꝑ verba directa d.Pet.hic vr̃ ſequi opin.Bar.quã poſuit in d.l.Centurio.remittendo ad ibi no.per eum.in q.autem illa qñ eſt facta per verbum cõe ſubſtituo.vr̃ tenere opi.Bal.quam ipſe Bal. poſuit in d.l.Centurio. remittendo ad ibi not.per eum. in q.autẽ qñ fuit facta per verba obliqua, & dictum fuit,qñcunq; filius decederet bona venderentur,& darẽtur pauperibus per fideicommiſſarios.tenuit opi. Bar.in d.l.Centu-
197 rio.& ſic ꝙ eſſet directa. ¶†Quid autem tenendum in ſupradictis qõnibus,plene declaraui ſuperius. Et adde etiam quòd vbi ſubſtõ compendioſa eſt facta a pagano per verbũ cõe, ſi ſubſtituti ſint alij filij teſtatoris etiam ſi mater ſit in medio excluditur mater ẽt ſm opi.Bar.vt etiam hic tetigit d.Pet.& hoc ꝑ qualitatem ſubſtitutorum quos veriſilr̃ pater voluit præferre vxori matri filiorum,per id quod no.glo.in d.l. precibus.& qđ dixi de filijs:idẽ dicas de alijs deſcẽ-
198 dentibus teſtatoris eadem ratione.¶†Vltimo in hac materia ſubſtõnis cõpendioſæ conſiderare potes ſex vel ſeptẽ regulas. Prima ſit iſta,quòd ſubſtõ obliqua non cõuertitur in directam. de quo per gl.in d.l.verbis ciuilibus.fallit in caſu ſingulari.l.neq; enim.§.fi. ff.de teſt.mil.¶Fallit ſecundo qñ teſtator ipſam obliquam quam forte fecerat in codicillis conuertit in directam in teſtõ poſtea facto.l.quęrebat̃.ff. de teſta.
199 mil.¶†Secunda regula eſt, ꝙ ſubſtõ directa interdũ cõuertitur in obliquam,vt probatur in d.c.ſi pater. & l.Sceuola.ff.ad Treb.& l.ex facto.eod.ti.& no.in
200 d.l.verbis ciuilibus. & † quia dictio interdum,caſualitatem notat,vt leg.& no.in l.interdum.ff.de condi.
201 inde. ¶†Ex prædictis põt colligi regula,ꝙ rl̃r ſubſtõ directa non conuertitur in obliquã,vt vr̃ colligi poſſe ex mente.d.l.ſi mater.ꝑ dictionem,interdum ibi poſitam. Qñ aũt conuertitur in obliquam cõclude,ſi a principio potuit valere iure directo,& eſt vnica ſubſtitutio:vt quia facta eſt ſub vnica cõceptione verborum,& facta eſt ſic per verba directa ciuilia:tunc non obliquatur.d.l.verbis ciuilibus.& l.in pupillari.ff.de vul. & pup. Fallit in milite matre exiſtente in medio per l.precibus.ſm vnum intellectũ.Secus qñ ſubſtõ a principio non poſſet valere iure directo: quia tunc bene obliquatur,& hoc eſt clarum,ſi non poteſt valere iure directo ꝑꝑ defectum ſolennitatis: vt quia facta ſit in codicillis d.l.Sceuola.ff. ad Treb. Idem ſm gl.in l.verbis ciuilibus.quam ſequitur Bart.& cõiter Legiſtæ, ſi aliter non poſſet valere iure directo forte ꝑꝑ conditionẽ perſonę cui fiat:vt quia ſit extraneus, vel non in ꝑtãte,vel quia erat pubes:hoc tñ vltimum limitat Ang.in d.l.Centurio. ꝓcedere,niſi quis eſſet ſubſtitutus puberi ſub conditione, ſi deceſſerit in pupillari ætate: quia tunc ſubſtõ prædicta reperitur facta ſub cõditione impoſſibili,ideo eſſet nulla,ſi teſtator putaſſet eam poſſibilem:quia forte putaſſet eũ impuberem cum re vera eſſet pubes.faciat l.ſeruo manumiſſo.ff.de condi.inde.Secus vr̃ ſi ſciuiſſet illã impoſſibilem,vt quia ſciuiſſet illum puberem. Nã tunc vr̃ ꝙ valeret ſubſtõ iure fideicommiſſi.& reijceret̃ cõditio tanq̃ impoſſibilis. per id quod hr̃ in l.obtinuit. ff.de condi.& demon.& in l.j.ff.de condi.inſtit.in l. ſi mihi Meuia.ff.de hære.inſti. facit quod dixi in d.l. verbis. & ĩ d.l.in pupillari.Et adde quòd licèt iſta ſit cõis opinio,ꝙ vbi non põt valere iure directo a principio ꝑꝑ conditionem perſonę,quòd tunc obliquet̃, tñ contrarium ſenſit gl.in §.extraneo.inſti. de pupil. ſubſt.& Io.And.in nouella.in d.c.ſi pater. ſuper tex. in verb.interdum.& iſta opinio de iure vr̃ verior: licet pręcedens ſit æquior,& cõiter teneatur.Si autem eſſet facta ſub duplici conceptione,ſeu ſub diſtinctione temporum,vel ſi eſſet facta per verba directa non ciuilia:vel per verba cõia.An poſſit tunc obliquari: licèt a principio valuerit iure directo plene dixi in prima qõne,qñ fit a pagano per verba directa, & etiam
202 in tertia:qñ fit per verba cõia. ¶† Tertia regula eſt, ꝙ vna ſubſtõ directa interdum conuertitur in aliam directam, puta pupillaris in militarẽ, vt patet in d.l.
203 Centurio.¶†Quarta regula eſt, ꝙ ſubſtõ directa dubia conuertitur,ſiue interpretatur in dubio in aliam directam:exemplũ,ſi dico Titius Plotij hæres eſto,& Plotius ſit filius meus impubes hæres inſtitutus. Nã dubiũ eſt,an voluerit ei ſubſtituere pupillariter,ꝓut ſonant verba,an vero vulgariter, ideo ſi nõ poſſet directa ſubſtõ quæ ſonat in directã pupillarem eſſe pupillaris:vt quia deficiat aliqđ de requiſitis ad pupillarem,de quibus in l.ij.ff.de vul.& pup. & dictum fuit in materia pupillaris:tunc conuertitur, ſeu interpretatur in directam vulgarem.l.fi.C.de hær.inſti.& no.
204 per gl. in d.l.verbis ciuilibus. ¶†Quinta regula eſt, ꝙ poſt aditam hæreditatem nõ poteſt quis alteri ſubſtituere directo. Fallit in milite.l.in teſtõ.C.de mili. teſt.& l.milites etiam his.ff.de teſta.mili. & eſt ratio huius regulæ ſm Ang. quia poſtq̃ quis ſemel fuit hæres nõ põt ex facto teſtatoris deſinere eſſe hæres.l. ei qui ſoluendo.ff.de hær.inſt.Fallit ſi eſt miles.l.ita.§. quia diximus.& l.in fraudem.§.pe.ff.de mili.teſta.& hanc rationem ſenſit ẽt Hug.in l.precibus. in materia compendioſa. ¶Sed tu potes dicere, ꝙ alia ratio ẽt eſſe vr̃ videlicet,quia quis non põt alteri facere hęredẽ directo,niſi forte ſit miles,vt patet in d.l.ĩ teſto. & in d.l.milites etiam his.& in d.l.Cẽturio. facit qđ
205 dicetur ſtatim in ſequẽti regula.¶†Sexta regula eſt, ꝙ nemo alteri põt facere teſtm̃:ne ſibi impediat liberam teſtamenti factionem,qđ fieri & eſſe non debet

l.ſtipula-

l.stipulatio hoc modo.ff.de ver.ob. Fallit in duobus casibus. Primus est,qñ quis substituit filio impuberi vel alicui de liberis in ptãte existenti, & in pupillari ætate, & non recasuro in alterius ptãtem post mortẽ testantis: quia tũc põt tali personæ facere testm̃ pupillariter sibi substituendo. Nam pupillaris substõ censetur esse testm̃ filij sibi factum per patrem.l.Papinianus.§.sed nec impuberis.ff.de inof.test. & l.patris & filij.& ibi no.ff.de vul.& pup. Secundo fallit si substituatur exemplariè descendentibus testatoris furiosis,vel mẽtecaptis, iuxta.l.humanitatis.C.de impu.& alijs substi. ¶Nam substõ exemplaria facta dictis personis quæ pp defectum mentis non pñt sibi testari: dicetur testm̃ ipsorum sibi factũ per patrem ad instar eius quod dictum est de pupillari. aliàs aũt procedit regula supra data,quam dicit Ang.in d.l.Centurio procedere,siue testator sit miles,siue paganus, & in milite dicit esse casum in d.l.Centurio. & assignat rationem:quia priuilegia militum non sunt tradenda ad alienam iniuriam.l.impuberi.ff. de admin. tut.& l.cum filius.ff.de testa.mil. ¶Sed certe hoc dictum Ang.non placet,quia est contra d.l.Centurio. ſm verum intellectum,quem sequitur ibi Bal. & ꝓbatur etiam in d.l.in testõ. & in d.l.milites etiã his. per quæ iura aperte videtur probari: ꝙ speciale est in milite,quod potest directo substituere post aditã hæreditatem etiam extraneo vel puberi. Nec obst.ratio Ang.quia non poterit miles facere hæredem hæredi per ipsum instituto, cui ipse substituit directo nisi in bonis prouenientibus ab ipso milite,& sic in alijs remanebit libera facultas testandi ipsi cui facta est substitutio per militem. facit l.miles ita.§.exhæredato. ff.de test.mili.Et ex prædictis etiam patere potest,an & qñ illa regula sit vera per quam dr̃ ꝙ substõ, quæ semel valuit iure directo non obliquatur,& sñr illa ꝙ substõ quæ a principio non valuit iure directo obliquatur,& valet iure fideicommissi,& per prædicta sit expedita quarta qõ principalis in materia compẽdiosæ,videlicet qd sit eius effectus. in qua vt dicit Ang. in d.l.Centurio. multa sunt dubia quæ egerent decisione Cęsarea,seu Imperiali pp magnam varietatem opinionum,de quibus dixi.s̃.multa tñ dubia tolluntur pp clausulam codicillarem, quæ quotidie apponitur in testamentis ſm opinio.Bal.valde notabilem quam ipse posuit in d.l.verbis ciuilibus.& de qua ẽt
206 superius dixi.¶†Circa quintã autem qõnem qualiter finiatur substõ compendiosa non est instandũ: quia aut cadit in vulgarem,& finitur vt vulgaris. Aut in pupillarem,& finitur vt pupillaris:aut in exemplariam,& finitur vt exemplaria.Aut in fideicommissariam,& finitur vt fideicommissaria, quæ finitur, qñ substitutus decederet anteq̃ euenisset conditio substitutionis.l.si frater. & l.si in persona.C.de fideicõmissis,& etiã qñ hæres institutus decederet ante aditam hæreditatem. Nam præcedente aliquo iussu, & esset casus in quo non trãsmitteret hæreditatem,nec ius deliberandi. nam tunc extinguitur fideicommissaria.l.eam quam. & ibi nota.C.de fideicommissis.
207 ¶†Et adde etiam circa primam, & secundam qõnẽ principalem quam s̃.feci.quia vr̃ ꝙ compendiosa nõ differat a breuiloqua:quia illa etiam sub compendio verborum plures comprehẽdit substõnes. Sed tu potes rñdere,vt tangit Bald.in d.l.precibus.ꝙ breuiloqua comprehendit plures substõnes in persona plurium personarum,& non potest fieri nisi pluribus,& comprehendit illas reciprocè. sed substõ compẽdiosa potest fieri etiam vni personæ,& cõprehendit plures substõnes quas sibi assignabit casus contingentia, vel natura,& interpretatio verborum,& intellige, ꝙ continebit plures substõnes ab initio aptitudine: & in potentia,sed inspecto exitu,& fine continebit illã solam quæ occurret ſm casus contingentiam. vt voluit Bal.in d.l.precibus.& Io.An.in d.c.si pater. sup gl.in verbo,absq; deductione.ad fin.in magna addi. Nũquid autem qñ omni tp̃e est fideicommissaria dicatur tunc compendiosa.gl.in d.l.precibus. in versi. sed si ita.& in ver.& est aliã.dicit ꝙ tunc est fideicommissaria,& non compendiosa. Alij tñ secundo dicũt ꝙ illud est verum propriè,& strictè.Sed largè dr̃ compendiosa,& istud vr̃ voluisse gl.hic in prin. licèt fortè in ver.talis fuit.& in versi.hoc fuit.voluerit sentire idem quod gl.in l.precibus.Alij vero dixerunt.& tertio, ꝙ substõ compendiosa non est principalis substitutio:sed quædam adiectio,sed Bald.in d.l.precibus. reprobat supradictas opi.Nam dicit primam non ꝓcedere:quia si esset mera fideicommissaria non contineret vulgarem, & expiraret hæreditate non adita per l.eam quam.C.de fideicom.Sed in casu prędicto facta est compendiosa:licèt contineat fideicommissariam continet etiam vulgarem.l.pen.ff.de ven. inspi. ¶Item dicit,ꝙ aliæ duæ opi.non procedũt:quia sicut substõ breuiloqua est tertium genus substõnis. vt dr̃ in tex.in l.iam hoc iure.ff.de vulga.& pup. ita etiam substõ compendiosa potest dici quartum genus,& sicut genus non est adiectio speciei:sed prædicatur de specie.l.j.ff.si cert.pet.ita etiam substõ compendiosa prædicatur de speciebus substõnum in se contentis. Sed certe quicquid dicat Bal.licèt substõ breuiloqua certo respectu posset dici tertiũ genus substõnis differens videlicet a vulgari,& pupillari, vt dixi in materia breuiloqua: tñ re vera, aut cadit in vulgarẽ,aut in pupillarem,aut in exemplarem. & sic re vera non
208 facit speciem substõnis per se.¶†Ita eodẽ modo potest dici in compẽdiosa:quia licèt sit diuersus modus in substituendo ab alijs substõnibus,sicut & breuiloqua est diuersus modus substituendi ab alijs hoc respectu potest dici compendiosa esse genus diuersum ab alijs substõnibus:tñ quia cadit in alias species substitutionum,quas sub se continet: hoc respectu non est propriè substõ per se,vt voluit Bar.& dixi in prima,& secunda principali qõne huius materię.Et sic vñr posse saluari opiniones:quia pp diuersum modũ substituendi ab alijs substõnibus appellamus ipsam speciem de per se,& genus substõnis de per se:sed cõsiderato ꝙ cadit in alterã de alijs substõnibus,& non inducit aliam speciem substõnis per se: hoc respectu potest dici ꝙ compendiosa non est propriè principalis substitutio per se:sed potius adiectio. & per hæc sit expedita materia compendiosæ, de qua etiam in d.l.Centurio.& in d.l.precibus.& in dicto c.si pater. Et per hæc etiam sit expedita gloss. vsque ad versum fideicommissaria.

¶Hucusque legit Dominus Ioannes de Imola, & vlterius non legit: quia fuit transmutatus ad lecturam iuris Ciuilis, & morte superueniente, non potuit complere, quare præsens opus hic Finem sortitur.

REGISTRVM.

ABCDEFGHIKLMNOPQRSTVXYZ.
Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr
Sſ Tt Vu Xx Yy Zz Aaa Bbb.

Omnes ſunt Quaterniones, Præter Bbb Ternionem.

VENETIIS, Apud Dominicum Nicolinum.
M D LXXIIII.

REGISTRVM.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr

Ss Tt Vu Xx Yy Zz Aaa Bbb.

Omnes sunt Quaterniones, praeter Bbb Ternionem.

VENETIIS, Apud Dominicum Nicolinum.
M D L X X I I I I.

colorchecker CLASSIC

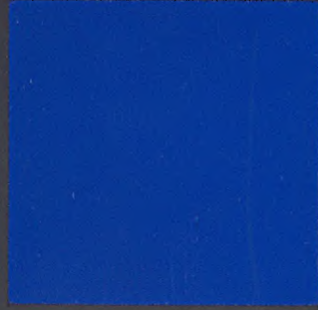

calibrite

mm